Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

Phil. a. Gunst. sculp.

FLAVII JOSEPHI

QUAE REPERIRI POTUERUNT,

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE,

Cum Notis & Nova verſione

JOANNIS HUDSONI, S.T.P.

Aulae B. Mariae Virginis Principalis, & Bibliothecarii Bodlejani.

Accedunt nunc primum Notae integrae, ad Graeca JOSEPHI *& varios ejusdem Libros,*

D. EDUARDI BERNARDI, JACOBI GRONOVII, FRANCISCI COMBEFISII, JO. SIBRANDAE, HENDR. ALDRICHII,

Ut & ineditae

In Univerſa FL. JOSEPHI Opera,

JOANNIS COCCEI, EZECHIELIS SPANHEMII, HADRIANI RELANDI, & ſelectae ALIORUM.

ADJICIUNTUR IN FINE

CAROLI DAUBUZ Libri duo pro Teſtimonio FL. JOSEPHI de Jeſu Chriſto;

Et ejusdem Argumenti EPISTOLAE XXX. virorum Doctorum, ut REINESII, SNELLII, JO. FR. GRONOVII aliorumque, Philologicae & Hiſtoricae; ut &

PETRI BRINCH Examen Chronologiae & Hiſtoriae Joſephicae; JO. BAPTIST. OTTII Animadverſiones ad JOSEPHUM & ſpecimen LEXICI FLAVIANI; CHRIST. NOLDII Hiſtoria Idumaea, ſeu de Vita & Geſtis Herodum &c. &c.

Quorum Syllabus exſtat ante initium Libri Primi Antiquitatum.

Omnia collegit, diſpoſuit, & poſt JO. HUDSONUM *ad Codices fere omnes, cum impreſſos, tum Manuſcriptos, praecipue* LUGDUNO-BATAVOS, *diligenter recenſuit, Notasque paſſim ſuas, & quinque in fine Indices adjecit*

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS;

Linguae Graecae, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſor, in Academia, quae Lugduni eſt, Batava.

TOMIS DUOBUS.

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE CURATORIBUS,

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAAN, EQUESTRI ORDINI NOBILIUM HOLLANDIAE ADLECTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRIMO, JUDICII VENATICI ADSESSORI, AGRI RHENOLANDICI CURATORIBUS ADSCRIPTO, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI &c. &c. &c.

HERMANNO VAN DEN HONERT, J.U.D.

DORDRACENAE URBIS SENATORI AC CONSULARI, AGGERUM ALBLASSERWERDENSIUM COMITI &c. &c.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J.U.D.

HARLEMENSIS URBIS SENATORI ET CONSULARI, EJUSDEM URBIS PRAETORI, AGGERUM RHENOLANDICAE PRAEFECTURAE ADSESSORI &c. &c.

EORUMQUE COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET GRAVISSIMIS,

URBIS LUGDUNO BATAVAE CONSULIBUS,

CONRADO RUISCH J.U.D.
NICOLAO VAN BANCHEM J.U.D.
AEGIDIO VAN DER MARK.
THEODORO VAN GROENEVELD J.U.D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

DAVIDI VAN ROYEN J.U.D.

ILLUSTRI CURATORUM ET CONSULUM CONSESSUI A SECRETIS,

NOVAM HANC JOSEPHI EDITIONEM

D. D. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

*

ILLUSTRES ACADEMIAE PATRES,

SCRIPTOR ISTE, VOBIS QUEM OFFERO,

QUIS, ET QUALIS SIT, SI QUAERITIS;

JUDAEUS EST FLAVIUS JOSEPHUS,

NOTUS OMNIBUS.

ANNALES QUI NOBILIS CONDIDIT GENTIS,

CUJUS DUCTOR COLONIAE DEUS;

FAMAMQUE, FALSIS TEMERATAM CRIMINIBUS,

VICTURIS CONTRA APIONEM DEFENDIT CHARTIS.

SACERDOTALI ORTUS GENERE,

PONTIFICES PROAVOS ET REGES VIDIT.

HINC AD HISTORIAM ATTULIT

SANCTAM MENTEM, FIDUM CALAMUM, CELSUM SPIRITUM,

TANTI VIRI MIRABILES NE LATERENT CASUS

MIRANDA MAXIME ORBI QUI PATEFECIT,

LEGI VOLUIT

VITAE SCRIPTOR IPSE SUAE:

NE VIDERETUR VIXISSE MALE, QUI SCRIPSIT BENE.

IRATI DEI JUDICIUM TREMENDUM

SENSERE SOLYMAE, DEVOTA CIVITAS;

HORRUIT HERODUM STIRPS EXCISA RADICITUS;

SUBIIT EXSTINCTUM MOSIS IMPERIUM.

FILIUM

FILIUM DEI, VITAE DUCEM, JESUM CHRISTUM,
JUSTUM, VERACEM, SACERDOTEM SUMMUM,
PATRIA ADORANT MOENIA, SED PROSTRATA;
SANCTA DESIGNANT ALTARIA, SED EVERSA;
UT DOMINUM AGNOSCIT TEMPLUM, SED DESTRUCTUM;
AB HOSTE, A SUIS, A COELO.
FLAMMIS IN PORTICIBUS, IN ADYTIS CREPITANTIBUS,
CLARA LUX ORITUR EVANGELIO.

PRAECO JOSEPHUS.
JUDAEUS UT SCRIBENS, AN CHRISTIANUS,
PARUM DIFFERT.
VERITATI SUA FAMA VEL AB HOSTE CONSTAT.

AUCTOREM HUNC MAGNUM,
NOBILEM, DOCTUM, DISERTUM, UTILEM,
SAEPIUS AD PRELUM REVOCARANT TYPI,
NON PRO SUO NITENTEM MERITO.
PLURES TENTARANT PER ORBEM ERUDITI,
INFAUSTO OMNES ADFLICTI SIDERE.
QUORUM FLEBILES AUXIT RUINAS,
SEPELIIT QUEM NUPER HEROUM ALTRIX,
UBI NOVAE FLORENT ATHENAE,
GENS ANGLICANA, MAGNUS HUDSON,
QUI LATIO QUOQUE PURIOREM DEDIT.

 HUJUS

HUJUS EGO SOLLICITA PREMENS VESTIGIA,
CONRADENS UNDIQUE FLAVIO QUAE PROSINT,
LABORIOSA HAEC EDIDI VOLUMINA,
ORBI BENE UT FACEREM ERUDITO,
VOBIS NON MINUS UT PLACEREM;
DECUSQUE BATAVO CONSTARET LYCAEO,
LUGDUNIQUE INCLYTUM VIGERET NOMEN;
CUJUS EX MEMBRANIS, SENIO VERENDIS,
JUVENTAS JOSEPHO, CEU PELIAE, DATUR.

JUDAEUM SCRIPTOREM TITUS IMPERATOR
BIBLIOTHECAE INSERUIT FLAVIAE,
IN ICONE SUSPEXIT ROMA.
VOS ME AD ALTA EVECTUM MUNERA
CONSPICUUM FLORI REDDITIS JUVENTUTIS,
ORNATIS TITULIS, INVITATIS PROEMIIS,
QUOD SPIRO, QUOD SPERO, VESTRUM EST.

LE

LECTORI BENEVOLO

S. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

RESPONDIT tandem votis noſtris eventus, neque conatus ille, viſus quibuſdam audax & periculoſæ opus aleæ, irritus fuit. Quaſi vero, aut equum *Sejanum* agitaret is, qui *Flavii* Operibus edendis incumberet; aut *Fulviam*, fatalem maritis ſuis uxorem, domum duceret; ſic omnes *Joſephum* edere cogitantes idem manere fatum, notiſſima inter Eruditos vagabatur fabula. Meticuloſus merito, imo ſtultus a cordatis viris vocari meruiſſem, ſi animum infringi hiſce plus quam anilibus nugis ſiviſſem. Ita videlicet mecum reputabam: omnes illos, qui tam longo atque difficili labori ſeſe adplicuiſſent, vel duodecima diei hora cœpiſſe ædificare, vel in longum laborum ſuorum procraſtinaſſe uſum; quin nec hoc mirum videbatur, vegeto corpore & virentibus annis abreptos quoſdam, qui in ea deſudarant palæſtra, quum miſceri quotidie funera ſenum juvenumque videamus. Imo tanto magis ſtimulum indies admoveri mihi ſentiebam, ut perficerem opus perfectoque gauderem, quod plures ante me vel ad primam lineam prolapſos, vel in medio curſu deſtitutos, vel denique, ad ipſam metam impacto vitæ curriculo, effuſos, in vanum exercuiſſet. Dederant in hunc Agonem olim & proximis quoque temporibus nomina *Bertrami*, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Cunæi*, *Petiti*, *Bigotii*, *Bœclcri*, *Noldii*, *Voſſii*, *Cocceji*, *Scotani*, *Roſii*, *Monachii*, *Bernardi*, *Spanhemii*, *Olearii*, *Gronovii*, *Relandi*; & quis non, qui vel inter principes Eruditi Orbis gradiebatur, vel inſeri principiis illuſtri aliquo edito facinore ambiebat? Quorundam intra verba ſtetit fides; Plurimos in ipſo labore mors oppreſſit; Huic indignatio præreptæ laureæ, illi obortæ ſimultates, aliis alia obfuerunt.

Tandem (neque enim diſſimulanda ſunt merita aliorum, ſed ſua cuique jura reddenda) omnium omnem ſuperavit jactum *Joannes Hudſon*, vir Græce doctiſſimus, & cujus plurima in Helladem exſtant merita. Hic enim eſt, qui *Joſephi* nobis dedit Opera, non tantum ad perfectiſſimam, multorum annorum ſudore, limam revocata; verum, abdicata illa Veteri, & non uno nomine culpanda, quæ *Epiphanii Ruſinique* nomine fulgebat, Verſione; ad ipſa Græca prorſus Novam laborioſa concinnavit induſtria. Sed ipſe dum *Joſepho* ſuos indulget annos, laborem cepit multum, fructum laboris percepit nullum. Diſceſſit enim ad plures, dum ſuprema manus operi inponitur, & in Indice verſantur typi, præfandi quoque vice aliis derelicta. Avide hanc Editionem Batavi Germanique exſpectabant Bibliopolæ, ut addita nova quadam acceſſione hederam placentem ſuæ merci apponerent. Ea cauſſa *Gronovium*, *Olearium*, *Relandum* continuit, ne vel ante ſua publicarent, vel acrius etiam Scriptori huic incumberent, quam multum ſperata illa Editione frui liceret. Sic nulla præter Anglicanam illam Cl. *Hudſoni* præ manibus erat Editio, elegans certe, ſed pro more gentis pretioſa, nec facile omnibus comparanda. Quare, quum præclaro inſtituto laudatiſſima hæc Bibliopolarum Triga, qui jam ante magno ære *Jo. Cocceji* notatum emendatumque manu exemplar ſuum fecerant, atque de aliis ad novam locupletationem ſibi proſpexerant, mihi ſuum aperuiſſet conſilium revocandi *Joſephi* ad typos Batavos, quam maxime fieri poſſet luculenter &

ope-

operoſe; & ſtudii mei & officii eſſe exiſtimavi hunc amplecti laborem, atque in id incumbere, quo majore, quam hactenus, cum uſu fructuque haberetur atque legeretur ab omnibus nobiliſſimus Hiſtoriarum Auctor, & proximo poſt Sacros Scriptores loco *Flavius Joſephus*.

Prima inde mihi cura fuit, in omnes oras circumſpicere, atque Doctos ubicunque Viros ſollicitare de juvando hoc inſigni molimine meo, deque plurimorum Eruditorum votis bene mereri. Angliam tantum non expilaverat Cl. *Hudſonus*, omnibuſque ibi perluſtratis Bibliothecis, reſiduum inde nihil fecerat; miſſa & ipſi aliunde plurima erant ſubſidia. Et tamen poſteriorum curæ atque diligentiæ quædam reliquiſſe teſtari hæc Editio poterit, quæ novis Collationibus atque Acceſſionibus haud pœnitendis locupletata, dignitatem ſuam facile tuebitur. Principem certe merentur locum Codices duo *Lugd. Bat.* quos olim poſſedit *Iſaacus Voſſius*, quorumque excerpta quædam habuit Cl. *Hudſonus*, & copia itidem facta fuiſſe *Jo. Coccejo* notata manu ejus ad oram libri teſtantur. Hos diligenti cura inſpeximus, paſſimque varietatem illorum, ubi a *Voſſianis* excerptis diſcrepabant, per literas L. B. nonnunquam lineolis (L. B.) incluſas, ubi *Hudſonianis* Lectionibus interſeri neceſſe erat, adnotavimus. Uterque Codex in charta ſcriptus eſt, ſed notæ valde bonæ & antiquæ; Prior, qui olim pertinuit ad *Wilhelmum Nooms*, ut appoſitum nomen teſtatur, poſteriores Antiquitatum libros novem integros continet, non vero decem, uti perperam inpreſſum exſtat in Bibliothecæ Lugd. Bat. Catalogo Pag. 392. Num. 26. incipit enim ab initio libri duodecimi; & quoniam hi maxime libri corruptiſſimi olim erant, hinc *Boſii* editionem retardavit, quod integrum horum Codicem nanciſci nondum potuerit, hujus MS. excerpta interim plurimum deſiderans, ut ſcribit *Grævius* in Epiſtola ad *Heinſium*, quæ in noviſſima Collectione Cl. *Burmanni* occurrit Num. CLI. Eoſdem libros, ſed addito undecimo, exſtare accepi in *Mediolanenſi* Bibliotheca *Ambroſiana*, verum ita cum editis congruentes, ut vix inde diſcedere animadvertas. Placuit tamen ejus Codicis dare notitiam eam, qualis ad nos pervenit ex literis Clariſſimi Italiæ ſui luminis *Ludovici Antonii Muratorii*. *Vetuſtior* (inquit) *Flavii Joſephi MS. Codex pergamenus Ambroſianæ Bibliothecæ ſignatus Lit. F. n.* 128. *fol. minori, qui fuit olim Archiepiſcopi Philadelphiæ, mancus eſt, ac initium habet a libro* XI. *Hiſt. Judaicarum. Præſtantiſſimæ ceterum notæ, ac venerandæ antiquitatis. Prima pagella in ſuperiori externo angulo lacera: aliæ omnes integræ, nullaque temporis injuria vitiatæ, ita ut perſpicue legi poſſint ab homine vetuſtiorum characterum perito, vel in ejus codicis lectione parumper exercitato; nam litera* β *in eo ſemper hac forma ſcribitur u.* κ *vero u, ita ut ab* η, *quam frequentiſſime in eodem codice idem character repræſentet, nec minimum differat. Rari admodum nexus, at is in errorem facile inducit, qui* λ. *&* ι. *complectitur, ea forma perpetuo expreſſus, quæ pro litera* μ *in adjacenti verbo ſit accipienda. Subſcriptam præterea literam jota recentiorum more nullam habet, ſed vocali ſuæ adhærentem.*

Poſt eam partem hiſtoriarum ſequuntur libri Antiquitatum, ac demum vita Joſephi græce ſcripta, & typis vulgata.

Primæ pagellæ faciem alteram a prima integra linea fideliter exſcripſi, atque ita ſe habet; & præter τὸ ὕστερον πρότερον *duobus in locis, nil aliud varium notavi ab impreſſo, quo utor, Aureliæ Allobrogum typis Petri de la Roviere* 1611.

Καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσασι, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀποκαύσασιν δύδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παροργήσας γὰρ τὸν κύριον ψυχαῖς, ἐπέπεσεν αὐτὸν χεῖρας καθ' πᾶσαν τὴν αὐτῶν. Ὅτι κύριος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγας ἀπέδειξε βασιλέα. πείθομαι τοῖς ἔργοις ὧν τὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ καὶ χαίρουσιν ὄνομα ἀφ' τῶν προφητῶν. Καὶ ὅτι τὸν ναὸν οἰκοδομήσω αὐτῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύριος ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ, τὰ αὐτῷ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλι-

πλιπε ωϙ ἐτῶν ϗαχοσίων ϗὴ δέϗα. ἔτϴ· χὰρ ἐν ἀποῤῥήτοις εἶπε ταῦτα λέγειν τ̀ θεόν. Οπ βέλομαι χῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνων ϗὴ μεγάλων ἀποδείξας βασιλεία. πίμψαί μϗ τ̀ λαὸν εἰς τὼ ἰδίαν γλῶ, ϗὴ οἰϗοδεμῆσαί μϗ τ̀ ναὸν.

Ταῦτα ϗοσίας ωϙοιφήτδυσεν ἔμωϙοσθεν, ἢ ϗαθαϙαφῆναι τ̀ ναὸν ἔπσιν ἑϗατὸν ϗὴ ποταρϗόνϗα. Ταῦτ' ἂν ἀναγϗόνϗα τ̀ χῦρον. Ϗαὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὁρμή τις ελα--βεν.

Addiderat Cl. idem *Muratorius* in ſuis ad me literis, miſiſſe ſeſe olim ad *Hudſonum* ipſum nonnulla adnotamenta ſua in antiquiſſimam *Joſephi* Verſionem Latinam, quam Ambroſianæ Bibliothecæ MS. Codex ex Ægyptia papiro conflatus, ac propterea venerandæ antiquitatis, complectitur, ſed nunquam certiorem ſeſe fuiſſe factum, an ad *Hudſonum* pervenerint. Ego vero perveniſſe quidem exiſtimo, verum uſui non fuiſſe, quod ille plane novam adornaverit verſionem. Quare ego quoque recipere non potui conditionem oblatam mihi ab Eruditiſſimo atque amiciſſimo viro *Petro Piovene* S. I. qui a Re Antiquaria eſt Sereniſſimo Duci Parmæ atque Placentiæ, unico in Italis oris literatorum Mecænati; Scripſit enim in Sereniſſimi Principis ſui Bibliotheca exſtare Exemplar Joſephi Latinum curioſiſſimum in pergameno XIII. circiter ſeculo elaboratum, & mirum quantum ab exemplaribus adhuc evulgatis diſcrepans; ordine primum deinde verbis.

Poſterior Codex MS. Bibliothecæ *Lugd. Bat.* Pag. 395. Num. 72. in charta ſerica conſcriptus, libros VII. de Bello Judaico omnes complectitur, in initio tantum & fine paullum mutilus; deëſt enim Prologus, & incipit Σπίσως τοῖς δυνατοῖς Ἰουδαίων &c. finit vero aliquanto ab extremis poſtremi libri, in verbis Ἀντέχω δὲ &c. Exſtat præterea in eadem Bibliotheca pag. 402. Num. 7. Fragmentum *Joſephi* ex Libro Antiquit. XIV. quod in Græcis ante defuit, excerptum videlicet ex Codice illo inſigni Antiquit. L. B. de quo modo egimus. Comprehendit Decreta illa Romana & Aſiatica, quæ primus vulgavit, ingenti ex hoc MS. ſuppleta lacuna, *Jacobus Gronovius*, una cum Emendationibus quibuſdam in Suidæ Lexicon. Unde & hiantem illum locum in Editione ſua ſupplevit *Hudſonus*, paucula tantum in Notis ſuis ex *Gronovianis* Animadverſionibus excerpens, quæ ſuis locis a pag. 706. & ſequent. inſertæ integræ in hac Editione comparent. Inter alia collectanea reperta mihi etiam fuit Oratio *Agrippæ* & *Berenices* ad Judæos tumultuantes, quæ exſtat Lib. II. de Bello Cap. XVI. pag. 186. cujuſque Collatio exſtat inter Addenda pag. 181. Ipſe vero Codex reperitur in Catalogo Bibliothecæ *Lugd. Bat.* pag. 396. Num. 13. ut taceam Editionem unam atque alteram *Joſephi* ab *Iſaaco Voſſio* multis in locis cum MSS. ſuis, & ab aliis collatam, uti Editio Baſ. 1544. cujus mentio pag. 391. Num. 5. & Genevenſis, pag. 391. Num. 6. qui apparatus univerſus in præſtantiſſima illa Bibliotheca ſervatus, uſui noſtro inſerviit. Credideram & amplius quid ibi me inventurum, quum legerem pag. 403. Num. 34. memorari Lectiones *Flavianas* deſcriptas ex libris *Hermolai Barbari* & *Scipionis Catoromachi*; ſed animadverti nihil cum Flavio noſtro illis commune eſſe. Atque hæc quidem propius ad manum fuerunt; petita vero longius atque accepta ſunt ea quæ ſequuntur. Poſſedit *Fred. Roſtgardus* Nobiliſſ. Danus, exemplar MS. *Joſephi* de Bello Judaico præſtantiſſimum, quod itidem in Catalogo librorum ejus, menſe Januario hujus anni Hafniæ ſub haſta venditorum, pag. 459. Num. 151. ſic deſcribitur: *Joſephus de Bello Judaico, Græce. Codex MS. chartaceus, optimæ notæ, quadringentorum circiter annorum. Spiſſum volumen in* 4to *minori.* Integer vero iſte Codex eſt, atque nullo modo interruptus a principio uſque ad finem pergit; inque ejus calce adſcriptum erat notum illud de *Jeſu Chriſto* teſtimonium. In tempore collationem ejus inſtituerat vir doctiſſimus, & cum alias, tum hoc facto optime de me & eruditis meritus *Joannes Grammius*, Linguæ Græcæ in Academia

Hafnienſi Profeſſor; cujus liberalitate ex ſuis quoque MSS. tranſmiſſus ad me eſt accuratiſſima pariter Collatio librorum contra *Apionem*, ipſius, uti & ſuperior de Bello, manu inſtituta & ſcripta. Citatur ultima hæc nomine Codicis *Hafnienſis*, quoniam ita appellaverat quoque *Hudſonus*, qui non niſi pauca ejuſdem excerpta nactus fuerat. Numerum jam MSS. ſi quærimus denſitatemque Variantium Lectionem, immanem ſylvam ex Regiis Codicibus *Gallia* ad nos tranſmiſit; fuitque ibi fautor hujus Operis, atque indagator talium Theſaurorum *Jacobus Philippus D'Orville*, tum peregre ibidem Studiorum cauſſa agens; nunc vero poſt viſam quoque Britanniam, Italicis fruens opibus, & antiquum viſens Latium; cujus inde avide reditum exſpectamus, ut collectam undique eruditionem pleno ſinu in patriæ ſuæ gloriam effundat. Hæ vero Collationes & aliæ plures propter infinitum V. L. numerum, & quod ſerius veniſſent, in Addendis collocantur pag. 1. & ſeqq. Complectuntur autem libros de Bello Judaico ad ſex vel ſeptem MSS. collatos; inter quos Regius ſeculi undecimi, & inſigne Exemplar Bibliothecæ *Coiſlinianæ*. Liber deinde *Joſephi* de *Maccabæis* cum quinque Codd. Pariſienſibus miræ diſcrepantiæ collatus cernitur ibid. pag. 157. uſque 171. Vita dein *Joſephi* cum MS. Regio pag. 171. uſque 175. Ordo tum ſequitur & lectio capitum atque fragmenta quædam ex Regiis item Codd. pag. 176. uſque 180. Denique Variæ Lectiones excerptæ ex MSS. Codd. Regiis quinque in Antiquitates Judaicas, quarum magna parte uſus *Bigotius* fuit, & quæ paſſim in *Hudſonianis* titulo *Bigotianarum* citantur (ſicuti excerpta *Bigotiana*, nullo certo adſcripto Codice in plurimorum Doctorum Virorum manus atque Bibliothecas pervenerunt) ſed ſine auctoritate ulla ex quibus Codd. depromtæ eſſent; quare conſpectum earum accuratiſſimum invidere Curioſo Lectori nolui, præſertim quum plurima quoque occurrant in iiſdem quæ fruſtra in *Bigotianis* quæras; miſit hanc ultimam farraginem Pariſiis D. *Sallierus*, atque invenies pag. 424. uſque 481. quæ ultimæ Librum itidem de Vita, & alios contra *Apionem* cum MSS. collatos exhibent. Et hæc quidem de Codd. MSS. qui vel in tempore vel ſerius ad nos pervenerunt, quibuſque vel in Notis uſi ſumus, vel prout citius tardiusve ad nos venerunt, inter Addenda collocavimus.

Progredior jam ad Doctorum Virorum Curas quibus auctior hæc Editio quam *Hudſoniana* procedit, quæque vel editas Notas vel ineditas complectuntur. Editæ ſparſim fuerant Notæ *Edw. Bernardi* & *Henrici Aldrichii* ad aliquot Antiquit. & de Bello libros; item *Franciſc. Combefiſii* ad Librum de Maccabæis; *Jacobi Gronovii* ad Decreta Romana & Aſiatica: Ineditæ autem, & quas nunc primum damus, *Joannis Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, & *Hadriani Relandi*, quibus noſtras ſubinde animadverſiones correctioneſque adſperſimus. De ſingulis horum aliquid dicendum eſt, ut & inſuper de illis, in quas fruſtra inquiſivi.

Norunt omnes, magno impetu atque maximo labore ad *Joſephi* ſcripta provolaſſe virum undecunque doctiſſimum, & ab orientali præſertim literatura inſtructiſſimum, *Edwardum Bernardum*. Tota hiſtoria *Joſephi Bernardini* & abortivi veluti fœtus, expreſſe admodum continetur in Vita ejuſdem, quæ a *Thoma Smitho* edita eſt Londini MDCCIV. una cum *Roberti Huntingtoni*, Epiſcopi *Rapotenſis*, Vita & Epiſtolis. At quoniam iſtius libelli pauca admodum impreſſa ſunt exemplaria, & ob id in paucorum verſetur manibus, ipſa ejus verba apponam, prouti leguntur pag. 29. & ſeqq. *Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit vero, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægre cedentem, multo minus turpi otio*

otio & ignavia obsoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligenter quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longe fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, puta Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maxime optanda ingenii vires hac ex parte late explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius opera uſurus, Joſephi, *præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maxime æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio fere ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinaſſet, collectis undique e codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe, * Vir maxime induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam e Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentia ſua voluit, præſtolaturus, donec foetum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſta bona ſpe per multos annos concepta, & quæ luctuoſa Boſii, de re literaria ſcriptis ſuis hactenus præclare meriti, & opere deſtinato longe præclarius merituri, morte plane decollaverat, fruſtratus, metam, ſine læſa cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſe certaturi fama, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academia potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idonea re materiaria, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſumme ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textus, tum verſionis Epiphanianæ in noſtris Bibliothecis latentium, primo in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſane faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longe antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis exceptiſque quibuſdam e membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis) † quos nimirum ſpiſſa Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imo laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex moroſitate indolis, ſæpe nimium quam parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palma ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque pene exhauſta, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglecta bonæ valetudinis cura, diu perſeveravit. Unde vero contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalva & integra manente D. Bernardi fama, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imper-*

** *fe-*

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M. DC. LXXIII. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

† Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

fectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum respondentem, redarguentes, novam, vel saltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iste Vir doctissimus præ festinatione aut oscitantia sensum Authoris non rite fuisset assecutus, importune & pene ingestis convitiis desiderarunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excrescentium copia acriter questi sunt. Quod & ipse primo inspectis perlectisque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, schedis, objectum iri facile præsenticbam, amice monens, in his tanto cum labore, ne dicam curiositate, annotandis, inque censum referendis, omnem operam inutiliter collocari: paucis tantummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textus lectio erui & restitui potest, exceptis, & cum cura seligendis: exemplo Viri præstantissimi, & in hisce literis tractandis summo cum judicio exercitatissimi, Henrici Valesii, quod imitandum proposui: versionibus Rufini Aquilejensis & Epiphanii Scholastici sæpenumero ab illo consultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis transcribentes, voces sæpe aut mutarunt aut addiderunt, prout ipsis lubebat: unde pro numero exemplarium, si plura suppetiissent, feracior ejusmodi lectionum seges, non cujuspiam bonæ frugis, & plane resecandæ, continuo excresceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diversa ratio laboriosa exploratione melius indigeret, pariter dicendum est: sæpe enim pompæ quasi causa & ad ostentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari solent. Maxime vero displicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Dissertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut justo volumine seorsim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Censores, necessitatem inseruntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primo ortæ simultates, deinde mutua displicentia, & apertæ lites, utrisque, pro diversa, quam secuti sunt, sententia, argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhærentibus. Hoc ussit animum Bernardi, ægerrime ferentis, aliam methodum, contra quam ipse statuisset, sibi juberi ineundam. Cessant operæ Typographicæ, nec amplius jam, Democraticis Schismaticisque rempublicam literariam, pariter ac civilem & ecclesiasticam, turbantibus, præsertim post D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Josepho sumptibus Universitatis erat cogitatum. Post sex septemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxoniensium precibus victus, opus illud denuo in manus sumpsit, jam contractiori forma ad modulum novi speciminis publicandum: cum vero flagrante bello tanto oneri ferendo vix essent, paucis schedis impressis, jam suæ temeritatis satis convicti, & ipsi quoque destiterunt. Ita de Josepho ejusque Chronologia restituta conclamatum est: cujus tristi fato comites & assecla, Aristeas, Josephus Gorionides, & Hegesippus de excidio urbis Hierosolymorum, *prostrati, tantisque sub ruinis sepulti jacent. Quantum vero in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhistora & Criticum, quanta subtilitate ingenii, quam solerti pollentem judicio, quam in intricatissimis temporum supputationibus accuratum, quam in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quam antiquitatum sacrarum prophanarumque probe callentem, in Scholiis, annotationibus, & dissertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaïcæ Flavii Josephi, & partem quinti, (in his enim solis illius sudavit industria, nec ultra in alienam provinciam extenditur) se præstiterit, supervacanei erit laboris hic pluribus ostendere: cum id jam omnes, distractis exemplaribus, norint, & ubivis sit testatissimum. Dolebunt mecum harum literarum studiosi & amantes, hisce, sive æquis sive iniquis, interpellationibus, grave istud damnum, quod vix seculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigisse.*

Hujus *Bernardi* Curas integras, prout ad Græca ipse edidit, suis locis adposuimus, excerpserat enim modo pauca quædam, quæ ad Varietatem Le-

Lectionis facerent, *Hudſonus*; quum *Græca* dico, intelligo Notas ejus in *Joſephum* inchoatas & editas, quæ *Græcam* ejus dictionem aut hiſtoriam illuſtrant; plura enim in ejus Editione *Latinam* Veteris Interpretis verſionem ſpectant, quæ nullum hic locum merebantur, quod aliam atque novam Cl. *Hudſoni* interpretationem ſecuti ſumus. Inter illos libros, quos de Bello edidit, in Primo atque parte Secundi crebro in Notis *Aldrichii* nomen legitur. Fuit autem *Henricus Aldrichius* Rector in Ædibus Eccleſiæ Chriſti; eratque omnibus humanioribus ſtudiis egregie excultus; muſices gnarus & Muſarum amicus, Poëta quoque haud mediocris; Indulgentia ſumma exſtitit erga Alumnos, præſertim Nobiles, qui ſub ejus auſpiciis vivebant, diſciplinæ alias Eccleſiaſticæ exactor rigidus, Presbyterianarum partium inimicus atrox, Regiæ vero auctoritatis propugnator acerrimus. Diu vixit in Academia ſumma cum gratia & virtutum omnium laude; perpauca ſcripſit, exque ſuis ipſe ſcriptis nihil fere edidit, factis vero ſuaviſſimam ſui memoriam amicis & poſteris reliquit.

Franciſci deinde *Combefiſii* Commentarium ad libellum de *Maccabæis* inter reliquorum Notas inſeruimus. Opuſculum hoc cum Notis ejus & nova contra *Eraſmum* Verſione editum erat in Auctario noviſſimo Bibl. Patrum, atque inde in *Joſephi* ſui Appendicem receperant *Lipſienſes* anno MDCXCI. Denique, & Præceptoris quondam noſtri honoratiſſimi, *Jacobi Gronovii*, doctiſſimis ad ingentem iſtam Lacunam, ab iſto primum expletam, Notis meritum locum adſignavimus.

Apparent autem nunc primum *Jo. Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, atque *Hadriani Relandi* ad *Joſephi* Opera Omnia Notæ. Exemplar *Cocceji* ubique ad oras adſperſas habebat MSS. collationes, *Bigotianas* videlicet ex duobus Codicibus optimæ notæ ad Libros x. priores. Antiq. *Voſſianas* vero ad reliquos, ut & Libros de Bello. *Bigotianæ* quidem in plurimorum venerunt poſſeſſionem, nam & *Bernardus* habuit, & *Hudſonus*, & ipſe reperi in *Joſephi* Editione Baſileënſi ad marginem diligenter adſcriptas, habuique ex humanitate plurimum reverendi *Myſtæ* Harlemenſis Eccleſiæ *Abrah. Allardini*, qui inſuper alterum exemplar *Joſephi* poſſidet, in quo omnia illa, quæ ſua manu in meo *Jo. Coccejus* perſcripſit, alia nitidiore deſcripta exſtabant. Quorum librorum etſi propter Originales, aliosque a priore manu, non magnus mihi uſus eſſe potuit; volui tamen publice exſtare commendationem hanc honeſtiſſimam ſuaviſſimi quondam in literarum rudimentis, altioribuſque deinde diſciplinis, mei ſodalis. Multas conjecturas libro ſuo adſcripſerat *Coccejus*, quas fideliter ſub ejus immortali nomine publicavimus. *Relandi* vero meritum haud exiguum quoque erga *Joſephum* exſtitit; inſerta enim charta pura, ubique Notas ſuas & Animadverſiones ſeminaverat, in numerum molemque majorem excreturas, ſi per acerba, heu! tanti viri fata licuiſſet. Sunt tamen illæ tales, ut adfirmare auſim, plurimam Auctori Maximo lucem affundere, atque ingenium ſcribentis doctrinamque mirifice commendare. Debemus illas hæredum laudatiſſimæ benevolentiæ. Magna apud omnes Eruditos fama eſt *Ezechielis* illius *Spanhemii*, qui non modo ſuis præluxit majoribus, ſed inexpletam omnifariæ eruditionis videtur habuiſſe copiam. Notum erat nobis exſtare Codicem manu ejus notatum in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſiæ Regis, ſed ardua via adipiſcendi; tandem eluctatus moleſtias, ipſum Exemplar manu ejus ubique conſcriptum nactus ſum, mittente Cl. viro *Maturino Veyſſiére la Croze*, Regiæ Majeſtati a Bibliotheca, idque ex ſingulari humanitate Baronis *de Printz*, qui ipſe addita Latiniſſima Epiſtola, verbis quoque honorificentiſſimis munus illud exornavit. Et utinam immortalitate dignus ille Heros adhuc inter vivos verſaretur; quo omnes commendata illa tot virtutibus adſpicientes ora, ut *Joſephi* quoque *Spanhemiani* Servato-

rem ſuſpicerent! In recenſendo autem *Joſepho* duo intendit Ill. *Spanhemius*, primum ut *Joſephi* dictiones & narrationem ubique inter ſe conferret, dein ut rariora verba atque ſignificantiores dictiones, quales multæ in nobili hoc Auctore occurrunt, ex *Homero*, *Æſchylo*, *Euripide*, *Sophocle*, *Heſychio* & aliis, illuſtraret; quæ quidem omnia plurimum ad Scriptoris hujus intellectum facere, nemo inficias iverit. Breves plerumque ejus Notæ ſunt, neque mirum, quum in ora Editionis *Geleniance Genevenſis* omnia illa ſcripſerit, manu difficili, per citationes locorum ad paginas, quæ ut Novæ huic Editioni per Capita & Paragraphos aptarentur, multo labore conſtiterunt. Haſce notas adepti ſumus, ubi typi perveniſſent jam ad finem Lib. Quinti. Uſi itaque mox ſumus illis ab initio Libri VI. & quæ notata erant ad Libros V. priores, inter Addenda ſeu Appendicem locavimus pag. 416. Exemplari *Spanhemiano* complures chartæ ſolutæ adjectæ erant, manu ejus deſcriptæ, quæ præter alia multa Indicem quoque Geographicum pulcherrimum, atque alios continebant Indices; unde apparet omnino animum ad *Joſephi* Editionem applicuiſſe inſignem illum Virum. Comprehendebant pagellæ iſtæ ſolutæ Chronologica *Joſephi*; Æras apud *Joſephum* in Hiſtoria Sacra & Externa obſervatas; Rectores *Syriæ* & *Judææ*; *Judææ* Præſides & Procuratores, nomina item aliorum Præſidum in *Joſephi* ſcriptis occurrentia; Obſervationes de *Joſepho* ipſo; Loca & Verba in *Joſepho* ſuſpecta & notanda; verba denique *Joſephi* apud *Heſychium* obſervata; Quæ omnia collocata ſunt in extremo Tom. II. pag. 402. & ſeqq.

Omnibus hiſce Variorum Doctorum Notis inter *Hudſonianas* locum dedimus, ſed ita, ut ſemper illorum nomen adpingatur, ubi vero nullum additum nomen eſt, eas ſciat L. B. *Hudſonianas* eſſe. Crebro autem in illis, ut & in Addendis (jam loco ſuo inſertis) & Addendis *Hudſonianis* nomina leguntur Eruditorum Virorum *Ibbetſoni* & *Lauthii*, quorum conjecturæ ibidem laudantur; in hoſce ante mihi ignotos inquiſitione facta, *Ibbetſono* prænomen *Richardo* dari agnovi, virumque ipſum privatam vitam & paucis notam egiſſe; *Lauthios* vero eſſe duos ejus nominis, in pagis prope Londinum degentes, quorum ulteriorem notitiam dare nequeo.

Jam tandem aliquid quoque adferam de iis, quæ feruntur in ſermonibus, Doctorum Virorum lucubrationibus, quæ vel interciderunt, vel in occulto ſervantur. Præter hoſce ſcilicet quos modo memoravi, notum eſt *Petrum Cunæum*, *Stephanum Le Moyne*, ſive *Monachium*, *Gottfridum Olearium*, & *Jacobum Gronovium* ſerio omnes de edendo *Joſepho* cogitaſſe. *Petri Cunæi* laborioſa commentatio, repetita ſæpius lucerna evigilata, voracibus flammis, ipſo quidem volente & coram jubente domino, abſumta eſt. Quum etenim Clariſſimum illud Academiæ noſtræ Lumen, quæ ultima ipſi fuit gravaretur ægritudine, ſentiretque ſibi vitæ lucem, ſe cito ſuis defuturum; captata occaſione quum juxta focum forte decumberet, neptem ſuam juſſit certum chartarum faſciculum (quo videlicet omnia quæ ad *Joſephum* adnotaverat comprehendebantur) ex Muſeo ſuo adferre, atque allatum coram oculis ſuis igni injicere; quod ita factum ex Ampliſſimis doctiſſimi iſtius Viri nepotibus intellexi. Incerta magis de *Monachii* laboribus fama eſt; volunt, denſum fuiſſe ipſi Volumen, in quod omnia (ut erat diffuſæ admodum eruditionis) quæ ad *Joſephum* aliquo modo trahi poſſent, conjiciebat; certum vero illud, ipſum dolore percitum, quod *Bernardus* novam hujus Auctoris Editionem occupaſſet, abjeciſſe per tempus conſilium ſuum de edendo *Joſepho*, atque plurima ex illo Obſervationum Oceano in Libros, quos ſub titulo Variorum Sacrorum edidit, derivaſſe. Dicitur tamen poſtea ad antiquum reverſus laborem; ſed intervenit ſuprema dies, atque ita imperfectum relictum non modo illud opus eſt, verum nuſquam quoque denſum

illud

illud Volumen, multis ante (ut ferunt) viſum & oſtenſum, apparuit, licet etiam nomine Magiſtratus inquiſitio per Domeſticos eſſet habita, quod mihi etiamnum quædam ex illis ſuperſtes ita ſe habuiſſe adfirmavit. *Olearium* quod attinet, adfirmare nequeo, an aliquid ad prelum paratum habuerit, amici ex Germania nunciarunt mihi nihil ex lucubrationibus ejus in hunc Auctorem inveniri. *Jacobi Gronovii* denique ipſe aliquid vidi penes filium *Abrahamum*, inchoatum non perfectum, Notulas videlicet, quæ non ultra primum Antiquitatum librum pergerent, atque adeo vix ad vigeſimam nonam integri *Joſephi* partem pertinerent; ſcriptas in ſchedis tumultuariis; neque tamen illas neglectui habuiſſemus, ſi noſtri arbitrii ea res fuiſſet; famam vero Viri & Eruditionem multo melius tuebuntur doctiſſimæ illæ ad Decreta Romana & Aſiatica Obſervationes, quas ſuo loco inſeri curavimus. Nihil etenim, quod prece vel pretio acquiri potuit, a nobis fuiſſe prætermiſſum patere poteſt ex Notulis poſtumis *Joannis Sibrandæ* Franequerani, atque in patria ibidem Academia Prælectoris quondam Græcarum Literarum; quæ & ipſæ non ultra primum iſtum Librum progrediuntur, & tamen legi poſſunt poſt eundem pag. 60. & nobiſcum ultro communicatæ fuerunt a praeſtantiſſimo *Joanne Doitſma*, Hornanæ Scholæ prudentiſſimo Moderatore.

Et hæc quidem ſunt, quæ ad *Flavii Joſephi* contextum illuſtrandum ſumma cum cura a nobis requiſita, vel ultro a Viris Doctis, quorum nominibus publice a nobis honos (ut par eſt) habetur, ſuppeditata fuerunt. Quoniam vero Tomus Poſterior mole ſua Priorem minime æquaret, in illum conjecimus quæcunque vel ſerius accepimus, vel integros inplebant libellos, ad Joſephicam tamen ſcriptionem facientes. Unde præter illas, quas memoravimus, Collationes, invenies ibi Doctiſſimi Viri *J. Waſſe* Specimen Examinis V. L. *Hudſonianarum* pag. 51-56. *Jo. Alberti Fabricii*, Germanorum longe clariſſimi, Excerptum ex Bibliotheca Græca de *Flavio Joſepho*, ſed plurimum ab auctore, qui pro ſua humanitate id ad nos tranſmiſit, locupletatum, pag. 57-71. Sequuntur dein Præfatio *Arnoldi Peraxyli Arlenii*, longe pulcherrima ad *Diegum Hurtadum de Mendoza*, quæ præfixa Editioni *Baſileënſi* immerito ab aliis Editoribus fuit neglecta, pag. 72-75. aliarumque ſimul ſubſequentium Editionum Præfationes, ut & *Thomæ Ittigii* laudatiſſima Prolegomena, pag. 76-95. Appendix dein ad *Flavii Joſephi* Opera, quæ una cum *Ittigii* Prolegomenis in poſtrema Editione *Joſephi* Germanica exſtat, olim a *Jo. Alberto Fabricio*, ut ipſe teſtatur, tunc adhuc admodum juvene (vide ibidem paullo ſuperius pag. 76.) congeſta; qua continentur *Ariſteas* de LXX. Interpretibus, Fragmentum *Joſepho* tributum περὶ πωνῆς, & alia quædam, quæ inveniri ibidem poſſunt uſque pag. 156. interpoſitis dein quibuſdam V. L. habes Excerptum de *Joſepho* ex *M. Andreæ Frankenbergeri* Inſtitutionibus Antiq. & Hiſtor. pag. 182-185. quod excipiunt *Caroli Daubuz* Libri duo, quibus aſſeritur *Joſepho* ut legitimum Teſtimonium illud vexatiſſimum de *Jeſu Chriſto*, uſque pag. 232. quibus ob argumenti ſimilitudinem adjunximus XXX. *Epiſtolas Philologicas & Hiſtoricas* plurium eorumque celebriorum in literis Virorum, quæ minori olim forma editæ Noribergæ anno 1661. cura *Chriſtophori Arnoldi*, Eruditorum uſui minus patebant, & procedunt uſque pag. 285. Teſtimonium illud de Jeſu exſtat in Editione noſtra Antiqu. Lib. XVIII. Cap. III. §. 3. pag. 876. atque ibi cum verſaremur, de peculiari Diſſertatiuncula ſuper illud cogitatio animum ſubiit, cum alia, quæ Numiſmata, *Joſepho* illuſtrando ſculpta, explicaret (quæque hanc Præfationem meam ſequitur) ad finem Tomi II. adjicienda; Sed, ut verum fatear, quæ dici poſſunt, dicta ſunt omnia, & quantumvis clamitent Faber, & qui illum ſequuntur, omnino *Joſepho*, ita

ut legitur, tribuendum exiſtimo, quæcunque Scriptorem nobilem cauſſa ſtimulaverit, ut nobiliſſimum hoc emblema purpuræ ſuæ aſſueret.

Poſt hæc omnia occurrit *Petri Brinch*, apud *Danos* Collegii Medicei Inſpectoris Chronologiæ & Hiſtoriæ *Fl. Joſephi* Examen, quod editum *Hafniæ* A. MDCCI. rariſſime in hiſce terris viſum, ab amicis *Hafnienſibus* ad me transmiſſum eſt. Scriptum vero illud, in quo ab origine Mundi uſque ad mortem Herodis Magni Chronologiam Joſephicam examinat; & præterea ex Antiquitatibus ejuſdem Judaicis notat & examinat ea, quæ Scriptoribus Sacris V. T. parum conſentanea, vel certe illis non ſunt memorata, invenitur pag. 290-304. Et quoniam hic mentio incidit diſcrepantiæ cujuſdam *Joſephicæ* cum S. S. commodum inſerere heic lubet ſtricturas quaſdam, quas adſcripſerat in fronte libri ſui Reverend. *Albertus Alberthoma*, Eccleſiæ Lugd. Bat. quondam paſtor fideliſſimus, quique in literis plurimum ſibi vixit, miraque cura atque diligentia omnes Bibliothecæ ſuæ libros a capite ad calcem maxima cum attentione legerat. Joſephum inter illos avidiſſime pervolutaverat, ut adſcripta ubique loca ex aliis ſcriptoribus, inter legendum obſervata, abunde teſtabantur. Is itaque hiſce ipſis verbis ad hæc Capita ſeu Numeros retulit crimina quædam, ſeu aſtutias *Joſephi* noſtri.

I. *Plerumque Auctor* COPIOSIUS COMMEMORAT, *quæ a Moſe & Sequentium temporum Hiſtoricis Sacris compendio tradita ſunt, & narratione ſua quamplurimis Scripturæ locis lucem affundit: quod inprimis obſervare licet l. 4. c. 8. Antiq. ubi ſæpiſſime legum Moſaïcarum rationes & cauſas exponit.*

II. *Nonnunquam tamen (neſcio quo conſilio)* OMITTIT, *quæ tradiderant Scriptores Sacri: ita pauciſſimis mentionem facit raptus Eliæ: nihil quoque refert de Naamanis lepra ope Eliſæi curata.*

III. *Rurſus variæ Hiſtoriæ Sacræ* ADTEXUIT, *quorum ſola fides penes noſtrum Auctorem eſt. Vide quæ ſcribit de Moſis rebus geſtis in Ægypto. ſic Plurima Hiſtoriæ Salomonis admiſcuit, de quibus altum in S. Litt. ſilentium.*

IV. ORATIONES *a ſummis viris publice habitas totidem quaſi verbis repræſentat, & velut integras exhibet, quorum fragmenta ſolummodo in S. Libris ſuperſunt, prout mos quoque eſt Hiſtoricis præſtantiſſimis Livio & aliis. Confer Voſſ. de Arte Hiſtor. c. 20. 21. & Juſtin. l. 38. c. 3. in f.*

V. *Ad eundem modum Epiſtolas, velut ex autographo recitat; e. g. literas Hirami & Salomonis.*

VI. *Inprimis notandum eſt*, AUCTOREM NOSTRUM SOLLICITE CAVISSE, NE NARRATIONES DE REBUS SACRIS MINUS PLACEANT GENTILIBUS:

1. *Hinc* MIRACULA *a Deo olim edita, ad captum Ethnicorum vulgo exponit. Exempla videri paſſim poſſunt.*

2. *Eo ſpectat formula, ſæpe ab Auctore uſurpata ut in fine Lib.* II. *&c.* SED DE HIS UT CUIQUE LIBET, ITA SENTIAT.

VII. *Sæpiſſime profert* TESTIMONIA AUCTORUM GENTILIUM, *ad confirmationem Hiſtoriæ Sacræ.*

VIII. *Plurimum quoque utitur* LOCUTIONIBUS, *Græcis & Romanis Scriptoribus uſitatis.*

1. *Eo quoque referendum eſt, quod Hebræorum menſes vulgo interpretatur mox adjecta appellatione Macedonum, aliquando etiam Ægyptiorum.*

2. SUPPUTAT *quoque* TEMPORA *per Olympiades & per annos Coſſ. Rom.*

IX. SOMNIA, *quæ viris quibuſdam Sanctis divinitus contigerunt, interpretatur fere (ut videtur) ex regulis Oneirocriticis Veterum. Erat autem Joſephus ipſe interpretandorum ſomniorum peritus, uti de ſe teſtatur.*

X. DIVINA ORACULA (*quæ Romanum Imperium ſpectant*) *ita vulgo exponit, ne ingrata queant eſſe Romanis. e. g. illa quæ notat de ſomnio Nabuchodon. & paſſim.*

XI.

XI. UT JUDÆORUM GENTEM *Ethnicis commendet,*

1. *Eorum hoſpitalitatem & benignitatem erga alias gentes maxime laudat.*

2. *Principum extraneorum munificentiam erga Judæos ſtudioſius etiam commemorat.*

XII. *Adde quod in Græcorum & Rom. gratiam cenſeat Joſephus ſacram Poëſin fere contineri metris earum gentium. Clerici Ep. Hieron. p.* 311. Hæc ille.

Similis fere argumenti ſunt Diſſertatiunculæ quædam, ſtudioſe conſcriptæ ab *J. B. Ottio*, atque ad nos tranſmiſſæ ab eodem Eruditiſſimo Viro, curante plurimum Reverendo *F. A. Lampe*, S. Th. celeberrimo in Ultrajectina Academia Profeſſore. Continent *Omiſſa Varia a Flavio Joſepho*, & inſuper *Centuriam Locorum N. T. cum Flavianis vel Phraſibus vel Hiſtoriis aliquid commune habentium &c.* quæ quidem ultima pars ſpecimen continet laboris utiliſſimi, ſi quis eum ſubire vellet, ut ad Raphelii morem, ſicut ille ex Polybio, Xenophonte atque Arriano collegit, quæ ad N. T. illuſtrationem faciant, *Joſephum* quoque accurata induſtria perlegeret; quem plurimum in phraſi ſua atque verbis cum S. S. N. T. convenire inter legendum ſæpiſſime deprehendimus. Miſit vero haſce Obſervationes inprimendas Auctor, ut ſalivam literatis moveat Lexici in *Joſephum* Operoſioris commemoratio atque promiſſio, in quo ſecundum literarum ordinem pag. 320. in fine, congeſta dicit quidquid vel *Joſepho* vel ex *Joſepho* S. S. lucem credidit adferre poſſe, & ſic quaſi *Concordantiam* fore *Joſephicam*. Verba ejus hæc ſunt: *Hanc Centuriam ſpeciminis ſaltem loco damus; poſſent enim in ſexcenta alia Scripturæ etiam Novi Teſtamenti loca pura ſiſti, quibus aliquid vel ex Joſepho lucis affunditur vel ex Scriptura ipſi. Majores noſtri labores ex quibus hæc excerpſimus, in modum Lexici conſcripti juſtum & magnum Volumen in Folio habent & quaſi Concordantiam, infinitis Obſervationibus refertam, cumprimis in iis quæ ad Geographiam pertinent, quibus parum aut nihil deſit, dein quæ rem Numismaticam veterem illuſtrant, conſignata enim ſunt non paullo minus quam mille Hebræa, Græca, Romana Numiſmata, quæ omnia vel abſolute vel quodammodo ad hunc Authorem referri poſſunt.* Ipſius Lexici Specimen habes pag. 319. ex quo conſilium & modus Viri Præſtantiſſimi omnibus patere poteſt. Sed in ejus Libri editione obſervandum erit, prius omnia *Joſephi* loca, quæ ex Veteribus ante *Hudſonum* Editionibus expreſſa ſunt, conferri ad noviſſimam debere, ut non ſolum Libri, Capita, Paginæ, ſed verba quoque reſpondeant; dein ut Numiſmata non alia adferantur, niſi quæ *Joſepho* illuſtrando faciant, eaque, ſi fieri poſſit, multa hactenus inedita oſtendant, Nummi ipſi juſta magnitudine, non veluti æquales picturæ ſculpantur, neque archetypis deteriores, in quo tantum propter inſcitiam artificum ex Typographorum avaritia peccari video, ut pluries, imo nonnunquam prima vice repetiti, vix umbram ſimilitudinis oſtendant. *Ottiana* iſta comparent pag. 305-323.

Sequitur dein pag. 324-329. Diſſertatio *Chriſtophori Cellarii* contra iſtum celeberrimum Novatorem *Joannem Harduinum*, qua contra illum *Flavii Joſephi* de *Herodibus* hiſtoriam a Νοθείᾳ ſuſpicione vindicat. Agmen denique claudit Opuſculum Doctiſſimum, *Chriſtiani Noldii* Hiſtoria *Idumæa*, ſeu Diatribe de Vita & Geſtis *Herodum*. pag. 333-401. Quæ enim ſuperſunt ſuperius memoravimus, *Spanhemiana* videlicet & Collationes quaſdam MSS.

Univerſum Opus Indices claudunt; Auctorum videlicet, qui a *Joſepho* citantur; Vocum Græcarum, quæ obſervatu digniores apud *Joſephum* occurrunt; Chorographicus Regionum, Urbium, Locorum &c. multum ex ſchedis *Spanhemianis* ſuppletus atque emendatus, ſicuti in illo quoque Rerum, qui ſequitur plurimum Incomparabilis ejus viri nobis profuit induſtria. Index Quintus atque ultimus nomina habet Scriptorum quibus in Notis aliqua lux affunditur.

**** Et

Et tantum erat, *Candide Lector*, quod præfari neceſſe erat, ut & ſuſcepti Operis atque Benigniſſimi Numinis auxilio abſoluti, ratio conſtaret; ſuuſque honos haberetur tot Viris Clariſſimis, de *Joſepho* & Re Literaria optime meritis, a quibus maximum huic Editioni momentum acceſſiſſe fateor.

Tria reſtant verba. Sæpius in Notis ad Tabulas Numiſmaticas (præſertim ab Ill. *Spanhemio*) provocari videas; eratque animus ad finem Tomi Secundi illas ponere, ſed mutavimus poſtea conſilium, & melius duximus poſt hanc Præfationem eaſdem collocare. Adjunximus iiſdem brevem interpretationem, qualis ſcilicet pro *Joſepho* illuſtrando ſufficiebat, & paſſim quoque ſignificavimus ad quæ loca in Auctore noſtro pertinerent, & ubinam a *Spanhemio* vel Nobis in Notis mentio eorum injecta eſſet. Nummi vero inter eos haud vulgares occurrunt, & nonnulli qui nunc primum ex Muſæo noſtro, vel incogniti antea, vel integriores prodeunt; quod ſupereſt, labore Noſtro fruere, & Literarum Felicitati bene precare.

ADDENDA ET EMENDANDA.

De Bello Jud. Lib. II. *Cap.* VIII. §. 9. inter τὶς & ἀκόντων intercidiſſe σ'. exiſtimat *Petitus* in Var. Lect. p. 204. ſc. *invitis ſex à novem qui adſunt* Cap. XIV. §. 1. in initio pro ἐπιτροχὴν legit ἐπισκοπὴν *Caſaub.* Cap. XVI. §. 4. pag. 188. in Notis Hudſoni pro *cis Iſtrum*. repone *trans Iſtrum*. Ibid. pag. 189. in f. ad illa *Octo menſibus* conferri meretur *Lipſius* de Magnitudine Rom. II. 10. pag. 190 lin. 18. pro *pendit* lege *pendet*. Cap. XVIII. §. 1. pag. 197. ad primam notam addiderat in Add. *Hudſ.* Lectionem Γεβανίτην ex Bod. rectam forſitan eſſe, & conſuli debere *Relandum* in Palæſtina pag. 199. Ibid. §. 3. p. 198. in verſione ad *diſſimulantes illorum fidem*, notaverat in Add. *Hudſon.* Fortè, *ineſcantes illorum fidem*. ut & §. 5. *audaciores--è medio - formidandos autem arcere detinebant* ieſe malle. dubitatque an non Κίστιον Γάλλον ſcripſerit *Joſephus* ibid. §. 11. in init. pro eo quod legitur Κίστιον Γάλλου. Cap. XIX. §. 5. Vide *Savilii* Notas ad *Tacitum* p. 115. Ed. *Arg.* §. 8. in f. pro *Beteron* repone *Bethora*.

SIGEBERTI HAVERCAMPI NOTÆ IN TABULAS DUAS NUMISMATICAS,

QUÆ CONTINENT NUMISMATA XLI. PRO ILLUSTRANDIS VARIIS JOSEPHI LOCIS.

Nummi, quibus Aſteriſcus apponitur, ex Muſæo Noſtro vulgantur.

TAB. I.

Num. 1. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ. *Caput* Hadriani, *corona laurea, radiis inde erumpentibus, quaſi alter* Apollo, *decori. Ab altera parte dimidia ratis eſt, cum literis quibuſdam lectu difficilibus, ſed ex quarum reliquiis apparet pertinere Numiſma ad* Dorenſes, *qui ob beneficium aliquod ab* Hadriano *acceptum ſeſe* Sebaſtenos, *i. e. Cæſareenſes vocant.*

Doram, Phœniciæ *civitatem plus ſemel commemorat Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* VII. *pag.* 655. *&* 656. Joſephus. *Ubi enim prælium deſcribit inter* Antiochum *atque* Tryphonem, *& quomodo hic ex ſuperiore* Syria *ejectus fuerit in* Phœniciam, *addit inſecutum ad* Doram *uſque* Tryphonem, *qui eo ſe receperat, fuiſſe* Antiochum; *fuiſſe autem dicit locum munitum & expugnatu difficilem. Sita fuit hæc civitas in* Phœnicia *ad montem* Carmelum; *uti teſtatur* Flavius *Lib.* II. *Contra* Apionem § 9 *pag.* 478. *ubi paullo ante lepidam fabellam ejuſdem* Apionis *commemorat, videlicet* dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines finxiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, ut procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Judæos quidem, inexſpectata viſione obſtupefactos, cum procul quidem abeſſent, quieſcere: Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe cantherii caput (ita enim ſcripſit, facetus videri volens) & rurſus Doram velociter ſe contuliſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quod aſinum, hoc eſt ſemetipſum, gravat Apion, facitque ſtultitia ſimul & mendaciis oneratum. nam & loca ponit, quæ nuſquam terrarum exſtant, & civitates earum ignarus transfert. Nam Idumæa quidem regioni noſtræ confinis eſt, poſita juxta Gazam, & nulla in ea eſt urbs Dora: in Phœnicia vero juxta montem Carmelum civitas Dora appellatur, quæ nihil commune habet cum Apionis nugis. quatuor enim dierum itinere diſtat à Judæa. Cur itaque nos præterea accuſat, quod non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis ſuper terram eum ambulantem intueri putaverunt? Scilicet enim manifeſtum quod lucernam nunquam prius conſpexerunt, qui tot & tanta lucernarum accenſionis feſta celebrarunt.

Integrum adduxi locum, quod ex eo appareat urbi Doræ (*licet perperam* Idumææ, *a qua, uti in Notis docemur, quatuor dierum itinere diſtabat, tributæ*) *adſcribi cultum* Apollinis, *ita ut* Apollo *Deus* Dorenſium *appelletur. Quod* Doræ *tamen* Phœniciæ *convenire ſingularis hic docet nummus, quem ſub* Hadriano *cuderunt* Dorenſes, *in quo ab altera parte* Apollinis *inſignia, radios præter laurum, Imperatorio addunt capiti; & ab altera parte navalem ſuam potentiam, per navis figuram exprimunt. Fuit enim hæc urbs eo nomine inclita, quare etiam* ΝΑΥΑΟΧΟΣ *ſeu* Navale *dicta fuit; uti obſervat* Spanhemius *ad Lib.* V. *Antiqu. Cap.* I. *pag.* 422. *in* Addendis. *Ipſum vero Nummum ſecum ex itinere* Græco *atque* Aſiatico *muſice redux adduxit Nobiliſſ. & Generoſiſſ.* Jo. Ægidius ab Egmont, de Nieuburg, *ipſumque inter reliqua omnis generis inedita Numiſmata, ex indulgentia ejus, in uſum meum, & aliquando forſan publicum, delineari juſſi.*

Num. 2. ΗΡΩC ΕΥΡΥΠΥΛΟC. *Caput Herois* Eurypyli; *ab altera parte* Paphiæ Veneris *templum, cum inſcriptione,* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡΑ. ΠΩΛΑΙΩΝΟC. Pergamenis *cur* Eurypylus *in Nummis decori ſit, erudite (ut ſolet) explicat* Spanhemius *de Uſu & Præſtantia Numiſm. pag. minoris Edit.* 479. *Adducimus vero Nummum hunc, ut oſtendamus, id quod dicimus in Notis ad Antiq. Lib.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 722. *ſemper nomen id efferri per duplex* Lamda, *&* ΠΩΛΛΑΙΩΝΑ *æque ab Antiquis ac* ΠΟΛΛΑΙΩΝΑ *ſcribi, quod & idem docet Nummus qui numero inferius* 32. *occurrit, & qui obſervatur Num.* 11.

Num. 3. *Caput biceps, virile atque muliebre; ab altera parte laureæ incluſa cernitur bipennis inter monogramma quoddam, botrum, atque pharetram, cum literis* ΤΕΝΕΔΙΩΝ. *Similes huic nummo (qui nunc primum ex Muſæo Nobiliſſimi* Markii *prodit) innuit Ill.* Spanhemius *in Notis ſuis ad Antiqu. Lib.* XI. *Cap.* VI. *pag.* 568. *ubi ad illa de Rege* Perſarum, *cujus thronum cum ſecuribus circumſtabant Satellites,* Ἐξεσήκεζαν ὃ τ θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, *notat, ſic quoque ſecurigeros circa ſolium* Teni *aut* Tenedi *fuiſſe, quo ſecuri continuo plecterentur rei.*

Num. 4. ΜΟΚΑ ΙΕΡ. ΑCΥ. ΑΤΤΟ. *quæ epitheta declarant fuiſſe urbem* Mocam *Sacram, jure Aſyli gaviſam, & ſuis legibus uſam. Nummus vero ipſe, delineatus apud* Patinum *pag.* 184. Antonini Pii eſt, *atque Deam* Fortunam *in templo tetraſtylo exhibet. In alio ejuſdem urbis nummo (quem in* Severo *memorat Vaillantius pag.* 84. *nuſquam vero adhuc depictum offendi) eadem epitheta occurrunt; & muliebris deprehenditur figura, dextra præferens ſpicas & papaver, læva vero cornucopiæ tenens, ad indicandam regionis ejus ſummam fertilitatem. Fuit vero* Moca *civitas* Arabiæ, Maacha *aliis dicta, de qua Nota conſuli poteſt* Spanhemii, *qui hoſce citavit nummos ad Antiqu. Lib.* VII. *Cap.* VI. *pag.* 378.

Num. 5. ΣΕΡ. GALBA IMP. CAES. AUG. *Caput* Galbæ *laureatum. Ab altera parte laureæ incluſa hæc legitur inſcriptio.* ΕΠΙ ΜΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ ΙΖΡ. *qua innuitur cujus fuiſſe anno æræ*

*****

An-

Antiochenſis CXVII., *de qua, uti & de Nummo hoc videndus* Noriſius *in celeberrimo de Epochis* Syro-Macedonum *libro pag.* 165. *Hujus* Muciani, Syriæ *Præſidis, ſæpius cum laude mentionem facit* Joſephus, *ipſumque hunc nummum citavit* Spanhemius *ad Lib.* IV. *de Bello. Cap.* I. *pag.* 266.

Num. 6. ΝΕΡΩΝ. *Caput* Neronis *laureatum, & ab altera parte, pro fertilitate terræ deſignanda, Cornucopiæ gemina figura, cum inſcriptione* ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΑΑΡ. Gadara, Cœle-Syriæ *urbs, cujus epocham docet Eminentiſſ.* Noriſius *pag.* 297. *& ſeq. crebro a* Flavio *commemoratur; narrat enim Lib.* I. *Cap.* VII. *de Bello, pag.* 69. *& Antiquit. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. *inſtaurata fuiſſe* Gadara (Judæi *enim paullo ante everterant*) *a* Pompejo, *poſt devictum* Ariſtobulum, *in gratiam liberti ſui* Demetrii Gadarenſis. *Eandem urbem antea* Alexander Jannæus, Judæorum *rex, poſt decem menſium obſidionem expugnaverat, teſte eodem Antiqu. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 669. *poſtea vero* Herodes Magnus *minus civiliter* Gadarenſes *tractavit; unde acris Legatorum ad Cæſarem* Auguſtum *in* Syria *agentem expoſtulatio cum* Herode, *quem imperioſum, acerbum, atque tyrannum nuncupabant; quemque de vi, rapinis, & templorum everſionibus, ſed infelici ſucceſſu, accuſabant, teſte* Joſepho *Antiqu. Lib.* XV. *Cap.* X. *pag.* 775.

Num. 7. *Spectat & hic nummus ad* Gadara, *de quibus modo egimus; eumque deſcripſit* Noriſius *pag.* 300. *non autem depinxit, communicatam modo ſcripturam ejus a* Nicolao Toinardo *memorans; depinxerat vero jam olim* Æneas Vicus *inter* Neronis *Numiſmata, verum alteram tantum partem, quam itaque ſolam dare poſſumus. Legitur ibi præter inſcriptionem* ΓΑΔΑΡΑ *æra eadem, quæ in ſuperiori,* L. ΑΑΡ. *addita priori litera quæ nota anni apud* Græcos *eſſe ſolet; innuitur autem annus* CXXXI. *Male enim connectuntur apud Vicum literæ* ΑΑ. *quaſi* ΑΜ. *eſſent. Figura vero muliebris turrito capite, dextra lauream tenens, læva cornucopiæ, palmamque ad pedes, ad caput ſtellam habens, urbis* Gadaræ *Genium deſignat, quæ Neroni, tanquam Apollini alteri, victoras ſuas muſicas gratulari videtur. Capitis epigraphe apud Noriſium eſt* ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ.

Num. 8. & 9. *Sufficit delineationem aureorum horum numiſmatum proponere, quæ paſſim apud Antiquarios,* Vaillantium, Begerum & Spanhemium (*ex quo pag.* 404 & 406. *deſumta ſunt*) *celebrantur & explicantur. Occurrunt in illis capita jugata* Ptolemæorum Ægypti *regum, quorum amorem & munificentiam in literas & literatos, & alii omnes paſſim, tum quoque* Joſephus *celebrat, ubi ſtudium Philadelphi pro conquirendis libris* Judæorum *Sacris, atque magnifica ejuſdem donaria,* Hieroſolymas *miſſa, commemorat Antiq. Lib.* XII. *Cap.* II. *pag.* 590. *ubi ipſos hoſce Nummos, in Notis, citat Spanhemius, cum inſcriptione* ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. *in quibus a parte illa, quæ* ΑΔΕΛΦΩΝ *inſcribitur,* Ptolemæi Philadelphi, *ejuſque conjugis ſimul ac ſororis,* Arſinoës *jugata occurrunt capita; ab altera vero parte illa Ptolemæi Lagi atque* Berenices *pariter jugata ſpectantur. Putat vero male verti Ill.* Spanhemius *pag.* 406. *ab* Leone Allatio *in Monumento* Adulitano ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ *per* Deorum Fratrum, *atque ipſe mallet,* Deorum Fratris Sororiſque; *ſed fruſtra; quum pariter jam olim* fratres *inter Deos dixerit* Saturnum & Opem Tertullianus *Lib. Ad Nationes* II. *Cap.* XIII. Inceſto jam junctos Opem & Saturnum Fratres recepiſtis.

Num. 10. *Caput muliebre, ſine inſcriptione; ab altera vero parte eſt Aquila fulmini inſiſtens inter cornucopiæ & literam* Π. *cum inſcriptione* ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Protulit nummum hunc* Begerus *Tom.* III. *Theſ.* Brandenburgici *pag.* 33. *quod autem in hac pictura, capitis ornatum & ipſam aliquo modo faciem differre vides a* Begeriano *nummo, inde eſt, quod partem priorem juxta nummum, quem ipſi hujus Reginæ poſſidemus, pingi ſculpique curavimus, haud ingratam hanc varietatem rati fore Antiquitatum ſtudioſis in Nummo plane memorabili.*

Exiſtimat Cl. Begerus *faciem hanc muliebrem referri debere ad* Cleopatram, Ptolemæi Euergetæ, *tertii Ægyptiorum regis, ante* Berenices *ſcilicet,* Magæ, Cyrenarum *regis filiæ cum eodem nuptias, uxorem. Totum Viri Cl. argumentum ſola litera* Π. *nititur, quam ipſe pro numerali capit, atque ad annum æræ* Alexandrinæ LXXX. *refert, regnique adeo* Euergetæ XV. *ut ipſe computat. Verum ut alia taceam, ſublato fundamento hujus conjecturæ, & ipſa tota corruit, quum inſuper contra Hiſtoriarum nitatur fidem. Literæ ſimiles in Nummis* Ægyptiorum *non ſunt numerales, niſi litera inſuper* L. *quæ* Ανναβάντ@ *denotat addatur, uti apud Vaillantium pag.* 124. *& alibi videre eſt, verum ſemper initiales ſunt alicujus urbis, quæ nummum iſtum cuderit; ſic ibidem apud* Vaillantium *& pag.* 111. 115. *&c. literæ* ΠΑ. *denotant a* Paphiis *cuſos nummos; uti pag.* 70. *litera* ΗΡ. *docent ab* Heracleopolitis *profectum nummum ibidem* Philopatoris; *& pag.* 84. ΣΑ. Salaminem *deſignare creduntur; atque pag.* 50. ΘΕ. Thebæos, *& ſic in cæteris. unde literam* Π. Peluſium, *vel aliam* Ægypti *urbem denotare exiſtimo; faciem vero illam ad aliam Reginam referendam eſſe, vel uno hoc argumento. Quum* Magæ *filiam* Berenicen *uxorem caperet* Ptolemæus, Euergetes *poſtea dictus, vivebat adhuc pater ejus* Philadelphus, *atque aliquot poſt annis vixit. Unde nequaquam uxori* Euergetis, *quæ ſtatuatur ei etiam ante* Berenicem *nupta fuiſſe,* ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *qui in hoc nummo legitur, titulus convenit. Quæ ut jam omnia mittam, ipſe meam ſententiam in medium adferam. Puto videlicet pertinere ad* Cleopatram, *filiam* Antiochi Magni, Syriæ *regis, quæ nupta fuit* Ptolemæo Epiphani, *quinto* Ægypti *regi, & cui in dotem pater dedit* Cœlen-Syriam, Phœnicen, Judæam & Samariam; *Supervixit ipſa marito, & magno in honore habita a filio, cui ob id* Philometori *cognomen fuit; majore multo* Ægyptiorum *deſiderio, ætate florente deceſſit; uti docet* Vaillantius *pag.* 88. *in præclariſſima ſua* Ptolemæorum *Hiſtoria. Eſt itaque ipſa hæc* Cleopatra *illa, cujus mentionem fecit Joſephus Lib. Antiqu.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 600. Poſtea autem (*inquit*) amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum collocavit, & Cœlen-Syriam, & Samariam, & Judæam, & Phœnicen dotis nomine tribuit. *Jam etenim bellum contra* Romanos *decreverat* Antiochus Magnus, *& ob id validas affinitates potenteſque ſocios quærebat. Eſt & denique ejuſdem hujus* Cleopatræ *alter mihi nummus, æreus quoque, & alio tempore publicandus, hoc paullo minor, cum ſimili typo, ſed litera urbis initiali* M. *qui ſimiliter Cl.* Begeri *penitus convellit ſententiam de æra hoc modo expreſſa.*

Num. 11. *Caput inberbe, nudum, quod ex falſa inſcriptione* ΟΤΗΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ Ovidio (*qui hinc in Editionibus Poëmatum ſuorum faciei filum ſortiri nunc ſolet*) *tribuitur ab Ill.* Spanhemio *pag.* 43. *Operis Minoris, ſeu* 54. *Majoris. Ab altera parte facies eſt barbata, quam* Jovi *tribuo, cum inſcriptione* ΜΕΝ... ΑΣΙΟΤ.

Diximus ad Num. 2. *in antiquo ære &* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, &* ΠΟΛΛΙΩΝΑ. *Plures vero nummos, hujus explicandi gratia, adducit Spanhemius, in quibus per* O. *non vero per* Ω. *prior pars nominis iſtius ſcribi ſolet, quem conſulat Lector erudiri cupiens. Certum quidem eſt, cuſum hunc nummulum ſub* Auguſto, *quod ex adſcriptis nominibus* Vedii, & Menandri *qui* Parrhaſii *filium ſe ſcribit, apparere poteſt. Depingit enim inter* Auguſti *nummos Goltzius tab.* LXXV. *Num.* 24. *unum, in cujus altera parte legitur* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΣ. *Templum eſt octo columnis ſuffultum, ad cujus latera caduceus eſt cum quatuor ſpi-*

ſpicis; ad Cæſaream *vero* Palæſtinæ *pertinere docet inſcriptio Num. ibidem* 23. *ubi legitur* ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *juxta caput* Auguſti *ad cujus collum pharetra eſt. Idemque Templum in altero* Cæſarenſium *cernitur, citante* Vaillantio *in* Auguſto *pag.* 4. *cum eodem nomine; adſcribitur enim* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *& ad caput, quod* Auguſti *eſt, & nudum ſine laurea,* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Denique ipſe* Spanhemius *in poſtrema atque majore Editione pag.* 54. *&* 55. Auguſti *pariter nummum citat, in quo Cæſaris ejus ab altera parte caput cum literis* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *ab altera ſimile caput barbatum ut in hoc (quem explicamus) nummulo, & literis* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. *qui nummi omnes, ſicuti nimis aperte ad* Auguſtum *ipſum pertinent; ita nulla ratio eſt quare hunc* Auguſto *abjudicaremus, &* Ovidio *largiremur, niſi literæ* ΝΑΣΩΝ. *quas quidem ego quovis pignore auſim contendere non ita in nummo exſtare, vel recenti fabrica, in nummo cætera antiquo, artificio, ſordidis hominibus nimis familiari, exſculptos fuiſſe; ita ut ex literis* ΠΟΛΛΙΩΝ *remanſerint antiquæ poſteriores duæ, reliquæ vero* ΠΟΛΛΙ *ita mutatæ fuerint, ut litera* Ι. *in* Σ. *mutata fuerit, proxima* Λ *lineolam in medio, ut* Α. *fieret, acceperit, deletis dein primis* ΠΟ. *tertia* Λ. *manſerit, verum virgulam ad latus, ut* Ν. *fieret acceperit; & ſic novus in nummis hoſpes* Ovidius Naſo *pro* Vedio Pollione *emerſerit. Uterque vero &* Menander *ille* Parrhaſii *filius, &* Vedius Pollio, Cupedii *filius, cum magiſtratus fuerint* Cæſarenſium *uno atque eodem tempore, Cæſari* Auguſto *nummos cuderunt; neque privato* Ovidio *id facere, florenti licet amicitia* Cæſaris *conſueverunt; vel, fulmine ejus afflato poëta, auſi fuerunt; vel denique poſt mortem, ad revocandam* Muſarum *Venerumque omnium Sacerdotis memoriam potuerunt; ut qui vivente adhuc* Auguſto *magiſtratu* Cæſareënſi *perfuncti fuerunt.*

Num. 12. *Riariſſimus hic nummulus nunc primum ex noſtro Muſæo prodit; neque enim ante quis unquam* Aretæ *Regis faciem in tanta Antiquitatis felicitate exhibuit. Reſervare eum conſtitueram, ut una cum aliis pretioſis antiquæ Monetæ reliquiis quæ in Muſæo noſtro aliorumque Belgarum ſervantur, aliquando operoſius prodiret in publicum; ſed in Flavii Joſephi gratiam exprimere eundem hic placuit; magnam enim ibi, ut ex Indice videre eſt, hiſtoriæ partem Aretas facit. Habet a priore parte caput Regis diademate cinctum; a poſteriore figuram muliebrem, ſtantem, dextra tenentem pateram, læva haſtam, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ. *Nummulus hic ex ære eſt, rariſſimus, & optime conſervatus.*

Num. 13. M. SCAVR. AED. CVR. *in imo* REX ARETAS. *per tranſverſum* EX S. C. *Camelus, ad cujus pedes Rex genuflexus ramum profert. Ab altera parte* P. HYPSAE AED. CVR. *& in imo* C. HYPSAEVS COS. PREIVER. CAPTV. Jupiter *in quadrigis currentibus, dextra fulmen tenens, ſiniſtra habemas, in imo ſcorpio viſitur.*

Quæ ad hujus denarii explicationem pertinent, peti poſſunt ex Commentatoribus ad Familias Romanas, Urſino *&* Vaillantio; *quantum vero* Joſephicæ *hiſtoriæ illuſtrandæ huc iſte refertur denarius, inſpici meretur Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *ubi legimus redemiſſe* Aretam *Regem* Arabiæ *bellum trecentis talentis a* Scauro *& ipſo pacis ſatis cupido. Eadem fere leguntur de Bello Lib.* I. *Cap.* VIII. *pag.* 69. *ubi hunc quoque nummum in partes advocat* Aldrichius.

Cum autem Scaurus (*inquit*) in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem feciſſet, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani juſſu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: miſſuſque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hoſpes eſſet, perſuaſit ei ut pecunia vaſtationem agri redimeret. & ipſe trecentorum talentorum ſponſor fit Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit: non minus quod ipſe hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Alibi vero ſic ſcribit:*

Interea Scaurus, in Arabiam ingreſſus, Petram quidem ne accederet locorum difficultate prohibetur: quæ vero circa Pellam erant omnia depopulabatur; hoc tamen facto malis conflictatur. Nam exercitus fame laborabat: atque ad eam levandam conferebat Hyrcanus, per Antipatrum mittens victui neceſſaria; quem etiam ad Aretam, quaſi ei familiarem, delegat Scaurus, ut pecunia ille pacem ab ipſo redimeret. Atque perſuaſum eſt Arabi, ut trecenta daret talenta: & his conditionibus Scaurus ex Arabia exercitum educebat.

Num. 14. Judæam *a* Veſpaſiano Titoque *captam complures referunt nummi, cum pluribus typis atque inſcriptionibus a* Græcis *pariter &* Romanis *in horum, ut & in* Domitiani *honorem cuſis. Sola itaque raritas & inſignis inſcriptio nummum hunc, quem ineditum hactenus ex Muſæo noſtro damus, commendant. Cernitur in illo caput* Domitiani *laureatum, cum literis* ΔΟ..... ΚΑΙΣΑΡ. *ab altera parte Victoria, pedem globo imprimens, clypeo, palmæ arbori appenſo, inſcribit: in circuitu* Judæa *capta hiſce ipſis* Græcis *literis deſignatur.* ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΟΣΙΑΣ.

Num. 15. *Neque hunc addidiſſem, quamvis non inter vulgares, nummulum, niſi eximia ars atque pulchritudo in integerrimo elucens denario plurimam illi gratiam adderent. Capita habet* M. Antonii *Triumviri fratriſque ejus Conſulis* L. Antonii, *cum inſcriptionibus* L. ANTONI COS. *&* M. ANT. IMP. AVG. III VIR. R. P. C. M. NERVA PROQ. P.

M. Antonii *amicitia Magnus factus eſt* Herodes, *qui illi ad extremum uſque fidus manſit, & turrim,* Antoniam *dictam, in ejus honorem ædificavit.* M. *vero* Antonii *plures in Familia* Antonia *apud* Vaillantium *exſtant nummi, qui cum rebus* Judaïcis, *Hiſtoria Joſephica & devicto* Ariſtobulo *communionem aliquam habent; ſed nolumus numero gravari.* M. *&* L. Antoniorum *facies repræſentaſſe contenti, quoniam utriuſque merita erga Judæos egregia fuerunt, ſicuti Decreta P. R. oſtendunt; in quibus* Marci *&* Lucii Antonii *nomina laudantur Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* X. §. 13. *&* §. 17. *pag.* 708. *&* 709.

Num. 16. *Magnum* Pompeji *nomen in Oriente fuit, ubi maximas res armis geſſit, plurimoſque partibus ſuis faventes Bello Civili invenit. Hujus* Pompeji *cum alias virtutes, tum continentiam, ut qui a ſacris pecuniis ornamentiſque Templi* Hieroſolymitani *nihil abſtulerit, merito laudat* Flavius *Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ quibus libatur, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe Officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. *Quæ eadem fere repetuntur Lib.* I. *de Bello Cap.* VII. *pag.* 68. *Quare non injucundum exiſtimavi vultum ejus, qualem proxime ad veram venerandi ejus oris ſimilitudinem accedere puto, ex integerrimo, qui penes me eſt, denario depingere. In eo* Q. Naſidius, *cujus nomen legitur priſco more* Q NASIDIV. *ſcriptum, infra navem cum velo expanſo & remigantibus, dum claſſi* Sexti

Pompeji *præfuit, ejus enim partibus, patris judicium in* Cnco *contra* Cæſarem *ſequendo ſecutus, adhæſit,* Cnei Pompeji Magni *expreſſit vultum, in quo juxta* Lucanum *Lib.* VIII. ℣. 679. *agnoſcitur*

—— —— —— illa verenda
Regibus hirta coma, & generoſa fronte decora
Cæſaries.

Sive κόμης ἀναξολὴ, ut Græci vocabant. Tridens vero ante vultum, & delphinus in imo, maris denotant imperium, adeoque Neptuno *Regi* Cneum Pompejum *adæquant.*

Num. 17. & 18. *Græciæ Veteris, ſeu* Italiæ, *celebris admodum erat civitas* Tarentum, *ubi* Joſephus *notat* Antipatrum, Herodis Magni *filium, accepiſſe ex* Judæa *literas, quæ* Pheroræ *obitum, malum ipſi omen, annunciaverint. Lib. Antiqu.* XVII. *Cap.* V. §. 1. *pag.* 836. *Plura hujus nobilis urbis, &* Lacedæmoniorum *olim coloniæ exſtant Numiſmata; in quibus fere omnibus conditores ejus atque inſtauratores* Taras & Phalanthus *exhibentur; cujus generis & hæc duo ſunt Numiſmata ex Muſæo noſtro, quæ in quibuſdam minutiis ab hactenus editis diſcrepant, ſed de quibus nunc quidem agere ſupersedemus.*

Regni Commagenes *crebra mentio occurrit apud* Joſephum, *ſed præcipue memorabilis eſt everſio regii ibidem nominis, quod immerito* Romani, *fiſco ſuo ſtudentes, ſub ampliatore ejus* Veſpaſiano, *abſtulerunt* Antiocho *ultimo, qui, ſi quis alius, una cum ſobole ſua, optime de iſtis Orbis domitoribus, atque de ipſo Imperatore, fuerat meritus. Fatum miſerandi iſtius Regis, qui ex ſummis opibus, ſenili ætate, nullo ſuo merito, ad privatam recidit fortunam, copioſe deſcripſit Hiſtoricus Lib.* VII. *de Bello Cap.* XXVII. *pag.* 420. *Hujus* Antiochi, *filiorum itidem ejus, aliorumque* Commagenes *Regum quum reſidua Numiſmata ſculpta invenerim Volumine* I. *Theſauri* Britannici *pag.* 108. *& ſeq. non ingratum Lectori meo fore ſpectaculum judicavi, ſi ſingula apponerem, ſunt autem decem numero.*

Num. 19. ΒΑΣΙ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. *Caput regis* Antiochi *diadematum. Ab altera parte Laureæ includitur Capricornus, ſub quo* Seleucidarum *nota, Anchora, conſpicitur, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Nummum hunc ad* Antiochum I. *pertinere credunt.*

Num. 20. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑ. *Caput regis* Antiochi *diadematum, ita ut extrema pars alterius nodi per collum diffluat. Ab altera parte Scorpio cum ſolita inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *laureæ incluſus cernitur. Nummus hic paullum differt ab* Haimiano, *quoniam ex meo dedi Muſæo, tam pulchrum integrumque, ut vix unquam ſimilem viderim. Putat autem* Jo. Maſſonus Antiocho III. *qui ſub* Tiberio *deceſſit, eſſe aſſignandum.*

Num. 21. ΒΑΣΙ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput regis diadematum. Ab altera parte duæ cornucopiæ decuſſatim poſitæ, & inſcriptio* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 22. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput diadematum* Antiochi *Regis; ab altera parte Scorpio Laureæ incluſus cum inſcriptione* ΑΔΑΝΑΤΩΝ.

Num. 23. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput Regis diademate revinctum; ab altera parte Laureæ inciuſus Scorpio, cum literis* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 24. ΒΑCΙΛΕΥC. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟC. *Miſeri regis* Antiochi *ultimi ſenile caput, ultima diadematis parte in collum diffluente. Ab altera parte Scorpionis typus & ſolita inſcriptio.*

Num. 25. *Caput* Caji Cæſaris, *cum inſcriptione* ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚ. ..... *Ab altera parte Regis cujuſdam caput eſt, quem non male arbitratur* Haimius *pag.* 242. Antiochi *cujuſdam* Commagenes *eſſe, & quidem ejus qui Caligulæ vixerit temporibus. Notas idem illas, quæ ſub mento regii capitis viſuntur ſe non capere aſſerit. Dolendum certe eſt circa oras non integriorem eſſe nummum, quæ videntur literas habuiſſe nomen & dignitatem depicti capitis indicantes. Sicuti vero teſtantur Scriptores,* Antiochum *quendam a* Cajo *donatum fuiſſe non tantum* Commagenes *regno verum etiam maritimis* Ciliciæ *oris, hic vero nummus in rei teſtimonium & gratitudinis ergo ab* Antiocho *cum ſua non tantum, ſed & Imperatoris* Romani *effigie percuſſus ſit, ita in eodem vocare ſe* Commagenes & Ciliciæ *Regem potuit; ut literæ* IA *quæ adhuc ſuperſunt, reliquæ ſint ex* KIA. *quæ* Ciliciam *deſignaverint.*

Num. 26. ΑΝΤΙΟΧΟ.. ΒΑΣΙΑ... *Caput Regis diadematum, quod impreſſas ad collum & mentum duas habet notas ſeu marcas (quales creberrimæ in Græcorum nummis) quibus inpreſſum eſt Cornucopiæ ducuſſatum, quod ad Num.* 21. *in* Commagenorum *quoque nummo vidimus, &* Seleucidarum *inſigne Anchora. Ab altera parte Scorpio Laureæ includitur cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Pertinet vero nummus ad eundem, de quo modo,* Antiochum, IV. *videlicet, a* Cajo *atque Claudio ad honores evectum.*

Num. 27. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΟΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ. *Caput elegans* Jotapes *Reginæ diademate cinctum. Altera pars cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *ſolitum Scorpionis & Laureæ habet ſymbolum.*

Num. 28. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΥΙΟΙ. *Regii juvenes equis inſidentes. Ab altera parte Capricornus in Laurea, ſubtus Anchora eſt, deſuper vero Stella, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Juvenes illi duo filii ſunt infeliciſſimi iſtius* Antiochi *ultimi* Commagenes *Regis,* Epiphanes & Callinicus, *quorum iras animumque ob ereptas Regni ſpes deſcribit* Joſephus *de Bello Lib.* VII. *Cap.* VII. *pag.* 420. *ſicuti & mirabilem audaciam majoris, ſive* Epiphanis, *dum cum* Macedonica *ſua phalange vaſtiſſima* Hieroſolymæ *mœnia vi ſuperare conatur Lib.* V. *de Bello Cap.* XI. *pag.* 354.

Num. 29. ΙΟΤΑΠΗ..... *Caput mulicbre. Ab altera parte caput juvenile eſt cum literis non ſatis cognitis.*

Longiorem vero de hiſce omnibus ſermonem inſtituerem, niſi doctiſſimi viri Jo Maſſoni *diligentia, iſto me onere levaſſet. Exſtat enim ejus Diſſertatiuncula ſuper hoſce Nummos ipſoſque Commagenes Reges,* Antiochos *omnes dictos, Tomo Primo Theſauri ſui* Britannici *pag.* 113. *a* Nicolao Franciſco Haymio *inſertus. At quoniam is liber rarior in hiſce terris eſt, & non niſi magno parari poteſt, ipſa Clariſſimi viri verba prout exſtant ſubjiciam. Ita vero ſe habent:*

Cum plurium ANTIOCHORUM, in *Commagene* regnantium meminerint Scriptores antiqui; non erit inutile explicandis ſuperioribus aliiſque Nummis, qui diverſos etiam vultus ferre videntur; ſi brevem & accuratiorem præmiſerimus notitiam Principum, qui Regionem illam ſub imperio tenuerunt, ex quo ampliſſimum *Seleucidarum* regnum ad anguſtos hoſce terminos redactum eſt, donec Romanorum Provinciæ formam, imperante Veſpaſiano, ſubiit.

I. Qui primus in hac ſerie occurrit, *Antiochus* nomine & *Commagenæ* Rex *Dioni* diſerte dicitur, in anni U. C. 685. actis (a), ut qui tum, & quidem poſt *Luculli* de Tigrane victoriam (b), ac Urbis, quæ *Tigranocerta* ab hoc Armeniæ Rege nominata fuerat, expugnationem, *in fidem receptus* eſt. *Appianus* vero, qui in *Luculli* rebus hunc *Commagenæ* regem non memorat, poſtea *Pompeji* contra *Mithridatem* geſta narrans, ſcribit, (c) Pompejum, *ſuperato Tauro* (d), *bellum Antiocho Commageno intuliſſe, donec & ille in amicitiam receptus eſt.* Deinde conſtitutiones Regnorum & Provinciarum à *Pompejo* factas tradens, addit, cum *Antiocho*

(a) Lib. 35. fragmentorum initio.
(b) Reportatam *pridie nonas Octobr.* ſi Plutarcho fides in *Lucullo.*
(c) De Bellis Mithr. p. 244. vid. & p. 251.
(d) Anno ſcil. U. C. 690.

tiocho Commageno commisisse Seleuciam, & quidquid ex incursu in Mesopotamia ceperat. Id *Strabo* antiquior Auctor confirmat quo ad *Seleuciam*, quam dicit *Castellum fuisse Mesopotamiæ ad Euphratis Pontem situm, in quo Tigranes Cleopatram, Selenem vocatam, interemit aliquandiu inclusam, cum Syriâ excidisset* (a).

Utrum vero hic *Antiochus Commagenus* idem fuerit cum *Antiocho* XIII. & ultimo Syriæ Rege, qui *Antiochi Pii* filius erat, disputant doctissimi viri. *Vaillantius* quidem unum eundemque fuisse affirmat; at fatebor, mihi rem obscurissimam videri, licet omnia Scriptorum antiquorum loca ad accuratum revocaverim examen, quod hîc prolixius discutiendum non puto.

Utut sit, recte videntur eruditi viri de primo *Commagenes* Rege *Antiocho* intelligere, quæ *Cicero*, dum *Ciliciæ* Proconsul erat, anno *U. C.* 703. scribit de *Rege Antiocho Commageno*, lib. 15. famil. Epist. 1, 3, & 4. Nullo saltem testimonio probari potest, hunc *Antiochum* esse diversum ab illo, qui paucis ante annis eam regionem, *Luculli & Pompeji* gratia, moderabatur.

Idem quoque omnino videtur, cujus *Julius Cæsar* meminit in descriptione Copiarum, quas *Pompejus* comparaverat ante *Pharsalicam* pugnam, anno U. C. 706. circiter medio commissam. *Ducenti* Equites, ait Cæsar (b), *ex Syriâ à* Commageno Antiocho, *cui magna præmia Pompejus tribuit, missi erant.* Hæc certe *præmia* manifeste indicant, eundem esse *Antiochum*, cui Pompejus, præter Commagenem, & alia in Mesopotamiâ dederat, *uti supra* vidimus.

An ille vero postea in Cæsaris amicitiam receptus, ac sic in regno confirmatus fuerit cum Cæsar in Syriam ex Ægypto sub Æstatis initium An. U.C. 707. venisset, expressis quidem verbis Historia non tradit. Id tamen ex *Hirtii* (c) narratione, de rebus à Cæsare in Syria constitutis, colligere fas est. *Commoratus*, inquit, Cæsar, *fere in omnibus Civitatibus*, [*Syriæ*] *quæ majore sunt dignitate, præmia bene meritis & viritim & publice tribuit; de controversiis veteribus cognoscit, ac statuit. Reges, Tyrannos, Dynastas Provinciæ*, [*Syriæ*] *finitimosque, qui omnes ad eum concurrerant, receptos in fidem, conditionibus impositis Provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimittit & sibi & Populo R. amicissimos.*

Igitur exinde credere licet, *Antiochum* illum haud alium ab eo fuisse, quem *Dio* ad annum *U.C.* 716. *lib.* 49. scribit oppugnatum & *Samosatis* obsessum à *Ventidio M. Antonii* legato ac ab ipso *Antonio*, in hujus amicitiam, ante urbis expugnationem, receptum esse. Quibus consona profert *Plutarchus* in Antonio.

II. Verum brevi post tempore Rex ille successorem habuerit Mithridatem (d); quandoquidem *Plutarchus* ibidem inter Reges, qui cum copiis M. Antonio ante *Actiacam* pugnam, anno U. C. 723. adfuerunt, numerat *Mithridatem Commagenæ Regem.* Hunc autem locum haud satis attente doctissimus *Norisius* legerat, autumans (e) Plutarchum *recensere Mithridatis auxiliares copias bello Actiaco, in Castris Antonii*; quasi vero ipsemet Rex non interfuisset. Quid illi tum acciderit incompertum; novimus solummodo, alium continuo regnum occupasse.

III. Alter enim Antiochus *Commagenus à Dione*, sub fin. lib. 52. ad annum U. C. 725. memoratur, quem Augustus tum *ad se excivit, quod fratris sui, cum quo litem habebat, missum Romam legatum dolo occidisset. Eum*, subjungit Dio, *Antiochum in Senatum adductum, damnatumque interfecit.*

Quis vero fuerit ille *frater* hujus *Antiochi*, non aperit Dio, nec utrum tunc temporis adhuc in vivis successerit *Antiocho* fratri, seu potius *Commagenem* Augustus Romano subjecerit Imperio.

IV. At alius Mithridates, decem circiter post annis, scilicet U. C. 734. Rex creatus fuit ab Augusto, in Syria degente ac Orientis Provincias ordinante, uti *Dio* ad eum annum lib. 54. testatur. *Mithridati cuidam*, ait, *Commagenem, quod ejus Rex patrem hujus Mithridatis occidisset, puero etiamnum attribuit.* Verum neque hinc patet, quis fuerit *Rex* ille, qui *Mithridatis patrem* occiderat; an jam ante defunctus, vel tunc demum Regno motus.

Igitur haud recte Ill. *Norisius* (f), tanquam ex utroque *Dionis* loco, asserit, 1°. *Antiochum* anno U.C. 725. condemnatum *fratrem* fuisse prioris *Mithridatis*; 2do. hunc ab illo fratre occisum, atque 3°. eundem esse patrem *Mithridatis* secundi, qui *puer* Antiocho successerit patruo. Nihil horum certe scribit *Dio*, nec ullo modo innuit; ut primo intuitu liquet. Imo potius contraria, præsertim quo ad duo postrema puncta, docet. Etenim diserte illo scribente, *Antiochum* esse ab Augusto neci datum, *quod fratris legatum occidisset*; manifestum est, eum simul non fuisse necis fraternæ reum; alias hanc certe graviorem mortis *Antiochi* causam multo-satius dedisset Historicus sapiens. Deinde *Dio* clare satis indicat, *patrem* posterioris *Mithridatis* regem non fuisse, sed potius hominem privatum; siquidem tradit, eum à *Rege Commagenes* occisum esse.

V. Proximus porro successor, quem Historia nobis monstrat, Antiochus est ille, cujus tantum mortem *Tacitus* ad An. U. C. 770. narrat (g). *Per id*, inquit, *tempus Antiocho Commagenorum, Philopatore Cilicum, Regibus defunctis, turbabantur Nationes, plerisque Romanum, aliis Regium imperium cupientibus.* Verum tunc Commagene facta est ab Imp. *Tiberio* Provincia Romana, remque anno sequente *Germanicus* in Orientem missus, perfecit. *Commagenis*, addit idem Auctor (h) *Q. Servæus præponitur, tum primum ad jus Prætoris translatis.* Quam mutationem *Strabo* (i) quoque, tunc libris Geographicis coronidem imponens, adnotavit, in Commagenes descriptione: Nunc, subdit, *Provincia facta est.*

IV. Iterum tamen ad jus Regium, mortuo *Tiberio*, rediit, anno U. C. 790. seu Æræ Christianæ vulgaris 37. Ad hunc enim Dio lib. 59. scribit, *Cajum* Caligulam Antiocho, *Antiochi filio Commagenem, paternum regnum, adjectis Ciliciæ maritimis, dedisse.* Hoc quidem regnum idem Imperator postea abstulit, licet ei *Antiochus* assentator & tyrannidis magister esset, teste eodem Historico ad An. U.C. 793. At ipsum statim reddidit *Claudius* primo imperii anno, prout *Dio* ad annum U. C. 794. narrat. *Antiocho*, ait, *Commagenen, quam idem Cajus ei dederat ademeratque, restituit.* Quod confirmat Josephus (k), scribens, *Antiochum Commagene, & parte quadam Ciliciæ donatum* à Claudio fuisse.

Ad

(a) *Strabo* lib. 16. pag. 749. ubi quidem MSS. pro Τῷ Κομμαγηνῷ uti *Casaubonus* legit, habent τῇ Κομμαγηνῇ; sed prior lectio confirmatur illo *Appiani* loco.

(b) De Bello Civ. lib. 3. c. 5.

(c) De Bell. Alex.

(d) Eum forsan spectat Nummus Aleppo ad D. *Carol. Hedges* missus, ac à posticâ parte cum *Pallade* sic inscriptus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. ab anticâ vero cernitur caput imberbe cum tiara, quæ Cassidi similis, uti repræsentatur apud Cl. *Spanhemium* T. 1. f. 482. qui ad Ponti Regem refert suum.

(e) De Epoch. Syrom. Diss. II. c. IV. p. 127.

(f) Ibid. p. 127. (g) Annal. lib. II. c. 42. (h) Ibid. c. 56.

(i) Lib. XVI. p. 749. sic & *Joseph.* Antiq. lib. XVIII. c. 3.

(k) Antiq. lib. 19. c. 4. ubi tamen vocem ex isto Dionis loco emendandam esse, recte jam notavit *Tillemontius* hist. T. 1. p. 1012.

Ad hanc autem *Ciliciæ* partem, *Antiocho* datam, pertinuiſſe *Clitas*, ejus oræ accolas, uti & Civitatem *Anemurienſem*, docet Tacitus ad annum U.C. 805. Annal. XII. c. 55. ubi narrat, *agreſtium Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum*, tunc tumultuantes, & eam Civitatem obſidentes, ad officium reductos eſſe *à Rege ejus oræ Antiocho*, uti vocat. Eidem *& Armeniæ* partem tribuit *Nero*, ejus operâ in bello contra Parthos uſus, ex *Tacito* Annal. lib. XIV. c. 26. collat. cum lib. XIII. c. 7, & 37. Nec minus utilis fuit Romanis contra Judæos (a), quin & *Veſpaſianum*, ad Imperium nitentem potentiſſime juvit, cum eſſet *vetuſtis opibus ingens, & inſervientium Regum ditiſſimus*, uti habet *Tacitus*, Hiſt. lib. II. c. 81.

At tandem in ſenectute, cum ante felix & potens vixiſſet, *Antiochus* à Præto Syriæ Proconſule accuſatus, quod cum Parthis contra Romanos conſpiraſſet, regno fuit ſubmotus, *anno*, inquit Joſephus (b), *Veſpaſiani quarto*, ſeu U. C. 825. atque tranſlatus eſt, primum *Lacedæmonem*, deinde *Romam*, ubi honorifice habitus reliquam tranſegit vitam, cum duobus filiis, EPIPHANE & CALLINICO, de quibus plura inferius notabimus.

Sic demum *Antiochi* regnum in Provinciam Romanam à *Veſpaſiano* redactum eſt. Quod *Suetonius* his, in *Veſpaſiani* vita, verbis tradit c. 4. *Item Trachęam Ciliciam, & Commagenem, ditionis Regiæ uſque ad id tempus, in Provinciarum formam redegit.*

His præmiſſis ad ipſos tandem Nummos, ſupra exhibitos accedendum; & primum quidem ut melius diſtinguantur de poſtremis dicemus, quos certo ſcimus ad ultimum *Antiochum*, ejuſque familiam ſpectare.

Id genus autem ſunt tertius (in Tab. noſtra Num. 19. uſque 29.) & reliqui ad nonum uſque. Etenim, quod ad ipſum *Antiochum* attinet, tertius Nummus eandem prorſus faciem repræſentat, licet juveniliorem, ac quæ cernitur in IV. V. VI. (VIII. quoque) & VII. Jam vero ex IV. certiſſime novimus *Antiochum, eo ſignatum, in Cilicia* regnaſſe, quod de nullo alio, præterquam de poſtremo Commagenes Rege *Antiocho*, affirmari poteſt, uti ſuperius ex Hiſtoricis antiquis oſtendimus. *Lacanatas* enim *Ciliciæ* populum fuiſſe demonſtrat *Ptolemæus*, qui Geographiæ lib. V. Civitates *Ciliciæ* mediterraneas recenſens, primum ſingulis *Trachęæ*, ſeu *Aſperæ* regionibus ſuas adſcribit urbes, ſuoque ordine venit Λακανίτιδι regio, cujus Civitas apponitur Ειρηνόπολις. Hæc autem apud ſcriptores ſequioris ævi in *Cilicia ſecunda* ponitur, ut fuſius videre eſt in Cl. *Cellarii* Geographia antiqua lib. III. c. VI. p. 144, 145.

Corrigendi vero ex hoc Nummo vulgares *Ptolemæi* codices, atque pro ΛΑΚΑΝΙΤΙΔΟΣ, legendum ΛΑΚΑΝΑΤΙΔΟΣ.

Cæterum parem huic Nummum habuit Cl. *Vaillant*, ut ipſemet indicat, hæc de *Auguſta*, Ciliciæ urbe ſcribens (c): *Hæc autem erat, cum* Lacanatide, *ditionis Antiochi Regis Commagenæ, ut confirmat noſter ejus Principis Nummus cum epigraphe* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

At errat celeberrimus ille vir addens (d), *utramque regionem, ut & regnum Commagenæ, Romanis acceſſiſſe anno U. C. 771. poſt mortem illius Principis*, Antiochi ſcil. anno antecedente defuncti. Etenim hicce *Antiochus* nullam *Ciliciæ* partem ſub ſua ditione unquam habuit; ut quæ demum *Antiocho* ejus filio data fuerit.

(a) *Joſeph.* de B. J. III. c. 2. & VI. c. 12. *Tacit.* Hiſt. L. II. c. 81. & L. V. c. 1. &c.
(b) De B. Jud. lib. VII. c. 27.
(c) Num. Impp. Gr. p. 261.
(d) Sic & p. 149. V. ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ.

Nec minus hallucinatur, dum *Auguſtanorum* Ciliciæ Populorum Epocham ab eodem anno U. C. 771. deducit; ſiquidem alibi demonſtrabo, eam haud ante annum 773. iniiſſe potuiſſe, præſertim ex *Elagabali* Numiſmate in eadem Gaza Nobiliſſimi Ducis Devoniæ inſcripto: ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ. ΕΤΟΥC. ΗΩΡ. anno 198.

Sed ut ad *Antiochi* Regis nummos revertamus, tertius, hic exhibitus, faciem juvenilem repræſentans, ſub initium ejus regni cuſus nobis videtur, uti contra ſub finem ejuſdem ſcalptus eſt ſextus, vultum ſenilem ferens. Adde quod & forma litteræ *Sigma* (c) Veſpaſiani potius temporibus convenit.

Deinde quo ad Nummum Num. 27. hîc poſitum, non eſt dubitandum, quin ad uxorem ejuſdem *Antiochi* poſtremi pertineat; quandoquidem ex alio Nummo, in *Cilicia* maritima cuſo, conſtat, huic Regi *Jotapen* fuiſſe conjugem. Scilicet celeberrimi Antiquarii (f) jamdudum vulgarunt numiſma, à *Sebaſtenis* cuſum, in cujus antica parte idem *Antiochi* caput cernitur hac cum epigraphe: ΒΑΣΙΛ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. in Poſtica vero legitur circa muliebr. figuram ſedentem, *&c.* ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. ΙΩΤΑΠΗ. ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. Quem nummum ad alium Regem referri non poſſe, pluribus demonſtravit Ill. *Noriſius* adverſus *Seguinum & Harduinum*, qui eum *Antiocho* III. tribuunt.

Quibus addendum, Nummos hujuſce *Jotapæ*, quales plurimos in *Britannicis* (g) & aliis Muſæis tractavi, ejuſdem eſſe metalli, ſcalpturæ, ac formæ, cum aliis *Antiochi* IV. Nummis; atque in uno etiam, penes eruditiſſ. ac Reverend. Covel, idem occurrere ſigma, ſinuatæ ſcil. in rotundum figuræ, quam in VI. *Antiochi* Nummo cernimus. Caput enim Reginæ diademate redimitum & huic N. 27. geminum, ſic inſcribitur in *Covelliano* Nummo: ΒΑCΙΛΙCΑ (h) ΙΩΤΑΠΗ. ΦΙΛΑΔΕΛ. In aliis hæc ultima vox integre legitur, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non vero ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, uti male *Seguinus* habet.

Num. 28. porro Nummus, hucuſque Antiquariis ignotus, ambos certe filios, *Antiochi* IV. *& Jotapes*, nobis exhibet, prout me docuerunt id genus nummi cæteris integriores. Talem & elegantiſſimum poſſidet ampliſſima & aliis rariſſimis undique congeſtis Cimeliis referta D. *Hans Sloane* Baroneti Gaza, in quo manifeſtiſſime ſub ipſis Principibus Equitantibus legitur ΒΑCΙΛΕΩC. ΥΙΟΙ. REGIS. FILII; quæ verba ſatis clare in aliis etiam cernuntur Nummis Gazarum Illuſtriſſimorum D. D. Ducis *Devoniæ*, ac Comitis *Pembrochiæ*, *&c.*

Itaque hîc habemus EPIPHANEM & CALLINICUM, quos ſupra diximus *Antiochi* IV. filios fuiſſe, & quos *Joſephus* à fortitudine in Romanos, & pietate in patrem laudat; de *Bello Jud. lib.* VII. *c.* 27. Ubi *Pæti* impetum narrans: *Antiochus*, inquit, *decrevit, toto regno, in quo erat ſtatu, relicto, cum conjuge ac liberis egredi.* —— *Pætus autem in Samoſatam, qui eam capeſſerent, mittit, & per eos civitatem tenebat* —— —— *Haud tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt adverſus Romanos aliquid bellicum gerere.* —— *Adoleſcentibus autem bellique peritis, vique corporis præſtantibus,* FILIIS *ejus, non erat facile in calamitate ſine pugnâ durare.* —— *Vehementi autem pugnâ per totam diem habitâ, inſignem demonſtrarunt fortitudinem, &c.* deinde narrat fu-

(e) Cujuſmodi occurrit in alio ejuſdem Regis Nummo, penes D. Car. Hedges, ſic: ΑΝΤΙΟΧΟC. ΕΠΙ. ΒΑCΙΛΕVC. ΜΕΓ.
(f) Vid. *Seguin.* Sel. Num. p. 402. ed. 2. *Harduin* de Popp. & urb. p. 587. Ed. 1. *Noris* de Epoch. p. 129. ſeqq.
(g) D. *Caroli Hedges* Equitis aurati, D. *Gulielmi Lloyd* filii Epiſcopi Vigor. D. *Falkner*, &c.
(h) Sic cum ſimplici C. tantum.

fugam *Antiochi* Patris, cum *Conjuge ac filiabus*, *in Ciliciam*, atque *Epiphanis* cnm decem Equitibus ad *Vologesem* Parthorum regem, cujus postea litteras ad *Vespasianum* commendatitias tulerunt, Romam, cum audivissent Patrem *Antiochum* regie *Lacedæmone* vivere. *Patre autem ad eos* [filios] *Lacedæmone statim advecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi* [scil. Romæ] *mansere.*

Nequaquam vero hîc omittendum est, *Epiphani*, de quo ceu majore natu loquitur ubique Josephus, desponsatam fuisse *Drusillam*, à Patre *Agrippa* majore, qui eam *sexennem* reliquit, cum *anno* Æræ nostræ XLIV. obiret; ex *Josepho*, Antiq. XIX. c. 7. Cujus loci interpretationem latinam, à *Gelenio* factam, Cl. *Norisius* tantum ob oculos habebat, cum scriberet (a), *Josephum* L. C. *auctorem esse*, *Antiochum* IV. *curasse*, *ut filio suo majori natu* Epiphani MARIAMNE *Agrippæ Judæorum regis filia decennis desponderetur;* quamvis ipsemet Eminentiss. vir, aliquot ante paginis, rectius dixisset, Agrippam despondisse *Drusillam filiam nondum* (b) *sexennem Epiphani majori filio regis Antiochi.*

Epiphanes tamen Uxorem non duxit *Drusillam*, quæ deinceps AZIZO regi *Emesenorum* data est à fratre *Agrippa* juniore: *Epiphanes enim*, narrat Josephus (c), *Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, nolens Judaicos mores amplecti, ut erat* Drusillæ *patri pollicitus.*

Cæterum & Princeps ille, *Antiochus Epiphanes* vocabatur, non secus ac pater, si *Josepho* fides, de B. J. Lib. V. c. 29. Gr. at Lat. L. VI. c. 12. Ut nullum sit dubium, quin *Epiphanes* fuerit cognomen huic familiæ fere proprium; quæque sit alias prima hujus tituli causa, origo, & significatio, de qua prolixe satis jam alii (d) tractarunt.

Ita & *Callinicus* aliud erat cognomen, quo alter *Antiochi* IV. filius à fratre majore distinguebatur; quemadmodum & aliis datum est, eâdem distinctionis causâ, variis Principibus, atque præsertim inter Seleucidas *Demetrio* III. ac *Antiocho* XIII. ultimoque Syriæ Regi, qui simul *Epiphanes & Philopator* cognominabatur; si quidem ejus sint, ut Antiquariis hucusque visum, Nummi (e) his signati titulis.

Unde, uti & ex *Anchorâ* in plurimis *Commagenorum* Nummis cusâ, non male colligere possumus, *Antiochos* hosce *Commagenos* revera ex *Seleucidarum* Gente suam originem duxisse. Videtur enim hæc *Anchora*, quæ & in aliis Seleucidarum Numismatibus scalpta, ad illam alludere, quam scriptores antiqui (f), tradunt in *Seleuci* prioris femore signatam, cum nasceretur, atque sculptam in annulo, quem *Laodice* mater recepit ab Apolline, & filio dedit in futuri regni auspicium & augurium. Imo, si *Justino* credimus, *Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii, nepotesque ejus* ANCHORAM *in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.*

Ad eandem quoque *Antiochi* IV. Commageni familiam forte spectat illa JOTAPE, cujus nomen & caput in Nummulo meo, supra N°. 29. conspicitur. Eadem certe non est facies, ac illa *Jotapæ* prioris, quam *Antiochi* IV. uxorem diximus; nec etiam ejusdem metalli, aut scalpturæ videtur nummus.

Jam vero novimus ex *Josepho*, non modo *Antiocho* IV. FILIAS fuisse, quibuscum uti & *uxore* in *Ciliciam* fugit (g); sed & unam ex illis filiabus, JOTAPEM quoque dictam, *Alexandro*, Judæo ex *Herodis* stirpe Principi, nuptam fuisse, *Antiq.* XVIII. *c.* 7 .Hunc locum *Alexandri* genealogiam simul dilucide pingentem hîc dabimus integrum, ut continuo pateat hac de re Cll. virorum error. *Cæterum*, teste Josepho, *Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit, è Glaphyrâ Archelai Cappadocum regis filiâ. Ex his Tigranes apud Armenios regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniis Rex à Nerone fuit datus, filiumque genuit Alexandrum. Hic Antiochi Commagenorum Regis filiam* JOTAPEN *duxit*, & Lesidis, Ἡσιόδῳ, *in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est.*

Inde, inquam, facile retegitur Recentiorum hallucinatio, qui scripserunt, *Alexandrum Jotapes* maritum, *pronepotem* Herodis magni fuisse. Sic præ cæteris hîc mihi nominandus Purpuratus *Norisius*, (contra *Seguinum & Harduinum* disputans, de Nummis, à *Sebastenis & Commagenis*, cum *Jotapes* nomine, cusis, quos illi tribuebant *Jotapæ* Alexandri conjugi,) eundem sequutus errorem hæc habet (h): *At nullus dubito utrumque nummum pertinere ad Jotapem uxorem Antiochi* IV. *regis Commagenes, ac matrem Jotapes, quæ Alexandro*, TIGRANIS, *regis Armeniæ*, FILIO, *ac Herodis Magni* PRONEPOTI, *nupta fuit.* Quibus gemina, sex post paginis, repetit: *Alexander erat filius Tigranis, qui Tacito* lib. 14. *dicitur* Cappadocum ex nobilitate regis Archelai nepos; *siquidem Tigranes patrem habuerat Alexandrum Herodis regis filium, ac matrem Glaphyram, filiam Archelai regis Cappadociæ. Hinc Vespasianus donavit Alexandro ac Jotapi insulam & Urbem Sebastem, quam ejusdem Alexandri laudatus proavus septem fere lustris possederat.*

At vero manifestum ex superioribus Josephi verbis fit, 1°. huncce *Alexandrum* fuisse Herodis M. *abnepotem*, non *pronepotem*, atque 2°. *Tigranem* ejus patrem, Armeniæ regem, fuisse Archelai *pronepotem*, non vero *nepotem*, ut male *Tacitus* scripsit. Hunc autem gravissimi alias Historici Romani errorem jam dudum doctiss. *Noldius* (i) sic recte confutaverat: "Nam eum Tigranem, *pronepotem* Ar-"chelai fuisse, præter Josephum, *Ant.* XIIX. *c.* 7. "ipsa rerum series ostendit. Quo pacto enim *Ti-*"*granes*, *nepos*, circa medium *Augusti* natus (Pa-"ter (k) non multo post *victoriam ad Actium* ab "*Herode* interfectus) sub *Nerone* (l) agere aut pati "potuit? quo profecto tempore natura eum aut "morte aut senio ita multaverat, ut rebus geren-"dis aptus tum haud esse potuerit.

Quo ad regionem, cujus rex *Alexander*, conjux *Jotapes*, creatus à *Vespasiano* fuit, partem *Ciliciæ* fuisse ex Josepho liquet; verum ejus nomen, librariorum culpâ, obscurum adhuc remanere mihi videtur. Etsi enim vox Ἡσιόδῳ, quæ in libris vulgatis, ac in Codice MS. Florentino legitur (m) mutetur ab *Harduino* in Ναζιάδῳ, hancque emendationem suo calculo probet Cl. *Norisius*, qui nomen illud cum Jesuita intelligit de *Insula*, *& urbe*,

(a) De Epoch. p. 136. coll. p. 128.
(b) Hac voce non utitur *Josephus*, cui *Drusilla* dicitur omnino ἐξωτικῆς.
(c) Joseph. Ant. L. XX. c. 5.
(d) *Joan. Marsham* Can. Ægypt. p. 54. *Henr. Noris* de Epoch. p. 129. - 131. &c.
(e) Qualem possidet Nobiliss. D. *Dux Devoniæ*; cum in alio, Gazæ Ampliss. D. Comitis Pembrochiæ ΑΙΟΝΥΣΟΥ insuper legatur cognomen; scil integre: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΑΙΟΝΥΣΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.
(f) *Appianus* in Syriac. p. 123. *Justin.* l. XV. c. 4.
(g) De B. J. lib. VIII. c. 27.
(h) De Epoch. p. 132, & 137.
(i) Histor. Idum. p. 367.
(k) *Alexander* nempe, qui ab *Herode M.* suo patre necatus, quique filium habuit *Tigranem*, primum in Herodis familiâ regem *Armeniæ*, atque adeo *nepotem* ejusdem Herodis M. simul & *Archelai* Cappadocis ex ejus filia *Glaphyra*.
(l) A quo *Tigranes* alter, de quo loquitur *Tacitus*, Rex Armeniæ datus est.
(m) Sic *Norisius* de *Epoch.* p. 135. testatur, atque in nonnullis Codd. latinis legi, *Isiados*, ac in aliis *Ysiados*, cum in Editione Gryphiana An. 1539. habeatur *Lesidi.*

be,

be, primum *Eleusa*, dein *Sebaste* dicta; Attamen mihi persuadere nequeo, eam emendationem facile posse ex linguæ Græcæ genio, aut ex Geographia probari.

Quidquid sit, haud integrum dare possumus assensum interpretationi, quam Cl. *Wildius* suo assignavit nummo (a), qui nostro similis, licet haud ita sit integer. Affirmat enim, ut de re certâ, *Jotapam*, eo nummo insculptam, Antiochi Commagenorum tertii reguli, filiam esse, Alexandro, Herodis M. pronepoti nuptam &c. scilicet haud satis caute suo Nummo eandem adaptat descriptionem, quam *Harduinus* de Nummo dederat à *Sebastenis* cuso, quam vero pluribus *Norisius*, toties *laudatus* (b), confutaverat.

Duo priores supersunt nummi hîc exponendi; verum id paucis absolvemus; siquidem nihil certi de his affirmare valemus, nisi eos æque inter se differre, in Regum imaginibus, ac ab aliis Nummis quos *Antiocho* IV. assignavimus. Addam tantum forte priore repræsentari *Antiochum* I. qui, cum per plures regnaverit annos, non nisi *senex* obire potuit, qualis in eo nummo facies cernitur. Ita & alter in 2°, senilis itidem, vultus forsan fuerit *Antiochi* III. sub *Tiberio* defuncti, qui & prioris filius potuit esse. Sed de his conjecturas ulterius prosequi non placet; judicent eruditi lectores pro ut lubebit, atque candide nostras excipiant strictiuras, quas auctiores & forsan emendatiores aliquando dabimus, si quod jam ab aliquot annis molimur, opus, de *Syriæ Antiquitatibus*, edere liceat. Tum & alios, cum CLEOPATRÆ nomine, Nummos à *Commagenis* cusos exhibere poterimus, si nos supremum Numen juverit.

Num. 30. *Numisma eximium, metallo, pondere, pulchritudine, arte, raritate & integritate conspicuum; ex puriſſimo autem est auro, pendetque unciam & monadas* 74. *Exstat quidem apud Vaillantium & Haimium depictus, verum hic ex Museo nostro nescio quid plus vigoris animi ex visu spirat; præterea id quod* Apollo *sedens dextra tenet, nullo modo sagitta in meo est, ut in reliquis, sed bacillus potius, nisi regium sit sceptrum; neque enim retro pinnas habet, & in media parte crassescit. Pertinet vero insigne hoc numisma ad* Syriæ *Regem*, Antiochum III. *cognomento* Magnum; *eundem illum, cujus expeditionem contra Judæam, & clementiam meritaque in victos & dedititios, epistolas itidem in illorum gratiam scriptas, luculenter commemorat* Josephus *Antiq. Jud. Lib.* XII. *Cap.* III. *pag.* 597. *& seqq.*

Num. 31. Raphanæas, Syriæ *urbem, duobus in locis commemorat* Flavius *Lib.* VII. *de Bello Cap.* I. *in fine, seu pag.* 405. *ubi dicit duodecimam* Romanorum *legionem olim apud* Raphanæas *fuisse; atque iterum ibidem Cap.* V. *pag.* 411. *ubi Fluvium Sabbaticum labi ait medium inter* Arcæam, *regni* Agrippæ *urbem, atque* Raphanæas. *Hujus urbis eximium possideo Numisma, primariæ magnitudinis, qualia Medallionum nomine vocant; non modo propter urbem ubi cusum est, verum multo magis propter Augustæ cujus vultum refert, suspiciendum. Exhibet enim ab altera parte caput* Anniæ Aureliæ Faustinæ, *quam* Elagabalus *olim inter alias conjugem sibi adscivit, cujusque mulieris nummos rarissimos esse norunt harum rerum periti. Adscribitur* ANNIA AΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥCΤΕΙΝΑ. *ad humeros, pro more istorum temporum luna crescens conspicitur; quasi ut inter nymphas Diana, sic inter* Romanas *nurus Augusta pulchritudine maxime emineret. Ab altera parte Dianæ multimammiæ est symbolum, verubus suis innixæ, ante quam habitu muliebri stans figura cernitur, dextra hastam tenens, læva vestem ad latus convolutam sustinens. Legitur in circuitu* ΕΠΙ CTP. ΚΥΡΙΝΟΥ ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ *& inferius æra* ΑΟC *sub Stratego* Quirino *a populo* Raphanæarum *urbis. Est vero pulcherrimum & integerrimum Numisma, quod omnino ab omni κοδείας suspicione longissime abesse a quovis inspiciente deprehendi potest; fallatur que idcirco* Virginius Valsechus, *qui in Dissertatione Historico-Chronologica de* M. Aurelii Antonini Elagabali *Tribunitia Potestate quinta, pag.* 68. *&* 74. *dubitat de fide hujus nummi atque typi, eo quod æra* AOC. *quæ, juxta* Antiochensem, *annum* CCLXXI. *designat, minus ætati* Elagabali *per omnia conveniat, atque ipse similem aliquem arte confectum noverit; quæ quidem argumenta contra eruditos oculos, veritatis testes, nihil valeat.*

Num. 32. ΔΡΟΥCΟC ΓΕΡΜΑΝΙΚΟC ΚΑΙCΑΡΕC ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. Drusus & Germanicus Cæsaris Novi Dii, Fratrum amantes. *Sedet uterque Princeps; alter simpulum, alter lituum manu gestat. Ab altera parte in corona quercea legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑCΙΑC. Communitatis Asiæ, *& in circuitu* ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΑCΙΝΙΟΥ ΠΟΛΛΙΩΝΟC ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. sub Cajo Asinio Pollione Proconsule. *Vide ad Num.* 2. *Hic vero desumtus est ex Morellii specimine Ed. Secundæ Tab.* XV. *Num.* 4.

Num. 33. Jovis Hellenii *meminit* Josephus *Lib.* XII. *Antiq. Cap.* V. *pag.* 610. *ubi* Samaritæ *omnem cognationem cum* Judæis *abnegantes, ab* Antiocho Syriæ *rege petunt, ut Templum* Garizitanum, *quod nullo adhuc alicujus Dei nomine fuisset decoratum, consecrari vellet* Jovi Hellenio, *quod ipsis, ut qui Græcos mores amplecti viderentur,* Syriæ *quoque rex concessit, ut in fine capitis legitur. Cultus autem hujus* Jovis Hellenii, *seu* ΔΙΟC ΕΛΛΑΝΙΟΥ. *ut ex Dorica dilectô Nummi appellant, admodum insignis inter* Græcos Græcorum*que fuit colonos; uti abunde docuimus ad* Philippi Parutæ Siciliam *Numismaticam pag.* 343. *Passim juvenili facie, lauru & nonnunquam spicis coronata, depingitur, & ab altera parte Aquila fulmini insistens cernitur, cui ad latus Astrum adest. Ratio picturæ ejus est, quod a* Jove *& benigno ejus sidere fertilitatem terræ procedere Græci agnoscebant.*

Num. 34. Rhodi *insulæ* Rhodiorum*que plus semel mentionem apud* Josephum *fieri invenias, fuitque semper multum apud veteres nobilitata, & eo quoque nomine felix, quod terræ motu aliisve casibus afflicta maximos Reges certatim beneficos sibi experta fuerit. Ex eo itaque amore gloriæ, quo impatienter ardebat* Herodes, *atque animi magnitudine singulari,* Ægyptiis *regibus aliisque* Rhodi *cultoribus æquiparari sese voluit, dum urbem* Rhodum, Cassiano *bello afflictam, quamvis inops, & per tempestatem, facta quoque oneris jactura, illuc appulisset, fovit tamen atque ultra vires etiam suas recreavit; uti docemus Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 727. *Pro sua opulentia Græcarumque artium fama, semper urbs hæc pulcherrimos, frequentesque adhuc in omnium cimeliis nummos, edidit. In iis passim Solis cernas radiatum caput, ad mirabilis istius colossi effigiem adumbratum, atque florem, unde urbi pariter atque insulæ nomen. Singularem itaque* Rhodi *nummum produxit* Haymius *in Thes.* Brit. *Tomo* I. *pag.* 138. *in quo a priori parte conspicitur caput virile diadematum, a posteriori Floris solita cum calyce adnato figura, caduceo præterea, litera* P. *quæ Rhodi est initialis, atque nomine* ΑΡΙCΤΑΚΟC. *Docet ibidem literas* ΑΚΟC *recenti manu refectos fuisse, priores vero* ΑΡΙCΤ. *vetustas esse & a prima manu, remanere præterea in reliqua nummi ora lituras aliarum, quæ olim exstiterint literarum. Unde ipse suspicatur legi debere* ΑΡΙCΤΟΚΡΑΤΗC. *Caput itaque refert ad* Aristocratem, Rhodiorum *ducem, cujus meminerit* Suidas, *quemque idem ait ob magnam virtutis exspectationem ad principatum a civibus fuisse evectum, sed opinioni de se conceptæ minime respondisse. Plura contra hanc sententiam proferre possem, sed meam simpliciter proponere malo. Literæ* ΑΡΙCΤ. *sive* Aristacum, *sive* Aristocra-

(a) Select. Num. T. V. pag. 41, 42.
(b) De Epoch. p. 132. seqq.

eratem, *ſive etiam* Ariſtotelem, Ariſtarchum, Ariſtomachum, *aliudve nomen expreſſerint, ad magiſtratum urbis* Rhodi *referendæ ſunt, prouti paſſim in eorundem* Rhodiorum *nummis magiſtratus nomen, nunquam vero caput, exprimitur. Et ſic apud* Choulium, *ubi de* Apolline *agit in libro de Religione* Romanorum, Ariſtocriti *nomen agnoſcitur, apud* Begerum *Theſ.* Brand. *Tom.* I. *pag.* 412. Ariſtedæ; *apud* Goltzium *Tab.* XXIII. *Num.* X. Ariſtei. *Imo idem* Choulius *alteram nummi cujuſdam* Rhodii *partem profert* (*nam caput, quod Solis, ob præcedentes nummos fuiſſe videtur, non adeſt*) *in quo* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ *expreſſe legitur; eſt vero nummi typus ſimillimus noſtro, prout &* Ariſtei *ille* Goltzianus. *Eoſdem autem nummos cum hoc* Haymii *non eſſe, patet ex capite Solis, & quod ex argento ſint; hic vero ſit æreus & caput diadematum exprimat. Quoniam vero in omnibus idem Floris & Caducei typus obſervatur, credo eodem tempore & pari occaſione cuſos hoſce nummos fuiſſe. Caput vero ex diademate, non Principis vel Imperatoris exercitus, ſed Regis eſſe agnoſcitur; atque vel* Apollinis *Regis eſt, vel potuit eſſe* Hieronis Primi, *Syracuſanorum Regis; apparebit enim quædam ſimilitudo, ſi velis* Parutianam *meam inſpicere* Siciliam, *ibique Tab.* CXLVIII. *&* CXLIX. *quærere Num.* 18. 19. 20. *&* 24. *At quid* Hieroni Siculo *cum urbe & inſula* Rhodo? *Dicam. Ex* Rhodo *inſula per majores ſuos* Lindios *ortus fuit hic Hiero, uti demonſtravi in Commentariis* Parutianis *pag.* 344. 354. *&* 1026. *unde & ſymbola urbis* Rhodi *plus ſemel in nummis* Syracuſanis, *ſub eo rege cuſis, apparent, uti docui ibidem. Hinc* Rhodiis *impenſius ſtudens, plurima illis contulit beneficia. Memorabilis hiſtoria exſtat apud* Polybium; *narrat enim is Lib.* V. *pag.* 598. *quomodo poſt terræ motum iſtum, quo miſere afflicta fuerat civitas, & admirabilis ille Coloſſus Solis conciderat, ad omnes Reges Civitateſque legatos* Rhodii *miſerint, tanto cum ſucceſſu, ut ditiſſimi inde evaſerint. Munificentiſſimos inter enumerat* Gelonem *&* Hieronem *fratres, qui præter argenti talenta ſeptuaginta quinque, lebetes argenteos & alia tanta dederint dona, ut illa quoque inſuper ad centum aſſurgerent talenta; & poſt hæc & majora beneficia, quaſi dando beneficium tam præclaræ civitati, ipſi accepiſſent, ſtatuas in eorum Digmate poſuiſſe, Populum videlicet* Rhodiorum *a Populo* Syracuſano *coronatum. Neque miror ſane, ſi & aliis Regibus publice honorem aliquem* Rhodii, *ſapientes ſane viri, & ob prudentiam a* Polybio *laudati habuerint, &* Gelonem Hieronem*que præcipue, in poſterum etiam demereri ſibi ſtuduerint, ejuſque faciem ut Benefici alicujus Numinis* (*non tamen addito nomine, ne regem liber populus videretur agnoſcere*) *in ære ſignato publico nomine exſtare voluerint. Hos enim vel ſimiles honores intelligere videtur* Polybius, *dum pag.* 600. *concludit, immerito famam magnanimitatis & ſplendoris ſui temporis Reges captare ex minutis donis, quæ quandoque afflictis dare ſoleant, ob quæ tamen parem benevolentiam atque honorem a* Græcis *ſibi haberi poſtulent, atque antiquis Regibus ab iiſdem haberi eſt ſolitus. Adſpiravit itaque* Herodes *ad antiquam illam* Gelonis, Hieronis, Antiochi, Ptolemæique *in liberalitate* Rhodiis *præſtita gloriam; notatque inſuper Joſephus de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *eundem Rhodiis ad claſſem parandam inſtruendamque pecunias ſæpe multiſque in locis præbuiſſe.*

Num. 35. *Caput muliebre velatum & turritum. Ab altera parte* Minerva *gradiens dextra Victoriolam ſuſtentat, læva clypeo nititur, cum hac inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. *Exhibet nummum hunc* Haymius *Tom.* I. *pag.* 146. *ad Philopatorem autem, ex ſtirpe Regis* Tarcondimoti, *regnantem in Ciliciæ maritimæ parte refert ibidem* Maſſonus. Ciliciæ *vero maritimæ ſæpius mentionem facit Joſephus, præſertim Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 671. *ubi quoque regionis ejus urbem Mopſueſtiam* (*cujus inferius nummum proferemus*) *nominat. Omnis vero oræ ejus olim* Pompeji *temporibus Rex erat* Tarcondimotus *quidam,* Romanis *fideliſſimus trans* Taurum *ſocius, uti eum laudat* Cicero *ad Famil. Lib.* XV. *Ep.* I. *cujus filium ejuſdem nominis* Auguſtus *in regno confirmavit, quemque ſucceſſionem ſuæ poſteritati tradidiſſe aſſerit* Strabo *Lib.* IV. *pag.* 676.

Num. 36. *Caput muliebre velatum; ab altera parte eſt dimidia navis, cum inſcriptione* ΑΓΡΙΠΠΕΩΝ. *Urbs* Agrippias *ſæpius* Joſepho *memoratur, dicta ita ab* Herode, *quum antea Anthedon vocaretur, teſte eodem Lib. de Bello Lib.* I. *Cap.* IV. *pag.* 60. *&* *Cap.* XXI. *pag.* 108. *ubi cum* Raphia *&* Gaza *conjungit; erat enim ſita ad mare viginti circiter ſtadiis a Gaza diſſita. Nomen in* Agrippæ, *qui gener Auguſti fuit, memoriam accepit; ſicuti Sebaſte ab ipſo* Auguſto *vocata fuerat; teſte eodem ibid. Cap.* V. *pag.* 64. *Numeratur inter reſtitutas & frequentatas a* Gabinio, *una cum* Jamnia, Raphia, *aliiſque paullo poſt Cap.* VIII. *pag.* 70. *Eadem fere exſtant Lib. Antiqu.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 670. *Cap.* XV. *pag.* 674. *Lib.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *& denique Lib.* XV. *Cap.* VII. *pag.* 761.

Num. 37. *Caput virile barbatum, cum inſcriptione* ΠΕΡΓΑΜΟC. *Ab altera parte Clavæ cernitur involutus Serpens; ad latus eſt Cornucopiæ; in circuitu legitur* ΕΠΙ CTPA. ΚΛ. ΚΕΦΑΛΙΩΝΟC. *Herois* Pergami *illud caput eſt, nobiliſſimæ in Myſia civitatis* Pergami *conditoris, cujus urbis incolæ, ob Æſculapii gloriam ſymbolum ejuſdem Dei Serpentem baculo involutum, ſeu clavæ, in monetis ſuis referre ſolent. In hac etiam Græca urbe,* Græcorum *amantiſſimus* Herodes *benevolentiæ & ſplendoris ſui monumenta exſtare voluit.* Nonne, *inquit Flavius, de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *pag.* 109. etiam Athenienſes & Lacedæmonii, Nicopolitani, & in Myſia Pergamus Herodis ſunt plena donariis? *Exſtat vero* Pergami *hic nummulus apud* Haymium *Tomo* I. *pag.* 129.

Num. 38. Herculis *caput ſacra ſibi fronde coronatum; ab altera parte inter duos ſtellatos* Dioſcurorum *pileos ſacra Hydria ſive cantharus ſerpente circumvolutus cernitur, cum inſcriptione* ΜΑΣΑΝΙΣΣΑ... *quod magiſtratus ibidem nomen eſſe videtur. De typo hoc conſuli poteſt* Haymius *Tomo* I. *pag.* 129. Lacedæmonios *autem & alibi ſæpius laudat* Joſephus, *& de cognatione cum* Abramidis *gloriari ſcribit Antiqu. Lib.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 606. *ubi* Arii Lacedæmoniorum *Regis Epiſtolam ea de re profert, cujus literas dicit fuiſſe quadratas, ſigillum vero Aquilam Draconem tenentem. Reſponſorias vero Jonathæ, Senatus Judæorum & Communis recitat idem Lib.* XIII. *Cap.* V. *ubi itidem de iſta cognatione agitur. Sed & alii* Lacedæmoniorum *nummi apud eundem* Haymium *& alibi inveniuntur.*

Num. 39. Tarſi, *nobiliſſimæ* Ciliciæ *urbis, meminit* Joſephus *Antiq. Lib.* IX. *Cap.* X. *pag.* 497. *ubi de* Jonæ *Prophetæ fuga agit; ſed & præterea Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 21. *primos gentium conditores enumerans,* Tharſum *quoque, ex* Japheti, *per* Jovanum *poſteritate,* Cilicibus *originem dediſſe aſſerit, qui ſcilicet olim* Tharſenſes *dicti fuerint ex conditoris nomine; unde metropoli quoque nomen* Tarſo, theta *in ſermone familiari in* tau *mutato. Antiquitatemque hanc ex Hiſtorico noſtro adnotavit* Stephanus Byzantinus *in ſuo de Urbibus libro; quare etiam ad d. l. dubitat Cl.* Relandus *an non* naves Tarſis *in SS. ad* Cilicias *referri poſſint. Non multa hujus urbis ante* Romanorum *Imperatorum tempora cuſa numiſmata exſtant. Elegans tamen hoc eſt, quod damus ex* Begero *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 66. *in quo videlicet* Jovis *atque* Herculis *ibidem cultus exprimitur; unde ab altera parte ſedentis* Jovis *eſt effigies, dextra victoriolam, læva haſtam tenentis; ab altera parte* Herculis *ſymbolum Clava in populea cernitur corona. Addi debuerant literæ numerales* HNP. *ſed cum non docuerit* Begerus, *quem ſitum in nummi area obtineant, ſufficere*

*** ***

mi-

mihi viſum eſt, id ſolum monere. Referri poſſunt ad æram Seleucidarum, *& deſignare annum ejus* CLXXXVIII. *& victorias* Alexandri *Regis* Syriæ *ab ejuſque ducibus reportatas.*

Num. 40. Seleuci *Sexti, vigeſimi ex* Seleucidis Syriæ *Regis, interitum deſcribens* Joſephus *Lib.* XIII. *Antiq. Cap.* XIII. *ait illum a* Mopſueſtienſibus, *a quibus pecunias exigere vellet; una cum regia & amicis fuiſſe crematum. Erat* Mopſueſtia Ciliciæ *urbs, unicumque hujus nummum inveni apud* Begerum *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 67. *in quo ratio etiam nominis ejuſdem ipſo typo exprimitur. A priori enim parte* Jovis *caput eſt; poſteriore* Mopſi *focus, unde & appellatam ita fuiſſe civitatem* Stephanus *& alii docuerunt; inſcriptio vero* ΜΟΨΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΤΤΟΝΟΜΟΥ. *docet liberam fuiſſe & ſuis legibus uſam; quali titulo plures* Antiochenſium *nummi, aliorumque ſuperbiunt. Plura docta ad hunc typum congeſſit* Begerus; *illas vero notas, quæ in parte inferiori cernuntur, non attigit, quarum alteram monogramma (ut plura talia occurrunt) eſſe exiſtimo; alteram æram indicare, & quidem* HΓ. *ſeu* PΓ. *ut innuatur cujus nummus anno centeſimo tertio æræ* Seleucidarum.

Num. 41. *Caput diadematum* Mithradatis, Pontici *iſtius regis celeberrimi, illam animo inſitam ferociam etiamnum ſublimi ore ſpirans. Ab altera parte typus ei Regi ſolitus eſt, cerva paſcens, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. *Singulare hoc numiſma binis de cauſſis profero; eo quod doceat nomen hujus Regis* Mithradates, *cujus interitum refert Joſephus Antiq. Lib.* III. *Cap.* III. *p.* 688. *& de Bello Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 66. *non vero* Mithridates *ſcribi debere; tum, quod unicum hoc, viſum quondam a me penes Nobiliſſ.* H. A. Marckium, *Dom. in* Leure, *fit toto orbe notum, ex auro puriſſimo atque indubitatæ fidei. Atque hæc in præſenti pro Joſepho illuſtrando Numiſmata ſufficiant.*

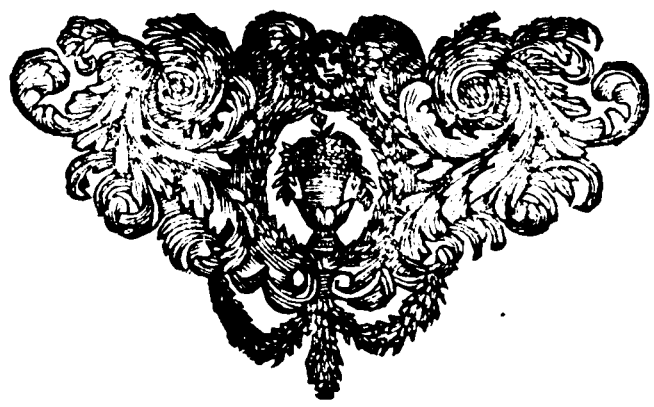

†JACOBI GRONOVII
PRÆFATIO
AD
DECRETA ROMANA ET ASIATICA.

SI particula hæc debuit eruditiſſimo Joſepho, ſed luxato ſatis, ex hujus Academiæ bibliotheca reſtitui, habeo quod gratuler mihi, qui ad eam potui metari iter & apprehendere. Antiquos ejus ſcriptoris codices neſcio quo fato lacunis refertos eſſe apparuit ſatis ex ipſa Arlenii conqueſtione atque etiam ratione qua is in edendo fuit uſus, ut duos codices compoſuerit, quorum uterque alterius lacunas explere poterat. Ab eo tempore paulatim hîc illic aliquid erutum & productum eſt, ut docta ejus opera exſtarent integriora. Lectus ille mihi primum fuit accuratiſſime, ſed & jucundiſſime, quum Polybio puer admoverer, & in Suidæ fragmentis animadverterem per viros doctos aliqua iſti ſcriptori attribui, quæ erant Joſephi, prout mirabiliter & ſtyli modus & mentis placita in Joſepho & Polybio conveniunt, quæ tamen diſcerni oportet. In eo quiſquis legit libri XIV caput XVII, facile ille deprehendit circa finem aut quædam ibi excidiſſe, aut aliquid male poſitum eſſe, quum ſcribat pag. 485. παραθήσομαι δὲ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, *apponam etiam facta ſenatuſconſulta & decreta Julii Cæſaris.* Attamen omnia vicina quæ ſequuntur, ſunt Julii Cæſaris; & mox eo occiſo M. Antonius & P. Dolabella præponuntur SCto, cui nec caput nec pes adeſt; mox adnectitur L. Lentulus quaſi ille poſt Dolabellam fuerit. Et ſic tum jactat multa etiam eſſe alia talia ab ſenatu aut Imperatoribus δόγματα aut ab urbibus ψηφίσματα & γράμματα, quorum nulla oſtendit in illis quæ vel antecedunt vel ſubjiciuntur; nempe quia forſan bene doctus librarius, ſed operæ fugiens, aut horrens ad turbam nominum, corripuit ſeriem narrantis late & exſpatiantis in hoc capite Joſephi; & quum per mentionem decreti ab Lentulo facti de Judæis in urbe Epheſo eſſet data auctori occaſio adnectendi alia decreta de Judæis apud Delios, Sardianos, Coos, Laodicenſes, Mileſios, Pergamenos, univerſa iſta immerito & inique ſunt faſtidita.

Hæc quum ægre ferrem & magno omnium ſilentio dolerem ita putidam & hiantem offenſam in tanto ſcriptore non commovere viros doctos ad remedium quacunque concurſatione petendum, denique etiam potui in ſermonibus cum fortuna de tanto flagitio queri, quoniam res non erat amplius obſcura aut ignorata. Quippe deploraverat jam palam Iſaacus Voſſius anno præcedentis ſæculi LXXII in ſcripto de Sibyllinis oraculis cap. 8. in hæc verba, quæ recognoſcas licet. [*Judæos autem magno iſtoc tempore numero habitaſſe in pleriſque fere Aſiæ urbibus, patet ex beneficiis a Populo Romano collatis, quorum exempla ex Joſepho alias dabimus. Neſcio enim qua ratione factum ſit, ut pleraque illa decreta abſint ab editis Joſephi exemplaribus, cum & in ſcriptis libris & in verſione exſtent antiqua, licet admodum mutila.*] Immo mox anno LXXXIV in Obſervationibus ad Catullum pag. 313 prolaturus decretum, quod exſtat pag. 21, hæc præmittit: [*Verum ut liquidius innoteſcat, quantopere olim Judæis familiares fuerint orationes in maris litore, adſcribam decretum Halicarnaſſeorum, quo Judæis licentia a Romanis conceditur, ut ritu patrio preces fundant litorales.*] Quo adſcripto dein pag. 314 addit: [*Integrum adſcripſi ψήφισμα, quoniam & hoc æque ac reliqua decreta, quorum mentionem facit Joſephus, abſunt a vulgatis hujus ſcriptoris exemplaribus.*] Quæ tam patulæ & conſpicuæ & publice utiles viri docti ejulationes non ſunt certe ejus generis, ut ſperni mereantur aut inter notitias Joſephi non recenſeri, quas tot cernimus ſane inanes & nihil utiles colligi. Joſephus utique præ debilitate hac mancus pergit hærere in eodem luto, etſi poſt id tempus de eo ſæpe ſit itum in conſilium. Sed etiam ſummopere ſtupeo, cur ipſe Voſſius, qui etiam adſcripſit in margine *hæc abſunt ab editis*, hoc ſtudiorum Græcorum & eorum hiſtoriæ ſupplementum, hoc nobile ſolennitatis in talibus decretorum formulis ſpecimen, hoc peculiare facti perquam memorabilis documentum & per quos & qua via id impetrari potuerit, indicium, evulgandi non obiverit ipſe decus, præſertim quum per tot annos bene ſyngrapha velut ſua ſe adſtrinxerit ac ſciverit ſe pollicitationi ſuæ inhærere. Sed obſtitit credo illi eadem cauſa, quam remoratam opinor fuiſſe etiam priores exemplaris illius poſſeſſores, quorum unus adſcribitur Wilhelm Nooms: quod etiam exemplar cujus chirographi ſit, ſane non probatiſſimi, patet ex varietate vel magis pravitate lectionum, quam ideo partim contextui ſubjeci, partim in notis memoravi. Nec aliud obſtitiſſe crediderim aliis editoribus ab producendo, ſicut forſan & librarios ſcribas deterrere potuit, quo minus ea ſuis locis collocarent ac bene depingerent, ut nunc forſan in multis etiam vetuſtis codicibus

† Quoniam inter reliquas Præfationes hæc neglecta fuerat, hoc in loco apponi curavimus.

cibus fruſtra quærantur. Erat magna hallucinatio in auctoritate præfixa vel ſenatus conſulto ſub Dolabella & Antonio, vel Lentuli decreto ſic repetito, ut pateat ſcribam invitum illa exaraviſſe. Ignorata norma fuit præfationum in SCtis & edictis, unde illa ſunt & in editionibus ita jejune contracta, & hic tantopere involuta, ut bene vix queant expediri & purgari. Præſertim magna erat confuſio nominum propriorum, quum minus attenderetur in his Romana conſuetudo. His quum Romani adſueverint immiſcere tribum, ſed perpetua apoſiopeſi indicatam, os Græcum poſterioris temporis nequivit id recte percipere & hinc quoque in hac parte non vitioſe agere. In quo tamen omnem iram adverſus ſcribas deprecatur immenſa abſurditas Jo. Harduini, qui quum in Nummis Illuſtratis pag. 164 citaviſſet inſcriptionem ab Jac. Sponio publicatam, in qua occurrit *C. Sextilius P. F. Vot.* quam citavi pag. 35, velut rem inauditam & maximi momenti agens poſteriores literas explicat *Voturia*, & hinc tum tribum Voturiam, tum acumen ſuum in Plinii *Galeria* libro VII. ſect. L. reſtituta & Romana conſuetudine illuſtrata ex Aſconio Pediano jactans claudit [Vide in Plinianis notis & emendationibus ad lib. VII num. CXXXIX] ubi tamen nihil niſi hoc ipſum quoque reperies & rixam cum imperitis editoribus, qui eam vocem maſculino more ac ſono deformarint, ignari ſcilicet tribuum nomina ſolita ſic efferri. At, o bone, præſtitiſſet attuliſſe notam Pauli Manucii ad Ciceronem lib. VIII. famil. epiſt. 8. hanc, ubi agit de tribubus. [Galeria. Liv. lib. 27. Plinius lib. 7. cap. 49. etſi pro Galeria legitur Galerius. Sed corrigendus locus eſt ex antiquo libro avunculi mei Franciſci Aſulani.] Neque iſta verba latent in magno notarum corpore vix animadvertenda: immo illa ipſa ſolent adnecti Antiquitatibus Romanis Roſini, ut quibuſcunque adoleſcentibus exhibeantur. Cur igitur chartam ſic maculat & ſibi placere conatur? Sed vides hinc, quam poſſit conturbare homines nominum ratio. Non ideo tamen ſic contineri manum oportebat, aut adeo præclaram nitentis clavi purpuram ex veſte Judaica aboleri. Niſi fallor, unum hoc eſt monumentum, unde diſcimus, quomodo ab Imperatoribus SCta in provinciis ſolerent exſecutioni mandari, nempe ut in urbes, quas proponebant, ea mitterent addito mandato ſuo quod tacitas continebat minas, ni parerent. Itaque rurſus inſuere tentavi; fortunam præſtabit tempus. Vale, qui legis, & quod pag. 110 verſ. 29 excidit poſt vocem *omittente*, *ſed Dione apud Xiphilinum illic productum uſurpante*, appone.

DE-

DEDICATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

VIRO LONGE NOBILISSIMO
JACOBO BRUGES
DUCI de CHANDOS
MARCHIONI & COMITI
DE CARNARVON,
ET
BARONI CHANDOS
DE SUDELEY.

CUM post multorum annorum laborem improbum, & magnos sumptus Josepho impensos, pæne languerem, Tu solus, Vir illustrissime, benignitate Tua me labantem excitasti, & munificentia Tua effecisti, ut Operi tam difficili & laborioso par essem perficiundo. quapropter si quid fructus aut emolumenti ex meis Vigiliis capiat Respublica Literaria (capiet autem, uti spero, nonnihil) id omne Tibi acceptum referri debere palam aperteque profiteor. Josephum igitur meum Patrocinio Tuo demisse & humiliter commendo, quem accipias rogo, ut grati animi & observantiæ in Te meæ Testem perpetuum & monumentum futurum. Quod supereſt, Deum Optimum Maximum enixe precor, ut Te, Vir Nobilissime, Literis & Literatis præsidium certissimum, diutissime servet incolumem.

Tui

&

Dignitatis

Tuæ

Studiosissimus.

JOANNES HUDSON.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

COGITANTI *mihi ſæpenumero de Fatis Veterum Scriptorum, mirum omnino videri ſolet, neminem inter Eruditos extitiſſe, qui id Joſepho præſtaret, quod aliquammulti Auctoribus Joſepho multo vilioribus jamdudum præſtiterunt. Et neſcio ſane an rei difficultas quoſdam ab hoc opere aggrediendo abſterruerit; nonnullis certe mors ipſa impedimento fuerit, quo minus opus aggreſſum laudabiliter conficerent. Utcunque autem hæc ſe res habeat, id felicitatis uni demum contigit Hudſono, viro in Litteris peritiſſimo, ut rem diutiſſime deſideratam fortunate abſolveret. Et dolendum equidem eſt, virum doctiſſimum prius mortem obiiſſe, quam merita ſua in Joſephum Ipſe Lectoribus ſuis commonſtraſſet. Hoc tamen poſſum pro certo affirmare, Me ſæpius ex ipſo audiviſſe, illi non animum fuiſſe, ut Prolegomena longa ad Joſephum conderet, ſed Præfatiunculam duntaxat, quid ab eo in ſua Joſephi Editione præſtitum fuerat expoſituram. illud alterum pridem factum fuiſſe optime cognoverat a nobili Eruditorum Pari, Thoma Ittigio in Prolegomenis Joſepho Lipſienſi præmiſſis, & Joanne Alberto Fabricio in* [2] *Bibliotheca Græca, Opere in ſuo genere eximio.*

Ad quartum uſque Indicem, qui eſt Scriptorum a Joſepho laudatorum, Operæ proceſſerant Typographicæ, cum Hudſonus noſter, paulo poſt moritturus, me accerſens, Joſephum ſuum mihi in manus tradidit; rogavitque, ut ſi quæ reſtarent peragenda ipſe perficerem, annui libentiſſime, ne aut juſto ejus deſiderio, aut neceſſitudini, quæ per plures annos inter nos interæſſerat, deeſſe aliquatenus viderer.

Hudſono ad manus erant omnes Veterum Joſephi Interpretum & Textus Græci Editiones. Codices MSS. iidem fere omnes vel ipſe oculis luſtraverat, vel Lectiones ex iis ab aliis collectas poſſidebat. Criticorum etiam ſcrinia poſt Litteras inſtauratas præſtantiſſimorum diligenter excuſſerat, & ſi quod lucis inde ad Joſephum ſuum illuſtrandum hauriri potuerat id omne in Notas ſuas tranſtulerat. quas qui ſtudioſe perlegerit, facile judicabit quanti Joſephus Hudſono noſtro conſtitit: nihil eſſe litterarum deprehendet ſive veteris ſive recentioris ævi, nihil Librorum ſive ſacri ſive profani argumenti, ad quod ille animum oculoſque non converterat.

Ex Libris Scriptis, quorum Lectiones ob oculos habuit, Busbequianus videtur eſſe reliquis brevior, & non omnino abſimilis illi Epitome Antiquitatum, quam adhibuiſſe ſe teſtatur Arnoldus Peraxylus in procuranda Editione Baſileenſi; aut Epitome MS. Librorum de Bello, qua, a L. Capello mutuo accepta, in condendis Annalibus ſuis Jacobus [3] *Uſſerius ſe uſum fuiſſe profitetur. Eſt autem Codex A. Busbequii, qui in Bibliotheca Cæſarea ſervatur; optimæ notæ; ut & alius etiam J. Sambuci, in eadem Bibliotheca repoſitus.*

Inter Schedas J. A. * *Boſii cæteris præſtare videntur Lectiones e Codicibus Tho. Reineſii, viri ſummi, exſcriptæ; & Caſparis Barthii, celeberrimi Polyhiſtoris, ad* [4] *veterem Joſephi Interpretum, poſt Teſtimonia dedimus recuſum.*

1 Inter quos eminent J. A. Boſius, Stephanus Monachius, Edvardus Bernhardus, Jacobus Gronovius, Godefridus Olearius, & Hadrianus Relandus.

2 Lib. IV. c. 6. quod quidem caput, in gratiam Lectorum, poſt Teſtimonia dedimus recuſum.

3 Vide ejus Epiſt. ad Arn. Boot.

* Quem limam Joſephi appellare ſolebat doctiſſ. Bernardus.

4 Colon. 1524. Fol.

Interpretem [1] *Notulæ. S. Petiti Conjecturæ, in Bibliotheca Bodleiana reconditæ, minus faciendæ; utpote nimium plus tribuentis Rabbinis, Magistellis istis, qui Antiquitates Judaicas primi omnium corruperunt. Sed Syllabum Codicum, per quos profecerit Hudsonus, ab ipso profectum, infra excusum exhibebimus.*

*Textum Josephi diligentissime recognovit, & ad Codices correxit; Errores Typographicos, qui in priores Editiones irrepserant, studiose sustulit; nonnullos tamen aut ipse reliquit, aut fortasse etiam admisit, quos nihilominus omnes, quanta fieri potuit cura, * ad finem Operis emendatos reperies.*

Josephus Scaliger, recentiorum doctissimus, veterem Flavii Interpretem imperitissimum appellat; neque Sigismundus Gelenius, vir alioquin laude sua minime fraudandus, qui emendare & ad Græca Josephi refingere veterem illam Versionem conatus est, hac in parte, Eruditis satisfecit. Hinc novus Hudsono labor surgebat; nova Versione ab ipso donandus erat Josephus; quam tam pure tamque Latine elaboratam nobis dedit, ut cum Scriptis hujus generis præstantissimis merito conferri posse videatur.

Neque dubium esse potest, quin multi amicorum multa illi subsidia ad Josephum illustrandum subministrarent. Copiam Editionis Basileensis, manu Is. Casauboni passim notatæ, Principi debuit Criticorum Richardo Bentleio; Varietatem Lectionis è Codice quodam Regis Galliarum Michaeli Lequienio, Dominicanorum doctissimo; Observationes quasdam egregias viro eruditissimo Richardo Ibbetsono, discipulo olim suo, cujus conjecturas semper exosculatus est; Annotata illustris E. Spanhemii Cl. Jablonskio. neque prætereundus est Guilielmus Lowthius, Præbendarius Wintoniensis dignissimus, cui tantum debuit quantum familiarium nemini. Alia fortasse aliis.

De Josepho sic fere censuit Hudsonus: Scriptorem fuisse eloquentissimum, & veri studiosissimum; sectatorem in nonnullis Dogmatum S. Joannis Baptistæ, ac proinde Testimonia de Iesu Christo *& Jacobo Justo genuina esse; errores quos illi nonnulli eruditorum impingunt Librariorum potius esse quam ipsius Josephi; non esse Auctorem Maccabaici, ut neque Tractatus de Universo, qui sub ejus nomine etiamnum alicubi exstat.*

Quid autem censendum sit de ipso Hudsono, Ego quam potero brevissime expediam. Natus erat [2] *Widopiæ prope Cockermutham in Agro Cumbrensi paulo post instauratam apud Britannos Monarchiam. Grammaticen in vicinia didicit ab Hieronymo* [3] *Hechstettero. Juvenis admodum Oxonium* [4] *missus, in Collegio Reginensi sub Tutela Thomæ Crosthwaitii, viri varia doctrina & humanitate in exteros ea tempestate celebris, Philosophiæ operam dedit; quam ita coluit, ut Litteras interim Humaniores nunquam neglexerit. illas enim per totum vitæ spatium mirifice dilexit, & tantos in iis progressus fecit, quantos nemo fere suorum æqualium, etsi vixerat in Collegio Litteratorum semper feracissimo. Non multo post quam gradum in Artibus Magistralem* [5] *susceperat, ad Collegium Universitatis commigravit. ubi electus in Socium, per multos annos officio Tutoris functus, Adolescentes ad Philosophiam & bonas litteras instituebat. Dum hæc solita diligentia curaret, Thomæ Hydeo, Linguarum pæne omnium perito, in Præfectura Bibliothecæ Bodleianæ ab Academia* [6] *sufficitur. quem quidem provinciam ad mortem usque summa cum laude administravit. Principalitatem postea Aulæ Beatæ Mariæ Virginis ab honoratissimo Academiæ Cancellario* [7] *obtinuit, rogatu Viri maxime famigerati Joannis Radcliffii, Medicorum omnium sui sæculi facile Principis. Edidit* [8] *Vellejum Paterculum,* [9] *Thucydidem,* [10] *Dionysium Halicarnassæum, Geographiæ veteris* [11] *Scriptores Græcos minores,* [12] *Longinum,* [13] *Mœridem Atticistam, &* [14] *Æsopum. Lactantium prelo paratum habuit; sed quid de eo factum sit, juxta cum ignarissimis scio. Alia minutiora sciens prætereo. Tandem anno* MDCCXIX. *die* [15] *27. Novembris, post diutinum languorem, magno litterarum damno, hydrope extinctus est. Uxorem duxit Margaretam, filiam D. Roberti Har-*

1 Ex manu Christiani Daumii.
* Suo loco ubique in Nova hac Editione sublatos aut correctos invenies.
2 Vulgo Wedehop.
3 Coll. Regin. Oxon. quondam Socio.
4 Anno 1676.
5 1684.
6 Anno 1701. mense Julio.
7 Anno 1712.
8 Oxon. 1693. 8°. & postea 1711.
9 Ibid. 1696. G. L. cum Scholiis, Fol.
10. G. L. cum Notis 2 Voll. Fol.
11. Quattuor Voll. in 8°. 1698, 1703, 1712.
12. Oxon. 1708. & 1718. 8°.
13. Ibid. 1711.
14. Oxon. 1718. 8°. cum nova Versione, & magna Fabularum accessione.
15. Hora 6 A. M. Ætatis circiter 57.

Harriſon Equitis Aurati; ex qua progenuit filiolam unicam, nomine itidem Margaretam, puellulam novem annorum, forma atque indole eximiam.

Viris eruditis ſuæ ætatis omnibus innotuit. hinc ipſi natæ doctorum amicitiæ, & cum multis litterarum etiam commercia. Tales erant in Italia Ludovicus Antonius Muratorius, Joannes Maria Salvinius, & vir illuſtris Franciſcus Blanchinius; In Gallia Joannes Boivinius, Ludolphus Kuſterus, & cujus amicitiam magni ſemper fecit Michael [1] Lequienius; In Germania Godefridus Olearius, Joannes Burchardus Menckenius, Joannes Chriſtophorus Wolfius, Henricus Ludovicus Schurtzfleiſchius, Joannes Georgius Eccardus, & quem præ cæteris coluit Joannes Albertus Fabricius; In Suecia Ericus Benzelius, a quo Philonem Judæum propediem exſpectamus; In Dania vir nobiliſſimus Friderieus Roſtgardus; In Belgio Jacobus Perizonius, Hadrianus Relandus, &, paulo ante obitum, Joannes Clericus. Notiores ſunt Angli, quam ut mea egeant nomenclatione.

Erat probitate antiqua, facie decora, ſtatura mediocri, valetudine firmiſſima, quam tamen ſtudiis & vigiliis nunquam intermiſſis penitus tandem labefactavit. Hæc habui inpræſentiarum dicenda de Joanne Hudſono, viro doctiſſimo, & mei, dum viveret, amantiſſimo.

1 Damaſceni Editor.

Scribebam in Coll. *Regin.* OXON.
VI. Non. Maji MDCCXX.

VE-

VETERUM TESTIMONIA DE JOSEPHO, EJUSQUE SCRIPTIS.

SÆCULO II. à CHR. N.

I. *Suetonius Tranquillus in Vespasiano, c. 5.*

APUD Judæam Carmeli Dei oraculum consulentem, ita confirmavere sortes, ut quicquid cogitaret, volveretque animo quamlibet magnum, id esse proventurum, pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis *Josephus*, cum conjiceretur in vincula, constantissime asseveravit fore, ut ab eodem brevi solveretur, verum jam Imperatore.

II. *Justinus Martyr in Orat. Cohort. ad Græcos, p. 10. Edit. Paris.*

Επ ὧ καὶ σοφώτατοι, φίλων τε καὶ Ιώσηπος, οἱ τὰ καθ' Ιουδαίους ἱστορήσαντες, ὡς σφόδρα ἀρχαίαν καὶ παλαιᾶ τῶν Ιουδαίων ἄρχοντος Μωϋσέως μέμνηνται. ὁ μὲν Ιώσηπος, τὸ ἀρχαῖον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας καὶ ἀληθὲς τῆς ἀπογραφῆς τῶν βιβλίων σημεῖα βαλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας ἅτε γράφει· ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας Αρχαιολογίαν ὀνομάζων.

Quin & sapientissimi illi Philo & *Josephus*, qui res Judaïcas scripserunt, ut admodum vetusti & antiqui Judæorum principis Moysis faciunt mentionem. Ipse certe *Josephus*, vetustatem rerum per ipsorum librorum inscriptionem significare volens, historiam exorsus ita scripsit; FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBRI: vetustatem historiæ Antiquitatum nomine designans.

III. *Idem iterum, pag. 11.*

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οἱ ἔξωθεν τὴν ἡμετέρας θεοσεβείας περὶ τὸ ἀρχαιότατος Μωϋσέως ἱστοροῦντες γεγράφασι· καὶ ταῦτα πάντα παρ' Αἰγυπτίων ἱερέων μεμαθηκέναι φήσαντες, παρ' οἷς οὐκ ἐτύχθη Μωϋσῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Αἰγυπτίων παιδεύσεως μετασχεῖν ἠξιώθη, διὰ τὸ ὑπὸ θυγατρὸς βασιλέως εἰς παῖδος ὠκειῶσθαι χώραν· καὶ διὰ τὴν περιαρμένην περίφασιν πολλῆς ἠξιῶσθαι σπουδῆς, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ σοφώτατοι τῶν ἱερογραφῶν, οἱ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ ἐξ ἔθνους ἀξίωμα ἀναγεγράφασθαι περιελόμενοι, Φίλων τε καὶ Ιώσηπος. ἔστι γὰρ, τὰς Ιουδαίων ἱστοροῦντες πράξεις, ὑπὸ μὲν τῶν Χαλδαίων ἔθνους τὸ Μωϋσέα γεγονέναι φασί· τὸν δὲ παρ' αὐτοῦ διὰ λιμοῦ πεφάσιν ὑπὸ τῆς Φοινίκης ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον μεταναστάντων, ἐκεῖ τε ἄνδρα πεφυκέναι φασίν· ὃν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν ὁ Θεὸς τιμῶσαν οὕτως, καὶ πρόνοιαν καὶ στρατηγὸν καὶ νομοθέτην γενέσθαι ἑαυτοῦ ἔθνους ἠξίωσεν, ὑπὸ δὲ τῆς Αἰγύπτου τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος ἐπὶ τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανελθεῖν ἐδικαίωσε.

Hæc sunt, viri Græci, quæ de Mosis vetustate externi & à religione nostra alieni homines, historias scribentes, tradiderunt: omnia ista se ab Ægyptiis sacerdotibus accepisse professi; apud quos non natus solum, sed etiam qui omni Ægyptiorum disciplina imbueretur, dignus habitus est, propterea quod a Regis filia in filii locum fuerit adoptatus. Propter quam itidem causam magno est eductus studio, quemadmodum in literas retulerunt sapientissimi historiographi, qui de vita ejus & rebus gestis generisque splendore scribendi provinciam sibi sumpsere, Philon & *Josephus*. Hi siquidem, Judæorum res gestas memoriæ mandantes, à Chaldæis Mosen originem traxisse scribunt. Majores quippe ejus per famis causam è Phœnicia in Ægyptum transiisse, atque ibi virum eum genitum memorant: quem Deus ob præstantem ipsius virtutem honore auctum, Principem, Imperatorem, & Legislatorem genti suæ præposuit, cum ex Ægypto Hebræorum multitudinem in regionem suam reverti, justum & æquum esse duxit.

IV. *Idem rursus, pag. 14.*

Ταῦτα οὐ μῦθος ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ' αὐτοὶ, ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ γενόμενοι, καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῇ Φάρῳ ἐωρακότες ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ οἱ τὰ πάτρια παρειληφότων, ἀκηκόαμεν, ταῦτα ἐπαγγέλλομεν· ἃ καὶ παρ' ἑτέρων ἔξεστιν ὑμῖν μανθάνειν, καὶ μάλιστα παρ' αὐτῶν τῶν περὶ τούτων ἱστορησάντων, σοφῶν καὶ δοκίμων ἀνδρῶν, Φίλωνός τε καὶ Ιωσήπου, καὶ ἑτέρων πλειόνων.

Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam historiam, renunciamus: sed qui ipsi Alexandriæ fuerimus, & vestigia domunculorum apud Pharum adhuc reliqua viderimus; & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus sibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque (aliqua ex parte) intelligere potestis, & potissimum ex eis qui ista scriptis suis inseruerunt, sapientibus & spectatis viris, Philone & *Josepho*, & pluribus aliis.

TESTIMONIA

V. *Idem (vel Auctor incertus) in Quæſt. & Reſponſ. ad Orthodox. p. 462.*

Si ignorantia, quæ præter voluntatem provenit, veniam ſecum affert, ſicuti nos Scriptura docet, quomodo qui olim exſtitere Judæi, & Chriſtum per ignorantiam ſupplicio crucis affecere, plurimis & intolerandis affecti ſunt calamitatibus, ſicut in libris *de Excidio* eorum docet *Joſephus*?

Εἰ συγγνώμλω ἡ ἀκούσιος ἐφέλκεται ἄγνοια, καθὼς ὑπὸ τ γραφῆς διδασκόμεθα, πῶς οἱ μὲν πάλαι Ιουδαῖοι, τ Χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες, τελευτῶν καὶ ἀνυποιστῶν δεινῶν ἐπειράθησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τ Αλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ ὁ Ιώσηπος;

VI. *Irenæus, in Fragmento è Cod. Bibliothecæ Vindobonenſis, p. 472. Edit. Oxon.*

Joſephus ait, quod, quando in regali aula educabatur Moſes, dux exercitus contra Æthiopes electus, & victor evadens, filiam Regis ejus uxorem duxerit: ſiquidem ex amore, quo ipſum proſequuta eſt, civitatem ei tradiderat.

Ιώσηπος φησιν, ὅτι, ἰώντα ἐν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωϋσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς καὶ τ Αἰθιόπων, καὶ νικήσας, ἠγάγετο τ τ βασιλέως ἐκείνου θυγατέρα· ἐπειπερ πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν προδίδωσιν αὐτῷ τὴν πόλιν.

VII. *Theophilus ad Autolycum, lib. 3. p. 257. Edit. Oxon.*

Quod autem attinet ad Phœnicum & Ægyptiorum teſtimonium, ſicuti ſcripſere de temporibus quæ ad nos ſpectant, Manetho quidem Ægyptius, & Menander Epheſius, necnon *Joſippus*, qui contexuit *Hiſtoriam Belli Judaïci* cum Romanis geſti, ita & iſta nobis ſufficere in præſentiarum reor.

Τῆς μὲν οὖν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων μαρτυρίας, ὡς ἱστόρησαν περὶ τ καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ συγγράψαντες [a] Μανεθὼν ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ὁ Μένανδρος ὁ Εφέσιος, ἔτι δὲ καὶ Ιώσιππος, ὁ ἀναγράψας τ Ιουδαϊκὸν πόλεμον, τ γνώμενον αὐτοῖς ὑπὸ Ρωμαίων, ἀρκετὸν ἔτω ἡμῖν τὰ εἰρημένα.

VIII. [b] *Clemens Alexandrinus in Stromatum lib. 1. p. 341. Edit. Pariſ.*

Flavius autem *Joſephus* Judæus, qui Judaïcas compoſuit hiſtorias, colligens tempora, ait, à Moſe uſque ad David eſſe annos DLXXXV. à David uſque ad ſecundum annum Veſpaſiani MCLXXIX. deinde ab eo uſque ad decimum annum Antonini annos LXXVII. ita ut à Moſe uſque ad decimum annum Antonini ſint omnes anni MDCCCCXXXIII.

Φλαύιος δὲ Ιώσηπος, ὁ Ιουδαῖος, ὁ τὰς Ιουδαϊκὰς συντάξας ἱστορίας, καταλαβὼν τοὺς χρόνους, φησὶν, ἀπὸ Μωσέως ἕως Δαβὶδ ἔτη γίνεσθαι φησί· ἀπὸ δὲ Δαβὶδ ἕως Οὐεσπασιανοῦ δὶς πέντε ἔτους, [ἔτη] ἑξήκοντα. εἶτα ἀπὸ τούτου μέχρι Αντωνίνου δεκάτου ἔτους, ἔτη οζ'. ὡς εἶναι ἀπὸ Μωσέως ἕως τοῦ δεκάτου ἔτους Αντωνίνου πάντα ἔτη ,ωλγ'.

IX. *Tertullianus in Apologetico adverſus Gentes, p. 19. Edit. Pariſ.*

Judæus *Joſephus* Antiquitatum Judaïcarum vernaculus vindex.

SÆCULO III.

X. *Dion Caſſius Hiſtor. Rom. lib. 66. p. 745. Edit. Hanov. Vide infra in Joannes Xiphilinus.*

XI. *Minucius Felix, p. 36. Edit. Oxon.*

Scripta eorum relege, vel ſi Romanis magis gaudeas, ut tranſeamus veteres, *Flavii Joſephi*, vel Antonii Juliani, de Judæis require.

XII. *Origines in Commentariis ad Matthæum, p. 223. Edit. Rothom.*

Uſque adeo autem Jacobus hic Juſtitia ſua apud populum celeber fuit, ut *Flavius Joſephus*, qui xx. libris *Judaïcam Antiquitatem* conſcripſit, rationem reddere volens, quare talia perpeſſus fuerit populus, ut Templum etiam dirutum fuerit, dicat hæc illis ira Dei contigiſſe, propter ea quæ adverſus Jacobum, fratrem Ieſu, qui Chriſtus dicitur, perpetraverunt. Ac mirabile quidem illud eſt, cum Ieſum verum eſſe Chriſtum non crediderit, eum tamen tantam Jacobo juſtitiam teſtimonio ſuo tribuiſſe; dicit autem exiſtimaſſe etiam populum, ſe hæc Jacobi cauſa ſuſtinuiſſe.

Επὶ τοσοῦτον δὲ διέλαμψεν ἐν τῷ λαῷ ὅτι δικαιοσύνη, ὡς φλάβιον Ιώσηπον, ἀναγράψαντα ἐν ὀκτὼ βιβλίοις τ Ιουδαϊκὴν Αρχαιολογίαν, τ αἰτίαν ἀποφῆναι βουλόμενον δι' ἃ τοιαῦτα πεπονθέναι τ λαὸν, ὡς καὶ τ ναὸν κατεσκαφῆναι, εἰρηκέναι, διὰ μῆνιν θεοῦ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηντηκέναι, [c] λέγοντα περὶ τ εἰς Ιάκωβον, τ ἀδελφὸν Ιησοῦ, τ λεγομένου Χριστοῦ, ὑπ' αὐτῶν τετελευτηκότα. καὶ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι, τ Ιησοῦν μὲν [d] ἀποδεξάμενον εἶναι Χριστὸν δ [e] οὐδὲν ἧττον Ιακώβῳ δικαιοσύνῃ ἐμαρτύρησε τοσαύτῃ· λέγει δὲ ὅτι καὶ ὁ λαὸς ταῦτα [f] ἐνόμιζε διὰ τ Ιάκωβον πεπονθέναι.

XIII. *Idem contra Celſum, l. 1. p. 14. Edit. Cant.*

Licet enim volentibus legere duos libros *Flavii Joſephi* de *Judæorum Antiquitate*, ubi longam Scriptorum ſeriem citat in gentis ejus antiquitatis teſtimonium.

Δυνατὸν γὰρ τ βουλόμενον ἀναγνῶναι τὰ γεγραμμένα φλαβίου Ιωσήπῳ περὶ τ Ιουδαίων ἀρχαιότητος ἐν δυσὶ· ὅπερ πολλοὶ συναγωγοὶ συγγραφέων φέρε μαρτυρούντων τῇ Ιουδαίων ἀρχαιότητι.

XIV. *Idem*

a In *Suidæ Codd.* Μάνεθως. al. Μανθών.
b Idem *Clemens* Strom. 5. meminit δ συναξαμένου τὰ τ Μακκαβαϊκῶν ἱστορικά. Vide *Huet.* D. E. p. 464. Edit. 8.
c Vide *Euſeb.* Hiſt. Eccleſ. lib. 2. c. 23. p. 65. & *Syncellum* p. 339.
d Vide *Martini* Diſſert. de Loco *Joſephi*, p. 249.
e Vide doctiſſ. *Huet.* D. E. p. 32.
f Hac de re plura mox infra.

XIV. *Idem iterum, p. 35.*

Εν δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ὁ Ιώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ιωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γεγυμνημένῳ, καὶ καθάρσιον τοῖς βαπτισαμένοις ἐπαγγελλομένῳ. ὁ δ' αὐτὸς, [g] κατέπιεν ἀπεφῶν τῷ Ιησοῦ ὡς Χριστῷ, ζητῶν τ αἰτίαν τ ἘΙεροσολύμων πλώσεως, καὶ τ ἘΝαοῦ καθαιρέσεως· δέον αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ κ' Ἰησοῦ ἐπιβουλὴ τούτων αἰτία γέγονε τῷ λαῷ, ἐπεὶ ἀπέκτειναν τ προφητευόμενον Χριστόν· ὁ δ', καθ' ὥσπερ ἄκων ὑ μακρὰν τ ἀληθείας χωρῶν, φησὶ ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ιουδαίοις [h] κατ' ἐκδίκησιν Ιακώβου τ δικαίου· ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον [i] αὐτὸν ὄντα ἀπέκτειναν.

Nam *Josephus* in XVIII. *Antiquitatum* teſtatur Joannem exſtitiſſe Baptiſtam, expiationemque baptizatis eſſe pollicitum. Idem, quamvis Ieſum parum cognoſcens pro Chriſto, dum quærit cauſam Hieroſolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuiſſet dicere id accidiſſe propter ejus populi contra Ieſum inſidias, quia Chriſtum à prophetis promiſſum interemiſſent) quaſi invitus haud procul à veritate diſcedens, ait hæc contigiſſe Judæis in ultionem Jacobi cognomento Juſti, fratris Ieſu qui dicitur Chriſtus, quia juſtiſſimum hominem occiderant.

XV. *Idem Lib. 2. p. 69.*

Τῷ γὰρ ἤρξατο μὲν ἐπὶ Νέρωνος βασιλεύοντος, παρέτεινε δ' ἕως τ Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἧς ὁ υἱὸς Τίτος καθεῖλε τ Ιερουσαλήμ· ὡς μὲν Ιώσηπος χρᾴφ' Διὰ Ἰάκωβον τ δίκαιον, τ ἀδελφὸν Ἰησοῦ τ λεγομένου Χριστοῦ, ὡς δ' ἀληθῶς παρίστησι Διὰ Ἰησοῦν τ Χριστὸν τ Θεοῦ.

Hoc enim fieri cœptum eſt ſub Neronis imperio, duravitque uſque ad Veſpaſiani tempora, cujus filius Titus ſolo æquavit Hieruſalem; ut *Joſepho* videtur propter Jacobum juſtum, qui vocabatur frater Ieſu Chriſti, ut vero res ipſa clamat, propter Ieſum Chriſtum Dei filium.

XVI. *Idem rurſus, p. 167.*

Καὶ ὁ βουλόμενός γε [k] ἀναγνώτω τὰ τ Φλαβίου Ιωσήπου περὶ τ Ιουδαίων ἀρχαιότητος δύο βιβλία, ἵνα γνῷ τίνα τρόπον ἀρχαιότερος ὢν Μωϋσῆς τ κ' χρόνων μακρὰς περιόδους καταικλυσμούς τε καὶ ἐκπυρώσεις φησάντων γίγνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ.

Si quis certiora cupit cognoſcere, legat *Flavii Joſephi* libros duos de *Judæorum Antiquitate*, ut ſciat Moſem longe ætate ſuperiorem fuiſſe iis, qui juxta temporum viciſſitudines diluvia in mundo fieri & exuſtiones tradiderunt.

XVII. *Porphyrius de Abſtinentia, lib. 4.*

Οἱ μὲν τρίτοι [Εσσαῖοι] τοιοῦτο ἐπιτηδεύματι τὸ πολίτευμα, οὐκ πλαχοῦ Ιώσηπος τ πεπραγματευμένων ἀνέγραψεν. καὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τ Ιουδαϊκῆς ἱστορίας, καὶ δ' ἑπτὰ βιβλίων συνεπλήρωσε, καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Αρχαιολογίας, καὶ Διὰ εἴκοσι βιβλίων ἐπεραγματεύσατο, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ πρὸς τοὺς Ελληνας, εἰσὶ δ' οὗτοι τὰ βιβλία. "Εἰσὶ τοί-"νυν οἱ Εσσαῖοι, Ιουδαῖοι μὲν τὸ γένος. ——

Tertius igitur iſte ordo hujuſmodi inſtitutis vivebat, ut ſæpius *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtatum reliquit: in ſecundo nempe libro *Judaïcæ Hiſtoriæ*, quam ſeptem libris abſolvit, & in decimo octavo *Antiquitatum*, quas viginti libris compoſuit; & in ſecundo *ad Græcos*, quod quidem duos libellos complectitur opus. "Eſſæi, "Judæi quidem natione ſunt, *&c.*

XVIII. *Euſebius Cæſarienſis lib. 8. Præparat. Evangel. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῶν δ' οἰκείων οἱ φιλοφανέστατοι καὶ μνήμης ἀληθοῦς τούτῳ ἠξίωσαν, Ιώσηπος τε καὶ Φίλων, καὶ ἕτεροι πλείους.

At Gentilium ſuorum clariſſimi, *Joſephus* & Philo, aliique complures, eoſdem memoriæ poſteritatis ſempiternæ, ſuis etiam operibus, commendare voluerunt.

XIX. *Euſeb. Demonſtr. Evangel. l. 3. p. 124. Edit. Pariſ.*

—— αὐτάρκης μὲν οὖν κ' ἡ τῶνδε τυγχάνειν φωτὸς Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν γ' εἶον ἐμὲ φειδομένου κ' τῷ ἐξ Εβραίων Ιωσήπῳ μάρτυρι χρήσασθαι, ὃς ἐν τῷ ἀκτωκαιδεκάτῳ τ Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱστορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις.

"Γίνεται δ' κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον Ιησοῦς σοφὸς "ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ πα-"ραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν ἡδονῇ σεβομένων. κ' πολλοὺς μὲν τοῦ [l] Ιουδαίου· "πολλοὺς δ' κ' Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗ-"τος ἦν. κἀν αὐτὸν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόν-"των σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ-"σαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐ-"τοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφη-

—— ego licet talium hominum de Salvatore noſtro teſtimonium nobis abunde ſatisfacere debeat, tamen nihil me præter propoſitum facturum arbitror, ſi quaſi ex abundantia quadam, Hebræi quoque *Joſephi* teſtimonio utar: qui in XVIII. Judaïcæ Antiquitatis libro, Pilati tempora in hiſtoriam ſuam referens, de Salvatore noſtro mentionem facit, his verbis:

"Exiſtit per idem tempus Ieſus ſapiens vir, ſi "modo virum eum dicere oportet, quippe qui "earum rerum auctor fuerit, quæ humanam fi-"dem ſuperant. Docebat porro hic homines, "ſi quos veritatis ſtudioſos reperiebat: ergo mul-"tos ſibi Judaicæ, multos etiam Græcæ factio-"nis adjunxit. Chriſtus plane hic fuit: ſiquidem "cum magiſtratibus noſtris accuſantibus, illum "crucis ſupplicio affeciſſet Pilatus, non deſtite-"runt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit "enim illis tertio die iterum vivens, quemadmo-"dum

[g] Vide Cl. *Spenceri* Annott. in *Orig.* p. 30. & *Huet.* ubi ſupra.
[h] Eadem fere habet *Euſebius*, paulo infra; & Cedrenus vol. 1. p. 206. *Edit. Pariſ.* Vide Epiſt. Cl. *Picquii* in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*, Vol. II. p. 34.
[i] Legendum potius, ἀνδρῶτον.
[k] Al. ἀναγινώσκω.
[l] Deeſſe videtur πρόσω, aut ſimile.

"dum divini prophetæ & hæc, & alia innumera-
"bilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc uſ-
"que diem Chriſtianorum non defecit genus.

"τῶν τοῦτό τι καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκό-
"των. ὅθεν εἰσίτι νῦν ἀπὸ τῶνδε τῶν Χριστιανῶν οὐκ
"ἐπίλιπε τὸ φύλον.

XX. *Idem l.* 6. *c.* 11. *p.* 291.

At *Joſephus vice eorum*, quæ in ſacris libris ſcripta ſunt, *Judaicas traditiones* ſumma diligentia perſequutus eſt, utpote qui Hebræus ab Hebræis exiſteret.

Ὁ δέ γε Ἰώσηπος καὶ πάσης ἔξωθεν Ἰουδαϊκὰς [m] διατυπώσεις ἀπηκριβωκώς, ἅτε Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τυγχάνων.

XXI. *Idem l.* 8. *p.* 397.

Atque optimus hujus rei teſtis eſt Hebraicus auctor *Joſephus*, qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, quæ ad illa tempora pertinent, exponit: "Herodes, &c.

Μάρτυς δ' ἀξιόχρεως τούτων ὁ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων Ἰώσηπος, ὃς δή πως ἰσχυρῶς τοῦ καὶ τοὺς χρόνους ἐν [n] ὀκτωκαιδεκάτῳ Ἀρχαιολογίας. "πρὸ δὲ βασιλείας, κ. τ.

XXII. *Idem in Hiſt. Eccleſiaſt. l.* 1. *c.* 4. *p.* 17. *Edit. Valeſii.* 1659.

Hujus porro deſcriptionis ſub Quirinio celeberrimus apud Judæos Hiſtoriarum ſcriptor *Flavius Joſephus* mentionem facit: aliam quoque narrationem de Galilæorum ſecta, qui iiſdem temporibus emerſit, ſtatim ſubnectens.

Ταυτησὶ δὴ τῆς καθ' Κυρήνιον ἀπογραφῆς καὶ ὁ παρ' Ἑβραίοις ἐπιφανέστατος ἱστορικῶν Φλάβιος Ἰώσηπος μνημονεύει, καὶ ἄλλην ἐπισυναπτῶν ἱστορίαν περὶ τῆς τῶν Γαλιλαίων καθ' τὰς αὐτὰς ἐπιφυομένης χρόνους αἱρέσεως.

XXIII. *Idem iterum, l. eod. c.* 6. *p.* 20.

Hujus rei locupletiſſimum teſtem habes *Joſephum.*

Ἔχεις καὶ τούτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα.

XXIV. *Idem rurſus, l. eod. c.* 11. *p.* 29, 30.

—— Joannem Baptiſtam ab Herode juniore capite truncatum fuiſſe ſacra Euangelii ſcriptura commemorat. Cui adſtipulatur etiam *Joſephus*, qui & Herodiadis ipſius nominatim meminit, & diſerte narrat, quomodo Herodes priore & legitima conjuge repudiata, quæ Arethæ regis Arabum filia erat, hanc fratris ſui uxorem à viro ſuo per vim adductam ſibi conjugem adſcivit: inque ejus gratiam necato Joanne Baptiſta, cum Aretha ob filiæ contumeliam infeſto bellum geſſit. Quo quidem in bello victum acie Herodem, & univerſum ejus exercitum deletum refert; hæcque omnia ob ſcelus adverſus Joannem Baptiſtam perpetratum ei contigiſſe. Idem *Joſephus* Joannem juſtiſſimum virum fuiſſe, & lavacri cujuſdam inſtitutorem affirmans, cum iis quæ in ſacris Euangeliorum voluminibus de eodem Joanne prodita ſunt, mirifice conſentit. Refert etiam Herodem Herodiadis culpâ principatu excidiſſe, & in urbem Galliæ Viennam ſimul cum ea eſſe relegatum. Et hæc quidem in octavo decimo Antiquitatum libro ab eo commemorantur, in quo etiam de Joanne ſcribit his verbis: "Arbi-
"trabantur quidam Judæorum divina ultione per-
"iiſſe Herodis exercitum, Deo cædem Joannis
"qui Baptiſta cognominatus eſt, vindicante.
"Quippe hunc Herodes obtruncaverat, cum eſ-
"ſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium
"excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe,
"erga Deum autem pie agentes, ad lavacrum
"accederent. Tunc enim demum acceptum
"Deo fore lavacrum ajebat, cum eo non ad ex-
"piationem criminum uterentur, ſed ad corpo-
"ris munditiem, ut mentibus jam ante per juſti-
"tiam expurgatis, corporis quoque adderent pu-
"ritatem. Cumque multi ad eum undique con-
"fluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirifice
"delectabantur) Herodes veritus ne tanta homi-
"nis auctoritas ſubditos ad defectionem impelle-
"ret, quippe qui nihil non acturi ex ejus conſilio
"viderentur; ſatius eſſe duxit priuſquam novi
"aliquid oriretur, illum è medio tollere, quam
"mutatione rerum facta, ipſe in maximum diſ-
"crimen adductus, ſeram pœnitentiam agere.
"Vinctus igitur ob hanc Herodis ſuſpicionem,
"& ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra me-
"minimus perductus, ibidem cæſus eſt.

—— τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ νέου Ἡρῴδου τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντος, μνημονεύει μὲν ἡ θεία τῶν εὐαγγελίων γραφή. σαφέστερον γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνομαστὶ τῆς τοῦ Ἡρῳδιάδος μνήμην πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφοῦ γυναῖκα ἔσχεν αὐτὴν ἠγάγετο πρὸς γάμον Ἡρῴδης, ἀφετήσας μὲν τὴν παρ' αὐτῷ τοῦ νόμους γεγαμημένην γυναῖκα· Ἀρέτα δὲ ἦν αὕτη τοῦ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ· τὴν δὴ Ἡρῳδιάδα ζῶντος ἀφέντος τοῦ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τὸν Ἰωάννην ἀνελὼν, πόλεμον αἴρει πρὸς τὸν Ἀρέταν. ὡς ἂν ἠπατημένης αὐτὸν τοῦ θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γιγνομένης, πάντας φησὶν τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ἀφανισθῆναι· καὶ ταῦτα πεπονθέναι τὸν ἐπιβουλῆς ἕνεκεν τοῦ καθ' Ἰωάννου γεγενημένης. ὁ δ' αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιότατον καὶ βαπτιστὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτοῦ καθ' τὴν τῶν εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμμαρτυρεῖ. ἱστορεῖ δὴ καὶ τὸν Ἡρῴδην τὴν βασιλείας ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρῳδιάδα, μεθ' ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑστεροφανῆ ἀπελαθῆναι, Βιέννων τὴν Γαλλίας πάλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτὸς ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα συλλαβὰς αὐτῆς περὶ τοῦ Ἰωάννου ταῦτα γράφει. "ποσὶ
"δὴ τῶν Ἰουδαίων εἰδέναι ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ
"θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου καθ' πινὰ
"Ἰωάννου τοῦ καλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον
"Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύον-
"τα ἀρετὴν ἐπασκήσαντα, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιο-
"σύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βα-
"πτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸν βάπτισιν δοκι-
"δεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἁμαρτάδων
"παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώ-
"ματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκ-
"κεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ
"ἥδεσθαι ἐπιπλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δεί-
"σας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν αὐτοῦ τοῖς
"ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ ἀποστάσει φέροιτο· πάντα γὰρ
"ἐώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες· πολὺ κρεῖτ-
"τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἀπ' αὐτοῦ γνῶναι, προ-
"λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγμα-
"τα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ τοῦ Ἡρῴ-
"δου δέσμιος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ πρότε-
"ρον εἰρημένον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται.

XXV.

[m] Indicare voluit Euſebius, *Joſephum* non uti promiſerat, exacte ſemper ſequutum Textum Sacrum, ſed ejus loco attuliſſe majorum ſuorum διατυπώσεις, ſive traditiones.

[n] Exſtat l. XX. c. 8.

TESTIMONIA.

XXV. *Idem ibid.*

Ταῦτα περὶ τὸν Ἰωάννην διελθὼν, καὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν καὶ τὴν αὐτοῦ τε συγγράμματα ἱστορίαν ὧδέ πως μέμνηται. "γίνεταί τις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς τὶς "σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ "παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν "Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. "ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων "ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, "οὐκ ἐπαύσαντο, οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. "ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, "τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ "αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νυῦν τῶν Χρι- "στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦ- "λον." ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ᾠδοδοκότος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγή, τὸ μὴ ἀναισχύντως ἀπολέσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομνήματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω ταύτῃ.

Hæc *Joſephus* de Joanne. Qui etiam in eodem libro ſervatoris noſtri mentionem facit, his verbis: "Iiſdem temporibus Ieſus quidam fuit "vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas "eſt. Erat quippe admirabilium operum effector, "doctorque eorum qui veritatem libenti animo "complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, "partim ex Gentilibus ſectatores ſibi adjunxit. "Hic erat Chriſtus. Quem à gentis noſtræ pri- "moribus delatum, cum Pilatus crucis ſuppli- "cio addixiſſet, hi tamen qui illum dilexerant, "eum deinceps colere non deſtiterunt. Tertio "enim die vivus ac ſpirans eis apparuit; prout "divini prophetæ hæc & alia quam plurima de "illo mirifica prædixerant. Abhinc porro Chri- "ſtianorum genus, qui ab eo nomen ſumpſere, "ad noſtram uſque ætatem continuatum manet." Hæc igitur cum ſcriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptiſta & de ſervatore noſtro in libris ſuis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his qui adverſus eos acta illa confinxerunt, quo minus impudentiſſimi eſſe convincantur? ſed de his ſatis.

XXVI. *Idem lib. 2. c. 10. p. 47.*

Θαυμάσαι δ' ἄξιον τὸ περὶ τὸ θεῖον γραφεὺν καὶ ἐν τῷδε τῷ ᾠδοδόκῳ συμφωνίας, τὸν τοῦ Ἰωσήπου ἱστορίαν· καθ' ὃν ὁμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἑνεικαιδεκάτῳ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. "τοίνυν δ' ἔτος, κ. τ. λ.

Cæterum mirari ſubit *Joſephi* Hiſtoriam, quippe quæ in hujus miraculi narratione cum divina Scriptura plane conſentiat. in ea enim veritatem teſtimonio ſuo ac ſuffragio perſpicue comprobat, cum rem geſtam in XIX. *Antiquitatum* libro exponit his verbis, &c.

XXVII. *Idem paulo infra, p. 49.*

Ταῦτα τὸν Ἰώσηπον μετὰ τῶν ἄλλων τῆς θείας συναληθεύοντα γραφῆς ἀποθαυμάζω.

In his *Joſephum*, perinde ac in cæteris, magnopere admiror, qui cum Sacris literis in veritate adeo conſentiat.

XXVIII. *Idem rurſus, c. 23. p. 65.*

Οὕτω δὴ ἄρα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τὰς Ἰουδαίων ἐμφρονας δοξάζειν ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν τοῦ παραχρῆμα μετὰ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ πολιορκίας τοῦ Ἱεροσολύμου· ἦν δ' ἄρα ἕτερον αὐτοῖς συμβῶσα, ἢ διὰ τὸ κατ' αὐτοῦ πλημμεῖν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος οὐκ ἀπωκνησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι, δι' ὧν φησι λέξεων· P "Ταῦτα δὴ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν Ια- "κώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου "Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι "ἀπέκτειναν.

Porro Jacobus ob ſingularem juſtitiam adeo celebris apud omnes & admirabilis fuit, ut Judæorum prudentiſſimi hanc fuiſſe cauſam exiſtimaverint ſecutæ mox obſidionis Hieroſolymorum: quam quidem non ob aliud ſibi contigiſſe, quam propter ſcelus in Jacobum admiſſum, ipſe etiam *Joſephus* ſcripto teſtari minime dubitavit, cum ait. "Hæc omnia contigerunt Judæis pro- "pter Jacobum cognomento Juſtum, fratrem "Ieſu qui dicitur Chriſtus; qui cum eſſet o- "mnium conſenſu juſtiſſimus, nihilo minus à "Judæis necatus fuerat.

XXIX. *Idem lib. 3. c. 7. p. 82.*

q Περὶ μὲν οὖν τοῦ, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς τὸν μὲν λῃστὴν καὶ Φονέα δωρεᾶς θανάτου παρήτηται, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἐκέτευσεν ἀρθῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, οὐδὲν ἂν δέοι τῆς ἱστορίας ἐπιλέγειν.

Ac de iis quæ univerſæ Judæorum genti poſt paſſionem Domini contigerunt, & poſt voces illas quibus latronem & homicidam morte liberari, ipſum vero auctorem vitæ à medio tolli populus omnis ſucclamaverat, *Joſephi* narrationi quicquam addere minime neceſſe eſt.

XXX. *Idem iterum capp. 9. & 10. p. 84.*

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἄξιον μὴ δ' αὐτὸν Ἰώσηπον, τοσοῦτο τῇ μὴ χεῖρας συμβεβλημένον ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵας γλώττης ὡρμᾶτο, ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο [r] λέγων ὧδε· "Ἰώσηπος Ματθα- "ίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς· αὐτός τε Ρωμαίοις "πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον ξυγκυρήσασιν "ἐξ ἀνάγκης." μάλιστα δὲ τοῦ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ἰουδαίων, οὐ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ

Porro his rebus, tandem ad exitum perductis, rationi conſentaneum videtur de *Joſepho* ipſo, qui hiſtoriæ, quam præ manibus habemus, tantum adjumentum contulit, quis, & unde, quove genere prognatus fuerit, exponere. id vero etiam ipſe declarat de ſe loquens his verbis: "Joſe- "phus Mattathiæ filius, natione Hebræus, do- "mo Hieroſolymitanus, ex numero Sacerdotum; "qui & initio adverſus Romanos pugnavi, & re- "bus poſtea geſtis neceſſitate coactus interfui". Hic

o Φύλα ſc. niſi legendum Ἑλληνικοῦ. Vide n. XIX.

p Vide Cl. *Spencerum* in *Annott.* ad *Origenem* contra *Celſum*, p. 30. 31. & Celeberr. *Huetium* in *Demonſt. Evangel.* prop. III.

q Vide *Euſeb.* l. 3. c. 7.

r In *Prologo* ad *Bellum Judaicum.*

Hic vir omnium tunc temporis Judæorum præstantissimus fuit, non modo popularium suorum, sed etiam Romanorum judicio; adeo ut ipse quidem in urbe Roma statua donatus sit: libri vero ab eo conscripti in Bibliotheca publica fuerint collocati. Scripsit *Antiquitates Judaïcas* libris xx. *Historiam* vero *Belli Judaïci*, quod à Romanis sua ætate gestum est, complexus est voluminibus vii. quam non solum Græco, sed etiam Patrio sermone, ab se editam esse testatur. dignus omnino cui & hic & in cæteris fides habeatur. Exstant autem duo ejusdem libri de *Judæorum vetustate* lectu dignissimi. In quibus & *Apioni Grammatico* respondet, qui ea ætate volumen adversus Judæos composuerat, & aliis nonnullis qui Judæorum origines perinde calumniari tentaverunt. In priore horum autem librorum, numerum Sacrorum voluminum, quibus vetus Testamentum constat, quænam sint apud Hebræos extra omnem controversiam posita, utpote à majoribus tradita, declarat. ——————— Apud nos est & aliud non ignobile opusculum ab eodem elaboratum *de Ratione summo imperio prædita:* quod quidem à nonnullis *Maccabaïcum* inscriptum est, eo quod certamina contineat Hebræorum quorundam, qui, ut in *Maccabæorum* libris proditum est, pro Divini numinis cultu fortiter propugnarunt. Sed & sub finem *Antiquitatum Judaïcarum* libri xx, propositum sibi esse significat, quatuor libros conscribere *de Deo atque ejus natura*, ex opinione Judæorum, quam ipsi à majoribus acceperunt; item *de Legibus, cur earum præcepto quædam permissa sunt, quædam vetita.* Alia præterea ab se elucubrata esse, ipse in suis libris commemorat.

ϰ᾽ ὡς ἀληθῶς Ρωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ὑπιδοξότατος· ὡς αὐτὸν μὲν ἀναβεσ᾽ ἀνδριάντος ὑπὸ τ᾽ Ρωμαίων τιμηθῆναι πόλεως. τὰς δ᾽ ἀπολωλεκότας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ὅτε δὴ πᾶσαν τὴν Ιουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταβέβληϰ᾽ συγγράμμασι. τὴν δ᾽ ἱστορίαν ἣν κατ᾽ αὐτὸν Ιουδαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις· ἃ ϰ᾽ ὐ μόνον τῇ Ελλάδι, ἀλλὰ ϰ᾽ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀκριβῶσαι αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ, ἀξιός γε ὢν ἀφ᾽ τῶν λοιπῶν πιστεύεσθ᾽. ϰαὶ ἕτερα δ᾽ αὖτε Φέρεται ἀπολλῦς ἄξια δύο, τὸ μὲν τ᾽ Ιουδαίων ἀρχαιότητος· ἐν οἷς ϰαὶ ἀντιῤῥήσεις φησὶν Απίωνα τὸν γραμματικὸν ϰ᾽ Ιουδαίων τινικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηϰ᾽, ϰ᾽ φησὶν ἄλλους, οἳ διαβάλλειν ϰαὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἐπεχείρησαν. τούτων ἐν τῷ πρώτῳ τ᾽ ἀριθμὸν τ᾽ λεγομένης παλαιᾶς τ᾽ ἐνδιαθήκων γραφῶν πίστιν, τίνα παρ᾽ Εβραίοις ἀναντίῤῥητα, ὡς ἂν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, ὑ.δάσκων. ——————— Πεπόνεται δ᾽ ϰαὶ ἄλλο σὺν ἀγῶνι ἀπόδειγμα τῷ ἀνδρὶ, φησὶ Αὐτοκράτωρ· λογισμὸν· ὅ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπιγράψαν, τῷ τοὺς ἀγῶνας τ᾽ ἐν τοῖς ἔτω καλουμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τ᾽ εἰς τὸ θεῖον ϐασεβείας ἀνδρισαμένων Εβραίων φιλέχειν. ϰαὶ φησὶ τῷ πέμπτῃ δ᾽ τ᾽ εἰκοστῆς Αρχαιολογίας ὁμολογήσαντα ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν παρημεί· ἐν τέτρασι συγγράψαι βιβλίοις ϰατὰ τὰς πατρίους δόξας τ᾽ Ιουδαίων, φησὶ Θεὸν ϰαὶ τ᾽ οὐσίας αὐτοῦ· ϰαὶ φησὶ τ᾽ νόμων, διὰ τί ϰατ᾽ αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δ᾽ ϰεκώλυται. ϰαὶ ἄλλα δ᾽ ὅσα παραδιδῶσι, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύϐ λόγοις.

XXXI. *Idem in Chronico Græco, p. 64. Edit. Amst.*

Τὰ δ᾽ μὲν πᾶσα συμβάντα, ἢ πραχθέντα, ἕως τ᾽ θείας σαρκώσεως, τοῖς Ιουδαίοις, Ιώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱερεῖ, ϰ᾽ Αφρικανὸς μετ᾽ αὐτὸν ἐν Επτάμῳ.

XXXII. [s] *Idem ibid. p. 79.*

Συμφωνεῖ ὁ Ιώσηπος ἐν τούτῳ τ᾽ πράξει τ᾽ Απστέλων, ἔνθα τῷ θείῳ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ Χιλιάρχου λέλεκται. οὐκ ἄρα οὐ εἰ ὁ Αἰγύπτιος ——.

XXXIII. *Idem in Commentariis in Psalmos, p. 137. Edit. Paris.*

Quis porro Historias *Flavii Josephi* percurrens, eorumque narratu comperiens, qua ratione obsidione conclusi fame & seditionibus interibant, non præsens dictum admiretur, "Et conclude "adversus eos qui persequuntur me."

Τὶς δ᾽ διελθὼν τὰς Φλαυΐου Ιωσήπου ἱστορίας, μαθὼν π ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐν συγκλεισμῷ ὑπληφθέντες λιμῷ ϰαὶ σάσι διεφθείροντο, ὐ θαυμάσῃ τὸν ἐντεῦθεν λέγοντα φωνὴν, "ϰαὶ συγκλεισον ἐξ ἐναντίας τ᾽ καταδιωκόντων μέ.

XXXIV. *Eustathius in Hexaemeron, p. 1.*

Clemens & Africanus, & præter hos Tatianus, & ex Judæis *Josephus* & Justus, proprio quisque modo, ab antiquis historiis ad id probandum præbitis, divinum Moysem temporibus Inachi floruisse literis prodidere.

Κλήμης μὲν οὖν ϰ᾽ Αφρικανὸς ϰ᾽ πρὸς τούτοις Τάτιανὸς, τ᾽ δ᾽ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος ϰ᾽ Ιᾶσος ϰ᾽ Ινάχου ἀκμάσαι τ᾽ θεσπέσιον Μωϋσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν.

XXXV. [t] *Auctor Chronici Paschalis, p. 127, 128. Ed. Par.*

Festum quod Pascha appellarunt filii Israël, Diabateria & Hyperbasia alii nuncuparunt, quod colligere licet ex iis qui apud Hebræos doctrinæ laude claruerunt, Philone, inquam, & *Josepho*.

Εορτὴν, ἣν Πάσχα πρσηγόρευον οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, Διαβατήρια ϰ᾽ Υπερβάσια ἐϰάλουν ἄλλοι, ὡς ἔστι γνῶναι ἔϰ τε τ᾽ παρ᾽ Εβραίοις σοφῶν, φίλωνος λέγω ϰαὶ Ιωσήπου.

XXXVI. *Idem ibid. p. 247.*

Anno xxxix. Christi in cœlos assumptionis, Titus Vespasiani filius Judæam urbemque Hierusalem recepit, peragrata universa Palæstina, ipsoque Judæorum everso templo. Agebatur tum Paschatis dies, cum urbem Hierosolymitanam expugnavit, & undecies centena Judæorum millia, iis gladio interemptis, delevit, aliaque centum

Τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ ἔτει τ᾽ εἰς οὐρανὸς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Τίτος ὁ υἱὸς Ουεσπασιανοῦ τὴν Ιουδαίαν παρέλαβεν, [u] ϰ᾽ τὴν Ιερουσαλὴμ, προελθὼν εἰς πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, ϰ᾽ ἱερὸν τ᾽ Ιουδαίων ϰατέσρεψεν. ἣν δ᾽ ἡμέρα τ᾽ ἑορτῆς τὸ Πάσχα, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν Ιερουσαλὴμ, ϰ᾽ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτοὺς ϰαταϰόψας,

[s] Vide etiam *pp.* 52, 53, 78.

[t] De ætate ejus vide *Du-Fresne* in Præfat.

[u] Vertendum, *Judæam recepit, & Hierusalem, peragrata universa Palæstina, Judæorumque templum everit.*

κόψας, καὶ ἄλλας ἓξ μυριάδας εἰ. Διαπέπρακεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων καὶ παιδίων ἀρρενικῶν καὶ παρθένων κορασίων, καθὼς Ἰώσηπος ὁ συφώτατος χρονογράφος συνέγραψεν.

quinquaginta millia captivorum ex adoleſcentibus & pueris, & virginibus & puellis, ſub corona vendidit, ut tradit *Joſephus* doctiſſimus Chronographus.

XXXVII. *Baſilius Cæſarienſis in Homilia in Famem & Siccitatem, p. 358. Edit. Pariſ.*

Τὸ τῆς λιμοῦ πάθος κατιωάσκαζε πολλὰς πολλάκις καὶ τὰς ὄρεις κινῆσαι τὰ φύσεως, ἄψασθαι μὲν ἀνθρώπων τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα ἢ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα Ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ σοφὸς συνεγράψατο, ὅτε τὰ δεινὰ τὰς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῇ εἰς τὸ Κύριον δυσσεβείᾳ ἐνδίκως τιμωρίας τινυόμενα.

Quid fames non cogit? naturæ leges ſæpe pervertere ac tranſgredi multis ſuadet, & hominum corporibus vel propinquorum veſci: matrem etiam quem peperit natum impulit in ventrem male recondere. Quam tragœdiam Judaïca commemorat hiſtoria, à *Joſepho* gravi Auctore conſcripta, quando videlicet diræ calamitates Hieroſolymitanos, pœnas juſtas propter impietatem in Dominum dantes, apprehenderunt.

XXXVIII. *Gregorius Nazianzenus in Orat. XXII. p. 398. Edit. Pariſ.*

Οὗτοι τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὸ ἀπαρχῆς καὶ παιδεύσεως, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης περιελήλυθασιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτησίοις πομπαῖς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τῶν ὁρωμένων τιμὴν περὶ αὐτῶν δόξαν ἐναπκεῖσθαι τῶν ἁπάντων ψυχαῖς, ἡ περὶ αὐτῶν βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορα εἶναι τῶν παθῶν τὸν λογισμὸν φιλοσοφοῦσι, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἄμφω ῥοπῆς, ἀρετῇ τε φημὶ καὶ κακίᾳ. ἄλλοις τε δὴ οὐκ ὀλίγοις ἐχρήσαντο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τούτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει.

Quinam hi fuerint, & unde, & ex qua primum inſtitutione atque doctrina in eam virtutis & gloriæ magnitudinem evaſerint, ut tum annuis his Feſtis ornentur, tum multo major, quam quæ oculis cernitur, eorum gloria in omnium animis condita ſit, ſtudioſis ac diligentibus viris perſpicue liber ille declarabit, qui *Rationem animi perturbationibus imperare* docet, in ejuſque arbitrio eſſe, ut in utramque partem, hoc eſt vel ad virtutem vel ad vitium, propendeamus. Nam cum pleraque alia teſtimonia, tum horum quoque dimicationes ad hujus argumenti confirmationem attulit. Mihi vere hæc tantum dicere ſufficiet.

XXXIX. *Hegeſippus (ſeu potius Ambroſius) de Excidio Urbis Hieroſol. lib. 2. p. 200. Edit. Cadom.*

De quo (ſc. *Jeſu*) ipſi Judæi quoque teſtantur, dicente *Joſepho* hiſtoriarum Scriptore, quod fuerit illo in tempore vir ſapiens, ſi tamen oportet (inquit) virum dici; mirabilium &c. —— hoc dixit *Joſephus*, quem ipſi maximum putant: & tamen ita in eo quod verum loquutus eſt, [x] mente devius fuit, ut nec ſermonibus ſuis crederet, ſed loquutus eſt propter hiſtoriæ ſuæ fidem, quia fallere nefas putabat. non credidit propter duritiam cordis & perfidiæ intentionem: non tamen veritati præjudicabat, quod non credidit; ſed plus addidit teſtimonio, quod nec incredulus & invitus negavit.

XL. *Hieronymus in Epiſtola Paulæ & Eutocii ad Marcellum ab ipſo dictata, Tom. 1. p. 126. Edit. Froben. A. 1526.*

Denique etiam *Joſephum*, qui vernaculus Scriptor eſt Judæorum, [y] aſſerere, illo tempore quo crucifixus eſt Dominus, ex adytis Templi virtutum cœleſtium erupiſſe voces, dicentium, *Tranſmigremus ex his ſedibus.*

XLI. *Idem in Epiſtola ad Euſtochium, Tom. 1. p. 149.*

Tales Philo Platonici ſermonis imitator, tales *Joſephus* Græcus Livius in ſecunda *Judaïcæ Captivitatis* hiſtoria Eſſenos refert.

XLII. *Idem in Epiſtola ad Lucinium, Tom. 1. p. 197.*

Porro *Joſephi* libros, & Sanctorum Papiæ & Polycarpi volumina, falſus ad te rumor pertulit à me eſſe tranſlata: quia nec otii mei nec virium eſt, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venuſtate,

XLIII. *Idem in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Tom. 1. p. 275.*

Ex Verſione Sophronii.

Ἰώσηπος Ματθαίου υἱὸς, Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, ὃς καὶ Οὐεσπασιανοῦ αἰχμὴς μὴ Τίτου ἔτι ὑπ' αὐτοῦ καταλείφθη. ὃς, εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπὶ λόγου τὴν Ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως τοῖς δύο βασιλεῦσι, τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, προσήνεγκεν, οἵ τινες καὶ τὴν δημοσίαν Βιβλιοθήκην παρέδοσαν· καὶ διὰ τὴν δόξαν τὴν εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ τὰς Ἀρχαιολογίας λόγους εἴκοσι, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο Ἀρχαιότητος κατὰ Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ

Joſephus, Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis Sacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic, Romam veniens, ſeptem libros *Judaïcæ Captivitatis* Imperatoribus patri filioque obtulit, qui [z] Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenii gloriam Statuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti *Antiquitatum* libros, ab [a] exordio Mundi uſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos Ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui, ſub Caligula

x Vide Edit. *Colon.* 8° p. 260.

y Vide Cl. *Picquii* Epiſt. in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii.* vol. 2. p. 35.

z Ἰώσηπος lib. de Vita ſua, dicit, δημοσιεῦσαι συντάξεις. quæ verba haud ſatis commode reddidit, *Bibliothecæ publicæ traditi ſunt.*

a Περιοχὴ τῆς Ἀρχαιολογίας, tantum ab exordio mundi uſque ad annum XII. Neronis, ut conſtat ex fine *Antiquitatum. Antiquitates* vero Joſephus abſolvit & edidit anno decimo vertente Domitiani, ut conſtat ex earundem *Antiquitatum* fine.

la legatus missus ex parte Gentilium, *contra Philonem* etiam librum, vituperationem gentis Judaïcæ continentem, scripserat. Alius quoque liber ejus, qui inscribitur [b] περὶ Αὐτοκράτορος λογισμῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta Martyria. Hic in decimo octavo *Antiquitatum* libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum, "Eodem tempore fuit Iesus vir sa-"piens, si tamen virum oportet eum dicere. "Erat enim mirabilium patrator operum, do-"ctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plu-"rimos quoque tam de Judæis, quam de gen-"tibus, sui habuit sectatores, & [c] credebatur es-"se Christus. Cumque invidia nostrorum prin-"cipum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilo-"minus qui eum primum dilexerant perseverave-"runt: apparuit enim eis tertia die vivens: mul-"ta & hæc & alia mirabilia carminibus Prophe-"tarum de eo vaticinantibus, & usque hodie "Christianorum gens, ab hoc sortita vocabu-"lum, non defecit.

Καλιγύλα πρεσβυτὴς ἀπεκάλη ὃς τὸ μέρος τ ἐθνικῶν, καὶ καλὰ φίλωνος λόγον, ὃς ἐχονζα κατάγνωζιν τῶν Ιουδαίων, ἔγραψεν. ἔστι ϗ ἄλλος αὐτὸ λόγος περὶ Αὐτοκράτορος λογισμῦ ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ ὑ πάθος τ Μακκαβαίων ἐμνήθη. ὅτος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τ Χριστὸν ἐσφάχθαι ὑπὸ Φαρισαίων, καὶ Ιωάννην τ Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγόνεναι προφήτην. καὶ διὰ τὴν σφαγὴν Ιακώβυ ὑ ἀποστόλυ τὰ Ιεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. ἔγραψε ϗ καὶ περὶ τ Κυρίυ ὅτως, "Γίνεται ϗ καθ' τοῦτον τὸν "χρόνον Ιησῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν "χρή. ἦν ϗ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκα-"λος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῆ δεχομένων, καὶ "πολλὺς μὲν Ιουδαίους, πολλὺς ϗ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ "ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς ὅτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τ "πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετικότος "Πιλάτυ, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγα-"πήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν "πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλ-"λα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἷς τε νῦν Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φύ-"λον.

XLIV. *Idem ibid. cap.* 14.

Justus Tiberiensis, de provincia Galilæa, conatus est & ipse Judaïcarum rerum Historiam texere, & quosdam Commentariolos de Scripturis componere, sed hunc *Josephus* arguit mendacii. Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & *Josephus*.

Ιῶσος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπεχείρησε μὲν ϗ αὐτὸς Ιουδαϊκὴν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν· ἀλλὰ τοῦτον Ιώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. ϗ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτε ϗ Ιώσηπος.

XLV. *Idem libro secundo adversus Jovinianum, Tom.* 2. *p.* 79.

Josephus in secunda *Judaïcæ Captivitatis* historia, & in decimo octavo *Antiquitatum* libro, & [d] *contra Apionem* duobus voluminibus, tria describit dogmata Judæorum, Sadducæos, Pharisæos, & Essenos; quorum novissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus, vino, & carnibus semper abstinuerint; & quotidianum jejunium verterint in naturam. Super quorum vita & Philo vir doctissimus proprium volumen edidit.

XLVI. *Idem libro secundo adversus Pelagianos, Tom.* 2. *p.* 287.

Unde & *Josephus*, Maccabæorum Scriptor historiæ, frangi & regi posse dixit perturbationes animi, non eradicari.

XLVII. *Idem in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Tom.* 2. *p.* 332.

Josephus, Antiquitatem approbans Judaïci populi, duos libros scribit *contra Apionem Alexandrinum Grammaticum*; & talia sæcularium profert Testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo *vir Hebræus*, & ab infantia Sacris literis eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.

XLVIII. *Idem in Epistola ad Marcellam, Tom.* 3. *p.* 44.

Quam vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, & per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, & *Josephus* & Philo, doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissime persequuti sunt, quorum, ut ajunt, voce audies me, quæ de cætero velis, præsens percontator præsentem.

XLIX. *Idem in Commentariis in Isaiam, cap.* 54. *Tom.* 5. *p.* 293.

Ad tempus Romanæ victoriæ universa referimus, quæ *Josephus* Judaïcæ Scriptor historiæ [e] septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum *Captivitatis Judaïcæ*, id est περὶ Αλώσεως.

L. *Idem in Comment. in Ezechiel. c.* 38. *Tom.* 5. *p.* 628.

Et revera nec in Genesi, nec in alio Scripturæ loco, nec in *Josepho* quidem, qui omnia Hebraïcarum gentium in primo *Antiquitatis* libro exponit nomina, hanc gentem potuimus invenire.

LI. *Idem in* [f] *Comment. in Danielem, c.* 5. *Tom.* 5. *p.* 709.

Sed juxta Berosum, qui Chaldæam scripsit historiam, & *Josephum*, qui Berosum sequitur, post Nebuchodonosor, qui regnavit, *&c.*

LII. *Idem*

[b] Vide *Petit.* Tom. 3. p. 342.
[c] Vide *Vossii* Chronol. Sac. p. 183. & *Martin.* p. 219.
[d] Nec disputans adversus Apionem *Josephus* mentionem facit Sectarum Judaïcarum, nec ullibi tradit Essenos vino & carnibus abstinuisse, aut quotidie jejunasse; immo contrarium edocet lib. 2. *de Bello.* Sed qui *Essæi* perpetuo jejunabant, nec unquam carne & vino utebantur, sunt illi à *Philone* Judæo literis commendati. *Coteler.* in Notis ad Constit. Apost. l. 6. c. 6. p. 270.
[e] Ita etiam in *Comment.* in *Joëlem*, c 1. *Tom.* 6. p. 66.
[f] Vide eundem in Proœmio ad Daniel.

[g] Vide

TESTIMONIA.

LII. *Idem in* [g] *Chronico Euſebiano, lib. 2.*

[h] *Joſephus* etiam vernaculus Judæorum ſcriptor teſtatur (tempore Paſſionis Chriſti) auditam fuiſſe vocem dicentium, *Migremus ex his ſedibus.*

LIII. *Auguſtinus in* [i] *Epiſtola ad Heſychium, p. 750. Tom. 2. Edit. Benedict.*

Nam *Joſephus*, qui Judaïcam ſcripſit hiſtoriam, talia mala dicit illi populo tunc accidiſſe, ut vix credibilia videantur.

LIV. *Chryſoſtomus in Homil. XXXVI. adv. Judæos III. Tom. 4. p. 481. Edit. Frontonis Ducæi.*

Φέρε γὰρ ἕτερον τῶν εἰρημένων παραγάγωμεν μάρτυρα, ὃν μάλιστα ἀξιόπιστον εἶναι νομίζουσιν· Ἰώσηπον λέγω, τὰ καὶ τὰς συμφορὰς αὐτῶν τραγῳδήσαντα, καὶ τὴν παλαιὰν ἀφήγησιν παραφράσαντα πᾶσαν· ὃς, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν γεγονώς, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προρρηθεῖσαν εἰπών, καὶ περὶ ταύτης διελέχθη τῆς αἰχμαλωσίας τῆς γενομένης, τοῦ τοῦ προφήτου ἑρμηνεύων ὅρασιν. ---

Age proferamus & alium teſtem eorum quæ dicta ſunt, quem illi (Judæi) graviſſimum habent Auctorem: *Joſephum* loquor, qui calamitates illorum Tragicas deſcripſit, ac vetus Teſtamentum omne velut paraphraſi fuſius explicavit. qui fuit poſt Chriſti adventum, & captivitatem ab ipſo prædictam commemorans, de hac quoque diſſeruit, Danielis viſionem enarrans, &c.

LV. *Idem mox infra, p. 486.*

Σὺ δέ μοι σκόπει, ὡς εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα γράψας, ἀλλ' οὖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὑμετέραν ζηλῶσαι φιλονεικίαν.

Tu vero illud mihi conſidera, quod tametſi Judæus eſſet ille, qui hæc ſcripſit, *Joſephus*, tamen veritus eſt veſtram imitari pervicaciam.

LVI. *Idem in libro adverſus Vituperatores vitæ Monaſticæ, Tom. 4. p. 414.*

Ἐρῶ δὴ οὐκ ἐμὸν λόγον, ἀλλ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου, τὰ τὰ ἐκείνων ἱστορήσαντος ἀκριβῶς.

Verbis autem utor non meis, ſed *Judæi*, qui eam hiſtoriam conſcripſit diligenter.

LVII. *Idem in Homil. in Acta Apoſt. Tom. 8. p. 488.*

Εἰ μὲν Χριστιανὸς ὁ ταῦτα γράφων ἦν, κἂν ὑποπτος ὁ λόγος ἦν· εἰ δὲ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαῖος ζηλωτὴς, μὴ τὸ εὐαγγέλιον ἐλθὼν, πῶς ἂν πᾶσι καταδηλα τὰ γεγενημένα.

Si quidem Chriſtianus exſtitiſſet horum Scriptor, ſuſpecta forſan eſſet oratio. At cum Judæus ſit, idque æmulator, qui poſt Euangelium floruit, quomodo non omnibus manifeſta quæ geſta ſunt?

LVIII. [k] *Ruffinus in Hiſtoria Eccleſ. Euſeb. l. 3. c. 9. p. 55. Edit. Baſ.*

Operæ pretium ſane eſt poſt iſta noſcere quis fuerit hic *Joſephus*, & unde, vel ex quo genere originem ducens, qui tantam nobis materiam rerum geſtarum cognitionemque præſtiterit. Exponit ergo etiam hæc ipſe de ſe, hoc modo ſcribens: "*Joſephus* Matathiæ filius, Hebræus genere, ex Hieroſoly-"mis ſacerdos, qui & ipſe primo bello Romanos oppugnaverim, & poſterioribus nihilominus interfue-"rim præliis, neceſſitate conſtrictus." Conſtat igitur hunc virum per idem tempus non ſolum apud Judæos proprios cives, verum etiam apud Romanos habitum eſſe nobiliſſimum, ita ut literarum merito in urbe Roma etiam ſtatua donaretur, & libri ejus Bibliothecæ traderentur. Conſcripſit namque *Antiquitatem* Hiſtoriam in viginti libris. Belli vero *Judaïci*, cum Romanis habiti, Hiſtoriam ſeptem voluminibus comprehendit; quam non ſolum Græca facundia, verum & patrio, id eſt, Hebræo ſermone ſuis etiam civibus ſe edidiſſe confirmat. dignus cui præ cæteris omnibus debeat credi. Sed & alia ejuſdem viri exſtant de *Judæorum vetuſtate* duo Volumina, in quibus contradicere Apioni cuidam Grammatico videtur, qui illis temporibus adverſum Judæos ſcripſerat; & ad alios quoſdam, qui morem gentis Judæorum atque inſtituta laceraverunt.

SÆCULO V.

LIX. *Iſidorus Peluſiota, lib. 3. Epiſt. 19.*

Εἰ μηδὲν πολέον τῷ γεγραμματικῷ νομίζῃ τὸ νομοθέτην εἰρηκέναι ὁ πρὸς σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαίῳ· εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλέγχουσιν ὑμῶν τὴν ἀπαιδευσίαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ μὴ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν συγγραφῆς παρ' ὑμῖν γεγονότες, Φίλων ὁ θεωρητικώτατος καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτατος. ὁ μὲν πᾶσαν σχεδὸν τὴν παλαιὰν [Διαθήκην] εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δὲ Διαβρήδην γράφων· "τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγορουμένου μὴ σεμνότητος, ὅτι δι' εὐθείας λέγεσθαι συμφέρει ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος.

Si Legiſlatorem nihil aliud præter literam dixiſſe Judæus is exiſtimat, qui tecum rixatus eſt, his ad eum verbis utere: Inſcitiam veſtram duo viri refutant, qui poſt Chriſti adventum apud vos literarum monumenta condiderunt; nimirum Philo contemplator egregius, & *Joſephus* inſignis hiſtoricus. Ille quidem dum univerſum pæne vetus Teſtamentum ad allegoriam trahit: hic dum ad hunc modum loquitur; "Legiſlatore alia com-"mode ac ſcite innuente, alia cum gravitate alle-"gorico ſenſu exponente, eademque omnia quæ "recte ac plane dici utile erat ad literam indicante.

LX. *dem lib. 4. Epiſt. 75.*

Εἰ τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἀλιτηρίων Ἰουδαίων, τῶν καὶ τοῦ Χρι-

Si vis cognoſcere quibus pœnis ſceleratí Judæi, con-

[g] Vide etiam p. 78.

[h] Iſta verba Euſebii Græce profert Syncellus. Idem habet Hieronymus in *Mat.* 27. & alibi. Verum in Commentariis in Iſaiam dicit, hanc vocem auditam fuiſſe ante excidium Hieroſolymitanum. Nonnulla etiam de Archelao manifeſte falſa affert Euſebius; adeo ut vel Euſebius inciderit in vitioſos *Joſephi* Codices, vel verba iſta non legerit in *Joſepho*, ſed ex alio fortaſſe auctore addiderit.

[i] Vide Epiſt. ad Lucinium, Tom. IV. part. 2. p. 578.

[k] Vide eundem, p. 48. & alibi paſſim.

[l] In *Proœmio Antiquitatum.*

contra Chriſtum inſanientes, affecti ſint, ſume *Joſephi*, Judæi quidem, ſed veritatis ſtudioſi viri, hiſtoriam *de Excidio*, ut videas divinitus actam hiſtoriam, qualem nec tota ſeries temporum vidit, ex quo & quamdiu homines exſtiterunt. Nam ne quis denegaret fidem ipſorum calamitatibus, fidem omnem & exemplum ſuperantibus, non extraneum aliquem (forſan enim, vel potius neceſſario, non inveniſſet fidem) ſed hominem ex eadem gente & eorum obſervantiſſimum inſtruxit veritas, ut ſtupenda illa, quæ Judæis evenerunt, tragice deſcriberet.

ϛοῦ ἀπολυτιηοάντων, γυῶναι βάλϕ, ἔντυχε τῇ Ιωσήπϖ, ἀνδρὸς Ιϐδαίϖ μὲν, Φιλαλήθϵς ὄ, τῶὲι τ ἀλώσϵως ἱϛοῤίαν, ἵνα ἴδῃς ϑειλαῖον ἱϛοῤίαν, οἵαν ὐδὲ ὁ σύμπας εἶδε χρόν@, ἀϕ' ἧ δὴ καὶ ἐϕ' ὅσον ἄνθρωποι, ἵνα γὰ μηδεὶς ταῖς ἀπίϛοις αὐτῶν καὶ ϖϑαλόγοις ἀπιϛήσῃ συμϕοραῖς, ὐκ ἀλλόφυλόν τινα· ἢ γὰ ἂν ἴσως, μᾶλλον ὄ ἀναγκαίως ἠπιϛήϑη· ἀλλ' ὁμόφυλον αὐτὴν καὶ ζηλωτὴ παρεσκεύασεν ἡ ἀλήϑια τὰ ἀλλόκοϑα ἐκεῖνα ἐκτραγῳδῆσαι πάϑη.

LXI. *Idem lib. 4. Epiſt. 225.*

Quoniam & Græcis & Barbaris & omnibus omnino hominibus videtur, & jure quidem, hoſtium teſtimonium fide dignum; Judæi vero, omnem excedentes improbitatem, non ſolum Prophetis fidem non habuerunt, ſed ne quidem ipſi Deo; exſtitit autem *Joſephus* quidam, Judæus ſummus, & acer Legis propugnator, quique vetus Teſtamentum ex fide veri paraphraſtice expoſuit, & pro Judæis ſtrenuiſſime ſe geſſit, ac per omnia ipſorum res meliores, quam dici poſſit, oſtendit, rerum autem veritati cedere dignatus eſt, (non enim impiorum ſententiam ſecutus eſt) neceſſarium eſſe arbitratus ſum, ipſius verba apponere. Quid igitur ait? "Eodem tempore fuit Ieſus, vir ſapiens, "ſi tamen virum &c. —— Ego vero cum multis aliis in rebus valde miror hominis veracitatem, tum vero vel maxime in illis verbis, cum ait, "doctor "hominum, qui libenter veritatem ſuſcipiunt &c.

Ἐπῳδὴ καὶ Ελλησι καὶ βαρϐάροις καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ιϐδαῖοι δὲ, πᾶσαν ὑπερϐαλλόμενοι κακίαν, ὐ μόνον τοῖς ϖϱοφήταις ὐκ ὑπίϛευσαν, ἀλλ' ὐδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγένϵτο δέ τις Ιώσηπ@, Ιϐδαῖ@ ἀκρ@ καὶ τ νόμϖ ζηλωτὴς, καὶ τ παλαιὰν διαθήκην μ ἀληθείας ϖϑαφράσας, καὶ ὑπὲρ Ιϐδαίων ἄριϛα ἀνδρισάμεν@, καὶ πάντα τε τὰ ἐκείνων κρείττονα λόγϖ ἀποφαίνων, τῇ ὄ τ πϱαγμάτων ἀληθείᾳ ϖϑαφωρῆσαι ἀξιώσας· ὐ γὰ ἐζήλωϲε τ ἀσεϐῶν τὴν γνώμην· ἀναγκαῖον οἶμαι τὰς ἐκείνϖ ϖϑαθείας ῥήσεις. τί οὖ φησί; "Γίνεταί ὄ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν Ιησοῦς, ϖφὸς ἀνὴρ, "εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγϵιν χρὴ ------. Ἐγὼ ὄ λίαν ϑαυμάζω πάνυ τοὺς ἐν πολλοῖς μὲν τὸ φιλάληϑες· μάλιϛα ὄ, ἐν οἷς εἶπε, "διδάσκαλος ἀνθρώπων τ ἡδονῇ παλη"ϑῆ δεχομένων -----.

LXII. *Cyrillus* [m] *Alexandrinus, lib. 5. Comment. in Joann. Evang. p. 517. Edit. Pariſ.*

Tanta quippe mala Judæos ex bello manent, ut illorum experimento genus omne mortis jucundius ſit atque optabilius. Cæterum Judæorum everſionem, & incolarum captivitates, cædemque crudeliſſimam, civitatum famem, ac liberorum in iis comeſtionem in hiſtoriis ſuis *Joſephus* commemorat.

Εἰς τοῦτο γὰ Ιϐδαίοις τὰ ὐκ τῦ ϖολέμϖ ϖθέϵσι ϖάϑη, ὡς τ ἐκείνων πείρας πᾶν εἶδος ϑανάτϖ ἡμέᾳ γλυκιόν τε καὶ αἱρετώτϵρον. τὴν ὄ τ χώρας αὐτῶν ἐξανάσταϲιν, καὶ τ ἐνοικιάϲεων αὐτὴν τὰς τε ἐξανδραποδισμὰς, καὶ τὴν ὠμοτάτην σφαγὴν, καὶ τὰς ἐν ἑκάϲῃ ϖόλει λιμὰς, τάς τε ἐν αὐταῖς πτνοφαγίας ἱϛορεῖ καὶ Ιώσηπος ἐν οἰκείοις συγγϱάμμαϲι.

LXIII. *Theodoritus Epiſc. Cyrenſ. in Quæſtionibus in Exodum, p. 110. Edit. Pariſ.*

Joſepho autem credendum eſt in his rebus, ut qui gentis *ſuæ* menſuras probe norat.

Πιϛεύϵιν δ' ἐν τούτοις Ιωσήπῳ, ἀκριβῶς τὰ ἔθνη τὰ μέτρα ἐπιϛαμένῳ.

LXIV. *Idem in Comment. in Daniel. p. 616. Edit. Par.*

Neque enim quæ à *Joſepho* dicuntur cum Græcis Hiſtoricis conſentanea ſunt. Nec enim in illis facile licet invenire, Cyaxarem Aſtyagis filium, eundem *eſſe* Darium, quem iſte narrat una cum Cyro contra Babylonem cum exercitu profectum: ita ut omnino *Joſephi* oratio à fide abhorreat.

Οὐδὲ τ Ελληνικαῖς ἱϛορίαις τὰ ὑπὸ τῦ Ιωσήπϖ εἰρημένα συμϕαίνϵ, ὐδὲ γὰ ἐν ἐκείναις ἔϛιν εὑρεῖν Κυαξάρην τ τοῦ Ασυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τ Δαρεῖον, ὃν ἔτος ἕϖη σὺν τῷ Κύρῳ τὴν ϖρατίαν καὶ τῆς Βαϐυλῶνος ϖϵιϛαμένου· ὥϛϵ ϖαντάϖαϲιν ἀπίϑανα εἶναι τ τοῦ Ιωσήπϖ λόγον.

LXV. *Idem ibid.*

Hæc nos apertius edocent primus & ſecundus Maccabæorum libri; quæ & Joſephus hiſtoriographus accurate conſcripſit. -----

Ταῦτα ϖαφέϛϵρον ἡμᾶς ἡ τ Μακκαϐαίων βίϐλος ἥτε ϖϱώτη καὶ ἡ δϵυτέρα διδάσκϵ, καὶ Ιώσηπος ὁ ἱϛοριογϱάφος ἀκριβῶς ταῦτα συνέγϱαψε -------.

LXVI. *Idem ibid. p. 697.*

Antiquos vero Judæos beatum Danielem maximum Prophetam vocaſſe, teſtis locuples eſt *Joſephus* Hebræus, qui Chriſtianam quidem prædicationem non admiſit, veritatem tamen occultare non ſuſtinuit.

Οτι ὄ οἱ ϖάλαι Ιϐδαῖοι τ μακάριον Δανιὴλ μέγιϛον ἀϖεκάλϵν Προφήτην, μάρτυς ἀξιόχρεως Ιώσηππος ὁ Εϐϱαῖος, τὸ μὲν Χριϛιανὸν ὐ δεξάμενος κήρυγμα, τὴν ὄ ἀλήϑειαν κρύπτειν ὐκ ἀνεχόμενος.

LXVII. *Philoſtorgius in Compend. Hiſt. Eccleſ. lib. 1. p. 468. Edit. Valeſ.*

Quarum denique librum à *Joſepho* ſcriptum & ipſe (aliis conſentiens) ait; atque non tam hi-

Τὸ μέντοιγε ϖάρεργον [τ Μακκαϐαϊκῶν] ὑπὸ Ιωσήπϖ γεγϱάφθαι καὶ αὐτὸς ϖυνομολογῶν, ὐχ ἱϛορίαν μᾶλλον

m Idem *Cyrillus* meminit *Joſephi* Sanchoniatonis Interpretis. vide l. 6. *contra Julianum*, p. 205. ed. *Lipſ.* & *Doduellum* de Sanchoniathone §. v, vi.

n Vide

λον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησὶ, τὸ περὶ τ Ελεάζαρον καὶ τὰς ἑπτὰ παῖδας τὰς Μακκαβαίους διηγούμενον.

ſtoriam quam encomium eſſe, occupatum circa Eleazarum & Maccabæos ejus ſeptem filios.

LXVIII. *Hermias.*[n] *Sozomenus in Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 1. c. 1. p. 8.*

Καὶ Ἰώσηπος ὁ Ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν Ἰουδαίοις καὶ Ρωμαίοις ἐπιδοξότατος γνώμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τ περὶ Χριστοῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖν ὀκνεῖ, ὡς θαυμάτων ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ τῷ σταυρῷ παραδικασθῆναι, καὶ τριταίων ζῶντα φανῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προφηθῆναι τοῖς θείοις προφήταις οὐκ ἀγνοεῖ. πολλοὺς δὲ ὄντας οὓς ἐπηγάγετο Ἕλληνάς τε καὶ Ἰουδαίους ἀπομεῖναι ἀχαριτωνίας αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἀπολειφθῆναι φῦλον. καί μοι δοκεῖ ταῦτα ἱστορῶν μονονουχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις Θεὸν εἶναι τ Χριστόν. ὑπὸ δὲ τοσούτου πράγματος καταπλαγεὶς, ὡσαύτως μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἀπισκήψας, μᾶλλον δὲ καὶ σωφρονῶν. ταῦτά μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως κατεφαίνετο, μὴ τοὺς Ἑβραίους φθάσαι, καὶ πρὸ τ ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ Σίβυλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ συμβεβηκότων, τὸ μέλλον προεμήνυσαν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δίκαιον πᾶσιν Ἕλλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστιν. ὀλίγοι γὰρ οἱ παιδείᾳ διαφέρειν ἐδόκουν, τὰς τοιαύτας ᾠδὰς προφητείας, ἐμμέτρους τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὔσας, καὶ σεμνοτέραις πρὸς δῆμον λέξεσι περιεσταλμένας. ἰδοὺ δὲ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τ ἄνωθεν προμηθίας, ἀπὸ συμφωνίᾳ τῶν ἐσομένων, μὴ μόνον ἰδίοις προφήταις ἐνηχῆσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ἀθνείοις ἐκ μέρους· ὥσπερ εἴ τις μελοποιὸς διὰ χρείαν ἀθρόου μέλους, τὰς περιττὰς τῶν χορδῶν ἐπιδεάμοι τῷ πλήκτρῳ, ἢ τὰς ἅπαξ ἑτέρας προσθείη.

Sed & *Joſephus* Matthiæ filius ſacerdos, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos celeberrimus, veritatis de Chriſto teſtis eſt locupletiſſimus. Eum enim hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magiſtrum: Chriſtum vero diſerte nominat, & ſupplicio crucis addictum, tertia die vivum apparuiſſe, & alia plurima miracula à divinis vatibus de illo prædicta eſſe teſtatur. Multos præterea quos ille ad ſe pertraxerat, tam Judæos, quam Græcos, in illius amore perſeveraſſe affirmat; gentemque ejus nomine appellatam neutiquam defeciſſe. Ac mihi quidem videtur, dum iſta ſcribit, propemodum clamare Chriſtum Deum eſſe, operibus ipſius id evincentibus; verum rei novitate perterritus, media quadam via prætergreſſus eſt, eos qui in Chriſtum crediderant minime inſectatus, immo potius cum illis conſentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immerito mirari ſubit, cur Hebræi ante reliquos mortales ad fidem Chriſti non acceſſerint. Etſi enim à Sibylla & à quibuſdam oraculis, ea quæ Chriſto acciderunt, ante ſignificata ſint, non idcirco tamen Græci omnes incredulitatis accuſandi ſunt. Pauci quippe qui reliquos doctrina anteibant, hujuſmodi vaticinia noverant, utpote verſibus maxima ex parte conſcripta, & verbis gravioribus prodita quam quæ à vulgo capi poſſent. Fuit autem opus hoc divinæ providentiæ, meo quidem judicio, ut ad conſenſionem poſterorum, res futuras non propriorum tantummodo vatum, verum etiam externorum auribus aliqua ex parte inſinuaret. Perinde ac ſi quiſpiam muſicus ob peregrini cujuſdam cantici neceſſitatem, ſuperfluas chordas plectro percurrat, aut alias prioribus adjiciat.

SECULO VI.

LXIX. *M. Aurel. Caſſiodorus in Hiſt. Eccleſ. Tripartita, lib. 1. c. 2.*

Joſephus Mattathiæ filius atque ſacerdos, vir apud Judæos nobiliſſimus, necnon & apud Romanos digniſſimus, teſtis erat de veritate Chriſti. Vocare namque eum virum non audet &c.

LXX. *Idem in lib. de Inſtitutione Divinarum Literarum.*

Joſephus, pæne ſecundus Livius, in libris *Antiquitatum Judaicarum* latè diffuſus, quem Pater Hieronymus propter magnitudinem prolixi operis à ſe perhibet non potuiſſe transferri. Hunc tamen ab amicis noſtris, quoniam eſt ſubtilis nimis & multiplex, magno labore in libris [o] XXII. converti fecimus in Latinum. Qui etiam & alios VII. libros *Captivitatis Judaicæ* mirabili nitore conſcripſit. quorum tranſlationem alii Hieronymo, alii Ambroſio, alii deputant Rufino. quæ dum talibus adſcribitur, omnino dictionis eximiæ merita declarantur.

LXXI. *Coſmas Indicopleuſtes, lib. 3. p. 174. Edit. Pariſ.*

Πρῶτος συγγραφεὺς ἐν κόσμῳ Μωϋσῆς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀποδείκνυσιν, καὶ Ἰώσηπος ἐν τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν.

Primus ſcriptor in orbe Moyſes, ut Euſebius Pamphili, & *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtificaverunt.

LXXII. *Evagrius Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 5. c. 24.*

Πολλῷ δὲ καὶ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν, χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

Sed & *Joſephus* copioſam nobis reliquit hiſtoriam, eamque utilem prorſus ac fructuoſam.

SÆCULO VII.

LXXIII. *Joannes Philoponus lib. 3. de Mundi Creatione, cap. 16.*

Τὸ δή, "γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος", ἀ μεταξὺ λέγει τ κάτω ὕδατος τοῦ τ στερεώματος γενέσθαι φύσιν, ὡς Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος ἐν τῷ περὶ

Illud igitur, Fiat firmamentum in medio aquæ, "non arguit naturam Firmamenti exiſtere in medio aquæ hujus inferioris, ut *Joſephus* Hebræus

[n] Vide etiam p. 399.
[o] Sc. *Antiqq.* XX. (nam vita *Joſephi* pro parte habetur libri vigeſimi) & *contra Apionem* II.

bræus vult in libro quem conſcripſit *de cauſa Univerſi:* dicens, "aquam tripartitam eſſe, & u-"nam quidem tertiam ejus in Firmamenti gene-"rationem coaluiſſe; alteram vero tertiam infe-"rius remanſiſſe: denique reſiduam aliam tertiam "per rarefactionem in ſublime una cum firma-"mento elevatam eſſe.

τὸ δ' Παντὸς αἰτίας συγγράμματι βάλεται· P "εἰς "τρία, λέγων, διηρῆσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν τρί-"τον αὐτοῦ εἰς γένεζιν συμπαγῆναι δ' στερεώματος· τὸ "δὲ τρίτον ἐναπομεῖναι κάτω, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἐν "τοῖς νώτοις εἰς ὕψος συναναχυφισθῆναι δ' στερεώμα-"τος.

LXXIV. *Joannes Malela in lib. 10. Chronographiæ, p. 319. Edit. Oxon.*

Hinc fatalia Judæorum tempora initium habuerunt, uti ſcriptis ſuis teſtatus eſt *Joſephus*, Hebræorum philoſophus, qui & iſta inſuper tradidit: Judæos nunquam à calamitatibus ſuis reſpiraſſe quidem, ex quo cruci Ieſum fixerunt, hominem illum bonum ac juſtum, ſi modo hominem (inquit) illum fas ſit dicere, & non Deum potius, qui talis fuerit. Hæc *Joſephus* ille Judæus in libris ſuis de Judæorum Antiquitatibus ſcripta reliquit.

Καὶ ἐξ ἐκείνης ὅλεθρος ἤρξατο τοῖς Ιουδαίοις, καθὼς Ιώσηπος ὁ Εβραίων φιλόσοφος ταῦτα συνεγράψατο, εἰρηκὼς καὶ τάδε· ὅτι ἐξότε Ιουδαῖοι ἐσταύρωσαν Ιησοῦν, ὃς ἦν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος (εἴπερ ἄρα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δεῖ λέγειν καὶ μὴ Θεὸν) οὐκ ἐξέλειψεν ὀδυνὴ ἐκ τῆς Ιουδαίας χώρας. ταῦτα ἐν τοῖς Ιουδαϊκοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐξέθετο ὁ αὐτὸς Ιώσηπος Ιουδαῖος.

LXXV. *Idem ibid. p. 337.*

Titus —— Hieroſolymas totamque adeo Palæſtinam vaſtavit, urbeque ipſo Feſti die capta, Judæorum Templum evertit: undecies autem centena millia Judæorum gladio interfecit; centum vero & quinquaginta millia juniorum & puerorum & virginum haſtæ ſubjecit. Id quod *Joſephus* ſapientiſſimus ſcriptis conſignavit; qui & ipſe Hebræus erat, & bello interfuit.

Ο δὲ Τίτος ---- ἐπόρθησε τὴν Ιερουσαλήμ, καὶ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν, ἐν τῇ αὐτῇ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν· καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὸς κατακόψας. ἄλλας δὲ μυριάδας ιέ. ἀφῆκε πέρασιν αἰχμαλώτων, γεωργίσκων, καὶ παίδων ἀρρένικῶν, καὶ παρθένων κορασίων. καθὼς καὶ Ιώσηπος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο· Εβραῖος γὰρ ὑπῆρχε, καὶ παρῆν ἐν τῷ πολέμῳ.

SÆCULO VIII.

LXXVI. *Beda Presbyter in Epiſtola Apologetica, p. 245. Edit. Lond.*

Audiat *Joſephum*, hiſtoriographum Judæorum; qui, in libro primo Ἀρχαιότητος adverſus Apionem Grammaticum ſcribens, aperte & lucide monſtravit, & minorem annorum numerum eſſe veracem, & nequaquam Scripturam ſanctam à Judæorum gente eſſe falſatam, &c.

LXXVII. *Idem iterum, p. 250.*

Agnoſcas etiam qua opinione vulgus in ſex vel ſeptem millium venerit annorum, & qua ipſe auctoritate aſſertionem meæ computationis aſtruam; Hebraïca videlicet veritate, per Origenem prodita, per Hieronymum edita, per Auguſtinum laudata, & per *Joſephum* confirmata: quibus ego nullos invenio doctiores, &c.

LXXVIII. *Idem de Tabernaculo, &c. lib. 1. c. 4.*

Nequaquam putandum eſt, *Joſephum*, hominem Judæum, genere Sacerdotalem, ingenio excellentiſſimum, & in Scripturis divinis ſimul & ſæcularibus doctiſſimum ullatenus hoc potuiſſe latere, &c.

LXXIX. *Anaſtaſius Abbas in libro contra Judæos, ex verſione Fr. Turriani, in Tomo tertio Antiquarum Lectionum Caniſii, p. 142.*

Idem *Joſephus* auctor & ſcriptor veſter de Chriſto ait; fuiſſe virum juſtum & bonum, divina gratia oſtenſum ac declaratum, qui plurimos ſignis & miraculis juvaret.

LXXX. *Georgius Syncellus in Chronographia, p. 226. Edit. Pariſ.*

Hoc Chaldaïcarum rerum Scriptores Alexander & Abydenus teſtantur: quos etiam aſſentiente divina Scriptura cum aliis ſequitur *Joſephus*.

Καὶ τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγεγραφότες, Αλέξανδρος καὶ Αβυδηνός· οἷς καὶ Ιώσηπος, καὶ πάντες ἐν τούτῳ ἕπονται, συμφωνούσης τῆς θείας γραφῆς.

LXXXI. *Idem p. 334.*

Et in hoc Apoſtolorum actibus concors eſt *Joſephus*.

Καὶ συμφωνεῖ Ιώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς πράξεσι τῶν Αποστόλων.

SÆCULO IX.

LXXXII. *Georgius Hamartolus in Cod. Barocc. n. 194. fol. 63. b.*

Joſephus, qui in Judaïſmo manſit cæcutiens, Clemenſque & Africanus & Tatianus. ex circumciſis vero *Joſephus* & Juſtus narrant, Moſem divinum Inachi tempore floruiſſe, utroque ex hiſtoria antiqua hujuſce rei teſtimonia exhibente.

Ιώσηπος ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ μείνας τυφλώττων, Κλήμης τε καὶ Αφρικανὸς καὶ Τατιανός. τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ιοῦστος κατὰ Ιναχον ἀκμάσαι τὸ θεοπέσιον Μωυσῆν ἱσορήσαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱσορίας φανερὸν τὴν ἀπόδειξιν.

LXXXIII.

P Hæc verba non habentur in iſtius libri *Fragmento* quod hodie ſupereſt, & *Joſepho* adſcribitur.

TESTIMONIA.

LXXXIII. *Photius Patriarcha CP. in Bibliotheca, Cod. XLVII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήππου Ιουδαίου τὰ τῆ Ιουδαίων πάθη. ἔστι ἢ αὐτὸ τὸ σύνταγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸν καὶ φέρουσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μὴ διηνεκείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι. πιθανός τε τῇ δημηγορίαις, καὶ εὐτύχαρις, κἂν ἐπὶ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιός τε καὶ γνωμικῶν ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς ἢ, ὡς εἴ τις ἄλλος· καὶ πάθη τῷ λόγῳ παρασῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος καὶ πραῦναι δοκιμώτατος.

Legi *Josephum* Judæum de Judaïcæ gentis calamitate atque interitu. sunt autem hujus operis libri VII. Candidus illi sermo, atque rationum pondus & momentum cum puritate ac jucunditate exprimit: in concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextre quoque & copiose enthymematis in utramque partem utitur: sententiasque, si quis alius, adhibet: orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus leniendique est peritissimus.

LXXXIV. *Idem Cod. XLVIII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήππου περὶ τοῦ Παντός· ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς τοῦ Παύλου αἰτίας· ἐν ἄλλοις ἢ, περὶ τῆς τοῦ Παύλου ὑσίας. ἔστι ἢ ἐν δυσὶ λογιδίοις. —— διέξεισι περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς· περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· ἡμῶν ὡς ἦν ἦσσα θεολογεῖ, κλῆσίν τε αὐτῷ ἀναφηγούμενον Χριστοῦ, καὶ τῷ ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὅ τινας ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς [q] Ιωσήππου εἴη τὸ πραγμάτιον, ἀναπείσειεν. ὅθεν ἢ τὸ τῆς Φέστου αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον ἢ ἐν ταῖς γραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ιωσήππου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ——.

Lectus est *Josephi* liber *de Universo*: qui etiam inscriptus legitur, *de Universi causa*; atque alibi *de Universi natura*. duos quidem sermunculos complectitur. —— De mundi generatione per compendium differit: de Christo autem vero Deo in nostrum ferme modum loquitur, & ipsam Christi appellationem explicat, atque quidem inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc ipsius *Josephi* opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem scriptis discedit. Comperi autem annotatum, non esse *Josephi* opus, sed Caji cujusdam presbyteri, &c.

LXXXV. *Idem Cod. LXXVI.*

Ανεγνώσθη φλαβίου Ιωσήππου Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συναίδων. ἔστι ἢ ἔνθα ἀλλοιότροπον συγγραφόμενον. κάτισι ἢ μέχρι τῆς ἐχῆς ἕ [πολυπαίᾳ] πρὸς Ρωμαίους Ιουδαίων πόλεμος ——. ἔστι ἢ Ιώσηππος, γένος μὲν Ιουδαῖος, ἱερεὺς, καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, ἐκ βασιλείου φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρὸς, τὸ γὰρ Ασαμωναίου παίδων, οἳ ἀπὸ μακρόπολιν τῶν ὁμοφύλων ἱεραρχήσαν τε καὶ βασιλεύσαντο, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου τοῦ πρῶτον ἔτος τῆς Γαΐου Ρωμαίων ἡγεμονίας Ιώσηππος. ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· πρὸς ἢ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς ἐπέβαλε καὶ τοῖς Ιουδαίοις αἱρέσεσι· τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσης εὐθέως μετῆλθε, ὥσπερ ἕ πασῶν πεῖραν εἰληφότα ἑλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δὴ αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶκεῖ σωφρονιστοῦ ἀνθρώπου τινὸς, τοῦ ἐρημικὸν ἀσκοῦντος βίον, ἐπὶ ἔτη τρία· ᾧ ἢ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν δένδρων, καὶ τροφὴ τῶν αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτος, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν πρὸς τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος ἐπανεῖσι πρὸς τὴν πάλιν, τὴν Φαρισαίων αἵρεσιν ἐργῶν, ᾧ καὶ τῇ παρ' Ελλησι Φασὶν ἐοικέναι ἐπιλεγομένῃ Στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ'. ἔτος πέμπεται πρὸς τῶν Ιεροσολυμιτῶν, τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ πρωτοστάτην. ἀρχὴν γὰρ παρεσχῆς ἐδέχετο τὰ Ιουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συναλλοιουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, εὖτε πρόσχημα ἕ ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀνθιστολυμένων ἐπιβουλὰς ὑπούσας, πάσας ἐξέφυγε· καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὸ πρὸς Ρωμαίοις πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν ἐν Ιωταπάτοις, ὅμως ζωγρίας Ουεσπασιανῷ, Ρωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται· εἶτα τυχάνῃ λίαν εὐμενοῦς, αὐτός τε τότε καὶ ὑπατικὸν Ρωμαίων ἄρξαι. οὐκ αὐτὸς ἢ μόνος,

Legimus *Flavii Josephi* libros XX. *Judaïcæ Antiquitatis*. A mundi creatione juxta Mosem initium ducit, magna ex parte cum eo concinens. Est vero ubi & ab eo diversus abit. Pergit autem ad bellum ultimum Judæorum cum Romanis ——. Est quidem *Josephus* genere Judæus, sacerdos ipse, patrisque stirpem à sacerdotibus ducens: mater enim ejus regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio potita summo & regno. Natus ergo *Josephus* ex illa matre & Matthia, anno primo Caji Romanorum Imperatoris. Jam inde à teneris unguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit: annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est; ut, omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ; Pharisæi, Sadducæi, & Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur, qui solitariam erat vitam auctore pridem complexus; cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant; & frigida insuper sæpius interdiu noctuque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt, quæ apud gentes Stoïca est appellata. Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbari res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein, Galilæorum ductor creatus, Rempublicam bene gessit, & multas variasque æmulorum in Republica administranda insidias evitavit: cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Iotapatis sustinuit; vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, & vero amplius postquam Ro-

q Vide Varia Sacra *Stephani Le Moine*, & Cl. *Cavei* Histor. Literar. Vol. p. 169.

Romanum obtinuit imperium. Neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, ut & Romana ſit civitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoria LVI. ætatis anno, imperii vero Domitiani XIII.

ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων, Τίτου καὶ Δομιτιανοῦ, καὶ Σαβδοχαίῳ βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τῆς Ρωμαικῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταζῆναι. ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία νς'. ἄγοντι ἐνιαυτὸν, Ρωμαίων Δομητιανοῦ ἔτους τὴν ἀρχὴν ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

LXXXVI. *Idem in Epiſt. 247. Edit. Lond.*

Vides hîc Philippenſes titulo ſe Romanos venditantes. Et poſt ea tempora *Joſephus*, à Judaïca propagine genuina genitus, & patriam ſortitus Hieruſalem, è ſacerdotum ſtirpe ſacerdos ipſe, tamen more Romano *Flavius* dicebatur. Quem illi honoris titulum Veſpaſiani prænomen dedit, cum illis communem, qui conſanguinitate cum Romanis efferebantur. Nec tamen *Joſepho*, qui Romanum & Flavium ſemet indigitabat, dicam aliqui ξενίας inſcripſere; quamvis ex invidia illi plures adverſarentur: nec quidem rapiebatur κατ' ἔνδειξιν ad judicii tribunal.

Ορᾶς ὅπως οἱ Φιλιππήσιοι τῇ Ρωμαίων ἑαυτὸς ὀνησεμνύζι κλήσει· ὥσπερ δὲ πάλιν, τούτων ὕστερον, Ιώσηπος Εβραίων τὸ γένος ἀπορρὰς ἱερατικὰς, καὶ αὐτὸς πατρίδα τὴν Ιεροσόλυμα κεκληρωμένος, ἐξ ἱερέων τε καὶ ἱερεὺς, αὐτὸ τοῦτο χρηματίσας, καλεῖ πρὸς τῆ Ρωμαίων κλήσει, καὶ τὸν Φλάβιος ἐπεγράφετο προσηγορίαν. ὁ γέρας ἡ ἐξ Οὐεσπασιανοῦ ἐπωνυμία τοῖς Ρωμαικοῖς αὐχεῖν τὸν συγγένειαν ἐδίδου· καὶ ὁ μόνον Ρωμαῖον αὐτὸν καὶ Φλάβιον ἀναγεγράφων ἀδαμοῦ ξενίας ὁ Ιώσηπος ἐάλω, καίτοι πολλῶν τῷ φθόνῳ κατ' αὐτοῦ βαλλόντων, ἀλλ' οὐδ' ἔνδειξιν εἰσήχθη.

SÆCULO X.

LXXXVII. *Simeon Metaphraſtes in Commentario rerum Sancti Jacobi, ex Auctario Noviſſ. Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, parte prima, p. 520. & p. 526.*

Quinam non eos ſolum luiſſe pœnas, qui Juſto necem intulerunt, ſed & civitatem, in qua ſcelus iſtud perpetratum eſt, magnam accepiſſe cladem affirmarunt: ejuſque rei teſtis locupletiſſimus *Joſephus*, libro XX. *Antiquitatum* viri geſta, referens ——. Cæterum, poſt Jacobi necem, mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

Καὶ ἐνίους μὴ μόνον δίκας ἐκτίσαι φάναι τοὺς ἀνελόντας τὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πολλῇ τὴν πόλιν ζημίᾳ συμφορᾶς, καθ' ἣν τὸ μῦσος ἐκεῖνο συμβέβηκε· μαρτυρεῖ τε τῷ λόγῳ Ιώσηπος, ἔν γε τῷ εἰκοστῷ τῆς Αρχαιολογίας συγγράμματι τὰ κθ' τοῦ ἀνδρὸς διεξιών ---. τὰ μέντοι κακῶν ἔσχατα μὴ τοῦ Ιακώβου πλουτίσαι Ιουδαίους καπίληφε· καὶ μάρτυς τούτων Ιώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

LXXXVIII. *Suidas in Lexico voce* Ιώσηπος.

Joſephus, Judæus, veritatis amans, de Præcurſore, & de Domino noſtro & Deo & Servatore Ieſu Chriſto loquitur. Fuit autem Matthæi ſacerdotis Hieroſolymitani filius; & *Antiquitates Judaïcas* libris XX. deſcripſit &c. Hic à Veſpaſiano & Tito ejus filio captus, uſque ad Hieroſolymorum expugnationem apud ipſos manſit; & cum ipſis Romam profectus, Libros ſeptem de Excidio Hieroſolymitano Imperatoribus obtulit, qui in Bibliotheca Publica ſunt repoſiti; & ob illius ſcripti celebritatem ſtatua donatus eſt. Scripſit etiam *Antiquitatum Judaïcarum* libros XX, ab exordio mundi uſque ad XIV annum Domitiani Cæſaris. Item duos alios Antiquitatum libros contra Apionem, Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula à parte Gentilium legatus miſſus eſt, ut oratione quadam Philonem accuſaret, quæ Gentis Judaïcæ criminationem continet. Eſt & alius ejus Liber, omnino præclarus, *de Principatu Rationis*, in quo martyrii Maccabæorum meminit. Hic Libro decimo octavo *Antiquitatum* aperte fatetur, propter multitudinem miraculorum Chriſtum à Judæis interfectum fuiſſe; & Joannem Baptiſtam vere fuiſſe Prophetam; & propter cædem Jacobi Apoſtoli Hieroſolyma vaſtata fuiſſe. Sic autem de Domino noſtro Ieſu Chriſto ſcribit: "Eodem tempore exſtitit Ieſus", &c. Hæc *Joſephus* lib. XVIII. de Chriſto dicit.

Ιώσηπος, Ιουδαῖος, Φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ. Ματθαίου παῖς ἱερέως ἐξ Ιεροσολύμων· γεγραφὼς τὴν Ιουδαικὴν Αρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κ'. ἔτεσιν ἀλοὺς περὶ Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς τῶν Ιεροσολύμων ἁλώσεως παρεδόθη, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη, ἔγραφε δὲ καὶ τῆς Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας λόγους κ'. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς, ἕως πεντεκαιδεκάτου ἔτους Δομητιανοῦ Καίσαρος· καὶ β'. βίβλους ἐπέρας ἀρχαιότητος, καὶ Απίωνος Γραμματικοῦ Αλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγούλα πρεσβεύσας ἀπεστάλη πρὸς τοῦ μέρους τῶν Ελλήνων κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινὸς, κατάγνωσιν περιέχοντος τοῦ Ιουδαίων ἔθνους. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐναρέτου πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τοῦ πάθους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἔτος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς Αρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸ ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι πρὸς Ιουδαίων, καὶ Ιωάννου τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γενέσθαι προφήτην, καὶ διὰ τοῦτο σφαγὴν Ιακώβου τοῦ Αποστόλου τὸ Ιεροσόλυμα πεπονθέναι. γράφει δὲ περὶ τοῦ κυρίου Ιησοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ἔτως· [r] "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον" ——. τοσαῦτα Ιώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιή. λόγῳ φησὶν.

LXXXIX. *Idem iterum voce* Ιώσηπος.

Joſephus, Judæus, hiſtoriographus. Hunc Veſpaſianus cuſtodiri juſſit, ut eum Neroni mitteret. *Joſephus*, hoc audito, dixit, ſe cum ipſo ſolo velle

Ιώσηπος, Ιουδαῖος, ἱστοριογράφος. τοῦτον φρουρεῖσθαι κελεύει Οὐεσπασιανὸς, ὡς ἀναπέμψων αὐτίκα Νέρωνι. τοῦτο ἀκούσας Ιώσηπος, μόνῳ τι διαλεχθῆναι θέλειν

[r] Hic locus, quo nullus eſt in toto *Joſepho* illuſtrior & celebrior, doctorum virorum ingenia non parum exercuit, aliis eum παρεμβεβλημένον & ſpurium, aliis vero ab ipſo *Joſepho* ſcriptum eſſe contendentibus. De hoc argumento plures diſſertationes in utramque partem editæ ſunt, & in omnium manibus verſantur; quæ ratio eſt, quare plura hîc non addam. *Kuſterus.*

[s] Re-

λειν ἔλεγῳ αὐτῷ. μεταςησαμένῳ ἢ ἐκείνῳ πάντας, πλὴν τοῦ παιδὸς Τίτου καὶ δυεῖν φίλων, "Σὺ μέν, "ἔφη, Οὐεσπασιανὲ, νομίζεις [s] ——. ὁ ἢ Οὐεσπασιανὸς ὑποψιχύρισμα μὲν ἀπιστεῖν ἐδόκει, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐδόκει πανουργεῖν· ἀτρεκῆ δὲ τὸν Ἰώσηπον εὑρηκὼς, ἐδωρεῖτο ἐσθῆτι καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις.

aliqua de re agere. Cum igitur ille omnes, præter filium Titum & duos amicos, ſummoviſſet, "Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, putas &c. —— Veſpaſianus autem principio quidem nullam fidem his verbis adhibere videbatur, quod *Joſephum* aſtute hæc comminiſci putaret: ſed cum poſtea, quæ dixiſſet, vera eſſe cognoviſſet, veſtimentis & aliis pretioſis muneribus eum donavit.

XC. *Idem voce* φλέγων.

Τἐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος καὶ δεδοικὼς ἔοικε καὶ εὐλαβούμενος, ὡς μὴ προσκρούσειεν Ἕλλησι.

Contra vero *Joſephum* videri & timere & cavere, ne Græcos offendat.

SÆCULO XI.

XCI. *Georgius Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio, p. 225. Edit. Pariſ.*

Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, φιλαλήθης ὢν, ἱερεῖ μὲν τότε, τῶτε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσει ἐκείσε ἐντυχών.

Joſephus Judæus, veritatis obſervantiſſimus, qui & bello & excidio urbis interfuit, hiſtoriam ejus rei deſcripſit.

XCII. *Idem paulò infra, p. 231.*

Αὐτὸν παρέξομεν τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα, τὰ τὰ ἐκείνων φρονοῦντα. —— [t] σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες τοῦ ἀνδρὸς, ὃς, εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν, ὅμως ἠθέλησε ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.

Joſephum ipſum, hominem ab ipſorum partibus, citare licet. —— Ac mihi veritatis ſtudium in eo viro conſidera, qui, Judæus quamvis erat, Judaïcam tamen contendendi & mentiendi libidinem imitari noluit.

XCIII. *Joannes Xiphilinus in Epitome Dionis, in Veſpaſiano, p. 317. Edit. Francof.*

Ἰώσηπος ἢ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, ἀχθεὶς ποτ' αὐτοῦ ὕστερον καὶ δεθεὶς, ἐγέλασε καὶ ἔφη· "νῦν μέν με "δήσεις, μετ' ἐνιαυτὸν δὲ λύσεις αὐτοκράτωρ γενό"μενος.

At *Joſephus* natione Judæus, ante ab eo captus conſtrictuſque vinculis, ridens ait; "Nunc quidem me vincies: poſt annum autem ſolves, cum "fueris Imperator factus.

XCIV. *Theophylactus Archiepiſc. Bulgariæ in Comment. in Matthæum, cap. 22. p. 219. Edit. Pariſ.*

Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, τουτέστι τὰ Ῥωμαϊκὰ, καὶ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἀπώλεσε, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ὁ φιλαλήθης Ἰώσηπος λέγει.

Miſit autem rex exercitus ſuos, hoc eſt Romanos, qui inobedientes Judæos perdiderunt, & civitatem illorum Hieruſalem ſuccenderunt, ut teſtatur etiam *Joſephus* [v] veritatis ſtudioſus.

XCV. *Idem in Comment. in Joannem, p. 762.*

Ἡ πόλις αὐτῶν ἑάλω, καὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ κατ' αὐτῶν ἐφέρετο· ὡς καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, ἀφ' οὗ τὸν θάνατον τοῦ [x] Ἰησοῦ ταῦτα αὐτοῖς γέγονε.

Civitas ipſorum capta eſt, & ira divinitus immiſſa undique in eos venit, ſicut & *Joſephus* teſtatur, propter mortem Ieſu hæc eis eveniſſe.

XCVI. *Nicetas in Comment. in Gregor. Nazianz. Orat. de Macc.*

Τίνες οὖν εἰσι, καὶ ἀφ' οὗ τί ἄτω τετίμηται, δηλώσει σαφῶς ἡ βίβλος Ἰωσήπου· ἥτις φιλοσόφως ἀποδείκνυσιν, ὅτι αὐτοκράτωρ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς, καὶ κυβερνᾷ τὴν ῥέπειν εἰς ἀμφότερα, ποτὲ μὲν εἰς ἀρετὴν, ποτὲ δὲ εἰς κακίαν. αὕτη γὰρ ἡ βίβλος, τὸ αὐτεξούσιον κατασκευάζουσα, πολλαῖς μαρτυρίαις εἰς τοῦτο ἐχρήσατο, ἓν μὲν τῶν ἄλλων ἓν δὲ τοῖς τῶν Μακκαβαίων ἀθλήμασιν.

Hi igitur quinam ſint, & qua de cauſa tanto ſint in honore, *Joſephi* liber perſpicue docebit: qui philoſophice demonſtrat rationem perturbationum eſſe magiſtram, dominamque propenſionis ad alterutram partem, modo ſcilicet ad virtutem, modo ad vitium. Nam liber iſte libertatem voluntatis aſtruens, multis eam ad rem confirmandam teſtimoniis adhibitis, Maccabæorum quoque inter alia profert in medium certamina.

SÆCULO XII.

XCVII. *Baldricus Archiepiſc. Dolenſis in Hiſtoria Hieroſolym. l. 1. p. 85. Edit. Hanov.*

Quod (ſc. excidium) quomodo acciderit, legenti geſta Titi & Veſpaſiani patebit; quam lectionem vir eloquentiſſimus *Joſephus* ſtilo celebri conſecravit.

XCVIII.

[s] Reliqua videſis in lib. 3. de *Bello Jud.*

[t] Certe hæc habuit ex *Chryſoſtomo*, cujus verba pagina abhinc ſexta attulimus.

[v] Ita verſionem ſupplevi: in qua deerat quod voci φιλαλήθης reſpondeat. Si è *Societate Jeſu* fuerit Interpres, non miror. Nam *Loiolæ* diſcipuli *Joſephi* noſtri auctoritatem plerumque elevant.

[x] Forſan legendum Ἰακώβου. Hæc enim mala eis accidiſſe propter mortem *Jacobi*, alii *Joſephi* teſtimonio nixi aſſerunt.

TESTIMONIA.

XCVIII. *Joannes Zonaras in Præfatione ad Annales.*

Quia & hîc perſtringantur quæ de Servatore noſtro Ieſu Chriſto, deque Joanne Baptiſta ſcripſerit *Joſephus*.

Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα συντέτμηται ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Ἰώσηπος συνεγράψατο, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου.

XCIX. *Idem in Annalibus, p. 267. Edit. Pariſ.*

Hoc tempore Dominus quoque noſter & Deus Ieſus Chriſtus in Judæa viſus eſt: de quo hæc verba habemus in *Joſephi Antiquitatum* libro decimo octavo: "Fuit hoc tempore Ieſus vir ſa-"piens &c. —— In oratione vero ſua *ad Græ-cos*, quæ & contra Platonem inſcribitur, *de cauſa Univerſitatis*, cujus etiam S. Joannes Damaſcenus in Parallelis ſuis meminit, hæc dicit: "Omnes juſti & injuſti ad Dei Verbum ad-"ducentur; illi enim pater omne judicium de-"dit, &c.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ιησοῦς Χριστὸς ἐν Ιουδαίᾳ ἐφάνη· περὶ οὗ ταῦτα καὶ λέξιν φησὶν ὁ Ἰώσηπος ἐν τῷ ιη λόγῳ τῆς Αρχαιολογίας· "γίνεται "δὴ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ ------. ἐν ᾧ τῷ πρὸς Ελληνας αὐτοῦ λόγῳ ὃς καὶ Πλάτωνα ἐπιγεγραπται περὶ τοῦ Παντὸς αἰτίας, ὃν καὶ ὁ ἅγιος Ιωάννης Δαμασκηνὸς μνήμην πεποίηται ἐν τῇ πεποιημένῃ αὐτοῦ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παραλληλα, τοῦτο φησί· "πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου "ἀχθήσονται --------.

C. *Michael Glycas in Annalium parte ſecunda, p. 158. Edit. Pariſ.*

Sic rem geſtam *Joſephus* recenſet, qui ſane nonnunquam fabulis conſentanea literis mandaſſe videtur.

Καὶ ὁ μὲν Ἰώσηπός ἐστιν, ὅ τε μυθολογῶν ἅτα φαίνεται.

CI. *Idem parte tertia, p. 234.*

Hoc tempore ſapiens ille Philo & *Joſephus* claruerunt. *Joſephus* veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, & magnorum prodigiorum effectorem appellat; ac, poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit.

Τότε δὴ ὅ, τε φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ἰώσηπος ἤκμαζον. ὅστος δὲ Φιλαλήθης ἐλέγετο· διὰ τὸ τὸν Βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου ἐπαινεῖν, καὶ διὰ τὸ τὸν Χριστὸν ἐμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάτην, σωρωθέντα δὴ ζῶντα φανῆναι μετὰ τρίτην ἡμέραν.

CII. *Idem ibid. p. 238.*

Nam hæc omnia ſic prorſus evenerunt, id quod hiſtoria *Joſephi* teſtatur. Quippe ne Judæorum quiſpiam Hiſtoriæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, ſed eadem natione prognatum & æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles deſcriberet.

Πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ιωσήπου· ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσειεν, ὁπὸ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ἐμέφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξιχνίαστα ἐκπραγωδῆσαι πάθη αὐτῶν.

CIII. *Fulcherius Carnotenſis in Geſtis peregrinantium Francorum, p. 437. Edit. Hanov.*

Rex Aſſyriorum pugnans contra Syriam & Phœnicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Elyſæus rex. Nolebant enim regi Aſſyriorum Tyrii eſſe ſubjecti. Hoc per quinquennium actum eſt. De hoc Menander ſcribit, *Joſephus* quoque latius.

CIV. *Joannes Tzetzes Hiſtoriarum Variarum Chil. V. p. 347.*

In libro *Captivitatis* ſacrorum Solymorum
Admirandus *Joſephus* hiſtoricus Hebræus
Fatum injuſtum dicit magnifice, &c.

Εν βιβλῳ τῆς Αλώσεως τῶν ἱερῶν Σολύμων
Ο θαυμαστὸς Ἰώσηπος ἱστορικὸς Εβραῖος
Τὸν εἱμαρμένον ἄδικον λέγει μεγαλοφώνως ----.

CV. *Joannes Sarisburienſis in Polycratico, lib. 2. c. 9.*

Unde *Joſephus*: "Fuit autem iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum appellare fas eſt, &c.

CVI. *Willermus Tyrenſis Archiepiſc. Hiſtoriæ lib. VIII. p. 746. Edit. Hanov.*

Hanc vero, ut referunt egregii Scriptores & illuſtres Hiſtoriographi, Hegeſippus & *Joſephus* Judæorum id exigentibus meritis, XLII°. poſt paſſionem Domini anno, Titus Veſpaſiani filius, Romanorum princeps, obſedit, obſeſſam expugnavit, & expugnatam dejecit funditus, &c.

CVII. *Idem in Præfat. ad lib. XXIII.*

—— orant inſtantius ut regni Hieroſolymorum ſtatus omnis, tam proſper quam adverſus, poſteritati noſtrâ ſignificetur operâ, ſtimulos addunt, proponentes Hiſtoriographorum diſertiſſimos, Titum Livium videlicet, Romanorum non ſolum proſpera ſed etiam adverſa mandaſſe literis; *Joſephum* quoque non ſolum quæ à Judæis egregie geſta ſunt, verum & quæ eis ignominioſa ſunt illata, longis tractatibus publicaſſe.

CVIII. *Gotfridus Viterbienſis in Chronico, p. 359. & p. 366. Edit. Francof.*

Bellum maximum inter Aretam regem Arabum & Herodem accidiſſe [z] refert *Joſephus*, propter peccatum

[y] Verba hæc reperiuntur in *Fragmento iſto*, quod edidit Cl. *Le Moine*, & *Joſepho* Editioni Lipſienſi ſubjungitur.

[z] *Antiquitatum* lib. 18. c. 7.

tum quod in Joannem Herodes perpetraverat. De Chriſto etiam idem *Joſephus* ſic ſcribit: "Fuit his temporibus Ieſus, ſapiens vir, ſi tamen virum nominari fas eſt &c. *Joſephum* etiam, Judæorum prudentiſſimum & ſapientiſſimum Sacerdotem, in vinculis tenebat Veſpaſianus. Iſte autem *Joſephus*, non ſolum inter Judæos, ſed etiam apud Romanos, poſtmodum tantæ auctoritatis fuit, ut ſtatua ei in Urbe donata, libri quoque ejus Bibliothecæ traderentur. Ejus autem [a] opera ſunt in Hiſtoria viginti librorum *Antiquitatum*. Liber etiam [b] *Maccabæorum* ſecundus ab eo dicitur compoſitus.

SÆCULO XIV.

CIX. *Theodorus Metochita in Hiſt. Rom. p. 84. Edit. Lugd. Bat.*

[c] Πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ [τοῦτε] κατὰ τὴν ἱερείαν Ιωσήπου. [c] ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσειεν. οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

Omnia enim hæc impleta abunde nobis *Joſephi* hiſtoria atteſtatur. Et nequis Judæus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, ſed è gente eadem virum æmulatoremque inſignem excitavit, qui, quæ illi nefanda paſſi, tragica gravitate exponeret.

CX. *Nicephorus* [d] *Calliſtus Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῆς δὲ ἀπογραφῆς ταύτης, βαρείας τῷ Ιουδαίων ἔθνει γενομένης, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ιώσηπος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν ἐμνημόνευσεν, ὕτω διεξιών· Κυρήνιος ὁ ------.

Cenſus & deſcriptionis hujus, quæ gravis admodum Judæorum genti fuit, & ipſe veritatis conſectator *Joſephus* in XVIII° Hiſtoriarum ſuarum libro meminit, hiſce verbis: "Cyrenius, &c.

CXI. *Idem lib. 1. c. 15.*

Ας μὲν δυστυχίας λαμπρῶς ὁ Φιλαλήθης Ιώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ιουδαϊκῇ διελήλυθεν ἱστορίᾳ.

Quas quidem calamitates luculenter veritatis amator *Joſephus* in Judaïca temporum ſuorum hiſtoria commemoravit.

CXII. *Idem lib. 1. c. 39.*

Ανήλυθεν δ' οἶμαι καὶ ὁ Φιλαλήθης παρ' Εβραίοις ἱστορικὸν Ιώσηπον εἰς μέσον προθέμενον, οἷα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ διέξεισιν ἐν τῷ ιη' τῆς Αρχαιολογίας, ὥσπερ τινὰ κεφαλίδα τῇ πρώτῃ μοι τῶν ἱστορικῶν ἐπιθεῖναι· πρέπει γὰρ τὸ προοίμιον Ιωάννου διεξελθὼν ὅσον μικρὸν ἄνωθεν διελάβωμεν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ λέξεσιν ὕτω φησί· "γίνεται "ὁ κατ' τοῦτον Ιησοῦς -------.

Reliquum nunc eſſe puto, *Joſephum* quoque veritatis amantem apud Hebræos hiſtoricum in medium producere, & quæ is in XVIII° *Antiquitatum* libro de Servatore noſtro Ieſu Chriſto ſcripta reliquerit, primo huic Hiſtoriarum libro tanquam coronidem apponere. Quum enim de præcurſore Joanne, ea quæ paulo ante recenſuimus, expoſuiſſet, deinde de Chriſto verbis hiſce ita ſcribit; "Exſtitit eo tempore Ieſus," &c.

CXIII. *Idem lib. 2. c. 13.*

Θαύματος οὖν ἄξιος ὁ Ιώσηπος, ὕτω τὰ θείας συμῴδων γραφῆς.

Dignus certe quidem eſt *Joſephus* iſte admiratione, qui ſic divinis conſona literis ſcribit.

CXIV. *Idem paulo infra.*

Καὶ δὲ σὺν ἄλλοις καὶ τοῦτο θαυμάζειν μοι ἔπεσιν, ὅπως ὁ παρ' Εβραίοις Ιώσηπος καθάπαν συμῴδειν ἔοικε τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ τοῦ πλούτου Ηρώδου.

Enimvero præter alia & illud quoque mihi in mentem venit, quod Hebræorum hiſtoricus *Joſephus* in univerſum divinæ Scripturæ conſona ſcribere videtur de morte Herodis.

CXV. *Idem lib. 2. c. 18.*

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μικρὸν ὕστερον καὶ Ιώσηπος ἐγνωρίζετο, ἀνὴρ καὶ ὅστις Εβραῖος μὲν γένος, καὶ ἐξ ἱερέων ὤν· ποσῶς δὲ ἀμφοτέρωθεν ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς καὶ τὴν Ελλάδα γλῶσσαν καὶ πάτριον εἰς ἄκρον ἀσκῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ὅστις συγγράμματα καταλέλοιπεν· ἃ φασι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ συγγράμματα εἶναι, καὶ μάλιστα τοῦτο δὲ Αὐτοκράτορος λογισμῷ. ἐν εἴκοσι μὲν οὖν λόγοις τὰ τῆς Αρχαιολογίας ἅπαντα διεξέρχεται· ἑπτὰ δὲ αὐτῷ εἰς τὴν Ιεροσολύμων συντέτονται ἅλωσιν, ἃς λόγος ἔχει καὶ τὸν Καίσαρα Τίτον, ἰδίαις [e] χειρὶ γράψαι τε καὶ, δημοσιεύεσθαι πανταχῇ προστάξαι, καὶ τῇ ἐν Ρώμῃ τῶν βιβλίων ἀναθεῖναι καταλογήν. συντέτονται δὲ αὐτῷ καὶ ἕτεροι δύο λόγοι περὶ Αρχαιότητος· ἐν οἷς Εβραίους πρώτους εἶναι πάντων φησὶ, καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἀρχαιοτέρας γραφάς. ἔτι δὲ καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Απίωνα τὸν Γραμ-

Eodem porro ſæculo paulo poſt & *Joſephus* floruit, & ipſe vir Judæus genere, & ex Sacerdotibus ortus: tantum autem diſciplinarum doctrina excelluit, ut ſummam & patriæ & Græcæ linguæ peritiam ſit conſequutus. Multa is quoque volumina reliquit: Maccabæorum certe libros ejus eſſe ferunt: potiſſimumque eum qui inſcriptus eſt *de Imperio Rationis*. Viginti quidem libris *Antiquitates Judaicas* eſt complexus: ſeptem autem de *Bello Judaïco* Hieroſolymorumque everſione compoſuit; quos fama fert, Titum Cæſarem manus ſuæ ſubſcriptione publicari ubique, atque etiam in Romana bibliotheca reponi juſſiſſe. Edidit etiam alios duos *de Vetuſtate Judæorum* libros, in quibus Hebræos primos hominum omnium exſtitiſſe, ſcriptaque eorum cæteris vetuſtiora eſſe ait: præterea *contra Apio-*

[a] Videtur duntaxat *Antiqq.* Verſionem inſpexiſſe ab *Epiphanio Scholaſtico* adornatam, & parum admodum de aliis *Joſephi* operibus reſciviſſe.

[b] Certe quartus legendum.

[c] Iiſdem verbis *Glycas* paulo ſupra.

[d] Vide ejuſdem *Nicephori* l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.

[e] *Joſephi* verba ſunt illa, ὕτω χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία ἐκδοσιμεύειν προστάξαι. Significant, Titum Imperatorem *Joſephi* libris adſcripſiſſe ſua ipſius manu verba aliquot, quibus conſtaret *Joſephum* vera de hoc bello in his prodidiſſe libris, indeque petendam eſſe rerum geſtarum cognitionem. Verba priora non exprimit Hieronymus, pagina abhinc undecima; ut nec illa ἐκδοσιμεύειν προστάξαι, *ut invulgarentur, præcepit.*

Apionem Grammaticum, qui tum orationes adverſus Judæos invectivas ſcripſerat, & contra alios itidem, qui patria Judæorum gentis inſtituta & mores calumniari auſi fuerunt, refutationes compoſuit ——. Ad finem autem *Antiquitatum* libri vigeſimi indicat, quatuor ſe ſcripſiſſe libros *de Deo* quæ Judæorum ſint patriæ opiniones, de natura ejus, & de legibus, quare apud eos quædam licet facere, quædam vero ſint prohibita. Alia inſuper à ſe edita eſſe idem ipſe in operibus ſuis aſſeverat ——. Tantopere autem hiſtorico, rebus geſtis ad imitationem Thucydidis ſcribendis, ſtylo enitet, ut neminem in ea laude primas ferre patiatur: ſiquidem novis ſubinde gaudens argumentis, cum facilitate multa, nihil de artis vigore remittens, ſuavis admodum & lætus incedit: & cum mirifica ejus eſt eloquutio, tum in concionibus gloriam & laudem meruit ſingularem. nam Philo certe philoſophiæ plurimum operæ navaſſe; at *Joſephus* oratorum ſacra magis coluiſſe videtur: & ille quidem, ad Platonem, hic vero, ad Thucydidem reſpexit.

ματικὸν, καὶ Ἰουδαίων πολιτικὰς συντάξαι λόγους, πεποίηται, καὶ ὡς ἄλλος, οἱ διαβαλεῖν τὰ πάτρια ἐν Ἰουδαίοις ἐπεχείρησαν ἔθνος ..... ὡς ἐν τῷ πλ. τῆς κ' Ἀρχαιολογίας, ἐμφαίνει ἐν τέσσαρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ ὅσην πάτριαν δόξαν, καὶ περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, ἅ τε κατ' αὐτὸν τὰ μὲν ἐξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ ἀπόδοσιμα, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καταλειφθεῖσι συγγράμμασιν ..... τέτακται δὲ τῷ συγγραφικῷ χαρακτῆρι ἀνδρεῖ, τὸ Θουκυδίδου μιμήματος, ὡς μηδένα τὸ ἐξ ἐκείνου ἐπαινον τὸ πρωτεῖον κληρωσασθαι. τὸ καινοῖς αἰεὶ χάρισιν τὸ ὑποθέσεων, καὶ μετ' εὐκολίας πάσης, μὴ κατὰ τὸ τέχνης τόνου χαλῶν, ἱππίως μάλα καὶ ἱλαρῶς διέρχεται· ὑπερφυῶς ἐκφεύγων, κἂν τῷ δημηγορεῖν ἀθρυπτόμενος. ὁ μὲν οὖν Φίλων, τῇ φιλοσοφίᾳ φαίνεται τὸ πλεῖον ἐσχολακώς· Ἰώσηπος δὲ τὸ ῥητορείας ὀργίων ἔοικε πλεῖον μεταχειρίσασθαι· κἀκεῖνος μὲν, ὡς τὸ Πλάτωνα ἀφορᾶν· οὗτος δὲ, ὡς τὸ Θουκυδίδου.

CXVI. *Nicephorus Gregoras Hiſtoriæ Rom. lib. VII. p. 146. Edit. Pariſ.*

Accedebant & alii viri clari & ſpectati, ut reverentiæ & honoris cauſa in civitatem aſcriberentur, & illuſtri aliquo nomine Romano ornarentur: quemadmodum *Joſephus* Hebræus, ex Palæſtina oriundus; & Ptolemæus, qui de rebus Aſtronomicis omnium optime ſcripſit. Illinc quippe uterque cognomen accepit, Flavii quidem *Joſephus*, Claudii vero Ptolemæus.

Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐνδόξων καὶ ἐλλογίμων ἐποίησαν, ἵνα τῷ τῆς Ρωμης δήμῳ αἰδοῦς ἕνεκα καὶ τιμῆς καὶ αὐτοὶ πολιτογραφῶνται, καὶ ὀνόματος ἀξιῶνται τῶν ἐπισήμων τῆς Ρώμης· ὥσπερ ἐκ τῆς Παλαιστίνης Εβραῖος Ἰώσηπος, ἐκ Πτολεμαΐδος ὁ κεράσας πάντων τὰς Ἀστρονομικὰς συγγραψάμενος ὑπόθεσις. ὁ μὲν γὰρ Φλάβιος ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται, ὁ Ἰώσηπος· ὁ δὲ Κλαύδιος, ὁ Πτολεμαῖος.

CXVII. *Matthæus Monachus ſive Blaſtares in Syntagmate Canonum, p. 201. Edit. Bevereg.*

Hebræorum doctiſſimi, illique præſertim qui Judæam incoluere, ut *Joſephus* atque Philo, ſummi uterque philoſophi, legale Paſcha ante æquinoctium nequaquam celebrandum eſſe judicabant.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τῶν Εβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος ἦν Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρες φιλοσοφίας ἁπάσης ἐπ' ἄκρον ἐληλακότε, οὐκ ἄνευ δεῖν φασὶ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα.

SÆCULO XV.

CXVIII. *Wernerus Rolewink in Faſciculo temporum, p. 39. b. Edit. Francof.*

Joſephus, Hiſtoriographorum nominatiſſimus, clarus habetur, natione Judæus. Verum [f] libri ejus in multis locis vitio Scriptorum ac longitudine temporis corrupti ſunt.

CXIX. *Hartmannus Schedelius in Chronico, p. 110. Edit. Norimberg.*

Joſephus Judæus, dictus Flavius, Sacerdos, & Mattathiæ ejus gentis Sacerdotis filius, Hiſtoricus quidem celeberrimus, multarumque rerum peritiſſimus: vir ſane bonus & egregius, qui de Chriſto optime ſenſit. Is, cum ſingularis eruditionis eſſet, de *Judaica Captivitate* ſcripſit libros VII. de *Antiquitatibus Judæorum* XX. & duos *adverſus Apionem Grammaticum*. atque alia poſt ſe reliquit Scripta: quæ omnia à Rufino Aquilegienſi poſtea in Latinam linguam tranſlata fuêre.

SÆCULO INCERTO.

CXX. *Theodorus Meleteniota in proœmio in Aſtronomiam, Edit. Pariſ.*

A Sethi quidem, Adami liberorum unius, poſteris hæc eſt omni veneratione major inventa diſciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati conſona docent: idque *Joſephus*, veritatis ſtudioſus profecto & amans, Antiquitatum Judaïcarum libro primo ſcripſit.

Εὑρηταί γε μὲν τὸ τοιοῦτον ὑπερέμενον ὄντως μάθημα παρὰ τοῦ Σήθ, ἑνὸς τῶν ἡμῶν Ἀδὰμ ἀπογόνων· ὡς ὅ τε πάλαιος ἐκ πάτρων λόγος ἔχει, καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν Αρχαιολογίας συγγέγραφεται.

CXXI. *Anonymus è Cod. Reg. 721. apud Cotelerium in notis ad PP. Apoſtol. p. 339.*

Quartus denique liber, illud *Rationem imperare affectibus*, & martyrium obitumque pro lege divina ſuſceptum à Sanctis ſeptem fratribus una cum matre & præceptore tradens diſerte, Judæum *Joſephum* habere conſcriptorem opinionem præbet.

Ἡ δὲ τετάρτη, τὸ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορα τῶν παθῶν εἶναι τὸν λογισμὸν, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου μαρτυρίαν καὶ πλοῦτὸν τῶν ἁγίων ἑπτὰ ἀδελφῶν σύν τε μητρὶ καὶ τῷ διδασκάλῳ τραυότερον διαγορεύσαι, Ἰώσηπον εἶναι συγγραφέα τῆς Ἰουδαίων ὑπόνοιαν παρέχει.

CXXII.

[f] De *Græcis* an de *Latinis* noſtri *Joſephi* loquitur, non conſtat. Ea ætate *Verſiones* omnium fere in manibus erant.

TESTIMONIA.

CXXII. *Anonymi Commentarius Rerum Jacobi Dei fratris, in Auctario noviſſimo Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, p. 526.*

Τὰ μέντοι κακῶν ἔσχατα μετὰ τὸν Ιακώβου πλοῦτον Ιουδαίοις κατέλαβε. Ὃς μάρτυς αὐτῶν ὁ Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

Cæterum poſt Jacobi necem mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

CXXIII. *Eucherius Epiſcopus in Epiſtola ad Fauſtinum Presbyterum de Locis Sanctis, in Bibl. Nov. MSS. P. Labbei, Tom. I. p. 666.*

Sed etiam *Joſephus*, nobilis Hiſtoricus Judæorum, ſitum totius regionis refert: cujus relationem huic epiſtolæ inſerendam putavi, ut veritatem ſtudioſe inquirentibus majorem Judæus relator de Judææ ſitu fidem faceret.

CXXIV. *Computiſta quidam inter MSS. Digbæana in Bibl. Bodl.*

Joſephus edidit *Antiquitatum* libros XX. Ab initio Mundi uſque ad Domitiani annum XIV. annos V. DCV. ſupputat.

Freculpho Lexovienſi, Vincentio Bellovacenſi, aliiſque nonnullis locum inter Teſtimonia non dedimus, quod fere ad verbum exſcribant Hieronymum.

Ne vacua eſſet hæc pagina virorum poſt Litteras renatas doctiſſimorum judicia de *Joſepho* ſubjiciemus.

Joſephus Scaliger in Prolegomenis ad Opus de Emendatione Temporum, p. 17.

DE *Joſepho* nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, quam omnibus Græcis & Latinis.

Quod judicium adeo verum eſt, ut ne ipſi quidem ſucceſſerit Scaligero *reprehendiſſe aliquot in locis* Joſephum. *Iſ. Voſſius in Chronol. Sacra, c. 10. p. 137.*

Idem ibid. p. 24.

Joſephum reprehendit [Baronius] omnium Scriptorum veraciſſimum & religioſiſſimum.

Idem in Notis ad Fragmenta Græc. p. 45.

Adeundus eſt *Joſephus*, fidiſſimus, diligentiſſimus & eruditiſſimus Scriptor.

Idem in Elencho Trihæreſium Nicolai Serarii, c. 25.

Certe Bellarminus ſatis oſtendit nullum guſtum ſe habere Scriptorum *Joſephi*, ut neque conditor Annalium, qui in rebus Herodis & Belli Judaici maluit credere —— Euſebio, quam *Joſepho*, ſcriptori vernaculo, ex fide oculata aut ex Actis Herodis omnia ſcribenti.

Iſaacus Caſaubonus in Exercitationibus ad Baronium, Exercit. I. n. 3.

Joſephi amor veri notiſſimus, fides conſtantiſſima, niſi quid illi fortaſſe humanitus contigerit. —— cui ad penitus cognoſcenda illa, de quibus ſcribebat, omnia præſidia abunde ſuppetebant.

Daniel Heinſius in Ariſtarcho Sacro, p. 768.

Quod à *Joſepho*, maximo ſcriptore, libro Antiquitatum ſecundo, de barbaris dicitur, —— de antiquis quoque Patriarchis verum eſt.

Hugo Grotius ad Daniel. V. 31.

Joſepho magna fides haberi debet in rebus Herodis Magni, & deinceps. Item ubi externos auctores, non ubi Judæos, multa in Hiſtoria contra verum ſomniantes, ſequitur.

Idem ad Mat. V. 21.

Joſephus, quem patrii moris nihil latuit, ——.

Idem ibid. XIV. 3.

Joſephi ſumma fides & diligentia, & quæ paſſim in eo apparet intima cognitio rerum familiæ iſtius [Herodis] meretur, ne quid temere contra eum pronuntiemus.

Idem ad Luc. II. 2.

Qui *Joſephum* tam diligentem rerum Judaicarum inquiſitorem, & cui Romana quoque Archiva patuerunt, deceptum putant, eos ipſos valde decipi arbitror.

Richardus Montacutius in Analect. Diſſertationum Eccleſiaſticarum, Diſſert. II. §. 2. p. 45, 46.

Fatentur omnes, Cardinali [Baronio] excepto, poſtquam receſſerimus ab Hiſtoria Sacra; ἀξιοπιστότατον ſemper habitum [*Joſephum*] rerum ſuæ gentis enarratorem.

Claudius Salmaſius de Trapezitico Fœnore, p. 103.

Rabbini omnes in alia ſunt ſententia & *Joſephus* ipſe, cujus auctoritatem pluris facio quam omnium Rabbinorum.

Dionyſius Petavius de Doctrina Temporum, X. 65.

Nobis facem præfert *Joſephi* præſtantiſſimi Scriptoris hiſtoria, qui unus Herodis initia reſque geſtas fideliſſime perſcripſit.

Samuel Bochartus in Geographia Sacra, II. 26. col. 137.

Fatendum eſt nos [*Joſepho*] plurimum eo nomine debere, quod * ſuæ gentis Hiſtoriam ſumma fide & ſedulitate ſcripſit.

Iſaa-

* In exoticis tamen illi non temere eſſe credendum cenſuit.

Iſaacus Voſſius ſub finem Reſponſionis ad Schotanum, p. 428.

Ad *Joſephum* dein calamum transfers, & ſcriptorum omnium accuratiſſimo & veritatis amantiſſimo dicam intendis.

Antonius Pagius in Apparatu Chron. ad Baronii Annales, p. 25.

Sed quis melius ſcire potuit quam *Joſephus?* Erat natione Judæus, Hiſtoriæ Judaicæ peritiſſimus, & ipſius Herodis tempori valde proximus, atque in geſtis ejus ſtudioſius perquirendis ac deſcribendis omnium diligentiſſimus.

Idem ibid. p. 32.

Joſephus rerum Judaicarum teſtis omnium optimus.

Idem ibid. p. 36.

Sed nunc inter eruditos fere convenit, *Joſephum* fuiſſe Hiſtoricum diligentiſſimum, magnamque fidem & eruditionem in iis quæ narrat elucere.

Idem in Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii, Vol. I. p. 13.

Joſephus accurate Herodis Hiſtoriam ex Romanis Auguſteæ ætatis ſcriptoribus, qui injuria temporis intercidere, exſcripſit.

Henricus Noriſius de Anno & Epocha Syro-Macedonum, p. 55.

Joſephus omnium accuratiſſime tempus imperii Galbæ, Othonis, ac denique Vitellii adnotavit.

Notæ Librorum ex quibus profecimus.

1. *Baſ.* Editio princeps Baſileenſis.
2. *Big.* Lectiones, quas vir Illuſtris Emericus Bigotius è codicibus perantiquis deſcripſit.
3. *Bod.* Codex Pembrochianus in Bibliotheca Bodlejana
4. *Busb.* Exemplar Busbequianum in Bibliotheca Cæſarea.
5. *Cæſ.* notat codicem in Bibliotheca Cæſarea, cujus Lectiones aliquot notavit Lambecius in Comm. l. 8. p. 37.
6. *Caji* Codex D. Caji apud Cantabrigienſes, cujus lectiones Hudſono dono miſit *J. Dawſon* de Haſlingfield in agro Cantab.
7. CA. in lib. de Macc. notat Cod. Cantuarienſem.
8. *Car.* Joſephi Μαχαβαϊκὸν è MS. vetuſtiſſimo Caroli I. Regis Angliæ, quod Alexandrinum etiam vocatur.
9. *Caſ.* Lectiones veteris Codicis Regis Galliæ, quas manus carpſerat Iſ. Caſauboni.
10. *El.* Liber *MS.* è Bibliotheca Viri venerabilis J. Mori Elienſis Epiſcopi.
11. *G.* Genevenſis Editio, excuſa A. D. 1611.
12. *Gall.* Cod. al. in Bibliotheca Regis Galliæ.
13. *Hafn.* Varietates Codicis Hafnienſis, quas olim huc tranſmiſit D. Wandalinus.
14. *Hen.* Codex Hennebergenſis, aut Schleuſingenſis.
15. *Lipſ.* Membranæ Lipſienſes.
16. *L. B.* Codices Lugduno-Batavi, præſtantiſſimi, quondam Iſ. Voſſii.
17. *Med.* Lectiones Mediceæ, à Bigotianis diverſæ.
18. *NC.* Bonæ notæ Exemplar in Collegio Novo apud *Oxonienſes*.
19. *Pet.* Variantes Lectiones Schedarum Peireſcianarum, quas Sam. Petitus notaverat in Comentariis MSS. in Bibliotheca Bodlejana adſervatis.
20. *Rhed.* Liber Rhedigerianus apud Vratiſlaviam.
21. *Roſt.* Lectiones Cod. Roſtgardienſis Dani V. C.
22. *Ruald.* Lectiones quædam Vaticanæ opera Rualdi Harlemenſis.
23. *Samb.* Sambuci Exemplar, quod nunc ſervat Bibliotheca Cæſarea.
24. *Vat.* Lectiones aliæ Vaticanæ ab Hudſono ære ſuo comparatæ.
25. *Voſſ.* Lectiones Codicum Iſ. Voſſii.

Exemplaria Latina, Rufino & Epiphanio Interpretibus: ut & Notæ Boſii, Reineſii, Petiti, & aliorum, ita exprimuntur, ut nulla egeant explicatione.

FLA-

FLAVII JOSEPHI OPERUM
TOMO I. II. & III.

Hæc continentur.

TOMO I.

Flavii Josephi Antiqu. Jud. Libri XX. Pag. 1--982

TOMO II.

Flavii Josephi Liber de Vita sua 1---40
——— ——— *Libri VII. de Bello Judaico.* 41---436
——— ——— *Libri II. Contra Apionem.* 436---496
——— ——— *Liber de Maccabæis* 497---520

SEQUUNTUR DEINDE IN EODEM

TOMO II.

Variæ Lectiones in Fl. Josephi Libr. VII. de Bello Judaico, ex Codicibus Gallicanis. 1---56
Jo. Albert. Fabricii curæ auctiores de Fl. Josepho. 56---71
Præfationes Editt. Antiqu. 72---77
Thomæ Ittigii Prolegomena & alia, ab eodem Josephi sui Editioni addita. 78---156
Collatio Fl. Jos. Lib. de Maccabæis, de Vita sua &c. cum Cod. Parisiensibus &c. 157---181
Excerptum ex Institution. Hist. Frankenbergii. 182---185
Caroli Daubuz Libri II. pro testimonio Flavii Josephi, de Jesu Christo. 186---232
Epistolæ XXX. Philologicæ & Historicæ de Flavii Josephi Testimonio, quod Iesu Christo tribuit. 233---286
Petri Brinck Chronologiæ & Historiæ Fl. Josephi Examen. 287---304
I. B. Ottii Animadversiones in Fl. Josephum & Specimen Lexici Flaviani. 305---323
Chr. Cellarii Dissertatio de Historia Herodum contra Harduinum. 324---330
Chr. Noldii Historia Idumæa, sive de Vita & Gestis Herodum. 331---401
Ezech. Spanhemii Stemma & Prosapia Herodis Magni; Chronologica Josephi; suspecta in eodem & notanda verba; Notæ ad priores Fl. Josephi Libros, &c. &c. 402---423
Collationes MSS. Reg. Paris. &c. ad Fl. Josephi Libros XX. Antiq. & ejusdem Vitam. 424---481
Index I. Auctorum, quorum testimonio utitur Josephus. 482
Index II. vocum Græcarum, quæ apud Josephum occurrunt. Index III. Geographicus, Regionum, Urbium &c. &c. Index IV. Rerum amplissimus; & denique V. Auctorum, qui in Notis illustrantur, notantur, emendantur. 483. usque ad finem.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΠΡΩΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO PRIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Proœmium, operis universi rationem reddens,*
2. *Mundi constitutio, & Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami, & decem ab eo ætatibus usque ad diluvium.*
4. *De diluvio; & quomodo Noë, in arca cum familia servatus, habitavit in campo Sennaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hoc evenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.*
7. *Quod gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.*
9. *Quod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.*
16. *Quomodo è Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; & nativitate eorum.*
19. *De Jacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: & ut uxorem illic duxit, & duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura ejus in Hebrone.*

α'. Προοίμιον [b] περὶ τ ὅλης πραγματείας.
β'. [c] Η τ κόσμ σύστασις, [d] καὶ διάταξις τ στοιχείων.
γ'. Περὶ [e] τ γένους Ἀδάμ, & [f] τῶν ἀπ' αὐτ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τ κατακλυσμ.
δ'. Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· & ὃν τρόπον [g] Νώε, σωθεὶς [h] ἐν λάρνακι μ τ συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ [i] Σεναάρ πεδίῳ.
ε'. [k] Ως πύργος, ὃν & παῖδες αὐτ ἐφ' ὕβρ τ Θεοῦ ᾠκοδόμουν, κατέπεσεν· & ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· & ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.
ς'. Ως οἱ Νῶέ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην [l] ἐπῴκησαν.
ζ'. [m] Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.
η'. [n] Πῶς [o] Ἀβραμος ὁ προγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δὲ Ἰουδαίων λεγομένην.
θ'. Οτι, λιμοῦ τὴν Χαναναίων καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν [Ἀβραμος·] καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.
ι'. [p] Ηβρα Σοδομιτῶν, Ἀσσυρίων ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖς.
ια'. Ως Ἀβραμος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβεν, ἀφείλετο.
ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς καταστρέψας, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.
ιγ'. Περὶ Ισμαήλου τ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτ Ἀράβων.
ιδ'. Περὶ Ισάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς.
ιε'. Περὶ Σάρρας τ τοῦ Ἀβράμου γυναικὸς, & πῶς τ βίον κατέστρεψεν.
ις'. Ως ἐκ [q] Χετούρας, Ἀβράμου γαμηθείσης, [r] τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Ἀράβων ἔθνος ἐγένετο.
ιζ'. Περὶ τ Ἀβράμου πλούτου.
ιη'. Περὶ τῶν Ισάκου υἱῶν, Ησαύου & Ιακώβου, & γνώσεως αὐτῶν & διατροφῆς.
ιθ'. Ιακὼβος φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ [s] τ ἐκ παιδὸς φόβον· [t] & ὡς γήμας ἐκεῖ, & δώδεκα γενομένους παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.
κ'. Ως Ισακ πλούτησας ἐτάφη ἐν Χέβρωνι.

a Ita *Samb.* τῷ πρώτῳ λόγῳ *Vat. Basᵢ. G.*
b Ita *Samb.* nulla hisce litera numerali affixa, sed sequentibus ad hunc modum, α'. Η τ κόσμ ——. β'. Περὶ γένους ——. & sic deinceps, ut proœmio non numerato capita sint duntaxat XIX. In *Edit. Basᵢ.* & *G.* τὴν αἰτίαν τ συγγραφῆς καὶ τ σκόπον αὐτῆς προείχον.
c Ita *Samb.* Τίς ἡ *Vat. Basᵢ. G.*
d Sic in *Samb.* & *Vat.* in *aliis* ἡ διάτ.
e Ita *Samb.* τ non agnoscunt *alii.*
f Ita *Samb.* & *Vat.* τ αὐτῷ *alii.*
g Νῶε *Samb. Vat.* & LXX. Νῶχος *Basᵢ. G.*
h Ita *Samb.* & *Vat.* ἐν deest in *aliis.*
i Ex *Samb.* & *Vat.* Σεναάρ B. G. & LXX.
k Ita *Samb.* & *Basᵢ.* ὧδε τ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀκριβείας τ ἀνθρώπων *Vat. G.*
l Κατώκησαν *Vat.*
m Ως τ ἰδιῶν *Vat.*
n Ita *Samb.* Πῶς Ἀβραμ *Vat.* Ως Ἀβραμος *alii.*
o Aspirate in *Cod. Samb.* & in LXX. *Interpretum* Editione *Grabiana.*
p Ita *Samb.* & *Vat.* Η τ Σοδομιτῶν ἀφθορος, Ἀσσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων *Basᵢ. G.*
q Sic *Samb. Vat.* & LXX. *Interpr.* Ex *Samb.* refinxi. τὸ Τρωγλοδυτῶν χωρος ἐγένετο *alii.*
r Ita *Samb.* τ παιδικτοῦ *Vat. Basᵢ. G.*
s Ita *Samb.* & *Vat.* Σεμεχὼ B. G. & LXX.
t Sequentia adjeci ex *Samb.* & *Vat.*

[a]Φ Λ. [b]Ι Ω Σ Η Π Ο Υ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[c]Β Ι Β Λ Ι Ο Ν Π Ρ Ω Τ Ο Ν.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνου [d]ἐτῶν ,γωλγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER PRIMUS:

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

---

[c]ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βυλομένοις ἀ μίαν, ἀδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴ ἀπυδῆς γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, κ) ωλεῖσον ἀλλήλων διαφερούσας. τινες μὲν γὰ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, κ) τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡμερώμενοι δόξαν, ὑπὲ τῦτο τὸ παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν· ἄλλοι δ', χάριν ἐκείνοις φέροντες ὡν ἕνεκεν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸ [f]εἰς αὐτὴν πόνον κ) τὴν δύναμιν ἐπίστανται· εἰσὶ δ' οἵτινες ἐβάδησαν ἐπ' [g]αὐτῆς τὸ πραγμάτων τὸ ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα χρὴ δηλόν ὡς ωλείστας ἐβλάβειν· πολλὰς δὲ κ) χρησίμων μέγεθος πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, πρόσηψε τὴν ωρὸς αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τύτων δὴ τὸ ωρωτερημένων αἰτιῶν αἱ πλείσταις δύο καιροὶ συμβεβήκασι. τὸ μὲν γὰ ωρὸς τὸς Ρωμαίυς πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ιυδαίοις γενόμενον, κ) τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, κ) τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρα μαθὼν, ἐδιάθλιω ἐκδιηγήσασθ, δεὶ τὸς ἐν τῷ γράφειν [h]λυμαινομένυς τὴν ἀλήθειαν.

β'. Ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν [i]ἐγχείρησιν πραγματείαν, νομίζων ἅπασι [k]φανεῖσθ τοῖς [l]Ελλησιν ἀξίαν ἀπυδῆς. μέλλω γὰ ωλείονα ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, κ) τὴν διάταξιν ἐξ πολιτεύματος ἐκ τῦ Ἑβραϊκῶν [m]μεθηρμηνευμένην γραμμάτων. ἤδη μὲν ὢν κ) ωρότερον [n]διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον, δηλῶσαι· τίνες ὄντες [o]ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιυδαῖοι, κ) τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ ωρὸς [p]θεοσέβειαν κ) τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· ὅσους τε ωο-

PROOEMIUM.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, eos non unam nec eandem ſtudii ſui cauſam rationemque habere video: ſed plures, eaſque plurimum inter ſe differentes. Quidam enim, ut eloquentiam oſtentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc diſciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus ſcriptionem inſtitutam eſſe contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, ſuſceperunt: ſunt quos ipſa rerum neceſſitas adduxit, ut quibus gerendis interfuerant, eas ſcripto complectentes memoriæ proderent: multos etiam magnitudo rerum utilium, in obſcuro latentium, perpulit, ut narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex his jam dictis cauſis poſtremæ duæ mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judæi cum Romanis habuimus, ac res eo geſtas, ac quem eventum nactæ ſunt, experientia cognoſcens, ediſſerere coactus ſum, ut eos revincerem, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. *Hiſtoriarum ſcopus non unus.*

2. Præſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus viſum iri induſtria dignum. Comprehendet enim univerſam noſtram Antiquitatem, & reipublicæ conſtitutionem, ex Hebraïcis literis tranſlatam. Cogitaveram equidem & ante, jam tum quum *Hiſtoriam Belli* ſcriberem, docere; qui à prima origine Judæi, quam varia fortuna uſi, & ſub quali Legiſlatore ad cultum Dei cæteraſque virtutes inſtituti, quibuſque bellis per tot ſæcula geſtis, inviti ad po- *Antea Bellum, nunc Origines patrias ſcribit Joſephus.*

---

a Φλ.] *Nonnullis* Φλαβίῳ, *aliis* Φλαυίῳ dicitur. prænomine hoc accepto, quod aliis quoque ſolenne fuit, à *Flavio Veſpaſiano*, qui civitatem ei conceſſerat. Vide *Teſtimonia*, p. 10. & 14.

b Ιωσήπου] Ιωσήππου ſcribitur, ut & Ιώσιππος & Ιώσιπος &c.

c Βίβλιον Πρῶτον.] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* λόγος πρῶτος *Baſ.* & *G.*

d Ετῶν ,γωλγ'.] Sic *Big.* & *Gall.* 1. aliis ,αωλγ'. ,ωλγ & ,γμ. Reponit *Iſ. Voſſ.* ,ψλγ'. *E. Bernardus* ,χλγ'. In *Codd. latinis* verſionis *Epiphanii*, MMMCCXLVI. MMMCCLVI. MMDCCCCLXII. & MMXXXII. Tanta in *numeris*, ex ſcribarum incuria, repetitur diverſitas. in Editione *E. Bernardi* numerus nihil ab *Hudſ.* abit, ſed in Notis inſuper adnotatur *Hen.* & *Busb.* locum efferre Chiliadibus eraſis.

e Προοίμιον.] Προοίμιον ἁπάσης πραγματείας *Samb.* ad Marg. Προοίμιον τῆς αἰτίας τῆ συγγραφῆς, κ) σκοπὸς αὐτῆς ἐδείκνυ. Κεφ. α'. *Baſ. G.* Abſunt illa codd, *Hen.* & *Big.* Bern.

f Εἰς αὐτὴν.] Εἰς ταύτην *Caſ.* εἰς τ' αὐτὴν *Samb.* Bern.

g Αὐτῆς τῆ πραγμάτων τῆ ἀνάγκης,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τῆ τῆ πρ. ἀνάγκης *Baſ.* & *G.* αὐτῶν τῆ πρ. ἀνάγκης *Hen.*

h Λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.] Λυμ. τῇ ἀληθείᾳ *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* phraſi proba atque Attica. *Bern.* ut conſtat ex *Suida*, v. λυμαινόμενοι.

i. Ἐγχείρησιν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* πρόχειρησιν *Samb. Vat.* & *Caſ.* (addit *Bern.* & Cod. quidam *Ital.* haud male) ἐπιχείρησιν *Baſ.* & *G.*

k Φανεῖσθ] Φανεῖσαι *Vat.*

l Ελλησι] Forſan voce Ελλησι Ethnici omnes, non Græci ſoli ſunt intelligendi.

m Μεθηρμηνευμένων] *Al.* μεθερμηνευομένων. ſcil. *Big. Samb.* & *Caſ.* ut notavit *Bern.* prout editum eſt, aliter vero ut in N. *Hen. Baſ. G.*

n Διενοήθην] Διενόουν *Hen. Vat.* διενόουν.

o Ἐξ ἀρχῆς] Abeſt à *Vat.*

p Θεοσεβειαν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* ἀσέβειαν, *alii.* ſcil. *Samb. Baſ. G.* Bern. Ibid. κ) ἄσκησιν τῆ ἀρετῆς ἄσκησιν *Hen.*

poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti. Sed quoniam illud in opere ei proprie dicato exorſus uſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut uſu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnities mihi inceſſit, tantam materiam in alienam & peregrinam linguam traducturo. ſed fuerunt qui hiſtoriæ deſiderio ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum vero rerum geſtarum notitiæ in primis avidus; ut qui ipſe, in maximis negotiis & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem, ſtudiumque veritatis inconcuſſum præ ſe tuliſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum utile aliquid & honeſtum molientium fautori, pudefactuſque videri ignaviam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod & illud mecum etiam atque etiam reputaveram, quod majores olim noſtri exteris ſua benigne communicare voluerint, & Græcorum nonnulli res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrarint.

Epaphroditus Neronis libertus, & herus Epicteti.

3. Comperiebam utique quod Ptolemæorum ſecundus, rex maxime diſciplinis libriſque collegendis deditus, magnopere contenderit Legem noſtram reique publicæ ex ea conſtitutionem in Græcum ſermonem tranſferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quiſquam noſtrorum Pontificum, hanc Regi iſti non inviderit utilitatem: reclamaturus omnino, niſi mos patrius nobis exſtitiſſet, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde & mihimet convenire putavi, ut & Pontificis noſtri imitarer magnanimitatem, & hodie quoque permultos diſcendi cupiditate Regis illius ſimiles eſſe exiſtimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, ſed Legem ſolam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam miſſi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur; & diverſi quidem in his inopinati caſus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæque Rerumpublicarum mutationes. In univerſum autem ex hac potiſſimum hiſtoria legentibus licet cognoſcere, quod his qui Dei

Legis Moyſaicæ verſio Græca Ptolemæo exponente.

Eleazarus P. M. & juſti illius Simonis fil.

An. 5000. hiſtoriam amplectuntur Biblia Hebraïca.

λέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, [q] εἰς τ πλουτοῦν ἄκοντες τοὺς Ρωμαίους κατέσησαν. [r] ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοὶ ἡ τῆδε τ λόγου ἐπιβολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον [s] χωρίσας τῆς ἰδίας ἀρχαίας αὐτὸ ἐς τὴν πάλαι τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνου δ' ἐπιόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοουμένοις, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις [t] ἐγένετο πολλαπλῶν μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ [v] ξένης διαλέκτου σαφήνειαν. ἦσαν δέ τινες οἳ πόθῳ τ ἱστορίας ἐπ' αὐτοῖς με [x] πρύτερον· καὶ μάλιστα δὴ πάντων [y] Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, [z] διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμαστὸν [a] ἐπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν, καὶ προαιρέσεσιν ἀρετῆς [b] ἀμεταπίπτοντον. τούτῳ δὴ πεισθέντι, [c] ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν τι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξειμι ῥαθυμίᾳ πλέον [d] ἢ τῷ θεῖ [e] τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι [f] κἀκεῖνο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος [g] ὡς παρέργως, θεῖ τι τ ἡμετέρων προγόνων, [h] οἳ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, καὶ θεῖ τ Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, [i] ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς θεῖ παιδείαν καὶ [k] βιβλίων συναγωγὴν ἐσπούδασας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τ πολιτείας, [l] εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν· ὁ δ' τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἀνδρῶν [m] ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος, τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἐπολαῦσαι τ ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε· πάντως ἀντιπρὸ ἂν εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν, τὸ μηδὲν [n] ἔχειν τ καλῶν ἀπόρρητον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τ μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον· τῷ βασιλεῖ δ' πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· ἀνδρὶ γὰρ πᾶσαν σκέψιν ἔφη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα [o] τὰ δ νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες διὰ τὴν ἐξήγησιν [p] εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δέ ἐστι [q] τὰ δηλούμενα διὰ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ [r] πενταχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς [s] περιειλημμένης· καὶ παντοίαι μέν εἰσι παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δ' τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σπουδαιότατον [t] δ' μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τ ἱστορίας, ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, [v] ὅτι μὲν τοῖς Θεοῦ γνώμῃ καταπολεμηθεῖσι,

---

q Εἰς τ] Εἰς τὸ *Hen.*

r Ἀλλ' ἐπεὶ μείζων] *Al.* ἐπειδὴ μείζων ἐμοὶ ἡ δε λόγου τῆδε προβολὴ, κατ' αὐτόν. Sed ita ut editum *Big.*

s Χωρίσας τοῖς ἰδίαις ἀρχαίας αὐτὸ] Ita *Big.* & *Samb.* χωρήσας τοῖς ἰδίαις αὐτῶν ἀρχαῖς *Baſ.* & *G.* χωρίσας τοῖς ἰδίαις τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ τῷ *Vat.*

t Ἐγένετο] Ἐγένετο *Baſ.* & *G.*

v Ξένης] *Al.* ξένῃ *Hen. Baſ. G.* Si itaque Græca lingua ipſi ξένη fuit Ἑβραϊκὸς, quæ lingua patria ipſi & domeſtica eſſe potuit niſi Hebræorum ſermo, qualis tunc erat. Unde accedere illis non poſſumus, qui Joſephum linguæ Hebrææ imperitum fuiſſe exiſtimant, quoniam videlicet in vocibus Hebræis convertendis in Græcum ſermonem errare nonnunquam dicitur. Ceterum ξένης invenitur in codd. quibuſdam MSS. ut ad Ἑβραΐδα referatur. *Rel.*

x Πρύτερον] Ita MSS. omnes πρόπαλαι ον in *Editis.*

y Ἐπαφρόδιτος,] De eo videſis quæ congeſſit Cl. *Car. Dauboz* in parte tertia Lib. 1. *pro Teſtimonio Fl. Joſephi de J. Chr.*

z Διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις] *Vat.* Διαφερόντως δ' Διαφόρων ἐμπορείας.

a Ἐπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* θαυμαστὸν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν *Baſ.* & *G.* φύσεως ἐπιδειξάμενος. *Hen.*

b Ἀμεταπίπτοντον.] Ἀμεταπότατον. *Big.*

c Ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν] Sic MSS. ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν in *Editis.*

d Ἢ τῷ θεῖ,] Ἢ τὸ π. *Vat.*

e Τὰ κάλλιστα] Τὰ καλὰ *Hen.* ex invidiola. *Bern.* imo & *Vat.*

f Κἀκεῖνο] Ita *Samb. Vat. Caſ.* κἀκεῖνα *cæteri.*

g Ὡς παρέργως,] Sic *Samb. B. G.* & *Caſ.* ὡς ἀλόγως *Big. Vat.* & *Hen.*

h Οἳ] Ita *Samb.* & mox οἵτινες. *Hen.*

i Ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς] Ita fere omnes *MSS.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεύς. *Baſ.* & *G.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ βασ. *Vat.*

k Βιβλίων] Sic *Big. Samb. Hen. Vat.* βίβλων *Baſ.* & *G.*

l Εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν·] Ita in pleriſque *MSS.* εἰς τὴν Ἑλλάδα μετ. *Vat. B.* & *G.*

m Ἀρετῇ] Ἐπ' ἀρετῇ. *Hen.* & *Big.* & *Vat.*

n Ἔχειν] Ita *MSS.* χεῖν in *Editis* ut & mox κεφαυλῷ & μιμεῖσθ.

o Τὰ δ νόμιμα] Hac de re videſis Annott. *H. Valeſii* ad *Euſebii Hiſt. Eccleſiaſtic.* L. V. c. VIII. *Ejuſque* Epiſtolam ad *Jac. Uſſerium* de Verſione LXX. ut & *R. P. Simonii Hiſt. Crit.* in *V. Teſt.* l. 2. c. 2. Id etiam Talmudici tradunt. Male ergo illi, qui univerſum Codicem ſacrum ab τοῖς ὁ verſum putant. *Rel.*

p Εἰς] Ita MSS. omnes, editi πρὸς.

q Τὰ] Delet *Gen.* vocem τὰ. & pro δ habet δ'.

r Πενταχιλίων ἐτῶν] Chronologia Joſephi multum a vera differt: quare ubicunque characteres temporum notat, ad illos attendemus, ut ex omnibus ſimul errores, qui in numeros facile irrepunt, corrigantur, & computus Joſephi manifeſtus fiat. *Rel.* Chronologiam *Relandi* vide pag. ſeq. 3.

s Περιειλημμένης·] Ita plerique *MSS.* ἐμπεριειλημμένης *alii* cum *Baſ.* & *G.*

t Δὲ μάλιστα] Sic *Samb. Vat. Caſ.* οὖν μάλ. & δ' οὖν μάλ. *alii* ut *editi Big.* δ' ὃ μάλιστα. in *Cocc.* exempl. inferius ſcriptum ὧν.

v Ὅτι μὲν τοῖς] *Al.* ὅτι τοῖς μὲν. ſc. *Baſ.* & *Gen.* fruſtra autem hinc νόμοις ſuggerit *Hen.* imo & *Vat.* pro γνώμῃ. *Bern.*

CONSPECTUS CHRONOLOGIÆ FLAVIANÆ.

Chilias annor. I.	*Chilias* II.	*Chilias* III.	*Chilias* IV.	*Chilias* V.	*Chilias* VI.
1.	1000.	2000.	3000.	4000.	
			3023. egred. Abrah. ex Chaldæa annos 75 natus. Antiq. 1. 8.	a Davide ad urbem captam a Babyloniis anni 515. Ant. x. 11.	
			3100.	Ant. 7. ult. 1300. anni a Davide ad Hyrcanum.	
			3197. Iacob migrat in Ægyptum.	4102. templum a Salomone conditum. Antiq. VIII. 2. & ſtetit 470. annos. Ant. x. 11. Ita legendum videtur pro 3102. nam a diluvio ad templum ſunt anni 1444. (ut ibidem ait) & Ant. I. 4. conſtituit annos ad diluvium a mundo condito	
			3200. nam 215. annis poſt ex Ægypto migrat, Ant. II 6.	2656 1444 4100.	
			3197 215 3412.	& ut illi duo in fine locum inveniant, ſcribe 1446, tunc reſultant 4102.	
			3412. exitus ex Ægypto, nam templ. Salomonis conditum a. 592. poſt exitum.	uſque ad Salomonem ab Minæo. 1312. ann. Ant. VIII. 2. & 3.	
			3466. ab hoc anno, quo terra diviſa a Joſua, uſque ad	4359. annis 947. poſt exitum ex Ægypto 10. tribus in Aſſyriam migrarunt. lib. IX. 14. 800. a Joſua 240. a Jeroboam. ibid,	
		2556. 100 annis ante diluvium nati filii Noachi. Ant. I. 5.	3500. captas Hieroſolymas, anni 515. Joſ. Ant. VII. 3.		
			3513. ab Adamo ad templum exuſtum Ant. x. 11. hic alia chronologia utitur.		
		2650. diluvium 2656 anno diluvium contigiſſe ait. Ant. I. 4.	3600.	à captivitate Aſſyriaca 10. trib. ad Babylonicam 130. anni. Ant. x. 11.	5412 947 4359 130 4489. captiv. Babylon.
				a tempore Eliſæi, ad Joſephum 1100. anni. lib. IX. 2. / a Jeſaia ad Cyrum a. 210. Ant. XI. 1.	
		2700.	3700.		
		2800.	3800.	a Jeroboam ad Joſiam 361. anni. lib. x. 5.	
		2900.	3900.		
		2948. Abraham naſcitur annis 292. poſt diluv. Ant. I. 7. 2656 292 2948.		5000. annor. hiſtoriam ſe complexum ſcribit initio lib. 1. contra Apionem.	
		Abrahami egreſſus, nam templum conditum 1020. annis poſt Abrahami egreſſ. lib. II. Antiq. VI. confirmat inter hunc egreſſum & exitum ex Ægypto eſſe annos 430. 2982 430 3412.			

voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi verentur, omnia proſpere ſuccedunt ſupra quam credi poſſit, coſque felicitatis manet a Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti obſervatione diſcedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; & quicquid unquam, juſtum licet, agere inſtituerunt, in inſanabiles deſinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & Legiſlatorem noſtrum probent, an naturam ejus, ut par eſt, conſideraverint, & virtuti ejus convenientes ſemper operationes aſſignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſervans: tametſi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetuſtatem attinet; impune poterat quælibet mendacia conſingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſæcula etiam poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortalium res geſtas, aut leges referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate ſuo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos eſſe polliciti ſumus, neque ſubtrahendo quicquam, neque adjiciendo.

Moyſes ſupra annos bis mille antiquior Joſepho hiſtorico.

Methodus & ratio Pentateuchi Moyſaici.

4. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moyſis Legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio ſubeat, quî factum ſit, ut, quum operis inſcriptio leges latas & res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ei inſeruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia neceſſarium duxerit, vel vitam ſuam recte inſtituturo, vel aliis leges poſituro, ut in primis Dei naturam conſideraret, atque ita, poſtquam opera ejus animo contemplatus eſt, exemplar omnium optimum pro ſua virili imitari & ſectari conaretur. Nam abſque hac ſpeculatione, nec Legiſlator ipſe erit bona unquam mente præditus, neque ſcripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt; niſi ante omnia edocti ſint, quod Deus, cum ſit parens omnium ac dominus, & univerſa intueatur, ſibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circundat calamitatibus. Moyſes itaque, hac doctrina cives ſuos volens inſtituere, non à pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges auſpicatus eſt, ſimiliter atque alii: ſed mentes eorum ad Deum mundique fabricam *contemplandam* attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines; cum jam ad pietatem haberet obſequentes, de cæteris omnibus eis facillime perſuaſit. Alii namque Legiſlatores, fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis tranſtulerunt, multamque dede-

σι, καὶ [x] τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα [y] κατορθῶται [z] πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας περκείται παρὰ Θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τ τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, [a] ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, δρᾶν ἐπιχειρῶσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας [b] τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώμῃ Θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τ ἡμέτερον νομοθέτην, [c] εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως [d] κατενόησε, καὶ τῇ δυνάμει περιέστησε ἀεὶ τὰς πράξεις [e] ἀντίθηκε, πάσης καθαρὸν τ περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τ παρ' ἄλλοις ἀχρήμονα μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον ἐπὶ μικρᾷ χρόνῳ καὶ [f] παλαιότητι, πολλοῖς ἔτεσιν ἀδειαν ψευδῶν [g] πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πληθος αἰῶνος ἀφ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τ Θεῶν, μήτιγε [h] τὰς τ ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τὰς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τ ἐν τ ἀναγραφαῖς περιὼν ὁ λόγος τῷ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ ἀφ' ταύτης [i] ποιήσει τ πραγματείας ἐπηγγειλάμην, ἀφεὶς προθεὶς, ἀφ' οὗ παρελιπόν.

δ'. Ἐπειδὴ [k] ἡ τὰ πάντα κρεῖττον ἐκ τ τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, [l] ὅπως ἂν μή τινες τ ἀναγνωσομένων ἀπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ [m] νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσοῦτον Φυσιολογίας κεχωρίνηκεν. ἰσέον ἂν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, [n] τῷ καὶ τ ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, [o] πρῶτον Θεοῦ Φύσιν καταγνῶναι, καὶ τ ἔργων τ ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, [p] ἵνα παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμήσηται, [q] καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πρᾶξαι κατακολουθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ τούτου ἀπολειπομένῳ τ [r] θείας, ὅτε τ γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον ἕδραν ἀπεδέξασθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεὸς ὢν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς [s] ἔξω δ' βαίνοντας ἀρετῆς [t] μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι [v] Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τ τ νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τ πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις περιποιήσεως· ἀλλ' ἐπὶ τ Θεὸν καὶ τῷ τοῦ κόσμου καταστολὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τ ἐπὶ γῆς ἔργων τοῦ Θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, [x] ὅτε πρὸς τῷ εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας, ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπεισεν. [y] οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις· [z] ἐξακολουθήσαντες, τ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τὸς Θεοὺς τῷ λόγῳ τῷ αἰσχρῷ [a] μετέθεσαν, καὶ πολλῷ [b] πλεο-

x Τὰ καλῶς νομοθετηθέντα] Τῶν καλῶς νομοθετηθέντων. *Vat.*

y Κατορθῶται] *Samb. Caſ.* κατορθῶνται reliqui. *Bern.*

z Πέρα πίστεως.] Ita *Samb. Caſ. Big.* παρὰ πίστιν &c. *Vat.* In *Editis* & *Hen.* MS. πέρα τ πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρ.

a Ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα.] Ex locutione Proverbiali, Θεοῦ παρόντος πᾶν ἄπορον πρᾶγμα, cujus, præter alios, meminit *Syneſius* in *Epiſt.* CXXXVIII.

b Τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ] *Big. Hen.* & *Samb.* παρακαλῶ τοῖς βιβλίοις. *Gen. Baſ.* Bern.

c Εἰ τῷ τε Φύσιν αὐτοῦ ἀξίως] Ita *Big.* & *Samb.* εἰ [εἴτε *Vat.*] τῷ φύσιν ἀξίως αὐτοῦ *Baſ.* & *G.*

d Κατενόησε.] Κατενόητο *Big.* & *Samb. Bern.*

e Ἀντίθηκε.] Sic *Big.* & *Hen.* ἀνατίθεικε *cæteri.* potius lege ἀνατίθηκε. *Hudſ. in Add.*

f Παλαιότητι.] Τὰς παλαιὰς πολλῶ εἴχεν. *Hen.* mala manu. *Bern.*

g Πλασμάτων.] *Al.* πραγμάτων. minus recte. Περιπλάτων *Big.* & *Samb.* ſed in margine hujus comparet πλασμάτων, quod & *Epiphanius* expreſſit. *Bern.*

h Τὰς τ ἀνθρώπων] *Big. Samb. Caſ.* τὰς ἀνθρώπων cæteri. *Bern.*

i Ποιήσει.] Ita *MSS.* ποιήσων in *Impreſſis.*

k Διὰ τὰ πάντα] *Big. Samb. Hen.* ἢ πάντα *Baſ. G. Bern.* (Imo *Big.* δὲ τοι πάντα) An fidem liberaverit, aliorum eſto judicium.

l Ὅπως ἂν μή τινες] Ὅπως μή τινες *Big.* & *Hen.*

m Νόμων καὶ πράξεων] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* περὶ λόγων καὶ πράξεων *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

n Τῷ καὶ τ ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν] Sic ex *Big. Samb. Vat. Hen.* in *Editis* τῷ τ & dein οἰκονομήσειν. *Hen.* etiam μέλλοντα. ut & *Vat.*

o Πρῶτον Θεοῦ φύσιν] Ex *Big.* nam editi tranſponunt Θεοῦ πρῶτον φύσιν.

p Οὕτω] Ita impreſſi, ſed *Big. Samb.* & *Hen.* ἵνα. *Bern.* qui & illud recepit in Contextum. Sed in *Coll.* noſtra *Big.* non apparet.

q Καθ' ὅσον.] *Big.* καθότον.

r Θείας.] Impreſſi θεᾶς. *Bern.*

s Ἔξω δ'] *Al.* Ἐξωθεν δ' *Β.*

t Μεγάλαις περιβάλλει] *Big.* & *Hen.* ἐπιβάλλει· ſed Iſocraticum περιβάλλει cæteri ſcriptorum, impreſſorumque. *Bern. Big.* μεγάλης ἐπιβάλλει. at *Vat.* μεγάλης μεγάλαις ἐπιβ. Adſcriptum erat Collationi, forte μεγαλομεγάλαις.

v Μωϋσῆς βουληθεὶς] Ita in *MSS.* vox Μωϋσῆς deeſt in *Editis.*

x Ὅτε] *Samb. Hen. Al.* ὅτι.

y Οἱ μὲν γὰρ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ μὲν οὖν *Baſ.* & *G.*

z Ἐξακολουθήσαντες.] Ita *Big. Vat.* & *Caſ.* παρακολουθήσαντες *Samb.* ἐπακολ. *Hen. Baſ.* & *G.*

a Μετέθεσαν] Ita *Hen.* reliqui μετέθεσαν. *Bern.*

b Πλεο-

[b] ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης [c] ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸ θεὸν ὑποφήνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης [d] πλεῖστης μεταλαμβάνειν· καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας [e] μηδὲ πιστεύοντας ἀσφαλείτητος ἐκόλασε. πρὸς ταῦτ' οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, [f] ἄδηλον ὅτ' ἄλογον αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὴν μεγαλειότητα [g] τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου [h] δεξιῶς, τὰ δ' ἀλληγορικῶτερον μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' [h] ἐξ ἀφελείας λέγεσθαι συνέφερε, πάντα ῥητῶς ἐμφαίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας [i] ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νυνὶ [k] μὲν ὑπερβαλοῦμαι, θεοῦ δ' διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταῦτα γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δ' [l] ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν ὡδὶ τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωυσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον [m] ἀναγεγραμμένα· ἔχει δ' ὅτως.

runt improbis semet excusandi materiam. at noster Legislator, ostenso Deum virtutem habere puram & defæcatam, homines summa ope niti oportere censuit, ut de ea participent: in eosque, qui neque sapiunt hæc neque credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum lectores obsecro ut hæc nostra examinare velint. Sic enim considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei majestati, ejusque erga homines amori parum congruum esse videbitur. Nam omnia summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita: nonnulla scite quidem innuente Legislatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane & disertim explicante. Horum causas si cui in animo est sigillatim perpendere, ei multa suborietur contemplatio & valde philosophica: quam in aliud tempus differre mecum statuo. Quod si Deus longiorem ætatem concesserit, opere hoc absoluto ad illa quoque perscribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi paucula de mundi fabrica ex verbis Moysaïcis prælibavero. Hæc autem in Sacris literis scripta reperiebam: atque ita se habent. *Opus à Josepho promissum de legis allegoriis.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάκρισις τῶν στοιχείων.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [o] ταύτης δ' ὥσπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν [p] κρυπτομένης σκότει, [q] πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γλυκὺς φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γιγνόμενα τάττα, καταπονήσεις τὴν ὕλαν ὕλαν, [r] διεχώρισε τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ἔνομα ἔθετο [s] νύκτα, τῷ δ', ἡμέραν ἐκάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν ἀρχὴν [t] τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. [v] καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωυσῆς δ' αὐτὴν [x] μίαν εἶπε. [y] τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ [z] δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ [a] αὐτῆς ἐρμηνείαν [b] ἀναβαλοῦμαι. μιᾷ δὴ τάξει, τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν· [c] ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἡδρασε πεπαχυμένον· κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ [d] νότιον αὐτὸν καὶ ὑδῶδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὁρόσων ὠφέλειαν, [e] ἁρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵησι τὴν γῆν, ἀναχέας

CAPUT I. II.

Constitutio mundi, & dispositio Elementorum.

PRINCIPIO creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum sub conspectum non veniret, alta quippe caligine occultata, spiritu autem eam superne permeante, lucem Deus fieri jussit. Quæ cum effulsisset, tota mole considerata, lucem à tenebris secrevit. & tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellavit: & exordium lucis & quietis initium vesperam & manc nominavit. Atque hæc quidem prima dies extitit: Moyses autem unam eam dixit. Cujus rei causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam pollicitus sum me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus & hujusce explicationem differam. Post hæc secunda die cœlum universitati rerum superimposuit, quòd ipsum à cæteris discretum *in sublimi* per se collocatum esse voluerit; crystallumque ei circundans, terræque convenienter humidum ipsum faciens & pluvium, ut imbres essent ad *soli* fœcunditatem. Tertia vero die terram statuit, mari unalios feciisse testantur *Basilius* & *Ambrosius* in Hexaëmeron & *Eustathius Antiochenus*. *Opus Dei hexaëmeron, ex Gen. cap. 1.* *Dies prima.* *Secunda.* *Tertia.*

[b] Ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.] Ita *Codd. MSS.* præter *Hen.* Iste enim & Typographi præferunt ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς π. Sic etiam dudum legerat *Vet. Interpr.*

[c] Ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν in *Editis.*

[d] Πλεῖστης μεταλαμβάνειν.] Μεταλαμβάνειν πλεῖστης *Hen. Bern.*

[e] Μηδὲ πιστεύοντας] Μὴ πιστεύοντας. *Samb.* & *Hen. Bern.*

[f] Οὐδὲν] Abest a *Vat.*

[g] Διεξιῶς] Ita in *MSS. Vet. Interpr.* & apud *Isidorum Pelusiot.* lib. 3. Epist. 19 ἀξίως in *Editis.*

[h] Ἐξ ἀφελείας] Δι' ἀφελείας *Samb. Hen. Bern. Big.* vero *Collatio* mea habet ἐξ αὐθείας, sicut est editum.

[i] Ἑκάσων] Sic *Big.* & *Hen. ἑκάστου reliqui.*

[k] Μὲν ὑπερβαλοῦμαι] Illud μὲν ex *MSS.* Legitur & ὑπερβάλλομαι. In *Coll. Bigot.* scilicet & *Vat.*

[l] Ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη.] *Al.* ἤδη ἐπὶ τ. ἀφ. τ. sed ut editum *Big.*

[m] Ἀναγεγραμμένα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat. γεγραμμένα alii.*

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάκρισις τῶν στοιχείων.] Hoc quidem & cætera scias capitula omnia melioribus libris abesse. *Sambuci* vero codex ad marg. offert, Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων. Tum *Hen.* huc repetit, Φλ. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος πρῶτος. *Bern.*

[o] Ταύτης δ' ὥσπ' ὄψιν] Ita in *MSS.* ταύτην ὥσπ' ὄψιν in *Editis.* Legitur tamen in *Vat.* δι' ὑπόψεως.

[p] Κρυπτομένης σκότει.] Σκότει καλυπτομένης *Hen. Bern. Vat.* etiam duplicans βαθεῖ σκότει καλυπτομένης.

[q] Πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος.] Non dubitandum est quin Josephus per *spiritum* non *spiritum Sanctum* cum Ecclesia vet eri, sed *aërium* quendam *spiritum* intellexerit; quod etiam

[r] Διεχώρισε τό τε φῶς] Ita fere *MSS.* διεχώρησε in *Editis.* τὴν ὕλαν, διεχώρησε τὸ φῶς *Vat.* τὸ φῶς καὶ τὸ σκ. *Hen. Bern.*

[s] Νύκτα.] Vide *Glycæ* Annales, p. 5. *Edit. Paris.*

[t] Τοῦ φωτός] Male editis exciderat τοῦ φωτός. Ferunt enim istud membranæ omnes. *Bern.*

[v] Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη *Bas.* & *G.* αὕτη μιᾶς. (f. μὲν ὧν) ἡ πρώτη *Hen. Bern.* accedit pariter *Vat.* in quo καὶ αὕτη μιᾶς πρώτη ἡμέρα ὧν.

[x] Μίαν εἶπε.] Idem Philo notat de κοσμοπ. Sic μία Σαββάτων pro πρώτη in N. T. videntur Græci μία pro πρώτη aliquando dixisse; quod πρώτη etiam pro πρωΐᾳ usurparetur, vitandi ambigui causa. Solebant Ægyptii & Chaldæi primum diem hebdomadis μίαν appellare, uti Parrhasius observat de septenario dierum numero. Inde reor & Interpretes Alexandrini μίαν habent hoc loco & alibi, ut *Gen.* 18. 13. μιᾷ τῶν μιῶν. Diodorus Siculus lib. XVI. ἀπὸ τῆς μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τῆς τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς, *a prima & quadragesima usque ad tertiam & quadragesimam.* Rel.

[y] Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς] Nihil opus esse istiusmodi vel *Judaïca* vel *Platonica* ἀθεωρησίᾳ, animadversum aliis; cum *unus* hic pro *primo* ponatur. Testatur *Rulæus* pericopen hanc usque ad τῇ δευτέρᾳ τῶν &c. abesse a *Vaticano.*

[z] Δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων] Paulo supra, v. 18.

[a] Αὐτῆς] In *Editis* αὐτῶν.

[b] Ἀναβαλοῦμαι.] *Al.* ἀναβαλλόμενος.

[c] Ὅτ' αὐτὸν] Ita *MSS.* in *Impressis* καὶ αὐτόν.

[d] Νότιον] In *Editis* male νότειον.

[e] Ἁρμοδίως.] Ita *Hen.* (*Vat.*) & *Vet. Interpr.* ἁρμονίως *cæteri.*

undiquaque circumfusam; eademque die continuo plantæ simul & semina è terra sunt exorta. *Quarta.* Quarta vero die cælum sole ac luna aliisque sideribus collustravit: omnia eo motu cieri cursuque ferri jubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines plane indicarentur. *Quinta.* Quinta vero die animantia, cum natatilia tum volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aërem dimisit; ea inter se communione jungens & commixtione, procreandi causa, & ut genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. *Sexta.* Sexta autem die quadrupedum genus creavit, masculum faciens & fœmineum: in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo sunt, Moyses conditum esse dicit: *Septima dies, quæ & sabbata i. e.* requies. septima autem quievisse *Deum*, & ab operibus cessavisse. unde & nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem, Hebræorum lingua, denotat.

Origo generis humani, Gen. c. 2. 2. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo; immisitque in eum spiritum & animam. & hic homo vocatus *Adamus, rufus.* est Adamus: significat autem hoc, lingua Hebræorum, RUFUS, quoniam è terra rufa macerata est factus. talis enim est virgo terra & vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem & fœminam ei ostendens: & his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate & convictu fœminæ, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione perculsum, illi consopito costarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem: ipsamque *Issa, mulier.* adductam ex se formatam agnovit Adamus. Issa autem, Hebræorum dialecto, vocatur mulier. *Eva, viventium mater.* nomen autem istius mulieris erat Evea: hoc enim significat matrem omnium viventium.

Paradisus in oriente, ubi florebant arbores vitæ ac scientiæ. Gen. cap. 2. 3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis, & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, cujus ope dignosceretur quid esset bonum & quid malum: inque hunc hortum introdu-

κατ' αὐτὸν τὴν ἡμέραν. [f] κατ' αὐτὴν ἢ ταύτῃ τὴν ἡμέραν ὅλης φυτά τε Ϲ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. [g] τῇ ἢ τετάρτῃ διακοσμεῖ τὸ μὲν ἥλιῳ Ϲ σελήνῃ Ϲ τοῖς ἄλλοις ἄστροις· κινήσας αὐτοῖς [h] ἐπιστέλλας Ϲ δρόμους, [i] οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν μεταφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ [k] ζῶά τε [l] κατ' αὐτὴν [m] νηκτὰ Ϲ μεταρσια, τὰ μὲν κατὰ [n] βυθοῦ, τὰ ἢ δι' ἀέρος ἀνῆκε· σωθησόμενα αὐτὰ κοινωνίας Ϲ μίξει, γονῆς ἕνεκα, καὶ τὸ ° σωαύξεσθαι Ϲ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ ἢ ἕκτῃ ἡμέρᾳ [p] δημιουργεῖ τὰ τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε Ϲ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ ἢ Ϲ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε. καὶ τὸν κόσμον [q] ἐν ἓξ τοῖς πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς Ϲ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι· τῇ ἢ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι, καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐκεχθέναι. ὅθεν Ϲ ἡμεῖς σχολὴν [r] ἀπὸ τῶν πόνων τῇ ταύτῃ ἀγόμεν [s] τὴν ἡμέραν, τοσαυταρδοῦντες αὐτὴν [t] σαββατα· δηλοῖ ἢ ἀνάπαυσιν, καὶ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. [v] Καὶ δὴ Ϲ Φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο, ἀφὲ τῶν [x] ἀνθρώπων καταστάσεως λέγων ὧδε. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, λαβὼν [y] ἀπὸ τῆς γῆς λαβών· καὶ [z] πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ [a] καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐστὶ, Ἀδαμος ἐκλήθη· σημαίνει ἢ τοῦτο, κατὰ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, [b] πυῤῥὸς, ἐπειδήπερ [c] ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης [d] ἐγεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ [e] παρθένος γῆ Ϲ ἀληθινή. παρέσχεν ἢ ὁ Θεὸς [f] τῷ Ἀδάμῳ κατὰ γένη τὰ [g] ζῶα, θηλειά τε Ϲ ἄρρενα ἀποδειξάμενος· καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς [h] ἔτι Ϲ νῦν καλεῖται. [i] βλέπων ἢ τὸν Ἀδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ὅπως τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἄτως ἔχοντι, μίαν [k] αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελών, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα· καὶ ὁ Ἀδαμος προσχθεισαν αὐτὴν ἐγνώρισεν [l] ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι. [m] Ἰσὰ ἢ, [n] κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα ° τῆς γυναικὸς [p] Εὔα ἦν· σημαίνει δὲ [q] τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ ἢ τὸν Θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι, παντοίῳ [r] τεθηλότα φυτῷ· ἐν τούτοις δ' εἶναι Ϲ τὸ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ Ϲ φρονήσεως, ᾧ [s] διεγινώσκετο [t] τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τι τὸ κακόν·

[v] εἰς

---

f Κατ' αὐτὸν ἢ ταύτῃ] Sic *Samb. Vat.* & *Cas.* κατ' αὐτὸν ἢ τὸν reliqui, ut & *Bas.* & *G. Samb.* & *Cas.* κατ' αὐτὸν ἢ τὸν *Big.* & *Editt.* κατὰ ταύτην ἢ, omisso etiam ἡμέρας, *Henneb.* qua solet fide. Nolo tamen philologos morari, quoties *Henneb.* historiæ hujus membris multis resectis, reliqua novis articulis, quod loquuntur Grammatici, simul connecti jusserit. *Bern.*

g Τῇ ἢ τετάρτῃ] Τῇ τετάρτῃ ἢ *Samb. Bern.*

h Ἐπιστέλλας] *Al.* ἐπιστείλας. sc. *Big. Samb. Hen. Vat.* ἐπιστείλας MS.

i Οἷς ἂν αἱ] *Al.* ὡς ἂν αἱ. & οἷς ἂν καὶ τὰ.

k Ζῶά τε κατ' αὐτὸν νηκτὰ καὶ.] *Vat.* ζῶα νηκτὰ καὶ.

l Κατ' αὐτὸν.] Illa κατ' αὐτὸν non agnoscunt *Hen.* & *Vet. Interpr.* forte παυλοῖα. ut cap. IV. *Cocc.*

m Νηκτὰ καὶ] Ita *MSS. Vat.* νηκτά τε καὶ ια. *Bas.* & *G.*

n Βυθοῦ.] Sic *Big. Sam. Vat. Cas.* βάθῳ *Hen.* βάθους *Bas.* & *G.*

o Συναύξεσθαι] Συναυξάνεσθαι *Editorum* est. Sed aliud *Big. Coll.* & *Vat.* agnoscit.

p Δημιουργεῖ] Ἐδημιουργεῖτο τε *Hen.* & *Vet. Interpr.*

q Ἐν ἓξ ταῖς πάσαις] Delet ὁ *Hen.* Bern.

r Ἀπὸ τῶν πόνων] Ἀπὸ τῶν πόνων σχολὴν ἄγομεν κατ' αὐτὸν *Hen.* Bern.

s Τὴν ἡμέραν.] Delet *Vat.*

t Σάββατα.] Credi posset Josephum ad vocem שבתא respexisse: sed malim ad usum suorum temporum, quando Σάββατα, & Σαββάτων ἡμέρα de uno Sabbatho dicebatur. *Rel.*

v Καὶ δὴ καὶ Φυσιολογεῖν Μωϋσῆς] *Vat.* Μωϋσῆς ἢ ἐφυσιολογεῖ & quatuor sequentes voces non agnoscit.

x Ἀνθρώπου καταστάσεως] Τῆς τοῦ ἀνθρώπου *Samb.* Corruptor autem Josephi in Cod. *Hen.* minute, Μωυσῆς ἢ φυσιολογεῖ ἀφὲ τοῦ ἀνθρώπου. *Bern.*

y Ἀπὸ τῆς γῆς λαβών.] *Samb.* & *Epiphan.* λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς in reliquis. *Bern.*

z Πνεῦμα] Nota distingui πνεῦμα hominis & ψυχὴ. Ψυχὴ tribuit bestiis cap. 4. *Rel.*

a Καὶ ψυχήν.] *Hen.* subdole τῷ καὶ ψυχήν. *Bern.*

b Πυῤῥὸς.] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* & ita correxit *Cocc.* πύῤῥον reliqui. Vide *Vossii* Etymolog. v. *Homo.*

c Ἀπὸ τῆς] *Vat.* ὅτι ἀπὸ τῆς.

d Ἐγεγόνει.] Operæ *Bas.* ἐγεγόνη, formam Atticam præferunt. *Bern.*

e Παρθένος γῆ] Ἀδάμα, παρθενικὴ γῆ, *Hesychio. Virgo terra* apud *Tertull.* p. 372. *Edit. Rigalt.* Sic *uvæ virgines, charta virgo* apud *Horat.* & apud *Martial.* pro *intacta.*

f Τῷ Ἀδάμῳ] *Vat.* ἀνῷ.

g Τὰ ζῶα.] Ζῶα sine articulo in *Cas. Vat. Hen.* Subin ἄρρενα scribunt *Samb* & *Cas.* sicut Atticistæ. *Bern.* sequentes quatuor voces absunt a *Vat.*

h Ἔτι καὶ νῦν καλεῖται] Ergo non credidit linguam Adami interiisse, uti nunc multi opinantur. *Rel.*

i Βλέπων ἢ τὸν Ἀδαμον] Hæc usque ad αὐτοῦ κοιμωμένου desunt in *Vat.*

k Αὐτοῦ] *Vat.* Ϲ ἢ Ἀδαμ.

l Ἐξ ἑαυτοῦ] Ita *Samb* & *Hen.* ἐξ αὐτοῦ *alii.*

m Ἰσὰ ἢ] Sic cum *Epiphanio Scholastico* & *E. Bernardo.* Vide Corollarium VIII. ad *Rhenferdii* Dissertat. de fictis Judæorum hæresibus. Codices quidem scriptos alterius nominis Ἐσσὰ & Ἐὰ menda possidet. Ἰσσὰ, lego cum *Epiphanio* scriba & *Burio* philologo. *Bas.* & *Hen.* ponunt Ἡσσὰ. Codices tamen scriptos alterius nominis Ὦσα menda possidet. Promta quidem hæc scribis ἀνεσφαίοις, loco ἰσσὰ. *Bern.*

n Κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον.] Κατ' ἑβραίων Διαλ. *Samb.* κατ' ἑβραίους *Hen.* Bern.

o Τῆς γυναικὸς] *MSS.* quibusdam desunt τῆς γυναικός. *Samb.* & *Cas.* & *Epiphanius.* τὸ ἢ τῆς γυναικὸς ὄνομα *Hen.* τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα cæteri. Nomen autem parentis nostræ scribitur εὔεα *Big.* εὐΐα *Samb. Hen.* & *Cas.* ὐὰ in excusis. *Bern.*

p Εὔα ἦν.] Ita *Samb. Hen.* & *Cas.* Εὔεα *Big.* Εὔα *Vat. Bas. G.* & LXX.

q Τοῦτο πάντων] Τοῦτο non agnoscit *Hen.*

r Τεθηλότα φυτῷ] Ita *Big. Cas.* & *Vet. Interpr.* παυλοίῳ τεθηλότι φυλῷ *Hen.* & *Impressi.* παυλοίων τεθηλότων φυλῶν *Samb.* & *Vat.*

s Διεγινώσκετο] Sic *Hen.* & *Samb.* & *Big.* Διεγινώσκεσθε *Vat.* & *Editi.* Forsan ᾧ ἂν Διεγινώσκεσθε. ita conjecisse *Burium* suum *Bernardus* dicit.

t Τί τε εἴη.] Τί τὸ ἀγ. *Hen.*

ν εἰς τοῦτόν τι τ κῆπον x εἰσαγαγόντα τὸν τε Ἀδάμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τ φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δ' ἔστω ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέτταρα μέρη διαίρεται. y καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνει γὰρ πλῆθος τοῦτο· ἐπὶ τὸν Ἰνδικὸν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων z Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὸν a Ἐρυθρὸν b ἁπάσαι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης c Φορά, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ d ἄνθος· e Τίγρης δὲ f Διγλὰθ, ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὴ γενέτης ὀξύ. g Γηὼν δὲ, διὰ τ Αἰγύπτιον ῥέων, δηλοῖ τ ἀπὸ τ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

δ'. Ὁ δὴ h τοίνυν Θεὸς τ i Ἀδαμον ἐν τῷ γυναῖκα τ μὲν ἄλλων φυτῶν k ἐκέλευε γεύεσθαι, τ δὲ τ φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προφὰν ἀψαμένοις l ἐξ αὐτοῦ ὄλεθρον γενησόμενον. m ὁμοφωνούντων δὲ n κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, o συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ ἐν τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτὸς εὐδαιμονήσειν ἤλπιζε, p πεπεισμένους τοῖς δὲ Θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾶς προπετοῦς παρασκευάσειν, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ φυτοῦ τ φρονήσεως· q ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τ ἀγαθοῦ ἐν τ κακοῦ διάγνωσιν, r ἧς γευομένης αὐτοῖς, μακάριον ἐν μηδὲν ἀπολείπουσα τ θείᾳ διάξειν βίον. καὶ προσκρούει μὲν ἔτω τὴν γυναῖκα τ ἐντολῆς τ Θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὲ τ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τ Ἀδαμον s ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ σωφρόνων t τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, u καὶ τὸ αἰσχύνης ὑπαίθριον ἔχοντες, σκέπῃ x ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν y ὀξύτητος ἐν διανοίας ὑπῆρχε. φύλλοις οὖν z ἑαυτὰς συνῆγον a ἐσκέπασαν· καὶ ταῦτα b περὶ τ αἰδῶ προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δαιμονᾶν, c ὅσων πρότερον ἑαυτὰς ἐπαίνιζον ὁρῶντες. τ Θεοῦ δ' εἰς τ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος, d πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς e ἑαυτῷ τὸ ἀδικεῖν, ὑπεχώ-

xisse Adamum cum uxore, præcipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab uno fluvio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quatuor partes dif- *Horti istius quatuor flumina.*
finditur. Atque Phiſon quidem (ſignificat enim ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur; Græcis Ganges appellatus. *Phiſon*, Ganges.
Euphrates autem & Tigris in mare Rubrum exeunt: & vocatur Euphrates quidem Phora, *Phora*, Euphrates.
quod ſignificat diſperſionem aut florem; Tigris autem Diglath, quod exponitur cum an- *Diglath*, Tigris.
guſtia velox. Geon autem, per ipſam Ægyptum fluens, ſignificat ab oriente nobis exorientem: quem Græci Nilum appellant. *Geon*, Nilus.

4. Deus igitur Adamum & mulierem de cæteris quidem plantis guſtare juſſit, arbore autem ſcientiæ abſtinere; prædicens *ipſis*, quandocunque *forte eam* attigiſſent, ex ea venturum *illis* exitium. Cum autem linguæ ejuſdem commercio per id tempus cuncta uterentur animalia, ſerpens, familiariter cum Adamo & muliere degens, invidebat eis felicitatem, qua fruituros exiſtimabat, Dei præceptis obedientes. ratus autem in calamitatem caſuros, ſi ab obſequio diſcederent, malitioſe perſuadet mulieri, ut guſtaret de arbore ſcientiæ: dictitans in illa eſſe boni & mali diſcretionem, quam ſi nacti fuerint, beatam adeoque divinam vitam acturos eſſe. Atque hoc pacto ſubvertit mulierem, ut præceptum Dei negligeret. Quæ cum guſtaſſet de arbore, ciboque delectata eſſet, etiam Adamo perſuaſit ut eo uteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc eſſent nudi; atque manifeſto pudore confuſi, proſpe- *Lapſus hominis utriusque. Gen. c. 2. & 3.*
xerunt ſibi de tegumento: arbor enim iſta cauſa erat acuminis & intellectus. Foliis igitur ficus convelarunt ſeſe; eaque pudendis prætexentes, feliciores ſibi jam videbantur, qui inveniſſent quo prius carebant. Cum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius converſari cum eo ſuetus, *peccati* ſibi conſcius, ſece-

ν Εἰς τοῦτον] Et hæc uſque ad ἄρδεται abſunt a *Vat.*

x Εἰσαγαγόντα] Ita & mox κελεῦσαι *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* εἰσαγαγὼν & ἐκέλευσεν *Baſ.* & *G.*

y Καὶ Φεισὼν μὲν] Ita *Big. Samb. Hen Vat.* ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος *Vet Interpr. Baſ.* & G. Notat tamen *Rulæus* in *Coll.* ſua *Vat.* deeſſe ὀνομαζόμενος.

z Γάγγης] Male Phiſon interpretatur Gangem, & Geon, Nilum. Quamvis enim auctores ſequatur ſe antiquiores, longe abit à Moyſis deſcriptione, & hac in re aliiſque nonnullis *veritatem Hebraïcam* traditionibus *Judaïcis* incruſtare videtur. Sunt qui (in hoc etiam errore verſati) dicunt, quatuor fluvios ex Paradiſo, ſubterraneis meatibus oceani ſpatia decurrentes, ad noſtram terram permeare, &, ubi fluviorum ſcaturigines ſunt, ex terræ penetralibus emergere: Geon, quem eſſe Nilum perhibent, in Æthiopia; Tigrim & Euphratem, in Perſarmenia; Phiſon, quem Gangem dicunt, in India. Vide *Theophilum* ad Autolyc. l. 2. *Philoſtorgium* lib. 3. c. 10. *Theodoritum* in Geneſim, *Severianum Gabalorum Epiſc.* de Mundi Creatione, & *Moſem Bar Cephan* de Paradiſo. Pro λιγόμενος *Vat.* καλούμενος.

a Ἐρυθρὸν] Id eſt in Sinum Perſicum, qui à Veteribus mare Rubrum etiam appellatur. Vide Cl. *Cuperi* Obſervatt. l. 4. c. 18. & Cl. *Relandum* de ſitu Paradiſi. *Hudſ.* Non hic nomine maris Rubri ſinus Arabicus eſt intelligendus, ſed magnum mare, quod Aſiam ab auſtro alluit, & in cujus ſinum Perſicum dictum Euphrates & Tigris illabuntur. Errant ergo, qui hic erraſſe Joſephum putant. *Rel.*

b Ἁπάσαι θάλασσαν] Ita *MSS. ἅπασι Vulgati.*

c Φορὰ,] Ita *Codd. Græci. φοερὰς Epiphanio Schol.* & *Scriptoribus Latinis. φοερὰθ* reponi jubent alii. Vide *Hieronymum* Tom. 2. p. 175. *Edit. Benedict. Iſ. Voſſium* ad Object. *Hormi*, c. 3. *J. Bæcleri* Diſſert. Academ. p. 344. Legendum *φοερὰθ*. פרת. *Rel.*

d Ἄνθος] Ὄνθος *Iſ. Voſſ.* ſuo ab ingenio, c. 3. contra *Hornium.*

e Τίγρης] Τίγρις *Samb.* & *Hen.* cum *Latinis.* ut & *Vat.*

f Διγλὰθ.] Hebr. *Hiddekel. Cocc.*

g Γηὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Γεὼν δὲ διὰ αὐτῆς Αἰγύπτιον ῥέων· δηλοῖ δὲ τ Ν. *Baſ.* & *G.*

h Τοίνυν Θεὸς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοίνυν neglexere *Typi.*

i Ἀδαμον] *Codd.* aliquot Ἀδὰμ forma referunt Hebræa. Sed in iſthac voce cæteriſque ſponte ſua Ἑλληνίζειν videtur *Joſephus.*

k Ἐκέλευε] *Al.* ἐκέλευσε. Sed illud ex *Coll. Big.* eſt.

l Ἐξ αὐτοῦ] Ita *MSS.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis.* ἁψαμένοις αὐτοῖς *Hen.* aſtute, inquit *Bernardus.* Ita quoque *Vat. Rulei*, ubi & mox abeſt γευσόμενον.

m Ὁμοφωνούντων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ὁμοφρονούντων in *Editis* & *Vet. interpr.* Scripturam, quam Textui inſertam dedimus, à *Joſephi* manu eſſe conſtat ex pagina ſequenti, v. 8.

n Κατ' ἐκεῖνο καιρὸν] Τότε *Hen.* (& *Vat.*) pro κ. ἐκ. κ. mox articulus ante ὄφις excidit è *Typis.*

o Συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ.] Hæc abſunt a *Coll. Vat.*

p Πεπεισμένους τοῖς Θεοῦ] Et hæc ab eadem *Rulei Coll. Vat.* abſunt, uſque ad ἀναπείθει, ſed & quæ mox ſequitur, vox κακοήθως abeſt.

q Ἐν αὐτῷ λέγων] Et hæc a *Vat.* abſunt uſque ad γευσαμένη δὲ. ſicut & paullo poſt τῷ ἐδέσματι.

r Ἧς γευομένης αὐτοῖς,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpt.* γευομένους αὐτοὺς. in *Editis.*

s Ἀνέπεισεν] *Vat.* ἔπεισεν.

t Τε ἑαυτῶν ἤδη] Vocula τε (quam agnoſcit *Coll. Big.*) abeſt *Vulgatis.*

u Καὶ τὸ αἰσχύνης] Ita *MSS.* καὶ σκέπῃ, reliquis intermiſſis, (editorum incuria, inquit *Bernardus*) *Baſ.* & G.

x Ἑαυτοῖς] Αὐτῖς *Vat.*

y Ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε.] Vide *Bæcleri* Exercit. in *Joſephum.*

z Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Impreſſi.*

a Ἐσκέπασεν] Σκεπάσασθαι, καὶ τ. *Hen.* & *Vat. Rulei.*

b Περὶ τ αἰδῶ] *Editis* deeſt περὶ. ſed in *Coll. Big.* eſt περὶ. Ferunt omnes *MSS.* præter *Vat.* qui περὶ habet.

c Ὅσων πρότερον] In *Vulgatis* ὡς ὧν. contra *MSS.* mox τοῦ Θεοῦ *Hen,*

d Προτέρου εἰς ὁμιλίαν] Abſunt a *Vat.* uſque ad αἰδικεῖν.

e Ἑαυτῷ τὸ ἀδικεῖν,] Ita *MSS.* ut & αὐτὸν mox infra v. 42. αὐτῷ & αὐτὸν *Baſ.* & *G.*

cedebat. Deo autem admirationem movit factum, cauſamque ſciſcitabatur, ob quam, conſuetudine ſua antea gaviſus, nunc eam refugeret & metueret. Illo autem nihil reſpondente, eo quod ſibi conſcius eſſet violati Divini præcepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, ut vitam felicem omniſque mali expertem viveretis, nulla animi ſolicitudine vexati, omnibus, quæ ad uſum ac voluptatem ſuppeditant, mea unius cura vobis proventientibus, abſque ullo veſtro labore ac miſeria; ex quibus citius adveniet ſenectus, & vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis ſpretis præceptis, hanc voluntatem meam illuſiſti: neque virtutis eſt quod ſiles, ſed malæ conſcientiæ. Adamus autem excuſabat peccatum, rogabatque Deum ne ſuccenſeret ſibi, mulierem facti auctorem accuſans, dicenſque ab ipſa ſe deceptum peccaviſſe. Mulier rurſus ſerpentem accuſabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet, pœnæ ſubjecit; dicens, terram non amplius ipſis ſuos fructus ſponte daturam, ſed laborantibus & opere attritis alia quidem exhibituram eſſe, alia vero non largituram. Evam autem parturitionibus, & qui eas comitarentur doloribus punivit; quod Adamum ipſis, quibus ſerpens eam decepit, ſeducens, calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre & malitioſe ſe geſſerat; venenumque linguæ ejus indidit, hominum generi hoſtem declarans, *eoſque* admonens plagis caput *ipſius* impetere, quippe in quo & vis homini noxia reſideret, & facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus poſſet: pedibus inſuper ipſum privans, effecit ut humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, iſta ipſis in pœnam conſtituens, transfert Adamum & Evam in alium locum.

Labore vili colitur terra, & angoribus fœminarum reparatur humanum genus.

Voce ac pedibus multatur ſerpens, lingua ſua adhuc virulentior.

Adamus & conjux ejus Paradiſo pulſi.

ρά· τ ὃ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πραττόμενον, κ τλω αἰτίαν ἐπιυθάνετο, [f] δι' ἣν ωρότερον ἡδόμενος τῇ ωρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νυν φεύγει ταυτην ὲ ωρεύσα). ὃ ὃ [g] μηδὲν φθεγξομένου, ἀφ' τὸ συγχινώσκειν ἑαυτῷ ωρὸς τὰνλα [h] τὴν τ Θεῦ ωρόσταξιν· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωσο ωερὶ ὑμῶν, ὅπως βίον ὐδαίμονα. ὲ κακῶ παντὸς [i] ἀπαθῆ βιώσετε, μηδεμιᾶ [k] ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα ωρὸς ἀπόλαυζιν κ ἡδονὴν συντελεῖ, κ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων ωρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου ὲ ταλαιπωρίας· [l] ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον [m] ἂν ἐπέλθοι, κ τὸ ζῆν ὀ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. [n] νυν δ' εἰς ταυτὰ μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας, ωθδηκώς τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· ὀ γὰ ἐπ' ἀρετῇ τὴν [o] σωτηρίαν ἄγει, ἀλλ' ὅτι συνειδότι πονηρῷ. Ἀδαμος ὃ παρῃτεῖτο τ ἁμαρτίας [p] αὐτὸν, κ παρεκάλει τ Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα ἣν γεγονότος αἰτιώμενος, κ λέγων ὡς ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς [q] ἁμαρτεῖν. ἡ δ' αὖ [r] κατηγόρει ὄφεως. ὁ ὃ Θεὸς ἥδονα γυναικείας συμβελῆς αὐτὸν γενόμενον ὑπετίθη τιμωρίᾳ· τὴν γῆν [s] οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς [t] τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, [v] πονοῦσι ὃ ὲ τοῖς ἔργοις τρεφομένοις [x] τὰ μὲν παρέξειν, τῶν ὃ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐαν ὃ τοκετοῖς ὲ τ ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν· [y] ὅτι τ Ἀδαμον, εἰς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις ωθδηκρυσμένην, συμφορᾶς πεδίεβαλεν. ἀφείλετο ὃ ὲ τ ὄφιν [z] τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ὅτι τῇ κακοηθείᾳ τῇ ωρὸς τ Ἀδαμον· κ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, [a] πολέμιον ἀποδείξας [b] ἀνθρώποις, κ ὑποθέμενος [c] κ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς [d] ὡς ἐν ἐκείνῃ τῶπι κακῶ ὃ πρὸς ἀνθρώπους κάμνων, κ τ πολυτῆς ῥάξης τοῖς ἁμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε [e] αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρειν κ τ γῆς [f] ἰλυαττόμενον [g] ἐποίησε. κ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα ωροτάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ Ἀδαμον ὲ τὴν Εὐαν ἐκ ὃ κήπου εἰς ἕτερον [h] χωρίον.

f Δι' ἣν ωρότερον] Hæc etiam omnia a *Vat.* abſunt uſque ad *περίεσεσθαι.*

g Μηδὲν] *Vat. Rul.* pro μηδὲν habet ωῆ. & quæ mox poſt φθεγξομένου ſequuntur, omnia abſunt, uſque ad ωρόσταξιν. Sed & abeſt, quod paullo poſt ſequitur ωρὸς ὑμῶν, ut & κ κακῶ ωαντὸς.

h Τὴν ὃ Θεῦ ωρόσταξιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὴν ὃ Θεῦ ἐντολὴν κ ωρόσταξιν *Baſ.* & G.

i Ἀπαθῆ βιώσεσθε,] *Big. Samb.* & *Caſ.* βιώσηται (ut & *Vat. Rulei.*) *Hen.* & ad marginem *Samb.* βιώσεσθε ἀπαθῆ *Genevenſes* Typi. Venit autem ex affectu Attico, quod nunc legis inter Joſephi verba. *Bern.*

k Ξαινόμενοι] Ita *Big. Samb. Hen. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ξενιζόμενοι *Vat. Baſ.* & G. lege κνιζόμενοι. *Cocc.* In *Vat. Rulei* abeſt tota pericope ab ἀπαθῆ uſque ad φθορᾶδι, ut & quæ paullo poſt ſequuntur ab ὅσα uſque ad συντελεῖ. Dein quoque & ὑμετέρου & κ ταλαιπωρίας. *Hav.*

l Ὧν παρόντων] Interſerit ὧν *Vat.* ſequentia deſunt uſque ad γένοιτο. *idem.*

m Ἂν ἐπέλθοι,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* οὐκ ἂν ἐπέλθῃ, κ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν γένοιτο.

n Νυν δ' εἰς ταυτὰ μου] Totum locum ita concipit *Vat. Rul.* εἴ τι μοι εἰς ταυτὰ τὰ γλῶ· γῆρας τε θᾶττον ἐπέλθοι κ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. Quæ vero mox ſequuntur ωθδηκὼς &c. rurſus deſunt uſque ad πονηρῷ. Imo & a παρεκάλει uſque ad χαλ. αὐτῷ ut & κ λέγων uſque ad ἁμαρτεῖν, & paullo poſt, ἥτλονα γ. σ. α. γ. pro ὑπετίθη τιμωρίᾳ, dein habet ν. αὐτὸν τιμωρίας. *Hav.*

o Σωτηρίαν ἄγει,] *Gen.* male σωτηρίαν.

p Αὐτὸν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν *Gen.* Bern.

q Ἁμαρτεῖν.] Ita *MSS.* ἁμαρτάνειν *Baſ.* & G.

r Κατηγόρει] Κατηγορεῖτο *Hen.*

s Οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς] Legit *Big.* οὐκ ἔτι μὲν ὐδὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς &c. quod non fuerat negligendum. *Hav.*

t Τῶν ἑαυτῆς.] Ita *Samb. Vat.* (ſed *Vat. Rul.* ὐδὲ) & *Caſ.* τ ἑαυτῶν *Big.* τὰ ἑαυτῆς *Baſ.* & G.

v Πονοῦσι ὃ κ τοῖς] Hæc uſque ad ἀξιώσειν, abſunt a *Vat. Rulei. Hav.*

x Τὰ μὲν παρέξειν,] Ita *MSS.* τὸ μὲν π. τὸ δ' οὐκ *Baſ.* & G.

y Ὅτι τ Ἀδαμον,] Et hæc abſunt ab cod. *Vat.* uſque συμφορᾶς ωθδιέβαλεν. *Hav.*

z Τὴν φωνὴν,] Sic in *MSS.* τ φωνῆς, ὀργ. ἐπὶ κακ. in *Editis*, quæ ſequuntur uſque ad Ἀδαμον abſunt a *Vat. R. idem.*

a Πολέμιον] *Vat. R.* πολέμης. *idem.*

b Ἀνθρώποις, κ ὑποθέμενος] Ita *MSS.* αὐτοῖς & mox ὑποτιθέμενος in *Editis*, pro ὑποθέμενος. quo tempore, inquit *Bern.* valde ſibi placent Athenienſes.

c Κατὰ τ κεφαλῆς] Quia interpres vetus (Epiphanius ſcholaſticus creditus) hæc reddit, *ut mulier ejus capiti plagas inferret*, notatum video ad marginem editionis Colonienſis anni 1534. *attendant iſta noſtri temporis Hebraizatores, ut videant an non & Joſephus legerit* ipſa; *non* ipſe *aut* ipſum. Notum eſt quantas turbas dederit illud את, nec lubet hic repetere, quæ hinc & inde allata ſunt. Ut dederim ita ſcripſiſſe veterem Interpretem, qui, ut ſequentia docent, Joſephi mentem aſſecutus non fuit, num ex Joſephi verbis id potuit elicere? Nulla apud Joſephum eſt mentio mulieris, nec ullum hactenus codicem Joſephi conſpectum memini, in quo hoc loco mulier commemoratur. *Rel.*

d Ὡς ἐν ἐκείνῃ] Abſunt a *Vat. Rul.* uſque ἰσομένης. *Hav.*

e Αὐτὸν ἀποστερήσας,] Αὐτῶν *Hen.* Hac de re vide *Baſilium* de Paradiſo, & *Theſaurum Theolog.* & *Philolog.* p. 60. & p. 76.

f Ἰλυαττόμενον.] Ita *Samb.* & *Big. εἰλιαττόμενον Heſych. ἰλιαττόμενον Vat. Baſ. G.* & *Heſych.* Hanc lectionem Joſepho vendico ex codice *Sambuci*, Lexico Heſychii, & Tralatione *Epiphanii. ἰλιαττόμενον Big.* parvo apice differt. Bern. *Vat. Rul. ἰλυαττόμενος πεποίηκε.* ſequentia ad πάσχειν rurſus deſunt ibidem, ut & εἰς ſ. χ. in fine Capitis. *Hav.*

g Ἐποίησε.] Πεποίηκε *Hen.* Bern.

h Χωρίον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr. τόπον Baſ.* & G. Hic omittit quod de cuſtodia Angelica habet *Moyſes*: id forſan operi ſuo Philoſophico reſervandum ratus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τ̃ γόνυς Αδάμυ, καὶ [i] τ̃ ἀπ' αὐτ̃ δέκα γραφ̃ν τ̃ μέχρι τ̃ καθακλυσμ̃.

[Γ]ίνονται ὴ αὐτοῖς, [k] παῖδες [l] ἄρρενες δύο. [m] προσηγορεύετο δ' αὐτῶν ὁ μὲν [n] πρῶτ[ος] [o] Καΐς, [p] κτῆσιν ὴ σημαίνῃ τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Αβελ[ος] ὴ ὁ δεύτερ[ος], [q] σημαίνῃ ὴ [r] πένθ[ος] τοῦτο. γένονται ὴ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν ὧν ἀδελφοὶ [s] διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. [t] Αβελ[ος] μὲν γὰ ὁ νεώτερ[ος] [v] δικαιοσύνῃ ἐπεμελεῖτο· καὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτ̃ πραττομένοις παρεῖναι τ̃ Θεὸν νομίζων, ἀρετῆς [x] προηνέῳ. πιμενικὸς δ' ἦν ὁ βί[ος] [y] αὐτ̃. Καΐς ὴ [z] πάντα πονηρότατ[ος] ἦν, κ̃ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρ̃ν ἐπενόησεν πρῶτ[ος], καὶ [a] κλείνῃ τ̃ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύουσι τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Καΐς [b] τὰς ἀπὸ τ̃ γεωργίας Ϲ τῶν φυτῶν καρπὰς ἐπήνεγκεν· [c] Αβελ[ος] ὴ [d] γάλα, κ̃ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. [e] ὁ ὴ Θεὸς [f] ταύτῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις Ϲ κ̃ φύσιν γεγονόσιν τιμώμεν[ος], ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπ̃ πλεονέκτ̃ Ϲ κ̃ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ Καΐς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθ̃ τ̃ Αβελον ὑπὸ Ϲ Θεοῦ, κλείνῃ τ̃ ἀδελφὸν, [h] κ̃ τ̃ νεκρὸν αὐτ̃ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν [i] ὑπέλαβεν. ὁ ὴ Θεὸς, σαφὲς τὸ ἔργον, [k] ἦκε πρὸς τ̃ Καΐν, περὶ Ϲ ἀδελφ̃ πυνθανόμεν[ος], [l] ποῖ ποτε εἴη· πολλῶν γὰ αὐτὸν σὺν [m] ἰδεῖν ἡμερῶν, τ̃ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτ̃ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ ὴ Καΐς ἀποροῦμεν[ος], κ̃ σὺν ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τ̃ Θεὸν, ἀμήχανον μὲν Ϲ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. [n] παροξυνθεὶς ὴ, τ̃ Θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου Ϲ πολυπραγμονοῦντ[ος], σὺν εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτ̃ Ϲ τῶν ὑπ' αὐτ̃ [o] πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ ὴ Θεὸς τὸ τελευταῖον ἤλεγχεν ἤδη τ̃ Καΐν, φονέα [p] τοῦ ἀδελφ̃ γενόμενον· καὶ θαυμάζω, [q] φησὶν, εἰ

CAP. II.

De posteritate Adami, & decem ætatibus ab eo usque ad diluvium.

NAti sunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus est Caïs, quod vocabulum, si interpreteris, notat possessionem: Abelus autem secundus; quæ vox luctum significat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Et fratres quidem diversis gaudebant studiis. nam Abelus, natu junior, justitiam colebat; & omnibus, quæcunque gerebat, Deum præsentem ratus, virtuti prospiciebat. pastoralis autem ejus erat vita. Cæterum Caïs, quum alioquin valde improbus esset, & lucrum solum spectaret, terram etiam arare primus excogitavit, fratremque interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Caïs quidem ex agriculturæ & arborum fructibus obtulit: Abelus vero lac & primogenita pecorum. Deus autem hoc sacrificio magis delectabatur, utpote sponte & secundum naturam provenientibus honoratus, non iis quæ ex inventione hominis avari per vim producta erant. Quapropter Caïs, indignatus Abelum à Deo sibi prælatum esse, fratrem interficit; atque, abdito ejus cadavere, rem clam fore putabat. Deus autem, cognito facinore, venit ad Caïn, de fratre perquirens, ubinam is esset: multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animadvertisset. Caïs autem dubius animi, nec habens quod responderet Deo, se quidem in angustiis versari & ipse primum ait, quod frater nusquam compareat. Deo autem majorem in modum instante & accurate inquirente, indignatus ille, non se pædagogum, neque custodem ejus, nec rerum ejus *observatorem esse*, dixit. Tum vero Deus Caïn illico redarguit, quod fratris necis auctor esset: & miror, inquit,

Fratres omnium primi, moribus dissimilibus. Gen. c. 4.

Caïs, opes; Abelus, luctus.

Hic pastor pius, ille improbus agricola.

Quæsita arte munera Deo minus placent.

---

i Τῶν ἀπ' αὐτοῦ] Τῶν αὐτῦ *Bas. G.* Bern.

k Παῖδες] Sic *Samb. Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ παῖδις *Bas.* & *G.*

l Ἄρρενες δύο.] Ibi *Hen.* ἄρσενες, litigium præsulum Corinthii & Thessalonicensis. Vincit autem Eustathius: ἄρρενες enim rotundius fertur, & ore Attico. *Bern.*

m Προσηγορεύετο] Ita *MSS.* προσηγόρευ') *Editi.*

n Πρῶτ[ος]] Πρότερ[ος] *Hen.* non incongrue. *Bern.*

o Καΐς,] N. absorbetur uti Οὐάλης, *Valens* & apud nostrum Πεύδης, *Pudens. Rel.*

p Κτῆσιν] Κτίσις soli *Samb.* & *Big.* Κτίσις *Samb.* & *Big.* κλῆσις reliqua exemplaria Græca, quibuscum facit *Epiphanii* Translatio. Permutant profecto scribæ veteres recentesque η & ι vocales literas errore haud levi. Iones tamen eis causam præbuere, qui hos phthongos communes habent inter loquendum, ut ψηφίσθαι, ψιφίσθαι, &c. *Bern.*

q Σημαίνῃ] Τοῦτο σημαίνῃ π. *Bas.* & *G.*

r Πένθ[ος] τοῦτο.] Οὐδὲν τοῦτο legisse videtur *Vet. Interpr.* Vide *Drusii* Observat. l. VI. c. XII. & *Is. Voss.* ad Objecta *Hornii*, cap. 3.

s Διαφόροις ἔχαιρον] Ita *Samb. Vet. Interpr.* & *Pet.* διαφόρως ἐχρῶντο *Vat.* (sed in *Vat. R.* tota rursus pericope deest) διαφόροις ἐχρῶντο *Big.* & *Cas* ἐχρῶντο absque διαφόροις *Bas.* & *G.* Huds. *Samb.* & *Epiphanius*, & excerpta *Peyresciana*. διαφόρως ἐχρῶντο *Big.* & *Cas.* neutra lectio displicet. Quinimo exciderat διαφόροις nulla laude *Basilienses*, quos vel ad menda imitantur operæ *Genevenses*. Mox *Peyr.* ὁ νεώτατ[ος] pro ὁ νεώτερ[ος]. *Bern.*

t Αβελ[ος] μὲν] *Vat. R.* Αβέλω δρεπῆς ἐπιμελομένῳ, ποιμένικ[ος] βίῳ ὁ βί[ος]. Sed quæ sequuntur καὶ πᾶσιν usque προηνέῳ desunt.

v Δικαιοσύνῃ] Ἀρετῆς pro δικαιοσ. *Hen.* stulta cautio est. *Bern.*

x Προηνέῳ.] Ita *Samb. Vat. Pet.* προηνοῦτο. *Alii* cum *Bas.* & *G.* προύνοῦτο malit *Bernardus.* Huds. Προηνέῳ *Samb.* & *Peyresc.* προηνοῦτο *Bas.* cum aliis exemplaribus: mallem προένοῦτο. Tintinnat autem auribus ingratis προηνοῦτο cum verbulo ἐπεμελεῖτο. *Bern.*

y Αὐτ̃.] Αὐτῷ *Samb.* & *Pet.*

z Τά τι ἄλλα] Abest a *Vat. Rul.* & mox in eodem pro ἦν est ὢν, & desunt καὶ πρὸς τ. κ. μ. α. & mox ititem ἀρ̃ν.

a Κτείνῃ τ̃ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ϲ κτείνῃ Ϲ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν τοιαύτης αἰτίας *Bas.* & *G.* σὺν τῇ vero habet *Vat. Rul.* & dein quæ sequuntur post θ. τ. θ. δ. αν. ο. μ. Ϲ. α. τ. γε. Ϲ τ. φ. π. ἐπη. usque ad παροξυνθεὶς non agnoscit.

b Τὰς ἀπὸ τ̃ γεωργίας] Ita *MSS.* in *Editis* deest τὰς.

c Αβελ[ος] ὴ γάλα,] Hæc & quæ sequuntur, alio ordine legit Codex *Vaticanus* collatus a *Ruleo*, ita scilicet, τ̃ Αβελ ὑπὸ Ϲ Θεῦ γάλα προσενέγκασθαι Ϲ τὰ πρωτότοκα τ̃ βοσκημάτων. τοῖς αὐτομάτοις ὴ μᾶλλον Ϲ κ̃ φύσιν γεγονόσιν ἥδετ'). τὸ θεῖον τιμώμενον ὑ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν πλεονέκτ̃ Ϲ βίαν πεφυκόσ[ι]. καὶ τ̃ νικηρὸν ἀφανίσας λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ὴ Θεὸς ἤλεγχε τ̃ Καΐν Ϲ ἀδελφῷ γεγόμενον. τ̃ δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτῆς ἠρίει ἐπιτάσσων. ἐπέσχεν ὴ αὐτὸν, Ϲ τὰς ἔγγονας αὐτῦ τιμωρήσασθ̃ κ̃ τὸ ἐξόμνυσθ̃ ἐπιλέγ[ων].

d Γάλα,] Στέαρ LXX. *Interpretes.*

e Ο ὴ Θεὸς] Ο Θεὸς ὴ *Bas.* & *G.* τὸ θεῖον *Hen.* qua solet religione. *Bern.* Est vero edita lectio in *Coll. Bigot.* Hav.

f Ταύτῃ μᾶλλον ἥδετ' τῇ θυσίᾳ,] *Josephum*, Rabbinos sequutum in causa probati & improbati sacrificii, peccare ostendunt *Cunæus* de Rep. Hebr. *Heideggerus* in Hist. Sacr. *Bæclerus* in Dissert. Academ. cum aliis quam plurimis.

g Κατὰ βίαν] Καὶ βίᾳ *Hen.* & *Pet.*

h Καὶ τ̃ νικηρὸν αὐτῦ ποιήσας ἀφανῆ,] Τὸ νικηρὸν αὐτ. π. ἀφανὲς *Hen.* & *Pet.* genere tertio inquit *Bern.*

i Ὑπέλαβεν.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ὑπελάμβανεν *Hen. Bas.* & *G.*

k Ἦκε] *Al.* ἦλθε. Ἦκε *Big. Samb. Cas.* ἦλθεν *Bas.* & *G.* Illud autem melius; siquidem ἦκον, δρεπὴς ἔρχομαι. *Bern.*

l Ποῖ ποτε] Ποῖποτ' *Samb.* Bern.

m Ἰδεῖν] Ita *Big. Samb. Cas.* ritu Attico. οἶδιν *Vat. Bas.* & *G.* εἶδεν *alii.* Huds. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* ritu Attico. ἡμερῶν σὺν οἶδεν αὐτὸν libri vulgati. εἶδεν enarrator *Severi* atque scriba *Cassiodori*, nullo usu. *Bern.*

n Παροξυνθεὶς ὴ,] Παροξυνθεὶς *Bas. Gen.* cæteraque præter *Samb.* tum hic, tum supra. *Bern.*

o Πραττομένων,] Πρασσομένων. *Big. Samb.* Bern.

p Τοῦ ἀδελφῷ] *Big. Samb. Bas.* Ϲ ἀδελφῷ *Hen.* haud curate. Adferunt insuper mox *Big.* & *Samb.* φησὶν ὁ Θεός; istud quidem disertius. *Bern.*

q Φησὶν,] Φησὶν ὁ Θεὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

quit, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem tu-met peremisti. Attamen illi, sacrificium facienti, ejusque merito exposcenti ne vehementius ei irasceretur, cædis supplicium remisit *Deus:* exsecrabilem autem fecit, posterisque ipsius, usque ad septimam progeniem, pœnam subeundam esse denunciavit; & ex ista regione eum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne *per terram* oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit eum *Deus* nihil triste tali ex causa suspicari; sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrare: ac, signo ei indito ut nosci posset, *è conspectu suo* abire præcepit.

Cain Fratricida exsulat cum stigmate.

2. Caïs autem, multum terræ una cum uxore emensus, tandem Naïda condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis & violentia amplificans, & ad luxuriam ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem, qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit; vitæ innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem & calliditatem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque ædificavit & muris communivit, in unum convenire cogens domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cujus filius fuit Mathusalas: hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt septuaginta & septem, ex duabus suscepti uxoribus, Sella & Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, & rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriumque & citharam invenit. Thobelus

Stathmica, Gromatica, atque ipsa Architectura ad Cain inventorem referuntur.

Gen. cap. 4. Prima urbium conditur Anocha, sive Henochia, in Naïde regione.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcain.

τῶι ἀνδρὸς ἀγροικεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. τὸ μὲν οὖν ὀπὶ τῷ φόνῳ πεμφθὲς αὐτὸν [r] ἠφίει, θυσίαν τε ὑπιτελέσαντα, καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν [s] ὀργὴν ἐπ' [t] αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δ' αὐτὸν ἐποίησε, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ [v] τιμωρήσασθαι καὶ τὴν ἑβδόμην [x] ἠπείλησε γενεὰν· [y] καὶ τῆς χώρας ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δὲ μὴ θηρίοις ἁλώμενον περιπέσῃ δεδιότα, καὶ τοῦτον [z] ἀπολῆται τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ [a] γενέσθαι δεινόν, [b] διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ὑπέβαλεν, [c] ὡς γνώριμον ἂν εἴη, τεθησόμενον ἀπέναντι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν [d] ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ [e] αὐτόθι ποιεῖται τῶν καταοίκησιν, [f] ἐνθα αὐτῷ αἱ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ὀπὶ νεφέσια δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτῷ τῷ σώματι, καὶ μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων [g] δέοι ταύτην ἔχειν. αὐξων δὲ τὸ οἰκεῖον πλῆθος χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας προσκαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ἐγένετο· μέτρων ἐπινοίας καὶ σταθμῶν. ὥρας τε γ. πρ. τὸ ἔτος εἰδέναι. Ἀνώχαν καλέσας αὐτὴν εἰς ὄνομα τῆς πρώτου παιδὸς Ἀνώχ. τέτταρα δὴ Ἰαράδης υἱὸς λάβε καὶ τῆς Μαρέλα ἡ παῖς Μαθουσάλας. τοῦδε Λαμέχ, ᾧ π. ὑπ. ἐπ. καὶ ἑβδ. καὶ δ. γλω. ἀν φ. Σελλᾶς καὶ Ἀδάς. τουτ. ἰωβ. μ. ἐξ Α. γεγ. σκ. επ. καὶ ωθθ. ηγ. μετικλὼ ἤσκησε καὶ ψαλ. καὶ κιθ. ἐπεν.

Gromatica, atque ipsa Architectura ad Cain inventorem referuntur.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcain.

---

r Ηφίει.] Ita *Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀφίει *alii.* Ηφιει libenter restituo, verbulum Athenien sibus pernotum, propter codd. *Samb.* & *Hen.* necnon versionem Scholasticam. ἀφίει fuit cæterorum. *Bern.*

s Ὀργὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Casaub.* & *Vet. Interpr.* ὀργὴν *alii.* Huds. Conspirant in ea lectione *Big. Samb. Casaub.* cum *Epiphanio* Græculo. ὀργὴν λαβεῖν quod excusum erat, nec Deo decens existimo, nec παιδικόν. *Bern.*

t Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Vat.*

v Τιμωρήσασθαι.] Ita *Samb.* & *Casaub.* τιμωρίσασθαι *Hen.* τιμωρίσασθαι ferunt *cæteri.*

x Ηπείλησε.] Ηπείλει *Hen.* Bern.

y Καὶ τῆς γῆς ἐκείνης.] Totum hunc locum ita digerit Codex *Vat.* ex Collatione *Rulæi.* καὶ τ. γ. ἐκείνης ἐκεῖνον ἐκβαλὼν σημεῖον ἐπέταξεν ὡς γνώριμον ἂν εἴη. ὁ δὲ μετὰ τὴν γυναικα εἰς τόπον ἐφύτευθη ναΐδαν οὕτω καλούμενον. ἔνθα αὐτῷ αἱ παῖδες ἐγένοντο. διδάσκαλος δὲ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς συντυγχάνουσι γέγονε· μέτρων ἐπινοίας καὶ σταθμῶν. ὥρας τε γ. πρ. τὸ ἔτος εἰδέναι. Ἀνώχαν καλέσας αὐτὴν εἰς ὄνομα τῆς πρώτου παιδὸς Ἀνώχ. τέτταρα δὲ Ἰαράδης υἱὸς λάβε. ἐκ δὲ τούτου Μαρέλα· ἧ παῖς Μαθουσάλας. τοῦδε Λαμέχ, ᾧ π. ὑπ. ἐπ. καὶ ἑβδ. ἐκ δ. γλω. ἀν φ. Σελλᾶς καὶ Ἀδάς. τουτ. ἰωβ. μ. ἐξ Α. γεγ. σκ. επ. καὶ ωθθ. ηγ. μετικλὼ ἤσκησε καὶ ψαλ. καὶ κιθ. ἐπεν.

z Απολῆται.] *Al.* ἀπόλοιτο. Απολεῖται *Samb.* quo abs modo gens Attica non horret. *Bern.*

a Γενέσθαι.] Γενήσεσθαι *Samb.*

b Διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον.] *Cocc.* legit καὶ δ. π. α. χ. γῆς, σημεῖον &c.

c Ὡς γνώριμον.] *Al.* ᾧ.

d Ἱδρύεται.] Cum in uno *MS.* sit ὁ δὲ ἐπ. & mox εἰς τόπον, mallem legere πολλὰ ὁ δὲ ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύεται μετὰ τὴν γυναικὸς εἰς Ναΐδα τοῦτον, vel πολλὰ δ' ἐπελθὼν γῆν μετὰ τὴν γυναικὸς Καΐς, εἰς Ναΐδα ἱδρύεται τόπον. Apud *Thucyd.* ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωϊάδας ἱδρύσεις, p. 72. *Edit. Oxon.* Huds. Καΐς μετὰ τὴν γυν. εἰς τόπον ἱδρ. ναΐδαν οὕτω καλούμενον, καὶ αὐθὶ *Hen.* Mox ἔνθα *Basil.* & *Hen.* & Επαυξήσει *Samb.* pro ἐπ' αὐξήσει. *Bern.*

e Αὐθὶ.] *Al.* αὖθι.

f Ενθ' αὐτῷ αἱ παῖδες ἐγένοντο.] Ενθα αὐτῶν παῖδες ἐγένοντο *Vat.*

g Δέοι.] Δέει *Basil. G.* sed δέοι *Big. Samb.* &, si vis, *Schotanus.* Bern δέη *Cocc.*

h Επινοίαι.] Επινοίας. *Hen.*

i Τὸ μεγαλόψυχον.] Articulum τὸ, qui deerat in *Editis*, ex *MSS.* restitui.

k Περιαγαγών.] Ita *Big. Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* ἀγαγὼν in aliis *MSS.* & *Editis.*

l Ορος τῆς γῆς.] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὄρος τε γῆς in *aliis MSS.* & *Editis:*

m Ανώχα.] Ita & mox Ανώχαν *Big. Samb.* & *Vat.* Ενώτα & Ενώσαν *Basil.* & *G.* Ενώχ LXX. *Huds.* Ενωσα atque ἐνώσαν cum Glyca Zonaraque obtinent Editores *Basil.* & *Gen.* Josephus autem ex Moyse, sacræ literaturæ principe, scripserat ἀνώχα hic, illic ἀνώχαν: sicut fidem adstruunt modo Cod. *Big. Samb.* & *Casaub.* una cum scriba *Scholastico. Bern.*

n Παιδὸς.] Παιδων *Vat.*

o Ιαράδης] Ita *Hen.* & *Epiphanii* quidem *Jarath* non procul abest. Ιαρεδὴς *Vat.* & *Casaub.* Ιαρειδὴς *Samb.* Ιάρειδ in *Editis*, Γαϊδαδ LXX.

p Μαρέλα.] Ita *Big. Samb. Vat. Casaub.* & *Vet. Interpr.* Μαρελὰ *Hen.* Μαλέηλ in *Editis.* Μαὴλ & Μαλελεὴλ LXX.

q Λάμεχ.] Λάμεχ. *Hen.*

r Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Vat.*

s Σελλᾶς.] Σιλαὲ *Hen.* σιλλὰς *Samb.* hic sequiore, ille priore syllaba debili. *Bern.*

t Εξ Αδᾶς.] Ita *Hen. Basil. G. Vetus Interpr.* & LXX. ὁπ Σιλλᾶς *Big. Samb. Vat. Casaub.* communi vitio.

v Προβατείαν] Sic *Samb.* & *Zonaras.* ποιμενίαν *cæteri plerique.*

x Ιωβαλ.] Pariter Ιωβαλ Zonaras & Eustath. atque Theophilus. Ιωβηλ *Big.* & *Samb.* indiligenter & confuse. *Bern.* Hic in MS. *Vat.* inquit *Phil. Rulæus*, nova sectio, quæ indicatur litera unciali. Legit autem sic. Ιωβ. ὃ τὰ πολ. μετῆλθε χαλκ. τε πρ. ἐξ. Αδαμος ὃ Αὐέλα μ' ἐσφαγμένα, Κὼν ὃ Δ|ὰ τ' φονον πεφ. παιδοπ. ἄρρ. καὶ γίνον|ται αὐτῷ παῖδες ἀλ. τε πλ. ἓ ση. ὁς ἀρετ. ἐπιστηδ. ἓ μιμηθὲς τὲς ἀπογόνους ἀπέλιπεν. οἱ σοφίαν τι τῶ ὡσὶ τὸ ὁράσει ἓ τῶ τὸτ. Δ|ικοτμ. ἐπενοήσαν ὑπὲρ ὃ ἓ μὴ φυγεῖν τὲς ἄνδρ. τὰ ἰώ. σφιεισηκότα ἄφαν. Λδ. ὃ ὁλ. ἐστιθ. τ' μ' κατ' ἰκ. π. τ' ὃ κ' βίαν ἓ πλ. ὑδ. Σηλᾶς δ. ποι. τ. μ. ὁπ πλ. τ. ὃ ετ. ὁπ λίθ. ἀμφ. συέγ. τὰ ἀρ. ἵνα ἓ τ. πλινθίνω ἀφ. ὑπὸ τ' ἐπομβρ. ἡ λιθ. μείνη. μένει ἀχρὶ ἓ δεῦρ κ' τῶ Συελαάδα. Hav.

y Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Vat.*

z Ψαλτήριον καὶ κιθάραν.] Ita in *Editis*, *Eustathio Antioch. Zonara* & LXX. ψαλτιέρια ἓ κιθάρας *Big. Samb. Vat.* & *Casaub.*

λῳ δὲ [a] τ̃ ἐκ τ̃ ἑτέρας γεγονότων ἰσχύι πάντας [b] ὑπερβαλών, τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τ̃ σώματος ἐκπορίζων, [c] χαλκείαν πρῶτος [d] ἐπενόησε. πατὴρ ὢν τυγχάνοντος γίνομενος [e] Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· [f] ἐπεὶ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπιστάμενος, εἰώρα δίκην [g] ἑαυτὸν ὑφέξοντα τ̃ Καίνου ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ̃ ἑαυτῆ γυναικὶ ἐμήνυσε φανερόν. [h] ἔτι ὢν ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Καίνου τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους συμβῆναι γενέσθαι, κ̃ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα πλουτοῦντα· πρὸς τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμημένους. [i] ὅλως δ' εἴτις ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' οὐδ' ἀπονοίᾳ ἦν θρασὺς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

γ'. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος· ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τ̃ περὶ αὐτοῦ λόγον· Ἄβελα μὲν ἐσφαγμένου, Καίνου δὲ διὰ τ̃ ἐκείνου φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας [k] ἐφρόντιζε. καὶ [l] δεινῶς εἶχεν αὐτὸν [m] γενέσεως ἔρως, ἔτη [n] τριακοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἠνυκότα μετὰ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια πλούτᾳ. γίνονται μὲν οὖν παῖδες [o] αὐτῷ, ἄλλοι τε [p] πλείους, καὶ Σήθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη [q] λέγειν· πειράσομαι δὲ μόνα τὰ τ̃ ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ὑπὸ τ̃ πατρὸς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν [r] δυναμένου, ἀρετῇ ἐπετήδευσε· καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄρχων, μιμητὰς [s] τ̃ αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. [t] ἅτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες, [v] γῇ τε τῇ αὐτῇ ἀστασίαστοι [x] κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλου προσπεσόντος· σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ἵνα δὲ μὴ [y] διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δόξαντα, [z] μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· [a] προεῖπον ἀφανισμὸν Ἀδάμου τ̃ ὅλων ἔσεσθαι, τ̃ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τ̃ ἕτερον δὲ κ̃ βίαν καὶ [b] πλῆθος ὕδατος· στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ δόξαντα. [c] ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τ̃ ὑομβερίας, ἡ λιθίνη μείνασα παρέχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ' [d] ἄχρι τοῦ δεῦρο

autem, *unus* ex altera uxore prognatorum, qui viribus omnes ſuperabat, rem militarem egregie tractavit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt ſibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit. Lamechus autem filiæ factus pater, *cui* nomen Naamas; quoniam, rerum divinarum ſcientia pollens, viderat ſe pœnæ ſubjacere ob fratricidium à Caïi perpetratum, uxoribus ſuis hoc indicavit. Cæterum adhuc vivente Adamo, progeniem etiam Caïs ſceleratiſſimam fieri contigit, cum per ſucceſſionem & imitationem alius alio indies deterior evaderet: ad bellum quippe ſupra modum proclives erant, & ad latrocinia præcipites ferebantur. Summatim vero, ſi quis ſegnis eſſet ad cædem faciendam, ſaltem perditæ erat & profligatæ dementiæ, *in alios* contumelioſus & injurioſus.

Caïnitæ a malo parente peſſimi.

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) poſteaquam Abel fuerat occiſus, & Caïs propter cædem ejus ſolum vertiſſet, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis deſiderio tenebatur, annos *jam* agens triginta & ducentos; quibus cum acceſſiſſent alteri ſeptingenti, *tandem* vita defunctus eſt. Et quidem illi nati ſunt filii complures, & *inter hos* Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea ſola, quæ ad Sethi poſteros ſpectant, memorare. Is namque *à patre* educatus, & eo ætatis veniens, ut jam quæ recta eſſent diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſemet addixit: &, cum ipſe vir optimus exſtitiſſet, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole prædíti, tum eandem terram ſine ſeditione incolebant beati (nulla re moleſta illis, quoad viverent, accidente) tum ſapientiam circa cœleſtia & eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa inventa homines effugerent, & antequam venirent in notitiam, intercíderent (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam & multitudinem aquarum, prædixiſſet Adamus) columnis duabus exſtructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inventa *ſua* utrique inſcripſerunt. Ut ſi eveniret lateritiam everſam iri per imbrium vim, lapidea ſuperſtes oſtenderet hominibus *Aſtronomica* inſcripta, ſimulque indicaret & lateritiam ab illis poſitam fuiſſe. Manet autem hodieque in ter-

Gen. c. 4. 25. & c. 5. 3.

Sethum genuit Adamus anno ætatis ſuæ 230.

Sethi nepotes, pietati & aſtronomiæ dediti, obſervationes ſuas cœleſtes duabus columnis inſcripſerunt.

Harum lapidea adhuc exſtare dicitur in Siriade.

[a] Τῶν ἐκ τ̃ ἑτέρας.] Sic *Samb.* ἐκ τ̃ τ̃ in *reliquis* & *Editis.* correxerat & *Cocc.*

[b] Ὑπερβαλών.] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπερβάλλων *alii.*

[c] Χαλκείαν] Ita *Big. Samb. Vat.* Χαλκείαν τε, & mox πατὴς τι in *Editis.*

[d] Επενόησε.] Ἐξεῦρε ſolus *Hen.*

[e] Λάμεχος,] Sic *Big Samb. Vat.* & *Caſ. Editi* non agnoſcunt Λάμεχος, ponuntque mox ὀνόματι pro ὄνομα.

[f] Επεὶ, τὰ θεῖα] Ita *Big.* & *Vat.* ἐπεὶ ὃ τὰ θεῖα *Baſ.* ἐπεὶ ὃ ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα *Gen.* ἐπεὶ ὁ Λάμεχος τὰ θ. *Samb.*

[g] Εαυτὸν] Ita MSS. Editi αὑτὸν.

[h] Ετι ὢν ζῶντος Αδάμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* imo *Samb.* legit Αδάμου τε. *Baſ.* omittit καί. *Gen.* anticipat, ἔτι κ̃ ζῶντος.

[i] Ολως δ' εἴτις ὀκνηρὸς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλλ' δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κ̃ ἄλλου δόκιμος, ἵν' θρ. in *Editis.* Huds. *Big. Samb. Caſ.* & *Latinus* (ſi loqui licet) interpres. Valde diverſi nunc ſunt ab aliis Editores *Baſ.* & *Gen.* puta, ἀλλ' δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν, κ̃ ἄλλου δόκιμος. Ipſe igitur πρὸς τὸ κείμενον id feci, quod faciendum fuit: quamvis ὀκνηρῶς εἶχε ſatis venuſtum apparet. *Bern.*

[k] Εφρόντιζε.] Ἠρᾶτο Unus *Hen.* ex compendio.

[l] Δεινῶς] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* δεινὸς *Big.* & *Samb.*

[m] Γενέσεως] Lege χρήσεως vel χρείας *Cocc.*

[n] Τριακοντ' ἤδη] *Samb.* ritu Athenienſium: τριακοντάετη ἤδη cæteri. *Bern.*

[o] Αυτῷ,] Al. αὐτῷ.

[p] Πλείους,] *Sc.* filii XXXIII. filiæ XXVII. auctore *Cedreno*, Vol. 1. p. 8.

[q] Λέγειν·] Λαλεῖν *Big.*

[r] Δυναμένου,] Ita in *MSS.* δυνάμενον in *Editis.*

[s] Τῶν αὐτῶν] Sic *Big.* τ̃ αὐτοῦ αὐτῶν τοὺς *Samb. Vat.* & *Caſ.* τ̃ αὐτοῦ θεοσεβῶν ἀνδρῶν. Cl. *Boſius.* τ̃ αὐτοῦ τοὺς *Baſ.* τ̃ αὐτοῦ τοὺς *Gen.*

[t] Οὗτοι] Ita *MSS.* οἱ ὃ in *Editis*, & *Zonara.*

[v] Γῇ τε τῇ αὐτῇ] Τῇ γῇ αὐτῇ *Big.* τῇ αὐτῇ γῇ *Vat.* & *Samb.*

[x] Κατῴκησαν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατοικήσαντες εὐδαιμόνησαν ut & mox ἄχρι τελευτῆς in *Editis.*

[y] Διαφυγεῖν] *Al.* φυγεῖν. *Hen.* φυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἠυρημένα; neque hoc improbum valde aut abſurdum. *Bern.*

[z] Μὴ ὃ] Μηδὲ *Cocc.*

[a] Προεῖπον] Προεφήνοτο *Baſ.* & *G.* minus recte.

[b] Πλῆθος] Ita *Samb.* πλῆθῳ *alii.*

[c] Ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην] Ita locum reſtituimus ex *Codd Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἵνα κ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης &c. dein τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. κ̃ πλ. *Baſ.* & *G.* Locum aliquatenus ſanavit *Voſſius* (l. 1. c. 9. de Arte Gram.) σιγμὸν ponendo poſt ἐγγεγραμμένα, eamque tollendo poſt δηλοῦσα. ſed interpolavit potius, quam recte emendatum dedit Cl. *Huetius* in Dem. Evangel. *Huds.* Ἵν' εἰ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι. Ita obſervant *Caſ. Big.* & *Samb.* ἵνα κ̃ τ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης *Baſ. G.* & *Epiphan.* Cætera felicia erunt, ſi ὑποσιγμὸν recte conjeceris: quippe *fore illud*, inquit Joſephus, *obruta undis aliquando lateritia columna, altera ex ſaxo ſuperſtes oſtenderet Aſtronomica ſibi inſcripta, ſimulque indicaret luteam aliam ab illis poſitam fuiſſe. Viſitur autem monumentum lapideum hodieque in Siriade tellure.* Eodem facit & correctio Beati Voſſii, Artis ſuæ libro primo. Spiſſe tamen ac turpiter in hoc limo hærent Gelenius, Schotanus, aliique, quaſi Epiphanio, Joh. Antiocheno, & Euſtathio ne vix Antiocheno, Cedrenoque ſupine invocatis. Hanc demum ſententiam interpolavit potius in Opere Chriſtianiſſimo, quam recte emendaram dedit Doctiſſ. & Eloquentiſſimus Huetius. *Bern.*

[d] Αχρι δεῦρο] *Caſ. Big. Samb.* qui ἄχρι δεῦρο etiam multat articulo. κ̃ τῇ συριάδι *Baſ.* & *G.* ubi loco vocalis quartæ cernis υ. ex correctione ſcribæ cujuſdam ſcioli ſive ſcholaſtici. κ̃ τῇ σιριάδι γῇ Nicephorus in Eclogis nondum editis. Cæterum κ̃ γῇ τῇ σιριάδι proferunt tribus ſyllabis Hen. Johannes Malela, Glycas, Cedrenus, Epiphanius Interpres, aliique; unde Eccleſiaſticorum in hiſtoriis σιριάδον ὄρος. Συριάδα quidem legerat Euſtathius ὑποκόλπωμα. Tu demum *in terra Syria*, cum aliis Gelenii ineptiis putabis. Quid enim? ἐν τῇ

terra Siriade.

χῆ γῆν τὴν [c] Σιριάδα.

IV.

CAP. III.

De Diluvio; & quomodo Noëus, in arca cum familia ſervatus, habitarit in campo Sennaar.

ET iſti quidem per ſeptem ætates *eo ſtatu* perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in pejus mutati ſunt, neque Deum cultu debito & honore dignantes, neque juris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt ut Deum ſibimet infenſum reddiderint. *Angeli Dei cum mulieribus commiſcentur.* Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſuescentes, filios genuerunt injurioſos & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam: hiſce enim, quæ Gigantes auſos eſſe tradunt Græci, ſimilia & iſti perpetraſſe dicuntur. *Gen. c. 6.* Noëus autem, quæ ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia gravatim ferens, ſuadebat ut in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne & ſe cum uxore & filiis eorumque conjugibus interimerent, *Secedit Noëus.* ab ea terra diſceſſit.

2. Deus autem illum quidem juſtitiæ ergo valde dilexit; iſtos vero non ſolum malitiæ damna-

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νώεος, σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σενναὰρ πεδίῳ.

ΚΑΙ ὅτι μὲν ἐπὶ [f] γενεὰς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι [g] τῶν ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν [n] βλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνου μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον οὐκ τῶν [i] πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ μιζόμενοι λόγον, ἀλλ' ἓν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διαλασσόνα τῆς κακίας τότ' [k] ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἔπραττον· ἔνθεν [l] ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ [m] ἄγγελοι Θεοῦ, γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ [n] πάντος ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὸ ὀπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια [p] γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων πεπολεμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' Ελλήνων, καὶ ὅτοι δράσαι φασὶ δοκοῦσιν. ὁ [q] Νώεος οὖν, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν [r] δυσχεραίνων, [s] καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπως τὸ κρεῖττον [t] αὐτοῖς τὸν Δημίουργον καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς [v] τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ [x] γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τούτοις [y] συνοικούντων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

β' Ο οὖν Θεὸς τοῦτον μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε [z] δ' οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν

τῇ Σειριαδικῇ γῇ monumentum Sethanum ſuo ævo extitiſſe memoravit Manethos Hierophanta *Bern.*

[c] Σιριάδα.] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* Συριάδα *Alii* cum *Editis.* Σιριάδα *Marcla*, *Glycas*, *Cedrenus*, & *Vetus Interpr.* unde Eccleſiaſticorum in Hiſtoriis Σιριάδος. Verum Σειριαδ ex *Joſepho* legiſſe videtur *Euſtathius Antioch.* unde *Iſ. Voſſio* de *LXX. Interp.* p. 271. & *Marshamo* in Can. Chron. p. 39. in mentem venit intelligi *Seirath* locum in Gilgalis, in quo lapides ſculptos memorat *Liber Judicum*, III. 26. Cl. *Dodwello* (in Append. ad Diſſert. Cypr. p. 29. & 36.) veriſimile videtur, terram *Siriadicam* in Ægypto quærendam eſſe Vide *Eundem* in *Diſſert.* de *Sanchuniathone*, p. 26, 36. & Cl. *Fabricium* in Bibl. Gr. l. 1. c. xi. Adde Cl. *Stillingfletum* in Originibus Sacr. l. 1. c. 2. *J. H. Urſinum* in Exercit. Sacr. p. 215. & *Simonium* in Bibl. Crit. Vol 2. p. 34. & Vol. 3 p. 347. cum multis aliis. *Huds.* Σειριάδα, *terram Serum* malim legere, uti & Syncellus & Manethos legerunt. *Syriam* nunquam vocat *Syriada*. Sic cap. 7. infra Συρίαν vicinam Indiæ facit: crediderim & illic Σειριαν legendum. *Rel.*

[f] Γενεὰς.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἡλικίας *Baſ* & *G. aliique.* Nonnulli, *Epiphanium* ſequuti in lib. 1. *contr. Hæreſes*, dicunt nequitiam cœptam eſſe tempore Jaredi. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 254. Vol 2.

[g] Τῶν ὅλων,] Septem hic rurſus voces deſunt in *Vat.* ut & mox πρὸς ἀνθρώπους & χρόνου.

[h] Βλέποντες.] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἀποβλέποντες. Sic Athenienſes ſophiſtæ ſunt locuti, conteſtantibus etiam *Big.* & *Samb.* & Glyca Siculo. ἀποβλεποντες *Baſ.* & *G.* Bern.

[i] Πατρίων.] Iſtud ex *MSS.* παλαιῶν *Baſ.* & *G.* Tota hæc pericope deeſt in *Vat.*

[k] Επιδεικνυντο.] Ita *MSS.* ἐπιδεικνύμενοι *Baſ.* & *G.* quæ lectio ferri poteſt, ut etiam, ἀλλ' ἃ πρότερον, & dein ἐπιδείκνυτο.

[l] Ἑαυτοῖς.] Ex *MSS.* αὐτοῖς. in *Editis.*

[m] Ἄγγελοι Θεοῦ,] Falſa hæc, ſed Antiquis tamen credita, ut *Philoni*, *Juſtino M. Tertulliano*, *Lactantio* &c. Vide hac de re *Heideggerum* in Hiſt. Sacr p. 206. *Raderi* & *Du Cangii* notas ad *Chronic. Paſch.* ut & *Dauſqueium* in *Baſilium Seleuc.* p. 328. *Gallæum* de Sibyll. Orac. vol 1. p 69, 97. *Barthium* in Adverſ. p 2267. *Seldenum* de *Dis Syris*, c. 3 *Bangium* in Cœlo Orientali, p. 33. &c. *Gatakerum* de Stylo Novi Teſt. c. 13. *Spencerum* ad Originem, p. 69. *Colomeſium* in Opuſc. p. 78. & *Daviſium* in notis ad Commodianum, p. 201.

[n] Πάντος.] Sic in *MSS. Vet. Interpr.* & *Glyca.* πάντως & πάνυ *aliis.* abeſt a *Vat.*

[o] Ομοια.] Abſunt in *Vat* uſque ad ὁ Νώεος.

[p] Γὰρ τοῖς] Γὰρ haud curant *Hen.* aut *Baſ.* aut Interpres *Scholaſticus.* Bern.

[q] Νωεος.] Ita ſemper in pleriſque *MSS.* quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. Νῶε ſcribi forma nominis patria teſtatur *Joſephus*, c. 6. Νᾶχος in uno *MS.* & *Edit. Baſ* & *G.* paſſim. in altero *MS.* Νωεος ubique. Νωεος. Ita reddo utriuſque orbis piiſſimo maximoque Imperatori ſuum nomen, quod Joſephus Græce ediderat, conſonantibus *Samb* & *Caſ.* Proxime abeſt Νῶε diſſyllabum, quo uſi ſunt uno opere LXXII. Judæi Alexandrini; tum Philo, Julius Chronographus, & mille Patres Chriſtiani, præter ſanctiſſimos Apoſtolos, foliorumque Sibyllinorum ſtrictorem. Mox etiam profitebitur ipſe Joſephus Νῶε ſcribi forma nominis patria cap. 6. §. 2. Dein Νωεος Italorum ſi legerint, valde peregrinum eſt. Νᾶχος vero *Baſ. Gen.* & Græcorum codicum pauciſſimos invaſit, plures Latinos; ſcriptura quidem recenti, at meliore quam *nichil* monaſticum. Repudiabis tamen *Noachus*, *Noemus*, *Nocha*, atque etiam *Noa*, ab uſu; qui potis, ὡς ἀκριβέστερα. Leguntur enim in libris divinis נוחה .נעמה נועה, & ſimillima eorum. *Bern.*

[r] Δυσχεραίνων,] Quam Codex iſte *Vaticanus* ſit mutilus & mendoſus, cum ex ſuperioribus, tum & ex hi ce apparet. ita enim ſcribit, δυσχεραίνων ἐξεχώρησε τῆς γῆς. καὶ ᾤκησεν ὁ Θεὸς εἰς Θάλασσαν τὴν ὑπερῳαν μεταξὺ Αἰγύπτου, καὶ ὅσον ἡ ἀπ' Ἰου Αἰγυπτίους, μέχρι σωζεῖ. ᾤκησε δὲ ὑποθήκας λάρνακα τετράγωνον πηχῶν τριακοσίων τὸ μῆκος πηχῶν τ' ν' ὑ, τὸ πλάτος. ς' λ'. τὸ βάθος. ὧν ἡ σὺν τῇ μ. τ. π. ϛ ταῖς τετ. γυν. αὐτῶν. ταῦτα ἅλλα ὅσα πτ. τὰς χρ. ἐπικ. ἐμ. ιθ. ζώατε παντ. πτ. Αἰγυπ. ᾤ γλυ. ὠν. ἄλλατε τέτ. ἔπταπλ. τ. αρ. ἰω ὑ λέπ Αβ. δικ. συνιεῖν ὑ τέτο τὸ παλαῖον τῆ τὸ χιλιοστὸν πεντεκοσιοστὸν ἐκτον ἔτος λέπ Αλέκ. Hic nova diſtinctio in MS. notata litera unciali. Nec ulterius pergit Collatio *Philippi Rulei.* cum MS. Bib. Vat. in 4to. Numer. 984. ubi integer erat Joſephus, ſed valde compreſſe ſcriptus, nec admodum antiquus. Hactenus *Rulæus.* Sequuntur folia quædam vacua, unde apparet illum deſtitiſſe a labore fere ſupervacaneo, quum Codex ille valde mutile & vitioſe fuerit ſcriptus, nec nos deſtitutione ejuſdem collationis integræ multum amiſerimus. *Hav.*

[s] Καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων,] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἀλγηδόνως ἔχων. (ἀλγηδόνας *Cocc.*) Hoc modo reſcripſi ex *Samb. Big.* & *Caſ.* acclamante etiam *Epiphanio.* Vulgatum fuerat, τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις δυσχεραίνων, καὶ ἀλγηδόνως ἔχων *Burius* noſter ἀλγεινῶς. *Bern.*

[t] Αὐτοὺς τὸν Δημιουργὸν] Ex *Big.* & *Samb.* in aliis *MSS.* & *Editis* deeſt vox αὐτοὺς.

[v] Τῶν κακῶν] Τῆς τῶν κακῶν *Coll. Big.* inde & quod ſequitur δείσας μὴ ϛ, nam in editis δείσας ὑ μὴ Φ.

[x] Γυναικὸς] Ita ex *Cod Vat.* & *Vetere Interpr.* γυναικῶν in reliquis *MSS.* & *Editis.* Pro γυναικος facit *Joſephi* locus, infra, v. 33.

[y] Συνοικούντων,] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* in *Editis* συνοίκων. Καὶ τῶν τούτοις συνοίκων *Baſ.* & *G.* *cum juris omnibus*, *Epiphanius* laxior, quam Joſephus eſſe voluit. Scripſit ille *& horunce cum conjugibus*, καὶ τῶν τούτοις συνοικούντων, teſtibus *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern.

[z] Δ' οὐκ ἐκείνους] Ita ex *MSS.* ὑ οὐκ ἐκείνων μόνον *Baſ.* δ' οὐκ ἐκεῖνο *G.*

a. Te

πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ ἀφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρόν, ὑπερημένος [a] τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν ἐχ' ὅσα πρότερον ἔζων, [b] ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὴν ἤπειρον μεταβαλὲ· καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀφανίζονται πάντες. Νῶε δὲ σώζεται [c] μόνος, ὑποδεμένης μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν ὑπὸ θεοῦ τοιαύτην. [d] λάρναξα τετράζυγον καταβασκευάσας, [e] πηχῶν τὸ μῆκος [f] τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ [g] τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς ταύτην [h] σύν τε μητρὶ τῶν παίδων καὶ τοῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη· τά τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικαιρήσειν ἔμελλεν, ἐνθέμενος, ζῶά τε πανοῖα πρὸς ἀναπόρησιν ὑπὸ γῆνας αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, [i] συνεισβαλόμενος, ἄλλα τε τούτων [k] ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ, [l] καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη κῆ τὸ ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύσασθαι, μήθ' ἡπλῶσθαι τὸ τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νῶε μὲν ἔτως μὲν τὸν οἰκείων διεσώζετο· ἦν δ' αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχης γάρ ἐστιν ὁς, ὃν πατὴρ ἦν Μαθουσάλας. ἔστος ὃ ἦν τοῦ [m] Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου. [n] Μαλεήλου δὲ Ἰάρεδος ἐγεγένη, ὃς ἐκ [o] Καϊνᾶ πεκνὸς τοῦ Ἐνώσου, [p] σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ἐνωσος δὲ Σήθου ὁς ἦν, τοῦ Ἀδαμου.

γ'. Σωσθέντι δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νῶε τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ [q] δευτέρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ [r] Μακεδόνων λεγομένῳ, [s] Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων· [t] ἔτως γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διαπεπαχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν [v] Νισᾶν, ὅς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἀπὸ τῆς ἑορτῆς ὥρισε, κατὰ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τὰς Ἑβραίους παραγαγών. ἔστος δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς ἀπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν· ἀπὸ μέντοιγε [x] πράσεώς καὶ ὠνᾶς, καὶ τοῦ ἄλλου διοικήσιν, τὸν πρῶτον [y] κόσμον διεφύλαξε. τοῦ δὲ ἐμβολὴν ἄρξασθαί φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ [z] παρειμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἔστος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε δισχιλίων [a] ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ

vit, ſed, cum viſum eſſet ei univerſum genus humanum perdere, aliudque novum ſceleris purum inſtaurare, reſectoque vitæ ſpatio & non totidem annorum ac prius ſed centum & viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutavit: & ſic iſti quidem univerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſervatus, Deo ipſi hujuſmodi fabricam & viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, ut longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, & altitudo triginta, in eam cum matre filiorum & eorum conjugibus conſcendit, aliiſque, quæ ad uſus neceſſarios ſibi ſuppeditura eſſent, impoſitis, omnigeniſque animalibus, iiſque mare & femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, & ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; ut nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiæ cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſervatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex Maluelo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

Gen. c. 6. Humanæ vitæ modulus anni 120.

Deſcribitur arca Noëi.

Gen. c. 6. & 7.

Noëi ſtemma.

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebræis autem Marſuane: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis *obſervandis* menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte *licet* ab eo in omnibus, quæ ad honores divinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen & emptionibus, & rerum cæterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſervavit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima die prædicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros

Cataclyſmus orbem invaſit menſe Octobri.

Duplex anni Hebraici initium.

a Τε αὐτῶν] Illud τε ex *MSS.*

b Ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν,] *Joſephum* hîc falli notavit *Caſaubonus* (ad *Treb. Poll.* p. 219.) prætereaque ſibi non conſtare, quum ſub finem cap. VII. non poſt *Cataclyſmum*, ſed poſt *Moyſis obitum* hoc contigiſſe ſcribat. Vide etiam *Cuneum* de Rep. Heb. l. 3. c. 2.

c Μόνος,] Ita ex *MSS.* in Editis μόνον.

d Λάρναξα] De fabrica Arcæ videſis *Buteonem* & *Hoſtum*, *Wilkinſium* in Tom. 1. Synopſ. Criticorum per *Polum*, p. 82. & *Stillingfleti* Origines ſacr. l. 3 c. 4.

e Πηχῶν τὸ μῆκος] Ita MSS. tranſponunt. *Editi* τὸ μ. π.

f Τριακοσίων,] Tot cubitis longitudo, latitudo atque altitudo arcæ definitur in Gen. 6. 15. unde diſcimus cubitos a Joſepho in his libris memoratos non eſſe diverſos a cubitis Hebræorum: licet nonnulli ſuſpicati fuerint, quia ſæpe diſcrimen eſt inter numeros cubitorum apud Joſephum & illos, quos ſcriptores ſacri aut profani inter Hebræos memorant, & quia Joſephus hos libros in gratiam Gentium ſcripſit, aliis cubitis Joſephum in his libris uſum ac Hebraicis *Rel.*

g Τριάκοντα] Ita ex *MSS.* in *Editis* τριάκοντα βάθος, dein σὺν τῇ μητρὶ.

h Σωὶ τε] Σωὶ τῇ Editi, at *Coll. Big.* σωί τε τῇ.

i Συνεισβαλόμενος,] Sic *MSS.* in *Editis* συνεισκαλούμενος.

k Ἑπταπλασίονα] De duobus & ſeptem *individuis*, non *paribus*, contra *Juſtinum Martyrem*, *alioſque*, verba accipienda eſſe docet *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 513. Vide etiam *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 127. Vol. 1.

l Καὶ τοῖς ἁρμοῖς] Ex *MSS*, addita ſunt illa καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη, quæ fruſtra quæras apud *Baſ.* aut *Gen.* aut *Vet. Interpr.*

m Ἀνώχου] Rurſum ex *MSS.* Ἀνώχ. in *Editis* Ἐνώτ. *Zonaras* aliique in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt ex LXX. Ut prius *Samb. Big.* & *Caſ.* ἐνὼτ *Baſ. G.* atque Græciæ adeo ἐπαΐειν reponunt, ex codice Ψ. Sequitur in melioribus libris μαλεήλ; cujus loco impreſſum μαλεήλ tam *Genevæ* quam *Baſ.* Bern.

n Μαλεήλου] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Μαλαήλ.

o Καϊνᾶ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Καϊνᾶν.

p Σὺν ἀδελφαῖς] Σὺν ἀδελφοῖς, phaſma Gelenii. Aſtutior agit Zonaras, ubi Joſephum transformat p. 9. ἐξ ἐνὼς ὃ ἐπίχθη ὁ καϊνὰν, ἄλλος τις ὑοὶ Θ θυγατέρες. *Fern.*

q Δευτέρῳ,] Hunc appellat Marcheſvan: adeoque initium anni ea ætate conſtituit Joſephus in initio Tiſri, qui præcedit menſem Marcheſvan: unde & circa æquinoctium autumnale mundi fuiſſe exordium ſecundum ejus ſententiam colligitur. *Rel.*

r Μακεδόνων] Sc. *Syro-Maced.* non *Macedonum Europæorum.* Vide *Marſhami* Can. Chron. p. 183.

s Μαρσουάνῃ] Ita cum *Vet. Interpr.* nec procul abſcedunt *Samb. Caſ. Syncellus*, & *Indices MSS.* in Archivis Pembrochianis, qui Μαρσουὰν appellant. Nulluſque dubito quin Μαρσουάνῃ *Editorum* fuerit a Librarii lapſu pro Μαρσουάνη. Vide *Druſii* Obſerv. Sacr. l. 1. c. 13. *Samb.* & *Caſ.* Pariter Syncellus Taraſii, & Indices MSS. in Archivis Pembrocianis hunc menſem μαρσουὰν appellitant, *Epiphaniuſque* Latinis literis *Marſuane.* Excuſum fuit μαρσουάνη ὃ ὑπὸ ἑβραίων· ἔτω γὰρ αἰγύπτιοι. Aliter *Caſ.* & *Samb.* & tranſlatio Latina. *Bigot.* etiam ἔτως ὃ ἐν αἰγ. Conjectura demum *Petit.* ἔτω παρ' αἰγυπτίοις, pro mendo impreſſo. *Bern.*

t Οὕτως γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἔτω γὰρ Αἰγύπτιοι. Nonnulli conjecerant ἔτως ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, aut ἔτω παρ' Αἰγυπτίοις.

v Νισᾶν,] Ita ex *Samb.* & *Heſychio.* Νισὰν *aliis.* Fortius exprimo τὸν λέγουσαν ex Cod. *Sambuci*, Heſychii Lexico Græco, & proſodia Judaica. νισὰν, *Baſ. Gen.* Georgius Chronologus, alii. *Bern.*

x Πράσεώς καὶ ὠνᾶς,] Eo ordine poſuerat Joſephus, ut ex *Samb. Big.* & *Epiphanii* verſione addiſcimus. ὠνᾶς καὶ πράσεως *Baſ.* cum *Gen.* Bern.

y Κόσμον] Μῶμα in *MSS.* Vulgatum tamen κόσμον retinendum eſſe ſuadet *Bernardus* ex *Heſychio*, qui καθάρσιον interpretatur. Favent *Vet. Interpr.* & *Comeſtor.* Μῶμα *Big. Samb.* & *Caſ* νόμον, *Junius* ex conjectura animi ſui. Adhuc tamen retineo vulgatum κόσμον: ſiquidem vox illa κατάρσιον late ſignificat, Heſychio & conſimilibus teſtibus. Idem ipſum legerat librarius Caſſiodori; inde hæc dedit Latina *prioris ſeculi decreta ſervavit.* quin Comeſtor ab illo etiam *temporum decreta*, & *uſualem ordinem menſium ſervavit.* Bern.

z Παρειμένου] Sic in *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* παρεκτεμένου.

a Ἑξακοσίων] Ita in Codd. omnibus, tam Græcis quam Latinis, tam *MSS.* quam *Editis.* Nonnulli legunt ὑπῆρχε ὃ χιλίων

bros autem ſacros relatum eſt tempus. iſtius ætatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales & obitus.

Gen. c. 5.

4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; qui *Adamus* nongentos & triginta vixit annos. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim & nongentos vixiſſet annos, Caïnæ filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *ætatis ſuæ* centeſimo & nonageſimo. iſte vixit quinque & nongentos annos. Caïnas vero, vivens decem & nongentos annos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque & nonginta & octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque & centum eſſet annorum. Huic, duo & ſexaginta & nongentos annos viventi, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum eſſet pater ejus. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum eſt, ut obitum ejus in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [& centeſimo]

Patriarcharum παιδοποιΐαι.

an. ætat.
Adami 230.
Sethi 205.
Enoſi 190.
Cainæ 170.
Malaëli 165.
Jaredi 162.
Anochi 165.
Methuſ. 187.
Lamech. 182.
Adde his Noëi annos 600. Colliguntur itaque 2256 anni ab Adamo condito ad Diluvium.

χρόνῳ ἐν τῇ ἱερᾶς βίβλοις· σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τὸ πότε καὶ τὰς ἡμέρας τῶν ὁπόσων ἀνθρώπων καὶ τὰς πολιτείας.

δ. Ἀδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσιῷ ἤδη καὶ [b] Δισχιλιοστῷ ἐτεῖ γεγονότι, παῖς Σὴθ γίνεται· ὃς ἐνιαυτὸν μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σὴθ δὲ, καλὰ πέμπτον καὶ [c] Δισχιλιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν Ἐνῶτον· ὃς, [d] δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαυτὸν, Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστὸν καὶ [e] ἐνενηκοστὸν ἔτος. ὃς δὲ ἐβίωσεν ἔτη [f] πέντε πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς. [g] Καϊνᾶς δὲ, [h] βιοὺς δέκα καὶ ἐνιαυτὸν, Μαλάληλον ὑὸν ἔσχεν, ἔτει γεγονότι [i] ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ὃς δὲ ὁ Μαλάληλος, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις, ἐτελεύτησεν, Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν. [k] Ὃν, ἔτει ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πεμπτὸν γεγονότι, ἐγέννησε. τοῦτον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνιαυτοῖς βιώσαντα, [l] Ἀνωχος ὁ υἱὸς Δαβέχε), γεννηθεὶς πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ὃς δὲ, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὅθεν δὴ πολλῷ αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. [m] Μαθουσάλας δὲ [n] Ἀνώχου παῖς, [o] καλὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν

ἑξακοσίων &c. Verum in Chiliadum numero cum *Joſepho* convenit *Eutychius Alex.* ut & *Joſephus Chriſtianus* in *Hypomneſtico* ſuo. Διακοσίων edidit *Bernardus.* quod ſane poſtulant numeri ſequentes. *Huds.* Hoſce quidem numeros capeſſam, ac volumine alio defendam, quantum adhuc licet, poſt Iſ. Voſſium, Chronologiæ Joſephicæ egregium vindicem. Annorum tamen cccc. exceſſu, id fatemur, ex cauſa lectionis Hebraicæ, 1656. libri noſtri cuncti Græcique heic peccant, Latinique. Lectum enim eſt *Big. Samb.* atque *Cod. Gall.* N. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* ἐτῶν ἐστὶν διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. Aut conſenſu Latinorum, *Anni fuerunt duo millia ſexcenti quinquaginta ſex.* Ita compendiarius *Cant.* & *Comeſtor*, Joſephi nomine: multiſque ante iſtum ſeculis Hilarion, ut ex Uſſerio memorat Cl. *Boſius.* Neque adeo exemplar *Henneb.* movere quempiam debeat, quod tot illarum ætatum Epilogiſmo penitus omiſſo, juxta Editionem Judaicam ſtrictim ait, συνέξη ὃ τοῦτο τὸ πάθος, καὶ τὸ χιλιοστὸν [adde tu hecatontadas] πεντήκοστον ἕκτον ἔτος ἀπὸ ἀδὰμ. Veruntamen ipſa tempora παιδοποιΐας S. Patrum, cum ſexcentis Noë annis uſque ad Cataclyſmum, ſic volui, oram hujus paginæ exornant: unde confert ſumma accurata ann. MMCCLVI. Quot etiam annos præſtat Anianus Aſceta. Cum Joſepho autem & ſummatim convenit Eutychius Alexandrinus, & per ætates ſingulas. Convenit etiam Joſephus Chriſtianus, qui diſerte ait in Hypomneſtico ſuo, Ἀπὸ δὲ ἀδὰμ ἕως νῶε ἔτη βσξβ'. Idcirco Schotanum, Hornium, alioſque facetos homines cum ſimplici ſua Chiliade ultro prætermittimus. *Bern.*

b Διακοσιοστῷ] In *MSS. Caſ. Baſ.* & *Gen.* præter *Epiphanii* tot codices, Eutychium Patriarcham, Petrum Helluonem, illumque Joſephum, Cap. 2. §. 3. τριακοσιοστῷ *Big.* & *Samb.* necnon Gallicorum codicum quidam propter ſimiles lemniſcos τρια. & δφ. Tot inde centurias adſerit Petitus Sethi genitori, ſero & imprudenter. Schotanus in Bibliotheca ſua pretii nullius, aliique Judaiſtæ ἑκατοστῷ ſubſtituunt, numerum iniquum pro vero juſtoque. Idemque rurſum *Chriſtianus* anticipat Sethi παιδοποιΐαν annis centum contra hiſtoriam Joſephi, atque etiam ἔκδοσιν τοῦ ὁ. nec non utriuſque Interpretes Latinos. *Bern* Notum eſt mille annos in hoc computo præter verum adjectos. Sed nec ipſe ſibi conſtat Joſephus ſcribens Antiq. VIII. 2. quum templum a Salomone conditum eſt, fuiſſe annum a mundo condito 3102. & a diluvio 1444.

Summa

Adam	230
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Mahaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Methuſ.	187
Lamech	182
Noach	600
	2656

adeoque τετρακισχίλια videretur legendum Antiq. VIII. 2. pro τρισχίλια. *Rel.*

c Διακοσιοστὸν] In Codd. Latinis *centeſimo & quinto anno.*

d Δώδεκα] Ita *Baſ. Gen* & Eutychius Alex. quibuſcum conveniunt & S. Biblia, & Joſephi deflorator Zonaras. Præterea vero perpetuus eſt diſſenſus MSS. tam Græcorum quam Latinorum a lectione ſacra, de ætate integra Sethi, viri integerrimi. Statuunt enim illum annis 905. aut verbis ſuis, ut licet, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνιαυτὸν, καϊνᾶ &c. Puto itaque ὁ. dudum venisse loco ιμ. vel Sethum cum filio vitæ ſuæ numeros minores, Scribarum cura nulla permutaſſe. *Bern.*

e ἐνενηκοστὸν] Paſſim *Samb.* & *Big.* nec aliter Grammatici antiqui. ἐνενηκοστὸν *Baſ.* & *G.* & ſcripta ferme manu ſervili. *Bern.*

f Πέντε] Ita *Baſ. G.* & *Vet Interpres* in quibuſdam *Codd.* in aliis δέκα cum *Big. Caſ.* & *Vat. Huds. Baſ. Gen.* atque Eutychius, ſicut in ſancto volumine Moyſis legunt Judæi, Samaritæ, Græci, cæterique ab illis. Perverſitatem tamen codicum Joſephi ad ætatem Sethi ſupra adnotavi. Setho enim tribuerant *Big. Samb.* & *Caſ.* necnon *Epiphanius* interpres, annos duntaxat quinque ſuper nongentos: nunc vitam Enoſi metiuntur *Samb.* quidem δώδεκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις, atque *Big. Caſ.* cum ſarraco codicum Latinorum, potius annis 910. hoc eſt, δέκα πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις, quot ſane annis vitam toleraſſe noſcitur Cainan prior. *Bern.*

g Καϊνᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Καϊνὰς *Baſ. G. aliique.*

h Βιοὺς δέκα] In *Vat.* βιοὺς ἔτη δεκα καὶ ἐνακόσια Μαλάληλον τὸν ὑόν. Μαλάληλον *Big. Samb.* & *Caſ.* μαλέηλον verſu hoc & ſequente, *Baſ.* & *G.* Hunc principem ſupra μαχάηλον, ludente ita calamo, nominatum eſſe monuimus. *Bern.*

i Ἑκατοστῷ] Ἑκατοστῷ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

k Ὃν, ἔτει ἑξηκοστὸν] Ita plane juxta *Samb. Big. Caſ.* & *Vat.* niſi quod ὃς in ὃν mutaverim cum *Bernardo*, auctoritate *Veteris Interpretis.* In *Baſ.* & *G.* ὃς ἔτει ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννᾷ ἐγέννησεν Ἐνῶχον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, Ἐνῶχον ὃ ὁ υἱὸς Δαβέχε) γεννηθεὶς &c. *Huds.* Tantum vitæ uſum largiuntur prius Jaredo *Samb. Big.* & *Caſ.* & Eutychii Hiſt. & *cod. Gall.* N. quam pater eſſe potuit: ſicut fecerant & οἱ ὁ. *Epiphanius* tamen paraphraſtes & Editores, tam *Baſ.* quam *Gen.* hic ſubornant pædogoniam ipſius Jaredi, ſub anno ætatis ſuæ ELXII. Confuſa erant & in hoc computo inepta ea, quæ Græce dederant Typographi *Baſ.* aut *Gen.* Aiebant autem illi, ὃς ἔτει ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννᾷ ἐγέννησεν Ἐνῶχον, (quidni addam reliqua?) εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις (*Baſ. Samb.* & *Big.* ἐνακοσίοις) βιώσαντα, Ἐνῶχον ὃ ὁ υἱὸς Δαβέχε) γεννηθεὶς &c. Qua in ſententia præter ὃς, quem in caſum obliquum deduxi juvante meo *Scholaſtico*, nihil quicquam contra codd. *Big. Samb. Caſ.* aut *N. Gall.* permutavi. *Bern.*

l Ἀνωχος] Ἐνῶχος ὁ υἱὸς. *Big. Samb.* & *Caſ.* Quando ἀνώχου quidem legatur eiſdem in codicibus poſt tres aut quatuor hinc verſus, dubitare non debes quin utrobique ab α. inchoaverit Joſephus tam ſanctum nomen: præterea in ſuperiori paragrapho ita reperitur ſcriptum. *Epiphanius*, *Cui* 962. *annis viventi*, *Enoch filius ſucceſſit.* Soli *Baſ.* & *G.* ἐνοχου ὃ ὁ υἱὸς Δαβέχε), præpoſtere ac abſurde. *Bern.*

m Μαθουσάλας] Ita *Vat. Caſ. Baſ. G.* & *Membranæ Latinæ.* Μαθουσάλα aut Μαθουσὰλ contracte in aliis *MSS. Huds. Caſ Baſ. G.* & *membranæ Lat.* Μαθουσάλα *Samb. N. Gall.* μαθουσὰλ *Big.* μαθουσάλ. Quot autem hecatontadas in ſerie Patriarchali Joſephi deleverit furor Schotani, nulla memoria dignum reor. *Bern.*

n Ἀνώχου παῖς,] Ita *MSS.* quo modo reſcripſi v. 36. in *Editis* Ἐνώχου.

o Κατὰ ἔτος αὐτῷ] In *MSS. Gr.* & *Lat.* καὶ ἔτει αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. unde illud ἑκατοστὸν (quod exciderat conſonantia vocum ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν) reſtituit *E. Bernardus.* In *Editis* γεγονὼς ἐβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν. *Huds. Epiph* ſuppreſſis decadibus, *Mathuſalas Enoch filius*, *quinto ei & centeſimo natus anno.* Librarii autem Græci centuriam prætermittunt hujus παιδογονίας: quippe *Samb. Big. Caſ.* & *N. Gall.* γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν, λαμεχον &c. Sic erratum fuit ex conſonantia vocum Græcarum ἑξηκοστὸν & ἑκατοστὸν. Reddidi itaque Joſepho quos numeros reliquerant Judæi Alexandrini, adſervatque Eutych. Patriar-

κεσὸν [καὶ ἑκατοστὸν,] Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, [p] ὃν ἔτη γενὼς ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν [ἔτη] ἑνενήκοντα καὶ ἑξήκοντα [q] πρὸς ἑνακοσίοις. [r] Λάμεχος δὲ, ἄρξας [s] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, [t] Νῶεον τὸν πρωτόγονον τῶν ἀνθρώπων ἀποδείκνυσι πρωτεύοντα τοῦ υἱοῦ· ὃς Λαμέχῳ γνήσιος, [u] δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἤνυσεν, [x] πεντήκοντα καὶ ἑνακοσίοις ἔτεσιν [y] ἦρξε τῶν πραγμάτων. πᾶσα συναγομένη τὸ ἔτη [z] τὸν προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλὰ τὰς ἡγεμονίας αὐτῶν μόνον ὁρατω.

ε'. Ἐπισημήναντος δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ [a] ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέραις τεσσαράκοντα ὅλαις καταφέρειν, ὡς ὑπὲρ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν [b] ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ δύνασθαι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ [c] ἐφ' ἡμέραις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, [d] ἑσαμένου δὲ ἦν ἑβδόμη, [e] κατ' ὀλίγον ὑπονοστεῖν ἀπολήγοντος. ἔπτα τε κόρακας [f] πρὸς ἄκραν τινὰ ὄρους σαθείσης καὶ τὴν Ἀρμενίαν, σωθεὶς ὁ Νῶεος ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βραχεῖαν πρὸ αὐτοῦ, [g] ὑπὸ χρηστέρας ἤδη γενομένας ἐλπίδος θρέμμα. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρούντος τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα· βουλόμενος μαθεῖν, [h] εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἀκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλὲς ἔσιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ, πᾶσαν ὑρὼν ἔτι λιμναζομένην, [i] πρὸς Νῶεον [k] ἐπανῆλθε. μεθ' ἣν ἡμέραν ἑπτὰ, πρίστερὰν ὑπὸ τὸ γνῶναι τι πρὸ τὴν γῆν πρόπεμψεν. [l] ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπληρωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, [m] καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπολλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, [n] τὰ ζῶα τὰ λάρναξ ἐξαφίη-

triarcha, annorum quidem CLXV. Quod editum fuit *Baſ.* & ſubinde *Genevæ*, γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον &c. ad Mathuſalam παιδοποιΐαν, non ad Enochum pertinet. *Bern.*

p Περὶ ἔτη] Ita cum *Codd.* aliquot *Epiphanii*, & LXX. *Interpretibus.* in *MSS.* Gr. & pleriſque *Latinis*, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὴν &c. in *Editis* ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντά καὶ ἑπτακοσίας.

q Πρὸς ἑνακοσίοις.] Ita *Big.* & *Caſ.* καὶ *Samb.* ἐπὶ *Baſ.* & *G.*

r Λαμεχ] Λάμεχος *Samb.* bis terque *Samb.*

s Ἑπτὰ] Sic *Big.* & *Codex Hebræus* & *Eutychius Alexandr.* ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις *Samb.* & *Vat.* ἑπτὰ καὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Caſ.* ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr.* *Judæis Alexandrinis* placuit numerus DCCLIII.

t Νῶεον] Νῶεον *Big. Samb* & *Caſ.* velut ſupra ; unde νώεον falſo calamo acceptiſſe liquet codd. Italicos. νῶχον adhuc retinent *Baſ.* & G Bern.

u Δεύτερον] Ita *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Verum καὶ ἑκατοστὸν non agnoſcunt *Samb Caſ Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

x Πεντήκοντα] Sic ex *MSS.* & *Epiphanii Codd.* illa πεντήκοντα καὶ in *Editis* deſiderantur. *Huds.* Hanc lectionem præbent *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Tota tamen centuria jam deficiunt *Samb. Caſ. N. Gall. Baſ.* & *G.* præter fidem Chriſtianorum atque Judæorum. Typographi enim ſic referunt, ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἑνενήκοντα, ἑνακοσίοις ἔτεσιν. Verum *Samb* & *Caſ.* ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑνακοσιοστὸν ἔτος ἑνενήκοντα, πεντήκοντα καὶ ἑνακοσίοις ἔτεσιν, &c. Nemo autem neſcit Noeum duntaxat quinquaginta minus quam mille annos vixiſſe, adverſus typos *Baſ.* & *Gen.* DCCCCL. etiam obſervant MSS. *Joſephi* & Græca & Latina. *Bern.*

y Ἦρξε τοῦ] *Samb.* & *Caſ.* ἤρξαθ' τοῦ *Big.* ἤρξαθο πρωτου. *Baſ.* & G. Bern.

z Τὸν προαναγεγραμμένον] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προγεγραμμένον.

a Ὕειν ἀρξαμένου,] Pro ἐπισημ. καὶ ὕειν ἀρξαμένου *Hen.* ὕοντος, quaſi pius. Idem poſt pauca, ἐφ' ἡμέρας. *Bern.*

b Ὑπερέχειν.] Illud ex *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* in *Editis* ὑπερέβαινον. denique ὑπερέχε *Hen.* Huds. Ὑπερέχειν in verba Joſephi infero, non nuperis grammatiſtis fretus, ſed melioribus, atque etiam ſcriptione *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* ἀδοκίμως. Impreſſum erat ὑπερέχον. *Hen.* denique modo alio ὑπερέχε. *Bern* Ne autem fraudi Joſepho ſit verſio *Hudſoni*, qui πλείοσι *plurimis* vertens ad verbum, ambiguam facit ſententiam. Græca enim ſignificant univerſam multitudinem periiſſe, pauciſſimis exceptis, ita enim apud Polyb. Lib. 1. Cap. 3. οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων omnes fere Græcos ſignificat, & apud Xenoph. Cyrop. lib. 3. in initio, Armeniorum, veniente Cyro, οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, quo univerſa multitudo, regio comitatu excepto, ſignificatur. Sed & apud Arrianum Lib. 1. Cap. 3. ἡ Ἀραβίας τὰ πολλὰ, totam fere gentis partem & longe maximum numerum denotant, ut & alibi. Neque ſuum πλείοσι aliter accipi voluiſſe Joſephum patet ex pag. 13. pr. ubi clariſſime omnes, *Noacho* cum ſuis excepto, periiſſe dicit. *Hav.*

c Ἐφ' ἡμέραις] Ita *Samb. Hen.* & *Vat.* ἐφ' ἡμέρας *Baſ. G. aliique.* Huds. Mox *Ph Burius* ex verſione τῇ ε'. emendat ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι ᾗ μηνός. *Bern.*

d Ἰσαμένου] Φθινομένου malit *Bern.*

e Κατ' ὀλίγον] Illa κατ' ὀλίγον ὑπον. ἀπλ. ex *MSS. Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Aliud quiddam in ſuo Codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quo inſtante paulatim inchoavit latens parere.* Huds. *Henneb.* vero pro illis Joſephi ὡς μηνὶ ζ'. ἰσαμένου δ' ἡ ἑβδόμη producit ex S. Bibliis κατὰ τὴν ἑβδόμην καὶ ἑβδόμου μηνός. *Bern.*

f Περὶ ἄκραν] Περὶ ἄκραν ὄρους *Vat.*

g Ἐπὶ χρηστοτέρας] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐπὶ & dein γέγονεν.

h Εἴ τι] *Big. Caſ.* & *Samb.* εἰ καὶ τὸ ἄλλο *Baſ.* & *G.* Bern.

i Πρὸς Νῶεον] Ita in omnibus *Codicibus Græcis* tam *MSS.* quam *Impreſſis* excepto uno *Henneb.* qui (*Joſephi* textum, prout ſibi viſum eſt, ubique mutans) cum paucis *Latinorum & Interpretibus LXX* ſupponit hoc loco, πρὸς Νῶεον οὐκ ἐπανῆλθε. Non ita *Mich. Glycas*, p. 127. & *Comeſtor*, qui vulgatam lectionem teſtimonio ſuo comprobant. *Huds.* Πρὸς νῶεον ἐπανῆλθε *Big. Samb.* & *Caſ.* πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε *Baſ.* & *G. Epiphanii* pariter exemplaria meliora. Accipe illa *Comeſtoris. Et emiſit corvum qui non revertebatur. Tamen Joſephus ait, Quod cuncta reperiens inundantia, regreſſus eſt ad Noe.* Jungendus etiam hiſce *Michael Siculus* p. 127. Ὁ μὲν Ἰώσηπος ὑποτρέψαι πρὸς τὸν κύριον τὸν λέγων καὶ τὸν κόρακα, ἐναντιάζων φαίνεται τῇ θείᾳ Μωσέως ἱστορίᾳ Gen. c. 8. 7. Unus *Henneb.* ex Græcis codd. cujus ingenium ſupra ſatis dignovimus, & pauci Latinorum cum LXXII. Interpretibus, ſupponunt hoc loco, πρὸς νῶχον οὐκ ἐπανῆλθε. Quinetiam de eo corvo alibi nos fuſius fabulabimur. *Bern.*

k Ἐπανῆλθε.] Ἐπανῆλθεν *Coll. Bigot.*

l Ἧς ἐπανελθούσης] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* ὑπανελθούσης ὃ πτηνὰ.

m Καὶ] Γυὴς *Hen.*

n Τὰ ζῶα] Τὰ τε *Hen.* & codices quidam *Epiphanii.*

Gen. c. 8. Diluvii hujus æſtus atque tempus.

Aves ab arca emiſſæ, ipſam ambæ repetunt.

• Μέν-

Navis ejus reliquiæ apud Armenios.

beris egressus, Deoque sacrificans, una cum suis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion *vel egressorium* vocant: illic enim arcæ servatæ reliquias etiam nunc ostendunt indigenæ.

Diluvii Noëi meminerunt Berosus, Hieronymus, Mnaseas, & Nicolaus Damasc.

6. Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes qui Barbaricas scripsere historias; quorum unus est Berosus Chaldæus. nam, de diluvio referens, in hunc ferme modum loquutus est; „dicitur autem etiamnum in Armenia in Cordyæorum monte pars esse aliqua ejus navigii: & „quosdam bitumen ex ea avellentes circumferre. „eo autem ablato utuntur homines maxime pro „amuleto ad mala avertenda.„ Sed & Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & multi alii. Quin & Nicolaus Damascenus libro nonagesimo sexto de his rebus narrat in hæc verba: „est super Minyada in Armenia mons ingens, Baris dictus, in quem multos diluvii tempore con„fugientes fama est servatos esse, & quendam in „arca vectum ad summum ejus jugum appulisse, „lignorumque reliquias diu conservatas esse. Iste „fortasse idem ille est de quo etiam scripsit Moy„ses Judæorum legislator.

Immolatis hostiis Deo supplicat Noëus.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram aquis obrueret, Deo incensis victimis de cætero supplicabat, ut pristinum rerum ordinem servaret, & nullam in posterum tantam induceret calamitatem, per quam universum animalium genus salutis discrimen adiret: sed, cum de malis pœnam sumpsisset, parceret iis quos ob bonitatem superstites esse voluit, & clade miseranda liberare decrevit: alioqui illis fore ipsos infeliciores, & gravius damnatos, si non omnino salvi essent & incolumes, sed alteri diluvio reservarentur; cum & terrorem, quem primum incutiebat, experirentur, & interitum, quem posterius afferret. Deum igitur orabat,

σιν· αὐτός τε μὴ τὸ γλυκὺ πρόσφορον ἐλθὼν, καὶ θύσας τῷ Θεῷ, σωζωοχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον [o] μέντοι τὸν τόπον τοῦτον [p] Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τὸ λάρνακος [q] ἐπὶ νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα [r] ἐπιδεικνύουσι.

ς'. [s] Τοῦ δὴ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τὸ λάρνακος μέμνηται [t] πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας [v] ἀναγεγραφότες· ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ περὶ τοῦ κατακλυσμὸν ἔτω πως διέξεισι· „λέγεται δὴ καὶ „τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν [x] Κορδυαίων „ἔτι μέρος τι εἶναι· καὶ νομίζειν τινὰς τὸ ἀσφαλτοῦ ἀ„φαιρουμένους. χρῶνται δὴ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ νομι„ζομένῳ φωτὸς τοὺς [y] ἀποτροπασμούς.„ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν [z] Φοινικικὴν συγγεγραφὼς, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· „ἔστιν ὑπὲρ τὴν [a] Μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὴν „Ἀρμενίαν, [b] Βάρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυ„γόντας ἐπὶ τῷ κατακλυσμῷ λόγος ἔχει σωθῆναι, „καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν „[c] ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σω„θῆναι. γένοιτο δ' ἂν ἔτος, ὃν τινα καὶ Μωυσῆς ἀνέ„γραψεν [d] ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης.

ζ'. Νῶε δὴ, φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ Θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων κατεψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ πρώτης μένειν διαθέσεως, καὶ [e] μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ [f] κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος· ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φειδῶ [g] ποιεῖσθαι τῶν μὲν χρηστοτέρων φειλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκριμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ [h] χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ· ᾧ μὲν πρώτῳ τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσοχρονίαν [i] μαθόντας, ᾧ δευτέρᾳ δὴ τὴν ἀπώλειαν. ἀμενῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκέλευε,

[o] Μόσει] Illud μέσοι ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[p] Ἀρμένιοι] Scilicet Armenii sua lingua vocabant locum eo nomine, quod Græce translatum ἀποβατήριον sonat. *Straboni* (l. 13. p. 591.) locus ad Sestum ab exscendendo è navibus Ἀποβάθρα dicitur. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 2. p. 593. *Dausqueium* in notis ad *Basilium Seleuc.* p 333.

[q] Ἔτι νῦν] Sic in *Editis* & plerisque *MSS.* verum in *Samb.* & *Vat.* ἔτι τοῦ αὐτοῦ οἱ. *Huds.* lege ἔτι καὶ τοῦ. ut Cap. VII. *Cocc.*

[r] Ἐπιδεικνύουσι.] Videsis quæ in hujus rei testimonium attulit Cl. *Falconerus*, in lib. *de Inscriptionibus Athleticis*, p. 202.

[s] Τοῦ δὴ κατακλυσμοῦ] Totam autem illam periochen denuo exversione *B. Hieronymi* huc adponam; quorsum intelligatis plerique, quam præclare discrepat interpres ille a nostro Græculo. *Meminit quoque Josephus horum montium in primo antiquitatum Judaicarum libro, secularium literarum historicos proferens. Animadvertens, inquit, Noe terram diluvio liberatam, septem alios dies abire permisit: & universa animalia bestiasque patentibus clausturis emittens, ipse cum sua prole egressus est, immolans Deo hostias gaudensque cum liberis. Hunc locum Armenii exitum vel egressum vocant: siquidem ibi cultores illarum regionum, arcam primum se dixisse testantur; & lignorum quædam superesse monumenta. Arcæ hujus & Diluvii, omnes qui Barbaras scripsere historias, recordantur. Quorum unus est Berosus Chaldæus, qui super diluvio referens, hæc locutus est: Dicitur autem hujus navis in Armenia propter montem Carduenorum pars aliqua permanere, & quosdam bitumen ex ea avellentes circumferre; quo utuntur vel maxime hi qui lustrantur, vel se expiant. Sed & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum pulchro sermone conscripsit: & Mnaseas, [aut Manaseas] & multi alii. Nicolaus quoque Damascenus in XCVI. libro refert: Est in Armenia super Myniadem [Minuadem] mons nomine Beris [Baris;] ad quem multos in diluvio confugisse autumant, ibique salvatos esse: alios vero in arcæ alveo supernatantes, ad ejus verticem pervenisse, & usque ad multas ætates ligna arcæ monstrari solita: quos quidem ego puto non esse alios, nisi eos quos Moyses legifer Judæorum in suis voluminibus edidit.* Bern.

[t] Πάντες] Nonnulli illud πάντες abjiciendum esse censent.

[v] Ἀναγεγραφότες·] Ita in *MSS.* & Eusebio. in *Editis* ἀναγεγράφασιν.

[x] Κορδυαίων] Vide *Zosimum* p. 191. *Edit. Oxon. Epiphan.* adv. Hæreses p 5. & 6. & *Petavii* notas. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Grotium* in Gen. c. 8. & in Annott. ad lib. 1. de Ver. Chr. Relig. & *Bernegger* Hist. Sacr. in Exercit. 18. p. 553. &c. & *Gallæum* de Orac. Sibyll. vol. 1. p. 156.

[y] Ἀποτροπιασμούς.] Hac de re *Dausqueius* ad *Basilium Seleuc.* p. 333. *Falconerus* in Inscript. Athlet. p. 200. *Gallæus* de Orac. Sibyll. p. 156.

[z] Φοινικικὴν] Reponendum est Φοινικικὰ, nam Φοινικὸς pro Punico, non Phœnicio, solet usurpari. Ita mox testatur Hieronymum τὰ Φοινικικὰ scripsisse. Et ita plane ex Josepho profert Eusebius. *Rel.*

[a] Μινυάδα] Nonnulli (contra fidem *MSS.*) malint Μιλυάδα. minus recte, ut ostendit *Gallæus* de Sibyll. Orac. Vol. 1. 158, 159. & Vol. 2. p. 594. Vide & *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. & *Drusium* in loca diffic. *Genes.* p. 38.

[b] Βάρις] Βάρις circumflexe malit *Scalig.* Monti hoc nomen inditum esse plerique censent ab arca *Noëi*; quod Βάρις *navigium* sonet, ut constat ex *Ammonio*, *Hesychio*, & *Scholiis* ad *Æschylum* & *Euripidem.* Vide *Scaligerum* in notis ad *Fragmenta Veterum Græcorum*, p. 44. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c 3. *Huetii* Quæst. Alnet. p. 187, 189. & de Demonstr Evangel. prop. 4. c. 2. §. 38. & *Bernegger* Hist Sacr. Exercit. 18. Verum Cl. *Joach. Schroderus* Μάσις legendum esse contendit. Est enim (ut inquit ille in suis ad me literis) *Masis* præruptus ille mons in campestri provincia *Araratensi* situs, in quo *arcam* resedisse, præter constantem apud Armenos traditionem, testatur ipse Geographus Armenus *Moyses Cherenensis.* Vide Dissertationem ejus præliminarem ad *Thesaurum Linguæ Armenicæ*, p. 55.

[c] Ὀκεῖλαι,] Ὠκείλαν legit Eusebius. *Rel.*

[d] Ὁ Ἰουδαίων] *Al.* ὁ τῶν Ἰουδαίων νομ.

[e] Μηδὲν ἔτι] Ita *Big. Cas.* & *Vat.* μηδὲν ἔτι τοιοῦτον *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον *Bas.* & *G.*

[f] Κινδυνεύσει] Κινδυνεύσαι *G.*

[g] Ποιεῖσθαι] Ita *Big. Cas.* & *Samb.* ποιῆσαι *Vat.* ποιήσασθαι *Bas.* & *G.*

[h] Χείρω κακίαν] Sic *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* χείρονι καταδεδικασμένους.

[i] Μαθόντας,] Ita *Samb. Cas.* & *Vat.* παθόντας *Big.* παθόντες in *Editis.* utrumque viderat *Epiphan.* hic quidem, τὴν ἰσοχρονίαν μαθόντας, & mox infra τὴν ἀπωλείαν παθόντας.

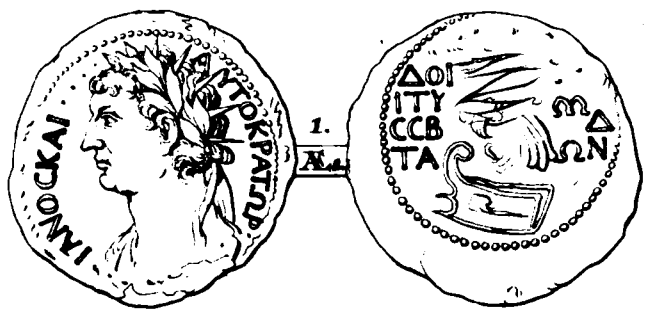
1.
Æ.s.
2.
Æ.s.
ΠΛΑΦΙΑ

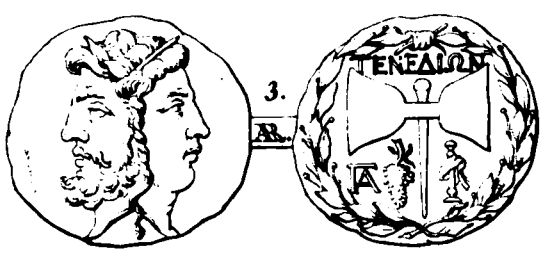
3.
Æ.
4.
Æ.s.
MOKA
5.
Æ.s.

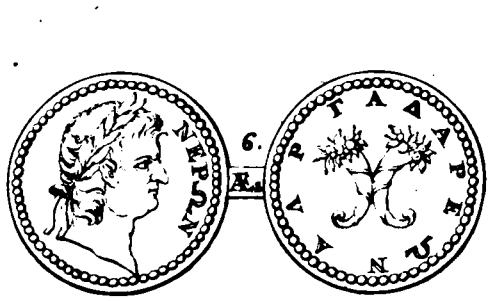
6.
Æ.
7.
Æ.s.
8.
Æ.

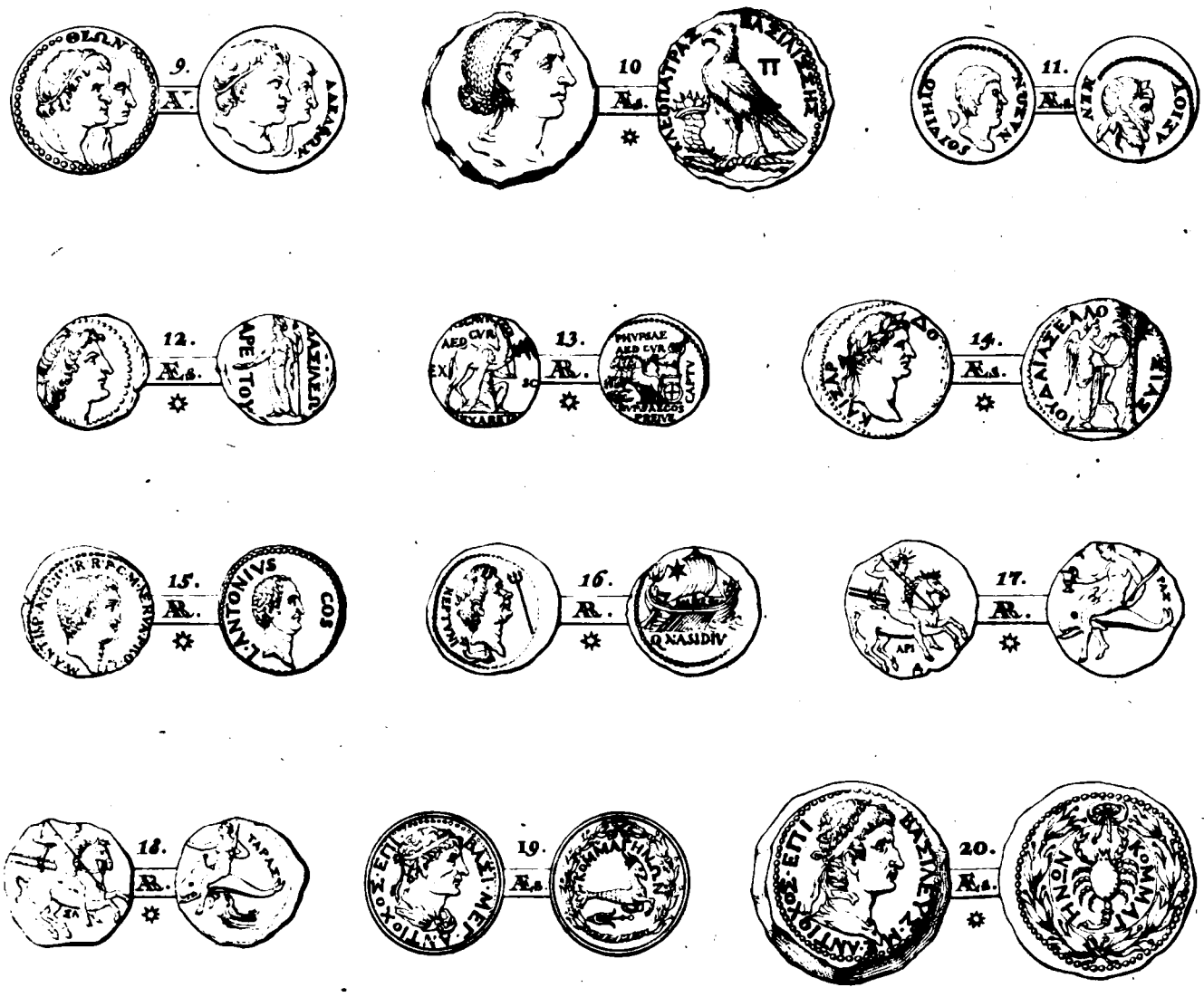
9.
Æ.
10
Æ.
11.
Æ.s.
12.
Æ.s.
13.
Æ.
14.
Æ.s.
15.
Æ.
16.
Æ.
17.
Æ.
18.
Æ.
19.
Æ.s.
20.
Æ.s.

κάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν [k] ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως [l] ἔργοις τε τοῖς ταύτης προσλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναῤῥησσοντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδενὸς, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας [m] ἀπήλαυον, ὑστερήσῃ ἀγαθῶν, [n] εἰς μακρόν τε τὸ γήρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς [o] πάλαι ἐπερχόμενοι.

η'. Νωέᾳ δὴ ταῦτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς, ὅτι δικαιοσύνῃ τ' ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς αἰτήσεις εἰς πέλος ἄξειν· ὅτι τοὺς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, [p] κακίᾳ δὴ τῇ οἰκείᾳ ταύτῃσ αὐτοὺς ὑποχρεῖν τὴν δίκην· ὥστ' ἂν εἰ γλωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, οὐδαμοῦ [q] ἂν αὐτοὺς εἰς τ' βίον. σῶφρον γὰρ εἶναι [r] τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι [s] τὸ ζῆν, ἢ δόντα τότους διαφθείρειν. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδικάσαντό με ταύτῃ αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὴ λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν [t] εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θαυμαλέντος. εἰ δ' ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τ' ὄμβρων τὸ μέγεθος· ὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσῃ τὸ ὕδωρ. θαμινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, [v] τὸν δράσαντά τι τοιοῦτον κολάζοντας· χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἀπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τ' τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τῷ μετάρσιον χώραν ἔχειν καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. [x] σημανῶ δὴ ὑμῖν πᾶσιν ἐσομένῳ τοξεία τῇ ἐμῇ· τῷ ἱερὸν ἀποσημαίνων, τόξον γὰρ εἶναι δὴ θεὸς παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νενόμικεν. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποχόμενος, ἀπαλλάσσετο.

θ'. Νώεος δὴ, βιοὺς μὴ τῷ ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τ' χρόνον τοῦτον [y] διδυμόνως [z] διαγαγὼν, τελευτᾷ· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν [a] ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὴ πρὸς τ' νῦν βίον, καὶ τῷ βραχύτητα [b] τ' ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τ' τ' παλαιῶν, ψεύδῃ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον, πεπεισμένοις μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ ζωῆς [c] ἀφῖχθαι. οἱ μὲν γὰρ [d] θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ δὴ θεοῦ γινόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον [e] εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος [f] τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τῷ διζήσιαν, ὧν ἐπενόουν, [g] ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, πλέον ζῆν τ' θεὸν αὐτοῖς ἐδιδοκεῖν. ἅπερ οὐκ

sacrificium animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram subjiceret; ut in ea excolenda assidui, urbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona ulla, quibus ante diluvium fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam usque senectutem, longo vitæ spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noëus hasce preces effuderat, Deus, virum ejus ergo justitiæ diligens, annuit, ut ei omnia ex votis evenirent; dicens se *diluvio* absumptos non perdidisse, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt & virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. De cætero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis intercesseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavero, non est ut imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet puros servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afficientes: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem & libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, & eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne *carnem* cum sanguine *comedatis:* nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, hæc effatus atque promittens, abiit.

Noëi precibus annuit Deus.

Sanguinem humanum effundere nefas.

De Diluvio altero Iris interdicit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluvium trecentos & quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è vivis excessit, annos agens numero nongentos & quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur: inde, quod jam vita hominum eo usque non producatur, conjiciens, neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, & ab ipso Deo *recens* facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Prætereà propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiæ & Geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum & *experientiam*, Deus illis

Vixit Noëus à Diluvio an. 350. ætate integra annos 950.

Primi hominum, recens opus & carum Deo, salubriori victu, Astronomiæ perdiscendæ causa mille prope annos vixerunt.

k Ετι τῳ] Επὶ malit *Schotanus.*

l Εργοις τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτῃ προσλιπ. *Huds.* Recte hæc legebat, & lepide interpretatus fuit, (quod sane *Comestor* mallet,) Scriba ille *Cassiodori*, *ut ejus operibus impinguati.* Honestius tamen multo oraverat Princeps εὐοσίᾳ, *ut in tellure excolenda assidui*, &c. *Bern.*

m Απήλαυον] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπέλαυσον, ὑστερήσει *Vat.* ἀπέλαυσον, ὑστερήσει *Basil.* & *G.* ἀπέλαυον, ὑστερήσειν edidit *Bernardus*; qui tamen fatetur Atticismum velle ὑστερήσει præ alio modo. *Huds.* Απέλαυσον ὑστερήσει *Casaub.* ἀγαθῶν &c. *Basil.* & *G.* ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν· εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας (αὐτῶν χρόνον *Big.* & *Casaub.*) καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς τάχιον ἐπιερχομένοις. *Samb. Big.* & *Casaub.* Atticismus etiam vult ὑστερήσει præ alio modo. *Bern.*

n Εἰς μακρὸν] Εἰς μακρὸν αὐτῶν χρόνον γῆρας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Πάλαι ἐπερχόμενοι.] In iisdem *MSS.* τάχιον ἐπιερχομένοις.

p Κακίᾳ] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* in *Basil.* & G. κακίας ἣ τῷ οἰκείαν ταύτῃ.

q Αν αὐτὰς,] Ex *MSS.* nam *Editis* abest ἄν.

r Τὴν ἀρχὴν] Τὸν ἀρχὴν vero *omnino*, *prorsus*, non *principium* aut *principio*. Vide *Jensii* Lect. Lucian. p. 352. *Huds.* Impressum fuit μηδὲ τῷ ἀρχῇ αὐτ. χαρ. δ (& *Basil.* τὸ) ζῶ. Genev. autem fefellit, Buriumque nostrum, poëtæ celeberrimi locutio ὐδ. α'. 140. *Bern.*

s Το ζῆν,] Ita *MSS.* & *Basil.* δ ζῶ *Gen.* nescio an ex *Typothetarum* errore, an ex locutione *Homerica*, Od. α'. v. 140.

t Εἰσπραττόμενος,] Εἰσπραττόμενον, mendum certius *Gen.* Et non longe, ἐπὶ πλέον *Hen.* Bern.

v Τὸν δράσαντα] Sic *MSS.* καὶ δράσαντάς τι *Basil.* & G. Huds. Edidit δύδαμονῶν, sed Georgius Syncellus chronographiæ pag. 42. ubi hæc Josephi citat, legit δύδαιμόνως quod præfero. *Rel.*

x Σημανῶ] Ex *MSS.* σημαίνω *Basil.* & G.

y Ευδαιμόνως] Ευδαιμονῶν *Basil.* & G. prelo forsan errante.

z Διαγαγὼν,] Syncellus legit διάγων. *Rel.*

a Ενακοσίων] Ενακόσια *Vat.* Huds. Per literas duas numerales id exprimitur apud Syncellum: atque ita & in aliis codicibus Josephi factum puto: unde tot errores in numeris. *Rel.*

b Τῶν ἐτῶν] Syncellus, τ' ἡμερῶν καὶ τ' ἐτῶν ἀποβαλὼν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τ' τ' παλαιῶν. *Rel.*

c Αφῖχθαι.] Αφικέσθαι Syncellus. *Rel.*

d Θεοφιλεῖς] Reddi etiam potest *Deo chari*. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 1. p. 72.

e Εἶναι, εἰκότως] Caute quidem *Samb.* subjicit εἰ μὴ ὄτας. Legerant enim Eusebius Pamphili, & G. Syncellus Tarasii, διὰ τὸ τὰς, sive διὰ τὰς τροφὰς --- χρόνον ὄτας. Et supra G. Sync. ἀφικέσθαι pro ἀφῖχθαι. *Bern.*

f Τοσούτων ἐτῶν.] Τοσοῦτον *Samb.* cæteris renuentibus. πλῆθη τοσούτων ἔτεσι. Mox, ἔπειτα δι' ἀρ. &c. G. Sync. ἔπειτα καὶ δι' ἀρ. καὶ δίζησίαν Euseb. *Bern.*

g Αστρολογίας] Ita in *MSS.* in *Editis* & *Syncello* ἀστρονομίας. *Huds. Big. Samb. Casaub.* Euseb. & Epiphan. ἀστρονομίας Impressio utraque, & Georgius Chronogr. subinde πλεῖον ζῆν Syncellus iste. εἰς ἔτη πλείονα ζῆν Eusebii Exemplaria excusa: εἰς πλείονα ζῆν, scripta manubus. Et post duo verba, διδαχεῖν more Attico, pro παρίσχειν aut παρεῖχεν Vigeri correctoris. *Bern.*

lis prolixiorem largitus eſt vitam. quippe qui niſi ad ſexcentos *minimum* annos (totidem enim magnus annus abſolvitur) vivendo attigiſſent, nihil certi prædicere potuiſſent. Teſtes autem mihi ſunt quotquot Græcos inter Barbaroſque antiquitates literis prodiderunt. Nam & Manetho rerum Ægyptiacarum ſcriptor, & Beroſus Chaldaïcarum auctor; & Mochus & Heſtiæus, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res proſequuti ſunt, uno mihi omnes ore ſuffragantur. Imo etiam Heſiodus, & Hecatæus, & Hellanicus, & Acuſilaus, Ephorus item & Nicolaus veteres mille annos vixiſſe tradunt. Ac de his quidem, prout ſibi viſum fuerit, quiſque exiſtimet.

Annus Magnus DC. communes colligit.

λῶ ἀσφαλῶς [h] αὐτοῖς ϖϱοσπεῖν, μὴ ζήσουσιν ἐξακοσίους ἐνιαυτούς· Δηϱὸ τοσούτων γὰϱ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληϱοῦται. μαϱτυϱοῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παϱ' Ελλησι καὶ ϖαϱὰ Βαϱβάϱοις συγγϱαψάμενοι τὰς ἀϱχαιολογίας. καὶ γὰϱ καὶ [i] Μανεθὼν ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ϖοιησάμενος ἀναγϱαφὴν, καὶ Βηϱωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ [k] Μῶχός τε, καὶ [l] Εστιαῖος, καὶ ϖϱὸς αὐτοῖς [m] ὁ Αἰγυπτίων Ιεϱώνυμος, οἱ τὰ [n] Φοινικικὰ [o] συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς [p] ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. [q] Ησίοδός τε καὶ Εκαταῖος, καὶ Ελλάνικος, καὶ Ακουσίλαος, καὶ ϖϱὸς τούτοις Εφοϱος καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀϱχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. [r] ϖεὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, [s] ὕτως σκοπείτωσαν.

V. CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

Noëi nepotes deſcendunt in Sennaar.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem deſcendentes, illic habitare conſtituerunt: & aliis, qui propter diluvii memoriam campeſtria metuebant, & ſegnes erant ad deſcenſum ex locis celſioribus faciendum, ſuaſerunt, ut fidenti animo eorum exemplum ſequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Cæterum Deo jubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (ut nulla invicem paterentur diſſidia, ſed, ampliori terrarum ſpatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur) *illi* rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, ſibimet erroris conſcii eſſe cœperunt. Poſtquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipſis iterum conſilium dedit, ut *hinc* colonias ducerent. Illi vero, rati ſe

Colonias hinc ducere nolunt, ἄθεοι καὶ ἀνιϱέξιοι.

ΚΕΦ. δ'.

Πεϱὶ τοῦ ϖύϱγου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθϱώϖων.

ΟΙ δὴ Νωέου ϖαῖδες τϱεῖς ὄντες, [t] Σήμας, καὶ Ιαφέθας, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμϖϱοσθεν τῆς ἐϖομβϱίας γεγονότες, ϖϱῶτοι κατελθόντες ἀϖὸ τῶν ὀϱῶν εἰς τὰ ϖεδία, τὴν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐϖοιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδϱα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ ϖεδία, καὶ ὀκνηϱῶς ἔχοντας ϖϱὸς τὴν ἀϖὸ τῶν ὑψηλῶν τόϖων κατάβασιν, ἔϖεισαν [u] θαϱσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν ϖεδίον, εἰς ὃ ϖϱῶτον [x] αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται [y] Σενναάϱ. διὰ δὴ Θεοῦ κελεύσαντος [z] αὐτοῖς εἰς ϖολυανθϱωϖησίαν στέλλειν ἀϖοικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν ϖϱὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν ϖολλὴν γεωϱγοῦντες, ἀφθονίας [a] ἀϖολαύοιεν τῶν καϱϖῶν· ὑϖὸ ἀμαθίας ϖαϱήκουσαν δὲ Θεοῦ. καὶ Δηὸ τοῦτο συμφοϱᾶς ἐμϖεσόντες [b] ἤθϱωσκον τὴν ἁμαϱτίας. ἐϖὶ γὰϱ ἤνθουν νεότητος ϖλήθει, ϖάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς [c] συνεβούλευσε ϖειθαϱχεῖν τὴν ἀϖοικίαν. οἱ δὲ ϖϱὸς τὴν ἀμένειαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες

[h] Αὐτοῖς ϖϱοσπεῖν] Αὐτοὺς ϖϱοσπεσεῖν μὴ ζήσαντας *Hen.* & mox, Διὰ τοσούτων ἐτῶν G. Sync. Δηὸ γὰϱ τούτων Euſeb. edita & privata. Poſt paucula, οἱ παϱ' ἐμοῦ. καὶ βαϱβάϱοις Euſ. & G. Sync. *Bern.*

[i] Μανεθὼν] Varie ſcribitur, *ſc.* Μανέθως, Μάνεθως & Μανέθων. *Huds.* Μάνεθως aut Μανεθὼς *Big. Samb. Caſ.* Euſeb. & alii ſexcenti. μανεθὼν *Hen. Gen. Baſ. G.* Sync. & Epiphan. exitu tonoque trito Joſephi. Notabis tamen ſimplicius poni μανεθῶν, pro καὶ γὰϱ καὶ μάνεθως, in Chron. G. Sync. Proxime, ὁ τὴν τῶν αἰγυπτίων ϖοιησάμενος ἀναγϱαφήν. *Big. Baſ. Gen.* G. Sync. & Epiphan. ὁ τὴν αἰγυπτίων π. ἀναγϱαφὼ *Samb.* & *Hen.* ὁ τὴν τῶν αἰγυπτιακῶν π. ἀναγϱαφὴ Euſeb. Præp. Ev. p. 415. & MS. ὁ τὴν τῶν αἰγυπτίων π. συγγϱαφὴν *Hen.* & *G.* Cedrenus. *Bern.*

[k] Μῶχός] *Gallæus* (de *Orac. Sibyll.* Vol. 1. p. 62. & 63.) malit Μόλος vel Μόλων ex *Euſebio* de Præp. Evang. l. 9. c. 13. *Huds.* Μόλος incuria Euſebii, quando hanc periodum in ſuam ϖαϱαγϱαφὴν, jam dudum adſcripſerit, neſcio an recentioris manus. MSS. enim Euſebii hic invaſit error. Pari autem ejus manent libri omnes Joſephi, & μῶχος præferunt, Græci, Latini, editi, inediti, ut omittam Cedrenum alioſque Joſephi defloratores. Denique in Euſebiana Molonis hiſtorici nomen, Joſepho quidem ingratum, fraudem illam attulit. Prætereo jam αἰστιαῖος, ἰκταῖος, ἰδδαϊκὸς, & conſimilia codicum vitia: atque obiter adnoto ἑστιαῖον placuiſſe Ionibus, ἑστιᾶον idem nomen populo Attico. *Bern.*

[l] Εστιαῖος,] Αἰστιαῖος Syncellus. Vulgatam ſcripturam ſequitur Euſebius. *Rel.*

[m] Ο Αἰγύπτιος Ιεϱώνυμος,] Ο αἰγύπτιος *Hen.* τοῖς αἰγυπτίοις G, Syncellus p. 42. αἰγύπτιος G. alius. Mox, Φοινικὰ, errore *Hen. Gen* atque Cedreni exſcriptoris. Ibidem οἵτε τὰ φοινικικὰ, Euſeb. Edit. & MS. *Bern.*

[n] Φοινικικὰ] Φοινικὰ Syncellus. Hæc frequenter permutantur, qua de re alibi. mox idem συγγϱαψάμενοι, & ϖαϱ' ἐμοῦ. *Rel.*

[o] Συνταξάμενοι,] Sic *Big. Samb. Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συγγϱαψάμενοι *Vat. Hen. Syncell.* & Cedren.

[p] Υϖ' ἐμοῦ] Al. ϖαϱ' ἐμοῦ.

[q] Ησίοδος] Ita in omnibus *MSS. Græcis.* in *Latinis* autem *Iſiodus*, *Eſiodus*, *Iſiodorus*, & *Iſidorus.* unde *Voſſius* (de Hiſt. Gr. l. 1. c. 10.) malit Ισιόδωϱος, aut Ισίδωϱος, intelligendo *Iſidorum Characenum*; qui (ut conſtat ex *Luciano* de Macrobiis) in Hiſtoria ſua attulit exempla regum longævorum. *Huds.* Facit mentionem quoque Heſiodi & in Lib. 1. Contra Appionem, non longe ab initio. *Cocc.*

[r] Πεὶ μὲν οὖν τούτων,] Hac aut ſimili loquendi modo ſæpe utitur Joſephus, non quod dubitet an verum ſit quod traditur, ſed ut liberum faciat arbitrium unicuique e Gentibus fidem habendi dictis ejus. Syncellus in chronographia totam hanc formulam omiſit. Sed Euſebius habet loco citato. *Rel.*

[s] Οὕτως] Οὕτω *Big.*

[t] Σήμας, καὶ Ιαφέθας,] Ita *Big. Caſ. Vat.* Σήμας καὶ Ιάφθας &c. *Baſ.* & *G.* uſus Græcorum Σήμης & Χάμης poſtulat. *Huds.* Σήμας καὶ Ιαφέθας, καὶ χάμας *Big. Caſ.* &c, excepto medio fratrum, *Baſ.* & *G.* Uſus quidem Græcorum poſtularet σήμης & χάμης, χάμας, in diſſyllabis: quod tamen inter Canones Grammaticorum nec dum receptum vidi. Rectum eſt Ιαφέθας, Ιαφέθ, & melioribus codicibus adprobatum: laudo itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* Hoc nomen, contra etymon, contrahunt *Baſ. Gen. Hen.* atque Taraſii Adjutor in Ιαφέθ. ς illi pariter cum circumflexu ultimæ dicunt σημᾶς, χαμᾶς, atque etiam oblique σημᾶ, χαμᾶ, ingrata Minerva. Iterumne memorem *Hen. Gen. Baſ.* & G. Sync. τὸν χὼ ſcripſiſſe, quoties *Big. Samb.* & *Caſ.* τὸν. Inferius pro δεδιότας, legit Euſtath. δεδοικότας. *Bern.*

[u] Θαϱσήσαντας] Θαϱσήσαντας *Big. Caſ.* & Georgius Abbas. Θαϱσυνθέντας alii: a mendo *Baſ.* Θαϱσύνσαντας. *Bern.*

[x] Αὐτοὺς κατῴκισαν,] Huic lectioni vulgatæ adverſantur *MSS. Gr.* & *Lat.* αὐτοὶ κατῴκησαν *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν *Big.* & *Vat.* αὐτοὺς κατῴκησαν *Caſ.* & *Syncell.* Huds. Hanc lectionem teneo juxta cum Editoribus, atque interpretor, *quo eos deduxerant.* Adverſantur adhuc MSS. Græca & Latina. αὐτοὶ κατῴκησαν reperio apud *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν in *Big.* αὐτοὺς κατῴκησαν, vel αὐτὸ, permitto G. Sync. & *Caſ.* Bern.

[y] Σεναάϱ.] Al. Σιναάϱ.

[z] Αὐτοῖς εἰς ϖολυανθϱωϖησίαν] Ita *Samb.* & *Caſ.* à prima manu. αὐτοῖς, εἰ ϖολυανθϱωϖήσαν *manus altera.* αὐτοῖς εἰς ϖολυανθϱωϖήσαν *Big.* αὐτοῖς εἰς ϖολυανθϱωϖίαν *Vat.* αὐτοὺς εἰς ϖολυανθϱωϖίαν *Hen. Baſ. G.* & *Syncell.*

[a] Απολαύοιεν] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ἀϖολαύοιεν *Hen. Baſ. G.* & *Syncell.* Huds. Verbum illud accentu ſubmoleſtum, ex *Big. Samb. Caſ.* & Epiph. ita adſero. ἀϖολαύοιεν jam peccavit feſtinus calamus, ut litera ſecunda ſæpius ſolet: cui omnino errori indulgent *Hen. Baſ. Gen.* & Georgius Monachus, qui producit ἀϖόϑονος ἀϖολαύοιεν, p. 43. ſui Chronici. Mox ἀμαθίας haud recte ſcripſit Samb. propter ἀμαθεῖν, τὸ θεμίζειν. *Bern.*

[b] Ηϑϖλου] Ita *Caſ.* & *Epiphan.* ἤϑονν *Big. Samb. Vat.* & *Syncell.* ἤχθονν (*ſc.* ἐλυπῶνϑ) *Baſ.* & *G.*

[c] Συνεβούλευσε] Ex *Big. Samb.* & *Vat.* συνεβούλευε *Baſ.* & *G.* συνεβούλευε τὴν ἀϖοικίαν præciſe *Syncell.*

ζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ ἢ ἰσχὺ αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τῆς εὐπραγίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν ἢ [d] τῷ ἀθεΐαν τὸ θεοῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παραρμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες [e] εὐπετέστερον χειρωθῶσιν.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν [f] Νεβρώδης, [g] υἱωνὸς μὲν ὢν Χάμου τοῦ Νῶε, τολμηρὸς ἢ καὶ χειρὶ γενναῖος. [h] ὃς ἔπεισεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ δοῦναι τὸ δι' ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ περεῖσα ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἅτως νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους [i] τοῦ φόβου τοῦ περὶ τοῦ θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διαπολοῖεν· [k] ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν [l] ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν [m] ἐπικλύσειν θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι [n] δυνησόμενον, μετελεύσεσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ ἢ πλῆθος προθύμως ἦν τοῖς Νεβρώδου δόγμασιν ἕπεσθαι, [o] δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ θεῷ· καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν [p] ἀπολείποντες σπουδῆς, οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε ἢ θᾶττον ὕψος, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μέν τοι πάχος οὐ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, [q] ὥσθ' ὑπὸ αὐτοῦ μεισθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. [r] ᾠκοδόμητο δ' ἐκ πλίνθου ὀπτῆς, [s] ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ ῥᾳδίως ῥέοι. ἅτως ἢ μεμισωτὰς ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν, ὅτι [t] μή δ' ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων συμφρονισθείη· εἰς γλῶσσαν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ [v] τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τοῦ πρῶτον ἐναργῆς· Ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. πολὺ ἢ τοῦ πύργου τούτου, καὶ τὴν ἀλλοφωνίαν τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ [x] Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· „[y] πάντων ὁμοφώνων ὄντων [z] τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ ἢ [a] θεοὶ, ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, [b] ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλὼνα σφᾶς κληθῆναι τὴν πόλιν.„ ἐν ἢ [c] τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σεννααρ ἐν τῇ [d] Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ μνημονεύει Ἑκαταῖος, λέγων οὕτως· „τῶν ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ [e] Ἐνυαλίου Διὸς „ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σεννααρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλ„θεῖν.

non ipsius benignitate vitæ commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus deberi existimantes, *Deo* non paruerunt: quin & huic, quod illius voluntati morem non gererent, adjecerunt, suspicionem esse, *Deum* ad colonias deducendas illos impellere, ut dispersi facilius possent opprimi.

Nebrodes tyrannidem affectat.

2. Ut eo contumeliæ in Deum & despicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noëi, vir audax, & manuum viribus præclarus: qui persuasit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam illis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc uno modo homines à Dei timore abduci posse, si ipsius potentiæ fidere perseverarent: Deumque se ulturum esse minitabatur, terram *nova* aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim se exædificaturum esse, celsiorem quam ut aqua eo usque posset ascendere, majorumque suorum interitum *vindicta* persequuturum.

Turris amplissima in Sennaar exstruitur, Nebrode auctore.

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quæ facienda visa sunt Nebrodi, ignaviam reputantes Deo cedere: turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, supra quam speraverant, numerosa operantium manu. Verum adeo crassitudine valida erat, ut spectantibns ab ea videretur imminui molis sublimitas. Ædificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solveretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem universos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: sed, linguis eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens ut ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim ædificaverunt, propter confusionem linguæ, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum omnes homines una lingua uterentur, altissimam turrim „ædificare quidam cœperunt, velut per eam in „cœlum scansuri. At Dii, ventis emissis, turrim „hanc evertêre, & suam cuique linguam attri„buêre. unde urbi Babylon factum est nomen.„ Ejus vero campi, qui Sennaar appellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit Hestiæus, Jove Enyalio & Sennaar. „rant, ablatis Jovis Enyalii sacris, in Sennaar „Babyloniæ venerunt.

Dialectis variis dissipatur humanum genus.

Babel, confusio.

Turris Babylonia procellis corruit, Sibylla accinente.

Hestiæus de

d Τῷ θεῷ ἀθεΐαν] Τὸ ἀθεΐα. τ. τ. θ. γν. ἢ κατ' ἐπιβουλὴν ἐπινοεῖν. *Basil.* Bern.

e Εὐπετέστερον] Ita in plerisque *MSS.* & *Basil.* & *G.* Εὐπετέστερον γένοιντο *Hen.* & *Syncell.*

f Νεβρώδης,] Sic passim *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* Ναβρώδης. *Hen. Basil.* & *G.* Νεμβρώδης *Syncell.* Νεβρωὴδ *Nicepli.* Forsan tamen Νεμβρώδης. nam β & μ in *MSS.* facile commutantur.

g Υἱωνὸς] Ita ex *MSS. Vet. Interpr.* & *Eusebio* ad Hexaëmeron. ὃς ἦν μὲν ——— χειρὶ γενναῖος, ἔπειθεν *Basil. G. Hen.* & *Syncell.*

h Ὃς ἔπειθεν] Deest in *Edit.* ὃς. additur vero recte ex MSS.

i Τοῦ φόβου] Sic *Big. Samb.* & *Casl.* τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ *Vat. Epiphan.* & *Syncell.* τοῦ θεοῦ τοῦ *Basil.* & *G.*

k Ἀμυνεῖσθαί] Ἀμυνεῖσθαι *Hen.* & *Syncell.* ἀντιμυσᾶσθαι *Epiphan.*

l Ἠπείλει,] Ex *Big. Samb. Casl. Hen.* & *Vet. Interpr.* πάλιν ἠπείλει *Vat. Basil. G.* & *Syncell.*

m Ἐπικλύσειν] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* ἐπικλύσαι *Hen.* & *Syncell.* ἐπικλύσασθαι *Basil.* & *G.* Huds. ἐπικλύσασθαι θελήσοντα. *Cocc.*

n Δυνησόμενον,] *G. Sync.* μὴ δυνησόμενον. In negativis ita luxuriant Athenienses. Mox μετελεύσεσθαι, Cor Criticum Schotani. *Bern.*

o Δειλίαν ἡγούμενοι] Δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν. *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* δειλίαν ἡγούμενοι εἴκειν *Syncell.* & *Epiphan.* δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν. *Basil.* & *G.*

p Ἀπολείποντες] Ἀπολιπόντες *Basil.* & *G.*

q Ὥσθ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς *reliqui.* paulo ante ἰσχυρὸν omittit *Syncellus.*

r ὨΙκοδόμητο] ὨΙκοδομεῖτο *Samb.* & *Vat.* Huds. ὨΙκοδομεῖτο *Samb.* Bern.

s Ἀσφάλτῳ] Ἀσφάλτου *Hen.* Mox αὐτοὺς ὁρῶν *Casl.* Ἀπὸ *Hen.* & Georg. Abbas. Isti mox ἑαυτῷ, pro ἑαυτῶν. *Bern.*

t Μή] Μηδ' *Cocc.*

v Τὸν πύργον] ὨΙκοδόμουν τὸν πύργον *Hen.* Bern.

x Σίβυλλα,] Vide *Theophilum* ad *Autol.* p. 758. Edit. Oxon. *Cyrillum* contra *Julianum*, p. 9. *Edit. Lipsi. Cedrenum*, Vol. 1. p. xi. *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* Vol. I. p. 337. & Vol. II. p. 459. *Beveregii* Cod. Can. Vindic. p. 142. & *Cotelerium* in notis ad *Patres Apostol.* p. 48. *Huds. Samb.* eam quidem vocem προπαροξυτόν. Cæteri tamen omnes mediam acuunt, contra jus Grammaticum. *Bern.*

y Πάντων ὁμοφώνων] *Hen.* & *G. Sync.* illa serie, ὁμοφ. ὄντων τ. ἀνθρώπων. Tum *Big.* & *Samb.* πάντων ὁμοφώνων ὄντων ἀνθρώπων *Hen.* denique paucis interjectis, καὶ ἐπὶ pro ὡς ἐπὶ. *Bern.*

z Τῶν ἀνθρώπων,] In plerisque *MSS.* deest τῶν.

a Θεοὶ,] In *Sibyll. Orac.* singulari numero Θεός.

b Ἀνέτρεψαν] Ἀνέστρεψαν *Vat.*

c Τοῦ πεδίου] Illa τοῦ πεδίου ex *MSS.* in *Basil.* & *G.* desiderantur.

d Βαβυλωνίᾳ] Ita *Hen. Basil. G. Euseb.* & *S. Hieronym.* Βαβυλωνίων *Vat. Big.* & *Samb.*

e Ἐνυαλίου] Sic in *MSS.* & *Eusebii* Codd. in Præp. Evang. p. 416. Ἐνυελίου in *Editis*, perperam. Vide *Seldenum* de DIs Syris, p. 213.

VI. CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

ΚΕΦ. ε'.

Ως οἱ Νώχυ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκυμένλω ἐπῴκησαν.

Gentium dispersio.

DE cætero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem linguarum coloniis passim deductis; & singuli terram *istam* occuparunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita ut omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes, insulas habitarunt; & gentium quædam nomina quidem à conditoribus imposita *hactenus* servant, at quædam etiam mutaverunt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommodarentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem hujus rei auctores exstiterunt: qui, posterioribus sæculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, ut à se oriundis, reipublicæ formam constituunt.

Græci devictis gentibus nova dant nomina.

[f] Σκίδναντας δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς [g] ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γῆν [h] ἕκαστοι καταλαμβάνον τὴν [i] ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, [k] μεσογείων τε καὶ παραλίων. εἰσὶ δέ οἳ καὶ περιχωσάμενοι νασὶ, τὰς νήσους κατώκησαν· καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ [l] μετίβαλον, [m] τὰ δὲ καὶ, πρὸς τὸ συμφέρον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν ἔλαβον. Ελληνες δέ εἰσιν οἱ τούτοις καταξάντες ἄπιοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας [n] ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

VII. CAP. VI.

Quæ gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

ΚΕΦ. ς'.

Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν [o] οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Europæi ab Japhetho profusi.

FIliis Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Illi vero terram possederunt, à Tauro & Amano montibus incipientes; & processerunt, in Asia quidem usque ad fluvium Tanaïm, in Europa vero usque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina. Qui enim nunc à Græcis Galatæ appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex Japhethi autem filiis Jovano & Made, *scilicet* ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui à Græcis Medi nominantur; ex Jovano vero, Ionia & Græci omnes oriuntur. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra ætate Iberi

Gen. c. 10. & 1 Par. c. 1. Japhethi genus.
1. *Gomarus, a quo Galatæ.*
2. *Magoges, Scythæ:*
3. *Mades, Medi.*
4. *Jovanus, Græci.*
5. *Thobelus, Iberi.*
6. *Mosoches, Cappadoces.*
7. *Thiras, Thraces.*

Ἦσαν δὴ τοῦ Νωέχ παῖδων υἱοὶ, ὧν ὀπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα [p] καταλαμβάνοντες. Ιαφέθχ μὲν οὖν τοῦ Νωέχ παῖδος ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. καλοικῶσι δὲ ἕτοι, ἀπὸ Ταύρχ καὶ Αμάνχ τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι· καὶ προῆλθον ὀπὶ μὲν τὸ Ασίας, ἄχρι ποταμοῦ [q] Τανάϊδος, ὀπὶ δὲ τὸ Εὐρώπης ἕως [r] Γαδείρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν σκάλεσιν ὀνόμασε. τὸν μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ελλήνων Γαλάτας καλουμένους, [s] Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γομαρὸς ἔκτισε· Μαγώγης δὲ τοὺς [t] ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομαθέντας [v] ᾤκισε, Σκύθας δὲ [x] ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ιαφέθχ παίδων, [y] Ιωυάνχ μὲν Μάδχ. ἀπὸ μὲν τοῦ [z] Μάδχ Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ελλήνων Μῆδοι κέκλησται· ἀπὸ δὲ Ιωυάνχ Ιωνία καὶ πάντες Ελληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ [a] Θώβηλος Θωβήλχς, [b] οἵ-

[f] Σκίδναν δὴ] Διασκορπίζουν δὴ, manus Italica (in ora *Big.*) quoniam Hesychius notaverat σκίδναν δὴ, Διασκορπίζουσιν. *Bern.* Sed Σκίδναντας retinet Eusebius, qui hæc citat ac si Hestiæi essent non Josephi. *Rel.*

[g] Αλλογλωσσίας] Male ὁμογλωσσίας in *Eusebii Codd.* tam impressis quam editis. *Huds.* Ομογλωσσίας Euseb. edita scriptaque Exemplaria: facile enim discedit M in bina ΛΛ Græca. Aut hoc illud maluit Demonstrator Evangelicus Præparat. suæ p. 417. σκίδναντας δὴ· τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ δὲ ὁμογλωσσίας τὰς συνοικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ. Is enim ita scripsit. *Bern.*

[h] Εκαστοι] Ita *Big. Samb. Caf.* & *Euseb.* in *Vat.* & *Editis* ἑκαστός.

[i] Εντυγχάνουσαν,] Εντυχοῦσαν *Samb. Vat.* & *Euseb.* Huds. ἐντυγχανοῦσαν. *Big.*

[k] Μεσόγαιόν τε] Μεσόγαιόν τε *Gen.* Hujus capituli & sequentis Παραλίων vide in *Eustathio* ad Hexaëmeron.

[l] Μετίβαλον,] Μετίβαλεν *Cocc.* & mox idem ἔλαβεν pro ἔλαβον.

[m] Τὰ δὲ &c.] In *Baf.* & *G.* ἃ δὲ κ.

[n] Ως ἀφ' αὐτῶν] Ως ἂν ἀφ' αὐτῶν *Baf.* & *G.*

[o] Οἰκησάντων] Οἰκισάντων. *Cocc.*

[p] Καταλαμβάνοντες] Καταλαβόντες *Vat.*

[q] Τανάϊδος,] Τανάιδος Typographi *Baf.* aliique. Urbs autem tonum illum postulat, non fluv. Tanais. *Hen.* ibidem μίχρι ποταμοῦ ταν. *Bern.*

[r] Γαδείρων,] Ita distincte *Samb.* in aliis *MSS. Editisque* Γαδείρων γὰρ τῶν, haud congrue. Quin & verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, quæ nec *Hieronymus*, nec *Epiphanius* videtur agnovisse, commode abesse posse existimat *Bernardus.* Huds. Quin verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, si uncos subire jussero, sive penitus expungi, damnum adeo nullum Hieronymus aut Epiphanius, Interpretes, forte nec passurus Josephus. At vero quis me liberabit hac Babylone? Video enim hujus capitis corrupta pleraque & confusa, turpissime quidem apud Librarios Latinos. Dum illi vocabula propria à formâ Atticâ ad simplicitatem Hebraicam conantur reducere, dum male audiunt, male legunt, intelligunt pessime, surgit sponte moles aut arx atra errorum. *Bern.*

[s] Γομαρεῖς] Γομαρεῖς à γομαρὸς præstant *Baf.* & *G.* ἀπάλογον. Ita ἁλικαρνασσός, ἁλικαρνασσεῖς, ταρσὸς, ταρσεῖς. Alio accentu *Samb.* γομάρεις abs γόμαρ. Dein ut ἄψυρτος ἀψυρτῖς, sic in cod. *Hen.* γομαρῖς illic, hic γίμαρος: observat etiam γομαρεῖς Zonaras Secretarius, sed à γάμερ deducit, ut *Gameritas* suas Epiphan. scriba, & Pseudo-Eustathius γαμαρεῖς, persuasi auctoritate τῶν ὁ. Neque omittendum videtur γομαρεῖς derivari à γομαρὸς lectionis *Caf.* (& *Big.*) modo facillime, quam ἀληθὴς, ἀληθεῖς: siquidem ita amat Josephus. *Bern.*

[t] Απ' αὐτοῦ] Ita *Samb. Hen. Caf. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐξ αὐτοῦ *Zonaras.* τοὺς ὑπ' αὐτοῦ *Baf.* & *G.*

[v] Ωκισε,] Male in *Editis* ᾤκησε.

[x] Υπ' αὐτῶν] Νῦν pro ὑπ' αὐτῶν habent *Eustath. Zonaras*, *Aliique.* diserte ὑφ' Ελλήνων *Vet. Interpr.*

[y] Ιωυάνχ] Ita *Big. Caf. Samb.* & *Vat.* Ιωάνχ *Hen. Baf.* & *G.* nominum varietatem portentosam pete, si lubet, ex *Hieronymo* in Traditionibus Hebraïcis, *Zonara*, *Eustathio* in Hexaëm. notisque *Allatii*, *Syncello*, *Auctore* Chron Pasch. *Cedreno*, *Malela*, *Anastasio Sinaïta*, *LXX. Heideggero* in Hist. Sacr. *Aliisque.* Vide *Bocharti* Geogr. Sacr. & *Grotium* in Annott. ad Lib. 1. *de Verit. Chr. Relig.*

[z] Μάδχ] Μαδχ priorum Typotheratum incuria exciderat: iidemque mox struxerant, γίνου δὴ, ἔθνος ὁ πρ. De Madæis videsis *Jos. Medum* Lib. 1. p. 273, 281.

[a] Θώβηλος] Ita *Samb.* unde soluto ω, Θεόβηλος Θεοβήλχς apud *Hen.* & *Eustath.* Θόβηλος & Θοβήλχς *Big. Caf. Vat. Baf. G.* Huds. Epiphanii codices omnes *Iobel*, *Iobelos*, propter consimiles

[b] οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ιβηρες καλοῦνται· καὶ [c] Μοσοχηνοὶ ἢ ἀπὸ Μοσόχου κτισθέντες, [d] Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται. τὸ δὲ ἀρχαίας αὐτῶν εὐγενείας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἐπὶ καὶ νῦν [e] Μάζακα, δηλοῦσι τοῖς συνιέναι δυναμένοις, ἔτως ποτὲ πᾶσαν διαγεγράφθαι [f] πᾶν τὸ ἔθνος. [g] Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν· Ελληνες δὲ Θρᾶκας αὐτὸς μετωνόμασαν. καὶ τοσοῦτα μὲν ἔθνη ἀπὸ τοῦ Ιαφέθου παίδων καλοικεῖται. Γομάρου δὲ τριῶν υἱῶν ἡγουμένων, [h] Ασχάναξος μὲν Ασχανάξους ὠκισεν, οἱ νῦν [i] Ρηγῖνες ἀπὸ τοῦ Ελλήνων καλοῦνται· Ριφάθης δὲ Ριφαθαίους, τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους· [k] Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἱ δόξαν Ελλησι φρύγες ἀνομάσθησαν. Ιωυάνου δὲ τοῦ Ιαφέθου, [l] τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων ἡγουμένων, [m] Ελισᾶς μὲν Ελισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσί· [n] Θαρσὸς δὲ Θαρσοῖς, ἔτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ [o] Κιλικία. [p] σημεῖον δὲ, [q] Ταρσοὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ τῶ πρὸς τὸν κλῆσιν ἀντὶ τοῦ ῆτα [r] μεταβαλλόντων. [s] Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν· [t] Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ παλαίως τῶν ἁπάντη θαλασσαν, [v] Χεθὶμ ἀπὸ Εβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· [x] Κίτιος γὰρ ἀπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, [y] μὴ δὴ οὕτως ἀλαφυγοῦσα τοῦ Χεθὶμ τὸ ὄνομα. Ιαφέθου μὲν δὴ παῖδές τε καὶ ἔθνη τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δὲ ἴσως ὑφ' Ελλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν, τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν [z] κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα ἀφὸ τοῦ τῆς γραφῆς ὄφεσπες [a] ἡλλήνισαν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων.

vocantur: & Mosocheni à Mosoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti sunt. Antiquæ autem appellationis *non obscurum* indicium habetur: urbs enim etiam hodie apud eos est Mazaca *nominata*, ostendens harum rerum peritis, quod universa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires *de se* vocavit, quorum fuit princeps: Græci vero nominis mutatione Thracas fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortæ sunt. Trium autem Gomari filiorum *unus* quidem Aschanaxus Aschanaxos condidit, qui nunc Rhegines nominantur à Græcis: Rhiphathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagones, & Thygrammes Thygrammæos, qui, ut visum est Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japheti filio, & ipso tres filios habente, ortus Elysas Elysæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharsus autem Tharsensibus; sic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem est, quod urbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta sit Tarsus; theta ad nomen variandum ab eis conversо in tau. Chethimus autem Chethimam insulam occupavit: ipsa vero nunc Cyprus vocatur. & ab ea insulæ omnes, & pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, testis mihi una urbium in Cypro, cui accidit ut nomen suum *adhuc* servaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Græcam immutarunt; ne sic quidem à Chethimi nomine multum discrepans. Japhethi itaque filii & nepotes tot gentes condiderunt. Cæterum hoc unum, quod Græcis forsan parum exploratum, præmittam, deinde ad ea quæ supersunt narranda revertar. Nomina siquidem propter scripturæ decorem Græci ad delectationem aurium lectorum immutarunt.

Gomari tres. 8. *Aschanaxus*, Rheginі. 9 *Riphathes*, Paphlagones. 10. *Thygrammes*, Phryges. *Jovani tres, omisso Rhodiorum patre.* 11. *Elisas*, Æoles. 12. *Tharsus*, Cilices. 13. *Chethimus*, Cyprii. *Hellenistarum sectatur Josephus. Chamas Palæstinam obtinet atque Africam.*

miles literas antiquas ר & ת. Rabbinis autem debet S. Hieronymus forte iliud *Thubal*. Bern.

b Οἵτινες] Sic in *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* οἵτινες νῦν *Big. Samb. Vat.* & *Casl.*

c Μοσοχηνοὶ] Ita ex *MSS.* in *Hen.* & *Editis* Μεσχινοὶ ἢ ἀπὸ Μέσχη. *Huds.* Καὶ μοσοχηνοὶ ἢ ἀπὸ μοσόχου certa quidem lectio & comprobata scriptione multa, ut *Big. Samb.* atque *Casl.* *Moschini vero à Mosochim* pro *Mosocho*, Epiphanius. Variant hinc quantillum *Henneb.* scriptum & prelorum opera: vides etenim καὶ μεσχηνοὶ ἢ ἀπὸ μέσχη. Hujus sane Principis nomen sex punctis ornatum legitur hodieque apud Judæos. Alexandrini tamen Doctores μοσὲχ pronunciabant; quod & Josephus Hieronymusque fecerant. Falsus ille Eustathius nobis dedit à μοσὸχ μεσχηνοὺς: Zonaras insuper μεσχηνὸς ab eodem μοσὸχ. Mirum vero nisi ε vice ο sæpe peccant tachygraphi. *Bern.*

d Καππαδόκαι] Non aliter *MSS. sc.* forma Attica. Καππάδοκες in *Editis*, mox in *iisd.* μὲν γὰρ ἄρτι, media superflua. *Huds.* Valde gaudent Athenienses declinationum prima, unde apud *Big. Casl. Hen.* Nicephorum in Eclogis, Eustath. & Zonaram legitur καππαδόκαι. In libris vero vulgatis obtinet vulgi καππάδοκες. Mox iidem μὲν γὰρ ἄρτι, media superflua. Unus Schotanus καλοῦνται ibidem reponi nititur pro κεκλῆσθαι, ex ignoratione Atticismi. *Bern.*

e Μάζακα,] Hujus præter *Ptolemæum* meminit *Strabo* l. XII. & *Plinius* l. 6. c. 3. & *Amm. Marcellinus* l. XX.

f Πᾶν τὸ ἔθνος.] In *Editis* deerat πᾶν.

g Θειρᾶς] Ita *Samb.* & *Vat.* accentum Hebraïcum servantes. Θηρᾶς ἢ Θίρας *Big* & *Casl.* Θίρης ἢ Θίρους *Hen. Basil.* & *G. Huds.* Mox Θρᾶκας modulantur plerique, Synæresi urgente. dein male *Samb.* γουίσε. & statim *Henneb.* ἡγουμένων. Iterumque peccat *Samb.* verbulo ὤκησε, ubi congruum erat ὤκισε. *Bern.*

h Ασχάναξος] Sic *Big.* & *Hen.* unde (notante *Bernardo*) Latino Interpreti *Aschenagus quidem Aschenagos*, emollito x, ut *augeo* ab αὐξέω. Sed Ασχανάξης μὲν Ασχανάξους *Basil.* & *G.* Versione tamen LXX. freti videntur *Samb. Vat.* & *Casl.* ubi præbent Ασχάναζος μὲν Ασχανάζους. *Huds.* Ασχάναξος μὲν ἀσχανάξους, *Big.* & *Hen.* unde Latino Interpreti, *Ascenagus quidem Ascenagos*, emollito x, velut *augeo* ab αὐξέω, *rex regis*, &c. ἀσχανάξης μὲν ἀσχανάξους, *Hen.* ἀσχανάξης μὲν ἀσχανάξας, *Basil.* & *Gen.* & Zonaras in Annalibus. Tum Eustathius ἀσχανάξης μὲν ἀσχαναξαίους. Versione tamen ς'. freti videntur *Samb.* & *Casl.* ubi præbent ἀσχάναζος μὲν ἀσχαναζάους. Isti mox *Ἠγῖνες*; scripitant, nullo commodo, & postea Hen. *Ἠριάδης*. *Bern.*

i Ρηγῖνες] Corruptus est locus, nec dubitandum quin ab Aschanaxis nomen habeat Ascania *Homero* memorata. *Grotius* in Annott. ad lib. 1. *de Ver. Chr. Relig.* cui assentitur *Heideggerus* in Hist Sacr. p. 679. Verum Ρητῖνες legendum esse censet Cl. *Jos. Medus*, quem videsis in Operibus Anglicanis, l. 1. p. 280.

k Θυγράμμης] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Θυγράμμης ἢ Θυγραμμαίους *Basil.* & *G.* Θοργάμμης ἢ Θοργαμμαίους *Vat.* & *Samb.* Θοργάμμης ἢ Θοργαμμαίους *Big.* & *Casl. Huds.* Legerat pariter ante aliquot secula Zonaras, Θοργαμᾶς ἢ Θοργαμμαίους. Hunc nepotem Iapeti appellat S. Hieronymus *Thogorma*, Judæi fere *Thogarma*, sed vetustiores Θοργαμά. *Bern.*

l Τριῶν δὲ αὐτοῦ] Ex *MSS.* in *Editis* τριῶν αὐτῶ.

m Ελισᾶς] Ita *Big. Casl. Samb. Vat. Hieronym.* & *Vet. Interpr.* Αλίσας μὲν Αλισαίους *Hen. Basil.* & *G.* faventque *Zonaras* & *Eustath.* Huds. Ελισᾶς μὲν ἐλισαίους, *Big. Casl. Samb.* S. Hieronymus, & Cassiodori amanuensis. ἀλίσας μὲν ἀλισαίους *Basil. Gen* & *Hen.* Hoc sustinet vox Hebraica אלישה; aut ita viderant Zonaras & Pseudo-Eustathius. Ait enim hic ἐλισάς (sic lego) ἀφ' ὧν ἀλισαῖοι· alter etiam ἐλισὰς seu ἐλισὰ ἢ (derelicto ς) ἀλισαίων ἀρχηγέτης ἐγένετο. *Bern.*

n Θαρσὸς] Θαρσὸς, *Samb.* & Stephanus, aut Hermolaus quidem Byzantius de Tarso, Θαρσὸς ἢ ἐκαλεῖτο, καὶ Θαρσεῖς οἱ κίλικες, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἀρχαιολογίαι. Alii hoc nomen παραγωγῶσιν, ut *Basil. G.* & *Hen.* Quinetiam Θαρσὰς Eustathii, & Θαρσεὺς Zonaræ accedunt ad Θάρσις LXXII. Interpretum. *Bern.*

o Κιλικία.] Adeoque dici posset naves Tarsis esse Cilicias. *Rel.*

p Σημεῖον] Multis enim locis evenit, ut quæ populorum nomina fuerant, urbium facta sint nomina.

q Ταρσοὶ γὰρ πας'] Ταρσοὶ postulant initio tenui *Big. Samb. Casl. Basil.* & *Hen.* præter Geographum Byzantium, S. Hieronymum, Zonaram, Nicephorum Call. remque ipsam. Θαρσὸς Genevenses, atque Θαρσὰς Pseudo-Eustathius. Stulte autem faciunt qui hanc totam sententiam, Josepho præterito, ad Sciolos & Glossatores referunt. *Bern.*

r Μεταβαλλόντων.] Μεταβαλλόντων *Samb.*

s Χέθιμος] Χέθιμα *Hen.* & Zonaras. χεθιμὰ *Basil.* & *G.* χεθεμὰ Eustath. χεθιμᾶ, *Samb. Chethimam*, Epiphan. *Bern.*

t Κύπρος] De Cypro jam luxuriat, contra solitum, *Codex Hen.* Κύπρος ἢ νῦν καλεῖται. Τὴν Ελλήνων γλῶσσαν ταύτην μεταθεμένων ὡς τὸ τ πας' αὐτὸς Θεὸν νομιζομένης ἐπώνυμον· τὴν γὰρ Αφροδίτην καὶ Κύπριν καλοῦσι, καὶ ἀπὸ ταύτης νῆσοί τε πᾶσαι &c. Consimiliter etiam Syncellus ad Χέθιμα, ἡ Κύπρος αὐτὴ ἐστὶ παρ' Ελλήνων ὕστερον κληθεῖσα, ἀφ' τὴν πας' αὐτοῖς Θεὸν· τὴν Αφροδίτην καὶ Κύπριν προσαγορεύουσι.

v Χεθὶμ] Ita *Casl. Basil. G.* & *Vet. Interpr.* Χετεὶμ *Big.* Χεθεὶμ *Vat.* Huds. Tam varie sonuit vox Hebraica כתים aut כתיים. κιτιαῖοι, & semel κητιεῖμ. Sed rerum Maccabaicarum scriptori pervetusto χελὶμ, aliis Judæorum *Cittim*. Bern. Χεθεὶμ *Big.* f. χεθεῖμ. *Cocc.*

x Κίτιος] Sic in *Big. Samb. Hen.* & *Casl.* Κήτιος *Vat. Basil.* & *G.* Huds. Vix patior demum accumulari huc paralipomena Scribarum, aut vos admoneri de *Hen.* ἐλλωισάν, *Casl.* καλεῖται, ἔτω ἀφ' ὧ. aut mox μὲν παῖδες editorum. *Bern.*

y Μή δ' ὕτως] Μηδ'. *Cocc.*

z Κατέλιπον.] Ita *Big.* & *Samb.* κατέλειπον *cæteri.*

a Ηλλήνισαν] Sic *Samb. Casl.* & *Vat.* more Attico. ἐλλήνισαν *Basil. G.* & *Hen.*

ſtationem legentium mutaverunt. Noſtrates enim hujuſmodi eorum forma non utuntur : ſed idem apud nos perpetuo * ſchema obtinent, unamque terminationem : Noĕus etenim Noë *apud nos* vocatur, & in omni ſchemate eandem formam ſervat.

Proſapia Chamæ.

2. Chamæ vero filii terram, quæ à Syria & Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt : quicquid ejus ad mare vergit occupantes, & regiones uſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatæ, atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſervantur. Ex quatuor enim Chamæ filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit : nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſtræi etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione : Ægyptum enim Meſtren, & Meſtræos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. Quin & in Libyam colonos deduxit Phutes, incolas ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem & fluvius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Unde & plurimos ex Hiſtoricis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, & regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis : traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab uno Meſtraimi filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero poſt cauſam adjiciemus, cur & eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam à ſe Chananæam appellavit. Iſtis autem nati ſunt liberi. Chuſo quidem ſex : quorum Sabas Sabæos condidit : Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur : Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabari. Sabactes autem Sabactenos condidit : Ragmus vero Ragmæis ortum dedit,

1. *Chuſus, à quo Æthiopes.*
2. *Meſtræmus, Ægyptii.*
3. *Phutes, Mauri.*
4. *Chanaanus, Chananæi.*
Ex Chuſo.
5. *Sabas, Sabæi.*
6. *Evilas, Gætuli.*
7. *Sabathes, Aſtabari.*
8. *Ragmus, Ragmæi.*
9. *Judadas, Judadæi.*
10. *Sabas ὁ καὶ Σαβᾶν, Sabæi.*
11. *Nebrodes.*

νων. οὐ γὰρ ὑπιχώρει ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος ἀλλ' ἕν τε αὐτῶν σχῆμα ἐν πλάτει μία · [b] Νώε γοῦν Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ὑπὲρ πάντες τηροῦσι χρῆματος.

Β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τὸ ὁρῶν γῆν κατέσχον · ὅσα μὲν θαλάσσαν [c] αὐτῆς ἐπέκρατῆσαν καταλαβόντες, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι μετωνομασίαι, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν · ἐνίων δὲ [d] μεταβαλόντα, καὶ μεταῤῥυθμισθέντα πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. [e] ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς μετωνομασίας ὑπάρχουσι. πασῶν γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, [f] Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος · Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν [g] ὑπ' ἐαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων, Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ [h] Μεσραίοις ἡ πρὸς τὴν μετωνομασίαν μνήμη · τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους [i] ἅπαντες, οἱ παρ' ἡμῖν οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοῦτης τὴν Λιβύην, Φοῦτας [k] ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ὁμόχωρους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ [l] Μαύρων χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παροικημένης αὐτῷ χώρας [m] Φούτης λεγομένης · [n] μετέβαλε δὲ ὀ νῦν ἔστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ [o] Μεσραίμου γεγῶνος [p] ἑνὸς, Λίβυος λεγομένου. μεθ' ὃ πολὺ σφ' ἐρῶμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ [q] Ἀφρικὴν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. [r] Χανάαν δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην [s] οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ [t] Χαναναίαν προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες [v] ἐξ αὐτοῦ. Χούσου μὲν ἔξ · ὧν [x] Σάβας μὲν, Σαβαίους · Εὐίλας δὲ Εὐιλαίους ἔκτισεν, οἳ νῦν [y] Γαιτοῦλοι λέγονται · [z] Σαβάθης δὲ Σαβαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ [a] Ἀσάβαροι παρ' Ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ [b] Σαβάκτας Σαβακτηνούς · [c] Ῥα-

γμος

[b] Νώε] Joſephum νῶε poſuiſſe ſupra docuimus ex ſcriptis libris, atque jam analogia grammatica itidem monſtrat. Namque à Noë quidem immobili (ut lingua ſacra poſtulat) facile deducitur νώε vox πολύπτωτος, arte demum nullâ Græcorum νῶχος. Habes denique νώε à *Big. Samb.* & *Caſ.* νῶχος fide reliquorum. Mox Henneb. τηρεῖ imperando : ſed pergamus potius ad aliud genus. *Bern.*

[c] Αὐτῆς ἐπέκρατῆσαν] Αὐτῆς ἐπέκρατῆσε *Big. Samb. Caſ. Baſ. Gen.* αὐτῶν ἐπέκρατῆσε Zonaras. αὐτοῖς ἐπέκρατῆσε *Hen.* Vitioſe Euſtathius αὐτὴν ἐπέκρατε. *Bern.*

[d] Μεταβαλόντα,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι. Huds. *Big. Samb.* & *Hen.* ita amat gens Attica ῤ geminam & plane caninam. μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι, Cæteri communi ita more Græcorum. *Bern.*

[e] Ὀλίγοι δὲ] Illa ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς μετωνομασίας ὑπάρχουσι omittunt *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Sed reſtituimus ex *MSS. Big. Caſ. Samb.* & *Vat.* pro quibus facit hæc *Euſtathii* paraphraſis, καὶ ἐνίων μὲν παντελῶς αἱ μετωνομασίαι ἠμαυρώθησαν, ἐνίων δὲ εἰς ἑτέρας ἐνημείρθη δυσεπιγνώστους · ὀλίγων δ' ἔτι αἱ ὀνομασίαι ἀκέραιοι σώζονται.

[f] Χοῦσον] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat* & *Vet. Interpr.* Χουσαῖον *Hen. Baſ.* & *G.* Χοῦς *aliis.*

[g] Ὑπὸ ἑαυτῶν] Ὑπότε ἑαυτῶν *Hen.* concinnius.

[h] Μεσραίοις] Ita, & ſtatim Μέσρην & Μεσραίους in *MSS.* nec aliter *Procopius*, *Euſtath. Alii que.* Mollius autem Μεσραίοις, Μέσρην & Μεσραίους *Baſ. G.* & *Zonaras.* Huds. Correctionem ideo Boſianam, μεσραίμοις, & proxime μεσραίμου nomen Patrium Joſepho ſcribente, minus quam probo, etſi ſequatur poſthæc μεσραῖος. *Bern.*

[i] Ἅπαντες,] Sic cum *Editis.* Οἱ ταύτῃ καλοῦμεν *Samb.* οἱ ταύτην καλοῦμεν *Big.* & *Hen.* præciſe ἅπαντες καλοῦμεν *Vat.* & *Vet. Interpr.* Mendum in vulgata lectione eſſe exiſtimavit *Petitus*; atque hoc modo legit; ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν.

[k] Ἀπ' αὐτοῦ] Atticorum more, ἀφ' ἑαυτοῦ ſolus *Hen.*

[l] Μαύρων] Sic *Baſ. G. Hen* & *Euſtath.* nec aliter Romani appellant; ſic ipſi Mauri, teſte *Strabone* : Græci tamen *Maurusios*, & Μαυρέων habent *Samb. Big.* & *Vat.* Μαυρέων *Caſ.*

[m] Φούτης] Φότη *Caſ.*

[n] Μετέβαλε] Μετέβαλε hîc pro μετέλαβε, notante *Caſaubono*, ſicut apud *Dionyſ. Halic.* Facilius tamen rectiuſque interpretati ſunt & *Zonaras* μετεβλήθη δὲ ἡ κλῆσις αὐτῆς, & *Epiphanius*, dicens, *mutatum eſt autem* (ſive *traductum*) *nomen* &c.

[o] Μεσραίμου] Μεσραίμου fecerat *Joſephus* ex Hebræo, ſi *MSS.* fides ſincera. Μεσραίμου aut Μεσρήμου maluit *Bernardus*, quod *Meſraim*, ut opinor, habuerit *Epiphanius.* Μεσράμου *Baſ.* & *G.* Huds. Μεσραίμου fecerat Joſephus ex Hebræo מצרים ſi libris veteribus *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* fides ſincera. Mallem productâ mediâ μεσραίμου aut μεσρήμου. Μεσιὼν Pſeudo-Euſtathii non caret vitio, leges ipſe μεσραίου, ut *Meſraim* Epiphan. Interpres. μεσράμου extat typis *Baſ.* & *Gen.* neque oppido diſſonat μεσράου Johannis Zonaræ. μεσραίου reliquit Theologi cujuſdam inertia. Mox ἑνὸς omiſſum *Big. Samb.* & *Caſ.* ſecuris. *Bern.*

[p] Ἑνὸς,] In pleriſque *MSS.* omiſſum eſt ἑνός.

[q] Ἀφρικὴν] Ἀφρικὼ *Vat.* Huds. Ἀφρικὼ *Big. Samb.* & *Caſ.* Alius autem locus dabitur forte ad cap. 16. ea de voce diſputaturo. *Bern.*

[r] Χανάαν] Ita ex *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Scriptura Moſaïca.* Χαναναῖος *Hen. Baſ.* & *G.*

[s] Οἰκήσας,] Οἰκίσας *Hen.*

[t] Χαναναίαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν Χαναὰν errarunt *Hen. Baſ.* & *G.* Utramque lectionem complexus eſt *Zonaras*, hiſce verbis Χαναὰν ὃ τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ἰουδαίαν συνοικίσας, Χαναναίαν αὐτὴν προσηγόρευτε, ἀπὸ Χαναναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς.

[v] Ἐξ αὐτοῦ.] Ἐπῶ Euſtathius novitius contra fidem Flavii iſtius magnique Moyſis, imo contra ſuam ipſius recenſionem. *Bern.*

[x] Σάβας] Σαβᾶς & Εὐιλᾶς ultimâ extensâ *Hen.* ſed σαβᾶτ, εὐιλᾶτ Georgii ambo, Chron. Alex. Pſeudo-Euſtathius, *aliique* formâ Chaldæorum : Hebræa tamen volumina ſimplicius סבא & חוילה. *Bern.*

[y] Γαιτοῦλοι] *Al.* Γαίτηλοι. Male in *Editis* Γέτηλοι. Huds *Big.* & Geographorum gens. Attamen cod. *Samb.* & plerique Grammatici cum ſuo Herodiano γαίτηλοι pronuntiant, accentu promoto. Editorum denique γέτηλοι prohibet jus poëticum, ſimulque γετοῦλοι *Hen.* nec non falſi ac mendoſiſſimi Euſtathii. *Bern.*

[z] Σαβάθης] Σαβαθᾶς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox Σαβαθωαίους *Samb.* & *Vat.* Huds. Robur addunt τῇ λαγόσῃ *Big.* & *Samb.* σαβαθᾶς σαβαθίωους autem tuentur *Big. Caſ. Hen.* Euſtathius, S. Hieronymus, & Epiph. librarius, contra *Sabinos Sabenoſque* Georgiorum, aut Chron. Alex. contraque σαβαθωαίους *Samb.* & pravum accentum Editorum. *Bern.*

[a] Ἀσάβαροι] Ita in *MSS.* Ἀσάβαρίοι in *Editis.*

[b] Σαβάκτας] Sic *Baſ.* & *Hen.* Σαβακάτας Σαβακατηνοὺς *Caſ.* Σαβακαθᾶς Σαβακαθίωους *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Ῥαγμος] Ita vel Ῥᾶμος ex *Epiphanio* (qui habet, *Ram* aut *Rama vero Ramæos*) ſcribendum cenſet *Bernardus*. Huds. Scribo Ῥαμος ὃ Ῥαμαίους, aut ῥᾶμος ὃ ῥαμαίους; pariter Epiphanius, *Ram* aut *Rama vero Ramæos.* רעמה Ezech. 27. 22. ῥαμα apud LXXII. atteſtante Hieronymo. Quinetiam Euſtathium emendo hac cauſa, ubi exſtant nunc ῥεγμαῖοι, ἄλλοι, pro ῥαγμος

γμὸς δὲ Ραγμαΐας ὤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν [d] Ιουδάδας μὲν Ιουδαδαίους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τῆς Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαΐους δὲ [e] Σαβᾶς· [f] Νεβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς [g] ὑπομείνας ἐν μὲν Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ [h] πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Μεσραίμου παίδων [i] ὀκτὼ γνωμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ [k] Φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, [l] Λουδιείμου, καὶ Ενεμίμου, καὶ Λαβίμου· ἓν μόνον κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος. [m] Νεδέμου τε καὶ [n] Φεθρωσίμου, καὶ [o] Χεσλοίμου καὶ [p] Χεφθορέμου, [q] πέρα τοῦ ὀνόματος, ὅθεν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, [r] περὶ οὗ δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες· [s] Σιδωνίου, ὃς καὶ πάλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· [t] Αμάθιος δὲ Αμαθινὴν κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν [v] ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· [x] Αρουδαῖος δὲ Αραδον τὴν νῆσον ἔσχεν· [y] Αρκαῖος δὲ, Αρκὴν τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δὲ

& duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, condens, ſibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabæos: Nebrodes autem Chuſi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, ſicut à me etiam ante narratum eſt. Porro Meſtraimo cum octo eſſent filii, illi à Gaza uſque ad Ægyptum terram poſſederunt. Solius autem Phyliſtini cognomen regio retinuit: Palæſtinam enim Græci partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludieimi, & Enemimi, & Labimi, (qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominavit) Nedemi etiam & Phethroſimi, & Cheſlœmi & Chephthorimi, præter nomina nihil plane novimus. Bello enim Æthiopico, de quo poſtea narrabimus, urbes eorum everſæ ſunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui & ſui nominis urbem in Phœnice exſtruxit, Sidon etiam à Græcis vocatur: Amathius autem Amathinen habitavit, quæ etiam adhuc ſupereſt, & ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab uno è ſucceſſorum *Alexandri* filiis denominaverunt: Aruædus autem Aradum inſulam habuit: Arucæus vero Arcen urbem in Libano ſitam. Reliquorum ſe-

Meſtræmi filii.
12. *Phyliſtinus*, Palæſtini.
13. *Ludieimus.*
14. *Enemimus.*
15. *Labimus*, Libyes.
16. *Nedemus.*
17. *Phedroſimus.*
18. *Cheſlæmus.*
19. *Chephthorimus.*
Chanaano prognati.
20 *Sidonius*, Sidonii.
21. *Amathius*, Amathæi.
22. *Aruædus*, Aradii.
23. *Arucæus*, Arcæi. *His adde 7 gentes Chananææ à Joſue victas & ſubactas.*

γμὸς ῥαγμαῖοι. Schotano ῥέγμας ἢ ῥεγμαίους apud Joſephum probatur. Excuſum autem fuit ὤκησε pro ὤκισε, & paulo infra οἰκήσας pro οἰκίσας Minervæ ingratiis. Ρωμὸς ἢ ῥωμαίους Baſ. Gen. & Hen. Ρεγμὸς aut ῥέγμος ἢ ῥεγμαίους Samb. & Big. Ρέκμος ἢ ῥεκμαίους, Caſ. S. Hier. in Gen & Paral. *Regma*, ſed ad Ezech. *Raama*, & in MSS. *Reemma:* unde Iſidoro *Rema.* Imo ſophiſta Gazæus, *Regma à quo Ramai.* Bern. Ρωμὸς ἢ Ρωμαίους Baſ. G. & Hen. Ρέγμος ἢ Ρεγμαίους *Samb. Vat.* & *Big.* Ρέκμος ἢ Ρεκμαίους *Caſ.* Huds.

d Ιουδάδας] Certiſſima lectio ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* unde Ιουδαδαν apud *Euſtathium Antiochenum*, *Alioſque.* Ιούδας μὲν Ιουδαίους *Hen Baſ G.* & *Vet Interpr.*

e Σαβᾶς·] Ita *Samb.* & *Epiphan.* Σαβᾶος *Hen. Baſ.* & *G.* Σάβαος *Caſ.* & *Vat.* (& *Big.*) Vide *Euſtathium Antiochenum*, p. 52, 53.

f Νεβρώδης] *Sc. manens* [*poſt diſperſionem*] *apud Babylonios* [*h. e. in nova urbe Babylone*] *regnavit*, ut paraphraſi illuſtrat doctiſſimus *Perizonius*, *in* Originibus Babylon. p. 320. *Huds.* Ναβρώδης *Hen. Baſ.* & *Gen.* νεβρώδης *Big. Samb.* & *Caſ.* Item νεβρώδ, præter LXXII Doctores Alexandrinos, defloretor Joſephi Euſtathius. *Nebroth* aut *Nembroth*, Interpres vetus. De hoc malo nomine plura legas cap. 5. Mox Ετυράννησεν & ἐτυράννευσεν ad cod. *Hen.* manus indoctæ. *Bern.*

g Υπομείνας] *Id eſt*, caſum eundem.

h Πρότερον] *Sc.* p. 15. v. 26. *Huds.* Iterum pono μεσραίμ, ne forte idem nomen apud hunc hiſtoricum perquam accuratum, aliud eſſe appareret & non idem. Legunt tamen *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* quot ſcriptos codices numeramus, μεσρείμ: Typothetæ poſt illos μεσραίμ. Euſtathius atque Zonaras hic loci μεσρεὶμ utrique pro Hebraico μεσραὶμ. Et Hieronymus MSS. *Meſdram:* Epiphanius *Meſroth.* Bern.

i Οκτὼ] At ſeptem tantum in Sacro Codice. *Rel.*

k Φυλιστίνου] Φυλιστιεὶμ *Hieronymus*, *Zonaras*, aliique *Joſephi* ſectatores ex S. Scripturæ obſervantia.

l Λουδιείμου,] Ita ex veſtigiis *MSS.* & *Veteris Interpretis* reſtituit *E. Bernardus.* Nam *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* habent Λουδιείμου ἐξ Ενεμιλιείμου (vel Ενεμιτιίμου aut Ενεμιείμου) ἐξ Ενεμιᾶ, καὶ Λαβίμου. *Ludim*, *Anamim*, & *Labim* exhibet *Epiphan.* Λουμαὶμ ἐξ Ενεμὶμ ἐξ Λαβίμου in *Editis.* Huds. Audis ergo quid prela noſtra ſonant. Abſurdi quidem ſunt omnes libri alii. Impreſſum ante erat λουμαὶμ ἐξ ἐναμὶμ: ſuſtinerem ſane in caſu fœcundo, λουδαὶμ ἐξ ἐναμὶμ, ſeu ἐναμαὶμ etiam Schotani, pro nominibus antiquis לודים & ענמים aut Samaritice עינמים & להבים: aut typo illorum Chaldaico, quem ſervat Onceloſus quam לומים in ſacris legenti Joſepho ullus crederem. Tument codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* λουδιείμου ἐξ ἐναμιλιείμου, vel ἐναμιτίμου, καὶ ἐναμιᾶ: conſimiliter Biblia Græca Compluti olim excuſa, λουδιεὶμ ἐξ αἰνειαμιεὶμ, ad Gen. 10. 13. Concedunt autem propiores quantulo Georgii ambo, & Compilator Chronici Alex. & ipſi Interpretes Alexandrini cum ſuis λουδεὶμ, αἰνεμλιεὶμ aut ἐναμεσιεὶμ. Poſtremo Epiphanius Interpres defendit mendum cod. *Hen.* & Typographiæ *Baſ.* aut *Gen. Ex aliis autem*, inquit ille, *id eſt Nomeo* (pro *Lomeo*, ſicut χατμωιεὶμ in Biblicis Græcis pro χατλωιεὶμ,) & *Anamia*, &c. *Bern.*

m Νεδίμου] Sic ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* Νεδίμου *Vat.* in *Editis* Νεθίμου. Attamen Νεφθείμου aut Νεφθείου æquius (ut inquit *Bernardus*) poſtulat veritas Hebraïca. *Huds.* Mutavimus profecto δ literam medioxumam pro blæſa θ, ſuaſoribus *Big. Samb. Caſ.* & ſcriba Caſſiodori. νεθίμου exſtat opera *Baſ.* & *Gen.* Attamen νεφθείμου, aut νεφθείμου poſtulat æquius Hebraica veritas. Hieronymo *Nephtuim*, aliis νεφθουεὶμ & νεφθαδείμ. *Bern.*

n Φεθρωσίμου,] Ita *Samb.* & *Epiph.* Φεδρωσίμου *Big.* Φαθρωσίμου *Vat.* Φαθρωσίμου *Baſ.* & *G.* Meliora *Hieronymi* & *Epiphanii* exemplaria *MSS.* habent *Fethroſin.*

o Χεσλοίμου] Sic *Samb. Caſ. Vat.* & *Baſ.* unde *Cheſloim* habet *Hieronym.* in Quæſt. ut & *Iſidorus.* Χεσλύμου *Big.* Χεσλωίμου edi voluit *Schotanus.*

p Χεφθορέμου,] Ex veritate Hebraïca ita legi placuit *Bernardo.* in *MSS.* & *Editis* Κεφθώμου. *Huds.* Ita correxi contra omnia noſtra exemplaria, propter fidem Hebraïcam כפתרים. χεφθώμου retinent *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Gen.* tanquam à כפתוים; quinimo καφθοριεὶμ legitur apud G. Syncellum, alterumque Cedrenum. *Cephtoſim* ſcripſit aut *Cephitos* Epiphanius Scholaſticus. *Bern.*

q Πέρα τοῦ ὀνόματος,] Sic *MSS.* male *Baſ.* & *G.* πρὸ τοῦ.

r Περὶ οὗ δηλώσομεν] *Samb.* & Schotanus. Alii καθ' ὑπαλλαγὴν, δηλώσωμεν. *Bern.*

s Σιδωνίου,] Ita *Baſ. G.* & *Zonaras.* Σιδὼν in *MSS.* Huds. *Baſ. Gen.* & Zonaras. σιδανίου *Hen.* σιδὼν *Big. Samb.* & Pſeudo-Euſtathius, & Tralatio τοῦ ο'. atque Hieronymiana. σιδὼν *Caſ.* Utramque equidem formam gentilem ferri admonet Magnus Etymologus & Stephanus Geographus. Illud tamen quod mox ſequitur, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται, aut Patriarchæ nomen σιδωνίου, aut alium accentum, acutum puta, σιδὼν ipſius heic pingi poſtulat. Sic autem veterum Grammaticorum aliquis, σιδὼν ἐπὶ μὲν τοῦ πόλις, ὀξυτόνως· ἐπὶ δὲ τοῦ πολίτου, περισπάσας. Σιδῶνα quidem obliquum uſurpant poetæ plures, ſed optimus σιδόνα. Hiſce conſona ſuggerit Herodianus in Partitionibus Homericis. Mox ὁ τῆ φοινικῃ *Hen. Big.* & Euſtath. Cæteri articulum aſpernantur. *Bern.*

t Αμάθιος] Ex *Euſtathio Antioch.* ita ſcripſit *Bernardus.* Αμαθὸς ἢ Αμάθου *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αμαθὸς ἢ Αμαθωὶς *Hen.* Αμαθὸς ἢ Αμαθωὶς *Big. Samb.* & *Vat.* Huds. Αμάθιος ἢ ἀμαθινὴν Pſeudo-Euſtathius. ἀμάθης ἢ ἀμάθου Schotanus conjectur. ἄμαθος ſeu ἀμάθος ἢ ἀμάθου *Baſ. Gen.* & *Caſ.* ἀμαθεὶ ἢ ἀμάθου, Zonaras. ἄμαθος ἢ ἀμαθωὶς, *Hen.* ἀμαθὸς ἢ ἀμαθωὶς *Big.* & *Samb.* ἀμαθὶς ἢ ἀμαθισὶς Cedr. & G. Sync. at Hebr. & LXXII. ἀμαθὶ. Cæterum κατῴκισε legendum cum *Hen.* & Schotano, ubi reliqui ſcriptores κατῴκησε poſuere. Cl. *Boſius* etiam οὗ permutat pro ἥτις. Epiphanius denique vertit Latine *Amath* autem *Amathaos* (Hieronymo prius, & poſterius Iſidoro *Amatheus* i. e. ἀμαθαῖος, velut mox abs ערוק ἀρκαῖος) *inſtituit, quæ etiam nunc &c.* Bern.

v Απογόνων] Απογόνων Πτολεμαίου αἰνίγματων *Hen.* in margine. ἐπιγόνων malit *Scalig.* Sed ἀπιγόνων hîc retinendum eſſe docet *Pearſonus* in Diſſert. 1. *de Succeſſione Epiſc.* &c. p 90. *Huds.* Scaliger animadverſ. ad Euſebium pag. 127. ſcribit legendum ἐπιγόνων. Intelligit vero Antiochum Epiphanem. Rufinus vertit ab uno priſcorum, ut ſine dubio legerit ἀφ' ἑνὸς τῶν πρωτογόνων. Porro notat *partiarios imperii Alexandrei a ſcriptoribus Græcis nunc* ἐπιγόνους, *alias* Διαδόχους *vocatos.* Idem pag. 52. obſervavit ἐπιγόνους dici omnem poſteritatem, ſed κυρίως poſteros τῶν ἐπὶ ἐπὶ Θεοῦς. Ego nihil mutarem, aut Αντιόχου ſubſtituerem. Si ἀπιγόνους retinendum eſt, aliud addi oportet cujus fuerint ἀπιγόνοι. Ita Joſephus hoc ipſo libro cap. 10. τῶν γιγάντων ἀπιγόνους & cap. 15. οἱ ἀπίγονοι αὐτοῦ. *Rel.*

x Αρουδαῖος] Sic in *MSS.* & *Editis.* Αραδαῖος *Hen.* Αραδὸς *Euſtath.*

y Αρκαῖος] Iidem omnes nec non Cedr. G. Sync. aliique legunt cum Samaritis & LXXII. Alexandrinis ערוק ſive ἀρουκαῖος. *Eruceus* Epiphanius Scholaſticus. Hieronymus atque Onceloſus *Araceus* ab ערקי ſeu ערקא Pro ἄρκλω *Hen.* legit ἀράκλω, Joſepho rurſum vetante lib. v. harum Originum: ſed ve-

ſeptem [Evæi,] Chettæi, Jebuſæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, præter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quas ex hujuſmodi cauſſa afflixit calamitas.

Noëus inebriatus. Progenitoris facinus impudens ſeri luunt Chananæi.

3. Noëus, terra poſt diluvium in primævam reſtituta naturam, ad *agriculturæ* opus aggreditur: & cum vitibus eam conſeviſſet, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiaſſet, atque vinum uſui eſſet idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore jacebat. Eum *forte* conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero patrem *reveriti* operuerunt. Ubi factum reſcivit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non inſectatus eſt; ſed poſteros ejus *diris devovit*. Quas cum cæteri evaſiſſent, Chanaani liberos ultio divina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

Aſiam omnem ab Euphrate, ampliſſimum imperium, occupat Semas. Semidæ

Semas. 1. *Elamus*, Elamæi. 2. *Aſuras*, Aſſyrii. 3. *Arphaxades*, Chaldæi. 4. *Aramus*, Syri. 5. *Ludas*, Lydi. *Ab Aramo.* 6. *Uſus*, Damaſceni. 7. *Ulus*, Armenii.

4. Semæ vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam uſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem *poſteros* reliquit Elamæos, à quibus Perſæ originem duxerunt. Aſuras autem urbem Ninum condidit, & ſubjectos ſibi Aſſyrios nominavit; qui maxime *rerum geſtarum gloria* floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Uſus Trachonitidem quidem *condidit* & Damaſcum, quæ inter Palæſtinam & Cœle-Syriam media eſt. Armeniam vero D. Hieronymus itidem Latine reddidit *Arcas*, conſenſu Stephani Byzantini. *Bern.*

ἄλλων ἐπὶ τὰ, [z] [Εὐαίᾳ,] Χετταίᾳ, Ιεβυσαίᾳ, [a] Αμορραίᾳ, Γεργεσαίᾳ, [b] Εὐδαίᾳ, Σεναίᾳ, Σαμαραίᾳ, πλὴν τῶν ὀνομάτων, [c] ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλοις ὧδεν ἔχομεν· Εβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέζησαν τὰς πόλεις, ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γιγνομένας.

γ'. Νωέ, μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς γῆς καταξαθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα [d] ἐχώρει· καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα δὲ καρπὸς τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρῆν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν δωρεαῖς ἦν. μεθυσθεὶς δὲ εἰς ὕπνον καταφέρεται, καὶ γεγυμνωμένος ἀσχήμονος ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπήγγελλεν δεικνύων· οἱ δὲ αἰσχύνῃ τὸν πατέρα. καὶ Νωε αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχετο· τῷ δὲ [e] Χάμῃ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μὲν οὐ [f] κατηράσατο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων διαφερόντων τιμὴν ἀρὰν, τὸν [g] Χαναάνην παῖδας μέτεσιν ὁ Θεός. καὶ [h] περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν.

δ'. Σὴμ δὲ, τῷ τρίτῳ Νωέ υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες· οἱ [i] τὴν μέχρι δὲ κατ' Ινδίαν ὠκεανὸν κατοικοῦσιν Ασίαν, ἀπ' Εὐφράτου τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι. [k] Ελαμος μὲν γὰρ Ελαμαίους, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, [l] κατέλιπεν. [m] Ασσυρας δὲ Νῖνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους Ασσυρίους ἐπωνόμασεν· [n] οἱ μάλιστα εὐδαιμόνησαν· Αρφαξὰδης δὲ τοὺς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Αρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρξας αὐτῶν. Αραμαίους δὲ Αραμος ἔσχεν, οὓς Ελληνες [o] Σύρους προσαγορεύουσιν· οὓς δὲ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, [p] Λούδους δὲ τότε, Λούδας ἔκτισε. τῶν δὲ Αράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, [q] Οὖσος μὲν κτίζει τὴν Τραχωνῖτιν καὶ Δαμασκόν· μέση δ' ἐστὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ Κοίλης Συρίας. Αρμενίαν δὲ [r] Οὖλος,

z [Εὐαίᾳ,] Illud Εὐαίᾳ, quia ſuperfluum & præter numerum ſeptenarium, uncis incluſum dedi: non autem delevi, quòd exſtet in *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis.* Huds. Εὐαίᾳ ſuperfluum nomen, & præter numerum ſeptenarium, aut ordinem priſcum malæ illius perditæque proſapiæ Gen. 10. 16, 17. quem affirmat Joſephus, lunulis quidem conſtrinxi, non adeo delevi, quod omnibus codd. Græcis idem ſervaretur ac melioribus Latinis. Quinimo niſi reſtitiſſet Achimelechus Davidis comes, χετταίᾳ affirmarem in ſerie iſta παρείλκειν, tanquam à LXXII. illuc traductum; finxiſſe etiam Antiquarium Judæum ὦδαίᾳ & ὠθαίᾳ perinde ab חת, ſicut alibi ex חשבון ὠσεβὼν excudit. *Bern.*

a Αμορραίᾳ,] Illa Αμορραίᾳ, Γεργεσαίᾳ ex *Codd. MSS.* in *Editis* deerant. *Huds.* Scias etiam ἀμορραίους aut *Sambuci* ἀμορραίους alibi hujus Archæologiæ Joſepho magis approbari. *Bern.*

b Εὐδαίου,] Sic etiam in *MSS.* Εὐαίου *LXX.* Scripſerat forte *Joſephus* (inquit *Bernardus*) Χὼαίου vel Εὐεαίου, aut denique cum *Syncello* Εὐιαίου aut Υιαίου. *Huds.* Εὐδαίου aut *Eudæo* omnis noſtra membrana, pro חוי Hebraico ejus ordinis, ſive LXXII. ὠαίου. Scripſerat forte Joſephus χὼαίου vel ὠεὼου, ut alibi οὐεῆς pro אוי ſeu ευῖ, vel denique cum Syncello Taraſii εὐιαίου, aut ἡαίου, prout ὠεὰ antea ex matre mortalium חוה. Video etiam in MSS. Mert. Hieronymi Quæſt. Hebr nomen quintum *Ethæum*, non *Evæum* poni. Quid juvat adhuc notare σιναίου ſcribi libris Italicis (& *Big. Coll.*) & Samb. pro σεναίου, ibidemque illorum πλὴν τῶν ὀνομάτων τῶν, aut mox νωε vice vulgatioris νῶχος. *Bern.*

c Εν ταῖς ἱεραῖς] Repetit hic rurſus τῶν *Coll. Big.*

d Εχώρει·] *Big. Samb.* & *Caſ.* χωρεῖ par editionum. *Bern.*

e Χάμῃ] Χάμῳ *Vat.*

f Κατηρᾶτο] Sic *MSS.* in *Editis* κατηρᾶτο.

g Χαναάνην] Ita *Samb.* & *Big.* Χαυαναν *Vat.* Χαναανὰν *Big.* Χανανων *Baſ* & *G.* hic & ſupra, v. 11.

h Περὶ μὲν τούτων] Περὶ μὲν οὖν τούτων *Vat.*

i Τὴν μ. χρι] Legiſſe videtur *Epiphanius*, οἱ τὴν μέχρι δὲ ὠκεανὸν Ασίαν κατ' ἰδίαν οἰκοῦσιν. nam vertit, *qui uſque ad oceanum ſeorſum habitant Aſiam.*

k Ελαμ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ελυμ, dein Ελυμαίους *Baſ. G. Hen.* & *Zonaras.* Αἴλαμ ἀφ' ἧς Ελαμῖται in *Chron. Alex.* atque in *Vet. Interpr.* habemus *Elam ſiquidem Elamitas.* Hinc itaque Ελυμαίους malit *Bernardus*; quia formam illam Gentilem agnoſcit *Stephanus Byzantinus.* Huds. Ελαμ μὲν γὰρ ἐλαμαίους *Big Samb.* & *Caſ.* ἐλυμ —— ἐλυμαίους *Baſ. Gen. Hen.* atque Zonaras. αἰλαμ ἐλαμαίους Pſeudo-Euſtathius. αἰλὰμ & ἐλὰμ i. e. עילם ſacrorum Bibliorum Editoribus. S. Hieronymus ab hoc hiſtorico *Ælam* aut *Elam* à quo *Elamitæ.* Caſſiodori Epiphanius *Helam ſiquidem Helamitas:* pariterque Chron. Alex. αἰλὰμ, ἀφ' ἧς ἐλαμῖται, nomen *Ivnixov* vel S. Luca teſte. Nec adeo diverſe G. Cedrenus & G. Abbas αἰλὰμ aut corruptius ἀλὰμ, ἀφ' ἧς ἐλαμαῖοι. Adjice his ſophiſtam Gazæum, quem docuit Joſephus atque prius Epiphanium αἰρεσιοφόρητον, *ab Ælam fuiſſe ortos Elymæos Perſarum vetuſtiſſimos.* Hinc itaque conſtitui placet in media pagina, Ελαμ μὲν γὰρ ἐλυμαίους &c. quin formam illam gentilem agnoſcit Stephanus Byzantius, qui jam pridem perlegerat hunc Joſephum & Strabonem ſane induſtrius. *Bern.*

l Κατελιπεν.] Ex *MSS.* in *Editis* κατέλειπεν.

m Ασσυρας] Ita *Big Samb.* & *Hen.* Ασυρᾶς *Vat.* Ασσυρᾶς *Baſ. G.* & *Caſ.* Huds. Ἀσσυρᾶς *Big. Samb.* & *Hen.* nec non reddito Schemate primævo ἀσσὲ Hieronymus in Quæſt. Hebr. MS. & Epiph. Scholaſt. præclari codices, Zonaras, Pſeudo-Euſtathius, utrique Georgii in Annalibus, & plures ſi cupias. ἀσσυρᾶς *Baſ. Gen.* & *Caſ.* velut ἀσσὲ LXXII. ſenum aliorumque γιγλεμπτων. Mox νῖνον compungunt accentu ſimplici, *Baſ. G.* & *Hen.* contra Grammaticos. Tum ὀνόματεν obiter Zonaras & Schotanus. *Bern.*

n Οἱ μάλιστα] An propterea Lucanus Ninum urbem felicem vocat Lib. 3. ℣. 215.

Et felix (ſic fama) Ninos —— Rel.

o Σύρους] Quos & *Arimos*, ut *Poſidonio* apud *Strabonem* placet, vocavit *Homerus.*

p Λούδους] Sic in *Editis.* Λούδους & Λούδους in *MSS.*

q Οὖσος] Ita *Big.* Ωσος *Vat.* Οὖσης *Hen. Baſ.* & *G.* Huds. Οὖσος *Big.* ὅσης *Hen. Baſ* & *G. Eis* pro *Oys* aut, *Us* Epiphanius Interpres. S. Hieronymus à Joſepho, in Quæſt. H. MSS. *Us*; pariterque Euſtathius ὡς: quomodo Philo & Euſebius ſcripſerant. In ſcriptis Divinis עוץ, Gen c. 10. & initio Paralip. ubi quædam exemplaria Græca monſtrant ὠζ. ſed plura ac vetuſtiora ὡς, quibus accedunt G. Sync. Cedrenuſque, & Chron. Alexandrini compilator. Præter hæc, codd. *Samb.* & *Caſ.* præbent perinde derivatum ὠσος. Statim τραχωνίτιν Hen. & typi incorrecti τραχωνιτῶν. Recte itaque Epiphanius *Trachonitidem.* Bern.

r Οὖλος,] Ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ὄτρος. *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Vide *Heideggeri* Hiſt. Sacr. p. 704. *Huds.* Optimos Latinorum codicum, tum etiam *Hen.* & utramque Editionem Græcam affecit Ὄτρος aut *Otrus*, nomen à ſacris alienum. Id calligraphi pinxere dudum pro ἅλος, quod adhuc retinent *Big. Samb.* & *Caſ.* Inſuper ἁλ reperiri in Pſeudo-Euſtathio, Cedreno, G Sync. aliiſque nil inſuetum poſt LXXII. Alexandrinos, ab Hebraico חול. *Vide* S. Hieron. in Quæſt. H. & in Etymol. Iſidorus Dein *Eul* Procopius ex Gaza: & Samaritæ equidem nunc ſcribunt חויל, οἰλεὺς idem vertenti Græce. *Bern.*

s Γά-

λῶ, καὶ [s] Γάθερῶ Βακτριανούς, [t] Μησᾶς δὲ [v] Μησουναίους· [x] Σπασίνου Χάραξ ὃν τοῖς νῦν καλοῦσι. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται [y] Σάλης· τοῦ δὲ [z] Ἑβέρου, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους [a] Ἑβραίους ἐκάλεσαν. Ἑβέρῳ δὲ Ἰόκταν καὶ [b] Φάλεκον ἐγέννησεν. Ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατ' [c] αὐτὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων ἐγένετο· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκτα δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν υἱοί, [d] Ἐλμώδαδος, Σάλεφος, [e] Ἀζερμωθῆς, Εἰρακῆς, Ἐδώραμος, [f] Αἴζηλος, [g] Δέκλας, Ἤβαλος, [h] Ἀβιμάηλος, [i] Σαβεύς, [k] Ὀφείρης, [l] Εὐϊλάτης, [m] Ἰώβαβος. Οὗτοι δὲ [n] Κωφῆνος ποταμοῦ τὴν Ἰνδικῆς, [o] καὶ τὴν πρὸς αὐτῷ Ἀρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῶν Σήμου παίδων ἱστορείσθω.

ro Ulus, & Gatherus Bactrianos, Mesasque Mesanæos; *apud quos* Spasini Charax, *ut* nunc appellatur. Ex Arphaxade autem prognatus est Sales, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan & Phalecum genuit. Vocatus est autem Phalecus, quod sub habitationum divisionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem sonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Æzelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Evilates, Jobabus. Isti à Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipsum *sitæ loca* quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta sunto.

5. Fa-

8. *Gatherus*, Bactriani.
9. *Mesas*, Mesanæi.
Arphaxadi familia.
10. *Sales.*
11. *Heberus*, Hebræi.
12. *Juctas.*
13. *Phalecus.*
14. *Elmodadus.*
15. *Salephus.*
16. *Azermothes.*
17. *Eiraës.*
18. *Edoramus.*
19. *Æzelus.*
20. *Declas.*
21. *Ebalus.*
22. *Abimaëlus.*
23. *Sabeus.*
24. *Opheires.*
25. *Evilates.*
26. *Jobabus.*

s Γάθερος] *Big.* & *Caſ.* γαθὲρ poſt LXXII. Euſtathius, Cedrenus, G. Sync. Chron. Alex. & Procopius Sophiſta. γόθεργος levi vulnere *Samb.* γεθεργος, Schotanus, &, quod malo, Zonaras: apud quem reſtituo Βακ ελαιους ὃ ὁ γέθεργος, ex ὁ ἕτερος. Simillima hujus ſunt γέθερες *Baſ.* & *G.* atque γεθὴρης *Hen.* Gether denique perpetuum eſt libris Epiphanii Schol. & Hieronymi Presbyteri. *Bern.* Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* Γοθερες *Samb.* Γεθὴρης *Hen.* Γίθερες *Baſ.* & *G.*

t Μησᾶς] *Big.* & *Samb.* eo accentu, quod probatur ſcriptura Samaritanum Gen. 10. 23. μῶσας *Baſ. Gen.* & *Hen. Meſa* Hieronymus in Quæſt. H. atque Iſidorus. *Mes*, Epiphanius, Μοσὸχ Euſtath. Cedr. G. Sync. &c. a LXXII. venit, aut a lectione Hebr. principio Paralip. ubi משך occurritque מש Moſaico. Mox *Μεσλωίους* Cedr. & G. Sync. nec non *Maones* Hieronymi, nomina ſuſpecta. *Bern.*

v Μησουναίους·] Μεσλωίους *Cedren.* & *Syncell.* quibus favet illud *Stephani Byzant.* Σπασῖνου Χάραξ πόλις ἐν τῇ μεσῃ Ὑγρηΐδος Μεσήνη.

x Σπασίνου] Epiphanius miſere, *nunc Arax.* Quod tandem hoc valli prorſus præterierint Hieronymus, Zonaras, atque Euſtathius, factum callide. *Bern.* Ita *Samb.* & ipſe *Joſephus* haud ſemel. Παζίνου Χάραξ cæteri *MSS. Baſ.* & *G.* pro Σπασίνου faciunt *Steph. Byzant. Leopardus*, *Bochartus*, *Cellarius* in Geograph Antiq. p. 488. cum multis aliis.

y Σάλης·] שלח Judæi alii præter LXXII. Alexandrinos, qui σαλὰ perpetuo dicunt, ut vel illi omnes verſus exitu. Cainanem itaque juniorem plane ignoratum liquet huic Hierophantæ Hieroſolymitano, quam S. Lucæ ejuſdem ſeculi ſcriptori memoratum & in Divinum genus fuiſſe inductum. Deinde Ἑβεργος lenius ſcribitur *Samb. Hen.* aliiſque, tum ordine ἐκ τῶν ἑβεργίων, apud ſolum *Samb.* Impreſſum etiam erat Ἰουκὰν accentu non ſuo. *Bern.* Sic *Big. Hen. Vat. Baſ.* & *G.* Σάλας *Caſ.* Σαλᾶς *Samb.*

z Ἑβεργος,] Aſpirate ſcribitur in melioribus *MSS.* in *aliis* lenius.

a Ἑβραίους] Ratione petita ex *Gen.* c. 10. v. 21. in aliam ſententiam propendet *Seldenus* de Dis Syris, c. 2.

b Φάλεκον] Φάλεγος *Baſ. G.* φαλεκος *Hen.* Joſephus ſcripſit Φάλεκος termino Græco, conteſtantibus tam *Samb. Big. Caſ.* & Epiphaniis utriſque, quam φάλεκ ſequente: quippe quum nomen illud omnium codicum conſenſum meruerit, *Big. Samb. Caſ. Baſ. G.* & *Hen.* & poſt illos Zonaræ, Pſeudo-Euſtathii, Procopii &c. φαλεκ pro פלג ediderant Græce οἱ ο'. ut ex Philonis Lexico probatur, & S. Patrum commentariis. Ita γναφεῖον, κναφεῖον. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* Φάλεγον, & dein Φάλεγος.

c Τὸν ἀποδασμὸν] Τὸν ἀπόσολον τῆ οἰκίζεων *Big. Samb. Caſ.* atque inſuper Gloſſator ad oram libri *Samb.* τ ἀπόσολον, τὴν ἐκβαζιν ἢ ἐξίλαζιν. τ ἀπόσολον τῆ ἀποικιῶν, Euſtathius. τὸν ἀπόσολον τῆ οἰκιζεων, *Hen.* proletarie. Multo aliter *Baſ.* & *Gen.* τὴ ἀποδασμὸν τῆ οἰκίζεως, aut potius τῆ οἰκιζεων, quibus aſſentit Epiphanius, *diviſionem habitationum*: unde Doctiſſ. Grammaticus, ἀποδασμὸς (non ἀπόδασις) ἀποικεσιμος, in Lexidio. Utra harum Phraſium acceptior fuerit Joſepho, alii contendant: Ego Etymon priſcum expreſſe ſum ſecutus. *Bern.* Τὸν ἀπόσολον τῆ οἰκίζεων MSS. τ ἀπόσολον τῆ ἀποικιῶν *Euſtath.* τ ἀποδασμὸν τῆ οἰκίζεως *Baſ.* & *G.* in *Vet. Interpr.* habemus *diviſionem habitationum.* Huds. Ἀπόσολον τῆ οἰκιζεων MS. Sic infra cap. 15. οἰκιῶν τόλους, *coloniarum deductiones.* Rel.

d Ελμωδὰδ·] Nomina quinque priora omittunt *MSS.* reddebant tamen LXX. Primum Ελμωδὰδ *Euſtathio.*

e Ἀζερμωθῆς,] Exſcriptores Joſephi ex filiis magni Arabis quinque priores levi calamo præterierunt. חצרמות reddebant οἱ ο'. Græcis literis ασαρμὼθ, ab illis Pſeudo-Euſtathius eiſdem. S. Bibl. Editio quædam Baſil. ασερμὼθ. Recte Joſephus ἀζερμώθης. Hieron. in Quæſt. *Aſermoth.* Epiphanius tamen *Aſarmoth* cum Eccleſia Græca. Imo primitias Joctanis ἀλμωδὰδ Euſtathius, ſicut Judæi appellant. Quartum inde nomen Joſepho εἰρακῆς, Hieronymo *ſuzitæi* & Epiphan. *Jare*, LXXII. Iterpr. Ιαραχ. ירח optimo Moyſi. Proximus huic הרורם aut אוירם, Joſepho ἰδουρμος, Latinis *Aduram*, ἰδουρμὰ G. Syncello, ἰδωρμὰ Wolphio Typothetæ, ὀδορμὰ reliquis Editoribus Bibl. Græc. niſi ſi erraverint eo nomine. *Bern.* Al. Ἀζαρμώθης, Ιαραχ, Ἰδωρμά.

f Αἴζηλος,] Quantum autem patravi, quo reformarem demum tam barbara nomina, pauciſſimis dicam, ut hic locus poſtulat. Circa finem c. x. Gen. Judæi ſcribunt חויל ita & in Annalibus ſacris; unde ἐζαλαις *Baſ.* & *Gen. Uzal.* Hieron. & Epiphanio Scholaſt. & Wolphio ὐζὰλ. Ibidem Geneſeos Samaritæ חויל, Doctores Alex. αἰζηλ, Euſtathius & G. Sync. Ιεζὴλ. Codiceſque *Big. Samb.* & *Caſ.* Αἴζηλος pro Αἴζηλος, errore lubrico. *Bern.* Ita *Bernardus*, quod in *MSS.* fuerit Αιζηλος, prono errore pro Αἴζηλος.

g Δέκλας,] Sic *Vet. Interpr.* & *Hieronym.* in *MSS.* Δεκλαδᾶς, in *Editis* Δαήλης proximum Ἤβαλος omittunt *MSS.*

h Ἀβιμάηλος,] Ita *Samb.* & *Big.* Ἀβιμάηλος *Vat.*

i Σαβεύς,] Ex *Samb. Big.* & *Vat.* in *Editis* Σάβας. nec aliter in *Vet. Interpr.*

k Ὀφείρης,] Ὀφίρης debemus *Baſ. Caſ.* & *Gen.* ὀφείρης *Samb.* ὄφιρας *Hen. Ophir* Epiphan. & Hieron. ſed Ambroſio Mediolanenſi *Uphir*, propter ὑφὶρ LXXII. Judæorum. ὑφὶρ Pſeudo Euſtathius, & Georgii duo. Arabum penultimus ὠφὶλας ſcribitur *Baſ.* & *G. Evilat* S. Ambroſius ex Bibliis Græcis: Ἐυιλὰτ Editiones illorum Complutenſis & Wolphiana, tum etiam compilator Joſephi, nomine Euſtathius, nec non Euſebius Pamphili in Locis. Εὐϊλάτης *Caſ.* & *Samb.* Ευιλάνις *Big.* Εὐϊλὰ, *Vatic. Alex.* aliaque eximia MSS. S. Bibl. Epiphanii dubia eſt lectio *Evila*, an *Evilat.* Noviſſimus denique omnium *Jobabus* haud quidem à prelis evaſit incolumis, quin Ιωβηλος ederent *Baſ.* & *Gen.* pro Ιώβηβος aut potius Ιώβαβος; ſicut fecerant LXXII, Interpr. Ιαὰβ, abſque ſchemate Græco. Induſtrie vero ſcriptum fuit Ιωαβαβος apud *Big. Samb.* & *Caſ. Bern.* Ita *Samb.* & *Vat.* Οφίρης *Big. Baſ.* & *G.*

l Εὐϊλάτης,] Ex *Samb.* & *Caſ.* Εὐηλάτης *Vat.* Εὐϊλάνις *Big.* Lectio *Epiphanii* dubia eſt, *Evila* an *Evilat.*

m Ἰώβαβος.] Sic in *MSS.* in *Editis* Ἰόβηλος pro Ἰώβηβος aut potius Ἰωβάβος, ſicut Ἰωβὰβ abſque ſchemate Græco fecerant LXXII.

n Κωφῆνος] Ita *Big.* & *Samb.* Κωφῶ *Vat.* in *Baſ.* & *G.* Κώφωνος. *al.* Κόφινος & Κοφῶνος.

o Καὶ τὴν πρὸς αὐτῷ] Longe à vero remota eſſe vidi tam Editionum ἢ τὴν πρὸς αὐτῆ συρίας τινὰ, quam caſu diverſo *Big. Samb.* & *Caſ.* ἢ τὴν πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ, aut Epiphanii, *& poſita circa* (vel *circa eam*) *Syriæ loca quædam.* Propior accedit Hieronymus, *Poſſederunt autem a Cophene fluvio omnem Indiæ regionem, quæ vocatur Jeria.* Noſtra igitur à conjectura accipe hanc emendationem, ἢ τὴς πρὸς αὐτῷ ἀρίας τινὰ. Rigari enim Arios Cophene amne, vel Syros abs illo mille ſupra paraſangas abſiſtere, certum & in vetere Geographia obſervatum. Obfirmat etiam nobis animum Euſebius Cæſarienſis in Chorographia ſacra, ad regionem *Evilat*, cui nomen dederat Joctanidarum quidam: τοῦτον ἢ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς Ιώκτου ἀπὸ κωφῶνος ποταμοῦ τῆ ἰνδικῆς ἢ τῆς πρὸς ἑσπέραν καθικέσθαι ἱστορεῖ. MS. ἢ τὴ πρὸς ἑῴας &c. alteram tamen lectionem amplexus eſt Hieronymus hac paraphraſi, *Evilam refert Joſephus cum fratribus ſuis à flumine Cophene & regione Indiæ uſque ad eum locum, qui appellatur* Jerie, *poſſedisſe.* Alibi Locorum Biblicorum idem amicus Pamphili, ut MSS. produnt tam in *Sophira* quam *Ophir*, ἢ τὴ πρὸς αὐτῆς συρίας ſive, edente Bonfrerio, ἢ τὴ πρὸς αὐτῆς συρίας. Ibi tamen Hieronymus Interpres, ſed & tertio *Jeriam* ſuam repetit. Namque ad *Sophera. Filios Jectan Joſephus refert à Cophene flumine & Indiæ regionibus uſque ad id locorum perveniſſe, ubi appellatur regio* Jeria *aut* Jeira. Vel denique ſcripſit Mattathiæ filius, ἀπὸ κωφῶνος ποτάμου τῆ ἰνδικῆς, ἢ τὴ πρὸς αὐτῷ συρίας; inde enim Cophes aut, Ariſtotele probante, Cophen profluit, ubi eminent maxime Caucaſii montes, & ex Tabulis Magni Ptolemæi degit gens Serica. Hinc tamen me vertam ad inſequentia verba Joſephi: de Cahtanidis enim jam dixi, quod ad imas paginas licuit. *Bern.* Longe à vero (inquit *Bernardus*) remota eſſe vidi ἢ τὴ πρὸς αὐτῆ Συρίας τινὰ, ac τὴ πρὸς αὐτῇ Συρίας τινὰ in *Big. Samb Caſ.* & *Vat.* aut *Epiphanii* illa *& poſita circa eam Syriæ loca quædam.* Propior *Hieronymus* accedit, *Indiæ regionem quæ vocatur Ieria*, ex illis *Euſebii*, ἢ τοῦτον —— Ιώκτου ἀπὸ Κωφῶνος ποτάμου τῆ Ἰνδικῆς ἢ τὴ πρὸς ἑῴαν [in *MS.* ἢ τὴ πρὸς Οείας] καθικέσθαι ἱστορεῖ. Lego igitur ἢ τὴ πρὸς αὐτῷ Αρίας τινὰ. Rigari enim Arios Cophene amne certum eſt, ut Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere. Forſan tamen, ἢ τὴ πρὸς αὐτῷ Σηρίας ex *Euſebio* de Locis Hebr. v. Σοφηρὰ, & v. Ωφὶρ. *Bernardo* præivit Cl. *Bochartus* [Geogr. Sacr. l. 2. c. 15.] in voce Αρίας ſed Σηρίας rejicit. *Huds.* Σηρίας puto, uti ſupra de columnis Sethi. *Rel.*

Abrami genealogia. Gen. c. 11.

ς'. Faciam vero de Hebræis *quoque* ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; hujus vero *filius* Tharrus. Hic autem Abrami fit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno & nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluvium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum & viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum & triceſimum ſecundum: Ragavus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum & triginta. Iiſdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto & trecenec non 2256. inter Orbem primo conditum & ſubmerſum, [quot ſane præter hunc verpum, Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Georgius Homaidi filius, alique agnoſcunt,] patebit ſtatim perioche libri primi Antiquitatum iſtarum annis 3593. ſive ϛϛγ'. Qui has literas noverint, norunt etiam facili negleƈtu in ω tranſire φ, & ϛ in λ. Ex illo calculo deduces ab Adamo ad imperium Artaxerxis Xerxe nati, quinquies mille annos, quod explicabant Biblia Hebraica ex ſententia hujus hiſtorici. Præterea alios quidem numeros, & Joſephi ſcriptis propiores hæc ſerio perpendenti mihi video proventuros. Quandoquidem igitur codices noſtri ſeptem minus quam mille annos proponant inter Noe navigantis ſalutem & Abrami τέκνωσιν; permuta modo decem annos ſuperfluos Semæ poſt Diluvium cum novem illis, quos ad Tharrum parentem pertinere memorant Judaica, Samaritana, Græca, cæteraque Moſaicæ legis exemplaria, emicabit tibi ſumma an. 992. aut ſcribenti Græce pro ϛϟβ'. prodibunt πϛ'. & ϛβ'. ſimillima notatione; unde apud Joſephum reſtitues, δεύτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς ἑνακοσίοις: quomodo etiam in codicum Gallicorum aliquo ſcriptum eſſe ex Commentariis S. Petiti nuperrime edidici. Accedant adhuc anni 285. quot effluxiſſe ait ille Judæus ab Abramo nato ad obitum Iſaaci, atque inſuper 2256. ad Cataclyſmum à rerum conditu, confient inde 3533. aut pro iniqua ſumma ϛωλγ'. plane ϛφλγ'. quantum annorum explicet lib. 1. harum Originum. Vel Abramum puta anno 170. Tharri prognatum, δεύτερῳ δ' ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς χιλίοις μετὰ τὸν κατακλυσμόν: capiet igitur liber 1. Antiquitatum annos 3633. ſeu ϛχλγ'. quo vix reperias quicquam Joſepho convenientius, ſive numeros ipſos ſpectes ſive notas numerorum. Attamen vincat veſtro arbitratu Arithmetica præſtantiſſimi Voſſii, locumque ſuum obtineat πρὸς τὰ κατὰμ.α. A primordio vero rerum ad diluvium Samaritas numerare annos 1307. Judæos 1656. Joſephum 2256. Interpretes LXXII. eorumque ſequaces Demetrium Hiſtoricum, I. Africanum & *mille alios*, annos 2262. Euſebium denique dolo vix pio 2242 & compilatores ejus Nicephorum Conſtantinopolitanum, Georgium Taraſii Cancellarium tantundem, aut ignorare nefas aut oblivifci: tum etiam prætermiſſum fuiſſe Julio Chronographo, Joſepho Chriſtiano, Severo, aliiſque, biennium Semæ Diluvio proximum, annoſque adeo 940. tractari ab illis pro 942. Experiantur denique polyhiſtores ingenium ſuum, S. Bibliorum numeros, tum Joſephi, I. Africani, Septimii Afri, Clementis, Theophili, Philonis, ac Demetrii omnes digerant, componant, verſent, mutent, reſtituant, quo natalem annum Abrami tandem nobis juſto calculo exhibeant; hanc enim periodum multo difficillimam continet Chronologia ſacra. *Bern.* Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, & ab illis *Zonaras*, *P. Comeſtor*, & *alii*. Ἑπτακοσίοις N. ἑκατὸν καὶ χιλίοις *V.*

x Ἑβδομηκοστῷ] Ea eſt ſententia Hieronymi, Theodoreti, Procopii Sophiſtæ, illuſtris Voſſii, & meliorum Theologorum, ut Abramus vir eſſet annorum LXXV. cum parentem ſuum Charris defunctum ſepultumque Divino admonitu relinqueret, ex Gen. 12. & Act. 7. & Philone p. 415. atque etiam vita tota Patrum ſuorum ὀλιγοχρονιώτερος pareret, quod de illo idem aſſerit Philo. ἑβδομηκοστῷ ſemper ſcriptum, ſemper cuſum fuit uſque ad hos typos; veruntamen qua etiam ratione id apud Joſephum poſſit defendi alibi diſputamus. *Bern.* Τριακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ *V.*

y Εἰκοστὸν] Ἐνενήκοντα αὐτὸς καὶ ἑκ. *N.* & *V.*

z Ἔτος ἤδη γηγονώς] Libri omnes Joſephi, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἔτος: niſi quod ἔτος à prelis ſuppreſſum fuerat. Novenarium huc numerum adjecimus, qui Hebraico Volumini hæſerat, magno arbitrio adjuti. Amiſſis autem centum annis, *Weſt.* 1. *Bal.* & alii pauci editorum, Nachori parenti adſcripſerunt an. 28. ex verſione B Hieron. *Bern.* Illud ἔτος è *MSS.* in *Editis* deerat.

a Ἐγέννησε.] Ἐγέννησε Σεροῦγον· Σημ. male in *Samb. Caſ.* & *Baſ.* in *aliis* rectius omittitur Σερούγον.

b Δ. Σεροῦγ] Annos Serugi & Ragavi permutant codices cuncti Joſephi Latinique Græcique, contra utrumque volumen Hebraicum, & verſionem Ϝ ο'. unde crebuit fides hunc primum genuiſſe 130. anno ætatis ſuæ, Serugum biennio tardius: verum in hac ſerie aliquid ſcribarum ſocordiæ imputandum video, quia ab imo gradu procederet, ſicut illa Moyſis à ſupre-

---

p Δὲ περὶ Ἑβραίων] In *Samb.* & *Vat.* δὴ *igitur.*

q Φαλέκῳ] Φαλιγῳ, ut prius *Baſ. Gen.* φαλέγῳ *Hen.* juxta ſcripturam reor Joſephi. φαλέγ Zonaras & MS. *Vatic.* Cæteri per κ. *Bern.*

r Ῥάγαυος·] Ita paſſim *Big. Samb.* & *Caſ.* Ῥάγαβος *Vat.* Ραγαῦς *Baſ. G.* & *Hen.* Huds. Ραγαῦ & Σεριώγος mavult *Cocc.*

s Ω Ναχώρης] Sic *MSS.* (ὃ Burius, inquit *Bern.*) ὧν in *Editis.*

t Θάῤῥος.] Ita in *Editis* & *MSS.* præter *Hen.* qui bis terve habet Θιῤῥος.

v Διακοσίοις] CCXCII. ſive δεύτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς ἑξακοσίοις, nihil largius exemplaria omnia quot vidi Joſephi, Græca uſpiam aut Latina, & ab illis Zonaras, P. Comeſtor, alii. Id fuerunt jam pridem auſi curioſorum Theologorum nonnulli, quo conſentientem præſtarent Judæorum Hebraico codici ſummam rationis Joſephicæ; improvida quidem ac vaniſſima fraude, dum remanſerint adhuc his libris majoris computi membra. Proponam igitur ſtemma Abrami, decimi herois poſt Noe, ſecundum tres celebriores ſententias, tanquam à ſapientiſſimo Moyſe acceptas, Judæorum, Samaritarum una cum LXXII. Interpretibus Alexandrinis, ſed & Joſephi, ex correƈtione Iſ. Voſſii viri longe doƈtiſſimi.

	Codex Hebræus Judæorum.	Samaritæ, tum LXXII. Int. & Eccleſia Græca.	Joſephi calculus, ex emendatione Voſſii & N.
Semas παιδοποιεῖ anno poſt diluvium	2.	2.	12. N. 2.
Arphaxades, ætatis ſuæ anno	35.	135.	135.
Salas	30.	130.	130.
Eberus	34.	134.	134.
Phalecus	30.	130. Joſephi	130.
Ragavus	32.	132.	130.
Serugus	30.	130. Codd.	132.
Nachores	29.	79. 120.	129. N. 129.
Tharrus, Abrami genitor.	70.	70. 70.	130. N. 70.
	Jud. 292. Gr.	942. 993.	1062. N. 992.
Adſcriptiſque Cainanis an.		130.	130.
Colligit G. Sync.		1072. Voſſ.	1192.

Editio autem Compl. Ϝ ο'. atque Roman. differt Nachoris pædogoniam ad ætatis ipſius annum 179. adeoque adſerto Cainane, conficit in toto annos 1172. pariterque ex opinione Iſ. Voſſii, Nicephori Patriarchæ, & G. Syncelli Conſtantinopolitani, nec non Eutychii Alex. aliorumque Chronol. receptis Cainanis ſecundi an. 130. cadet natalis Abrami juxta Biblia Græca in 1072. aut ex grandibus numeris Voſſii in an. 1192. poſt Cataclyſmum. Additis inſuper 100. Abrami ad Iſaacum progenitum, & ipſius Iſaaci vita integra (quam ex Moyſe ſuo tum audierat Joſephus) 185. an. intelliges illico quot annos colligat liber primus harum Originum, haud minus quam 3733. ſive ϛψλγ'. ubi codices Joſephi efferunt ϛωλγ'. anormi lemmate. Sed ut verum fatear, alterum illum Cainanem non amo, qui Abramum virum ſummum de loco decimo poſt Noe truderet, etiam Beroſo, Eupolemo, Molone, Joſepho, Zonara, Glyca, & centum aliis invitis. Neque quidem in hiſce Originibus, (ſicut non viſitur in Synagogis Samaritarum aut Judæorum, aut in Chronicis Euſebii Cæſarienſis, Juliive Africani) unquam comparuiſſe ullus credo. Quis enim ſcribarum Græculorum demum expungeret, quam potius illum aſſervaret D. Lucæ gratia? Mallem interim ſphalma illud, quod videtur, Codicis Evangelici omittere, dum totis paginis diſſertanti mihi opus fuerit & tempus. Vide tamen an prudens ac dignum ſit cum nonnullis veterum ad ortum Abrami CIDI. aut CICLII. annos computare à Diluvio: quod fiet ſi deſcenderit novus Cainan cum totis ſuis 130. annis, Semaſque liberis dederit operam altero poſt diluvium elapſum anno, quo quidem pacto conſpirant infenſiſſimæ ſectæ, Samaritæ, Judæi Alexandrini, cætera natio Judæorum, & Eccleſia Chriſtiana, contra unum Mattathiadem. Emendandus eſſet propterea Joſephus hunc in modum, δεύτέρῳ δ' ἔτει καὶ πεντηκοστῷ πρὸς χιλίοις. Accreſcat porro ille numerus, 100. annis Abrami, 185. Iſaaci,

21. Æ.s.

22. Æ.s.

23. Æ.s.

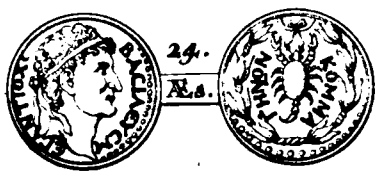
24. Æ.s.

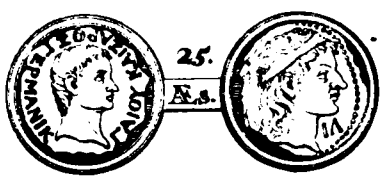
25. Æ.s.

26. Æ.s.

27. Æ.s.

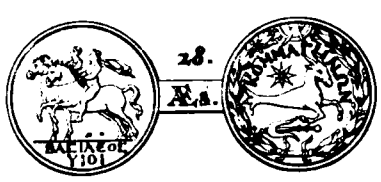
28. Æ.s.

29. Æ.s.

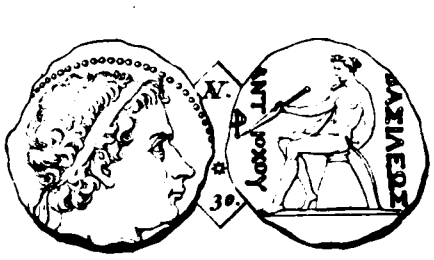
30. Æ.

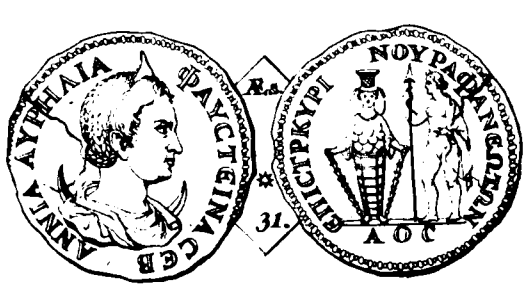
31. Æ.

32. Æ.s.

33. Æ.s.

34. Æ.s.

35. Æ.s.

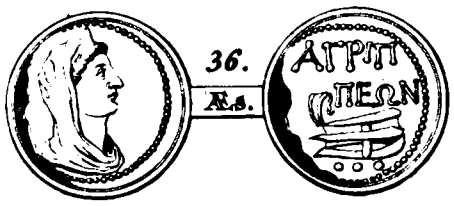
36. Æ.s.

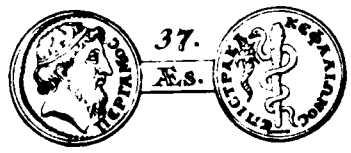
37. Æ.s.

38. Æ.

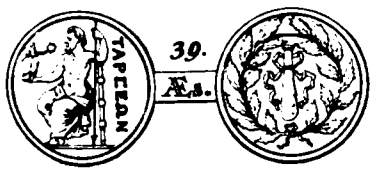
39. Æ.s.

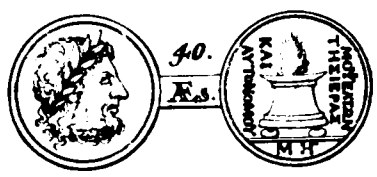
40. Æ.s.

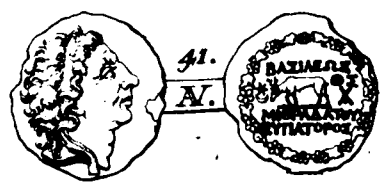
41. Æ.

κην, γενηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ [c] Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν· [d] ὃν Ἀρφαξάδης [e] ἐπέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν [f] τῆς ἡλικίας ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. [g] Σήμης δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη [h] δύο καὶ δέκα τὴν ἐπομβρίας γενόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ [i] Σάρραν καὶ [k] Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει [l] Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν [m] δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάρραν δὲ Ἄβραμος. Θάρρα δὲ μισήσαντος τὸν Χαλδαϊκὸν λόγον τὸν Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς [n] Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· [o] ὅπου καὶ Θάρρου τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. [p] συνετέμνετο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον [q] ἐγίνετο, μέχρι τῆς [r] Μωϋσέως γενέσεως· μεθ' ὃν ὅρος ἦν ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ Θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες [s] ἐγένοντο· [t] Οὐζος, Βαῦξος, [v] Καμούηλος, [x] Χάζαδος, [y] Αζαυος,

simo supra centesimum genuit Phalecum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum & centesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno supra centesimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus post annos duodecim à diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra & Melcha, inter Chaldæos est mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. & usque nunc sepulchrum ejus ostenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Cæterum cum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter *acerbum* luctum Aranæ, omnes simul migraverunt Charram Mesopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum sepeliunt, cum annos ducentos & quinque vixisset. Jam enim paulatim recisa fuit vita hominum, breviorque facta usque ad ortum Moysis: post quem vitæ terminus annorum erat centum & viginti; eosdem *annos in vitæ spatium* statuente Deo, quos & Moysen vixisse contigit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit; Uxum, Baüxum, Camuelum, Chazadum, Azavum,

Tharrus vixit annos CCV.

Humanæ vitæ terminus à Moyse, anni CXX.

Familiæ Nachoris. Gen. c. 22.

premo descenderat; imo notat Cl. Bosius in codice Sambuci ad hunc locum nomenque Ραγαυος, quidpiam desiderari. Servabis tamen numeros sacros, ut fas est, hac emendatione. Ραγαύω δὲ στεῖρος τίκτει ὧδε ἔτος δεύτερον καὶ τελακοστὸν καὶ ἑκατοστόν, ὃς ναχώρῃ ἔσχεν ἔτη τελακοστὰ γεγονὼς ὧδε τοῖς ἑκατόν· ὧν δὴ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥάγαυον Φαλεκος ἔσχεν. Pro vulgato στειρώσῃ δὲ ναχώρης τίκτει δὲ &c. Schoranus denique ὧν δὴ τοῖς αὐτοῖς transformat ὧν δὴ τοῖς τελακονθὰ, & quod multo atrocius factum, omnes centurias hujus computi, tanquam male magnos numeros, delendas decrevit, contra omnes codices Græcos & meliores Latinos. Quamvis autem lectionem Græcam ad mentem D. Vossii quatenus immutari placuit: Latina tamen hujus paragraphi curate exegi ex ipsis membranis Epiphanii. *Bern.*

c Σάλα] Ita placuit *Bernardo* Σάλα *Big.* & *Casi.* Σαλᾶ *Samb.* & *Vat.* Σελα *Basi.* & *G.*

d Ον Αρφαξάδης] Hic nonnulli volunt Canainis Junioris annos inseri, ut *Zonaras*, *Eustathius Antioch.* & *Isi. Vossius.* De eo videsis Opuscula *Petri de Marca*, p. 43.

e Επικνωσε] Al. ἐγέννησε.

f Της ἡλικίας] Illa τῆς ἡλικίας è *Codd. MSS.* desunt in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Σημεν δ] Σήμα *Basi.* & *Gen.* quod Dorismum sapit. *Samb.* communius σημᾶ; quin solet ille codex nominum Hebraicorum ultimas syllabas roborare. *Bern.* Σήμα *Basi.* & *G.* Σημᾶ *Samb.* & *Vat.*

h Δύο καὶ δέκα] Δωδεκα *Basi.* & *Gen.* δύο καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Casi. duodecim*, *Epiphanii* potiora & plura exemplaria, ut Voss. 1. Star. & West. 2. Mert. Vig. Bal. Goul. Adde illis historiam Scholasticam Petri: *Josephus autem dicit, Sem filius Arphaxad natus est post annos duodecim facti diluvii: quod forte vitium scriptoris est.* Typographi Colonienses & *Basi.* substituerunt *duo*, religione Hebraici voluminis. Quinetiam de Epiphanio jam monere visum est, nonnulla excusorum exemplarium, ut Bal. Col. & Basi. atqui scripta nulla præter West. 1. per stemma illud Divini Abrami ad numeros versionis Hieronymianæ conformari penitus & restringi. *Bern.* *Al.* δώδεκα.

i Σάρραν] שרי Pulchrum nomen & princeps istius sexus viriliter efferebant Philo & Josephus; unde apud *Big. Samb. Hen.* & *Casi.* tum Zonaram & Eustath. σαρρὰ extat; sed mollius Græci plerique σάρα & cum his *Basi.* & *Gen.* Mox μελχαν *Basi. Gen. Hen.* & *Eustathius* σὺν τοῖς ο'. sicut ἐχθὲς legitur. *Samb.* & *Big.* potius μελχᾶν, ritu ἀθλωᾶν. Imo μελχὰν θυγατέρα, *Hen.* solus. *Bern.* Ita in *MSS. Zonara* & *Eustathio.* in *Editis* mollius Σάρραν.

k Μελχὰν] *Al* Μελχᾶν.

l Οὐρῇ] Οὐρῇ *Big. Samb Eustathiusque* MS. Cl. Vossii. Onceloſus similiter forma Chaldaica אורא. ὥρῃ *Basi.* & *Gen.* G. Syncello pag. 95. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὴρ (l. ἙΡ) τῇ πόλει. ὅπου G. Cedrenus. χῶρο If. Vossius ex LXXII. ὅρο Eusebius ex Onomastico Hebraico Philonis, licet ipse Philo legerat in translatione LXXII. virali ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων. Quid si illi etiam scripserant, Gen. 11. & alibi, ὀρχόης seu ὀρχῆς τῶν χαλδαίων. Hanc autem civitatem ὑρίλω appellatam testatus est etiam Eupolemus in historia Judæorum Babyloniorum, nec non καμαρίνης, h. e. πόλις ναοκόρων seu urbem Hierophantarum, כמרים & forma patria כומרנית: quinimo sedes illa אוריא, τῶν φώτων (quales erant Assyriorum Sacerdotes, viri consulti & πεφωτισμένοι,) ὑρίη nomine congruo vocabatur. Sed me tempero à charta Josephi. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* Οὐρῇ. *Vat.* Οὔρῃ *Basi.* & *G.* Vide *Isi. Vossium* de LXX. *Interpr.* p. 36.

m Δείκνυται.] Admonet Ill. Vossius, post Georgium Syncellum hæc verba Eustathii ex Josepho fuisse descripta, Δείκνυται. ἀπέθανε δὲ ὁ ἀρὰν ἐν τῷ ἱμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα ἅ παῖδες αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐξελέξαντο αὐτά. γαμοῦσι δὲ &c. Verba intermedia non esse adjuta ab *Eustathio*, sed è *Josepho* descripta, inde constat quod *Syncellus* (p. 98.) eandem memorans historiam *Josephum* testem citet.

n Χαρρὰν] חרן, χαρρὰν *Basi.* & *Gen.* χερρὰν, *Hen.* χαρρὰν, *Big. Samb. Casi. Epiphanius*, & LXXII. Interpretes & D. Lucas, Arabice حران. Gentium historicis Καρρίαι urbs eadem, quod Eusebius aliique adnotarunt. *Bern.* Ita ex quatuor *MSS. Vet. Interpr. aliisque.* Χαρρὰν *Basi.* & G. Vide *Cl. Cellarii* Geogr. Antiq. vol. II. p. 444.

o Οπου δὲ] Ita in *MSS.* in *Editis* ἔπου δέ.

p Συνετέμνετο] Sic quatuor MSS. συνετέτμητο *Hen. Basi.* & *G.* De vita hominum contracta videsis *Josephum* p. 10. v. 27.

q Εγίνετο,] Ita *Vat.* & *Eustath.* ἐχθὲς *aliis.*

r Μωϋσέως] Sic *Vat. Samb.* & *Eustath.* in *Editis*, *aliisque* Μωσέως.

s Εγένοντο·] Al. ἐγένετο.

t Οὐζος,] Οὖζος *Samb.* ὦξος *Basi.* & *G. Epiphanius*, *Uxos.* ὦξ LXXII. Doctores, Philo, Eusebius, Hieronymis ab illis, sed à Judæis idem *Hus*, עוץ. Importuni sunt Schotani Bosiique ὦσ & ουζ. Nomen proximum בוץ, βαῦξ Græca, *Baux* meliora efferunt Latinorum exemplarium; nec non Hieronymus ex Eusebio & LXXII. Interpr. Eat idcirco βοῦζος Schotani, quo hinc velit. Pauci intelligunt naturam literæ Z. *Bern.*

v Καμούηλος,] Rescripsi καμούηλος. *Epiphanius* edidit pariter *Camuel*, sicut postulant Judæi, Græci, Latini, omnes S. literarum Interpretes. μαούηλος cernimus in typothesia *Basi.* & *Gen.* μαθούηλος apud *Big. Samb.* & *Casi.* utrumque ἀδύκτως. Sequitur corruptum diu nomen ζάχαιος apud cunctos codices Græcos, & vetustos Latinorum pro חשד Hebr. χαζὲδ aut χαζὲθ Græcorum, *Chazat* Hieronymi ex Eusebio, *Cased* ejusdem interpretis ad sacram paginam. Reddo veterem Josepho scriptionem χαζαδος, ubi alii malunt χέζαδος. *Bern*, Ita ex *Vet. Interp.* Μαθηλος in *Editis.* Μαθθηλος in MSS.

x Χάζαδος.] Sic ex *Hebr.* Χασὰδ aut Χασὰθ *Græcorum.* In *Josephi* codicibus corrupte Ζάχαμος.

y Αζαυος.] Αζεος *Casi. Epiphanius*, & Schotanus. ἄζεος, levissima mutatione *Big.* & *Samb.* ἄζαυος literæ Beta petiolo nimio, *Basi* & *Gen.* חוז Hebr. ἀζὲυ Viri Ecclesiastici, post LXXII. Judæos.

vum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Isti quidem legitimi Nachoræ filii fuêre: nam Tabæus, & Gaamus, & Tavaus, & Machas, ipsi ex Ruma concubina nati sunt. Bathuelo autem, uni è Nachoræ filiis legitimis, nascitur Rebecca filia, & Labanus filius.

[z] φελδᾶς, Ιαδέλφας, Βαθυήλ. ὅτοι μὲν Ναχώρα παῖδες γνήσιοι · [a] Ταβαῖ δ', καὶ [b] Γάαμ, καὶ [c] Ταύα, καὶ Μάχας, ἐκ Ρεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γενόμενοι. Βαθυήλῳ δὲ, [d] τοῦ Ναχώρα γνησίων παίδων, γίνεται Ρεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβαν υἱός.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ'.

Quomodo Abramus, generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa appellatur.

Ως Αβεραμ, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ιουδαίαν λεγομένην.

Abramus cum Loto fratris adoptato Chaldæam relinquit, annos natus LXXV. *Gen.* c. 12.

ABramus autem Lotum fratris sui Aranæ filium, Sarræ vero conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet spem liberorum legitimorum: cumque jam esset annorum septuaginta & quinque, è Chaldæa discessit, Deo jubente ut in Chananæam concederet, quam etiam ipse incoluit & posteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia & audientes persuadendi vi pollens, & de quibus conjecturam faceret *à vero* raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem præ cæteris sapiens haberi cœpisset, vulgo receptam de Deo opinionem innovare & *in melius* mutare secum statuit. Primus itaque ausus est declarare unum esse Deum rerum omnium opificem: de cæteris vero si quid ad felicitatem *vel minimum* conferat, *illud* ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi sibi propria & *innata*. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra marique contingunt, quæque sol aut luna patitur, & ex omnibus quæ cœlo accidunt *mutationibus*. „Nam si (*inquit*) „vis illis insita esset, *certe* curam ordinis sui con„servandi haberent: ea vero *res istas* destitutas „esse manifestum est. neque enim ad nostram u„tilitatem suapte virtute fretæ operam confe„runt: sed imperantis potestati obsequium præ„stant: cui soli honorem & gratias tribui par „est.„ Propter ista cum Chaldæi & alii Mesopotamiæ incolæ contra ipsum seditionem agitarent, *inde* migrare factu optimum existimans, Deo volente & adjuvante terram Chananæam possedit. Illicque constitutus aram exstruxit, & hostiam Deo immolavit.

Summus hic Philosophus Auctorem Rectoremque unum, Universi contra Magos mature asserit.

Abramum laudant meliores gentium historici, Berosus, Hecataeus, Nicolaus Damascenus.

2. Berosus autem Abrami parentis nostri, suppresso tamen nomine, his verbis meminit; „decima post diluvium ætate apud Chaldæos vir „extitit justus & eximius, rerumque cœlestium

Αβεραμ δὲ Λῶτον τὸν Αρχάν τοῦ ἀδελφὸν υἱόν, τὸν δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφὸν, εἰσποιησάμενος, γνησίοις παισὶν ἀπορῶν · καὶ καταλείπει [c] τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μεταβῆναι, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν ὀ[f] ψεύσασθαι. Διὸ τῷ καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ [g] μείζω τῶν ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, [h] καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. [i] πρῶτος ἐν τολμᾷ Θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα · [k] τὰ δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς εὐδαιμονίαν συμπλεῖ, κατὰ προσταγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον, καὶ ὑπ' οἰκείαν ἰσχύν. ἔικαζε δὲ πάσας τὰς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. [l] „δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοούσης τῶν καθ' αὑ„τὰς διατάξεως · [m] πάντως δ' [n] οὐ ὑστερησούσας, φανε„ρὰς γίνεσθαι. μήθ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν „συνεργοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ „κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν · ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ „τὴν τιμὴν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν.„ διὰ ταῦτα Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. [o] ἱδρυθείς τε αὐτόθι, βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐπίλεσε τῷ Θεῷ.

β'. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Αβράμου [p] Βηρωσὸς, σὺκ ὀνομάζων, [q] λέγων δ' ὧδε. „μετὰ τὸν κα„τακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρ' Χαλδαίοις τις ἦν δί„καιος ἀνὴρ [r] καὶ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος.„

Exa-

dæos. *Bern.* Ita ex *Hebr.* & *Vet. Interpr.* levicula mutatione Αζαῖος *Big. Samb.* & *Vat.* Αζαιος *Basil.* & *G.*

z Φελδᾶς,] Φίλδας, ἰάδελφας, פלדש וירלף *Basil.* & *Gen.* Ιαδιλφᾶς, ιαδοφᾶς *Big. Samb.* & *Cas.* Φαλδάς, ιελδαφ, LXXII. Metaphrastæ. *Hadelphas, Haduphas*, Epiphanius, *Pheldas, Jedaaph*, Hieronymus in Chronicis, sed in potiore opere *Pheldas & Jedlaph.* Bern. Ιαδιλφᾶς, Ιαδοφᾶς *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* Φαλδάς, Ιελδαφ LXX.

a Ταβαῖος] Ex טבח, ταβαῖος. Epiphanius, *Tabæus*, Post hunc γάδαιος *Big. Samb. Cas.* & *Gen.* tum etiam Epiphanius, errore exscriptorum valde vetusto: aut in hac prosapia haud castissima forte legerat Josephus feriante lumine נרם pro vero nomine גחם sive LXXII. γαάμ; ita etiam Philoni Eusebioque in Onomasticis scriptum. Hac de causa γαάμος reposui apud Josephum; alii potius γάχαμος, quibus nihil invideo. *Bern.*

b Γάαμος,] Ex Γαὰμ in LXX. *Philone* & *Eusebio* in Onomasticis, Γάαμ fecit *Bernardus.* Γάχαμ volunt *Alii.* Γάδαμ in *MSS.* & *Editis.*

c Ταύα,] Hebræa veritas habet תחש, τοχὸς LXXII. atque Hieronymus ab Euseb. *Tochos*, ubi noster Ταύα, & Epiphanius *That.* Verum Schotanus adhuc restituere τάχασ, mallem ipse ταῦσ. Dein concubinæ nomen Rumæ reticet interpres Scholasticus. *Bern.* Τάβα *Vat.* Τάχασ malit *Schotanus.* Ταῦσ *Bernardus.*

d Τῦ Ναχώρα] Τῷ *Samb.* & *Big.*

e Τὴν Χαλδαίαν,] Τὴν Χαλδαίαν malit *Petitus* ex *Philone.*

f Διαμαρτάνων.] Ita in *MSS.* fonantius. in *Editis* Ἁμαρτῶν.

g Μείζω] Sic in *MSS.* in *Editis* μεῖζον.

h Καινίσαι] Restitui ex libris scriptis *Big. Samb.* & *Cas.* Epiphanio adprobante, qui reddidit Latine *innovare.* Alii καὶ καινίσαι, unde Star. & West. 2. & *innovare* veteres Typi, καὶ νικῆσαι. *Bern.* Ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ νικῆσαι *Basil.* & *G.*

i Πρῶτος] Male Eusebius, G. Cedrenus, aliique quasi ex nostro μόνος καὶ πρῶτος δημιουργὸν τῶν πάντων θεὸν ἀπεφήνατο εἶναι. Consentiunt enim libri nostri in πρῶτος, sed & Zonaras, πρῶτος ἔγνω θεὸν ἕνα, τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν. Tum Eusebius, Πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν τῶν ὅλων τὸν θεὸν ἀνεκήρυξεν. Quin ipse ad hos Cedrenus p. 30. καθὼς ἤ φησιν ὁ Ἰώσηπος, πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν τῶν θεὸν ἐκήρυξε. *Bern.*

k Τῶν δὲ λοιπῶν] *Cæterorum quantumvis quid ad felicitatem conferat, ipsius jussu conferre singula & non propria virtute.* Quum enim iis potentia adsit etiam providendi, ut ipsa optimo ordine moveantur, atque ea in ipsis non sit: clarum esset quod ne ea quidem, quæ, ut nobis melius sit, agunt, sua potestate sed imperatoris virtute subministrent. *Cocc.*

l „Δυνάμεως] Rectius hæc intellexit Pseudo-Eustathius, quam Epiphanius aut Gelenius. Ait enim, Διὰ τί δὴ ἰσχὺς ἔστης ἐν αὐτοῖς τῶν ἰδίων ὑλῶν ἐξέρχεται, φθονοῦσα, ἀλλ' ὑπεργοῦσα ταύτης; οὐ γὰρ τέτων γινώσκειν ἔξεστιν, ὅτι ἡ κατ' ἰδίαν ἰσχὺς σωτελεῖ, εἰ καὶ δοκεῖ διεργετεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐμικρῶς · ἀλλὰ τῇ βουλήσει τοῦ ποιήσαντος. Πρὸς γοῦν τὴν δόξαν αὐτῶν ταύτην οἱ Χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεστράφθη, καὶ ἀπεῖχον αὐτῷ · καὶ ἀναστὰς ὠκίσθη τῷ θεσπίσματι θεῦ, τὴν γῆν τῶν Χαναναίων κατοικήσ. Hæc ille. *Bern.* Hæc non male explicat *Eustathius* ad Hexaem. p. 58.

m Πάντως δ'] Hoc de loco videsis *Eustathium* in Hexaëmeron, p. 58.

n Οὐ ὑστερησούσας,] Voculam οὐ restitui è *Cod. Samb. Bern.*

o Ἱδρυθείς] Ἱδρυθὲὶς δέ τε αὐτόθι *Vat.*

p Βηρωσὸς,] Βηρωσὰς *Hen.* atque *Berosus* in *Vet. Interpr.*

q Λέγων δ' ὧδε.] Ita ex *MSS.* in *Editis* λέγων ὅτως · μετὰ τὸ κ.

r Καὶ μέγας,] Illud καὶ etiam ex *MSS.* & *Eusebio.*

s Πλεῖ-

Εκατῷ ἢ κ᾽ ἔ μνησθῆναι [s] πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλίον γὰ περὶ αὐτῦ σωταξάμενο [t] κατέλιπε. Νικόλαο ἢ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τ ἱστοριῶν λέγ ἅτως· [v] „ Αβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκῦ, ἐπηλυς σὺν „ στρατῷ ἀφιγμένο ἐκ τ γῆς τ ὑπὲρ [x] Βαβυλῶνο, „ [y] Χαλδαίων λεγομένης. μετ᾽ ὀ πολὺ ἢ χρόνον, [z] ἐξα„ νασὰς κὰ ἀπὸ ταύτης τ χώρας σὺ τῷ σφετέρῳ λαῷ, „ εἰς τὴ τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν ἢ Ιου„ δαίαν, μετῴκησε, κὰ οἱ ἀπ᾽ ἐκείνο [a] πληθύναντες. „ περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. „ [b] τ ἢ Αβράμ ἔτι κὰ νῦν ἐν τῇ [c] Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· κὰ κώμη ἀπ᾽ αὐτ δείκνυται, Αβράμ οἴκησις λεγομένη.

„peritus.„ Hecatæus vero non ejus tantum obiter meminit, ſed juſtum de eo volumen ſcriptum reliquit. Nicolaus autem Damaſcenus quarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: „in *Decimæ poſt Diluv. generationi emicuit ille Patriarcha.* „Damaſco regnavit Abramus, qui advena cum „exercitu illuc venerat ex regione, quæ, ſupra „Babylonem ſita, Chaldæorum dicitur. At non „multo poſt tempore, cum ſua multitudine etiam „hinc emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, „nunc vero Judæa nominatur, ſedem tranſtulit, „una cum iis qui ab eo orti ſunt plurimi, quo„rum hiſtoriam in alio libro perſequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damaſcena regione celebre eſt; monſtraturque *illic* vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum. *Domus Abrami in Syria Damaſcena.*

ΚΕΦ. η'.

Οτι λιμῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντο, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν· κὰ, διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

Λιμῦ ἢ [d] χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντο [e] Αβραμο, [f] Αἰγυπτίους δὲ δαιμονεῖν πυθόμενο, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν προθυμο, τ τε ἀφθονίας [g] τ ἐκείνων μεθέξων, κὰ τ ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενο, ὧν [h] λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ γὰ κρείσσοσιν [i] διρεθεῖσι κατακοσμήσειν, ἢ [k] μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενο ἢ κ᾽ τὴν Σάρραν, κ᾽ φοβούμενο τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τ Αἰγυπτίων [l] ἐπιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τ γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο, κἀκείνῃ τοῦτο ποιεῖσθαι (συμφέρειν γὰ αὐτῇς) ἐδίδαξεν. ὡς δ᾽ ἦκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Αβράμῳ καθὼς [m] ὑπενόησε. [n] τό τε γὰ κάλλο ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτ. διὸ κ᾽ [o] Φαραώθης ὁ βασιλεὺς [p] τ Αἰγυπτίων, ὑ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἐρεθεὶς, ἀλλὰ κ᾽ θεασαθαι προθύμως, [q] οἵός τε ἦν ἅψασθαι τ Σάρρας. ἐμποδίζει ἢ ὁ Θεὸς [r] τὴν ἄδικον αὐτ ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε κ᾽ ταραχ τῶν πραγμάτων. κ᾽ [s] πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κ᾽ μῆνιν Θεῦ τὸ δεινὸν [t] αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσημήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ᾽ οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι ἔ ξένυ τὴν γυναῖκα. ὁ ἢ φοβηθεὶς [v] ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε εἴη, κ᾽ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενο ἢ τὴν ἀλήθειαν, τὸν Αβραμον παρητεῖτο· νομίζων γὰ ἀδελφὴν, ἀλλ᾽ ὐ γυναῖκα αὐτ, παραδόσειν περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτ ποιήσασθαι βουλόμενο, ἀλλ᾽ οὐχ ὑβρίσαι κατ᾽ ἐπιθυμίαν [x] ὠρ-

CAP. VIII. IX.

Quod, fame Chananæam premente, Abramus in Ægyptum eſt profectus: &, ibi aliquantiſper commoratus, retro unde venerat eſt reverſus.

CUm autem fames poſtea in terram Chana- *Dives frugum Ægyptus: laſcivi Ægyptii.* næam incubuiſſet, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter ſeſe ad eos contulit; ut & ipſorum abundantia frueretur, & Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: ſi meliora traderent, eos ſectaturus; ſin verius ipſe ſentiret, eos ad meliora traducturus. Cæterum cum & Sarram ſecum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne *forte* rex ob venuſtatem conjugis eum perimeret, hujuſmodi artem excogitavit. Fratrem ejus aſſimulavit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipſum reſpondere monuit. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, accidit Abramo haud ſecus ac ſuſpicatus eſt. Nam & omnium ſermone percrebuit uxoris ejus pulchritudo, unde & Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quæ fama acceperat non contentus; ſed & ipſam videndi flagrans deſiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Injuſtæ autem illius libidini Deus obſtitit, peſtilentiam & rerum perturbationem immittens. Ipſique ſciſcitanti, quid facto opus eſſet ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum eſſe, pronunciarunt ſacerdotes, quod in animo habuiſſet peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quæſivit, & ipſa quæ eſſet, & quinam ille quem ſecum adduxerat. Cum autem veritatem audiſſet, ſemet Abrahamo excuſabat; *dicens*, quod, ſororem eſſe exiſtimans, non vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad eum injuria afficiendum libidine incitatus. *Formoſæ Sarræ acceſſum luit rex Pharaothes. Gen. c. 12.*

---

s Πλεῖόν τι πεποίηκε·] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* πλέον *h. Baſ. G. aliique.*

t Κατέλιπε.] In *Editis* κατέλειπε.

v Αβράμης] Αβράμης tam aſpere *Samb.* & *Hen.* & *Busb.* vel etiam quando hoc grande nomen illi σεσπαρξωΐζει ex uſu. Αβρέμης *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβραμίης ſcripturam fuiſſe Nicolai nobilis hiſtorici, cum Euſebio credo, & à divina quidem nominatione derivatam. Poſthæc Αβραμος retinent tam ſcripti libri quam editi Euſebii. *Bern.* Αβράμης aſpere *Samb. Hen.* & *Busb.* Αβρέμης levius *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αβραμο *Vat.* Αβραάμης ſcripturam fuiſſe *Nicolai* ex *Euſebii* codicibus conjicit *Bernardus.*

x Βαβυλῶνο,] Euſeb. Præp. Ev. p. 417. citat Βαβυλῶνα. *Rel.*

y Χαλδαίων] Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan.* atque *Euſeb.* Χαλδαίας *Big. Caſ. Samb.* & *Vat.*

z Εξαναστὰς] Sic ex *Epiphanio* & *Euſeb.* μεταστὰς *Big.* & *Caſ.* μεταναστὰς *Baſ. G. Hen.* & *Vat.*

a „Πληθύναντες.] Ex *Samb. Vat.* & *Euſebii MSS.* πληθύσαντες *Big. G.* & impreſſa *Euſebii.* πληθύσαντες *Baſ.* typothetarum forſan errore.

b Τὰ ἢ Αβράμ] Τὰ τε Αβραάμ *Euſeb.*

c Δαμασκηνῇ] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Δαμασκηνῶν.

d Χρόνοις] Vocem χρόνοις, in *Editis* omiſſam, ex *Big. Samb. Caſ. Vat. Euſeb.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

e Αβραμο,] Αβραμ *Samb.* & *Hen.* ἀβραάμης *Euſeb.* ed. ἀβραάμ idem MS. Subin τὸν αἰγυπτίους *Big.* & *Samb.* & paulo poſt λέγοιέν τε impreſſi. Et Euſeb. MS. πυθόμβ vice πυθόμ. *Bern.*

f Αἰγυπτίους] Τὸν Αἰγυπτίους *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὸν ἐκείνων μεθέξων,] Τῆς ἐκεῖ μ. *Hen.*

h Λέγοιεν] Λέγοιέν τε in *Impreſſis.*

i Εὑρεθεῖσι] Εὑρεθεῖσιν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Caſ.* Διρεθεῖσιν καὶ ἀκολουθήσειν αὐτοῖς *Vat.*

k Μετακοσμήσειν] Μετακομίζειν male in *Samb.* & *Hen.*

l Επιμανὲς,] Deſideratur ἐπιμανὲς in *Editis.* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* repoſuimus.

m Υπενόησε.] Επενόησε *Baſ. G.* & *Vat.*

n Τό τε γὰ κάλλο] Sic ex *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰ *Samb. Caſ.* & *Vat.* pro αὐτῆ, mox *Big.* αὐτῷ.

o Φαραώθης] illud Θ non eſt in nomine Ægyptiaco ΠΟΥΡΟ. verum Artapanus laudatus Euſebio præpar. Evang. IX. 18. etiam id inſerit ſcribens Φαρεθώνης. *Rel.*

p Τῶν Αἰγυπτίων,] Τοῖς Αἰγυπτίοις *Vat.*

q Οἵός τε] Οἵός τε ἅψασθ *Vat.*

r Τὴν ἄδικον] Ita ex MS. τὴν ἀδόκιμον in *Editis.*

s Πυθομένῳ] Θυομένῳ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

t Αὐτῷ παρεῖναι] Αὐτῇ *Vat.*

v Ηρώτα] Ita in *MSS.* πρῶτα τὴν Σ —— ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ *Baſ.* & *G.*

x Ωρμηνμένο.] Ωρμησάμενος *Vat.* ὁρμιβόος *Big.*

tus. Quin & ei multum pecuniæ dedit, & ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo factum, ut virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior exstiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, & alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes & veritatis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, & qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere suscepisset persuadendi vi polleret, eos & in Arithmetica instituit, & quæ ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum adventum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos permanarunt.

Arithmeticam & Astrorum scientiam Abramus Ægyptios docuit; atque Græcos illi.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Loto tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adjacentia, ab eo relicta, occupans, in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habitavit; quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate & ira disparuit. At causam *hujusce rei* loco suo ostendam.

Sodomis Loto concessis, Chabrone degit ipse. Urbs illa septem annis ante Tanim condita. Gen. c. 13.

μημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, [y] καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν [z] αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ὀπτιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' [a] ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· [b] συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, [c] καὶ διαπτύων τοὺς λόγους ὡς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς ἂν ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ σωφρόσυνῃ ὡς σωφρονέστατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ ὁ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσῃ διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ [d] περὶ ἀστρονομίαν διαδιδωσι. πρὸ γὰρ [e] τῆς Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, [f] Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ὐκ Χαλδαίων γὰρ τοῦτ' [g] ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν [h] ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

γ'. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, [i] τῶν πιμένων αὐτοῖς φασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεζιν ὑπιτρέπει τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην [k] ὑπωρειαν, [l] ᾤκησεν ἐν τῇ [m] Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἑτέζιν ἑπτὰ [n] πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὴ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου εἶχεν, ὐκ ἄπωθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἡ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὴ ἠφάνιζαι καὶ βούλησιν τοῦ μῆνιν Θεοῦ. τὴν δὴ αἰτίαν καὶ χώρεχν σημανῶ.

X. CAP. IX.

Sodomitarum clades ab Assyriis prælio accepta.

ΚΕΦ. θ'.

Ἡ τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ἀσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Duces quatuor Assyrii quinque regulos Sodomitarum ad lacum Asphaltitin devincunt. Gen. c. 14.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pariter ac abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, & Balenorum rex. suæ quisque ditioni præpositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obside-

ΚΑΤ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν Ἀσυρίων κρατούντων τῆς Ἀσίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἰς τε πλῆθος [o] ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διῆπον τὴν χώραν· [p] Βαλλᾶς, [q] Βαρσᾶς, [r] Σενναβάρης, καὶ [s] Συμόβορος, ὅ, τε Βαλλέων βασιλεύς. μοῖραν [t] δὴ ἦρχον ἑκάστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσύριοι, καὶ μέρη ποιήσαντες

γ Καὶ σωφρόνας] Καὶ σωφρῶν *Samb.* & *Euseb*, σωφρῶν *Big.*

z Αὐτῷ] Neuter Editorum interposuerat αὐτῷ. Eusebius tamen MS. τῷ τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῶν δὴ Edit. τῷ τε ἀρ. αὐτῇ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ δ. *Bern.* Ita ex *Eusebii MSS.* edidit *Bernardus.* in *Cod. Vat.* αὐτῇ Deest vox αὐτῷ in *Baf* & *G.*

a Ἀλλήλοις] Παρ' ἄλλοις *Samb.* & *Caf.* contra *Baf. Gen. Epiph. Euseb.* & ipsius Josephi mentem: quam hac paraphrasi, aperit Eustathius non veterrimus, Τὰς μὲ αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀνθοξέντας, & τὰ νέμιμα ἑαυτῶν διαπλύοντας & ἀναπείποντας, ἀπόδειξιν ἄβεμον ἅπασιν αὐτὸς μηδὲν ἀξιολογον μηδὲ Φρυγῶντας μηδὲ θεατίζοντας. *Bern.* Sic *Baf. G. Epiph. Euseb.* & *Vet. Interpr.* ἀλλήλων *Vat.* ἄλλοις *Samb.* & *Caf.*

b Συμβαλὼν] Σωμβάλλων *Vat.*

c Καὶ διαπτύων] Διαπτύοντων viri magni conjectura haud præclara. Statim μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας, *Samb.* & *Eusebii* impressa. *Bern.*

d Περὶ ἀστρονομίαν] Περὶ ἀστρονομίας *Hen. Glycas* & *Cedren.* ἀστρολογίαν *Euseb.* & ipse *Josephus*, p. 14. v. 28. Intelligit autem ea voce (quod *Abbas Georgius* monuit) τὴν τῶν ἀστέρων θέσιν καὶ κίνησιν. *Bern.*

e Τῆς Ἀβράμου] Τῆ Ἀβράμ *Vat.*

f Αἰγύπτιοι] Εἰς αἰγυπτίους, οἱ αἰγύπτιοι *Baf. Gen.* articulo superfluo. Quinimo εἰς αἰγυπτίους prætermisit Eusebius sua sponte: atque etiam Eustathius, quando narrat diserte, ὡς γὰρ τὰ παρουσίας αὐτῆ ἄπειροι τούτων ἐυρίσκοντο οἱ αἰγύπτιοι. Deinde inter codices Latinos *Star.* & *West.* 2. itidem neglexere. Postremo εἰς αἰγυπτίους refert proxima sententiola. *Bern.* Οἱ Αἰγύπτιοι articulo superfluo in *Baf.* & *G.*

g Ἐφοίτησεν] Ἐφοίτησεν *Big. Samb. Hen. Eusebius*, *Magnus Drungarius Zonaras.* ἐπεφοίτησεν *Baf. Gen.* & *Caf.* ἐφύτωσεν, Stips aut magis stipes ille Cassiodori. κατηφοίτησε M. Glycas. *Bern.* Ita *Big. Samb Hen. Vat Euseb. Aliique.* ἐπεφοίτησεν *Baf. G.* & *Caf.*

h Ἦλθε] Sic *Big. Hen.* & *Euseb.* καὶ ἦλθε *Samb. Caf.* & *Vat.* ἀνῆλθε καὶ *Baf.* & *G.*

i Τῶν ποιμένων] Ita in *MSS.* τῶν ὃ π. *Baf.* & G.

k Ὑπώρειαν] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* verum in reliquis ὑπώρεσιν, tam in *MSS.* quam *Editis.* Huds. Est ad montes sita regio, non in summis montibus, sed ad radices vel latera montium, opposita tamen πεδίοις & campis: nam Chebron urbs sita est in regione montana. Nihil est certius. *Rel.*

l Ὤκησεν] In *MSS.* ᾠκῃ οὖ vel ᾠκῃ ὅι. magis Attice. *Bern.*

m Χαβρὼ] Νάβρω aut Ναβρὼ *Baf.* & *G.* atque *Nabroch* in nonnullis *Epiphanii* Codd. in aliis *Nebroch* & *Ebron.* Verum Χαβρὼ vel Χαβρωνι scribendum, quo modo scripsit *Josephus* ex *Num.* 13, 23. ubi Χεβρὼν ediderunt LXX *Bern.*

n Πρὸ Τανίδος] Ita *Baf.* & *G.* πρὸ Ταναΐδος *Vat.* Προζανίδος *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Forsan παλαιοτέρα δ' ἐστὶν, ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιος τῆς Αἰγύπτου [οἰκισθεῖσα.]

o Ἐπιδεδωκότων] Ἐπιδεδοκότων in *Codd.* tam *impressis* quam *scriptis* præter *Samb.*

p Βαλλᾶς,] Pentapolis Palæstinæ principes suis nominibus inter librarios dissidia & pugnas non leves concierunt. E Typographiis *Baf* & *Gen.* prodiere, βαλλᾶς (tanquam à בלע) βαρσᾶς (quod permutavi in βαρσᾶς) σεναβαρ (id esset שנאבר) καὶ συμοβορ, ὅτε βαλεῶν. βασιλικῆς μοίρας &c. *Big.* autem procurante, Βάλαχος, Βαλέας, σωσβάχης, ὅτε βαλλῶν βασιλεύς. Habitu etiam eodem volunt *Samb.* & *Caf.* nisi quod efferant ex ore medio βάλακος, pro βάλαχος. LXXII. Interpretes aliter referunt hunc barbarismum, βαλλά, (*Bella* idem apud S. Ambros. & Βαλακ Chrysostomi in Homiliis) Βαρσά, σεννακάρ, συμοβόρ, καὶ βασιλεὺς βαλακ. Judæi vero atque Samaritæ correctius & certius, 1. ברע, quod Græce reddas βάρεας 2. ברשע, βερσάς. 3. שנאב, σεναβάρης. 4. שמאבר, σεμαβαρ, aut Samaritico mendo, σεμαβάς. 5. מלך בלע, βασιλεὺς βαλάς. *Bern.* Βάλακος *Samb.* & *Vat.*

q Βαρσᾶς,] Ita ex LXX. Βαρέας in *MSS.* Βαρσὰς in *Editis.*

r Σεννάβαρης,] In *MSS.* Σωαβάρης. in *Editis* Σεναβρεγ. in LXX. Σεννακάρ.

s Συμοβορος,] Συμόβορός τε Βαλλωῶν *Vat.*

t Δ' ἦρχον] In *Codd. Samb. Caf.* & *Vat.* δὴ ἦρχεν.

v Στρα-

σαντες τ᾽ [v] στρατίας, ἐπολιόρκησω αὐτός. [x] στρατηγὸς δ᾽ ἑκάστοις ἦν εἷς ὑπατευγμένος. γενομένης δ᾽ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ὑπάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, τὸ τὸν ὑπαχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ἐτήρησαν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ [y] ἀπέστησαν. καὶ ἐπὶ Χοδολλαμόρ, Θαδάλ. ἔτοι τὸν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τὸ τῶν γιγάντων ἀπόγονον κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύονται κατὰ τὸν κοιλάδα τὸν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· κατ᾽ ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νῦν μέν τοι τῶν Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ [d] Ασφαλτῖτις λεγομένη. [e] περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ᾽ ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν [f] ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτ ἦγετο, τοῖς Σοδομίταις συμμαχῶν ἑαλωκώς.

bant: singulis vero unus præficiebatur dux. Commisso autem prælio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos serviviſſent, & tributa illis imperata solviſſent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio ductu & *auspiciis* Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. isti etenim Syriam universam diripuerunt, & Gigantum sobolem subverterunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat. nunc tamen, ex quo disparuit Sodomorum urbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captivitatem abducti; & in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Hinc Lotus captus prælio.*

ΚΕΦ. ι΄.

Ὡς Αβραμος ὑπὲρ τῶν Ασσυρίων ὑπερασπίσας ἐνίκησεν· καὶ τὸς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

[g] Αβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὸν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἶκτος περὶ τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμενεν· ἀλλ᾽ ἐπιχθεὶς, [h] καὶ κατὰ πέμπτην ὑπεσὼν νύκτα τοῖς Ασσυρίοις περὶ Δάνον· οὕτως γὰρ [i] ἡ ἑτέρα τῶν Ιορδάνου πηγῶν προσαγορεύεται· καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὑπόνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι μὲν ὑπὸ μέθης ἀδυνάτοι, ἔφυγον. Αβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι τῆς δευτεραίας [k] γενομένης σωθήλασεν αὐτοὺς [l] εἰς Ωβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς· ὑπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πλουσιοπορίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, [m] ἀλλ᾽ ἡ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ ἡνιοχοῦν κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτου στρατοῦ πρει-

CAP. X.

Quomodo Abramus, Assyrios aggressus, victor extiterit; & tam captivos Sodomitarum, quam reliquam prædam victor reduxerit.

ABramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, simul & metu de Loto cognato suo commotus est, & misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem veniſſet illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, & quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) & ex improviso & inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes: alii vero nondum in somnum delapsi; tamen præ temulentia pugnæ inutiles, in fugam se conjiciunt. Abramus autem eos persequutus est, & sequenti die coëgit semet recipere in Hobam, quæ Damascenorum est: ostendens victoriam non sitam esse in multitudine & militum numero, sed pugnantium alacritatem & virtutem copias quantascunque superare; utpote qui cum trecentis & duodecim è familia sua & tribus amicis tantum exercitum profligaverat. *Gen. c. 14. Assyriorum exercitum profligat Abrami miles domesticus. Danus bicipitis Jordanis fons alter. Hoba Damascena.*

[v] Στρατείας,] Στρατιὰς vulgare hoc nec non dictum *Bas. Gen.* & *Cas.* Malunt tamen Athenienses & cum his *Big.* & *Samb.* στρατείας, lente adeo ac σειριῶν. Mox Στρατιὰς δ᾽ ἑκάστης *Bas.* & *Gen.* adversus omnem fidem cæteram. Mox ἐπιζάπλητι puerili sono *Bas.* & *Gen.* deinde vero *Hen.* meticulosus scriba & minus fidelis pro καὶ Ἀμραφὴλ στρατὸς, &c. refert isthæc, καὶ αὖθις ἐπῆλθον αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι. *Bern.* Ita cum *Big.* & *Samb.* στρατιὰς in *cæteris.*

[x] Στρατηγὸς] Sic ex *MSS.* in *Editis* στρατιὰς δ᾽ ἑκάστης.

[y] Ἀπέστησαν.] Ita ex *MSS.* & *Theophilo Antiocheno* p. 162. *Edit. Oxon.* in *Editis* ἀπέστασαν.

[z] Ἀμραφὴλ,] Iterum nobis agendum est cum nominibus longis & barbaris. Primum ducum Assyriorum nomine ἀμραφάδα vocant Editores, mutilo & quidem depravato, ἀμραφὶδα *Big. Samb. Cas.* & meliora exemplaria Latina; unde fiet ἀμραφὴλ (prout *Amraseli* etiam in libris nonnullis Epiphanii me legisse memini) aut cum Cl. Bosio ἀμραφάλ Φ. & Δ. conversis facile arte in Φ. & Λ. Nam אמרפל dicunt utraque natio Hebræorum, Græci ἀμραφὰλ, & ἀμαξιφὰθ in Hom. Chrys. Tum Ellasari dominus appellatur ἀριὼχος apud *Big. Samb.* & *Cas.* ἀρειόχου *Bas. Gen.* & Epiphan. Insequitur jam vox sesquipedalis קדרלעמר sive ut Ecclesia Græca modulatur χοδολλογομόρ: hinc χοδολλογομόρα in Edit. *Bas.* & *Gen.* & *MSS.* aliquot Epiph. Concinnius vero legunt *Big. Samb. Cas.* & vetustiora Epiph. χοδολλαμώρα, *Chodolamori*: uc nunc omittam χοδολλαμόρα prolixum Bosii. Idem satis bene ultimum Principem nuncupant Θαδάλα nomine, *Thadalli* Latinis auribus, Hebræis תדעל: Græci viderant תדעל, quod est Θαργάλ illorum literis; ab hisce Θαργάλα excepere *Bas.* & *Gen. Bern.* Ita ex quibusdam MSS. *Epiphanii* Ἀμαραφάλα malit Cl. *Bosius.* Μαραφάδα *Bas.* & G. Ἀμαραφὶδα *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

[a] Ἀριόχου,] Sic ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* Ἀριόχου.

[b] Χοδολλαμόρου,] Illud ferunt *MSS.* & vetustiora *Epiphanii.* in *aliis* & *Bas.* & *G.* Χοδολλογομόρου.

[c] Θαδάλου] Ita *MSS.* Θαργάλου *Bas.* & *G.* ex *Hebraïs.*

[d] Ασφαλίτης] Al. Ασφαλτίτης. Videsis *Eustathium Antioch.* p. 59.

[e] Περὶ μὲν οὖν] Illud οὖν abest quibusdam *Codd.*

[f] Ἀπέθανον,] Perite autem interpretatus est hic Judæus Mosaicam phrasin Gen. c. 14. 10. יפלו שמה, *ibidem ceciderunt.* Dein οἱ δὲ λοιποὶ, *Hen.* Subnectit idem ille ad ἠλιλυθὼς hæc verba ne vix perferenda, οὐκ ἄπωθεν τῆς σοδομιτικῆς πόλεως οἰκῶν. *Bern.* Επίσοι *Hen.* ex *Bibliis S.*

[g] Αβράμῳ δὲ ἀκούσαντι] Sic ex *MSS.* Αβράμου δὲ ἀκούσαντος *Bas.* & *G.*

[h] Καὶ κατὰ] Τὸ δὲ delet *Big.*

[i] Η ἑτέρα] Nam alter & primus fons Jordanis erat in lacu Phiala ut docuit in lib. de bell. *Rel.*

[k] Γενομένης] Ita ex *MSS.* uam γενομένης non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[l] Εἰς Ωβὰ] Sic rescribere fum ausus, vel εἰς χοβὰ. Editum erat εἰς σωβᾶ, scriptum tot manibus εἰς σωβὰ, vel in cod. *Cas.* εἰς σαῦά. Inter enuntiandum profecto tralatus fuit sibilus præpositionis εἰς in vocem sequentem. Gen. c. 14. 15. ἕως χοβὰ, יעד חובה. *Epiphanius* sine causa hanc urbem Damascenam penitus delevit, & reliquit duntaxat, *expulit eos usque ad terram Damascenorum.* Bern. Hoc placuit *Petito*, atque ita *Bernardus* edidit, dubius tamen an εἰς Χωβὰ rescribendum. in plerisque *MSS.* & *Bas.* & *G.* Σωβᾶ litera σ præpositionis εἰς in vocem sequentem Ωβὰ traducta. εἰς Σαβὰ *Cas.* ἕως Χοβὰ vel Χοβὰλ. LXX.

[m] Ἀλλ᾽ ἡ προθυμία] Ita *MSS.* ἀλλὰ εἰς προθυμίαν in *Editis.*

verat. At quotquot hoſtium è manibus effugerunt, ſine gloria *domum* reverſi ſunt.

Abramum victorem epulis, elogiis, votiſque magnis excipit Melchiſedeces.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Aſſyriis, Lotumque cognatum ſuum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur à Solymæ urbis rege Melchiſedece. id vero nomen idem valet ac rex juſtus: & erat utique talis omnium conſenſu; ita ut propter hanc cauſam etiam Dei ſacerdos conſtitueretur. Solymam tamen Hieroſolymam poſtea vocarunt. Iſte autem Melchiſedeces militibus Abrami juſta dedit hoſpitalia, iiſque omnia ad uſus vitæ neceſſarios abunde ſuppeditavit: ſimulque ipſum in epulis cœpit laudare, Deoque gratias agere, qui hoſtes ſibi in manus compegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, ut prædam ipſe ſibi retineret; homines tamen ſuæ ditionis, quos ſalvos eripuerat ab Aſſyriis, repoſcebat. Abramus vero dixit ſe nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex præda ad ſe rediturum, niſi quantum domeſticis ſuis ad victum ſufficeret: portionem tamen aliquam amicis ſuis commilitonibus dari æquum eſſe. Primus horum Eſcholes vocabatur, & *ſecundus* Ennerus, & *tertius* Mambres.

Spolia decima ſacerdoti Dei donata.

Infinitam ipſi ſobolem pollicenti Deo quinque animantibus facit Patriarcha. Gen. c. 15.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res præclare geſtas donari par eſt. Cui ille, quorſum futura eſt mercedis retributio, cum deſint qui ſucceſſores eſſent? (adhuc enim erat ſine prole.) Tum Deus & filium illi naſciturum eſſe pollicitus eſt, & multam adeo ex eo fore ſobolem, ut cœli ſtellas numero eſſet æquatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, ut ipſe præceperat, ſacrificium obtulit. Erat autem ſacrificium hujuſmodi: juvencam *ſumens* trimulam, & capram trimulam & arietem ſimiliter trimulum, turturem quoque & columbam, *cætera*, ut juſſus fuerat, diſſecuit media, ſed aves non diſſecuit. Deinde priuſquam erigeretur ara, avibus cruoris deſiderio devolantibus, adfuit vox divina, denuncians, poſteris ejus malignos fore vicinos annis quadraginta in Ægypto: quo tempore gravia perpeſſos hoſtibus *tandem* ſuperiores evaſuros, devictiſque Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos.

Poſt cccc. annos ſervitutis Chananæa armis felicibus occupanda.

Sub ilice Oggge habitat ὁ περήτης, non procul ab Hebrone. Gen. c. 16.

4. Abramus vero *tum* quidem habitabat circa

---

n Αὐτῶν] αὐτὸν *Sam.*

o Τὸς τε τ̃ Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὰς τ̃ Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς Σοδομιτῶν *Baſ.* & *G.*

p Ἔνθα ὁ] Ἔνθα δὲ ὁ *Hen.*

q Ὡς] Ἀφ' ταυτὸν] Ita plerique *MSS.* ὡς ἀφ' ταὐτὸν τῷ αὐτῷκαν. *Vat.* ὡς ἀφ' ταὐτὸν αὐτῷ *Baſ.* & *G.* ὥστ. *Cocc.*

r Σολυμα] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad ſuæ linguæ phraſim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ιεροσόλυμα.] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Joſephus* & noſtri omnes arbitrantur, eſt *Hieruſalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compoſitum, quod abſurdum eſſe peregrinæ linguæ mixtura demonſtrat, ſed oppidum juxta Scythopolim quod uſque hodie appellatur *Salem.* Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videſis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσαντα] Αὐτῷ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῷ ᾠδαχέν] Αὐτῷ ᾠδαχῶν *Vat.* αὐτῷ ᾠδαχεῖν *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* in *Editis* ᾠδαχῶν.

y Ἐχώλης] Hebræi Græcique ἐχωλ in Geneſi; eadem lectio apud Joſephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorſus omnium ἐχών. De ſecundo amico nobiliſſimi Abrami quid amplius nunc monere fas ſit, quam Joſephi ἕνηρος convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ענרם *Arram*, & LXXII. αὐνὰν. Epiphan. forte viderat in membranis Clariſſimi Caſſiodori Ἔνηρος ἄλλος, *Etner*, ſeu potius *Enner alius.* Comes tertius ſcribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; ſed alterum probatius atque ἀτλικώτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo.* in *Baſ. G.* & LXX. Ἐχώλ. in *MSS.* Ἐχών.

z Ἔνηρος,] Αὐναν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in ſuis *MSS.* Ἔνηρος ἄλλος. nam habet *Etner*, ſeu potius *Enner alius.*

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὲ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὲ ex *MSS.* deerat in *Editis.*

c Παῖδα αὐτῷ] Σὲ non paret in excuſis. Παῖδα *Baſ. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Jo. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyſes, Gen. c. 15. v. 4. & 5 זרע, interprete S. Paulo: imo Joſephus ipſe ſubjicit ſingulari Anaphora, πολλὰ ἐξ ἐκείνη γένεσθαι. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern. Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox ſubjicitur πολλὰ ἐξ ἐκείνε γένεσθαι. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

d Γενήσεσθ] Γενήσεσθ ſiquidem ſcribas cum *Gen.* ſive γένησθ aliorum, ipſa ſententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τελείζησαν,] Δάμαλιν τελεῖν *Big. Samb.* & *Caſ.* ſicut Eſaiæ c. 15. 5. Huc equidem τελεῖν Joſephum ſemel & bis ſcripſiſſe volo. *Bern.* In *MSS.* τελειῶ.

f Αὐτᾷ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri inſequentis. *Bern.*

h Ἀβραμῷ] Ἀβρ. δὲ καλῶς ἐπὶ τὸν ὠγύτλω. *Baſ.* & *G.* ſuis typis. Noſtra autem editio ſcriptorum fidem habet, Epiphanio & Comeſtore conſentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter diſputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Ἀβρ. δὲ καλῶς ἐπὶ τὸν Ωγυτλα. ſed Ωγιτα malit *Remeſius.* Vide *Euſeb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Fileſaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

γμένος· ὅπόσοι ἦ n αὐτῶν καὶ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν.

Β'. Αβραμος ἦ ο τούς τε τ̃ Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἱ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ τ̃ Ασυρίων, καὶ τ̃ συγγενῆ λῶτον, ἀνέζευξε μετ' εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τ̃ Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινά, ὃν καλοῦσι Πεδίον βασιλικόν· p ἔνθα ὁ τ̃ Σόλυμα πόλεως ὑπεδέχετο βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέκης. σημαίνῃ δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ λῶ δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως, q ὡς ἀφ' ταὐτὸν αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τ̃ Θεοῦ. τὴν μέντοι r Σόλυμα ὕστερον ἐκάλεσαν s Ιεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ t οὗτος ὁ Μελχισεδέκης τῷ Αβράμῳ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τ̃ ὑπαρχόντων παρέσχε· καὶ ᾠδῇ τὸν θεὸν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τ̃ Θεὸν εὐλογεῖν ὑπισχνείτο. v αὐτῷ πεποιηκότα τὰς ἐχθρούς. Αβραμος ἦ δεκάτην καὶ τὸν δεκάτην τ̃ λείας αὐτῷ, προσδέχεται τὸν δόσιν. ὁ ἦ τ̃ Σοδομιτῶν βασιλεὺς τὸν μὲν λείαν ἔχειν Αβραμον παρεκάλει· τὰς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ᾐτεῖτο, ὡς ᾠδῇ τ̃ Ασυρίων ἔσωσεν οἰκείας ὄντας. Αβραμος ἦ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, ἀλλ' ἂν ἄλλων ὠφέλειαν ἐκ τ̃ λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἦν ἱκανὸν· μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις x αὐτῷ ᾠδαχεῖν τοῖς συστρατευομένοις. y Εσχώλης δ' ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ z Εννηρος, καὶ a Μαυβρῆς.

Γ'. Επαινέσας ἦ αὐτὸν τὴν ἀρετὴν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς, φησὶ, μισθὸν ὃν ἄξιόν ἐστιν b σὲ ἐπὶ τοιαύταις εὐπραγίαις κομίζεσθαι. τ̃ δ' ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τ̃ μισθῶν, οὐκ ὄντων οἱ ἀφαδέξονται μετ' αὐτόν; ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις. ὁ Θεὸς καὶ c παῖδα αὐτῷ d γενήσεσθαι κατεγγέλλει, πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν, ὡς ᾠδαπλησίαν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τ̃ ἀριθμόν. ὁ μὲν τοῦτ' ἀκέσας θυσίαν προσφέρῃ τῷ Θεῷ, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δ' ὁ τρόπος τ̃ θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν e τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύσαντος διελε, τ̃ ὀρνέων δὲν διελών. εἶτα πρὶν ξῆναι τ̃ βοῶν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων ἐπιθυμία τ̃ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἐπισημήνασα πονηρὸς f αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη g τετρακόσια γησομένους καὶ τὴν Αἴγυπτον· ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιεσεσθαι τ̃ ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ Χαναναίων ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.

Δ'. h Αβραμος ἦ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ωγύγιον καλ-

---

n Αὐτῶν] αὐτὸν *Sam.*

o Τὸς τε τ̃ Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὰς τ̃ Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς Σοδομιτῶν *Baſ.* & *G.*

p Ἔνθα ὁ] Ἔνθα δὲ ὁ *Hen.*

q Ὡς ἀφ' ταυτὸν] Ita plerique *MSS.* ὡς ἀφ' ταὐτὸν τῷ αὐτῷκαν. *Vat.* ὡς ἀφ' ταὐτὸν αὐτῷ *Baſ.* & *G.* ὥστ. *Cocc.*

r Σολυμα] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad ſuæ linguæ phraſim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ιεροσόλυμα.] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Joſephus* & noſtri omnes arbitrantur, eſt *Hieruſalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compoſitum, quod abſurdum eſſe peregrinæ linguæ mixtura demonſtrat, ſed oppidum juxta Scythopolim quod uſque hodie appellatur *Salem.* Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videſis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσαντα] Αὐτῷ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῷ ᾠδαχεῖν] Αὐτῷ ᾠδαχῶν *Vat.* αὐτῷ ᾠδαχεῖν *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* in *Editis* ᾠδαχῶν.

y Εσχώλης] Hebræi Græcique ἐσχωλ in Geneſi; eadem lectio apud Joſephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorſus omnium ἐσχών. De ſecundo amico nobiliſſimi Abrami quid amplius nunc monere fas ſit, quam Joſephi ἕνηρος convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ענרם *Arram*, & LXXII. αὐνὰν. Epiphan. forte viderat in membranis Clariſſimi Caſſiodori Ἔνηρος ἄλλος, *Etner*, ſeu potius *Enner alius.* Comes tertius ſcribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; ſed alterum probatius atque ἀτλικώτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo.* in *Baſ. G.* & LXX. Ἐσχώλ. in *MSS.* Ἐσχών.

z Ἔνηρος,] Αὐναν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in ſuis *MSS.* Ἔνηρος ἄλλος. nam habet *Etner*, ſeu potius *Enner alius.*

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὲ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὲ ex *MSS.* deerat in *Editis.*

c Παῖδα αὐτῷ] Σὲ non paret in excuſis. Παῖδα *Baſ. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Jo. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyſes, Gen. c. 15. v. 4. & 5 זרע, interprete S. Paulo: imo Joſephus ipſe ſubjicit ſingulari Anaphora, πολλὰ ἐξ ἐκείνη γένεσθαι. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern. Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox ſubjicitur πολλὰ ἐξ ἐκείνε γένεσθαι. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

d Γενήσεσθ] Γενήσεσθ ſiquidem ſcribas cum *Gen.* ſive γένησθ aliorum, ipſa ſententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τελείζησαν,] Δάμαλιν τελεῖν *Big. Samb.* & *Caſ.* ſicut Eſaiæ c. 15. 5. Huc equidem τελεῖν Joſephum ſemel & bis ſcripſiſſe volo. *Bern.* In *MSS.* τελειῶ.

f Αὐτῷ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri inſequentis. *Bern.*

h Αβραμῷ] Αβρ. δὲ καλῶς ἐπὶ τὸν ὠγύτλω. *Baſ.* & *G.* ſuis typis. Noſtra autem editio ſcriptorum fidem habet, Epiphanio & Comeſtore conſentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter diſputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αβρ. δὲ καλῶς ἐπὶ τὸν Ωγυτλα. ſed Ωγιτα malit *Remeſius.* Vide *Euſeb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Fileſaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

λεμένῳ [i] δρυῒ· ἔστι δὲ τὸ Χαναναίας τὸ χωρίον, [k] ἀπέχον τῆς Ἑβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος παρασχεῖν. ὁ δὲ Θεὸς εὐαρεστεῖν αὐτὸν παρακελευομένῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς [l] αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάρρα, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, [m] ἐπικλίνῃ μίαν τῶν θεραπαινίδων Ἀγάρῳ ὄνομα, [n] γένους οὖσαν Αἰγυπτίας, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γενομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας παρεισομένης εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Ἀβράμῳ δὲ αὐτὴν παρὰ αἰκίαν [o] παραδόντος τῇ Σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπεβάλλετο ἀχθομένοις τὰς ταλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἰκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου πορευομένοις αὐτὴν ἄγγελος [p] θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι, βίᾳ γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ υἱῷ εἰς τιμὴν δέσποινα ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένῳ, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. παραγενομένην μὲν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ πρεσβυτέρῳ χωρῆσαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσαζαν δὲ αὐτῷ ὀπίσω [q] γενέσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης [r] βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσι πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' ὀλίγον Ἰσμάηλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τοῦ Θεοῦ τῆς ἱκεσίας.

ε'. Ἀβράμῳ μὲν οὖν, ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς [s] ἔναλον δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ὀπτανεὶς ὁ Θεὸς [t] ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ [v] καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ἰσαακον· δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καθ' ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος [x] μέχρις Αἰγύπτου. προστάττει δὲ, βουλόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ [y] συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ Ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ Ἰσμαήλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε [z] ἀπεσημήνατο ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Ἀβραμος μὲν, ὑπὲρ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται [a] παραυτίκα, καὶ πάντες οἱ παρ' [b] αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς [c] Ἰσμάηλος· οὗ καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδεκαέτους ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνενήκοντα διῆγεν.

ilicem, quæ vocabatur Ogyges: (est autem locus in terra Chananæa, non longe ab Hebroniorum urbe) & ægre ferens, quod uxor ei nihil peperisset, à Deo supplex petiit, ut prolem sibi masculam daret. Deo autem ipsum ut bene sperare adhortante, quoad cætera omnia *magno* suo commodo è Mesopotamia eductum, nec liberis carituro; Sarra, Deo præcipiente, unam ancillarum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos susceptura. Et ancilla, cum gravida facta esset, ausa est Sarram imperium affectando contemptui habere; quasi ad prolem suam perventura esset dominatio. Abramo autem ipsam Sarræ in pœnam submittente, fugam meditata est afflictionum impatiens: Deumque implorabat, ut sui misereretur. Illi vero per desertum abeunti obviam fit angelus Dei, jubens ut ad dominos reverteretur; fore enim meliore conditione, modo se modeste gerat: nunc vero in his versari malis, quod in dominam ingrata fuerit & arrogans. at enim si Deo nollet obsequi & ulterius pergeret, perituram esse dicebat: sin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra postea dominaturi. His paruit, & reversa ad dominos veniam consequuta est. At non multo post peperit Ismaëlum; quasi quis dicat, * à Deo exauditum, eo quod Deus preces ejus exaudierat.

Ancilla Ægyptia, ad torum admissa dominatur, pellitur, redit, suasa Angeli, Ismaëlo gravida.

Ismaëlus, Θεόκλυτος.

5. Jam vero Abramo, sextum & octogesimum annum agenti, natus est ille de quo diximus. Cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra nascituram esse. jussit autem eum vocari Isaacum; prænuncians ex eo prodituras gentes magnas & reges, qui bellum gesturi omnem Chananæam à Sidone usque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet genus ipsius cum aliis commisceri, ut pudenda circumciderent, idque octavo die à nativitate. Causam vero nostræ circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo etiam de Ismaëlo, an victurus esset, indicavit Deus longævum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, postea quam ob hæc Deo gratias egisset, statim circumcisus est, & omnes qui cum eo erant, similiter & puer Ismaëlus: quo die, illo ad decimum tertium ætatis annum perveniente, ipse nonum agebat supra nonagesimum.

Abramus an. 86. generat Ismaëlum. & an. 99. circumciditur cum familia sua. Genus Hebræum conservat περιτομὴ ὀκταήμερος.

Sidonem inter & Ægyptum fi. gitur limes occiduus terræ Sanctæ.

---

i Δρυῒ·] Τερέβινθον postea dictam Eusebio, Hieronymo & aliis. *Rel.*

k Οὐ πόρρω] In hoc fallitur: nam de querceto *Mambræ* verum est, altera Abrami mansione, cujus mentio *Gen.* 18. v. 1. Convallis autem seu quercetum *Moreh*, in *Gen.* 12, 6. quod & *Ogygis*, in finibus erat Sicimorum, haud ita procul à Jordane. *Reinesius* de Ling. Punic. p. 70. *Edit. Ultrajecti.* Huds. Josepho illud ὁ πόρρω nonnunquam notat spatium satis magnum. Chebron ei dicitur ὁ πόρρω Ἱεροσολύμων, & Masada ὁ πόρρω Ἱεροσολύμων, quæ tamen loca non minus 20 miliarium Romanorum intervallo Hierosolymis aberant. At δρῦς septem modo stadiis aberat Chebrone. *Rel.*

l Αὐτὸν] Αὐτῷ & mox ἠγμένῳ *Vat.* Huds. Dele αὐτὸν *Cocc.*

m Ἐπικλίνῃ] Ad oram *Cod. Hen.* hæc apposita est interpretatio, ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησιν.

n Γένους] Zonaras pariter αἰγυπτίαν τὸ γένος. Idem vero ante hæc pro ἐπικλίνῃ posuerat σωκαλίκλινε, atque ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησι manus obscura ad oram *Hen.* cod. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & gens Attica. γένος *Basil. G.* & *Hen.*

o Παραδόντος] Scripta *Big. Samb.* & *Casl.* percelebrium virorum; quo etiam conducit phrasis nota ἐπιβαλλόμενον ἀπαχθείσης apud historicos Græcorum. ἐπιτάττει oblatum à Typographis *Basil.* & *Gen.* Bern. Ita ex *MSS.* in *Basil.* & *G.* παραδόντος τῇ Σ. δρασμὸν ἐπιτάττει.

p Θεῖος,] Vox θεῖος ex *MSS.* deerat in *Editis.*

q Γενέσθαι] Γενέσθ *Vat.*

r Βασιλεύσοντος.] Βασιλεύοντος *Samb.* & *Vat.* ex consuetudine *Atticorum.* Bern.

s Ἔναλον] In *Hen.* & *Vat.* ἴναλον, contra canones Grammaticos. *Bern.*

t Ἀπήγγειλεν,] Ἐπήγγειλεν *Hen.* & *Epiphan.* non male. *Bern.*

v Καὶ ἐκ Σάρρας] Deest καὶ in *Editis.* debetur *MSS. Bern.*

x Μέχρις Αἰγύπτου.] Sed non pertigerunt fines Cananææ ad Ægyptum. Rhinocolura ultimus fuit, aut Gazæ vicina regio, uti sacri scriptores loquuntur, terminus Cananææ; at inter Rhinocolura & Ægyptum solitudo satis magna interjacebat, quæ postea Augustamnica dicta est. Quia tamen ea ἐρημία (ita Josephus ipse appellat) erat, ferri potest si quis dicat inter Cananæam & Ægyptum nullam regionem (cultam videlicet aut habitatam, uti illæ erant) intercedere. *Rel.*

y Συμφυρόμενον,] Ita in *MSS.* recte igitur *Zonaras*, ἵν' εἴη τὸ γένος αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιμιξίᾳ. In *Editis* autem absurde συμφερόμενον. *Bern.*

z Ἀπεσήμαινεν] Ἀπεσήμανεν *Vat.*

a Παραυτίκα,] Illud magis Atticum. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* παραχρῆμα.

b Αὐτῷ,] Αὐτῶ *Hen.*

c Ἰσμάηλος·] Ita *Basil.* & *G.* Ἰσμάηλος τρισκαιδεκαέτης ἔτος ἔχων· Ἀβραμος δὲ &c. *Hen.* Ἰσμάηλος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδεκαέτους ἔτος ἔχων· ὁ αὐτὸς &c. *Big. Samb.* & *Vat.* Bern.

* *A Deo exauditum,*] *Quasi à Deo exauditus.* Ita libri nostri veteres ac novi; & præter hos *Epiphanius* Scholasticus, juxta alium sensum vocis Θεόκλυτος. Similiter Philoni, ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ: aut ex nostra interpretatione, ἀκούσῃ ὁ κτίσεως. Apud Zonaram tamen legitur Θεόκλυτος, mendo Typothetæ: addit enim Monachus ille hanc causam nominis, ὡς δὲ θεοῦ τὴν ἱκετείαν ἐξαιτησαμένου, καὶ παῖδα δόντος αὐτῷ. *Bern.* Ita etiam juxta *Philonem*, cui Ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ. *Suidæ* Θεόκλυτος, Θεότιμος, à *Deo honoratus.*

XII.

CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

Sodomitarum mores exsecrabiles. Gen. c. 11. &c. 19.

PER idem igitur tempus Sodomitæ, opibus & magna pecuniarum vi elati, & in homines contumelioſi exſtiterunt & religione in numen vacui; adeo ut beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, & mutua conſuetudine & familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decrevit inſolentiæ pœnas ab illis repetere; & non ſolum urbem eorum evertere, ſed & eam regioni vaſtitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fructum ullum ederet.

Tres Angelos hoſpitio excipit Abramus.

2. Cumque hæc Deus de Sodomitis decreviſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, & ad ſe adductos rogabat ut cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, juſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum & aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi præ ſe tulerunt quaſi comederent; & de uxore etiam inquirebant, ubinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, & dicente fieri non poſſe ut liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; & quod miſſus eſſet unus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas evertendos.

3. Hæc audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitas: & exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne juſtos & bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel decem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt; & eos rogabat Lotus, ut ad ſe diverterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis æmulus erat & imitator. Sodomitæ autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum divertiſſe, ad vim & contumeliam formæ eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante ut continerent ſeſe, neve in peregrinorum probrum ruerent, ſed hoſpitii ſui jura revererenſ

Mira Loti φιλοξενία.

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταί, καὶ πρὸς [d] τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γινομένων ἀφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, [e] καὶ τὰς πρὸς [f] ἀλλήλους ὁμιλίας [g] σκυτέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ὅτι τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτούς· [h] καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς [i] μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα δὲ Θεὸς κρίναντος περὶ τῶν [k] Σοδομιτῶν, Ἀβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους [l] ἐκαθίζετο ἐπὶ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ πρόσω τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθίζας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδρισάντων δὲ, ἄρτους τε πρόσταξεν [m] ἁβρὺς ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θῦσαι καὶ ὀπτῆσαι, ἐκόμισεν αὐτοῖς [n] ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθιόντων· ἔπι τε καὶ πρὸς τὴν γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. ἐπὶ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ὥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δώρησθαι αὐτῷ ἤδη μητέρα γεγονυῖαν. τῆς δὲ γυναικὸς [o] ἐν τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τῷ τεκνοποιΐαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἀκέπι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμιμοῦντο ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους [p] τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι [q] πεμφθεὶς μὲν ὁ εἷς, σημαίνων περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Ἀβραμος ἤλγησεν ὅτι τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν Θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς [r] συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. τοῦ δὲ Θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τῷ ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Ἀβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λὼτος αὐτοὺς ὅτι ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς [s] τῆς Ἀβραμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως διαφέροντας, καὶ πρόσω Λώτῳ [t] καταχθίζας, ὅτι βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτεράπησαν. τοῦ δὲ Λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν [v] ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς

d Τὸ θεῖον] Τὸν θεὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

e Καὶ τὰς] Lege πρὸς εἰς τὰς vel ἐπὶ, ut mox. *Cocc.*

f Ἀλλήλους] Ita *Baſ.* & *G.* In *Samb. Big. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄλλης.

g Ἐκτρέπεσθαι.] Πρὸς ἄλλους *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius. Hen.* vero πρὸς εἶναι μισοξένοι, & τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι, & in Marg. ἐκτρέπεσθαι. Veruntamen *Baſ.* & *Gen.* quo rurſum modo ea excudi juſſimus, propter turpiſſimam ἀφημοτωΐλω iſtius nationis, quam graviſſime redarguit B. Paulus initio Epiſtolæ ſuæ ad Romanos. Facilior enim iſtius phraſis explicatio Sodomitis videtur minus convenire. Vix etiam conſiſtere poteſt meliorum membranorum πρὸς ἄλλους, quando in propinquo eſt μισόξενοι abſque tautologia. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Hen.* quam ſcripturam ſervavimus, ἐκτρέπεσθαι accipientes cum *Gelenio* minus uſitate pro *depravare, detorquere:* quòd *Joſephus* reſpicere videatur ad turpiſſimam iſtius gentis ἀφημοτωΐλω.

h Καὶ τὴν] Ita *Vet Interpr.* nec aliter *Baſ.* & *G.* niſi quod καταστρέψασθαι habeant. infra in *Joſepho*, παρεγένοντο οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν Σοδομιτῶν πόλιν. In *MSS.* & τάς τε πόλεις αὐτῶν καθαιρεθῆναι. quo faciunt verba *Gen.* 19. 24. & κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, & πᾶσαν τὴν περίχωρον.

i Μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν] Hinc colligitur, ut ex aliis locis apud Joſephum, eum non credidiſſe Sodomam aquis lacus Aſphaltitis immerſam fuiſſe. Quod & veroſimilius. Lib. v. cap. 5. de Bello Jud. Σοδωμῖται a lacu Aſphaltite diſtinguit. *Rel.*

k Σοδομιτῶν,] Σοδόμων *Vat.*

l Ἐκαθίζετο] Ita *Big.* & *Samb.* cæteri cum *Editis* habent ἐκάθητο.

m Εὐθὺς] Illud εὐθὺς ex *MSS.*

n Ὑπὸ τῇ δρυῒ] Poſt paucula, ἔτι & impreſſa. Et σαφέστερον, ne ambigeretur, pro γυναικὸς *Hen.* idemque ſtatim πᾶν εἴη ſcripſit pro ποῖ ποτ' εἴη, ex Gen. 18. 9. LXXII. Interpretum: deinde & ὤξειν. *Bern.* Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῇ δρυῒ reliqui, ut & *Baſ.* & *G.*

o Ἐν τούτῳ] Sic *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ἐπὶ τούτῳ in *MSS.*

p Τοῦ Θεοῦ] Articulum omittit *Hen.*

q Πεμφθεὶς] Μὲν ὁ εἷς *Baſ.* & *Gen.* ὁ εἷς, adhuc ſimplicius *Hen.* & in altero colo omnes iſti δύο ὄ. Articulos autem ſæpe omitti, moris fuit potius quam negligentiæ Atticæ. Plenius itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* μὲν ὁ μὲν εἷς, & οἱ δύο ὄ membri ſequentis. *Bern* Πεμφθεὶς μὲν, ὁ μὲν εἷς —— οἱ δύο ὄ *Vat.* πεμφθείη, & ὁ μὲν εἷς & οἱ δύο ὄ *Big. Samb.* & *Caſ.*

r Συναπολλύναι] Συναπολύναι *Samb.* Mox τοῦ Θεοῦ ὄ, *Baſ.* & *Gen. Bern.*

s Τῆς Ἀβράμου] Ita ex *MSS.* in *Editis* τοῦ Ἀβρ.

t Καταχθείσας,] Καταχεθέντας *Vat.*

v Ἐπ' αἰσχύνῃ] Ἐπ' αἰσχύνῃ *Vat.*

τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ ἢ ἔχουσιν ἀκεραίως, τὰς γυναῖκας αὐτῶν ὑπὲρ ἐκείνων τὴν ἐπιθυμίας αὐτῶν λέγοντος [x] παρέχειν· καὶ ἕως [y] ἐδέησαν.

δ'. Ο δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τὰς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖσι τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. Λῶτος δὲ, ὃν Θεὸς τὴν μέλλουσαν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, [z] ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς γαμετὰς, δύο δὲ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ [a] μνησῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν ἔξοδον, δίκην ἐπικαλεσάμενοι τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα, [b] τήν γῆν ὁμοίως [c] πυρώσει ἀφανίζων· ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται, τὴν Ιουδαϊκὴν ἀναγράφοντι πόλεμον. [d] ἡ δὲ Λώτου γυνὴ, παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ κατ' αὐτὴν, ἀπηγορεύκοτος τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ἅλας ἀλῶν [e] μετέβαλεν. [f] ἱστόρηκα δ' αὐτὸ· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. Διαφυγὼν δὲ αὐτὸς μὲν τὸν γυναικῶν, εἰς βραχύ τι χωρίον καταφυγὼν [g] διεγράφην ὑπὸ τοῦ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ οὕτως [h] Εβραῖοι τὸ ὀλίγον. Ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, πολλαπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον [i] γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, [k] προνοήσασαι λαθεῖν. ἐπίσης δὲ τοῦτο ὑπὲρ [l] μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μωαβος· εἴποι δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. [m] Αμμανον δὲ ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένος ἦν ὑπονημαίνει τὸ ὄνομα. [n] καὶ τίκτει δ' αὐτῶν [o] ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος· Αμμανίτας δὲ [p] ὁ ἕτερος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λώτῳ μὲν τοιαύτην συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.

tur; dicente etiam, si temperare sibi nequirent, filias se pro illis eorum libidini subjicere: neque sic quieverunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitiosa ad iram commotus, ipsos quidem excæcavit, ut introitum in ædes invenire frustra conarentur: Sodomitas vero universos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde discessit, & uxore & filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) assumptis: nam sponsi *earum* despicatui habuere egressum, Loti monita stultitiæ figmenta esse dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combussit, terram *circa omnem* pari incendio devastans, quemadmodum mihi jam dictum est in historia Belli Judaïci. Cæterum Loti uxor, cum inter abeundum subinde ad urbem respiceret, clademque ejus paulo curiosius spectaret, Deo isthæc facere prohibente, in statuam salis conversa est. Eam siquidem vidi, nam & hodie usque manet. Lotus autem cum filiabus evasit, ad locum parvulum quendam appulsus ab igne * in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus desertus & victus penuria laborans, vitam miseram *aliquantisper* egit.

Sodoma cum malis civibus divinis ignibus combusta & deleta. Lib. 5. c. 21.

Loti uxor in columnam salsam vertitur. Hanc Josephus ipse viderat.

Zoor, *parvum.*

5. Virgines autem, universum genus humanum exstinctum ratæ, cum patre rem habent, prævidentes clam fieri posse. id eo agebant animo, ne genus *hominum* penitus interiret. Nascuntur autem liberi, ex seniore quidem Moabus, ac si quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit junior; *quod* nomen significat filium generis. Atque ex uno illorum prognati sunt Moabitæ, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitæ. utrique Cœle-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

Filiarum Loti incestus, ex opinione falsa.

Moabus, παρὰ πατρός. Ammanus, ἐκ γένους.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Αβιμελέχου· καὶ περὶ Ισμαήλου τοῦ Αβραάμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Αραβων.

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Ismaëlo Abrami filio, ejusque posteris Arabibus.

Αβραμος δὲ μετῴκησεν εἰς Γέραρα [q] τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος χάριν τὴν Σάρραν· ὅμοια τοῖς πρὸν ὑποκρινάμενος διὰ τὸ φόβον. ἐδεδίει γὰρ Αβιμέλεχον τὸν βασιλέα [r] τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραθεὶς τῆς Σάρρας, φθεῖραι οἷός τε ἦν. ἐῤῥέθη δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς, αὐτῷ [s] προσπεσούσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνω-

Abramus autem migravit in Gerara *urbem* Palæstinæ, Sarram pro sorore secum ducens: eadem, quæ antea, præ timore simulans. Metuebat enim Abimelechum, istius loci incolarum regem; qui & ipse Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immissus. Et cum medici salutem ejus desperarent, in somno per vi-

Forma Sarræ vel senescens Gerarorum principi damnosa.

κε Παρέχειν·] Ita *Big.* & *Cas.* παρέξειν cæteri.

γγ Ηὐδήθησαν.] Επείθησαν *Bas. Gen.* & *Hen.* Fallere tamen, nisi credas verbum Rhetorum Græcorum ἠθοποιεῖσθαι usurpasse hoc in loco Josephum; quod fatentur etiam *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius.* Pro τὴν οἰκίαν mox *Hen.* τὰ οἰκία. *Bern.* Sic in *MSS.* in *Editis* ἐπείσθησαν.

ζ Απηλλάσσετο,] Απαλλάσσετο *Vat.*

α Μνησῆρες] Μνησῆρες αὐτῶν *Hen.*

β Τὴν γῆν] Hac serie vocum, συνεχῶς εἰς τὴν πόλιν ἀναστρ. *Bern.* Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ε τὴν γῆν ὁμ. πυρ. ἀφανίζ *Hen. Bas. G.* & *Vet Interpr.*

γ Πυρώσει] Non aquis, uti Ant. 1. 3. de diluvio vocem ἀφανίζειν usurpaverat ἀφανισθῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπομβρίας. Si credidisset hinc ortum lacum Asphaltiten qui has urbes & regionem vicinam obtexerit, hic locus erat monendi illud: nec Josephus id prætermisisset. *Rel.*

δ Η ϑ Λώτου γυνὴ,] Η ϑ Λώτου γυνὴ ἀεὶ τὴν ἀναχ. *Big. Samb.*

ε Μετέβαλεν.] Μετεβάλετο sine causa reponit *Schotanus* loco modi Attici μετέβαλεν. *Bern.*

ζ Ιστόρηκα] Ιστόρησα *Big. Samb.* & *Vat.* Columnam eo tempore mansisse pro figmento habet *Simonius* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 343 Josepho tamen fidem adstruit *Clemens* in Epist. ad Corinth. ut & *Irenæus* adv. Hæreses l. 4. c. 51. *Tertullianus* carm. de Sodoma, *aliique.* Videsis R. *Heggii* Lectiones, p. 9. *Burtonum* ad *Clementis* Epist. p. 56. *Huetii* Quæst. Alnet. p. 193. & *Colomesii* Observatt. Sacr. p. 111.

η Διεγράφην] Si faverent *MSS.* mallem ἐξηφανίσθην. qua voce utitur p. 13. v. 20. *Huds.* Notat Josephus se statuam illam vidisse, non se locutum esse alibi de illa, ut interpres Gelenius. *Rel.*

θ Εβραῖοι] Addit οἱ *Hen.*

ι Γένος ὑπολαβοῦσαι,] Ηφανῆσθαι excusi libri forma verbi circumflexi. *Bern.* Vox γένος ex *MSS.* in *Editis* deerat.

κ Προνοήσασαι] Επινοήσασαι *Bas. G.* & *Cas.*

λ Μὴ τὸ γένος] Sic ex *MSS.* μὴ γένος *Bas* & *G.*

μ Αμμανον] *Ben ammi* in sacris literis appellatur. *Rel.*

ν Καὶ τίκτει] Κλίζει δ' αὐτῶν ὁ μὲν Editiones ambæ, & *Cas.* τίκτει δ' αὐτῶν ἡ μὲν, *Big.* Ε τίκτει δ' αὐτῶν ὁ μὲν *Samb. Hen.* & *Epiphanius* Scholasticus. Similiter in membro insequente, ὁ ἕτερος *Bas. Gen. Hen.* & *Epiphanius*, atqui ἡ ἑτέρα *Big. Samb.* & *Cas.* propter ἡ πρεσβυτέρα & ἡ ϑ νεωτέρα, quæ librarii isti legerane inter verba sacra Gen. 19. 37, 38. Verum jam de patribus earum gentium loquitur Josephus, non de aviabus. *Bern.* Ita omnes *MSS.* præter *Cas.* qui (cum *Bas.* & *G.*) habet κλίζει.

ο Ο μὲν Μωαβίτας,] ἡ *Big.*

π Ο ἕτερος.] Rursus *Big.* ἡ ἑτέρα.

ρ Παλαιστίνης,] *Al.* Παλαιστίνης.

σ Τῶν ἐπιχωρίων·] Βασιλέα τῶν χώρας *Hen.* quod facilius intellectu & vulgatius habuit. *Bern.*

τ Προσπεσούσης] Παραπεσούσης *Big.* Bern.

* *In arctum*] *Al.* circumscriptum.

Gen. c. 20. viſum aliquod admonitus eſt, ne injuriam inferat hoſpitis uxori. Mox, cum meliuſcule ſe habere cœpiſſet, indicat amicis, hunc ſibi morbum immiſiſſe Deum ad vindicandum jus hoſpitis, ut qui uxorem illi inviolatam conſervare voluerit: (non enim ſororem ſecum ducere, ſed conjugem legitimam) pollicitumque eſſe, ſibimet poſthac benignum fore, modo ille omni de uxore ſolicitudine liberaretur. Hæc loquutus, Abramum, ſuadentibus amicis, accerſit; juſſitque ipſum jam conjugi non metuere, ne quid turpe ſit paſſura: ejus enim curam habere Deum, uxoremque ſub præſidio illius manentem ſine injuria reportaturum eſſe. Sibi autem atteſtante Deo & mulieris conſcientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expetiturum fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciviſſet; ſed cum pro ſorore *eam* habuerim, nihil injuſti commiſi. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet; & ſive apud ſe manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; ſive abire mallet, † deducendum eſſe curare, ſibique omnia ſubminiſtranda eſſe quorum indigens ad ipſum ſe contulerat. Hæc loquuto ajebat Abrahamus, ſe de cognatione mulieris nequaquam mentitum eſſe; ipſam enim fratris filiam eſſe: & abſque hac ſimulatione peregrinationem parum tutam exiſtimaſſe. Et in quantum ægritudinis *ejus* cauſa non omnino exſtiterit, ſed ſuæ ipſius ſaluti ſtuduerit, manſurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei conceſſit; mutuoque paciſcuntur ſine fraude vivere, juramento ſuper puteo quodam facto, qui Berſubæ appellatur: at Fœderis puteum interpretari poſſumus. Sic autem hactenus à loci iſtius incolis nominatur.

Maritus idem patruuſque Sarræ.

Pars regionis Gerarenſis Abramo ex pacto conceditur.

Gen. c. 21. *Berſubæ, Fœderis putens.*

Naſcitur Iſacus, riſus ille & gaudium utriuſque ſenum.

2. Cæterum non multo poſt Abramo etiam filius naſcitur ex Sarra, ſicut ei prædixerat Deus: quem Iſacum nominavit. hoc riſus ſignificatur. Nam quod Sarra * ſubriſerit, Deo ipſam parituram eſſe dicente, cum grandis natu prolem non exſpectaret, ita filium appellabat. nam ipſa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Iſtius autem ætatis utriuſque anno ultimo naſcitur puer; quem die ſtatim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judæi in circumcidendis liberis obſervant.

Is præputium ponit an. patris c. matris xc. ſuæque vitæ ſub octiduum.

XIII. At Arabes ætatis anno tertio & decimo: nam Iſmaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea ætate eſt circumciſus. de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

Iſmaëli ac Iſaci principum exemplis, circumciditur hodieque Arabs anno ætatis 13. Judæus octavo ſtatim die.

3. Sarra Iſmaëlum, ex famula ejus Agara na-

κότων, ὑπονώσας ὄναρ ὁρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τὴν ξένην γυναῖκα. καὶ, ῥᾴον ἀπαθὴς, φέρειν πρὸς τὰς φίλας· ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτο ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ ἀδικίας ξένης, φυλάττων ἀνύβριστον [t] αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἦσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν· ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν [v] αὐτὸν [x] ἥμενῃ τὸ λοιπὸν, ἀδεᾶς ἐκείνης περὶ τὴν γυναῖκα ἔχουσαν. ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἀβραμον, συμβουλευόντων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν, ὡς [y] πάσομένης τι τῶν αἰσχρῶν, ἐκέλευε δεδιέναι· θεὸν γὰρ αὐτῆς κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνης μεμνημένον ἀνύβριστον κομίζειν. ἅτε δὴ θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ τῆς γυναικὸς σωφρονεστάτης, ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τῆς δεχῆς, εἰ γαμετὴν ἴσαν ἠπίστατο· ὡς δ' ἀδελφὴν [z] ἀγόμενος οὐκ ἠδίκει. [a] ᾠδακάλει τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν ἥμενῃ ποιεῖν· παρ' αὐτῷ τε μένειν [b] βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπιέναι τε βουλόμενον πέμψειν πομπῆς, καὶ παντων ὅσων καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. [c] ταῦτ' εἰποντος, Ἀβραμος ἅτε τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς [d] ἐψεῦσθαι ἔλεγε, ἀδελφὴν γὰρ αὐτὴν εἶναι πεῖσα, καὶ δίκα τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἀπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε [e] ἀπὸ τοῦ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, βοηθυμηθῆναι δ' αὐτὸς περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν [f] καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν [g] διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ [h] σωτίθενται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπέρ τινος φρέατος ποιούμενοι τὸν ὅρκον, ὃ [i] Βερσουβαὶ καλοῦσιν· [k] ὅρκιον δὴ φρέαρ λέγοιτο ἄν. ἕτω δ' ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

β'. Γίνεται δὲ Ἀβραμῳ μετ' ὀλίγον καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] προείρητο· ὃν Ισακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαίνει. διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιάσαι, πεῖσαν φήσαντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετοῦ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Ἀβραμος. πίπτειν δὲ πᾶς ἑκατέρων τῷ ὑστέρῳ ἔτει· ὃν ὠδῖς [m] μετ' ὀγδοάδα ἡμέραν ἀφιέμενον. καὶ ἐκείνης μὲν τοσαύτας [n] ἡμέρας ἕδος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς. Ἄραβες δὲ μετ' ἔτος τρισκαιδέκατον· Ισμαηλος γὰρ [o] ὁ κτίσης αὐτῶν καὶ ἔθνους, [p] Ἀβραμῳ γεγονὼς ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ. περὶ ἃ τὰ πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γεννηθέντα τὸν Ισμάηλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς Ἀγάρ-

---

t Αὐτῷ] Αὐτῇ *Vat.*

v Αὐτὸν] Ἑαυτὸν *Vat.*

x Εὐμενῆ τὸ λοιπὸν,] In *Editis* interpunctione alia, ἐμμενῆ, τὸ λοιπὸν ἀδεᾶς ἐκείνης περὶ &c.

y Πασομένης] Πασομένης *Baſ.* & *Caſ.* quod Grammatiſtæ, ſicut puto, libenter admittent. *Bern.*

z Ἀγόμενος] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἀγόμενος σὺν οὐκ ἠδίκει *Vat.* ἀγόμενος σὺν οὐδὲν ἠδίκει *Big.* ἀγόμενον σὺν οὐδὲν ἠδίκει *Baſ.* & *G.*

a Παρεκαλεῖ] Sic ex *MSS.* ᾠδακαλεῖ *Editis.*

b Βουλομένῳ] Βουλόμενον ad cod. *Samb.* manus nova. *Bern.*

c Ταῦτ' εἰπόντος,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' εἰπόντος *Baſ.* & *G.*

d Ἐψεῦσθαι] Ψεύδεσθαι *Samb.* Bern.

e Ἐπὶ τοῦ μηδὲν] Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod eſt ἀτυχώτερον. *Bern.* Forte ἐπ' αὐτῷ. *Cocc.* Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod ἀτυχώτερον eſſe exiſtimat *Bernardus.*

f Καὶ παρ' αὐτῷ μένειν.] Καὶ omittunt tres *MSS.*

g Διανέμει] Ibidem *Hen.* τὴν τε χώραν pro γῆν. *Bern.* Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* νέμει] *Baſ.* & *G.*

h Συνίθεν] Συνίθεν] *Samb.* συνθήκας ποιεῖν] *Hen.* Illi mox ποιούμενοι τὸν ὅρκον. Puto Joſephum ſcripſiſſe juxta Cod. *Caſ.* συνίθε] — ποιούμενοι, pro nitore ſolito. *Big. Baſ.* & *Gen.* heic ποιούμενος, illic etiam peculiariter συνίθε]. *Epiphanius* denique *conſtituerunt que inter ſe* — *facientes.* Bern. Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* συνίθε] — ποιούμενος *Baſ.* & *G.* ſed *Bernardus* vult *Joſephum* ſcripſiſſe juxta Cod. *Caſ.* συνίθε] — ποιούμενοι, pro nitore ſolito.

i Βερσαβαὶ] Βηρσοῦβαι *Baſ.* & *Gen.* βηρσαβεὲ, Ipſe auctor hujus Archæol. l. 8. c. 7. βηρσαχαὶ *Samb.* & *Caſ.* βηρσαχὲ *Big.* ut errare potuerunt ſcribæ vix αἰᾷ βαῖοι in nomine peregrino. Βερσαβαὶ aut βηρσαβεὲ Philoni, Euſebio, Hieronymoque in Lexicis. באר שבע literis Moyſis & Prophetarum. Scripſit forte Matrathiades βηρσαβεὲ, שבועה aut באר שבוע Comeſtor, *Berſabee.* Epiphanius Latine reddit de Joſepho *Vireſabe* q. βηεσταβη *Bern.* Βηρσοῦβαι in *Editis.* Βηρσαχαὶ *Samb.* Βηρσαχὲ *Big.* Βηρσαὶ *Vat.* Βηρσαβαὶ aut Βηρσαβεὲ *Philoni, Euſebio, aliiſque.* In *Vet. Interpr.* pro Βιελσάβη *Viriſabe*, alibi *Joſepho* Βηρσαβεέ.

k Ὅρκιον] Ὅρκια ἢ *Φρέαρ Big. Samb.* & *Hen.* & poſt LXX. Interpr. Euſebius, ac Hieronymus. Epiphanius *fœdus putei.* Verum Joſephus reliquerat ὅρκιον ἢ φρέαρ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* probante *Bernardo.* ὅρκια in *MSS. Euſeb. Hieronym.* & LXX.

l Προείρητο·] Sic ex *MSS.* (ita & correxerat *Coccejus*) in Editis προείρηται.

m Μετ' ὀγδοάδα] Non debet verti *poſt octavum diem*, ſed die octavo. Nec enim Judæi ſolent circumcidere niſi octavo die: & ipſe Joſephus antea notavit capite undecimo τὴν ὀγδόην ἡμέραν die octavo poſt nativitatem id fieri conſueviſſe. Valet ergo idem in uſu loquendi μετὰ ἡμέρας ὀκτὼ & τῇ ὀγδόῃ. Id illuſtrat verba Chriſti modo *die tertio* modo *poſt tres dies* ſe ex mortuis reſurrecturum dicentis. *Rel.*

n Ἡμέρας] Vocabulum ἡμέρας præterierant operæ *Germanicæ*: ſed librarii Græci Latinique non illud negligunt. *Bern.* Vocem ἡμέρας (quæ deerat in *Editis*) ex *MSS.* reſtituimus.

o Ὁ κτίσης] More majorum παραξύσαι *Baſ. G.* & *MSS.* κτίσης reperitur apud noviſſima *Lexica.* Bern.

p Ἀβραμῳ] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Ἀβράμου in *Editis.*

† *Deducendum eſſe curare*] Nimis intricate vertit *Hudſon*, quod ita melius potuerant, *cellaturum ſeſe, quod ad facilem faceret abitum, & cuncta illa, quorum* &c. Conſer Suetonium in Nerone Cap. 30. *Haverc.*

* *Subriſerit*,] Vide Cl. Fabricii Cod. Apocr. V. T. p. 366.

Αγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ὡς πρὸς ἴδιον [q] ὑὸν διανοίας. ἐτρέφετο γὰρ ἅμα τῇ τῆς ἡλικίας προσδοκίᾳ. τικτόσης δ' [r] αὐτῇ τὸν Ισακον οὐκ ἠξίου συνεκτρέφεσθαι [s] τούτῳ τὸν Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν [t] αὐτὸν δυνάμενον, ἅτε πατρὸς [v] αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμψαι αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ μὲν δὴ κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀπειθεῖ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ Σάρρα ἐπροθυμεῖτο· πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμψαι. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἤρεσκετο τοῖς ὑπὲρ τῆς Σάρρας προσκυνουμένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν Ισμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δι' αὐτοῦ χωρεῖν δυνάμενον· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῃ [x] ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῃ. ὡς δ' ἀπιοῦσιν [y] ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀναιζόντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόντος τοῦ ψυχοῦ ἀφῇ, πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆρεν. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγοῦ τε φανέντος προσκειμένου, καὶ κελεύει θαρρεῖν τῆς ἀναστροφῆς τοῦ [z] παιδὸς· μεγάλα γὰρ αὐτοῦ ἀγαθὰ περιμένειν [a] ἐκ τοῦ Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, λαβὼν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν διαφεύγει τὰς παλαιπωρίας.

δ'. Ανδρωθέντι δὴ τῷ παιδὶ γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' ἦν καὶ [b] αὐτὴ τὸ δεύτερον· ἐξ οὗ παῖδες Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες· [c] Ναβαιώθης,

tum, primum diligebat; pari eum benevolentia, ac si ex se fuisset genitus, prosequens. alebatur enim in spem successionis. Verum postquam ipsa Isacum peperit, haud æquum censebat Ismaëlum cum hoc *puero* educari, utpote qui natu major, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo deducendum esse curaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad ea quibus valde studebat Sarra: rem omnium atrocissimam esse ratus, puerum nondum adultum, & mulierem, cunctis quæ usui erant egentem, ablegare. Postea vero (nam & Deus quæ instituerat Sarra comprobavit) persuasus Ismaëlum matri tradidit, utpote qui solus iter facere adhuc non potuit: jussitque aquæ lagenam & panem ferentem discedere, quo eos necessitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere cœperat commeatus, solicita erat & anxia. At cum nihil fere aquæ supereresset, puerum vix animam trahentem sub abiete deponens, ne ea præsente exspiraret, ulterius proficiscitur. Ipsi autem obviam veniens Dei angelus, & fontem in propinquo indicavit, & curam pueri educandi habere jussit: eam enim magnam felicitatem manere ex Ismaëli salute. Illa vero prænunciatis fidem habens, & cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura & benignitate miseriam evasit.

Ismaëlo matrique sitientibus adest Angelus Dei. Gen. c. 21.

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungitur mulier, oriunda ex Ægypto (unde & ipsa olim originem duxerat) ex qua Ismaëlo nati sunt

Duodecim Arabum Phylarchos ex Ægyptia procreat Ismaëlus. Gen. c. 25.

q Υἱὸν διανοίας.] Vocem ὡς inserunt *Samb.* & *Big.* omittunt *cæteri.*

r Αὕτη] Αὐτὴ *Samb.*

s Τούτῳ τ] Τοῦτον τὸν *Vat.*

t Αὐτὸν] Ita *Bas. G. Cas. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν omittunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Αὐτοῖς] Αὐτοῦ *Hen.* & mox δι' ἑαυτοῦ.

x Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευσε *Vat.*

y Ἐπιλέλοιπε] *Hen.* ἐπιλελοίπει τὰ ἀναγκαῖα αὐτούς *Bern.*

z Παιδὸς] Ita in plerisque *MSS.* παιδὸς *Hen. Bas.* & *G.*

a Ἐκ τοῦ Ισμαήλου] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *Hen.* ἐκ τοῦ παιδὸς *Vet. Interpr.*

b Αὐτὴ τὸ δεύτερον] Mox πάντες suppressit Epiphanii stulta cautio, parque Henneb. *Bern.* Αὐτὴ *Samb.*

c Ναβαιώθης,] Veruntamen de Ismaelitis, quos literæ vulgares *Saracenos*, vulgares tamen sacraque à grandi matre *Hagarænos* & *Agrænos* nuncupant, bene lareque mereri, si valde discuperem, jam modo paginæ minus conceditur. Necessarium tamen esse duxi atque utile, ut viri eruditi uno conspectu intelligerent, quantum aut prava Scribarum industria aut nulla, qui Græce Latineve Josephum, quique Moysen hisce dialectis aliisque descripserint, passi demum fuerint antiquissimarum totius orbis invictarumque tribuum proceres. Primo autem horum Principum adhuc dum maner in Jemana, prospera Arabum regione, nomen priscum نابت aut نبت aut نبيت & نبات, unde arripuit Stephanus suum ναβάτης, (hæc enim sonorum discrimina perlevia habent Philologi Arabici) quod rite interpretaberis ἔθνος ἰσμαηλίου. Quin minus adeo bene Philo, Hieronymus, aliique Critici sacri *Prophetiam* ea voce significari contendunt. Ab hoc patriarcha tribum veterem deduci titulo ذات النبات tum pagum insigniri video prope Meccam: & inter Eudæmones Amrum Ebn Malec, Mohammedem Ebn Said, aliosque plures gentilibus nominibus veniisse ابن نبات & النباتي. Hunc hominem vocat Moyses Gen. c. 25. נבית scriptura Judæorum; atque plenius in textu versioneque Samaritica, & paraphrasi Onceloси, nec non ex consensu Masore, tharum tam ad Gen. c. 36. quam 1, Par. c. 1. imo Esaiæ vatis c. 60. 7. נביות. Ad hæc Samaritæ, qui Arabice legem transtulere نباوت: quippe quatuor exemplaria Bibl. Samaritarum, & inter illa pervetus codex doctissimi Huntingdoni præferunt נבאות, vice notioris נביות. Arabs Waltonianus ونبيون Judæi Maurusii observantius نبايوث: LXXII. Doctores in Lege & Prophetis ναβαιὼθ, tribus aut quatuor syllabis. Josephus tandem ναβαιώθης inflectit, quod Epiphan. ut amat, repressit in *Nabeoth*. Euseb. etiam in Lexidio, ναβαιώθ, χώρα ἐν ἀραβίᾳ. vide c. 60. Quinetiam Geographus Byzantius disserte illum principem describit, ubi ait ναβαιῶται, ἔθνος τὸ διδαμόνων ἀφέξεσι, ἀπὸ ναβάτου τινός. Arabum istorum felicium aliquis dixerit, من النبات: quoniam النباط seu *Nabathæi* Græcis scriptoribus Latinisque, in Eremo spatiari noscuntur, quam hinc Cœle-Syri Judæique, illinc Chaldæi excludunt. Ναβάτης δέ ἐστιν ἀραβίοις, ait Stephanus Orientalium quidem originum sedulus sectator, ὁ ἐκ μοιχείας γεγόμενος: quod tantum abest a nugis Græculis, ut calumniatur insulsus ille Judæus, qui misera commentaria tanto Geographo nuperrime subjecit, nihil adeo certius occurrit notiusque Ismaelitarum Doctoribus, quam نبيذ spurium filiolum & expositum denotare, sive الصبي تلقيه امه في طريق, in Oceano Arabismi; sed نبيت & نابطة, & نبيط, ignobilem aut etiam alia litera πυθμενικῇ prolem vilisque conditionis, خبيث & خسيس vel ex adagio significant. Quamvis autem amplissime pervagatum sit hoc nomen, per Arabiam Desertam & Saxeam, per Divitem alteram atque demum supra montes Chaldæorum; haud imperite tamen in Arabia pene insula cum Stephano sedem primam ναβαιώθ sive ναβάτ quæritabis. Multa hanc opinionem juvant. Jemana ortus fuit prænobilis vir ابو حي, decus *Bani Nabat*, eadem Ebn Said *Nabatenus*, aliique multi: deinde نبيط & نبيط, unde *Nabathæa* in Geographicis Græcorum & nostrorum hominum, ultima litera discrepat, sensu licet *pullulandi* cum nomine primi Ismaelitæ satis conveniat. Postremo Grammatici Geographi Arabum in Chaldæa terra statuunt *Nabathenos* cum suis ritibus ac Philosophia, *Vasithum* inter & *Basram*: haud quidem cis Euphratem ad Erythræum pelagus hanc gentem exporrigunt per deserta petrasque Arabum; quod tamen fecere Eratosthenes perantiquus & doctissimus Philologus, Artemidorus, Dionysius, Josephus Mattathiæ, Plinius, Ptolemæus, alii. Ad Bosram etiam Idumæam quod puto, non Chaldaicam reperiri asserit populum نبات Grande Arabum Lexicon. Certissimum autem est scriptores veteres, maxime Poetarum nationem, *Nabathæam* ad Arabiam totam tendere, sicut meliores vates in S. Bibliis *Cedarenorum* pandunt appellationem. Esaias idcirco c. 60. tam נביות quam קדר ita diducit, pariterque Jonathan interpres substituit *Oves Arabicas* pro צאן קדר. Istæ autem de maximo Ismaelitarum dictavi, quæ in his angustiis forte potui; subjiciam porro S. Hieronymi verba in Traditionibus Hebr. *Duodecim filii*, inquit ille ex Josepho, *nascuntur Ismaeli, è quibus primogenitus fuit Nabaioth: à quo omnis regio ab Euphrate usque ad mare Rubrum, Nabatena usque hodie dicitur: quæ pars Arabiæ est. Nam & familiæ eorum oppidaque, & pagi, ac munita castella, & tribus eorum hac appellatione celebrantur* (quid expectatis disertius?) *ab unoquoque ex his*; Cedar *in Deserto*, & Duma *alia regio*, & Theman *ad austrum*, & Cedma *ad orientalem plagam dicitur*. Paria habet Sophista Gazæus, qui non pauca delibavit ex Josephi Archæologiis ad Octateuchum: *Ismaelitæ, qui Agareni & Saraceni, occuparunt universam solitudinem, quæ se extendit ab Assyria versus orientem solem* (rectius *ab illo*) *usque ad mare Rubrum, & regionem quæ Abatene* (l. *Nabatene*) *vocatur, & ad prætacentem solitudinem usque in Ægyptum*. Quoniam vero Strabo adnotavit in pulcherrimo suo opere *Agricolas* præsertim vocari qui Syriæ Damascenæ ac Judææ ab oriente obsident, scias interim, tam انباط quam نبايت ejus vitæ homines, seu فلاح denotare.

Princeps secundus nomen suum κήδαρ recte servavit apud

sunt filii duodecim universi; Nabajothes, Cedar, [d] Abdeel, [e] Mabsamas, [f] Idumas, [g] Ma-

Josephum, ex Hebraico קדר sive patrio قادر. Ab eximia enim sui virtute ac potentia, quam vir Dei etiam vocat כביר קרר, nomen ille nactus erat: non vero, quod asseruerunt Philo, Origenes ad Psalmos, S. Hieronymus, aliique Theologi, tam Judæi quam Christiani, ἀπὸ σκοίασμῶ. قادر insuper scribunt uterque Arabs in Archivis Illustrissimi Laudi: قدر Judæi Africani, قيدار Arabs Waltonianus, Syrus haud semel קדר. Vitio autem vetere ac perpetuo Samaritarum Hebraici codices reponunt קרר, & illorum paraphrastes Arabicus قذن, pro celebratissimo vocabulo קדר. *Cedræorum* etenim propter juga Beatæ Arabiæ meminit, ubi loci *Ræthenos* constituit, Cl. Ptolemæus, ipsa anima Geographiæ; Stephanus *Cedrosorum* in Deserta Arabiarum, *Cedarenorum* ibidem alii: dein inter primos Mostarabes قيدر Phylarchum recensent, scriptores patrii. Audite Philonem, ἴσι ὄ κηδὰρ, χώρᾳ ἀσφαλεμ, lego ἀσφαλείας, aut clarius S. Hieronymum, *Est autem* Cedar *regio in eremo Saracenorum, à filio Ismaelis* Cedar *ita cognominata.* Veruntamen idem plane cecinerat à tot seculis nobilissimus Propheta Esaias c. 42. 11. ישאו מדבר, ἀφεσάτωσαν ἔρημῶ; ibi Jonathan חצרים תשב קדר interpretatur, ut solet, perite, יתבין מדבר ערבאי *Arabiæ sitientis incolas.* Hieronymus vero Rabbinis submonentibus, *levet desertum, in domibus* (rem miram) *habitabit Cedar.* Pro solita sua facundia etiam Jeremias c. 2. 10. in caurum & vulturnum dimittit ingratos Judæos hisce verbis, ἔλθετε εἰς νήσους κιτιείμ, καὶ εἰς κηδὰρ διασείλατε. Et planissime omnium Ezechiel is inter Majores vates c. 27. ערב וכל נשיאי קדר, ἡ ἀρχαία, πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. Jonathan Targumista illo Commate, ערב וכל דברי נבט. Id propter *ἰσοδωαμῖσι Arabes, Nabatæi*, atque *Cedareni.* Adde hisce Catenam Græcorum Patrum, χώρᾳ ὄ κηδὰρ σαρακηνῶν, ἄοχυσα δ ἐρήμῳ; & præ cæteris Theodoretum ad Jer. c. 49. חצור, ἤτοι αὐλὴ καλεῖ πᾶσαν τὴν τῶ σαρακηνῶν σύγκροτον· ἐκεισε νομάδες εἰσὶν οὐ σκηνὰς κλίσικὸντες. Isque alibi suarum ἐξηγήσεων perspicue & asseveranter enarrat de hoc secundo principe, ὁ κηδὰρ δεύτερῳ δ ἰσμαὴλ ἡός· οἱ ὄ τότε λεγόμενοι ὰ πόρρω δ βαβυλῶνῳ μέχρι τύτου ἐσκλίνοντ). Tum itaque prope Themam cis montes Chaldæos castra posuerant, quos *Martinos* quidem appellat Ptolemæus: quin etiam hos infestatores Babyloniæ, *Scenitas* quam proprie dici dudum observavit Plinius, veteris eruditionis apotheca: atque insuper Gorionides ille Josephus אהלי קדר in Hymnis Divinis *Arabum scenas* indicare aperte dixerat, teste Abenesdra.

Archontem autem tertium LXXII. Alexandrini & utrique Arabes Magni Laudi suaviori hypertne appellant ابديل & ἀβδιὴλ, aut mendo perfrequenti ναβδιὴλ: & Ambrosius exinde *Nabdeel.* Simili modo Josephi supellex tota, ἀβδιὴλῳ, & *Abdeelus* servat, tanquam ex Hebræo אבראל. Philo etiam ne parcus videretur, duplicem formam interpretando suggerit, sicut Hieronymus docet ad *Nabdeel*, puta *serviens Deo* & *ursus Dei*, quæ sunt עבראל & עבריאל, aut tritum Arabibus nomen عبدالاه: atque rursus דבאל. Atat ὁ νομοθέτης reliquerat suo volumine אדבאל, ut Judæi Samaritæque ex tot monumentis Legis priscæ facile nobis persuadent: neque mirabuntur adhuc, quicunque libros orientales versent, ארבל scribi nonnunquam, א altera extrita, in Pentateucho Samaritico; aut; versionibus Arabicis Samaritarum, tum Judæorum & Græcorum, pro plenario ادبال, legi toties ادبل & ادبل, qua forma valde sibi placent gens Arabum.

Dein ducis Mabsami gratum est nomen & odoriferæ regionis domino conveniens; cujus etiam soror paris suavitatis vocabulo בשמת insigniebatur, Gen. c. 36. 3. מבשם quidem & מבשם accepimus à Scribis Samaritis, atque à Judæis Mixobarbaris: tenuius vero hoc enunciant Judæi cæteri de sacro Moysis volumine, מבשם, & ab his Antiocheni Christiani haud semel מבסם, pariterque Arabes Waltonianus & Laudinus مبسم & مبسام: & Hieronymus à Judæis *Mabsam.* Semel lego μαβσὰ in MS. Alexandrino, quod vocant. In codicibus reliquis tralationis Græcanicæ μασὰμ, præter Cottonianum μασὰν, quocum Ambrosius facit inter Latinos. Inde Josephi editio utraque obtinuit μάσαμῳ, ubi *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς; Epiphanii denique excusa pleraque *Mabsamus*, scripta varie referunt *Marsamus*; & *Maxamus*, Schotani insuper conjectura probabilis μάψαμῳ: vel Josephus potius scripsit olim μάμσαμῳ seu μαμσαμᾶς; vel tu eliges ex tot vocabulis, quod ore Græco forte dignius existimaveris. Neque omittendum alium esse ordinem Josephi, quam Moyses præscripserat in hoc stemmate: apud hunc reperis à tertio principe *Mabsam, Masma, Duma,* & *Massa:* apud Josephum in impressis, ἰδημᾶς, μάσαμῳ, μαίμαος, μάσμηος, atqui in membranis *Big.* & *Samb.* μασαμὰς, ἰδημᾶς, μάσματῳ, μάσμῳ. Tum etiam scripta Epiphanii ea nomina disponunt hunc in modum, *Marsamus, Masmasus, Idumas, Masmisus*, sed & ejusdem Scholastici τὰ σκηνωθέντα, *Mabsamus, Masmaus, Dumaus, Masaus.* Cl. Bosius legendum monet, μασαμὰς, ἰδημᾶς, μάψαμῳ, μασὰς: cui sententiæ proxime accedo, reddito tamen secundum Epiphanium ordine sacro, μασσαμᾶς, μάσμαῳ, ἰδημᾶς, μάσαῳ, atque pergendo, χόδαδῳ, δέμαῳ, ἰέτηρῳ, ναφαισῳ, (ubi *Big. Samb.* & *Cas.* ναραῖῳ,) καδμᾶς, pro Typographorum oscitantium καλμαῳ, aut καδμαῳ Scribarum.

Mibsamam sequitur, simillimo typo nominis משמע aut inter Samaritarum Philologos *Mashmah*, مشمع. In opere polyglotto Waltoni Arabs ad Genesin مشماع expressit, & Chronicorum initio mollius مسمع, Erpenianus Arabs مشمع, & Laudini ambo مسماع: viri Ecclesiastici μασμὰ, post LXXII. Judæos, sed Complutenses ματμὰν, Ambrosius *Masmam.* Josephus demum, cujus verba nunc impendio sectamur, ματμαῳ vertit ex Hebræo, si Scribarum veterum fides apud nos valeat, ut *Big.* & *Samb.* atque ex Latinis membranis *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig.* sed μαίμαος vox inutilis ex *Basil.* prodiit. Digne autem accedit ad literam Moysis *Masmaus* recentium Typothetarum, nisi ipsi id nominis ab Hieronymi *Masma* forte derivaverint. At vero quod multum præstat litibus istis librariis, quintum Ismaelitam patria nomenclatura vocatum fuisse ajo ما السما, quo nihil beatius sane contingit in Arabum climate. Hunc titulum postea vendicabant sibi complures Reguli Arabiæ Petræ: &, ne desit huic opinioni fides ac firmitas, in S. Lege memorat summus Moyses مالذهب, inter principes Idumæos ad Gen. c. 36. Cæterum aut jam dicta faciunt satis, aut dux iste همبسع appellitari poterat sua in tribu. Professores literaturæ Asiaticæ norunt quid velim, alii vix intelligerent, si verbis pluribus dicerem.

De proximo Phylarcho monere æquum tam à Moyse quam Esaia רומה scribi syllabis duabus, دومة etiam cantari adhuc in conventiculis Samaritarum; *Duma* reddidisse Hieronymum à labiis Doctorum Hierosolymitanorum; δουμὰ forte LXXII. Alexandrinos, sed & Aquilam Ponticum; Arabes tamen Syrosque دوما Es. c. 21. præter Mauritanorum دومة. Nihilominus Josephus contra tam spissam fidem, cum obscure scribi in membranis suis Hebraicis viderat ורומה Gen. c. 25. literam conjunctivam adeo contraxit in Sod; quod in optimis libris millies contingere nimia cura comprobarunt Masorethæ. Exinde *Big.* & *Samb.* ἰδουμὰς, atque ἰέδουμᾶς ambæ editiones, tum Epiphanio paraphrastæ *Idumas* aut *Ydumas.* Cum Josepho patria peccarunt Annalium S. LXXII. aut sane pauciores Interpretes Græci, & in Genesi S. Ambrosius, ubi *Iduma* legerat. Nam Paralipom. principio, ubi idem regulus cum suis fratribus describitur, cuncta plane Græcorum exemplaria habent ἰδουμὰ, velut ab authentico ירומה. ἰδουμὰ etiam in libris Moysis ponunt Biblia Complutensia, MS. Carolinum, & venerandus codex D. Cottoni viri docti & perillustris. Adde his apud Esaiam vice משא רומה, Græcam Ecclesiam legisse omni seculo ὅρασις τ ἰδουμαίας, i.e. *Visio Idumææ* ex vetere versione Romana: sive ut Arabum Christiani loquuntur, الذبوة في ادوم, Ubi Aquilæ & post illum Hieronymus correxerunt, *Onus Duma*, quod *silentium* significare aut *similitudinem* adnotat Rector Bethleemiticus. Verum non deseram facilis τὰς γραμμαικὰς τ ἰουδαίων; novi etenim ἰδουμαία apud Geographos Græcos, præcipue Glaucum in originibus Arabicis, & instauratorem Orbis Ptolemæum, necnon دومة الجندل *Daumatoljandal* apud Arabicos in Eremo istius climatis ad gradum LXXV. longi orbis, & pene XXX. lati, ob vetustatem oppidi celebrari: veruntamen *Idumæos* à parente *Rufo* nomen suum traxisse, non ita ab hoc principe. Ptolemæus quidem, dum ampliat Græco more Arabiæ εὐδαιμονίαν, *Dumatham* collocat, ubi fecerit maxima lux horas pene XIV. inter celebriores Divitis Arabiæ, parte altera suorum γνωμογραφημάτων; Calcosendius tamen & plerique Arabum, qui suam Peninsulam fortunatam intimius noverint, دومة الجندل in extremo Desertæ Arabiæ constituunt, qua Chaldææ committit, intervallo hebdomadali à Damasco, & ipsius duplo à Medina: &, quod maxime opinionem nostram adstruit de duce *Tema*, idem polyhistor refert دومة الجندل fuisse قاعدة primariam sedem regum *Temæorum.*

Ismaëlitarum septimus, משא scribitur ש plena asperaque in membranis Hebr. Cuthæorum, pariterque مشا in paraphrasi horum Arabica, itidemque in ἐκδόσῃ Erpeniana. مسا & מסא Arabs Syrusque Waltoni, tum in Moyse, tum extra eum. *Massa* משא lectio est Judæorum, μασσῆ Græcorum omnium & Antistitis Mediolanensis, nisi quod Cottonianum exemplar & Eusebii Lexicon μανασσῆ nimia voce producant. Heic etiam ludunt Josephi Scribæ. μάσματῳ *Big.* & *Samb.* μάσμηῳ legunt *Bas. Gen.* & *Cas. Masmisus* itaque ex Latinis *Voss.* 1. *Star. West.* 2. *Goul. Vig.* & *Bal. Masaus* tamen prodiit è prelis *Col.* & *Bas.* Hieronymiani *Massa* persimilis: μάσαῳ adeo vel μασσᾶς scripsit olim Josephus. Hunc quidem ducem reliquisse sui monumentum urbem μασσῆ, משא seu *Mesa* Gen. 10. 30. Grammaticis tam Samaritanis quam Judaicis, haud indubius aio, tanquam limitem Arabum occiduum, quem Saadias *Meccam* interpretatur. Meccæ autem positum à littore Erythræo quis nescit meorum lectorum? Addam his مساي

pla-

[g] Μάσμα, [h] Μάσα, [i] Χοδάδ, [k] Θέμαν, rus, Abdeelus, Mabſamas, Idumas, Maſmaus, Maſ-

plagam occidentalem, ubi veſperaſcit dies, in libris Saracenorum denotare. Ait idcirco divinus Legiſlator Gen. c. 10. Cahtanidas late habitare ἀπὸ μασσὴ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρὰ, ὄρος ἀνατολῶν: ſive ex Ptolemæo, inter *Muzam* & *Sapharam* quam in regione thurifera eandem recte ſtatuit cum ظفار politiſſimus Golius, licet in vicinia ſit & aptus huic etymo locus صفير. Tantidem etiam ſuggerit Bochartus in priore magnorum Operum. Verum non tam arcte ſe continebant Joctanis genus, ſed inter Arabicum ſinum Perſicumque, per Arudam, Jemanam, Tehamam, Hajazam, & Nejdam latius multo habitabant, famamque ſuam alte adeo imprimebant, ut XL. rerum mortalium ſecula memoriam eorum uſque delere neutiquam poterant. Exiſtimo autem משא inter filios Iſmaeli Maſanorum gentem condidiſſe, quam inter Eremitas Arabum curare deſcripſit Cl. Ptolemæus.

Filius autem octavus Iſmaeli, ſi ſatis vacaret huic proſapiæ, moleſtiæ plurimum nobis equidem daret. Nam Maſorethæ minus ipſi ſibi conveniunt; dummodo הדד ſcribi jubent in venerando Moyſis opere, modo חדד Annalium S. priore, literis prima & poſtrema variantibus. Judæis etiam magiſtris obſequitur in hoc diſcrimine B. Hieronymus, adeoque heic *Hodad* Latine, ille vertit *Hadar*. Ambiguam porro invenimus tralationem Syrorum ex הדד & הרד adſervata tamen utrobique litera initiali. Veruntamen הרד legunt in Moyſe ſuo ſcribæ Samaritarum & Arabice iidem reddunt هدد *Hadad*. Arabs Walton. حذان dedit ad Geneſin, & in Chronicis هدد. Arabes etiam Laudini خادلد de Græco. Soli Judæi qui inter Mauros agunt, Legis ſuæ non immemores retinent in Geneſi حدس. At vero Samariticum הרד comprobant ſatis ac tuentur Onceloſi perantiqua paraphraſis Conſtantinopoli excuſa, Bibl. Veneta minuſculæ formæ cum Targumim, tum MS. Alexand. cujus lectio χοδδαδ 1. Par. 1. pro vulgatiori χοδδὰν, aut Laudino & Complutenſi χολδαδ, & cujuſdam Editoris ἀδὰδ, unde apud Ambroſium *Adad*: at omittam ſuſpecta vocabula χαλδὰ Cottoni, aliorum χουδὰν, atque *Choadad*, *præcipuum*, apud Interpretem nominum Hebraicorum. Viget autem adhuc herois illius honos in feliciori Arabia, valdeque ibi regionis prædicantur familiæ, non ſolum لدد & لد, à virtute & potentia Phylarchi ita nuncupata; ſed magis ipſius هدلد, quod nomen & Moyſes expreſſerat, inter tribus Jemanitidas præclare nobilis. Huic auten principi, quod de cæteris fere obſervavit Joſephus, هد virtus ſua & generoſitas animi nomen paravit. Cui hæc minus placent, alia noſtra conjectura fruatur: hæc vult *in extremo telluris Palmyrenæ*, cui Arabiam miſeram incumbere omnis monſtrat Geographia, urbem nomine ἀδαδὰ latam pluſquam gr. 34. à medio Orbe, longamque 72. ab hoc principe inſigniri, &, quod multo illuſtrius accidit, reges Damaſcenos ab eodem *Benhadad* ordine ſuo nuncupari, ne memorem ex ſacris libris Idumæos etiam dominos ejuſdem tituli בן הדד. Verum ut ad Joſephum hinc pergam; anxiam quidem ſentio ſcriptionem noſtrorum codicum in hoc Iſmaelita: χόδαμ enim & Latine *Quodamus*, quocunque me verto, ita reperitur, præter operas Latinas *Baſil.* & *Colon.* quibus *Adadus* debetur. A manu Mattathiadæ ſtillavit ſine dubio nomen ΧΟΔΑΔΟΣ, unde ſcioli ad barbariſmum minuendum fecerunt χοδάμ. Adnotabis inſuper, hæc XII. nomina ab annalibus S. deſcripſiſſe Joſephum, verius quam de Moſaicorum libro primo, ubi חדד nemo legitur. Schotano denique remitto ſuum χόδαζ.

Principis autem noni nomen in Cœle-Arabia adſervant tam Θέμη à Chaldæa objectu montium diſſita, cui tribuit Ptolemæi πόλις gradus XXXI. κζ΄ πλάτ & LXXXV. κζ΄ μῆκ. quam βαρσάθμα, Syriæ Damaſcenæ imminens pagus in lat. gr. 36. long. pluſquam 72. Arabice eum vocarem تيماء بر: ſicut tota illa eremus Scenitarum hodieque nuncupatur ſtricte بسرية aut corruptius *Beriara*. Idem ſane ſpatium vaſtum reperio in Annalibus ſacris. l. 1. c. 5. v. 9, 10, 11. vocatum olim מדבר הגראים, ἀγραλῶν ἤτοι ἀγραίων ἔρημον, qua Batanæam inter & Euphratem patet. Tam longe quidem famam ſuam expanderat Thema ille, ut S. Hieronymus ex Hebraico Judæorum תימא interpretatur. Nam Samaritæ in textu ſacro ſuiſque paraphraſibus legere malunt *Tima* תיכה & تيمة. Syrus ad Geneſin *Thaima*, ſed principio Chron. atque Eſ. 21. 14. Θαιμὰ, תימנא. Arabs Walt. ſemel ثيما, alibi cum Erpeniano تيما. Senes Alexand. perpetuo Θαιμὰν aut Θημὰν: quibus cum conveniunt, ut opus, uterque Arabum Laudinorum تيمن & Ambroſianum *Theman*. Similiter Joſephi libri omnes Græci Θίμαν: ex Latinis etiam vetuſtiores *Themaſus*, niſi quod Mertonenſis meo judicio veram lectionem præferat *Themas*, aut Græce Θημᾶς. In hodiernum uſque diem permanere hujus principis gloriam fatentur ipſi Arabes in tribu تيم & oppido *Tima*, quod triduano itinere à Damaſco diſſidet, à Daumatoljandal dierum quatuor. Hinc reor locum vaſtum & immanem فلاة, ſimpliciter تيماء vocitari apud Grammaticos Arabum. Monet autem Calcoſendius تيما *Temam* triplicem reperiri per Arabiam, unum in Hajaza regione prope Meccam, præter caſtellum Medinenſe *Taima* (apud Geograph. Nub.) aliam in rure طي nobilis Jemanenſis, tertiamque quam volumus maxime بباديت الشام, *in Deſerto Syriæ*: ſic enim appellare ſolent Arabiam Deſertam, à ſua Cherſoneſo ſive جزيرة العرب tranſverſis montibus diſtinctam. Omitto autem facile Scriptores recentes, cum Iobi liber *Thema* infamet tanquam plagam intritam & calamitatem viatorum c. VI. 19. ἴδετε ὁδοὺς Θαιμανῶν. ארחות תימא Saadiæ ברארי תימא, ubi Syrus retinet תימנא Arabſque Walt. تيمن. Item Jer. c. 25. 23. pro תימא Hebraico, Græci legunt Θαιμὰν, & ab illis Arabs Bibl. Londinenſium ثامان Eſaias denique c. 21. 14. ubi ſimillima leges verbis Iobi; in *oraculo* ſeu *onere Arabiæ* declamat, ὕδωρ φέρετε οἱ οἰκοῦντες ἐν χώρᾳ Θαιμὰν, Hebr. ארץ תימא; Hieronymus Jonathanque interpretes, *terra Auſtri*, non optime. Conſtat igitur inter ſitientes Arabiæ incolas præcipuos fuiſſe Themitas à Thema Iſmaelita ſecundum Hebraicam veritatem oriundos, ſecundum Græcos vero à Themano Eſavi nepote, unde & Θαιμανα in Geographicis Strabonis accuratiſſimi ſcriptoris. Idem ille תימא fortaſſe an partem quintam fecit felicis Arabiæ? ut incolæ ſolent eam plagam partiri, nomine تهامة & تهـامة, de qua Geographorum Arabicorum nemo tacet.

De decimo vix variant manus ſcribarum: is enim in omnibus Joſephi codicibus ἰέτουρ appellatur, apud LXX. ἰετούρ. Gen. c. 25. unde Ambroſii *Jatur*, aut 1. Par. 1. ſortius ἰετούρ, Hebraice יטור non ſemel, & in Arabicis verſionibus tam Samaritarum quam Judæorum يطور. Hunc patrem agnoſcunt *Ituræi*, qui in deſerta Arabia juxta Boſram habent, ut Strabo, Philo, Euſebius, aliique teſtantur; atque diu ante hos Paralip. S. Scriptor. l. 1. c. 5. 19. in bello Nabatheno ex familia Iſmaeli recenſuit *Hagaræos*, *Ituræos*, *Naphæos* & (de quo inferius dicam) *Nodab*. הגראים יטור נפיש ונורב, quos omnes Syrorum ſimplicior ac vetuſtior tralatio, quam imitatur Arabs Waltoni, *Sacæorum* noto nomine سكان سماقا non immerito complexa eſt. De his enim opportune monet Ptolemæus in nobiliſſimo opere, ἀπ' ἀνατολῶν ἡ βαταναία, ἡ σακκαία, ᾗ ἐπὶ ταύτης ὑπὸ τὸ ἀλσαάδαμον ὄρος οἱ σαχαιῆ) ἄρχουσι. Arabicam autem Trachonitida cum Ituræa confundit ſæpius Euſebius in Geographico ſuo Lexico. Quinetiam niſi interveniſſet dux ille Iſmaelita, dicerem *Ituræos* nomen traxiſſe à jugis Alſadami ſub quibus delitebant: quippe ab الطور quod *montem* ſignificat, (& præcipue tremendum illud Sinai jugum in Arabia montoſa ſeu petræa inter Madianæos, quos ad extrema حجاز contulit Eutychius Alexandrinus) facile deducimus ἰτουραίαν, ut ab التنابور *Itaburium*; unde Philo in locis, ἰτουραία, ὀρεινή. Vel idem potius parens fuerat unuſque طور atque يطور. Patet adhuc via alia conjectanti يطور itaque inter ſuos obtinuit nomen قطر aut قطرية qua audacia apud Arabes, veteres recentes, venit وحطان vice vocis ſacræ يقطان.

Penultimus horum ducum ναφαις nomine extat in *Baſ.* & *Gen.* editionibus Joſephi, necnon in Epiphanii codd. *Merr.* & *Bal. Naphaſus*. Quapropter ναφαῖος *Big. Samb.* & *Caſ. Naphæus* S. Hieronymi in Quæſt. Hebr. ſicut *Naphaſus* quorundam librorum, voces vix utiles æſtimabis. Moyſis Interpretes Græci ναφὶς exhibuerunt, Ambroſius *Naphes* ab his: ſed ubi Chronicorum legimus ναφισαῖος, atque initio quidem iſtius libri ναφὶς, ab Hebraico נפיש, quod Arabice ſcribunt Judæi plerique & totum genus Samaritarum نفيس. Hieron. ad S. Bibl. *Naphis*, & in locis idem *Nephes*, *refrigerium*, *vel anima*: imo Syrus aliquoties proponit נפש. Tribum autem Arabicam, cui hunc ſatorem præficerem, nondum ſane reperi: quærant hanc alii ſuo otio.

Noviſſimum incrementum Iſmaeli καδμαῖος appellabatur Joſepho, ut nos ignorare nolunt *Big. Samb.* & *Caſ.* exiguo mendo ab illis diſcrepat excuſum nomen καλμαῖος: impenſius tamen adprobo Epiphanii *Chodamas*, unde reſtitui poſſit Græco καδμᾶς ex Hebraico Samaritarum קרמה, ſeu قدمة, *Cadma*. Judæi ubique legunt קרמה *Cedma*, & Arabs Waltoni قدما, alius قدما. κεδμὰ LXXII. Alexandrini, & MS. Alexand. ad 1. Paral. c. 1. κεδὰμ, atque Cottonianum ad Geneſin κεδμὰν. Hieron. denique haud ſemel *Cedma*, *orientalis*, *vel antecedens*. Ab illo parente Arabes Petræi Deſertique, quos profligaverat jampridem Nabuchodonoſorus, appellati ſunt Jerem. 49. 28. בני קדם, atque קדר à fratre hujus. Eodem facit egregius Divinarum literarum Interpres Theodoretus, εἴτε ἡ ἀπὸ κεδὰμ, ἀπὸ ἰσμαὴλ· τοῦτο γὰρ πᾶσι ὁ κεδὰμ. Iſmaelita autem iſte poſtremus ſedem fixit in Eremo Arabum haud procul à ſinu Meſanio, ſi recte colloco; *Cadema* ſane ſcriptoribus patriis nuncupatur is locus. Neque abeſt longe nobile nomen يقدم: quam formam amant totus fere oriens, Arabes vehementer, velut

ſer-

Maſſaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæſus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui *toti* Arabum genti & tribubus nomina ſua dederunt, cum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

Ιέτυρος, [l] Νάφαισος, [m] Κάδμας. ἔστι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου [n] καθήκουσαν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, [o] Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι [p] οἱ τῶν Ἀράβων ἔθνους, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι· διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

XIV. CAP. XIII.

De Iſaaco Abrami filio legitimo.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς.

Filiolum jam exigit Deus ab Abramo, qui ſerus dederat. Gen. c. 22.

ISacum autem pater Abramus ſupra modum diligebat, ut unigenitum, & ſenectutis limine dono Dei ſibi natum. Hanc vero benevolentiam & amorem parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti ſtuderet, parentibus obſequium præſtaret, Deumque ſumma pietate coleret. Abramus autem ſuam felicitatem in eo poſuit, ut filium ſecurum à malis relinquens è vita excederet: id quod ipſi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens ejus erga ſeipſum obſervantiæ experimentum facere, apparuit ei, enumeratiſque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; ut & hoſtibus ſuperiorem eum fecerit, & præſentem felicitatem ſua ei benignitas dederit filium Iſacum, eundem popoſcit ut ſacrificium & victimam ſibi offerret; juſſitque ut ipſum in montem Morium ſubducens, holocauſtum *ſibi* faceret, poſtquam aram *ibidem* collocaverat. Sic enim ſe manifeſtaturum eſſe ejus in ipſum pietatem, ſi etiam filii ſaluti anteponeret quod Deo

Ἰσαακον δὴ ὁ πατὴρ Ἀβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ [q] ἐπὶ γήρως ἐδῶρ. κῦ δωρεὰν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ ἡγούμενον. [r] προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τι τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδακώς. [s] Ἀβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν [t] ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπών, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπίστο· τοῦτο μέντοι κῦ τὴν τοῦ Θεοῦ βέλησιν ἔτυχεν. ὃς, [v] διάφορον αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τὸ πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, κῦ πάντα ὅσα εἰς παρεσκευασμένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τι κρεῖττονα ποιήσαι, κῦ τὴν παρεῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πρόδηλος [x] ἔχοι τὸν υἱὸν Ἰσαακον, ἠτεῖτο τοῦτον αὐτῷ θῦμα κῦ ἱερεῖον προσφέρειν· [y] σκέλλε δέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, [z] βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἤθελε γὰρ ἐμφανίσαι τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ κῦ τὰ τέκνα σωτηρίας προ-

---

fertur יעקן pro עקן, *iaxub*, *Iouak*, & يملك ſive *iumelich* inter Arabum reges amicitia M. Antonii infelix: imo apud ſuos عرب & يعرب idem iſte conditor Arabum. Præterea dux ille videtur nomen, conceſſiſſe מרנר קרמרת Deut. c. 2. 26. τῇ ἐρήμῳ κεδμὼθ juxta *Esbus* Arabicum, قدموث بريّة paraphraſtis vernaculis: conſule de hac plaga S. Hieron. ad חסבון. Dignum autem eſt notatu alterum Laudinorum pro *Cedma* ſubſtituere هاجر, quaſi una eademque ſede *Cedmitæ* gauderent & Agræi: tum etiam قدم & قدمة inveniri inter δήμους felicioris Arabiæ, quiſquis Lexica Arabum MSS. verſari noverit. Harum denique literarum periti ultro mihi condonabunt, ſi vel contendero pro קרמה inter phylarchos Arabum celebrari hucuſque جذام & جذيم. Conſimili ritu Scriptores Saracæni vice illepidi monſtri كلباد ſcribunt ſæpius جالوث. Hieronymum autem fefellit reſponſo facili Rabbinus Hieroſolymitanus, cum illi dictaret *Nodab* Paralipomenon eundem fuiſſe hominem atque modo *Cedma* apud Moyſen. Ita ſolet indocta illa ſchola Sarram cum Iſcha, cum Cetura Agaram, imo cœlum cum terra permiſcere & confundere, ut aliquid dicere viderentur. Hæc ita ſcripſi de Iſmaelitarum Patriarchis volante calamo. Excurrant autem *alii*, quo viam paſſim aperuerint Edriſius & Abulphedas, per *cabilas* & pagos, per caſtra & puteolos vagi veteriſque populi: aut ſedulo perlegant quæcunque ad Mohammedica Abilfaragii adnotavit E. Pocockius, vir plane venerandus & Gaza ſapientiæ Orientalis, quotquot uſpiam illarum gentium ſcire mores, ſtudia, ac ſedes deſiderant, unde thus, myrrha atque balſama, & quod longe omnium cariſſimum, Biblia Divina ad nos veniunt. *Bern.*

ſcripſiſſe Joſephum, quod inter A & Δ parva ſit differentia, & Gen. 25. *Cadma* appelletur ultimus filiorum Iſmaelis. *Rel.*

d Αβδιηλ,] Ναβδαηλ LXX.

e Μαεσαμᾶς,] Ita ex *Vet. Interpr.* Μασαμὰς *Big.* & *Samb.* Μασαμᾶς *Vat.* in *Editis* Μάσαμος. in LXX. Μασσάμ.

f Ἰδουμᾶς,] Sic *Big.* & *Samb.* Ηδουμᾶς *Vat. Baſ.* & *G.* Ἰδουμὰ LXX. *Cod. Alex.* in *aliis* Δουμά.

g Μάσμα,] Ita ex *Vet. Interpr.* & Μασμὰ LXX. In *MSS.* Μασμας, in *Editis* Μάμασος.

h Μάσσα,] Μάσμας tam in *MSS.* quam *Editis.* in LXX. Μασσᾶ, & in *Vet. Interpr.* habetur *Maſaus*, apud *Hieronymum* etiam *Maſſa*, unde Μάσσα reſcripſit *Bernardus*: cui tamen Μασσᾶς non diſplicet.

i Χοδὰδ,] Ex lib. 1. *Paralip.* c. 1. (ubi LXX. *Cod. Alex.* habet Χοδδὰδ) ita reſcripſit *Bernardus*, pro Χόδαμος tam *MSS.* quam *Editorum.* in Latinis codicibus *Quodamus* aut *Adadus*, aut *Chadadus.*

k Θέμαν,] Ita in quibuſdam *MSS.* Θείμαν *Vat.* quod propius accedit ad Θαιμαν LXX.

l Νάφασος,] In *MSS.* Ναφαῦς & Ναφθαῦς. in LXX. Ναφείς.

m Κάδμας.] In *MSS.* Καδμας, in *Excuſis* Κάλμας, in LXX. Κεδμὰ & in *Epiphanii* codicibus *Cedmas*, *Cadomas* & *Chadomas.* unde *Bernardo* placuit Καδμᾶς. *Huds.* Credo Κάδματος

n Καθήκουσαν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ καθήκουσαν in *Editis.* καὶ ἐπέκεινα καθήκουσαν *Hen.* imperite. *Bern.*

o Ναβατηνὴν] Sic *Samb. Hen. Hieronym.* & meliores codices *Stephani Byzantii.* Videſis *Berkelium.* Ναβαθηνὴν *Big. Caſ. Baſ.* & *G. Bern.*

p Οἱ τῶν Ἀράβων] Οἱ τὸ τῶν Ἀράβων ἔθνος *Samb.* οἱ τὸ τῶν Ἀράβων ἔθνος *Hen.* Mox ille idem διὰ τὸ τοῦ Ἀβράμου ἀξίωμα. In hac ſententia inemendabile quoddam mendum viderat everri commentator p. 264. ubi tamen recta *ſunt* omnia & Atticæ elegantiæ. Ait autem doctiſſimus Judæus. *Hos illos eſſe, qui nomina ſua dederint & tribubus infelicium Arabum & adhuc amplius tots illi genti.* Legimus enim in hiſtoria vetere tanquam promiſcua nomina Arabes, Scenitas, Nabathæos, Cedarenos & Themanitas. Similia olim ſcripſerat gentis Judaicæ irriſor Molo, ut ex eo retuli: A. Polyhiſtor his verbis, ὡς μὲν τὰ αἰγυπτίας χιλιάσας ἀβραὰμ υἱὸς ιβ'. ὃς δὴ εἰς τὴν ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελεῖν τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῆς ἰσχυρᾶς. ὧθεν ἕως καθ' ἡμᾶς δώδεκα εἶναι βασιλεῖς ἀράβων, ἐμωνύμους ἐκείνοις. Vides nobilitatis ſuæ gentem obſervantiſſimam. Neque præterire fas eſt Artapani teſtimonium validum; εἶναι τοὺς τῶν ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους ἰσραὴλ, υἱὸς μὲν ἀβραὰμ, ἰσαὰκ δὲ ἀδελφός. Quinimo hoſce filios Iſmaeli jam olim inter deos ſuos retuliſſe Arabes haud diffitentur ſcriptores vernaculi. *Bern.* Οἱ τὸ τῶν Ἀρ. *Samb.* & *Vat.* οἱ τὸ τῶν Ἀράβων ἔθνος *Hen.* & mox διὰ τὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἀξίωμα. Vide *Euſebii* Præpar. Evang. l. 9. c. 18. & 19.

q Ἐπὶ γήρως ἐδῶ] Phraſin illam priſcam & elegantem denuo reddunt nobis *Big. Samb.* & *Caſ.* quam *Epiphanius*, *Baſ. Gen.* & *Hen.* ſponte aut inconſulto præterierant: legunt etenim ſimplicius ἐπὶ γήρως. *Bern.* Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐπὶ γήρως κῦ δ. *Baſ. G. Hen.* & *Vet. Interpr.*

r Προσεκαλεῖτο] Προσεκαλεῖτο *Baſ.* & *Gen.* contra meliores. Ita etiam *Hen.* ἐπιτηδεύοντα, pro caſu recto. *Bern. Al.* ὡσπεκαλεῖτο.

s Ἀβραμος] Ἀβραμός τε *Baſ.* & *G.* contra *MSS.*

t Ἐν μονῳ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐν μόνῳ τούτῳ υἱῷ καταλιπών *Baſ.* & *G.* Legerat forſan *Vet. Interpr.* μονογενεῖ υἱῷ καταλιπών, unde Latina illa fecerit *cum felicitatem ſuam legitimo filio relicturus eſſet.* Bern.

v Διάφορον] Sic in omnibus *MSS.* διαφόρεσθαι *Baſ.* διὰ τὸ πείσεσθαι *G.* ambo inficete.

x Ἔχοι τὸν υἱὸν] Modo Attico *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui, cum vulgo Græcorum: iidem mox θῦμα accentu non ſuo. Epiphan. vero, ποιήσεις, κῦ ἔχοι τὸν υἱὸν ἴσαακον; neſciebat enim ille Scholaſticus reliquum ſententiæ hujus rite adponere. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui.

y Σκέλλε τε τοῦτον] Sed quod commodum Joſepho fauſtumque vertat, heic ſtatim incipit codex *Busbequianus*, qui ſimillimus plane *Hennebergenſi*, non ovum magis ovo apparet. *Bern.* Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* σκέλλε δὴ εἰς τὸ M. *Baſ.* & *G.*

z Βωμὸν ἱδρυσάμενον.] Illa βῶμον ἱδρ. (quæ deerant in *Editis*) ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus. *Bern.*

πιήσῃ [a] τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Ἀβραμος ἦ, δεῖ μηδενὶ κρίνων ἁμαρτάνειν ἢ Θεὸν δίκαιον, [b] ἀπανθᾶ δ' ὑπεξαιρεῖν, ὡς οὐκ τὰ ἐκείνου προνοίας ἀπάντων ζώντων [c] οἷς ἂν ἵλεως ᾖ, δῆπουθεν ψάμενος πρὸς [d] τὴν γυναῖκα τὴν τοῦ Θεοῦ προστάξιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ [e] πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, [f] ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνῴδευσαν οἱ οἰκέται. [g] τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιν ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, καὶ μόνος τοῦ παιδὸς προσγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' οὗ τὸ [h] ἱερὸν [i] Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου [k] μόνου. τοῦ δὲ Ισακου [l] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν καταskευάζοντος, καὶ πυθομένου [m] τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγε, ὄντα ἱκανὸν καὶ [n] τὰ σὺν ὄντων εἰς ὑπουργίαν [o] ἀνθρώποις προσαγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τὰ ἐπ' αὐτοῖς θαρρόντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ ἐμμενὴς μέλλοι τῇ θυσίᾳ προσευχάνειν αὐτῷ.

γ'. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ῥίζας ἐπενηνόχει, καὶ λοιπὰ διετέθη, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις δίκαις αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι „προσῆκε Θεὸν, ἐπεὶ [q] παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν „ὅ, τι μὴ σοὶ τοῦ σοῦ ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμην, „ὅθεν ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ἡγοῦμαι, [r] ὡς σὲ ἰδοι„μι ἡνδρωμένον, καὶ πλούτων [s] διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς „ἐμαυτοῦ [t] καταλίποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ [v] Θεοῦ τε βουλομένου „σὸς πατὴρ ἐγενόμην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶν [x] ἀποπέμ„πω σε, φέρε γναίως τοῦ καθιέρωσιν· τῷ Θεῷ γὰρ [y] σὲ „προσαχωρῶ, ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, „[z] ἀνθ' ὧν ἐμμενὴς γέγονέ μοι [a] προθυμότατος καὶ σύμμα„χος, νῦν ἀντιτυχεῖν. [b] ἐπειδὴ γνησίως ἀποθανοίη, δὲ „τὸν κοινὸν οὐκ ἐς ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ gratum erat & acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin *potius* per omnia ei parere, quod ejus providentia vivant *saltem* omnes quibus est ipse propitius, clam uxorem habens Dei mandatum, & quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; & biduum quidem comitati sunt eum servi. Tertio vero die, cum jam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero advenit ad montem; ubi postea rex Davides templum exstruit. Ferebant autem secum omnia quæ ad sacrificium usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, & simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla præsto esset victima. tum quidem ille, Deum ipsis præbiturum esse, ajebat, qui & hominibus quæ deerant affatim suppeditare, & quæ haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

Fidem virtudes & opera Abrami.

Mons Moriah primum Isaco obligato, dein Templo Dei vero nobilis. *v. Lib. 7. c. 10.*

xxv. annorum juvenis ille ad aram poscitur.

3. Postquam autem structa erat ara, & ligni frustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium *sic* alloquitur: „O fili, te, mille votis à „Deo expetitum mihi nasci, ex quo in hanc vi„tam venisti, summa cura ac solicitudine educa„vi, nihilque erat in quo me beatiorem fore pu„tavi, quam ut te virum factum conspicerem, „morienſque dominatus mei successorem relin„querem. Sed quoniam & Dei voluntate pater „tuus exstiterim, iterumque te ut illi placitum „est abdicem, forti animo fer hanc consecratio„nem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore jam affici vult, eo quod benignus meî „defensor fuerit & adjutor. Quum natus mo„riaris, non communi omnium more è vita egre„diens, sed à patre proprio rerum omnium pa„ren-

Isaco adeo immolando persuadet pater oratione pia plenaque animorum.

[a] Τὸ τῷ Θεῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τὸ ᾧ θεῷ.

[b] Απανθᾶ δ' ὑπεξαιρεῖν,] Απανθᾶς legisse videtur *Vet. Interpr.*

[c] Οἷς ἂν] *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius.* οἷς ἂν ἵλεως ᾖ, subdole omiserant *Hen.* & *Busb.* Idem fecerant Typographi absque dolo. Dein το πρᾶγμα permutant iidem *Hen.* & *Busb.* pro indubio τῶν δὲ θεῶν προοίκησιν. *Bern.* Itidem ex *MSS.* οἷς ἂν ἵλεως ᾖ, quæ non agnoscunt *Editi.*

[d] Τὴν γυναῖκα] Deest in *Gen.* τὴν γυναῖκα, malo exemplo & negligentia.

[e] Πρὸς ἱερουργίαν] Πρὸς τὴν ἱερουργίαν *Samb.* & *Vat.*

[f] Απῆρε] Recte scripti libri κατ' ἔκθεσιν ὑπερτωλειακῶς μέσου. Prelis vero errantibus extat ἀπίσῃ, & subinde σωοδδυσαν. Ante hæc legebat *Samb.* πρὸς τὴν ἱερουργίαν. *Bern.*

[g] Τῇ τρίτῃ δ',] Τῇ δὲ τρίτῃ *Hen.* & *Busb.* Iidem mox atque *Epiphanius*, ἱδρύεται: Cedrenus Historicus ἱδρύσατο: at Athenienses amant instantia temporum. *Samb.* denique cum istis scribit regium nomen δαυίδης, absque ϛ. *Bern.*

[h] Ιερὸν] Βωμὸν rectius scripsisset: nam ιερὸν a filio Salomone conditum quis ignorat? *Rel.*

[i] Δαβίδης] *Al.* Δαυίδης ὁ βασ. ὕς. ἱδρύεται. at ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο *Cedren.* ὡς φησιν Ιώσηπος, ἐν τῷ ὄρει Σιὼν *Syncell.* in hunc modum *Procopius Sophista* hac de re; *nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq.* l. 1. *Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane *Josepho*) *deinceps templum condidit.*

[k] Μόνου.] Addidi huc nomen ὑπεξαιρεθὲν ex *Samb. Big.* & *Cas.* quo carent etiam *Hen. Busb. Epiphan.* & ἐκδόσεις ambæ *Graecanicæ.* Audiamus nunc sequaces Josephi de historia tam illustri. Inter illos G. Syncellus P. CP. p. 102. τῷ γυλῷ. ἐπεὶ δὲ λόγος, κε. δὲ ἰσαὰκ, σωσαμένου ὁ ἀέρραμ τὸν ἰσαὰκ, ὡς φησιν Ιώσηπος, ἐν τῷ ὄρει σιών. Ex hoc Georgio porro alius cognomento Cedrenus, τῷ κέ. ἐπεὶ δὲ ἰσαὰκ, σωσαμένου αὐτὸν ὁ ἀέρραμ εἰς θυσίαν ἐν τῷ ὄρει σιών. εἰς ἐκεῖνον γὰρ τὸν τόπον θυσιαστήριον ᾠκοδόμησεν ἀβραάμ, ἔνθα ὕστερον ὁ δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο. Item pius ille Sophista ex Gaza: *Nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane huic Judæo) *deinceps templum condidit.* Dein nobilis Asceta Zonaras, εἴκοσι γὰρ καὶ πέντε σταδίοις ὁ ἑβραῖος ἰώσηπος φησιν εἶναι τὸ ἰσαακ, ὅταν πέμψαν ὁ θεὸς ἐπάγῃ τῷ ἀέρραμ. Reliquos vero non provoco in re certissima. *Bern.* Vox μόνου ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[l] Πέμπτον] Ita ex *MSS.* πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος *Bas.* & *G.*

[m] Τί καὶ μέλλοι] Τί μέλλοι *Busb. Hen.* & *Epiphan.* nec male. *Bern.*

[n] Τὰ σὺν] Forte ἐν τοῖς. *Cocc.*

[o] Ανθρώποις προσαγαγεῖν,] Ita in *MSS.* in *Editis* ἀνθρώπους. casus utrosque admittit Hellenismus. Cum verbulo προσαγαγεῖν. *Bern.*

[p] Πάντα διπετῆ,] Ita ex *MSS.* καὶ ὧν διπετῆ *Bas.* & *G.* καὶ ὧν διπετεῖς *Hen.* & *Bas.* respectu βουῶν.

[q] Παρῆλθες] Παρῆλθον *Bas.* & *Hen.* jejune. *Bern.*

[r] Ως σὲ ἴδοιμι] Eustathius in Archivis Pembrochianis, ὠφθῶ ὡς ἐπεδὴ με σὲ: Vossianus atque ille Leonis Allatii, ὦμεν, ὡς ἐπεδὴ με σὲ: puta ita conscriptum pro ὦμεν, ὡς ἴδωμί σε, ex auditione prava. *Bern.* Ita *Big.* & *Cas.* ὡς σὲ ἰδοίμην *Samb.* & *Vat.* ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι *Bas. G.* & *Vet. Interpr.*

[s] Διαδοχον] Διαδοχον ἀρχῆς τε ita *Busb.* & *Eustath.* Pembrochianus. Cæteris placet διάδοχον τε ἀρχῆς τε. Articulorum enim apud Athenienses magna copia esse solet, ὥστε πρωμνύων. *Bern.*

[t] Καταλίποιμι.] Καταλειποιμι *Bas.* & *Gen.* καταλιποῖμι *Big.* καταλίποιμι *Samb.* & *Eustathius* Pembr. καταλείποιμι denique recte *Cas.* & *Eustath.* vulgatus. *Bern.* *Al.* καταλείποιμι.

[v] Θεοῦ τε βουλομένου] Θεῷ βουλομένῳ *Eustathius.* Mox idem cum *Epiphan.* Scholastico, ἀνακέκλημαι σε, *te repono*: quod Josephus non dixit. Dein σε προσαχωρῶ *Samb. Eustathius*, & *Epiphanius* Interpres. Simpliciter προσαχωρῶ Josephi editio *Genevensis.* ὑ προσαχωρῶ Typographia *Basileensis*, quod mutari volo in σοὶ προσαχωρῶ. Veruntamen σε παρίχω, ut familiarius dictum, proferunt *Cas.* & *Big.* Bern.

[x] Αποπέμπω σε,] Αναπέμπω σε *Eustath.* & *Epiphan.*

[y] Σὲ προσαχωρῶ,] Ita *Samb. Eustath.* & *Epiphan.* vocem σὲ omittit *G.* ὑ προσαχωρῶ (forsan pro σοὶ π.) *Bas.* σὲ παρίχω *Cas. Big.* & *Vat.*

[z] Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν καὶ διπλοῦς *Vat.*

[a] Προθυμότατος] Προθυμότης in *Codd. Eustathii.*

[b] Επειδὴ γνησίως] Viderat sane heic loci *Epiphanius* ἐπεὶ δὴ ἐγνησίως, ἀπθανοῖ: imitatur ipse adeo Latinis vocibus, *Natus ergo morere.* Capiat autem Lector ex his, quod utile existimarit & correctius. *Bern.* Επεὶ δὴ ἐγνησίως, ἀπιθι νῦν *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Epiphan.* ἐπεὶ δὲ ἐγνησίως ἀπθανοῖ.

„renti Deo sacrificii ritu oblatus; ipso ut reor „te dignum censente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quæ homi„nibus solet accidere, ex *hac* vita decedas; sed „cuius animam ille cum precibus & solenni sa„crificio exciperet, & apud se collocaret, teque „mihi curatorem & senectutis moderatorem præ„stabis, quem in finem te potissimum educavi, „Deum loco tui *hoc merito* excitaturus.

Dei maximè dictis parentisque paret Isaacus.

4. Isacus autem (eo enim patre erat, quem si quis nactus fuerit, generoso oportet esse animo) libentissime sermonem ejus accipit: atque hæc effatus, „quod neque initio dignus erat qui nasce„retur, si Dei patrisque judicium rejecturus esset, „seque non alacriter utriusque placitis obsequen„tem præberet, quandoquidem, si vel pater solus „ita vellet, nefas esset non parere„, protinus ad aram & mactationem accessit. certeque peractum fuisset opus, si Deus *ei* non obstitisset. Nam Abramum nomine inclamavit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine sanguinis humani pueri cædem se ei imperasse, dicebat; neque illum, cui patrem ipsum fecerat, cum tanta impietate se velle auferre, sed eo ut animum ejus exploraret, an etiam talia facere jussus ei morem gereret. Cognita autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, se quidem istis delectari quæ ei dederat; illum autem non deserturum esse, quem semper omni *sua* cura ac liberis dignaturus sit; futurumque filium ei maxime longævum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimisque principatum magnum relicturus esset. prædixit etiam fore ut genus ipsorum in multas gentes crescerent & divitiis florerent, ejusque principes & auctores in sempiterna memoria haberentur: utque posteri, terram Chananæam armorum gloria possessuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc cum dixisset Deus, arietem ex improviso eis *ante oculos* adduxit ad sacrificium. At illi, præter spem sibi redditi, nactique tantæ felicitatis promissionem, mutuo se complectebantur: & victima mactata reversi sunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus studebant, benigne adjuvante.

Parcit Deus juveni, atque parenti spondet cum longævum hunc filium, tum sobolem inde perpetuam ac in Chananæa florentem.

Pro Isaco improvisa victima cadit aries.

Abramus cum beato pignore ad Sarram redit.

„Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ποσπεμπόμενον, „ἄξιον οἴμοι σε κρίναντος αὐτὸ μήτε νόσῳ μήτε πο„λέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυ„κεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' ἀρῶν ἢ „καὶ ἱερουργίας ἐκείνου [c] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν ποσδεξο„μένου, καὶ παρ' αὐτῷ καθιζοντος· [d] ἔστι τί μοι εἰς „κηδεμόνα καὶ [e] γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μᾶλλον ἀνετρε„φόμην, τὸν Θεὸν ἀντὶ σωτῆρ [f] παρεσχημένον.

δ'. Ισακος ἦ, πατρὸς μὲν ἦν οἷος τυγχάνοι γνῶναι ἐδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται ποὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους· καὶ φήσας, „ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν [g] ἦν „δικαίως, εἰ Θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, „καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέροις [h] βουλόμασιν „ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς ταῦτα ποσταττομένου „μὴ ὑπακούειν ἀδικον ἦν, „ ὥρμησεν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ κωλύοντος ἐμποδὼν τοῦ Θεοῦ. [i] βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν Αβραμον, εἴργων τὸ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ γὰρ ὑπὸ θυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ ποστάξαι τοῦ παιδὸς, ἔλεγλε, δεδ' ὃ πατέρα ἐπίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τοῦτο βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι [k] θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιοῦτο ποσταττόμενος ὑπακόοι. μαθὼν ἦ αὐτοῦ τὸ ποθυμον καὶ τὴν ὑστερβολὴν τῆς θρησκείας, ἤδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, οὐκ ὑστερήσειν ἦ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γλυκὺς ἀζιόντα· ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα δαιμόνως [l] πασὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ποδαδώσειν μεγάλλω ἡγεμονίαν. ποσεδήλου τε [m] τὸ γλῶττος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμλω αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γλωάρχαις· τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις καλακτησαμένους, ζηλωτὸς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ Θεὸς εἰπὼν, κριὸν [n] ἐκ τ' ἀφανοῦς παρήγαγλε αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ ἦ παρ' ἐλπίδας [o] ἑαυτοὺς κεχαρισμένους, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν [p] ἐπαγγελίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόησαν ποὸς τὴν Σάῤῥαν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβελήσθαν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

XV. CAP. XIV.

De Sarra Abrami conjuge, utque ipsa vitam finierit.

Sarræ defunctæ Abramus sepulchri locum acquirit Hebrone sicli 400. Gen. c. 23.

ET Sarra quidem non multo post tempore moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepeliunt autem ipsam in Chebrone; Chananæis quidem è publico etiam fundum *eis* concedentibus in sepulchrum: Abramo vero agrum

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάῤῥας τῆς Αβραμου γυναικὸς, καὶ πῶς ἐτελεύτησε τὸν βίον.

ΚΑΙ Σάῤῥα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ποὸς τοῖς ἑκατόν· [q] θάπτουσι ἦ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ [r] χωῦ αὐτῆς τὸν τάφον. Αβραμος ἦ ὠνησαμένου

c Τῷ ψυχῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* deest τῷ.

d Εστι τί μοι] Εστι δέ μοι *Eustathius* Antiochiæ, qui dicitur. *Bern.*

e Γηροκόμον,] Rescripsi γηροκόμον ex *Big. Samb.* & *Eustathii* exemplari Oxoniensi. Sic volet gens Cecropia à casu suo γῆρας, γηροκόμος autem usus est proletarii. à recto quidem γῆρος. Sed vero γηροκόμος ubi reperiatur cunque apud *Bas. Gen.* alioſve vitio non caret. *Bern.* Itidem ex *MSS.* à casu suo γήρως. al. γηροκόμου. in *Bas.* & G. γηρακόμου.

f Παρεσχημένον.] In *Codd. Eustathii* προσχόρμος & παρεχόμενος. *Epiphanius* etiam *præbiturus.* Bern.

g Ην δικαίως,] Δικαίως εἶμι ἀν, *Eustathius* descriptor Hexaëmeri. *Bern.*

h Βουλόμασιν] Μέλλοι *Bas. Hen.* & *Eustath.* MS. minimo discrimine. Insolens est *Bas.* & *Gen. Eustathiique* βουλήματιν. Cum aliis utere βουλεύμασι verbi notissimi incremento. Idem sua phrasi imitatus est *Zonaras* μὴ δίκαιον εἶναι φάσας θεῦ καὶ πατρὸς αὐτεπείπη θελήματι. *Bern.* Ita ex *MSS.* male in *Editis* βουλήματιν.

i Βοᾷ γὰρ] Libri Græci Latinique, præter *Gen.* qui tenet βοᾷ μὲν. *Bern.*

k Θέλων αὐτοῦ] Hoc omisit *Samb.* contra pleonasmum Atticum, & tot libros aliorum. *Bern.*

l Πασιν ἀγαθοῖς] Πασί τε *Hen.* & Et *Busb.* quo pacto cavent de Edomo. *Bern.* Πασί τε *Hen.* & *Bas.*

m Τὸ γλῶς] *Al.* τὸ γλῶς αὐτῶν.

n Εκ τ' ἀφανοῦς] Hoc delicatius quam ἐξ ἀφανοῦς editionum, & simul comprobatum antiquioribus libris, ut *Big.* & *Samb.* &c. *Bern.* Sic ex *MSS.* in editis ἐξ ἀφανοῦς.

o Εαυτοὺς κεκομισμένους,] Lectio illa, quæ in editis est, scioli fuit, veteris an recentis cujusdam non anquiro: *MSS.* vero Josephi scriptoris ἀτύπωτα. Sensus tamen omnibus unus constat idemque, quem nec ignoravit Cassiodori Scriba, *His vero præter spem semet ipsos amplexantes*, nec ita eleganter expressit. A principe vatum hoc habuit Judæus ille, sicut alia non pauca; ubi Odyssei carminis canitur εὐδυκέως ἐφίλει, & proxime εὐδυκέως ὑπέμιζε. Abramus igitur & Isaacus ipsius χρήσις ὡς se excipiebant præter omnem opinionem à morte aut luctu incolumes, idque, ut moris perpetui erat, dato osculo. *Bern.* Ita *Big.* (in quo τυχηκότες) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* cum *Bas.* & G. οἱ ἦ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι, καὶ τ. ἀγ. ἀγγελίας ἀκηκοότες. *Huds.* Εαυτοὺς κεκομισμένοι MS. forte ὅτω. *Rel.*

p Επαγγελίαν] Αγγελίας ἀκηκοότες *Bas.* & *Gen.* ἐπαγγελίας ἀκηκοότες *Casaub.* manus: sed & *Scholastici* nostri, *Cum promissiones audirent.* Vel valeat adhuc magis lectio *Big.* & *Samb.* ἐπαγγελίας τετυχηκότες. *Bern.*

q Θάπτουσι] Καὶ θάπτει), sine causa *Hen.* & *Busb.* & *G. Cedrenus*: sed pariter *Epiphanius*, *sepultaque est.* Bern.

r Χωῦ αὐτῆς τὸν τάφον.] Χωῦ *solum*, expressi ex *Big. Samb.* atque *Cas.* Hæc vox fefellit Typographos nuperos & *Epiphanium* interpretem, & ni scaterent scripta Attica appositionibus, sa-

tis

μένε τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων [3] παρ' Ἐφραίμε τινὸς ἐκ [4] τ Χεβρῶν. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ [5] ταυτὶ κατεσκεύασαν.

quadringentis ſiclis redimente ab Ephraïmo quodam Chebronenſi. ibique monumenta *ſibi* Abramus poſterique ejus exædificarunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ἐκ Χατούρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τ Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγενήθη.

Γαμεῖ δ' αὐτὸς [x] Χατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, θεός τε πόνοις καρτεροὶ καὶ δεινοὶ [y] φυσιέναι· [z] Ζαμβράνης, [a] Ἰαζάρης, [b] Μαδάνης, Μαδιάνης, [c] Ἰωσούβακος, [d] Σῦς. Φύονται δ' ἐκ τούτοις παῖδες· καὶ Σὺς μὲν [e] Σαβαθάνης γίνεται καὶ [f] Δαδάνης. τούτω δὲ Λατούσιμος, [g] Ἀσσύριος, [h] Λυόμης·

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta eſt.

POſt hæc autem duxit ille Chaturam, ex qua nati ſunt ei ſex filii, viribus ad labores & acri ingenio præditi; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Joſubacus, Suus. Ipſis vero liberi etiam naſcuntur: & Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem *fuerunt* Latuſimus, Aſſuris, Luomes: Madiano vero Ephas, Ophren, Anochus, bunt *Midian.* Ad hoſce principes pertinet illud Stephani, μαδιλωοὶ καὶ μαδιανῖται, (ſic enim ſcribendum) ἔθνος ἀρχαῖκ. ἐπομβρ δ ὅτι οἱ ἀραβοῖς τοῖς δυσὶ τύποις χρῶν). Imo duo ſunt nomina progenitorum. Ab altero horum celebre eſt oppidum propter littus maris Erythræi, μαδιάνα Ptolemæo, & ab altero μαδιάμα in eadem tabella. Rubri autem maris accolas ſcriptores Hebræi appellant *Madianitas*, reliquorum fratrum nominibus contemtis, Græci *Erembos* poſt Homerum, Hellanico, Ariſtarcho, Strabone, Dionyſio periegeta aliiſque digniſſimis teſtibus, aut proprie *Saracenos*, quod S. Hieronymus, Procopius, virique alii Eccleſiaſtici profitentur, & nonnunquam *Troglodytas*: Arabeſque ipſi *populum*, qui حاج *Hagagum immolunt.* Diſerte Euſebius in Lexico, μαδιάμ, πόλις ἀφ' ἑνὸς τ υἱῶν Ἀβραὰμ καὶ Χεθούρας ἐπικληθεῖσα· κεῖται δ ἐπέκεινα τ ἀραβίας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τ σαρακηνῶν, ἃ ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐπ' ἀνατολάς. ἔθεν καλοῦνται μαδιανῖται, καὶ ἡ νῦν καλουμένη μαδιανή. *Bern.* Recte à Moyſaico Μαδάν. in *MSS.* perperam Μαλάνης.

[x] Χατούραν.] Varie ſcribitur hoc nomen in omnibus *Joſephi* Codicibus, ut Χαβρὼ p. 23. 215. (quam videſis) & Ἐβρὼν p. . quod ſemel notaſſe ſufficiat.

[y] Φυσιέναι.] Reddidi itaque Minervæ ſuum ταυτὶ ex MSS. *Big.* & *Samb.* loco impreſſi ταύτῃ. *Bern.* Ex *MSS.* in *Impreſſ.* ταυτῃ

[z] Ζαμβράνης.] Mallem tam heic quam ad verba Cleodemi vatis ſic pingere vetulo Abramo cupitum nomen, ſuadentibus *Big. Samb. Busb.* & *Caſ.* præ Ζαμβρᾶν Editorum, aut Ζεμβρᾶν libri ſequentis c. 5. aut Ζεμβρᾶν, ſeu ſono circumflexo Ζεμβρᾶν J. Africani, Euſebii, Euſtathii, Georgii Chronographi, Ambroſii Mediolanenſis; aliorumve ex Bibliis Græcis Hebraice tamen legunt *Cetura* קטורה ſeu قنتورا tam Judæi quam Samaritæ, atque hi aliquoties קימורה. *Busb.* denique vocem illam articulo format, τὴν Καμβρᾶν ſeu Καμβρᾶν. Zonaras τὴν Κεμβρᾶν. *Bern.* Ita plerique *MSS.* Καμβρᾶν *Baſ.* & G. Χελβρᾶν & Κεμβρᾶν *alii.*

[y] Συσίναν.] *Big.* & *Samb.* συνεῖναι. Epiphanius vero alteram lectionem viderat. *Bern* Συσίναν *Big. Samb.* & *Vat.*

[z] Ζαμβράνης.] Ζαμβράνης ex Hebraico זמרן deduxerat dudum Mattathiades; retinentque *Big.* atque *Samb. Zambri* Epiphanius. Vulgatum eſt tamen Ζεμβράνης. *Baſ. Geneva*que: itidemque probatum Euſtathio. Varie apud Græcos hoc nomen refertur tam in Geneſi quam initio S. Annalium, Ζεμβρᾶν Alex. & Compl. 1. Par. alibi Ζαμβρᾶν & Ζεμβρᾶμ SS. Ambroſio & Hieronymo, *Zamran* & *Zamram*: Ζουμβρᾶν frequentius in Bibliis Græcanicis. Ζεμβρίαν J. Africano & G. Cedreno. זמרן *Zamrun* Hebraicis literis, aut زمرون Arabicis ſcribere ſolent Samaritæ: Judæi vero זמרן *Zimran.* Hic condidit Ζαβρᾶμ ſeu Ζαμβρᾶμ potius inter Arabes *Cinædocolpitas*: niſi cum Stephano legere oporteat Ζαβρᾶμαι ibi loci. Ἰαζάρης. Eo in nomine conveniunt libri omnes Græci, & Latinorum quicquid vetus. Fefellit Joſephum ut alios ſæpe litera λάμβδα ל. unde יקשר ſucceſſit vice יקשן. Vel manus Critica huc reſtituet Ἰαζάνης; cui emendationi favet Euſtathii Ἰαζάν. Eundem Abramidam denuo nuncupant S. Bibliorum editiones Græcanicæ Ἰεζὰν ſæpius, Ἰεκσὰν Compl. cum G. Sync. & S. Ambroſio, Ἰεκσὰν Alex 1. Par. & ibidem Hieronymus interpres. Correcte Ἰεξὰν ex Hebraico יקשן ſeu يقشن Cottonianus codex & Vatic. ad 1. Par. atque Cedrenus ille Georgius. Hinc Schotanus mutat licenter Ἰαξανης cum Joſephi Ἰαζάρης. Maſoretæ denique cum quarta vocalium pronuntiant utrobique *Jocſan.* Hunc autem ſtatuo Caſſanitarum patrem juxta littus Rubrum. Μαδάνης rectum nomen habet à Moſaico מדן i. e. μαδαν, τοις ο'. B. Hieronymo, Samaritiſque interpretibus. Miſſa itaque facio μαλάνης *Big. Samb* & *Caſ.* μαϊλω Euſtathii, atque μαλάμ & μαδαλ aliorum Græcorum vitia. *Bern.* Sic in *MSS.* Ζαμβρᾶνης *Baſ.* & *G.*

[a] Ἰαζάρης,] Ἰαζάνης reſtituendum cenſet *Bernardus*, cui emendationi favet *Euſtathii* Ἰαζάν.

[b] Μαδάνης,] Moyſes & auctor Chronicorum S. מדין. Judæi Alexandr. Samaritæ, & Eccleſiæ noſtræ ſcriptores idem ſuis vocalibus μαδιάν. Joſephus & Euſtathius μαδιάνης, Judæi ſcri-

[c] Ἰωσούβακος,] Quintus ex Catura naſcitur يشبق ſeu يشبق valde litigioſo nomine, ſi interpretes S. literarum aliquis conſulat. In hac autem columna Ἰωσούβακος, ut ſummatim dicam, repoſitum vides pro Ἰωσούβακος *Big.* Ἰαυσούβακος *Samb.* & *Caſ.* aut Ἰωσούβακος *Baſ.* & *Gen.* & Euſtath. literæ A compreſſis cruribus. Verum etiam Ἰωσούβακος pro iſtis reddiderat nuper Chr. Schotanus. Epiphanii ſcripta nihil præbent nobis præter *Jesboc*, magis ex Bibliis Græcis Latiniſque quam Joſepho. Sunt etiam qui legunt σοβὰκ & *Sebac.* c. 1. Σοβὰλ. pro notiori typo Ἰεσβὰκ. Joſephus legere potuit in Moyſe ſuo, יושבק *Joſabac.* Bern. Ita *Bernardus* pro Ἰωσούβακος *Big.* Ἰαυσούβακος aliorum *Codd.* & Ἰωσούβακος *Editorum.* In *Vet. Interpr.* habemus *Jesboch.* Ἰωσούβακος pro iſtis reddiderat *Schotanus.*

[d] Σῦς.] שוח, *Sue* aut σωὲ in libris Divinis: unde σαύη, niſi fallor, in Geographumenis Cl. Ptolemæi. *Bern.*

[e] Σαβαθάνης] שבא *Saba* legitur in primo ac ultimo XXII. librorum S. quos agnoſcunt Judæi. Græci paululo variant: σαβὰ enim aut σαβὰ aut σαβὰν ibi legimus; & in melioribus membranis, ut Cotton. & Alex. σαβὰν καὶ θαμὰν, & in Exemplaribus Aldi & Wolfii σαβὰ καὶ θαμὰν, pro unico nomine Hebraico שבא ſeu Arabico سبا, quod & *Mareb*, de quo nemo Geographorum tacet. Productius quiddam apud Moyſen legiſſe videtur hic Judæus, quam cæteri ipſius gentis, aut Samaritæ, aut Chriſtiani ſolent. Quorſum σαβακάνης appareat in cunctis codicibus Græcis Joſephi & *Sabathen* in Latinis, quærant alii. Schotanus minuit nomen illud ad σαβᾶς. Scripſit autem Joſephus in hoc ſtemmate vel cum antiquis ἀνεγράφοις Bibliorum; Græcorum σαβᾶς καὶ θαμᾶς, vel σαβακαθάνης à שבכתא, aut σαβάθανης à nomine proprio שבתא, σαυβαθα Ptol. aut denique de שבתים σαβάθιμος. Quinvero Criticæ noſtræ periculo leges in illo commate, καὶ Ἰωσούβακος μὲ σαβᾶς γίνεται καὶ Δαδάνης. Sic Moyſes etiam poſtulat. Nam vir ille divinus non à *Suo*, ſed *Jesboco* oriundos refert, feliciſſima Arabicorum nominum *Sabam* & *Dadanum.* Veteris tamen erroris factum eſt, quod *Suo* tribuatur apud Joſephum liberi non ſui; nam codices omnes quos aut *Euſtath.* Antiochenus, aut *Epiph.* ſcriba, & ullibi nos vidimus, eo vitio tenentur. Ne continuo ſectemur lectionem codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* ſine cenſura ulla & ſuſpicione, opportune arguit præter ſupradicta Δαχάνης, quod ſequitur in iſtis libris pro vero nomine Arabis Δαδάνης, ſive דדן. *Bern.* In cunctis *MSS.* Gr. Σαβακάνης, in *Latinis* vero *Sabathen.* Forſan autem (inquit *Bernardus*) vel ex *Vett. Bibliis Gr.* Σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel Σαβακαθάνης, aut Σαβαθάνης. Lege vero, καὶ Ἰωσούβακος μὲ Σαβᾶς γίνεται) καὶ Δαδάνης.

[f] Δαδάνης.] In *MSS.* Δαλάνης, facili errore.

[g] Ἀσσύριος,] *Big. Samb. Caſ.* & *Epiph.* ab אשורים, *Aſſurim* Hebraico. ἀνὰς *Gen. Baſ.* & *Euſtath.* Bern. Sic *MSS.* Ἀσσυρ *Baſ.* & *G. Euſtath.*

[h] Λυόμης.] Reſcripſi Λυόμης propter לאמים, ſeu λαωμὶμ & λωμεὶμ S. codicis; ne amplius extaret λαόμης, mendum illud Typographorum priorum & ſcripturæ Græcanicæ, ut *Big. Samb. Caſ.* &c. Facilioris lapſus tamen erat λιόμης Euſtath. Latinæ demum membranæ *Lomin* referunt. Diſquirant autem noſtri, tria illa nomina Λατούσιμος, Ἀσσύριος, & Λυόμης, propria poſuerit Moyſes, num gentilia aut ἀθνογραφικά. Hoc qui-

chus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupaverunt Troglodyticam, & regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem ut Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Hujus autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui & Malchus *vocatur*, „rerum Judaïcarum historiam contexens, sic„uti fecerat & Moyses Judæorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Cha„tura liberos.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera & Jafra, urbem Aphram & regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam & Antæum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphræ

Madianitarum & Afrorum origo.

Laudat Alexander Polyhistor Cleodemi vatis Judaicam historiam.

Ab Assuri nepote Abrami gens Assyria.

De Hercule vetus fabella.

ⁱ Μαδιάνε ἢ ᵏ Ηφᾶς, ˡ Ωφρὶ, ᵐ Ανωχ, ⁿ Εβιδᾶς, ° Ελδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐμνοῖς Αβραμος ἀποικιῶν ἡγεμὼς μηχανᾶται· καὶ τὴν τε Τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, ᵖ καὶ τὴν τῆ Εὐδαίμονος Αραβίας, ὅσον ἀπὸ τοῦ Ερυθρᾶς θαλάσσης ᵠ καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔστι ὁ ʳ Ωφρὶς στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν· καὶ οἱ ἐμνοὶ αὐτοῦ, κατοικήσαντες ˢ ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος ᵗ Αφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ ᵛ καὶ Αλέξανδρος ὁ ˣ Πολυΐστωρ, λέγων ὅτως· „Κλεοδήμος δ' φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ ʸ Μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ κατὰ Ιουδαίων, καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ „νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τοῦ ᶻ Χατούρας Αβραμῳ „ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.„ λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, ᵃ Αφέραν, ᵇ Σουρεὶμ, ᶜ Ιάφραν. ἀπὸ Σουρεὶμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δύο, ᵈ Αφέρα τε καὶ Ιάφρα, πόλιν τε ᵉ Αφραν καὶ τὴν χώραν Αφρικὴν ὀνομασθῆναι. ᶠ τούτους δὲ Ηρακλεῖ ᵍ συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύων καὶ ʰ Ανταῖον· γήμαντά τε τὴν ⁱ Αφρα θυ-

quidem credidere veteres Theologi, Hieronymus, R. Oncelosus, Targumista Jerosolymitanus à Jarchio citatus, aliique Doctores tam Judæorum quam Samaritarum, ubi verba Legislatoris Gen. c. 25. 3. sic interpretantur, *Erant autem Dadanidæ Mercatores, Artifices, atque Phylarchi*. quod Josephus pene dixerat, ὡς τε πόλεις καρτερὰς καὶ δήμους συνειλεγμένους. Video tamen *Allumæotas* in Arabica Tabula Ptolemæi. *Fern.* Ita *Bernardus* ex Λαυμείμ, & Λομμείμ *S. Codicis*, pro vulgato Λαιείμ. Propius accedit Λαόμ *Eusebii*, ut & *Laümim* codicum *Epiphanii*. Verum an tria illa nomina Λαιείμ, Λασσεὶς & Λαουμὶς propria posuerit *Moyses*, an Gentilia aut φυλαρχικὰ, dubitare faciunt, qui verba *Gen.* 25. 3. sic interpretantur, *erant autem Dadanidæ mercatores, artifices, atque phylarchi*. quod *Josephus* pæne dixerat, ὡς τε πόλεις καρτερὰς καὶ δήμους συνειλεγμένους.

Huius rei testis est Alexander, qui cognominatur Polyhistor, & Cleodemus cognomento Malchus, Græco sermone barbaram historiam retexentes. Hæc ille presbyter. Paria etiam tradidit inter Græcos Nicias: Ἐκλιπὼν δὲ ἀφρικὴν ἀπὸ Ἀφρικοῦ τινος, συναθροίσαντος τῶν ἐμνικῶν ἐπὶ τοὺς γειτονεύοντας ἔθνη. Ex nostro etiam Procopius Sophista, *A filiis Ceturæ gentes plurimæ sunt exortæ, quæ inhabitarunt Troglodyticam solitudinem, & Felicem Arabiam, hancque finitimam regionem & Madianiticam, & urbem Madian junctam solitudini supra Arabiam e regione Pharan ab ortu versus mare Rubrum* Bern. Ita *big. Samb. & Cas.* & *reliqui.*

ᵖ Καὶ τὴν τῆ Εὐδαίμονος.] Καὶ τὴν τῆς Εὐδαίμονος *Hen.* & *Busb.* contra libros cæteros Josephi & Eusthathium. *Bern.*

ᵠ Καθήκει.] Διήκει *Hen.* & *Busb.*

ʳ Ωφρὶς στρατεύσας] Ex τούτων εἷς Ἀφρὶς καλούμενος, στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην, κατέσχον αὐτὴν· καὶ ἀπ' ἐκείνου ἡ γῆ Ἀφρικὴ μετωνόμασεν, *Busb.* & *Hen.* ut à Josephi dictione audent discedere. *Bern.* Ita *big. Samb. Eusebii MSS.* & *Euseth.* Ἀφρὶς *Bas. Hen. alique.*

ˢ Ἐν αὐτῇ.] Ἐν αὐτοῖς *Vat.*

ᵗ Ἀφρικὴν] Ἀφρικὰν *Bas. Gen.* & *Big.* ἀφρικὴν *Samb* ἀφρικὴν cum vulgo Eusth. ἀφρικὰ Eusebii impressa, ἀφρικὰ ejusdem Exemplaria scripta. Cæterum ab Abramida עפר *Ophren* deduxit Josephus perite & *ἐνύμως*. Video tamen doctos viros alienam valde & ridiculam conjecturam Bocharti à פריח seu spicis fertilis Africæ petitam, illi veræ ac veteri originationi anteferre. *Bern.*

ᵛ Καὶ Αλέξανδρος] Καὶ non reperitur apud Eusebium, aut *Samb.* aut apud Hieronymum Epiphaniumque interpretes. *Bern.*

ˣ Πολυΐστωρ,] Forsan ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων συγγράμματι, cujus (præter *Clementem Alex.*) plures meminerunt, ut constat ex *Vossio* de Hist. Gr c. 23.

ʸ Μαλχος,] Μάλχος cum *Hen.* & *Busb.* & mille Græcis ita παραξέσας. μαλχος excusum est hoc in loco, in aliis μαλχος. Deus *Malchus* legitur in Qu. Hebraicis S. Hieronymi, in historia Monachi Trecensis, & in Tralatione Epiphanii. Verum Syriaco schemate *Big. Samb.* μαλχὰς, Eusebius atque Procopius μαλχᾶς Idem autem inter Græca nomina significat κλεόδημος, quod Syriace מלכא *Malca*. Bern. Vide paulo supra v. 4.

ᶻ Χατούρας] Iterum χαθούρας *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* χατιούρας *Big.* χαιούρας, prelorum inquies. χετιούρας, Euseb. *Bern.*

ᵃ Αφέραν,] *Bas. Samb. Big* & *Cas.* ἀτέραν *Gen.* ἀφιεραν *Busb. Apheran, Epiphan.* ἀφὶρ, *Euseb.* ed. ἀφρ *Eus.* MS. ἄφεφ Eusthathius Thessalonicensis, ἀφιεραν Procopius. *Bern.*

ᵇ Σουρεὶμ,] Libri excusi, & ex scriptis *Busb. Hen.* & *Cas.* σουρεὶου pro אשורים Hebræorum: præter aliquot membranas *Epiphanii*. Alia σουρὶν & σουρεὶν more Chaldaico, ut *Big. Samb.* & quædam Exemplaria Epiphanii. ἀσυρεῖου Procopius. ἀσυρὲ MS. Euseb. Edita vero ἀσσὺρ, ut & Pseudo-Eusthathii. *Bern.*

ᶜ Ιαφραν.] Ιαφραν, *Bas.* & *Gen* ιαφρὰν, *Samb.* ιαφραμ, *Busb.* & *Hen.* ἀφρὰν *Euseb. Japhran Epiphan.* Bern.

ᵈ Αφέρα τε καὶ Ιάφρα,] Sic volunt recta nomina, quæ præcesserant, aut ἀφέρα τε καὶ ἰάφρα. Legimus autem in impressis ἀφρᾶ τε καὶ ιαφίρα: ita etiam in codicibus priscis. Ab Eusebio ἀφρᾶ τε καὶ ἄφιρ. Latini libri habent *Japhran* & *Apheran*. ἀφρᾶ τε καὶ ἀφρᾶμα *Hen.* ἀφρᾶ τε καὶ ιαφρᾶμα *Busb.* Bern. Sic ex v. 23. aut Αφίρα τε καὶ Ιάφρα. in *Editis* Αφρᾶ τε καὶ Ιαφίρα.

ᵉ Αφραν] *Al.* Αφρὰν & mox Αφρᾶναν aut Αφρανὰν.

ᶠ Τούτους δὲ] Τούτοις δὲ Ηρακλέα legisse videtur *Vet. Interpr.*

ᵍ Συστρατεῦσαι] *Samb.* συστρατεῦσαι, ab aliis Codd. *Bern.*

ʰ Αντάιον·] *Big.* ἀντέον, Editores. Procopius, *In Libyam & contra Antæum* Eusthath. de eisdem, οἱ ἅμα Ἡρακλεῖ συνευώχησαν ἐπὶ ἀντάιον τὴν γηρυὼν στρατεύσαντα. *Antæi* tamen nulla fama ac mentio fertur in libris Epiphanii Scholastici, ex insscitia viri nimia. Mallem demum cum Burio nostro heic recudere *ἐπὶ λιβύων κατ' ἀντάιον. Bern.* In Editis male Αντεον. Mallem (inquit *Bern.*) cum *Burio* rescribere κατ' Αντάιον.

ⁱ Αφρα θυγατέρα] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Euseb.* Αφρων *Vat.* Οφραν in *Editis.*

γυναῖκα Ῥεβέκκαν, θυγατέρα Βαθουήλου τοῦ υἱοῦ Ναχώρ, ἀδελφοῦ δὲ Ἀβραάμου, καὶ Σάρρας τῆς γαμετῆς αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ Ῥεβέκκα παῖς ἐπιεικὴς τὸ ἦθος καὶ κάλλει διαφέρουσα τῶν κατὰ τὴν ἡλικίαν παρθένων. ἐλθὼν δὲ ὁ Ἐλιέζερος εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ἐπὶ τὴν κώμην ἧκεν ἐν ᾗ τὸν Ναχώρ ᾤκει, καὶ τὰς ἐν τῷ προαστείῳ παρθένους ὑδρευομένας εὗρεν. ἐπὶ τοῦτο δὲ ἐλθὼν ὁ Ἐλιέζερος τὸν θεὸν ἐπεκαλέσατο, καὶ τὴν Ῥεβέκκαν ἐπιδεῖξαι τῷ δεσπότῃ τῷ Ἀβραάμου γαμετὴν ἐπηύξατο. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἦλθεν, ἐν ᾧ τὰς παρθένους ὑδρευομένας εὗρεν, ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἐπορεύετο καὶ τὴν Ῥεβέκκαν ἐκάλει, καὶ ἐκέλευε τῶν ὑδάτων αὐτῷ μεταδοῦναι. ἡ δὲ ἐκείνου μὲν ἐπεθύμησε, τὸν δὲ θεὸν ἐπεκαλέσατο, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτῆς ἐλθεῖν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ φρέαρ ἦλθεν, ἐν ᾧ τὰς παρθένους ὑδρευομένας εὗρεν, ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἐπορεύετο καὶ τὴν Ῥεβέκκαν ἐκάλει, καὶ ἐκέλευε τῶν ὑδάτων αὐτῷ μεταδοῦναι. ἡ δὲ ἐκείνου μὲν ἐπεθύμησε, τὸν δὲ θεὸν ἐπεκαλέσατο, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτῆς ἐλθεῖν ἐποίησεν.

filiam uxorem duxisset, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς ὁ Ἰσαὰκ γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ῥεβέκκαν.

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam uxorem duxit.

XVII.

Ἰσάκῳ [n] δ', ᾧ παραπλησίως ἔτει γεγονότι, γυναῖκα γῆμαι ἠξίωσε τὸν πατὴρ Ἀβραάμου Ῥεβέκκαν, Ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμψας τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, [o] ἐνδησάμενον μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὗται τοῦτον τὸν τρόπον· [p] ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, [q] ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμψε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅτε τὸ παράνομον ἢ μηδ' ὅλως ἐπιχωριάζειν [r] ἐκπεπυσμένα. οὕτω δὲ ἀπερχόμενον χρόνῳ, διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδοιπορίαν τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, [s] θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας· ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθορὰν ὁδοιπόροις οὐκ ἐκ μακροῦ τοῦτο τοῖς ὁδοῦσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται [t] Χάρραν. καὶ γιγνόμενον ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει [v] πολλαῖσιν ἐπ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, Ῥεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Ἀβραάμου [x] μνηστευσόμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, [y] εἰ κατ' νοῦν τὰ αὐτῷ μέλλοι ὁ γάμος οὗτος συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τὸν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν δρησμένων, ἐκείνης δ' αὐτῷ προθύμως.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ἐπὶ ταύτῃ ὢν [z] τῇ διανοίᾳ, ἐπὶ τὸ φρέαρ προσέρχεται, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους αὐτῷ προσχεῖν. τῶν δ' ἐκτρεπομένων, [a] ὡς χρηζόντων οἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ προσχεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ εὐληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· [b] μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῷ πρὸς τὸν ξένον ἐπιπλήξει δυσκολίας, τίνα ἄλλα κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοῦσαν, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ' ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων γιγνόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, [c] ἐπήνεσε τε τῆς εὐγλωττίας αὐτίκα καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείων πόνων τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἐφυγε, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτοῖς [d] ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ νυμφίους, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δ' οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμανε. καὶ Ῥεβέκκα

Isaco quadragenario uxor quæritur apud Charram. Sacramentum rite datum, tactis femoribus. Gen. c. 24.

Abramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptim, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus invicem femoribus suppositurum, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem & munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod non omnino iltius essent regionis, magni æstimarentur. Is *aliquod* tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter cæni spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quinetiam latronibus loca istic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, *tandem* ad urbem Charram pervenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca (ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate ejus hæ nuptiæ essent perficiendæ, inter illas inveniretur, & *hoc signo* dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

Itur à Judæis in Mesopotamiam.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse *dicentibus*, (nam haud hausfu facilis erat aqua) una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent; eique præbuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene speraret, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo & benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; scisciatabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; & despondeant, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri probi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed & genus indicat. Et, Rebecca, in-

Bona indoles Rebeccæ.

---

k Διδωρον,] Hanc fabulam Malchi variis nunc non tracto. Sufficiat dicere quantum de tribus verbis altercentur librarii & ab invicem dissentiant. δέδωρον dedere Typographi, *Ejdorum* vel δέσωρον Procopius ad Octateuchum S δίδωρον *Big. Samb.* atque *Cas.* & adhuc magis ad palatum Atticum διόδωρον Euseb. tam MS. quam ex prelis. ὁδωρον non βοδωρον, Eustath. falso dictus. δοδωρον seu *Dodorum* & *Dodorim* vetustiores Latinorum codicum, alii vero *Diodorum*. δαίοδον pater Vossiorum. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* in *Editis* Δέδωρον. in *Eusebii* Codicibus Διόδωρον. Sed Δώδυμον malit *G Voss.* & mox Συφακας.

l Σοφῶνα,] Σωφωνα, *Samb.* σωζονα Eustath. σοφῶνα, *Bas. Gen.* & *Big.* & Procopius. σοφωνᾶν Euseb. Mirus autem est Epiphanius, *Soron* aut *Foron*: ut libri nostri monstrant, & historia Petri Manduconis. *Bern.*

m Σόφακας] Συφακας B. Vossius, ut libuit. σοφὰς Eusebius, & Procopius. σοφισὰς Eustathius. *Sorophacos* denique membrana & charta plurima Epiphanii. *Bern.*

n Δι,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in aliis δέ.

o Ενδησάμενον] Reddo Josepho suum verbulum, ex scriptis *Big. Samb.* & *Busb.* atque de versione *Epiphanii*. ἐνδυσάμενον legebatur in *Hen.* cod. ἐγγυσάμενον aut ἐγγυασάμενον blandus error Editorum & Schotani. *Bern.* Sic ex *Big. Samb. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐνδυσαμένῳ *Hen.* & *Vat.* ἐγγυσάμενος *Bas.* & *G.*

p Υπο] *Samb.* ἐπὶ.

q Επειτα ἐπικαλοῦνται] *Big. Samb. Cas.* & Interpres Scholasticus. Aliis in libris similis sonus ἐπικαλοῦνται sequentis verbi absorpserat hoc epirrhema, quod & Cl. Bosius viderat. *Bern.* Vocabulum ἔπειτα (quod deerat in *Editis*) restituimus ex *MSS.*

r Εκπεπυσμένα.] Itidemque ἐκπεπυσμένα, quod omiserant *Bas.* & *G.* nec expressit *Epiphanius*.

s Θέρους] Θέρει *Vat.*

t Χάρραν.] Ita ex *Busb. Hen.* & LXX. in *aliis* Κάρραν.

v Πλείοσιν] Vocem πλείοσιν negligunt *Hen.* & *Busb.*

x Μνηστευσόμενον] Sic agnoscunt *Big. Samb. Cas.* atque Scriba *Cassiodori*. μνηστευσάμενος ἐξαπέστελλεν *Basil.* aliique casu alieno ac tempore. Posthæc *Busb.* & *Hen.* παρεχούσης pro Josephico προσχούσης. *Bern.* Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* μνηστευσάμενος ἐξαπίς.

y Εἰ κατ' νοῦν] Εἰ κ' κατ' *Vat.*

z Τῆς διανοίας,] Illud τῆ ex *MSS.*

a Ως χρηζουσῶν] Ita ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἢ χρ.

b Μία ἐξ ἁπασῶν] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanii Codd.* μίαν *Bas.* & *G.* dein ἐπιπλήξειν δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν ποθ' ἁνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδώσαν, λέγουσαν. καὶ παρέχει [παρέχειν *Schotan.*] αὐτῷ φιλοφρόνως. ubi *Hen.* & *Busb.* plurimis rejectis, retinent ἐκείνη φιλοφρόνως παρέχειν. In *Vat.* μία & ἐπιπλήτ. quoad reliqua facit pro *Editis*.

c Επηνέσε τε] Επαινεῖ τε *Vat.*

d Ὄνησιν τοιαύτης παιδός·] Γένηται locum habere non potuit, nisi in paratypis *Bas.* & *Gen.* ὄνησιν ponunt Scribæ omnes, quod sensum commodum huc referre existimo. Imo vero tota illa sententia superabat captum Epiphanii notarii. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* χάρησιν τ.

Bathuelo mortuo Labanus virginem hanc domumque tuetur.

inquit, mihi nomen eſt, pater vero meus Bathuelus erat, ſed ille jam quidem defunctus eſt: verum Labanus frater meus, qui domui univerſæ cum matre proſpicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gaviſus eſt ob facta & dicta: quod perſpectum habuerit, Deum manifeſto ſibi in itinere adjutorem exſtitiſſe. Cumque protuliſſet monile & alia quædam ornamenta, quæ geſtare virginibus decorum eſt, obtulit *ea* puellæ, ut ei eſſent in remunerationem pro potu & in honorem: æquum eſſe, dicens, ut illa hujuſmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bonitate præſtaret. Simul petiit ut ad eos divertere liceret, à nocte ulterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii ſecum ferret, nusquam eum tutius deponere poſſe dicebat, quam apud tales qualem eam expertus eſt. Conjecturam enim ſe facere de matris fratriſque ipſius humanitate, adjiciebat, quam parum difficiles eſſent, ex ea quæ in ipſa elucebat virtute: neque ipſis gravem fore, qui mercedem pro hoſpitio ſolveret, ſuiſque ſumptibus viveret. Illa vero, bene ipſum de parentum humanitate conjectare, reſpondit; increpabat tamen, quod illiberalis eſſe ſuſpicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, ſi ille annuerit, eum deducturam eſſe ajebat.

Acœna heri ſui mandata exponit Eleazarus.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hoſpitem, camelos ejus ſervi Labani accipiunt, curantque. ipſe vero cœnaturus à Labano introducitur. Ac cœna peracta, ad ipſum matremque virginis ſic alloquitur. „ Abramus filius quidem eſt Tharri,

Nachores frater germanus Abrami, avus Rebeccæ.

„ veſter autem cognatus: Nachores enim, tuorum, „ô matrona, liberorum avus, Abrami erat frater, „ eodem patre & eadem matre prognatus. Is igi„ tur ad vos mittit, poſtulans hanc virginem filio „ ſuo accipere in matrimonium: quem legitimum „ habet, ſolumque in bonorum omnium hære„ ditatem eduxit. Qui, cum quidem potuiſſet „ illi ex iſtius regionis feminis vel opulentiſſimam „ capere, noluit *eam filio* connubio jungi: ſed, „ genus *ſuum* habens ſummo in honore, hasce „ nuptias verſat. cujus ſtudium & propoſitum „ nolite contemnere: nam Dei benignitate & a„ lia mihi in hoc itinere feliciter ſucceſſerunt, & „ puellam hanc & veſtras ædes inveni. Cum e„ nim prope ad urbem acceſſiſſem, virgines com„ plures videns ad puteum advenientes, *Deum* o„ ravi ut in hanc inciderem: quod & factum eſt. „ Has igitur nuptias, Dei præſentia conciliatas, „ vos quoque veſtra auctoritate ratas habetote: „ & Abramum, qui me tanto ſtudio huc miſit, „ puellam concedendo honorate. „ Illi vero, nam honeſta viſa ſunt ipſis & grata *quæ dicebat*, & Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditionibus: duxitque illam Iſacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iverant.

καμὲν, Φησὶν, [c] ἐγὼ καλῶμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθάηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δ' ὁ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅς τε οἶκος πάντες σὺν τῇ μητρὶ περινοέμενος, καὶ τὰ ἐμῆς παρθενίας [f] ἐπιμελόμενος· τούτων ἀκροασάμενος, ἐχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ἔτως ὁρῶν αὐτῷ τὰ ὁδῷ συμφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ περκαμίσας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, ἃς εὐπρεπὴς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, [g] τὰ ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν οὖσαν τὰς τοσαύτας παρθένους γνωμένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ὅ τε πρωΐτερον χωρεῖν τὰ νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρούμενος· κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν, ἢ [h] τοιούτοις οἷς αὐτῆς ἐπιβαίη. τεκμαίρεσθαι δ' καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἔλεγε, ὡς [i] ἀ δυσχερῆ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας, καὶ δαπάνας ἰδίας χρήσαμενος. ἡ δ' ἀκὴ μὲν τὰ τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν· ἐμέμφετο δ' ὡς [k] μικρολόγως ὑποπτεύοντα· πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. ὁπλώπτικα μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον παῖδι, συγχωρήσαντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγε.

γ'. Ὡς οὖν τοῦτο γενόμενον παρῆλθε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτὸς ἀπάγαγόντες οἱ Λαβάνου θεράποντες [l] ἐπεμέλουν· αὐτὸς δὲ δειπνήσων [m] εἰσηγάγετο παρ' αὐτῶν. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τὴν κόρης. „ Ἀβράμου [n] Θάρρα μέν ἐστιν υἱός, συγγενὴς δ' „ ὑμέτερος· Ναχώρης [o] γὰρ τούτων, ὦ γύναι, τὸν πάν„ δων παππῶος, ἀδελφὸς ὢν Ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε „ καὶ ὁμομητρίου. πεμπτὸν τοίνυν ἔτος πρὸς ὑμᾶς, „ ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς „ γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὑπὸ τοῖς πᾶσι „ τεθραμμένος. ὧν τὸ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ „ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν [p] ἀγαγέσθαι· „ τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸ γαμοῦν [q] πολιτεύσῃ τοῦτον. ἃ τὴν „ σπουδὴν καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· [r] κατὰ γὰρ Θεοῦ „ βούλησιν τά τε ἄλλα μοι καὶ τὴν ὁδὸν [s] ἀπήντησε, καὶ „ τὴν πηγὴν καὶ τὸ ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον „ τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ὑπὲρ τὸ „ φρέαρ ἀθροιζομένας, ἠυξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. „ ὃ δὴ καὶ γέγονε. γαμοῦν οὖν ὑμᾶς θείας μνησθούμενον „ ἐπιφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Ἀβραμον, [t] τὸν μὴ „ τοσαύτης ἀπεστάλκοτα σπουδῆς, τῷ καταγνεῦσαι τὴν κό„ ρην τιμήσατε.„ οἱ δ', καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην ἐκ Θεοῦ σωζομένην, καὶ πεμπτὸν ἐφ' οἷς [v] ἠξίουν τὴν θυγατέρα· [x] γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ἰσαακος, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς [y] Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας [z] ἐξεληλύθεσαν.

ΚΕΦ.

[c] Ἐγὼ καλῶμαι·] Ἐγὼ in *Excuſis* deeſt.

[f] Ἐπιμελόμενος.] Ita *Samb.* & *Caſ.* Atticorum more. ἐπιμελοῦμαι in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

[g] Τῆς ἐπὶ τῷ πίειν] *MSS. Gr.* & *Vet. Interpr.* ſequimur. in *Editis* ἐπὶ τῷ π. χ. ἃ. εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον.

[h] Τοιούτοις] Ita in *MSS.* τούτοις *Baſ.* & *G.*

[i] Οὐ δυσχερῆ ἔσεσθαι,] Sic *Baſ. G.* & *Caſ.* in *reliquis* δυσχεραίνειν. non adeo ad *Atticorum* guſtum.

[k] Μικρολόγως] Μικρολογίαι *Vat.*

[l] Ἐπεμέλουν·] Ita plane ſcribendum cum *Samb.* & *Caſ.* Vilius eſt ἐπεμέλουν *Baſ. Gen.* atque *Schotani.* Bern. (Correxerat *Cocc.* ad oram ἐπεμελοῦντο, & mox pro ἠγάγετο, quod in veteri erat Edit. ἤγετο.) Ita *Bernardus* ex *Samb.* & *Caſ.* ἐπεμέλουν *reliquorum* cum *Baſ.* & *G.* vilius putans.

[m] Εἰσηγάγετο] Sic *Big.* & *Samb.* εἰσήγετο παρ' αὐτῷ *Vat.* ἠγάγετο σὺν αὐτῷ *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Θάρρα] Ita *Hen. Buſ. Baſ.* & *G.* Θάρρα *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[o] Γὰρ τούτων,] Sic *Baſ.* & *G.* ὃ ὁ τούτων *Big.* & *Hen.* γὰρ ὁ τούτων *Vat. aliique.* Mox Εἰς *Busb.* & *Hen.* pigre. *Bern.* Tranſpoſitio autem illorum ὦ γυναῖ ex MSS. certe *Bigotiana Coll.* ſequebatur alias poſt παιδὸν *Han.*

[p] Ἀγαγέσθαι·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀγέσθαι.

[q] Πολιτεύσῃ τοῦτον,] *Baſ.* & *Gen.* αὐτῇ πολιτεύσῃ τοῦτον *Big.* & *Caſ.* Sed *Samb.* margo tenet αὐτῇ, media quidem pagina πολιτευῇ. Alterum itaque horum videtur eſſe Gloſſema, inquiunt viri optimi If. Caſaubonus & Andr. Boſius. Alterum eorum legerat duntaxat aut plane intellexerat Interpres ſcholaſticus *nuptias poſtulat.* Lego equidem lubenter πολιτεύῃ ſingulare. *haſce nuptias verſat*, aut τὸν γάμον αὐτῇ πολιτεύσειν τοῦτον, *de iſtis agitare poſtulat.* Bern. Αὐτῇ πολιτεύῃ τοῦτον *Big.* & *Caſ.* πολιτεύῃ *Samb.* in textu, in margine αὐτῇ. in *Vat.* αὐτῇ τοῦτον. Forſan (inquit *Bernardus*) τὸ γάμον αὐτῇ πολιτεύειν τοῦτον, *de iſtis nuptiis agitare poſtulat.*

[r] Κατὰ γὰρ Θεοῦ βούλησιν] *Al.* κατ' ἐκ Θ.

[s] Ἀπήντησε,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὑπήντησε.

[t] Τὸν μὴ] Ex *MSS.* articulum τὸν non agnoſcunt *Editi.*

[v] Ἠξίουν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Vat.* ἠξίου *alii* cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[x] Γαμεῖ τε αὐτὴν] Sic in quibuſdam *MSS.* in aliis γαμεῖ τε ταύτην ὁ Ισ. in *Editis* γαμεῖ τε αὐτὴν Ισαακ.

[y] Χατούρας] Iterum χαμήρας emendatur ex *Samb.* & *Caſ.* pro χαμήλους excuſorum Codicum. *Big.* jam habet κατ' ἐκείνας. *Bern.*

[z] Ἐξεληλύθεσαν.] Ita *Samb.* ἐξεληλύθεσαν *Ceteri.* Atticiſmus exigit ἐξεληλύθεσαν. *Bern.* * Et ita correxerat *Coccejus.*

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ τ Αβραμυ τελυτῆς.

Τελυτᾷ δὲ κ ᵃ Αβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, κ τῆς πρὸς ᵇ αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα κ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· καὶ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μετ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τ παίδων Ισαάκου κ Ισμαήλου.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

XVII.

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaelo.

Anno ætatis suæ 175 obiit Abramus, vir pientissimus ac prudentissimus. Gen. c. 25.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ τ Ισάακου υἱῶν, Ησαύου κ Ιακώβου· κ γηνήσεως αὐτῶν κ διατροφῆς.

Ισάακος δὲ ᶜ μετ τὴν Αβράμου τελυτὴν ἐκύησε τὸ γύναιον· κ, τῆς μήτρας ᵈ ὄπιμείζον ὀγκουμένης, ᵉ ἀγωνιάσας ἀνήρετο τ Θεόν. Φησὶ δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· κ ὃ μείζονος προτιμήσει τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. τίκτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κ ᶠ τὴν τροφὴν ὁ Θεὸς δίδυμα παιδία· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ὅπη τὰς πόδας δασὺ τριχῶς ἦν, τὸ δ νεώτερον εἶχεν προϊόντος αὐτοῦ κ πέραν. ἠγάπα δ ὁ ᵍ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον, ʰ Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν ⁱ τ τριχώσεως· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ ᵏ Σήειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιακώβου δ ὁ νεώτερος ˡ τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμοῦ δ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ισακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τ χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅπῃ Γεράρων ἀπῆκε, θεοῦ κελεύσαντος. ᵐ ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, κ ξενίαν καὶ φιλίαν ⁿ τὴν Αβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ προὔκοπτον εὐνοίᾳ χρησάμενος ᵒ κατ' ἀρχὰς, ὅπῃ πίστις ὑπὸ φθόνου μεῖναι πρὸς τὸ πᾶν ᵖ ἐκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τ θεὸν τῷ Ισάακῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ προθυμίᾳ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δ πάλιν ἐκ μεταν-

CAP. XVIII.

De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; ac nativitate eorum & educatione.

XVIII.

DEfuncto autem Abramo, ab Isaco gravida facta est uxor: ventreque ejus in majus intumescente, anxius Deum consuluit *Isacus*. Respondet autem, gemellos ei pariturum Rebeccam, gentesque fore liberis cognomines: & quæ minor videbitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini: quorum senior quidem à capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi ex pilositate cognomen habentem: nam Hebræi pilos vocant * Seiron. Jacobus vero minor matri charus erat.

Isaco nascuntur Esavus & Jacobus. Gen. c. 25.

Esavum diligit pater.

Jacobus matri Deoque charus.

2. Verum fame in *ea* terra grassante, Isacus, cum decrevisset ire in Ægyptum, Dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hospitium & amicitiam Abrami. Cumque eum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo effectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, & tantopere illi favere, expulit eum. At

Isaco hospiti invidet princeps Palæstinus.

ᵃ Αβραμος] Sic plures *MSS.* κ ὁ Αβρ. in *aliis* cum *Bas.* & *G.*

ᵇ Αὐτὸν] Αὐτὸ *Samb.* male, nisi mox legeris θεία pro θεῖ. Ἐβραῖοι imputandum Typoth. *Bern.*

ᶜ Μετ τὴν Αβράμου] Incogitantia Josephi. Utinam scripsisset, μετ τὸν Σάρρας τελυτὸν, quod verum. Nam ex Moyse refellitur alterum, nec cum reliquis harum originum, neque cum capitulo præcedente rite constat. Contextus equidem Mosaici ordine deceptus fuit ille Judæus. Veruntamen ante natos Salianos Schotanosve hæc animadverterat Monachus Trecensis, *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli: vivebat ergo Abraham & adhuc quindecim annis. Hoc jam diximus, quia Josephus sic ait, Porro post mortem Abrahæ concepit uxor Isaac. Mortem ejus forte appellans quia jam penitus effœto corpore generare desiit. Ipse enim textus litera non esse dictum per recapitulationem satis indicat.* Bern.

ᵈ Επιμεῖζον ὀγκωμένης,] Delicatius quidem est & urbe Palladis dignius ἐπιμεῖζον *Big.* & *Hen.* sive ἐπιμείζον *Busb.* (ut χείρες pro viliori χέρες) quam Editorum prosodia soluta ἐπὶ μεῖζον. *Bern.* Istud, ut Ατικώτερον, vulgato ἐπὶ μεῖζον prætulit *Bernardus*, auctoritate quorundam *MSS.*

ᵉ Αγωνιάσας] Αγωνιάσαν manus nova ad oram cod. *Hen.* atque amplius Cl. Bosius, ἀγωνιάσασα ἀνήρετο τ Θεὸν φησὶ δ' αὐτῇ: quo diligentius imitarentur illud Moysis, v. 22. c. 25. Gen. ויאמר יהוה לה ותלך לדרש את יהוה. Josephus vero ad virum hoc consilii transtulit. Mox ἀτρωβίτως & simpliciter *Busb.* cum *Hen.* ἤρετο. *Bern.*

ᶠ Τὴν προῤῥησιν τ Θεοῦ] Τὴν abest *Editis.*

ᵍ Μὲν πατὴρ] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

ʰ Ησαυον] Perpetua scriptura meliorum codicum, ut *Big. Samb.* & *Cas.* ἡσαῦ schematis Hebraici accentusque, ut fas fuit δασέος, retinent *Busb. Hen.* & Zonaras, aliique originum Judaicarum compilatores. Ibidem λεγόμενον, &c. Librarii Græci aliquid heic tentarunt parum feliciter: legimus enim in cod. *Big. Samb.* atque *Cas.* ἠγάπα δ ὁ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον ἥσαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως. εἶχε δ κ ἕτερον ὄνομα σιειρ λεγόμενον, ἀπὸ τ τριχώσεως. Ἑβραῖοι γὰρ τὸ σιειρ τρίχωμα λέγουσι. Pilositatem seu villum significat Hebræorum שער *Sear* & שעירה *Seira* Chaldæorum. Mihi demum placet Josephum hunc in modum emendanti, ἠγάπα δ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον σιειρ, vel ἥσαυον τ κ σιειρ. *Bern.* Ita passim *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ησαῦ aut Ηραῦ *alii.* Hic (inquit *Bernardus*) Librarii Græci aliquid tentarunt parum feliciter: legimus enim in *Big. Samb.* & *Cas.* ἠγάπα δ ὁ μὲ πατὴρ τ πρεσβύτερον Ησαῦον λεγ. κ. ἐπ. τ. τριχώσεως. εἶχε δ κ ἕτερον ὄνομα Σιειρ λεγόμενον ἀπὸ τ τριχώσεως. Ἑβραῖοι γὰρ Σιειρ τρίχωμα λέγουσι. Verba *Josephi* forsan hunc in modum refingenda, ἠγάπα δ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον Σιειρ λεγ. κ. ἐπ' τ. τριχώσεως, vel πρ. Ησαυον, τ κ Σιειρ λεγόμ. &c. Vide Tom. IIo. *Hieronymi* ex Editione *Benedict.* p. 354, 355.

ⁱ Τῆς τριχώσεως·] Εκ τ τριχώσεως, *Busb.* & *Hen.* χυδαίως κ ἀνοήτως. A pilis enim natalibus cognomentum ait traxisse Esavum, nomen tamen proprium inde accepisse Josephus non dicit. Quanquam hunc puerum Isaaci Hirtium nuncupatum credo utroque vocabulo Hebraico שעיר *Seir* & עשו *Esau.* Prius notum satis & confessum: עשו tamen priscis Hebræorum significabat quantum in dialecto Arabum لشوع *Asvao*, φελοσόθελξ aut *asper setis*, quem adeo *Esavum* appellat S. Severus. *Esavum* autem hispidum pilisque horridum aliquem innuere nemo adhuc somniavit Rabbinorum Judaicorum seu Christianorum. Vel adhuc propius ad Etymon Moysis Gen. 25. v. 25. כאדרת שער, *instar vestimenti villosi, Esau* dictus fuit de גשׁא & שׂעה *gesa* & *gessa*, i. e. cilicio, quo totus à natura opertus videbatur. Unde vere quidem dixit sed mente ignara magnus Byzantii Drungarius, τῷ μὲ πρεσβυτέρῳ καθόλα δ σώματος δασεῖα ἐφύη θρὶξ· ὅθεν κ ἡσαῦ ἐκλήθη, διὰ τὴν τρίχωσιν. *Bern.* Videtur deesse τὸ Σηὶρ, quod nomen etiam Esauo fuerit. Opportune codex MStus hic facem præfert; in quo post τριχώσεως legitur Εἶχε δ κ ἕτερον ὄνομα, Σιειρ λεγόμενον τ (legendum reor ἀπὸ τ) τριχώσεως. Ἑβραῖοι γὰρ &c. *Rel.*

ᵏ Σήειρον] *Cocc.* corrigit Σίειρον.

ˡ Τῇ μητρὶ] Τῇ μητρὶ contrahunt aliqui libri, ex voce præcipitis vulgi. *Bern.*

ᵐ Υποδέχεται] Καὶ ὑποδέχεται προθ. δ βασιλέως Αβιμέλεχος, *Hen.* & *Busb.* sine causa & exemplo. *Bern.*

ⁿ Τὴν Αβράμου.] Τὸ Αβ. *Cas.*

ᵒ Κατ' ἀρχὰς,] Ita ex *MSS.* elegantia Attica. in *Editis* κατ' ἀρχάς.

ᵖ Ἐκωλύθη.] Sic in *MSS.* ἐκωλύετο *Bas.* & *G.*

* *Seiron.*] Juxta schema Hebraicum *Seir.*

ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem receſſit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, paſtores irruentes pugnam cient, ut opus *incæptum* impedirent: & cum ille contendere noluerit, viſi ſunt prævaluiſſe. Pedem autem referens alterum cavavit *puteum*: aliiſque Abimelechi paſtoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abſceſſit; prudenti conſilio ſibimet comparans ſecuritatem. Dein *rege hoc* illi ſponte præſtante, ut abſque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit; nomine ſpatium amplum ſignificante. E prioribus autem unum quidem Eſcon vocatur, ac ſi quis diceret pugnæ *puteum*: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

Rooboth, ſpatii ſatis.

עֵשֶׂק ſeu ἔσκον, *pugna.* Sitenna, *inimicitia.*

3. Porro ita contigit, ut Iſaco creſceret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra ſe auctas fore fortunas Iſaci, cum & non ſine mutuis ſuſpicionibus ſimul vixerint, & ex occulta inimicitia ſeceſſerit Iſacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodeſſet, Iſaco ad injuriam acceptam ulciſcendam converſo, rurſus cum illo amicitiam renovat, uno è ſuis ducibus Phicolo ſecum adducto. Ac cum omnia, quæ popoſcerat, nactus fuiſſet ex Iſaci bonitate, qui veteri in ſe patremque gratiæ recentem donavit iram, domum eit reverſus.

Mox ille amicitiam ac fidem Iſaci jurejurando ſibi obligat.

4. Iſaci autem filiorum *alter* Eſavus, cui impenſe faverat pater, quadraginta annos natus, uxores ducit Adam Helonis filiam, & Alibamam Eſebeonis, virorum in Chananæis potentiſſimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam conſilii cum patre communicans. Nam id ſane non permiſiſſet Iſacus, ſi *filius* ſententiæ ipſius ſtetiſſet. non enim illi volupe erat affinitates jungere cum iſtius regionis incolis. Nolens autem filio eſſe moleſtus, jubendo ut à mulieribus abſcederet, ſecum ſtatuit ſilere.

Eſavus anno ætatis XL. *uxores ducit Adam & Alibamam.* *Gen. c. 36. v. 2. & c. 26. v. 34.*

5. Sed cum eſſet ſenex, & viſu prorſus orbatus, Eſavum ad ſe vocat; querenſque de ſenectute, ut, vel ſine defectu viſus & cæcitatis calamitate, ipſum impedierit, ne Deo poſſet miniſtrare, juſſit eum venatum exire, & quantumcunque poterat captantem cœnam parare; ut ea ſumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adjutorem: incertum quidem eſſe dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita diſcederet, Deum illi ſuis pro eo precibus propitium reddere.

Iſacus jam perſenex filium ſuum majorem mittit venatum. *Gen. c. 27.*

βολῆς [q] τ ἀπὸ τ βασκάνε πεφθεὶς Αβιμελέχε, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ λεγόμενον φάραγγα, χωρίον ὀ μακρὰν Γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βεληθέντ Φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Αβιμελέχε ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν [r] ἀπεχώρησεν, δυσὶ νόμοις λογισμῷ κτώμενο αὐτῷ [s] τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτε φρεάτος ἀναδόντ αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ ὑστέρων τὸ μὲν [t] Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσειε· [v] τὸ δὲ ἕτερον [x] Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημῆνε τὸ ὄνομα.

γ'. Ισάκῳ μὲν ἤδη ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. [y] Αβιμέλεχ δὲ, [z] κατ' αὐτὸ φύσεσθαι νομίζων τ Ισακον, ὑπόπτε μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς σωδιαιτήσεως γιγνομένης, ἐπ' ἀ φανερᾶ δὲ ἔχθρα τ Ισάκ ὑπεκστάντ, δείσας μὴ τῆς ὑστέρας αὐτῷ φιλίας [a] μηδὲν ὄφελ γένηται, πρὸς ἀμυναν ὧν ἔπαθεν Ισάκ τραπέντ, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἕνα τ στρατηγῶν [b] Φίκολον ἐπαγόμενο. πάντων ἧ τετυχηκὼς ὧν ἠξίε, ἀφ' τοῦ Ισάκ χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτε πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτον τε καὶ τ πατέρα γεγονυίαν προτιμῶντ, ἀπῆρεν εἰς τὸ ἑαυτῦ.

δ. Τῶν ἧ Ισάκ παίδων Ησαυς, ὃς ἐν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐστοργάκει, πεντεκαίδεκα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὴν [c] Ηλωνος, καὶ Αλιβάμαν [d] τὴν Εσεβέωνος, δυνασευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας· ἑαυτὸν ποιήσας τ ὃς τ γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲ τῷ πατρὶ [e] συμβαλλόμενος. ὃ ἧ [f] γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ισακος, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γενομένης· ὃ γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἡδονῆς σώζεσθαι συνῄδειαν πρὸς τὸν ἐπιχωρίους. ὁ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίστασθ τ γυναικῶν, σιγᾶν ἐκέλευε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ [g] τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τ Ησαυν, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκαιον τῆς πηρώσεως καὶ ᾧ χ τὰς ὄψεις παθὼν ἐμποδὼν ἐν αὐτῷ θεραπεύειν τ Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται παρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τοῦτο [h] ἱκετεύσῃ τ Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ βίον· ἄθλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε χ τελευτήσῃε, πρὸ δὲ τούτε παρακελεύειν αὐτῷ βέλεσθαι [i] τ Θεὸν τ ψυχῆς τ ὑπὲρ αὐτ παρακεκλημένον.

ς'. Καὶ

---

q Τῆς ἀπὸ τ βασκάνε] Τῆς ἀπὸ delet *Big.* recte tamen faciunt cæteri quod itidem retinent. Mox vitioſum eſt Bibliopolarum μακρά. *Bern.*

r Απεχώρησεν,] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἀνεχώρησεν *MSS.*

s Τὸν ἄδειαν.] Τὸν ἀσυλίαν in quatuor *MSS.* minus recte.

t Εσκον καλεῖ,] Εχὸν *Samb.* De hac voce vide *Druſii* Animadverſ. l. 1. c. 40.

v Τὸ ἧ ἕτερον] Ita ex *MSS.* τὸ ἧ δεύτερον in *Editis.*

x Σιτεννὰ,] Ita ex Impreſſis *Epiphanii*, vel Σιλενὰ, vel Συλενὰ, aut Σιγνὰ, pro mendoſo Συενὰ in omnibus *MSS.* pariter ac *Impreſſis.* Vox autem Moſaica & שטנרה *Bern.*

y Αβιμέλεχ] Mallem Αβιμέλεχ δή.

z Κατ' αὐτὸ φύσεσθαι] Utrumque Atticum eſt. *Bern.* Καθ' ἑαυτὸ (aut αὐτὸ) φύσεσθαι in *MSS.*

a Μηδὲν ὄφελ] Id nitidius credebatur Athenis, & probatum *Big.* & *Samb.* ἐδὲν aliis. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* ἐδέν.

b Φίκολον] *Moyſes* פיכל *Phicol*: unde feci *Φίκολον.* Proclivi enim hypotheſi apud *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanium* pro illo nomine legitur *Φίλοκον* & *Φίλοχον*, tum etiam *Φίλον* ex defectu typorum *Baſ.* & *Gen.* Bern. Ita ex S. Literis in duabus Editionibus *Epiphanii*, juxta *MSS.* ejuſdem & *Joſephi* Codd. Græcos Ψιλοχον, proclivi errore. in *Baſ.* & *G.* perperam Φίλον.

c Ηλων,] Hebraice עירה בת אלון, Gen. c. 36. 2. Nam. c. 26. v. penult. alia omnino leguntur, & *Elia* conciliatore digniſſima. Verum de iſtis alio in opere. Heic ἤλων aſperius, quam fas fuit *Baſ.* & *Gen.* Bern. Cum leni *Samb.* in *aliis* aſpirate.

d Τὸν Ετεέων,] Par Editionum τὸν Ἐτεέων *Samb.* & Exemplaria Epiphanii Metaphraſtæ. τὸν Ἐτέων *Caſ.* τὸν Ἐρέων pro illo, *Big.* Corrigendum tamen ſuadeo καὶ Ἀλιβάμαν τὸν ὑὸν, aut ὑὸν & ὑὸν ὄντα Ἐτεέων. Moyſes pariter hanc *Sebeonis* neptem ſubſtituit Gen. c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini, אהליבמה בת ענה בן צבעון. Nam *Maſora* בת צבעון (quam & S. Hieron. obſervat) aut unius & ejuſdem fœminæ duas matres arguit, vel *Anam* fuiſſe naturæ promiſcuæ monſtrum, propter verſiculum 24. iſtius capitis. *Bern.* Ita edidit *Bernardus.* pro τὸν Εὐσεέων in *Impreſſis*, & τὸν Εὐβέων, Εὐέων, & Εὐρέων in *MSS.* ſuadetque corrigendum, τὸν ὑὸν, aut τὸν ὑὸν vel ὑὸν Σεεέων ex *Gen.* c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini.

e Συμβαλλόμενος.] Βαλλόμενος *Busb.* & *Hen.*

f Γὰρ ἂν] Vocula ἂν ex *Big.* addita eſt.

g Τὰς ὄψεις] Una voce *Busb* & *Hen.* πεπηρωμένος, *luminibus obductis*, quod ait Severus. Sed & Zonaras γηφάσας ἐπὶ τούτοις ὁ Ισαακ καὶ τὰς ὄψεις πεπήρωτο. Idemque hiſtoria Scholaſtica, *ſenuit Iſaac & videre non potuit.* Cæcitatem etiam indicant verba Moyſis; Samaritis Interpretibus, ac inter Judæos Onceloſo: non quod Salianus aliique contendunt. *Bern.* Τὰς ὄψεις πεπηρωμένος, ἀόρ. *Busb.* & *Hen.*

h Ικετεύσῃ τ Θεὸν,] Ita ſolent Attici, ſoli *Big.* & *Samb.* habent ἱκετεύσῃ.

i Τὸν Θεὸν] Infercierant operæ λέγων, quod ſublatum reor ex MSS. Certe *Coll. Big.* non agnoſcit.

ς'. Καὶ [k] Ησαυος μὲν ὡς ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τὸ θεὸν εἰς [l] τὴν εὔνοιαν ἀξιῶσα τὸν Ιακώβου παρακαλεῖν, καὶ πρὸ τοῦ Ισάκου γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ δὲ Ιάκωβος [m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς [n] πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' ὀψέτερος ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρμασι τὸν βραχίονα περιβαλὼν, ἵνα πιθανὸς πρὸς τὸν πατρὶ πρὸ τοῦ δασύτητα Ησαυος εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, πρὸ τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε· καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γνῶναι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παροξυνεῖ τὸν πατέρα ποιήσασθαι [o] ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ Ισακος ἐπαισθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, προσκαλεῖται [p] τὸν υἱόν. ὃς δὲ τὸν βραχίονα προτείναντος, ᾧ τοῦ [q] αἰγέου περιεβέβλητο, τούτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν [r] εἶπεν Ιακώβῳ προσφιλήσιον, καὶ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ησαυος εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑποπτεύων κακοῦργον, δειπνήσας τρέπεται [s] πρὸς εὐχὰς καὶ προσκλησιν τοῦ Θεοῦ· „ [t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, „ καὶ δημιουργὲ τῆς ὅλης οὐσίας, σὺ γὰρ [v] πατρὶ τῷ ἐμῷ „ [x] μεγάλων ἰσχὺν περέθηκας ἀγαθῶν, καί μοι τὸν παρόν- „ των ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γεγονόσιν ὑπέσχου βοη- „ θὸς εὐμενὴς καὶ [y] δοτὴρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι. [z] ταῦτ' „ οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ περίιδῃς με προσ τοῦ πα- „ ρῆσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενος „ τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον [a] εὐμενῆς σῶζε, καὶ „ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον „ εὐδαίμονα, καὶ κτῆσιν [b] ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δυνάμις „ παρασχεῖν· [c] ποιήσας δ' αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, „ φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.

η'. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυον ποιεῖσθαι τὰς εὐ- χὰς, παρεκάλει τὸν Θεόν. ἄρτι [d] δὲ πέπαυτο τούτων, καὶ παρῆν Ησαυος ἀπὸ τῆς θήρας· καὶ τὴν διαμαρτίαν ὁ Ισακος αἰσθανόμενος, ἡσυχίαν ἦγε. Ησαυος δὲ ἠξίει τὸν ὁμοίων τ' ἀδελφῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν. τοῦ δὲ πατρὸς δέ- νεμένου, διὰ τὸ πεπεῖσθαι εἰς Ιάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλω- κέναι, πένθος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. καὶ αὖτις τοῖς δά- κρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν πρῶτα τὸ κυνηγέσιον καὶ δυνάμει σωματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκι- μεῖσθαι αὐτὸν ἔφασκε, καὶ [e] καρπώσεσθαι τοῦ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος· δουλεύσειν δὲ τῷ ἀδελφῷ.

θ'. Ιάκωβον δὲ φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ἐπὶ τῇ ἁρπαγῇ διαμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα [f] Μεσοποταμίαν ἀγα-

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit hœdis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle hœdina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cætera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) solicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, *quis istic erat* peculiari vocis sono intelligens, filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hœdinam circumdederat, hispidum tractans *Isacus* exclamavit, voce Jacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum cœnasset, ad preces & vocationem Dei convertitur: dicens, „ Domine „ omnium sæculorum, & rerum universitatis „ conditor, tu etenim patri meo ingentem bono- „ rum vim proposuisti, & me præsenti felicitate „ dignatus es, posterisque meis pollicitus es, te „ benignum fore adjutorem & meliorum indies „ largitorem: hæc igitur fausti ſancito auspiciis, „ neque me propter hanc debilitatem despicias, „ quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Ser- „ va mihi puerum hunc propitius, ac ab omni „ malo intactum custodi; illi vitam felicem con- „ cedens, & bonorum quæ potes impertire pos- „ sessionem. Fac autem eum inimicis quidem for- „ midabilem, inter amicos vero honoratum & „ gratiosum.

Utrosque interim fallit Jacobus, consilio matris.

Pro Esavi persona Deum cæcus pater orat.

8. Ac ille quidem, putans se Esavo bene precari, *sic* Deum invocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esavus: & Isacus, frustrationem præsentiens, quievit. At Esavus postulabat, ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero *id* negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, frustrationem lugebat Esavus. Ejusque lachrymis commotus pater, futurum ajebat, ut venandi quidem exercitatione, & corporis viribus in armorum usu aliisque operibus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram; sed fratri serviturum esse.

Venandi pugnandique fama Esavi nepotibus concedit: cæteram vero omnem benedictionem frater ipsius anteverterat.

9. Cæterum Jacobo fratrem metuente, ne pœnas à se exigeret, quod precibus esset frustratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito per-

Iras fraternas abscessu evitat Jacobus.

---

k Ησαυ] Passim *Big. Samb. Casaub.* & aliquando *Basil.* ησαῦς *Busb.* & *Hen.* ἡσαῦς sæpius Editores. *Bern.*

l Τὴν εὔνοιαν] Articulum omittit *Vat.*

m ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ,] Υπηρέτῃ *Samb.* & *Epiphanius.* Cum reliquis Zonaras ad præsens, ὁ δὲ ποιεῖ κατὰ τὰς μητρικὰς ἐντολάς. *Bern.*

n Πεπυσμένος.] *Al.* πεπισμένος.

o Ταύτας,] Ita *MSS.* in *Editis* ταῦτα. *Huds.* Quæ sequuntur ex *MSS.* certe *Coll. Big.* adstipulante transposita sunt, pro τ. δ. τ. π. *Hav.*

p Τὸν υἱόν.] Paulo aliter Epiphanius, quam nostra volumina Græca. *Isaac vero sentiens*, ait, *vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat*, aut, pro eo sæculo, *vociferabat*. Quæ Græce reddas, καὶ Ἰσαακ ἐπαισθανόμενος τῇ τοῦ Ἰακὼβ φωνῇ, ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. Joannes etiam Protosecretarius consimili modo, Ισαακ δὲ τὴν φωνὴν τοῦ Ιακὼβ εἶναι τὸ προσιὸν αἰσθόμενος, ἴχνησε προσκαλεῖται αὐτὸν, καὶ τῶν χειρῶν ἅψασθαι. *Bern.* Αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* In suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, καὶ Ισακ ἐπαισθανόμενος τῇ τοῦ Ιακὼβ φωνῇ ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. nam vertit, *Isaac vero sentiens vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat.* confer Zonaram

q Αἰγίου] Αιγαίου perperam *Busb.* & *Hen.* Namque αἰγίου formam habet Canonicam cum δορᾶς subjecto nomine vel intellecto. *Bern.* *Al.* αἰγαίου & αἰγέλου.

r Εἶπεν] Quin contracte ut amant *Busb.* atque *Hen.* φωνῇ μὲ εἶπεν Ιακώβ· τὸ δὲ τραχὺς βάθος, ἡσαῦ. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* σχοῖν.

s Πρὸς εὐχὰς καὶ προσκλησιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς εὐχὰς προὸς προσκλησιν τοῦ Θεοῦ *Basil.* & *G.*

t Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος,] Usitata Judæis phrasis רבונו של כל עולמין *Rel.*

v Πατρὶ τῷ ἐμῷ] Τῷ πατρὶ τῷ *Vat.*

x Μεγάλων ἰσχὺν] Ita *MSS.* in *Editis* μεγάλων.

y Δοτὴρ ἀεὶ] Ita *Big.* & *Samb.* δωτὴρ *aliis.*

z Ταῦτ' οὖν] Ex *MSS.* τοῦτ' *Basil.* & *G.*

a Εὐμενὴς σῶζε,] Rectum nomen posui, Epiphanio & Casaubono sic volentibus. Omnibus enim in libris Græcorum εὐμενῆ offendimus absorpta ς a verbulo sequente. Mox δὸς αὐτῷ, Expilatores Josephi *Hen.* & *Busb.* deleto quidem διαφύλαττε. *Bern.* Ita juxta *Vet. Interpr.* in *MSS.* atque *Editis* εὐμενῆ, absorpta ς à voce sequenti.

b Ἀγαθῶν,] Ἀγαθὼν ὅτων *Vat.*

c Ποιήσας] Ποίησον δ' modo suo iidem *Hen.* & *Busb.* Concinnius est *Big.* & *Casaub.* ποιήσεις δ'. Attamen *Samb.* & Editores legunt ποιήσεις δ', paulo confidentius. *Bern.* Ita *Big. Casaub.* & *Vat.* in *Editis* ποιήσεις, & in *Hen.* & *Busb.* ποίητον.

d Δὲ πέπαυτο] Δὲ πέπαυ) *Basil.* & *G.* in *MSS.* ὃ πέπαυτο, fertque illud dialectus Attica. *Bern.* Correxerat ita & *Coccejus*, nec video cur contra MSS. placitum *Hudsono* δ' ἐπέπαυτο quasi Josephi reciperemus manum, ejecimus itaque, & MSS. lectionem ex Attica formula recepimus. *Haverc.*

e Καρπώσεσθαι] Καρπώσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

f Μεσοποταμίαν] Impressum erat pro gentili Μεσοποταμίαν, quod tolerari potuit in alio scriptore præter hunc Judæum, leporis Attici callentissimum. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* Μεσοποταμίαν pro gentili.

perſuaſit ut Meſopotamica Jacobo duceretur mulier cognata. Jam enim & Iſmaëli filiam Baſemmatham, invito patre, in conjugem acceperat Eſavus. Nam cum animo in Chananæos haudquaquam benevolo eſſet Iſacus, ut qui primas illius nuptias ægre admodum tulerat, Eſavus, gratiam ab eo initurus, Baſemmatham ſibi adjunxit, ſummo amore illam proſequutus.

Atqui Eſavus, quo parentibus gratificaretur, tertias nuptias inter Iſmaëlitidas ſibi quærit. Gen. c. 27. 28.

γέσθαι τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. [g] ἤδη γὰρ καὶ τὴν τοῦ Ισμαήλου θυγατέρα, ὃν πατρὸς ὄντος, Ησαυος παρειλήφει πρὸς γάμον [h] Βασεμμαθην. ὁ γὰρ εὐνοίαν τοῖς Χαναναίοις οἱ σπεῦδε τὸν Ισακον, [i] ὡς ὀλίγοις τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τοῦ Βασεμμάθου [k] ὁ Ησαυος παρέλαβε, μᾶλλον σπεύδας αὐτοῦ ποιήσασθαι.

XIX. CAP. XIX.

De Jacobi fuga in Meſopotamiam, metu fratris.

ΚΕΦ. ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἀδελφὸν φόβον.

Jacobus ſub dio jacet.

JAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ut duceret avunculi ſui Labani filiam (nuptias fieri permittente Iſaco, ut uxoris conſiliis obſequeretur) per Chananæam iter faciebat: &, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam divertere. Sed ſub dio pernoctavit, capite lapidibus à ſe congeſtis impoſito: & per quietem juxta ſe vidit viſionem. Scalam ſe videre imaginatus eſt à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendiſſe, ſupra humanam naturam auguſtas; tandemque ſuper eam Deum manifeſto ſibi apparentem, nominatimque ſe vocaſſe, & hujuſmodi verba feciſſe. „Jacobe, cum ſis patre bono & avo ob ſuam „virtutem celeberrimo prognatus, de præſenti„bus laborare non decet, ſed meliora ſperare: „namque immenſa te bonorum manet abundan„tia & copia, meo ſub præſidio. Ego etenim „Abramum è Meſopotamia huc adduxi, pulſum „à cognatis, fecique ut patrem tuum omnes ſu„ſpicerent beatum. nec tua ſors deterior eſt fu„tura. Quare & bono animo perge hanc viam „ire, me deductore fretus. Proſpere enim ti„bi ceſſuræ ſunt nuptiæ, quas animo agitaſti: „bonique tibi naſcentur liberi. Multitudo au„tem eorum erit innumerabilis, & inde majo„ra ſobolis incrementa: quibus ego terræ hu„jus imperium dabo, & eorum poſteris, qui „repleturi ſunt terram omnem & mare quàm „late ſol aſpicit. Tu neque metuas ullum pe„riculum, neque labores quantoſcunque nume„ro defugias, me quæ tibi gerenda erunt pro„vidente & curante, etiam nunc multoque ma„gis in poſterum.

Vidit per quietem formas quaſdam humana meliores ſcandere inter cœlum ac terram, atque in ſumma ſcala ipſum Deum. Gen. c. 28.

Bona omnia Jacobo pollicetur.

3. Et hæc quidem Deus Jacobo prædicit. Ille vero, ob ea quæ viſa ſibi promiſſaque lætitia geſtiens, & lapides oleo perfundit, quod ſuper eos tantæ felicitatis ſibi facta fuerit promiſſio, votumque nuncupat, ſacrificaturum ſe illic, ſi victum comparaverit, ſalvuſque redierit; Deoque omnium quæ acquiſiverit decimam oblaturum, modo ita revertatur. Locum etiam honore di-

Hinc ille pulvinar ſuum erigit in altare & inungit: tum multas hoſtias atque opum ſuarum decimam Deo dicere vovet.

Ιακωβος [l] ὁ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμου τῆς Λαβάνου θυγατρὸς ἧς ἐκείνης ἀδελφῆς, ὑπετρέψαντο Ισάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ, διὰ τὸ φεύγειν τὰς ὑποψίας μῖσος, παρ' ὕδατι μὲν ἤθελε καταγέσθαι. ὑπαίθρου δ' ἐκυλίετο, [l] τοὺς κεφαλοὺς λίθοις ὑπ' αὐτοῦ συμφορουμένοις ὑπιπτεύων· καὶ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ὄψεν ὁρᾷ, ὥστε φοβεῖσθαι αὐτόν. κλίμακα γῆθεν ἐδόκει ἐφικνουμένην καὶ θεοῦ βλέπειν, καὶ [m] δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ καθ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν Θεὸν σαφῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. „Ιακωβε, πατρὸς ὄντα σε „ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης διενεγκόντος, „κἀμοῦ δὲ τοῖς παροῦσιν ἀ σεσῴκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν „τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονόν σε δεξιᾶς μεγάλων „ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ ὑπακούειν. „Αβραμόν τε γὰρ [n] ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ' ἤγαγον, „ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐ„δαίμονα ἀπέφηνα. ὧν δὲ οὐκ ἤλπισε μοῖραν εἰς σὲ καταθή„σειν. θαρρῶν οὖν καὶ τούτοις πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ' ὃν „ἐσπούδακας· [o] καὶ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν ἤθεσι „αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ πιστὸν κράτος „τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι „πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ [p] καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ „μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος „τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τὰ σοὶ προχειρισμένων πρόνοιαν, „ἔντε τοῖς νῦν καὶ πολὺ [q] πλέον ἐν τοῖς ὑστερον.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβῳ προηγορεύθη. ὁ δ', εὐχαρὴς γιόμενος ὑπὲρ τοῖς ἐωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνθη τε τοὺς λίθους, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι, [r] καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τῶν πεποιημένων [s] ποιήσεται, ἔτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ [t] Βη-

[g] Ἤδη γὰρ] Ex fide *MSS.* ἤδη τε καὶ τὴν Ισμαήλου πατρὸς Ησαῦς παρειλήφει *Baſ.* & *G.* dices potius τὴν Ισμαήλου πατρὸς ἀδελφὴν, ſeu πάτρως, ut legebat *Vet. Interpr.* qui vertit, *cum jam Iſmaëlis patrui filiam Eſau conjugem duxiſſet.* Bern. & Huds.

[h] Βασεμμάθου.] Nam βαταθούλου & βαταθέμαν vel Βασαθλώαν *Big. Samb.* aut *Caſ.* non lectiones varias, ſed magis vitia libraria vocabis. Joſephus autem ſcripſit βασαμάθου aut βασεμάθου ex Gen. c. 36. unde & priorum Eſavi conjugum nomina ſumſerat, ut jam vidimus. Legitur etenim v. 3. בשמת בת ישמעאל אחות נביות ואת, καὶ τὴν βασεμμάθ aut βασεμάθ θυγατέρα ἰσμαηλ ἀδελφὴν ναβαιὼθ, juxta codd. omnes Judaicos, Græcoſque. Samaritæ hic retinent *Mahalath* viz. מחלת בת ישמעאל אחות נביות: quæ fuit ſacra Moyſis ſcriptio Gen. c. 28 v. 9. ex conſenſu Exemplarium Græcorum, Judaicorum, & Samaritanorum. Diſputabunt igitur Theologi, an reſcribere opus apud Moyſen aut Joſephum cum heic tum alibi מחלת, μαελαθούλου pro בשמת *Baſamatha*: vel ſua arte conciliabunt aliquando hos tres verſus, Gen. c. 26. 34. c. 28. 9. & c. 36. 3. Nam noſtri homines aut Rabbini nihil ibi ajunt ridiculo melius. *Bern.* Ita *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.* nec aliter Joſephum (ex LXX. *Gen.* c. 26. v. 34. & c. 36. v. 3.) ſcripſiſſe exiſtimo. in *MSS.* Βαταθούλου & Βαταθέμαν vel Βασαθλώαν, ſcribarum vitio. Confer, & concilia, ſi potes, *Gen.* c. 28. v. 9.

[i] Ὡς ἐπὶ τοῖς.] Sic in *MSS.* male in *Editis*, ὡς ἐπὶ τοῖς —— διακειμένοις, οἷς εἰς τὸ ἐκ. &c.

[k] Ο Ησαυος] Illa ὁ Ἐσαυος ex *MSS.* deſunt in *Editis.*

[l] Τὸν κεφαλὸν] Καὶ καθεύδων τὴν κεφ. ἐπιθείς, τοιαύτην. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ibidem ſuis verbis *Hen.* & *Busb.* ὑπαίθρου δ' αὐλιζόμενος, λίθους ὑποτίθεται τῇ κεφαλῇ, καὶ εἶτ' εἶδε κλίμακα γῆθεν ἀφικνουμένην & ἄγγελους. *Bern.*

[m] Δι' αὐτῆς ὄψεις] Διὰ ταυτης *Big.* & *Vat.*

[n] Ἐγὼ ἐκ τῆ] Ἐγὼ τῆ Μεσοπο. *Samb. Caſ.* & *Vat.*

[o] Καὶ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί.] Leg. forte, καὶ γ. σ. π. ἀγαθοὶ, μείζοσιν ἤθεσι αὐτῶν καταλιμπάνοντες. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρείττων ἔσται. *Cocc.*

[p] Καὶ γῆν] Ita *MSS.* καὶ deeſt *Editis.*

[q] πλέον] Ex *MSS.* πλεῖω *Baſ.* & *G.*

[r] Καὶ τῷ Θεῷ] Itidem ex *MSS.* pro vulgato τῷ δὲ Θεῷ.

[s] Ποιήσε),] Ita *Samb.* & *Vat.* ποιήσ), *Caſ.* ποιήσ), ἔτ. *Big.* ποιεῖ) ὅτως αὖθις ἀφικόμεν. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[t] Βη-

[c] Βηθὴλ ϑέμενος. σημαίνῃ ᾗ τῶτο [v] ϑείαν ἐσίαν, κ᾽ τὴν τ᾽ Ἑλλήνων γλῶτταν.

δ. Προιὼν ᾗ ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν Χαῤῥάν. κὴ ποιμένας ἐν τοῖς περάσειοις [x] καταλαβὼν κὴ παῖδας ἐφήβους κὴ παρθένους, ἱτῶ τιν᾽ ὀρυμένης φρέατ᾽, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτῦ. εἴς τι λόγυς αὐτοῖς ἀφικνύμεν᾽, ἀνέκρινεν αὐτὺς, εἰ τυγχάνυσι Λάβανόν τινα παρ᾽ αὐτοῖς εἰδότες ἔτι περιόντα. οἱ ᾗ πάντες [y] ἐπίστασθαί τε ἔφασαν. ἀ γὰ εἶναι τοιῦτον ὥτε ἀγνοεῖσθαι. κὴ συμποιμάνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτύ, ἰῶ θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη. ὡς δὲ γὰ παύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον, ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκῦσαι ποθεῖς. τῶτα δ᾽ αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπικαλύβοι τ᾽ ποιμένων· κὴ δεικνύσι τ᾽ Ἰάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξέν᾽ ἔτ᾽ [z] ἦκέ πε περὶ ᾧ πατρὸς [a] αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ ᾗ, ἡδείσα ἱτῶ νηπιότητος τῇ παρυσίᾳ ᾧ Ἰακώβυ, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, κὴ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτὺς, κὴ ἱτῶ τίνος χρείας ἡγμένος· [b] ἤυχετο ᾗ εἶναι δυσαλὲς αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖ δεόμενος.

ε. Ἰάκωβος ᾗ ἐκ ἱτῶ τῆς συγγυείας, ἐδὲ τῆς ἀληϑῶς παύτῳ φύσεως, ἀλλ᾽ ἐρωτὶ τῆς παιδὸς ἡττηθείς, [c] ἐκπεπληκτό τε ᾧ κάλλυς ὁρῶν ἅτως ἔχυσαν ὡς ὀλίγυς [d] τ᾽ τότε γυναικῶν ἤνθυν, κὴ φησὶν, ἀλλ᾽ ἐμοὶ πρὸς σὲ κ᾽ πατέρα τ᾽ σὸν, εἴπερ Λαβάνυ παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐσὶ πρεσβυτέρα [e] τ᾽ τε ἐμῆς κὴ σῆς γυνέσεως· ἐκ Θάῤῥυ γὰ Ἀβραμ᾽, [f] κὴ Ἀῤῥάνης, κὴ Ναχώρης ἦσαν ἰοὶ, ὧν Βαθυὴλ᾽ ὁ σὸς πάππος Ναχώρυ γίνεται παῖς, Ἀβραμυ ᾗ κὴ τ᾽ Ἀῤῥάνυ Σάῤῥας Ἰσακ᾽ ἐμὸς πατήρ. [g] ἐγγιον ᾗ κὴ νεώτερον τῦτ᾽ ἡμεῖς τ᾽ συγγυείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλυς ἐχομεν· Ῥεβέκκα γὰ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνυ πατρὸς ᾧ σῆ ἀδελφὴ, πατρός τε ᾧ αὐτύ κὴ μητρός. ἀνεψιοὶ δ᾽ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε κὴ σύ. κὴ νῦ δεῦρ᾽ ἦκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, κὴ τὴν [h] πρέπυσαν ἡμῖν συγγυειαν ἀνανεωσόμεν᾽. ἡ ᾗ ἱτῶ μνήμης, ὁποῖα φιλεῖ σωτυγχάνειν τοῖς νέοις, πρεπεπυσμένη πὼς ᾧ πατρὸς τὰ πρὸς τ᾽ Ῥεβέκκας, κὴ τὺς γονεῖς εἰδῦα ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ἱτῶ τ᾽ [i] πρὸς τ᾽ πατέρα διανοίας ἐνδακρυς γυομένη, περιβάλλ᾽ τ᾽ Ἰάκωβον· κὴ καταπασαμένη, τὴν δικταποτάτην κὴ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ κὴ τοῖς ἐπὶ τ᾽ οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγε, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τ᾽ μητρὸς αὐτ᾽ κειμένῳ, κὴ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχανούσῃ· φανεῖσθαι δ᾽ [k] ἂν ᾧ παντὸς ἀνταξιον ἀγαθύ. χωρεῖν τε σκέλυσιν ἤδη πρὸς τ᾽ πατέρα, κὴ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγυμένῃ, κὴ τ᾽ ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν [l] βραδυύσης.

ς. Ταῦτ᾽ εἰπῦσα, παρήγαγε αὐτὸν [m] πρὸς τ᾽ Λάβανον. κὴ γνωρισθεὶς ἱτῶ ᾧ [n] μήτρως, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γυόμεν᾽, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μετὰ ᾗ τὰς πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβαν᾽ χαίρειν μὲν ἐπ᾽ αὐτῷ παρόντι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ [o] δηλώσειν, ἔλεγε· τὴν δ᾽ αἰτίαν δι᾽ ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε κὴ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, ἐπιζητεῖν.

gnum censet, cum Bethel nominans. hoc vero Græcis ϑείαν ἐσίαν (Dei domum) sonat. Bethel, *ædes Dei.*

4. Illinc recta contendens ad Mesopotamiam, tandem pervenit Charram. At cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes; iis se immiscuit, potum desiderans. Et, cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nossent Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc supersit. Illi vero omnes & se novisse dixerunt (non enim talem esse, ut ignotus esse possit) ejusque filiam una pascere; seque demirari, quod nondum adsit. Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quæ scire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum pastoribus qui una descenderant: eique Jacobum ostendunt, dicentes, peregrinus iste venit ut de patre tuo sciscitaretur. Illa vero, puellariter gavisa Jacobi adventu, ipsum interrogabat, quisnam & unde ad eos veniret, & qua necessitate adductus: optavitque ut penes se esset illis suppeditare, quorum gratia venerat. *Ad suburbium Charræ Jacobus venit. Gen. c. 29.*

5. Jacobus autem, non cognatione, ejusve benevolentia, sed amore puellæ captus, & obstupuit, tali eam videns formæ venustate præditam, quali paucæ tunc feminæ florebant; & inquit, mihi tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea: Tharro enim Abramus & Arranes & Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero & Sarræ Arranis filiæ pater meus Isacus. Quin & propinquius est & recentius cognationis pignus, quo sumus mutuo devincti: Rebecca enim mater mea Labani patris tui soror est, eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. Nunc autem huc venio vos salutaturus, ac affinitatem, quæ nos deceat, renovaturus. At illa in memoriam revocans, quæ prius (ut adolescentulis solet evenire) à patre audiverat de Rebecca, probeque sciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lachrymabunda complectitur Jacobum; &, postquam eum salutaverat, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviscitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quovis bono conferendus. Atque ad patrem è vestigio ire jussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate. *Rachelæ genus & cognationem suam exponit.*

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnitusque ab avunculo, & ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexspectato adventu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies, Labanus, gaudere se quidem ejus præsentia magis quam verbis exprimere posset, ajebat: sed quam ob rem venisset relictis patre matreque grandævis, & qui ipsius obsequiis ægre ca- *Dein Jacobus fugæ suæ causas aperit apud Labanum avunculum.*

[c] Βηθὴλ] Βαυθὴλ *Vat. Zonaras, aliique.* perperam Βεθὲλ *Samb. Hen. & Busb*

[v] Θείαν ἐσίαν,] Θείαν ἐσίαν κατ᾽ Ἑλλήνας *Hen. Busb. & Zonaras.* Nam illi Codices multa communia habent cum annalibus Johannis Protosecretarii. *Bern.*

[x] Καταλαβὼν παῖδας] Ita ex *MSS.* prius λαβών.

[y] Ἐπίστασθαί τε ἔφασαν.] Itidem ex *MSS.* ἐπίσασθ᾽ ἔφασαν *Bas. & G.*

[z] Ἦκέ πε] Ἦκοι *Big. & Samb.*

[a] Αὐτῆς ἀναπυθανόμεν᾽] Illud αὐτῆς non agnoscit *Vat.*

[b] Ἤυχετο] Ad vulgi modum εὔχετο, *Bas. & Samb.* Bern.

[c] Ἐκπεπληκτό τε ᾧ κάλλυς] Ἐκπέπληκτ᾽ ᾧ κ. *Vat.*

[d] Τῶν] Τῶν τε *Bas. & G.*

[e] Τῆς τε] Τῆς τε σῆς κ᾽ ἐμῆς, tres Codices MSS. Alio ordine impressi, & versio Epiphanii. *Bern.*

[f] Καὶ Ἀῤῥάνης,] Illud κ᾽ ex *MSS.*

[g] Ἐγγιον ᾗ] Ἐγγίων, contra Canonem libri omnes, præter *Samb. Bern.*

[h] Πρέπυσαν ἡμῖν] Unico quidem Codicum Græcorum annitor qui fuit *Sambuci*, dum scriptum volo à Josepho πρεπρέσαν pro πρεπάρχουσαν. Juvat & vetus versio, ubi *antiquam* legimus. πρέπουσαν aliis omnibus observatum. *Bern.* In *Samb. & Vat.* πρεϋπάρχουσαν, pro πρεϋπάρχουσαν, ut dicit *Bernardus.* Juvat & *vetus versio*, ubi *antiquamque nobilitatem renovaturus* legimus.

[i] Περὶ τ᾽ πατέρα εὐνοίας [Εἰς τ᾽ π. *Vat.*

[k] Ἂν ᾧ παντὸς ἀνταξιον] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῦ.

[l] Βραδυύσης.] βραδυύσαντ᾽ *Vat.* atque ita vel αὐτῦ βραδυύσαντ᾽ legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nec ejus delectatione fraudari amplius illo tardante poterat.*

[m] Πρὸς τ᾽ Λάβανον.] Εἰς τ᾽ Λάβ. *Vat.*

[n] Μήτρως᾽,] In *MSS.* μητρῶ᾽, & μετρῷ᾽. in *Editis* μητρώα. atque ita apud *Demetrium* in *Eusebio.*

[o] Δηλώσειν, ἔλεγε·] Ita ex *MSS.* δηλώσειν *Bas. & G.*

carerent, ab eo requirebat. ſeque enim ipſi, in omnibus quibus egeret, adjumento fore & auxilio. Jacobus autem rem omnem ei expoſuit, dicens: Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſavum; eum, quia fruſtratus fuerit patris precibus, matris aſtutia à ſe interceptis, velle ſe interimere, ut qui principatum à Deo deſtinatum ei præripuerit, una cum felicitate quam à Deo pater ei precari voluit. Atque hanc eſſe cauſam ſui adventus, accedente matris juſſu: nam & omnes quidem (addit) ſumus inter nos conſanguinei, ſed tamen genus generi mater præfert. Te vero proxime poſt Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione præſidium conſtituens, rebus, ut nunc ſunt, non diffido.

Amore Rachelæ Jacobus bis ſeptem annos ſervit avunculo. Gen. c. 29.

7. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum & matris gratia, cui licet abſenti ex ſuo in illum ſtudio affectum ſuum teſtatum eſſe voluit. Nam & gregum curam ſe illi demandare velle ajebat, ſummamque hac in re auctoritatem dare: & quandocunque ad ſuos reverti libuerit, cum muneribus rediturum eſſe, iiſque honoribus, qui tam arcta cognatione junctum deceant. At cum hæc læto animo acciperet Jacobus, diceretque ſe cum illo commorantem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter ſufferre; ſed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere poſtularet, quam cum ob alia ſummo honore proſequeretur, tum quod ipſius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellæ extorſit ut harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellæ nuptias, ut qui generum eo meliorem ſibi accidere non optaret. Sed id ſe facturum, ſi modo aliquamdiu ſecum maneat: in Chananæam enim non *libenter* miſſurum eſſe filiam; quin & ſororis affinitatis illic contractæ *propemodum* ſe pœnitere. His aſſentiente Jacobo, de ſeptem annis eſt conventum. Totidem enim ſocero ſervire ſtatuit, ut, facto virtutis ſuæ experimento, qui vir eſſet melius cognoſceretur. Labanus autem conditiones accipiens, cum elapſum eſſet tempus præſtitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Jacobo nihil *tale* præſentienti alteram filiam accubare facit, Rachela natu majorem, & facie parum liberali. Ille vero, vino & tenebris fallentibus, cum ea congreſſus eſt; luce dein fraude animadverſa, Labani perfidiam incuſat. At ille veniam petebat neceſſitati, qua coactus hoc fecerit. non enim ex malitia illi Liam ſuppoſuiſſe, ſed alia cauſa graviori impulſum. Neque tamen vel minimo impedimento eſſe Rachelæ conjugio, ſed amanti illam collocatu-

---

p Επαμυύειν χρείαν.] Απαμυύειν *Gen.* & antea παρὲξ μ̃ ᾗδ, ex Criticis Schotani. *Bern.*

q Καζὲ τὸ τ̃ μητρὸς εὐβολὸ.] Καὴ κ̃ in *Editis.*

r Κατ' ἐκεῖνον συγγυεῖς.] Ita *Big.* & *Samb.* κατ' ἐκεῖνον *Baſ.* & *G.* ᾗ πλέον τὸς κατ' ἐκεῖνον συγγυεῖς ἢ μ. *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *omnibus enim nobis ſunt fratres, ſed mater illius amplius cognationem metuens* &c. *Huds.* Verterant Genevenſes ita, *Præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu Mater.* Quod ſatis ſecure *Hudſonus* ſequitur, dum ita refingit, *nam & omnes ſumus inter nos conſanguinei, & propiore adhuc gradu mater.* Joſephus id non videtur dixiſſe, quod & ſuboluit olim clar. *Coccejo*, qui in Exemplari meo ad marginem ita Interpretem caſtigaverat, *Nobis enim utriſque fratribus* (ἀδελφοῖς enim correxerat in interiore margine) *& plus illo fratre, mater* (*mihi*) *ſuccurrit.* Sic verbo προσλαμβάνειν utitur (addit) inferius μαχαιρὶς λέγοιμ ἂν, ἐξ ὧν πρὸς ἴυκλειαν τ̃ Λείᾳ προσελάμβανε. Verum de ſe ipſo hic non agit Jacobus, ſed aliquid proferre vult, quod auribus Labani gratum accidat, ideoque dicit ſuum genus præ alio elegiſſe matrem, quo ſe filium ſuum dilectum ablegaret. *Haverc.*

s Λαβανος ὁ] Λαβανος κ̃ ᾗδ & mox κ̃ ᾗδ ὁ τὸ μ. *Vat.*

t Καὶ προνοίας] Ita in *MSS.* κ̃ πρ. τ̃ τούτων *Baſ.* & *G.*

v Οστις εἰνός ἐσ.] Itidemque ex *MSS.* in *Editis* ὃς εἰν.

x Ασμένως ταῦτα ἀκούσαντος.] Vox ἀσμένως ex *MSS.* exciderat *Editis.*

y Πάντα μένειν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ πάντα πόνον ὑπομένειν *Hen.* & *Busb.* ex compendio. πάντ μ̃ τ̃ παρ' αὐτῷ *Baſ.* πάντα μ̃ τ̃ *G.*

z Ραχήλας γάμον,] Pulchrum hoc nomen Hebraice ſcribitur רחל *Rachel*, unde fecerant Impreſſores in caſu ſecundo ῥαχὴλ: ſed urbanius *Big.* & reliqui omnes ῥαχήλας, abs ῥαχήλα. *Bern.* Sic paſſim in *MSS.* in *Editis* Ράχηλος ex recto Ράχηλ.

a Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτ̃ *Baſ.* & *G.*

b Διάκονος] Διάκονος τ̃, Editorum par. Δέκονος λὸ τ̃ *Samb.* Bern.

c Αὐτῷ τ̃ πρὸς αὐτὸν] Illud αὐτῷ (quod ſervant *MSS.*) deeſt *Editis.*

d Ηναγκαζε] Ita in *MSS.* ἠνάγκασε in *Editis.*

e Μίνοι τινὰ χρόνον,] Μήνας *Busb.*

f Χαναναίας] Χαναναίαν *Vat.*

g Συναφείας.] Συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* Verum Joſephus phraſin alteram ab Olori filio huc tranſtulit ᾧ τ. α. κήδες ἐκεῖ συναφθέντος. *Bern.* Ita & *Thucyd.* p. 100. *Edit. Oxon.* συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* minus recte.

h Αὐτῷ κέκρ.] Αὐτὸν *Vat. Huds.* Lege κεκρίᾳ *Cocc.*

i Πείσειν] *Samb.* πείσειν, ſonoritate Attica alii cuncti. *Bern.*

k Προσδεξαμένου] Προσδέξαμενος *Vat.*

l Τὸ χρόνον διελθόντος] Ita *Big.* & *Caſ.* in aliis deeſt articulus.

m Προσηδημένῳ] Προσαιθομένῳ *Vat.*

n Πρεσβυτέραν] Ita *MSS.* τὴν πρεσβ. *Baſ.* & *G.*

o Ετέρα μείζονος] *Sc.* quod non moris eſſet apud eos ut juniores ante collocarent quam grandiores. *Gen.* c. 29. v. 26.

p Δύ-

ρῶνλι P δώσειν ταύτῃ μετ' ἄλλου q ἑπταετίαν. πείθεται ὁ Ιακωβος· ἄδην γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν Ραχήλαν παρέλαβεν.

η'. Ησαν δ' ἑκατέρας θεραπαινίδες, ἃς πατρὸς δόντος. r Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δοῦλαι μὲν ἀδαμῶς, s ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ τὴ Λείας ἤπλετο t δεινῶς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τι παίδων γιγομένων ἔσεσθαι v τιμία. x ἱκέτευέ τι τὸν Θεὸν διὰ παντός. καὶ γιγομένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ Δὶ τοῦτο πρὸς αὐτὴν y ἐπερρεμμένου δ' ἀνδρὸς, z Ρούβηλον a ὀνομάζει τὸν υἱόν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῆ δ' Θεὸς γίνοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τίκτουσιν δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Συμεών, ἐπακουσμένη δ' τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῆ τὸν Θεὸν γεγονέναι· εἶτα b Λεβὶ, κοινωνίας οἷον c βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ιούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχήλα δ', φοβουμένη d μὴ Δία τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἥττων e πρὸς τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, παραπαλλακίνει τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς f θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ελλήνων γλῶτταν· καὶ g μετὰ τοῦτον Νεφθαλείμ, h ἀμηχάνητον οἷον, Δία τὸ i ἀντιπεπονάσθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· παραπαλλακίνει γὰρ τὴν k αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς l Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, m μακαριστὴς λέγοιτο ἄν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-

rum esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellæ. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

8. Erant autem ambabus ancillæ, quas *eis* attribuerat pater; Liæ quidem Zelpha, Rachelæ vero Balla. nequaquam quidem servæ, subditæ tamen. Ac graviter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit filium, eo quod miseratione Divina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii susceptí sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen* Græci in sua lingua θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: & post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem autem & Lia facit, *eadem* contra sororis artificium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus diceretur, quod Liæ celebritati

Origo Israelitarum, ex Gen c. 29. & c. 30.

Ex Lia Rubelus, *Dei gratiâ.*

Symeon, ἐπακουσμός. Levi, ἕνωσις. Judas, *actio gratiarum.*

Tum de Balla Dan, *Deo vindice, seu* θεόκριτος. Nephthalim, *versutus, dolosque nexus.* *Duo etiam ex Zelpha.* Gadas, *fortè fortuna:* Aser, *pinguis felix atque* μακαρίζων.

P Δώσειν ταύτῃ] Ex *MSS.* δοῦλον in *Editis.*

q Επταετίαν.] Hac de re videsis *Schotani* Bibliothec. part. 2. p. 343.

r Ζελφα] *Al.* Ζέλφαν (& Ζάλφαν) μὲν A. P. ἡ Βάλλαν (& Βάλλαν.) *at* Ζέλφα μὲν Λείας, Ραχὴλ δὲ Βάλλα legisse videtur *Vetus Interpr.*

s Υποτεταγμένας] Nuncupantur autem ancillæ istæ S. in Pentateucho, שפחה & בלהה. Samaritis *Zalpha* & *Balha*, S. Hieronymo à Rabbinis *Zelpha* & *Bala*. Demetrio tamen & LXXII. Alexandrinis, ζελφὰ καὶ Βαλλά. *Bern.* Ita ex *MSS.* antea ὑποτεταγμένην δὲ αὐτοῖς. καὶ &c.

t Δεινῶς] Δεινὸς haud male expressum fuit Typis prioribus: sed δεινῶς vidimus potius in MSS. & pridem sic *Epiph.* Scholasticus. Mox ἀνὴρ δὲ Editores. δ' ἀνδρὸς *Hen.* τ' ἀνδρὸς. Reliqui. *Bern.* Itidemque ex *MSS.* δεινὸς in *Editis.*

v Τιμία·] Τιμίαν *Busb.* & *Basil.* & *Gen.* τιμία, fides antiquior & frequentior. Unde Zonaras, καὶ ὡσπερεὶ μάλλον εὐμενέσθαι ἤλπισεν, εἰ τοίνυν καὶ γένοιτο. *Bern.* Sic in melioribus *MSS.* τιμίαν *Busb. Basil.* & G.

x Ικέτευέ] Ita *MSS.* ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν in *Editis.*

y Επιρρεμμένου] Επιρρεμμένου ἀνδρὸς aut ἐπιρρεμμένου δ' ἀνδρὸς in omnibus (præter *Big.*) *MSS.* at ἐπιρρεμμένου δ' ἀνδρὸς Cecropidis proprium ac usurpatum. *Bernardus.*

z Ρούβηλον] Conveniunt codices Græci in ῥούβηλον, Latini omnes in *Ruben.* Pariter ῥουβηλὶς Josepho appellatur inferius tribus istius Israelitæ. Cæterum ῥουβὴλ legisse me memini in MS. quodam ὡσπαρασκευῆς Eusebianæ inter verba Demetrii. ῥουβηλεῖ) iidem qui *Rubenitæ* in Constitutionibus Apostolicis, quas appellant. Tum روبيل *Rubil* passim Bibliorum Syrorum. روبيل itidem scribit in Annalibus suis Eutychius. Quinetiam Mar Gregorius interpretatur in Chronico روبيل مايم تو العظيم لله θεῷ. ῥουβὶλ insuper in Lexico Ammonii reddltur β emollita, πνεῦμα θεοῦ. Quin & ex Originibus hisce Judaicis Johannes Zonaras ita descripsit, ῥουβὶμ (l. ῥουβὶλ) μὲ καλεῖ τὸ προσώτοκον, ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῷ χαρίσαιτο δ' Θεός. Moyses tamen scripserat tricies רואובן aut sæpius, Græci ῥουβὶω, ῥουβὶν, & frequentissimo mendo ῥουβιμ, Samaritæ ex illo etiam charactere non suo اوبين. Significat autem ῥουβὶν Philoni Alexandrino ὑὸς ὁρῶν: Hieronymo inter Ascetas Bethleemiticos ὑὸς ὁράσεως, vel ὑὸς ὅρασις, ראות בן Atqui nomen illud innuit ἰδοὺ υἱὸς, *Ecce filium.* Longius autem petiit hujus Israelitæ nomenclaturam Josephus Sacerdos, cui equidem ῥούβηλος iste aut potius ῥουβηλὶς appellaretur, quasi רחום אל, ὡσὰν θεοῦ ἐλεήμονος: quomodo Bogomilorum secta sexcentis abhinc annis inter Christianos denotabatur. Conjectanti adhuc mihi magis probatur ῥούβηλος à *Numine provido & respectante.* Vel denique ῥούβιμος scripsit Josephus. Exscriptores inde facili manu ῥουβηλὶς fecerunt. Voluit idcirco Judæus duntaxat intelligi *filium* fuisse *provisum*: Deo tamen favente tantum pignus concessum ex Moyse potius adjici, quam vocabuli vi consequi & doceri. Consimiliter Archæologus idem *Dan* interpretatur θεόκριτον, quantum prorsus significat integrum nomen *Daniel*; causamque adeo nomenclaturæ simul comprehendit, qualem legimus c. 30. v. 6. דנני אלהים. *Bern.*

Conveniunt *Codices Græci* in ῥούβηλον, *Latini* omnes in *Ruben.* utrum ῥούβηλος vel ῥούβηλος fuerit à *Josepho*, dubitat *Bernardus.* Pronunciat *Is. Vossius*, nomen *Rubenis* vel *Rubelis* recte *Josephum* interpretari *misericordiam Dei.* Quis enim (inquit) nescit, non in Hebræa tantum, sed in omnibus linguis L in N sæpe transire, & B & M promiscuas esse literas.

a Ονομάζει τὸν υἱόν.] Ονομαζει αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* frustra. Mox γενέσθαι *Busb.* item & *Hen.* ambo ex Annalibus Zonaræ. *Bern.*

b Λεβὶ,] Al. Λεβεὶ & Λεβὶς. De interpretatione nominum filiorum Jacobi, videsis *Drusium* in Lib. 1. *Sulpicii Severi.*

c Βεβαιωτής·] Ita in *MSS.* in *Editis* βεβαιότης.

d Μὴ Δία τὴν εὐτεκνίαν] Aliter hæc pervertunt *Hen.* & *Busb.* post Bigles Drungarium. μὴ δι' ἀτεκνίαν παραδοκιμηθῇ, παραπαλλακίνει. Ex eodem illi mox θεράπαιναν, pro θεραπαινίδα blandiore voce. *Bern.*

e Παρὰ τ' ἀνδρὸς] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ineleganter παρὰ ἀνδρός.

f Θεραπαινίδα] *Al.* θεράπαιναν, *ut* infra, p. 42. v. 4. & mox v. 42. Δᾶν.

g Μετὰ τοῦτον] Ita *Big. Samb. Vat.* μετ' αὐτὸν *Busb. Hen. Basil.* & *G.* ut infra, p. 42. v. 5.

h Αμηχάνητον] Edi nunc curavi ἀμηχάνητον ex *Big. Samb.* & *Casl.* pro εὐμηχάνητος *Basil. Gen.* & post J. Zonaram, ipsorum *Hen.* atque *Busb.* Posuit autem Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστον *nullis dolis expugnandus*; quomodo ἀμήχανον sæpius occurrit in vetustissimo Scriptore pro ἀπροσμάχητος, δεινὸς, καὶ κακομήχανον: maxime ubi asserit vates ille, συ δ' ἀμήχανός ἐσσι γεραιὲ· ἀπροσμηχάνητος, Didymo interprete, ἤτοι ἀκοπίαστον καὶ ὡσεὶ παῖδα ἕτοιμος; aut de Achille σὺ δ' ἀμήχανον ἔπλυ, iterum ἀπροσμηχάνητον, ἀκαμπῆ, ὡσεὶ ὀν κόδεϊ ἐϊ μηχανήσασθαι. Dein Cl. Vossius, propter tralationem veterem, *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματον mavult in Græco restitui. Sane נפתלים *Nephthalim*, aut Arabice انتفال *Intefalon*, *strophas dolosque nexos* denotant. Hæc probe confirmantur Jobi c. 5. v. 13. βυθὸν δὲ πολυπλόκων, נפתלים *Nephtalim*, ἐξίστησιν. Quid jam memorem ineptas aliorum Doctorum originationes, aut ἀφυσιμβρίου καὶ πλατυσμὸν Philonis, ἀνάλυψιν Ammonii, *Conversionem Comparationemve* Hieronymi, aut *Athletam* Hulsii, & similium. Reperitur equidem νεφθαλεὶ apud *Busb.* & *Samb.* Cæteri tamen scribunt, cum LXXII. Interpretibus, Demetrio, Philonum juniore, & sanctissimis Evangelistis νεφθαλείμ, sicut unice dicimus *Baalim*, *Elohim*, *Misraim*, *Latusim*, &c. *Bern.* Ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* εὐμηχάνητον. Posuit certe Josephus ἄμηχάνητος pro δυσκατέργαστος, quomodo ἀμήχανος sæpius apud *Homerum* pro ἀπροσμάχητος, ut constat ex *Didymo.* Verum *Is. Vossius*, propter tralationem veterem *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult restitui.

i Ανθυτεχνάσασθαι] Ita in plerisque *MSS.* in *aliis* & *Editis* ἀντιτεχνᾶσθαι.

k Αὐτῆς θεράπαιναν.] Sic in *MSS.* ἑαυτῆς *Basil.* & *G.*

l Ζελφᾶς] *Busb.* & *Hen.* καὶ γίνεται καὶ ἐκ ζελφᾶς. Alii γίνεται δὲ καὶ ἐκ ζελφῆς. *Bern.*

m Μακαριστὴς] Ita de eo *Zonaras*, λέγοιτο δὲ μακαριστὸς, ὡς εὐ-

tati cumulus acceſſerit. Verum cum Rubelus, filiorum Liæ maximus, mandragoræ mala matri attuliſſet, Rachela, viſis iis, partem ſibi dari petiit, quod cibi iſtius deſiderio teneretur. Illa vero non annuente, jubenteque contentam eſſe, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, cripuerit: Rachela, emolliens animum ſororis, conceſſuram ſe ei dicebat, ut cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachar is quidem, ſignificans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum benevolentiæ erga ſe: præterque hos filia Dina. Poſtea vero & Rachelæ natus eſt filius Joſephus. *id nomen* acceſſionem rei futuræ indicat.

Rurſum ex Lia Iſſacharis. mercede conductus eſt. Zabulon enixa eſt. Et filiola Dina, κελτις. Deinde ex Rachela natus eſt Joſephus προσθήκη χρησομένη τινές.

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, ſocceri greges paſcebat & curabat. Eo autem elapſo, poſtulabat, ut cum uxoribus ab illo liceret diſcedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. Quibus cum grata res eſſet, Rachela, ſimulachris etiam Deorum, quos pro patriis colere receptum erat, ſecum ablatis, una cum ſorore fugiebat; ſimulque utriuſque liberi, & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam quæcunque poſſidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium pecorum, ne præſentiente quidem Labano. Simulachra vero Deorum ſecum ferebat Rachela, edocta quidem à Jacobo hujuſmodi honorem Deorum ſpernere; ut, ſi à patre perſequente deprehenſi eſſent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

Poſt XX. annorum ſervitutem, clam Labano diſcedit Jacobus. Gen. c. 31. Idola parentis Rachela ſurripit.

10. Labanus autem, poſt unam diem cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus inſequebatur eum cum valida manu: & ſeptima die aſſequutus eſt eos in colle quodam quieſcentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi ſe continuit. Deus autem, illi per quietem adſtans, monuit ut generum & filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos præ ira conſuleret; ſed cum Jacobo fœdus feriret: dicens, ſe illi propugnatorem futurum, ſi cum eo, propter pauci-

Labanus poſt ſeptimanam Jacobum fugientem conſequitur, ingratique animi accuſat, quicquam amplius Deo vetante.

βαινε. Ραβήλα δὲ, ἔτι πρεσβυτάτα [n] τῶν ὑῶν Λείας, [o] Μανδραγόρα μῆλα κομίζοντα τῇ μητρὶ, Ραχήλα θεασαμένη παρεκάλει μεταδῶναι, δι' ἐπιθυμίας ἔχουσα βρώματος γλυκυμένη. τῆς δὲ ἀ πᾶσα μένης, ἀρκεῖσθαι δὲ αὐτὴν ἀξιώσας, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸν ἄνδρός· Ραχήλα πεπαῦκε τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, συγχωρήσαν αὐτῇ πάνδρος ἔλεγε κοιμησομένης παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ πεισθείσης τὴν χάριν, Ιάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ· [p] Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γλυκόμενον· [q] Ζαβουλὼν δὲ, ἠνεχυρασμένον δυνάμει τῇ πρὸς αὐτόν· [r] θυγάτηρ δὲ Δεῖνα· χρόνοις δὲ ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπος υἱός: προσθήκην γλυκυμένης τινός δηλοῖ.

Θ'. Τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δὲ ἐστὶν [s] εἴκοσιν, ἐποίμαινε τῷ πενθερῷ. μὴ δὲ [t] τοῦτο ἐξίει, πρὸς γυναῖκας ἀναλαβών, [v] ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. ἔχων δὲ πενθερὸς μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τὰ γυναικῶν οὖν ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τὰ δὲ ἐχρῶν ἡδέως, Ραχήλα καὶ τὰς τύπας τῶν Θεῶν, ἃς σέβειν πατρίας ὄντας νόμιμον ἦν, σωσαιρομένη, συναπεδίδρασκε μὴ τὰ ἀδελφῆς· οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς ὑοῖς, εἴ τί τις ἦν κτῆσις αὐτῶν. [x] ἐπήγετο δὲ Ιάκωβος καὶ τὰ βοσκημάτων πλῆθος ἡμισταν, Λαβάνου μὴ προσγινώσκοντος. τὰς δὲ [y] τύπας τῶν Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν Θεῶν διδάσκαντος αὐτὸν Ιακώβου. [z] ἵνα δὲ ἐξ καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοιεν τούτοις προσφυγὴν συγγνώμης τυγχάνειν.

ι'. Λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέραν [a] μίαν γνοὺς τὸν τε Ιακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, [b] δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἐπηγμένος· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ὅτε τινος λόφου λαμβάνει [c] προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑσπέρα γὰρ ἦν, ἡσύχαζεν. ὕναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπιστὰς, παρήνεσε λαβόντι τὸ χαμερὲς καὶ τὰς θυγατέρας ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὰς ὑπὲρ θυμὸν τολμᾶν, ἀπειλὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ιάκωβον· αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλι-

κλείας τῇ Λείᾳ ἀλλὰ τὸν πολυτεκνίαν, καὶ μακαρισμὸν χρώμενον αὐτοῖς.

n Τῶν ὑῶν Λείας,] Sic in *MSS.* in *Editis* τῶν παίδων τῶν ὑῶν Λείας.

o Μανδραγόρα] Vide J. *Ludolfi* Comment. in *Hiſtor. Æthiop.* p. 139.

p Ισσάχαρις] Ισσάχαρις, ζαβελὼν. ισσάχαρις, *Caſ.* ισάχαρις. *Big. Hen. & Busb.* ισσαχαρὶς *Samb.* ισσαχὰρ Euſtathius, Zonaras, aliique poſt LXXII. Interpretes. Idem Hebraice יששכר conjugatione ſecunda, *Iſſachar*, (ut יגבל *iggamal*) *conducitur præmio.* Hoc volo; ſed Hieronymus atque Rabbini veteres diviſim יש שכר h. e. verbis LXXII. Doctorum Alexandrinorum, ἔστι μισθός. *Bern.*

q Ζαβελὼν] Ζαβουλὼν *Big.* Unum idemque innuere exiſtimo tria hæc vocabula חבלון, זבלון, & זברון, *Habulon*, *Zabulon*, & *Zabudon*, *pignus*, *dotem*, *depoſitum*; quod Arabes appellant رهن & زبن. *radhachon* & *Zabdon.* Neque aliud voluit *Lia* hac ſententia, זברני אלהים אתי זבר טוב הפעם יזבלני אישי Vel *Zabulen* dicitur ἠχυρασθεὶς ἐμοὶ, זבול לי. Voſſio placet זה חבל זת, *hic oppignoratus:* Hieron. Onceloſo, & Samaritis *cohabitatio*, Philoni denique ἑνῶσις γυναικεία; ſed Theologus ille Alexandrinus ſæpius hallucinatur, quam recte deducit nomina ſacra. *Bern.*

r Θυγατὴρ δὲ Δεῖνα.] Θυγάτηρ ἦν δὲ *Hen. & Busb.* Ibi δεῖνα, *Samb. Busb. & Hen.* δεῖνα in cæteris; quod etiam verſu Theodoti probatur. Mox Zonaras, τὸ δὲ ὄνομα προσθήκην τινὸς χρησομένης δηλεῖ. Quippe יכף, προσέθηκε. *Bern.*

s Εἴκοσιν,] Illud deſendunt Dionyſius, aliique veterum Criticorum ad εἰκοτινόμαχα Mœnidæ. Communius tamen eſt εἴκοσι præ vocali, ut *Hen.* & *Zonaras* hæc ſcribunt. *Bern.*

t Τοῦτο ἤξιε,] Ita ex *MSS.* τοῦτον in *Editis.*

v Ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν.] Ὑποχωρῆσαι θέλων, ἐὰν συγκεχώρητο. ὅθεν κεύθει &c. *Zonaras.* εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ἐὰν συνεχωρεῖτο πρᾶξαι δὲ πενθερόν. διὸ καὶ κρύφα μὴ τὰ γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν. ῥαχὴλα δὲ καὶ τὰς τύπας τῶν θεῶν δὲ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι, καταφρονεῖν μὲν τὰ τότων τιμῆς διδάξασα αὐτὸν Ιακώβου· ἵνα δὲ &c. Hi illum expilarunt, Joſephum iſte. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquilæ* μορφώματα, *Symmacho* θεραφείμ. Sunt qui opinantur fuiſſe Deos Penates ipſius, cui opinioni favet Joſephus. Vide *Druſium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

x Ἐπήγετο] Ἀπήγετο melius.

y Τύπας τῶν Θεῶν] Τῶν θεῶν ἐπιφέρετο *Samb.* & *Big.* Alii, ἐπιφέρετο τῶν θεῶν. *Zonaras* ſic deſcripſit ex Joſepho: εἶτα ὑποχωρήσαι θέλων, ἐὰν συγκεχώρητο. ὅθεν κρύφα μὴ τὰ γυναικῶν σὺν ταῖς θεραπαινίσι καὶ τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν, καὶ τῶν κτῆσιν πρόσπαγόμβος, καὶ τὰ βοσκημάτων ἅπερ αὐτὸς ἐποιμαίνειν μισθὸς προσειλήφατο· ῥαχὴλ δὲ καὶ τὰ εἴδωλα δὲ πατρὸς ἐπιφέρετο. οὐχ ὡς τιμῶσα, ἀλλ' ἵνα ἔχοι ταῦτα καταφυγὴν, εἰ ἐπιδιώξας αὐτὰς ὁ πατὴρ καταλάβοι. Vide jam quam ſimillimi ſint hujus *Hen. & Busb.* ut de cætero chartæ hujuſce impendio parcamus. εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ἐὰν συνεχωρεῖτο πρᾶξαι δὲ πενθερόν. διὸ καὶ κρύφα μὴ τὰ γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν. ῥαχὴλα δὲ καὶ τὰς τύπας τῶν θεῶν δὲ πατρὸς ἐπιφέρεσθαι, καταφρονεῖν μὲν τὰ τότων τιμῆς διδάξασα αὐτὸν Ιακώβου· ἵνα δὲ &c. Hi illum expilarunt, Joſephum iſte. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquilæ* μορφώματα, *Symmacho* θεραφείμ. Sunt qui opinantur fuiſſe Deos Penates ipſius, cui opinioni favet Joſephus. Vide *Druſium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

z Ἵνα δὲ ἐξ καταληφθεῖεν] Nonnulli dicunt τύπας τῶν Θεῶν fuiſſe Deorum ſigna, ſive imagines ad certum ſtellarum poſitum factas cum ſtellarum figuris, quas Rachela abſtulit, ne ex iis Labanus conſilium fugæ diſceret. Hic volui καταληφθεῖεν pro καταληφθεῖεν, quod antea obtinuerat.

a Μίαν] Τρίτην *Big. Samb.* & *Caſ.* propter יום השלישי Gen. 31, 22. Lectionem vero excuſorum exemplarium confirmat Epiphanius, & poſt eum P. Trecenſis. Nam λαβὼν δὲ μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & Moyſis ἀπηγγέλη δὲ Λάβαν τῷ σὺρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, diem inquam ſolidum inter abitum Jacobi tonſuræ tempore, v. 29. & nuncium delatum hero interceſſiſſe. Ne quem itaque moveant cavillæ Saliani aut Schotani. Aſtutius autem *Hen.* & *Busb.* quam fidelius δύο γνοὺς diebus una aut tribus omiſſis. *Bern.* Τρίτην *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* propter Gen. 31, 22. μίαν *Baſ. G. Vet. Interpr.* & *P. Comeſtor.* Verum (ut inquit *Bernardus*) Joſephi μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & *Moyſis* ἀπηγγέλη δὲ Λάβαν τῷ Συρῷ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, ſc. diem ſolidum inter abitum Jacobi & nuncium delatum Labano.

b Δεινοπαθῶν] Ita in *MSS.* δεινὸς παθὼν in *Editis.*

c Προκαθιδρυμένους.] Προσκαθιδρυμένους *Samb.*

d Με-

ὀλιγότητ@ χωρήσειν αὐτῷ λέξ μάχης. Λάβαν@ ὢ, τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τ@ Θεῦ προῤῥήσεως γεγυμνένης, [d] μεθημέραν εἰς λόγους τ@ Ἰάκωβον [e] προσκαλεσάμεν@, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεφ@δεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτ@, προφέρων· ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς [f] αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ πολλοῖς πᾶσιν ἀφθονίαν τῆς αὐτ@ κτήσεως. „καὶ „τὰ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τῷ εὔνοιάν σε τὴν „πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμεν@. σὺ ὢ, „ὅτε τ@ μητρὸς τ@ ἑαυτ@, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς „ἐμὲ συγγενείας, ὅτε γυναικῶν ἃς ἔγημας αἰδοῦ ποιη„σάμεν@, ὅτε τέκνων ὧν εἰμὶ πάππ@, ἐχρήσω μοι „πολεμίᾳ νόμῳ· κτῆσιν μὲν ἄγων τῷ ἐμῷ, θυγατέ„ρας ὢ ἀναπείσας [g] ἀποδράναι τ@ γεγυνηκότα· ἱερά τε „πάτρια βαστάσας [h] οἴκοι φερόμεν@, ὑπό τε τ@ ἐμῶν „πεπηγέναι προγόνων, καὶ ὑπ' ἐμοῦ θρησκείας τ@ αὐτῆς „ἐκείνοις ἀξιωθέντα. [i] καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες „τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν, ὁ συγγενὴς σὺ, καὶ τ@ μὲν ἀδελ„φῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων ὢ τ@ ἐμῶν ἀνὴρ, ξέν@ „ὢ καὶ ἐφέστι@ τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνέν@ ἔδρασας.„ ταῦτ' εἶπεν@ Λαβάνης, Ἰάκωβ@ ἀπελογεῖτο· [k] μὴ μόνῳ πατρίδ@ ἔρωτα τ@ Θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσας, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν [l] αὐτῷ κατελθεῖν εἰς τοὐπίσω. „ὥσπερ ὢ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδι„κῶν αὐτὸς ἂν ὑφεῖσθαι ἐπ' ἄλλῳ κελεύῃ. ὥσπερ γὰρ ἧς „ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν „καὶ πλείον@ γεγυμνένης, ὥσπερ ταύτης πῶς ἀφα„μιρπάνεις τ@ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοίρᾳν αὐ„τῆς ὀλίγ@ λαβόντες ἔχομεν. πρὸς μέντοιγε τ@ θυγατέ„ρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμοῦ κακουργίαν ἀπαναισήτητ@ „ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ „γαμετῆς πρὸς πενθεροὺς εἶναι συμβέβηκεν. ἔστ@„τοι τοίνυν οὐκ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυ„τῶν. „ καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ ὧ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλε„γε. προσενεκάλει ὢ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο· ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τ@ αὐτ@, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ἐπιτίγμασιν ἐκτετυχώσας χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταοχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τ@ γάμων ὑπ' αὐτ@ ἠνόμενα, καίπερ [m] ὄντα χαλεπὰ, [n] κυφότερα ἔφασκε· χείρω ὢ τὰ μὴ τὰς γάμους, καὶ ἃ τις [o] ἐχθρὸς ἔφυγεν ἄν. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λαβαν@ ἐχρήσατο [p] τῷ Ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τ@ Θεὸν προς ὅ, τι βεληθείη συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τ@ πεφυτευμένων αὐτῷ παρέξειν ἔθ' ὅτι μὲν ὅ, τι καὶ ἠθροισμένοις λευκὸν, [q] ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τ@ γινομένων. [r] πολυετούντων ὢ τ@ ἐπ' ὀνόματι τῷ Ἰακώβ@ πεπτωμένων· τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν σὺν ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτ@ ὢ [s] παρέξειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, διὰ τὸ ἐπιφθονίαν τῷ πολήθει κτήσεως· [t] ἐπαγγελλόμεν@ μὲν, διὰ τὸ δυσέλπιστον γενέσθαι τοσοῦτα, ψευδόμεν@ ὢ [v] ἐπιγινομένοις.

ια Περὶ μέντοι τ@ ἱερωμάτων, σκέλθειν ἔρευναν ποιεῖται. δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὴν ἔρευναν, Ραχήλα

tatem contempto, manus consereret. Tum Labanus, cum hæc ei prænunciasset Deus, sequenti die Jacobum ad colloquium evocans, eique somnium narrans, cui fidem habens ad ipsum venerat, cœpit illum accusare, exprobrans; quod pauperem illum ad se venientem & omnium egenum susceperit, & de suis facultatibus abunde ipsi suppeditarit. „Nam & filias meas, *inquit*, tibi con„junxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos „tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipsius „matrem, neque cognationem qua mihi conjun„ctus es, neque uxores quas duxisti, neque libe„ros quorum avus sum, reveritus, non aliter quam „hostem me tractasti: bona quidem mea diri„piens, filiabusque genitorem fugere persuadens, „ac sacra patria tecum domum asportans, cum „apud majores meos tum apud me summa in ve„neratione habita. Imo & quæ vix hostis hosti „faceret, tu, cognatus, & e sorore quidem nepos, „filiarum vero maritus, hospes insuper ac do„mesticus convictor mihi fecisti.„ Cum hæc dixisset Labanus, pro se respondit Jacobus: non sibi solum, sed omnibus, Deum indidisse patriæ amorem, æquumque esse ut ipse post tantum temporis ad eam se reciperet. „Quod vero prædæ, *Egregie se defendit Jacobus simulque improbitatem Labani retegit.* „inquit, *abactæ* crimen objicis, ipse injustitiæ „sub alio judice damnareris. Cum enim gratiam „mihi pro facultatibus tuis conservatis & auctis „debeas; quomodo fieri potest ut super his non „recedas à justitia, qui ægre fers quod modicam „earum partem abstulerimus. Certe quod ad fi„lias attinet, scito illas non ex malo mei abeun„tis consilio se mihi comites dare; sed ex justa „benevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, „quibuscum vivunt, habere contigit. sequuntur „igitur non tam me, quam liberos suos.„ Atque hæc quidem dixit *Jacobus*, ut ostenderet se injuriam *illi* non fecisse. Insuper autem querelis reum agebat: quod, matris suæ cum esset frater, filiasque ei connubio junxisset, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, eum contriverit. Ac ille quidem, quæ ex causa & simulatione nuptiarum fecisset, quamvis *per se* gravia, *sibi tamen* leviora *fuisse* dicebat: nuptias vero insequuta multo graviora, quæ inimicus sane effugisset. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. nam, videns eum in iis quæ voluit à Deo adjuvari, nunc pollicebatur se ei daturum *pecudum* quicquid album nasceretur, nunc autem rursus quicquid nigrum. Cum autem crevissent *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non servabat fidem in præsens, sed in proximum annum se daturum promittebat; quod *ei* * invideret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum non speraret tantum proventum; at mox, ubi provenerat, fallens.

XI. Veruntamen de sacris *ablatis*, jussit inquisitionem fieri. Cum autem hoc in se recepisset La- *Post hæc de Dispenatibus solicitum parentem ab ipsa fœminarum eludit Rachela.*

d Μεθημέραν] *Al.* μεθ' ἡμέρας. Sed ποὸς ἡμέραν *Hen.* & *Busb.*

e Προσκαλεσάμενος,] Προκαλεσάμενος *Samb.* & *Vet. Interpr.*

f Αὐτὸν] Αὐτο. *Samb.*

g Ἀποδράναι] Ἀποδρᾶναι cum accentu crispo, *Big.* Altercentur autem de hac re, ut vacat, Ludorum magistri. Heic etiam προσφοράζει *Busb.* & *Hen.* κλησορᾷ αὐτῇ διὰ τ@ θραυσμὸν καὶ τὸν τ@ βοσκημάτων ἀπαγωγὸν, καὶ τὸν τ@ παιδίων θεῶν κλοπὸν. ἔστ@ ὢ τοῦτο ταῦτα δαπλογησαμένου, καὶ μηδὲν ἀδικεῖν δοκοῦντος, ὡς ὢ τ@ ἱερωμάτων ἱερεῖα διαχωνεύσης· ὁ λάβδανος ἱερεῖα ἤρξατο, & cætera paragraphi xi. *Bern.*

h Οἴκοι] Sciolus aliquis οἶχη adscripsit codd. *Samb.* & *Cas.* Quis enim Criticorum jam sustineat trium verborum onus illud βαστάσας, οἶχη, & φερόμενος. *Bern.*

i Καὶ ταῦτα] Ita *Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ π. τ. ἐχθροὶ ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Bas.* & *G.* καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ εἰ οἱ πολ. &c. *Samb.* ἀξιωθέντα ταῦτα, ἃ μηδὲ οἱ π. τ. ἐ. ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Big.*

k Μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* amplius quidem *MSS.* μητρὸς καὶ πατρίδος, καὶ πάντων τ@ οἰκεῖα ἐρωτηκέναι τ@ Θεόν· τ@ ὢ ἐπιτρέψαι. αὐτῷ ὢ μὴ μόνον (vel μόνῳ) πατρίδος ἔρωτα &c. forsan à *Glossatoris* alicujus manu.

l Αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταὐτὸν.] Αὐτοὺ *Vat.*

m Ὄντα χαλεπὰ,] Vocem ὄντα, quæ deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

n Κυφότερα] Κυφότερα ἴσαχε legerat *Epiphan.* nam vertit, *leviter sustinuisset.*

o Ἐχθρὸς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ἐχθρὸς ἔφυγε *Bas.* & *G.*

p Τῷ Ἰακώβῳ.] Articulum negligit *Vat.*

q Ποτὲ δ' αὖ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποτὲ ὢ αὖ.

r Πληθυόντων] *Al.* πληθωόντων.

s Παρέξειν] Ita *Samb. Cas.* & *Vat.* παρίξειν ἐπηγγέλλετο *Big.* gemino, ut amant Attici, augmento.

t Ἐπαγγελλόμεν@] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἐπαγγελόμεν@.

v Ἐπιγινομένοις.] Lege ἐπὶ γινομένοις *Cocc.*

* *Invideret facultatum abundantiam:*] *Al.* concupiscere facultatum abundantiam, *vel* oculos injiceret in fac. abund.

x Κα-

Labanus, Rachela, re audita, deponit ſimulachra in ſtratum cameli, in quo ipſa vehebatur: ſuperque ſedebat, dicens menſtruis ſe laborare. Ac Labanus quidem deſtitit amplius perſcrutari; credens filiam ſic affectam non acceſſuram eſſe ad ſimulachra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, ſe nullam ſibi factam injuriam in memoria habiturum: quin & ille *viciſſim*, ſe filias ejus amore proſequuturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum eſt ſuper monte quodam, ubi columnam crexerunt aræ ſpecie. unde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta eſt. Convivio poſt fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reverſus eſt.

Apud Galadem colli utriuſque familiæ pacta mutua, non ſine epulis.

πιωθανομένη [x] καπατίθησι τὰς τύπας εἰς [y] τὴν σάγλαν τ φερούσης αὐτὴν καμήλα· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὴν κ͞ φύσιν κάθαρσιν [z] αὐτῇ ἐνοχλεῖν. ὁ κ͞ Λάβανος μὲν ἀφίσταται τ ὀπιπολεῖον ἐρεύνης· οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μ͞ τοιάτα πάθος τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον, [a] ἀδένος αὐτῷ μνησικακήσειν τ γεγονότων· ἀλλὰ κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτὸν τὰς θυγατέρας. κ͞ τὰ πίστρα τὰς ὀπὶ τούτοις ἐποιήσαντο [b] ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς σήλαν [c] ἀνέθεσαν κ͞ βωμὸν ᾠκημα. ὅθεν [d] Γαλάδης λέγεται ὁ βουνός· ἀφ' ὃ [e] κ͞ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὀπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.

XX. CAP. XX.

De congreſſu Jacobi & Eſavi.

Labano dimiſſo, apparet Jacobo viam pergenti cohors cæleſtis pulchro omine. Gen. c. 32.

JAcobo autem in Chananæam iter pergenti viſiones obvenichant, de futuris ei ſpem ſummam afferentes: atque locum quidem *inde* appellavit Dei caſtra. At volens pernoſcere animum fratris erga ſe, præmiſit accurate cuncta exploraturos, timens cum propter veterem ſuſpicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, ut Eſavo dicerent. „Quod Jacobus ultro terram *pa-*
„*triam* reliquerit, ne cum fratre ſibi perirato ha-
„bitaret; & nunc credens tantum temporis ſatis
Unde hic legatis ac muneribus miſſis animum fratris explorat.
„valere ad gratiam reconciliandam, *tandem* rever-
„terit, uxoreſque ac liberos adducens & facultates induſtria quæſitas, cum pretioſiſſimis quibuſque ſemet illi traditurus: quia bonorum maximum exiſtimat, quæ Deus largitus eſt cum
„fratre communicare.„ Et illi quidem hæc nunciarunt. Eſavus vero *hac re* lætatur, fratrique in occurſum properat cum quadringentis armatis: Jacobuſque, audiens eum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo ſpem omnem ſalutis reponebat; & ex præſentibus providebat, ut ipſe illæſus ſuos ſervaret, hoſtibus ſuperior, ſi quid injuſti intentarent. Iis igitur qui ſecum erant diſtributis; alios quidem præmittebat, alios vero poſt tergum proxime ſequi jubebat: ut ſi præmiſſi *forte* vi opprimerentur, Eſavo *illos* aggrediente, ad ſequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo inſtructis qui ſecum erant, quoſdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea-

Ordines explicat Jacobus cum familiæ ſuæ, tum etiam muneris præclari, quod ad fratrem conciliandum objecerat.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συνελεύσεως Ἰακώβου κ͞ Ησαύ.

ΙΑκώβῳ δ' εἰς τὴν Χαναναίαν πορεύοντι φαντάσματα συνετυγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τ ἐς ὕστερον· κ͞ τ μὲν τόπον [f] ἐκεῖνον προσαγορεύει θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δ' εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς [g] περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμπε μ͞ ἀκριβείας πεῖραν λαβεῖν, δεδιὼς αὐτὸν ἀφ' τὴν προτέραν ὑποψίαν. [h] ἐνετέλλετο δ' τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τ Ησαυον. „ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συνδιαιτᾶσθαι αὐτοῦ τῇ ὀρ-
„γῇ, τ χώρας ἑκὼν ὑπεξέλθοι, κ͞ νῦν τ χρόνον
„ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι [i] διαλάκτου, ἐπανήκει, γυ-
„ναῖκά τε κ͞ παῖδας ἐπαγόμενος μ͞ δ' πορισθέντος
„βίου, μ͞ τ τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ συνδεδιδὼς· ὅτι
„κρίνει μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμ-
„βάνειν τ [k] ὑπὸ δ͞ Θεοῦ δεδομένων.„ κ͞ οἱ μὲν πρῶτοι ἐδήλουν Ησαυ ὃ εὐτυχὴς γένεται, κ͞ τῷ ἀδελφῷ ὑπολύπως σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· κ͞ Ἰάκωβος, πυθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μ͞ πολλῶν ὁπλιτῶν, λίαν ἐδείματο. τῷ μέντοι Θεῷ τὴν ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε· κ͞ πρόνοιαν εἶχεν ἐκ τ παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς [l] ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κρατήσας τ ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν [m] πρόπεμπε, τοὺς δ' λειπομένους [n] ἆσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν· ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ὑπηρεμένοις δ͞ ἀδελφῷ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. κ͞ τὸν Δαπάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τ τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα νομίζοντας παιδελφῷ. ὑπεζύγια δ' ἦν

x Καλίθησι] Ενλίθησιν *Hen. Busb.* & *Zonaras*, propter ὑπέβαλεν LXX.

y Τὴν σάγλαν] Τὴν σάγλαν recte *Baſ. Gen. Hen. Busb. Samb.* & *Caſ. Stratorium*, Epiphanius; ἀσφάλειαν J. Zonaras. Sed MSS. Florentina περιπόλαιον, ex gloſſemate. Legas enim in Lexicis Græcorum σάγη, περιπόλαιον, σκίπασμα. Imo περιπόλαιον hæſerat margini cod. inter Gallicos vetuſtiſſimi. Moyſes autem dixerat בכר *becar*, in clitella, εἰς τὰ σάγματα LXXII. Interpretes. Hoc in loco ἐνλίθησιν *Hen. Busb.* & *Zonaras* reponunt pro καλίθησι, propter ὑπέβαλεν Alexandrinorum, Gen. c. 31. v. 34. *Bern. Moyſes* dixerat *becar*, i. e. *in clitella*. εἰς τὰ σάγματα LXX.

z Αὐτῇ ἐνοχλεῖν.] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῆς.

a Οὐδενὸς] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἀδινὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* μηδενὸς αὐτῶν *Baſ.* & *Gen.*

b Ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν,] Ita *Samb.* Conſimiliter *Epiph. Super montes quoſdam, in quibus &c.* Unde P. Manduco, *Joſephus dicit eos columnam in monte ſtatuiſſe ſub ſchemate aræ: forte acervum columnam nominavit.* ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν libri plures. Quo facit formula ſacra v. 52. c. 31. Gen. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος μάρτυς κ͞ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη, ἐάν τε ἐγὼ μὴ διέλθω πρὸς σὲ, μήτε σὺ διέλθῃς πρὸς μὲ τ βουνὸν τοῦτον (הגל הזה) κ͞ τὴν στήλην ταύτην (המצבה הזאת) ἐπὶ κακίᾳ. *Bern. Al.* ὑπὲρ ὄρεων τινῶν. pro hoc facit formula ſacra, *Gen.* c. 31. v. 52.

c Ἀνέθεσαν] Indocta manus cujuſdam Theologi correxit ἀνέθηκαν. *Bern.*

d Γαλάδης] Jacobo Hebræo גלעד *Galaad*, ſed Meſopotamitis יגר שהדותא *Jegar Sahadutha*; βουνὸς ἑρμηνεύεται Græce reddas nomen utrumque. Judæi vero & Samaritæ, qui ſcribunt Arabice, ponunt جرس *Garas* pro jugo *Galaad*. Pro γαλάδης, *Big. Samb.* atque *Caſ.* ſcribunt γαλαδηνή. Libros autem Caſſiodori iſthæc puto Interpreti ſcholaſtico obtuliſſe, ὅθεν γάλαδα λέγει ὁ βουνὸς· ἀφ' ὃ κ͞ νῦν γαλαδῖται καλοῦσι τὴν γῆν. Quid autem opportunius quam illa Stephani Byzantii, γάλαδα, χώρα Δαμασκίας, κ͞ γαλαδηνή. ἰωάννης δ' ὁ ἐν δ' ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας γάλα ἔστι φησί. Ubi tamen noſtri codices retinent uſque γαλαδηνή. *Bern.* Γαλαδηνὴν aut Γαλαδινὴ *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν Γάλαδα λέγει ὁ βουνὸς ἀφ' ὃ κ͞ νῦν Γαλαδῖται καλοῦσι τὴν γῆν. Vide *Steph. Byzant.* v. Γάλαδα.

e Καὶ νῦν Γαλαδηνὴν] Illud κ͞ ex *MSS.* deeſt in *Editis*.

f Ἐκεῖνον προσαγορεύει] Hunc autem locum ſic reformant *Hen.* & *Busb.* Φαντάσματα συνεῖδέναι, ἀγαθὰ ὑπαγορεύοντα περὶ τ ἐς ὕστερον· κ͞ τ μ͞ τόπον ἐκεῖνον καλεῖ θεοῦ στρατόπεδον. *Bern.* Vox ἐκεῖνον etiam ex *MSS.*

g Περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,] Ita ex quatuor *MSS.* τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* haud contemnenda phraſi. *Bern.*

h Ἐνετέλλετο] Sic in *MSS.* in *Editis* συνετίλατο, ut in LXX. *Gen.* c. 32. v. 19.

i Διαλάκτου,] Ita meliores *Codd.* in aliis διαπλακτοῦ, & mox ἐπανήκοι.

k Ὑπὸ δ͞ Θεοῦ] Ὑπὸ Θεὸν δ. *Vat.* ὑπὸ δ͞ θεὸν *Vet. Interpr.*

l Ἀπαθὴς] *Samb.* ἀπαθεῖς, per vim vitiata locutione, quod omnes tamen haud credant. *Bern.* Ἀπαθεῖς *Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Προπέμπε,] Rurſus προέπεμπε *Big.* & *Samb.* & ſubinde ἐπομένους *Hen.* vice λειπομένους. Dein *Big.* πλησίον, εἴγνις, ſuppoſitum à Sciolo. Verbum etiam proximum ἐκέλευσεν legunt *Big.* & *Samb.* Mox ἵν' εἰ οἱ ἔμπροσθεν βιασθεῖεν ἐπιθ. τ. ἀδ. καταφυγὴν ἔχοιεν τ. ἐπ. Ita depravatores Joſephi *Hen.* aut *Busb.* Poſt hæc illi ipſi, ἄγονθ δ' τὰ πεμφθέντα ἐκ Δαλ. pro ἦσαν δ' οἱ πεμφθέντες ἐκ Δαλ. & mox πολλὰ pro πολλοί. *Bern.*

n Ἆσσον] Falluntur ergo, qui dicunt in N. T. Act. 27. 13. id non poſſe accipi, ac ſi ſolis pœtis hoc ſenſu uſurparetur, pro *celerius, citius*: alibi ἆσσον urbs Cretæ in Actis cap. 20. intelligitur. *Kol.*

ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἐμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀγαπίζειν αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήκεν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τὴν ὀργὴν, εἰ διαμένοι ὁ πεπυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης σκιὰ τὰς συὰς αὐτῷ. καὶ χειμαρρόν τινα [p] Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακώβου ὑπολελειμμένου, φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, σκιᾶς πρωκατάρχοντος τῆς μάχης· σκεφθεὶς τε ὁ φάντασμα τοῦ, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε [q] πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις ἀνδράσιν, καὶ μὴ [r] μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ ὃ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τὴν ἰσχὺν ἔσεσθαι τὴν σκιᾶς. σκέλους τε [s] καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσσφηλον· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, [t] τὴν ἀντιστάσεως ἀγγέλῳ τῷ θείῳ. ταῦτα μέντοι προῦλεγεν, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι [x] θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν [y] φάντασμα τοιοῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. γνοὺς δὲ τόπῳ Ἰάκωβος, [z] φανήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ [a] θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένης διὰ τῆς μάχης ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ [b] νεῦρον τὸ πλατύ· αὐτὸς τε [c] ἀπείχετο τοῦτο βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἔτι παρ' ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δὲ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, πολλὴ προϊέναι τὰ γυναικῶν ἑκάτερα καθ' αὑτὸν μὴ τὰ θεραπαινίδων. ἵνα πρῶτον ἀφορᾷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτο θελήσειεν Ἡσαῦ. προσεκύνει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς [d] αὐτῷ γενόμενον, ἀδεᾶ περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ Ἡσαῦ, ἀσπασάμενον αὐτὸν, ἀνέρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἐξίει τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν [e] συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὴν πατρίδα. Ἰακώβου δὲ παραφασιζομένου τὴν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς [f] Σαιειρα. ὀνομάζεται γὰρ ἐποιήσατο τοῦ διαίτης, παρηγορῶν

vero constabant jumentis, ac multis variisque quadrupedibus, quæque accepturis ob raritatem eorum futura essent in pretio. interjecto autem inter eos spatio mittebantur, ut continuo adventes multi esse viderentur. nam *verisimile erat* donis placatum remissurum iram, si adhuc excandesceret. Quin & iis, qui missi erant, mandavit, ut blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem dispositis, sub noctem suorum agmen movebat. Cumque torrentem quendam Jabacchum nomine transissent: Jacobus pone relictus in spectrum incidit, & cum eo luctatur, certamen primùm ineunte: fitque superior spectro, quod voce simul & verbis ad ipsum utitur, iisque quæ acciderant lætari submonens, neque ut adversus exigua se prævaluisse crederet, sed angelum Divinum vicisse; atque hoc ipsum reputaret magnæ felicitatis esse præsagium, genusque ejus nunquam desiturum esse, neque mortalium quenquam ipso viribus validiorem fore. Quin & præcepit; ut *se posthac* Israëlum vocaret: quod Hebraïca lingua significat angelo Divino reluctantem. Hæc sane prædixit, poscente *id ipsum* Jacobo: nam cum sensisset angelum esse Dei, rogabat ut ostenderet quid sibi in fatis esset. His dictis, spectrum evanuit. Ista læto animo accipiens Jacobus, locum Phanuelum nominat. *id* significat Dei faciem. Cumque ei interluctandum exortus esset dolor in lato nervo, cum ipse illius esu abstinuit, tum nobis illo propter eum vesci non licet.

In arena Jabacchi cum angelo luctatur Jacobus, atque vincit, sed læso femore.

Israëlus, ἀγγελομαχῶν.

Phanuel. Deifacies.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abesse, jubet uxores procedere seorsim, quamque cum pedissequis suis, ut è longinquo spectarent pugnam virorum, si hoc voluisset Esavus. Ipse vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Esavus, eo salutato, interrogabat de turba liberorum & mulierum: & cum didicisset omnia, ipse ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero prætendente lassitudinem jumentorum, reversus est *Esavus* in Saïram. illic enim habitabat, loco *isti* nomine facto Vil-

Esavi & Jacobi fraterna salutatio.

Saïra; νῦν Ilosa.

Ilosa

o Τεθυμωμένον.] Τεθυμαμένον *Vat.*

p Ἰάβακχον] *Samb.* autem Ἰάβοκχον ex versione ϖ ο'. Epiphanius etiam ab Hieronymo, *Jaboc.* Cæterum insignis hæc monomachia, quod puto, vado יבק, &, secundum Onceloſum, יבקם nomen fecit. Nam אבק, בָּאַק, & alio tempore יאבק, *aggredi χειρὶ τὰ ποσίν τε atque colluctari* denotat. Hinc Procopio Ἰαβόκ, πάλη. *Bern.* Ἰαβοκχον *Samb.* ex versione ϖ ο'. *Jabec* habent *Epiphan.* & *Hieronym.* Insignis hæc monomachia vado nomen fecit. hinc *Procopio* Ἰαβόκ, πάλη.

q Πρὸς τοῖς] *Baſ.* & *Gen.* Imo Epiphanius Scriba, *in his.* πρὸς abest cæteris libris. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* πρὸς non agnoscunt *MSS.*

r Μικρῶν] Dictione rudiori μικρὸν *Samb.* Sed & *modice prævaluisse* transtulit Scholasticus. Mox ὑπερτερόν τινα τῶν ἀνθρώπων, Typi alii, contra Scriptorum ordinem. *Bern.* Μικρὸν *Samb.*

s Καλεῖσθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* καλεῖν.

t Τὴν ἀντιστάσεως] *Baſ. Gen. Epiphanius* pariter Petrusque Scholastici, *Reluctantem angelo sacro*, sive quod ea tulit ætas, *angelum sacrum.* Quippe significat ישראל *Israel* (licet post censuram Hieronymi hoc inficientur nostri Theologi) vocis ratione Θεομαχεῖ, ἤτοι ἀγγελομαχεῖ. Etymon adeo aperit divinus Moyses, Gen. c. 33. v. 28. כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: *Decertasti etenim cum angelis hominibusque, & quidem vicisti.* Sic interpretor illa Hebraica. Iterumque Hoseas Vates de eodem nomine c. 12. 7. וישר אל מלאך, *pugna itaque contendit cum angelo.* Ita in Arabum Lexicis سار *congredi, conflictari*: & in Judaicis סור *aversari.* Vel expeditius ישראל erit ἀγγελοκρατῶν, *angelum qui devincit.* Mecum sane faciunt prisci Rabbinorum in magna Genesi f. 154. ubi Moysen suum explicant hisce verbis, נתגוששת עם יצליונים ויכולת להם ועם תחתונים ויכולת להם, *Tu Superos luctatus superasti, tu Inferos: Angelum illum*, inquiunt Magistri, & *Esavum.* Nam נתגושש διεπάλαισε. Adde & Demetrii verba ex Polyhistoria Alexandri, προσομιλῶν μὲ ἰακὼβ εἰς χαρακὰν ἀγγέλου ϖ θεοῦ παλαίοντι. Deinde aliquot nostrorum codicum ut *Big. Samb.* & *Caſ.* exhibent ἀναστάντα ἀγγέλῳ, absque θείῳ tam nobili epitheto Eodem quidem modo S. Hieronymus *in* Q. Hebr. *Josephus in primo Antiquitatum libro, Israel ideo appellatum putat, quod adversum angelum steterit. Quod ego diligenter excutiens, in Hebræo penitus invenire non potui.* Cætera hujus S. Interpretis apponere vix vacat: hinc tamen bene intelligimus, pauco admodum Hebraismo, & exiguis veteris dialecti lexidiis Doctores Jerosolymitanos eo ævo fuisse contentos. Inepta autem sunt tam Philonis ἀνὴρ θεωρός, quam hujus & Eusebii τῆς ἱερᾶς θεότητος, aut etiam Justini Apologistæ ἄνθρωπος νικῶν adversus magnum Rabbinum Tryphonem, & S. Hieronymi εὐθυτάτῳ θεῷ: aliorum insuper ἐνισχύων μὲ θεῷ aut *fortis contra Deum*, necnon Symmachi Interpretis ἥρξατο ἰσχύι πρὸς θεόν, quasi à pietate recedunt. Adnectam huc & verba Zonaræ Græculi, qui hasce origines defloravit. καὶ ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι σαίλδει. τοῦτο δὲ οἱ μὲ ἄλλοι, τῆς ἱερᾶς θεότητος ἐμφανίσεως· ἰσσηπος δὲ τὸ ἀντιστάντα ἀγγέλῳ σημαίνειν φησίν. ἰακὼβ δὲ τὸν τόπον καλεῖ φανουὴλ (sic & *Hen.*) τουτέστι θεοῦ πρόσωπον. γνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῆς πάλης τῆς πρὸς τὸ ἄγγελον ἀλγήμασιν αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, ὑπεῖνός τε τῶν τότε βρώσεων ἀπείχετο, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῷ ἐκείνου γένει πᾶσι ἀπηγόρευται. *Bern.*

u Θείῳ.] Θείῳ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Caſ.*

x Θεοῦ,] Ita ex *MSS.* in *Editis* θεῶν.

y Φάντασμα] Φάσμα ἀφανὲς γίνεται *Hen.* & *Busb.* quia sic voluere. *Bern.*

z Φανήλον] Φανουὴλ ὀνομάζει *Vat.*

a Θεοῦ πρόσωπον.] Rectius πρόσωπον θεοῦ, *Samb.* & *Big. Faciem Dei*, Comestor. Doctoribus Alexandrinis, εἰδὼ θεοῦ, atque Aquilæ rigido interpretamento πρόσωπον ἰσχυροῦ. *Bern.*

b Νεῦρον] Id est, τὸ νεῦρον τὸ σωίζον τὸν κοτύλην πρὸς τὸ μηρόν.

c Ἀπείχετο] Sic *MSS.* ἀπέχεται *Baſ.* & *G.*

d Αὐτῷ γενόμενον,] Αὐτῶν γενομένων *Vat.*

e Συμβαδίζειν] Συμβαδίζειν ἤλιθον αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.*

f Σαιειρα.] Recte excusum fuit *Baſ.* & *Gen.* σαειρα. *Sairam* scripsit *Epiphanius.* σαειρα etiam *Busb.* & *Hen.* σιειρα *Caſ.* σιειρα *Samb.* atque demum *Big.* σιειρα, pro Hebraico שעיר. Hoc Samaritæ Arabice scribunt شعير *shair*, *hirsutum*, & notiori nomine interpretantur γίσσαλα: quod jam pridem fecerant Philo, & passim Hieronymus, atque Interpretes Jerosolymitani.

loſa ab hirſutie ſua.

σας τὸ χωρίον [g] ἀπὸ τ αὐτ τειχώσεως Δασείαν.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ ὕβρεως τ Δείνης.

Succoth, *Scenæ.* Sicimum *ſive* Salem, *urbs Chananea.*

AT Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum : unde Sicimum proficiſcebatur. Chananæorum autem urbs eſt. Sicimitis vero ſolennem diem agentibus, Dina, quæ Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad viſendum cultum mulierum iſtius regionis. Eam vero cum conſpexiſſet Sichemes, Emmori regis filius, raptæ ſtuprum intulit : & amore correptus ſupplicat patri, ut ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obſecrans ut filio ſuo Sichemæ Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam collocare, petiit ut ſibi daret poteſtatem deliberandi de quibus poſcebat. Diſceſſit itaque Rex, ſperans Jacobum has facturum eſſe nuptias. Jacobus autem, indicata filiis injuria ſororis, & Emmori petitione, poſtulabat eos conſultare quid factu opus eſſet. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero & Levi, uterini puellæ fratres, inter ſe conſentiunt ſuper tali facinore perpetrando. Cum feſtiva eſſet celebritas, & Sicimitæ ſeſe darent animorum remiſſioni & epulis, invadunt noctu primos cuſtodes & conſopitos trucidant ; urbemque ingreſſi mares omnes interimunt, ipſumque Regem inter illos & filium ejus : feminis vero parcunt. Iſtis autem patratis citra conſenſum patris, ſororem reducunt.

Stuprum Dinæ interecione Sicimitarum vindicatur. Gen. c. 34.

Sub feſto die hoc patratum eſt, Jacobo invito.

ΙΑκωβ ὴ ἀφίκετο εἰς [h] πὰς ἔπ νῶ Σκιὼὰς λεγομένας · ὅθεν εἰς Σίκιμον παρλῶ. Χαναναίων δ' ἐςὶν ἡ πόλις. τ ὴ Σικιμιτῶν ἑορτλῶ ἀγόντων, Δείνα, [i] ἡ θυγάτηρ λῶ Ιακωβ [k] μόνη, παρῆλθεν εἰς τλῶ πόλιν, [l] ὀψομένη τ κόσμον τ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενο δ' αὐτλῶ [m] Συχέμης, Εμμώρ Ϝ βασιλέως ὑὸς, φθείρει δὲ ἁρπαγῆς · καὶ διατεθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τ πατέρα λαβῖν αὐτῶ πρὸς γάμον τλῶ κόρλω. ὁ ὴ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τ Ιακωβον, δεόμενο τῷ παιδὶ αὐτ Συχέμη συζεύξαι Δείναν κ νόμον. Ιακωβ ὴ, ὅτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα Ϝ θεραπαλῆντο, ὅτι νόμιμον ἡγούμενο ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῶ βυλὴν ἀγαγεῖν πρὸς ὧν παρεκαλει. [n] ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ιακωβον παρεξειν τ γάμον. Ιακωβ ὴ τοῖς παισὶ δηλώσας τὴν τ φύσεων τ ἀδελφῆς, κ τ Εμμώρ τὴν δέησιν, ἐξίτ βυλεύεσθαι [o] τί ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείες ἡσύχαζον, γνώμης ἀπορούμτες. Συμεὼν ὴ κ [p] Λευὶς, ὁμομήτριοι τ κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλως σωτιθενται τιάνδε πρᾶξιν. ὄσης ἑορτῆς, κ τ Σικιμιτῶν εἰς ὕπνον κ ἀνεσιν κ ἀμελειαν περαμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φυλαξι κτείνυσι κοιμωμένυς, κ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιρῦσι πᾶν ἄρρεν, κ τ βασιλέα σὺ αὐτοῖς κ τ ὑὸν αὐτ · φείδονται ὴ τῶν γυναικῶν. πράξαντες ὴ ταῦτα δίχα τ τ πατρὸς γνώμης, ἐπανάγυσι [q] τὴν ἀδελφήν.

Deunculos *Labani, luſtrata ſua familia, apud famoſam Sicimitarum quercum defodit Jacobus. Gen. c. 35.*

2. Jacobo facinoris magnitudine perculſo, filiiſque ſuccenſenti Deus adſtans, bono eſſe animo jubebat ; luſtratiſque tentoriis ſacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Meſopotamiam poſt viſionem in ſomnio voverat. Itaque dum luſtrat ſuos, incidit in Labani deos ; (neſciverat enim Rachelam eos ſurripuiſſe) eoſque apud Sicima in terra occultavit ſub quercu. Atque inde profectus ſacrificavit apud Bethela ; ubi ſomnium viderat, cum antea in Meſopotamiam iter faceret.

β'. Ιακώβῳ δ' ἐκπλαγῆτι πρὸς τὸ μέγθ τῶν γεγονοτων, κ χαλεπαίνονλι πρὸς τὰς ὑὰς ὁ Θεὸς φθάσας, ἐκέλδσε θαῤῥεῖν · [r] ἁγίσασλι ὴ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τλῶ Μεσοπταμίαν ἐπὶ τῇ ὀψ Ϝ ἐνείρα ἠύξατο. ἁγίζων οὖν τὰς ἑπομένας, ἐκτυγχάνῳ τοῖς Λαβάνα θεοῖς · ἃ γὰ ἠπίσατο [s] ὑπὸ τ Ραχήλας κλαπέντας · κ αὐτὰς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γλῶ [s] ὑπὸ τλῶ δρῦ. ἀπάρας τε τἀντεῦθεν, [t] ἐν Βηθήλοις ἔθυεν · ὅπ [v] τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο, χωρῶν τὸ πρότερον [x] ἐπὶ τ Μεσοπταμίας.

Hinc Jacobus Chebronem repetit.

γ'. Εντεῦθεν ὴ πρόϊὼν, ἐπὶ κ τὴν [y] Εφραθάνλιν γένεται, ἐνθάδε Ραχήλαν ἐκ τοκετῦ θανᾶσαν θάπτει, μόνλιν

Mox ἀπὸ τ αὐτῦ τειχ. *Samb.* Et paragrapho exeunte Δασείαν, cæteri præter librum *Samb.* forſan ἀτιμωσας. *Bern.* Ita *Busb. Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* perperam in *aliis* Σίκεργ, & Σίκεραν, & Σίκεργν.

g Απὸ τ αὐτῦ τειχώσεως] Imo a Seir, nomine proprio viri dicta eſt regio. Gen. 36. 20. Hic Seir ante Eſavum hic habitaverat. *Rel.*

h Ταῖς ἔτι νῶ] Judæi ſcribunt ſuis literis סכות. Euſebius σκηνὰθ, i. e. *tabernacula*, סֻכּוֹת. *Bern.* Ταῖς ἔτι κ νῶ *Vat.*

i Η θυγάτης] Θυγάτης γ. ὦ Ιακὼβ *Big. Samb.* & *Vat.*

k Μόνη,] Μόνη παῤῥλθεν legiſſe videtur *Epiphanius.*

l Οψομένη] Ωνημένη aut ὠνησομένη legerat *Epiphanius.*

m Συχέμης,] In Hebræo idem legitur שכם, & nomen oppidanum ac virile. Interpretes autem Alexandrini urbem appellant σίκιμα, & protervum filium Emmori συχέμ. Joſephus illam σίκιμον, hunc συχιμλω ſecundum cod. *Samb.* Legitur autem in excuſis libris, συχίμις, & συχέμι oblique. Apud *Big. Hen.* & *Busb.* συχέμμας ac συχέμμη. Deinde Stephanus Martyr Metropolim illam Samaritarum etiam συχὶμ vocat, Stephanus autem Geographus σίκημον & σίκημα. *Perfectionem* tamen ſignificant, ut id moneam obiter, Neapoleos Palæſtinæ ambo priſca nomina *Salem* & *Sichem. Bern.* Hebræis idem nomen oppidi & viri. in LXX. urbs Σίκιμα, vir Συχὶμ. *Joſephus* illam Σίκιμον, hunc Συχίμλα appellat ſecundum *Cod. Samb.* legitur autem in *Editis* Συχιμις & Συχέμι oblique. Sed apud *Big. Hen.* & *Busb.* Συχεμμης ac Συχέμμη. *Stephanus* martyr urbem Συχὶμ vocat, *Stephanus* autem *Geographus*, Σίκιμον & Σίκημα.

n Απῆς] Porro *Samb. Hen.* & *Busb.* & *Zonaras* accentu circumflexo ſcribunt δεῖνα, & δεῖναν. Cæteri cum Demetrio & Theodoto δεινώσοι. *Samb.* & *Epiphanius.* ἰάκωβον ἐλπίζων, reliqui. Subin Editores δηλώσας τοῖς παισὶ &c. Dein *Big.* & *Epiphan.* τι δεῖ ποιεῖν, tot cæteri. Mox *Samb.* κοιμωμένοις. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* ἀτιμ.

o Τί ποιεῖν.] *Al.* τι δεῖ ποιεῖν.

p Λεὶς,] Λεὶ *Vat.*

q Τλῶ ἀδελφλῶ.] Καὶ τλῶ ἀδελφλῶ *Vat.*

r Αγίσασλι] Lege ἁγίσασλα *Cocc.*

s Υπὸ τλω δρῶ.] Diſerte ὑπὸ τλῶ δρῶ, *Big. Samb.* & *Caſ.* תחת האלה *tachath haelah*, inquiebat Moyſes c. 35. v. 4 Gen. ὑπὸ τλῶ θαυμασίαν τερεβινθον, ἥτις μέχρι νῦν εἰς ἡμᾶς τ πατριαρχῶν ὑπὸ τ πλησιοχώρων τιμᾶτ, ait Chronologiæ Chriſtianæ princeps. Verum non male Epiph. *Baſ.* atque Gen. ὑπό τινα δρῦν, *ſub arbore quadam.* Excuſum erat ἐν βεθήλοις ſcriptum in βαιθήλοις. Zonaras etiam poſt LXXII & mille alios ſacrorum Interpretum habet ἐν βαιθ λ. *Bern.* Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* non male *Epiph. Baſ.* & *G.* ὑπό τινα δρυν *ſub arbore quadam* ὑπὸ τλω τερεβινθον τλω ἐν Σικίμοις LXX. Vide *Euſebii Chronic.* & *Scaligeri* notas, p. 192, 253.

t Εν Βεθήλοις] Ita *Bernardus.* in *Editis* Βεθήλοις ut & in quibuſdam *MSS.* in aliis Βαιθηλοις.

v Τὸ ὄνειρον] *Al.* τ ὄνειρον. utrumque dici concedit *Apollonius.*

x Επὶ τ Μεσοποταμίας.] Επὶ τλῶ Μεσοποταμίαν *Vat.* dein ἐνταῦθα ὴ πς.

y Εφραθάνλιν] Ευφραθλιλῶ *Big.* ἐφραθλιλῶ *Hen.* & *Busb.* ἐφραθλιλῶ ex conjectura optimi Boſii אפרתה *Ephrata*, in ſanctiſſimo volumine. J. Zonaras ἐν τοκετῦ θανᾶσαν ἐν ἐφραθᾶ θάπτ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* Εφραθλιλα *Big.* Εφραθλιλω *Hen.* & *Busb.* Εφραθλιλω *Vat.*

z Βιβλα-

νλω τῶν συγγλυῶν τ ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ὐ τυχῶσαν. πενθήσας ὃ μεγαλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον [z] Βενιαμὶν ἐπάλεσε, ἀφ' ὧν τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένλω ὀδύνλω τῇ μητρί. ἔστι Ιακώβ παῖδες οἱ πάντες· ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θῆλυ δὲ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο δ' ἐκ Ραχήλας, τέτταρες δ' ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόμαθ' [a] πάντων παρεῖπον.

pulturæ honorem in Chebrone non aſſequuta eſt. *Eam* vero cum valde luxiſſet *Jacobus*, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Iſti ſunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi. ex Lia quidem ſex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex utraque duo. Quorum omnium nomina ſupra retuli. Benjamin *filius doloris.*

ΚΕΦ. κϚ'.

Ως Ισαακ῾ τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

CAP. XXII.

Mors Iſaci, atque ſepultura ejus in Chebrone.

ΠΑρὴν δ' ἐντεῦθεν ἦλθε Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένλω. ἐκεῖ δ' Ισαακ῾ τὴν διαίταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατριβέτην· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ιάκωβ῾ ὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ κ' Ισαακ῾ [b] ὐ μετὰ πολὺ τ ἀφίξεως ἅ υἱῶ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείοις πατρογονικῶ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντ῾ αὐτοῖς. ἐγήρα δ' [c] Ισαακ῾ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ πατρογονίας πολλῆς ἠξιωμέν῾ [d] ὑπὸ θεοῦ μετὰ Αβραμον τ πατέρα. πολυχρονιώτατ῾ δέ· βιώσας γὰρ ἔτη [e] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτως ἀπέβιωσε.

Nde autem venit Chebronem, urbem in Chananæa ſitam. illic enim Iſacus commorabatur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero & Iſacus non multo poſt filii *ſui* adventum: & ſepultus eſt à filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, multaque eum poſt Abramum patrem providentia dignatus eſt Deus. Valde autem longævus *erat*; nam cum vixiſſet annos centum & octoginta quinque *ſumma* cum virtute, defunctus eſt. *Mox Iſaacus, poſt annos vivendi* 185. *denatus, à filiis ſepelitur.* Gen. c. 25. XX.

* Τέλ῾ τῆς πρώτης βιβλίου.

Finis Libri primi.

z Βενιαμὶν] Βενιαμὶω *Hen. Gen.* & *Busb* Iidem mox ἡδομένλω τῇ μητρὶ ὀδύνῃ. Pariter Protoſecretarius Zonaras, ᾗ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐπάλεσε ἀφ' ὧν τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένην τῇ μητρὶ ὀδύνην. Recens hic Iſraelita, ut ex Gen. c. 35. v. 18. novimus, à moriente matre appellabatur בן עוני ſeu בר צערי *bar zaari*, lingua Rachelæ vernacula, i. e. ὑὸς ὀδυνης μου: ſed ab altero parente בנימין, ὑὸς ἐπιδέξι῾, aut juxta ſcripturam Samaritarum בִּנְיָמִים *Benjamim*, *dierum filius*; ſero natus adeo erat & quidem ילד זקנים Gen. 44. 20. quod ſane etymon & Aben Eſdras adduxit, & veteres Judæorum Doctores pridem probarunt, fatente Hieronymo. Quin & de illo ſcribit Philo Alexandrinus, ὁ μὲ πατὴρ βενιαμὶω, ἡ δ' μήτηρ ὑὸν ὀδύνης προσαγορεύῃ· φυσικώτατα μεθαρμοθεὶς γὰ ὁ βενιαμὶν ἐσὶν ὑὸς ἡμερῶν. Joſephus itaque male tribuit nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benonin* pertinebat. Mavult tamen Cl. Voſſius ſic interpolare hunc Joſephi locum, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐπάλεσε, ΘΑΤΕΡΟΝ καλούμενον βίνονι ἀφ' ὧν τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδομένην ὀδύνην τῇ μητρί. Quoniam vero Origines aliique Doctores Alexandrini in Onomaſticis ſuis ſacris, quæ vidi, ipſum βενιαμὶν ſunt interpretati τέκνον ὀδύνης; experiantur Critici num talem forte Etymologiam ex eo nomine extorquere poſſint, aut *Benonim* בן אונים, aut conſimile. Nam *in Hebræo ſimilitudo nominis reſonat*, quod ait Hieronymus. Eo ſpectat quod in Commentario majore Rabbinorum adnotatum reperimus f. 161. b. ותקרא שמו בן אוני כר צינרי בלשון ארמי ואביו קרא לו בנימין בלשון הקדש. *Bern. Al.* Βενιαμὶ, & mox ἡδομένην τῇ μητρὶ ὀδύνῃ, Recens hic Iſraëlita à moriente matre ὑὸς ὀδύνης μὸ, ab altero parente, ὑὸς ἐπιδέξι῾, aut ὑὸς ἡμερῶν. Sunt qui cenſent *Joſephum* male tribuere nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Vide Cotelerium ad vol. 2. *Monument. Eccl. Gr.* p. 548.

a Πάντων παρεῖπον.] ita *MSS.* πάντων deeſt in *Editis*.

b Οὐ μετὰ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ *Vat.* ὀ μετ' ὀ πολὺ *Big.*

c Ισαακ῾] In *Samb.* & *Vat.* ὁ Ισαακ῾.

d Υπὸ θεοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπ' αὐτῷ μετ' Αβραμον.

e Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Plus quinquennio, quam exemplaria aliqua divini Moyſis hodieque oſtendunt, aut inter humanos Scriptores Demetrius. Quare Cl. Boſius hæc corrigit, ſed manu dubia contra totam noſtram ſupellectilem, βιώσας γὰ ἔτη πρὸς ὀγδοήκοντα ΘΕΟΣ τοῖς ἑκατόν. P. Trecenſis. *Nec multum etiam poſt adventum Jacobi completi ſunt dies Iſaac* 180. *annorum: vel ſecundum Joſephum*, 185. Aliuſque defloratorum Joſephi apud Græcos: θνήσκει δ' μὲ βραχὺ καὶ ὁ Ισαακ· καὶ θάπτε῾ σὺν τῇ γυναικὶ ἐν τῷ πατρογονικῷ μνημείῳ, βιώσας ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. * Φλαυίυ Ιωσήπυ Ιυδαϊκῆς ἀρχαιολογίας α'. *Samb.* τέλ῾ τῆς α'. λέγω· ὃς ΘΕΟΦΙΛΗ χρήσιον ἐτῶν ωλγ'. *Busb.* & *Hen.* Bern.

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULÆ POSTUMÆ.

In Librum Primum

JOSEPHI ANTIQ. JUDAIC.

Ad Prooemium.

Ἐκ τ ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων.] Fortaſſis inde error natus, quaſi *Joſephus* ſua Hebraice prius ſcripſiſſet, cum vertendum ſit: *Ex Hebraicis literis* i. e. ſacra ſcriptura Hebraica.

Pro τ lege τ̃, ſc. in his ὡσί τε τ ἡμετέρων θεογενῶν &c.

Μυεῖα δ' ἐσὶ δηλώμαθ' ἁγὰ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἱσορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης.] Haud credendum, ſi computus hodierni Textus Hebraici non ſit corruptus, quoniam ex illo modo colligi poſſunt quatuor millia annorum & duo.

Ad Lib. I. Cap. I.

Pag. 5. Ἐπλασεν ὁ Θεὸς τ ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐ τῷ, καὶ ψυχὴν.] Nota diverſa eſſe πνεῦμα & ψυχὴ. Sic etiam ſenſerunt Plotinus aliique, quemadmodum de iis teſtatur Nemeſius de Natura Hominis Cap. I in princip. Τινὲς μὲν οὖν ἐσι τ Πλωτίνου, ἄλλο εἶναί τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλον τ νοῦν δογματίσαντες, ὃν τελεῖον τ ἄνθρωπον συνεστάναι φασὶ, σώματος, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ita ut πνεῦμα & νοῦς idem eſſe videatur. Adde ibi Notas.

Nob. Ludolfus putat ארמה *terra* non ab אדם *rubedo* deducendum eſſe, ſed ex lingua Abyſſinorum, in qua אדם eſt *jucundus fuit*, delectavit. Vide Pfeifferi Crit. ſacr. cap. v. de Interpret. S. Script. ſect. II. quæſt. 3. §. 3. pag. 173.

Ἥτταν] Hebr. אישה *vira*, *virago*. Mutatur א in ה, ש in σσ, & ה in α. LXX. Geneſ. II. 23. ſolummodo habent: αὕτη κληθήσετ' Γυνὴ ὅτι ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη.

Εὔαν] Hebr. חוה Mutatur ח in ε & ה in α. LXX. Geneſ. III. 20 habent Ζωὴ, non recte, in aliis autem locis, εὔαν.

Φεισὼν.] LXX. Geneſ. II. 11. Φισὼν. Τίγρις, LXX. Τίγρις.

Γηὼν δ' αὖ τῆς Αἰγύπτου ῥεῖ.] LXX habent vs. 13 Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.

Τῶν μὲν ἄλλων ζώων ἐκέλευσε φείδεσθαι] Et mox: τ φειδομένους αὐτῆς. In his quid φείδεσθαι aut φειδομένους ſit, neſcio. Fortaſſis legendum: γεύεσθαι & τ δουλεύειν, guſtare, (ſic habet edit. Baſil. 1544. Gr.) & guſtantes.

Per ſerpentem Joſephus nihil aliud intelligere videtur quam nudum animal illud, quod *een ſlange* dicitur, licet plerique intelligant diabolum forma ſerpentis indutum. Cum Joſepho conſentiunt Aben Ezra, R. Salomo Iarchi, Abarbenel, R. Lippman. Vide Rivini Diſſertationem de ſerpente ſeductore cap. I. §. 3. p. g. 23 —— 29. ubi varias de illo offendes ſententias.

Ad Caput II.

Καΐν.] LXX. Καΐν. Ἄβελ. LXX. Ἄβέλ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες.] Hoc Scriptura Sacra non dicit in hac narratione, ſed indicat tamen cap. V. vers. 4. καὶ ἐγένησεν υἱὰς καὶ θυγατέρας. ſc Adam & Eva.

Πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτόν.] Forte legendum: οὐκ εἶδον i. e. non vidi.

Οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι.] Legendum: ὅ, τι i. e. non habens, quod loqueretur.

Ἐπιμίξαι σὺν τῇ γυναικὶ.] S. Scriptura de eo nil memorat, ſed ſed poſt vers. 17. cap. IV. mentionem facit, Cainum cognoviſſe uxorem ſuam poſt expulſionem.

Baſ. Ed. Poſt Καΐς ponit comma, non poſt τόπον.

Ἰδρύσῃ μὲν τ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐ τότε ποιήσει τὴν κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο.] De ædificatione Naïdos, & procreatione plurium Liberorum præter Enoſchum tacet S. Scriptura. Πλῆθος χρημάτων Lege: χρημάτων. Sic & Baſ. Ed.

Ad probandum ex Geneſ. IV. 14. καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με, plures homines præter Adamum, Evam, ſuamque uxorem fuiſſe, facere videntur hæc Joſephi verba: αὐξῆσαι δὲ τ οἶκον πλῆθος χρημάτων ἐξ ἀσπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν δὲ λῃσταὶ τὰς εἰσαγωγὰς ἐπιβουλεύσαντες, διὰ καλοῦ αὐτοῖς ποιησάμενοι συνεργεῖν ἐπιτηδείως ἔσεσθαι. καὶ τὴν ἐπταγωνιαίαν δὴ ἢ πρόσοδον συνέζευξαν οἱ ἀνθρωποκτονίᾳ χρησάμενοι καὶ παρανομίᾳ μεγίστῃ, &c. &c. &c.

Τὸν δὲ πάντων τε ταύτην λαβεῖν οὐσίαν δὲ πρεσβύτατα παίδων οὖσαν ἀνά-

* Uſus eſt Auctor Editione *Euſtathii*.

λεσεν.] Quod primum natus dicatur, oritur ex eo, quia plures ſtatuerat liberos. Apud LXX. & filius & urbs dicitur Ἐνὼχ.

Thobel dicitur πατὴρ τε θυγατρὸς ἑῆς, γενομένης Νααμᾶς ὄνομα] Male; nam Naama fuit ſoror ejus ex matre Sella. LXX. IV. 22. ἀδελφὴ ἦ Θοβὲλ, Νοεμά.

Seth dicitur natus anno 130 Adami. Sic & LXX. in loco Geneſ. V. 3. cum Hebræus textus habeat: 130.

De duabus illis columnis lateritia & lapidea vide Stellingfleet in Originibus Sacris

Καὶ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνεστήλωται μένει δ' ἄχρι δεῦρο κατὰ τὴν Συριάδα.] Fortaſſe legendum: Λιθίνη, nam non veroſimile eſt πλινθίνην στήλην permanere potuiſſe per longum adeo tempus, ſuſtentantem diluvii aquas, alia que aeris & aquæ injurias. Interpres Ed. Francof. 1580 ſic vertit. *Ajunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria.*

Joſeph. cap. 2. lib. I. ubi de Sethi columnis loquitur, non diſertim affirmat a Setho poſitas fuiſſe; famam ſequitur. Lateritiam columnam ad ſua uſque tempora permanſiſſe ait κατὰ τὴν Σιριάδα. Hæc Th. Gale annotat ad Herodot. lib. II. Cap. 106. ubi agitur de columnis a Seſoſtre erectis, quas ipſe Herodotus viderat in Syria Palæſtina.

Ad Caput III.

Ἐπὶ γενεὰς.] Scilicet ab Adamo ad Mathuſalem, nam ab Adamo ad Seth eſt una generatio, 2. a Setho ad Enoſchum, 3. ab Enoſcho ad Kenan, 4. a Kenan ad Mahalaleel. 5. a Mahalaleel ad Jered. 6. a Jered ad Henochum. 7. ab Henocho ad Mathuſalem.

Ἄγγελοι Θεοῦ] i. e. Angeli Dei. S. ſcriptura Gen. VI. 2. dicit filios Dei rem habuiſſe cum filiabus hominum.

Ἐξεχώρησε τ γῆς.] Sc. ex illa, in qua habitabat. Fortaſſis vel nomen regionis omiſſum eſt, vel τὸ τ interpretandum per ταύτης i. e. ἐκείνης.

In verbis καταδίκαζε δὴ οὐκ ἐκείνους μόνον τ κακίας.] Baſ. Ed. ἐκεῖν' μόνον. quid ſit, ἐκεῖν, prorſus ignoro; Fortaſſis vel τοὺς ἐκεῖ i. e. illos qui iſtuc degunt, vel ἐκείνους legendum. Interpres Sigiſm. Gelenius vertit: *non ejus ſolum ſeculi homines.*

In verbis: πρὸς σωτηρίαν δ' Θεὸς, τοιαύτην.] Forte delendum comma poſt Θεὸς, ut ſenſus eſſe poſſet, ſi τοιαύτην referatur ad σωτηρίαν, hoc modo: *Ad tantam & talem conſervationem ſive ſalutem.*

Τετράσγυον] i. e. quatuor contignationum. Moſes Gen. VI. 16. memorat tantum tres. Vel forte leg. Τρίσγυον.

Ἄλλα τε τούτων ἑπταπλάσια ἀριθμὸν.] i. e. & quibuſdam ex his ſeptenarium uſque numerum. Verterem: *Aliaque ex his, ſeptuplo numero.* Baſ. Ed. τ. Poſt τούτων comma pone, & in ἑπτὰ πλάσια ſubaudi κῑ, numero diſtributivo, κῑ εἴκοσι. i. e. viceni κῑ δύο. i. e. bini. Vel potius τὸ ἑπτάπλα ἰονα numero plurali accipe, & verte: *ſeptupla numero.* LXX. Geneſ. VII. 2. ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ. Interpr. Ed. Francof. *Et quibuſdam ex his ſeptenarium uſque numerum*; ſc. introductis.

Ὃς ἐκ Καὶ νὰν τίκτεται] i. e. qui ex Kenan gignitur LXX dicunt Geneſ. V. 14. Καϊνᾶν. Interpr. Francof. *Ex Cainane.*

Ἐν μηνὶ δευτέρῳ, εἴω μὲν τοῦ Μακεδόνων λεγομένῳ, μαιμακτηριῶνι δὲ τοῦ Ἑβραίων.] Et quæ ſequuntur, curatius perpendenda.

Τὴν δ' ἐκκαιδεκάτην ἀρξαμένῳ φησὶν ἐξέδυσε δὲ πρὸ εἰκοσιένα μηνὸς καὶ εἰκάδι.] LXX Gen. VII. 11. Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ Νῶε δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι δὲ μηνός. Hebræus Textus habet: בשבעה עשר יום. i. e. decima ſeptima die; adeo ut differat a Joſepho & LXX.

Χρόνῳ δὲ οὗτος ἀπὸ Ἀδάμου δὲ πρώτου γεγονότος ἐτῶν τοσούτων διεσχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ χρόνος ἐν τοῖς ἱεροῖς βιβλίοις &c.] Chronologiæ ratio non recte confici poteſt ex ſequenti ejus computatione annorum, licet ipſe mox dicat in his verbis: ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τ πρόγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. Verum fortaſſis Codex noſter corruptus erit. Nec ſine ratione, nam verba illa ὃς ἐβίωσεν ἔτη ἐννακόσια ζήσας ἔτη καὶ ἑπτακόσια non poſſunt referri ad Enoſchum, quia ille tantum 905. annos vixit, teſte mox ipſo Joſepho in his: δὲ δ' ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις; neque ad Sethum, quia obſtat pronomen relativum, ὃς, quod non ad remotius ſed proxime præcedens, ſi poteſt, referri debet verbum. Hoc licet fieret, nullus tamen

heic

heic nexus foret cum sequentibus. Sethus cæteroquin revera quidem vixit 912. annos. Interpr. Ed. Francof. bis habet: *annis decem & nongentis.* In aliis differt multum ab hodierno textu.

Fortassis sic vel simili modo emendandum: ἐγέννησεν Ἐνωσον, δώδεκα ζήσας ἔτη κ' ἐννακοσια. ὁ: sc. Enoich, Καὶ ᾧ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων &c. &c. Bas. Ed sic habet: ἐνδιδοίωσι, τεκνώσας αὐτον πρὸ ἑκατὸν κ' ἐνιαυτοὺς ἔτη. ὅτε ἐβίωσεν. &c.

Aliud corruptionis specimen videtur esse, quod non uti in reliquis factum est & necessario fieri deberet, memoretur annus Malaleelis, quo natus sit Jared.

Aliud specimen in his: ὃς . . . sc. Jared, ἐγέννησεν Ἐνωχον εἰς δύο κ' ἑξακοσια πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσιμα,] quia si τὸ βιώσιμα hac forma ad Enochum relatum, uti Grammatica flagitat, illi applicari non possunt hi 962. anni, nam Enochus modo vixit 365. annos Genes. v. 23. Fortassis post Ἐνωχον comma ponendum, pro βιώσιμα legendum βιωσας, illudque referendum ad ὃς id est Jared, consentiente in his annis & ipso Mose Gen. v. 20.

Ο υἱὸς] omisso suo nomine dicitur Mathusalem; quod cur factum, utrum per Josephum, an librarios, nescio. Post ἀφῆκεν pone comma.

Τὰ, ὅτε ζήσας πέντε κ' ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις] refer ad Enochum; ut etiam sequentia arguunt.

Quid in his verbis, κ' ἔτε αὐτῷ γεγονὼς.] (Bas Ed. αὐτῶ) τὸ, αὐτῳ sibi velit aut significet, ignoro. Delerem illud, si codices faveant. Nam Mathusalem natus annos 187. genuit Lamechum Genes. v. 25. juxta Hebr. Textum, non autem LXX.

Nescio quid hæc sibi velint: ἔτη γεγονὼς δύο κ' ὀγδοήκοντα κ' ἑπτακόσια; Nam Lamechi, ad quem ista referenda, integra ætas non fuit 782. annorum, sed 753 secundum LXX. aut 777. secundum Hebr. Text.

Nec hæc intelligo: ἀεὶ ἐπ' ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι,] cur heic memorentur S. Scriptura tale quid non memorat.

Male affectus & hic locus: ὁ Λαμέχα ἡλικίᾳ, διύπερθε κ' ὀγδοηκοστοῦ ἔτε ἰώνιδι, ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων.]

Lamechus non ex	LXX.	Hebr.	
natus annos	188.	182.	Genes. v. 28, 31.
genuit Noachum.			
Vixit.	753.	777.	

Ὡς μὴν ἑβδόμῳ] i. e. mense Septimo. Nisi ὡς heic abundet, nescio quid denoret.

Ἐκμαθὼν δ' ἐν ἐνιαυτῷ.] Differt hæc lectio a LXX. qui habent ἑβδόμῃ κ' εἰκάδι τ' μηνὸς. Hebræus Textus dicit: septimo decimo die; Genes VIII. 4.

Ἀποτατέον τ' τόπον τοῦτον Ἁρμῶθι καλοῦσι.] Accuratius examinandus hic locus.

Ἰσχὺς ἀποτροπιασμὸς] i. e. amuleti vice; sc. ad averruncanda loca.

Ἐστι γὰρ τῇ Μινάδα μέγα ὄρος κ' τῶ Ἁρμῶνα, Βάκχος λεγόμενον, &c.]

Εἰς τέλος ἀξίαν.] Bas. Ed. habet: εἰς τέλος ἄξειν.

Ὅσα τῶ μεσογείων χωρεῖν ἔχει κ' φορεῖν.] In his quid φορεῖ sit, ignoro.

Χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γὰρ ἐστὶν ἡ Ψυχή.] Sic & Levit. XVII. 11. & 14.

Εἰπὼν ἢ ὑπεσχόμην] i. e. Interpres Gelenius habet *mandatis & promissis.* Pro ἢ, quod non valet, legendum est κ' vel simile quid. sic & Bas. Ed. habet.

Διὰ τοσούτων] sc. 600. annis; γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦ.

Considerandæ horum virorum nomina, Μαθεύων, Βεροσσὸς, Μῶχος, Ἐσιαῖος, Αἰγύπιος Ἰεφόνιος, Ἡσίοδος, Ἑκαταῖος, Ἑλλάνικος, Ἀκουσίλαος, Ἔφορος, Νικόλαος. Hi testantur, homines olim vixisse mille annos.

Ad Caput IV.

Ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ' ἐπομβρίας γεγονότες] Moses dicit Genes. v 32. eos natos anno 500. Noachi, diluvium vero fuisse 600. anno Noachi Genes VII. 11. ergo convenit Josepho. Certum igitur tres simul eodem progenitos anno. Nec obstat vers 10. cap. XI. Genes. quasi Sem biennio post natus esset. Frustra simile quid in Abrahami natalibus quæritur. Genes. XI. 26 coll. cap XII. 4. & Actor. VII. 4.

Καλεῖ τὴν κάσ.] In fine cap. h. σεναάρ. LXX. Σενναάρ. Bas. Ed. σεννάαρ.

Ναβωϊάς.] LXX. Ναβεώθ.

Ὡς ἡνιο μὲ ὢν χαλκὶ] Sic & Bas Ed. habet. Potius legerem: ὃς. Erat filius Chusi, filii Chami.

Σιδώνα]

In Editione Basil. Gr. 1544. Κεφάλαιον ς. incipit his verbis: Οὕτως ἢ μεμίσηκε τὰ ὁρῶν αὐτὸς ὁ Θεὸς, &c.] definit vero in hæc: Ὧσαν ἀφ' αὐτῶν γεγονότα.]

Ad Caput VI.

Τὰς μὲν γὰρ νῆσ ὑφ' ἑαυτῶν γαλάταις καλουμένας, γομαρεῖς ἢ λεγομένους γομαρεῖς ἐνόμισε] Josephum errare heic putat Cl. Bochartus, nisi Galatarum nomine Phrygas intellexerit, quorum sedem Galatæ invaserant, quapropter ipse potius existimat, terram Gomer esse Phrygiam, id est, τὴν Καταικαυμένην, sic dictam ratione partis illius, quæ velut fulmine tacta aut igneccelesti ambusta tota videtur in cineres & carbones resoluta. Nam Hebræum בער inter cætera est consumere. Hæc Καταικαυμένη est pr. Phrygiæ portio circa Ægyptum & Mæandrum & urbem Philadelphiam. Illud etiam patere addit ex Etymologia Phrygiæ, nam derivatur ἀπὸ τ' φρύγειν, id est, torrere. Vide ipsius Phaleg. lib. III. cap. 8.

Θοβήλοι sive Ἰβηρες hi sunt Tibareni, qui Moschis tam vicini sunt, ut teste Strabone, partem Moschicæ regionis teneant, eam nempe, quam Plinius ponit ad Iberum fluvium, genti cognominem. De Moschis & Tibarenis hæc est Cl. Bochartı in Phaleg. Lib. III. cap. 12. sententia. sc. existimat ille, Moschos præter Moschicam proprie dictam occupasse quicquid est montium a Phasi usque ad Pontum Cappadocicum, atque inde esse, quod illi montes Moschicorum montium nomen eo usque integrum atque illibatum servant, ut videre est in Strabone & Ptolemæo. Atque eos statim excepisse Tibarenicas gentes ex Strabone colligitur, qui Tibareniam & Tibarenorum fines extendit usque ad Pharnaciam & Trapezuntem, Moschicosque & Colchicos montes: ita ut medii fuerint inter Trapezuntios & Armeniæ minoris incolas. Porro paulo post addit, Tibareniam esse partem Cappadociæ.

Μαζακα] olim dicta Cæsarea, Eusebea, & Maza; erat autem Metropolis Cappadociæ. Vide Stephan de Urbibus in V. Καισάρεια & Μάζακα.

Ἀχαναξις sive Ῥηγῖνες] Ascenaz quid sit valde incertum, Josephus Rhegines i e. ignotum per ignotius explicat; Ita de hoc loco testatur Cl. Bochartus.

Existimat ille, e terra Gomer i e. Phrygia majore, colonos duce Ascenaz in minorem Troademque deductos ad Pontum usque se diffudisse, qui cum ex accolarum nomine diceretur Ascenaz, a Græcis paulum deflexa voce nominatus est Ἄξενος inhospitalis; & postmodum Εὔξεινος in contrarium versa significatione ad vitandam ὀξύτητα. Vide illum in Phaleg. lib. III. cap. 9.

Θυγραμμαῖοι vel Φρύγες.] Cl. Bochartis cit. lib. cap. 2. putat hos esse Cappadoces & Galatas.

Ἀλισαῖοι sive Ἀιολεῖς.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 4. putat Elisam esse Peloponnesum, in qua est Elis vetustissima & amplissima regio, cujus una pars ab Homero vocatur Alisium.

Θαρσεῖς aut Κίλικες] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 7. sentit Tarsis esse vel Hispaniam vel Hispaniæ partem, quam Tyrii maxime frequentabant.

Ταῦ ἀντὶ δ' θ. ὡς] ut in τάρσος & θάρσος.

Χίθιμα sive Κύπρος] Sententiam Josephi rejicit Cl. Bochartus, putatque כתים Cithim esse Italos. Vide cit. lib. cap. 5.

Notandum est, quod Josephus dicat, modo tres esse Javanis filios, nempe, Alisam, Tharsum, & Chetimum, cum Moses Genes. x. 4. memoret quatuor, sc. Elisam, Tarsin, Chittim, & Dodanim.

Τὰ γὰρ ὀνόματα διαφέρει τὸ τ' γραφεῖς διαπίπτειν ἐκλύσεως ἕνεκα τῶν ἐντυγχανόντων. ὁ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἔν τε αὐτοῖς χάσμα κ' τελευτὴ μικρ. νωχὸς γέγονε, νῦν καλεῖται. κ' τὸν τ' ὑπνον ἐπὶ πάντες ῥεῖ χίματος] Interpres Sigism. Gelenius plus habet, quam Græcus Textus, sc. hæc: *Adamus certe nobis Adam vocatur.*

Τῶν ὀρῶν.] Lege ὄρων i. e. montibus.

Αἰθίοπες . . . ἐπὶ κ' νῶ . . . χαμαὶ καλοῦνται.] Cum Josepho in hanc sententiam pedibus eunt, vulgatus Interpres, Philo, Eusebius, Hieronymus. Eustathius in Hexæmeron, auctor Chronici Alexandrini, & chorus Patrum universus, imo plerique Hebræorum & Græcorum. Verum Cl. Bochartus cum Jonathane existimat Chus & Chusæos esse Arabiam & Arabes. Vide eum lib. IV. cap. 2 Phaleg. Cl bocharti sententiam refellit cl. v. Albert. Vogtius in Miscell. Bibl. Hept. IV. loc. 2. ad Soph. III. 10. pag. 136. —— 147. putatque per כושים intelligi debere non tantum eos, qui vulgo Æthiopes vocantur, sed & qui his vicini occiduum sinus Arabici littus memoratumque sæpius Isthmum insederunt.

Τοὺς ἐπιχωρίους] Lege: τὰς ἐπιχωρίους.

Μετέσχαλε δ' ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τ' μεταβάλλειν ἡμᾶς ἐνίους, λέγουσι λιγομένης.] Fortassis hic aliquid deest de nomine Libyæ. Nam τὸ μετέσχαλε nescio qua ratione commode sit interpretandum, sive, *mutavit* sive *mutatum est*, nam neutrum huic loco convenire videtur.

Χανααν & Ἰουδαία] Eadem. Sic & cap. VII. De sex Chusi filiis illorumque posteris a Josepho memoratis sic sentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 3. ex utroque Scaba Sabæos Josephus indiscriminatim deducit, id est, Meroitanos; quippe Meroës nomen vetus asserit fuisse Saba. Tamen de Thuritera Sabæa intelligit Hieronymus. Cur iidem ex Chavila Gethulos, & ex Sabatha Astabarros derivarint, non puto aliam habuisse rationem, quam allusionem nominum, quæ tamen valde non remota. Pro Rhegma & Sabteca Josephus Rhomum & Sabactam scribit, & patres facit Rhomæorum & Sabactenorum, qui populi nusquam sunt . . . . . Dedanis item posteros uterque locat in occidentali plaga Æthiopiæ. Sed pro Dedane & Dedanæis Judam & Judæos perperam scripsit Josephus. Paulo post hæc addit. Itaque his relictis, nos asserimus omnes Chusi filios, quos hic nominat Moses, habitasse circa mare Persicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migrasse testatur Moses; hæc ille.

Σάβας, unde Σαβαῖοι. Εὐίλαιος, unde Εὐίλαιοι sive Γέσηλοι. Σαβάθης, unde Σαβαθηνοὶ sive Ἀσαβάριοι. Σαβακτήλας, unde Σαβακτηνοί. Ῥᾶμος, unde Ῥωμαῖοι. Cujus filii Ἰουδαῖος, unde Ἰουδαῖοι αἰθιοπικὸν ἔθνος, & Σαβαῖος, unde Σαβαῖοι.] Multum in his nominibus Josephus ab Hebræo Genes. x. 7. textu differt.

Καὶ πρότερόν μοι διῄρηται.] Sc. cap. 4.

Τῶν δὲ μεσογείων παίδων ὀκτὼ γίνονται.] Moses Gen. x. 13. 14. modo septem memorat; si locus ille vers. 14. non sit corruptus, nam nulla convenientia videtur esse inter Chasluhim & Phuliſtim, certe non tanta, ut Phuliſtim a Casluhim essent aut

dicerentur. Joſephus videtur ibi legiſſe: & Phuliſtim, ut ſit filius Miſraim, a quo Philiſtim populus. LXX. conveniunt cum Hebræo. Cl. Bochartus dicit Phuliſtim ortos eſſe ex Caſluhim i. e. Colchis, & Caphthorim i. e. Cappadocibus IV. 32. De hoc loco Joſephi ſic ſentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 25. Joſephus (ſc. in explicandis his populis) maluit nodum ſecare quam ſolvere. Et cum in aliis aliquid conetur, hic palam profitetur ſe uno ſolo excepto de iis populis nihil quidquam ſcire, niſi quod illorum urbes Æthiopico bello, de quo deinceps acturus eſt, ſubverſæ & deletæ ſunt. Et mox: Tantum Lector id meminerit, ſex gentium deſtructionem, cujus Joſephus Auctor eſt, tam eſſe commentitiam quam illud ipſum bellum, quo vult eſſe deletas; Nec cujuſquam induſtriam remorari debere tam futilem aſſertionem. Hæc ille.

Αμάθη ab accolis, Επιφάνεια ab Macedonibus dicitur.]

Σίμα τῷ τρίτῳ τὸ νάχω ἡών.] Si tertius, ergo minimus, atqui Chamus tamen dicitur a Joſepho paulo ante νεώτατος τῶν παίδων.

Χαλδαῖοι ſive Αρφαξαδαῖοι] Cl. Bochartus lib. II. cap. 4. Nam quod Joſephus & alii volunt Chaldæos olim ab eo dictos Arphaxadæos merum ſomnium eſt. Putat autem ipſe Arphaxad Aſſyriæ parti Arphaxitidi, quæ Ptolemæo Arrapachitis, indidiſſe nomen.

Lydorum vocabulum Cl. Bochartus lib. II. cap. 12. aliunde deducit.

Οπες,] Moſi dicitur חול Hul vel Ehul. Quænam heic convenientia? Cl. Bochartus lib. II. cap. 9. ſuſpicatur Orum ſcripſiſſe, nomen in fabulis notiſſimum, ut inde Otenem deduceret, quæ Armeniæ pars eſt inter Cyrum & Araxem.

Καὶ γίθρεις βακτριανούς.] Cl. Bochartus lib. II. cap. XI. ſic dicit. Fallor aut Syrus auctor aliquis ſcripſerat Gether habitaſſe בגתרא Begethera, id eſt, in Gethera urbe vel regione, ubicunque tandem fuerit. Pro quo Joſephus legit Bagtra vel Bactra, quaſi de Bactris ageretur.

Μησαῖοι ſive παρὰν χαράξ.] Cl. Bochartus II. XI. Nihilo magis arridet Joſephi ſententia, qui pro Mas Meſam ſcribit, ut ab eo derivet Meſaneos populos prope Paſini caſtrum circa oſtia Tigridis. Nempe ignorabat Meſanæos eoſdem eſſe cum Meſenis ſeu incolis τῆς Μεσήνης. Græco vocabulo ita dicitur regio interamna. Stephanus: Σπασῖνα χάραξ, πόλις ἐν τῇ μέσῃ τῆς Τιγρητικῆς Μεσήνης. Hæc ille.

Καὶ τὸ ἀπὸ αὐτοῦ Συελίας τινὰ.] Cl. Bochartus lib. II. cap. 15. ſic exiſtimat: Itaque haud dubie Joſephi locus in mendo cubat. Et pro Συελίας, vel ut legerunt Euſebius & Hieronymus Σπελίας aut Ιεελίας reſcribendum eſt Αελιας, ut hæc ſit mens Joſephi, habitaſſe filios Jectan a Cophene fluvio Indiæ, καὶ τὸ ἀπὸ αὐτοῦ Αελίας τινὰ τῆς Αριανῆς quæ ad ipſum eſt loca quædam. Aria nimirum Cophenem ſeu Cophetem amnem attingit, Aria inquam late ſumta, prout præter Arios proprie dictos, Gedroſos etiam & Arachotas, & Paropamiſadas complectitur. Probatque deinde, maximam partem populorum Aſiæ deduci ex filiis Jectan, teſte Euſtathio Antiocheno in Hexæmero

Ων ναχώρης ἡὼς τίκτεται.] Lege: ὅ, ſc. σεμοῦν. niſi deſit aliquid.

Ος δέκατος μὲν ἐστι ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑκατοστῷ ἀπὸ ἐνιαυσίων μετὰ τὸν ἐκμπεσμὸν ἐγένετο.] Si Terach ſit decimus a Noacho poſt diluvium, neceſſario interſerendus eſt καϊνας. Joſephus dicit Terachum natum eſſe anno 292. ſed Moſes 320. ſi vero de Abraamo intelligit, ille natus eſt 70 Terachi, ſive 390. adeoque ſcripſiſſe debuiſſet, τεσσαρακοσιοστῷ, non ἐνακοσιοστῷ, & numerus 92. poſitus pro 90. in quo nulla difficultas.

Recte Joſephus dicit Abraamum eſſe natum anno Terachi 70. cum & Moſes idem dicat Geneſ. XI. 26.

Ναχώρης ὃν θαῤῥῆν, εἰκοσὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε.] Moſes dicit 29. & poſt natum Tharam vixiſſe 119. LXX. habent 179. & poſt 125.

Σιρεγῶ ὃν ναχώρης τίκτεται μετὰ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν.] Moſes Gen. XI. 22. dicit 30. & poſt 200. LXX. vero 130. & poſt 200.

Ραγαῦς ὃν Σίρεγον ἔσχεν, ἔτη πεπόκοντα γεγονὼς μετὰ τοῦς ἑκατὸν] Moſes Gen. XI. 20. habet 32. & poſt 207. LXX. vero, 132. & poſt 207.

Εν ᾧ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν.] Id eſt, 130. ſic & LXX. Moſes habet 30. Gen. XI. 18.

Ενερος ὃν τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ μετὰ τοῦς ἑκατὸν ἡμιᾶ φάλεγον.] Sic & LXX. Moſes vero habet 34. Geneſ. XI 16.

Γεννηθεὶς αὐτὸς υἱὸν σέλα, Ενερος τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατόν.] Sic & LXX. Moſes autem 30.

Ον ſc. Σέλαν, Αρφαξάδης, ἐτέκνωσε καὶ πέμπτῳ καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῦς ἑκατόν.] Moſes Gen. XI. 12. habet 35. LXX. conveniunt cum Joſepho in numero annorum, ſed addunt, natum iis eſſe Cainan, non vero Selam. Quid de Cainane ſit, fuſius diſpiciendum.

Σέμα ὃν υἱὸς Αρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὸν ἐκμπεδείας χρόνον.] Moſes & LXX. dicunt, Arphaxadem natum eſſe anno ſecundo poſt diluvium. Gen. XI. 10.

Γαμεῖ δὲ ὁ τας ἀδελφιδᾶς.] De Milcha teſtatur Moſes Gen. XI. 29. quod ſit filia Haranis, fratris Nachoris. & de Sara Abraam, quod ἀδελφὴ ſua ſit Geneſ. XX. 2. 12. Quæ Iiſca Geneſ. XI. 29. ſit, ſive eadem cum Sara, ſive non, ignoro. Vide infra ad cap. XIX.

Θαῤῥὰν ὃν μισθαντος τὴν Χαλδαίαν ἀπὸ τὸ ἀρχαίου πένθος.] Moſes de eo nil refert; Stephanus vero in Actis cap. VII. 2. 3. dicit, Abraamum Dei juſſu evocatum & egreſſum eſſe ex Ure Chaldæorum, h. e. antequam habitaret in Charrane.

Χαρραν.] LXX. Χαρὰν. Vide Cl. Bochart. Phaleg. lib. II. cap. 14. ſic & infra hoc eod. lib. cap. 19.

Μεθ' ὃν ſc. μωυσῆν, ὅρος ἦν ἑκάστῳ ἔτη περὶ τοῖς ἑκατὸν ταῦθ' ὁρίσαντος ὁ θεὸς, ὅσα καὶ μωυσῆς συνέζη βιώναι.] Duplici modo heic Joſephus contrariatur Hiſtoriæ Sacræ; 1. Geneſ. VI. 3. dicitur, Deum jam tum ante Diluvium contraxiſſe hominum ætatem in 120 annos; adeoque 2. falſum eſt, poſt tempora Moſis vel cum ipſo Moſe hoc incepiſſe & quidem ex inſtituto Dei, cujus nuſquam ulla mentio.

In nominibus filiorum Nachoris a Joſepho paululum differunt LXX. Geneſ. XXII. 21 —— 24.

Ad Caput VII.

Lotum Aranis filium dicit eſſe fratrem Saræ, quo ipſo probatur Abraami ſororem hanc Saram non eſſe. Idem ipſe Abraamus ſic etiam teſtatur Geneſ. XX. 12. Sic & ipſe Joſephus mox cap. XII. & cap. XIX. dicitur filia Aranis. ibi vide quæ notata.

Καταλείπει τὴν Χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη.] Mirum eſt Joſephum heic dicere, quod Abraamus ex Charrane diſcedens reliquerit Chaldæam, cum eum jam ante illam reliquiſſe cum Patre ſuo teſtetur ipſe Joſephus, quando ex Ur abierit, cumque Joſephus Ur adſcribat Chaldææ, Charranem vero Meſopotamiæ, adeoque ipſe oſtendat Chaldæam diverſam eſſe a Meſopotamia; verba ejus hæc ſunt capite præcedenti: Θαῤῥὰν ὃν μισθαντος τὴν Χαλδαίαν λιπὼν τὸ Αρμαν πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Stephanus ἀφωτομάζειν in Act. Apoſt. cap. VII. 2. 4. ſentit Meſopotamiam & Chaldæam eſſe unam eandemque regionem, cui adſcribit Ur, nam ita dicitur v. 2. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Αβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν. & ℣. 4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρράν. Ad quem locum vide quæ notavit Car. Mar. Du Veil.

Κελεύσαντος Θεοῦ.] Stephanus adſcribit iſti tempori, quo Ure degebat. Actor. VII 2. Moſes cum Stephano ſentire videtur Geneſ. XII. 1 ſi verba ſic vertantur: *Deus dixerat*; in tempore ſc. pluſquam perfecto, ut ajunt; quaſi reſpiceret ad præterita, non futura. Ceteroqui bene ipſi convenit cum Joſepho.

Ad Caput VIII.

Quæ de cauſa, ob quam Abraamus in Ægyptum profectus eſſet, referuntur, non conveniunt omnia cum Moſe, qui ſolam famis mentionem facit Geneſ. XII. 10.

Φαραώνης.] LXX. Φαραώ.

De Arithmetica & Aſtronomia ab Chaldæis orta, per Abraamum Ægyptiis tradita, & dein ad Græcos perlata vide.

Ναρεμῶ.] LXX. Χεβρὼν Geneſ. XIII. 18. De Tani vide Pſalm. LXXVIII. 12.

Chebronem ſeptem annis ante Tanin conditam eſſe præter Joſephum teſtatur Moſes Numeror. XIII. 22. ἓξ ἔτεσι τῆς Σοανιτῶν πόλεως. LXX. vero Geneſ. XIII. 12. Λὼτ ὃν κατῳκίζετο ἐν πόλει τῆς περιχώρου, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Vide Hebræum Textum.

Ad Caput IX.

Βαλλας, Βαρεὰς, Σινάβαρος, καὶ Συμόβορος, ὅτι βαλῶν] LXX. ita Geneſ. XIV. 1. vocant: Βαλλὰ, Βαρσὰ, Σεναὰς, Συμοβὸρ, Βαλαακ. Hoc ultimum eſt nomen urbis ſc. Zoar, non Regis. Aliter paulo Hebræus Textus. Corruptus heic Joſephus in hiis ὅτι βαλῶν. Fortaſſis Βαλὰκ erit.

De duplici prælio ab Aſſyriis commiſſo cum Sodomitis non memorat Moſes, neque de tributo iis impoſito. Alios tamen populos in expeditione Kedor-Laomor fuſos victoſque, antequam cæderentur Sodomitæ, refert Geneſ. XIV. 5. 6. 7.

Μαὶ Φαδὲ, Αελιχὲ, Χοδολλογομορὲ, Θαργάλ.] LXX. ſic eos vocant Χοδολλογομορ, Θαργάλ, Αμαρφὰλ, Αελιχ.

Τῶν τῶ γιγάντων λαγόνες.] Lege: λαγόνας. LXX. Gen. XIV. 5. inter cæſos ante Sodomitas referunt γίγαντος τὸν τῆς Ασταρώθ.

Ψείατα ἀσφάλτου.] LXX. Gen XIV. 3. ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκὴν· αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν. & ℣. 10. ἡ δὲ κοιλὰς ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου.

Σὺν οἷς καὶ λαὸς ἦγετο τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.] Hoc Moſes non refert. Vide Gen. XIV. 12.

Ad Caput XI.

Επὶ πεσὼν.] Lege: ἐπιπεσὼν, i. e. aggreſſus, invadens.

De Dane, altero Jordanis fonte, vide.

De modo, quo cæſi ſint Aſſyrii, nihil habet Moſes.

Σωσα.] LXX. χοσὰ. Gen. XIV. 15.

De Τείσι φίλοις nihil Moſes, niſi Joſephus velit ℣. 13. 24.

Πεδίον βασιλικὸν eſt κοιλὰς ἢ Σαὼν. Gen. XIV. 17.

Σημαίνει ὃν τὸν βασιλοῦς δίκαιος. Hebr. VII. 2. dicitur βασιλεὺς δικαιοσύνης.

Quid αὐτῷ in his, ἀπὸ ταύτης αὐτῷ τὴν αἰτίαν.

Σελυμα.] Sive Ιερουσάλυμα.

Τῷ Αβραμης ἑρμηνεύῳ.] Non dicit hoc Moſes Geneſ. XIV. 18.

Τὴν δεκάτην τῶν λείας.] Hebr. VII. 4. ſic dicitur: ᾧ καὶ δεκάτην Αβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Ubi ἀκροθίνια non ſunt primitiæ frugum, uti Criſpinus in Lexico ſuo vult, ſed manubiæ, ſpolia, uti apud Herodotum, & Thucydidem notante Stephano in Theſauro; ſed quid Stephano ſint primitiæ manubiarum pro ἀκροθίνια, vix capio.

Εσχὼλ, ἔσηρος, μαμβρῆς.] LXX. Geneſ. XIV. 24. habent: Εσχὼλ, Αὐνὰν, Μαμβρῆ.

Joſephus heic innuere videtur, quod ea quæ Geneſ. XV. 1. &c. narrantur, accipienda ſint, quaſi Deus Abraamo ibi mercedem promitteret, propter res bene geſtas contra Aſſyrios.

De Abraami habitatione περὶ τὴν Ωγύγιον καλουμένην δρῦν, nihil Moſes.

Σάρ-

Σοῦρα Θεὸς κελεύσας.] De quo nihil Moſes Gen. xvi. 1. 2.

Τῇ ἀσοφοτηνομίᾳ.] Forte μήτηρ ſc. Sara; vel μήτρος ſc. Abraam.

Τίνες γὰρ διαφοίτας.] Quis præter Abraamum? Sara utrique δίαιτα ipſi mox Joſepho. Lege itaque: ἀμφὸς ἡ ἑκατέρῳ.

Ad Caput XI.

Καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρίπτεσθαι.] Sigiſm. Gelenius ſic vertit: *denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant.* Intelligit ſcilicet, turpiſſimum illud & nequiſſimum Sodomiæ crimen. Verum ex Græcis verbis hoc elici poſſe non videtur, cum ex vi ſtationum ita interpretanda ſint: *& evitare mutuas converſationes.*

Τρεῖς ἀγγέλους.] Græci LXX. Interppr. Geneſ. xviii. 2. ἄνδρες ἀνδρες habent; quorum duos tamen xix. 1. vocant δύο ἀγγέλοι. Quidam heic S. S Trinitatis tres perſonas intelligendas eſſe putant; ſed non recte, cum fuerint revera ἄγγελοι, explicante ipſo Apoſtolo ad Hebræos cap. xiii. 2. Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Αὐλὰς.] LXX. σκηνὰς. Gen. xviii. 1.

Μόχος.] LXX. ἀγαλοι μοσχάριον. Gen. xviii. 7.

Μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθὸν.] Atqui tamen Lotus erat bonus, cui propterea Deus etiam pepercit. Sed locutio bona, ſi maxima pro parte accipiatur, & ne uno fere excepto. Ejuſmodi plura.

Οἱ δὲ ἄγγελοι.] duo fuerunt, non plures. Verum pluralis numerus ſæpe pro duali ſumitur.

Καὶ τὰς συγατέρας, οὐδὲ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀπαλλαττὸν.] Sic & Hebræus Textus. Sic & LXX. Geneſ. xix. 8. οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Atqui tamen Geneſ. xix. 14. dicitur וַיְהִי לוֹם וַיְדַבֵּר אֶל חֹתְנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו. LXX. ſic vertunt: Ἐξῆλθε δὲ Λωτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς λαμβάνοντας τὰς συγατέρας αὐτοῦ. Quomodo hæc difficultas tollenda? dubito, utrum hoc, ut vertam: *Sponſos ducturos filias ſuas*; nam חתן etiam ſponſus eſt, ubi Pſalm. xix. 6 ubi LXX ψ. 5. habent νυμφίος. Et Jeſa. lxii 5. ubi & LXX. νυμφίος. Sic eſt alibi. לקחי quod eſt præteritum, pro futuro accipiendum eſſet. An vero dicam illos generos cum filiabus matrimonio conjunctos eſſe, ſed nondum cum illis rem habuiſſe; ubi de Joſepho, qui dicitur Matth. 2. 24. παρειλήφει. γυν. i. e. in matrimonium legitimum duxiſſe Mariam, atque non ante, ſed demum poſt natum Chriſtum γινώσκειν αὐτὴν, ſive rem cum illa habuiſſe. Qua ratione & Lothi filiæ, licet eſſent ductæ, commode dicerentur, οἵτινες ἔγνωσαν ἄνδρα. Verum tamen a Joſepho dicuntur παρθένοι, qua voce innuitur illas nondum conjugii vinculo copulatas eſſe cum viris. Regeri poteſt, παρθένους etiam eſſe, quæ licet nuptæ, nondum virginitatis jure deſtitutæ, ſive defloratæ ſint. Sic Maria dicitur παρθένος. Sic & Sirachid xv. 2. γυνὴ παρθενίας talis appellatur. Sed hæc omnia curatius examinanda.

Ἱστορία ἡ αὐτῶν.] Sc. in Hiſtoria belli Judaici, cujus paulo ante meminit. Vide lib. v. cap. 5. de Bell. Jud.

Διαφθορᾷ —— εἰς βοαχὺν χωρίον καθέχον, ἀπεγεφθὲν ὑπὸ τοῦ πυρός.] Locus procul dubio corruptus. Quid enim illud κατέχον i. e. occupans, niſi addendum τὸ vel τοῦτο; id eſt, occupans illud circumquaque cinctum ab igne.

Ζωὼ.] Hit עִיר. LXX. Σηλὼρ Gen. xix. 22. 23.

Μωὰβ.] i. e. ἀπὸ πατρός. LXX. Gen. xix. 37. Μωὰβ i. e. ὁ ἐκ πατρός μου. Ἀμμὼν i. e. γενὴς ὑιός. LXX. ψ. 38 Ἀμμὰν i. e. ὑιὸς γένους μου. In Textu Hebræo non eſt tale quid Moabitæ & Ammonitæ ſunt in Coele Syria ex mente Joſephi.

Ad Caput XII.

Βασιλέα τῶν ἐπιχωρίων.] LXX. Gen. xx. 2. dicunt Βασιλεὺς Γέρων.

Ἐλθὲ μηδ' ἂν ἐρίζωμεν τῷ ἀρχῷ.] Lege: αὐτῷ.

Βησσέαν] i. e. ὄρνιον φρέαρ. LXX. φρέαρ ὁρκισμοῦ vel ὅρκου. Gen xxi. 14, 31, 33.

Μετ' ὀγδόην ἡμέραν.] LXX. Gen. xxi. 4. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. Octavus dies erat, quo circumcidendi erant Judæi, ut patet ex Levit. xii. 2, 3. adeoque non poſt octavum, ut ſequeretur ex Joſephi verbis; nam μετὰ denotat *poſt*. Conveniret ille cum Luca in Euang. cap. ii. 21. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Vide Bynæum de Natali Chriſti.

Ἀφορμὰς δὲ μὴ ἔτι τοιαύτας πρισκαζέσθω.] Locus hic corruptus, nam nullus in eo ſenſus.

Ἐπὶ δὲ.] Lege τῇ.

Τὰς ἐγκτήσεις.] Moſes dicit, in hæreditatis legem. Vide Geneſ xxi. 10.

Εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν] Proprie eſt in coloniam mittere, velut colonum. Simpliciter ἀπεξαλλάσσειν αὐτῷ dicitur Abraamus a LXX Geneſ xxi. 14.

Ὁ Θεὸς ἐξεπίθετο.] i. e. Deus acquieſcebat, delectabatur.

Καὶ συμβαλλόμενα ποιμέσι, λόγ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐπιμιξίαν, λόγ φόβου τὰς ἐκλαπασίας.] Hæc non referuntur in Sacra Scriptura. Vide Geneſ. xxi. 19, 20, 21.

Αὕτη.] Sc. Hagar. Forte legendum: Ἀγαρ.

Joſephus: Ναχαιώθης,] LXX. Ναχαιὼθ. Joſeph. Κήδαρος.] LXX. Gen. xxv. 13 — 15. Κηδὰρ. Joſ. Ἀδουήλ.] LXX. Ναβδεήλ.

Joſ. Ἠδουᾶς.] LXX. Δουμὰ. Joſ. Μάσσαμος. LXX. Μασσὰμ.

Joſ. Μάμβασος.] LXX. Ματσὰ. Joſ. Μάσμης.] LXX. Μασσῆ.

Joſ. Χόδαμας.] LXX. Χοδδὰδ. Joſ. Θιμανοὺς.] LXX. Θαιμὰν

Joſ. Ἰέτουρος.] LXX. Ἰετοὺρ. Joſ. Νάφασος.] LXX. Ναφὶς.

Joſ. Κάλμασος.] LXX. Κεδμὰ.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης καθίζουσι, καταπολιμήσαντες τὴν χώραν ἀπομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τὴν Ἀραβίαν ἔθνος &c.] LXX. Geneſ. xxv. 18. ſic habent: Κατῴκησε δὲ ἀπὸ Εὐίλατ ἕως Σὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν πρὸς Ασσυρίους. &c. &c. &c.

Ad Caput XIII.

Διαβήσεσθαι.] Diſtingue & lege: λαβήσεσθαι.

Καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ.] LXX. habent Geneſ. xxii. 3. Ἀναστὰς δὲ Αβραὰμ τὸ πρωΐ, ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ ὄρος] ſc. μάριον, ἐφ' οὗ τὸ ἱερὸν Δαυΐδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. Nuſquam quod ſcio legitur in S. S. Davidem exſtruiſſe Templum in monte Moria; verum hoc conſtat, Solomonem Templum exſtruiſſe in illo monte, ſc. ex 2 Chron. iii. 1. David quidem animo illud facere deſtinaverat, verum à Deo per Nathanem impeditus fuit. 2 Sam. vii. 5. 17. Joſeph. viii. 2. adeoque Joſephum heic erraſſe putem, vel codicem hunc eſſe corruptum.

מוריה] Moria nomen hoc non tantum huic monti proprium fuit, ſed omni Montano, quod circumcirca hunc montem locatum fuit, nam מורה ab Aquila per καθοφανῆ, a LXX. Gen. xxii. 2. per τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν, redditur. deſcendit autem a ראה videre. Cæterum cum mons Zion, Acra, cæteriquè montes vicini æque fuerint excelſi, & natura excelſiores, quam mons Moria, non eſt dubium, quin hoc nomen ad illos montes etiam ſpectavit, qui valde conſpicui fuerunt. Omne igitur hoc Montanum (nam & הר eo ſignificatu frequenter gaudet) vocatum, eſt ארץ המוריה terra Moriæ, & conjunctim ſumtum eſt. Vide Camp. Vitringæ Obſervat. Sacr.

Πίστιν τε καὶ εἰκόσιον ἔτος ἄγοντος] Sc. Ισάκου. Hoc non memoratur Geneſ. xxii.

Τὸ δὲ Ισάκου —— τὸν τε βωμὸν καθασκευάζοντος.] Geneſ. xxii. 9. καὶ φκοδόμησεν ἐκεῖ Αβραὰμ τὸ θυσιαστήριον. Igitur Moſes & Joſephus differunt in ædificatore altaris.

Ἀνθρώπους.] Lege: ἀνθρώποις.

Καθιζόντος.] Lege: καθίζοντος.

Κριὸν ἐξ ἀσφάλου, παρηγμένον.] Hebr. Text. Geneſ. xxii. 13. וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ & *ecce arietem poſt tergum inter vepres hærentem cornibus ſuis.* LXX. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ, Σαβὲκ τῇ κεράτων. Jonathan: בחרישתא *in vinculo inter frutices.* Onkelos: נאילנא in Arbore. Syrus: בסוכתא *in Ramis.* Arabs: in Ramis Arborum. Aquila: ἐν συχνῷ; *in condenſo* ſc. arborum.

Ad Caput XIV.

Καὶ τὰ μνημεῖα Αβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασται.] Vide Actor. cap. vii. 16. Geneſ. xlix. 30. 31. 32. & cap. l. 13.

Ad Caput XV.

Χαττέων.] LXX. Χετιέων. Gen. xxv. 1.

Ζεμαρέους.] LXX. τὸν Ζομβρῶν. Ιεζάρης.] LXX. τὸν Ιεζὰν. Μαδάρης.] LXX. τὸν Μαδὰλ. Μαδιάνης] LXX. τὸν Μαδιὰμ. Λαοσθάκους.] LXX. τὸν Ιοσβακ. Σῶε..] LXX. τὸν Σωὶ.

Καὶ σὺ τίς, σαθμαΐτης γένει ἢ καὶ δαδάνης.] LXX. ſic ψ. 3. cap. cit Gen. habent: Ιεζὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαβὰ, καὶ τὸν Δεδάν. Differunt igitur Joſephus & LXX. in patre horum filiorum, utrum Suus, an Jectan fuerit.

Τούτου δ',] Sc. Δαδάνου, λατύσιμος, ἄσυρος, λαύρης. LXX. Υἱοὶ δὲ Δεδὰν Ασσυριείμ, καὶ Λατυσιείμ, καὶ Λαωμείμ.

Μαδάνου δ', ἥφαι, ἄφρης, ἄνοχος, ἴδιοι, ἰλδάς.] Sic ψ. 4. habent LXX: Υἱοὶ δὲ Μαδιὰμ Γεφὰς, καὶ Αφὶς, καὶ Ενωχ, καὶ Αβειδὰ, καὶ Ελδαγά.

Ab his dicitur Τραγλυδύτις καὶ ευδαίμων Αραβία occupata. Quod curatius conſiderandum. Vide Geneſ. xxv. 6.

Ἀφεικα.] Appellata ab ἄφρης.

Ἀλιξανδρος ὁ πολυίστωρ.] Quis aut qualis ſit.

Κλεόδημος ſive Μαλχὰς.] Quis aut qualis.

De συρείμ.] Unde Ασσυρία; atque Αφρὴ & Ἰαφρεῖος, unde Αφρα & Ἀφρικη; nec non de Ὄφρα uxore Herculis ejuſque filio ἐπώνυμος, ac illius Sophon, a quo barbari Σοφάκης, ulterius inquirendum.

Ad Caput XVI.

Ισάκου δὲ καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότος,] Sic & Geneſ. xxv. 20.

Ρεβέκκαν ἀνεψιᾶς παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ.] Locus manifeſte corruptus, nam nullus in eo ſenſus, quocumque modo explices, ſive θυγατέρα per neptem, quod falſum; ſive τοῦ ἀδελφοῦ referas ad Ναχώρου, quod ἀδύνατον. Procul omni dubio legendum; τοῦ Βαθουὴλ, qui erat pater Rebeccæ, filius ſive παῖς Nachoris. Vide Geneſ. xxiv. 15. 24. 47. ſic & mox ipſe Joſephus, & cap. 19. Locus recte ſe habet; legendum & conſtruendum eſt ſic: Ρεβέκκαν θυγατέρα παιδὸς Ναχώρου τοῦ ἀδελφοῦ, id eſt, Rebeccam filiam filii, (qui erat Bethuel) Nachoris fratris ſc. Abraami, nam Nachor erat filius Terachi.

De modo aliquem ſibi devinciendi vide Gen. xxiv. 1, 2, 3 — 9.

Εἰς πόλιν ἀφικνεῖται χάρραν:] LXX. Geneſ. xxiv. 10. habent: καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ.

Εἰς τοῖς σφαγείοις.] LXX. ἔξω τῆς πόλεως πλησίον τοῦ φρέατος τοῦ ὕδατος.

Καὶ σφόκοιτος ὁμιλητὴν τε καὶ τινας κόσμους, ὡς εὐπρεπεῖς φορεῖν παρθένοις.] LXX. Geneſ. xxiv. 22. habent: ἔλαβεν ὁ ἀνὴρ ψέλια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσοῦν ὁλκὴν αὐτῶν.

Na-

Nachor erat frater Abraami ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος. De eo nihil Moſes ait, aut negat.

Οἱ γὰρ ὀκ τῆ χαιτυρας εἰς τὰς λιπαρείας ἐξιληλύθησαν.] Verba hæc heic prorſus ἀσυνδιόυσα ſunt: Fortaſſe referenda ſunt poſt illa hujus capitis: τὰς βαρβάρους σοφάσματα λέγειαζ.

Ad Caput XVIII.

Ισάκῳ δὲ μετὰ τῶν Ἀβράμου τελευτῶν ὀκάτῃ τὸ γήραιον.] Erroris heic Joſephus accuſandus eſt, nam Iſaaco, nato annos ſexaginta bi nati ſunt filii Gen. xxv. 26. ille Iſaaci annus incidit in annum Abraami centeſimum ſexageſimum, nam centeſimus Abraami annus erat natalis Iſaaci Geneſ. xxi. 5. & ipſo Joſepho teſte ſupra cap. 12. Abraamus autem mortuus eſt anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo quinto Geneſ. xxv. 7. & ipſo iterum Joſepho teſte ſuperiori cap. 17. Itaque Rebecca uterum non geſſit, aut peperit Eſavum & Jacobum poſt mortem Abraami, ſed decem quidem annis ante.

Ησαῦ λιγομβρον κατ' ἐπωνυμίαν τῆ τριχώσεως.] LXX. Geneſ. xxv. 25. ὅλος, ὡτεὶ δορᾶ, δασύς· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτῶ Ησαῦ.

Εὔρωῖος γὰρ τὸ σπεῖρον, τρίχωμα λέγουσιν.] Vocabulum σπεῖρος videtur eſſe Hebraïcum שער quod notat pilum, τρίχα, reperiturque Gen. xxv. 25. ubi אדרת שער, chlamys villoſa, piloſa. Verum quomodo שער, ſive σπεῖρος convenit cum עשו, Eſavi nomine, ἰσαῦ, Ego certe non video. Quid & unde illud, & qua ratione inde deducitur?

Ροοβὼθ &c. διερύχωσεν λάσπημαίνῃ τὸ ὄνομα.] LXX. Geneſ. xxvi. 22. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῶ, Εὐρυχωρία. Hebr. Text. רחובות.

Ἐχθρων] dicitur Hebr. שנא.

Εσκυν: μάχλω.] LXX. Ἀδικία. Hebr. עשק.

Σόσιναν ἔχθρων.] LXX. Ἐχθρία Hebr. שטנה.

Τεσσαρακοντα γεγονὼς ἐτῶν.] Vide Geneſ. xxvi. 34. γαμεῖ ἄδαν τῶν ἄλλων, καὶ ἀλιβάμα τῶν ἰσρεέτου LXX. Geneſ. xxvi. 34. Ην δὲ Ησαῦ ἐτῶν τεσσαρακοντα, καὶ ἔλαβε γυναῖκα Ιαδὶθ, θυγατέρα Βεὼχ ὃ χετταῖος, καὶ τῶν Βασιμὰθ, θυγατέρα Ελὼν χετταῖου. Geneſ. xxxvi. 2. Ησαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων· τῶν Ἀδὰ, θυγατέρα Αἰλὼμ ὃ χετταῖος· καὶ τὴν ὁλιβαμὰ, θυγατέρα Ανὰ ὃ υἱὸ Σιβεγων ὃ Εὐαίυ. & ℣. 3. ὃ τὴν Βασιμὰθ, θυγατέρα Ισμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιὼθ.

Τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, ἀφ' τὸ ἕνα διδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.] LXX. Geneſ. xxvii. 22. 23. Ηγνόει δὲ Ιακὼβ πρὸς Ισαὰκ τὸ πάτερα αὐτῦ. ὃ ἐψηλάφησεν αὐτῶν ὃ εἶπεν, Η μὲ φωνὴ, φωνὴ Ιακὼβ· αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες Ησαῦ. Καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτῶν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτῶ, ὡς αἱ χεῖρες Ησαῦ ὃ ἀδελφῶ αὐτῦ δασεῖαι. ὃ εὐλόγησεν αὐτῶν. Ipſe Joſephus.

Ad Caput XIX.

Καὶ δι' αὐτῆς ὄψεως καθάπερ, στερεότερον ἢ κῆ' ἀνθρώπων φύσιν ἐχόντας.] Geneſ. xxviii. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. LXX. vero ſic habent: ὃ οἱ ἄγγελοι ὃ Θεῦ ἀνέβαινον ὃ κατέβαινον ἐπ' αὐτῆ.

Καὶ ποιησαζ τοιάτας λόγας.] Geneſ. xxviii. 13 —— 15. ubi aliter referuntur verba Jehovæ ad Jacobum.

Ελαυνόμενον ὑπὸ τῦ συγγενῶν.] Sc. Abraamum. Hoc nuſquam legitur in hiſtoria Abraami.

Βαθὴλ . . . σημαίνῃ δὲ τῦτο θείαν ἐσίαν κῆ' τὴν τῦ ἀνήνεμον γλῶτταν.] Geneſ. xxviii. 18. וקרא את שם המקום ההוא בית אל. LXX. vero ſic: Καὶ ὠνόμασε τὸ ὄνομα ὃ τόπου ὀκείνου, οἶκος Θεῦ.

Τῆς ἀββάνων σαββας.] Ubi hoc memoratur? Certe non in ſacro Codice; in eo enim Geneſ. xx. 12. וגם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה. LXX. vero ſic habent: Καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ὀκ πατρὸς, ἀλλ' ὀκ ὀκ μητρὸς· ἐγένετό μοι εἰς γυναῖκα. Hæc Sara ſupra cap. 7. dicitur ἀδελφιδῆ Abraami. Et cap. 12 Soror Loti, filii Aranis. Nam אח ἀδελφὸς, & אחות ἀδελφὴ reſpectu ad patruum aut avunculum, materteram aut amitam habito, notat filium vel filiam ex fratre aut ſorore. Sic Lot reſpectu ad Abraamum patruum ſuum, cum ſit filius Aranis, fratris Abraami, appellatur ab ipſo אחין frater ſuus. LXX. ἀδελφιδῶς αὐτῦ. Geneſ. xiv. 14. 16. & mox hoc eod. cap. 19. πᾶσι τι γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνετε. Sic etiam Jacob a Rachele dicitur ἀδελφὸς ὃ πατρὸς αὐτῆς Gen. xxix. 12. & reſpectu ad Labanem avunculum, cum ipſe ſit filius Rebeccæ, ſororis Labanis, appellatur ab ipſo Labane אחי frater meus. LXX. ἀδελφός μου. Sic & Sara reſpectu ad patruum Abraamum, cum filia ſit Aranis, fratris Abraami, appellatur אחותי ſoror mea. verum enim vero licet hæc ſpecioſe dici poſſent, tamen nullus dubito, Saram fuiſſe ſororem ὁμοπάτριον Abraami, nam illa ipſa expreſſe ab ipſo Abraamo dicitur בת־אבי filia patris mei, non vero בת־אמי, filia matris meæ; adeoque ſequitur, Saram eſſe filiam Terachi (hic pater Abraami erat) non vero Haranis, qui frater Abraami erat; quin imo Joſephum errare, quando dicit illam eſſe ἀδελφιδῆν Abraami, cap. 7. illius ἀδελφὸν eſſe Lotum, filium Haranis cap. 8. eam eſſe παῖδα ἀδελφὸς i. e. fratris Abraami, qui erat Haran cap. 12. & heic τὴν ἀββάνων σαββαν. Sed hæc jam ſufficiunt.

FINIS

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULARUM POSTUMARUM IN LIBRUM PRIMUM FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SECUNDO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Ησαυ & Ιάκωβ, Ισάκ παῖδες ὄντες, [b] διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυ μὲν τὴν Ιδυμαίαν κατέχει, Ιάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

1. *Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt: & Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.*

β'. Ως [c] Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβ παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

2. *Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natu minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis prænunciis, fratribus invisus erat.*

γ'. Ως αὐτὸς ἔτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνόμενος ἔνδοξος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

3. *Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi à fratribus conflatum, & ibi factus clarus & illustris, fratres habuit sibi subjectos.*

δ'. Η τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ [d] τὸν γνόμενον λιμόν.

4. *Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.*

ε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι [e] ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

5. *De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.*

ς'. [f] Η Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή.

6. *Quomodo Moyses natus & nutritus erat.*

ζ'. [g] Ως Μωϋσέως ἡγεμόνα τὸν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι· καὶ ἡ θάλασσα αὐτοῖς, διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀνακοπεῖσα [h] φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

7. *Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt: atque mare scissum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.*

[a] Ως Ησαυ] Ita *MSS.* in *Editis* πῶς Ησαῦς.

[b] Διείλοντο] Itidemque ex *MSS.* διείλαντο *Bas.* & *G.*

[c] Ιώσηπος,] Ιωσὴφ *Big.* & *Cas.*

[d] Τὸν γνόμενον λιμόν.] Retinui genus Atticum cum *Bas.* & *G.* τὸν γενόμενον λιμὸν ad vulgus deduxerant *Samb. Big.* & *Cas.*

[e] Επ' ἔτη τετρακόσια.] *Big.* & *Samb.* ἐπ' ἔτη τριακόσια. Mihi magis placet lectio vulgatior ἐπ' ἔτη υ'. tot fere annos serviles, à tribus Patriarchis aut posteris Hebræis præcipue in Ægypto consumptos, de natali Isaaci secundum Moysen & Stephanum pectora διάνοιαν supputanti. Certum enim est sæpiusque Josepho adnotatum in hoc opere. 215. annorum moram tristem à Jacobi descensu Hebræos in Ægypto traxisse. BERN.

[f] Η Μωϋσέως] Suppeditarunt nobis id argumenti *Samb. Cas.* & *Vat.*

[g] Ως Μωϋσέως] Prius erat excusum, Ως Μωϋσέως αὐτοῖς ἡγ. τ. Αἴγ. ἐξέλιπον. Κεφ. ς'. Ως ἡ θαλ. τοῖς Εβραίοις διεκομ. &c. Κεφ. ζ.

[h] Φυγεῖν] Φυγὴν *Big.* & *Samb.*

[a] ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[b] Περιέχει δὲ ἡ βίβλος ἔτη [c] διακόσια εἴκοσι.

FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBER SECUNDUS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, diviserint habitationem: & Esavo quidem Idumæa, Jacobo Chananæa contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; & in Idumæa regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando & labore in canum ductu famelicus reversus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inveniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, ut *de eo edulio* sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame ejus id efficiente, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit: neque is, urgente inedia, primogeniti jure cedere recusabat, interposito jurejurando. unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Adomus

Esavus à rubente jusculo, quod contra pretium primogeniti juvenis sitiebat, Edomi infame cognomentum traxit. Unde regio Idumæa.

Adoma, rubrum.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ησαῦς καὶ Ἰάκωβος, Ἰσάκου παῖδες ὄντες, διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαῦς μὲν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ἰσάκου πλάνην, οἱ παῖδες αὐτοῦ, μεμερισμένοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἦν ἔλαβον [d] ταύτην κατέσχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, [e] Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν [e] Σαείρᾳ διητᾶτο· καὶ τὴν Ιδουμαίας ἦρχεν. οὕτω καλέσας τὴν χώραν [f] ἀπ' αὐτοῦ. [g] Αδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, καὶ τοιαύτης αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου καὶ τοῦ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν· [h] ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· [i] ἐπιτυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακῆν ἑψοῦντι πρὸς ἄριστον αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ [k] τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου παραχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ καὶ φαγεῖν, σπουδῇ χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν [l] ἠνάγκαζε· κἀκεῖνος, ὑπὸ καὶ λιμοῦ πολαχθεὶς, παρεχωρεῖ τῶν πρεσβείων [m] αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἔνθεν διὰ τὴν ξανθότητα καὶ βρώματος, [n] ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ παιδιὰν Αδωμος ἐπεκλήθη· [o] Αδωμα γὰρ

E-

[a] Φλ. Ιωσήπου] Φλαβίου Ιωσ. Ιουδ. ἀρχ. λόγου δεύτερου *Bas.* & *G.* Αρχαιολογίας Ιωσήπου λόγου δεύτερου *Busb.* & *Hen.*

[b] Περιέχει] Hoc libro explicari historiam annorum 220. ab obitu Isaaci ad celebratissimam illam Hebræorum Exodum de Ægypto, multa fide discimus, ut ex Græcis *Big. Samb. Busb. Bas.* necnon codicibus tribus Regis Christianissimi, tum ex membranis Latinis *W. 1. Cantabr. Bal. &c.* Namque modum & rationem excedit numerus 422. quem Typographi *Paris.* & *Col.* nobis dedere. BERN.

[c] Διακόσια εἴκοσι.] Ita *codices* omnes *Græci* & plerique *Latini.* Modum excedit numerus CCCCXXII. quem nobis dedere Typographi *Paris.* & *Col.*

[d] Ταύτην κατέσχον.] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ταύτην κατέχον *Busb.* & *Hen.* ταύτην κατεῖχον *Bas.* & *G.*

[e] Σαείρᾳ διητᾶτο·] Σωΐρᾳ *Vat.*

[f] Απ' αὐτοῦ.] Αφ' ἑαυτοῦ *Zonaras.* atque *à semetipso* reddit *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἀφ' αὑτοῦ. COCC.

[g] Αδωμος] Εδωμος γάρ. *Samb. Cas. Zonar.* & *Eustathius* falsus ex scriptura Judæorum LXXII. & mille aliorum אדום, *idóm.* Cum Josepho tamen Samaritæ, & ipsi Arabes scribunt لذوم & لدوم quod est *ádóm.* Alteram tamen formam melius refert nomen regionis Idumææ, prima syllaba levi. Quin *idumæus* illam gentem appellat Uranius, (sic volo pro *σὼν*, quod imperitia Editorum factum est ex *σωῖ*) Scriptor vetus in Commentariis Arabicis. BERN. Ita *Hen.* & *Busb.* Εδωμος ἦ *Big.* Εδωμος γὰρ *Samb. Cas. Vat.* & *Zonaras.* Λδωμος ἦ *Bas.* & *G.*

[h] Ἔτι δ' ἦν] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ἔτι παῖς ὤν.

[i] Επιτυχὼν] Περιτυχὼν *Vat.*

[k] Τοῦτο ἔτι μᾶλλον] Τοῦτ' ἔτι *Bas.* & *Gen.* præter os Atticum. τοῦτο ἔτι μᾶλλον *Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Ηνάγκαζε·] Ita *Big.* in *cæteris* ἠνάγκασε.

[m] Αὐτῷ] Μεθ' ὅρκων αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[n] Υπο τῶν ἡλικιωτῶν] Ita *Bernardus* ex *Codd. Impressis* unâ cum *MSS.* nam in *MSS.* ὑπὸ τ. ἡλ. καὶ παιδιὰν Εδωμος ἐπεκλήθη, in *Editis* ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν Αδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς.

[o] Αδωμα] Consentiunt jam *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius* Interpres. καὶ παιδιὰν ἔδωμος ἐπεκλήθη. ἔδωμα γὰρ ἑῷρ. *Bas.* & *Gen.* ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς. ἀδωμα γὰρ ἑῷρ. Verum parcius *Hen.* & *Busb.* ἀδωμα ἐπικληθείς. ἀδωμα γὰρ ἑῷρ. J. *Zonaras*, qui cum duobus illis sæpe ad verba convenit, ὅθεν ἐδὼμ ἐπικλήθη, διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ φακοῦ· σφόδρα γὰρ ἐν τῷ χρείαν τοιαύτην. ἐδὼμ δ' παρ' ἑβραίοις τὸ ἐρυθρὸν ὀνομάζεται. Neque præteribo alterum Josephi expilatorem, nomine vix suo *Eustathium.* τὸ δ' σύρων χρῶς ὃν δ' ἑαυτοῦ συνίσησιν· οἱ γὰρ ἐδωμαῖοι ὠκαλοῦντο, τὸ πρὶν ἐδωμαῖοι δ' ἑαυτοῦ ἐπικληθέντες, διὰ τὸ ξανθοῦ ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν φακῆς. ἐδωμὰ γὰρ οἱ ἑβραῖοι τὸ ξανθὸν λέγουσι. ὕστερον δ' συρῶν μετωνομάσθησαν, σύρων τινὸς ὀνόματι δ' ἔθνους αὐτῶν κρατήσαντες. Hæc ille ad *Opus Bresit.* Docuit autem nos omnes ὁ νομοθέτης c. 25. Gen. v. 30. hunc principem, quando olim latrante stomacho exclamavit ad fratrem, מן האדם האדם *min haadem haadom* (unde lectio ἄδωμα & ἄδωμος apud Josephum firmatur) *de rubro obsecro, de rubro illo*, cognomen inde sustuliſſe ridiculum magis nescio an miserum & mordax. Quanquam etiam à prima sua conditione appellationem illam meruerat ubi exiit Pyrrhus plane, *Admoni* ארמוני כלו כאדרת שער, ut loquitur Moyses v. 24. hirci similior quam partus humani, corio obductus vice cutis. Inter Arabes vero atque Æthiopes لادم

&c

Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι · [p] καὶ τὴν χώραν ὅτως [q] προσηγόρευσαν. Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν διὰ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

nominatus erat: (Hebræi namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipsam, ut honestiori vocabulo uterentur, Idumæam denominavcrunt.

β'. Γίνεται δὲ καὶ παισὶν παῖδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν [r] Ἰάους μὲν καὶ [s] Ἰάλομος καὶ [t] Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς [v] Ἀλιβάμης τέκνωμα · τῶν δὲ λοιπῶν, [x] Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, [y] Ῥαγουήλος δὲ ἐκ [z] Βασεμάθης [a] ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ἡσαὺ μὲν ὅτοι παῖδες ἦσαν. [b] Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε · [c] Θήμανος, [d] Ὠμερος, [e] Σάφυς, [f] Γόθομος, [g] καὶ Κάναζος. Ἀμάληκος

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem & Ialomus & Coreus ex una muliere Alibama nomine: reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei sunt nati. Hos quidem filios habuit Esavus. Aliphazæ autem quinque legitimi filii fuere: Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, & Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa

Progenies Esavi. Gen. c. 36. & 1 Par. c. 1.

& *colorem fuscum* & *corium* denotat. BERN. Εδωμα *Big. Samb.* & *Cas.* Εδωμον *Vat.* simili plane modo *Vet. Interpr.*

[p] Καὶ τὴν χώραν] Ita *Big. Vat.* & *Epiphan.* τὴν δὲ χώραν *Bas. G.* & *Cas.* τὴν χώραν *Hen* & *Busb.*

[q] Προσηγόρευσαν.] In literis optimis tellus illa, quæ à Libani jugis usque ad mare Erythræum præcingit Palæstinam, ארום *Edom* passim appellatur. BERN Προσηγόρευσαν *Vat.* quod melius quam vulg. ἀπεσηγόρευσεν, & mox Ἑλληνες δὲ αὐτὴν *Samb. Cas.* & *Vat.*

[r] Ἰάους μὲν καὶ] *Samb.* Ἰαΐους. Pentateucho Samaritano, יעוש ipsiusque versione Arabica يعوش, quod Josephus voluit, & Syrus insuper atque Arabs Waltonianus. Hoc enim nomine ζωσιμος potuit significari, quod Arabibus عايش aut ῥηματικῶς (ut fieri in propriis adsolet) يعيش. Masoretæ in Chronici S. & in Lege c 36. v. 18. Gen יעוש *Jehus*, alibi vero יעיש *Jehis*, nescio an fallente calamo. Ἰεύς Doctores Alexand. nam Ἰευλ veterum exemplarium Pentateuchi, ut Alex. Vatic Wolfianique, aut etiam τὸ ϖροδαλιτ. proclivi vitio propagatum fuit, & ad manus Eustathii tandem devenit. Ille est B. Hieronymo *Jehus*: & *Hieus* Epiphanio Scholastico. BERN. Ἰεύς LXX.

[s] Ἰαλομος κ'] Hebraice יעלם i. e. *Jahlam*, Samaritis Judæisque Interpretibus, necnon Syris in simpliciori sua versione. Altera Syrorum enim *Hilam* עילם 1. Par. 1. & alibi *Jahlon* refert, sicut *Ihelon* & *Ihelom* Translationis Hieronymianæ MSS. Pseudo-Eustathiu post LXX11. Metaphrastas Ἰεγλὼμ aut Ἰεγλὸμ. Ἰεγλὰμ Eusebius in Onomastico. Quinetiam *Samb.* Ἰέκλαμος, & *Big.* Ἰέκωμος: Epiphanius ad hos, *Hielon* pro *Hielom* aut *Ihelom*. *Bas.* & *Gen.* Ἰόλαμος. Scripsi Ἰάλομος, tanquam à *scientia* aut *robore*, scilicet de יעלם Chaldæorum aut يعلم Arabico, nomen ipsum arcessens. BERN. Ita *Bernardus*, ex voce Chaldaïca aut Arabica, quæ *scientiam* aut *robur* significat. Ἰέκλαμος *Samb.* & *Vat.* Ἰέκωμος *Big.* Ἰόλαμος *Bas.* & *G.* in *Codd. Vet. Interpr.* habemus *Ihelom*, *Jaelom*, & *Hielon*. Ἰεγλὰμ LXX.

[t] Κόρεος] Κωρος *Bas.* & *Gen.* κόρεος cæteri codices Josephi. περὶ οὗ ϛ'. Moyses, קרח *Corach* Vide libri superioris c. 18. sect. 4. אהליבמה *Aholibama* & *Oholibama* Judæi. *Oolibama* Interpres S. nominum. *Ahalibama* atque *Ahlibama*, reliquiæ δωδεκαφυλου. ἀλιβαμὰ Biblia Græca in Chron. sed apud Moysen ἀλιβαμὰ, *Vatic.* ἀλιβεμὰ Alex. Compl. & *Eusthathius*. *Ahlibema* Syri Arabesque. Nunc ad hasce origines *Alibama nomine* pars antiquior codicum *Epiphanii* ἀλιβαμης τέκνωμα *Bas.* & *Gen.* ἀλιβάμας *Big.* & *Samb.* ὁ Ἰδάνης *Cas* Hæccine fuerit alio nomine dicta *Judith* inter uxores Esavi à Chananæis quæsitas, jam non moror. BERN. Ita *MSS.* Κόρεος in *Editis.* Κορὲ LXX.

[v] Ἀλιβάμης] Sic *Bas. G. Hen.* & *Busb.* atque *Alibama* in melioribus *Epiphanii* Codd. Ὁλιβάμης *Big. Samb.* & *Vat.* Ὁλιβάμης *Cas.* Ὁλιβεμὰ LXX.

[x] Ἀλιφαζης] Divinæ literæ אליפז, Judæisque Græcisque ἰλιφὰζ 1. Par. 1. sed his in Pentateucho ἰλιφὰς. Et Aristeas eo seculo ἰλιφὰν in obliquo اليفاز *Alifaz* Samaritæ, اليفاز *Alifaz* Arabs Waltonianus. Cassiodori manus *Eliphath*. Huic mater erat ערה aut عدا, ut Samaritæ scribunt literis alienis: ᾠδὰ eadem Græcis ac Latinis. BERN. Ita edere visum est *Eliphaz quidem ex Ada* in *Vet. Interpr.* & Ἀδὰ & Ελιφὰς *in* LXX. Ἐλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδασης *Samb* & *Vat.* Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀσης *Bas.* & *G.*

[y] Ραγουήλ] Vis tota librorum Græcorum, & *Ragubel* Cassiodori Scriba. Ecclesia Græca cum Philone ῥαγουὴλ, ita in illa Eustathius. Apud fundum Mosaicum reperias ריעואל, رعوال, *Rehuel*, aut S. Hieronymo edente *Rahuel*. Θεόφιλος idem nobis Græce explicantibus. BERN.

[z] Βασεμάθης] De illa fœmina insignis lusus est & horunce Scribarum, & etiam Sacrorum. ἐκ βαθμάθης *Big.* ἐκ βασεμάθης *Samb.* cum *Cas.* ἐκ βασεμαθ Eustathius, secundum Biblia Græca. Impressa denique Josephi ἐκ μοσαμάθης. S. Hieronymus de nominibus Hebraicis, *Basemoth*: sed idem ille ad Gen. c. 26. 36. *Basemath*, ex Hebraico בשמת. Arabs Waltoni بسماث, Erpenii بشمث. Mallem tamen apud Josephum scribere ἐκ μαελάθ: vel μαελήθης pro ἐκ μοσαμάθης. Nam per c. 36. Geneseos (quo difficilius quidem vix reperias in toto opere Moysis) pro *Basemath* Judæorum Græcorumque, Synagoga Samaritica ubique legit *Mahalath* מחלת. Ismaelitis quidem ista c. 28. v. 9. ejusdem libri, Judæis Christianisque simul profitentibus, merito appellabatur μαελάθ. Nomen autem utrumque *Mahalath* & *Basemath*, suavem nympham aut *Glycerium* significat. Ita sane concedetur *Adæ* Chananitidi gratissimum cognomentum *Basemath* ex consensu omnium Exemplarium c. 26. 34. quin suavitatem meram etiam denotat nomen *Ada*, aut Typo Syriaco *Adiatha* עדיתא. Istud si recusaverit, vel ad Rabbinorum longa deliria ultro abeat quisquis, vel cum Rivero, Mercero, aliisque Theologis in hoc nodo genium suum frustra deterat. BERN. Ita *Samb.* & *Cas.* Μοσαμάθης *Bas.* & *G.* Μοσεμάθης *Vat.* Βαθμάθης *Big.* Βασεμαθ *Eustath.* ex LXX. Μαελάθης vel Μαελήθης malit *Bernardus*, quod Synagoga Samaritica ubique legat *Maalath*.

[a] Υπῆρξαν] Ita *MSS.* ὑπάρξασῑ in *Editis*.

[b] Ἀλιφάζῃ] In *MSS.* Ελιφάζη.

[c] Θήμανος,] Recte expressum ex Hebraico תימן *Theman*, aut potius quod Samaritæ enuntiant ثيمن *Theman*. Θέμανα, *Big. Samb.* & *Eustathius*. ἀνθίγραφα LXX11. Interpr. Θαιμὰν alia, alia Θεμάν. *Thamaneos* Herodoti ab illo homine deduxit Maximus Grotius. At multo certiora adfert Eusebius Pamphili in Lexico suo Geographico. Θαιμὰν, χώρα ἡγεμονικὴ ἐν τῇ γεβαλίτιδι, ἀπὸ Θαιμὰν τοῦ ἐλιφὰζ τοῦ υἱοῦ. ἐκλήθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ γένους Θαιμὰν, ἀπέχουσα πεντεκαίδεκα ἀπὸ τὰ μεσημβρινὰ μέρη Φοίνικος ἐφαλωϊκοῦ. Et inferius, Θαιμὰν, ὡς ἐζεχιὴλ, πόλις τῆς ἰδουμαίας· ὡς δὲ ἱερώνυμος, πόλις τῆς ἀραβίας, ἐν ᾗ τῷ ἰὼβ, πόλις ἦσαν ἐκλεκτῆς. Cur autem *Themani* parens in libro Jobi, c. 2, 11. vocaretur *Themanites*, Theologi explicent. BERN. Θέμανῖτης in *MSS.* in LXX. Θαιμὰν, & in *Eusebio* de Locis Hebr. quem videsis.

[d] Ὠμερος,] Ομερος *Bas. Gen.* & *Epiph.* accurate. Nam Genesis habet אומר i. e. ὠμὰρ, secundum exemplaria Judaica atque Syriaca; sed אמר ἀμὰρ aut ὑμὰρ inter Samaritas. Doctores insuper Alexandrinos ὠμὰν legisse ostendit codex *Vaticanus* ad Gen. & editio Wolfiana ad Paralip. Cætera tamen pleraque ἀνθίγραφα Græcorum error invasit: unde ὠμὰν legitur in MS. Alexandrino, aliisque Bibliis, unde ὅμαρ etiam in exemplaribus Josephi *Big. Samb.* & *Cas.* Atque pridem in Lexico Eusebii ὠμὰν, λαὸς exponebatur ab hoc capite. ὑμὰρ autem *Eustathii*, aut ὠμὰν ex codice Pembrochiano propius accedit ad Hebraicum *Omer* tamen, si interpretere, ἄμνος, aut ὁ ἄρχων. Ab illo *Amorrhæorum* appellatio, in Originibus sacris atque etiam hisce Josephi per prolepsin aliquando usurpata. BERN. In *MSS.* Ομαρ & Αμαρ. in LXX. Ωμὰς & Ὑμὰν. in *MS. Eustathii* Ωμὰρ, & in *Codd. Epiphanii* habemus *Omer*, *Omar*, & *Omor*.

[e] Σάφυς,] Sequitur Eliphazi filius mutilo nomine *Ophus* ex membrana multa Epiphanii, pariterque Ὄφις juxta ὀκδόσεις *Bas.* & *Gen.* Præterea *Big. Samb. Cas.* & *Pseudo-Eustathius* temeraria imitatione LXX11. Interpretum, σώφαγις nunc scribunt: quod nominis amico cuidam Iobi competit, magis quam Eliphazi. Sufficit nobis, quod Judæi ac Samaritæ retinent in opere Mosaico צפו i. e. *Zepho*, Rabbinis & S. Hieron sive *Sapho* صفو Criticis Samaritarum, Syrorumque. Idem in Chronicis variante calamo veterum Masoretarum צפ *Zephi* scribitur, & adeo apud Hieronymum Interpretem. Restitui itaque Josepho huic nomen honestum σάφις, à *claritate*, quod est Arabum صفو *Sapho* percommode acceptum. BERN Ita ex Mosaico *Zepho* aut *Sapho* restituit *Bern.* In *Editis* Οφις, & *Ophus* in *Vet. Interpr.* in *MSS.* Σώφας ex Σωφας in LXX.

[f] Γόθομος,] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* Ἰόθομος *Bas.* & *Gen.* Facile enim permiscentur invicem tam scribentibus quam assa pronuntiantibus elementa γ & ι. Idem in editione LXX11. ad Gen. γοθὸμ aut γοθόμ, & ad initium Paralip. γοθαμ & γοωθάμ Hebraice געתם *Gahatham* & *Gatham* S Hieronymo. Arabice جعثم *Gahthamo* & *Gohthamo*. Sic autem *pygmæum* & *homuncionem strigosum* vocitabis. Quibus autem etymologiæ ridiculæ forte impensius placent, consulant Onomastica Philonis & Eusebii. Dein ex legitimis Eliphazi vocatur postremus apud Josephum ὁ κάναζος, ut tam *Bas.* quam *Genevæ* excusum fuit pro ὁ κάναζος, ex Hebræo וקנז *Ucnaz*, aut *Ucanaz*, & *Canaz*, quomodo legunt Samaritæ Ibidem ὀκίνεζος *Samb.* & *Cas.* ὀκίνεζος *Big.* κινὲξ & κινὰξ Eustathius. κινὲζ LXX11. Interpretes. *Canaz*, Syri Arabesque. *Canmaz*, Epiphanius. Ab *emulando* tamen hoc nomen habuit iste Eliphazides, conditor gentis Cenezææ: nam Gen. c. 15. 18. ὁ τῶν κινεζαίων ex præoccupato legitur. BERN. Ita *MSS.* Ἰόθαμος in *Editis*, Γοθὸμ in LXX. & Γοθὰμ ad initium *Paralipom.*

[g] Καὶ Κάναζος.] Ita ex *Canaz* in melioribus *Epiphanii* Codd. Οκίνεζος *Samb.* & *Cas.* Ὀκίνεζος *Big.* & *Vat.* Ὄκιναζος *Bas.* & *G.* ὁ Κενὲζ LXX.

mnæa concubina ipſi genitus. Iſti habitarunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicta eſt, eamque, quæ ab Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Cum enim late olim pateret Idumæa, univerſa idem nomen tunc obtinuit, parteſque ejus appellationes ab habitatoribus inditas poſtea conſervarunt.

Gobolita & Amalecita.

γὼ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὖτῳ γεγονὼς [h] Θαμνάης ὄνομα. ὅτοι κατῴκησαν τῆς Ιδυμαίας τὴν [i] Γοβολῖτιν λεγομένην, ϗ τὴν ἀπὸ Αμαλήκης κληθεῖσαν [k] Αμαληκῖτιν. πολλὴ γὼ οὖσα τότε ἡ Ιδυμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, ϗ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

II. CAP. II.

Quomodo Joſephus, filiorum Jacobi natu minimus, propter ſomnia, futuræ felicitatis prænuncia, in fratrum invidiam incurrit.

Et opibus & liberorum ſolertium progenie claret Jacobus.

JAcobo autem contigit tantam felicitatem aſſequi, quantam vix alius quiſquam. Nam & opibus excellebat inter iſtius regionis incolas, & propter filiorum virtutes ad invidiam felix erat ac conſpicuus: nihil enim eis deerat, ſed & ad opera manuum & laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipſius felicitatis curam gerebat *cæleſte* numen; ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximus ei acceſſerit bonorum cumulus, & per ipſum ejuſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præmunierit: ex hujuſmodi occaſione. Joſephum ex Rachela ſibi natum Jacobus cum ob corporis venuſtatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum concitabat, *ut* & *prædictio* ex ſomniis, quæ ſibi viſa patri ac fratribus indicavit, in argumenta felicitatis ſibi promiſſæ: cum natura hominum proclivis ſit ad res proſperas vel conjunctiſſimorum æmulandas. Viſiones autem, quas per quietem viderat Joſephus, hujuſmodi erant.

Delicie patris atque fratrum odium Joſephus, pulchræ indolis vultuſque puer.

ΚΕΦ. β'.

[l] Ως Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτων αὖτῳ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

ΙΑκώβῳ ἢ σωτέρη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλείστῳ τε γὼ ὑπερέβαλλε τὰς ἀλλοχωρίους, ϗ παίδων ἀρετῆς ζηλωτὰς ϗ προβλεπτὴν ἐῶ· ὑδενὸς γὼ [m] ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ ϗ πρὸς ἔργα χειρῶν ϗ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, ϗ δεινοὶ [n] σωτέναι. τοσαύτην σ' ἄρα τὸ θεῖον αὖτῳ πρόνοιαν ἔσχε ϗ τὴν εὐδαιμονίας ἀλιμέλειαν, ὡς ϗκ τῶν λυπηρῶν αὖτῳ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσηχεῖν· ϗ ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον, αὐτόντε ϗ τοὺς ἐξ αὖτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. [p] Ιώσηπον ἐκ Ραχήλας [q] πεπαιδοποιημένος Ιάκωβος, λαμπρόν τε τὴν τοῦ σώματος εὐχρείαν [r] ϗ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετὴν· φρονήσει γὼ διέφερε· τῶν ἄλλων [s] πολέων υἱῶν ηγάπα. τούτῳ προσὼ [t] τῶν ἀδελφῶν ἡ τε τοῦ πατρὸς σοργὴ φθόνον ἐκίνησε ϗ μῖσος, [v] ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ ϗ τούτοις ἐμήνυσεν, [x] ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγελλομένη· ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων [y] ϗ τὰς τῶν οἰκειοτάτων ὑπεραγίας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς ϗ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ιώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

β'. Ex-

h Θαυνάης] Θαυνάης *Baſ.* & *Gen.* Θαμνᾶς *Euſtathius.* Θαμάης, non bene *Big. Samb.* & *Caſ.* Quippe Samaritis, Syris, τοῖς ὁ. & Hieronymo *Thamnah* ثمنع, Judæorum Scribis *Thimnah* ex Hebraico תמנע; *vetitam* hanc Latine dicas. Reſponde ut autem fide bona, ut fas eſt, Theologi noſtri, an legendum 1. Par. 1. 36. ובן תמנע עמלק ϗ ὁ ϑαμνᾶς ἀμαλήκ.: aut præſtat deſipere mentis cum verpis Rabbinis. BERN. Ita *Baſ.* & G. rectius quam Θαυάης ut in *MSS.* nam Θαυνὰ in LXX.

i Γοβολῖτιν] Γοβολίτιν *Hen.* & *Busb.* Hanc tamen ditionem circa Petram, quæ primo *Nabatæa*, mox *Idumæa* appellabatur, & *Petræa* Arabiarum, ut Joſepho *Gobolitis* tum heic tum alibi ſuarum originum, ita dicta eſt *Gebalitis* aut *Gebalena* Euſebio Pamphili, Stephano Byzantio, aliiſque veterum Philologorum. Utile autem eſt Stephani vel Hermolai Grammatici verba huc addere. γέβαλα, τρίτη μοῖρα τῆ παλαιστίνης. ἰώσηπος. τὸ ἐθνικὸν γεβαλλίτης, ὡς βασιλεύς, δυζυγός. γεβαλλίτη τε ϗ αἰμαλῖτις (lego ἀμαληκῖτις) ϗ τὴ Ἰδυμαίαν χώραν μεταπυούδη. Tum alibi, ἐστὶ ϗ γέβαλα χώρα ἀραβίας. ϗ τὸ ἐθνικὸν γεβαλλίτης, τῷ τύπῳ τῆ ἰσχωρίων, quod Arabiſtæ non neſciunt. Differre tamen magis Euſeb. in Onomaſtico S. ἰδυμαία, χώρα ἡσαῦ, ἐξ αὖτῆ πορφύρας ὑπομαθέντα· ἐκεῖσε αὐτοὶ ἦσαν ἐκαλεῖτο. ἐστὶ ϗ ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν γεβαλήνη καλουμένη· ἡ ϗ τινα αὐτῆς, χώρα ϗ ἰώβ. Idem de *Rooboth* ditionis Idumææ, Gen. 36. 37. ἔτι ϗ νῦν ἐστὶ φρούριον ἐν τῇ γαβαλήνῃ. BERN. In tribus *MSS.* Γοβολίτην. Ex *Euſebio*, & *Steph. Byzant.* in voce Γέβαλα, ubi Αμαληκῖτις pro Αιμαλῖτις reponi jubet *Bern.* Γεβαλήνη.

k Αμαληκῖτιν.] Αμαλεκίτην *Big.* ἀμαλεκίτην *Busb.* atque *Hen.* עמלק autem vox eſt Arabica & quidem ἀπώβετος. Sed Rabbini gens ingenioſa & etymis excudendis nata ab σκαλάψαι hoc nomen deducunt: ab his & S. Hieronymus quandoque ineptire didicit. BERN.

l Ως Ιώσηπος,] Contractius *Busb.* Περὶ τῆ ὀνείρων, ὧν εἶδεν Ιωσήφ.

m Ολως ὑστέρουν,] Vox ὅλως debetur *MSS.* deerat in *Editis.*

n Συνιέναι.] De eiſdem Philo, Alex. οἱ ὃ οἷς σωτῆρσιν ἀκριβεῖς, ϗ δεινοὶ λαβεῖν συμβόλων ἰχνηλατῆσαι πρᾶγμα ἐκλύμενον εἴκοσι σοφισμοῖς. p. 527. BERN. In *MSS.* συνέναι. Scripſit forſan συνιῆναι. quod Attice dicitur eſt.

o Ποιῆσαι τὸν ἀπ' Αἰγύπτου] Ποιῆσαι *Vat.*

p Ιώσηπον] Nobiliſſimum illum Oneirocritam ex Hebræo יוסף *Iosiphum* nuncupant LXXII. Doctores Alexandrini, Philo uterque, Artapanus, Tr. Pompejus, Scriptores divini N. T. aliique: unde *Iosephon* ubique occurrit in codd. *Big.* & *Caſ.* Verum Editores *Baſ.* & *Gen.* tum *Busb.* atque *Hen.* legunt ultima tenui *Iosepon.* Quin vero ita ſexcenties ſcribitur id nomen Judæis acceptiſſimum in hiſce originibus. Scribæ equidem Chriſtiani τὸ κάλλιον Ιωσηφον ἤτοι Ιωσὴφ abs harum originum Scriptore, aliiſque multis *Iosephis* eo modo diſtinguere voluerunt. BERN Ιωσὴφ LXX. Ιώσηφον *Big.* & *Caſ.*

q Πεπαιδοποιημένος] Ita *Big Samb. Vat.* & *Caſ.* πεπαιδοποιησάμενος *Baſ.* & G. ἐκ Ραχήλας *Busb.* & *Hen.*

r Καὶ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετὴν·] Καὶ τὴν τῆ ψυ. *Busb.* & *Hen.* Dein illorum imitatione l. *Zonaras*, ιακὼβ ϗ ἐκ τῆ ῥαχὴλ Ιωσὴφ, λαμπρόν τε τὴν τοῦ σώματος εὐχρόιαν ϗ τὴν τῆ ψυχῆς ἀρετὴν, πλέον τῶν ἄλλων παίδων ἠγάπα. ἔτε γὰρ ϗ παρὸς σοφὸς, ϗ οἱ ὄνειροι, ὃς ἐθεάσατο, εἰς φόβον αὐτὸν τοὺς ἀδελφοὺς κεκίνηκασι· Adde his verba Artapani antiqui Scriptoris, qui ait τῷ Αβραὰμ Ιωσὴφ ἀπόγονον γνήσιον, ὃν ϗ ιακὼβ, συνέσει ϗ ϗ φρονήσει πολὺ τοὺς ἄλλους διενεγκόντα, τῶν τε ἀδελφῶν ἐπιβουλεύθεντα. προειδομένου ϗ τὴν ἐπίσταται, (edit. ἐπισύσασιν,) δεσμῶται τε ἀνυγεσθέντων ἀράβων, εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτὸν ἀπαχθῆναι. τοὺς ϗ τὸ ἱστορικὸν μῦθον ποιεῖσθαι. Huc etiam accedat hiſtoriarum Philippicarum Epitomator l. 36. *Minimus ætate inter fratres Joſeph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. Sed Iſraelem felix decem filiorum proventus majoribus ſuis clariorem fecit.* Hæc Juſtinus, necnon Trogus quaſi σαμαείζων. Conveniunt autem magis (ut amant) in ea cauſa Philo & LXXII. Judæi ἐνορῶν ὁ πατὴρ, inquit ille, p. 526. αὐτῶ φρονήματι οὐχὶς ϗ μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην, ἐθαύμαζε ϗ προεῖπε· ϗ τὸ ἄκαν ἡλίκον μᾶλλον ἐξεργάζο, ἐπιτείνων ὀλίγον ἐῶ. Sed tot Interpretes, ὅτι ἡδὺς γήρως ἐῶ. Joſephus tamen interpretatur בן זקנים cum Onceloſo, בר חכים prudentia provectum, haud ætate. BERN. Λαμπρὸν τὸν τῆ ψ. *Busb. Hen.* & *Zonaras.* Videſis *Artapanum* apud *Euſeb.* p. 429. *Philonem* p. 526. & *Trogi* Epitomatorem l. 36.

s Πλέον ἐῶν ἠγάτα.] Πλεῖον in quatuor *MSS.* non ut Athenis ſolent.

t Τῶν ἀδελφῶν] Illud τῆ ex *MSS.*

v Η τε ἐκ τῆ ὀνειράτων] Ita *Baſ.* G. *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Facilius *Busb.* & *Hen.* cum *Zonara* ϗ τὰ ὀνειρατα. *Epiphanius* vertit *ſive ſomnia.* ἢ ϗ τῆ ὀνειράτων, aut ἡ τῆ ἐκ τῆ ὀνειράτων, aut ϗ τῆ ὀνειράτων. *T. Faber.* (Epp. Vol. 2. p. 304.) mavult ἥτε ἐκ τῆ ὀνειράτων παρόρησις. adjiciendo verbum, quo ſæpe utitur Joſephus, ut mox p. 50 v. 20. Licet emendare, ἥτε ὄψις (aut κρίσις) τῆ ὀνειράτων. BERN. & HUDS.

x Ἐπ' εὐδαιμονίᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* εὐδαιμονίαν καταγελλόμενα. *Epiphanius* habet *eo quod profectum ejus annunciarent.* Hinc *Bernardus* legit ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγελλόμενα.

y Καὶ τὰς] Illud ϗ ex *MSS.*

β'. Εκπεμφθεὶς μὴ τῶν ἀδελφῶν [z] ὑπὸ δ πατρὸς ἐπὶ συλλογλὴ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν [a] κ τ' σωήθειαν ἐπιφοιτώντων κ τὰς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κελεύσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέγων, ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸ δρᾶγμα [b] τῶν πυρῶν ἐρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέβηκε τόπῳ· τὰ δ' ἐκείνων προστρέχοντα [c] προσκυνεῖν [d] αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τὰς δεσπότας. οἱ δ', σωέντες ἰσχὺ αὐτῷ κ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, κ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ιωσήπῳ τάτων οὐδέν, [e] ὡς ἀγνώεμον αὐτοῖς ὂν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποήσαντο μηδὲν [f] εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· κ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

γ'. [g] Τῷ δ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ Θεῖον, δωτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ιωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸ γὰ ἥλιον εἶδος, τὴν σελήνλω προλαβόντα [h] κ τὰς λοιπὰς ἀστέρας, ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, κ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτλω τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν προλὸ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, κ τάτων θαρσυχανόντων, διεσάφησε, κ τί βέλεται σημαίνειν φράσαι [i] προκαλεῖ. ὁ δ' [k] ἥδη τῷ ἐνειράτι· τὴν γὰ πρόρρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν κ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. εὐδαιμονίαν γὰ [l] τῷ παιδὶ [m] κατήγγελλε, κ καιρὸν ἥξειν [n] Θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶ γονέων κ τῶ ἀδελφῶν ἔσεσθαι [o] τίμιον κ προσκυνήσεως ἄξιον· τλὺ μὲν σελήνλω κ τὸ ἥλιον μητέρι κ πατρὶ, τὸ μὲν αὐξήσοις ἅπαντα κ τροφήσοις, δ δ' ἐκτυπῶντος κ τὴν [p] ἄλλλω ἰσχὺ ἐντείνοντος, ἐπάζων, τὰς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, [q] κ γὰ τάτους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ κ τὰς ἀστέρας, δοτέ τε ἡλίῳ κ σελλίνῃ τλὺ ἰσχὺ λαμβάνοντας.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ιάκωβος παιάτλω οὐκ ἀπαιστῶς τὸ ὄψεως τλὺ κρίσιν ἐποήσατο· [r] τὰς δ' ἀδελφὰς δ Ιωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. κ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλονλί τε σημαινόμενα λῆ τὰ ὀνειράτων ἀγαθὰ [s] ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ, κ ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν, καινωνὰς [t] ὡς τὰ γμέσεως ὄντως κ τὰ εὐδαιμονίας [v] ἐσομένας· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειζόνως ἔτι τὸν ἀδελφὸν μισεῖν.

2. Miſſus cum fratribus à patre ad fruges meſſis tempore colligendas, viſionem vidit ab iis quæ dormientibus obverſari ſolent *longe* diverſam: quam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens, ſuum quidem ſibi viſum, præterita nocte, tritici manipulum, eo quo poſuerat loco, immotum ſtare; illorum vero accurrentes ipſum venerari, ut ſolent dominos ſervi. At illi, cum intellexiſſent viſionem ei potentiam rerumque magnitudinem prænunciare, & fratres quoque in ejus poteſtate futuros, Joſepho quidem, ac ſi iis plane ignoratum eſſet ſomnium, nihil tale interpretati ſunt; ſed *taciti* precabantur ne quid horum, quæ ſuſpicati ſunt, ei *unquam* eveniret: eoque etiam majore in eum odio exardere perſeverarunt.

Vidit per quietem fratres ipſum adoratum venientes aristarum instar capita inclinaſſe. Gen. c. 37.

3. Deus autem, adverſus eorum invidiam contendens, alteram viſionem Joſepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol ſibi viſus eſt arripere lunam & reliquas ſtellas, ac in terram deſcendere, ipſumque adorare. Hanc viſionem patri, etiam in præſentia fratrum, nihil ex iis mali ſuſpicans, expoſuit; obſecratque, ut quid ſibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero ſomnio lætatur: ejus enim præſagium mente colligens, & eventum ſapienter conjiciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus eſt, tempuſque conceſſu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore eſſet, & veneratione dignus haberetur: ſolem quidem & lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia & aleret, alter vero formam rebus & vim cæteram impertiret; ſtellas vero fratribus, cum & ipſi undecim eſſent ſicut & ſtellæ, tum à ſole & luna vim ſuam habeant.

Somnium aliud Joſephi. Parentes tunquam maxima ſiderum, fratres xi. ut minora, ad genua ejus humiles delabi.

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit viſionis interpretationem: fratres vero Joſephi valde contriſtavit tale præſagium. Ac incitati ſunt adverſus eum, veluti extraneum quempiam, bona ſomniis iſtis prænunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros eſſe veriſimile erat, ut generis participes ita & felicitatis ſocios futuros: atque adoleſcentulum

Hinc illa fratrum ſuorum ſimultas, conſilia diræ, inſidiæ.

z Υπὸ δ πατρὸς] Veſtigia Philonis ſui premit Joſephus in hoc ſomnio. ἐδόξα, φησὶν ὁ ἰωσὴφ, ἀμήτε καιρὸν ἐφεσίαν, κ παῖδας ἡμᾶς ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τλὺ δ κληρὸν συλλογλὴ, θρέπτασθαι λεόντας θηρίζοντι· αἰφνίδιον δ τὸ μὲ ἐμὸν δρᾶγμα ὑπανίσασθαι, κ μίσεωσθαι ὀρθῶς· τὰ δ ὑμέτερα, ὥσπερ λόγ συνθήματος ἐπιθαμονῆς τεθησίνας, κ μὴ τιμῆς τ πάσης σεβομένους. Joſephum deinde ſuis verbis traduxit Zonaras, ubi hoc viſum ita enarrat. ἐν ὕπνοις θέρους ἐδόκει μὴ τ ἀδελφῶν θηρίζων, θρᾶγμα δισμοῖν κ τιθίνας· κ τὰ μὲ αὐτὸ ὀρθμοῖν, τὰ δ τ ἀδελφῶν προσρέχοντα προσκυνεῖν τοῖς αὐτῶ. Neque multo diverſi ſunt codices *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συλλογλὴ καρπῶν ἐν ὕπνοις θέρους ἐπίστηση μὴ τ ἀδελφῶν· λέγων ἰδεῖν τὸ μὲ αὐτὸ θρᾶγμα τ πυρῶν ἡμεν ἵν ἐφ' ᾧ καθέβηκε τόπῳ, τὰ δ ὑμέτερα προσρέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ· οἱ δ συνίεντες ἰσχὺ αὐτῷ τλὺ ὄψιν προλέγουσαν, κ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν, λόγ αὐτῷ διετάθησαν. Sic illi uſque ad finem hujus Paragraphi. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Τὰ δ π. *ceteri.* Veſtigia *Philonis* (p. 540.) premit *Joſephus* in hoc ſomnio. Suis verbis hoc viſum enarrat *Zonaras*, neque ab eo multum diſcrepant *Hen.* & *Busb.*

a Καθὰ τλὺ συνήθειαν.] Καθὰ συνήθειαν *Vat.*

b Τῶν πυρῶν.] Illud τ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

c Προσκυνεῖν αὐτὸ,] Προσκυνεῖν αὐτῷ Phraſi Athenarum Chriſtianarum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN.

d Αὐτὸ,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* αὐτῷ *Hen. Busb. Raſ.* & *G.* Verba ſequentia in *MSS.* conſervata, καθάπερ οἱ δοῦλοι τὰς δεσπότας. οἱ δ, συνίεντες ἰσχὺ αὐτῷ, omiſerunt *Baſ.* & *G.*

e Ως ἀγνώεμον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris*, ὡς ἀγνῶσμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς.

f Εἰς τέλος παρελθεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπ. *Baſ.* & *G.* εἰς τέλος αὐτῶν παρελθεῖν ὧν ὑπ. *Vat.*

g Τῷ δ παρ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ *Baſ.* & *G.* τῶν δ παρ' αὐτοῖς φθ. *Vat.*

h Κ τὰς λοιπὰς ἀστέρας,] Accipite Joſephi breviaria *Hen.* & *Busb.* εἶτα κ δεύτερον ὄψιν τὸ Θεῖον λῆ τ φθόνον τ ἀδελφῶν ἐπιπέμπει τῷ Ιωσήπῳ. τ ἥλιον ἔδοξε σὺν τῇ σελλίνῃ, κ τὰς λοιπὰς ἀστέρας ἐπὶ τλὺ γλῶ ἰλθεῖν, κ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτλω τλὺ ὄψιν τῷ πατρὶ κ τ ἀδελφῶν τιχανόντων διετάθησε, τί σημαίνῃ φράσαι Δρακαλῶν. ὁ δ εὐδαιμονίαν τῷ παιδὶ κατήγγειλε· κ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τ γονέων κ τ ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον κ προσκυνήσεως ἄξιον. τλὺ μὲ σελλίνλω κ τ ἥλιον μητέρα κ πατρὶ, τὰς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς εἰκάζων. Illa hucuſque. Paria habet delibator harum hiſtoriarum Zonaras, τ ἥλιον κ τλὺ σελλίνλω, κ τὰς λοιπὰς τ ἀστέρων προσκυνεῖν ἰδίᾳ αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγεῖται, παρόντων κ τ συγγενῶν, τλὺ δίλωσιν ἐζητῶ μαθεῖν. ὁ δ εὐδαιμονίαν κατήγγειλε τῷ παιδὶ· κ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπὸ τ γονέων κ τ ἀδελφῶν τιμηθήσε) κ προσκυνηθήσε). Habuit autem Joſephus ante ſuos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δ ἰωσὴφ ἰδὲν ὑπαιδόμ, ὀλίγας ὕστερον ἡμέρας ὄναρ ἰδὼν ἕτερον καθαπλησιώτερον τ προτέρᾳ, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφηνεν. ὥεθ γὰ ἥλιον κ σελλίνλω κ ἑνδεκα ἀστέρας ἥκοντας προσκυνεῖν αὐτὸν, ὡς τ πατέρα θαυμασίᾳ τὸ γεγονὸς, συναθοίᾳ τῇ διανοίᾳ, ταπεινώσᾳ κ σωφρόνᾳ τὸ ἐσόμενον τὸ ἐσόμενον. Mox ille Philoſophus διὰ μὲ γὰ ἡλίου τ πατέρα, διὰ δ σελήνης τὴν μητέρα· διὰ δ τ ἑνδεκα ἀστέρων τὰς ἀδελφὰς διαπεπαιδεῦσθαι ἔοικεν. BERN. Sic in omnibus *MSS.* κ τὰς ἀστέρας τὰς λοιπὰς *Baſ.* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videſis p. 16. *Edit. Baſ.*

i Παρακαλεῖ.] Ita cum *Vat.* in *aliis* Δρακαλῶν.

k Ηδη τῷ ὀνείρατι·] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* ὁ δ ἐθεὶς *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.*

l Τῷ παιδὶ] Τῶν παιδίων *Vat.*

m Κατήγγειλε,] Sic, ut amat *Joſephus*, in *Big. Samb.* & *Vat.* κατήγγελλε *Hen.* & *Busb.* κατήγγελον *Editionum* par.

n Θεοῦ δόντος,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Θεοῦ ζῶντος in *Editis.*

o Τίμιον] Sic in *MSS.* τιμῆς κ σε. *Baſ.* & *G.*

p Ἄλλλω ἰσχὺ ἐκλθέντος,] Vocem ἄλλλω reſtituimus ex *MSS.*

q Καὶ γὰ τάτους] Iterum ex *MSS.* in *Editis* τῷ τάτους ἐνδεκα εἶναι, καθάπερ τὰς ἀστέρας.

r Τὰς δ' ἀδελφὰς] Ita *MSS.* τὰς ἀδελφὰς *Baſ.* & *G.*

s Ἕξειν,] Ita *Big.* & *Vet. Interpr.* ἔξειν *reliqui* omnes.

t Ὡς τ γμέσεως] Illud ὡς ex *MSS.*

v Εσομένας·] Εσομένους, ἀνιλῶν ἁρμ. *Samb.* & *Epiphan.*

lum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima & pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem non prænonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret, & nemo ad eum à gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, tristi & solicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cognituram de fratribus, & quid agant renunciaturum.

εάκιον. καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τῇ βουλῇ, [x] ἐπεὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ὅπῃ Σικίμων τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγελὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἐκτρέφειν· αὐτόθι τ' πιμνίων [y] ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ δ' μηδὲ ὑπὸ τ πιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα [z] τ πρὶ τ παίδων αὐτῷ τ' ἀληθὲς σημανοῦντα δυνάμενον, [a] σκυθρωπότερον τὴν πρὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ προειδὴς ὢν, πέμπει τ Ἰώσηπον εἰς τὰ πίμνια μαθησόμενον τὰ πρὶ τ ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III.

Quomodo Josephus à fratribus, quod ejus odio flagrarent, in Ægyptum venditus, & clarus ibi factus & illustris, fratres in sua potestate habuit.

Pro fratre apud cæteros intercedit Rubelus, oratione pia ac facunda.

ILli autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisi sunt, non quasi ob adventum familiaris *alicujus* & à patre missi, sed tanquam inimici, & in manus suas Dei voluntate traditi: ac confestim, & ne occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expediunt. Rubenus vero, inter istos natu maximus, cum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat *eorum impetum* continere: ostendens facinus fore audacissimum simul ac scelestissimum. Ut nefarium quidem & Deo visum iri, & hominibus flagitiosum, etiam non consanguinei cædem perpetrare; multo autem scelestius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum & orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut ipsos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incœpto desisterent tam audaci, obsecrabat; etiam præ timore Dei, qui spectator ac testis foret consilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abstinerent, fore ut *Deus* illos amaret, ad pœnitentiam sanamque mentem adductos: sin pergerent ad opus, nullas esse pœnas quas ab eis ob fratris cædem non repeteret; ut qui providentiam ejus ubique præsentem violassent, cui nihil latere potest, sive in solitudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicunque enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse. Quin & propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare auderent, sibimet adversaturam esse ajebat: quam nemo potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem nactus fuerit, qualis ipsos infectatura est, si fratrem interfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas esse cuiquam fratrem, licet injustum, interimere: satius vero esse ita amicos non ulciscì & persequi, si quid peccasse videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in ipsos exstiterit, occiderent: cujus ætas

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς [b] Ἰώσηπος, ὅτως εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τ ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμενος ὁπόσον ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τὰς ἀδελφὰς ἔσχεν ὑποχείους.

Οἱ δ', τ ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτὰς ἀφιγμένον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τ χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος· ἀναιρεῖν τε ἤδη, [c] καὶ μὴ τ ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν, [d] ὥρμηκεσαν. [e] ὅτω δ' αὐτὰς Ῥουβήλου ἱρῶν ἔχοντος ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν [f] ὠμονοηκότας, ἐπιφέρειν κατίσχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος δ τολμήματος, [g] καὶ τὸ ἀπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκῶν, καὶ τὸ μὴ συγγενῆ ἀνθρώπῳ χειρουργῆσαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφῷ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ [h] πατήρ τε ἀναιρεμένῳ συναδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν, ἃ κατ' ἀνθρώπινον [i] γινομένῳ νόμον, συγκατασπᾶται. [k] τούτων δ' οὖ αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσονται πιθηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθῷ καὶ νεωτάτῳ συλλεμένους, ἀποχέσθαι δ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τ Θεὸν δείσαντας, [l] ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἥδη καὶ τ βουλῆς αὐτῶν τ [m] ὅτι τ ἀδελφὸν γεγυμνένης. ἀποστένοντας τ μὲν πραξέως ἀγαπήσειν, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας· προσελθόντας δ' ὅτι τοῦργον οὐκ ἔστιν ἰὼν οὐκ [n] εἰσπράξαιτο τ ἀδελφοκτονίας δίκην, [o] μιάναντας αὐτὸ πανταχῇ παρὸν σαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τ ἐπ' ἐρημίας πραττομένων ὑστερῆσαι, μήτε τ κατὰ πόλεις. [p] ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τ Θεόν. τό τε σωφρονοῦν αὐτὸς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς σωποιήσῃ τ ἀδελφὸν ἀνελεῖν, ἐστὶν [q] ἀποδρᾶσαι. προσετίθη δ' ἤδη καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντας κτείνειν ὅσιον· καλὸν δ' ἂν καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ὕστερον φίλοις, ὑπὲρ ὧν [r] ἁμαρτάνειν ἐδόξαν. Ἰώσηπον δ' οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτὰς γεγυμνένον [s] διαφθεροῦσιν· ᾧ [t] καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τὸ

[v] παρ'

a Επεὶ τὰ τ συγκομιδῆς] Ita in *MSS.* ἐπειδὴ τ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχει, ἐπὶ Σικιμῶνι *Baf.* & *G.*

y Επεμελοῦντο,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιμελοῦ *Vat.* ἐπεμέλουν *Baf.* & *G.*

z Τῶν πρὶ τ παίδων] Sic *Big.* & *Samb.* τ πρὶ τ παίδων *Alii.*

a Σκυθρωπότερον] Σκυθρωπολίαν *Vat.*

b Ἰώσηπος,] Hypothesin paulo breviorem habet *Busb.* πρὶ τ πρὸς τοὺς ἐμπόρους Ἀραβίους πράσεως Ἰωσὴφ.

c Καὶ μὴ τ] Καὶ μὲ τ οὐ ποσὶν ὑπερβάλλεσθαι *Vat.*

d Ωρμήκεσαν.] Ὥρμησαν *Hen. Busb.* & *f. Zonaras:* at perfecto tempore Josephus. Mox ὅτω; δ' *Samb* correcte. BERN.

e Οὕτω δ' αὐτὰς] Οὕτως δ' αὐτὰς *Samb.*

f Ωμονοηκότας,] Ita *Big.* & *Samb.* ὁμονοηκότας *alii.*

g Καὶ τὸ ἀπ' αὐτῷ μῖσος.] Sic in *Big.* & *Samb.* quibus etiam convenit *Vet. Interpr.* τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος in aliis *MSS.* & *Editis.* Hisce similia retulit *Philo*, p. 528. B. ἐπὶ τοσοῦτον προῆγον ἐχθρας &c.

h Πατήρ τε ἀναιρεμένῳ] Πατὴρ μὲ ἀν. *Vat.*

i Γινομένῳ νόμον,] Ita *Baf. G.* & *Epiphan.* Γινόμενον *Big.* & *Samb.* Γινόμενα *Vat.*

k Τούτων δ' οὖ] Τούτων τε οὖ *Vat.*

l Ος θεατὴς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς θεατὴς in *reliquis.* ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυν corrigit *T. Faber*, in Epp. Crit. l. 2. Ep. 68. mox idem sine necessitate δεησάντων μὲ &c. dein εἰξάντων iterumque infeliciori conjectura, οὐκ ἔστιν ἰὼν οὐκ εἰσπράξαιτο τ. ἀ. δίκην, μὴ δεδιότας αὐτῷ. BERN. & HUDS.

m Επὶ τ ἀδελφὸν] Επὶ τῷ ἀδελφῷ *Vat.* & mox ἀγαπήσειν.

n Εἰσπράξαιτο] Ita *Samb.* & *Vat.* εἰσπράξηται *Baf.* & *G.* εἰσπράξαιτο *Big. Caf.* & *Epiphan.*

o Μιάναντας] Sic *Big. Caf.* & *Vat.* μείναντας *Baf.* & *G.*

p Οπου γὰρ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ἂν ᾖ in *aliis.*

q Αποδρᾶσαι.] Ex *Big.* & *Caf.* ἀποδρᾶναι *Samb. Vat. Baf.* & *G.*

r Αμαρτάνειν ἐδόξαν] Ita *Big. Caf.* & *Vat.* ἁμαρτεῖν ἐδόκουν *Baf.* & *G.*

s Διαφθεροῦσιν·] Διαφθείρωσι optimo temporum *Baf.* & *Gen.* Scripsit vero Josephus διαφθεροῦσι, *Big.* & *Samb.* adprobantibus. BERN. Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείρωσιν in *Editis.*

t Καὶ τὸ τ ἡλικίας] Illud καὶ ex *MSS.*

[v] πεῤ αὐτῶν ἐρανίζεται κηδεμονίαν. ἥ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ [x] χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτῶν ποιῆσι· λέγε φθονον [y] τ' τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ ζ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, [z] ὧν τὸ ἴσον [a] ἀπολαύσεσι κοινωνοῦντες αὐτῷ [b] τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ [c] εἶν αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα Θεὸς Ιωσήπῳ δώσῃ· πεφοβῆσθαι οὖν τὴν ὀργὴν [d] ἣν λέγε τοῦτο αὐτοὺς καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἐσεσθαι νομίζειν, εἰ τ' ὑπ' [e] αὐτοῦ ζ Θεοῦ κεκριμένον τ' ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναιεν, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ τοῦτο [f] χαρίσεται.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ρᾶβηλος ταῦτα λέγων, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι παλιὼ καὶ δεόμενος, ἐπέσχε [g] τὴν ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν. ἐπεὶ δ' εἶδεν μετριωτέρους ὑπὸ τ' λόγων ἐαυτοῦ γεγενημένους, ἀλλὰ σπουδὴν ὅπως τὴν ἀναίρεσιν, [h] σωεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ὀλιγωρότερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τ' ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ [i] ἀμυνομένοις παρῄνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι [k] λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τ' ἀνελεῖν τ' ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακοὺς οἷς νῦν ἁμαρτάνει πλημμέλειαν [l] ἔλεγε. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν· ὁ μέντοι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κερδάνειν. ἠξίου γὰρ αὐτοὺς αὐτοχειρίας μὲν μὴ χωρεῖσθαι τὰδελφῷ· ῥίψαντας δ' εἰς τ' φρέαρ κειμένου λάκκον ὅτως ἀποθανεῖν ἐάσαι, [m] καὶ τό γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις τ' νεανίσκων, ἀπαλλαγεὶς Ρᾶβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλῶδιον ἐκδήσας, ἧρεμα καθῆκεν εἰς τ' λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρος· ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπεπλεύσετε καὶ ζητήσων χωρίων πρὸς νομὰς ἁρμοδίων.

γ'. Ιούδας δὲ, καὶ αὐτὸς ὢν τ' Ιακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβας ζ Ισμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Σύρα φορτία κομίζοντας [n] Αἰγυπτίοις ἐκ τ' Γαλααδηνῆς, μὴ τὸν ἀναχώρησιν τὸν [o] Ρουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήτοις τ' Ιώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἀραψίν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, [p] κἂν τεθνήξεσθαι πρὸς τοῖς ξένοις, αὐτούς τε ζ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τ' Ιώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ ζ λάκκου μογῶν εἵλκυσαν,

tenera miſericordiam potius commoveret, curamque ab iis & tutelam impetraret. Cauſa etiam cædis plurimum auget facti hujus indignitatem, quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis viam ei adimere ſtatuerint, qua ex æquo fruituri erant conſortionem cum illo habentes ſociabilem, utpote qui non alieni eſſent ſed cognatione conjuncti. Debere enim exiſtimare ipſorum eſſe quicquid Joſepho largietur Deus: ac proinde par eſſe ut cogitarent, iracundiam *cœleſtem* gravius illis incubituram, ſi eum perimendo, qui ab ipſo Deo omni bona fortuna dignus eſt habitus, hunc ipſum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus eſt felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens, prætereaque pluribus etiam *illos* obſecrans, conabatur eos à fratricidio abſterrere. Poſtquam autem ipſos nihilo placatiores factos viderat, ſed in eo eſſe ut ad cædem properarent; conſilium dedit ut ſaltem necis modo malum paululum mitigarent. Ultionem etenim meditantes primum admonuit, ut oratione flecterentur. Cum vero prævaluiſſent ut fratrem tollerent, dicebat fore ut leviori peccato tenerentur, ſi in iis ad quæ jam hortatur ſibimet pareant. Sic enim finem ſuum, ad quem feſtinant, conſequuturos eſſe; ſed alio modo, ac (ut in dubiis *licet conjicere*) minus odioſo. Nam obteſtatus eſt ipſos, ne ſuas ipſi manus fratri injicerent, ſed in proximum puteum conjectum illic emori ſinerent, atque ita * pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hiſce aſſenſum dediſſent juvenes, Rubelus, puerum abducens & funi religans, leniter eum in puteum demiſit; erat enim bene ſiccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit paſcua commoda quæſiturus. *Joſephus in lacum ſiccum demittitur, ſuadente Rubelo.*

3. Judas autem, qui & ipſe unus è Jacobi filiis, conſpicatus mercatores Arabas generis Iſmaëlitici, aromata & Syras merces deferentes ad Ægyptios è terra Galadena, poſt diſceſſum Rubeli conſilium dedit fratribus, ut Joſephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamſi & illum, quam longiſſime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen ut hoc pacto ſemet ſceleris puros conſervarent. Hoc igitur cum placuiſſet conſilium, Joſephum ex puteo receptum vi- *Viginti denarium minis venditur Iſmaëlitis, annos habens XVII. Gen. c. 37.*

[v] Παρ' αὐτῶν ἐρανίζε] Ita ex Epiphanio correxi, pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot verſare mihi adhuc licuit. Schotano placet ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν. Attamen tota hæc oratio in perſonis tertiis occupatur. Mox *Big.* κηδεμόνα ſyllabis quatuor, abſque exemplo. BERN. Ita *Vet. Interpr.* correxit *Bernardus* pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν *librorum Græcorum*, quot verſare mihi adhuc licuit.

[x] Χείρω] Ex *MSS.* quod Ἀπλούστερον *Editorum* χείρονα.

[y] Τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τ' ἐσομ. *aliis.*

[z] Ὧν τὸ ἴσον] Ὧν κ' τὸ ἴσον *Vat.*

[a] Απολαύσεσι] Απολαύσει *Samb.* & *Caſ.*

[b] Τῆς μετουσίας.] Ita *Libri* omnes *Gr.* pariterque *communione* in *Latinis.* Locutio illa πλειονάζει. ut *ſociabilis conſortio* apud *Livium.* κοινωνίας reponit *T. Faber.* BERN. & HUDS.

[c] Ην αὐτῶν] Εἶναι *Big.*

[d] Καὶ λέγε τοῦτο] Ita *Big.* & *Samb.* κ' λέγε τοῦτο τὸ *Caſ.* κ' δι' αὐτὸ τὸ αὐτοὺς *Vat.* κ' λέγε τὸ καλῶς &c. *Baſ.* & *G.*

[e] Αὐτοῦ ζ Θεοῦ] Illa ζ Θεοῦ ex *MSS.*

[f] Χαρίσεται.] Χαρίσεται *Big.* non male. Sæpius autem legimus ejuſmodi parencliſes in hoc Scriptore, quas Athenæ quidem neutiquam damnarent. Alii omnes χαρίσηται. BERN. Ita *Big.* & *Vat.* χαρίσηται in *reliquis.*

[g] Τῆς ἀδελφοκτονίας] Sic *Samb.* & *Vat.* τοῖς τ' ἀδ. *cæteri.*

[h] Συνεβούλευε] Συνεβούλευσε *Vat.* ut habetur mox infra, v. 32. συνεβούλευσε *Hen.*

[i] Αμυνομένοις] Αμυνόμενον malit *Heraldus*, Digreſſionum l. 2. c. 8.

[k] Λέγων αὐτούς.] Faber λόγοις αὐτὸ, phraſi Joſephi ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. BERN. Θέλων αὐτοὺς *Heraldus*, λόγοις αὐτὸ legendum eſſe contendit *T. Faber.* phraſi *Joſephi* (ut inquit *Bernardus*) ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. Simile quid habet *Joſephus*, p. 23. v. 29.

[l] Ελεγε.] Vox ἔλεγε ex *MSS.* nam abfuit *Baſ.* & *G.*

[m] Καὶ τό γε μιαιφονῆσαι] Latine diceres, *pollutas manus lucrifacere*, quod eſt *fratricidii crimen evitare*: aut phraſi Orientis, יד אל תשלחו בו, Gen. c. 27. 22. Senſum illum obtinuiſſe dictionem Græcam nos docet D. Lucas ejus ævi Scriptor: κεδάσαι ὕδωρ habet iſte in Actis ſacris. Non placet itaque manus *Big.* aut *Samb.* hoc in loco. κ' τό γε μὴ μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. Tantidem narrat & Philo, ὁ πρεσβύτατος παρὰ μὲ ἐφάψασθαι ζ μιάσματος, ἀλλ' αὐτῷ μόνον εἰς ὑδὸν τ' ὀρυγμάτων ῥίψαι. —— συναινεσάντων δ', ὁ μὲ σφοδρὸν ἠπατᾶτο· οἱ δ' ὡς πολέμιον συνῆλασσον, ἅπασαν ἀπαμπίσχυσι τὴν ἰδέαν· κ' τ' μὲ καθιᾶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους. Quin ex hoc potius Judæo Johannes Zonaras, ῥᾳδίως δ' συνεβούλευε, μὴ αὐτόχειρας γενέσθαι ζ ἀδελφοῦ· ἀλλ' εἰς τ' ὀρυχεῖμενον λάκκον ῥίψαι αὐτὸν, ἵνα ἀπόθανὴ ἐκεῖ, κ' ὕστερον μετεμέλητον ἐσοῖτο τὸ κακόν. συναινεσάντων δ' τῷ λόγῳ τ' νεανίσκων, λαβὼν ὁ ῥουβὴλ τὸ μειράκιον, ἧρεμα καθῆκεν εἰς τ' λάκκον. BERN. Καὶ τόγε μὴ μιαιφονῆσαι *Big. Samb.* & *Vat.* Vide *Philonem* p. 528, ex quo ſua hauſiſſe videtur *Zonaras*, p. 16.

[n] Αἰγυπτίοις] Εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *Gen.* ex verſione τ' ο'. Pariter de illo facinore Philo, ἐκείνη δ' τῇ ἡμέρᾳ κ' τινα συνῆλθον ἔμποροι τινες ἀδοιπόρων τ' ἔθνος ἐχόντων ἀπ' Ἀραβίας εἰς Αἴγυπτον κομίζειν φόρτον· οἷς ἀνελκύσασιν τ' ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἡγησαμένου τὸν γνώμην ζ καθ' ἡλικίαν τιθέμενον. Paulo etiam diverſus ab his Artapanus, σωσιδώμου δ' ἰουδᾶ, ait, τὸν τ' ἀδελφῶν ἐπισύσασιν, δεηθέντα τ' αὐτοὺς ἀνενεγκεῖν ἀραβίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸν ἀναχομίσαι· τὸν δ' τὸ σύστροφον ποιῆσαι· εἶναι γὰρ τοὺς Ἀράβων βασιλεῖς λῃστάς, ἡνὶκ ζ ἀδελφὸς, ἰσαὰκ δ' ἀδελφός. BERN. Ita in *MSS.* εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *G.* ex verſione LXX. Pariter de illo facinore *Philo*, p. 528. Paulo etiam diverſus ab his *Artapanus* apud *Euſeb.* in Præp. Evangel. p. 429.

[o] Ρουβήλου] *Al.* ζ Ρουβήλου.

[p] Κἂν τεθνήξεσθαι] Mox δόξαν οὖν ὕτω fruſtra *Busb.* & *Hen.* tum etiam ἀποδίδοται pro ἀποδίδοσθαι. *Zonaras* vero, κ' δόξαν τοῦτο, τοῖς ὑπηρέταις αὐτῶν ἀποδίδοσθαι μισθὸν εἴκοσι, ἑτὸν ἐπτακαίδεκα γεγονότα. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* κἀντεθνήξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε.

* *Pollutas manus lucrifacerent.*] Quod eſt, *fratricidii crimen evitare.* Sic κεδάσαι ὕδωρ in *Act. Apoſtol.*

viginti minis vendunt mercatoribus, annos ſe-
Rubeli pietas. ptendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, inſciis fratribus Joſephum ſervare ſecum ſtatuit. Ac dum inclamanti non reſponderet, ille, ſuſpicatus poſt diſceſſum ſuum interemptum eſſe, fratres incuſabat. Cum vero rem geſtam ei enarraſſent, lugere cœpit.

Tunica Joſephi tanquam diſcerpti affligunt animum Jacobi cruentantque ingratiſſimi filii.

4. Ut primum vero hæc in Joſephum à fratribus perpetrata eſſent, conſultare cœperunt quid demum agerent; ut patris ſuſpicionem evitare poſſent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Joſephus ad eos venerat, (nam ipſam ei demiſſo in puteum detraxerant) diſcerptam ſanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam oſtendere, ut ei videretur *filius* à feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad ſenem, cum jam aliquid de filio reſciviſſet. Ajebant autem Joſephum quidem neque vidiſſe ſe, neque ſcire quid illi evenerit, tunicam tamen iſtam cruentatam & laceram inveniſſe. unde & illis crevit ſuſpicio, belluarum incurſu mortem oppetiiſſe; ſi ea indutus domo exiverit. Jacobus autem cum exiguam ſpem habuiſſet, fore ſcilicet ut aliquo captivus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione diſceſſit. At manifeſtum necis indicium tunicam ratus (agnoſcebat enim eam eſſe qua indutum ad fratres miſerat) poſtea ita ſe habuit, adoleſcentem lugendo, quaſi interiiſſet. Atque tam male erat illi, ac ſi unius pater exſtitiſſet, & aliorum conſolatione privatus; etiam, priuſquam cum fratribus colloqueretur, Joſephum à feris diſcerptum periiſſe conjiciens. Sedebat autem ſacco amictus & dolore oppreſſus, ut neque filii conſolando quicquam proficerent, neque ipſe luctum laſſitudine remitteret.

ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ρᾱβηλ῾ ὁ, νύκτωρ ἐπὶ τ λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τὸς ἀδελφὸς λαθὼν τ Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμένῳ μὴ ὑπήκουσε· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μ τῷ ἀναχώρησιν αὐτ, κατεμέμφετ τὸς ἀδελφός. τ ὁ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται ᾳ πένθος [q] Ρᾱβηλ῾.

δ'. Ὡς ὁ ταῦτα ᾠδὶ τ Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπραχτο· τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας ὦσιν τῷ πατρὶ γλυφεῖεν, ἐζήτουν. καὶ δὴ τ χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰώσηπ῾ ἐνδεδυμέν῾, ᾠκτιρήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθιεσαν εἰς τ λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς Φαραπαρέξασιν αἵματι [r] τράγων μολῦναι· καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι Φέρον῾ας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸ φανείη διεφθαρμέν῾. καὶ τᾶτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τ πρεσβύτην, ἤδη τ ᾠδὶ τ ὑὸν εἰς γνῶσιν [s] ἀφιγμένων. ἔλεγον ὁ τ μὲν Ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, [t] ὅθ' ἥ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα ὁ τᾶτον εὑρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, ᾠκτισμένῳ θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τᾶτον ἐνδεδυμέν῾ οἴκοθεν ἐξέλθ. Ἰάκωβ῾ ὁ ὅτι κακοπείρας ὢν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένῳ δῆθεν αὐτῷ ᾳ παιδὸς, τᾶτον μὲν ἀφίησι τ λογισμόν. πίστιν δ' αὐτῷ τ πλάνης ἐναργῆ τ χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι ᾠκτὸς τὸς ἀδελφός· ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἄτως διέκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τ ἐξ ἄλλων [u] ᾠδαμυθίας ἐστερημέν῾, ἄτως ἰὼ ᾠδὶ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο ὁ [x] σακκίον ἐξαψάμεν῾ καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς [y] μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορύντων αὐτῶν ῥᾴονα γλυφθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορδύειν.

CAP. IV.

Inſignis Joſephi continentia.

Domus Petephrenæ procurator Joſephus. Gen. c. 39.

JOſephum autem venditum à mercatoribus cum emiſſet Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis præerat, *eum* ſummo in honore habuit. Nam & diſciplinis liberalibus eum inſtituendum curavit, & victu meliore, quam pro ſervili conditione, uti permiſit, eumque ſuæ domui præfecit. Is vero hiſce fruebatur, non tamen virtutem, qua præditus erat, propter hanc *ſui ſtatus* mutationem deſeruit: ſed oſtendit prudentiam difficillima quæque in vita poſſe ſuperare, ſi quibus adſit pura & infucata, nec ad præſentem tantum felicitatem accommodata.

Juvenem decorum male deperit hera ſua. Gen. c. 39.

2. Cum enim uxor herilis, cum ob formæ e-

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπ ἁγνείας τὸ ὄπιφανές.

Ἰώσηπον ὁ, πωλύμενον ὑπὸ τ ἐμπόρων, ὠνησάμεν῾ Πετεφρῆς, ἀνὴρ Αἰγύπτι῾, ὅτι τ Φαραώθ μαγείρων ᾳ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· [z] παιδείαν ὁ τὸ ἐλευθέριον ἐπάιδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τ ὅτι δοῦλο τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τὸ τ κ τ οἰκων [a] αὐτῷ ᾠκονομίαν. ὁ ὁ τούτων τε [b] ἀπέλαυε, καὶ τὸ ἀρετὸ, ἥπερ ἰὼ πρὶ αὐτὸν, δι' ὑπὸ τ μεταβολῆς [c] ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τ ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς κ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. [d] Τῆς γὰ ᾳ δεσπότ γυναικὸς, ἀφ' τε τὸ εὐμορ-

[q] Ρᾱβηλ῾.] Sic *MSS.* ὁ Ρᾱβηλ῾ *Baſ.* & G. Rubeli autem expoſtulationem quære apud *Philonem*, p. 528.

[r] Τραγων μολυσμ.] Ita in *MSS.* τραγου *Baſ.* G. *aliique.*

[s] Αφιγμένων.] Sic *Caſ.* & *Samb.* ἀφιγμένον *cæteri.*

[t] Οὐθ' ἥ κέχρη᾽] *Zonaras* etiam phraſi conſimili, μηθ' ὅπως διέφθαρ᾽ γνῶναι. Idem proxime χιτῶνα διερρωγότα pro λελακισμένον. Philo etiam dixit καθηκισμένον κ καιεχισμένον. BERN. Ita *Big. Samb. Busb.* & *Vat.* ὅτ' οἰα *Baſ. G.* & *Caſ.* ὅτ' si *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[u] Παραμυθίας ἐστερημέν῾.] Ita *Samb.* politice quidem. Reliquis ᾠδαμυθίας. Utrumque autem ſcribi permittit moroſus ille Apollonius. BERN. Sic *Samb.* in *reliquis* ᾠδαμυθίας. utrumque approbat *Apollonius.* In ſequentibus pro ὅτως ἰὼ παρὰ τῷ κακῷ, mallem reſcribere, ὅτως ἰὼ παρ' αὐτῷ κακῶς. nam *Epiphanius* ad hunc modum locum vertit, *ita enim erat apud ſemetipſum male, priuſquam cum fratribus* &c.

[x] Σακκίον ἐξαψάμ῾] Σάκκον *Busb. Hen.* & *Zonaras* ex LXX.

[y] Μήτε ὑπὸ παίδων] Ex *Big.* & *Samb.* μηθ' ὑπὸ π. in *aliis.* & ſubinde ῥᾴον. Sed ibidem αὐτὸν ῥᾴονα *Big. Caſ.* & *Vat.* Non opus ergo correctione Attica *Fabri*, αὐτῷ ῥᾴον γλυφθ. BERN. & HUDS.

[z] Παιδείαν ὁ τὸ ἐλευθέριον] Pharaonis autem œconomus in libris Græcis, quot vidi, nuncupatur πετεφρὴς, quod olim placuit & Interpretibus Alexandrinis: ſed *Putiphares* ſemel legi, ſæpius *Petephres* in exemplaribus Epiphanii; hoc autem ſimilius Judæorum aut Samaritarum ſcriptioni פוטיפר. Unde S. Hieronymus in Tradit. *Venditus eſt igitur Joſeph principi exercitus & bellatorum, non* Petephre *aut* Petephri, *ut eſt in Latino* (ita quidem reperias apud Ambroſium & Auguſtinum) *ſed* Phutiphar *Eunucho.* Cæterum hunc ᾠχιμάγειρον cum ſuaviſſimo Prædicatorum Johanne à פוטיפרע Joſephi ſocero nomine ac conditione diſtinguere, potius quam ita confundere, uti amant Interpretes LXX. Joſephus, veteres alii Judæorum magiſtri apud Hieronymum & Geneſin magnam. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* παιδείαν τε in *reliquis.*

[a] Αὐτῷ ᾠκονομίαν.] Illud αὐτῷ etiam ex *Big. Samb.* & *Vat.* deeſt *cæteris.*

[b] Απέλαυε.] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπέλαβε in *aliis.*

[c] Εγκατέλειπεν·] Εγκατέλιπεν *Samb.*

[d] Τῆς γὰ ᾳ δεσπότ γυναικὸς.] De eodem autem flagitio inde *Zonaras* Drungarius, ᾗ ὁ ᾳ δεσπότ γυναικὸς ἀφ' τε εὐμορφίαν κ τὴν αὐτῆ διζιότητα ἐρωτικῶς ἀφτιθέσης, κ λόγους ᾠδὶ μίξεως ᾠδοσαγαγούσης, παρίπεμπε τὸν αἰδῶσιν. Hic quidem Joſephum, Joſephus Philonem verbis ſimillimis expreſſit. Sic autem Hierophanta Alexandrinus, ᾗ γὰ εὐμορφίαν ἐπιμανεῖσα τῷ νεανίσκῳ, κ ἀκαθέκτως ᾠδὶ τὸ πάθ῾ λυτιῶσα, τὸς ᾠδὶ μίξεως λόγους ᾠδοτίθετο ἐρρωμένως εἰσαῦθις ἐρῶμένῳ, κ μηδ' ὅλως προτιεῖσθαι ὑπομένοντι. BERN. *Zonaras* in hiſce *Joſephum*, at *Joſephus* verbis ſimillimis expreſſit *Philonem* in pag. 532.

e Di-

μορφίαν καὶ τὸν ὦβὶ τὰς πράξεις αὐτῷ δεξιότητα, ἐρωτικῶς διατεθεῖσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὴν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγουμένου τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ ἁρμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὁ πρὸς τὸ πρέπον ἀφορώσης, καὶ τῷ δεδοκὶ τὴν μεταβολὴν ἀθυμούσης· τήν τε ὑπεθυμίαν αὐτοῦ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης ὦβὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὁ κύριος ὅσιον εἶναι τοιούτῳ αὐτῇ [c] δίδοναι χάριν, ἐν ᾗ ἔτι πρωμένος καὶ τοσούτης ἠξιωμένος τιμῆς ἀδικίαν σωφρονεῖν εἶναι καὶ ὑβρίζειν. ἀλλὰ [f] κρατεῖν τε ἔφασκε πάθους κἀκείνῳ [g] παρακάλει, τὴν ἀπόγνωσιν ἔτι πύξεσθαι τῆς ὑπεθυμίας προσβαλλόμενον· σκληρεύσεσθαι γάρ τε αὐτὴν τῷ μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ τοῦτον καταπεφθῆς [h] ἔσεσθαι. καὶ ὃν εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα δεῖ πιθεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἡ τοῦτο τὰ τοιαῦτα τῶν [i] προστεταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. [k] τὸ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντιοχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν [l] προθυμεῖται καταρχαπάσαι.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ὑπεστάσης, [m] κατ' ἔθος εἰς τὴν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ [n] Φοιτᾶν νόμιμον ἦν· σκήπτεται νόσον τοῦ ἀνδρὸς, δεηθεῖσα μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. καὶ γενομένης [o] αὐτῇ ταύτης, [p] λιπαρεστέρως ἔτι τῶν πρώτων αὐτῷ προσδιαλέγεται λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν [q] αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δίκην εἶναι, καὶ μηδὲν ἀντιβεβηκέναι· καὶ τε τὴν τοῦ προκαλέσης ἐντροπὴν καὶ τὸν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ἧς βιαθεῖσα δέσποινα ὅσα τοῦ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος [r] ταπεινοτέρα γεγένηται. Φρονήσαί τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὀφθὲν τοῖς παρελθοῦσιν [s] ἄγνωμον διορθώσεται. εἰ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προφασισάσθαι, καὶ τὴν ἑορτῆς καὶ τὴν πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ὑπιμένειν. προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπάρχον ἡγούμενον· ἄμωμον δὴ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποσφαγέντα τῷ ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν τοῦ σωφρονεῖν δόκησιν [t] ὑπισχνούμενον. ἃ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ὑπὸ τὸν ἀνδρί· προσέξειν δὴ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἀληθείας [v] φέρωνται.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ὅτε οἴκτου αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἠνάγκασε φόβος· ἀλλὰ τὴν δέησιν ἀντέσχεν, καὶ τὴν ἀσφαλοῦς οὐκ ἐνδέδωκε, [x] δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῶν

legantiam tum ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore esset incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quod hera illum peteret, (nam ad habitum servitutis præsentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, & sermones fereret de concubitu; *ille* preces ejus repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat & tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet & contumeliam. Quin & ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem *illi* injiciens optatis potiundi, (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, cum omni de spe decideret) sibique constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim & heræ adversari servum non deceat, hujusmodi *tamen* mandatis non obedire multum habeat excusationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exspectanti restiterit Josephus. Et quum graviter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare statuit.

3. Cum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem & otium ad Josephum exorandum. Quod cum nacta esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur. Ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse; & propter reverentiam compellantis, & affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit licebit emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse & cum majori studio: se enim ægritudinem simulasse, atque festo & celebritati ipsius consuetudinem prætulisse. Sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nulliam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate persisteret. Quare & præsentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps erat, si ejus desiderio annueret, & majora etiam consequuturum, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem & odium ab illa, si petitionem repudiaret, & castitatis existimationem mallet illibatam servare, quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, & se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephren suis sermonibus fidem habiturum esse, quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat.

Res insidiosa est amor, plenaque artium.

4. Hæc loquente muliere & illachrymante, neque misericordia eum recedere à castitate suasit, neque metus coëgit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbissima quæquæ sufferre, quam præ-

Speculum castitatis purissimum Josephus.

e Διδόναι χάριν,] Δοῦναι *Samb.* & *Vat.*

f Κρατεῖν τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κρατεῖν τὰ ἔτι π. *Basil.* & *G.*

g Παρακάλει,] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσκαλεῖ in *aliis.*

h Ἐσεμ.] *Al.* ἔσεσθαι.

i Προστεταγμάτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* πραγμάτων *Big. Casal. Basil.* & *G.*

k Τῆς δ' ἔτι μᾶλλον] Sic *Bernardus* ex aliarum lectionum vestigiis. τῇ οἱ ἔτι μ. τ. ἔρωτα, μὴ προσδοκώσῃ *Basil.* & *G.* τὸ δ' ἔτι —— τὸ μὴ προσδοκώσης *Samb. Casal. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ οἱ ἔτι —— μὴ προσδοκώσης *Big.*

l Προθυμεῖται] Ita *Samb. Casal* & *Vat.* προπιθυμεῖ τὸ κατεργ. *Big.* προεπιθυμεῖν κατεργ. *Basil.* & *G.* Alia locutione *Busb.* & *Hen.* δευτέραν ἐπῆγε πεῖραν, aut quod *Zonaras* dixit δευτέραν ἐπῆγε πεῖραν.

m Κατ' ἔθος] Κατὰ τὴν ἑορτὴν, id est in festo. alibi μὴ τὴν νησείαν irrepsit in Josephum pro κατὰ τὴν. REL.

n Φοιτᾶν νόμιμον ἦν·] Φοιτᾶσαι *Vat.*

o Αὐτῇ ταύτης,] *Big. Samb.* & *Casal.* Neque tamen facilius rejicies emphasin Atticam *Basil.* & *Gen.* καὶ ἡγουμένης αὐτῆς ταύτης. Fefellit autem Fabrum ars sua, dum reponeret ibidem καὶ ἡγουμένης ἑορτῆς ταύτης: supra enim præfatus est archæologus, δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισάσης; jam respicit τὴν σχολήν. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Casal.* ἡγουμένης αὐτῆς ταύτης *Basil.* & *G.* frustra reponit *Faber*, καὶ ἡγ. ἑορτῆς ταύτης. nam ταύτης respicit σχολήν.

p Λιπαρεστέρως] Vulgo legunt *Basil.* & *Gen.* λιπαρωτέρως: cæteri habent λιπαρεστέρως, quo schemate comparandi gaudent valde Ionesque Atticique: sed & fundum λιπαρὴς agnoscunt Hesychius, Photius, aliique Lexicographorum veterum. In eadem clausula προσῆγε λόγους *Busb.* atque *Hen.* BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* λιπαρωτέρως.

q Αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δίκην] *Al.* αὐτόν.

r Ταπεινοτέρα ἡγοῦτο.] Ita in *MSS.* ταπεινοτέραν *Basil.* & *G.*

s Ἄγνωμον διορθώσεται.] Ἀγνώμων *Samb.* tanquam ab ore & spiritu Attico.

t Ὑπισχνούμενον.] Ita *Samb. Big. Casal.* & *Vat.* δόκησιν προσθέμενον *Basil.* & *G.*

v Φέρωνται.] Φέρων *Samb.*

x Δείσας παθεῖν ἀδίκως,] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* δείσας καὶ παθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* De voce παθεῖν vide Annott. ad *Mar-*

præsentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis & consuetudinis; obsecrans ut his plus daret quàm momentaneæ libidini explendæ: cum hæc quidem paritura sit pœnitentiam, quæ ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac *prætereà* metum ne deprehendatur, beneficium vero *solum* si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo; insuper & magnam, dicebat, habituram esse conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam homines; magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, & potiori heræ jure in ipsum usuram, quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe præstat manifestis fidere quæ ex recta vivendi norma fiunt, quam latenti delicto.

Stupri tandem intentati Josephum incusat impudicæ fœmina.

5. Hæc atque plura hisce similia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, cum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugisset Josephus, veste prius relicta quam ipsa prehenderat, (nam & illam ei cedens è cubiculo profiluit) *illa* verita ne marito suo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret; atque hoc pacto ulcisceretur, graviter contempta, injuriam sibi factam. Nam prudentis esse, atque mulierem decere rata est, ut accusationem præoccuparet. Ac mœsta quidem sedebat & confusa; dolorem ex tentata pudicitia esse animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque sciscitante, Josephum cœpit accusare; "Et vel moriaris, mari-"te, inquit, vel servum nequam, cubile tuum "violare nitentem', merita pœna castiga. Ille, "immemor & qualis in ædes nostras venerit, & "quanta ex tua benignitate fuerit assequutus, at-"que pro ingrato habendus nisi in omnibus se "nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut con-"jugium tuum contumelia afficeret; idque festo "die, tua observata absentia. Adeo ut in quan-"tum modestus antea videbatur, propter tui "metum se continuit, non quod probo esset in-"genio. Talis autem factus est, quod præter "meritum atque spem ad honorem provectus "fuerit; ac si æquum esset ut ille, cujus fidei & "dispensationi omnia tua bona commissa esse "contigit, servisque natu grandioribus præfici, "uxorem etiam tuam attrectaret". Cum vero loquendi finem fecisset, vestem *ei* ostendit, quasi, cum tentasset *ei* vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, cum neque lachrymis uxoris,

χαλεπωτέρων εἶλεν μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ [y] σωφρόνως δικαίως ἀπολυμένῳ. γάμῳ τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ παρούσῃ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει· τῆς μὲν καὶ μετανοίαν ἐξούσης αὐθις ἐπ' ὀδυνῃ γλησομένῳ, οὐκ ἐπὶ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον [z] τοῦ καταφώρου γλισθαι, [a] ἀλλὰ χάριν τε λαβεῖν ἀγνοουμένης τε κακῆς· τὴν δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον, καὶ πρεσβεύσει πολλῷ [b] ἔλεγε τιμὴν ἀπὸ τῆς σωτηρίου καὶ πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτὴ [c] μᾶλλον δεσποίνη μείνασα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξουσίαν χρήσεται πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἃ πρεσβυτέρα πάντων αἰδεῖ. [d] πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν [e] ὑπὲρ γνωσκομένους τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λαθραίᾳ κακοπραγίᾳ.

ε'. [f] Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἀνέχειν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν, ἢ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀσχημοσύνῃ· καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν, ἐπιγνῶναι [g] τοῦ πείθειν, ἤθελεν. [h] ὡς δὲ ἐξέφυγε τὸν ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος προσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατισχύσας· καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· προϊδεῖσα γομένη μὴ καταίπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα [i] αὐτῆς, καὶ τὴν ὕβρεως προαιλογῶς ἔχουσα, φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετεφρῆν ἔγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν [k] αὐτῇ δεινῶς ὑπερηφανημένην. προλαβεῖν δὲ τὴν ἀφορμὴν, σφὼν ἅμα καὶ γυναικῶν ἡττᾶσθαι. καὶ [l] καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ ἀφαρπαγῇ τῆς ἐπιθυμίας λύπην, ὡς ἐπὶ πείρᾳ ἀφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ [m] τὸν ἄνδρα, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι, καὶ πυθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας τοῦ Ἰωσήπου κατήρξατο· "καὶ τεθναίης, εἶ-"πεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δῶλον, κοίτην μιαίνας τὴν σὴν "ἐθελήσαντα, κόλασον. ὃς δὴ οἷος ὢν εἰς τὸ ἡμέτερον "οἶκον ἀφίκται μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν, [o] ὅσῳ ὅσων ἐκ "τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἂν "εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβού-"λευσε λύσειν γάμον τὸν σὸν, [p] καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν "σὴν ἀπουσίαν φυλάξας. [q] ὡς ὅσον καὶ μέτρι ἐδό-"κει πρότερον, ἀφ' τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμα, καὶ οὐχὶ φύσει "χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ "παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ὦ "τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν "[r] ἐξενεγκεῖν, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμηθῆναι, "τούτῳ δὲ τῆς σῆς ψεύσει γυναικός". παυσαμένη δὲ τοῦ λόγου, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὅτ' ἐπεχείρει [s] βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. [t] Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε δὲ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων,

cum Antoninum, p. 228. *Edit. Oxon.*

y Σωφρόνως] Sic *Big.* σωοίδι *Baf. G.* & *Vat.* συνιδὴ *Samb.*

z Τοῦ καθάπαξ φρονεῖν χρεών,] Τοῦ μὴ καθάπαξ φρονεῖν in quatuor *MSS.*

a Ἀλλὰ χάριν δὲ λαθεῖν] Ita *Big. Vat.* & *Caf.* καὶ χάριν in *Editis.*

b Ἔλεγε] Illud ἔλεγεν ex *MSS.* omiserunt *Baf. G.* & *Vet. Interpr.*

c Μᾶλλον δεσπόσῃ] Δεσπόσῃ μᾶλλον, dein χρήσεται) *Samb.* & *Vat.*

d Πολὺ δὲ κρεῖττον] Πολὺ δὲ καὶ κρ. *Vat.*

e Ἐπὶ γινωσκομένοις] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ γινομένοις *Baf.* & *G.*

f Τοῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπιχεῖν ἐπειρᾶτο,] *Hen.* & *Busb.* studiose dissentiunt, atque jam ajunt, ὁ δὲ πολλὰ καὶ παθὼν, τὴν γυναικὸς τὴν ὁρμὴν ἐπιχεῖν ἐπειρᾶτο. BERN.

g Τοῦ πείθειν,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ πείθειν.

h Ὡς δὲ ἐξέφυγεν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς Ἰώσηπος, καὶ προκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατισχύσας αὐτὸν ὁ τότε, ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου. quod facilius & ab *Epiphanio* fere expressum hisce verbis, *cumque fugisset iratus Josephus, illa ejus tenente vestem qua se exuerat, exsiluit à domo.*

i Αὐτῆς,] Sic in *MSS.* in *Editis* αὐτῆς ὕβρεως.

k Αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῇ δεινῶς ὑπερηφανημένην *Baf.* & *G.*

l Καθῆστο μὲν] *Zonaras* deflorator, & nostrorum MSS. quatuor: excusum fuit καὶ κεκάθιστο, quem Æolismum Mæonides ipse probaret, si jam viveret; quin prius tantidem dixerat ille de implacida mente Junonis, καὶ ῥ' ἀείκεσε καθῆστο, ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ. BERN. Ita quinque *MSS.* & *Zonaras.* in *Editis* πεκάθηστο.

m Τὸν δὲ,] Τῷ δὲ *Big.* Elegantius cæteri & cum his Zonaras. Paulo post τὸν καθηγορίας τοῦ Ἰωσήπου *Hen.* & *Busb.* BERN.

n Τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο·] Illud τοῦ ex *MSS.*

o Οὗ δ' ὅσων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἔδ' ὧν *Baf.* & *G.*

p Καὶ ταῦτ'] *Al.* καὶ ταῦτα.

q Ὡς ὅσον] Ὡς ὅσα *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Ἐξενεγκεῖν,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξοῖσειν.

s Βιᾶσθαι] Βιάσασθαι cæteri omnes præter *Big.* ex quo excudimus βιᾶσθαι. Legimus enim apud veteres Grammaticos, βιᾶσθαι, γυναῖκα βιάζεσθαι, idemque inter Musas Herodoti Philo denique & Zonaras Secretarius βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖν. BERN. Sic *Big.* probante *Bernardo*, quod *Veteres Grammatici* habeant βιᾶσθαι, γυναῖκα βιάζεσθαι. in *Editis* βιάσασθαι. in *Philone* & *Zonara* βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν.

t Πετεφρὴς] Πολυφαὴς malit *Bernardus.*

u Πλέ-

ἔχων, τῷ τε θεὸς αὐτῷ ἔρωτι [v] πλέον νέμων, ὅπῃ μὲν τῷ τ' ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς δ' σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶναι κατακρίνας τ' Ἰώσηπον, τ' μὲν εἰς τῷ τ' κακούργων [x] εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ὅπῃ δ' τῇ γυναικὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

neque quibus *illa* dixerat & *ipse* viderat, fidem derogare potuerit, ſuoque erga illam amori plus æquo tribuerit, in rei veritatem inquirere deſtitit. Uxori autem pudicitiæ laudem concedens, at Joſephum nequam eſſe judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit; de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modeſtiæ & caſtitatis teſtis exſtiterit.

ΚΕΦ. ε'.

Οσα συνέβη τῷ Ἰωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰωσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὔθ' εἰς ἀπολογίαν, οὔθ' ἑπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἑτράπη· τὰ δεσμὰ δ' καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν [y] δεδεκότων ῥᾳθυμῶν τ' τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ἅ πείσας τ' προνοίας οὕτως ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνοὺς ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, [z] ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καὶ κοῦφον ἐποίει· ἄμεινον γὰρ [a] ἔσεσθαι κρείττονι δεσμωλῶν ἐπέτρεπε. τῶν δ' ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τ' πρὸς τὰ ἔργα παλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τ' ὁμοίας συμφορᾶς, τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τ' βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ [b] συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πίδας σωληνέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ συνέσει γὰρ αὐτὸν ἐδόκει προύχειν, ὄναρ ἰδὼν ἐξέθετο, παρακαλῶν δηλοῦν εἴ τι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προσίθησιν.

β'. [c] Ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν καὶ τὰς ὕπνους τρισὶν κλημάτων πέφυκέναι ἀμπέλους [d] βότρυς ἐξ ἑκάστης [e] ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, [f] καὶ τύτους αὐτὸς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντος τ' βασιλέως· διηγήσασθαι τε τὸ γλεῦκος, δῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωρακέναι ἐδήλου τοιοῦτον ὄν· ἠξίου δ', εἴ τι μεμοίραται σωτηρίας, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τ' ὄψεως. ὁ δὲ θαῤῥεῖν [g] τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τ' δεσμῶν· τ' βασιλέως πρήσοντος αὐτὸ τὴν ἀρχαιρεσίαν, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν [h] ἐπανάξοντος. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν [i] ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τ' Θεὸν ἀνθρώποις προφαίνειν· [k] ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ πεπόνθασι, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦ θαλλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον [l] οὖν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ τ' σαῖς [m] προσθεῖναι τ' βασιλεῖ. καλὸν τοίνυν ἴσθι σοι τὴν ὄψιν γεγενημένην, καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τ' παρόντος ἀνάγκης ἐν τοσούτοις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τ' καρπὸν ἐτρύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέντοι τούτων

CAP. V.

Quænam Joſepho in carcere contigerunt.

JOſephus itaque omnia ad ſe quidem ſpectantia Deo committens, neque ad ſe defendendum neque ad rem geſtam accurate narrandam ſemet accinxit: ſed vinculis & neceſſitati tacitus ſuccubuit, Deum, qui calamitatis cauſam noverit & veritatem, iis potentiorem eſſe confidens, qui ſe in vincula conjecerant. cujus providentiam confeſtim expertus eſt. Nam cuſtos carceris, diligentiam ejus fidemque in juſſis exſequendis perſpiciens atque formæ dignitatem, vincula ei relaxavit, malumque levius *aliquanto* reddidit ferendumque: quin & cibo meliore, quam reliquos vinctos, uti permiſit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paululum reſpirarent, ſecum forte colloquentibus, ut ſolent miſeriarum ſimilitudine conjuncti, ſeque invicem de cauſis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in cuſtodiam detruſus, eademque cum Joſepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus eſt; eique (nam *cæteros* anteire intelligentia exiſtimabat) ſomnium viſum expoſuit, obſecrans ut præſagium, ſi quod ſubeſſet, indicaret, querens quod ſuis ex Rege miſeriis ſolicitudinem etiam ex ſomniis numen adjecerit.

Joſephi virtutem carcer obſcurare non potuit. *Gen. c. 40.*

2. Ajebat igitur ſe per quietem vidiſſe tres vitis palmites & ex iis uvarum racemos è ſingulis enatos pendere, grandes jam & vindemiæ maturos, eoſque ſe expreſſiſſe in poculum quod Regi erat in manu: &, cum muſtum eſſet percolatum, Regi porrexiſſe ut biberet, illumque benigne accepiſſe. Quod ergo viderat ejuſmodi eſſe oſtendebat: rogabat autem ipſum, ſi quam nactus eſſet intelligentiam, ut ei narraret ecquid viſum portenderet. Ille vero bono animo eſſe juſſit, & intra triduum exſpectare liberationem è vinculis, Rege miniſterium ejus deſiderante, eumque ad illud revocaturo. Oſtendit enim vitis fructum Dei munere hominum in utilitatem eſſe conceſſum: qui & illi offertur, fidemque inter homines & amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes & mœrores eo utentibus diſcutiens, & ad voluptatem *plurimum* conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expreſſum accepiſſe Regem. Scito igitur bonam tibi viſionem eſſe oblatam, quæ præmonſtrat fore ut ex hac, quæ te jam premit, miſeria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiaſti per ſomnos. Sed fac, cum hæc

Pocillator regis Ægyptii de mero ſomniat. *Gen. c. 40.*

[v] Πλέον] Πάλιν *Samb. Vat* & *Caſ.* πάντα *Vet. Interpr.*

[x] Εἱρκτὴν] Ita plerique. mitius nonnullis εἱρκτὰν.

[y] Διδεκότων θαῤῥῶν] Ita *Big.* & *Samb.* δεδοκότων conjecerat *Schotanus* δεδωκότων *Baſ. G. Vat.* & *Caſ.* ἠδικηκότων *Vet. Interpr.*

[z] Ὑπανίει] Ita plerique *MSS.* ὑπανιεῖ τε τ' δ. *Baſ. G.* & *Caſ.* & mox ἐλαφρότερον ἑτοιᾶ.

[a] Χρῆσθαι] *Al.* χρήσασθαι.

[b] Συνδιαφέρων] Ultro diſcedunt *Hen.* & *Busb.* συνέκλεισε, aut συνέκλεισε· ὃς συνηθέστερος ὑπῆν τῷ ἰωτήπῳ γενόμενος. Cum illis una abit Zonaras. συνῆ (εἱρκτῇ δηλονότι) ὁ οἰνοχόος φαρμακ κατ' ὀργὴν συνέκλεισε, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ· οἷς συνήθης γενόμενος, ἠξίωσε φράσαι τ' σύμπνοιαν τῶν ὀνείρων. BERN.

[c] Ἔλεγε δ' οὖν] De Pincernæ ſomnio videſis *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

[d] Βότρυς ἐξ ἑκάστης] Βότρυας *Samb.* & *Vat.*

[e] Ἀποκρέμασθαι,] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* ἀνακρεμᾶσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

[f] Καὶ τύτους αὐτὸς ἀποθλίβειν] Sic *MSS.* καὶ τοὺς αὐτὸς *Baſ.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *G.*

[g] Τε παρεκάλει,] Illud τε non agnoſcunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[h] Ἐπανάξοντος.] Ita *Samb. Caſ. Big.* & *Vat.* ἐπανάξειν *Baſ. G. Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀμπέλινον] Sic in *MSS.* vitioſe in *Editis* ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις παρ.

[k] Ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ πεπόνθασι,] Ὅσα *Baſ. G. Caſ.* & *Vat.* ὃς in *reliquis.*

[l] Οὖν φῆς] In *Big. Samb.* & *Vat.* ὃ φῆς. & in aliquot *Epiphanii* Codd. *hoc ergo quod dicis.*

[m] Προσθεῖναι] Ita *Samb.* & *Vat.* προσίσθαι in *aliis.*

hæc vera esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem prædicentis: & in libertatem restitutus ne nos despexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænunciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fuimus conjecti, sed ob virtutem & modestiam ad maleficorum pœnas subeundas damnati sumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (ut par erat) ex hoc somnii interpretamento gaudebat, & conjecturæ eventum exspectabat.

Caput sibi ab alitibus impetitum videt per quietem pistor regius.

3. Servus autem *alius* quidam, Regis pistoribus præfectus, in vincula una cum pincerna detrusus, cum talem Josephus dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam & ipse etiam somnium viderat) rogat eum sibi indicaret, quidnam præteritæ noctis visio portenderet. erat autem hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio & variis eduliis refertum; qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem præsagium simile illius, quod contigit pincernæ, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, præfatusque quod mallet ei lætiorum esse interpretem quam quæ somnium sibi prænunciaret, dicit, duos omnino vitæ dies ipsi supereresse, (hoc enim significant canistra) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, & nequaquam sibi opitulari posse. Hæc quidem utrique accidêre similiter ac dixerat Josephus. Nam die prædicta, cum natalitium suum Rex celebraret, præpositum pistoribus in crucem egit: pincernam autem è vinculis eximens pristino ministerio restituit.

Post biennium carcere liberatur Josephus, pincerna serius impetrante.

4. Josephum vero, cum duos *ferme* annos in vinculis mala tolerasset, nihilque à pincerna ex prædictorum memoria juvaretur, Deus *ipse* carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem; hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quæ conspexerat, (nam & tristia ei videbantur) prima luce

πρεσβεῖς ᾧ προκαταγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά· καὶ γιόμενον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ ὀλιγώρησῃς ἡμῶν ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενον. [n] οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῶν κακούργων ὑπομένειν κατηξιώθημεν· οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὰ παρ' ἡμῶν ἐργαστόμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ περιμένειν τῶν δεδηλωμένων τὴν τελευτήν.

γ'. Ἄλλος δέ τις ὑπὸ τῶν σιτοποιῶν ταραχθέντος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτῃ ποιησαμένου [o] τοῦ Ἰωσήπου περὶ τῆς ὄψεως ἐκείνου τὴν ὑποφαῖν, εὐέλπις ὤν· [p] καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένος· ἠξίωσε τὸν Ἰώσηπον φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλοῖ βλέπειν τὰ λοιπὰ τὴν παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἦν δὴ τοιαῦτα. [q] τρία, φησὶ, κανᾶ φέρειν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἐδόκουν, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψου τινὸς καὶ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται· καταπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, [r] καὶ μηδένα λόγον αὐτοῦ ποιουμένους [s] ἀποσοβεῖν. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῷ δὲ οἰνοχόῳ πεποιθώς. ὁ δὲ Ἰώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπών, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν [t] ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ [v] αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας ἔτι δὲ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ γὰρ κανᾶ τρεῖς σημαίνει· τῇ τρίτῃ δὲ αὐτὸν ἀναστανρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι [x] πετεινοῖς, κἂν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ ὃ μὲν ταῦτα τέλος, ὅμοιον οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν, [y] ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τεθειρημένῃ [z] γενέθλιον ποιούμενος ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ὑπὲρ τῶν σιτοποιῶν ἀνεστανρωσε· τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ὑπὲρ τὴν αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

δ'. Ἰώσηπον δὲ [a] διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμιμον τῶν τεθειρημένων ὠφελούμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τὸν εἰρκτῆς, τοιαύτῃ αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν [b] ἠμνημόνησε, [c] τὰ δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθόμενος [d] οὖν ὅτι τοῖς ἑωραμένοις· καὶ γὰρ ἐδόκει σκυ-

[n] Οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες] Ἐξαμαρτῶντες cæteri omnes, *Big.* excepto. Utrumque enim licet veterum Scriptorum jure. Ibidem *Samb.* & Epiphanius, οὐδὲν γὰρ ἐξαμαρτάντες. Somnium vero pocillatoris regii hunc in modum ex Josepho Hungarius Biglæ. ὁ μὲν γὰρ οἰνοχόος ἄμπελον ἐδόκει ἰδεῖν ἐξ ἧς τρία ἐβλάστησε κλήματα, ὧν ἀπηώρηντο μεγάλοι καὶ πίπεροι βότρυες. τούτους δὲ λαβὼν ἔθλιβεν εἰς φιάλην καὶ ἐπεδίδου τῷ Φαραώ, καλὸν λαβὼν ἐπόησεν. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῷ τὸ ὄνειρον ἐξηγεῖτο ὁ Ἰώσηφ. ἐν γὰρ τρισὶν ἡμέραις τοὺς ἐπαγγέλτας εἰς τὸ ἐπίτιμον ἀποκαταστήσει Ἀφρόνημα· καὶ ἐξίης μεμνῆσθαι αὐτοῦ. Philonem autem legerat ipse Josephus hæc talia referentem post LXX. Interpr. de pincerna somniante. ἴδοξα μεγάλην ἄμπελον σκιερφυεῖναι τριῶν πυθμένων ἐν διειρεσίαις εἰλιχρῶς τεθηλυῖαν καὶ βοτρυοτοκοῦσαν, ὡς ἐν ἀκμῇ τὸν ὀπώρας. ὑποπερκαζούσης δὲ τὸ σαρυλῆς ῥήψασθαι τῶν βοτρύων, καὶ εἰς ἔκπαμα βασιλικὸν ἐμβλύζειν· ὅπερ ἱκανῶς ἴσχυε ἀκεῖσθαι πρὸς τὸ βασιλεῖ. ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχὼν, δύτυχίαν εἶπεν ἡ φαντασία σοι καταγγέλλει, καὶ τὸ ἐπίτιμον ἀνάληψιν δηλοῖς. αἱ γὰρ τρεῖς ῥίζαι τὰ ἀμπέλια, τρεῖς ἡμέραι ὑπογράφουσι· μεθ' ἃς ὑποκινηθήσεταί σου ὁ βασιλεύς, καὶ μεταπεμψάμενος ἐνθένδε παρίξει τὸ ἀυχενίαν. ἐπιστρέψει δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ μεταποιήσας τάξεως, καὶ ὑπὲρ βεβασάντων τὸ δηλοῖς οἰνοχοήσεις, ἀναδὸς ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ· καὶ ὁ μὲ ἐγιγνήγ ταῦτ' ἀκούσας. BERN. Ita ex *Big.* edente *Bernardo.* in *aliis* ὑδὲ (vel ὑδὲν) γὰρ ἐξαμαρτῶντες.

o Τὸν Ἰωσήπου] *Al.* τὸν Ἰωσ. π. τ. ὄ. ὀνείρου.

p Καὶ γὰρ αὐτὸς] Corrigit Cocc. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς.

q Τρία,] Vide *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

r Καὶ μηδένα λόγον] Ita ex *Big. aliis* abest καὶ.

s Ἀποσοβοῦντος.] Ἀποβοσκοῦντος *Big.* ἀποβοσκοῦντος verbulo vano *Baf.* & *Gen.* Scripsit autem Josephus cum *Samb. Caf. Hen. Busb. Burio*que meo ἀποσοβοῦντος: difficile autem & hoc durumque fuit pro genuino nostri Scholastici. BERN. Sic *Caf. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis* verbulo vano ἀποβοσκοῦντος.

t Ἑρμηνευτὴς] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deest ὤν.

v Αὐτῷ δηλοῖ,] Αὐτῷ abest *Vat.*

x Πετεινοῖς,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* τοῖς πετεινοῖς.

y Ἀμφοτέροις ἔλαβε.] Ἀμφότερα ἔλαχε *Busb.* & *Hen.*

z Γενέθλιον] Juvat & à Zonara somnium idem excipere. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς τρία κανᾶ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἕτερον ὄψου καὶ ποικίλων βρωμάτων. τὰ δὲ ἀφεσταμένα ὑπὸ πτηνῶν καθιζανόντων. ἴφη δὲ καὶ τοῦτο ὁ ἰωσὴφ τὰ τρία κανᾶ τριῶν ἡμερῶν εἶναι σημαίνειν· καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέλλον αὐτὸν κρεμασθήναι, σαρκοφάγους ἔσεσθαι βορὰν πετεινοῖς. γίγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν, ὡς Ἰωσὴφ ἐξηγήσατο. Propter reprehensores Josephi fas erit & Philonis verba subnectere, ut ambo ab his, vel forte Judæus neuter videatur suo merito redargui. ὁ δὲ ἀρχισιτοποιὸς, ait ille, ἀναδιξάμενος τὸν Ἀφέντην, ὡς καὶ αὐτὸς δύτυχὲς ὄναρ ἰδών· διὸ δ' οὐ μετρίως παλιμφήμου ἀπαλλαθεὶς τοῦ ὑπέρ χρησμοῦ ἐλπίσι, φησὶν· ὦλπισα κἀγὼ καινοζωεῖν ἐδόξα, καὶ τρία πλήρη κανᾶ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· τὸ δ' ἀνωτάτω πλῆρες εἶναι παντοίων βρωτῶν, οἷς εἰωθότι χρῆσθαι τὸν βασιλέα. ποικίλως δ' εἶναι τοὺς θεοὺς δίκαιον βασιλικῷ σιτοπόνῳ πρεσβείας. ὄρνεις δὲ καθιπτάμενοι ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἁπλῶς ἐμπορεῖσθαι, μίχρις δ' παντ' ἀναλῶσαι, καὶ μηδὲν τῶν δύτυχισθέντων ἀπολιπεῖν. ὁ δὲ, ἐξηλόμην, εἶπε, μὴ φράσῃ σοι τὴν φαντασίαν, ἣ φανεῖσαν ἰσυχαθοῦσαν, ἢ εἰ καὶ διηγεῖτό τις μακρὰν γοῦν, ἵνα μὴ καζακύσαμι, τῶν ἐμῶν ὕπνων ἡδέσθη τὴν διήγησιν· ἀκριβῶς γάρ τις ἀγγελία εἶναι κακῶν. —— τὰ τρία κανᾶ σύμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστιν· ἐπισχὼν ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀνασκολοπισθήσῃ σε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ μηθήσῃ κιλάδος· καὶ καζακρᾶφα ὄρνεα τὰ σὰν δύαχηθήσῃ) σαρκῶν, ἄχρις ἂν ὅλως ἐξαναλωθῇς. ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, ἡμέθλιον ἐπέση δ βασιλεύς· καὶ τὰ πάντα οἱ κατὰ τὸν χαρὰν ἐπαναγόμενος, ἀφιεροῦντος δ' οἱ ἀρχὴ τὰ βασίλεια. ἐσιωμένου οὖν τὸ σὺ τίλαι, καὶ τὰ θεραπείας δύαχυμβῆς ὡς τὸ δημοθοινίαν, τὸν κατὰ τὸ δεσμωτήριον δύαχων ὑπομηθὲς, ἀχθόμενος κιλάδι, καὶ θεασάμενος τὰ ὀνείρατα ἀφελείσεως ἐπιτροφεύζεσθαι· ἀσταζως τὸ μὲ ἀνακολοπισθῆναι τὴν κεφαλὴν ἀπὸ μηθέντα, τῷ δὲ τὴν ἀρχὴν διὰ δισὶ ἀστέρων, ἀπεῖπεν. BERN. Ita in *MSS.* in *Editis* γενέθλιον τεθυκώς. Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 613.

a Διετῆ] Διετεῖ χρόνῳ soli *Samb.* & *Big.*

b Ἠμνημόνησε,] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἠμνημόνευσε, non probante *Bernardo.*

c Τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν.] Forte τὸ δὲ ὀνειράτων μνήμιν κατέσχεν COCC.

d Οὖν ὅτι] Illud οὖν conservavit *Samb.* exciderat è *reliquis.* præterea in *Cod. Vat.* καὶ τεθορυβημένος ἐπὶ τοῖς &c.

e Ταῦτ'

convocavit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Hæſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animadvertiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Joſephi, ejuſque in ſomniis *enarrandis* intelligentiæ. Regeque adito, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere ſibi oblata, ejuſque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit juxta ſomnii enarrationem, prædicente Joſepho. ipſum autem à Petephre quidem coquorum præfecto vinctum eſſe, ejus utpote ſervum; at dicit ſemet cum paucis Hebræum eſſe genere, *atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiveris nec propter mala, quæ jam patitur, deſpexeris, diſcere licet quæ tibi prænunciant ſomnia. Rege itaque jubente ut coram ſiſteretur Joſephus; veniunt quidem *non multo poſt* quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum & ornatum, prout iis Rex mandaverat.

5. Ille vero, eum dextra prehendens, inquit, *Joſepho ſtomachia politica, prenſa dextra, narrat Pharaothes.* "O juvenis (tibi enim ſervus meus optimi pariter "ac rerum intelligentiſſimi teſtimonium dedit) "fac me etiam eorundem bonorum participem, "quibus & iſtum impertiviſti, enarrando præſagia "ſomniorum quæ mihi per quietem obtigerunt. *Gen. c. 41.* "Hoc autem volo, ne quid ſupprimas, oratione "ad gratiam aut voluptatem ficta adulando, ſi "paulo horridior ſit veritatis aſpectus. Nam viſus "ſum mihi, ſecundum flumen inambulanti, videre "boves, benè ſaginatas & magnitudine præſtantes, "ſeptem numero, à fluento ad paludes gradientes: "alias vero totidem numero è paludibus iis ob"viam factas, macie valde extenuatas ac viſu fœ"das; quæ, cum devoraſſent ſeptem illas bene "paſtas & magnas, nihil profecerunt, miſere à "fame attritæ. Poſt hanc viſionem experrectus è "ſomno & turbatus, mecumque reputans quid "ſibi velit hæc rerum imago, ſopore oppreſſus "rurſum obdormivi; & ſecundum video ſomnium "priori multo mirabilius, quod me magis etiam "exterret perturbatque. Spicas ſeptem videre vi"ſus ſum ab una radice enatas, capita jam graves "frugis pondere ejuſque maturitate inclinatas, vi"cinas etiam alias pari numero ſpicas, pauperes "& præ ſiccitate graciles & infirmas, quæ con-

ver-

ſκυθρωπὰ [c] τῶτ' αὐτῷ· [f] συνεκάλεϛ μεθ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τὰς λογιωτάτας, χρήζων μαθεῖν τῶν ὀνείρατων τὴν κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τ̃ ϗ οἰνοχόον ὁρῶν ϛ̃ φαιδρώθη τὴν σύγχυσιν ὑπέρχεται μνήμη [g] τ̃ Ιωσήπου, ϗ τ̃ περὶ τῶν ὀνειράτων σωτέρας. ϗὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ιώσηπον, τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, ϗὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῳ φερόμενον· ὅτι τε [h] ϛαυροῦται ϗ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, ϗἀκείνῳ τ̃τ' [i] συμβαίη ϗ ἐξήγησιν ὀνείρατ@, Ιωσήπου προειπόντ@. [k] δεδέσθαι ϗ τ̃τον μὲν ὑπὸ Πετεφρῆ τ̃ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὡς δ' ἔλεγ· λέγϛ ϗ αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶναι γένους, ἅμα ϗὶ [l] ϗ πατρὸς δόξης. τ̃τον οὖν μεταπεμψάμεν@, ϗὶ μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ καταγνὺς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ̃ ὀνείρατων σοι δηλούμενα. κελεύσαντ@ οὖν ϗ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν Ιώσηπον προαγαγεῖν· τὸν μὲν ἤκοντες [m] οἱ κεκελευσμένοι, [n] τημελήσαντες ϗ τὰ πρόσταγμα τ̃ βασιλέως.

ε'. Ο ϗ, τ̃ δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμεν@, "ὦ νεανία, "φησὶν· σὺ γάρ μοι παῖς ἄριστ@ ϗὶ σπένειν ἱκανώτα"τ@ ὑπὸ οἰκέτου [o] τ̃ μοῦ μεμαρτύρησαι· τ̃ αὐτῶν ἀ"γαθῶν, ὧν ϵ̓ τούτῳ μεταδέδωκας, [p] ἀξίωσον ϗἀμὲ, "φράσας ὅσα μοι ϗ̃ τὰς ὕπνους ὀνείρατων ὄψεις προ"δηλῶσι. βούλομαι δέ σε μηδὲν [q] ὑποστελλόμενον φόβῳ "κολακεῦσαι [r] λόγῳ ψευδεῖ ϗὶ τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἂν "παλληθὴς σκυθρωπότερον ᾖ. ἔδοξα γὰρ παρὰ ποταμὸν βα"δίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα ϗὶ μεγέθ Διαφερού"σας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ [s] τ̃ νάματ@ χωρεῖν "ἐπὶ τὸ ἕλ@· ἄλλας ϗ ταύταις τὸν ἀριθμὸν παραπλη"σίας ὀπ τ̃ ἕλους ὑπανίσῃσαι, λίαν καταχνωμένας ϗὶ "δεινὰς ὀραθῆναι, [t] αἳ καταθίσαι τὰς εὐτραφεῖς ϗὶ "μεγάλας ἐδὲν ὠφελοῦσ, χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ "πεπεῦχωμέναι· μεθ' ἃ ϗ ταύτῃ τῇ ὄψιν [v] διεγερθεὶς ὀπ "τοῦ ὕπνου, ϗὶ ταραγμέν@, ϗὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάν"τασμα παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι [x] πάλιν εἰς "ὕπνον· ϗὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ πρότερ θαυ"μασιώτερον, ὅ με ϗ μᾶλλον ἐκφοβεῖ ϗ ταράττ. στά"χυας ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυείσας, καρπὸν ἐ"ρώσας ἤδη ϗ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρπῦ ϗ τ πρὸς ἀ"μητον ὥρας· ϗ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον, "[y] λιφερνοῦντας ϗ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀθροσίας, οἳ δαπανῶν

---

[c] Ταῦτ' αὐτῷ·] Ταῦτ' εἶναι *Vat.*

[f] Συνεκάλεϛ] Ita *Samb. Big.* & *Vat.* in *aliis* ϗ συνεκάλεϛ, aut συνεκάλεϛ οὖν.

[g] Τ̃ Ιωσήπου,] Sic *Samb.* & *Vat.* in cæteris τοῦ Ϝ Ιωσήπου.

[h] Σταυροῦται] Σταυροῦνται *Vat.*

[i] Συμβαίη] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* συμβαίη.

[k] Δεδέσθαι] Διδέσθαι ϗ ὑπὸ Πετεφρῆ *Vat.* in *Baſ.* & G. Πετεφρεῖ. in *Hen.* & *Busb.* Πιτιφρῆ.

[l] Τ̃ πατρὸς δόξης.] Ex *Samb.* & *Vat.* in *aliis* deeſt Ϝ.

[*] *Atque patre*] *Atque patris gloriam* juxta *Epiphanium.*

[m] Οἱ κεκελευσμένοι,] Ita ex *Samb.* & *Caſ.* οἱ κεκελευσμένοι μὲ μαθήσεως *Vat.* τὸ κεκελευσμένοι ποιῆσαι μὲ μαθήσεως *Baſ. G.* & *Ver. Interpr.*

[n] Τημελήσαντες] Apud *Philonem*, p. 541. οἱ δ' ὑπηρέται, ϗ ἀνὴρ ῥυτῆρσι λαμπροῖς ἐφθὴς ἀνύοντες, ϗ ταῖς φαιδρυνταῖς ἀναγκασθεῖς πρὸς βασιλέα.

[o] Τ̃ ἐμοῦ μεμαρτύρησαι·] *Al.* τοῦ ἐμοῦ.

[p] Ἀξίωσον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἀξίωσον φράσαι.

[q] Ὑποστελλόμενον] Ὑποστελλάμενον *Busb.* & *Hen.*

[r] Λόγῳ ψευδεῖ] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) In *aliis* ψευδεῖ λόγῳ ϗ τῷ πρ.

[s] Τ̃ νάματ@] Aut male viderat Ϝ ποίμνῃ, aut ſane *paſcuam* poſuit indoctiſſimus Interpretem Epiphanius vice *fluminis*. BERN.

[t] Αἱ καθεθίσαι] Καὶ *Hen.* & *Busb.*

[v] Διεγερθεὶς] Διεγερθεὶς ὀπ Ϝ ὕπνου τελεσμένου *Vat.*

[x] Πάλιν εἰς ὕπνον·] Sic in *MSS.* in *Editis* ϗ πάλιν.

[y] Λιφερνοῦντας] Sic volo, aut paulo lenius λιτερνοῦντας, tanquam ἀδρανεῖς. Quippe apud Photium, Heſychium, aliosque Grammaticos, λιτερνῦντας, ὀ ἀδύνατον τάττειν, ἢ πενιχρῶς aut σπανίως ζῆν ὁμολογοῦντας, ubi alia prorſus nunc leguntur. λιφερνῦντας enim expreſſerunt præter *Busb.* & *Hen.* vel Impreſſores Joſephi. Hoc tamen immutarunt cum nominis voce facili διεφθορότας plerique Scribarum Græculorum, ut *Samb. Caſ.* & *Big.* Deſcriptionum autem utriuſque ſpectri, ex Philone comparatam, quia opportunius haud potuit, Joſepho jam ſtatim ſubnectimus. μῆ γὰρ διετὴ χρόνον τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα τῇ χώρᾳ συμβαίνειν ἀγαθὰ ϗ κακὰ, διτταῖς φαντασίαις δι' ὀνείρου διαπέμψῃ, ταυτὶ ὑποσημαινούσαις ἵνεκα βεβαιοτέρας πίστεως. ἴδοξε γὰρ ἑπτὰ βοῦς αἰγίτροις ὀπ Ϝ ποταμοῦ πίονας, ϗ σφόδρα ὡραίους παλαι ἐφθλῶσθαι, ϗ βοσκὰς ταῖς ὄχθαις νέμεσθαι. μεθ' ἃς ἑτέρας ἀμυδρὰς ἴσας, ἀσάρκους τελέως τυπὰ ϗ καταπεπιλεπδμένας, εἰδιχθεσάτας ἀναλθεῖν ϗ συνέμεσθαι ταῖς πρωτέραις. εἶτ' ἐξαπιναίως ὑπὸ τ̃ χειμώνων καταβρωθῆναι τὰς ἀμείνους· ϗ μηδὲν ἅπαξ μηδὲ τὸ βραχύβατον ταύτης ἐμφορηθείσαις πρὸς ὅλκον ἐπιδῶναι τὰς γαστέρας· ἀφ' ᾗ μᾶλλον, ἢ ἐχ' ἕτλον ἐσάλθαι. πρώταις δ' ϗ καιομένοις πάλιν, ἑτέρας πλαχθῆναι φαντασίας. νομίσαι γὰρ ἐπὶ πυρὸ τάχυς ὠσπιφυήτας ἐνὸς πυθμένος, ἰσοβίτους τοῖς μεγέθεσιν, αὐξομένους ϗ τεθηλότας ἄριστα πρὸς ὕψ@ μαλ' ὡραίους. εἶδ' ἑτέρους ἐπὶ λεπτοῖς ϗ ἀδρανέσι ἀπαφυκότας πλησίον, ὑφ' ὧν ἐπιδεδραμένων καταπεπλῶσθαι τ̃ εὐσαχνον πυθμένα. Omitto cætera, quamvis digna recitari, & feliciſſimæ eloquentiæ. Quot profecto plauſtris commentariorum utilius nos careremus, ſi totum Moyſen tali modo enarraſſet ille Judæus. Adiiciam huc & Zonaram, qui Atticiſmos Joſephi cum ſequiori phraſi commutare amat, ſicut commutant *Hen.* & *Busb.* εἶτα τῷ φαραὼ ὁ θεὸς ὄψεις ἐνυπνίων ἐπιπέμπει ἀπορίας, ϗ τὰς δηλώσεις ἀμφοῖν. ὁ ϗ Ἄψων ἐμιμήσατο, τ̃ ϗ ἐξηγήσεων ἐπελάθετο. συνέκαλεῖ τοίνυν τοὺς τ̃ αἰγυπτίων σοφοὺς ϗ ἀπαγγέλλϵ αὐτοῖς τὰ ἐνύπνια, ϗ τὴν δήλωσιν ἀπαιτεῖ. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ὀργίζ). ὁ δ' οἰνοχόο, εἰ ϗ μὴ πρότερον, ἀλλά τοι πρὸς μνήμην ἦκε Ϝ Ιωσήφ, ϗ διδάσκϵ πρὸς ἐκείνου τ̃ φαραὼ. ἄγε) τοίνυν αὐτίκα. ὁ δὲ φησι νεανία, φράσαι μοι τὰ κρίσιν τ̃ ὀνειράτων, ἄνωτε τεθέαμαι. ἑδοξα βόας ἀπροφεῖς ἑπτὰ προϊόντας Ϝ ποταμοῦ πρὸς τὸ ἕλο χωρεῖν. ἑτέρας δ' ἑπτὰ ἰσχνὰς ϵ̓ τεταλμένας λιμῷ Ϝ ἕλους ἐξελθούσας συναπῆναι τούτοις· ϵ̓ βρωθῆναι παρ' τ̃ δλιτέρων τὰς πρώτας ϵ̓ πίονας, ϵ̓ μήπω ἴτι αὐτὰς ὠμοίους ἰσχνὰς. αὐθις δ' ἑρᾷ φάχυας ἑπτὰ ἀπὸ ῥίζης μιᾶς, θαλείας ϵ̓ πεπλιμένας τῷ βάρϵ τῷ Ϝ καρπῦ. πλησίον δ' αὐτῶν ἰσαρίθμους ἰδόκει ὁρᾶν φάχυας, ἀδρανεῖς ὑπὸ ἀθροσίας ϗ σφ̃ ὄντας ἀηδεῖς. οἱ ϗ ὑπηλίκοις τοῖς

"ersæ ad consumendas & comedendas spicas "specioſas attonitum me reddiderunt.

Boves spicæque septem macræ diuturnam famem significant, Josepho interprete.

6. Ad hæc Josephus respondens, ait, "somnium "quidem, istud, ô Rex, duplici licet specie visum, "unum tamen & eundem futurorum eventum "significat. Nam quod boves conspexeris, ani- "mal aratri labori natum, ab exilioribus devora- "tas, & spicæ à deterioribus absumptæ, tot an- "norum famem & sterilitatem Ægypto prænun- "ciant, quot felicitatis præcesserint; horumque "frugum ubertatem à totidem sequentium ste- "rilitate absumendam. Erit autem tanta rerum ne- "cessariarum inopia, ut ei difficulter subveniri "possit. id quod inde conjicio, quia macræ bo- "ves, devoratis pinguibus, satiari non potuerint. "Deus certe hominibus futura prædicit, non ut "eos terreat & contristet; sed ut ea præscientes "prudentia, cum advenerint prænunciata, levio- "ra faciant. Tu ergo, si prioris temporis pro- "ventus sepposueris & dispensaveris, insequentem "penuriam Ægyptii non sentient.

Consilium Josephi de Ægypto servanda.

7. Rege autem admirante Josephi prudentiam & sapientiam, atque percontante quonam modo esset in futurum prospiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: subjecit suasitque, frugum parsimoniam adhibendam esse, & non ad affluentiam usque Ægyptios iis uti permitteret, sed quantum ad luxuriam solent ex abundanti expendere, illud in necessitatis tempora reservandum. Quin & hortabatur, ut frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat unicuique suppeditari quantum sat esset ad victum. Pharaothes autem, Josephum ob utrumque, tam somnii interpretationem quam consilium, admiratus, ipsum huic dispensationi præficit, ut ageret quæcunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem esse existimaret: consilii auctorem maxime idoneum esse ratus ad id ipsum exsequendum. Ille vero, hac potestate à Rege auctus, ut & ejus signaculo uteretur & purpuram gestaret, curru per universam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde singulis dimetiens quantum ad sementem atque alimentum sufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

Inde multus viri honos, purpura, currus, aliaque insignia.

"ϗ καταθύειν τὰς ὡχαίας τραπέντες ἔκπληξίν μοι παρ- "ειχον.

5. Ἰώσηπος ὁ ὑπολαβών, [z] "ὁ ὄνειρος μὲν ἕτερος, "εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθείς, "μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. τό, "τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρου πονεῖν γεγυμνά- "νον, ὑπὸ τῶν χθόνων κατεθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ "τῶν ἐλατόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγυπτίῳ τὴν ἀκαρπίαν "ὅτι τοσαῦτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον "[a] δυθαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων ἀφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν "μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν [b] ἴσον ἀφορίας [c] ὑπαναλωθῆναι. "[d] γνώσει δ' ἡ πανὶς τὰ ἀναγκαῖα σφόδρα δυσκατόρθω- "τον. σημεῖον γάρ, αἱ γὰρ καλλιχνωμέναι βόες δαπανήσασαι "τὰς κρείττονας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς "οὐκ ὀπὶ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προ- "δείκνυσιν· ἀλλ' ὅπως [e] προγινωκότες κρείττονας σωτηρί- "ποιῶν τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν παμφρό- "σύμενος [f] παραθοῦ τὰ τῷ πρώτῳ χρόνῳ γενόμενα, ποιή- "σῃς [g] ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφοράν.

7. Θαυμάσαντος δὲ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τὴν μὴ τοιαύτην. ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπετίθετο καὶ συνεβούλευε φείδεσθαι πολλῆς τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ τῆς πρεπούσης αὐτοῖς τρυφῆς τοῖς Αἰγυπτίοις ἀπαγορεύειν· ἀλλ' ὅσον ἂν [h] τροφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ πλείονος, τοῦτο τηρεῖν εἰς τὴν ἐνδειας καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρήνει λαμβανόντας τὸν σῖτον πρὸς τῶν γεωργῶν, τὰ ἀφορκῆ μόνον εἰς ἀφορισμὸν χορηγοῦντα. φαεινώτης δὲ ἀμφοτέρων θαυμάσας [i] Ἰωσηπον, τῆς τε κρίσεως ἅμα καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδιδωσιν, ὥστε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα [k] ὑπολαμβάνοι· τὴν ἐξουσίαν τὴν τοῦ πράγματος σὺν καὶ προστάτου ἄρισον αὐτὸς ὑπολαβών. ὁ δὲ, ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν [l] ἐνδύσασθαι, καὶ τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὴν δεκάτην πρός τε ἀπόρων καὶ ἀφορίαν ἑκάστοις ἀποκρινόμενος· μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ.

τὰς ἀκάρπους τε καὶ ὡχαίας. Hæc Drungarius. BERN. Ita cum *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* vel paulo lenius λιπερισῶντας. in διεφθορότας immutarunt *Samb. Caſ. Big.* & *Vat.* Utriusque spectri descriptionem elegantissimam videre licet apud *Philonem*, p. 540, 541. suo modo etiam tentavit *Zonaras*, p. 17.

z Ο ὀνειρος μὲν ἕτερος,] Ita in *MSS.* articulum non agnoscunt *Baſ.* & *G.*

a Εὐδαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν] *Hen.* & *Busb.* ex mala industria, εὐδαιμονήσαση. Ἐ τὴν τούτων εὐφορίαν ὑπὸ τὴν μὴ ταύτα ἴσων ἀναλωθῆναι. BERN.

b Ἴσον ἀφορίας] Ἴσον *Samb. Buriusque* noster ex conjectura. HUDS. Imo & *Coll. Big.* quæ penes me est: malebat vero ad oram ἐτῶν *Caccejus.* Ἴσον autem satis bene convenit cum ἀριθμὸν, quare quum & optimis MSS. firmetur & sæpius plura conjungant adjectiva veteres, non dubitavi recipere, ejecto *Hudsoniano* ἴσων. HAVERC.

c Ὑπαναλωθῆναι.] Ita in plerisque *MSS.* ἀναλωθῆναι *Busb. Baſ.* & *G.* nec aliter *Philo* & *Zonaras.*

d Γνώσει] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* γνῶ *Big. Baſ.* & *G.*

e Προεγνωκότες] *Al.* προγνώσκοντες.

f Τὰ πρώτῳ χρόνῳ] Ineleganter *Busb.* & *Hen.* τὰ πρῶτα τοῖς ἐπὶ χρόνοις τοῖς πρώτοις γενησ. π. αὐτοῖς. αἰγυπτίοις τὴν συμφοράν. Iterum Johannes defloratior, ὁ δ' ἰωσὴφ καὶ δικαίᾳ φησὶν, αἱ βασιλεῦ εἰσὶ τὰ σύμπαντα, ἀλλὰ μίαν ἔχουσι τὴν μελλόντων τῶν ἐνλαυτῶν. οἵ τε γὰρ βοῦς ζῶον ἐπ' ἀρότρου πονεῖν ὑπὸ τῶν χειρόνων καταθιομένας, καὶ οἱ θαλλοειδεῖς στάχυες ὑπὸ τῶν ἀβρωτῶν δαπανώμενοι, λιμὸν ἐπὶ τοσαύτας ἔτη τῇ χώρᾳ σε καταγγέλλουσιν οἱ ἰσοχρόνιοι σιτοφύλακες, δύθυμηθέντες ἔτη τῷ χώρᾳ σε καταγγέλλουσιν οἱ ἰσοχρόνιοι σιτοφύλακες, δύθυμηθέντες πρότερον τοῖς καιροῖς. ὡς τὴν τούτων δύφορίαν ἀναλωθῆναι ὑπὸ τῶν ἐπομένων. εἰ δ' οὖ ταμιεύσεις τὰ τῶν πρότερας δύθυμονίας εἰς τὰς τῶν ἀφορίας σιταυτὰς, θήσεις τοῖς αἰγυπτίοις ἀπροσδόκητον τὸ δυσύχημα. Utar & Philone, sed temperanter. ὅσα μέλλῃ ποιεῖν ὁ θεὸς, οὐ τῇ χώρᾳ. φησὶν, ἀθυμεμιῶνκε σοι, τὰς μὲν τοῦ σίτου φύσεις, μὴ ὑπολάβῃς εἶναι δηλοῦς οὐείρους. εἰς ἓξ εἰσὶ, τὸ ἀναβιβλωσιν ἔχων ἡ πρώτη, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον βεβαιοτέρας πίστεως. αὐτὰ γὰρ πίονες ἐπλὰ βόες, καὶ οἱ εὔθλασοι δ' ἀθλαῖς ἐπλὰ στάχυες σιταυδὲς ἐπλὰ δηλοῦσιν ἀθηνίας δ' ἀετηρίας. δ ἐπλὰ ἑτέρας λιμὸς, αἱ ἐπαισθοσαι ἐπλὰ βόες λεπτὰ δ' εἰδεχθεῖς, καὶ οἱ παρεφθαρμένοι καὶ μεμυκότες ἐπλὰ στάχυες. ἓξ δ' ἂν ἐπλαίνα πρότερα πολλὴν καὶ ἄφθονον ἔχοντα δύναμιν, πλημμύρας μὲν ἀνὰ πᾶν ἔτος δὲ ποταμὸς λιμναζόντος τὰς ἀρούρας· τὴν δὲ πεδίων ὡς κατὰ πρότερον εὐτυχίαν χωρήσαν. ἓξ δὲ μὴ ταῦτα σταχύα πάλιν ἐπλαῖα, χαλεπὴν, ἐνίσιαν δ' ἀπαντὴν ἀναγκαίων ἐπιφέρουσα, μήτ' ἀναχωροῦσιν δὲ τὸ αὖθις, μήτε τὴν γῆς λιπαίνομένης· ὡς πρότερας εὐθηνίας ἐκλαθέσθαι, δ εἴτι λείψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. τὰ μὲν οὖν Ἀμφιτέλους ταῦτ' ἐστίν. ὑπῆρχεν δέ μοι δ σκληλεῖ τί θεῖον, ὑπολαβεῖν τὰ ὡς ἐν νέφ σαφέστερα &c. Inaudiverat sane de excellenti & onirocritico Josephi ingenio & Pompeius historicus, ex quo hæc talia retulit Justinus. *Peregrinis mercatoribus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes solerti ingenio perscripsisset, brevi ipsi regi carus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit. Nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeo ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit: perisseque omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus rex edicto servari per multos annos fruges jussisset. Tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine sed à Deo responsa dari viderentur.* BERN.

g Ἀνεπαίσθητον] Vide *Justinum* ex *Trogo Pompejo*, l. 36. c. 2.

h Καὶ τὴν τροφὴν] Ita *Samb.* τὴν τροφὴν ἀναλώσωσιν *Caſ.* & *Vat.* Sed duntaxat ἀναλώσωσιν *Baſ.* & *G.* omisso τὴν τροφὴν.

i Ἰώσηπον,] Τὸν ἰώσηπον *Hen.* & *Busb.* Iidem illi τὸ συμβουλῆς pro τὸ συμβουλίας. Dixerat enim Zonaras in eadem historia φαεινὸν ὄν τὸν ἰώσηπον ἐκπλαγεῖς σοφίαν, ἅμα τε τὴν ἐξηγητὴν Ἐ τὴν συμβουλὴν, αὐτὸς ὁ τότων ἴφη κρατὴς τε Ἐ συμβουλῶν Ἐ οἰκονομῶν ἐπὶ τῷ βουλεύεσθαι· Ἐ παρέχειν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτὸν, ὥστε σφραγῖδι χρῆσθαι τῇ φαραὼ, Ἐ πορφύραν ἐνδύεσθαι, Ἐ ἁρμάτων ἐφ' ἅρματος. BERN.

k Ὑπολαμβάνῃ·] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπολαμβάνοι *ceteri.*

l Ἐνδύσασθαι,] Sic *Big. Caſ.* & *Vat.* ἐνδύεσθαι in *aliis.*

ΚΕΦ. ϛʹ.

Πῶς ὁ Ἰώσηπος ἐπίσημος γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

Τριακοστὸν δ᾽ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτοῦ [m] διεληλύθη, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν [n] Ψοθομφάνηχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον·

CAP. VI.

Quomodo Josephus in Ægypto inclaruit, fratresque sibi subjectos habuit.

ÆTatis annum trigesimum jam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui & illum ob incredibilem prudentiam Psothomphanechum cognominavit. significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed & conjugium nactus est honoratissimum. nam in matrimonium ac- *Is annos natus XXX. res Ægyptias administrat, nomine peregrino* Psothomphanechus, *i. e. ænigmatum detector.*

m Διεληλύθη,] Αὐτῷ διεληλύθη *Busb.* & *Hen.* cum verbi termino Attico. αὐτῷ διεληλύθει alii omnes libri. Ἀπήλαυε *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέλαυε reliqui librorum scriptorum impressorumque. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* διεληλύθει & mox ἀπέλαβε.

n Ψοθομφάνηχον,] Illud feci ex pluribus codd. Josephi, ut *Samb. Cas. Busb* & *Hen.* neque aliud viderat dudum *Zonaras*, licet excusum extet τοθομφάνηχον in Johannis istius Annalibus. Legerat forte & inter Coptica Bibliothecæ Vaticanæ Ψοτομπανηχ Oedipus Ægyptiacus. Ψοθοφάνηχον ex Italicis membranis Josephi descripsit aliquando illustris Bigotius. Ψονθομφανηχον expresserunt ad vulgus *Bas.* & *Gen.* κομφθομφανηχ Josephus Christianus c. 64. Huic autem Judæo Ψονθοφάνηχον potius attributum, si accederent Scribæ, omnino secundum Rabbinorum veterum lectionem צפנת פענח. Perverse equidem variant Epiphanii Interpretis exemplaria: quorsum *Psonthonpanicos* reperias apud *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig. Psonthonphanicos* in *L.* & *West.* 2. *Somphonphanicos* habent *W.* 1. *Bal.* & *Goul. Psontonpanicos V. Sophonphanicos P.* & oblique *Psonphthonphanicon*, *Bas* & *Col.* Quo autem modo ediderint Judæi LXXII. nomen hoc peregrinum, dum in Pharo Alexandrina Moysis sui volumen Græce transferrent; tot ἀντίγραφα olim aut nuper comparata, Reverendique Theologi Chrysostomus, Theodoretus, Hieronymus, & ante multa sæcula ipse Philo Judæorum Ægyptiorum decus salusque tam in Lexidio suo sacro, quam in commentario περὶ τῶν μετονομαζομένων, haud sinit nosmet ignorare. Veruntamen ὁ νομοθέτης quid posuerit, propter ἔκδοσιν Alexandrinam quam dixi, & Masoram cum Samaritarum, tum Judæorum, ambiguum sentio & anxium affirmatu: abest enim procul ab hoc titulo mali doli suspicio. Appellant itaque prudentissimum Patriarcham nomine suo Ægyptio synagoga Samaritana צפינתי פענח σιφιναθιφάνη, quod fide mihi constat MSS. Reverendissimi Laudi & Doctissimi Huntingtoni præter Moriniana atque Usseriana. Eundem tamen Christianorum Coptitarum Ecclesia, Philo ante hos, & LXXII. Judæi Alexandr. Ψονθομφανὴχ Gens cætera Judæorum ex Pentateucho suo literis Assyriacis descripto צפנת פענח: quod sonat vocalibus animatum, vel σοφνὰθ πααηνὴχ, & correptim ψονπαανηχ: aut secundum meliora MSS. Seldeni Bodleiique nec non impressa Bombergi σαφνὰθ πααηνὴχ, quomodo audierat etiam à Magistris Jerosolymitanis S. Hieronymus. Syri denique Arabesque nostræ maxime Confessionis ex Bibl. Hebraicis heic scribere malunt [illegible] σάφναθ πάναχ. De sono exotico satis. Hoc igitur nomen clarissimus Philo in suo forte Onomastico explicuerat una voce Græca ὀνειροκρίτης, quod Procopius Gazæus atque Scholiastes Romanus adnotant. Veruntamen quod illi ambo affirmant κρυπτῶν εὑρετὴς ex eodem interprete adponi ad Ψονθομφανὴχ, rectius adrogatur Josepho meo quam Philosopho Alexandrino. Diversus interea deprehenditur à se Philo & dubiæ sententiæ de hac voce. Siquidem in libro suo de Politica, cui Josephum meritum titulum fecit, verissime ait, Τὸν δ᾽ Ἰωσὴφ μετονομάζει ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ὀνειροκριτικῆς ἐγχωρίῳ γλώττῃ προσαγορεύσας. Cui convenit & senioris Philonis carmen —— ὀνείρων θεσπιστής. Attamen libello de Polyonymis Alexandrinus ille Judæus cordatis lectoribus valde displicet, præsertim ubi dicit, sonos absque sensu captans, Ψονθομφανὴχ ὑπὸ τῆς χώρας βασιλέως ἐπικληθεὶς: statimque ὁ δὲ Ψονθομφανὴχ (aut Ψονθονφανὴχ) ποῖός ἐστι θεασώμεθα. ἑρμηνεύεται οὖν, ἐν ἀποκρίσει στόμα κρίνον, quod est פום רוך בענה. Coptitis denique in Onomastico, quod mendose edidit Kircherus, πιζτονπάνιχα, المنظر augur. Josephi vero interpretationem & inculcat Zonaras, & abunde confirmant Ecclesiæ Christianæ Doctores. Namque Theodoretus ὁ συζητητὴς, τίνα ἑρμηνείαν ἔχει τὸ Ψομθομφανὴχ; τῶν ἀποῤῥήτων ἑρμηνευτὴν αὐτὸν κέκληκεν, ὡς τοὺς ὀνείρους διασαφήσαντα. Idem sonat & nobile os Johannis CP. Ψομθονφανὴχ τῶν κρυπτῶν γνώσεις ἑρμηνεύεται. ἐπειδὰν γὰρ τὰ πᾶσιν ἄγνωστα εἰς φανερὸν ἤγαγε σημαίνει τοῦτο αὐτὸ ὁ Φαραὼ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ἐπιθεὶς. Deinde S. Hieronymus, quid veteres Scriptorum, præcipue Josephus, in hoc Etymo senserint, lubentius quam ille his verbis declarat. *Sontomphanec corrupte dicitur. Nam in Hebræo legimus Zaphanet phane:* aut juxta antiquissimum codicem, quam jam pridem habuit Teutbertus, nunc Doctiss Mareschallus tenet. Somthosanec *correpte dicitur. Nam in Hebræo legimus* Saphineth sane, *quod interpretarur* absconditorum repertor; sic κρυπτῶν εὑρετὴς apud Mattathiadem. Id ita repetit ex more Petrus Scholasticus. *Vocavit autem Josephum lingua Ægyptiaca* Zaphanet phane i. e. Salvatorem mundi: *quod Græce* Psontofanec *dicitur*, *Hebraice autem sonat* absconditorum inventorem. Postremo Chronicum quod vocant Alexandrinum, Hebraicarum legum-latorem hujus cognominis participat, atque ait sua fide, τῷ Μωσῇ μετὰ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς οἱ Αἰγύπτιοι Ψονθομφανὴχ προσηγόρευσαν· ὃ ἑρμηνεύεται ᾧ ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον. Conveniunt etiam de illa origine miro pacto Scriptores Asiatici Judæi, sive Samaritæ, sive Christiani. Antiquissimus horum Oncelosus pro nomine Ægyptio proprioque Chaldaicam istam προσηγορίαν substituit, גברא דמטמרן גלין ליה aut ex MS. Bodleiano גברא דמיטמרין, *cui viro panduntur arcana.* Hunc sequuntur Antiocheni aliique Christianorum Syrorum, versione sua vetere ac planissima [illegible] Illud etiam admonuit dudum Octateuchi S. enarrator Gazæus, ὁ σύρος ἔχει, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Quin id accurate quidem refert Pentateuchum Arabicum inter Cimelia Clariss. Seldeni, quod versarant dudum scripserantque manus Syriacæ, صفنتفنح تاولة البادية له الخفيات *Saplmetphane, quod interpretabere, cui declarantur occulta.* Consimili modo in Archivis Laudinis scholion hoc adjectum reperi ad صفنتفنح Pentateuchi alterius Arabici. *Alia* ἀντίγραφα *agnoscunt* الطاهرة له الخفيات *cui abdita revelantur patentque.* Vix aliter Paraphrastes Hierosolymitanus Jonathanis nomine notus. גברא דטמירן מפרסם *qui occulta occulta esse non sinit, quin prodat.* Similiter Judæi Maurusii كاسف الاسرار *mysteriorum explicator & lux.* Ad hos Aaron & Saadias, Doctores Judæorum illustres, موضح الخفايا *qui obtecta patefacit & profert.* Diu etiam ante istos Johannes & Hezekias צפונות מופיע τῶν κεκρυμμένων ἐκφάντωρ. Rabbini insuper Constantinopolitani lingua, quam rari callent, κρυφιοφανερωτής. Judæi etiam per Hispaniam & Italiam docti indoctique, *cui aperiuntur operta.* Addes his, ni tædeat, gematriam Baalhatturim, מגלה נסתרים, & מגלה התעלומות Abrabanelis Rabbini gloriosi, atque Jarchii מפרש צפונות *rerum abstrusarum interpres*, tanquam pro Hebraicis vocibus צפנת פענח. Quin etiam addubitet licet Salomon de typo quadrato פענח, eundem forte reperiunt Bechæus Nachmanidesque in Liturgumenis suæ factionis, (fo. 110.) ubi canitur המפענח נעלמים i. e. גלא רזין, *qui declarat abscondita exponitque.* Multo autem facilior fertur nominis hujus explicatio apud Hargarizim. Legunt enim istius jugi cultores, ut supra diximus, *Sephinathiphaane*; interpretanturque adeo in proseuchis טמירתי גלא, ἀπεκαλύφθη μοι τὸ ἀπόῤῥητα, sensu percommodo & analogiæ Hebraicæ tenaci. Quocirca فعن *faana* pro *aperuit*, *manifestum expansumque dedit*, si Judæi forte ignorent, Arabes callent. Multa interim vocabula Judæorum, Ægyptiorumque communia jactari, ut ιομ, θομ, σαρ, ἐμι, μωνι, καε, atque c. nemo eruditior inficiabitur. Quapropter dialectum patriam haud longe supergressus est Josephus, quum hunc titulum *rerum secretarum declaratorem* interpretabatur. Paulo tamen aliter nomen illud perhonestum exponunt Samaritæ in Arabica sua versione (qua utor ex Bibliotheca D. Tayleri doctissimi viri, meoque animo charissimi) كنز العلم, *condus scientiæ*, aut, ut verbis Trogi scriptoris extranei Josephum Patriarcham collaudemus Philippicarum l. 36. *cui nihil divini juris humanique incognitum videbatur.* Jam venimus profecto ad S. Hieronymi interpretamentum, quod per Ecclesias Latinas hodieque legitur ad Gen. c. 41. *Et vocavit eum lingua Ægyptiaca* salvatorem mundi, pro vetere illo apud S. Ambrosium, *Et vocavit Pharao nomen Joseph* Psonthonphanech. Veruntamen eruditissimus ille Presbyter, qui apud Alexandriam annos multos egerat sub Didymo Theologiæ Christianæ magistro, scriptionem Philonis atque LXXII. selectorum Judæorum reprehendit, qui sexcentis retro annis Josephi nomen Ægyptium in ipsa Ægypto reddiderant Græcis literis Ψονθονφανὴχ, eamque concedere jubet Rabbinorum veterum novorumque צפנת פענח. Neque hoc illi satis videbatur animadversum, nisi & novam explicationem adjungeret, quam illi sane Rabbini nunquam somniarunt. *Licet Hebraice*, inquit ille, *hoc nomen* absconditorum repertorem *sonet: tamen quia ab Ægyptio ponitur ipsius linguæ debet habere rationem. Interpretatur ergo sermone Ægyptio* Saphanet phane *sive ut* LXX. *transferre voluerunt* Psonthophanech, salvator mundi. Alibi etiam *Porro ab Ægyptiis didicimus, quod in lingua eorum* (Saphanet phane, aut potius Græcum Ψονθοφανὴχ) *resonet* salvator mundi. Quare

accepit Petephræ, unius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Asanetham, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero & liberi ei nati sunt, ante *agrorum* sterilitatem. natu quidem grandior erat Manasses: quod *nomen* idem valet ac oblitus, quia *scilicet* ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo significatur restitutus, quia redditus fuerit majorum suorum libertati. Cum autem Ægyptus, juxta Josephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset, anno *demum* octavo eam invasit fames; &, quod malum improvisum illis acciderat, universi eo graviter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Josephum accersit; qui frumenta illis assignabat, factus ex confesso populi servator. Nec solum istius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: æquum esse existimante Josepho, ut omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subveniretur ab iis, qui in abundantia vivunt.

Tum ex Asaneth filios duos suscipit, Manassen i. e. oblivioſum, atque Ephraimen, qua si restitutorem.

Ægypti malarumque gentium salus Josephus.

2. Mittit igitur & Jacobus, Chananæa *à fame* graviter vexata, (terram enim omnem continentem inva erat hæc calamitas) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret: solum Benjaminem secum retinens, quem ex Rachela susceperat, uterinum Josephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venêre, Josephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim erat, nisi quod ex ipsius voluntate gerebatur; & tum demum regem coluisse hominibus proderat, cum iis curæ esset Josepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam juvenis admodum ab eis abscesserat, & jam ad istam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnosceretur, præsertim cum de eo in tanta dignitate constituto ne minimum quidem suspicari potuerint) tentandum existimavit, quidnam voluntatis

Fratres suos decem Josephus durius excipit. Gen. c. 42.

ἄγειν γὰρ [o] Πεπφρῆ θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλῃ ἱερέων, συμπεράναντος αὐτῷ καὶ βασιλέως, ἔτι παρθένον, [p] Ἀσανέθην ὄνομα. ἐκ ταύτης δὴ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. [q] Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος· ωμηνὶ γὰρ [r] ἐπιλῆθον, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα [s] λήθειν εὐρεθῆναι τῶν [t] ἀτυχημάτων. ὁ δὲ νεώτερος [v] Ἐφραίμης· ἀποδιδὸς δὲ τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι [x] αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τὰ δὲ Αἰγύπτια καὶ τὴν Ιωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διαγάσης, [y] ὁ λιμὸς ἤρξατο τῷ ὀγδόῳ ἔτει· καὶ, διὰ τὸ μὴ προησθημένους ἀπροσδοκήτου τὸ κακὸν, πονήμενοι χαλεπῶς πάντες ἐπ' αὐτὸ, [z] εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας [a] συνέρρεον. ὁ δὲ Ιωσήπου ἐκάλει· κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγυμνέος σωτὴρ ὁμολογούμενος καὶ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν ὁ τοῖς ἐγχωρίοις [b] πρόπυλον μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντας ἀνθρώπους καὶ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἀπολαύειν τυγχάνειν Ιωσήπου διὰ τὸ εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.

β. Πέμπει [c] δὴ καὶ Ιάκωβος, τὰ Χαναναίας δεινῶς ἐκπεπτυχωμένης· πάσης γὰρ ἥψατο τὰ ἤπειρα τὸ δεινόν· τοὺς υἱοὺς ἁπάντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατέσχε Βενιαμὶν [d] ἐκ Ραχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ιωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετυγχανον τῷ Ιωσήπῳ, χρήζοντες ἀγορᾶς. ἰδὼν γὰρ ὧν, ὁ μὴ μὰ γνώμης ἐπράσσετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ιωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθείη. [e] ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἰδὼν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ· διὰ τὸ μειρακιῶν μὲν [f] αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τὸν χαρακτῆρα ἐναλλαγμένων ἀγνώστους αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος ἐς ὑποψίαν ἐλθεῖν [g] αὐτὸν δυναμένοις· διεπείραζεν ἃς ἔχοιεν γνώμης περὶ τὸν ὅλον. τὸν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, καταγνοὺς τε τῶν βασιλέως πραγμα-

re hæc talia nos debemus ascetæ Bethleemitico, ille ita Coptis ipsis, qui tum in monasterio Nitriensi philosophabantur. Invenio etiam in apotheca illustrissimi Laudi, quo firmior nobis constat sententia, in Pentateucho quodam Arabico, quod descripserat pridem manus Ægyptia, intra oram صفنتغعنح, adnexa hac interpretatione عالم الخفايا, *occultæ scientiæ sagax, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά*, plane ut Syrus in scholiis Romanis, quæ appellantur: ad marginem tamen ejus codicis pingitur ritu Coptico ψοιθομφανὶχ itidemque Arabice بسوتنغانح; quod ibidem explicatur مسلم الدنيا, *ferrator mundi*. Sophronius denique vel aliquis alius piorum hominum suo studio cavit, ne Græci hanc Etymologiam amplius nescirent: unde legimus in Octateucho Coll. Universitatis, quod vocant Oxonienses, ψοιθομφανὶχ, ὁ ἐστὶ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Diceret fane Ægyptius σωτεμφανὶ *salus seculi*, aut injecto pronomine proprio, σωτεμφανὶ, *eo quod orbem terræ*, sic ait Hieronymus, *ab imminente famis excidio liberavit*. Existimo autem nobilem hunc βαιζομανν (nisi LXXII. nos fallant Judæi) ab Apophi rege olim vocitatum fuisse πσωτομφανὶ, *arcanum ille clausumque mihi reclusit*: aut proxime ad Hebraicum Τοβωμεσηπφανὶ, *doctrinam mysticam aperuit & declaravit mihi*. Hæc obiter. BERN. Sic *Casaub. Busb. Samb.* & *Hen.* nec aliud viderat *Zonaras*, licet excusum exstet Τοβουφάνιχον. in *Bas. G.* & *Vat. Zonaras*, atque ita vel ψοιθουφάνιχον in LXX.

o Πεμφρῆ] Πεπφρῆ *Busb.* & *Hen.* Πεπφρῆ, aut Πεπφρῆ LXX.

p Ασανέθην] Ita ex אסנת *Bas. Gen. Big.* & *Casaub.* اسنث *Asaneth* Pentateuchi Samaritani versio Arabica. ἀσενὲθ LXXII. & S. Hieronymus, ἀσενὰθ Masorethæ Judaici. ἀσανέθην apud Josephum scribunt *Hen. Busb.* & *Samb. Zonaras* ab illis ἀσενέθ. BERN. Ita *Bas. G. Big.* & *Casaub.* Ασενέθην *Hen. Busb. Samb.* & *Vat.*

q Μανασσῆς] Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* Μανάσσης μὲν οὖν ὁ πρ. *Vat.* Μανασσῆς οὖν ὁ πρ. *Big.* & *Zonaras.* Μανασσῆς μὲν πρ. *Bas. G. Busb.* & *Hen.*

r Επιλῆθο.] Επιλήθον *Hen.* volente Grammatico Ascalonita, & Scriptoribus Atticissimis, ut de ἀγνῶμον jam diximus. Nihil enim minus quam νηπενθὴς optimi vatis meditatus est Josephus: quoniam valet משנה inter Judæos conjugationis asperæ participium *oblivionem inducens*. Accentum tamen promoveri jussit voce Græca Aristarchus, lima vetustissimi poëmatis, & quidem promovent *Big. Samb. Bas. Casaub. Gen.* & *Zonaras*, sed & plurima exemplaria Homeri. BERN. Ita *Hen.* volente *Grammatico Ascalonita*, & scriptoribus *Atticis*, ut de ἀγνῶμον jam diximus. in *reliquis*, accentu promoto, ἐπίλῆθον. Videsis *H. Stephanum* in *Thes. Ling. Gr.* voce ἐπιλήθω.

s Λήθειν εὑρεθῆναι] Λήθην εὑρεθῆ *Big.*

t Ατυχημάτων.] Ita ex *MSS.* in *Editis* tamen non male ἀντιτυχημάτων.

v Εφραίμης·] Juvabo etiam tuos oculos, mi Lector, metaphrasi hujus paragraphi ex *Zonara*. ἀποτηγόσδε δὲ αὖθις ὁ φαρὼ τοβομφάνιχον· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα κατὰ ἃ εἰρηται. συζύγουσι αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἀσενὲθ κεκλημένην, τὴν θυγατέρα δὲ ὁ πλὴν πολλῷ ὑστέρῳ πατρὶ γίνονται παῖδες τοῦ δὲ μεγάλου, ὃν ὁ πρεσβύτερος μὲν μανασσῆς. ἐπίλῆθον δὲ ὁ ἀδελφὸς, ὅτι λήθειν εὑρεθῆ τὰ ἀτυχήματα. ἐφραὶμ δὲ ὁ νεώτερος· ἀποδιδὸς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτῷ τὴν τῶν προγόνων ἐλευθερίαν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Εφραιμὶς. Videsis paraphrasim hujus loci in *Zonara*, p. 17.

x Αὐτῷ τῇ ἐλευθερίᾳ] Αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν *Vat.*

y Ο λιμὸς ἤπτετο] Articulum restituimus ex *MSS.*

z Εἰς τὰς. Β ρασιλέως θύρας] In quatuor *MSS.* ἐπὶ τὰς.

a Συνέρρεον.] Συνέπεσον *Busb.* & *Hen.* ex Glossario.

b Πρόπυλον μόνον,] Πρόπυλα *Big.* & *Samb.* modo vulgari. dein μόνοις *Busb* & *Hen.*

c Δὲ καὶ Ιάκωβος,] Ita pro δέ rescribendum esse placuit.

d Εκ Ραχήλης] Ita ex *MSS.* in *Editis* Ραχήλου.

e Ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἰδὼν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ·] *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ γνωρίσας αὐτοὺς, μὴ ἐπιγνόντας αὐτόν. Pariter Johannes Annalista, ὁ δὲ μὴ γνωθεὶς ἀπέγνω τοὺς ἀδελφούς, phrasi Josephi in vilius mutata. Mox αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι *Bas.* & *Gen.* & paulo inferius iidem, ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις. Repetemus jam Philonis nonnulla; qualia olim legerat apud eum & quidem versaverat ob animum noster Judæus, ὃν δὲ τοῦτο καὶ ὁ πατὴρ ὑποπτεύοντα κατ' ἀμαθίαν, ἀγνοοῦντα τὴν δι' ἀρετὴν εὐτυχίαν, ἀποπέμπει δεόμενα ἡμῶν εἰς σπουδήν· τὸ νεωτέρῳ οἴκοι καθῆσθαι, ὡς ἂν δουλεύσοντα τῷ βασιλέως ὑπερόχῳ ἀδελφῷ. καὶ οἱ μὲν εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες ἐντυγχάνουσιν ὡς ἀδελφῷ τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ τοὺς πεπρεσβύτας θεασάμενος, εὐθὺς ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν. BERN.

f Αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι,] Αὐτὸς ἀπαλλαγῶσι *Vat.*

g Αὐτὸ δυναμένοις·] Sic in *MSS* in *Editis* αὐτοῖς. HUDS. Viderat & *Cocc.* qui hæc libro suo alleverat. f. αὐτὸς δυναμένης, vel εἰς ὑπόνοιαν ἐλθεῖν αὐτῷ δυναμένοις. *Ex Philone* (*p.* 549. & 550.) hæc desumpsisse videtur *Josephus*.

b H-

πραγμάτων ἔλεγλω [h] ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὰς σωτελήλυθέναι, πεφασίζεσθαι δ' συγγένειαν· ὡς γὰρ εἶναι δυσαλοι, ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας [i] καὶ τὰς μορφὰς ὕτως ὑπερφυεῖς ἐκτεθραφῶναι, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ὔσης τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπὲρ ἧς γνῶναι τὰ κατ' αὐτὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τελέως ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, πρὸ' ἑαυτοῦ ἔπεμπε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὸν [k] περὶ Βενιαμῖν τὸν ἀδελφόν· [l] ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι τῶν γλυκέων.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν [m] περὶ τὸν ἀδελφὸν κατὰ νοῦν λαμβάνοντες· καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρουβήλου πρωτηγορήσαντος, ὃς ἦν "πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, ὦ κατ' ἀδι-"κίαν δεῦρ' ἥλθομεν, οὐδε [n] κακουργήσοντες τὰ βασιλέως "πράγματα· σωθῆναι γὰρ ζητοῦντες, καὶ καταφυγὴν τῶν "ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν "φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες· οὐ γὰρ πολίταις μόνον "τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡκούσμεν τὴν ἀγορὰν "ὧν σίτου προτεθῆκέναι, πᾶσι τοῦ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις "παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν "ἡμῖν αἷμα, [p] φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον "[q] καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν "Ιάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ὦ [r] γιγόμεθα δώδεκα παῖ-"δες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων πλείονας ἦμεν "εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσή-"που, τὰ [s] πράγματ' ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, "τε γὰρ πατὴρ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος [t] ἤρηται, καὶ ἡμεῖς "ἐσμεν τε τῆς ἐπὶ τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς ἔτι "πρεσβυτέρας παλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· [v] ἤκομέν τε "νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν "[x] καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν Βενιαμῖν τῷ [y] νεωτά-"τῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες. δυνάσαι δὲ πέμψας εἰς "τὸ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψευδὲς ἐστι τῶν λεγο-"μένων.

δ'. Καὶ Ρουβήλου μὲν τοιούτοις ἐπῆρτο πείθειν τὸν Ἰωσήπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω [z] φρονοῦντα. ὁ δὲ, τὸν Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ὑπὸ σχολῆς βασανίσων, ἐκέλευσεν. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεὶ, "φησὶ, διαχρυσίζεσθε, μὴ ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασι-"λέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς "ὃν λέγετε, [a] πείσετ' ἄν με τοῦθ' ὕτως ἔχειν, εἰ κατα-"λίποιτε μὲν [b] ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ, μηδὲν ὑβρισικὸν "πάσομενον· ἀποκομίσαντες δὲ τὸ σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, "πάλιν ἔλθοιτε [c] πρὸς ἐμὲ, τὸν ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν "ἐκεῖ φατε, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο γὰρ ἕξει πίστω-"μα τῆς ἀληθείας". οἱ δὲ ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφοράν· ὡς λοιπὸν τὰ κατ' ἐκεῖνον [d] βεβουλευμένα, τιμωρουμένου [e] αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, τούτοις περιπέσοιεν. Ρουβήλου δὲ πολὺς ἦν ὀνειδισμὸς αὐτοὺς τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γένεται· φέρειν

in omnibus haberent. Nam & frumentum eis negavit, dixitque eos ad res Regis explorandas veniſſe: ipſoſque quidem è diverſis regionibus conveniſſe, cognationem vero ſimulare: vix enim fieri poſſe, ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum & regibus raro liceat eſſe tam beatis. Hæc autem ſibi agenda eſſe voluit, ut de patris ſtatu certius cognoſceret, & quid illi acciderit, ex quo ipſe diſceſſerat; ſcire etiam volens, quid de Benjamine ſit factum: veritus enim erat, ne ipſum etiam, paria ac in ſe audendo, de medio ſuſtulerint.

3. Illi autem perturbati erant & timore perculſi, maximum quidem periculum ſibimet imminere exiſtimantes, nihilque de fratre ſecum in animo cogitantes: paululum vero compoſiti ad ſingula, præloquente Rubelo natu maximo, reſponderunt. "Nos quidem, inquit, neque ut injuria "aliquem afficeremus, neque Regi damnum ali-"quod illaturi, huc venimus; ſed ut à malis ſer-"varemur expetentes, ratique in veſtra humanitate "refugium habere à calamitatibus, quæ patriam "noſtram affligunt; quos non ſolum civibus veſtris "ſed & exteris frumentum venale propoſuiſſe au-"divimus, eo vobis conſtituto, ut omnes, qui-"bus ſalute opus eſt, ſalvos præſtaretis. Fratres "autem nos eſſe & ex eodem ſanguine, indicio "quidem eſt, quod forma cuique propria ſit cum "exigua ab invicem diſſimilitudine. Pater nobis "eſt Jacobus, vir Hebræus, cui duodecim nati "ſumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum "omnes eſſent ſuperſtites, ſatis feliciter egimus: "verum, Joſepho, uno è fratribus exſtincto, res "noſtræ jam inde in pejus lapſæ ſunt. Nam & "patrem ex eo luctus cepit perpetuus, & nos ex "defuncti calamitate ac ſenis miſeria affligimur. "Et nunc venimus ad emendum commeatum, "Benjamini fratum natu minimo mandantes, ut "patrem diligenter curaret ac res domeſticas ad-"miniſtraret. Potes autem, noſtram ad domum "mittendo, pro certo ſcire an quid falſi narrave-"rimus." *Apologia Rubeli pro domo ſua.*

4. Et Rubelus quidem hujuſmodi verbis tentabat perſuadere Joſepho, ut de eis melius ſentiret. Ille vero, comperiens Jacobum in vivis eſſe, fratremque *Benjaminem* non periiſſe; tunc quidem eos in cuſtodiam conjiciebat, tamquam per otium quæſtioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, aſſeveratis vos non veniſſe ad "res Regis lædendas, fratreſque eſſe, & ex *eo* patre "cujus eſſe dicitis, facietis mihi fidem hæc ita ſe "habere, ſi quidem unum ex vobis apud me reli-"queritis, nihil contumeliæ paſſurum; frumen-"tumque ad patrem exportantes, rurſum ad me "revertamini, fratrem, quem illic relictum eſſe "dicitis, vobiſcum adducentes. hoc enim veritati "erit argumento". Illi vero eo magis in malis e-"rant; atque lachrymabant, ac frequenter inter ſe deplorabant calamitatem Joſephi, quaſi ob ea quæ in illum excogitaverant, pœnas ab eis repetente Deo, in has miſerias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando *feram* eorum pœnitentiam, quæ Joſepho ad nullam rem utilis erat: illos ve- *Benjaminem accerſitum dimittuntur fratres cæteri, præter Symeonem obſidem. Gen. c. 42.*

[h] Ηκειν·] Εἶναι *Vat.* & *Vet. Interpr.*
[i] Καὶ τὰς μορφὰς.] Ita ex *MSS.* κ' μορφὰς *Baſ.* & *G.*
[k] Περὶ Βενιαμὶν] Περὶ τ. Βεν. *Vat.*
[l] Εδιδιει] Ita *Barg. Samb.* & *Caſ.* ἰδιδίη *alii* cum *Baſ.* & *G.* ἰδιδίη ab uſu Attico malim. BERN.
[m] Περὶ τὸν ἀδελφὸν] Sic in *MSS.* τὸν ἀ. *Baſ.* & *G.*
[n] Κακουργήσοντες] Κακουργήσαντες *Vat.*
[o] Ἐπεχόντων] *Al.* συνεχόντων.
[p] Φανερὸν] Ita ex *MSS.* φανερὸν κ' in *Editis.*
[q] Καὶ μὴ πολὺ] Καὶ ὐ πολὺ *Vat.*
[r] Γιγόμεθα] Γιγόμεθα *Samb* & *Vat.*
[s] Πράγματ'] Ita ex *Samb.* πράγματα *in reliquis.*
[t] Ἤρηται,] Scripta manu. Expreſſum erat typis ἤρη. Epiphanio Interprete *trahit*: unde Burius heic reſtituit ἤρηται. BERN. Ita in pleriſque *MSS.* at ἐρετίσαθ & ab alia manu ἐρεῖθ *Vat.* ἤρη) *Baſ.* & *G.*
[v] Ηκομέν τε] Ηκομέν τοίνυν *Vat.*
[x] Καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον] Καὶ τὴν τοῦ κ. *Samb.*
[y] Νεωτάτῳ] Νεωτάτῳ ἀδελφῷ *Vat.*
[z] Φρονοῦσαν] Ita ex *MSS.* φρονοῦσαν in *Editis.*
[a] Πείσετ' ἄν με] Πείσαιτ' ἄν *Samb.* πείσητε *Hen.* & *Busb.* & mox καταλείποιτε *Baſ.* & *G.*
[b] Ἐξ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν *Samb.* alterum eſt proprium Atticorum.
[c] Πρὸς ἐμὲ,] *Al.* πρός με.
[d] Βεβουλευμένα,] Ita in *MSS.* βεβουλεύσθαι in *Editis.*
[e] Αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ,] Αὐτῷ *Vat.*
[f] Αὐτοὺς τὴν μετανοίας,] *Al.* αὐτοῖς. & mox in *Editis* Ιωσήπου.

vero obſecrabat, ut mala quæcunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiſerit Deus, ut injuriam fratri factam ulciſceretur. Hæc autem inter ſe colloquuti ſunt, linguam ſuam Joſepho non intellectam credentes. Omnes vero inceſſit mœror ex Rubeli ſermone & factorum pœnitentia, ut qui hæc ſecum non * reputaſſent, pro quibus pœnas luentes Deum juſtum eſſe judicabant. Joſephus autem, eos in has anguſtias adductos cernens, in lachrymas prorumpebat: nolenſque ut à fratribus obſervaretur, ſemet ſubduxit: ac, parvo tempore interjecto, ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obſes eſſet dum fratres redirent: juſſit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *ſibimet* comparaſſent; ſervo mandans, ut, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in ſarcinas repoſita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

Lingua Hebræa Ægyptiis ignorata.

A Jacobo vix tandem ſubducitur Benjamin, filiis licet novem fameque id urgentibus. Gen. c. 42, & 43.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt. & quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres ſe eſſe, & undecimum domi relictum apud patrem, non perſuaſerint; utque Symeonem reliquerint apud Præſidem, donec Benjamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adſtrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero diſplicuit quicquid fecerant filii; atque ægre ferens Symeonem illic detentum, inſipientis eſſe putabat Benjaminem etiam *his malis* adjicere. Et ille ne quidem Rubeli ſupplicantis, ſuoſque pro illo filios dedentis (ut, ſi quid mali Benjamini acciderit in itinere, illos avus interficeret) verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magiſque illos perturbabat argentum, quod in ſaccis occultatum invenerant. Cæterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus, neceſſitate adactus, ſecum ſtatuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, ſi promiſſis abeuntes non ſteterint. Ac cum indies magis magiſque *regionem* infeſtaret fames, & filii precibus inſtarent, nihil aliud, quod in præſenti faceret, reſtabat. At cum Judas, cætera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut ſuſpicione mali de eo ſolicitum eſſe, nihil enim ei præter voluntatem Dei poſſe accidere, quod & prorſus evenire neceſſe eſt, etiamſi domi maneat; ne ſic manifeſto ipſos exitio adjudicet, nec, ob inanem de

Audaciſſimus Iſraëlitarum Judas.

δ'. Οἱ δ' Ιακωβ παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ' τ' Αἴγυπτον αὐτοῖς ° συμβάντα· κ' ὅτι κατασκοποι P δόξειαν ἀφῖχθαι τὴ βασιλέως, κ' λέγοιντες ἀδελφοί τε εἶναι, κ' τ' ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν ϖαρὰ τῷ πατρὶ, ἀπιςηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα ϖαρὰ τῷ q ςρατηγῷ, μέχρι r Βενιαμὶν αὐτὸς ἀπιὼν, πίςις εἴπῃ τ' εἰρημένων s παρ' αὐτῶν γένηται· κ'ξίουν τε τ' πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τ' νεανίσκον. Ιακωβ δ' ἐδέν ἤρεσκε τ' τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων· κ' ϖρὸς τὸν Συμεῶν δ' κατοχλοῦ t λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο ϖροσθῆναι κ' τ' Βενιαμίν. u καὶ ὁ μὲν δὴ Ρυβηλ δεομένα, κ' τὰς αὑτ' παῖδας ἀντιδιδόντ· ἵν' εἴ π x πάθοι Βενιαμὶν κ' τ' ἀποδημίαν, ἀποκτείνειε αὐτὰς ὁ πάππος· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τοῖς κακοῖς· καὶ μᾶλλον αὐτὰς ἐτάραττε τὰργύριον ἐν τοῖς y σακκίοις τοῦ σίτα καλακεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δ' σίτα z τοῦ κομιδέντ· ὑπ' αὐτῶν a ἐπιλείποντ·, κ' τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπομένα, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀναγκης, ὁ Ιακωβ· σκέψασθαι ἐγίνωσκε τ' Βενιαμὶν μ' τ' ἀδελφῶν· ἐ γὰ ἐᾶ αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ μ' τ' ἐπισταλμένων ἀπερχομένοις. καὶ δ' πάθος οὐ χείρον· καθ' ἑκάςην ἡμέραν γινομένα, κ' τ' ὑῶν δεομένων, ὃν εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. Ιούδα δ', τολμηρὸν τἄλλα τ' φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένα ϖρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ· b ὡς ἐ ϖροσῆκον μὲν αὐτὸν ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν δεδιέναι, ἐδὲ c τἀτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν, ϖραχθήσεται γὰ d ἐδὲν τ' ϖρὸς τ' ἀδελφὸν, ᾧ μὴ παρέσῃ ὁ Θεὸς, e τοῦτ' δ' συμβήσεσθαι πάντως κ' παρ' αὐτῷ μένοντα, φανερὸν δ' ἔτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μη-

g Καὶ πάθοιεν,] Illud κ' deeſt *Vat.*

h Αὐτᾷ δ' Θεῷ,] Αὐτῷ *Vat.*

i Αὐτῶν συνίσιν·] Αὐτῶν *Samb.* αὐτῆς *Vat.*

* *Reputaſſent,*] Vel *ſupputantes.* tali enim ſenſu verbum ψηφίζομαι accipi neceſſe eſt: niſi malimus delere οὐκ, aut νοησαμένων pro ψηφισαμένων legere. *Gelenius* vertit hoc modo, *& ſcelus perpetratum damnabant, ac ſi non ipſi eſſent auctores facinoris, cui tum juſtiſſimam pœnam à Deo judicabant infligendam.* Verum *Epiphanius* ad hunc modum, —— *pœnitentia rerum geſtarum, cur ipſi non cogitaſſent illo tempore, pro quibus, cum tunc punirentur, Deum eſſe juſtiſſimum judicabant.*

k Ο Ιώσηπ·,] Ita in *MSS.* articulum omittunt *Baſ.* & *G.*

l Διαλιπὼν,] Iterum ex *MSS.* Ἀφελέπων in *Editis.*

m Συμεῶνα] Ex שמעון *συμεῶνα* heic & paſſim *Big. Caſ. Samb. Busb. Hen.* & *Epiphanius.* σιμεῶνα toties *Baſ.* & *Gen* συμεὼν Teſtamenti Veteris Interpretes, itidemque Scriptores Novi. *Simon* idem vocatur Ecthlipſi Syriaca. BERN. Sic *MSS.* Σιμεῶνα *Baſ.* & *G.* Στεφάνην ἢ καταχὼν *Vat.*

n Αγορᾶς] Ex *MSS.* ἀγορατίας in *Editis.*

o Συμβάντα·] Ita pleriſque *MSS.* & ex illis *Zonaras.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* συμπεσόντα.

p Δόξειαν] Illo commate, κ' ὡς κατασκόπης δόξειαν *Busb.* & *Hen.* Imo verſus ille ἀφῖχθαι τῷ πατρὶ ἀπιςηθεῖεν· ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα omiſſus *Big.* & *Caſ.* propter Scribas oſcitantes. Poſtremo ἀπιςεῖεν legit *Hen.* ſyllaba extrita. BERN. Rurſus ita ex *MSS.* in *Editis* male ἐοξειεν.

q Στρατηγῷ,] Ea vox jam perdiderat illa ætate reſpectum ad militiam, & præfectum notabat. REL.

r Βενιαμὶν] Sic in pleriſque *MSS.* in *aliis* Βενιαμὶς αὐτός. in *Editis* Βενιαμὶν ὡς αὐτόν.

s Παρ' αὐτῶν] In nonnullis *MSS.* παρ' αὐτῷ γένοιτο, & παρ' αὐτῷ γένηται.

t Λυπηρῶς φέρων,] Inde Johannes Drungarius κ' λύπλω αὐτῷ ἡ δ' σιμεὼν ἐποίᾳ καθέξεσις· ἐωῶμ τε τ' βενιαμὶν ἀπαχθῆναι εἰς αἴγυπτον ὁ κατέιδυσεν. BERN. Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* λυπηρῶς εἶχε· κ' λυπηρῶς φέρων θάλασσαν ἐγὼ in *Editis.*

u Καὶ ὁ μὲ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* κ' ὁ μὲ πατὴρ ἐδὲ P. *Baſ.* & G. κ' ὁ μὲ Ρυβηλ fruſtra *Big. Caſ.* & *Vat.* & mox ἑαυτὸ *Big.* & *Vat.*

x Πάθοι Βενιαμὶν] *Al.* πάθοιεν.

y Σακκίοις] Σακκιοις Typothetæ: verum lenius *Big.* & *Samb.* ut maluerunt οἱ σὺν ὡσῇ. Ait enim in Lexico ſuo Clariſſ. Photius σάκκος· εἰ ἀπλοῦς λέγοιτο δ' ἐνὸς κ. BERN. Ita Attici, teſte *Photio* in *Editis* σακκίοις, & abſque σὺν τοῖς.

z Τοῦ κομιδέντ·] Articulum addidimus ex *MSS.*

a Ἐπιλειπόντ·] Ἐκλιπόντ· *Busb.* & *Hen.*

b Ὡς ἐ ϖροσῆκον] Illa ὡς ἐ ϖροσῆκον μὲ αὐτὸν ſupplevimus ex *MSS.* HUDS. Tentaverat ante ita *Cocc.* μὴ λίαν ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν δειλίαν, ἐδὲ τὸ τυχὸν δ. ν. λαμβάνειν; ϖραχθήσεσθαι &c.

c Τἀτυχὸν] Riariſſima voce *Baſ.* & *Gen.* quam *adverſum* interpretatur Epiphanius, & Heſychius *modicum.* Gloſſematis inſuper alius manifeſtum eſt *Big. Samb.* & *Caſ.* τὰ δεινὰ, pro τ' ἀτυχὸν Joſephi. BERN. In quatuor *MSS.* τὰ δεινὰ δι' ὑπ.

d Οὐδὲν τ'] Οὐδὲν αὐτῶν *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

e Τοῦτο δ'] Τοῦτο δ' αὐτῷ συμβ. *Vat.*

μηδὲ τὼ ἐκ φαραώθυ τ̃ τροφῆς δίπηχιαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι [f] ἀλόγῳ ὢν τοῦ παιδὸς δέος, φροντίζειν ἢ καὶ τ̃ Συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φεισθοῖ τ̃ Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνον [g] ἀπολῆται· [h] πιστεύσαι ἢ τοῦ αὐτὸ τῷ Θεῷ σωθησομένους, [i] καὶ αὐτὸ ὡς σῶον ἐπαναξοντος τ̃ ἴσον αὐτῷ, ἢ [k] συγκαταστρέψοντος ἅμα ἐκείνῳ τ̃ βίον, πρόθεις Ἰακωβος παρεδίδου τ̃ Βενιαμὶν, καὶ τὼ πιμπλὼ δ̃ σίτου διπλασίονα, τ̃ τε ὤνῃ τοῖς Χαναναίοις γινομένων, τό τε τ̃ βαλάνου μύρον καὶ [l] στακτὼ, τερέβινθόν τε καὶ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ὑπὲ τῶν πατρὸς ὑπὲ τῇ τ̃ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα, κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὰ, τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖται σώους ἐκ τ̃ ἀποδημίας, ἐφρόντιζεν· [m] οἱ ἢ, εἰ τ̃ πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς [n] ὑπέμενεν· οἱ ἢ ἐχώρουν τὼ ἐπ' Αἴγυπτον, μὴ κρεῖττον τ̃ ἐλπίδος τὼ ὑπὲ τοῖς παροῦσι λύπαις ἰώμενοι.

ς'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὼ Αἴγυπτον, κατάγονται μὲν πρὸς τὸν Ἰώσηπον. φόβος ἢ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραξε, μὴ πρὸς τῆς τ̃ σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες· καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τ̃ Ἰωσήπου πολλὼ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νυῦ ἥκειν ὁ ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ ἢ [p] μηδ' ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντος, [q] ἀνείθησαν τοῦ δέους. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, [r] ἐτιμελῶ σωθησόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι [s] καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ ἢ, μαθὼν περιόντα τὸν Βενιαμὶν, εἰ ἔστος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ γὰ ἰδὼ αὐτὸν ἑωρακὼς, ἀνέκραγε. [t] τ̃ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, θεὸν ὑπὲ πᾶσιν [v] εἶπεν εἶναι προσήκειν. ὑπὸ ἢ πάθους προαγόμενος εἰς δάκρυα, μεθῆκεν· μὴ βουλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὑπὲ δείπνόν τε αὐτοὺς προσλαμβανῇ, καὶ κατακλίνονται [x] μὲν ἕτως ὡς καὶ πρὸς τὸν πατρί. πάντας ἢ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος δεξιώμενος, [y] διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ προκειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

ζ. Ἐπεὶ ἢ μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τ̃ ταμίαν τὸν τὸ σῖτον αὐτοῖς δῶναι μεμετρημένον, καὶ τ̃ τιμὼ πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς [z] σακίοις· εἰς ἢ τὸ Βενιαμὶν Φορτίον καὶ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίᾳ ἢ τοῦτο, διάφορον βουλόμενος τ̃ ἀδελφῶν λαβεῖν· [a] πότερόν ποτε βοηθῆσι τῷ Βενιαμὶν

puero metum, ipsos privet rerum ad victum abundantia, quam illis suppeditabit Pharaothes; Symeonis autem saluti etiam prospicere par esse, ne, dum Benjaminem ire prohibet, illum perire sinat: ipsoque insuper hortante ut filium Deo crederet, seque aut illum salvum reducturum esse aut una cum illo periturum, tandem Jacobus cedens tradidit *eis* Benjaminem, & duplex frumenti pretium, atque munera Josepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum & stacten, terebinthum & mel. Multæ vero à patre, filiis digredientibus, fusæ sunt lachrymæ, & vicissim ab illis. Nam ille quidem *anxie* cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus sit; illi vero an patrem bene valentem inventuri, mœrorique ex eorum absentia non succumbentem. atque in hac tristitia integrum diem exegerunt. Et senex quidem lassatus domi substitit: illi vero viæ in Ægyptum insistunt, dolorem ex præsentibus meliorum spe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum perveniissent, ad Josephum quidem adducuntur. Timor autem eos non mediocris perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo illud secum abstulissent: quod mox apud Josephi dispensatorem diligenter excusaverunt, dicentes, domi se in suis saccis reperisse pecuniam, & jam venire illam secum reportantes. Eo vero negante se scire quid illi dicerent, metu liberati sunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curavit, *probeque pexum dedit*, ut inter fratres versaretur. Interea autem Josepho à ministerio Regis reverso, muneraque ad ipsum adduxerunt, & scisciranti de patre dixerunt, se illum bene valentem invenisse. At ille, cognito Benjaminem supersesse, percontatus est, an hic (nam & ipsum viderat) esset frater natu minimus. Illis vero ajentibus hunc ipsum esse, dicebat Deum res omnes administrare. Ex animi autem commotione ad lachrymas adductus, secessit, ne à fratribus observaretur. Ipsosque *mox* ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, discumbunt. Josephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Benjaminem portione duplo majore quam reliquos secum discumbentes honorabat.

Fratres suos iterum adventantes convivio excipit Josephus. Gen. c. 43.

7. Veruntamen cum post cœnam somnum caperent, dispensatori negotium dat, ut & frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in saccos clam reponeret: in Benjaminis vero sarcinam etiam scyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare; an quandoque fratri opem laturi es-

Quo reliquorum animos pertentaret, fratrem minimum furti alligat Josephus. Gen. c. 44.

f Ἀλόγῳ] Ita *Samb. Vat.* & *Cas.* ἀλόγως ἐπεὶ τ̃ παιδὸς φροντίζοντα in *Editis*.

g Ἀπολῆται] *Samb.* ἀπόλῃ ab antiquissimo ἀπόλωμαι. BERN.

h Πιστεύσαι] Πιστώσας in aliquot *MSS*.

i Καὶ αὐτὸ] Mox ἢ συγκαθαστρέψοντας ἅμα ἐκείνῳ τ̃ βίον, refugisse scias manus *Big.* & *Cas.* BERN. Ita ex *MSS.* καὶ αὐτῷ ὡς ἐκ σῶον in *Editis*.

k Συγκαταστρέψοντος] Συγκαθαστρέψαντας *Big.* & *Cas.* συγκαθαστρέψαντ' *Samb.*

l Στακτὼ,] Ita in *MSS.* vel σακτὼ. in *Editis* σάκης. HUDS. Et σακὴ est liquor balsami. Num Josephus credidit balsamum in Palæstina tum crevisse? At ipse dicit balsami fruticem a regina Schebæ Salomoni donatum, & tum demum ibi plantatum. An per σάκτὼ aliam resinam intelligit. REL. Vide Theophr. De Plantis 5. 4. 2. & Dioscorid. 4. 154. COCC.

m Οἱ ἢ,] Εἰ ἢ, οἱ τ̃ π. *Bas.* & G.

n Ὑπέμενεν·] *Al.* ὑπέμειναν.

o Ἐπανάγοντες αὐτό.] Sic *Samb.* & *Vat.* ἐπανάγοντας αὐτῷ τοῦτο *Bas.* & G. ἐπανάγοντες αὐτῷ τοῦτο *Cas.*

p Μηδ' ὅ, τι] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* μηδὲ λέγουσιν εἰδέναι in *Editis*.

q Ἀνείθησαν] Ita *Big.* & *Samb.* ἀνέθησαν *Vat. Bas.* & G. ἀνέθεσαν maluit *Barius*.

r Ἐτιμελῶ] Insitum est Typographorum ἀπέλυσεν hoc in loco. Rectius ἐτιμελῶ, *ornabat, probeque pexum dabat*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπέλυσεν in *aliis*.

s Καταλάβοιεν] Unica literula immutata non deteriorem facit sensum *Cocc.* legendo καταλίποιεν, i. e. *quod eum incolumem reliquissent*. HAVERC.

t Τῶν ἢ φησάντων] Sic *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* τ̃ ἢ φησάντων, τ̃ Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶπεν εἶναι πρ. in *Editis*. τ̃ ἢ φησάντων αὐτὸν εἶναι, ὑπὸ ἢ πάθους *Vat.* reliquis in medio omissis. ὑπὸ ἢ πάθους *Samb.*

v Εἶπεν εἶναι] Forte εἶπεν ἔχειν εἶναι αὐτῷ. Vetus *ait*, *Deum semper omnium ei esse suffragatorem*. Hæc ad oram COCC.

x Μὲν ἕτως] Illud μὲ ex *MSS*.

y Διπλασίοις μοίραις] Hæc autem suo more contraxit *Johannes Zonaras*, ἰωσὴφ ἢ τ̃ βενιαμὶν ἰδὼν, καὶ συνθρυπτόμενος, ἵνα μὴ δακρύων καταφανὴς γένοιτο, μείζονι. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον προσλαμβάνεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ διπλασίοις μοίραις ἐδεξιοῦτο τ̃ βενιαμίν. Atqui optimus Moyses scripserat πενταπλασίοις. Comestor autem Trecensis (ut crederes) conciliari isthæc voluit hunc in modum. *Disposuit Joseph fratres secundum ordinem etatis eorum, sicut in domo patris sedere consueverant: datisque partibus mirabantur, quod pars Beniamin quinque partibus excederet. Josephus autem dicit*, Benjamin duplicibus partibus honorabat. *Utrumque autem stare potest, si quinque ciborum fuerunt impositiones, & de qualibet duplum dedit*. Perite equidem. BERN. In *S. Literis* πενταπλασίοις. *Petrus Comestor* ista hoc modo conciliari voluit, *quinque ciborum fuerunt impositiones, & de qualibet duplum dedit*.

z Σακίοις·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* σάκκοις.

a Πότερόν ποτε βοηθῆσι] Πότερον βοηθῆσι *Vat.*

esſent furti alligato, & periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reverterentur. Servo, ſicut juſſus erat, ita faciente; mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, & duplici lætitia affecti, cum ob eum *reſtitutum* tum quod Benjaminem aſportarent, ſicut patri polliciti ſunt. At illos *ſtatim* circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Benjaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore & hoſpitio dignatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi *ab iis* appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, *ſe ſcilicet* hoſpitio liberali & familiariter à Joſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi injuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis benevolentiæ ergo propinavit, ſecum auferre ſuſtinerent, Joſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro injuſto poſtponentes. Itaque pœnas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes evaſerint, ſervum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Hæc & alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba ejus ludibrio habebant, ſervumque ob ſermonis levitatem mirabantur, *utpote* actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inventum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, ut data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, jubent eos periculum facere; atque omnes pœnæ ſubjicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate conjunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum pœnas daturum ajebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad conquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Benjaminem pervenerunt; non neſcientes quod in ejus ſacco ſcyphum occuluerint, ſed ut ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque cæteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conviciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inveniunt, confeſtim ad lamenta & ploratus verſi ſunt: & dilaceratis veſtibus, cum fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Benjaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia

κλοπῆς ἐναχθέντα, καὶ δοκοῦντα κινδυνεύειν· ἢ καταλιπόντες, ὡς ἐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπῆσαν πρὸς τὸν πατέρα. πιόντων δ' αὐτῶν τὸ [b] ἐντεταλμένον, μεθ' ἡμέραν ἤδεν τούτων εἰδότες οἱ δ' Ιακώβου παῖδες [c] ἀπῆεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ [d] διπλοῦν χαρὰν χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς [e] ὑπέσχοντο. [f] Περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ δ' Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. [g] παραχθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν [h] πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐν τιμῇ καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν παρὰ τοῦ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο, [i] τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ιωσήπου, ἀλλὰ μνήμης λαβόντες, οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι· σκύφον δ', ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς [k] προὔπινεν, ἀραμένοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκου τὴν τε πρὸς Ιώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι. τιμωρίαν τε οὖν [l] αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν, εἰ λαθόντας τὸν Θεὸν, δεῖ' ἀποφαύσας μὴ δ' κλοπῆς, [m] εἰ καὶ τὸν ἀμελούμενον οἰκέτην διέλαθον. [n] πυνθάνεσθαί τε νῦν τί παρόντες εἴημεν, ὡς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνέβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τοῦ περὶ αὐτοὺς, ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κωφολεσχίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ὑποφέρειν ἀνδράσιν, οἱ μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν ἁρεθεῖσαν κατέσχον, ἀλλ' ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· τοσοῦτον [o] ἀποδεῖν τοῦ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μέντοι ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτῃ χρῆσθαι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφημένος, ἅπαντας κολάζειν. ἐδοκεῖ γὰρ [p] αὐτοῖς σωφρονοῦσι, ἦγον παρρησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκινδύνου. οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν πιστεύσασθαι· τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι, ὃς τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος [q] πεποιῆσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους σκευοφυλακήσαντες καὶ τὴν ἔρευναν, ὅτι τὸ τελευταῖον Βενιαμὶν ἦκεν· οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ σκεῦος σακκίον τὸ [r] σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὃ καθ' αὐτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους, ἐν τῇ σκηνῇ τὸ Βενιαμὶν φρουρεῖσθαι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς ἐπ' ἐν σκεύῳ τὸ κακουργίας ἁρεθησομένης, σκάκιζόν τε τοὺς ὑποδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη σεσκεφθέναι. ὡς δὲ τὸ δ' Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸ σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἐτράποντο· καὶ τὰς στολὰς [s] ὑπερρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὑπὲρ τῆς μελλούσης κολάσεσθαι περὶ τὸ κλοπῆς, [t] αὐτούς τε ἀφωσιωμένους τοῦ πατρὸς περὶ τοῦ Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέκεινο δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ δόξαντας ἤδη ἀφευγεῖν τὸ συνθρωπὶ ἀφεθη-

b Εντεταλμένον,] Ita in omnibus *MSS.* ἐπεσταλμένον in *Editis.*

c Απῆεσαν.] Sic in *MSS.* perperam in *Editis* ἀπῆσαν.

d Διπλοῦν χαρὰν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διπλῆ χαρᾷ in *reliquis.*

e Υπέσχοντο.] Ex *MSS.* male autem in *Editis* ὑπέσχετο. in quibus etiam articulus omiſſus eſt ante Βενιαμὶν in verſu 41.

f Περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς,] *Zonaras* ſtratagema illud, ſicut *Hen.* & *Busb.* quam breviſſime perſtrinxit, ὡσανεὶ λῃστὰς ἢ ἁρπάσαντας αὐτοὺς ἱππεῖς, ἐπεσταλωκότος τοῦ δ' σκύφον κλοπῶν· καὶ ἐρευνήσεις εὑρὼν τὸ σκύφον ἔχοντα τὸν φόρτον Βενιαμίν. BERN.

g Παραχθέντες] *Coccejus* legere jubet παραχθέντας, quod alium efficit ſenſum, nec ipſum incommodum. Pro vulgata tamen ſtant MSS. HAV.

h Πυθόμενοι] Πυθωμένοις *Big.* & *Samb.* πυθομένας *Vat.* παραχθέντας & πυθωμένας legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Similes tamen caſuum viciſſitudines occurrunt apud optimos Atticiſmi magiſtros. HUDS. Lege πυθομένους Vetus *turbatos*, *ſciſcitantes illi*, *malevolos appellabant.* Non negaverim tamen ὠνοκόλουν reperiri in caſtigato ſermone, ut Actor. 20. 3. COCCEJUS.

i Τὴν ξενίαν] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν ξενίαν in *Editis.*

k Προὔπινεν,] Iterum ex *MSS.* πρόπινεν *Baſ.* & *G.*

l Αὐτοὺς ὑφέξειν] Αὐτοῖς *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Εἰ καὶ τὸν] In *Editis* καὶ τὸν δ.

n Πυθάνεσθαί] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* quibus conſentit *Vat.* niſi quod ὃ pro τὸ habeat poſt πυθάνεσθαι. *Epiphanius* legiſſe videtur, πυθάνεσθέ τε νῦν τί παρόντες εἴημεν, ἀ. δ. εἰ. γνώσεσθε. in *Editis* τί παροιμοιώτες εἶεν, & mox κολαζομένοις. dein καὶ ante ταῦτα omittit *Vat.*

o Αποδεῖν δ' γνώμῃ] Attico ritu pro ἀπόδειον in *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόδειν in *Editis.*

p Αὐτοῖς συνειδόσι,] Εαυτοῖς *Vat.*

q Πεποιῆσθαι.] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* male ut & in *Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι.

r Σκύφον] Sic in *MSS.* τὸ σκύφον ἐνατοκεκρυφότες *Baſ.* & *G.*

s Επικα ἀρρήξαντες,] *Al.* ἔπικα ἀρρήξαντες & ἀμφιρρήξαντες. mox ὡσὶ v. 37. deeſt *Editis.*

t Αὐτούς τε ἀφωσιωμένους] Ἐαυτοὺς *Vat.* ut & mox v. 41. ubi αὐτοὺς habent *Baſ.* & *G.*

v Απου-

νηθῆναι. τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτοὺς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους [v] ἄκοντα αὐτοῖς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς συλλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον [x] πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, [y] τοὺς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι· "τί δή, φησὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τοῦ ἐμοῦ "φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα "πράξειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; "τῶν δὲ συλλαβοντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν [z] ὑπὲρ τοῦ σώζεσθαι Βενιαμὶν, [a] καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τὰ εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλούντων [b] μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τὰ κατ' τὸν βίον ἀπήλλακται συμφορῶν, εἰ δὲ ζῇ, ὅτι τοῦ θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτοὺς [c] ἀλιτηρίους τοῦ πατρὸς, ὅτι [d] τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ὑπὲρ Βενιαμὶν προσθήσουσι. [e] πολὺς ἦν κλαυθμὸς Ρουβηλου, αὐτῶν καθαπτομένου. Ἰώσηπος [f] δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἱκανὴν δὲ μόνην τὴν τοῦ παιδὸς τιμωρίαν λέγοντος· ὥστε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν μήτε τοὺς ἄθεν [g] ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν, ὅτι συγκολάζειν ἐκείνοις τῷ τὴν κλοπὴν [h] ἐργασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου, τοὺς μὲν ἄλλους ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία, Ἰούδας δὲ, ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, [i] καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὥσπερ τὸν ἀδελφὸν σωτηρίως ἔκρινε [k] συλλαβεῖν. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγὲ, πεπόν- "θαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ δίκας κόλασιν "ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα "μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς δὲ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως "δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς [l] ὑπο- "λέλειπται τῆς σῆς χρηστότητος, [m] ἐγγυωμένης τὴν "δὲ κινδύνου διαφυγήν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀ- "φορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν "[n] ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος "ἀντὶ τῆς ὀργῆς· ἣν οἱ πάντα μικροὶ [o] πρὸς ἰσχὺν λαμ- "βάνουσιν, οὐκ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ "τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· ἡμᾶς πρὸς αὐτὴν μεγαλό- "φρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε ἀποκτεῖναι "τοὺς δι' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῇ σωτηρίας ἀντιποιουμέ- "νους, ἀλλὰ πρὸ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν αἰτιωμένους. καὶ γὰρ "δὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτήν. [p] ἀλλὰ καὶ τάχιον ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν ὑπο- "ζυγίαν τῆς τροφῆς ἐκάστῳ, δοὺς ἀποκομίζειν [q] τοῖς οἰ- "κείοις, ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διά- "φθαρῆναι [r] πρέπει σῶσαι. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ πρόϊδεῖν "ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολά- "σαι δόξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ πρὸς τὴν ὀργησίαν τὴν ἀπὸ σοῦ "λαμπρὰν ἡγουμένῳ φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, "ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ δίδομένη. σώσας γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ "ἔτρεφες· καὶ ψυχὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν σὺν εἰκὸ-

evasisse viderentur, fortunæ invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii, quam futuri ex eo patris mœroris se auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Benjaminem comprehensum ad Josephum retrahunt, fratribus etiam sequentibus. Ille autem illum in custodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, ô ne- "quissimi, aut de mea humanitate aut de provi- "dentia Dei sensistis, ut talia in benefactorem & "hospitem perpetrare auderetis"? Illis vero *vicarios* semet in supplicium offerentibus pro salute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam scelerati fuerant in Josephum, eumque beatiorem prædicantibus, si mortuus quidem esset, quod è vitæ calamitatibus sit exemptus; si vero in vivis esset, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipsis factas persequitur Deus: semet vero patris pestem & perniciem vocantibus, quod *veteri* de Josepho mœrori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjamine adjecturi sint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Josepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipsi nullam fecerint injuriam, pueri vero supplicio se contentum esse dicente, (neque enim hunc absolvere in gratiam insontium, sapientis esse dicebat, neque illos una cum furti manifesto punire) abeuntibus etiam securitatem se daturum promittente, alii quidem stupefacti sunt & præ dolore obmutuerunt, Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, & vir cætera strenuus erat & efficax, decrevit se pro fratris salute periculo objicere. "Et nefaria quidem, inquit, in te, ô "Præses, perpetravimus, & supplicio digna, cui "nos omnes subjici debere æquum est, licet non "omnium sit culpa, sed unius natu minimi. no- "bis tamen, salutem propter ipsum desperanti- "bus, spes aliqua effulsit ex tua bonitate, pro- "mittente & spondente ex periculo effugium. "Ac nunc ad nos non respiciens, neque facinus "quod patravimus intuens, sed ingenii tui indo- "lem, & virtutem in consilium assumens potius "quam iracundiam, (à qua homines cætera pu- "silli animos accipiunt, eam non in maximis so- "lum, sed in quæcunque inciderint, adhibentes) "hanc ipsam contemne & despice, neque ab ea "te vinci patere, ut eos perimas, qui sibimet sa- "lutem adhuc vendicare non poterant, sed eam "à te accipere enixe petunt. Etenim neque nunc "primum isto munere nos ornabis: sed & ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum venissemus, "commeatus etiam copiam fecisti, tantum *ali-* "*menti* ad familiam deferendum suppeditans, "quantum eam, in salutis discrimen à fame ad- "ductam, incolumem servavit. Equidem nihil "interest, utrum non despicias pereuntes egesta- "te rerum necessariarum, an illos ad supplicium "non damnaveris, quos deliquisse homines suspi- "cantur, quibusque præclaram tuam invident "beneficentiam. Eadem plane gratia est, modo "ta-

Hujus dramatis vigor & epitasis. Gen. c. 44.

Oratio Judæ pro Benjamine peracunda quidem & animosa. Vide Gen. c. 44. v. 18.

ν Ἄκοντα] Ita *Samb.* ἄκοντα αὐτὸν τὸν π. *Vat.* ἄκοντα τὸν π. *Bas.* & *G.*

x Πρὸς Ἰώσηπον, [Πρὸς τὸν Ἰώσηπον *Vat.*

y Τοὺς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι] Hæc *Zonaras*, Ἰωσὴφ δὲ τούτους ὀνειδίσας ὡς ἀχαρίστους, κλαύσεσθε μὲν τοὺς λοιποὺς, μίαν δὲ ἔχειτο τὴν δι' βασιλικὸν καθεχῆς· τοὺς δὲ δεσμὰ συνῆψεν. BERN. Ita plerique *MSS.* in *aliis* cum *Bas.* & *G.* τοὺς δὲ πενθίμους.

z Ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὸ in *ceteris.*

a Καὶ πάλιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ πάλιν Ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων, κἀκεῖνον &c. quibusdam prætermissis.

b Μακαριώτερον,] Μακαριώτερον αὐτὸν *Samb. Cas.* & *Vat.*

c Ἀλιτηρίους] Ita ex *Samb.* in *ceteris* ἀλιτηρίους.

d Τῇ λύπῃ,] Τῷ λύπῳ *Samb.*

e Πολὺς δὲ κλαυθμὸς ἦν κἀνταῦθα] Ita in *MSS.* πολὺς δὲ ὦν ὁ κἀνταῦθα ὁ P. *Bas.* & *G.*

f Δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος,] Μέντοι τοὺς μ. *Vat.* δὴ τοὺς *Vet. Interpr.*

g Ἐξαμαρτόντας] Ἐξαμαρτῶντες *Bas.* & *G.*

h Ἐργασαμένῳ·] Ita in *MSS.* εἰργασαμένῳ in *Editis.*

i Καὶ τἆλλα δραστήριος] Καὶ deest *Big.*

k Παραβαλεῖν.] Περιποιεῖν *Vat.*

l Ὑπολέλειπται·] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπολέλειπε).

m Ἐγγυωμένης] Sic *Samb.* & *Cas.* ἐγγυομένης *Big.* & *Vat.* ἐγγυωμένη & mox τὴν κινδύνου φυγὴν in *Editis.*

n Ἑαυτοῦ φύσιν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σαυτὸν in *aliis.*

o Πρὸς ἰσχύν] Forte πρὸ ἰσχύος. COCC.

p Ἀλλὰ καὶ τάχιον] Sic plerique *MSS.* ἀλλὰ τάχιον in *aliis* cum *Bas.* & *G.*

q Τοῖς οἰκείοις,] Ita *MSS.* καὶ τοῖς οἰκείοις in *Editis.* & mox ὑπὸ λιμοῦ.

r Πρέπει σῶσαι.] Πρέπει σῶσαι *Vat.*

"tamen diverſo collata. Servabis enim quos in "hunc finem paviſti; & vitam, quam fame labo- "rare noluiſti, tua gratia ſalvam retinebis. Quam "magnum & mirabile eſt vita nos donare, & li- "beralitate efficere ut inopia circumdatis maneat "incolumis. Imo Deum arbitror viam ad hæc "muniviſſe, cui viſum eſt ut nos, ad virtutem "tuam illuſtrandam, in has calamitates incidere- "mus: ut gloriam etiam adipiſcaris ignoſcendo "peccantibus, quod tibi injuriam intulerint; & "non ſolum eos perhumaniter ſublevando, qui "alia de cauſa tuo egeant auxilio. Etenim per- "magnum quidem eſt opem iis ferre, qui ad in- "opiam redacti ſunt: multo tamen majus & præ- "ſtantius illos ſervare, qui ob ſcelus in ſe perpe- "tratum pœnas erant luituri. Nam ſi parva ſup- "plicia delinquentibus remiſiſſe magnam condo- "nantibus laudem attulerit; certe iracundiam "tum cohibere, ubi vita peccantium ei, quem "læſerint, in pœnam obnoxia eſt, ad Dei natu- "ram proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis "exſtitiſſet pater, qui Joſephi interitum lugendo "oſtendit, quam graviter tulerit liberorum amiſ- "ſionem, nequaquam pro noſtra ſalute verba fe- "ciſſem, niſi forſitan tuis moribus hoc donaſſem, "qui præclarum ducis etiam illis incolumitatem "dare, quos mortuos nemo ploraret; ſed æquo "animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, pertu- "liſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos "miſeret, tametſi juvenes adhuc & vix ullo ex "vitæ commodis fructu percepto moriamur, ſed "de patre cogitantes ejus ſenectutem miſericor- "dia proſequamur, has tibi preces ſupplices offe- "rimus; vitamque noſtram à te deprecamur, cu- "jus in pœnis profundendæ poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus "eſt, neque nos tales futuros genuit; ſed probus "& honeſtus, & qui talia experiretur non com- "meritus, & qui nunc quidem, nobis peregre "profectis, ſolicitudine curiſque diſcruciatur. "Cum autem de noſtro interitu audierit, ſimul- "que de cauſa ejus, eo facilius in animum indu- "cet ut vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet "mœrore conficientis accelerabit noſtræ infamia, "facietque ut triſtem de vita exitum habeat; ut "qui, priuſquam rumor de nobis divulgetur, fe- "ſtinarit ſemet ſenſibus orbare. His igitur per- "penſis, tametſi iram tibi commoveat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictæ gratiam facito; "& plus illius miſeratio apud te valeat, quam no- "ſtra nequitia: atque ejus ſenectutem, qui, nobis "pereuntibus, in ſolitudine vivet morieturque, "reverere, patrum nomini hunc muneris hono- "rem deferens. Nam hoc agendo parentem "tuum honoras, & tibimet aliquid tribuis, cum "jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi ſalva "conſervabitur à Deo omnium patre; quem & "ipſum propter commune nomen hac pietate "honorare exiſtimaberis, ſi patris noſtri miſeri- "cordia movearis, ea tecum reputans quæ paſſu- "rus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quæ no- "bis dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem "habeas, *iterum* dare, adeoque ipſum in benigni-

"σας, τηρήσῃς τ' ἑαυτοῦ δωρεᾶς. ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ "μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν, καὶ ἐξαρχεῖν οἷ' ὧν αὖ) "μένουσιν ἀπορημένοις. οἶμαί τε τ' Θεὸν αἰτίαν σοὶ ἐμ- "σκευάσαι, βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὰ ἀ- "ρετὴν σοὶ ὄντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο συμφο- "ρᾶς· ἵνα καὶ τῶν εἰς [s] αὐτὸν ἀδικημάτων συγ- "γνώσκων [t] φανῇς ἐπαινετόν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς "κατ' ἄλλων προφάσιν δεομένους ἐπικουρίας φιλάν- "θρωπον δοκῇς. ὡς μέγα μὲν [v] γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί τι- "νας εὖ καταστάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον ἢ σῶ- "σαι τοὺς ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην "ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖ- "ναι τοὺς πλημμεληθεῖσιν ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑπερ- "ιδοῦσι· τό γε περὶ τούτων ἀργὸν, ὑπὲρ ὧν τὸ "ζῆν ὑπευθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, "θεῷ φύσει προσπέπτηκεν. καὶ ἔγωγε, [x] εἰ μὴ πατὴρ ἡ- "μῖν ἦν, [y] πῶς ὑπὲ παίδων ἀποβολῇ παλαιπωρεῖ δι' "τῆς ἐπὶ Ιωσήπῳ πλάνης ἐπιδεδειγμένῳ, οὐκ ἂν "τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους "ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθελ, "[z] σῴζειν αὐτῷ καλῶς [a] ἔχοιμι καὶ τούτους οἳ λυπήσον- "ται τεθνηκότων οὐκ [b] ἔχοντας· παρείχομεν δ' ἂν αὐ- "τοὺς πεισομένους ὅ, τι καὶ θελήσας. νῦν δ', ὡ γὰρ "ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τ' "βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὴ τοῦ πατρὸς λο- "γιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, πά- "σας σοὶ τὰς δεήσεις προσφέρομεν· καὶ παραιτούμεθα "ψυχὰς [c] τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον κακούργημα "πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτι πονηρὸς αὐτὸς, ὅτι "πιστὸς ἑσομένους ἐφύλαξεν· ἀλλὰ χρηστὸς ὢν καὶ πρὸ- "ἐφῆναι πιστῶν οὐχὶ δίκαιος, ἡ γνῶ μὲν ἀποδημούντων "παῖς ὑπὲρ ἡμῶν φρονοῦσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' "ἀπολωλότας, [d] ἢ τῷ αἰτίαν, ὑπομενεῖ δι' ταύτην "πολὺ μᾶλλον τ' βίον [e] καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδοξον αὖ- "τὸν τῆς ἡμετέρας καθαιρόφης [f] φθήσεται διαχρησάμε- "νον, ἡ κακὴν αὐτῷ ποιήσῃ τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλα- "γήν, περὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀσεύ- "σαντος [g] αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. γνώμε- "νος οὖν ἐν τούτῳ [h] τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία "σὲ παροξύνῃ νῦν ἡμέτερα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δί- "καιον χάρισαι τῷ πατρὶ, [i] καὶ δωρήθητι πλέον ὁ "πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας πονηρίας· καὶ γῆ- "ρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ πεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπο- "λωλεκότων αἰδέσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι τούτῳ χαρι- "ζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ Φύσαν- "τα τιμᾶς, καὶ [k] αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς "προσηγορίας· ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος "ὑπὸ θεοῦ τε καὶ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν "καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος [l] ἀσεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμε- "τέρου πατρὸς οἴκτου λαθών, ἐφ' οἷς πείσεται τῶν παῖ- "δων στερούμενος. σὺν οὖν, ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ Θεὸς, "ταῦτ' ἔχοντα ἐξῆσαν ἀφελέσθαι, δοῦναι· καὶ μηδὲν "ἐκεῖνα διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τῆς γὰρ [m] ἐπ' ἀμφο- "τέρων δυνάμεως τετυχηκότα καλὸν ταύτῃ ἐν τοῖς ἀγα-

s Αὐτὸν] Σαυτὸν *Samb.* & *Vat.*

t Φανῇς ἐπαινετόν,] Φανεὶς *Big.* & *Samb.* non inelegantor.

v Γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαι] Illud γὰρ ex *MSS.* deeſt in *Editis.*

x Εἰ μὴ πατὴρ] Εἰ μὲ πατὴρ ἦ ἐπὶ τῇ Ιωσήπου τελευτῇ λύπης ἔτι διεφαίνετο, οὐκ ἂν ἔγωγε καθ' ἡμᾶς ἔσχεν τὰς ἀρὰς τ. *Vat.*

y Πῶς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ] In *Big. Samb.* & *Caſ.* ὃς ἐπὶ π. in *aliis* cum *Editis* πῶς ἐπὶ & dein ἀποβολῆς, & porro τ' ἐπὶ Ιωσήπου.

z Σῴζειν αὐτῷ] Σῴζειν ἀεὶ καλῶς ἔχοιμι καὶ τούτους οἳ λ. *Vat.*

a Ἔχοιμι καὶ τούτους] Ἔχων καὶ τοὺς ο. λ. τ. οὐκ ἔχοντας, καὶ παρεί- χομεν &c. COCCEJUS.

b Ἔχοντας·] Ita *MSS.* in *Editis* ἔχοντες παρείχομεν ἄν.

c Τὰς ἑαυτῶν,] Illud τὰς ex *Big.* & *Samb.* in *cæteris* deeſt.

d Καὶ τῷ αἰτίαν,] Ita cum *Baſ.* & G. niſi quod mutaverim ὑπομείνῃ in ὑπομενεῖ & ἀπθήσεται in φθήσεται, auctoritate *MSS* quam minimum volens recedere à vulgata lectione. καὶ οἱ' ἦν αἰτίαν ἐγὼ ὑπομείνῃ διὰ ταύτην *Samb.* καὶ δι' ὧν αἰτίαν ἐγὼ ὑπομείνῃ, διὰ ταύτην *Big.* καὶ δι' ὧν αἰτίαν ἐγὼ ὑπομείνῃ, διὰ ταύτην *Vat.* καὶ τῷ αἰτίαν ἐγὼ ὑπομείνῃ, διὰ ταύτην τ. μ. τ. β. καταλιπεῖν· καὶ τ. &c. edidit *Bernardus.*

e Καταλιπεῖν·] Καταλίπῃ *Vat.*

f Φθήσεται] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ἀπθήσῃ) *Baſ.* & G. φθίσῃ) *Vet. Interpr.*

g Αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν] Ita *Big. Samb* & *Vat.*

h Τῶν λογισμῶν,] Τὸν λογισμὸν *Big.* & *Samb.*

i Καὶ δωρήθητι] Illud καὶ addidimus ex *MSS.*

k Αὐτῷ δίδως,] Σαυτῷ *Samb.* & *Vat.* HUDS. Et Vetus, quſ tibi effert. COCC. qui idem mox αὐτὸν mavult pro αὐτόν.

l Ἀσεβεῖν δόξεις,] Ἀσεβὴς *Vat.* mox δόξῃς *Big.*

m Ἐπ' ἀμφοτέρων] Ita *Big.* & *Caſ.* ἐπ' ἀμφοτέρῳ *Samb.* ἐπ' ἀμφοτέροις *Vat.* ἐπ' ἀμφοτέρω *Baſ.* & G.

* Καὶ

"ἀγαθοῖς ὀπιδείκνυσθαι· καὶ παρὸν [n] καὶ ἀπολλύειν,
"τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρχούσης
"ὀπιλαυθάνεσθαι, μόνου δ' ὀπιτετράφθαι τὸ σώζειν
"ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει,
"μᾶλλον [o] οὕτω φαίνεσθαι διδούσα. σὺ γὰ πάντας ἡμᾶς
"σώσῃς, ταδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχησεν. ἀδε-
"λῷ ἡμῖν βιώσιμα, τούτῳ κολασθέντι, οἷς γε πρὸς
"τὸν πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' ἐν-
"θάδε [p] δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταφορᾶς
"τοῦ βίου. [q] καὶ τοσούτου δεησόμεθα, φράτερε, κατα-
"κρίναντι τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὀποθανεῖν, συγκλάσαι
"καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἀ γὰ
"ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὀπὶ λύπῃ πεθνηκότι [r] ταδελ-
"φῷ ἑαυτὰς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γε-
"γονότες ἅτως ὀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέῳ ὢν ἥ-
"μαρτε, καὶ μήπω [s] τῷ φρονεῖν [t] ἐρρωμενίνῳ, καὶ
"ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ
"καταλιπὼν [v] παύσομαι περαιτέρω λέγων. ἴν' εἰ μὲν
"κατακρίνειας ἡμῶν, [x] τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βε-
"βλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀ-
"πολύσας, κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν
"[y] ἀπιψηφίσθαι νομισθῇς, ἀ σώσας μόνον ἡμᾶς,
"[z] ἀλλὰ καὶ ὧν ἀφὶ τοῦτο δικαιότεροι μᾶλλον φανῆ-
"σθαι τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐ-
"τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νεήσας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν
"κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ [a] τιμωρησάμενος ἀντὶ
"τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ὀπόπεμψον· [b] εἴτε καὶ
"κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ [c] πρὸς χρείας σοι
"ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον
"τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο-
μένειν ὑπὲρ [d] τῆς ταδελφοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων,
ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἶπως σκυ-
λάξειε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ [e] καταπραΰνειεν, ἀγωνι-
ζόμενος. πᾶσπερ γὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, [f] δα-
κρύοντες καὶ προβαλλόμενοι ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ Βενιαμὶν ψυ-
χῆς [g] ὀπολυμένης.

ι'. Ὁ γὰ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν πάθους, καὶ
μηκέτι δυνάμενος τὸ τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κε-
λεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς
ἀδελφοῖς [h] ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων γὰ, ποιεῖ
γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν
"ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τοῦ κρείττονος ἀδελφοῦ [i] ἡμῶν ἐπαι-
"νῶ, καὶ χρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τοῦ [k] κρεῖττον ἐμὲ βε-
"βλαμμένων δείκνυμι, πάντα ποιήσας ὅτι πεῖρα
"τοῦ ὑμετέρας φιλαδελφίας. [l] ἀ φύσει γὰ κρεῖττον ἐμὲ νομίζω
"πονηρὸς γεγονέναι· θεὸς γὰ βουλήσει τοῦ τε νεῶ πραγμα-
"τευομένου τοῦ ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τοῦ εἰς ὕστερον ἂν
"δυμενὴς ἡμῖν προσγενέσθαι. πατρός τε ἂν σωτηρίαν ἐγω-
"νισάμην [m] οὐκ ἐλπισθεῖσαν, καὶ πιστεύω ὑμᾶς ὁρῶν κρεῖττον
"ἀδελφὸν, ἀφ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνη-
"μονεύω. πεύσομαι γὰ [n] τοῦ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ,
"ὡς συναιτίοις τῶν τῷ Θεῷ βεβλαμένων εἰς τὸ

"tate quam maxime referre. Pulchrum enim eſt,
"ſiquis tantundem ad utrumlibet valeat, ſeſe ad
"aliorum utilitatem *non damna* comparare: &, cum
"poſſet perdere, ſuum hac in re jus, tanquam ſi
"nullum habuiſſet, plane negligere, ſed tantum ad
"ſervandos homines potentiam ſibi datam exiſti-
"mare; & quo pluribus ſalutem quis dederit, eo
"ſe illuſtriorem fore. Tu vero nos omnes ſervare
"potes ignoſcendo fratri, in quibus egit infeliciter:
"neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna ſub-
"lato, quibus ad patrem, nobiſmet ſolis ſalvis,
"redire non licet: ſed hîc nobis ferendum eſt, qua-
"ſi delicti ejus eſſemus participes, quicquid frater
"tulerit. Atque in tantum te, Præſes, obſecrabi-
"mus, ut, ſi fratrem noſtrum morte mulctaveris,
"nos, non ſecus ac ſceleris ejuſdem ſocios, eodem
"afficeres ſupplicio. Nobis enim ſatius videbitur,
"ut tanquam eodem crimine condemnati moria-
"mur, quam ut noſmet fratre defuncto præ mœ-
"rore conficeremus. Et quod juvenis admodum
"deliquerit, nondumque prudentia roboratus, &
"quod humanum ſit ſimilibus non gravatim ve-
"niam tribuere, tuo permittens *hæc omnia* judi-
"cio finem dicendi faciam. ut, ſi nos quidem
"damnaveris, mihi vitio vertatur quod non o-
"mnia dixerim quæ tuam in nos iram lenirent:
"ſi vero abſolveris, quod clementiæ & bonitatis
"tibi conſcius illud ſtatuiſſe exiſtimeris; non ſo-
"lum nos ſervans, ſed & iſtam nobis gratiam fa-
"ciens qua multo juſtiores eſſe videbimur, ut qui
"plus quam noſmetipſi noſtræ ſaluti proſpexeris.
"Sive igitur hunc velis perimere, me vicario ad
"ſupplicium accepto, patri eum remittito: ſive
"ad ſervitium malis addicere, ipſe tuis miniſte-
"riis magis ſum idoneus, & ad utrumvis, ut vi-
"des, ſubeundum aptior atque paratior". Judas
itaque, qui lubenti animo quidvis pro fratris ſa-
lute pati voluit, ſemet Joſephi pedibus advolvit,
iracundiam ejus ſi quo modo mitigare & placare
poſſet, magnopere laborans. Similiter & fratres
omnes ſeſe proſternebant, lachrymantes, & ſemet,
ut pro Benjamine mortem oppeterent, offerentes.

10. Joſephus autem miſericordia victus, ſimu- *Fratribus*
latam irati perſonam ferre amplius non potuit, *ſuis nunc ſe*
juſſitque ut abirent qui præſentes aderant, ut *aperit Joſe-*
ſummotis arbitris ſemet aperiret fratribus. Cum *phus.*
autem *omnes* diſceſſiſſent, facit ut à fratribus ag- *Gen. c. 30.*
noſceretur, & infit: "Pietatem veſtram & amo-
"rem erga fratrem noſtrum laudo, & perſpectum
"habeo vos *in eum* meliore eſſe animo, quam ex-
"ſpectaveram ex iis quæ in me *olim* excogitaſtis;
"ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ
"veſtræ benevolentiæ caperem experimentum.
"Non enim natura vos in me malignos exſtitiſſe
"reor: ſed Dei voluntate, qui præſentibus bonis
"frui concedit, & futuris, ſi nobis propitius eſſe
"perſeverarit. Quando igitur & patrem, contra
"quam ſperaveram, incolumem eſſe compererim,
"& vos conſpexerim tali affectu fratrem proſe-
"quentes, non amplius eorum, quibus in me deli-
"quiſ-

n Καὶ ἀπολύειν,] Ita *Big.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Baſ.* & *G.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Samb.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Vat.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Caſ.*

o Αὐτῷ φαίνεσθαι] Ita *Samb.* αὐτὸ *Big.* & *Vat.* αὐτὰ *Baſ.* & *G.*

p Δεῖ κοινωνῆσαι] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* δὴ κοινωνῆσαι τοῦ αὐτῆς.

q Καὶ τοσούτου] Καὶ ἢ σοῦ δεόμεθα *Vat.*

r Ταδελφὸν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τεθνηκότι ἑαυτὰς ἀνελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως. *Epiphanius* habet, *non enim patimur nos ipſos quaſi propter mortui tribulationem afficere, ſed tanquam ſimiles ejus malitiæ exiſtentes* &c.

s Τῷ φρονεῖν] Ita quidem *Samb.* in *aliis* τὸ φρ.

t Ἐρρωμενίσμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* ἐρρωμένου *Vat.* ἐρρωμένου *Baſ.* & *G.*

v Παύσομαι] Sic *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* παύομαι in *cæteris.*

x Τὰ μὴ λεχθέντα] Ita *Baſ. G.* & *Caſ.* ἡμῶν τὰ λεχθέντα δόξῃς *Big. Samb* & *Vat.*

y Ἀπιψηφίσθαι] In *Vat.* ἀπέμψεις γε νομισθῇ.

z Ἀλλὰ καὶ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μ. in *Editis.*

a Τιμωρησάμενος] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τιμωρησάμενος.

b Εἴτε καὶ κατέχειν] Εἴτε καταχεῖν σοι δ. *Vat.*

c Πρὸς χρείας] Ita *Big.* πρὸς τὰς χρείας in *cæteris.*

d Τῆς ταδελφοῦ σωτηρίας] Τῆς ἀδελφοῦ *Big.*

e Καταπραΰνειεν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπραΰνειεν in *Editis.*

f Δακρύοντες] Vocem δακρύοντες (quæ deerat in *Editis*) ſupplevimus ex *MSS.*

g Ἀπολυμένης.] Ἀποβυμένης *Big.* quod admitti poteſt de futuro. Θανυμένης *Samb.* eodem intellectu.

h Ποιήσῃ φανερόν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ποιήσῃ.

i Ἡμῶν ἐπαινῶ,] *Al.* ὑμῶν.

k Πρεὶ ἐμοῦ] Πρεὶ ἐμοὶ *Vat.*

l Οὐ φύσει] Ita in *MSS.* Φύσει ἢ οὐδὲ in *Editis.*

m Οὐκ ἐλπισθεῖσαν,] Ita *MSS. Baſ.* & *G.*

n Τῆς ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας *Vat.* & mox v. 2. omittit ἔχειν.

o Τῆς

"quisse videamini, recordabor. Porro desinam ob "ista ut maligna odium intendere: ac vobis gratias "me habere profiteor, qui mecum in causa fuistis, "ut Deus ita nobis in præsens prospiceret. Vosque "ipsos volo etiam hæc oblivioni dare, & lætari "magis, quod male tunc consulta bene cesserint, "quam contristari ob ea quæ indigne facta esse eru- "bescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur, "quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec ma- "le vos habeat rei gestæ pœnitentia, quando con- "sultis vestris non responderit eventus. sed, lætitia "exsultantes ob ea quæ Deus effecerit, discedite, "patri hæc renunciaturi; ne forte solicitudine de "vobis male maceratus, summam mihi eripiat feli- "citatem, si mori contigerit priusquam in conspe- "ctum meum veniat, & horum bonorum fiat par- "ticeps. Hunc ipsum vero, & conjuges vestras & "liberos, totamque cognationem assumentes huc "commigratote. Non enim decet, ut mihi charis- "simi ab hac mea felicitate longe abessent: præser- "tim cum fames adhuc quinquennium duratura "sit". Hæc cum dixisset Josephus, fratres comple- ctitur. Illi vero in lachrymis erant ac mœrore: memoriam ilicet eorum quæ in eum consuluerant & statuerant, atque etiam pœnæ, quam commeruerant, metum sustulisse visa est fratris æquitas. Mox convivium est sequutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, vehementer gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque aurum & argentum, *munera* ad patrem deferenda. Illi autem, plura *adhuc* à fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos donata, majorem *etiam* iu modum muneribus cumulato Benjamine, abierunt.

Hoc contigit anno secundo famis. Gen. c. 45. 6.

Israëlitæ patrem suum repetunt regiis muneribus aucti.

"παρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλ- "τιον καὶ αὐτὸς λήθω σκεῖνον λαβόντας ἡδέως "μᾶλλον, [o] τῆς τότε ἀβουλίας εἰς ταὐτὸν ἐλθούσης "τέλος, [p] ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡ- "μαρτημένοις. μὴ ἂν δοξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐ- "μοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ με- "τάνοια, τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ Θεοῦ γεγωνημένοις, ἄπι- "τε, ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί· μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ "ὑμῶν φρονοῦσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ με τὸ κάλ- "λιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν "καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑπερφυῶν. "αὐτὸν γὰρ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες "ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ἀπεδήμους εἶναι δεῖ τῶν "ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους· ἄλλως "τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὰ ἐπὶ πενταετίαν [q] ὑπομε- "νοῦντος". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος φιλοκάλλει τοὺς ἀ- δελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· [r] τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐ- δὲν ἀπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὐγνωμον ταὐδελφεῖον. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ἀνοχῇ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ, ὡς [s] ἐπ' οἰκείοις ἀγαθοῖς, παρεῖχεν [t] αὐτοῖς ἁ- μάξας σίτου πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀποκο- μίζειν τῷ πατρί. [v] λαβόντες δὲ πλείω φθορὰ ταὐδελφῷ, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκας[ον] ἰδίας, πλειόνων ἠξιωμένων Βενιαμὶν παρ' αὐ- τοῦ, [x] ἀπῆσαν.

CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

Η δὲ πατρὸς αὐτοῦ μὴ τὴν χρηστὰς πρὸς αὐτὸν μετά- θεσις, ἀλλὰ τὸν χρώμενον λιμόν.

CUm vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexisset, quod non solum mortem effugerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viveret, una cum Rege res Ægypti administrans, & pæne totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur incredibile putabat, animo complectens cum Dei magnificentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi aliquantisper *ut videbatur* intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Josephum properans.

IV. *Apud Beersaben mactatis victimis, de itinere Ægyptio Jacobus Deum consulit. Gen. c. 46.*

2. Postquam autem venerat ad puteum fœderis, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque

Ως δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰακωβον [y] τὰ περὶ τοῦ Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τοῦ θανάτου [z] ἀλυπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ [a] καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας, βασιλεῖ παιδιέπων τῷ Αἰγυπτίου, καὶ τὴν ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένον αὐτῆς ἐπιμέ- λειαν, ἄπιστον μὲν ἡδέως ἐδόκει τὰ [b] ἠγγελμένα, λογιζό- μενον δὲ θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔ- νοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ [c] διέλειπεν· ὥρμητο δ' εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

β'. Ὡς δὲ κατέσχεν [d] ἐπὶ τὸ ὄρυγμα φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενον [e] μὴ διὰ τὴν εὐδαιμο-

o Τῆς τότε ἀβουλίας] Ita *Samb.* & *Cas.* τὸ τότε ἀβουλείας *Big.* & *Vat.* τὸ τε ἀβουλείας *Bas.* & *G.*

p Η δυσφορεῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μὴ δυσφο- ρεῖν *Cas. Bas.* & *G.*

q Ὑπομένοντος.] Sic in *MSS.* ὑπομένοντος in *Editis.* ὑπομέ- νοντος *Burius* ex conjectura. Verum enim ὑπομφωνοῦντος pro- bum est & receptum. BERN. & HUDS.

r Τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων] Locus dubius: ego illic in- tellectum faciliorem, quasi veriorem & ipsum Josephi consti- tui. λύπῃ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπολιπεῖν ἐδόκει *Samb.* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμω- ρίας οὐ αὐ ἐς (l. αὐτοῖς) οὐδὲν ἀπολιπὼν ἐδόκει *Big.* Tandem *Bas. Gen.* & *Epiphanius* sensu alio, λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμέ- νων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ἀπολείπειν ἐδόκει. BERN. Ita plane *Big.* nisi quod mendosum οὐ αὐτὸς mutaverit in οὐ αὐτοῖς. Forsan tamen τῶν δὲ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς οὐδ. &c. nam in *Samb.* λύπῃ τῶν βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς οὐδὲν ἀπολ. in *Vat.* λύπῃ ἦσαν τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτὸς οὐδὲν ἀπολ. in *Editis* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ἀπολιπεῖν ἐδόκει. *Epiphanius* vertit, *Illi vero in lachrymis & tristitia con- stituti, super eo quod cogitaverant contra illum, potius eis videbatur esse supplicium bona voluntas fratris.* HUDS. In versione *Huds.* erat impressum *licet*, nescio consultè, an temerè: exigua mutatione reposuimus *ilicet*, quomodo & Græca postulant, & *Hudsonia* forsan ipsa manus scripserat. HAVERC.

s Ἐπ' οἰκείοις] *Gen. Epiphan. Buriusque.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκείῳ ἀγα- θοῖς ἀγαθῷ *Samb.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίῳ ἀγαθοῖς ἀγαθῷ *Big.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίοις ἀγαθοῖς ἀγαθῶν *Bas.* Litem autem hanc versent Gram- matistæ, an οἰκῳ reddat οἰκι & οἰκίᾳ, ut χοίρῳ à χοῖρος. Nam οἰκιῖ rite recensetur inter verbalia BERN. Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' οἰκίοις ἀγαθοῖς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Αὐτοῖς ἁμάξας] Αὐτὰς *Samb.* ut referatur ad ἀποκομίζειν.

v Λαβόντες] Ita in plerisque *MSS. Bas. G.* & *Cas.* λαβόντας

x Ἀπῆσαν.] Ἀπῆσαν *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* dialecto Attica atque tempore nimis perfecto. ἀπίεσαν *Bas.* & *Gen.* incon- gruum, sicut *Big.* ἀπῄεσαν pro ἀπῄεσαν. BERN. Sic *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* ἀπίεσαν in *aliis.*

y Τὰ περὶ] Τὰ περὶ Ἰώσηφον *Vat.*

z Διαπεφυγὼς] Διαπεφθαρμένος *Samb.* & *Cas.* alia voce. BERN.

a Καὶ ζῇ μὴ] Καὶ ζῇ, καὶ μὴ λαμπ. εὐδαιμονίας *Bas. Big. Samb.* & *Vat.*

b Ἠγγελμένα,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἠγγελ- μένον *Cas. Bas.* & *G.*

c Διέλειπεν·] *Al.* διέλιπεν.

d Ἐπὶ τὸ ὄρυγμα] Vide *Var. Lect.* ad p. 29. v. 25.

e Μὴ διὰ τὴν] Ita *MSS.* verum μὴ hic omittunt *Bas.* & *G.* & mox adjiciunt ante ἀκοῦσαι. quod & faciunt nonnulli *MSS.*

μονίαν [f] τῷ ἐν Αἰγύπτῳ, τ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, σχεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετιόντες κατάσχωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπηγγελμένος, ἅμα τι μὴ δίκα Θεοῦ βουλήσεως γιγνομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον [g] ἀφόδου διαφθορᾷ τὸ γένος αὐτοῦ· πρὸς ἢ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται, [h] φέρων ἐν ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμόν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπιὼν ἢ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πυθανομένῳ [i] τίς ἐστιν, "ἀλλ' οὐ δίκαιον, εἶπεν, "Ἰακὼβ Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τ ἀεὶ προγεγένηται καὶ βοη-"θὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενό-"μενον. στερομένῳ τε γὰρ σοὶ τ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς "[k] ταύτην ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὲ εὔνοιαν εἰς "τὴν Μεσοποταμίαν μόνος ἐλθὼν, γάμων τε ἀγαθῶν "ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγομένῳ πλῆθος καὶ χρημά-"των ἐνόησας. [l] παρέμεινέ τε σοὶ γενεὰ πᾶσα προγονία "τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τ ὑπὸν ἐδώκεις Ἰωσήπον, "τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ "τ Αἰγύπτου κύριον, ὡς [m] ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασι-"λέως, ἐποίησα. [n] ἥκω τε νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν "ἐσόμενος, καὶ βίου [o] σοὶ τελευτῶντι ἐν τοῖς Ἰωσήπου "χερσὶ γηρασομένῳ [p] προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τ "σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κα-"ταστήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν [q] ὑπέσχημαι.

δ'. Τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς [r] καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάγη. ἦσαν δ' οἱ πάντες [s] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλοῦσι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα

ne propter ubertatem Ægypti, dum filii istius regionis habitandæ amore tenerentur, soboles eorum non rediret in Chananæam, occupatura eam juxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius clade aliqua multaretur; præterea autem veritus ne prius è vita excederet, quam in Josephi conspectum veniret, in somnium delabitur hæc secum in animo revolvens.

3. At Deus ei *in somnio* superveniens, ipsumque bis nomine appellans, interroganti quisnam "esset, ait, "haud fas est ut Jacobus ignoraret "Deum, qui majoribus tuis & post hos etiam "tibi perpetuo adjumento fuit & auxilio. Cum "enim & patri in animo fuisset te principatu "privare, hunc ego tibi conservavi. & cum, me "tibi favente, solus in Mesopotamiam profectus "esses, & bonas fecisti nuptias, & reversus es li-"beris multis & facultatibus auctus; meaque pro-"videntia tibi incolumis permansit tota tua pro-"genies; & Josephum, quem ex filiis amisisse vi-"debaris, ad majorem felicitatem perduxi, & Æ-"gypti dominum, ut paululum à Rege differat, "constitui. Nunc quoque venio, & viæ hujus "dux tibi futurus, & tibi prænuncians inter ma-"nus Josephi te è vita exiturum, atque stirpem "tuam per multa sæcula potentem fore simul & "illustrem indicans, eamque in istam terram me "deducturum esse, quam *tibi* pollicitus sum. *Responsum Divinum.*

4. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum concessit, cum filiis & omnibus eorum *liberis*. Erant autem in universum septuaginta. Et quidem nomina illorum, maximeque propter eorundem difficultatem, *jemel* mihi visum est non re- *Recensentur Jacobi filii* LXX. *suis nominibus ex Gen. c.* 46.

[f] Τῷ ἐν Αἰγύπτῳ,] Τῶν ἐν Αἰγ. *Vat.*

[g] Ἀφόδου] Καθόδου *Vat.*

[h] Στρέφων ἐν ἑαυτῷ] Ita in *MSS.* male in *Editis* στρέφων ἑαυτῷ.

[i] Τίς ἐστιν,] Pro Mosaico הנני c. 46. 2. BERN. Sic *Cas. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* τί ἐστι *Big. Samb. Vat.* & LXX.

[k] Ταύτην ἐγὼ παρέσχον.] Ita *MSS.* ἐγὼ παρέσχον absque ταύτην in *Editis*.

[l] Παρέμεινέ τε σοὶ] Sic *Samb.* & *Vat.* παρέμεινέ τε σε in *cæteris*.

[m] Ὀλίγῳ διαφέρειν] Ὀλίγον *Vat.*

[n] Ἥκω τε νῦν] Perperam in *Editis* ἵκω.

[o] Σοὶ τελευτῶντι] Σοῦ *Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* non male.

[p] Προδηλῶν,] Προμηνῶν *Vat.*

[q] Ὑπέσχημαι.] Ita in *MSS.* ὑπέσχηκα in *Editis*.

[r] Καὶ πᾶσι] Scribis omnibus Græcis Latinisque probata lectio. Atqui vero καὶ πασὶ τοῖς τούτων, quod est *nepotibusque* sive ובני בניו Moysis c. 46. 6. non inscite substituerunt modo Typographi *Bas.* & *Gen. Busb.* & *Hen.* denique pro solita astutia, σὺν τοῖς μετ' αὐτόν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ πασὶ τοῖς τούτων *nepotibusque* in *Editis*. σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* pro solita astutia.

[s] Ἑβδομήκοντα.] Numerum illum exhibent ἀνέγραφα sane omnia Josephi cum heic tum c. 9. sect. 3. necnon ejus exscriptores P. Comestor, Epitomator *Cant.* aliique. Nisi quod in Annalibus Zonaræ legitur excusum ἦσαν δὲ ἑβδομήκοντα πέντε, pro Josephi illo ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἑβδομήκοντα, sive ἦσαν δ' ὁ. πάντες. Vel secutus est ille Doctorum Alexandrinorum computum. Illos enim Judæos ad v. 20. c. 46. Gen. unde LXXV. evaderent animæ, contra exemplaria omnia Hebraica, aut paraphrases, & commentaria tam Judæorum quam Samaritarum, contra Epiphanium in hæresium summa Arcula, contra Hieronymum, contra Eutychium Patriarcham, gentesque totas Christianorum Syrorum Arabumque, contra Josephum Judaicarum originum scientissimum, contra Ezechielem in Tragœdia patria, ubi canit Ἀφ' οὗ δ' Ἰακὼβ γῆν λιπὼν Χαναναίαν Κατῆλθ' ἐς Αἴγυπτον ἔχων ἑπτάκις δέκα Ψυχὰς σὺν αὐτῷ: nepotes quinque Josephi asseruisse familiæ hisce verbis, ἑβδόμῃ δ' υἱοὶ μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ παλλακὴ ἡ σύρα [τ] μαχεὶρ. μαχεὶρ δ' ἐβδόμῃ τὸ γαλαάδ. υἱοὶ δ' ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουταλαὰμ καὶ ταὰμ. υἱοὶ δ' σουταλαὰμ ἐδὲμ, ex editione Romana & versione quadam S. Hieronymi quam subjiciam; sed potius ἐδὲμ juxta exemplar Alexandrinum cæteraque tam impressorum quam scriptorum, qui & Græcis & Samaritis vocatur ἐδὲν Num. c. 26. v. 36. vice Judaici *Heran* עֵרָן, ut sæpissime accidit. Ex tralatione vetere Italica, quam S. Ambrosius sequi amat, *Fuerunt autem filii Manasse, quos peperit de concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam & Taam. Filii autem Sutalaam, Edem.* Vel ut S. Hieronymus de Græco reddidit, *Facli sunt autem filii Manasse, quos genuit ei concubina Syra. Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutholaam & Thaam. Filii vero Sutholaam, Edom.* Quin & Philo meminit horum pronepotum in Onomastico suo sacro ad librum Genesis, atque etiam ἐδεῖ τῷ προπατορικῷ, p. 430. ἐπιλανθανομένῳ δ' (nam Manasse ὁ λήθης interpretatur ille Doctor) παλλακὴ ἀνάμνησις σύρα δ' ἡδονὴ, ἀλαζὼν καὶ ὑπερήφανος. συρία γὰρ ἐρημιὰ δ' μετάνοια. τὸ δὲ παλλακίδος ταύτης ἀναμνήσεώς ἐστιν ὡς μαχεὶρ, ὃς ἑβραῖοι καλοῦσιν ὡς δὲ ἕλληνες, πατρὸς, lego πρωτῆρος; tantum enim מכיר denotat. Mox Philo: λέγει δὲ, ἐγένοτο υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτοῦ ἡ παλλακὴ σύρα, τ μαχεὶρ· μαχεὶρ δ' ἐβδόμῃ τὸ γαλαάδ. Istius etiam ævi Scriptor felicissimus ac Divinus Lucas Apostolicorum Actuum c. 7. asserit nomine Stephani Hellenistæ totum genus Israeliticum, Josepho olim invitante, εἰς ψυχαῖς οε'. descendisse in Ægyptum. Hunc præclarum medicum Philoni adjunxi, ne diutius existimarent viri docti, propter auctoritatem ejus vim feciisse sciolos Christianos versioni Doctorum Alexandrinorum cum Gen. c. 46. 27. tum Exodi versu quinto, ubi omnia penitus exemplaria Græca pleno numero exhibent animas ἑβδομήκοντα πέντε: plurima etiam multo Deut. c. 10. 22. tantidem adnotant, licet apud me plus valeat auctoritas codicis Vaticani, & ipsius Hieronymi in Quæst. H. *Hanc rem*, sic ait, *ne videamur adversum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam* LXX. *Interpretes in Deuteronomio transtulerunt, quod in* LXX. animabus ingressus est Jacob in Ægyptum. Attamen illum profecto Deuteronomii locum respexit Sanctissimus Diaconus, בשבעים נפש ירדו, εἰς οε'. ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, Apologiæ suæ versubus 14, 15, quos nunc non repetam. Quam etiam certissimus esset de hac lectione & securus S. Chrysostomus Hom. suarum 65. ad Gen. nos docet: καὶ ἰωσὴφ μὲν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἡγούμενον αὐτῷ ἔπαθον ἐτύγχανεν ὤν· ὡς εἶναι μὲν ἰωσὴφ τὰς πάσας ψυχὰς, οε'. τινὲς ἵνεκεν τοῦ ἀριθμὸν ἡμῖν μὲν ἀκριβείας ἐπεσημήνατο ἡ θεία γραφὴ; Dein, λοιπὸν δὲ τούτων τὸ οε'. ψυχῶν εἰς ἐξακοσίας χιλιάδας ἐξετάθη ὁ λαὸς τοῦ ἰσραήλ. Eundem numerum & ponit, & ex commentariis Origenis ad Exodum mysticum esse affirmat S. Ambrosius. Ante hos vero Clemens Theologus Alexandrinus non solum sic supputasse LXX. Interpretes contendit, sed & causam illam præbuisse Historicis Græcis, qui totidem numero gentes ac dialectos per orbem terrarum perferre existimarent. διάφορον δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τοῦ ἰσραηλῖται, καὶ ἔθνη καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγωσιν εἶναι. ἐπακούσωμεν δὲ φωνῆς μωσέως λεγούσης, (Exodi ab initio) ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς αἴγυπτον κατελθοῦσαι. φαίνομεν δὲ εἶναι καὶ τὸ ἀληθὲς λόγου αἱ γλῶτται ἀλέκτου, οβ'. αἱ αἱ ἡμέτεραι διαδιδόασι γραφαὶ. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ πολλαὶ, ἐπὶ κοπαῖς ἀλέκτων δύο ἢ τριῶν ἢ καὶ πλείονων γίνονται. Habes igitur c. 46. Gen. insignem & antiquissimum dissensum Bibliorum Græcorum & Hebraicorum: sive LXXII. Interpretes Alexandrini in membranis Eleazari ita scriptum legerant, sive ex Paralip. priore, ubi duntaxat in Hebraico volumine notatur concubina Syra, atque maxime ex Num. c 26. sua sponte transformarant, & effinxerant. Hæc enim alieniora sunt quam pia

recenſere. Ut tamen eos redarguam, qui nos non ἀλλὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι φθάσω τοῖς ἀκ

ars Conciliatorum quaquam componet. Septuaginta deinde Iſraelitarum numerum, aut ſuper illos adhuc quinque ex Geneſeos c. 46. varii varie colligunt. Nos Joſephum prememus, qui antiquo illo ac ſanctiſſimo genere fretus ſuper ſtemmata Romana ſeſe altum efferebat.

Filii			
4 Rubeli	5.	1 Dani	2.
6 Symeonis	7.	4 Nephthalimi	5.
3 Levi	4.	*De Bala adeo*	7. ζ.
3 & 2 Judæ	6.		47.
4 Iſſacharis	5.		54. νδ.
3 Zabulonis	4.		
Lia mater	1.	7 Gadis	8.
Dina Filia	1.	6 & 1 Aſeri	8.
Cum ſuis Lia	33. λγ'.	*Ita Zelpha orti.*	16. ις'.
2 Joſephi	3.		54.
10 Benjamini	11.		
Nati ex Rachele	14. ιδ'.	Capita itaque	70. ο'.
	33.	colliguntur	
	47. μζ.	cenſu iſto,	

præter Jacobum auctorem generis. Tantidem ante bis mille annos aſſeruiſſe videtur S. Moyſes ſtatim verſu quinto Exodi, ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש: Iſraelem hinc excludi verum eſt & neceſſarium, comprehendi vero catachreſi quadam Liam veriſimile; nam Gen. c. 49. 31. quatenus nos ſinit dubitare. Concilient deinceps alii ſuo ſtudio c. 46. Geneſeos verſiculum 15. cum 26. ſi matrem ſuſtulerint, ut conſtet domus Liæ capitibus XXXIII. vel ſi hanc referant in cenſum, ne redarguatur illico numerus LXVI. commate 26. à Moyſe compoſitus. S. Hieronymus, Sulianus, Uſſerius, aliique Doctores leviter hoc prætereunt. Rabbini audent vel illudentes *Par.* 84. *Breſit rabba*, Moyſis parentem inducere; alia Jacobum bis ſcribere in Catalogo. Auguſtini etiam ſententiam, quæ Jacobi deſcenſum ad vitam ejus ultimam, aut porro ad obitum Joſephi extendit, obtinere hodieque apud Theologos video, manifeſta Moyſis injuria. Colo equidem ſapientiam ſobriam, atque hinc pergo ſponte ad nomina Iſraelitica.

1. Pro Reubeno principe Iſraelitarum Joſephus perpetuo ſcribit ῥουβηλ, atque forma tribuaria ῥουβηλις. Similiter رءوبيل & رءوبل plerique omnes Chriſtiani, qui Syre intelligunt aut Arabice. Etymon etiam accedit, quod Sanctiſſimus Moyſes dederat Gen. c. 29. 32. כי ראה יהוה בעניי: aut preſſius adhuc explicando ראה בי אל, *memet Deus reſpexit, me propitius.* ῥουβὴλ vero ac ῥουβὶν, رءوبين, Philoni interpreti ὀφυῆ, *filium perſpicacem* denotat. Auxit equidem ראובן *Reuben, Ruben,* vel *Rauben* nomen Iſraelicum quatuor nepotibus.

2. *Enoch* חנוך, Græcis ἐνὼχ, Samaritis & Arabibus حنوك. Philoni ἐνὼχ, ἱλαστικὸς. Epiphanii Scholaſt. exemplaribus editis *Henoch*, ineditis *Enoch*: ita & Euſtathio Antiochiæ. Joſephi codices ſervant ἀνώχης.

3. Fratrem hujus כלוא, فلوا, φαλὲ, & *Phallu* Critici ſacri pene omnes ita appellitant, Judæi, Samaritæ, quotquot nationum Chriſtiani, Euſebius, Ambroſius, Hieronymus, cæteri. Habuit & φαλὲ, Συμμαχος, Etymologicum ſacrum Judæorum Alexandr. Quapropter plerorumque exemplarium Græcorum φαλὲς Exodi c. 6. & initio Annalium, & paucorum ad Geneſin, ſicut φαλὲς Vaticani, φαλὲλ Alexandrini codicis & aliorum, φαλὲχ & *Phalla* in membranis Hieronymi, vix pura exiſtimabis. Ad Joſephum tamen *Phalus* legunt *Frob.* & *Col. Phaluch W.* 1. *Vig. Bal. Goul. Bodl. & Exc. vetera. Phalech. Voſſ.* 1. *Mert. L. Star. V. & W.* 2. Pro his facit φαλὲς Euſtathii & φάλης *Baſ.* atque *Gen*: illis quidem favet φαλὲς *Big. Samb.* & *Caſ.* quorum auctoritate magis ducimur.

4. Proximus vocatur Hieronymo *Heſron* ex Hebraico חצרון, quod Samaritis & Arabibus حصرون *Haſron.* Idem B. Lucæ, interpreti S. Matthæi, Philoni, & aliquot exemplaribus ἑσρὼμ. ἱσρὼμ. In codice antiquo Bezæ ad tertium Evangeliſtam ἀσρὼμ, *Aſron*; pariterque ἀσρὼν in MSS. Vaticano & Alexandrino, & editionibus Aldina Complutenſique apud Geneſin & Exodum. *Aſron* etiam habet S. Ambroſius, & omnia Græcorum ἀνάγραφα ad Num. c. 16 ἀσρὼμ eadem ad initium Paralip. S. præter ἱσρὼν codicis Alexandrini. Imo Judæ Nepos frequentius in V. T. ἱσρὼν aut potius *Eſron* adſcribitur. Ad Matthæum Hieronymus *Eſrom* reddidit poſt Originem *ſagittam videns* vel *atrium eorum*, alius τοῖχον αἰώνιον. Legimus inſuper ἀσρὼμ apud Euſtathium in Archivo Pembrociano. In libris Epiphanii ſcriptis perpetuo *Eſrom* aut *Eſron*. Sed *Frob.* & *Col.* excuderunt contra morem veterem *Ezron* hoc loco, & mox inter filios Phares *Hezron*. Verum Phareſidarum alterum *Baſ.* & *Gen.* typo tam Græcis quam Hebræis notiſſimo ἔσρων ſcribunt, ſed tres veteres libri ἱσρὼν: quin hic Rubeli filius ἀσσάων vocatur *Samb* & *Caſ.* ἐσσάων *Big.* & Typothetis. Cæterum חצרון utrobique ſcripſerat Moyſes quatuor aut quinque literis, quod Joſephus ſacerdos hic *Aſſeron*, illic enunciabat *Eſron*: qui vel inde accepit, vel obtulit nomen urbi Judaicæ ἱστρὼν, quæ & ἀτὰρ in hiſtoria Joſuæ ducis.

5. Ultimus Rubelitarum Samaritis كرمي *Carami*, cæteris χαρμὶ vocatur ex conſenſu. Ita Epiphanii etiam exemplaria: Græca autem cuncta Joſephi χαρμὶς, ex quo Boſius retraxit χαρμὶς & χαρμὶ. Impune tamen ſcribere potes χαρμίας. Philo interpretatur χαρμὶ, ἡ ἀκτελὴς κγ.

6. Ex Symeone, (quem συμεὼν vocant Editores Joſephi, & MS. Vaticanum ad 1. Paral. c. 4. Samaritæ سمعان *Symean*, alii συμεὼνα) procreati ſunt liberi ſex. Quorum primus.

7. *Jamuel* appellatur Philologis Samaritarum in duobus prioribus libris Moyſis, nec non B. Hieronymo, & Epiphanio Scholaſtico, ἰεμουὴλ Euſtathio MS. & Interpretibus LXX. & Philoni, & in Chronicis S. *Jemuel* etiam S. Ambroſio ipſiſque Judæis ab Hebraico ימואל, pro quo alibi voluminis Moſaici ſcribitur נמואל, ναμουὴλ, ut *Iota* Chaldæorum tranſire ſolet in *Nun*; quamvis & Samaritæ نموال *Namuel* agnoſcant Num. c. 26. Imo frequenter legimus in Optimi libris ejuſmodi paranomaſias: & quidem paulo præceſſerat in eo capite Eliabi filius *Namuel*. Hinc Hieronymus in Traditionibus, ubi vehementer Judaizat, *Mutantur vero nomina quædam ſuis rationibus. In Geneſi ſcribitur* Jemuel, *mare Dei*: *in Paralipomenis* Namuel, loquens cum Deo. Joſephi codices Græci, quotquot vidimus, ἰωυὴλ & ἰαυὴλ referunt, unde Schotanus fecit *Iadon*, Buriuſque ἰαμὶν. Typographis denique noſtris obtuli ἰαμὴλ.

8. *Jamin*, ימין, ἰαμὶν, Joſepho ἰάμειν, vel ἰάμλω juxta codd. *Big.* & *Samb.* felix nomen nobiſque parum moleſtum: nimirum de accentu alii litigent.

9 Quid vero faciemus cum nomine אחר aut אהר, quod pronuntiarant olim Judæi Alexandrini & Hieroſolymitani tempore Hieronymi cum *He* media, *Ahod* i. e. *mœſtus*, ſive ἀαδ & ἀωδ, ut Græci poſſunt. Maſorethæ vero hinc aliquot ſeculis *Obad*: Syrus Waltoni Judæique mixobarbari *Ahad* اهد. Laudinorum codicum alter in Geneſi habet اهوث & ſuper verſum *Iaxè*, alter اهود ibidem: ſed ad Exodi c. 6. ambo conveniunt in *Ahad* اهاد. Samaritæ ſcribunt id nominis cum *Cheth* media, & pronuntiant *Ahad* احد, ſicut MSS. Morini & Huntingdoni atteſtantur ad Geneſin & Exodum, ſed & Paraphraſes Samaritiæ & Arabicæ contra textum Londinenſem. *Ohad* אוהר etiam legitur apud Jonathanem. Deſiderabis omnino illud nomen in ſtemmate Symeonis juxta utrumque codicem Hebraicum Num. c. 26. 12. adeoque in verſione LXX. Omiſit etiam *Ahodum* Chronicorum S. Scriptor, qui deduxit genus Hebræum ſecundum ordinem tribuum à Moyſe obſervatum capite illo Numerorum. Unde conſtat ab aliquot millibus annorum illum hominem in Cenſualibus ſacris haud comparuiſſe. Joſephus autem vix ſervavit eum ex libro *Breſit*; nam pro אהר ἀλλογράφα Græca exhibent ααδὲ, Epiphaniana *Aoth* & *Haoth*, præter *Aboth Goul.* & *Mert.* Sed *Frob.* & *Col.* in nominibus propriis S. Hieronymum potius ſequuntur quam Epiphanium Scholaſticum. Monſtrum itaque nominis ααδὲ Clariſſ. Boſius feliciter emendavit, qua adeo forma nunc excuditur. Scripſit enim Joſephus ααὲ, ἀαὸ, ἀαὶ, aut ἀαὲ. Rabbinicum autem eſt, quod memorat Hieronymus in Paralip. *Ex filiis Symeon ſextus tollitur, eo quod nulla progenies de illo proceſſit.*

10. Ex Hebraico יכין *Jachin* ſeu ἰαχὶν Mattathiades deflexit ἰαχὶ teſte *Big.* Nam *Samb.* legit ἰαχλὶ: *Baſ.* cum *Gen.* ἰαχλὶμ. Præterea יריב & ἰαριὲ legitur pro eodem nomine, Paralip. priore, haud levi diſcrepantia. Hieronymus vero Rabbiniſmi avidus perperam confudit *Zara* cum *Jachin*, cum *Jarib* alium prorſus virum *Obad.*

11. Simonidarum penultimus audit Gen. c. 46. צחר, Judæis *Sochar*, *Sachar* Syris; Samaritis tam Gen. quam Exodo per *He* צהר, صهر, *Sahar*, LXXII. σααὲ, Ambroſio poſt illos *Saar*, tum Hieron. à Judæorum Doctoribus *Sohar*. Eundem appellant omnia Exempl. Num. c. 26. & 1. Par. c. 4. inſolita enallaxi צרח, *Zerach*, Hieron. *Zara*, LXXII. Int. ζαρὰ. & gentiliter ζαραὶ: niſi quod Octateuchum Oxon. ſervet etiam in Num. σαὰς. Scribæ Epiphanii mire ludunt in hac voce. *Salier* ponunt *Voſſ.* 1. *Goul* & *Weſt.* 2. *Salter Mert. Sager Bal. Saber, Exc. W.* 1. *Vig.* & *Bodl.* tanquam a σαὶτ, σαγὶς, σάαρ, aut σάτ, Joſephi exemplaria Græca plane conſentiunt in σάαρ.

12. Ea autem propago in *Saulum* deſinit natum ex Phœniſſa, quem cum *Zimri* confundit Paraphraſtes Jeroſolymitanus. Pro שאול aut σαὰλ vitioſe legitur in MS. Alexandrino σαμαὰλ, in Græcis Joſephi vulgatis σαὰς, & in libris non vulgatis καλαὰς. Reponimus huc vocem in Judaicis originibus tritam σαὰλ.

13. Tribus ſacræ Princeps in obliquo ſcribitur *Samb.* λεὶ, & aliquando λεὶ: cæteris vero λεὶς. Idem Judæis ac Samaritis dicitur e producta *Levi* لاوي; LXXII. Interpr. λεὶ.

14. Ab illo enicuit جرشون *Gerſon* γηρσὼν, ſeu גרשן ut Moyſes qui optime noverat, bis terque ſcripſit in Divino ſuo volumine. Veruntamen Auctor Chronicorum S. modo גרשן, modo retulit גרשום; pariterque interpretatur Hieronymus ex Philone de nominibus propriis Geneſis, *Gerſem*, *advena ibi*, vel *ejectio eorum*. γηδὼν frequens vitium imputabis Bibliorum Græ-

οὐχ Ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τ Μεσοποταμίας, ἀλλ' ex Mesopotamia oriundos existimant, sed ex Ægypto,

Græcanicorum. Deinde apud Josephum Typographi expressêrunt γηλάσιμις, pro γηρόσμης codicum *Big. Samb.* & *Cas.*

15. קהת Masorethis *Ceath*; Samaritis, Græcis, Syris, Arabibus, Philoni, atque S. Hieronymo ab ore Judæorum, *Caath*: unde Josephi καάθ, ut ille nimio opere Græcissat.

16. De tertio Levita mora nobis exigua. Hic μεραεί, מררי appellatur in Sacris codd. & in illis Josephi μεραιρ ut *Cas.* vult; aut μεραιρ, ut reliqui. Optimus Bosius hanc hyperthesin emendat, scribitque μεραρέ.

17. Nobilissimus *Judas*, vel, si Hebraice scribas יהורה, præter *Er* & *Onan* mala germina, quæ admonente Moyse de hoc censu Josephus merito abscidit, tres filios aluit & nepotes duos.

18. Horum primus σάλας ex *Samb.* libro, aut juxta cæteros Josephi σαλᾶς nuncupatur. Codices Epiphanii obtinent hic *Silom* & *Silon*, ex versione ϝ ο'. Illi enim pro Hebraicis שלה שלני, *Sela Selani*, scribunt σηλὼμ aut σειλὼ, & de populari σειλωνι. Rabbini olim persuaserunt Hieronymo *Salam* hunc non alium fuisse quam שוכל 1. Paralip. c. 4. 1. contra c. 2. v. 3. ejusdem libri.

19. Huic proximus פרץ, φαρὶς, cui nomen venit ἀπὸ φεσὶ μὴ, ut Philo docet. Quoniam φαρὶς jam ostendunt libri Josephi in recto, sed colo sequente φαρίτα *Big.* & φαρίσα cæteri omnes, nomen φάρισ Græco ritu etiam heic produxi.

20. Pro sacro זרח, *Zara* seu ζαρᾶ, vides in impressis Josephi ζάρας. sed vero MSS Græca ζαρσ legunt, ut supra χάρμισ ex כרמי Scripsit forsan Mattathiades ζάρᾶ: Epiphanii codices dant *Zare*, aut vitio auditus *jare*.

21. Pharesso natus est חצרון, ἀρὼν sæpius; & aliquando ἱρὼν & ἱσρὰμ in Bibliis Græcis. Inde *Esron* & *Esrom* in MSS. Epiphanii. ἀσρὼμ vidi in Eustathii codice manuscripto. Josephi denique Editoribus ἵσρων, Scribis debes ἱσρων; ita quidem *Big. Samb.* & *Cas.*

22. Alter Pharessida vocatur Josepho ἄμιρ ex editionibus *Bas.* & *Gen.* sed ex MSS. *Cas. Big.* & *Samb.* ἀμμρ: quod mire confirmant membranæ Epiphanii, quippe ubique vidimus earum *Amor* & *Ammor*. In cunctis equidem dialectis, sacris profanisque, facillime permutant ל & ר, propter similem sonum, dum audiuntur: atque porro apud Judæos characteres illi parvulo apice differunt. Legerat itaque Josephus in suis Bibliis חמור pro חמול, aut potius Librarii Græcanici diu erraruut in ea voce pro ἄμιλ. Quinetiam חמול *Hamul* sive ἀμιὴλ & χαμιὴλ, quod ab Hieronymo omnibusque Rabbinis legitur in Moyse, & in Chronicis, & in editione Complutensi translationis Græcæ ad Num. c. 26. & 1. Paralip. c. 2. & in editione Romana ad Numeros; videtur fuisse contractum ex חמואל & حموال ϝ σαμαρειτικῶ: quod Biblia Syriaca Græcaque magis sequuntur. ἀμιὴλ enim habet Aldus ad 1. Paralip. c. 2. ἰαμιὴλ MS. Alexandr Oxon. & Aldus ad Num. 26 *Jamuel* Hieronymus ex Philone. ἰσμιὴλ plerique codices LXXII. Interpr. & S. Ambrosius. Idcirco pro *Ere* & *Onane* meliora nomina, sive in Ægypto, sive maturius ea data fuerint, *Asronem* & *Hamulum* referri in hunc censum sapiens nemo mirabitur.

23. יששכר, Interpr. Græcis & Latinis ἰσσάχαρ, Samaritis *Jasasichar* يشششكر, Epiphanio scribæ Syrisque & Eustathio MS *Isachar*, quatuor liberis, Arithmeticæ artis perperitis (sic Jonathan voluit) familiam Jacobi adauxit. In casu fœcundo appellatur ille apud Josephum hoc in loco ἰσσαχάρ *Cas.* teste, ἰσσαχχάρ *Samb.* ἰσσαχάρ *Big.* ἰσχάρ *Bas.* & *Gen.* Jussi tamen ἰσσαχάρ novis typis imprimi.

24. Primitiæ Isascharis Θωλᾶς Josepho aut potius Θωλᾶς scribitur, Hebraice תולע, Θωλὰ in Bibliis Græcis, Philoni Θωλὰ, σκωλὴξ.

25. Lucem deinde vidit פוה. *Phua* habet tralatio Hieronymi, φνὰ & φνὰ LXXII. Interpr & Pentateucha Arabica in Thesauro Laudino. Verum etiam in S. Chronicis Judæorum *Phuath* פואה: necnon פואה. فوأة *Phauah* in Samaritarum volumine. Hinc nomina ἰθνικὰ, Judæis פוני *Phuni* Num. c. 26. Cuthæis Græcisque פואי φνὰ. Admiranda tamen est Josephi scriptio φυῆς secundum *Cas.* & *Samb.* aut ex *Bas. Gen.* & *Big.* φυῆς. Apud Epiphanium etiam reperimus *Phuas* per totum acervum chartarum ac membranarum: nam *Phuva Col. Frob.* & *Paris.* ab Hieronymo traductum est. Correximus itaque mendum vetus, & reposuimus φυᾶς, Bosio haud invito. φνὰ denique interpretatus est Philosophus Alexandrinus, ὦδὲ εἰμί.

26. Nihil temere dicendum de hoc puero. Biblia enim Hebraica & Paraphrases in manibus Judæorum ad Genesin hunc nuncupant יוב. *Job* S. Hieronymus ibidem & in Lexidio Hebraicorum nominum. אויב *Oiab* Syrus *Walt.* Arabsque illius ايوب. Præterea *Job* defendunt codices omnes Epiphanii Scholastici, necnon Ἰωὴβ Editiones Græcanicæ Josephi. ἰώσηβ servatur apud *Big. Samb.* & *Cas.* Vergimus jamjam in contrarium. Judæorum enim Biblia & Masoræ sacræ, tum etiam Paraphrases Isascharidam ipsum semel quidem appellant *Job*, bisque *Jasub* ישוב, ut Num. c. 26. & 1. Par. c 7. Masoretis jubentibus. Samaritæ vero tam Gen. c. 46. quam in Numeris unico nomine *Jasub* ישוב, يشوب: nam *Jusab*, *Jusabi* Num. c. 26. mendum Bibliorum Londinensium. LXXII. Interpretes in Lege & in Chronicis perpetuo ἰασοὺβ, juxta meliora exemplaria. Unde *Jasub*, *conversio* in Etymologico Hieronymi. Video tamen ad Gen. c. 46. in editione Romana pro ἰασοὺβ MS. Alexandrini & Eustathii ad Hexaemeron, aut frequentiori ἰασοὲβ, excudi ἀσὲμ, ut alternant μ, & litera secunda in MSS. *Asum* etiam legerat suo ævo S. Ambrosius, imo ἀσὲμ Philo jampridem in suo Lexidio explicarat ad Genesin ἀνομία: neque sane hoc nomen cum suo interpretamento S. Hieronymus Latinis auribus invidit. Quinetiam اسوب referunt MSS. Laudina Moysis primo, ياشوب in quarto ejusdem. Quandoquidem vero *Jasub* perpetuum sit Samaritanis ac Græcis. & frequens quidem Judæis una cum Gentili typo ישוי, necnon membranis Græcis Josephi eximie probetur, migret modo in versum Græcum suo ordine, ἰώσηβ, *Job* in Latino hæreat: quia id vocabuli tuetur Hieronymus in Quæst. *Jasub, in Genesi Job nominatur: Job interpretatur* ululatio, *Jasub* revocans.

27. Novissimus Isascharidarum appellatur σαμάρων in ἐκδόσ utraque Josephi, σαμάρων Caf. ζαμάρων *Big.* ζαμάρμος *Samb. Semrom* & *Semron* melioribus codd. Epiphanii: nam *Esron Vig. Bal. Exc.* & *Bodl.* nimis perversum. Placet autem præ cæteris σαμάρμος Cl. Bosii. שמרן enim pronuntiant Judæi *Simron*, Hieronymusque cum in Quæst. tum alibi à labellis Magistrorum *Semron* & *Simeron*. Ita Syrus Arabsque Polygl. Lond. Apertius vero Samaritæ شمرن *Samron*, atque Græci in optimis membranis σαμερὼμ, & adhuc sonantius σαμερὼν, ζαμέρωμ, ζαμέρων, exceptis in Paralip. Romanæ editionis σαμειὼν, nec non Aldinæ, & Complutensis σομέρων. Hac autem de causa magnus Artifex δαυτερώσιων Rabbi *Meir* totum Samaritarum genus cavillabatur, quod non à Josepho beatissimo Israelita, sed potius descenderent à שמרן Isascharæ filio. Respondit vero ejus sectæ Patriarcha idiotæ scisitanti, חייך מן ריוסף אפקך מן ששכר לא איולך. Tam vana est illa S. Hieron. adnotatio, *Simeron ubi nomen est hominis, per i. scribitur, ubi civitatis, per a. Samaron.*

28. Ζαβουλὼν, צבולן, زبولن tres filios secum tulit in Ægyptum.

29. Primus horum סרד. σαρὲδ Josepho, *Sarad* pari modo scribitur in exemplaribus MSS. Epiphanii interpretis, & in Paraphrasibus Samaritanis. σαρὶδ & σειρὶδ apud LXXII. & S. Hieronymum. Verum genus Zabulonium omnino prætermisit Chronicorum S. Scriptor.

30. Medius est אלון, ἤλων, aut ἤλαν *Samb. Ilon* Epiphanio, Hieronymo *Elon*, Ambrosio Græcisque ἀλὼν.

31. Hunc sequitur יחלאל, raucum nomen plagaque gutturis. Hoc enuntiant suis vocalibus *Jahleel* passim Judæi; *Jahelel* & Num. c. 26. *Jalel* Hieronymus; يحلال *Jachelel* Cuthæorum reliquiæ; atque يحلابل sono vix alio Arabes Christiani. مسلما *Syri* mendo repetito. MSS. Laudina in Numeris يهلبل *Jahlil*, & ad *Gen.* sincerius يحلبل. Biblia Græca hic multum variant. MS. Alexandrinum primo Moysis legit ἀλοὴλ, Vaticanum ἀχοὴλ; *Achoel* etiam S. Ambrosius. Edita per Aldum Wolphiumque ἀὴλ, aut solutius ἀϊὴλ: ita Laudinarum prius, atque Octateuchum Oxoniense; a quibus haud dissentit Eustathius excusus, scriptus enim habet ἰεὴλ. Consprirant autem Exemplaria Græca S. Bibliorum Num. c. 26. in ἀλὴλ, & pro familiari ἀλαλὴλ. Hieronymus in Lexico S. nominum יואל *Jaelhel* aut *Joalel*, *vita Dei*, sive *exordium Dei* vel *præstolans Deum*. Sic ad Josephum via paratur. Ipsius codices plane omnes nomen præbent vitiosum ἰαὴλ. Epiphanius tamen legerat in Bibliotheca Piissimi Senatoris ἰαχὴλ; inde *Voss.* 1. *Mert. W.* 2. *Star. V.* & *Goul. Jachili*. Cæterorum est *Jahel*, ut *Vig. Bal. Exc. P.* & *Bodl.* Reddimus igitur postliminio huic Judæo suum ἰαλὴλον: quippe ni balbutit nimium ἰαλὴλ Cl. Bosii.

32. &. 33. Venire tandem jubet Josephus in hunc censum magnam parentem *Liam* cum *Dina* imminuta filia. Quorsum rite constat Epilogismus sapientissimi Legislatoris Gen. c. 46. 15. idque sine *Jochabeda*, quam in ipso descensu Jacobi enatam ad numerum forte explendum fabulantur Rabbini, mendaciorum studiosissima natio.

34. His adjunxit doctissimus Judæus merito ordine nobilem prolem Rachelæ τ μακαρίδ, quatuor atque decem capita. Longe tamen eminet ex illis decus Josephi, qui migrationis Hebraicæ auctor fuit.

35, 36. Josepho nascuntur ex nympha Heliopolitana מנשה ואפרים, μανασσῆς atque ἐφραίμης; passim itaque scribuntur in his originibus. Invenias tamen ἐφραμης; velut *Bas Gen. Big.* & *Cas.* cum aliquot codd. Latinis in lustratione isthac Israelitarum, & alibi ἐφράμ populare nomen, edidere; rarius adhuc μανασσῆς, unde Gentium *Mnaseas*.

37. Βενιαμὶν, quod nomen *Samb.* deflectit βενιαμεῖ in casu liberali, matri quidem infaustum, sed meliori parenti felix, latissime diffudit prosapiam sacram. Ecce enim ex uno juve-

gypto, mihi esse necessarium putavi nomenclatu-

Αἰγυπτίοις εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνημονῦσαι τὰ ὀνόμα-

ne decem Israelitas: quippe ex *Bala* sex filios fuisse prognatos ante diabasin insanum creditu, post illam ab hoc censu alienum. Sic æstimato de verbis illis Græcorum Bibliorum ἐγένοντο δὲ οἱ υἱοὶ Βαλὰ, γηρᾶ &c. Gen. c. 46. 21.

38. Mosaicum בלע Hieronymus *Bela* pronuntiat, Judæi *Belah*, Syri atque Samaritæ *Balah* بلع. Græci ad *Gen.* βαλὰ, cæterubi βαλί. Hieronymus ex Originis Vocabulario *Bale, devorans.* S Ambrosius *Bala.* Apud Epiphanium *Bolus* ex MSS. *Voss.* 1. *Mert. Vig. Bal. Exc. Goul.* & *Bodl.* & *Bolas L.* at *Bela Frob.* & *Col.* ex Bibliorum versione vulgata acceptum. Repones apud Josephum βολᾶς Bosii, vel βόλαν, βάλανος, & βαλᾶς, pro βάλαν Schotani conjectantis, necnon βολοσὸς *Bas.* & *Gen.* Typographorum, Scribarumve *Big. Samb.* atque *Cas.* βολοσός. Hinc nomen secundum parvulo Loti refugio in agro Sodomeno.

39. Benjamitarum alter Josepho appellatur βάκχαιος aut βακχάης in MS. *Samb.* quin *Bechor* habent Tralatio Hieronymi, & codices Epiphanii, quot cum tædio versavi, præter *Becher Col.* & *Frob.* Ex בכר faciunt Samaritæ *Bacar* بكر, Judæi *Becher*; Arabs Walton. *Bachir*, Syrus *Acbar* Ambr. & emendati libri Græcorum in Moyse βοχὸς; corrupti χοδὲς, ut MS. Alex. Aldina ἔκδοσις, & quædam aliæ. Plurimorum tamen Exemplarium 1. Par. c. 7. est βαχίς. Mirum equidem hunc quarto libro Legislatoris penitus omitti cmm suæ familiæ copia, quam recitat auctor Chron. S. Quinvero temerarium esset βίχις & βιχεὶ, quod Num. c. 26. 35. ex Hebræo retinet editio Complutensis, huc ab Ephræmitis detrudere. Experiar potius quid alii ab ingenio possunt. Conferant insuper 1. Par. c 8. 1. את בלע בכרו אשכל השני cum præcedentis capitis versu 6. בלע ובכר וירעיאל שלשה, at mente recta & pia.

40. Tertium itaque Benjamin, an secundum filium habuit *Asabelum*, ἀσάβηλον? nam de nomine consentiunt Exemplaria Græca Josephi, & Epiphaniana pleraque. *Asabolus* vero is dicitur *Mert. Asabelus P.* & *Bal. Asbelus Star.* Et divisim *Bodl. Asa, Belus* ad mentem Magistri Hugonis. Ex Hebræo אשבאל واشبال ἀσυβὴλ & *Asbel* reddunt multi plurimi Sacrorum Interpretum; verum ἀσυβὲς & ἀσυβηρὶ, aut ἀσυβὴλ ἀσυβηλὶ typis Complutensibus ad Num. c. 26. malunt Græci, ubi Laudina اسبول *Asbol.* Annalium S. Scriptor miscet omnino nomina ἰσβιὴλ atque ἀσβὴλ.

41. Concinnior videtur Bosio γήρας, nobis γηρᾶς, γήρα aut γήρᾳ, quam Editorum γήλας apud Josephum, quamque γήρατος *Big. Samb.* & *Cas. Gera* & *Jera*, ut solet fieri ex *g* uda, in MSS. *Voss.* 1. *V. Star.* & *W.* 2. In Hebraico codice Judæorum scribitur גרא *Gera.*. Samaritarum altero גרה جرح *Gerah* & *Garrah. Geras* autem, filius potius quam nepos Benjamini, Catalogum militis Israelitici Num. c. 26. plane evitavit.

42. Sequitur inde suo ordine נעמן, Ambrosio, Philoni, & melioribus τὸ ὁ. exemplaribus νοεμὰν utrobique legis Mosaicæ; sed νοεμὰ, νααμὰν Compl. & μναμὰν MS. Alex. ad c. 8. l. 1. Paral Hieronymo *Naaman*, Judæis atque Samaritis *Nahaman* נחמן. Unde concedimus Historico huic νααμάνης, pro ναεμάνης *Big. Samb.* & *Cas.* aut ναιμανῆς *Bas.* & *Gen. Naaman* enim reperitur in tot codd. Epiphanii, excepto *Noeman Col.* & *Frob* Postremo Biblia Samaritana hunc puerulum & *Aradum* fratrem tam Ἀελθμοῖς quam Genesi Benjamino patre natos testantur: Græca & Judaica statim ad Balam referunt. Inchoant enim Samaritæ v. 40. Num. c. 26. לארד משפחת האדרי modo aperto ac simplici. Masora tamen antiqua Judæorum subobscure ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת האדרי: quare inserunt ei commati LXXII Interpretes atque Hieronymus לארד, *de Hered familia Hereditarum.*

43. Sextus Jeminita difficile pronuntiatu nomen habet אחי, *Echi* & *Ehi* ab ore Judæorum. Idem Ambrosio & pluribus Græcorum ἀγχίς. ἀγγεὶς MS. Alex. ἄγγις Eustathii MS. Pembroc. Syro *Achi.* Samaritæ legunt in numero uberi, ut *Mophim, Hophim*, ita אחים أحيم *Achim.* Haud alius est, sed idem ἀχιὰ seu *Ahoe* אחוח 1. Par. c. 8. 4. Diversi etiam apparent codices Epiphanii & nimium ab Hebræo dissentientes. Nam *Asa* tenent *Bal. Goul. W. Vig.* & *Bodl. Hisar* & *Isar* (cujus ultima litera pertinet ad *Ros*) *Voss.* 1. *L. Exc Star. W.* 2. *Mert. Echi* denique *Col.* & *Frob.* ex Biblis Latinis reformatum est. Hunc cum fratre adjungunt MSS. Josephi Græca *Big. Samb.* & *Cas.* in ἰησαραὶ, distinguunt Typographi, ut ἴης, ἀὼς. Rescribo ἴης ᾧ ῥὼς, vel sine copula. Bosius fecit ἴις aut ἴι, ῥὼς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter ἴγης, ῥὼς Veruntamen Librarios Græcos hæc nomina in unum contraxisse miror minus, dum אחירם *Ahiram*, ἀχιεμὲμ & ἀχιεμὰμ preli Complutensis Num. c. 26. ex eisdem vocibus, aut vice, ἰσοῦμα ראש ingruente ῥὰμ, jam olim coaluisse asseritur.

44 De *Ros* satis dixi: nisi locus sit conjectanti ἀρὼς scripsisse dudum hunc Archæologum pro וראש, *Araos* Hebraico. Quinimo Syrus legit ܐܪܘܫ ἀρὼς, quo certius exprimeret literam iracundam *R*: quidni suadet etiam Epiphanius, cujus *Arediaros* hujus stemmatis extremo rite dividitur in *Ared* & *Aros* Josephi?

45, 46. Consimili typo juncti *Mophim* & *Hophim* Hieron. & Arabibus, *Mupim* & *Hupim* Judæis Hispanis, & Masoretis

adhuc fortius eloquentibus *Muppim* & *Huppim* מפים וחפים. Cæterum Samaritæ legunt in libro *Bresit* c. 46. plerumque מפים ואפים *Mophim* & *Aphim*; sed Trilinguis Morini & Paraphr. Arab. Tayleri nostri מחפים וחפים محفيم وحفيم *Mohafim* & *Hafsim*, alius מאפים והפים *Mafim* & *Hofim*, Huntingdoni codex vetus מפים וחפים, ὡς ἡ ἰουδαικὴ. S. Ambrosius & prisca Exemplaria LXXII. Interpr. μαμφὶμ seu μαμφὶν atque ἀφιμὶν. Syro Walt. *Mafim* & *Hafim.* Epiphanii pariter codices in *Ophim* ac *Opim* prorsus conveniunt, in altera voce minus. *Notim* enim atque *Nothim* ex vitio præbent *Voss.* 1. *Exc. L. Mert. Vig.* & *Bodl.* neque melius *Mobim* neque *Mobim Goul. V. W.* 2. *Star.* aut *Nochim Bal.* & *P. Muphim* denique & *Huphim Frob.* & *Col.* ex versione vulgatissima S. Bibl. Josephi utraque editio νουφθεὶς: sed *Big.* νόμφθις, *Samb.* νουφθῆς, Eustathii MS. μομφὶ, excusa Exemplaria μαμφὶ. Proponit Bosius liberaliter μῦμφις, μῦφις, μύφιμος, μόμφιμος: ac pro fratre hujus ὄφις; nam ὀφεῖς, heic habent Josephi libri, recentes vetereseque. Muto autem ὀφεῖς in ὄφις vel ὀφίμης, μόμφθις in μόμφις, aut productim μουφίμης. Haud prætereundum reor Moysis libro penultimo recenseri in Samaritico שופם & familiari nomine שופמי, *Supham Suphami*, شوفم شوفمي pro *Muphim* ejusque progenie: *Hupham*, seu حوفم, חופם pro חפים Geneseos, Græceque τῷ σωφὰν δῆμος ὁ σωφανὶ· καὶ τῷ ὀφὰμ δῆμος ὁ ὀφαμὶ, ut Complutenses expressere; quippe multo plures *Opham* prætermittunt ac immerito. In Judaico שפופם *Sephupham* duplicata media scribunt Masoretæ, gentile tamen שופמי haud geminant. Hieronymus *Supham*, *Suphamita*, utrumque simpliciter legerat, quamvis ad 1. Par. c. 8. 4. sustinuerit *Sephuphan*, ut Græci σεφφὰμ, ex Hebraico שפופן; quod ibi ponitur in familia Benjamini pro *Supham*, idque nominis pro *Muphim*, sicut חורם *Huram* & ἀχιεμὲμ Compl. typis vice *Achiram* eadem serie, hoc pro *Achi*, *Ram* vel *Ros.* Quinvero bis posuit illa nomina S. Annalium Conditor. Nam libri prioris c. 7. v. 12. occurrunt iterum ושפים וחפם *tum Suppim atque Huppim*, vel *Sepham quoque & Hapham* Hieronymo Interprete; aut Græcis καὶ σωφὶμ καὶ ἀφὶμ, vel ex MS. Alexandr. καὶ σαφεὶμ καὶ ἀφεὶμ, Compl. σαφὰμ καὶ ἠφὰμ, Ald. σαφὰ καὶ ἠφάν.

47. Hanc tribum claudit ἔφοδος, quomodo legimus pro σάφοδος codd. vulgatorum privatorumque. *Ared Ros* ex Epiphanianis recte servant *Goul. W.* 2. *Star.* & *V. Ared*, *Jaros Frob* & *Col.* Nam *Ros* suo loco exciderat forte, Scribarum incuria. *Ared* duntaxat *Voss.* 1. *Mert. Bodl. Vig. L.* & *W.* 1. Ita & S. Hieronymus in Bibliis, quæ Latine edidit. *Ard* Judæi unica syllaba, Samaritæ *Arad* duabus. γηρᾶ ᾧ ἰσφόνησε τὸ ἔφοδ, ita LXXII. Interpretes, S. Ambrosius de Josepho, Pseudo-Eustathius, aliique contra Mattathiadem, & utramque Synagogam Judæorum atque Cuthæorum, imo contra sese: quippe ajunt Doctores Alexandrini Num c. 26. 40. καὶ ἰσφόνησε τοὺς βαλὶ ἀδὶς καὶ νοεμὰν, pro *Ared* & *Noeman*, sive ארד ונעמן Hebraice.

48, & 49. Habes igitur veros ac ingenuos Israelitas XLVI. si numeres: sequuntur tres alii & viginti ex binis libertabus acquisiti. οἱ δὲ equidem & νεφθαλὶς seu νεφθαλῆς *Samb.* a Bala famula nascuntur.

50 Descendit autem Nephtales in Ægyptum terram liberis fultus quatuor, quorum maximus יחצאל *Jahzeel* Judæis, Hieronymo *Jasiel*, *Jesiel* & in Lexico *Jeseel.* Ex Pharo Alexandrina ἀσιὴλ, & ἀσιηλὶ de genere: *Asiel* adeo S. Ambrosio, & ἰχὶς μὲ ὁ θεὸς Philoni explicanti. Paralipomenῶν Interpreti Græco correctius ἰασιὴλ l. 1. c. 7. 13. aut a Compl. & Aldinis prelis ἰεσιὴλ: Samaritis يحصال ἰασὴλ. Eustathio falso ἀσιὴλ, & in Lexidio quodam Græco, ἀσαὴλ, ἰχυρὸς θεὸς ἰχυρός. In Epiphanianis *Enol* & *Enul* vitio perpetuo; nam *Jachzeel Frob.* & *Col.* sumptum fuit ex Hieronymo. ἰλὴθ & ἰλὶμος Josephi ἀνὴγραφα, *Inzilus* maluit Bosius. Nobis placet ΙΕΣΗΛΟΣ, pro ΕΛΙΗΝΟΣ aut pejore *ENULUS.*

51. Nephtalidarum alter γῶνις *Big.* & *Samb.* ὡς δῶρας, aliis γώνης, Epiphanio Scholastico & S. Ambrosio *Gunis.* LXXII. Alexandrinis γωνὶ, Samaritis & meliori genti גוני جوني, *Guni.*

52. Tertius יצר *Jeser* Hieron. ἰασὰρ, τοῖς ὁ. ad *Gen. Issaar* Ambrosio, & Laud. 1. ἰσαὰρ Eustathio. Libro Numerorum ἰσρὶς, ἰσρεὶ MS. Vaticanum, Alexandrinum ἰσρεὶ, ἰσρεὶ: & ad Chron. l. 1. c. 7. 13. καὶ σὰαρ idem codex, sed Vatic. καὶ ἀσρὶς, Ald. & Compl. καὶ ἰσρὶς. Hieronymus de nominibus Hebr. *Jesar*, *figmentum.* De eisdem alius ἰσσαρὶς, ἰχυρός. يصري يصر, *Jasar Jasari* in proseuchis Samaritarum. Interpres vetus Josephi *Saris*, libri Græci σάρης, aut ex *Big.* & *Samb.* σάρρος, vel σάρις. Bosius restituit ἰασάρης. Atat hoc nomen incipit, qua syllaba desierat γωῶις, licet Scribæ aliter existimabant. Unde ἰσσάρης vel ἰσάρης denuo extare volo.

53. Novissimus eorum σίμμιος, quod legunt *Big.* & *Cas.* aut σίμμας Sambuci. Prius excusum fuerat ἴμμιος, suppressa Σ. Librarii profecto per plures eunt vocales in versione Latina, *Sillim*, *Mert. V.* & *P. Selim*, *Voss.* 1. & *W.* 2. *Sallim*, *Goul. Vig. Bal.* & *Bodl. Sellim*, *L. Silam*, *Col.* & *Frob.* σηλὶμ Eustathius. S. Ambrosius ad Gen. & S. Hieronymus ad Num. atque ibi LXXII. Interpretes σεμμὲμ, superius vero σωμμὲμ. His in locis שלם scribunt Judæi pronuntiantque *Sillem*, sed 1. Par. c. 7. 13. שלום *Sallum.* Samaritæ bis in Moysis volumi-

μάτων. Ιακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων Ιώσηπος ἤδη [t] πεφαφῖκε. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἑξῆς [v] ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ρουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, [x] Ανώχης, [y] Φαλλοῦς, [z] Ασσάρων, [a] Χάρ-

ram dare. Certe quidem Jacobi filii erant duodecim: ex quibus Josephus antea abierat. Eos itaque qui illum insequuti sunt, & horum progeniem memorabimus. Rubeli quidem filii erant quatuor; Anoches, Phallus, Assaron, Charmis. Sy-

mine pingunt cantillantque שלום *Salum*. S. Hieronymus in Qu. *In Geneſi iſte Sellum, Sillem ſcribitur. Sellum interpretatur pax, Sillem retens.*

54. Accedat poſt illos חשים, حوشيم, Laudinorum priore, unicus filius Dani: quianam in Hebræo dicitur בני דן, more Genealogorum tabulæ aliquo relicto. Quinimo in Pentateucho R. Meir nobiliſſimi Deuterotæ pridem legebatur בן דן vide f. 182. γενέσεως μεγάλης. Joſepho ὄσις, aut *Samb.* ὄσης, ad normam Græcam vocatur. Epiphanio itaque *Us* & *Hus*: nam *Aſom Col.* & *Frob.* adoptatum a Græca verſione Geneſeos, ubi ἀσὼμ legitur pro *Huſim* S. Hieronymi, Judæorum, Syrorum, Arabumque. *Aſon* itidem in Commentariis S. Ambroſii. Apud Samaritas vero *Aſim* حشيم S. Chronicorum l. priore Maſoretæ plenius ſcribunt חושים, quod Græcis ἀσὶμ, rurſuſque Hieronymo *Huſim* c. 8. Huc autem pertinere quod legitur 1. Chron. c. 7. 12. בני עיר (*χυσὶμ*) חשים, ἧ υἱοὶ ὦς, ἄσιμ, non nimis affirmo, aut quadantenus referre Gen. c. 46. v. 23. ובני דן חשים, υἱοὶ δ' δὰν, ἀσὶμ: affirmo tamen in Moyſis codice, *Huſim* hypertheſi facili in *Suham* permutari Num. c. 26. 24. ubi filium ſolum Dani שוחם شوحم, & שוחמי ἰθνικῶς, *Suham*, *Suhamita* nullum non tenet Samaritarum exemplar aut Judæorum, ac Græca plurima σαμὶ, σαμεῖ.

55, 56. Recenſuimus igitur LIV. capita: reſtat jam *Selphæ* proles, *Gades*, *Aſſeruſque*, & qui naſcuntur ab illis. Gaditarum autem pleias ſic procedit, ex Moyſe & Joſepho. Nam Chronica S. id genus omittunt.

57. Gades, Græce δύτυχιος, primum genuit σαφωνίαν. Ita *Big.* & *Samb.* ζοφωνίαν a prelis prioribus. Huc alludunt codices Epiphanii, *Gophoron Voſſ.* 1. *V. Star. W.* 2. & *Goul.* aut aſperius *Zophoron* & *Zophorom* (pro *Zophoni*,) *Mert. Bodl. W.* 1. *Bal. P.* & *Exc. Zephoron Vig. Foroni. L.* Euſtathio ex LXXII. Int. σαφώρ. Boſio ingenioſe σαφιώλω. Quamvis enim Samaritæ & Græci utrobique Moſaici operis legerint צפון صفون, σαφὼν, & Maſoretæ quidem Judæorum ὡς ἀριθμοῖς צפון, צפוני, *Sephon*, *Sephoni*: ad Geneſin tamen iſti homines צפיון *Sephion* præferunt, Hieronymuſque imitatur. Philo σιφὼν, ἰπποκάμος; pariterque Laudina MSS. صيفون utrobique.

58. Αγὶ Cl. Boſius, nos αὐγὶ correximus, pro vulgato ſcriptore ἄγι. *Javim* enim & *Javin* (quod in Epiphanii codicibus cernitur, præter *Agi Col.* & *Frob.*) primam literam ſurripuit à fratre majore, quapropter de proprio valet *Avin* i. e. αὐγὶ: perierat nimium craſſis Scribarum auribus ſicca conſona γ. ἔγις autem repræſentat חוגי aut חגי Hebræorum. Conveniunt tamen S. Libri Judæorum, Samaritarum, & Chriſtiahorum in *Haggi*, ἀγγὶς, حجي, qnomodo animant illi vocabulum Moſaicum חגי.

59. Σεὼν à שוני defendunt Joſephi Editores *Baſ.* & *Gen.* شوني *Suni* etiam Cuthæorum Judæorumque, & σεὶ Doctorum Alexandr. Num. c. 26. Quippe illi σαὔνις ſcripſere Gen. c. 46. & ab eis Ambroſius, Euſtathiuſque. Idcirco & σαὔνιν in caſu querulo obtinent Joſephi MSS. *Big.* & σαύνλω *Samb.* & *Caſ.* In Epiphanio legimus *Unin* & *Unim* paſſim pro *Sunin*, ut ἀμβρὰν pro σαμβρὰν & ζαμβρὰν in Bibliis Græcis.

60. Hunc ſequitur ordine אצבן, luſus labiorum. *Eſebon* enim pronuntiabant Rabbini ævo Hieronymi, ſerius tamen *Esbon*. Θασοβὰν LXXII. Interpr. cuncta exemplaria pro ἀσαβὼν. Ambroſius ſimiliter è Græco *Thaſabon*. Hieronymus ex Philone *Thesbon*, *feſtinus ad intelligendum*. Libri Samaritarum אשבען, اصبعون *Asbahon*. Chronicorum Hebræorum Interpres Græcus l. 1. c. 7. ἰσεβὼν aut ἀσεβὼν. Joſephi hujus codices ex conſenſu ζαβεβὼν, & Epiphaniani *Zabron*. Præſtat tamen legere ζαβεβὼνα aut ἀζαβεβὼνα. Heic etiam paululo diſſentit Numerorum liber à Geneſi, & domum adeo אזני, ازنفي, *Ozni* vel ἀζεὶ ſubſtituit juxta Hebraicum utrumque pro *Eſebonia*. c. 26. 15. quod literæ profecto Aſſyriæ facilius, quam Samaritanæ patiuntur.

61. In hoc nomine convenit ſatis Joſepho cum Maſoretis & Hieronymo, contra Samaritarum, Syrorum, Arabumque Chriſtianorum, vel Alexandrinorum Interpretum ערי, عدي, ἀδδὶ; aut ad Gen. ἀηδὶς, quod *Aëdis* Ambroſio, & Laudino altero. Siquidem ab ערי *Heri* Judaici voluminis, ἀηελὶω deflectit Mattathiades, ſicut *Baſ.* & *Gen.* vulgarunt; ἀηελὶω ſcribunt modo *Samb.* & *Big.* *Hairim* conſimiliter ex Latinis *Bodl. W.* 1. *Goul.* & *Bal. Aurim Voſſ.* 1. *Mert. L. V. W.* 2. & *P. Harim. Exc.* & *Vig.* Cæterum id nominis corripit Boſius in ἄδρα atque ἤδρα.

62. Penultimum Gaditarum ἰεωὶδλω nuncupant Editores Joſephi, Scribæ veteres, & Euſtathius; ἰεωὶδλω Sambucus. Epiphanii codices *L. Star. Voſſ.* 1. *W.* 2. *V.* & *P. Rothin*; *Rodin* & *Rodim* reliqui, præter *Erodi Col.* & *Frob.* Boſius hoc immutat cum ἰεωδὶν, aut ἰεωὶδλω. Hebraicum Judæorum in Numeris legit ארוד *Arod*, in Geneſi ארודי *Arodi*: Samaritæ vero & Syri ſub formâ Gentili utrobique ארודי, أرودي *Arudi* vel *Arvadi*: nec non Interpretes Alexandrini heic ἀρωδὶς, unde *Aroedis* Ambroſii & MSS. Laudinorum, illi ἀρωαδὶ. Poſt Philonem Hieronymus *Aroedi*, *vindemiator ſufficiens*.

63. Venimus ad noviſſimum familias ἀριηλὰν vel ἀριήλαν, ut ſcribunt *Samb. Big.* & *Caſ.* atque ἀρὶηλον prelorum *Baſ.* & *Gen.* Eundem Euſtathius appellat ἀρὶηλω, Joſephi Interpres Scholaſticus *Arihel* & *Ariel*. S. Hieronymus ac Doctores Judaici perpetuo *Areli* אראלי: Samaritani vero ארולי *Aroli*, & juxta codicem Anglicanum ארואלי *Arvali*. LXXII. Int. ad Geneſin ἀρουλὶς, vel ἀρουλὶς ſecundum Ambroſium & MS. Alexandrinum, & ad Num. ἀρὶηλ. *Arieli*, *leo Dei mei*, S. Hieronymus de Lexicis Græcorum.

64. Filiolam Aſeri, quæ Græce quidem perierat, propter patrii nominis ſimilitudinem, huc ex Epiphanio reſtitui: ἀσήφ ἢ σάφ ἐὰν θυγάτηρ. Boſius idem viderat, ἀσὶφ δ' ἐὰν σὰφ θυγάτηρ. Codices tamen uno modo, ſcripti impreſſique, ἀσσὶφ ἔστιν ἐὰν θυγάτηρ; niſi ſi *Samb.* legerit ἀσὶη pro ἀσὶηφος. *Asra* & *Arra* occurrit in MSS. Epiphanii ſuppreſſo ſibilo, velut ſuperius in *Suni*, שרח Hebraicum Samaritæ, LXXII. Int. Ambroſ. Hieron. aliique reddunt σάφ, Judæi paſſim *Serah*. Interpres Græcus Annalium S. σαφὶ aut σαφὰ.

65 Ad imam tabulam pertinent quinque filii Aſeri. Maximus horum ימנה *Imnah* vocatur Judæis, Hieronymo *Jamna*, ſæpius illi cum Ambroſio *Jemna*, *Jemnitarum* pater. Græce ἰεμνὰ in Gen. & Chron. atque ἰαυὶν Num. c. 26. يمنة *Jamnah* Samaritis. Quinvero *Jemnis*, ut ad Joſephum tranſeam, reperitur in codd. omnibus Interpretis Scholaſtici, præter *Col.* & *Frob.* ἰὰμνης in Græcis, quæ vulgantur ſive privatim ſervantur. Nullum jam opus ἰὰμνης Cl. Boſii.

66, 67. Bis aut ter in Sacris ישוה וישוי, quod eſt *Iſva* & *Iſvi* per ora Judæorum, *Jeſua* & *Jeſſui* Hieronymo presbytero, ἰεσυὰ καὶ ἰεσὶ Gen. c. 46. apud LXXII. Int. & S. Ambroſium, & Laud. 1. veteri vitio, pro ἰεσυὰ, ἰεσυὶ. Melius itaque in Græco ἐν Δρλιπ. juxta MS. Alexandrinum ἰεσυὰ, ἰεσυὶ; ubi Complut. expreſſerunt ἰασυὰ, ἰεσυὶ, Aldus αὐσυδ καὶ ἰεσυὶ, Urbis Typographi συία καὶ ἰσυὶ. Laudina شوي pro *Jeſui* ſemel iterumque. Cuthæi pronuntiant *Jeſuah*, *Jaſui*. Prior quidem iſtorum fratrum omittitur Num. c. 26. in Hebraico Judæorum cum ſua familia, poſterior ibidem in codice Samaritico: ambo tamen extant in Geneſi, Chroniciſque Sacris, & in Originibus Joſephi. Harum Interpres legit *Iſus*, *Joſe*, quod eſſet ἰσοῦς, ἰωσῆς. *Big.* & *Caſ.* viderant in membranis Græcis ἰησοῦς, ἰώσηπος, ἰωσῆς, præter modum: *Samb.* ἰωσηφίου, ἰωσῆς. Adhuc ſimplicius editum fuit *Baſ.* & *Gen.* ἰησοῦς, ἰωσῆς. Jam vero excuditur correctio Boſiana ἰσοῦς, ἰσσῆς.

68, 69 Et hæc nomina παρηχῆσι, quanta fides conſtat codicum Joſephi, βάελ inquam ἀβαρὲ: nec non in verſione antiqua *Ubbaris* vel *Ubaris*, & *Abar*: U pertinet ad vocem præcedentem; aut omnino deſcripſerat Joſephus ἄβαελ ex Moſaico ובריעה aſſumpto ſyncategoremate ו, quod alibi fecit; בריע ſonat Samaritis Alexandrinis βαελὰ, Judæis aliis & S. Hieronymo & Interpreti Gr. Chronic. βαελὰ. Placuit forraſſe ex Joſepho βαελὶας. Fit autem ἄβαρος ex חבר, i. e. χόβερ Interpreti Chron. S. & Samaritarum Doctoribus qui χόβορ; & alicubi χοβὶρ in verſione Ο'. *Choborque* Ambroſio, *Heber* Judæorum vulgo. In Myriobiblo Pembrochiano ἴβις, φλῷ.

70. Tum ſeptuageſimus Iſraelita acceſſit מלכיאל μιλχίηλ ſcriptione perpetua. Nam ab illis animis divinum Patriarcham excipit hic Judæus & tanquam totius gentis caput ac titulum extollit. Moleſtiæ tantum nobis creavit tenera quidem Jacobi familia: nec omnia nomina ſatis excuſſa puto, quin cum Joſepho patriarum Originum conſultiſſimo ἐπιπόνῃ laborem operis ac difficultatem potius incuſandum. Hanc autem gentem non fuiſſe Ægyptiam oriundo, tot nomina quæ ſub Perſarum Græcorumque imperiis diu præcipua tribuum perſeverarant, abunde adverſus calumniam Gentium comprobant. BERN. Ita in omnibus *Joſephi* exemplaribus cum hîc tum c. 9. §. 3. nec aliter ejus exſcriptores *P. Comeſtor*, *Epitomator Cantuar.* *aliique*: niſi quod *Zonaras* habeat ἑβδομήκοντα πέντε, ſecutus *Doctorum Alexandrinorum* computum; qui *Gen.* c. 46. v. 20. exhibent οε'. contra libros omnes Hebraicos, eorumque Paraphraſes & Commentaria, contra *S. Epiphanium*, *Hieronymum*, *Eutychium Patr. Ezechielum Tragicum*. Vide *Grotium* ad *Act. Apoſt.* c. 7. v. 6. & *Bernardum* ad hunc *Joſephi* locum.

t Πεφαφῖκε.] *Al.* πεφαφικέ.

v Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* ἐκ τούτου in *Editis*.

x Ανώχης,] Sic in *Joſephi* Codd. Gr. *Enoch* & *Henech* in Latinis. *Philoni aliiſque* Ενὼχ. Videſis *Editiones* LXX. *Euſtathium Antiochenum* in Hexaem. p. 75.

y Φαλλοῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Φαλοὺς *Vat.* Φάλλης *Baſ.* & *G.*

z Ασσάρων,] Sic *Samb.* & *Caſ.* Εσσάρων *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

a Χάρμις.] Ita *Boſius* ex Χάρμιτος *Joſephi* in Codd. omnibus, & Χάρμι aliorum. Impune (inquit *Bernardus*) ſcribere potes Χαρμίας.

Symeonis vero ſex; Jamuelus, Jaminus, Ouodus, Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati ſunt filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erant tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Phareſſo nepotes, Eſronus & Amyrus. Iſacharæ vero quatuor; Thulas, Phuas, Jaſubus, Samaronus. Tres autem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Jalelum. Et hoc quidem genus è Lia: & cum ipſa etiam aſcendit filia ejus Dina. Iſti omnes triginta & tres. Rachelæ filii erant duo. quorum *alteri* Joſepho quidem duo nati ſunt filii; Manaſſes & Ephraïmes: alteri vero Benjamini decem; Bolavus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes, Jes, Ros, Momphis, Opphis, Aradus. Iſti quatuordecim una cum prius numeratis fiunt numero quadraginta ſeptem. Et legitimum quidem Jacobo genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipſi naſcuntur Danus & Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Jeſelus, Gunis, Iſſares & Sellimus: Dano vero unicus erat filius *nomine* Uſis. His ad jam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem & Aſerus ex Zelpha *quidem* erant: ipſa vero Liæ famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam. Aſero autem filia erat Sara, & mares numero ſex; quorum nomina, Jomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus & Melchielus. Iſti

μις. Συμεῶν ☉ ἓξ, [b] Ιαμήλ ☉, Ιάμιν ☉, [c] Οὐοδ ☉, [d] Ιαχῖν ☉, Σόαρ ☉, [e] Σάουλ ☉. τρεῖς ἦ [f] Λευὶ γεγόνασιν υἱοὶ, [g] Γηρσόμης, Κάαθος, [h] Μαραρεὶ ☉. Ἰούδα ἦ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, [i] Φάρεσ ☉, [k] Ζάρας· [l] ἡωνοὶ ἦ δύο γεγονότες ἐκ Φαρέσσου, [m] Εσρων ☉, Ϛ [n] Αμυρ ☉. [o] Ισαχὰρ ἦ τέσσαρες, Θόλας, [p] Φούας, [q] Ιάσουβ ☉, [r] Σαμάρων ☉. τρεῖς ἦ Ζαβουλὼν ἦγμ υἱὸς, Σάραδον, [s] Ηλωνα, [t] Ιάληλον. τοῦτ μὲν τὸ ἐκ Λείας γέν ☉· [v] ἡ αὐτὴ συναναῖά ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἅπαι ἡ τριάκοντα. Ραχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ιωσήπῳ [x] μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, ἡ Εφραΐμης. Βενιαμὶν [y] ἦ τῷ ἑτέρῳ δέκα, [z] Βόλαν ☉, [a] Βάκχαρις, Ασύβηλ ☉, [b] Γηρᾶς, [c] Νααμάνης, [d] Ιης, Ρῶς, [e] Μόμφις, [f] Οπφις, [g] Αραδ ☉. ἅπαι τέσσαρες ἡ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον [h] καταλεγμένοις εἰς ἑπτὰ ἡ τεσσαράκοντα γίνον ☉ τὸ ἀριθμόν. ἡσὶ τὸ μὲν γένισιν [i] Ιακώβῳ γέν ☉ τοῦτ ἰδ. ἐκ Βάλλας δ' αὐτῷ γίνον ☉ τὸ Ραχήλας θεραπαινίδ ☉, [k] Δάν ☉, ἡ Νεφθαλεῖς, ᾧ τέσσαρες εἶπεν παῖδες, [l] Ιέσηλ ☉, [m] Γοῦνις, [n] Ισσάρης τε ἡ [o] Σέλλιμ ☉· [p] Δάνῳ ἦ μονογενὲς ἰδ παιδίον Οὖσις. τούτων πρεσγινομένων τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις, πεντήκοντα ἡ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. [q] Γάδης ἦ ἡ Ασηρ ☉ ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· [r] τὸ Λείας ἦ αὐτὴ θεραπαινίς. [s] παῖδας δ' ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, [t] Σαφωνίαν, [v] Αὔγιν, [x] Σουῆιν, [y] Αζαβῶνα, [z] Αηρήλιν, [a] Ερωέδιν, [b] Αεριηλᾶν. Ασὴρ ἦ ἰδ θυγάτηρ [c] Σάρα, ἡ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, [d] Ισοῦς, Ισσοῦις, Βάρις, Αβαρός

[b] Ιαμήλος,] Ita *Bernardus* ex *Famuel* in *Vet. Interpr.* & Philologis *Samaritarum*. Ιάμιλος aut Ιάμηλος in *Joſephi* Codd. ut & mox Ιάμινος aut Ιάμωος.

[c] Οὐοδος,] Ita *Boſius* pro monſtro nominis Πάθωδος, quod in libros omnes *Joſephi* irrepſerat. In *Vet. Interpr.* aut *Aoth* aut *Haoth*. Vel Οὐοδος cum *Boſio*, vel Οὐαδος, Αωδος, aut Οὔοθος ſcribi placuit *Bernardo*.

[d] Ιαχῖνος,] Ita *Big.* ex Hebraïco *Jachin*. Ιαχλῶος *Samb.* Ιάχλωος *Vat.* aliique.

[e] Σάουλος.] Ex Σαοὺλ in *S. Literis*, *Gen.* c. 26. & *Saul* in *Vet. Interpr.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* Σάαρος, in *MSS.* Οὔλσαρος.

[f] Λευὶ γεγόνασιν] Sic in pleriſque *Joſephi* libris. Λευὶ & aliquando Λευῖ in obliquo habet *Samb.*

[g] Γηρσόμης,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Γήλσιμις *Baſ.* & *G.*

[h] Μαραρεὶς.] Sic *Boſius* ex Μαραΐεως & Μαρεΐεως in *Joſephi* Codd. & Μαρραὶ in *S. Literis*.

[i] Φάρεσσος,] In *Big.* & *Vat.* Φάρεσος, & in aliis Φαρές. Sed quòd in omnibus mox ſequatur Φαρέσσου, placuit hic edere Φάρεσσος.

[k] Ζάρας·] Pro Ζαρᾶ in *S. Literis*. in impreſſis Joſephi Ζάρεως, in *MSS.* Ζάρεσσος. unde forſan Σάρεσσος ſcribendum, ut placuit *Bernardo*.

[l] Υἱωνοὶ ἦ δύο γεγονότες] Ita ex *MSS.* in *Editis* οἱ ἦ δύο γεγονότες.

[m] Εσρωνος,] Sic in *MSS.* Εσρων *Baſ.* & *G.*

[n] Αμυρος.] Αμυρος *Vat. Caſ. Big.* & *Samb.* & in *Vet. Interpr.* habemus *Amor* & *Ammor*. Forſan tamen Αμυλος aut Χάμαλος ex *S. Bibliis Hebr.*

[o] Ισαχάρης] Ita *Vat.* quod prætuli Ισαχάρεω *Bernardi*. Ισαχάρεω *Caſ.* Ισααχάρεω *Big.* Ιεχάρεω *Baſ.* & *G.*

[p] Φωᾶς,] Sic *Boſius* & *Bernardus* ex *S. Literis Hebr.* & *Arab.* in *MSS. Joſephi* pleriſque Φωρᾶς. in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* Φρωᾶς.

[q] Ιάσουβος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* forſan ex Ιασοὺβ LXX. Ιωὼς *Baſ.* & *G.* atque *Job* apud *Vet. Interpr.* Ιάσημος *Vat.* pro quo facit *Aſum* apud *Ambroſium* & Ασὶμ apud *Philonem* in Lexidio.

[r] Σαμάρωνος.] Ex *Boſii* conjectura ita *Bernardus*. Σαμάρεων *Baſ.* & *G.* Σαμάρωνος *Caſ.* Ζαμάρωνος *Vat.* & *Big.* Ζαμάρωμος *Samb.* in *Vet. Interpr.* habemus *Semrom*, aut *Semron*, aut *Simron*.

[s] Ηλωνα,] Ἤλωνα *Samb.*

[t] Ιάληλον.] Ita *Bernardus* pro vitioſo Ιάνηλος in Codd. *Joſephi*. Ιάχηλος in ſuo *Codice* legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Καὶ αὐτὴ συναναῖά] Ita *Vat. G.* & *Vet. Interpr.* ἡ αὐτὴ *Big.* ἡ αὕτη *Baſ.* ἡ αὐτῆ *Samb.*

[x] Μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* μὲ γεγόνεσαν, ritu Attico.

[y] Δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα,] Καὶ τῷ *Vat.*

[z] Βόλανος,] Ita ex *Bolus* apud *Epiphanium*, vel Βάλανος ex Samaritarum *Balah*, aut Βαλᾶς cum *Boſio* reponendum cenſuit *Bernardus*. in *Joſephi* Codd. Βολοσσὸς aut Βολοσσῶ, aut Βολοσσός.

[a] Βάκχαρις,] Βακχάρης *Samb.* in *Epiphanii* Codicibus *Bechor*.

[b] Γηρᾶς,] Ita ex *Gera* apud *Epiphan.* & Γηρᾶ LXX. verum Γήρεσς aut Γήρανες reſcribi placuit *Bernardo* pro Γήλας *Editorum*, & Γήρατος *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[c] Νααμάνης,] Ex *Naaman* (ut puto) apud *Epiphan.* & *Hieronym.* & *Bibliorum* Editionem *Complut.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* & *Vat.* Νωμανῆς, in *Big. Samb.* & *Caſ.* Νωεμάνης.

[d] Ιης,] Ισης, Αρὼς *Baſ.* & G. Ισαρωὶ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* hinc Ιης Ρῶς repoſuit *Bernardus*. Fecerat Boſius Ηις, aut Ηιῶ, Ρῶς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter Ιγης, Ρῶς. Credit tamen *Bernardus* Αρὼς ſcripſiſſe *Joſephum*, pro Οὐαρὼς Hebraïco.

[e] Μόμφις,] Νόμφθης *Big.* Νομφθῆς *Samb.* Νομφθεὶς *Vat. Baſ.* & G. in *Euſtathii Antioch. MS.* Νομφί. & apud *Epiphan.* exſtat *Mophim*. hinc Μόμφις maluit *Bernardus*, aut productim Μομφίμης.

[f] Οπφις,] Ita, vel Οπφίμης pro vulgato Οπφεῖς reſcribi placuit *Bernardo*.

[g] Αραδος.] Sic etiam *Bern.* pro Σαράδος *Editorum aliorumque*, & Σαρωὶ *Big.* & *Samb.*

[h] Καταλειμμένοις] Καταλελειμμένοις *Gen.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ιακώβῳ] Ιακώβου *Vat.*

[k] Δάνος,] Supra p. 41. Δὰν & Νεφθαλείμ.

[l] Ιέσηλος,] Ασιὴλ in LXX. & alibi Ιαζιὴλ. unde Ιέσηλος *Bernardo*, pro Ελίλωος aut Ελήνος in *Joſephi* Codd.

[m] Γοῦνις,] *Al.* Γούνης.

[n] Ισσάρης] Ισσάχαρ LXX. in *Joſephi* libris Σάρης, Σάρρις & Σάββης. ex quibus Ισσάρης excudit *Bernardus*, is ex voce Γοῦνις repetito & adjuncto Σαρης.

[o] Σέλλημος·] Ita *Big.* Σέλλημος *Samb.* in *Editis aliiſque* Ελλιμος, ſuppreſſa Σ.

[p] Δάνῳ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δάνῳ μὲ in *aliis*.

[q] Γάδης] Supra p. 52. Γάδας & Ασὴρ.

[r] Τῆς Λείας] Ita *Big.* ἡ Λείας in *ceteris*.

[s] Παῖδας] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* παῖδις in *aliis*. quod *Bernardo* ſolœci ſuſpectum.

[t] Σαφωνίαν,] Ita *Big.* & *Samb.* Ζοφωνίαν *Baſ.* & *G.* Σοφωνίαν *Vat.*

[v] Αὔγιν,] Ita ex *Avin* & *Vet. Interpr.* reſcripſit *Bern.* Οὔγιν in *Joſephi* Codd.

[x] Σοῦιν,] Sic *Baſ.* & *G.* & *Suni* in *Vet. Interpr.* Σανίνι aut Σανίνλι in *MSS.*

[y] Αζαβῶνα,] Ita ex Hebraïco *Bernardus*, niſi quis malit Ζαβεῶνα. Θάσσεαν in LXX. Ζάβεων in *Joſephi* Codd. Gr. in Lat. *Sabron* & *Ezebon.*

[z] Αηρήλιν,] Αηρηλὶν *Big.* & *Samb.*

[a] Ερωίδιν,] Ερωιδὶν *Samb.* & *Vat.*

[b] Αεριηλᾶν.] Ita ex *MSS.* Αερίηλον in *Editis*.

[c] Σάρα,] Ita *Bernardus* ex *Euſtathio Antiocheno* ad Hexaëm. p. 76. & *Vet. Interpr.* qui habet, *Aſer fuit filia Sara*, aut *Ara*, aut *Arra*, ſuppreſſo, ut ſæpe fit; ſibilo. præeunte quidem *Boſio*, qui legerat Ασὴρ δ' ἰδ Σάρα θυγάτηρ. In *Editis Joſephi* Ασὴρ ἐκ τε ἰδ θυγάτηρ. in *MSS.* Ασὴρ τε, vel Ασηρὰς τι &c. ſine nomine filiolæ, quæ propter patris nominis ſimilitudinem exciderat.

[d] Ισοῦς,] Ita ex correctione *Boſii*. Ησους & Ιάβης *Baſ.* & *G.* Ιέσους, Ιωσὴ, Ιεβέος vel Ιεβοῖς. *Samb.* & *Vat.* Ιασοῦς, Ιώσηπος, Ιεβεῖς *Big.* & *Caſ.* in *Epiphanii* Codd. MSS. *Iſus*, *Joſe*; quod eſſet Ισοῦς, Ιωσᾶς.

[e] Μελ-

ρός τε καὶ [c] Μελχίηλος. τούτων [f] ἑνδεκα ὄντων καὶ [g] προσηγμένων [h] τοῖς πεντήκοντα καὶ πέντε, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῖ), [i] μὴ συγκαταλεγόντος αὐτοῖς Ιακώβου.

ε'. Μαθὼν δὲ Ἰώσηπος προσδοκώμενον τὸν πατέρα· καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν· ὑπαντήσαι μενος ἔξεισι, καὶ κατὰ Ηρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης μικροῦ δεῖν [k] ἐξέλιπεν. ἀλλ' [l] ἀνέζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος· ὁ δὲ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ πάνυ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, ὁ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ χρώμενος ἧττων δὲ πάθους. ἔπεμπε τὸν μὲν ἥρεμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ προλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν [m] ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προσδοκώμενον μὴ δὲ γνῶσι τὸν Ἰάκωβον. ὁ δὲ [n] τόν τε χαίρων ἤκουσε· καὶ τὸν Ἰώσηπον [o] ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ [p] τερπόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τὸν ὑπηρετεῖσθαι διάγειν. ὁ δὲ ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ [q] τούτῳ μόνῳ προσανέχειν· δὲ τε μὴ [r] διαζώγυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὑπιμελεῖσθαι δὲ πατρὸς [s] προνοούμενος. δὲ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν προέσθαι τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ [t] ἀπηρημένον ἰδίᾳ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

ς'. Τὸν δὲ Ιακώβου προσηγμένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ [v] ἀσπαζομένου τε καὶ κατάρχομένου πρὸς τὸ βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. δὲ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε δὲ μῆκος τοῦ ζῆν τοῦ Ἰάκωβον. εἰπόντος δὲ ὡς ἥδεται τοὺς προγόνους εἰς βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ηλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

ζ. Ο δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε δὲ ποταμοῦ τοῦ γῆν ἐπάρδοντος, ὁ γὰρ [x] ἤυξε, [y] μήτε ὕοντος δὲ Θεοῦ· προνοίαν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀγνοίας [z] πεποιημένων, καὶ δὲ Ἰωσὴπος τὸν σῖτον ὀλίγοι χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος· ὡς δὲ [a] ταῦτ' αὐτοῖς [b] ἀπέλιπε, τὰ βοσκημάτων [c] ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀνδραπόδων. οἷς δὲ καὶ [d] γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ὑπὲρ τιμῆ τροφῆς. ἔτους τε δὲ βασιλέως πάσης αὐτῶν τὴν προσιούσης κυρίαν γενομένην, μετῳκίσθησαν ἄλλον ἀλλαχόσε· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τὴν χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. [e] ἐδιάλεξε τ' αὐτῶν ὁ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχρήμονα τὴν τροφῆς [f] δουλείαν αὐτοὺς κατηνάγκασε. λωφήσαντος δὲ δὴ κακοῦ, καὶ δὲ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιβάντος, καὶ τούτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην [g] παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῆς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν αὐτοῖς, ὡς ἐκείνων παραχωρουμένων, cum sint sexdecim, si adjiciantur ad quinquaginta quatuor, prædictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem cognito patrem adventare (etenim Judas frater præcurrens ipsi id significaverat) obviam iturus egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna lætitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Josephus eum excitavit recreavitque: quamvis & ipse quidem præ *nimia* voluptate vix potuit semet sustinere, non tamen similiter ac pater animo affectus. Deinde jusso quidem eo lente procedere, ipse vero assumptis quinque fratribus properavit ad Regem, nunciaturus ei adesse cum familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussitque Josephum sibi dicere, quanam via vivendi potissimum delectarentur, ut illos cum vitæ cursum sequi permitteret. Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita præcavens, tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris saluti prospicerent; quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis studia institutaque impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua versari.

Ad Heroum urbem congrediuntur Jacobus & Joseph. Gen. c. 46.

6. Jacobo autem ad Regem accedente, ipsumque salutante ac regno ejus bene precante, interrogavit eum Pharaothes, quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum & triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatem admiratus est. Cum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. illic enim & Regis pastores habebant pascua.

Regi Ægyptio benedicit Jacobus annos natus cxxx. & ab illo Heliopoliten Nomum impetrat. Gen. c. 47.

7. At fames *indies* Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescebat, neque fluvio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluviam immittente; neque populo *universo* ex inscientia *futuri* vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis *non nisi* pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cœperunt, pecoribus & mancipiis commeatum emerunt. Porro & quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus Regis devenissent, alius alio migrare jussi sunt, ut Regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter Sacerdotum. his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed & animos in servitutem redegit: & deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, & fluvio terram *rursus* inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem ter-

Fames ex humili Nilo cæloque sicco.

Providentia Præfecti vertit feliciter.

Ægyptus tota, præter agros Sacerdotum, quintam regi solvit. Gen. c. 47.

---

e Μελχίηλος.) Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* perperam Μελκιείηλος.

f Ενδεκα ὄντων] Sic rescripsi ex *Cas.* ἑκκαίδεκα *Big. Samb.* & *Vat.* atque *sexdecim* in *Vet. Interpr.* ἕνδεκα forsan Typothetarum vitio in *Bas.* & *G.*

g Προσειρημένων] Προσεθειρμένων *Vat.*

h Τοῖς πεντήκοντα καὶ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν *Cas.* & *Vet. Interpr.* τοῖς προειρημένοις πεντέκοντα καὶ τρισὶν *Bas.* & *G.*

i Μὴ συγκαταλεγόντος] Ita in *Editis* μὴ σ. α. δὲ πατρὸς Ιακώβου *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ajunt plane exemplaria Latina *reputato eis Jacob* tantundem vero pernegant Græca omnia; sicut calculus prodit, Dina non repudiata. BERN.

k Ἐξέλιπεν.] Ita ex *MSS.* ἐξέλειπεν in *Editis.*

l Ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν] Ἀνεζωποίησεν *Vat.*

m Ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα,] Ita *MSS.* ἐπείγει *Bas.* & *G.*

n Τόν τε χαίρων ἤκουσε·] Τότων *Vat.*

o Ἐκέλευεν] Ἐκέλευσεν *Samb.* & *Cas.*

p Τερπόμενοι] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* διατιθέμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. ἢν διατιθέμενοι. COCC.

q Τούτῳ μόνῳ] Τούτων *Vat.*

r Διαζώγυμένους,] In *Editis* διαζευγνυμένους.

s Προνοούμενος.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* προαιρούμενοι

t Απειρημένον] Videsis, præter alios in *S. Biblia* commentatores, *H. Grotium* in *Gen.* c. 46. v. 34. & c. 43. v. 32.

v Ασπαζόμενόν] Ασπασαμένου *Samb.*

x Ηυξε,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interp.* αὔξαντι *Bas.* & *G.* & mox ὅτε pro μήτε in *Vat.*

y Μήτε ὕοντος δὲ Θεοῦ·] An hoc mirandum? at nunquam pluere in Ægypto scribunt veteres. Videlicet in hac [i. e. inferiore Ægypto] & olim & nunc pluit, sed non in superiori, quæ proprie Ægyptus. REL.

z Πεποιημένων,] Πεποιημένοις *Vat.*

a Ταῦτ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* ταῦτα τούτοις *Vat.* ταῦτα αὐτοῖς *Bas.* & *G.*

b Απέλιπε,] Utrumque venit pro ἐξέλιπε LXXII. Int. sive Mosaico ויעזב: hoc quidem vulgo, illud apud delicatiores. BERN. Ita *Big.* & *Busb.* ἀπέλειπε *Bas.* & *G.* ἐπέλειπε (*Cocc*) *Hen. Samb. Vat.* & *Zonaras*

c Εωνοῦντο] Ωνοῦντο *Big.* & *Samb.* sine augmento.

d Γῆς τις] Ita *Big.* & *Samb.* γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην *Bas.* & *G.* οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Vat.*

e Εδιάλεκτο] Ita *MSS. Bas.* & *G.* ἐδίδαξε τ' αὐτῶν *Bas.* & *G.*

f Εὐπορείαν] Ἀπορείαν graves oculi *Epiphanii.* BERN.

g Παραγινόμενος πόλιν,] Ita *Samb.* in *aliis* προσγινόμενος.

terram quam illis cedentibus Rex ſibimet vendicare ſoluſque *ea* frui poterat, in integrum eis reſtituit; & hortatus eſt ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam, jure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum *iterum* dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, & ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Joſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum ſolvendi conſuetudo ad ſeros Reges *firma & ſtabilis* permanſit.

των [h] βασιλεὺς ἔχειν [i] ἐδώσατο καὶ καρπώσθαι μόνῳ, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ πέμπτῳ τ καρπῶν τῷ βασιλεῖ [k] τελοῦντας ὑπὲρ τ χώρας, [l] ὧν δίδωσιν αὐτοῖς ἅπαν αὐτό. τὸς δὲ [m] παρ' ἐλπίδας κυρίους τ γῆς καθισταμένους χαρᾷ π ἐλάμβανε, καὶ ὑφίστατο τὰ [n] προστάγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό π ἀξίωμα τὸ πρὸς τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ [o] παρ' αὐτῶν. [p] ὅ, τε δὴ πλεῖν τὴν πέμπτην τ καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τ [q] ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII.

De obitu Jacobi & ſubinde Joſephi.

Jacobus natus 147. moritur, an. 17. quam Ægyptum petierat; filiis ſuis prius benedicēlis, necnon adoptatis Ephraïme Manaſſeque, ſed & de ſepulchro patrio ſecurus. Gen. c. 47, 48, 49.

JAcobus autem, cum annum decimum ſeptimum in Ægypto exegiſſet, & morbo laboraſſet, in conſpectu filiorum *ſuorum* è vita exceſſit, prius quidem illis felicitatis poſſeſſionem precatus, & more prophetico vaticinatus, ut ſingulorum poſteri terram Chananæam habitaturi eſſent (id quod longo poſt tempore factum eſt) Joſephi vero laudibus percenſitis, quod *non ſolum* fraternarum injuriarum obliviſceretur, ſed & eo majori illos proſequeretur benignitate, iſta illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus ſuis rependerent, mandavit filiis ſuis, ut Joſephi liberos Ephraïmen & Manaſſen in ſuum numerum referrent, cum eis *ſorte* diviſuri Chananæam, (de quibus poſtea loquemur) popoſcitque ſimul ut in Chebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos quinquaginta minus tribus & centum, nemine quidem majorum ſuorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis aſſequutus, quod tribui par eſt bonitate adeo præcellentibus. Joſephus autem, Rege *id* permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic ſepelivit. Cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in ſe vindicaret, quæ *antea* in eum malo animo cogitaverant, cum non amplius eſſet cui ſuam in eos benignitatem donaret) ſuadet eis nil extimeſcere, neque ipſum ſuſpectum habere. Et cum illos ſecum reduxiſſet, magnas *eis* poſſeſſiones largitus eſt; nec unquam eos ſumma benevolentia proſequi deſtitit.

Funus Iſraëlis magnifice curat Joſephus. Gen. c. 50.

Deceſſit & Joſephus, vir Divini ingenii, ætatis anno 110. Gen. c. 50.

2. Moritur autem & ipſe cum vixiſſet annos centum & decem, vir admirabili virtute præditus, & ratione omnia moderans & gubernans, ſuaque poteſtate bene & ſapienter uſus. id quod ipſum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, & tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. * Moriuntur vero & fratres ejus, cum feliciter in Ægypto vixiſſent. Et illorum quidem

Patriarcharum corpora mature condebantur in Chebrone: Joſephi vero oſſa in Exodo demum efferuntur.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τελευτῆς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήπου.

ΙΑκωβος μὲν, ἐπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τ υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπὶ δόξαν μὲν τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς καὶ προφητείαν, [r] πῶς μέλλ τ ἐκ τ γενεᾶς αὐτῶν ἕκας ἕκαστοι κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· [s] τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσαι τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ [t] καὶ τούτου πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἅδε διεργάτας τινὲς ἠμείψαντο, [v] προστάξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραίμιν καὶ Μανασσῆν εἰς τ αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ περὶ τῆς ἐν Χεβρῶνι ταφῆς ἐπιτυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τελῶν [x] δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, μηδενὸς μὲν τ προγόνων ὑπολειφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ δ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν [y] τυχεῖν τοὺς ἅπαντα ἀγαθοὺς γεγονότας. Ἰώσηπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ δ βασιλέως, τ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τ δὲ ἀδελφῶν [z] ὁ βουλομένων αὐτῷ συναπαίρειν· δέος δὲ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς ἐπωρήσαιτο τ εἰς αὐτοὺς ὀπίσω χεῖρας, [a] οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα· [b] πείθῃ μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δ' ἔχειν αὐτὸν διὰ ὑποψίας. [c] ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ τῇ αὐτοὺς αὖθις ἀποδῆναι χρώμενος οὐκ [d] ἀπέλιπε.

β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμασθεὶς τὴν ἀρετὴν ἡγούμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν μεμισθούμενος. ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ πρὸς τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς προσεληλύθειμεν, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δ' [e] αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ὅτι τ Αἰγύπτου. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ πό-

---

h Βασιλεὺς] In *Vat.* ὁ βασιλεύς.

i Ἐδώσατο καὶ καρπώσθαι] Sic *MSS.* impreſſum fuit ἐδώσαθ, καὶ καρπώσθαι μόνον εἰς &c

k Τελοῦντας] Ita *Baſ. Gen. Busb. Hen. Zonaras* atque *Epiphanius.* Non repudiabis tamen τελεῖν meliorum codicum *Big. Samb.* & *Caſ.* BERN. *Al.* τελεῖν.

l Ὧν δίδωσιν] Ita *MSS.* ἧς in *Editis.*

m Παρ' ἐλπίδας] Sic *MSS.* παρ' ἐλπίδα *Baſ.* & *G.*

n Προστάγματα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* πρόσταγμα. ut & mox ὁ Ἰώσηπος. dein καὶ πλείω τὴν.

o Παρ' αὐτῶν] Ita *Samb.* ὑπὸ αὐτῶν in *cæteris.*

p Ὅ, τε δὴ τελῶν] Οὔτε δὴ τ. *Vat.*

q Ὑστέρων βασιλέων.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὕστερον in *reliquis.*

r Πῶς μέλλ] Πῶς μέλλοιεν οἱ ἐκ τ ἡγεμονίας αὐτῷ κοσμεῖν *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτο δὴ καὶ] Τοῦτο ὁ δὴ καὶ π. *Vat.*

t Καὶ τούτου πλέον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ πλέον in *Editis.*

v Προστάξε] *Hen.* & *Busb.* ἀποστάξε, vel *Zonara* invito. Mox Ἵνα] *Baſ. Gen.* & *Big.* ἵνα τοὺς *Samb. Busb. Hen.* & in Annalibus *Zonaras.* Dein δέοντα *Hen. Busb. Baſ. Gen. Zonaras*que. διόντων *Big.* & *Samb.* Utrumque caſum admittit ars Grammatica. BERN.

x Δέοντα] Διόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τυχεῖν τοὺς ἅπαντα] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθὸν γεγονότα *Baſ.* & *G.* ἧς δίκαιον ἦν ἅπαντα ἀγαθὸν γεγονότα legiſſe videtur *Vetus Interpr.*

z Οὐ βουλομένων] Alio verbo *Busb. Hen.* & *Zonaras* διδόντων. BERN.

a Οὐκ ἔτι ὄντος] Οὐκέτ' ὄντων *Samb.*

b Πείθῃ μηδὲν] Πείθῃ μηδὲν ὑφορᾶσθαι *Samb. Busb. Hen. Epiphanius* Interpres, & *Zonaras* Hiſtoricus. Cæteri μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθῃ. BERN.

c Ἀγαγὼν] Ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κτῆσιν πολλὴν, ἐχαρίσατο *Hen. Busb* & *Vetus Interpr.*

d Ἀπέλιπε.] Ἀπέλειπε *Baſ.* & *G.* ἀνέλιπε *Caſ. Samb.* & *Vat.* probante *Bernardo.*

e Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Big.* & *Caſ.*

* *Moriuntur vero*] Al. *illic vero & fratres moriuntur* &c.

f Ὑστε-

ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὸ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ [f] ὕστερον, ὅτε μεταναίσησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον [g] ἐξέλιπον.

corpora posteri eorum & filii post tempus aliquod deportantes,* in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, cum ex Ægypto egressi essent Hebræi. ad hoc enim ipsos juramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, & quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerunt declarabo; ubi pauca de causa prælibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Οσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφερῆς καὶ ῥαθύμοις ἅπασι [h] πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς φιλοκερδείας, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, καὶ φθόνον τὴν εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ [i] τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ [k] τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πολλῆς χρημάτων ἤδη λαμπρὸν, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τοῦτο ὑπελάμβανον. ὧν τε ἦσαν [l] εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου πεπονθότες διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθυΐας, δεινῶς [m] ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς [n] διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προστάξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τοῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἔως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. [o] πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτρυχον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γενέσθαι πυκνῆς. καὶ [p] τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον [q] ἐπὶ ταύτης διήνυσαν τῆς παλαιπωρίας· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας [r] φίλους, οἱ δὲ, ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπαγμάτων.

Β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων [s] αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία δὲ μᾶλλον ἀποδόσθαι πρὸς τὸν ἀφανισμὸν δὲ ἦλθεν ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσηλθέτο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· [t] καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ πρὸς τὸ μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεσθαί τινα "κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει "μὲν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς "Ἰσραηλίτας τραφείς. ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ [x] ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας ἀφανίζειν, φυλάσσειν τε τὰς [y] ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων [z] αὐτὰς ἐκέλευε μαιεύεσθαι, αἳ δὴ συγ-

CAP. IX.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

V.

Accidit ut Ægyptii, cum essent delicatuli & ad laborem segnes, & maxime præter cæteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Cum enim Israëlitas numero & multitudine crescere, atque ex virtute & ingenio ad labores facto divitiarum copia & abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et cum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas obliterasset, regnumque ad aliam familiam jam devenisset, inhumane tractabant Israëlitas, varioque labores iis *atterendis* excogitabant. Nam & fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, & muros civitatibus circundare, & aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterebant, cogendo eos varias artes edisce re & laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miserias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israëlitas nimio labore perderent, illi vero, ut mandatis abunde satisfacerent.

Ægyptiorum nova dynastia Pyramidum, canalium, mœniumque magnis substructionibus Israëlitas deterit. Exod. c. 1.

Illi cccc. annorum miseriam in Ægypto tandem detexunt.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi quiddam accidit. E Sacrorum scribis quidam (illi enim periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "nascituram illo circiter tempore Hebræico "sanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum quidem dominatum valde deprimeret, Israelitas vero extolleret: virtute etiam fore præcellentissimum, & gloria per omnis ævi memoriam celebrem". Rex autem perterritus ex illius sententia mandavit, ut quicquid virilis Israëlitarum stirpis deinceps nasceretur in fluvium projicientes interimerent; atque ut obstetrices Ægyptiæ Hebræarum mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum observarent; (nam illas *solas* Hebræis ob-

De Moysis vaticinium præclarum: quod edicto suo de abolendis Hebræorum parvulis invertere nequit rex Ægyptius. Exod. c. 1.

---

f Ὑστερον,] De hoc loco videsis *Ludovicum de Dieu* in *Acta* App. cap. VII. v 15. 16. & *Carpzovii* Dissertationem de Sepultura Josephi, p. 9.

g Ἐξέλιπον] Ita *MSS.* ἐξίλειπτον in *Editis.*

h Πρὸς πόνους,] Πρὸς πόνοις *Samb.* & *Cas.*

i Τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ omittunt *alii.*

k Τὴν πρὸς τὸ πονεῖν] Sic ex *MSS.* τὴν abest *Editis.*

l Εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου] Illud εὖ negligunt *Samb. Cas.* & *Vat.*

m Ἐνύβριζόν] Ita *MSS.* ἐνύβριζον τοὺς Ἰσραηλίτας *Bas.* & *G.*

n Διώρυχας] Scripsit *Josephus* διωρυχὰς, aut cum *Busb. Hen. Samb.* (*Coccejo*) & *Zonara* διώρυχας genere sequiori. Vitiosa enim sunt διωρυχὰς *Bas.* & *G.* atque διωρυγὰς *Eustathii.* διώρυγας vero plebejum. BERN.

o Πυραμίδας] Vide Cl. *Perizonii* Origines Ægyptiacas, c. 21.

p Τετρακοσίων] Καὶ τετρακοσίων rescribit *Petitus.* Verum (inquit Bochartus) scripserat *Josephus* καὶ πολλῶν ἐτῶν χρόνον. semidoctus autem aliquis oræ Codicis apposuit τετρακοσίων, quæ vox postea in textum irrepserit. Sed proculdubio respexit vetus illud Oraculum Abramo datum, *Gen.* c. 15, 13. ad quem locum vide *Grotium.* Hac de re fuse disserit *Eustathius* in Hexaëm. p. 9. Videsis *Allatii* Notas. HUDS. Vossius Introd. Chron. p. 85. censet num. mutari oportere. Conf. cap. 13. inf. COCC.

q Ἐπὶ ταύτης] De numero cccc. ne dissensus ullus Scribarum. Quinimo respexit Mattathiades vetus illud oraculum Abramo datum Gen. c. 15. 13. Quam vanissima itaque jactantur Doctorum hominum jurgia, ne quid gravius dicam, de calculo, qui sane Josephi hujusce literis sanctior multo constat. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτῆς in *cæteris.*

r Φίλους,] Sic *MSS.* ἰδίλους in *Editis.*

s Αὐτῶν] Αὐτοῖς τῶν πραγμάτων *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

t Καὶ γὰρ] Pro hoc Hierophanta Jannem Jambremque duo nomina substituit Jonathan Uzelides ad Exodi initium. Mox ἀρίστῃ ἢ πάντας ὑπερβ. Glycas & Hamartolus. Iisdem etiam παρ' ἑβραίοις pro ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. & Ὠδῖνας *Samb. Cas. Glycas*, & *Hamartolus* Græculus. ὀδύνας *Big.* ὀδυὰς *Bas.* & *Gen.* Zonaras phrasin alteram præterit, καὶ τὰς τοκετὰς ἢ τῶν ἑβραίων γυναικῶν τὰς αἰγυπτίας μαίας διαφυλάσσειν. BERN. Ita *MSS.* mutile excusum erat, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τοῦτο &c.

v Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.* τῷ abest *Editis.*

x Ἐκείνου κελεύει] Ἐκείνου πᾶν τὸ γ. dein ῥιπτοῦντας κελεύει διαφθείρειν *Vat.*

y Ὠδῖνας] *Al.* ὀδυὰς.

z Αὐτὰς ἐκέλευε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς ἐκέλευσε *Glycas* & *Hamartolus.* ἐκέλευον αὐτὰς in *cæteris.*

* *In Chebrone*] *Josephum* contra *S. Bochartum* defendit *Fr. Spanh.* in Hist. Jobi c. 11. HUDS.

Obstetrices Ægyptiæ partubus Hebraïdum admoventur.

obstetricare jussit, quæ verisimiliter, cum ejusdem essent gentis, Regis voluntati obsequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, & clam servare fœtus auderent, cum tota familia perimendos esse edixit. Igitur gravis hæc perpessuris visa est calamitas, non eo solum quia liberis orbarentur, & parentes ipsi natorum interitûs ministri esse cogerentur; sed quia in ea erant cogitatione, fore ut genus suum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipsisque non multo post moriendum esset, malo premebantur difficili & inconsolabili. Atque illi quidem in hac miseria constituti erant. Sed frustra quis Dei consilio obnititur, mille licet artes ei obstruendo adhibeat. Nam & puer, de quo Sacrorum scriba præmonuerat, elusis regiis insidiatoribus clam fuit educatus: & qui prædixerat, in istis, quæ ex illo *nato* acciderent, verax esse comprobatur. Atque hoc modo evenit.

Ad vota Amarami per quietem respondet Deus.

3. Amarames, vir nobilis inter Judæos, de gente universa solicitus, ne interiret defectu juventutis *in spem successionis* nutriendæ, & quod ad se attinebat valde anxius (nam uxor ejus uterum ferebat) in summas est angustias adductus. & ad implorandum Dei auxilium conversus orabat, ut tandem sortem eorum miseraretur, qui cultus ejus observatores exstiterant religiosi, illosque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, spemque *Ægyptiis* eriperet totius gentis *hominis ætate* perituræ. Deus autem illius misertus, ejusque flexus precibus, adstitit ei per quietem, atque illum hortatus est, ut de futuris non desperaret: dixitque se pietatem illorum in memoria habere, seque pro ea præmia digna semper repensurum; ut qui jam quidem illorum majoribus dederit, ex paucis in tantam crescere multitudinem. Et Abramum quidem, solum è Mesopotamia in Chananæam profectum, cætera felicem exstitisse, &, cum uxor ejus, antea sterilis, postea, ut ipse voluit, fœcunda evasisset, liberos suscepisse; atque Ismaëlo quidem ejusque posteris Arabum regionem reliquisse, Chetura autem filiis Troglodytidem, Isaco vero Chananæam. Et quas res, inquit, præterea bello meis auspiciis fortiter gesserit, nisi animo esse impio & ingrato videamini, meminisse oportet. Contigit etiam ut Jacobus inter exteras gentes inclarescceret; ob magnam felicitatem in qua & ipse vixit, & quam liberis suis & nepotibus relinquebat. quo *sane* cum septuaginta omnino in Ægyptum adveniente, jam ultra sexcentorum millium numerum crevistis. Nunc autem me & saluti vestrum communi prospexisse scito, & tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortûs metu sanguinis Israëlitici fœtus perdere in animnm induxerunt Ægyptii, tibi nascetur. Et illis quidem latebit qui ejus vitæ in exitium insidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Ægyptia servitute

Arabiam Ismaëlo concessit Deus, filiis Chetura Troglodytici, atque Chananeam Isaaco.

Ex LXX. Israëlitis plusquam sexies centena hominum millia annis ducentis, Deo volente, procreantur. Ex. c. 12. 37.

ῤῥώσειαν ἔμελλον μὴ ϖϱοβήσεσθαι [a] τῷ τῶ βασιλέως βάλησιν· τὰς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ ϖϱοστάγματος, καὶ σώζειν λάθϱᾳ τολμήσαντας [b] τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τύτους ἀναιϱεῖσθαι σὺν τῇ ὁλκῇ ϖϱοσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένυσι τὸ ϖάθος, [c] ὃ καὶ ϖαίδων ἀπείϱοισιν, καὶ γενεῖς ὄντες αὐτοὶ ϖϱὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπάϱχειν τῶν ῤῥωνομένων· ἀλλὰ καὶ ἡ ὀλίνοια τ τοῦ ῤῥύσ αὐτῶν ὀλιλείψεως, φθϱομένων μὲν τῶν τικτομένων, [d] αὐτῶν τε ϖϱαλυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσαϱεμύθητον ἐπὶ τὴν συμφοϱάν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τύτῳ τῷ κακῷ. κϱατήσει δ' ἂν ἀδεὶς τ τοῦ Θεοῦ γνώμης, ἀδὲ μυϱίας τέχνας ὁλὴ τύτῳ μηχανησάμενος. ὅ, τε γὰ ϖαῖς, ὃν ϖϱοεῖπεν ὁ ἱεϱογϱαμματεὺς, τϱέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ὁλὴ τοῖς ἐξ αὐτ ῤῥηθησομένοις ὁ ϖϱοειπὼν ἁϱέθη. [e] γίνεται γ ἔτως.

γ'. [f] Αμαϱάμης τῶν εὖ γεγονότων ϖϱὸ τοῖς Εβϱαίοις, δεδιὼς ὑπὲϱ τοῦ ϖαντὸς ἔθνος, μὴ ϖαάνῃ τ [g] ὁλιγϱαφησομένης νεότητ [h] ὁλιλίπῃ· καὶ χαλεπῶς [i] ἐπ' αὐτῷ φέϱων, σκιὰ γὰ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. [k] καὶ ϖϱὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τϱέπεται, ϖϱοκαλῶν οἶκτον ἤδη ποτὲ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθϱώπων μηδὲν τ εἰς αὐτὸν θϱησκείας ϖϱοβεβηκότων· δῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν ϖαϱ' ἐκείνου ἐκακοϖάθουν τ καιϱὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ ῤῥύσ αὐτῶν ἐλπίδ. ὁ γ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ ϖϱὸς τὴν [l] ἱκεσίαν ὁλικλασθεὶς, ἐφίσατο κ τὰς ὕπνυς αὐτῷ, καὶ μήτε ἀποβιώσκειν αὐτὸν ϖρὶ τῶν μελλόντων ϖαϱεκάλε· τήν τε Δύσβειαν αὐτῶν ἔλεγε [m] Δι' μνήμης ἔχειν, καὶ [n] τὴν ὑπὲϱ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ ϖαϱέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς ϖϱογόνοις αὐτῶν δωϱησάμεν τὸ ῤῥᾴθ τοσῦτον ϖλῆθος αὐτὸς ἐξ ὀλίγων. καὶ Αβϱαμον μὲν μόνον ἐκ τ Μεσοϖοταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν ϖϱοῤῥηθέντα δαιμονῆσαι ϖάτε ἄλλα, καὶ τ γυναικὸς αὐτῷ ϖϱὸς γονὴν ἀκάϱπως ἐχούσης ϖϱότεϱον, ἔπειτα κ τὴν αὐτ βέλησιν ἀγαθῆς ϖϱὸς τὸν γενομένης, ϖαιδοϖοιῆσαι ϖαῖδας· καὶ καταλιϖεῖν μὲν Ισμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτ τὴν Αϱάβων χώϱαν, [o] τοῖς δ' ἐκ Χετύϱας τὴν Τϱωγλοδύτην, Ισαάκῳ γ τὴν Χαναναίαν. ὅσατε [p] ϖολεμῶν κ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν [q] ἠνδϱαγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε κ ὑμεῖς Δι' μνήμης ἔχοντες. Ιάκωβον γ κ τοῖς ἀφ' ὁμοφύλοις γνώϱιμον εἶναι συμβέβηκεν. ὁλὶ τε μεγέθ τ Δαιμονίας μετ' ἧς ἐβίωσε, καὶ [r] ϖᾶσι τοῖς αὐτ καταλιϖεν. ἃ μ' ἑβδομήκοντα τ ϖάντων εἰς Αἴγυϖτον ἀφικομένη, ὑπὲϱ ἑξήκοντά ϖε μυϱιάδες ἤδη [s] γεγόναται. νῦν δέ με κ κοινῇ συμφέϱοντ ὑμῶν [t] ἴστε ϖϱοσιόμενον, κ τ σῆς Δυκλείας. ὁ ϖαῖς γὰ ἔστ, ὃ τὴν [v] ῥύησιν Αἰγύϖτιοι δεδιότες κατέκϱιναν ἀϖολλύσθαι τὰ ἐξ Ισϱαηλιτῶν τικτόμενα, [x] ὃς ἔσαι. κ λήσε μὲν τὸς ἐϖ' ὀλέθϱῳ ϖαϱαφυλάσσοντας, τϱαφεὶς γ ϖαϱαδόξως, τὸ μὲν Εβϱαίων ῤῥ τ ϖαϱ' Αἰγυϖτίοις ἀνάγκης ἀϖολύσ· μνή-

a Τῷ Ϝ βασιλέως] Τῷ omittit *Vat.*

b Τὸ τεχθὲν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ τεχθὲν, τύτυς ὦ. *Baf.* & *G.* τὸ τεχθὲν αὐτοὺς τύτυς *Vat.*

c Οὐ καθὸ ϖαίδων] Οὐ μόνον καθὸ ϖαίδων malit *Burius.*

d Αὐτῶν τε Δι' ὧν θησομένων,] Ita *Big.* αὐτῶν γ in *reliquis* præter *Vat.* qui habet αὐτῶν Δι'.

e Γίνεται] Illa γίνε γ ἔτως reposui ex *MSS.*

f Αμαϱάμης] Hebræis עמרם *Amram*: Græcis ἀμοῤῥᾶμ, ἀμϐϱᾶμ, &, quod Epiphanius Cyprius inter alias nugas retulit, ἀέϱμ. Samaritarum quibusdam ⟨illegible⟩. BERN.

g Επιτϱαφησομένης] Ita è *Cod. Vat.* ἐπισϱαφησομένης *Samb.* ἐπιγϱαφησομένης *Big.* & *Caf.* ἐπιλεγϱησομένης *Baf.* & *G.*

h Επιλίπῃ·] *Al.* ἐπιλείπῃ.

i Επ' αὐτῷ φέϱων,] Sic in *MSS.* ἐϕ' ἑαυτῇ in *Editis.*

k Καὶ ϖϱὸς ἱκετείαν] Ita tono Attico, *Busb.* & *Hen.* κ ϖϱὸς ἱκετείαν *Baf.* & *G.* κ ϖϱὸς ἱκετείαν *Samb.* ϖϱὸς ἱκετείαν σὺν *Big.* ϖϱὸς ἱκεσίαν σὺν *Caf.*

l Ικετείαν ἐπικλασθεὶς,] Sic *MSS.* ἱκετείαν iterum *Baf.* & *G.*

m Δια μνήμης] Ita *Big. Samb. Caf.* & *Vat.* Δι' μνήμην *Baf.* & *G.*

n Τὴν ὑπὲϱ ταύτης] Articulum omittit *Vat.*

o Τοῖς δ' ἐκ Χετύϱας] Τοῖς γ Χετύϱας *Big.* & *Samb.* τοῖς δ' ἐκ Χαιτύϱας *Baf.* & *G.* Vide *supra* ad p 43. v. 7.

p Πολεμῶν] Ita *MSS.* in *Editis* πολέμων, tono pravo.

q Ηνδϱαγάθησε,] In quatuor *MSS.* ἠνδϱαγάθητε· κ ὑμεῖς Δι' μνήμης ἔχετε.

r Πασὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι *Baf.* & *G.* & mox κατέλειπον.

s Γεγόναται.] Sic *Big. Samb. Caf. Vat.* & *Epiphan.* γεγόνασι perperam *Hen. Baf.* & *G.* tum *Busb. Hen.* μυείαδας.

t Ισε ϖϱοσιόμενον,] In *Vat.* ἴοδε πς.

v Γίνησιν] *Al.* ῥύησιν & γένεσιν.

x Ὃς ἔσαι.] Σῶς *Samb.* & *Caf.* nullo usu. σῳῶν malo legere pro pronomine isto. Restat autem σὸς *Baf. Gen. Big.* & *J. Zonaræ.* Mox ἀπολύσῃ *Samb.* Huc respexit egregius Syncellus Tarasii: καζκνοῦσιν ϑωνάτῳ τοιῦτον καὶ ἐξαφανίσαι· κ ὅτι ϖϱοκεχειϱημάτικε θεόθεν τὰ κατ' αὐτὸν τῷ ϖατϱὶ ϑεοφιλεῖ ὁλῦ, κακῶς τινες τ ἐκ ϖεϱιτομῆς ἰσοῤῥήκασιν· ὅτι γε Ϝ Ισϱαὴλ καθηγέσατο, κ ὅτι τ Αἰγυϖτίων τὴν δυνασείαν θείῳ συντϱίψαι ϖολέμῳ. BERN. Ita in plerisque. σῳῶν *Samb.* & *Caf.* nullo usu. σῳῶν malit *Bernardus.*

μνή-

μνήμης σ', ἐφ' ὅσον [y] μένῃ χρόνον τὰ σύμπαντα, τεύξεσθαι παρ' ἀνθρώποις, οὐ Ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ [z] γενησομένοις. ἔσται δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἕξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ μέχρι παντὸς τοῦ χρόνου.

δ'. Ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἐξεγερθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἐδήλου τῇ [a] Ἰωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖζον διὰ τὴν τοῦ ὀνείρου πρόρρησιν αὐτοῖς συνίστατο. ὁ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον ἐλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπὲρ μεγάλης τοσαύτης εὐδαιμονίας [b] ἐσομένου. τοῖς μέντοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς [c] τῆς γυναικὸς παρεῖχε, λαθόντας τοὺς φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ὑπερβολήν, [d] καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες· [e] ἔπειτα ἡ δείσας Ἀμαράμης μὴ καταφωρᾶται γένηται, καὶ πεσὼν [f] ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπολεῖται [g] μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τὰ Θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἔγνω μᾶλλον ὑπὲρ τούτου πίστεσθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ προνοίαν, [h] ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστεύκως. τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν δὲ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ· [i] τὸν γὰρ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσιν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ οὗ μηδὲν [k] ψευδῆ γνώσεσθαι τῶν εἰρημένων. [l] ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται [m] πλέγμα τι βύελινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κιβωτίῳ, μέγεθος [n] αὐτῷ ποιησάμενοι αὔταρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ τῷ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ὑπὲρ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐφαλαδὸν ἔφερε· [o] Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς [p] ἀντιπαρεξῄει, [q] ὅποι φερόμενον χωρίοι ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν [r] ἀνθρωπείαν σώζειν, πᾶν δ' ὅ, τι καὶ βεληθείη [s] πράττειν αὐτοτελῶς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας [t] ἀσφαλείας ἄλλων κατακεχυμένους ὄλεθρον, καὶ πολλῇ [v] περὶ τούτου χρησαμένους ἀπορίᾳ, σωζομένους δ' ἐκ παραδόξου καὶ χεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν διεσκομένους τὴν διάνοιαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. [x] τοιοῦτον γάρ τι, καὶ θεῖον τὸ παῖδα τοῦτον γιγνόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

ε'. [y] Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσι παρὰ τὰς ἠιόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ

liberabit; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed & alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem & ipsi tantæ celebritatis frater, ut meum habiturus sit sacerdotium & qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus *rem omnem* indicat Joachebelæ. ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non de eo ut puero tantum timebant, sed ut qui ad tantæ felicitatis fastigium perventurus esset. His tamen, quæ prænunciata erant à Deo, fidem fecit mulieris partus; quæ, propter dolorum lenitatem, & quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses *puerum* domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, & in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, & irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed & ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis suis constaret veritas. Hæc cum decrevissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structurâ similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita & munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen projicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem *secundo* vehebatur: Mariamme vero pueri soror jussu matris ex adverso *per ripam* ambulat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur à flumine. Et tunc demonstravit Deus, *nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quodcunque sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem *usque* voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia; illos vero, qui ex *arcano* Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, & ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod & huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

Divinum oraculum Joachebelæ suæ narrat Amarames.

Hinc metus major ac solicitudo, denique consilium de infante ad Nilum exponendo. Ex. c. 2.

Papyro navigantem fratrem observat pia Mariamme.

5. Thermuthis Regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectaret, & fiscellam à flu-

Thermuthis infantem reperit, atque adhibita etiam matre curat pro filio.

[y] Μένῃ] Μενεῖ fruſtra *Hen.* & *Busb.* & Εὖ ἴξειν nimio opere *Samb.* BERN.

[z] Γενησομένοις.] Γενησομένοις *Samb.*

[a] Ἰωαχεβέλῃ·] Emendabis Ἰωαχεβέδῃ, aut Ἰωχαβέδῃ, ut facillime permutant Δ & Λ. nam hujus matronæ nomen Hebræis Ἰωχαβὲδ seu *Jochabed*. Vide *Exod.* c. 6. v. 20. BERN.

[b] Ἐσομένου.] Ita ex *MS.* in *Editis* ἐσομένης.

[c] Τῆς γυναικὸς] Illa τῆς γυναικὸς adjeci ex fide *MSS. Big.* & *Samb.*

[d] Καὶ τὸ μὴ] Καὶ διὰ τὸ *Glycas*, & *Hamartolus*.

[e] Ἔπειτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἔπειθε δείσας. at εἶτα δείσας *Glyc.* & *Hamart.*

[f] Ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὴν τοῦ *Bas.* & *G.* ὑπὸ τοῦ *Vat.*

[g] Μετὰ τοῦ παιδίου,] Μετὰ τοῦ παιδίου, τῷ Θεῷ πεπιστευκὼς τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν, ἧττον λήσεσθαι &c. *Vat.* omissis verbis aliquot.

[h] Ἢ τῷ λήσεσθαι] Ita ex tribus *MSS.* τῷ τε λήσεσθαι *Bas.* & *G.* τοῦ λήσεσθαι *Epiphan.*

[i] Τὸν γὰρ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Vat.*

[k] Ψευδῆ γνώσεσθαι] Ita quatuor *MSS.* ψευδῶν in *Editis*, ψευδὴς in *Vet. Interpr.*

[l] Ταῦτα κρίναντες] Forsan ταῦτα κρίναντων. nam in aliquot *Epiphanii* exemplaribus *Hæc cogitante.*

[m] Πλέγμα] Sic *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλέγμα βύελινον. in aliis πλέγμα τι βύελ. & πλέγμα τε βύελ. & πλέγμα τε βύελινον.

[n] Αὐτῷ ποιησάμενοι] Ita *Cas.* & *Vat.* αὐτῇ *Bas.* & *G.* αὐτὸ *Big.* & *Samb.* non male.

[o] Μαριάμμη] Μαριάμη non semel *Big. Samb. Cas. Bas.* & *Gen.* Frequentius tamen מרים scribitur in his originibus μαριάμμη & μαριάμμη. Quinetiam heic piam istam puellam *Hen. Busb.* & *Zonaras* μαριάμμην nuncupant. Idem denique nomen, quod μαριὰμ in V. T. & apud Ezechielum Tragicum, tamque μαριὰμ quam μαρία fertur in Novo, *sublime* equidem significat quantum Syris ܡܪܝܡ *Mariam* & *Marim*. BERN. Ita *Hen. Busb.* & *Zonaras*. Μαριάμη *Big. Samb. Cas. Bas.* & *G.* Αριάμη ἢ ἢ π. *Vat.* Idem nomen quod Μαριὰμ in V. T. tam Μαριὰμ quam Μαρία fertur in *Novo*.

[p] Ἀντιπαρεξῄει,] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* παριστῶσα *Zonaras* eodem animo. alienum est ἀντιπαρεξῄει *Editorum*, *aliorumque*.

[q] Ὅποι φερόμενον] Φερόμενον ὅποι χωρήσει *Vat.*

[r] Ἀνθρωπείαν] Ita *Samb.* ἀνθρώπειαν *Big.* ἀνθρωπίνην *Bas.* & *G.* ἀνθρωπίνην *Vat.*

* *Nihil quidem humanam valere sapientiam;*] *Gelenius* reddit, *nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti conficiunt.*

[s] Πράττειν αὐτοτελῶς] Πράττων, αὐτοτελὴς ἀγαθοῦ τυγχάνον *Vat.*

[t] Ἀσφαλείας ἄλλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὠφελείας *Cas.* ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας *Bas.* & *G.* ne quid forte desideraveris.

[v] Περὶ τούτου χρησαμένους] Illa περὶ τούτου non agnoscunt *Big.* & *Vat.*

[x] Τοιοῦτον γάρ τι,] Τοιοῦτο *Vat.*

[y] Θέρμουθις] Θερμουθὶς accentu præcipiti *Bas.* & *Gen.* & *Syncellus Tarasii*. Illustris hæc fœmina nominatur haud proprie Georgio isti alterique φαείᾳ, quod est *Regina nostra*. Artapano

flumine deferri animadverteret, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est cum ob ejus magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysem prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem malorum extrema decreverant, & cæteros ex Hebræorum stirpe perdere *minati fuerant*. Itaque jubet Thermuthis mulierem *alicunde* adduci, quæ puero ubera admoveret. Qui cum non admitteret mammam, sed *eam* aversaretur, idemque, aliâ post aliam advocatâ, faceret, Mariamme quæ hisce interfuit, non quasi data opera sed *forte* spectatum veniens, nihil agis, inquiit, ô Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si enim Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, jussit ipsam *Regina* hoc negotium exsequi, & lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

Moyses nomen Ægyptium, quasi ereptus ab aquis. *Ex. c. 2. 10.*

6. Deinde & ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, yses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex utrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus prædixerat, magnitudine animi & laborum despicientia Hebræos *omnes* antecellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus.

Is ordine septimus ab Hebraïcæ gentis principe.

no eadem μίριις ex מרים *Miriam* nomen corruptum confusumque debet: unde acceperat itidem Chronicon Alexandrinum: *Syon* denique Eutychio Alexandrino. BERN. Illo accentu in *MSS.* & *Eustathio Antioch.* Θερμουθις in *Editis.* ὁ δ' αὐτὸς φησι τῇ θυγατρὶ Φαραὼ Θερμουθίδι [l. Θερμούθιδι] τῇ καὶ Φαείῃ, βασιλίδι ἄσπ εἰσποιηθεὶς *Syncell.* p. 128. *Edit. Paris.* Μοῦθις [l. Θέρμουθις] ἢ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ἡ καὶ Φαραὼ, βασιλὶς ὥσα τοῦτον ἀνελομένη &c. *Cedren.* p. 42. *Edit. Paris.* Haud proprie (inquit *Bernardus*) illis Φαεία aut Φαεὶς, i. e. *Regina nostra*, dicitur. Aliis Μίριις, nomine ex *Miriam* corrupto, appellatur. Videsis *Euseb.* de Præp. Evang. IX. 27. HUDS. صابوت Zebbis appellatur illa ab Abulcasimo meo in MSto. suo, ubi agit de nominibus propriis in Alcorano occurrentibus. Crediderim legendum esse in Josepho Θιεβοῦθις, si illum velimus similiorem reddere scripturæ Abulcasimi, quoniam β & μ, uti est notissimum, in scriptura Græca facile permutantur. REL.

z Επιπέμπῃ,] Ita in *MSS.* ἐκπέμπῃ *Bas.* & *G.*

a Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς ἑαυτὴν *Big. Samb.* & *Vat.*

b Επὶ τούτῳ] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τούτῳ in *aliis.*

c Περὶ Μωϋσοῦ] Περὶ τὸν Μωϋσοῦν *Vat.*

d Πάντων τῶν τὰ ἴχνεα] Ita *Big.* & *Samb.* πάντων τὰ ἴχνεα κατ. *Vat.* πάντων τῶν κατασκ. *Bas.* & *G.*

e Καὶ τῶν ἄλλων] Καὶ κατὰ τῶν *Samb. Vat.* & *Cas.* recte, dicit BERN.

f Προσιεμένου] Προσιεμένου *Vat.* & *Busb.*

g Γυναικῶν,] Vocem γυναικῶν reposuimus ex *MSS.*

h Τοῖς ἡλικιώταις,] Τότε τοῖς *Samb.*

i Πρὸς αὐτὸ] Eleganter & ἀτυπικωτέρως *Big.* & *Samb.* licet παιδὸς præcedat in ea periodo. πρὸς αὐτὸν *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al.* πρὸς αὐτό. HUDS. Lubuit tamen *Hudsono* contra MSS. reponere αὐτὸν, quod merito ejecimus, quum recte animadverterit Atticissimum in omnibus tantopere Auctori magno placitum *Bernardus*, ita enim millies loquuntur elegantiores, ut simul & ætatem & genus respiciant. Ælian. V. H. 1. 30. de Galete Ptolemæi amasio, ὁ μὲν ἵππους σὺν τῷ βατικλεῖ τὸ μειρακιον. & de Alcibiade rursus 2: 1. & alii alibi. HAVERC.

k Δὲ λέγειν εὖ,] Οὖν pro ἦ *Vat* & mox καλῶς λέγειν, εὐλόγει *Bas. G.* aliique. λέγειν εὖ, κελεύσῃ *Vat. Big.* & *Samb.*

l Ασμίσαν] Ασμένως *Hen.* & *Busb.* Statim *Samb.* δεηθείσης τε. BERN.

m Πως προφύεται] Illud πως deest *Vat.* & mox τε post δεηθείσης.

n Κατ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ αὐτῷ aliis.

o Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι] Μῶ αἰγύπτιοι καλοῦσι *Samb.* μῶς αἰγύπτιοι καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.* μω vel μῶυ καλοῦσιν αἰγύπτιοι Glycas & Hamartolus. μῶς καλοῦσιν αἰγύπτιοι Johannes Zonaras. *Moy* Ægyptii *vocant*, Epiphanius à manu Cassiodori. Pseudo-Eustathius αἰγύπτιοι γὰρ τὸ ὕδωρ μῶυ προσαγορεύουσι, καὶ τὸ σὺς (MS. ὑσὸς) σωθῶσι. BERN. *Al.* μῶς & μῶν & μῶν. quo modo *Vet. Interpr. Josephus* ipse lib. 1. contra *Apionem* & *Clemens Alex.* p. 343. *Edit. Paris.* Hac de re videsis *Gaulminum* in notis ad *Vitam Moysis*, p. 195. *Lambecii* Prodromum, p. 120. *Allatium* ad *Eustathii* Hexaëmeron, p. 297. *Sam. Morinum* de utilitate ling. Orient. p. 40. ejusque Explicationes Sacr. & Philolog. p. 6. *I Loydii Dictionar.* v. *Moyses. Leidekkerum* de Rep. Hebr. p. 189. præcipuequeque *Kircheri* Prodromum Ling. Copt. p. 136. & *Salmasii* Epist. LX. & LXXVIII.

p Υσῆς] Υσως *Bas* & *Gen.* υσῆς *Samb.* & *Zonaras.* υσῦς *Busb. Hen.* G. Glycas, & Hamartolus. Philo Alexandrinus simplicius sensit de illo nomine, εἶτα δίδωσιν ὄνομα θεμίνῃ μετὰ ἐτύμου, ἀφ' τοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶς ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι. Ante hunc in Tragœdia, quam ex versione τοῦ ὁ. condiderat nomine *Exodi* seu *Exagoges* Ezechielus vates, memoratum erat ὄνομα ᾧ μωσῆν ὠνόμαζε, διὰ χάσμα ὑγρᾶς ἀνέλπις ποταμίας ἀπὸ πόντου. Ex illis denique Alexandrinorum Theologorum decus Strom. primo. εἶτα τίθεται τῷ παιδίῳ ὄνομα ἡ βασιλὶς μωυσῆν ἐτύμως, ἀφ' τὸ ἐξ ὕδατος ἀνελέσθαι αὐτόν. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶ ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι· εἰς ὃ σωτέον τεθηπότως. καὶ γάρ τοι μωσῆν τὸ ἀπαποδόσασθαι τῷ ὕδατι προσαγορεύσει. Idem Scriptoribus Gentium *Musus* & *Musæus*. Quod vero eundem *Monios* dictum testetur Ægyptiace Aben Esdras ex scripto quodam Sabæorum, speciem veri claram habet: quippe *amon* illud in Ægypto significat, quod in divinis literis משה, *extrahere* utrumque. Pertinent enim hæc ad etymon sui nominis, quæ notavit ipse Exodi principio כי מן המים משיתיהו. Rabbinos tamen Judæorum, & lumen eruditionis in Ecclesia Christiana Hieronymum, aut recentioris famæ Huëtium Goliumque in hac originatione vicit Cl. Salmasius. Illi σωλήν ex exponunt, Philo semel λῆμμα; hic etiam cum Philone, Josepho, aliisque veterum mavult adhuc disertius *exceptum ab unda servatumque*, *mouci* ut norunt Coptitæ. Dixit itaque nurus Ægyptia, *emouneisi*, *tuli ex aquis*, quo fuæ indulgentiæ memoriam pulcherrimo homini maturius imprimeret. Cætera tamen hujus Originationis, atque ipsum ψευδεπιγράφου, lubens permitto clarissimis viris *Mareschallo* & *Fabro*, qui nullam veterum literaturam perire penitus huic Academiæ patiuntur, quin suo studio erigant atque demum excolant. Moneo tamen quasi abeundo ὑδοχοὺς pro ὑλοχοὺς, notissimam illam Scaligeri correctionem, vixque Græcam in carmine Orphéo (quod Judæorum aliquis ex *Elle Semot* Legislatoris jampridem compilavit) melius permutari ad hunc modum:

Ως λόγος δοχαῖος, ὡς νεηλοχιὰς διέταξε.

θαυμασίως γὰρ αὐτὸν, sic ait nobilissima Thermuthis, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν ποταμῷ λαβοῦσα χάσκοντος, ἐμαυτῆς μὲν ἠγαπημένῳ παιδὶ ποιησαθαι. BERN.

q Φρονήματός] Ita *Samb Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* prius mance legebatur φρονητῇ Ἑβραίων ἄρεος.

r Αὐ-

μ@. Αμαρὰμ μὲν γὰρ [r] αὐτὸς ἦν παῖς. [s] ὁ δὲ Καάθ· ὃ πατὴρ Λεβὶς ὁ Ιακώβ, ὃς ἦν Ισάκῳ γνώμεν@. Αβραάμ δ' ἦν ὗτ@ ἦν. σύνεζις δὲ ἡ κῦρ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ· ἦν δὲ παύτης μέτρα πολὺ [c] κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε παύτης τὴν φρόνησιν ἐν παῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τ ὑπ' ἀνδρὸς γνησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. [t] καὶ τρισὶ μὲν αὐτῷ γεγονόσιν ἔτεσιν ὁ Θεὸς τὸ τ ἡλικίας ἐξῆρεν [x] ἀνάσημα· πρὸς δὲ κάλλ@ ἀδεὶς [y] ἀφιλότιμ@ ἦν ὗτος, ὡς Μωϋσῆν θεασάμεν@ μὴ ἐκπλαγῆναι τ ὁμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὑπερφέρειν μὲν ὑπὸ τ ὄψεως [z] τοῦ παιδός· ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ [a] προσυχολεῖν αὐτόν. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ καὶ ἄκρατ@ πρὸς αὐτὸν ἦσαν, [b] κατεῖχε τὰς ὁρώσας.

ζ'. Ὅτε δὲ αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις [c] παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀμοιρήσασα μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τ Μωϋσῆν πρὸς τ πατέρα, [d] ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς [e] Φρουτίσθε Διαδοχῆς, εἰ καὶ βεβλῆσθαι θεὸς μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγε, "ἀναθρεψαμένη "παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήμασι γενναῖον, θαυμα- "σίως δὲ αὐτὸν καὶ [f] ὑφ' ἑ τ τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάρι- "τ@, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τ δὲ "σῆς βασιλείας Διάδοχον". ταῦτα λέγουσα, τ δὲ πατρὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφ@. [g] ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμεν@, [h] κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τ γαμβροῦ ὑπέθηκεν αὐτῷ τὸ Διάδημα. καταφέρει δὲ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, περιελόμεν@ αὐτὸ καὶ νηπιότητα δήξεν, ἐπέβαινέ τε [i] αὐτὸ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν [k] ὑπὲρ τῆ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμεν@ δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεζιν αὐτοῦ προειπὼν ὑπὲρ [l] τῆ παρανοσῇ τ Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν [m] ἀνεκφυγὼς, "ὗτ@, εἶπε, βασι- "λεῦ, παῖς ἐκεῖν@, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς "ἀφόβους εἶναι. [n] καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει δὲ γεγο- "νότ@, ὑπεξεληλὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ παλῶν τὸ Διά- "δημα. [o] τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐ- "τοῦ δέ@ ἄνες· Εβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα δὲ αὐτοῦ θάρ- "σος ἀφελοῦ". Φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσασα· καὶ πρὸς τ Φόνον ὀκνηρὸς ὢν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν δὲ Θεοῦ προσκυλίσαντ@, ὦ προνοια τ Μωϋσέως [p] σωτηρίας ὤν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν Εβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρὼν σὺν ἐλπίζιν εἶναι πρὸς τ ὅλων· δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ. [q] μηδενὸς δὲ ὄν@ φανεροῦ, διὸ κἂν

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi; cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Iſaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: ſed ejus modulum longe excedens, ſenilis ſapientiæ, etiam * dum eruditione inſtitueretur, haud parum oſtendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum ſpem fecêrunt. Ac tres quidem annos na- *Moyſis vel* to admirandam dedit Deus ſtaturæ proceritatem: *triennis formam ac ſtaturam admirande.* venuſtate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus eſſet, quin Moyſe conſpecto ejus formæ præſtantia percelleretur. Multiſque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut ſeſe quidem *non ſolum* ad conſpectum pueri converterent; ſed, relictis ſeriis negotiis, etiam ei curioſe contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum ſimplicitate conjuncta, ſpectantes *ita* retinebat *ut inviti diſcederent.*

7. Hunc, tanta forma & indole, Thermuthis ſibi filium adoptat, quod ſobole legitima careret. Et cum aliquando Moyſem ad patrem adduceret, hunc illi oſtendit, quaſi de ſucceſſore cogitârit, ſi ita voluerit Deus ut ſibi filius non naſceretur: atque ad ipſum *ſic* loquebatur, "Nutrivi puerum *Act. c. 7.* "forma divinum, & animo generoſum; at cum *ἀστῖ@ τῷ* "mirabiliter ipſum ex fluvii benignitate accepe- *Θείῳ.* "rim, mecum quidem ſtatui ut mei filius eſſet, "tui vero in imperio ſucceſſor". Hæc dicens infantem depoſuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens & pectori apprimens, filiæ gratificaturus comiter diadema *ſuum* ei impoſuit. Moyſes autem in terram dejicit, pueriliter ſcilicet illud circumvolvens, ſuiſque pedibus conculcavit. idque viſum eſt *Ægypti* regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conſpexiſſet Sacrorum ſcriba, qui ex ejus nativitate Ægytiorum imperium depreſſum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, & terribiliter exclamans, "Hic "eſt, inquiit, ille puer ô Rex, quem ſi occide- "rimus, nos ſecuros fore declaravit Deus. Et *am-* "*pliſſimum ſacro* vaticinio dat teſtimonium, inſul- "tando tuo regno & diadema calcando. Hunc i- "gitur perimens, Ægyptios quidem illius metu "libera, Hebræis vero ſpem & fiduciam, quam "in eo poſuerant, adime". Ipſum autem prævenit Thermuthis, quæ *puerum* abripuit: & ad eum tollendum ſegnior factus eſt Rex, quod Deus, cui curæ erat Moyſis ſalus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratiſſime. Et Hebræis quidem contigit, ut ex eo magnam de ſumma rerum ſpem conciperent: Ægyptiis vero, ut ſuſpecta eſſet ejus inſtitutio. At cum nemo appa-

[r] Αὐτὸς μὲν παῖς.] Ita *Big. Vat. Baſ. G.* & *Zonara*. ὗτ@ *Samb.* & *Caſ.*

[s] Ὁ δὲ Καάθ·] Zonaras ad hoc genus μὲν δ' ἐξ ἀμφοῖν ἑβδομ@ πως τῆς. ἀμφοῖν γὰρ αὐτὸς μὲν παῖς. καάθ δὲ τῷ ἀμαρᾷ ὁ πατήρ. ὁ δὲ Λεβὶ, καὶ Λεβὶ ὁ Ιακώβ. Ιακὼβ δὲ ἐτέχθη τῷ Ισαάκ· Ισαὰκ δὲ ἐξ ἑνὸς Αβραάμ. Idem teſtatus eſt & Numenius de antiquiſſimo Legiſlatore, εὐδόκιμα γένεσθαι γονεῖς &c. putando à nobili Chaldæo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* niſi quod habent καὶ Λεβὶ antea perverſe editum, Καάθ δὲ ὁ πατὴρ, ὁ δὲ Λεβὶ, καὶ Λεβὶ δὲ Ιακώβ, ὃς μὲν Ισάκῳ γενόμεν@. Moyſem ſeptimum ab Abramo exſtitiſſe teſtantur *Zonaras*, *Numenius*, *aliique*.

[t] Κρείττων,] Ita in pleriſque *MSS.* κρείττω in *Editis*.

* *Dum eruditione*] Forſan *inter ludendum*, ἐν παιδιᾷς.

[u] Καὶ τρισὶ] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τρισὶ μὲν αὐτοῦ γενομένοις *Baſ. G. Glycas*, *aliique*.

[x] Ανάσημα·] Secutus ſum *Baſ. G.* & *Zonaram*, cum apud *Heſychium* ſit ἀνάσημα, ὕψωμα. at Διάσημα habent *Big. Samb. Vat. Glycas*, *Hamartolus*. & *Vet. Interpr.*

[y] Αδιλότιμ@] Ita *MSS. Glycas*, *Suidas* & *Hamart.* ἀφιλοτίμητ@ *Baſ.* & *G.* ut Ἀτιμότερον probante *Bernardo*.

[z] Τοῦ παιδὸς·] Τῷ παιδὶ *Vat.*

[a] Προσυχολεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Caſ. προσαχολῶν Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Κατεῖχε] Sic *MSS.* κατέχιτο in *Editis*.

[c] Παιδοποιεῖται,] Sic *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀποτεθεῖσα αὐτὸν *Zon.* ἰδιοποιεῖται αὐτὸν *M. Glycas*. BERN. Παῖδα ποιεῖται *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ſed compoſite in *aliis*.

[d] Επεδείκνυε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιδείκνυσι τοῦτο *Vat.* ἐπεδείκνυ τι τοῦτον *Baſ.* & *G.*

[e] Φρουτίσθε Διαδοχῆς,] Aut verbis *Pſeudo-Euſtathii*, ἀξιῶσα ποιεῖσθαι αὐτὸν τ βασιλείας αὐτῆ Διάδοχον. BERN.

[f] Παρὰ τ δὲ ποταμοῦ] Sic in *MSS.* παρ' αὐτῆς in *Editis*.

[g] Ο δὲ λαβὼν] *Al.* ὁ δὲ καὶ λαβών.

[h] Κατὰ φιλοφρόνησιν] *Euſtathio* alia voce χαριτιζόμεν@. καὶ ταφιλοφρόνησιν & καταπιότητα *Samb.* liber. BERN.

[i] Αὐτὸ τοῖς ποσί.] Ita *Samb.* & *Big.* αὐτῷ *Baſ. G. aliique*, velut v. 36. ἐπιεξήκοις ἡγεμονίᾳ.

[k] Επὶ τῇ] Επὶ τ βασιλείᾳ *Vat.*

[l] Τῇ παρανοσῷ] Illud τῇ ex *MSS.*

[m] Ανεκφυγὼς,] Ita Atticorum more pro ἀνακεκφαγὼς edidit *Bernardus*, ἀνακφαγὼς ἔφη *Baſ.* ἀνεκφαγὼς εἶπε *Gen.* ἀνακφαγὼν ὗτ@ εἶπε *Samb. Hen. Vat. Busb.* & *Zonar.*

[n] Καὶ μαρτυρεῖ] Καὶ repoſuimus ex *MSS.*

[o] Τοῦτον οὖν ἀνελὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτον ἀνελὼν in *Editis*.

[p] Σωτηρίας ὤν.] Sic *Samb.* & *Vat.* τ σωτηρίας in *reliquis*.

[q] Μηδενὸς δὲ ὄν@] Ita in *MSS.* niſi quod *Samb.* interpolet ἦ μηδὲν ὅλως καὶ συγχύσει malo fuco. & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὑπό τινος ἐντ@ φανεροῦ, νῦν ἀπεκλεισεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἢ συγχύσεως Διὰ τ ἰδιοποιήσεως, ἢ τ ἄλλων τινὸς, ὡς πλέον ὑπὲρ ἀφελείας τ Αἰγυπτίων ὢν δὲ ἀσφαλείας θαρρεῖν παρῆν. Cape quod præſtare videtur. BERN.

pareret, (etiamsi ipsum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quispiam) cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præscientia magis fidere daretur, ab ejus cæde abstinuerunt.

ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγυμῆ Δι᾽ τῆς εἰσποιήσεως ἢ τ᾽ ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπῆρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τὸ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπεῖχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

CAP. X.

Quomodo Moyses bellum gessit adversus Æthiopes.

ΚΕΦ. ι'.

Οπως Μωϋσῆς κατ᾽ Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

Bellum Æthiopicum.

ET quidem Moyses, eo quo diximus modo natus & educatus, cum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque ita comparatum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam *cum injuria conjunctam* ulturi: prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad suos se receperunt. Æthiopes fugientibus instabant: & ignaviæ sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin indies novos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin & mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate pressi Ægyptii ad oracula & divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset Deus, ut in auxilium advocarent Hebræum, filiæ imperat Rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis præficeretur. Illa ipsum Regi in manus tradidit, jurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus strueret: magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, & sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus opem desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

Μωϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γυμνηθεὶς τε καὶ τραφεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς Αἰγυπτίοις [r] τὴν ἀρετὴν ἐπέσπε, καὶ τὸ ὑπὸ παπεινώσθ μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ᾽ αὐξήσθ ἢ τῶν Εβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενον. Αἰθίοπες, πρόσοικοι δ᾽ εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. [s] οἱ δ᾽ ὑπ᾽ ὀργῆς στρατεύσιν ἐπ᾽ αὐτὸς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· [t] καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ᾽ αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν [v] φεύγοντες. ἐπηκολούθησαν δ᾽ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ [x] μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτ, τῆς χώρας ὑπερπλέον ἤπλουν, καὶ γλυσάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ᾽ αὐτῶν ἀπέχοντο. ὡς δ᾽ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστάθην, [y] προύδοσαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσσης, ἐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῷ δ᾽ κακῷ πιεζόμενοι, πρὸς χρησμὸς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβαλόντων δ᾽ αὐτοῖς δ᾽ Θεὸς συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Εβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ θαρρεῖν τ᾽ Μωϋσῆν, [z] στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἢ δ᾽ ὅρκῳ [a] ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν δι᾽ θεῖναι κακὸν, παραδιδοῦσιν· ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα δ᾽ τοὺς [b] ἱερεὰς, οἳ, κτεῖναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, [c] οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρῄζοντες αὐτοῦ τῆς ὑπηκοΐας.

*Ibes homines*que *Ægyptii Æthiopes cum suis serpentibus profligant, Moyse duce ac auctore.*

2. Moyses autem, à Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribæ gentis utriusque *hac re* gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus ejus virtute devictis, foret ut Moysem dolo tollerent: Hebræorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum servitutem effugere, Moyse duce & imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias *statim* eduxit. non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terræ. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim hæc via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, & noxiis viribus & insolito aspectu plurimum differentes, & in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed & sublimes ex improviso malum inferant) commentus est, ut securum & innoxium iter

Β'. Μωϋσῆς δ᾽ ὑπό τε τῆς [d] Θερμούθιδ θαρληθεὶς καὶ ὑπὸ τ᾽ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ᾽ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τὸς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τ᾽ Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασόμενοι· οἱ δ᾽ τῶν Εβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς [e] ἐσομένης τὸς Αἰγυπτίους, διὰ τὸ Μωϋσέως αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δ᾽, φθάσας [f] περὶ ἢ πυθέσθαι τὸς πολεμίους τὴν ἔφοδον, αὐτὸς, τ᾽ στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγε· διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενον τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τ᾽ αὐτοῦ σωτείας θαυμασίαν ὑπέδειξιν ἐποίησατο. τ᾽ γὰρ γῆς χαλεπὴς ὄσης ὁδοιπορῆσαι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν· παμφορωτάτη γάρ ἐστι [g] τούτων, ὡς καὶ τὰ παρ᾽ ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμ τε καὶ κακίᾳ [h] καὶ τῷ τ᾽ ὄψεως ἀπωθεῖ διαφέρουσα, τινὰ δ᾽ αὐτῶν ἐστι καὶ πετηνὰ, ὡς λαθόντα μὲν ὑπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προφθαμένους ἀδικεῖν ὑποπτεῦσαι γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἄλλα-

r Τῷ ἀρετῷ] Τῷ οἰκείᾳ ἀρετῷ *Hen.* & *Busb.* Mox manus secunda ad cod. *Samb.* καὶ τῷ ἐπὶ ταπεν. & Εφερον καὶ ἦγον *Big.* & *Samb.* Correcte reliqui ἔφερον καὶ ἦγον, *prædam omnem retulere, vivam, aut non vivam*, ut Critica vetus Græcorum docet. BERN.

s Οἱ δ᾽ ὑπ᾽ ὀργῆς] Ita in quatuor *MSS.* οἱ δ᾽ ὀργῇ *Bas. G. aliique.*

t Καὶ τῇ μάχῃ] Καὶ δὰ μάχῃ in aliquibus *MSS.*

v Φεύγοντες.] Sic in *MSS.* in *Editis* φυγόντες.

x Μαλακίας ὑπολαβόντες] Μαλακίαν *Vat.*

y Προύδοσαν] Καὶ προέδωσαν *Hen.* & *Busb.* προέδοσαν *Eustath.* BERN.

z Στρατηγὸν] Irenæus ex Josepho hæc memorat. Vide nuperam editionem anni 1710. pag 347. Ἰώσηπός φησιν, ὅτι ἔτι ὢν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωυσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς ὑπ᾽ τῶν Αἰθιόπων καὶ νικήσας, ἠγάγετο τὴν τ βασιλέως θυγατέρα· ἐπείτε πυθῶν τῷ πρὸς αὐτὸν πρόθυμον αὐτῷ τὴν πόλιν. *Josephus dicit, Mosen quum in regia educaretur ducem belli Æthiopici creatum esse, & postquam eos devicerat, filiam regis illius uxorem duxisse, quæ amore ejus tacta urbem ei prodiderat.* REL.

a Ποιησαμένῳ,] Ποιησαμένων *Samb.* & *Vat.*

b Ιερεὰς,] *Al.* ἱερέας, κλεῖναι, προαγορεύσαντες. & ἱερέας, εἶ, κλεῖναι προαγορεύσαντες.

c Οὐκ ἠδέν.] Οὐκ ἤδεσαν *Epiphanius* Sciolus vidisse videtur, vel neutiquam intellexisse quid hic Judæus dixerit. BERN.

d Θερμούθιδ] Θερμούθιδ quicquid nobis suppetit librorum. aliquanto post *Samb.* κατεργασάμενοι, cæteri tempore infinito. BERN.

e Εσομένην] *Al.* ἐσομένης.

f Περὶ ἢ πυθέσθαι] Περὶ ἢ τὸ πυθέσθαι *Samb.* & *Vat.*

g Τούτων.] Τούτων hic reposuimus ex *MSS.* quod in *Editis* male inferebatur post ἄλλοις.

h Καὶ τῷ τ᾽ ὄψεως] Illud τὸ ex *Cod. Vat. Edit. Bas.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* deerat.

i Ἐπε-

ἀβλαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στράτημα θαυμαστόν. σκεύη γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βύβλου κατασκευάσας, καὶ σπληρώσας [i] ἴβεων, ἐκόμιζε. [k] πολεμιώτατόν ἐστι [l] τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένους, καὶ [m] ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων [n] ἁρπαζόμενοι καταπίνουσι. χειροήθεις δέ εἰσιν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ περὶ μὲν τούτων παρίημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοοῦντων τῶν Ελλήνων τῆς [o] ἴβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο τὰς τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ πρεπολεμήσας χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἀδοκήτοις παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ὑπὲρ τῆς Αἰγύπτου, ἀφαιρεῖται· τάς τε πόλεις αὐτῶν [p] ἐπὶ καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπάτητο. καὶ τῆς Δι' Μωϋσῆν εὐπραγίας γλισχόμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν· ὡς μὲν ἀνδραποδισμῷ καὶ πανωλεθρίᾳ [q] ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. καὶ πάλιν συνελαθέντες εἰς [r] Σαβὰ πόλιν βασίλειον ὅσων τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης [s] Μερόλυ [t] μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας [v] ὕτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νεῖλος περιέχουσι αὐτὴν καὶ [x] κυκλούμενος, πολεμῶν τε ἄλλων ἀσφαλὲς καὶ [y] Ασταβόρα δυσμάχητον τοῖς [z] πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντος. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὅσα [a] νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους προβλήματα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥστε [b] ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ἐπὶ πλημμύρας φερομένων· ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως πλὴν ἁλώσιν. φέρουσι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ τὸν τοῦ στρατεύματος λόγον· εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσάγοντα τὴν [c] στρατείαν καὶ μαχόμενον γναίως ἐπισκοπεῖσα, καὶ [d] τὴν εὐτολμίας τῶν ἐγχωρίων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τὴν εὐπραγίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς [e] κατ' αὐτῶν κατορθωμένοις, τοῦ τε τὸν ὅλων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῇ. καὶ [f] πεμόντος τοῦ πάθους πέμπει [g] πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τὸν πιστότατον, δι' ἀγγελουμένη τοῦτο [h] γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ [i] ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ [k] παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας· φήσαντα τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ [l] τὴν αἵρεσιν τοῦ Αἰθιό-

exercitui præstaret, stratagema plane mirandum. Fiscellas enim *quasdam* è papyro in cistarum formam conficiendas curavit, & ibibus complens secum deportavit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum. nam & eos insectantes fugitant, & inter fugiendum sicut à cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt & mansuetæ, inque serpentum genus solum immaniter sæviunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, cum non ignorent Græci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram istis bestiolis refertam, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus usus serpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus supervenit, & cum iis congressus victoriam reportavit, spemque Ægypti occupandæ illis abstulit: urbes etiam eorum adortus evertit, & ubique magna cædes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter gestas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Æthiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Sabam regiam Æthiopiæ compulsi, quam postea Cambyses, à sorore sua nomine impositio, Meroën appellavit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille pæne inexpugnabilis, Nilo ipsi circumfuso & circundato, aliisque fluviis, Astapo & Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora sita *ut* insula habitatur; quod murus validus illi circumductus sit, & hostibus quidem objectos fluvios habeat, atque aggeres magnos post murum ad inundationes arcendas, cum fluvii intumescentes majori cum impetu deferantur: quæ & *nunc* iis, qui flumina trajecerant, urbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo ægre ferret Moyses exercitum otiosum desidere, (nam manus conserere non ausi sunt hostes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Hæc Moysen exercitum mœnibus admoventem, & egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quæ excogitaverat & aggressus erat mirata, ipsumque & Ægyptiis, libertatem desperantibus, felicitatis auctorem exstitisse existimans, & Æthiopes, *modo* gloriantes de rebus præclare contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehementi ejus amore capta est. Atque *indies* crescente affectu, servos sibi fidissimos ad ipsum mittit, conjugium suum offerens. Illo vero assentiente, ea conditione ut sibi traderetur urbs, fideque jurejurando firmata, se ducturum eam uxorem, atque urbe dedita pactis mansurum esse: dictum factum. Et postquam sævitum est in Æthiopes, actis

Sabam (quæ & Meroë) metropolin totius Æthiopiæ, seque una Moysi dedit Tharbis.

i Ἰβεων,] De iis videsis *Herodotum*, l. 2. c. 75 & 76. & *Plutarchi* Sympos. l. 4. probl. 5.

k Πολεμιώτατόν] *Al.* πολίμιον.

l Τοῖς ὄφεσι] Illud τοῖς ex *MSS.*

m Αφισάμενοι] Εφισάμενοι *Vat.* ἀνθιστάμενοι *Glyc.* & *Hamartolus.* Mox ejusdem indocta manus ἄγγελμα. BERN.

n Αρπαζόμενοι] Βασαζόμενοι καταπίνουσι *Vat.* Hac de re vide *Plinii* Hist. Nat. Tom. 2. p. 132. *Edit. Paris.*

o Ἰβεως] In *Editis* ἰβιδος contra usum *Josephi* & auctoritatem *MSS.*

p Επὶ] Ita *Big.* & *Samb. Vat.* ἐπιὴ *Bas. aliique.* ἔτεσι *Zonaras.*

q Αναστασεως] Facilitatis causa ἀναστατώσεως hcic reposuit secunda manus *Samb.* BERN.

r Σαβὰ] Σαβὰν *Samb.* σαβὰ *Hen. Busb.* & *Zonaras.* σαβᾶ *Georgius Syncellus*, & σαββᾶ alter *Georgius.* Eusebius in Lexico sacro, σαβὰ, πόλις αἰθιόπων βασιλικὴ· ἣν φησιν ἱστορικὸς καμβύσου ἀνομάσαι μερόην, ἐξ ἰδίας ἀδελφῆς ἐπιθέτως τοῦτο. Quis non miretur Originis temeritatem, si ad Canticum Salomonicum hæc talia unquam scripserit? *Invenimus autem hujus reginæ* (*Sabæ*) *etiam Josephum in historia sua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod posteaquam regressa est à Salomone, Cambyses rex miratus ejus sapientiam, quam sine dubio ex Salomonis sapientia susceperat, cognominavit, inquit, nomen ejus Meroen. Refert autem quod non solum Æthiopia, sed & Ægypti regnum tenuit.* BERN. *Al.* Σαβὰν & Σαββᾶν.

s Μερόλυ] Vide *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* v. Μερόη.

t Μετωνόμασεν,] Ita *MSS.* in *Editis* ὠνόμασεν.

v Οὕτω καλουμένης,] Sic in *Cod. Vat.* τοῦτο in *cæteris.*

x Κυκλουμένου,] Κυκλωμένου *Vat.*

y Ασταβόρα] Ita *Samb.* & *Geographi Vett.* Ασταβόρρα & Ασταβόρρα *alii.*

z Πειρωμένοις] Sic in *Samb.* πειρωμένοις in *reliquis.*

a Νῆσος οἰκεῖ?),] Ὡς νῆσος *Burii* nostri jam usus nullus; vel equidem νήσου, quod proclivius erat. BERN. Νῆσος κεῖται) *Vat* ὡς νῆσος οἰκεῖται legisse videtur *Vet. Interpr.*

b Ανεπίκλυστον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀοικίκλυστος *Bas. G. aliique.*

c Στρατείαν] Στρατείαν ex *Samb.* & non στρατιὰν cum *aliis* excudi fecit *Bernardus.*

d Τὴν εὐτολμίας] Τὴν εὐτολμίαν habet *Eustath.* ad Hexaëm.

e Κατ' αὐτῶν] Ita *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Epiphan.* nisi quod ἐχάτων pro ὅλων substituant *Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῶν καθορωμένοις τοῦ τε περὶ τὸν ὅλων κίνδυνον *Bas.* & *G.*

f Πεμόντος] Ita in *MSS.* in *Editis* αὔξοντος δὲ π.

g Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τινα τῶν πιστοτάτων *Vat.* & in nonnullis *Epiphanii* Codd *fidelissimum servorum.*

h Γάμου.] *Al.* γαμεῖν, ut & mox v. 46. τὰς γάμους.

i Ποιησαμένου] Ποιησαμένων *Vat.*

k Παραβήσεσθαι] Παραβλῶσι *Vat.*

l Καὶ τὴν αἵρεσιν] Μετὰ τὴν *Samb. Busb.* & *Hen.*

actis Deo gratiis, nuptiæ à Moyſe celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus *victor* domum eſt reductus.

πων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, συνεπλήρ τ γάμον [m] ὁ Μωϋσῆς· καὶ τὰς Αἰγυπτίους ἀπήγαγε εἰς τὴν ἑαυτῶν [n] γῆν.

CAP. XI.

Quomodo Moyſes ex Ægypto aufugit in Madianam.

Ab ingrata Ægypto ad Troglodytas ſe furripuit Moyſes. Ex. c. 3.

ILli vero, quod ſalutem à Moyſe acceperint, odium illi pro gratia repoſuerunt, ſtudioque majori ei ſtruxerunt inſidias: ſuſpicantes quidem ne rebus proſpere geſtis elatus aliquid novi in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, ut eum interficeret. Illi autem & ipſi hac de re inſederat cogitatio, partim ex invidia ob *nuperam* Moyſis expeditionem, partim ex metu depreſſionis; inſtigatus vero à Sacrorum ſcribis, vehementi flagrabat deſiderio Moyſem perimendi. Verum ut primum de inſidiis audiverat *Moyſes*, clam ſe ſubduxit. Atque viis *paſſim* à cuſtodibus obſeſſis, per ſolitudinem fugam inſtituit, & * qua *evaſurum* inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis ciborum laborârit inopia, eam tamen patienter & magnanime ſuperat. Et cum ad urbem Madianam perveniſſet, in Rubri quidem maris litore ſitam, ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, ſuper puteum quendam ſedens à laſſitudine & miſeria quieſcebat, cum meridies eſſet, non procul ab urbe: ubi ei ſuboritur negotium ex conſuetudine & more illic viventium, quod virtutem ejus illuſtravit, & ad meliora viam aperuit.

Mox idem ille de filiabus Ragueli præclare meretur.

2. Cum enim iſtis regionibus aquarum ſit penuria, operam dant paſtores ut primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhauſta, ſua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt ſeptem virgines ſorores, Ragueli ſacerdotis, & ab iſtius loci incolis magno in honore habiti, filiæ: quæ patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc miniſterium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, ſatis aquæ pecoribus ſuis in alveos, ei uſui paratos, è puteo extraxerant. Paſtoribus autem aliquanto poſt venientibus & virgines depellentibus, ut aquam ſibimet haberent, Moyſes, rem indignam ratus virgines non reſpicere injuriam paſſas, ſinereque vim virorum plus valere quam jus feminarum, illis quidem obſtitit inique agere volentibus, iis vero, ut par erat, auxilium tulit. At illæ, hoc beneficio accepto, patrem *ſuum* adeunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hæc gratia periret, meritumve deſideraretur præmium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudavit animum, tum juſſit Moyſem coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Poſtquam vero aderat, & indicavit ei filiarum de ejus ope & auxilio teſtimonium, & virtutem ejus admiratus, non in ingratos hoc

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς ἔφυγε ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιλωήν.

ΟΙ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἅπλεσθαι τὰ κατ' αὐτοῦ βουλεύματα ἠξίουν· ὑπονοοῦντες μὲν μὴ διὰ τὴν εὐπραγίαν νεωτερίσῃ καὶ τὴν Αἰγύπτου, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τὸ [o] σφαγῆς. ὁ δὴ [p] καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν ἐκ πράγματος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φήμης τῆς Μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως· [q] ἐπεχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. φθάσας δὴ τὴν ὑπερβολὴν [r] καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπεξέισι. καὶ τὰς ὁδῶν φυλαττομένων, πιεζόμενος διὰ τὴν ἐρημίαν τὸν ὁρασμὸν, καὶ ὅθεν ἦν [s] ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἴς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ερυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Αβραμιδῶν γνομένων ἐκ [t] Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ὅπου πηγὴ φρέατος, ἐκ δὲ κόπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει, μεσημβρίας οὔσης, ὀλίγον τῆς πόλεως· [v] ἔνθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συνήσαισα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παραχθῆναι.

β'. Τῶν δὲ χωρίων [x] δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα· ὅπως μὴ [y] προεξαναλωμένης ὑδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. προῆγον οὖν ὅπου τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ Ραγουήλου θυγατέρες, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένης τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἱ, τὰ δὲ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτην ἐπιτηδείαν εἶναι ἑκάστῃ γυναικῶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις [z] εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐτετεύχατο. ὑπισταμένων δὲ [a] ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι πλεονεκτεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν [b] ἐάσας κρείττονα γενέσθαι τῶν παρθένων δικαίᾳ, τοὺς μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθελούσης, τοῖς δὲ παρέσχε τὴν δέουσαν βοήθειαν. αἱ δὲ εὐεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπιχωρίαν τοῦ ξένου· παρεκάλουν τε μὴ μισθὸν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιΐαν, μὴ δὲ ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπεδέξατο τῷ εὐεργετηκέναι ἀξίως, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκάλεσεν [c] ἄγων αὐτῷ τυγχάνοντα χαίροντος δικαίας. ὡς δὲ ἦκεν, [d] τὴν τῶν θυγατέρων [e] ἀπεσήμαινεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς βοηθείας, καὶ τὴν ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων,

m Ο Μωϋσῆς.] Ita *Samb.* & *Vat.* ſine articulo in *cæteris.*

n Γῆν.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* vox γῆν *Editis* exciderat.

o Σφαγῆς.] Tuam itaque fidem ô Drungari, καὶ διὰ τὸν φόνον ὃν αὐγυπτίων, ὡς τῇ βίᾳλῳ προσέλθῃ) τὸν ἡγέτου (ἐξόδου quis neſcit) εἰ μὴ τοῦτο παρεδηλωμένον ὁ ἰούνιος. BERN.

p Καὶ καθ' αὐτὸν] Καὶ abeſt *Vat.*

q Επεχθεὶς] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεκχθεὶς ὑπὸ τῶν *Baſ. G. Big.* & *Caſ.* ὄχλα *Hen.* & *husb.* mox οἷός τ' ἦν iſti duo. BERN.

r Καταμαθεῖν,] Ita *MSS.* καταμαθεῖν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

s Υπόνοιαν] Υπόνοια *Samb.* à manu ſecunda.

* *Qua* evaſurum *inimici minime ſuſpicabantur:*] In *Epiphanii* Codd. aliquot, *& qua opinio erat non intercepturos inimicos.* in aliis nihil omnino reſpondet Græcis.

t Χετούρας] De ſcriptura hujus vocis videſis p. 43. & p. 98.

v Ενθ' αὐτῷ] *Al.* ἐνταῦθα αὐτῷ.

x Δυσύδρων ὄντων,] In pleriſque *MSS.* ἀνύδρων.

y Προεξαναλωμένης] Ita MSS meliores. Dein *Hen.* ἀπανίζῃ, *Busb.* ἀπανίζῃ perite Quinimo *Eremhos* Optimi vatis, & accolas alios intimi Arabum ſinus, qua ab Euronoto abſceditur, humili Troglodytarum appellatione etiam venire apud Hiſtoricos veteres, nemo forte ignoravit præter unum Chriſtianum. Mox διέπεσαν *Hen.* BERN. Ita melioris notæ *MSS.* ἐξαναλωμένης in *aliis.*

z Εἰς ἐξαμψάς,] Sic in *MSS.* corrupte in *Editis* ταῖς δεξαμέναις.

a Ποιμένων] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* haud tamen inconcinnius *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὡς αὐτὰς τοῦ ὕδατος κρατεῖν.

b Εάσας] Εάσαν *Samb.* & Critici aliquot Homerici. Subinde eadem *Samb.* manus αὐτῷ τ' ἐπεργετηκέναι. BERN.

c Αγων αὐτῷ] *Al.* ἀγαγεῖν.

d Τὴν τῶν θυγατέρων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν περὶ τῶν θυγατέρων.

e Απεσήμαινεν] Απεσήμαινεν *Samb.* & *Vat.*

f Υπερ-

μάζων, ὄχ εἰς ἀναιδήτας ἐργεσιῶν καταλέοξ τὴν ἀπιχαρίαν ἔλεγχον· ἀλλ' ἱκανὰς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τ ἀμοιβῆς [f] ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τ ὑποίας. ποιεῖ δ' αὐτὸν ἰδν, καὶ μίαν τ θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἐν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

beneficium collocatum ajebat; foreque ut non modo parem ei gratiam referret, sed & paullo cumulatiorem. Postea aliquanto ipsum in filium adoptat, eique filiarum unam matrimonio elocat: ad hæc pecorum, in quibus universæ olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum constituit.

Raguelus Moysem sibi generum adoptat, reique pecuariæ curatorem.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Περὶ θάμνου ἀφάτου καὶ τ βακτηρίας τ Μωϋσέως.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν παρὰ τ [e] Ιεθηγλαίου· τοῦτο γὰρ ἦν [h] ἐπίκλημα τῷ Ραγουήλῳ· διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ [i] Σινάϊον καλούμενον ὄρος ἦγε τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τ τοῦδε ὀρῶν, [k] καὶ ὡς νομὰς ἄριστον, ἀφάτης φυομένης πάσης, [l] καὶ, ἀφ' τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τ Θεὸν, ὁ καταγνωσθείσης πρότερον, ὁ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τ ποιμένων. ἐνθα δὴ καὶ τέως αὐτῷ [m] τυγχάνῃ θαυμάσιον. πῦρ γὰρ [n] θάμνον βάτου νεμομένου, τὴν ὡρὶ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος [o] αὐτῆ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τ ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τ Φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης [p] ὑπαρχούσης. ὁ δ' καὶ αὐτὴν μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν ἀθρόαν ἡγούμενος. κατεπλάγη δ' ἐπὶ μᾶλλον φωνῆς ἐκ πυρὸς ἀφιείσης, καὶ ὀνόμασι καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένης λόγους· οἷς τό τε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντι παρελθεῖν εἰς χωρίον, [q] εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο ἀφ' τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνε, καὶ σωφρόνισεν τ Φλογὸς [r] ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ δεκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δ' μηδὲν [s] τούτοις θεμιτότερον. [t] προηγόρευέ τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ [v] ἀνθρώποις, ἐκ Θεοῦ συμπαρόντος· καὶ θαρρύνας ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησὶ, τοιάνδε εὐδαίμονα, ἣν Ἀβραμος ᾤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σὲ καὶ τῆς σῆς σωφρόνως [x] αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους [y] ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευε [z] χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς [a] τε εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, ὦ δέσποτα, ἐμοὶ αὐτός τε θρησκεύω & προγόνοις εἶδα φανερὰν γενομένην, μανικώτερον ἢ κατ' τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν [b] ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moysis.

ET Moyses quidem istis affectus beneficiis à Jethegiæo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus pascendis occupatus. Postea vero cum pecus pasceret, in montem Sinæum, ut appellabatur, pastum egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus est, & pascuis commodissimus, herbis utpote optimis abundans, &, quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem ejus & flores innoxia flamma præteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet & vehementer emicuit. Ille autem & rei quidem novitate & miraculo perculsus est. Adhuc vero multo magis obstupuit, cum vocem ignis emitteret, & nominatim ipsum compellaret istiusmodi verbis; quibus & temeritatem ejus reprehendit, qui non sit veritus locum sacrum adeoque hominibus hactenus inaccessum calcare, & consuluit ut quam longissime à flammis abscederet, & sibimet quidem hac visione satisfaceret, *non indignus ea* propter suam ac majorum suorum virtutem *habitus*, cæterum ulterius nihil curiose inquireret. Quin & prædixit ei quantum honorem & gloriam, Dei auspiciis & auxilio, consequuturus esset apud homines; jussitque fidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatosque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam & terram, inquit, istam beatam habituri sunt, quam Abramus gentis vestræ auctor olim tenuit, & bonis omnibus affluent, ad hæc *utique* te eos tuaque sapientia deducente. Verum postea quam Hebræos ex Ægypto eduxerit, jussit ut illo in loco sacrificium gratiarum actionis sibi offerret. Et hæc quidem verba ex igne Dei voce emissa audivit.

2. Moyses autem iis quæ viderat attonitus, multoque magis his quæ audierat, infit, potentiæ quidem tuæ diffidere, Domine, quam & ego veneror, & majoribus meis præsentem fuisse novi & propitiam, majoris esse dementiæ reor quam quæ in me potest incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo privatus, & nullis viribus munitus, vel popularibus meis persuadere potero, ut, relicta ter-

Raguelo cognomentum Jethegiæus, aut Jothorus.

Rubus Sinæa (mirum aspectu) tota ardet, neque tamen absumitur. Ex. c. 3.

Sanctum Sinæ jugum atque inaccessum.

Ex repri fulgrante faustissimum oraculum.

Legationem Ægyptiacam excusat Moyses.

---

f Ὑπερβάλλειν] Ὑπερβαλεῖν *Samb.* quod ut Ἀπλούστερον malit *Bernardus.*

g Ἰεθηλαίου·] Ex יתרו *Josephum* more Græcorum Ἰεθηραίου formâsse credo. Pro Ἰεθηγλαίου *Editorum* Ἰοθόρου habent *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Zonar.* imitando *Interpretes* LXX. Denique *Jethelec* aut *Jechelech* aut *Gechegleth* habent *Epiphanii* Codd. BERN.

h Ἐπίκλημα] Videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 310.

i Σινάϊον] Σίναιον *Samb.* & *Zonaras.* Perrexit igitur jam à socero nobilis pastor in ortum ad Arabum petras propinquas, אחר המדבר ejus libro 2 c. 3. Vide Proto-martyrem Act S. c. 7. 30. Nam in Moyse idem vocatur חרב. Mox Ὀρῶν, ὄρος *Basil.* & *Gen.* BERN. *Al* Σίναιον.

k Καὶ ὡς νομὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

l Καὶ, ἀφ' τὸ δόξαν ἔχειν] Καὶ δὴ ἔχειν *Vat.*

m Τυγχάνῃ θαυμάσιον.] Ita *MSS.* συνίσχανε in *Editis.*

n Θάμνου βάτου] Ita ex sententia *Bosii* edidit *Bernardus*, fa-

vente *Syncello*, qui habet θάμνου βάτου. prius erat θάμνου βάτου, in *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θάμνου βάτου.

o Αὐτῆ παρῆλθεν] Αὐτῆς *Vat.*

p Ὑπαρχούσης.] Οὔσης *Vat.*

q Εἰς ὃ μηδεὶς] Illud εἰς abest *Vat.*

r Ὡς πορρωτάτω] Voculam ὡς addidimus ex *MSS.*

s Τούτοις] Lege τοῦτο. COCC.

t Προηγόρευέ τε] Ita ex *MSS.* προηγόρευε ἡ in *Editis.*

v Ἀνθρώποις,] Rursum ex *MSS.* ἀνθρώπων *Basil.* & *G.*

x Αὐτοὺς ἡγουμένης.] Ita *Hen. Busb. Gen.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* αὐτῆς *Big.* & *Basil.*

y Ἐκ τ Αἰγύπτου,] Ita ex *MSS.* ἐκ τ γῆς Αἰγύπτου in *Editis.*

z Χαριστηρίους] Sic in *MSS.* à *Typothetis* ἐχαριστηρίους ἀφικομένου.

a Τε εἶδε] Illud τε ex *MSS.* atque etiam ὃ paullo inferius.

b Ἡγοῦμαι.] Ἡγῶ *Vat* & *Basil.*

terra quam nunc habitant, me ſequantur quo ipſe eos deducturus ſum; vel, etiamſi perſuaſero, quo modo Pharaothen eo redigam ut dimittat Hebræos, quorum opera & labore Ægyptiorum felicitas augetur.

Mox ſcipio in draconem verſus, ſubita dextræ lepra, & lympha in ſanguinem corrupta, tot miracula cunctantem ducem excitant. Ex. c. 4.

3. Deus autem ipſi de omnibus bene ſperare conſuluit, ſe *ei* adfuturum eſſe pollicitus: & ubi verbis opus, ſuadelam in labris ſeſſuram eſſe; ubi vero operibus, vim magna patrandi largiturum. Mox juſſit ut virga in terram projecta fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco *humi* repebat, & in ſpiras convolutus caput ſurſum attollit, quaſi perſequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam converſus eſt. Poſt hoc dextram in ſinum abdere præcepit. Cum vero paruiſſet, candidam protulit, & colore calci ſimilem: deinde priſtinam ad formam reverſa eſt. Juſſus porro aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum mutatam. Hæc autem dum miraretur, ut animum reciperet hortatus eſt *Deus*, & pro certo haberet maximum ei adjutorem affore; utque apud omnes his prodigiis uteretur ad fidem faciendam, te à Deo miſſum id ſolum agere ut mandata mea exſequaris. Fac quod impero, nec mora ſit ulla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebræis etiam duram ſervientibus ſervitutem producas.

Proprium Dei nomen (quod fari ſibi nefas putabat Joſephus) mortalium primus Moyſes audierat. Ex. c. 3. 14, 15.

4. Moyſes autem nihil amplius dubitans de iis quæ promiſerat Deus, ſpectator utique tot ſignorum factus & auditor, precatus ut eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, ſupplex orabat ut ſibi nominis ſui notitiam non invideret, ſed de ſui appellatione certiorem faceret, quem conſpectu & colloquio ſuo dignatus fuerat; ut illi aliquando ſacrificaturus nominatim ejus præſentiam invocaret. Tum Deus nomen ſuum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas eſt. Moyſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunque res poſtularet, talium prodigiorum facultas aderat. Præter cætera portenta maxime de veritate perſuaſus ob rubum ardentem, credenſque Deum auxiliatorem ſibi fore propitium, & populares ſuos ſe liberaturum eſſe ſperabat, & Ægyptiis cladem illaturum.

πρὸς ἣν [c] αὐτὰς ἠγάγομεν · [d] ἢ καὶ ἐκεῖνοι πεῖθῶσι, πῶς ἂν βιασάμενος [e] Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις & τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ο δ' Θεὸς αὖτῳ θεὶ πάντων σωεβάλλε θαρρεῖν, ὑπισχνούμενος αὐτὸς [f] παρέσεσθαι · [g] καὶ ἃ μὲν ἂν δέῃ λόγων, πεῖθὼ παρέξειν, ἃ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφεῖναι πίστιν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκων εἵρπε, καὶ σωειλούμενος [h] σπειρηδὸν ὡς διώκοιτο ἐπ' ἀκμὴν τὴν κεφαλὴν ἐπανέτεινεν · εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τοῦτο δ' καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας δ' λευκὴν καὶ [i] πιτύνῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν [k] προσενέγκασεν · εἶτ' εἰς τὸ ἀρχαῖον κατέστη. κελευσθεὶς δ' καὶ ἐκ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. [i] θαυμάζοντα δ' ἔτι τούτοις [m] θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ σωεσόμενον · καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθείη [n] ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖν · κελεύων δ' μηδὲν ἔτι [o] μελλήσαντά τε ἀπεύθειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπῄγμενον · καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, [p] θεατὴς γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος · εὐξάμενος αὖτῳ καὶ πειρᾶσθαι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ [q] δεηθεὶς, ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὖτῳ γνῶσιν ἣν ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὖτῳ μετεσχηκότι καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν · [r] ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς [s] ἱερεῖσι προσκαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὖτῳ σημήνῃ τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. θεῖ γὰρ οὐ μοὶ [t] θέμις εἰπεῖν. [v] Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τότε μόνον, Δία πανὶ δ' ὁπότε δεηθείη, σωετύγχανεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον πεῖθὼ τῆς ἀληθείας τῷ πυθομένῳ, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ προσδοκᾶν ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς σωεβαλεῖν.

CAP. XIII.

Moyſes & Aaron in Ægyptum reverſi adeunt Regem.

Moyſes Ægyptum repetit, adjutus auctuſque fratre & uxore & duobus liberis. Ex. c. 2. & c. 4.

CUmque fama accepiſſet Pharaothen Ægytiorum regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, petiit à Raguelo, ut ſibi non gravate concederet, cognatorum ſuorum bono in Ægyptum proficiſci: &, *poſtquam hoc impetraverat*, aſſumpta Sapphora, quam *ibi* duxerat, Ragueli filia, libe-

ΚΕΦ. ιγ'.

Οτι Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων πθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ᾧπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὖτῳ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον [x] ἐλθεῖν · καὶ προσκαλεῖται τὸν [y] Σαπφόραν, ἣν γεγαμήκει ὁ Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖ-

---

[c] Αὐτὰς ἠγάγομεν] Αὐτὸς *Vat.*

[d] Η καν ακιθοι] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἢ εἰ καὶ *Vat.* in reliquis καν ſine ἢ.

[e] Φαραωθὴν] Φαραὼ *Vat.*

[f] Παρέσεσθαι] Συνέσεσθαι *Hen.* & *Busb.* BERN.

[g] Καὶ ἃ ἂν] Sic in quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ἐὰν & mox ἐὰν δ' ἔργων.

[h] Σπειρηδὸν] Σπειρεδὸν *Baſ. G. aliique.* perperam.

[i] Τίτυῳ] At nivi comparatur in Exodo hic candor. ſed Judæi in lepra & candorem nivis, & calcis, & lanæ diſtinguunt, & tribus nominibus diverſis nuncupari putant. REL.

[k] Προσενέγκασεν] Interpretando *Hen.* & *Busb.* ἐξήνεγκεν: ita & *Zonaras.* BERN.

[l] Θαυμάζοντα] Θαυμάζοντος *Vat.*

[m] Θαρρεῖν] *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Zonaras*, atque gens Attica, affirmante politiſſimo hominum Eratoſthene. Θαρσεῖν *Big.* & *Samb.* BERN.

[n] Υπ' ἐμοῦ] Sic *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* & *Caſ.* probante *Bernardo.*

[o] Μελλήσαντά τε] Ita *Vat.* & *Samb.* μελλήσαντα απ. *Baſ.* & *G.*

[p] Θεατὴς γε] Sic *MSS.* Θεατὴς τε in *Editis.*

[q] Δεηθείς,] Δοθείσης *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[r] Ινα θύων] Ratio hæc eſt non *Moyſis*, ſed *Joſephi*, labentis in *Gentilium* ritus. nam *Dii* in ſacris eorum *ſinguli* ἐξ ὀνόματος invocabantur, ut conſtat ex *Servio* ad *Virgilium* in *Georgic.* l. 1.

[s] Ιερεῖσι προσκαλῇ] Ita *Vat.* ιερεῖσι προσκαλεῖ *Big.* & *Samb.* ἱερεῖς προσκαλῇ *Baſ.* & *G.*

[t] Θέμις εἰπεῖν.] Θεμιτὸν *Samb.* & *Vat.*

[v] Μωϋσῆ] Μουσῆς μὲ τοῖς σημείοις τούτοις MSS. τὰ σημεῖα ταῦτα excuſa exemplaria. Vel legendum μωυσῆ μὲ τὰ σημεῖα ταῦτα. BERN. Sic in *Editis.* Μωϋσῆς μὲ τοῖς σημείοις τούτοις in *MSS.*

[x] Ελθεῖν] Ita *MSS.* & *Vetus Interpr.* ἀπελθεῖν *Baſ.* & *G.*

[y] Σαπφόραν,] *Big. Samb.* & Interpres *Scholaſticus.* Uſitatum vero aliis σεπφώρα propter auctoritatem LXX. Interpr. ex Hebræo צפרה, quod *Sippora* hodieque enuntiant Judæi. *Luſcinia* itaque dicta eſt hæc femina. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* Σεπφώραν propter auctoritatem τῶν ο'.

παῖδας [z] Γηρσὸν καὶ Ελεάζαρον, ὥρμησεν [a] ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. τ ἢ ὀνομάτων τέτων Γηρσὸς μὲν σημαίνει κατὰ τὴν Εβραίων διάλεκτον, ὅτι [b] εἰς ξένην ἢν γῆν· Ελεάζαρος ἢ, συμμάχῳ τῷ πατρώῳ Θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωμένων δ' αὐτῶν πλησίον [c] τ ὄρων, ὁ ἀδελφὸς Ααρὼν ὑπήντησε κ Θεοῦ κελεύσαντος· πρὸς ὃν ἀποσημήνατ τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ κ Θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιόντι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον Εβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες· οἷς Μωϋσῆς [d] τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τὴν ὄψιν. οἱ ἢ ὑπ' ἐκπλήξεως τ [e] παρὰ δόξαν αὐτοῖς [f] ὁρωμένων ἀνεθάρσησαν, καὶ πρὸς τ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες; ὡς Θεοῦ προνοούμενου τ ἀσφαλείας αὐτῶν.

β'. Επεὶ ἢ καταπλαγεὶς εἶχεν ἤδη τὸν Εβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τ ἐλευθερίας ἐρῶντας, προαγάγετο πρὸς τ βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων [g] καταφρονούμενους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τ χώρας, ἐδήλου, στρατηλατῶν καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰκείων, [h] ὅτε τε κινδυνεύσειεν ὑπὲρ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς δικαίας κομιζόμενος ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς ἐκ Θεοῦ φωνάς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτυχε παρ' αὐτοῦ προσάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, [i] καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντας τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος ἢ ἐκ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ [k] παρεσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος γενόμενα. ὁ ἢ ἀγανακτήσας πονηρὸν [l] μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν· [m] ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, [n] κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαίνειν ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τῷ πρὸ τούτων ἐπισήμῳ, καὶ ὅτι μὴ μόνον ἔμπορον ὢν αὐτὸς εἰς Θεοῦ δύναμιν, τὸ γοῦν ἐπ' αὐτῷ προσδόξον ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν· ° καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν. Μωϋσῆς δ' ὁ καταπλαγείς, ὁ δ' αὐτὸς μέν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τ Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ· [p] τόσῳ ἢ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τ τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τ ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω ἢ ὁ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τ ἀληθοῦς δόξης πάμα, κατὰ ἢ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ἐπὶ [q] τ γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἠθέλησε· καὶ τὰς τῶν

risque ex ea susceptis, Gersо & Eleazâro, properavit Ægyptum ire. Istis autem ex nominibus Gersus quidem juxta Hebræorum linguam significat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus vero, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe à limitibus abessent, Dei jussu *ei* obviam fit Aaron frater: cui indicavit quæ *sibi* in monte acciderant, quæque sibi præceperat Deus. Illis autem ulterius progressis occurrerunt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudiverunt. quibus Moyses miracula, quod sibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos posuit. Illi vero in admirationem eorum, quæ inopinato viderant, traducti, animum sumpserunt, & de omnibus spem bonam conceperunt, tanquam si Deus securitati eorum provisurus esset.

Apud novum Pharaothen & sua merita exponit Moyses & prodigia monitis Sinæi.

2. Cum vero Hebræos jam sibi obsequentes haberet Moyses, eoque deductos ut in potestate ipsius se futuros pollicerentur, & præ se ferrent libertatis desiderium, Regem adiit reipublicæ gubernaculo nuper admotum, atque ei commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vastantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ labores, tanquam suorum rem egerit, perferens; ipsumque edocuit, ut pro istis summum adierit discrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quæ sibi in monte Sinæo contigerant, cum voces à Deo prolatas, tum & rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat faciendam, sibi visa, sigillatim exposuit; eumque obtestatus est, ne incredulus Dei voluntati esset impedimento.

Artes Ægyptiacas, sed & Divinas calluit Moyses. Act. Apost. c. 7. 22. & Justini Hist. l. 36. c. 2.

3. Rege autem *illum* irridente, re ipsa ei specimen dedit Moyses prodigiorum quæ in monte Sinæo conspexerat. At ille indignabundus ipsum quidem sceleratum appellat, ut qui olim ex servitute Ægyptiaca evaserit, & nunc per fraudem & malitiam redierit, id agens ut præstigiis & magicis artibus populum traheret in sui admirationem. Dumque hæc diceret, jubet sacerdotes *suos* eadem ostenta sibi repræsentare, quòd Ægyptii etiam istarum artium scientiam habeant, * & non solus ipse divina polleat virtute, eò scilicet miri aliquid in medium afferens, ut apud rudes & indoctos fidem inveniat, *eosque decipiat*: ipsisque virgas suas projicientibus, in dracones *confestim* versæ sunt. Moyses autem, his nihil perculsus, dixit, ne ipse quidem, ô Rex, sapientiam Ægyptiorum despicio: attamen quæ ego operor tanto præstantiora esse ajo quam istorum magiam & artem, quanto divina ab humanis distant. Ostendam vero quæ mea sunt non præstigias esse & simulationem veritatis, sed Dei providentia & virtute in conspectum venire. Cumque hæc dixisset, virgam in terram demittit, jussitque eam in colubrum sese explicare. Illa dicto paruit, & Ægyptiorum

Moysis virga magorum Ægyptiorum præstigias devorat. Ex. c. 7.

z Γηρσὸν] Illo tono *Samb.* & *Busb* γήρσων *Big. Bas.* & *Cas.* γηρσὼν *Zonaras*, & Syrus in Bibl. Walt. In volumine suo Moyses, גרשם, quod γηρσὰμ Interpr. LXX. *Gersom* Masora Judæorum, quo istum distingueret forte à propatruo גרשון, *Gerson*. BERN. *Al.* Γήρσει. Γηρσὰμ LXX.

a Επὶ τὴν Αἴγυπτον] *Al.* εἰς τὴν Αἴγυπτον

b Εἰς ξένην] Pariter Etymologiæ sacræ studiosus Philo, vocabulo illo diviso, ξένην ἐμοῦ. Imo consule parentem ipsum c. 2. Exodi, aut potius c. 18. Nam in priore loco (extra versionem Beati Hieronymi, tum Syrorum Arabumque illas, & editionem Complutensem Bibl. Græc.) vane quæres ἐλιέζερ aut *Eliezerum* Moysis, ejusve etymon. Dicant porro Critici quo merito frater ejus præsertim memoretur, ipse tamen nullam nomenclaturam ibidem meruerit. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* εἰς ξένην γῆν *Bas. G. Vat. aliique.*

c Τῶν ὄρων,] Τῶν ὄρεων *Samb.* commodè, & ut *Zonaras* maluit, si movere liceat lectionem tot codd. Græcis Latinisque probatam, atque magis ex Moyse c. 4. 27. Indicat forsan Josephus Montem Dei bicipitem, qui & extremæ Ægypto imminuit. BERN. Ex *Samb.* in *Editis*, *aliisque* perperam ὀρέων. si quis ὀρέων malit ex *Moyse* in *Exod.* c. 4. 27. forsan intelligendus est *Mons Dei* biceps, qui & extremæ Ægypto imminuit. *

d Τὰ σημεῖα διηγούμενος,] Sic in *MSS.* in *Editis* τ σημεῖων, ἐπεὶ π. & mox παρέσχε τὴν ὄψιν.

e Παρὰ δόξαν] Παραδόξως *Vat.*

f Ὁρωμένων] Ita *MSS.* γνωμένων in *Editis.*

g Καταφρονουμένους,] Vide *Hesychium.*

h Οὓς τε κινδυνεύσειεν] Sic in *MSS.* in *Editis* τὰς τε κινδυνίων ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμ. ὁ δικ. κο. ἀπεδίδασκεν.

i Καθ' ἕκαστον] *Al.* καθέκαστον.

k Παρέσχεν] Ita *MSS.* παρεῖχεν *Bas.* & *G.*

l Μὲν αὐτόν] Illud μὲν abest *Vat.*

m Ἐξ ἀπάτης] Forte ἐπ' ἀπάτῃ. Vetus *pro seductione remeasti.* COCC.

n Κελεύει τοὺς ἱερεῖς] Verbum κελεύει (quod *Editis* excideral) restituimus ex *MSS.*

* *Et non solus ipse*] Ita vertit *Epiphanius*, ac si diversam à nostra lectionem habuerit: & *quasi non solum Moses peritus esset rerum, quas ipse per Deum posset explere: ut quod erat valde mirabile, si etiam ab alio fieret, ostenderetur quomodo* (al. *quoniam*) *humana doctrina constaret.*

o Καὶ μεθιμένων] Ita ex *MSS.* in *Editis* καὶ θειμένων βακτηρίας, mance.

p Τόσῳ ἢ μέντοι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τόσῳ μέντοι *Bas.* & *G.*

q Τῆς γῆς] Illud τ deest *Vat.*

rum virgas, quæ draconum ſpecie oculis obverſabantur, unam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reverſam ſuſtulit Moyſes.

Creſcit Hebræis laterum labor. Ex. c. 5.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia & calliditate, præcipit *operarum exactori* Hebræis præfecto, ut nullam eis à laboribus requiem concederet, ſed graviori quam antea operandi neceſſitati parêre cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum ærumnæ illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miſeriæ. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit, neque Hebræorum querelis & increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recuſavit ut ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit ut ei ſuaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum *diſertim* præcepiſſe) neque contra voluntatem ejus reſiſtere & repugnare: ſed, ipſius benevolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi poteſtatem facere; ne forte contranitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale eum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus utique neque terra, neque aër amicus, neque progenies ut fert natura; ſed inimica omnia & infeſta. Atque hæc mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul & populum Hebraïcum ex eorum regione, illis invitis, egreſſurum eſſe.

Sæva regis indolem iterum attentat Moyſes. Ex. c. 7.

Αἰγυπτίων βακτηρίας, [r] αἱ δρακόντες ἐδόκουν, πρεῖσθαι κατήθιε, μέχρι πάσας [s] ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς [t] τὸ ἑαυτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται Μωϋσῆς.

δ. Ὁ δ' βασιλεὺς ὐδὲν τι μᾶλλον τούτῳ προσέχειν παρῄνει· προσοργισθεὶς δ', καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸ ὄχλον τὸ Ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι [v] τοῦ πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ' ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλας τοῖς ἔργοις παλαιπωρεῖν ἐπιὼν, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ [x] ἀπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τοῦ ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς παλαιπωρίας [y] δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' ὅτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τῷ τε ψυχῇ προσταττόμενος πρὸς ἑκάτερον, ὅλως τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, [z] ὑπέμενεν. καὶ προσιὼν πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπειθεν αὐτὸν [a] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ὅλως τὸ Σινᾶιον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι· καὶ μηδὲν ἀνιηρὸν ἐπιτελεῖν οἷς ἐκεῖνος βούλεται, τῷ δ' ὑπηκόῳ αὐτοῦ πρὸς πάντα [b] πειθόμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τοὺς ἀντιπράττοντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοῖς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ὅτε γῆ τούτοις, ὅτε ἀὴρ φίλος, ὅτε γονὰ τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. [c] πεφήνεσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, [d] μὴ δ' καὶ τοὺς Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, [e] ἀκόντων ἐκείνων.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

Ægyptios decem plagis plectit ſanctiſſimum & vindex Dei Numen.

REge vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala graviſſima in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod *Deus* oſtendere voluerit Moyſem in iis quæ prædixerat ne quidquam mentitum eſſe; & *poſtremo* quia hominum intereſt, ut diſcerent ea obſervare & facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad iniquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei juſſu ſanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed & iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis & potabilis, & nihil à natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in

Plaga I. Nili cruor. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις.

ΤΟΤ' δ' βασιλέως ὀλιγωροῦντος τοὺς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ὑπόπτωσιν ἔτι ποιουμένου, πάντα δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθησομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερον [f] τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσόμενον ὑπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μανθάνουσι φυλάττεσθαι [g] αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσει τὸ θεῖον, μήθ' εἰς ὀργὴν προτρέπει [h] ἀμυνῆται τὰς ἀδικίας αὐτούς. ὁ μὲν πόταμος αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ [i] δυνάμενον· καὶ [k] πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. [l] οὐχὶ τῷ χρόᾳ δ' μόνον ὧν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις [m] πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ἦν δ' τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δ' γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτῆς φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας

ὁ

r Αἱ δρακόντες] Ita *Big.* & *Zonaras.* αἱ δρ. ἰδέαν εἶναι *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* οἱ δρα. ἰδ. π. *Baſ.*

s Ἀνήλωσεν.] Ἀνάλωσεν *Samb Vat.* & *Busb.*

t Τὸ ἑαυτῆς σχῆμα] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ αὐτῆς.

v Τῶν πρότερον] Mox πλείοσι *Hen.* Verum tam Joſephus quam Doctores Alexandrini diphthongo juvant penultimam ejus vocis. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὸ πρότερον *Caſ.* τοῖς πρότερον in *reliquis.*

x Διπλασίονος ὄντος] Eo modo *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* καὶ δὴ δεινὸς διπλασίως αὐτοῖς καὶ τὰ ταλ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* verſiculo omiſſo.

y Δι' ἐκεῖνον] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* δι' ἐκεῖνον *cæteri*, velut τοῦ ἔργων intelligant.

z Ὑπέμενεν.] Sic in *MSS* antea circumferebatur ὑπέσχετο.

a Ἀπολύειν] Ἀπολύειν *dimittere.* ita in cantico Simeonis. REL.

b Πειθόμενον,] Ita *Vat.* in *aliis* ποιουμένου.

c Πεφήνεσθαι] Πεφανῆσθαί τε τ. *Vat.*

d Μὴ δ'] Ita *Baſ. G.* & *Big.* μὴ καὶ δ' τὸ *Samb.* & *Vat.* τὸ δ' τοὺς *Hen.* & *Busb.*

e Ἀκόντων ἐκείνων.] Καὶ ἀκόντων *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

f Τισι συμβάντα] Ea forma *Samb.* τότε συμβ. *Big. Caſ.* & *Vat.* τισι συμβάντα τότε τοῖς *Baſ.* & G.

g Αὐτὰ] Forte ταῦτα COCC.

h Ἀμυνῆται] Ἀμωμὴ *Samb.*

i Δυνάμενον.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δυναμένοις in *aliis.*

k Πηγὴν] Vide *Senecam*, l. IV. *Nat. Quæſt.* cap. 1. & *Heliodorum* in *Hiſt. Æthiop.* l. 2.

l Οὐχὶ τῷ χρόᾳ] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* οὐχὶ δ' τῷ χρόᾳ μόνον *Vat. Baſ.* & G.

m Πίνειν ἀλγήματα] Vocem πίνειν inſeruimus ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

n Ἀφο-

ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας τὴν τῶν Αἰγυπτίων, πρεσχώρησε τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ ὃς κακὸν λωφήσαντος, πάλιν τῷ γνώμῳ μεταβαλὼν, οὐκ ἐπέτρεπεν τὴν [n] ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς οὐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλῃ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. Βατράχων πλῆθος ἄπορον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεδείκνυτο. μεσταὶ δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς [o] διαμωμένοις τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀναπιμπλαμένων καὶ συναπολλυμένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα [p] αὐτῶν μεστὴ κακῶν ἦν ἰλύος, γλωμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς εὑρισκόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. [q] ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ [r] ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [s] οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. [t] παραχρῆμα [v] τοῦτ' εἰπόντος, ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος· καὶ ἥτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. Φαραώθης δὲ, ἅμα [x] τοῦτε πάθους ἀπηλλάχθη ἡ γῆ, καὶ τὴν αἰτίας ἐπελέλητο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε· καὶ, ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσις βουλόμενος μαθεῖν, οὐκ [y] ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν [z] ἐξιέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τούτῳ αὐτοῖς ἐπιτρέπων.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλης κακοῦ προσβολῇ [a] μετῆλθε τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. Φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν ἄπορόν τι πλῆθος [b] ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένος αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς παροξυθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸ ὄλεθρον καὶ λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην ἣ τὴν ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν [c] ἄφοδον· καὶ [d] πρὸς τοῦτο λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρεύειν τὴν ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. προσεξαγριαίνῃ δὴ τὸν Θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. Θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν ἐδεῖς ἀπηντηκὼς πρότερον, πλῆθος χώραν αὐτῶν ἐνέμισεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τὴν ὀλιγωρίας τὴν περὶ τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἴ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τινὶ, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ'. Τὰ δὲ Φαραώθῃ μήπω ἔτους εἰκοστοῦ τοῖς περὶ Θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπιέναι τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, [e] καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τῷ πονηρῷ αὐτοῦ πανούργῳ κακοῖς ἐμμένοντι καὶ μείζοσιν [f] τῶν προενδεδειγμένων μετερχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα, τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων. [g] καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων ἔτους ἀπώλλυτο. μήπω δὲ ταύτης ἣ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου

anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebræos abire: &, cum malum ceſſaſſet, rurſum à ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit *Rex*, & à calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At vero fluvius iis etiam abundabat, ut nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum animalium cruore polluta & inquinata, multis in ea morientibus ſimul & putreſcentibus. Quin & tota terra Ægyptiorum fœdata erat turpi limo, enaſcentibus ſubinde ranis & intereuntibus: domeſticam etiam vitæ eorum conſuetudinem turbarunt, in eduliis & potu repertæ, & in lectis eorum *paſſim* oberrantes. *Denique* & odor gravis erat & fœtidus ex ranis continuo exſpirantibus & in limo putreſcentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moyſem cum Hebræis diſcedere jubebat Rex. Illico, cum hæc dixiſſet, evanuit ranarum multitudo: terraque ſimul & flumen ad priſtinam naturam redîêre. Pharaothes vero, ut primum terra eo malo liberari cœperit, & cauſæ illius oblitus eſt & Hebræos detinuit: &, quaſi plurium calamitatum vim experiri vellet, Moyſem populumque ab egreſſu prohibuit, quem prius, timore potius compulſus quam prudentia ductus, illis conceſſerat.

II. Fœda copia ranarum. Ex. c. 8.

3. Rurſum igitur alterius mali inflictione aſtutiam ejus perſequitur numen. Pediculorum enim vis innumera è corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, ſimul etiam metuens ne populus intereat, ſecumque reputans grave interitûs probrum, dimidia ex parte à prava ad ſaniorem mentem reductus eſt. Nam Hebræis quidem ipſis abeundi veniam dat: cumque ad hoc à malo reſpiraret, liberos & uxores ut reditûs obſides relinqui poſtulabat. Quo fit ut Deum magis irritaret, exiſtimando ſe poſſe providentiam ejus fallere; quaſi Moyſes, non vero ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam beſtiolis variis & multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem opplevit: quæ & hominibus ipſis exitio fuerunt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit & inculta. Si quod vero *animal* interitum ex illis effugerit, hoc ipſum morbo, cujus impetum homines ſuſtinuerunt, conficiebatur.

III. Ægyptus pediculis vexata.

IV. & V. Omne genus monſtra, dein peſtis venit. Ex. c. 8, 9.

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinquendos vero liberos *poſtularet*, non cunctatus eſt Deus variis malis & gravioribus iis, quæ prius populo inſederant, malitiam ejus perſequi & caſtigare: ſed fecit ut corpora illorum fœde puſtulis exulcerarentur, interioribus *lenta tabe* conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam re-

VI. Ulcus frequens ac flagrans. Ex. c. 9.

VII. Ruina diræ grandinis. Ex. c. 9.

n Ἄφοδον αὐτοῖς.] Ita ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἔφοδον *Hen.* & *Busb.* Ἔξοδον *Baſ.* & *G.*

o Διαμωμένοις] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *aliiſque* Διαμεμωμένοις.

p Αὐτῶν μεστὴ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτῶν.

q Ὀδμή τε] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ὥστε χαλ.

r Ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* de limo intelligendo. καὶ ζώντων διεφθ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

s Οἴχεσθαι] Ὀΐχεσθαι *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam temporis infiniti. BERN.

t Παραχρῆμα] Sic *MSS.* in *Editis* καὶ παρ.

v Τοῦτ' εἰπόντος,] Ταῦτ' *Samb.* & *Vat.*

x Τοῦτε πάθους] Ex *Samb.* & *Vat.* Τε πάθους in *ceteris.*

y Ἔτ' ἠφίει] Rurſus cum *Samb.* & *Vat.* ubi malunt *alii* ἔτι ἐφίει.

z Ἐξιέναι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν ἔξοδον.

a Μετῆλθε] Sic *Samb.* & *Epiphan.* ut ſolent *Attici.* μεθῆκε *alii.*

b Ἔνδοθεν ἀναδιδομένων·] Hinc conſtat ſatis Mattathiadem haud conſuluiſſe LXXII. Interpretes, quod viri doctiſſimi credidere, ſed cum Phariſæis Jeroſolymitanis rectius vertiſſe כנים in φθεῖρες, animal paulo familiarius quam σκνίπες ſentiuntur. Artapanus tamen & Ezechielus vates σκνίπας cum ſtolidiſſimi principis hoſtibus, ex Doctoribus Alexandr. recenſent. Mox ἀπολλυντο *Baſ.* & *Gen.* & χρίσεσι *Samb.* male audiendo. BERN. Eo modo *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸν ἔνδον ἀναδιδ. *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλεῖθος ἔνδον ἀναδιδ.

c Ἄφοδον·] Iterum ut ſupra v. 14. ἄφοδον. in *Editis* ἔξοδον.

d Πρὸς τοῦτο] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτο δὲ πάθους *Hen. Busb. Baſ.* & *G.*

e Καταλιπεῖν] *Al.* καθαλείπειν.

f Τῶν προενδεδειγμένων] Ita *MSS.* in *Editis* ἐνδεδειγμένων.

g Καὶ τὸ πολὺ] Καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Αἰγ. *Vat.*

reſipiſcente, grando (qualis neque prius de cœlo Ægyptio deciderat, ei diſſimilis quæ alibi tempeſtate hiberna deſcendit, eaque major quæ vere adulto ab incolis ad boream & ſeptentrioni ſubjectis conſpicitur) ſuperne delata, fructus eorum fregit & contrivit. Deinde locuſtarum gens *immanis* germen omne depaſcit, quod illæſum à grandine reliquum factum eſt: adeo ut nulla prorſus fructuum, ex terra colligendorum, ſpes Ægyptiis reſederit.

VIII. Locuſtarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atquè preſſus. Ex. c. 10.

5. Cuilibet ſane, qui non improbus æque fuerit ac inſipiens, ſuffecerint jam dictæ clades, tum ut in ſapientia proficeret, tum ut conſideraret quid è re ſua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum *mali* cauſam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat, & ſponte ſua meliora *conſilia* prodidit *& deſeruit*. Moyſem itaque Hebræos cum uxoribus & liberis juſſit abducere, facultates tamen ſuas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus abſumpta erant, relinquere. Dum vero Moyſes contenderet parum æqua ab eo poſtulari (oportere enim ipſos ex rebus ſuis Deo ſacrificium offerre) & tempus multis verbis ultro citroque habitis tereretur, denſæ tenebræ omnique prorſus lumine vacuæ circumfuſæ ſunt Ægyptiis; adeo ut viſu obſeſſo ſpirituque ab *aëris* craſſitie intercluſo *nonnullis* miſerabiliter emori contigerit, atque *alios* inceſſerit metus ne à caligine abſorberentur. Deinde his poſt tres dies totidemque noctes diſcuſſis, cum nondum pœnitendo adductus eſt Pharaothes ut liberum Hebræis exitum permitteret, Moyſes ad eum accedens ait, quouſque repugnabis Dei voluntati? ipſe enim jubet Hebræos dimitti: fieri aliter non poteſt ut à malis liberemini, niſi hæc feceritis. Rex autem, iis quæ dixerat incenſus, minatus eſt cervicibus caput illi abſcindere, ſi rurſum accederet & hac de re moleſtiam ei exhiberet. Moyſes vero dixit, ſe non amplius de his verba facturum: ſed illum ipſum, cum primoribus Ægyptiorum, *ultro* Hebræos imploraturum eſſe, ut *quamprimum* diſcederent. atque his dictis abiit.

X. Primogenitorum ſtrages. Ex. c. 11, & 12.

6. Deus autem, oſtendens adhuc una plaga percutiendos eſſe Ægyptios ut cogerentur Hebræos dimittere, juſſit Moyſem edicere populo ut in promptu habeant ſacrificium, præparantes illud decima Xanthici menſis in quartamdecimam (qui menſis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebræos autem Niſan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) *dein* ut & ipſe Hebræos ducat omnia ſua ſecum portantes. Et ille quidem, cum Hebræos ad egreſſum expeditos haberet, & per tribus diſpoſitos, in uno loco *eos* continebat. Quartadecima autem illuceſcente, omnes, cum jam in eo eſſent ut egrederentur, ſacrificabant, atque ſumptis hyſſopi faſciculis, domos ſuas ſanguine *conſpergentes* purificabant: cumque cœnaſ-

νχ ἧ βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον ἧ κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τῆς τοιαύτης, μήτε [h] ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιούσῃ, μείζων ἢ τὰ πρὸς τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, κατενεχθεῖσα, τὰς καρπὰς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ὀπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν ὠφελίαν· ὥστε πρὸς ἀκρίδες πᾶσαι τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

ε. Ἤρκει μὲν οὖν τὰ δίκαια πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σωφρονισμὸν καὶ ἧ συμφέροντος τὴν ὑπόνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης ἢ δὲ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, [i] αἰθόμενος τὴν αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος σκὼν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν [k] μετὰ τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους· τὴν ἢ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τοῦ ἢ Μωϋσέως δὲ μὴ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τελευτῶντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγος ἄμοιρον πρόσεισι τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ἃ τὰς τε ὄψεις [l] ἀποκλειομένους καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταπροθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτῳ διαφθαρέντος [m] μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ [n] τοσαύτας νύκτας, ὡς ἃ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησίν· ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὕτως [o] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ σὺ ἔστιν ἕτερος ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς [p] μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ ἢ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς [q] εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς ἢ σὺκ ἔπ αὐτοῖς πείσεσθαι πρὸς τούτων λόγους ἔφησεν· αὐτὸν ἢ ἐκεῖνον, [r] σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, προσκαλέσεσθαι τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.

ς'. Ὁ ἢ Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσεῖ προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμως ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ [s] δεκάτῃ ἧ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς παρὰ μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, [t] Νισὰν ἢ παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δὲ αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους [v] πάντα ὑπερνομιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίας, [x] ἐν τ' αὐτῷ συνεῖχεν. ἐνιαύσιος ἢ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς [y] ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγιζον, ὑσσώπῳ [z] κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι.

h Ὁμοία τῇ] Ita ex *Vet. Interpr.* ὅμοια aut ὁμοίᾳ in *cæteris*. Num potuit (inquit *Petitus*) ignorare *Joſephus*, quod hyeme non grandinat. nam (ut dicit *Ariſt.* in *Meteorol.* l. 1. c. 12.) χάλαζα γίνοντ' ἔαρος μᾶλλον μετόπωρα μᾶλλον, εἶτα καὶ τὰ θερινά. χειμῶνος ἢ ὀλιγάκις, καὶ ὅταν ἦτον ἡ ψυχρός. reſcribo igitur, μήτε ὅμοια τῇ παρ' ἄλλοις, ὥρᾳ καὶ μόνης καθεστῶσῃ, *neque ſimilis ei, quæ alibi cadit, tempeſtiva & ſola*, i. e. *non admixta pluvia*. An non hæc Gallica nive frigidior ſit conjectura, judicent alii.

i Αἰθόμενος] Αἰθαυόμενος γρ. τ. in *MSS.*

k Μετὰ τε γυναικῶν] MSS. eo modo, propter סתכם in volumine S. BERN. Sic ex *MSS.* in *Editis* μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τ.

l Ἀποκλειομένους] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ὑποκλειομένους ὑπὸ παχ. in *Editis*, verſiculi diſpendio.

m Μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας.] Exod. 10. 22. non niſi tres dies. REL.

n Τοσαύτας νύκτας,] Ἴσας νύκτας *Hen.* & *Busb.* Tantum itaque ſpatium denotant Moyſis שלשת ימים. Quinimo Jonathan Rabbinus paria ſenſit cum Joſepho iſto תלתא יומין קרא פרעה vel ἡ μὴ. Verunruntamen merum μὴ valet idem, aut quidem præſtat. BERN.

o Ἀπολύειν] Ut modo ſupra. REL.

p Μὴ ταῦτα ποιήσαντας.] An εἰ μὴ τ. vel ἢ μὴ τ. legendum dubitat *Boſius*. veruntamen merum μὴ valet idem, aut præſtat.

q Εἰρημένοις,] Ita meliores *Codd.* in aliis (cum *Baſ.* & *G.*) προειρημένοις.

r Σὺν καὶ τοῖς] Σὺν τοῖς πρ. *Big.* & *Vat.*

s Δεκάτῃ] Joſephum itaque nullo merito ἐξελεγχθέντα jam incuſat Clariſſ. Bochartus. BERN. Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* cum *Moyſe*, Miſna Phariſæorum, & *Ezechielo Tragico*. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ perperam legerant *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* illa παρ. τ. δ. Ε. μηνὸς non agnoſcunt *Vat.* & *Zonaras*.

t Νισὰν] Ita *MSS.* Νεισὰν in *Editis*.

v Πάντα ὑπερνομιζομένους.] Ἁπανία *Samb.* & *Vat.*

x Ἐν τ' αὐτῷ συνεῖχεν.] Φρατρίας δὲ αὐτῷ *Baſ.* & *Gen.* Φατρίας δὲ τ' αὐτῷ *Samb.* atque *Busb.* pro ſuavitate Attica. Φρατρίας δὲ ταὐτῷ *Big.* συσχηνίας vertit Judæus alius in *Exagoge*. BERN.

y Ἔφοδον ἔχοντες] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ſed ſuperius inferiuſque, ἄφοδον. in *Editis* paſſim ἔξοδον.

z Κόμας ἀναλαβόντες.] Κόμας *Samb.* & *Vat.*

νοι. ὅθεν νυῦ ἔτι κῆ τὸ ἔθος ἄτως θύομεν, τλῶ ἑορτλῶ [a] Πάσχα καλουῦτες. σημαίνῃ δ' ἢ [b] ὑπερβασία· διότι κατ' ἐκείνλω τλῶ [c] ἐατέραν ὁ Θεὸς [d] αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπλίοις ἐναπέσκηψε τλῶ νόσον. ἡ γὰ φθορὰ τ πρωτλότοκων κατ' ἐκείνλω ἔπεσι τλῶ νύκλα τοῖς Αἰγυπλίοις· ὡς [e] συελθόντας πολλοὺς τ περὶ τὸ βασίλειον διαλωμένων τῷ Φαραώθῃ συμβαλέσθαι ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. καὶ Μωϋσλῆ καλέσας ἐκεῖν@ ἀπέναι προσέταξεν· εἰ δ χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τλῶ Αἰγυπλον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. [f] δῶρόις τε τοὺς Ἑβραίους ἐπίμων· οἱ μὲν ὑπὲρ ἔ τάχιον ἐξελθεῖν· οἱ δ καὶ κῆ γλτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς σωήθειαν.

sent, tanquam exituri, reliquias carnium exusserunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificaremus, festum illud Pascha nuncupantes. transitum autem *id* significat; quod illo vespere Hebræos præteriens Deus, pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebræos. Atque ille, accito Moyse, jussit *eos* abire: ratus fore, ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebræos etiam muneribus prosequuti sunt: alii quidem ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis consuetudinem.

Pascha celebratur.

Hebræorum abscessum magnis donis emercatur Ægyptus.

Ex. c. 12.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Μωϋσέως ἡγουμένου τὴν Αἴγυπλον ἐξέλιπον.

CAP. XV.

Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐξήεσαν, κλαιόντων καὶ μεταμελουμένων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τ Αἰγυπλίων. τὴν δ πορείαν ἐποιοῦντο κῆ [g] Λητῶς πόλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπλον. σπουδῇ δ ποιούμενοι τὴν [h] ἄφοδον, εἰς [i] Βελσεφῶνλα χωρίον τελταῖοι παραγίνονται τ Ερυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ τῶν ἀπὸ τ γῆς δυναμένου διὰ τὴν ἐρημίαν, [k] πεφυραμένοις τοῖς ἀλλοδαποις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητ@, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τούτοις ὀλίγοις τελάκοντα· ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅπερ ἐκ τῆς Αἰγύπλου ἐπεφέροντο, [l] καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν ταμιευομένοις καὶ πρὸς ἀνάγκλω, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμλω τ τότε συμβάσης ἑορτλὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τλῶ τ ἀζύμων [m] λεγομένλω. τὸ μὲν οὖν [n] πᾶν πλῆθος τ μεταναστάντων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπῷ ἐκ ἐυαρίθμητον ἦν· οἱ δ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν [o] ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν. [p]

ET illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolim, tunc desertam. illic enim postea condita est Babylon, cum Cambyses Ægyptum devastaret. Celerrime autem & per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Bellephontem, locum ad Rubrum mare situm. Cum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi: nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant, quæ *secum* ex Ægypto attulerant; idque victum *parce* ex necessitate dispensantibus, & non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia.

Letopolim trajiciunt Hebræi, ubi postea Babylon.

Tertia die Belsephontem pervenitum est. Ex. c. 12. & 14.

Azymorum festum ὀκταήμερον, Ex. c. 12. c. 13. & Lev. c. 23.

Israëlita militaris ætatis exeunt numero 600000. Ex. c. 12.

2. Καπέλιπον δ τλῶ Αἴγυπλον μλνὶ Ξανθικῷ, πέμπλῃ κῆ δεκάτῃ κῆ σελλίνῃ· μῆ ἔτη [p] τελάκοντα κῆ πεντακόσια ἢ τ προγόνων ἡμῶν Αβραμον εἰς τλῶ Χαναναίαν ἐλθεῖν· τ δ Ιακώβου μεταναστάσεως εἰς τλῶ Αἴγυπλον γενομένης, [q] Δισχιλίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐναυτοῖς ὕστε-

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chananæam venit, & post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo. Moy-

Exodus Hebræorum, Epocha nobilissima.

VI.

[a] Πάσχα καλουῦτες,] Non præteribis *Φάσκα Big.* & *Casaub.* פסחא equidem vocabulum Syriacum aut Chaldaicum expressit Græcis literis Josephus: Græco etiam charactere Evangelistæ & Apostoli N. T. suoque Onceloſus, Uzelides, Rabbinorumque multi *πάσχα* aut *πάσχα*, potius quam Moysis פסח, quod est Masorethis enuntiantibus *pesach*, S. Hieronymo *phase*, Samaritis *Φάσχ*, Syris *φίχ*, Theodotioni *φασίχ*. BERN. *Φάσκα Big.* & *Casaub.* Videsis *Theodoreti* Quæst. in *Exodum*, p. 89. & *Casaub.* contra *Baron.* p. 462. Inferius *Φάσχα* dicitur.

[b] Υπερβασία·] Diceres typo festivo *ὑπερβάσια*. Dein pro *τλῶ ἐατέραν Big. Samb. Casaub.* & *Glyca*, retulerunt *ἡμέραν Basil. Gen.* atque *Epiph.* non male. Omitto autem *τλῶ νυῦλα Zonaræ*, tanquam quæsitum. Ibi *αὐτῶν ὑπερβὰς* tria MSS. Aliter *Basil. Gen. Busb. Hen.* atque *Jo. Zonaras*. Quinimo audi hunc Drungarium, *τὸ δ πάσχα, ἄλλοι μὲ Ἑβραῖοι σημαίνειν φασὶν, ὑπόπτ@ δ ὑπερβασίαν*: aut potius Theodoretum in Quæstis, *τὸ δ πάσχα, ὁ μὲ Φίλων ἑρμηνεύσας Ἑβραϊκῶς· ὁ δ ὑπόπτ@ ὑπερβασία* (Sic MS. Barocc. 123.) *ὁ δ συμμαχ@ ὑπερβασις. ὁ δ Θεοδόλιων φασὶχ* (MS. *Φάσιχ*: Masoretæ etiam hanc vocem *παραξωίσει*.) *αὐτλῶ τλῶ ἑβραϊκὴν τεθεικὼς φωνλή. σημαίνῃ δ τὸ ὄνομα τ ἑβραϊκὴν περαθέειν τλῶ σωτηρίαν.* Probavit & S. Hieronymus Etymologiam Judæorum; unde in Lexidio S. Phasech, *transgressus* vel *transcensio*. Vide infra l. 3. c. 10. §. 5. Mox *τλῶ νυκ α* neglexit *Epiphanius*. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Casaub. Basil* & *G.* & in *Theodoreti MS. Barocc.* loco jam citato. *ὑπερβασίαν Hen. Busb. Glycas, Syncellus, Zonaras* & *Vet. Interpr.*

[c] Εατέραν ὁ Θεὸς] Sic *Big. Samb. Vat. Casaub.* & *Glyc. ἡμέραν Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[d] Αὐτῶν ὑπερβὰς.] Ita in quatuor *MSS.* & *Glyca. αὐτοὺς Basil. G. Busb. Hen.* & *Zonaras.*

[e] Συνελθόντας] Συελθοντων *Vat.*

[f] Δώροις τε] Δώροις δ *Vat.* & mox *ὑπὲρ αὐτῶ*, dein *οἱ δ καὶ γ.*

[g] Λητῶς πόλιν,] Plane ad Delta sinistrum, Arabiam versus, ut Strabo docet; cujus Geographica hic profecto Judæus diligenter perlegerat. Urbs ea in Hebraicis literis סכורת *sochòth* nominatur; Arabicis vero العريش, propter Hebræorum prima castra. Petro etenim Monacho minus credendum, qui *Etham* Latopolin interpretatur. BERN.

[h] Ἄφοδον,] Ἀμφοδον *Samb.*

[i] Βελσεφῶνλα] Hebraice בעלצפון. Hanc non aliam esse existimo à præsidiaria urbe *Clysmate* seu قلزم *Colzom*, ut Scriptores vernaculi scribunt, ad conum occiduum Sinus Arabici, cujus originationem ab illis frustra expetit Doctissimus Golius. *Sues* سويس deinde est Arsinoes oppidum, quod Clysmati imminet. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* Βελτεφῶνλα. Hanc non aliam esse à præsidiaria urbe *Clysmate* existimat *Bernardus.*

[k] Πεφυραμένοις] Sic in *libris plerisque.* πεφυρμένοις *Hen. Busb.* & *Cedrenus.*

[l] Καὶ ταῦτα] *Al.* κῆ ταύτλω τλῶ πε. mox illa κῆ πε. αν. ἀ. μὴ π. κ. ἀ. χρωμένοις desiderantur in *Big.* & *Casaub.*

[m] Λεγομένλω.] Λεγομένων *Vat.*

[n] Πᾶν πλῆθ@] Απαν *Samb.* deest *Vat.*

[o] Ἑξήκοντα] Περὶ ἑξήκοντα μυριάδας *Samb.* & *Vat.* εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας *Interpretes* LXXII.

[p] Τελάκοντα] Vide *Annott.* ad p. 97. ut & *Petavii* librum inscriptum *La pierre de touche Chronologique.* l. 3. c. 4.

[q] Διακοσίοις] Ita *Basil. Gen. Busb.* & *Hen. Zonaras* etiam deflorator, ὧν δ τ ἰακὼβ εἰς αἴγυπλον παροικίας μῆ ἐναυτοὺς διακοσίους κῆ πενλεκαίδεκα. Idem postulat periocha hujus libri, aliique epilogismi Josephi. Veterum autem Scribarum prona ραδιουργία dudum factum est, ut denario minus legerint *Epiph. Scholastic.* necnon è membranis Græcis *Big. Samb.* & *Casaub.* διακοσίοις πρὸς τούτοις κῆ πέντε ingrata Pallade, pro διακ. πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐναυτοῖς. Annos autem ccccxxx peregrinantis populi Oraculo vetere dictos, inter desc enſum Assyria relicta atque hunc

Moyſes autem annum tunc agebat octogeſimum; Aaron vero frater ejus triennio erat major. deportabant etiam ſecum oſſa Joſephi, prout ille filiis ſuis mandaverat.

Efferuntur Joſephi oſſa. Ex. c. 12. & 13.

Impetus ultimus Pharaothis. Ex. c. 14.

3. Ægyptios autem de Hebræorum egreſſu pœnituit: Regeque ægre ferente, quaſi iſta, *quæ acceperant, mala* Moyſis imputanda eſſent præſtigiis, contra eos proficiſci conſtituerunt. Arreptiſque *ſubito* armis & *reliquo* apparatu eos perſequebantur, in *ſervitutem* retracturi ſi modo aſſequi daretur. etenim non amplius eos Deo ſupplicaturos eſſe; quippe quod illis exitus *jam* contigerit. Exiſtimabant etiam facile *ſe* illos ſuperare poſſe, utpote inermes & itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogitantes qua tenderent Hebræi, curſu incitato *eos* inſequebantur; tametſi illac difficile fuerit iter, non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos *ideo* abduxit, ut ſi Ægyptii, facti pœnitentes, cum infeſtis agminibus illos ſequi vellent, pœnas malitiæ pactique violati perſolverent: Palæſtinis etiam, quos ob veterem ſimultatem ſibimet infenſos habuerunt *Hebræi*, vel quovis modo, dum iter faceret, latere volens. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. Proindeque populum ducens non recta contendit Palæſtinam: ſed per deſertum, multis confectis itineribus, maliſque preſſus, Chananæam ingredi voluit. His acceſſere Dei mandata, jubentis populum adduci ad montem Sinæum, illic *ei* ſacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebræos aſſequuti fuiſſent, ad pugnam ſeſe accinxerunt, eoſque multitudine circumfuſa in arctum redigunt. nam currus ſexcenti eos ſequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, & ducentis millibus peditum: viaſque *omnes* obſederant, quibus Hebræos è manibus evaſuros eſſe exiſtimabant; inter præcipitia inacceſſa

Hebræos prudenti conſilio propter mare Rubrum circumducit Moyſes. Ex. c. 13.

Exercitus Ægyptius conſtabat curribus DC. & L. millibus equitum, peditumque CC. millibus. Ex. c. 14.

ρον. [r] Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει μὲν ἐτῶν ὀγδοηκοστὸν ἤδη· ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Ααρὼν τρισὶ πλείοσιν. [s] ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ Ιωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ κελεύσαντος.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ὅτι τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόησαν καὶ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς καὶ γοητείαν [t] τοῦ Μωϋσέως τούτων [v] γεγονότων, ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ τἄλλα σκεύη ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ οὐκ ἔτ' αὐτοὺς ἐντὸς εἶναι τῷ Θεῷ· τὴν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν τε ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπολείπεσθαι, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. [x] καὶ παρ' ἕκαστον ἀναπαυομένους ἢ χωρήσαι, ἐπέσπευδον τὴν δίωξιν. καίτοι χαλεπὴν ἅπασι ὁδοῦ γενέσθαι τῆς γῆς, ἀ σκευοφόροις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. Μωϋσῆς δὲ πάντη τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν', εἰ μεταγνόντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, πιμελείαν τῆς παρελεύσεως καὶ σκευάσεως τῶν ὡμολογημένων ὑποσχοίεν· καὶ διὰ [y] Παλαιστίνης, δυσμενῶς ἔχοντας καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἔσαν, [z] ὑποστρέψαι ἐβούλετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. [a] ὅμορος γάρ ἐστι τῆς τῶν Αἰγυπτίων χώρας. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ μὲν [b] ἄγεσθαι εἰς τὴν Παλαιστίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν. ἔπι δὲ καὶ διὰ τὰς ἐντολὰς ἃς Θεὸς κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ Σινᾶιον ὄρος, ἐκεῖ ποιήσοντας [c] τὰς θυσίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην παρεσκευάζοντο· καὶ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἴπερ σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν, αἷς φεύξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, [d] μεταξὺ χρημνῶν αὐτοὺς ἀπορρώστων καὶ τῆς θαλάττης ἀπολαμβάνοντες.

celeberrimum Exitum rite comprehendi quidni perſuadeant Samaritarum τὸ ἐξοφικὸν, atque paraphraſes illorum, aut LXXII. Doctores Alexandrini, vel Talmude atteſtante; Demetrius abs illis, tum maxime Apoſtolorum penultimus aut plane princeps S. Paulus, necnon ævo ſequente harum Originum Scriptor, qui itidem ſponte profitetur ad finem hujus libri, ὡς εὑρὼν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἔτως ἕκαστον τούτων παρείδωκα: atque demum, quem in Chronol. S. hoc multa ratione comprobaſſe liquet, ſcientiſſimus Voſſius. Ea etiam amplitudine verba codicis Judaici Exodi c. 12. 40. explicat atque tuetur Reverend. Uſſerius. Joſephi inſuper dicto inhæſit Severus, ubi ait *Populum egreſſum fuiſſe ab eo quo primum Abraham terram Chananæorum acceſſerat, anno trigeſimo & quadringenteſimo.* BERN. Ita *Baſ. G. Vat. Busb. Hen. Zonaras & Severus.* Cum *Vet. Interpr.* (qui denario minus perperam legerat) conſentiunt *alii.*

r Μωϋσῆ δ'] *Hen. & Busb.* μωυσῆ δὲ γεγόνει cæteri. BERN.

s Ἐπεκόμιζον] Ἐπεκομίζοντο *Samb. Hen. & Busb.* Aut verbis *Zonaræ, ᾧ δὲ μωυσῆ τότε ζωὴς ἔτος ὀδοηκοστὸν· ἀαρὼν δὲ τελείοις ὑπερέβαλε. συνεπέζοντο δὲ καὶ τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ, πληρώσαντες τῷ σώματι ἅπαντος.* BERN. *Al.* ἐπεκομίζοντο.

t Τοῦ Μωϋσέως] Τῷ Μωϋσέως *Samb. & Vat.*

v Γεγονότων,] Alii ſic diſtinguunt, γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγγ.

x Καὶ παρ' ἕκαστον] Ita *Big. & Vat.* καὶ παρ' ἑκάστων *Samb. & Epiphan.* παρ' ἕκαστον δὲ *Baſ. & G.* καὶ παρεκάθευδε malit *Bernardus.*

y Παλαιστίνης,] Suidas gentilia ambo poſuit, παλαιστινός. ὁ καὶ παλαιστίνης, παλαιστῖνος. Sic enim lego. BERN. Sic *Baſ. G. & Vat.* Παλαιστινὰς *Big. & Samb.* Παλαιστινὰς habet lib. III. 5. VII. 89. *Herodotus*, ut & alibi *Baſ. & G.*

z Ὀπωσῶν ἐβουλήθη] Ita *Baſ. G. & Vet. Interpr.* ἀπάγων δὲ ἐβ. *Big. Samb. & Caſ.* ἀπαγαγὼν δὲ ἐβ. *Vat.*

a Ὅμορος γάρ ἐστι] Viderat itaque Joſephus apud hiſtoriæ veræ parentem, l. VII. ἔστι δὲ οἱ Φοίνικες (ὀπλοῦνται οἱ ὧν τῇ παλαιστίνῃ) τὸ παλαιὸν οἴκειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐσὶ τῇ ἐρυθρῇ θαλάσσῃ. σύθετόν γ' ὑπερβαίνει, τὴν συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν. τὴν δὲ συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι αἰγύπτου πᾶν, παλαιστίνη καλέεται. Egregium plane & antiquiſſimum inter Gentes de Exodo Iſraelitarum & de regione Palæſtina teſtimonium. BERN. Egregium plane & antiquiſſimum inter gentes de Exodo Iſraelitarum & de Palæſtina teſtimonium dat nobis *Herodotus*, Lib. VII. c. 89.

b Ἄγεσθαι] Ἀπάγεσθαι *Samb. Vat. & Caſ.*

c Τὰς θυσίας.] Ita *Big. Samb. & Vat.* τὰς deeſt *Editis.* ut & mox οἱ ante Αἰγύπτιοι.

d Μεταξὺ χρημνῶν] Retulit mihi ex Ægypto redux Enemannus, ſe illa via ex Ægypto ad montem Sinai profectum fuiſſe, qua ſuſpicabatur Iſraelitas olim iter feciſſe & deprehendiſſe tractus montium varios ita verſus ſinum Arabicum excurrere, uti mihi ſic depinxit. Vide A. B. C.

Pu-

νοῆσες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος [c] ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. τοιχαροιῶν ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν ὄρος τὸν Ἑβραίων ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ στόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι· ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τροπῷ μηδὲ τῷ ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἔκπεμψιν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἅπαντα ἐνδεῶς εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς· ἐν ἐλπίδι γὰρ [f] πάντα ἀπολέσθαι καθεῖχεσαν, εἰ μὴ προδώσουσιν ἑαυτοὺς [g] τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελήσουσι. καὶ τῷ Μωϋσεῖ πιστεύοντι, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γενομένων· ὡς καὶ τὸ προφήτου παρρησιάζεσθαι, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, προδοῦναί τε [h] σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διενοοῦντο. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ περικεκλεισμένοις καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁπόθεν ἐκ τούτων ἐπινοοῦντες.

ε'. Μωϋσῆς δ', καίπερ ἀχριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὅτι αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ κατεφρόνει· τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεχόμενος, καὶ μηδὲ τότε αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [i] γιγνομένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ στὰς ἐν μέσοις, [k] "ἄνδρες ἀνθρώποις, εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον "ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐκ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλον- "τα· τὸ δὲ Θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας, "μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ἃ πάντ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, "ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δου- "λείας ἅπερ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. [l] μᾶλλον δ' ἐχρῆν "ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν "Θεόν· ὃν καὶ [m] τὸ νῦν εἰς ταύτην ὑμᾶς περικεκλεῖσθαι "τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων [n] ὅτ' οὐκέτ' "αὐτοὺς νομίζητε σωτηρίαν ἔχειν, ἔτ' οἱ πολέμιοι, [o] ἐκ "τούτων ῥυσάμενος τήν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, "καὶ τὴν [p] περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ὃ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον "τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν [q] οἷς ἂν εὔνοιαν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' "ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον "παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύνα- "μις ἐστὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὴν τηλικούτων "ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ [r] καταπλαγῆτε τὴν "Αἰγυπτίων παρασκευήν. μήθ' ὅτι [s] θάλασσα καὶ κα- "τόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχουσα, μηδ' "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· ἥνοιγε γὰρ ἂν καὶ "ταῦθ' ὑμῖν πεδία τοῦ Θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πε- "λαγος.

& mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, præruptus & invius, fugamque prohibens. Hebræos itaque montem inter & mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; ut ipſis præcluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis præter *aſperiorem* pereundi ſpem ſupererat, ni ſeſe Ægyptiis voluntarios dederent. Moyſem etiam incuſarunt, ſignorum obliti quæ pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, ut Prophetam *ad bene ſperandum* hortantem, & ſalutem illis pollicentem, præ incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreverint. Quin & luctus erat & lamentatio mulierum & liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus & mari ſimul & hoſtibus circumquaque incluſi, nec de ulla ex hiſce effugiendi via cogitarent.

Hinc ejulatus Hebræorum & tumultus, ſpes nulla. Ex. c. 14.

5. Moyſes autem, utut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque * ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui & alia *omnia* quæ prædixerat pro eorum libertate præſtiterat, & tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſervitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, ſi in præ- "ſenti res veſtras bene geſſerint, haud æquum "eſſet diffidere, veluti ad eaſdem in poſterum "gerendas minus idoneis: nunc vero de Dei pro- "videntia vos deſperare, ſummæ eſſet dementiæ; "qui omnia *ea* in vos contulit, quæ per me pro "ſalute *veſtra* ac liberatione à ſervitute etiam nihil "ſperantibus promiſit. Magis autem oportet vos, "in anguſtiis ut putatis conſtitutos, Deum auxi- "liatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc lo- "cum nunc concludi voluit, ut, cum neque voſ- "metipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his dif- "ficultatibus vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos "eripiendo cum ſui potentiam oſtenderet tum cu- "ram ejus in nos *ſingularem*. Deus enim iis, quos "benevolentia proſequitur, parvis in rebus ſuum "non accommodat auxilium: ſed tum demum, "cum videat hominibus nullam ſupereſſe ſpem "*cogitationemque* meliorum. Unde vos tali adju- "tore fretos, qui & parva in magna poteſt extol- "lere, tantarumque copiarum vires imminuere & "debilitare, ne terreat Ægyptiorum apparatus. "neque propter fugam mari & montibus à tergo "impeditam de ſalute deſperate: nam & iſti, Deo "*ita* volente, vobis erunt in planiciem, & mare "vertetur in terram.

Salutis Divinæ impatientem populum vix compeſcit Moyſes. Ex. c. 14.

CAP.

Putabat ipſe Iſraelitas jam ad ſolitudinem Etam provectos (vide Exod. 13. 20.) quum juſſi ſunt a Deo regredi (vide Exod. 14. 2.) & inter Migdol & mare caſtra metari & quum fugere non poſſent niſi per mare, fuiſſe in loco hic per B indicato, ubi concluſi erant hinc & inde montibus, & ab anteriori parte, ubi D eſt, Pharaonis exercitum fuiſſe. Poſſet tamen, mea ſententia, credi eos fuiſſe in A. Hinc etiam doceri evidenter putabat, qua ratione dici poſſet in Etam fuiſſe Iſraelitas, antequam tranſgreſſi erant mare, & in Etam veniſſe poſtquam mare tranſierant. Narrabat porro ſe circa urbem Sues, quam dicebat eſſe debere neceſſario veterum Heroopolin, quod alio loco in vicinia eſſe non poſſet, cymbula fluvium trajeciſſe. REL.

c Ὁδῶν ἄπορον,] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis* ὁδὸν ἄπορον. καὶ φ. ἀπολαμβανόμενοι τ. ἰ. τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θαλ.

f Πάντα ἀπολέσθαι] Mox καθεσχήκεσαν vulgarius *Hen.* & *Busb.* BERN. Πάντως *Big.* & *Vat.*

g Τοῖς Αἰγυπτίοις] T. A. ἐθελουσίως *Big.* τὸ κατ' Αἰγυπτίοις ἐθελουσίως *Samb.* atque ita *Vat.* niſi quod τῷ habeat pro τό.

h Σφᾶς] Σφὰς *Samb.* & *Hen.* Mox θαλάττῃ περικεκλεισμένοις libri plerique, ſæpius tamen per ſibilum. Ibidem *Hen.* & *Busb.* θαλάσσαις περικεκλεισμένοις. BERN.

* *Suam contra Deum ſententiam tulit;*] Ita placuit interpretari vocem κατεφρόνει. eo fere modo quo apud *Thucyd.* (p. 67. *Ed. Oxon.*) καταφρόνησις explicat *Scholiaſtes.*

i Γενομένους,] Γενομένοις *Vat.*

k Οὐδὲ ἀνθρώποις,] Οὐδὲν εἶπε *Vat.*

l Μᾶλλον δ' ἐχρῆν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis*, μᾶλλον γὰρ χρὴν ἐν ἀπόροις γεγενημένους β.

m Τὸ νῦν εἰς ταύτην] Illud τὸ abeſt *Big.* & *Samb.*

n Ὅτ' οὐκέτ' αὐτοὺς] Ita *Samb.* & *Vat.* ὅτ' οὐδ' αὐτοὺς *Big.* ὅτε οὔτ' αὐτοὺς *Baſ.* & *G.* malo ὅθ' οὐδ' αὐτοὺς. BERN.

o Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκ τοῦτων.

p Περὶ ἡμᾶς προνοίαν.] Περὶ ὑμᾶς *Big.* & *Samb.*

q Οἷς ἂν δῶσιν] Sic in *MSS.* in *Editis* ὅσων δῶσιν δίδ.

r Καταπλαγῆτε] Ita *Big.* καταπτηχθῆτε *Baſ.* & *G.*

s Θάλασσα] Ita *Samb.* & *Vat.* θάλασσα καθ' ὑμῖν ἡ ὄρη *Big.* θάλασσα καθ' ὑμῖν, ὄρη τε *Baſ.* & *G.*

VII.

CAP. XVI.

Quomodo mare, ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

Oratio Moyſis ad Deum pietatis ac fidei plena.

HÆc cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, &, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre è re ſua eſſe exiſtimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, ut auxilio ſibi foret & adjumento, invocat, hiſce verbis: "Tu quidem, ô Domine, "minime ignoras, quod fruſtra viribus aut cogi"tatione humana nitimur, ut mala præſentia vi"temus atque effugiamus. Sed jam tuum eſt ali"quid plane ſalutare exercitui expedire, qui tuæ "obſequendo voluntati Ægyptum reliquit. Nos "enim, alia omni de ſpe dejecti, & conſilio de"ſtituti, ad te ſolum confugimus, opem tuam "implorantes: & *jam* ſuſpenſis animis exſpecta"mus quid tua nobis conſtituat providentia, ut "ex Ægyptiorum ira furentium manibus eripia"mur. Quicquid autem hoc ſit quam ocyſſime "veniat, tuam nobis potentiam oſtendens: atque "populo, ex rerum deſperatione in pejus labenti, "animos reſtitue, & in ſalutis ſpem fiduciamque "erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, quam "quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero & mons qui nos circumdat. "Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri poſſit; "mare vero in terram converti. Poſſumus etiam "per aërem ſublimes ferri & evadere, ſi eo modo "nos ſervari velit tua potentia.

Mare rubrum virga percuſſum ſinu patente refugit.

2. His Deum precatus mare virga percutit. Iſtud vero ictu retunditur; &, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebræi. Moyſes autem Dei præſentiam perſpiciens, & mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: juſſitque Hebræos ſequi, ſemita incedentes à Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam *Deo* gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

Sicco pede trajiciunt Hebræi.

Rex Ægyptius, mox coëuntibus aquis ſimul atque cælo ruente, cum omni exercitu deletus eſt. Ex. c. 14. &c.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei præſentia ſe fretos exiſtimantes, primum inſanire viſi ſunt Ægyptiis, ut qui in manifeſtam ſeſe conjicerent perniciem. Poſtquam vero eos ſatis ſalvos longius aliquanto proceſiſſe conſpexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate objecta, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſis in tranquillum cederet mare: & præmiſſis equitibus *in vada* deſcendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent & aliquantiſper id agendo morarentur, in adverſum littus incolumes evaſerunt. Unde & Ægyptii ad eos perſequendos facti ſunt audaciores, ac ſi foret ut illi ſimiliter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebræis ſolis conſtitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium ſalutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque cum jam univerſus Ægyptiorum exercitus *in*

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ως ἡ θάλασσα, τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τ Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέχει,

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤγε αὐτὸς [t] ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τ Αἰγυπτίων ὁρῶντων. [v] ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ πεπαλαιπωρημένοι τ διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην [x] ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ ὃ θεὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαὸν τὴν βακτηρίαν [y] τ Θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει [z] λέγων· "δεῖ μὲν αὐτὸς ἀγνοεῖς, "[a] ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τ παρόντων ὅτι κ "ῥώμην ὑπὲρ κατ' ἀνθρωπίνην ἐστιν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' [b] ἤδη "τι πάντως σωτήριον πρᾶτε, [c] τῷ κ τὴν σὴν βού"λησιν ἀφέντα τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἔργον ἐκπορίζειν. ἡμεῖς "τι ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν "σὴν [d] μόνην καταφεύγομεν· κ εἶπε τῷ τ σῆς "θεοσεβείας ἔλθοι ἐξαρπάσαι [e] τ Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς "δυναμένην ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὲ τοῦτο ταχέως, τὴν "σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν· κ τ λαὸν, ὑπὸ ἀνελ"πιστίας καταπεπληγότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάσχεσον εἰς "θυμίαν, κ τὸ πρὸς τ σωτηρίας θάρσος. [f] ἐν οὐκ "ἀλλοτρίοις σοί ἐσμεν τοῖς ὄρεσι· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θά"λασσα, σὸν δὲ τὸ περικλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιγῆναι "μὲν τοῦτο σὸν κελεύσαντος, ἠπορῆσθαι δὲ κ τὸ πέλα"γος. εἶναι δὲ ἡμῖν ἀποβῆναι κ δι' ἀέρος, δόξαν "ἰσχύι τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τ τρόπον.

β'. Τοσαῦτα ὑπιθάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τ πληγῆς ἀνεκόπη· [g] κ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι κ φυγήν. Μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τ ὑπόφανειαν τ Θεοῦ, κ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν [h] αὐτῇ· κ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι διὰ θείας ὁδοῦ ποιουμένους τὴν πορείαν, κ τῷ κινδυνεύειν τ παρόντων πολεμίων ἡδομένους, κ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν εὐδαίμονα οὕτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

γ'. Τῶν δὲ οὐκ ὀκνούντων, ἀλλ' ἰεμένων μὴ αὐθις ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τ Θεοῦ, μῶνεσθαι μὲν [i] αὐτὸς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν, ὡς ὑπὸ εὐθηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς ὑπὸ τὸ πλοῦ εὐθυπορήσαντας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτούς, ὡς κἀκείνοις ῥεμήσοντος τ πελάγους· καὶ εὐθὺ τάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους κ τ χρόνον εἰς [k] τοῦτο τρίβοντας ἔφθασαν [l] ὑπὸ τὸν ἀντιπέρας γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν κ θαρσαλεώτεροι [m] συνέβαινε πρὸς τὴν δίωξιν, ὡς οὐδὲν αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Ἑβραίοις γεγενημένην, ἀλλ' οὐ κοινὴν ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὁρμημένοις [n] χρήσασθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τ Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ὑπὸ-

t Ἐπὶ τὴν θάλασσαν,] Ἐπὶ θάλατταν *Vat.*

v Ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ἐν ὄψει τε γὰρ ὄντων, κ *Big.* ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, κ *Baſ.* & *G.*

x Ὑπερβάλλεσθαι] Ὑπερβαλέσθαι *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda.

y Τὸν Θεὸν ἱκέτευε,] Articulum dedimus ex *MSS.*

z Λέγων·] Οὕτως poſt λέγων adjiciunt plerique *MSS.*

a Ὦ δέσποτα,] Illa ὦ δέσποτα deſiderantur in *Editis* & *Vet. Interpr.*

b Ἤδη τι πάντως] Εἰ δέ τι *Big.* & *Samb.*

c Τῷ κ τὴν τὴν βούλησιν] Articulum negligit *Vat.*

d Μόνην καταφεύγομεν·] Μόνην non agnoſcit *Vat.*

e Τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς] Τῆς τ Αἰγ. *Vat.*

f Ἐν οὐκ ἀλλοτρίοις] Οὐκ ἐν ἀλλ. *Vat.*

g Καὶ, εἰς ἑαυτὴν] Maris à Moyſe diſciſſi fama quædam ad Ichthyophagos uſque pervaſit, quam figmentis involutam refert *Diodor. Sic.* in *Bibl. Hiſt.* l. 3. p. 174.

h Αὐτῇ·] Ἐν αὐτῇ *Vat.*

i Αὐτὸς Αἰγύπτιοι·] Εἰς αὐτὸς *Samb.* forſan ἑαυτούς.

k Τοῦτο τρίβοντας] Ita *MSS. Baſ.* & *G.*

l Ὑπὸ τὴν ἀντιπέρας] Sic in nonnullis *MSS.* & *Zonara.* εἰς τὴν ἀντιπέρας *Baſ.* & *G.* ὑπὸ τὴν ἀντιπέρας *Big.* & *Vat.* Ad idem littus egreſſos eſſe, colligere licet ex *Num.* c. 33. v. 7 & 8.

m Συνέβαινε] Eodem modo in *MSS.* συνέβαλε *Baſ.* & *G.* vitio forſan Typothetarum.

n Χρήσασθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσθαι.

o Περ-

ὑπιχεῖτο πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ ϖεϊκαταλαμβάνοι ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιῶσα τὰς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' ὀρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ° ϖεϱισεξαπτομένης ἀϱαπῆς· καὶ κεϱαυνοὶ ϑ' κατιωνέχθησαν. ὅλως δ' ὁδὲν ἦν τ' ἐπ' ἀπωλείᾳ κ' μῆνιν Θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε σωῆλθε· καὶ γὰ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ὅτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

δ'. Τοὺς δ' Εβραίους P οὐδὲ καταχεῖν ἦν ὑπὸ τῇ χαρᾷ τ ϖαϱαδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τ πολεμίων ἀπωλείᾳ· βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τ ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τ Θεὸν ὅτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τ κίνδυνον q ὅτως ἐκφυγόντες, καὶ ϖεοσέτι τοὺς ἐχθροὺς ὑπιδόντες κεκοπασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντα τ ϖεόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ r παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τ Θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τ ὑμενείας ὑχαϱισίαν ϖεϊέχϑησαν, ἐν s ἑξαμέτϱῳ τόνῳ ϖοιήσιν.

ε'. t Ἐγὼ μὲν ἂν ὡς εὗϱον ἐν τ ἱεϱαῖς βίβλοις, ὅτως ἕκαστον τούτων ϖαϱέδωκα. v ϑαυμάσῃ δ' μηδεὶς τ λόγον τὸ ϖαϱάδοξον, εἰ ϑεχαίοις ἀνθρώποις καὶ πανηγύϱεις ἀπείϱοις εὑϱέθη σωτηϱίας ὁδὸς καὶ διὰ ϑαλάσσης, x εἴτε κ' βούλησιν Θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε y καὶ τοῖς ϖεὶ τ Αλέξανδϱον τ βασιλέα τ Μακεδονίας z χθὲς καὶ πϱώην γεγονόσιν ὑπεχώϱησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως οὐκ ἔχουσι παϱέσχε τιὼ δι' αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Πεϱσῶν ἡγεμονίαν a τ Θεοῦ ϑελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Αλεξάνδϱου πϱάξεις συγγϱαψάμενοι. ϖεὶ μὲν ὖν τούτων b ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

ϛ'. Τῇ δ' ὑστεϱαίᾳ τὰ ὅπλα τ Αἰγυπτίων, ϖεοσενεχθέντα τῷ στϱατοπέδῳ τ Εβϱαίων ὑπὸ τ ῥοῦ κ τ βίας τ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο c ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, κ τοῦτο εἰκάσας τῇ τ Θεοῦ ϖϱονοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηθὲ ὅπλων ὦσιν ἄποϱοι, σωαγαγὼν, κ τούτοις σκεπάσας τοὺς Εβϱαίους, ἦγε διὰ τὸ Σινᾶον ὄϱος· θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ, κ τὰ σώστϱα τ πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ κ d ϖοσείϱητο.

Τέλος τ βιβλίου δευτέϱου.

vada intraſſet, rurſus ſe diffundit mare, & cum impetu à ventis propellentibus delatum Ægyptios fluctibus circundatos obruit. Imbres etiam de cœlo deſcenderunt, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus: inſuper & fulmina *crebrò* jaculabantur nubes. Ad ſummam concurſus erat omnium, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos opprimebat caliginoſa & tenebricoſa. Ac iſti quidem univerſi adeo perierunt, ut nec nuncius cladis ad domi relictos reverteretur.

4. Hebræi autem vix ſe præ gaudio continuerunt ex tam inſperata ſalute & hoſtium ſtrage; exiſtimantes ſemet in firmam ſtabilemque libertatem vindicari, nemine ſuperſtite qui illos in ſervitutem retraheret, præſertim cum Deum manifeſto adeo ſibimet in ſubſidium venientem habuerint. Et illi quidem ipſi, quod periculum ita effugerint, hoſteſque præterea maximo poſt hominum memoriam ſupplicio affectos viderint, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyſes canticum in Deum componit verſibus ſenariis, quod & laudes ejus complectitur, & gratiarum actiones ejus ergo benevolentiæ. *Gaudiis exſultant Hebrei, & hymno nobiliſſimo Dei laudes celebrat Moyſes.*

5. Et ego quidem prout ſacris in libris ſcriptum reperiebam, horum unumquodque memoriæ prodidi. Nemo vero narrationem ut incredibilem miretur, ſi antiqui homines & malitiæ expertes in maris ſciſſura viam ad ſalutem invenerint, ſive Dei voluntate ſive ſponte naturæ: quandoquidem heri & nudiuſtertius * iis, qui ſub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, ceſſit Pamphylium mare; & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad Perſarum imperium evertendum uti decreviſſet. id quod & omnes teſtantur, qui Alexandri res geſtas ſcriptis mandarunt. At enim de his quiſque, ut libuerit, ſentiat.

6. Poſtera vero die cum æſtus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in littus ejeciſſet, ubi tum Hebræi caſtra poſuerant, Moyſes, hoc ipſum conjiciens Dei providentia factum eſſe, ne poſthac arma deſiderarent, ea colligens, iiſdemque tegens munienſque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic ſacrificaturus, & munera pro ſalute populi oblaturus, prout ipſi antea imperaverat Deus. *Iſraëlitas à mari armatos ad montem Sinæum deducit Moyſes.*

Finis Libri ſecundi. ΤΑΔΕ

o Περισεξαπτομένης] Sic in pleriſque *MSS.* ϖεϱὶς ἐξαπτομένης *Samb.* & *Caſ.* ϖεϱιεξαπτομένης *Baſ.* & *G.*

p Οὐδὲ καταχεῖν] Οὐ καταχεῖν ἦν *Vat.*

q Οὕτως ἐκφυγόντες,] Οὕτως ἐκφυγόντες, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύοντ' τ ϖεόσθεν. ἀνὰ νύκτα κ Μωϋσῆς ᾠδὴν &c. *Vat.*

r Παιδιαῖς] Παιδείαις *Big. Baſ.* & *Gen.* παιδιᾶς ex re, *Hen. Busb. Caſ. Samb. Burius, Schotanuſque*, præter tres libros *Regios.* Mox ὑμνῳδίαις ὑχαϱισϱίαν *Baſ.* & *Gen.* aut de priore *Hen.* atque *Busb.* & aliquot codd. *Gallici.* BERN. Ita ex *MSS.* παιδείαις *Baſ.* & *G.*

s Ἑξαμέτϱῳ] Accedit potius (ut dicit *Scaliger* in Animadverſ. ad *Euſebium*, p. 7.) ad Tetrametrum Iambicum, quam ad Hexametrum Heroïcum. Vide *J. Crojum* in N. T. p. 95. *Lambecii* Prodromum ad Hiſt. Lit. p. 163. & *Leydeckerum* de Rep. Hebr. p. 207. Vertitur *Senariis.* Minus recte, ut conſtat ex Lib. VII. p. 216. Edit. *Baſ.* p. 92. HUDS. Nunc ignota plane eſt ratio carminum Hebraicorum. REL.

t Ἐγὼ μὲν] Vide *Relandi* Palæſtin. p. 277.

v Θαυμάσῃ] Θαυμάσῃ δ' *Samb.*

x Εἴτε κ' βούλησιν] Hac de re videſis *Allatii* notas ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 301, 309.

y Καὶ τοῖς ϖεὶ] Ita in *MSS.* in *Editis* κ ϖεὶ τ. Commentus eſt *Homerus* (ut verbis utar Cl. *Huetii* in *Quæſt. Alnet.* l. 2. c. 5.) Neptuno, ſuper fluctus currum agenti, mare aquas diduxiſſe. ubi (*ſc.* ad *Iliad* γ'.) notat *Euſtathius*, ſcriptum reliquiſſe *Calliſthenem*, mare Pamphylium Alexandro non viam ſolum patefeciſſe, ſed tanquam regem eſſe veneratum aquis aſſurgentibus & intumeſcentibus. quo exemplo uſus eſt *Joſephus* ad conciliandam apud Gentiles prodigioſæ maris ſciſſuræ fidem.

* *Iis, qui ſub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, ceſſit*] Al. *Alexandro Macedonum regi ceſſit* &c.

z Χθὲς κ ϖϱώην] Ἐχθὲς *Samb.* & *Vat.*

a Τοῦ Θεοῦ διανεύοντος.] Ita viſum eſt etiam *Appiano* de *Bell. Civ.* l. 2. *Arriano* de *Exped. Alex.* l. 2. ſed error revincitur ex *Strabone*, l. 14. p. 666. (qui ſcribit Alexandrum maris æſtu obſervato exercitum tranſmiſiſſe &c.) & ex *Artemone* in prima *Senecæ* ſuaſoria, & *Plutarcho* in *Vita Alex.* p. 674.

b Ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.] Hoc loquendi modo non indicat Joſephus, ſe dubitare, verumne ſit, quod dicitur de tranſitu Iſraelitarum per Mare Rubrum: ſed tantum, quia Gentibus ſcribit, his verbis utitur, ut ſi hæc iis fidem ſuperare videantur, ſuo fruantur arbitrio, nec propterea a legendis reliquis, quæ traditurus eſt, abſterreantur. Nam ipſum non dubitaſſe hac de re, ſatis oſtenditur ex modo quo narrat, & quod ex Sacris Voluminibus ſe hæc edoctum teſtetur. Infra lib. III. cap. 10. utitur eodem loquendi modo, poſtquam dixerat falſo credi Moſen & Iſraelitas ob lepram Ægypto pulſos, ϖεὶ τούτων ἴσως ὡς αὐτῷ δοκεῖ, σκοπείτω. Num & hoc incertum eſſe ibi dicere voluit, Sic lib. III. 4. ubi de adſcenſu Moſis in montem Sinai *de illis*, inquit *quiſque ſentiat, ut volet.* Ita eadem clauſula librum hunc terminat, agens de divinitate legum Moſaicarum. Antea lib. I. cap. 4. Ubi de Noacho quod tantus natu diem obierit, eadem verba uſurpat, &, uti hic, exempla ex hiſtoriis Gentium profert, ut probabilior ipſis res fiat. Ita & lib. IV. 6. de Bileamo. Infra quoque cap. 4. libri octavi, poſtquam dixit ſolos eſſe Judæos inter Syros in Palæſtina qui circumcidantur quod δῆλον eſt, quod liquido conſtat: addit tamen, *de his quiſque, ut volet, arbitretur.* Sic librum decimum & decimum octavum iiſdem verbis terminat. confer & lib. XII. cap. 13. in fine & lib. XIX. cap. 1. Quum his verbis tam frequenter uti ſoleat in libris Antiquitatum, non memini in libris de Bello vel ſemel illa legiſſe. Quod ſi me fugerit, id tamen puto in cauſſa eſſe, quamobrem toties in libris Antiquitatum legatur, quod hos in uſum Gentium ſcripſerit. Poſſemus ex aliis ſcriptoribus, qui iis verbis uſi ſunt in rebus certiſſimis, uti ſane ipſis perſuaſum erat, hoc quicquid eſt, confirmare, niſi rem ad liquidum eſſe perductam putaremus. REL.

c Ἐκδιδούσης,] Εἰσδιδούσης *Caſ.* & *Vat.*

d Προσείρητο.] Ita in *MSS.* in *Editis* ϖεοείρητο.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO TERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [b] Ως Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ8 ἀναλαβὼν, ἤγαγ8 ἐπὶ τὸ Σινᾶων ὄρ9, πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορί᾽.

1. *Quomodo Moyses populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictam & attritum ex itinere.*

β'. Ως πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· καὶ [c] Ἰσραηλῖται τῷ πολλῷ τ̃ στρατ8 ἀπέβαλον [d] ὠληθύν.

2. *Quomodo Amalecitæ populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab iis devicti sunt, & Israëlitæ magnam exercitus sui partem amiserunt.*

γ'. Οπ τ̃ πενθερὸν αὐτ῀ Ἰοθόρ8 Μωϋσῆς, ἀσπαζόμενον ἐπὶς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατ8.

3. *Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.*

δ'. Ως ὑπέθετ8 Δι8πέζαι τ̃ λαὸν αὐτῷ καὶ χιλιάρχας καὶ ἑκατοντάρχας, ἄπασιν ὅντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς καὶ τὴν ἐκ πενθερο῀ συμβουλίαν.

4. *Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.*

ε'. Ως ἀναβὰς Μωϋσῆς ὄπὶ τὸ Σινᾶιον ὄρ9, καὶ λαβὼν παρὰ θεο῀ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

5. *Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.*

ς'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν θεο῀, ὡς ναὸν εἶναι δοκεῖν.

6. *De tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.*

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τ̃ ἀρχιερέως· περὶ τ̃ τ̃ Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ̃ ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τ̃ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ̃ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

7. *Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis: de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.*

η'. Ως ἐκεῖθεν ἄρας Μωϋσῆς ἦγαγε τ̃ λαὸν εἰς τὰς ὅρους τ̃ Χαναναίων, καὶ τὰς κατασκεψομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν καὶ τ̃ πόλεων τὸ μέγεθ9 ἐξαπέστειλεν.

8. *Quomodo Moyses castris motis populum duxit ad Chananæorum confinia: & quosdam dimisit ad explorandam regionem & urbium magnitudinem.*

θ'. Οπ τ̃ πεμφθέντων μ῀ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τ̃ Χαναναίων ὑπερξιρονῆσαν δύναμιν· τὸ πλῆθ9 παροξυνθὲν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν [e] ὡς τε καταλεῦσαι σὺν μικρὸν τ̃ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι δηλώσειν διεγνωκότες.

9. *Qui missi fuerant, post XL. dies reversi, suorum deprimunt vires & Chananæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore perculsa & in desperationem acta, ad Moysem lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum ad serviendum.*

ι'. Καὶ ὡς ὄπὶ τούτῳ Μωϋσῆς ἀγανακτήσας, τ̃ θεὸν αὐτοῖς ὄπὶ ἔτη [f] τεσσαράκοντα, τὴν ὄπὶ τ̃ ἐρημίας διατριβὴν, σωθῆναι ὠργῆσθαι· καὶ μήτ᾽ εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν [g] τὴν Χαναναίαν.

10. *Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succensere: & neque in Ægyptum reversuros esse, neque occupaturos Chananæam.*

---

a Εν τῇ τριτῇ.] Ita ex *Samb.* edidit *Hudson.* At *Bernardi* aliorumque editiones reliquique libri ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ Ἰωσήπ8 ἱσ.

b Ως Μωϋσῆ.] Capitum periochas desumpsi ex *Codd. Samb.* & *Big* placuit tamen vulgata hic subjicere. Κεφ. α'. Πῶς Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτ8 ἀπὸς τὸ Σινᾶιον ὄρ9 ἐξήγαγεν. Κεφ. β'. Περὶ τ̃ τ̃ Ἀμαλεκιτῶν καὶ τ῀ σύμπαντων ἡττης, καὶ ὅσῳ ἐν τ̃ πολεμίων μέρει Ἰσραηλῖται ἐνέπεσον. Κεφ. γ'. Πείσας συμβουλὰς Ραγουὴλ9 τῷ γαμβρῷ Μωϋσῆ ἐδώκεν. Κεφ. δ'. Πῶς Μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ Σινᾶιον ὄρ9, καὶ λαβὼν παρὰ Θεο῀ τὰς δέκα λογίων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. ε'. Περὶ τ̃ σκηνῆς τ̃ μαρτυρίου Μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη πανταχ῀ ἀδύτου δίκην ἦν. Κεφ. ς'. Περὶ τ̃ κιβωτ῀, ἐν ᾗ Μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ζ'. Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμ῀ τ̃ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. η'. Περὶ θ τ̃ ἱερέων καὶ θ δεκατεύσεως σολισμοῦ. Κεφ. θ'. Περὶ τ̃ θ Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα περὶ ἑορτὰς καὶ ἱερουργίαν νενόμισται. Κεφ. ι'. Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. Κεφ. ια'. Νόμοι καὶ ἄλλοι περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ιε'. Σύστις καὶ Μωϋσέως διάταξις, καὶ τ῀ κατασταθέντων κόλασις. Κεφ. ιγ'. Περὶ καθαρότητος οἱ ἐξεστρατευκότες τῷ Χαναναίων γένει, καὶ ἐπανελθόντες τὰς Ισραηλίτας ἐξεφύλαξαν.

c Ισραηλῖ.] Vocem Ισραηλῖ addidi ex *Epiphanio.*

d Πληθών.] Deest *Big.*

e Ως τε καταλεῦσαι μικρὸν καλέσαι] Mox *Big.* δηλώσειν, non male. Dein ὑποστρέψαι ὠργίσθη *Big.* BERN. Perperam καταλῶσαι in *Big. Epiphanius* vertit, *paulatim Moysem desereret.* Lege ex Cod. *Vatic.* ὥστε καταλεῦσαι καὶ μικρὸν τ M. HUD. in *Add.* Legebatur ante ὡς κ τ M.

f Τεσσαράκοντα,] Sequentia (quibus nulla apposita erant commata in *MSS.*) ita distinguenda esse censeo, nisi quis malit ἀπέθη pro ὠργίσθη.

g Τὴν Χαναναίαν.] Vel cum *Big.* τὴν Χαναναίων.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[a]ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [b] ἐτῶν β'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER TERTIUS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

ΚΕΦ. α'.

[c] Ὡς Μωϋσῆς τ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ ἀναλαξὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ὂν τοῖς Ἑβραίοις τ σωτηρίας ἔτω ἡγουμένης, δεινῶς λύπη πάλιν αὐτὲς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ, ἡ χώρα πλέως ἐστὶ ἐρημ, καὶ τ τε ὡρῶν τροφὴν ἐπὶ τοῖς ἀπορ, ἀπαν[illegible]ζασα ὂν καὶ ὕδατ εἰς τὸ ἔσχαλον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὰ ὠφελεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τ τ ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, [d] καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν ὄ, τι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ὂν ὅταν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὁδὸν, ἐτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τ πεποιδοιπορημένης ὕδωρ, ὃ φρατηγὸ κεκελευκότ· καὶ τοῦτο δαπανηθέντ, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ἐπιπόνως διὰ σκληρότητα [e] τ γῆς. καὶ τὸ διεσκαμμένον ὂν πικρὸν ἀλλ' ὑ πότιμον ἦν, καὶ τοῦτο ὂν σπάνιον. ἀφικνοῦντο ὂν τοῦτον ὀδυνῶντες τ τρόπον [f] περὶ δείλην ὀψίαν [g] εἰς Μᾶρ τόπον, ἅτερ διὰ τὸ ὃ ὕδατ καλεῖν ὀνομάσαντες. Μᾶρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι πεπλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τ τροφῆς ἀπορίᾳ, [h] καὶ γὰρ καὶ τότ' αὐτοὺς πλέως [i] ἐπιλελοιπὼ, κατέμενον. [k] φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἔμειναν· ἀλλ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ φρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν ἐν ἐκείνοις ἀφεῖλεν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουσαν ὡῶν τ [l] ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζειν εἶναι· πικρὸν

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

CUM autem hoc modo inſperata Hebræis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut nec quidquam in hominum uſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, & ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero hujuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis juſſu, ſecum deferebant ex locis, quæ jam pertranſierant: ea vero ablumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. ac, cum inveniretur aqua, amara erat & nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim *lingua Hebraica* Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) *ad tempus* permanſerunt. Nam puteus *illic* erat, quamobrem eo magis *ibidem* morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis utpote locis inventus. Quin & ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat & nul-

Jam ſiticuloſam Arabiam patiuntur Hebræi.

---

a Βιβλίον Τρίτον.] *Al.* λόγ τρίτ.

b Ἐτῶν β'.] Ita *Busb. Big. altique.* ἐτῶν μ'. *Samb.* proclivi errore. ἐτῶν υδ'. aut νδ'. *Baſ.* & *Hen.* immodice.

c Ὡς Μωϋσῆς.] Propoſuit autem vice veteris lemmatis Editor *Baſ.* & abs illo *Genevenſes* hæc verba, Πῶς μωυσῆς τ λαὸν ἐξ αἰγύπτ ἀγαγὼν ἔφθασε τὸ σινᾶϊον ὄρος. Mox Παραδόξως *Hen.* dein Οὕτως *Samb.* ubique præ litera conſona. Subinde σίναιον idem liber, & *Hen.* & *Busb.* σιν ἄλλ reliqui omnes. BERN.

d Καὶ νοτερ.] Καὶ στερεὸν (prout in ora *Cod. Samb.*) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Τῆς γῆς.] Articulum omittit *Vat.*

f Περὶ δείλην ὀψίαν] Veſperam intelligit dici tertii quam à mari Rubro evaſerant BERN.

g Εἰς Μᾶρ τόπον,] Εἰς μᾶρ τ τόπον *Samb.* εἰς τόπον μᾶρ pro μᾶρ *Hen.* & *Busb.* μαρ autem ſcripſit Joſephus ſemel iterumque, toties *Mar* Interpres Scholaſticus. Quis autem Hebraizantium neſcit tam מר *Mar* quam מרה *Marah* apud S. Scriptores ſignificare τὸ πικρόν: aut impotenter talia objici à Schotano Zonaraque, καὶ ἅτερ ἴσχοντες εἰς τόπον ἀφικνεῖσθαι ἐν ᾧ φρέαρ ἦν, ἐξ τὸ ὕδωρ διὰ πικρίαν ἀπόβλητον· καὶ τὸ ὄνομα τ τόπ ὑπ μ τ ἐξοδίᾳ βίβλ (ἀλλὰ καὶ τ ἀριθμῶν) μαυβὰν (l. μεῤῥὰ ex LXX.) ὀνομάζει. ὁ δὴ ἰώσηπος μᾶρ αὐτὸν κληθῆναι φησὶ τ ἑβραίων συγγραφέων. Idem locus Syris Arabibuſque *Mariri* nuncupatur, atque etiam *Morath* Syris, nec non *Amari fontes* Plinio de Natura. BERN. Collatio manu *Iſ. Voſſii* facta ad *Edition. Baſ.* ab hoc Libro incipit, & pergit uſque ad Cap. VI. Lib. VIII. verum non additur, ex quo Codice ſit deſumta. Legitalla quoque hoc loco τ τόπον. HAV.

h Καὶ γὰρ.] Ita *Big.* καὶ γὰρ τότ' *alii.* HUDS. Coll. *Voſſ.* καὶ γὰρ τοτ' ἐν αὐτοῖς. HAV.

i Ἐπιλελοιπὼ,] *Al* Ἐπιλελείπει.

k Φρέαρ γὰρ ἦν,] *Epiphanius* vertit *erat enim illic puteus valde dirus, qui nec ſufficere* &c. ac ſi legiſſet φρέαρ γὰρ ἦν ἐκεῖνο μάλα δεινὸν αὐτὸ μ'.

l Ἐξερευνώντων] Ita (Coll. *Voſſ.*) *Big. Samb. Vet. Interpr.* ἐξερευνήτων *Baſ.* ἐξανευόντων *Gen.* HUDS. *Baſ.* ἐξερευνήσαντων. Vet. *ab exploratoribus.* f. ἐξανιόντων. COCC.

nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed & ne jumentis quidem ferenda.

Mar, *ſive amarum puteorum injecta aſſula edulcat Moyſes a Deo doctus. Ex c. 15, 23. Num. c. 33, 1. Eccleſ. c. 38, 5.*

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex & virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiæ opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi impetus retuderat puerorum & mulierum turba, imbecillior quam ut ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt anguſtias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe convertit, ut aquæ vitio præſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque *illi* hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes *forte* jacentem, arripiens, mediam in longitudinem diſſindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebræis, Deum preces ipſius exaudiviſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad juſſa ejus exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet ut aqua in melius mutaretur, jubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque *aquam* exhaurire, dicens, majore ejus parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis ictibus exercitata & expurgata, mox potabilis evaſit.

Apud Elim ſtationem populus conſedit ſub die triceſimo ſui erroris. Ex. 15, 27. Num. c. 33, 9. Et Severus l. 1. c. 27.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim pervenerunt, è longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam & palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmæ enim illæ, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles & humiles admodum ob aquæ penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet & arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant & aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo & aquæ emerſio, rari erant humoris effluxus: & quamvis in arenam defoderent, ni-

ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ℭ ἄποσον [m] ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ ℭ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ορῶν δ' ὁ Μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ ℨ πράγματος τὸ ἀναντίλεκτον· [n] ὁ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ τ ἀνάγκης ἀντιπάξαι τὸ ἀνδρεῖον, [o] ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γηραιῶν παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλεπωτέροις δὲ, τὴν συμφορὰν τὴν [p] τ ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸς ποιούμενος. καὶ γὰρ βάδ' ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τ Θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τ παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασκεῖν. καὶ κατανεύσαντος ℨ Θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν [q] ἀποτομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ [r] μέσην, καὶ ℨ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος· ἐκβὰς μεθεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπεμψε τὰς Εβραίους τ Θεὸν ἐπήκοον [s] αὐτοῦ τ δύκων γεγονέναι, καὶ ὑπεκχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρεῖναι οἷον [t] ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ πιοῦσιν ἂν [v] μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύει τὰς ἐν ἀκμῇ πρεσβυτέρας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προσεκκενωθέντος ℨ πλείονος. καὶ οἱ μὲν [x] ἐπίνων· τὸ ℨ ὑπὸ τ συνεχῶν πληγῶν [y] γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς [z] Ηλιν ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν μὲν ἀγαθὴν ὀφθῆναι· καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν [a] πλησιάζουσα ℨ ἀπηλέγχετο πονηρά· καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὀλίγιστοι ἑβδομήκοντα, δυσπρόσοδοί τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι δι' ὕδατος ἀπορίαν, ψαφαρᾶς ℨ παντὸς ὄντος χωρίου· ὅτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὄντων τ ἀριθμὸν, [b] νοτερόν τι καὶ πρὸς [c] ἄρδευσιν αὐτοῖς [d] δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, [e] ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι· καὶ διαμωμένοις

[m] Ην,] *Al.* ἦναι. HUDS. Leg. ἦ. Vet. *exiſtebat.* COCC. Ita & Coll. *Voſſ.* & *Big.*

[n] Οὐ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς,] Ita *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Οὐ γὰρ ἰχθρὸς ἦ στρατὸς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ἀλλὰ διέφθειρε] Sic (niſi quod παίδων pro παῖδες repoſuimus ex *Vet. Interpr.*) *Big.* & *Samb.* (& Coll. *Voſſ.*) paululum variante *Vat.* qui habet ἀλλὰ διέφθειρε τὸ γηραιῶν π. τ. κ. γ. ὄχλος ἀσθενέστερος τ κατ' ἐκείνους [*al.* ἐπ' ἐκείνους] διδασκαλίας. in *Editis* ἀλλὰ διεφθείρθη τότε γηραιῶν παῖδές τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τ ἐκείνου διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἔργοις ὤν, τὴν σ. Dubium quidem dictum, & quod tres ſenſus præbet, cum unus uni ſententiæ, niſi immodice ſapimus, in his ſcriptis ſufficiat. BERN. *Epiphanius* legiſſe videtur, ἀλλ' ὡς διεφθείρθη τὸ κατ' ἐκείνους γηραιῶν, παίδων τι καὶ γυναικῶν ἀσθενέστερος &c. nam vertit, *neque enim inimicus erat hoſtis, quatenus vim inferenti neceſſitate potuiſſet & fortitudine reſiſtere. Sed dum iſto modo eorum deficeret virtus, nihilque prodeſſet doctrina verborum, calamitatem omnem ſuam Moyſei propriam faciebat.*

[p] Τῶν ἁπάντων] Τῶν adjecimus ex *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.*

[q] Αποτομάδος] Ita *Samb.* τομάρος *Vat.* in *aliis* ἀπὸ τομάδος vitioſa dialyſi. ἀπότομος eſt χίζα, *Heſychio* explicante. quidam in margine *Cod. Samb.* intepretatur ξύλον συντετριμμένον. *aliis* ἀκόντιον dicitur, i. e. *a quarterſtaffe* inter arma Britannica.

[r] Μέσην,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μέτρον in *Editis.*

[s] Αὐτοῦ τ δύκων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπὸ τ δύκος *Baſ.* & *G.* ἀπὸ τ δύκων edidit *Bernardus.*

[t] Επιθυμοῦσιν] Sic plane & mox ὑπουργῶσιν in *Big. Samb.* & *Vat.* οὖν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.* unde eſt quod habeant ὑπουργοῦσιν.

[v] Μεταβάλοι] Ita in nonnullis *MSS.* & *Vet. Interpr.* in aliis μεταβάλοιεν vel μεταβάλοιτο, & dein ἐπὶ κρεῖττον vel ἐπὶ τὸ κρεῖττον. in *Editis* μεταβάλοι τὸ ὕδωρ, κτλ.

[x] Επίνον·] Επίνον legebat *Vet. Interpr.* nam reddit, *& illi quidem laudaverunt dictum.*

[y] Γεγυμνασμένον] Hoc nulla cum laude Joſephi adnotarunt Græci ac Latini. Nam filius *Calliſti* in Eclogis, Ἀκαιρον πρᾶγμα λέγει ἱστορικὸς περὶ ℨ ὕδατος ℨ ἐν τῇ μερίδι, ὅτι ἡ κίνησις ἡ πολλὴ ἐγλύκανεν αὐτό. Dein *Zonaras* Drungarius, ὁ ℨ ἱστορικὸς ἔοικε μὴ πιστεύων ὡς θαυμαστῇ τῇ γλυκάνσει ℨ ὕδατος, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκαινόμενον δοξάζων. λέγει γὰρ, ὅτι τὸ ξύλον ὁ μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν, ἐξαντλεῖν τὸ φρέαρ ἐκέλευσε, καὶ οἱ μὲ ἔπιον· τὸ δ' ὑπὸ τ συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον, ἤδη πότιμον ὦ. Inde alius Græculus ad cod. *Busb.* ὁ τ ἐν Σιὼ θαυμαστουργίας σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῆναι τὸ ὕδωρ ἱστορεῖν, ἀλλ' ἐκ φυσικῆς ἀκολουθίας. Aſceta inſuper Trecenſis, *Joſephus videtur velle, quod aquæ vitium hoc contraxerant, quia ſemper immotæ fuerant. Præcepit enim fortibus*, inquit, *ut haurirent aquam & plurimam prius effunderent, ut ultima quæ remaneret, frequentibus concurſionibus exercitata & purgata fieret potabilis.* Chriſtiani equidem Theologi pariter ſentiunt de lacuna Probatica, quam B. Johannes in Evang. laudavit. Attamen quamvis diſertiſſimus Philoſophorum Judaicorum Philo admirandam hanc hiſtoriam ſecus narraverat, Joſephus ab eo abit, quamvis Philonem ea de cauſa perlegeret. Verſabantur itaque tum olim multæ fabulæ ſacræ per ora Phariſæa, quibus hodie neſcio quanto malo caremus. BERN. *Joſephum* (vel in *Exterorum gratiam*, vel quod *Fabulis Phariſaicis* nimium crediderit) rei miraculum elevare adnotarunt *Veterum* nonnulli, ut *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Zonaras* in *Annalibus*, p. 22.

[z] Ηλιν ἀφικνοῦνται,] Quomodo ſcribunt *Big.* & *Samb.* ἦλιν *Hen.* & *Busb.* ἱλιὼ Typographi. *Helim* Epiphan. αἰλεὶμ LXXII. Interpr. ex אילם Hebraico: quos ſecutus eſt Philo, Euſebiuſque cum mille aliis Chriſtianorum. Idem Scriptoribus exoticis αἴλανον & *Elana*, & ايلة. *Elim* denique Sextam manſionem nuncupatam credes tanquam *nemus* aut φοινικῶνα. In hoc etenim nomine omnino ludunt Philo Judæus, & Hieronymus noſter. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* aſpirate *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ιλιὼ in *Editis.* Αιλεὶμ LXX. *Interpr.* quos ſequutus eſt inter alios *Philo* & *Euſebius.* Scriptoribus exoticis (ut dicit *Bernardus*) Ἔϊλανον & *Elana* dicitur. HUDS. Forte Ιλεὶμ COCC.

[a] Πλησιάζουσα] Πλησιάζουσι δ' αἱ φοίνικες *Vat.*

[b] Νοτερόν τι] Νοτερὸν δὲ Coll. *Big.*

[c] Αρδευσιν αὐτοῖς] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Neque plus MSS. adhuc vidimus ad hunc librum *Baſ.* tamen & *Gen.* & Interpres *Scholaſticus*, quod & Helleniſmus expetit, πρὸς ἀρδεύσεις. Mox ἀλλὰ μηδὲ δυναμένων manus ſecunda *Samb.* BERN. Ita in quinque *MSS.* πρὸς ἀρδεύσεις *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[d] Δι' ἐλπίδα] Lege κατ' ἐλπίδα. COCC.

[e] Ικμάδες ἦσαν] Ικμάδες γὰρ ἦσαν *Samb.* HUDS Ita & Coll. *Voſſ.* ſed *Coccejus* in ora libri mei jubet legere εἰ μὴ ἰκμάδες ἦσαν &c. HAV.

μένοις τὴν ψάμμον ὑδεν ἀπήνεγκα. [f] κἂν τι ἢ σάζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον [g] εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολεροῦ εἶναι. καρπὸν τε φέρειν ἦν ἀδύνατα τὰ δένδρα, διὰ ἀπάνην τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τὸ ἀφορμῆς καὶ ἀναψυχῆς στεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν ἐπὶ καταβόων αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τελαυθηκὴν γὰρ [h] ἐκείνην ὀδύνοντες ἡμέραν, ὅσα μὲν ἐπεφέρουτο πάντ' ἦσαν ἀναλωτά· μηδενὶ ἢ πειτυγχάνοντες, δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τὸ ὅλον. πρὸς ἢ τῷ παρόντι κακῷ τὴν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον· καὶ [i] βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

δ'. Ὁ δ', ὅτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαῤῥῶν καὶ τῷ συνειδότι τοῦ περὶ τὰς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ὑπὸ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργὴν τε κεχαρισμένῳ ὧν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, [k] καταπαύειν ἤρξατο τὴν ὀργῆς, μὴ τὰ παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τὰ ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν θαυμαλῶν· μηδ', ὅτι νῦν πνεῦσι, τὴν διάνοιαν [l] ἐκβάλλειν τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεὰς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ παραδόξου ἔτυχον γενομένων· πρόσθοκιμον ἢ καὶ τὴν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς [m] δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν ὑπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα [n] γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς [o] ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι ἢ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, ὅτε μὲν τὴν ὑπομονὴν ὅτε μὲν τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ὅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐκείνου γνώμης, καθ' ἣν ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ὅτως ἢ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διαπεφευγέντας, καὶ πῶπα μηδὲν αὐτοὺς διαψεύσαμενον, πρὸς ὧν εἴπει τε καὶ πράξειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσαι. [p] καταριθμεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς ἢ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε διὰ τὴν θαλάσσης, ἀναφυγούσης [q] αὐτοὺς πορρωτάτω, [r] καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ πάτῃ σωθείησαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς ἢ ἐχθροὺς ὀλέσειαν ἀπολωλότας· ὅτι τε ἀπανίζοντας ὅπλων εἰς ἔφοδον ὁ Θεὸς καὶ τούτων καθεῖλεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρήσεσθαι [s] δόξαντας γεγονέναι κἀ σώσειν ὁ Θεὸς ἐκ παραλόγου· καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ [t] ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ὑπεκκαίαν μηδὲ βεβαίαν [v] γενέσθαι, εἰ μὴ παυσάμενα, [x] πρίν τινος πρόσθεν δυσκόλως, πάρεσιν· ἡγεμένους ἢ ὡς κατ' ὀλιγωρίαν [y] μέλλειν τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὑπὲρ πείρας τὴν ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ τὴν ἐλευθερίαν

hil *fere* eis occurrebat. Et ſi quid modicum in manus diſtillaret, adeo turbidum erat, ut *potui* inutile invenerint. Quin & arbores debiliores erant quam ut fructus ederent, propter inopiam aquæ, qua eliciuntur & refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter *furioſe* exclamabant, dicentes ipſum in cauſa fuiſſe quod tantum miſeriæ ſubirent, & tot mala experirentur. nam, cum ille dies triceſimus eſſet, ex quo iter ingreſſi ſunt, commeatum omnem ſecum deportatum abſumpſerant: nihilque *ad famem levandam* reperientes, paululum aberant ab omnium rerum deſperatione. Defixi autem in mali præſentis cogitatione, nec in memoriam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moyſis virtus & ſapientia, *vehementer* duci ſuccenſebant, & in eo erant ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem. *Hinc prope ſeditio redintegratur gentis mala & ſemper querulæ. Ex. c. 16.*

4. Ille vero, multitudine irritata & acriter in ipſum concitata, Dei auxilio fretus, ſibique conſcius, quod ſumma fide contribulium ſaluti proſpexerit, prodit in medium dum vociferarent & ſaxa manibus arriperent. Cumque eſſet aſpectu gratiſſimus & populari facundia quam maxime polleret, ad iras *eorum* leniendas aggreditur, obſecrans ne, in præſens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum oblivionem caperent: nec, quia nunc *inedia* laborent, ex animo ejicerent Dei gratiam & munera, quibus *ſane* permagnis & præter opinionem cumulati fuerant: ſed ſperarent *potius* etiam de præſenti anxietate ſe Dei providentia liberandos, quem veriſimile eſt (ad probandam eorum virtutem, & quantum tolerantiæ haberent, utque memoria prius edita tenerent miracula, & annon ad illa reſpicerent in anguſtias nunc adducti) rebus hiſce adverſis illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte ſe geſſerint, nec promeritorum bene meminerint, cum Deum ejuſque voluntatem, quam ſequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipſumque ejus miniſtrum tam iniquis odiis perſequantur, quem, nec in iis quæ dixerit, aut ex Dei juſſu fieri præceperit, quicquam mentitum eſſe compererant. Deinde ſingula enumerat: ut magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod eos contra Dei mandatum detinere contenderint: & quo modo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis vero dulce fuerit ac potabile: atque ut per mare, longiſſime ab ipſis refugiens, novam euntes viam, hac ipſi re ſalutem quidem acceperint, inimicos vero internecione deletos ſpectaverint: quod etiam, cum arma non habuerint, ea ipſis abunde ſuppeditarit Deus: & ut ſæpe alias cum in extrema pericula conjecti viderentur, ipſos ex improviſo ſervarit Deus: & cum *tanta* illi potentia, ne nunc quidem de ejus providentia deſperarent, ſed lente exſpectarent, *quid acciderit*, cogitantes quidem non ſero venire auxilium, ſi non ſtatim, priuſquam duriuſculi aliquid fuerint experti, adveniat: ſecum vero reputarent non ex *rerum ſuarum* negligentia cunctari Deum, ſed ad fortitudinem illorum explorandam, & libertatis amorem; ut ſibi conſtaret *Vide lib. 2. c. 14. & c. 16.* *Pulchre tamen ſtat Moyſes, ut virum ſtrenuum & pium decuit.*

an

f Κἂν τι ἢ σάζον] Ita *Baſ.* & *G.* κἂν εἴ τι ἢ σάζον *Big. Samb.* & *Vat.* pleonaſmo Atticorum.

g Εὕρισκον] *Al.* (ut Coll. *Big.*) ἐφεύρισκε.

h Ἐκείνην ὀδύνοντες] Vocem ἐκείνην (quæ deerat in *Editis*) repoſuimus ex conſenſu omnium *MSS.* præter unum è *Codd. Vat.* qui habet ἐκείνων ὀδυνόντων.

i Βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν,] Ita *Big. Samb. Hen.* (Coll. *Voſſ.*) & *Busb.* quo modo & mox infra p. 120. v. 10. βαλεῖν *Vat.* tantum adeo ſufficit pro λίθοις βαλεῖν in *Baſ.* & *G.*

k Καταπαύειν] *Al.* καταπαύσειν.

l Ἐκβάλλειν] *Al.* ἐκβαλεῖν.

m Δοκιμάζοντα] Δοκιμάζειν τε τὴν *Samb.*

n Γίγνοιντο] Ita *Samb.* & *Vat.* γίγνοιτο *Big.* γένοιντο *Baſ.* & *G.*

o Ἄρτι χαλεποῖς·] Sic in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voſſ.*) ἀρχὴ in *Editis.* HUDS. Τοῖς ἄρτι τοῖς. COCC.

p Καταριθμεῖται] Καταριθμεῖ τε π. *Big. Samb.* καταριθμεῖται πάντα, πῶς τε θαῤῥεῖν Αἰγύπτιοι κατίχειν αὐτοὺς *Vat.*

q Αὐτοὺς πορρωτάτω,] Ita *Samb.* in *aliis* αὐτοῖς.

r Καινὴν ὁδὸν] Ita in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voſſ.*) in *Editis* ἐκ τῆς ὁδοῦ.

s Δόξαντας γεγονέναι] Sic *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voſſ.*) in *Editis* δόξαν.

t Ἀπογινώσκειν] Ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν *Samb.* & *Vat.* diſtincte autem *Epiphan.* ἐκ παραλόγου, κἀ ὡς δυνάμις αὐτῷ, μὴ ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν.

v Γενέσθαι,] *Al.* γίνεσθαι, & mox εἰ μὴ πρὶν τ.

x Πρίν] l. κἀ πρίν. COCC.

y Μέλλειν τὸν Θεὸν,] Ita *MSS.* in *Editis* μέλλειν τῆς τοῦ Θ.

z Ἀφθό-

an quandoque pro ea victus inopiam & aquæ penuriam fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis, & qui in suos usus & ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute solicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur; quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum condemnare existimarentur.

Et populi turbas pacat, & Deum propitium reddit pia Moysis facundia. Ex. c. 16.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, & à lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, & ad corum quæ excogitaverant pœnitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, secum statuit Deum precibus & supplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori conscenso, à Deo deposcebat & auxilii aliquid populo & liberationem à summa rerum inopia, (in ipso enim & alio nemine sitam esse ejus salutem) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patravit, qui, ut ingenium est hominum, in infortuniis querulus esse solet & difficilis. Deus itaque & se provisurum esse promisit, & subsidium illis desideratum *mature* allaturum. Moyses autem, cum hæc à Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusum, mœrorem lætitia mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut præsentibus incommodis remedium à Deo afferret. Et aliquanto post magna vis coturnicum (quod genus avium præ cæteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: &, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ *volucres* terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi à Deo paratum, suæ subveniunt & medentur inopiæ. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocyssime & juxta promissum tulerit.

Coturnices in Israëlitarum castra advolant. Ex. c. 16. Num. c. 11. & Ps. 78.

Dein Manna de cœlo descendit. Ex. c. 16. Num. c. 11. Ps. 78. Sap. 16.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis *subsidio* mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus & illum in cibum eorum à Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem & pro nive habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cœlo descendere, sed *cibum* in eorum salutem & nutrimentum. Et cum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suavitate & delectatione referebat. at *aspectu* simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini *par*.

ἡδονῆς, ἵνα μάθοι ποτερόν ποτε καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπανίην ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστὶ ἐνεγκεῖν ἡνιαίοι, ἢ δυλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς ποσὶ τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας [z] ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι γὰρ [a] λοιπὸν οὐχ ὅτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανών, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τοῦ Θεοῦ [b] κατακρίνειν νομιθῶσιν.

ε'. [c] Οὕτως οὖν ἐπράυνεν αὐτὸς, καὶ τῆς μὲν τοῦ [d] βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν [e] ἐπέτρεψε. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτὸς πρὸς τὴν ἀνάγκην τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' [f] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ καὶ προσκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς [g] ἐπί τινα σκοπιὰν ἤτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ· [h] συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πεπονθόμενοις, φύσει δυσαρέστῳ καὶ φιλαιτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένους ὄντος. ὁ δὲ Θεὸς προγνούς τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν λύσεως [i] πεθῆσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγηθότα, [k] μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ σὺς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς [l] παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν πρὶ ἐκλεκτῶν ἀπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἄλλο ἕτερον ὁ Ἀραβικὸς κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν [m] ὑπερελθόν. καὶ, ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ [n] πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην μηχανησαμένου, τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' ὄχλου τρέπεται τοῦ Θεοῦ, παχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόνοιαν ποιησαμένου τὴν ἀπορίαν.

ς'. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς [o] κατέπεμπεν ὁ Θεός. ἀνέχοντος γὰρ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ὄψεως, δρόσος κατωλίσθη. καὶ προσπηγνυμένης τῆς χερσὶ, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς [p] παρὰ τοῦ Θεοῦ, [q] γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ [r] τὸ ὥρας εἶναι [s] τοῦ ὑετοῦ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὃ καὶ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ἀρχῆς καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευόμενος τότ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δὲ, μιμούμενοι τὸν στρατηγὸν, ἡδονῇ τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ

z Ἀφθόνως] Ἀφθόνοις τρεφόμενοι *Big.* & Coll. *Voss.*

a Λοιπὸν] Εἰπὼν οὐχ ὅτι. *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.* utrumque, λοιπὸν εἰπών, viderat *Epiphan.* nam vertit, *adjiciens super hæc dicebat.*

b Κατακρίνειν] Id verbum non ausi sunt describere *Big.* & *Samb.* sed ejus loco καταφρονεῖν. Josephus tamen voluit, sicut nuper *Bas. Gen.* & jam nostræ Operæ rursus excudunt: quod & vertit *Epiphanius* in Latinum *condemnare.* BERN. Καταφρονεῖν soli *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.*

c Οὕτως οὖν] Illa ὅτως οὖν præterierant *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

d Βάλλειν ὁρμῆς] Ita in *iisd. MSS.* βαλεῖν *Bas.* & G.

e Ἐπέτρεψε] *Al* ἔπεισε. HUDS. Coll. *Big.* & *Voss.* ἐπίστρεψεν habent. HAVERC.

f Ἱκετείαν] *Samb.* & manus Atticæ solent. ἱκεσίαν *Bas.* & *Gen.* BERN.

g Ἐπί τινα] Ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὰν *Big.* ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὴν *Samb.* Is S. oratorum mos fuit.

h Συγγινώσκειν τε] Ita *MSS.* συγγινώσκειν δὴ in *Editis.*

i Πεθῆσι.] Sic in *MSS.* in *Editis* ζητῆσι.

k Μετέβαλον] Ex *MSS.* μετέβαλλον *Bas.* & G.

l Παρὰ τοῦ Θεοῦ] Ὑπὸ τοῦ Θ. *Vat.*

m Ὑπερελθόν·] Ἐπιλθόν *Hen.* & *Busb.* ὑπελθόν *Cedren.*

n Πρόσγειον] Mox ἄλλων ὢν *Schotanus.* Dein periodo exeunte ἰῶνται *Hen.* & *Busb.* BERN. Πρόσγειον *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* dialecto alia.

o Κατέπεμπεν] Καταπίμπει *Hen.* & *Busb.*

p Παρὰ τοῦ Θεοῦ,] Παρὰ Θεοῦ *Vat.*

q Γεύεταί τε] Τε post γεύεται omittunt quatuor *MSS.*

r Τῆς ὥρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ] Id putabant, quia ex Ægypto venientes judicabant uti signa tempestatum in Ægypto observaverant, ubi hyeme tonitrua & fulmina & pluviæ contingunt. Scholiastes Arati. Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κεκεκμήκασι εἰσὶν αἱ ὧραι τοῦ ἔτους καὶ ὁ Χειμὼν ἔχει τὰ σημεῖα οἷον ἀστραπὰς καὶ βροντὰς· καὶ θέρος ὁμοίως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσι σπανίως εἰσὶ καὶ ἀείρασαι καὶ πολλάκις ἐν χειμῶνι θέρους βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γινόμεναι καὶ νίφες. *Apud Ægyptios tempestates anni suas habent notas, uti hyems fulmina ac tonitrua. Atque ita æstas. Sed in aliis regionibus non habent illa adeo sua indicia, & ipsa æstate sæpe numero fulmina, tonitrua & pluviæ contingunt.* Fateor tempus quo hæc acciderunt non fuisse hyemem, secundum divisionem anni Judaicam, sed nec æstas erat: atque si ὥρα χειμῶνος & θέρος opponantur, certe χειμὼν magis erat quam θέρος. Verum in Ægypto nunquam pluit. Ita veteres scripserunt. Sed jam alii notarunt hoc de Ægypto superiore intelligi oportere. Pro ἔτους MS. habet ὑετοῦ. Nota & ὥρας ἔτους. Ita Attici loquuntur: aliis καιρὸς ἔτους dicunt. Observatio est Moeridis Atticissæ. REL.

s Τοῦ ὑετοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* δὲ ἔτους.

t Πε-

τὸ ᾗ μέγεθος, τῷ ηθελάνδρᾳ ἀτέρμαλι. καὶ [e] ὠθεῖ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτὰ ἐσπυδάκεσαν. [v] παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσα [x] πᾶσιν ἀσσάρωνα, τὸ δ' ἐσὶ μέτρον, εἰς ἑκάστω ἡμέραν συλλέγειν· ὡς σὺκ ἂν ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τὸ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τ δυνατωτέρων πλεονεκτηθῶσι πρὸς τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τὸ προσπεπαγμένον μέτρον συναγάγοντες, ἀδὲν πρειπότερον εἶχον τὸ [y] κακοπαθῆσαι· ἀσσάρωνος γὰρ ἀδὲν πλέον εὑρίσκον. τὸ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὄνησις [z] ἀδ' ἥτις ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ προσάδοξον· ἀμυνὰ γὰ τοῖς παύτῃ νεμομένοις τὴν ἐκ τ ἄλλων ἀπορίαν. [a] ἔτι γὰ καὶ νυῦ ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν Διατροφήν. καλοῦσι γὰ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰ [b] μὰν ἐπερώτησις κ τὴν ἡμετέραν Διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐσὶν ἀνακρίνουσι. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ [c] πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διεπέλων. τῇ γὰ τροφῇ παύτῃ πεσαρακονθ' ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ. Ὡς δ' ἐκεῖθεν ἅραντες εἰς [d] Ραφιδὶν ἦκον, [e] παλαιπωρηθέντες [f] ὑπὸ τ δίψος εἰς ἔσχατον, ἔν τε τῇς πρότερον ἡμέραις [g] πίδαξιν ὀλίγας ἐντυγχάνοντες, κ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· κ πάλιν δ' ὀργῆς τ Μωϋσῆν ἐποιοῦντο. ὁ γὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους ποιὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ἀπὸ λιτᾶς πρέπουσαν τοῦ Θεοῦ· προσκαλῶν ὡς τροφὴν [h] αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω κ ποτὸν [i] προσκεῖν, Διαφθαρομένης καὶ τ ἀπὸ [k] τροφῆ χάριτος ποτοῦ [l] μὴ παρόντος. ὁ δ' σὺκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο. τῷ γὰ Μωϋσῆ παρέξειν ὑπισχνεῖτο πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἐ [m] προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτόθι προσκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀμπελίαν [n] ὧν δέονται· φροντίζειν γὰ καὶ ᾧ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. κ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τ Θεοῦ, προσγίνεται πρὸς τ λαὸν, πρειμένους κ εἰς αὐτὸν [o] ἀφορῶντας· κ γὰ ἤδη κ [p] ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τ σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς κ παύτης τ ἀναγκης ἔλεγε τ Θεὸν, κ κεχαρίσθαι σωτηρίαν ἀδ' ἐλπισθεῖσαν· ἐκ τ πέτρας πόταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τ γὰ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπεπλαγμένων, εἰ ὑπό τε δίψος κ τ ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένους ἀνάγκη [q] γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, κ χαυόσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ κ διαυγέστατον. οἱ γὰ τῷ προσδοξῷ ἐ γενομένῳ κατ-

Ei quidem colligendo valde ſtudebant. Juſſi autem erant omnes aſſaronem (menſuræ id genus eſt) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere fatagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præſcriptum modum proceſſerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam aſſarone non amplius inveniebant. at quicquid in craſtinum relinquebatur nemini erat uſui, à vermibus & amaritudine corruptum. Adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: qui vero eo veſcebantur, alio non egebant victu. Quin & hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum & tunc in Moyſis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man ſecundum noſtram loquutionem interrogationis particula eſt, cum quid ſit rei percontamur. Et illi quidem iſtis, quæ ad eos cœlitus delapſa ſunt, continuo gaudebant. Hoc autem victu per annos quadraginta uſi ſunt, quamdiu *ſcilicet* in ſolitudine perman-ſerunt.

Aſſaron ſeu עומר *Ex. c. 16. §6.*

Manne vulgaris copia in Arabia.

Manna, quidnam apud Judæos.

Erranti Iſraëli eum cibum per annos XL. demetiebatur Deus.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim perveniſſent, ſiti extrema laborantes, quod præcedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, & tunc ſiccam omnino & aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe cœperunt: rurſumque in Moyſem convertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum evitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans ut qui victum illis in egeſtate dederat, nunc & potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe & aquarum abundantiam, unde minimum ſperaret. Tum jubet ut virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde & copiam ejus ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum ut ſine labore & exercitio illis affluere. Moyſes, cum hæc à Deo accepiſſet, revertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum & ad eum *ſubinde* reſpicientem: jam enim illum conſpexerant è ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Ut venit, ajebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluvium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum *primo* auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti *fere* enecti & itineribus miſere attritis neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes & virga *eam* percutit, eaque *ſtatim* dehiſcente erupit aqua copioſiſſima & limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatæ novitate perculſi ſunt, & ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſe-da-

Tandem juxta Raphidim virga ſua petram percuſſit Moyſes, indeque manavit aqua. Ex. c. 17. Num. c. 20. Pſ. 78. & 105. Sap. c. 11. 1 Cor. c. 10.

Ex. c. 17. v. 6.

---

t Περὶ τὸ συναγωγὸ] Sic *MSS.* ἐπὶ συν. *Bal.* & *G.*

v Παρήγγελτο] Ita *Busb.* & *Hen.* παρήγγελε τὸ *Big.* παρηγγέλλετο δ' *Samb.* & *Vat.* παρεγγέλλε) ᾗ *Baſ.* & *G.*

x Πᾶσιν ἀσσάρωνα,] Πᾶσιν omiſerant *Baſ.* & *G.* tum ἀσσαρῶνα *Big.* & *Samb.* tono denſo, ut & mox ἀσσαρῶνος. עסרון enim in ore Chaldaico ſignificat τὸ δέκατον, quantum *Gomer* reſpectu *Ephæ* rite poteſt. BERN. Infra Cap. VI. §. 6. ipſe Joſephus, ἡμίτεων Ἐφείμων ἐν τῷ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. HAVERC.

y κακοπαθῆσαι·] Coll. *Big.* κακοπαθῶ.

z Οὐδ' ἥτις ἦν,] Ita *Samb.* ὐ δὲ τις ἦ *Big.* & *Vat.* ὐδεμία *Baſ.* & *G.*

a Εἰ ᾗ κ νῦν] Εἰ ᾗ κ νῦν πᾶς ἐκεῖσε ὕει) τόπος *Vat.* Mannam in Arabia reperiri omnes veteres & novi ſcriptores teſtantur: ſed eandem eſſe cum ea qua Iſraëlitæ divino beneficio paſti ſunt, non niſi temere fortaſſean queat adſtrui. Vide *Grotium* in *Exod.* cap. XVI.

b Μὰν ἑσπερώτησις] Μὰν voce circumflexa *Baſ.* & *Gen.* Cæteri facilius & melius μὰν ſeu מן. Syros enim & Arabes, (quorum ſane regio ob dulciſſimam illam pruinam celebratur, ubi tum olim conſederant Hebræi) interrogat vocula *Man*, τίς δὴ vel τί ὲν; Grotium tamen in Ægyptum ſeduxerunt Rabbini. At vero novo de cibo fruſtra rogitabat Hebræa natio, *quis eſſet, quive nominis.* BERN. Ita ex melioribus *MSS.* in *Editis* μὰν circumflexe. quæ vocula (ut ait *Bernardus*) apud Syros & Arabes interrogat, τίς δὴ, vel τί ὲν; *Grotius*, ſequutus *Rabbinos*, ex Ægyptiaco idiomate deducit, quod ex eo multa tunc retinuerint Hebræi, ut poſtea etiam plurima à vicinis gentibus vocabula traxerint, præcipue in calamitate Babylonica. Videſis *Druſium* in *Difficiliora Exodi*, c. 27. & *Quæſt. Hebr.* l. 1. c. 62. *Salmaſium* in *Commentariis* de *Manna*, & *Buxtorfii* Hiſt. *ejuſdem*, c. 2. & *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* p. 295. vol. 1.

c Πεμφθεῖσιν] Καὶ πεμφθεῖσιν *Samb.* & *Big.*

d Ραφιδὶν] Ραφιδὶν recte *Samb.* & *Zonaras.* In Hebræo רפידים, quod ἐπικεφαλὰ interpretor, contra veteres novoſque Etymologos. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonaras.* in *Editis* Ραφιδείν.

e Παλαιπωρηθέντες] Παλαιπωρήσαντες *Vat.*

f Ὑπὸ δ' δίψος] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ δίψος in *aliis.*

g Πίδαξιν] Pro gloſſa in Coll. *Big.* & *Voſſ.* adſcribitur πηγαῖς. HAV.

h Αὐτοῖς ἔδωκεν] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

i Προσκεῖν, Διαφθαρομένης] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσκεῖν διαφθαρομένοις, κ &c. *Baſ.* & *G.* προσκεῖν διαφθαρομένοις *Vat.*

k Τροφῆ] Τῇ τροφῇ Coll. *Big.* & *Voſſ.*

l Μὴ παρόντος.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ παρόντος ἀδὲν. ὐδ' εἰς μακρ.

m Προσδοκήσειεν.] Προσδοκήσειαν *Big. Samb.*

n Ὧν δέονται·] Οὗ δέονται) *Vat.*

o Ἀφορῶντας·] Ὀρῶντας *Vat.*

p Εθεώρουν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἐθεώρουν. & mox κεχαρίσθαι.

q Γένοιτο] Γίνη) *Vat.* qui mox τε poſt πλήττει non agnoſcit.

datam esse comperiebant: ac bibentibus jucundum ac dulce erat fluentum, & quale Dei munere concessum esse apparuerit. Moysem itaque in admiratione habuerunt, utpote à Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantæ illi curæ fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literæ, in templo *Hierosolymitano* repositæ, quod Deus prædixerit Moysi, se hoc modo aquas è rupe eliciturum.

πλάγησαν, καὶ πρὸς τὴν ἔψιν ἤδη τὸ δίψος [r] αὐτοῖς ἔληγεν· καὶ πίνοσιν ἡδὺ καὶ [s] γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος [t] ἐφαίνετο. τόν τε σωὴ Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ἔτως ὑπὸ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν. δηλοῖ δ' [v] ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τοῦ θεὸν Μωϋσῆ προφητεῖν, ἔτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθησεσθαι ὕδωρ.

CAP. II.

Quomodo Amalecitæ populique finitimi, bellum inferentes Hebræis, devicti sunt, & magnam exercitus sui partem amiserunt.

Amalecita, Arabiæ Petræa incola, delassatos Israelitas armis aggreditur. Ex. c. 17.

HEbræorum autem fama longe lateque pervulgata, & sermone de illis increbrescente, contigit ut non mediocris timor indigenas occuparet: & missis ultro citroque legationibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent, & ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Cæteros vero ad hoc incœptum impulerunt Gobolitidis & Petræ incolæ; qui vocantur quidem Amalecitæ, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet & omnes circumcirca populos ad bellum Hebræis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, & qui ex Ægyptiorum servitute evaserant, insidias sibi struere *& exitium moliri* dictitantes. Quem *sane* contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur & opibus affluant, & fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; pœnas ab illis & de solitudine & ob ea quæ illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum urbibus nostris & divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiæ est summa ope niti, ut hostium potentia, cum primum crescere cœperit, labefactetur; quam, ubi paululum adoleverit, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere & irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem præcidunt. Hisce ad vicinos & ad invicem per legationes agitatis, decreverunt Hebræos prœlio adoriri.

Militem Hebræum alloquitur Moyses.

2. Moysi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis & molestiæ attulerunt indigenarum apparatus. Et cum jam in eo essent ut congrederentur, & belli fortunam tentare & periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebræorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, & cum hominibus pugnatura bene instructis & præparatis. Eos itaque Moyses consolari cœpit, & bono animo esse hortatus est, *utpote* Dei auctoritate fretos; à quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum *validumque*, & nulla

ΚΕΦ. β'.

[x] Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἥττηθησαν· καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθύν.

ΤΟΥ δὲ τὸ Ἑβραίων ὄνομα ἤδη πολλὴ καὶ πάντας διαβοωμένη, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν λόγα φοιτῶντα, ἐν φόβῳ σωέβαινεν ἃ μικρῷ τὰς ὑπηκοΐας εἶναι· καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλας παρεκάλων ἀμύνειν, καὶ πειρᾶσθαι τὰς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τῷ ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν [y] Γοβολῖτιν καὶ [z] τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τὰ σκῆσις ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλας τε καὶ τοὺς πλησίον ὑπὲρ τῶν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλων· στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ὑποδράσαντα δουλείας· ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. [b] ὃν οὐ καλῶς ἔχει προνοεῖν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ [c] αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατέρξαι μάχης [d] θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαίσιον, κατάλυειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸς τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν τῆς πόλεσιν ἡμῶν ἕτεροι ἀγαθοῖς ὑπερβάλλωσι τὰς χεῖρας. [e] οἱ δ' ἐρχομένῳ δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ [f] σωτῆνα μᾶλλον, ἢ οἱ προνοήσαντες μείζω κωλύοντες γνέσθαι. οἱ μὲν γὰρ πρόφασιν δοκοῦσι νεμεσᾶν· οἱ δ' ὀδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν [g] κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα [h] τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλας πρεσβεύόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, ἀπορίαν καὶ παραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὑπηκόων. καὶ παρόντων ὑπὲρ τοῦ μάχης ἤδη καὶ [i] κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος· ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων. [k] μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ὅπλοις καλῶς ἐξηρτισμένους. [l] παρεμυθεῖτο οὖν ὁ Μωϋσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ δὲ θεοῦ ψήφῳ πεπιστεύκοτας· ὑφ' ἧς εἰς τοῦ ἐλευθερίαν ἥρμενοι, κατανικήσαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. [m] ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς,

r Αὐτοῖς ἔληγεν·] Ita *Samb.* & unus è *Codd. Vat.* in altero deest αὐτοῖς. in *Editis* αὐτῆς, scilicet τῆ πέτρᾳ.

s Γλυκὺ τὸ νᾶμα,] Sic in quinque *MSS.* (& Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* καὶ γλυκύζοον ὕδωρ.

t Ἐφαίνετο.] Illud ἐφαίνετο ex *Codd. MSS.* deerat in *Editis.*

v Ἐν τῷ ἱερῷ] In atrio servabatur Codex sacer, & quidem varia exempla, ad quæ recurrebant, quum de lectione ambigeretur. In Gemara Hierosolymitana Taanith. fol. 68 1. legitur, tres codices fuisse in atrio in quorum uno sic, sed in duobus aliter scripta est vox aliqua. Talmudici etiam סכר היעורה *Librum atrii* commemorant, ex quo publice pericopæ quædam a Rege legebantur. Hæc est γραφὴ ἐν τῷ ἱερῷ ἀναγινωσκομένη. REL.

x Ὡς πολεμήσαντες] Aliter libri vulgati κεφ. β'. περὶ τῶν ὑπὸ λαικιτῶν καὶ συμμάχων λείας, καὶ ὅλως ὧν τὸ πολεμίων λάαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. *De Amalecitarum & sociorum clade, & de præda quæ Israelitis inde obtigit.* BERN.

y Γοβολῖτιν] Ita in quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Γοβολίτην. Γοβολῖται ex errore legerat olim *Stephanus Byzantius.* Forsan Γοβὰ *Ptolemæi*, in Arabiæ Petrææ tabula c. XVII. tab. IV.

z Τὴν] Οἱ τὴν. COCC.

a Ἐποδοῦσιν] Ἐποδοῦσιν *Samb.*

b Οὐ καλῶς ἔχει] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gen.* à *Bas.* & *Vet. Interpr.*

c Αὐτοὺς] Αὐτοὶ *Samb* & *Big* & Coll. *Voss.*

d Θαρσήσαντας] Θαρρήσαντας *Vat.*

e Οἱ δ' ἐρχομένῳ δύναμιν] Οἱ ἐρχομένῳ δ. *Vat.*

f Σωτῆνα] Σωτῆναι. COCC.

g Κατ' αὐτῶν] Καθ' αὐτῶν bene *Samb.* & *Epiphan.* Alii etiam vix aliter κατ' αὐτῶν. BERN. Κατ' αὐτῶν *Samb.* vult ita & *Coccejus.*

h Τοῖς τε πλησιοχώροις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τοῖς πλ.

i Κινδυνεύειν] Κινδύνειν Coll. *Big.*

k Μέλλων] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* μέλλων & mox τοῖς πᾶσι.

l Παρεμυθεῖτο] Scribæ Græcorum & cum his *Epiphanius* παραμυθεῖτο *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* ut jam rursus expressimus. Mox literis *Genev.* haud bene ἐξῃρτίσθαι. BERN.

m Ὑπολαμβάνειν] Ἀναλαμβάνειν, & mox εἶναι πολὺ *Vat.*

n Κλί-

φῆς, τ̃ ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιῆσθαι πολεμῆσιν ἀνθρώποις, [n] κενοῦσθαι ἐν τῇ τ̃ Θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ δὲ τ̃ ἐναντίων ὀλίγον, ἄοπλον, ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἵοις αὐτοῖς σώοιδεν ὄντα, νικᾶσθαι βουλόμενα τ̃ Θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷός ἐστ' ὁ ὑπέρμαχος, ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τ̃ πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς ἀφὸ τῆς μενούσης τῆς θεοῦ τ̃ Θεοῦ νενικῆσθαι. νῦν δ' [o] ἠρέσθαι παρεκάλει θυμοτάτους, ὡς τ̃ ἁπάντων ὑπερβολὰς αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τ̃ ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ στρατ̃ λόγοις· συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ [p] τ̃ ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς δὲ ἀκροᾶσθαι τ̃ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὑπὲρ τ̃ κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τ̃ κακῶν· καὶ τ̃ Μωϋσεῖ σκέλλον ἄγειν αὐτοὺς ὑπὲρ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, [q] ὡς τ̃ ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τοῦ προθυμίαν αὐτῶν. τὸ δὲ τ̃ πληθύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ, [r] Ναυῆνε μὲν υἱὸν, φυλῆς τ̃ Ἐφραϊμίτιδος· ἀνδρειότατόν [s] τε καὶ πόνους ὑποστῆναι [t] ψυχὴν, καὶ νοῆσαί τι καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τ̃ Θεὸν [v] σκηπτικῶς, καὶ [x] Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ πρὸς [y] Θεὸν εὐσεβείας πεπαιδευμένον [z] τιμώμενόν τε ὑπὸ τοῖς Ἑβραίοις. [a] βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ τὸ ὕδωρ ἔταξε τ̃ ὁπλιτῶν ὑπὲρ φυλακῆς παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς πάντας στρατοπέδου· καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν [b] ἐν παρασκευαῖς ἦσαν, τ̃ τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὑπὲρ τοῦ μάχου ὁπότε κελεύσειεν [c] αὐτοὺς Μωϋσῆς. διηγρύπνει δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τ̃ Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον. [d] ἠρεμούσης δὲ ὑπερφαίνειν τ̃ ἡμέρας, [e] αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι τ̃ τὸ ἔργον τ̃ ἴσης τοῦ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀφὸ τ̃ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας τοῦ τοῖς ἐρχομένοις ὑπὲρ τοῖς γεγυμνασμένοις. τ̃ τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ στρατ̃ ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν, cum

re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisve, quibus homines accincti prœlium fidenter committunt; quod ea *omnia* in Dei auxilio habituri sint: hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi è talibus, quales eos esse cognovit, ipsos vinci *plane* noluerit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor exstitit, cum ejus opem experirentur in multis & bello gravioribus *periculis*. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame & siti, cum montibus & mari omnem fugæ viam claudentibus, hæc ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc consererent; ut qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

Tum huic præficit Jesum Ephraïmitam Naveni filium. Ex. c. 17.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes & optimates convocans, tam singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit ut senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, & ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore ut à malis liberarentur: Moysique instabant, ut eos jam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferberet *& languesceret impetus*. Ex tota autem multitudine militiæ idoneos deligens, iis præfecit Jesum, Naveni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, & laborum patientissimum, & ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysemque *observantem ut* doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebræos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locavit ad præsidium puerorum & mulierum * & in commodum totius exercitus: & per totam quidem noctem sese præparabant, vel armorum quicquid erat elaboratum expedientes, vel ad duces *suos* attendentes; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum *signo dato* juberet Moyses. Quin & Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in prœlio spei de se conceptæ respondere studeat, & ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsim hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. Et ille quidem, cum

n Κεῖνοντας] Κεῖνοντες *Samb.* & *Big.* Hoc sumas, licet, aut illud. Postea *Samb.* ἰδίᾳ σ' οἷος. BERN.

o Γενέσθ] Γίνεσθ *Vat.*

p Τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους] Lege τοὺς ε. τ. καὶ ἑ. COCC.

q Ὡς τ̃ ἀναβολῆς] Ciceronis similis oratio ad Pompejum, apud Lucanum VII: 81.

Quid Mundi gladios a sanguine Cæsaris arcis?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Exspectat: propera, ne te tua classica linquant.

HAVERC.

r Ναυλῶν] Ita mallem, quam pati ναυήκε aut ναυήχε codicum & MSS. & impressorum Josephi, aut Epiphanianorum *Nave*, vel denique exitu barbaro ναυῶ Drusii, modici ingenii laudisque Theologi. Moyses, qui bene illum virum, filiumque ejus optime noverat, non dubito quin scripserit suis literis נון; id ab arbitrio pronunciantis vel *Nun* sonat, vel *Naven*, vel *Naun*, quod Alexandrinis Doctoribus placuisse reor. Inde pridem corruptum referri Ναυῆ in Bibliis Græcis: quin & in Philonis Lexidio Ναυῆ, *pulchritudo* i. e. נוֹה aut *germen*, quod est נובח elemento alieno. BERN.

s Δὲ καὶ] Illud καὶ omittit *Vat.* mox in *nonnullis* ἡρωϊκὸν.

t Γενναῖον,] Male metuebant Editores ab hoc epitheto, quod Pollux aliique multi memorant, atque etiam hoc in loco *Big.* & *Samb.* pro ἡρωϊκὸν *Basil.* & *Gen.* BERN.

v Ἐκπεπῶς,] Εὐπεπῶς *Vat.*

x Μωϋσῆν] Ni sic placeam, leges ipse cum *Samb.* & *Big.* μωυσῆν διδάσκαλον τ̃ πρὸς αὐτὸν εὐσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ὑπὸ τοῖς Ἑβραίοις. Excusum fuit malo casu μωυσῆ: quorsum obvenit περιεργολογία Gelenii Schotanique. BERN. Ita placuit *Bernardo*. in *Editis* Μωϋσῆ &c. nec aliter *Vat.* nisi quod mox αὐτὸν habeat pro Θεὸν. Verum in *Samb.* & *Big.* Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ πρὸς αὐτὸν εὐσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ὑπὸ τοῖς Ἑβραίοις.

y Θεὸν] Αὐτὸν Coll *Big.* & *Voss.* Post vocem, quæ sequitur, excidisse forte ὄντων existimat *Cocceius*. HAV.

z Τιμώμενόν τε] Non sine causa ita auget Coll. non tantum *Big.* sed & *Voss.* unde non dubitavi recipere, & vertere *habitumque*; significat enim Mosem a Deo constitutum vindicem voluntatis suæ, & ut talem a populo Israëlitarum habitum, qui utique alias illi non paruissent. HAVERC.

a Βραχὺ] Immutavi ita ad scripta *Big. Samb. Hen.* atque *Busb. Epiphanius* juvat lectionem vulgarem, βραχύ δέ τι πρὸ τοῦ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς πάντας στρατοπέδου. Ibi tamen loci syllabam πρὸς prætermiserant *Big.* & *Samb.* BERN. Ita immutavi auctoritate quinque *MSS.* in *Editis* βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλήσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τ̃ τε πρὸς παῖδας στρατοπέδου. Ibi tamen loci voculam πρὸς prætermiserant *Big. Samb.* & *Vat.* Legerat autem aliquid *Epiphanius*, secus atque nostra exemplaria Græca ostendunt: nam vertit, *quod nosset decenter Deum & Moysem pietate colere, essetque apud Hebræos aptus*, vel *& qui erat in omnibus Hebræis placens.*

* *Et in commodum totius exercitus:*] *In præsidium castrorum & imbellis multitudinis* reddit *Gelenius.*

b Ἐν παρασκευαῖς] Sic *Big.* & *Samb.* ἐν παρασκευῇ *alii* cum *Basil.* & *G.*

c Αὐτοὺς] Ita in *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

d Ἡρεμούσης] Sic *Vat.* & *G.* ἡρεμούσης *Basil.* ἡσυχούσης *Samb.* & *Big.*

e Αὖθις] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εὐθὺς *aliis.* & mox παρεκαλεῖ *Basil.* & G.

cum ita animaſſet & præparaſſet exercitum, diſceſſit ad montem, Deo ſimul & Jeſu exercitu commiſſo.

Dein prælium commiſſum ab alto ſpectavit Moyſes, & elevatis in cœlum manibus hoſtes in noctem afflixit. Ex. c. 17.

4. Congrediebantur itaque adverſi exercitus, & ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate & plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyſes manus extenſas ſuſtulit, Amalecitas afflixerunt Hebræi. Moyſes igitur, cum fatigatus manus protenſas amplius elevare non potuiſſet, (quoties enim eos demitteret, toties Hebræos hoſtibus ſuccumbere contigit) Aaronem fratrem, & ſororis Mariammes maritum, Uronem *nomine*, ſuas, utrinque adſtantes, manus jubet ſuſtinere; neque eum adjuvantes permittere ut labore fatiſcerent. Quo facto Amalecitas magna ſtrage fuderunt Hebræi, eoſque internecione deleverant, niſi noctis interventu ab occiſione manus abſtinuiſſent. Victoriam autem pulcherrimam & maxime opportunam majores noſtri reportarunt: nam & bellum *ultro* inferentes profligarunt, & circumhabitantibus terrorem incuſſerunt: acquirentes ſibimet, ſtrenuos excipiendo labores, rerum magnarum & ſplendidarum abundantiam. Hoſtium etenim caſtris potiti, tam in uſum privatum quam in publicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam neceſſariis ad victum egebant. Nec in præſens tantum eis profuit hæc pugna proſpere pugnata, ſed etiam in poſterum ceſſit iis in emolumentum: inde enim non corpora ſolum hoſtium in ſervitutem adduxerunt, ſed & animos *ſubegerunt;* atque omnibus circumquaque gentibus, poſt cladem iſtam *Amalecitis* illatam, formidoloſi exſtiterunt. Quin & ipſi divitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, ut & vaſa ærea quibus ad cibum coquendum utebantur, * magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum & apparatum ſpectantia, præda quoque varia jumentorum, & quæcunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Unde & ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe cœperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque hujus quidem pugnæ hic finis erat.

Poſt victoriam, Moyſe largiente præmia ſtrenue merentibus, encomium Jeſu, Hebræis cunctis feriæ, atque ara Deo victori dicata, Amalecitarum denique reliquiis excidium præſcriptum. Ex. c. 17.

5. Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadavera ſpoliavit, & arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & ſtrenue merentibus præmia diſtribuit: Jeſumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ geſſerat atteſtante. At nemo quidem ex Hebræis prælio cecidit: ex hoſtibus vero

ἅτως ἐπιδεησόμενον τὸ σρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἀφθονίᾳ τῶν ἔργων ἐπιδώσειν, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, Θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ ἐπιδιδοὺς τὸ σρατόπεδον.

δ. Προσέμισγον δὴ οἱ πολέμιοι· καὶ χερσὶν ἦν ἡ μάχη, ἐπιθυμίᾳ τε καὶ [f] διακελεύσμῳ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν οὖν Μωϋσῆς [g] αὖθις [h] ἀνίσχοι τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ Ἑβραῖοι. τὸ δὲ πονεῖν τὴν [i] ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς ἀδυνατούμενον· ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς [k] καθίοι, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους [l] αὐτὸς συνέβαινε· κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ἀαρῶνα, καὶ τὸν ἀδελφῆς [m] Μαριάμμης τὸν ἄνδρα [n] Οὖρονα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ βαστάζειν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπιέναι κάμνειν [o] βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο ποιοῦντες [p] κατακράτος ἐνίκων τοὺς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι· καὶ πάντες [q] ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. [r] νίκην δὴ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· [s] καὶ γὰρ τὸ ὑπερασθενούντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς περιοίκους ἐφόβησαν, ὑπερήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. [t] ἐλόντες γὰρ καὶ τὸ σρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλοῦτος τε μεγάλος δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, ἀπὸ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ὑπορρέοντες. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ περιρρηνεῖσα μάχη· ἐπὶ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ὑπερασθενούντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι μετὰ τῶν ἐκείνων ἦσαν ἐμφόβους φοβεροί. αὐτοί τε πολὺ μεγάλα δυνάμιν περιέλαβον· πολὺς μὲν γὰρ [v] ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ σρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὴν διαίταν, [x] πολὺ δὲ ὑπίσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι [y] περὶ τὰς ὁπλήσεις, ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ σρατοπέδοις ἑξοδοκόσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερεπλήσθησαν [z] ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι, καὶ πολλὴ μεταπίπτουσις ἀρετῆς εἰς αὐτοὺς· πρός τε [a] τὸ πονεῖν [b] ἦσαν ἀεὶ, τοῦτο πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ παύσης μὲν δὴ μάχης τοῦτο τὸ πέρας.

ε'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς [c] τῶν φυγόντων συνέλεγε. ἀριστεῦσί τε τιμὰς ἐδίδου· καὶ τὸν σρατηγὸν Ἰησοῦν [d] ἐγκωμιάζει, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ σρατοῦ. ἀπέθανεν δὲ Ἑβραίων μὲν [e] οὐδείς· τῶν δὲ πολε-

f Διακελευσμῷ] *Thucydidem* imitatur, apud quem (p. 221. *Edit. Oxon.*) ἐπιθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ διακελευσμῷ.

g Αὖθις] Forte ὀρθὰς. Vet. *Manus extendebat ad Cœlum.* COCC.

h Ἀνίσχοι τὰς χεῖρας,] *Al.* ἀνίσχας.

i Ἀνατάσεως] Ita *Samb. Big.* & *Zonaras.* ἀνατάσεων in *Editis*, *aliiſque.*

k Καθίοι,] Sic in *MSS.* καθίη in *Editis.*

l Αὐτοῦ συνέβαινε·] Αὐτῷ *Vat.*

m Μαριάμμης] Occurrunt & formulæ μαριάμμης *Samb.* & μαριάμμης *Big.* tum hoc in loco, tum in aliis. BERN. Vide p. 99. v. 32.

n Οὖρονα,] Fecerat ita *Joſephus* ex חור *Hebræo*, aut ܚܘܪ *Syriaco*, eſtque imitatus *Epiphanius.* Atqui ὦρον *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb. Hen. Vat.* & *Busb.* deflexum crede ex ὡς LXII. BERN.

o βοηθοῦντας.] Forte βοηθῶσας. COCC.

p Κατακράτος] *Al.* καταικράτως, & ἀνὰ κράτος, & ἀισακράτως.

q Ἀπολώλεσαν ἄν,] *Al.* ἂν ἀπολώλεσαν contra morem *Atticorum.*

r Νίκην δὴ] Δὲ nolunt *Big.* & *Samb.* Mox Διαπραττουσάντων *Gen.* ne bis dicerent forte ἐπισρατευσάντων in eodem tmemate. BERN.

s Καὶ γὰρ] Καὶ γὰρ καὶ τὸ *Vat.*

t Ἑλόντες] Ita *Vet. Interpr.* ἑλόντες δὲ καὶ τὸ *Baſ.* & *G.* ἑλόντες τὸ σρ. *Samb. Big.* & *Vat.*

v Ἀργυρός τε] Sic in *MSS.* in *Editis* ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσός.

x Πολὺ δὲ ὑπίσημον] Hic notat pecuniam ſignatam, cui ἄσημον opponitur. REL.

y Περὶ τὰς ὁπλήσεις,] Περὶ τὰς ὁπλίσεις nec male *Samb.* παρὰ τὰς ὁπλίσεις *Schotanus* nec male nec bene, ſed indifferenter. Mox ἑξοδοκόσιν typis parcis. BERN. Coll. *Voſſ.* ἐξὸ τὰς πλήσεις, non aliter, quam in ſuperioribus, ubi eadem varietas & confuſio ſcripturæ agnoſcebatur. HAVERC.

* *Magnus quoque numerus rerum ſignatarum,*] Ita in *Vet. Interpr.* & *Sperlingio* (de Nummis non cuſis p. 86.) qui *Gelenium* reprehendit, quod ex ὑπισήμῳ πλήθῃ *pecuniam ſignatam* nobis exſculpſit, vertendo *magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia* &c, cum vaſa etiam ſignis ſuis elaborata ſint, & veſtes ὑπίσημοι dicantur, quæ figuras intextas habent. Mihi ſane vox ἑκατέρων ſuſpecta eſt, & ſi abſque ope *MSS.* conjecturis indulgere liceret, mallem ſic legere, πολὺ δὲ ὑπίσημον πλῆθος κρωτήρων.

z Ἐπ' ἀνδρείᾳ] Probum & ἐπ' ἀνδρίᾳ *Big.* BERN.

a Τὸ] Pro τὸ malebat τῷ *Cocceius*, quod & exſtat in Coll. *Big.* HAV.

b Ἦσαν ἀεὶ,] Ita ex *MSS.* antea ἴσαν, ὃ τούτῳ.

c Τῶν φυγόντων] Ita *Big.* & *Samb.* τῶ φυγόντων *Hen.* & *Busb.* φυγόντων duntaxat *Baſ. G. aliique.*

d Ἐγκωμιάζει,] Ita *Vat.* ἐγκωμιάζει *Baſ.* & *Big.* ἐκωμιάζει & ἐγκωμιάζει *Alii.*

e Οὐθείς] Ita *Big.* & *Samb.* οὐδείς excuſa. Imo οὐδὲ εἷς *Hen.* & *Busb.* BERN.

λεμίων ὅσας ἀδ' ἀριθμῷ γυῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας ᾗ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, [f] ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τ̃ Θεόν· προεφήτευέ τε πανωλεθρίᾳ τὰς Ἀμαληκίτας ἀπολυμένας, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἀλλὰ τὸ Ἑβραίοις ὑπηρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῆ [g] καὶ παλαιπωρημένοις. τόν τε [h] σρατὸν ἀωχίας ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ μάχῃ πρώτῃ μαχεσάμενοι πρὸς τὰς καταστολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ [i] τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, ἔτους ἐπολέμησαν. ἐπεὶ ᾗ τὴν τῶν ὑπατικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας [k] ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τὰς Ἑβραίους μ̃ τὴν μάχην προῆγε συντεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ [l] ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προιὼν κατ' ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μ̃ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὅτι τὸ Σινᾶιον ὄρος· ἐν ᾧ τό τε φαινόμενον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

totidem, quot vix numerando consequi potuerunt. Cum vero gratiarum actionis sacrificium offerret, aram posuit, Deum VICTOREM appellans: prædixitque internecione delendos esse Amalecitas, forcque ut nemo ex iis in posterum supereſſet, quod Hebræos ultro armis aggressi fuerint, idque in solitudine & *summa* inopia constitutos. Et *tunc* exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam post exitum ex Ægypto contra hostes bello eos lacessentes commiserunt, ita pugnata est. Cum vero convivium ob partam victoriam Moyses egisset, & Hebræos per aliquot dies post prœlium refecisset & recreasset, instructis agminibus *eos* eduxit. jam enim multi erant levis armaturæ milites. Et tardiuscule progrediens, tertio mense, postquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit: in quo miraculum de rubo, aliasque visiones ei contigisse prius memoravimus.

Exitus mense tertio ad montem Sinæum pervenitur. Ex. c. 19.

ΚΕΦ. γ'.

[m] Ὅτι τ̃ πενθερὸν αὐτοῦ Ἰοθόρλω Μωϋσῆς, θαῤῥοῦντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινᾶιον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

ΚΑΙ [n] Ραγουήλου ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐπραξίαν, ἀσμένως [o] ἀπήντα. Μωϋσῆς ᾗ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας, ἥδετο ἐπὶ τῇ ἕ πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας [p] ἐκ τὸ πλῆθος ἕ θάμνου πλησίον, ὃς ἀμπεφλέγη ἕ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἔκασοι τ̃ ἐκ τὰς μετελάμβανον. [q] Ἀαρὼν ᾗ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλου προσλαβόμενος, ὕμνους τε ᾖδον εἰς τ̃ Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ πομπὴν γεγυμνασμένον· καὶ τ̃ σρατηγὸν ἀφήμουν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκεῖνα πάντων αὐτοῖς [r] κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλος [s] πολλὰ μὲν ἐγκώμια ἕ πλήθους [t] ὅτι τῇ πρὸς τ̃ Μωϋσῆν ἀρετῇ διεξῆλθε· ἐθαύμαζε ᾗ τ̃ Μωϋσῆν ὅτι σωτηρίᾳ τ̃ φίλων ἀνδραγαθίας.

CAP. III.

III.

Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

RAguelus autem socer, res ab eo feliciter gestas fama accipiens, gratulabundus *ei* obviam venit. Et Moyses, *cum eo* excipiens Sapphoram uxorem suam & filios, de soceri adventu valde gaudebat. Cumque rem divinam & sacrificium confeciſſet, populo convivium apparat non procul à rubo, qui conflagrationem ex igne evaserat. atque multitudo quidem, per tribus suas disposita, sigillatim epulis accumbebat. Aaron vero & Raguelus cum suis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui salutis & libertatis auctor eis exstiterit & largitor; simulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi sententia ceciderint. Insuper & Raguelus, in sua ad Moysem gratiarum actione, multa populo præconia tribuit: Moysem vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum salute tantum fortitudinis *in laboribus & periculis* ostenderit.

Moysi genero suo gratulatur Raguelus, sed maxime Deo Vindici. Ex. c. 18.

CAP.

---

f Νικᾶον] *Samb. Hen.* & *Busb.* νίκαιον, ut passim illis σίναιον. *Big. Bas. Gen.* & Stephanus Byzantius νικᾶ, atque pariter alteram vocem presse denotant. Disertius itaque *Deo Trophæo nostro* sive τῷ τροπαιούχῳ inscribi hanc primam aram Israelis liberati tradidit Judæus iste, quam ante eum Alexandrini τῇ καθ' ὑγρᾷ μν. BERN.

g Καὶ παλαιπωρημένοις.] Illud καὶ deest *Vat.*

h Στρατὸν] Ita *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* στρατηγὸν *Bas.* & *G.*

i Τὴν ἐξ Αἰγύπτου] Sic *MSS.* in *Editis* τὴν Αἰγύπτιν.

k Ἐπ' ὀλίγας] *Samb.* ἐπὶ ὀλίγας, idemque parvo intervallo καθ' ὀλίγον unice. BERN.

l Ὁπλιτικὸν] Sumpsi ex *Big. Samb.* & *Burio* nostro ὁπλιτικὸν, ut usitatius. Verum & ὁπλητικὸν *Bas.* & *Gen.* haud alienum video à Canone Grammatistarum. BERN.

m Ὅτι τ̃ πενθερὸν] *Bas.* & *Gen.* hoc capituli ibidem præposuerunt, Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς ὁ Ραγουήλου τῷ γαμβρῷ μανοῦ ἔδωκεν. BERN.

n Ραγουήλου] *Samb. Busb* & *Hen.* ut amant περισπωμένην, ubique ῥαγουήλου & ῥαγουήλον appingunt. *Big. Bas. Gen. Eustathiusque* ῥαγουήλου, quem Moyses ipse appellat modo רעואל, modo יתרו, forte & חבב, aut potius ابو حبب; contribules etiam Arabes vocant شعيب *Soæbum*, ut jam omittam & nugas Rabbinicas. BERN.

o Ἀπήντα.] Ita immutavi ex Epiphanio. Vel hoc modo forte licet, ἀπλώτα τῷ μανοῇ, καὶ τὴν σαπφώραν διέχόμβρος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδε᾽ ᾗ μανοῆς ἐπί. Extat enim tam in MSS. quam in impressis libris patente errore, ἀπλώτα τὸν τε μανοῆ καὶ τὴν σεπφώραν (aut ex codd. *Samb.* & *Big.* σεπφώραν) διέχόμβρος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδε᾽ ᾗ μανοῆς ἐπὶ τῇ &c. Nil aliud intellexit ex Josepho Jo. Zonaras, aut Pseudo-Eustathius. Quorum ille ad Hex. ait, καὶ ὁ ῥαγουήλος ὁ καὶ Ἰοθὸρ, διώνυμος δὲ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖ᾽ πρὸς τ̃ μανοῆ, ἐπαγόμβρος αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς. Protodrungarius pariter Tom. 1. Annalium, ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπλώτητεν αὐτῷ. θυσάμβρος ᾗ τ̃ γαμβρὸν σὺν ὄχλῳ πρᾶγματον ὅλα, & reliqua. Verum propter vitium librarium, Josephum ipsum lubentius criminantur hoc in loco Salianus Schotanusque & consimiles Originum Judaicarum censores. BERN. Ita cum *Bernardo* immutavi ex *Vet. Interpr.* Exstat enim tam in *MSS.* quam *Impressis* patente errore, ἀπλώτα τὸν τε Μανοῆ καὶ τὴν Σεπφώραν [*al.* Σαπφώραν] διέχόμβρος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδε᾽ ᾗ Μανοῆς ἐπὶ τῇ &c. Nec aliud intellexit *Eustath.* ad *Hexaëm.* p. 89. καὶ ὁ Ραγουήλος ὁ καὶ Ἰοθὸρ, διώνυμος δὲ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖ᾽ πρὸς τ̃ Μανοῆ, ἐπαγόμβρος αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς nec Zonaras in *Annalibus*, p. 23. ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ Ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπλώτητεν αὐτῷ. θυσάμβρος ᾗ τ̃ γαμβρὸν σὺν ὄχλῳ πρᾶγματον ὅλα &c.

p Εὐόχθ] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐωχεῖ *Vat. Bas.* & *G.* An *Raguelus* tam laute fecerit, an *Moyses*, quærant alii. *Moysis* tamen ipsius verba favent socero suo, nec abhorrent illa *Josephi*. BERN.

q Ἀαρὼν] Ἀαρών τε *Big. Samb.* & *Vat.*

r Κατὰ νοῦν] Κατὰ νοῦν *Samb.* ex more. BERN.

s Πολλὰ μ̃] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis* πολλὰ μ̃ ἐγκώμια ἕ πλήθους ἐποιεῖτο. ἔπειτα πρὸς τ̃ Μωϋσῆν τ̃ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τ̃ φίλων ἀνδραγαθίας. Diversus ab his *Epiphan.* qui vertit, *Et Raguelus quidem multa encomia plebis apud Moysem de eorum fortitudine dixit, quod pro cunctorum salute sic laboraverunt universi.*

t Ἐπὶ τῇ πρὸς τ̃ Μωϋσῆν ὑγκαρσίᾳ διεξῆλθε·] *Big.* & *Samb.* Aliter sane *Bas.* & *Gen.* ἐποιεῖτο· ἔπειτα πρὸς τ̃ μανοῆν τ̃ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, &c. Diversus & Epiphanius maluit esse his. Quære tu scripta meliora. BERN.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret, qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

De populo ordinando prudentissimi Ragueli consilium. Ex. c. 18.

CRastina vero die Raguelus, animadvertens, ut Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; &, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putavit, neminem volens impedire quo minus præclaro ducis judicio arbitrioque frueretur. Turba autem summota Moysem sibi assumpsit, & cum soli essent, quid facto opus esse sibi videbatur, eum edocuit: consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo *negotiis* interesset, & universorum saluti provideret. Nam & Hebræorum quamplurimos repertum iri, ad jus dicendum satis idoneos; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysem ipsum aut sui similem. Itaque cum probe noveris (inquit) qua parte cæteris omnibus præstes, quantumque Deo ministrando conferas ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, haud parum de populo solicitus in meliorem statum & dignitatem vindicando. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, & per dena millia distributis duces ex iis delectos præfice: dein millenis pariter. Dividito autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: & principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, & per vicenos, ac denos connumeratos. Præsit autem his unus aliquis, qui à numero eorum quibus præest appellationem accipiat. Illi vero, à populo universo comprobati habitique pro viris virtute & justitia præstantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si quæ res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin & illis videatur ad judicandum nimium difficilis, ad te eam remittent.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑφ' ἑτέρου διατάξαι τὸν λαὸν αὖτῳ κατ' χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄπακτον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κατὰ τὴν τοῦ πενθερᾶ παραίνεσιν.

[v]Τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ Ραγουὴλος τὸν Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τοὺς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ [x]μόνως ἂν δικαίας τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς [y]εἴη γένοιτο, καὶ τοῖς ἡττωμένοις κᾶφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην [z]ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι δι' εὐτραπελίαν θέλουσιν. [a]παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου παραλαβών, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ [b]χρὴ ποιεῖν· καὶ συνεβούλευε τὰ μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι πολυπραγμονεῖν ἑτέροις ἐκτῆναι, αὐτὸν δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχεσθαι τὴν προμηθίαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀρετὴν, κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὑρεῖν· προνοῆσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δυνασθαι μὴ Μωϋσῆν γενόμενον. [c]αἰσθανόμενος οὖν τῆς ἀρετῆς, [d]φησὶ, σαυτοῦ, καὶ οἷος γέγονας ἐπὶ [e]τῷ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων διαίταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' [f]ἄλλων· [g]σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῶν νῦν ὀχλείας. ὑποθήκας δὲ τὰς ἐμὰς [h]περὶ τῶν ἀνθρωπείων χρησόμενος, τὸ στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυρίας τούτων κεκριμένους ἀρχοντας ἀποδείξεις· εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ [i]μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατὸν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα [k]μεριοῦσι διακοσμήσουσι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα [l]συναριθμήσουσι. ἔσῃ δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν προσηγορίαν [m]ἀπὸ τοῦ τὰ δεχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. [n]οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους [o]παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, σοί τε τῶν [p]διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι. κἂν ἡ τι μεῖζον [q]ἐπὶ τοὺς σὲ ἀξιώματι τιμῶντας διαγνῶσιν ἐπανοίσουσιν· ἂν δὲ κἀκείνους διαφύγῃ τὸ σοὶ δοκοῦν πρᾶγμα δύσκολον, ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀνα-

[v] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ] ממחרת ex literis Moysis. BERN.

[x] Μόνως] Ita *Big.* & *Samb.* μόνον in *Editis.* μόνον ὡς ἂν δ. *Vat.*

[y] Οὕτω χρήσοιτο,] Οὕτω non agnoscit *Vat.*

[z] Οὐ κατὰ πλεονεξίαν] Ita *Samb.* & *Vat.* ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτῷ νομίζοντι πάσχειν *Big.* ἢ πλεονεξίαν πάσχειν αὐτὸ νομίζουσι *Basil.* & *G.*

[a] Παυσάμενον] Παυσαμένῳ *Samb.*

[b] Χρὴ ποιεῖν·] Δεῖ ποιεῖν *Vat.*

[c] Αἰσθανόμενος] Αἰσθόμενος *Vat.*

[d] Φησὶ,] Ex *Samb.* Φησὶν αὐτῷ *Big.* Φησὶν αὐτὸν in *aliis.*

[e] Τῷ τὸν λαὸν] Articulum, qui deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

[f] Ἄλλων·] Ita *MSS.* ἀπὸ λόγων in *Editis.*

[g] Σὺ δὲ πρὸς μόνῃ] Vocibus Hebraicis היה אתה לעם מול אלהים BERN.

[h] Περὶ τῶν ἀνθρωπείων] Ita ex *Vet. Interpr.* non sine auctoritate *MSS.* τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων *Samb.* τοῖς τῶν ἀνθρωπείων *Vat.* in *Editis* deest τοῖς.

[i] Μετ' αὐτοὺς] Μετὰ τούτους *Busb* Et superius καὶ τὸ στρατὸν ἐξετάσεις. mox Ἐκατόν'. *Hen.* & *Busb.* BERN.

[k] Μεριοῦσι] Ita *Vat. Basil.* & *G.* in *aliis* μεριοῦσιν.

[l] Συναριθμήσουσι.] *Big.* & *Samb.* συναριθμηθοῖς. At vero *Hen.* & *Busb.* καὶ δέκα συναριθμηθέντας. Vult itaque Flavius quemlibet Pentecontarchum, causa exempli, apud Hebræos præfuisse Decurionibus quinque, Icosarchis binis, & Triacontarcho unico. Unde Zonaras Juris-Consultus, καὶ κατὰ μυρίους ἀρχοντας ἀποδεικνύει τὸ γαμβρὸν συνεβούλευε ὁ Ραγουὴλ· εἶτα κατὰ χιλίους, καὶ κατὰ πεντακοσίους ἑτέρους ἑρισάν. καὶ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας καὶ πεντηκοντάρχας ποιεῖν· καὶ ἐν τριάκοντα, καὶ εἴκοσι, καὶ δέκα ἑρισάν τοὺς διακοσμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius Moysis c. 18. v. 21. in *Tribunos*, *Centuriones*, *Quinquagenarios*, & *Decanos*, quos Hieronymus vocat. BERN. Ita quidem *Zonaras*, καὶ κατὰ μυρίους ἀρχοντας ἀποδεικνύει τὸ γαμβρὸν συνεβούλευε ὁ Ραγουὴλ, εἶτα κατὰ χιλίους καὶ κατὰ πεντακοσίους ἑτέρους ἑρισάν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας καὶ πεντηκοντάρχας ποιεῖν, καὶ ἐν τριάκοντα καὶ εἴκοσι καὶ δέκα ἑρισάν τοὺς διακοσμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius *Moysis. Exod.* c. 18. *in Tribunos*, *Centuriones*, *Quinquagenarios*, & *Decanos*, quos *Hieronymus* vocat.

[m] Ἀπὸ τοῦ τὰ δεχομένων] Ἀπὸ τοῦ δεχομένου ἀριθμῶ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[n] Οἱ δὲ δοκιμασθέντες] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* οἱ δὲ deest *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox legunt οἱ σοὶ τε διαφ.

[o] Παντὸς εἶναι] *Big. Samb.* & *Epiph.* πάντως Typographi priores. Moyses Josephusque requirunt viros optimæ famæ, δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, δικαίους. Gelenius adhuc & Seldenus IC. plebis Hebraicæ suffragia necessaria quo tales præfecti creentur, ex verbis Josephi perverse eliciunt Vox autem populi tantum valuit in Ecclesia Judaica, quantum jam inter Christianos in Episcoporum Ordinationibus valet. Non facit illa Præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant. BERN. Ita ex *MSS.* πάντως in *Editis.* Male nonnulli (inquit *Bernardus*) plebis Hebraicæ suffragia necessaria esse ad tales præfectos creandos ex his verbis *Josephi* eliciunt. Vox enim populi non magis valuit in Ecclesia Judaïca, quam inter Christianos in Episcoporum ordinationibus valet. non facit illa præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant.

[p] Διαφόρων] Διαφορᾶν *Samb.*

[q] Ἐπὶ τοὺς] Ita in quinque *MSS.* male in *Editis*, ἐπὶ τοὺς σὲ ἀξιώματι τιμῶντας. verficulo omisso.

[r] Μωϋ-

ἀναπέμψασιν. ἔσεσθαι γὰρ ἅτως ἀμφότερα, καὶ τὰ δικαίων Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων ἥμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσας τῷ στρατῷ.

β'. Ταῦτα Ραγουήλου προσινέσαντος, [r] ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην [s] τὴν ἐκείνου· καὶ τροπὰς τὴν ἐπίνοιαν οὐκ [t] ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὰν τὴν ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. [v] καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἃ Ραγουήλου ἔγραψεν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προφρημένην· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος πάλιθι μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶ τότε καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης δικαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

Sic enim fiet utrumque, ut & jus ſuum conſequantur Hebræi, & tua in Deum aſſiduitate ipſum exercitui magis propitium reddas.

2. Ad hæc autem hortante Raguelo, conſilium ejus libenter admiſit Moyſes, moxque *omnia* diſpoſuit prout ille ſuggeſſerat: rei hujuſce inventionem non diſſimulans, neque eam ſibi arrogans: ſed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin & in libris ſuis Raguelum memoriæ prodidit, ut qui ordinationem prædictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis teſtimonium tribuere, quamvis & aliorum inventa ei in gloriam cedant cui adſcribuntur. Adeo ut ex hoc liceat intelligere, quam ſpectatæ integritatis fuerit Moyſes. Sed hac quidem de re in aliis *inſtitutæ* ſcriptionis locis opportune *ſententiam noſtram* declarabimus.

Moyſis præclara fides ac modeſtia.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

Μωϋσῆς [x] συγκαλέσας τὸν πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς συνεσόμενος τῷ Θεῷ, [y] καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσε πλησίον μετασκηνῶσαι τῷ ὄρει, τὴν γειτνίασιν τοῦ Θεοῦ [z] προτιμήσαντας. ταῦτ' εἰπὼν [a] ἀνῆλθε πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον [b] τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὸν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον [c] οὐκ ὂν ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὀφθῆναι δίχα πόνου τὸ ὄψεως δυνάμενον· ἄλλως τε, [d] καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι [e] περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν, φοβερὸν. [f] ἦν δὲ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετεσκήνουν, καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους [g] κατελαμβάνοντο· ἠρμένοι τῆς διανοίας, ὡς μὴ τὴν [h] ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν, ἣν πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν περιέμενον· ἀγάλλοντες τήν τε ἄλλην ἀγνείαν, καὶ ἀπὸ σωφροσύνης [i] τὴν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε· καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῆ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ' ἧς εὐβιώσονται. τῆς τε οὖν διαίτης ἐχόντων πολυτελεστέρας, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν [k] ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις [l] σκηψεπῶς ἠσκημένων.

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν [m] ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ δ', πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν, νεφέλη τε [n] ὑπερίσχανε τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, ὑπὸ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γιγνόμενον, καὶ τὸ χωρίον ἅ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι περιέσχαφε. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν [o] κατήγιζον, ἀστραπή τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς

CAP. V.

Quomodo Moyſes in montem Sinæum conſcendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

CUm autem populum convocaſſet Moyſes, ipſe quidem ad montem Sinæum ſe abire dicebat: ut qui cum Deo verſaturus, & oraculum aliquod ab ipſo acceptum eis reportaturus eſſet. Illos vero prope montem Sinæum caſtra locare jubet, præcipue Deo viciniores futuros. Hæc cum dixiſſet in montem Sinæum aſcendit, omnium regionis iſtius celſiſſimum; & ob nimiam altitudinem & abrupta præcipitia non ſolum humanibus invium, ſed & vix ſine fatigatione oculorum aſpiciendum: cum & alias, propter pervulgatum de eo ſermonem: Deum illic habitare, tremendus eſſet & inacceſſus. Hebræi autem juxta mandatum Moyſis caſtris motis radices montis occupant: animis erectiores & alacres, quaſi cum bonis promiſſis, quorum ſpem illis dederat, à Deo reverſurus eſſet Moyſes. Convivia autem agentes inducem exſpectabant, caſtitatem ſervantes cum in cæteris, tum per triduum abſtinendo à mulierum congreſſu, ſicut eis ipſe præceperat; precibus etiam Deum ſolicitantes, ut, placide benigneque Moyſem excipiens, munera ei donaret, quæ vitam facerent beatiorem. Victu itaque ſumptuoſiore utebantur, & ſimul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum & ſplendidiorem induunt.

2. Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priuſquam ſol oriretur, nubes circumfuſa totis Hebræorum caſtris incubit, qualem antehac nunquam conſpexerant, & ſpatium omne, ubi poſuerant tabernacula, complexa eſt. Ac cum reliquum cœli in ſereno eſſet, *ſubito coorta tempeſtate*, cum venti vehementes largum concitantes imbrem ruebant, tum

Tremendum Sinæ faſtigium aſcendit Moyſes.

Populus interim Hebræus luſtratur, & pulatur, caſtiſque Deum precibus ſolicitat. Ex. c. 19.

Sed die tertia procellis, nubibus, fulgoribus etiam ac fulmine præſentem Deum agnoſcit.

---

r Ὁ Μωϋσῆς] Articulum reſtituimus ex *Big.* & *Samb.*

s Τὴν ἐκείνου·] Τὴν deeſt *Vat.*

t Ἀποκρυψάμενος.] Ita *MSS.* in *Editis* οὐκ ἀπεκρυψόμην.

v Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἃ] Καὶ τοῖς βιβλίοις ἃ Ραγουήλου (*Samb.* Ραγούηλον) συνέγραψεν *Big.* atque *Samb. Epiphanius* vero Ἐν τοῖς βιβ. ἀνέγραψεν, vel συνέγραψεν. Recte itaque *Epiphanius* & *Gelenius in libris ſuis*, quibus profecto nihil melius unquam ſcriptum. Schotanus tamen *in libris ſacris* præſertim exponit, haud bene. BERN. Καὶ τοῖς β. & mox συνέγραψεν *Big.* & *Samb.* Ἐν τοῖς β. ἀνέγραψεν vel συνέγραψεν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

x Τὸν πλῆθος.] Sic *MSS.* τὸ πλῆθος in *Editis.*

y Καί τινα λαβὼν] Eo modo *Big.* & *Samb* & lubenter Cl. *Boſius.* Verum cum Editoribus facit *Scholaſticus* famulus Caſſiodori: idcirco malunt tres illi καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον, ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. His favent & conſequentia Joſephi, ut μὴ τὴν ἐπαγγελίαν τῶν ἀγαθῶν ἣν πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος μανθάνειν πρὸς τοῦ Θεοῦ; moxque μανθάνῃ δῶρα δωρεὰν ὑφ' ἧς εὐβιώσονται BERN.

z Προτιμήσαντας.] Προσμόσαντας *Vat.*

a Ἀνῆλθε] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνῆλθ *Baſ. G.* & *Vat.* ἄνεστι *Big.* (*Voſſ Coll.*) & *Samb.*

b Τῶν ἐν ἐκείνοις] Sic *Big Samb. Vat.* (*Voſſ.* Coll.) & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸ ἐκεῖ ὀρῶν.

c Οὐκ ὂν ἀναβατὸν,] Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) in *aliis* οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὀφθῆναι μὴ δίχα π.

d Καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι] Illud Ἐ ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* deeſt. HUDS. Confer. p. 105. v. 15. & 128. v. 8 HAVERC.

e Περὶ τούτου] Περὶ ᾧ τὸ Θ. & περὶ τούτου τ. in aliquot *MSS.*

f Ἦ] Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Samb.* in *aliis* deeſt ἦν.

g Κατελαμβάνοντο] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατελάμβανον.

h Ἐπαγγελείας] Ἐπαγγελίας *Samb.*

i Τῆς γυναικῶν] Τῶν γυναικῶν *Samb* & *Vat.*

k Ὁμοῦ τε] Ὁμοῦ Ἐ τε. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

l Ἐκαρεπῶς] *Al.* ὀκρεπῶς.

m Ἡμέρας] Ἡμέρας *Big.* & *Samb.*

n Ὑπερίσχανε] Ὑπερφύη ἀνέσχε Ἧ π. *Vat.*

o Κατήγιζον,] *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb.* Propter Grammatiſtas factum eſſe video, quod καταφέρῃ exhibeant *Big.* & *Samb.* niſi Epiphanius idem ſi forte in ſuis membranis offendiſſet,

tum fulgura micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demiſſis plane indicabant præſentiam Dei, * qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyſes. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in Sacris libris conſcripta habentur. Hebræi itaque, hiſce viſis & audito horribili clangore, valde tremefacti erant, (iis enim antea non aſſueſcebant) & rumor vulgatus de monte, quod crebro cum Deus inviſeret, mentes eorum inſolito pavore defixit. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti & *ſoliciti*: & Moyſen ira Dei periiſſe rati, & ſemet similiter perituros eſſe exſpectantes.

Hebræorum terror ex Dei præſentia, & de Moyſe ſolicitudo.

3. Dum ita eſſent animis conſternati *improviſo* apparuit Moyſes, geſtiens lætitia & mirum in modum elatus. Itaque ut ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, & ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, & Moyſem adventantem fugiunt quæ cœlum paulo ante perturbarunt. Poſt hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata à Deo referat. Quem ubi conveniſſe animadvertit, ſtans in exceliore loco, unde ad omnes dimanaret vox, "Deus quidem, inquiit, eadem qua antehac bene-"volentia me excepit, ô *viri* Hebræi: atque ut "vitæ feliciter agendæ pariter ac reipublicæ bene "conſtituendæ viam ac rationem vobis ſuggerat, "caſtris veſtris *jam* præſens adeſt. Quare per i-"pſum perque ipſius magnifica opera *vos obſecro*, "ne contemnatis ea quæ dicturus ſum, ad me con-"cionantem reſpicientes; nec quod lingua homi-"nis hæc ad vos loquatur, *ea vili pendatis*. Sed "mandatorum præſtantiam cum expenderitis, "cognoſcetis etiam majeſtatem illius qui ea ex-"cogitavit, & noſtrum in commodum memet al-"loqui non dedignatus eſt. Non enim Moyſes "Amaramæ & Joachebelæ filius, ſed is qui Ni-"lum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua fe-"cit, & Ægyptiorum contumaciam variis calami-"tatibus fregit; qui per mare viam vobis munivit; "cui in mentem venit omnium egenis cibo cœ-"litus demiſſo ſuccurrere; qui potum deſideran-"tibus uberrimos ex petra fontes elicuit; à quo "Adamus *cum poſteris ſuis* accepit quicquid è terra "marique provenit; per quem Noëus diluvium "effugit; à quo Abramo huc illuc vaganti terra "Chananæa indulta eſt; per quem Iſacus paren-"tibus ætate provectis natus eſt; per quem Jaco-"bus duodecim filiorum virtutibus eſt inſignitus; "per quem Joſephus Ægyptiorum in poteſtatem "dominatus eſt; ille (*inquam*) vobis, me inter-"prete uſus, iſta dat præcepta. Sint autem vobis "ſacroſancta, & conjugibus ac liberis chariora ha-"beantur. Summa vobis erit felicitas, dum ea cu-"ſtodiatis; nec terra vobis ſterilis fiet, nec mare "tempeſtatibus agitatum, nec fœtus veſtri præter "naturam edentur; atque hoſtibus maximo eritis "terrori: (Dei enim in conſpectum veniens, vo-"cem ejus immutabilem audivi) adeo illi curæ "eſt veſtra progenies ejuſque conſervatio.

Mox emicat Moyſes Dei voluntatis interpres.

Mira luce vultus atque orationis Dei laudes ac benefacta genti ſuæ deprædicat.

4. Cum hæc dixiſſet, populum coram adducit

γ'. [r] Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, γαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσῃ τοῦ δεῖσαι αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ἐπετίθετο τὰς ἐλπίδας· αἰθερίος τε καὶ [s] καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγενομένου. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, πᾶς [t] ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὀφθεὶς ἐμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, "καθάπερ καὶ πρότερον ὑμῶν προσεδέξατό με· καὶ, "βίον τε [v] ὑμῖν διδάσκοντα καὶ πολιτείας κόσμον συμ-"πορεύσας, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς "γοῦν αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργων, ἃ [x] δι' ἐκείνου ὑμῖν ἤδη πε-"πραγται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὰ "λέγοντα ἀφορῶντες· μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀν-"θρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμᾶ γ' αὐτῶν κα-"τανοήσαντες, [y] ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος ἧς νενοη-"κότος, καὶ ὅτι συμφέροντι [z] τῷ ὑμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ "φθονήσαντος εἰπεῖν. ὁ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαράμου καὶ "[a] Ἰωχαβήλης ὑὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἁιματωμένον ἀ-"ναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆναι, καὶ ποικίλοις δαμά-"σας κακοῖς [b] τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα· ὁ διὰ θα-"λάσσης ὁδὸν ὑμῖν πορεύσας· [c] ὁ καὶ τροφὴν ἐξ ὑ-"ρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν δεομένοις· ὁ πόσον ἐκ "πέτρας ἀναβλύσας ποταμίζεσιν· δι' ὃν Ἀδαμος τῶν "ἀπὸ [d] γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει· δι' "ὃν [e] Νωεος ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε· δι' ὃν Ἀβρα-"μος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τοῦ [f] Χανα-"ναίαν κατέσχε γῆν· δι' ὃν Ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη "γονεῦσι· δι' ὃν Ἰάκωβος δώδεκα παίδων ἀρετὰς "ἐκοσμήθη· δι' ὃν Ἰώσηπος ἐδεσπότευσε τῶν Αἰγυπτίων "δυνάμεως· ἅτος ὑμῖν τάτας χαρίζεται τὰς λόγους "δι' ἐρημωσεως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν [g] γενέσθωσαν, "[h] καὶ τέκνων φιλομαχητότεροι καὶ γυναικῶν. εὐδαί-"μονα γὰρ βιώσεσθε βίον τάτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς [i] ἀπο-"λαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ "[k] τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων, καὶ πολε-"μίοις [l] ἔσεσθε φοβεροί· τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, "ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην· ἅτως ἐκείνῳ δὲ "μῦς ὑμῶν καὶ τὰ τάτου μέλει διαμονῆς.

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν [m] προάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν [n] ἁμοῦ καὶ τέκνοις,

Decem præcepta legis ſua voce edentem Deum audiunt Hebræi.

diſſet. Ad illud colon λαῦρον *Hen.* & *Busb.* vitio perfrequenti. BERN. Καλεφέργιο *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.* καλεκμιζοῦ. *Vat.*

* *Qui propitius aderat*] In *Vet. Interpr.* omnibus quibuſcunque Moyſes volebat propitii.

p Τές γε] *Al.* τὰς δε.

q Δὲ αὐτὰς] Δὲ αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* mox τοῦ ὀργᾶς *Samb.*

r Οὕτω] Οὕτως *Samb.* Paulo poſt ἀπαλλάσσῃ *Hen.* & *Busb.* propter *Zonaram.* BERN.

s Καθαρὸς] Ita ex *MSS.* in *Editis* perperam καθαρὸς ἀὴρ.

t Επὶ ὑψηλοῦ τινος] Ἐφ' ὑψηλοῦ *Vat. Hen.* & *Busb.* & mox πάντες *Vat.* & paulo infra ἐδέξατό με.

v Ὑμῖν] Ἡμῖν *Hen.* & *Busb.*

x Δι' ἐκείνου] *Al.* ὑπ' ἐκείνου.

y Επιγνώσεσθε] Επιγνώσεσθ *Samb.*

z Τῷ ὑμετέρῳ] Τῷ ὑμετέρου *Samb.* atque ita in aliquot codicibus *Epiphanii.*

a Ιωχαβήλης] Ita *MSS.* in *Editis* Ιωχαβήλης.

b Τὸ τῶν] Τὸ Αἰγυπτίων φρ. *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Imo quantum ad *Big. Coll.* illa habet Αἰγύπτιον. HAV.

c Ο ἐκ τροφὴν] Ita *MSS.* ὁ ἐκ τῶν πτ. in *Editis.* Παρασχὼν pro προσδοκᾶν in *Add.* reponi *Hudſonus* jubet.

d Γῆς] *Al.* γᾶς τε.

e Νωεος] Libri duo ſcripti excuſique totidem νῶχος in hoc Encomio Dei. BERN.

f Χαναναίαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χαναναίων in *reliquis.*

g Γενέσθωσαν,] Γινέσθωσαν *Samb.* BERN.

h Καὶ τέκνων] Καὶ παίδων *Vat.*

i Απολαύοντες] Απολαβόντες *Samb.* & *Vet. Interpr.*

k Τέκνων] Eadem phraſi utitur p. 108. v. 29.

l Εσεσθε φοβεροί·] Ita *Big.* & *Epiphan.* εἶσεσθε in *aliis.*

m Προάγει] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* προσάγει Typothetæ: quod eſt Moſaicum יצוי, ὃ ἐξάγει, Ex. 19. 17. BERN.

n Ομοῦ] *Al.* ἅμα.

o Πα-

πίκνοις, ὡς ἀκόσαιεν ὑπ' Θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτὸς περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδενῶς εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πᾶσίς τε ἦκουεν φωνῆς ὑψόθεν [o] παραγομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν [p] μηδένα καὶ λόγων ὧς Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. ὧν ὰ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, [q] τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεός ἐστιν εἷς, [r] καὶ τοῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δ' δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιησαμένους προσκυνεῖν· ὁ τρίτος, ὄμνυσθαι μηδενὶ φαύλῳ τὸ θεῖον ὀνομα· ὁ δὲ πέμπτος, παραφυλάττειν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ δ' ἕκτος, [s] ἀπέχεσθαι φόνου· ὁ δ' ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ δ' ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ δ' ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δ' δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, [t] ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ περὶ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις ἐν συλλόγου διελύθη. τῇς δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν, ἤξιον αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ δ' τάττας τε τίθεται, καὶ περὶ τῶν ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμανε χρόνοις· ὧν μνηθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τὰς δὲ πλείονας τῶν νόμων [v] εἰς ἑτέραν ἀναπέμψαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ'. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ [x] Σινάϊον ὄρος [y] ἀνῆκε, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐπιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου τριβομένου, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγε ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συμπεπτωκότων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὅτως ἐλύπησεν αὐτούς, [z] ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. ἦν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις· τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θεμιτὸν προπετεύσασθαι, καὶ μάλιστα [a] ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι παντὶ τῷ ψῆφον ἔφερον· τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ [b] μηδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θεμιτὸν προπετεύσασθαι ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταχθῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πράως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσάτην δὲ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἷς τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλως δυνάμενοι, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, [c] καὶ ὅτι ὑπενόουν αὐτοὺς [d] εἰς τὸν προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ ἀνδρὸς, ὅτι μὴ λυπεῖσθαι [e] καὶ καταφρᾶν ἡδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον οὐκ ἐθάρρουν μετάγειν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ μένειν [f] προειρηκότος.

η'. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν [g] οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων χρῆσθαι. χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὸν στρατὸν ὀφθεὶς, καὶ τὸν θεὸν πρόνοιαν εἶχε περὶ

cum conjugibus & liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures pervenit, ut nemo non clare exciperet singula præcepta, quæ Moyses duabus tabulis conscripta reliquit. Nobis *quidem* nefas est illa totidem verbis evulgare, sententiam *tamen* eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum esse unum, eumque solum colendum: secundum, nullius animalis simulachrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque septimum sancte observandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: sextum, à cæde abstinendum: septimum, non adulterandum: octavum, non furandum: nonum, falsum testimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiscendum. *Divinæ legis summarium.*

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quæ loquutus est Moyses, magnumque ex prædictis gaudium accipiente, dimissa est concio. Proximis vero diebus ad tentorium *ejus* ventitantes, postulabant ut etiam leges à Deo ad ipsos afferret. Ille vero & istas posuit; & de universis quo modo agenda essent deinceps præscripsit: quorum meminero tempore opportuno. Majorem autem legum partem in alium librum remitto, seorsim de illis commentaturus. *At legum adhuc divinarum syntagma exposcunt Hebræi. Ex. c. 21, 19.*

7. Cum eo loco res essent, Moyses iterum in montem Sinæum ascendit, postquam hoc ipsum prædixerat Hebræis. Illis autem spectantibus ascensionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor incessit Hebræos ne quid illi gravius accidisset: & ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod sibimet persuaderent Moysem periisse. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent eum ferarum incursu laniatum esse, & maxime qui illum odio habuerunt in ea erant sententia: alii vero ad Deum concessisse. Prudentiores autem, & qui ex neutra opinione aliquid sibi voluptatis caperent, ut in feras incidens discerperetur humanum arbitrantes, utque à Deo ad se translatus esset ob virtutem suam verisimile credentes, hac cogitatione sortem ipsius lenius ferebant: semet vero tali præside & curatore orbatos existimantes, qualem alium vix sibi datum iri sperarent, in magno erant luctu; & neque *mali* suspicio sinebat eos boni aliquid de viro exspectare, neque *spe adempta* poterant non lugere summoque in mœrore versari. At inde castra movere non ausi sunt; quod Moyses *abiens* eis præceperit illic manere, *reditumque suum præstolari.* *De Moyse suspicio varia, Deo an bestiis cesserit. Ex. c. 32. 1.*

8. Cum vero quadraginta dies totidemque noctes jam præteriissent, *tandem* advenit, nullo alimento, quali homines assuescunt, degustato. Eo autem conspecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis exposuit, quantam de corum salute *Verum post XL. dies jejunus ad populum descendit Moyses cum typo Tabernaculi & duabus legum Tabulis manu Dei scriptis. Ex. c. 24. 31. 32. & 34. Deut. c. 9.*

o Παραφθορᾶς] Παραγιορᾶς *Vat.*

p Μηδένα δὲ λόγων] Μηδένα λόγου *Hen.* μηδένα. καὶ λόγων ὧς &c: & sententia exeunte πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις *Baſ.* & *Gen.* & fortean *Epiphan.* BERN.

q Τὰς δὲ δυνάμεις] Ita in *MSS.* in *Editis* τὰς δυν.

r Καὶ τοῦτον δεῖ] Quatuor manus Scribarum: Impressorum illæ καὶ τοῦτον, pigre. Josephus equidem, sicut testantur libri cuncti, quos terimus aut à Græcis aut à Latinis exaratos, legem δεκάλογον serie continua descripsit, non plane versibus decem: quod tamen in editionibus Græcanicis *Baſ.* & *Gen.* factitatum constat. Mox ἑβδόμους *Busb.* BERN. Sic *Vat.* καὶ δὴ τοῦτον in *aliis MSS.* verum in *Editis* deest δή. Decalogum, juxta *Josephi* codices tam Gr. quam *Lat.* serie continua descripsimus; non plane versibus decem, ut in *Editionibus Baſ.* & *Gen.* Vide ad Belli Jud. lib. 1. cap. 33. §. 2.

s Ἀποχεῖσθαι φόνου] Ἀπέχεσθαι *Samb. Vat. (Coll. Voſſ.) Hen.* & *Busb.* & mox ἐπιθυμίας *Hen.*

t Ἀκροατάμενον] Ὡς ἀκροατάμενον *Samb. (Coll. Voſſ.)* & *Vat.*

v Εἰς ἑτέραν] Vide *notam* ad versum ult. capitis VII.

x Σινάϊον] Σίναιον *Samb. Busb.* & *Hen.* σινάϊον ubique *Baſ. Gen.* & *Big.* Ibidem ἐπὶ pro εἰς *Samb.* BERN.

y Ἀνῆκε,] Ita *MSS.* ἀνιὴ in *Editis.*

z Ὡς τὸ] Ὡς τὸν *Coll. Big.*

a Ὅσοι] Καὶ μάλιστα ὅ οἱ πρ. *Vat.*

b Μηδ' ἕτερον] Ita, vel μηδὲ τερον in *MSS.* in *Editis* μηδὲν ἕτερον.

c Καὶ ὅτι] Sic in *MSS.* καὶ ὅτι τὸ ὑπ. *Baſ.* & *G.* Aliquid amplius habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *& neque opinari poterant in tanta mora illius, quod viro boni aliquid accidisset.*

d Εἰκὸς] Εἴκοσι COCC.

e Καὶ καταφρᾶν ἠδύναντο.] Ita *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ καθηφᾶν ἠδ. *Samb.* & *Vat.* καὶ καθηφεῖν ἐδύναντο *Baſ.* & *G.*

f Προειρηκότος.] Προειρηκότος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Οὐδενὸς] Sic *MSS.* οὐδενὸς τῶν ἀνθρωπείως *Baſ.* & *G.* ut & mox σφαγείων.

lute curam adhibuit Deus: dicens, ſibi per illos dies oſtenſum eſſe, quomodo bene beateque viverent & rempublicam adminiſtrarent; poſtulareque Deum ut Tabernaculum ei conficiant, in quod deſcenderet quoties illis adeſſet, ut etiam alibi migrantes id nobiſcum circumferamus, & non amplius opus ſit in montem Sinæum aſcendere, ſed & ipſe ventitans inter nos habitaret, precibus noſtris præſens *& propitius*. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine & forma quas ipſe præmonſtravit, vobis ad illud fabricandum non ſegnem operam conferentibus. Cum hæc dixiſſet, duas tabulas eis oſtendit, inſcripta habentes decem præcepta, quinque in utraque. Et ſcriptura erat à manu Dei.

αὐτῶν ἀπεδήλᾳ, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι [h] πολιτδόμενοι· λέγων, [i] αὐτῷ κατὰ ταύτας ἑκατὸν ἔτεσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκιὰν ὅτι βάλεται γνέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτοψιν πρὸς αὐτὰς ἀφικνόμενον, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τοῦ ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτᾶν [k] συσκιῶν, ἀφιπτυχάνων τε [l] ἡμετέραις εὐχαῖς· γένηται δὲ ἡ σκιὰ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς [m] ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἑκάσας τὰς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo ſtatuit & ſacravit Moyſes in ſolitudine, templum ſpecie referens.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῆς σκιᾶς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

Admiranda Iſraëlitarum pietas. Ex. c. 25. aut c. 35. & 36.

ILLI vero iis rebus læti, quas viderant & à Moyſe acceperant, nihil operæ ſtudiique, quantum in ſe erat, deſiderari voluerunt. Sed afferebant argentum ſimul & aurum, & æs: lignaque optimæ materiæ, & quæ haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; & pelles ovinas, alias quidem hyacyntho, alias vero cocco tinctas, alias purpuræ flore colluſtratas, alias vero *lacteo* candore imbutas: lanaſque prædictis coloribus fucatas, & linum byſſinum: lapilloſque *pretioſos*, quibus homines, auro vinctis & incluſis, ad ornatum ſumptuoſiorem utuntur: atque inſuper vim magnam odoramentorum conferebant. ex hujuſmodi enim materia Tabernaculum exſtruxit. Illud vero nihil à templo portatili & ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, & ab omnibus majori quam pro facultatibus ſuis munificentia, architectos operibus præficit ex mandato Dei; & quos ſane populus, ſi illis liberum fuiſſet, elegiſſe voluit. Illorum autem nomina, nam & in Sacris libris

Beſalelus atque Eliabus Architecti ſacri. Ex. c. 31.

ſunt perſcripta, hæc erant: Beſalelus quidem Uri filius, ex tribu Judæ, nepos autem Mariammæ ſororis Moyſis: Eliabus vero Iſamachi *filius*, tri-

Οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ θεσπίζοντος, τὴν κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδὴν [n] οὐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ [o] χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τὰ καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν [p] ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείους τε τρίχας, καὶ δορὰς πεφθάτων, [q] καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρᾳ ἄνθει, ἕτεραι δὲ λευκῷ παρεῖχον τὴν χρόαν· ἔρια τε τοῖς πεφειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνα βύσσον· [r] λίθους τε, οἷς ἐνδεδεμένους χρυσῷ καθειργνύντες [s] ἀνθρωπίνῳ κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πολὺ πλῆθος πενέφερον. ἐκ δὲ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζε τὴν σκιήν. [t] ἣ δ' ὧδεν μεταφερομένη [v] καὶ συμπερινοστοῦντι ναῷ διέφερε. τούτων δὲ μὴ σπουδῆς συγκομιζέντων, ἑκάστου καθ' δύναμιν φιλοτιμησαμένου, [x] ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ ἡγουμένης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, [y] ταῦτα ἦν· [z] Βεσάληλος μὲν [a] Οὐρὶ παῖς, τοῦ Ἰούδα φυλῆς, [b] ἰώνους δὲ Μαελάμμης τοῦ ἀδελφῆς τοῦ

---

h Πολιτδόμενοι·] Perperam πολιτδόμος in *Editis*.

i Αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*. αὐτὸν αὐτῷ *Vat*

k Συσκιῶν,] Συσκιῶν καὶ ἀφαπτυχάνῃ *Samb.* συσκιῶν ἀφαπτυχάνῃ *Big* (imo *Big. Coll.* & *Voſſ. Coll.* σκιῶν ἀφαπτυχάνῃ) τῇ σκιῷ ἀφαπτυχάνῃ *Vat*.

l Ἡμετέραις εὐχαῖς] *Al.* ὑμετέραις.

m Ἐπιδείκνυσιν,] Ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἑκάσας *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Aliter *Epiphan. Baſ.* & *Gen.* Notatur autem in cod. *Busb.* ἀβαλείπτως, ἰώσηπε, τὴν μοχποιίαν αἰδοῖ τὸ ἀφγόωον. BERN. Ita *Vat Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἑκάσας *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.*

n Οὐ καταλείπουτο.] Οὐκ ἀπολείπουτο *Vat*.

o Χρυσὸν,] Ita in *MSS.* χρυσίον in *Editis*.

p Ὑπὸ σήψεως] Ὑπὸ τῆς σήψεως *Vat*.

q Καὶ τὰς] Τὰς duntaxat *Baſ Gen. Hen.* aut *Busb.* In melioribus quidem literis nuncupantur licia, & fucis iſtis imbuta & pura, c. 25. 3. תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) in *reliquis* κ. deſideratur.

r Λίθους τε,] Ita *Baſ.* & *Gen* niſi quod hi legerint καταργάτες, illi καλλιεργωμένας. Verum aliter *Big Samb* & *Epiphanius*, λίθους τε τούτοις (filis crede variis) ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καλλιεργωμένους, οἷς ἀνθρωποι κ. χ. π. Mihi placent Editores. Tum πολυτελεῖς *Hen.* & *Busb* BERN. Sic in *Editis*. λίθους τε τούτοις ἐνδ. χρ. καθ. οἷς ἀνθρωποι &c. in *MSS*.

s Ἀνθρωποι] Οἷς ἄνθρωποι *Coll. Big.*

t Ἡ δ' ὧδεν] In *Samb.* ἥδ' ὧδεν.

v Καὶ συμπερινοστοῦντι] Καὶ περινοστοῦντι *Vat*.

x Ἀρχιτέκτονας] Ita in *MSS.* in *Editis* τοὺς ἀρχ. & mox κατ' ἐντολὴν Θεοῦ.

y Ταῦτα ἦν·] Ταῦτ' ἦν *Samb.*

z Βεσάληλος] Propter Moyſis ſanctiſſimos libros huc reſtitui βασάληλος, Illo enim rite ſcribente, Deoque indigitante, בצלאל nomen habuit nobiliſſimus Artifex, Ex. c. 31. 2. quaſi diceremus Latine *Gratia Dei*; tantum *umbra* ejus indicat βεσελιὴλ idem LXXII. Interpr. *Baſalâl* Samaritis. *Bezalel* Judæis per Europam, *Baſtiel* aliis pleriſque. Verum apud Joſephum Lambda alterum diu periit. Unde *Beſelehel* in codd. Epiph. βεσάληλος in lectionibus *Big.* βεσίηλος ex *MSS. Samb* βεσάηλος penes Typographos *Baſ.* & *Gen.* Tum *Samb. Busb.* & *Hen.* υρὴ legunt pro ἀρὲ *Big. Baſ.* & *Gen.* ſive אורי S. Pentateuchi, quod *Ignatius* interpretaberis. BERN. Ita ex *Sacris literis* voluit *Bernardus*. (ita & *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Βασάληλος *Baſ. G.* & *Vat*. Βεσάληλος *Big.* Βεσίηλος *Samb.* Βεσελεὴλ LXX.

a Οὐρὶ παῖς,] Οὐρῆ *Samb. Busb.* & *Hen.* Ὠρῆ *Vat*.

b Ἰώνους] Vel ἰούδους ἤ μᾶλ. Libri excuſi ſcripti que ἰὼς ἤ μαελάμμης, vel μαελάμης *Big.* vel etiam μαελάμμης *Samb.* Atat ego non ſentio adeo leve ac curioſum ingenium hujuſce Scriptoris, qui de eodem homine ſcriberet ὑρὶ παῖς, ἰὼς ἤ μαελάμμης. Imo Joſephus paulo ante *Uri* parentem ἄῤῥενα aut ὦρον appellitaverat, eique dederat Moyſis ſororem, ſicut Rabbini etiam conſentiunt. Literæ denique ſacræ ſatis monent de hoc genere, Ex. c. 31. 2. & c. 35 30. & c. 38. 22. בצלאל בן אורי aut toties בן חורי בן חור ἢ τὸ σαμαρειτικὸν, aut ex codice doctiſſimi Tayleri, بصلال بن حوري بن حور. Iterumque Judæi 1 Chron. c. 2. 20. & 2. lib. c. 1. 5. Reperias etiam inter Traditiones Hebraicas Hieronymi, quas plurimas Phariſæis ſui ſeculi debuit acceptas, *Chalubæum* aut *Calebum* ſecundis nuptiis potitum fuiſſe *Azuba*, *ex qua ſuſcepit*, ſic ait, *Hur virum Mariæ ſororis Moyſi, patrem Uri, avum Beſelehel.* Audiendus & magnus Tarſenſis Syncellus, τοῦτον τὸν βεσελεὴλ ἰούπτωρ ἤγουν εἶναι μαελάμ τῆς ἀδελφῆς μωυσέως λέβιβαῦλ ἢ ἔβ ὡς, ὃς σὺν τῷ ἀάρων ἀπέλαβε τὰς χεῖρας μωυσέως κ. ἔβ ἀμαλὴκ· καὶ πιθανὸς ὁ λόγος. ἄλλοι τὸ ὀζιὴλ φασιν εἶναι ἄνδρα μαελάμ, ὃν ἔχουσιν εἰπεῖν πόθεν. Eo autem modo illos nepotes ſi adfirmaverit cum B Hieronymo & cum curtis Doctoribus, qui Talmud molem quidem Babylonicam conſtruxerant, à Jephonida derivari, quiſquis rem plane mirabilem dicet & præter ſtomachum P. Comeſtoris. BERN. Ἰωνὸς vel ἰούδους placuit *Bernardo*, qui ἰὼς *aliorum* rejecit: quod *Joſephus* paulo ante (ſc. p. 124.) *Uri* parentem Οὐρέα aut Ὠρον appellaverit, eique dederit Moyſes ſororem. Vide *Exod.* c. 31. v. 2. c 35. v. 30. & c. 38. v. 22. confer *Syncellum*, p. 135. & *Hieronym.* in Quæſt. Hebr.

c Eli-

σρατηγὸ · [c] Ελίαϐ ὃ Ισαμάχυ, Δανιὴλ φυλῆς. τὸ δὴ πλῆθος ἅπας ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισμένοις [d] ὑπῆλθεν, ὥστε Μωυσῆς [e] ἀνεῖρξεν αὐτοῖς, ὑπερκηρυξαμένου λέγειν [f] τοὺς ὄντας. τέλος γὰρ [g] οἱ δημιουργοὶ [h] προειρήκασι. ἐχώρουν δὲ ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευήν· καὶ Μωυσῆς αὐτοῖς ἔκασα περὶ τῶν μέτρων, καθὼς ὑπεθήκατο ὁ Θεός, καὶ τοῦ μεγέθους, [i] ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ [k] καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἐδεήθη τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ Θεοῦ.

β'. [l] Πάντων δὴ ἐν ἑτοίμῳ [m] γεγονημένων, χρυσοῦ τε [n] καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν· προεπὼν ἑορτὴν Μωυσῆς καὶ θυσίας καθ' ἑκάστην δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αἴθριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα [o] πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος· [p q] κάμακας ἔστησε [r] χαλκέας [s] πενταπήχεις τὸ ὕψος, [t] καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τοῖς ὀπισθίοις, δέκα δὲ τοῖς ἐν πλάτει κειμένοις τοῦ καλύπτοντος. κρίκοι δὲ τοῖς καμάκοις ἑκάστοις [v] προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα· βάσεις δὲ [x] χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπτετο δὲ τοῖς κρίκοις καλῶδια τὴν ὀρχὴν ἦλων χαλκέων [y] πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἷς, καθ' ἑκάστην κάμακα [z] παρέντες τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου [a] μαλακωτάτη μέχρι πασῶν [b] ἐπῆλθε, κατὰ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη· ὥστε φαίνεσθαι [c] ἅπαν ἐν

bus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem incœptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo *per castra* proclamari non opus esse pluribus. id quod jam dixerant & *monuerant* artifices. Itaque ad Tabernaculi structuram aggrediuntur: Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, sacrificiorum & *sacrorum* usui inservientium. Quin & æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales, & alia quæ desiderabantur ad ornatum operis & Dei ministerium.

Elegantes Israëlitarum manus exercent vestes & vela sacra.

2. Cum autem omnia *jam* præsto essent & parata, & aurum & argentum, & æs, & textilia, Moyses, indicto *solenni* festo & sacrificiis pro cujusque facultatibus, tabernaculum erigit *hoc modo*. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa à tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem *vallorum* argentea: bases vero deauratæ, & subacutæ tanquam ima hastarum; æreæ autem quà in terram defixæ. * Annulis innectebantur funes, ab *altero* capite clavis æreis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde byssinum mollissimum unumquodque *trium* laterum pervadebat, & è capitellis pendens ad basim ampliter defluebat; omnem per circuitum locum

V. A victimis maclatis auspicante fabricam sacram. Atrium sanctum.

cir-

c Ελίαϐ] Ex Hebraico אהיאב בן אחימען Græce factum volo ἐλιαϐᾶς ὁ ἰσαμάχυ, aut ἰλιαϐ ὁ ασισαμαχυ. Legebatur tamen ubique Bibliothecarum ἐλιϐαζὸς, aut rectius ἐλίσαζ ὁ ἰσαμάχυ; nam perversum est *Isachámus Samb.* Defendit etiam *Epiphan.* vitium vetus, ubi ait, *Et Helisas Isamach* aut *Isamach filius.* Alii forsan Josephum emendarent deductis vocibus, ἐολιαϐᾶς ὁ ἀχισαμάχυ, contra morem Sacerdotis hujus aut Doctorum Alexandrinorum. Hi etenim ἐλιάϐ nuncupant virum Fabrorum sacrorum βίλα. Samaritæ *Abliab*: Gens Judæa Hieronymo tum florente *Ooliab*, hodierna *Aholiab.* BERN. Ita edidit *Bernardus*: qui tamen ex Hebraïco Græce factum malit Ελιαϐᾶς ὁ ἰσαμάχυ aut Ἐλίαϐ ὁ Ασισαμαχυ. In *Cod. Vat.* (& *Coll. Voss.*) Ἐλίαζ ὁ Ισαμάχυ. in *altis* Ἐλισαζ ὁ Ισαμάχυ.

d Υπῆλθεν,] Υπῆλθεν aut ὑπῆλθον in omnibus præter *Vat.* qui habet ἐπῆλθεν.

e Ανεῖρξεν] Ανῆρξεν *Samb.* ut ab ore Attico.

f Τοὺς ὄντας.] Τὰ ὄντα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δημιουργοὶ] Isti apud Moysen, *οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον* Ex. *αγιν.* BERN.

h Προειρήκασι.] Προσιρήκασιν *Vat.*

i Ὅσα τε δεῖ] Ita *Bas.* & G. ὅσα τ' ἔδη *Vat.* ὅσα τε δὴ *Samb.* & *Big.*

k Καὶ γυναῖκες] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* καὶ αἱ γυν.

l Πάντων] Sic in *MSS.* in *Editis* πάντων ὁ ἑτοίμων γεγονημένων.

m Γεγονημένων,] Γενομένων *Coll. Voss.*

n Καὶ ἀργύρου,] Auro, argento, & ære Voss. 1. Mert. *V. Star. & W.* 2. Auro & argento, *reliqui librorum. Hinc Josephi codices Græcos emendabis*, χρυσίου τε καὶ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, *Forte enim exciderat* καὶ ἀργυρίου, *Scribis aliud agentibus: id tamen metalli commemoravit ὁ νομοθέτης, Exod. c.* 25. 3. BERN. Illa καὶ ἀργυροῦ inserui ex auctoritate *Veteris Interpretis* & ipsius *Josephi* paulo supra, p. 130. *in initio Cap.*

o Πήχεων,] Παχῶν passim *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* πηχίων toties *Bas.* & *Gen.* itemque ἀργυρέα, χαλκαῖ, & similia parcius memoranda. BERN.

p Κάμακας ἔστησε χαλκέας] In sacro codice non dicitur æneas fuisse atrii columnas: & in Exodo, ubi docetur quid ex ære collato factum sit, non nisi bases & paxilli, quibus columnæ firmabantur, ex illo confecti leguntur. Si & columnæ integræ ex ære fuissent, illic recenseri inprimis debuissent. Malim ergo Philonem sequi qui ligneas fuisse scribit. REL.

q Κάμακας] Quas Κάμακας i. e. *χάρακας*, *vallos* appellitare Josephus, Philo *κίονας* mavult. & plures Alexandrini *σύλας*, omnes ex עמרים Conditoris. BERN. Κάμακας ὁ ἔστησε *Vat.*

r Χαλκέας] Χαλκέας *Big.* & *Samb.* contra Atticorum morem.

s Πενταπήχεις τὸ ὕψος,] Ita in sacro Codice disertis verbis scribitur. Judæi in Gemara Eruvin. fol. 2. 2. volunt altitudinem 5 cubitorum non ab ipso solo esse ducendam, sed id velle scriptorem sacrum, columnas has & vela iis appensa 5 cubitorum altitudine eminuisse supra altitudinem altaris in atrio constituti, קומה חמש אמות תהוא משפת מזבח ולמעלה *altitudo* 5 *cubitorum intelligi debet de altitudine ducenda a summo altaris sursum.* Videlicet quia altaris altitudinem non 3 cubitorum spatio definiunt, quæ ipsi datur in sacro codice (quamque illi non de toto altari sed superiori parte, quæ proprie מכח dicitur, intelligunt) sed id in tabernaculo æque altum fuisse fingunt ac in templo primo & secundo, id est, decem cubitos, ne altare & quæ in eo fiunt conspici ab unoquoque extra vela possent, vela altius tollere necesse habent & 15. cubitos iis altitudinis dare. REL.

t Καθ' ἑτέραν] Καθ' ἑκατέραν πλευρὰν *Vat.*

v Προσῆσαν.] Προσῆισαν *Vat.*

x Χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς,] Verum in istis vallis nihil auri reperit *Moyses*, qui solus *scriptorum* hanc scenam unquam viderat: quin sæpius affirmat harum columnarum bases ex ære fuisse conflatas. Leges itaque apud *Josephum*, βάσεις ὁ χαλκαῖ σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς ὅσον ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Bases autem æneæ fuerant & subacutæ, tanquam ima hastarum.* Vel plenius adhuc βάσεις ὁ χαλκαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς· χαλκαῖ ὁ ἦσαν (αἱ κάμακες δηλονότι) ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Ex ære steterant columellarum scapi*; quod potius habeo, quam hanc descriptionem *Philonis*, ὕλαι ὁ αἱ σύλαι τὰ μὲν ἐκ τῆς κέδρου, τὰ δ' ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἀργυροῦ. ἀπόλωλεν ὁ αἱ βάσεις χαλκαῖ. *Epiphanio* denique convenit cum *libris Græcis* de *basibus deauratis* ex veteri vitio. BERN. At statim docet χαλκὰς fuisse, quod & sacro codice traditur. Si voluisset inauratas dicere, non dixisset hoc loco χρυσᾶς, sed κεχρυσωμένας aut simile quid. Et unde hausit inauratas fuisse? Suspicor aut delendam omnino vocem χρυσαῖ aut χρυσοῖς legendum. Σαυρωτῆρες erant χρυσοῖ, nam & aliqui tum imam tum summam hastæ partem σαυρωτῆρα dixere. Summa pars qua hostis petitur ferrea esse debuit, ima ornatus causa inaurari potuit. Aureæ itaque cuspidi hastæ, i. e. imæ similes has bases fuisse vult. Non tamen desunt qui σαυρωτῆρα nuncupent ferrum humo infixum, cui hasta ipsa infigitur. Vide Eustathium ad Iliad. κ. 344. Et certe has bases convenientius cum hujusmodi ferro, quod hastæ partem imam excipere solet, comparaverit, quam cum ipsa parte ima hastæ. Plutarchus in Apophthegmatibus pag. 183. Δημήτριος ὁ τῷ αἰγιαλῷ καταγραψε τῷ σαυρωτῆρι ὃ ἔσχατον Φεῦγε Μιθριδάτα. *Demetrius in litore scripsit acumine hastæ, Fuge Mithridates.* Hic videtur imum hastæ acumen intelligi, quod solo infigitur. REL.

* *Annulis innectebantur funes,*] *Epiphanius* reddit, *pertingebantque funes ab annulis ductæ usque ad capita clavorum æneorum, qui erant magnitudine cubiti, & per singulas tabulas in terram valide positi* &c.

y Πηχυαίων] Ita *Big.* in *aliis* male πηχυαῖον. HUDS. Paxillos i. e. יתרות, qui funes tendebant columnas fulcientes, cubiti magnitudinem habuisse non legitur in codice sacro. REL.

z Παρέντες] Παρῶτες *Vet. Interpr.* id est *valide positi.* COCC.

a Μαλακωτάτη] Ποικιλωτάτη *Vat.*

b Ἐπῆλθε,] Sic *Big Samb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπῇ.

c Απαν] Απαν κυκλῳ *Vat.*

circummuniens, ut nihil à pariete differre videretur. Atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; utrinque habentes geminatos vallos inſtar veſtibulorum. Hi quoque ex argento facto & expolito toti conficiebantur, præter baſes: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem veſtibuli latere adſtabant tres valli in *ligna* portas ſuſtinentia intromiſſi & firmiter depacti: & ab illis quidem circumductum e-

Portæ Septi S. oppanſum Velum πολύμιτον.

rat linteum è byſſo contextum. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque) oppanſum erat velum ex purpura & cocco, hyacintho & byſſo contextum, multis variiſque picturis, abſque *tamen* animantium formis, decoratum. Intra portas autem

Aſperſorium *ſive* labrum æneum. *Ex. c.* 30. 18, 19.

aſperſorium erat æneum, cum † crepidine ex eadem materia: in qua ſacerdotes manus abluerent & pedes perfunderent. Atque ſeptum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

In medio atrio orienti ſoli patuit Tabernaculum. Ex. c. 26.

3. Tabernaculum autem poſuit in ejus medio, verſum ad orientem; ut mox ſol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat auſtralis, alter vero ad aquilonem obverſus, & à tergo erat occaſus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ ligneæ ex utroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius & dimidii cubiti, & craſſitudine quatuor digitorum. Laminæ autem aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas baſes immiſſi, (illæ vero ex argento quidem factæ) & utrique baſi foramen ad cardines ſuſcipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem ſex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter ſe aptæ erant & connexæ, ut non perceptis commiſſuris in unum parietem coaleſcere viderentur, ab interiori & exteriori parte auro ob-

κύκλῳ τὸ χωρίον [d] ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἄτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς περιβόλου. τὴν δὲ τετάρτης [e] πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον τῆς παντὸς ὅλου, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας· ἐν αἷς [f] ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. [g] ὅλαις δὲ αὐταῖς ἄργυρος ὅλος [h] ὑπεκεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐστῶτες, [i] αἱ πᾶς πυλίχοις [k] ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν [l] ἦν βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν πεπηγμένον. τὸ δὲ κατὰ πύλας· μήκους μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους· ὕφος ἦν [m] πορφύρας καὶ [n] φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένον, πολλῶν ἀπὸ συναφθέντων καὶ ποικίλων, ὁποῖα μὴ ζώων [o] ἐξετυποῦτο [p] μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν [q] περίβαντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αἰτὼ καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον· ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν περὶ αἰθρίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵσησιν αὐτῷ κατὰ μέσον, τετραμμένῳ [r] πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ ἀνιὼν ἀφῇ [s] τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἀπὸ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἀπὸ δέκα [s] διεστηκώς· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ [t] βορέαν ἐτέτραπτο, καλεῖται δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίσχειν δὲ αὐτῷ ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεπεισμένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς ἣν [v] πλάτος διεστῶτες πήχεως τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπεκεχαλκωμέναι παντάχοθεν χρυσᾷ, διά τε τὸ ἔνδοθεν καὶ τὸ ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάτερον προῆσαν στρόφιγγες, [x] ἐλαυνόμενοι [y] κατὰ δύο [z] βάσεων· αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· [a] πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων προσὼν δεχομένη τὸν στρόφιγγα. ἓξ δὲ καὶ δύσιν τοίχοι κίονες μὲν ἓξ ἦσαν· συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἀρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τῷ συνέ-

[d] Ως μηδὲν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ὡς ὦν μηδέν.

[e] Πλαγίας,] Iterum ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* πλαγίων in *aliis*.

[f] Ανα δύο] *Samb.* ἀναδύο accentu Attico. BERN.

[g] Ολαις] Ita *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* vulgo ferebatur ὕλαι δὲ αὐτῆς.

[h] Επικεχαλκωμένος] Ita ex ſeqq mox v. 31. lego pro ἐπικεχαλκευμένος. (ita & *Coccejus* emendaverat) Vocis interpretationem, quam dedimus, non rejiciet, qui rem ipſam perpenderit, & illud *Heſychii*, χαλκεύς, πᾶς τεχνίτης, καὶ ὁ ἀργυροκόπος καὶ ὁ χρυσοχόος. In *Cod. Vat.* ἄργυρος ὅλος.

[i] Αἱ τοῖς πυλίχοις] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οἷς πυλίχοι ἐμό.

[k] Εμβεβήκεισαν] Ενεβεβήκεισαν. COCC.

[l] Δὲ βύσσινον] Illud ἦν omittit *Samb.*

[m] Πορφύρας] Ita lego cum *Vet. Interpr.* ex ſeqq. p. 109. v. 10. & *S. Literis* (*Exod. c.* 25. v. 3.) quæ memorant *hyacynthum*, *coccum*, *purpuram* & *byſſum*, veluti quatuor elementorum imagines. Ut enim (ait *Grotius*) intimum adytum mundi ſupercœleſtis, ita Templi pars maxima mundi aſpectabilis ferebat imaginem; ſeptem lychni planetarum, duodecim panes zodiaci ſigna. Antea editum erat πορφύρας φοίνικος, συν &c.

[n] Φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ] Πορφύρας καὶ φοίνικος, ὕφος ἦν, ita *Epiph.* πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακ. *Big. Samb.* & *Baſ.* ἀτυδείτου. *Gen.* temerè φοίνικας: parique in eadem ſententia *Samb.* πεποιμμένον. Sacrum itaque Peripetaſma referebat divitem ſanguinem purpuræ Tyriæ ארגמן, πορφύρα: vermium coccinorum ruborem vegetum תולעת שני, φοίνικα, LXX. κόκκινον, barbare σκαρλάτον: conchyliorum ſaniem cœruleam תכלת, ὑακίνθου: atque etiam lini puri candorem [משזר] שש, βύσσου. BERN.

[o] Εξετυποῦτο] *Coll. Voſſ.* ἐξετυπῶντο.

[p] Μορφάς.] Fortè μορφαί. COCC.

[q] Περιβάντηριον] Plures codices περιραντήριον, contra uſum Urbis. Dein χαλκοῦν aut χαλκέον Editores, ut in nominibus metallicis peccare ſolent. Mox miſera καθαχεῖν & καθαιχεῖν *Hen* & *Busb.* BERN.

† *Crepidine*] Al. *ſaphio* aut *pelvi*.

[r] Πρὸς ἀνατολάς·] *Al.* πρὸς τὰς ἀνατ.

[s] Τὰς ἀκτῖνας.] Τὰς ἀκτῖνας Typographi μαλ' ἀτλικίζοντες. Mox εὖρος *Samb.* & *Busb.* & eo ſpiritu ſæpius. BERN.

[s] Διεστηκώς·] Διεστηκὼς *Big. Samb. Busb.* & Interpres *Scholaſticus*, contra *Gelenium* ambaſque editiones Græcas: ubi habes ἐπὶ δέκα δυὸ εἱστηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*, ſextante quidem moduli ſuperfluo. BERN. Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπὶ δέκα δυο εἱστηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*. HUDS. At decem modo cubitos latum fuit tabernaculum, uti aliunde conſtat. Quod ſi latitudo externa tabernaculi intelligatur. ea fuit 12 cubitorum, ſi aſſeres ſinguli craſſi fuere cubitum, & ſi Judæos ſequimur, Raſchium, Aben Ezram & alios. Verum non videtur Joſephus latitudinem tabernaculi externam deſcribere, ſed internam, quia longitudinem deſcribit internam, 30 nempe cubitorum. An ergo ſcripſit δέκα; Nam & ipſe non credidit aſſeres ſingulos craſſos fuiſſe cubitum, uti alii opinantur, ſed 4 digitos modo. Adde quod mox ſcribat ſex aſſeres, qui ad occidentem erant & cum angularibus totam latitudinem tabernaculi efficere debent, facere 9 cubitos & iis addi angulares duos ἐκ πήχεως τετμημένους, *ex cubito ſectos*, ſic ut certe ex his latitudo trium cubitorum naſci non poſſit, ut hi tres adjecti prioribus novem efficiant latitudinem duodecim cubitorum. Denique ſcribendum hic eſſe δέκα firmatur ex iis, quæ mox de Sancto Sanctorum tradit illud πανάχθες fuiſſe 10 cubitorum: unde efficitur Joſephum credidiſſe latitudinem tabernaculi, cujus hæc pars erat 10 cubitorum fuiſſe. In MS. eſt ἐπὶ δέκα διεστηκώς, quod ſuſpicionem noſtram firmat. KEL.

[t] Βορέαν] Ferocius paulo *Samb.* & *Big.* βορρᾶν aut βορρᾶ. Mox καταλειπετο *Baſ.* & *Gen.* BERN.

[v] Πλατ] Πλατ ſcriptio eſt *Big. Samb. Vat.* & *Epiphanii*. A typis βαθ. Legerem potius εἰς ἓν πλάτος διεστῶτες π. τ. κ. τ. ἡ. τὸ δ' ἑτέρ. δ. τ. Ibidem *Samb.* πήχεώς τε; *Baſ.* & *Gen.* πήχεως τε; & ſubinde χρυσαῖ, ἀργυραῖ, & ſimilia. BERN. Dein τὸ δ' πάχος δακτ. τ.

[x] Ελαυνόμενοι] Ελαυνόμεναι *Vat.* & mox τῶν στρόφιγγα.

[y] Κατὰ δύο] *Coll. Big.* ἐπὶ δύο. *Voſſ.* ἐπὶ τῶν δύο.

[z] Βάσεων·] *Big.* & *Samb.* manus ſecunda ἐπὶ βάσεων. Alterum præſtat. BERN.

[a] Πυλὶς δὲ ἑκατέρα] Ita in pleriſque *MSS.* (*Coll. Voſſ.* πυλὰς) in *aliis* cum *Editis* πυλη. *Bernardo* autem placuit πυλὶς *portula*, *foramen*, *receptaculum*; ſicut opera cardinata exigunt.

σωέλλυσιν, [b] χρύσεον τὰ τε ἔνδοθεν καὶ τὸ ἐκτός. ἀνελόγα γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε [c] βάθος τρίτον ἀποτομῆς ἕκαστος αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι [d] τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον ἑνδέκα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχον) [e] συνεισελθόντες· [f] δυ' ἑτέρους πήχεις κίονας ἑκ [g] πήχεως τετμημένους, ὃς ἐγγωνίους ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων [h] κρίκους εἶχε χρυσοῦς κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον [i] προσφυεῖς, ὡσπερ ῥίζαις πισὶν ἐμπεπλεγμένους καὶ πρὸς ἄλληλους πεπραγμένους τῷ [k] προφάνδαν· καὶ δι' αὐτῶν ὑπάρχουσι σκυτάλιδες ἐλαιωμέναι, [l] πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσαι τοὺς κίονας, ἐμφαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, πρὸς τῷ πρόσωπι [m] κοχλίᾳ τρόπον δεδημιουργημένῳ. [n] κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ διὰ πάντων ἴσα τοὺς κίονας, εἰς διὰ ἐνέβαινον [o] φάλαγγαι καὶ αἱ πλάσται τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὑπερμηκεστέρων, [p] κρατούσας σφὶ ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς [q] τῷ θήλει δὲ ἄρρενος συνελθόντος. τὸ μέντοι, πρὸς τὸ [r] μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μή τ' ἄλλης αἰτίας, τῷ σκηνῇ συνεῖχεν· ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖραν δέκα πήχεις ἀφωρισμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ πασαρας ἴσησι κίοσιν, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένοις καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑποκειμένοις, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. [s] τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τῷ μέντοι διαμέτρῳ σὺν τῷ τοιούτῳ τῆς σκηνῆς [t] πρὸς μίμησιν τοῦ τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν πασάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς θεοῦ [v] ἂν εἴη τῷ Θεῷ· οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δ', ἐξ οὗ τῷ εἰσ-

ductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ, erant enim numero viginti. & unaquæque *latitudinis quidem* erat *unius cubiti & dimidii*, crassitiei *vero* quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos *tanium* efficiebant sex *ejus* tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine defixos, sibi invicem undique respondentes: & per eos repagula deaurata trajiciuntur, ad tabulas conjungendas; capite uniuscujusque vectis in caput alterius admisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. * Ad posticum autem parietem † una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo & femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu agitaretur, sed perquam securum staret & immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos à fundo statutæ sunt columnæ quatuor *loco* adaptatæ, eodem opere & ex eadem materia cum aliis factæ, & basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem *quodammodo* referret. nam tertia pars quæ intra columnas quatuor, quo nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti cœlum Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra & mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus * concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, *Introitus Sanctuarii.*

Adytum, *sive* Sanctum Sanctorum. *Vide Ex. c. 26. & c. 36. & c. 7. §. 8. hujus libri.*

[b] χρύσεον] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* χρυσίων.

[c] βάθος] Mox βαθος repositi, vice πλάτος à Scribis Typographisque diu accepti. Crassæ enim steterant sacræ tabulæ digitos quatuor. Epiphanius etiam pro suo ingenio reddidit *Altitudo* (βαθος) *tertiam partem palmæ.* Nostri tamen Theologi errare malunt cum Rabbino Jarchio qui אמה pro טפח, spissitudinem cubitalem eis asseribus dederat. Mox τους neglexit *Big.* quod nunc quandam Emphasin præstat. Dein *Samb.* ait πήχεις ἐπ' αὐτῶν. BERN. Βάθος quidem vice πλάτος cum *Bernardo* reposui. Suspicor tamen nonnulla excidisse, aut אמה κοινῆ repetenda esse ex v. 10. cum ita *Epiphanius* vertat; *Ex lateribus autem tabulæ erant numero viginti* (al. *numero respondentes*) *quarum habebat latitudo mensuram unius & dimidii cubiti, altitudo tertiam partem palmi; & ita triginta cubitos adimplebant.*

[d] Τους τριάκοντα] *Coll. Big.* τεσσαρακοντα.

[e] Συνεισελθοντες] Συνελθοντες in quibusdam *MSS.* (*Big.* & *Voss. Coll.*)

[f] Δυ' ἑτέρους] Δύο ἑτέρους *Big.* & *Samb.* & cum illis Interpres Scholasticus. Scripsit forte Sacerdos δυ' ἑτέρους, vel adeo non scripsit. Eo loci ἐκ πηχέος *Big.* ἐκ πηχίου cæteri. Mox *Samb.* ἐπ' ἴσης. BERN. Ita auctoritate *Vet. Interpretis* (imo & *Coll. Big.* & *Voss.*) pro δυ' ἑτέρους cum ΔΥ in ΑΥ facillime transeat.

[g] Πήχεως] *Big Coll.* πήχους.

[h] Κρίκους] Correxi adeo ex interpretatione *Epiph.* cum prius vulgaretur typis, κρίκου εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένους κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάνδαν. *Samb.* & *Big.* προσφυης pro προσφυῆ: horumque alter pro προφάνδαν voce recta scripsit propter usum προφάσιαν. Atticismus adhuc sustinebit πεπλεγμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.* cum prius vulgaretur κρίκου εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλιγμένους κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάνδαν.

[i] Προσφυεῖς,] Προσφυης in quibusdam *MSS.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & mox τῷ προφάνδαν.

[k] Προφανδαν·] *Coll. Voss.* προφάσιαν.

[l] Πεντε πήχων] Vitio Typorum nuperorum πέντε πηχίους ἑκάστης. Exponit itaque Antiquarius Moysis sui חמשה בריחים Ex. c. 26. 27. πενταπήχεις σκυταλίδες, contra reliquos omnes Interpretes. BERN. Ita in *MSS.* πέντε πηχίους ἑκάστης perperam in *Editis*. HUDS. At alii inter Judæos putant hæc transtilla adeo longa fuisse, ac ipsum latus tabernaculi, cui applicabantur: atque ita de transtillo, quod per medios asseres permeabat ab ortu versus occasum, scribitur in Midrasch schir hasschirim fol. 12. col. 2. הבריח שלושים ושתים אמה היה *Transtillum hoc longum erat* 32. *cubitos*: videlicet 30. cubitos absumebat longitudo tabernaculi interna, unum crassitudo asserum occidentalium, dimidium hinc & dimidium inde spatium, quo contrectari debuit. REL.

[m] Κοχλίᾳ τρόπον] *Samb.* Κοχλιῶ alii. κόγχῃ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligit autem Flavius *commissuras pyxidatas.* κοχλίας enim, κόχλος, & κόγχος inter alia. *quoddam concavum* significant & *lingularum capax.* Affigebantur autem, quod reor, arrectariis tabulis sui cardines hac forma ⋒. BERN. Eo modo *Samb.* κοχλιῶ *alii.* κόγχῃ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligere videtur *commissuras pyxidatas.*

[n] Κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον] Sic in *MSS.* (nisi quod in *Coll. Voss.* sit τοιχῶν) & *Vet. Interpr.* in *Editis* κατὰ δὲ τὰ, vel κατὰ δὲ τὰ ὄπ. μὲν &c.

* *Ad posticum autem parietem.*] *Epiphanius* vertit, *Et post tergum parietum in longitudine positorum unus erat ordo.*

† *Una phalanx per tabulas omnes discurrebat,*] Non ita velim intelligas ac si *una duntaxat* esse *phalanx*: sed quot erant *vectium ordines*, toties eis respondebat *una phalanx.*

[o] Πλάγιαι καὶ αἱ] *Sambucus*, quem jam cæteris antefero, legit πλάγιοι καὶ αἱ τελευταῖαι. πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Bas.* & *Gen.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.* Duriora hæc erant, quam *Epiphanius* Latina faceret. Ait autem Judæus, extrema vectium lateralium in capita prælongi vectis occidentalis admissa. BERN. *Sambuci cod* scripturam hanc cæteris cum *Bernardo* antefero. πλάγιαι αἱ τελευτεῖαι *Bas.* & *G.* πλάγιαι τελευτεῖαι *Vat.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευτεῖαι *Big.*

[p] Κρατούσαι σφὶ ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς] Ita *Bas.* & *G.* nisi quod γιγλυσμοῖς habeant (cum aliquot *MSS.*) pro γιγλυμοῖς. καὶ κρατεῖαι συνέβαινον [συνέβαινον *Vat.*] αὐταῖς γιγλ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* καὶ κρ. σ. σφὶ ἑαυτοῖς γιγλ. *Big.*

[q] Τῷ θήλει] Sic nunc quoque loqui solemus *Cochlea mas, Cochlea femina*, quarum una alteri inseritur. REL.

[r] Μήθ' ὑπ' ἀνέμων] Sic *Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ ὑπ' ἀν. & mox ἐρημίᾳ.

[s] Τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν] Terminationem localem rejicit *Big.* & absque necessitate τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν. BERN. Τὸ δὲ ἐνδοτέρω (ἐνδοτέρω *Coll. Big.*) *Vat.*

[t] Πρὸς μίμησιν] Καὶ μίμησιν *Vat.*

[v] Ἂν εἴη] Ἀνεῖη τῷ Θ. *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) ut infra ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν.

* *Concedebatur.*] In Græcis εἰ δὲ ἔχοι π. —— ἐπιλήψεσθε, quod enallagen Atticam sapit, pro numerosiori ἐπιλήψεσθαι, præsertim cuique χωλὸν intelligenti. BERN.

itus, columnas quinque ſtatuerunt æreis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi & purpuræ, & hyacinthi & cocci coloribus *pulchra diverſitate* contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaverſum, columnis obductum; quæ, per tranſverſum templi poſitæ, adytum intus concluſum tenebant. & hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Specioſa autem erat *hæc* cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis univerſis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, textura, & colore ſimilis, quinque columnas ad introitum *ſanctuarii* obtegebat, à ſummitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujuſque columnæ dependens. At reliquum *ſpatii* ſacerdotibus ſubintrantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* linea prætenta erat cortina pari magnitudine, funibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac funibus adaptatis, ut aut expanderetur aut contractum ſiſteretur ad angulum, quo liberior eſſet proſpectus, & præcipue in feſtis diebus. nam in reliquis, ac præſertim cum nivoſa eſſet tempeſtas, operimento erat velo variis coloribus diſtincto. Unde & poſt templum à nobis exædificatum obtinuit, ut hujuſmodi linteum aditibus eſſet oppanſum. Præterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo & viginti, aureas habentia commiſſuras, ita inter ſe maſculo & femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum eſſe viderentur; dein expanſa obtegebant & ſuperiora, & parietum partem utramque lateralem ſimul & poſticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem & alia ſtragula ejuſdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero

Velum Adyti.

Operimentum intimum.

Tabernaculi Tegumentum ſecundum.

ὁδὸν ἦσαν πεπιημένοι, [x] κίονας ἔσησαν χρυσέας, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶσας, πέντε τ᾽ ἀριθμὸν. κατεπετάννυσαν δ᾽ τὼ σκλωῖν ὕφεσι βύσσ καὶ πορφύρας [y] καὶ ὑακίνθ καὶ φοίνικ [z] βαφαῖς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα πανταχόθεν, ἃ κατεπέτάννυσαν τὰς κίονας, οἱ, διαιροῦντες τ νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτο ἦν τὸ πιοιῶ αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς [a] ἅγιον ἐκαλεῖτο· τὸ δ᾽ ἔσατον τὸ ἐντὸς τ τεσσάρων κιόνων, [b] τ ἁγί τὸ ἅγιον. [c] ὡραῖον δ᾽ ἦν τὸ φάρσ, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχετα, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον [d] ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δ᾽ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθ καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ [e] χροᾳ. ἐκπέτασμα [f] τὰς ἐν τ εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστ κίον κρέμκ κατέχοντ αὐτὸ, ἀπὸ κρυφῆς ἄγει ἡμίσας τ κίον. τὸ δ᾽ λοιπὸν εἴσοδ ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσοδυομένοις. ὑφὲρ δ᾽ τούτ λίνεον ἦν ἰσομέγεθες [g] φάρσ, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων [h] ὑπηβάτερα, τ κρίκων τῷ τε ὑφὶ καὶ τῷ κάλῳ [i] διακονόντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν· [k] ἐμποδὼν γὰρ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα [l] ἐν τ ὑπισήμοις ἡμέραις. [m] κατὰ δ᾽ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλιστ᾽ ὅταν ἡ νιφετώδης, προπεταννύμενον, σκέπαν ἐποιῖ τὸ ἐκ τ βαμμάτων ὕφ. ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθ, καὶ τ ναὸν εἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥστε τὼ σινδόνα [n] πιστότερον προκεῖσθαι τ εἰσόδοις. [o] δέκα δ᾽ ἄλλα φάρσ, πήχεων τὸ πλάτ τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἔχοντα [p] γιγλύμας, ἀπὸ σωαφῆ [q] θηλυός τε καὶ ἄρρεν συνειλεγμ, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ᾽ ὑπεστρωμένα τ ναῦ [r] τό τ᾽ ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλάγιον καὶ κατόπιν ἑστώσας, ἀπὸ τ γῆς ὅσον [s] πῆχυ ἀνέχοντα. [t] ἴσαι δὲ τῷ πλάτ καὶ ἄλλαι σινδόνες,

μιᾶ

[x] Κίονας] Scribæ autem Græculi intendunt τὸ ἀμιᾷ ἔσαν his verbis, κίονας ἔσησαν (aut Ioniſmo *Samb.* ἔσασαν) χρύσεοι χαλκείας βάσεσιν ἐφεστῶτες. BERN In quibuſdam *MSS.* κίονες ἔσησαν (vel ἔσασαν, ut *Coll. Voſſ* & *Big.*) χρύσεοι χ. β. ἐφεστῶτες. (vel ἐφεστώτας ut *Coll. Voſſ.*) atque in iiſdem καὶ omittitur ante ὑακίνθ.

[y] Καὶ ὑακίνθ] Prius hoc καὶ non agnoſcit *Coll. Big.*

[z] Βαφαῖς] Βαφῆς συγκεκραμένοις editio utraque. βαφῇ συγκεκραμένη MSS. duo. βαφαῖς συγκεκραμμένοις *Epiphanius Schol.* Valent & alteræ lectiones, ne fortè expungeres. BERN. Ita cum *Epiphanio* edidit *Bernardus* in *MSS.* βαφῇ συγκεκραμμένοις vel συγκεκραμένοις. qui & mox dant καὶ πρῶτον μὲ ἐν πήχεων &c.

[a] Ἅγιον ἐκαλεῖτο] Si & Sanctum & Sanctum Sanctorum ἅγιον appellatum fuit, non debuit ab aliis reprehendi Paulus ſcribens Hebr. 9 25. Pontificem ſemel in anno in τὰ ἅγια ingreſſum non ſine ſanguine, quod etiamſi de ſolo Sancto intelligatur, veriſſimum eſt: ſed demus Sanctum Sanctorum hoc nomine innui, Ἅγιον nomen utrumque ſpatium comprehendit Et non ignoraſſe Paulum Pontificem ingredi ſolere in Sanctum Sanctorum liquet & commate ſeptimo. Ergo τὰ ἅγια eſt מקדש, uti Levit, 19. 30. Græci habent, id eſt, Sanctuarium ſive Sanctum & Sanctum Sanctorum. REL.

[b] Τῷ ἁγίῳ τὸ ἅγιον.] Id confirmat modo notata, ſic ut conclave interius pars fuerit τ ἁγίου (quo nomine tabernaculum univerſum ex duobus conclavibus compoſitum dicitur) ſed pars Sanctior τὸ ἅγιον ipſius ἁγίου. Τὰ ἐσώτατα τ ἁγίων appellat Philo & Ezechiel cap. 41. 23. קדש τὸ ἅγιον hoc vocat, & partem priorem היכל. Cæterum quum hoc conclave Sanctum dicitur Sanctorum non eſt, quod hoc alio reſpectu ita nuncupatum credamus, quam quod ſit Sanctiſſimum. Ita & ſacrificia quædam appellantur קדש קדשים *Sancta Sanctorum* id eſt Sanctiſſima. Sic in Gemara Hieroſolym. Megilla 72. 2. & Hieroſ. Avoda Zara 42. 3. uti & in Midraſch Coheleth. 113. 2. legitur Nachumum quendam ob ſingularem Sanctitatem nuncupatum איש קדש הקדשים ἄγιον ἁγίων. REL.

[c] Ὡραῖον δ᾽ ἦν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡραῖον δ᾽ τὸ φ. in *reliquis.*

[d] Ὅτα κόσμον οἴσειν] Eo modo in quinque *MSS.* ἃ κόσμος ἔμελλεν ἴσχειν in *Editis.*

[e] Χρᾳ] Χρᾷ omnes, excepto *Samb.* BERN.

[f] Τὰς ἐν ταῖς εἰσόδοις] *Al* τὰς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις.

[g] Φάρσος,] Φάριος *Coll. Big.* at *Voſſ.* Φάρος.

[h] Ἐπιβατερα,] Ita *Samb.* & *Big* in *cæteris* ἐπιβαλέτων τ κρ. omnes ambigue. HUDS. Vet. *funibus eam per annulos ducentibus ac retrahentibus.* Lege ὑπὸ κάλων ἐπὶ θάτερα. COCC.

[i] Διακονούντων] *Big.* διακονούτων, (& *Coll. Voſſ.*) vitio literulæ. Mox Typotheræ aliud agentes, ἔμποδον οὐκ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι. Tum perperam *Samb.* ἐμποδὼν οὐκ ἐσομένων &c. Dein Tempore nedum perfecto Editores παιεώμεν. Tenaces augmenti *Baſ. Gen.* & *Big.* ἀκοδομησαμένων. BERN.

[k] Ἐμποδὼν] Ita MSS. Ed. ἔμποδον. leg. ἐμποδὼν vel ἐμπόδιον, *Vet.* non legit οὐκ, cum vertit: *impediret aſpectum intuendi ſacrificia.* COCC.

[l] Ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις.] בימים סוכים id & Talmudici ſcribunt, ſacerdotes juniores admiſſos ad conſpectum Sancti feſtis majoribus, quum ceteroquin non liceret ſacerdotibus intrare in Sanctum aut vaſa illius conſpicere, niſi illis, quorum opera ibi requirebatur. REL.

[m] Κατὰ δ᾽] Κατὰ δὲ καὶ τὰς λοιπὰς legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[n] Τοιοῦτρον] Editi faciunt cum plebe Græca τοιοῦτο τρόπῳ. Scripto vero ritu Attico, quem poſt Dionyſium nos comprobamus literis noſtris. Mox δώδεκα δ᾽ ἄλλα φάρση in MSS. editiſque legebatur Græce, contra Epiphanium Interpretem & contra fidem ſacram. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* quod ut Attikώτερον *reliquorum* τοιούτῳ τρόπῳ comprobamus.

[o] Δέκα δ᾽] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis*, δώδεκα in *Editis* & *MSS.*

[p] Γιγλύμας,] Iterum *Big.* & *Samb.* γιγλύμας, eodemque accentu Suid. & Etymologus. Sed γιγλυμὰς *Baſ.* & *Gen.* pro γιγλυμὶς. BERN.

[q] Θηλυός τε καὶ ἄρρενος] Potes cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* θηλύας καὶ ἄρρενας, *annulos uncinoſque*, quod voluit *Epiph.*

[r] Τό τ᾽ ἐφύπερθεν] *Samb.* τότε ἐφ᾽ ὑπερθεν. Oriens autem ultra cubitum iſtius aulæi haud inſumebat: vel tantum replicabatur à fronte tabernaculi; vel id denique dependebat à poſtica humum uſque. BERN.

[s] Πῆχυ.] Inde liquet Joſephum exiguam craſſitudinem dare aſſeribus, & illam fere pro nihilo habere ac negligere: nam quia aſſeres alti fuere 10 cubitos, & latitudo interni tabernaculi fuit 10 cubitorum ſi aſſeres cubitum unum craſſi fuiſſent, debuiſſet velum 28 cubitorum, non uno ſed duobus cubitis utrimque a ſolo remotum fuiſſe. Inde etiam diſcimus, Joſephum ſupra non ſcripſiſſe 12 cubitorum fuiſſe latitudinem tabernaculi, ſed debere ſubſtitui in contextu numerum 10., quoniam tunc non potuiſſet velum unius cubiti duntaxat ſpatio a ſolo abeſſe. REL.

[t] Ἴσαι] *Samb.* ἴσαν. Nam de illa vocula Rhetoreſque Poetæque ſolent diſſonare. Mox *Baſ.* & *Gen.* μιᾶ. BERN.

Mi-

μιᾶ πλείας τ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τελάντια πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τ ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐπέπεντο [v] μέχρι τ γῆς κεχυμέναι· [x] κατὰ θύρας [y] αἰτώμαλι παραπλήσιον καὶ [z] παστάδι παρεῖχον, [a] ᾧ ἐνδεκάτῳ Φάρσος εἰς τὸν παρειλημμένος. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ διφθερῶν καταskευασμέναι [b] ὑπερήσαν. σκέπη καὶ βοήθεια τ ὑφαντῆς [c] ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πορρώθεν θεωμένους· τὴν γὰρ [d] χροιὰν τοῖς κατὰ τ ἀέρα συμβαινούσιν ἥδεν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ μὲν ἐκ τ τριχὸς καὶ τ διφθερῶν πεποιημέναι [e] κατήεσαν ὁμοίως τῷ θύρᾳ τὰς πύλας ὑφάσμαλι, τό τε καῦμα καὶ τὸν ἀπὸ τ ὄμβρων ὑδρεῖον ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὰ τοῦτον πήγνυται τ τρόπον.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ Θεῷ [f] ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ἀδυναμένων. ἡ δὲ [g] ἐρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ καταskευὴ τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ [h] πέντε σπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος, τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ [i] τὰτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν [k] περιελήλατο πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν· στρόφιγξί τε [l] χρυσοῖς τὸ ὑπίθεμα περισωσμένον εἶχεν θαυμασῶς, ὃ παντάχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀμφότερον μέρος ἐξοχαῖς τὴν ἁρμονίαν λυμαινόμενον. [m] καὶ καθ' ἕτερον δὴ τοῖχον τ [n] ὑπομηκεστέρων κειμένοις [o] περσήσουν χρύσεοι δύο, ᾧ παντὸς [p] διηκόντες ξύλα· καὶ δι' αὐτῶν [q] μένται σκυταλίδες ὑπόχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινουμένη. ἡ γὰρ ὑπὸ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ὑπιθέματι αὐτῆς ἦσαν [r] πρόσωπα δύο· [s] Χερουβεῖς μὲν αὐτὰ Ἑβραῖοι καλοῦσι. ζῶα δ' ἐστὶ πετηνὰ, μορφὴν δ' οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων ἔοικεν. Μωϋσῆς δὲ φησὶ τῷ θρόνῳ ᾧ Θεὸς [t] προσυπεῖς ἑωμαχέναι.

magis porrecta: constabant enim ista triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem subtilitate qua priora è lana, ad terram usque prolixius aliquanto demissa erant: ad ostia fastigii & antarum similitudinem referebant, stragulo undecimo in hunc usum assumpto. Alia rursus è pellibus facta his superinducta erant, quæ contra æstus & pluvias *coloribus variegata* protegerent. Aspectu ejus è longinquo quidem homines obstupescebant: adeo enim micabant colores, ut cœlum intueri viderentur. Operimenta autem è pilis & pellibus similiter prominebant, ac velum ad portas oppansum; ut *scilicet* ardores & imbrium injuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum constructum est.

Pellibus insuper hac omnia obtegebantur. Ex. c. 26.

5. Facta est autem & arca Deo *sacra*, ex lignis natura validis & quæ cariem non sentiunt. Hæc vero Eron quidem dicitur lingua nostra vernacula. Hujusmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat * quinque spithamarum: latitudo vero & crassities trium singulatim erat spithamarum. Intus autem & extra auro tota obducta est, ut plane occultaretur ejus materies: & aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad amussim respondebat, nulla ex parte vel tantilla scitam ejus aptamque juncturam impediente asperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; & per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties occasio postularet, de loco in locum moveretur. non enim super jumentis vehebatur, sed sacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem ejus impositæ erant effigies duæ: quas quidem Cherubes appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conspexerat. Ast hæc dixit Moyses se ab

VI. *In Adyto servatur Decalogi Apotheca deaurata, sive* Arcula *sacra.*

---

v Μίχει τ γῆς] Judæi in Gem. Schabbath fol. 98. 2. non modo usque ad terram pertigisse vela putant, sed & partem soli texisse. לְמָה מַשְׁכָּן דּוֹמֶה לְאִשָּׁה שֶׁמְּהַלֶּכֶת בַּשּׁוּק וְשִׁפּוּלִין מְהַלְּכִין אַחֲרֶיהָ *Cui rei simile erat tabernaculum? Mulieri in publicum prodeunti longa toga, cujus fyrmata humum verrunt post eam.* REL.

x Κατὰ θύρας.] Καὶ κατὰ θύρας malit BERN.

y Αἰτώμαλι] Ergo & templo hac in parte fuit simile, quod αἴθριον habuit. REL.

z Παστάδι] *Big.* & *Samb.* sed casu proximo Editores παστάδα. Pars illa antica domuum Græcis προστὰς & παστὰς (potius quam πρόστας) appellabatur, ut Pollio aliique Architecti adnotarunt. Epiphanius jam *Thalamos* cogitat, nedum quod structum maxime extat. Lego etiam, καὶ κατὰ θύρας αἴτ. &c. Prave *Baf.* & *Gen.* ὑπερείσαν, rursusque de eisdem tegminibus κατέσαν. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis* παστάδα. Verum προστάδι exhibet *Vat.* & paulo ante ὡς αἰτώμαλι.

a Τῷ ἑνδεκάτῳ.] Putat ergo totam cortinam quatuor cubitorum ultra longitudinem tabernaculi additam: sic ut 44. cubitos hoc velum habuerit, & ab occasu abfuerit a solo unum cubitum, si crassitudo asserum in censum non veniat, & una cortina fuerit ab anteriori parte replicata. REL.

b Ὑπερήσαν.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπερείσαν & mox κατέσαν in *reliquis.*

c Ἔν τε τοῖς καύμασι.] Aliis typis ἐν τοῖς καύμασι. Ita & Epiphanius. Theodoretus autem ex sacerdote Judæo καὶ δέρρεις ἦν οἷς τεταχίνας ἡ σκιὰ ἐπικειμένας, καὶ μίντοι καὶ διφθέρας ποικίλας· ὕσεις καὶ τὸν ἀνέμου ἀπείργειν καὶ τὸν φλογμόν. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* ἐν τοῖς κ.

d Χροιὰν] Χροιὰν *Baf.* & *Gen.* prorsus ἀπάτυχον: χροιὰν vulgare, sed à Palladio χρόαν, Theogneto aliisque testibus idoneis. BERN.

e Κατήεσαν.] Ita MSS. Editi καθίεσαν.

f Ξύλων.] *Hen.* & *Busb.* ἐκ ξύλων ἰσχ. BERN.

g Ἐρὼν.] Moyses ipse præfectus & norma sacri operis ארון ἀερὼν hanc nuncupavit, & quidem priori brevi, ut volunt Masorethæ: Gens Arabum عرا, *Eran.* Judæi χαλδαΐζοντες eandem ארונא ἀερῶνα aut ἐζῶνα, quomodo Josephum scripsisse aio. Unde ἡ δι' ἱερώνυμον apud *Big.* & *Samb.* atque ἡ ἡ ἱερώνυμία & ἱερωνυμία in codd. *Busb.* & *Hen.* ut Scribæ peccarant contra Judæi hujus ἡ ἡ ἱερῶνα μῆ. *Heron* tamen Epiphanii Interpr. Epit. Cant. & P. Scholastici, necnon ἡ ἡ ἱερὸν μῆ *Baf.* & *Gen.* emendationem illam obtulerunt, quam modo in pagina media vides. Prope γλῶτταν libri novi aliique. Tum εὖρος *Busb.* & *Samb.* BERN. Ita ex *S. Literis* edidit *Bernardus*: quamvis more Judæorum χαλδαΐζοντων Josephum ἀερῶνα aut ἐζῶνα scripsisse existimarit, In *Græcis* mira est hallucinatio. nam in *Baf.* & *G.* ἡ ἡ ἱερὸν, in *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἡ δι' ἱερώνυμον. atque ἡ ἡ ἱερώνυμία & ἱερωνυμία in *Codd. Busb.* & *Hen.* ἡ δι' ἱερὸν *Vat.* Latinis *Heron*, ut *Epiphanio*, *Epit. Cant.* & *Pet. Comestori.* HUDS. Hebr. ארון. Ἱερώνυμον est in MS. REL.

h Πέντε σπιθαμῶν.] Σπιθαμὴ est palmus major παλαιστὴ palmus 4 dignitorum; vid. Vitruvium & Hieronym. qui palmam & palmum distinguit. REL.

* *Quinque spithamarum:*] *Quinque dodrantum* reddit *Hostus* in Tractatu *de Fabrica arcæ Noëi.*

i Τάτ'] Τά τε *Busb.* & *Hen.* τά ἐντος *Coll. Big.*

k Περιελήλατο] *Big.* & *Samb.* magis ex usu ἐπιπεριελήλατο. *Baf.* tamen *Gen. Busb.* atque *Hen.* proprie & καθ' ἁλύκτον. Vide Philologos ad vatem summum: nam geminum Atticismum refert id verbi. Paulo infra χρυσοῖς in editis & χρυσοῖ, quomodo Josephus neutiquam scripsit. Et subin ἴσον penes *Samb.* BERN. Περιελήλατο soli *Big.* & *Samb.* minus καθ' ἁλύκτον.

l Χρυσοῖς] Ita *Big.* & *Samb.* & mox χρύσεοι. in *aliis* χρυσοῖς & χρυσοῖ. quo modo *Josephus* neutiquam scripsit.

m Καὶ καθ' ἕτερον] Καὶ abest revera *Samb.* & *Vat.* imo poterat reliquis abesse. Ibidem *Hen.* & *Busb.* Καθ' ἑκάτερον τοῖχον αὐτῆς. BERN.

n Ὑπομηκεστέρων] Contra alii inter Hebræos arcam ita in Sancto Sanctorum locatam volunt, ut longitudo ejus ab austro versus septentrionem protenderetur. Quumque vectes ipsi extremitate sua in velum dirimens Sanctum a Sancto Sanctorum impressionem fecerunt, debuerunt annuli concipi ad latera arcæ brevissima, non longissima. REL.

o Περσήσουν χρύσεοι δύο,] Ita è *Vat.* ut p. 137. in medio περήσουν in *aliis.*

p Διήκοντες ξύλα·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *aliis* διήκοντα. proclivius esset χρύσεοι δύο καὶ ᾧ παντὸς διήκοντες ξύλα.

q Μένται] Fefellit Typothetas μένται pars καθαφαλκή. In eodem versu ἑκάτερον τοίχων *Gen.* BERN. Illud μένται ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* inseruit *Bernardus.* pro quo μῆ ἔτι habet *Vat.*

r Πρόσωπα] Sed περύσωπα in marg. correxerat *Coccejus*, quod postea confirmatum vidi ex *Coll. Voss.* HAV.

s Χερουβεῖς] Χερουβεῖς *Samb.* accentu merito; χερουβεῖς *Big. Baf.* & *Gen.* χερουβεῖμ ex LXX. cum *Hen.* cum *Busb.* tum *Latini* omnes. Atqui vero monstra illa alata alibi securius tracto: operam enim suam præter scriptores misere luserunt de Cherubinis pictores Judæi Christianique. BERN. Χερουβεῖμ *Vat.* Χερουβεῖμ LXX.

t Προσυπεῖς ἑωμαχέναι.] Προϋπεῖς *Hen.* Paulo ante nominale περύσω-

imaginibus in Dei throno expreſſis accepiſſe. In hanc arcam repoſuit duas tabulas, in quibus decem præcepta conſcripta eſſe contigit; quinque quidem in ſingulis, duo vero cum dimidio in unaquaque pagina. ipſamque *arcam* intra adytum recondit.

VII. *In Sacrario ſacerdotum ſtabat* Menſa ſacra.

6. In ſacerdotum ſacrario menſam collocavit, Delphicis non abſimilem: longitudine quidem duûm cubitorum, latitudine vero cubiti unius, & altitudine trium ſpithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem ſui parte deorſum perfecte & accurate facti, ſimiles iis quos ſpondis adhibent Dores; ſurſum vero abacum verſus quadrangulari opere erant. At *menſa* excavatur per unumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte ſuperiorem & inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus pedibus affixi erant annuli, non ſeparati ab operculo; in quos immiſſi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum menſa cohærebant annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, ſed prius quam in orbem coirent, deſinebant extremitatibus ſuis in acumina, quorum unum in prominentem menſæ partem inſerebatur, alterum in pedem. atque his per viam aſportabatur menſa. Super hanc (nam poſita erat in ſanctuario verſus ſeptentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, ex farina mundiſſima duorum aſſaronum: quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. Panibus autem impoſitæ erant duæ phialæ aureæ thure plenæ. Poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto *ſcilicet* quod nos Sabbatum appellamus: diem enim *quemlibet* ſeptimum Sabbatum vocamus. At quodεσθυτον uſurpabat, jam Flavius adfert hujus ἀναγωγον, ut Philoxenus contendit, aut potius ἀπὸ τυπῆς. BERN.

ν Καὶ μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο ἥμισυ καὶ μέτωπα. Supraque idem συνεξενεγκεῖν, loco nimis perfecti temporis: ubi ſtatim ἀναπεῖσθε ut ſolet *Samb.* conjungere. BERN.

ξ Δελτοειδῶς] *In Sacrario ſacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem ſtabat* Menſa ſacra, שלחן, *Delphicæ ſimilis*, ἐπίχρυσος, *longa duos cubitos*, *lata unum*; *altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת וזר, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. σεφὰν καὶ κυμάτια, LXX.) ἐπίθεμα ἐλικοειδὲς, *ſub abaco ſupraque eum cavo palmari præcluſerat. Geſtabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moyſi* טבעות לבתים לברים *Habet hæc 12. prægrandes panes azymos ordine gemino* (ἐν στοιχίαις δ', β' ἑκάστοι *Int.* LXX. καθ' ἑξ ἀπαλλήλως κειμένης *Joſ.*) *dictos Moyſi* להם פנים, *quod eſt* panes altrinſecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad menſam Dei adpoſiti, LXX. ἄρτοι ἐναντίοι, *Aquila & Onceloſo* ἄρτοι προσώπων, *Symmacho & aliis pleriſque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram ſuam quadratos, quemque ex ſimilæ aſſaronibus duobus*, שנים עשרנים, *qui ſunt* gomori *duo*, *aut* ⅒ ephæ, *aut bis ſeptem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duas* phialæ *aureæ*, בזיכין *Moyſi Maimonis*, כפת *Moyſi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo ſalem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat ſeptima quæque lux*, שבת *Hebræis*, σάββατα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c. 25. & Levit. c. 24, necnon alibi Flavius.* BERN Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, ſed ad formam abaci reſpicit.

ο Ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hieroſ. p. 89.

π Τετμημένων ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino ſimiles, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

ρ Ἀπηρτισμένοι,] Ἐξηρτισμένοι *Vat.*

σ Προσιθεῖσι] Sic volo magis quam ſingulare προσίθησι editorum, aut ſcriptorum librorum Ioniſmum προσιθασι. Supra reſtitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus.* in *Editis* προσίθησι, in *MSS.* προσιθείασι. (Scil. quibuſdam. nam in *Coll. Voſſ.* & *Big.* προσιθείασι.)

τ Τετράγωνοι] Τετράγωνον *Vat.*

υ Κυμάτιά τ'] Videntur deſcribi *κυμάτια ξεστὰ* vel opus interraſile limbi ſuperioris & inferioris. REL.

φ Καθ' ἑκατὸν] *Samb.* καθέκαστον.

χ Ἄνω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat menſæ ſuperficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis menſæ, uti in arcu triumphali Titi videre eſt. REL.

ψ Ταυτη] Eo modo *Baſ. Gen.* & *Samb.* omniſque pictura ſacra. Verum veteri mendo ὃ κατωθεν *ſuperius*, *Big.* & *Epiphan.* Mox in excuſis ἦσαν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶν in *reliquis.*

ω Οὐκ ἀπωθεν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* ὃ κάτωθεν.

ρακένας. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς τὰς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκε, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δ' καὶ ἥμισυ [ν] καθ' μέτωπον, ἐγκαπέθετο. καὶ ταύτῃ ἐν τῷ αὐτῷ κατατίθησιν.

ς'. Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται [x] Δελφικαῖς ὁμοίαν παραπλησίαν· τὸ μὲν μῆκος μὲν δύο πήχων, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεος, καὶ ἀσπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. [y] ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω [z] πέλεως [a] ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς [b] προσιθεῖσι τὰς κλίνας ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον [c] πτεράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. [d] κοιλαίνεται δὲ [e] καθ' ἕκαστον πλόβον, κοιλαίνουσί πως καὶ πλατυσμὸν τὸ ἔδαφος, ἕλικος προβεβλημένης τό τε [f] ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ [g] ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, [h] οὐκ ἄπωθεν τοῦ ὑποθέματος, δι' ὧν [i] ἦσαν [k] σταλοὶ ξύλοι χρύσοι, ξύλα τὰ φέρειν ὄντες, [l] ἐξαίρετοι. [m] κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κατὰ τὰς κρίκους [n] κοινωνίας· οὐδὲ γάρ εἰσι διωρεκεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, [o] εἰς περονίδας τινὰ ἀρχὰ πλατυνομένας, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προσεχὲς ἐμβαίνει [p] τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδὸς ἐκομίζετο. ὑπὲρ ταύτης, ἐπέκειτο γὰρ ἐν τῷ [q] νεῷ πεπραμμένη πρὸς ἄρκτον [r] ὀλίγῳ τοῦ μυχοῦ, διεπέκειντο [s] ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καθ' ἑξ [t] ἀπολελειμένους κειμένους, [v] καθαρᾶς πάνυ τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο [x] ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Ἑβραίων ἐπὰ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. [y] ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐπέθεντο δύο φιάλας χρύσεας, [z] λιβανωτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν [a] ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦ-

ν Καὶ μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο ἥμισυ καὶ μέτωπα. Supraque idem συνεξενεγκεῖν, loco nimis perfecti temporis: ubi ſtatim ἀναπεῖσθε ut ſolet *Samb.* conjungere. BERN.

x Δελτοειδῶς] *In Sacrario ſacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem ſtabat* Menſa ſacra, שלחן, *Delphicæ ſimilis*, ἐπίχρυσος, *longa duos cubitos*, *lata unum*; *altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת וזר, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. σεφὰν καὶ κυμάτια, LXX.) ἐπίθεμα ἐλικοειδὲς, *ſub abaco ſupraque eum cavo palmari præcluſerat. Geſtabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moyſi* טבעות לבתים לברים *Habet hæc 12. prægrandes panes azymos ordine gemino* (ἐν στοιχίαις δ', β' ἑκάστοι *Int.* LXX. καθ' ἑξ ἀπαλλήλως κειμένης *Joſ.*) *dictos Moyſi* להם פנים, *quod eſt* panes altrinſecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad menſam Dei adpoſiti, LXX. ἄρτοι ἐναντίοι, *Aquila & Onceloſo* ἄρτοι προσώπων, *Symmacho & aliis pleriſque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram ſuam quadratos, quemque ex ſimilæ aſſaronibus duobus*, שנים עשרנים, *qui ſunt* gomori *duo*, *aut* ⅒ ephæ, *aut bis ſeptem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duas* phialæ *aureæ*, בזיכין *Moyſi Maimonis*, כפת *Moyſi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo ſalem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat ſeptima quæque lux*, שבת *Hebræis*, σάββατα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c. 25. & Levit. c. 24, necnon alibi Flavius.* BERN Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, ſed ad formam abaci reſpicit.

y Ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hieroſ. p. 89.

z Τέλεως ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino ſimiles, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

a Ἀπηρτισμένοι,] Ἐξηρτισμένοι *Vat.*

b Προσιθεῖσι] Sic volo magis quam ſingulare προσίθησι editorum, aut ſcriptorum librorum Ioniſmum προσιθασι. Supra reſtitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus.* in *Editis* προσίθησι, in *MSS.* προσιθείασι. (Scil. quibuſdam. nam in *Coll. Voſſ.* & *Big.* προσιθείασι.)

c Τετράγωνοι] Τετράγωνον *Vat.*

d Κοιλαίνεται] Videntur deſcribi *κυμάτια ξεστὰ* vel opus interraſile limbi ſuperioris & inferioris. REL.

e Καθ' ἑκατὸν] *Samb.* καθέκαστον.

f Ἄνω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat menſæ ſuperficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis menſæ, uti in arcu triumphali Titi videre eſt. REL.

g Ταυτη] Eo modo *Baſ. Gen.* & *Samb.* omniſque pictura ſacra. Verum veteri mendo ὃ κατωθεν *ſuperius*, *Big.* & *Epiphan.* Mox in excuſis ἦσαν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶν in *reliquis.*

h Οὐκ ἀπωθεν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* ὃ κάτωθεν.

i Ἦσαν] Eo modo *Big.* & *Samb.* in cæteris ἦσαν.

k Στελεοὶ] Heſychius: Στελεὸν ἀσθενέστερον τὸ δι' πελέκεως ξύλον. COCC.

l Ἐξαίρετοι.] Οὐκ ἐξαίρετοι *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐξαιρετοι. COCC.

m Κοῖλον γὰρ] Κοῖλον γὰρ εἶχον juxta quoſdam *Epiphanii* codices.

n Κοινωθείας·] Mallem κοινωθεῖν. Codices etiam nonnulli Latinorum eo loci plane indicant κοῖλον γὰρ εἶχον. BERN. Κοινωθεῖν malit *Bernardus.*

o Εἰς περονίδας] Εἰς περονίδας *Big.* & *Samb.* Vide *Villanpandum* in *Ezech.* tom. 2. p. 353. & *Rhenferdii* Diſſert. de *menſa & panibus Propoſitionis.*

p Τῆς τραπέζης.] Intelligit tabulam menſæ ipſi impoſitam, ut Pollux τραπεζαν diſtinguit a tripode, cui inſiſtit, VI. 12. REL.

q Νεῷ] Ναῷ *Hen.* & ſtatim διετέθησαν.

r Οὐ πόρρω δὲ μυχοῦ,] Talmudici locant in medio fere, vel in tertia parte Sancti, quæ velo interiori proxima erat. REL.

s Ἄρτων τε] MSS. quatuor ὁ' ἄρτους & Jac. Capellus. Ubi editiones binæ ἄρτων τε, nec minus eleganter. BERN. Ita in *Editis.* in *MSS.* δ' ἄρτων. nec minus eleganter.

t Ἀπολελειμένους] Ἀπαλλήλους *altrinſecus*, *Big.* & *Samb.* manu priore, leviter ne prætereas: licet ſuccurrat ea forma præter noſtra Lexica. ἐπ' ἀλλήλους reperitur in prioribus editionibus, necnon apud *Busb* & *Hen.* Verum ἀπαλλήλων, aut ἀπ' ἀλλήλων diſtinctius permutavit *Samb.* manu ſecunda, alludit & Scholaſticus, *ſenos per partem.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀλλήλους. Verum ἀπαλλήλων aut ἀπ' ἀλλήλων à manu ſecunda in aliquot *MSS.*

v Καθαρᾶς] Καθαροῦ ex ſcriptis *Big. Samb.* & *Busb.* Aliunde καθαρεύς, quod probavit diu Interpres Latinus. *Hen.* ibi καθαρᾶς πάνυ ἀλεύρου ἐκ β'. δισσάρων· ὁ μ. ἐφοδίοις ζ'. κοτ. ἀτ. ἔχων. Pro δισσάρων in obliquo repoſui contra libros cunctos potius δισσαρώνων, ſyllaba adfixa, quam alibi Sacerdos retinet. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* καθαρεύς.

x Δισσαρώνων·] Ita pro δισσάρων ex aliis *Joſephi* locis repoſuit *Bernardus.*

y Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων] Judæi alii volunt non ſupra panes has acerras poſitas, ne pondere ſuo panes læderent, ſed in ipſa menſa juxta panes. REL.

z Λιβανωτοῦ] Λιβάνου *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb* & Bibl. Interpretes LXX. λιβανου MSS. duo heic loci, ut Joſephus voluit: licet לבונה vulgo apud Judæos, & λίβανος non rarius quidem inter Græcos tam fructum arboris ſignificet quam ipſam arborem. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* λιβανου. quæ vox non raro apud Græcos tam fructum arboris ſignificat quam ipſam arborem.

a Ἄλλοι ἐκομίζοντο] Οἱ ἄλλοι, ut Atticos ſcriptores novimus articulorum prodigos, ita *Baſ. Gen.* & prior manus *Samb.* BERN. Ita *MSS.* in *Editis* οἱ ἄλλοι. quod ferri quidem poteſt. nam Atticos articulorum prodigos novimus.

λᾶμεν. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τοῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐρῦμεν.

ζ. [b] Κατὰ πρόσωπον δ' τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἴσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη [c] διάκενος, πάχος ἔχουσα [d e] μνᾶς ἑκατόν. [f] Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς δὲ τὸν Ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶτταν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ [g] σφαῖρα καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηρίοις· ἑβδομήκοντα [h] δ' ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως [i] συνετίθη πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὸν συγκειμένου εἰς μοίρας εἰς ὅσους τοὺς [k] πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλάς, καταλήλας ἐν [l] στοίχῳ διηκειμένας. λύχνοι δὲ ἐπιφέρονται αὐτῆς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τὸν πλανητῶν τὸν ἀριθμὸν [m] μεμιμημένοι. ὁρῶσι δ' εἰς τε τὸν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, [n] λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, [o] ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πρότερον ἦν σκεῦος, μὴ [p] σηπόμενον, [q] στερεὰ δὲ περιελήλαται αὐτῷ λεπίς. πηχυαῖον μὲν κατὰ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. [r] ἐπὶ δὲ ἐσχάρα χρυσέα [s] ὑπερανεστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην [t] στέφανον, καὶ [v] τοῦτον δὲ σκευοδοῦσα χρύσεον· [x] ᾧ καὶ κέρατα καὶ σκυπαλίδες [y] προσήεσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδὸς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος [z] τρισὶν,

nam huic rei excogitandæ anſam dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverſo autem menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſo & ſubinani, centum minarum pondo. Hebræi quidem cinchares nominant: quod, ſi Græce interpreteris, talentum ſignificat. Diſtinctum autem erat ſphærulis, liliis, granatis, & craterculis: (illorum vero omnium ſumma erat LXX.) ex quibus ab ſimplici baſi compoſitum in altum aſſurgebat, in totidem calamos ſtructura ſua diſtributum, quot planetas cum ſole perhibent. Exibat autem in ſeptem capita, una eademque ſerie æquis intervallis diſpoſita. Porro & in illis lucernæ præfulgebant, in ſingulis ſeptem, planetarum numerum referentes: reſpectanteſque ad orientem & meridiem, candelabro oblique poſito. Candelabrum ſacrum.

8. Inter lychnuchum autem & menſam interius, ut jam dixi, *poſita ſtabat* [1] ara ſuffitus, è ligno quidem, unde & priora facta ſunt inſtrumenta non putreſcente, ſolida vero lamina incruſtato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimpoſita autem erat craticula aurea, [2] habens ad unumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare æreum, [3] ſubligneum & illud, quinque cubitos longum & totidem latum, & tribus altum, ſimiliter auro ornatum, [4] laminis æreis ad- Ara ſuffitus. Altare holocauſtomatum.

b Κατὰ] *Ad latus meridionale* Sancti *è regione Menſæ ſtabat, ut fas fuit*, VII. *planetarum typus*, מנרת הזהב, Candelabrum *Sacrum*, ἀθάνατον λύχνον λεγόμενον παρ' Ἰουδαίοις, *inquit Diodorus libro* 34. *ex auri fuſi atque ſubinanis* (מקשה, *hoc aliis quidem* ductile, *atque* LXX. τορευτὸν) *talento* ἑκατομναίῳ, (*quod* ככר μαλ' ἑβραῖοι, *Judæi quidem* כברין & ככרא *i.* πίγχαρις *vocant, atque hodie de Græco* Cintarin, *pondere Siclorum ſuorum* 3000. *aut librarum Romanarum* 125. *pretioque librarum Sterlingiarum omnino* 3750.) *atque ex baſi ſimplici in ſeptem calamos capitaque adſurgens alta atque, tum lucernis totidem* נרותיו *ejus, tum etiam* 26. *Sphærularum* (כפתרים, LXX. σφαιρωτήρων, *Joſ.* σφαιρίων.) *Liliorum* 22. (פרחים, κρίνων LXX. *Int. Joſ. & Onceloſo*, ἀνθῶν *Symmacho*) *Scyphorumque* 22. *cum granatis ſuis*, (ἰσοίσων καὶ κεφαλιδίων *Joſ.* κεφαλῶν ὑπερτιθεμένων καρύοισι LXX. *Int.* κρατήρων ἐξηνθυγδαλωμένων *Aquilæ*, *Moyſi magno* גבעים משקדים) *ornamentis haud minus ſeptuaginta præfulgebat, ad auſtrum atque orientem oblique reſpectans. Ex. c.* 25. *v.* 37. *& c.* 40. 24. *& Num. c.* 8. 2. *Iterumque in his Orig. l.* 3. *c.* 7. §. 8. BERN.

c Διάκενος,] Intus cavum fuiſſe lychnuchum hac voce indicat, uti mox balteum ſacerdotalem vocat διάκενον & ſimilem exuviis ſerpentis. Sed in Sacro codice מקשה fuiſſe dicitur, quod *ſolidum* notare vulgo creditur. Verum nil obſtat, quominus & מקשה διάκενον fuerit, ut notet aliquid ex ſolo auro conflatum, uti tubæ Num. 10. 2. REL.

d Μνᾶς] Μνᾶς *Samb.* accentu declivi ac debili. Tum ἑβραῖοι μνᾶς *Baſ. Gen.* cum *Hen. & Busb.* ἃς ἑβραῖοι μνᾶς *Big. & Samb.* correcte. ὁ ἑβραῖος *Epiphan.* BERN.

e Μνᾶς ἑκατὸν.] Illæ centum Minæ conficiunt Talentum, adeoque neceſſe eſt, ut talentum valeat 450. lib. Monetæ *Anglicanæ*. Vid. *Prideaux* in Præf. ad Connex. p. 19. pr. Vol. HUDS. In *Add.*

f Ἑβραῖοι μνᾶς] Ἃς Ἑβραῖοι μνᾶς *Samb. & Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Vide *Villalpandi* Apparat. part. II. p. 408. & p. 410.

g Σφαῖρα] 4 genera ornamentorum lychnuchi recenſet, uti & in arcu Titi Veſpaſiani conſpiciuntur, orbes, flores, mala & crateres. REL.

h Δ' ὧν] *Baſ. & Gen.* δύ. Attamen numerus ille LXX. particularum rite confiet, ſi armaveris ſingulos candelabri ramos ab Ex. c. 25. v. 32. &c. tribus ſphærulis, tum ad haſtilis inferiora poſueris alias quatuor, & pro commiſſuris calamorum adhuc tres, necnon in ſummo haſtili (ſic puto) ſphærulam XXXIam. Namque de liliis & ſcyphis jam claret ratio. Vide §. 8. capitis ſequentis. BERN. Sic *MSS.* in *Editis* δὴ τὰ π.

i Συνετίθη] Diſtinguunt alii hunc in modum, συνετίθη, πρὸς ὕψος ποιήσαντος &c.

k Πλανήτας] *Samb.* πλάνητας. Mox perinde eſt ſive ſic ſcribas, ſive cum *Big. & Samb.* ἐν στίχῳ. BERN.

l Στοίχῳ] Σήχῳ *Coll. Big.*

m Μεμιμημένοι.] Ita *MSS.* in *Editis* μιμώμενοι.

n Λοξῶς] At Talmudici volunt ramos lychnuchi ab ortu verſus occaſum fuiſſe protenſos. REL.

o Ξύλινον] Lege ξυλᾶ. COCC.

1 *Ara ſuffitus*,] *Inter Panes & Lumina cis Velum Sanctiſſimum renitebat* Ara ſuffitus, מזבח הזהב & מזבח הקטרת, θυσιαστήριον θυμιάματος LXX. *Int.* θυμιατήριον *Philoni & Joſepho, ex ligno perpetuo & χρυσολόπῳ parallelipedon altitudinis bicubitalis baſiſque ex quadro cubiti unici: cujus ſummitatem ſeu craticulam* (ἐσχάραν *Joſ.* ἐσχαρίδα LXX. *& S. Hieron.* אגרא *Onceloſo*, *Moyſi* גג) *condecorabat* זר זהב corona auri *ſolius, tum ſuſum* cornua *ſeu pinnæ, & inſum* annuli cum vectibus. *Ex. c.* 30. *v.* 3. *& c.* 40. BERN.

p Σηπόμενον,] Cum *Epiphanio* lego σηπρόμενον. in *cæteris* σηπόμενα. HUDS. Lege σηπομένη. COCC.

q Στερεὰ δὲ περιελήλαται αὐτῷ λεπίς.] In Gemara Enuvin. fol. 19. 1. docetur quam hæc fuerit στερεὰ מזבח הזהב שאין עליו אלא כיעובי דינר זהב עומד כמה שניהם ולוא שלט בו האור, *altare aureum, quod non erat tectum auro craſſiori quam eſt denarius, multos annos perduravit, nec ab igne læſum fuit.* REL.

r Ἐπὶ] Ἐπὶ τε ἐσχάρᾳ χρυσέᾳ *Vat.*

2 *Habens ad unumquemque angulum coronam*,] Coronas ex auro puriſſimo *Mert. Col. & Frob.* Coroneas aureas puriſſimas (-- mos mos *Voſſ.* 1.) ſex, *Voſſ.* 1. *V. W.* 1, 2. *Big. Bodl.* Coronas puriſſimas ſex, *Bal. & Goul. Hoc mendum vetuſtatem habet, & Comeſtorem olim perculit.* Joſephus addidit, *ſic ait P. Trecenſis*, quod per angulos ſingulos coronas ſex habebat ex auro puriſſimo, quod ſingulariter forte in Exodo dictum eſt ita: Faciesque ei coronam auream per gyrum. *Putabis tamen Epiphanium retuliſſe duntaxat*, coronam ex auro puriſſimo, ſed & annuli &c. *Sic nunc juvare hunc Scholaſticum placet & cum Joſepho ſuo forte conciliare.* BERN.

s Ὑπερανεστῶσα,] Contractiori Athenienſium præterito, quo maxime κῆμα ſibilus fœmineus evitatur, *Samb. Busb. & Hen.* Alii perperam ὑπερανιστῶσα, vice ὑπερανιςᾶσα. BERN. Ita *Samb. Busb. & Hen.* in aliis perperam ὑπερανιστῶσα vice ὑπερανιςᾶσα.

t Στέφανον,] *Epiphanius* στεφάνῳ ἓξ ἐν σφαιροειδέσι χρυσοῦ. *Big.* στέφανον καὶ δ' δι' ἐν σφαιροειδέσι χρύσεον, καὶ κρίνοι. Imo *Samb.* legit χρύσεον καὶ κρίνοι: moxque ille προστήσαν pro προσήεσαν reliquorum. BERN. In *Vet. Interpr.* ad hunc modum, *habebatque per angulos ſingulos coronas ex auro puriſſimo ſex, & annuli & vectes inerant* &c. ac ſi in ſuo codice habuiſſet στεφάνους ἓξ ἐν σφαιροειδέσι χρυσοῦ. ſed (ut inquit *Bernardus*) juvare licet hunc *Interpretem*, ſcribendo *ſed & annuli* &c. & cum *Joſepho* ſuo forte conciliare. χρύσεον mox *Coll. Big.*

v Τοῦτον δ' ἐν σφαιροειδέσι] Quod ſi legas καὶ τοῦτον ἐν σφαιροειδέσι τα. Videtur enim cornua Altaris στέφανος appellaſſe. Vide Exod. 30: 2. 3. COCC.

x ὯΙ καὶ κέρατα] Ita legendum cenſeo cum *Editis.* in *Cod. Vat.* ᾗ καὶ κρ. in *Samb. & Big.* deeſt ᾧ.

y Προσήεσαν,] Sic *Samb. & Big.* in cæteris προσήισαν, & mox ἐν αἷς in *Vat.*

3 *Subligneum*] *Vel.* ſubligneum, & illud quinque &c. ὑπόξυλον, καὶ αὐτὸς ἑκάστην &c.

z Τρισὶν,] Τρίπηχυς *Big. Vat. & Samb.* (*Voſſ. Coll.* τρίπηχες) τρισὶν *Baſ. Gen. & Epiph.* Mox τῇ ἐχάρᾳ *Samb.* cum *Big.* Dein *Samb.* καταφλιγόμενον. BERN.

4 *Laminis æreis adopertum*,] Ex laminibus æris, *ſcripſerat Epiph. Voſſ.* 1. *Mert. & melioribus codicibus comprobantibus. Ad clauſulam* graticula, *Voſſ.* 1. *Item* retiarum, *Voſſ.* 1. *L. Mert. W.* 1, 2. *Star. V. Vig. & Bodl.* Retiaculorum, *Goul. & Bal.*

adopertum, cum crate ad ſimilitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis à foco *ſuperne* decidebat, quod baſis ei non omnino ſubjecta eſſet. Cæterum è regione aræ præſto *inſuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, crateresque ex auro: quæcunque vero alia *aderant* inſtrumenta, ſacro miniſterio deſignata, * ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo ſe habuit Tabernaculum, una cum apparatu ſuo.

[a] ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, [b] οἰκτύῳ [c] τὴν ἐχάραν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ἀφαπτὸς ἐχ ὑποκειμένης. [d] ἀντικρὺ δ' [e] ἐτίθεντο βωμῷ οἰνοχόαί τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἐκ χρυσοῦ· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκευὴ τοιαύτη τε λέγεται καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

Qualia fuerint veſtimenta ſacerdotum & Pontificis M. de Aaronis ſacerdotio, variiſque purificationum & ſacrificiorum ritibus: atque de feſtis, & ut dies ſinguli diſpoſiti erant: tum leges aliæ.

Τίνες τῶν ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαί, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τοῦ Ἀαρὼν ἱεροσύνης, καὶ τῶν ἀγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διετέτακτο· ἄλλοι τε νόμοι.

Chaanææ, *Sacerdotes.* Rabchaanes, *Pontifex.* *Veſtitus vulgi ſacerdotum.*

FActæ ſunt autem & ſacerdotibus veſtes, cum aliis omnibus, quos Chanæas vocant, tum etiam ipſi Pontifici, quem Anarabachen appellant. ſignificat autem *vox iſta* principem ſacerdotem. Et aliorum quidem veſtes hujuſmodi eſſe contigit. Quando autem ad ſacra miniſteria accedit ſacerdos, purus factus juxta præſcriptam in lege puri-

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαί, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, [f] οὓς [g] Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν [h] Ἀναραβάχλην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τοῦ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεύς, ἡγνικὼς ὢν ὁ νόμος [i] ἁγνείαν [k] προσαγορεύει, πρῶτον μὲν πείθεται τὸ [l] μαναχα-

Scholaſticus forte ediderat retiarii *vel* reticuli. *Ea enim de cauſa differit P. Comeſtor*, Joſephus autem ſic: Cui ſuberat craticula in modum reticulorum facta. Suſcipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur: quia baſes non erant ei ſubjectæ. Caſſiodorus tamen Senator (*quem Epiphanius iſte bene noverat*) in pictura quam fecit, cujus in expoſitione Pſalmorum meminit, quatuor pedes in utroque altari fecit. BERN.

[a] Ὁμοίως] Ὁμοίως κεκοσμημένῳ, *exempto hinc auro. Quam ſane lectionem præ altera ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ Joſephi nomine eligo: ita etiam Moyſes poſtulat.* BERN. Ὁμοίως κεκοσμημένῳ legebat *Vet. Interpr.* quæ ſane lectio alteri præferenda eſt, præſertim cum *S. Literis* magis conſona ſit. Mallem equidem ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ, *tanquam ſi auro eſſet ornatum.* ſc. quod aurum fulgore ſuo referret, ut alibi loquitur *Joſephus.*

[b] Δικτύῳ] Ex ſacris literis non liquet in ſummo fuiſſe aliquam craticulam vel opus reticulatum. E contrario opus reticulatum extendit ſe ab imo uſque ad medium altaris, adeoque in ſummo non. REL.

[c] Τὴν ἐχάραν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* τῇ ἐχάρᾳ.

[d] Ἀντικρὺ] Ita & in templo Secundo vaſa miniſterii erant in menſa argentea juxta altare verſus occaſum. REL. *Coll. Big.* ἀνὰ μέσον.

[e] Ἐτίθεντο] *Big.* & *Samb.* ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθεντο τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου. οἰνοχόαί τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθεντο (*Busb.* ἐτίθετο ἀνὰ μέσον) τοῦ βωμοῦ οἰνοχόαί τε (οἰνοχόαι *Busb.* & *Hen.*) καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. *Area* quidem pro *aureis* non permutare ſtultiſſimum eſſet (Scribis aliquot Latinis Græciſque cunctis invitis) dum id monent Sanctiſſimi libri, Ex. c. 27. 3, 19. Verum de hac ſententia, ſicut nos illam contextu emendavimus, inconſultis codd. Gallicis nunc plus nos dicam: niſi tu ſtatim legere malis, ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθετο τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου. οἰνοχόαί τε καὶ φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα πάντα ὑπῆρχον. Pro *aureis* etiam ſtat Johannes Zonaras, ἀνὰ μέσον δὲ τοῦ βωμοῦ τοῦ ξυλίνου φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐτίθεντο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμασο, χρύσεα πάντα. BERN. Ita quidem edidit *Bernardus* partim ex conjectura, partim ex *Exod.* c. 27. v. 3. & 19. ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθετο τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου οἰνοχόαί τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ἱ. π. χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν *Big.* & *Samb.* ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθετο (ἐτίθετο ἀνὰ μέσον *Busb.*) τοῦ βωμοῦ οἰνοχόαί τε κ. φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ἱ. π. χρύσεα π. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθετο τοῦ χρυσίου οἰνοχ &c. ut in *Baſ.* & *G.* habet *Cod. Vat.* Pro *aureis* etiam ſtat *Zonaras*, ἀνὰ μέσον δὲ τοῦ βωμοῦ τοῦ ξυλίνου φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐτίθετο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμασο, χρύσεα πάντα. Denique *Bernardus*, his omnibus perpenſis, hanc lectionem ſubjicit, ἀνὰ μέσον δ' ἐτίθετο τοῦ βωμοῦ χρυσίου. οἰνοχόαί τε κ. Φ. σ. θ. κ. κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα π. ὑπ. HUDS. Poſt κρατῆρσιν dele ἦσαν. COCC.

* *Ex ære conflata erant omnia.*] Aurea, *Mert. L. & Epit. Cant.* de vetere vitio *exemplarium Græcanicorum, quod hodieque perſeverat metallo permutato,* χρύσεα πάντα ὑπῆρχε, *pro equo juſtoque* χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχε. *Namque mandaverat optimus Ex. c.* 37. 3. πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ; *ita & effectum legimus c.* 38. 3. *quem verſum repetit modo Flavius. Hinc pars plurima codicum Epiphaniorum jam obtinent* æneа *aut* ærea, *ut Voſſ.* 1. *U. W.* 2. *Star. Goul. Bal. Vig. Col. & Frob.* BERN.

[f] Οὓς] *Coll. Voſſ.* ἃς & mox pro ὃν habet ἣν.

[g] Χαναίας καλοῦσι,] Joſephus vernacule ſolitus erat dicere כהניא *Cahanaia*, & jam Græco more ſcripſit χαναίας aut χαναίας, pro כהנים *Cohanim* veteris populi. Proxime venit ὃς χαναίας *Baſ.* & *Gen.* Sed ὃς χαναναίας *Big.* & *Epiphanii* hinc diſtat, & longius ἃς χαναναίας *Samb. Busb.* & *Hen.* atque ita *quot Chananæas* MS. *Liſſ.* BERN. Χαναναίας in *MSS.* Χαναίας legit *N. Fullerus* in *Miſcel.* l. 4. c. 15. Χαΐας ſive Χάναι voluit *Braunius* in libro primo de *Veſt. Hebr. Sac.* p. 18. HUDS. כהנים vel כהניא. REL.

[h] Ἀναραβάχλην] Arabarchin, *manuſcriptorum quaſi planſtrum. Inde Petrus Scholaſticus*, Quatuor erant veſtes tam ſacerdotibus minoribus, quos Chananæos vocabant, quam principi ſacerdotum, quem Arabarchum appellabant, communes: & aliæ quatuor poſt illas, quibus ſolus Arabarchus utebatur. Rurſum Criticæ noſtræ periculum feci, & pro ἀναραβάχλην *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* aut ἀναραβάχλην *Big.* & *Samb.* aut *Arabarchin Epiphanii* & P. *Trecenſis*, ex dialecto Heroſolymitana ſubſtituit χαναραβέχλην, quod eſt כהנא רבא *Cahana rabba*, etiam Judæis Syriæ Babylonioque, ut liquet ex Lev. c. 21. 10. 2 Reg. c. 23. 4. Zach. 3. 1. & aliis ex locis. Typum eundem retulit Judas Princeps codice *Conſtitutionum Patriarum*: alias enim is imitatur Moyſis dictionem concinniorem, הכוהן הגדול *Cohen gadol*, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας LXXII. Interpr. ὁ ἀρχιερεύς Philoni, Scriptori Machabaicorum, Joſepho, S. Paulo, atque etiam hiſtoricis Gentium. Quinimo *Arabarchin* compoſitæ vocis ratio apud Joſephum non inique ferret manum emendantem ραβαχαάχλα, aut ραβαχαναάχλα, aut ραβαχοάχλα, ab Hebraico רב הכהנים *Rabcohanim* (ſic dicunt vates veridici תי טבחים i. רב קטוליא, & רב סריסים) vel à Chaldaico רב כהניא *Rab cahanaia*, & רבא דכהניא. Sacerdotum pariter Heroſolymitanorum primas *Rab cohane* כהנא רב ſæpius appellatur in libris receptis Novi Teſtamenti & in dubiis Veteris, quandoque idem *Rab cumre* כמרא רב. Nimis vero alienum video ab hoc nomine *Alabarchen* Voſſii parentis, tanquam *Præpoſitum Albo Sacerdotum*; ſic quidem adſerit vir clariſſimus. BERN. Ita *Baſ. G. Vat. aliique.* ἀναραβάχλην *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Arabarchen* & *Arabarchin* in *Epiphanii* libris, Χαναραβέχλην malit *Bernardus* ex *Cahana rabba*; aut Ραβαχαάχλα, aut Ραβαχαναάχλα, aut Ραβαχοάχλα ab Hebraico *Rabcohanim*, vel à Chaldaico *Rab cahanata*. Alii Χαναναάχλα volunt. Vide *Braunium* loco jam citato, & *Seldenum* in lib. *de Succeſſ. in Pontif. Hebr.* cap. 1. HUDS. Factum ex כהנא רבא χαναραοέχλα. REL.

[i] Ἁγνείαν] Expreſſi itaque ex *Samb.* juxta catabibaſmum Cecropidarum, adprobante Dionyſio Grammatico. Item ex illo codice & *Big.* vides jam ἁγν. pro ἁγνείαν προσαγορεύει Editorum. BERN. Ἁγνείαν *Samb.* Atticorum more.

[k] Προσαγορεύει,] Διαγορεύει *Samb.* & *Big.* & *Coll. Voſſ.* προσαγορεύει *Coccejus* volebat.

[l] Μαναχασλῶ] Scribo apud Joſephum μαχασλῶ, μαχασὶν, aut μεχανσὶν: ubi vitioſa hypertheſi legebatur in editis μαναχασλῶ, & in privatis libris μεναχασλω, necnon in Epiphanianis *Manachaſin*. Melius profecto expreſſit Hieronymus ad Fabiolam de his veſtibus *Machinaſen*, ut in MSS. legitur pro *michenſe* Eraſmi, aut *maſchinaſe* typis aliis. Namque femoralia Græci ἀναξυρίδας: Scythæ primum, tum Celtæ, jamque Europa plurima *bracas* vocant. Chaldæi מכנסין *micneſin*, aut in numero medio *micneſain* & *maneſain*, necnon ex conjugatione ſecunda *mecanneſin* & *mecanneſain*, περισκελίδες, *conſtricloriæ*, ἥγουν ἀφ' ἧς ἐκδαίνουσιν εἰς αὐτὰς τοὺς πόδας, ut cum Joſepho loquamur: horum etenim utrumque indicat verbulum כנס. Inde μαχασλῶ literis Græcis. Moyſes tamen, Ezechielis, vateſque alii ipſam materiem continuo addunt מכנסי בר *micneſe bad*, & מכנסי קשתים. Eadem LXX. Interpretibus ἀσκαλῶν λι-

νῶν,

ναχασὼ λεγόμενον. [m] Βάλεται δὲ πωλικῆς μὲν δηλονότι. [n] Διάζωμα δ' ἐστὶ τοῦτο τὸ αἰδοῖα ῥάπτον ὀκ βύσσου κλωστῆς [o] εἰρυγνύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν [p] ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας· [q] ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ πλέκτοις ἄχρι τοῦ λαγόνος τοῦτο αὐτῷ ἀποσφίγγεται.

β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [r] λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. [s] Χεθομένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο

tatem † primo quidem induit Manachaſen, uti vocatur. idem enim denotat ac conſtrictorium. Manachaſe, *femoralia.*
Eſt autem ſubligar circa verenda ſubtile ex byſſo retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: * atque ab homine medio ſubſciſſum, ad ilia deſinens ligaminibus *ſuis* ſtringitur.

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis ſyndonis byſſinæ. Chethomene quidem Chethomene, *tunica ſtricta.*
ap-

νᾶ, Judæis Byzantinis σφηνία λινᾶ, Onceloſo מכנסין דבוץ, Syriſque hujus æmulis ὠιζώματα βύσσινα, Interpreti Solymitano אזור בד pro מכנסין, Judæis Arabiſſantibus سراويلات من عشر *feminalia linea*, Samaritis etiam سراويلات بياض, aut ſua dialecto סריני עואר aut עבאר pro Chaldaico חור, σαρίσαρα λευκά. Arabi Laudino مآزر من كتان, aliis Arabum ὅταν μηδίζωσι تبانين من كتان *bracæ lineæ.* Cæterum סרבלין *Sarbalin* Danielis prophetæ veri, ſiquis alius, imo Syrorum paſſim, σαραβάρα LXXII. Alexandrinorum, J. Pollucis, Heſychii, Photii, aliorum neſcio quot: tum σαραβάλα Aquilæ Theodotioniſque Interpretum ad Dan. c. 3 Arabum denique سراويلان, à Parthis talia omnia originem ducunt, qua شلوار *Salvar*, φιμπάλια ipſi nuncupant; ὅτι שלא σκολὰ, τάτ' αὐδὲ ἀμφικαλύπτῃ. בתי שוקים, i. e. σκελίαι, ἀναξυρίδες, aut phraſi Comica θύλακοι περὶ τοῖν σκελοῖν. Eadem prorſus mente *Sarabin* interpretantur Doctores aliquot apud clariſſimum Saadiam & poſt illos Tanchumus Lexicographus, Hieronymus noſter *braccæ*, & ubi Originem interpretatur *campeſtria* & *feminalia lina*; necnon Talmudici corruptores Helleniſmi סמיליניא. Hinc corriges ſcholia Romana, σαραβάρα, ὑπὸ τῶν ποιητῶν λεγόμενα ὑραχία, me authore pro ridicula voce μανικὰ βράκα ἢ τοῖς ἱππεῦσι ἀναξυρίδες προσαγορευόμενα. Quippe identidem dixerat Euſtathius ad vatem Gentium, τὸ καλύμμα μὲν τῶν αἰδέων ῥωμαῖοι μὲν βράκας φασὶν, ἕτεροι δὲ ἀναξυρίδα. Quare à S. Hieronymo forte requirat aliquis, cur *Sarabala* affirmarit ſermone Chaldæo haud *cruralia* quam crura ipſa primo uſu denotaſſe: conſimile licet dixerat de Perſis Julius in Onomaſtico, τὰς μὲν ἀναξυρίδας καὶ σκελίδας καλοῦσι. Has tamen voces, atque σαραβάρας Perſicas eſſe oriundo multi Grammatici fatentur. Heſychius σκελίαι, τὰ σκελῶν σκεπάσματα, πάρθοις σαραβάρας. Photius, Suidas, & Antonius, σαραβάραι, ἱδὼς περσικὴ· ἔνιοι δὲ λέγουσι βρακία. Quod ita placuit doctiſſimo Polluci, ὡς ἀελιοφάνης ὁ νεφ. περσικὰς τὰς ἀναξυρίδας ἔοικε καλεῖν. Idemque alibi de veſtimentis, καὶ περσῶν μὲν ἴδια, κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ κυρβασία, ἃ δὲ καὶ ἰδαῖοι (ſic emendo) καὶ πῖλον καλοῦσι. ὁ δὲ τοῖς σκύθαις αὐλιφάνης, σαραβάρα καὶ χιτῶνας πώλεις ὑποδυτούσας. Strabo etiam appellat *Sarabara* ἀναξυρίδα τετμημένα, vel, ut malim legi, ἀναξυρίδα περισκελῆ. Illa enim de habitu militis Perſici à Muſa quadam Herodoti explicavit magnus Geographus. Ait igitur Halicarnaſſenſis l. 7. c. 61. ὥστε ἢ τὰ σκελία, ἀναξυρίδας, &c. Intimam hanc veſtem nomine alio vocant Perſæ *Tonban* تنبان, ut *ſacculum duplicem* ea repræſentat. Nomen autem vetus *Bracæ*, ut poetæ ſcribunt, ac *Bracæ*, ſicut plures, deduci volo ab aoriſto Getici verbi *Brican*, tanquam à βίγνυμι ſeu βάκω Græcum βάκω & uſu privato βρέκω: id veſti bifidæ convenit. Ita Diodorum tueor adverſus Salmaſium, Braunium, alioſque. Cæterum ni videretur hæc ætas Theologorum fabulis Rabbinicis propior magiſque credula quam hiſtoriæ veteri, haud ſuſtinuiſſem ſtatim omnia ex Hieronymo adjungi, viro licet Judaicarum δοξάσεων ſatis avido. *Diſcamus primum*, ait ille, *communes ſacerdotum veſtes & pontificum. Lineis feminalibus quæ uſque ad genua & poplites venirent, verenda celantur: & ſuperior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur, ut ſi quando expediti mactant victimas &c. non pateat quod opertum eſt. Vocaturque lingua Hebraica hoc genus veſtimenti* machinaſe (*Froben.* michneſe) *Græce* φασκελὶς (*MS. Coll. N.* φασκιλὶς, *Eraſmo Correctore* περισκελῆ) *à noſtris* feminalia *vel* bracæ *uſque ad genua pertingentes. Refert Joſephus: nam ætate ejus adhuc templum ſtabat, & necdum Veſpaſianus & Titus Hieroſolymam ſubverterant, & erat ipſe de genere ſacerdotali, multoque plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur; hæc feminalia de byſſo retorta ob fortitudinem ſolere contexi, & poſtquam inciſa fuerint, acu conſui. Non enim poſſe in tela hujuſmodi fieri.* Fecit quidem nuperrime tales contextus Braunius Noviomagenſis, cui tamen Theologo haud invideo ſuam ὑφὴν ἔχειν. Quid enim illa ad Pontificem Judaicum, ſacrive ſcriptii arma? Phineaſus ſane protoveſtiarius nihil unquam ſimile ſomniavit, aut ſinciput aliquod Talmudicum. Quinimo ejuſmodi ſuturas in feminalibus veſtibus aut manicatis בתפירת committi, non prohibet מעשה אורג, ut Magiſtri ultro fatentur. Sed de *Bracis*, quas etiam *Phariſaicas* פמלניא של פרשים Phariſæorum filii appellant, jam ſatis. Hanc autem ſacrificulorum pudicitiam à gente Aaronis didiciſſe Ægyptios, quam hos Græcis Romaniſque eam tradidiſſe, minus credit quidam vir doctus, plus cæteri. BERN. Ita in *Editis*. μὴ μαχαστὶ in *MSS.* ſed μαχαιστὶ, μαχαιστὶν, aut μεχάιστι reponi jubet *Bernardus*. μιχαστὶ legendum eſſe conjicit *Braunius*, lib. 1. p. 345. HUDS. מכנסים, femoralia. REL.

† *Primo quidem induit Manachaſen, uti*] *Quatuor* veſtes byſſinæ, (*vel* Albas *forte appellant Phariſæi* בגרילבן, *vel ſine dubio* בגרי הכר & בגרי בוץ) *quibus Sacerdotes ſaltem loti Optimo operabantur. Primo.* Femoralia, מכנסים micneſim *aut* micneſaim *Judæ Judæorum Præfecto, jam* μαχαιστὶ *Joſepho, eidemque alibi* τὸ τῶν μηρῶν διάζωμα. Bracæ *Ambroſio & Hieronymo, ſed curtæ lineæque, quæ ab iliis ad genua infertis meris pedibus pertinebant, atque* καὶ ὑποζωννύω *propter umbilicum conſtringebantur* כמין כים, ὥσπερ μαχαιρίσιον, *quod ait Maimonides; ſed commode, non arctiſſime,* לא ביוץ, לאבוזרע, *monente Ezechiele. Ex. c. 28. 42. & c. 39. 28. Lev. c. 6. 10. & c. 16. 4. Ezech. c. 44 18. Et Joſephi Bell. l. 6. c. 15. Secundo.* Tunica ſtricta, *teres, talaris, duplex, cum taniis ſcapularibus* (παρωμίσι) *& adjutis manuleis* ἐπιμανικίοις, *Talm. Babyl.* Iomæ *c. 8. Subucula quidem Sacerdotis Maximi* (ὑποδύτης:) *atque ſola Tunica cæterorum Moyſi* כתונת Chetoneth. *Joſ. l. 6. c. 6. alias. & Chaldæis,* כתונא *chethona, & Certona. Græcis* ἰτώνιον *Atticeque* χιτών. *Priſcis quidem Ægyptiorum ſacerdotiis, teſtibus* χιτὼν ποδήρης βυσσινώδης, ἧτις λινοῦς χιτῶνας ἱερατικοὺς, *ex Herodoto, Heſychio, atque Euſtathio. Coptitis atque etiam Samaritis in verſione S. Pentateuchi* قبص, *unde* Camiſia *& ὑποκάμισον apud Latinos Græcoſque degeneres, & quandoque Samaritis* دراعة, ποδήρης. *Perſis denique* پيرهن *& aut pro plebe* χείμαρος *nomine vernaculo* كپس. *Ex. c. 28. c. 29. c. 39. Lev. c. 6. c. 10. & c. 16. Tertio. Hanc præcinxit* Zona, אבנט, ἱμὰς *Joſ. & Hieronymo,* Abnet *Maſoretis, faſcia lata digitos ferme quatuor Joſephi, aut tres Maimonidis, longa tamen quæ multoties circum pectus Sacrum convoluta ad talos tandem deſſueret, credes in* XXII. *cubitos profundi* καὶ ἐξάδουν τῶν ῥαδδίνων, Iomæ, *c. 7. f. 44. Talm. Jeroſ. Subcava, ut veſtis quam lubrica ſerpens exuit: ſtamine byſſino, atque inſuper cocci purpuræ hyacinthique coloribus* (*fila quos ebiberant lanea, Maſſicta* Celaim *c. 9. 1. & Talm. Jeroſ. f. 34. & Talm. Bab.* Iomæ *f. 12.*) *intextis, Phrygionices flore præcipuo decorata. Rabbinis* מעשה רוקם או עבד ציור מחט או מעשה מחט, *ad Ex. c. 38. 18. &* Iomæ *Babyl. T. c. 9. Vide porro Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. Lev. c. 8. & c. 16.* BERN.

m Βάλε[ται] Βάλε[ται] ἢ τέτο *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

n Διάζωμα] Alibi (*ſc.* l. 3. c. 15.) διάζωτμα. Utramque tamen formam lex Grammatica fuſtinet. BERN.

o Εἰρυγνύμενον,] Poëticum tamen iſtud dicunt Grammatici, εἰρυόμενον eſſe Atticum. *Contextum* vero exponunt Hieronymus Epiphaniuſque Latinus. Factum hoc erat ὀκ βύσσου κλωστῆς, שש משזר, teſte Moyſe, qui juſſerat fieri. BERN. Fortè εἰργασμένον. COCC.

p Ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας·] Ita *Big.* & *Vat.* ὥσπερ ἀναξ. *Baſ.* & G. ὡς ὥσπερ *Samb.* & *Vet. Interpr.*

q Ἀποτέμνε[ται] ἢ ὑπὲρ ἥμισυ,] Ἀποτέμν. δ' ὑπὲρ ἥμ. Ait autem hæc femoralia ab homine medio oblique in anterius ſuccisa, ad ilia ſubſtringi ligaminibus ſuis שנצים, quæ vocant *Deuterotæ*. Videamus tamen interpretamenta vetera recentia, quid valeant, Epiphanii puta Scholaſtici: *Scinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Aut Hieronymi Presbyteri, *Superior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur.* Tum Sigiſm. Gelenii, *Atque ita circum ilia conſtringunt*: aut Braunii loco ultimo, qui neſcit quid in humanis ſit τὸ ἥμισυ, *Diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.* Adhuc autem vanior eſt interpretatio Gallica Arnoldi, & typis nullis digna, non iteratis. BERN.

r Λίνεον] Λινοῦν *Baſ.* & *Gen.* ut σινδόνιον paſſim. BERN.

s Χεθομ[έν]η] Χεθομένη καλεῖται utraque Editio. χεθομένη μὲν καλεῖ[ται]) Librarii duo, & cum eis Epiph. *Chethomene quidem vocatur.* Cl. Boſius χεθονίθη μὲν καλεῖται ab Hebraica forma כתונת *Chethoneth.* Mihi probatur magis Chaldaica pro ævo illo Joſephi כתונא *Chettona*, aut notis Græcis χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ[ται]. Diutius quidem dictioni Barbaræ χεθομένη inhæſerat μὲν particula vix ſua, ut nos docent Epiphanius Petruſque Scholaſtici. BERN. Ita *MSS.* inſuper adjicit *Vat.* λίνεον ἢ τέτο. In *Editis* χεθομένη καλεῖ[ται]. Cl. *Boſius* legit χεθονίθη μὲν καλεῖ[ται] ab Hebraico *Chethoneth.* Verum *Bernardus* malit χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ[ται] à Chaldaico *Chettona.* Vide *Braunium* de *Veſtitu ſac. Hebr.* l. 2. c. 1. p. 457. 461. & 463. HUDS. Videtur vox in plures dividenda, ut ſcripſerit χεθο μὲν ἡ καλεῖ[ται] aut χεθὸν, nam N finale ſæpe abſorbetur uti Γαξὰν, βαθωρὰν, pro Γαβαὰν, Βαθωρὰν. REL.

appellatur. Hoc lineum significat: nos enim linum chethon nominamus. Est autem hoc indumentum tunica usque ad talos demissa, corpus arcte ambiens, & manicas circa brachia adstrictas habens: quam accinctam gerunt & constrictam paulo supra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero subinani, ut serpentis exuviæ videretur. Flores autem intextos habet cocco & purpura, hyacintho atque byssо variegatos: at stamen ejus ex sola byssо. Et à pectore incipiens, atque semel ac iterum circumducta illic ligatur; & multa quidem defluit usque ad talos, quamdiu sacris non operatur sacerdos: sic enim spectantibus decora videtur. Cum vero sacrificare oportet & altaris ministerium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, super humerum lævum *illam* rejicit. Hanc quidem Moyses nominavit Abaneth: nos autem, à Babyloniis edocti, ipsam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis insignitur. Hæc tunica sinum quidem nusquam habet, sed amplam circa collum aperturam, quæ † certis quibusdam funiculis, ex ora & à pectore & à tergo dependentibus, super utramque scapulam astringitur. Vocatur autem Massabazanes.

Abaneth aut Emian, zona.

Massabazane, *tunica lacunata.*

[s] σημαίνῃ · [v] χεθὼν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ [x] τέγος τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιγεγραμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας [y] περὶ τοῖς ἰσχίοις κατεσφιγμένος· ὃν ὑπιζώννυνται καπὶ στῆθος, ὀλίγον τῆς μασχάλης ὑπερέχων τὴν ζώνην πεπλατυσμένην, [z] πλατείαν μὲν ὡς εἰς [a] πασσάλης δακτύλους, ἀφανέως δὲ ὑφασμένῳ ὥστε λεπτομερὲς δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δὲ εἰς αὐτὸν ἐνύφανται, [b] φοινικοῖ καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα· σήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως [c] κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῦρο, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· πρὸς γὰρ ἀνθρώπων ὄψιν ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ ἀναδήσειν περὶ τὰς ὑπτίας δέῃ καὶ ἀφανεῖν, ὅπως μὴ [d] κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὑπὲρ τὸ λαιὸν [e] ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν [f] ἀβανὴθ αὐτὸν ἐκάλεσεν· ἡμεῖς δέ, ἀπὸ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, [g] ἐμίαν αὐτὸν καλοῦμεν. ἔστι γὰρ παρ' αὐτοῖς. ἔστι δ' ὁ χιτὼν κολπῶδες μὲν ἀδαμῶς· λαιμὸν δὲ παρέχων τὸ [h] βραγχωτὸν καὶ αὐχένος, ἀρπτόδυτον ὂν τὸ ὠὰ καὶ τὸ [i] καλὰ στέρνον καὶ μεταφρενον ἠρτημένους ἀναδέσιν ὑπὲρ ἑκάτερον καταγκλειδα. [k] μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Τὸν

[s] Σημαίνῃ] Σημαίνῃ expunxerant *Big.* & *Samb.* industria non bona. BERN.

[v] Χεθὸν γὰρ] Sive duplici vocali scriptum repereris χιθὼν cum *Big.* & *Samb.* sive simplicius χιτὼν, ut jam tertio Typothetæ fecere, aliud neutiquam denotabit quam כתן *Cetan* Chaldæorum, imo τὸ παλαιὸν ἑβραϊκόν: vel Arabum كتان *Cettân*, quod *Linum* vocant nurus Latinæ. Idcirco à fundo כתן enascitur τὸ ἐριόλινον כתונת, *vestis linea* quam proprie, ut ἐχετλικοὶ plerunque quæri tolent: necnon derivatum aliud כתונה & כתונא more Syriaco, unde χιτὼν Græcorum; deinde in Latio *Tunica*, ἀπὸ χιτῶνος. Quippe à dialecto Hebræa, licet docti viri indoctique hujus seculi secus sentiant, nulla vox Latina descendit; ftaum ab Æolide omnis. BERN.

[x] Τέγος τὸ ἔνδυμα *Samb.* Mox ὑπὲρ ἄνω libri plerique, sed & πλατυσμὸν ὡς. Porro autem manicæ illæ adsutæ ad carpos sacerdotis constringebantur, quomodo etiam super pectus ipsius tunicæ oræ solebant. Adponam & verba Hieronymi, qui Josephum explicat ex professo absque ulla ratione operis tessellati. Omittere autem decus tantum haud potuit vel hic Flavius, qui eam stolam sæpius gestaverat: quinimo השבץ minus aliquid significare noverant uterque. *Secunda ex lino Tunica est ποδήρης, id est, talaris, duplici sindone, quam & Josephus byssinam vocat, appellaturque Chetonet i. e. χιτὼν, quod Hebræo sermone in Lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta est & strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga, & usque ad crura descendat. Solent militantes habere lineas, quas Camisias vocant, sic aptas membris, &c.* Cum Josephi descriptione satis etiam convenit Moysis Maimonidis Syntagma conscriptum libris XIV. mille annis post excisum sacerdotium Judaicum cap 8. §. 16, 17, de *Supellectile sacra.* Ibi equidem asserit celebris ille JC. Tunicas sacerdotis maximi minimique tessellis fuisse distinctas, ut plumarii spissiora vestimenta & tapetia solent conficere, reticuli modo: tum manicas de tela alia his adsutas בהפירה, ex *Jome* c. 7. f. 72. b. Tunicas denique demitti ad talum, ad carpum manuleas, latas tamen hasce ut palmus. Veruntamen de כתונת השבץ χιτὼν ὑπὲρ ταρσῶν, valde ambiguum restat, vestis *fimbriis fortis*, an *uncinis strictis annulisque* ita intelligatur. Vel, quod Onceloso, & Rabbinorum nationi, imo LXX. Alexandrinis placuisse video, διαλιτὸν, κατύμασιν, *tessellis, fundis, ocellisve juris ubique intexta & illuminata.* Ea felicioribus Arabum حلة *Holla*, aliis مبطنة موشاة. Judæis Mauritiis معينة ثونيه *stola ocellea*: Maimonidi ex Onceloso מרמצא ἀράχνιον, seu *reticulata* כמו בית הכוסות. BERN.

[y] Περὶ τοῖς βραχίοσιν] Περὶ τοὺς βραχίονας *Vat.*

[z] Πλατεῖαν] Ita *Samb.* in *reliquis* deest μὲν.

[a] Τέσσαρας δακτύλους,] Ita & alii Judæi. REL.

[b] Φοινικοῖ] Φοινικῖ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Φοινικῆ καὶ πορφύρᾳ *Vat.*

[c] Κατὰ στέρνον] Ita è *Cod. Samb.* & è *Josepho*, infra v. 39. in *reliquis* κ. στέρνων.

[d] Κινουμένης] Imo ad rem transferunt codd *Big.* & *Samb.* κινουμένης, i. e. *superfluo cingulo agitato.* BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινουμένῳ.

[e] Ὠμοφορεῖ.] Phrasi faciliori *Big.* & *Samb.* ἀναβαλλόμενος ὑπὲρ τὸν λαιὸν ὦμον φορεῖ. BERN. Ὦμον φορεῖ in tribus *MSS.*

[f] Ἀβανὴθ] Ἀβανὲθ αὐτ. ὀν. Moyses plane scripserat אבנט aut אבנט, quod alii Judæorum tribus syllabis enuntiant, duabus alii. Recte etiam monet Josephus *i* ἐγγὺς μὲν ὡς, ποικίλου περὶ ἡμᾶς ποικίλον, ᾧ ἐνι παρὰ πολλοῖς] המין sive המינא *Emian* vel *Emiana* (*Hemianan* Epiphanio rescribente) vocati à Doctoribus tam Solymitanis quam Babyloniis. Ita המין atque המיינם potuit pro Mosaico אבנט inter vestes sacras Onceloso, sicut ante nos advertit Maimonides; *Emian* אמיאן Samaritica versio, quæ solet fere Onceloso verba excipere. המיינא *Hemiana* ὁ σύνδεσμος ad Pentabiblon Moysis, deinde המין *Hemian* pro Cingulo sacro usus est Judas compilator ἀπομνημονευμάτων, ex apophthegmate Johannis Bracidæ ad finem *Erubin.* Iterum ille codicis *Succæ* c. 5. balteorum המיינים (אבנטים) usum aliquem docet in *Beth Joab.* Transiit etiam ad Arabes vox illa همين *Hemîan* ab Assyriis: hi à Persis prius eam acceperant, tanquam hominis medii ornamentum انرامبان & ميان بند, vel Getice *Middanband.* *Camera* קבורא etenim sua voce idem nuncupant Babylonii, & ab illis Jonathan Paraphrastes. Arabes insuper περιζώσεως proprio حزام *gezâm*, & acquisito vocabulo زنار. Quinetiam vocis Mosaicæ similis fertur بند *Band* inter Parthos & Scythas: dissimilis tamen valde *balteus* Tuscorum & Mox Latinorum. Provenit enim hoc à βαλάντιον, zona nummaria, sicut balneum ἀπὸ βαλανείου. Lubenter itaque deduco אבנט nomen ἀσύγγονον abs Arabum ابط *Ibt*: quorsum isthoc significat περίζωμα μασχαλῶν καὶ ὑπένερθεν sive ἐπίβλημα, qualis Comica pectora observabat olim fascia. BERN. אבנט Heor. REL.

[g] Ἐμίαν] *Al.* ἰμίαν aut ἰμιάναν. HUDS. A Babyloniis vocem hanc accepere, uti recte notat Josephus. Persice همیان Emian notat balteum. REL.

‡ *Certis quibusdam funiculis,*] Nastoli & nastuli, *præcipua exemplaria, dicit Voss. 1. L. U & Mert. Petrique Cantoris.* משבצת, μικροὺς πλοκάνους, ἀστραγάλους, *uncinos, sic vocat Epiph. voce Germanica, quam a Latinorum* uncinulus *vel* nexulus *aut à Græco* ἀναστόμωσις *dudum deformatam esse existimo.* Nastalæ, *expressum typis plurimis.* Nastulæ, *Vig.* Nestali, *Star. & W. 2. Vossius ad marginem sui codicis adnotavit de eodem vocabulo*, Nastalæ, *i. e.* infibulæ umbilicis tectæ, quasi dicas nasatas thalas sive tallas. *Petrus Scholasticus de eis*, Nastulis hinc inde super humeros capitium constringentibus. BERN.

[h] Βραγχωτὸν] Ita ex Constantino Lexicographo emendarunt Genevenses. βραγχωμένον aut βραγχοῦν prius scriptum, excusum prius fuerat. Quocirca arctiorem fuisse adfirmat hic sacerdos suam tunicam, quam plicas aut ἐπιπτυχὰς ἐξυφασμένας unquam admitteret: laqueis adeo seu telamonibus byssinis hanc constrictam tenuisse, qui capitio præamplo fimbriatoque tam pone quam ante adfixi, super claviculas gestantis committerentur, tunicamque adeo corrigerent. Mirum quantum hallucinati sunt Theologi in hac sententia, veteres recentesque. BERN. *Al.* βραγχιῶν aut βραγχιῶνα.

[i] Καλὰ στέρνον] *Big.* καὶ τὸ καλὸν στέρνον καὶ μεταφρενον *Samb.* καὶ τὸ καλὸν στέρνον καὶ μεταφρενον *Basil.* & *Gen.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* hic & supra καλὸν στέρνον.

[k] Μασσαβαζάνης] Placet mihi μασσαβάζιν ἢ (vel μασσαβάζης ἢ, ut mox μασταιωφόις,) quod est τὸ κατυμάσιον, משבצת *mesfubzana.* Vel ex conjugatione alia Syrorum Chaldæorumque משבצא *mesfubbeza*, *operti laqueati*: inde apud Josephum leges, μασσαβάζα μὲν καλεῖ. Ait enim filius Maimonis tunicis κατυμάσιαις sacerdotum quemlibet rite tecisse, negat hoc E dræ filius absque causa. Vel Mosaicum משבצות *Mesbezoth*, τοῖχοι, συμφίγξεις, καὶ ἀναστόμωσις, more Solymitano deflectens Matthiades, olim scripserat ταῦτα ἢ μασσαβάζαν (משבצן)

γ'. Ὑπὲρ δὲ τ κεφαλῆς Φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὁ δικυνέμενον εἰς πᾶσαν αὐτλὼ, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν [1] μασναεμφθῆς. τῇ δ' καθ' ὁσιότητι τοιᾶδέ ἐστιν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος [m] λινέου ταινία πεπιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ ὑπιπτυσσόμενον ῥαπίσμασι πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν σκεπάζει διήκουσα [n] μέχρι μετώπου, τὸ τε ῥαφὴν τ ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δ τῷ κρανίῳ [o] γιγνομένη ὑπέρδεσμον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ ῥεμβοῦσι πονοῦντος τοῦ τὴν ἱερουργίαν. [p] καὶ οἵα μέν ἐστιν ἡ τ πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

δ'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖται μὲν καὶ [q] ταύτῃ, πλείοσι δὲ λιπὼν ἔνδυμα τ προειρημένων· ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑα-

3. [1] At ſuper caput geſtat pileum [2] non faſtigiatum, neque totum caput incingentem, ſed paulo plus quam medio ſuperimpoſitum. nominatur quidem Maſnaëmpthes. Tali autem modo adornatur ut corona eſſe videatur, ex lineo texto inſtar faſciæ craſſæ concinnata: etenim in orbem ſæpius replicatur atque conſuitur. Deinde ſinden deſuper pileum integit, uſque ad frontem deſcendens, & faſciæ commiſſuras atque id quod in eis deforme erat occultans, & toti cranio preſsè adhærens. Aptatur autem accurate, nè ſacrificanti forte delabatur. Et *jam* qualis quidem ſit totius ſacerdotum turbæ amictus, declaravimus. *Meſnepheth, tiara.*

4. [3] Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur, ex veſtibus memoratis nullam omittens; [4] ſed illi *Veſtitus Pontificis maximi.*

(משבצן *Meſubbezan*) καλεῖ, *Conſtricloria quidem ſic vocantur.* Vel denique ſecundum Epiphanium interpretem, Joſepho denuo reſtitues, τὸ δ μασναβαζαὴν (ἤτοι μασναβαζὴν) καλεῖ. Hoc quidem appellatur κονυμβωτις, quod eſt typis Aſſyriis משבצנותא & משבצתא, *Meſabazanutha* ac *Mejabazatha.* Talia equidem ſcripſiſſe me commemini ad Stephanum *le Moine*, quando ille correctiones aliquot Brunianas, necdum impreſſas, mihi propoſuiſſet. Attamen viri Rev. משבצאא deformis vox eſt, & Chaldæis ignota. Alius inſuper Theologi divinatio, ὃν αὖτω τ ζωνῆς ἀπάδει pro μασναβαζάμης καλεῖ, miſera ſatis & Helleniſmi inanis. Conveniunt autem ἀπόγραφα Græcanica Joſephi in μασναβαζαμης aut apud *Samb.* μασταβαζάμης καλεῖ; ſed Scholaſticus amplius aliquid ait, *Hoc etiam Maſſabazan vocatur.* Præterea Interpretes LXXII. S Bibl. in ſuis membranis repererant Ex. c. 28. 39. ומשבצת הכתונת, *Tunicæque telamones*, pro recepriori ושבצרת הכתנת; vel emendabis potius verſionem Græcam iſtum in modum, ᾧ κονυμβωτις τ χιτῶνα ὡς βύσσα, καὶ ποιήσεις κίονα, Cætera quæ ad hanc veſtem pertinent, Hieronymus dicet: *Tertium genus eſt veſtimenti, quod illi adpellant* Abneth, *nos Cingulum vel Baltheum vel Zonam poſſumus dicere. Babylonii novo vocabulo* Hemianin (Ita Eraſmus numero plurium, tanquam המיינין. Sed privo המין *Hemian*, rectius libri veteres) *vocant. Diverſa vocabula ponimus, ne quis erret in nomine. Hoc cingulum in ſimilitudine pellis colubri, qua exuit ſenectutem, ſic in rotundum textum eſt, ut marſupium longum putes. Textum eſt autem ſubtegmine cocci, purpuræ, hyacinthi, & ſtamine byſſino, ob decorem & fortitudinem; atque ita polymita arte diſtinctum, ut diverſos flores ac gemmas artificis manu non textas ſed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua ſupra diximus, inter umbilicum & pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, & ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur.* BERN. Hoc modo (favente *Cod Samb.*) edidit *Bernardus*, cum antea eſſet μασταβαζαμης καλεῖ). atque alias ſubjicit conjecturas, ut μασταβαζαμ ὃ καλεῖ), vel ναζαβαζὲ μὴ καλεῖ), vel ταῦτα ὃ μασταβαζαμ ὃ καλεῖ), vel denique τὸ ὃ μασταβαζάνη (ἤτοι μασταβαστάθη) καλεῖται.

1 *At ſuper caput geſtat pileum*] *Quarto. Ornabat tandem capita ſacra* Tiara מצנפת Meſnepheth *Judæ Prefecto* τ Ἀρχιερέως, & *prius Moyſi*, (*imo huic paſſim pro* pileis *flaminum non maximorum,* כובעות μιτραωθ, *i. e.* قلانس καλάνζα *aut* כובעין.) *Onceloſo & Joſepho* מצנפתא, μασναφθῆς: *Interpretibus* LXX. *& Hieronymo, vocabulis Perſicis* κίδαρις (*plana quidem, non recta, non* خريسة, *non* κυρβασία, *ſed ut Homeri* καθίτ-ξ) πίλος, μίτρα, *nunc Parthis ipſis* دستار Daſtar, *&* دلبند Dolband, *tutamen cerebri. Interpreti Samaritico* מעטפרת maataphe, *quem ſane reſpexit Scholiaſtes Romanus, ubi ait,* κίδαρις, ἤ τὸ παμφρυγικὸν πίλιον ἤτοι μίτρα. *Nam in textu illo Moyſes Judæique Samaritæque omnes lectitant* מצנפרת. *Arabibus* Emam عمام. *Græcis* πῖλος, *traductum de vocabulo Perſico* فيلة, *quod materiem meliorem hujuſce redimiculi indicat. Galerus idem Ulyxeus, ut Hieronymus judicavit, vel, ut alii,* Calamaucum *ſeu* καυσιάκιον. *Faſcia ſane byſſina,* XVI. *cubitos longa, Maimonide expandente, quæ multis voluminibus ſuper tempora eiſque conſutis invicem inſumebatur, niſi quantum deflueret tam cranio ſummo quam futuris ſpirarum obtegendis, atque demum ſub occipitio revinciretur. Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. Lev. c. 8. & c. 16. Zach. c. 3. 5.* BERN.

2 *Non faſtigiatum*,] In modum parvuli calamauci, *vera ac vetus ſcriptio, ut Voſſ. 1. Mert. Bedæ Presb. & Petri Scholaſtici.* Parvuli calamaci, *Vig. Bal. Goul. Freb. & Col.* Parvi calami, *Star. & W. 2.* Calamaucum *vero dicitur prodivi hyperbibaſmo pro* camelaucum, *ſive* καυσιλαυκιον, *quod inter λέξεις ἑωσφόρους recenſent Suidas & Baſilicorum Gloſſatores, necnon agneſcunt Hiſtorici Imperii Occidentalis. Cæterum* [illegible] *exponitur ab Horo Philologo* καυσία *ſeu galerus Macedonicus; à ſcholiaſte Ariſtophanis* πιλίδιον τηλίβου τὸ ουγιον, *haud diſimile adeo Ulyxei: à Tzetzium altero* πῖλος ἀσκίτης, *quo caput rapinam defendit Vates Aſiræus: planeque* κίδαρις *ab Etymologo magno. Omitti jam licet Voſſii ſenioris correctionem, nempe* camacilii *aut* camicidii *pro* calamauci: *quippe* Calamaucum, galerus *paſſim in Gloſſis Latinis, & in Græcis* πῖλος. *Commodum autem fuerit verba Petri Trecenſis hic addiscere.* Quarto ſimplicem tiaram geſtabat in capite, a cidari Pontificali plurimum differentem. Erat enim in modum parvi calamauci vel caſſidis, modice mediocratem verticis excedens: dicebaturque *Manepheth* (*l. Maſnepheth*) habens vittas, quæ involutæ ſæpius nectebantur, ne facile laberetur: habens deſuper aliud velamen byſſinum uſque ad inferiora barbæ deſcendens, &c. *Scripſerat enim Nic. de Lyra, partim ex Joſepho partim ex Jarchio Rabbino*, Tiaram ſive Mitram de byſſo in capite ſacerdotis poſitam, quæ tendebat ſuperius in acutum, & cum cinctura ſive bendelio ligabatur ſub mentone: ita quod nuditatem colli tegeret & mitram fortiter teneret ne caderet de capite ſacerdotis miniſtrantis, celans pilei ligaturas & totam capitis ſuperficiem, aptatumque perfecte ne laborante ſacerdote rueret. *Dixque ante illos Beda Eccleſiæ Anglicanæ presbyter,* Qualiter autem tiara hæc fuerit facta Joſephus docet dicens, Super caput autem geſtat pileum in modum parvuli calamauci aut caſſidis, quod extenditur, &c. Joſephus ſuperadditum eſſe narrat aliud majus velamen, quod tamen cujus eſſet coloris non oſtendit. *Unde liquet Epiphanii verſionem dudum vijam fuiſſe verſatamque noſtro bedæ.* BERN.

l Μασναμφθῆς.] Sonantius quidem μασναμφθὴς *Baſ. Gen.* & *Epiphanii* Interpr. Sed μασναέφθης *Samb.* & *Big.* propius Chaldaico, quod jam maxime exprimere conatus Joſephus notis Atticis, מצנפתא *maſnephtha* & *maſnaphtha*. Sic autem reddunt Onceloſus, Jonathanis Rabbini alii, Syrique, quod fas eſt, Moyſis Dictatoris μίτρα מצנפרת *meſnepheth*, ut Judæi hodieque vocem illam animant; *maſnepheth*, ut P. Comeſtor poſt Hieronymum. Hæc *redimiculum* denotat: Cl Boſius μασναφαθης legere maluit apud Joſephum ſuum. BERN. Μασναέφθης *Big.* & *Samb.* μασναάφθης *Vat.* μασταφάθης voluit *Boſius*, μασναέφθης malit *Solerius* in lib. *de Pileo*, p. 257 HUDS. MS. Μασναέφθης. מצנפרת videtur vox eſſe, quæ, ſubſtituto A pro I (more Syrorum in hujus formæ vocibus, quæ a Mem & Chirek incipiunt) degeneravit in hanc: nam כנבעות, quod nomen tribuitur in ſacris literis pileis ſacerdotalibus, longius abit. Verum, dicet aliquis, Joſephus hic eſt in deſcribendo ornatu ſacerdotum, non autem Pontificis maximi, de quo mox aget: & pilei ſacerdotum nomine מצנפת in ſacris literis dici non ſolent, ſed cidaris Pontificis. Fateor: ſed doctores Judæorum, uti voci עצרת & aliis ſignificationem diverſam ab illa, quæ in Sacro Codice eſt, dederunt, ita Pileum Sacerdotis ordinarii Mitznepheth appellant. REL.

m Λινέου] Ita *Bernardus* è *Cod. Big.* in *reliquis* λινέα.

n Μέχρι μετώπου,] Μέχρι τ ἴσω *Big.* & *Samb.* In hac quidem ſententia parum nos juvat eruditio Græcanica Hieronymi Presbyteri aut Epiphanii Scholaſtici. BERN.

o Γιγνομένη] Γινομένη *Big.* & *Samb.* Diffuſius quidem reliquis omnibus Chriſtianorum philologis Tiaram ſacerdotalem deſcribit Hieronymus hiſce literis ad Fabiolam. *Quartum genus eſt veſtimenti Rotundum Pileolum, quale pictum in Ulyxeo conſpicimus* (id eſt, *in Ulyxi*, ſicut legerat olim Beda noſter. Typum adeo utrumque comprobant Scriptores boni. Quippe in Tabula errantis Laertiadæ ex auſis Nicomachi artificis conſtat Galerum Nauticum capiti πολυτρόπῳ fuiſſe impoſitum) *quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars una ponatur in capite. Hoc Græci & Noſtri Tiaram, nonnulli Galerum vocant. Hebræi* miſnepheth (aut *majnepheth* ex Hiſtoria Scholaſtica.) *Nam habet acumen in ſummo, nec jure totum uſque ad comam caput tegit, ſed tertiam partem à fronte inopertam relinquit: atque ita in occipitio vitta conſtrictum eſt, ut non facile labatur ex capite. Eſt autem byſſinum, & ſic fabre opertum linteolo, ut nulla acus veſtigia extrinſecus appareant.* (MSS ſorinſecus pareant.) *His quatuor veſtimentis, id eſt, Feminalibus, Tunica linea, Cingulo quod purpura cocco byſſo hyacinthoque contexitur, & Pileo de quo nunc diximus, tam Sacerdotes quam Pontifices utuntur. Reliqua quatuor, Mail, Ephod, Hoſen, & Sis Zaab, propriæ Pontificum ſunt.* BERN.

p Καὶ οἵαι] *Baſ.* & *Gen.* ᾗ ποτε. BERN.

3 *Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur*,] *Veſtibus adhuc aliis quatuor fulgebat deus Pontificis Maximi, Magno Macedoni venerabile,* Ἀρριαν. *l.* 11. *c.* 8. BERN.

q Ταυτη,] Vel ταὐτῳ, quæ ſcriptio fuit *Samb.* BERN.

4 *Sed illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam*,] *Quinto* מעיל Mail *Hieronymo ab ore Talmudiſtarum, mitra aut corrocie metal) Joſepho & Maſoretis*, Pallium *Hieronymo ipſi ad Fabiolam*, LXXII. *Int. aliiſque melius interpretes, imo Ilario Judæo ἀλωτ. l.* 6. *c.* 15.

Tunica *hyacinthina* μειὲ dicta. Zona *cum tintinnabulis* appensis.

illis superinducens tunicam hyacinthinam. Est autem & hæc talaris, secundum dialectum nostram [5] Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad instar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adsutæ erant fimbriæ, ita adornatæ ut mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non sine multo decore inserta erant; ita ut inter duo tintinnabula malum Punicum, & inter duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [6] Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; sed unicum est vestimentum in longum undique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens [7] non obliquam, sed in longitudinem discissam, à pectore usque ad interscapilium medium. Ei vero adsuitur limbus, ne scissuræ deformitas appareret. Similiter etiam aperta est, qua manus exseruntur.

κίνδυ πεποιημένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ οὗτος· [r] μεείρ καλεῖται κατ' τ ἡμετέραν γλῶσσαν. [s] ζώνη περισφίγγει βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἦν δι' ἀμπεποικιλμένη, χρυσᾷ σωυφασμένα. [t] κάτω δέ εἰσιν ὥσπερ πρόσπεφυκότες ὑάκινθοι [u] ῥοῶν πρόπον ἐκ βαφῆς [v] μεμιμημένοι ἀπήρτηνται, καὶ κώδωνες χρύσεοι καλὰ πολλὴν ἐμποιοῦσι τὴν εὐπρέπειαν· ὥστε μέσον ἐπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον, καὶ ῥοῶν κωδωνίου. ἔστι δ' ὁ χιτὼν [x] οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων, ὥστε ῥαφὰς ἔσπι τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλαγίων· φάρος δ' ἐν ἐπίμηκες ὑφασμένον ἔχειν ἔχει [y] βροχωτὸν δὲ πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσην τὸ μεταφρενον. πέζα δ' οὕτω [z] περιέρραπται. ὑπὲρ δὲ μὴ διελέγχεσθαι τὸ τομὸν τὴν δυσπρεπίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες [a] διέρχονται] σχιστός ἐστιν.

ε'. [b] Ἐπὶ

ποδήρες καθύπερθεν ὑακίνθινον ἔνδυμα: Tunica superior *P. M. ex duabus plagis hyacinthinis ad latera humerosque consuta, præter sibisma geminum loco manicarum, capitio amplo & inducia fimbria valde munito, θυσανωτῷ: tum ad talos limbo sonante ex appensis* LXXII. *tintinnabulis aureis*, (פעמנים, κώδωνες,) *totque glebis tinctæ lanæ, specie malorum Punicorum* רמונים, ῥοῶν: *sic enim numerant Patres Traditionis Judaicæ, Massicta* Sebachim *c.* 10. *sic Hieronymus ab illorum discipulis. Zona denique Ephodæ quinquecolori hæc vestis impediebatur. Ex. c.* 28. *&* c. 39. BERN.

5 *Meeir nominata.*] Methyr, *Voss.* 1. Methir, *Col. Frob. Goul. & Bal. Legerat enim Epiphanius* μεθειὲ *in musæo Cassiodori, sicut præstant plerique nostrorum codicum.* Mechir, *Mert. V. W.* 1, 2. *& P. Trecensis, tanquam è Græco* μεχειὲ, *quod propius abest ab Hebraico* מעיל *i. e.* Meil *seu* Meghil, *ut Masoretæ nunc adpungunt; nam S. Hieronymus à Tiberiensium schola* Mail *audierat, quod MSS. & Editio Lugdunensis docet. Quinetiam* Machil *reperias apud Isidorum Hispanum. Haud difficile quidem fuit Scribis Græcis, & mox Latinis à scriptione vetusta Josephi* μεγειὰ *in* μεχειὰ, μεθειὰ, *imo discedere porro in* μιθειὲ *&* Methir. *Moyses tamen scripsit* מעיל, *quod est vere ἐπένδυμα.* Mox *Epiphanius vitio sui seculi illepide junxit* malagranatorum, *& subinde* malagranatum *atque* malagranata, *quod MSS. & editionibus plurimis proditum. Vix melius expressêrunt Froh. aut Star. aut Epit. Cant. & N. de Lyra,* malogranatorum, &c. BERN.

r Μεείρ καλεῖται] Μεθειὲ *Bas. & Gen.* & tota moles *Epiphanii Petri*que Scholasticorum. μεειὲ *Big.* atque *Samb.* μεχειὲ *Hen.* μεγειὲ *Busb. Mail* Hieronymus ad Fabiolam. Legerat enim ille in vetustissimo ac sanctissimo volumine מעיל האפור & מעיל, quod LXXII. Interpretes varie reddiderunt: modo ὑποδύτης χιτὼν (nam ὑποδύτη & ἐπενδύτη voces sunt Braunii, non Aristarchi,) sub Ephoda, *subtunicalis* adeo B. Hieronymo Epist. CXXX. modo ἐπενδύτης sane supra Tunicam ποτυμεῶτλω על כתונת תשבץ, quam & ὑποδύτλω λινοῦ Flavius nuncupat, de Bellis Patriis. Alexandrini adhuc מעיל vertunt στολὴ eximie, & ποδήρης, & ποδήρης τ ἐπωμίδ, & ὑποδύτης ποδήρης, quos & Philo secutus est; tum tot iidem ὑπλοΐς & ἱμάτιον interpretantur. Aquila Ponticus χιτὼν ἀσραγάλειος. Onceloſus מעילא, Judæi alii ממטר *Memtar*, Jonathanis מנטר, Targumista Samariticus بشت القبا phrasi exotica: Ægyptii καλάσιρις, Persæ ad Biblia sacra ζαπάρσυνος, ژبرپوس, *Tunicarum superior*; Syri denique פרישא. Rescribo autem apud Josephum μεείλ vel μεγειὰ cum omnibus Rabbinis, ex quo ἀλλ τλω ἑβδομηκλ τ βιβλιογράφων jamdudum factum liquet μεείς, seu μέεις & μεγείς propter γ βαρυσχιῶν, & abinde μεθείς. מעיל vero *superulam* sive ἐπενδύτλω quam proprie significat ab עלה origine. Veruntamen similem credes hanc vestem Colobii demissioris, aut plane Habitus Purpurei, quem appellant Doctores Oxonienses. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μεθείς in *Editis*, sed μεείλ vel μεγειὰ rescribendum censet *Bernardus*. HUDS. מעיל Hebr. MS. Μεείς. REL.

s Ζώνη περιφίγγεται] Nonnemo legit ζώνη —— ἀμπεποικιλμένη. BERN.

t Κάτω πέζαι] *Samb.* καταπέζαι. BERN.

u Ῥῶν] Ροιῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Alterum tamen Josephi & Atticorum. BERN.

v Μεμιμημένοι] *Big.* & *Samb.* μεμιμημένον. Utrumvis heic dici Grammatici forte tibi concedent. BERN.

6 *Hæc autem tunica non constat ex duabus plagulis,*] *Vertitur*, Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus. *Sic scriptorum quicquid aut excusorum: nisi quod Col. impressum feratur* tunica non ex duabus incisionibus, *velut hodie observant omnes codices Græcorum. Star. & W.* 2. *explanate*, tunica ex duobus locis incisa, ita ut consuta sit super humeros & per latera: & uno velo in longum texta, unde & ad collum tantummodo habet sectionem, non è latere sed in longum fissa, à pectore usque ad medias scapulas. BERN.

x Οὗτος] Plane *Epiphanius, Est autem hæc Tunica ex duabus incisionibus:* quo facit & Talmud Judæorum. Inficiandi autem particulam manus indocta jamdudum adjecerat. Hinc libris in Græcis, οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν. Quinimo *Comestor* Trœcensis amplius dicit de ista hyacinthina, *Eratque duabus incisionibus facta, consuta super humeros & per latera, in modum Dalmaticæ.* BERN. Οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν sine negandi particula edidit *Bernardus*, quod ea caruerint codices *Epiphanii*. Ex illis vero excidisse suspicor, cum mox in *iisdem* sequatur, sed *uno velo in longum undique circumtexta.*

y Βροχωτὸν] Ibi βροχωτὸν πλάγιον quicquid est exemplarium, præter βροχωτὸν πλαγιον *Genevensium*. Feci tamen cum *Epiphanio* βροχωτὸν ἢ πλάγιον, *Ad collum sectionem non è latere.* BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* cum *Bernardo*, in *Græcis* omnibus βροχωτὸν vel βροχωτὸν πλαγιον.

z Περιέρραπται,] *Basil.* & *Gen.* περιέραπται. Audi jam defloratorem Josephi. *Vestimentorum, quæ proprie sunt Pontificum* (ita scribit Presbyter Christianus Epist. 128.) *Primum est* מעיל Mail, *id est, Tunica talaris, tota hyacinthina, ex lateribus ejusdem coloris assutas habens manicas* (facile ne credat lector; licet Rabbini nonnulli idem cum Hieronymo nostro adfirment:) *& in superiori parte qua collo induitur aperta. In extrema vero parte, id est, ad pedes* 72. *sunt tintinnabula, & totidem mala Punica, iisdem contexta coloribus, ut supra Cingulum*: (uno sane minus, ut Biblia Judaica referunt.) *Inter duo tintinnabula unum malum est, inter duo mala unum tinnnabulum; ut alterutra sibi media sint: ut cum ingreditur Pontifex in Sancta sanctorum* (הקדש *Sanctum* jam abunde sufficit, quod Moyses Ex. c. 28. 35. & Lev. c. 16. 4. atque post multa secula δευτέρωσις Judæ principis demonstrant. Nam *Albis* solis ingressus est Expiator τὰ ἁγιάσματα.) *totus vocalis incedat, statim moriturus, si hoc non fecerit.* Eundem tamen errorem erravit Theodoretus in Quæst. ὑποδύτλω μὲν καλεῖ τ ἐνδοτέρω χιτωνίσκον, ἐπενδύτλω τ χιτῶνα τ ἐξωθεν. ὑακίνθινον δ τοῦτον ἦμεν πρόσπαξε, καὶ ποδήρη προσηγόρευσεν, ὡς μέχρις ἄνδρων διήκοντα τ ποδῶν. ἀπήρτηνται δ τούτω καὶ κώδωνες χρυσοῦς καὶ ῥοΐσκους· ἵνα εἰς τὸ αὐτὸν καὶ ἀκούσεται τ σκηνῆς ἔσιον, μὴ εἰσιόντα τλω λειτουργίαν ἐπιτελῇ. De hoc melius censuit Theodorus in Compendiis. Cæterum adponam huc verba Judæi Alexandrini, lecta dudum Theodoreto atque Hieronymo. ἱερὰν ἐξῆς ἐσθῆτα κατεσκεύασεν ὁ τεχνίτης τῷ μέλλοντι λειτουργεῖν καλέσας, παραλλὰξ καὶ διαμπισάτλω ἔχοντα τὰ τοῖς ὑφάσμασι συμπλοκήν· τὰ δ' ὕδη διὰ λί, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δ' προστατοῦν ἐπωμίς. ὁ μὲν δὴ, ὑποδύτης ἀμιγεσέρας ἰδίας. ὅλος δ' ὑακίνθινος, ἔζω τ καταβάτω καὶ ποδῶν ἐχόμενος. ταῦτα δ' ἐποιηκε ἐξ χρυσοῖς ἰσίσκοις καὶ κώδωσι καὶ ἀνθίνοις πλέγμασι, ex quibus forte enasci videbantur mala Granatica. Nam Doctores LXX. רמונים luxuriose verterant ἐξωλόβους ῥοας ἰσίσκους. Post pauca rursum Philo, χρυσοῦν δ ἐπὶ τ ποδήρους ἕδος ὁ χιτὼν συμπας ἐσὶν ὑακίνθινος, ἄκρως ἐκμαγεῖον. φύσις δ' ὁ ἀπὸ μέλας, καὶ πρόπον τινα ποδήτης, ἀνωθεν ἐπὶ τ μὴ σελινὸν καὶ μέχρι τ γῆς τεθεὶς πεφάτνωται πᾶσιν κεχυμένος. ὅθεν καὶ ὁ χιτὼν ἐπὶ στέρνων ἄχρι ποδῶν πιέζει ὅλον τὸ σῶμα κέχυται. ἐξ αὐτῆ δ κ' τα σφιγκτῆρα ῥοΐσκοι ἑκατὸν ἑκατὸν καὶ κώδωνες ἑξῆς. τὰ μὲν ἀνθίνα σύνδεσμον γῆς, &c. Ait insuper Moyses Maimonis c. 9. de Supellectile sacra, Pharisæorum ex sententia maxime ad c. 7. *Jomæ*, & *Sebachim*, c. 10. *Pallium* illud (מעיל) duobus membris seu alis (כנפים ב'. β'. σχεδιάσμασι Josepho) sub peristomio firmiter contexto & διπλόλω utrinque absque manuleis patuisse, ut loricæ fecciales solent. Ab ima inde veste dependisse θυσάνους, quatuor quemque & viginti liciorum (i. e. 3 x 8. Alii potius dicerent lemniscos filorum 4 x 6, sive ex quatuor funiculis sextulicibus: siquidem שש משור *byssum retortam* in illo opere commemorant Samaritæ, Onceloſus Judæus, & Interpretes Alexandrini Ex. c. 38. 33. iterumque Ex. c. 39. 24. At præceptores Hieronymi, & Talmudistæ *Jomæ* f. 71. Judæorumque reliqui aut alterum aut ambo vocabula שש משור omittunt:) qui in pomorum Punicorum modum, vix dum obscitantium שלא פתחו פיהן, arte plumaria convolvebantur, itemque זונים ועגבולים, campanulis LXXII. ordine insertis distinguebantur, quastotidem malleoli animarent. BERN.

a Διέρχονται] Forte ἐκπέρχονται. *Vetus* vertit: *unde manus egrediuntur.* COCC.

b Ἐπὶ

ς'. [b] Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύ[ε] [c] τὸ λεγόμενον ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι παραπλήσιον. γίνε[ται] γὰρ τῷδε τῷ τρόπῳ. ὑφαντὸς ἐπὶ βάθος [d] πηχυαῖον ἐκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ [e] συμπεποικιλμένος,

ς'. [8] Super has *veſtes* tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Græcanicæ ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita ut medium pectoris intectum relinquat, manicis *Tunica ſuperior Ephodes nominata.*

b Ἐπὶ δὲ τούτοις] Ἐπὶ δὲ τούτῳ *Busb.* Ita *W.* 2. & *Star.* inter Latinos, *ſuper hoc.* BERN.

c Τὸν λεγόμενον ἐφώδην,] *Baſ.* & *Gen.* τὸ λεγόμενον ἐφώδη, *Hen.* & *Busb.* ἐφωδίζ contractiori. τὸ λεγόμενον μὲν ἐφώδην *Vat. Big.* & *Samb.* Namque pro אפור Hebraico in Bibliis LXX. Int. ſcribitur ἐφωδ, ut Jud. c. 17. 5. & 1 Sam. c. 2. 18. Flavius autem Græcis literis expreſſit dialecti ſuæ אפורא *Ephoda*, quam tenent in ſacris Onceloſus, Jonathanis, & ad Hoſ. c. 3. 4. Syrus Targumiſta. BERN.

8 *Super has* veſtes *tertiam etiam induit vocatam Ephoden,*] *Sexto. Supra Tunicam Hyacinthinam præfulgebat indumentum τετραγωνον, Moyſi* אפור, LXX. ἐφωδ, *aut ſæpe explicando* ἐπωμὶς. *Hoc proprie* כתף Superhumerale *B. Hieronymo, aut, quod tantidem valet,* Humerale *S. Aug. Joſepho* ἐφώδης *ex gloſſa Solymitana* איפורא, *quam Onceloſus Jonathaniſque conſervant. Samaritis* אפורת, *vel hiſce & Judæis quotquot Arabice norunt,* Sodra סדרא, *atque* قبا Cappa *voce exotica. Syris* פרתא Fedta *ore parco. Perſis* برون brivan *&* μανδύη. *Aquilæ Pontico* ἐπένδυμα, *ut Theodoretus Procopiuſque admonent. Ratio autem nominis primi clare elucet ab Lev. c. 8. 8. ubi Moyſes, ut fratrem ſuum in P. M. vitè conſeceraret, præcinxit ipſum cingulo Ephodæ* ויאפד לו בו, *Samaritis* שנא, *Judæis* סדרא, LXX. *Interpr.* συνεσφιγξεν αὐτῷ ἐν αὐτῇ, *& alibi* אפורת συνάψεις. *Sacra hæc Lorica, ſeu Tunicula Pectoralis ac* Guppa גבא 1 βασι. c. 21. *Græcanicæ* ἐπωμίδι *& curtæ Caracallæ, aut* Paludamento feciali *non abſimilis, de auro & quatuor prædictis coloribus ante & a tergo ad cubitum unum intexta erat, præter pectus medium quantum Oraculo inſerendo præciſe vacabat, manicis an inſtructa. Hujus duas plagulas ſub collo adfibulabant* ἀμφίσημοι *aureoli, quibus inſidebant Sardonychum par grande,* [שהי אבני שהם *Moyſi auctori, jam* σμάραγδοι *Int.* LXX. *alibi* σάρδιοι, σαρδόνυχοι, πράσινοι, *& apud eoſdem neſcio quales: Berylli i. e.* בולוס *&* בורלא *de Græco corrupta, Onceloſo, Uzelidæ, Samaritis, Saadiæ V. Cl. Syro Waltoni, Judæis Mixobarbaris, aliis multis Judæorum: ſed Aquilæ, Symmacho, reliquoque* ο' *&* γ'. *atque S. Hieronymo in verſione jamdiu vulgata* Onychini; *quales ferme & σαρδόνυχες Joſephi, cui de Antiſtite ſuo inſanum non credere.*] *nominibus Hebraicis bis ſex Tribuum inſculptum, Iſraelitarum ſenioribus dextrum lapidem occupantibus, hunc in modum, quem & Rabbino Iarchio perplacuiſſe video.*

τὰ ἀριστερὰ, κατὰ γραμμῶν.	τὰ ἰδιαίτερα, κατὰ γραμμῶν.
גר	ראובן
אשר	שמעון
יששכר	לוי
זבולן	יהודה
יוסף	דן
בנימין	נפתלי

At vero ſecundum Doctores Solymitanos, ordine iſto

Siniſtra aliarum.	*Dextra Lie.*
דן	ראובן
נפתלי	שמעון
גד	לוי
אשר	יהודה
יוסף	יששכר
בנימין	זבולן

Adhæc Ephodæ adſuebatur textus conſimilis Zona *Joſepho flamini,* חשב האפוד *Moyſi, Onceloſo & Jonathani* חמין Hemian, המיאנא Hemiana *Syro, Arabi* شغشغ *σάφσαγον, Perſæ* بند, Baltheus *Hieronymo, Samaritis* مشدّ العبا Ephodæ cingulum, *pariterque Judæis Mauruſiis* حزام الصدرة. *Commentatoribus inſuper S. Literarum* בירות או כשתי רצועות או כאבנט יוצא משני צדדי האפוד. *Quæ cætera ambiret, atque etiam ſuper ſuturam renodata, fimbriis tandem bullatis perpulcre dependeret: Ex. c. 28. c. 29. c. 39. & Hoſ. c. 3. & Joſ. ἀλωτ. l. 6. c. 15.* BERN.

d Πηχυαῖον] *Samb.* & Interpolator Heſychii illo caſu. Alii eleganter πηχυαῖος. Honeſtior equidem eſt dictio Joſephi, ut πυγαῖος vel πυγαῖον, (nam Braunii βάθος πυγαίου, non eſt boni otii;) ne unquam admitteret. Verumetiam πηχυαῖον ab aliis ſcapularibus ſatis deſcendit, ſicut ad amicum quendam nuper ſcripſi & adfirmavi. Pariter Procopio Gazæo *Epomis ſacra* tunica brevis dicitur, uſque ad præcordia pertingens inſtar thoracis. BERN. Πυχαῖον *Vat.* quod pro πυγαῖον ſcriptum arbitraretur *Braunius.*

e Συμπεποικιλμένος,] Συμπεποικιλμένον, ἀσφίπυκτον *Baſ.* & *Gen.* voce iſthac inutili. συμπεποικιλμένον ἀπέρπυκτον ex vitio *Big.* συμπεποικιλμένον ἀσφίπυκτον *Samb.* priore vix ſana. Scripſi itaque cum Heſychio & B. Hieronymo, συμπεποικιλμένον ἀσφίπυκτον. Epiphanius denique interpres viderat ἀσφίπυκτον heic loci. Subinde pro χειρίσιν τε ὑσκημένοις Eucherius Lugdunenſis aliique Patrum legiſſe videntur χειρίσιν ἐνηκημένοις, ἐν ᾗ ἠσκημένοις, ἢ ἐσταμένοις, *abſque manicis:* cui opinioni accedit & Cohors Rabbinica. Aſceta Bethleemiticus ad Fabiolam: *Sextum eſt Veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod.* LXX. ἐπωμίδα, *id eſt, Superhumerale appellant;* Aquila ἐπιρράφιον (MS. Coll. Novi ἐπίδυμα, i. e. *Deſuperveſtimentum.* Editio vetus ἐπίφαμμα i. e. *Superveſtimentum:*) *nos Ephod ſuo ponimus nomine. Et ubicunque in Exodo vel in Levitico Superhumerale legitur, ſciamus apud Hebræos Ephod appellari. Auri autem laminæ, id eſt, bracteæ mira tenuitate tenduntur:* (Ed. Vet. *tunduntur.* Quin Cathedræ Moyſis hæc talia accepta debuerat Philo, & noſter Hieronymus Philoni. Nam Ex. c. 36. 3. ורקעו את פחי הזהב וגו') *ex quibus ſecta fila torquentur, cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino. Et efficitur Palliolum miræ pulchritudinis perſtringens fulgore oculos, in modum Caracallarum ſed abſque cucullis. Contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. Sed in utroque humero habet ſingulos lapides, clauſos & adſtrictos auro, qui Hebraice dicuntur* Soom, *ab Aquila & Symmacho & Theodotione* Onychini, *à* LXX. Smaragdi *transferuntur: Joſephus* Sardonicas (*aut* Sardonychas) *vocat; cum Hebræo Aquilaque conſentiens, ut vel colorem lapidum vel patriam demonſtraret. Et in ſingulis lapidibus ſena* (*Edit. Vet.* bis ſena) *Patriarcharum nomina ſunt; quibus Iſraeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in læva minores ſcripti ſunt: ut Pontifex ingrediens Sancta ſanctorum,* (Miſnam adeo Judæ principis haud legerat B. Hieronymus, quod & ille fatetur ad Algaſiam:) *nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.* Pariter ille ad Marcellam matronam. *Ubicunque in* LXX. *Interpretibus, hoc eſt, in codicibus noſtris* ἐπωμὶς i. e. *Superhumerale legitur, in Hebræo ſcriptum eſt Ephod.* (Idemque ad Hoſ. c. 3. à LXX. ἐπωμὶς dicitur, i. e. *Superhumerale*, ab Aquila ἐπένδυμα i. e. *Superindumentum.*) *Quod quare alibi interpretari voluerint, & alibi non interpretatum reliquerint* (Sic lego propter ἐφωδ Jud. c. 8. 27. & c. 17. 5. necnon ἐφωδ βαδ 1 Reg. c. 21. aut veteri vitio ἐφωδ βαζ, quod neque Aquila vitavit rigidi ingenii verpus. Vertit enim ille ἐπενδυμα ἐξαίρετον.) *non eſt mei judicii, cum hoc ipſum in plumbis fecerint: ut quæ alibi aliter atque aliter expreſſerant,* (ut ἐπωμὶς, στολὴ, ſemelque ἱερατεία) *noviſſime tranſlationis varietate laſſati, ipſa Hebræa verba poſuerint. Aquila autem id quod illi χιτῶνα dixerunt, ἐνδυμα dixit ex Hebraico Cetoneth: Et quod Hebræo ſermone vocatur Mail, illi ἐπένδυμα i. e. Superiorem tunicam, Aquila dixit ἐπιρράπιον. ἐπωμὶς vero, quod Hebraice dicitur Ephod, ſuperius pallium ſignificat, quo totâ ſacerdotalis protegatur ambitio.* Ita locum deſperatum D. Eraſmo B. Rhenano aliiſve, reſtitui denuo ac emendavi. Corruptiſſimus enim legebatur in omnibus exemplaribus Typothetarum & Scribarum. Statim ille presbyter Chriſtianus, *Verum quia in hoc ipſo brevitatem Epiſtolæ ſubinde exceſſimus, & Joſephus ac Philo viri doctiſſimi Judæorum, multique de noſtris* (quid tempus potuit & barbaries, unde bonis illis libris fere careremus!) *id latiſſime perſecuti ſunt, quorum ut ajunt voce audies me. Nos ut ſcis Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus. Unde ignoſce ariditati, &c.* Philo igitur in vita antiquiſſimi Legiſlatoris, ἡ δὲ ἐπωμὶς ὑπερπέπεται τοῦ ἱεροῦ καὶ τεχνικώτατον, ἐπισήμῃ τελειωθεῖσα κατασκευάζεται τοῖς προειρημένοις ὕλαις, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καὶ κοκκίνῳ, συνυφαίνεται πλεκομένων χρυσῶν πίταλα γὰρ εἰς λεπτὰς τρίχας καταλιθίνθα πᾶσι τοῖς ἡμάτι συνυφαίνεται. λίθοι δὲ ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐπημόζοιν σμαράγδου πολυτελεῖς δύο, (ἀσφαλείας χάριν) ὑμαλοιεσθαι, οἷς ὀνόματα τῶν φυλάρχων ἓξ καθ' ἑκάτερον ἐνεχαράχθη, δώδεκα τὰ σύμπαντα. Quinetiam accuratius cæteris Flavius ipſe hiſtoricus Bellorum patriorum I 6. c. 15. Ephodam depingit cum ſuo Oraculo. ἡ δὲ ἔνδυμα (המעיל) τῷ στέρνῳ περιπλῶσα ταινία, πέντε διαθεσμῷ ζώναις πεποίκιλτο, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ κόκκου, βύσσου τε καὶ ὑακίνθου. τούτοις δὲ καὶ ἐπωμίδα πλησίον κεῖται κόλπου εἶχεν, ἐν ᾗ πλείων χρυσὸς ἦν. (Frequentius idcirco aurum, quam Talmudiſtæ torquent) χῆμα μὲν οὖν οὐδενὶ θαύματος εἶχε. δύο δ' αὐτὸν ὑπέρπτεροι ἀμφίδισκοι χρυσαῖ, κατεκέκλειντο δ' ἐν ταύταις κάλυκες τὰς ἐπωνύμους τῶν ἓξ ἐθνῶν φυλὰς ἐπιγεγραμμένους. καὶ ἓξ ἕτεροι ἄλλοι ἐσφήκτηντο λίθοι δώδεκα, καὶ τρεῖς εἰς τέσσαρα μέρη διημημένοι. σαρδίου, τοπάζου, σμαράγδου· ἄνθρακες, ἴασπις, σάπφειρος· ἀχάτης, ἀμέθυστος, λιγύριον· ὄνυξ, βήρυλλος, χρυσόλιθος. ὧν ἑξ' ἑκάστῳ πάλιν εἷς τῶν ἐπωνύμων ἐγέγραπτο. Alia adhuc tradunt de Ephoda & Logéo Patres Talmudici, quæ poſt Maimonidem nunc breviſſime proponam: ut uno conſpectu videat rerum Hebraicarum ſtudioſus, quid de Pontificis ornatu præcipuo ſcriptores antiqui retulerint. Ephodes equidem, ſicut & Pectorale, texebatur filis 28. Namque filum unum auri educti cum ſex hyacinthinis contorqueri, pariterque de reliquis tribus coloribus mos fuit, quod Doctores Babylonii edocent *Iomæ* f. 72. Tribus vero membris conſiebat Ephoda, quorum primum & maximum & propie dictum אפור, erat plagula lata ut dorſum humanum, eoque ferme πηχυαῖα, longa ad talos uſque ab aliis ſcapularum מכנגד אצילי הירכים. Secundum puta בחפורת, Humeralia huic adſuta & adornata duabus gemmis quadratis *Shohamim*, quæ palis aureis inſertæ referebant inſcripta nomina XII. tribuum literis bis 25. juxta conſtitu-

tionem

cis quoque ornata est, atque plane in tunicæ formam facta videtur. [9] Lacunæ vero vestis inscritur

[f] ἀπερέπυκλον δ' ἔρυμα τὸ μέσον καταλιμπάνῃ, χειρίστῃ ἡσκημένον, καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι εἶναι πεποιημένον.

tionem illustris *Rabcahanæ*, (i. e. δ ἀρχιερεὺς) *Sotæ* f. 36.

Læva.	Dextera.	Sinistro.	Dextero.
שמעון	ראובן	בנימן	ראובן
יהודה	לוי	שמעון	רן
ששכר	זבלון	לוי	נפתלי
זבלון	ששכר	יהודה	גד
ὁ. רן	נפתלי	נפתלי	אשר
ζ. אשר	ε גד	ישכר	יוסף
β. בנימן	α יהוסף	זבולון	יוסף

Sed Glossator Talmudicus hac ratione nomenclaturam ordinat, Sardonyche

Placet denique sibi Chaninas f. Gamalielis serie α, β, γ, δ, ε, ζ. Membrum tertium fuit חשב האפור, duo segmenta seu fasciæ pari arte pictæ, & tanquam *brachia* יהודה Ephodæ adfixæ, quibus distringebatur subtus Pectorali Tunica Hyacinthina. Meruit & Nicolaus (qui ævi sequioris Theologos ab Allegoria, arte stultorum, ad verum ac sobrium suis commentariis reduxit) ejus ut descriptio Rabbinica quasi adferretur in medium. *Quantum ad formam Superhumeralis, ubi flores & consimilia, non aliqua animalia figurata, erat vestis quadrata altera parte longior, habens in medio aperturam, per quam intrabat caput summi sacerdotis: & latitudo illius vestis tangebat humeros. Longitudinis autem ipsius una pars pendebat ante operiens pectus, & altera pendebat retro operiens dorsum usque ad renes. Latera autem utriusque partis jungebantur in lateribus Sacerdotis nodulis aureis. Super humeros autem &c.* Simplicius adhuc de hac veste agens Davides Cimchiorum, *Duas plagulas* ב' לכרים, *lumbis haud demissores*, sic ait, *anticam posticamque zona adtexta coercuit.* Claudat denique agmen P. Trecensis, qui Archæologica Josephi atque etiam Commentaria Lyrani Ex-Judæi solens deflorat. *Secunda*, inquit, *vestis* (P. M. priva) *erat Ephod similis Superhumerali Græcorum, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, sine manicis admodum Colobii, descendens usque ad renes, adeo ut supercingi posset superiorem partem Tunicæ Hyacinthinæ tegens, inferiorem relinquens intactam: Oræ vero laterum uncinis & annulis aureis jungebantur. Aperturam habens in pectore quadram ad magnitudinem palmi, in quam Logion inserebatur. In hujus parte superiori super utrumque humerum infibulati erant duo lapides Onychini, Sardonyches secundum Josephum, in quibus erant insculpta* XII. *nomina filiorum Israel provinctalibus literis lingua Hebræa, juxta ordinem nativitatis eorum, sex nomina seniorum in humero dextro, minorum in sinistro. Habebat autem capitium ex transverso super humeros fortibus loris contextum.* BERN Ita *Big.* & *Samb.* συμπεποικιλμένας περιπυκλῳ *Vat.* in *Editis* συμπεποικιλμένῃ δ περίπυκτον.

[f] Ἀπερέπυκλον] Malim περίπυλλον. *Vet.* vertit: *amplectens omnem pectoris locum.* Ad verbum: *circumplicatum relinquit pectoris medium.* COCC.

[9] *Lacunæ vero vestis*] *Septimo. Quadrum ex spithama vacuum ab Ephoda relictum occupabat, atque super pectus Pontificis* Oraculum *Hebraicum, Legislatori dictum* חשן המשפט *aut præsertim* חשן chosen. *Josepho* ἐστὶν ἀπὸ חשוא *seu* חשנה, *quomodo scribunt Interpretes Samaritani: Onceloso* החשנא Chusna, *Epiphanio & Cometori viris Scholasticis* Essin. LXXII. *Judæis sub Philadelpho, Sirachidæ sub Euergeta Ptolemæorum, Philoni etiam & Josepho* λόγιον & λογεῖον, *pleniusve* λογεῖον τ κρίσεως. Rationale *inde vix recte, &* Rationale judicii *S. Hieronymo, Epiphanio, aliisque doctorum. Quapropter vocem Mosaicam non inique referes ad* Æthiopum Châsasa *sciscitari,* χᾶσᾶ, *aut ad* حس Hass *Arabum &* חוש Chus *Chaldæorum,* Prudentia, αἴσθησις, Ratio. *Vel idem denique valebit vox sacra cum* חשן Chosen *Assyriorum,* ὑποθηκίδιον, Apotheca judicii, *quod est* Oraculum Divinum. Τοῦτο ἦν μίμημα ὡ παρ' αἰγυπτίοις ἡ ἀλήθεια, ἐπιχωρίως μέθυσι λιγομένη· ζωδίων δὲ πολυτελῶν λίθων περὶ τὸ τραχηλον ἦν ἀρχιδικασῆ, ὃς καὶ ἀρχιερεὺς, ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως κρεμάμενον. *Vide Diodorum & Ælianum historicos. Nostris tamen Theologis magis placet* Pectorale *&* Pectorale judicii, *sed & hoc prisci. Legit enim Syrus* פרישא דדינא, *Samarita Arabissans* صدر حكم صدقة, *Judæi inter Barbaros extraque vagantes* بدنة الحكومة βάδεια, *quod est* θωρακίου τ κρίσεως *sive* γύαλον χρησμολογικὸν, *si Græce vis reddi. Quinvero &* ἀφοδίδιον *occurrit in versione* τ ί. *ad Ex.* 28. 4. *Sic variant clientuli Ptolemæi. Qua quidem ex causa deduces* חושן *ab* Hasena حشن *præcinxit: vel a* خشن Chasen, *ut* θωρακίδιον *gemmis asperum: quinetiam* حشا Hasa *denotabit* ἐπίλασμα Pectorale. *Pannus equidem ille* ἀφοδιδίου, περιζώματος, διπλᾶς, *subcarus, (quod volunt nonnulli pro capsa* τ φώτων) *atque* τετράγωνος *ex latere dodrantali, (id* זרת *Moysi, &* σπιθαμὴ, شبر, *necnon* חצי אמה *ceteris ejusdem gentis) Ephodæ obfirmabatur supra quidem duabus catenis seu funiculis auri contorti* (ב שרשרות מגבלות מעשה יעבות או קלוע זהב טהור) *qui ab annulis ejus superioribus & extantibus ad fundas humerales Ephodæ* (משבצות זהב) *pertinerent: infraque duabus vittis hyacinthinis, quæ a Pectoralis annulis inferioribus & sublimsutis (nam annulos aureos habuit Logion, quot angulos) in binos annulos Cingulo Ephodæ sub axillis infixos murrebant. Ornabat denique hoc* Superhumerale XII. *gemmarum auro insitarum* (משבצים זהב, τετράσιχον λιθοκόλλητον) *quibus inscripta fulgebant nomina tot tribuum populi Sacri, ordine quidem natalitio* (בתלדותם) *in Tabula priore, testibus Josepho Hierophanta, Jonathane Paraphrasta, Uzielida, Salomone Jarchio, Moyse Maimonis, Epiphanio Cyprio p.* 225. *& p.* 231. *Hieronymo ad Ionam Fabiolam, aliisque, sicut supra in Epomide.*

Vel in versibus prioribus juxta Tabulam posteriorem apparebant Leidæ sex, & in disticho sequente par triplex ex Balla, Zelpha, atque Rachela. Ea fuit sententia Philonis de Allegoriis legis suæ, ubi ait, Ο τε φεγγιμ & ὁ φεγγὼν, οἱ δύο λίθοι. ὥσπερτε ὁ ἰακὼβ & ὁ ἰσαάχαρ. δ μὲν οὖν ἐξομολογεῖται ὁ ἰακὼβ σύμβολον, ἐφ' ᾧ & ὁ ἰσαχὰρ ἔκτισται ἡ λεια· δ δ' ἐργαζομένῃ ἐστὶ καλὴ ὁ ἰσαάχαρ. & ἐπὶ δ ποσῆρες φῶς, & συνυφαντὰς αὐτῷ λίθοι τετράσιχοι. λίθοι στίχοι ἴσαι σαρδίου, τοπάζιον, & σμαράγδου, ὁ στίχος ὁ εἷς· ἰασπις, συμεὼν, λευὶ, & ὁ στίχος, φῶσις, ὁ ἰουδας· ἄνθραξ, & σαπφειρος [& ἰασπις.] ὁ δ σαπφειρος πρᾶτον λιθος ἐστὶν. ἐγγεγλυπται μὲν τῷ ἀνθρακι ὁ ἰούδας· τέτακται γὰρ. τῷ δ σαπφειρῳ ὁ ἰσαχαρ, τετρωτος ὁ ποιῶν. ὠχρὸν γὰρ οἱ ἐν ἀσκησει βίῳ τ ἡρωϊσμενοι πονοι. Hanc etiam seriem adfectant Talmudista Jerosolymitani, Cantici Salomonici Enarrator, Semot & Bemidbar rabbot foliis 96. & 136. b. & pars potior Talmudistarum. *Attamen R. Chaninas Patres posteriores ordinat illo pacto* Benjamin, Dan, Naphtali, Gad, Aser, & Joseph. *Placet altera hac series Ainsworthio Anglo Braunioque Batavo, nisi quod Braunius legat versu tertio 7 Naphtali* לשם, 8. *Dan* שבו, 9. *Gad* אחלמה *sed Commentator Magnus Judæorum ad Numeros ordine inverso* 7. *Dan* לשם, 8 *Gad* שבו, 9. *Naphtali* אחלמה. *Postremo nequid Responso Prominenti,* (כי הכתב בולט), *inquiunt Misnici) literarum forte deesset, ora superior Pectoralis insculptum referebat* יצחק יעקב אברהם, *inferiorque* שבטי ישראל או ישורן או יה. *Hæc talia Schola Solymitana ad* Jomam, *& mox Auctores* Siphre *aliorumque veterum Commentariorum. Amat adhuc magis fastus Abarbinelis Israelidarum ordinem Castrensem, ejusdem quidem ex Num. c.* 2. *Juda, Issaschar, Zabulon: Ruben, Simeon, Gad: Ephraim, Menasseh, Benjamin: Dan, Asher, Naphtali: sed impotenter. Quamquam multis seculis ante natum Abarbinelem R.* Catina קטינא *p. e,* Doctor Subtilis (λεπτὸς sive ingeniosus *B. Hieronymo ex Syrismo*) *dissertatiuncula quadam idem probaverat.*

Alio quidem ordine posuit B. Johannes æternæ urbis fundamenta XII. *lapides non alios. Jacent ibi* ἴασπις, σάρδιον, χαλκηδὼν· σμάραγδος, σαρδονυξ, σάρδιος· χρυσόλιθος, βήρυλλος, τοπάζιος· χρυσοπρασος, ὑακινθος, ἀμέθυστος; *sive a pectore Aaronis, sive a capite Regis Tyrii, sive ab Esaiæ c.* 54. *de novis Solymis hæc decora sumpserit Theologus. Fulgebat autem Ithobalus hac serie lapidum meliorum ex Ezech. c.* 28. 13. σάρδιος, τοπάζιος, σμάραγδος· ἄνθραξ, σάπφειρος, ἴασπις· λιγύριος, ἀχάτης, ἀμέθυστος· χρυσόλιθος, βήρυλλιον, ὀνύχιος, *si* LXXII. *Judæos contra nepotes illorum sequi velimus: nam in Hebræo desideratur versus unus, sive lapides* 3, 4, 5, *Tabulæ prioris. Sic enim illud,* אדם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר ונפך וברקת. *Aut Hieronymo interprete, Sardius, Topazius, & Jaspis. Chrysolithus, & Onyx, & Beryllus: Sapphirus, & Carbunculus, & Smaragdus.* At in LXX. *ait ille Presbyter*, diverso ordine, nominibusque aliis, XII. lapides continentur. Sed & Aquila & Symmachus ac Theodotio in præsenti loco multum inter se & LXX. interpretes, non solum ordine, sed & numero discrepant atque nominibus. In Apocalypsi quoque Johannis paululum extremis partibus ordine commutato, iidem in fundamentis Hierusalem ponuntur lapides. Sed & in pectore Pontificis per quatuor ordines in Rationali, iidem lapides describuntur. Quorum colores atque naturas & efficientias singulorum, non est hujus temporis differere, sed proprium volumen desiderant: ita ut in Ezechiele & in Exodo & in Apocalypsi & in Esaia, sibi omnes lapides & lapidum ordines comparati, magnam & legenti & differenti faciant quæstionem. Super quibus & vir Sanctus Epiphanius Episcopus, proprium volumen mihi præsens tradidit. Et XXVII. lib. Plinii Secundi naturalis historiæ, post multiplicem omnium rerum scientiam, de gemmis & lapidibus disputat. *Idem ad Fabiolam piam fœminam*, in singulis lapidibus secundum ætates XII. tribuum scripta sunt nomina. Hos lapides in diademate regis Tyri, & in Apocalypsi Johannis legimus, de quibus extruitur cœlestis Jerusalem: & sub horum nominibus & specie, virtutum vel ordo vel diversitas indicatur.

Tabula prior, juxta LXXII. *Josephum, & Uzielidam Interpretes.*

3. לוי.	2. שמעון.	1. ראובן.
ברקת	פטדה	אדם
Bareceth.	*Pitda.*	*Odem.*
Levi.	*Simeon.*	*Reuben.*
Σμάραγδος LXX. & *Hieron.*	Τοπάζιον LXX. & *Hier.*	Σάρδιον LXX. *Hier. &* Ios. αλ. ς'.
Σμάραγδος *Ios.*	Τόπαζος *Ios. bis.*	Σαρδόνυξ *Ios.* ἄχαατλ.
ברקן *Onc. Jon Uz. & Jeros.*	ירקן *Onc. Jon. Uziel. & Jeros.*	סמקן *Onc. Jon. Jeros. & Uz.*
Κιρανίος *Symmacho.*		

μένῳ. τῷ δὲ μεγέθει ⁘ τόπαζ & ἐνδύματι [h] σώεσι fructum amplitudine palmi, auro & iisdem quibus Epho-

4. יהודה. נפך	5. דן. ספיר	6. נפתלי. יהלם
Nephec. *Juda.*	*Sapphir.* *Dan.*	*Naphthali.* *Jahalom.*
Ανθραξ LXX. & *Joſ.*	Σάπφειρος LXX. *Hier. Uz.* & *Ieroſ.*	Ιασπις LXX. & *Hieron.*
Carbunculus Hier.	Ιασπις *Joſ.*	Σάπφειρος *Joſ.*
אזמרגדין *Onc. Jon. & Uzel.*	שבוז *Onc. & Jon.*	סבהלום *Onc. & Jon.*
		כרכורין *Uziel.*
7. גד. לשם	8. אשר. שבו	9. יששכר. אחלמה
Leshem. *Gad.*	*Schebo.* *Asher.*	*Ailamah.* *Iſaſchar.*
Λιγύριον LXX. & *Hier. ex MSS.*	Αχάτης LXX. & *Hier.*	Αμέθυστος LXX. & *Hieron.*
Λιγύρος *Joſ. in Ant.*	Αμέθυστος *Joſ.*	Αχάτης *Joſ. in Ant.*
Αχάτης *Joſ. in Bell.*	טרקיז *Onc.*	Λιγύριον *Joſ. περὶ ἀλ.*
קנכדי *Onc. & Jon.*	ערקין *Jon.*	עין עגלא *Onc. & Jon.*
10. זבולון. תרשיש	11. יוסף. שהם	12. בנימן. ישפה
Zabulon. *Tarshiſh.*	*Joſeph.* *Shoham.*	*Benjamin.* *Jaſphe.*
Χρυσόλιθος LXX. & *Hier.*	Βηρύλλιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*	Ονύχιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*
Χρυσόλιθος *Joſ. Ant.*	*Onychinus Hieron. ſæpius.*	*Beryllus Hier. ter.*
Ονυξ *Joſ. de Bell.*	Ονυξ *Joſ. in Ant.*	Βήρυλλος *Joſ. in Ant.*
כרום ימא *Onc. Jon. Uz.* & *Ieroſ.*	Βήρυλλος *Joſ. de B.*	Χρυσόλιθος *Joſ. περὶ ἀλλων.*
	בורלא *Onc. Jon. & Uz.*	גנטירין *Onc. Jon. & Uziel.*

Tabula poſterior ex Rabbinis aliquot, & Ainſvortho, & Braunio.

יעקב	יצחק	אברהם
3. לוי. ברקת	2. שמעון פטדה	1. ראובן. אדם
Smaragdus.	*Topazius.*	*Sardius.*
6. זבולון. יהלם	5. יששכר. ספיר	4. יהודה. נפך
Adamas Braun.	*Sapphirus.*	*Carbunculus.*
Sardonyx Ainſ.		*Chalcedonius Ainſ.*
9. גד. אחלמה	8. נפתלי. שבו	7. דן לשם
Amethyſtus.	דן *Braun.*	נפתלי *Braun.*
	Achates Braun.	*Hyacinthus.*
	Chryſopraſus Ainſ.	
12. בנימן. ישפה	11. יהוסף. שהם	10. אשר. תרשיש
Iaſpis.	*Beryllus Ainſ.*	*Chryſolithus.*
	Sardonyx Braun.	

שבטי ישראל

1. אדם, אדם, ὀδίμ, lapidum Pontificalium primum, & Reubeno principi Iſraelitarum merito conceſſum, Joſephus jam in hiſce Originibus interpretatur σαρδόνυχα, pariterque *Commentator Major* ex Rabbinicis שרענין, & ab illo R. Nathan Lexicographus. Nam *Sarda gemma*, quod ait facundiſſimus Plinius, *nomen cum Sardonyche communicavit*, imo cum aliis, unde σαρδαχάτης. Alibi tamen Joſephus σάρδιον, ut l. 6. ἄλλως. & Scriptor *Semot rabbot* אדום *Rubeum*, vel, ut, Barbari amant *Rubinum*. Quinetiam LXX. ubique S. Literarum σάρδιον, totieſque S. Hieronymus *Sardium*, quos imitantur Syri Arabeſque ad Ezech. 28. 13. Abrahamo Medico *Rubinus*, itemque Judæis per Hiſpaniam, niſi quod Abarbanelis *Granatum* exponat, alii aliquot ejus tribus *Carneolum Corneolumve*. Cæterum aio אדם ad Sacrum cor, fuiſſe *Sardiorum* ex genere fœmineo, quod rubicundius aliis viderat περὶ λίθων diſcipulus Ariſtotelis, imo perſpexerat, ſanguinis quam unguium humanorum ſimilius. Hanc *Sardam* vocat Plinius Naturalium ultimo, *ut Sardibus* (Lydorum puta) *primum tepertam*, (aut ibi ſane crebrius venditam una cum veſtibus pretioſis Perſarum eodem fuco,) *ſed laudatiſſimam circa Babyloniam*. Neque aliter differit de hoc lapide Antiſtes Salaminius, qui Cæcilium nunquam legerat. Τὸ λογεῖον ὁ μὲν πρῶτος λίθος σάρδιος. ἔστι δὲ πυξωτὸς τῷ εἴδει, καὶ αἱματοειδὴς, (ita in Orphicis σάρδια δ' αἱματόεντα.) ὃν βαζυλῶνι δὴ τὴν ἔσω ἀσυρίαν γίνεσθαι. ἔστι δὲ διαυγὴς ὁ λίθος. Idem ſuadet omnis ferme antiqua interpretatio. Ita סמקן *Samcan*, ἐρυθρὸς, *ſuave rubens* Onceloſo perveteri ſane Legis paraphraſtæ, veroque Jonathani ad Prophetias. סמוקתא *Semuctha* Uzielidæ, סומקא Syro ad Exodum, סכוס Interpreti Samaritarum, סמקתא Targ. Jeroſolymitano. Et ex eadem indole ياقوت لحمر Arabi Walt. & احمر *alhmaro* Interpr. Samaritanorum alteri, Judæoque Africano. Inde אחמר apud Targum Cantici Salomonici c. 6. 14. Hoc etiam confirmatur ſcholiis ad Acharnenſes Pacemque Ariſtophanis, μὴ σε βάψω βάμμα σαρδιανὸν, τυτθίοις, μαζίζων σε ἐρυθρὸν ποιῆσαι τοῖς αἵμασι. ὅτι εἰς τὴν σάρδιν (nam σαρδὼ vitioſum) ἡ λυδίας πυρρὰ βάμματα γίνεται. Veruntamen & ruborem præcellentis lapidis & interpretationem Joſephi tuetur quaſi Epiphanius ad Diodorum ubi agit de Sardiis ἔστι δὲ καὶ ἄλλος σαρδόνυξ, ὃς καλεῖται μολοχάς. (*præcipuum illud* interpretator & βασιλίσκος ملكاع, vel ملاحة *pulcrum formæque excellentis*: ἡ δὲ αὐτῆς ἰδέα τυγχάνει ὑποχλωρίζουσα. Ubertim Plinius de illis, *Inveniuntur in India trium generum, Rubrum, & quod Demium vocant à pinguedine*, (emendari placet, *& quod Demium* دموي & دمي *vocant à ſanguine: tertium quod argenteis bracteis ſublinitur* id quidem ſignificat Arabum ملحة. Verum שוהם Ezechielis nihil ad Sardios facit, neque aliud denotat quam *amaſſis* סמס Syrorum Chaldæorumque, quicquid viri docti docent poſt Cimchios.

2. Sequitur gemma Simeonis פטדה πιτδὰ, فطد: cujus de colore diſſentiunt Judæi Chriſtianique nuperi, fulvus is eſſet, an prorſus viridis. De nomine tamen mira illorum & veterum conſenſio. Τόπαζος appellat Joſephus, qua forma Orpheus fictus & Dionyſius Periegeta eranr uſi: τοπάζιον Alexandrini, S. Hieronymus, & infinitus numerus Theologorum præter Græcos profanos. Imo vero ab Hebraico פטדה *pitda*, *poteda*, aut *patda* venit τοπάξιον antiquum, & τοπάζιον vulgi, necnon πάλξιον, aut lenius πάζιον Heſychii. Veriſimilius autem habeo πάζιον & τοπάζιον λίθος πολύτιμος, in Lexicon Heſychii cum multis aliis commigraſſe ex Scholiis SS. Patrum, præſertim de ψ. ιη'. σὺν χ. ἐκσ'. ἠγάπησα γὰρ τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τὸ πάζιον, מזהב ומפז, *mizzahab umippaz*: quomodo antiquitus lectum fuiſſe arguit MS. Alexandrinum. Magis tamen obtinuit ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον, quod eſt Theodoreto interprete, ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. Doctores enim LXX. antea vocem illam Hebraicam פז λίθον τίμιον interpretati fuerant ψ. ιη'. ις' καὶ κ'. pro Obryzo, quod oportuit cum S. Hieronymo & Paraphraſta Chaldæo, niſi ſi propter fulgorem flavedinemque ſuam Topazus, quandoque פז inter Hebræos, velut χρυσόλιθος & χρυσολόφος apud Græcos dici meruerit. Pergit Epiſcopus Cyrenſis, τὸ δὲ τιμίων λίθων τοπάζιον. εἰκὸς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦτον (hiſtoria quidem Agatharcidæ tantum comprobat) εὑρίσκεσθαι τὰ ἄλλα. Hæc exſcripſit quidem Theodorus, & ſimilia ab Athanaſio S. Auguſtinus ad ψ. ιη'. *Super aurum & topazion. Hoc enim in alio ψ. legimus, Super aurum & lapidem pretioſum multum. Topazion enim perhibent eſſe lapidem pretioſum.* Τοπάζιον vero Arabicum quid ſonare & Troglodyticum præter Plinium nemo doctus, ſpero, negabit; aut valere verbum *quærendi* Græcorum aſſeret nemo. Pauci etiam lapidi huic inſulam Topaziorum nomen ſuum dediſſe, ſed accepiſſe quidem eam putabunt à lapide, ſicut in ſinu eodem à Sapphiro revera tulit inſula Sapphirena: adverſa licet his tradiderint Alexander Polyhiſtor, Rex Juba, Plinius Secundus, necnon Ambroſius, Epiphanius, & è noſtris alii. Haud vero mirandum, ſi Topazii patriam fecerint Stephanus Byzantius νῆσον τινα ἰνδικὴν, Epiphaniuſve πόλιν τῆς ἰνδίας. Solet enim Troglodytica totaque Arabia apud Scriptores Græcos Indiæ nomine comprehendi, parique amplitudine vocis כוש in Bibliis Divinis. Unde lapis iſte Arabicus in Jobi libro πιτδικὸς כוש פטדת nuncupatur. Audiamus vero de Topazii origine Agatharcidam Ptolemæo Philometori haud ignotum, hujus adeo verba ultro ſequuntur Diodorus Straboque viri in hiſtoria celebres, hos etiam Euſtathius Theſſalonicæ aliique. Τὰς μὲν μελιτώδεις ὄψεις καὶ τὸ ἀκίβδηλον κάλλος ἐκφαλδαΐσας, ait Cnidius, νῆσός ἐστι

Essenes, *Logion sive Oraculum, vulgo Rationale.*

Ephodes coloribus eleganter intertextum. Essenes σεῖτημα ποιμαίνης τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐ-

κεῖ), τῷ μὲ θίζι πελαγία, μᾶλλον ἴχνος σαφῆ ὡς ὀγδοήκοντα· ὃ καλοῦσιν ἐφιώδη. Diceres חבוט & חבה *Serpentaria.* Videant alii, an hoc idem adstruat C. Plinius. *Egregia etiam nunc Topazio gloria est suo virenti genere,* (id jam distinguit vir clarissimus ab altero χρυσοφαεῖ & Haventiore:) *& cum reperta est, prælata omnibus Id accidit in Arabiæ insula, quæ Chytis vocatur, in qua Trogodytæ prædones, cum diutius fame ac tempestate pressi herbas radicesque effoderent, eruerunt Topazion. Hæc Archelai sententia est.* Hanc etiam diducit S. Ambrosius ad ψ. εἰή. Aut idem Caius in Geographicis l. 6. c. 29. *Omisit Juba & tertiam Berenicen, quæ Epideros, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente,* ἐν κόλπῳ βαθυζώνῳ Arrianus dicit, *ubi fauces Rubri maris* VII. *M. D. passuum,* (sic libri meliores, & LX. *Stadia* Strabonis Arrianique bene conveniunt. Puto itaque *Chytin* insulam, hodieque *Cambela* vocari in Geographia Arabica, quæ CC. M. passibus abest à Babolmandabo, & oppositæ Jemanæ castellum *Hacam* prospicit.) *ab Arabia distant. Insula ibi Chytis Topazion ferens.* Pergit modo Agatharcides, ὑστερον μὲ γεμυζαν παυσιαν ἐρπετῶν, ἐφ' ἡμῶν ἢ ἱλαθύεργον τύτων. Hoc ita pridem fecerat Ptolemæorum Euergeta, monumento Adulitano nobilis. Unde paulo demissius loquitur ea de re ὁ γεωγράφος. ὧ ἱλαθύεργοι τ' ἐρπετῶν ὁ βασιλεὺς, ἅμα καὶ ἀφ' τὰς φθορὰς τ' ἀνθρωπίνων ἐν τ' θηρίων, καὶ ἀφ' τὰ τοπάζια. Pariter Diodorus, qui & Agatharchidæ Peripateticus (ut claret) Regumque Ægyptiorum Commentaria hac de causa versaverat, ἐν ᾗ τοῖς μεταχυτέροις χρόνοις ὑπὸ τ' κτ' τὸν ἀλεξάνδρειαν βασιλέων ἅπας ἐξημερώθη φιλοπόνως, ὡς μηδὲν ἓν κατ' αὐτὸν ἀρμαχ τ' ἀνυπαρξάντων ζώων. ὁ δ' ἀλεκτρίων ᾗ τὸν αἰῶνα τ' ἀνθρώπων ἡμέρωσιν φιλοπονίας. ἀμέσως γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ὅπερ ἐστὶ λίθος ἀφανιόμενος ἐπιτερπής, ὑάλῳ παρεμφερὴς (hinc ὑαλωσίες τοπάζοι Orpheo gemmario) καὶ θαυμασίαν ἐπιχρίσιν πρόσοψιν παρεχόμενος· διόπερ ἀνεπίδατος τοῖς ἄλλοις τηρεῖται, θανατοῦνται πάντες ὃ ἀνατολῶσιν ὑπὸ τ' βασιλέως τύτων αὐτῶν φυλάκων. Hujus descriptionis fontem jam vide. ἐν ᾗ ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, ait Cnidius, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἐστὶ ᾗ τοῦτο λίθος ἀφανιόμενος, ὑάλῳ ἀνομοιότης, ἠδίων ἐν χρυσῷ (malo cum Diodoro ἐ. χρύσιον) θαυμάσιαι λιθοδιδὲς. Idem & verbis vix aliis princeps Geographorum. λίθος ᾗ ἐστὶ τὸ τοπάζιον ἀφανὴς, χρυσοειδὲς λάμπων φέγγος, ὅσον καθημεραὶ μὲν ὃ ῥᾴδιον ἰδεῖν ἐστὶ· ἀστραγάται γὰρ. νύκτωρ ᾗ ἀφῶσιν, καὶ συλλέγοντες &c. Agatharchides enim tradiderat, ὁ ᾗ ἐν ταῖς πέτραις λίθος τὸν μὲν ἡμέραν ὑπὸ ᾗ φέγγος κρατύνεται, ἀφ' τὸ πῦρ ὃ γίνεται σύνδηλος. σκότος ᾗ ἐπισάτος, ἐν ᾧ ποτ' ἂν ἡ πέφυκεν, ἀφλάμπτ πάντοθεν. Diodorus etiam illa transcripsit in suam Bibliothecam, ὁ ᾗ ἀθηρηνεὺς λίθος, φυόμενος ἐν ταῖς πέτραις, τὸν μὲν ἡμέραν ἀφ' τὸ πῦρ ὃ οὐκ ὀφθαι, κρατύνεται ὑπὸ ᾗ τοῦ ἡλίου φέγγος. τ ᾗ νυκτὸς ἐπιγινομένης ἐν σκότ ἀφλάμπτ, καὶ πέφυκεν δῆλον ἐστὶν ἐν ᾧ ποτ' ἂν ἡ τόπῳ. Jam decolore Topazii conciliare licet Judæos scriptores Græcosque, Braunio aliisque invitis. Constat enim ex tribus probatissimis scriptoribus & pervetustis, hanc gemmam tam flavedinem auri præ se quam vitri virorem ferre: aut, nisi nos nimirum fallat Pictavii honos Hilarius, *Topazion diversorum colorum permixtione omnium pretiosissimarum gemmarum speciem continere.* Vel etiam Doctor Hipponensis ad Psalterium: *Aureum colorem Topazius & ætheream habet claritatem, & cum splendore solis tangitur, omnium superat claritatem gemmarum.* Judæi quidem *jarcan* ירקן pro פטדרה exponunt. Sic Jonathan ad Ezech. & in Lege Onceloſus: similiter Uzielides & Interpres Solymitanus ירוקתא *jeructa* & *jarcatha*, Samaritani יריק *jaric*, Chaldaicus Jobi Paraphrastes מרגלא ירקא. His autem vocabulis gemmæ Topaziæ viror indicatur, atqui ὀπώρᾳ & πρασίῳ, ut matura porra solent venire. Unde ירקון *jeracun* in volumine Hebræo, & يرقان *jarcan* in Lexicis Arabum τ' ἰκτέρου πόνος, *morbum sub aureum* certo denotant. Acceperat etiam Plinius à Lithographis sui ævi (maxime à Xenocrate Ephesio, ut statim patebit) *circa Alabastrum oppidum Thebaidis Topazios* duplici genere enatos *Prasoiden atque Chrysopteron* (pro hoc nomine, aut *Crysocleron* S. Ambrosii, vel χρυσόπαν Eusebii, nam illi omnes ex Lithognomone Ephesio hæc talia descripserant, repono *Chrysophaen*, χρυσοφαῆ; aut verius χρυσόχρων, *Chrysochron*) *similem Chrysoprasο.* Ille sane virebat magis, hic rutilabat. Cecinit & Dionysius Alexandrinus γλαυκιόωντα λίθον καθαρῆν τοπάζε. Neque aliter interpretabere Alexandrum Cornelium, quando ait ἀλείσκεσθαι καὶ ἐν τῇ τ' τοπαζίων λίθον ὁμώνυμον τῇ νίζῃ, ὁμοίαν ᾗ τῇ χροιᾷ τῇ θ' νέᾳ ἐλαίᾳ· succum enim Palladis flavere suave quis nescit. Excusabis idcirco Epiphanium Pontificem Christianum, quod de Topazio hunc in modum constituat. Λίθος ᾗ τοπάζιον ἐρυθρίζον τῷ εἴδει ὑπὸ τ' ἄνθρακα· (cujus ille mox εἶδος ὀχυροίνικον declarat:) εὑρηται ᾗ ἐν τοπάζῃ πόλει τ' ἀνω ὑπὸ τ' ἐκάστοτε λίθους λατομούντων ἐν καρδίᾳ ἐτέρου λίθου· ὃν οἱ λατομοῦντες θεατάμβοι φωδρῶν, καὶ ὑποπίπτουσι ἀλαβάστρου τινὶ (lego ἀλαβαστρίτου τινὶ· eandem quippe historiolam attingit Salaminius, quam recentem sua ætate legerat è Græco Plinius, legerat post aliquot secula Eusebius Pamphili.) ἀποδοθῆ ὀλίγα τινὰ καὶ. Θυμοῦσι ᾗ ἀστρωμένοι τῇ κα· ἐκεῖνον κύριον βασιλίσσης. (*Berenicen* dedit, cujus nomen diu servabat *Ophiusæ* proxima ripa: non *Arsinoen* quod affirmat Abrahamus in Shilte hagibborim, ex libris Christianorum recentium cum fastu Judaico & perridiculo, plane adversus Plinium philosophum, Judæum regem, & S. Ambrosium) ἃ ᾗ λανθάνει ἐν τῷ αὐτῆς ἀφανὴς μέσον ᾗ μεμῶται πεπίθηκε. Cape colorem hujus gemmæ à Theodoro Heraclea ad ψ. εἰή. ϛ'. ρκϛ'. ἐγὼ, ait Paraphrastes ille ante Theodoretum, τιμιωτέρας ἄγνωμεν τὰς σὺν ὕλαις χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. ὁ δὲ τοπάζιος ἴσως τότε μᾶλλον τιμώμενος· ὡ· ἔστι ᾗ τὸ χρῶμα πρασοειδὲς, καὶ χρυσόχρους, αὐγοειδὲς καὶ ἀρᾶσις καὶ εὐανθές. Compertum etiam est *asfaro* اصفر, quo nomine, פטדרה Moysis interpretari solent Samaritæ, subflavi, icterini, citrinique coloris quicquid indicare. זרגא *zarga* insuper Syrorum in Pentateucho eximie notat fucum χρυσοπράσου. Quapropter ex duum generum Topaziis, viridius seu *zaberged* ubique S. Literarum intellexit Arabs per *Pitda*, & Clarissimus Saadias ad Jobi caput metallicum; ubi legi ex MS. optimi Huntingdoni الزبرجد الخبشية loco פטדרת כוש. Pariter Judæi per Hispanias hodieque Pontificis M. gemmam secundam *Smaragdum* vocant nimis honeste. Verum à زبرجد, ne hoc reticeam, rite deducitur Græca vox σμάραγδος: sed ex Græco ad Arabes Persasque iterum rediit vocabulum زمرد *zommorod*, aut *esmeralda* à labio Hispano; alii forsan aliud credent. Deinde שוהפון in *Semot rabba* corruptum satis ex voce τοπάζιον: attamen עקיק Targumistæ ad Canticum Salomonis, & כרכרא Interpretis Arabici Ezech. c. 28. ad Chalcedonios & Amethystos pertinere scio, non ad hunc lapidem. Fuse denique præ cæteris de Topazio agunt ad Hymnorum sacrorum longissimum Eusebius Pamphili, & abs illo Nobilissimus & sanctissimus Ambrosius, quorum verba Epiphanii causa adscribere haud piget vel meipsum hucusque provectum. Περὶ ᾗ τοπαζίου λίθου τοιαῦτα ἱστορεῖ ἱστορικὸς ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ξενοκράτης λιθογνωμονικῷ· ὅτι γίνεται ἡ θηβαΐδος πόλει πολλὰ ἀλαβάστρου, ἡ θεσσαγορεύεται λίθ ᾗ φέγγος αὐτοῦ τόπος· ὡ ἰσοῦσθαι θεσσαγορεύομένῳ τοπαζίου. καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ χρῶμα ᾗ τοπαζίου πρασοειδὲς καὶ χρυσοπρασοῦ (vel χρυσόχροου: nam χρυσόπρασον nil valet) χρυσοπράσου ἀφανέστερον. κατ' ἄμφω ᾗ ἐπιτείνεται τὰς χροιὰς καθαιρόμενον. ἔστι ᾗ καὶ (injicio huc παρενθεσιν) ἐν καθαρῷ ἀγῶνι ἐν χρυσόχρου· τῷ ᾗ μεγέθει καὶ πάσης ὑπερβολὴ τὸν χρυσοπράσου. ἔστι ᾗ καὶ τὸ εἰδέναι ὁ λίθος λιπαρὸς ἰσοτύπως καταφεγγόμενος ὑπὸ ἡλίου. ἔστι ᾗ καὶ ὠραιότατος κλυστικὸς. καὶ νῦν ἔστι ὁ πάνυ θαυμαστὸς, καὶ ἔλαττον θαυμαζόμενος διὰ τὸ πλῆθος, ἢ τὸ (lego τότε) καὶ τὸν πρώτων εὑρίσκειν. ἄγαλμα ᾗ θαυμάσιον νενόμισμα· φύσει ᾗ ἔχει λιπαρόν τὸ τοπάζιον πρασωειδὲς, καὶ ὡς τὰς χρόας μᾶλλον. ἔστι ᾗ καὶ τὸ λίθου εὐγλυφές. Latina rarius soleo adponere, sed jam Antistes Mediolanensis suadet ad ψ. ρκϛ'. *De Topazio quidem invenimus scriptum in historia Xenocratis, qui scripsit quasi lithosnomon* (scribe tu, *quasi lithognomon*) *nasci eum vel inveniri* (imo γίνεσθαι lectum est pro εὑρίσκεσθαι apud Epiphanium de Pectorali Pontificis Hebraici) *circa Thebaidis civitatem Alabastrum: vel circa Topazion, ut aliqui putant; unde & nominatus est ab eo loco in quo gignitur.* Mox idem Ambrosius, *Duorum colorum est in hoc lapide crasis, hoc est, quadam temperata permixtio, Prasoides & Chrysocleron* (MSS. *Chrysopa*) *similis Chrysopraso secundum utrumque velut quasdam extendens colorum figuras, & plenius quidem à peritis fertur extendere. Est autem parychrus* (*parochrus* lego) *& satis purus, & Chrysochrus, & pinguis & resplendenti similis, maxime cum solis splendore percutitur.* (Aliter sane Gentium Historici. Vides heic quantum in Græcis conturbat bonus Ambrosius.) *Est autem pulcherrimus & mirabilis super omnes Chrysopraso magnitudine, ut dixi, usu pinguior. Natura hujusmodi, ut si polire & levigare eum velis, asperetur magis, usu minuitur. Est autem quodam genitali opere naturæ euglyphus, hoc est, bene figurabilis, & summo studio dignus habetur. Difficile invenitur & repertus insignitur: raro tamen in usu hominum est.*

3. Versus primi lapidem ultimum Levi sacræ tribui datum ברקת βαρίκιθ, & Ezech. 28. βαρεκάθ, برقت, aut ad dialectos suas deflectunt Judæi, unde ברקן *barcan* Onceloſi, Jonathanis, & Paraphrastæ ᾗ ἀσμάθης, ברקתא *barcatha* Uzielidæ, & Solymitani, ברקא συμαζόντων, בארק etiam & ארבק metathesi Samaritica: aut hunc potius naturæ virorem nitidissimum *Smaragdum* interpretantur; quod volunt οἱ ο'. (etiam Ezech. c. 28. ubi alium profecto ordinem illi tuentur, quam habet Hebræus) Josephus, S. Hieronymus ex placito istorum, & Interpres Samariticus per suum اخضر ἄξαρθ. Verum Rabbinorum pars maxima commutant hanc gemmam oculorum delicias cum sequente נפך: ברקת vero nunc aliter exponunt, Arias à Judæis suæ gentis *Chrysolithus*, Abarbanelis, & Interpretes Anglicani *Carbunculus*, lapis quatenus præfulgidus. Abrahamus in Shilte Hagibborim, & diu ante ipsum Symmachus S. Bibliorum interpres optimus quidem ex LXXV. κεραυνίης: quo eos profecto induxit notissimus sensus vocis ברק, κεραυνὸς & ἀστραπή. Quanquam & *Ceraunius* (quem αἰνιγματον appellat Epiph.) locum suum habeat in Dactyliothecis, Tavosus in Pentateucho suo Persico pro *bareceth* reponit Arabicum الماس *Almas*, quod est Adamas, ne forte pretiosissima rerum careret penitus Thorax sacer. Oncelosus denique, Jonathanes, aliique Targumistæ, & abs illis Syrus aliquid gemmarum heic intellexerunt præter Smaragdum, non docent tamen quo in lapidum genere consistat ברקא aut ברקן. Hac & sequente gemma, Jacuto puta rubro & Smaragdo viridi sternitur ὁδὸς Paradisi Mahommadicæ.

4. Incipit autem versus secundus à tribu Judæ ac lapide נפך, نفك, νόθος; aut LXXII. Interpr. κατὰ Ezech. c. 27. 16. quod *Carbunculum* denotat istis Alexandrinis cum alibi tum Ezech.

αὐτοῖς [i] τῷ ἐφῴδῃ βάμμασι διωφισμένον. [k] ἐστι δὲ quidem vocatur: hic vero in lingua Græca λόγιον [Ra-

zech. c. 27. 13. Joſepho etiam, S. Hieronymo, Judæis Hiſpaniarum, Abrahamo Medico, Syriſque interpretibus. Iſtorum enim צירא *Rubinum* ſignificat, ſicut Arabum صدي *Sadi* rubedinem rubiginemque. Accedit ad hos Targum Solymitanum, in quo כרכדנא *Cadcodna* dicitur ἐξ ὑστερήσεως pro כרכר *Cadcod*, vel *Chodchod* ut Hieronymus ſcripſit de vocis ſignificatu plane ignarus. Eſt autem Pyropus, lapis ἀνθρακίζων, ut cum Epiphanio loquamur, à כרור *Scintilla*, atque *torris*. Eodem plane modo interpretabere Latine Jonathanis בצרירא pro כפוך διαστροφὴ Hebraico Eſ. c. 54. i. e. ἐν ἀνθρακι, vel ἀνθρακα quaſi נופך, quomodo legerant LXXII. aut ἐν σίδῃ cum tribus aliis Judæis. Nam fucus iſte ſcintillæ inſtar micat, ut norant nurus delicatæ. كحلي *Cohli* inſuper Arabum Walt. & Erpen. & בחלי *Chaḥali* Targumiſtæ Cantici Regii (qui ſolens ἀφαίρεσις) *Stibii* gratiam ſignant. Opportune igitur adnotavit ex Commentariis regiis Jubæ C. Plinius, *Smaragdum, quem Cholon vocant, in Arabia ædificiorum ornamentis includi.* Neque diſſentiunt omnino Ainſworthus aut Commentator major *Semot* f. 96. ubi leges כרכרינן: quippe *Chalcedonius* aut *Charchedonius*, (nam utrumque occurrit apud vetera ſcripta, & vice ἀνθρακος ſimplicius equidem χαλκηδὼν in Apocalypſi ſacra) ex *Carbunculis* præcipuis æſtimatur: ſive ille à magna Carthagine, ſive ab Hebræo potius כרכר pro quo LXXII. Interpr. χάλχος quandoque ſubſtituerunt) nomen forte ducat. E contra, Samaritæ in verſione ſua Arabica נפך interpretantur *Smaragdus*, زمرد, זמרגדו. Pariter Onceloſus veruſque Jonathan אזמרגדין *Eſmargedin*: Ben Uziel איזמור. Hi etenim omnes ſignificationem veterem veramque ipſius בכקן ita tranſtulerunt in *Nophec* lapidem quartum: cui quidem rei tinnitus gemmularum proximarum ירקן ברקן *jarcan*, *barcan* occaſionem fortaſſean dederit. Idem ſane affectant per verſus omnes Pectorales ritu magico ac ridendo Samaritæ in verſione vernacula, *Samuc*, *ſamac*, *ſamacmac* &c.

5. Quintus lapis Dano datur nomine ספיר σαπφείρ, سفير, σαφεὶρ Etymologo Magno Græcorum, S. Hieronymo & τοῖς ὁ. vel decies σάπφειρος. Inde Uzielidæ & Paraphraſtæ Solymitano ספיריגין & סמפורינא, Targum Cantici אספור, Syro perpetim ספילא, ſemelque Paraphraſtæ Samaritico ספירה, & in Hebræo Tobiæ ספירי. Onceloſo quidem ubique, & ſæpius vero Jonathani rara voce שבוז *Shabziz*, Jobique interpreti Aſſyrio שכויא, & Paraphraſtæ Samaritico ſemel שבזון *Shabzun*. Sic dictum credo fuiſſe Sapphirum vel Jaſpida πολύγραμμον, tanquam شبس, שבש & שבץ, *ramulis lineiſque variam*, elementis ז & ץ permutatis, & vocabulo quadrato, ut fieri ſolet. In verſionibus Arabicis Samaritarum, Judæorum Africanorum, & Clariſſimi Saadiæ tam ad Legem quam ad Hagiographa ספיר redditur الماء *Maha*, eſt enim generis Cryſtallini: & in Onomaſtico Coptitarum, Cαπφιρος, العقيق i. e. Carchedonia, aut ex Barbahlul Jaſpis quædam. Tavoſo is vocatur زمرد Smaragdus. Non multum ſane abludunt ſuo fuco à Sapphiris Chalcoſmaragdi Cyprii, aut Smaragdi Medici, *quos equidem è Sapphiro* ait Plinius, conduc ipſe gemmarum omniſque pretioſæ naturæ. Quineticm ad Logium ſacrum adnotavit Sophiſta Gazæus, *Sapphirus haud abſimilis perhibetur Smaragdo:* utriuſque ſpecies quædam colorem cœli præferunt. Adamantius idem dixerat ad Lamenta Jeremiæ c. 4. 7. σαπφείρῳ διαστροφὴ αὐτῶν. οἱ ἑκάστῳ, ὃ δηλοῖ τὸ διαστροφὴ, πολιτείαν ἐφάνισε ἴχνος· τοιοῦτο δὲ ἦν σαπφείρου τὸ χρῶμα. Hieronymus ad Eſaiam, *Porro Sapphirus qui ponitur in fundamentis cœleſtis Jeruſalem, cœli habet ſimilitudinem & ſuperioris aeris; ἀπροσκόπτει μὲν καὶ αἰθριοποιεῖ τὴν ἡλίου. Ezechielis quoque Scriptura commemorat, quod locus in quo thronus Dei ſit, Sapphiri habeat ſimilitudinem, & gloria Domini in hoc colore conſiſtat, qui portat imaginem ſupercœleſtis.* Vel Græce eadem accipe à Procopio Cæſarienſi, ἡ δὲ σάπφειρος ἐφάνιον ἴχνη τὸ χρῶμα. κύανος δὲ τὸ ἐζεικηλ καὶ ὁ τόπος ὁ ὑπεκάτω δὲ θρόνου δὲ θεοῦ ὡς σάπφειρος (campus quidem cæruleus auro interſtinctus) ὅτων τοίνυν ἔχει) ἀμφὶ τὸ τῶν εἰκόνα δὲ ἐπιπλοίας φορεῖν. Deinde de indole hujus gemmæ rectius ſenties, ſi colores Saadiæ atque Eſdraidæ Judæorum inter ſe miſceueris: nam cærulum conſtat ex rubro & albo (ſive Cryſtallino Gaonis quem laudavi, ſive Adamantino Medrash veteris:) nimirum quo vultu emicare ſolet *jodedactylos ἠώς*. Unde verſus ſeculo non bono nati,

Sapphiri ſpecies digitis aptiſſima regum,
Egregium fulgens puroque ſimillima cœlo

Proponit etiam nobis Epiſcopus Salaminis Cypriæ inter ſacrorum lapidum fulgores σάπφειρον πορφυρίζοντα, ὡς βλάττης τὸ εἶδος. πολλὰ δὲ χρὴ τέτῳ ὑπάρχειν. ἔστι γὰρ ὁ βασιλικὸς χρυσοπάζης. Aut verbis Plinii, *Sapphirus aureis punctis collucet. Cerulea & Sapphiri, raroque cum purpura. Optima apud Medos. Quæ ſunt ex eis Cyanei coloris, mares exiſtimantur.* Quod vero apud Flavium Sacerdotem, qui duodecim hoſce ignes de pectore Principis ſui ordinis reſplendentes ſæpius viderat, ספיר bis redditur ἴασπις, totieſque ſextus lapis יהלם, σάπφειρος, vel vitio communi librariorum in totum deputandum, vel erit cognationi evidenti ipſarum gemmarum. *Cyanos* enim Plinii, ſive *Jaſpis ſtellata rutilis punctis*, aut *Jaſpis Phrygia & purpuraſcens* Epiphanii, aliorumque ἴασπις διειδίζουσα à Sapphiris nihil aut perparum differunt, quod & Theophraſto ſummo Lithographo videbatur. Sapphirus autem Arabum medicis & interpreti Prophe-

tarum Sacrorum الغبروزج *Fairuzeg*, ſeu per ora Perſica Turcicaque بيروزج: niſi quis dicat utramque vocem à πῦρ αστινος deflecti. Nam ex Philone jam vidimus Sapphirum videri λίθον πῦρ αστινον.) aut peculiarius *Sapphirus opaca*, quam noſtri Gemmarii Turcoida appellant. Poſtremo Commentarius major tam *Semot* quam *Bemidbar* explicat ספיר Moſis per כוחל; quod *Stibium*, aut maxime *cæſium cœli fucum* ſignificat vagis Judæis, Arabibus & atræ genti Æthiopum, aptumque fuerat vexillo Iſaſcharis ſolis lunæque orbibus nobili, ut priſci Rabbini imaginabantur. Pretioſus hic lapis ex quo Veritatem πρέπειν ob pectus geſtabat Pontifex Ægyptius, Æliano referente, imo de quo exciſæ ſunt Tabulæ διπλόαι, ſicut tradunt Rabbini, nomen præbuit *Sapphirenæ* inſulæ Arabicæ, & ille vel ſua *pulchritudo* mali ingenii fœminæ Sapphiræ. Venit autem ספיר gemma ab Arabum صفر *Saphar*, quod *nitorem, almam lucem*, & *Auroræ decus* eximie ſignificat: unde יספר Jobi c. 38. *decoravit* ex mente Cimchii parentis. Imo ספיר laxius aliquando interpretanti Jonathani אבן טבא *lapis bonus ac pulcher.* Nam *Saphir*, ait Hieronymus ad Michææ vaticinium, *Syro Hebræoque ſermone dicitur pulchrum.* Breviter itaque expendimus, ut cum Dionyſio canere licet,

Χρυσέης κυανῆς τε παλιὴ πλάκα σαπφείροιο.

6. Verſum ſecundum claudit יהלם *iahalom*, gemma Naptalis: יהלם Tavoſo, Jonathani priſco atque Onceloſo σαρδονυξ Sabbalom, indeque interpreti Samaritico סבהלה צבלום *Zabalom*. Hanc vetuſtiſſimi Criticorum. S. Jaſpida interpretantur, ut LXXII. Alexandrini, etiam ad Ezech. c. 28. 13. S. Hieronymus ubique ex profeſſo, tum etiam Epiphanius Cypri. Qui facit & כרכורנון Uzielidæ, forte & χαλκηδόνιος Johannis Revelatoris. Nam כרכור Eſaiæ vatis Symmachus quidem χαλκηδόνιον reddidit, ſed Hieronymus & LXXII. *Iaſpida*. Præter Theologos Chriſtianos, Abarbanelis, Abrahamus Medicus, Judæi Byzantii Hiſpaniæque יהלם Adamantem interpretantur, atque adeo لماس Almas Rabbinus quidem Hiſpanus, quem præter morem ſuum valde laudat Abeneſdras. Adamas enim ab infracta ſua duritie alios omnes lapides יהלם i. e. ירשם וישבר, domare ſolet & deterere. Nam ut Hieronymus refert ex Xenocrate ad Amoſi c. 7. *Cum vicinum aurum longo uſu conſumatur, ſolus adamas non atteritur, & nulla lima minui poteſt; ſed è contrario limam terit, & quicquid attigerit, lineis ſulcat.* Tavoſus aliquando اللازورد *Lazured* aut corruptius *Lazuli*, quod eſt κύανος. Ab hoc minimum abluduit σάπφειρος Fl. Joſephi tam in Originibus quam Bellis patriis. Pro יהלם Arabica Waltoni Erpeniique ponunt بهرمان *Carbunculum*, Syrorumque ſimplicior verſio نصا *Necatho*. Targum Cantici גיהר *Gihar* à *claritate*. Idem Targumiſtæ Jeroſolymitano dicitur עין עגלא, *Ocellus vitulinus*, aut Plinio *Ægophthalmos*. Cognatos autem admodum & conſimiles aliqua ſui ſpecie exiſtimabis Adamantem, Cryſtallum, ὑδατίσαν ἴασπιν, quod canit Poëta Afer. *Jaſpidum enim multa ſunt genera*, ait Hieronymus. *Alius eſt enim Smaragdi habens ſimilitudinem, qui reperitur in fontibus Thermodontis fluminis, & vocatur Grammatias: quo omnia phantaſmata fugari autumant. Alius viridior mari & tinctus quaſi floribus: hunc in Phrygiæ monte Ida & in profundiſſimis ſpecubus ejus naſci autumant. Alium vero juxta Iberos Hyrcanoſque & mare Caſpium reperiri*, (hunc Dionyſius appellitat ſubnigrum, ſeu ὑπόμελαν ἴασπιν) *& præcipue circa lacum Neuſin.* Talia carpſerat ex libello Epiphanii ille Aſceta, ἴασπις, ait Epiphanius, ἔστι τῷ εἴδει σμαραγδίζων. ἔχει δὲ τὰ χείλη δὲ διαφόντων ποταμῶν μελίσκεται, καὶ ἐν ὕδασιν ἁμαθύντα τῷ ὁ κύανος. τέτο δὲ ἀνὴρ εἶναι φαντάσματων οἱ μυθολόγοι λέγεται. ἄλλη δέ ἐστι γλαυκοτέρα θαλάσσης, ἄλλη δὲ βαθυτέρα τῷ ὕδατι τῇ βαφῇ, ὁ τοῖς ἁπαλοῖς, ὁ τῷ ὄρει τ ἴδιος ὁ τῇ φρυγίᾳ, ὁμοιάζουσα πορφύρᾳ τῇ ἀπὸ δὲ αἵματος κόχλε, διαυγεστέρα μᾶλλον, ὥσπερ οἶνῳ ὁμοιάζουσα, ἢ ἀμεθύστῳ ξανθοτέρα. ἃ γὰρ μιᾶς χροιᾶς, ἀλλ' τ αὐτῆς διαφανείας. ἀλλ' ἡ μὲν ἐστι χαυνοτέρα καὶ λάσιοτέρα, ὅτε πάνυ σίλβουσα, ὅτε πάλιν λαπάρεια. ἄλλη δὲ κρυσάλλῳ ὕδατι ὁμοία· ὀρύττη δὲ καὶ παρ' ἴνδοις καὶ ποιμέσι ὑγειανῶν τοῖς κτ' τῶν καστίαν γῆν· καὶ ἄλλος ἴασπις ὁ παλαιὸς καλούμενος, ἃ πάνυ λάμπουσα, χλωρά, ἥτις ἔχει γραμμὰς μίσας· καὶ ἄλλος ἴασπις ὅμοιος τῇ χιόνι ἃ ἀφρῷ θαλάσσης. Vis autem eadem Jaſpidum ac Adamantum, *lymphationes abigunt, metuſque vanos expellunt à mente*, Plin. l. ult. c. 4. ambo ἀναλύζουσι. De præcipuis Indiciſque Adamantibus idem adnotavit, *non in auro naſci, ſed quadam Chryſtalli cognatione. Siquidem & colore tranſlucido non differt, & laterum ſexangulo lævore*, &c. Xenocrates de eodem lapide, *Parvus eſt & indecorus ferrugineum habens colorem & ſplendorem Chryſtalli.* Σάπφειρον denique bis poſuiſſe Joſephum pro Hebræo יהלם, pro ספיר ἴασπιδα, non adeo imperite factum putabit, quiſquis illarum gemmarum ingenia ac cognationem perpenderit; quid enim apparet eſſe Sapphirus, niſi Jaſpis pellucida? Heic quidpiam pervertiſſe Librarios viri docti ſuſpicantur, ſed conjectura ſubleſta.

7. Septimo lapide expreſſum fuit felix nomen Gadis. Hunc לשם, λίγυρον, لشم vocat Moyſes, iſque ſolus inter Scriptores ſacros aut non ſacros. λίγυρον eundem interpretatur Joſephus, λιγύριον οἱ ὁ. & poſt illos B. Hieronymus. Onceloſus equidem, & ille Uzielides, Syra natio, Sectaque Samaritica *Cancirin*, קנכירינון, קונכינון, קנתרין, קנבירין, totidem à Græco

[Rationale] significat. Ad amuſſim autem com-

μὲν καλεῖται. [1] σημαίνει δὲ τὸ καλὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτ-

τεγχρίτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βύγλωσσον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce جرع *jiza*, quæ ὀνύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe יוק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut يشم *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. ἰασπίδας πυρεσσούσας ὑπὸ لشم, يشم, يشب, & *Jaſpidas virescentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii* Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείριον, Semot rabba כרחלין *Cærulum* χρυσοειδές: pariterque *Turcoida* & *Cyanon* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus זוזין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Recte Heſychius λυγκώριον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λιγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τὸ δὲ λιγύριον τὸν εὕρεσιν ἀμῶς ἴσχυσεν. ὅτε δῶρα φυσιολόγοις (non apud Theophraſtum? λυγκώριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici περὶ λίθων.) ὅτε δὲ τινὰ δέχεται τοῖς περὶ τούτων μεμελετηκόσιν. [Hinc Pſellus λυγκώριον recenſet inter ἀγνώστους gemmarum] εὑρεῖν δὲ λαγκύριον ὅτων καλλίστου λίθου, (Zenothemis id tradidit:) ὅτι τινὲς τῇ τραχεῖ Δημοκρίτῳ λαγκύριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο οἰκεῖον τὸ λιγύριον. ἐπειδὴ αἱ θῆλαι γραφῶσι τὰ ὀνόματα ἑτέρως μετεποιήσαντο· ὡς τὸ σμαράγδου πράσινον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμαράγδου, quandoque πράσινον & πράσιον] καὶ ὅτι πῶς ἐν τῇ τοῦ λίθου τούτου ὁμοιότητι, ἔστι ἰωνιθήζειν ἐν ὑακίνθῳ, καὶ τοιγε φθόττε ἐν σύτιμος ὄντος λίθου. ὥστε εἰς νεῶν ἡμᾶς λαθεῖν, μήποτε τὸ λιγύριον τοῦτο καλεῖ ἡ θεία γραφή. ὑακίνθος οὖν τὰς μὲν ἰδίας ἔχει ἀμφιβόλους. ὅταν δὲ ἀνέλοις τὴν βαθύτερος τῇ χειρὶ, τοτὲ μὲν ἀναλαμπτερός ἐστι τὴν ἄλλων. ἰοῖνε δὲ ὑάκινθος τῇ ἰρίᾳ, ὑποπορφυρίζων ποσῶς i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τοῦτο δὲ ἦλθε ε'. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖ θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ δὲ δεύτερος ῥοδινός· ὁ τρίτος ναπίδος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λέγει χαπνίου: (malo καπνίας.) ὁ δὲ πέμπτος περιλεύκος, aut ἀλάβαστος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet albis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S. Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו ſtudiose سبو: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siha*, & quod reor טבאו apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Mauruſii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & περιλεύκου. צבע שלו מעורב שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Cerachaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקה Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Taracin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*, Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βόγυλλον. Λίθος δὲ ἐχίτης, inquit Epiphanius, ὑπελάβηταί τινας περιλεύκος καλεῖσθαι, ὃς τὸν τὸν ὑακίνθου ἀμέμπτως δὲ ἔχει τῷ εἴδει ὑποκυανίζων ἔχοντα τὴν ἀλλοφανίαν. Δαμιγερὸς δὲ ἐστι τῷ εἴδει ὑποκυανίζων ἔχοντα τὴν ἀλλοφανίαν λεύκωμα ἔχων, μεμιγμένον τοῦτον ἢ ἐλιφαντίνῳ. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν δὲ οἱ δῆμος ἱερῶν ὑάλοιο ἔπεσσιν,
Σαρδίου αἱματόεντος, καὶ αἰγιλίτιδος σμαράγδου.

Ex Judæis unus Joſephus ſemel atque iterum ἀμέθυστος adpoſuit loco עבו, vel ſic patrarunt Librarii. Et pro eodem ὀνύχιον præſertim reponit faber *Shilte hagibborim*.

9. Iſaſchari tribuitur nonus lapis אהלמה, ἀχλαμά, احلم; cujus profecto meminit nemo præter τ τοξοδότου, niſi quod הלמה eam inter Arabes appellitari affirmet Cimchius. Hunc vero non male referes inter *Onychas* aut *Amethyſtos*. Prius ideo genus ſpectant ענלא עין *Aineglа* Onceloſi, Paraphraſtæ Samaritici Syriacique, עין עיגל Uzielidæ, لاوجشم Tavoſi, βδέλλιος Judæorum Byzantinorum: quicum conveniunt Plinii λευκόφθαλμος & αἰγόφθαλμος, & tam hujus quam B. Johannis in Apocal. σαρδόνυξ: & عين هر ἀιλεφθάλμους Ægyptiorum. Lædit inſuper جزع *Onyx* capita melancholica, quod Serapio poſt alios fatetur; lædit & *Achlama* ſecundum Abeneſdram, Cimchium, alioſque ejus hæreſis. Quinimo אהלמה nomen peterem; non ἀπὸ τ ὀνομαζόμενος, עין שם החלמות cum Rabbinis pleriſque, potius abs Arabum حلمة *Halama* & Syrorum הלמתא *Helmatha*, quod *pupillam* denotat, quomodo & Bar Bahlul in Lexico patrio deſcripſit ענלא עין, ſive ab Hebræo הלמות, Chaldæove הלכון, & *Chalamtha* חלמתא Syrorum, quod *Ovi vitellum* ſignificat: utraque ſane *colorem carneum*. Scriptorum pars cætera conſpirant in אחלמה ἀμέθυστος. Ita οἱ ὁ. Epiphanius Cyprius, S. Hieronymus, Judæi per Hiſpanias. Accedit *Heimeſin* הימיכין *Semot rabba*, quod eſt Græcum ἀμέθυστος, aut potius ἀμαθυστίζων: tum etiam Paraphraſtæ Samaritani *Bahramàn* بهرمان, i. e. *Carbunculus* ἀμεθυστίζων, ut habet gaza Plinii. Deinde Cl. Saadiæ & Judæorum Africanorum الغيروزج *Fairuzeg*, & in Apocal. S. Johannis البزادي *Bazadi* pro ἀμέθυστος inter fundamenta Urbis pretioſæ. Poſtremo affirmat Commentarius Major τ ἀριθμῶν, אחלמה צבע שלו דומה לין צילול ἀχλαμὰ οἰνωτὸν εἶναι τῇ χροιᾷ, quomodo & *Amethyſtum* depingit Peripati decus ſecundum. Quippe Amethyſtum exiſtimo dictum, quod ſobrie vini colorem biberit, & quaſi ad pudorem violæ declinet: ſed Magi & Magis gens credula ebrietatem gemma hac purpurea quatenus leniri ex appellatione ipſa ſuſpicari ſunt. Quid tandem Epiphanius? ἀμέθυστος δὲ τὸν αὐτὸν ἀνθρώπειον φλογίζων ἐστὶ βαθεῖς· λευκότερος δ' ἐν ἐ μέσῳ, οἰνωπὸν ἀπεικασθεὶς εἴδος· ἡ δ' μορφὴ αὐτῆ λαμπρὸς. ὁ μὲν δὲ αὐτὸν ἐστὶν ὑακίνθου καθαρῷ ἀναπλήσιος, ὁ δ' ἀμαθὴ κύκλω. Scias autem exemplaria Joſephi tertio Antiquitatum *Achatem* pro *Amethyſto* hodieque oſtendere, atque libro penultimo Bellorum *Ligurium* pro eodem.

10 Verſus ultimus incipit ab honore Zabulonis תרשיש, ترشيش, quod vocabuli ſæpius ſcripſerunt Doctores Alexandrini ad vaticinia Ezechielis atque Danielis & ad c. 5. 14. Cantici Regii, & ἅπαξ ſæpius οἱ τρεῖς. Hunc fuiſſe veterem *Chryſolithum* aut *Topazium* recentium gemmariorum, magno conſenſu interpretum traditur, cui vix obſiſtere queat pervicacia Rabbinica. תרשיש ſeu καρχηδόνιον interpretatur البحر الذهبي بحاذي Scholion Pentateuchi *Laudini*, & *Bogadi* ipſum Pentateuchum *Seldeni*, & Lexica Coptica. χρυσόλιθος equidem pro תרשיש bis terque Judæi LXXII. ſemel illi ἄνθραξ ſeu بهرمان, de fulgore axiam Cherubicorum agentes. Eſt enim *Carbunculus Carchedonius* (de quo Archelaus, Plinius, Epiphanius, multi multa) ex genere χρυσολίθου. Poſuit etiam Joſephus loco decimo χρυσόλιθον, Epiphanius iſtum eodem ordine, & præ cæteris Johannes ὁ θεολόγος gemmam eandem ordine alio. *Chryſolithus* ubique tranſtulerunt Aquila Judæorum & noſter Hieronymus, ſeveri interpretes, Syruſque ad Cantici c. 5. 14. Eundum lapidem præſtitit Sexta ἕκτωσις, omniſque vetuſtas, præter *Hyacinthum* Symmachi Triumvirorum prudentiſſimi, quod à Theodoreto ac Hieronymo diſcimus Ezech. c. 10. alibique. Nam *Aquila Hyacinthum poſuit*, quod nunc legitur apud Hieronymum initio Ezechielis plane vitioſum eſt pro *Symmachus h. p.* At nihil iſti inter ſe differunt, σμάραγδος ὑακινθίζων Plinii, *Hyacinthus aureo colore tranſlucens*, & *Chryſolithus* ejuſdem, necnon *Chryſopraſus* apud *Semot rabbat* ſic enim explico, קרומסטין, *qui lapis cæli habet ſimilitudinem*. Idem valet & ἐξηγήσις Abeneſdræ ad Cant. c. 5. 14. תרשיש שיש בה המונות ככוכבים נקנצים. Facit huc & Lexicon Cimchii ex Gerſamida, אבן יקרה ויונה נוטה לעין התכלת תרשיש, *Hyacinthum* adeo illud interpretantur Abraham הנבור, Ainſworthus, Braunius, & alii. Arabs Waltonianus poſuit hoc loco مشف *Meshaffon*, *Jaſpida*, aut *lapidem purum* & ἀμέθυστον. Forſterus aliique Confeſſionis Lutheranæ *Turcoida*: Abarbinelis Judæus פירולא βηρύλλιον exponit. Audiendus eſt demum Epiſcopus Cyprius de Logeo Aaronico; ἐ. λίθος χρυσόλιθος. τετὸν τινες χρυσοειδέσθιον κεκλικαῖς χροιζων μὲ ἔστ· δύρανος δ' ἐν τῷ φεγγὶ δὲ πατρὶ ἐν τὸ τεῖχος ἐ ἀχμυρίτιδος βασιλῶν. σμαραγδοῖς ἢ λίθος καὶ κοιλιακοῖς ἰασπίδος ὑακίνθου. Inde ſic ſcribit decus Hipponenſe ad ψ. ρε'. *Chryſolithus aureum habet fulgorem, & ſcintillas emittere videtur, & nocturnos timores pellere aſſeritur.* Onceloſus tamen, quem inter vetuſtiſſimos Divinæ Legis Inter-

τὰν [m] λόγιον. πλησῖ δὲ ἀκριβῶς ᾧ [n] ἐφώδῳ ὅπερ ὑ-

plet illud Ephodæ *ſpatium* quod *vacuum* à texentibus

terpretes recte exiſtimabis, & ab illo Paraphraſtes Samariticus propter Hebraici vocabuli תרשיש laros ſenſus, *pelagi color cæruleus*, כרום יבא κῦμα ἰάσιμα interpretatus eſt & Uzieli des peculiarius *cæſius vultus maris Mediterranei*, כרום ימא רבא. Paria ad Danielem ſuadet Eudoxus Commentator, τὸ θαρσεῖς χρυσόλιθον ἔφη. ὁ ᾧ ἐξηγῶνται κυανοῦν τὸ χρῶμα λέγει. Quinimo כרום יבא, aut χρῶμα θαλάσσης denotat ex Græco: aut *gemmam marinam* ab Arabum Carama كرامة *pretioſa res gemmeaque*, quod in animo videtur habuiſſe Tavoſus, cum Perſice verteret مرواريد *Margarita*: aut denique inter Chaldæos כרום ימא *Glaucum mare*, μέλανα πόντον Mæonidæ. *Cæſium* inſuper ſignificat ازرق *azraco*, quod eſt interpretamentum תרשיש lapidis apud Samaritas, Judæos Libycos, & Illuſtrem Saadiam. Verum non nuper obvenit, quod Judæi θαρσεῖς reddiderint mare ipſum, יבא. Per Prophetas priores cæteroſque id fecit Jonathan perantiquus Targumiſta. Πλοῖα θαλάσσης expreſſerant aliquando *ει ο.* ex אניות תרשיש Eſaiæ vatis, ſæpius ס. Hieronymus: qui etiam à Phariſæis ſui temporis acceperat, *Hebræi putant lingua propria ſua Mare Tharſis appellari: quando autem dicitur Jam, non Hebraico ſermone appellari, ſed Syriaco.* Ad Marcellam idem presbyter Chriſtianus, *Quæris ſi Tharſis lapis Chryſolithus ſit, aut Hyacinthus, quod diverſi interpretes volunt, ad cujus coloris ſimilitudinem Dei ſpecies ſcribatur. Quare Jonas propheta Tharſis ire vellet, &c. Reſpondeo homonymum eſſe vocabulum, quod & Indiæ regio ita appelletur, & ipſum mare; quia cæruleum ſit, & ſæpe ſolis radiis percuſſum colorem ſupradictorum lapidum trahat, & à colore nomen acceperit:* (ut *cærula* verſum apud Maronem) *licet Joſephum* ז *pro* ס *litera mutata, Græcos putet Tarſum appellare pro Tharſis.* Idem ad vatem κηΐζοξον. Tharſis *Joſephus interpretatur Ciliciæ civitatem* (imo plus dicit, ad pontum Euxinum ejectum Jonam:) *quantum vero in Paralip. libris intelligi datur, quidam locus Indiæ ſic vocatur. Porro Hebræi* Tharſis *mare dici generaliter autumant. Secundum illud*, Spiritu vehementi confringes naves Tharſis. *Et in Eſaia*, Ululate naves Tharſis. *Non igitur Propheta ad certum fugere cupiebat locum: ſed mare ingrediens, quacunque pergere feſtinabat.* Iterumque Rector Bethleemiticus, *Joſephus* Tharſis *urbem Tarſum arbitratur*, [LXX. *Carthaginem*,] *alii regionem putant Indiæ. & hoc nomen etiam de duodecim gemmis lapidem appellari, qui apud nos vocatur Chryſolithus, ob marini coloris ſimilitudinem. Neque enim Jonas de Joppe navigans ad Indiam poterat pervenire: ſed ſimpliciter ire in pelagus, & ad quaſcunque inſulas pergere.* Præiverat huic Euſebius in Onomaſtico ſacro, Θαρσεῖς vel θαρσεὶς, ὅθεν ἠχεῖ τῷ καλουμένῳ χρυσὸς, καὶ μὲν τὸ ἰώσπιον τοιοῦτός ἐστιν ἢ τὸ κιλικίας· καὶ ᾗ τὸ ἐζεκιὴλ, καρχηδών. ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰόππη τοῖς ὁ. κειμένης καρχηδόνι τὸ ἑσπέριον ἔχει θαρσεῖς. ἄλλοι ᾗ τὴν ἰνδικὴν ὑπειλήφασιν. Concedunt autem in opinionem Rabbinicam ex Græcis Paraphraſtes *Corderii*, atque Theodorus Heracleenſis ad ψ. inauguralem οα'. λέγει ὅτι καὶ οἱ τὰ ἔξω θάλασσαν οἰκοῦντες θῶμα ποιοῦσι. θαρσεῖς γὰρ τὴν ἔξω θάλασσαν καλεῖ τόπον. Sic in Catena Græcanica alii. Dico igitur ſtrictim (nam hæc longe perſequi haud licet) תרשיש Carthaginem denotare, ut Doctores Alexandrini Eſ. c. 23. 1. & aliquoties verterunt ad Ezechielem: ſive à mero ac muſto תירוש id nominis meruerit, οἴνωσαν etenim etiam appellari olim memorat Stephanus Byzantii: ſive à ترس *Tars*, *munimentum ac præſidium*, ſicut Tyrus eſt צור, ὀχύρωμα: & ipſa forte Carthago aut καρχηδὼν, כרכתא *carcetha*, quod *Arcem* ſignificat; perinde ac loco eodem *Burſa*, בצרא βόστρα, *Acropolis*, conditore *Zoro* i. e. viro Tyrio, ut recte retulit Philiſtus, ſed non recte accepit Bochartus p. 511. *Punicorum*. Nam à תרשיש Jaonida Tarſum Cilicum conditam ac nobilitatam fuiſſe exiſtimo, potius quam à Sardanapalo Aſſyrio: non ita ab illo Tharſi Tharſiſque nepotibus Carthaginem editam, quæ juxta plurimos nomine *nova* קרתא חדתא, ſed ortu *Urbs antiqua fuit* vel ex nomine Punico קדמת καδμεὰ; hanc *Tyrii tenuere coloni*, non filii Javanis. Verum ſi תרשיש mare ſimpliciter ſignificare oporteat, exponant verborum utut aſtutiores hæc verba ſacra כי אני תרשיש לכלך בים, ὅτι ναῦς θαρσεῖς (θαλάσσης ἄρα) τῷ βασιλεῖ σὺν τῇ θαλάσσῃ, μὴ τὸν νηῶν χειμῶν. μιᾷ (lege potius alio accentu μιᾶ) ἀλλὰ τῶν τειχῶν ἐτῶν ἠχεῖ τῷ βατιλεῖ ναῦς σὺν θαρσεῖς (melius אני תרשיש ναῦς θαρσεῖς) χρυσίᾳ καὶ ἀργυρίᾳ καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων καὶ πίθοις καὶ ταινίαις. Ubi rectiſſime Jonathan אני ספינת אפריקא *Navis quidem Africana &c.* Ita ille alio loco. Quocirca *Tharſis* proprie ſignificat *Carthaginem*, tum quod ex uſu eſſet negotioque *Carthaginienſium*, naves, gemmas, inſulas eorum, & quandoque torum *littus Africanum*, *mareque Mediterraneum*. Hinc LXXII. Judæi qui in Pharo Alexandrina literis divinis olim vacabant, ab Eſaia תרשיש אניות, πλοῖα καρχηδόνος ſunt interpretati, de urbe vicina & θαλασσοκρατείᾳ minime tum decepti. Similiter illi bis terque in vaticinio Ezechielis: atque ſemel contra magiſtros Tiberienſes Hieronymus, Ezech. c. 27 12. *Carthaginienſes negotiatores tui.* Opportune inſuper monet idem Commentator ad Eſ. c. 23. 6. עברו תרשישה, ſive ut Alexandrini rite tranſtulerant, ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα: *Legimus autem in hiſtoriis Aſſyriorum, obſeſſos Tyrios conſcendiſſe navibus fugiſſe Carthaginem, ſeu ad alias longi Ægæique maris inſulas.* Quis etiam neſcit θαρσεῖς καὶ καρχηδονίους, quando Tyrum obſidebat maximus Macedo, ſuperſtitione ſua coram Hercule periiſſe? Theodoretus ad γ. βατιλ κεφ. κβ'. ὀνειδίζουσι θαρσεῖς ἰδιώτῃ τινὰ χώραν οἰκήσαντα. οἱ ᾗ τὸ ἐζ κιὴλ ἰσχυρίσαντες τὴν καρχηδόνα τῆς λιβύης ἀποκαθημένην. Et verterum aliquis ad ψ. οα'. βατιλεῖς θαρσεῖς. θαρσεῖς ᾗ οἱ μὲν τὴν καρχηδόνα τὴν τῆς λιβύης ἀποκαθημένην. οἱ ᾗ τὸ θαρσεῖς, εἰς ὃν ἐφυγὼν ἰωνᾶς. οἱ ᾗ χρῶμα νοήσαντα. ὡς σὺ τῷ, ὡς εἶδεν θαρσεῖς. Egregie vero Heraclitæ antiſtes Theodorus ad ψ. οζ'. ν'. κατάξεις νῆας θαρσεῖς, quod eſt, *corrumpes naves mercatorias graveſque*, quales viri Carthaginienſes ædificant & regunt. θαρσεῖς ᾗ ἡ τόπος ὄνομά ἐστι καὶ ταῦτα γέγονεν, inquit ille, ἡ θαρσεῖς τὴν λιβυκὴν λέγει καρχηδόνα, ἥτις τοτὲ ναυκρατοῦσα πολὺ τῶν ἀπάντων πόλεων διέφερεν. Quando igitur *naves Tharſis* dicuntur ex fœdere improbo exſtructæ fuiſſe in Aſiongabero apud ſinum Elaniticum, ad formam modulumque *Actuariarum Carthaginienſium* factas intelliges, בתבניית האניות הנישאות בתרשיש, *inſtar ſeorſum junctarum Tunetinarum*, ut inter Judæos vir doctus explicat. Imo vero hujuſmodi *Onerariæ* Ariſtophani Comico diſerte appellabantur Φοινικικὰ σκάφη: ſed poſtea Romanis rerum dominis *Naves Alexandrinæ* nuncupatæ. *Tarteſſus* autem Bætica ſive *Gades*, (quas per תרשיש innui Pinedius, Bochartus, Grotius, atque Bootius,) commode ſane aurum, argentum, ſtannumve, ſed nullo modo merces reliquas 1 Reg. c. 10. 22. & 2 Par. 9. 21. ebur, ſimias, aut pavones præſtare poterant Claſſi Regum Palæſtinorum: poterat omnia Carthago, Metropolis Libyæ, & Emporium commune Africanarum gentium & Hiſpanicarum. Carthaginienſes à Bæticis & aliunde metalla deportabant in urbem Didûs, hæc & ſimul Libycas merces ad Tyrum inde invexit Navis Salomonica. Hæc abunde confirmat Divinum Augurium de ampliſſimo imperio Salomonis. ψ. οα'. ν'. à mari ad mare dominaturi, ad Mediterraneum à Mortuo, ὠκεανοῦ αὐτὸν ἀποστεροῦσαι αἰθίοπες, ab auſtro: βασιλεῖς θαρσεῖς, Reguli Africani ad occidentem, & à borea νῆσοι præcipue Ægæi maris Ioniique, δῶρα ἀποστελοῦσι: tum ab oriente βασιλεῖς ἀράβων (νῆσοι τε καὶ) καὶ σαβὰ δῶρα ἀποστέλλουσι. Ibi Theodoretus, θαρσεῖς τὴν καρχηδόνα τῆς λιβύης ἀποκαθημένην καὶ ὁ μακάριος ἡσαΐας καὶ ὁ θαυμάσιος ἰεζεκιὴλ ὀνομάζουσι. ἀλλὰ λίβυες τὰ ἑσπέρια τῆς οἰκουμένης κατέχειν τετιμήκασι. αἰθίοπες ᾗ τὰ ἑῷα καὶ νότια· ἄραβες ᾗ τὴν μέσην ἤπειρον· οἱ ᾗ νησιῶται τὴν θαλάσσης τὰ μέτα. Mox Suidas hæc ab eo tranſcripſit. Nondum tamen à nautis repertam credo *Tarſin*, quam in Oceano Indico Judæi Chriſtianique Regibus Hebræis adeo expetitam referunt. Pauciſſimis itaque: תרשיש & אבן תרשיש *Tharſis lapis* ob pectus Aaronis non alius eſſe videtur, me judice, quam *Garamanticus* & *Carchedonius* Theophraſti Pliniique Philoſophorum, *ſic vocatus*, inquit Secundus, *propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Notat idem *in Garamantitis fulgere aureas guttas: Arabicaſque fumidæ Chryſolitho ſimiles Sandaſtris* inveniri. Compertum etiam eſt gemmam quamlibet aureolam, ſive auri punctis ſive lineis ſive plurima facie illuſtretur, χρυσόλιθον nuncupari apud ſcriptores gemmarios. Veruntamen Chryſolithos quatuor in genera præcipua diſtribuit Abrahamus Medicus. Sunt autem Arabicæ, Germanicæ, Indicæ colore cæruleo & ſubaureo, ſeu ſpecie ξανθῆς ἐλάας, quod placet Commentatori Numerorum majori, vel denique κυάνοιο θαλάσσης, quomodo vati viſæ ſunt rotæ Cherubicæ Ezech. c. 1. & c. 9. Ex quarto genere ſunt Æthiopicæ, ſolis inſtar fulgentes.

11. Joſepho ſervatur lapis penultimus שהם, *ſoam* interpreti Græco 1 Par. 29. 2. Judæis שוהם, & pectoris & humerorum ſacrorum decus. Hunc *Beryllum* aut βήρυλλον interpretatur LXXII. ſeniores Exodi c. 28. 20. & c. 39. 13. Ezech. 28. 13. de pretio Principis Tyrii, Joſephuſque l. 6. περὶ ἄλωτ. ſi ſcribarum manus ordinem juſtum gemmarum haud corruperint. Similiter ex Græca voce Onceloſus ubique Pentateuchi Moſaici, & Jonathan priſcus ad Ezech. c. 28. 13. שהם interpretantur *Burla* בורלא, Uzielides modo בורלין *Burlin*, modo בירלות חילא, i. e. البلور العزيز Saadia interprete ad Jobi c. 28. 16. ubi Targum habet *Berulin jacar* בירולין יקר. ὁ σύρος ברולא *Berula*. Rabbini Chriſtianique Arabiſſantes بلور *Ballur* itidem ex Græco, licet contrarium aſſerat profundiſſimæ eruditionis ſcriptor S. Bochartus: nam بلور vox eſt Cahtanidis priſcis ignorata. βηρύλλιον adhuc ſive بلور oſtendunt nobis pro *ſoam* Hebraico R. Saadias, Judæi Africani, exemplaria ambo Illuſtriſſimi Laudi, Magni Seldeni unicum, Tavoſi τὸ περσικὸν, & ad Exodi c. 28. Samaritarum philologi. Namque hi Gen. c. 2. 12. Ex. c. 25. 7. & c. 35. 9 שהם permutant cum Arabico *Maha* المها, quod *Beryllum*, & *Cryſtallum*, & *Opalum*, & Plinii *Irida* denotat. Unde in Onomaſtico Coptitarum reperimus βήρυλλος, المها البلور. Imo ὑάλιον valet *Maha* inter albicantes lapides, ſi verbum originis reſpexeris. *Beryllos* autem Chryſtallo ſimillimas & viderat Plinius, & nimis norant Indi falſarii, neque præteriit A. Boetius lima naturæ pretioſioris. Non aliter Epiphanius de lapide Joſephi. λίθος βηρύλλιον γλαυκίζων μέν ἐστι, θαλασσοειδὴς: (*probatiſſimi Beryllorum*, ait Plinius, *viriditatem puri maris imitantur*,) ἔχων εἶδος ὑδαρεστέρους ὑακίνθου. (quarto loco numerat idem Cajus *Beryllos* ὑακινθίζοντας,) γλιτ) ᾗ ἔξω τὸ τέρυα ᾗ ὄψις τυφλὸν. εἰ οὖν τις θελήσῃ κατ' αὐτοῦ ᾗ ἥλιον τῶν ἀναγλύφων, (lego ἀναγλύφειν. Quippe apud Beitaridam idem dicitur وقد يستقبل به عين الشمس فينظر الي عين السعاع الذي قد خرج من الحجر مما سقته الشمس بضوبها) ὡσανεὶ ἀὸς ὕελος κέγχρος ἔχων ἔνεσθεν ἀμυγδάλης. ἀλλὰ δὲ τις βαρυωπὸς τοῖς κόραις τῶν ὀφθαλμῶν ᾗ ὁρώντως ἐστὶ ἔξαπλανία. ἐστὶ ᾗ

tibus juxta pectus relictum est. Illi vero committitur annulis aureis unicuique angulo appositis, similibus Ephodæ annexis qui istis respondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter se connectendos. [10] Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt ut spatiola tæniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero juxta humeros connectunt sardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, ut idoneum esset fibulis. His autem insculpta erant filiorum Jacobi nomina, literis vernaculis nostræ linguæ; in utroque lapide sena. At natu majores dextrum humerum obtinebant. Quin & Essenen ipsum duodecim lapides distinguunt,

φαίνοντες καλὰ σῆμος ἐξέλιπον. ἐνῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τι καλὰ γωνίαν ἑκάστῳ, κἀκείνῳ τῶν ἴσων ° προσκεκοινωμένων, ῥάμματ@ ὑακίνθ@ συμπλεκτέντ@ εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας καλάδεζιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. προπτύσσει δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καλὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον πύλ@ ἐπ' αὐτὰς ὑπῆρον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ῦ P προνίζειν ὑποπόδιον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν Ιακώβ παίδων τὰ ὀνόματα χράμμασιν ὑπηχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καλὰ ἓξ τ λίθων, [q] ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καλὰ ὦμον τ δεξιόν. ὑπάσσι δ' κἀ [r] τ ἑσσήνλω λίθοι δώδεκα με-

ἄλλη πάλιν ὁμοία κηρῷ. Præterea pro שהם tres Judæi dederunt ὀνυξ Gen. c. 2. 12. Hieronymo nostro attestante: ubi LXX. maluerant ὁ λίνος ὁ πράσινος, ipseque Hieronymus *Lapis Onychinus* & illic & in Exodo & in priore Paralipomenon. Editio autem Complutensis λίθος ὀνυχος inter Anathemata Regia exponit 1 Par. c. 29. 2. ita etiam Theodoretus Commentator, pro λίθος σοὰμ plurium exemplarium. Ονυξ etiam Flavius reddidit in his Originibus, quæ gemma gereret Josephum Patriarcham. Eadem mente patri Onirocritæ tribuitur in *Semot Rabba* פראלוקין, qui est ὠνύλλιος Plinii in genere Onychino. Ne dubites amplius. Alexandrini doctores ad mineram Jobi c. 28. 16. ultro interpretantur יקר בשהם, ἐν ὄνυχι τιμίῳ, & ibi Hieronymus *Sardonychio pretiosissimo*. Sic enim legendum esse suadet Scholiastes Græcus, ἐν σαρδόνυχι ἢ σαρδονυχίῳ. Huic etiam fundæ respondere videtur σαρδόνυξ Beati Johannis sub fine Apocalypseos. Imo par gemmarum ἴσωσιν, quibus splendebat P. M. Josephus (quod tam ex Hieronymo quam ab exemplaribus Flavii ipsius supra admonitum) σαρδόνυχας vocavit, *cum Hebræo Aquilaque consentiens*. Harum enim nomenclatura variat apud Doctores Alexandriæ, ubi Hebræum certo retinet λίνη σοὰμ. Hanc enim ob causam Ex. c. 28. 9. c. 35. 27. & c. 39. 5. λίθος τ σμαραγδε, *inter Erythræos surgentia colla smaragdos* agnoscunt illi, & post illos Procopius. *Hæc gemma*, sic ait Gazæus, *pallida est, & nigrum colorem lucido admixtum tenet, cælumque colore refert.* Et antiquius Philo philosophus, οἱ ἐπὶ τ ἀκρωμίων σμάραγδοι δύο λίθοι ἀδιαφεῖς μιμήσεις τ ἡμισφαιρίων ἑκατεροι. ἐπιμαρτυρεῖ δ κ ἡ χροά· σμαράγδῳ γὰρ ἔοικεν ἡ ξ παντὸς ἀέρος φαιδρὰ φαιδρότης. Deinde Abrahamus Harophe שוהם pectorale *Smaragdum* esse pronuntiat, contra reliquos magistros suæ perfidiæ. Adde his, inter pia munera Exodi c. 25. 7. & c. 35. 9. offerebant Israelitæ אבני שהם, λίθος σαρδίου ἤτοι σαρδίος LXX. Interpretibus. Adeo quidem dissimiles sibi & obliviosi videntur illi senes, eodem libro sacro, capite quasi eodem שהם vertunt modo *Smaragdum* ὡς πρὸς τὴν ἐπωμίδα, modo *Sardium*, quam interpretationem amat Origenes, modo *Beryllion* inter decora Logei, & in Genesi iidem *lapidem prasinum* Hevila tellure ortum. Tot vero pretiosorum lapidum, ut in paucum plura jam contraham, maxime secundum seriem seu tabulam priorem eos æstimantibus, cognationem inter se & similitudinem quandam obtinent, ut mirandum minus, si vel LXXII. Interpr. vel Josephus, vel pars alia Israelis, pro altero alterum substituerit, *Onyx, Sardonyx, Sardius, Beryllus, & Chrystallus. Nicolo* enim, quod ab ὀνύχιον corruptum fuit, Hebræum שהם posse putant Judæi Hispanici: eaque voce ait Abarbinelis *Chrystallos* atque gens gemmariorum tam *Onychas* quam *Sardonychas* denotari. Propterea Hebræum שהם, tanquam السحم à *zonis lineisque*, quas in gemmis Onychinis perpetuas esse tradunt Plinius & mille alii, id nomen tulisse reor. Quorsum שהם *Sahm* apud Arabum Philologos *sagitta*, δόναξ, *radius, linea, stria.*

12. Duodecim lapidum ultimus ישפה, יְשְׁפֵה, ἰασπὴ ex Masora, aut potius ἰάσπη, Benjamino Israelis senescentis deliciis inscribitur. Hujus vocabuli sonoritatem plane neglexerant, quod mirandum, vetustiores Judæi. Unde Exodi capitibus 28 & 39 & Ezech. c. 28. (ter enim in Hebræo codice legitur ישפה) ὀνύχιον reddidere LXXII. Interpretum senatus, hisque addicti Chrysostomus, Epiphanius, Sanctorum virorum alii multi; similiterque Arabes Laudini vertunt de Græco جرغ ملون *Geza malowan*, quod est *Jaspony*x Plinii. Tavosus habet بيجادة *Bigada* in Lege, Arabsque Waltoni ad Ezech. بجادي *Bogadi*, *Carchedonius*. Hieronymus presbyter ישפה ter commutavit in *Beryllus*, quomodo Josephus pridem fecerat in Archæologicis suis. Dein verus vetusque vatum interpres Jonathan ישפה transtulit פנתירין *Panterin*: ad Legem Onceloſus פנטרי *Panthere*, & post illos Uzielides מרגנית אפנתורים *gemmam aphanthorin*, & Targumista Cantici אפנתור *aphanthor*, Græce καθηρεύς. Tales sunt λιθάριον & παρδαλίον in Alphabeto gemmario Plinii. Imo vero פנטרי Onceloſi haud differt ac Opali genere nobilissimo *Paderote*, de quo Plinius fuse ac frequenter.

Nam niger & rubeus, viridis, pallensque videtur,
Purpureus roseusque simul, sparsique coloris;

quomodo & *Pantheron* lapidem laudat incelebris poeta Marbodæus. Judæorum tamen nepotes per Hispanias Græciamque ἴασπις (quod facile factu) pro ישפה Moysis supponunt: cum his Abrahamus Harophe, Abarbinelis, atque consimili modo Interpretum Christianorum natio. Vocem autem Hebraicam, quam ad שפה causa indicta refert Cimchius, ab Arabum dialecto adfini potius arcescendum reor, qui ut sonis colludere amant, candidarum gemmarum tria genera, ἰασπαυχα, ὀνυχα, λαικοξέρυλλον, يشم, يشب, يسف, *jaspb*, *jasb*, & *jasm* appellitant: velut in hoc ultimo versu sacri logii Samaritarum paraphrastes crepat ὠσὰς, ἀσὰς, ἀσπάσας de *candore*, quem putat istarum trium gemmarum. يشم quidem, quomodo Samarita ἀφαίζων ad Moysen reddiderat ישפה, deflexit propter speciem aliam ad يشف. ἴασπον vero, quod loco Mosaicæ vocis reponunt Saadias, D. Cimchius in *Miclol*, Judæique Africani, atque etiam Ezech. c. 1. 16. μάσπφοι يشف, etymon suum referunt à *transtucido* شف σίπφοι, & شفاف σιπφάζον. Namque *viret & sæpe transtucet Jaspis*, ait Pliniorum Secundus in Natura, *etiamsi victa à multis, antiquitatis tamen gloriam retinens.* Mox inter Jaspidas idem auctor recenset *Cyanon, & cyanei coloris Sapphiros, quæ mares i. e.* meliores *existimantur.* Gemma denique Sapphirus (ut nihil veteris interpretamenti omittamus) *cæruleo colore pellucida est & diaphana*, Boetio definiente. Non igitur ex oscitantia Scribarum, qui tot exemplaria LXXII. Interpretum, S. Hieronymi, Flaviique Josephi duobus etiam tribusque in locis omnino corrumpere non poterant, sed illorum Interpretum ex industria inter lapides sacros יהלם aut ספיר Græce redditur ἴασπις, ישפה vero ὀνύχιον aut βήρυλλ@, quem sua *perspicuitas* الشف, *viriditasque puri maris* (ut Plinii verbis utar) probissime commendant. De Onyche vero tradit Epiphanius Magnus. ὄτ@ ὁ λίθος ξανθὸν πάνυ ἔχῃ τὴν χροιάν. εἰσὶ δ' κ' ἄλλοι ὀνυχίται ὁμοιώμως καλούμενοι, εἴτινες κηρῷ τῷ μελιχρόῳ εἰσὶ παπλήσιοι. ἄλλοι δέ τε κ' τ λίθον τ μεμειγμένον ἀπὸ δ ἐοικυίᾳ, ψευδονύμως ὀνυχίτην καλέσι διὰ τὸ καθαρὸν τ λευκότητ@. Qua vero occasione ordinem sacrum lapidum ἐπιστηθίων inverterint scribæ Græcanici ac Latini ad l. 6. Josephi de Bello patrio, ubi eousque devenero Deo faciente, amplius docebo. Hæc jam exiguo prorsus otio scripsi, & infra dignitatem *Thoracis Pontificii*, qui Principum nostrorum thesauris totis pretiosior merito stetit & fulgentior. BERN.

g Τάτ@] Vocem τάτ@ (quæ deerat in *Editis*) inserui ex *MSS.*

h Σωάσει] Σωέσει *Big.* (σωΐσει *Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

i Τῷ ἐσω῀] Ita *Busb.* & *Hen.* τῷ ἐσῳ῀ in *Editis.* τῷ ἐφόδῳ *Big. Samb.* & *Vat.* quod forsan à *Josephi* manu.

k Εστὸν μ καλ. *Hen.* Aliis omnibus ἑστὼ μ καλεῖ῀. Scripsit potius Josephus ἑστῶς καλέτα῀. BERN. Ita edidi cum *Bernardo* auctoritate trium *MSS.* qui infra habent ἑστῶτα.

l Σημείοις] Vult dicere, ut reor, idem quod ἑστὼ Hebræi vocant, Græcos appellare λόγιον, non quod eadem vis sit & origo vocis חשן apud Hebræos & λογίου apud Græcos. REL.

m Λογιου.] Λογεῖον *Big.* & *Samb.* sicut exemplaria plurima Bibliorum Græcorum. λόγιον *Basil. Gen. Hen.* & *Busb.* quinimo & רזיד i. e. Philo Judæus, & mille alii. Mox ἀκριβῶς δ ἐσθῆτ *Big.* atque *Samb.* BERN. Id varie notat. Sed videntur Græci hoc λόγιον appellasse, quod per illud Deus responsa daret populo suo. Glossæ veteres. *Responsum*, λόγιον. Servius ad Æneid. IV. 146. *Apollinem cujus* λόγια *id est responsa.* λογεῖον hic habet V. C. in Josepho. REL.

n Εφώδ] Εφόδ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Περσκεκοινωμένον,] Περικεκοινωμένον *Vat.*

10 *Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus,*] Al. *& ne laxum sit quod inter annulos relinquitur, ejus sutura filo hyacinthino firmata est.*

p Πεφυκόσιν] Πεφυκότας *Vat.*

q Εκατέρωθεν.] *Basil.* & *Gen.* Aut ἑκατέρω si vis cum *Busb.* & *Hen.* aut ἑκατέρων ex MSS. cæteris. Supra σαρδόνυχις *Big.* & *Samb.* Reliqui per ο simplex. BERN. Εκατέρῳ *Busb.* & *Hen.* ἑκατέρων in reliquis *MSS.*

r Τὸν ἑσσήνλω] Jam τ ἑσσήνλω *Hen.* & *Busb.* recte. Quocirca helleniſmus moduſque Flavii exigebant, ut supra restituerem ἑσ-

μεγίθ καὶ κάλλει διαφέροντες, ὑ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμ@ διὰ πυῆς ὑπερβολὴν ὄντες. ἔτι μέντοι, κατὰ στιχον τρεῖς ὅπη τεσσάρων διακείμενοι γραμμῶν, ἐνήσκηντ τῷ ὕφ· χρυσὸς δ' αὐτὰς ἐκπεριέχει τὰς ἕλικας ἐμπλεῖς τῷ ὕφει, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν ὅτως [s] πεποιημέν@. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ [t] σαρδόνυξ, [v] τόπαζ@, σμάραγδ@· ἡ δευτέρα δ' ἄνθρακα παρέχει, κ' ἴασπιν, κ' σάπφειρον· τ δ' τρίτης [x] λίγυρ@ μὲν ἄρχει, εἶτα δ' [y] ἀμέθυσ@, ἀχάτης δ' τέτ@, ἔνατ@ ὢν τοῖς πᾶσι· τετάρτ δ' [z] στίχ χρυσόλιθ@ μὲν πρόκειται, μετὰ δ' αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλ@, πλουτ@ ὕστ@. γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τ Ιακώβ υἱῶν, ὃς καὶ Φυλάρχας νομίζομεν· ἑκάστ τ λίθων ὀνόματι [a] τετιμημένῃ, κατὰ τάξιν ὧ ἕκαστον αὐτῶν [b] γνώσεσθαι συμβέβηκε. τ οὖ κερκων ἀθενῶν ὄντων καθ' αὐτὰς ἐνεγκεῖν τὸ βάρ@ τ λίθων, ἑτέρας δύο κέρκις μείζονας τῇ πέζῃ [c] ἔ ἐστηνε, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τ τραχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιθσι, δεχομένας ἁλύσεις εἰρασμένας, αἳ σωῆσαν κατ' ἄκρον τ ὠμων σφαῖς ἐκ χρυσ πεπλεγμέναις συνάπτουσι· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσραμμένον ἀνέβαινε κέρκῳ προέχονι τ ποπαίας πέζης ἔ ἐφῴδε. καὶ τοῦτ ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐστῆνη πρὸς τὸ μὴ πειῤῥεῖν. ζώνη δ' τῷ ἐστῆνη [d] περισερράπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μεμὰ χρυσίν περισφερής· ἡ περιοδεύουσα δεῖται πάλιν ὅπ τ ῥαφῆ, καὶ καθακρημνᾶται. τὰς δὲ θυσάνας [e] χρύσεαι σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτους.

ζ'. [f] Πίλ@ δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, βύσσ-

eximia magnitudine & pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari potest. Et isti quidem, terni in eadem serie per quatuor versiculos dispositi, sindoni inserti erant: *aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonyx, topazus, smaragdus; secunda vero præfert carbunculum, jaspida, sapphirum; in tertia quidem præfulget lyncurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui & nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolythus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In *istis* autem universis inscriptæ erant literæ *nominum* Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos nasci contigerit. Cum igitur per se *illi quos diximus* annuli infirmiores essent, quam ut pondus gemmarum sustinerent, alios duos majores in extremitate Essenæ, quà pertingit ad collum, texturæ consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quæ coëunt ad summitatem humerorum & ligamentis aureis opere plexili *illic* junguntur: quarum *catenarum* extremitas ascendens reducitur post tergum, & annulo qui est à tergo in Ephodæ fimbria connectitur. id quod præcipue sustinet Essenen, ne quo pacto defluere posset. Essenæ autem assuta erat zona coloribus jam dictis & auro distincta: quæ totum complexa, rursumque supra futuram nodo constricta, deorsum propendere sinebatur. Fimbrias vero; ab extremitatibus zonæ dependentes, excipiunt fistulæ aureæ, easque omnes ipsæ includunt.

7. † Accessit demum ei convolutæ byssi pileus, quapro- Pileus *Pontificis.*

ἐστῆνος καλ. pro ἐστῆ ᾖ καλ. *Essin* utrobique posuit Epiph. Josephus tamen Græce repræsentabat חשנא Syrorum atque jamdudum Solymitanorum. Oncelosus aliique Doctores malunt חושנא, ὑστῆνος, ab ὑστῶ sive *chosen* חושן primitivo. BERN.

* *Aurum vero illis circumdederunt*] *Aurum vero illis subtenditur palas injungens texto, sic factum, ut non discederent ab se invicem.* COCC

[s] Πεποιημ@.] Πεποικμ@ις (*Coll. Voss*) *Big.* & *Samb.*

[t] Σαρδόνυξ,] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* σαρδώνυξ. *Bas.* & *Gen.* σαρδονυξ. Is lapis l. VI. Bell. Jud. vocatur σάρδι@, cum Ss. Interpretum cohorte; quod paulo melius expressum videtur, ut distingueretur adeo ab Onyche שהם *Soham*, quo pectus humerosque sibi ornabat Pontifex. BERN. Σάρδι@ *Josepho* l. VI. *de Bello Jud.* & *Interpretibus* LXX.

[v] Τόπαζ@,] Τοπάζιον LXX. De hoc aliisque Lapidibus videsis *S. Epiphanium* Tom. 2. p. 225. & Quæstiones *S. Anastasii Sinaitæ*, p. 327.

[x] Λίγυρ@] Λιγύριον (cum LXX) alibi appellat *Josephus*.

[y] Ἀμέθυσ@,] Ἀμέθυστ@ *Bas.* & *Gen.* Posteriores autem ordines pro ritu Græco recenset Mattathiades Bell. l. 6. non, ut hic, à dextro in lævum more patrio. Putat adeo ad lineas, ἀχάτης, ἀμέθυστ@, λιγύριον: ὄνυξ, βήρυλλ@, χρυσόλιθ@. BERN.

[z] Στίχ] Manuscripta cuncta σίχ: Excusa στοίχ. Originis sensusque unius vox utraque: *versum* enim denotant. Posthæc ἐπιτίτμητο *Bas.* & *Gen.* BERN.

[a] Τετιμημένῃ,] Κεκοσμημένῃ *Samb.* ex industria. BERN.

[b] Γνώσεσθ] Γεγονῆ. COCC.

[c] Τῇ ἐστῆνι,] Ἐστῆν, ἥπερ *Samb.* ἐστῆνι ἥπερ plures: & subinde ἀσφάλεια τῷ ἐστῆνι, itemque ζώνη δ τῷ ἐστῆνι. Mox *Samb.* κ' ἀλύσεις. BERN.

[d] Περισερράπτο] Περισέρραπτ@ *Big. Samb.* & *Hen.* περισέρραπτ@ *Busb.* περιτέτραπτ@ *Bas.* & *Gen.* sicut Josephus tulit studio Atticismi. BERN.

[e] χρύσειαι] *Samb.* χρυσέαι tot alii. BERN.

[f] Πίλ@ δ'] Valet prosodia isthæc *Samb.* & *Busb.* Cæteris πίλ@ δ nimis acute. BERN.

† *Accessit demum ei convolutæ byssi pileus*,] *Octavo.* Accessit demum capiti magni Sacerdotis, si Pharisæis credimus, profugis saltem atque ἀπέφοις, præter המצנפרת *Mispnephet* Exod. c. 29. 37. convolutæ byssi Tiaram, ut fuit cæterorum Sacerdotum, vel equidem humiliorem quam דמגבעות *migbaot* v. 42. qui sunt *pilei acuti nauticique*, instar Dolbendæ Turcicæ (quod adserunt propter נבע i. e. כבע Etymologicis nimis studentes, Esdraides, Maimonis filius in Grandi opere, Rabbinorum alii, omnino contra τιάραν ὀρθὴν quam Primati suo imponit Josephus:) etiam ציץ זהב *Lamina auri*, lata binos digitos (codice *Shabbat* f. 63. b. (quæ per frontem mediam (quippe Tephillarum gratia dicunt verpi κ' παιδοπαιφίσται שיורו נוראה בין ציץ לציץ) ad aures ambas Præsulis pertinens, nobilissimum titulum קדש ליהוה κοδὶς λαδωνᾶ, قدس لله Philologis Judæ ac Israelis, ἁγίασμα κυρίῳ ἢ τοῖ κυρίῳ LXXII. Interpr. *Sanctum Domino* apud Hieronymum Presbyterum, sicut Optimus jusserat Ex. c. 28. 36, aut Joses Deuterota scriptum offenderat versu unico in urbe Roma, vel duobus istis versiculis קדש ליהוה, quod Thalmudistæ plures, Illustris Aaron ad *Semot* MS. & Maimonides in corpore Juris Judaici, ritu solenni stetisse autumant, extante cælatura, באותיות בולטות כרינר זהב *Gittin.* c. 1. aut in Arabico R. Aaronis כאנת אחרצת כאפראת. Nam ἐκτυπώσεις ἐπ αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγίδ@ פתוחי חתם, imperat ipse Dominus. Atque inde duabus, aut secundum S. Iarchium & A. Dioridam tribus vittis hyacinthinis, פתיל תכלת Ex. c. 28. & c. 39. πλὰ τειάλει utrobique numero minimo, *vitta hyacinthina* B. Hieronymo, חוטא תכלתא Oncelosо, Tiaræ alligabatur. Quin vero ea semper veneratio valuit inter Pharisæos hujus Corollarii tantaque superstitio, ut quicquid forte erratum esset circa ritus sacros, excepto פגול *Exoleto*, præsente M. Pontifice ἐξιλάσκεται τὸ πίλαλον מרצה הציץ על הטמא omnino creditum ac professum, Massictis *Zebachim* c. 8. desinente atque *Menacot* c. 3. §. 3. Hos enim docuerat Cathedra Moysis, *Sacra Lamina* munitum Aaronem נשא אהרן עון הקדשים, ἐξαίρειν τὰ ἁμαρτήματα τ ἁγίων, Ex. c. 28. 38

Sin fides prior concesserit Flavio Josepho, qui hæc sæpius viderat, sæpe tractaverat, charum Deo caput Ornamenta quatuor decorabant. Cidari adeo super byssina, מצנפת & Chaldaico usu *mesnaphta* Ex. c. 28. 37. &c. c. 29. 6. versionibus Arabicis tam Samaritarum quam Judæorum العمامة *Emama*, Tiara ut gestant hodieque Examen Mohammedis, & in Paraphrasi Samaritica מיטפרא *tegmen* & *amiculum* capitis, quod in Scholiis Romanis exponitur κ' τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον, ἤτοι καθ' ἑτέρων γραφὴν μίτρα: quomodo & LXXII. Int. מצנפרת transtulerant Ex. c. 29. 26. ambigue: adsutus *Apex* seu *Pileus* hyacinthinus eminebat, πίλ@ ἐξ ὑακίνθου Josepho historico tam heic quam lib. 7 Bellorum, fortassean de Moysis פארי המגבעות, qualis erat λόφ@ ὑακινθοβαφὴς Regis Susiani apud Xenophontem. Verba autem sacra Ex. c. 39. B. Hieronymus *Coronulas* vertit, Judæi LXXII. τὴν μίτραν, שבכה seu *decorem Tiararum* Oncelosi egregia Translatio: atqui de *Vinculis hyacinthinis* eadem intelligunt Masoretharum filii. Vel sane eo animo ceperat Josephus dictum Divinum Ex. c. 28. 37. ושמת אתו על פתיל תכלת *Ponesque sis super pethil teceleth*, ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου πλοκὴν, quod de *filis* & *ligaminibus defluentibus* incongrue dicitur. Certum etiam פתיל inter alia *fasciam*, *bracteam*, *operculum*, סמאם *Semam* aut in ἀσπιδίσκοις, planeque *Tutulum* significare. Tum circa hunc *Coronam auream* στέφανο@ χρύσε@ nostro Flavio, aut decentius apud Moysen Ex. c. 39. 30. נזר הקדש (ציץ) *Nezer hacodes*, ἐπὶ πλατείᾳ B. Hieronymo; R. Saadia, Samaritis, Syrisque modo adprobantibus, στέμμα ἁγίου: quanquam alii appo-

qualis fuit cæterorum sacerdotum ante memora-

posite legerint צין נור הקדש; quoniam Ex. c. 29. נור הקדש i. e. زهرة القدس Samaritis, تاج القدس Judæis, τὸ πέταλον τὸ ἁγία μα LXXII. Int. *Lamina Sancta* Hieronymo, כליל הקדש *Corona S.* in Paraphrasi Samaritica; vel צין solum propriumque significat, vel etiam quicquid P. M. Tiaram ante poneque cingebat. Ira quidem cyrbasiam suam aureo diademate impeditam jactabat olim βατιλλὸς ὁ μέγας. Corona autem Archieratica ordine triplici fulgebat, calyculis quasi hyoscyami efflorescens, frontem præter sacram, aut maxime locutione Mosaica אל מול פני המצנפת על מצח אהרן i. e. Hieronymo interprete, *erisque super tiaram imminens fronti Pontificis.* Huic enim debebatur decus præcipuum & divinum, σὺς ζώσης Moysi legumlatori, quod est *foliolum* aut *bracteæ* melioris metalli, omnino טס של זהב Judæis Scholæ Babylonicæ cod. *Shabbat.* & Paraphrastis Samaritanis: τελαμὼν χρυσῆ Josepho Mattathiæ, Doctoribus Alexandrinis πέταλον χρυσοῦν, *Lamina aurea* Hieronymo Epiphanioque inter Latinos, צפיחת מורהב Aaroni inter Carræos. Petalo autem sacro (quod etiam *pittacium*, עצאבה *vittam* & *anadema* cum Criticis Judæorum Samaritarumque, aut כתר כהונה *Coronam Sacerdotalem* phrasi Talmudica atque *Corollarium* ex Plinio, ac *Mitram* ab Hesychio recte vocaveris) ad tempora viri summi porrecto, literis quatuor vocalibus Samaritarum sculptum fuerat 𐤉𐤄𐤅𐤄 nomen Dei proprium summeque venerandum. Hunc autem typum Josephi confirmat in vita Moysis facundissimus Philo, ubi ait. χρυσῆν δὲ πέταλον ὡς αἰδοῖ σοφὸν ἰδιοεργεῖσθαι, τέτταρας ἔχον γλυφὰς ὀνόματος, ὃ μόνοις τοῖς ὅσα καθαρὰ γλῶτταν σοφίᾳ κεκαταγνόμοις δέμις ἀκούειν καὶ λέγειν ἐν ἁγίοις, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τὸ ἀνεκφώνητον ἐδήμευε τετράγραμμα δὲ ἡ τετρὰς φησὶν ὁ θεολόγος μία [Unde Ex. c. 28. 39. juxta κυρία adpingebatur in antiquis exemplaribus LXXII. Interpretum, sicut Hieronymus ad Marcellam, auctor prologi in Pentateuchum Arabicum Illustrissimi Laudi, & nostrorum Theologorum aliquot suis oculis sunt experti, literis quidem Assyriis ut post Esdram oportuit, non Samaritanis, יהוה seu Græcissante calamo ΠΙΠΙ.] μισθὰ δὲ ὧν ὑπ' αὐτοῦ δεῖ μὴ ψεύσειν τὸ πέταλον. (Ista est χρύσεα σφόνδυλα Josepho) ᾗσιν ἢ κίδαρις κατεσκίαζε, κιδάρει δὲ οἱ τὸ ἐσθὴς βασιλικὸς ἀνὰ μέσον ἐμάνθανε διαστέλλειν τοῖς ἱερεῦσι: non quidem *depressam* illi, sed omnino erectam cidarin gerebant, quod etiam de Pontificia adfirmat Flavius. Et alibi Philo, κίδαριν δὲ ἀνὶ δὲ διαδήματος ἐπιθέτει τῇ κεφαλῇ. δικαιῶν τὸ ἱερώμενον τῷ θεῷ, κατ' ὃν χρόνον ἱερᾶται, πάντων ἐξεῖναι ἀπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερέχειν δὲ τὸ χρυσοῦν ἐστὶ πέταλον, ᾧ τὸ τετράγραμμα αἱ λυφαὶ γράμματον ἐστεφανώθησαν· ἐξ ὧν ὄνομα θεῖος φησὶ μωσέως: Pie ac perite hæc de יהוה omnium vocum pretiosissima & ἀρρήτῳ ut mox videbimus, Grandis Senatus Theologi tradiderant, & post illos Johannes initio Apocalypseos de eodem Etymo, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος] ὡς ἀκόλουθον ὀνομάτων καθαρὰ καλέσεως διὰ στοιχείων τὸ ὄνομα. ἁρμονία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ τέλειος δύναμις αὐτῆς. τοῦτον τὸν πρῶτον ὁ ἀρχιερεὺς διακοσμητέος εἶναι φησὶν ὡς τὰς ἱερουργίας· ἵν' ἐὰν σὺν τοῖς πατρίοις δίκαις τε καὶ θυσίας ποιητόμενος, συνισχύῃ (ô magnificum!) πᾶς ὁ κόσμος αὐτῷ, δι' ὧν ἐπιφέρει μιμημάτων. ἄγος τὸ πολύπλοκον, ὕδατος τὸ ῥοῖσσον, γῆς τὸ ἀνθηρὸν, πυρὸς τὸ κόκκινον, ἀέρος τὴν ἐπωμίδα. καὶ κατ' εἶδος, τοῖν δυοῖν ἡμιτρημόριον τοὺς ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων σμαράγδους ὠνόμασεν, ἐφ' ὧν κατ' ἐκτενὲς γλυφαὶ ἓξ. ἕ ζωοῦσιν τοὺς ἐπὶ τῶν ἑτέρων δώδεκα λίθους ἐκ τελῶν καὶ τιμίων φύσεως· ἕ συνισχύοντες καὶ διοικοῦντες λόγῳ τὸ σύμπαν, τὸ λογικὸν. ὡσαύτως γὰρ ὧν ὁ ἱερώμενος τῷ ἕ κόσμῳ πατρὶ [ἐξαλλάττῃ χρῆται τελείῳ τῷ αἰσθητῷ ὑμῖν (lego potius λογῳ) ὡσπερ τε ἀκινησίαν ἀμεταπτώτων καὶ χορηγίαν ἀπροσκόπτων ἀγαθῶν. Mox addit M. P. βραχυ τὸν κόσμον εἶναι. Digna hæc erant quæ rescires, vir Christiane, & ad Josephum opportuna. Agit etiam de nomine יהוה Clemens, Scholæ Christianæ decus. p. 562. κύριος δ'. ἢ ἐς τὰ ἅγια ἢ ἁγίων παραδόσεις μάλιστα τετραφὲς ἀφ' ἑβραίων παλαιῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ τετράγραμμον, ὃ ἀρχαικῶς οἱ μόνοις τὸ ἀδύτῳ βάσιμον λέγει] ἢ ἰαοῦ, ὁ μεθερμηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Hoc Sanctissimum nomen Oracula gentium, & propago minus Christiana Gnostici (quorum amuleta plurima servant Europæorum Principum gazæ) ἰάω Judæis docentibus reddidere: quinetiam hæretica illa γνῶσις nihil mihi videtur aliud quam turpis confusio cum nominum tum religionum Judaicæ, Christianæ, & Ægyptiacæ. Accedit huc B. Hieronymi *Jaho* ad ψ. 8 Nam certum est & à Reverendo Victorio probatum plurima illorum Commentariorum scripsisse Rectorem Bethleemiticum, præsertim hæc, יהוה אדננו *Domine dominus noster. Prius nomen Domini apud Hebræos quatuor literarum est Jod He Vau He, quod proprie Dei vocabulum sonat, & legi potest Jaho* (ita MSS. & typi sinceri,) *& Hebræi ἀῤῥήτῳ, id est ineffabile opinantur. Secundum vero Adonai omnium commune est: quod sæpe & in hominibus ponitur.* Nostris passim Theologis placuit magis voculantibus *Jehova.* Percommoda autem videtur Samaritarum enunciatio *iaĕi*, quod est nostris literis *Iahveh.* Sed Photium audiamus ex commentariis recentibus ad Lev. c. 24. 15. ὃς καθ' ὑφὴν ἢ θεὸν, αὐτὸς ἁμαρτὼν λήψεται. ὁ τὸν ἀληθῆ θεὸν ἐπαράμενος, ἢ ἄλλως ἐπαρεῖσθαι αὐτῷ, ἴσχυός ἐστι ἁμαρτίας· ἢ ἕ εἰς τιμωρίαν ἀπαραίτητον τελοῦντι. τὸ ἕ, ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίᾳ ἕ θεῷ, τοιοῦτό ἐστιν· ἀπείρηται μὲν τοῖς ἰουδαίοις τὸ ἕ θεῷ ὄνομα, ἀλλ' ὅτι τῷ θεῷ τῷ Θεὸς φωνῇ τοιζομένῳ, ἀφ' ὑψηλοῦ ὅλως ἀποφέρεσθαι. ἄρρητον ἕ (nimirum quod ait Maimonides pro gente sua שם בן ד אותיות אשר לא יקרא כפי אתיותו sive, ut olim dixit Abinas Babylonius de optima voce, *scribor* יהוה, *legor* אדני.) ἢ ἀνεκφόρητον παντελῶς, πλὴν ὅτε γε τοῖς

ρωλησίως εἰρμασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν· ᾧ ὑπὲρ αὐ-

τὸν ἀρχιερεῖ μόνοις, ἐπὶ τιμῇ καὶ σεμνοτητι ἕ θείᾳ διετετάχθη. διὸ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῖς ἐνεγράφθη· ξένοις δὲ τοῖς καὶ παρημμένοις γράμμασιν τύποις (literis intelligit Samaritanas aut IIIII, an errat Patriarcha?) χαρακτηρίζοντες, οἷα δὴ μυσικατέρεις σιμβόλοις αὐτὸ παρεπτ: ωνον. τεσσαρα ἕ τὰ γράμματα ἐστὶ· ἐξ ἃ καὶ τετράγραμμον αὐτοῖς ἐπωνομάζετο. ἐν ἐστὶ τοίνυν, φασὶν, ὑπὲρ ἐμοῦ παρ' ἐμοῦ ἀρχαθῆναί τε τὸ θεῖον καὶ γενέσθαι· τοῦτο, τὸ ἀῤῥητον ὄνομα αὐτὸ λέγω χιλίων καὶ μάλιστα κοινῶς ἀκούειν ἀκοῦας. ὁ δὲ ἑκατέρωθι πάλαι ἐπικεῖται ζήτησις. Dein, τὸ ὄνομά μου ὅτι ἐν τούτοις ἐστὶν ἐσήλωται, τοῦτο σοι διευκρίνησις ἀπροϋμώμενος, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τοῦτο ἕ ὁ θεὸς μωϋσεῖ λέγει αὐτῷ, ὁ θεὸς ἢ τοῖς πατράσιν ἡμῶν. γεγράφῃ ἕ καὶ γράμμασι τούτοις ἐστὶ ἀλφ ἢ ὑ ἦτ· (Sic & Procopius. Scribes itaque ἰωτ, ἢε pro ι seu *He*, ϐαυ, ἢε: vel leges יהוה forma probabili ιαΕι, ex IV. elementis Græcis ἰῶτα ἀλφα ϐαυ ἦτα.) δι' ὧν σύλλυται τὸ ἀνεκφόρητόν τε καὶ τὸ ἀτελεύτητον ἕ θεῖον. τοῦτο ἕ τὸ ὀνομα καὶ τῶν χριστῶν πίστωμα ἐκφερόμενον τῇ ἀρχιερατικῇ ταινίᾳ σεσημασμένοις ἀμυζόμενον, τὸ ἕ ἀρχιερεως ἰσχύειν τε καὶ σώζειν μόνον τοῦτον. ὑμᾶς μὲν φοβερὸν σεσήμασται τοῖς ὀξέσι θέσπισι· ἡμᾶς ἕ τὸν πνευματικὸν ἀμνὸν ἀεὶ δεῖν τὸ ἀρχιερατικὸν τοῦτο σωμα ὠθεῖν τῷ θεῷ, καὶ μηκέτι τὸ ακτίδιον σωματεῖον καὶ μικροψυχότητος ἀφαπτόμενον ἐπὶ τὰ γήινα καὶ ἄπιρ ἐσι τὰ ματαιότητος καθαίρεσθαι. Hæc ille ad Amphilochium scripserat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrensis ad Ex. c 6. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. τοῦτο ἕ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκατονόμαστον putant ἡμαλεὼν personæ primæ, sive אהיה *Ehieh*, ὑπάρχω: sed nomen sumtum à tertia substantialis verbi היה aut הוה personæ יהוה. Ab istis enim personis, maxime à tertia accipere solent propria sibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac superstitio Pharisæorum Masorethorumque, qui suis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi simillimi personam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahaveh*, ut יעקב *Jacob*; vel *Jahveh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, seu ια apud Hieronymum, Hesychium, Masorethas Judæorum, & per templa utriusque Religionis quotquot modulantur sacrum ἀλληλούια. Ita יהוה efferre didicerat ἰαω ipse Apollo Clarius, Diodorus Historicus, Valentinus & sibilans natio Ophianorum. Idem pollet *Jaho* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehveh* seu *Jeheveh*, ut יהרם *Jeheros*, quod est ἰαῶ Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2 Therapeutices ἰάω legerat apud locum insignem Porphyrii. Adhæc dices *Ihveh* instar יגלה *Igleh* & יחורז *iyrè*, aut *jeheveh*, typo *Jedlezeh* יהוה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, secundum voculationem Masorethariam Ex. c. 3. quod ὁ ὢν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Christianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; ιαĕι idem Græci enunciant guttuari suo parcentes: aut *Johavve*, modo יחורז *Jehavve*, de quo ambigebant olim Talmuditæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבר *Jobad* & ישיבר. Vel denique instar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in se contineat, Abenesdra & Becharo Allegorista probantibus, proferaturque *Jehovah*, quasi ex יהוה הוה הוה conflatum, i. e. ὁ ἐσόμενος καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν· quod olim inscriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypsi Sacra: aut pro auribus Atticis ιαυὰ ac ιαῶ, & Latine *Jova* seu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arcessunt. Verum enim, ut *δυγὸς Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, δὶς βάλανος *Juglans*, δὸς Ϝὶς *Jovis*, δῖος vel δῆος δὸς *Diovis*, δὸς πατὴρ *Jupiter*, δὶς πατὴρ & δῖος πατὴρ *Diespiter*, ζὰν & δὰν *Janus*, ζάνα *Jana*, διάνη *Juno*, & horum similia, de quibus nostri Grammatici sed & veteres rarissime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* seu *Jehova* mire confirmant nomina sacra, quibus incurrit dissyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Josaphat* ιωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Testamenti, quod est Hieronymo *Dominus judicavit*, Θεόκριτος, aut Philone & Eusebio explicantibus κυρία κρίσις. יהורית *iaoiadè*, *Joiadahe* Hieron. i. e. Θεογνώσιος, seu θεῦ γνῶσις Philonis. יהוהם *Iaδam*, apud Hesychium ex SS. Patribus ἰαὼ συντέλεια. יהוחנן *Iωάννης Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico ἰωάννης, χάρις κυρίου, ἢ ἐχαρίσατο ὁ κύριος, pro vulgato ἰὼ, χάρις ἢ ἐχαρίσατο. יהורם & ירמיהו *Iehoram* & *Jeremiahu*, ιωρὰμ & ἱερεμίας, utrumque Hieronymo interpreti *excelsus Domini*, à Deo promotus. Ita יכניהו & יהויכין *Jeconiahu* seu *Coniahu* & *Jehoiacin*, i. e. Θεὸς κατασκευάζει, Θεοτόκιος, Eusebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה, *non Jova, ut quidam ex nostris aiunt, nec Jeova, sed Jehova, sicut scribitur cum apicibus & punctis, ut ipse Capnio optime nosti, pronunciandum est: quamvis Judæi illud pronunciare ut scriptum est, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhuduh* crasso more. Redeo ad Theodoretum.] πᾶς' ἑβραίοις ἄφραστον ὀνομάζεται. ἀπείρηται γὰρ αὐτοῖς τὸν ἀφ' ἑ γλώττης ἀποφέρειν. γράφεται ἕ ἀφ' ἑ τετράγραμμον (ita Scholæ Babylonicæ f. 71 Cidduſim שם בן ד אותיות) αὐτὸ λέγουσι· τοῦτο ἕ καὶ τῷ πείθομαι ἐπειδὴ τῷ χειρὶ, ὃ τῷ μετώπῳ ἕ ἀρχιερεὺς ἐπιφέρεται τῇ ταινίᾳ τῇ κεφαλῆς ἀποδεδεμένον. καλεῖται ἕ αὐτὸ σωματεῖον μὲ ἰαεί, ἰνδιάνοι ἕ ἀιὰ, vel ut monstrant libri Pembrociani ἀειά. Confusa sunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant augustissimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum his tum Judæi omnes suis vocalibus efferebant אהיה sive verbum sive nomen

à

τὸν δὲ σωερράμμένον ἕτερον ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμέ-

tus: ſuper ipſum vero & alius erat conſutilis ex hya-

à Deo aſſumtum *Ehieh*, vel *Eie* Maſoretharum veterum, quorum ex ore pendebat Hieronymus v. Epiſt. 137. aut *Ahiah* ex Bibl. Syriacis ad Ex. c. 3. 14. quod eſt literis Græcis ἀϊὰ, & interpretanti ὑμί. Nonnulli tamen vel apud Theodoretum legunt, ἰαβὼσι ὃ ἰαὼ· ὁ μεθερμηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Legerat autem ille Euſebii σωαραφοσκολὼ l. 11. p. 519. ubi ait Doctor Cæſarienſis, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐπὶ Φαννίτου τοῦ ἐπὶ ταυτῷ σωόθεσιν, μιᾶς τινος ἀπορρήτου σωσημασίας ἀφεῖκεν φατὶν ἐκφώνησιν· [Hierophantæ quidem Ægyptiorum. Paria enim de illis tradit Demetrius libello περὶ ἑρμηνείας. Ἐν αἰγύπτῳ δὴ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνήντων οἱ ἱερεῖς, ἰδιοξὺς ἔχοντες· καὶ αὐλὸν αὐλεῖ καὶ κιθαρᾳ, τὸ γραμματικὸν τοῦτον ὁ ἦχος ἄκουε δ' ὑπ' ὀφωνίας. Nihil enim promtius fuit hac muſica. Inde inter Cantica Notkeri aliorumque Eccleſiaſticorum paſſim reperias modum *Euouae.*] ὦ διὰ τεσσάρων στοιχείων [יהוה, aut Græce ιεοε voce παν ἐμμελῆ.] ἑβραίων παῖδες σημειούμενοι. [Quocirca Anaſtaſius de nominibus Divinis agens, καὶ τὰ σωσεφημα τρία, ait, ὧν ἐστι τὸ τετραγράμματον ἰαὼ ἢ ἰὰ ἢ, יהוה, ὁ θεός.] ἐπὶ τὸ ἀνωλοθρεῦσαι ὃ θεῦ δυνάμεως καλοῦσιν, ἀλεκτρύονά τι τοῖς πολλοῖς καὶ δικαίρκιον τοῦτ' εἶναι πᾶς ὄχλος πάσης ἐληφόρος. [Ut licuit ex cautela Phariſaica maxime poſt verſas Solymas.] Καὶ τὸ παρ' ἐκείνοις ὃν σοφῶν οὐκ οἶδ' ὁπόθεν τις τοῦτο μαθὼν ἰώνξατο, ἀδέκτη δ' ἐπῶν φήσας· Ἑπτά μοι φωνήεντα θεοῦ μέγα ἄφθιτον αἰεὶ γράμματα. Poſtquam enim Græce ſcribere didicerant callidum genus ſacerdotes Ægyptii, ſeptem planetas celebrabant tot vocalium modulatione α ε η ι ο υ ω, tonoſque adeo χίλους ἀφθίτου repræſentabant. Nimirum u. Porphyrius commentatur ad Grammaticum Thracem, tribuitur α σελήνη, ε ἡμέρᾳ, η ἀφροδίτη, ι ἡλίῳ, ο ἄρει, υ ζηνὶ, & ω κρόνῳ, ex ſchemate Pythagoræ & Chaldæorum: aut potius cum Ægyptiis & Platone α σελ. ε ἡλ. η ἑρμ. ι ἀφρ. (vel alterne ex libro vetere περὶ κόσμου, η ἀφρ. ι ἑρμ.) ο ἀφ. υ διὶ, ω κρ. Alium licet ordinem ex ſuperſtitione Mithraica ſed & Ophiana olim notavit Celſus, fidei noſtræ acerrimus hoſtis, v. p. 290. Orig. Sex quidem Ægyptios veteres vocalibus literis fuiſſe uſos credo more Hebræorum; dubito de ſeptima, niſi illa eſſet Ωορι. Imo hoc Oraculum Ethnicum deſideratur in MS. cod. quem ſervat in hac urbe Collegium Joannenſe, nota mihi domus & chariſſima. Similiter doctiſſimus Hieronymus ad Ezech c. 6. *Quando duo* Domini Domini *junctla ſunt nomina*, (ita Ezech. c. 16. & paſſim אדני יהוה, quod eſt ἀδωναὶ ἰλωΐμ, Jonathani & Maſorethis enuntiantibus, atque τοῖς ὁ. ἀδωναὶ κυρίῳ, huic denique Hieronymo *Dominus Deus*) *prius nomen* (אדני) *commune eſt* (ſicut Gen. c. 18. 12. & 1 Sam. c. 26. 19. Phariſæis adeo dictum הכינוי ἀνώνυμον, Maſſicta *Sota* c. 7. §. 6. & T. B. f. 38. titulo eodem, & T. Jeroſ. f. 25. a. *de Senatu.*) *Secundum* (יהוה) *proprie Dei*, [Idcirco vocatur ſimpliciter השם τὸ ὄνομα, apud Deuterotas *Synhedrin* c. 7. §. 5. & *Sota* c. 7. §. 6. & in ſcholis Babyloniis *Sota* f. 38 & inter Doctores Urbis f. 25. a. *Synhedrin* שם המיוחד ושם המפורש i. e. ὄνομα ἐξαίρετον καὶ ἴδιον. Vide Siphre f. 7. c. & Maimonidem *More* l. 1. c. 61, 62. & Eſaïam vatem c. 42. 8. & ex *minoribus* Oſeam c. 12. 6. Ambo autem illi imitantur Moyſen omnium poetarum præſtantiſſimum Ex. c. 15. 3. & c. 3. 15.] *quod appellatur* ἄῤῥητον *i. e. ineffabile* [Suis quidem literis à nemine vel Sacerdotum proferendum extra Ædem Solymitanam, ſed potius cognominatim, ſono ἀδωναὶ: ut de יהוה reverentia cavit antiqua δόντιεως *Sota* c 7. §. 6. adeoque extincto dudum ſacerdotio Judaico haud fandum amplius. Exſortem ideo quemque dixit æternæ vitæ Abbas Saul Maſſictæ *Synedrin* c. 11. §. 1. החונה השם באותותיו. Ubi opportune adnotat R. Menas T. H. f. 28. b. Cuthæos prolati profanatique יהוה nominis teneri. כנון אלין כותאי דמשתבעין, neque minus apte ſed conciſe de proprio nomine ὃ ὄνομα Jacobus Achæ, נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת: *ſcribitur quidem* per *Jod He*, i. e. יהוה: *legitur vero ſecundum Aleph daleth*, ſive *Adonai* אדני. Conſules etiam *Peſachim* f. 50. a. *Cidduſim* f. 71. a. T. B.] & *quod ſcriptum fuit in Lamina aurea, quæ erat in fronte Pontificis.* Idem ad doctiſſimam fœminarum Marcellam, *Nomum Divinorum nominum*, τετραγράμματον, *quod* ἀνεκφώνητον *i. e. ineffabile putaverunt aliqui, his literis ſcribitur* Joth, *he*, *vau*, *he*: *quod quidam non intelligentes propter elementorum ſimilitudinem, cum in Græcis libris* (ſubinde in Syriacis Arabicique, ut Gregorius Arabſque *Laudinus* teſtantur) *repererint* ΠΠΙ فيفي *legere conſueverunt.* Idemque ad Eſ. c. 26. 4. In Hebraico tria habet nomina (יה יהוה צור) *Sour*, *Adonai*, *Ja*, quorum aliud *inviſibilem* (*vel* invincibilem) aliud *ineffabilem*, aliud *robuſtum* ſonat. Euſebius etiam de v. 9. ψ. 91. κύριε ἐλπὶς μου· τὸ κύριε ἀβὶ ὃ τετραγράμμα ὀνόματος (יהוה) ὃ τῷ ἑβραϊκῷ φέρει)· ὅτι ἀνεκφώνητόν εἶναι λέγουσιν ἑβραῖοι παῖδες, ἐπὶ μόνου ὃ θεοῦ παραλαμβάνειν εἰώθασιν. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου θεότητος ὃ πλείσταις κείμενον γραφαῖς προαπιδείξαμεν p. 435. Dem. Evang. Iterum vero peccat Præſul Cyrenſis l. 5. nugarum hæreticarum p. 260. τὸ δὲ αἶα (malo ἰὰ i. e. יה) τὸ ὄνομα. τοῦτο iterum interpolo, τὸ δὲ τετραγράμματον καὶ ἀνεκφώνητον ὃ παρ' ἑβραίοις. σαμαρεῖται δὲ ἰαβαὶ (imo ἰαβὲ) αὐτὸ λέγουσιν ἀγγοοῦντες τὸν τοῦ ῥήματος δυσμόν. Nec immunis videtur Adamantius ab inſcitia p. 297. adverſus Celſum, ubi ait, οἱ δὲ ὀφιανοὶ ὅτι τὰ μαγείας νοήσαντες, ὅτε τὰ τοῦ θείου γραφῶν ἀληθεύοντες, παντ' ἴσουσιν ὑπὸ μαγείας (minime gentium. Hebraica enim ſunt & hæc nomina, non Perſica, non Ægyptiaca, quod voluit Cl. Salmaſius) τὸ ἰαλδαβαὼθ (quod eſt in ſicco ore *Elohe Sabaoth* אלהי צבאות i. e. ἀδωναὶ δυνάμεων LXXII. Judæis, aut ſeniori τῷ πεῖον, κυρίῳ ἐφαλῶν. Theodoreto alicubi ἰαβαὼθ, יה צבאות, idemque corruptæ dicitur Σαυθαβαὼθ in Diagrammate Celſi. Verum de his alibi liberalius.) καὶ τὸ ἀσαφὲς forte השמים, ἱερώτερον Celſo p. 18.) καὶ τὸ ἀρχαῖον. (i. e. אור, quod ex Oratione Ophiana p. 297. ſatis conſtat.) ἀπὸ δὲ τοῦ ἑβραϊκῶν γραφῶν ἰαωΐα (lege ἰαω ἢ ἀϊὰ, vel ἰὰ cum Grotio) παρ' ἑβραίοις ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ σαβαὼθ καὶ τὸ ἀδωναῖον, ἢ τὸ ἐλωαῖον. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν γραφῶν ληφθέντα ὀνόματα ἐστὶ θεοῦ ἐνὸς θεῦ. ὅπερ μὴ συνιέντες (imo ex induſtria ut ſemi-Judæi poterant) οἱ ἐχθροὶ θεῷ, ὡς ἢ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, φήθησαν ἄλλου δεῖν τὸ ἰάω, ἑτέρου δὲ τὸ σαβαὼθ, ἢ τρίτου δηλονότι τοῦτο τὸ ἀδωναῖον, ὃν λέγουσιν αἱ γραῦς αἱ ἀδωναί· ἢ ἄλλου τὸ ἐλωαῖον, ὃν οἱ προφῆται ὀνομάζουσιν ἐβραϊστὶ ἐλωΐ, l. ἐλωΐμ. Suaſit autem reverentia numinis Divini ac Benedictionis Sacerdotalis, tum etiam varia illa, quam ſupra vidimus quadriliteri יהוה enunciatio, ne proprium Dei nomen per ora plebeia jactaretur: ſed ante tempora Alexandri M. vel ut Phariſæi loqui amant, ab obitu S. Simeonis (v. cod. *Joma.*) ejus loco veniret titulus Domini ἀδωναῖ, aut quod Juſtiſſimus ille Pontifex maluit, formula *Adonai Elohe baſabaoth* יהוה אלהי הצבאות. Sic enim interpretor nomen δωδεκαγράμμου, quod commemorat Talmudum, Maimonides vero & Bechæus haud recte perceperunt. Acceſſit etiam Interpretibus LXXII. alia cauſa, mollities linguæ Græcæ, quæ ne dimidiam partem Divinæ vocis יהוה exprimi ſuſtineret; inde illi & Apoſtoli Domini noſtri κύριον, aut vulgi modo illud ἀδωναὶ reddiderunt ubique S. Librorum. Ita tres Judæi ſub Antoninis, ita cæteri hucuſque Judæi. Quoniam vero admodum diligenter de ſanctiſſimo nominum egit Moyſes Maimonis in מורה, eo lectorem meum ablego. Conſtat autem ſupra cæterum ornatum Aaronis Coronam Nomine tanto inſignitam inſcriptamque merito deprædicaſſe virum Eccleſiaſticum c. 45. 10. σίφανον χρυσοῦν ἔργον κοσμήσεως, (quomodo & Joſephus voluit,) ἐντύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κεκοσμημένα. ἀρχαῖα, οὐ μετ' αὐτὸν ὅ γέγονε τοιοῦτος ἐν αἰῶσι. De eiſdem Sancti capitis decoribus Origenes Homiliarum Leviticarum ſexta paſſim legitur, *Adhuc ornatus addendus eſt, neceſſe eſt ut accipiat etiam Coronam. Propterea accipit primo Cidarin, quod eſt vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum. Et poſthæc imponitur ei Mitra. Ante faciem i. e. à fronte Pontificis Lamina aurea ſanctificata, in qua ſculptum dicitur vocabulum Dei.* Et mox diſcrete cum Joſepho, *Mitra tibi & Lamina aurea caput coronet &c.* Sic ergo ſtetit coram Deo Summo Summus ejus Sacerdos, totius gentis Hebraicæ typus, longe venerabiliſſimus mortalium, veſtibus octo ſplendidioribus (בגדי זהב *Joma* c. 2.) exornatus, Brachis, Tunica ſtricta, Baltheo, Pallio, Ephoda, Logio, Tiara, & Lamina: vel juxta Moyſen & Joſephum, חשן המצנפת הכתנת המכוכנים הצץ האבנט האפוד המעיל. Ordine eodem apud Flavium in Originibus Belliſque patriis, ipſiuſque defloratores, quam apud Maimoniden c. 10. *Supellectilis ſacræ* ex Doctoribus Babyloniis ad *Joma* c. 2. & 3. obſervato. Nam Judas Princeps c. 7. §. 5. ejuſdem codicis ex fortuito ordinem turbavit. Has equidem veſtes Romani rerum domini Judææ obſequentis pignus pretiumque meritum aliquandiu obſervabant. Tantum etiam decus in Bacchum ſuum transferri voluit Plutarchus, ſed Aaronis manifeſta injuria. Deſcribitur adeo l. 4. *Sympoſ.* ἰουδαῖον ὁ ἀρχιερεύς, μιτροφόρος τε περιὼν καὶ ταῖς ἱεραῖς (præſertim in Oſchophoriis,) ἢ νεβρίδα χρυσόπαστον (ita hic Sophiſta dehoneſtat Ephodam Sancti Præſulis) ἀμπεχόμενος· χιτῶνα δ' ποδήρη φορῶν τὸν (המעיל) ἢ κώδωνας, quos tamen in Templo nullus geſtabat: unde veriſimilius ſubſtituas ποδήρη φορῶν προσωπεῖον aut θυσανωτόν. Pergit enim Plutarchus de eadem Tunica, καίπερ ἢ πολλοὶ καλλιεπούμενοι τὸ ἰοδῆτος, ὑποκριτὴς ὢν τῷ βαθίζειν. Quapropter ritu merito ſe ſubmiſit humani generis ſanguiniſque contemtor Alexander, cum viderat olim Jadduam præ Judæis ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ἢ βλαχεύσῃ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆ κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν, ἢ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ὃ θεῦ ἐγέγραπτο ὄνομα ἢ προσελθὼν μόνῳ, προσεκύνησε τὸ ὄνομα (השם הוא יהוה,) ἢ τὴ ἀρχιερεία πρῶτος ἡσπάσατο. BERN.

g Υπὲρ αὐτὸν ὃ συνεβραμμύλῳ·] Υπὲρ αὐτὸν ὃ συνεγραμμένῳ *Baſ. Gen.* & P. *Comeſter.* ὑπ' αὐτὸν ὃ συνεβραμμύλος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic autem Flavius libro penultimo Bellorum de eadem mitra. τὴν ὃ κεφαλὴν βυσσίνῃ μὲν ἔκπαγλα τιάρᾳ· καθύπερθε δ' ὑακίνθῳ. περὶ δὲ χρυσοῦς ἄνω δὲ στέφανος, ἐντύπωμα φέρον τὰ ἱερὰ γράμματα· ταῦτα δ' ἦν φωνήεντα τέσσαρα. Veriſſime. Verbis idem ſuis Rufinus interpres: *Caput autem byſſinus tiaras tegebat, hyacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat aurea ſcripta ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia.* Parcius autem quam vellem argumentum illud tractat frater Rufini non cariſſimus. *Octava eſt Lamina aurea, id eſt Sis zaab*, ait ille ad Fabiolam ſuam, *in qua ſcriptum eſt nomen Dei Hebraicis quatuor literis Joth, He, Vau, He, quod apud illos Ineffabile nuncupatur. Hoc ſuper Pileolum lineum & commune omnium Sacerdotum in Pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque Pontificis pulchritudinem, Dei nomen* (editum fuit *Dei vocabulum*) *coronet & protegat.* Huc etiam pertinet Allegoria Procopii Sophiſtæ, *Hæc capitis ornamenta* Exodi c. 28. 36. *ſiquis & alium requirat ſenſum, oſtendunt repoſita eſſe illis qui pie vixerint, coronam inenarrabilibus ſculpturis expolitam & excultam.* Quinetiam a lectione Moyſis atque Joſephi inſtructus hæc ſcribere potuit Theodoretus Quæſt. 60. in Ex. de Papa Hebræo. ἐπικεῖσθαι δὲ τῇ κεφαλῇ κίδαριν τὴν ὑσσινῆν μιτρωμένην, Hyacinthinam putabis. ὑακάλυπτε δὲ καὶ ταινίᾳ τὸ μετωπον, ᾗ μίτρα εἶναι οἱ ὁ'. (Ex. c. 39. 28. פארי המגבעות) εἶχε δὲ ὑπὲρ μέσου πίταλον αὐτὴ χρυσοῦν, ἐγγεγραμμένον ἔχον τὸ θεῦ τὸ ἄῤῥητον ὄνο-

Corona *aurea frontem cingens.*

hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* & aurea corona, triplici ordine fabrefacta; è qua exſurgunt calyculi aurei, ſimilitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, ſed quam Græci rei herbariæ periti Hyoſcyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen nihil amplius de ea ſciverint; iis, qui ita ſe habebunt, eam non piget deſcribere. Planta quidem eſt quæ ſæpe in altitudinem creſcit ultra tres palmos, buniadi ſimilem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit) folia vero erucæ. Porro è ramis emittit calyculum ipſis arcte adhærentem. veſtiturque tunica quadam quam ſponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea eſt magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non abſimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima ſui parte alterum ſphæræ

μα, ὁ καλεῖσιν ἑβραῖοι τετραγράμματον. εὐλάβειαν ἢ τ λαὸν παιδεύων ὁ διαστάτης θεὸς, δι' αἰνίγματος τοῦτο ἐσήμανεν· ἐπιγράψεις αὐτὸ φησιν ἁγίασμα κυρίῳ. Deinde inter Anglos Beda ait de Tiara Pontificis ſui hæc talia teſtari Joſephum: *Pileum autem ſimiliter operatum habet Pontifex, ſicut cæteri Sacerdotes, & alium conſutum ex hyacintho variatum. Circumdatur autem ei & aurea Corona tribus vicibus facta, ſupra quam adſurgit in media fronte quaſi calyculus quidam aureus, ſimilis herbæ quæ apud nos Acharo nuncupatur, quam Græci Hyoſcyamum dicunt. Paulo poſt deſcripta ejus mirabili varietate ſubintulit dicens, Habet autem florem ſimilem plantagini, & per circuitum tota Corona his floribus eſt cælata ab occipitio uſque ad utrumque tempus. In fronte vero hoc idem non habet: ſed Lamina eſt aurea, quæ ſacris literis Dei nomen habet inſcriptum.* Supra enim dixerat venerabilis Saxo, *Sanctum autem Domini* (quo pro Comeſtor poſuit *Aioth Adonai*, non Codes *Adonai*) *quod in lamina ſculpi jubetur nomen ejus & venerabile* (lego *Inenarrabile*) *ſignificat: quod apud Hebræos quatuor literis vocalibus ſcribi ſolet, hoc eſt, Joth, Ee, Vau, Ee. Cujus interpretatio lingua eorum Ineffabile ſonat: non quia dici non poteſt, ſed quia nihil de eo dici digne poteſt. Hæc quidem de ſecundo velamine & coronis Pontificum aureis Sacra Scriptura tacere videtur. Coronarum vero breviter fecit in ſequentibus mentionem, dicens, Et mitras cum Coronulis ſuis ex byſſo. Poterat quidem intelligi utraſque ex byſſo factas eſſe, ſi non Joſephus Coronas eſſe aureas deſignaret; qui ſtante adhuc Templo & Legali obſervantia celebrata, cum eſſet de genere Sacerdotali, facillime potuit modum Sacerdotalis inſtrumenti, non tantum legendo ſed & videndo cognoſcere.* Sic Noſtras. De eodem ornamento maxime ex Joſepho diſſerit Nicolaus Ex-Judæus, *Erat mitra* (quæ communius Tiara vel Infula dici poteſt, ſpecialius Cidaris, niſi fallatur P. Trecenſis,) *hyacinthina, poſita in capite ſummi Sacerdotis ſuper aliam mitram byſſinam: habens in inferiori parte ſemicirculum aureum pulchre fabrefactum, procedentem ab occipite ad utramque aurem. Ultimum ornamentum erat Lamina aurea, pendens in fronte ſummi Sacerdotis, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in qua erat nomen Domini tetragrammaton inſcriptum. Nec erat facta ad modum lunæ corniculatæ, ut dicunt aliqui, habentis cornua ſuperius & convexum inferius: ſed ad modum Coronæ, unde & Corona vocatur in Litera. Non tamen erat Corona perfecta, ſed ſolum protendebat ab aure in aurem, tranſiens ſuper frontem, ut dicunt Joſephus & R. Salomo: ita quod ipſa cum ſemicirculo predicto, quod erat in parte poſteriori capitis, faciebat coronam perfectam.* Hucuſque Nicolaus. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Petrus Comeſtor.* nec aliter *Joſephus* ipſe lib. VI. *de Bello Jud.* In *MSS.* ὑπ' αὐτοῦ ἢ σοφ.

h Περιέχει] ἢ σίφων] Sic *Big. Baſ. G.* & *Epiphan.* in *reliquis* περιέχει] σεφων.

i Χρυσοῦν, ἐπὶ τρισοιχίαν κεχαλκωμένον·] Apollonius Sophiſta lexico inedito Iliadis & Odyſſeæ (vide Montfauconii Bibliothecam Coiſlinianam pag. 465.) χάλκεα. Συνήθως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἐκ σιδήρου διὰ τ παλαιὰς χρήσεως· καὶ γὰρ τ Ησίοδον

Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

Διόπερ χάλκειον εἶχον καίπερ σιδηροῦν ὄντα τὸν αἰχμὸν, καὶ χαλκεὺς καὶ ἔτι νῦν ὁ σίδηρον κατεργαζόμενος. Ὁμηρος δὲ καὶ τ χρυσοχόον λίγων ὅτως

——— Ηλθε δ' χαλκεὺς
Ὁπλ' ἐυ τεύχειν ἔχων ———

Ærea. *Ita ſolet arma appellare etiam quæ Ferrea erant, ob antiquum uſum: nam veteres teſte Heſiodo*, in ære operabantur nec ferrum nigrum erat. *Inde eſt quod χάλκειον dicatur telum etiamſi ferream habeat caſpidem, & χαλκεὺς faber ferrarius. Homerus etiam illum qui in auro fundendo verſatur ita nuncupat his verbis:* venit χαλκεὺς arma manibus gerens REL.

k Ἐπὶ τρισοιχίαν] Ἐπὶ τρισιχίαν *Samb. Hen.* & *Busb.* ſenſu ſonoque haud diverſo, ut Græci nunc audiunt. BERN.

l Τῇ σακχάρῳ] Reſcripſi τῇ σακχάρῳ ex libris *Hen.* & *Busb.* Proximum eſt τῇ σακκχάρῳ lectionis Bigotianæ. Longinquius abſunt τ ἁγιασ. aut τῇ σακχαμαχάρῳ *Sambuci*, & τῇ δακχάρῳ *Baſ.* & *Gen.* Remotiſſimum vero quod *Epiphanius*, & ab illo *Beda*

Petraſque Scholaſtici legerant, *Similis herbæ, quæ apud nos* Acchoro *nuncupatur.* Venit enim inter herbas veneni ac veſaniæ *Hyoſcyamus* ſive *Bengus* (i. e. τὸ φίτυ) Avicenna, Serapione, & in Simpliciori medicina Beitarida & Abengeſla atteſtantibus. Unde in Lexicis Ægyptiacis, νοσκύαμος, البنج وهو السكران, *Apollinaris refertur inter toxica & cicutas.* Quocirca σάκχαρον Joſephi haud alia eſt, quam planta illa temulenta Syrorum minimeque ſobria محزنا *Shacruna*, Arabumve شوكرون *Shaucruno*, & correctius *Sucarran* سوكران (à שכר ſeu محز, μεθύσκω, νοσκυαμάω Pherecrati,) κώνειον, aut herba quævis *phreneſin & ebrietatem* i. e. سكر *Sacar* inducens. Idem docuit Galenum & mille alios doctores Botanicus Anazarbenſis libro 4. luculentiſſimi operis, de Hyoſcyamis nigris ſubflaviſque: ἀμφότεροι δ' ὅτοι μανιώδεις ὑπάρχουσι καὶ καρηβαροῦσι, quod eſt Plinio Metaphraſta, *inſcitiam gignentia capitiſque vertigines.* Idem de herba hac fanatica monuerat ante illos omnes Xenophon. Alibi etiam Plinius affirmat de hoc frutice Alcidæ, ſane furentis, *Natura vini, ideoque montem caputque infeſtans*, quod eſt ipſum سكران. Videtur adhuc Pandectes ille Naturæ ab Herbariis Arabum l. 25. c. 4. ſcripſiſſe *Altercum*, atque itidem defloratores ejus Largus & Apuleius, pro voce vera السكران *Alſecran*, aut *Aſſecran*: quamvis doctiſſimus Rhodius *Venenum hoc* (ſic nominant illud Hiſpani, eademque ex malitia *Belinuntiam* Galli) hodieque Arabibus dici *Alteric.* Quandoquidem vero Prophetia furor quidem eſſe apparet, idem frutex *Apollinaris* vocatur, & πυθώνιον, atque διοσκύαμος inter Græcos: pariterque Hierophantarum Ægyptiorum dialecto σαφθώ, Dioſcoridis & Apuleii falſorum teſtimonio non falſo, tanquam *Planta Divina*, COΦϯ, quod Syrus diceret שם דאלהא θεῖον ἔργον Quippe τὸ Ægyptiis φύτευμα, & φθὼ ſummum Numen ſignificare, certum equidem, ſi non notum ſatis. Hinc jam pergo, quo me ducet Flavius. BERN. Ita *Bernardus* ex *Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb* Proximum eſt τῇ σακκχάρῳ lectionis *Bigotianæ.* Longinquius abeſt τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci.* In *Cod. Vat.* τῇ δ' ἀκχάρῳ (unde forſan vulgatum τῇ δακχάρῳ) quo fere modo legiſſe videntur *Epiphanius*, *Beda*, & *Petrus Comeſtor*, qui omnes habent *Accharo.*

m Τὸς δ' κύαμον] Νοσκύαμον, quod eſt *ſuum peſtis*, junctim cum vulgo *Samb.* & *Hen.* BERN. & *Vat.* Magnitudo & forma

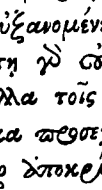

calicis hyoſcyami hæc eſt. REL.

n Η θεασάμβρ] Maneat ita prior τυποθετικὰ. Ait enim Sacerdos amborum gratia ſe ſtatim deſcripturum, qualis ſit planta Apollinaris, ſiqui nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen fruticis nihil amplius de eo ſciverint. Cæteri autem libri, ut *Big.* & *Samb.* μὴ θεασάμβρ proponunt, repugnante tamen phraſi ἀμαθίᾳ τούτῳ, quod eſt, *nomenclaturæ ignari.* Epiphanium adjunges illis ſcribis; ſic enim tranſtulit, *Nequis autem, cum non viderit hanc herbam, per ignorantiam naturam ejus ignoret.* BERN. Μὴ θεασάμβρ in pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.* quod, ut notavit *Bernardus*, repugnat phraſi ſequenti ἀμαθίᾳ τούτῳ. Forſan tamen admitti poteſt hæc lectio, ſi cum *Cod. Vat.* mox negligatur ἢ particula.

o Οὐκ ἰδὼν] *Baſ.* & *Gen.* οὐκ ἂν ἰδὼν γνωρίσῃ *Big. Vat.* & *Samb.* At Joſepho placuit fortean phraſis altera. BERN.

p Σημαίνω] MSS. Græca, necnon Latina Scholaſtici eo modo. δὲ ἔχουσι σημαινῶ *Baſ.* ἢ ἔχουσι σημανῶ *Gen.* BERN.

q Αὐξανομένη] Αὐξομένη *Samb.* Mox περίσσεις nullius modi *Baſ.* & *Gen.* Dein καθαυτὸ *Samb.* BERN.

r μεταβαλεῖν] Scripti ita futuro tempore. Editi μεταβάλλειν. BERN.

s Συνδαλιδὸν] *Condyli*, inquit *Voſſius* pater. Verum συνδάλις & φάλαγξ dicitur Græcis, pars illa articulorum, quæ inter condylos ſubſidit. Mox σφαίρας *Baſ.* & *Gen.* BERN.

t Ὑπε-

μέρη τετμημένης, ὥσει τῷ πυθμένι τὼ ἑτέραν τομὼ ἔχῃ φυόμενον ἀπὸ ῥίζης [t] ὠειφερής· εἶτα σωιὼν κατ' ὀλίγον, ὑποκοιλαινόμης δ' ὑπερπῶς τ ὑποχωρήσεως, ἀνδρυώεται πάλιν ἠρέμα κ' χαῖλον, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένον. ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον [v] ὠεφυτέφυκε, καὶκελῶς ἂν εἴποι τὶς πεπερνδμένον· ὑπερανεστῶσας ἔχον τὰς ἐντομὰς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παραπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις τ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγοντας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ἐπὶ τῷ ἐπιθέματι τ καρπὸν ἁπαντὸς ὃ κάλυκον, ὅτε βοτάνης ἀπέρματι τ σιδηρίτιδον ὁμοιότατον· ἀφίησιν δ' ἄνθον [x] τῷ τ μήκωνι [y] πλατυγωνίῳ δοκοῦντα δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέφανον [z] ἐκκεχάλκδυται, ὅσον ἀπὸ ὃ ἰνίου ὠὸς ἑκάτερον τ κροτάφων. τὸ δ' μέτωπον ἡ μὲν [a] ἐφιελὶς οὐκ ἔπιπτε· λεγέτω γὰρ ὅτως ὁ κάλυξ· [b] πέλαμὼν δ' ἐστὶ χρύσεον, ὃς ἱεροῖς γράμμασι ὃ Θεοῦ τὼ ὠροσηγορίαν ἐπιτετμημένον ἐστί. καὶ τοιοῦτον μὲν ὃ κόσμου ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τ ἀνθρώπων τὼ ὠὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἰὼ, ὡς σκαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν [c] ὠροκείμενα, ἁπτερελέκασιν ἐχθρότες. εἰ γάρ τις τ σκιωῆς καταγνοίη τὼ πῆξιν, καὶ τὰ ἱερέως ἴδοι τὼ στολὼ, τάτε σπάνη οἷς ὠεῖ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα· τόν τε νομοθέτην ἡμῶν Μῶσῆν [d] θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς [e] ὑπὸ τ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ὑπομίμησιν καὶ ἁπατύπωσιν τ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ σωιέσεως σκοπεῖν, Μῶσῆν γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκιωὴν, τετράκοντα πηχῶν ὄσαν, νείμας εἰς τέτρα, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, [f] ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν [g] ὑποσημήνῃ· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπίβατα· τὼ δὲ τρίτω μοῖραν μόνῳ ὠεῖχαψε τῷ Θεῷ, ἁφ' τὸ καὶ τ ὀρατὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τὰς δώδεκα [h] θεὶς ἄρτους, ὑποσημήνῃ τ ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μέρους διῃρημένον. τὼ δ' λυχνίαν ἐξ [i] ἑβδομήκοντα μορίων πᾶσαν συγκειμένην, divisæ segmentum refert, ab ipsa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intusque ut procedit pulchre excavatus, rursum sensim dilatatur cum incisuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnascitur, ut sphæræ dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) subtilitate tornatum, & intra eminentes inclusum incisuras, quas dixi forma mali punici assurgere, spinosas admodum & in acutos plane mucrones desinentes. servatur autem sub hoc operculo totius calyculi fructus, plantæ sideritidis semini perquam simili: florem vero fert, qui foliorum papaveris crepitantium similitudinem habere existimetur. Atque huic quidem similis facta est corona ab occipitio ad utraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) sed lamina aurea, quæ sacris characteribus Dei nomen incisum habet. Atque hujusmodi quidem erat Pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus nostrum perpetuo prosequuntur, tanquam numen istud, quod illis venerari solenne est, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, & sacerdotis vestimenta respiciat, & vasa quibus in sacro ministerio utimur, Legislatorem *nostrum* & virum divinum *extitisse* comperiet, falsoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam & horum unumquodque ad imaginem alicujus in rerum universitate & similitudinem factum inveniet, quisquis, procul habens invidiam & judicium adhibens, singula expendat. Nam cum & Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diviserit, & duas partes sacerdotibus reliquerit, quasi locum calcandum & communem, *iis* terram & mare repræsentat, (illa enim omnibus pervia sunt) tertiam vero partem soli Deo seposuit, eo quod & cœlum hominibus inaccessum. Quin & duodecim panibus, quos mensæ imposuit, denotat quot menses annus explicat. Candelabrum ve- *Tabernaculum, & Vela &c. quarum rerum symbola.*

t Πεπιθειρὴς] Πεπιθειρὴς MSS. nostra Græca. ὠειφειρὴ *Bas.* & *Gen.* parsque major codicum Epiphanianorum. Jam autem circumitu quodam describit Judæus *Segmentum hemisphærio majus* BERN. Ita ex *MSS.* ὠειθειρὴ in *Editis*.

v Περπέφυκε, καὶκελῶς] At vero *Big.* & *Samb.* citra particulam emphasis, ὠερπέφυκεν ἀνεκελῶς ἂν εἴποι τις. ἑτοῖος. BERN.

x Τῷ τ μήκωνι] *Big.* & *Samb.* ut amant Homerus, Thucydides, & plane gens Attica, teste Dionysio. τῷ δ' μήκωνι Typi priores, non sine exemplo. BERN. *Al.* τῷ δ' μήκωνι.

y Πλατυγωνίῳ] Πλατυγωνίῳ *Big.* & *Samb.* quod passim legitur apud veteres scriptores, Theocritum, Pollucem, alios. Rarum est τῷ πλαταγῶνι Typographorum *Bas.* & *Gen.* Hujusce equidem genus esse deterius putavit Scholiastes Theocriti, quasi ἡ πλαταγώνι. Viderat etiam *Epiphanius* interpres formulam πλαταγῶνι heic loci. Describit autem Flavius hac occasione *Hyoscyamum fulvum* seu *Syriacum*, qualem in Herbario vivo Cl. Huntingtoni nos nuper vidimus, aut Paludanus ad Clusium pridem miserat, aut denum in *Horto Oxoniensi* vir de florente Natura meritissimus D. Morisonus magna cum cura & lumine expressit. Radice quidem tanquam buniadis, erucæ foliis: siliquis quantus est humanæ manus articulus minimus, quave forma cytini se aperiunt malorum Punicorum: sideritidis semine, floribusque papaveris, ita de caule sesquicubitali & hirsuto ramulos spargit Apollinaris, in ipsis junctures quinquecuspidum calycum pulchro ordine fœcundos, quos dimidiæ sphæræ, naturæ toreuma clarum, coronant. Vel crede nobis ita depingentibus, vel magis Sapientissimo Pedacio de herba malæ indolis, formæ optimæ. νοσκύαμος, θάμνος ἐστὶ καυλὸς ὠὸς πήχεις, (πολλὰς equidem Oribasio & Apuleio,) φύλλα πλατέα, ἐπιμήκη, ἰχνισμένα, μέλανα, δασέα· ὠῶμα ὃ καυλὸν ἐφεξῆς πεφύκασιν (ὠόη cum Saraceno, vel βάλανοι cum Apuleio, vel jam nihil huc rescribe:) ὥσπερ ῥοιᾶς κύτινοι, περιφερόμενοι ἀστιδίσκοις ἀπίκμασι μεσοῖς, ὥσπερ μήκωνος Tum de genere flavo, ὃ δέ τις ἄνθη μηλινοειδῆ (*Melini coloris* recte Serapio, atque Galenus. μηλοειδὴς Correctores Dioscoridis, & Apuleius μελανοειδὲς, perperam cuncti.) φύλλα καὶ λοβὸς ἀπαλώτερα, ἀπίσμα ὑπόξανθον ὥσπερ ἰρὸν ἰονίου; *Irionis femini simile*, inquit Plinius. Hæc etiam Apuleius transtulit recte & eleganter, *Symphoniaca thyrso est fruticoso, multirami, foliis nigris, fissis, hirtis: balanos generans, ut est mali Punici ampullaceum appellatum, obstrusos quidem scutulis & semine, paulo longiori papavere. Sed sunt differentiæ ejus tres. Nam altera flore purpureo & semine nigro, altera flore nigro ac semine fulvo: sed utraque sumentes in furiam mittit, &c.* BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* πλαταγῶνι in *Editis*.

z Ἐκκεχάλκδυται,] Ἐκκεχάλκδυται μὲν ὃ τούτου στέφανος *Hen.* BERN.

a Ἐφιελὶς] Ἐφιελὶς *Busb.* & *Hen.* auribus pravis captarunt. ἰφιελὶς scripsisse Josephum *Bas.* *Gen.* *Big.* & *Samb.* suo consensu obfirmant: nam alibi vocabulum illud frustra quæres in libris Græcorum. Servabitur autem Analogia, si cum veteribus Grammaticis hypertheſi quadam ἴτλον fiat ex εἰλέω. Unde ἴτλα, ἐλίσμδλα apud Patrem Elegantiarum, & ἴτλος *malum Convolvuli*, pro ἰλτὸς in Lexico Hesychii. Exinde etiam, & facilius fluit ἰφιελὶς Josephi, tanquam *Redimiculum*, *Involucrum*; aut *Voluta*: ita enim apparuit horum Calycum περιοχία in diademate Pontificis Hebraici. BERN. Hoc vocabulum non alibi, quod sciam, occurrit: ideoque illud interpretati nolui, quamvis *redimiculum*, *involucrum*, *volutam*, aut simile quid significare videatur.

b Τελαμὼν] Acuitur istud in codice *Samb.* τελαμὼν δ' ἐστὶ. Statim *Busb.* ὃς ἱεροῖς γράμμασι τ δ' Θεῷ προσηγορίας ἐπιτετμημένον ἐστὶ. *Hen.* ἐπιτετμημένος ἐστὶ non recte. Dein ἐστὶν ὁ κόσμος *Samb.* ἐστὶ κόσμος cæteri. BERN.

c Προκείμενα,] Προκείμενα *Bas.* & *Gen.* προκείμενα libri veteres, ac res ipsa. BERN.

d Θεῖον ἄνδρα,] Mosen ipsum ἄνδρα appellat. Num ergo Jesum Mosi prætulit de hoc dubitans an ἄνδρα dicere ipsum fas sit? Id testimonium Josephi de Christo suspectum reddit. REL.

e Ὑπὸ τ ἄλλων] Ἀπὸ τ ἄλλων *Vat.*

f Ὥσπερ βατόν τινα] *Bas.* *Gen.* & *Epiphanius.* ὥσπερ βαθὺν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν τόπον *Samb.* cum *Big.* Puto Flavium hunc jam olim edidisse ὥσπερ βατὸν τινα καὶ κοινὸν τόπον: vel βατὸν huc insertum Scribarum cura nimia. Mox θάλατταν à *Samb.* BERN. Ita è *Cod. Vat.* quo modo legendum esse olim conjecerat *Bernardus*: quod ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν reperuerit in *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὥσπερ βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Ἀποσημαίνῃ·] *Busb.* δηλοῖ.

h Θεὶς ἄρτους,] Καθεὶς *Vat.*

i Ἑβδομήκοντα μορίων] Incertum est quomodo has partes numerari velit: nam pocula flores & mala non tot numero fuere;

vero in partes ſeptuaginta diſtribuens, tot ſedes decanorum innuit, ejuſque ſeptem lucernis planetarum curſum *oſtendit*: totidem enim numero ſunt. Vela quoque è quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam & byſſus terram videtur deſignare, quod ex ea naſcatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore ſit fucata; aërem autem voluit ſignificari per hyacinthum; coccus etiam pro ignis ſymbolo haberi poteſt. Præterea & Pontificis tunica, cum ſit lintea, terram repræſentat; hyacinthus vero cœlum *aëreum*, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum ſonitum: atque epomida, è quatuor coloribus factam, Deique ocu-

[k] τὰς τ̃ πλανητ̃ων δεκαμοιρίας ἐνίζατο· [l] λύχνας δ' ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ, τ̃ πλανητ̃ων τὴν φορὰν, τοσοῦτοι γὰρ εἰσι τ̃ ἀριθμόν. [l] τάτι Φάρση, ἐκ τεττάρων ὑφαίνεται, τὴν τ̃ στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥτε γὰ βύσσ☉ τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς [m] ἀνεῖσθαι τὸ λίνον· ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι [n] τ̃ κόχλε τῷ αἵματι· τ̃ δ' ἀέρα βάλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθ☉· καὶ ὁ φοῖνιξ δ' ἂν εἴη τεκμήριον τ̃ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τ̃ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, [o] λίνε☉ ὤν· ὁ δὲ ὑάκινθ☉ τ̃ πόλον, ἀστραπ̃ς μὲν διὰ τὰς ῥοισκὰς ἀπεικασμέν☉, βροντ̃ς δὲ διὰ τ̃ τ̃ κωδώνων ψόφον· καὶ τὴν [p] ἐφαπίδα [q] τ̃ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεττάρων γνέ-

si ſtandum teſtimonio Talmudicorum. Verum, quoniam Talmudici numerum florum, craterum & malorum non niſi ex verbis Moſis perunt, & ſæpe nimis adhærent literæ, non crediderim plura non fuiſſe ornamenta atque illi exiſtimant. In lychnucho certe arcus Titiani plura ornamenta ſunt: & quoniam ramus tertius & quintus in eo ſatis eſt integer, in eorum ſingulis ſeptem diſtincta obſervo ornamenta. Quod ſi in ſecundo ramo, qui tertio major eſt, novem, in primo undecim ornamenta ſtatuantur, & in ſtipite medio 16, efficient ſeptuaginta. REL.

k Τὰς τ̃ πλανητ̃ων] Sic emendo. Intelligit enim Joſephus Decanorum ſedes LXX. quas tabula quadam expoſuit J. Maternus pſeudoſophiſtarum princeps. *Decamoria* heic habent exemplaria veruſtiora *Epiphanii*, pro *Decamoerias* aut *Decatemoria* vocibus probis. Pariter *Petrus* helluo, *Per ſeptem lucernas Candelabri dicit Joſephus figurari ſeptem planetas: per* LXX. *ejus partes Decarmoniam* (lego *Decamoeriam*) *planetarum, forte quia quiſque planetarum habet decem dignitates vel poteſtates.* Extat autem τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας in utriſque editionum. τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδέκα μοίρας aut δωδεκαμοίρους, apud *Hen.* & *Busb.* Legit vero *Samb.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, atque *Big.* τὰς τ̃ ζωδίων δωδεκαμοιρίας. BERN. Sic emendavit *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* qui habet *ſeptem planetarum decamoria*, pro *decatemoria* aut *decamœrias*. Intelligit enim *Joſephus* Decanorum ſedes LXX. quas Tabula quadam expoſuit *Julius Firmicus Maternus*. In *Editis* τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας. in *MSS. Samb. Big. (Coll. Voſſ.)* & *Vat.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, aut δωδεκαμοιρίας.

l Τατι Φαρση,] *Al.* τάτι γὰ Φάσσι.

m Ἀνεῖσθαι] *Hen.* & *Busb.* Tenent autem ἀνεῖσθαι, pro vulgatioribus ἀνεῖσθαι & ἀνεῖσθαι *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum λῖνον corroborant Typographi *Baſ.* & *Gen.* & Lexicographorum haud pauci. At vero rectum eſt λῖνον, ſicut acuunt jam *Samb. Hen.* & *Busb.* De puero enim Apollineo λῖνον ſcribi olim monuerat verus Didymus ad optimum Poema. BERN.

n Τ̃ς κόχλε] Τ̃ν ἰχθύων τ̃ αἵματι *Samb.* & *Big. Piſcium ſanguine Epiphanius* interpres. Probatur tamen lectio altera typis *Baſ.* & *Gen.* atque calamis *Busb.* & *Hen.* & hiſce verbis B. Theodoreti de Velorum ſacrorum coloribus. ὁ μὲ ὑάκινθ☉ τ̃ αἴρα ἀποσώσοντες, τὸ δ' ῥοδοειδὲς ἡ κοκκοβαφὶς τ̃ πυρὰ τὸ δ' ἀληργικὸν μηνύσῃ τὴν θάλατταν. σκώληξ γὰ πέφυκε τ̃ κόχλου, ἐξ ὑ τὸ τοιοῦτον γίνεσθ χρῶμα. ἡ δ' βύσσ☉ τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰ φύεσθ λέγεται. Hæc ſumſerat Antiſtes Cyrenſis ex *Congreſſu erudito* Philonis, ubi legitur, σύμβολον δ' γ̃ς μὲ ἡ βύσσ☉· φύεσθ γὰ ἐκ ταύτης αἴρ☉ δ' ὑάκινθ☉· μέλας γὰ ἐσ☉ φύσ. ὕδατ☉ δ' ἡ πορφύρα. τὸ γὰ τ̃ βαφ̃ς αἴτιον ἐκ θαλάττης ἡ ὁμωνυμώτατα κογχύλη. πυρὸς δ' τὸ κόκκινον· ἐμφερέσθαι γὰ φλογί. Hieronymus inſuper ad Fab. ſuis literis Joſephum expreſſit impendio, *Purpurea mari deputatur, quia ex ejus cochleolis tingitur.* Κόχλε autem refert Joſephus in ſexum ſequiorem, ſicut ſæpe ſcriptores Græci. Amant enim delicata natio Athenienſes terminationes maſculas articulis fœmineis debilitare. Veruntamen hæc talia, quibus adeo commendatur Philoſophia Peripatetica, ex Philone ſuo cum cura traduxerat Flavius. Ait igitur doctor Alexandrinus etiam in Moyſis encomio, τὰς μ̃ τ̃ ὑφασμάτων ὕλας ἀρχὴ δῶν ἐπίκεινεν ἐκ μυρίων ὅσων ἐλόμβρ☉ τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμως, ἐξ ὧν ἀπετελέσθη ὁ κόσμ☉, κ̃ ὡσ αὐτὰ λόγον ἔχόσας. ἡ μ̃ γὰ βύσσ☉ ἐκ γ̃ς, ἐξ ὕδατ☉ δ' ἡ πορφύρα. ἡ δ' ὑάκινθ☉ ἀέρα ὁμοιοῦσα· φύσ γὰ μέλας ἐσ☉. τὸ δ' κόκκινον πυρί· διότι φοινικοῦν ἑκάτερον. διὸ γὰ ἀναγκαῖον ἱερὸν καθασκευάζοντας χρ̃σοποιεῖν τ̃ πατρὶ κ̃ ἡγεμόνι θ̃ παντὸς, τ̃ς ὁμοίας λαβεῖν ὑσίας, ἃς αὐτὸς τὸ ὅλον ἐκέκμηκεν. Mox memorat ille τὴν λυχνίαν ἐν τοῖς ἱεροῖς, δι' ἧς αἰνίττεσθ τὰς τ̃ φωσφόρων κινήσεις ἀστέρων. ἐπὶ δ' πάντα, λαμπάδιά τε κ̃ λύχνοι ἐπὶ, σύμβολα τ̃ λεγομένων ἀπλανῶν τοῖς Φυσικοῖς ἀνδράσι πλανητ̃ων. ὁ γὰ ἥλι☉, ἄπαυσ ἡ λυχνία, μεσ☉ τ̃ ἐξ τεταγμέν☉ ἐν τετάρτῃ χώρᾳ φωσφορεῖ τοῖς ὑπερθ☉ τρισὶ κ̃ τοῖς ὑφ' αὐτὸν ἕπτοις. ἡ δ' τράπεζα τίθεται πρὸς τοῖς βορείοις, ἐφ' ἧς ἄρτοι κ̃ ἅλες. Quinimo γ̃ς δ' εἰκὼν εἶναι δηλοῖ ἡ τράπεζα, inquit Clemens ſexto τ̃ στρωματέων, ubi perſequitur Arithmeticam ſacram Philonis, ſicut quinto p. 562. myſticas ejuſdem Anagogas de ornatu Tabernaculi Pontificiſque Hebraici retulerat κ̃ λέξιν. Inde Origenes apud Alexandrinos ſuos factum ſimile homilia quadam in Exodum excuſat, aut obliquius doctiſſimum Clementem inſimulat. *De quatuor illis, ex quibus conficiuntur vel Pontificis indumenta, vel cætera quæ ad ſacrum parantur ornatum, dixerunt quidam ante nos: & ſicut non decet aliena furari,* (utinam vero abſtinuiſſes cautius Adamanti!) *ita conveniens puto bene dictis alterius non abuti fatentem. Iſta ergo quatuor elementorum, ex quibus & mundus conſtat & corpus humanum, tenent figuram. Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipſe indicat color: ſicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quaſi quæ de aquis accipiat ſucum. Byſſus terræ, quia oritur ex terra.* Vide inſuper Flavium ipſum c. 14. l. 6. ἀλλ. Poſtremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum veſtium myſteria Fabiolæ ſuæ jamdudum expoſuit B. Hieronymus: illum conſulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jeroſ. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari exiſtimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, faſtum, furtum, judicium perverſum, idololatriam, calumniam, & blaſphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utenſilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Phyſico explicat atque ἀλληγορῶ, ſicut Joſephus & Philo probarunt, v. 4. Menſam, inquit, ad ſcenæ latus Boreale conſtitues, qua de plaga pluviæ veniunt matreſque meſſium & ubertatis מטול מסטר צפונא מתיהב עותרא דיהכון ולהן רסיסי על עיבבין למתפתמא בהון דיירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c. 39. 37. ותדלק ית בוצינהא ז כל קבל ז נוכבית cum lucernis ſeptem, inſtar tot planetarum. Namque ab illa præſertim parte ſolis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac ſapientiæ via. מטול מסטר דרומא שכלי שמשא וסיהרא וסתמן אסרטון דנהורי ותמן נגוד חכמתא דמתילין לנהורי v. 5. Pones & Aram Thymiamatum, propter Theologiam ſtudiumque Legis, quo ſuavius nihil. מטול חכימיא דמסיקין כאורייתא ודיההון נריף אי כקטרת נוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti juſti ſua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחכין כוותהון על עכא בית ישראל v. 6. Cæterum Eleemoſyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noſter ſcripſit) quantum holocauſta altaris præ foribus ſacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול עתיריא דכסדרין פתורא קדם תריעיהון זכברמסן מכסניא ומשהביק ואכיהון מאילו מקדמין עלתא על כרכתא. Concha ſuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium ושדרין עקכומיתהון הי כמיא. v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præſidio Iſraelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. ר סידרין דמרנלין קנ"ל ר טריגתין רעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abſcondita Reipubl. Hebraicæ declarant, futuraque quaſi in anteceſſum præſtant, Præſule per illa conſulente, quæ ſibi inſculptum oſtenderent nomen Dei magnum, ſanctum, רז' אימתן אתיהון, Abyſſi grandis ſigillum, clavis myſteriorum, & præſentiſſimum amuletum. Tam prope abſunt Rabbini ab ineptiis Gnoſticis. אוריא דמנהרין מליהון וכפרסמין סמירן דבירת ישראל והומיא דמשלימין בעובריהון לכהנא רבא דתבע אולפן מן קדם יי כהון דכהון חקיק ומפרש שכיא רבא קרישא דביה אהבריין הלת מארז ויעשרתי עלכויא וחקיק ומפרש באבן שתירז דכה חתם מארי עלמא פום תהומא רבא מן שרוייא וכל מאן דמרכר ההוא שכא קרישא בשית אניקי משתזיב. וטמירין כגליין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemias, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Moſaico, אהל מועד כנגד מיעשה בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus ſumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἐπιπλόοις ponitur pro ſole, luna, reliquiſque vagantium ſtellarum. Adjungam hiſce interpretationem Maimonidis ſimplicem quidem & utilem, Zabiorum ſi ritibus minus adverſaretur, ex l. 3. c. 45. *More.* Par Cherubium naturam Angelicam monſtrant; negat Candelabrum, ne triſtis & obſcura ſit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta ſalubria erant grataque Sacerdoti & Iſraelitæ, ac reverentiam conciliabant. Veſtes ſacræ textu fiebant abſque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice faviſſe, perinde ne cauſam ac rationem ullam forte ſciret, cur Panes olim ad Domini menſam adponerentur. BERN. Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moyſis encomio.* τ̃ ἰχθύων τ̃ αἵματι. *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Λίνεος ὤν·] Λίναιος ſolus *Samb.*

p Ἐφαπίδα] Ἐφαπείδα & paulo infra ἐφαπείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητεῖς, ἰφιτεῖς, aliaque leguntur.

q Τ̃ παντὸς τὴν φύσιν] Τ̃ παντὸς φύσιν *Big.* Accepit autem τὴν ἐφαπίδα inſtar Adjecti. Cæteri potius per Adpoſitionem,

ut

ὥσῃ [r] δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ συνυφασμένῳ κατ' ἐκείνοιαν οἶμαι τὴν περσώπης ἀπεικόνα αὐγῆς· καὶ τὸ [s] ἐστήνιον ἀναμέσον ὄντα [t] τῆς ἐφαπλίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸ μεσαίτατον τόπον ἔχει· [v] ζώνη τε περιδέδεται τὸ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ ἔστι [x] ἐπτερυλείληφε πᾶσαν. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τὰ [y] σαρδονύχων ἑκάτερον, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸ ἀρχιερέα· [z] τινὲς δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσει τις νοεῖν, εἴτε [a] τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν [b] ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ελληνες καλοῦσι, τὸ κατ' ἐκεῖνο γνώμης σῶν ἂν [c] ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ [d] τὸν ὑακινθινον πεπληρωκὼς ὑακίνθινος πεποιημένος· [e] εἰ γὰρ ἂν ἄλλως ἐπεφαντίζετο [f] αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τῇ τε στεφάνῃ [g] ἠγλαϊσμένος καὶ ποδὴ [h] χρυσέα, ἅπερ τῷ αὐγῷ ἥ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅπως τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, [i] πολλάκις γὰρ ἐν πολλοῖς τῷ ἀρετῷ τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

lis subjectam, universi naturam indicare, auroque contextam *esse*, ex cogitatione, ut reor, splendoris quo res omnes illustrantur: Essenem quoque in epomidis medio ad instar terræ collocavit; nam & ipsa medium mundi occupat: zona item, qua cingitur, oceanum significat; qui utique universa circumplectitur. Solem autem & lunam indicant duo sardonyches *humerales*, quibus Pontificis pallium fibulavit: duodecim vero lapides sive quis ad menses referri velit, sive ad eundem astrorum numerum in circulo, quem Græci zodiacum vocant, à genuino intellectu non aberraverit. Denique & pileus mihi videtur cœli præ se ferre imaginem, cum sit ex hyacintho, (alioqui enim Dei nomen gestare non poterat) & corolla illustretur aurea, propter splendorem quo maxime delectatur Deus. Et hæc quidem ad hunc modum declarata *in præsens* sufficiant; cum sæpius & plurima, unde virtus Legislatoris enitescet, res ipsæ nobis suppeditaturæ sint.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς τοῦ Ααρῶνος ἱερωσύνης.

Ως δὲ [k] τὸ σκευασθὲν πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὤφθη ὁ Θεὸς Μωϋσῇ τῷ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι [l] τῷ ἀδελφῷ προστάξε δοῦναι, ὡς ἀπάντων δι' ἀρετὴν τὴν πρὸς δικαιοτέρῳ τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρετὴν [m] αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς [n] ὑπερεμείνεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυροῦντων δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐ-

CAP. VIII. IX.

De Aaronis Sacerdotio.

QUam primum autem *Tabernaculum* prædictum consummatum erat, donariis *vero* nondum *rite* consecratis, Moysi apparuit Deus, jussitque ut sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ut qui cæteris ob virtutem suam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem advocato, virtutem illius & benevolentiam *erga ipsos singularem* enarravit, & pericula quæ pro illorum salute adi-

Moyses fratrem suum Aaronem Sacerdotem ab Oraculo renunciat. Lev. c. 8. Ex. c. 28.

ut loquuntur Grammatistæ. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt Editores *Bas.* & *Gen.* ὡς τ. ἰ. τ. π. τ. φύσιν ὧν δ'. γενέσθαι, δειχθεῖσαν τῷ θείῳ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐκείνοιαν οἶμαι τ. π. ἀ. αὐγῆς. Aliter Scribæ. Pro δειχθεῖσαν legunt *Busb. Hen.* & *Epiphanius* δεχθεῖσαν, *quando Deo placuit*, imo cod. *Hen.* à manu prima δεχθεῖσαν. Mox τὸ ἐστλὼν substituit, refragantibus libris veterum. Habent illi τὸ ἐστλώ. Reddemus rursus Philoni, quod suum erat. Ολη μὲν δὴ ἡ λογικιερέως ἐσθὴς ἀπηχήσιτμα γίγνοιτ' ἂν μίμημα καὶ κόσμου: male excusum fuit, & à Theologis nostris arreptum temere λόγου. ὁ ποδήρης σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, ἀέρος σύμβαγεῖον. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας. ἐξ αὐτοῦ δ' ἂν τὰ σφυρὰ τὰ μὲν ἄνθινα (quæ frustra quæras in Hebraico, apud LXXII. Interpr. non frustra) σύμβολον γῆς. οἱ δὲ ῥοῖσκοι, ὕδατος. οἱ δὲ κώδωνες, τὴν ἀρμονίας καὶ συμφωνίας τινὰ. τὸν δ' ἐπωμίδα ὑφηγεῖται σύμβολον ὁ λόγος εἶναι στοχαστοῖς χρώμενος ἀποδείξεσι. αὐτὸν μὲν γὰρ οἱ ἐκ τῶν ἀνθράκων σμαράγδοι δύο λίθοι ἐμφερεῖς (ἀνθρακας vocat ambos Clemens & proxime σμαράγδους suo nomine, p. 564.) μιμοῦνται ὡς μέν τινες τῶν οἰκείων (cum his Rabbinis quam antiquis eadem sensit Josephus, & ex nostris Clemens:) ἀσίρων τὸν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἥλιόν τε καὶ σελήνην· (atqui modo illos indicat Clemens, modo τὸν τε κρύον καὶ τὴν σελήνην.) ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις ἀληθείας (vix credo) ἀποστοχάζοιτο εἶναι, τὸ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον. συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ χροιά. σμαράγδου γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ παντὸς ὁρατὴ φαιδρότης καὶ τὴν ὄψεως ἀποστολήν. ἀναγκαίως δὲ καὶ κατ' ἑκάτερον τῶν λίθων ἓξ ὀνόματα ἐγγλύφει· διότι καὶ τὸ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωοφόρον ἐξ ἑκατὸν ὁλοκλήρους ζώδια. ἅπτοδ' οἱ ἐξῆς εἴκοσι λίθοι ταῖς χροιαῖς ἐκ' ὁμοίοι, διαστηθείσης εἰς τέσσαρας σίρας ἑκάστης τῶν τριῶν, τὸν ἑτέρου δείγματι εἰσὶν ἡ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· κλίσεσιν δ' ἀντὶ διαδήματος ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, δικαιῶν τὸ ἱερώμενον τῷ Θεῷ, καὶ ὃν χρὴ ἱερᾶσθαι, σοφίσεσι κατὰν, καὶ μὴ μέσον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑποφαίνω δ' χρυσᾶν εἶναι πέταλον, ᾧ τὰ τετράγωνα ἐγλυφὰ γράμματα ἐνισφραγίσθησαν. ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ ὄντος φασὶ (vere, certe) μηνύεσθαι· ὡς ἐκ' οἷόν τε ὂν ὁδῷ καταπλήσιος θεῷ συγκοινωνεῖ τι τὸ ὄνταν. ἀρμονία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἰλιὰς δύναμις αὐτῆς. Hæc pius ille Philosophus. BERN.

[r] Δειχθεῖσαν] Pro δειχθεῖσαν (cum *Hen.* & *Busb.*) legit *Epiphanius* δεχθεῖσαν *quando Deo placuit*. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt *Bas.* & *G.* ὡς τ. ἰ. τ. π. τ. φύσιν ὧν δ'. γενέσθαι, δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐκείνοιαν οἶμαι &c.

[s] Εστλὼν] Ita *Bernardus.* in libris tamen omnibus hîc loci ἐστλώ. At infra (post paucas paginas) habemus τὸ ἐστλῶσα, adeo ut incertum sit quo modo scripserit *Josephus.*

[t] Τῆς ἐφαπλίδος] Ἐφαπτίδος *Big.* & *Samb.* ἐφαπλίδος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* Scripsit forsan utrobique Josephus forma legitima ἐφαπτίδα & ἐφαπτίδος. Ita αὐλητὴς, ἱστιὴς aliaque leguntur. Quinetiam de Pallio ait Theodoretus, ὠνόμασε δὲ αὐτὸν καὶ ἐφεστίδα φησὶν, ἢ οἱ ὁ. ἐπωμίδα ὠνόμασαν. ὁ δὲ τὰς βασιλείους ἐσθῆτας ἐπισκοπῶν ἐσθῆτα αὐτὴν καὶ γλαφυρὰν ὀνομασμένην. Verum τὴν ἐφεστίδα etiam φαινόλην vocabant perveteres Græci, unde deductum est demum Latinorum *Pallium.* BERN.

[u] Ζώνη] Ζώνη τε ἐφεστώσα *Samb.* & *Vat.* ζώνη τε ἐφεστῶσα *Hen.* & *Busb.*

[x] Ἐπτερειλήφε] Ἐμπεριλήφε *Iidem.*

[y] Σαρδονύχων] Σαρδονύχων *Big.* & *Samb.* ut supra. Scriptio utravis adsumi posset, quandoquidem à Sarda gemma & ungue humano nomen illud colligi debuit. σαρδόνυξ insuper in Exemplari Alexandrino Apocalypsis S. scriptum memini. BERN.

[z] Τὴν δὲ] Τὴν τε *Hen.* & *Busb.* Mox *Hen.* νοήσει τις. *Busb.* ἐννοήσει τις. BERN.

[a] Τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν] Τὸν ὅσους ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[b] Ἀστέρων,] Ἀστέρων *Big. Vat. Epiph.* & margo cod. *Samb.* οἴκων *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* atque versus ipse *Samb.* MS. Hæc à Firmico *Domicilia* nuncupantur. Tum *Big.* & *Samb.* consentiunt in τὸν ὅσους ἀριθμὸν τῶν οἴκων. BERN.

[c] Ἁμάρτοι.] *Hen.* ἁμάρτῃ. & in colo eodem hic & *Busb.* τὸ κατ' ἐκεῖνον. Dein πῖλος *Bas.* & *Gen.* contra præstantissimos Grammaticos. BERN.

[d] Τὸν ὑακινθινον] Τὸν ὑακινθὶ τεκμηρίων *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ ὑακινθὶ τεκμηρίων *Big.* Neque hoc facile prætermittes, à futuro gravis verbi τεκμαίρω affectu Attico circumflexum; sicut alterum à nomine diminuto τεκμήριον. *Epiphanius* interpretatur Cælum imitari. Typi tamen Græci *Germanorum* heic ponunt τοῦ ὑακινθὶ τεκμήριον. Exinde dixit de Reverendissimo Aarone Reverendus Theodoretus, ἐπικεῖσθαι τῇ κεφαλῇ κίδαριν τὸ ὑακινθὶ μίμημα. BERN. Sic in quinque *MSS.* in *Editis* τοῦ ὑακινθὶ (*Coll. Voss.* τεκμηρίων) τεκμήριον.

[e] Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως] Vult dicere: laminam nomine Dei inscriptam non gestasse Pontificem nisi quando πῖλον hyacinthinum gereret, quem præter πῖλον communem ei cum Sacerdotibus cæteris gerebat, uti mox dixit. REL.

[f] Αὐτῷ] *Hen.* αὐτῷ.

[g] Ηγλαϊσμένος] Sive τῇ τὸ στέφανῃ ἠγλαϊσμένον. *Samb.* & *Big.* sive τῇ στέφανῃ ἠγλαϊσμένον *Busb.* & *Hen.* neutiquam placent. dein χρυσέα ab ore Attico. χρυσία *Big.* & *Samb.* ut durum vulgus. BERN. Ηγλαϊσμένον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* non probante *Bernardo.*

[h] Χρυσέα, ἀφ' τὴν] *Coll. Big.* χρυσέαν τὴν αὐγήν.

[i] Πολλάκις γ'] Πολλάκισε τὸ π. *Samb.* πολλάκις γὰρ τὸ πολ. reliquorum omnium. BERN. Πολλάκις δὲ καὶ *Vat.*

[k] Τὸ σκευασθὲν] Τὰ σκευασθέντα legisse videtur *Vet. Interpr.*

[l] Τῷ ἀδελφῷ] Τῷ δ' ἀδελφῷ *Big.* & *Samb.* in re gravissima. Anteaque τὰ ἱερωμένα *Busb.* pro τὸ ἱερωμένον. Mox una voce *Busb.* σκευασμένον, clausulæ illius loco. BERN.

[m] Αὐτοῦ] An αὐτῷ sustineat ingenium mite ac modestum Legislatoris? Nam ejus orationis vigor vergit potius ad pronomen αὐτοπαθές. Philo tamen, quem prope sequitur in hac descriptione Flavius; ad Aaronem encomia talia pertinere docuit. Mox διεξῆλθε *Bas.* & *Gen.* extra formam. BERN.

[n] Υπομείνεν] Υπέμεινεν *Samb.* & *Coll. Voss.* at *Big.* ὑμεῖνεν.

re ſuſtineret. Cumque verba ejus ſummo cum applauſu acceperint, ſtudiumque erga illum non mediocre ſignificarint, "Viri, inquit, Iſraëlitæ, jam "quidem ad finem perductum eſt opus, quale, pro "noſtra virili, effici Deo placuit. Quandoquidem "vero Tabernaculó eum excipere cogitatis, ante "omnia proſpiciendum eſt de Sacerdote futuro, "qui ſacris operabitur, preceſque pro vobis con"cipiet. Atque ego, ſi res mei eſſet arbitrii, me"ipſum *forſan* hoc honore non indignum judica"rem, tum quod omnes natura ſui amantes ſint, "tum quod mihi conſcius ſim, quantum pro veſtra "ſalute laboraverim. Nunc autem Deus ipſe Aa"ronem *quidem* dignum hoc honore exiſtimavit, "atque hunc in Pontificatum coöptavit, quo ne"minem è vobis juſtiorem noverit: ſcilicet hic ſto"lam Deo ſacram induet, altarium curam ſuſci"piet, de ſacrificiis providebit, preces pro vobis "Deo fundet, prompte & libenter exaudituro, "tum quod generis noſtri curam gerit, tum quod "illas per virum, quem ipſe elegit, oblatas reci"pere non gravabitur". Hebræis grata fuit hæc oratio, & ſuo quoque aſſenſu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus & prophetiam, ſimul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem & ipſi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

Aaronis filii Nabadus, Abius, Eleazarus & Ithamarus Ex. c 28. & Num. c. 3.

τῷ, καὶ τὸ πρὸ αὐτὸν προθύμιον ἐνδεικνυμένων, "ἄν"δρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, "οἷον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. [o] ἐπεὶ "δὲ εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ"μῖν [p] ἱερατώσαμένης καὶ ὑπηρετήσαντος [q] θυσίας καὶ "τῶν ὑπὲρ [q] ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε τούτης ἐμοὶ τῆς σκε"ψεως [r] ἐπιτεραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρι"να· λέγω τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι "πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι πρὸ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας "συνοίδα. νυνὶ δὲ αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τῆς τιμῆς τού"της ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸ δικαιότε"ρον [t] μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς· ὡς ἔστ' ἐνδυσέμενος στολὴν τῷ "Θεῷ καθωσιωμένην, καὶ [v] βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ "τροφὰς ἱερείων, καὶ τὰς [x] ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσε"ται πρὸς τὸν Θεὸν ἡδέως ἀκουόμενον, [y] ὅπ τε κήδεται "ὑμῶν ὑμέτερος, καὶ ὡσὰ ἀνδρὸς [z] ὃν αὐτὸν ἐπιλέξα"το γινομένας προσδέχεσθαι τούτας". Εὐφραῖοι [a] δὴ πρέ-σκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ Ααρὼν [b] διά τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀδελφοῦ. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὴν προφητείαν propter Ex. c. 7. 1. ואהרן אחיך יהיה נביאך. BERN. [c] Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis*. [d] Νάβαδος,] Joſephus itaque per hyperthefin ſcripſit paſſim pro ναδὰβ. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in Nabado: niſi quod codex *Hen.* ναδαβ forte ſervet ex נדב nomine vero. Pariter γ'. βασ. c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναβαδ & ναβάτ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthefin paſſim ita ſcripſit pro Νάδαβος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis. [e] Αβιοὺ,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu*. Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוד in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex vetuſtiſſimo mendo ὁὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὁὸς ναυῆ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιοὺ, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναβὰδ μὲν ἑκούσιος ἐρωμένη ——— καὶ ἀβιοὺδ, πατρὸς μου: rectius καὶ ἀβιοὺ, πατρός μου ἐστι, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸ εἰκὸς ἱερᾶ κατασκευασθέντος, ἴδοξε τῶν ἱερέων τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις αἱρεθῆναί τε καὶ προπαθεῖν τὸ πρέπον τοῖς θυσίας ἀναγκ

o Επεὶ δ' εἴδετε] *Baſ.* & *Gen.* Latine dicas, *Quandoquidem tabernaculo Numen excipere cogitatis.* Alii omnes aliter, *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπεὶ ἦ εἰ τοῦτον. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* in *ceteris* ἐπεὶ ἦ δεῖ τοῦτον. HUDS. *Vet.* ve tit: *qui Tabernaculum oportet jam dedicari.* Forte leg. ἤδη δεῖον. COCC.

p Ιερατώσαμένης] Τερατώσαμεν editores ambo tempus anteverterunt. BERN.

q Ημῶν] Υμῶν *Samb.* & ſupra v. 37. ὑμῶν.

r Επιτεραπείσης,] Cæteri ἐπιτραπείσης pro ἐπιτεραπείσης, aut vice ἐπιτραπείσης *Sambuci.* BERN.

s Κάμνοντι] Καμόντι *Vat.*

t Μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς·] Υμῶν μᾶλλον εἰδώς· ὡς ἔστος *Samb.* μᾶλλον ὑμῶν, εἰδὼς ὡς ἔστος *Baſ.* & *Gen. Epiphanius* ſimiliter ὑπονοίσῃ, *Hunc ſacerdotem nobis credidit juſtiorem, ſciens quia dignus induetur.* Hoc eſt, τοῦτον ἡρηται ἱερέα δικαιότερον μᾶλλον ἡμῶν· εἰδὼς ὡς ἄξιος ἐνδύσεται. Nam Philo dixerat, τὸ μὲ ἀδελφὸν ὁ μωσῆς ἀρχιερέα καὶ τὰ χρησθήρια λόγια ἠγόρευε. Tum Johannes Joſephi deflorator, ἀρχιερέα ἦ ὁ θεὸς τὸν ἀδελφὸν ἐψηφίσατο· συναυξήσας ἦ τὸ πλῆθος ὁ μωσῆς, ἀνδρες ἔφη τὸ μὲν ἔργον τετέλεσται, τὸν ἦ δὲ ἱερέα τιμῆς ὁ θεὸς τὸν ἀρχὴν ἄξιοῖ. BERN. & HUDS.

v Βωμῶν ἐπιμέλειαν] Miniſterium altaris utriuſque ſacerdotum erat proprium, uti conſtanter Judæi tradunt. Levitæ miniſtrabant ſacerdotibus, ſed altare exterius non adſcendebant: ad interius quoque non licebat iis accedere. REL.

x Υπερ ὑμῶν] Υπερ ἡμῶν in codicibus *Epiphanii.*

y Ὁὰ τε κήδεται] *Big.* & *Samb.* ὅ τε κήδεται ἡμῶν ἦ καὶ ἐπιμέλεται *Baſ.* & *Gen.* ὁ τε κήδ. γ. ἦ καὶ ἐπιμέλεται *Epiphanius.* Ubi ἀνασάμενον ſcripſit male *Samb.* & ſubinde ὡσ' ἀνδρὸς pro παρ' ἀνδρός. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* antea ὅτε κηδ.

z Ον αὐτὸς] *Big. Samb.* & *Epiphanius* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο. Probo tamen non minus quod nuper & nunc excuſum eſt. Supervacua etiam videtur correctio Reverendiſſimi Montacutii, ὃν αὐτὸς ἐπελ. γιν. προσδέξεσθαι. BERN. Sic *Baſ.* & *G.* ὃν αὐτος ἐξελέξατο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

a Διὰ τε ἡσυχούν] Τε ἡσυχ. *Samb.*

b Διά τε] Hæc ſine diſtinctione legunt *Samb.* & *Epiphanius* Moyſis gratia, Διά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀδελφοῦ. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὴν προφητείαν propter Ex. c. 7. 1. ואהרן אחיך יהיה נביאך. BERN.

c Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis.*

d Νάβαδος,] Joſephus itaque per hyperthefin ſcripſit paſſim pro ναδὰβ. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in Nabado: niſi quod codex *Hen.* ναδαβ forte ſervet ex נדב nomine vero. Pariter γ'. βασ. c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναβαδ & ναβάτ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthefin paſſim ita ſcripſit pro Νάδαβος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis.

e Αβιοὺ,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu*. Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוד in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex vetuſtiſſimo mendo ὁὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὁὸς ναυῆ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιοὺ, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναβὰδ μὲν ἑκούσιος ἐρωμένη ——— καὶ ἀβιοὺδ, πατρὸς μου: rectius καὶ ἀβιοὺ, πατρός μου ἐστι, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸ εἰκὸς ἱερᾶ κατασκευασθέντος, ἴδοξε τῶν ἱερέων τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις αἱρεθῆναί τε καὶ προπαθεῖν τὸ πρέπον τοῖς θυσίας ἀναγκ

τε ἓ ἱερουργῶν προσῆκε. τὸ μὲ οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνας ἀρετῇ δικαιοσύνῃ, τοὺς δ' υἱεῖς παῖδας ἱερεῖς ἐχειροθέτει· προσημαίνων ἅ τῷ οἰκείῳ χθονὶ διδοὺς αἰὲ εὐσεβείᾳ ἓ ὁσιότητι ἀεὶ ἐπαύρεται τῶν ἀνήκεστα ὑπάντων. σαφὴς ἦ πίστις, ἐάν τις ἐθέλῃ ἰδεῖν, ὅτε πρῶτον ἦλθον, οὐδὲ μί' ἦσαν, αὐτῷ τούτῳ ἓ γηρᾳ ἐξίστατ. καὶ ἐν ἦ μῦ τ' ἓ ἄπαν ὀλίγοις ἔθνος γένωται, [Hac autem occaſione diligentiſſimus Philonis ſectator Adamantius, quid ſecundum Regulam antiquam in ſacris Ordinationibus plebi Chriſtianæ fuerat conceſſum, ita explicat. *Convocavit*, inquit, *Moyſes Synagogam Lev. c.* 8. 6. & *dixit eis. Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus. Licet ergo Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur & ſynagoga. Requiritur enim in Ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod Apoſtolus præcipit in Ordinatione Sacerdotis dicens, Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.*] ὡς τὰ λογικὰ ὑστεροῦντο, καὶ στέφανον πρέπον ἓ ἄξιον ἱερουργῆσαι. λαὸ τὸ πρῶτον αὐτὸς ὑπὲρ πάντων τῷ καιρῷ ἐτῷ ἓ ζωὴν κτήσατο. καθ' ὅτα τοὺς ἱερᾶς ἀναδίδωσι ἰουδαίους, τῷ μὲ ἀδελφῷ τὸ πρόσθεν ἓ τῶν οἰκείων θυρακα, τὸ πυκτοίκιλον ὕφασμα ἓ μίτρα ἓ παῖδες. τοὺς δ' ἀδελφιδοῦς χιτῶνας λινᾶς, ζωνας τε ἓ ἐπεισκλὴ πάσιν ὡς ἦ τῶν ἐθνῶν ἱερατεύειν ἠσκεῖσθαι αὐτοὺς, χειμάρρους ὁμοδεσίᾳ λαῶν, ὁ μυστικὴ τέχνη καὶ εἰσῆγάσθη, τὸν τε βωμὸν ἓ τὸ λαῖνον καθέζεται, ἐπιῤῥάνιον ἐπακὶς, καὶ τἄλλα ὅτα ἐστὶ θυσίας χρήσιμα. καὶ τελούσιον προσαγωγὸν τ δεξιὰν (הקריב) τοῦτῳ λιπὼ τῷ κεφαλῷ ἀλείφ. ταῦτ' ἐπιτελέσας, ἐκκλησίαν κελεύει μόλις ἓ κλῆσις ἐσθ. τ μὲ, ἵνα θυσίᾳ τῷ ἀθέτως ἁμαρτημάτων· αἰνίττεται ὅτι πάντι ἥκοντι καὶ ἐπὶ τῷ ἡ, παρ' οὗ ἦλθεν εἰς ἥνεσιν, σ μυσὶς τὸ ἀναφέρον ἐστὶ· ὡσὶ ἓ θεὸν οὐχὶς καὶ θυσίας ἀναγκαίου ἐξώμνυσιν, μὴ ἀμελησθείς ἐπίδοιτο. τ ἦ κελεῦσ, τ μὲ ἑτέρῳ εἰς ὁλοκάυστωμα σύγκλεισμον ἓ τ ὅλων διοίκησις· τ ἦ ἑτέρῳ εἰς τὸν τ ἱερωμένων ἀφ' καθάρσεως ἀγνόν τε πανέλεον, ὃν ἑτοίμως τελειώσεως σκάλεσιν, אֵיל הַמִּלֻּאִים, Lev. 8. 21. καὶ ἀπ' αἵματ ἀὐτῷ τρίχα μίαν ἓ σῶμα ἓ χεῖρ τ τελουμένων ἱερέων, ἓς ἀκρον, ἄκρον χεῖρα, ποδὸς ἄκρον, δεξιὰ τὰ σύμπαντα· αἰνίττομένῳ ὅτι δεῖ τ τέλειον καὶ λέγω καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ καθαρεύειν. θυσίας ἦ ἐπὶ ταῖς σωτηρίοις ἀναγαγόντων, τοῦτο μὲν τ ἱερέων ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο ἦ τ ψυχικῆς ὑπὲρ ἁπάντων ἓ ἔθνους· μωσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσερχεῖ τ ἀδελφὸν ἐπαγόμενος. ὀγδοὴ δ' ἐστὶ τελετῆς ἡμέρα καὶ τελούταια· ἀφ' ἧ σωτήριοι ἐπὶ ἱερουργοῦντων αὐτῶν τε καὶ τῆς ἀδελφότητος ἀφανίζει. εἰστελθὼν δ' ἀνεδίδαξεν οἷα ὑστεροῦντες ἀγαθὰ ὁ εὐμαθὴς γινόμενον, ὃν χρὴ τρόπον τ δεξιὰν τὰς ἴσας ποιεῖσθαι λειτουργίας. εἶτ' ἐξελθόντες ἀμύητοι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνοντες, σὺν τ κεφαλῇ, εὐχὰς τίθεῖ τῷ ἔθνῃ τὰς ἐσθησάσας λόγ καὶ ἀρχῆς καὶ ἐσωθέντες γνώμης. ἴστε δ' εὐχόμεθα, περιτωθείσαν τι συμβαίνῃ· ἐκ γὰρ τ αὐτῶν, εἴτε αἰδοῖ ἀπόστασμα ἓ καθαρώτατα, εἴτε ἱερᾶ καὶ τῶν τ τοιχείων φύσῃ μεταβολὴ ἀναλύσειεν εἰς πῦρ, αἰτιοῖσιν ἀδόξα φλὲξ οἰκείᾳ· καὶ συνέχω ἐμὴ φόβῳ μὲν ἐπὶ τ βωμὸν, τὰ δ' ἐξ αὐτοῦ πάντα ἐξαναλίσκῃ, ὡσὲ οἰμαι σαλεύσθαι δ' λῶν, ὅτι κλὴν ἀκούσιος ἐπιῤῥοσύνης ἐπετελεῖτο. Graviſſimam hanc hiſtoriam, qua facundius nihil aut potentius ſcripſit Philo, jam reticere non potui, ſive Hebraicorum ſive etiam Chriſtianorum Pontificum, quam magnam meritamque habeo, veneratione. Ritus enim nonnullos Judaicos, quos maxime S. Paulus æternarum rerum ſymbola eſſe oſtendit, in Religionem noſtram transferri utile erat factum, & honeſtum, & antiquiſſimum. BERN. Scriptoribus nonnullis Αβιοὺδ dicitur, aliis vero Αβιοὺ.

f Ma-

β'. Οσοι δὲ τῶν περὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν [f] παρεσκευασμένων ἦν περιττὰ, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσος σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν, [g] μήτ' ἐκ κονιορτοῦ βλάπτῃ. [h] τότε τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν, [i] εἰσφορὰν [k] αὐτοῖς περιέταξεν εἰσφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. [l] ὁ δὲ σίκλος, νόμισμα [m] Ἑβραίων ὢν, [n] Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. [o] οἱ δὲ ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἐξήκοντα μυριάδες καὶ [p] πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. [q] ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων [r] οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς [s] περὶ τὴν σκηνὴν χρείας [t] ἀνηλώθη.

γ'. Ἡγνίζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας, τρόπῳ τοιούτῳ τοιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. [v] σμύρνης ὑπερ-

2. Quæcunque vero in Tabernaculi fabricam parata ſupererant, juſſit ea in vela tectoria ipſius Tabernaculi, lychnuchi, & thuribuli, aliorumque vaſorum impendere; ut hæc, dum in itinere deportantur, neque pluvia vel minimum læderentur, neque pulvere. Atque populo iterum convocato, * imperavit ut viritim contribuerent dimidium ſiclum. Siclus autem nummus eſt apud Hebræos, qui valet quatuor † drachmas Atticas. Illi vero prompto obſequio juſſa Moyſis exſequuntur; ad numerum ſexcentorum quinque millium & quingentorum & quinquaginta. Argentum autem conferebant *ſoli* ingenui, à vigeſimo & deinceps ætatis anno uſque ad quinquageſimum. Quicquid vero collatum erat in uſus Tabernaculi inſumptum eſt.

3. Præterea & Tabernaculum & ſacerdotes luſtravit, purificatione ad hunc modum facta. ‡ Myrrhæ *electæ ſiclos quingentos, totidemque ireos, *Eundem Moyſes ſeptem diebus rite conſecrat, populo ſpectante & applaudente. Lev.* c. 8.

---

f Παρεσκευασμένων] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* παρεσκευασμένων.

g Μήτ' ἐκ κονιορτοῦ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μήτε κονιορτοῦ *Baſ.* & *G.*

h Τότε πλῆθος] Ita cum *Vet. Interpr.* τότε πλῆθος in *Editis*.

* *Imperavit ut viritim contribuerent dimidium ſiclum.*] *Præter anathemata ſpontanea, Deo imperante ſeu tributum ſacrum ſeu λύτρον τῶν ψυχῶν,* כסף הכפרים *&* תרומת ליהוה *i. e.* LXX. *Interpr. &* Joſ. εἰσφορὰ κυρίῳ, 603550 *Joſepho, aut juſto numero* 603550 *ſemiſiclos in uſum Tabernaculi pendunt tot viri Iſraelitæ à* XX. *annis ad* L. *recenſiti,* השקל מחצית לבקע לגלגלת, *ſive ut in nummis vere Hebraicis circa Uenam Aaronicam conſcriptum vidimus,* מחצה לשקל. *Exodi c.* 30. 13, 14. *& c.* 38. 25, 26. *Valet autem Siclus Hebraicus* השקל, *quantum argenti Stater ſive τετράδραχμον Atticum, vel δίδραχμον Alexandrinum ſecundum Interpr.* LXXII. *Inde ajunt iſti Ex. c.* 38. 26. δραχμὴ μία *i. e. Becà τῇ κεφαλῇ, τὸ ἥμισυ ϑ σίκλου. Vide & Gen. c.* 24. 22. *Ex Moyſe autem claret Siclum colligere* XX. Geras גרות, *quæ ſunt* Meæ *totidem* מעות *Onceloſo, Samaritis* دوانيق *q. e. δανάκαι Heſychii, atque* Oboli τριῶν ὀβ'. *partemque feciſſe* $\frac{1}{3000}$ *Talenti Hebraici. Æſtimantur adeo capita Iſraelitica* 603550. *Talentis centum plus Siclis* 1775 $= \frac{603550}{2 \times 3000}$. *Ex. c.* 30. *& c.* 38. *& Num. c.* 1. BERN.

i Εἰσφοράν] In εἰς φορὰν male diviſit *Vet. Interpr.*

k Αὐτὸ] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

l Ὁ δὲ σίκλος,] Hanc Joſephi ſententiam alio loco confirmavimus uberius. Subjicimus tetradrachmum Atticum, argenteum, Siclo æqualem.

REL.

m Ἑβραίων] Ἑβραῖον ſoli *Big. & Samb.*

† *Drachmas Atticas.*] Id eſt, quatuor novem denarios Mon. *Ang.* Videſis *Prid.* Præf. ad pr. vol. p. 17. HUDS.

n Ἀττικὰς] *Joſephum* (cui tuto hiſce de rebus fidendum eſſe pronunciat *Theodoretus*) de valore *Sicli* tuetur *Villalpandus* in *Apparatu*, p. 386. ut & *Heideggerus* in *Hiſt. Sacr. Patriarch.* p. 41. & *Relandus* in *Diſſert.* de *Nummis Samaritanis*, p. 188. quibus adjicias *Ciacconium* de *Ponderibus*, p. 69. & *Sperlingium* de *Nummis non cuſis*, p. 54.

o Οἱ δὲ] *Samb.* οἱ δ'. *Hen. & Busb.* οἳ. BERN.

p Πεντακισχίλιοι] Πεντακισχίλιοι *Big. Samb. Baſ. Gen. Busb. Hen. Epiphanius* Int. Epitom. *Cant. & Johannes Zonaras* contra ſecundum librum Moyſis c. 38. 25. quartumque ipſius ſtatim verſu 46: licet plerique Theologorum diverſas fuiſſe κατάστασεις illas contendant. Quippe recenſio militiæ Hebraicæ, quæ exigebatur in eremo Sinæa Exodi anno ſecundo. ineunte, 603550 viros ingenuos præciſe collegerat, qui Græcorum more ſupputanti omnino comparuerint ἑξήκοντα μυριάδες καὶ ΓΦΝ'. Scribæ autem veteres apud Joſephum Γ commutarunt in Ε, numerorum nimis prodigi. BERN. Ita libri omnes *Joſephi* contra *Moyſem* in *Exod.* c. 38. v. 25. Scribis veteribus apud *Joſephum* commutantibus Γ in Ε.

q Ἔφερον] Εἰσέφερον ϑ *Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

r Οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex *Latinis* favet *Voſſii* codex, *à viginti annorum ætate & uſque ad L. conſtituti.* οἱ ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἄχρι *Baſ.* & *G.* οἱ ἀπὸ εἴκοσι ἄνω ἐτῶν ἄχρι *Vat. Hen. & Busb.* non male.

s Περὶ τὴν σκηνὴν] Περὶ τὰ σκηνῆς *Vat.*

t Ἀνηλώθη.] Ἀνηλώθη rectè & Attice *Big.* cum *Samb.* à verbo primario ἀλίσκομαι. ἁλωθῆναι *Baſ. Gen. Hen. & Busb.* BERN. & HUDS.

‡ *Myrrhæ electæ ſiclos quingentos,*] *Nobiliſſimum & Sanctiſſimum* Chriſma *Ex. c.* 29. 7, 21. *c.* 30. *à v.* 23. *c.* 37. 29. *c.* 40. 9, 10. *Lev. c.* 8. 10, 11, 12. *Num. c.* 35. 25. *c.* 7. 1. *& Eccleſ. c.* 45. 18. *& ψ.* 132. 2. שמן המשחה *&* משחת קדש. *Ædem magnumque Sacerdotem Dei cum ſuo ornatu in omne ævum conſecrari* קדש *dignum erat ac juſtum, (quove contra pretioſum non erat Talmudo profitente* Ceritot *f.* 5. *Oleum illud Balſaminum* שמן אפרסמון *quo rex διαφύλαξ Jehus olim inungebatur,) cum Hinno* הין *ſive Bicongio Attico olei ex oleis miſcebat præcipua aromata & fragrantiſſimos ſudores* beſamin ros בשמים ראש, *quod eſt* ראשי בשמים raſe beſamin, *ſicut Salomo rex explicat c.* 4. 14. *ſui Cantici: quippe in aridis aromatum præſtat ſummæ arboris cortex, & in fluoribus primæ omnium lacryma.* Myrrhæ *quidem puræ ſponteque ſtillantis* מר דרור *Siclos i. e. ſemuncias Atticas* 500. *totidemque ſiclos* Caſiæ קדה, *ἴσως* LXXII. *& Joſepho, ac* קציעה *unciæ Judæorum reliquis.* Cinamoni *vero* Calamique קנמון וקנה בשם *ſemuncias alterutrius* 250. *Simul grata pondera* 1500 *ſiclorum, Talmudiſtis licet refragantibus* Ceritot *c.* 1. *& Maimonide c.* 1. §. 2. Cele micdas. *Quamvis enim* שקל *abſit à textu Hebræo tam Samaritarum quam Judæorum, rectè tamen interpretantur illa pondera de ſiclis totidem Doctores Alexandriæ, ut alibi Sacrorum librorum, Joſephus etiam, Onceloſus, Paraphraſtes Jeroſolymitarius & Neapolitanus, & familiaris Rabbinorum Hieronymus: quin ſtatim ſequitur in contextu Moyſis ſuper hac re* בשקל הקדש.

Præterea imperatum eſt Altare Aureum מזבח הקטורת *&* מזבח הזהב, *ante ſoles orientem occidentemque quotidie pretioſiſſimo thymiamate adolere,* קטורת הסמים וקטורת תמיד מעשה רוקח ממלח טהור קדש *Ex. c.* 30. 7, 8, 9, 34. *c.* 31. 11. *& c.* 37. 23, 29.

Deinde oleo puro (שמן זית זך כתית) *ac perpetuo, Ex. c.* 27. 20, 21. *Lev. c.* 24. 1, 2, 3, 4. *& Num. c.* 4. 16. *& præter Moyſen Hecatæo teſte, p.* 408. φωταγωγοὺς. *Euſebianæ, Candelabri* ἑπτάλυχνοι *tres luces interdiu, noctu omnes* (הדלקת או הטבת) *alere & conſervare,* ſemilogo *quidem olei ſingulas* καθ' ἡμέραν Menacot *c.* 9. §. 3. 11. *Maimon.* Tamidin *c.* 3. §. 10, 11. *pro tempore nimirum* interveſpertino, *Moyſi* בין הערבים *i. e. diſcipulis Moyſis* מערב ער בקר. *Nam ex priſco ritu* אין מתחכין ארז המנורה אלאבחרלקת ונרותיה בין הערבים. *Imo per diem quinque rite aſſiſſe refert Rs Lacis, qui floruit tempore M. Conſtantini,* Iomæ *f.* 33. (*Vide etiam tu Miſnam Tamid c.* 3. 9. *& c.* 5. *& c.* 6. *& Maimonidem de* Jugi officio *c.* 3. 16.) *præſertim* נר מערבי lucernæ medioxumæ *& verſus Sanctiſſima repandæ flammam, Phariſæis conſentientibus omnino in Maſſictis* Cidduſin *c.* 2. *&* Tamid *c.* 5. *& Maim. in hilcot* Tamidin *c.* 3. 13. *Hanc autem ſi extingueretur, ſicut contigit revera circa Paſſionem Domini noſtri Jeſu Chriſti, ab Holocaustomatum Altari refici quaſi igni Cæleſti oportuit,* Tamid *c.* 5. *f.* 63. *a. Simile de ſuffitu ſacro docet G. Syncellus p.* 136. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας ἀναλισκούσης αἰεὶ, ἐξ οὗ καὶ θυμιᾶν ἐκέλευε. *Subjiciam jammodo* Thymiama *Rabbinicum nominibus Hebraicis atque etiam Arabicis confectum.* 1. Stacte, נטף *ſeu* עור בלסאן, צרי, *aut interprete Symeone Gamalielis præclaro Nomodidaſcalo* שרף הנוטף מעצי חקטף *quod eſt Lacryma Balſami* 2. Onyx, שחלת, אצפרטיב, *vel* צפיון *Talmudiſtis &* טיפרא *Onceloſo.* 3. Galbanum חלבנה, מיענה סאילה *i. e. Styrax liquida.* 4. Thus לבונה, לבונה. 5. Myrrha מר, מר. *Suo pondere quodque in* LXX. *mnas, quæ poſſunt* 7000 *denarios aureos.* 6. Caſia קציעה *Myropolis Hebræis Arabiciſque.* 7. Nardus ſpicata שבלת נרד, ſנבל אלנטרין *vitioſe apud Maimonidem pro* שבלת אלנארדין; *quod etiam per metaplaſmum in duobus libris Evangeliis appellatur* νάρδος πιστικὴ *ex Latino.* 8. Crocus, כרכם, זעפרן. *Horum ſingula ad mnas* XVI. *Addantur eis* 9. Coſti, קושט, *duodecim mnæ.* 10. *Novem mnæ* Cinamoni קנמון, עור זרוד ϑ ξύλου. 11. *Tres mnæ* Corticis aromatici *Acori Agallochi Caſiæ aut ſimilium*, קלופה, קשר סליחה. *Dein quadrans cabi* מלח סדומית וכפת חרדין Salis Sodomeni (*ex Moyſis* מלח) *&* Succini Jordanici. *Tum* Ambari عنبر *aut herbæ cujuſdam* καπνώδους *quantum poterant. Poſtremo conficiebatur Thymiama cabis novem* Saponis Carſinenſis *cabiſque* XXI. vini Cyprii. *Nam hæc quinque præter aromata* IV. *à Deo præſcripta Ex. c.* 30. *injicere audent Phariſæi, unde creſceret quotidianum Suffimentum mna una ſuper* 368. *& tribus demum in vigilia lomæ.* Ceritot *f.* 6. *a. & Maimon.* Cele micdas c. 2. §. 3. BERN.

* *Ele-*

ireos, ex cinamomo autem, & calamo (nam & hic adoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum ponde-

λέκτε σικλους πνζακοσιους, καὶ [x] ἴριος ἴσης, [y] κινα-μώμε ℈ καὶ καλάμε, ἔστι ℈ καὶ τέτρ εἴδ[ος] [z] θυώμα-τ[ος],

* *Electæ*] Id eſt *puræ ſponteque ſtillantis.*

ν Σμύρνης] Hebræus habet מר דרור *mor deror*, σμύρνης ἐκλε-κτῆς Interpr. LXX. atque σμύρνης ἐκπλύτε Hiſtoricus noſter, ut דרור conveniret cum ברור. Onceloſus *mira dacia* מירא דכיא, *myrrhæ puræ & ab omni vitio liberæ.* Libentius tamen interpre-tor ראש מר דרור, τὸ ἄνθ[ος] (quod eſt τὸ ὁμόχροον ſecundum Theophraſtum & rem ipſam) σμύρνης ςακτῆς. Quippe نض *darra*, *ſtillare* in Lexicis Arabum. Judæi Mauruſii, R. Saadias, & Samaritarum philologi phraſin eandem interpretantur preſ-ſius المسك الخالص *meſc* ſeu *moſchus ultro lacrymans*, Tavoſus مسك انزاد *moſchus ſincerus.* Ubi *moſchus* non teſtes dorcadis Indicæ, ut Maimonides medicus, Abeneſdras philoſophus aliique exiſtimarunt, ſed myrrhæ arboris ſuccum denotat. Prius equidem valde alienum fuiſſet ab oleo ſancto & incruento, à *mor* Moſaico. Quinetiam hoc idem coarguit, quod poſtea vidi, M. Nachmanis ad Legem & A. Davidis in Scholiis *Cele micdas* c. 1. §. 3. Verum R. Hiæ מר דרור vocatur لبني الذهبان λιθίναι δοῖαι, *Styrax aureus* ſeu *Gebalites.* Sæpius enim hæc lacryma pro myrrha malo dolo venditur. BERN.

x Ἰρεως ἴσης·] Pro קרה *Ciddah*, quod קציעה *Caſia* nuncu-patur in Hymno Regio 45. 9. & Onceloſo aliiique Paraphra-ſtis Chaldæis קציעא aut קציעה. Judæi Alexandrini ad Moy-ſis Pentateuchum ἰρεις interpretati ſunt, ἴρεις etiam Flavius no-ſter. Verum οἱ ο' in Pſalmis malunt κασία pro קציעות, quin-etiam MS. Oxon. & S. Ambroſius κασίαι ponunt in Exodo. I. ris autem ſpecie ſatis diſſimilis a Caſia, herba enim magis quam frutex videtur, odorem tamen conſimilem habet ac Pli-nio teſte nobiliſſimum, ſed & folia ſimillima. Accepit vero vel ſuam ob indolem Caſia nomen קדה inter Hebræos, tan-quam *odoratiſſima* rerum & *frangantia* mera. Ενοσμον adeo ſi-gnificat Ceda, Cada, Cadia, قدي قداة قدو, ſimileſque typi Arabum & Æthiopum & Trogodytarum dialectis. Vel ſane קרה eſt قدة *Cedda* Arabicum, quaſi lignum *decorticatum*: nam *Caſiæ corticem, contra atque in Cinnamo, levari & exinani-ri pretium eſſe* ait Cajus in Hiſt. Naturæ. Hoc idem confirmat vocabulum קציעה, ſeu קציעא Chaldæis perfrequens, (unde κασία Græcorum, atque etiam nomen proprium ſuaviſſimæ Jobitidi:) quod rite interpretaberis κάρφ[ος], σκυδαλμός, & *cortice nudus* baculus. Quippe קצץ & قضع, *cute reſecta aut abraſa denudare.* Accedit huc & vox Arabica سليخة *Selicha*, qua Interpres ſacer reddidit Hebraicum קציעה in Pſalmis, & Medici Arabum Dioſcoridis κασίαν interpretantur. Significat autem سليخة τὸ ἀπλατισθὲν, *cute ac cortice ſpoliatum.* Dein-de Cl. Saadias, Judæique Africani קרה verterunt قشط *Coshr*; quod ἀπλέπισμα ſive φλοισμὸς denotat ſuo erymo ab Arabum قشط *Cashata*: Arabes ipſi frequentius *Coſt* قسط, à quibus ſuaviſſimus κόσ[τος] ad Græcos venerat. Pariter Maimonides Cele micdas c. 1. §. 3. קושט חקרח הוא inaccurate & præter Talmud, ubi *Coſt* & *Ceſia* diſerte diſtinguuntur ab invicem. Poſtremo Caſiæ genus optimum, quod ניזיך appellitari ſuo in agro nos monet Pedacius aliique, جرز nomen nanciſcitur à *cute reſecta & detracta.* Nam جرز, ἀφλοίωτον, φλοιῶν. Tum idem equidem Botanicus inter nobiles Caſias recenſet μωτὴ, quaſi diceretur *Caſia mortua nihilque ſpirans*, tum δάκας aut δάκρα i. e. דקה & دقران, *ſurculus*, *virga.* Tradiderunt autem Nomodidaſcali *Ceritot* f. 5. quod ſubinde urgent Abe-neſdras & David Cimchius, Thuribulum ſacrum (פיטום הקטרת) præter alia aromata ſpiraſſe קציעה κασίαν, omnino pro קרה Legiſlatoris, quod Samarites reddidit ſimpliciter *Od* العود, ξύλον. Alia plurima nunc omitto. BERN. Ita etiam LXX. ad *Moyſis* Pentateuchum. verum in *Pſalmis* malunt κασία. quin-etiam *MS. Oxon.* & *S. Ambroſius* κασίαι ponunt in *Exodo.*

y Κιναμώμε] Κιναμώμε ℈ καὶ καλάμε *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* κιναμώμε καὶ δίκα καλάμε *Big.* κιναμώμε δίκα καὶ καλάμε *Samb.* Peregrinum hoc vocabulum per ν geminum ſcribitur in exem-plaribus Herodoti atque Ariſtotelis, eis præſertim in locis un-de ſimplici liquidaque litera id citaverant Euſtathius & Ety-mologus. Quin κινάμωμον etiam increbuit in Lexicis aliiſque libris Græcorum, Hippocratis, Dioſcoridæ, Strabonis &c. ve-lut convenientius Hebraico קנמון, quod *Cinnamon* fortiter e-nunciant Judæorum philologi. Veruntamen notiſſimus verſus Dionyſii φῦλα φέρουσες ἀκηράτοιον κιναμώμου, & codices Theo-phraſti, quo doctius nemo diligentiuſque aromata tractavit, ſed & lenitas Attica, κινάμωμον Joſephi ſatis tuentur. *Cinamo-mum* ſubinde reddidit Latinis literis Epiphanius. Adblandiun tur quidem & veri ſpeciem ſaltem ferunt, quas excogitavi o-riginationes Hebraicæ vocis קנמון; unde Græcum κινάμωμον, ſicut ab uſu Aſſyriorumque קנמא, *Cunomo* & *Cu-nema* venit Genus quidem deterius & lignoſius κίννακον & κίνα-μον Nicandro in ſalubri carmine: hinc etiam *Caunima* Merca-torum Malabaricorum. Una ſit illarum קנא חמאם, *nidus co-lumbæ ſive avis* κιναμωμολόγ[ου], qua de poſt Herodotum ſapiens Stagirita nono Hiſtoriæ Animalis & Dionyſius in Geographi-cis. Alia قناة حماما, *Canna Amomi.* Tertia equidem proxime acceſſerit ad Hebraicum ab Arabico قنم *Canemon*, *valde olens*; ſi forte apud Joctanidas vocabulum illud tam ὀσμω-δὲς notaret, quam ὀζώδες certo denotat. Vel quarto modo קנמון deſcendet à קנה, קניא, ſeu قناة, *Canna*, *fiſtula*, veluti ארגמן in Moyſis volumine ab ارجوان: quippe Cinnamo-mum συελιγῶδες pretiumque ſui corticis. Conſtat etiam In-terpretes Alexandrinos Jer. c. 6. 20. קנה הטוב reddidiſſe Græce κιννάμωμον, & Theodotionem id interpretamenti in ſua verſio-ne retinuiſſe. Ibidem inſuper adnotavit S. Hieronymus, *Ca-lamum ſuaveolentem de terra venire longinqua prophetius ſermo te-ſtatur, ut intelligamus Indiam*, imo plagam Sinarum adhuc ſe-motiorem, *de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici* κασίαν συελιγῆ *appellant.* Præterea Nach-manides contendit Moyſis primi קנה Arabici interpretanti va-lere דרצני *Darſinium*, idemque קנילה κανέλα, cujus calamus odoratiſſimus Dioſcoride Plinioque probantibus: ſed Abraha-mus ben David mavult idem reddere cum Arabibus ארכו, cum Græculis χοινικ[ος]. Caſiam idcirco & Cinnamomum à mercatoribus promiſcue venire Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, omniſque ætas recens vetus taxavit. Adde his Sera-pionem alioſque Arabum κάλαμον Dioſcoridis paſſim interpre-tari قصب الذريرة *Caſabodarira*, quod tamen S. Biblio-rum interpretes aliquot Judaici Chriſtianique ſubſtituunt pro קנמון. Cæterum jamdudum periit (mirum creditu) nomen קנמון in Arabia & Troglodytica, ubi ipſe frutex fragrantiſſi-mus omnium reperitur: quanquam vocem hanc eſſe Hebrai-cam Thalia Herodoti hinc à tot ſeculis pronuntiavit, ὀρυσ-σ℈ λέγε[ι] μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφια, in Arabiam licet de patria Bacchi, τὰ ἡμεῖς ἀπὸ φοινίκων μανθάνο[μεν] (quod Plinius te-mere interpretatus eſt, *privatim Phanicem* avem fabulis natam) κινάμωμον καλέομ[εν]. Nihilo adhuc minus Avicennam videmus, Serapionem, Beitaridem, cæteroſque medicos Arabum, *Cin-namonum* ad Serum ſolum primo referre, non ſuum. Hinc illi ubique reddunt Galeni Dioſcoridiſque κινάμωμον voce ne vix ſua ſed Perſica دارصيني *Darſini*, δαρσίνιον, quod eſt *frutex Sinicus.* Ita Moyſis ſui קנמון בשם *Cinnamon beſem* ex-ponit Tavoſus δαρσὶν ἐμὰ, دارصين بويا, *Darſin Aro-maticum*, ſive ξύλα σινικὰ τὸ εὐωδέσ[τερον]. Arabes etiam Chriſtia-ni Eccleſ. 24. 20. & Jer. 6. 20. دارصيني adhibuerunt pro *Cinnamomo*: necnon duo Pentateucha Arabica Laudi, unicum Seldeni. Notavit etiam Aben David ad Maimonidis Jad, Cinnamomum Arabice appellari à patria ſua عود هندي *Lignum Indicum*: ſed Moyſes iſte ſimplicius interpretatur עץ ad dialectum Arabum. Dicitur autem præſertim קנמון בשם Ex. c. 30 κιννάμωμον εὐώδες Interpr. LXXII. quod eſt *Moſylicum* Dioſcoridæ, *Troglodyticum* Plinii, *Sinenſe* Serapionis, quorſum diſtingueretur à Geniſta reliquiſque Pſeudocinnamomis, tum etiam à Xylocinnamis Pedacii Botanici, à Taro, Cancamo, Zingibere, ipſoque Cinnamo, quod *Carſe* قرفة Serapion, κανέλα & κανάβα afflicta Græcia appellitant. Deinde Cinna-momum odoris præſtantioris ſeu קנמן בשם Saadias & com-plures critici ſacri interpretantur, ut ſupra monui, قصب الذريرة, κατασοδαρίτου, quod eſt κάλαμ[ος] θυμιᾶλος. Simi-liter Coptitæ & Arabes, عود البخور *Lignum ſuffitus*, & quandoque قرفة aut عبير. Judæorum nonnemo عنبر *Ambarum*: Samaritæ كافور طيب, *Camphora odorata*: Judæi denique Mixobarbari قرفة الطيب *Cortex aromaticus.* Ita quidam ſolent Interpretes optimarum literarum appellatio-nes *aromatum* male miſcere & confundere. Κάλαμον denique ſeu plenius קנה בשם *Cenebaſem*, *Calamum aromaticum* Unguen-tum ſanctum redolebat. Accedit enim *beſem* (qua de voce ejuſve cognatis בושמא, בשמא, בשמא, בשם, *boſem*, *boſ-ma*, *beſmana*, & *boſmena*, derivo Balſamum, quo nihil pre-tioſius, nihil fragrantius natura educat, tanquam *Odoramen-tum*, *Aroma*, *Suavitas.* Nam بلسان Arabum è Græco de-flectit.) ne inſipidum, ſurdum, & minus quam optimum Ca-lamorum aut præfulvum Oleo ſacro addere fas eſſet. BERN. δίκα *Coll. Big.* εἶκα & καυλάμε *Coll. Voſſ.*

z Θυώματ[ος].] Θυμιάματ[ος] *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ſcri-pſit θυώματ[ος], ut ſuadent meliores libri *Big.* & *Samb.* neque aliud viderat Epiphanius. Herodotum diligenter legerat Jo-ſephus, ubi vocabulum iſthoc occurrit. Unde Euſtathius θυώ-ματα παρ' ἡροδότῳ τὰ εὐώδη θυμιάματα. φησὶ γὰρ, σμύρνης ἀκηράτε (quod מר דרור Moyſi) καὶ κασίας καὶ τ[ῶν] ἄλλων θυμάτων. Atque ante hunc præfulem Photius Patriarcha, θυμάτων, θυμάτων, μύρων, ἀρωμάτων, θυμιαμάτων. Similiter Heſychius θύωμα, μύρον, ἄρωμα. BERN. Ita *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* θυ-μιάματ[ος] in *Editis* minus recte.

τ῏ν, ἡμίσεαν [a] τῶν ἑτέρων ὁλκὴν, κεκομμένα [b] δοῦναι ἐκέλευσεν, [c] ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ [d] εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὑπιχώριον δύο χόας Ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ὑωδέστατον. καθαρίσας τοῦτο λαβὼν [e] αὐτὸς τοὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων [f] κεκαθάρκει, τά τε θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ παντοῖα ποικίλα τῇ σκηνῇ, ὑπὲρ ὃ χρυσοῦν θυμιατήριον μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο· ὧν [g] ὑπαλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλον ἡμῖν τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας, [h] πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευεν, ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν [i] εἰς τοὺς λύχνους· ὧν τοὺς μὲν [k] τρεῖς ὑπὲρ τῆ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Ἀπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τὸν δημιουργῶν [l] Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. [m] τὰ γὰρ ἐνδεῶς τοῖς ἑτέροις αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προεπεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μέντοι Βεσάληλος σωφρόνως κεκρῆναι τὸ κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος [n] εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτά. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελεύτα. ἐρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ μετὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ κατὰ Ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιέρωσι, καὶ πάντ' ὅσα πρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

ris, contusa subigi jussit, iisque cum olei olivarum hine (hoc enim mensura est Hebraïca quæ capit duos choas Atticos,) permixtis & arte unguentariorum decoctis, unguentum suavissimum confici. Ac deinde *Moyses* illud accipiens ipsos & sacerdotes & totum Tabernaculum inungendo purificavit, simul etiam suffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, super aureum thuribulum *adolenda*, valde pretiosa comportabantur. quorum naturam enarrare supersedeo, ne lectoribus tædium afferam & molestiam. Oportebat autem bis quotidie suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis, oleumque purificatum ad lucernas servare: quarum tres quidem super sacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur.

4. Jam cum omnia accurata essent & perfecta, *sacrorum* opificum præstantissimi visi sunt Besalelus & Eliabus. nam ipsi aliorum inventis meliora addere studuerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda & efficienda suopte ingenio idonei. Contigit tamen ut Besalelus præcellere existimaretur. Tempus autem septimestre, & non amplius, in hoc opere absolvendo consumptum est: & post hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, Hebræorum vero Nisan, ipso novilunio Tabernaculum *Deo* consecrarunt, & omnia ejus vasa à me *paulo ante* recensita.

5. *O-

a Τῶν ἑτέρων ὁλκὴν,] Iterum ex *Big.* & *Samb.* τ῏ν ἑτέρων in *reliquis.*

b Δοῦναι] Δυεῖν *Big.* & *Samb.* (ἓν δύο *Coll. Voss.*) δυοῖν *Vat.* perperam sane, cum *Hesychius* δύειν interpretetur τύπτειν, καὶ βρέχειν, μίσγειν, μαλάττειν. BERN. & HUDS.

c Ἐλαίᾳ] Ἐλαίῳ τε ἐλαίνῳ ἓν *Samb.* & *Epiph.* Namque ἐλάϊνος dicitur forma μετουσιαστικῇ ab ἐλαία, ut Grammatici advertunt ad alterum poema Mæonidæ. ἐλαίῳ ᾗ ἐλαΐνῳ εἶν *Bas.* & *Big.* Alienum autem est ab hoc sanctissimo Chrismate *Spathes contuse pinguedo*, sive *Oleum Elatinum.* In MS. Sambuci hæc sententia ita distinguitur in partes, ὁλκὴν κεκομμένα· δοῦναι ἐκέλευσεν ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ ἓν· μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὑπιχώριον, δύο χοὰς (ambigue & contra Canonem) ἀττικοὺς δεχόμενον· ἀναμίξαντας &c. Veruntamen vas Hebraicum הין *Hin*, LXX. Interpr. & Josepho εἶν, Onceloso ἵνα הִנְא, cepisse quantum oleum duobus congiis Atticis esset implendis, hoc est, libras Romanas Anglicasve tam pinguis placidique liquoris bis decem, cum Josepho SS. Patres nostræ Ecclesiæ consentiunt, Apollinarius in Scholiis Romanis, Hieronymus ad Prophetias, & Theodoretus Cyri Quæst. 64. in Exodum, ubi quæritur, Τί ἐστι τὸ εἶν; μέτρον ἑβραϊκόν. δείκνυσι δ', ὡς φησὶν Ἰώσηπος, δύο χοὰς ἀττικάς. πιστότερον δ' ἐν τούτοις αὐτῷ ἀκριβῶς δ' ἴσους τὰ μέτρα ἐπισαμβρῶν. Unde recte putavit Epiphanius Cyprius τὸ ἅγιον ἐν ξεστοῖς εἶναι ϛ'. continere novem sextarios bilibres, sive 18. libras Romanas olei. Congius enim Atticus recipit olei libras Romanas decem, sed Romanus duntaxat novem. Conveniunt autem isthæc mensura eadem ex Judæorum παραδόσει: Hin, semisatum, 3 cabi, 12 logi seu 48 rebiitæ, 72 ova plena gallinæ, Ephæ sive Bati pars sexta. Quandoquidem vero duæ Corylæ sive sextarius Atticus continet 20 uncias Romanas olei, 12 sextarii sive bicongium Atticum, quantum est *Hin* Hebraicum Josepho æstimatore, admittet 20 libras Romanas olei. Modus autem iste plus triente superat Staticam Rabbinorum, Maimonidis, Tanchumi, Davidis Fesani, & aliorum. Logo enim suo concedunt illi ferme 13 uncias, sive drachmas 104. Unde *Hin* vas δωδεκάλογον replebunt 13 libræ Romanæ olei. Verum alibi de hisce ex professo tractamus. Sufficiat vel divertendo admonere lectores meos utrumque Pentateuchum Arabicum in Archivis Laudinis ἓν vertisse in فرق mensuram Medinensem *Ratalorum* seu librarum 16 capacem, mediumque adeo tenuisse inter modulos Josephi & Rabbinorum. Olei vero requirebatur minimum libras Atticas xx. quo eliquescerent libræ LXII. sive sicli sesquimille aromatum ritu myrepsico decoctorum, [vide *Ceritos* f. 5. & Maimonidem initio *Cele micdas:*) atque adeo gemino flumine decurrerent à fronte ἐπὶ τὸ πώγωνα, τὸ πώγωνα ἀαρών. BERN. Ita *Samb.* (*Coll. Voss.* correctio *Cocceji*) & *Epiphan.* Ελαίᾳ ᾗ ἐλαΐνῳ *Big. Vat. Bas.* & *G.*

d Εἶν,] הין Hebr. REL.

e Αὐτὸς] Αὐτός τε τοὺς ἱερέας *Big.* & *Samb.*

f Κεκαθάρκει,] Καθάρκει (---κε *Bas.*) τά τε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Bas.* & *Gen.* κεκαθάρκει τὰ θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα ποικίλα τῇ τῶν σκηνῶν, ἐστὶ δὲ *Samb.* & *Big.* Contra tot libros Græcos & mille Latinos jam typis Scheldonianis emendari volo κεκαθάρκει· τά τε θυόμενα &c. (Ita & in ora libri *Cocceji.*) Intelligit enim Flavius nobilissima illa suffimenta seu θυόματα קטורת, quibus intra Ædem quotidie adolescebat Altare Aureum, Deo præscribente sibique vendicante Ex. c. 30. 34. &c. & Ezech. c. 16. 18. Scio tamen θυόμενα posse defendi consuetudine summi poetæ, ὐδ. ξ'. ἀρίσματα θύσε θεοῖς, ἤτοι τὰς ἀπαρχὰς ἐθυμία κατὰ τοὺς παλαιούς, quod adnotavit Thessalonicensis. Et ἰλ. ζ'. θυέσσι, θυμιάμασι, ut Grammatici omnes fatentur. Photio itaque θύειν, ἐρυθρὸν καὶ θυμιᾶν. Hesychioque θυτιάσαι, θυμιάσαι: sic enim restituendum. Unde Etymologo majori θύα dicuntur proprie τὰ θυμιάματα, sive γῆς παῖδες phrasi Philochori: sacrificia autem cætera per abusum. Et alibi λαὶ δ' θύω τὸ θυμιῶ, καὶ τὸ τιθυμένον τὸ ἀπὸ πυρὸς βεβλημένον. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καθάσσασθε (---σε *Bas.*) τάτε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Bas.* & G. Defendi tamen potest θυόμενα (ut notavit *Bernardus*) auctoritate *Vett. Grammaticorum*, qui ad *Iliad* ζ. θυέσσι interpretantur θυμιάμασι.

g Παραλείπω] *Big.* ὑπαλείπω.

h Πρίν τε ἀνασχεῖν] Judæi in codice Tamid serius omnino (postquam agnus sacrificii jugis jam erat jugulatus & membra ad clivum altaris delata, quod nonnisi orto sole fieri consuevit) suffitum oblatum volunt. At Philo lib. de victimas offerentibus, etiam scribit ἔνδον πρὶν βαθὺ ὄρθρου fuisse incensos odores. Postea Josephus noster scribit, ἐρχομένης ἡμέρας, *circa diei initium* fuisse agnum hunc jugulatum. REL.

i Εἰς τοὺς λύχνους·] Φυλάττειν εἰς τοὺς Ν' λύχνους *Busb.* εἰς τὸν τοὺς λύχνους. Literam prolapsam corrigo εἰς τοὺς Ζ' λύχνους. Tot ille luces superius ex Moyse observarat c. 7. §. 7. Candelabrum sacrum coronasse. BERN. Εἰς τοὺς ν'. λύχνους *Busb.* unde legendum conjicit *Bernardus*. εἰς τοὺς ζ'. λύχνους. nam totidem luces Candelabrum sacrum coronarunt.

k Τρεῖς] In Siphra, antiquissimo in Leviticum commentario, & in Talmude plus uno loco, traditur noctu septem lychnos arsisse, interdiu unum, e quo videlicet accendebantur circa vesperam reliqui sex lychni. Non memini ullum legere scriptorem Judaicum, qui tres interdiu lychnos arsisse affirmet. REL.

l Βεσάληλος] Βεσελίηλος *Samb. Hen. Busb.* & infra *Big.* Heic autem legit *Big.* βασελίηλος. *Bas.* & *Gen.* ubique βεσέληλος. Quibusvis horum non incongrue redditur in Græcum nomen בצלאל BERN. Vide pag. 130. v. penult. Βεσελέηλος *Samb. Hen.* & *Busb.* atque ita *Vat.* licet infra Βεσέηλον habeat. Βασελίηλος *Big.* & mox Βεσελέηλος. ubique Βεσέληλος in *Bas.* & *G.*

m Τῶν γὰρ ἐνδεῶς ἐξειργασμένων] *Epiph.* ex incuria lectitaret τὰ γὰρ ἐξειργασμένα τοῖς πρὸ ἐμοῦ πρότερον ἐπεθυμήθησαν seu πρότερον ἐπεθυμήθησαν. Respexit autem Josephus ad hæc verba viri divini, לחשב מחשבות לעשות בתוך וגו', ἔργων ἐξευρετὴς καὶ δεξιοτέχνης. BERN.

n Εἰς τὸ ἔργον διῆλθε] Δι῏λθεν εἰς τὸ ἔργον *Samb.* Inde Zonaras deflorator: ἐποιήθη δὲ ἡ σκηνὴ μηνὶ ἑβδόμῳ. Diuque ante illum Tarasii doctissimus Syncellus, φησὶ δὲ Ἰώσηπος, ὅτι ὁ ἐπὶὰ μηνὶ ἐτελειώθη πᾶσα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς, καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους τὰ ἐξόδια ἔτη, lego ἑβδόμῃ nil convenientius. τοῦτο δὲ ἡ γραφὴ τὰ ἐξόδια μαρτυρεῖ, πίστις ὁ τούτοις ἔχουσα. BERN.

ς'. * Oſtendit autem Deus ſibi gratum acceptumque eſſe hoc Hebræorum opus; & non fruſtra eos laboraſſe *præ ſe tulit* contemptu ejus usûs: ſed acceſſit ad hanc Ædem & in ea habitare dignatus eſt. Præſentiam porro ſuam ita declaravit. Cœlum quidem purum erat & ſerenum, ſoli vero Tabernaculo incumbebat caligo, non profunda admodum & denſa nube illud circundans, ut talis eſſe videretur quali hyeme aſſueſcebant, nec tamen rara adeo & ſubtili ut viſus eam penetraret: ſed ſuavis ab ea ros diſtillabat in argumentum Dei præſentiæ iis qui hoc volebant pariter & credebant.

6. Moyſes autem, cum artifices qui talia adornârant & confecerant, dignis cohonestâsset præmiis, in atrio Tabernaculi mactabat, prout ei Deus præceperat, taurum & arietem & hœdum pro peccatis; (nam de ſacrorum *quidem* miniſteriorum ritibus, cum de ſacrificiis agam, dicturus ſum, ſimul & de victimis quas ſolidas igni cremari juſſerit lex, quarumque partem in epulas cedere permiſerit) & † dein hoſtiarum ſanguine & veſtimenta Aaronis & ipſum cum filiis ſuis conſperſit, aqua fontana ac ſimul oleo eos purificans, ut Dei fierent *ſacerdotes*. Atque hoc modo per ſeptem dies *continuos* ipſos & veſtitum eorum curabat: Tabernaculum item & ejus vaſa *omnia*, oleoque ante ſuffito, ut modo dixi; & ſanguine taurorum & arietum & hœdorum, unoquoque die è ſingulis unius, occiſorum. Octavo autem *die* feſtum indixit populo, & *quemque* pro facultatibus *ſuis* ſacrificare præcepit. Illi vero inter ſeſe *liberalitate* certantes, & alter alterum iis quæ offerebant ſu-

ε'. [o] Επέδειξε δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερηφανείᾳ [p] τῆς χρήσεως· ἀλλ' [q] ἐπεξενώθη καὶ κατοικήσειν τῷ ναῷ τούτῳ. τὴν δὲ παρουσίαν ἔτυπωσεν ἐποίησεν. ὁ μὲν ἀέρ ἀνὴρ καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, ὕπνῳ [r] βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ ὀπυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, [s] ὡς εἶναι δόξαι χειμέριον, ὅτε μὴν [t] λεπτῷ ὕπνῳ ὡς τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καθορᾶσθαι· ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔρρει, καὶ Θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι.

ς'. Μωϋσῆς δὲ, τοὺς τέλονας οἵαις εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιαῦτα [v] εἰργασμένους τιμήσας, [x] ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ, καὶ προσαγὼν τῷ Θεῷ, [y] ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγειν [z] χρὴ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν [a] μέλλω τὰ πραττόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις [b] δηλώσων περί τε ὧν [c] ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος· κἀκ τοῦ αἵματος τῶν τεθυμένων τὴν τε στολὴν τοῦ Ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν [d] ἔρραντεν, ἀφαγίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ Θεοῦ γένωνται. ὅπερ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτός τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε. τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε [e] προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων [f] καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς τοῦ ζώου. τῇ δ' ὀγδόῃ [g] κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε τοῦ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, [h] καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἐς ἕκαστος ἐπι-

φέροι,

o Επέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς] Ὁ θεὸς δ' αὐτὸν ἐπέδειξε *Samb.* ἔδειξε δ' αὐτῷ ὁ θεὸς καθὼν τὸ ἔργον *Hen.* Similiter *Zonaras*, ἔδειξε δὲ ὁ θεὸς τοῦ γινόμενα αὐτῷ τὸ ἔργον γλυφθὲν, παρεσκεύασε δὲ τῇ σκηνῇ. ὅτω δὲ τῶν παρουσίαν ἐδήλωσεν. ἀχλὺς ὑπὲρ τῶν σκηνῶν μόνων ἐχύθη· ὅτι βαθεῖα ἐ συμπεπλεγμένη ἐ νέφεσιν ἐμποιῆς, ὅτε πάνυ λεπτή τε ἐ δρόσιμα, ὡς δι' αὐτῆς διιχνεῖσθαι τὴν ὄψιν. ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτῆς ἔρρει δρόσος. Mox ὑπ ἐφανίε *Samb.* Talia enim *διφορεῖται* apud Grammaticos. BERN.

* *Oſtendit autem Deus*] *Deſcendit itaque Maximus Hoſpes in novam Ædem*, (ναὸν *modo*, *modo* σκηνὴν *appellat Flavius*;) *atque claro ſub cœlo nubem profundam roribus magis quam atram præſentis Numinis argumentum offert*, *Ex. c.* 40. 34. *&c. Quin ſymbolum iſtud Divinæ Majeſtatis meruit vocari* כבוד יהוה, δόξα *apud Interpretibus* LXX. جلال الله *Samaritis*, *Samdia aliiſque Judæis* نور الله τὸ θεῖον φῶς: *pariterque phraſi Legiſlatoris ipſa nubes verſu ultimo nuncupatur* ענן יהוה nubes Domini *Hieronymo interprete. Onceloſo* ענן יקרא דיי, *Uzielidi & Solymitano Paraphraſtæ* ענן יקר שכינתה דיי. *Nam ei o. ſimplicius ajunt* ענן יהוה. *Ibidem Saadias perite* غمام من عند الله, *quod Samaritis & Judæis pleriſque redditur* غمام الله. *Maimonidi Philoſopho* אור הנברא Lux creata, *l.* 1. *c.* 64 More. *Nicolao Lyrico* Nubes glorioſa. *Neque aliter accipies Ex. c.* 24. 16. 1 *Reg. c.* 8. 10, 12. *Ezech. c.* 43. 4, 5, 7. *& Eſaiæ c.* 4. 5. *Hic quidem deſinit Exodus ſeu* Elleſemot, *Moſaicorum ſecundus. Tertius vero liber* Vaicra *dictus &* Leviticus *ſive* תורת הכהנים, *unius inde menſis juſſa continet.* BERN.

p Τῆς χρήσεως] *Vet.* vertit: *In pulchritudine illius ædificii.* Quid ſi legerit κτίσεως vel διαθέσεως COCC.

q Επεξενώθη] Aut verbis Moyſis (על אהל מועד שכן עליו והענן יכסה יהוה מלא את המשכן. BERN.

r Βαθεῖ] B. βαθὺ *Baſ. & Gen.*

s Ὡς εἶναι δόξαι χειμέριον,] Ὡσεὶ εἶναι δόξειν *Vat.*

t Λεπτῷ] Λιπαρῷ in *MSS.* (λυπρῷ *Coll. Voſſ.*) Ejuſmodi ἀναλλαγαὶ ſæpius occurrunt in ſcriptis Atticis.

v Εἰργασμένους] Εἰργασμένους ſolus *Samb.*

x Ἔθυεν ἐν τῷ] Ἔθυε τῷ *Big.* & *Samb.* ἔθυεν ἐν τῷ *Zonaras.* BERN.

y Ταῦρον ἐ κριὸν ἐ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων·] Quid? mactabat Moyſes pro fano ac ſacerdotibus dedicandis præter taurum arietes duos, ὁλόκαυστον איל העלה alterum, alterum τελεσιακὸν איל המלואים; non שעיר עזים לחטאת, non hircum aliquem tota illa ſeptimana Conſecrationis Lev. c. 8. Die autem ſequente novus Pontifex Optimo obtulit quaſi populi peccantis nomine χίμαρον ἐξ αἰγῶν Lev. c. 9. Octiduum enim Aaroni conſecrando imputant Philo & Cimchius Judæi. Hic quidem Grammaticus ad Ezech. c. 43, וכן ענל החטאת שהקריב אהרן ביום השמיני למלואים נשרף. Veruntamen Joſephi dictum mire convenit cum ritu, quem laudat Ezechielus c. 43. 19. 22, 23, 25, 26. 27. initiandorum Sacerdotum ex profapia Sadocena; ſive hæc à Sadoco primo Præſule Templi Salomonici, ſive ſerius deducatur à Joſua Joſedeci Templi Zorobabelici etiam primo Antiſtite. *Septem autem diebus*, ait vates Cherubicus, *facies* vel *offeres hircum* aut *hœdum pro peccato*, ועשית את חטאת Interpr. LXX. שעיר עזים *quotidie*, *& vitulum de armento* איל בן הבקר *&* כבש בן שנה *hœdum de pecoribus* *immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud. Et implebunt manum ejus* ומלאו ידו. Ubi LXX. Interpr. ἐ πλήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, flaminum equidem illas, ſicut Ex. c. 29. 9. prius imperatum fuerat. *Expletis autem diebus*, δηλονότι ἐ πρωΐας, *in die octava & ultra facient Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra*, *& quæ pro pace offerent: & placatus ero vobis*, *ait Dominus Deus.* Hæc autem talia ab Aaronis initiatione, cujus Moyſes auctor erat, biſque ipſe in ſacro ſuo volumine meminerat, deumbrata eſſe nemo non intelligit. Attamen propter hunc typum religionis Judaicæ Ezechielo cœlitus oſtenſum ſacrificium conſecrandorum Pontificum quatenus immutari poterat. Sicut oſtiolum auſtrale Portæ ſanctæ non auſi erant viri Domus ſecundæ unquam aperire, quaſi in eadem illa deſcriptione Deus hanc firmiter occluſerat. Malunt tamen Commentatores Judaici, Salomo, Cimchius junior, alii, hircum hunc τελεσιακὸν ad Domum tertiam, quam diutius expectarunt, porro rejectare. Quatenus diſertis verbis affirmarunt Talmudici corporis conditores, Formam Conſecrationis ſeculo Eſdræ fuiſſe nullo modo diverſam à Cæremoniali Moſaico. BERN.

z Χρὴ ἐν τοῖς] Illud χῆ è *Cod. Samb.* more *Atticorum* inſertum dedimus.

a Μέλλω] Μέλλω, τὰ περ. π. τὰς ἱερ. ἐν οἷς. δηλώσων, ὧν τε ὁλοκαυτεῖν κελεύει *Baſ.* & *Gen.* μέλλω τὰ περ. π. τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις δηλώσω ὧν τε *Samb. Big.* & *Epiphanius*: niſi quod prior manus in codice *Sambuci* ſcripſerat ὁλοκαυλῶν typo alio ἀπαρεμφάτου. BERN.

b Δηλώσων] Δηλώσω *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

c Ὁλοκαυτεῖν] Ὁλοκαυτῶν *Samb.* & *Vat.*

d Ἔρραντεν,] Ad marginem MS. *Samb.* ἔρραντεν ἀθανασίας &c. Ex. c. 8. 30. ויז על אהרן ויקדש את אהרן וגו׳. BERN.

e Προθυμιωμένῳ] Ita *Vat. Baſ. G.* προθυμένῳ *Big. Samb. Hen. Busb. Vat. Baſ.* & *G.*

f Καὶ κριῶν] *Epiphanius* τ ταύρων ἐ ἐρίφων. Credes Joſephum hæc ſcripſiſſe τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς τοῦ ζώου: qua in re à Moyſe paululum diſſentit. Aut jam bina ſacrificia memorare duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis. Mox σφαγέντων *Hen.* & *Busb.* Ibi καθημέραν ἡμέρας *Samb.* BERN. Καὶ τ κριῶν *Vat.* ἐ ἐρίφων legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Forſan (inquit *Bernardus*) ſcripſerit *Joſephus* τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων ἐ ἑκάστην &c. niſi dicamus jam bina ſacrificia memorari duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis.

g Κατήγγελεν] Ἐγγέλειν *Hen.* & *Busb.* Κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ Θεῷ ὡς τ λαὸν, καὶ θύειν *Vat.*

h Καὶ ὑπερβάλλειν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ὑπερβαλλὼν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἑκάστος ἐπι-

φέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπωήκυον. ὑπικμένων δὲ τ[ῶν] [i] ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, [k] καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲρ τὸ βωμόν.

ζ. Συνέβη δὲ καὶ Ἀαρῶνι συμφορά τις [l] ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, ψυχαίως δὲ ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα· ὅτι καὶ τῷ ψυχῷ πρὸς τὸ συμπίπτοντα φέρειν ἰσχύων, καὶ τῇ βούλησιν τοῦ Θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεττάρων ὄντων, ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαβος καὶ Ἀβιοῦς, κομίσαντες ὑπὲρ τὸ βωμὸν ἃς ὧν προσῆκεν Μωϋσῆς [m] θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατακαυθησαν· δὲ πύρος [n] ἐπ' αὐτοὺς τῷ ὁρμῇ βαλόντος, καὶ τὰ σέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέξαν αὐτῶν δράξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ἄτως ἀπέθανον. [o] Μωϋσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τὰ παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ὑπὲρ τῷ θανάτῳ τοῦδε δόξαν ἄτως γεγονημένῳ ἀφαιρεθέν· μόνους δὲ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φρονтίζειν τὸ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐξίωσε, προκείμενος τοῦ εἰς τὸν Θεὸν τιμοῦ τοῦ παρ' αὐτοὺς σκυθρωπόν. ἤδη γὰρ Ἀαρὼν καὶ τοῦ στολοῦ τοῦ ἱερέως [p] ἠμφίεστο.

η. Μωϋσῆς [q] δὲ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν

perare contendentes, dictis *ejus* paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammâque *suâ* fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari *penitus* absumpsit.

7. * Statim autem ab hoc *miraculo* contigit & Aaroni quædam calamitas, si ut homo & pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit. quod & animo esset ad omnia quæ acciderent bene confirmato, & existimaret hoc non sine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus & Abius, afferentes in aram victimas, non quas præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, *subitis* flammis ambusti intereunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora & facies eorum *avide* depascere cœpisset, à nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita è vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum & fratribus, ut corpora portarent & extra castra deferentes magnifice *ea* sepelirent. Cæterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem ægre ferens: solos vero fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, ut qui Dei honorem suæ ex illis tristitiæ præponerent. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

Aaronis filii, Nadabus & Abius, subitis flammis ambusti intereunt.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos

Sacerdotio ita in fratrem translato, Moyses jam prophetia legibusque scribendis necat.

ἐπιφέρει, τοῖς λεγομένοις ὑπακούων.

[i] Ἱερείων] Ita *Big.* & *Samb.* ex dialecto. Imo ἱερεῖα, ἀτλικὴ λέξις ἐπὶ τῶν κατὰ σφαγὴν, ait Eustathius verbis vetustioris Critici ad Necyomantiam vatis; ubi Didymus mavult θείωματα interpretari, ut Inferias optimi scriptoris quatenus excusaret. Τῶν ἱερῶν *Bas. Gen. Hen. Busb.* atque *Zonaras* cum vulgo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* ex *Attica* dialecto, ut pluribus nos docet *Mœris*, p. 22. *Edit. Oxon.* In *aliis* τῶν ἱερῶν.

[k] Καὶ πάντα ἐδαπάνα] Αὐτίκα δὲ καὶ ὅμοιον ἀ. λ. ὁ. τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα *Bas. Gen. Hen. & Busb.* De his per compendium Johannes magnus Biglæ Drungarius sive ὁ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ νυκτοφυλάκων, μαντῆς δὲ ἦθος ἐν τῷ τὸ σκληρὸς αἰθερίου ἰδεῖν ἡμέρας ἐπιβάν. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἐορτὴν ἐπήγειρε τῷ λαῷ, καὶ θύειν ἐπέταξεν. οἱ δὲ ἀνδρόλοις ἡμιπαίδες ἐπιπεσόντων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ, πῦρ ἀπῆφθη αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τὸ βωμὸν ἐδαπάνησεν. De hoc miraculo quod differuit olim disertissimus Philo, & Flavium pridem legisse & nosmet adhuc repetere juvat. Μανεὶς μὲν εἰς σκληρὸν αἰθέρος ἐπιβὰς τὰ ἀδελφὰ ἐπαγόμενος. ἑβδόμῃ δὲ ἦν τελευτῆς ἡμέρα καὶ τελευταία. τὰς γὰρ προτέρους ἑπτὰ ἱεροφαντῶν αὐτὸς τε καὶ τοὺς ἀδελφιδοῦς ἀγείκλειν. εἰσιλθὼν δὲ ἀδιδάκτως εἰς ὑφηγητὴς ἀγαθὸς δαίμων γινόμενος, ὃν χρὴ πρόπολον τὰ δεκτικὰ τὰς αὐτοῦ ποιεῖσθαι λειτουργίας. Similiter in Commentario vetere suæ factionis, quem Salomo Jarchius laudat Lev. c. 9. 23. ונכנס משה ואהרן ללמוד על מעשה הקטרת הכהנים ונשאים את ידיהם במקדש עלגבי ראשיהם, & Gemaristæ titulo eodem f 33. & *Sota* f. 38, 39: atque demum M. Maimonis c. 14. §. 9. *de Oratione.* Ὡχὰς τίθησι τῷ ἔθνει τὰς προτροπὰς ἀπὸ καθαρᾶς ἐπιπλάτης γνώμης. ὅτι δὲ ὀχυρώτατον τεραστιόδεσθαί τι συμβαίνει. ὅτι γὰρ τὸ αὐτὸν, ὅτε αἰθέρος ἀπέπτατο καὶ καθαρώτατο, ὅτε αἰθέρος τῷ τὸ τοιχεῖον φύσει μεταξὺ [sic ista distinguit Novæ Academiæ recutitus philosophus] ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, αἰθρίδιον αἰθέρα φλοὸς διεκπαίσῃ, καὶ συνθλιβὲν ῥύμῃ φέρεται ἐπὶ τὸ βωμόν. τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ πάλαι ἐξαναλίσκει, ὡς ὁμαγενῆ σαθρώτατα ὄντα, ὅτι μὴ ἄνω θείας ἐπιφορᾶς, ἐπιτελεῖ. δυσεὰν γὰρ ἐξαιρεῖν εἰκὼς τοῖς ἁγίοις ἀστεμφόλιθον· μὴ μόνον οὐ οἷς ἀνθρωποι δημιουργοί, ἀλλὰ καὶ τῷ καθαρωτάτῳ τῆς οὐσίας πυρὶ τὸ χρεώδες ἐκ παρ' ἡμῖν μὴ ἀποσάψαι δὲ βωμῷ, ἀλλὰ τὸ μυρίας ἴσως ἀναμεμαχθαι κρίσεις. πολλῶν δὲ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀγομένων καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἀμφιρρύτους οὐ παννυχίζει καὶ ἑορτάς &c. Inde asserit Josephus, τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἑορτὴν καθίστασθαι τῷ λαῷ καὶ θύειν ἀποτάξει καὶ δυνάμει, &c. Illi etenim Judæi aliique nonnulli cap. 7. Num. cum Lev. c. 9. anno altero Exodi inchoante conjungunt. Plures tamen ἀναβάσεις Patriarcharum in mensem secundum ejus anni dilata narrant. Monet insuper Georgius Chronographus Aaronem liberos suos seniores sub auspiciis Sacerdotii extemplo amisisse, ὅτι πῦρ χλευάσθησ τοῖς θυσιαστηρίοις ἀπεστάλησαν, ὅπερ ἀπαγγέλλει. πρὸς ἀπορίαν τὰς θυσίας καταναλίσκοντος ἀεί· ἐξ οὗ καὶ θυμιᾶν ἐκέλευ. Puto Syncellum excerpsisse ista de *Parva Geneſi* Rabbinorum. BERN. Ita cum *Vat* & *Vet. Interpr.* πάντα δὲ ἐδαπάνα cum *Big.* & *Samb.* maluit *Bernardus.* in *Editis* duntaxat πάντα ἐδαπάνα.

[l] Ἐκ τούτου.] Perperam ideo (ut notavit *Bernardus*) ad calendas Nisan Aaronidarum ἐμπνεσμὸν deflet gens Judæorum, ex *Megillat Taanit*, aliisque *Ritualibus.*

* *Statim autem ab hoc* miraculo *contigit & Aaroni quedam calamitas,*] *Statim ab hoc miraculo, perperam adeo ad Calendas Nisan Aaronidarum ἐμπνεσμὸν deflet jejuna gens Judæorum, ex* Megillat Taanit *aliisque Ritualibus,*) *Nabadus & Abius ob ritum*

Suffiendi, (θυμάτων Josephi i.e. θυμιαμάτων ut supra) saltem propter Sacrum *temeratum, vel* igni vili, ὅ ἐστι δοτῷ, *ut plerique interpretantur Lev c.* 16. 12. *& c.* 1. 7. *aut simplicius,* contra Canonem, *illum inquam nuper datum Ex.* 30. 9. *Ait enim Moyses Lev. c.* 10 ויתנו בהן (איש במחתתו) איש קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (*in Majora Judæorum* עליה) עליהן וישימו, *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem aliique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem sacinore, & ad mentem Flavii,* καθαὸ δὲ αὖθις θεῖναι τὰ ἀλλοτριώσασα θύσανις, &c. *Certe pœnas dederant suæ ἐθιλοθρησκείας Aaronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכה בפני משה. *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliqui volunt, ii subitis flammis ambusti interiere. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה. *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπρησμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Joses filius Dosithei*, Synhedrin *f.* 52. *a. Eandem multi ab æthere, Tyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tolerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c.* 10. *Num. c.* 3. 4. *&* 1 *Par. c.* 24. 2. BERN.

[m] Θυμάτων,] Supra θυμιαμάτων. & si hic ita legeretur, cum aliis conciliaretur Josephus, qui illos periisse dicunt vel propter sacrum temeratum igni vili, ὅ ἐστι δοτῷ, vel quod ausi fuerint suffitum alium, quam Deus præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. HUDS. Confer sacrum codicem, ubi aliter. REL.

[n] Ἐπ' αὐτοὺς] Ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

[o] Μωϋσῆς δὲ κελεύει] Emendo tamen adversus omnia exemplaria. quæ usquam vidi, μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πάππωα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους. Sic enim Moyses ille jusserat, consobrinos suos Misaelum & Elisaphanum Lev. c. 10. 4. *Agite, efferte hinc vos agnatos vestros,* קרבו שמו את אחיכם מאת פני הקדש ונו׳. Ambiguum autem (nisi prius illud verum fuerit) quo jure, si hi sacrificuli in Adyto sufflati expirassent, ab aliis manibus quam fratrum germanorum & Chrismatis sacerdotalis consortium inde deportarentur. Nam in illo primordio Ecclesiæ Judaicæ duntaxat quinque viris stetit Sacerdotium. Putabis itaque cum Uzielida Aaronis liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi tradidisse: salva fuerit adeo Res Sacra sartaque. BERN. Contra omnia *Exemplaria* (ex *Levit.* c. 10. v. 4.) hoc modo legendum esse pronunciat *Bernardus*, Μωϋσῆς δὲ κελεύει τὸν πάππωα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους. existimans *Aaronis* liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi *Misaelo* & *Elisaphano* tradidisse, ut inde ab illis deportarentur.

[p] Ἠμφίεσο] *Sambuci* solus codex habet ἠμείσο tempore nimis perfecto. Miseram hanc historiam ita contraxit Zonaras Drungarius. καθαὸ δὲ καὶ αὖθις θεῖναι τὰ ἀλλοτριώσασα θύσανις, κατεκαυτηρίασαν τὸ σέρνα τε καὶ τὰ πρόσωπα, πυρὸς ἐξαφθέντος αὐτομάτου ἐξ φλεξαντος αὐτούς. ὧν τὰ σώματα ἔξω τῆς παρεμβολῆς κομισθέντα, ἐτάφησαν. BERN. Ἠμφίεσο solus *Samb.*

[q] Δὴ πᾶσαν] Ita pro δὲ ex *Vet. Interpr.*

quos in se populum collaturum esse viderat, soli Dei ministerio semet addixit. Et adscensu quidem in montem Sinæum abstinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis responsa retulit quæ à Deo *supplex* rogabat: & hominis privati habitu contentus, & cæteris omnibus magis adhuc unum è populo referens, idque agens ut nihil ab aliis differre existimetur, nisi quod *communi* eorum saluti prospicere videretur. Præterea autem vivendi rationem descripsit & leges posuit, quibus observandis & Deo placere possent, & vitam inculpatam agere. Ista autem *omnia*, Deo illi dictante, ordinavit. Nunc igitur ad vitæ instituta legesque orationem converto.

9. Veruntamen quod de Pontificis vestitu prætermisi, *prius* persequi volo: nam is omnem prophetis fraudem & præstigiarum ansam præcidebat. Verum si qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando sacris interesse velit vel non adesse: id quod non Hebræis solum manifestum esse voluit, sed & alienigenis qui huic forte spectaculo intervenirent. Nam ex lapidibus, quos super humerum Pontificem ferre prædixi, (erant autem sardonyches, atque eorum naturam ostendere supervacuum puto, cum à nemine ignorentur) contigit ut alter micaret, quoties Deus sacrificiis *propitius* adesset, qui in dextro humero fibulæ vice portabatur; *eximio* fulgore inde exsiliente, ut etiam procul positis illucesceret, cum prius lapis eo careret splendore. Et certe hoc ipsum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed quod hoc *multo* mirabilius est jam dicturus sum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Essenæ adsutos gestat, Deus victoriam pugnaturis prænunciabat. Tantus enim ex iis † effulgebat splendor, cum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifestum fuerit, eorum auxilio adesse Deum. Unde & Græci, qui nostras solennitates reverentur, quod ne quidem hisce contradicere potuerint, Essenen appellant Λόγιον *Oraculum*. Cessavit autem Oraculum & sardonyx fulgorem emittere, annis jam ‡ ducentis antequam ego hæc

Oraculum cessavit annis 174. ante excidium Templi secundi.

ἐώρα τὸ πλῆθος οὐπω παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ [r] τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τὸν μὲν εἰς τὸ Σινᾶον ἀνόδων ἀπέσχετο, εἰς ἣν τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοεῖσθαι αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι γὰρ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι καὶ τὴν ὑποταγὴν καὶ Θεὸν σωφρονεῖν. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τὴν πολιτείαν [s] καὶ τοὺς νόμους.

ι'. Ὁ μέντοι περὶ τὸ [t] τοῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βούλομαι· ἠδυμόθην γὰρ [v] προφητῶν κακουργίας [x] καταλέλοιπεν ἀφορμάς. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα [y] δ' εἶναι τὸν Θεὸν φαντυγχάνειν [z] τοῖς ἱεροῖς [a] καταλιπεν, ὁπότε θελήσαι, καὶ μὴ παρεῖναι· ὃ [b] τοῦτο δ' οὐχ Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις τοῖς φαντυγχάνουσι. τὸν γὰρ λίθων ὃς ὑπὲρ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα πρεπεῖπον· [c] σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγεμὼν φθεισὸν, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων· σωέβαινε λάμπειν, ὁπότε τοῦ ἱερουργίας ὁ Θεὸς [d] παρῇ, τὸ ἕτερον τὸ ὑπὲρ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπρημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὃ πότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' σκαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν· ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγω γὰρ τῶν [e] δώδεκα λίθων, ὃς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς [f] ἐνερραμμένους [g] τῇ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ Θεός. [h] τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς γραπτῆς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ὑπηκοΐαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη, λέγω τὸ μηδὲν ἀνταλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. [i] ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν [k] ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συγγεγραφέναι τὴν γραφὴν, τοῦ Θεοῦ

[r] Τῇ τοῦ Θεοῦ] Articulum τῇ adjecimus ex *Big. Samb.* & *Vat.* ut &, post v. sex, articulum τοὺς ante νόμους.

[s] Καὶ τοὺς νόμους.] Καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν legerat *Vet. Interpr.*

[t] Τοῦ ἀρχιερέως] Illud τοῦ pariter ex *MSS.*

[v] Προφητῶν] Συκοφαντῶν κακουργίας καταλέλοιπεν ita sponte mutarunt *Big.* & *Samb.* quod cæteri ex sententia Josephi expresserant τοῖς προφητῶν κακουργίας καταλελοιπέναι ἀφορμάς. Aut indiligenter factum est συκοφαντῶν, ex ὑποφητῶν ipsius Flavii. *Epiphanius Prophetarum* reddidit. BERN. Συκοφαντῶν κακουργίας καταλιπεῖν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* Forsan tamen factum est συκοφαντῶν ex ὑποφητῶν *Josephi.* In melioribus *Epiphanii* codicibus *prophetarum*, in aliis *detrahentium.*

[x] Καταλέλοιπεν] Καταλιπεῖν *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte, καταλιπεῖν μάρτυρας vel quid simile. Sensus: Deus, si quis falsus Propheta sub nomine Dei loqui falsa tentaret; voluit sacerdotes esse testes, in sua potestate esse, adesse, si velit, vel abesse: & hoc non tantum Hebræis, sed & peregrinis, qui adessent, voluit constare. COCC.

[y] Δ' εἶναι] Forte δὲ εἶναι. COCC.

[z] Τοῖς ἱεροῖς.] Τοῖς ἱερεῖς *Big. Samb.* & *Epiphanius.* τοὺς ἱερεῖς Editionum par. *Samb.* tamen ita distinguit καταλιπεῖν· ὁπότε θελήσειε ἢ μὴ παρεῖναι· καὶ τ &c. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll, Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis aliisque* τοὺς ἱερεῖς.

[a] Καταλιπεῖν,] Fortassis an verbum καταλιπὲ huc descenderat ex versu superiori καταλιπεῖν ἀφορμάς: nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id adseruit interpres Scholasticus, *scire dereliquit.* BERN. Verbum καταλιπεῖν ex superiori versu huc descendisse cum *Bernardo* suspicor, nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id asseruit *Vet. Interpr.*

[b] Τοῦτο δ' οὐχ] *Basˑ* & *G.* τοῦτ' οὐχ' & mox τῆ ϛ *Hen.* & *Busb.*

[c] Σαρδόνυχες] Hic σαρδωνυχις in plerisque *MSS.* contra *Vat. Basˑ* & *G.* & utriusque linguæ poëtas. BERN. & HUDS.

[d] Παρῇ,] Παρὴ, *Samb. Big.* παρεὶ *Basˑ* & *Gen.* παρείη *Hen.* & *Busb.* BERN.

[e] Δώδεκα λίθων,] Consimilia narrat *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Georgius Syncellus:* atque ante eos *Chrysostomus* orat. tertia *adv. Judæos*, *Theodoretus* in *Quæst. Biblicis* haud semel, & *Cyrillus Alexandrinus* lib. XI. *de Adorat. Spirit.*

[f] Ἐνερραμμένους] Ἀνερραμμένους *Busb.* & *Hen.* ἐνηρμαμένους ritu Attico *Big.* & *Samb.* Editores ἐσεραμμένους, ut Græcum vulgus. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ritu Attico. ἀνηρμαμένους *Hen.* & *Busb.* ἐνσεσαμμένους *Basˑ* & *G.*

[g] Τῇ ἐσθῆτι] Τῇ ἐσθῆτι *Samb. Basˑ* & *Gen.* τῇ ἐσθῆτ jam nunc *Big.* atque mox in quarto casuum τὸν ἐσθῆτα codex omnis. τῇ ἐσθῆ *Busb.* atque *Hen.* Reponere malui ἐσθῆτι & ἐσθῆτα, ut alibi libri nostri. Variant enim nimium Librarii in vocibus ignotis. ἐσθῆτ vero est חשן, ἐσθῆτος חשן à Syris. Statim νίκην *Hen.* Et post paucos versus *Busb.* γνώριμον εἶναι τῷ παρεῖναι τὸν Θεὸν &c. BERN. Ἐσθῆτι, ut & mox ἐσθῆτα & ἐσθῆτος cum libris nostris alibi reponere placuit ex Syris pro ἐσθῆτ, ἐσθῆτα & ἐσθῆ, quæ omnia hic loci repræsentant, excepto quod infra paulo ante finem ἐσθῆτος habeat *Vat.*

[h] Τοσαύτη] Non is sum ego, qui *Josepho* (ut aliis solenne est) hac in parte falsi notam ausim inurere; cum fortasse Deus, qui *piscinam Bethesdæ* Judæis reliquam fecit, ut se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur, hoc etiam miraculum (aliis tum prophetiis cessantibus) exstare voluerit.

† *Effulgebat splendor,*] Vide *Philonem Jud. de Monarchia* lib. 2. *Chrysost.* 37. adversus Judæos, & *Augustinum* lib. 2. Quæst. super Exodum. Adde *Prideauxii* Connex. Hist. V. & N. T. part. 1. p. 154. &c. HUDS. in *Add.*

[i] Ἐπαύσατο] Splendorem illum, utpote qui non totam oraculi hujusce naturam compleverit, post Captivitatem, quâ *Urim* & *Thummim* cecidisse dicuntur, permansisse verisimile facit *Spencerus* in Dissertat. *de Urim & Thummim.* cap. 4. §. 8.

[k] Ἔτεσι διακοσίοις] Annis 200. ante Josephum lucere desierunt. At erant nihilominus lapides in pectorali Pontificis, quod & Talmudici fatentur; sed oracula Deus per illos non edidit. Ne quis errorem in numeris suspicetur, sciat & Syncellum in chronico ita ex Josepho citare pag. 134. REL.

‡ *Ducentis*] Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 231. HUDS. in *Add.*

Θεῷ [1] δυχεραίναντ@ ὑπὲ τῇ Θεοδόσῃ τῶν νόμων · πε- conscriberem, cum Deus molestè ferret transgressio-

[1] Δυχεραίναντ@] Δυχεραίοντ@ *Hen.* Hæc ita delibavit Nicephorus in Eclogis suis, Τὸν ἐπὶ τ ὤμων ℨ λογίου τῆς ἀληθείας ὑφ' ἑαυτῷ σαρδώνυχας, καὶ τὸν ιβ'. λίθους τοὺς ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ σημαίνειν ἀεὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἕν τι τ ἐπισκήπτεως τ ἰσομοίρων εἴς τε πόλεμον καὶ τ λοιπῶν τὴν ἔκβασιν · καὶ ἀφ' τοῦτο λόγιον λέγεσθ τὸ ἐπὶ ℨ στήθους. παύσασθ ὦ τῶν τοιούτων ἐπιχειρεῖν ὦ ἐτῶν σ'. ℨ ταῦτα τ ἱώσηπον γράψαι, ἁμαρτάντ@ ℨ λαῦ. Similiter Georgius Chronographus, ὡδὶ τὸν τρόπον ℨ λογίου φησὶν ἰώσηπ@ ἐν τρίτῳ, ὅτι οἱ δύο σαρδώνυχες οἱ ἐπὶ τ ὤμων ἐχόμενοι, καὶ ἐπὶ ℨ στήθους δωδεκάλιθ@, λόγιον ἐκάλουν · ἀφ' τὸ σημαίνειν ἔκ τε τ αὐγῆς τὰ χρηστὰ, καὶ ἐκ τ σκοτίας τὰ δεινὰ ἐν πολέμοις καὶ ἄλλοις παντοίοις πράγμασι τῷ ἰσραὴλ. ἡ ℨ τοιαύτη σημασία, δήλωσις ἐλέγετο καὶ ἀλήθεια, ἐν τῷ λογίῳ θεόθεν ἀναφαινομένη · ἥτις καὶ ἀμφοῖν ℨ λαῷ, φησὶν, ἐπαύσατο ἐνεργοῦσα τ ἱώσηπα χρόνων ὡς τετάρτου ἔτους Δαμασίου. Nec alia mente dixit prædicator χρυσορρήμων concione tertia adversus Judæos, Κέκραγα γάρ, ὅτι τὰ τέκνα κατέσκαψαν ἄνθρωποι, --- μὴ καὶ τοὺς σφῆτας ἄνθρωποι ἔπαυσαν; μὴ τὴν ℨ πνεύματος χάριν ἀνεῖλον; μὴ τὰ ἄλλα τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτοὶ κατέλυσαν; οἷον τὸ φωνὴν ἐκ ℨ ἱλαστηρίου φέρεσθ τὴν ἐπὶ τῷ χειρωνάξ γλυφομένῳ ἐνέργειαν, τὴν δήλωσιν (אורים) τὴν ἐπὶ τ λίθων ℨ ἱερέως; ἐ γὰρ ἄνθρωπ@ εἰς τ ναὸν εἰσῆγε πῦρ, ἀλλὰ φλὸξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα ὕστερ τὴν ἐπὶ τ θυσίας ἀφικνοῦσαν ἐπλήρου. καὶ πάλιν ἀνὰ μέσον τ χερουβεὶμ ἐκ ℨ ἱλαστηρίου φωνὴ τις ἐφέρετο, καὶ τὰ μέλλοντα προῤῥήσεις. πάλιν ἐπὶ τ λίθων τ ἐπὶ ℨ στήθους ℨ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετό τις ἔκλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε. ὡς τότοις, λοιπὰ χρέα ἦν, ἡ ℨ πυθμαίν@ χάρις ἐρίπτοιτο καὶ τὸ ἔλαιον ἀνεσπᾶτο, καὶ ὡς φῶς τότοις δηλοῦν τοῖς πράγμασι. Doctissimus etiam Theodoretus in Quæst. Biblicis haud semel, ἐν ᾧ τῷ στήθ τὸ καλούμενον λόγιον, λογικὸν συνκαλύπτων καρδίαν. εἶχε ᾗ καὶ τότο ιβ'. λίθους ὡσσημοσμένους, ἀφ' ὁροῦ ἔχοντας χρυσίν. ἀφ' ᾗ τούτων ἐδηλοῦτο πολέμων συνκροτηθέντων ἢ νίκη ἢ ἧττα · ὡσσάγαγε γὰρ φησὶν ὁ σαμὴλ τὸ ἐφούδ. εἶτα τὴν νίκην μαθὼν ἐνήγαγε, συνάγαγε τὸ ἐφούδ · καὶ ὕστως ἐξώπλισε τ λαόν. ἀφ' τότο εἰρηκὼς ὁ τ ὅλων θεὸς · καὶ ἐπιθήσεις (Ex. c. 28.) τὸ λόγιον τ κρίσεως ἐπὶ τὸ στῆθ@ ἀμφω, καὶ συνάψεις αὐτὸ τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ δήλωσιν μ' ἐκάλεσε τὰ σαφέστερα μηνύματα · ἀλήθειαν ᾗ, τ μηνυμάτων τὸ ἀψευδές. Dein Procopius ad Exodi c. 28. 30. Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. *Incertum est*, inquit, *an alii hic intelligendi sint lapides, vel capienda sit duorum nominum quasi in tabella quadam inscriptio*: sic interpres non optimus. Et alibi, ὅστε λοιὸν δύλες αὐτῷ ℰ ἀλήθειαν. *Inter* XII. *enim lapides in pectorali sitos* Claritas *erat* & Veritas, *per alios duos lapides repræsentate.* Hæc asserit Theologus Gazæus propter Cyrillum Alexandriæ, qui lib. XI. de Adorat. Spiritali inter alia narrat: Καὶ ὡδέ γε τότοις συναναπλέκεσθαί τι καὶ ἕτερον τοῖς ιβ'. λίθοις ὡσεπιβάλλῃ, λέγων · καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. ἐ μὲν ὅτι καὶ ἀμφιμολύνειν ἐναργῶς, πότερον δὴ λίθους ἢ ὡς ἐν μικρῷ πινακίῳ χρυσᾶ ὡσείχεν. Paulo post idem Patriarcha, εἴτ' οὖν εἶεν καὶ ταῦτα (δύλες intelligit) λίθοι, εἴτ' οὖν ἐν πίναξι χρυσῇ τ ὀνομάτων γραφὴ, πολυτροπούμενα ἁ λίαν ὁ λόγ@. Verum ille ad Osex c. 3. paulo fidentior, εἶτα ὡσείταχεν ἐξ ὁπομνήμ@ τ φυλῶν ιβ'. τῷ τεχνήματι τοιῶς ἐπίσχυσε ὑφαίνεσθ λίθους · δύο γε μὴν ἕτερους μεταξὺ τ ἄκρων, οἷς δὴ ὀνόματα ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. Adamantius etiam ex hoc mysterio suum φιλωνιανὸν & allegorizandi cacoethes acriter defendit, Λογεῖον inquit hom. VI. in Lev. *sapientiæ studium est, quia sapientia in ratione consistit: sed quæ sit sapientiæ hujus & rationis virtus ostendit. Imposuit enim super eum Logium, & imposuit super Logium manifestationem & veritatem. Non enim sufficit Pontifici habere sapientiam & scire omnium rationem, nisi possit etiam populo manifestare quæ novit, &c. Hoc est ergo* superposuisse rationali manifestationem & veritatem. *Infelices illi, qui hæc legentes, omnem intelligentiam suam erga sensum vestimenti corporalis effundunt. Dicant nobis quale est vestimentum manifestationis, aut indumentum quale est veritatis? quæ mulieres ista texuerint, in quo hæc unquam sint confecta textrino?* De *Essene* insuper hæc inseruit Græculus quidam Lexico Suidæ contra Manuscriptorum fidem, loco non suo ad ἐτὸδ, quod nugacius esse arbitror, quam jam repeterem inde, vel de Quæstionibus Anastasii Niceni, aut de adsumento Epiphanii p. 250. vol. 2. Constat tamen istum συζητητὴν ex commentariis Cyrilli Alexandrini corrupisse sententiam veterem, maxime ubi ait, ὁ ᾗ ἱερεὺς λαβὼν λιπὼν εἰς τὸ ἐφοὺδ, ἐμάτα τ θεόν. καὶ εἰ μὴ ἀρίστον λῶ τῷ θεῷ τὸ ἐρώτημα, εὐθέως ἔσφαλεν ὁ ἀδάμας λίθ@, καὶ ἐφεγγοβόλῳ ἀκτῖνας ἐκπέμπων. εἰ ᾗ ἐκ ἀρίστου, ἔνεστιν ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὁ λίθ@. Prope hinc abest opinio Saxonis doctissimi Bedæ. *Pones autem in rationali judicii doctrinam & veritatem. Ideo* doctrina & veritas *in rationali judicii sive literis impressa, seu nominis tantum sacramento erant impositæ, ut Pontifex eadem veste indutus meminisset se rationibus doctrinæ & veritatis inquirendis per acceptum sacerdotium fuisse consecratum. Ut quod exterius typicum in veste præfulgebat, intus in corde veraciter expressum coruscaret.* Βαθὺ ᾗ λογεῖον τὸ χρῆμα (ut cum Cyrillo & Abenesdra dicam) solicitum habuit S. Augustinum, *In quali re vel metallo poneretur super rationale* (haud intra ipsum) *Demonstratio & Veritas, quoniam talia dicit fieri in veste sacerdotis quæ corporaliter fiunt, invenire difficile est. Fabulantur tamen quidam, lapidem fuisse, cujus color sive ad adversa sive ad prospera mutaretur, quando sacerdos intrabat in sancta: & hoc esse quod ait, Et afferat Aaron judicia filiorum Israel super pectus suum; ostendens videlicet in illa Demonstratinne & Veritate, quid de illis judicaverit Dominus. Quanquam possit intelligi Demonstrationem & Veritatem literis impositam super Logium.* Talia refert Doctor Occidentis. Responsi itaque *certi clarique* symbolum, ut veri Dei oracula esse possunt, aut etiam argumentum *sapientiæ* ac *probitatis* Pontificis Hebræi, (prout gemmea illa ἀλήθεια, quam à collo Sacerdotis Judicisque pariter summi Ægyptiorum dependisse legimus, mentem æqui prudentem atque tenacem denotabat,) [האורים והתומים. *Urim vethummim*, quod est *lumina & perfectiones*, φωτισμοὶ καὶ τελειώσεις in severa Translatione Aquilæ, δήλοι (unde forte Oraculo Apollineo nomen,) & quandoque ἐνδείξεις καὶ ἀλήθεια LXXII. Alexandrinis, convenientius quidem periapto Sapphirino Præfidis Ægyptii, aut *doctrina & perfectio* in Vulgatioribus Bibliis Latinorum, post Josephum de *luce mera, mira, ac perfectissima*, haud diversa de re exponunt Origines, Chrysostomus, Hieronymus, Christianorum quidam alii, & ex Magistris Judæorum non pauci. Nemo enim adhuc ausus erat in plicas Sacratissimi Thoracis icunculas fatidicas aut par homuncionum Magicorum ante Abenesdram Astrologorum inducere. Hic vero pro אורים ותומים substituit τελέσματα χαλδαϊκὰ & μορφώματα (quomodo Aquila תרפים interpretatus erat) צורות שיעשית בעלי הכוכבים, referente ad Legem Nachmanide, non Maimonide, quod viri docti scribunt. Quorsum ægrius fero ab aliquot Christianorum Doctorum tam pravam conjecturam Abrahami Judæi prolixo ac sedulo opere defendi, & unicum à rerum conditu verum vereque venerandum Oraculum in sacerrimum idololatriæ argumentum converti. Prudentius sane, si hiaret unquam latus dextrum Pectoralis, Dei Summi nomen τετράγραμμον, quod Uzielides, Jarchius, Levis Gersonis, & Isaacus Aramæ, aliique fecerunt, aut hoc nobile attributum, divinum hunc titulum, ὦρίμ ὑθυμμὶμ, τὸ φῶς καὶ τὸ τέλειον, aut *Lumen purissimum perfectissimumque*, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, 1 Joh. 1. 5. vel Jus etiam δικάλογον, meliori an manu quam Beseleli in tabella aurea gemmeave expressum, loculo sacro indere. Prudentius porro cum Saliano & Græcis quibusdam juxta duodecim gemmas solidi & clausi undique Logii, sic volunt *Urim* & *Thummim* literis scriptis adfigere. Non poterant equidem expedire se Judæi abs criminationibus Philosophorum, si Abenesdræ opinio increbuisset usquam, non Idololatriam prorsus evitare & superstitionis Ægyptiacæ perridendam mimesin; neque se tueri ipsum Pontifex Dei contra verba digiti Divini, ὃ ποιήτεις σεαυτῷ פסל εἴδωλον, ὁδὲ παντὸς ὁμοίωμα: aut dicto Strabonis hominis incircumcisi de Lege eadem, ἐκὶ δεῖ πᾶζον ξοανοποιΐαν. Idola tamen sunt tui Teraphim, vir docte: Urim tui sunt simulacra, sunt sculptilia. Quis interim Hebræorum vel Sacerdotum, severus licet & cunctator, imagines fata eloquentes & ἀνθρωπίσκους victoriarum sponsores illubenter adoraret, tanquam rem sanctissimam Deoque plenam? Aut ex contrario, quis prudens scienſque Antistes talia telesmata suo de pectore confestim non rejectaret odio merito vanitatis Ægyptiæ? Refutat etiam egregie commentum illud toties à Reverendo Viro vocatus laudatusque Diodorus suæ Bibliothecæ libro XI. ἄγαλμα ᾗ θεῶν τὸ σωφρονεῖν ὁ κατασκάζειν ὁ μανυτὴς · ἀφ' τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τ θεόν. τὰς ᾗ θυσίας ἐχηλασμένας συνεστήσαθ τ ἔθνεσι τοῖς ἄλλοις ἴδιοι, καὶ τὰς κ' τ βίου ἀγωγάς. ἀφ' ὃ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. Fatetur etiam Strabo Moysen inter suos Religionem & cultum instituisse liberum quidem θεοφορίαις καὶ ἄλλαις παραπλησίοις ἀτόποις, liberum itaque duobus geniis Chr. Castrensis. Falluntur autem nimium nostrates Hegus & Spencerus, quod Philonem Judæum suæ sententiæ patronum existiment, aut ejus hæc verba de idolorum quorundam theca interpretentur, τὸ ᾗ λογίου τετράγωνον διπλοῦν κατεσκευάζεσθο, ὡσανεὶ βάσις · ἵνα δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε ℰ ἀλήθειαν. Quod est Spencero Paraphrastæ, *Logium eo fine duplex factum, ut illius fundum vel medium* (at nihil tale, concavum nihil intellexit Judæus dixitve, sed pannum firmitatis causa duplum, quo lapides bis sex cum suis palis recte ac fortiter sustineret) *eo felicius duabus imaginibus ferendis inserviret: quæ quidem imagines Manifestatio & Veritas dictæ sunt.* Alioquin ait se nescire *cur logium ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, virtutes quasi in imaginibus ferre* dixerit. Aliter tamen Origenes, Hieronymus, Beda, S. Ecclesiæ Patres alii Græci Latinique sentiebant, qui ob animum oculosque habuerunt verba illa Philonis. Quinimo qualem rem putarit esse δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, ipse Philo exponit p. 824. ubi phrasis magis claret, quam aliquis judicii non intercepti aut Græce callens obscuram & difficilem sentiat. Ecce illum libro II. de Divina Monarchia, seu contra Idololatras. σύμπας ᾗ ὁ τόπ@ καλεῖ) λογεῖον ἐτύμως · ἐπειδὴ τὰ ὑπ' ὀρθῶν πάντα λόγοις καὶ ἀναλογίαις διοικεῖται καὶ συντέτακ). ἐπὶ ᾗ ℨ λογεῖον δίτιχα ὑφάσματα καταπτοικίλτ, ἀποσαγορεύων τὸ μὴ δήλωσιν, τὸ δ' ἀλήθειαν. αἰνίττε) ᾗ ἀφ' μὲν τ ἀληθείας, ὅλα ὀρθὰ τὸ ἀξιόπιστον ψεῦδ@ ἐπιδείκνυσι δ' ἡμῖν · ἀφ' τ δηλώσεως, ὅλα αἱ κατ' ὀρθὸν φύσεις ἴκασα δηλοῦσι τ πρὸς ἡμῖν, ἃ καθ' αὐτὰ πάντως ἂν ὧν ἄγνωστα. Dixerat idem p. 670. ex Tralatione LXXII. Alexandrinorum, *Logium quadratum duplexque fecit, instar basis, quo virtutes geminas Manifestationem inquam & Virtutem sustineret.* Sic vertenda sunt Græca superius memorata. Quippe basium & firmitas & figura quadrata esse solet: at loculi ratio omnis excluditur. Iterum p. 672. χρῆμα ᾗ τετράγωνον τῷ λογείῳ. χρὴ γὰρ τ τ φύσεως λόγον καὶ τ ℨ ἀνθρώπου βιοκτίσαι πάλιν παρ' ὃ καὶ τὰς εἰκόνας ἀρετὰς προστεκλήρωσεν αὐτῷ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. ἡ μὲν ἀπὸ καὶ δοκεῖ λόγος τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, δύο ἀρίστως ἀπόκειμαι οἰκείαις. τῷ μὲν προσοικείῳ δήλωσιν, τῷ ᾗ κ' ἀφάντοις ἀλήθειαν. Ne cogites, quæso, de imagunculis diploidi Rationalis inferendis, ἀγαλματοφορεῖν simplicius significat *gestare, ferre*, ac *repræsentare.* Leges enim paulo post apud hunc Philosophum, cui quidem id verbum peculiare esse videtur & proprium, p. 673. propter

siones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem perſequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν ὀκαιρότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὴν ἐξῆς λόγον.

Ephodam πολύμιτον quatuorque quaſi elementis variam, τὸ μίμημα τῆς κόσμου σὺν ὑφῇ (ὁ δὲ χιτὼν ἐξ) ὑακίνθου τὸ δὲ παράδειγμα δίχα ἀγαλματοφορῶν (quod eſt, *Univerſi ferens exemplar*) αὐτὸς πρέπον τινὰ θεὸν τῷ τῆς κόσμου φύσιν μιθημόσας, καὶ βραχὺς κόσμου εἶναι. Huc ſane reſpexit Heſychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρος, ὡς ἄγαλμα (φέρων, ſi volo) τὸ τῇ ψυχῇ. Necnon eadem Suidas & Antonius Philoſophus *in Lexicis*, ἀγαλματοφορούμενος, ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοητῶν φέρων τὸ ἑαυτῷ· ἤτοι φίλων. ἄγαλμα πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται, hæc & alia veterum Lexicorum; κἂν τι ἁμάρτωσι, κἂν τι εἴπωσι, opportune addit Etymologus; Euſtathius inſuper definite ad ιλ'. δ'. ἄγαλμα λέγεται παντὸς τοῦ ποιητοῦ πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται· ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλμίαμα, καλώπισμα, ex ſcholiis majorum ιλ'. δ'. ad optimum vatem. Ita me legiſſe memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα τῆς πολυοχλίας in melioribus codd. pro ἀγαλλίαμα. Pariter ex ipſo Philone Heſychius ἀγαλματοφορεῖας, καλλωπίζεται. Fuſius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα τὰ κοσμοῦντα. ὅμηρος, βασιλῆι δὲ κεῖ' ἄγαλμα. καὶ ἡσίοδος, τὸ ὅρμον ἄγαλμα καλεῖ· ἀριστόφανης τὸ ἐπὶ νεκρῷ κόμον Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρέτας, χάσμα, καλλονὴ, καύχημα, ἀνδριάς, ἐπιγραφή. Quapropter ſidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερῶν ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' ἀείδει, ait Mæonides in Ulyſſe ſuo γ. 274. ἰμάσθλη νόωτα eadem interpretatur Didymus verus, alii ἀναθήματα, ſicut ὀδ. μ, 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κείνῳ ἀγάλλ' εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poëtæ verſum de indumento non diſſimili *Rationalis* Hebraici, ὀδ. σ. 299 ἑῶ εἶδος ἐείκτο θεράπων· φᾶρος καλὸν ἄγαλμα, *Monile ſervus adportabat, perpulchrum ſane ornamentum*. Modeſte quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marshamus noſtri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, ſive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστοῦ torques pretioſo *Veritatis* ſimulachro gravis, ut inſigne neceſſarium ſui officii, juriſque tum dicendi nota. Submonet adeo Hiſtoricus Siculus, τὸ δ' ἀμφισβητούμενον ἠχὼ δι', ἐπειδὰν τῶν τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς περιθῆται. Præterquam enim quod κλοιὸς χρυσοῦς רבר הזהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum adminiſtratoribus, ut ex Joſephi honore paret atque è monumentis Hieroglyptarum, non ſymbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præſulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas ſupra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos ſemperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id ſignificatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypophetas Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methimei* i. e. ἀληθείαι interpretando denotabat, ſicut in peroratione Joſuæ morientis, c. 24. 14. λατρεύσατε κυρίῳ ἐν οἰκονομίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, βεταμὶμ בתמים ובאמרת. Eaſdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontifici ſuo affuſas, dum nomine ejus Reſponſa redderet, notione eminenti ſignificabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem noſtrum neutiquam pertinet, ἤτοι πρὸς εὐθυσιαστήριον. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Joſephi ſententiam conceſſiſſe ex Opere Maximo ipſius abunde patet, necnon Joſephus Carus Aſariaſque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moyſis c. 10. §. 10. de *ſacra Suppelleƈtile* עשו בבית שני אורים ותומים כדי להשאל שמנה בגדים ואעפ"י שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere ſub Æde ſecunda Urim Thummim, haud tamen conſulta defeƈtu Sanƈti Spiritus*, animadvertat auƈtor *Ceſeph Miſne* ex c. 1. *Cidduſim* f. 31 fuiſſe deſumpta בימי בית שני בקשו חכמים אבנים לאפור וגו', *Stante adhuc Templo ſecundo Aſcalonem petebant Sapientes quæſitum lapides pro Ephoda:* idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æſtimes S. Oraculi, muteſcentis licet jam ævo extremo Templi & ſubobſcuri, *Demæ gemmario*, ſic referunt Doƈtores Babylonii, *pro parte quadam decoris ἐνδικαλίου numerabat Rab Cahana* רינרי זהב *Daricos* 80000 ſive ſexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Eſſene aliiſque veſtibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite ſequente Reſponſum Divinum אורים ותומים dictum & literis gemmarum eminentibus jam olim editum aſſerit. Quinettam deplorandæ ſtultitiæ eſt Gorionidæ iſti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Joſepho partim, ſed & ab Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus peſſimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doƈtus Urim conſulenti, verba Joſephi (cujus liquet ſatis ſententia) συνθαυμάζοις ἂν φωνὴν ἢ δίδασιν ὁ θεὸς, de Saulo ſciſcitatore nequam & fruſtraneo, nequicquam detorquet: quoties enim reſponſum erat, Dei organon adſtitit Pontifex, Dei ſententiam elocutus eſt. Quomodo de Eleazaro narrant Doƈtores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim diſtribueretur Palæſtina inter victores Iſraelitas: *Dixit hic Præſul Spiritu Sanƈto dirigente, adſtante tum apud illum Joſua Imperatore, adſcendit Zabulon, ſimulque Acco ſors ſua:* pariterque de cæteris tribuum ipſe prænuntiavit, והירת מכיון ברוח הקדש ואמר זבולן עולה, ותחום עכו עולה עמו וגו'. Scholæ quidem Jeroſolymitanæ hac de re olim diſputabant Gemara Jeroſol. *Jomæ* c. 7. ſed Moyſes duo, Maimonides & Coſenſis, aliique Judaïci juris conſulti ſententiam alteram de *literis emiſſitiis* potiorem faciunt ſuamque. אירת תניי תני הכתוב בולט מאן דאמר הקול הירת שומע, והתא דכתיב וישמע את הקול. Occurram nunc cæteris Doƈtorum objectiunculis. Fruſtra illi urgent cum Nachmanide אמת. δείκνυ Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia ſæpius legantur in Sacris, ut ſtatim in Geneſi וישכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβείμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Inſiſtunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן המשפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doƈtrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gerſonides ex Judæis, Chriſtianorum etiam multi, quo Eſſenis plagulas rurſum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc verſu non ſolum ante על (quod Maſorethæ adnotarunt ח' אל על) ſed etiam pro illo ſcribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcuſque Judæorum Alexandrinorum facile perſuadent. Hic enim legit Ex. c 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Eccleſiæ veteris Doƈtores ſunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ועשירת את האורים ואת התומים ונתתה על חשן המשפט (non ut Judaicus ונתת אל את האורים ואת התכים: *Dein fabricatis Urim* (ſeu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) *& Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea ſuper Pectorale Judicii*. Pariter natio illa in utraque ſuarum verſionum Syriaca & Arabica. ותעבר את נאורים ואת שלמים ותתן אל חשן רינרת את נאורים ואת שלמים. وتصبع الانوار والكمل وتجعل علي صدر الحكم الانوار والكمل. Atque, ut ſcias ex diligentia hæc acceſſiſſe textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter ſacra opera. Unde poſt verba iſthæc, ἵνα μὴ χαλᾶται (יזת vel יזרת) τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, κεῖται συνέζευξε κύκλῳ τῇ ὑφάσει, hoc amplius additur ישימו את האורים ואת התומים אשר יהורה לפני משרת. Interpres adeo Syriacus iſtius factionis ואבדו את נאורים ואת שלמים וגו', necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere inſuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moyſen juſſerat.* Rurſumque Lev. c. 8. 7. 8. quando primum Pontificem inveſtivit frater ויתן עליו את האפד וישם עליו את החשן ויתן על החשן (Maſorethæ iterum אל) את האורים ואת התומים. Quod Tralatio Græca rite expreſſit, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel ἐπ' αὐτὸν) τὸ λογεῖον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Paraphraſes pariter Samaritarum Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה את נאוריה ואת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Chriſtiani apud Syros ויהב על פריסא, *Poſuitque ſuper Thoracem, &c.* Onceloſi tamen vetuſtiſſima verſio pro אל החשן legit ubique בחשנא, ἐν λογείῳ; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doƈtrina & Veritas*: ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39. Eſſenis modus & fabrica accurate deſcribitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino abſque Urim & Thummim: & viciſſim Lev. c. 8. in Aaronis καταχολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθεμα (dicitur enim ויתן על החשן את האורים aut) tacita interim gemmarum tetraſtœchia: idem ſane v. 30 c. 28. Exodi Epanalepſi quadam ſubſtitui exiſtimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente verſu dictum fuit; quinetiam poſt ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris deſcriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priſcis Judæorum Chriſtianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime diſtingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretioſe inſculpta *nomina filiorum Iſrael in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ἐν λογείῳ μαντικῷ) *portare ſuper pectus ſuum, quando ingrederetur Sanƈtuarium, memoriale coram Domino in æternum.* Atque itidem v. ſ. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doƈtrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpeƈtu Domini ſemper.* Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc feret ille ſplendida ſymbola, ut θεοπρέπεια magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujuſmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere ſæpe & Criticorum ſobrii & inſani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum ſchemata jam inter opera & colores Beſelelis plumarii inducere, alienum prorſus exiſtimo & violentum: quamvis viri plurimi Eccleſiaſtici *Doƈtrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ κριτὴς juſſerat v. 30. ſolum de ſapientia & integritate ipſius Pontificis, minime de re ſenſili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortaſſe placebit interpretatio facilior & ſimplicior, *Superaddes Pectorali Oraculo lucem & perfeƈtionem*, i. e Gemmarum ordines puros, claros, ſummaque arte expolitos dabis. Verumtamen nobiliſſimum hoc Oraculum, quod reverenter & de arduis

ι'. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τ σκιλῆς, καὶ διακεκοσμη-

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ *Munera ad Deo oblata.*

duis duntaxat Reipublicæ negotiis juriſve ſacri controverſiis conſulere ſolebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Miſna *Jomæ* c. 7. § 5. quomodo vel de plano Delphicb refert Plutarchus: οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐπέστασι τοῖς ἀνὴρ ἀνθρώποις χρησόμενος, οὐδ' ὁ θεὸς τοῖς ἱερεῦσιν· ἀλλὰ πολεῖς μέγα δυνάμενα (ita Tribus Iſraelitides) καὶ βασιλεῖς καὶ τυράννοι, (Sauliis, Davides, Ozias) μίτριον μὲν φθονηταὶ συστύγχανον τῷ θεῷ τοῖς ἀγαθοῖς· non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejuſve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium ſibilis, ut noſter contendit, neque etiam ſono ſolo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול ſive *Vocem uſſam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum ſubſtitutum Philoſophos ſuos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, alioſque perculiſſe perhibent. ἡ γὰρ ἐπὶ θεῷ ἡ γῆρυς, ut de Pythio ad verum θεοπρόπιον rurſus Chæronenſis Sophiſtæ verba transferam, οὐδὲ ὁ φθόγγος, ἀλλὰ ἐξ ἀρχεῖος. οἷον ὃ μύας τας φανὰς ἀκούσας παρέσχεν, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ τοῦς τὸ μέσον. Quod & Heraclidi Apophthegma jactat, τὸ μαντεῖον τὸ ἐν τοῖς δελφοῖς, ὅτε λέγει, ὅτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαίνει. Aut Adamantium noſtrum potius audiamus adverſus Celſum p. 334. οἱ ἐν τοῖς ἰουδαίοις πρόεδροι) (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hoſce ſub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vaniſſimi diſtributores) διὰ τ ἀκοὴς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἵν' ὅτως ἐνομίσω, ἀφῆς δ καλυμμὸν ἁγίου πνεύματος, διορύσσοντες τὸ τὸν ἐγκοιλον, ἐ τὴν ψυχὴν λαμπρότερον. Quocirca admirandam illam animi facultatem ſtatim Sacerdoti à Deo inditam fuiſſe, pectoralium lapidum inſolitus fulgor & ipſi & Regi ſciſcitanti populoque ſimul ſpectanti oſtendebat & confirmabat. Sic olim ſereniſſimus Legiſlator à monte Dei vultu radiante deſcendens, non ingenii humani commenta, ſed jus Divinum Hebræis ſe tuliſſe demonſtrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. ἀρχιερέα νομίζουσι οἱ ἰουδαῖοι, inquit Diodorus lib. XL. αὐτοῖς ἄγγελον γινόμενον τ θ θεῦ προσαγορεύειν· (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. כי מלאך יהוה הוא) ὥστε παρεχρῆμα πίπτειν ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνεῖν αὐτὸν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmiſſimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum ſeu Reſponſi Decretorii ſymbolum* חשן המשפט *pro filiis Iſrael coram Domino jugiter* לפני יהוה תמיד, obtinuit phraſis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τ ἀρχιερέα. Inſulſum valde commentum eſt quod legitur c. 5. Joſephi falſi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragenſi, (nam edi.io Munſteriana, & MS Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hiſce carent) *faſſum fuiſſe Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (ſic eum vocat ille Nebulo, ſicut Talmudiſtæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio uſque abſcondita fuiſſe clam Judeis Urim & Thummim*, מיום גלות חבית הזה בגלות בבל נעלמו (ענגו) מכנו האורים ותומים, *rogaturum tamen O. M. de eventu belli Perſici precibus ſuis: quo factio miſit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sanctio*, שלח במלאכו ברוח קדשו. Quaſi alterum horum non eſſet ſuperfluum, εἰ πνεύματι ἁγίῳ, aut δι' ἀγγέλων: vel ſuæ factionis Patriarchæ (ad *Sotæ* c. 9.) non affirmaſſent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuiſſe Templo ſecundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum deſeruiſſe tandem ingratos Judæos planeque evanuiſſe affirmat Joſephus, multa eum fidentia atque criſta reprehendunt ſugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Phariſæorum freti. Fertur enim inter διδασκάλους Codicis *Sota* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, *Cum patribus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidaſcalus & Spencerus noſter, cæteri melius quotquot Prophetarum Ædem priorem viderant, *interiiſſe una Divinam hanc* ἀποδειξιν *Urim Thummimque.* Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc ſententia, Nachmane Gemarico atteſtante, משחרב מקדש ראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים, ופסק מלך מבית דויד, *Ab excidio Templi Salomonici ſublatum eſſe Levitis jus ſuburbicarium, neque ſiluiſſe inde Oraculum Pontificale, ac vacuiſſe Thronum Davidis.* Docet etiam Miſna *Jomæ* c. 5. משניטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata eſt Arca*, quam cum Tabernaculo altum occuluiſſe Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Laciſionem, Joſephum ben Gorion, alioſque Rabbinos, ex priſcis ἀναγραφαῖς enarrat Jaſon Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum à prioribus prophetiæ ſeculis*, cum jam perlata eſſet Arca inter Iſraelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Coſri, τὸ ἀγιώτατον *lapidem ſolum habet.* Fabulam autem hujuſce ſimilem legas apud Gregorium Syrum de Phineeſo defoſſore Supellectilis Divinæ. Inſuper de quinque deſideratis Ædis poſterioris, modo rem veram dixerint, inter ſe ſatis conſonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ ac Palæſtinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f. 65. a. ſecta ingenioſa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אכבר, pro quo legi juſſerant Scribæ veteres *Ecabedah* אכברה, eliciunt propter omiſſam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruiſſe, *Igne Sacro*, *Arcâ fœderis* (*cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque*, *tum Oleo Conſecrationis* (aut *Shecina* ex traditione Babylonica, *Spiritu* denique *Sanctio.* ה' דברים חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושכן

המשחה ורוח הקדש על שם וארצה בו ואכברה. Sed apud Rabbinos Tranſeuphratenſes hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכברה מאי שנא דמחזר הא אלו חמשה דמים שהו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ἀφανισθὲν non defuiſſe prorſus novo holocautomatum Altari, quin pridem defoſſum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipſius ἀπόκρυφα, quæ vel Hebraice aliquando legerat Eccleſia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27. Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitaſſe Nehemiam focoque ſacro reddidiſſe, ſatis probant literæ Senatus Solymitani ad Ariſtobulum virum philoſophum & γένους ἱερέων ſtirpe nobili oriundum reliquoſque per Ægyptum Judæos miſſæ *Maccab.* l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis ſuperat. Quin vero Rabbaniſtæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. ſui ἐξηγήματος. Porro autem *ignem ſacrum* non ſine prodigio ſuſcitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clariſſimus Judas l. 2. Macc. c. 10. καὶ νέαν καταβάσεως ἐπενεγκεῖν θυσιαστήριον ἐποιήσαν· ἐ πυρὰς ἐκ τῶν πλησίον λίθους, ἐ πῦρ ἐκ τῶν τόπων λαβόντες, ἀπήνεγκαν θυσίας μετὰ διετῆ χρόνον. Iſta enim ſic explicat gratus dignuſque Rabbinulis hiſtoricus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Ignis Sacro, ſtatim ille erumpens de ſaxo altaris ligna hiſtoriaſque jam impoſitas voravit. Inſuper hunc vivum ſervavit altare ad tertiam μεταποίησιν, ſive luce continua ad Templi ſecundi excidium.* ויבנו מזבח חדש ויתנו בשר הזבח עליו ויערכו עצים ואש הקדש לא מצאו וקראו אל י' ותצא אש מן האבן אשר על המזבח ויתנו עצים עליה ותהי האש ההיא עד הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinenſibus, licet editores hoc neſcirent, وبنوا مذبحا جديدا وامتر تقرب القربين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بقض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجلبة الثالثة. Et adhuc diſertius falſi Joſephi exemplar Huntingtonianum, وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقربين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار عليه المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقربين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية. Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde opponens pro Ighi Cœleſti apud Ædem ſecundam. Deinde שכינה *Præſentiam* ſummi Numinis in Æde ſua & διδασκαλοφθὲς Canonicum, & maxime ſub Onia III. P. M. καὶ τ ἐνδυμάτων πυρὰν καὶ πάσης ἱερατείας δυνάστ ἐπιφάνειαν μεγάλην adverſus vim ſacrilegam Heliodori declarat ſecundus Maccab. c. 3. ubi prodigiorum ſatis, agnovitque ſero ipſe Heliodorus θεῖόν τ τόπον (τ ναὸν δηλονότι) ὑπάρξαι τινὰ τοῦ θεῦ δύναμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuiſſe ignotumque Domus ſecundæ cultoribus, ſed occupaſſe magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ' ἀκρόασιν Δαδοχὴν, velut ſub regibus Judaicis contigerat, paſſim teſtatur in ſcriptis ſuis Joſephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animiſque magnis, Judas Eſſenorum decus, aliique Divinandi chariſmate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixiſſe ſub altero Templo, atque ad Simeonis Juſti pontificatum, quando primum malunt Talmudiſtæ *Bathcol* fuiſſe auditum vice רוח הקדש, nimirum ad exortum Sadduciſmi annumque XL. Templi reſtaurati Prophetiæ nobile domum prorogaſſe, innuunt ad *Jomæ* c. 4. veteres Scholaſtici, & ſæpius in Coſri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ ſapientiſſimus defenſor. Prava tamen induſtria commenti fuerant Doctores Talmudici, ſimul cum Malachiæ anima avolaſſe hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Suſurrum quendam, quo forte fidem derogarent non ſolum votis ac ſpei flagranti Hilleliſſarum Sammeanorumque de Meſſia vero temporibus Herodianis compariturо: ſed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de ſalute mortalibus tum naſcente, tot Oraculis ipſius Jeſu, tot prædictis Apoſtolorum ejus, miriſque linguarum ac prophetiarum donis famoſiſſima Pentecoſte in primam Chriſtianorum Eccleſiam effuſis. Veruntamen illo omnino eventu probatum eſt, quod diu jam dixerat inter Ædis ſecundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔσῃ ἡ δόξα τ οἴκου τούτου ὕστερος τ πρώτου. Ne & hoc taceam, egregiam creviſſe gloriam Domus ſecundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Aſiæ, ex tantis ſumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuſe Maccabaica. Adverſatur etiam ſententia Rabbinica verbo veteri Hoſeæ c. 3. 4. ubi optimus promiſſor poſt annos multos ἀοράτως ἐ ἀνιδρεῖ, ſic erant illi Babylonicæ calamitatis, ad jus cultumque intermiſſum reverſuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scripturа pertinuit ad imperium Artaxerxis μαχρὸ χειρὸς, ſicut opere alio affirmat Joſephus, & geſtâ Mardochæi expo-

ſcunt,

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves affrebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis uſi-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πολὺ θᾶττον ὁμόσκηνον [m] αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ [n] αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῶν ἀπεωσμένην, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ἀπιθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε γὰρ Φύλαρχοι καθ' ἓν σωελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ᾗ ὁδοιπορίας παρεκόμιζον. πρὸς τούτοις ἕκαστος Φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυίσκην· τὴν μὲν, [s] Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ Φιάλη, [x] ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν Φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλδύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ὅτε τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς

ſcunt, plus LX. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt מחלה, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפך אחד P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sota* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c. 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tantæ controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיחיו מתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. §. diſputanti, omnique plane vetuſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdoti meritaque fides. Vir enim iſte prænobilis, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κῆ ἀθρόοις ἱερεῦσιν hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi à tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαριστάτῳ ὄντως, ait ipſe initio Bellorum, πρῶτα μὲν τὰ κατὰ τὴν ἀρχιερωσύνην μοίρᾳ ἔσχε, τρισὶ τοῖς δεκάτοις ἔτεσιν ἄρξας αὐτῆς καὶ προφητείας. ἀμείνει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηκέτι τὰ μελλόντων ἀγνοεῖν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samaritiçæ ita exornat libro XIII. τὴν ἀρχὴν λαβὼν τῆς ἡγεμονίας τὸ ἔθνος πρίπον ἔτεσι λά. τελευτᾷ. ἀξίως γὰρ δὲ διὰ χειρὸς ἀρχὰς ἔσχε καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην τιμὰς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judæorum inſcriptas*, يسمي ملك مند ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت اليه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur forte die graviſſimo τῶν ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ θεοφιλίᾳ, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, ποθ' ὃν μακαρίζει ὁ ἰώσηπος. Addo ego, καὶ πολλῷ μᾶλλον οἱ φαρισαῖοι. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sotæ* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Herois autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito amiſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστὸν, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ ἀποκριθῆναι τὸ προφήτου περὶ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδιερέως. Quanquam nemo non fatebitur rarius effulſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius ſuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἰσχυρῶ θλῖψις, ἧς οὐκ ἰσχυρῶ ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jadduæ יודע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ τὸ ὑμᾶς Ἕλληνας ἀνάξιον, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ δὲ μετὰ Ἀμφιάραον Τροφώνιον, ab illo enim genus hieraticum deducit, χρήσεις μὲν ἔνιας δεινὰς δικαιοπραγοῦντες καὶ θεοσεβεῖς ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειτα ἐφεσταμένων ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὴ πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειτα τυραννικῶν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque diſſerens θεοσεβέσι, τοιούτοις δέ τις οὐδὲ καὶ ὁ μάντις, addit, καὶ οἱ Ἀμφιδεξάμενοι ἐκεῖνοι· τὰς μὲν ἀρχὰς λαβόντες ὑπὸ Φαύλων, σκηπτροῦμενοι δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἤδη δ' οὖν Φανερῶς τυραννευμένης τῆς ἱεροσύνης, πρῶτον ἀνδ' ἱερέως ἀνεδείξαν ἑαυτῶν βασιλέα Ἀλέξανδρον. τότε δ' ἦσαν υἱοὶ ὑγιαινός τε καὶ ἀγαθοδαίμων. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τὸ Θεὸν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam αὐτῷ *reliquorum.*

n Αἰνέσεις,] Αἰτήσεις male legerat *Vet. Interpr.*

o Ἐπιθυμοῦντες·] Lege ἐνθυμοῦντες. COCC.

p Ἀνετίθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen.* ἐτίθεσαν: quia præcedens ἰδίαν præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἓξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν τοῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις &c.

r Καὶ τὴν σκηνὴν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Samb.* καὶ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθʼ ἃς, aut καθʼ ἃς καὶ τὴν σκηνὴν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικοὺς, ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Oecumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρεικὸς. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικούς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœroboſcus.* in *cæteris* cum *Editis* Δαρεικοὺς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρυβλίον, dimoto accentu quem poſtulabat quidem ὑπερθετικὸς ἐκτυλικός. BERN. Φιάλη, τρυβλίον, θυίσκη hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Ἀργύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακοσίους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Διακοσίας.

a Ἐλαίῳ] Ἐλαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Iro quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— καὶ χυλεσ φύρζω Αἰμαθίς, τισιφόνη δὲ αἵματος μολυ-

πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τῶν ἐτησίων [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρρον ὑπὲρ περαιτήσεως ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὴ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔστι μὲν δὴ θύσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καὶ ἀπὸ πάσαν ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δ' οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σινᾶϊον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τὴν συντάξεως. ἃς, κρείττονας ἢ καθ' σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωθῆναι φυλαχθήναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ διὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθῆναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocauſtum, ſimulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quiſque alia offerebat ſacrificia, quæ ſalutaria appellantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem iſti per duodecim dies *continuos* ſacrificant, ſingulis diebus unus. Moyſes autem non amplius Sinæum jugum aſcendens, ſed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana ſapientia excogitari poſſent, in omne ævum religioſe obſervari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob neceſſitatem harum aliquam violare ſuſtinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere ſuperſedeo, quòd alio in libro de Legibus ſcribere inſtituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] ἐνεστῶναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελουμένη, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. τὴν μὲν [n] ὁλοκαυτῶσαι πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὸ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ χαρισήριός τε ἐστὶ, καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ τῆς προτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· τούτοις μὲν ἐπέτρεψα, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖτην θύειν καὶ προσηγορίας. [o] ἄρρενα δὲ [p] ὁλοκαυτῶσαι τὰ πάντα. σφαγίων δὲ τούτων, τὸ κύκλον τῷ αἵματι [q] δεύσει τοῦ βωμοῦ [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες δερμελίζουσι· λυτέον, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ ſatis tenaces, *ἐν ἐλαίῳ πεφυραμμένον* ex Moyſe idem reddiderunt. BERN. Sic *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. ἐλαίᾳ Baſ.* & *G. ἐν ἐλαίῳ* ex *Moyſe* reddiderunt LXX.

Nunc paucas quaſdam leges commemorabo, de purificatione & ſacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret ſermo de ſacrificiis. Sunt enim duo ſacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro univerſo populo factum: atque iſta duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne conſumitur, ac inde ſortitum eſt holocauſti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione inſtitutum eſt, & in epulum ſacra facientibus cedit. De priore autem primum agam. Privatus homo cum holocauſtum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem duos anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. ſed maſcula oportet eſſe omnia quæ ſolida concremantur.

Ritus Holocautomatum. Lev. c. 3.

b Σὺν ἀρνίῳ] *Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίον ἑτησίων* Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano* שה אחר בן שנתו, בבש toties Num. c. 7. quod *ἀμνὸν ἐνιαύσιον* vertunt LXXII. Judæi, modo *ἄρνα*, modo *ἀρνίον*. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. menſem ſuperaret, ætatemque adeo כבש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem *σὺν ἀρνίῳ τῶν ἑτησίων*: quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiaſtes Homericus tam *ἀρνειοῖς*, *ἀρνοῖς*, quam *ἀμνειοῖς*, *ἀμνοῖς* quaſi Synonyma juxta poſuerint. Certum enim eſt apud optimum Poetarum *ἀρνειὸς*, ſæpius autem occurrit, pecus majuſculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Heſychiano & in Lexico Attico Iſtri tertius annus datur *ἀρνειῷ*, ſicut ſecundus *ἀμνῷ*, *ἀρνὶ* primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* quod præfero *σὺν ἀρνειῷ τῶν ἑτησίων Sambuci.* in *Editis σὺν ἀρνίων ἑτησίων.*

c Ὁλομελῆ] Quum holocauſta fuerint, in partes debuerunt ſecari antequam offerrentur. REL.

* *In holocauſtum,*] *Al.* ſolidum ſacrificium.

d Χίμαρρον] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis *χίμαρρόν τε ἐπὶ π.*

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας] Θυσίας σωτηρίου *Big.* & *Samb.* ut ſæpiſſime Interpretes LXXII. ex שלמים זבח Moſaici codicis. Sed *Baſ. Gen.* & *Epiphanius σωτηρίους*. S. Hieronymus *περὶ τὰς νεχρθυσίας*, *Sacrificia* aut *Hoſtia Pacificorum*. Statim *Big. λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας.* BERN.

f Ἐτησίοις] *Samb. σὺν ἀρνίοις ἑτησίοις*, quod idem eſt. In Lexicis ſuis Heſychius Photiuſque ἔτειον, *ἐνιαύσιον*; ſive *τὸ καὶ ἐτῶον*, *ἑτήσιον*. Legiſlatoris autem בבשים בני שנה v. 17. Joſephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus ſequius tranſtulerunt: hic quidem *σὺν δυσὶν ἑτησίοις* vel *ἑτοίοις*, illi vero *καὶ ἀμνάδας συναυσίας*. Ut ſcias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. Ἐτείοις *Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr. εἰς τὴν σκηνήν. Μωϋσῆς Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σινᾶϊον ὄρος·] Σινᾶϊον, ἀλλ' εἰς Typographi. *σίναιον ὄρος*, *εἰς Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Baſ.* & *Gen. ἀνεμάνθανε τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων. Big. ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ, περί τε τῶν πρακτέων. Samb.* denique & *Epiphan. ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων.* Sicut de ſe Moyſes ille adfirmavit Num. c. 7. ult. ורבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת, vocem quidem ſe ab Adyto exaudiiſſe, quoties Deum conſultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis ἀνεμάνθανε τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρ.*

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag 129. v. 25.) colligunt *Joſephum* librum peculiarem compoſuiſſe *de Hebræorum Legibus*. Forſan tamen hic reſpiciat ad ea quæ *de Legibus* ſcripſit *lib.* IV. c. VIII.

l Ἐνεστῶναι] Ἐστῶναι à typis prioribus. Libri ſcripti compoſitum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big.* & *Coll. Voſſ.* & *Samb. ἑστῶναι* in *ceteris.*

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude diſtinguunt ſacrificia in publica של ציבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat ſacrificia omnia, holocauſta & ſalutaria, & ſacrificia piacularia ac reliqua ſalutaribus uti ſpecies eorum addat, eſt quod in Levitico hic ordo obſervetur, quodque ita diſpeſci poſſint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocauſta.

2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti ſalutaria.

Quamvis hæc diviſio variis de cauſis minus accurata ſit. REL.

n Ὁλοκαυτῶσαι] Bis *ὁλοκαυτῶσαι*) *Big.* & *Samb.* quod Ionas malint. Valde autem cognatæ ſunt *συζυγίαι* circumflexorum & permutabilis. Ideoque ſubtilius diſtinguit inter *πολιμέω* & *πολεμέω* ac ſimilia verba *Euſtathius*, quam auctoritas veterum ſuſtinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi *ὁλοκαύτωσις* ſequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb.* ἀφῆτο. BERN. Ter *ὁλοκαυτῶσαι Big.* & *Samb. ὁλοκαυτῶ Coll. Voſſ. τὸ μὲν ὅλης ὁλοκαυτῶ*) *Vat.*

o Ἄρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocauſtum eſt generis fœminini.* Quæ contra dici poſſunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτῶ] *Big. Coll.* rurſus *ὁλοκαυτῶσαι.*

q Δεύσει] Βρέξει *Big.* ex *Gloſſario.*

r Οἱ ἱερεῖς] Accurate diſtinguit ſacerdos noſter officium ſacerdotum ab iis, quæ privati Iſraëlitæ præſtare poterant. Victimam holocauſto deſtinatam ipſe Iſraëlita jugulare poterat: ideo dixit *ἀνὴρ ἰδιώτης θύει*, ſed quum ſparſio ſanguinis poſtulaverit manum ſacerdotis, addit τὸ κύκλον &c. *οἱ ἱερεῖς*. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Diviſum *Big.* & *Samb. καθαρὸν ποιήσαντες*. Elegans tamen videtur illa Syntheſis, & ab Urbe Palladis.

CAP. IX.

X.

De Sacrificiis.

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, ligno in eum congesto & igne erumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adolctur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui sinit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De sertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

καὶ [t] πάσασθες ἀλτὶν ὅπὶ τ βωμὸν ἀνατιθέαζι, χιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγομένυ. [v] τὰς δ πόδας τ ἱερείων καὶ τὰ καλὰ νηδυὰ σκαθάρανθες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθησόμενα [x] προσπιφέρυζι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τ ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν ἕτος.

Β'. Τὰς δ χαριστηρίυς θυσίας ὅπιπλουῦντες, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύυζιν· ὁλόκληρα δ ταῦτα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσυζι μὲν αἵματι τ βωμόν· τὰς δὲ νεφρὰς καὶ τ ὅπιπλουν, καὶ πᾶσα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τὰ ἧπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς [a] τλὺ ἀρὰν τὰ ἀρνὸς ὅπιφέρυζι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆτος καὶ τλὺ κνήμλυ τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦζι φυλάσσοντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας δώσουσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίυζι.

Γ'. Θύυζι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τ ἱερυργίας. οἱ δ' ἀδυνάτοι περιζειν τὰ τέλεια θύματα, πρίσιν ἢ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦζιν εἰς [d] βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τ θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο [e] προπεσὼν, ἄρνα καὶ ἔριφον ἢλικιῶν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρ. καὶ τῷ μὲν αἵματι τὸ βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλλυ [d] πιμελὴ σὺν τῷ λοβῷ καὶ ἧπατος ὅπιφέρυσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τάς τε δορὰς ἀποφέροντες καὶ τὰ κρέα, [e] ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τλὺ αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ δ συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τ [i] ἐλέγχοντα, πλὴν θεοῦ, ἔξ νόμυ τέτυ πελάζυσι· καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθήμερον [k] σιτεῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον [l] ἐκθυόμενοι, τ' αὐτὰ μὲν νομίζυσι τοῖς ἰδιώταις· διαλλάσσυσι δ τῷ προσάγλυ θύματα, [m] ταῦρον, ἔριφον, [n] ἄρρενας.

Δ'. Νόμος δ πᾶς ἰδιωτικὰς καὶ τὰς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλευρον ὅπιφέρεσθαι καθαρώτατον· δεκάτῳ μὲν [o] ἀσσά-

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσαντες] Mollius hoc & bono tempore. πάσαντες pro πάσοντες, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς δ πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid III. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. κοιλίαν καὶ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. קרב וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ κατὰ νηδὺν reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina בון solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Προσπιφέρυζι,] Προσπιφέρυσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μὲ ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Ἐπετείων] *Bas.* & *Gen.* ἐπετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τλὺ ἀρὰν] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τ χαριστηρίων τ ἱερυργίας τρόπῳ γίνε) *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ὁλοκαυτοῦ) τῷ Θεῷ,] Ὁλοκαυτεῖ) τῷ Θεῷ· τὸ δ τοῖς ἱερεῦζιν εἰς βρῶζιν *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶζιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Προπεσὼν,] *Big.* & *Samb.* προσπεσὼν. Mox iidem præsentius jam ἀπολείπειν. BERN.

d Πιμελὴ] *Big. Coll.* πιμελῶ.

e Ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας] Quia addit εἰς τλὺ αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τλὺ ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημερὸν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Ἀπολιπεῖν] Ἀπολείπειν *Coll. Big.*

g Ἁμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Ἑαυτῷ δ συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto אשמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de deposito quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδενὸς ἑαυτῷ τ ἐξελέγχοντος neminem esse qui coarguere illum possit. REL.

i Ἐλέγχοντα,] Ἐξελέγχοντα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτεῦνται,] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτοῦται.

l Ἐκθυόμενοι,] Ἐκθυόμενα, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἐκθυόμενα ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ προσάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא, juvenco faxit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαιρα Interpr. LXX. ille μόσχος. Ibidem pro ἄρρενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* substituunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & viriliter. BERN.

n Ἄρρενας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit,*] מנחות ונסכים, *ex Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2. Poscebant autem nomine munera victimas singulas, agnos* כבש, *aries* איל, *taurumque* פר, *similæ* סלת *semidodrantem* assaronem *unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. *ovis gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero seu* Omer, עשרון או עמר *potest pastem decimam* Ephæ, *vel cum Talmudistis* ova 43⅓. *Vide Exodi c. 16. ult.* BERN.

o Ἀσσάρων] *Samb.* ἀσσαρῶν. At vocalitio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρὼν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

σίων μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [P] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [Q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τιθυκότων· ἐπὶ μὲν βοὶ [r] εἵνος ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος [s] τέταρτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μοῖρα [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷς μέτρον ἐχαῖον Ἑβραίων· [v] δύναται δὲ δύο χόας Ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνος παρῆγον. σπένδουσι δὲ [x] ἐπὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις, θυσίαν οὐκ ἀπὸ τῶν, [y] ἐπενέγκαι κατ' ἰδίαν σεμίδαλιν, πάσης ἀπαρχὴν μίαν ἀποβάλλει τῷ βωμῷ φλόγα· τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς εἰς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπέφυρται, ἢ ψωμιένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ [z] ὁποσονοῦν, ὁλοκαυτοῦν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερὸν μεθ' οὗ γεγέννηκεν ἐπὶ τὰ αὐτά· ἰδίᾳ δ' ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενέσθαι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τοῖς νόσοις ἀλεξιφαρμάκων, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἴς τινα ὑστέραν οὐδὲν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τῶν ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum ariete vero duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava ei à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in crastinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum mola, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino illum prima vivendi septimana. Lev. c. 22. v. 27. & 6.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται.

Ἐκ δὲ τοῦ [d] δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τὸν αὐτελῆ, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγούσης· κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν, ἣν [g] Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττεσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] δεκάσιν ἑπτὰ ἀρνάσιν ἑπτὰ, καὶ κριόν· ἕτερον δὲ ἐπὶ ἀποφορήσεσιν ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λάθοι γένος.

β'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες ὑπερβερετταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θυσί, καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

CAP. X.

Quomodo de festivitatibus & singulis diebus fuerit constitutum.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod oblivisscentibus forte obrepserit.

Sacrificia stata, sumptusque publici.

Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia. Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis. 3. *De-

p Καθαγιάζουσι] *Big. Basil. Gen. & Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγιάσμασι σωστικοῖς. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζω, συντιλίζω (Suidæ καίζω) καθιερώζω. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἀφιερῶται. Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μανῶ, apud Sophoclem in καθαγίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἄγιος, μιαρὸς in parecbolis Homericis. Unde ἐναγίζειν, φονεύειν. Apud illum etiam legis ἀγίζειν, καθαιμάσσειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida* & *Photio* in Lexicis constat.

q Μεμαγμένον] *Vet.* μεμιγμένον legit, *mixtum.*

r Εἵνος ἥμισυ,] *Big.* ἰνὸς. *Samb.* ἰνός. Subinde vero utrisque ὁ δ' ἐν μέτρου, pro ἓν τοῦ. Theodoretus ἑὰν legerat, ubi ἀπόγραφα LXX. Interpr. ἓν hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, In *mensura liquentis materiæ.* BERN.

s Τέταρτον] *Samb.* τρίτον τέταρτον.

t Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. §. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνείῳ, quod est idem cum ἐπ' ἀρνίῳ, seu ἐπ' ἀμνείῳ & ἐπ' ἀμνίῳ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἐξαῖον *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνείῳ, ut *Coll. Big.* & mox ἓν. Vide p. 169. v. 2.

v Δυώδεκα] ϛ] Hanc elegantiam à *Basil.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὁ δυώδεκα] δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικοὺς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus tamen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι τὸ ἓν; μίτρον ἰδιωτικὸν οἶνου καὶ ἐλαίου. δίχα] ϛ, ὃς φησιν Ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιθανώτερον δ' ἂν τούτοις αὐτῷ, ἀκριβῶς ἓξ ἔθνους τὸ μίτρον ἑπταμοιρῆσαι. Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὁ δυώδεκα] δύο χόας Ἀττικοὺς, sine πεντάδι.

x Περὶ τὸν βωμὸν] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

y Ἐπενέγκαι] Ἐπενίσκαι *Samb.* Sed sententia ὑπόταξιν magis desiderat, ut ἐπενίσκῃ. Mox ἢ ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενίσκαι *Samb* melius ἐπενίσκῃ. HUDS. & COCC.

z Ὁποσονοῦν.] Ὁπόσον *Big.* ὁποσονοῦν *Basil.* & *Gen.* ὁπόσον οὖν *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσονοῦν, vel retinebis ὁποσονοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσοῦν. *Coll. Big.* ὁπόσον. *Coccejus* ὁποσοῦν.

a Πέμματα] Εἶδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πίμματα: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πίμματα, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

b Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

c Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

d Δημοσίου] *Coll. Voss* δημόσιον.

e Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

f Δεχομένης τε] *Big.* δεχομένης δ' ἡμέρας καὶ λήγούσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερογραμματεὺς verba Mosaica בנבקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis imputabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὰ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Parasceua distribueretur inter מנחה & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέραν μεγάλην καὶ μικράν, מנחה גדולה ומנחה קטנה. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. §. BERN. *Al* ἀρχομένης τῆς ἡμέρας.

g Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

h Δεκάσιν] Iterum ἄρναξιν acuit in prima *Samb.* BERN.

i Εἴ τι καὶ λάθοι] *Basil.* ἤτι καὶ λάθοι. *Samb.* εἴτι καὶλάθοι, hoc enim affectat passim BERN.

k Μῆνι,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum lunam ad veſperam uſque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & ſeptem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in ſolitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo
Lev. c. 16. & c 23. & Num. c. 29. univerſo: alterum vero in locum puriſſimum ſub urbe educentes, illic cum ipſa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, ſed proprio Pontificis ſumptu paratus. Quo occiſo, & ſanguine ejus ſimul & hœdi in fanum *interius* illato, aſpergit digito ſepties tectum totieſque pavimentum ipſius, rurſuſque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *ſpargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de ſuo* Pontifex arietem in holocauſtum Deo.

4. † Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,

γ'. Δεκάτῃ ὴ ἧ αὐτὸ μηνὸς καλὰ σελήνην [l] ἀριανηστεύονται ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριὸς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕρεφον. προσάγουσι ὴ δύο [m] περὶς τούτοις ἕρεφος, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποπροπασμὸς καὶ ἀφάνισης ἧ πληθὸς παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· τὸ δ' [o] ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτατον ἀγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθήραντες. συγκαταικάεται ὴ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ ἧ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ἧ ἀρχιερέως ἀφαγνόν. ἧ δὴ σφαγὴν, εἰσκομίσας [q] εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἑνὸς, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ [r] τὸ ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν κὴ πρὸς τὸ χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] περὶ τῷ μείζονι, καθαίρει εἰς τὸ ἀνθρινον. περὶς τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς νεφρὰς κὴ τὸν [t] πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ὑποφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει ὴ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ ὴ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κὴ δεκάτῃ, τρεπομένῳ

l Διανηστεύουσι] Διανηστεύουσιν ἕως ἑσπέρας, θύουσι *Big.* cum *Samb.* mox ἐν τοῖς. Illi ſtatim ταῦρον κὴ κριὸς δύο. BERN.

* *Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum*] *Venit mox decima dies Tiſri* יום הכפורים LXX. *Interpr.* ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, *Phariſæis præſertim* ἡ ἡμέρᾳ יומא, *præter arietem eximium P. M. variaſque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis,* διοθυτῷ *altero, altero* ἀποπομπαίῳ, *atque luſtrationibus vel rerum ſacerrimarum, Adyti velo tum ſubducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c. 16. & c. 23. & Num. c. 29. necnon Maſſictam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctiſſimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejuſdem menſis* vertit *Gelenius.* Vide Cl. *Seldenum* de *Anno civili*. c. 20.

m Περὶς τούτοις] Forſan ᾠδὲς τούτῳ.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moyſen ארץ גזרה & המדבר, γῆ ἄβατος & ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo diſtinctius in Talmudo nomine ſuo ſituque צוק ץ רים מירושלם, σαφὴς ἐπιτήδειος ἀφ' Ιεροσολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exſulantis* cum crimine Cleri populique Hebraici dicitur γῆ ἄβατος & ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* σαφὴς ἐπιτήδειος ἀφ' Ιεροσολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe Sancta* rite dixit *Joſephus* ſuo ſæculo pro phraſi *Moyſis* quam per ἔξω τῆς παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώτατον] *Big.* & *Samb.* καθαρότατον *Baſ.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι ſæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat ſua ſorte ליהוה, quod eſt, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ πραγηλάτῃ & ſolitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, ſive عازل: vel ἀποπομπὴ, vel amplius πραγοποιΐα, vel denique paſſive ὁ πράγος ὁ ἀπολελυμένος ſive ἀποπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox ἐν τοῖς προαστείοις, *ſub urbe ſancta* rite dixit Joſephus ſuo ſeculo pro phraſi Moyſis ducis מחוץ למחנה; ſive ἔξω τῆς παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apoſtolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τὸν ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל רביר, oppoſitum jam contra coli proxime ſequentis τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν, & ſubinde tertii εἰς τὸ ἄνθρινον. Tunc enim ſuccedere fas erat Pontificem ſummum אל מבית לפרכת, ἐσώτερον ἧ καταπετάσματος i. e. ſub velo ſecretiori. Lev. c. 16. 15. & planiſſime v. 2. אל הקדש מבית חפרכת אשר אל פני הכפרת אשר על הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον ἧ καταπετάσματος εἰς πρόσωπον ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ ἧ μαρτυρίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipſum ſacrarium*, τὸ ἁγιάσαι. Ita & Joma c. 5. §. 1. Adde & Flavium ἅλων. l. ult. λιθοστρωτὸν ἧν (ἐφ' οὗπερ ὁ ἀρχιερεὺς) ἐλαύνειν, ὁπότε ἐκίνει (ſic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. ἐστὴ ὴ ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνα (vel μόνον) ἐν ᾗ τοσοῦτον ἔθος ἡμέρᾳ πᾶσιν τῷ θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. על הכפרת ולפני הכפרת, percommode expreſſit Joſephus verbis Græcis εἰς τὸ ὄρθριον & εἰς τὸ ἔδαφος. Quod eſt Miſna Joma c. 5 §. 3. למזלה ולמטה כמצליף: quippe לא על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמילים, atque prius ex ſententia Talmudiſtarum Urbis de eodem cruore f. 42. c. אינן צריך שיהא נוגע ארץ כפורת. BERN.

r Τὸν ὄροφον] Surſum ſpargit ſemel ſanguinem, ſepties deorſum: adeoque verſus ὄροφον ſpargit, non ὄροφον τῷ δακτύλῳ ῥαίνῃ, & ſemel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Περὶ τῷ μείζονι,] Forte περὶ τὸ μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τὸ μειζονα. COCC. Non circa altare fundebatur, ſed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in baſi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL.

t Πιμελῆ] Πιμελὴν ubique MSS. חלב autem in hoc ritu Lev. c 16. 25. tota viſcera complectitur, quod Joſephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud ſonat δώτερωσις 7. c. 6. Joma, והוציא את אימוריהן נתנן בכניסן והקטירם על גבי המזבח, *Juvenci autem hircique uſtulandorum viſcera ſcutella excepta ſuper Altare adolebantur.* Cæterum quam vana ſit querimonia Saliani & Sheringhami περὶς τὰς ἐξοχὰς, pro Joſepho paſſim declarat liber Leviticus in ſimilibus ſacrificiis. Dein vox illa ἐξοχὴ non ſolum *caudas* cæteraſque animalis appendices denotare, ſed & congrue poteſt *Exta* Latinorum, Patrumque Miſnicorum אמורים Imo maxime credes Flavio, qui toties viderat hujus piaculi הכליות, & יתרת על הכבד, החלב, האליה, τὰς ἐξοχὰς & τὰς νεφρὰς & τὸν πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ & ἥπατος ὑποφέρουσι τῷ βωμῷ· παρέχει ὴ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. *ſuper Altari magno fumantes.* BERN.

† *Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,*] *Dein ſub æquinoctio autumnali, à die Tiſri* XV. *ad* XXII. *ejuſdem menſis exactum, celebrabatur larga & latiſſima feſtivitas, Lev. c. 23. 40. Num. c. 29. & Deut.* c. 16. ושכחת, *iterumque* והיית אך שכח, omnino lætabere dabiſque te hilaritati, *ſic juſſerat ipſa Sanctimonia, Moyſi* חג הסכות χὰγ συκχὼθ, *Onceloſo & Jonathani vero* חגא דמטילא, *Samaritis* حج التظليل, *Goriomide & Hebræorum aliis* حج عبد المظال *aut* حج: *& adhuc præclarius* Hag. חג יקרתא, *Ezech. c. 45. ult. 2 Par. 5. 3. & hujuſce Archæologiæ l. 13. c. 21. ubi Jannæus de ponte ſacro turbatur: atque ſimpliciter* χὰγ *ubique operis Miſnici. Item* ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν LXXII. *Int. & Jaſons l. 2. Macc. c. 10. 6. atque* ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας *aliquoties in verſionibus Græcis V. T. Leut. c. 16. 16. Zach. c. 14. 16. tum etiam 1 Macc. c. 10. 21. & in utraque epiſtola Senatus Solymitarii l. 2. Macc. c. 1. necnon Johanni Evangeliſtæ c. 7. Philoni itidem planiſſime σκηνῶν, ſed & Plutarcho ſcriptori peregrino, qui addere amplius voluit ἀγιοτέλη παρ' Ιουδαίοις κὴ τελειοτάτην ἑορτὴν: merito & velut arguera: dudum S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios. כוכרת denique pro feſto eodem offendimus apud Rabbanitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repenſum Deut. c. 16. 13. 15. & Ex. 23. 16.* באספך מגרנך ומיקבך, *quod eſt verbis ſophiſtæ Charonenſis de feriis eiſdem* ἀγυιαζόντων ἧ πανηγύρεσι. *Scenopegia adeo vocantur* χὰγ ἀτὰφ חג האסף *i. e.* Ἰαλύσια, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. & *perſpicue* ἑορτὴ συναγωγῆς *Aquilæ,* συλλογιμαίας *Symmacho, Samaritico in ſcholiis Romanis* συνεστροφῆς. *Quippe verſio Samaritica ibi reddiderat ex Onceloſo, quod exiſtimo,* חג כנושה, & *ſubinde Arabica tranſlatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyſes ille doctor dubitantium l. 3. c. 43. ab Ethicis Stagirita, gentium pleraſque* μετὰς τὰς ἀρχαίων συλλογιμαίους pompis ſacris victimiſque Euchariſticis impendio vacaſſe. *Quinetiam convenit juſto anni tempore, Eireſionæ jactata, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienſibus gratiſſima Septimana, quæ Pyanepſia & Theſmophoria in ſe comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentiſque totis ſacrificatum. Numerat enim Ceremoniale Moſaicum undeducenta animalia litanda hiſce feriis, præter Eccleſiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, edibus ſuis ultro ſpoliatis ac deſertis, Miſna* Succa *c. 2. §. 9.* כל ז' חימים אדם עושה סוכתו כבין וביהו עראי: *ſupellectilem adeo domus ac ornatum cunctum in ſcenam transferri decuit, ut veterem illam* δώτερωσιν *explicant Scribæ Jeroſolymitani f. 53.* שיהא אוכל בסוכה ומטייל בסוכה ומינה סליו לסוכה; *in agros & plateas eſſuſi gens Hebræa, ſeptem dies jucundos agebant ſub frondeis ac pellucentibus attegris, aut Romane loquendo ſub umbris. Serio enim cavent Nomodidaſcali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta ſolem autumnalem arceant potius quam admittant. סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה. *Nec aliter de his philoſophus Charonenſis quarto* Συμποσιακῶν· πρῶτον μὲν ἡ μεγίστης κὴ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς, ἐστὶ καὶ ὁ πρῶτος διονυσιακῶν. τὴν γὰρ λεγομένην πανσέιαν, *lego* μὲν γὰρ τὴν λεγομένην πανσέιαν, *poſt* Jomam, *Tiſri poſt*

κα τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾽ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

post diem decimum mœstissimumque, ἀκμάζοντι τυγχάνοντῳ πανηγύρεις τε σκηνοποιοῦ) πανταχόθεν ὀπώρας. *Tuguria ita sua festiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sæpius autem in Misna inculcatur illud genti ab otio haud alienæ*, tempore Hag sub fronde bibere ex professo & quantum decima quarta mensa consumat vesci יר סיגורות חייב אדם לאכול בסוכה וגו, præmissa toties hac benedictione בסכות לשב ישיגו לא אקב וצוינו: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius esse aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utrisque diebus Festi, quos שבתון σαββάτα appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Misna* σαββάτα *c.* 16. 2, *&c.* aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos*, αὐτοὶ ὃ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σαββάτου τιμῶσι, (*malo* ὅτι σαββάζιον τιμῶσι ἐν τοῖς σαββάτοις) μάλιστα μὲν πίνειν καὶ οἰνοβαρεῖς ἀναπείθουσιν ἀνθρώπους. ὅθεν ἡ κωλύσει τι μεῖζον, ἀπαγορεύσαι γε πάντως ἀκριβῶς νομίζουσιν, ἢ ταῦτα μὲν εἰκότα φαίη τις ἂν πρὸς αὐτούς. *Sic autem lætari verpi, sic commessari audent, quasi memores Moysis ducis patrumque suorum, qui per erema & inaquosa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, זמנים לששון את יום חג הסכות זכר ליציאת מצרים. *Quinetiam gratias illi reddunt Deo, dum in tabernaculis rite convivantur*, על פרי הגפן ועל תבוות השדה ועל הארץ חמדה טובה ורחבה שרצית ונחלת לעמן ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם יי עלינו ועל עירך ועל ציון משכן כבודך ועל היכלך ועל מעונך ובנה ירושלם עיר הקדש במהרה בימינו והעלינו לתוכה ושמחנו בה ונשבע בטובה ונברכך עליה בקדושה. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zachariæ c.* 14. *ubi reliquias Gentilismi adoratum miserat* ὁ ἅγιος *ad Scenopegia Solymitana, talia refert*: Hæc quoque, *agit autem de festis* Succoth *per universum orbem celebrandis*, Judæi cassa spe in mille annorum regno (*ita à Pharisæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιετῆ βασιλείαν) futura promittunt, cujus solennitatis istud exordium est: Egressus populus Israel de Ægypto per vastam ac terribilem ac latam solitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, specus, faciebat sibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à similitudine parvulæ avis papiliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem solis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: jussumque est ut in mense septimo quinta decima die mensis fieret tabernaculorum solennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid sibi volunt hæc tabernacula? Respondebis ei, multo tempore peregrinati sumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in solitudinem, (*vide Lev. c.* 23. 43.) & idcirco tabernacula suscitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum* אתרוג, vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni densissimi & salicis & populi. Historiæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Christianus. Scenas autem istas è fundo, quantus cubitorum septies septem, non erigunt supra cubitos* xx. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. *& c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent singulæ humani corporis partem præcipuam & dimidia majorem, simulque mensam totam; fastigio* גג *denique illas non strictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jerosolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. הילני מלכתא דלוד: *utraque enim gens* ἀφροδισιάζουσι,) *sub altiori tecto feriabatur Judaismo quondam percita. Adhæc Pharisæi in navi tabernas solennes, plaustro, dorsove cameli, aut summa arbore, modo ibidem haud ascendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo ex rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. *& Maim.* Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis septima pompa Templum repetentes, apud Altare holocausti vibratis rite fascibus Cleroque præeunte Hymnum magnum* הלל לבה, *ab initio* ψ. 113. *ad coronidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque post Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam translatum, die septimo Festi obire septies mos & ritus vult, sceptra sua saligna* תקרבה *quatientes ac* ὑμνολογοῦντες. *Maimon. consule* Sophar *c.* 23. *pro cæteris. Puerulos etiam admiserunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum isti artem agitandi Lulabi addiscerent, σύνηθες κεφ. γ.* כדי להנכם במצות, *addunt Antecessores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, faciente fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, εἰς τοῦτον ἅγια in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus versus plagas quatuor mundi, dein susum & jusum.* Succa *f.* 37. *b. & Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu, quoties abiturus è Scena sua fascem pro more quisque attolleret & benediceret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא הושיעה נא, *Misna* Succa *c.* 3. 9. *& Gemara f.* 30. *& 38. Dum vero staret adhuc Templum & honos Aaronidum, die primo Festi etiam Sabbatino*, ἡ καὶ πρώτη τῆς σκηνῆς διαθὲς τὸ σάββατον, *Pharisæis docentibus in suo Deuteronomio, ubique Judææ regionis* במרינה *agitabat Lulabus; atqui in Templo Urbeque sancta* במקדש *cum illo die, tum sex sequentibus. Verum statim à triumpho Titi Romani jusserat celeberrimus Rabban Zaccheides tota septimana sacra universam Judæam* εἰς μυησόσυνον ἧς ναῦν *sceptris frondeis mitare, Misna* Succa *c.* 3. 12. *& Talmudi Babyl.* 41, *& 43. excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur mensium initia mediave, quod Maimonides sponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, *&c. Merges autem* לולב Lulab *&* לולבא Lulabba, *qui &* ὡσαννὰ הושענא *vocatus, quod simul cum epiphonemate sacro* אנא הושיעה נא *toties jactaretur*, (*quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant singulari illi salici* הערבה, *quam septimo Festi* ὡσαννὰ βαΐοις הושענא רבא *aut quavis aliter vibrare mos:*) *sive, ut Græce licet appellare*, κορυθαλία, κᾶμος, *& maxime cum Josepho* ἑρετιώνη, *ramos* myrteos לולבא הדס *& salignosque* ערבה *cum spadice eminente super cæteros*, וחרורת של רקל, *telluris sanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl. & in Exegesi Jonathanis Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito insuper malo* Perseo *sive* ἐρεσίχῃ אתרוג. *Hoc enim lævam manum implent, sicut jam dicto termite dextram, Talmudistæ plurimi post Rabbam indeque porro miserâ Judæorum sæcula, donec exeunte Festo pomum illud esse liceret, Misna* Succa, *& f.* 31. *Talm. Babyl. & Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnulli autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrso Citreo quam Lulabo armarunt; magis ex more Josephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם באגודה אחת, fas esse citrum cum cæteris fasce unico colliganti. *Hoc idem probat* διάτεξις τῆς σκηνοποιΐας *seu* μεταχὼ *c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum* ללולב *quæruntur; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum spadicem seu* לולב (*quippe vox ea apud Misnam modo thyrsum palmæ significat & quidem proprie, modo fasciculum ex hac arbore cum myrto, & salice collectum, inserto forte citro*) *ad Lulabum exposcit vetus* ἐξήγησις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Ismael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas saligneas, omnes spadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores*, Succa *f.* 32. *b. T. Bab. & Maim. Sophar c.* 6. 8. *& c.* 7. *ubi* γλαῦξ, *describit vir doctus* חרורת של רקל קורם שתפקרו העלין שלהן לכאן ולכאן, Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Massictæ autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Ismael & Tryphon in* ג הדסים ושתי ערבות ולולב א ואתרוג א. *Aquibas interim permisit ramos omnes singulares. Cuncti etiam consentiunt* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex necessario requiri מינין שבלולב מעכבים זה את זה ר'. *Pariterque Moyses Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב spadix, הדס myrtus, ערבה salix, atque אתרוג citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab למצות הלולב, τῷ δίτμῳ τῆς βαΐων. Non sufficit pars harum, non arbores aliæ ad fascem Festivum, sive בשם לולב לאגודה אחת כי לולב שאינו אגוד פסול, *quod loquuntur Scholastici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxtorfium aliosque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis ferialibus adsumi. Adversantur tamen his Josephus, Doctores* διατεξάζειν, *& multorum sæculorum notissima consuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compressa, imo ex* Turim *Spherica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albicantia, immatura, petiolo* בוכנה *apiceque* דד *seu* פיטמה *spoliata, Misna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. *& T. Jerus. f.* 53. *& T. Bab. f.* 32, 34, *& 36. Sed redeamus rursum ad Sympotia Plutarchi.* ὑπὸ σκιναῖς τε καθίζειν: *ut sane Moyses ab Oraculo Sinæo Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, οὐκ κλημάτων μάλιστα καὶ κισσοῦ ἀφαπτελείνας. *Id vult* הכלל *sive Canon Deuteromii Pharisæi Massicta* Succa *c.* 1. 4. כל דבר שאינו מקבל טומאה וגידלו מן הארץ מסככין בו, Quicquid solum produxerit polluti incapax tabernaculis σκηνῆς ἱερᾶς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia*, §. 5. καὶ τῷ σκηνοποιΐᾳ τῆ ἑορτῆς σκηνῷ ὀνομάζειν. *Pharisæus equidem diceret* יום טוב הראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio κατασκηνώσεις סכה Succa. ὀλίγους ἢ ὕστερον ἡμέρας, אחר חולו של מועד, post hexaemeron levioris observantiæ, ἔπειτα ἑορτῶν (*nam & Deuterota Judaici admonent Octavam Scenopegiorum esse per se festum, novamque plane solennitatem & quartum* Regalum *inducere*, השמיני חג בפני עצמו ורגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & passim.* ἄπειρον ἑορτῶν, *sic calumniatur Chæronensis*, οὐκ ἐν δὶ αἰνίγματων, ἀλλὰ ἀνίκητος βάκχη καλεμένη τελεῖν. ἐστὶ ἢ καὶ κρατηροφορεία τις ἑορτὴ, מצורת ניסון המים *sive* ὑδροποσία *in Misna Pharisæorum: vel ad meliora exemplaria* κρατηροφορεία τις ἑορτὴ, καὶ θυσσοφορεία πᾶς αὐτοῖς. *Idem enim* θύσσος *&* κλάδος *&* κρότος. *Magistris autem Judaismi ritus iste vocatur* מצות נטילת הלולב. ἐν ᾗ δύσκολος ἔχοντες, גוטלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιασιν, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Misnico & quasi condiscipulo S. Pauli hac talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ.* εἰσελθόντες ἢ ὅτι ἐρῶσιν οὐκ ἴσμεν. *Dicam igitur extemplo.* εἶχε ἢ βακχεῖαι εἶναι τὰ ποιούμενα. *Vespertina quidem tripudia, gesticulationes, cantiones, aulæmata, aliaque cæremonias* Betsoabæ *durante Scenopegiorum solennitate, à Bacchatione haud plurimum differre existimo. Impium tamen esset & κατὰ τοὺς ἑπτὰ τῆς πλατάγης idem de diurna Liturgia diebus extremis magnisque Festi istius dicere unquam aut cogitare.* καὶ δὴ σάλπιγξι μικραῖς σοφαρωτ σοφιρωθ, *tubis unius palmi præter linguam & κώδωνα ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis æstimante* כרי ויאחזנו בירו ויראה לכאן ולכאן; *aut cum χαλκείῳ* חצוצרות *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. חצוצרות, *tiddal f.* 26. *& mattnet tamid c.* 7. §. 3. ὅπερ ἱερεῖοι τοῖς διονυσίοις ἀναλαβόμενοι τὸν θεὸν χεῶν). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tisri, quæ inde appellatur Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tisri, quæ inde appellatur* זכרון או יום תרועה מνημόσυνον σαλπίγγων *Interpr.* lxx. *i. e.* Festum ambubaiarum, *Num. c.* 29. 1. *& c.* 10. *& Lev. c.* 23. 24. καὶ πίθηκίζοντες ἑτέρᾳ θυσίασιν, ἃς αὐτοὶ λειτας θυσιομάζουσιν. *Verum de Levitarum* כנור κινύρᾳ, *consules l.* 1. Par. *c.* 15. *Josephi hu-*

re & compingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate:

[x] σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, [y] τὸ κρύος ὑφορωμένους ὑπὲρ [z] φυλακῆς τοῦ ἔτους· ὅταν τε παρα-

huius l. 7. c. 10. ἀγχαιολ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differo tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui ὠσαννὰ ῥαββᾶ appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* חג הערבה, *bis ſepties olibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יופה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* מזבח ליה ורך יופה *Miſna* Succa *c. 4. 5. Die etiam iſto, qui profecto ultimus fuerat* τῆς ἐγκαινώσεως; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt conſpicere, quam compatiſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c. 6. 13.) Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c. 3. 11. & c. 4. 5. Maim.* Sophar *c. 8. 10, 11. Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſta mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris κατ' ἐξοδίαν comeſſe ſitrea parvulorum, Miſna* Succa *c. 4. 7. Hunc porro morem de jugo Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c. 7. 20. & c. laudant etiam Deuterotæ aliquot Miſna,* Succa *c. 4. §. 5, 6. ut præter ſalicem Lulabi,* ערבה של לולב *quiſque aliam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicto* מוצא *Moſæ Joſ. c. 28. 6. quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O. Bartenorius noverat nomine prijco, ſæpius accipiebatur, Miſna* Succa *c. 4. 4. magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pellubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur R. Zabed T. Bab.* Succa *f. 44. a.* לירח ליה עיקר בתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* בכנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסוד נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſtum aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c. 7. 22. Noctibus vero lætioribus Feſti* בחול של מועד, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* σκαυλοῖς של בלילן הליל *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos 187.* Talm. Jeroſ. Succa *c. ult. prope* בית השאובה *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illæ pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſcetas,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut ætas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διατρέποντας *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c. 5. 6.* אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יחזור מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשריך ילודתי שלא ביישת ארח זקוניך, Bonos lacertos, qui nec lenem fallunt: *ſimulque tibiis* חליל של בירת שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c. 5. 3. Hinc apophthegma Phariſæorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בירת שואבה לא ראה שמחת מיכיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac teretiſmis finem tandem imponunt* ὑπηρεταὶ *ſive Sacerdotes duo, qui à Porta ſuperiori* שער העליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium mulierum multoties clangentes* τοὺς ᾠδείους καὶ τὸ ταραχῶδες, (ita interpretor תקינו והריעו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא לכוונת, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hæc talia ſolemniter profeſſi fuerant,* Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*etiam φοιβολάτρης Abraamus:*) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus, ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c. 5. §. 4. Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Cebla Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Adis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, *ἀσταζὲ Joſephus, Onceloſus, & Chaldaizantium alii: ſive vox illa τὸ ἐξόδιον denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum τῇ πανηγύρει, ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis jactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum &* Ἀγαθὸς *Lev. c. 23.* ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιόν ἐστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, ἐόσιν λατρεύειν ποιήσεις ἐν αὐτῇ. *Et v. 39.* καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡ. ἀναπαύσις וביום ח' שבתון *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v. 2. 4.* αὗται αἱ ἑορταί κυρίου, מועדי יהוה Synaxes ſacræ, ἃς καλέσεις κλήσεις ἁγίας מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c. 7. Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine termite, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſnæ* Succa *c. 5. & ibidem Talm. Jeroſ.* בת חזרו פיים כברנלים וגו' הח' רגיל בפני עצמו וגו' לכבוד יט' האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium Adis ſecundæ Miſna* Succa *c. 4. 8. per octiduum celebrari hymnum* Hallel *&* השכמה Pacificorum gaudia *ob honorem diei Octavi, quo præparentur digniùs Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas,*

deturbari menſas agreſtes, ædibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuterotæ. Huc, huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam והיירת אך שכח. *Vide Maim. ad* ὀδυτῆς Succa *c. 4. 8. Poſt hæc ſub veſpera ad Altare magnum,* ἐπὶ τὸν ἐκκλησιαστὸν τῆς φλογισμοῦ, *quam accurate explicat* ὀδυτέρως συνοχὰ *c. 3. 9. & Talm. Jeroſ. ad c. 5. 2. cum vino ſimul aquas potentes Siloæ (*σιλωὰν *vocant Joſephus & Fidei noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח) *ſimpulis aureis libabant ſacrifici, tubis interim & muſicæ ſacræ auris omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ἄρας, ἔπαρας τὴν χεῖρά σε, הגבה ירך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Schola Babylonia* Succa *f. 48. qui ſacram lymphan in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c. 4. 9. ad verba* שבעים אחרת נסך אחד על נבי רגליו ורנכוהו כל העם באחרוניהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Sadducæiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſicis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f. 44* ניסך המים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסיני, *quarum* ἀκοδοσιῶν *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c. 10. 8* Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis ὀδαξωσιάδας; tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאכרו אפיקורוס הוא שהן אוכורין אין מנככין כים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam* τῆς σωτηρίας יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Maſſ.* Taanit. *c. 1. & c. 3.* כתג גירונין על הכים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, יורה *ſeu* בכיר, *ſolennitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c. 2. 9* quaſi dominus in os pocilatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הדבר דומה לעבר שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו כיהון על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet,* Johan. *c. 7. 37, 38. ad profuſionem Spiritus ſancti, conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c. 5. 1.* Bethſoabam *appellitari monet Atrii mulierbris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c. 12. 3.* ושאבתם מים, καὶ ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' ἀγαλλιάσεως ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτῆρος, *quod poteſt Jonathane interprete* ותקבלון אלפין חדתא, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c. 14. gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcenderint, annos aridos famelicoſque* לוא עליהם יהיה הגשם. *Nec ſane diſſimile de* εἰρεσιώνῃ *i. e. de Lulabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* ἀφελοῦσθε μὲ εἰρεσιώνη ἱκετία τῷ ἀπόλλωνι. καταχύσματα ἢ κῦλιν καὶ οἷνον περιμένην καταχεόμενα, αὐτὴν ἐπιλείχεται.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι καὶ κοτύλην καὶ ἔλαιον ἀμπρίσασα.
Καὶ κύλικα δίζωρα οἶνου. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum ἀκαταξίαν *commendat noſter Clemens p. 476. Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελευταία δ' ἐστὶν ἑορτὴ, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἑβδομάδος, ἣ σκηνοποιῶν, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſacros conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* ὡς ἀγοροδόμητοι σκηναὶ, καιρὸν ἔχουσαι τὴν μετοπωρινὴς ἰσημερίας. ἐξ ἧς ἐνὸς παρέντος, τότε δὴν ἰσότητα τιμᾶν, τῷ δικαστικῷ ἀχλὺν καὶ ἀσκίᾳ φῶς συγχεῖν, καὶ τὸ σωτήριον μῆ τῶν ἀνάντων κάμπων τελείως δύεσθαι τὸν τελεσφόρον. καὶ μὴν οὐ σκηνὰς ὡς ἐξ ἀρχῆς ἄβατον τὸ λεῖον τὸ ἐφ' ὑμῖν, ἤτοι ἀφ' ὃ μηκέτι εἶναι χρεία ἐν ὑπαίθρῳ ἄγειν τὰ περὶ γεωργίαν ἀκροτόνως, ἢ εἰς τῶν ὑπουργίαν τοῦ σωτηρίου μακρᾶς ὁδοιπορίας, ᾗ δὶ ἡμέρας ποιὰ μῆκος βαθείας σκηνὰς πολυετὴς χρόνος καθ' ἕκαστον σαθμὸν ἐνδιατῶνται. πρότηνά γε καὶ τὸν πλοῦν ὠπείρας μεμιηκὼς, καὶ ἀπόξιας ἐν δοξῃ, καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων. ἐπεὶ δὲ ἡμέρας ὀγδόην ἐπισφραγίζει, καλέσας ἐξεδίαν αὐτῷ· ὧν ἐπίηνον ὡς ἔοικε μόνον τὸ ἑορτὸς, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἑπτὰ ὅτας καταχθμήσαμεν. τελευταία γὰρ ἐστὶ καὶ σωτηρία, καὶ συμπέρασμα σαθεῖ πίστεως καὶ ἀγιωτέρου. BERN.

[v] Πρὸς τῷ χειμέριον ὥρᾳ,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmudicis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & notant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non amabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

[x] Σκιὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκιῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῶν σκιωσκηγίας, & à *Philone* σκιὰ, ut & à *Plutarcho* σκιὴ, qui (lib 4. *Sympoſ.* probl. 5.) μεγίστην παρ' Ἰουδαίοις καὶ τελεσιουργὸν ἑορτὴν appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τὴν γὰρ λεγομένην ἱκεσίαν lego μὴ γὰρ τὴν λιγ. & pro ὅτι σαθσάζον τιμῶσι malo ὅτι Σαθσάζειον τιμῶσιν ἐν τοῖς σαθσάλοις, & pro κραιγεδοκία demum κραιπαλέα. BERN.

[y] Τὸ κρύος] Τότε κρύος *Big. Samb. & Vat*

[z] Φυλακὴ] Sic fere *Ælian.* in *Var. Hiſt.* l. 1. c. 5. τὸ ἢ ὀὶ.

πατρίδων ἐπιτύχοιεν, ἐσόμενον εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἄγοντας [c] ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κεφαλῇ φοίνικος [e] πεποιημένην, & quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocausta facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes fasciculum ex myr- *Lev. c. 23.* to & salice cum spadice palmæ compositum, ad- *v. 40.*
dito

δ' λαβὰς οὐχ ὑποφῶν), *ὅθι δὲ φυλάττεται*) *διὰ τὴν ἀπροσοίαν τοῦτό, nam ejusdem non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet* &c. Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan δὲ ἔτους ad κρύος referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes*. Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam affecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμ. ἑφ. ὀκτὼ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐξόδιον, עצרת, uti octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτήν τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦν] *Coll. Big.* ὁλοκαυτεῖν.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιῶν pro εἰρεσιώνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεποιημένην,] Rescripsi πεποιημένον *compositam*, ex libris *Samb. & Big.* At πεποιημένη *Bas. & Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ἀειθαλεῖς, Deo præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φοίνικας οὖν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην λαβόντες, μυρσίνης עבות vel הדס *γαζῶν ἢ ἀδδὰς*, καὶ ἰτέας ערבי נחל & ערבן, *γαρὰ ναχὰλ amnicolas salices*, σὺν κεφαλῇ φοίνικος תמרים בכפות *βαϊκάρδι τεμαεὶμ, cum spathalis palmarum* πεποιημένην, ἢ μᾶλλον ἡ τῶν πέντε ἀγρίας, προσθέντες ἐπὶ τούτοις κιτρίου אתרוג *Etrog*, ἢ τῆς περσικῆς ἢ τῆς λεβὰς, ἅπερ μᾶλλον ἀγαλλόμενοι, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utrisque perennitas, Τῶν ἀπορ καρπὸς ἀπίλλυ), οὐδὲ ἐπιλείπει Χείμα τε οὐδὲ θέρος. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ἐν λόγοις *parasa.* 30. *Etrog dicitur* הדר לשנרי, שהדר באילנו משנה. Agnoscit enim Thessalonicensis ad *ὀδ. ἡ. ις'* μᾶλλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς περσ. ἀπὸ τοῖς ὑστεροῦντι γεγαὼς καὶ τὸ κιτρίον. ὃ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ὡς φησι παμφίλος ἐν τῷ τῶν γλωσσῶν, καλεῖ) ἢ καὶ κιτρίον ἀπὸ λίβυσι μᾶλλον ἐστιν. ἔτι καὶ χρύσιον, καὶ μᾶλλον φιλίππιον, ἐν ἀρίστοις crede; qui hoc genus mire amabat. Verum הדר עץ indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραίου, seu בהא seu שכוא, Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Mauritii & Tavosius μηδίζων. ἄλλοι, εὐώδης, i. e. משכח. Ita quidem paraphrastes Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus حاقد اشجار مصوغ *Fructus pulchrarum arborum*, *pomi puta citria*. Nobilissimus Targumista Onceloſus פרי אילנא אתרוגין, Solymitarius תרוגין, & Saadias vir clarus ثمر شجر الاترج καρπὸς ξύλου ὀπώρας. Huc allusit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μᾶλλον τὸ τοῖς ξύλοις ἐν ὄρεσι, *sicut cæteris sylvæ præstat malus Persica, & per totum mundum celebratur* תיכסה דמשכח אתרוגא ביני אילנים סרק וכולי עלמא מודיען יתיה. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmudistarum Babyloniorum f. 57. *Beracot Etrogum* אתרוג *in somnis quicunque viderit, sciat pulchrum se & honorabilem apparere Deo respectante & æstimante*, חדור לפני קונו. τὸ γὰρ κίτρον ἐν ὄνείρῳ ἐστὶ πλούσιον ἀγαθόν, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba parasa 30 multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus. Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, ἀδὰς *pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μᾶλλον ἐν περσίᾳ, ut hoc capite. Kur sumque Flavius æquo nomine κίτρον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege infulato & tribulo Pharisæorum. ἐπαινέσῃ γὰρ ἂν ἀληθῶς τὸ ἔθνος ἐν ἱερᾷ ἀγομένης. καὶ ἐστὶ αὐτὸ ἐπὶ ἐβραϊδι ἐν δύσει μάλιστα, κιτρίου αὐτὸν ἔοικεν ὄντα· νόμῳ ὄντα τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον δύσεως ἐκ φοινίκων ἐν κιτρίῳ. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, בהודו את הסכות יעל המלך הטוב כתוב הכהנים או תחילו הקרושים המרו החכמים לשחוק באתרוגין וכמקלות התמרים וגו'. Aut uberius è codice optimi Huntingdoni, وصعد الاسكندر على المذبح في وقت الغربان على رسم الكهنة فامتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسعف النخل واتصل لعبهم على ما جرت به العادة فرمى بعضهم بعضهم اترجه فاصابنا الملك. Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλίας μηδικῆς καρπὸν ἔσκεπται μᾶλλον μηδικὸν, ἀλλὰ κιτρίου ὑπὸ πολλῶν ὀνομάζεσθαι. Persica vero & μᾶλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Tryphon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4, 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferi feriantibus jusserat. Inde ad hanc ἀδαπέωσιν ר' ישמעאל אומר-אתרוג probe adnotat Schola Solymitaria *succa* f. 53. sui Talmudi, ר' ישמעאל דרש פרי עץ הדר אתרוג. *Hac accedit Maimonides, Tanchumus, M.* Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samariticæ hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines תורא ורהבא, μῆλον χρυσοῦν, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant à solo patrio. Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his feriis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج τόρος nominarunt, & Assyrii suo more תרוג τερεγ, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج τάργ seu τάργ, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجثمان الحمامة اجعلت به ريح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna seges subvenit تريجة *tariga*, ترنجة *toronga*, أترج *otrog*, أترجة ἀτρόγγα, & أترنج *otrong*. Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרונין aut תירוגא τερογα Onceloſus ac Jonathan. Syrus Sacrorum interpres ܐܬܪܘܓ ἀτρόγγα, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Ista Grammaticus أطرج *etbroga*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כדור *ceddor*, τὸ σφαιροειδὲς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κιτρέον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Serius multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κιτρέον & κιδρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in ὀδρόμηλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus הדר ὄδως, f. 35. *Succa.* Præterea תרונגיא τερογγία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa.* c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. Salmasius, & pater Vossiorum, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum أترنج & التُرنج *Attoreng* & *Otreng*. Hinc etiam Bæticum *Toronia*, & ab altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & νεράγγια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον περάσιον, μῆλον μηδικόν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quam pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea ليمون & ليمون λιμοὶ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à ليم & ليمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χοιμὶ ἢ لماض appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta viresque Rhasis ὀξύτερον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persææ, prædictæ satis demonstrant. φλοιὸν δὲ ἔχει περσέα, nudis jam βῆτα Peripateticorum, καρποὺς δὲ ὅλως ἔστιν ἀκαλήφας, αὐτὸ δὲ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐρρυλλωμένον, γευσίζον τῇ χροᾳ ἀδὲς μὲν βάρος, ἀστέμφα ἔχον ἀπὸ ἰσχνόν. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפת תמרים καπφὼθ τεμαεὶμ, vel καπφὼθ τεμαεὶμ, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa.* f. 34. b.) καλλυντρα φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Onceloso λυλαεῖον i. e. σπάθαι, *Lulab* Gemaristis *Succa.* f. 32. a. Pariter Syris ܠܝܠܒܐ ديديكلا, Arabibus *Lobbo' Inachal.* Et trium Judæorum alicui βάϊα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum λυλαεῖον à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

dito Perſeæ pomo. Prima autem dierum ſacrificium *jubet* eſſe holocautoma ex tredecim bobus & agnis uno adhuc pluribus & arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum & arietum una cum hœdo mactatur: per ſingulos vero dies bovem unum ſubtrahentes, ad ſeptem *tandem* deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere: & Deo (prout ante diximus) vitulum immolant & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatorum expiatione hircum. Atque hæc quidem Hebræi, tabernacula figentes, more inſtitutoque patrio celebrant.

τοῦ [f] μήλου τοῦ τῆ Περσέας [g] πεφυτ(ν). εἶναι δ' τῇ πρώτῃ τ ἡμερῶν [h] τὴν τῆ ὁλοκαυ(ώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν ϵ κριῶν ἑνὸς πλειόνων ϵ κριῶν δύο, καὶ ἑπτὰ ἀρνῶν ἐνιαυσίων ἀμώμων ἐλέφ προσηγμένων. τῆς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τ βοῶν ϵ τ κριῶν σὺν ϵ τῷ ἐλέφῳ θύεται· ὑφαιρεθ(ες δ' ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τ βοῶν, εἰς ἑπτὰ καταν(ῶσιν. ἀνίενται δ' ἀπὸ παντὸς ἔργου καθ' τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὡσαύτως ἁμαρτημάτων [k] παραιτήσεως ἕνεκεν. καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς [l] πηγνύειν ὑπαιτιλεῖν ἐστι πάτριον.

Menſe Xanthico aut Niſan, *ſole jam arietem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis. Ex. c.* 12. *Lev. c.*23. *Num. c.* 2. *Deut. c.* 16 *Matth. c.* 26.

ϛ'. † Menſe autem Xanthico, qui nobis Niſan

ε'. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς [m] Νισὰν παρ' ἡμῖν κα-

Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi creſcere melius oporteat τὸν φοίνικα quam in Phœnice ipſa? quam in palmeto Hierichuntio ad centeſimum ſtadium exporrecto? Convenit tertio inter Joſephum & Phariſæos de ſignificatione phraſis Eſdræ עלי עץ עבות aut vocum Moſaicarum עץ עבות ענף עץ שמן ϗ τὸ σαμαρειτικὸν ϗ τὸ ἑβραϊκὸν, quæ ſonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου θυοσῦς ἢ μάλιστα θυοσ(ν, ἢ φοινικῶν Paraphraſtæ Samaritani. תרם adeo ramoſque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Onceloſus, Uzielides, Miſnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Peſictæ f. 30. c. Maimonides, & ſecula tota Judæorum. Nullam enim ſuavium fruticum myrto denſiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemariſta non male, תר ענף עץ עבות שיעשו חופן את יצחו ורז תרם, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus eſſe credo, qui verba Eſdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου θυοσ(ν עבות à foliis Myrteis עלי תרם omnino deſtinguuntur. Niſi forte hæc à manu ad paſtophoria, à Lulabo ad Tuguria transferri malis, quorum tam à myrto quam aliis denſitas & verbenarum plexilium decor accedere potuit. Veniunt poſtremo ad Eireſionam (quid notius?) *ſalices de torrente* ערבי נחל. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* pro πεποιημένη *Editorum, aliorumque.* Similique phraſi uſus eſt *Joſephus* p. 150. f. 151. a. m. & inf. 157. in medio. Siquis malit πεποιημένη, vertendum, *manibus geſtantes myrti ſalicisque ramum cum ſpadice palmæ apparato*, aut *elaborato.* ac ſi palmæ ramus elaborari conſueverit, additis quibuſdam ornamentis, ut fieri ſolebat in *Ethnicorum* εἰρεσιώναις. Vide *Schol.* ad *Ariſtoph. Plut.* v. 1055. & ad *Equites*, v. 725.

f Μήλου] *Gelenius* vertit, *ex quibus mala Perſeæ dependeant.* quaſi mala illa ex aliarum arborum ramis dependerint iiſque adaptata fuerint. quod non dicit *Joſephus.* Verum ex *Antiqq.* l. 13. c. 21. & ex *Macc.* l. 2. c. 10. v. 7. veriſimile eſt ramos cum pomis adhærentibus geſtatos fuiſſe; vel in altera ſaltem manu poma geſtata.

g Πεφυτ(ν.] *Adeſſe* debuit, non *dependere.* male Interpres. REL.

h Τὴν τῆ ὁλοκαυ(ώσεως θυσίαν] Articulum τὴν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

i Καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν,] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* ϗ τῷ Θεῷ καθάπερ εἰρήκαμεν *Vat.* ϗ τότε καθάπερ εἰρ. in *Editis*, ſimili fere verborum ſono. Mox *Big.* & *Samb* ϗ ὡσαύτως ἁμαρτημάτων ϗ παραιτήσεως, ex ubertate Attica. BERN.

k Παραιτήσεως] Καὶ interſerit *Coll. Big.*

l Πηγνύειν ὑπαιτιλεῖν ἐστι] *Big.* & *Samb.* πηγνύουσιν, quoniam hunc caſum ſolvere amant οἱ ἀσεῖοι. Vulgus πηγνύουσιν. *Baſ.* & *Gen.* πήγνυσιν. BERN. Πηγνύ(ν *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Menſe autem Xanthico,*] *Menſe Xanthico aut* Niſan, *qui & primus in anno ſacro Hebræorum, ſole jam arietem obtinente, viſeque luna die* XIV. *ad veſperam maclatur agnus Paſchalis. Poſtridie incipit Feſtum Azymorum. Tum die* XVI. *Niſan altari boni Dei injicitur frumentum primum, pugillus farris hordeacei de Aſſarone toto exemptus. Vide Exodi c.* 12. *c.* 23. *& c.* 34. *Lev. c.* 23. *& 2 Num. c.* 9. *& c.* 28. *Deut. c.* 16. 2 *Reg. c.* 23. 3 *Eſdræ c.* 1. *Matth. c.* 26. *& alibi N. T.* BERN.

m Νισὰν] Νισὼν *Samb.* νισὰν modo *Big. Baſ.* & *Gen.* Attamen illi omnes νισὰν paſſim ſcripſerunt his in Originibus, aut νισῶν voculatione longa pro nomine Babylonio ניסן *Niſan*, ſicut animant Judæorum ἑορτολογικαῖς in ultimis Librorum Sacrorum. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. Idem plane quod vox Hebraica אביב *abib*, & tam Hebrærorum quam Iſmaelitarum אב *ab*, hora novi proventus, τὸ ἔαρ ϗ ὅ ἐστι σπόρου. Etymo itaque ſuo attingit *Niſan* Arabicum نسأ, producere, procreare, atque نشوا, نشأ, نشاء, γένημα, νέόβλαστον, frugum recens ἔκδοσις, quod ἔκθλιψις audit apud miſeros Græculos, annique primitiæ: atque συζυγία quarta انشأ & انشان *inſan*, unde *Niſan*. Sic noſtrum ſtat augurium. Aliud autem placet Bocharto virorum doctiſſimo; Niſan adeo Hebræis nuncupatum menſem Martium, menſem ניסן ſignis militum educendis notabilem. At vicinior erat vox Perſica نشان νισὰν, σημεῖον, ſit bellicum, ſit aliud. *Tiſri* תשרי inſuper, tanquam *initium* anni Civilis (ſic enim fleterat apud pleraſque gentium, ſuadente mundi conditu) deflectimus à שרי *ordiri.* Hoc vidiſſe poſtea vidimus doctorem Abarbinelem. Dicitur idem l. 1. Reg. ורח איתנים, *menſis primordialis*, ירחא קדמאה Chaldæo interpretante, ab איתן *ἰσχὺς*, *ἰσχυὸς*, *introitus.* Vel ſane *Proventuum menſis* & *autumnus*, ab *Altao* اتا, *Proventus*, ὀπώρα. Niſan vero, Jar, aliaque nomina menſtrua merx Eſdræ aliorumque Scribarum ſacrorum, qui ab Aſſyria forte redierant. Inde admiſſa videntur in Paraphraſes Onceloſi & Jonathanis, in corpus Miſnicum cæteraque ſcripta Rabbinica. Multum tamen errant in Etymis iſtorum vocabulorum viri docti profeſſione Judaica aut meliore: neque recte affirmavit optimus Golius Chaldæorum numinum his nominibus celebrari quot menſes. Quid enim? de æquinoctialibus jam ſtatuimus firmiter & certa fide. Deinde Jar אייר *clariſſimus* menſis iſthanc appellationem meruit, ſed & σὺν dici διὰ τὸ λαμπρότητ(ν ϗ αἰγλώσας, quod אור & יר: ſive ſolum ſive cœlum illa tempeſtate anni reſpexeris. Digne equidem à Magis idem appellabatur كولان *menſis roſeus*, digne à Jonathane איר ניצניא *Sin niſanata*, hora pulchra florum, γ'. *Bar.* c. 6. 37. Proximus autem menſis, cum Junio Julioque Romanis communicans, apud Syros حزيران, חזרן, χαζιρὰν nomen obtinuit *Tropico* menſi debitum. Quippe hoc tempore contingit Solſtitium Æſtivum, unde mox incipit remeare חזר ſeque ſol ad Æquatorem *convertere.* Certum adeo & jam compertum tam ὀζὶς Theonis quam *Chaziran* Syrorum ad Bacchum nihil facere aut ad Oſiridem: quicquid contrarium animo concepit ſuo magnus Golius. Curdis etiam hoc tempus Chaldæiſque תמן nominatur à תאה & شاو maxima ſolis *declinatione*, & ut jam diximus, ab orbe medio receſſu. Niſi malis hoc nomen arceſſi ab Æthiopum שוי, aut Arabico شاوية, τὸ ξηρὸν ϗ τὸ ξανθὸν, menſis *ſiccus* aut ſpicis flavis decoratus maturoque frumento. Sequitur *Tammuz*, cui nomine ſuo ceſſit ἀσυνέτ(ν πώσις ἄσωτος, i. e. Onomacrito, Theocrito, Macrobio, Maimonide ex commentariis Zabiis, ac mille aliis ſubmonentibus, ſol ipſe illuſtris qui jam ſatis ſuperque ἀγγέλοις ἀθανάτοις ὠφελήσαντον. Vel melius ſimpliciuſque indicat תמן inter Syros Arabaſque τὸ καῦμα, τὸ θέρ(ν. Nam ex adagio Talmudico *Sabbat* f. 53. a. בתקופת תמוז *Tecupha Tammuzia nihil rerum friget præter aſinum.* Hinc in quibuſdam ἀνέκδοτοις Jonathæ ad Ezechielem, תמוז idem quod צימם, *à ſole nimium præſente uſtulata & quaſi Æthiopica dæmonia.* Poſt hunc venit אב *Ab* ſeu *Ob*, ἡ ὀπώρα. Ita vocatur in Syria أب & ܐܒ *Eba*, & Euphraten ultra אבנא, *fructus*, *tempus malorum*, menſis gratus agricolis *utiliſque valde*, λῷ(ν adeo apud Macedonas. *Elul* menſis, quem jam Curdi *Ilun*, *aridum* malunt vocari, nomen ſuum certius retulit à Chaldaico הלולא *hillula*, à *jubilis*, *lætitia*, & *bacchatione*, quæ autumni comites accedunt. Vel ab אלה & אללה *allah*, quod Aſſyriis denotat *frumentum demeſſum*, *domique ductam Cererem.* Attamen nihil mihi exploratius quam מרחשון *Marcheſvan* & *Bul* ſic dici Judæis, ut oportuit menſem ὑπομβρον, *pluvium* & à Jove triſti madentem. Nam Syrorum Æthiopumque populis ריחא *maduit:* atque ὠκεγὼς *archas*, *imbuit imbre rigavitque.* Pariter Arabum literaris βόλα & βᾶλα, بلة & بالة, *mador*, *menſiſque* βλόχ(ν. Ita & בול. Hoc volo. Alii etymon vocis petant à מבול *mabbul*, κατακλυσμὸς: vel cum Talmudiſtis & Jonathane abs יבול *iebul*, *proventus*, *meſſiſque jam collecta.* Interpretatur enim iſte ſyllabam βάλ, מיסף אבניא ἡ συλλογὴ τ καρπ(ν. Habes jam *torpidum* frigidumque menſem *Caſleu* כסלו. Nam كسل *ceſel*, *torpor*, *rigor:* atque كسيل *caſil* & *caſlan* كسلان, *deſes*, *piger*, *ruber*, *frigidus.* Sive dici velis ab *Orione occidente*, כסילא *ceſila* i. e. נפלא *niphla* interpreti ſacro: convenit adhuc etymologia ſupradicta. Illo enim temporis, ut Aſcræus cecinit —— κρὶ(ν ὠκείας ἐέργον ἰχάνῃ, vel poeta Solenſis è Diebus Heſiodi —— ὅτε δύῃ ἡλί(ι Θεὸς Ἀθέ(ν ὠκέα, —— τότε δὴ κρὶς ὠκὺς Διὸς ἐστι Ναύτῃ μαλλιόωλι κακώτερον, *extrema*, inquit, *nautis rigent membra.* Tum cedit lente *Tebeth* טבת. Syris is *Canon* prior, ſicut *Shebat Canon* poſterior vocatur è Græco; quoniam duo iſti menſes hominibus noſtræ Fidei reducunt indices & auſpicia anni multo celeberrima. Sic eſt Jeſu Chriſti Natalis dies, Circumciſio, atque Epiphania. Forſan מבר idem ſignificat inter Chaldæos, quod

καλεῖται ἡ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, [n] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ σελήνου, ἐν μηνὶ τοῦ ἡλίου καθεστῶτος· τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὸ πρῶτον Αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν· καὶ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντες Αἰγύπτου θύσαι [o] παρεῖπον ἡμᾶς, [p] Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. καὶ δὴ πεπλήμεθα αὐτὴν καλὰ [q] φρατρίας, μηδενὸς τῶν πθυμένων εἰς τὴν ὀψιαῖον τηρεμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἀφ' ἧς ἔσχεν [r] τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτὴ, [s] ἑπτὰ ἡμέρας ἔσω, καθ' ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι [t] σφαττόν) δύο, καὶ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦ), προσῳδημένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν καθ' ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ [v] ἕκτη σθ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν

vocatur & anni initium eſt, die decimaquarta ſecundum lunam, ſole in ariete exiſtente (hoc enim mente liberati à ſervitute ſumus Ægyptiaca) ſacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe jam dixi, Paſcha nominatum, quotannis mactare lege ſancivit. & quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in craſtinum ſervantes. Die autem quinta-decima Paſchalem excipit Azymorum feſtivitas ſeptem dierum; per quas panibus non fermentatis veſcuntur: ac ſingulis diebus tauri duo jugulantur, & aries unus, agni vero ſeptem. Atque hæc quidem holocauſta fiunt, hirco etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima ſexta eſt) ex frugibus *iſta die* demeſſis (non enim an-

Feſtum Azymorum incipit die XVI. Niſan. *Ex.* c. 12. c. 23. *Lev* c. 23. *Num.* c. 28.

Tum die XVI. Niſan *offertur* Frumentum *primum. Ex.* c. 2. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

quod מצבות *maſtēbōt ſtabulum, ſtativa* in Phœnicia. Undecimus menſium Aſſyriacorum שבט *ſabāt ἡ στιβάς, acerrimum tempus hiemis*, ſic ait Hieronymus ad Zach. c. 17. *& in lingua noſtra in* virgam *vertitur.* Obſervant autem Columella, Palladius, Plinius, aliique naturæ ruſticæ cultores, ab idibus Januariis ad idus proxime ſequentes commodum fieri acervos virgarum שבטים: inſerendis ſurculis, שבטים iterum, amygdalarum, tuberum, Perſicorumque: ridicis vel etiam palis conficiendis idoneum tempus eſſe. Quin ſub nonis Februariis partes vinearum propter brumam aut frigora omiſſæ nunc palandæ & alligandæ ſunt, arbuſtorumque ſive putatio ſive alligatio finienda eſt: maturæ plantæ שבטים pomorum de ſeminariis in ſcrobes transferendæ. Populos & ſalices & fraxinos priuſquam frondeant, plantaſque ulmorum nunc ponere utile eſt. Sarmenta quoque vineis nondum foſſis atque arbuſtorum ramos ad ſepem adplicare oportet. Arundineta nunc ponere, vel etiam priſtina colere. Saliƈta facere vel deputare: geniſtam ſemine vel plantis in paſtinato vel etiam ſulco deponere. Duodecimus denique menſis *Adar* אדר audit apud Chaldæos Perſaſque, at diverſa ratione. Nam hi juxta Deos annum in menſes diſſipant: Chaldæi ſecundum tempeſtates aëris & διοσημείας, quod ſupra probatum. Notat autem אדם & אדם אדר, tempus ſulcandi areaſque deſcribendi pro ferendis omne genus ſeminariis. Hoc enim præcipit honos agriculturæ M. Varro *fieri inter Favonium & Æquinoƈtium vernum* l. 1. c. 29. Pariterque Columella, *His diebus commode inſtruuntur horti.* Necnon eiſdem ferme verbis Palladius de *Martio* inſtante, *Nunc horti optime ſumunt cultionis initia.* Hæc igitur nunc ſcripſi, Joſepho quaſi invito, de re difficili & à doƈtiſſimis priſci recentiſque ævi derelicta. BERN. Ita in melioribus *Codicibus.* quo ſane modo ſcribendum, aut Νισᾶν. in *aliis* perperam Νισσάν. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. idem plane quod vox Hebraïca *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaëlitarum *ab*, hora novi proventus, ut adnotat *Bernardus*, quem videſis in hunc Joſephi locum, ut & S. *Hieronymum* ad *Aggæi* cap. 2. *Bucherium* de *Can. Paſch.* p. 343. & *Seldenum* de *Anno Civili*, c. XX.

[n] Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τοῦ σελήνου *Samb.* & *Epiphanius.* De hoc tempore notavit S. Hieronymus ad Aggæi c. 2. *Niſan apud Hebræos menſis eſt primus, qui appellatur Menſis novorum, eo tempore quo Paſcha faciunt, id eſt, incipiente Veris exordio: qui ſecundum Lunæ curſum ſæpe quandam partem menſis Martii poſſidet, interdum incipit in Aprili.* Pariter Lyricus Ex-Judæus ad Moyſen ſuum, *Apud Hebræos ſecundum communiorem opinionem September eſt primus menſis ſimpliciter, quia in eo creatus fuit mundus, & uſque ad illud tempus vocabatur primus apud Hebræos. Sed ex iſto notabili beneficio i. exitu de Ægypto, quod Deus eis præſtitit menſe Niſan, vocatus eſt de cætero primus menſis anni. Ex.* c. 12. *Is autem plus minus concurrit cum Martio & Aprili: tamen quia ſemper incipit à principio lunationis propinquioris æquinoƈtio vernali ante vel poſt; diƈtum autem æquinoƈtium eſt propinquius principio Martii quam fini, quoniam eſt* XII. *die Martii ſecundum veritatem, licet aliter ſignetur in Calendariis noſtris, patet quod primus Hebræorum magis correſpondet Martio quam Aprili. Ita & ſeptimus menſis eorum, qui dicitur Tiſri, concurrit cum Septembri & Octobri vario modo in diverſis annis.* BERN.

[o] Παρεῖπον] Παρεῖπεν *Samb.* ad *Moyſen* hoc transferens.

[p] Πάσχα λεγόμενον.] Quanquam Φάσκα legatur in editis l. 5. *Antiq.* c. 1. & l. 17. c. 11. hoc tamen in loco & pluribus aliis typi cum MSS. conſentiunt in lectione meliori. Veruntamen ex Chaldaiſmo פסחא πάσχα aut πάσχα petita forma placet Onceloſo, interpreti Samaritico, Syro, LXXII. Helleniſtis Alexandrinæ, præter mille alios, Ezechielem tragicum, Philonem philoſophum, & proceres Confeſſionis noſtræ, pro Moſaico פסח *Peſah*, ut Maſorethæ enuntiant, Hieronymuſque noſter à ſuis Rabbinis audierat. Ad Matth. c. 26. Presbyter ille Chriſtianus, *Paſcha quod Hebraice dicitur Peſah à tranſitu nominatur, eo quod exterminator Iſraelitas pertranſierit, nec percuſſerit eos.* Sic prius cecinerat Ezechielis *Exodo* dramate, Ὅπως πατὴλθη θεὸς ἐβοήθει ἄτο. *Vel ipſe Dominus*, ſubjicit Hieron. *præbens auxilium populo ſuo, deſuper ambulaverit.* Exodi c. 12. 23. ופסח יהוה על הפרש, ubi idem Hieronymus; *Et tranſcendet oſtium domus.* Hinc ſane Joſephi ὑπερβασία l. 2. *Antiq.* c. 14. §. 10. Proprie enim ſignificat פסח πάσεις, *venia, vindicta omiſſa.* Iterum Monachus Bethleemæus ad Eſ. c. 31. *Pro* tranſeunte *in Hebraico* Paſoah פסוח, *in Tribos* ὑπερβαίνων. *Ex quo manifeſtum eſt* Paſcha, *hoc eſt*, Phaſe Domini tranſitum [idem *Siri* سرى apud Arabes] *non* paſſionem ſignificare. Et alibi ille, *A* Philiſtiim Palæſtina, *ſicut & apud nos pro Hebraico* Peſah *Græcum & Latinum* Paſcha *celebratur.* Tum ad Michææ עבר יעל הפשע ſcholiolum adpoſuit, *Unde à tranſitu* (ſic eſt עבר) *Phaſe i. e. Paſcha nomen accepit.* Adjicit hiſce Aſceta Trecenſis rationem aliam, *Et aggreſſus eſt Iſrael iter* tranſeundi *ex Ægypto.* Origenes autem hæc ad ſenſum myſticum transferens p. 392. adverſus Celſum ait, τὸ πάσχα ἑρμηνεύεται) ὑπερβατήρια. Dixerat enim Philo, à quo noſter Adamantius totis tomis nugari didicit, in vita Legumlatoris, Τῷ δ' ἀρχιλῷ τῶν ἱερείων ἱστημείας πρῶτον ἀναγορεύει μῆνα μαιστῆς, ἐν ταῖς τῶν σιτηρῶν ἐφοδείαις ἀναθεὶς, ἐφ' ὧπερ ἔτους χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα μᾶλλον, ἢ ταῖς τῶν φύτων χάρισιν ὡς αἰτίοις ἀνθρώποις. καὶ γὰρ τούτῳ τὰ μὲν σπαρτὰ ἡ ἀναγκαία τροφὴ τελειογονεῖται, τῷ δὲ μηνὶ τούτῳ τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἡμέρᾳ, μέλλοντος ἐν σελη-νιακῷ κύκλῳ γίνεσθαι πληθούσης, ἄγεται τὰ Ἀζυμοπάλια δημοσίᾳ ἑορτὴ, τὸ χαλδαϊστὶ λεγόμενον πάσχα, MS. Φάσκα. ὃ δὴ οὐκ οἰ ἰδιῶται προσάγουσι τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, θύουσι δὲ οἱ ἱερεῖς· αἰκὰ νόμου πρεσβείου τὸ ἔθος ἱερᾶσαι τῶν κθ' μέρος ἑκάστῳ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ἀπάγοντος τότε καὶ χειμερινοῦ. Iterumque ille ad Decalogum, τὸ ἑορτὴ, διὰ ἑορτοῖς πλείοις γλῶτ ἡ πάσχα προσαγορεύουσι, θύουσι παιδικὰ αὐτῶν ἕκαστος, τὰς ἱερεῖς αὐτῶν οὐκ ἀναλώσοντες, ἱερωσύνην δὲ νόμῳ χαριτωθέν (nemo Solymitarius ſic diceret) τῷ ἔθνει πασῶν μίαν ἡμέραν ἐξαίρετον ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς αὐτουργίαν θυσιῶν. Deinde libro de hebdomade numero valde feſtivo: μὴ δὲ νομίσῃς ἐφ' ἑορτὴ τετάρτῃ τὰ Ἀζυμοπάλια, διὰ οἱ ἱερεῖοι πάσχα καλοῦσιν, ἐν ᾗ θύσει παιδικοῖ, δεξάμενοι μὴ μετημελείαν ἐκ ἀπόρας. ὑπομνήσει δὲ μεγίστης δικαιότας ἐφ' ἐν τῇ χαριστείῳ. δικαιολογούσης γὰρ χάριν γίνεσθαι ἀπαιθρωπίας καὶ ξενηλασίας ἐπιτηδεύσαι, καὶ τὸ χαλεπώτατον τὰς δι' ὕδωρ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις προσιμῆσαι, ὑπὸ δ' ἀγαν φιλοχρηματίας ἔθνους, ἱερεῖς οὐκ ἀναλώσοντες. τὸ δ' τότε πρᾶγμα ἐφ' ἡμῖν ὁ νόμος ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἑκάστου εἰς δύναμιν ὑπομνῆσαι. ταῦτα μὲν καὶ παλαιὰν ἀνήκοος, ἑαυτὸν ἐμοὶ γραφέα, ἱστορίαν. εἰς δὲ τὰ ἑπτὰ πρίσιν ἐφ' ἡμῖν ἀνήκοος ἔθος, ψυχῆς κάθαρσιν αἰτίαν τὰ Ἀζυμοπάλια. Similiter eo ævo ſummus ſanctiſſimuſque doƈtor Paulus priore Epiſtola ad Corinthios, τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. ὡς ἱστορίζουσι δὲ ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. Philo pergit, ἑορτὴ δὲ εἰσὶ καὶ ἑπτάνυχοι τὸ χρόνου χῆμα ἱερὸν καὶ σεμνότατον ἀπολελοίπασι, τὸ ἐπὶ τὰ συσσίτια συνειλιγμένων ἀγυδλικοῖς ἐξηρτισμένοις κεκαθαρμένων. οἱ δὲ ἀγιγονάσιν, ὑπὸ ἐν εἰς τ' ἄλλα συμπόσια, χαριέμενοι γαστρὶ δι' οἶνον καὶ ἰδιωμάτων· ἀλλὰ πάτριον ἔθος ἐκπληρώσαντες μετ' ἀρχῆς τι καὶ ὕμνων. Vellem carmina poetæ Hebræi de eodem feſto, delector enim priſcis ingeniis, huc etiam reddere quidem emendatiora poſſ Euſebium,

Ὁ μὲν ὁ δ' ὑμῖν πρῶτος ἐναυτὸν πίλει·
Ἐν τῷ δ' ἑπτάκις λαὸν εἰς ἄκλιν χθόνα.

Sed operæ Sheldonianæ vetant cætera. Κατὰ φατρίας *Samb.* ex dialecto eleganti ſuavique Urbis doƈtæ, quam Hori, aliorumque Grammaticorum Sophiſtarum Lexica comprobant. Cæteris κατὰ φρατρίας, בחבורות *per ſodalitia*, phraſi τῶν δευτερωτῶν c. 7, 8, 9. *Peſachim*, atque Onceloſi paraphraſtæ præſtantiſſimi Ex. c. 12. 56. Ubi legis בחבורה חדה pro Moſaico בבית אחר. Stetit enim menſa Paſchalis decem convivis pauciſſimis, quod Joſephus Antiquarius l. 17. & Uzielides ad Legem teſtantur. Vide porro de his epulis Peſachim c. 8. 7. Hiſtoriam Scholaſticam l. 2. c. 25. & præſertim *Exodum* Moyſis c. 12. 3, 4. BERN.

[q] Φρατρίας,] Φατρίας *Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

[r] Τὴν τοῦ Πάσχα] Τὸ Πάσχα in omnibus *MSS.* & mox v. 16. σφάζοντες. & v. 17. ὁλοκαυτοῦσι in aliquibus *MSS.*

[s] Ἑπτὰ ἡμέρας ἔσω,] Caſum hunc ſine cauſa mutat *Samb.* pro ἡμέρας. BERN.

[t] Σφαττόν)] *Coll. Big.* σφάξον) & mox ὁλοκαυτοῦσι.

[v] Ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη,] Ergo primus dies azymorum

ante eas attingan :) partem ſumunt : ac æquum eſſe rati Deum primum honorare, à quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt. * Siccato ſpicarum manipulo & contuſo, atque à furfuribus repurgatis hordeis, ad altare aſſaronem Deo adducunt; ac pugillum unum ex eo *in aram* injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice privatimque meſſis faciundæ poteſtas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo.

ὡς ἐφέρισαν, ἃ γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τὸ θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τὴν ὑπερβολὴν τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῶν κειθῶν ὑπιφέρουσι [x] τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα καὶ [y] πίσσαντες, καὶ καθαρὰς [z] πρὸς ἀλεσῶν τὰς κειθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι [a] τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα [b] ὑπιβάλλοντες, τὸ λοιπὸν [c] ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὑπὲρ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν [d] ἀρνίον εἰς [e] ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

Feſtum Penteco-ſtes. *Lev.* c. 23. *Deut.* c. 16.

6. † Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificeſt 15, & Paſcha, quod die 14 jugulatur, antevertit feſtum azymorum. REL.

ς'. [f] Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος ἀπαγομένης μετὰ ταῦτα

agentes, ac doxologia toties præfata, T. B. ab *Menachot* f. 66. & *Peſachim* f. 139 d. Omnes denique ritu iſto Pentecoſtes ſupputandi obligant על כל אחר ואחר לספור ומצוה. Talm. Bab. f. 68. *Menachot*, Maimon. *Tamidin.* c. 7. 22. &c. Leges etiam de hac litigioſa ceremonia f. 65. T. Bab. *Menachot*, & *Megilla* f. 21 a. Librum *Coſri* & τετράτευχον *Turim* Nemo autem famæ clarioris, nemo antiquior de hac opinione Theologorum Judaicorum legitur poſt interpretes Alexandrinos, quam Philo p. 766. καὶ ἔτι τῶν ἡμέρων οἱ ἢ σωσφίρες δράγμα καθιεροῦσι γῆς πολιτικῆς δι' ἀσυχίαν πληρώσεως. καὶ τῶν ἀπὸ ταύτης καθαρμοῦ ἑπτὰ ἑβδομάσι πεντηκοστὸν ἡμέραν, ἣν ἢ σωτήριον ἄρτος ἐστὶν, οἱ καλοῦ πρωτόγνωστα ἑτοιμάσαι. לחם בכורים ἐπιφοιτᾷ εἰσὶ ἀπαρχὴ γενημάτων καὶ καρπῶν ἡμέρας σωφόρου, ὧν ἀνθρώποις τῷ ἡμετέρῳ (credas!) ζῶον ἀπείρημον ὁ θεός. Idem ille, aut potius homo eadem hæreſi tinctus, ſed doctior p. 1191. ἑορτὴ δ' ἐστὶν ἡ μετὰ τὸν πρῶτον τὸ ἄζυμον διὰ ἑπτὰ ἡμέρας, ἥτις λέγεται καὶ συμβολικῶς ὀνομαζομένη δράγμα העומר, &c. Dein ἡ ἐπὶ τῷ δράγματι πανήγυρις σωτήριός ἐστιν ἑορτὰς ἑορτῶν μείζων, merito itaque jure עצרת *aſarta* dicta Joſepho aliiſque doctoribus Judæorum; λέγεται γὰρ ἐκείνης τὴν ἡμέρας πεντηκοστὴ ἀριθμεῖσθαι), i. e. ex Rituali *Colbo*, בליל שני של פסח אחר תפלת ערבית מתחילין לספירת העומר והוא תחלת יום יו בניסן בלילה מניין לעצרת שיש לה שבעת תשלמין כל שבעת, quod eſt עצרת. σωσιπατρὶς δ' ἐλαχιστ ἡ κατ' τὸ πεντηκοστὸν ἀριθμοῦ εἰσαγωγὴ ἑορτῆς πρωτογενημάτων. ἐν ᾗ δύο ἐξ μαμμάδες ἄρτους ἐκ πυρὸς γεγονότας ἐπὶ σωτῆρι φέρειν, ἀπαρχὴ σίτου τὴν ἀρίστης πρόδηλος. Pentecoſte inter Phariſæos, Sacer equidem Codex nil tale dicit confitente Abarbinele, *Aſarta* appellitari meruit tanquam ſeptem ſeptimanarum *complementum* & ἐπισφράγισμα. עצרת autem & יעצרתא, *clauſula*, *terminus*, *concluſio*, *perfectio* השלימין: ultra quod ספירה העומר hebdomadum ſupputatio legitima haud tendit. Iſtius profecto ſupputationis cauſa divinitus dictum videtur & imperatum Lev. c. 23. 15. וספרתם *Numerabitis ergo ab altero die ſabbati*, Deut. c. 16 9. ἐπὰ ἑβδομάδας ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ: המימות תהיינה עץ ממחרת השבת *poſtridie ſeptem ſeptimanarum integrarum.* השביעית Hic *limes* erat, hæc *meta* hebdomadum inter Exodum famoſum & Datiönem Legum, inter primitias hordei potiorisque Cereris. Sicut ſeptima dies Azymorum clauſula vernarum feriarum: & octava Scenopegiorum τὸ συμπλήρωμα τῆς ἑορτῶν τῆς μεθυπερτερῶν. Hoc forte voluit & Religioſiſſimus Medicus c. 2. Apoſtolicorum; ἢ ἐν τῷ συμπληροῦν τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, vel τὰς ἡμέρας ἑ Latino Syroque, *finito manipulari computo.* Similiter antiqui Scholaſtici, χαγιγὰ, c. 2. § 4. עצרת שהל להיות בערב שבת בש אומרים יום טבוח אחר השבת ובה אומרים אין לה יום טבוח ומורים שאם חל להיות בשבת שיום טבוח אחר שבת ואין כהן גדול מתלבש בכלין זמותרין בהפגן וכתינית שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. *Quoties feſtum Pentecoſtes pridie Sabbati acciderit, Holocauſta Comparitionis pro Jom tob*; tantum enim ſignificat locutio vetuſta יום טכוח, *differri jubent Shammæani in Sabbati craſtinum*; *Hilleleï non differri. Sin vero Pentecoſte fuerit dies Sabbatina, utrique conveniunt cras maclanda eſſe τὰ ἐπισφάγια: tum etiam P. M. veſtitu ſuo aureo abſtinere, lugere defunctum, qui fuerit, & affligi jejunio, ne forte alias confirmaretur error eorum, qui ajunt Pentecoſten ſemper ſequi Sabbatum proprie dictum.* שהיו הצדוקים אומרים לעולם עצרת אחר השבת, ut Bartenorius explicat. Vide & *Menachot* f. 65. Cum Saducæis vero de computo Pentecoſtes eadem ſentiunt Scholæ Samaritarum, quod Exomologeſis illorum nuper à Neapoli ad nos miſſa declarat, & maxime illa locutione שבע שבתות. Variis autem nominibus inſignitur hoc feſtum. Moyſi vocatur חג הקציר & חג השבועות *feria hebdomadum*, *feriaque meſſis*, Deut. c. 16. 10. Ex. c. 23. 16. & Num. c. 28. 26. adhuc ſimplicius αἱ ἑβδομάδες שבועות, quod & Liturgicon Judæorum accepit, & יום הבכורים ἡ ἡμέρα τῶν νέων. Ubi optimus vetuſtiſſimuſque interpres Onceloſus כשבעתיכם reddit dialecto Judææ liberatæ & ex placito Phariſæorum ביצרתכון βεβαιωτικῶς, nec aliter Uzielides. Hieronymuſque noſter conſimili ratione, *expletis hebdomadibus veſtris.* Unde Deuteronomiæ cavent *Biccurim* c. 1. 3. לא מביאין בכורים קורם לעצרת מפני הכתוב וחג הקציר בכורי מעשיך. Scholæ enim Hillelis & Shammæi, ut

a) Τῷ Θεῷ] Lege ℈ Θεῷ. *Vet.* vertit *ara Dei.* COCC.

b) Ἐπιβάλλοντες,] Ita *Baſ G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιβαλόντες τῷ βωμῷ in *MSS.*

c) Ἀφιᾶσιν] Ἀφίασι *Samb.*

d) Ἀρνίον] Ἀρνεῖον *Samb.* καὶ' Ἀτλικῶς. Nam hoc erat *Moyſis* σωσφόρου σιταύτιον, *Levit.* c. 23, 12. BERN.

e) Ὁλοκαύτωσιν] *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* ὁλοκάρπωσιν. Utrumque enim promiſcue poſuerant Seniores Alexandrini, εἰς ὁλοκάρπωσιν atque εἰς ὁλοκαύτωσιν, vice Hebraici לעלה. BERN.

f) Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος] *Baſ* & *Gen.* ἑβδόμης ἑβδομάδος. *Big.* & Epiphan. ἑβδόμης ℈ ἑβδομάδος. De his helluo hiſtoriarum Scholaſticarum, *Ab hac* XVI *die ſeu Luna Niſan dicit Joſephus numerari* VII *hebdomadas, poſt quas ſtatim erit Pentecoſte. Alii ab altera die ſabbati, quod erat in diebus Azymorum: quia litera hiſtoriæ videtur ſic ſonare. Alii ab ipſa prima die Azymorum: ne plures quinquaginta dies inter Paſcha & Pentecoſten inveniantur.* Interpretes enimvero LXXII. Joſephus Mattathiæ, Onceloſus, Uzielides, Judas nobilis conditor Miſnæ, tota ſecta Rabbanitarum rite jufteque explicant Moyſis ſui מכחרת השבת μιμοχορεῖ ἀπαθῶς, Lev. c. 23. 11, 15. ab oblatis primitiis adorei die Niſanis decimo ſexto. Nam in Lege Divina dies extremi feſti Azymi aut Scenopegiorum, imo quævis panegyris ſacra מקרא קדש μιᾷ κλήσει, appellantur *feriæ*, & שבתון, Lev. c. 23. v 8, 24, 32, 38. Iidem corpore Talmudico uterque paſſim inſigniuntur יום טוב *dies ſolemnior feſti.* Unde *Menachot* c. 10. § 3 ubi docetur *ritus manipuli ſacri* ביצורת היעומר, Synedrii ſacri, delegati ter inculcant meſſori, *Sabbatum hoc eſt; hoc, hoc revera Sabbatum:* præſertim adverſus pravam opinionem *Baithoſæorum*, quos *Saducæos* nuncupant ab altero principe ejus hæreſis Joſephus & Evangelii Chriſtiani deſcriptores διάδοχοι, & Talmudiſtæ Babyloniæ: recentior autem Rabbiniſmus הקראים Caraitas, כתשים *Apoſtatas Epicuræos, Hæreticoſque.* Ajunt enim iſti & jam à tot ſeculis vehementer contendunt עיבור התעופה γόμῳ ἀτενοῦς, τὸ δράγμα ℈ ἐπιθήμα, ἤτοι ἀφορισμοῦ, veſpere ut contigerit Sabbati proprie dicti שבת בראשית, jure Moyſis ac vera religione demetendum; non ita definente die primo Azymorum, ſive ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν ἀζύμων, כבתר יומא טבא, aut plenius מבתר יומא טבא קמאה דפסחא, quomodo reddunt v 11. Interpretes Legis, LXXII. Græce, duoque Chaldaice: Latino ſermone itidem dixeris, *à craſtino prioris ex diebus bonis quos vocant Paſchatis.* Sic autem eſt δευτέρωσις quam ſupra laudavi היו עושים שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב כיון שחשכה אומר להם בא השמש אומרים הין בא שכש אומר להם שבת זו אומרים הין שבת זו שלשה פעמים על כל דבר ודבר מפני הביתוסים (הצדוקים T. Bab.) שהין אומרים אין קצירה תיעומר במוצאי יום טוב. Primum autem diem Azymorum *Sabbatum* appellari Lev. c. 23. 11, 15. veriſſima adeo ἐξηγήσει credidere Phariſæorum nepotes, ut religioſe obſervarent ipſi & ſeculis futuris injungerent ספירת היעומר τῶν ἐπαριθμεῖν ℈ δράγμα ab ineunte die XVI. Niſan, ut Judaici moris diem inchoare, nempe ſtatim à veſpere primo Azymorum, מתחל ליל יו בניסן כונה והולך כט יום, & quidem ſtantes שעוברין, rem ſeriam

* *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo,*] *Vel*, ſiccantes ſpicarum manipulum & pinſentes, puraque acerum hordea reddentes.

jam

τῷ τῷ θυσίαν, αὕτη δ' εἰσὶν αἱ τ ἑβδομάδων ἡμέραι πεντεκαίδεκα g καὶ ἑνέα, τῇ Πεντηκοστῇ λῷ h Ἑβραῖοι Ἀσαρθὰ καλῶσι, i σημαίνει δ' τοῦτο Πεντηκοστὴν, k σεσο-

cium tranſacta (iſtæ autem hebdomadarum dies ſunt quadraginta novem) quinquageſima die, quam Aſartha vocant Hebræi (denotat enim hoc *nomen* Pen-

jam monui, Lev. c. 23. & Neh. c. 8. tanquam Moyſen & Eſdram principes ſuos imitando, qui noviſſimum diem Paſchatis octavamque Scenopegiorum vocaverat עצרת, ſive ἐξόδιον bonis Interpretibus Ptolemæi Philadelphi עצרא & עצרתא, Maim. Tamidin c. 7. 22. diem quinquageſimam poſt exactas a nocte XII. Niſan ſeptem ſeptimanas *Supputationis complementum* συντέλεσμα συμπέρασμα, & *colophonem* nominarunt. Vide vim verbi עצר Jobi c. 29. 9. 1 Par. 21. 22. & Num. c. 16. 48. ἐκόπασεν ἡ θεραπεία. Quapropter Num. 29. 35. *Die octavo aſereth erit vobis*, Scholiaſtes Græcus lectum docet ἐν τῷ συμμεικτῷ τελείωσις ἐπιχύσεως pro ἐξόδιον. Int. LXX. Vel uſurparunt Nomodidaſcali reſtricte חג χάγ pro Scenopegiis, ita עצרת *aſereth* pari rigore pro Pentecoſte. Utraque vox idem ſignificat, *dies celeberrimus* phraſi Hieronymi, feſtum eximium, ἐορτασμὸς, *feria indicta*. Hinc 2 Reg. c. 10. 20. קדשו עצרה לבעל, ἁγιάσατε τῷ ἱερείαν τῷ βάαλ, *diem indicite ſolennem Belo*. Joel. c. 1. 14. ועצרת ἐν ἀργίαν. Et Interpretes ambo Samaritarum apponunt Deut. c. 16. 8. τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἑορτὴ τῷ κυρίῳ σου, חג לי אלהך ſive חג לה الهك. Sed properandum eſt hinc: modo recorderis idem feſtum *Pentecoſten* יום חמשים ex more vocari tam Lucæ Evangeliſtæ quam Joſepho Antiquario. Hic enim ait l. 2. Bellorum c. 2. πεντηκοστὴν καλοῦσιν Ἰουδαῖοι ἴσως ἑορτὴν πας' ἡμῖν ἡμερῶν ἑβδομάδας, ἐν τ ἀριθμὸν τ ἡμερῶν ἑορτὴν συστησάμενοι ἔχουσαι. Idem ferme ſignificant hæc quinque עצרת, חג, מועד גרול, שבתון, & יום שאב. Unde Amos c. 5. 21. ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכם, large dictum. Quinetiam Aſartæ tam Legiſlatoris quam Phariſæorum *obſervantiæ eximiæ* adeo & *coercitionis* ſacroſanctæ dies ſteterant, ut nihil humani operis, ſervile nihil admiſerint עצרה היא כל מלאכת עבודת לא תעשה. Unde Talmudum haud infeliciter עצרת deducere videtur לפי שעצור בכל מלאכה. Quo accedit etiam Mattathiades Archæol. l. 13. c. 16. de feria Pentecoſtali. ὁ γὰρ ἐστιν ἰουδαίοις ὅτε οὐ τοῖς σαββάτοις, ὅτε ὁν τῇ ἑορτῇ, בעצרתא, ὀδύνεν. Quod tamen in diebus interciſis ſive intermediis τ ἡμιγαλὶμ aliiſque omnibus ἐ *Corpore Traditionum* licitum fuerat & conceſſum. Conſenſum habes Salomonis, Cimchii junioris, recentiumque Interpretum. Nam Aquila, Symmachus, atque illo ævo Jonathan עצרת potius συναγωγὴ & σωλεὸν reddiderunt in Vaticiniis minoribus. Quinimo σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ apud S. Lucam, quo nihil forte litigioſius reperias in Novo Codice, Aſartam hanc denotabit; dico *Feſtum primitiarum alterarum*, חג או שבתון של בכורים שתים, τὸ σαββάτῳ τ δευτέρου πρωτοβροντιάτου Helleniſtarum locutione i. e. *feria primi tritici*. Jam enim hordeum primum conſecrarat dies XVI. Niſan. Ita מעשר שני, δευτεροδεκάτη appellatur noſtro Hieronymo eruditione Rabbinorum delibuto. Aut credes σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ vel δευτέρου, (poterat enim Sciolus πρῶτον heic ſubjicere, cum legeret v. 6. ἐν ἑβδόμῳ ἐν ἱστίοφ σαββάτῳ) dixiſſe Evangeliſtam שבת בראשית Sabbatum proprie, quod ſecundum forte advenerat poſt diem XVI. Niſan, quo exacto cœpit ספירת העומר. Dies enim hinc ſeptimus numeranti rite שבוע שני אחר *Septimana prima* vocabatur, decimus quartus שבוע שני *Septimana ſecunda*, &c. ut *Samag*, *Colbo*, *Turim*, Juris Judaici compendia nos docent. Ideirco Feſtum Azymorum præcipue nuncuparetur τὸ πρῶτον, trium Regalim primum. Vel, quod eodem temporis incidit, σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ phraſi parca vulgi arripuit ille pro שבת שני כן יום טוב הראשון של פסח. Præcefferat ergo Sabbatum πρωτόπρωτῳ, proximum illud *priori* יום טוב feſti Azymorum. Nulla enim conciliatio Criticorum Sacrorum, quam legere adhuc potui, de deuteroproto, animo meo placet; non Scaligeri, non Grotii, non Lightfoti noſtratis. BERN.

† *Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificium tranſacta*] *Feſtum Pentecoſtes* יום חמשים יום *appellant Chriſtiani Judeique*, & *hi adhuc plenius* יום חמשים מספירת העומר, Quinquageſima a manipulo rite agitato, *aut Græcis literis Jaſonis, Philonis, B. Pauli, Joſephi & aliorum*, ἡ ἡμέρα τ πεντηκοστὴ, & ἡ πεντηκοστή. *Idemque phraſi Legis* חג שבועות & ἑορτὴ θερισμοῦ τ πρωτογεννημάτων, *feſtum plane* πεντημερὸν בכורי קציר חטים *ipſi Amramidæ Ex. c.* 34. 22. & c. 23. 16. primi tritici gaudia, *ſicut ſolennitas Paſchalis induxerat hordeum primum. Aguntur jam gratiæ Deo Largitori pro ſegete matura; ut factum Paſchate pro ſpicis virentibus & ſpe bona meſſis. Nam, quod maxime facit in cauſa Rabbanitarum, juſſum Deut. c.* 16. 9. *Enumeratis prorſus ſeptem ſeptimanis & peractis*, πεντήκοντα τῶν ἑορτῶν τ ἑβδομάδων· ἀρξαμένῳ σοι δρέπανον ἐπ' ἀμητῷ, מיום החל הרמש בקמה, ἄρξῃ ἑξαριθμῆσαι ἀπὸ ἑβδομάδος, *aut Onceloſo interprete* בחצר עמרא רא רומתא, ſtatim a demeſſo dragmate ſacro העמר התנופה. *Unius enim dies felicitas hæc fuit, quicquid viri docti in contrarium diſſertant, donec ſeculo altero poſt ſcriptam Miſnam Judaamque derelictam Computiſtarum Rabbanicorum ſuſpicio aut ignorantia biduum adſeveraſſet. Vide* Colbo *f.* 58. *b, c.* & Menachot *f.* 65. *T. B. Idem probat hujus Panegyris nomen Phariſaicum* עצרת, & עצרתא, ἀσαρθὰ *Flavio huic & amplius literis Arabicis* العنصرة Anſara & يوم الخمسين, *ſic enim legendum in Bibl. Polyglottis Act. c.* 2. *Sic vocatur feſtum illud* χειτιαϊκὸν *per Syriæ Eccleſias. Hoc, præter alios in lectionibus variis memorandos, teſtantur Calcoſendius, Macriſius, Maſudius ſcriptores percelebres in ſuis Calendariis. Addit inſuper Maſudius* عيد العنصرة *appellari Hebraice* عصرتا *aſarta, & ex Lege* عيد الحصاد, celebritas demeſſionis, δηλονοτι & πρωτοβροντιάτου πυρίνου: *quomodo idem celebrat G. Elmacinus parte priore ſuorum Annalium. Præterea Macriſius tradit in Hiſtoria Memphitica, Judæos* يحتفلون الربانيين *juxta hæc ſolennia egiſſe nominibus* عيد العنصرة, عيد الاسابيع *necnon* عيد الخطاب τ δεσμοφορίων, in memoriam concionis Sinææ, quando Hebræis jus dictabat Optimus Maximuſque, denegaſſe tamen, *quod odio demum Saducæorum decretum exiſtimo*, huic feſto ſeptimanæ dies, III. V. & VII. ſive נהן. *Afferebat autem Pentecoſte ad Ædem elevabatque Munus Novum* מנחה חדשה *Lev. c.* 23. 17 *ubi humani lapidique primitias* הטין & בכורים לי, *ex ſimila triticea aſſaronum duorum tot panes, diſerte* שתי לחם τῶ ἄρτω *in Syſtemate Miſnico, ubi & grandituas panum docetur* VII. *palmos longorum, in latum quatuor, cum palmari profunditate: unde* μεγαλοφυΐα *meritum feſti nomen, licet illis minores paulo fingerentur quam panes Panim: Moyſi* לחם הנופה שתים, ἄρτους ἐπίδημα, *duo* ἄρτους LXX II. *Interpr. Chaldæiſque* תריתין נריזין placentas binas. *Simul cum panibus*, ὥστε ἐπιβλαθῆναι לחם על *inquit Lex*, חובה של לחם & עם הלחם *ajunt Moſaicæ cathedræ infamia Talmudici* בהורדת כוהנים, *ſive* ἐκ τὸ λαϊκὸν *c.* 23. 18. *T. bab. Menachot f.* 48. & *hiſce addictiſſimi Maimonides*, Tamidin *c.* 8. *aliuſque Moſes* Samag. *pr.* 202. *duo offerebantur agni* σωτήρια, *cœna mox iidem Sacerdotalis. Holocauſtoma ad hæc* τ νέας θυσοφορίας *agni ſeptem, duo cadebant arietes, (Joſephus alterum arietem expunxit,) juvencus unicus, atque etiam hircus* περὶ ἁμαρτίας. *Inſuper, præter Officium juge, nomine Muſaph i. e. Epactarum ſacrarum, ſicut ritus fieri in Paſchate & in Neomeniis, ita in ſolennitate Pentecoſtes, in* ἀριθμοῖς *c.* 28. 27. בחומש חניקורים, *explicant adeo expenduntque verba Moſaica Filii Miſnæ, ne forte ruga ulla aut* συναφάνεια *in tam ſancto volumine appareat, immolabantur rurſus* לעולה *agni ſeptem; juvenci tamen & aries converſim, unus hic, illi duo, cadebat & hircus piacularis. Denique quoad Lectiones & Pſalmodiam hujus feſti Chriſtiani quatenus convenimus cum Judæis, patebit continuo Liturgica Eccleſiæ utriuſque conferenti.* BERN.

h Ἑβραῖοι] Ἑβραῖοι omiſſum MSS. *Big.* Neque ullibi Sacrarum Literarum viri Divini Pentecoſten ſolennem ἁσαρθὰ typo Syriaco, aut ἁσαρφὰ more Palæſtino appellarunt. Veruntamen hoc nomen acceſſit *Strictioris obſervantiæ diei* ab Academiis Judaicis, ut jam dixi, & probat ſatis Mattathiades, & ſeculo ſequente Judas Rabbinorum facile princeps in Corpore Miſnico βιχκυρὶμ c. 1. 3. χαγιγὰ c. 2, 4 paſſimque: & Ethnarcha illo major Onceloſus, præſertim ubi ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכון ſubſtituit Num. c. 28. 26. loco Moſaici בשבעתיכם *in ſeptimanalibus veſtris*: ut legimus conciſe in traditionum volumine פסח, פכה & סכורת, pro חג המצות, חג הפסח & חג הסכות. Aut perpendent ſerio Theologi, caſu quodam veruſtiſſimo בשבעתיכם huc num venerit vice ממושבתיכם, *in habitationibus veſtris*, Lev. c. 23. 17. ubi ritus idem deſcribitur. Quod autem ſubjicit ſtatim Joſephus, σημαίνει δ ἁσαρθὰ πεντηκοστὴν, ſic autem libri omnes referunt, Græci Latinique, verum non habet; aut formari poteſt in melius, ſi reſcripſeris τῇ πεντηκοστῇ λῷ ἑβραῖοι ἁσαρθὰ καλοῦσι· σημαίνει δ τοῦτο πεντήκοντα, vel δέκατα. Nam vox iſta proxime apparet in paragrapho. Significant autem formulæ עצרא, עצרתא, ut ſupra vidimus, *ſolennitas gravior, feſtum majus & ſummæ continentiæ*: quod indicat etiam Amramides quando voce *aſereth*, factum hoc ter in Pentateucho Sacro, locutionem ſatis diſertam continuo adplicat לכל מלאכת עבודה לא תעשו עצרת היא, *opus familiæ*, vel ut Scævola Romanus recte accepit, *quod prætermiſſum non noceat, ne agitor.* Transferre autem placuit Phariſæis a reliquis Regalim in Pentecoſten nomen *Aſartæ*, *peculiaris obſervantia*, quod unicum diem, ut ante perſtrinximus, ea celebritas ſumeret, cum Paſchalia & Scenopegia ſeptimanam totam aut ſupra explicarent: ſive quod memoriam hæc reduceret Legis olim de Sina magna cum religione & ſolennitate, cum *reſtrictionibus ſeveris* rituque graviſſimo בעצרת, ad univerſam Hebræorum σωφάξιν, עצרה iterum, promulgatæ: את יום חג השבועות הורה את יום טוב מקרא קדש הזה זכן כתן תורתנו, quod feſtivo hoc biduo (ſic enim mos eſt recentior) è breviario ſuo bis terque cantant Judæi. BERN. Vocem Ἑβραῖοι omittit *Big.* neque ullibi in *S Literis* Ἀσαρθὰ vocatur *Pentecoſte*. Sed *Aſarta*, vox Chaldaica (ut ex *Bernardi* Annotatis prolixis me monuit *Cl. J. Gagnier*) ſive Hieroſolymitana, ex Hebræa *Aſara* tempore *Joſephi* accipiebatur pro Feſto *Pentecoſtes*. Nam cum vox illa proprie ſignificet *clauſulam, terminum, concluſionem*, ſive *perfectionem & complementum*, ideo adhibita eſt pro fine *ſeptem ſeptimanarum* temporis *Paſchalis*, ſive termino dierum L. *i. e.* pro eo *Feſto* quod *Græci* appellarunt Πεντηκοστὴ.

i Σημαίνει] Recte; non quod vi originis ſuæ idem notet Ἀσαρθὰ & Πεντηκοστὴ, ſed quod Judæis in uſu quotidiano idem notet Ἀσαρθὰ עצרתא quod Pentecoſte, quum in ſacris literis hoc nomen aliis feſtis tribuatur. REL.

k Προσάγουσι] Πεντηκοστὴ καλοῦσι τὴν προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον (ἄρ-

Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, è farinæ quidem triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectæ; in ſacrificium vero agnos duos. Et hæc quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad cœnam parantur; & nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin & immolant in holocauſtum vitulos tres & arietes duos & agnos quatuordecim; duos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum celebratur, in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo ab operibus laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omnibus & lege præſcriptum ſacrificii genus & laborum expers otium, & poſt ſacrificium epulæ.

Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus.

7. † Ex publico quidem ſuppeditatur * panis *ſacer* non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur *ſimilæ* aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis è regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent uſque ad proximum Sabbatum: & tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero *ablati* ſacerdotibus in cibum dantur; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent: aliud vero *thus* loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, & quotidie bis, offert *Deo* farinam oleo maceratam, & modica coctione duratam: eſtque *menſura ejus* farinæ aſſaron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane, alteram vero veſpere in ignem injicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ἀγιζι τῷ Θεῷ [l] ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δυο μὴ ζύμης γεγονότων· θυμάτων ἢ ἄρνας δύο. τοῦτα μὲν γὰ τῷ Θεῷ [m] προσάγει μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται· καὶ καταλιπεῖν ἀδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν συγκεχωρημένον. [n] ὁλοκαυτωθησομένης μόσχης τε θυσι τρεῖς [o] καὶ κριὸς δύο καὶ ἄρνας πεσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους ἢ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δὲ [p] ἀδεμία τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ὑπὲ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν ἀ διδόασιν· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀπαλλάττον, [q] καὶ πρὸς ἡδονὰς εἰσὶ πεφυκότες.

ζ'. Ἐκ μέντοι δημοσίου σίτου ὀπτὸς ζύμης ἄμοιρος· ἀσσάρωνες δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τὸν ἀναλωθῆ. [r] ὀπτῶν) ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ δ' Σαββάτου· τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ὑπὲ τὴν ἱερᾶς τραπέζης πίθενται, καὶ ἓξ εἰς ἀλλήλους παραμένοι. δύο δὲ χρυσέων [s] ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, διαμένουσιν ἕως δ' ἑτέρου Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων [t] ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ δ' λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὑπὲ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ [v] ὁλοκαυτοῦσι πὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνα ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δὲ [x] ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυρον [y] ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ [z] πεπηγὸς ὀπτηθὲν βραχείᾳ· καὶ εἰς μέν ἐστιν ἀσσάρων δ' ἄλυρα. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ [a] πρωὶ, τὸ δὲ ἕτερον δείλης ὑπιόντος [b] τῷ πυρί· τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

CAP. XI.

De Purificationibus.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁγνειῶν.

Tribus Leavitis ſanctoe in perpetuum luſtrata, data Deo, graviſſimiſque myſteriis conſecrata. Num. c. 3. Lev. c. 8. & c. 9. Ex. c. 29.

MOyſes autem tribum Leviticam à populi communitate ſegregans, ſacram utique futuram, aqua è fonte perenni ipſam purificavit, & ſa-

Μωυσῆς δὲ [c] τὴν λευϊτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας [d] ὑπεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἥγνισε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ἐπὶ τοῖς τοιού-

τοις

των Samb.) ἀλφίτων μὲ πυρίων Big. & Samb. *Panes de alphita ſiccata factos cum fermento aſſariorum duorum, Epiphan.* Reliqui πεπηκοσιδυο, προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτους ἀλφίτων μὲ πυρίων ἀσσαρωνας δύο, μὲ &c. על הלחם & לחם Lev. c. 23. 17, 18. *panem*, maſſam ac materiem binarum placentarum חלות, ב, τὸ σαμαϊτικὸν καὶ τὸ χαλδαϊκόν. BERN. Καθ' ἣν προσάγουσι Big. Coll. *Voſſ. Samb. & Vat.*

[l] Ἄρτον] Duos panes, ἄρτους δύο, offerebant. Res nota eſt. REL.

[m] Προσάγει] *Vet.* quidem *offeruntur*, quaſi προσάγεται. COCC.

[n] Ὁλοκαυτωθησομένης] Ὁλοκαυτωθησομένης ἢ μόσχης S. Big. & Samb.

[o] Καὶ κριὸς δύο καὶ ἀρνας τεσσαρεσκαίδεκα,] Ita codex, omnis Græcus Latinuſque, ac Hiſtoria Scholaſtica *Petri*. Verum S. Moyſes jubet arietes duos tertiumque לעולה hoc feſto adolere. Scribes itaque denuo apud Joſephum, μόσχης τε θυσι τρεῖς, καὶ κριὸς τρεῖς. BERN. Ita in libris omnibus tam *Græcis* quam *Latinis*, & in Hiſtoria *Petri Comeſtoris*. Sed in *S. Literis* jubet *Moyſes* arietes duos tertiumque hoc feſto adolere. unde ſcribendum cenſet *Bernardus*, καὶ κριὸς τρεῖς.

[p] Οὐδεμία] *Samb.* οὐδὲ μία.

[q] Καὶ πρὸς ἡδονάς] Viderat fortaſſis *Scholaſticus* in Muſeo *Caſſiodori* ſui ὅτα πρὸς ἡδονὰς εἰσὶ πεφυκότες. BERN. Καὶ ὅτα πρὸς ἡδονὰς legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed in omnibus & legitima immolationis ſpecies, & vacationis certus eſt modus, & eorum quæ ad epulandum immolantur.* unde & ipſe ſic mallem interpretari, *ſed in omnibus lex præſcripſit & quale debet eſſe ſacrificium; & qualiter laborum expers otium, & de quibus epulandum poſt ſacrificium*

† *Ex publico quidem ſuppeditatur*] *Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus*, לחם קדש 1 *Reg.* 21. 4. & *frequenter* לחם פנים *bis ſex* Panes Propoſitionis, *ſicut vertunt utriuſque Inſtrumenti Interpretes.* LXXII. *equidem alibi* ἄρτοι προθέσεως, *ſæpius* ἄρτοι ἐνώπιοι. *Pariter Aquila Onceloſiuſque, ſi duo unquam illi fuerint,* ἄρτοι προσώπων ἐτοι אפים. *B. Paulo* προθέσεις ἄρτων, *Symmacho adhuc & Interpreti Samaritico* ἄρτοι προθέσεως: *continuo enim ſe coram poni illos juſſerat ὁ εὐεργέτης Ex. c.* 25. 30. לפני תמיד. *Iſta ratio nominis: haud vero, quod Ben Zoma Phariſæus fuerat opinatus Miſna* Menacot *c.* 11. §. 4. *quaſi* πολυπλόοι & πολυπλάτωτοι *h. e. quadrati. Quanquam ea omnino figura fingerentur, magniſque inſuper modis, palmos decem longi panes, lati quinque, atque in craſſo ſeptem digitorum*, Menacot *c.* 11. §. 4. *Horum inſuper ordines thuris lances duæ coronabant, Lev. c.* 24. *Matth. c.* 12. *Deinde munus proprium Pontificis,* תענית & אפיית כוהן גדול *appellant Doctores Maſſicla* Menacot *c.* 4. 5. & *paſſim, ſimilaginis aſſaronem oleo ſubactæ & ſubfrixæ mane ſimul & veſpere inſumſit. Lev.* 6. 20. BERN.

* *Panis ſacer non fermentatus;*] Ad verbum, *cibus coctus*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani facierum.*

[r] Ὀπτῶν] Ὀπτῶντες ἢ ἀνὰ δύο ἀφιερωθέντες Big. Samb. Caſ. & Vat.

[s] Ὑπερκειμένων] Ita *Samb.* in *aliis* ὑποκειμένων, contra ritum. HUDS. In Siphra & alibi volunt in ipſa menſa locatas fuiſſe acerras. REL.

[t] Ἄλλοι] Ita & Talmudici tradunt alias acerras recenti thure repletas in Sanctum illatas. REL.

[v] Ὁλοκαυτοῦσι] Talmudici non in hunc ignem vel focum, quo holocauſta cremabantur, injectum thus voluiſſe, ſed alterum focum altaris. Sed Joſephus vel ad ſolum altare tabernaculi, quod hic deſcribit, reſpicit; ubi non eſt credibile focos plures fuiſſe, vel generatim ignem altaris exterioris vocat ignem holocauſtorum, uti & altare holocauſtorum nuncupatur. REL.

[x] Ὁ ἱερεύς] Intelligit Pontificem Maximum, cujus cruſtulâ 12 חביתין quotidie offerri conſueviſſe etiam Talmudici tradunt. REL.

[y] Ἐλαίῳ μεμαγμένον,] Sic *Big.* & *Coll. Voſſ.* ἐλαίᾳ μεμαγμένον *Samb.* ἐλαίῳ μεμιγμένον *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐν ἐλαίῳ ποιήσεις dicit *Moyſes* in *Levit. c.* 6. *v.* 21. BERN. & HUDS.

[z] Πεπηγὸς ὀπτῇ βραχείᾳ·] מרבכת *marbeceth* rectè exponit Joſephus *ſemicoctum, ſemifrixum.* Talmudici pariter אופה מינט בין כשל ונא, *Menacoth* f. 50. b. tam hoc quam אופני מנחת. Idem מרתחאת *merattcha* Interpreti Solymitano, & Samag. 186, & Maimon. *de Sacrificandi ritu* c. 13. BERN.

[a] Πρωὶ,] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ πρωὶ in *Editis*, *aliiſque.*

[b] Τῷ πυρί] Quia oblatio erat ipſius ſacerdotis, tota igne conſumi debuit. REL.

[c] Τὴν Λευϊτικὴν] Sic *Big.* & *Samb. Coll. Voſſ.* λευϊτικὸν. in *reliquis* τὴν λευϊτικὴν φυλήν.

[d] Ὑπεξελόμενος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* more Attico. Ὑφειλόμενος typi priores. Amant ſane Attici verba præpoſitionibus con-

τοις [c] νομίμως παρέχονται τῷ Θεῷ· τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη [d] τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγημένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

β'. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον [e] ὅπη τρέφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι [h] διατελοῖεν· περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελευσόμεθα· τὰς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τῷ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων. καὶ [i] κρέως δὲ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώσῃ τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίσηλόν τε καὶ σεσαλευμένην αἰγείαν, καὶ προβατείαν, καὶ ἐκ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

γ'. Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὸ σῶμα κακωθέντας, καὶ τοὺς [k] περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ τὰς [l] γυναῖκας ἢ, αἷς ἡ τῆς φύσεως [m] ἔκκρισις ὀπίσω, μετέτρεψε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην· μετὰ ταύτην γὰρ ὡς ἤδη καθαρὰς συνδημεῖν ἐφῆκεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδευσταῖς νεκρὸν μὴ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ συνδημεῖν. τὸν δ' ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν συνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν [n] καθαγνίζειν δεῖ, τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὴν γονὴν ῥεομένου. [o] ὃς δ' ἂν καὶ τὸν ὕπνον ἀποκρύπτοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν [p] ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, [q] μηδενὶ συνδιαλυομένους καὶ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. [r] ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν Θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν [s] ἐῤῥωμένην κομίσηται χρόαν· ὁ δὴ τοιούτῳ ποικίλαις ἀμείβεσθαι θυσίαις τὸν Θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.

δ'. Ὅθεν καταγελάσαί τις τὸν λεγόντων Μωϋσῆν, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτὸν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν συνεπόντων δι' ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀληθὲς, [t] οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαύτην ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντιφωνεῖν. καὶ ταῦτα, ὃ δὴ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, [v] καὶ οὐ μόνον [x] ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀπτισημοτάτας σταλείας σταλουμένων, καὶ τὰς [y] πολιτικὰς ἀρχὰς πεπιστευμένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων [z] εἰσιέναι. ὥστ' οὐδὲν κωλύει καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν [a] χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάπωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ

crificiis quæ hujusmodi occasione Deo solent offerri: atque Tabernaculum & sacra vasa Levitarum curæ commisit, & alia quæcunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; ut qui sacerdotibus, prout illi præciperent, ministraturi essent. jam enim Deo consecrati erant.

2. Et de animalibus discrevit singula quæ comederent, itemque à quibus penitus abstinerent. De quibus, si quando nobis oblata fuerit scribendi occasio, edisseremus, causas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum esse præceperit, ab aliis vero jusserit abhorrere. Sanguinis certe cujuscunque vescendi usu interdixit, quod animam ipsum & spiritum putaret. Quin & carnis sponte mortui animalis esum *omnino* prohibuit: atque à reticulo & adipe caprino, & ovillo, & bubulo abstinendum esse præmonuit. *De carne morticina, de sanguine, aliisque cibis immundis ac vetitis leges. Lev. c. 7. c. 17. & c. 11. & Deut. c. 14.*

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos, & genitura fluente laborantes. Porro & mulieres, quibus adesset secretio naturalis, seorsum habitare voluit usque ad septimam diem; post quam cum hominibus tanquam puras versari permisit. Similiter etiam & funus curantibus post totidem dies licebat cœtui interesse. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero sacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo sacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem passus sit seminis profluvium, si in aquam frigidam ingrediatur, parem potestatem habet ac ii qui cum uxoribus * legitime concubuerunt, Leprosos autem in perpetuum à civitate abegit, cum nemine commercium habituros & *tanquam* nihil à mortuis differentes. Si quis vero precibus à Deo impetraverit ut hoc morbo liberetur, sanumque colorem *aliquando* recipiat: is quidem variis Deum remunerat sacrificiis, de quibus posthac agemus. *Lepræ & vitiorum similium infamia. Lev. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. & Num. c. 5.*

4. Unde *profecto* alicui liceret & illos irridere, qui dicunt Moysem, lepra infectum & ipsum ex Ægypto profugisse, & ob eandem causam ejectis ducem factum illos in Chananeam perduxisse. Si enim hoc verum exstitisset, nequaquam Moyses in sui dedecus & opprobrium ejusmodi legem tulisset: cui & ipsum, si ab alio lata fuisset, reclamare voluisse probabile est. Præsertim cum apud gentes quamplurimas lepræ sint, & honorem assequantur; tantumque abest ut contumelia afficiantur & exsilio, ut *è contra* & militiæ magna obierint munia, & domi rem publicam administrarint, & in loca sacra & templa ingrediendi potestatem habuerint. Adeo ut nihil impedierit Moysem, si tali aliquo coloris *male sani* vitio aut ipsi aut multitudini quæ cum eo erat dignitas imminueretur, quo *Moysi genitique Hebræa vitiligine, maculam veterem & tenuem, abstergit Josephus tum heic tum libris contra Appionem.*

---

contra Græcum vulgus aspernare. BERN. & HUDS.

e Νομίμως] Scielus ad membranam *Sambuci* νομίμοις. BERN.

f Τὰ ἱερὰ,] Τὰ ἱερατικὰ καὶ τὰ ἄλλα *Big. Coll. Voss. & Samb.*

g Ὅτι περιφοιτῷ,] Probum illud & Atticum. *Burius* (ut & *Coccejus*) noster maluit ᾧ τε aut ὅτινι. BERN.

h Διατελοῖεν·] Ita *Big. Samb. & Busb.* διατελῶν in *reliquis*.

i Κρέως] Sic *Big. Samb. Hen. & Busb.* κρέων in *cæteris*. Mox αὐτομάτως ζώσῃ τὴν βρῶσιν ἐκώλυεν. ἐπίπλοον τε καὶ σεσαλευμένην αἰγείαν καὶ προβατείαν καὶ ἐκ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν *Hen.* BERN. & HUDS.

k Περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους.] Περὶ f. delendum, & sic mox. COCC. זבים Hebræis: hos urbe non excludunt Talmudici in Kelim. 1. 8. sed solo monte templi. REL.

l Γυναῖκας ἢ,] Γυναῖκας ἢ οἷς αἷς *Big. Coll. Voss & Samb.*

m Ἔκκρισις] Forsan ἔκρυσις.

n Καθαγνίζειν] Καθαγνίζειν δεῖ cum MSS. aut καθαγίζειν δεῖ cum Editis, utrumlibet congrue dicitur de holocautomate seu עולת; imo hoc Athenas redolet. Attamen agna לחטאת (duas enim requirebant hæc vitia) familia sacra vescebatur. BERN. Hoc malui ex quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* καθαγίζειν δεῖ.

o Ὃς δ' ἂν] In suo *Codice* ὁσάκις aut ὡς δ' ἂν forte reperiebat *Vet. Interpr.* qui reddit *quoties per somnum* &c.

p Ἐξουσίαν ἔχει.] *Id est*, ad vesperum ei licebit hominum consuetudine frui. Vide *Levit.* c. 15. v. 19.

* *Legitime concubuerunt*,] *Hoc est*, legitimis diebus, quibus *scilicet* menstruæ non sint.

q Μηδενὶ] Ita ex *MSS.* μηδὲν in *Editis*.

r Ἂν δέ τις] *Samb.* ἀν δέ ἄς. *Hen. & Busb.* ἐὰν δέ ἄς. Mox *Bas. & Gen.* ἀπαλλάξαι nullo verbo. BERN.

s Ἐῤῥωμένην] Ἐῤῥωμένου legerat *Epiphan.* nam interpretatur *sani colorem*.

t Οὐκ ἂν] Ordine alio *Samb. & Vat.* οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ Μωϋσῆς τοιαύτα &c.

v Καὶ οὐ μόνον] *Big. & Samb.* ἀπολαυόντων· οὐ μόνον &c. Scriptum olim putabis ἀπολαυόντων· καὶ μόνον. BERN.

x Ὕβρεως καὶ φυγῆς] Ὕβρεως καὶ ἀτιμίας καὶ φυγῆς *Big. & Coll. Voss.* ex glossemate, ut puto. BERN.

y Πολιτικὰς ἀρχὰς] Periere tamen hæc *Big. & Coll. Voss.* propter catalexin —— ομένων. Maxime autem intelligit Flavius nobilem illum Syrum, quem olim Elisæus vates Divina arte sanavit. BERN.

z Εἰσιέναι.] Inde colligitur lepram contagiosam non fuisse. REL.

a Χρόαν] Χρόαν ἢ, τῷ σὺν αὐτῷ *Bas. & Gen.* nisi quod retineant τὸ vulgare. Verum MSS. *Big. & Samb. Epiphanio* etiam adstipulante, χρόαν ἢ τὸ (*Big.* ἢ τὸ, *Epiphanius* addit αὐτὸς, ἢ τὸ) σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλαττώθη. Neutram profecto lectionem jure damnarent Aristarchi. BERN. Ita è *Cod. Samb. & Coll. Voss.* nisi quod ἢ αὐτὸς ex *Veteri Interprete* adjecerimus. χρόαν ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλαττώθη *Big.* In *Editis & Vat.* χρόαν ἢ,

quo minus meliora de istis sanciret, nec quid damni malive hujusmodi statueret. Sed manifestum est quod invidia moti hæc de nobis loquantur. Moyses autem labis hujus immunis, inter populares suos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis posuit, Dei honori prospiciens atque consuluens. Verum de his quisque sentiat prout libuerit.

Puerperarum lustratio. Lev. c. 12.

5. Mulieres autem, postquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut sacri quid tangere usque ad quinquagesimam diem, si mares fuerint enixæ: si enim feminas ediderint, duplex constitutus est dierum numerus. Veruntamen, cum post tempus ut diximus præstitutum intraverint, victimas mactant, quas sacerdotes Deo offerunt.

De conjuge suspecta. Num. c. 5.

6. At si quis uxorem suam adulteratam suspicetur, is farinæ hordeaceæ assaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero sacerdotum aliquis statuens ad portam, quæ ad templum obversa est, & capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inscribit, jubetque conceptis verbis jurare, quod nulla maritum injuria affecerit, & si pudicitiam violaverit, ut crus suum dextrum luxetur, uteroque inflata moriatur: sin vero nimio amore & ex eo nata zelotypia maritus in temerariam suspicionem devenerit, ut decimo post mense masculum pariat. Juramento autem peracto, *sacerdos* nomen *Dei* à membrana *aqua* delens in phialam exprimit; sumptoque templi pulvere, in quem forte incidit, atque *in phialam* inspersо, mulieri dat ebibendum. Illa vero, si injuste accusata fuerit, & gravida facta

μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρφανὴν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν ἀεὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφαγόμενοι. Μωυσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις ἀεὶ τὰ νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ πλεῖον ἢ Θεῷ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκοστῆς ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας δὲ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅταν θηλυτοκίας [f] νενόμισται. εἰσιοῦσαι μέντοι, [g] μὴ τῶν προειρημένων προθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρουσιν.

ς'. [h] Ἂν δὲ ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις [i] αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀλληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα ἵστησί τις τῶν ἱερέων παρὰ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν ἃ Θεὸς [o] τὴν πρωτογονίαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τὸν ἄνδρα, πεισθεῖσαν δὲ τὸ σῶφρον, καὶ δεξιᾶ σκέλους ἔξαρθρον ἡνιέναι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηδηκέναι ὅτως ἀποθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς καὶ ἔρωτος καὶ τοῦ μετὰ τούτου ζηλοτυπίας πρᾴως ὁ ἀνὴρ μετὰ τὴν ὑπονοιαν εἰς κεκινημένον, μιᾷ δεκάτῳ ἡνιέναι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελεωθέντων, τὴν διφθέραν ἀπαλείψας τοῦνομα [s] εἰς φιάλην σκπίζει· πρηθμίους τε [t] ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπόσας σκπεῖν δίδωσιν. ἡδ', εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλή-

τῷ σωὶ αὐτῷ πληθ. εἰλικὶ ἂν τομωθεῖσα.

b Πεφαγόμενοι.] Πεφαγορεύμενοι *Vat.*

c Ἐπειδὰν] Ἐπειδὰν *Hen.* Mox ille cum *Busb.* κώλυσε, καὶ θυσιῶν ἐπίσχεσθαι μέχρις μ'. ἡμ. ἂν ἄρρεν ᾖ τὸ τεχθέν. BERN. Vulg. *ingredi*' *ait.* verum ita *Hen.* prout in Notis docuit *Bern.* & recepit in contextum. *Hudſ.* HAV.

d Εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε,] במקדש est in Levit. 12. Talmudici in Kelim. cap. 1. misn. 8. scribunt puerperis non licuisse extimum illud spatiorum quæ templum cingebant ingredi, quod הר הבית dicitur, *id est mons templi*. Adeoque τὸ ἱερὸν hic erit mons templi, uti & מקדש Talmudici aliquando tam late extendunt, ut ipsum montem templi complectatur. Vide Codicem Schecalim. 1. 3. REL.

e Θυσιῶν ἅπτεσθαι] Est partes sacrificiorum attingere aut comedere. Levit. 12. בכל קדש לא תגע dicitur, *sanctum non attinget*. Id hic Josephus explicat. קדש sunt, θυσίαι. Ita & Judæi alii loquuntur. Primitiæ & decimæ non sunt קדש. Adeoque puerpera de iis comedebat, non de קדש. Vide Negaim. XIV. 3. REL.

f Νενόμισται.] Συμβέβηκε pro νενόμισται habent *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.* εἰ θηλυτοκία συμβέβηκεν legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν,] Μετὰ τὰς πρώτας προθεσμίας *Hen.* & *Busb.* BERN.

h Ἂν δὲ ὑπονοήσῃ] Ἐὰν ἡς ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα *Cedrenus* ex *Josepho*.

i Αὐτῷ] G. Cedrenus p. 68. qui hoc examen describit è Flavio, ἐὰν ἡς ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα, &c. BERN.

k Ἀλληλεσμένης ἀσσάρωνα·] *Big.* ἀλληλασμένης. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἀσσάρωτα pro ἀσσάρωνα. BERN.

l Ἐπιβαλόντες] *Big. Samb Hen.. Busb.* & *G. Cedr.* ἐπιβάλλουσιν *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* BERN.

m Πύλας,] An certius hoc describunt Misnici c. 1. 5. שער נקנור. מיליז אותה לשער המזרח שער פתח שיער ניקנור, vel לשערי המזרח לשערי ניקנור, ut in editione Bombergi. *Adducitur ea ad portam Orientalem præ valvis Nicanoris.* Nam, ut subnotant Gemaristæ Urbis Sanctæ, de ויעל אליה, Num. 5. 18. כל מקום שנאמר לפני יהוה הוא שיער ניקנור. Latius alii hæc verba interpretantur, nimirum malæ famæ fœminam vi rapi ab exteriori חיצון porta Orientis ad superiorem העליון, quæ atrium Israelis à muliebri gradibus etiam præstructis distinguebat. BERN. Portam Nicanoris fuisse tradunt Talmudici locum, ubi constitueretur mulier adulterii suspecta. REL.

n Ἀφελών,] Id est פרוע ראש Talmudicorum. REL.

o Τὴν πρωτογονίαν] Mirum hoc nescisse nomodidascalos ævo Antoninorum, adeoque certasse secum, num solus versus XXI. ubi quidem occurrit Nomen Sanctissimum, num è sacris plures atramento ἀκομμώτῳ dire schedulæ rite inscriberentur: quam הספר Lex vocat, Misna המגילה, Josephus ἡ διφθέρα, εὔξεσθαι. Quippe rudem & impolitam pellem, דפתרא etiam dictam, rejiciunt Patres Sotæ c. 2. 4. BERN.

p Τὸν ἄνδρα,] Georgius τὸν τὸν ἄνδρα. Subinde ille illepide σκιλως ἄρρεν ἔξαρρεν ἡνιέναι. BERN.

μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρφανὴν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν ἀεὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφαγόμενοι. Μωυσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις ἀεὶ τὰ νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ πλεῖον ἢ Θεῷ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκοστῆς ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας δὲ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅταν θηλυτοκίας [f] νενόμισται. εἰσιοῦσαι μέντοι, [g] μὴ τῶν προειρημένων προθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρουσιν.

ς'. [h] Ἂν δὲ ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις [i] αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀλληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα ἵστησί τις τῶν ἱερέων παρὰ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν ἃ Θεὸς [o] τὴν πρωτογονίαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τὸν ἄνδρα, πεισθεῖσαν δὲ τὸ σῶφρον, καὶ δεξιᾶ σκέλους ἔξαρθρον ἡνιέναι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηδηκέναι ὅτως ἀποθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς καὶ ἔρωτος καὶ τοῦ μετὰ τούτου ζηλοτυπίας πρᾴως ὁ ἀνὴρ μετὰ τὴν ὑπονοιαν εἰς κεκινημένον, μιᾷ δεκάτῳ ἡνιέναι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελεωθέντων, τὴν διφθέραν ἀπαλείψας τοῦνομα [s] εἰς φιάλην σκπίζει· πρηθμίους τε [t] ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπόσας σκπεῖν δίδωσιν. ἡδ', εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλή-

q Πεπηδηκέναι] Recte *Big.* & *Samb.* τὴν γαστέρα πεπηδηκέναι, *uterо inflatam & obtumidam.* Sequitur enim de plaga eadem, τὴν κοιλίαν ὑδέρῳ καταλαβοῦσαν. Pariter ad Moysen v. 21. Interpr. LXX. בטנך צנרת. τὴν κοιλίαν σου πεπρησμένην, & v. 27. צנתרת, בטנו, πεπηδηκυῖαν τὴν κοιλίαν, Hier. *inflato ventre*, & idem v. 23. *utero tumescente.* Onceloſus insuper, Saadias, & omnis Rabbinitas צבה exponit נפיחא πεφυκὰ, atque ואריסא, inflatum, διεφθαρκὸς, πεφυσημένον, ἐμπεπτηκότον: neque aliter Doctores Samaritani, sive Arabice sive vernacule scriptitent. Cæterum legitur sæpius πρῆσαι eo animo in optimo carmine. Unde Grammatici veteres Didymus, Hesychius, aliique ad ιλ'. α. 481. τὸ δ' ἄνιεμος πρῆσαι, ἐξυγρᾶναι. Et ιλ'. π. πρῆσε χαίτην, ἐξ. θύσαι: & phrasi dilecta idem vates δακρυόεν ἀναπρήσας, ἀναφυσήσας Did. & Hesych. & Etym. M. Hi autem subjiciunt, ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὰς πεφυσημένας πεπρησμένας φαμέν. Eustathius adhuc instat, ἤτοι γεμίσας τὰς ὀφθαλμούς. Herodianus etiam in Partitionibus nondum editis, λέγε δὲ πρῶ, πρῆθι. δύο δὲ σημαίνει τὸ πρῆθι, φυσῶ καὶ ἐμπνεύζω. Attamen operæ Complutenses legerant in Sacris ——— κοιλίαν σου πεπρησμένην *disruptam*, Theodoretoque explicante ῥηγνυμένην. Hieronymus etiam hanc interpretationem involvit, ubi reddit v. 21. *Et tumens uterus tuus rumpetur*, ex Hebraico ואורת בטנך צנרת. Apud Josephum modo πεπηδηκέναι prætulerunt *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Quinetiam πεπηδηκέναι notione εἰδαλίας aut defendi ex πεπηδηκὼς; ἐξαρθρεῖς Suidæ; πρήσει), φυσᾶται Hesychii: πεπωτευζις, ἡ δύσπνοια· ποιεῖ, καὶ πίπρησκε (καὶ ἐπιτείνει) τὰς λαγόνας, καὶ ὅτι τοῦτο φυσᾶται ἡ ὕδερος, Apsyrti veterinarii c. 46. de arte sua: aut hæc omnia existimabis culpâ librariæ accidisse vice ᾱ vocalis præcedentis. Postremo ob oculos habuit Epiphan. Scholasticus τὴν γαστέρα πυθοῦσαν, *uterо putrefacto.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocc.*) recte ut constat ex v. 15. & ex LXX. in *Num.* c. 5. v. 21. *Lidymo* in *Homeri* Il. A'. v. 481. *Hesych.* & *Etym. M.* In *Editis aliisque* πεπηδηκέναι.

r Ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς δ' ἔρωτος] Cedrenus ἐὰν δὲ ὑπὸ πολλοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ μετὰ τούτου (*Busb.* & *Hen.* μετὰ τοῦτον) ζηλοτυπίας. BERN.

s Εἰς φιάλην σκπίζει·] Eadem & phrasis Misnæ c. 2. 2. מילי של חרש חרשת, pro כלי חרש Amramidæ, Onceloſive מן רחקף. Ibidem εἰς φιάλην σκπίζει convenit verbo Legis ומחה אל מי המרים, aut Onceloſi, Deuterotarum Judaicorum; Samaritanorumque ויכתב, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ δ' ἐλεύσῃ. BERN. In Misna Sota etiam פיאלי φιάλη appellatur. REL.

t Ἐκ δ' ἱεροῦ] Ἐκ τοῦ δ' ἱεροῦ γῆς ἅτι σφύχει Cedr. ἐκ δ' ἱεροῦ γῆς ἅτι σφὸς τοίχοις *Epiphan.* ignarus nimis Sacræ Legis, ubi imperatur v. 17. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς καὶ τῆς γῆς τοῦ ὕστου ἐπὶ δ' ἐδάφους τοῦ σκηνῆς, בקרקע המשכן. Deuterotæ insuper monent pulverem in pavimento dextro Ædis servatum hac causâ sub marmor cubitale c. 2. 2. Quinetiam statim à potu amaro livere uxor falsa luemque cœlitus impressam ostendere, nisi nos fallat sectæ plurima Pharisæorum Sotæ c. 3. 4, 5. ואין זכות תולה במים המרים, vixque annum ultra vitam miseram prorogare. Contraria omnia evenire docent Magistri Babylonii Sotæ f. 26. & Maim. in libello cognomine c. 3. conjugi innocenti, meliorem solito

vul

κλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται καλὰ τὴν γαστέρα· ψῦσιμένη δ' ἣ τ' ἄνδρα δίκῃ τοῖς γάμοις, καὶ τ' Θεὸν δίκῃ τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καταφερῆ τ βίον, τοῦ τε σκέλους σκπεσόντ[ος] [v] αὐτῆ, καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρᾳ καταλαβόντ[ος]. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τ ἁγνείας τ [x] ἐπ' αὐταῖς ταῦτα Μωϋσῆς [y] τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμους δ' αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

est, exactoque tempore suo filium enititur: si autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque juramento adstrictam fregerit, mortem obit ignominiosam, crure illi decidente, & aqua intercute ventrem occupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus suis de sacrificiis & purificatione eorum præscripsit: leges autem eis tales *insuper* posuit.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Νόμοι διάφοροι.

ΜΟιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας εὐδαίμονα τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τῆς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητράζιν, [z] ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμ[ος] ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς σωτείναι γαμετῆ, καὶ [a] τίτθαις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς [b] ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δὲ ℭ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς καλὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς σωτηρίαν φοιτᾶν, μηδὲ τῷ πρὸς τὰ [c] ἄῤῥενα μίξιν τιμᾶν, διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονῇ θηρωμένους τρέπομον. καθ' ὃ τ εἰς ταῦτ' ἐξυβρικότων, θανάτου ἔζημιωσε τὴν τιμωρίαν.

β'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διαφορὰν τὴν ἁγνείαν ἐπέθηκε. [d] τούτων τε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργε, καὶ πρόσθεν γαμεῖν τὰς [e] ἠτημενικὰς σκώλυσε· μήτε δάλλην, [f] μήτ' αἰσχμάλωτον γαμεῖν αὐτὸς [g] κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ [h] πανδοκεύων πεπραμένας τ βίον, [h] μηδὲ τὰς τ προτέρων ἀνδρῶν ἐφ' αἷς δηποτῶν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τ δ' ἀρχιερέα μόνοι δὲ τεθνηκότ[ος] ἀνδρὸς [i] ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. [k] μόνῳ δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ τούτῳ φυλάττειν. ὅθεν δὲ νεκρῷ προσίασιν ὁ ἀρχιερεὺς, τ λοιπῶν δ' κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ [l] τοῖς ἑαυτῶν προσήκαν μεταλαβεῖν. ἀφελεῖς δ' εἶναι [q] πάσων ἀφέλειαν. τ δ' [r] μὴ ὁλόκληρον τ ἱερέων χρῆσθαι πρὸς τὰς ἱερεῖς σκέλους τὰ μέρη· ἀναβαίνειν

CAP. XII.

Leges variæ.

ADulterium quidem in universum prohibuit; felicitatis esse reputans, ut viri de nuptiis recte sentiant; atque reip. simul ac familiis expedire, ut legitimi sint liberi. Item matribus misceri, ut omnium nequissimum, vetuit lex: atque etiam cum noverca, & materteris, & sororibus, & filiorum uxoribus rem habere, ut flagitium abominandum detestatus est *Moyses*. Quin & prohibuit ad mulierem menstruis pollutam accedere, aut bestiarum concubitum petere, aut coitûs cum maribus amore ardere, *turpem* & improbam ex eorum pulchritudine *sibimet* quærentes voluptatem. Iis vero qui hæc *præcepta* insolenter ausi fuerint transgredi, pœnam capitalem irrogavit. *Incestus & turpes concubitus morte vindicantur. Lev. c. 18. & c. 20.*

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem *quam reliquis* præscripsit. Nam & ab istis similiter eos abstinere voluit, prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent quæ prostitissent: imo & servam aut captivam ducere prohibuit, aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sustentassent, aut quæ à prioribus viris quacunque de causa repudiatæ fuissent. Summum vero Pontificem ne mortui quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem injunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob eandem rationem neque ad mortuum accedit Pontifex: cum tamen cæteris sacerdotibus licitum sit ad fratres & parentes & liberos mortuos accedere. * Item corpora integra habere *jubentur*, & ab omni *Sacerdotum honestas, ac præcipua M. Pontificis. Lev. c. 21.*

vultum, valetudinem firmam, partum facilem masculumque. BERN. Ex ἀ ℨ ἱερῦ γῆς Cedren. σκοπίας τι ἀ ℨ ἱερῦ γῆς Vat. ὀπ ℨ ἱερῦ γῆς ἢ τι σῶς τοίχοις legerat Vet. Interpr. iguarus Sacræ legis, Num. c. 5. v. 17.

y Αὐτῇ,] Georgio αὐ ῆς.

x Ἐπ' αὐταῖς] Τῆς ἐπ' αὐτῆς Baſ. & Gen. ἀ ἐπ' αὐτοῖς Big. Samb. & Epiph. ἐπ' αὐταῖς pro ἐπ' αὐτῆς ante editorum, ſonoritatis ſimilis gratia. BERN. Ita pro ἐπ' αὐτῆς Editorum, quod ex ſimili cum ἐπ' αὐταῖς ſono ortum, reſcripſit Bernardus. ἐπ' αὐτοῖς Big. Samb. & Vet. Interpr. ἐπ' αὐτῇ Vat.

y Τοῖς ὁμοφύλοις] Non iis tantum, qui ex ſua tribu, Levi nempe, erant adulteria & alia crimina interdicta, ſed Iſraelitis. Unde diſcimus Joſephum voce ὁμοφύλων complecti totam gentem Hebræorum. Ita mox opponit ἰμαζύλως & ἀπεστιοχώρησε. REL.

z Ὡς κακὸν μέγιστον] Ὡς abeſt Big. & Samb.

a Τίτθαις,] Τίτθαις vel τιτθαῖς (nam de accentu hujus vocis aut τηθαῖς Grammatici nolunt altercari) Big. Buriuſque meus. Verum ab auribus Atticis neutiquam abhorreat Samb. τιτθίοι, aut τηθύοι Busb. τητθυσι ſcripſit Hen. ſicut τήτθαις excuſum eſt Baſ. & Gen. pro ſuaviori τήθαις. Haſce autem tales vocat Legumlatorum caſtiſſimus אחות אכן & אחורת אכין c. 18. λαθιτιξῶ, *amitas atque materteras*. BERN. Ita Big. in Editis τήτθαις. forſan Ἀτικώτερον & ſuavius τιτθίοι Samb. aut τηθίοι Vat.

b Ἐκφαυλον ἔχον] Baſ. Gen. & Epiphan. Male MSS. ἔκφυλον. Nam ἔκφαυλον ἀδικία eſt תועבה & זמה Legis Connubialis v. 17, 22, 23, 29. BERN. Ἐκφυλον Big. (Coll. Voſſ.) & Samb.

c Ἄῤῥενα] Big. & Samb. ἄρσενα, contra uſum Atticum. Ibidem μίξιν Samb. BERN.

d Τούτων τε] Ita Samb. Vat. & Vet. Interpr. τούτων δ' in *reliquis*.

e Ἠτημενικὰς] Ἐταιρικὰς mendum Baſ. Gen. & Big. ἑταιρικὰς à verbo circumflexo Busb. ἑταιρικὰς etiam Samb. Typo autem barytono quam contracto notat illud τὰς πεπορνευκυίας ἢ ἑταιρικὰς, ut exponit Etym. M. Hujus generis eſt זנה apud Moyſen libro ſuo tertio, qui eſt de moribus Sacerdotum. BERN.

f Μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν] Id in Lege Dei vetitum non eſt: niſi credatur latere ſub חללה. ſed Judæi id per ſequelam inde eliciunt, quod ſuſpecta ſit integritas puellæ, quæ captiva fuit. Ideo & poſtea regi ex familia Chaſmonæa reprobratum fuit, maternum genus a captiva ductum eſſe, ideoque ad Pontificatum eum ineptum. REL.

g Κεκώλυκε,] Τεθείκασι legiſſe videtur *Epiphanius*. Verum illa γαμεῖν αὐτὸς κεκώλυκε non agnoſcit *Vat.*

h Μηδὲ] Ex *Coll. Big.* Editi μήτε.

i Ἠξίωσε] Sufficit hoc in loco *Sambuci* ἠξίωσε γυναῖκα. *Busb.* etiam & *Hen.* ne γαμεῖν bis poneretur, malunt ἠξίωσε γυναῖκα λαβεῖν. Similiter *habere permiſit uxorem Epiphanius*. BERN.

k Μόνῳ δ' αὐτῷ] Μόνῳ δ' *Big. Samb. Hen.* & *Epiph.* Atque tantidem profecto valebit μόνῳ atque μόνῳ in hac ſententia, ſi elegantia quæramus. BERN.

l Τοῖς ἑαυτῶν προσήκαν] Τοῖς ἑαυτῶν προσήκουσι Baſ. & Gen. τοῖς αὐτῶν προσήκουσι Busb. & Hen. τοῖς αὐτῶν προσοῦσαι eodem animo Samb. necnon τοῖς ἑαυτῶν προσοῦσαι Big. BERN. Ita Baſ. & G. τοῖς αὐτῶν προσούσαι Vat.

q Πάσων ἀφέλειαν.] Ἀσφάλειαν error cod. Samb. πᾶσαν ἀφέλειαν Big. Sacerdotibus etenim aliquoties hoc imperavit Sanctiſſimus והיתם לי קדשים, ἔσεσθέ μοι ἅγιοι. BERN.

* *Item corpora integra habere* jubentur,] Ita placuit locum interpretari ex iſtis *Heſychii*, ἀφελὴς, ἁπλοῦς, καθαρὸς, ὁλόκληρος, ὁ μήτε πλεονάζων μήτε δέων τι ℨ σώματος. Cæteri fere ad hunc modum, *Iidem jubentur ſimplices eſſe omnique fuco carere.* Videſis *Etym. M.* voce ἀφελὴς.

r Μὴ ὁλόκληρον] Id eſt aptas non habens & integras omnes partes corporis. Hoc explicat quod alibi in lib. de bell. ſcribit eos qui ob πήρωσιν non miniſtrabant in altari, partes tamen accepiſſe e cibis. Illud πήρωσιν per *cæcitatem* reddidit Interpres. Ita alibi hanc vocem eſſe reddendam non nego, uti quum Joſephus lib. VI. de bell. cap. 16. ſcribit πεπήρωτο δ', *cæci enim redditi ſunt*. At πηρὸς eſt qui non ὁλόκληρος. Zozimus hiſtor. lib. VI. pag. 828. ita opponit ὁλόκληρον ἔχειν τὸ σῶμα & μέρος τι ℨ σώματος πεπηρωμένον. Demoſthenes oratione περὶ στεφάνου pag. 146. τὸ σκέλος πεπηρωμένον, *crus mutilatum*, ubi Scholiaſtes,

mni vitio pura. Si cui tamen ſacerdotum defectu aliquo laborare contigerit, juſſit & ſuam cum ſacerdotibus partem accipere: verum ad altare aſcendere & fanum intrare prohibuit. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe voluit: ſed & operam dare ut in quotidiana vitæ conſuetudine ſese irreprehenſibiles præſtent. Ideoque qui ſacram ſibi veſtem induunt, & ab omni culpa vacui ſunt & præter cætera caſti & abſtemii; vini uſu, tantiſper dum ſtolam gerunt, interdicto. Præterea & victimas mactant integras, omnique vitio carentes.

Abſtemii adjunto ſacrifici, ſine vitio victima. Lev. c. 22. & c. 10. Ezech. c. 44.

3. Atque hæc Moyſes etiam vitæ ſuæ tempore obſervata tradidit: de quibuſdam vero, cum in ſolitudine viveret, in futurum proſpexit; ut illa terram Chananæam adepti facerent. † Septimo quoque anno agris dedit requiem & ab aratione & conſitione, ſicut jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. Quin & quæ ſponte ſua terra *hoc anno* ferret, publica eſſe *juſſit* & promiſcui uſus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis ſervari. Idemque fieri *voluit* poſt ſeptimam annorum hebdomadem. atque hi quidem omnes ſunt *anni* quinquaginta. Annus autem hic quinquageſimus Jobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores à mutuo liberantur, ſervi liberi dimittuntur, quos, contribules cum eſſent & legem aliquam violaverint, ſervitutis pœna affecit, utpote mortis ſupplicio exemptos. Porro & agros priſtinis dominis reſtitui præcepit, hunc in modum. Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptes, πεπηρωμένον ἄγων βιβλεμμένον. Libanius declamatione 43. p. 906. χείρας ἐπήρωζαν, *manus abſciderunt* Ariſtides declamatione adverſus ineptos Sophiſtas, πεπηρώσθαι αὐτὰς ἔτοι τὰς ὀφθαλμὰς ἢ τὰς χεῖρας ἢ τῶν ἄλλο ὁτιῦν τοῦ σώματος, *mutilatos vel oculis vel manibus vel alia corporis parte.* Adeoque dicebantur Græcis milites τὸ σῶμα πεπηρωμένοι teſte Harpocratione ad illam vocem. ὅσοι ἀφ' ἑκάστου μέλους ἀπόλεμοι ἦσαν, quotquot ob mutilationem militare non poterant, ſcribit Arrianus de exped. Alexand. Veteres gloſſæ: Mutilatio πήρωσις σώματος. Joſephus ipſe infra lib. VII. 2. πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, *cæcos & claudos.* Utrique πεπηρωμένοι, non ſoli cæci. Sic lib. VII. 6. de Mephiboſeth claudo πεπηρωμένου τὰς βάσεις. Sic lib. IV. 8. ὁ πηρώσας qui mutilaverit aliquem, ubi Gelenius male, *excæcaverit.* Plutarcho ἀνάπηρος & ὁλόκληρος opponuntur in apophthegmatibus & alibi. REL.

Septimo quoque anno ab agricolarum ferro innoxia erat terra Sancta.

Dein poſt ſeptem annorum Hebdomadas Jobelus, ſive Jubelæus, felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum. Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. Joſ. c. 6. Philo, p. 1183. & Tacitus, l. 5. Hiſt.

s Ὡς' αὐτὰ] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ταὐτὰ in *Editis*, *aliiſque.*

t Πίνειν οἶνον] Inter res prohibitas ſacerdoti miniſtranti, etiam יין vinum recenſent Talmudici: & plus quarta parte logi bibere non licuiſſe definiverunt. REL.

v Ἕως ἂ τὰ στολὴ ἔχωζι] Id eſt quamdiu ſacris operantur in templo: nam extra tempus miniſterii & quando extra templum verſabantur, veſtes ſacerdotales non gerebant, quas in templo ſervabant præfecti amictui ſacerdotali. REL.

x Ἐπὶ ἃ καὶ τὰ ἱερεῖα] Ἐπὶ ἃ κ' ἱερεῖα *Samb.* ἐπὶ ἃ κ' ἱερεῖα *Epiphanius* pravis ocellis. Ibi loci *Samb.* καταμηδὲν. BERN.

y Καθ' ἑ ζοῆς χρόνον] Καθ' ἑ ζωῆς χρ. *Vat.* & *Samb.*

z Ὅπως ἐπειδὰν] Sic *MSS.* ὡς ἔπως in *Editis.* nimis liberaliter.

† *Septimo quoque anno*] *Septimo quoque anno terram Sanctam ab agricolarum ferro innoxiam & quietam dicit O. M. Dein poſt ſeptem annorum hebdomadas ſive* שמטות: *Nam Chronologi illuſtres Scaliger & Petavius fruſtra defendunt imperitiam Rabbinorum aliquot Illuſtrium ſive Gaonim f. 9.* עץ, *contra Miſnicorum Seburæorumque Scholas antiquiores* Eracin *f. 11. b. & f. 12. contra Africanum, Euſebium, Hieronymum, & cæteros Scriptores Chriſtianos, contra Joſephum hunc tam hoc quam c. ult. § 30. & Philonem p. 1187. & p. 767. & doctiſſimos Judæorum, contra verba diſertiſſima Legis Divinæ, & præter analogiam manifeſtam & πίστεως & τῆ πίστη-οσῦ, quæ appellant cum Moyſis tum Chriſti diſcipuli. Adde inſuper ſponte confitentes Gemariſtas in* Eracin, *ex nimio ſtudio ſupputandi per ſolos Sabbatiſmos ab exciſa dudum Æde ſecunda; (anno autem Sabbatico hæc demolita erat) neglectam fuiſſe rationem veram & veterem Jubilæi miſeræ exulique genti:* יובל ושנת השמטים Jobelus, *felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum, atque recte interpretanti* ἐλευθέρια, ἄφεσις, εὐανάκλησις, Reſtitutio, Recuperatio, *ſervos patrios liberat, ob. æratos ſolvit, prædia extra urbes heris priſtinis per compenſationem reſtituit. Conſule Lev c. 25. & c. 27. Num. c. 36. & Joſuæ c. 6. Philonem etiam egregie diſſertantem p. 1183, &c. de hebdomade numero quam ſacro: Talmudum inſuper Babyloniacum in* Eracin, *& Maimonidem Jad tit.* Semitta & Jobel, *&* Samag. 153 עשין. *Et Corn. Tacitum l. 5. Hiſtoriarum.* BERN.

a Καὶ τ' αὐτομάτως] Ita in *MSS.* ἐπὶ τ' in *Editis.*

b Τῶν τε ὁμοφύλων] Τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ἀποδείλοις *Busb.* & *Hen.* & *Vet. Interpr.*

c Φυλάττοντας.] *Big.* cum *Samb.* φυλάσσοντας. Mox ποιεῖν ἢ τοῦτο καὶ *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN.

d Μετ' ἑβδόμου] Ita *Joſephus* tam heic quam alibi, & *Philo*, p. 767. & p. 1187.

e Ἔτη τὰ πάντα] Ἔτη πάντα *Samb.* & *Big.* BERN.

f Πεντηκοστὸς] Aliis *quadrageſimus nonus.* qua de re magna inter viros Eruditos controverſia. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 15. & p. 34. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 9 c. 27. *Cunæum* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 6. & *J. Clericum* ad *Levit.* c. x.

g Τῷ χήμαλι] Servi quomodo inter Judæos eſſe potuerint; hic explicat. REL.

h Ἐνσάνῳ] Ἐνσάνῳ *Samb.* & Ἰωβήλου juxta *Vet. Interpr.*

i Ἐλευθερίαν] Perite. Nam יובל *iobel* Octateuchi & Miſnæ, יובלא *Jobela* Onceloſo, יובילו Paraphraſtæ Samaritico, *iobelo* Joſepho, *iaubaïl* & *iaubaïl* يوبيل in verſione Arabica Samaritarum, *Jubilæus* Hieronymo, proprie ſignificat ἐλευθερία, ἀπολύτρωσις, ἀποκατάστασις, ἀναγωγὴ, Reſtitutio, velut Jer. c. 31. 9. *Benevolentiæ ergo ipſos reducam ac reſtituam*, ὡς παρακλήσεως αὐτοῖς, בתחנונים אובילם. Quorſum συζυγίαν *Hophal* futurum יובל *Jubal*, *Jobal* & *Jobel*, *reſtituitur, revertit*, ut in nominibus virorum feſtorumque propriis fit, migravit facile in ἐλευθέρια, *Liberalia*, ἄφεσις, Moyſe volente. Hujus enim nominis rationem ſatis abunde explicat ipſe Legiſlator, niſi Theologi Judæorum, & jam meliores nimium affectarent nugas Phariſaicas. Ait itaque ab Oraculo יובל היא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזתו, quod eſt, *Jobelus hic vobis erit: quiſque adeo rem priſtinam patriam repetet.* LXXII. Interpr. ἄφεσις σημασία αὕτη ἔσαι ὑμῖν, καὶ ἀποδιλόσει ἕκαζος εἰς τὸν κτῆσιν αὐτοῦ. Et ſtatim בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחוזתו; *Redibunt cuiſque anno illo Jobelæo ad propria*: ἐν τῷ ἔτει τ' ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς, ἀποκαλόσει ἕκαζος εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοῦ. Iterumque Amramides וקראתם דרור, *Hunc annum Libertatis vocabitis*, خلاص Interpreti Samaritico, חירותא Chaldæorum non uni: *Remiſſionem vocabis*, inquit Hieronymus. Accurate: ut à *Remiſſione* ἐπάιλῶ ſeu השמטה, alia voce יובל Quinquageſimalem iſthanc diſtingueret. Conveniunt in hac interpretatione plurimi Criticorum Sacrorum LXXII. Alexandrini quandoque יובל vertunt Græce ἄφεσις, Num. c. 36. 4. ἐὰν γένωνται ἡ ἄφεσις; ac ſæpiſſime היובל, ἀφέσεως σημασία, *Libertas prædicta, Remiſſio promulgata clare & πλαγιήδον*, aut una voce τὰ ἀφέσια. Pariter Aquila exponit שופרות היובלים in l. Joſuæ, τὰς σάλπιγγας τ' ἀφέσεως. Saadias Rabbinus illuſtris, & Judæi Mauruſii pro יובל, quoties occurrit in Lege veteriſſima, reddunt اطلاق ἐπλὰκ, *dimiſſio, remiſſio*, ἐλευθερίας. Idem urget Abrahamus Abeneſdras יובל כמו שלוח, *Jobel* eſt *Sillucli*, ἀπόλυσις, *manumiſſio.* Tum Moyſes Nachmanis ait Annum L. *Jobel* nuncupari in Sacris, לא על תקועת רק על הרדור, *Reſtitutæ Libertatis* cauſa ἐνύμως; non *Clangoris.* Deinde Syro ubique Bibliorum S. vice Jobel ponitur פוניא, i. e. ἐπάοιος, ἐπανάλυσις (καὶ τὰς

Le-

πειάμενος, καὶ [k] λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνέναι, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος· ἐὰν δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλον, ὑπὲρ ἃ λείπονος [m] καταλαβὼν [n] τὸ ἐκνέμενον ἐξίστησι τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμηθέντων τά τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς [o] πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς καὶ κώμας πεπραμένας· πρὶν γὰρ [p] τὸν πόλεμον πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ πλειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, [q] ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι· εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅτε ἐν τῷ Σινᾶϊον καθιδρύσας τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένην [r] παραδίδωσιν.

ptor, atque fructus æstimantes simul & expensas in agrum factas, si fructus majores extiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit *emptor*. Cum autem pares fuerint fructus & expensæ, antiquis possessoribus *agrum* assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quoque jus obtinere voluit, cum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. *Scilicet*, si quidem intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, à Deo accepit; atque literis consignatam Hebræis tradidit.

δ'. Ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν δὲ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη [s] κατὰ νοῦν ἔχων ἅπασθαι. [t] προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευίτιδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸ ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ἀπελεῖς. γνωσθείσης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν [v] μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὑπλιτεύειν [x] δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἀντὶ δὲ Λευὶ κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας [y] Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου παῖδα, καὶ Ἐφραίμου ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῷ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον, πεῖσαι αὐτὸν [z] παραδοῦναι τοὺς παῖδας, ὡς καὶ πρόπαππον.

4. Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur, [1] deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerit res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium, quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio, & à *cæteris* omnibus immunes. Lustrato igitur exercitu, inventi sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti & quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, & loco Josephi Ephraïmen. Nam à Josepho obsecrabat Jacobus, ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus. XI. *Israëlitarum recensio.*

5. [2] Ca-

Lev. c. 29. 13.) ἀνακομιδὴ, ἀνάκτησις, Reversio, Reditus, חזרת האחורת phrasi Rabbinorum, ἀποκατάστασις. Ab illa quinquagesimali solennitate, quam clangor insignis rite induxerat, σάλπιγξ etiam meruit היובל appellari, ut constat Ex. c. 19. 13. כמשך היובל, quod reddo ὁπόταν φωνὴ σαλπίγξῃ: sive ad instar clangoris Jobelæi quasi scripserat ὁ θεῖος, ut v. 19. כמשך בקרן היובל או בשופר. Nihil enim buccina Jubilæa validius inter voces humanas, nihil audiebatur productius. Quin antiquiores docuerant parem esse rationem, ritum similem Jobelæi indicendi, atque cujusvis Anni Novi; tum clangi utrumque cornubus quibuscunque præter bubula, *Ros hassana* c. 3. 2, 5. aut ex opinione Sapientum aliquot Neomeniam Tisri caprinis, vel juxta placitum R. Judæ, communem annum τῶν κεράτων, Jobelæum τῶν αἰγείων, ר' יהודה אומר כראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. Nostros autem Commentatores seduxit simul cum Jarchio, Maimonide, Bartenorio, Kimchio, & ante illos Paraphrasta Chaldæo Vatum priorum, qui vocatur magnus Deuterota R. Aquiba, qui cornu arietis Isacii apud Sinæum sonuisse credidit, data tum Lege Hebraica. Is enim, (si rem veram dicunt Babylonii, f. 26. a. *Ros hassana*) cum à pastore Arabe didicerat (דכרא) arietem appellari inter Nomadas יובלא *Jobela* (puta literis vernaculis ابلي *Obalio*, ايبلي *Ibolo*, ut אבולא *Ebbula* Chaldaicis, quasi primas virque gregis: vel perperam accepit Rabbinus ille arietem unum pro grege toto, אבולא *Ebula* Syris, ابول *Ebbaulo* & ابلة *Obolla* Arabibus:) illico ad Annum liberum Hebræorum buccinis rite promulgandum voculam transfert, duplici licet ac perdura Catachresi. Quippe hac ratione יובל primo significabit דכרא ὁ κριὸς, secundo קרן של איל *Cornu arietinum*. Unde Jonathan interpretatur בשופרות היובלים Jos. c. 6. כשופריא דקרן דכריא, ἐν ταῖς κερατίναις MS. Oxon. & Aldino, ubi Arabs reddit ابواق الجلبة tubis clangentibus, LXXII. Interpr. ἐν σαλπίγξι ἱεραῖς, Hieronymus rectissime, *Buccinis quarum usus in Jubelæis*. Tertio adhuc denotabit יובל, ut ex Moyse notissimum שנת החמשים. Quid vero non admittunt Rabbanitarum pueri? Obtinuit inde auctoritate Aquibæ, quod per mille annos arietinis solis proclamarentur tam annorum initia singulorum quam Libertas (uti liceret fieri misero populo) ἐπὶ πεντήκοντα: invitis scholis totis Pharisæorum συσχόντων. Temere etiam factum, quod viri docti *Jubilum* vocem Latinam ab Hebraico יובל aut יבל, sit *clangor*, sitve jam *buccina*, deducendam affirment. Venit Jubilum ab *ialiæ* Cretico. BERN. Ab הוביל quod ἰλαθήσεσθαι fierent & liberæ possessiones, redeuntes ad pristinos dominos. REL.

k Λογισάμενοι] Λογισάμενος *Busb.* & *Hen.*

l Τὸν ἀγρὸν] Τὸν καιρὸν *Vat.*

m Καταλαβὼν] *Epiphanius, recipiens emptor.* Verum *Basil.* & *Gen.* καταβάλλων, *Big.* & *Samb.* καταβαλὼν: ut Scribæ peccare possunt. BERN. Ita *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* apud quem *recipiens emptor.* in *Editis* & *MSS.* aut καταβάλλων aut καταβαλών.

n Τὸ ἐκνέμενον] Τὸ ἐκανέμενον *Vat.*

o Πρότερον νεμηθεῖσι.] Πρότερον νεμηθῆσι *Samb. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἀφαιρεθεῖσι *Vat. Coll. Voss.* & *Samb.* in margine.

p Τῶν ἐν πόλῳ πεπραμένων,] Ita quatuor *MSS.* in *reliquis* & *Editis* τὸν ἐν τῇ πόλῃ.

q Ἀναγκάζει τὸν] Ἀναγκάζειν *Vat.*

r Παραδίδωσιν.] Αὐτὰς παραδίδωσιν juxta aliquot *Epiphanii* Codices.

1. *Deinceps ad exercitum recensendum*] *Sic fuit pacis opus: sequitur de militia Hebræorum. Ad censum*, פקרה, ἐξέτασιν *Jos.* ἐπισκοπὴν *Int.* LXXII. *Nam* ἐπιξενῶσαν *editionis Romanæ v.* 18. *c.* 1. *neque Atticum neque Græcum, quam existimabant contra Nobilius & Grotius; sed errore librario prognatum, pro meliori verbo* ἐξήτασαν *aut* ἐπηξήτασαν. *aut* ἐξητάσθησαν *ipsius Josephi, aut demum* ἐτεσιάρχησαν LXXII. *Interpr. versu illo* 18. *ex Hebræo* יתילדו *q. e.* יתיחסו *Onceloso optimo Metaphrastæ. Ad censum itaque secundum, vel tertium Saliano aliisque æstimantibus, Phylarchis* נשיאי ישראל & נשיאי מטות *duodecim cogentibus veniunt, Exodi mense Jaro, anno secundo ætatis militaris, quam Moyses à* XX. *annis orditur, Josephus historicus in* L. *terminat, Rabbinorum aliquot in annum* LX; *quomodo de Levitis sacro jam numero defuncturis Lex ipsa definierat, capita* 603550. לגולגלתם כל יוצא צבא, *sicut Num. c.* 1. & *c.* 2. *certo legunt omnia Biblia Commentatoresque Sacri, præter hunc Flavium. Hujus tamen ἀντίγραφα, quot Epiphanius Scholasticus, Zonaras Drungarius, Epitom. Cantuar. aut nosmet versavimus, colligunt militum nomina cuncta* 603650. *Viderat adeo Josephus in membranis Legis* שש מאות *pro* חמש מאות, *aut Librariorum Græcanicorum negligentia jampridem peccatum fuit in nota* $\overline{\chi}$ *pro* $\overline{\phi}$; *facilius quam in voce* ΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣ *pro* ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣ. *Ephræmitis equidem vice Josephi Patriarchæ cooptatis, Manassitisque loco Levitarum gentis sacræ bellique immunis. C.* 1. & 2. τὸν ἀριθμὸν. *Ex. c.* 30. 2. & *c.* 38. 25. BERN.

s Κατὰ νοῦν] *Samb.* καθ' ἡνῶν.

t Προστάσσει] Προστάσσει τε *Busb.* & *Hen.* ut & mox ἀκριβῶσαι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐφ.

v Μυριάδες ἑξήκοντα] Ita in omnibus *Josephi* libris & *Zonaræ* ejus Exscriptore. Viderat ideo in membranis *Legis* שש מאות pro חמש מאות, aut *Librariorum Græcanicorum* negligentia jampridem peccatum fuit in nota $\overline{\chi}$ pro $\overline{\phi}$.

x Δυναμένων] Δυναμένων τὸν ἀπὸ εἴκ. *Samb.* & *Big.*

y Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου] Μανασσῆ τοῦ ἰωσήπου *Basil.* & *Gen.* Sed & illi mox ἀντὶ τοῦ ἰωσήπου, necnon πρὸς Ἰωσήπου ritu MSS. μανασσῆ τοῦ ἰωσήπου *Busb.* & *Hen.* BERN.

z Παραδοῦναι τοὺς παῖδας,] Παραδοῦναι παῖδας *Big.* & *Samb.* Occurrebat *Epiphanio* ibi loci ἐν τῷ vel τῷ ποιητῇ αὐτῷ παραδοῦναι παῖδας. Hanc autem historiam expilavit Zonaras Annalista hunc in modum. Μετὰ ταῦτα ἀριθμήσας διέγνω τὸν λαὸν καὶ διῃρέθησαν τὸν ὅπλα φέρειν δυναμένων μυριάδες ἑξήκοντα καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἦσαν δ' ἅπαντες οἱ τὸν εἰκοστὸν ὑπερβεβηκότες ἐνιαυτὸν,

Forma castrametationis Hebræorum. Vide Num. c. 2. & c. 4. & c. 10.

ς'. [2] Castra autem figentes Tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentoriis singula ad latera positis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, reliquæ venales suo quæque loco dispositæ erant: & omne genus opifices suas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem circa Tabernaculum sacerdotes quidem primi occupabant: *istis* proximi erant Levitæ, numero omnes (nam & illi, quotquot masculi quidem erant triginta dies nati, recensebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit ut nubes incubaret Tabernaculo, tantisper illis veluti præsente Deo eodem loco manere visum est; illinc vero migrare, cum sese aliò moveret.

Levitarum recensio.

Ritu nubis Ædi S. incubantis sive tollentis se, σχατοπαὶ εἰδόσις ordinatur. Ex. c. 40. Num. c. 9. & c. 10.

6. Primus autem & [3] buccinæ formam excogitavit, & fecit tubicinibus ut canerent. Ex argento autem & ductili opere duæ factæ sunt, quarum longitudo cubitalis, tubulus in ore modicum ventrem habens, ut paulatim tenuatus in acutum desinat, similis tubæ quæ à tibicinibus canitur. Hujus sonus non solum multitudinem, sed & castra movere solet. Cum autem utraque simul personat, omnes ad Tabernaculum convenire; cum una, principes tantum, qui sunt de numero amicorum Dei, & qui præsunt exercitibus. Cum autem prima castra ad orientalem plagam movere, qui tentoria habent ad occidentem posita, signum dat tubicen tertium canendo. Tum enim proficiscuntur qui ad occidentem sunt, ubi secundum signum dedit. Prius autem ad meridiem canitur, ut ad profectionem eorum qui ad orientem sunt. Cum autem ad congregationem populi convocandam canitur, non eadem ratione tubicen utitur, neque eodem sonitu, sed mitiore. Qui ad profectionem castrorum canunt, primum & secundum signum dant, ut dictum est. Cum autem ad bellum vocant, sonitu vehementiore utuntur. Ad pacem autem & ad bellum, ad sacrificia & ad lætitias, ad festos dies & ad reliquas solennitates, ad omnia quæ agenda sunt, tubicen utitur.

Buccinæ forma.

τὸν, καὶ ἄχει δ' πενῆκοσι ἑλελακώτες. ἀντὶ δ' τ λοιπῶν φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλιξαν τὸ παῖδας δ' ἑαυτῶν τ μανασσῆ καὶ τ ἐφραίμ, καὶ τῶν Δαν ἀγῶν δ' πατρὸς ἰακώβ. BERN.

2. *Castra autem figentes*] Ita cum *Vet. Interpr.* ad hunc modum *Gelenius* reddit, *Compactò autem Tabernaculo in medium castrorum illud acceperunt.*

a Οἱ τε Λευ] Ita *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vet. Interpr.* οἱ δ' Λευ μέσων *Bas.* & *G.*

b Οὐδενί τε ἄλλῳ ἡ πόλις] Οὐδ' ἑνί τε ἄλλῳ ἡ πόλις *Samb.* Ubi *Bas.* & *Gen.* ἀλλ', ἡ πόλις. BERN.

c Δισμύριοι καὶ χιλιοι] Δισμύριοι καὶ χιλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Bas. Gen. Basil. Hen.* & *Zonaras.* δισμύριοι καὶ δισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Big.* & *Samb.* Pariter tota plaustra codd. Epiphanii: *Inventique viginti duo millia octingenti octoginta.* Scriberem sane χιλιοι πρὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, perinde ac opinaretur Flavius Num. c. 3. recensitos duntaxat pueros Levitarum, loco primogenitorum, quos tribus XII. Deo auctori hominum rerumque cunctarum debuerant; sed c. 4. additum numerum Levitarum ætate jam integra & liturgica. Vide Epilogismum.

Levitæ à die 30. ad annum ætatis suæ 50.

Num. cap. 3.

v. 22.	Gersonitæ	7500
v. 28.	Caathitæ	8600
v. 34.	Meraritæ	6200

v. 39, & 46. Summa adscripta. 22000 ἀλληγοράσις omnibus Legis, Judaicis, Samaritanis, Græcis, cæterisque. Exemptis adeo Levitarum ipsorum prototociis ccc. quomodo hunc modum Biblicum dissolverat olim apud Centurionem scisitantem Johannes Zaccheides nobilis Deuterota Becoroth f. 5. a. observata analogia primogeniturarum, quam intellexit Muisius vix magis quam Contaricanus Episcopus, plasma facetum Muisii. Primitias enim masculas Hebræorum putavit Zaccheides (ut mira & prodigiosa semper cogitant Rabbini) tricesimum quodque cranium incipiendo ab anno XX. ætatis, aut ab ipsa infantia מכו׳ חדש ומינלה duntaxat septuagesimum tertium. Idem arguunt numeri Mosaici, qui feruntur.

Summa vera Levitarum juniorum		22300
Adde Levitas νεωκόρους repertos inter ann. 30. & 50. ex Num. c. 4. 48.	}	8580
		30880

Habes ergo Levitarum quicquid non decrepitum emeritumque, sive Fl. Josephi πρωτομυέλους πρὸς ωπ', vel sic tenuem satis tribum, minimamque inter curias Israeliticas. Si hæc minus placeant, culpandi erunt Scribæ veteres tam Judæorum quam Samaritarum, quod totum à portionibus colligendis dissentire sustinerent. Minuendus adeo numerus Caathitarum, & pro שמנת אלפים ושש מאות, scribendum facile שמנת אלפים ושלש מאות, sicut factum 1 Par. c. 11. 20. de Abisæo heroe. Vel id asserendum quod ex Cabala Talmudica supra retuli. Capita autem Meraritica recensuit exemplarium Græcorum pars maxima ς ϡ N', ששת אלפים וחמשים, pro Hebraico ששת אלפים ומאתים וחמשים, quem computum observant vel Græca Oxon. MS. & editionis Complutensis. Codex autem vetus Saravii amplius exhibet ς ϡ C' ϡ N', 6250: ששת אלפים ומאתים וחמשים. Josephus denique liberalior cæteris numeravit Meraritas ς ΨΙ, aut ζ, ΨΠ', i. e. ששת אלפים שבע, aut ושבע מאות ושמנים. Aut Flavius ipse ediderat δισμύριοι ϡ διχίλιοι πρὸς ωN', nam facile permutant N & Π, tum etiam in Hebraicis חמשים & שמנים. Ista autem non sunt hujus otii. BERN. Δισμύριοι ϡ χιλιοι soli *Big.* & *Samb.* quam lectionem sequuti sunt codices omnes *Latini.* πρωτομύριοι πρὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοηκοντα, ex *Num.* c. 3. collato cum cap. 4. malit *Bernardus*, aut δισμύριοι ϡ διχίλιοι πρὸς ωN', vice ωΠ'. quod N & Π facile permutentur. Videsis ad *Josephi* Origines, hoc in loco.

ε'. Πηγνύντες δ' τὴν σκηνὴν μέσην ἀπελάμβανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην περισκιωμένων· [a] οἱ δέ τε Λευῖται μέσων ἐτέτμηντο. καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν· [b] ἀδενί τε ἄλλῳ ἡ πόλις μετανισταμένη καὶ καθιδρυμένη ἐῴκει. τὰ δ' περὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον· ἔπειτα δ' οἱ Λεῦται, πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξητασθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ δ' μὲν ἄρσενος ὅσον τεσσαρακοντούτεις εἶχεν ἡμέρας γεγονότες, [c] δισμύριοι καὶ τετρακισχίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ [d] ἐφ' ὅσῳ μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν σκιάζων ἑστήκει τὴν νεφέλη, μένειν [e] αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντος ἐδόκει δ' Θεός· τρεπομένης δ' ταύτης, μετανίστασθαι.

ς'. [f] Εὗρε δ' καὶ [g] βυκάνης τρόπον, [h] ἐξ ἀργυρίου ποιη-

d Ἐφ' ὅσῳ] Ἐφ' ὅσον *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

e Αὐτοῖς] Αὐτῷ *Hen* & *Busb.*

f Εὗρε δ'] Cum grano salis accipiendum; quod Moyses non invenerit, sed à Deo didicerit hujusce buccinæ confectionem. Vide Dissertat. *Joan. D'Outrein* de Tubis Argenteis, p. 88. ad finem Libr. Tertii. vide *Kelandum* Palæst. Sacr. p. 277. HUDS. in *Add.*

g Βυκάνης] חצוצרה *ἀσωκαὰ* dicitur & σάλπιγξ alibi, uti שופר *βυκάνη*. Illa tuba, hæc buccina. Sed tempore Josephi, uti & nunc, confuderunt jam חצוצרות & שופרות. REL

h Ἐξ ἀργυρίου] Ἐξ ἀργύρου πεποιημένης *Hen.* & *Busb. Ex argento factæ* Epiphan. Alterum elegantius & Josepho aptius. BERN. Ἐξ ἀργύρου πεποιημένης *Idem.* quod, ut elegantius & *Josepho* aptius, probat *Bernardus.*

3. *Buccinæ formam*] *Fabricatur Buccina una atque altera*, βυκάνη *Josepho*, σάλπιγξ *Int.* LXX. & ψ. 98. 6. σάλπιγγες ἐλατὰι *quidem Ægyptiacis*, Tubæ ductiles *S. Ambrosio*, *Arabi* بواق الخافقه Tubæ tinnientes à metallo, *sicut ibidem* שופר κερατίνη. بوق *Box Interpretibus Samaritanis*, *Saadiæ etiam & plerisque Judæorum: unde* בוקא *Syris*, *& mox* βυκάνη *Jaonis filiis.* نفير, *Tanoso μηδίζοντι*, *S. Hieronymo* Tuba, *Moysi autem* חצוצרה Hasosera, *ἀτυπῶς Josepho & Doctoribus διατρίβουσιν in* Rossana, Succa, Sabbath, Tamid, *aliisque codicibus suis*, *Onceloso & Talmudistis Solymitanis χαστυάρια*, *ex argento porrecta ferme ad cubitum*, *medio modo inter tibiam ac tubam Græcorum. Metallo autem suo atque figura classicum* תקועה *distinguebatur à* שופר *κωδωνῶν*, *tuba recurva corneaque petita à fronte caprorum aut arietum: quæ* buccina *in versione S. Hieronymi*, *κερατίνη aliquoties in versione ϛ ο'. atque in illa Symmachi optimi interpretis*, *necnon* קרן הכפוף *apud Doctores Misnicos Gemaristosque. Quinvero apud Syros Chaldæos Arabasque in scriptis sacris profanisque nonnunquam κέρας sive* קרנא *aut* قرن *usurpari de tubis etiam metallinis*, *velut apud Latinos lituus capitur. Quo etiam animo dixit Joses Pharisæus* Ros hassana *c.* 3. 3. הלא כל השופרות נקראו קרן. *Quamobrem ferebatur olim in scholis Babyloniis illud Apophthegma*, Ob reverentiam sabbati Hasosera loco non movetur, movetur Sophar non minus quam tuba. מטלטלין את השופר וחצוצרות אינם מטלטלין. *Cod. Sabb. f* 35. *b. Fatetur autem Chasdas doctor antiquus jam post excisum Templum confuse ac promiscue usurpari* שופרא & חצוצרתא, *sicut in Lulabo* צפצפא & יערבה, *necnon* פתורא & כתורא, *pro abaco mensave. Audito etiam Hieronymum virum Ecclesiasticum ad Os. c.* 5. 8. In Gabaa itaque & Rama clara buccina & tuba personate: quorum buccina pastoralis est, & cornu recurvo efficitur: unde & proprie Hebraice *Sophar*, Græce κερατίνη appellatur. Tuba autem de ære efficitur vel argento, qua in bellis & in solennitatibus concrepabant. *Altera autem buccinarum convocantur Principes*, *populus totus ambabus*; *sicut ex Moyse Flavius*, *Salomo Jarchius*, *Abr Abenesdras*, *tres illi multique alii Rabbini comprobant. Quinetiam primus clangor moverat castra Orientalia*, *quæ proprie Judaica: secundus Australia sive Reubenica*; *tertius* τριτυλον *Occidentale Ephræmita duce: quartus excitabat tribus Aquilonares sub Triphylarcho Danita. Personabant etiam hæ tubæ ad sacrificia Ecclesiæ*, בקרן ציבור *Jarchio Num. c.* 10. 16. *pro* יעלותיכם, *tam Sabbatis quam diebus aliis. Quod præter Josephum Deuterotæ in* Officio quotidiano *c.* 7. 3. (*ad Salianos velut refutandos aptum natumve*) *adnotarunt.* Ad libamina & hymnodiam, *dicunt illi ut rem notissimam*, duo sacerdotes cum tot buccinis argenteis à Mensa Adipum pergebant ad Cymbalystam clangentes, ושתי חצוצרות של כסף בירם תקיע ותריעו ותקיעו וגו׳ *σωτονον* ϡ *πεπαιγμένον*, *ἀεὶ δὲ* ϡ *πολυκαμπὲς ἢ παραχῶδες*, *rectum fractum*, simplicem varium, modum utrumque (*quorum ergo consulendi Pharisæi ad finem Massichæ* Ros hassana:) clangoreque præsertim firmo simpliceque populo jamjam adoraturo indicium rite faciebant. *Idem patres docent* Ros hassana *c.* 3. 4. In jejuniis (בתעניות, *tempore ita posciente*, *propter Num. c.* 10. 9.) prolixius perferri sonitum buccinarum metallinarum (שתי חצוצרות) quam cornearum (שופר): attamen in Neomeniis longius productiusque audiri *Sopharum* quam *Hasosram*: *quoniam majores in-*

πεπηγὸς μέν. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον· στενὴ δ' ἐστὶ [i] σύριγξ αὐλὸς βραχὺ παχυτέρα, παρέχουσι δὲ [k] εὐρος [l] ἐρασμῷ ὅπὶ τῷ σώματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τῆς σάλπιγξι προσηλήσιος [m] πλουῦ. ἀσωσερὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς προσκέλουσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο· ἡ πλῆθος [n] πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ [o] μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος, ἔδει τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν σκεψομένους πρὸς τῶν οἰκείων· [p] ἀμφοτέραις δὲ σημῆναι τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μεταλυομένης τοῦτο ἐγίνετο. [q] ἀποσημαίνοντος τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰς ἀναπαύλας ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο· καὶ πρὸς τὴν δεξιὰν, οἱ [r] πρὸς τὸ νότον αὐτῆς καθεζόμενοι. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὰ σκεύη φερόντων ἐξ φυ-

gitavit, *illam* ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum ſe habet. Longitudine quidem eſt paullo minus cubitali: ſed fiſtula ejus anguſta eſt, [4] tibiâ craſſior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quæ ad ſpiritum excipiendum idonea ſit, ſimiliter ac tuba in campanulam deſinens. Hebraïca lingua vocatur Aſoſra. Duæ autem factæ ſunt: & alterâ quidem ad populum exciendum & in concionem congregandum utebantur. Etenim unâ ſignum dante *ſacerdote*, principes convenire oportebat ad conſultandum de rebus ſuis: utrâque vero populum univerſum convocabat. Quoties autem Tabernaculum moveretur, hæc fieri conſueverunt. Cum primum *buccinâ* ſignum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque ſonante buccina, qui ad meridionalem *Tabernaculi* plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter

interpretati fuerant זכרון תרועה השופרות, זכרונות, Ros haſſana c. 3. 5. *Talm. Jeroſ. Abeneſdras etiam admonet expoſuiſſe vetuſtiores Commentatorum Num. c.* 10. 10. יום שמחתכם, *ὁ τῷ σαββάτῳ. Dein inter gaudia Betſoabi ſeu τῦ ἀναληψεως noctibus Scenopegiorum vides uſum harum buccinarum*, Succa c. 5. 4. *Nomen vero traxit* Haſoſera *ab* anguſtia *ſui foraminis*, στενοχωρία حصيرة i. e الضيق. *Quorſum recte eam appellat Joſephus στενὴ σύριγξ, & Plutarchus ejuſdem temporis ſcriptor μικρὸν σάλπιγγα. Vide Num. c.* 10. *&* c. 31. 6. *&* ψ. 98. 6. *&* 2 *Paral.* 15. 14.

Caſtra Hebræorum in Eremo ſub Telarchis * * * * *quatuor, præter ingentem numerum peregrini ac imbellis populi.*

קדמה *κατ' ἀνατολάς.*

*

3 *Zabulon* 57400.	1 *Tribus Juda ſub leone colligit milites gentiles* 74600.	2 *Iſſachar* 54400.
11. *Aſer* 41500.	*Moſes Imperator & Aaron Pontifex cum filiis.*	5 *Simeon* 59300.

*

צפונה, *πρὸς βορρᾶν.*	10 *Dan ad aquilam recenſet cognata nomina* 62700.	*Merarita à tabulatis*, 6200.	ÆDES DEI.	*Caathitæ ab aris reburque ſanctioribus*, 8600.	4. *Reuben ſub ſigno Humano*, על דגל הראובני, *alit belli viros* 46500.	תימנה, *πρὸς νότον.* Hier. *ad plagam meridianam*, דרומא Oncel. & Interpr. Samar.

12 *Nephthali* 53400.	*Gerſonitæ à tapetibus ſacris*, 7500.	6 *Gad* 45600.

*

9 *Benjamin* 35400.	7 *Ephraim pone bovem collocat armatos* 40500.	8 *Manaſſes* 32206.

ימה, *πρὸς θάλασσαν.* Hieron. *ad plagam occidentalem* Onc. & Iut. Sam. מערבא.

Educebatur autem exercitus Exodi anno ſecundo dieque XX *ſecundi menſis, Sinæa relicta, hoc ordine, Moyſe quaſi teſte Num. c.* 10. *Tribus* 1, 2, 3, *Gerſonitæ ſubinde & Merauitæ, cum plauſtris plenis velorum lignique ſacri. Cum* 4, 5, 6. *Caathitæ, deportatores ſecretioris ſupellectilis, ἡ ἁγία,* נשאי מקדש, *v.* 21. *Sequuntur è Num. c.* 2. 17. *reliquæ* 7, 8, 9, 10, 11, 12. *Joſephus tamen aliique aliquot* Criticorum *ſacrorum Levitas cunctos tuentur in mediullio gentis armatæ, inter Gad & Ephraim. Nequaquam vero anteceſſerat triduo militem Arca Divina, quomodo ex Judais Chriſtianiſque non pauci male interpretantur Num. c.* 10. *v.* 33, 35. ויסעו מהר יהוה נסע לפניהם וגו' וארון ברית יהוה. *Ait igitur verbis iſtis bonus dux*, Proceſſit equidem per triduum coram illis Arca fœderis Divini, oſtenſum eis ſtationem proximam, nube adeo ſubſiſtente atque rurſum incubante. *Ita mox* בנסע הארון, cum elevaretur Arca, *Hieronymo interprete* BERN.

i Σύριγξ αὐλὸς βραχὺ παχυτέρα,] Σύριγξ (σύριξ *Big.* eliquatione Æolica) αὐλὸς βραχεῖ βραχυτέρα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* BERN.

k Εὐρος] Variant *Codices.* in *nonnullis* εὖρος, in *aliis* aſpirate cum antiquis aliquot *Grammaticis.*

l Ἀρχὴν] Δοκὴν *Vat.*

4. *Calamo cantatorio* in *Vet. Interpr.*

m Τελοῦ.] Τελοῦντα Libri quatuor MSS. Requiritur τελεῖ eo loco, vel τελειοῖ, vel τελοῦται, vel potius εἴς τι κώδωνα ταῖς σάλπιγξι προσηλήσιος τελοῦσα, ἀσώρα καλεῖται κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν. *Samb.* ἀσωρὰ (quod eſt Moyſis חצצרה j. e. *Haſoſra*, atque ritu Maſoretarum per proceleuſma χασοσρὰ. Vel expreſſit Joſephus Syriacum חצצרא *Haſoſra*, qua etiam forma quandoque uſi ſunt Onceloſus & Uzielides.) καλεῖ) κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν *Busb.* & *Hen.* ἀσωρὰ καλεῖ) κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, haud otioſe. Nam Doctores Jeroſolymitani Ros haſſana c. 3. 4. & Babylonii Sabbath f. 36. imo Interpr. Samaritani, atque Paraphraſtæ Chaldaici ad Legem, ad Pſalmos, & Prophetas, reponunt etiam typum vernaculum חצוצרתא *Haſoſartha* pro Moſaico חצצרה. Inde correptum *Aſoſtra*; niſi & aſperitas elementi *Sade* in Hebraico identidem poſtulat, ut fertur בצדה βάσρα, ita חצצרה ἀσώσρα. BERN.

n Πρὸς τὰς] Τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἐκκλ. *Samb.* & *Epiphan* τὸ πλῆθος πρὸς τὰς ἐκκλ. *Big.* BERN. Εἰς τὰς ἐκκλησίας *Samb.* & *Vat.*

o Μίαν] Fortè μιᾷ. COCC.

p Ἀμφοτέραις] Ἀμφοτέρας *Big.* & *Samb.* præceſſit enim μίαν.

q Ἀποσημαίνοντος] Ἀποσημαίνοντι *Vat.*

r Πρὸς τὸ νότον αὐτῆς] Οἱ πρὸς τὸ νότον αὐτῆς *Big.* & manus altera *Samb.* Eandem lectionem urget & verſio Epiphanii, *Qui ad Auſtrum reſidebant.* Plane תימנה *auſtrum verſus* in libro quarto Moyſis c. 2. & c. 10. Mox enim τὸ κατὰ λίβα vertit Flavius ex Hebraico ימה, i. e. LXXII. Alexandrinis θάλασσαν, *mare verſus Mediterraneum*, quod eſt *ad ventum Africum*, νοτοζεφυρον ἢ λιβοφοινικα, reſpectu Idumææ Judææque. Confirmat autem Joſephus lectionem LXXII. Interpretum Num. c. 10. v. 6. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. καὶ σαλπιοῦτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατὰ νότον MS. Alex. aliis κατὰ λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι θάλασσαν. καὶ σαλπιοῦτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. Quod eſt Hebraice ותקעתם תרועה שלישית ונסעו המחנות החנים ימה. ותקעתם תרועה רביעית ונסעו המחנות החנים צפנה. Hos autem verſus duos neque Critici Judæorum neque illi Samaritarum agnoſcunt amplius. צפנה autem à Samaritis male ſubſtitutum apud aciem ſecundam, ſatis indicat veteſtiſſimis *Sopherim* utriuſque gentis Iſraeliticæ & Judææ cauſa vocum ſimilium, maxime terminantium, ימה תימנה & צפנה, *διὰ τὸ* fuiſſe neglectum. Idem etiam arguitur ex c. 2. & hoc ipſo c. 10. ἐν ἀριθμῶν. Omnes denique acierum Hebraicarum plagas in membranis ſacri Archivi ibi adnotatas fuiſſe ſuo tempore ſatis jam declarat Joſephus. BERN. Ita (cum antea eſſet πρὸς

ter ſex tribus præcedentes & ſex ſubſequentes. Levitæ vero omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem ſonitum pars caſtrorum occidentalis movebatur: ad quartum vero ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacris miniſteriis, quandocunque victimas *ad aram* adducebant, tam Sabbatis quam cæteris diebus. Tunc autem primum, poſt diſceſſum ex Ægypto, ſacrificium Paſchale dictum celebratur in deſerto.

Paſcha ſecundum in eremo apud Sinæum celebrant Hebræi, anno jam exacto poſt primum illud & excepto Chriſtiano omnium nobiliſſimum. Num. c. 9.

λῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἔξ. Λευῖται δ᾽ ἦσαν περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. τέλειον δὲ σημαίνεται, τὸ κατὰ λίβα τετραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο· καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. τοῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτε τὰ ἱερουργίας ἐφ᾽ αἷς παρῆγον ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας. θύει δὲ τότε πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ Πάσχα λεγόμενον ὅπερ ἐστὶν ἑορτή.

CAP. XIII.

Quomodo Moyſes duxit populum ex monte Sinæo ad fines Chananæorum.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς ἀπὸ ὄρους Σινᾶ ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τὸν λαὸν εἰς τὸς ὅρους τῶν Χαναναίων.

XII. NOn multo poſt à Sina monte caſtra movebantur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Eſermoth. Atque illic rurſum populus ſeditionibus agitari cœpit, Moyſique objicere mala quæ in peregrinatione perpeſſi ſunt, & quod ipſo illis ſuadente regionem fertiliſſimam relinquere, eam quidem amiſerint, atque pro felicitate, quam ſe daturum eſſe pollicitus eſt, in hiſce miſeriis errabundi verſentur, aquarum inopia laborantes, &, ſi contingeret ut etiam manna deficeret, proculdubio *fame* perituri. Cumque gravia convicia viro *optime merito* facerent, unus aliquis eos quidem admonebat, ut neque Moyſis & eorum quæ pro communi *omnium* ſalute præſtiterat immemores eſſent, neque de Dei ope & auxilio deſperarent. Verum hoc ipſum multitudinem vehementius commovebat, atque tumultuans ferocius in Moyſem invecta eſt. Moyſes autem, ut ipſos adeo ſpe dejectos confirmaret, promiſit *atque in ſe recepit*, licet ab illis contumelioſiſſime habitus, eis parare ſatis magnam carnium copiam, & non in unum tantum diem ſed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, unde poſſet tot hominum millibus carnes promiſſas miniſtrare? Deus, inquit, & ego, quamvis male apud vos audientes, nunquam deſinemus veſtri curam gerere: idque *quod prædixi* non longe à vobis abeſt. Simul ac hæc loquutus eſt, caſtra undique coturnicibus complentur, atque eos circumſtantes colligebant. Veruntamen Deus non multo poſt in Hebræos, ob inſolentiam eorum & maledicta, animadvertit. magnus ſiquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus *iſte* cognominatur * Cabrothaba, id eſt, Buſta cupiditatis.

Seditio Hebræorum contra Moyſen.

Deus iratus depluit Coturnices.

ΚΑΙ βραχὺ λιπὼν ἀπανίσταται ἐκ Σινᾶ ὄρους· καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, οὗ ὧν ὀηλώσομεν, [x] εἰς τι χωρίον Ἑσερμὼθ λεγόμενον παρῆλθε. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν σεσαίζειν ἄρχεται, καὶ τὰ Μωϋσεῖ αἰτιᾶσθαι τά τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπραγμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτὸς ἀγαθῆς πείσας ἀπαναστῆναι, [y] τὴν μὲν ἀπολέσθαι, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν τόποις [z] ἀλῶνται τῆς παλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντες, εἰ δὲ καὶ [a] τὴν μάννα ἐπιλιπεῖν συμβαίνῃ, πλέον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις [b] αὐτοῖς παρῆν, μήτε [c] Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ τὴν κοινὴν σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ᾽ ἀπογινώσκειν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος [d] πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπείεινετο. Μωϋσῆς δὲ, θᾶσσον θαρσούντων αὐτὸς ἢ τὸς ἀπεγνωκότας, [e] ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ᾽ αὐτῶν [f] ἢ τὸς πρεύσμενος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ᾽ εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δέ τινων ἔτι τοῦτο, καὶ τινος ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσαύτας [g] ἐπορίσθη μυριάσι τῶν πεφαρμένων; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι [h] κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποστείημεν κήδοντες ὑμῶν, καὶ τοῦτ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν ἔσεσθαι. ἅμα ταῦτ᾽ ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς [i] περιστάντες. ὁ μέντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς Ἑβραίας τὰ εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ᾽ ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται [k] Καβρωθαβὰ, [l] ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ.

τὸ νῶτον) è *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda, *conſentiente Epiphanio*, qui reddit *ad auſtrum*.

s Δὲ πρὸς] Illud ὃ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

t Ἐκινεῖτο] Ἐνεκεῖτο *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Subinde κατὰ βορρᾶν *Baſ.* & *Gen.*

v Ἦσαν] Illud ἦσαν prætereunt *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

x Εἰς τι χωρίον Ἑσερμωθ] Εἰς τὸ χωρίον ἑσερμωθ *Big. Samb.* & ex Latinis Mert. Quod eſt Hebraice ſcribenti חצרמות *Haſermuth*, Atrium lethi ſive ſepulchrum, nimirum *Adrymetum*; & mox æquo nomine קברות *χεδρωθ*. εἰς τι χωρίον εἰσερμωθ *Baſ Gen.* & L. Col Frob. ex codicibus Epiphanianis, tanquam חצריכות *Heſarimuth*, αἱ ἐπαύλεις & πλάτωνος. εἰς τι χωρίον σερμωθ *Busb.* & *Hen.* Ita σερμωθ legitur in tralatione τῶν ο'. Gen. c. 10. pro חצרכות. Veruntamen Epitom. Cant. & pleraque exemplaria Epiphanii retinent *Eſerioth*, quod huc occurrit pro Hebræo חצרות *Eſaroth*, ſtationum Hebraicarum XIV. ut Ambroſius, Hieronymus; aliique omnes dinumerant præter hunc Flavium, non XIII. proximave Sinææ. Deinde propter vindictam Divinam dici potuiſſe *Monumenta luxus* ſive קברות התאוה: etiam θαῆρα, ἐπιτερισμὸς ex Num. c. 11. 3. At vero ἀπηρῶν alius eſſe manſionis, niſi nimis faventes Joſepho, exiſtimabimus. Ait ille, Εἰς ἃ σπεύδοντι τὸ πλῆθος τὴν μανυζὴν αἰτιώμενον, ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτὸς ἀποστήσας, ἐν ἐρήμῳ πλανᾶται πεποίηκεν. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* atque unus è *Codd. Latinis.* εἰς τι χωρίον Ἑσερμωθ (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* εἰς τι χωρίον Εἰσερμωθ *Baſ. Gen.* & aliquot Codd. *Epiphanii.* εἰς τι χωρίον Σερμωθ *Busb.* & *Hen.* verum in *Epit. Cant.* & aliquot libris *Vet. Interpr.* habemus *Eſerioth*. Vide Cl. *Seldenum* de *Synedriis Hebr.* l. 2. c. 4. p. 199.

y Τῶν μὲν ἀπολέσθαι,] Αὐτῶν μὲν conjicit (cum *Coccejo*) Cl. *Bigotius*.

z Ἀλῶνται] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Eo modo & membranæ quibus eſt uſus *Zonaras* monachus: quorſum aſpere *Baſ.* & *Gen.* ἀλῶν) ταλαιπωρίας, ab ἀλῶ, τὸ περθῶ, τὸ συμπαθάνω. Addit autem Joſephus ὕδατος μὲν ἀπανίζοντος ſuper cæteras querelas opportune ſatis, quicquid Salianus Schotanuſque in adverſum diſputant. Legitur enim in Num. c. 11. v. 6. ועתה נפשנו יבשה, νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος, Quid enim peponum, quid obſecro olerum jam in inaquoſis Arabiæ? BERN.

a Τὴν μάννα] In quibuſdam *MSS.* τὴν μαννὰ & τὰ μαννά. in *Coll. Big.* τὸ in *Voſſ.* τως τὸ μάννα.

b Αὐτοῖς παρῆν,] Αὐτὸς *Vat.*

c Μωϊσέως] Μωσέως *Samb.* & colo altero μήτε ἀπογινώσκειν. BERN.

d Πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο,] Πρὸς τοῦτο ex conjectura *Bigotii*.

e Ὑπεσχέτο,] *Busb.* & *Hen.* ὑπισχνεῖτο.

f Οὕτως πρευσμενοῦς,] Οὕτως deeſt *Samb.* & *Vet. Interp.*

g Εὐπορίσθη] Εὐποριζέσθη *Big.* haud recte. Quoniam typus ille Barytona præpoſita ſuſtinet, non ita adverbia aut nomina. BERN.

h Κακῶς ἀκούοντες] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κακῶν. illa οὐκ ὧν α. ε. π. ὑμῶν deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

i Περιστάντες] *Busb.* & *Hen.* περισταίντες.

k Καβρωθαβὰ,] Ita *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphan.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα *Big.* Καβρώθαβα, ἐπιθυμίας μνημεῖα λέγοιτο *Samb.* & *Vat.* Nomen certe Hebraïcum *Chabroth Ataba* conciſe concinneque (inquit *Bernardus*) per Καβρωθαβὰ aut Χαβρωθαβὰ expreſſit *Joſephus*: per Hebraïcarum dictionum conjunctionem depravatam, ait *Seldenus*, Lib. 2. de *Synedriis*, c. 4. p. 199. *Hieronymo* in Manſionibus *Cabaroth Atava*, ſicut lectum in *MSS.*

l Ὅ ἐστι] Delet *Coll. Big.*

* *Cabrothaba*,] *Ad murmur Hebræorum de herbis raris, carne nul-*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθ◎ ἐξαπέστειλεν · ἔπι ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μὴ παραραχοῖεν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων σὺκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθ◎ ταραχθὲν κ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεῦσαι τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δηλῶσαι διεγνωκότες.

CAP. XIV.

Quomodo Moyſes miſit qui explorarent Chananæorum regionem & civitatum magnitudines: dein quod his qui miſſi fuerant poſt XL. *dies reverſis, & dicentibus quam ipſi imbelles eſſent, & Chananæorum extollentibus virtutem, multitudo turbata & in deſperationem verſa ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum, ad ſerviendum.*

xiii.

ΜΟyſes autem illinc eos ſubducens in locum, qui dicitur * Fauces, in Chananææ terræ confiniis *ſitum*, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque *in medio* conſtitiſſet, "Deo," inquit, "nos duobus bonis im- "pertire in animo olim habente, libertate & feli- "cis terræ poſſeſſione, alterum quidem ejus be- "neficio jam obtinetis, alterum vero mox aſſe- "quuturi eſtis. Nunc enim in Chananæorum fi- "nibus conſidemus: nec per regem unquam ſta- "bit, aut civitatem *ullam*, aut confertas totius "gentis copias, quo minus in terram eorum in- "vadamus. Ergo parati ſimus ad rem fortiter ag- "grediendam: non enim ſine prælio regione ſua "nobis ceſſuri ſunt, ſed poſt magna cum illis cer- "tamina eam occupabimus. Mittamus autem ſpe- "culatores, qui & terræ ubertatem & incolarum "vires explorent. Ante omnia verò unum atque "idem ſentiamus: & Deum, qui ſemper nobis opem "& auxilium tulit, *magno* in honore habeamus.

Jam in eremo Pharanetica de Paleſtina explorandâ apud populum deliberat Moyſes. Num. c. 13. *& Deut. c.* 1.

2. Hæc cum dixiſſet Moyſes, populus ejus conſilium probat laudatque: & *mox* exploratores eligit duodecim, *viros* dignitate eminentiſſimos, ex unaquaque tribu unum. Qui, à finibus Ægypti omnem Chananæorum terram perluſtrantes, & ad Amathen urbem & Libanum montem perveniunt: exploratâque regionis ſimul & incolarum natura, poſt quadraginta dies toti huic negotio inſumptos, reverſi ſunt. Inſuper & fructus illius terræ ſecum afferentes, pulchritudine eorum & *immenſa* bonorum copia, qua regionem iſtam affluere enarrabant, populi animos ad bellum inferendum erexerunt: rurſus autem *ab incœpto* deterruerunt acquirendi difficultatem repræſentando,

Exploratores, regione perluſtrata, reverſi terrorem infe- runt populo. Num. c. 13.

Β'. Μωϋσέως ᾗ ταῦτ' εἰπόν◎, τὸ πλῆθ◎ τ αὐτὸν τιμῆς ἀμείβεται · καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς ἕνα. ᵛ οἱ, διεξελθόντες ὅσο τῶν ˣ πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν ʸ ἅπασαν, ἕως τε Αμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρ◎ · καὶ τήν τε τ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, προσαγόντες ἡμέραις εἰς πᾶν καταλεξησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι ᾗ καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ νομίζοντες, τῇ τε τούτων ὑπεροχῇ, καὶ τῷ πλήθ◎ τῶν ἀγαθῶν, ἃ τῷ γλῶ ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῆρντες τὸ πλῆθ◎· φοβοῦντες ᾗ πάλιν αὐτὸ τῷ τ κτήσεως ἀπορῷ, ᶻ ποταμός τε ᵃ ἄμε-

Ως ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθ◎ ἐξαπέστειλεν · ἔπι ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μὴ παραραχοῖεν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων σὺκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθ◎ ταραχθὲν κ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεῦσαι τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δηλῶσαι διεγνωκότες.

---

nulla, mannaque nimia apud Adrymetum Petræa non ſine lacrymis queritantium, per triduum propter caſtra ingrata depluit iratum Numen quantum coturnicum, שלום, ad cibum, dicam magis ad crapulam ſupereſſet & peſtem. Hinc itaque pereunt viginti tria millia helluonum, ſi Severus recte putavit. Manet tamen loci nomen infame Prave appetentium tumuli, ſive LXXII. Alexandrinis Joſephoque interpretantibus μνημεῖα ἢτοι μνήματα τ ἐπιθυμίας. Aviditas heic jacet. Nomen etiam Hebraicum קברות התאוה χαβρωθ άταβά, conciſe concinneque expreſſit Flavius χαβρωθαβά. Hoc idem protrahunt alii. Hieronymus in Manſionibus Cabaroth ata va, ſicut lectum in MSS. & prioribus τ συνεγραμμένων. Nam Cibaroth ataave Eraſmus induxit aliunde Interpretes denique noſtri ad puncta Maſorethica accuravunt Kibroth hattaavah. Lege Num. c. 11. & Pſalmos 78. & 106. BERN.

m Εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα,] Quatuor libri MSS. & ambæ editiones excuſorum, nec non Zonaras in Annalibus hanc lectionem ſuſtinent. Pauxillo inde abeſt Epiphanii verſio, *in terram quæ vocatur convallis*, effecta adeo de Græco *εἰς γλῶ καλουμένην Φάραγγα*. Joſephum tamen ſcripſiſſe reor *εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα* (cum Schotano, vel *Φάραν* cum Boſio conſentiente) —— *καλεῖτω ὅσαν συλλαβάς*, tot verba Græca pro במדבר פארן *bemidbar pharan*, ſecundum Judæos, aut במדבר פארן *βεμιδβαρ Φαρᾶν* in exemplaribus Samaritanis: & in verſione Doctorum LXXII. *ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαρᾶν*, Num. c. 13. 1. Longe autem per Idumæam patuit eremus Pharanetica, haud minus quam octodecim ſtathmos Hebraicos complexa, ut Ambroſius, Hieronymus, aliique doctorum noſtrorum, tum etiam Judaici adnotarunt, ut hiſtoria Moſaica omnino poſtulat. Aut aliquis forte ſuſpicabitur poſuiſſe Flavium *εἰς τὴν καλουμένην βάραγγα* pro ברנע ſeu *Cades Barnea*, unde emiſſos ſcimus Palæſtinæ Exploratores iniquos, Num. c. 13. 27. & Deut. c. 1. 19. Agit autem Lex Divina de hiſce locis tanquam communibus aut vicinis, de deſertis, inquam, *Pharan*, *Zin* & *Cades*; cujus oppidum præcipuum *Petra*, ſed & *Arce*, *Recem* & *Recema* appellatur, quod eſt *ſilex*, tam Joſepho quam Onceloſo aliiſque Paraphraſtis ſacris. BERN. Ut *Carjath* & *Kerjath* permutatur. Eſt & abſorptum unum Theta a vicino, uti ש in ירוש שלם Ιερουσαλήμ REL.

* *Fauces,*] *Al* Vallis, *aut* Convallis.

n Τοῖς Χαναναίων ὀρείοις] Τοῖς Χ. *χαμαίοις Big. Coll. Voſſ. & Samb.* τ Χ. *γῆς Busb. Hen. & Zonar.*

o Κέρατ◎ ὑμῖν] Τῷ θεῷ κέρατ◎ ὑμῖν *Samb.* Codex idem paulo poſt *χαναναίας* γᾶ *ἐσι τοῖς ὄφεσι* : ſubinde *ἀφοσιωσώμεθα*. BERN.

p Οὐ βασιλεὺς] Οὐ βασιλεὺς, ἡ πόλις *Vat. & Vet. Interpr.*

q Αμαχητὶ] *Big. & Samb.* ἀμαχεὶ : alterum vero pro urbe Palladis. Mox *Baſ. & Gen.* τ γῆς *Hen.* κ τ γῆς *Busb.* Perinde *Zonaras καζασκοπήσοντας ἔφηλε τῷ τε δυνάμει τ χαναναίων κ τ γῆς τῷ ποιότητα.* At *Big. Samb. & Epiphan.* τὰς ᾗ γᾶς, *hujus terræ*. BERN.

r Τῆς τε] *Coll, Big.* τ ᾗ.

s Αὐτῆς.] Αὐτοῖς *Samb.* αὐτῶν *Busb. & Hen.* quo facit *Epiphanii* verſio, *quæ virtus in ea ſit habitantium*, ex *Num.* c. 13. v. 19 BERN. & HUDS.

t Λυπῶν] Αὐτῶν τε *Samb.*

v Οἱ, διεξελθόντες] Οἱ ᾗ ἐξελθόντες *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* οἱ διελθόντες *Hen. Busb. & Zonaras.*

x Πρὸς Αἰγύπτῳ] Ipſa quidem Cananæa Ægyptum non attigit, ſed ſolitudo illas ſegregabat, quæ ut videtur, negligitur uti regio minus culta & habitata, ſic ut Cananæa dici poſſit ſe extendere uſque Ægyptum ea ratione. Aut loquitur Joſephus, uti ſcriptores qui poſt Alexandrum Magnum vixêre, quando Ægyptii regionem maritimam a Peluſio uſque Rhinocolura poſſederunt. REL.

y Απαζαν,] *Big. & Samb.* Vulgarius πᾶζαν. BERN.

z Ποταμὸς] Quinam ſunt illi ποτάμοι ; nullum in Cananæa erat flumen navigerum excepto Jordane. Sed videntur & Arnonem innuere, de cujus tranſitu vide infra lib. IV. cap. 4. REL.

a Διαβλῶσιν] Διαβῆναι *Baſ. & Gen.* à *βάω, βήσω*. Ita legis

do, dicentes flumina illis objici ampla adeo & profunda, ut pertranſiri nequeant, monteſque arduos & impervios iter agentibus, atque urbes non ſolum mœnibus ſed & operibus & munitionibus validas eſſe. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem ſe reperiſſe ajebant. Atque ita exploratores, cum obſervaſſent omnia apud Chananæos paullo majora iis in quæ poſt exitum ex Ægypto inciderint, & ipſi animis conſternati erant, operamque dederunt ut parilem multitudini terrorem incuterent.

Hinc populo metus, lamenta, convicia in Deum ac Moyſen jacta, deque Ægypto repetenda conjuratio. Num. c. 13.

3. Illi autem, ex iis quæ audierant, ſibi difficile admodum fore exiſtimarunt, ſedes iſtas occupare: atque ex concione dimiſſi, cum uxoribus & liberis ſortem ſuam domi lugebant & deplorabant: ac ſi Deus revera nihil auxilii dederit, ſed verbis tantum *multa & magna* promiſerit. Rurſumque Moyſen increpabant, ipſumque & fratrem ejus Aaronem pontificem inclamabant. atque *ita* quidem inquieti & in utrumque convicia jactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, *illud* in animo habentes, ut, lapidatis Moyſe ac Aarone, in Ægyptum reverterentur.

Jeſus Chalebuſque turbam flectere perorando nituntur. Num. c. 14.

4. Ex ſpeculatoribus autem Jeſus Naueni filius tribus Ephraïmitidis & Chalebus de tribu Judæ * attoniti in medium procedunt: & multitudinem compeſcebant, obſecrantes ut fiduciam ſumerent, & neque Deum mendacii inſimularent, neque iis *temere* fidem haberent, qui vanis ſermonibus de Chananæorum rebus credulos territarent; ſed eos potius ſequerentur, qui ad felicitatem & bonorum poſſeſſionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis: præſertim cum Deum adjutorem habituri ſint, & pro illis in acie præliaturum. Proficiſcamur igitur, inquiunt, contra hoſtes, abjecto omni *metu & difficultatum* ſuſpicione: Deoque pro duce freti & innixi nos viam *ad victoriam* monſtrantes ſequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyſes autem & Aaron, in terram procidentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum præſentium anguſtiis & aſperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, & ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei præſentiam indicabat.

ἔθνη [b] λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτεράς τείχεσι καὶ βελῶν ὀχυρότητι. ἐν ᾗ Χεβρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τὸν ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι [c] τεθεαμένοι [d] πάντων, οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατ' τὴν Χαναναίαν, αὐτοί τε [e] καταπλαγησαν, καὶ τὸ πλῆθος ἄτως ἔχειν [f] ἐπῆρωντο.

γ'. Οἱ δὲ ἄπορον, ἐξ ὧν ἠκροάσαντο, τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον· καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ [g] μόνῳ ὑποσχνυμένου. καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ἠπείλουν, καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως· καὶ παρῆν μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τὰς ἀνάρας βλασφημιῶν διάγουσι τὴν νύκτα. πρωῒ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνῆλθον· δι' ἐννοίας ἔχοντες, [h] καταλιθώσαντες [i] τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα, ὅπως τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

δ'. Τῶν δὲ κατασκόπων [k] Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυλοῦ παῖς Φυλῆς Ἐφραιμίτου καὶ Χαλεβος ὁ τοῦ Ἰούδα Φυλῆς, φοβηθέντες χωρεῖν εἰς μέσους· καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον, θαρσεῖν δεόμενοι, καὶ [l] μήτε ψευδολογίαν κατακρίνειν τοῦ Θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ ταληθῆ περὶ τῆς Χαναναίων εἰρηκέναι κατασκληκόσιν, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν [m] παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετὴν [n] ἠσκηκόσιν ἐμποδὼν εἶναι πρὸς τὰ ἔργα· καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτῶν. ἴωμεν οὖν, ἔφασαν, ὑπὲρ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνι τε τῷ Θεῷ πεπιστευκότες, καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. Μωϋσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες ὑπὲρ τοῦ γοῦ, τὸν Θεὸν ἱκέτευον· οὐχ ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τοῦ [o] ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ κατασκήσῃ τοῦ διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ ἀμηχανίας καὶ θορυβοῦντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. παρῆν δὲ ἡ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ὑπερφάνειαν τοῦ Θεοῦ.

CAP. XV.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, prædixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: & neque in Ægyptum reverſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananæam.*

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ὑπὲρ τούτων Μωϋσῆς διαμαχεσάμενος τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς ὑπὲρ ἔτη τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν, ποιεῖσθαι ὠργίσθη· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Quadraginta annorum vitam vagam ex oraculo denunciat Moyſes populo rebelli; ſed filiis horum pollicetur meliora. Num. c. 14. & c. 32. & Deut. c. 1.

MOyſes *ſolito* majori fiducia accedit ad populum, iiſque indicavit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum

Μωϋσῆς δὲ θαρσήσας παρεισιν [p] ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν Θεὸν ἐδήλωσ [q] κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν· ὃν μὲν ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν

βίουμαι, τὸ παρδίουμαι apud Etymologum M. & operum Homericorum enarratores. BERN.

b Λέγοντες] Ελεγον *Busb* & *Hen.*

c Τεθεαμένοι] Θεασάμενοι *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

d Πάντων,] Πάντα *Vat.*

e Καταπλάγησαν,] Καταπλαγῆσαν *Samb.* & *Big.* καταπλήγεσαν *Baſ.* & *Gen.* pro καὶ ἐκπεπλήγεσαν, quod probum & Joſepho dignum. Epiphanius viderat cum lippis καταπλάκησαν aut κατατετ ἐκεσαν, Scribo jam κατεπλήγησαν, more optimi vatis etiam de animis humanis. BERN. In ſuo *Codice* καταπλάκησαν, aut καταπεπηκεσαν habuerat *Epiphan.* nam vertit, *& ipſi tabuerunt.*

f Επηρῶντο.] Volo Επιπαιρῶντο, vel ἐπηχειρῶντο. Nam MSS. Italica habent ἐπαληρῶντο, ex quo Cl. *Bigotius* deformavit ἐποιῶντο. BERN. Forte ὑποκοκλάζειν ἐπιρρῶντο. COCC.

g Μόνῳ] Μόνον *Samb. Coll. Voſſ.* & *Vat.*

h Καταλιθώσαντες] Καταλιθόσοντες *Vat.*

i Τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα,] Fruſtra hæc taxant in Joſepho Salianus Schotanuſque. Certum eſt enim ſuis verbis aut fide Jephonniden vix continuiſſe plebem à Moyſe incuſando obruendoque, Num. c. 13. 31. καὶ κατεπαίσησε χάλεβ τὸν λαὸν πρὸς μωσῆν, יעל משה; ſicut etiam legunt Synagogæ Samaritanæ. Et c. 14. 2. καὶ διεγόγγυσαν ἐπὶ μωσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. Vide Deut. c. 1. 29, 30. ubi ſimilem orationis Chalebicæ ad Hebræos rebelles habuiſſe ſe fatetur mortalium clementiſſimus. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τὸν τε Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. De re ipſa vide *Num.* c. 13. v. 31. c. 14. v. 2. & *Deut.* c. 1. v. 29, 30.

k Ἰησοῦς] Ἰησοῦς τε *Samb.* & *Big.* ut & mox καὶ μὴ ψ. & ſtatim μηδὲ πιστεύειν.

* *Attoniti*] *Al.* metuentes *eventum.*

l Μήτε] Et hic & mox iterum μήδε *Coll. Voſſ.* & *Big.*

m Παρορμῶσιν.] *Samb.* παρεμοῦσι. Mox ὅτε γὰρ τὸ ὄρεων *Baſ.* cum *Gen.* BERN.

n Ἠσκηκόσιν] Ἠσκημόοις *Samb.*

o Ἀμαθίας] Απονοίας apud *Zonaram.*

p Επὶ τὸ πλῆθος,] Εἰς τὸ πλῆθος *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

q Κινηθέντα] Eodem animo *Hen. Busb.* & *Zon.* ὀργισθῆναι λίαν καὶ ὑπὲρ &c. BERN.

τ Τοῖς

βίαν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθετήσει [r] τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τ[s] μελλόσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τὸν Θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γένοιντο· ὅπως τε νῦν, τῇ τ[t] κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους [t] τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαιντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὅλους [v] ἐξαφανίσας τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχει διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν [x] οὐ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσίους ἢ ποιήσειν καὶ ἀπολίδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς παρανομίας ποινὴν τούτῳ κτίνοντας. παισὶ μέντοι [y] τοῖς ἡμετέροις ὡδαδώσειν [z] τὴν γῆν ὑπέσχετο· κἀκείνους τ' ἀγαθῶν, ὧν [a] ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀπειθείας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, [b] ποιήσειν δεσπότας.

β'. Ταῦτα ἢ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο· καὶ τὸν Μωϋσῆν παρεκάλει [c] καταλλάξαι αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ [d] τῆς ἄλης τῆς κατ' τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς οἰκῆσαι. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν [e] τὸν Θεὸν τοιούτῳ πείρᾳ προσίεσθαι· μὴ γὰρ κατ' κακοήθειαν παροξῦναι τὸν Θεὸν ἀνθρωπίνῳ εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ γνώμῃ [f] καταψηφισάμενον αὐτῶν. ὃ δεῖ ἢ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσούτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδέως τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις παροξύνοντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν, [g] διὰ τοῦ συμφορᾷ πεῖσεσθαι.

γ'. Θαυμασὸς ἢ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος [h] τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι θεῖ ὧν ἂν εἴποιεν, ὃ παρ' ὃν ἔζη χρόνον [i] ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν οὐδεὶς Ἑβραίων, ὃς οὐχὶ, [k] καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κελεύοντος [l] ἐὰν ἀκοσμῇ, πεισαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν [m] δυνῶνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τὸ ὑπὲρ ἄνθρωπον [n] αὐτοῦ δυνάμεως ἐστιν. [o] ἤδη δέ [p] τινες καὶ τὸν ὑπὲρ Εὐφράτου, μιλίων ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ πιμιὼ [q] παρ' ἡμῖν ἱερὸν μιᾶς πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θυσιῶν οὐκ ἰσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος τισὶ τῶν μὴ νομιζομένων, [q] μὴ οὐ τῶν πατρίων [r] ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ μὴ δεχθῆναι εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες ἅπασιν, ὑπακοῦσαι τοῖς Μωϋσέως προστάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατ' βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τὰ ἐλέγχοντα περὶ τούτων αὐτοὺς μὴ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ σωφρονοῦν ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νοῦς

esse: non tamen quantum peccata mererentur, sed quale patres in admonitionem solent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingresso, & internecionem populi futuram cum lachrymis deprecanti, Deum quidem commemorasse, quot ab ipso acceptis, quantisque cumulati beneficiis ingrati esse perrexerint: & quòd nunc, speculatorum timiditate & ignavia seducti, illorum sermonibus plus veritatis inesse existimarint, quam suis promissionibus. atque hanc ob causam non omnes quidem exitio daturum, neque *totum* genus eorum deleturum, quod cæteris mortalibus omnibus prætulerat: Chananæorum tamen terram ut illi occuparent non concessurum, aut ut ejus copia & abundantia *ipsi* fruerentur; sed facturum esse ut sine lare & sine urbe per XL. annos in deserto vitam tranducerent, hanc pœnam pro peccatis persolventes. Liberis tamen nostris hanc terram se traditurum esse pollicebatur: illosque bonorum affluentiæ, cujus vosmet morum petulantia participes esse noluistis, dominos esse constituturum.

2. Cum autem hæc Moyses ex oraculo Dei renunciasset, magnopere calamitatem suam lugebat populus: Moysemque obsecrabant, ut pro illis apud Deum intercederet, & à vita vaga in solitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat, Deum hujusmodi tentationem ægre laturum esse: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum esse Deum, sed consilio in eos sententiam protulisse. Ne mirum autem videatur & incredibile, quod Moyses, cum unus vir esset, tot hominum millia concitata sedaverit, & ad mentem saniorem & mansuetiorem reduxerit. Deus enim illi præsens adstitit, fecitque ut sermonibus ejus victa cederet multitudo; præsertim cum non obtemperando sæpiuscule experta esset quam parum sibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum causa illis exstiterit. *Serius sapit mala gens Hebræorum. Num. c. 14. & Deut. c. 1.*

3. Cæterum vir ille non solum ea, qua vixit, ætate in admiratione fuit ob *singularem* virtutem, & vim qua pollebat impetrandi dictis suis fidem; sed &, nunc dierum, nemo est Hebræorum, qui non, perinde ac si præsens esset ac moribus inscompositos puniturus, pareat legibus quas sancivit, etiamsi peccantes latere posse speraret. Quin & alia quidem plurima auctoritatis ejus plusquam humanæ argumenta sunt. Olim enim cum quidam trans Euphratem habitantium, in honorem nostri Templi quatuor mensium iter magno cum periculo & sumptu emensi, Deo sacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyse hoc illis interdicente qui moribus nostris non instituti sunt, & ex patria consuetudine nobiscum non versantur. Atque alii quidem non omnino sacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant sacrificiis, plurimi autem omni prorsus aditu ad Templum prohibiti discesserunt; quod multo maluerint Moysis legibus & institutis obtemperare, quam convenienter voluntati suæ agere; neminem licet, qui *Moysis Legumlatoris auctoritas integra, amplissima, perpetua.*

r Τοῖς τέκνοις] *Al.* τῶν τέκνων.
s Μελλούσης] Μελλούσης αὐτῶν, *Samb.*
t Τῆς ὑποσχέσεως] Τῆς ἐπιχείσεως ἡγήσαντο *Samb.*
v Ἐξαφανίσας] Ita *Big.* & *Zonar.* in *Editis* ἐξαφανίσῃ.
x Οὐ παρέξειν] Sic in quatuor *MSS.* in *reliquis* cum *Editis* οὐ παρέξῃ.
y Τοῖς ἡμετέροις] Eo modo *Samb. Vat. Baf.* & *G.* τοῖς ὑμετέροις *Epiphan.* & Cl. *Bigotius* ex conjectura. αὐτῶν *Busb. Hen.* & *Zonar.*
z Τὴν γῆν] Τὴν γὰν ἐκείνην *Big. Coll Voss.* & *Samb.*
a Ἑαυτοῖς] Ἑαυτοὺς *Big.* & *Samb.*
b Ποιήσειν δεσπότας.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποιήσει.
c Καταλλάξαι τῷ] Καταλλάξαι τὸν *Samb.* & profecto Canon veterum Grammaticorum. BERN.
d Τῆς ἄλης] Recte *Samb.* τὴν ἄλην, quod est τὴν πλάνην. τὴν ἄλλην *Big.* & *Coll. Voss.* τὴν ἀμαξιάν in reliquis *MSS.* & *Editis.*
e Τὸν Θεὸν] Ὁ Θεὸς τοιούτῳ *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vat.*
f Καταψηφισάμενον] *Big.* & *Samb.* καταψηφισάμενον. BERN.
g Διὰ τοῦ] Ἐκ τοῦ *Samb.* ἐκ τῆ *Big.* ἀπὸ τοῦ *Baf.* & *Gen.* BERN.
h Ἰσχύος τῆ] Καὶ τοῦ πιστεύεσθαι *Samb.* imperfecte. BERN.
i Ὑπῆρξε μόνον·] Ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν· οὐδεὶς γὰρ Ἑβραίων *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
k Καθάπερ παρόντος] Illud καθάπερ libris *Mediceis* omissum notat *Big.*
l Ἐὰν ἀκοσμῇ,] Ita *Samb.* & *Coll. Voss.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Vat.* ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχῇ *Big.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Baf.* & *G.*
m Δυνῶνται.] Fortè δυσὶ ἢ. BIGOT.
n Αὐτοῦ δυνάμεως ἐστιν.] Ἐστιν αὐτῷ δυνάμεως *Samb.* cum *Big.* αὐτῷ δυνάμεώς ἐστιν *Baf.* & *Gen.* BERN.
o Ἤδη δέ] Καὶ τετὶ οὐκ ἐλάχιστον, ὅτι ἤδη in quodam *Cod. Florentino.*
p Τινες] Uti Helena, Adiabenorum regina; de qua in lib. XX. c. 2.
q Οὐδὲ οὐκ τῶν] Fortè οὐδὲ τῶν.
r Ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων.] Ita *Big. Samb. Coll. Voss.* & *Epiphan.* Absque *MSS.* conjecerat Cl. *Seldenus*, ἡμῖν αὐτοῖς τῶν συντυχόντων, in lib. 2. de *Synedriis*, p. 101. ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος *Vat.* ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος *Baf.* & *G.*

s Κα-

qui illos impedirent, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reverebantur. Ita legum conſtitutio, quæ Deo accepta deberi viſa eſt, fecit ut ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin & paulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, & Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram urgeret, ut aſſaron *frumenti* quatuor drachmis veniret, & allati eſſent farinæ in feſtivitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus) nemo tamen ſacerdotum *fa-ſnelicorum* auſus eſt vel micam unam *iſtius* comedere, cum tanta terram premeret annonæ egeſtas, præ legum reverentia & metu iræ, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantæ tunc geſtæ fuerint: quandoquidem & hodie uſque ſcripta à Moyſe relicta eam vim habeant & auctoritatem, ut etiam noſtri fateantur inimici, quod Deus *ipſe*, Moyſe ejuſque virtute uſus, talem vivendi rationem inſtituerit. Sed hæc quidem unuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

Finis Libri tertii.

μοθεσία ᾧ Θεῷ δοκῶσι τ ἄνδρα πεπίηκε τ αὐτῷ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τῶδε ᾧ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίῳ Ρωμαίων ἄρχοντος, Ισμαήλῳ ᾧ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμῷ τὴν χώραν ἡμῶν [s] κατελαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τ [t] ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλύρα κ τὴν ἑορτὴν τ Αζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα· μέδιμνοι ᾗ ἔστι [v] Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ [x] τριακόντα, Αττικοὶ ᾗ τεσσαράκοντα εἷς· ἀθέμιτος ἐτόλμησε τ ἱερέων [y] κρίμνον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης· δεδιὼς τ νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, [z] ἣν καὶ ὅπη ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥσ' ὃ δεῖ θαυμάζειν ὡεὶ τ τότε πεπραγμένων· [a] ὁπότε μέχρι κ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε κ τὰς μισθώσας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ἐστὶ Θεὸς, ἀφ' οὗ Μωϋσέως καὶ τ ἀρετῆς τ ἐκείνου. ἀλλὰ ὡεὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινι δοκεῖ, [b] διαληψέται.

Τέλος τοῦ τρίτου βιβλίου.

TA-

s Καταλαξόνος,] Τιτάνα vel ὕτως ἰσχυρᾶ καταλαξόνας in ſchedis *Bigotianis*. Gravis illius famis (de qua in *Antiquitatum* l. 20. & in *Actis Apoſt.* c. 11.) meminerunt *Africanus*, *Tacitus*, *Phlegon*, atque *Dio* ad annum Urbis 795.

t Ασσαρῶνα,] Ασσάριον, ut prius, *Samb.* BERN.

v Σικελοὶ μὲν] *Baſ.* & *Gen.* σίκλοι inficete *Big. Vat.* & *Samb.* σικελικοὶ I. Capellus de ponderibus, abſque neceſſario. Epiphanius vero interpres reliquerat *Siculi*; quod poſtea oſcitantia librariorum deflexum in *Singuli*. Heic enim legi maluit idem Capellus, μέδιμνοι ᾗ (vel μόδιοι ᾗ) ὅτοι σικελοὶ μέν εἰσι τριακοντα, vel εἷς τριάκοντα· ἀττικοὶ ᾗ τεσσαράκοντα, aut τεσσαράκοντα εἷς. *Nam vel hic locus plane corruptus eſt*, ait ille cultor juſtitiæ, *vel ſic intelligendus videtur, ut ſumatur μεδίμνου vox pro modio. Modium autem Atticum eundem eſſe cum Hebræo, jam ſupra diximus. Licit ergo Joſephus unumquemque eorum capere tricenos Siculos modios, Hebræos vero quadragenos.* Αρχαιολ. l. 15. c. 11. ὁ ᾗ κόρος δυσὶν) ἀττικοῖς μεδίμνοις δέκα. *Hic vel legendum μεδίμνους vel μεδίμνοις σικελικοῖς: ut cauſa erroris ſit, quod Sela vel medimnus Siculus vini tantundem pendet atque medimnus Atticus olei.* Poſtea Cl. Salmaſius in Epiſtolis reſtituit, μέδιμνοι ᾗ ὅτοι σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ᾗ ἑπτακόσιοι. Nam 70 + 10 faciunt 700. Alibi tamen affirmat Joſephus Corum unum colligere tritici quantum decem Medimni Attici, tum etiam Satum Hebraicum paria facere cum ſeſquimodio Italico. *Big.* & *Samb.* μέδιμνοι ᾗ ὅτοι σίκλοι μέν εἰσιν εἷς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ᾗ τεσσαρακοντα εἷς. *Sed vereor*, ait optimus *Boſius*, *ne aliud lateat: nimis enim hæc recedunt à libris.* Ad hæc *Epiphanius Scholaſticus* haud aliter legerat in codicibus *Caſſiodori*, quam *Baſ. Gen.* & jam tertium ex hoc Theatro impreſſum vides, præter τεσσαράκοντα καὶ εἷς, pro inconnexo τεσσαρ. εἷς. Differri autem uſque noſtram ſententiam de menſuris illis ſas & æquum, donec Herodis primi magnifice geſta tractabimus, otii fortaſſe largius indepti. BERN.

x Τριάκοντα,] Locum hunc corruptum eſſe pronunciat *Villapandus* in *Apparat.* part. ſecunda. p. 442. *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* habent τριακόσιοι pro τριάκοντα. atque ita *Salmaſ.* in *Epiſtola* LXVII. qui præterea legit Αττικοὶ ᾗ ἑπτακόσιοι. Vide *Greſpſium* de *Menſuris Hebraïcis*, p. 400. in *Crenii* Faſciculo ſecundo.

y Κρίμνον ἐν φαγεῖν,] Κρίμνον ἀμφαγεῖν *Big.* & *Samb.* ὠδὲς τ ἱερέων ἔπρεπεν φαγεῖν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

z Ην] Ην ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τῶν ἀνδρικίων ἔχει *Vat.*

a Οπότε μέχρι] *Big.* & *Samb.* ἐπότε κ μέχρι κ νῦν, ut articulis redundat Oratio Attica. Sub fine libri hujus ἀφαλείψε) *Baſ.* & *Gen.* verbo inepto. Temporis etiam tranſacti didaſcaliam ſubjicit *Busb.* ἐδιδάχθη ὁ λόγος χρόνον ἐτῶν δύο. Ita etiam *Big.* Gallicorumque codicum 1, 2, 3, 6. & præ illis volumen S. Moyſis. *Samb.* vero, voculæ præcedentis, perperam iteravit, ἐδιδάχθη ὁ λόγος ὅτος χρόνον ἐτῶν νβ'. BERN. Οπότε κ μέχρι κ νῦν *Big.* & *Samb.* Atticorum more, qui articulis redundant.

b Διαλήψε).] Ita *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* ἀφαλείψε).

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ἑβραίων, [a] δίχα τῆ Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἥτ̃ια.

β'. Στάσις Κορέως [b] καὶ τ̃ ̃ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτ̃ ̃ περὶ τ̃ ̃ ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τ̃ ̃ στάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τ̃ ̃ Θεοῦ· τὴν δ' ἱερωσύνην Ἀαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτ̃ ̃.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις [c] ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ε'. Ὡς [d] Σηχῶνα καὶ Ὤγην τὸν Ἀμορραίων βασιλέας νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τ̃ ̃ Ἑβραίων.

ϛ'. Περὶ [e] Βαλάμου τ̃ ̃ μάντεως, καὶ [f] ποταπὸς ἦν τὸν εἶδος.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

η'. Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

1. *Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.*

2. *Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.*

3. *Quomodo seditionis concitatores Dei voluntate exstincti sunt; atque Aaron Moysis frater & filii ejus sacerdotium tenuerunt.*

4. *Quæ Hebræis in solitudine per annos octo & triginta obvenerunt.*

5. *Quomodo Moyses, devictis Sechone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.*

6. *De Balamo vate, & qualis vir fuit.*

7. *Ut Hebræi cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.*

8. *Leges á Moyse datæ, & quomodo ex hominibus est sublatus.*

a Δίχα] Διὰ *Big. & Samb.*
b Καὶ τ̃ ̃ πλήθους] Καὶ πλήθους *Samb.*
c Ἐν τ̃ ̃ ἐρήμῳ] Ἐν ἐρήμῳ *Vat.*
d Σηχῶνα] Σηῶνα *Vat.*
e Βαλάμου] Hunc equidem librum in quinque capita distribuunt exemplaria pleraque Latina, Græcanica in octo. In MSS. tamen Græcorum permutant capitula tertium & quartum. BERN. *Βαλαάμου Samb.*
f Ποταπὸς] Ista καὶ ποταπὸς &c. ex *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUARTUS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

ΚΕΦ. α'.

Ἑβραίων, ὅτι παρὰ τὴν Μωϋσέως γνώμην, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧτται.

Deliberant Hebræi, num invito Oraculo Chananæos adgrederentur. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς [b] αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὢν, [c] ἐπόνει, καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τῶν Χαναναίων [d] πεῖραν λαμβάνειν. ὁ γὰρ ἡξίουν, τοῖς Μωϋσέως προφητεύσασι λόγοις, ἠρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ δίκαια τὰ παρ' ἐκείνου προφητεύσαντος κρίνοντες αὐτοὶ τὸν πολεμίων [e] νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπορούντας ὑπενόουν, [f] ἵν' ἀεὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ βοηθείας [g] δέωνται. πολεμεῖν τε τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν μὴ [h] Μωϋσῆ χαριζόμενον ὑπεριδεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοὺς ἔθνους πρὸ τοῦ γένους ὧν [i] ἐπιτρόπους τε καὶ πρὸ τοῦ αὐτῶν ἀρετῆς, πρότερόν τε ἐσπουδακέναι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καὶ [k] καθ' αὑτοὺς ἱκανοὺς κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωϋσῆς [l] ἐθελήσῃ τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῷ τοῦ παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως Μωϋσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς τοῦ τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ πρὸς τὰ ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐκ ἀπόντων [m] ἐκ τῆς Αἰγύπτου γνεᾶς ὄντων, ἀλλ' αὐτὸν ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐ-

CAP. I.

Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

EBRÆOS autem vita in solitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, fecit ut, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim, Moysis monitis obsequendo *sese castris continere* & quiescere: sed etiam præter illius voluntatem se posse hostes superare existimantes, ipsum accusare cœperunt, & in suspicionem vocarunt quod modis omnibus ageret summa rerum inopiâ illos detinere, ut semper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggressi sunt, dicentes Deum non tam propter Moysen illis opem tendere & porrigere, quam quod illorum genti in commune prospiceret, proavorum gratia quos sua dignatus est cura ac tutela; illosque & prius ob suam virtutem in libertatem asseruisse, & nunc quoque, si rem strenue gesserint, adjutorem futurum. Quin & ajebant, ipsis per se satis virium esse ad *eas* gentes debellandas, etiamsi Moyses Deum ab ipsis alienare vellet, omninoque illis expedire in sua esse potestate, & non sibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca servitute Moysis dominatum *æquo animo* ferre, ejusque ad arbitrium ex vana persuasione vivere, quasi Dei numen, pro sua in ipsum benevolentia, eum solum de rebus nostris præmoneret, tanquam non omnes essemus ex

---

a Ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.] Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος δ'. Περιέχει ἡ βίβλος (ὁ λόγος *Busb.* ὁ τέταρτος ἔτος λόγος *Hen.*) χρόνον ἐτῶν ηʹ καὶ τριάκοντα *Big. Samb. Hen. Busb. Baf.* & *Codices* Regis Christianissimi 1, 2, 3, 6. Tot enim cessarant à missis Exploratoribus ad obitum Moysis, ut constat ex ipsius scripto pentateucho. Vide etiam capitulum tertium hujus libri. BERN.

b Αὐτοῖς.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deest αὐτοῖς.

c Ἐπόνει,] *Baf. Gen.* & *Samb.* Nam ποιεῖν, ποιεῖν homines literati adnorunt. Veruntamen ἐπίεζε *Big.* & altera manus *Samb.* huc traduxerunt in contextum ex Glossemate vetusto. Ibidemque MSS. referunt ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν: Excusa ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὤν. Alii alio modo inter verba distinguunt, βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐπόνει (i. confecit ἐξετέλεσε) καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τὴν Χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. Dicit enim Moyses de eo facinore, Num. c. 14. ויעפלו לעלות, *ascendere tamen sunt ausi*, καὶ ἀφειλκυσμένοι ἀνέβησαν: idemque ipse alibi interpretatur ויזד ולעלות, καὶ ἀφειλκυσμένοι ἀνέβητε. Idem post Josephum expressit Jo. Zonaras, εἶτα συμμίξαι τοῖς Χαναναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος τοῦ θεοῦ καὶ προβαλόντες ἦρξαν. BERN. Sic placuit verba distinguere & interpretari, accipiendo ἐπόνει pro ἐπόεῖ. alii hoc modo interpungunt, Ἑβρ. δ'. ὁ κ. τ. ἑ. βίος, ἀηδὴς ἀ κ. χ. ὤν, ἐπόνει, καὶ κ. τ. Θεοῦ τὴν Χαν. *Hebræos autem vita injucunda & dura in solitudine male habebat, præsertim cum Deus eos rem experiri cum Chananæis prohibuisset.* Sed in *Big.* & in margine *Samb.* (& *Coll. Vss.*) habemus ἐπίεζε. atque ita forsan legerat *Vet. Interp.* qui vertit, *cogebat etiam prohibente Deo* &c.

d Πεῖραν] Πεῖραν *Baf.* & *Gen.* Mox ἠρεμεῖν *Samb.* BERN.

e Νομίζοντες,] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* νομίσαντες.

f Ἵν' ἀεὶ] Καὶ ἵν' ἀεὶ legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δέωνται.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* δέοιντο. HUDS. Correxit ita & *Cocceius*, qui pro ἤ mavult statim δή.

h Μωϋσῆ] *Big.* Μωϋσεῖ.

i Ἐπιτρόπους τε] *Epiphanius* interpunctum viderat, ἐπιτρόπους τε, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἀρετῆς. πρότερόν τε &c.

k Καθ' αὑτοὺς] Ita *Samb.* καθ' ἑαυτοὺς *Big.* κατ' αὐτοὺς in *Editis*, *aliisque*.

l Ἐθελήσειε] Ita edidit *Bernardus* ex conjectura *Bigotii*. ἐθελήσῃ *Baf. Gen. aliique.* ἐθελήσει *Samb.*

m Ἐκ τῆς] Frustra *Big.* οὐκ γῆς A. καὶ γ. ὄντων· ἀλλ' ἄρδην &c. ἀλλ' αὐτὸν ἕνα τούτοις legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Εἰ-

τὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωετὸς [n] εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες, κτήσεσθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, [o] θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ Μωσῆ τὴν αἰτίαν παντὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύοντι ποιεῖσθαι. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔπι παντὶ αὐτοῖς χείρω συμβαίνειν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῖς πρὸς [p] τοὺς Χαναναίους μάχῃ [q] ἦσαν ὡρμημένοι· τὸν Θεὸν ποιησάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς παρὰ τοῦ νομοθέτου συνεργίαν [r] προσμένοντες.

β'. Ὡς δὲ ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔχειν ἔκρινεν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὑπὸ καταπλαγῆτις αὐτῶν τοῖς ἐφόδοις ὑπὸ τοῖς πληθύν, γυναίως αὐτοὺς ὑπεδέξαντο, ὧν ἦ Ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, ἡ φάλαγξ αὐτῶν διαλυθεῖσα, ἀκόσμως διωκόμενον [s] εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσχῆσαι παντάπασιν ἀθυμῶν, [t] ὑπὸν ἔτι χρηστὸν ποιησάμενον δόκα, λογιζόμενον [v] ὅτι κατὰ τοῦτο κατ' μικῶν Θεοῦ πάθοιεν, ποιεξορμησάντων ὅτι τὸν πόλεμον τοῦ ἐκείνου δίχα βουλήσεως.

γ'. Μωϋσῆς [w] τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τοῦ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρώτερον τῶν Χαναναίων εἰς τοὺ ἔρημον· καὶ δὴ πλήθους ὑπεξέψαντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, σωῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας ὑπὸ δυσηθούμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναζεύξας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

ex stirpe Abrami, sed illum unum *omnium* auctorem fecisset Deus, ut futura omnia posset prænoscere ab ipso edoctus: prudentesque visos iri, si Moysis arrogantiam contemnentes, Deoque fidem habentes, terram, quam ipsis promiserat, possidere voluerint; & non amplius hanc ob causam ad eum respexerint, qui sub prætextu Dei *oraculi* illos prohiberet. Inopiam itaque *præsentem* cogitantes, & loca deserta, ob quæ contigit ut gravius illâ urgeri viderentur, ad Chananæos armis adoriendos properarunt; Deum sibimet ducem & auspicem constituentes, neutiquam vero Legislatoris assensum & adminiculum exspectantes.

2. Quum ergo hoc sibi melius fore statuissent, in hostes profecti sunt. Atque illi quidem, neque *feroci* eorum impetu neque *irruentium* numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebræorum edita est strages, & reliqui, dissipata eorum phalange, milites, insequente eos hoste, turpiter ad castra confugerunt: &, quod res præter spem tam male cecidissent, animo despondentes, nihil amplius boni exspectabant; hinc conjicientes calamitatem à Deo esse, quod sine illius consensu ad pugnam exissent.

Pœnas luit miles cedè multa, fugaque turpi.

3. Moyses autem suos quidem videns accepta clade consternatos; metuens vero ne hostis *recenti* victoria elatus & majoris gloriæ appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus est, ut longius à Chananæis in desertum cum copiis discederet: atque populo hanc potestatem ei rursus deferente (jam enim intellexit nihil ipsi sine illius auspiciis & consilio prospere cessurum) motis castris penitius in desertum ibat; existimans illic eos *libenter* quieturos esse, & non prius velle cum Chananæis manus conserere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent.

Recceditur in profundam eremum Chananæis procul, Moyse adeo imperante.

ΚΕΦ. β'.

Στάσις Κορέου καὶ τῶν πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

CAP. II.

Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

II.

Ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα [x] πρὸς τὰς κακοπραγίας [y] δυσαρέστοις εἶναι καὶ δυσπειθέσι, τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἴσως ἂν [z] μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγήσεσθαι τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοῖς, οἵαν [a] οὐκ ἴσμεν εἴτε παρ' Ἕλλησιν εἴτε πρὸς βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν· ὑφ' ἧς ἅπαντας [b] ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, ὑπὸ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὑπὸ

QUemadmodum autem magnis exercitibus usu venire solet, & præcipue cum ex rebus adversis morosi fiant & immorigeri, id ipsum etiam Judæis accidit. Quum enim essent *numero* sexcenta millia, & propter multitudinem, etiamsi prospere fluerent omnia, ægre forsan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia & calamitatibus premerentur, & sibimet invicem & duci valde succensebant. Quapropter tanta eos seditio adorta est, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuisse accepimus: à qua omnes in extremum discrimen adductos liberavit Moyses, immemor injuriæ, quod haud

Exercitus seditione corrumpitur. Num. c. 16. & c. 26. & 27.

n Εἶναι, εἰ τ.] Εἶναι, τ. ἀλαζ. *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

o Θελήσαζιν,] Θελήσαζιν *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Τοὺς Χαναναίους] Articulum negligit *Vat.*

q Ἦσαν ὡρμημένοι·] Ὡρμήκεσαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Adscripserat oræ Codicis sui *Bigotius*, forte ἴτυζαν vel ἴοιεν.

r Προσμένοντες.] Legerat *Epiphanius*, ἀφεμένοντες, ἕως ἂν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἴξειν ἔκρινεν. καὶ τοῖς π. in *Vat.* ἕως ἂν.

s Εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συνέφυγε·] Hoc idem observavit Codex Samariticus Divinæ legis, Codicisque Judaici Interpretes LXXII. Num. c. 14. 45. καὶ ἐκρίψασθε αὐτοὺς, καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἐρημάς. καὶ ἀπεστράφησαν εἰς τοὺς παρεμβολοὺς, וישובו אל המחנה. Animadvertenda autem Masoretica jam hæc à multis seculis, vel S. Hieronymo antiquioribus, præterierunt, ut Biblia vulgata, obeli in codd. Laudinis, aliaque demonstrant. *Zonaras* insuper descripsit idem suis verbis ex Josepho, καὶ οἱ μὲ ἔπεσον, οἱ δὲ εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συμπεφεύγασι. Mox καὶ τὸ *Big.* & *Samb.* BERN.

t Οὐδὲν ἔτι χρηστὸν] Καὶ οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσιδόκων juxta *Vet. Interpr.*

v Οὐ καὶ ταῦτα] Οὐ ταῦτα *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἔτι ταῦτα καὶ μ. Θ. πάθοι προξενησάντων ἐπὶ τ. *Vat.*

x Παρὰ τὰς κακοπραγίας] Παρὰ τὰς κακοπραγίας *Vat.*

y Δυσαρέστοις] Ita *Basil. Gen.* & *Epiphan.* δυσάρκτοις tamen adprobo *Big.* & *Samb.* *Gentem* itaque *indomitam*, notat Flavius, *saniisque consiliis male renitentem*, quod de eadem illa etiam Severus vere dixit. BERN. Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* δυσάρκτοις *Big. Samb.* & *Vat.* quasi *gentem indomitam* notaret Josephus, *saniisque consiliis male renitentem.* quod de eadem illa etiam *Severus* vere dixit.

z Μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς] Μηδὲν ἀγαθοῖς *Samb.*

a Οὐκ ἴσμεν] Ita *Samb.* in *Editis* cum *aliis* οὐκ ἴσμεν. Sunt qui (*Big.* in ora codicis sui & *Scotanus*) voculas istas expungi malint. Verum hoc facto legendum esset οἵα, & dein γενομένην.

b Ἀπολέσθαι] *Big.* & *Samb.* ἀπολιπεῖν κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε μωϋσῆς, qua in re Criticis pravorum seculorum gratificantur. Legerat & illa *Epiph.* excessu eodem apud suum Cassiodorum. BERN. Ἀπολιπέσθαι [ἀπολιπεῖν *Vat.*] κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε M. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita fere *Epiphanius*, qui vertit, *per quam omnes deserendos à Deo* (ἀπολιπέσθαι ὑπὸ Θεοῦ) *atque perditionis periculum suscepturos eripuit Moyses.*

haud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod gravius paterentur: sed licet adversus Legislatorem suum, & mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint; eos tamen è calamitate eripuit, quam illis *proculdubio* importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata *salubriter* constituit Moyses, *mox* enarrabo, ubi primum causam, unde orta est, exposuero.

II. *Antilogia de Korè, quam coarguit S. Judas sua Epistola.* *Num. c. 16. v. 32.*

2. Cores, maxime inter Hebræos, *ut res tum gentis erant*, genere opibusque pollens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione conjunctus) ægre *illud* ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicarit, ut qui illo ditior esset & nascendi sorte non deterior. Atque inter Levitas (nam tribules erant) & præcipue inter cognatos *Moysen* inclamabat, rem indignam esse dictitans, ut Moyses sibimet gloriam aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, simulando *scilicet* se Dei observantissimum esse; cum quidem contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio; &, haud secus ac tyrannus, honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse *dicebat*, quam violentia uti, injuriam latenter inferre: quod non solum invitos, sed & nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est, se dignum esse qui *honores* accipiat, persuasione nititur ut obtineat, idque non audens *aperta* vi grassari: qui vero nequeunt *eos* juste assequi, à violentia quidem, boni *moderatique* videri gestientes, semet abstinent; sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagni populi interesse, ut hujusmodi quid molientes, etiam dum se latere existiment, ad supplicium pertrahantur; neque finere ut *novis* potentiæ incrementis augescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem & Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem *istum* tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, opibus atque æta-

Profert Cores Dathamnen aut Abiramum Moysi duci, atque ipsum semet Aaroni Pontificei.

ὁ Θεὸς ἢ ἠμέλησε δ μηδὲν αὐτὸς παθεῖν τῶν δεινῶν· ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ δ κατασπάζειν αὐτοῖς [c] ἀναγιγνωσκόντων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τοῦτο τε ἂν εἶεν, καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα Μωυσῆς ἐπολιτεύσατο διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐχώρει.

Β'. [d] Κορῆς, Ἐβρωίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ [e] φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής· [f] ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης [g] δικαιότερον αὐτὸς κτᾶσθαι ἐκεῖνος μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς [h] ὑπέλαβε. διὸ δὴ καὶ τοῖς Λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διὰ τοῦτο συγγενέσι καταβοᾶν, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσῆν δόξαν αὑτῷ ἁρπάζοντα κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ἐπὶ προφάσει τῆς θεοῦ θεραπείας· διὰ τοῦτο τοὺς νόμους μὲν ταῖς ἀδελφῷ τῷ ἱερωσύνῃ Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένου, [i] τυραννικόν τε τρόπῳ [k] καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν [l] θελήσῃ. χαλεπώτερον [m] δὲ ἦν τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι [n] τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἄκοντας, μηδὲ συνιέντας τὸ ἐπιβουλῆς τὴν ἰσχὺν [o] ἀφαιρεῖται. ὅστις γὰρ αὐτῷ συνοίδεν ὄντι λαβεῖν [p] ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ [q] θρασυνόμενον· οἷς ἦν ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου πιθέσθαι, [r] βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν, δ' προσφέρουσι· [s] τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν ἦ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κωλύειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον δοτέον δοῦναι δυνάμενον Μωϋσῆς, Ἀαρῶνι μὲν καὶ τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ [t] τῆς Λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεὸς τινι προσκρίνειν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος [v] τυγχάνειν· ἥκει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν [x] Μωϋσῆς, [y] πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. [z] εἰ ἦ τῇ πρεσ-

c Ἀναγιγνωσκόντων] Ἀν γιγνομένων δεινῶν καὶ προενόησε *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Scribi poterit tanquam ex *Epiphanio*, γίγνομένων vel ἀπογινομένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε, si illud rescriptu esset necessarium BERN.

d Κορῆς,] קרח, *Calvaster* ex nomine. Κορὲ aut *Core* scribunt *Big. Hen. Busb.* & *Epiphanius*, & mille alii propter versionem τοῦ ὁ. Quod autem sequitur ἐδοκίμων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων· ἱκανὸς δ' εἰπεῖν, καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ex Moyse translatum rebere, ubi describit ille schismatis hujus auctores, præsertim נשיאי יערת קראי מועד, δεχομένους συναγωγῆς, συγκλήτους βουλῆς, atque insuper אנשי שם, ἄνδρας ἐνομαστούς, aut interprete Baal turim, *celebres sapientia ac opibus suis*, בחכמה ובעושר. Audi & *Zonaram*, καρὲ τῆς λευϊτικῆς τυγχάνων φυλῆς, καὶ γένει καὶ πλούτῳ θεραπεύσας, καὶ ὁμιλεῖν πιθανώτατος Imperite adeo ista taxant *Salianus* & *Sichotanus* in his Originibus. Vide etiam Num. c. 16. 32. Mox *Busb.* ὑπερβαλλούσῃ BERN. Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Κορὲ *Big.* (*Coll. Voss.*) Κορὶ *Vat.* Forsan pro Κορείας, unde Κορῆς. Eadem fere hisce habet *Zonaras.*

e Φυλέτης] Ejusdem tribus homo, tribulis, sed ὁμόφυλος est, qui de eadem gente Israelitica videlicet (quem & συγγενῆ appellat Josephus) uti ὁμόφυλοι συγγενεῖς in Scholiaste Oppiani lib. 1. Halieut. ψ. 249., & ἀλλόφυλος, qui Israelita non est. Ita & infra v. 7. de φυλίταις tribus Menassitidis scribit. REL.

f Ἀχθόμενος,] Ἀχθόμενος δὲ ὅτι *Big.* (ὃν *Tar.* ad.) & *Samb.* καὶ ἀχθόμενος ὧν ὅτι *Epiphan.*

g Δικαιότερον] Δικαιότερος *Epiphan.* & *Zonaras.* δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν *Vat.*

h Ὑπέλαβ.] Ἀπέλαυε *Samb.* & quod videtur, *Big.* Quid enim jam valet ἀπέλαβε? BERN.

i Τυραννικόν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυραννικὸν ἦ in *reliquis.* & in *Editis* ἢ ἴδιον τελείαν ponitur ante τυραννικόν, & commate distinguitur post θελήσῃ

k Καταχαριζόμενον] Χαριζομένῳ in quatuor *MSS.* καθαχαριζομένῳ *Vat.*

l Θελήσῃ.] Ἐθέλει *Busb.* ἐθέλῃ *Hen.*

m Ἦν τυγχάνειν] Δὲ pro ἦν legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Τό τε] *Tar.* τῷ τε.

o Ἀφαιρεῖται.] Ἀφαιρεῖ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* id tamen nisi in rectum simul restituas ἄκοντας & συνιέντας, haud licebit. BERN. & HUDS.

p Ἀξίῳ, πείθει] *Coll. Big.* ἀξιοπιστεῖ. *Coccejus* malebat ἀξίῳ, πιθοῖ.

q Θρασυνόμενον] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Θρασυνόμενον *Basil.* & *Gen.* exterique *MSS.*

r Βίαν μὲν,] βίᾳ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι] Nihil muta. Nam *Bigotii Tar.* τέχνῃ δ' οἶσιν κακουργοῦσι δυνατοί debile est & miserum: alterum robur Atticum habet. BERN. Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί *Big.* Illud εἶναι pro οἶσιν probat *Bernardus*; sed κακουργοῦσι rejicit.

t Τῆς Λευϊτιδος] Ἐκ τῆ Λ. *Vat. Basil.* & *G.* nec aliter *Zonaras.*

v Τυγχάνειν·] Ita MSS. *Big.* & *Samb.* typique *Basileënses.* Convenit huic versio *Epiphanii*, & historia *Zonaræ.* τίνι δὲ λόγῳ, ἔλεγεν, ἄρχειν καὶ τοῖς αὐτοῦ ἡμῖν τῆς ἱερωσύνης προέσεσθαι; εἰ μὲν ὡς ἐκ τῆ λευϊτικῆς φυλῆς ἐγὼ ταύτης τυγχάνειν δικαιότερος· ἥκει μὲν ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρος. Pariter τυγχάνειν· ἥκει *Busb.* & *Hen.* Verum *Genevæ* excusum fuit τυγχάνων· ἥκει &c. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Basil.* quibus favent *Zonaras* & *Vet. Interpr.* ut & *Busb.* & *Hen.* qui habent τυχεῖν. in *reliquis* τυγχάνειν.

x Μωϋσῆς,] Recte μωσῆ *Hen.* & *Busb.* Placet modus μωυσῆ *Big.* & *Samb.* μωυσῆ *Basil.* & *Gen.* BERN.

y Πλούτῳ] Inde Synh f. 110. a. diverbium Ris Lacis Talmudistæ, ὁ πλούτος ἢ κοῦφ, pro divitiis pernicioſis, sive עשר לבעליו לרעתו שמור Eccles. c. 5. 14. BERN.

z Εἰ ἦ] Inde carptim *Zonaras*, εἰ δ' ἑτέρα φυλὴ προσκληρωθῆναι δέοι αὐτῷ, προὐμηνύετο ἡ τὰ ῥηθέντα ἀφ' ἧς ἐγένετο· καὶ λήψοιτο ταύτην δικαίως τε καὶ εὐτάξως. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus*, p. 25.

πρεσβυτάτη τ̃ φυλ̃ων, εἰκότως ἂν ἡ Ρυβήλ τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν [a] Δαθάμης καὶ [b] Ἀβιράμης [c] καὶ Φαλαῦς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντες τῶν πατρίων τῇ φυλῇ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.

γ'. Ἐβάλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ [d] Κορ̃ης τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο τὴν τοῦ ἀρχιερατικοῦ τ̃ πλήθους τιμὴν μεταθήσων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοηθῶς [e] μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς φυλέτας ἔλεγε. πλείονι δὲ [f] εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τ̃ ἀκροωμένων πρὸς τὰ κατ' Ἀαρ̃ωνα διαβολαῖς, [g] ἀναπίμπλαται τότων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δ' οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορ̃ῃ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρῶν, σπεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τ̃ Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ [h] τ̃τον αὐτὸν ἀτιμ̃ν. ἀνηρέθισο δ' καὶ τὸ πλ̃θος· καὶ βάλλειν τ̃ Μωϋστ̃ ὡρμήκεσαν, εἰς τι σκηνὴν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχ̃ς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκην̃ς τοῦ Θεοῦ [i] πάντες ἐβόων, διώκειν τ̃ τύραννον, καὶ τ̃ ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλ̃θος, τ̃ῃ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια πραγματα παθόντος. τ̃ γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τ̃ [k] ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς [l] τὴν τιμὴν προβήναι, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέρουσα [m] προσνέμειν· [n] κρίνοντί τι προσήκειν Ἀαρ̃ωνι ταύτην, [o] ἢ τ̃ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἦν ἀδελφ̃ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσ̃ς δ' τὴν Κορέως διαβολὴν ἐκ πολλ̃ [p] προϊδὼν, καὶ τ̃ λαὸν [q] προῳχυμένον ἰδὼν, οὐκ ἐθέσπισεν· ἀλλὰ θαῤῥ̃ν οἷς περὶ τ̃ πραγμάτων καλ̃ς ἐβεβούλευτο, καὶ τ̃ ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης [r] τυχεῖν, ἀλλ' ἐ κατὰ τὴν [s] αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλ̃θος ὀδέν' ἐποιήσατο λόγον· πρὸς δὲ τ̃ [t] Κορ̃ην βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ τ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυ̃ς, "ἐμοὶ, φησὶν, ὦ Κορ̃ῆ, καὶ σὺ καὶ τότων "ἕκας̃, ἀπεδήλου δὲ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄν- "δρας, τιμ̃ς ἀξίους δοκεῖτε, καὶ τ' ὅμιλον δὲ πάντα τ̃ "ὁμοίας οὐκ ἀποστερ̃ τιμ̃ς, κἂν ὑστερ̃σιν [u] ὧν ὑμ̃ν "ἐκ πλούτου καὶ τ̃ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχῃ. καὶ νῦν "Ἀαρ̃ωνι τὴν ἱερωσύνην, οὐκ ἐπιδὴ πλούτῳ προέχει, "σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς [x] μεγέθει χρημάτων ὑπερ-

te majorem. Si vero antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribus *hanc* dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes & Abiramus & Phalaus. illi enim ex iſta tribu natu maximi, & *reliquis* magis divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicæ proſpicere: revera autem hoc tantum agebat, ut populi conſenſu *Pontificatus* honorem ad ſe transferret. Et ille quidem hæc maligne, ſpecioſa *tamen* oratione, ad tribules ſuos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, & unoquoque audientium *de ſuo* aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus iſtis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti & quinquaginta è viris primoribus, connitentes ut & Aaronem Moyſis fratrem è ſacerdotio deturbarent, ipſumque Moyſen ignominia afficerent. Quin & multitudo ſeditione agitatur; & ad Moyſen lapidandum ſe contulit, & in concionem turba confuſa magnoque cum tumultu congregata eſt. Atque ante Tabernaculum Dei univerſi vociferabantur, ſummovendum eſſe tyrannum, populumque ab eo ſerviendo liberandum, qui Dei obtentu dura & difficilia imperat. Deum enim, ſi ipſe ſacerdotem futurum elegiſſet, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuiſſe; neque iſtum, qui multis eſſet inferior, ejuſcemodi dignitate cohoneſtare voluiſſe: & ſi eam Aaroni dare decreviſſet, populi ſuffragio potius daturum fuiſſe, quam fratris judicio permiſſurum. *§. 3. Procerum ſecedentium non minus quam CCL. plebique multæ perſuaſit Cores.*

4. Moſes autem, Coræ licet calumnias multo ante præſenſerat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit; ſed fretus fiducia ex rebus bene conſultis & adminiſtratis, ſcienſque fratrem Dei conſilio non ſua gratia ad ſacerdotium perveniſſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; ſed ad Coren verſus & vocem quantum potuit attollens (cum cætera quidem ſolers eſſet, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus "quivis ex iſtis (deſignabat enim ducentos & quin- "quaginta viros) honore digni videmini, nec po- "pulum univerſum ſimili dignatione prohibeo, "etiamſi vobis divitiis & cæteris dotibus conce- "dant. Et nunc Aaroni ſacerdotium detuli, non "quod opibus præcellat, tibi enim ampliores "quam utrique noſtrum facultates; neque pro- "pter *Moyſes de fratris Pontificatu ad miracula Deique teſtimonium provocat.*

[a] Δαθάμης] Δαθάμης καὶ Ἀβιραμος Baſ. & Gen. Δαθάμης καὶ Ἀβειρώμης MSS. quatuor. καὶ Φαλαῦς Samb. καὶ Φαλαῖος Big. Baſ. & Gen. καὶ Φαλαῖος Hen. & Busb. Dathan, & Abiron vel Abirom, & Fulas Epiphanius. Locum autem hunc diu corruptum ita primum à Joſepho conſtitutum fuiſſe credo, Δαθάμης (vel Δαθάνης) καὶ Ἀβιράμης καὶ αὖτις Ϝ Φαλαῦς, vel Φαλᾶ, פלת aut פלא. Nominat enim Legiſlator lib. IV. ſeditionis iſtius principia קרח *Corach*, Samaritis idem *Caraeh*, דתן Δαθὰν i. e. ὁ δυνάστης, & אבירם *Abiram*, quomodo Judæi ac Samaritæ jam à plurimis ſeculis legerunt, quaſi πατὴρ μετέωρος; pro quo ἀβειρωμ̃ viſitur in tranſlatione LXXII. Alexandrinorum & apud S. Hieronymum, & ἀβειρώμης in codicibus aliquot, cum Joſephi, tum Epiphanii; deinde בן פלת, ὢν, τυτέστιν ὁ πλ̃τος, βὶν φίλεθ, aut more Samaritarum & Judæorum LXXII. υἱὸν ἦν Φάλεθ, S. Hieron. *Hon filius Pheleth*. Heic tamen nomen parentis, tacito filio, Joſephus nulla incuria ponere potuit, nulla voluit induſtria. Deputabis ergo hoc cum cæteris mendis librariorum & quidem perveterum. Vel Flavius Græce dixit Φαλεθ̃ς aut Φαλαῦς à Φαλεθ̃ς ac Φαλαῖος, quod eſt פלתי, *Phalethæus*, aut *filius Phaleth*, בן פלת או פלת. BERN. Ita cum *Bernardo* (quomodo & emend. *Coccejus*) placuit reſcribere. Δαθάμης *Vat.* & *Vet. Interp.* Δαθάμης in *Editis* & *reliquis MSS.*

[b] Ἀβιράμης] Ita *Bernardus*. Ἀβειρώμης *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Ἀβειρώνης *Vat.* Ἀβειρὼν in LXX. *Interpp.*

[c] Καὶ Φαλαῦς] Καὶ Ἀφαλὰς *Busb.* & *Hen.* καὶ Αὐὼν Ϝ Φαλάθ reſcribendum cenſet *Bernardus* ex iſtis τ̃ LXX. Αὐὼ υἱὸν Φαλὲθ, quod haud veriſimile ſit *Joſephum* poſuiſſe nomen parentis, tacito filio. Verum καὶ Ϝ vel καὶ ὑὸς Φαλαῦς malit *Cotelerius* (in Notis ad *Conſtitut. Apoſtol.* p. 106.) ut intelligatur *On*, de quo *Num.* c. 16. v. 1. HUDS. Num. 16. 1. On appellatur filius Peleth. REL.

[d] Κορ̃ης] Iterum *Cod. Vat.* Κορ̃ος. in *reliquis* tamen Κορ̃ης vel Κορ̃ῆ, ut ſupra p. 196. in principio.

[e] Μετ' εὐπρεπείας] Μετ' εὐαρεστείας Ϝ *Big.*

[f] Εἰς τοὺς πλείονας] Εἰς πλείους *Busb.* & *Hen.*

[g] Ἀναπίμπλαται] Ἀναπιμπλᾶ *Big.* Ἀναπιμπλᾶται, *agitatus eſt*, Epiphanius. Scripſiſſe Flavium exiſtimo ἀναπίπλαται, à πίτνημι. BERN. Ἀναπιμπλᾶται *Big* ἀναπίπλαται *agitatus eſt* juxta *Epiphan.* ἀναπίπλαται à πίπτημι *Joſephum* ſcripſiſſe exiſtimat *Bernardus.*

[h] Τοῦτον αὐτὸν ἀτιμ̃ν.] Forſan τοῦτο legerat *Epiphan*

[i] Πάντες ἐβόων,] Σπεύδοντες ἐβόων ἦκειν τ̃ τύραννον *Big.* & *Samb.* *Clamabant omnes, exeat tyrannus*, Epiphan. Legerat itaque vir Scholaſticus πάντες ἐβόων (vel ἐβόων cum *Baſ.* & *Gen.* nam peramant Attici α diphthongum) εἶκειν i. e. ἀναχωρεῖν, vel ὑπείκειν τ̃ τύραννον. BERN. Σπεύδοντες ἐβόων ἦκειν τ̃ τύραννον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* In *Vet. Interpr.* habetur, *clamabant omnes, exeat tyrannus*, quaſi (ut ait *Bern.*) legerat πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν) εἶκειν (i. e. ἀναχωρεῖν) vel ὑπείκειν τ̃ τύραννον.

[k] Ἱερωσόμενον] Lege ἱερωσόμενον. COCC.

[l] Τὴν τιμὴν] Ita *Samb.* & *Vat* in *reliquis* deeſt articulus.

[m] Προσνέμειν] Ita in *MSS.* in *Editis* προσνέμειν.

[n] Κρίνοντί τι προσήκειν] Κρίναντά τι *Big.* & *Vat.*

[o] Ἢ τ̃ πλήθει] Ἐπὶ τὸ πλ̃θος *Samb.*

[p] Προϊδὼν,] Προϊὼς *Vat.* puta pro προειδὼς.

[q] Προῳχυμένον] Ita *Big. Samb.* in *Editis* perperam προεχυμένον, pro προεξυμμένον aut προεξυόμενον.

[r] Τυχεῖν,] Τυχόντα *Busb.*

[s] Αὐτοῦ χάριν,] Αὐτῷ *Big.*

[t] Κορ̃ην βοῶν] *Samb. Busb.* & *Hen.* ὦ κορ̃ῆ; quod Ariſtarcho acceptius à recto nomine κορέως, κορ̃ς. Jam *Baſ.* & *Gen.* ὦ κόρη à κορ̃ης, ſed mox iiſdem κορ̃ῆ excuſum fortiter. BERN.

[u] Ὧν ὑμ̃ν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὧν ὑμεῖς οὐκ πλ. κ. τ. ἀ. ἀ. ὑπάρχετε, i. e. ἐπιτυγχάνετε, ἁπλαύετε.

[x] Μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλοντας,] Quamvis divitiæ Corachi non ita extollantur in V. T. Judæi tamen, & qui ab iis hau-

"pter generis nobilitatem, hoc enim Deus no-
"bis commune esse voluit quibus eundem dedit
"progenitorem; neque amore fraterno inductus,
"quem similiter & alter vendicaret, fratri indul-
"gebam. Etenim si, honorem *istum* largiendo,
"Dei legumque rationem non habuissem, nequa-
"quam memet præteriens alteri benignus exstitis-
"sem, quando ipse mihimet vicinior sim fratre,
"& meipsum arctiori quam illum necessitudine at-
"tingam. Neque enim sapientis erat mihimet in-
"ique agendo periculum creare, ut alteri exinde
"felicitatem pararem. Sed & ego neque is sum
"qui injuria vos afficiam: neque Deus sustinuisset
"aut se contemni, aut vos ignorare quidnam illi
"gratissimum præstetis: sed cum is ipse suum ele-
"gerit sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re cul-
"pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non
"meo beneficio, sed Dei judicio sacerdotium ac-
"ceperit, in medio tamen illud deponit & *relin-*
"*quit*, ab iis * vendicandum qui de eo disce-
"ptare volunt; postulans, quòd ab hoc ipso *aliis*
"ad munus illud *obeundum* jam prælatus fuerit,
"ut res arbitris permittatur, sibique fas sit pariter
"ac aliis ei assequendæ operam dare; pluris æsti-
"mans vos sine seditione conspicere, quam *istam*
"possidere dignitatem, tametsi vestris etiam cal-
"culis comprobatus eam gesserit. Haud enim vi-
"tio vertendum, si quod Deus dederit vestro etiam
"consensu accipere existimemur. Quin & ho-
"norem, quem ille ultro detulit, salva pietate re-
"cusare non licuit: immo à ratione prorsus alie-
"num *non accepisse*, Deo istum in omne ævum lar-
"giri dignante, firmamque ejus possessionem nobis
"pollicente. Quamobrem denuo judicatum fa-
"ciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immola-
"re, rebusque Divinis præesse. Incongruum enim
"*foret*, ut Cores, honorem *istum* ambiens, Deo
"hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potesta-
"tem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad
"hanc causam attinet, desistite. Manete vero, quot-
"quot de sacerdotio contenditis, adestote, & quis-
"que secum domo afferat thuribulum cum suffiti-
"bus & ignem. Sed & tu, Core, cede Deo judi-
"cium, & hac in re ejus opperire sententiam, &
"temetipsum non facias Deo superiorem: sed po-
"tius accede, ut hoc modo exploretur an tibi ho-
"nos *iste* decernendus sit. Æquum autem esse ar-
"bitror ut Aaron etiam ad hanc disquisitionem ad-
"mittatur, *præsertim* cum & ejusdem sit generis,
"& de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi pos-

"βάλλεις, ὁ μὴν ἀσφαλὴ δόξαν, κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ'
"ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν αὐτὸν δοὺς πατέρα, οὐδὲ διὰ φι-
"λαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἔπραττον εἶχε, τοῦτο φέρων
"ἔδωκα τῷ ἀδελφῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ Θεοῦ καὶ
"τῶν νόμων τὴν τιμὴν ἐλαττούμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ πα-
"ρεῖχον δύναμιν παρέχον ἑτέρῳ, συγγνώστερον ὢν [y] ἐμαυ-
"τῷ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ [z] πρὸς
"ἐκεῖνον διακείμενον. καὶ γὰρ ὅπως σωτέον, ἐν τοῖς κιν-
"δύνοις ἐμαυτὸν [a] ὑποβεβλῆσθαι τοῖς ἐκ σοῦ πραττομένοις,
"ἄλλῳ τὴν [b] διὰ τοῦτο εὐδαιμονίαν κατεργάσασθαι. ἀλλ'
"ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν· οὔ, τε Θεὸς οὐκ ἂν
"προϊδόμενος ἑαυτὸν καταφρονούμενον, εἶτ' [c] ὑμᾶς ἀγνοοῦν-
"τας [d] ὃ, τι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐ-
"τὸς, ἐπιλεξάμενος τὸν [e] ἱερωσόμενον αὐτῷ, τοῦ κρίνει τοῦτ'
"αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ὁ μὲν ἐξ ἐμοῦ χαριστό-
"[f] λαῶν, [g] ἀλλὰ κατὰ κρίσιν Θεοῦ, καταπεπλησιν αὐ-
"τὸν εἰς μέσον ἀποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις· [h] ἐκ τού-
"του προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι,
"[i] καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸς αὐτοῦ παύσασθαι,
"προτιμῶν [k] τοῦ τὸ μέρος ἔχειν. τὸ μὴ σπουδάζοντας ὑμᾶς
"ὁρᾶν, καί τοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγ-
"χάνων. ὁ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐκ [l] ἁμαρτάνομεν τοῦτο
"καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἐν ᾧ καὶ τὸ
"μὴ [m] προσέσθαι παρέχοντος ἐκείνην τὴν τιμὴν ἀσε-
"βές· καὶ πάλιν [n] ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν
"τοῦ Θεοῦ, παντάπασιν [o] ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν [p] πά-
"λιν αὐτὸς, [q] τίνα βούλεται τὰς ὑπὲρ [r] ὑμῶν αὐτῷ
"θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προσάναι τὸ ἀσεβείας. ἀπο-
"πον γὰρ [s] Κορῆν, ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ
"τινι [t] προσαρχεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν Θεόν. τὸ οὖν
"σπεύσεως καὶ τὸ διὰ τοῦτο παρακινῆς [v] παύσασθε. πρωΐ
"γὰρ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνίμερόν ἐστε, κομίζων ἕκας-
"θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν [x] θυμιάμασι καὶ πῦρ πάρε-
"τε. καὶ σὺ γὰρ, [y] Κορῆ, [z] προσχώρησας τὴν κρίσιν τῷ
"Θεῷ, τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ [a] μένε ψηφοφορίαν, ἀλ-
"λὰ [b] καὶ μὴ σαυτὸν πρὸ τοῦ Θεοῦ κρείττονα· [c] προ-
"γνώσῃ γὰρ κεκρισόμενος οὕτως εἰς τοῦ γένους. ἀνεμέ-
"σηλον δ' οἶμαι καὶ Ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκεί-
"σόμενον· ἡμᾶς μὲν ὄντας τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν ᾖ μεμ-
"φῆναι τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυ-
"νάμενον. [d] καὶ θυμιάσατε σωεκθόντες ἐν φα-
"νερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ [e] θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ-
"περ ἂν τοῦ θυσίαν [f] ἤδιον κρίνειν ὁ Θεὸς, οὕτω
[g] ὑμῖν

haufere, Mohammedani, multi sunt in divitiis Corachi prædicandis. REL.

y Ἐμαυτῷ τἀδελφῷ,] Ἐμαυτὸ *Big. Samb. & Vat.*

z Πρὸς ἐκεῖνον] Illud πρὸς negligit *Vat.*

a Ὑποβεβλῆσθαι] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑποτεθεῖσθαι.

b Διὰ τοῦτο] Διὰ τοῦτ' οὐδ. *Big. & Samb.*

c Ὑμᾶς ἀγνοοῦντας] Ἡμᾶς *Big.*

d Ὃ, τι καὶ ποιοῦντες] Ita placuit legere, paucula mutando; cum antea esset, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε favente primum *Gelenio*, qui vertit, *quid illi* &c. dein *Epiphanio*, qui habet —— *ei præstatis.* ὅτι καὶ ποιοῦντας αὐτῷ χαρίζεσθε *Big.* ut & *Samb.* à prima manu, sed ab altera χαρίζεσθε.

e Ἱερωσόμενον] Legit iterum ἱερωσόμενον *Coccejus* in libri sui margine.

f Λαοῦ,] Λαοῦν *Big. Samb. & Vat.*

g Ἀλλὰ κατὰ] Ita *Big.* & *G.* ἀλλὰ μὴ κῆ κρ. *Samb. Vat.* & *Basil.* Forsan sic, ὃ μὲ ἐξ ἐ. χ. λαοῦν, ἀλλὰ μὲν κῆ κρ. *non quidem ex mei gratia, at certe ex Dei judicio.*

h Ἐκ τούτου] Hunc versum præteriit lumen Scholastici, propter similia initia ἐκ τοῦ & καὶ τοῦ. Pro ἐκ τοῦ habes apud *Big.* & *Samb.* ἐκ τούτου: quinimo *Tar. Big.* inserere audet οὐκ ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι. Deinde καὶ τὸ νῦν occurrit in codd. *Big.* & *Samb.* Mox; Περὶ αὐτῶν *Tar Big.* & *Samb.* παύσασθαι· προσῆκεν τοῦτο γέρας. *Big.* παύσασθαι· προσῆκεν τοῦ τὸ γέρας. BERN. Ita cum *Big.* (*Coll Voss.* Malebat *Cocc.* ἔκ σου) *Samb.* & *Vat.* ἐκ τοῦ in *reliquis.*

* *Vendicandum*] Ita placuit interpretari, quod *Hesychio* ἐπιδικάζεται, ἀνάποινα.

i Καὶ τὸ νῦν] Iterum ex *Big.* & *Samb.* in cæteris καὶ τοῦ νῦν. Forsan melius καὶ νῦν.

k Τοῦ τὸ γέρας] Sic malleem cum *Big.* in *aliis* τοῦτο γ.

l Ἁμαρτάνομεν] Ita cum *Vet. Interpr. Bigotio* & *Burio.* in aliis omnibus ἁμαρτανοῦμεν.

m Προσέσθαι] Προσίεσθαι *Samb* & *Vat.*

n Ἀξιοῦντος] Ita *Big. Samb.* & *G.* ἀξιῶντας *Basil.* ἀξιῶντα *Vat.*

o Ἀλόγιστον.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* In *Editis* εὐλογίαν, nimirum πρόσεσθαι, *honoremque suscipere Deo largiente omnino prudens fuerit.*

p Πάλιν αὐτὸς,] Καὶ πάλιν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Busb.* & *Hen.*

q Τίνα βούλεται] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τίνας.

r Ὑμῶν αὐτῷ θυσίαν] *Al.* ἡμῶν.

s Κορῆν.] Ita *Samb.* à Κορίας, Κορῆς, Κορίε. *ceteris* Κορὲ à Κορὴς, Κορῦ.

t Προσαρχεῖν] Παρεμάχη *Big. Samb.* & *Vat.*

v Παύσασθε.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* παύσασθαι.

x Θυμιάμασι] Ita *Busb. Hen.* & *Zonar.* θυμ. κ. πῦρ παρεῖτε *Basil.* & *G.* pro παρεῖστε, ut πάρει pro πάρεστι *Epiphanius* videtur legisse θυμιάμαί, & dein cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) καὶ πάρεστε.

y Κορῆ,] Κορίε *Vat.* ut supra Κορίε p. 196. in princip.

z Προσχωρήσας τῷ κρίσει] Ita *Basil. G Busb.* & *Hen.* προσχωρῆσαι τῇ κρίσει εἰ θέλῃς τῷ Θεῷ, καὶ τ. ἰ. τ. αὐτῇ ψηφοφορίαν *Big.* & *Samb.* προσχώρησον τῷ κρίσει τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Μένε] Delet *Coll. Bigot.*

b Καὶ μὴ σαυτὸν] Ἀλλὰ μὴ *Samb.* καὶ μὴ absque ἀλλὰ *Epiphan.*

c Προγνώσῃ] Παραχθεῖς ᾖ *Big.* & *Samb.*

d Καὶ θυμιάσατε] Καὶ abest *Samb* & *Vat.*

e Θυμιωμένων] Θυομένων *Samb.*

f Ἥδιον κρίνειν] Ἡδέως κρίνειν. ὁ θεὸς *Basil.* & *Gen.* ut πλείων com-

"[g] ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς οὐτὶ πεδελφῆ
"[h] Δαθολῆς ὡς κεχαρισμένα τῶ τιμῶ αὐτῶ ῥυό-
" μενος.

"fit. Ubi vero conveneritis, in conſpectu populi
"thura adolete, ſuffituque facto, cujus ſacrificium
"Deo acceptius fuerit, is vobis conſtituetur ſa-
"cerdos; cui nihil de fratre poteſt objici: quaſi
"per gratiam ab ipſo dignitatem acceperit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τ στάσεως καπάρξαντες διεφθάρησαν ὑπ βάλησιν Θεᾶ· τῶ δ' ἱερωσύνῃ Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέχε, κ οἱ ἔγγονοι αὐτᾶ.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii ejus ſacerdotium tenuerunt.

ΤΑῦτα Μωϋσέως εἰπόντ, παύεται κ τ παρα-
χῆς τ πλῆθ, κ τ εἰς Μωϋσῆν ὑποψίας.
[i] ἐπῄνεσαν γ τοῖς εἰρημένοις· κ γ ἐδόκ χρη-
στὰ τῶ λαῶ. τότε μὲν οὖ Δμιλύσι τ σύλλογον. τῇ
δ' ὑπιούσῃ συνῆλθον εἰς τὸ σκηνήσιον, ᾠδ ἐδεξό-
μενοι τῇ θυσίᾳ, κ τῇ δ' αὐτῆς κείσῃ τ θεῖ τῆς ἱε-
ρωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη
τὴν σκηνήσιαν, μετεώρ δ πλῆθος ὄντ ἐπ' ἐλπίσι
τ ἐσομένων· κ τ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ
Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακυργῶν, τ δ φρονίμων, εἰ
πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν κ παραχῆς. [k] ἐδεδίεσαν
γ, μὴ τῆς στάσεως παρούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς
ὁ κόσμ τῆς κατασκέυσεως. ὁ δ πᾶς ὅμιλ φύσ χαί-
ρων τῶ καταβοᾶν τ ἐν τέλ, κ πρὸς ὅ τις εἴποι
πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην [l] τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας δ
κ Μωϋσῆς πρὸς [m] Αβίραμον κ Δαθάμην ὑπηρέ-
τας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, κ πρᾶ-
γμάτων τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' ἦκε [n] ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγ-
γέλοις ἔφασαν, κ Μωϋσῆν ἀ πρόψεσθαι κατὰ γ λαῶ
πάντες ἐκ κακυργίας αὐξανόμενον· ἀκούσας τε παρ'
αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀπιέναι αὐτὰ τοὺς [o] πρώτους [p] ἀ-
ξιώσας, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς περὶ [q] Δαθάμην, ἐχ ἡγέ-
μεν ἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσο-
τας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιπίπτες ἠκολούθουν. [r] οἱ γ περὶ Δα-
θάμην, πυθόμενοι τ Μωϋσῆν μετὰ τ ἀξιολόγων τῆς
πλήθ πρὸς αὐτοὺς [s] παραγινόμενον, [t] πρελθόντες
γυναιξὶν ἅμα κ τέκνοις πρὸ τ σκηνῶν, ἀπέβλεπον
τί κ [v] μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἵ τε περιόντες ἦσαν
περὶ αὐτούς, [x] ὡς εἴ βίαν τινὰ προσφέρει Μωϋσῆς, ἀ-
μυνόμενοι.

Β'. Ὁ γ πλησίον γενόμεν, τὰς χεῖρας εἰς τ οὐ-
ρανὸν ἀνασχὼν, [y] γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι πάσῃ
τῇ πλήθι γνώσθαι, "Δέσποτα, φησὶ, τ ἐπ' οὐρανοῦ
"τε κ γῆς κ θαλάσσης· σὺ γ ἐμοὶ τ ὑπ' ἐμοῦ

HÆc cum dixiſſet Moyſes, multitudo & tu-
multuari & de Moyſe male ſuſpicari deſtitit.
Dicta autem collaudarunt, iiſque acquieverunt: ſi-
mul enim erant & populo è re ſua eſſe videban-
tur. Et tunc quidem cœtus dimittitur. Ubi ve-
ro poſtera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut
ſacrificio intereſſent, judicioque ex illo de iis qui *cum*
Aarone ſuper ſacerdotio contendebant. Contigit
autem ut tumultuoſa eſſet concio, populo eventus
exſpectatione ſuſpenſo: & aliis quidem voluptati
habentibus, ſi Moyſes improbus eſſe deprehende-
retur; ſapientioribus vero, ſi moleſtia & perturba-
tione liberarentur. Metuebant enim ne gliſcente
indies ſeditione illis deperiret pulcher rerum ſua-
rum ordo. Ita enim à natura comparatum eſt vul-
gus, ut magiſtratibus obloqui gaudeat, & à cujuſ-
vis conciuncula circumlatum motibus cieatur & a-
gitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum &
Dathamnen viatoribus, juſſit ut ad conſictum ve-
nirent & *rei ſacræ faciundæ eventum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, ut Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quæſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi juſſis, Dathamnen ejuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos & contumaces recta contenderet. Illi vero è veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum uxoribus & liberis ante Tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei à Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

Ut vidit Moyſes ſchiſmaticorum contumaciam, magno rurſum animo Deum obteſtatur. III.

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in cœlum ſublatis, magna voce exclamabat, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domi-
"ne cunctorum in cœlo & terra ac mari (nam tu
,, mi-

Moyſis precatio ad Deum.

---

comparatum ex πολὺς. Cæteris ἰδίᾳ. Præterea legitur in *Busb.* κείνοιτ, in *Hen.* κείνειτ, manuque abs altera *Samb.* κείνει, imo à tertia κείνῃ. Drungariis in Annalibus de re eadem, κ θυμώντων ὑμῶν σοφίσιον ᾧ λαῷ, ἔτις ἂν τὴν θυσίαν ἰδίᾳ κρινεῖ ὁ Θεὸς, ἔτ ἔστιαι ὑμῖν ἱερεύς. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* ἠδείᾳ. & mox varie in *MSS.* κρίνοιτ, κρίνειτ, κρίνῃ & κρινεῖ.

[g] Υμῖν] *Busb* ἡμῖν.

[h] Διαβολὴς ὡς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὡς.

[i] Ἐπῄνεσαν γ τοῖς εἰρημένοις·] Ἐπῄνεσαν γ τὰ εἰρημένα *Big.* & in codice *Samb.* nova manus. Ἔτι γ ἐκεῖ τὰ εἰρημένα *Tar.* in ſchedis *Bigotianis.* Hoc vano metu factum è Græculis, quaſi id verbuli nomina caſus tertii juxta ſe haud ſineret. *Zonaras* etiam ait, ἐπῄνεσε ταῦτα τὸ πλῆθ. Mox συνῆλθον *Samb.* συνῆλθε τὸ πλῆθ *Busb.* & *Hen.* BERN.

[k] Εδεδίεσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἰδιδίεσαν *Baſ.* ἐδιδίεσαν *Gen.*

[l] Τρέπων,] Τρέπειν ἐθορύβει *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.*

[m] Αβίραμον κ Δαθαμὴν] *Baſ.* & *Gen.* Dicitur equidem μεταφορικῶς ex מרה, & perinde μεταφέρων. *Big.* & *Samb.* ἀβειρῶν κ Δαθὴλ. *Hen.* & *Busb.* ἀβειρωμον ἐ Δαθὴλ. Statim ὑπηρέτας *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam ab ἱερεῖα, i. e ἱέρειον. Hinc & χειροτονεῖν Principi Heliconis Vatumque parenti. Præterea viri nimis ingenioſi apud Thebas ſe Bœotias reperiſſe gaudent Abironem & Dathanum, ſub nominibus forte Auguris Argivi *Amphiarai* & *Batonis* affinis. Amphiarai enim cauſa ζεὺς κεραυνὸν βαλὼν, ait Apollodorus Grammaticus l. 3. ſic Diodorus Pauſanias aliique, τὸν γῆν διαστῆσαι. ὁ γ σὺν τῷ ἅρματι ἐ τῷ ἱπποδρόμῳ βάθρῳ, ὡς γ ἔνιοι ἐλαττόνῳ ἐκρύφθη. Ergo βάθρῳ volunt ex רתן, contra repetitam ſæpe lectionem Pauſaniæ? BERN. Αβειρῶνα ἐ Δαθὰν *Big.* & *Samb.* Αβειρωμον ἐ Δαθὰμ *Hen.* & *Busb.* Αβειρὼν ἐ Δαθὰν *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

* *Rei ſacræ*] Sacerdotium exſpectarent *Vet. Interpr.* ſacris intereſſent *Gelen.*

[n] Ὑπακούσεσθαι] Ὑπακούσεσθαι *Big.* & *Samb.* ὑπακούσασθαι *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Πρώτους] Πρωτόλους *Baſ. Gen. Big.* & *Hen. Primores.* πρωτόλους *Busb. Samb.* & *Zonaras, Senatores.* זקני ישראל ziknè israel iidem Moyſi c. 16. v. 25. חכימי ישראל Paraphraſtæ Samaritico: *Majores natu* & *Nobiles populi*, Epiphanio Scholaſtico: atque poſt paucula huic Flavio τ πλῆθ οἱ ἀξιόλογοι. BERN.

[p] Ἀξιώσας,] Vel κελεύσας legerat *Zonaras*, vel ἀξιώσας ita interpretatus eſt.

[q] Δαθάμην,] Hic & inferius δαθὰν *Big.* & *Samb.* δαθὰμ *Hen.* cum *Busb.* BERN. Ita *MSS.* ut v. 20.

[r] Οἱ γ περὶ Δαθάμην,] I. e. Datham ipſe. nota phraſis. Confer Num. 16. 27. REL.

[s] Παραγινόμενον,] Παραγενόμενον *Big.* & *Samb.*

[t] Προελθόντες] Προεξελθόντες *Vat.*

[v] Μέλλοι] *Al.* μέλλῃ.

[x] Ὡς εἰ] Ὡς εἰ βίαν ἄν τινα προσ. M. ἀμυνόμενοι *Samb.*

[y] Γεγωνὸς] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* atque μέγα βοήσας interpretari videntur *Busb. Hen.* & *Zon.* γεγωνὸς βοήσας *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Ita γεγωνὸς λόγ *Philoni Judæo* idem quod σαφηνικός. atque in *Lexicis* veteſtis γεγωνὸν, μεγαλόφωνον, ἐξάκουστον. Similia etiam habet *Didymus* ad phraſin *Mæonidæ* dilectam γίγανε βοήσας. BERN.

z Περι-

"mihi rerum geſtarum teſtis fide digniſſimus, quod
"nihil abſque tua auctoritate fecerim; ut qui mi-
"hi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum
"in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus) adſis *precor* o-
"rationis meæ auditor. Tibi enim nec facta *no-*
"*ſtra* latent nec cogitata: ideo *quæſo* ne dedigne-
"ris veritatem patefacere, oſtendens quam ingra-
"to in me animo exſtiterint. Sane quæ antequam
"naſcerer acciderint omnium optime noſti; quip-
"pe non auditu accepta, ſed tui præſentis dum fie-
"rent oculis ſubjecta. Verum *nunc* rerum illarum
"quas iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen
"non verentur, te mihi teſtem *certiſſimum* conſti-
"tue. Ego cum vitam agerem quietam, id quod
"mea virtute & tua voluntate atque Ragueli ſo-
"ceri mei beneficio conſequutus eram, relicta ta-
"men ea qua fruebar felicitate, memetipſum totum
"dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an-
"tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro
"ſalute magnas ærumnas pertuli, omnique peri-
"culo memet cum alacritate objeci. Nunc igi-
"tur quoniam in maleficiorum ſuſpicionem vene-
"rim hominibus, qui meo labori & ſolicitudini
"ſuam acceptam debent vitam & incolumitatem;
"plane tu, qui mihi ignem illum oſtendiſti in
"monte Sinæo, & vocem *divinam* tunc me audi-
"re voluiſti, meque prodigiorum illic loci edito-
"rum ſpectaculo dignatus es; qui me in Ægy-
"ptum properare juſſiſti, tuumque conſilium po-
"pulo iſtic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem
"labefactaſti, nobiſque ex *dura* illorum ſervitute
"fugam paraſti, & Pharaonis dominatum meo im-
"perio ſubjeciſti; qui nobis viæ ignaris & *obſeſſis*
"pelagus in terram convertiſti, & mare fluere in-
"hibitum Ægyptiorum ſtrage intumeſcere feciſti;
"qui inermes armorum præſidio muniviſti; qui
"aquas inquinatas nobis potu jucundas ſcaturire
"reddidiſti, laticeſque nobis ad extremam inopiam
"redactis è petra eduxiſti; qui terrenis in cibum
"deſtitutos ſervaſti alimento è mari ſuppeditato;
"qui è cœlo victum demiſiſti antea inviſum *pari-*
"*ter ac inauditum*; qui legum *à Deo ferendarum*
"cogitationem nobis injeciſti, & reipublicæ ad-
"miniſtrandæ rationem deſcripſiſti; Veni, o-
"mnium rerum Domine, mihi in judicem teſtem-
"que integerrimum, quod neque præmium à quo-
"quam Hebræorum, ad jus æquumve perverten-
"dum, acceperim, neque pauperem, meliorem
"cauſam habentem, ab adverſario divite vinci ſi-
"verim; neque ita memet in poteſtate adhibue-
"rim, ut detrimentum caperet reſpublica; in cul-
"pæ tamen ſuſpicionem incidi, à ſtudiis meis a-
"lieniſſimæ, tanquam non juſſu tuo, ſed meo be-
"neficio, in Aaronem contulerim ſacerdotium. Ita-
"que & nunc oſtende, quòd omnia tua providen-
"tia gubernes ac modereris; & nihil temere &
"ſponte ſua, ſed tua voluntate motum ad finem
"pervenit: & quod curam geris eorum, qui He-
"bræos auxilio adjuverunt, vindicta perſequendo

"πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατός, ὡς γνώμῃ τῇ
"σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ ὁρωμένοις μηχανὴν ἐξεπ-
"έλασας, οἷόν ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων πεποίημεν·
"ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. σὺ γὰρ οὔτε [z] πρά-
"τόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει· ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι
"τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν [a] ἔμπροσθεν φά-
"μεν. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς ἡλικίας,
"αὐτὸς [b] οἶδ' ἀκριβέστερον· οὐκ ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει
"ἢ [c] τότ' αὐτοῖς παρὼν γενομένοις. ἃ ἦ δὴ [d] τότε,
"καίπερ ἔμπροσθεν σαφῶς, ἀδίκως ὑποπτεύουσι, τύ-
"των μοι μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταση-
"σάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ ἢ βουλῇ, καὶ
"[e] τῷ Ραγουήλ μοι γαμβρῷ κατηλλαγμένος, ἀ-
"φεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐ-
"πέδωκα ὑπὲρ τούτων παλαιπωρίαις. καὶ πρότε-
"ρον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑπὲρ
"τῆς σωτηρίας μεγάλας ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ κιν-
"δύνῳ τὸμὸν ἀνεπάλξας προθυμον. νυνὶ οὖν ἐπὶ κακοῦρ-
"γοις ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν
"καμάτων ὑπάρχει τὰ κρείττονα, εἰκότως ἂν αὐ-
"τοὺς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας κατὰ τὸ Σιναῖον,
"καὶ τὴν [f] αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε ἡμᾶς, καὶ θεα-
"τὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνον ὁ τόπος
"ποιήσας· ὁ κελεύσας [g] ἐπ' Αἰγύπτου σπεῦσαι, καὶ τὴν
"σὴν γνώμην τύποις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων δυ-
"δαιμονίαν σείσας, καὶ τὴν [h] ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρα-
"σμὸν ἡμῖν ἐφόδιον, καὶ [i] μικροτέραν ἐμοὶ τὴν φα-
"ραὼ ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχου-
"σι τὴν ὁδὸν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομ-
"μένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήνας ὀλέθροις·
"ὁ γυμνοῖς ὅσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος·
"ὁ πότιμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι ποιήσα-
"σας, καὶ τελέως [k] ἀπορρῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν
"πόσιν μηχανησάμενος· ὁ τῆς γῆθεν ἀπορυμένους εἰς τρο-
"φὴν [l] ἀλισώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' ἐρή-
"μου τροφὴν καταπέμψας [m] ἢ πρότερον ἰσορροθίοις· ὁ
"νόμων ἔμπνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ ἀλάπτειν πο-
"λιτείας· ἐλθὲ, δέσποτα τῶν ὅλων, δικαστὴς μοι
"καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, [n] ὡς ὅτι [o] δωρεὰν ἐγὼ
"παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ σὲ δικαίᾳ προσηκάμην,
"ὅτι πλούτου κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένῳ,
"οὐτ' ἔμπλεον ἐξ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλ-
"λοτριωτέρας τῶν ἐμῶν ἐπιθυμάτων ἔμπνοίας πέ-
"ρασμα, ὡς εὐχὴ σοὶ [p] κελεύσαι. Λαρῶνι δοὺς τὴν
"ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. σῴζησον δὴ
"καὶ νυῦν, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, [q] καὶ
"μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βεβου-
"ὁμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται· ὅτι ἢ φροντί-
"ζεις τῶν Ἑβραίων [r] ὀνησάντων, [s] μετελθὼν Ἀβίρα-
"μον καὶ Δαθάνην, οἳ σε κατεδικάζουσιν ἀναι-
"σθησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τύχης νικωμένῳ. ποιήσῃς

3

z Πραττόμενον] Πραττόμενον τί *Samb.* τὶ *Coll. Voſſ.*
a Ἐπίσσοθεν] Ἐπισσοθέμενος *Vat.*
b Οἶδ'] *Samb. & Big.* οἶδα.
c Τότ' αὐτοῖς] Ita *Samb. & Vat.* τότε cum *Editis* omittunt *Alii.*
d Τότε,] Τότοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*
e Τῷτο Ραγουήλ] Τῷτον *Big. Samb. & Vet. Interpr.*
f Αὐτοῦ] *Big. Samb. & Epiphan.* σεαυτοῦ. Idem autem valet αὐτοῦ hoc in loco. BERN.
g Ἐπ' Αἰγύπτου] Ἐπ' Αἴγυπτον *Vat.*
h Ὑπ' αὐτῶν] *Al.* ὑπ' αὐτοῖς.
i Μικροτέραν] *Gen.* μικροτέραν ἐμοῦ. *Epiphan.* μικροτέραν ἐμοί. Cæteri, ut excuſum vides. Paria legimus Chriſtiani Hebr. c. 11. BERN. Paria legimus *Pſ.* 105. & 106. & *Hebr.* 11.
k Ἀποῤῥῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν] Ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποτὸν *Baſ. & Gen.* ἀπολῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν πότον *Tar. Big.* accentu pravo vocis πότον, Manuele Græculo adeo profitente poſt meliores. BERN. Ἀπολῦσιν *Big.* ſic p. 188. v. 21. τίλεον ἀπολύμενος.
l Διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης] *Big.* ex Gloſſemate aut ex verſu ſequente, εἰς τροφὴν καταπέμψας, ἀλισώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσ-

σης. *Epiphanius* fortean viderat ἀλσεώσας. BERN.
m Οὐ πρότερον] Antea ergo manna illic non deſcenderat. REL.
n Ὡς ὅτι] Σὺ οἶδας, ὡς ὅτι legerat *Idem.* Hîc reſpexiſſe videtur ad *Num.* c. 16. v. 15. & ad 1 *Sam.* c. 12. v. 3.
o Δωρεὰν ἐγὼ] Sive cum natione Samaritarum, &, quod jam notarunt Phariſæi ad Megillæ officium f. 71. d. Talm. Jeroſ. & f. 9. b. Talm. Babyl. cum LXXII. ſuæ factionis Doctoribus, Flavius etiam legerit ἀεὶθμ. c. 16. 15. חמור, *chamor*, מנאו, ἐπιθύμημα; ſive cum reliquis Judæis חמר *chamar*, ſicut inclamatum 1 Sam. c. 12. 13. τίτον ὃνον ἐλήφθα; quod Rabbini veteres haud neglexerunt Nedarim f. 38. Connectit autem illa Decem Legum tabula, לא תחמד חמרו. BERN.
p Κελεύσαι] *Big.* Κελέσαντος. mox *Baſ. & Gen.* ἢ κὴ νυῦν.
q Καὶ μηδὲν] Καὶ οὐδὲν *Hen. Busb. & Zon.* BERN.
r Ὀνησάντων,] *Baſ. & Gen.* ὀνησάντων, μετελθὼν ἀβειρώμου καὶ δαθάμου, (καὶ δαθάμου *Gen.*) οἳ σὲ. *Big. Samb. & Epiphan.* οὐ. μετελθὼν ἀβειρῶνα καὶ δαθάνου· οἳ σε. *Hen. Busb.* ὀν. μετελθὼν ἀβείραμον καὶ δαθάνου· οἳ σε. paullo poſt *Samb.* ὅτως. BERN.
s Μετελθὼν] Μέτελθε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

o Απο-

"ὴ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, ἵνα μεμνώ-
"των κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ καινῶς ἐκ τῆ ζῆν
"αὐτὰς μεταστήσας, μηδ' ὡς [c] ἀποθανόντας κατ' ἀν-
"θρώπινον ἐξεληλυθότας τῆ βίᾳ φανέντας νόμον· ἀλ-
"λὰ χάνοι σοὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ γῇ καὶ τοῖς ὑ-
"πάρχουσιν, ἐν παντοῖ [y] γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἀπό-
"δειξις [x] ἂν ἰσχύοι ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
"[y] σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς πάντα πείσεσθαι σοὶ
"δοξάζοντας [z] σὺν ὁσίᾳ· ὠφεληθείη γὰρ ἂν ἕτως ἀ-
"γαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προστάσσῃς. εἰ δ' ἀληθεῖς
"πεποίηται τὰς κατ' ἐμὲ διαβολὰς, τὰς μὲν ἀπα-
"θεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ, ὃν δ' ἐπῆρα-
"σάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν· καὶ
"δίκην εἰσπραξάμενος ὧν [a] τὸ ἀδικῆσαι θελή-
"σαντας λαὸν, καὶ λοιπὰ βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰ-
"ρήνην, σῶζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προσ-
"τάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκινδύνευτον τῶν
"ἡμαρτημένων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς ἀδί-
"κημον ὑπὲρ τῶν ἐκείνων κακίας κοινῆ πάντας ἰσρα-
"λίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν.

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύοντος, σείεται μὲν αἰ-
φνίδιον ἡ γῆ· σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ
ἐξ ἀνέμων βίας σαλευομένης κύματος, πᾶς μὲν ἐδει-
σεν ὁ λαός. παταγὴς ἦν καὶ σκληρὸς ῥαγδοῦ ἦχος, ᾗ
τὰς ἐκείνων σκηνὰς [b] συνίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα
[c] φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς [d] αὐτήν. ἠφανισμέ-
νων δ' ἕτως, ὡς μηδ' ὀφθῆναί [e] τινας γνῶναι· [f] συν-
ῆλθε πάλιν τῆς γῆς τὸ [g] περὶ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ κα-
θῖσεν, ὡς μὴ δ' εἴ πάθοι τι τῶν προειρημένων [h] φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἕτως ἀπώλοντο, δεί-
δεικται τὴν ἰσχὺν θεοῦ γενόμενοι. [i] ὀδύραιτο δ' [k] ἄν
τις οὐ μόνον τὴν συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὐτὴν ἕνεκα
ἀξίας οἴκτου· ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα [l] παθόντων ἐφάνη-
σαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ συντεταγμένων ἐκλαίομένοι,
πρὸς τὴν ὄψιν ἐκ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν·
καὶ νομίζοντες ὡς [m] ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ
Δαθάμινον, οὐδ' ἐλυπεῖτο.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τὴν ἱερωσύνης [n] ἀμιλ-
λωμένους, διὰ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ προσ-
δέξηται τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς [o] ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειρο-
τονημένος. [p] συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακο-

"Abiramum & Dathamnem, qui ſtupiditatis te
"accuſant, quaſi meis artibus conceſſeras. Mani-
"feſtum autem in eos dabis judicium, qui inſa-
"nientes tuæ detrahunt gloriæ, ſi non aliorum
"more è vita diſceſſerint, ne quis morientes nihil ni-
"ſi quod humanitus accidit paſſos exiſtimet: ſed
"terra, quam calcant *indigni*, dehiſcens cum fami-
"liis & facultatibus eos abſorbeat. Hoc enim omni-
"bus erit in demonſtrationem potentiæ tuæ, & ad
"doctrinam; iis autem *inſigni* documento, qui talia
"perpetraturi ſint, male de te cogitantes: ſic & e-
"go comperiar fidelis tui miniſter in iis quæ fieri
"imperas. Sin vero commiſerim flagitia quæ in
"me conferunt, eos illæſos omniſque mali immu-
"nes cuſtodi; &, quam illis imprecatus ſum, in
"me recidat pernicies: pœnaque ab eo exacta, cui
"in animo erat populum tuum injuria afficere, pa-
"ceque & concordia in poſterum ſtabilitis, mul-
"titudinem ſerva tuis præceptis obſequentem; ei-
"que concede ut vitam agat ſecuram, & ſuppli-
"ciorum, quæ luunt ſcelerati, expertem. Tu e-
"nim noſti haud juſtum eſſe, ut Iſraëlitæ univer-
"ſi pœnas eorum nequitiæ debitas perſolverent.

3. Hæc ubi lachrymans dixiſſet, repente quidem terra movetur; atque agitatione ſimiliter ac in mari facta, cum à ventorum vi concientur fluctus, univerſi quidem attoniti ſunt. Sono autem & gravi ſtrepitu excitato, juxta eorum tentoria ſolum ſubſidit, & illos, & quicquid eis carum erat, abſorpſit. Iſtis autem ita deletis, ut ſciri non poſſet an ulli illic viſi fuerint; rurſus terra, circa illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit & conſtitit, ut ſpectantibus ne minimum ejus, quod illi acciderat, veſtigium apparuerit. Et iſti quidem hoc modo exitio dati ſunt, in *magnum* argumentum Dei potentiæ. Eſt autem ut illos lugeret aliquis non ſolum propter calamitatem, vere miſeratione dignam; ſed & quod ex iſtis quæ perpeſſi ſunt gaudium *non mediocre* ceperint cognati. Nam neceſſitudinis obliti, ad aſpectum eorum quæ evenerant, judicium Dei læti comprobarunt; ratique Dathamnen cum ſuis, ut *reipublicæ* peſtem & perniciem, periiſſe, *ipſorum vicem* minime dolebant.

Statim à precibus lacrymiſque Moyſis cæ-tum ſchiſmaticorum hiatu profundo diſſiliens haurit tellus. *Num. c. 16. & c. 26. Deut. c. 11. Pſ. 106. & Eccleſ. c. 45.*

4. Moyſes autem evocat qui de ſacerdotio contenderent, ad explorandum quinam futuri eſſent ſacerdotes; ut *ſcilicet* cujus ſacrificium Deo magis gratum & acceptum foret, is *in ſacerdotium* cooptaretur. Cum vero conveniſſent ducenti & quinquaginta

Mox Core aliiſque CCL. ignes Divini penitus abſumunt; acerris tantummodo ſervatis in memoriam rei.

[t] Ἀποθανόντας] Ἀποθανόντας ut ſuperfluum & à gloſſatore adjectum tolli hinc jubet *Tar. Big.* ſed immerito. BERN. & HUDS.

[y] Γῆν.] Γῇ ſolus *Samb.*

[x] Ἂν] Delet *Coll. Voſſ.*

[y] Σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ταῦτα πείσεσθαι] *Epiphanius* ἕτω γὰρ σωφρονίσεις τὸν. *Tar. Big.* ex conjectura σωφρόνησις τ' ἐὴ Ε. Malo tamen correctionem faciliorem inferre, hanc puta, χρήσῃ, καὶ διδασκαλία σωφροσύνης εἰς τὰς ταῦτα &c. BERN. Ὁσία edidit *Huds.* correxerat quoque ita *Coccejus.*

[z] Οὐκ ὁσία.] Οὐχ ὁσία *Baſ.* & G. convenientius ἀχ ὁσία, *mente improba.* BERN.

[a] Τὸν ἀδικῆσαι θελήσαντας λαὸν,] Σὺν *Gen.* emendat *Cocc.* σὸν quomodo legiſſe videtur & Vetus Interpres. HAV,

[b] Συνίζησιν] *Big. Zon. Hen. Busb. Schotanuſque* à συνιζάω. συνίζεις *Samb.* Verum *Baſ.* & *Gen.* συνίζησιν ἡ γῆ inductum à συνίζημι, ſicut συνίσημι paſſim offendunt Grammatiſtæ. *Epiphanius* autem arripuit συνεχίθη ἡ γῆ, *ſciſſa eſt terra*, pro *collapſa illa eſt*, *ac ſubſedit*, ſive codex *Caſſiodori* ei lectioni faveret, ſive phraſis Moyſis ob animum verſaret illius Scholaſtici ותפתח הארץ את פיה. BERN. Vulgatam lectionem retineo. συνίζησιν *Big. Zon. Hen.* & *Busb.* συνεχίθη legiſſe viſus eſt *Epiphan.* συνίζεις etiam hoc loco ferri poteſt.

[c] Φίλα] Καὶ πάνθ' ὅσα φίλα τούτοις ὦ *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* καὶ πάνθ' ὅσα φύλα (aut potius φῦλα) αὐτοῖς ὦ *Baſ.* & *Gen.* Ambigue quidem *Zonaras*, Ταῦτα εἴπε δακρύων, καὶ σείει μὲν ἀθρόον ἡ γῆ. σκληρὸς δὲ ῥαγδοῦ ἦχος, συνίζησε πρὸς τὰς ἐκείνων σκηνὰς, καὶ αὐτὰς τε καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα κατῴκισε· καὶ ὕστως αὖθις συνῆλθε τὸ διεστός. Φῦλα adeo exponos את בתיהם, *gentiles eorum*; aut Onceloſo arbitro אנש בתיהון; quippe Deut. c. 11. 6. diſtinguit ipſe Moſes inter בתיהם & אהליהם. Ad ſchiſmatis etiam hujuſce affines vocem φῦλα abſque vi extendi poſſit. Plures interim legunt φίλα, quæ ſunt liberi, famuli, tabernæ, opeſque reliquæ Apoſtatarum v. 30. את ואת כל אשר להם, ſive ex verſu 32. אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. Dixit adeo Philo, tanquam nomine Legiſlatoris graviſſime interminantis p. 693. χρισμαῖα γῆς ὁρᾷ διλωσιμβρίης ἐπὶ μήκιστον διρυόμενα, πολυανθρώπους ἀποκυμβρύας, συζηνείας (φῦλα Joſepho) αὐτανδρίας ὑπαστεροβλύσας καὶ συγκαταπομβρίας οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἅδου κατερχομβρύσας. ἐπεὶ δ' ἠσύχασε, φήσιν) μὲ ἡ γῆ σεισμῷ τινι χθεῖσα· φησὶν) ἢ καθ' ὃ μέρος μάλιστα αἱ σκιναὶ τῶν ἀνδρῶν ἦσαν, ὡς ὑπανοιχθείσης αὐθημέρου ἐπικρυφθῆναι. τὰ γὰρ ἀμφισβῆτα μέρη πάλιν συνῆλθε, τῆ χρείας ἀποτελεσθείσης ἧς ἕνεκα διεζεύχθη. Acute Theodoretus de hac clade, οἱ ἀμφὶ μίσης θαλάσσης ἐδύσαντες, εἰς τὴν γῆν κατεκόθησαν. BERN. Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* φῦλα, ut exponas *gentiles eorum.*

[d] Αὐτήν.] Αὐτὴν *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[e] Τινας γνῶναι·] Τινὰ *Samb.* HUDS. Fortè μηδὲ φθῆναι τινὰς γνῶναι. V. *ut ne occurrerent quidem illud agnoſcere.* innuit celerius quam quis ſentiat abſumtos fuiſſe. COCC.

[f] Συνῆλθε πάλιν] Συνῆλθε τε π. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Περὶ ἐκείνοις] Περὶ ἐκείνους *Busb.* & *Vat.*

[h] Φανερὸν εἶναι] Φανερὸν *Epiph.* necnon *Tar. Big. Schotanuſque* ſuo ab ingenio: ſine cauſa quidem hi omnes. BERN. Φανερὸν *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* ſine cauſa, ut putat *Bern.*

[i] Ὀδύραιτο] Ita *Big.* ὠδύρατο *Samb.* ὀδύρεται in *Editis.*

[k] Ἄν τις] Forte ἄτις vel ἀδίς. COCC.

[l] Παθόντων] Παθόντας ἔσθησαν *Vat.*

[m] Ἀλιτηρίους] *Samb.* ἀλιτρείους. Mox δαθάμινον idem *Samb.* dein δαθάμιν aut δαθάμιν *Big.* BERN.

[n] Ἀμιλλωμένους,] *Samb.* & *Hen.* Alii attenuant vocalem primam ἀμιλλ. Dein *Tar. Big.* contra libros ἱερέων. BERN.

[o] Ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειροτονημένος.] Ἡδίον, ἐκεῖνος ἦν *Big.* & *Samb.* manus altera. Aliis ἥδιον &c. ut *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & altera *Samb.* BERN.

[p] Συνελθόντων] Ἀνελθόντων *Vat.*

quinquaginta viri, qui cum propter patrum virtutem habiti sunt in honore à populo, tum propter suam qua majoribus suis prælucebant, prodierunt etiam Aaron & Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quæ secum attulerant. Tantus autem ignis *subito* effulsit, quantum manibus factum nemo *unquam* conspexerat, aut ex ignibus subterraneis erumpentem, aut è sylvis vi ventorum allisis & attritis sponte prosilientem; sed qualis, Deo jubente, accendi poterat, fulgentissimus simul ac flagrantissimus: cujus in illos impetu universi, tam ducenti & quinquaginta viri quam Cores, ita sunt absumpti, ut ne cadaverum quidem reliquiæ comparuerint. Solus autem Aaron superfuit ab igne illæsus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demisserit. Moyses autem, his pereuntibus, illud agens ut supplicii hujus indicium esset ad memoriam sempiternam, volensque ut seri nepotes factum agnoscerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut acerras illorum *ad aram æneam deponeret, posteris in monumentum eorum quæ passi sunt, & quod *falso* sibi persuaserint Dei potentiam circumveniri
IV. posse. Et Aaron quidem, cum non amplius Moysis munere, sed Dei judicio omnibus patefacto, sacerdotium obtinere visus fuerit, cum filiis suis isto honore jam satis firme perfruebatur.

σίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ δι' ἃ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ δι' ἃ τὴν αὐτῶν ἢ κἀκείνους [q] ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Ἀαρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς πάντες [r] καθηγίαζον ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις [s] ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὴ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἰσχύσαι τις· [t] οὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν [v] καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης [x] πρὸς αὐτὸ θρασυτρίβειαν αὐτομάτως ἐξεκρήσθη, ἀλλ' [y] ὁποῖον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεῖν, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· [z] ὑφ' ὃν πάντες, οἵ τε δισχίλιοι καὶ [a] οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, [b] ἁθρόοι [c] ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. σωθεὶς δὲ μόνος Ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τῷ τ' θεὸν εἶναι τ' καὶ [d] ἐδεῖ καίειν ἀπεσταλκέναι. Μωϋσῆς δὲ τούτων [e] ἀπολομένων, βουλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμην σωζεσθῆναι, καὶ τοῖς αὖθις ἐσομένοις [f] αὐτὴν μαθεῖν, [g] ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρον τ' Ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν [h] σωρεῦσαι τ' χάλκεον καταπεδέσαι βωμόν· [i] ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη [k] τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν θεοῦ [l] νομίσαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ἀαρὼν μὲν οὐκ ἐπὶ τῇ [m] Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γιγνομένῃ, μᾶλλον τ' ἐῶν ἤδη βεβαίως ἀπέλαυε τ' τιμῆς.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos octo & triginta obvenerunt.

ΚΕΦ. δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

Dein Moysis gratia nimiæ apud Deum omnem sui calamitatem imputant Hebrai. Num. c. 16. 41.

NOn ita tamen contigit ut deflagraret seditio, sed ut multo magis crescceret & acrius ingrueret. Subjiciebatur autem causa cur in pejus indies verteretur, ex qua malum nunquam cessaturum esse verisimile erat, sed longo tempore duraturum. Cum enim jam animos hominum occupasset persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum nisi in gratiam Moysis ista facere: huic autem acceptum referebant, quod Deus adeo illis succenseret & irasceretur non tam punitorum iniquitate commotus, quam à Moyse solicitatus. Et illos quidem periisse *dicebant*, non ob aliud delictum, quam quòd Dei cultui & religioni studuerint: ipsum vero talium virorum & omnium optimorum interitu populum multasse, ut nunquam reus fieri amplius posset, insuper & fratri indubie confirmatum iret sacerdotium. posthac enim neminem illud affectaturum esse, cum aliis id in per-

ΤΗΝ μέντοι φασὶν ὀλίγοις ἔτεσι συμβῆναι παῦσαι, πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε δὲ τὸ ἔτι τὸ χεῖρον προφάσεις αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον προμένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπεισμένοι ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τ' θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τ' εἰς Μωϋσῆν χάριτος θεοῦ πεπρᾶχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῇ ὀργῇ θεοῦ [n] γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ ὅτως διὰ τὴν τ' κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν [o] ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι σεβὶ τῇ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν· [p] τ' δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκέναι τ' λαὸν, [q] πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην, ἔτι καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον [r] ταδελφῷ βεβαιοῦν. οὐδ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον [s] ἀντιποιήσεσθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ἀπολω-

[q] Ὑπερεβάλοντο·] Ὑπερεβάλοντο *Big.* Dein Κορεὶς *Big.* BERN.

[r] Καθηγίαζον] Καθηγίζον *Hen. Busb.* & *Zon.*

[s] Ὅσα κομίζοντες] Ὁπόσα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Οὐδὲ] Οὔτε *Hen.* & *Busb.*

[v] Καύματος,] *Tur. Big.* καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης πρὸς αὐτῶν. *Epiphanius* πρὸς αὐτὸ. *Comestori* καθ' ὑποδρομὴν κεφαυνῶν &c. Ait enim, *Quantus ignis nec de terra prolatus, vel concursione fulminum, aut violentia spirituum, visus est unquam exilire.* BERN. Ita *Big.* & *Vat.* in *reliquis* κύματος.

[x] Πρὸς αὐτὸ] Πρὸς αὐτῶν *Big* & *Vat.* πρὸς αὐτὸ *Vet. Interpr.* πρὸς ὑποδρομὴν κεφαυνῶν legisse videtur *P. Comestor*, qui ita dicit. *quantus ignis, nec de terra prolatus, vel concursione fulminum aut violentia spirituum visus est unquam exsilire.*

[y] Οποῖον] Οἷον *Hen.* & *Busb.* ὁποῖον *Vat.*

[z] Ὑφ' ὃν πάντες,] Ita quatuor *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Zon.* ἀφ' ὧν *Vat. Bas.* & *G.*

[a] Οἱ πεντήκοντα] Illud οἱ omittit *Vat.*

[b] Ἀθρόοι] Ita è *Cod. Samb.* edidit *Bernardus.* (ita & emendaverat *Coccejus* & præfert *Coll. Voss* & ipsa *Bigot.*) ἄξαντος *Vat.* (αὔσαντες *Tur.*) ἄξαντες *Bas.* & *G.* *veniente* reddit *Vet. Interpr.*

[c] Ἐπ' αὐτοὺς] Οὕτως *Tur.* ut Ora Cod. *Coccejani* testatur. HAV.

[d] Ἐδεῖ καίειν] Ἐδικαίου pro ἐδεῖ καίειν *Vet. Interpr.* legisse existimat *Bern.*

[e] Ἀπολομένων,] In *MSS.* ἀπολομένων & ἀπολυμένων & ἀπολομένων & ἀπολυμένων. in *Editis* ἀπωλωμένων. *Epiphanius* legisse videtur ἀπολυμένων aut ἀπολυομένων.

[f] Αὐτὴν] Αὐτῷ omisit *Big.*

[g] Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευσε *Bas.*

[*] *Ad aram*] Juxta S. Literas, *ut acerras ara anea affigeret*, aut *diductis in laminas aram aneam incrustaret.* καὶ προσέθηκαν αὐτὸ προσθέτημα τῷ θυσιαστηρίῳ LXXII.

[h] Περὶ τ' χάλκεον] Περὶ *Zon.* & *Vet. Interpr.* nam vertit, *circa altare aneum collocare.*

[i] Ὡς ἂν] Ita MSS. Editi ὡσὰν.

[k] Τοῖς αὖθις] Τῶν γεγονότων καὶ τοῖς μετέπειτα *Busb. Hen.* & *Zon*

[l] Νομίσαν] Col. *Big.* νομίσαι *Samb.* quomodo equidem Josephum scripsisse existimo. BERN.

[m] Μωϋσέως] Μωσέως jam *Big.* & *Samb.* quomodo equidem Josephum scripsisse existimo. BERN.

[n] Γίνεσθαι τοσαύτην,] Γενέσθαι forsan legerat *Vet. Interp.*

[o] Ἐξαμαρτάνοντας,] Ἐξαμαρτόντας *Big.*

[p] Τῶν δὲ τοιούτων] Τῶν δὲ *Big.* & *Samb.* Μωϋσῆν δὲ juxta *Vet. Interpr*

[q] Πρὸς τὸ μηδεμίαν] Πρὸς τῷ *Tur.* apud *Big.* & *Epiph.* πρὸς μηδεμίαν *Big.* πρὸς τὴ μηδὲ μίαν alii omnes. Proxime ἐζημιωκότα exemplaria cætera, si exceperis *Sambuci* membranas. BERN. *Al.* πρὸς τῷ (ut *Cocc.* in marg. *Tur.* utrumque ibidem delet) & πρὸς μηδ.

[r] Ταδελφῷ βεβαιοῦν.] Τῷ τὰ ἑλκτῷ *Samb.* & *Big.*

[s] Ἀντιποιήσεσθαι,] *Al.* (ut *Tur.* & *Cocc.*) ἀντιποιήσεσθαι. *Big.* delet ἐς.

t Νεω-

λωλότας. ἔτι γὲ μὴν καὶ τῶν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ καὶ πλήθους, μειῶσαί τι τὴν Μωϋσέως μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

Β'. Μωϋσῆς δέ, καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ προσισάμενον ἠκροᾶτο τὸν ὄχλον, δείσας μή τι [t] νεωτερίσωσι πάλιν, καὶ ψιθυρά τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν· καὶ [v] προειμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προεῖπεν, κομίζειν τὰς τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνῃ, [x] οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημείῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀαρὼν, ἐπιγράψας [y] Λευΐτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ κατατίθησι. [z] τῇ δὲ ἐπιούσῃ [a] προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ' ἦσαν, [b] τῶν τότε ἀνδρῶν καταση μηναμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὗπερ αὐτὰς σχήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμενηκυίας ἔβλεπον· ἐκ δὲ τοῦ Ἀαρῶνος βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφύοντας ἐώρων καὶ καρπὸν ὠρέγιον. [c] ἀμύγδαλα δ' ἦν, [d] ἐκ τούτου δὲ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγῆναι δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς θέας, εἰ [e] καί τι λοιπὸν μίσους [f] ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τὸν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, [g] ἐπεψηφισμένοις τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, πρὸς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε

niciem cessisse compererit. Ad hæc etiam cognati exstinctorum multis agebant apud populum, ut Moysi arrogantiam aliquantulum minuerent: id quod in suam incolumitatem esset & salutem.

2. Moyses autem, qui & multo ante populum motu cieri & perturbari resciverat, metuens ne qui rursum res novas molirentur, & magnum aliquod malum accideret, in concionem multitudinem congregavit: & patienter audivit *quæ dicerent*, nihil in sui excusationem conatus, ne vulgus magis irritaretur. At hoc solum principibus tribuum præloquutus est, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas: illum enim accepturum esse sacerdotium, in cujus virga signum Deus ediderit. Quod ubi placuit, *signatas* attulerunt cum alii, tum Aaron, inscriptum habens in sua tribum Leviticam: atque eas Moyses *accipiens* in Dei Tabernaculum deposuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile enim agnosci poterant, quod essent & à principibus qui *eas* adduxerant & à cætero populo notatæ. Et alias quidem videbant eadem specie manere qua eas acceperat Moyses: ex Aaronis autem virga ramos & germina exorta spectabant, fructusque maturos. Amygdalæ enim erant, quod ex eo ligno facta esset virga. Mira autem spectaculi novitate attoniti, omissis odiis quibus fortassis tam Moysen quam Aaronem prosequerentur, in admirationem ferebantur Dei judicii: & de cætero, cum non potuerint non iis applaudere quæ Deus decreverat, conceditur Aaronem rite habere sacerdotium. Et illi quidem, ter divinitus electo & *faustis auspiciis comprobato*, stabilis mansit dignitas. Hebræorum au-

Sceptrum Aaronis, una nocte germina, flores, nuceſque proferens, inter aridas virgas cæterorum principum, familiæ Aaronicæ Sacerdotium jam tertio confirmavit. Num. c. 17.

t Νεωτερίσωσι] *Basil.* & *Gen.* νεωτερίσωσι. *Big.* & *Samb.* νεωτερίσωσι, ex usu. Juvabit & Philonem adducere de confirmatione admiranda sacerdotii Aaronici. Επεὶ δ' ἡ μία τάξις, (tribus licet unica, ut scipio Pontificis monstrat, Num. c. 17. 3.) τὸ ἱερωσύνῃ, ἡ πολλοῖς πολλαχοῦ μυρίων κακῶν αἰτία γεγονέναι φέρει στάσεως ἐπιπόλαιος (quale equidem in Ecclesia Christiana excitarunt sera factio Presbyterani;) καὶ ζῶσα τὸ νεωτέρων ἐπιθεμένων τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν ἐκείνων τιμὴν ὑφαρπάσαι θυμουμένων, ὡς τῶν ἀνιάτως βεβλαμμένων. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἤλπιζον ἔσεσθαι, πολλαπλάσιοι τὰ ἀριθμοὶ ὄντες. —— ἐφ' οἷς εἰκότως ἀπιστῶν ὁ μωϋσῆς, λόγοις μὲν ἀναδιδόσθαι οὐκ ἐδυνήμην· ἐπιτεύξῃ δὲ τὸν θεὸν ἐμφανοῦς λαμπάδος αὐτοῖς ὑφαψεῖν περὶ δὲ μηδὲν ἐψευσμένοι καὶ τὴν τοῦ ἱερωσύνης αἵρεσιν. οἱ δὲ καλοῦσι βʹ. ῥᾳδίους λαβεῖν ταῖς φυλαῖς ἐπαριθμοῦς. καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀνόματα φυλάρχων ἐπιγράψαι ταῖς ἴνδυξι, τῇ δὲ λοιπῇ τὸ δὲ ἀδελφοῦ καὶ ἀρχιερέως· εἶτ' εἰς τὸ ναὸν ἄχρι τῶν ἀδύτων εἰσπορεῦσαι. —— Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίῳ πληχθεὶς, ἅπαντας δὲ ἔθους σφισὶν, εἰσέρχεται, καὶ τὰς ῥάβδους σκοπεῖται· τὰς μὲν ἄλλας ὑδὲν ἀλλοίους ἰσχούσας. μίαν δ' ἐν ἧς τὸ ὄνομα ἐπεγέγραπτο τοῦ ἀδελφοῦ τεθαυματουργημένην. οἷα γὰρ φύσιν ὑγρὰν ἔχουσα ὑδὺς βλαστὸς ἐξέφυσε, καὶ ὑπὸ ὑφορίας καρπὸν ἔδωκεν. οἱ δὲ ... ποὶ κάρυα ἦσαν. Verum paulo post nucis istius speciem ipse declarat, λέγει μέν τοι καὶ τὸ ἔσω βλαστάνειν εἰωθέναι δένδρα τὰ ἀμυγδαλῆ πρῶτον ἀνθεῖν, διαγελιζομένη φορᾶς ἀκαρῆ: quod Plinius itidem notavit in Historia Naturæ florentis, *Ex his quæ hieme concipiunt, floret prima omnium amygdala mense Januario; Martio vero poma maturat.* Quare etymon sui Saced à שקד *maturavit, adproperavit, festine enixus est*, arcessunt non tam Rabbini Judæorum, Jarchius, Esdraides, aliique, quam veri Dei verissimum Oraculum Jer. c. 1. 11, 12. Vati enim de viso affirmanti מקל שקד אני ראה, directe respondit Optimus כי שקד אני על דברי לעשתו. Virgam amygdalinam crevisti; sic alludum ego volui & ἀπηγορεύθην. Brevi enim effectum dabo, quod de populo Judaico apud me constitutum est: haud citius florent amygdalæ, quasi ex adagio. Quinimo si mihi credere velitis adversus Criticos Græcos aliosque, incerti accentus vocabulum ἀμυγδαλὴ processit ab Hebraico מגרלות *migdaloth, germina surculi*, hoc vero à גדל, *crevit, pullulavit.* Erudite igitur, ut solet, S. Theodoretus ad Jer. c. 1. 11. μᾶ ταῦτα δείκνυσιν αὐτῷ ῥάβδον καρύινην, ἣ κᾶ τὸ σύρον (חוטרא דלוז pariter in Syro Walt.) καὶ τὸ ἑβραῖον (שקד) ἀμυγδαλινον. ὅτω γὰρ ὅτοι κάκεῖνοι τὴν ῥάβδον ὀνόμασαν ἡ δὲ ἀμυγδαλίνη ῥάβδος τὸ ταχὺ τῆς τιμωρίας αἰνίττεται· ὡσὶ γὰρ τὰ ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον ἀνθεῖ. Aut verbis Jarchii כי השקד ממהר ליוצא פרח קודם לכל האילנות. Chrysostomus ad idem ostentum, τὸ δὲ καρύινον, ἀμυγδαλίνην τινὲς ἠρμήνευσαν. ὁ δὲ ἑβραῖος ὅτως ἔχει· βακτηρίαν ἐγερηγορέναι ἐγὼ ὁρῶ. ἡ γὰρ ἐγρήγορσις καὶ τὸ ἀμύγδαλον ἅλῳ τῷ αὐτῶν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ σωφέρετ) ῥήματων. ἐπάγει γὰρ καλῶς ἐώρακας &c. τυτίσιν, ἐκείνοις αὐτοῖς μακρεσθυμῶ, ἀλλ' ἐπάγω τὸν ψόφον. Idem etiam adfert Hieronymus, Critica Rabbinorum præ cæteris Ecclesiasticorum virorum delibutus, *Pro virga vigilante* (sic etiam legitur in vulgatissima ipsius versione) LXX. *Baculum nuceum transtulere. Nam* Saced *nux dicitur, vigilia autem, vel vigil, sive vigilare appellatur* Saced. *Ab eo igitur quod dicitur nux, propter verbi similitudinem* (ut accidit in שקד & שקד Danielis) *ad vigilis intelligentiam allusit. Pro baculo nuceo virgam vigilantem Aquila & Symmachus, Theodotio vero amygdalinam transtulerunt.* Neque aliud sane intellexerunt LXXII. Interpretes quam reliquorum ubique Judæorum Samaritarumque amygdalas seu לוז, ubi κάρυα ponunt vice Hebraici שקדים *sciendim.* Nam pro melioribus illis nucibus κάρυα merito usurpari à plurimis veterum Scriptorum, sicut inter Laconas veniebant μυκηγοί, Heracleon, Seleucus, Pamphilus, Hesychius, aliique Grammatici Græci, præter Servium ex Latinis ad opus Rusticum Maronis. BERN.

v Προειμένων ἠκροᾶτο] Sic *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* ᾧ μὴ ἂν *Big. Samb.* & *Vat.*

x Οὗπερ ἂν] Legerat *Epiphanius*, ὅτις ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημείῃ τῇ βακτηρίᾳ δόξαν. κομίζουσιν οὖν οἵ τε &c.

y Λεΐτην] Λεΐτην *Basil. Gen.* & *Epiph.* Λεΐτλω *Big. Samb. Hen. Busb. Zonaras*que. Perinde autem valet, sive tribum sive tribunum interpretere hoc in loco. Constat enim ex descriptione Moysis, tam tribuum (quas Hieronymus Lyranusque tredecim recensent, propter ambigue dictum v. 6. בתוב מטותם; Philo Josephusque & Judæorum cæteri una pauciores) quam nomina Principum suorum fuisse insculpta tot virgis, præsertim vero virgam hieraticam nomina Aaronis proavique ejus, Deo jubente, tulisse. Audi tamen Johannem Drungarium ἄγαν ψιττακίζοντα· Ἐκκλησίας δὲ πάλιν προεῖπε τοῖς φυλάρχοις ἥκειν, τὰς τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα κομίζοντας· ἐκείνην τὴν ἱερωσύνης ἐκλογὴν, ὅπερ ἂν τῇ βακτηρίᾳ σημεῖον γένοι) ἐκ Θεοῦ. κομίζουσιν οὖν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀαρὼν ἐπιγεγραψὼς τῇ βακτηρίᾳ Λεΐτλω· ἃς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ κατέθηκε μωυσῆς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ προεκόμισαν ταύτας καὶ αἱ μὲν ἄλλαι οἵαι περ ἐτύγχανον, ἔμενον· ἡ δὲ Ἀαρὼν ἐβλάστησε κλάδους τε καὶ καρπούς. τὸ δὲ καρπὸν ἦν μὲν τοῦ λεΐτικοῦ βίβλου κάρυα λιγύ, ἀμύγδαλα δὲ ὁ ἰώσηπος. ἐξεπλάγησαν οὖν πάντες, τέλος τὸ Ἀαρὼν χειροτονήσαντος τοῦ Θεοῦ. BERN. *Al.* Λεΐτλω. perinde autem valet, sive *tribum* sive *tribunum* interpreteris hoc in loco. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 636. & *Schotanum* in *Bibliotheca*, tom. 2. p. 302.

z Τῇ δὲ] *Big. Coll.* τῇ δʹ.

a Προεκόμισε] *Basil. Gen.* & *Epiphan.* προεκόμισε Et in Numeris sacris ויוצא כשרה, LXXII. καὶ ἐξώνισε μωυσῆς. *Protulit ergo*, S. Hieronymus. *Big.* & *Samb.* προεκόμισαν. *Hen. Busb.* & *Zon.* προσεκόμισαν. Philoni συνομίζει. BERN. Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* προεκόμισαν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Τῶν τότε ἀνδρῶν] Καθασημηνομένων αὐτὰς τῶν τότε ἀνδρῶν οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod hic videtur legisse, οἵπερ ἐκόμιζον ἀπάντων τοῦ πλήθους.

c Ἀμύγδαλα] Τὸν δὲ καρπὸν (ut inquit *Zonaras*) ἡ μὲν τοῦ Λεϊτικοῦ βίβλου κάρυα λέγει. Videsis *S. Theodoretum* ad *Jer.* c. 1. v. 11.

d Ἐκ τούτου] Ἐκ τοιούτου ξύλου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

e Καί τι] Καί τισι *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἦν] Lege ἦ. COCC.

g Ἐπεψηφισμένοις] Ita *Big.* (*Cocc.* in marg.) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπιψηφισθεῖσι *Basil.* & *G.*

autem ſeditio, quæ longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

Cedunt Levitis decimæ reditus annui, atque XLVIII. *urbes, una cum agro circumfuſo ad cubitos bis mille. Num. c.* 35. *Joſ. c.* 21. *&* 1. *Par. c.* 6. *Num. c.* 18. *Deut. c.* 18. *& Ezech. c.* 44.

3. Moyſes itaque, quia tribus Levitica bellorum & expeditionum immunis erat, Dei *utpote* miniſterio dicata, ne forte rerum inops, & in parandis ad vitam neceſſariis occupata ſacrorum curam negligeret, mandavit Hebræis, ut, cum Deo volente terram Chananæam poſſiderent, urbes XLVIII præclaras & eximias Levitis diſtribuerent, & agrum pro mœnibus ad cubitos bis mille in circuitu iis aſſignarent. Ad hæc autem & populo imperavit, ut annui fructus decimas ipſiſque Levitis & ſacerdotibus penderent. Atque hæc quidem ſunt quæ accipit hæc tribus à populo. Neceſſarium autem duxi, quæ ab omnibus *collata* ſacerdotum propria ſint *paucis* declarare.

Opes & facultates Sacerdotum Hebræorum. Joſ. c. 21. *Num. c.* 18. *Num. c.* 15. *Num. c.* 6. *Num. c.* 18. *Lev. c.* 27. *Deut. c.* 18.

4. [1] Ex quadraginta quidem & octo civitatibus, juſſit ut Levitæ concederent eis tredecim; & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas ipſis impertirent. Præterea autem ſanciit, ut populus primitias frugum omnium è terra naſcentium Deo offerret: & ex quadrupedibus, quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, immolandum ſacerdotibus adducat, ut eo cum familiis veſcantur in Urbe Sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum fœtus ſeſquiſiclum dependere *præcepit*, pro homine vero primogenito ſiclos quinque. Deberi eis etiam *voluit* primitias tonſuræ ovium: & ut triticum pinſentes, panemque conficientes de quavis maſſa libum eis præberent. Qui vero voto concepto ſemetipſos *Deo* conſecrant (Nazaræi quidem iſti appellantur, comam nutrientes & vino abſtinentes) [2] horum tonſuras, cum cæſariem ſacrificio adhibito dedicant, ſacerdotibus, *ut in ignem victimæ ſuppoſitum injicerent*, dari

τὸν πυλῶ. ἡ δὲ τ̃ Εβραίων φύσις, πολὺ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον [h] ἐπαύθη τ̃ τρόπον.

γ'. [i] Μωϋσῆς δὲ, ἐπὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾶς ἡ τ̃ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύσοι τ̃ Θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ̃ εἰς τ̃ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν [k] τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένους τοὺς Εβραίους ἐκέλευε καταγείμαι τοῖς Λευίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς· τῆς τε [l] περὶ αὐτῶν γῆς [m] περιχάψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ̃ τειχῶν αὐτοῖς [n] ἀνεῖναι. [o] καὶ πρὸς τούτοις δὲ καὶ τ̃ λαὸν ἐξέπεμπε τ̃ ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ Φυλὴ [p] τοῦ πλήθους λαμβάνῃ, τοῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμενος ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια [q] πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ'. [r] Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα [s] διαχωρῖσαι τοὺς Λευίτας [t] αὐτοῖς προσέπεμπε· καὶ τ̃ δεκάτης, ἧς [u] παρὰ τ̃ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δὲ ἀπαρχὰς τ̃ λαὸν [x] δίκαιον τῷ Θεῷ πάντων τ̃ ἐκ τ̃ γῆς φυομένων καρπῶν ἀποφέρειν· καὶ τ̃ τετραπόδων δὲ τ̃ εἰς τὰς θυσίας γενομισμένων τὸ γονιμώτατον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καθαγίσαι [u] παραχρῆν τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτοὺς πανοικὶ σπεύδειν ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τ̃ δὲ [s] ἀγενομισμένων ἐθίσειν παρ' αὐτοῖς καὶ τὰς πατρίους νόμους, τὰς δεκατούσας τ̃ πιλουμένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς [t] ἀναφέρειν· ἀνδρώπους δὲ πρωτοτόκους πέντε σίκλους. εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τ̃ τ̃ προβάτων κουρᾶς· τὰς τε [v] πέτονσας τ̃ σῖτον καὶ ἀξιοπιστουμένους, τ̃ πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δὲ ἂν [x] αὐτὰς καθιερῶσιν ὀλοχὴν πεπιημένοι· [y] Ναζαραῖοι δὲ ἔτοι καλοῦνται, κωμῶντες καὶ οἶνον ἀποσφερόμενοι. [z] τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν [a] ἐπὶ θυσίᾳ [aa] τε θρῶσι,

τὰς

[h] Επαύθη τ̃ τρόπου.] Επαύθη *Samb. πέπαυτο Hen. & Busb.*

[i] Μωϋσῆ δὲ, ἐπεὶ] Ita *Baſ. Gen. Zon. Busb. & Hen.* Verum *Big. Samb. & Epiphan.* Μωυσῆς δὲ πολέμῳ καὶ στρατιᾶς (*Hen. & Zonaras* στρατείας) τὴν τ̃ λευιτῶν ἀφίστιν φυλὴν, θεραπεύσοντας τ̃ Θεὸν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ̃ εἰς τ̃ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ̃ ἱερῶν· κατὰ βούλησιν δὲ τ̃ Θεῦ &c. Adponam juxta & verba *Zonaræ*, Επεὶ δὲ πολέμων καὶ στρατείας ἡ τ̃ λευιτῶν ἀφείθη φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν τ̃ ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ̃ λειτουργίας τ̃ ἱερῶν, ἀπέλυσε μυσῶν τὴν χαναναίαν κληρουμένους τὰς ἑβραίους ἐκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις κατοικεῖσαι τοῖς λευίταις, καὶ γῆν περὶ αὐτῶν. καὶ δισχιλίους τ̃ ἐπιτείων καρπῶν αὐτοῖς τι ἐκ τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· ἐκ ἄλλα τε πλεῖστα τούτοις χορηγεῖν τ̃ λαὸν διεκέλευε· ὧν τὸ καθήκοντα ὁ ζητῶν, τὴν τ̃ λευιτικὴν βίβλον ἀναπτύξας ἀρήσῃ. In hac periodo θεραπεύσοντας *Tar.* emendantis pro θεραπεύσαι, cives Palladis nihil morarentur. BERN. Sic *Baſ. G. Busb. & Hen.* Μωϋσῆς δὲ πολέμῳ καὶ στρατιᾶς [*al*, στρατείας] τὴν τ̃ Λευιτῶν ἀφίστιν φυλὴν, θεραπεύσοντας [f. θεραπεύσασαν] τ̃ Θεόν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μ. ξ. τ. ἱ. τ. β. ἀ. ἀ. τ. ἱερῶν. καὶ βάλησιν δὲ τ̃ Θ. &c. *Big. & Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* Μωϋσῆς δὲ ἐπιόντῳ πολέμῳ καὶ στρατιᾶς τὴν τ̃ Λευιτῶν ἠφίει φυλὴν θεραπεύσειν τ̃ Θ. *Vat.*

[k] Τ̃ Θεῦ] Articulum negligit *Vat.*

[l] Περὶ αὐτῶν] Πρὸς αὐτῶν ſoli *Big. & Samb.*

[m] Περιγεγράψαντας] Ita *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis* ἐπιγεγράψαντας.

[n] Ανεῖναι.] *Hen.* ἀνεῖμαι pro ἀναπεῖμαι, atque *Samb.* ἀπλῶναι pro indefinito altero ἀνεῖναι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ, expuncto etiam καὶ priore. Ibidem καὶ τ̃ λαῶν ἐξέταξε *Busb.* BERN. Ανεῖμαι pro ἀναπεῖμαι *Hen.*

[o] Καὶ πρὸς τούτοις] Illud καὶ non agnoſcunt aliquot *MSS.* in quibus mox τ̃ λαῶν ἐξέταξε.

[p] Τῶν μὲ τεσσαράκοντα] Τῶν μὲ τεσσαράκοντα ὀκτὼ *Big. Hen.* & meliora exemplaria *Epiphanii.* Dein male *Big. & Samb.* τοῖς λευίταις αὐτοῖς. *Busb. & Hen.* diſtertis verbis τοῖς ἱερεῦσι τὰς λευίτας. Mox quoque δικαίων *Tar. Big.* inficete. BERN.

1. *Ex quadraginta quidem & octo civitatibus,*] *Hec delibavit S. Hieronymus Epiſt.* 128. XLVIII. Civitates ad habitandum Levitis & Sacerdotibus ſeparantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem & intra Jordanen eliguntur; & finis exilii, mors pontificis eſt. Æditui (νεωκόροι) & janitores accipiunt decimas: & rurſum decimas decimarum offerunt ſacerdotibus, tanto illis minores quanto ipſi majores populo. Primitiæ ciborum & omnium frugum atque pomorum offeruntur Antiſtiti: ut habens victum & veſtitum, abſque ullo impedimento ſecurus & liber ſerviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt ſacerdotes, & immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur: & quia conditio una naſcendi eſt, pretium æqualiter offertur; ſic moderatum ac leve, ut nec dives intumeſcat, nec tenuis prægravetur. Vicinus & mercenarius excluduntur à convivio ſacerdotum. Servis ciborum reliquiæ conceduntur. *Jam tunc rejiciebantur Phygellus & Hermogenes, & recipiebatur Oneſimus.* Nunquid Deo de bobus cura eſt? Utique multo magis de jecore bovis, arietis, necnon hircorum, & armo dextro, pectuſculo, & ventre quo ſtercora digeruntur: quorum duo in eſum accipiunt ſacerdotes, tertium Phinees meretur in præmium. De victimis ſalutaribus, adeps quo pectus obvolvitur, & pinnula jecoris offeruntur ſuper altari: ipſum vero pectus & brachium dextrum dantur Aaron & filiis ejus, legitimum ſempiternum à filiis Iſrael. *Talia Rector Bethleemiticus.* BERN.

[q] Αὐτοῖς προστέταξε·] Id eſt, τοῖς ἱερεῦσιν, ut diſertis verbis habent *Busb. & Hen.*

[r] Δίκαιον τῷ Θεῷ] Δικαίων (*lege* δικαίων) *Big.* ex conjectura, inficete, ut cenſet *Bern.*

[s] Οὐ γενομισμένων ἐθίσειν] Antea locutus fuerat de iis, quæ ab his ſecreverat, & illa appellavit εἰς θυσίας γενομισμένα. An ergo idem eſt γενομισμένων εἰς θυσίαν & γενομισμένων ἐθίσειν? Ita ſe res habet. Tres ſpecies ex animalibus domeſticis, boves, oves & capræ ſunt ſolæ aptæ ut offerantur in altari & ſolæ eſu licitæ Judæis. Adde θύειν ipſum mox quoque uſurpare de jugulatione animalis ad uſum privatum & profanum. REL.

[t] Αναφέρειν·] Ita *Baſ. G. & Hen.* ἀπαρχοφορεῖν *Busb.* ἀναφέρειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

[v] Πετοῦντας] Gloſſæ in *Coll. Voſſ.* χανδύοντας. & ad πεμμάτων ibidem παρακλιμάτων. HAV.

[x] Αὐτὰς καθιερῶσιν] Αὐτοῖς *Samb. & Vat.* ἑαυτὰς *Hen. Busb. & Cedren.* p. 69.

[y] Ναζαραῖοι] Ναζαραῖοι γὰρ καλοῦ) *Baſ. Gen. & Epiphan.* ναζιραῖοι δὲ ἔτοι καλοῦ) *Hen. Busb. Cedr. Big. & Samb.* Iidem in Bibliis Græcis ναζιραῖοι, appellantur & ναζαραῖοι in volumine Chriſtiano. Interpretes autem LXXII. ἡγιασμένοι ubique reddidere, S. Hieronymus *Nazarei.* BERN. Illud δὲ ἔτοι, quod deerat in *Editis*, ſupplevimus ex quinque *MSS.* & *Cedreno.* Ναζαραῖοι *Baſ. G. & Vet. Interpr.* Ναζιραῖοι in *MSS.* Ναζηραῖοι LXX. Vide *Grotium* ad *Matth.* c. 2. v. 23.

[z] Τούτων,] Τούτοις γὰρ ὅταν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) τούτους γὰρ ὅταν *Vat. & Cedren.*

2. *Horum tonſuras,*] *Cum capillum conſecrant, victimas eorum ſacerdotibus cædere* reddit *Gelen.* At *Epiphanius* juxta *Voſſii* cod. *horum quando capillos ſacris liberant & cum ſacrificio faciant, cæſaries tondetur apud ſacerdotes.* Sic *Xylander* ad *Cedrenum*, p. 69. *hi cum comam tondent, ſacrificio adhibito eam Deo offerunt, ſacerdotum opera.*

[a] Επὶ θυσίᾳ] Neque hoc concoquere potuit *Tar. Big.* ſed in ἐπιθυσιά τι permutatum cupit. BERN.

[aa] Τε θρῶσι,] Lege γε θρῶσι. COCC.

[b] τὰς κυρὰς νέμεσθαι πρὸς τὰς ἱερέας. καὶ οἱ [c] κορβᾶν αὐτὰς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον ἢ τὸ τὴν σημαίνῃ κατ' Ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένας ἀφίεσθαι τῆς [d] λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα [e] τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι πρὸς τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύσιν, δώρων ἕνεκα τῶν αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν [f] ἔνυδρόν τε καὶ [g] χελώνιον

placuit. Item qui ſemet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, ſi ex Hebræo interpreteris, donum Deo ſignificat) cum à miniſterio, *cui ſemet devoverant*, liberari geſtiunt, ſacerdotibus pecuniam numerare *mandavit*, mulierem quidem ſiclos triginta, virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum ſuppetit pecuniæ, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. Quin & ſi quis mactet domi *bovemovemque* ad privatum epulum non ob cultum divinum, neceſſe habet ſacerdotibus offerre omaſum, pe-

b Τὰς κυρὰς] Græci etiam (notante *Grotio*) comas Diis ſacrabant, ut Achilles Sperchio, Ærinus Æſculapio.

c Κορβᾶν] Ita *MSS.* κορβὰν in *Editis*. HUDS. i. e. ſi quis votum fecerit dicens, *ſim korban*. REL.

d Λειτουργίας] Λειτουργίας *Big. Samb. Busb.* & *Hen. Cedrenus* etiam βαλλάντιον ἀντὶ τῆς λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον· γυναικὸς μὲ λ' σίκλους, ἀνδρὸς ν'. Mox τοῖς κάτοικον θύσει ſuo more *Samb.* BERN.

e Τῶν ὡρισμένων] Τῶν εἰρημένων ἔχωσι χρήματα *Vat.*

f Ἔνυδρόν τε] Dicit itaque Joſephus ſacerdos, ad Clerum Divino jure pertinere, quoties Laicus familiæ alendæ cauſa bovem ovemque mactaverit, ἔνυδρόν τε (Deut. c. 18. 3. הקבה *κηδὰ*, quod eſt ſua ab origine *κοιλία*, deliciæ ſane veteres: ſive ventriculus Hieronymo Interprete, & prius LXX11. Alexandrinis ἔνυδρον, aut magis λῶτρον cum Ariſtophane, Eubulo, Demoſthene Bithyno, & lima Atticiſmi Phrynicho. Judæis Samaririſque ڪبه *cebba*, ἰχῖνος. Idemque inſolitis vocabulis Syrus reddit ענוותא, *γαυαῆθα*, & Paraphraſtes Samariticus ויקיתא. Sane ex ventriculis brutorum ruminantium, quot vel ipſe Stagirita, vel Grammatici ad Nicandri Ariſtophaniſque carmina amant numerare, inferior ac pinguior debet heic intelligi, & maxime omaſi cupediæ; non vas lactis, ut exiſtimavit Bochartus. Pergit Flavius:) καὶ χελώνιον (*Pectuſculumque*, חזה in libro Moyſis Num. c. 15. 18. στηθώνιον paſſim LXX11. Interpr. S. Bibliorum, necnon in veterinariis Apſyrti, ingratiis tamen Atticiſtarum aliquot veterum. Deſcendit igitur à χέλυς χελώνη & χελώνιον, στῆθος, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur, ut lyra chordis. Ita κιθάρα & κίθαρος, θώραξ. Imum etiam ventriculum ſignificant, præter λῶτρον LXX11. πλόθρον, μυκὸν Judæorum Byzantinorum, & *muletta* N. Lyrani ad hunc locum. Hæc nobis confirmant Galenus in Lexico Hippocratico, in ſuo Catholico Heſychius, atque etiam M. Etymologus. Quoniam tamen Joſephus non ſacram victimam, non Num. c. 18. 18. ſed videtur Deut. c. 18. 3. & opus lanionis domeſtici reſpexiſſe, χελώνιον etiam alio ſignificatu donabimus; quo reſpondeat Hebraico Maſoretarum חלחים, aut illi Samaritarum חלחם & חלחם, necnon LXX11. Doctorum στομάχια, Onceloſi לוקא, Syri פכה, & Samaritarum ליחה & الحبين. Quod ſic præſtamus. χελώνη, χῆλαι & κελώνια Heſychio interprete; & in eodem theſauro literaturæ Græcæ, χηλὴ, γνάθος. Namque forcipes ſunt utræque; ſunt & labia χήλη, & Æolice χέλλη. Accedit & collegium Judæorum Alexandrinorum de Moyſe jam diſceſſuro, δεῖ ἐρθώσασθαι τὸ χελώνιον αὐτοῦ, ut ex editione Complutenſi & Manuſcripto Carolino legimus, *neque corrupta ſunt malæ ejus, neque collapſus eſt genarum bonus*. ולחדו ולא נס לחה aut ולחדו; ſicut נסס Chaldæorum, Arabumque ناسن *ἐτραχύθη*, mutatus eſt, languit. Aut quia ſynagogæ Samariticæ Judaicæque retinent לחה, mallem interpretari colon iſtud hunc in modum, *nondumque evanuerat decor vultus ejus*. לחה etenim *forma eximia, venuſtas, oris pulchritudo*, quam Moyſes profecto admirabilem tulerat & pene Divinam. Ita Grammatici Æthiopum gentis haud pulcherrimæ nos docent. Onceloſus tale quid ob animum habuit. ולא שנא דו יקרה ראפוהי *neque immutatus fuit ſplendor eximius oris ejus*; atque Interpres Jeroſolymitanus ולא אשתנן זיוהן דאפי. Adhuc de χελώνιον & χελώνιον Interpres Syrus, ولا انقبض عارضيه *necdum genæ illæ rugas ſenſerant*. Et MS. τὰ χειριωτῆς τὰ βασιλίσσης ولا ينقبض عارضيه, i. e. δεῖ ἐρρυκέσθω αἱ στομάχεις αὐτοῦ. Idem ſane didicerat à Rabbinis S. Hieronymus, *neque dentes illius moti ſunt, aut exciderant*, i. e. *aufugerant*, ipſis verbis Uzielidis ולא נתרון ניבי לסתיה. Quippe illi leniendo Catachreſin Hebraicam ſic verterant, potius quam ולא נס לחה, *atque nondum maxilla*, ἀδοντόφος. *eum deſtituerat*. Perperam itaque χελώνιον Bibliorum Græcorum *labium* interpretantur & alii, & animalium Sacrorum Deſcriptor mille aliis major. Cum Chaldæo iſto faciunt Seldeni Arabs ولا ينسبخ وجهه, *vultus ejus non decidit*, i. e. genæ illi haud ſubſiderant, ut vetulæ ſolent: vel potius ولا تشبخ وجهه, *nihilque ſenile viſum in ore illo*; quomodo legit G. Homeidides in Chronicorum tomo priore: tum etiam Gregorius Nyſſæ antiſtes de Moyſe maximo, τὰ ἢ δηλέας ταύτης καὶ ἕτερον γνώρισμα φησὶν ὁ λόγος, τὸ μήτε ὀφθαλμὸν ἀμαυρωθῆναι, μήτε σφρωτον ἀμφθαιῶσαι. Inſuper in Commentario vetere *Peſicta Zutratha*, ולא נס לחה כי קרן עור פניו שלא נשתנה אדמות פניו מרמות שהיה מהר סיני עריין כאילו חי *Moyſi haud evanuit unquam ſplendor venerandumque illud vultus decus, quo à monte Sinæo dudum deſcenderat*. Atqui præ his omnibus audiendus eſt Philo, Philoſophiæ Judaicæ caput, p. 832. Ἀπὸ ἧς ἔχω ἃ βωμὸς θυομένων ἕνεκα χειροτονίας, (quid diſertius? quid Joſepho utilius?) τελεία ἀποστασίαν τῷ ἱερεῖ δίδοσθαι, βραχίονα καὶ σιαγόνα καὶ τὸ καλούμενον λῶτρον. τὸ ἢ λῶτρον ἔκφυσις, aut poſthæc melius ἀπόφυσις κοιλίας ἐστίν. Omaſum enim intelliges; non omentum. Illa autem gratia ſuæ Fabiolæ Latine olim interpretatus eſt S. Hieronymus Epiſtola 128. *Hæc de victimis, & iis quæ offeruntur in altari, & quæ Sacerdotibus dantur à Domino. Cætera & alia tria, exceptis primitiis hoſtiarum, & de privato & de macello publico, ubi non religio, ſed victus neceſſitas eſt, Sacerdotibus membra tribuuntur, brachium, maxilla, & venter. In brachio opera bona intelligantur. Maxilla eloquentem eruditumque ſignificat. Venter receptaculum ciborum in ſcorto Madianitide ſacerdotali pugione confixus, univerſos hominum labores & momentaneæ blandimenta gulæ, ſtercoris fimo* (פרש) *condemnat*. Huc etiam adponenda exiſtimavi paucula placita Doctorum verborum ex Talmude Babylonio, Cholin f. 131, & 132. אחד השוחט לאכילת אדם או לאכילת גוים או לאכילת כלבים או לרפואה חייב כמתנות. *Munuſculis, quæ vocant, tenetur omnis mactatus, cibus ſit Iſraelitæ aut Ethnici, ſit σκύβαλον, ſitve φάρμακον*. Obligantur & ſodalitia menſæve communes illis donis, f. 136. ובהכת השותפים חייבת שנ' זובחי חזבת: legis enim in Lege, δεῖ ἢ θυόντων τὰ θύματα. Et f. 132 הכהנים פטורים מן המתנות שנ' מאת העם והלוים הם ספק אם הם בכלל העם לפיכך אין נוטלין מהם *Sacerdos ſacerdoti non ſolvit. Ambiguum vero an* מאת ἢ λαοῦ *complectatur etiam Levitas. Quare & hi liberi ſunto à Mattanoth*. והמהנות יצמן אסורין לישראל לאוכלן אלא כדרשות כהן *Cæterum ubi Sacerdotem nullum habeat vicinia, ſatis eſt donis recte æſtimatis pretium eorum, ut ferat occaſio, cuilibet iſtius ordinis perſolvere*. Belle autem conſentiunt cum expoſitione myſtica Hieronymi, quam ſupra diſtrinximus, verba Joſuæ Gemariſtæ *Cholin* f. 134. דורשי חמורות היו אומרים הזרוע מנגר היד שנ' ויקח רוכח בידו ומחיים כנגד תפילה שנ' ויעמוד פנחס ויתפלל וקברה כמשמעה שנ' ואת האשה אל קבתה. Difficilium atque inſigniorum Commatum S. Scripturæ Explanatores (iidem enim in Peſicta zutratha appellantur f. 76. d, דורשי רשומות, quales profecto ab Eſdra Criticorum Sacrorum *Alpha* per omne xvum audivit Eccleſia Judaica) brachium & quidem dextrum dari volunt Clero Hebraico, quod nobiliſſimus Zelota Num. c. 25. 7. *pugionem manu arripuerat*. Dein malas, ſymbolum orationis: dicit enim hymnus ſacer, *Et oratum ſurgente Phinea-ſo*. Poſtremo de ventriculo, ex litera ſacra facile conſtat v. 8. *Madianitida quidem Lazarides confoderat* בקבתה. Sic ergo meruit Phineaſus, Phariſæis probantibus ex v. 13. Tertiam vero illarum partium, quas Patres Miſnici ματζωνὰν χειρὸς, & ματταναὰτ, τὰ δῶρα, eximie appellarunt propter verba Oraculi, Deut. c. 18. 3. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις (munus debitum, משפט) τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ, מאת העם והכהנים, ſicut explicant priſci Doctores ſive Amoræi, & præ cæteris Rabba collega Abæi, qui propter conjugem ſuam ex hieratica gente oriundam, *munuſcula illa ſacerdotalia* מתנות כהונה etiam diu poſt excidium Templi alterius ſibi vendicarat, *Cholin* f. 132. Tertiam inquam τὰ βραχίονα τὰ δεξιὸν καὶ σιαγόνα Joſephus clare expreſſit pro Moſaico הזרוע: ut inter *carnes privati laris*, ἐν τοῖς κοινοῖς, כחולין, idem membrum ſignificet הזרוע quod in S. victimis במוקדשין Num c. 18. 18. שוק הימין armus dexter. Quod ipſum etiam adfirmant Scholaſtici Babylonii ex priſca traditione, f. 134 b. *Cholin*, תנו רבנן הזרוע זה זרוע ימין. Modulum autem hujus munuſculi habes in Maſſicta *Cholin* c. 10. §. 4. Judas enim armum ſine pedibus voluit intelligi, Patrum alii (quorum ſententia in morem abiit) crus totum, ut in oblatione Naziræi Num. c. 6 זרוע בשלה & in pacificorum שוק הימין Num. c. 18. Dein לחי ſeu *malas*, iidem ad curculionem extendunt עד פיקה של גרגרת. Judæi Babylonii etiam *linguam* addunt, atque inſuper noſter Hieronymus ad Mal. c. 2 3. Quinimo Phariſæi per totum caput 10. *Cholin* ea differunt, quæ ad Flavium illuſtrandum faciunt: pauca nunc adferam. Tria illa הזרוע והלחיים והקבה Deut. c. 18. 3. Sacerdotibus de carne domeſtica, aut propter vitium aliquod ab altari redemta, aut quorum primogenitura haud conſtat, (hoſtiæ enim ſacræ ſanæque ſolverat Iſraelita שוק וחזה, quod Joſephus in-

pectuſculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyſes rerum abundantiam ſacerdotibus conſtituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declaravimus. Ex iis autem omnibus, quæ ſacerdotibus tribuere ſolenne eſt, ut famuli, filiæ, & uxores participarent, edixit; hoſtiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. illas enim ſoli e ſacerdotum *familia* maſculi eodem die in templo abſumunt.

Poſthæc Iſraëlitis tranſitum negat Rex Idumæus, πατρικὴν ἔχραν ζωπυρῶν. Num c. 20. Dent. c. 2. & ſuſe Philo p. 639.

ς'. Hæc autem cum Moyſes poſt ſeditionem conſtituiſſet, caſtra movens cum omnibus copiis & exercitu ad Idumææ limites pervenit: ac, miſſis ad regem Idumæorum legatis, petebat, ut per ſuos fines eum ire pateretur, † obſides etiam quoſcunque accipere libuerit daturum pollicens, ſe ab omni injuria & maleficio temperaturos; præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi *poſcebat*, perſoluturus & aquæ pretium, ſi rex ita juberet. Ille vero, cum ea, de quibus Moyſes legationem miſerat, ſibi diſplicerent, noluit iter concedere, ſed cum armatis copiis Moyſi obviam occurrit, eos prohibiturus ſi ſe invito tranſire conarentur. Moyſes itaque (nam ei oraculum ſciſcitanti auctor erat Deus ne pugnam auſpicaretur) exercitum ſubduxit, circuitu per deſertum iter facturus.

καὶ τὸ δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. [h] καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαῦτα, [i] πάρεξ ὧν καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, διῄρηται ἐπενόησε. πάντων γὰρ [k] τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε καὶ τὰς οἰκετικὰς, καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας· [l] ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀποφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ [m] ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων [n] αὐθημερόν.

ε'. Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθε πρὸς τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἤδη. καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα [o] τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου [p] δίοδον αὐτῷ [q] παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὡμολόγει· ἀγορὰν τε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, [r] καὶ τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃ καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἔνοπλον τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν [s] παρεκελεύετο τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸν εἰ τολμήσειαν βίᾳ παραιεῖσθαι. καὶ Μωϋσῆς· [t] ἄρχειν γὰρ μάχης ἐκ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου [v] ἐκπερίων.

ς'. Τό-

---

terpretatus fuit σῆθος καὶ κνήμαι τὸν δεξιὸν l. 3. c. 9. §. 2.) largiri tenentur, aut pretium horum, Judæi proſelytique nati intra Palæſtinam extrave, Templo ſtante aut ſubruto, בפני הבית ושלא בפני הבירה, ſic Deuterotæ. Vide etiam Gemariſtas à f. 130. *Cholin*, & *Samag* præcepto 142. Subjiciam enim ſyllabum redituum jure Divino & pacto Salario, מלח בכלל ופרט בבירה, Sacerdotibus conceſſorum capitulis XXIV. prout eum certa & antiquiſſima traditione acceperant Hias bar Rab, Chaſdas, aliique Doctores Gemarici, *Baba cama* f. 110. & *Cholin* f. 133. b. Maimon. *Jad* f. 442. initio *Biccurim*. Videbis autem ipſe, ut ſapis, Philonem egregie de his diſſertantem titulo, περὶ τῶν ἱερέων γέρας.

1. בשר חטאת הבהמה וחטאת העוף. Victimæ pro peccatis. Lev. c. 26. 25.
2. בשר האשם בין תלוי בין ודאי. Hoſtiæ pro delictis. Lev. c. 7. 1, 6 Quinque autem numerantur, גוזלות מעילות שפחה נזיר מצורע חרופה.
3. זבחי שלמי הציבור. Pacifica Eccleſiæ. Lev. c. 23. 19.
4. לע שמן של מצורע. Oleum leproſi purgandi. Lev. c. 14. 10.
5. מותר העומר. Reſiduum manipuli Paſchalis. Lev. c. 23. 10.
6. שתי הלחם. Par panum Pentecoſtalium. Lev. c. 25. 27.
7. לחם הפנים. Panes propoſitionis. Lev. c. 24. 9.
8. שארי מנחות ישראל. Pacificorum privatorum quod reſtaret. Lev. c. 6. 16.

Octo iſta in Sanctuario Sacerdotes jus erat comeſſe, nomine ἁγιώτατα, קדשי קדשים, quod eſt, לפנים מחומת העזרה, Maimonide interprete, aut locutione Talmudi לפנים מן הקלעים, *Zebach.* c. 12.

9. עורות העולות ועורות הקדשים. Pelles hoſtiarum, *Sanctiſſimarum* quidem ex mente Maimonidis, aut *Sanctarum* in Gemara.
10. הזרוע ושוק של שלמים. Pacificorum pectus armuſque dexter. Lev. c. 7. 31, 34.
11. המורים מן התורה. Oblata ἐπὶ θυσίᾳ ἐξομολογήσεως. Lev. c. 7. 12, 14.
12. המורים מאיל נזיר. Oblata cum ariete Naziræi. Num. c, 6. 17, 20.
13. בכור בהמה טהורה. Brutorum non immundorum primogenita. Num. c. 18. 15.
14. הבכורים. Frugum primitiæ. Num. c. 18. 13.

Quinque hæc, aut ex Talmudicorum placito iſthæc quatuor, עורות קדשים מורים מתורה ואיל נזיר הבכורה והביכורים: quippe hi contendunt חזה ושוק incluſa capitibus III. & V. ut *minoris ſanctitatis*, קדשים קלים. Tot intra muros Solymarum conſumebantur: ſed decem alia ubilibet Terræ Sanctæ, בגבולים.

15. התרומה *Truma* major. Num. c. 18. 12.
16. תרומת מעשר. Decimæ decimarum Leviticarum. Num. c. 18. 28.
17. ההלה. Libum de pane pinſendo. Num. c. 15. 20.
18. ראשית הגז. Vellera prima. Deut. c. 18. 4.
19. שדה אחוזה. Fundus dedicatus Deo, neque ante annum Jobelæum redemtus. Lev. c. 26. 16, 21.

Verum hæc duo habebantur ὡς κοινὰ, חולין ולא קדש: petenda tamen, inſtar trium ſuperiorum, ex ſolo Iſraelis. Quinque autem, quæ ſequuntur, ubique orbis terrarum Sacerdotibus ſuis perſolvebant Iudæi.

20. התרומים, & ſtylo doctorum שדה תרומים. Ἀναπίμπλω, præſertim ager devotus & ἀναπόλυτος. Num. c. 18. 14. & Lev. c. 27. 28.
21. גזל הגר. Raptum ab extraneo. Num. c. 5. 8. & Lev. c. 6. 5.
22. המתנות. Tributum ex macello. Num. c. 18. 3.
23. פדיון הבן. Λύτρον filii primogeniti. Num. c. 18. 15.
24. פדיון פטר חמור. Primogenitum aſini redemtum. Ex. c. 34. 20. Num. c. 18.

In hoc ſenſu capitula 14, 15, 16, 17, & 19. fœminas familiaſque hieraticas rerum uſu fructuque admiſerunt. Tam ſplendide itaque vixerant Sacerdotes alterius Teſtamenti, & more principum. BERN. *Ariſtophani, aliiſque ὠνυχρῶν.* HUDS. Hæc tria Hebræis ſunt קיבה, ולחיים, זרוע *brachium*, (vel armus dexter) *venter* & *maxillæ*, quæ ex animantibus profanis & in uſum culinæ mactatis dantur. At חזה ושוק *pectus* & *crus* ſacerdotibus dantur ex ſacrificiis ſalutaribus. Hæc Latinus interpres non ſatis diſtinxit. REL.

g Χελυώσιν] Χελυώσιν, τύθῳ, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur ut lyra chordis. Quoniam vero *Joſephus* videtur reſpexiſſe potius ad *Deut.* c. 18. v. 3. quam ad *Num.* c. 15. v. 18. licet Χελύνιον interpretari *maxillas*. nam *Heſychio* χίλιω, χέλῳ, καὶ μέρος τῶν ἱερείων, atque iterum χηλὴ, γνάθος. itemque LXX. *Deut.* c. 34. v. 7. οὐδὲ ἐτάθεσαν τὰ χελύνια αὐτοῦ, *neque corruptæ ſunt malæ ejus.* BERN. & HUDS.

h Καὶ τοῖς μὲ] Hæc omnia uſque ad δίδωσιν αὐτοῖς deſunt *Coll. Voſſ.* ſequentibus adſcripſerat *Coccejus*, lege πάρεξ ὧν ὑπὲρ. *Vet. ex his, quæ pro peccatis populus ſacrificans præbet.* HAV.

i Πάρεξ ὧν] Ita (inquit *Bern*) ex *Epiphanio* expreſſi. Prius erat παρέξων καὶ ὑπὲρ ἁμαρτ. & in *Vat.* παρέξων ὑπὲρ ἁμ. & in *Big.* παρέξων καὶ ὑπ. Sed in *Samb.* πάρεξ ὧν ὑπὲρ ἁμ. HUDS. MS. παρεξ ὧν ὑπὲρ ex his quæ pro peccatis ſacrificans populus dat. REL.

k Τῶν τοῖς ἱερεῦσι] Illud τῶν ſupplevimus ex *Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἔξω τῶν] Nam ſacrificia piacularia erant ſanctiſſima קדשי קדשים. REL.

m Ἐν τῷ ἱερῷ] Et quidem ἐν τῷ ἔνδον ἱερῷ, id eſt in atrio magno, בעזרה. REL.

n Αὐθημερόν.] i. e. uſque ad proximum mane. Dies enim & nox ſequens erat tempus eorum comeſtioni deſtinatum. REL.

o Τῶν Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίων *Vat.*

p Δίοδον αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb.* ſic & mox inferius, in *reliquis* ἢ ὁδόν. eſt qui conjecerat τὴν ὁδόν.

q Παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας,] Παρασχεῖν πίστεις, ἃς *Big. Samb. Vat.* & forte *Epiphan.*

† *Obſides etiam*] *Cautiones quas ipſe vellet accipere* juxta *Vet. Interpr.*

r Καὶ τιμὴν] Καὶ τιμὴν ἧς ὕδατος αὐτοὺς ἐκέλευσε καταβαλεῖν *Big.* & *Samb.* καὶ τιμὴν τ. ὕ. αὐτοὺς ἐκέλευσε καταβαλεῖν juxta *Vet. Interp.* χορηγήσαι, τιμὴν τ. ὕ. αὐτοὺς κελεύσεις *Vat.*

s Παρεκελεύετο] Αὐτὸς χάρας δ' ὁ βασιλεὺς μὴ στρατιᾶς ἐπόπλου παρεῖναι πάντα τῷ Μωϋσῇ *Zonaras*· τῷ Μωϋσῇ omiſit *Vet. Interpr.* HUDS. Cum codice *Big.* facit *Coll Voſſ.* cui adſcriptus erat ille Theocriti locus in Dioſcuris verſu 62.

Δαιμόνι', ἀλλ' ἀν ἓ γε πιεῖν ὕδατος σύ γε δοίης;

t Ἄρχειν γὰ] Ἀρχὴν *Vat.*

v Ἐκπερίων] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & huc *Epiphanius* con-

ve-

ς'. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ [x] Μαριάμμην τελευτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, πεντηκοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' ἧς τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς ᾧ Ξανθικῷ νουμηνία κατὰ σελήνην. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι [y] Σίν· καὶ πενθήσαντες [z] ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόσχον [a] θήλειαν, ἀρότρου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, [b] ὁλόκληρον ᾧ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἀπόθεν ἐκ στρατοπέδου προαγαγὼν [c] εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε, καὶ ἐκ αἵματος ἐπτάκις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ [d] ἀντικρὺς τοῦ σκηνῆς καὶ Θεοῦ· ἐπιβαλὼν καυσομένης ὡς εἶχεν ὅλης τοῦ [e] δαμαλιδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τὰς [f] ἐν ὑπὸ νεκρῷ μεμιασμένας, τῆς τέφρας ὀλίγον [g] εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, [h] βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus ſoror diem obiit ſupremum, anno quadrageſimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, [1] menſis Xanthici neomenia ſecundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, ſumptu publico ſepeliverunt, ſuper quodam [2] monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipſam per triginta dies luxiſſent, Moyſes hoc modo luſtravit. Juvencam; inter arandum quidem agrumque colendum nunquam jugo ſubditam, totam vero integro corpore rubeam, paululum extra caſtra educens pontifex, in loco puriſſimo eam immolavit; ejuſque ſanguinem ſepties digito aſperſit, Dei verſus Tabernaculum: deinde, ſolida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, ſimulque hyſſopum & lanam coccineam. Hujus autem cinerem univerſum homo purus colligit, & in locum mundiſſimum reponit. Paulum itaque hujus cineris in fontem immittentes cum hyſſopi ramulo, ejuſdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, à mortuo pollutos die tertia

Anno Exodi XL. *Sororem ſuam Mariammam amiſit*

Ritus Vaccæ Luſtralis. Num. c. 19.

venit, *iter faciens*, nec non ea *Zonaræ*, καὶ αὐτὸς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐχώρει, μὴ δεχθεὶς μάχης συμβολαίου τοῦ Θεοῦ. at σπιθαμὴν *peragrando* in *Baſ.* & *G.* haud male. σπιθαμὴν *Big.* σπιθαμῶν *Vat.* eſt (*Tar.*) qui conjicit σπιθαμῶν.

x Μαριάμμην] Μαριάμμην *Big. Samb.* & *Zonaras*, propius ad מרים aut מרנא. Sic autem Drungarius, τότε καὶ μαριάμμη τίθηκε ᾗ μωυσέως ἡ σύζυγος, μὴ πεντηκοστὸν ἔτος τὴν ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* nec aliter p. 100. v. 12. Μαριάμνη *Vat. Baſ.* & *G.* HUDS. Ita flexit nomen Mirjam; atque ita Rufinus legit in libris de bello, ubi in Græco nunc Μαριάμμη eſt. MN deprehendo & in aliis nominibus uſurpatum a Græcis ſcriptoribus, uti noſtro, Δαθάμης pro Dathan in codd. MSStis Μαριάμμη & Μαριάμνη permutantur. REL.

1. *Menſis Xanthici*] *Anno Exodi* XL. *ineunte ſororem ſuam Mariammam amiſit Legiſlator, novilunio Niſan ſeu menſis Xanthici, die primo anni Hebræi, ſi Joſephi codices Græcos & Excerpta Nicephori ſequamur; aut decimo, ſi Latinos: quem adeo diem decimum nota nigra* צום *adpungunt Judæorum Calendaria Hebraice Arabice ve deſcripta, in Aſtronomia ſua Arabica Maſudius, nec non Seder Olam Rabba, Megillath Taanith, aliaque Chronica Rabbinorum. Veruntamen Eutychius Patricii filius Georgiuſque Homeidi, Chronographi Alexandrini, in diem ſextum Niſan ſeu Pharmuthi Sibyllæ hujus* (*videſ Jonathanem & S. Hieron. ad Mich. c.* 6. 4. *& Moyſen Ex. c.* 15. 20.) *obitum referunt, inque ætatis annum* CXXVII. *Deinde Mariammam ſepelit Eccleſia Hebraica, Stathmum jam* 33. *nacti, modo ſplendido meritoque apud montem Sin* (*per Sade, ut monet Hieronymus ſcriba Chriſtianus*) *Judææ auſtralis imminentem, Num. c.* 20. 1. *Joſ. c.* 15. 3. *Num. c.* 34. 3, 4. *Hunc locum appellat Moyſes libris ſuis quarto quintoque tanquam montibus aſperum,* τὸν ἔρημον σὶν, מדבר צן; *alioque nomine & ille & Davides* ψ. ιη'. τὸν ἔρημον κάδης, *Num. c.* 33. 36. מדבר צן הוא קדש, *&* c. 27. 14 *& Deut. c.* 32. 51. חכם מי מריבת קדש מדבר צן. Cades *vero audit* Recemus *& apud Philonem in Lexidio S. & Joſephum hunc, Onceloſum, Saadiam, alioſque multos Judæorum Syrorumque*; Petraque *eadem in Gentium ſcriptis. Suadet hoc & nomen* Sin: *quippe* صبان *&* صوان Sawan *&* Seian, πέτρα *dialecto Arabum, & populis Æthiopum* צון Savane, Arx. *Vel denique* Sin, *cacumen illud in finibus Idumæis ſubjacenſque deſertum ubi hoc magnifico funere nomen tulit.* צין *equidem* σιὰν *&* σιανὰ *monumentum & præſertim ἐπιτάφιον denotat. Poſthac populum luctu* τεταρταίῳ *pollutum rufa bove luſtrat Legumlator. Celebrant inſuper diſcipuli Joſis Talmudi codice* Taanith *f.* 9. *præ cæteris paſtoribus bonis altoribuſque Iſraelis* (פרנסים שובים לישראל) *maxime hos tres, Moyſen & Aaronem & Mariam; quorum meritis per eremum* (*ſic volunt*) *à Deo conſerebantur Cibus Manna, Nubes tutelaris, atque Aqua ſequax*, באר ויגען ומן. *Iude moriente Maria defecit aqua, Num. c.* 20. 1, 2. *De his autem dicitur Zach. c.* 11. 8. אחכיר אתנ' הרועים בירח אחר: *diem liket obierit Maria in menſe Niſan, Aaron in Ab, & in Adar Moyſes: Quoniam, exponente Ris Lacis, cum Moyſe noviſſimo fratrum tria dona ſupradicta omnino expiraverant. Scholaſtici equidem Judæorum & Hieronymo noſtro eandem exegeſin ſuggeſſerant. Ait enim iſte ad Zach. c.* 11. 8. Tres paſtores, qui in uno menſe ſucciſi ſunt, Moyſes videlicet & Aaron & Maria. Quorum Maria in menſe primo, qui vocatur Niſan, mortua eſt in deſerto Sin: & in eodem loco propter Aquam Contradictionis eodemque menſe Moyſes & Aaron condemnati ſunt, ne terram repromiſſionis intrarent. Atque ita factum eſt, ut è tribus paſtoribus, alius præſenti morte ſuccideretur, alii ſententia mortis futuræ. BERN. *Menſis Xanthici luna prima* reddit *Celen.* Et quidem (ut inquit Cl. *Seldenus*, lib. de *Judæorum* anno Civ. c. 20) recte ſatis, ſi juxta *Thucydidis* neomeniæ Lunaris notionem *Joſephus* ſit intelligendus &c. In quibuſdam *Vet. Interpr.* exemplaribus, *Xanthici m. initio ſecunda luna*, ut & *decimo die X. m. initio ſecunda luna.* at in pleriſque, *decimo die X. m. initio ſecundum lunam.* Legerat itaque (ut ait *Bern.*) in ſuis Codicibus *Epiphan.* μιᾶς ᾗ Ξανθικῷ δευτέρᾳ, *vel* δευτέρᾳ ἡμέρᾳ κατὰ σελήνην. *i. e.* Xo die menſis Xanthici, à prima face facieque lunæ viſæ ſupputandi, velut *Hebræo* fas erat: *non* à ſynodo vera luminarium; *multo minus* ab initio fixo menſis & ad rationes ſolis definito, ut anno *Macedonico* ac *Juliano* obſervatum. Vel ſcriptum fuit olim, δευτέρᾳ ᾗ Ξανθικοῦ μηνὸς ἀπὸ νουμηνίας κατὰ σελήνην. Quinetiam חדש & primum diem menſis & menſem totum denotare, ex ſacris literis omnes ſciunt. *Decimo die X. m. luna ſecunda in Epit. Cant.* Sed *P. Comeſtor* habet *in initio m. X. qui & Niſan. ſecundum lunam.*

y Σίν·] Ex צץ σειν, *Baſ.* & *Gen.* haud male, ut diſtingueretur à סן. σὶν quatuor MSS. Joſephi, nec non S. Biblia in manibus Græcorum: niſi quod aliquando tam in his perperam legatur σινὰ & σεινὰ typo locali, quem literatores vocant, quam in Chronicis G. Syncelli Cedrenique, pro recto nomine σὶν. BERN. Ita in quatuor *MSS.* nec non in *Bibliis Gr.* niſi quod aliquando tam in his quam in *Cedreno* & *Syncello* perperam legatur Σινὰ & Σεινὰ pro Σὶν. Ex צן Σειν *Baſ. G.* & *Vat.* haud male, ut diſtingueretur à סן.

2 *Monte qui Sin appellatur*;] *Ita exemplaria excuſa ſcriptaque omnia, præter typos* Col. *&* Froben. *His autem expreſſum*, qui vocatur Hor, *operis oſcitantibus. Veruntamen unde, obſecro, factum quod apud S. Ambroſium manſione* 33. *hæc legantur* Epiphanianis *verbis ſimillima aut potius eadem:* Hæc Maria diem ſuum obivit. Quod Joſephus quoque deſcribit, dicens: Tunc itaque ſororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum XL. compleſſet annum ex quo Ægyptum dereliquit: ſepelieruntque eam publice nimis ſplendide. BERN.

z Ἐπὶ τριακοντα ἡμέρας] Illud ἐπὶ non agnoſcit *Vat.*

a Θήλειαν,] Θελείαν *Baſ.* & *Gen.* Paulo poſt ὁλόκληρον ᾗ ξανθὴν, hoc maluit ingenium *Tar. Big.* Dein *Samb.* ἄπαθιν, more Poetarum. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἔφυτο. BERN.

b Ὁλόκληρον] Eſt (*Tar.*) qui malit ὁλόκληρον ᾗ ξανθὴν.

c Εἰς χωρίον καθαρώτατον,] Stante Templo mons olivifer is locus fuit & χωρίον καθαρώτατον ubi vacca rufa cremabatur. Supra lib. III. cap 10. eodem loquendi modo utitur ſcribens hircum, ſocium emiſſarii ὡς τοῖς ἀποπεμπτοῖς comburi, εἰς καθαρώτατον χωρίον. REL.

d Ἀντικρὺς] Ἀντικρυς *Baſ.* & *Gen.* Hoc, aut potius ἀντικρὺ Phrynicho Atticiſmi æſtimatori ſevero extra carmen placuiſſe video. ἀντικρὺ *Samb.* cum Johanne Laborioſo aliiſque Grammaticis. BERN. Ἀντικρὺ *Vat. aliique.* Hujuſce ritus (præter *Moyſen* in *Num.* 19.) meminit & *Philo*, p. 848. Huc præterea alludunt S. *Paulus* & *Barnabas* in *Epp.* ad *Hebræos*: hic c. 8. ille c. 13.

e Δαμαλιδος,] *Baſ. Gen.* & melior manus *Sambuci.* Ita καθ' ὑποκορισμὸν à δαμάλη venit ἀμαλὶς, δαμαλιδος, ρρτ; ut αἰγαλὶς abs αἰγιάλη. Moveri tamen malo accentum in priora, δάμαλις, δαμάλιδος & δαμάλεως duplici genitivo Attico. Rurſus à δαμίλη formatum eſt δάμαλις abſque diminutione, paſtoribus Græcis & Æolibus valde volentibus; ſicut à κιθάρη κίθαρις, ἄκρη ἄκρις ab ἄκρον. Cæterum *Big. Busb. Hen.* & correctior cod. *Samb.* δαμάλεως heic loci reſtituunt. BERN. Aut δαμάλιδος, aut cum *Codd. MSS.* (*Big. Coll. Voſſ.*) δαμάλεως malit *Bern.*

f Οὖν ἀπὸ νεκρῷ] Illud οὖν non agnoſcit *Vat.* Locum hoc modo legendum vertendumque cenſet *Bonfrerius* ad *Num.* c. 19. τὰς δὲ ἀπὸ νεκρῷ μεμιασμένας, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες, καὶ ὕσσωπον βαπτίσαντες, ἔρραινον &c. *igitur à cadavere pollutos, cineris paululum in fontem immittentes, & hyſſopum intingentes, adſpergebant die tertia & ſeptima.* totum illud τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν in textum irrepſiſſe exiſtimans. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 701.

g Εἰς πηγὴν] Num & hic, uti mox, montem oliviferum intelligit? Certe Talmudici partem cinerum vaccæ rufæ in hoc monte aſſervatam fuiſſe volunt. Malim credere locum alium purum innuere voluiſſe Joſephum. REL.

h Βαπτίσαντες] Nil jam valet conjectura *Tar. Big.* βαπτίσαντες μὴ καὶ τῆς τέφρας. BERN.

tia & ſeptima *puri aliqui* conſpergebant: & ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam devenirent, ſervari præcepit.

πηγῶ, ἕβδμον τρίτη τε καὶ ἑβδόμη τῶν ἡμερῶν· [i] ᾗ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δ' ᾗ κατελθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας προσέταξε ποιεῖν.

Aaron in culmine montis Hori, ſpectante populo, cum ſtola Pontificia vitam ſimul exuit. Num. c. 20.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem *ejus* lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, eum cum copiis omnibus duxit *Moyſes* per ſolitudinem & Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolim ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum *locus* circundaretur monte excel-

Ζ'. Μετὰ δὲ τὴν ὅπι τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην ἡγουμένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. [k] ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν [l] Ἀρκὴν λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην· ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς

Num. c. 33. Deut. c. 10. & c. 32.

[i] Καὶ κατέλαβε] Καὶ periit *Big. Samb.* & *Vat.* nec agnoſcit *Vet. Interpr.* qui ſupra legiſſe videtur οἱ ἐν ἀ. τ. μιαιφόροι, *hi ergo qui morte polluti erant* &c. perperam ſane, cum ex *S. Literis* conſtet, vel *pontificem* vel *alium aliquem purum* pollutos conſperſiſſe.

[k] Ἐλθὼν δ' εἰς] Ἐλθὼν εἰς *Samb.* Statim vitio Typorum *Baſ.* & *Gen.* νενομικασι. BERN.

[l] Ἀρκὴν λεγομένην,] Ἀρκὼ *Samb.* Quanquam ἀγραίους ac ἀγραίας, quorum Arabum meminerunt aliquoties Geographi veteres, Eratoſthenes, Dionyſius, Strabo, Plinius, Ptolemæus, aliique, ab حجر *hagar* tanquam *rupium* incolas traxiſſe pro certo habeam, vix ab הגר parente altera Iſmaelis; nollem tamen heic loci reſcribi eo prætextu cum viris optimis A. Boſio & L. Capello ἀγγέλων, i. e. חגרא vel חגרת. Subeſt autem facilior correctio, (ſatis enim diſcrepant inter ſe elementa γ & κ, quicquid virorum doctorum plerique ſecus arbitrentur,) ῥακέμων vel ῥεκέμων vel ῥεκέμ̄ ῥεκέμων, aut ῥακέμων, aut ῥεκάμων, aut ob ה emphaſin ἀρεκεμων, à *ſilice* acceptâ olim nomenclatura, vel à Regulo Arabum *Recemo* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. quod Joſepho inferius probatum c. 7. §. 1. hujus libri. Sicut συρράθα Ptolemæi l. 5. c. 17. à צור Quinqueviro, & ab חור *Ura* Plinii l. 5. c. 24. imo Euſebio ipſa Idumæa ſeu Gebalena, unde montem *Seir*, *Gebal* appellat Syrus Arabſque, ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν nuncupatur. Petram enim Arabiæ Saxoſæ Metropolin (ut Joſephus, Procopius, aliique laudant) omnibus fere S. Bibliorum interpretibus רקם *Recam* & *Recem* vocari Chaldæis, Syris, Arabicis, 2 Reg. c. 14. 7. fidem, ſeu veram ſeu Judaicam. Samaritanam, aut Mohammedicam profeſſis, ſuperius monuimus. Cæterum nobile illud emporium, & mercium Syriacarum, Ægyptiarum, atque Punicarum umbilicus, πέτρα ſcriptoribus Græcis, Syris רקם, Hebræis vatibus חסלע (ut Eſaiæ c. 42. 11. & 2 Reg. c. 14. 7.) & ipſis Arabibus الحجر *Hagar*, à multa rupe, quæ locum ambit, ὑψηλὸν περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, quod jam ait Joſephus poſt Strabonem Geographum ſibi valde dilectum. Hic autem l. XVI. utiliſſimi operis, Μητρόπολις δ' ἣν ναβαταίων ἴσως ἡ πέτρα καλουμένη. κεῖται δ' ἐπὶ χωρίου τὰ μὲν ἄλλα ὀμαλοῦ καὶ ἐπιπέδου, κύκλῳ δ' πέτρᾳ περιεχομένου· τὰ μὲν ἐντὸς κρημνοῖ λιθίνοις, τὰ δ' ἐκτὸς πηγαῖς ἀφθόνοις ἔχοντος εἰς τε ὑδρείαν καὶ κηπείαν. χώραν ἔρημον ἡ πλείστη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς ἰουδαίαν. ταύτην δὲ καὶ ἀγνοῦσιν ἐπὶ πρωὶ ἡ τετάρτην ὁδὸς ἡμερῶν εἰς ἐλαχίστας εἰς δ' Φοινικῶνα πέντε. Plinius etiam, qui Strabonis illa eadem ob oculos verſaverat, Naturæ l. 6. c. 28. *Deinde Nabathæi oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. M. *paſſuum amplitudine, circumdatum montibus inacceſſis, amne interfluente. Abeſt à Gaza, oppido littoris noſtri,* DC. M. Immodico numero, ut Scribæ audent; nam hic Plinius vel ab Elana tantum CI. M. paſſuum Gazam removet. Hæc eſt illa μεγάλη πέτρα ἡ ἐπὶ τῆ ἀραβίας Joſephi l. 6. quam Amaſias Idumææ domitor denotavit novo nomine ἰεκθοὴλ יקתאל. Puto enim כרך ſeu *Crac* Guilielmi Tyrii & Brocardi, eſſe potius ῥεκέμη Ptolemæi quam πέτρα; & ſitus idem ſuadet. Edriſius etiam & Ebn Haucel in *Arabia Hagagia* في الحجاج Climate tertio الحجر ἴγεγα urbem ponunt, nobilem ſatis familia atque colymbethra Thamudi ثمود, (Θαμυδηνοὶ gens ea Diodoro Ptolemæoque;) & excelſis undique montibus circumdatam, qui الاثالب ἀθαλίβα ſeu ῥωγάδες appellantur, eo quod eminus conjuncti, prope cernentibus diſtincti adpareant. Diſtat hic locus, ait Illuſtriſſimus Abulfedas, à جهة الشام dimidio tantum diurni itineris. Nam *Syriæ Palmyrenæ ſolitudines uſque ad Petram urbem pertinere*, Plinius in grandi opere affirmavit l. 5. c. 24. nec non memorat Xiphilinus ex Dione Palmam ſive בלית Syriæ principem hanc regionem occupaſſe, τὴν ἀραβίαν τὴν πρὸς τῇ πέτρᾳ p. 344. Huic Claudius in Geographumenis dat long. 66. 45. lat. 30. 20'. Abulfedas long. eidem 67. 30'. lat. 28. 30'. Præterea Euſebius in Topographia ſacra hunc locum Joſephi valde juvat, ubi ait, Πέτρα, (ſic cod. MS.) πόλις ἐν γῇ ἰδὼμ τῆ ἀραβίας· ἣ τις ἐπικληθῇ ἰεκθαὴλ, ἡ καὶ ῥεκὲμ παρ' ἀσσυρίοις ὀνομάζεται). *Petra civitas*, Hieronymo interprete, *Arabiæ in terra Edom, quæ cognominata eſt Jectael*, (2 Reg. c. 14. 7.) & à *Syris* (πρὸς τοὺς σύρους: utrumque dicere licet, & hoc & alterum,) *Recem dicitur*. Alibi etiam amicus ille Pamphili, Ῥεκὲμ, αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις τῆ ἀραβίας, ἣν ἐβασίλευσε ῥοκὸμ ὃν ἀπέλλον οἱ ἡμῖν ἱστορικοὶ. λεγεται δὲ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς μαδιὰμ. Hieron. *Recem, hæc eſt Petra, civitas Arabiæ, in qua regnavit Rocan.* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. ῥοκὰν vulgares libri, meliores ῥοκὸμ. Unde Epiphanius de peſte Melchiſedeciana, εἰ μὴ τῇ ἀραβίᾳ τῇ πετραίων ῥεκέμ τε καὶ ἰδὼμ καλουμένῃ. Sicut mox in hoc libro fatebitur Joſephus urbe Recema præclarius nihil reperiri in Arabia Petræa. Rurſum vero Euſebius, Κάδης, ἔνθα ἡ πηγὴ τοῦ κρίσεως. καὶ κάδης βαρνὴ, ἔρημος ἡ προσπαίουσα πέτρᾳ πόλει τῆ παλαιστίνης (ita & Suidas. Valde autem ambiguus eſt Diodorus de hac Petra, l. 3. p. 176. Quinvero πετρα πόλις νῦν τῆ τρίτης παλαιστίνης, inquit Hermolaus in compendio Geographiæ Byzantinæ, quod ſub imperio Chriſtiano fecerat;) ἔνθα ἀναβᾶσα ἐτελεύτησε μαριάμ, καὶ μυστὴς δόξας πρὸς τῶν πετραν, καὶ ὕδωρ παρέσχε διψῶντι τῷ λαῷ. καὶ δείκνυται εἰς ἔτι νῦν (atque multos poſt annos multi viderunt illud pulchræ vatis monumentum) τὸ μνῆμα τῆ μαρίας αὐτοῦ. Hoc itidem repetam verbis Latinis S. Hieronymi; *Cades unde eſt fons eſt judicii; & Cades Barne in deſerto, quæ conjungitur civitati Petræ in Arabia. Ibi occubuit Maria, & Moyſes rupe percuſſa aquam ſitienti populo dedit. Monſtratur ibidem uſque in præſentem diem ſepulchrum Mariæ.* Hæc ille. Credo equidem *Petram* inter rupium aſpera, quod Geographi Græci Arabiique demirantur, irriguam factam, amœnam, Aretharum بيت الحارث & mille regum ſedem felicem, ex quo Hori vicini montis latus (quippe cacumen ejus immobile & perpetuum decus effert in cœlos, primi maximique Hebræorum Sacerdotis ſepulchrum) Divina virga caſtigavit eliquavitque Moyſes, Num. c. 20. 11. ac per tot ſecula ſub Aarone bibiſſe Arabiæ dominos. Namque Euſebius & Hieronymus, Geographiæ ſacræ principes, aperte teſtantur, Ὡς ὄρος ἐν τὸ ὡ τελευτᾷ ἀαρὼν, πλησίον πέτρας πόλεως· ἐν ᾧ καὶ εἰς ἔτι νῦν δείκνυται) (ſed & hi prono pede peregraverant loca ſacra) ἡ ἐκὶ μωυσέως ῥαδισθεῖσα πέτρα. Or, *mons in quo mortuus eſt Aaron, juxta civitatem Petram. Ubi uſque ad præſentem diem oſtenditur rupes, quæ percuſſa Moyſes aquas populo dedit.* Pro *Horo* poſuit Uzielides montem אומנם *Omanos*, عمان: haud recte, nec tamen peſſime. Nam, ut Plinius demonſtrat, *à Petra incoluere Omani ad Characem uſque. Ureus* etiam ex recentioribus Judæis teſtatur in libello de Cippis ſuorum Doctorum monſtrari adhuc, קבור אהרן הכהן בהעיר סגורה ועשו עליה כיפה גאה והולכים שם היהודים להשתחות ומתפללין על קברו ואין מונע אותם והישמעאלים תופסין אותו בהעיר ובכבוד גדול. Sepulchrum Aaronis illuſtri fornice adornatum, & tam Mohammedanorum quam frequentia Judæorum viſentium celebratum. Adjunge his Hieronymum noſtrum, *Triceſima quarta manſio quam plerique interpretantur lumen*, [*ſic Philo fecerat in Onomaſtico ſacro*, Ωρ, φῶς, *ex libro Numerorum*,] *nec errarent, ſi per Aleph literam ſcriberetur*, ut אור. *Alii pellem*; & *ipſi verum dicerent, ſi eſſet Ain poſitum*, puta עור. *Nonnulli foramen: quod poſſet accipi, ſi Eth haberet elementum*, quaſi חור. *Cum autem legatur per He, magis mons intelligitur: & legi poteſt*, Aſcendit Aaron Sacerdos in montis montem, *quod eſt Hebraice* אל תר ההר el hor hahar, i. e. *in verticem ejus. Moritur autem eo anno, quo novus populus repromiſſionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ Idumæorum.* Quamvis autem cum beato Moyſe, qui bis terque hoc adfirmat, omnis hiſtoria in Horo periiſſe fratrem ejus conſentiat; in Deuteronomio tamen lectum eſt tam Helleniſtis quam vernaculis Judæis per quam multa ſecula c. 10. Καὶ ὑοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ ὑῶν ἰακὶμ μισαδαί: quomodo Euſebius etiam acceperat. Ait enim, μισαδαὶ ὑῶν ἰακὶμ (ita MS.) τόπος ἐπὶ τῆ ἐρήμου, ἔνθα ἐτελεύτησεν ἀαρών, *Miſaida*, Hieronymo interprete, *locus in ſolitudine in quo obiit Aaron.* Aut potius μοσηρὰ, i. e. *vinculum* ſeu *diſciplina*, ſicut Complutenſes ediderant, & Hieronymus interpretatus fuerat in Numerorum propriis, ubi addit, *Maſeroth*, (LXX. μασιρὼθ, quomodo & Samaritæ pronuntiare ſolent) *quod in noſtris codicibus* Mazuroth *legitur: vel hoc corriges ex Maſoretis* מוסרות Moſeroth. Pergit Moyſes, ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם *V. L. ex Beroth filiorum Jacan in Moſera, ubi Aaron mortuus & ſepultus eſt*: confuſis aut inverſis ſtationibus XXVII. XXVIII. & XXIV. ut nulla arte Doctorum Judæorum, noſtrorum adhuc nulla ſolvi & commode explicari poſſint. Sin vero veteris & Moſaici characteris codices ſequamur, quos ævo longo cultores Hargarizin lotis manibus verſant, redditis denuo verſubus duobus (ſicut olim ſcribebant) ſtatim fluent omnia ſine obſtaculo, quod amant Moſaica, plana ac perſpicua. Modum illum vide Deut. c. 10 6.

ובני ישראל נסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן . .
משם נסעו ויחנו הגרגדגד משם נסעו . . ויחנו
ביטבתה ארץ נחלי מים משם נסעו . .
ויחנו בעברנה משם נסעו ויחנו ביעציון גבר . .
משם נסעו . . ויחנו במדבר צן הוא קדש משם נסעו . .
ויחנו בהר ההר . . וימת שם אהרן ויקבר שם . .
ויכהן אלעזר בנו תחתיו.

Fi-

ζας Ααρὼν [m] ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κατανλες γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ ἀμφιέσας αὐτὴν Ελεαζάρῳ τῷ παιδὶ, ᾧπερ ὂν ἀφ' ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη [n] ἀμφιγίνεται, θνήσκει δ' ἐληλυθὼς εἰς αὐτὴν ἀφορῶντος· τῷ μὲν αὐτῷ πεντήκοντα ἔτη, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιοὺς ὃ ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατ' σελήνην νεμηνίαν, μηνὸς ὄντος [o] ἀμὰ μὲν Αθηναίοις Εκατομβαιῶνος καλουμένου, [p] Λὼς δὲ ἀμὰ Μακεδόσιν, [q] Ααββὰ δὲ παρ' Εβραίοις.

so, Aaron in verticem *quendam* ascendens (præmonitus à Moyse quod moriturus esset) in conspectu totius exercitus (è regione enim locus erat * *ubi constiterunt*) stolam pontificalem exuit, ipsamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativa pertinebat sacerdotium, vita decedit, populo inspectante: moriens quidem eo ipso anno, quo sororem amisit, cumque annos centum complesset & viginti tres. Dies autem obitus incidit in mensis initium secundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σιχῶνα καὶ Ωγλω τὸν Αμορραίων βασιλέα νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν χραλιὰν ἅπασαν αὐτῶν ἀφαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τῇ χώρᾳ δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

CAP. V.

Quomodo Moyses, victis Sichone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.

ΠΕνθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, [r] ἐπεὶ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν σκεῖθεν Μωϋσῆς τὸ χρατὸν, παρῆν [s] ἐπὶ παλαμὸν [t] Αρνῶνα· ὃς, ἐκ τῶν [v] Αραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ ἀφ' [x] πάσης ἐρήμου [y] ῥέων, εἰς τὴν Ασφαλτῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβίτιν καὶ [z] Αμωρῖτιν. γῆ

AT cum finitus esset luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyses, inde cum exercitu proficiscens, castra admovet ad fluvium Arnonem: qui ex Arabiæ montibus ortum ducens, & totam solitudinem evagatus, in Asphaltitin paludem influit, terram Moabitida & Amoritida disterminans. Tellus autem ista frugifera est, atque ex

Sichon Amorrhæus vetat Israelitas fluvium Arnonem transire. Num. c. 21. Deut. c. 2. Jos. c. 12. & Jud. c. 11. 18, &c.

Filii autem Israël profecti sunt de *Maseroth*, & castrametati sunt in *Bene Jacan*. Indeque profecti, castrametati sunt in *Gadgad*. Unde moventes, castrametati sunt in *Jetebatha* terram torrentium aquarum. Abhinc discesserunt & venerunt in *Abrone* vel *Abarne*. Inde etiam profecti, castra posuerunt in *Asiongaber*. Hinc autem moventes, sistunt in deserto *Sin*, quod est *Cades*. Hoc demum relicto, castrametati sunt in *Hor*. Ubi mortuus est Aaron, ubi & sepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus succedente. Paraphrastæ Sam. qui cætera omnia repetit, בטור טורדא *in ὄρει ὀρεινῷ*, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem suggerit: وبنو اسرايبل رحلوا من مسبروث *Masiroth* ونزلوا في بني يعقن * *Jacan* من هناك رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك رحلوا ونزلوا في يطبثه *Jatbatha* ارض ذات انهار * من هناك رحلوا ونزلوا في عبرنه *Abrane* * من هناك رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * من *ἀσιων γάβας* رحلوا ونزلوا في برية صان *San* هي قدس * من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور * *Hor* vel *Haur* ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزر ابنه عوضه. Ut vero hæc absolvam. Ἀρεκεμὼ loco itto scriptum olim viderant in Josephi ἀδιεγράτοις Eusebius Hieronymusque. Unde in Onomasticis suis referunt ambo, Ἀρκὶμ, *Arcem*, καὶ ἰωτηρον. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπισημος τῆς παλαιστίνης Obsecro, quid certius? Necnon Adamantius de eisdem, *Posthæc adplicatur ad Pharan Cades*, aut Φαρὰν κάδης, *quod est fructificatio sancta. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus.* BERN. Ἀγὲμ ab *hagar* malint *A. Bosius* & *L. Capellus*. Subest autem facilior correctio, Ρεκὶμω, aut ob ה emphasin Ἀρεκεμὼ. nam apud *Eusebium* de *Locis Hebr.* Πετρα, ἥ καὶ Ρεκὶμ ὀνομάζεται, & Ρεκὶμ, αὕτη ἐστὶ Πετρα πόλις Ἀραβίας. In eodem etiam Ἀρκὶμ, καὶ Ἰωτηρον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forsan in suis Josephi ἀδιεγράτοις *Eusebius Hieronymusque* Ἀρκὶμω habuerint. *Bern.* ad *Josephum*, hoc in loco. Verum Ἀρκὴ vel Ἀρκὴ cum *Cod. Samb.* in *Josepho* legerat *Steph. Byzant.* atque forsan Ἀρκὴμ hîc rescribendum. Vide *Fulleri* Miscell. l. 3. c. 2. & *Bocharti* Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Ἀρκημη, vel Ἀρεκίμη, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. scribit. REL.

[m] Επ' αὐτὸ,] Επ' αὐτῷ *Samb.* ibi διδηλοκότος *Bas.* & *Gen.* BERN.

* *Ubi constiterunt*] *Ubi erat populus constitutus* in *Vet. Interpr.*

[n] Παραγίνεται,] Παρεγίνετο, *Tar. Big.* BERN.

[o] Παρὰ μὲν Αθηναίοις] Τῷ μὲν *Vat.*

[p] Λὼς δὲ] Lous, λῶος, *Mert.* & *L. Epiphanius vero* (*sic reor*) *literis Latinis fecerat* Loeus, *à* λῶος, *aut* λωῖος *adscripta* ι, *quod antiquis exemplaribus perpetuum. Inde tot menda nostrorum codicum.* Locus, *Voss.* 1. Locos, *Vig.* Lochis, *Sar.* & *W.* 2. Lochos, *Col. Frob. W.* 1. *Bodl.* & *Bal.* Sedebat, *aut* Sedebath, *ex* σεδιβὰ δὲ, *an* σαββὰ δὲ, *Col. Frob. Bodl. Voss* 1. *Mert.* & *P. Comestor.* Sedebach, *W.* 1. *Bal.* & *Goul.* Sebath, *L. Quod autem sequitur*, apud Romanos nuncupatur Augustus, *Epiphanio quidem deleri scias, non Josepho. Veruntamen in mensem illum Cæsa-*

reum protinus incurrunt Ab *Hebræorum*, & *Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron ascendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus est anno eodem quo & sor. cum vixisset annis tribus & triginta & centum, secunda luna in mense Augusto. *Tum Petrus Comestor*: Eleazaro Pontificatus accessit per ætatem primogenito, per ignem assumto. Et mortuus est Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Musera, locus sepulturæ Aaron: qui usque hodie monstratur in montis vertice. Mortuus est autem XL anno egressionis, cum esset CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, mense quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Augustus, prima die mensis secundum lunam. *Similiter Ambrosius, gloria Mediolanensis Diœcesis, ad Mansionem* 34. In Hor monte Moyses, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo qui ex adverso stabat, protinus vestivit; ibique Aaron vita functo, *&c.* BERN.

[q] Ααββὰ δὲ] Typographi licet Scribæque omnes ediderant μακεδόσι, σαββὰ δὲ aut σαββᾶ δὲ *Big.* & *Samb.* acies tamen tota Criticorum facile ita emendandum clamat, atque nunc emendavimus. Calendas enim Mensis Quinti secundum formam novam anni, quibus se fratrem carissimum amisisse noverat Moyses, Num. c. 33. 38. primum notare diem mensis אב, aut ex dialecto ἀββὰ, aut potius ἀββὰ, אבא, i. e. ὀπώρα, *pomorum maturorum utile tempus*, Doctores docent Babylonii *Ros hasana* f. 2, & 3. verbis multis, Uzielides ad Legem, Auctor Megillath Taanith, tot Judæorum Calendaria, Masudius Astronomus, Eutychius & Homeidides in Annalibus, Hieronymus ad Zachariæ vaticinia, aliique multi. Nos etiam alibi, tam hunc miserrimum mensem, quam cæteros Hebraicorum cum fastis Gentium ex industria conciliamus. BERN. Ita post alios quamplurimos emendandum censuimus, cum antea in *Editis* esset Σαββὰ, litera Σ à voce præcedenti attracta. Vide Cl. *Seldenum* de *Succeſſ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 1. *Jac. Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* p. 85. *Bochartum* in *Hierozoico*, parte secunda, c. 13. p. 424. & *H. Dodwellum* in Dissert. secunda *de Vet. Cyclis*, p. 92. in *Vet. Interpr.* corrupte *Sedebat*, aut *Sedebath* &c. qui præterea inscite addit è suo, *apud Romanos vocatur Augustus*, cum in mensem *Julium* incurrant *Ab* Hebræorum & *Hecatombæon* Athenienſium. HUDS. סין Σιωὰν. Σαββὰ in MS. REL.

[r] Επεὶ τέτ' ἐλώφησεν,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτ' ἐλ. in *Editis*, *aliisque.*

[s] Επι παλαμὸν] Επὶ τὸ παλ. *Vat.*

[t] Αρνῶνα·] *Hen. Busb.* & infra cæteri omnes. Heic vero Ἀρνὼν *Bas. Gen. Big* & *Samb.* ut in obliquis solent οἱ ο'. Heic ארנון *Arnon* scribebatur tam in libris Moysis, quam in illo *Bellorum Domini*. BERN.

[v] Αραβίας] Αραβίας ὀρῶν *Samb.* & *Epiph.* ἀρραβίας ὄρων *Bas.* & *Gen.* ἀραβίας ὄρων *Big.* Verum flumen illud apud Moysen dicitur ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὀρέων τῶν ἀμορρίτων, היצא מגבול האמרי Num. c. 21. 13. Mox μέσης sine causa substituit *Tar. Big.* pro πάσης. Dein Αμμωρίτιν *Hen. ἀμμωβίτιν Busb.* BERN.

[x] Πάσης ἡμῶν] Est qui conjicit μέσης ἐξ.

[y] Ῥέων,] *Coll. Voss.* Ῥέων.

[z] Αμωρίτιν. [*Al.* Αμμωβίτιν & Αμμωρίτιν.

ex se satis fructuum suppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, misit legatos Moyses, oratum ut sibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quascunque vellet, adhibitis, ut sibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui sub ejus ditione sint incolæ: seque rerum venalium foro in eorum commodum usuros, etiamsi & illis aquam addicere & vendere voluerint. Sichon vero, transitum negans, *mox* copias suas omnes armatas educit; & se quammaxime comparabat, ut Hebræos ab Arnone trajiciendo prohiberet.

V. *Juventus Hebraica, simul cum Raguelo, copias Amorrhæas prosternit, eorumque regionem læta occupat.*

2. Moyses autem, cum animadvertisset Amorrhæum hostili in ipsos animo esse, haud ferendum contemptum ratus est: secumque statuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in seditionem inciderant, & quam tunc difficulter admodum ferebant, consuluit Deum, an ipsum armis dimicare pateretur. Deo vero *annuente* & victoriam *insuper* pollicente, magna cum fiducia ad certamen se accinxit, militibusque animos accendit: nunc eos orans atque obsecrans pugnandi cupiditatem explere, præsertim cum Deus illis concesserit, ut *tandem* voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam *diu* desiderarunt, potestate, armisque sumptis, ad pugnam incundam properabant. Amorrhæus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius sui similis; sed & ipse timore perculsus est ad conspectum Hebræorum, & exercitus ejus, qui ita se prius gerebat ut fortiter animatus esse videretur, tunc se perterritum ostendit. Primo itaque congressui non ausi resistere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt: hoc modo suæ potius saluti se consulturos esse existimantes, quam prælium committendo. Munitis enim Urbibus plurimum fidebant; quæ illis, in eas vi compulsis, nihil profuerunt. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, sine mora illis instabant: solutisque eorum ordinibus, in formidinem conjiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga sese in urbem recipiebant: Hebræi autem non segnes erant & defessi in persequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perseverantiam adjicientes, cum essent funditores optimi & cujuscunque è longinquo jaculationis *in primis* periti, *ideoque* propter armaturam leviorem ad insequendum agiles & expediti, cursu adæquabant hostes; & eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis & jaculis assequebantur. Multa itaque cædes facta est, & effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos sitis magis, quam hostium aliquis. erat enim æstatis tempus. Et quamplurimos, desiderio potus ad fluvium adductos, & quotquot densis agminibus fugerant, circumstan-

Celebratur hæc victoria Num. c. 21. Deut. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. & c. 29. Jos. c. 12. & c. 13. Jud. c. 11. Amos. cap. 2. Ps. 135. & 136. nec non à Philone p. 642.

δ' αὕτη καρποφόρος, καὶ πλῆθος [a] ἀνθρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν [b] Σιχῶνα, [c] τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας [d] ταύτης, ἀπέστελλε Μωϋσῆς, τῷ στρατῷ [e] δίοδον αὐτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσαι πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν [f] Σιχῶν ἐκράτει· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ [g] ἐκείνων λυσιτελές, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν [h] ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ὀργισθεὶς ὠπλίζετο τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς Ἑβραίους [i] διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Β'. Μωϋσῆς δ', ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορραῖον διακείμενον, ὅτι προφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν [k] ἔγνω· καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς ἐστασίασάν τι πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διανοούμενος, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Καὶ δς Θεός καὶ νίκην [l] ἐπεσημήνατο, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τοῦ τῶν πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' [m] αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' τῆς ἐπιθυμίας ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, ῥᾳθύμως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἦν ὁποῖος [n] αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχεσθαι θᾶττον αὐτὴν [o] εὔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. [p] τὴν πρώτην οὖν συμβολὴν οὐκ ὑπομείναντες ἀντιξῆναι, καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται· [q] τοῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες [r] ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ τῇ πλήσιν ὅσαις ὀχυρᾷς, παρ' ὧν ἄδειαν αὐτοῖς ὄφελον ἐπὶ τούτοις [s] σωθήσεσθαι. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας [t] αὐτοὺς εἶδον, ῥᾳθυμότερον ἐπέκειντο· καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποβραγέντες ἔφευγον ἀπὸ τῶν πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τῷ διώξειν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς [u] προπεπονήκεσαν προσεπιπαλαιπωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδόνας τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, [x] διὰ τῶν [y] ὁπλισιν ῥᾴστην εἶναι κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετίεσαν τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς [z] πρώτους δὴ συλληφθῆναι γενομένους, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι καταλάμβανον. φόνος τε ἦν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ [a] διαφεύγοντες. ἔκαμνον δ' ὑπὸ δίψει μᾶλλον ἢ πόνῳ τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὑπερθυμία δὲ πιεῖν ὑπὸ πολλοῦ τοὺς πολίτας [b] ἐδιψηκότας, καὶ ὅσον συνεστραμμένον [c] ἔφυγε, πρεσταίνειν ἐβάλλον· καὶ πάντας αὐτοὺς ἀνηντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες [d] διέφθειρον. ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ

[e] Σι-

a Ἀνθρώπων] Ita è *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliisque*, ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγ.

b Σιχῶνα,] Ita *Basil.* & *Gen.* & prius Moyses סיחן סיחון, seu *Sihon*; acuunt enim Masoretæ syllabam sequiorem. σιχῶνα & in recto σιχὼν passim scribunt *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic scriptum viderat & *Epiphan.* Samaritæ cantillant potius σαιχὼν: Hieronymus *Sehon* edidit sua in versione, Alexandrini σιών. BERN. Ita *Basil.* & *G.* & prius *Moyses* Σιχὼν seu *Sihon* acuunt enim *Masorethæ* syllabam sequiorem. Σηχῶνα & in recto Σιχὼν passim *Samb. Big. Hen.* & *Busb.* Σηὼν & Σηῶνα *Vat. Zon.* & LXX.

c Τὸν βατιλεύοντα] Τὸν βατιλέα *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

d Ταύτης.[Ταύτης ἧς ἀπ. *Big.*

e Δίοδον αὐτῶν] Ita quinque *MSS. Zonar.* & *Vet. Interpr.* (*Coll. Voss.* pro αὐτῶν habet αὐτὸν) in *Editis* εἰσόδους ὁδὸν ἐφ' ὡς &c.

f Σιχῶν] Σιὼν *Big.* σηχὼν *Samb.* & *Busb.* σιχῶν *Hen.* BERN.

g Ἐκείνων] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* cum *Editis* ἐκεῖνον.

h Ἐθέλοιεν.] Ἐθέλοι *Vat.* ἐθελοῖεν *Samb.*

i Διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα] Hi sunt fluvii illi de quibus superius p. 190. lin. 1. REL.

k Ἔγνω·] Ἔγνωκε τοὺς *Samb.* & *Epiphan.*

l Ἀποσημήναντο,] Ita quatuor *MSS. Zonaras*que ex dialecto *Attica*, in *Editis*, *aliisque*, ἀπεσημάναντο.

m Αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι] Αὐτοῖς *big. Samb.* & *Vat.* & mox χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

n Αὐτῷ·] Αὐτῶν *Vat.* & forsan *Vet. Interpr.* qui habet *insistentibus populis cum jam non esset æqualis.*

o Εὔψυχον εἶναι] Ἔμψυχον *Big.*

p Τὴν πρώτην] Καὶ τὴν ας. ex mala *Tur.* & *Big.* conjectura. BERN. & HUDS.

q Τοῦτ' αὐτοῖς] Τοῦτο ἐνυβῖς *Basil. Gen.* In ea sententia ὑπολαβόντες μᾶλλον ἢ τὸ μάχεσθαι *Tar. Big.* BERN.

r Η τὸ μάχεσθαι] Est qui (*Tar.*) conjicit μᾶλλον ἢ τὸ μ.

s Σωθήσεσθαι.] Ita *Samb.* in *reliquis* cum *Editis* σωθήσεσθαι. σωεκλεισθεῖσιν legisse videtur *Epiphan.*

t Αὐτοὺς εἶδον,] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ὄντας εἶδον δῆθεν αὐτοὺς εἶδον εἰκῆ. *Vat.* ὡς εἰδότας αὐτοὺς δῆθεν εἶδον εἰκῆ. *Basil.* & *G.*

u Προπεπονήκεσαν] Προαποπονήκεσαν *Samb.* & *Big.*

x Διὰ τὴν] Καὶ διὰ τὴν *Vat.*

y Ὁπλισιν] *Al.* ὁπλῖσιν.

z Πρώτους δὴ] Πρώτους δὲ τὴν *Big.* & *Samb.* Verum Corrector codicis *Sambucani* πρώτους δὲ συλληφθῆναι *Hen.* πρώτους δὲ συλληφθέντας. BERN. Πρώτους δὲ συν. *Big. Vat.* & *Samb.* à prima manu, ab altera πρώτους δὲ συν.

a Διαφεύγοντες.] Ita quatuor *MSS.* in *Editis* & *aliis* διαφυγόντες.

b Παρακεκαθέναι,] Κατακεκαθέναι *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* κατακεκονέναι legisse visus est *Vet. Interpr.*

c Ἔφυγε,] Ἐφύγε *Big.*

d Διέφθειρον.] Ita *Big.* & *Samb.* διέφθειραν in *reliquis.*

e Σι-

[e] Σιχὼν ὁ βασιλεύς. Εβραῖοι ᾗ νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴ ἀφθονίαν τ ἐκ γῆς εἶχον, μεσῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξιὼν [f] πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα τροφομῇ χρώμενον, [g] ἁλισκομένων καὶ τ [h] πολεμίων· ἦν γὰρ ἀφορμὴ τούτων λοιπὸν ἐμπόδιον, ᾗ μαχίμων παντὸς ἀπολωλότος. Αμορραίους μὲν οὖν τοιῷδε πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονῆσαι δεινοὺς, ὅτε ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Εβραῖοι ᾗ τὴν ἐκείνων γῆν [i] παρελάμβανον. ἔστι ᾗ [k] χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον [l] νήσῳ τὴν φύσιν [m] ὑπάρχον. ᾗ μὲν Αρνῶνος ἀπὸ μεσημβρίας [n] ὁρίζοντος αὐτὸ, [o] Ιαβάκχης ᾗ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ περιρρέων περιγράφοντος· ὃς εἰς τ Ιορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, ἐκείνῳ καὶ ᾗ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὸ μέντοι γε [p] πρὸς τῇ δύσει ᾗ χωρίου, [q] περίεισιν αὐτὴν [r] Ιορδάνης.

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τ πραγμάτων, [s] ὑπεπίφετο τοῖς Ισραηλίταις Ωγης, ὁ τ [t] Γαλαδίτης καὶ [v] Γαυλανίτιδος βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ παρόδων μὲν ὡς [x] ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλος τυγχάνοντος. εἰδὼς ᾗ ἐκεῖνον ἤδη πεφονευμένον, καὶ [y] ὅτως ἔγνω τοῖς Εβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν· [z] πειράσεσθαί τε νομίζων, καὶ τ ἀρετῆς [a] αὐτῶν διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν. διαμαρτὼν [b] ᾗ τ ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει τ' τὴν μάχην, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωϋσῆς ᾗ, τ ποταμὸν [c] Ιάβακχον περαιωσάμενος, διεξιὼν τ Ωγου βασιλείας, τάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας· οἱ καὶ πλέτῳ διέφερον πάντων [d] τ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ, δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλήθος κτημάτων. [e] Ωγη ᾗ μέγεθός τε καὶ κάλλος

tes telis petebant; eosque jaculis simul & sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant: ac terra illis rerum *omnium* copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris supereſſet; insuper & milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, præsertim cum fortissimus quisque occubuisset *in prælio*. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eorum *sibimet* acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulæ plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Jabaccho vero latus ejus septentrionale ambiente: qui in Jordanem fluvium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum *Posthæc Oges, Batanæ sive Galaditidis ac Gaulanitidis rex,* movet * Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, & festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo & socio. Comperto autem quod is jam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens & ipse in prælio perit, & exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, & urbes evertens & incolas omnes ferro perimens: qui cunctos istius terræ *homines* divitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat *corporis* magnitudo & pulchritudo, qualis pau- *Philo* cis *p.* 643.

Israëlitis urbes non minus quam munitas LX. *opes immensas, & vitam suam cedit. Deut.* c. 3. *Jos.* c. 12. & c. 13. 1 *Reg.* c. 4. &

[e] Σιχὼν] Σιχὼν *Baſ.* & *Gen.* σηχὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Aut horum quodvis dices, Aristarchis non invitis, aut etiam σιχών. BERN.

[f] Πᾶσιν ἀδεῶς] Πᾶν ἀδεῶς *Tar. Big.* haud perite. BERN. Πᾶν è conjectura alicujus, non probante *Bernardo*.

[g] Αλισκομένων καὶ] Forte καὶ ἁλισκομένων τ. COCC.

[h] Πολεμίων·] Secunda manus *Samb. Hen.* & *Busb.* πόλεων. Convenit illis & *Zonaras*. Alterum tamen Josephi fuerat. BERN. Πόλεων *Samb.* à manu secunda, & *Busb. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Zonaras.* non adeo recte.

[i] Παρελάμβανον.] Παρείλαβον *Hen. Busb.* & *Zonaras. Epiphanius, late ceperunt*, ἅπασαν ἐλάμβανον, aut περιελάμβανον pro παρελάμβανον, ut errare solent calami. BERN.

[k] Χωρίον] Χωρίον ὁ τριῶν *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[l] Νήσῳ] Sic *MSS.* τῇ νήσῳ in *Editis*.

[m] Υπάρχον. ᾗ μὲ Αρνῶνος] Υπάρχῃ *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[n] Ορίζον] Ορίζον αὐτὸ *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἀκρὰς αὐτῆ *Baſ.* & *Gen.* αὐτῆς αὐτὸ *Tar. Big.* At vero ista conjectura ἀκρὰς præstaret, aut ἀκταῖς αὐτῆ, si esset opus. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁρίζον ἀκρὰς αὐτῆ in *Editis*, *aliisque*. Sunt qui conjiciunt ἀκτῶς αὐτὸ, & ἀκταῖς αὐτῆ.

[o] Ιαβάκχης] Heic Ιοβάκκη & mox ἰάβεικον *Baſ.* & *Gen.* ἰαβώκη *Big. Samb.* & *Epiphanius*: pauloque inferius omnes pariter ἰάβωκον. At ex judicandi facultate *Tar. Big.* Ιόβακκον, *Buriusque* ἰάβοκκον, nos ἰάβοκχον. Quinimo illorum codicum aliquot ἰαβάκχη exhibent Δεύτ. l. 1. c. 20. §. 2. BERN. Similiter p. 167. v. ult. *al.* Ιοβάκκη & (*Coll. Voſſ.*) Ιαβώκη. vide etiam infra v. 26.

[p] Πρὸς τῇ δύσει] Πρὸς τὴν δύσιν *Vat.*

[q] Περίεισιν] *Baſ. Gen.* & *Samb.* περίεισι, ut ab ἴημι Attici malunt Ionesque vice verbi communis περίειμι. *Tar. Big.* huc introducere voluit περίεισιν. BERN. Ita *Baſ. G. Samb.* & *Vat.* Atticorum Ionumque more vice verbi communis περίεισι.

[r] Ιορδάνης.] Ιορδάνου jam libri cusi scriptique: at supra εἰς τ Ιορδάνην iidem omnes. BERN. Ο Ιορδάνης *Vat.* in *Editis*, *aliisque* Ιορδάνου.

[s] Επιθέτο] Επιθέτο ᾗ τοῖς *Vat.*

* *Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex,*] *Posthæc Oges Batanæ, sive pinguium terrarum Galaditidis ac Gaulanitidis præpinguis ingensque dominus, dialecto quidem Moysis* עוג מלך הבשן, *Omeioso semper, sapiusque Jonathanibus vero falsoque, tum Syris Chaldaïsque aliis, ex abusu vocis vetusto populari lepidoque* מאונין, & ματίωνα; *nisi à statione, quæ* LXX. *Interpretibus* ματθαναὶμ *aut* ματθαναὶν, *Hebræis* Matthana מתנה, *nomen illud traductum fuerat: de ea Eusebius, αὕτη νῦν λέγεται* ματθανὰ. κεῖται ᾗ ἐπὶ τ λοιπὸν δὲ σημείων ιβ'. πρὸς ἀναβολὰς μηδαθῶν, *pro* בתנן Batnan *etiam Syrorum*, & בותנן *Botnæ Uzielidæ*, בתנין *Batnin Samaritarum*, بثنية *Judæorum simulque Samaritarum in versionibus Arabicis S. Bibliorum, aut* βατανεὰς *aut* βαζαναία Batanæa *Josephi hujus*, *Cl. Ptolemæi*, *Eusebii Cæsariensis*, *Hieronymi Presbyteri*, &c. βαταναῖτις *denique Cyrilli*, *Theodoreti*, *Hieronymi etiam*, *aliorumque Ecclesiasticorum. Hanc regionem à* Bethsan *ita cognominatam putarunt Georgius S. Tarasii*, *alterque Cedrenus*, *quod ajunt*, ἀπὸ βασσὰν, ἡ ἐστι σκυθόπολις. *Monstrum itaque istud*, *cujus lectum ex chalybe cubitos quadratos* 4 x 9 *amplum servarat Philadelphia fertilis Cœles Syriæ: Sic enim tam* Ammon & Amman, *quam* ῥαββὰθ ἀμμών, ῥαββαθάμανα, רבת בני עמון, Rabbath & Rabba & Rabbatha, *Ammanitarum Metropolin*, *jam à secundo Ptolemæorum Ægyptiorum fuisse appellatam sæpius inculcant Eusebius in Geographia sacra*, *in Commentariis sacris Hieronymus*, *Stephanusque Byzantius in Geographia communi*: *victori Israelitæ urbes non minus quam munitas* LX, *opes immensas*, & *vitam suam cedit. Deut. c.* 3. *Jos. c.* 12. & c. 13. 1 *Reg. c.* 4. 18. & *Philo p.* 643. *qui bello illo Batanæo Asianos omnes territos credidit.* BERN.

[t] Γαλαδίτης] Γαλαδίτης καὶ γαυλανίτιδος *Zonaras.* γαλαδὴς καὶ γαυλανιτιδος *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* γαλαδίτης καὶ γαλαύτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Vide supra de Galadena l. 1. c. 19. §. 11. ex Geographo Byzantio. Eadem tellus γαλάτις Polybio p. 577. γαλαδῖτις nuncupatur Eusebio Cæsariensi & Scholiastæ ad Jerem. c. 49. & Suidæ Grammatico Atque etiam Hieronymo modo *Galaaditis*, modo *Gerasena*, sicut Saadias alicubi in Commentariis Sacris *Galaad* interpretari amat جرس, γέρασα noto Græcis nomine. Gaulanitidi vero Asylum גולן Deut. c. 4. 45. nomen pridem addidit. Unde Eusebius, γαυλὰν ἡ γαυλὰν, πόλις ἱερατικὴ καὶ φυγαδευτήριον ἐν τῇ βαταναίτιδι. καὶ νῦν γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ βαταναίᾳ. ὁμώνυμος ᾗ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόσχωρος. Statim *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συμμαχίᾳ. Mox ut prius *Samb. Hen.* & *Busb.* σηχὼν. *Big.* σήχων. BERN.

[v] Γαυλανίτιδος] Γαλαύτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* (Γαυλαλίδος *Coll. Voſſ.*) Verum *Eusebio* Γαυλὰν ἡ Γαυλὰν ἐν τῇ Βαταναίτιδι. καὶ νῦν Γαυλὰν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ Βαταναίᾳ. ὁμώνυμος ᾗ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πρόσχωρος.

[x] Επὶ συμμαχίαν] Επὶ συμμαχίᾳ *Hen.* & *Busb.*

[y] Οὕτως ἔγνω] Οὕτος *Big.* & *Samb.*

[z] Πειράσεσθαί τε] Καὶ πειράσεσθαί τε *Vat.*

[a] Αὐτῶν διάπειραν] Ita è *MSS.* in *Editis* deest αὐτῶν.

[b] Δὲ τ ἐλπίδος,] Sic *Big.* (*Tar. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* δὲ τ *Baſ G. aliique.*

[c] Ιάβακχον] In *Editis* Ιάβοκον, in *MSS.* Ιάβωκον & Ιόβακον. unde nonnulli conjiciunt Ιόβακκον, Ιάβοκκον, & Ιαβώκον. Vide p. 167. v. ult. & supra, v. 12.

[d] Τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ,] Τῶν ἐκείνῃ ἠπείρῳ *Big.* τ ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν *Samb.* τ ἐποικοῦντων ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν δὲ ἀρετὴν τ γῆς *Vat.* τ ἐν ἐκ. ἠπείρῳ καὶ ἀρετὰς καὶ πλ. *Vet. Interpr.*

[e] Ωγη ᾗ] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) Ωγης ᾗ in *Editis*. quo admisso, mox ὀλίγοι legendum. HUDS. Nota decorum illud ἐοῦ ἄξιον τυραννίδος. HAV.

cis admodum *contigit*. Erat etiam vir ille manu *adeo* ſtrenuus, ut præclara ejus facinora reſponderint ſtaturæ proceritati & formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus & amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto: è ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici majore. Eo itaque cadente, Hebræis non ſolum in præſens res feliciter ceſſerunt, ſed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim ſexaginta egregie munitas, ejuſque imperio ſubjectas ceperunt: multamque prædam & ſeorſim ſinguli & communiter omnes adepti ſunt.

λῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν ὁ κῦ χᾶρα [f] γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τ ἔργων εἶναι τοῖς τ μεγέθους κ τ ὑπερεπείας πλεονεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτ κ τὸ μέγεθ ἐπεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτ λαβόντες ἐν [g] Ραβαθᾶ πόλει τ βασιλείων τ Ἀμμανίτιδ· τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέᾳ, τεσσάρων ὢν πηχῶν τὸ εὖρ, μήκ δ' ὢν τ διπλασίων ἐνὶ πήχ μείζονα. τότε τοίνυν [h] πλαίσαντ, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ κ εἰς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτι ἀποφαινὸν ὑπῆρξε. κ γὰ πόλεις ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ τετ χισμένας, ὑποτελεῖς ἐκείνῳ, παρέλαβον· κ λείαν πολλὴ ἰδία τε κ δημοσίᾳ πάντες ἐπόρησαν.

CAP VI.

De Balamo vate, & qualis vir fuit.

Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, caſtra metatur in planitie Moabitica propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis. Num. c. 22.

MOyſes itaque, exercitum ducens Jordanem verſus, in magna planitie è regione Jerichuntis caſtra metatur. Illa autem urbs eſt opulenta, palmarum feraciſſima, & baſſami copia abundans. Jamque cœperunt Iſraëlitæ animis efferri, & magno pugnandi deſiderio flagrare. Ac Moyſes, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolaſſet & populum epulis ex-

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Βαλάμου τ μάντεως, κ ποταπὸς ἦν τῷ εἶδ.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, [i] ἀγαγὼν τὴν δύναμιν [k] ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ, [l] κ τὸ μέγα πεδίον Ἰερεχοῦντ [m] ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, κ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δ' φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, κ τὴν πρὸς τοὺς [n] πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. κ Μωϋσῆς [nn] ὀλίγων ἡμερῶν θυσας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ,

[f] Γυναικὸς ὁ ἀνὴρ,] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deeſt articulus.

[g] Ραβαθᾶ πόλ τ βασιλείων] Τῶν βασιλέων *Big.* τ βασιλείας *Epiphanius.* Melius alii. Nam in genere *Rabbath* רבת, i. e. עיר רבת, & dialecto Philadelphena רבתא aut קרתא רבתא, ῥαββαθᾶ & *Cartha rabbatha*, πόλις βασίλειος, *ſedes regia*, μεγαλοπολις ipſa voce. Unde Doctores Alexandrini ברבת בני עמון interpretati ſunt ἐν τῇ ἀκρᾳ τ υἱῶν ἀμμών. Huc pertinere putabis hæc Euſebii Loca ſacra: Ἀμμὰν κ ἀμμὼν ἡ νῦν Φιλαδελφία, πόλις ἐπίσημος τ ἀρχαίας. (Joſepho quidem l. 1. c. 11. §. 5. τ κοίλης συρίας; quod etiam Stephanus Byz. Cl. Ptolemæus, Plinius Secundus, & ipſe rex Antiochus bene norant. Quippe ut Syrus Arabſve ea potitus eſſet, ita climatis nomen ſolebat hæc urbs variare.) κατώκουν δ' αὐτὴν ὕστερον οἱ ῥαφανεῖς, ἔθνος ἄρχαῖον, ὅπερ ἀπεῖλον οἱ υἱοὶ λὼτ οἱ ἀπὸ ἀμμών. Idem alibi ῥαββὰ (*Rabbath* Hieronymo interpreti) πόλις βασιλείας ἀμμών. αὕτη ἐστὶ Φιλαδελφία· μέμνηται αὐτῆς κ ἱερεμίας. Plinius inſuper monet hanc & Damaſcum Raphanamque ex decem urbibus illuſtribus Syriæ in Arabiam recedere. Idem animadvertit S. Hieronymus ad Ezech. c. 25. *Filii Ammon habebant Metropolin nomine Rabbath, quæ hodie à rege Ægypti Ptolemæo cognomento Philadelpho, qui Arabiam tenuit cum Judæa, Philadelphia nuncupata eſt. Dicitur autem quod Nabochodonoſor capiet urbem Rabbath: quæ vel proprie hoc appellatur nomine, vel ob magnitudinem; Rabbath enim maxima dicitur.* Et ad Ezech. c. 21. 20. *Cum venerit ad ſolitudinem ad bivium* (שנים דרכים) *terræ Arabiæ, quæ appellatur filiorum Ammon; quarum una via Jeruſalem ducit ad dextram partem; ſiniſtra vero ad Rabbath filiorum Ammon: quæ eſt civitas Metropolis, & hodie Philadelphia nominatur.* Diverſa quædam ibidem Græce commentatus eſt B. Theodoretus: Ὡς ἐν εἰκόνι φησὶ λέγεσθαι μίαν ἀπὸ δυοῖν ὁδοῖν μεριζομένην, κ τὴν μὲν κατ' εὐθὺ τ ἱερουσαλὴμ φερομένην, τὴν δ' εἰς τὴν ῥαββὰθ τῶν υἱῶν Ἀμμὼν ἀφηγουμένην. Ῥαββὰθ δ' ὑῶν ἀμμὼν εἶπεν, ἐπειδὴ ἐστὶ κ ἑτέρα ὁμώνυμος, ἡ δὲ ἀμμών. Ταύτην δ' τὴν δὲ ἀμμὼν φασί τινες εἶναι τὴν ἐν ἀραβίᾳ Φιλαδέλφειαν καλουμένην, ἥτις μέχρι νῦν ἀμμὰν τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ προσαγορεύεται. Idem Antiſtes ad Jer. c. 49. ῥαββὰθ πόλις λῶ τ ἀρχαίας. Polybius enim in bellis Antiochi & Ptolemæi meminerat ejus p. 577. nomine Ραββαλάμματα τ ἀραβείας, imo ἐπὶ βυθῶν κειμένῃ τὴν πόλιν, δύο τι τόπους μόνον ἔχειν εὐόδους. Mirum tamen Polybium non *Philadelphiam* hanc nuncupaſſe, ſed jamdiu à morte Ptolemæi cognominis vetus nomen nimiſque longum barbarumque retinuiſſe, niſi alia urbs *Philadelphia*, alia forte *Rabatammana*. Theodoretus etiam, quod videmus, de eo dubitavit. Victor tamen ad Jeremiæ c. 49. λῶ δ' ζῶσ πόλις ἀμμὼν, κ νῦν δ' κώμη ὡς ἀπὸ δεκαπέντε σημείων ἀπὸ ῥαββάθ, τ νῦν καλουμένης Φιλαδελφίας. Olympiodorus quidem ſimplicius, ῥαββὰθ πόλις ἀμμανιτῶν. οἱ δ' υἱοὶ ἀμμὼν ἀμμανῖται, ἀπὸ δ' ἀμμὰν ὄντες: ſic enim Joſephus pronuntiarat יעמן S. Codicis. Deinde B. Hieronymus ad Amoſi primum, *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon, qui de Lot ſtirpe generati ſunt, & habitant in Arabia ubi nunc eſt Philadelphia. Ignem ſuccendam in muro Rabba*, רבה, *quæ fuit Metropolis Ammonitarum.* Hanc urbem Syriæ Arabiæque confinem, & regionis Decapolitanæ non minimum decus neque præteriit Byzantinus ille Stephanus, Ραββαλάμματα, πόλις τ ὀρεινῆς ἀραβείας. Iterum, Εἰσὶ κ ἀμμανῖται, λέγ δύο μεμ. γῆν τ κατωτέρων ἀραβίων, ὡς ἱστορ, puta ἀρχ. l. 1. c. 12. ἐκλήθησαν δ' ἀπὸ ἀμμὼν τ παιδὸς λὼτ κ τ νεωτέρας θυγατρός. Tertioque, Καὶ Φιλαδέλφεια, τ συρίας ἐπιφανὴς πόλις, ἡ πρότερον ἄμμανα, εἶτ' ἀσάφη, (ne vix accedo) εἶτα Φιλαδέλφεια, ἀπὸ πολλῶν ἀμμὼν τ Φιλαδέλφου. ὁ πολίτης Φιλαδελφεύς. τὸ δ' Φιλαδελφιακὸς, ἐπιχώριον. ὅτου γὰ ἱστορ, τ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. BERN.

[h] Πταίσαι,] Πεσεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[i] Ἀγαγὼν] Καὶ ἀγαγὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Επὶ τῷ Ιορδάνῃ,] Επὶ τ Ιορδάνη *Big.* & *Samb.*

[l] Κατὰ τὸ μέγα πεδίον] *Caſtris itaque noviſſimis exercitum ſuum conſtituit Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, in planitie Moabitica; præſertim enim dictus eſt ille locus* ערבות מואב *ἡ πεδιὰς μωαὲ, ערבות תא תמך, ſive Joſepho interprete tum hoc tum alibi τὸ μέγα πεδίον, quaſi* ערבה רבה: *Michæque Vati c. 6. 6.* שטים *i. e. χοῖνοι, aut potius χῖνοι* LXXII. *Interpr. σατὶν Euſebio, Setim Hieronymo, & Jonathæ Judæo* מישר שטין *ἡ πεδιὰς σιτὶν, propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis* יהו *i. e. Δωσμὴ* dialecto *Chananæa, aut* בקעא *ῥικὰ Arabica; cujus palmas odoraque balſama nulla non concelebrat hiſtoria. Vide Num. c. 22. & de Jerichunte Strabonem p. 525. Flaviumque l. 5. Bellorum c. 26. ubi ſuaviſſimam urbem ſua cum paradiſo pulchre deſcribit.* BERN. *Sc.* in planitie *Moabitica*, quæ nonnullis dicitur *ἡ πεδιὰς Σιτὶν.* Vide *Euſebii* Onomaſt. v. Αραβὼθ Μωαὲ.

[m] Ανλικρύς.] *Big.* & *Samb.* αὐλικρύ. Attice pinges ἀὐλικρὺς aut ἀὐλικρυς, cum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* Eodem animo ιερεχω Ἰωσὴφ *Zonaras* in Annalibus. De loco autem illo בערבות מואב כיערבות ירחו Num. c. 22. 1. c. 33. 48. & paſſim, ubi jam caſtra ſecunda poſt XL poſuerant Hebræi, finemque attigerant longi erroris, hæc docte differunt Euſebius Hieronymuſque: Αραβὼθ μωαὲ, ἔνθα δεύτερον ἠριθμήθη ὁ λαὸς (ὁ μὲ ἀὐλὰς ἐρημικὸς, (quod addo) ὁμαλὰς, (ὁ δ' σύμμαχ) τὸν πεδιάδα τ μωαὲ, ἣ ἐστιν ἐπὶ τ Ιορδάνου κ ἱερεχώ. καὶ ἐστὶ τόπ εἰς δεῦρο δεικνύμεν ἀπὸ τῶν ὄρεων φογὼρ, ὃς ἀπέβλεπεν ἀπὸ λιβιάδ ἐπὶ ἐσεβὼν (l. ἐσεβὼν) τ ἀραεὶχ, αὐλικρυ ἱερεχώ. Αραβὰ ἀὐλὰς κενὸν ἄλσον (emendo ἀὐλὰς ἐν τοῖς ὁμαλοῖς, σύμμαχ) ἐν τῇ πεδιάδι, Θεοδοτίων ἐν δυσμαῖς, κ πάλιν ἐν τῇ ἀοικήτῳ. Vide Job c. 39. 6. *Araboth Moab, ubi ſecundo numeratus eſt populus, quod Aquila interpretatur humilia ſive æqualia Moab, hanc habens conſuetudinem, ut eremum propter planitiem ὁμαλὼ i. e. æqualem interpretetur & planam. Denique Symmachus pro Araboth Moab, Campeſtria Moab tranſtulit.* (Hunc ſane interpretem imitatur Rector Bethleemiticus in verſione ſua Biblica, & ad Manſiones Hebraicas. Quinimo τὸν πεδιάδα ſeu *prata plana* Moabi indicant בישרית Onceloſi & Uzielidis, atque בקיעא & בקיעה Samaritarum.) *Et eſt uſque hodie locus juxta montem Phogor euntibus à Libiade in Esbum Arabiæ* (חשבון) *contra Hiericho, qui ita appellatur Araba. Hanc ut ſupra Aquila tranſtulit planam, Symmachus interdum campeſtrem, interdum inhabitabilem; Theodotion occidentalem*; Doctores equidem Alexandrinos ſecutus. Alibi iidem, Βεθφογὼρ πέρας τ Ιορδάνου, πόλις ἣν ῥᾳδίν πλησίον τ φογὼρ, פעור, ἀπέναντι ἱερεχώ, ἀνωτέρω λιβιάδ σημείοις ϛ'. Quod eſt verbis Hieronymi πολυγλώττως, *trans Jordanem*, (quomodo loquitur Lex Divina בעבר הירדן, licet Moyſes cis beatum illum fluvium haud unquam pedibus ſteterat) *juxta montem Phogor, contra Hiericho, ſex millibus paſſuum ſupra Libiadem.* Noſtis jam locum fatuo Balaco, Moabitis ſimul & Madianitis inceſtis turpibuſque ſemper nationibus fatalem; quantum profecto pratum inter Tiberiadem & Aſphaltitin ſiniſtris aquis Jordanes amnis rigat. BERN.

[n] Πολεμίους] Πολεμίκης *Big.* & *Samb.*

[nn] Ολίγων ἡμερῶν] Forte δι' ὀλίγων ἡ. COCC.

Θεῷ, καὶ τ̃ λαὸν διωχήσας, μέρ@ π τ̃ ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, [o] δῃώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν [p] ἐκπολιορκήσοντας. ℨ ὃ [q] ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτὰς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. [r] Βαλακ@ ὁ τ̃ Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ τὰς Ισραηλίτας τοσῦτο [s] φυομένας ἐώρα, καὶ πρὸ τ̃ αὐτ῀ πραγμάτων [t] λίαν δι' ὃλης ἦν. καὶ γὰ [v] ὐδὲ ἐπέπυστο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὰς Εβραίας, ἀπηγορδυκότ@ τ̃ Θεῷ, κληρωμένας τὴν Χαναναίων· [x] καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω [y] τοῖς λόγοις. κ̀ πολεμεῖν μὲν ὐπὸ τ̃ῆς [z] ὑπεραγίας, θεόσας τε ὑπὸ τ̃ κακοπραγίας [a] κατῃλημμένους, οὐκ ἔκρινε. κωλύσαι ἢ, εἰ δύναιτο, ἡμέλησε [b] μεγάλως, λογιζόμεν@ πρεσβεῦσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. [c] οἱ ἢ, ἦν γάρ τις λιτὸ Εὐφράτ Βάλαμ@, μάντις ἄριστ@ τ̃ τότε κ̀ πρὸς αὐτὰς ἐπιτηδείως ἔχων, [d] πέμπουσι μ῀ τ̃ Βαλάκ πρέσβεων [e] ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, προσκαλέσοντας τ̃ μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν [f] ἐπ' ἐξωλείᾳ τ̃ Ισραηλιτῶν ἀρὰς [g] ποιήσηται. προσηγμένους ἢ τὰς πρέσβεις δέχεται [h] ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ [i] δει-

VI. *Balacus, cognatis suis diffisus, Balaamum vatem accersit, ut diris devoveret Israëlitas. Num. c. 22. Deut. 2. 9.*

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia & societate cum Madianitis junctus, ubi Israëlitarum potentiam tanta incrementa cepisse viderat, de regno etiam suo in magna erat solicitudine. Non enim audiverat Israëlitas terram aliam quæsituros esse (cum hoc vetaret Deus) postquam Chananææ possessionem adepti essent: ideoque celerius quam prudentius statuit *eos* artibus & fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos prospero rerum successu elatos, & qui ex adversis animos majores sumpserant, haud sibi commodum judicavit: sed *potius* prohibere, quantum in se erat, ne potentiores evaderent; id sibi faciendum censens, ut legatos ad Madianitas de rebus suis mitteret. Illi vero, quod esset Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præstantissimus & cum iis necessitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis viros honoratissimos, qui vatem accerserent, ut Israëlitas diris devoveret. Legatos quidem,

o Δῃώσοντας] Ita in *MSS.* (& *Tar.*) in *Editis* perperam δεώσοντας

p Εκπολιορκήσοντας.] Πολιορκήσοντας *Vat.*

q Εκπολεμωθῆναι] Id placet mihi cum *Big.* & *Tar.* Quomodo apud Hesychium legitur ἐκπολεμῶσαι, πολεμοποιῆσαι. ἐκπολεμωθῆναι *Bas. Gen.* & *Hen.* BERN. & HUDS.

r Βάλακ@] בלק *Balacus, Philoni* βαλάκης, *Moabitis suis & auxiliis Madianicis diffisus præ viribus ac victoriis Israelitarum, ad diras imbellesque execrationes convertit, accersito hariolo Adiabeno,* כן ארם מהררי קדם או ארם נהרים LXX II. *Interpr. nomine Balamo,* בלעם Bilham *Masoretis,* βαλααμ LXX II. *Interpr. Philoni, Samaritis, & ex nostris Petro Judæque, & quidem ab ore Rabbinorum* Balaam *Hieronymo interpreti, necnon ipsa dialecto Mesopotamena* בלעם Balhamo, *quod est* בלען Balhan *Chaldaica,* helluo, comestor, pernicies ciborum: *sicut ἐτυμολογοῦντα* לבק pernicies hominum, σκορβάτας, τυχιστὰς κλήτης. בן בעור *natus Beloro seu Bosoro, &* בן בצר בסור *in altera Epistola beati Petri, ubi tamen loci Ecclesiæ Syræ lectitant* בר בעור: *sicut discuntur liberius* צאן & עאן, ארץ & ארע, צר & ער, *&c. propter similia & æque aspera elementa* ץ & ע. *Balhamus seu* βαλαμ@ *iste,* הכוסם ὁ οἰνοσκόπ@ *dictus est Josuæ duci,* ὁ προφήτης *S. Petro, Talmudistis* ὁ ποιητὴς הרשע, *omnibus eodem animo. Quocirca S. Hieronymus in Quæstionibus Rabbinicis:* Ex genere Bauz, *seu* Buz, est Balaam ille divinus, ut Hebræi tradunt, qui in libro Job dicitur Eliu: [*Imo ex* Booz *atque* Ruth *augurem illum fatum referunt Talmudistæ, nec vero tempora conveniunt, Synhedrin f.* 105.] primum vir sanctus & prophetes Dei, postea per inobedientiam & desiderium munerum, dum Israel maledicere cupit, divini vocabulo nuncupatur. *Idem plane in corpore Talmudico occurrit inter apophthegmata Johannis Amorai, qui cum Hieronymo nostro seculo eodem floruit, f.* 106. *a. Synhedrin,* ואת בלעם הקוסם נביא שקר *quod est in Pesicta* אר' יוחנן בתחילה נביא ובסוף קוסם אין אשר תכרך מבורך לפי שחיה ממשפחת קמואל אבי ארם ומרבר הירח ברוח הקדש ומכין שערת הזעם. *Hæc ita adducere debui, ut sciant literarum Hebraicarum ofores vel nugas Rabbinicas vetustatem habere commentationibus Ecclesiæ nostræ (hoc addo) plerumque majorem. Verumtamen Adamantius pro sua indole quam audaci Balami hujus vaticinia sermone patrio conscripta docuisse asserit tres Magos, cur ac quando infantem Jesum olim irent adoratum: quod ineptum & infra fidem Christianam. Prudentius tamen adnotarunt in Pesicta majore prisci Doctores Judæorum excelluisse opulentum (rarum & illud) hunc augurem præ cæteris profani orbis arte sua,* אין לך נביא ונריב באומות העולם יותר מבלעם הרשע. *Quinetiam extra Israel quandoque audiri prophetiam veram asseritur hoc exemplo,* εἰς καθάπερ τ̃ ἰδιῶν ὁ τῆ ἡμέρᾳ ὀκέτ῀, לטרדן ליום הרין *Pesicta f.* 56 *Quoniam autem mori jam hanc literaturam, pergam & isthæc ab Origene describere,* Ajebat ergo magister quidam qui ex Hebræis crediderat, tali Moab usus est exemplo, Sicut ablingit vitulus &c. *Num. c.* 22. 4. כלחך השור; ob hoc sine dubio, quia vitulus ore abrumpit herbam de campo, & lingua tanquam falce quæcunque invenerit secat. Ita ergo & populus hic, quasi vitulus, ore & labiis pugnat, & arma habet in verbis & precibus. *Conveniunt profecto & huc Commentaria Judaica; sunt enim Pharisæi admodum similes inter se ævo eodem aut diverso.* ראו מואב את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם מרת ישראל כי אין כחו אלא נכפיו אמרו (זקני מרין) אף אנו נבוא עליהם בארם שכחו בפיו: כלחך השור מרח שור כוחו בפיו. *Magus autem legatos Moabitas ad fluvium Euphraten in* Pathuris, פתורה φαθουρᾷ *Legislatori,* פשורה φασουρᾷ *toties Paraphrastis Samaritanis, laute excipiebat. Quinetiam monent Hieronymus noster, & verpus Uzielides* hariolationem Onirocritam & בחור חלמיא *ea voce indicari. Leges tamen hanc historiam verbis Moysis Num. c.* 22. *c.* 23. *& c.* 24. *aut illis Philonis & ἐξηγητὰ p.* 436. *&c. vel Originis φιλονίζοντ@ ad ἀριθμ. homil.* 13. *&c. neque omittenda sunt Jos. c.* 13. 22. *& c.* 24. 2. *Judic. c.* 11. 25. *Deut. c.* 23. 4. *Michæ c.* 6. 5. 2 *Pet.* 2. 15. *aut Apoc. c.* 2. 14. BERN. *Philoni* Βαλάκης, p. 643.

s Φυομένας ἐώρα,] Φυσωμένας *Big.* (& *Coll. Voss.*) φυσωμένης *Vat.* HUDS. Forte φυσωμένης, quanquam & Vet. *tanto cremento proficere.* COCC.

t Λίαν δι' ὃλης] *Samb.* δι' ὅλης λίαν ἦν. BERN.

v Οὐδ' ἐπέπυστο] *Bas. Gen.* & *Epiph.* οὐδὲ πέπυσο. *Big.* οὐδ' ἔπυσο: atque *Samb.* perite οὐδὲ ἐπέπυσο. Quippe sic aiunt Scholæ Hebraicæ de Num. c. 22. 1, 2. אתם שאמר ' לישראל אל תצר את מואב היו מתראין מהן. Idcirco haud necessariam offendo correctionem hanc aut interpretationem in bibliotheca Schotani, κ̀ οὐδὲ πέπυσο γῆν ἄλλην δ πολυπραγμονεῖν τὰς Εβραίας (ἀπηγορδυκότ@ τ̃ Θεῷ) κληρωμένας τὴν Χαναναίαν. *Non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuisset Deus) acquisituros Chananæam.* BERN. Ita *Samb.* (& correxit *Coccejus*) idemque forsan voluit *Big.* (& *Coll. Voss.*) qui habet οὐδ' ἔπυσο. in *Editis* οὐδὲ πέπυσο pro οὐδ' ἐπέπυσο. Locum sic legit vertitque *Schotanus,* οὐδὲ πέπυσο γῆν ἄλλην δ πολυπραγ. τὰς Εβραίας (ἀπηγορδυκότ@ τ̃ Θεῷ) κληρωμένας τὴν Χαναναίαν. *non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuisset Deus) acquisituros Chananæam.* Verum *Epiphanius* hoc modo, *denique non credebat terram aliam Hebræos quærere quam suam, cum promisisset utique Deus Ch. illos possessuros.* ac si legisset οὐδ' ἐπέπυσο & dein ἀπηγορδυκότ@, atque κληρωμένας.

x Καὶ θᾶττον ἢ] Illud κ̀ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τοῖς λόγοις.] Conjectura misera *Tar. Big.* τοῖς νέοις, & ex versione *Geleniï* concepta. BERN. Forte ἔργοις. COCC.

z Εὐπραγίας, θεόσας τε] *Bas.* & *Gen.* εὐπραγίας θεοσυτέρους γιγνομένους ὑπὸ τ̃ κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔκρινε *Big.* & *Samb* εὐπραγίας θεόσας τε ὑπὸ τ̃ κακοπραγίας, vel θεόσας τε τ̃ κακοπραγίας *Tar Big.* Schotanus saltem de graviore quodam vitio questus est. Sed vel excusos codices Rhetorum tropus versioque Scholastici satis tuentur, vel scribendum ἐπὶ τοῖς εὐπραγίαις, θεόσ@ τε ὑπὸ τ̃ τ῀ πολιτῶν κακοπραγίας κατειλημμένοις. Mox *Samb.* δι' εἰ. & dein Πρεσβεῦσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ ἢ, ὦ γάρ —— πέμπουσι *Bas.* & *Gen.* πρεσβεῦσαι (aut κ̀ πρεσβεῦσαι *Big.*) πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ ἢ, ὦ γάρ ----- πεμπῇ *Samb.* & *Big.* λογιζόμ@ κ̀ πρεσβεῦσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ ἢ, ὦ γάρ —— πέμπουσιν Epiphanii in oculis. BERN.

a Κατειλημμένους,] Forte ἐμπεπλεγμένους. COCC.

b Μεγάλως,] Ita *Samb.* μεγάλως λογιζόμ@, πρεσβεύσας πρ. *Bas.* & *G.* μεγάλως, λογιζόμ@ κ̀ πρεσβεῦσαι *Big.* (*Coll. Voss. Tar.*) & *Vet. Interpr.*

c Οἱ ἢ] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ὁ ἢ, ὦ γάρ τις —— πέμπῃ *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.*

d Πέμπουσι] *Big.* & *Coll. Voss.* πέμπῃ.

e Ανδρας τ̃] Ανδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Bas.* cum *Gen.* ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Big. Samb.* & *Tar.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Burius* meus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Bas.* & *G.* ἀνδρας τὰς παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγοις *Vat.*

f Ἐπ' ἐξωλείᾳ] *Bas.* ἐπ' ἐξωλίᾳ. BERN.

g Ποιήσῃ.] Ποιήσαιτο *Vat.*

h Ξενίᾳ φιλοφρόνως.] Ἐπὶ ξενίᾳ *Vat.*

i Δειπνίζας] *Samb.* δειπνίσας, verbo agentis & excipientis epulis. Alterum præstat. Verum de hoc augure & de Moabitarum Principe juvat forte adnotare ex Philone, Οὗτ@ ὁ πό-

dem, poſtquam advenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque cœnæ adhibuiſſet, Dei ſententiam, quæ foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſivit. Deo autem ei, *ne una cum illis iret*, obſtante, ad legatos revertitur, præ ſe ferens alacritatem & ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubjiciens Deum voluntati ejus reſiſtere, qui ipſum ad tantam *famæ* celebritatem vera loquendo prædicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe *ajebat:* ſimulque ſuadebat, ut, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum hæc dixiſſet, legatos dimiſit.

Tum Balamus, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, ſeſe comitem dat legatis. Num. c. 22.

3. Madianitæ vero, inſtante adhuc magis Balaco [1] & magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. [2] Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem gerere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quod *iterum* tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum hæc [3] juſſiſſe ut ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria utrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum *ſibi obviam* venientem, cum Balamo *de via declinavit* ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam læſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina *iterum* percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non in-

Aſina, Dei angelo in via ſtante, verberibus affecta Balamum alloquitur.

πήσας ἀνέκραγε τῷ Θεῷ Δᾴνοιαν, τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανῖται ᾠδικαλῶσι. Θ δ' ἐμποδὼν στὰς ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ παῤῥησίαν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς [k] ἃ δέονται τυχεῖν, [l] τὸν δὲ Θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῖς τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν ἔτι τοσοῦτον κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν ταύτης προῤῥησιν ἀράμενος. τὸ γὰρ κρατοῦν, [m] ᾧ καταφρονούμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ᾠδικαλῶσι, δι' ὀργὴν εἶναι τῷ Θεῷ· συνεβάλλετό τι πρὸς ταῦτα καὶ τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοῦ χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς Ισραηλίτας [n] καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανῖται δ', Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρὰν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος [o] χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δέ, καὶ [p] τὸ πείρας δυσχερᾶνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. [q] ὁ δ' οὐχ ὑπολαβὼν ἀπάτην τοῦτο τὸν Θεὸν κεκελευκέναι, σωναπεῖται τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὴ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ [r] κατά τι στενὸν χωρίον περιειλημμένον [s] αἱμασιαῖς διπλαῖς, ἡ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, σωεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον [t] πρὸς τὸ ἕτερον τῶν φραγμῶν, ἀνυποθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ [v] πρὸς τὸν φραγμόν. ὡς δ' ἐγκειμένου τοῦ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλησιν Θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνῳ λαβοῦσα κατεμέμφετο [x] τὸν Βάλαμον ὡς [y] ἄδι-

κον,

λεμος (perſtringit autem iſte bellum Amorrhæum) ἄπαξι μὲν τοῖς ἀστιανοῖς ἔθνεσι φοβερὸν συναγάσαθ, Δᾴδιεφώτως δ' τοῖς ὁμορίοις. εἰς δ δὴ τὰ ἀσυγκρίτων βασιλέων, ὀνόματι βαλάκης, μεγάλων κ πολυανάθρωπον τὸ ἰῶας μοῖραν ὑπολαμβάνω (Ita ſolent Scriptores Judaici omnis ævi ex rebus parvis magnas confingere, modicoſque tumulos ad ſidera uſque efferre, lectore tamen ridente.) πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπειπὼν, ἄνικρους μὲ ὑπαντᾶν οὐκ ἰδοκίμαζε. τὸ σπουθίζειν δ' ὅπλων ἀλυθρὸν πόλεμον Δᾴδιεφάσκων, ἐπ' οἰωνοῖς δ κ μαντείας ἐπεπείθη, νομίζων ἀρᾶς τινὸ συνῆσθ τὴν ἄμαχον ῥώμην τὸ ἐρεμαίου καθελεῖν. ἀπὸ δ' ὧν κατ' ὀλίγον τὸ χαῖνον ἐπὶ μακρᾶς περιεβόητο μισοπόλεμίαν οἰκῶν, ὃς ἄπαντα μὲν ἐμεμνήθ τὰ μανίκης ἑδῶν. οἰωνοσκοπίαν δ' οὐ τοῖς μάλιστα συσκιαρρητικῶς ἐπαιωίζετο. ᾠδεῖπε γὰρ τοῖς μὲ ἐπουθένει θέρος ἀνακόπτοντος· τοῖς δ' αὐχμόν τε κ φλοιμὸν σὺ μέτρῳ χειμῶνι· τοῖς δ' ἐξ αὐτηρείας ἀφορίαν, κ ἔμπαλιν λιμῷ φορὰν· σίτοις δ πλημμύρας πολλῶν κ κενώσεις, κ θηρείας λοιμικῶν τοπημάτων κ ἄλλων μυρίων· ὧν ἔκρινε ὁ ᾠδειπτίζειν δοκῶν ὀνομαστὸς ἐτύγχ. ——— ὁ δ οὐκ ἀπὸ φρονήματος ἀλύβδης κ βεβαίας, ἀλλὰ τὸ πλέον ἀστιζόμβου· ὡς ἐκ τῆς ἐνδοξίμων ᾠδοφητῶν γεγονὼς, κ μηδὲν ἄνω χρησμῶν εἰωθὼς πράττειν τὸ θεῖον, ὑπανιδυὲς λέγων οὐκ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζοντι τὸ θεῖον. Hic itaque unus ad Paraſam *Balac*, proſufus adeo, loco eſſe queat Steuchi, Cornelii Lapidei, Lorini, Menochii, & ſimilium, quorum ſane commentis conſumitur & ætas & ingenium Theologaſtrorum. BERN.

k Α δέον?) τυχεῖν,] Lege ὧν. COCC.

l Τὸν δ Θεὸν] Τὸν Θεὸν δ' ἀντιλέγειν *Samb.* & *Big.*

m Ω καταφρονούμενον] Eſt (*Tar. Big.*) qui malit ᾧ καταφρασόμενον, ſine cauſa.

n Καταλυσαμένους.] Καταλυσομένης *Hen.* & *Busb.*

o. *Et magna pollicente,*] Ita placuit διπλᾶν λιπαρῶν ᾠδοφέρεται· interpretari, convenienter *Sacris literis*, atque etiam *Philoni*, qui ad Balamum allata prodit πλείω χρήματα, κ ᾠδετιθέρας δωρεάς.

p. *Atque ille,*] *Chreſmopola Euphratenſis, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, experitur rurſum Oracula, ſed jam dubia, dictis prius quaſi adverſa & involuta, ut Numinis eſſe poſſunt offenſi valde & aſpernantis, Num. c.* 22. 20, 22, 25. *O Joſephum optimarum literarum egregium interpretem! Malam tamen viam, obſtante Angelo vindice,* τῷ κατηγόρῳ שטן *ſatan apud Aquilam, quem putant Theodoretus aliique Eccleſiaſtici Michaelem fuiſſe, Magus molitur, ex ſcotomate avaritiæ cæcior Tireſia, ſtupidior aſina. Tigra enim beſtia planeque ἄμυδρον ἀζῷον τε, qua tunc vehebatur,* ὑπ' ἀνθρώπου φωνῇ ἀθεγξαμένη (*quod profecto de bove mirum minus, quam in Gentium hiſtoriis frequens, ut facile ſemper fuit noſtro generi* ᾠδανόν) ὠκύλυσε τὸν θ' ᾠδοφήτου ᾠδιφρονυσίαν, *quod ad ſuos ſcripſiſſe creditur B. Petrus poſt Moyſen aprilis. c.* 22. *Attamen jumento Balamico os aperiebatur præter naturam, aut juxta commentum priſcorum Phariſæorum loquendo, creabatur iſtud veſpera primi Sabbati cum cæteris rerum prodigioſarum. Vide horum* Capitularia, אבות *c.* 5. §. 6. ὃ πεπτιτὼ μικρὸν, & *Coſri p.* 254. *Cavebunt adeo pii hominum ne accedant ad Literaratores Judaicos, Saadiam, Samuelem Hophnidem, Samuelem Cantorem, neque ad Moyſen natum Maimone l.* 2. *c.* 43. Doctoris: *qui ænigmata, phantaſmata,* בחלום או במראה הנבואה, *aut plane ſomnia eſſe, non veram rem geſtamque palam ferre arbitrantur, quæcunque ſuper aſino loquente ac diſputante narraverat melior Moyſes. Injuper hac de re poſt Chiam doctorem dicere aliquid voluit Abenejdras Aſtrologus, nec quidem potuit præter ridicula ac vaniſſima. Cæterum cum loquaci mandibula illi iſtius, cumque malo onere ejus pueriliter ludunt Doctores Ænigmatici, præſertim Adamantius Hom.* 14. & 15. *Abeat ergo hinc Mohammedicæ ſuperſtitionis dignus præco.* BERN.

q Ο δ' οὐχ ὑπολαβὼν] *Big. Samb. Epiphan. Schotanuſque*, uti exigit ea ſententia. ὁ δ ὑπολαβὼν ἀπάτη typis haud integris *Baſ.* & *Gen.* Ait enim hac de cauſa Comeſtor, *Joſephus videtur velle, quod Dominus iratus, quaſi ironice dixerit ei, Vade cum eis. Quod quia non intellexit, obſtitit ei angelus.* BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* (Coccejus) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ ὑπολ. unde *Schotanus* legendum eſſe conjecerat, ὁ δ μὴ ὑπολαβών: inſuper adjiciens, *eſt enim* ἀπάτη ἀγαθὴ. de qua videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* voce ἀπάτη. Arbitror ipſe, *Joſephum* male de Deo pronunciaſſe.

r. *Juſſiſſe ut ipſum ludificaret,*] *Juſſiſſe fallacia* (hoc eſt, *tentando*) interpretatur *Clericus* ad *Num.* c. 22.

s Καθά τι στενὸν χωρίον] Ita *MSS* in *Editis* καθά τι τὸ στενὸν χ. HUDS. Τι τὸ στενὸν χωρίον, ut mox τι τὸ ὄρος. REL.

t Αἱμασιαῖς διπλαῖς,] *Baſ.* & *Gen.* αἱμασίαις διπλαῖς accentu male promoto. Hoc idem in Sacris גדר כזה וגדר כזה. BERN.

u Πρὸς τὸ θεῖον.] *Baſ. Gen.* & *Hen.* πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θείων, pro τῶν θείων. *Zonaras* huc, ἡ ὄνος ἡ ὁ βαλαὰμ ἐπωχεῖτο, συνεῖσα δὲ θεῖα πνεύματος (ſic Dei *angelum* vocat Joſephus, pariter ut Philo eundem θείαν ὄψιν) ἐκ παρέβαινεν, ἀλλὰ τὰς πληγὰς ὑπεδίδου. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πρὸς τὸ ἕτερον *Baſ. G.* & *Hen.*

v Πρὸς τὸ θεῖον.] Vel leges cum *Hen.* & *Busb.* πρὸς τὸ θεῖον. Attamen *Baſ.* & *Gen.* rurſus præter uſum ac ritum Græcanicum πρὸς τὸ θεῖον. BERN. Πρὸς τὸ θεῖον *Vat. Hen.* & *Busb.* & forſan ſupra πρὸς τὸ ἑτ. τῶν θείων. Verum rurſus hic πρὸς τὸ θεῖον *Baſ.* & *G.* præter uſum ac morem Græcorum.

x Τὸν Βάλαμον] *Baſ.* & *Gen.* τὸ βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀμηχανίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δ πληγὰς ἐπιφέρῃ, μὴ συνιεὶς ὅτι &c. *Big.* & *Samb.* τὸ βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀμηχανίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρει· μὴ συνιεὶς ὅτι. Compendio *Hen.* & *Busb.* φωνῶ ἀνθρωπίνῳ κ θείαν βάλλουσα λαβοῦσα, ἀνδίνον ἐκάλει τὸ βάλαμον, πληγὰς ἐπιφέρον ὅτι, οὐ θεῷ ὡς αὐτὸς ἐπῳδεῖν ὑπηρέτης ἐξεγεί): *Zonaras* haud diſſimiliter. Vide quomodo admirandam hanc hiſtoriam deducit Philoſophus Alexandrinus, ἐλπιθεὶς μὲ τοῖς ἤδη πρότερον, κ τὰς μεθόδους ἐλπίσι, κ τὸ ἀξίωμα τῶν ᾠδεκαλήνων καταδεθείς, ὑπεῖδε· πάλιν ᾠδοφασιζόμβος (nil ſanctius ſenſit de hoc ſortilego mens Philonis) τὸ θεῖον, οὐκ ἐφ' ὑγιεῖ. τὴν γὰρ ὑστεραίαν παρεσκευάζετο τὴν ἔξοδον, ὀνείρατα διηγούμενος ὑφ' ὧν ἔλεγε πληχθεὶς σκαργέσι φαντασίαις ἀνελκύσθαι μηκέτι μενεῖν, ἀλλὰ τοῖς πρόσθεν ὑπακούειν.

κην, ὅτι ταῖς πρότερον ἀφαιρέσεσιν μηδὲν ἔχουσα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν [z] ἣ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ σωθεὶς ὅτι νῦν κατὰ Θεὸν προαίρεσιν οἷς αὐτὸς [a] ἔπαυσεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. παροξυνόμενος δ' αὐτῷ διὰ τὴν τοῦ ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνην οὖσαν, ἐπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν· ὡς δι' ἃς [b] κτήνους ὄντος αἰτίας, τὴν ἣ ὁδὸν αὐτοῦ διακωλύοντος πρὸς γνώμην [b] τοῦ Θεοῦ γινομένην. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προσέξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς [c] κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσαι, τοῦτο σημαίνειν.

δ'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα [d] τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, ἦκεν πρὸς Βάλακην. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως [d] ἐκπρεπῶς, ἠξίου προαχθεὶς ὅτι τι τῶν ὁρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔχει τὸ στρατόπεδον σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὼν δ' αὐτὸς ἐκεῖνος, βωμούς τε σκέλδσεν ἑπτὰ δείμασθαι τῷ βασιλέα, καὶ ταύρους καὶ κριοὺς [e] παρασκεῦσαι. ὑπουργήσαντος δ' ἀφ' ταχέων τοῦ βασιλέως, [f] ὁλοκαυτεῖ [g] τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν [h] σημαινομένην. [i] ὁ δ' οὖν φησιν, "ἦτος δαίμων, ᾧ "ὁ Θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμ- "μαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῶν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπι- "νδσεν. ὡς ἐδέν ἐστιν ἀνθρωπεῖον ἐμοῦ, ἃ μὴ κατ' "ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ κα- "θαρῶν πυνθάνῃ ὑμεῖς ἀμείνως [k] κεκτήσεσθε, καὶ παν- "τὶ βελτίονι αὐτῶν πῶς [l] καταλείψετε, Θεοῦ μό- "νους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γένοι- "σθε πάντων δαιμονέστεροι τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον σκοπεῖζον- "τος. γνῶ τε οὖν, ἐφ' οἷς ὑμᾶς αὐτὸς ἔσχλε, κα- "θέξετε, δυνδσεσθε ἀεὶ πασῶν ὑμετέρων· καὶ "τοῖς "σοῖς αὐτῶν κλέεσι ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θά- "λασσα. ἥξετε ἣ τῷ κόσμῳ σοφίαν ἐκάστη γῆ [m] τῶν

telligens se jam Dei consilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inservire posset. Dum vero ille voce humana asinæ attonitus turbatusque constiterit, manifesto ejus in conspectum se dedit angelus, ipsumque reprehendit ob asinam verberibus multatam; quod in culpa non esset jumentum, sed ipse obstaret ei contra Dei sententiam iter facienti. Balamus autem perterritus *actutum* redire voluit: sed Deus eum ad pergendum, quo instituerat, impulit; præcipiens, ut quicquid ei in mentem subjecerit, id *Balaco* significaret.

4. Et ille quidem, postquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, [4] petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum castra oculis perlustraret. Ipse etiam rex præsto erat, ut vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui à castris *Hebræorum* stadiis sexaginta aberat. Ille autem cum eos vidisset, regi mandavit ut septem aras exstrueret, & totidem tauros & arietes adduci curaret. Cumque rex è vestigio ista subministrasset, holocausta immolat, ut *Israelitarum* fugam significari perspiceret. quo facto, ita loquutus est: "*En* felix iste *populus*, cui & dedit Deus immensa bonorum copia "& abundantia frui, & in omnibus suæ providen- "tiæ auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul- "la usquam terrarum gens est, quæ vobis virtute "& rerum optimarum honestarumque studio par "similisve habebitur: atque ista liberis, qui majori- "bus suis prælucebunt, relinquetis; Deo vos solos "hominum *benigne* respiciente, eaque vobis larga "manu suppeditante, unde omnium, quos sol aspi- "cit, felicissimi esse possetis. Istam itaque regio- "nem, ad quam *possidendam* vos misit, obtinebi- "tis, posteris vestris in æternum servituram: eo- "rumque nominis gloria replebitur terra universa "simul & mare. Satis quidem eritis mundo, ut "unaquæque orbis pars suas vestra ex progenie "habeat incolas. Est ideo ut miremini, ô beate

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledicturus, numinis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

„ excr-

Θεόν. ἤδη ἣ αὐτῷ προερχομένῳ γίνεται κατὰ τὴν ὁδὸν σημεῖον ἀρίδηλον, περὶ ἣ τῶν χρείαν ἐφ' οἷς συνέτεινεν εἶναι παλίμφημον. Quippe post pauca ex Moyse satis nota, τὰ παρ' ἑκάτερα χωρία ἦσαν, refert porro ἦσαν ἁμαρτίαι καὶ φθόγγοι πλησίον. ὁπότ' ἂν τούτοις προσηρράχθη φεύγοντι, γόνυ καὶ κῆπας καὶ πόδας ὁ δεσπότης πιεζόμενος καὶ θλιβόμενος ἀπεδρύπτετο. ᾗ ἣ ὡς ἔοικε θεία τις ὄψις· ᾗ τὸ μὲν ζῶον ἐπιφοιτῶσαν ὑπὸ πολλὰ θεασάμενον ὑπέπτηξε· ὁ δ' ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν, εἰς ἔλεγχον ἀναισθησίας. ὑπὸ γὰρ ἀλόγου ζώου παρδηλεύετο τὰς ὄψεις ὁ μὴ μόνον τὸ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὸ κοσμοποιοῦ αὐχῶν ἔχειν. Verum sedulo abstinet hic Philosophus à loquela Asini. μόλις δὲ τὸ ἀνθρωπικὸν ἰοὺν ἄγγελον οὐκ ἐπεδὲ τοιαύτης ᾗ θείας ἀξιοῖ, ἀλλ' ἵνα τῷ ἀτιμίᾳ καὶ ὑδύνειαν αὐτῷ καταλάδῃ, πρὸς ἱκετείας καὶ λιτὰς ἐτράπετο συγγνωσθῆναι δίεμψε τὸν ἄγγελον, ἀλλ' ὁ καὶ ἐκάστοτε γνώμῃ ἀμαρτάνοντι. τότε μὲν ὅτι τοῦτο γένοιτο δῆλον, ἐπυνθάνετο τὸ φανείζης ὄψεως, εἰ ἀναπαμπὸς πάλιν τῷ ἐπ' οἴκου. ἡ ἣ συνιδεῖζα τὴν εἰρωνείαν καὶ χλευάζαζα· τί γὰρ εἰδὲ πυθόμενος τοιοῦτον πράσματος ὕπως ἐμφανοῖς, ὁ τὰς ἀπόδειξις ἐχειν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διεμψε τὸν ἐκ λόγων ἀληθείας πίστεως. εἰ μὴ ὥσπερ ὀφθαλμῶν ὠσία πιστοτέρα, καὶ πραγμάτων ῥήματα. βάδιζε εἶπεν ἐφ' οἷς ἀπούδεις ἐδού. οὐκοῦς γὰρ ἐδεῖν, ἐμοῦ τι λεκτέα ὑπισχνοῦντος ἄνευ τοῦ σῆς Δβιοίας καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα πρέποντος, ἢ δίκαιον καὶ συμφέρον. λιοιχίζω γὰρ ἐγὼ τὸν λόγον, θεατίζων ἕκαστα Δβὰ τοῦ σῆς γλώττης καὶ συνέντος. Hæc ille, tanquam Scholasticus. BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis* & *Vat.* τὸν Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς &c. in *Big.* & *Samb.* τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τ. π. δ. μ. ἴ. ἐγ. αὐτῇ, πληγὰς ἐπιτέρᾳ· μὴ συνιεὶς ὅτι &c. Compendio, iisdemque verbis *Hen. Busb.* & *Zonaras*, p. 21. Videsis *Philonem*, p. 644.

f Ἄδικον,] Forte ἀδίκως & mox μηδὲν ἔχων. COCC.

z Δὲ πληγὰς ἐπιφέρ.] Illud ἣ omittunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* ut *alii* omnes νῦν ἣ præter *Bas.* & *G.* HUDS. Lege δή. COCC.

a Ἔπαυσεν] Forte ἔπαυδεν. COCC.

b Τοῦ Θεοῦ γνώμην.] Articulum negligit *Vat.* ut & mox αὐτὸς, v. 31.

c Κατὰ νοῦν] *Samb.* κατανοῦν.

d Ἐκπρεπῶς,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἐκπρεπῶς, sensu non alio.

4. *Petebat ut ad jugum quoddam montium deductus*] *Mox de vertice montis Baal idoli Moabici prope Areopolin, Moysi* במות בעל *Lxx. Interpr.* εἰλὴ ἣ Βαάλ, *Onc.* רמת רחלתא לבואב, *& priscis Commentatoribus* בית גליא או בית גליא שלו, *Balamus magnus exercitum Hebræum in Magno Campo liberius agentem* VIII. M. *pas-*

suum intervallo respectans, male licere maluit Sacræ Genti, victimis adeo juxta septimanam conditi orbis ritu antiquissimo mactatis, statim plenus veri bonique Numinis, horum encomia edicit; majora eis insuper pollicetur, infinitam sobolem. Chananæam breve triumphandam, dein orbis totius imperium. Sic præter Josephum Num. c. 23. v. 9. explicat Uzielides, ראה עמא בלחודיהון יתיבין ולמחשן עלמיא. BERN.

e Παρασκεῦσαι.] Παρασκῆσαι *Hen.*

f Ὁλοκαυτεῖ] Plures libri ὁλοκαυτεῖ, ut *Big. Busb. Hen.* & *Zon.* Superius *Hen.* κελεύς ἀθδασεῖσαι. BERN.

g Τυθέντας,] Ita *Bas.* & *Samb.* in *reliquis* θυθέντας.

h Σημαινομένην.] Ex *Epiphan. Hen.* atque *Busb.* restitui ὁ λεὼς φησιν &c. Unde *Zonaras*, καὶ εἰς ὄρος ἀχθεὶς, ἐπλά τε ταύρους ὁλοκαυτώσας, καὶ τοσούτους κελεύς, ὡς εἰδὲ τροπὴν σημαινομένην, ὁ μέσος ὁ κατηύξατο τῶν ἑβραίων· ἀλλ' ἐπιθειάσας, αὐτός τε καὶ τὸ γένος ἅπαν αὐτῶν ηὐλόγησε καὶ ἐξύμνησε. Verum *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* σημαινομένην. ὁ ἣ ὡς φησιν ὅτος ὁ εὐδαίμων, ᾧ, aut ὅτος εὐδαίμων, ᾧ *Samb.* BERN.

i Ὁ ἣ οὖν φησιν,] Cum in *Editis* fuerit, ὁ ἣ ὥς φησιν ὅτος ὁ εὐδ. & in *Codd. Samb.* & *Vat.* ὁ ἣ ὡς φησιν ὅτος εὐδ. ideo leviculam mutatione legendum censui, ὁ ἣ οὖν φησιν, ὅτος εὐδ. nec, ut mihi videtur, sine auctoritate *Epiphanii*, qui ex *Cod. Vossii* sic se habet, *immolavit holocausta, ut fugam videret significari. quo facto cæpit è diverso benedicere, dicens, Hic populus felix* &c. quæ postrema verba favent lectioni *Codd. Hen.* & *Busb.* (ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος εὐδ.) quam amplexus est *Bernardus*. Olim ex *Zonara* conjeceram, τυθέντας, ὡς τροπὴν εἶδεν σημαινομένην, ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος &c.

k Κεκτήσεσθε,] *Big. Samb. Tar.* & *Busb.* κεκθήσεσθε editionum par. Quoniam respectu Israelis, sic usque gloriantur profugi miserique Pharisæi, Synhedrin f. 39. a, b. & Pesicta f. 57. sicque Num. c. 23. v. 9. ultro interpretantur, reliquas omnes gentes mortalium כאין pro nihilo habere Conditorem & prorsus negligere. BERN. Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* κεκθήσεσθε in *Editis*, *aliisque*.

l Καταλείψετε,] Καταλείψειν *Bas.* & *Gen.* καταλήψειτε *Tar. Big.* & *Samb.* καταλείψετε codex Cassiodori correcte. Tolerari etiam potest ante excusum. BERN. Ita *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* καταλείψειν, in *Big.* & *Samb.* καθαλήψετε.

m Τῶν ὑφ' ὑμῖν] Τῶν ἐφ' ὑμετέρων ἡδῶν *Big.* & *Samb.* τῆς ὑμετέρας ἡδῶς *Tar.* conjectoris. τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας ἡδῶς *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* quod est dictum præcise pro ὃν τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρας ἡδῶς οἰκήσεως. τὸν ἀφ' ὑμετέρας ἡδῶς *Epiphanius*. BERN. Eo modo

Bas.

"exercitus, qui ex uno parente in tantam crevistis "multitudinem. Quin vos jam non adeo multos "terra excipiet Chananæa; orbem vero terrarum "scitote vobis in perpetuum fore habitaculum: "plureſque numero, quam ſunt ſtellæ cœleſtes, "per inſulas pariter ac continentem vitam agetis. "& cum tot tantique fueritis, non defeſſus erit "Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam "largiendo, bello vero victoriam & imperium. "Vobiſcum dimicandi deſiderio ardeant inimici; "atque ita demum efferantur, ut ad arma manuſ- "que conſerendas vos provocent. Non amplius, "ut conſueverunt, cum victoria revertentur, nec "ut inde lætitiam capiant liberi & uxores. In "tantum eam, qua polletis, fortitudinem provi- "dentia ſua Deus extulit, qui poteſt & quod ſu- "pereſt minuere, & quod deeſt ſupplere.

Contra propriam indolem bis terve populo Hebræo bene ac feliciter dicit Balamus, urgente Dei ſpiritu. Num. c. 23. & c. 24.

5. Et ille quidem talia *clare* vaticinatus eſt, extra ſe raptus, ſpirituſque Dei inſtinctu ad ea concitatus. Balaco autem hæc indigne ferente, ipſumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus à ſociis accepturus eſſet; nam cum veniſſet diras hoſtibus imprecatum, *è contra* illos *coram* laudarit & mortalium beatiſſimos prædicarit: "ô Balace, inquit, rebus omnibus rite "perpenſis, num exiſtimas in nobis ſitum eſſe quid "dicamus aut taceamus, cum nos Dei ſpiritus oc- "cuparit? voces enim ille quaſcunque vult & ſer- "mones emittit, nobis non ſentientibus. Equi- "dem & ego illorum bene memini, quibus e- "gentes vos & Madianitæ magno ſtudio me huc "ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα γένος οἰκήτορας. [n] θαυμάζετε τοί- "νυν, ὦ μακάριοι στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς "πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ [o] τῶν νῦν ὑμῶν [p] ὀλίγων ἡ Χα- "ναναία χωρήσει γῆ, τῷ δ' οἰκουμένῳ οἰκητήριον δι' "αἰῶνος ἔσεσθε [q] ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑ- "μεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν "ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσούτοις δὲ ὄσιν, οὐκ "ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγα- "θῶν ἐν εἰρήνῃ [r] χορηγῶν, νίκῃ δὲ καὶ κράτει ἐν "πολέμῳ. [s] παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τῶν πρὸς ὑμᾶς πολέμων "λάβοι, καὶ θεραπευθεῖεν ὥστε εἰς ὕπνα καὶ τὰς ὑμετέ- "ρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὁ γὰρ ἂν [t] ὑποτρέψῃ ἐπὶ ὁ νικηφό- "ρον, ἀσὶ ὥστε παῖδας εὐφραίνειν καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον "ὑμῖν [v] ἀνδρείας τὸ θεῖον [x] ἐκ θεοῦ προνοίας [y] ἀνήρη- "ῶ καὶ τὰ θεῖα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι.

6. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν, οὐκ ὢν ἐν ἑαυ- τῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὸ [z] κεκινημένον. τοῦ δὲ Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ βοῶντος [a] αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν πρὸς τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· [b] ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατάρᾳ τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτὸς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· "[c] ὦ Βάλακε, "φησὶ, πρὸς τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶ- "ναί τι πρὸς τ' τοιάτων σιγᾶν ἢ λέγειν, [d] ὅταν ἡμᾶς τὸ "τοῦ Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τότε "καὶ λόγους οἴδεν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δὲ μέμνη- "μαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ [e] Μαδιανῖται δεηθέντες συνῆλθοῖ "με

Baſ. G. Busb. Hen. & Vat. quod eſt dictum præciſe pro σὺ τὸ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα γένος οἰκήτορας. in *Big.* & *Samb.* τὸ ἀφ' ὑμετέρων γένος. Eſt qui conjecerat, τὸς ἀφ' ὑμετέρων γένος εἰσ. HUDS. Forte ἓ ὑμετέρων. *Vet.* & *omni terræ habitatores ex veſtro genere præbentes.* COCC.

n Θαυμάζετε] Ita *Vat. Busb.* & *Hen.* θαυμάζεσθε νῦν ὦ μακ. *Big.* & *Samb.* θαυμάζετε τοίνυν ὁ μ. *Baſ.* & *G.* θαυμασὸς τοίνυν καὶ μακ. *Vet. Interpr.*

o Τῶν νῦν] Lege τὸς νῦν ὑμᾶς ὀλίγους. COCC.

p Ὀλίγων] Ὀλιγοι *Hen.* & *Busb.*

q Ὑμῖν·] *Al.* (*Big.* & *Coll. Voſſ.*) ὑμῶν.

r Χορηγῶν,] Ita *Vat. Busb.* & *Hen.* in *ceteris* χορηγεῖν, quod tolerari poteſt.

s Παῖδας] Καὶ παῖδας legerat *Epiphan.* HUDS. Lege εἰ παῖδας. COCC.

t Ὑποστρέψῃ] Ita *Baſ.* & *G.* ὑποστρέψῃ *Big.* & *Samb.* ὑποστρέψει *Busb.* & *Hen.* ὑποστρέψειέ τις νικ. *Vat.*

v Ἀνδρείας] Εὐανδρίας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

x Ἐκ Θεοῦ] Εἰς Θεοῦ προνοιαν *Vat.* Videſis *Philonem*, p. 644. & 645.

y Ἀνήρη̃,] Ita *Big.* ἀνήρη̃ *Baſ. Gen. Busb. Hen.* & *Samb.* ἀνειρη̃ *Tar.* præſtabitur *Epiph.* Sectemur modo verba Philonis, elegantia, egregia, atque novis quotquot paraphraſibus multo illuſtriora. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἕῳ τ μανὶν ὁ βαλάκης ἀναλαβὼν, ἐπὶ γεώλοφον ἀνήγαγεν, ἔνθα καὶ σήλας συνεδαινεν ἱδρύσας, ἵν' οἱ ἐγχώριοι προσκυνῶσιν· (Uzielidæ לרמרת דחלתא דפיעור, ἐπὶ τὸ ὑψηλὰ δ' εἰδώλων φόγωρ, ad collem Priapeium.) μέρος δ' ἐνθένδε καθεωρᾶτο τ τῶν ἑβραίων στρατοπεδεία, ὁ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπιδείκνυθ τῷ μάγῳ. ὁ δ' θεασάμενος ὡς φησι, σὺ μ' ὦ βασιλεῦ βωμὸς ἑπτὰ δημίμβρυα, μοσχον ἐφ' ἑκάστῳ καὶ κριὸν ἱερεύσον. ἐγὼ δ' ὑπεξαπόμπων (quod eſt v. 3. וילך שפי, *divertit adeo in ſemitam*, θεολήψιας ἕνεκα. שפי *ſecreto*, vel pro על שפי ἐπὶ τῆς διεκβολῆς, ἤτοι ἐπὶ τῆς ἀτραπου, על שבילא καὶ τ συφον Jer. c. 12. 12. Theodoreto Bibliiſque Polyglottis conteſtantibus. Aut maxime, ut interpres Arabicus in manibus Samaritarum, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν, نقضي متحفيا. Hoc volo. Similiter Onceloſus & Scriptor *Siphre* interpretantur, καὶ ὑποδύθη μόνος. יחדי.) πόσομαι δ' θεῷ τι λεκτέον. ἔξω δ' προελθων, ἔιθης αὐτίκα γίνεται, προθήκας πυθόμενος ἐπιφοιτήσαντος· ὁ πᾶσαν αὐτὸ τὸν ἔντεχνον μαντικὸν σοφίσεως ὑπερέχειν τ ψυχῆς ἤλασε. θέμις γὰρ οὐκ ὧν ἱερατάτην καταχωρῶ συνείσασα μαγικῆ. Idem expreſſit ſuis verbis Flavius, εἰδὼν γὰρ ὡς ἡμῖν ἔτι, φθάσαντες εἰσελθῶν ἐκεῖνο ἡμέτερον. Quapropter Rabbini veteres ſæpius hunc hariolum animum mutaſſe volunt; prophetam modo falſum, modo verum, rurſus falſum eundem retuliſſe. Ne omittas tamen Samaritarum Scholas legiſſe clare v. 5. καὶ ἀπέβαινεν ὁ ἄγγελος θεῷ ἅμα, εἰς τὸ στόμα δ' βαλαάμ, ולגן מלאך الله خطابا بغي بلعام contra omnia exemplaria Judæorum, Alexandrinorum, Babyloniorum, vel Heroſolymitanorum, contra & immenſam vim Commentatorum. At vero inter Amoræos ſcias virum celebrem Eleazarum de angelo potius quam de præſente ac inſtigante Deo accepiſſe Moyſis ſui verba וישום יהוה דבר בפי בלעם ר' אלייזר אומר מלאך T. B. Synhedrin f. 105. b. Jam Philo: ὑπ' ὑποσχε-

ὑμᾶς, καὶ τὰς τε θυσίας ἰδὼν καὶ τὰς βωμὸς φλέγοντας. ὥσπερ ἐμμανὴς ὑποβακχεύσας ἑτέρῳ θεσπίζῃ τάδε. i. e. ישא כמשלו *infit vaticinari, carmen ſuum incipit.* Namque μασὰλ, μῦθος, ἔπος, λόγιον. v. 7. Ἐκ μεσοποταμίας μετεπεμψάτο με βαλάκης, μακρὰν τῶν ἀπ' ἀνατολῶν σκελάμβοι ἀποδημίαν, ἵνα τίσῃ τὰς ἐβραίας ἀρᾶς. v. 8. ἐγὼ δ' τίνα τρόπον ἀράσομαι τοῖς μὴ καθαρτοῖς ὑπὸ θεῦ. v. 9. Θεάσομαι μὲ αὐτὸς ἐφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ἐρῶν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ καταλήψομαι. i. e. προσσκοπεύω αὐτὸν Interpr. Lxx. Ita אשבחנה Interpreti Samaritico, *conſiderabo eum*, & *depredicabo.* βλάψαι δ' οὐκ ἀν δυναίμην τ λαὸν· ὃς μόνος καθικνεῖται· μὴ συναριθμήμενος ἐθνεσιν. ὃ κ τόπων ἀπολήψεται καὶ χώρας ἀπόβαμα, ἀλλὰ κ' τῷ τ ἐξαιρέτων ἐθῶν ἰδιότητα, μὴ συναναμιγνυμένων ἄλλοις εἰς τὸ τ παντέλειον ἐκδιαίτησιν. Aut juxta Targum Urbis eodem illo verſu, בנמוסי יעמיא לא כתיעבין, *à ritibus gentium ſemper abhorrentes.* Convenit Procopius Gazæus ſuo Commentario, *Legibuſque ac loco à ceteris disjunctli erunt.* v. 10. τίς ἐπ' ἀκεραίᾳ εὖρε τῷ πρώτῳ καβόλῳ τ τούτου χρύσεως; יעקוב יפר *pulverem Jacobi* dicit tropo Moſaico propter Oraculum celeberrimo illi Pancratiaſtæ datum Gen. c. 28. 14. Quod eſt *ſoboles iſthæc, nepotes:* τὸ σπέρμα ιακωβ, נשל & שלאנה, יעקא, & עולמיא, extra Catachreſin Lxx. Interp. R. Saadiæ, atque Paraphraſtæ Samaritarum MS. Onceloſo, aliiſque. Inſuper רבין ישראל vel מרבין perite traduxerant Lxxii. Interpretes ἔθνοι ἰσραήλ. Sic ſtetit tetrarchia quævis, quomodo Onceloſus vertit הרא מארבין כשריתא רישראל. Vel *quadratum* vocata ἡ παρεμβολὴ à forma copiarum Hebraicarum: ſive ſimplicius cum Samaritis רבע eſt *cœtus*, πλῆθος. Pergit Philo. τὰ μὲ σώματα αὐτοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων διεπλάσθη σπερμάτων· ὁ δ' θεῖον ἔφυσεν αἱ ψυχαὶ, ἅτε καὶ γεγόνασιν αἰσίσπορροι θεῦ. ἀπθάνει μὲ ἡ ψυχὴ τ σωματικὸν βίον· ἵν' ὁ ψυχαῖς διαιωνίων καταρθμηθῇ, οἵας εἶναι συμβέβηκε τὰς τότων. Recte adeo ille explicuit Ptolemaicorum interpretum arduam hanc ſententiam, καὶ ἡγοῦτο τὸ σπέρμα μὲ ὡς τὸ σπέρμα τούτων, de vita futura, quæ ſæpius in Sacris vocatur אחרית, i. e. τὸ τέρμα, τὸ ἔσχατον. BERN. Forte ἀνήρηται. COCC.

z Κεκινημένον.] Νενικημένον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Αὐτὸν τὰς συνθήκας] Αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

b Ἐλθόντος] Ἐλθόντα *Iidem.*

c Ὦ Βάλακε,] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sed *Baſ.* & *Gen.* τῷ βαλὰκ φησὶ. *Tar.* καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. *Epiphanius* ὁ δ' βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησι. *Zonaras* ſimiliter, ὃ δ' βαλὰκ δυσχεραίνοντος ἐπὶ τούτοις, ἔφη ὁ βαλαάμ· οὐκ ἐφ' ἡμῖν γὰρ τ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἐστί, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτι ἡμᾶς τὸ θεῦ λάβῃ πνεῦμα, ἃς ἐκεῖνο βούλεται φωνὰς ἀφίησι δι' ἡμῶν. ἐμοὶ δ' χαρίζεσθαι βουλομένῳ σοι, βωμὸν αὐθις ἑτοιμασέον. καὶ θύομεν σὺ τοίνυν κ πάλιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ στόμα προσκύνησον, ὅταν τε βασιλεῦσιν ἔσω πάθη, καὶ ὅσα τοῖς πόλεσι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* τῷ βαλὰκ φησὶ *Baſ.* & *G.* τῷ βαλάκῳ φησὶ *Vat.* eſt qui (*Tar.*) conjicit καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. in *Vet. Interpr.* ὁ δ' βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησί. Similiter & *Zonaras*, p. 27.

d Ὅταν] *Samb.* ὅτ' ἂν.

e Μαδιανῖται] *Samb.* Μαδιωῖται.

"με προθύμως ἠγάγετε. [f] καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἄφιξιν
"ἐπηισάμην· ἵν' τί μοι δι' ἐμοῦ μηδὲν ἀδικηθῇ σε
"τὴν ἐπιθυμίαν. κρεῖττον ἦ ὁ Θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι
"διεγνώκειν. [g] παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν
"τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε
"μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι
"ἢ τὴν διάνοιαν βλέπειν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαν-
"τος εἰσελθεῖν ἐκείνης ἡμέτερον. ἐγὼ μὲν οὖν τὸ πρόθυμον τῆς
"τον, ἔτ' ἐπαινέσαι [h] προσθήμην, ἔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἡνίκα
"αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς [i] ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ'
"ἐμενῆς αὐτοῖς ἕτοιμος ὤν, καὶ εὐεύδων αὐτοῖς εὐδαί-
"μονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προσχρῆσαι, ἐμοὶ πιστῶν
"ἀπαγγελίαν λόγων ἐπέστερε. νῦν ἦ, χαρίζεσθαι γὰρ
"αὐτῷ σοὶ δοκῶ ἀσμένῃς ἐστί μοι καὶ Μαδιανίτης, ὧν ἀ-
"πώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν σὺκ εὐπρεπὲς, φέρε βω-
"μούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν πα-
"ρασκευάσωμεν ἐπιτελέσωμεν· εἰ πῶς ἢ Θεὸν δυνη-
"θείημεν ἐπιτρέψαι μοι τὰς ἀνθρώπους ἀρὰς [k] ἐνδῆ-
"σαι. συγχωρήσαντος ἦ τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν πεπυκό-
"τι τὸ θεῖον σὺκ ἐπένδυσε τὰς κατ' Ισραηλιτῶν [l] ἀρὰς·
"πεσὼν δ' ἐπὶ στόμα, πάλιν προὐλεγε ὅσα τε βασι-

"adductum voluiſtis, eaque cauſa veni: atque id
"in votis habui, ut in omnibus tuo deſiderio ſa-
"tisfacerem. Sed in iis Deo cedere neceſſe erat,
"quibus gratificari vobis conſtitueram. Nam in-
"firmi plane ſunt, qui aliquid futuri de rebus hu-
"manis ſuo ex ingenio volunt prænoſcere; ut non
"iſta, quæ menti ſuggerit Deus, eloquantur, ſed
"contra illius voluntatem nitantur. Quampri-
"mum enim pectus afflatu divino concitatur,
"nihil amplius noſtrum inde promitur. Mihi ſi-
"quidem non erat in animo aut exercitum hunc
"laudibus extollere, aut bona iſta recenſere qui-
"bus Deus progeniem illorum impertire cogita-
"vit. Cum enim illis benignus ſit & *propitius*,
"& modis omnibus agat ut eos vita beata & glo-
"ria donet immortali, mihi verborum iſtorum
"auctor fuit, fecitque ut ad illius voluntatem
"loquerer. Nunc vero, (nam & huic maxime
"ſtudeo ut tibi atque Madianitis rem gratam fa-
"ciam, quorum preces haud fas eſt mihi repu-
"diare) age, alias aras erigamus, atque munera
"& victimas, ſimiliter ac ante, libemus, ſi forte
"Deum flectere poſſem, ut exſecrationibus hoc ge-
"nus hominum devovere liceat". Cumque Balacus
id fieri permiſiſſet, & ſacra iterum facienti Deus
non

f Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ δι' ἃ τὴν ἄφιξιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Παντελῶς] Ita ex *Vet. Interpr.* (& *Big.* atque *Coll. Voſſ* niſi quod pro παντελῶς γὰρ habeant καὶ παντελῶς) cui fere conſentit *Samb.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὡς μὴ &c. nec longe abit *Vat.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν τοῖς τῶν ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτοῦ λαμβάνειν ὥστε μὴ &c. contractius in *Editis* τοῖς τῶν ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνειν, ὡς μὴ &c.

h Προσθήμην,] Προσθήμεν *Vat.*

i Εμηχανήσατο] Eſt (*Tar. Big.*) qui conjicit, δωρεᾶς ἐμηχανήσατο διελθεῖν, parum eleganter & ſine auctoritate *MSS.* BERN. & HUDS.

k Ενδῆσαι.] Ενδύσαι *Baſ.* & *Gen.* Alterum equidem probum eſt; hoc eſſe videtur non cautis. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* ἐνδύσαι.

l Ἀρὰς·] Ἀρὰς. θύσας ἦ καὶ τρίτον, ἄκων πάλιν ἀναστάντων βασιλῶν, ὑδί τότε μὲ κατηρᾶτο τοῖς Ισραηλίταις· *Big.* & *Samb.* iſthæc inferebant huc, reveriti ne ex auſpiciis hujus magi unum forte apud Flavium deſideraretur, quod & *Schotanus* queritur. Abſunt tamen ea cuncta ab exemplaribus *Gracis Baſ. Gen. Hen.* ac *Busb.* & à Latinis *Epiphanii.* Dices itaque Joſephum δὶς τρισυνάτῳ jam tertium experimentum improbi vatis includere, vel ob conſimilia cola ἰσραηλιτῶν ἀρὰς & τοῖς Ισραηλίταις, omiſſos fuiſſe verſus duos; qua fert mens Cl. *Boſii.* Vel denique, quod paragrapho ſequente narrabitur, cum non auſus eſſet iterum auguria dira moliri, לא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים c. 24. 1. abeundo tamen carmen tertium Deo faciente ceciniſſe, ac ſubinde (ô ſcelus) ingenio ſibi reddito, conſilium peſſimum addidiſſe de Venere Madianitide. Subjiciam vero, ut recte meretur, Commentarium Philonis ad ἀεσθμ. c. 23. 11. παυσαμένου ἦ, ἐπὶ κλίσεως, εἶπεν ὁ βαλάκης, ἐξ ὀρέων μεταπεμπόμενος, ἀλλ' ἄγε πάλιν ἐπὶ ἄλλους ἐμοὺς ἐκείνους σὺκ ἐνθυμίας; ὁ ἦ τὸ καθ' ἡμᾶς ἀνεθεὶς, ἀδικωτάτου, φησὶν, αἰτίου ὑπορθοῦ συνοδοιπορήσαντος. λέγω γὰρ οὐδὲν ἴδιον, ἀλλ' ἅτ' ἂν ὑπαρχήσῃ τὸ θεῖον. νομίσας δ' ὁ βασιλεὺς ἢ τὸ μάντιν ἀπατᾶν, ἢ τὸ θεῖον πεῖσαι, καὶ ταῖς τῶν τόπων μεταβολαῖς τὸ τῆς γνώμης ἰσχυρὸν ἀλλάξειν, εἰς ἕτερον ἀπαγαγὼν χωρίον, ὡς λόρα πάνυ σφοδρὰς ἐπεδείκνυτο μέρος τι τῆς ἀνθρώπου τροφῆς, καὶ τὰ ἴσα τοῖς πρόσθεν ἱερεῖοις καταβύσας, ἐξέπεμπε τὸ μάντιν ἐπ' οἴκους καὶ φίλους αὖσις. ὁ ἦ μανθεὶς ἐξαίφνης θεσπροπεῖται, καὶ μηδὲν συνεὶς, ἅπαξ μεταναισαμένου δ' λογισμῷ, τὰ ὑποβαλλόμενα ἐξελάλει, σοφῳτάτου τότε. v. 18. Ανασὰς ἄναξ βασιλεῦ, τὰ ὦτα ἐπαιωρήσας. Quod eſt LXX. Interpr. σώσεις μέτρους, pariterque Syris Samaritaniſque Paraphraſibus σωτιζαί μου τὸ μαρτύριον אצרת לסיעותי. Hebræum האזינה עדי plures vertunt *attende mihi.* Utrumque commodum & præter culpam. v. 19. Οὐκ ὡς ἀνθρωπος (addo ὁ θεὸς) ψεύσασθαι (ita tres Interpretes Judaici, ita reddit ille alio verbo pro LXXII. Interpretum ψεύστης, τετίσθαι ἐξαπατηθῆναι, teſte Menandro ejus ævi fabulatore; *fruſtrari* apud interpretem Origenis. Quinetiam expreſſum ibi ψεύσασθαι typis Complutinis, pro Hebraico יכוב *iſtaoste.*) δωσὰ), ὑδ' ὡς ἐξ ἀνθρωπος μεταστοῖ. (תנחם i. נחם, *animum mutat*, μεταστοῖ juxta Octoteuchum Collegii Univerſitatis: Judæis LXX. idem ἀπειληθῆναι, *metu duci, terreri*, Hom. XVI. Origenis.) καὶ ἄπαξ εἶπεν, σὺκ ἐμμενῶ; φθέγξεται ἦ τὸ ψεύσασθαι ὑδέν, ὃ μὴ τελεωθήσεται βεβαίως. ἐπεὶ ὁ λόγος ἔργον ἐστὶν αὐτῷ. v. 20. Περιλήψομαι δ' ἐπ' εὐλογίαις, ἃ κατάρασις ἐγώ. Adeoque εὐλογήσω אברך, καὶ τὸ σωματεῖόν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικόν. Neque diſſentiunt Onceloſus & Uzielides. v. 21. Οὐκ ἔστι πόνος ἢ μόχθος ἐν Ιεραήλ. Cur obſecro B Habbacucum non taxant noſtri magiſtelli, quod eo plane ſenſu acceperit Phraſin Moſaicam לא הביט און ולא ראה עמל initio ſui vaticinii. ὁ θεὸς αὐτῶν σωσανατίζει φανερῶς. Aut Onceloſo exponente מלכהון ביניהון שכינתיה.

v. 22. Ος καὶ τὴν τῶ σὺγκλαυσον ῥύμην κακῶν ἀπεσπάσατο, ὡς ἵνα ἄνδρα τοσαύτας μυριάδας ἀναγάγῃ. Præclarum interpretem! Quos ludos faciunt noſtri de locutione ſacra לו כתועפות ראם, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. *Denſo agmine & junctis armis bene defenſo Ægyptum reliquerat natio Hebræa*, id dici illic credo. v. 23. Τοιγαροῦν οἰωνοῖς ἀλογοῦσι καὶ πάντων τῶν κατ' μαντικὴν, ἐν τῷ δὲ νότῳ ἡγεμόνι πιστεύοντες. v. 24. Ορᾷ ἦ λαὸς ὡς σύμμικτον ἀνισάριθμον, καὶ ὡς λοιπὸν γαυριῶμεν. διοχθίζετε ἦ θῆρες, καὶ ποτοῦ χρείαν τεχνασμάτων αἰμάκι· καὶ κορεσθεὶς ὁ πρῖψις ἦ ὡς ὕπνον, ἀλλ' ἐγερτορίως τὸ ἐκπύκιον ἄστι ἦ ὕμιον. Verum poſt tertias victimas, αὐτὸς ἀκέτι κατ' τὸ εἰκὸς ἐπὶ κλοδόνας καὶ οἰωνοὺς ἴεθι, πολλὰ τὴν αὐτὴν τέχνην παίσας, ὡς χρῆμα καθάπερ γεφυρὸν ἐξίτηλον γλισχρῶμεν. τραπόμενος δὲ κατ' τὴν ἐρημον, ὁρᾷ κατ' φυλὰς ἐσκηνοπηγοῦντας ἰσραηλίτας· καὶ τότε πλήθος καὶ τὴν τάξιν, ὡς πόλεως ἀλλ' ὁ στρατόπεδον, καθοπλαγεῖς, ἔνθεος γλισχρῶμεν ἀναφθέγγεται ἦ. De c. 24. v. 3. Τάδε φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν. שתום העין, *clare videns*, ſive נגרא דשפיר חזי, ut malunt Onceloſus, Patres Talmudici titulo ע, Syrus, Arabs, Mauruſque, in Bibliis quæ verſamus, librique Samaritarum, contra noſtri Hieronymi, trium Helleniſtarum, & recentium Rabbinicorum ע lene ac λαοσυνθ. v. 4. Ος καθ' ὕπνον ἐναργῆ φαντασίαν ἐδὲ θεῖ τοῖς τῆ ψυχῆς ἀκοιμήτοις ὀμμασιν. Ita נופל pro שכיב ſeu נאים accipiunt Onceloſus, Saadias, & Abeneſdras, cujus verba Hebraica Philonis Græcanicis æque reſpondent, אעא שחור ישן ורואה בעינו כמעם ולבי ער. Melius tamen reddes *pronus corpore*, ut numen rite conciperet, *ſed oculis apertis.* v. 5, 6. Ως καλοί σε οἱ οἶκοι, τεφλαὶ ἰσραήλ; [nam אוהלך extat in Moyſis volumine:] αἱ σκιαὶ σε ὡς πάντα συσκιάζουσαι· ὡς δενδρίδια ἐπὶ ποταμῷ, ὡς κέδρος παρ' ὕδατα. v. 7. Ἐξιλάσιται ποτε ἄνθρωπος (ô ſuavia tempora Chriſti!) ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐπικρατήσει (tantum enim phraſis Hebraica præſtabit, ſive ζαχὼ legas ſive ζεχὼ) πολλῶν ἐθνῶν. Haud aliter Onceloſus vetuſtiſſimus Sacrorum Interpretum poſt viros Alexandriæ LXXII. יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין *Rex de filiis ejus emicabit, qui regat populos multos.* Syrus, נפוק גברא מן בנוהי ורדיא בסיא סגיא *Prodibit vir de filiis ejus, ubique per aquas ſemen ſuum ſparſurus.* Paraphraſtes Solymitanus & Uzielides יקום מלכתן לבניהון (Jeroſ.) מלכיהון ושרוקהון מנהון ובהון יהוי וזרעיה בני ריעקוב ישלמון בעממין סגאין *Surget illorum de ſtirpe rex redemptorque vernaculus; unde porro nepotes Jacobi late populis dominabuntur.* Hæc plana ſunt & antiquæ ἐξηγήσεως. Augur enim במשלו figurate dixerat, *Fluet aqua de ſitula ejus, eritque ſemen ipſius in aquis multis.* Iſtud ita ſolves, Nunquam ſterilis ariduſque jacebit Iſrael, quin continuo ſobolem fundat derivetque per orbem terrarum regendarum. Cupiebat equidem ſordidus vates atque imprecabatur, quod ait Johan. Amorræus *Synhedrin* f. 105. b. לא יהיה לח מלך בן מלך *Hebræos unquam principum ſucceſſione aliqua haud regi*; prædixit tamen contrarium nolente animo יזל מים מדליו. Hic voluit מלכות שולטת באומות לא תהא, *Gentibus ceteris ne unquam genus Jacobi imperaret*: maluit autem Deus per os iſtius nebulonis ורעין בכים רבים: quod ipſum & *Peſitta minor* exponit, מלכותן של ישראל עתידה להורת על כל מלכי הארכה. Statim Philo, καὶ ἐπιβαίνουσα ἡ τῶδε βασιλεία καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὔξοις ὕψος ἀφθίτοις. In libris Divinis καὶ ὑψωθήσεται ὁ γὼγ & *exaltabitur quam Gog*, S. Cypriano, ἡ βασιλεία, καὶ αὐξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτῶ. Origenes Hom. 17. *Gog* (potius ὁ γὼγ ſeu μαγὼγ מגוג, pro quo ψὼχ excuſum Compluti) *ſuper tecta interpretatur: & in loco iſto non pro gentis alicujus nomine, ut putatur, poſitum eſt; ſed, ut in aliis nonnullis, ipſe ſermo Hebræus non interpretatus relictus eſt, & ob hoc quaſi de gente aliqua dictum videtur. Eſt ergo ſermonis conſequentia talis*, Et exaltabitur ſuper tecta regnum ejus & creſcet regnum ejus. Ibi Samariticum καὶ ὑψωθήσεται (ut Diodorus teſtatur) ὑπὲρ γὼγ מגוג μεγὼγ.

non annuiſſet ut Iſraëlitas diris proſequeretur, in faciem pronum ſe ſternens prædixit, quæ calamitates regibus & urbibus clariſſimis, quarum quaſdam tum ne habitari quidem contigit, eſſent eventuræ, & quæ ſuperioribus ſæculis hominibus terra marique acciderunt uſque ad noſtram ætatem. Et cum hæc omnia convenienter ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere, * quod in reliquum tempus *alia* ſimiliter eventura ſint.

Balamus, jam reverſurus diarum impotens, ſuaſit Balaco viros Iſraëlitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta.

6. Balacus autem indignatus, quod ſibi Iſraëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero jam digrediens, cum in eo eſſet ut Euphratem trajiceret, accito Balaco & principibus Madianitarum, "Balace, inquiit, & vos qui "adeſtis Madianitæ, (oportet enim me præter Dei "voluntatem à vobis gratiam inire) Hebræorum "quidem genus nunquam funditus peribit, nec bel- "lo, nec peſte, nec inopia terræ fructuum; nec alio "caſu inopinato delebitur. Dei enim providentiæ "intereſt eos ab omni malo ſervare, neque ſinere "ut ejuſmodi clades eis obveniat qua omnes in- "terituri ſunt. In mala autem nonnulla & cala- "mitates ad breve tempus incident; à quibus li- "cet deprimi humique affligi videantur, poſtea "tamen refloreſcent, cum eos timere cœperint "qui damna illis intulerant. Vos autem, ſi ali- "quantiſper de illis victoriam reportare velitis, "voti eritis compotes, modo de mea ſententia "feceritis. Filiarum *nimirum* formoſiſſimas, quæ "pulchritudine ſua inſpicientium modeſtiam ex- "pugnare & vincere poſſint, ad ſummam ele- "gantiam cultas & ornatas mittite, ut ante ca- "ſtra eorum obverſentur; atque jubete, ut juve- "nibus complexus expetentibus faciles ſe præ-

λεῦσιν ἔσῃ, καὶ ὅσα πόλεσι τ m ἀξιολογωτάτας, ὧν ἐνίαις δὴ οἰκεῖσθαί πως συμβαινε τῇ δεχίᾳ· n ἅτε καὶ ο προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γιγόμενα p τοῖς ἀνθρώποις, ἀφ' γῆς q ἢ θαλάσσης, εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμήροιτ' ἄν τις ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον.

ϛ'. Βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταρᾶσθαι γνώσεσθαι τὰς Ισραηλίτας, ἀποπέμπει τ Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. r ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶ πὶ τῷ περαιοῦν τ Εὐφράτην γιόμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τὰς ἀρχοντίδας τ s Μαδιανιτῶν. "t Βάλακε, φησὶ, καὶ τ Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ γάρ με "καὶ θεοῦ βούλησιν τοῦ θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ μὲν Ε- "βραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς v καταλάβοι, "οὔτ' ἐν πολέμῳ, οὔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ x πασάνῃ τ ἀπὸ γῆς "καρπῶν· οὔτ' ἄλλη τις αἰτία θεήλατος ἀφθαρτείρει. "πρόνοια γάρ ἐστιν y αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς "κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, "ὑφ' ὃ z καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα "τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες, a εἶτ' ἀν- "θήσουσιν ὅτι φόβῳ τ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. "b ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐ- "τῶν κερδάναι πρόθεισθε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαν- "τες. τ θυγατέρων τὰς c μαλιστ' ὀπρεπεῖς, καὶ βιάσασθε "καὶ νικήσαι τῷ τ ὁρῶντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς ἀφ' τὸ "κάλλος, ἀσκήσαντες τῷ ὄμορφίαν αὐτῶν ὅτι τὸ μάλ- "λον ὀπρεπὲς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ ἐκείνων "στρατοπέδου, καὶ d δεομένοις σωθῆναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσά-

Ita noſtri codices, pariterque Paraphraſis Samaritarum ס אגוג *pro Agogo*. Nam גוג, יאגוג, אגוג id indicant quod φαίθων Græcum. Idem ſignificat & אגג. Symmachus inſuper legerat & Theodotio cum Samaritis & LXX II. Interpretibus. Imo me judice hoc oraculum reſpexit magnanimus vates Ezechielis c. 38 & c. 39 ſui libri. Canit ideoque Balamus *virum Hebræum, qui longe præcelleret Aſiæ minoris dominis, divitiſque Lydiæ regibus.* Doctores autem Talmudici, S. Hieronymus ab eis edoctus, exemplaria omnia Maſoretarum præferunt נאגג, ὑψωθήσε) ὑπὲρ ἀγάγε: quo de nomine Saulus poſt annos quingentos triumpharat, deleta tum gente mala Amaleci. Hoc probo magis ex v. 20. hujus capitis. נאגג etiam legerat Flavius meus; percipies forte, ſi ſerio in ariolum attenderis. Paria ſenſit ſuper eo verſiculo cum Philone Doctor ille è Babylonia tit. Synhedrin f. 105. b. לא תהא יזרה מלכותן וירם נאגג כלכו לא תהא אימרת מלכותן ותגשא מלכותו, & regnum ita Hebræis dici exiſtimavit potens ac terribile. Neque minus acute Peſictæ Auctor, *Quippe ſub Agago cœpit Regnum Iſraelicum*, וירם נאגג מלכו מיכי אגג כלך עמלך התחלרה מלכותן של ישראל: *aſſurget autem illud ad deus & apſidem ſuam ſummam longo ſeculo Chriſti. Sicut legitur Eſ.* ç. 52. 13. *Intelliget ſervus meus, exaltabitur, elevabitur, & erit ſublimis valde,* v 8. Ο λαος δ' ηγεμόνι τ ἀπ' αἰγύπ.ε πάντες ὁδὸ κέχρηϛ θεῷ καθ' ἓν κέρας (iterum ille *conferto fortice adeo agmine*, pro כתועפות ראם) ἄγουσι τῷ πληθώ. τοιγαροῦν ἰδὸ ἔθνη πολλὰ ἐχθρὸν, καὶ ὅσον οὐ αὐτοῖς πῖον ἄχθος μυελὸν λήψε), καὶ ταῖς ἐκπολίαις ἀπλῆ τῆς ἐυτιμρίας. v. 9. Ἀναπαύσε) καθαλιεῖς ὡς λέων (זה כלך הכשיח כארי, ait vetus Judæorum Commentarius) ἢ σκύμν λέοντ· μάλα καλῶς ἀρσενικῶς θεοπρεπῶς ἀδίνα, φοβερὸν τοῖς ἄλλοις ἐνεργαμμένον, ſane: ἀθλιον ὃς ἂν αὐτὸν ἀξιώσῃ ἐγεῖραι. οἱ μὲ λογιούμενοί σε δύσκολίας ἄξιοι· καθαροὶ δ, οἱ καταρώμενοι. Deinde Balaco valde ſtomachanti dixit augur, Philone forte à Patribus referente, τὰ μὲ πρότερα πάντα ἐστὶ λόγια καὶ χρησμοί· τὰ δ μέλλοντα λεγιαϛ, γνώμης δ' ἐμῆς εἰκαστέον, καὶ δ' ὀξέως λαβόμενον, μόνον μόνῳ συνεβάλλε, δι' ὧν ὡς ἂν οἷόν τε ἡ φυλάξαϛ τ ἀνέπαλον σῶσαι, ἀτίθηται καινοργῶν αὐτὸ μίγισον. εἰσὶ γὰρ, εἶπεν, αἱ ἐγχώριοι γυναῖκες, ὦ βασιλεῦ, ἀφορέσαι τῷ ὄψιν ἐτέρων. τὰς οὖν πρεπεστάτας ἐν ἐπιτρέψῃς μισθαρνῆν καὶ δημοσιεύειν, αἷς κύριον) τῷ νεότητα τ ἀνέπαλον. τοχηλιζόμενοι δ τὰς ἐπιθυμίας, πάνυ ῥᾳδίως δοκοῦσι τε κ πάσχειν. πρὸς δ τ ὕστερα ἀφικόμενοι ἰσραὴλ λεγέτω φρονατζόμενός τις τ ἐπὶ τῷ θήραν ἀλκεφόβιον, ὃ θέμις τ ὁμιλίας σοὶ τ ἐμῆς ἀπλαίζειν, πρὶν ἂν σκοπιατηθῇς μὲ τὰ πάτρια μεταβαλὼν δ τιμιζῆς ἀπερ ἐγω. οἱδε γὰρ ἐξαίσιος μίαν ὁδὸν εὐστοχεῖν δαιμόνιος. Sic erat conſilium Balami: quod pene eiſdem verbis memorat Paraphraſis Urbis ad v. 14. εὐθὺς συνεβάλλετο, τί ποιῆϛ ὁ λαὸς δι' τ λαὸν σε, *Peccatum Deo inducas, ſuadeo, Hebræorum gentem: hoc ni feceris, eam profecto haud vinces unquam*, חטי יתהון ואין לא ליט את שלים ביעקב האלין. Fuſius autem, imo antiquius coparum linopolidumque Moabitarum laqueos arque lenocinia auctore Balamo, explicarunt Doctores Babylonii Synhedrin f. 106. a. (infit augur improbus) אלהיהם של ישראל שונא זימה הוא והם מתאווים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות וקנרא מכחון וילדה מבפנים וגוי. Tempero jam à Peſicta & Tanchuma, ab explanatione Uzielidis, & à Chronicis Samaritarum, ubi id ſcelus late exponitur. BERN. Cum *Bigotiano* concordat *Coll. Voſſ.* quæ mox habet ἐπὶ τὸ σῶμα. HAV.

m Ἀξιολογωτάτας,] *Baſ.* & *Gen.* ἀξιολογοτάτας. Mox δὴ οἰκεῖσθαι τῶν *Big.* δὲ οἰκεῖσθαι Cedrenus p. 69 BERN.

n Ατε κ] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εἴτε καὶ πρ. in *reliquis.*

o Προϋπῆρξεν] Ita ex *Samb.* in *cæteris* προϋπῆρξεν.

p Τοῖς ἀνθρώποις,] Τοῖς ἀνθρ. ex alicujus (*Tar. Big.*) conjectura.

q Η ἀφ' θαλάσσης,] Η ἀφ' θαλάσσης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

* *quod in reliquum*] Al. *quid & in poſterum futurum ſit*, legendo ὅ, τι.

r Ο δ' ἀπιὼν] *Cum apud avarum ſuum animum indignaretur vates, jam reverſurus dirarum impotens, ni conſilium malum mala execratio eſt, mercediſque profana vacuus; ſuaſit maxime Balaco viros Iſraelitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente multa. Hæc autem talia pervetuſta quadam paradoſi acceperant Philo Alexandrinus p. 647. Fl. Joſephus, atque ejus ævi decus Chriſtianum B. Johannes. Arguit enim graviter Theologus ille c. 2. quod Eccleſia Pergamena à ſe non repelleret τοὺς κρατοῦντας τῶν διδαχῶ βαλαὰμ, ὃς ἐδίδασκε τ βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τ ὑῶν ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Argumentum tamen illud in genere præbuerat ipſe Moyſes his verbis libri ſui penultimi. c.* 31. 16. Nonne Madianitides iſtæ deceperant filios Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam? *Vide porro Orig. Hom* 20. *in Num.* BERN.

s Μαδιανιτῶν·] *Al.* Μαδηνιτῶν, paſſim.

t Βάλακε, φησὶ,] Hoc conſilium Bileami in MSto Chronico Samaritano, Philone & aliorum Hebræorum ſcriptis eodem fere modo narratur. REL.

v Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Hen.* & *Busb.*

x Σπάνῃ] Ita *Big.* & *Samb* σπάνῃ in *Editis.* καὶ πατῶν τ ἀπὸ γῆς σπερμάτων καρπῶν *Vat.*

y Αὐτῶν] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸ *Baſ.* & *G.*

z Καὶ ἀπόλοιντο] Αν ἀπώλλυντο. *Big.*

a Εἶτ' ἀνθήσουσιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μᾶλλον ἀνθ. in *Editis.* εἶτ' ἂν συνήσουσιν ἐπὶ φόβῳ ἐπαγαγόντας αὐτοῖς τὰς βλάβας legerat *Epiphan.*

b Υμεῖς] Υμεῖς δ' νίκην *Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Μάλις' ὠπρεπεῖς,] Ex pervetuſta traditione, quam probat *Petr.* 2. Ep. c. 2. v. 15. *Jud.* v. 11 *Joann.* in *Apocal.* c. 2. v. 15. & *Philo*, p. 647. argumentum tamen illud in genere præbuerat *Moyſes* in *Num.* c. 31. v. 16. Vide *Orig.* in *Homil.* 23. in *Num.*

d Δεομένοις] Δεομένας ſoli *Big.* & *Samb.*

e Επι-

"προσάξαλε. ἐπὴν δὲ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ὄπλη-
"μίαις, καταλιπεῖν ὡσιν· καὶ παρακαλούντων μένειν,
"μὴ πρότερον [e] ὑπανδρεύσειν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς
"ἀφέντας τοὺς [f] πατρίους νόμους καὶ τὰ τούτοις αὐτοῖς ἡγεμονεύοντα
"τιμᾶν θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν.
"οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ ὁ μὲν [g] τοῦθ'
ὑποθέμενος αὐτοῖς ὤχετο.

ζ. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων [h] τὰς θυγατέρας καὶ
τὴν ἑκείνοις παρασίνεσιν, οἱ τῶν Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τῷ
εὐπρεπείᾳ αὐτῶν· καὶ [i] παραγινόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς,
παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ
ἐκ τοῦ πλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ
ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, [k] συνῆσαν αὐτοῖς. ἐν-
δησάμεναι δὲ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὸν ὄπτη-
μίας ἀκμάζουσης, ὡς ἀπαλλαγὴν ἐμήνυσε. τοὺς δὲ
ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλα-
βε, καὶ λιπαρούντες ἐκέκευσε μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλ-
λὰ χαμαὶ αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας
ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ
ὀμνύντες ἔλεγον [l] καὶ θεὸν μεσίτην ὧν [m] ὑπισχνοῦντο
ποιούμενοι, δακρύοντές τε καὶ παντοίως ἑαυτὰς ἐλεει-
νὰς τοῖς γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ ὡς δεδε-
λωμένους αὐτοὺς κατενόησαν, καὶ πλέως ὑπὸ τῆς σωτη-
ρίας ἐχομένους, ἠρέσαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι [o] νέων, οἶκοι τε εἰσὶ πα-
"τρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν
"γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. [p] κατ' ἀρ'
"ἑνὸς τούτων τινὸς ἐνταῦθα δεήσαντες ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν
"ἤκομεν, ἀρ' ἐμπορευσόμενοι [q] τὴν ὥραν τοῦ σώματος
"προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας
"ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτοις ὑμᾶς τι-
"μῆσαι ξενίοις δεομένους ἐπείθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ
"φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόργως ἔχειν καὶ [r] λυπεῖσθαι
"μελλόντων ἀναχωρεῖν, [s] ἀρ' αὐτῶν τὴν δέησιν ὑμῶν
"ἀποτρεψόμεθα· πίστιν δὲ εὐνοίας λαβοῦσαι, τὴν μό-
"νην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπησόμεν τὴν μεθ'
"ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διάξουσαι. δεῖ γὰρ [t] μὴ καὶ
"χόρον τῆς ὑμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε
"καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώ-
"σκειν τι ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν". τὰ δὲ [u]
βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ χαρᾶς πρὸς αὐτὰς [x] πάθους· "ἐπεὶ
"ταῦτα, ἔφασαν, ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δὲ ἔθεσι καὶ
"τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα [y] χρήσθε. ὡς
"καὶ τὰς [z] τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὸ πο-
"τὸν μὴ κοινὸν τοῖς ἄλλοις, ἀναγκη [a] βαλομένους ἡμῖν
"συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ οὐκ ἂν
"ἄλλο γένοιτο πικρότερον ἢ ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ
"πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς [b] ἡμῖν
"θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψαιτο δὲ οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς
"ἣν [c] ἀφίχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς [d] προτρέποισθε·

"beant. Ubi vero cupidine captos & irretitos
"viderint, *subito* fugam simulent: ac obsecranti-
"bus ut maneant, non prius annuant quam iis
"persuaserint, ut, relictis patriis legibus & cultu
"Dei à quo eas acceperint, Madianitarum &
"Moabitarum Deos colant. Sic enim illis suc-
"censebit Deus & irascetur. Et ille quidem, cum
hæc suggessisset, abiit.

7. Madianitis vero, sicut ille monuerat, filias *Stratage-*
suas mittentibus, Hebræorum juvenes illarum *ma meretri-*
forma & venustate *mirifice* capiuntur; & in col- *cium. Vires*
loquium venientes enixe petebant, ne sibi ex ea- *Hebræas*
rum pulchritudine & familiari cum illis consue- *jam solvit*
tudine voluptatem invideant. Illæ quidem, lu- *Moaba.*
benter hæc verba accipientes, eis consenserunt. *Num. c. 25.*
Cum autem amore illaqueatos vinctosque tene-
rent *puellæ*, & cupidine vehementer flagrantes
viderent, decedere parabant. Tum juvenes, dum
in eo erant mulieres ut abirent, gravis mœror
occupabat, precibusque supplicibus instabant ne
eos desererent; sed conjuges illis futuræ & facul-
tatum suarum omnium dominæ secum manerent.
Insuper & hæc jurisjurandi religione firmabant,
Deum promissorum testem sponsoremque invo-
cando, lachrymisque & modis omnibus agendo
ut eas ad miserationem flecterent. Illæ vero, ut
eos suæ libidini subjectos & consuetudine sua fir-
miter devinctos animadvertunt, *hujusmodi* ad illos
verba facere cœperunt.

8. "Nobis, juvenum optimi, lares penatesque *Nurus Ma-*
"patrii sunt, magnæque domi facultates, nec de- *dianitidis*
"sunt nobis parentum cognatorumque benevo- *oratio venu-*
"lentia & affectus. Imo nullius ejusmodi rei in- *sta, delica-*
"opia huc ad vobiscum colloquendum venimus, *ta, pernicio-*
"neque corporis forma quæstum facturæ vobis *sa. Vide si-*
"supplicibus aures adhibuimus: sed vos viros es- *milem in*
"se bonos justosque reputantes, ut tali vos ho- *Tanchu-*
"spitalis amicitiæ gratia donaremus, precibus ve- *ma, ad par-*
"stris adductæ fuimus. Et nunc, quoniam ma- *rasam Ba-*
"gno nostri amore vosmet teneri dicitis, & non *lac.*
"minori, nobis digressuris, tristitia affici, neque
"nos preces *quidem* vestras aversamur: sed cum eam
"benevolentiæ vestræ fidem acceperimus, quæ
"sola nobis alicujus æstimari mereatur, libenter
"vobiscum ut legitimæ uxores vitam agemus. Jam
"enim periculum est, ne, cum nostræ consuetu-
"dinis satietas vos ceperit, nos hinc cum injuria
"& contumelia ad parentes nostros ablegetis. At-
"que ita sibi ignosci, ista caventibus, postula-
"bant". Illis vero fidem, quamcunque vellent,
se daturos pollicentibus; nihilque eis præ affectus
magnitudine & amoris ardore contradicentibus;
"Quandoquidem, inquiunt, ita vobis visum est,
"& moribus vitaque ab aliis diversissime utimini,
"ut & cibos vobismet proprios, nec potum cum
"aliis communem habeatis; necesse est, si vultis
"nobiscum habitare, Deos nostros colatis. Nul-
"lum enim aliud signum erit *indubium* præsentis
"vestræ, quam jactatis, in nos benevolentiæ, aut
"futuræ *pignus*, nisi eosdem nobiscum Deos ado-
"retis. Nec vobis vitio verti debeat, si Deos
"ter-

e Ἐπανδρεύσειν,] Ἐπανδρεύσασθαι *Samb.* (*Coll Voss.*) & *Vat.*
f Πατρίους] *Big.* πατρώους. Horum enim adjectorum usus promiscuus. Mox *Samb. Hen.* & *Busb.* μαδιανιτῶν, sicut supra infraque illi tenent BERN. πατρώους amat & *Coll. Voss.* HAV.
g Τοῦθ'] ταῦθ' *Coll. Big.*
h Τὰς θυγατέρας] Hac de re videsis *Hottingerum* in *Smegmate Orientali*; p. 446.
i Παραγινόμενοι] Παραγινόμβροι in tribus *MSS.*
k Συνῆσαν] Forte συνῆραν. COCC.
l Καὶ θεὸν] Τὸν θεὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
m Ὑπισχνοῦντο] *Al.* ὑπίσχοντο.
n Ἑαυτὰς ἐλεεινὰς] Αὐτὰς *Big.* & *Samb.*
o Νέων,] Νεανίων *Coll. Voss.*) & *Samb.*
p Κατ' ἀρ' ἑνὸς] *Big.* & *Samb.* κατ' ἀδενὸς ἢ τινων δεηθέντες ἐνθάδε ἤκομεν ἡμεῖς, εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. Rescribo clarius ab *Epiphanio*, κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἄποροι ἐνθάδε ἐσμὲν ὑμῖν εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. BERN. Κατ' ἀδενὸς ἢ τινων δεηθέντες ἐνθάδε ἤκομεν ἡμεῖς εἰς *Samb. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* κ. ἀ. δ. τ. ἄποροι ἐνθάδε ἐσμὲν εἰς legisse videtur *Vet. Interpr.*
q Τὴν ὥραν] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν ὥραν τοῦ σ.
r Λυπεῖσθε] Λυπεῖσθαι *Big.* & *Samb.*
s Οὐκ αὐτῶν] *Samb.* αὐτάς. Præfero tamen demonstrationem Atticam ἀρ' αὐτῶν τὴν. Nam ἀρ' αὐτῶν τὴν expresserant typi *Bas.* & *Gen.* Post paucula *Samb.* διανύσαι. BERN.
t Μὴ καὶ κόρον] Μὴ κόρον *Samb* & *Vet. Interpr.*
u Βούλονται] Βάλλονται *Big.* & *Samb.*
x Πάθους] Πάθη *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*
y Χρήσθε.] Ita *Big.* (*Tar.* & *Cocc*) & *Samb.* in *cæteris* χρῆσθαι.
z Τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους] Ideo Rutilius Judæum vocat *Humanis animal dissociale citis.* REL.
a Βαλόμενοι] Βαλομένοις malit *Schotanus*, & mox ἔχειν τὸ τῶν.
b Ἡμῖν Θεοὺς] Illud ὑμῖν ex *MSS.*
c Ἀφίχθε] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *aliis* ἀφίχθαι.
d Προτρέποισθε·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* (συντρέποισθε *Coccejus*)

"terræ, in quam perveniſtis, proprios veneremi-
"ni: præſertim cum noſtri in honore ſint omni
"populo, veſter vero apud neminem *præterquam*
"*vos*. Oportere igitur illos dicebant aut eadem
"quæ aliis *cultu proſequenda* exiſtimare, aut alium
"terrarum orbem quærere, ubi ſoli ex legibus ſi-
"bi propriis vitam inſtituant.

His illecebris capti Hebræi jus de connubiis, decibis, deque cultu Dei unici confeſtim violant. Num c. 25. Deut. c. 4. Joſ. c. 21. Hoſ. c. 9.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honeſtiſſima viſa eſt hæc oratio: quo factum eſt, ut, illarum poſtulationi & *illecebris* concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos eſſe exiſtimarint, illiſque gentium iſtarum ritu libare decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, deinceps faciebant: ut jam per totum late exercitum ſerperet juvenum inſolentia, & ſeditio priore pejor gliſceret, periculumque eſſet ne patria inſtituta penitus in deſuetudinem abirent. Juventus enim, deguſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebili deſiderio in eos ferebatur: & ſi qui primorum populi ob majorum virtutem illuſtres exſtiterint, mali hujus contagione & ipſi erant afflati.

Laſcivie iſtius dux Zambrias, Symeoni progenitori multum ab ſimilis.

10. Quin & Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui conſueverat Chosbiæ Madianitidi, Suris filiæ, gentis iſtius Dynaſtæ, juſſus à muliere ut contemptis Moyſis placitis ſui ad arbitrium ſe componeret, illi obſequutus eſt; ſacra more non patrio faciendo, & uxore ducta alienigena. Cum vero res ita ſe haberent; Moyſes, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim acculavit, nolens eos in deſperationem adducere, qui, modo laterent, ad ſanitatem redire poterant. Dicebat autem, "ut ea patrarint, quæ & ſibimet & ma-
"joribus in dedecus cedunt & opprobrium; quòd
"voluptati indulgere maluerint, quam Deo ſer-
"vire, vitamque ad ejus præſcriptum agere: o-
"portere tamen, ut & adhuc ipſis bene ſit, pœ-
"nitentiam agere, iſtud demum fortitudinem eſ-
"ſe exiſtimando, non ut legibus vim inferant,
"ſed ut cupiditates pravas compeſcant. Præterea
"autem abſurdum eſſe ajebat, quod cum in de-
"ſerto modeſte vixiſſent, nunc bonis circumfluen-
"tes ſupra modum inſanirent, & quæ per inо-
"piam eſſent adepti, per affluentiam perditum i-
rent". Et ille quidem, hæc iis ſubjiciendo, ætate minores in melius mutare conabatur, rerumque geſtarum ad pœnitentiam adducere.

Zambria adverſus legem Moyſaïcam oratio.

11. Proxime autem cum ſurrexiſſet Zambrias, "Sed tu quidem, inquit, ô Moyſes, utere legi-
"bus quibus ſtudium adhibuiſti, & *quibus* pluri-
"mum firmitatis ac roboris ex conſuetudine ac-
"ceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſæpe jam pœ-
"nas luiſſes, & *tuo malo* haud tutum eſſe verba
"dare Hebræis didiciſſes. Me certe iis, quæ tu

"κὴ πᾶσι, τ̃ μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-
"τας, ℥ δὲ ὑμετέρα πρὸς μηδένα τοιούτα τυγχάνον-
"τ⊖. δεῖν οὖν αὐτοὶς ἔλεγον ἢ τ̀ αὐτὰ πᾶσιν [c] ἡγη-
"τέον, ἢ ζητεῖν ἄλλω οἰκεμένλω, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι
"κ℥ τοὺς ἰδίους νόμους.

ϑ'. Οἱ δ' ὑπὸ ℥ πρὸς αὐτὰς ἔρωτ⊖ κάλλισα λέ-
γεσθαι ταῦτα ὑποτλαβόντες, κὴ ϖϑσδόντες [f] αὐτὰς εἰς
ἃ ϖϱοεκαλουῶτο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεὰς τε πλεί-
ονας εἶναι νομίσαντες, κὴ ϑύειν αὐτοὶς κ℥ νόμον τ̀ ὑπη-
κόϱλον τοὶς καθιδρυσαμένοις ϖϱοϑέμενοι, ξενικοῖς τε
βρώμασιν ἔχαιρον, κὴ [g] πάντα εἰς ἡδονλὼ τ̀ γυναι-
κῶν ὑπὸ τέναιλίον οἷς ὁ νόμ⊖ αὐτῶν [h] ἐκέλδυσε ποιῦν-
τες διετέλουν· ὡς δὴ πάντες ἤδη ℥ ϱαῖ τλὼ ϖϑδα-
νομίαν χωρεῖν τ̀ νέων, κὴ ϱάσιν αὐτοὶς πολὺ χείρω τ̀
ϖϱοτέϱας ἐμπεσεῖν, κὴ κίνδυνον παντελῆς τ̀ ἰδίων ἐ-
θισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὸ τὸ νέον γδυσάμενον ξενι-
κῶν ἐθισμῶν ἀπλήτως [i] αὐτῶν ἐνεφορεῖτο· κὴ εἴ τι-
νες τῶν ϖϱώτων ἀνδϱῶν δὴ πατέρων ἀϱετὰς ὑπεφανεῖς
ἦσαν, [k] συνδιεφθείϱοντο.

ί. Καὶ [l] Ζαμβϱίας ὁ τ̃ [m] Συμεωνίδ⊖ ἡγέμεν⊖
Φυλῆς, [n] Χοσβίᾳ σωὸν Μαδιανίτιδι, Σύϱ δυγαλὲ
τῶν ἐκείνῃ δυναϛδοντ⊖ ἀνδϱὸς, κελδωθεὶς ὑπὸ τ̃
γυναικὸς ϖϱὸ τῶν Μωϋσεῖ δοκϑέντων τὸ ϖϱὸς ἡδονλὼ αὐ-
τῇ ϑυμούμενον, [o] ἐϑεϱάπδυεν αὐτλὼ· ὁ δὲ ϑύων τὰ πά-
τϱια, καὶ χάμον ἡγμεν⊖ [p] ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις
δὲ ὄντων τῶν πϱαγμάτων· δείσας Μωϋσῆς μὴ ϑυμηϑῇ
τι χεῖϱον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησιαν τ̀ λαὸν, ἑδενὸς
μὲν κατηγόϱει ϖϱὸς ὄνομα, μὴ βλλόμεν⊖ εἰς ὀπόνοιαν
ϖϑεῖσῆσαι τοὺς ἐκ ℥ λανθάνειν μετανοῆσαι δναμένλς.
ἔλεγε ℥, ὡς οὐκ ἄξια ὁϱῷεν [q] ἔϑ' αὐτῶν ἔτι ϖα-
"τέϱων, τλὼ ἡδονλὼ ϖϑοτιμήσαντες ℥ Θεὸ καὶ ℥
"κατὰ τ̃τον [r] βιῦν· ϖϑοῆκεν ℥, ὡς ἔτι καὶ [s] κα-
"λῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέϑαι, τλὼ ἀνδϱίαν
"ὑϖολαμβάνουσιν οὐκ [t] ἐν τῷ βιάζεϑαι τὸς νό-
"μλς, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τ̃ ὑπϑυμίαις εἶναι.
"ϖϱὸς τούτοις ℥ ἀδὴ εὔλογον ἔφασκε σωφϱονήσαντας
"αὐτὸς ὑπὸ τ̀ ἐϱήμλ, νλῦ ἐν τοῖς ἀγαϑοῖς ὄντας
"ϖαϱοινεῖν, μηδὲ τὰ κτηϑέντα ὑπὸ τ̀ εὐδείας δι' ἀ-
"ϖϱίαν αὐτῶν [v] ἀϖολέϑαι". κὴ ὁ μὲν ταῦτα λέγων
ἐπῆϱε τὸς νέους ἐπανοϱϑοῦν, κὴ εἰς μετάνοιαν [x] ἀπά-
γειν ὧν ἐπειϱᾶτο.

ια'. Ἀναστὰς ℥ μετ' αὐτὸν Ζαμβϱίας, "ἀλλὰ σὺ
"μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χϱῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐπαί-
"δαγας, ἐκ [y] τ̃ πιϑανείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοὶς
"ϖαϱεσκευασμένλς. ἐπεὶ, μὴ τ̃τον αὐτῶν ἐχόντων τ̀ τϱόπον,
"πολλάκις ἂν ἤδη κεκϑλασμένλς ἔγνως ἂν οὐκ ὀϖα-
"ϱεσκλόντας Ἑβϱαίλς. ἐμὲ δὲ οὐκ ἂν ἀκϑλῦσαι οἷς σὺ
"[z] ϖϑοτάτ-

in *Editis* ϖϑοτέϱπιϑε.

e Ηγητέον,] Lege ἡγεῖ℥. COCC.

f Αὐτὰς] In *Editis* αὐτὰς εἰς ἃ ϖϑοτεκαλουῶτο. in *MSS.* ἑαυτὰς εἰς ἃ ϖϑοκ.

g Πάντα εἰς ἡδονλὼ] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* πάντας.

h Ἐκέλδυσε] *Al.* ἐκέλδυε.

i Αὐτῶν] Illud αὐτῶν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

k Συνδιεφ..'εγοντο.] Συνεϑ'ϱεγοντο *Vat.*

l Ζαμβϱίας] *Zimri* Maſorethis, *Zamri* Hieronymo, *Zambri* Syro Interpreti, & Ζαμβϱῆ LXX.

m Συμεωνίδ⊖] Ο τ̃ σεμεωνί⊖ *Baſ.* & *Gen.* לשמעני *λαοτε-μεωνὶ* apud Moyſen. ὁ τ̃ συμεωνίτιδ⊖ φυλῆς ἡγεμον⊖ MSS. quatuor, & Annalis Zonaræ. BERN. *Al.* Σεμεωνίδ⊖ & Σιμεωνιτιδ⊖.

n Χοσβίᾳ] Sic reſtitui hunc locum. Legebatur vulgo χοσβὶ σωὸν μαδιανίτιδι ἴδιδι ἄϱχ. In codice *Busb.* χοϱμῇ, & in *Hen.* χασμῇ, imitatione LXX II. Interpretum, qui χασβὶ reddiderant malum nomen. Apud *Big.* & *Samb.* reperio χοσβίᾳ σωὸν μαδιανίτιδι ἄϱχ. *Epiphanius* creverat ocellis non acutiſſimis: σταμῇ σωὸν μαδιανιτιδι ἄϱχ, ſeu pravius μαδιανίτη ἴδιϱ, *Chorami* (pro *Choſami*) *Madianitidem mulierem Dieri cujuſdam filiam, &c. Suram* vero (שור סוּר & סוּרִי Flavio ἰσαλωίζοντι) partem quintam regni Madianici hanc *Fraudem* genuiſſe (quippe כובי aut כוברי tantum indicat) ſuis literis docuit Moyſes Num. c. 25. Haud errabit equidem, quiſquis כובי Græca forma χοσβὶ donaverit, aut χοσβία. In iſthac ſcribæ Typothetæque forte conſenſerunt §. 12. hujus capitis. Eadem שוילנא appellatur in ſcholis Babyloniis. Vide Synh. p. 82. b. BERN. Ita ex *Big.* & *Samb.* reſtituit *Bernardus*, niſi quod pro Οὖϱ maluerit Σὺϱ ex Hebraïco שור. In *Editis*, *aliiſque* Χοτμὶ σωὸν Μαδιανίτιδι Οὖϱ Vide §. 11.

o Ἐθεϱάπδυεν] Juxta *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐθεϱάπδευεν· ὅτε ϑύων τὰ π.

p Ἀλλόφυλον.] Non ex alia tribu, ſed ex alia gente, quæ non eſſet Iſraelitica. Ita hæc vox Joſepho uſurpatur. Ideo mox γνώσιον ξενικὸν vocat. REL.

q Οὔϑ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* οὐκ αὐτῶν.

r Βιῦν·] Sic quinque *MSS.* in *Editis* βίον. *Vet. Interpres* legiſſe videtur, κ℥ τ̃τον βιάσαν ες, & *ei placentia violarent.*

s Καλῶς ἂν αὐτοῖ ἔχοι,] Καλῶς αὐτοὶς ἂν ἔχοι *Big.* & *Samb.*

t Ἐν τῷ βιάζεϑαι] Εἰς τὸ β. *Iidem.* HUDS. Ut & *Coll. Voſſ.* εἰ τῷ amabat *Coccejus.* HAV.

v Ἀπολέϑαι] Ἀπολέσαι *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπολέσϑαι *Big.* αὐτὰ ἀπολέϑαι ex conjectura.

x Ἀπάγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἄγειν.

y Τῆς πιϑείας] Τῆς τούτων αὐϑείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

z Προσάτ-

"[z] προτάττεις τυραννικῶς λάβοις. ὁ γὰρ ἄλλό τι μέχρι "νῦν, ἢ, προφάσει νόμων καὶ τοῦ Θεοῦ, δουλείαν μὲν "ἡμῖν, ἀρχὴν δ' σαυτῷ κακουργεῖς· ἀφαιρούμενος ἡ- "μᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κοινὸν τοῦ βίου αὐτεξούσιον, ὃ τοῖς [a] ἐλευ- "θέροις ἐστὶ καὶ δεσπότην οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος "δ' ἂν [b] εἴης Αἰγυπτίων Ἑβραίοις φόρτοις, τιμωρεῖν "ἀξιῶν κατὰ τοὺς νόμους τῷ ἑκάστου πρὸς τὸ κεχαρισ- "μένον αὐτῷ [c] ποίησιν. [d] πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς "τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα "καλῶς ἔχειν ἀφανίσας πρηγμένος, καὶ κατὰ τοῦ "ἁπάντων δόξης ἰσχύειν [e] τῷ ἑαυτοῦ καταστοχάκως. "ἃ δὴ πράττω γυναῖ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπραττε [f] περὶ "αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε "ξενικὸν, ὡς φῂς, ἤγαγον· παρ' ἐμαυτῷ γὰρ [g] ἀκούεις "τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ' ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ "λαθεῖν προεθέμην· θύω τε Θεοῖς οἷς θύειν [h] μὴ νο- "μίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πολλῶν ἐμαυτῷ πρεσγ- "μαλεύεσθαι τῷ ἀληθεῖ, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραν- "νίδι ζῆν, τῷ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου πάντος "ἀνηρτημένα. [i] χαρείη τ' ἂν οὐδείς, κυριώτερον αὐ- "τὸν περὶ ὧν πράττομαι γνώμης τῆς ἐμῆς ἀποφαινό- "μενον.

16. Τοῦ δὴ Ζαμβρίου ταῦτα, περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τῶν ἄλλων τινες, εἰπόντος· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν νομοθέτην ὁρῶν μὴ πε- ραιτέρω τοῦ δέοντος αὐτοῦ προάγειν ἐκ τῆς [k] ἀνδικοὺς Δρομάχης θελήσαντα· περίεσαν γὰρ, μὴ πολλοὶ, τοῦ κατὰ τοῦ λόγου ἀσελγείας αὐτοῦ μιμητὰ γιγνόμενοι, παράξωσι τὸ πλῆθος· καὶ Δρμώντων μὲν δὴ τοῦτο ἡ σύλλογος. προεληλύθει δ' ἂν δὴ πολὺ καὶ μείζων ἡ τοῦ κακοῦ πεῖρα, μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ παντὸς αἰτίας. [l] Φινεέσης, [m] ἀνὴρ πάνυ ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, "tyranni more imperaveris, obsequentem non ha- "bebis. Non enim aliud quidquam hactenus, "quam, sub legum ac religionis prætextu, nobis "quidem servitutem, tibimet vero dominatum "malis artibus adstruisti; voluptatem nobis ac ad "arbitrium vivendi libertatem adimens, quæ li- "berorum sunt & nullius sub imperio degentium. "Hebræos sane gravius, quam Ægyptii, premet, "[1] qui ad leges exigere & punire voluerit quic- "quid voluntati nostræ morem gerentes feceri- "mus. Multo autem tu justius pœna afficiaris, "quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quæ "omnium consensu erant approbata; atque ita "hoc comparaveris, ut tua, contra quam alii "sentiunt universi, valeret sententia. Cum vero "quæ nunc facio recte facta esse existimem, ita "postea de iis coram confiteri non me pigebit. "Et mulierem peregrinam, ut ais, in uxorem "duxi: (accipis quidem à meipso facta mea, ut "ab homine libero;[2] neque enim in animum in- "duxi, ut laterem) & sacra Diis facio, quibus li- "bare nefas ducitis, æquum esse existimans mul- "tas vias persequi ut tandem ad veritatem perve- "niam, & non sicuti sub tyrannide vivere, in "uno vitæ totius spem omnem reponendo.[3] ne- "que erit cur quis lætetur, qui meis in rebus "meipso plus arbitrii se habere ostenderit.

12. Cum autem hæc Zambrias de iis, quæ ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod solicitus quidem esset metu de futuris, Legislatorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle contende- re, ne hominem insolentem magis irritaret. Me- tuebat enim, ne multi, ad verborum ejus intem- perantiam sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali vis serpsisset, ni *ma- ture* sublatus fuisset Zambrias hujusmodi ex cau- sa. *Num. c. 25.*

Phineeses Eleazari filius Aaro- nis nepos, vir validi corporis, a- nimoque ad- huc major, zelo Dei percitus, Zambriam Chosbiam- que lancea transfigit.

[z] Προτάττεις] *Samb. Busb. & Hen.* προτάσσεις. Ad clausulam λάβοις *Hen.* BERN.

[a] Ἐλευθέρων] Ἐλευθερίων in duobus *MSS.* (ἐλευθερίου in *Coll. Voss.* Est (*Tar.*) qui malit ἃ τοῖς ἐλευθέροις.

[b] Οὗτος] Οὕτως *Big. & Samb.* & mox χάριτος.

[c] Ποίησιν.] Βούλησιν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.*

[d] Πολὺ δ' ἂν] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis* πολλῷ. HUDS. Lege πολλῷ. COCC.

1. *Qui ad leges exigere*] *Epiphanius* vertit, *qui castigare voluerit secundum sibi placitas leges facta cujuscunque.*

[e] Τῷ ἑαυτοῦ] *Bas. & Gen.* τῷ σεαυτοῦ (idem denotat ἑαυτοῦ inter cives Palladis) κατασκώπτειν (typis forte prioribus κατασκώπτειν) ἀτοπίαν. ἐγὼ γ', ἂν ἐπιμέλειαν εἰκότως ἂν πράττῃ τινὶ, κείνας *Big. & Samb.* Jam silet *Epiphanius.* BERN. Τῷ σεαυτοῦ καταστοχάκως ἀτοπίαν. ἐγὼ γ', ἂν ἐπιμέλειαν εἰκότως ἂν πράττῃ τινὶ, κείνας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

[f] Περὶ αὐτῶν] Abundant hæc. COCC.

[g] Ἀκούεις] Ἀκούσῃ τὰς [ἐμὰς *Vat.*] ἐμ' αὐτοῦ πράξεις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

[h] Μὴ νομίζεται,] Mοι *Big. & Samb.*

2. *Neque enim in animum induxi,*] *Epiphanius* reddit, *non enim latere proposui, nec pro me alter delator erit*, quasi aliquid amplius in *suo codice* habuerit, quam in *nostris* exstat.

[i] Χαρείη] *Bas. & Gen.* χαρείη ἂν. Hunc versum difficilem sensit *Epiphanius* præter ingenium suum. BERN. Ita *Big. & Samb.* Χαρείη) *Bas. & G.* HUDS. χαρείζω malo. COCC.

3. *Neque erit cur quis lætetur,*] In *Vet. Interp.* juxta *Vossii* Cod. *nemo autem magis se expositurus sit quam ego, qui mentem meam de iis, quæ fecerim, enunciem.* in *Gelenio* autem sic, *nemo mihi rem gratam fecerit* &c.

[k] Ἀνδικοὺς] *Al.* Ἀνδικεῖ.

[l] Φινεέσης,] Phineeses פנחס קנאה *φινέας ὁ ζηλωτὴς Uzielidæ, & adhuc fortius apud Patres Babylonios f.* 82. Synhedrin, *& in Levitico Magno* Parasa 33. קנאי בן קנאי *καναῖος ὁ καναίας propter zelum Levis, sed ignominiæ idem* Putielides, *Pontificum Hebræorum tertius, vir validi corporis; hoc de illo testantur Philo, Josephus, & Johannes ramus Pharisismi* Synh. *f.* 82. *b. animo adhuc major, jamque zelo Dei percitus, Δρμὰ. c.* 25. 9. *Zambriam Chosbiamque, incestos conjuges, in thalamo κύβδα* הקברת: *idem* fornix, camera, *τέγος Aquilæ, σκηνὴ Josepho,* האהל & القبة *pariter Saadiæ, Salomoni, Cimchioque, Symmacho κορυφὴν, non πυθμένιον: sed interpretibus Ptolemæi regis* fornax, *ubi offenderat, vindice pilo ambos transfodit modoque merito jungit.* רוכח *vero Josephus perite interpretatus est ῥομφαία, i. e. lancea Hispanorum, seu framea Alemannorum ex etymo. A Græcis enim in Germaniam illatum est hoc vocabuli, licet aliter existimabat Corn. Tacitus. Hastam longam ῥομφαίαν vocant Hesychius & Photius, Rumicem Festus, Gellius Rumpiam è Græco.* רומח *insuper σειραφόρος τοῖς ὁ. δόρυ Aquilæ, & Symmacho contus. Hoc autem exemplo pars sincera juvenum, sumtis animis plusquam suis, cognati exercitûs libidinem atque apostasiam ferro castigat: sæviit & latius pestis. Ita* 24000 *Hebræos perdidit Venus Moabica. His porro vindiciis promeruit Phineeses, Num. c.* 25. 12. *Mal. c.* 2. 5. *diuturnum ac ferme continuum Primatum suæ stirpis, necnon* ברית שלום *i. e. eam vivendi felicitatem, ut post longa sæcula Christus olim adventarit orbem terrarum judicatum, hoc Angelo fœderis, hoc patre patrato inductus; ita suadet filius Uzielis. Lege itaque Num. c.* 25. & Ψ. *c.* 106. 28. *Eccles. c.* 45. 28. 1 *Macc. c.* 2. 54. & 1 *Cor. c.* 10. 8. *Pesictamque f.* 58, 59. *Et Paraphrasin Jonathæ, unde hæc assumsi:* האנא גזר לירת ית קימי שלם ואעבדינרה מלאך קיים ויהי לעלמא למבשראה נאולתאה בסוף יומיא. *Tantidem etiam eruitur ex antiquo monumento Rabbinorum* סיפרי: תחת אשר קנא לאלהיו תחרת אשר הערה למורת נפשו וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שיגר עכשיו לא זו אלא עוטר ומכפר ער שיחיו המיתים. *Statimque colligit idem Commentarius,* XVIII *Pontifices hoc homine prognatos præfuisse Ædi priori, imo* LXXX *Secundæ, ubi mitra pretio plerunque verterat. Simile insuper Adamantius noster à similibus:* ὁ λαμπρότατος, ὃν οἶδα πόθεν κινούμενοι, οἱ ἱερεῖοι Ἰουδαίοισι, Φινεὲς τὸ ἐλεαζάρειον μὲν αὐτὸν εἶναι ἡλίκιαν, καὶ τὸ ἀνάπτυκτον ἐν τοῖς ἀρχαίοις αὐτῶν βιβλίοις ἐπονομαζόμενος ἱερατικὸν ἐπιγίνεσθαι. *Atqui eisdem pene verbis Rabbi Lazarus in* τοῖς κεφαλαίοις, היסב הקדוש ברוך הוא שמו של פנחס בשמו של אליהו. Apocrypha *igitur jam vocat Origines Sacrarum Literarum exegeses, quæ à Pharisæis acceptæ per tot sæcula miseri Judaismi percolarunt. Inde ait Samuel Laniadus ad c.* 20. *Judicum ex Davide Cimchiorum,* מקברת רזל אמרו כי פנחס זה אליהו. *Eandem paradosin tangit Abenesdras, Abarbanelis, Explanatoresque alii, ut scias Rabbinos non nuper delirasse in Sacris; utinam & nostri homines temperantius egissent in tam Divino codice. Addam huc & adnotationem Rabbinicam Hieronymi ad ultimam mansionum Hebraicarum.* Phinees zelatus zelum Domini, accepit præmium in æternam memoriam, armum victimæ. *Ita enim Jonathan, post Doctores Ænigmaticos,* Cholin *fol.* 134. *b, interpretatur Num. c.* 25. *v.* 13. καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν ἐν διαθήκης ἱερατείας αἰωνίας, ἀντὶ ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ· quia prensarat ille lanceam brachio suo בזרעיה, scortumque percusserat אל קבתרה, oreque tenus בפומיה oraverat (Ψ. 110. בעל) causa populi Hebræi, commeruit sane pro toto Sacerdotum ordine tria illa dona seu μετάλλα, armum, malam, & ventriculum, יזכנו כהניא לתלת מתנן דרועא ולועא וקיבתא. *Vide Num. c.* 25. 1 *Cor. c.* 10. 8. Ψ. 106. 28, 29, 30. *Eccles. c.*

sa. Phinees, vir cætera juventutis facile princeps, patriæque dignitate omnium ejusdem ætatis eminentissimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, & Moysis ex fratre nepos) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrârat Zambrias, &, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus cresceret insolentia, supplicium manu sua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti essent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non prius, cum periculum aliquod aggredi constitueret, ab eo desisteret, quam illud expugnasset & victoriam de eo reportasset) Zambriam, in tentorium ipsum consequutus, pariter ac Chosbiam eodem lanceæ ictu interemit. Juvenes autem omnes, qui virtutis aliquid sibi vendicarent & honestatis studio tenerentur, Phinees fortitudinis exemplo accensi, ejusdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges *patrias* violârant, horum egregia virtute perempti sunt. Pestè autem *reliqui* omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot è cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, à Deo pro sceleris sociis habiti, pariter sublati erant. Mortui sunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

Phinees exemplo sincera pars juventæ, cognati exercitus libidinem atque apostasiam ferro castigat. Deus ira vitat latius pestis. Num. c. 26.

καὶ τῷ ℨ πατρὸς ἀξιώματι [n] τὰς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζαρ γὰρ ℨ ἀρχιερέως ἦν υἱὸς, Μωϋσέως δὲ [o] ἀδελφοῦ ἔκγονος· ὠφελήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ ℨ Ζαμβρίου, καὶ πολὺ ἰσχυροτέραν γνώσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ [p] ἀδείας, ἔργῳ τῷ δικαίῳ [q] αὐτὸν εἰσπεράσασθαι Δι' ἀγχόνης, καὶ κωλύσαι Δι' αἰδοῦς τὴν ἀνομίαν εἰς πλείονας, τῶν δεξαμένων ἢ κωλυομένων· τόλμῃ δὲ [r] καὶ ψυχῆς καὶ σώμα[τος] [s] ἀνδρεία τοσοῦτον προὔχων, ὡς μὴ πρότερον, εἴ τινι συρραγῇ τῶν δεινῶν, ἀπαλλάττεσθαι, πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκῃ τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν· ὀπὶ τῷ ℨ Ζαμβρίου σκηνὴν ἀφικόμενος, αὐτόν τε παίων τῇ [t] ῥομφαίᾳ καὶ τὴν [v] Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ ℨ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γιγνόμενοι τῆς [x] Φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ὁπὶ τοῖς ὁμοίοις [y] Ζαμβρίου τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπώλοντο μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῆς τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τ ἀνομησάντων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες καὶ λοιμῷ, ταύτην ἐπισκήψαντος αὐτοῖς ℨ Θεοῦ τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγνεῖς ὄντες, κωλύειν δέον, ἐξώτρυνον αὐτοὺς ὀπὶ τούτοις, [z] συναδικεῖν τῷ Θεῷ δοκοῦντες, ἀπέθνησκον. [a] ἀπώλοντο μὲν οὖν οὐκ ἔλαττον τεσσαρακισχιλίων ἀνδρες τῶν τάξεων οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων καὶ [b] δισμυρίων.

ιγ'. Τὰ

45. & 1 *Macc. c.* 26. 54. BERN. Ita alibi apud *Josephum*. Φινεὲς in *Editis*, *Alnisque*, juxta *Interpretes* LXX. Φινεάσης malit *Bern.* Eandem historiam habes apud *Philonem*, p. 105. & *Zonaram*, p. 27 Vide infra, p. 222. v. 14.

m Ἀπὸ] Καὶ ἀπὸ *Samb.*

n Τὰς ἡλικιώτας] Πολὺ τὰς ἡλικ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

o Ἀδελφοῦ ἔκγονος] Μωυσ ως ἀδελφοῦ ὡς *Bas.* & *Gen. m.* ἀδελφοῦ παιδὸς ἢ υἱὸς vel ὑὸς *Big.* & *Samb. Fratris Mosi nepos*, Epiph. *m.* ἀδελφοῦ ἡμῶν bene *Tar.* Excudi novis typis jussi ἀδελφοῦ ἡμῶν, sive ἡμέας. Sufficeret tamen pro *nepote* μωϋσέως ἀδελφόπαιδ ℨ aut ἀνεψιοῦ, omisso altero ὡς preli *Basil.* BERN. Ita cum *Bernardo*, si quis ἡμῶν malit, per me licet. In *Editis* Μωϋσέως ἀδελφοῦ ὡς. in *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* Μωϋσεως οἱ ἀδελφοῦ παιδὸς ὡς *Epiphanius* vertit, *fratris Moysi nepos*. Est qui conjicit, M. ἀνεψιοῦ ἡμῶν. Sufficeret tamen pro *nepote* Μωϋσέως ἀδελφόπαιδ ℨ aut ἀνεψιοῦ.

p Ἀδείας,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀδικίας.

q Αὐτὸν εἰσπεράσασθαι] Hoc modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν.

r Καὶ ψυχῆς] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

s Ανδρεία] Ita *Big.* quod licet per Grammaticum Dyscolum. ἀνδρία *Samb. Busb. Hen. Gen.* & *Bas.* ex mente Hori Philologi. BERN. *Al.* ἀνδρεία, & mox σθένων.

t Ρομφαίᾳ] Ρομφαία *lancea* Hispanorum, seu *framea* Alemannorum. ῥομφαίαν *hastam longam* vocant *Hesychius* & *Photius*.

v Χοσβίαν] Χοσβίαν *Samb.* χασβίαν *Hen.* & *Busb.* Hanc enim *Decipulum*, Veneris Madienæ ædituam primariam, Græci χατβί, Syri χασβὶ appellitant, & Samaritæ in suis paraphrasibus לַכְזְבָּה, puto pro לַכְזְבָּה, ἡ ψεῦσις. BERN. Ita etiam supra p. 220. v. 21. Χοσβίαν *Hen.* & *Busb.* Χασβὶ etiam & Χασβὶ appellatur.

x Φινεέσου] Nomen zelotæ פִּנְחָס, quod *Grandis* & εὐμεγέθης i. فنحس suo etymo indicat, *Pinhas* enunciat Masora Samaritarum ac Judæorum, Φινεὲς versio Alexandrina, *Phinches* Syrorum illa, Φινχὰς Arabicæ aliquot. Idem apud Josephum scribitur sæpissime Φινέης, Φινεῆσ, nonnunquam Φινεόσου, & juxta codd. *Busb.* & *Hen.* Φινεάσου, rarius Φινεὲς observato termino Hebraico. Mihi placet forma recta Φινεάτης Eandem autem historiam ex Moyse sic prius diduxerat Philo: Ο ℨ βαλάκης οὐκ ἀπὸ σκοπῆ νομίζω εἰπεῖν τὰ λεχθέντα (à Balamo nimirum consultore pessimo) τ καθ' μοιχῶν νόμον ἀφανισθῆναι ℨ, καὶ τὰς ἐπὶ φθορᾷ καὶ ποιείᾳ κεκμήκεις ψυχὰς, ὡς εἰ μηδὲ τὴν ὄρχιν ἐγγράφουσαι, (hæc inconsiderate dicta & impotenter, ut sunt multa apud Philonem:) ἀνέδην ἐπιτρέπουσαι γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας ἐφ' ἃς ἂν ἐθέλωσι ποιεῖσθαι. δοκοῦσα ℨ ἀδεία, τὴν πληθὺν τ μεταχίων ἐπήγαγε, πολὺ ἀφορητοτέραν τῆς Δι' ἡδονὴν αὐτῶν ἀπατώσης ℰ πεῖσασα ταῖς γοητείαις ἀφ' ἑστίας καὶ ἱερῶν φυγεῖν· ἵνα γὰρ ℨ ἀρχιερέως Φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις σφόδρα χαλεπῶς, ὑπεκκαυθεὶς τὸ ἔμφυτον ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ ἀφορμὴν ἔσχεν. ἐν ὧν γὰρ τ. νῦν ℨ ἀπὸ ℨ χθὲς θυσίαι καὶ εἰστιάσεις ἀφ' ἑσπέρας, μήτε κοινὰ ὀτα εἰς τὸ δεῖπνον, μήτε λανθάνειν τὰς πολλὰς πειρώμενον, μήτ' οἶκα φιλεῖ κλέπτεσθαι τὴν εἴσοδον· ἀλλὰ μετ' ἀναισχύντου θράσους τὴν ἀκοσμίαν ἐπιδεικνύμενον, καὶ φρυαττόμενον, ὡς ἐπὶ σεμνῷ, πράγματα τῷ καταγελάσῃ· πάνυ πικραθεὶς καὶ πληγωθεὶς ὀργῆς δικαίας, ἐπεσφράμων ἔτι κατ' εὐθὺ κειμένης ἀμφοτέρας, τόν τ' ἱερατικὸν καὶ τὸν ἐπιτάξαντα σὺν θεσμοῖς. τοῦτο θεασάμενοί τινες τὸ ἀφάδαστον τ τῆς ἐκφύσεως καὶ θεοσέβειαν ἐζηλωκότων, ἀφεστήκασι ℨ νωθείας ἐμιμήσαντο, καὶ πάντας τοὺς τελεσθέντας τοῖς χειροποιήτοις συλήψεις καὶ φίλους ἡγησόμενοι ἀνελοῦσι, τὸ μὲν μίασμα τῆς ἔθνους σὺν καθαίρεσι ἀφ' ἧς τ ἀφ' ἧς ἀσεβηκότων ἀπαρεμπτητα τιμωρίαι. τετρακισχιλίους δὲ φασὶ πρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. ὡς ἦν ἀεὶ τι γ' ἔρως ἐπιξύον τῷ ἡφ ℨ ἀρχιερέως, ὃς πρωτ ℨ ἐπὶ τῶν ἀμυναν ωρμ(ιν, ἐζητ ἀφ' χεῖν μωσέως. φάσκ ℨ χρησμοὺς ὠφελοῦσθ ℨ ὁ θεὸς ἀπεῖναι τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ὃ μόνοις ἱκανὸς αὐτ ℨ ἀφ' χ ἴν· ὅτῳ ℨ τῇ εἰρήνῃ, καὶ παλαιστησιαν ἱερωσύνης αὐτῷ κ γθ, κληρουχίαν ἀναφαίρετον. Alibi ille ænigmatum doctor, Φινεὲς ℨ ἱερεὺς ὁ ζηλωσας τ ὑπὲρ θεὸν ζῆλον, τ σπερμασιν, τουτέστι τ ζηλωτὴν λόγου λαῶν, οὐκ ἐπιτ ℨ πρὶν ἢ ἐκκεντῆσαι τὴν μαλακίαν τοῦ χεῖλον ἀλλότριον καὶ κληροῦ λιμένας θετικὸν, εἰρήνην καὶ ἱερωσύνην. Et *de nominibus permutatis*, Τοῦτο ἔπαθεν, ἵνα ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἱερεὺς ὁ θεὸς τέλειος Φινεὲς, ὑπερμαχ ℨ αὐτοκτόνος ℨ ἦλθε, Φύσις μισοπονηρ ℨ ὢν καὶ ζήλῳ τ καλῶν κατεχόμενος ὡ σπερμασιν λαζοντι, τὸ οἱ ἐστιν. ἐκοινήμονα καὶ ὀξὺν λόγον, ἐξεχύσατο ῥώμη καρτέρας χρηματίσας καθεκτήτας. &c. Zonaras per compendium itidem dixit, Ζαμβρῆς μὲ φυλαρχ ℨ ὢν φυλῆς τ συμεωνιτ ℨ, καὶ μαδιανιτίδι συνοικῶν, καὶ πλείστας ἐκείνης ἐρῶν, μοιχὸς κατηναδόσατο, καὶ μή ἄν ποτε τὴν γυναῖκα καθαλιπεῖν διωμόσατο. ὁ Φινεὲς ℨ ἐξ ἀρχιερ ως ὢν παῖς ℨ ἐλπίζας πλείστους ἀναιρεῖν, οὐκ ἀνέμεινε παίων τῇ ῥομφαίᾳ τὸν μαδιανίτιν καὶ τ ζαμβρῆ, ἕως καὶ ἄμφω ἀπέκτεινεν. ὃν καὶ ἄλλοι νέοι, οἷς ἀρετῆς ἔμελε, μιμησάμενοι, αὐτὸ οὗτο τ νέων τοὺς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοφύλοις ἀδημοσίευτας. ἀπέθανον δὲ ἄνδρες οὐκ ἐλάττους μυρίων καὶ τετρακισχιλίων. BERN. Hic loci Φινεάσου *Busb.* & *Hen.* Vide supra p. 221. v. ult.

y Ζαμβρίᾳ] Ita *Vat.* ut & supra p. 222. v. 21. Ζαμβρὶ in *Editis*. Ζαμβρία *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ζαμβρῆ *Hen. Busb.* & *Oecumen.*

z Συναδικεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* συναδικεῖν τ Θεὸν *Vat.* in *Editis* ἀδικεῖν τῷ Θ.

a Απώλοντο] Ita duo editorum, ac privatorum librorum duo; sed & *Zonaræ* Annalis. ἀπώλετο *Bigotius*, *Sambucus*, & *Epiphanius*. BERN. Απωλετο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίων.] Desideraverat enim sub hoc facinore de suis copiis Clementissimus Imperator haud minus quam אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף, τέσσαρας καὶ εἴκοσι χιλιάδας, c. 25. 9. Quanquam ἀλλαγραφα harum Originum vetera novaque millenarium unum dissimulant, puta *Cassiodori*, *Big. Samb. Hen. Busb. Drungarii*, *Zonaræque*. Veruntamen miror magis quod B. Paulus apud Judæos Corinthios adfirmarit Epistola priore, cecidisse olim mœchæ gentis ὡς μιᾷ ἡμέρᾳ εἰ στερεὰς χιλιάδας; cum Philo eodem plane tempore inter verpos Alexandrinos scripserit de ea calamitate, ut supra monui, τετρακισχιλίους ἀφ' ἑστίας καὶ ἱερῶν ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. Oecumenius legerat forte in exemplari aliquo V. T. καὶ ἐχθροῦ εἰ τεθηκότες ὡ τῇ πλευρᾷ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Verum ex fraude Libraria. Unde necesse habuit & hæc subnectere, τινὲς ℨ τ ἀλλογραφάντων τὸ παλαιὸν εἰκοσιτέσσαρες ἔθεσαν. Vetus ille mos, ex novo ut Scioli Græcanici corrigerent vetus Instrumentum; at deplorandæ plane fatuitatis apparet, propter Synagogas Scholasque adeo frequentes Judæorum ac Samaritarum. Dicendum igitur Zelotarum gladium sustulisse mille milites pollutos, cæterosque telo Dei fuisse peremptos. Aut Descriptores Epistolarum Paulinarum pro εἰκοσιτέσσαρες χιλ. jampridem præcipitasse εἰκοσιτρεῖς χιλ. Nihil sane boni huc attulit ex Jure Rabbinico ὁ ἐλαχίστας. BERN. Ita cum *Schotano* rescripsit *Bernardus* ex *Num* c. 25. v. 9. quanquam in *Codd.* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* sit τετρακισχιλίων ℰ μυρίων. *B. Paulus* in Ep. 1. ad *Corinth.* c. 10. v. 8. dicit εἴκοσι τρεῖς χιλιάδας cecidisse: cum *Philo* eodem fere tempore scripserit τετρακισχιλίους ἀφ' ἑστίας ἀναιρεθῆναι. Dicendum igitur

ιγ'. Τοῦ δὴ τούτης παροξυνθεὶς τὴν αἰτίας Μωϋσῆς, ὅπλα τὸ [c] Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν τὸ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μικρὸν [d] ἐρῶμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. [e] δίκαιον γὰρ ὅπλα τούτῳ τὴν τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βάλαμον, ὡδαληφθέντα ὑπὸ τῶν Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπάσσοιτο τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τἄρα μὲν ὑπὸ δυνηθεὶς θεία προνοίᾳ, γνώμην δὲ ὑποθέμενον, ἣν χρησαμένων τῶν πολεμίων ὀλίγοι τῶν Ἑβραίων ἁλῷεν διεφθάρη τοῖς ὑπνοδόμαις, [f] νοσφίσαντά δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν ἐλέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς πίστ [g] δοκεῖ, ὕτω σκοπείτωσαν.

13. Hæc autem causa fuit, cur Moyses, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miserit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius istud, à quo digressi sumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par esse arbitror, ut Legislatoris hac in re consilium non prætereamus sine laude. Balamum enim (qui à Madianitis accitus ad Hebræos exsecrandos, & Dei quidem providentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo secius tamen tale consilium dedit, ut, hostibus eo usis, parum abfuerit, quin populus universus suis *de religione* studiis depravaretur, quibusdam vana de iis opinione infectis) magno *quidem* dignatus est honore, quod scriptis mandarit ejus vaticinia. Et quando ei licuisset omnem ex illis famam & gloriam sibi tribuere & privatim vendicare, præsertim cum nemo esset testis qui eum falsi arguere potuerit, illi *tamen* testimonium perhibuit, ejusque memoriam literis consignavit. Sed hæc quisque ut libuerit, ita consideret. *Balami vaticinia haud dissimulat Moyses, Historicorum primus ac integerrimus.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὅπλα Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μωϋσῆς δή, ὑπὲρ ὧν πρ [h] προεῖπον, ὅπλα τὴν [i] Μαδιανίτιν γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας [k] δισχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαντες. [l] καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε [m] Φινεέσην, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, Φυλάξαντος τοῖς Ἑβραίοις [n] τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεομισοῦντας τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιανῖται δέ, [o] προπυθόμενοι τὸ στράτευμα ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας, ἧ προσδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμενοι προείμενον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον· οἵπερ βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν· [p] Ὠεός τε καὶ [q] Σύρης, ἔτι δὲ Ροβέης τε καὶ [r] Οὖρης· πέμπτος δὲ Ῥέκεμος, ἡ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῶν Ἀράβων ἔχουσα γῆς, καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίου τοῦ [s] κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα [t] Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα καὶ παιδίοις ἀνδρα-

CAP. VII.

Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

Moyses autem, ob causas quas ante memoravi, in terram Madianitarum misit exercitum, ad duodecim millia hominum, * pari ex unaquaque tribu numero delecto: ducemque ipsis præfecit Phineesen, cujus paulo supra meminimus, ut qui Hebræis leges suas conservaverat, & de Zambria eas violante supplicium sumpserat. Madianitæ vero præsentientes contra se movere exercitum, & non longe abesse, copias suas colligunt; regionisque aditibus, ubi hostes irrupturos esse putabant, munitis, eos exspectabant. Cum autem venissent, & conserta esset pugna, tanta Madianitarum cecidit multitudo quantam nec conjiciendo nec numerando consequi possumus; cunctique eorum reges *acie occubuerunt*. Quinque autem erant; Oëus & Sures, quin & Robees & Ures: quintus vero Recemus, cui cognominis urbs in terra Arabiæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Græcis Petra dicta. Fusis fugatisque hostibus, regionem eorum diripuere Hebræi; multumque prædæ capientes, & incolas, *viros* cum mulieribus, interficientes, solis vir- *Bellum Madianiticum, Principum quinque exitio & spoliis opimis memorabile, Num. c. 25. & Jos. c. 13. 21. & Philo, p. 649. Copias Hebræas tum duxerat Phineeses.* VII. *Areceme, Petra, Arabiæ cognominis metropolis.*

---

tur Zelotarum gladium mille sustulisse, cæterosque telo Dei fuisse peremptos: aut mille *primorum* periisse, reliquos è *plebe*.

c Μαδιανιτῶν] Quoties, obsecro, monebimus μαδιλιτῶν scribi in membranis *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* & quandoque μαδινιτῶν, pro μαδιανιτῶν *Bas. Gen. Stephani*que *Byzantii*. Agnosco tamen perlubenter μαδιλωαίων cum LXXII. Interpr. & μαδιλωῶν formas alias gentiles, Arabibusque dilectas. Mox στρατιὰν ἐξέπεμψε *Hen.* BERN.

d Ἐρῶμεν,] Ἐπαγγελλόμεν *Big.* ἀπαγγελλόμεν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

e Δίκαιον] *Al.* δίκαιον ἐστὶ τ. & in *Vet. Interp.* δίκαιον γὰρ ἐστὶ τ.

f Νοσησάντων] Νοσσάντων *Samb.*

g Δοκεῖ,] Δοκῇ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δοκεῖ, ὕτω ἐστὶ σκοπείτωσαν ὡς τούτων *Vat.*

h Προεῖπον,] Προεῖπομεν (*Coll. Voss.*) *Samb.*

i Μαδιανῖτιν] *Al.* Μαδιανίτιδα, & Μαδιανιτῶν.

k Διχιλίους] Εἰς διχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

* *Pari ex unaquaque tribu numero delecto:*] Sc. *mille.*

l Καὶ στρατηγὸν] Ita *Bas. G. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐστὶ στρατηγὸν αὐτῶν *Big.* στρατηγὸν δ' αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* στρατάρχην αὐτῆς *Zonaras.*

m Φινεέσην,] Sic placuit rescribere ex p. 224. v. 2. Φινεὲς *aliis.*

n Τοὺς νόμους,] Præsertim Halacam illam *de ulciscendo connubia Syriaca*, sicut Doctores Babylonii tradidere, ופנחס ראה מעשה ונזכר הלכה הנועל ארכירת קנאין ופוגעין בני ישראל. Vide Pesictam, atque Uzielidis Paraphrasin Num. c. 25. 7. BERN.

o Προπυθόμενοι] Ita (correxerat & *Coccejus*) *Vat. Samb.* à manu secunda. & *Vet. Interpr.* προθυμούμενοι *Bas. G. Big.* & *Samb.* à manu prima.

p Ὠεός] Principum Madienorum primus in optimis libris vocatur עי, quod est *evi*, aut ab ore Syro & Samaritico *Avi*. In codicibus cunctis Josephi seu Græcis seu Latinis ωχ vel *Och*. Facile enim commutantur invicem νοε, νωχ, & similia. Scripsit sane Flavius εὐι aut ὦε. Secundus ἄσυς Big. ἰασύρης Samb. σύεγης Hen. & Busb. aut correcte σύρης apud Bas. & Gen. *Sur* Epiphanio & Hieronymo pro Hebraico צור, סור. Is erat Chozabæ lascivæ puellæ parens alter infelix. Tertius Regulorum nomen habuit רבע *Rebah*, Hieronymo *Rebe*, LXX. Interpr. ῥοβί aut ῥεβίκ, aut ῥόβοκ pro ῥοβόγ aut ῥοβόη. Josepho concinne ῥοβέης; indeque *Robe* & *Robeth* apud Interpretem Scholasticum. Quartus est ὄρης Flavio, Epiphanio *Hiur*, quasi ἰούρης vel ὄρης: LXXII. Interpr. ὄῤ, Moysi חור i. e. χὸρ. Ultimus pentarchiæ Madinaiticæ רקם, Interpr. LXXII. ῥοκὸμ, Judæis cæteris *Recem*, aut Græco ritu ῥέκεμος, *Recem* & *Regem* Epiph. qui Arabiæ Petræ Metropolin de se insignivit, ut putant. Vellem enim contra tot exemplaria Josephi, *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* & *Arecen* aut *Arecem* Epiphanii, & contra Onomasticon Eusebii, rescribi potius τὸ ὄνομα ῥεκέμη. Imo vox ipsa ῥεκέμη aut רקם *Petram* significat, ut supra diximus, & cum emphasi ἀρεκέμη. BERN. Ita *Bernardas*, cui tamen non displicet Εὐι. in *Editis*, *aliisque* Ωχ. Sed facile commutantur invicem, ut Νοε, Νωχ, & similia.

q Σύρης,] Ασυρ *Big.* (*Coll. Voss.*) Ιασύρης *Samb.* Ασυρέης *Vat.* Σύεγης *Hen.* & *Busb.*

r Οὖρης·] *Hiur* apud *Epiphan.* quasi Ιούρης vel Οὔρης. Οὖρ LXX. unde Οὖρης placuit *Bernardo*. In *Editis* Οὔρης.

s Κτίσαντος] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κτήσαντος.

t Ἀρεκέμη] Ῥεκέμη *Vat.* unde præfixo articulo *Areceme* aut *Hareceme*, & per apocopen *Arce*. de qua supra ad p. 208. v. penult.

γ Φι-

virginibus peperceruntque; quod hoc à Moyſe in mandatis acceperit Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi *victor in caſtra* rediit; prædam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum & argenteorum vim ingentem, ad uſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductæ ſunt etiam & virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque prædam partitus, ejus quidem partem unam quinquageſimam Eleazaro dedit & ſacerdotibus, Levitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiave eis inter fruendum oborta.

Jeſum ſucceſſorem ſuum declarat Moyſes, Deo ſic volente, Num. c. 27. Deut. c. 34. Joſ. c. 1. & Philo, p. 698.

2. Moyſes autem, jam ætate provectus, Jeſum deſignavit, qui ſibi in prophetæ & ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo jubente ut ſummum rerum imperium ei deferret. Jeſus etenim omnem juris divini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe præceptore uſus.

Gadis ac Rubeli tribubus integris dimidiaque Manaſſitidi trans Jordanem ex voto conceditur regio Amoritis, paſcuis felix. Num. c. 32. Deut. c. 3.

3. Per idem tempus duæ tribus Gadis & Rubeli & dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero & aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obſecrantque Moyſen, ut ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chanaæos metu detrectaſſe, & pecorum curam ut honeſtam *otioſe deſidendi* occaſionem inveniſſe, ignaviſſimos eos appellat, & qui ſpecioſum timiditati ſuæ prætextum excogitarunt. Velle quidem eos à labore vacuos luxu ætatem agere, cum *cæteri* omnes ærumnas pertulerint, ut terræ quæſitæ forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum prœliorum diſcrimina, ut terram à Deo Jordanem trajicientibus promiſſam caperent, devictis illis quos à nobis pro hoſtibus Deus haberi juſſerat. Illi vero ducem gravius commotum videntes, juſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, ut id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, ut, præda in locis tutis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina & prælia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, ajebant, poſtquam oppida in præſidium liberorum & conjugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, una cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum pontificem & Jeſum ac cæteros magiſtratus, *eorumque præſentia* illis concedit Amoritidem ea lege, ut cognatis tribubus *cum*

ν Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *ceteris* Φινέϛ, Φινὶς, aut Φινεές.

ξ Πεντακισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄας (*Big.* οἷς) δὲ πεντακισχιλίας ϖρὸς μυρίασιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici.* Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄις (ſic enim ſtringunt nomen bidentum Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt οἷς) δὲ πεντακισχιλίας ϖρὸς μυρίασιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὄας non οἷς habeat *Samb.* & σὺν pro ϖρὸς *Vat.* πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

ο Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

π Τεσσαρακοντα.] Δισμυρίας ſolus *Big.* perperam.

ρ Μυρίασι τῷ λαῷ,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μυρίασι τῷ λαῷ, τὸ πεντηκοστὸν &c.

σ Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

τ Εαυτῶ] Αὐτῷ *Vat.*

υ Παῖδες ϖροφητείας,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר די רוח נבואה בוהי. BERN.

ν Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *ceteris* Φινέϛ, Φινὶς, aut Φινεές.

ξ Πεντακισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄας (*Big.* οἷς) δὲ πεντακισχιλίας ϖρὸς μυρίασιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici.* Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄις (ſic enim ſtringunt nomen bidentum Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt οἷς) δὲ πεντακισχιλίας ϖρὸς μυρίασιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὄας non οἷς habeat *Samb.* & σὺν pro ϖρὸς *Vat.* πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

ο Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

π Τεσσαρακοντα.] Δισμυρίας ſolus *Big.* perperam.

ρ Μυρίασι τῷ λαῷ,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μυρίασι τῷ λαῷ, τὸ πεντηκοστὸν &c.

σ Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

τ Εαυτῶ] Αὐτῷ *Vat.*

υ Παῖδες ϖροφητείας,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר די רוח נבואה בוהי. BERN.

ϖαιδείαν ——μ. δὲ διδάξουσιν. *Hen.* & *Busb.* BERN.

φ Ρουβήλ] Ρεῖμα *Busb.* & *Hen.* Ρουβιμ *Zon.*

χ Μανασσίτιδος ἡμίσεια,] Μανασσῆδος ἡμίσεια *Samb.* μανασσήδος ἡμίσεια *Busb.* μανασσίδος ἡμισεία *Baſ.* & *Hen.* BERN.

ψ Αμωρῖτιν] Al. Αμορῖτιν, & Αμορίτην. Vide p. 209. v. ult.

ω Εὐρηᾶς,] Εὔρεας *Big.* & *Samb.* & hic cod. à nova manu διρίας. ἐρῆας *Baſ.* & *Gen.* Cape quod vis. Supra δείσαντας τ. πρ. χαν. μάχης *Busb.* & *Hen.* BERN.

α Ενθήμονα] Αχήμονα *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

β Πάντων] Πάντων ϛ in quatuor *MSS.*

γ Μὴ θέλειν δὲ,] *Coll Big.* μὴ δὲ θέλειν δὲ.

δ Υπίχηϛ,] Ita *Baſ. Samb.* & *Vat.* Dicas etiam ὑπίχηϐ, aut ὑπίχοιϐ pro mendo *Genevenſi* ὑπίχοιτ. BERN.

ε Οἱ δ' ἐρῶντες] Οἱ δὲ *Samb.*

ζ Απελογοῦϐ·] Male in impreſſis, ἀπλογοῦϐ.

η Κινδυώων,] Τῶν κινδυώων *Big. Samb.* & *Vat.*

θ Πεποιῆϛ τῷ αἴτησιν,] Ita quatuor *MSS.* in *Vat. Baſ.* & *G.* πεποιεῖϛ pro ποιεῖϛ.

ι Καὶ τὰς μάχας] Καὶ τὰς μάχας inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

κ Συναπεῖναι] Lege σιαπιέναι. COCC.

λ Τὸν ἀρχιερέα] Articulum negliget *Vat.*

μ Αμωρῖτιν] Rurſum ἀμορεῖτιν *Baſ.* & *Gen.* ἀμωρεῖτιν *Samb.* ἀμωρῖτιν *Big.* ἀμορεῖτιν *Busb.* & *Hen.* pro האמרי ארץ ἔρες ἀμορεὶ, ut legit Maſora Judaica. BERN.

μαχῆσαι τοῖς συγγμέσιν [y] ἕως ἂν καθαιρήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες δ' ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ [z] κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμπεθειάγλν μέλλοσιν αὐτοῖς [a] ἵνʼ ἂν ἐμπόδια ᾖ πονεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὴ καὶ Μωϋσῆς τὰς [b] δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸ ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησομένας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις· καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ φράσας τὸν τοῦ φόνου ἔφυγε. μεθ' ὃν [c] συνεχώρει πλουτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ τοῦς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· [d] Βόσορα μὲν ἐπὶ τοῖς [e] ὅροις τῆς Ἀραβίας, [f] Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ [g] Γαυλανὰν ἐν τῇ [h] Βατανειάδι. κτησαμένων δ' αὐτῶν καὶ [i] τὴν Χαναναίων γῆν, [k] τρεῖς ἑτέρας πόλεις ἔμελλον ἀναπήσεσθαι τῶν Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς [l] κατοικισμὸν, Μωϋσέως ἐπιτειλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων [m] μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ [n] Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἐκ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, "μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι· εἰ δὲ [p] ἐξ

copiis suis auxiliarentur, donec cum *Chananæis* esset debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, urbesque validis operibus munientes, in illis deposuerunt liberos, & conjuges, & cætera quæcunque secum asportata labori essent impedimento.

4. * Quin & Moyses decem urbes *in ea regione* exstruit, inter illas quadraginta octo *sacras* recensendas; quarum tres in Asyla tribuit, quò percussores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: statuitque exsilii tempus vita pontificis, sub quo profugisset homicidii reus, desiniendum. cujus post obitum domum reverti permisit, cognatis interempti *durante exsilio* potestatem habentibus homicidam *impune* occidendi, si cum extra urbis fines egressum deprehenderent. præterea vero nemini *eum perimere* licebat. Urbes autem, in perfugium constitutæ, hæ erant: Bosora quidem in Arabiæ finibus, Arimanum vero in terra Galadena, & Gaulanan in Batanæade. At, cum Chananæam adepti essent, tres alias Levitarum civitates perfugis ad habitandum assignaturi erant; *hoc illis* Moyse imperante.

Ex XLVIII *urbibus Sacris trans Jordanem* X *condidit Moyses: tresque cæteris editioribus homicidis fortuitis aperuit, adversus familiæ imminutæ vindices. Num. c.* 35. *Jos. c.* 20. *& Philo, p.* 693.

5. Moyses autem, cum adeuntibus primoribus tribus Manassitidis, eique indicantibus, ut præcipuus quidam ex sua tribu patersamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem masculis non relictis, sequioris tamen sexus aliquibus, atque cum interrogantibus, an "filiabus cessura esset hæreditas, "respondit, siquidem cuiquam ex tribulibus nu- "pserint, ei tribui cum sorte sua accedere, sin vero "vi-

Decretum Moysis de hæreditate filiarum, si pater sine prole masc. ula decesserit. Num. c. 36. *Jos. c.* 17. *Philo, p.* 688.

---

y Ἕως ἂν καθαιρήσωνται] Ita (ut & in *Coll. Voss.*) in quatuor *MSS.* ἕως κατ. *Bas.* & *G.* μέχρι ἂν κατ. *Vat.*

z Κτίσαντες] *Big. Bas.* & *Gen.* Ita Moyses se jubente factum memorat Num c. 32. 24, 34. Significat autem jam ובנו, *Agite, instaurate, bene munitas date*, ne quid amplius, non *à fundo extruite*. quod profecto id temporis haud permitteret Verum *Samb.* & *Epiphanius* heic legerant κτήσαντες respectu לאחוזה, quod sæpe visitur eo capite. Mox τὰ ἄλλα *Big.* & *Samb.* BERN.

a Ἵν' ἂν ἐμπόδια] *Big.* & *Samb.* ἀπ' ἐμπόδια. Contractius quidem *Big.* & *Drungarius*: αἱ φυλαὶ ἢ γάρ τι καὶ μένειν, καὶ τὸ θῆλυ μασκοτῆ ἡ κυίσκα, ἐθέσθη μισθὸς τὴν τῶν ἀμοιβαίων γάμων ἀφορμὴν ἐκείνοις. ὁ δὲ δεινὸς αὐτὸς ἀπεκάλει, καὶ μὴ θέλοντας τὸ ἀνδρεῖον καταιδίας μάχης κοινωνίαν τοῖς ἐμοτύλοις. ἀπελογοῦντο δὲ οὐκ ἐπὶ μὴ τοῦτο εἶναι· ἀλλὰ πλήθει βοσκημάτων ὀθλουμένης, βάλεσθαι ταῦτα ἀντὶ τῆς χώρας καταλιπεῖν, ἀγαθὴ τυχαίσῃ ἀνδρὶ τετραποδων τροφὴ· ἵν' εἶεν αὐτοὶ ἀνδρὶ τοῖς ἀγῶσι τοῖς ὁμοψύχοις συνεπαίροντες εὔζωνοι. ἐπήνεσε ταῦτα μαθὼν, καὶ τοῖς ἀμοιβίοις αὐτοῖς ἀνδρὶ ἐπέτρεψε ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις. BERN. A τῷ ἐμπόδια *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέκα πόλεις,] Quatuor erant urbes Leviticæ in portione tribus Gad, duæ in tribu dimidia Menassis, & quatuor in Ruben, uti & in codicibus quibusdam Hebræis Jos. 21. legitur: sed id comma in codicibus vulgatis non extat, cujus tamen sententiam ex hoc quoque testimonio Josephi confirmare possumus. Δώδεκα pro δέκα hic habent codd. quidam MSS. REL. (*Coll. Big.* & *Voss.*) præfert δώδεκα. HAV.

* *Quin & Moyses decem urbes* in ea regione *exstruit*,] *Ex Hebræorum Urbibus Sacris quadraginta & octo, trans Jordanem decem condidit Legislator: tresque illarum, cæteris editiores, homicidis fortuitis aperuit adversus familiæ imminutæ vindices, quo forte novum Pontificem securi operirentur. Sunt autem istæ* Bosora, בצר Βοσορ LXXII Β. τὴν *Judæis aliis*, Βασορὰ *Samaritis, in campis Moabicis, qui vocantur in Lege, ad fines Arabiæ, & Jericunti rectè oppositæ. & Ramoth vel* Arima *in regione Galadena; tertiaque urbs Batanæa nomine* Gaulana. *Perlege Num. c.* 35. *Deut. c.* 4. 41, *&c. Jos. c.* 20. *& c.* 21. *à v.* 11. 27. *& Deut. c.* 10. *tum Philonem de Profugis, & p.* 693. *præcipue vero placita Deuteronomi & Gemaristarum Urbis codice* Maccoth *c.* 2. *à §.* 4. *Tria autem alia Asyla* (יצרי בקלט) *cis amnem Mosaicis opposuit Jesus, è fastigiis tot montium pari ab invicem intervallo erecta, quod in Chorographia sacra probe notandum.* ἡνίσοιχον ἢ χειρὼν ἐν Βοσορ, συχὶμ ἐν ἰαμνὶθ, καδὶς ἐν γαλάν. *Talm. Hieros.* Maccoth *f.* 31. *d. & Babyl. f.* 10. *&c. Moysi itaque, sicut alia multa, Asylorum indulgentiam pro cæde involuntaria debent juris Græcanici, Romanique architecti. Ritus idem in Ecclesia Christiana jamdiu obtinuit. In ejusmodi etenim casibus mitius quam nece nocentis animadverti, non solum rescripta Hadriani, Antonini, Alexandri, aliorumque Principum, sed ipsa humanitas dictat.* BERN.

c Συνεχώρει] *Bas.* & *Gen.* συνεχωρεῖτο. *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* συνεχώρει Posthæc *Samb.* οὐκ ἐπιτέτραπτο, αἵδε δὲ πόλεις. BERN.

d Βόσορα μὲν] Βόσορ LXX. Β τὴν *Judæis*, Βασορὰ *Samaritis*, urbs ad fines Arabiæ & Jerichunti recte opposita. HUDS. Est בצר, Bezer, non confundenda cum *Bostris*, urbe postea Arabiæ dicta. REL.

e Ὅροις] Ὀρίοις *Big.* & *Samb.*

f Ἀρίμανον] Ἀριμαδιανὸν *Samb.* manu priore. ἀρίμανον *Epiphanius*, tanquam à plurativo Chaldæorum רמן *Raman*. Puto Josephum edidisse suo ævo ἀρίμαν, vel ἀριμάθαν. Legimus adhuc in versione Græca S. Bibliorum modo ῥημωθ, modo ἀρημὼθ & ἀρημωθ, modo ἄρειμα, pro Hebræo רמה, רמתא, רמתים, ראבת, *Rama, Ramatha, Ramathim* & *Ramathaim, Ramoth*, imo *Remoth* juxta Grammaticos Samariticos. Eligebantur equidem sex urbes Refugii, ut oportuit, omnes quasi ראמורת *ἀπὸ*, & super collibus suis satis conspicuæ & excelsæ. Fit autem ex הרמה ἄρειμα, & ἀρίμαθα ὁπ הראמורת, adsciscente א sonum ac vim a Græcanicæ, ut sæpe amat. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Est Ramoth. REL.

g Γαυλανὰν] Sic volo, pro גולן Moysis, *Golan* Masoræ Judaicæ, γαυλὰν Samariticæ, & γαυλὼν Interpretum Ptolemaicorum. Nunc habet *Big.* & *Samb.* καὶ γαύλανιν ᾗ *Bas.* & *Gen.* καὶ γαυλαδηνῶν δ'. *Epiphanius* γαύλαλιν ᾗ. An emendari præstat vitium typorum *Basilienssium* hunc in modum, ἐν γαύλανα ᾗ μανασσῆ, tu vide, & æstimato. BERN. Gaulon. REL. Cum *Coll. Big.* consentiebat *Coll Voss.* HAV.

h Βατανειάδι.] Ita *Bas.* & *G.* perite. dicitur enim Βατανῆς & Βατανεὶς, ut Πανιὰς. Legerat autem *Epiphanius* Βαάλλδι & *Big.* & *Samb.* Βαλαάτιδι pro Βατανίτιδι vel Βατανεάτιδι. BERN.

i Χαναναίων] Merito nomen Cananææ soli regioni ad occasum Jordanis tribuit. Tribus Ruben, Gad & dimidia Menasse non habitarunt in terra Cananæa. REL.

k Τρεῖς ἑτέρας πόλεις] Ἡνίσοιχον ᾗ χειρὼν καὶ Βόσορ, Συχὶμ καὶ Ραμὼθ, Καδὶς καὶ Γωλάν.

l Κατοικισμὸν,] *Al.* καθισμόν.

m Μὲν ὡς] Illud μὲ ex *MSS.*

n Σολοφάδης] Verum equidem propter librarios disceptatur magis hodieque de nomine hujus patriarchæ, quam olim actum de hæreditate ejus adeunda. *Basileensibus*, eorumque æmulis si credas, tot filiarum miser pater erat σαλπαάδης; si *Busbecio, Hen.* & *Bigotio* ὀλοφάντης, sive *Sambuco* ὀλόφωλος, aut *Epiphanio* denique ὀφράτις. Reddo autem postliminio apud hunc Antiquarium σολοφάδης ὄνομα. Nam Masorethæ Judæorum nos docent pronunciare צלפחד (id nomen *melioris commatis prole destitutum parentem præcisumque*, sive *orbum* i. صلفح aut صلفع denotat, quod nostri Hebraistæ vix credant, *timoris umbra* adeo obsessi:) σιλοφὰδ, & Latine *Selosad*, aut cum Judæis per Hispanias *Zelophad* Idem semipater Samaritis Judæisque Africanis σαλαφὰδ, LXXII. Alexandrinis σαλπαὰδ (unde σαλπαάδης in excusis Josephi) & σαλφαὰδ, Philonique vel ab his σαλπαάθ. BERN. Ita *Bernardus*, vel Σιλοφάδης. in *Editis* & *Vat.* Σελπαχάδης ex Σαλπαὰδ *Interpretum* LXX. uti *Philoni* ab his Σαλπαὰθ. Ολοφώτις *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* Ολοφαώλις *Samb* Οφράτις juxta *Vet. Interpr.*

o Πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι·] Πρὸς αὐτὰς συνοίκους ἀπεῖναι (quomodo & hic, ut superius, mavult *Coccejus*) *Hen.* & *Busb.*

p Ἐξ ἄλλης] Licitum ergo erat uxorem ducere ex tribu non sua. REL.

"viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in tribu "paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſancivit, uniuſcujuſque hæreditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

"ἄλλης γαμοῖντό [q] τισι φυλῆς, τὸ κλῆρον ἐν τῇ πα-"τρῴᾳ φυλῇ [r] καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάστῳ τὸ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ [s] διεταξαν.

CAP. VIII.

Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

Comitia παννυχὶς apud Abylam in campis Moabitis. Num. c. 36, 13. Vide l. 5. c. 1.

1 CUM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione advocata apud Jordanem, ubi nunc urbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, hujuſmodi ſermonem habet.

VIII. *Moyſis jam morituri Paraneſis paterna ac pia, ex Deut. c. 4.*

2. "Viri commilitones & longæ ærumnæ ſocii, "quandoquidem ita jam videtur Deo, & oportet "me, ad tempus viginti & centum annorum ſene-"ctute provectum, è vita emigrare, atque *ita con-*"*tigit ut* rerum trans Jordanem gerendarum vobis "non futurus ſim adjutor & auxiliator, à Deo *ut-*"*pote* prohibitus, æquum exiſtimavi ne nunc qui-"dem meum pro veſtra felicitate ſtudium omit-"tere; ſed & vobis æternam bonorum fruitionem "comparare, & mihi ipſi memoriam, vobis melio-"rum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam "propoſuero, quomodo & vos felices eſſe poſſitis, "natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſio-"nem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum au-"tem dignus cui credatur, tum propter præteri-"tas pro vobis contentiones, tum quia animæ ad "exitum perductæ cum omni virtute commercium "habent. O filii Iſraëlis, una omnibus hominibus "felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus "poteſt & dignis dare, & ſontibus auferre; cui ſi "præſtiteritis vos ipſos quales & ipſe vult, & e-"go *vos eſſe* admoneo, mentem ejus aperte intel-"ligens, nunquam infeliciter agetis, neque un-"quam beati eſſe deſinetis, atque omnibus con-"ſpicui: ſed & poſſeſſio bonorum, quæ nunc ſunt "vobis, firma manebit, & celerem futurorum præ-"ſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obe-"diatis, quibus vos obſequi vult Deus: & neque "legibus præſentibus aliam præponatis inſtituti-"onem; neque contempta pietate, quam nunc

ΚΕΦ. η'.

Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΤΩΝ δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν [t] ἡμέραις τριάκοντα συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ὅπι τῷ Ἰορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν [v] Ἀβιλὴ, φοινικοφύτου δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντος δὲ λαοῦ παντὸς [x] λέγει τοιάδε.

Β'. "Ανδρες συστρατιῶται καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τα-"λαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ Θεῷ δοκοῦμεν ἤδη, [y] καὶ τῷ γήρᾳ "χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με δὴ ζῆν "ἀπελθεῖν, καὶ τῶν [z] πέραν δὲ Ἰορδάνην συμπολεμούντων "ὑμῖν μέλλω βοηθὸς [a] ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος, κωλυό-"μενος ὑπὸ δὲ Θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκα-"ταλιπεῖν τὸν ὑπὲρ τῆς [b] ὑμετέρας εὐδαιμονίας θεό-"θυμον· [c] ἀλλ' αἰδῶ τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τῶν "ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτῷ, γινομένων "ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποτεμόμε-"νος ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσαιτε, καὶ παισὶ τοῖς "[d] αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον ἀποφαί-"νων, ὅτως ἀπέλθω δὲ βίου. πιστεύεσθαι δὴ ἄξιός εἰμι "διά τε τὰς πρότερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ "διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ὅπι πλείστῃ γινομένας μετ' ἀρετῆς "πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώ-"ποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόνῳ "γὰρ ἔστιν [e] δοιῶσί τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι "τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ᾧ παρέχοντες ἑαυ-"τὸς, [f] οἷος αὐτός τε βούλεται, κἀγὼ τὴν διάνοιαν "αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπιστάμενος φαίνω, [g] οὐκ ἂν ὄντες "μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ' ἢ [h] παύ-"σεσθε· ἀλλ' ὧν τε νῦν [i] ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις "βεβαία [k] μενεῖ, τά τε [l] λοιπὸν παχεῖαν ἕξετε τὴν "παρουσίαν. [m] μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, "τούτοις πείθαρχεῖτε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων "ἄλλων [n] ποιήσησθε διάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν "ὑπὲ

q Τισὶ φυλῆς,] Τισὶ non agnoſcit *Vat.*

r Καταλιπεῖν.] *Al.* καταλεῖπειν.

s Διεταξαν.] Διεταξαν *Big.* Verbis aliis aliquot rem eandem dicit *Zonaras* I. C. τεθνηκότ᾽ δὲ τινὸς ἐκ τῆ μιαιφόνῳ φυλῆς ἐπὶ ξυγκαιράζει μόνας, ἐξωτικὰς μοιχὰς, τίνος ὁ ἐκείνην κλῆρος ἔσοιτο, ἀπεκρίνατο· εἰ μέν τινι τῶν φυλετῶν συνοικήσειεν αἱ παρθένοι, μὴ δὲ κλῆρον ἔφης ἐκείνης χορεύσειν· εἰ δὲ μνησθείη τινὶ ἐξ ἑτέρας φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐπόψεσθαι ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ. καὶ οὕτω μέντοι ἑκάστῳ κλῆρον ἐν ταῖς φυλαῖς διεταξατο. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus* p. 28. & *Philonem*, p. 688.

t Παρὰ τεσσάκοντ' ἡμέρας] Πέρα τεσσάκοντα ἡμ. *Hen.* & *Busb.*

1. *Cum autem anni quadraginta.*] *Sequitur* Miſna *vera ac vetus i. e. Deuteronomion, duorum menſium liber. Celebrantur igitur neomenia Adari, ex Deut. à c. 4. ad c. 31. anno* XL. *Exodi.* [*Atqui prius ſecundum Chronica Rabbinorum, quando deeſſent dies* 36. *aut ex Deut. c.* 1. 3. *adhuc* 60. *i. e.* ϡξα ἐξηκοντ' ἡμέρας. *Quippe morti jam propinquus, repetitis conciombus ad pietatem juriſque ſui obſervantiam novum populum hortatus fuerat optimus Moyſes.*] *Comitia* παννυχὶς *apud Abilam*, אבלה שטים, ἄβελ σατείμ, Abel haſitim, *Num. c.* 33. 49. *aut Num. c.* 25. 1. *Joſ. c.* 2. 1. *Simplicius* Setim *aut* Sittim, *quod Flavius recte interpretatur* πεδίον φοινικόφυτον, *alii* Convallis Acaciarum وادي السنط, *aut* Cedrorum *ex ſententia Talmudiſtarum, aut* Spinarum Albarum *cum B. Hieronymo & Judæis non paucis. Aliis forte placeat* Abel Satim, *& ſimpliciter* Abila אבלת *cum Joſepho, Philone, noſtroque Hieronymo, à Moyſe ibi loci totis triginta diebus* defleto *id vocabulum arceſcere. Urbs erat regionis Peræ, in campis Moabicis ſub monte Phogore, à Jordane amne* XL. *ſtadiis diſſita.* Quæ *de conſule hunc ſacerdotem* ἄλλως. 2. 22. & ἀρχαιολ. 5. 1. & *Geographumena Euſebii Stephanique: tum hæc loca ſacra, Num. c.* 36 13. *Deut. c.* 1. 1, 3 *c.* 3. 29. *c.* 34. 8. *Joſ. c.* 2. 1 & *c.* 3. 1. BERN.

v Ἀβιλὴ,] *Idem* forſan locus qui *Num. c.* 25 v. 1. *Sittim* dicitur, & Num. *c.* 33. & 49. *Abelſattim*, i. e. *Abel* in *Sittim*, diſcriminis cauſa, quia plura Palæſtinæ oppida *Abel* ſive *Abila* nominata, quod vocabulum etiam à *Moyſe* ibi loci totis triginta diebus defleto arceſſi poteſt.

x Λεγῷ τοιάδε.] Unde *Zonaras*, ἤδη δὲ μ'. διελελυθότων ἐτῶν ἐξόδου τοῦ αἰγύπτου οἱ ἰσραηλῖται ἐξελαύνουσι, τεσσάκοντα ἐνιαυτῶν ἡμερῶν, ἀθροίσας τὸν λαὸν μωυσῆς, φησὶ· ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατηγορεῖ τέλος· καὶ πολλὰ ὑφαιρεῖσθαι, καὶ νόμους δὲ οὐ βιαίοις, καὶ τὰ τοῦ σφετέρας πολιτείας διαφθείρειν, καὶ τὰ ἑξῆς. BERN.

y Καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον] Τὸν γ. χρόνον ἠνυσμένον *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἰωβηλαίων *Big. Samb. Burius*que. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ i. εἰκ. κ. ἑ. ἰωβηλαίων *Tar. Big.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνων εἴκοσι κ. ἑκατὸν ἰωβηλαίων *Glycas* atque *Hamartolus*, imi ſubſellii hiſtorici. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον i. εἰκ. κ. ἑ. ἰωβηλαίων *Hen.* & *Busb.* Typos tamen priores ne moveas, ſuadeo, tot ſcribarum lubitu. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Burius* è conject. καὶ δὴ γήρᾳ χρόνον i. εἰκ. κ. i ἠνυσμένων *Baſ.* & *G.* καὶ τῷ γήρᾳ, χρόνων i. εἰ. κ. i. ἰωβηλαίων *Glycas* & *Hamartolus.* eſt qui conjicit καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ —— ἰωβηλαίῳ. HUDS. Lege δὴ γήρως χρόνου. COCC.

z Πέραν δὲ Ἰορδάνην] Πέραν in quatuor *MSS.* Atticorum more.

a Ὑμῖν ἔτι δὲ] Ὑμῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

b Ὑμετέρας εὐδαιμονίας] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἡμετέρας.

c Ἀλλ' αἰδῶ] Ἀλλ' ἰδού τε *Big.* & *Epiphan.*

d Αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν] Αὐτῶν & ἑαυτῶν *Aliis.* καὶ παισὶν ἑαυτῶν *Vat.*

e Δοιῶσί τε ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* δοιῶσί τε τοῖς *Baſ.* & *G.* δοιῶσί τε τοῦτο τοῖς in *Vet. Interpr.* ἰωσὰ δοιῶσί τε ταῦτα τοῖς *Big.* (*Coil Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Οἷος αὐτός τε βούλεται,] Οἷοις *Hen.* & *Busb.*

g Οὐκ ἂν ὄντες μακαριστοὶ] Legendum forte, οὐκ ἂν ἀτυχήσητέ ποτε ἢ ὄντες μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πάσι πτύσεσθε. COCC.

h Παύσεσθε·] Παυσεσθε *Samb.* παύσασθε *Big.*

i Ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν] Ἡμῖν *Samb.*

k Μενεῖ,] Ita *Samb.* & *Vet Interpr.* in *Aliis* μένει.

l Λοιπὸν] Μὴ παρόντων (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *Vat.*

m Μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς] Εἰ μόνον οἷς ὑμᾶς &c. *Epiphan.*

n Ποιήσησθε] Ποιήσαιτε *Samb.* & *Vat.*

"ωθὶ τ̃ Θεὸν [o] ἔχητε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον [p] με-
"ταχήσησθε τρόπον. ταῦτα γ̀ πράττοντες, ἀλκιμώτατοι
"μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων [q] ἔσεσθε, κ̀ μηδενὶ τ̃ ἐχθρῶν
"δύσαλωτοι. Θεὸς γ̀ παρόντ@ ὑμῖν βοηθὸς, [r] πάντων
"ωθιφρονεῖν εὔλογον. ἡ δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα
"κεῖται ωθὸς ἅπαντα τ̃ βίον κτησαμένοις. [s] αὐτὴ γε πρῶ-
"τον ἀγαθῶν τὸ πρόσθισιν ἐστιν, ἐπὶτα κ̀ τὼ τ̃ ἄλλων
"χαρίζεται ωθιουσίαν· ὡς κ̀ ωθὸς ἀλλήλους ὑμῖν [t] ζῶ-
"μένοις αὐτ̃ μακάριστον [u] ποιεῖται τ̃ βίον, [x] κ̀ τ̃ ἀλλο-
"φύλων ωλέον δοξαζομένους, [y] ἀδιαλείπτ κ̀ ωθὸ τοῖς
"αὖθις τὼ εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφι-
"κέσθαι δυνηθείητε, εἰ τ̃ νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι
"τ̃ Θεοῦ σωνεταξάμην, κατήκοοι κ̀ φύλακες [z] γένοισθε,
"κ̀ [a] μελετήσητε τὼ σώσιν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαί-
"ρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ωθαρθημένου ὑμᾶς
"[b] νόμῳ τε σωφροσύνης κ̀ κόσμῳ τ̃ πολιτείας, κ̀ τ̃ τ̃
"στρατηγῶν ἀρετῆς, οἳ ωθόνοιαν ἔχουσιν ὑμῶν τ̃ συμφέ-
"ροντ@. Θεός τε ὁ μέχρι [c] νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ'
"ὅ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμ@ ὑμῖν ἐνόμιζον, [d] ὁ μέχρι τ̃
"δεῦρο ὑμῖν σήσ τὼ αὐτ̃ ωθόνοιαν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐ-
"τοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν ωθισάτω ἐν τοῖς τ̃
"ἀρετῆς ὑπιτηδεύμασι μένοντες, ὑπὶ τοσοῦτον αὐτ̃
"[c] χρήσεσθε τ̃ ωθομηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσον-
"ται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὼ εὐδαιμονίαν ἕξετε,
"ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ@ κ̀ Ιησοῦς, ὅτε γερουσία κ̀
"τὰ τέλη τ̃ Φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γι-
"νώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, κ̀
"ἄρχειν [f] ἴσοντας παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτ̃. τὼ τε
"ἐλευθερίαν [g] ἡγεῖσθε, μὴ τὸ ωθοσαγορευθῆναι οἷς ἂν
"ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν [h] ἀξιώσουσιν. νῦν μὲν γ̀
"ἐν τ̃ τὰς διαφόρους ὠφελεῖν, ἐν τούτ τὼ παρρη-
"σίαν τίθεσθε· ὁ δὴ λοιπὸν φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμει-
"νον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὼ ἴσω ὑπὶ τούτοις ὀρ-
"γὴν ποτε λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμὲ πολλάκις ἐτολμή-
"σατε χρῆναι· γινώσκετε γ̀ ὡς ωλεοναάκις ἐκινδύνευ-
"σα [i] ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦ-
"τα δ' οὐκ [k] ὀνειδίζων ὑμᾶς ωθοεθέμην· ὁ γ̀ [l] ἐπ'
"ἐξόδου τ̃ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν [m] ἠξίουν εἰς
"ἀνάμνησιν [n] φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ καυ-
"χᾶν ἐν ὀργῇ θυμούμεν@· ἀλλ' ὥστε τοῦ σωφρονήσαι ὑ-
"μᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' [o] ἀσφαλεῖς εἶναι,
"κ̀ μηδὲν εἰς τοὺς ωθοεσηκότας ἐξυβρίσαι ἀφ' ὑπε-
"τον, ὃς ὑμῖν πολὺς ἀφέστηκε τ̃ Ιορδάνου κ̀ τῶ Χα-
"ναναίαν κτησαμένοις ωθεισήσεται ἐπὶ ωθοαχθέντες εἰς
"καταφρόνησιν ὑπ' αὐτ̃ κ̀ τ̃ ἀρετῆς ὀλιγωρίαν,
"ἀπολείπτε κ̀ τὼ εὔνοιαν τὼ ωθὸς τοῦ Θεοῦ. πει-
"σθέντες γ̀ τούτοις ἐχθρὸν, τῷ τε γλιχ̃ [p] ἁλῶτε
"κρατηθέντες ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀ-

"erga Deum habetis, ad alios mores deficiatis.
"His autem faciendis omnium ad præliis dimi-
"candum eritis fortissimi, & nulli hostium ex-
"pugnabiles. Deo enim vobis auxilium feren-
"te, consentaneum est ut omnes despiciatis.
"Virtutis autem præmia vobis magna sunt pro-
"posita, si eam in omnem vitam possederi-
"tis. Ipsa nempe primum bonorum est anti-
"quissimum; deinde aliorum abundantiam con-
"ciliat: siquidem, dum ea inter vos utamini,
"vitam vobis beatissimam facit, magisque lau-
"dari quam externos, & ut sitis in gloria apud
"posteros certissima. Hæc autem assequi poteri-
"tis, si obedientes fueritis, & legum, quas Deo
"mihi dictante condidi, custodes, earumque in-
"telligentiam meditemini. Discedo autem ipse
"vestris bonis lætus, commendatis vobis & legi
"modestiæ & institutionis reipublicæ honestati,
"& virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ
"curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus
"rexit, cujus voluntate & ego vobis utilis fui, *non*
"*tantum* hucusque à vobis providentiam suam
"non intermittet; sed quamdiu ipsi, in virtutis
"studiis manentes, eum præsidem habere voletis,
"tamdiu providentia ejus utemini. Sententias
"etiam optimas, quas sequendo felices eritis, vo-
"bis exponent Eleazarus pontifex & Josua, se-
"natusque & tribuum magistratus: quibus non
"gravate obtemperate, intelligentes, omnes qui
"pulchre sciunt parere, etiam imperare scitu-
"ros, si ad ejus rei potestatem pervenerint. &
"libertatem *esse* existimate, non ægre ferre quæ
"duces vos facere postularint. Nunc enim liber-
"tatem in eo ponitis, ut beneficos contumelia af-
"ficiatis: quod sane si deinceps cavebitis, vobis
"res melius se habebunt. Neque unquam tantam
"contra eos iram sumite, quanta sæpe ausi estis
"adversus me uti: probe enim nostis, ut sæpius de
"vita à vobis, quam ab hostibus, periclitatus sum.
"Hæc autem vos monui, non ut exprobrem,
"(nolim enim in exitu vitæ, hæc in memoriam
"revocando, vos offensos relinquere, cum ne eo
"quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim
"iratus) sed ut vos doceam in posterum in hoc
"ipso tute agere, ut nulla superiores injuria
"afficiatis opibus elati, quæ vobis, trajecto Jor-
"dane, & Chananæam adeptis, multæ ade-
"runt. Nam si ab iis ad fastidium & contem-
"ptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam be-
"nevolentiam perdetis. Cum vero hunc vobis
"inimicum feceritis, rursum etiam terram,
"quam possidebitis, maximis cum probris amit-
"tetis, armis victi ab hostibus; & per orbem
"dissipati, totam terram & mare servitute vestra
"re-

o Ἔχετε,] *Coll. Voss.* & *Big.* ἔχοντες.
p Μ[illegible]σήσητε τούτου] Μ[illegible]σήσητε *Samb.* & *Vat.*
q Ἔσεσθε,] Ita *Big.* (& *Coccejus*) & *Samb.* in *ceteris* ἔσεσθε.
r Πάντων ὧδε εὖ μοι εὔλογοι] Πάνυ *Big.*
s Αὐτὴ γε πρῶτον] Ita *Bas.* & *Gen.* ἀρετὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν σεσεσθεῖσι ἐστι, liber Cassiodori. αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθὸν τὸ πρόσθισον ἐστι *Big.* αὐτὴ γε πρῶτον, ἀγαθὸν τὸ πρόσθισιν ἐστι *Samb.* αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν κ̀ πρ[illegible]. *Tar. B. Burius* noster huc πρόσθισιν reposuit loco πρόσθισον, sicut olim viderat *Epiphanius*, aut magis visus est vidisse. BERN. Ἀρετὴ γὰρ πρ. ἀγ. πρόσθισίν ἐστι *Epiphan.* αὐτὴ γε π[illegible]τον ἀγαθὸν τὸ πρ. *Big.* αὐτὴ γε πρῶτον, ἀγαθῶν *Samb.* Est (*Big.* in ora Cod. sui) qui conjicit, αὐτὴ γε πρῶτον ἀγαθῶν κ̀ πρ.
t Χρωμένοις] Χρωμένης *Big.* & *Samb.*
u Ποιεῖ] Ποιεῖ *Samb.* ποιεῖται *Big.* Sed non dubito quin ποιεῖ sit pro ποιήσεται præsens pro futuro *Atticorum* more, de quo *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* c. 6. p. 138. Atque *Antiqq.* p. 50. v. penult. nunc mallem cum *Editis* retinere ποιεῖται, quod auctoritate *MSS.* mutavi in ποιήσεται.
x Καὶ τ̃ ἀλλοφύλων] Καὶ ὑπὸ τ̃ ἀλλοφ. *Epiphan.*
y Α[illegible]ήσεται] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* deest ἀδιαλείπτ, non male.
z Γένοισθε,] Sic *Big.* & *Samb.* in aliis γένησθε.
a Μελετήσητε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* μελετῶτε *Vat.* (μελετῶτε *Tar.*) in *Editis* μελετῶντες.
b Νόμῳ τε] Νόμων τε σωφροσύνη *Epiphan.*
c Νῦν ἡγεμονεύσας] Τὸν νῦν *Vat.*
d Οὐ μέχρι τ̃ δεῦρο] Οὐ μέχρι τ̃ τ̃ δεῦρο *Vat.*
e Χρήσεσθε] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* prout alii conjecerant, χρήσασθε *Samb.* χρήσεσθαι *Bas.* & *G.*
f Ἴσοντας παρελθόντες] *Al.* ἔσοντας.
g Ἡγεῖσθε,] Ἡγεῖσθαι *Vet. Interpret.* ἐλευθερίαν αὐτὸ ἡγεῖσθε *Vat.* mox μὴ τ̃ ωθοσ. *Big.*
h Ἀξιώσουσιν.] Ἀξιοῦσι *Samb.* & *Vat.* ἀξιοῦσι *Big.*
i Ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν,] Ita ex conjectura Cl. *Burii* (conjecit ita & *Coccejus*) edidit *Bernardus.* ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τ. *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐφ' ὑμῶν ὑπὸ τ̃ π.
k Ὀνειδίζων ὑμᾶς] Sic *Samb.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* in *aliis* ὀνειδίζειν.
l Ἐπ' ἐξόδου] Eo modo *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπ' ἐξόδῳ *Big.* (*Coll. Voss.* etiam ita corrigente *Coccejo*) *Bas.* & *G.*
m Ἠξίουν] Forte ἀξιῶν. COCC.
n Φέρων,] Forte φέρω. COCC.
o Ἀσφαλεῖς εἶναι,] Ἀσφαλῶς *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ἡ κλᾶσθε] Ἡ νῦν κλᾶσθε *Big. Samb.* & *Vat.* Forsan λῶ κλάσησθε, aut *Atticorum* more præsens pro futuro.
q Ὑπὸ τ̃ πολεμίων] Ὑπ' αὐτῶν αὖθις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπὸ τ̃ αὖθις *Vat.*

"replebitis. Vobis autem, horum periculum "facientibus, inutilis erit pœnitentia, & le-"gum non ſervatarum recordatio. Quare ſi vul-"tis has vobis manere, cum hoſtes ſuperaveri-"tis, nullos ex iis relinquite: ſed & omnes de-"lere vobis expedire exiſtimate, ne eis viventi-"bus, moribus illorum *forte* deguſtatis, pa-"triam corrumpatis inſtitutionem. Præterea "moneo, ut & aras & lucos & templa, quot-"quot habebunt, dejiciatis, & genus & me-"moriam eorum igni aboleatis. nam ita ſolum "firma erit vobis bonorum propriorum ſecuri-"tas. Ut autem propter meliorum ignoran-"tiam natura veſtra in deterius non feratur, & "leges vobis, dictante mihi Deo, compoſui, "& reipublicæ inſtitutionem, cujus ſi ſerva-"veritis honeſtatem, omnium feliciſſimi judica-"bimini.

3. Hæc loquutus, tradit eis leges & reipublicæ ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum & jam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum & ſtudiorum quæ pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, & de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis proviſurum *exiſtimantes* quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quæ illi in deſerto per iracundiam fecerant, pœnitentes: ita ut univerſus populus, in lachrymas prolapſus, ex his rebus majore affectus ſit dolore, quam ut verba poſſent conſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; eoſque à cogitando ſe lachrymis dignum eſſe abducens, admonebat ut reipublicæ inſtitutione uterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

Jus publicum Hebræorum nova methodo.

4. Volo autem, ubi prius *pauca* dixero de reipublicæ inſtitutione, Moyſis virtuti & dignitati conſentaneâ, & lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, ut ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re à nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Cæterum hoc novum factum eſt à nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, & ut quidque à Deo ſciſcitatus erat. Hujus rei gratiâ operæ pretium eſſe exiſtimavi, hoc præmittere; ne in aliquam à tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi *à Moyſe* aberraverimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem civitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus & cauſis edendum diſtuli, quem Deo adjuvante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

Commentarium de jure privato, moribuſque patriis promittit Joſephus.

Deo uni Deique peculio una urbs ſancta, templum etiam unum, & pro victimis altare unum. Deut. c. 12.

5. Cum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad uſum bonorum nacti, deinceps jam ur-

"φαιρεθήσεσθε μὴ μείζονων ὀνειδῶν· καὶ σπεδασθέντες "ἀφ' ἧς οἰκεῖτε, πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θά-"λασσαν τὰς [r] αὐτῶν ἀθλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τάδε πεί-"σεσθαι λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν ὑ-"φηγημένων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλεσθε τὰ-"δε ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων [s] μηδένας ὑπολεί-"πεσθε κρατήσαντες αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι "[t] κελεύω συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀφ' ὑμῶν μιαί-"νοιτο τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, ἀφθείρητε τὴν [v] πα-"τρῴαν πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὅσους "ἂν ἔχοιεν καταῤῥίπτειν ἀφανῶ, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ "πᾶν αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν ἕτως ὑμῖν "μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. "ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν "ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπανδύσῃ, σωθήσεσθε ὑμῖν καὶ νόμοις, "ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον "φυλάξαντες [x] ἁπάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό-μους καὶ τὴν ἀφήγησιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ· μεμνημένοι τε ὧν [y] κινδυνεύσας καὶ προθυμηθεὶς τὰ πρὸς αὐτῶν σωτήρια, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἤθελόν τε τοῦ Θεοῦ [z] προνοησομένου διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν προκαλούμενον. ὧν τε ἐπὶ τῇ ἐρήμῳ μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαντα αὐτῷ μεταν-οοῦντες, ἤλγουν· ὡς ἅπασαν τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπε-σόντα κρεῖττον καὶ τὰ ἐκ λόγου παρηγορίας [a] τὰ ὑπ' αὐ-τῶν πάθη παύσαι. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει· [b] καὶ τὸ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς, χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἕτω διελύ-θησαν.

δ'. Βούλομαι δὲ, τὰ πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωϋσέως [c] ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογῆσαι, καὶ μα-θεῖν [d] παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκ τῶνδε λύ, ἕτως ἐπὶ τὰ τῶν ἄλλων [e] πραγ-μάτων διηγήσιν. γέγραπται δὲ [f] πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλι-πεν· οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅ, τι μὴ κατέλειπε Μωϋσῆς. νενεωτέρισται δ' ἡμῖν τὸ κατ' γένος ἕκαστα τάξαι· ἀπορεῖτο γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατα-λειφθὲν γεγραμμένα, [g] καὶ ὡς ἕκαστόν τι πρὸς τοῦ Θεοῦ πύ-θοιτο. τοῦτο χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασείλα-σθαι, μή καί τις ἡμῖν πρὸς τὰ ὁμοφύλων ἐντυγχανόν-των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' ἕτως ἡ ἀφήγησις [h] ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. ὃς δ' [i] κοινὰς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν [k] ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν· ἣν [l] συναπλαμβανομένου τοῦ Θεοῦ με-τὰ ταῦτα ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκει-ται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἂν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὰ λοι-

r Αὐτῶν ἀθλείας.] Eſt qui malit ὑμῶν.
s Μηδένας ὑπολείπεσθε] Μή τινας ἀπολίπητε *Hen.* & *Busb.*
t Κελεύω] *Coll. Voſſ.* & *Big.* κελεύσαντες.
v Πατρῴαν] *Big.* & *Samb.* τὴν πάτριον πολιτείαν, quod eſt Attaicum. τὰ πάτρια ἀφθείρητε *Busb.* ἀφθείρηται *Hen.* Statim *Samb.* εἰ δὲ καὶ βωμούς. Dein καταῤῥίπτειν *Samb.* BERN.
x Ἁπάντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* Sed *Voſſ.* mox quoque τὸ ἂν agnoſcit) & *Samb.* πάντων *Baſ.* & *G.* πάντων ἂν δοῦ. *Vat.*
y Κινδυνεύσας] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινδυνεύσοι.
z Προνοησομένου] Eo modo *Big.* (Correxit ſic quoque *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* προνοησαμένην *Baſ.* & *G.*
a Τὸ ὑπ' αὐτῶν πεῖσαι] *Big.* ἐπ' αὐτοῖ. *Samb.* ὑπ' αὐτὸν. Melius *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* Pro ſententia illa *Hen.* & *Busb.* ex compendio, ὡς ἅπασαν τὸν λαὸν θέλειν ἀφθόγγους. BERN. Sic *Vat. Baſ.* & *G.* ἐπ' αὐτὸν *Big.* ὑπ' αὐτὸν *Samb.* HUDS. Forte τὸ αὐτῶν. COCC.
b Καὶ τὸ δακρύων] Reddenda ſunt huc verba illa Jo. *Zonaræ*, ὁ δὲ μωσῆς οἰκεῖον αὐτοῖς κατέγνωκε τέλῳ· καὶ πολλὰ ἀφομοίζας, καὶ νόμους δὲς ἐν βίβλοις καὶ τὴν σφετέραν πολιτείας ἀφήγησιν, καὶ στρατεύ-σας καὶ τὴν ἀμαλπικὴν ὑπεκφύγων, ὡς τὸ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὀρ-κου ἀπαιτήσας αὐτοὺς, καὶ τὸ δημαγωγὸν ἑαυτὸν ἀφαθόκας ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεύσας. ἰδοὺ, φησὶν, ὡς τοὺς ἡμετέρους ἄπεισι πρό-γονους· τῷ δέ μοι καὶ τῶν ἡμετέρων τὰ ὡς οἰκείνης ἀφίξεως ἄμεινον ἐ θεός. τὸ δὲ πλεῖον ἐδάκρυσι. καὶ ὧν ὁ ζητῶν αὐτὸν ἀφανίκλητον, καὶ τοσοῦτον ὡς καὶ αὐτὸν μωσῆν νικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσευγκεῖν δά-κρυα. BERN. Καὶ τὸ δακρύων *Busb.* & *Hen.* Vide *Zonaram*, p. 28.
c Ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ] Ἀξιώματι τῆς ἀρετῆς *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιώματι καὶ τὴν ἀρετὴν (*Voſſ. Coll.*) *Big.*
d Παρέξων δι' αὐτῆς] Eſt qui malit (*Tar.*) παρείξας.
e Τοῖς πραγμάτων διηγήσιν.] Τείπεσθαι ſoli *Gen.* & *Vet. Interpr.*
f Πάντ' ὡς] Πάντ' ὅτα *Big. Samb.* & *Vat.*
g Καὶ ὡς ἕκαστόν] Καὶ ὡς ἕκαστα π. *Vat.*
h Ἡμῖν τὸν νόμων] Ἡμῶν ſolus *Big.*
i Κοινὰς ἡμῖν] Sic *Big.* (*Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* in *cæteris* κοινὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε.
k Περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν] Hoc idem opus pollicitus eſt ſub finem *Præfationis* ad *Antiquitatum* libros. HUDS. Adjecit *Tar.* τῶν ἱερῶν. HAV.
l Συναπλαμβανομένου] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* συλλαμβανομένου.

m Περαι-

λοιπὸν ἤδη κτίζειν [m] περαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα [n] πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ᾗ ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας [p] ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ [q] κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ [r] κονιάματι χρισθέντες ὑπερέπεις τι εἶεν καὶ [s] καθάρμοι πρὸς τὴν θέαν. ἡσυχῇ [t] ἐπὶ τοῦτον προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ καὶ πανταχῆ γιομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

bes ædificare ſtatueritis, ſi hæc facietis, quod Deo gratum eſt præſtabitis, & firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Una urbs ſacra eſto, in pulcherrimo *totius* terræ Chananææ loco, & ob præſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque unum in ea templum, & ara una ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis; qui tectorio illiti decentes ſint, & aſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terrâ *leniter* per acclive ad illam aggeſtâ. [t] In alia autem urbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt unus, unumque Hebræorum genus.

ϛ'. Ὁ δὲ [u] βλασφημήσας Θεὸν, καταλυσθεὶς [x] κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω.

6. [2] Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac ſine honore & obſcure ſepeliatur.

Quam pœnam luit, qui Deo male dixerit. Levit. c. 24. Vide Philonem, p. 682.

ζ. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ταὐτὸ ἀποφαίνουσι [y] πόλιν τὴν νεὼν τρεῖς δ' ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀγαθῶν παρακαλῶσι, καὶ [z] συνιόντες ἀλλήλοις [a] καὶ συνδιαχόμενοι φιλανθρώπως ὦσι. καλὸν γὰρ [b] εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους [c] αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

7. [3] Conveniant autem in urbem, in qua Templum conſtituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebræi tenuerint: ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & de futuris eum precibus demereantur; atque conſuetudinem inter ſe habendo, ſimulque epulando benevolentiam alant. honeſtum enim eſſe, ut qui ſint ejuſdem generis, eorundemque inſtitutorum participes, alii aliis non ignoti ſint. id quod ex hujuſmodi conſociatione futurum eſt, dum *mutuo* aſpectu & alloquio ſui recordationem efficiunt: nam ſi abſque communitate maneant & conſortio, erit ut à ſe invicem alieniſſimi habeantur.

De tribus Feſtis Hebræorum majoribus. Ex. c. 23. & 34 & Deut. c. 16.

8. [1] Fru-

---

m Περαιρεῖσθε,] Lege Περαιοῦσθε. COCC.

n Πράξετε,] Περάσετε *Vat.* περάσετε *Tar.* ſicut περαιοῦτε ſuperius pro περαιοῦσθε.

o Ἐν τῷ καλλίστῳ] Ita & Joſephus lib. VII. cap. 1. de bello, regionem circa Hieroſolymas uti amœnam deſcribit, ut Strabo & alii audiendi non ſint. REL.

p Ἐξέληται.] Ἐκλέξηται *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Κατειργασμένων,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* κεκατεργασμένων.

r Κονιάματι] Lapides albi apparebant, & quotannis (ſtante templo ſecundo) ſolebant dealbari. REL.

s Καθάρμοι] Καθαροὶ ſoli *Hen.* (καθαροὶ *Tar.*) & *Busb.* alterum ut Ἀνακώτερον probante *Bernardo.*

t Ἐπὶ τοῦτον] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* (*Coccejus*) in *aliis* ἐπὶ τούτου, *ſc.* λίθων. eſt (*Tar.*) qui conjicit ἐπὶ τούτῳ.

1. *In alia autem urbe neque ara neque templum eſto;*] *Deo uni Deique peculio genti Hebrææ convenit una Urbs Sancta & νεωκόρος, Deut. c* 12. & 14. *Hanc eſſe* Jeruſalem, ירושלם הקדושה, *ac* עיר הקדש, *aut Syre* קריתא קדישא, & מדינת קודש, *Judæi quidem profitentur, Eſ. c.* 48. 2. & *c.* 52. 1. *Neh. c.* 11. 1. *Dan. c.* 9. 16, 24. *Hymnique integri* 48, & 47. *Necnon* 1 *Mach. c.* 2. 7. 2 *Mach. c.* 1. 12. & *vehementer Philo ad Caium p.* 1031. *&c. atque Maim.* Beth habechira *c.* 7. *Chriſtiani Matth. c.* 4. 5. *c.* 27. 53. & *Apoc. c.* 21. 1. *Mahommedani proprio nomine* Cuds & بيت المقدس οἶκημα ἅγιον: *profanarum porro gentium Scriptores, Regeſque maximi, & quaſi genus humanum, ultro agnoverunt, præter Samaritas Harque Garizin cultores; ſed & nummi Hebraici, characlere equidem Samaritano impreſſi, idem demonſtrant. Templum etiam unum, &* pro victimis *Altare unum* המזבח היחיד & המזבח העולה, & *Diodoro Siculo* βωμὸς ὑπαίθρος, *Philonique* βωμὸς ἕναιμος, *lapidis impoliti, ſeu de* tellure virgine מזבח אדמה Middot *c.* 3 4. ἐξ ὀργῶν λίθων *Hecatæo in* Ἰουδαϊκοῖς. *Euſeb. de* λίθων λογάδων ἀτιμήτων *Philoni p.* 850. *oblucto albario. Sic tunc viderat Joſephus ſacerdos, ſic Deuterotæ docuerant ſeculo proxime ſequente.* ומלבנים המזבח פעמים בשנה לא היו סרין אותן בכפים של נחושת שנברא לקצי ימיו של אדם. Bis quotannis Altare incruſtratur & dealbatur, idque ſine ferro, metallo perniciali, *ait Judas princeps* Middot c. 3. §. 4. *quo per clivum modeſte aſcenditur,* ולא בכבש ולא במעלות *i. e.* בגמרנות. *Exod. c.* 20. 24, *&c. Deut. c.* 27. 5. *Et in Maſſiclis Phariſæorum* Middot *c.* 3. §. 3, 4: *necnon in* Zebachim *T. Bab. f.* 54. & 61. *b. Item egregie in Commentario* Mecilta *f.* 27. *d. In* Samag *Vetitorum* 290, 291. *Et apud Maimoniden de* Æde Electa. BERN.

u Βλασφημήσας Θεὸν,] *Big.* & *Samb.* ὁ δὲ βλασφημῶν τολμήσας Θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας imperite. *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ βλασφημήσας Θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας. BERN. Βλασφημήσας τολμήσας Θ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

x Κρεμάσθω δι' ἡμέρας,] Κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

2. *Qui autem Deo male dixerit,*] *Qui Deo* O *M. maledixerit,* ואיש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, (v. Synh. *T. Bab. f.* 56. *a.*) *Onceloſo* וגדף שם יי ומת, *pariterque* LXX. *Interpr.* ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου, & ὁ καταρώμενος Θεόν. ὁ τιμωρούμενος ומקלל שם יי ומת, *ſive Arabice* السخف & من سبّ اسم الله سبّ الاسم وشتمه. *Cl. Saadias* ומפרש ומחרף שמא רבא ויקירא *Uzielides* יכאן חרף שמא *: & Jeroſolymarius* ומחרפא רחריף שמא קדישא וגבי מפרשא *atque mox. Interpretes* LXX. *Philoque Alexandrini, tum priſci Phariſæi, ab illis etiam Onceloſus, Uzielides, aliique Judæi, aut, quod factum nollem Chriſtiani fere veteres ac recentes indulgenter adeo explicarunt v.* 15. & 16. *c.* 24. *Lev. ut blaſphemiam capitalem decernerent, quæ adverſus nomen Dei proprium &* τετραγράμματον על שם המפורש והמיוחד *jactaretur: ſed contra ἀλαζονείαν, ἰλαροκοπίαν, aliorumque cognominum Divinorum obtrectatores* על שם רבינו, *ſcutica vel ἀφορισμῷ,* באותיות ובכתיבה *Talm. Jeroſ.* περὶ συνεδρίων *f.* 25. *a.* & *Talm. Bab.* περὶ ὅρκων *f.* 36 *a. non ſaxo & patibulo vindicandum. Legis enim Maſſ.* Synhedrin *c.* 7. 5. המגדף אינו חייב עד שיפרש השם, ὁ μαγαδάτος, Convitiator, *ut atrociſſimus plane Divinitatis violatæ non tenetur, niſi notato nomine* יהוה. *Iniquum vero ac magis ridiculum quod refert Commentator Gazæus, ad Num. c.* 16. Nec deſunt, qui ſub verbo ὀνομάζειν, volunt ſignificari, nequis aggrediatur aperire & patefacere nomen Dei quadriliterum. *Juſtius tamen ſentiunt de tanto crimine,* ברכת השם או גדופת השם, *quo infamatur Numen Æternum, quo rerum omnium Pater ac Dominus læditur, Theologi Samaritani, Meir Deuterota, Aquila interpres, Amorai quidam in Talm. Jeroſol. Hieronymus noſter in Bibliis vulgatis, & R. Moyſes in ſuo Jad c.* 26. Synh. *Lapidatur, inquam, tale monſtrum, ſuſpenditur per diem, dein funere inhoneſto abſconditur. Lev. c.* 24. 11, 16. & *c.* 21. 23. *Vide jam concordiam Joſephi & Doctorum Miſnæ. Aiunt illi codice de* Synhedriis. *c.* 6. 4. כל הנסקלין נתלין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו נתלה אלא המגדף והעובד עבודת כוכבים ומסרין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה כי קללת אלהים תלוי. *Dein pergunt Phariſæi* §. 5, 6. לא היו כותבים אלא אונגים שאין אנינות אלא בלב ולא קוברין אותו בקוברות אביותיו אלא שני בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחד לנסקלין ולנשרפין אחד לנהרגין ולנחנקין. Lapidatum ne plangiro, neve in ſepulchrum patrum inferto, ſed in carnificina publica abſumendum abdito. *Verum περὶ τῶν βλασφημούντων εἰς τὸ θεῖον pia fertur & elegantiſſima diſſertatio Philonis p.* 612. *Denique de* diis peregrinis haud temere infamandis *inferius agit Joſ.* §. 10. BERN.

y Πόλιν τὴν νεὼν] Πόλιν ἐν τῷ νεὼν τρεῖς δ' ἔτους ἐκ τῶν περάτων *Tar. B.* abſque neceſſario. Reſcriberem potius πόλιν ἐπὶ τὸν νεὼν, ſi opus. BERN. Eſt qui malit (*Tar.*) πόλιν ἐν τῷ νεὼν τρεῖς δ' ἔτους ἐκ τῶν περάτων. potius reſcriberem πόλιν ἐπὶ τὸν ν. ſi opus. Hic enim verborum ordo: συνερχέσθωσαν δὲ εἰς πόλιν ταὐτὸν ἀποφαίνουσι τὸν νεών.

3. *Conveniant autem in urbem,*] *De tribus feſtis majoribus Hebræorum, quæ Phariſæi* רגלים, *quaſi* περιοδείας *vel* ἑλκυστίνδα *appellitant, conſulendi ſunt illi Doctores Maſſicta tota* Hagiga, *Maimonides in Jad ſub titulo cognomine, Sichemita in ſua* ἐξομολογήσει, *& præcipue Ceremoniarum Hebraicarum pater Ex. c.* 23. 24, 17. *c.* 34. 23. & *Deut. c.* 16. 16. BERN.

z Συνιόντες] Συνιόντες *Vat.*

a Συνδιαχόμενοι] Ἢ δὲ διαχόμενοι aut διαχεόμενοι legerat *Vet. Interpr.*

b Εἶναι μὴ ἀγνοεῖν] Ut Attici ἀπαρεμφάτως loqui gaudent, gaudet & Joſephus; vide §. 10. unde εἶναι *Tar. Big.* huc interpolari minime debet pro ἐᾶν. BERN.

c Αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.] *Baſ.* & *Gen.* αὐτοὺς. Sed vero MSS. quatuor & verſio Epiphanii commendant potius αὐτοῖς. Tranſeat tamen hinc αὐτῶν *Tar.* correctoris. BERN. Ita ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὺς in *Editis.*

Præter Trumam grandem imperata erat δωτεροδεκάτη. Deut. c. 14. Lev. c. 27.

8. [1] Frugum etiam decuma vobis excepta esto, præter eam quam sacerdotibus & Levitis dandam esse instituistis: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur *pecunia* & *ad* sacrificia eorum in urbe Sacra. Æquum enim esse proventibus terræ, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

Ex mercede scorti, aut ex admissura canis Deo munus non offertur. Deut. c. 23. Philo, p. 869.

9. [2] Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat à scelere profectum. non autem quidquam pejus esse potest corporum turpitudine. Similiter nequis ex admissura canis, seu venatici seu custodis ovilium, præmium accipiat, ut ex eo Deo sacrificet.

Diis alienis non maledicere, neve sacra peregrina compilare &c.

10. [3] Nemo autem Diis, quos *esse* cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat. Ne liceat sa-

η'. Ἐγω ἢ καὶ δεκάτη τ καρπῶν [d] ἐξαίρεσις ὑμῖν, χωρὶς ἧς [e] διεταξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δίδοσθαι· ἣ πιπρασκέσθω μὲν [f] ὅπῃ τ πολιτῶν, εἰς ἢ τὰς δωρεὰς ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας [g] αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι τ ἐκ τ γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι [h] ᾠήθη, ὅπῃ τιμῇ τ δεδωκότος ἀπολαύειν.

θ'. [i] Ἐκ μισθῶ γυναικὸς ἠταιρημένης θυσίας μὴ πρὸς τελεῖν· ἥδεται γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. [k] χείρω δ' ἂν εἴη τ ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσῃ κυνὸς, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

ι'. Βλασφημείτω ἢ μηδεὶς [l] Θεὸς, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζεται. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον

---

d Ἐξαίρεσις ὑμῖν,] Sic *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Bas.* & *G.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Vat.* ἐξαίρεσις ὑμῖν (*Coll. Voss.*) *Big.*

1. *Frugum etiam decuma*] *Verum præter* Trumam grandem תרומה גדולה, *quæ Sacerdotibus præciderat quintam proventuum telluris sacræ, atque residui decimam nomine* πρωτοδεκάτης כיונשר ראשון *Levitis mox decimandis erogatam, adhuc imperata fuit Deut. c. 14. 22. &c. & Lev. c. 27. 30. (sic enim decreta illa Divina interpretantur Talmudistæ, Uzielides, Auctor* Pesictæ minoris, *i. e. Scholiorum veterum f. 73. d. Maimonides passim, & ejus superstitionis ceteri*) δωτεροδεκάτη *sive* כיונשר שני *quam vocant antiquissimi Scribæ, pars decima frugum reliquarum, ut eo sumtu sacrificaret atque Solymas intra epularetur piorum Israelitarum quisque. Bethania vero* בית הינו *hoc dudum in ritu misere prævaricata, tribus annis præverterat Templi secundi excidium,* Baba mesia *f. 88. a. Maimonidem jam prætereo, titulumque affirmativum* Samag 136. *Extat enim Rabbanitarum veterum Massicla satis ampla* ὡς μασσὶς ἐστι: *quinimo Tobias Nephthalita de sacro tributo initio suo libelli.* Κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πλειόνακις εἰς ἱεροσόλυμα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται παντὶ τῷ Ισραὴλ ἐν προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τ γενημάτων καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἔχων. καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς Ααρὼν πρῶτος τὸ θυσιαστήριον. Τῷ δεκάτῳ (כיונשר ראשון, *recte in editione Fugiana*) ἐδίδουν ταῖς υἱαῖς Λευὶ τοῖς θεραπεύουσιν εἰς ἱερουσαλήμ. Καὶ τῷ δωτέρῳ δεκάτῳ (*Syro* ויונשרא תרינא, *Fagio Munsteroque Editoribus* וכיונשר שני) ἀπεπρασάμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐδαπάνων αὐτὰ ἐν ἱεροσολύμοις κατ' ἐνιαυτόν. Καὶ τῷ τρίτῳ (כיונשר שלישי *in Hebraico Tobiæ, quod est* כיונשר עני *in opere Misnico*) ἐδίδουν οἷς καθήκει (לגר ליתום ולאלכנא *ait Munsterus, Hieronymus* Proselytis & advenis, *atque* לבריק הבית Templo instaurando *Fagius*; καθὼς ἐνετείλατο διαστείλασθαι ἡ μήτηρ μου Δεββώρα, πορεύεσθαι μετὰ τῆς μητρὸς μου· διότι ὀρφανὸς κατελείφθην ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου. BERN.

e Διεταξατε] Διετάξω *Big.* διεταξα τοῖς ἱερεῦσι &c. *Samb.* διέταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. διεταξάμεθα ὁ &c. *Epiphanius* à membranis *Cassiodori* Ex-Consulis. Verum comma illud χωρὶς ἧς ἀφῆξατε τοῖς ἱερ. καὶ λ. δίδοσθαι, plane significat *Hen.* & *Busb.* χωρὶς τ ἱερ. καὶ λ. δοθησομένης, nihil amplius, i. e. *præter Decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum Sacerdotum Levitarumque reservatas.* BERN. Διεφαξάμεθα *Big.* διεταξα τοῖς *Samb.* & *Vat.* διετάξατε τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. χωρὶς τ ἱερ. καὶ Λ. δοθησουμένης *Hen.* & *Busb.* & nihil amplius i. e. *præter decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum Sacerdotum Levitarumque reservatas.* Vide hac de re Cl. *Seldeni* curas secundas ad *Sect.* 2. de *Decimis.* *G. Guisium* ad *Zeraïm*, tit. *Pea*, sect. VIII. & J. *Clericum* in Append. *Comment.* in *Num.* p. 558.

f Ἐπὶ τ πατρίδων,] *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τ πατρίδῃ, i. e. ἐπὶ τ φυλῆς, *Hesychio* interprete.

g Αὐτῶν τὰς] Illud αὐτῶν male omittitur in quibusdam (*Coll. Big.* & *Voss.*) *MSS*

h Παρασχεῖν,] *Bas.* & *Gen.* παρίσχειν. *Big.* & *Samb.* παρέχειν. *Tar. B.* παρεξῇ. Vel scripsit Josephus ἐξέχοιεν. BERN. Ita legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo edidit *Bern.* παρέχειν *Bas.* & *G.* παρίσχειν *Big.* (*Coll. Voss.* volebat ita *Cocc.* quoque) & *Samb.* est qui conjicit παρεξῇ, aut ἐξέχοιεν.

i Ἐκ μισθῶ γυναικὸς] Ἐκ μισθῶ ἢ γυν. *Vat.* Hanc legem impudicæ Syrorum superstitioni opposuit *Moyses.* Noverat etenim *Lucianus* (p. 878.) festo Adonidis Byblii id patratum, ὁ ἢ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτης θυσία γίνεται. BERN.

2. *Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia:*] *Ex mercede scorti, aut, quod consimile est, ex admissura canis Deo Venerando munus non offertur. Flavius adeo sacerdos egregie exponit Deut. c. 23. 18. Alster nostri Theologi ex Talmudo Rabbanitarum. Hanc autem legem impudicæ superstitioni Syrorum opposuit Amramides. Noverat etenim Lucianus* (p. 878.) *festo Adonidis Byblii, deastri nimium vicini Judæis, id patratum:* ὁ ἢ μισθὸς εἰς τὰ ἀφροδίτης, θυσία γίνεται. *Quid planius? aut ad volumen Moysis opportunius? Philonem adde, p.* 860. Πάνυ καλῶς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἢ νόμοις ἐπλαις γέγραπται, μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ παραδέχεσθαι, ἢ προσχήσας τῶν ἰδίων ὥρᾳ, ἢ ἐλουσένης ἕνεκα λημμάτων αἰσχρῶν ἐπιτελέσειεν βίον. *Haud aliene Romani Juris Tabulæ*, Ad divos adeunto caste: Nec ulla vitiorum sacra solennia obeunto: Donis impii ne placare audeant deos; *præsertim Cicerone explicante. Vide & Massiclam* Temuræ *c. 6. §. 2. ubi Moysis* μεχιῖς κελεῦ *exponunt Tannæi cum* LXX. *Græcis* ἄπαλμα κυνὸς, *sive ex formula* הא לך פלה זה תחת כלב, *Gemaricis* חליפי הכלב, *Omelosius* חלפן כלבא, *Solymitarius* פירוג כלב, *Sichemita* פירגא כלב; *nemoque Judæus vel Samarites, præter Josephum hunc* admissi canis meritum. *Quinvero Deuterotæ permittunt altari Dei, inversis adeo terminis,* אתנן כלב וכתיר זונרא הרי אלו כוחרין שנ' שניהם ואף ארבעה. BERN.

k Χείρω εἰ] *Tar. B.* inducit χείρων pro χείρω. Fortean χεῖρον legerat olim *Epiphanius.* Pallas tamen non vult moveri suo loco χείρω δ' ἂν εἴη. BERN. Χεῖρον juxta *Vet. Interpr.* Est qui malit χείρων. (*Tar.* & *Cocc.*) sine causa.

l Θεὸς,] *Exod. c. 22. v. 28.* magistratus Θεοὺς vocant LXX. unde forsan factum (sicuti post alios notavit *J. Clericus*) ut legem *Moysaicam* in alienum sensum torserit *Josephus*, in salubre monitum Judæis tunc temporis inter *Romanos* Idololatras versantibus. HUDS. Ita explicare videtur dictum Dei אלהים לא תקלל. Eodem modo Josephus in libro II. contra Apionem p. 1077. hæc verba explicat μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, *vetitum esse maledicere Diis aliarum gentium.* Et si Judæi id temporis ea verba crediderunt hoc voluisse, mirandum non est Act. 23. 5. Apostolum reprehensum quod Pontifici Maximo obloquutus fuisset, dixisse, si sciviset Pontificem esse, non ita fuisse locuturum, quoniam noverat scriptum esse, *Principi populi non maledices.* Poterat enim quis reguere: at sciebas judicem esse & unum ex Elohim, de quibus eodem commate quod laudas scriptum est, non habebis eos neglectum, aut non leves illi tibi debent videri. Quod si crediderint, uti Josephus, hoc mandatum de Elohim non spectare ad judices ἀκριβολογίας, sed Deos gentium, mirum non est id Apostolo objectum non esse. Mox etiam in quibusdam codd. legitur τοὺς τ θεῶν. REL.

3. *Nemo autem Diis, quos esse cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat.*] *Divos non temnere, Ex. c. 22. 28.* אלהים לא תקלל ἐλοιμὶν λὼ τιμᾶν. LXX. *Interpr.* θεὸς δ' κακολογήσεις. *S. Hieron.* Diis non detrahes; *quod est* Judici ne maledicito, neve eum vili pendito, דיאנא לא תקיל לשבב *Samaritico Paraphrastæ, Onkelosio, Saadiæ, cæteris S. Literarum luminibus, & Talmudistarum plerisque. Unde Theodoretus* τὸν κελεύοντα ὁμαλῶς θεὸς, (*ut sane c. 21. 6.* אל האלהים *interpretari oportet* ad Magistratum) ὡς καὶ μίμησιν ἢ τ ἐλαν θεὸν κέκληκεν παρασημάντως· ἐγὼ φησὶν, εἶπον (ψ. πα.) θεοὶ ἐστε καὶ ὑοὶ ὑψίστου πάντες. *Verumenim nihil inter homines divinius reperio, quam jus dicere hominibus. Aut ob animum suum habuit Flavius* (*nam de Judicum reverentia aget inferius* §. 12.) *decretum illud Divinum Lev. c. 24. 15.* איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, Quicunque maledixerit Deo suo, *Ethnicus aut Israelita Deo vero falsove*, impunis ne abeat. *Ita enim Moysen suum explicat Meirus Deuterota* Synhedr. *f. 56. a.* להשוות נוי וישראל איש כי יקלל אלהיו מכל מקום. *i. e. ex Scholio Similiter Amoræi quidam T. Jerosol.* Synh. *f. 25. a. Blasphemis pœna, pro gradu ac conditione varia sceleris ipsius, aut fertur Admonitio Ex. c. 22. 28. aut Excommunicatio Lev. c. 24. 15. aut Mors certa v. 16.* אוהרת למנוף מניין אלהים לא תקלל *&c. Arguit autem R. Ismael Ex. c 22. 28. loqui de Judicibus* ברניים הכתוב מדבר, *adeoque ad cognomina Dei ipsius minime pertinere. Jactantur tamen apud nos* (*hoc addunt patres Solymitani*) *duæ opiniones de pœna Blasphemiæ, quorum altera plectit obtrectatorem Divinorum Epithetorum* ῥαθυμίᾳ καὶ ἀκριβασμῷ, *propter leges Ex. c 22. 28. & Lev. c. 24. 15. altera eundem sola admonitione, ex formula Ex. c. 22. 28. atque nomine* τετραγράμματον *violatorem Excisione & Morte, vi decretorum duorum Lev c. 24. v. 15, & 16.* מאן דמר על הניניים באוהרת וכרת אלהים לא תקלל ועונש חטאה בכרת. ועל שם המיוחר במיתה ונוקב שם יהוה מות ימות. ומאן דמר על הכינויין באוהרת אלהים לא תקלל. ועל שם המיוחר במיתה וכרת ונוקב שם יהוה מות ימות. ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו'. *Denique Scholæ Babylonicæ multum altercantur Synh. f. 66. a de sententia Legislatoris Ex. c. 22. 28. utrum ille intellectum vellet* אלהים חול, *aut* אלהים קדש, Deum summum, an mimos summi, *i. e.* ריינים. *Sed pergamus hinc. Neve sacra peregrina compilare, neve quoquomodo allatis uti.* ἀλλοεμαῖα γάρ ἐστι ταῦτα, ἃ μὴ ἀναδιμαῖα, *uti docemur lege* de Idolis penitus abolendis *Deut. c. 7. 25, 26.* לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך דלא

σμένον [m] ἤ τινι Θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

ια'. [n] Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωστὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδέδεικται.

ιβ'. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τὰς θυσίας δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνστάσης, ὁ ἀρχιερεὺς, [o] ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς ἐφ' οὗ γέγωνος ἐξακουστὸς, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι.

cra extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. † Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est. *Vestem filiis laneis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos induat. Deut. c. 22. Lev. c. 19.*

12. Multitudine autem, cum instaret Umbraculorum festum, in Sacram urbem congregata ad sacrificia septennalia, pontifex in edito suggestu stans, unde clare possit audiri, leges omnibus recitet: *Post septennia quæque, pontifex in Scenopegiis coram populo leges recitet. Deut. c. 31.*

דלא הביא הועבה אל ביתך והיית חרם כמהו, οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ λήψῃ σεαυτῷ, καὶ οὐκ ἀποίσει. βδέλυγμα: *sic vocat* בכילי אלהיהם τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν, *Idola gentium*, εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο. *Verum de tota Idololatrarum suppellectile magna cum cura & severitate decernunt Pharisæi* c. 3, 4, & 5. *Massicta* περὶ εἰδωλολατρείας, *unde lux affunditur etiam Epistolis B. Pauli ad Judæos Corinthi Christiano nomine tinctos*. BERN.

m Η τινι Θεῷ] Ita *MSS*. in *Editis* ἤ τινι τῷ Θεῷ. HUDS. Leg. τῶν Θεῶν. COCC

n Μηδεὶς δ'] Sic quinque *MSS*. (*Coll. Big*. quoque & *Voss*.) & *Vet. Interpr.* μηδ' εἰς ἐξ ὑμῶν καλῶς τὴν ἐξ in *Editis*. Vide *Seldenum* de *Synedr*. l. 3. c 11. § 3. ut & *Bocharti* Hieroz. part. pr. p. 491. cujus opinionem refellit *Bern.* ad *Josephum*, p. 289

4. *Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum*:] *Vestem filiis laneis lineisque simul confectam, sive tela, sive acu, sive coactu, sive netu hæc invicem implicentur, nemo Israelita induat; aut verbis ipsis Amramidæ, Deut. c.* 22. 11. לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו λω τιλ-ας σαατνὲζ σέμερ οὐπισθὶμ ἰαχδαῦ. LXXII *senes Alexandriæ*, οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔριον καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό. *Judæi Byzantini*, μὴ φορέσεις σιλόγα, μαλλὶ καὶ λινάρι ἀνάμα *Iidem* Sahatnez *reddunt* misturas *ceu dictione Hispanica & notiori. Recte quidem ac simpliciter Beatus Hieronymus*, Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. *Rectissime Flavius flamen Maximi*, μηδεὶς ἐξ ὑμῶν κλωστὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. *Itidemque libro Levitarum monuerat Legum lator c.* 19. 19 ובגר כלאים שעטנז לא יעלה עליך οὐβεγέδ κιλαΐμ σαατνὲζ, *Samaritis* σαατνὲζ, λω ἰαλε ἀλεχα. LXXII *Interpretes*, καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυτῷ *Rursum Rector Bethleemicus*, Veste quæ ex duobus texta est non indueris. *Jonathan exponit* Cilaim Saatnez, *varium ex confusis lana linoque*, ערבובין כלאי עמר וכיתן *Idem sonant Persica illa Tavosi*, امیخته بشم وکتان. *Perite satis posuere Tanchumus Ierosolymitanus in Lexico suo & Judæi Mauritani ad Divina Biblia pro* שעטנז, متخلط *implexum & permistum: pariterque Targumista Samaritanus* כנבר, ποικιλτὸν, πεπαρμαλωμένον *Quinetiam Saadias & Paraphrastes Samaritanus consensu fortuito* ملحم, συνεσκευασμένον. *Vocabulum equidem* Saatnez *ex difficilioribus jam olim æstimaverunt Patres Misnæ. Ad Etymologiam itaque, metam Sciolorum, recurrentes in tres illi voces unicam dissiparunt, ut vestimenta heterogenea, modo quovis confecta & composita, vetari sibi sciret Laicus*: τὸ κλαστὰ הטווים, ἤτοι τῶν ἰωνιῶν עוזלין, τὰ πιλωτὰ הנוזין necnon τὰ ὑφαντὰ הלברין *aut* השיעין *quam dictionem agnoscunt gens Armena*, האריגין. *Statuunt enim Deuterotæ* ad *fine* Cilaim *pene desinente*. אין אסור משום כלאים אלא טווי וארוג שנ' לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז הלבדים אסורים מפני שהן שועין. פיו של צמר בשל פשתן אסור מפני שהן הוזרין באריג אוהות הגרדים ואותורה הכובסים אסורות כשום כלאים. *Idcirco delicata, ut vides, Pharisæorum conscientia haud permisit textores fullonesque adsumentis heterogeneis pannos suos signare & distinguere. Inde fatetur Tanchumus Lexicographus* Cilaim *vitium vestitus accidere ob permistionem*, الاختلاط ἰκτελὰτ, *lanæ linique, tortilem quidem* טווי *aut* الخيط والنسوج, *vel textilem ac Phrygioniam* المجدول: (*utramque enim comprehendit* נוז:) *vel denique propter coactilem* لتلبد, *quæ est* שוע. *Bochartus quidem* Saatnez *formeat ex* נז & *verbo nescio cujus* שעט *pro Arabico* ساط, *tanquam* textus mixti *Grotius aliique Ægyptum hac causa repeti jubent, sed frustra. Quid vero?* שעטנז & שעטניז *ex scriptura Hebraica Samaritarum*, opus implexum, *me judice*, filisque contortis varium *indicat*, τὸ κλαστὸν, τὸ πλεκτόν. *Idem plane in libris Arabum* ταστὶξ & τασγὶς, تشبيص وتشغيز. *Quippe* Saatnez *in genere denotat* τὸ ποίκιλμα, *non præcise* lini lanæque miscellam; *ut Davides Cimchius, S Bochartus, & alii multi existimarunt. Vetat igitur jus Mosaicum, nequis gentis Hebrææ ex lana & lino variatam vestem gerat, præter Sacrificos. Verumenim* vestes aureæ *Pontificis Magni, & reliquorum* Cingula, *bysso lanaque intertextis effulgebant. Falsi adeo crimen Josepho Sacerdoti de sua stola falso & ridiculo objicit vir doctissimus in opere Hierozoico. Docent equidem Patres* Cilaim *c. ult.* §. 1. Vestes ex lino lanaque promiscuis confectas, non aliam variegationem decreto Mosis prohiberi Deut. c. 22 11 hasque solas lepra tangi, Lev. c. 13 47. *addunt tamen sedulo*, Sacerdotes in Sanctuario facere lana linoque implexis operosos, *haud alio genere*, אין הכוהנים לובשין לשמש במקרש אלא צמר ופשתים. *Cæterum* צמר *sive* lanam *intelligunt Gemarici Urbis*, *simplicius & sine epitheto dicitur*, צמר שאין לו לווי. *Pariter de* פשתים *Mox iidem Doctores*, Lepræ vitium capiunt Vestes tam coloratæ, quam non coloratæ; *aut phrasi æqua*, tam arte hominum quam à cælo tinctæ, *hoc est, cum laneæ tum lineæ*, יכול יהו מטמאין בין צבועין בין לא צבועין תל' בגד צמר או בגד פשתים. *Vel quid apertius hoc Commentario Hierosolymitano ad eandem Missnam*, Cabala quidem certa accepimus lino, haud lana amictos P. M. in Adytum penetrasse, propter Lev. c. 16. 2. Extra Sanctissimum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra כלאים heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & imperata his verbis, ואבנט שש משזר תכלת וגו. *Paulo post ex tradito veterum confirmatur*, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין עראי בכלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant dantaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & cermezo.* אמר הכתוב בבגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או ככלם או מאחד מהם ושש הוא פשתן והכלת הוא צמר צבוע כעין תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאכא ותולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרמז. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f.* 44. *b. Talm. Jeros. a majoribus acceptum refert Cingulo byssino* באבנט שלבוץ *usum fuisse P. M. die magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש בו כלאים *Deinde* מה בגדי אהרן יש בו כלאים. אף בגדי בנין בהן כלאים. *Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi fili zona fuisse accinctos*, ויעל מה נחלקו על אבנטו של כהן הדיוט שרבי אומר יש בו כלאים. ויעשית לאהרן ולבניו וגו מה בגדי אהרן יש בו כלאים אף בגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis initio* Iebamoth *f* 4. כל בגרים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביד ליה תכלת והכלת עמרא הוא, *quid planius? nam quis nescit baltheumque palliumque sacrum stamine byssino confecta Deinde* Eracin *f* 4 *b*. לכהנים ישהרי כלאים בעידן עבודה אבנט של כלאים הירה דכהכ. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus* τὸ ἑτερογενὲς, *ubi Jarchius Scholiastes*, וארת האבנט שש משזר ומה שש כיתנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabæorum pessimus interpres l.* 3 *c.* 37. More. *Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis* ἑτερογενέσιν *erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic* Vasiadæ *ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babylonicarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c.* 22. 11. *& Lev. c.* 19. 19. *tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f.* 44. *b. T. Jeros. & f.* 69. *T. Bab. Jebamoth f.* 4, 5 *Besa f.* 14. *b. Menachot f.* 39. *b. Sabbath f.* 27. *& Nazir f.* 41, *&* 58. *& Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

o Επὶ βήματος ὑψηλοῦ] Ita etiam Talmudici tradunt. REL.

5. *Ad sacrificia septennalia*,] *Post septennia quæque læto tempore* τῆς ἀφέσεως *redeunte*, מקץ שבע שנים במועד שנה השמטה: LXX. *Interpr.* μετὰ ἑπτὰ ἔτη, لانقضا سنين ὁ σαμαρείτης; *protinus in Scenopegiis Pontifex maximus coram populo ætatis omnis ac conditionis Leges Divinas ab Ambone rite recitabat. Sic Josephus ex Deut. c.* 31. 10. *quod etiam exemplo pii & doctissimi Esdræ confirmatur Neh. c.* 8 1, 2. *Quandoquidem vero Chasmonæi diu gauderent corona utraque tam Regni quam Sacerdotii, unde istam opinionem arripuerant Diodorus Trogusque Historici à Sacerdotibus semper Regi Judæos; proclive sane fuit fabris τῶν δευτερώσεων solennem hanc lectionem in munera Regia*, פרשת המלך *referre. Declarant etenim illi Masicta* Sota *c.* 7 §. 7, 8. פרשת המלך כיצר מוצאי יום טוב הראשון (האחרון *Talm. Jeros & Pesicta minore*) של חג השמינית במוצא שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה שנ' מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכג' וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב וקורא מתחלת אלה הדברים עד שמע ושמע והיה אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: *Scenopegiorum vergente die primitæ, heptaeteridis sacræ initio, Regem in Atrio muliebri erecto pegmate sublimem, ex volumine Moysis per manus Æditui, Præfecti Ecclesiæ, Synedrii, ipsiusque iandem Pontificis tradito sedendo legisse coram Israele sex priora capita Deuteronomii, tum etiam c* 11. *à v.* 13. *c.* 14 22. *c.* 26. 22. *c.* 17. 14 *atque c* 27. *&* 28. *populo denique instar Pontificis benedixisse, excepta absolutione peccatorum, cujus loco tria festa majora commemoravit. Addunt sane Pharisæi, magni Herodis nepotem, cum in Regia illa Lectione verbis sacris lacrymas suas quondam miscuisset tanquam exsors Davidicæ domus,* blan-

tet: neque mulier, neque pueri ab audiendo arceantur, imo ne servi quidem. decet enim eas animis inscriptas & memoriæ servari, ita ut nunquam deleri possint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem causſari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ eis prædixerint quæ sint passuri, animisque per auditum quæ jubent inscripserint, ut eis semper præsens sit earum consilium; quo spreto deliquerint, & sibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri discant, *ut* disciplinam pulcherrimam & felicitatis causam.

Dei beneficia mane & vespere mente grata recolenda Deut. c. 6. Num. c. 15.

13. [9] Bis quoque die, cum primum illucescit, & cum hora somni appetit, *omnes grata mente* commemorent beneficia, quæ Deus è terra Ægyptiorum liberatis præstitit: lege nobiscum nata gratiarum actionem postulante, ad præterita quidem reprehendenda, ad futura vero invitanda *& demerenda*. Ostiis autem suis præcipua inscribant, quæ eis beneficia mane & vespere Deum Optimum ob oculos ponant, ut ea memoria recolant, & ad pietatem erga Deum, & ad humanitatem erga homines, & ad temperantiam in victu, & ad omnia quæ bona sunt & honesta, ea ratione animati, vitam instituant. Nihil enim tam efficax ad virtutem, quam si quis ea quæ agenda sunt, ex legibus & ex Dei præceptis discat. Hæc autem ita se habere, ex ipsa rerum natura facile quis deprehenderit. Nam cum ex Deo omnia bona nobis proficiscantur, & ipse sit omnium rerum causa, quæ nobis ad vitam & ad felicitatem sunt necessaria, quis non videt, quod ea quæ ex Deo nobis proficiscuntur, ea & nos ipsi Deo debeamus? Quod si ita est, quis non videt, quod ea quæ Deo debentur, ea & nos ipsi Deo debeamus? Quod si ita est, quis non videt, quod ea quæ Deo debentur, ea & nos ipsi Deo debeamus? Quod si ita est, quis non videt, quod ea quæ Deo debentur, ea & nos ipsi Deo debeamus?

Blandientis populi acclamatione fuisse erectum, ἀχλὼς ἄτλα ἀγείπτα, ἀχλὼς ἄτλα. Adulatores denique ipsos perculisse eodem die justum ac sincerum Numen narrant Doctores Solymitani f. 22. a. תני ר' חניא בן גמליאל הרבה הללים נפלו באותו היום שהחבטו בו. *Adjiciam postremo ex Talm. jeref. f 75. d Scholion Lazari Asariadæ ad Deut. c. 31. 12 ubi Optimus τὰ ἔκγονα,* והטף ליהן שכר לכביאיהן. *vel parvulos Israelitas tam nobili Anagnostæ adesse jusserat,* האנשים באין ללמד והנשים לשמוע. *Hoc enim ad Josephum facit, qui jam* נרן *τὰ δόλια interpretatur. Vide Chagigæ f. 3. T. Bab. & Maimon. c. 3. tituli cognominis. Deinde vero de liberis suis in Lege Dei erudiendis maxime admonentur Judæi officio suo quotidiano κατὰ σιμα; tum apophthegmatis Aquibæ, Ismaelis, Doctorumque aliorum utroque Talmudo ad c. 1. §. 7. καὶ ἀτιμ f. 30. & 40 & σύκια f 42. T. B. unde etiam plurima descripsit Maimonides sub titulo* Talmud Tora, *& Condisor* Turim *c. 245, 246.* Iore dea. BERN.

p Μηὲ οἱ δόλοι] Μηὸὶ *Vat.*

q Ὡς μηέποτε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* Sed ὡς deest *Editis*, *Alisque*

r Καὶ ὅδε ἁμαρτήσονται,] Καὶ non agnoscunt *Samb. Vat. & Epiphan*

s Ἐξεστι παῤῥησίαν,] Ita cum *Vet. Interpr. & Castalione.* in *Editis* ἐξεστι. in *Big. Samb. & Vat* αὔξεσ.

t Ἡς ὀλιγωρήσαντες] Ὧν *Big. & Coll. Voss.*

v Πρώτους τους νόμους] Πρῶτοι *Busb. Vat. & Vet. Interpr.*

x Δὶς δ' ἑκάστης] Quia Deuter. 6. 7. legitur, quum is cubitum & quum surgis. REL.

y Ἀρχομένης] Ita *MSS* ἀρχομένης τε τ αὐτῆς in *Editis*.

6. *Bis quoque die, cum*] *Primo. Judæorum quisque mane & vespere Dei Optimi beneficia, præcipue nobilissimum exitum Patrum suorum ab Ægypto, mente grata recolat; adeoque recitet distinctius (ritum enim illum respexit ὁ σωτὴρ Matt. c 22. 37. atque eundem equidem ritum seculo proximo Josephus) κελεὺ σιμᾶ. Has, inquam, tres periochas Divini Juris, Deut. c. 6. 4, 5, 6, 7, 8, 9. & c. 11. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. simulque Num. c. 15. 37, 38, 39, 40, 41. Ab hoc officio incipit opus Misnicum Illustrissimi Judæ, Maimonidisque* Ahaba, *qui est secundus librorum* Iad: *ne allegare alios opus sit de cerimonia isthac Judæorum, quam neque ignis neque ensis, neque exilium, neque ulla invisæ gentis calamitas adhuc abolere potuit. Secundo. Eadem Dei magnalia, ex Deut. adeo c. 6 v. 4 ---- 9. & c. 11. 13 ---- 21. transcripta; fas esto ædibus suis adfigere ad postes januarum. Unde ipsa schedulæ nomen* מזוזות *seu φλιαὶ meruerunt apud Pharisæos,* Menachot *f.* 33, 34, 43, 44. & Ioma *f.* 11, & 12, *ubi ea late describuntur, veluti & in* Iore Dora *c.* 285. & *in* Iad *Maimon. c.* 5, & 6 ὡς τ Φυλακτηρίων. *Tertio. Idem denique monumentum compactum crede ex schedula una, aut quatuor pro fronte, tot periodorum sacrarum plenis,* קדש לי והיה כי יביאך ה'. שמע. והיה אם שמע. *Exod c.* 13. 2 --- 10. & *Exod. c.* 13. 11 --- 16. & *Deut. c.* 6. 5 --- 9. & *Deut. c.* 11. 14 --- 21. σιαλήθειαν μὲ, ὑ κατ' ὄψιν ἐξαίρετον, & *media fronte & lævo brachio Israelita quisque gerat, pretiosissimum omnium ornamentum: quod in Evangelio Dominus noster* Φυλακτήρια *appellat, quasi* sedulo observandæ legis monita, משמרות, conservatoria, *abs Exodi c.* 13. 10 ושמרת את החקה הזאת זו חוקת תפלין, & *Deut. c.* 6. 12. השמר לך פן תשכח את יהוה: *velut prisci Doctores interpretantur* Mecilta *f.* 8. *d.* & Menachot *f.* 36. *b. Legis autem Interpres optimus & antiquissimus post collegas Alexandrinos Onceliosus, & Pharisæi in corpore Misnarum, & ad sanctissima Evangelia Syrus eadem decora nuncupant* תפלין τειμάτων, *sive τὰ σεβασμήματα, quibus sine pius Judæus non orat, tam* תפלין יעל יד *quam* תפלין יעל ראש; *libris vero suis sanctissimus Moyses,* אות על יד וטטפות בין עינים, *Ex. c.* 13 9, 16 & *Deut. c.* 6 8. & *c.* 11. 18. *quod interpretor* brachialia & stalagmia. *Namque* Totaphot *sunt, gemmæ stillantes sive pendulæ, planeque* ἐπιτεῶν נטפות *Esaiæ perspicacissimi Prophetæ, quales quidem inter ocellos præferre amant mures Asianæ. Talia crede frontem exornasse nobilissimæ Vatis, nomine Hebraico* טפים tuppim, & nocaton نقط *in versionibus Arabicis Samaritarum. Isti etenim in Paraphrasi vernacula* τυπτὶν *reponunt constanter loco Mosaici* τοῦ ὠσ. *Ejusmodi fuerant & Arabissarum* نتفات notataton, stillæ *frontis pretiosæ aut* margaritæ, *aut* נזמי האף *phrasi alia Esaiæ. Dixit itaque haud inconcinne Legislator Hebræus* טטפות *pro* תנטפות *ex verbalibus Hiphil* frontalia, ἄμπυξις: *quomodo interpretatur R. Abuhas vocem difficilem, & Pharisæi certo ip am acceperant in Masicla* σὺν σαξάτῳ *c. 6. 1. inter ornamenta sexus pulchrioris. Eadem & ratione Auctor* Tosephot Menachot σεφιλοπὶς *suggerit pro* טוטפת. *Critici sacri plerique, ut advertit R. Nathan,* diadema *intelligunt ea dictione, &* quicquid sincipiti religatur, חבוש. *Interpretes* LXXII. *perprave* ἀσάλευα *reddidere ex Hebræo, cum potius* ἀσάλευα *& motitantia etiam ex versione Hieronymiana, guttas puta inter cilia fluctuantes, virtute* טפף & طف *verborum oporteret; sicut* נטפות καθίσματα *Theodotioni virisque illis* LXXII. *Pessime vero Munsterus Grotiusque ex nuperis Kalbinis vocabulum* Totaphot *interpretantur* conspicilla כראות, *tanquam origine Ægyptiacum. Aquila* מטפות *vertit τὰ ὀπισθόμενα* gestamina, *vel, quod & Syrus in veteribus Bibliis voluit,* insignia, notas. *Hieronymo nostro & Saadiæ Judæorum* منشورة, expansum quid, & obductum fronti: *Auctori* Mecilæ, loculi gemmarii; *Esdraidæ,* monilia; *Judæis Hispanis,* membranula; *Byzantinis,* schedula; *illis vero Africæ modo ia* مرسومة العصابة, *modo* vitta. *Similiter* טוטפת *in Misna exponunt Moyses Maimonides & O. Bartinorius* σὶς, vitta ad aurem utramque pertinens; *neque aliter Davides inter Cimchios. Et diu ante illos Josephus Babylonius & Bona ex Doctoribus Urbis* טוטפרת קדמתא *seu* κάλυπτρα, *quod ex altero Græco depravavit ars Rabbinica, &* תרמרתא דקטיפתא, *h. e.* τὸ ἀλοιφιμον, *vel forte* σφράγισμα ἀπὸ ἐβένου *Jonathas insuper Legis illud verbum* χιλιόνις, אצינרות *reddidit. Exquisitum enim jam modo existimo,* τοῦ φῶ *aut* ridiculum عصابيب, *aut* frontis decora pendula *significare* ἀληθῶς & ἐντυπως. *Lege jam diligenter diligentissimum Scriptorem Mosen Maimonis codice* Tephillin, & Samag *mandato 22. necnon R. Jacobi* τετράστιχο *l* 1. *c.* 23. *&c. unde intelligas forte sacra sua amuleta haud aperuisse unquam nostro Hieronymo Magistros Tiberienses. Sic enim affirmat vir beatus ad Evangelium Matthæi:* Pharisæi male interpretantes Deut. c. 6. 8. *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos,* scribunt in membranis Decalogum Mosis, id est. decem verba Legis: complicantes ea & ligantes in fronte, & quasi coronam capiti facientes, ut semper ante oculos moverentur [ὥστε τοῦφῶ:] quod usque hodie Indi & Persæ & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quasi religiosus in populis judicatur. *Et post pauca idem doctissimus Asceta.* Pectoriola ille Decalogi *Phylacteria* vocabant, quod quicunque habuisset ea, quasi ob custodiam & monimentum (*vel* munimentum) sui haberet Non intelligentibus Pharisæis, quod hæc in corde portanda sint, non in corpore Alioquin & armaria & arcæ habent libros, & notitiam Dei non habent Hoc apud nos superstitiosæ mulierculæ in parvulis Evangeliis & in Crucis ligno, & in istiusmodi rebus, quæ habent quidem zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant. *Hæc ille Quinetiam sacris illis Alexiterios semet tuentur Talmudici adversus hominum dæmonumque malitiam, atque contra animi sui affectus pravos, quibus equidem nihil mortalibus inimicius.* Beracot *Talm. Jerof. f* 2. *d.* & Arba Turim *parte prima c.* 37. & *Maimon.* Tephillin *c.* 5. §. 25. BERN.

z Ὡς πεπτωκὸς,] *Tar. B.* ὡς πέπτωκε) infeliciter, ut solet. BERN.

a Θυρώμασιν] Hoc est quod præceptum de Mezuza appellari solet. Pharisaico more interpretatur verba Dei Deut. 6. 9. in his enim latere putant legem de מזוזה. REL.

b Εὐτ-

τὸ μέγιστον ὧν [b] εὐηργέτησεν αὐτὸς ὁ Θεὸς, [c] ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀμφαίνειν· ὅστι τε τῷ ἰσχυῷ ἀποσημήνειαν δυνάται τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸς εὔνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος· [d] ὡς περιόλεπτον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτὸς πρόθυμον τοῦ Θεοῦ.

ιδ'. [e] Ἀρχέτωσαν δὲ κατ' ἑκάστην πόλιν [f] ἄνδρες ἑπτὰ, οἱ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ δίκαιον ἀπόδοσιν πεπονηκότες· ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ [g] δύο ἀνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς [h] τῶν Λευιτῶν φυλῆς. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τοῖς πόλεσιν [i] ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖ-

fecerit Deus, itidemque in brachiis quisque ostendat: & quæcunque Dei potentiam indicare possunt & *ejus* erga ipsos benevolentiam, fronti & brachio inscripta gerant, ut undique perspicuum sit Dei erga cos studium.

14. Qualibet autem in urbe [1] præsint septem viri, & in virtute & in studio æquitatis exercitati: unicuique autem [2] magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica. Quin & ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in honore habeantur; ut neque liceat ulli illis præsentibus *alicui* maledicere, neque insolentius agere: [3] verecunda eorum re- *Magistratus Judaici basis. Deut.* c. 16. 18.

vc-

b Ευηργέτησεν] Εὐεργέτησεν soli *Big.* & *Samb.*

c Ἔν τε βραχίοσιν] Sunt qui ex *Exodi* c. 13. v. 9. & 16. & *Deut.* c. 6. v. 8. hoc à *Josepho* (ut & à *Justino* in coll. cum *Tryphone*) deductum esse putant. *Grotius* tamen, *Hieronymum* sequutus, istis locis nihil aliud *Israëlitis* juberi existimat, quam ut beneficia liberationis ex Ægypto & præcepta divinitus data animo infigant; non minus quam quæ memoriæ causa in manibus gerere, aut ob oculos ponere solemus. HUDS. Tephillin innuit, & τοῦ βραχίονος, id est, manus sinistræ & frontis, τῆς κεφαλῆς, uti mox loquitur. Hæc Pharisæi gerenda esse hoc modo putant, inter quos Josephus erat. Karæi enim illa ignorant. REL.

d Ὡς περιόλεπτον] Forte desideratur εἶναι. COCC.

e Ἀρχέτωσαν] Ἀρχέτωσαν *Big.* (Cocc.) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

f Ἄνδρες ἑπτὰ,] Josephus infra hoc ipso capite de deposito agens τοὺς ἑπτὰ κριτὰς *septem Judices* memorat, & ipse narrat se 7 Judices constituisse in singulis urbibus, quæ ipsi erant subjectæ: sed olim quoque fuisse 7 Judices in urbe unaquaque constituendos non legitur in sacris literis; jussit Deus שופטים legere, sed numerus non additur. Deuter. 16. 18. REL.

1. *Præsint septem viri,*] *Magistratus Judaici basis Deut.* c. 16. 18. שבעה אנשים ושטרים תתן לך בכל שעריך, κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καθίσεις σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ἤτοι ἐν πύλαις ταῖς πύλαις σου. *Is itaque septemviralis* סנהדרין של שבעה (*namque Dii ipsi* numero impare gaudent, *hoc est*, אין בית דין שקול, *quod toties inculcant Judæorum Scholastici*) *federat per urbes, ut semel iterumque docet Josephus. Verum ille in numero Judicum Civilium,* σοφὸν שפטים *Hebræorum Legum latori, Sufetis Pœnis, διακοσίοις* דיינין *tot Professoribus in* Talmudo *juris Mosaici, tot Interpretibus ad* Micra, *falli haud potuit; alleclis equidem Scribis binis de tribu Levitide. Huc etiam convenit antiqua διάταξις c.* 4. §. 3. περὶ συνεδρίων. In hemicyclio sedebant Patres, coramque eis stabant Scribæ duo, lævus dexterque, collectum suffragia, סנהדרין היה כחצי גורן עגולי כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וגו'. *Hos collegas Amramides forte nuncupat* σοστερίαν שטרים, *atque hoc in capite Flavius* ὑπηρέτας, *quod est* Ministri Curiæ, Servientes ad Legem, *aut vocabulo Fori Romani* Officiales. *Onceloſus, Uzielides, Aquila & Theodotio* שטרים *interpretantur* Exactores, Quæstores, ἐκτελεστὰς, φορολογοῦντας פורעניים, σατρᾶπαι סרכין, *sive* πραϊτῶρες. *Jarchius, Maimonides, Judæi Hispanienses, & nonnulli Talmudistarum adhuc vilius intelligunt* Accensos, Lictores, Apparitores, בעלי אגרופים נוגשים, ἤτοι κουδουλιστάς. *Attamen ex usu honesto & necessario* Soterim *Judæi Alexandrini passim vocant* γραμματεῖς, *& in Deuteronomio (mirum!)* γραμματοεισαγωγεῖς, *quos* Notarios Clericosque *Fora nostra amant, pauloque laxius* Procuratores ac Caussidicos: *Pariter eosdem appellitant* ספרים & ספריא, Scribas *plane, Symmachus ad Proverb.* c. 6. *Paraphrastæ Samaritarum, Syrorumque. Valet enim* סופרא *Hebraicum, quantum inter Arabas* سوطر & مسبطر Scriba, *à scribendo* سطر Satara. *Honestius adhuc eundem titulum evehunt interpretando S. Hieronymus* Magistri, *Abenesdras* מושלים Præsides, & Præfecti, *planeque* السطرون: *Tavosus ita* ڤوشران, *Judæique ora Africanæ* ڤروس. *Clarissimus Saadias & Interpres Samaritanus* عرفا ὕπαρχοι & *Adsessores. Ex his septem nisi forte tres Collegæ adessent, damni, doli, levissimisve in actionibus nihil quicquam decernebatur. Multæ præterea causæ Judices numero quinque: tum intercalatio anni, & alia quædam plusquam privati commodi, septem Sapientum justam Curiam definitu postulabant. Hoc fatetur celeberrimus Deuterota idemque Præses quondam Synedrii summi Simeon Gamalielis initio Cod.* סנהדרין: *hoc in morem cessit, Maimonide aliisque contestantibus. Idem quoque confirmatur ipsius Simeonis exemplo, qui octavum Sapientum Samuelem Exiguum,* שמואל הקטן, *taxavit temeritatis, quod ultro sese adjunxerat septem Arbitris anni intercalandi, atque ad instar Eldadi extra justum numerum conciliabulo accesserat, T. Jerosol.* Synhedrin *f.* 18. *c. Insuper in causis capitis adjiciebant sibi septemviri bis septem Adsessores, ut vita Israëlitæ postulabat* בריני נפשות Synh. c. 1. 4. & c. 4. 33. & *Talm. Jerosol f.* 19. *d. ex Sacerdotibus & Levitis, horumve adfinibus. Unde cum Scribis duobus, qui ex subsellis* XLVI. Candidatorum *sive* Advocatorum *sumebantur* מן שורות של תלמידי חכמים, *emicuit* Curiæ minoris *modus capitibus* XXIII. סנהדרין של כג או סנהדרין קטנה. *Hoc sane pacto Pharisæos nepotesque demum illorum conciliavi cum Josepho sacerdote de modulo* Curiæ minoris, סנהדרין קטנה. *Id nuper tentavit Grotius, vir alioqui consultissimus juris humani Divinique, nec rem potuit efficere. Seldenus noster, non affectavit quidem, falsi Flavium criminari contentus; ubi stultissimum esset eum Archæologum numerum verum notumque haud posuisse. Atque tandem enarrat Flavius Deut.* c. 17. 8. *de Appellationibus ad* Senatum magnum *Urbis sacræ actu ultimo deferendis, deque causarum arduis Constabat autem venerandum illud Concilium,* סנהדרין הגדולה או בית דין הגדול או בירת דין שבלשכת גזית או בירת דין הגדול במקדש, *T. Jerosol.* Synhedrin *f.* 19. *c. & Misnæ cognominis c.* 10. 2. *& f.* 30. *a. ex Pontifice summo familiæ Aaronicæ, & ex Propheta vice Mosis, qui* Hannasi, *i. e. Præses sapius certiusque vocatur in libris Pharisaicis, Misna, Gemarisque ambabus, &c. rarius* ראש בירת דין או ראש הישיבה *T. Jerosol.* Synhedrin *f.* 18. *c. apudque Divinum Moysen ὁ κριτὴς,* השופט *i. e* Sufes, Ephorus: *atque ex* זקנים *Senatoribus septuaginta, quos prudentia magis quam ætas provexerat, Num. c.* 11. 16. *& Josephus bis terque in Originibus patriis. Namque,* καὶ τωυσλθούλης, *ait, Mattathiades, ὁ τε ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γενεαλογία. Vel per* Hannabi *intelligit ille ipse ex Deut. c.* 18. 15. *cum suæ factionis plurimis, Jesum altosque Præsides grandis Senatus; vel quemque ex ordine Prophetarum, cui non obedientis ibidem scelus capitale declaratur: quo etiam modo de Pontificis Judicisque* הכוהן והשופט *decretis statutum fuerat Deut. c.* 17. 12. *Sic enim Pharisæi commation istud Mosaicam interpretantur aggravantque* Synhedrin *c.* 10. 2. ὁ ἀνθισάμενος τοῖς ῥηθεῖσι τοῦ νόμου τῆς ἰσχὺς βαλλῆς ἀποθνήσκει. *Quinetiam hac occasione exponit Flavius Ex. c.* 22. 28. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר, ὥστε μὴ βλασφημεῖν *&c. quomodo apud Ananiam eximius Doctor nostræ Fidei fecerat ævo eodem in Senatu magno Act. c.* 23. 5. ἔγγραπται γὰρ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, *secutus versionem* τῶ ο'. *aut verbis Severi nostri,* Principem populi non esse increpandum. *Complures autem Patrum illorum conscribebantur ex tribu Levis, qua juris Mosaici studio præ ceteris omnibus ea vacaverat Præterea recte monent Talmudistæ titulo* Synhedrin *c.* 1. 6. *T. B. & Jerosol. f.* 18. *b, c. passimque vasti operis, capita* LXXI. *Senatum integrum collegisse. Sæpe enim in isto præsidebat Pontifex maximus: aut si forte in alium aliquem deferretur titulus* Hannasi & Hammuphla, *qui est ὁ συζητητὴς & αἰῶνος τέλος, in literis beatissimi Pauli,* Primas *in annotatis Scholasticorum Urbis* Synh. *fol.* 30. *a. ad* יפלא *Mosis Deut. c.* 17. 8. *& in Lexicis Rabbinicis* כניר שבכיופלא שבנירת דין הכתוב מרבר. כיופלא הרב והגדול שבכלם. *Interfuit tamen magnus Sacerdos tanti officii gratia, Præsidique vix secundus, Cæsaribus rerum dominis. Namque olim oraculi pectoralis merito Regi proximum locum ac dignitatem sibi vendicaverant Pontifices, & subinde in familia Chasmonea, Davididis neque renuentibus, plane regnaverant. Ad sacrum hoc Concilium pertinebant causæ publicæ & gravissimæ, ratio belli pacisque, Pseudo-Prophetarum & Idololatrarum flagitia, creatio inferiorum Judicum & correctio, & res similes.* Synhedrin *c.* 1. 5. *& c.* 10. 2, 4. *Quapropter tempore Josephi historici, præter Regum placita, parebant Judæi in causis privatis Curiis urbicis septem Judicum, pluribus in re capitis adfidentibus in portis Templi, vel ubique civitatum Palæstinarum; in publicis vero causis grandi Senatui Urbis apud Ædem Divinam in* Camara perpoliti lapidis, *quæ vocabatur (quanquam afflicta res Judæorum nobilissimum illud Concilium à* Solymis *demum in* Jabnam *sive* Jamniam *eduxit:) decies septem capitibus, præter Præsidem & Pontificem: si quando hic propter ætatem causamque aliam minus aptus videretur tanto præsidio, quippe* משנה לראש *Vice-Præses, seu* אב בית דין Comitiorum Pater *recensebatur e numero* τῶ ο'. *sede dextissima. Veruntamen* סנהדרין של שלושה, Triumviralis Conventus *de re pecuniaria, rectius* Arbitrium *quam* Curia. (*quod etiam Traditionum Patres indicant* Synhedrin *c.* 31.) *in nulla Josephi æstimatione erat, de quo tam multa Talmudici. Vide Misnam* Synhedrin *c.* 1. §. 6. *de Conciliis legitimis, magno & parvo.* BERN.

g Δύο ἄνδρες ὑπηρέται] Levitæ illi, qui bini singulis apparebant Judicibus, erant ἱερογραμματεῖς. nec alii (ut opinatur *Dodwellus* in *Paræneſi*, p. 23.) à τοῦ λαοῦ γραμματεῦσι, quorum mentio in *Matth.* 2. 4.

2. *Magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica.*] *Præfecturis vero singulis* vertit *Seldenus* de *Synedriis Jud.* l. 2. c. 6. §. 4. *Unicuique principatui* &c. habet *Epiphan.*

h Τῶν Λευιτῶν] De ministris ex Levitis eligendis in V. T. non memini legere. Deut. 16. 18. quia שטרים in plurali invenitur, duos minimum, videtur notare. REL.

i Ἐν ἀπάσῃ τιμῇ] *Samb.* ἐν πάσῃ.

3. *Verecunda eorum reverentia*] *Seldenus* (de *Synedr.* l. 2. c. 6.) hoc modo interpretatur, *fit enim fiet, ut assueti homines revereri*

verentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, ut Deum contemnere non audeant. Judices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe coarguat. haud enim congruum publica facere judicia, aut ad lucrum *privatum* aut ad *alicujus* dignitatem reſpiciendo, ſed æquitatem rebus omnibus præferendo. Nam ſi hoc non egerint, Deus contemni videretur, eiſque infirmior judicari, quibus ob potentiæ metum ſuum adjecerint ſuffragium. nam æquitas eſt potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod ſi judices de relatis ad eos pronunciare neſciant (talia autem hominibus non rarò accidunt) ad urbem Sacram cauſam integram remittant, & convenientes pontifex & propheta & ſenatus etiam id quod ſibi viſum fuerit decernant.

Teſtes adhibendi in foro bonæ famæ, viri duo treſve.

15. [4] Uni autem teſti ne credatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus: quorum teſtimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum neſſit teſtimonium, propter levitatem & ſexus earum audaciam. Ac ne ſervi quidem teſtimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non teſtari conſentaneum eſt. Quod ſi quis judicetur falſa teſtatus, convictus eadem patiatur, quæ is paſſurus erat, contra quem dictum eſt teſtimonium.

Lex inquiſitionis in cædem clàm patratam. Deut. 21.

16. Si autem [5] cæde facta in agro aliquo, auctor non inveniatur, neque ullus ſuſpectus ſit ex odio interfeciſſe, magna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis propoſitis. Cum autem nemo ejuſmodi *quid* indicaverit, magiſtratus oppidorum agro ubi cædes facta eſt vicinorum, & ſenatus congregati, ſpatium à loco ubi mortuus jacet *circumquaque* metiantur. At quod oppidum occiſo proxi-

νας· τὸ πρὸς τὰς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδῶς [k] αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥστε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπερχαζομένης. οἱ δὲ δικασταὶ [l] ἀποφαίνοιεν κύριοι περὶ τοῦ δόξαντος αὐτοῖς ἔσεσθαι· πλὴν [m] εἰ μήτε χρήματα λαβοῦσάς τις αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ δικαίου [n] ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ὁ καλῶς ἐλέγχοι αὐτοὺς ἀποφαινόμενος. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους [o] ἢ ἀξιώματι προσῆκεν φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὅτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος [p] προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρίσθαι. [q] τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τοῦ Θεοῦ δυναστοτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς προστεταγμένων ἀποφαίνεσθαι, συμβαίνῃ δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία [r] καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιε'. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς [s] ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ πιστὰ τὰ προβεβιωμένα. [t] γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία, διὰ κουφότητα καὶ θράσος τοῦ ἤθους αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγένειαν· ὡς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ πιθανῶς μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδῆ [v] μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτ' ἐλεγχθείς, ἅπερ ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἐμελλεν.

ις'. Αν δὲ πραχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ [x] εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑποπτευθῇ τις ὡς διὰ μίσος [y] ἀπεκτονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς ἀσχολῆς, μιαίνοντα προφέμενοι. [z] μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μιαίνοντος· αἱ δὲ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία [a] συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου [b] ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώ-

magiſtratus; eorum religioſiores inde etiam à numinis contemptu longius ſemoti fuerint.

[k] Αὐτῶν εὐλαβεστέρους] Αὐτοὺς *Hen.* & *Busb.*

[l] Ἀποφαίναιεν] *Coll. Big.* ἀποφαίνοιεν.

[m] Εἰ μήτε] Lege εἰ μή COCC.

[n] Ἐνδείξηται,] Ἐνδείξῃ *Samb. Hen.* & *Busb.*

[o] Οὐτ' ἀξιώματι προσῆκεν φανερὰς] Ita *Baſ.* & G. niſi quod mutaverimus προσῆκε in προσῆκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτε ἀξιώματι προσῆκον πονηράς. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτι ἀξιώματι προσῆκε ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις.

[p] Προσνείμῃ] *Al.* προσνεῖμοι.

[q] Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεοῦ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Καὶ τὸ δοκοῦν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κἂν *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

[s] Ἢ τὸ τελευταῖον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phraſi ἢ τὸ τελευταῖον. Rurſus *Hen.* ὃς ἔστω ἀσφαλὴς ὁ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀξιοῦσιν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicla* περὶ πληγῶν *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. & *Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. & *c.* 17. 6. & *in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. & *Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. & *c.* 4. 5. & *integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὁρκων *c.* 4. 1. & *T. Bab. eodem titulo f.* 30. & *Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρίων *f.* 742. *&c. Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Rufinus* περὶ τῆς ψευδομαρτυρίας. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem:* Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὦφελον τοῦτο παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐπιτάττω περισσὸν, ἅπερ ἔτυχον καταδικασθέντες. *Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. & *Cod. l.* 4. *tit.* 20. *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ περὶ χειρῶν. *l.* 1. *tit.* 6. & *Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

[t] Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis *Juſtinianum*, D. l. 22. tit. 5. & *Cod.* l. 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

[v] Μαρτυρήσας] μαρτυρέσθω, παχέτω (*Coll. Big.*) *Busb.* HUDS. Forte πιστευθῇ. Vetus, *eſt conjunctus.* Lege *convictus.* COCC.

[x] Εὑρίσκηται] *Al.* ἐξετασθῇ & μήθ' ὑποπτευθῇ.

[y] Cæde facta] *Pro caſo forte homine clam teſte & inquiſitoribus,* (*vias etenim hac de cauſa exploratoribus fuiſſe objeſſas* ותקון הדרכים, ושמירתם, *& inquiſitionem* החקירה *factam Maimonides l.* 3. *c.* 10. Doctoris ſui à *majoribus Rabinis confirmat, quod Seldenus noſter neſcivit aut noluit dici l.* 3. *c.* 7. *de* Synhedriis. *Sin vero unus aut una ſe ſicarium teſtaretur cognoviſſe, omiſſum omnino* τὸ κατάξιον, Sota *c.* 9. 8. & *T. Bab. f.* 47. *b.* & *T. Jeroſ. f.* 23. *b.*) *Urbis cadaveri omnium proximæ, ut judicaverit Magiſtratus vicinus,* (*quibus adjungunt Deuterotæ Senatores Solymitanos quinque, vel ex ſententia Simeonis tres,* Synh. *c.* 13. & Sota *c.* 9. 1.) *piaculum eſto junicis in loco ſterili & ſalebroſa decollatæ cruor; quo Levitæ* (*eo titulo Sacerdotes proprieque dicti Expiatores ſæpius in Syſtemate ſuo comprehendit* ὁ ἰουσθίτης) *præcipuique Civium, cum ſtatis quibuſdam obteſtationibus & ſupplicationibus, puras manus rite proluant. Habes ſacras illas formulas Deut. c.* 21. & *Phariſæorum ſupplementa Maſſicla* Sota *c.* 9. & *ibidem T. Jeroſ. f.* 23. & *T. Bab f.* 45. *&c. necnon in* Iad *Maimonidis f.* 581. de Homicidis *c.* 9, & 10. *Ita plane crepant Tabulæ duodecim Hermodori,* Quod expiari poterit, Sacerdotes publici expianto. *Homicidia vero occulta Periſtiarchi purgant jure Draconis, jure antiquiſſimo Græcorum. Juvencam autem luſtralem,* [*] *quam Moyſes appellat* העגלה הערופה ἐγλὰ ἀρυφὰ, LXXII. *Alexandrini ex illo,* ἡ δάμαλις ἡ νεοδρεγκοπημένη: *Joſephus* τὰς τένοντας κεκομμένη, *tendones enim apud antiquos nervi cervicales: Deuterotæ denique* à poſtico collo ſeceſpita obtruncata vitula (עגלת ערופה בקופץ מאחריה) *cadere fas fuit in ſalebris, ut jam dixi pro phraſi Moyſis* נחל איתן נחל. *Iſtiuſmodi locus Joſepho interpreti* φάραγξ ἀνεπιτήδειος ἀρότῳ καὶ φυτείᾳ; *Phariſæis etiam ad* Sota *c.* 9. 5. נחל קשרת, aſperetum, locus durus & inferax, φάραγξ πραχεῖα LXX. *Interpr. & Hieronymo noſtro:* φάραγξ ἔξημος *Onceloſo & Syrorum Paraphraſtæ. Nam ineptum ſatis* rapidus torrens נחל שטוף בחזקה *Maimonidis & Aharbinelis ad Deut. c.* 21. *ritus hujus locum ſacrum.* BERN.

[z] Μηδενὸς] Μηδενὸς δὲ μιανόντος in quinque *MSS.* μηδενὸς δὲ τούτου μιανόντος legiſſe videtur *Epiphanius.* HUDS. Lege τοιούτου. COCC.

[a] Συνελθόντες,] Συνελθόσαι *Busb.* & *Hen.*

[b] Ὅπου κεῖται] Ἐν ᾧ κεῖται *Samb.* & *Vat.*

ϱαν. ἢ δ' ἂν ἡ [c] πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πελάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δράσαι, μήτε [e] δρωμένῳ συμβεβυκέναι τῇ γῇ πάθος.

ιζ'. [g] Αριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος· καὶ [h] μὴ λάθοι πάθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ τούτου στέργοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότου πάντων. ἐὰν δέ τις ἐπιθυμήσῃ βασιλεύεσθαι, καὶ τοῦτο ἐξέστω, τὸν ἐκ τοῦ θείου κατασταθέντα καὶ προφήτου τοῦ τὰ νόμιμα γράψαντος ἐπιτρέψαντος ἄρχειν, μὴ ἐφ' ὕβρει τὴν ἐξουσίαν ἔχοντα, μηδὲ τὸν ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ τῶν ἀρχόντων ἐπιφανῆ, μηδὲ τὸν ἐκ τῆς φυλῆς τῆς ἐπιφανοῦς, ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς ἀφανοῦς καὶ ἀδόξου, ὃν ἂν ὁ θεὸς ἐκλέξηται. τὸν δὲ βασιλέα μὴ πολλοὺς ἵππους κτᾶσθαι μηδὲ πολλὰ ἅρματα, μηδὲ ἱππικὸν ἀγείρειν πολὺ, μηδὲ πολεμικὸν ἐπιθυμεῖν, μηδὲ γυναῖκας πολλὰς ἐπεισάγεσθαι, μηδὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν πολλῷ ποιεῖσθαι, ἃ δὴ πάντα τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιτηδεύεται πρὸς τὸ μεγαλοφρονεῖσθαι καὶ ὑπερορᾶν τῶν ὁμοίων. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀριθμὸν τῶν ἵππων ἐπὶ τὰ ἅρματα καὶ τὸν ἱππικὸν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἐπιτήδειον εἶναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον μὴ πλείω τοῦ μετρίου κεκτῆσθαι· τὸν δὲ τῶν γυναικῶν ἀριθμὸν μὴ πολὺν εἶναι, μηδὲ ἐπὶ τὴν ἡδονὴν ἐπιτήδειον, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν τῶν παίδων εὐγένειαν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτρέπηται τῶν ἀνθρωπίνων, ἐπὶ τὸ μὴ δεῖν ἐπιτρέπειν τῷ τοιούτῳ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἄριστον ἀποβλέποντα. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκκλίνῃ, μὴ ἐπιτρέπειν τῷ τοιούτῳ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἄριστον ἀποβλέποντα. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκκλίνῃ, μὴ ἐπιτρέπειν τῷ τοιούτῳ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἄριστον ἀποβλέποντα.

mum fuerit, ejus [1] magiſtratus juvencam, quam emerint, in vallem & locum non commodum aratro & ſtirpibus adducant, boviſque nervos abſcindant: ſumenteſque aquam & *manus lavantes* ſuper caput bovis ſacerdotes & Levitæ & ſenatus illius oppidi, proclament ſe manus puras à cæde habere, neque feciſſe, neque cum fieret adfuiſſe, Deum autem precari *ſibi uſque* propitium *fore*, & ut nullum poſthac tam atrox facinus terræ accidat.

17. [2] Optimatium quidem dominatio & vita ſub ea optima eſt: neve vos capiat alterius inſtitutionis reipublicæ deſiderium, ſed hac contenti eſtote, leges pro dominis habentes, & ex illorum præſcripto omnia *Lex Regis. Deut. 17.*

c Πλησιαίτη πόλις,] Ita in quinque *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* πλησιέστατος π. tam πλησιέστατος quam πλησιάτατος uſurpant Attici, & quidem in genere ſequiori.

1. *Magiſtratus juvencam,*] *Al.* cives, & oppidani.

d Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεῖται] In ſacro codice non niſi ſacerdotes adfuiſſe leguntur: ſed fraudi forſitan fuit Joſepho, quod legatur Deut. 21. ונגשו הכהנים בני לוי & *accedent ſacerdotes, filii Levi*, ac ſi adjecta copula legeretur ſacerdotes & filii Levi. Sed etiam ex iis, quæ adduntur, eos elegiſſe Deum ad benedicendum populo & judicandum de rebus, clarum eſt ſacerdotes intelligi, etiamſi non liqueret ſacerdotes, hic ut alibi ſæpe, appellari filios Levi. REL.

e Δρωμένῳ] Sic *Big. Sumb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* δρωμένων *Baſ. G.* & *Vat.*

f Τοιούτῳ δεινὸν] Ita *Baſ.* & *G.* ut vult Atticiſmus. in aliis τοιοῦτο.

g Ἀριστοκρατία] Vide *Cauſaub.* ad *Baronium*, p. 359. *Montacutii* Orig Tom. 2. p. 178. & *Conringium* de *Rep. Hebr.* cap. 42.

2 *Optimatium quidem dominatio*] *Vetat rerum Dominus Deut. c. 17. ne Regi Hebræo divitiarum, equorum, præſertim Ægypti terræ ingratæ, uxorumve nimium accedat, Legum & Religionis tuendæ ergo: aut ſi hæc proterve patraverit, Numen Æternum vindex erit, v. 20. Phariſæi autem, boni viri, reges ſuos duodeviceſima uxore petulanti equidem licentia vexant, Maſicta* Synhedrin *c. 2. §. 2. Addit inſuper Flavius, ſicut in Scholis didicerat Phariſæorum, quibus fama & auctoritas jub ambiguo & linolaneo (Sic volo. Eundem etenim hominem duas ſimul coronas ferre, neutra pars fert Religionis veræ, non Chriſtiana 1 Pet. c. 5. 3. non Moſaica Num. c. 25. 13. Ψ. 89. 6. nec mens Joſephi* θεοκρατ. *l. 13. c. 19. Multo minus admiſit Canon ſacer alienum ex parente meliori in Regnum Hebræum, quanquam Herodis filius contra modum & jus in iſto apice adulabantur Phariſæorum ſecta* Ciddusim *f. 176 b.* & Jebamot *f. 45. b.*) *Chaſmonæorum principatu ſupra modum creverat, Ariſtocraticorum haſce cupedias*: Præter ſententiam Pontificis & Senatorum Regem nihil agere, (*tales enim in rebus arduis conſulere Regum prudentia ſemper fuit & voluntas*, luxuriam ejus vitiaque mature eſſe coercenda; in Theſi denique, Unius Dominio, (*quo tamen nihil agnoſcitur in terris, nihil in cœlis antiquius*) longe præſtare Ariſtocratiam. *Nimirum ubi Phariſæi pars eſſe reginimis poſſent, ubi ipſi dominari. Quanquam eodem illo ſeculo inter Judæos celeberrimi axiomatis fide jactaretur*, Sublimiorem haberi Regum ſuorum majeſtatem, quam Senatui magno eos ſubeſſe, aut etiam præeſſe coram deceret, *Maſicta* סנהדרין *c. 2. 28.* איזהו מלך זה המלך לא, ובלבד שיהא כדרך שהוא לפני בית דין ולא רגים אותו. *Hoc quidem jus erat, hæc majeſtas ſtirpis Davidicæ, non ſolummodo Regum Iſraelitarum, i. e. Machabæorum, ut nugatur Joſephus Gemariſta f. 19. Cauſam etiam hujus legis dicet Maimonides,* שאסור לחלוק עליו Regi enim omnino refragari nefas. *Convenienter & Gemara Solymitana* Synh. *f 19. d. c. 2. 2. & nomine Jeremiæ Anteceſſoris* ὀνόματος *f. 295. d. ex* Ψ. 17. 2. ומדיניך משפטי יצא, Quippe à te, ô Domine, judicium meum prodit, à numine tuo venit. *Addit inſuper Commentator grandis vetuſque Pentateuchi*, Ex hoc allegato R. Jeremiæ Ψ. 17. 2. ſatis conſtat, à Deo ſolo judicari Regem, à nemine mortalium, הוי אין בריה דן את המלך אלא הבה"ו. *Quid vero? iſta talia contra Reges haud effutierat Joſephus, ſi recte revocaſſet in mentem, & neglectis novis dogmatibus Hillelis & Sammeæ, reſpexiſſet Davidis ſui Salomoniſque tempora Aurea, Deoque* αὐτοκράτορας *gratiſſima; vel etiam reliquam Judææ liberæ & florentis imaginem. Plena enim cum poteſtate & παμβασιλείᾳ, qualem unquam Aſia ſenſerat, in rebus non ſacris ſacriſque utramque ſæpe, ſemper alteram Hebræorum nationem ad Aſſyrios uſque victores rexerunt Davidis nepotes, ut Annales veri Divinique demonſtrant*: 2 *Chron. c. 34. 3. c. 35. 3, 4. 1 Reg. c. 2. 27, 31. Eccleſiaſticis c. 8. 4. 1 Chron. c. 24. 3. 2 Chron. c. 31. 2, 4, 13. & c. 30. 2, 4. & c. 29. 4, 30. 1 Reg. c. 12. 8. Jer. c. 38. 4, 5, 16. c. 26. 19. 2 Chron. c. 19. 5, 6, 8, 9. & c. 26. 32. 2 Sam. c. 8. 15. & c. 15. 2. & 1 Reg. c. 3. 28. Succenſuit autem aliquando ὁ κριτὴς Regem ſibi inſtar Gentium, verius Idola Ludoſque ſacros inſtar Gentium* (*ut recte perſpexit vetus Auctor* Siphri) *poſtulantibus Hebræis: quoniam per complura ſecula, turbida quidem & infelicia magis quam fauſta, pro diſcrimine Reip. ubi tamen nullum apparet veſtigium Synedrii Magni, quod perpetuum à Syneo monte perſeveraſſe mentiuntur Rabini & Theologi aliqui his meliores; quin nullum etiam poſtea oſtendunt* Chronica Regia: *Duces, Judices, aut Dictatores nitris animis & vix humano ſpiritu pollentes ipſe excitaſſet, non habita ratione familiæ cujuſdam tribuſve. Talis enim diſciplina, & Theocratia merito vocatur in S. Literis, & ni ab ingrato vaniſſimoque populo contemni unquam nequit, gratia Dei pluſquam ordinaria diducta. Verumenim in frequentibus illorum temporum ἀκρασίαις degebant populus Hebræus aliſque omni magiſtratu, præter Monitores Sacerdotes, & placidum moderamen Patriarcharum* ראשי אבות, Jud. *c. 17. 6. & c. 21. 25. Videbis jam Deut. c. 17. à v. 14. 1 Sam. c. 8. 5. & c. 10. 18. Et, ſi pudor ſit ad Muſam Herodoti* περὶ μοναρχίας *recte diſſertantem remitti hominem Chriſtianum, conſules potius Caroli prioris defenſorem Salmaſium, Conringium* πολιτικὸν κάρα, *doctiſſimum Petitum, necnon Montacutium & Caſaubonum dignos eminentiſſimo Baronio Antagoniſtas; nec præteribit vir vanus Schickardum, Grotium, Seldenumque ab incertis Talmudicorum commentis male omnes ſuſpenſos incertoſque. Verum nos hanc rem præclarius tractabimus, niſi optandum hujus ævi homines ſanctius ſuſpiciant coronata capita & poſt Deum venerentur, in cauſa Herodis audacis & magnanimi juvenis Antiq. l. 14. c. 17. quam in Jannæum imperite transferunt Talmudi an Turris Babyloniæ Conditores*, Synhedrin. *f. 19. a. Attamen de Rege ob luxuriam vapulante, non verbum equidem in Talmudo, Siphri,* (*ut fallit Batavos Germanoſque ſuos Schickardus,*) *aliove vetere ſcripto uſquam invenies dictum. Debetur itaque turpe illud commentum laſcivo pecori Rabinis recentibus, præcipue Maimonidi c. 3. de* Regibus, & *c. 10. de* Conciliis, *qui* Legum prohibentium *verberi vel corpora Regia ſubjicere eſt* ἀνάρχου, *diſperſoque malæ gentis tam pædagogue ſavitiæ pro jure non bono* Synhedrii *jamdiu expuncti, Moyſi vero & Prophetis ſemper ignorati. Nihil vero mirum, quod Davidi Regibuſque aliis minime parcat ille Doctor, quem de Meſſia ſuo vile omnino & abjectiſſimum ſenſiſſe comperimus, c. XI* מלכי משיחא. *Stupendum magis fatuo ita interpretamento interdicti Moſaici* לא ירבה, & *abuſus Gloſſæ Babyloniæ f. 21. b.* Synhedrin, ליעבור בלא תיעשה, *quaſi Phariſæorum flagellum trilix & horribile quavis* λᾶς ταχοῖ *omni ævo fuiſſet perſecutum, Chriſtianos non indoctos unquam credidiſſe, aut deliberationem admoviſſe. Cavebitis ergo, vos Principes,* מה' דוכתי' דמתניתין ותוספתא', *quod eſt notis notioribus, à diſciplina* Rabinorum, Jeſuitarum, & Presbyterianorum. *Habemus ſane* νόμον βασιλικὸν Deut. *c. 17. habemus exempla plurima Regum Hebræorum ſacris literis deſcripta, unde redargui facilis error ille ſordidus fanaticuſque Maimonidis, Levis Barcelonitæ, & aliorum Neotericorum. Decreta tam vilia, ſummatim aio, maleque cohærentia recentis Rabbiniſmi haudquaquam percellere* ἔργα ἰσοσθοῦ, מלך יבית דויד: *an vero apud miſeri populi Regulos & Cozibiadas ea unquam valuerint, nulla docet hiſtoria. Præterea haud ſimpliciter interdictum erat Regibus Hebræis, uxores ſibi, divitias, equoſque conquirere, juſſum potius, Talmudo fatente. Abſque verbere igitur innotuit ea Principum protervitas, juxta lenimen vulgatiſſimum Deuterotarum* περὶ πλησίον *c. 3. 4.* כל מצות לא תיעשה שיש בהן קום עשה אין חוזין עליהן, Nemo vapulat ob legem prohibentem, qua aliquid affirmativum includitur. *Dein quis modum in his rebus menſuramque præter Regem ipſi ſcribere potuit & definire? Quandoquidem vero ſub Templo ſecundo, jugo Græco vix excuſſo, per annos* CXXX. *ab Antiocho illuſtri ad magnum Herodem, Ariſtocratice regerentur Judæi, ſummamque ſuarum rerum, belli pacique cauſas haberent* (*niſi vis interveniſſet ac tyrannis, ut ſæpius*) *penes Synhedrium grande Clericorum & Laicorum,* τῶν ἱερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, *ſic ex monumentis publicis nuncupat Machabaicus, modo idem* τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸν γερουσίαν καὶ τοὺς ἱερεῖς, *modo* τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἱερεῖς, *modo* τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. *viri Chaſmonæi, qui Pontifices forte veri fuerant, veri Reges emergere de ſua tribu haud poterant; ſed Duces duntaxat militiæ & Ethnarchi, idque* τῇ δόσει τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἱερέων, 1 *Mach.* 14. 35, 41: *proclive itaque fuit per inſulam Pontificiam diminutum iri decus Principis, nomenque Regium pati, quod ad Sacerdotem proprio & commerito jure pertineret. Clerici profecto cæterique* LXXI. *Synhedrorum* (*pars autem fuit longe major Clericorum, ſicut Rabini vetuſti, Scriptoreſque Gentium referunt*) *Sacerdotem Summum, ut meruerat, aut in jus poterant vocare, aut ſibi in Præſidium, & in Moyſis Cathedra, Cathedra Hannaſi,* Maſicta Synhedrin *c. 1. §. 6. collocare: quod eſt verbis* ὀρθοτέρως Phariſaicæ Synh. *2. 1.* כהן גדול דן ודנין אותו; *ubi Lazarus, Ris Lacis, aliique Urbis Doctores vere ſevereque adnotant,* כהן גדול שחטא מלקין אותו וגו". *Eximitur idcirco Rex à ſententia ſcuticaque Senatoria, Anteceſſoribus itidem conſentientibus.* BERN.

h Μὴ λάθοι] *Big.* & *Samb.* eodem ſonitu μὴ λάθῃ. BERN.

omnia agentes. satis enim idoneus est Deus, qui *vobis* præsit. Verum si regis cupiditas vos incesserit, is sit consanguineus, semperque ei cura sit justitiæ reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque summam prudentiæ; nihilque sine pontifice & senatorum sententia faciat: neque multis utens conjugiis, neque pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem sectans; quæ consequutus leges insuper habere & fastidire possit. Prohibeatur autem, si quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus vestris expediat.

Termini patrum aut sociorum loco non movendi. Deut. c. 19. & 27.

18. [3] Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ, neque alienæ eorum quibuscum vobis est pax: sed caveatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in sempiternum positus; quippe cum bella inde nascantur & seditiones, quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim à legibus transiliendis longe absunt, qui *agrorum* limites de loco suo dimovent.

Arborum vescarum fructus ante quartum annum nec Deo offerendi, nec comedendi. Lev. c. 19.

19. [4] Qui terram conseverit, si stirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipse *ad victum* utatur: non enim ex eis suo tempore provenerunt. naturâ autem immature conatâ neque Deo convenit neque ipsi domino uti. At quarto *anno* vindemiam omnium, quæ provenerint, metat, (tunc enim est tempestivum) collectamque in urbem Sacram ferat, & cum aliarum frugum decimis insumat, epulans cum amicis & cum pupillis & mulieribus viduis. Quinto autem anno stirpium fruges percipiendi potestatem habeat.

Simplicitas in omnibus, vita casta, & connubia paria imperantur. heterogenea etiam tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam prohibita.

20. [5] Terra vitibus consita ne seminetur. ei enim satis est hanc stirpem alere, & ab aratri laboribus esse liberam. Bubus aretur terra, & aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum subeundum adigatur; sed & illis fiat aratrum suis convenienter generibus. Semina autem sint pura & incommista; neve bina & trina serantur. natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur

τας [i] καὶ κατ' αὐτὰς ἕκαστα πεάττοντες. ἀρκεῖ γὰ ὁ Θεὸς ἡμεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μεν ἔτ@ [k] ὁμόφυλ@· σκόπια δ' αὐτῷ οἰκειότητος καὶ τ ἄλλης ἀρετῆς ἀκριβεστὰτος ἔστω. [l] παρακωρείτω δ' ἔτ@ τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ πλείστα ξ φρονεῖν, πρασσέτω δ' μηδὲν [m] δίχα ξ ἀρχιερέως καὶ τῆς τ γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμεν@, μηδε [n] πλήθ@ οἰκων χρημάτων [o] μηδ' ἵππων, ὧν αὐτῷ πλεονεκτούμενον ὑπερέχει@ ἂν τ νόμων ἔστιτο. κωλυέσθω δ', εἰ τούτων τι διὰ πενίας ἔχοι, γίνεται ξ συμφέρον@ ὑμῖν δυναλώτερο@.

ιή. Ορυς γῆς μὴ ἐξέτω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ἃς ἐστιν [p] ἡμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεσῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ [q] στάσεων γινομένων, ὅτε ξ πλεονεκτοῦντας πρόσωτέρω χωρεῖν βούλεται τῶν ὅρων. μὴ γὰ μακρὰν εἶναι ξ καὶ τὰς νόμους ὑπερβαίνειν τὰς τ ὅρον μετακινοῦντας.

ιθ'. Γῆν ὁ φυτεύσας, πρὶ ἐτῶν τεσσάρων ἀν καρπὸν [r] προβάλῃ τὸ φυτὸ, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς [s] χρήσθω· ἀ γὰ κ' καιρὸν [t] τῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασμένης δ' τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ Θεῷ ἀρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δ' τετάρτῳ [v] τρυγατω πᾶν τὸ [x] γινόμενον· τότε γὰ ὥριον εἶναι· καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν νομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ ξ ἄλλα καρπᾶ μ' τ φίλων ἀνακάμεν@ ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρῶσῶν γυναικῶν. πέμπτα δ' ἔτες κυρι@ ἔστω τὰ φυτὰ καρπᾶσθαι.

κ. Τὴν ἀμπέλους καταφύλον γῆν μὴ σπείρειν. ἀρκεῖ γὰ αὐτῇ τρέφειν τὸ φυτὸν, καὶ τ ἐξ ἀρότρα πόνων ἀπηλλάχθαι. βοσὶν ἀρούτω τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τ ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλαν ἀγέσθω· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κἀκείνοις πειθέσθω [y] τὸ ἄροτρον. εἶναι δ' [z] καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπιμικτα· καὶ μὴ συνδυο καὶ τρία σπείρειν. ἀ γὰ τῇ τ ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν.

---

i Καὶ κατ' αὐτὰς] Ita *Epiphan.* ξ deest in *Editis.* in *Big.* & *Samb.* κ' ξ τεσσ.

k Ομόφυλ@.] Ita explicat Josephus id quod Deus Deut. 17. jusserat Hebræos regem eligere ex fratribus suis, non נכרי extraneum אשר לא אחיך הוא *qui frater vester non est.* REL.

l Παρακωρείτω] Παρακωρείτ *Samb.* & *Big.* παρακωρείτ *Vat.*

m Δίχα δ' ἀρχιερέως] Talmudici penes Synedrium magnum fuisse summam rerum scribunt, ita ut rex sine illius consensu de bello gerendo aliisque rebus majoris momenti non potuerit decernere. Vide Sanhedrin. 1. 5. REL.

n Πλήθ@] *Big.* & *Samb.* πλήθη.

o Μηδ' ἵππων,] *Samb.* μηδὲ ἵππων. Subinde ὧν αὐτῷ γεγονότων *Hen.* cum *Busb.* BERN.

3. *Terminos terræ ne liceat movere,*] *Terminos patrum tuorum aut sociorum loco ne moveto. Deut. c. 19. 14. & c. 27. 17. Job c. 27. 2. Prov. c. 22. 28. & statim c. 23. 10. Sanxit insuper Romanorum secundus,* Qui terminum exarasit, ipsus & boves ejus sacri sunto. *Vide etiam leges Agrarias Licinii, Julii, Tiberii, Nervæ, Hadriani, aliorumque Imperatorum inter sententias Pauli Romani, in collationibus Rufini, & in Pandectis Justinianeis l. 47. tit 21. & adhuc diligentius apud Scriptores Gromaticos.* Terminorum avulsor, si per vim palam patraverit, rapti גוזלה: sin secreto, tenetur furti גנבה. *Siphri, sive* Extravagantium Rabanicarum *fol. 45. d.* BERN.

p Ἡμῖν εἰρήνη·] *Al* ὑμῖν.

q Σάσιων γινομένων,] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* σχίσεως.

4. *Qui terram conseverit,*] *Περὶ φυτῶν ἀκροβύσεων & ἀκαθάρτων strictim agit Moyses Legislator, Lev. c. 19. 23, 24, 25. amplius Judas Princeps ejusque secta Masicla integra* Orla יערלה, *& Maaser seni c. 5. Moyses Maimonis* Iad *c. 9. 10.* περὶ δικαίων δώρων, *& Cosensis ille Moyses* καθαρὰ ρκζ'. *Caterum Doctor dubitantium rursus abutitur* Agricultura Nabatæa *Vaxiadæ p. 450. de fundo ac ratione hujus legis, quæ sane facilior communiorque apparet, quam ipse aut Abenesdras existimarunt, aut Grotius ab illis. Primos enim fructus arborum consecratu sibi postulavit bonorum omnium Auctor & Dator, sed jam bonæ conditionis ut fas dignumque, & autumno quarto plusquam exiguos, plusquam raros: ante vero ab his tanquam præputiatis & impuris rerum abstinendum. Quippe* עיקר יערלה מאום, *Levitici Commentario parvo f. 25. b. Observabis deinde quam perite expedivit Flavius phrasin antiquam* כל פרין קדש הלולים ליהוה, πᾶν ὁ καρπὸς αὐτῷ ἅγι@ ἔσονται τῷ κυρίῳ, *ubi ait,* καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, *&c. Similiter Patres Deuteroseon,* נטיע רבייע דינו להאכל בירושלם לביגליו כביעשר שני. *Codice* περὶ δευτερογαμιατῶν, *& alibi Operis Misnici, &* Pesicta Zutarta, *ubi supertus.* BERN.

r Προβάλῃ] Sic *Busb. Hen. Samb.* & *Vat.* προσβάλῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Epiphan* βαλῃ *Bas.* & *G.*

s Χρήσθω·] Ita *Busb.* & *Hen.* Atticorum more. χράσθω *Big.* & *Samb.* χρᾶσθω *Vat.* χρῆσθω *Bas.* & *G.* ut *Græcorum* nemo.

t Τῦτον ὑπ' αὐτῶν] *Al.* τούτων.

v Τρυγάτω] Ita in quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* τρυγάτω *Bas. G.* & *Castal.*

x Γινόμενον·] *Hen.* & *Busb.* γινόμενον. Mox *Samb. Busb.* & *Hen.* μετά. Dein *Hen.* & *Busb.* χηρῶν. BERN.

5. *Terra vitibus consita*] *Morum quidem simplicitatem, vitam castam, & connubia paria homines omnino docet Maximus, ubi heterogenea negat tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam. Vetat autem vehementer confusa ista Lev. c. 19. 19. Deut. c. 22. 9, 10. & 2 Cor. 6. 14. & Israeli & Noachidis, quod est, toti generi nostro,* Pesictæ minoris *f. 25. a. Hæc porro decreta late explicant, terroreque undequadraginta inculcant Scholæ Pharisaicæ ad Masiciam* Cilaim, *& ab illis Maimonides suo in* Iad *titulo eodem, &* Samag *Interdicto* 181. *& R. Levis in* Catecheſi *capitibus* 249, 250, 568, *& 571. ubi* אתיגורא, בל חכם לב מזהר יקח מוסר שלא למנות שני אנשים לעולם ברבר; מן הרברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם כמו צריך ורשע *quo plane modo Juper idem interdictum fecerat sanctissimus Paulus,* μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰ μετοχὴ δικαιοσύνῃ & ἀνομίᾳ· τίς δ' συνκρώσις χριστῷ πρὸς βελίαλ. *Adde his* Maccot *c.* 3. Baba mesia *f.* 91. *&* Cholin *f.* 115, 116. *& Commentaria magna Pentateuchi Hebraici f.* 236, 269, 297. *Procopium ad Deuteron. & Philonem p.* 712. *ubi impuritatem & naturam imbecillem asino objicit, ne cum bove jugum unum subeat: quod & Rabini veteres & Abenesdras dudum animadverterunt. Repetit etiam hac causa Maimonides* Rustica *Vaxiadæ, & odio Chaldaismi contendit temere in Terra sancta vitium ordines frumento omni liberari. Mores enim veteris fuit, ait Auctor Agriculturæ Nabatææ,* conferre cum vitibus juxta hordeum, vindemiæ felicioris causa, *p.* 451, *&* 504. *Verum hæc procul à Moyse.* BERN.

y Τὸ ἄροτρον.] Sic *Big.* & *Vat.* in *reliquis* τ ἄροτρον. HUDS. Lege τ ἄροτρον COCC.

z Καθαρὰ] Ita habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθαρώματα σπέρματα.

σιν. μὴ ἢ κτλώσιν ἐπάγῃ ὅπα μὴ συγγνῷ. δέ ⊖ γὰ ἐκ τύτυ μὴ διαβῇ κ μέχρι τ [a] ἀνθρώπων ἡ ὠφ τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τλὼ ἀρχλὼ ἀπὸ τ ωβὶ τὰ μικρὰ κ τὰ φαῦλα ωότερον λαβῖσα. δεῖ ἢ μηδὲν εἶναι τοιῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ ἧ κ μίμησιν ωδιατροπή τις τ κ τλὼ πολιτείαν ἔσοιτο. [b] ἀλλ' ὡς ἀ ωβὶ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι ωρνοεῖσθαι ἧ κατ' αὐτὰς ἀμέμπτα.

κά. Ἀμῶντας ἢ κ σωαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθ. [c] καταλιπεῖν δέ τινα κ τῶν δραγμάτων τοῖς βίᾳ πανίζυσιν, [d] ἔρημον εἶναι κ εὕρημα ωὸς διαφοφλύ. ὁμοίως ἢ κ τ τρυγὸς ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι· [e] κ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι ἧ καρπὸν ωὸς συλλογλὼ τοῖς ἐξ ἰδίων σὐκ ἔχυσι μεταλαβεῖν. ἀ τοσύτη [f] γὰ ἂν ἐκ τ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ὄφελα τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι· τό τε θεῖον τλὼ γλῶ [g] ωροθυμοτέραν εἰς τλὼ ἐκφοφλὼ τῶν καρπῶν [h] ἀπεργάσετ), μὴ ἧ καθ' αὑτὰς ωρνομένων λυσιτελῶς, [i] ἀλλὰ κ τ τῶν ἄλλων διατροφῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τὰς στάχυας, δεσμεῖν τὰ στόματα ὀπὶ τ [k] ἄλω⊖. ἀ γὰ εἶναι δίκαιον εἴργειν τὰς σωειργασμένας τῶ καρπῶ, κ ωβὶ τλὼ γλῶσιν αὐτῶ πονήσωσας. [l] μηδὲ ὁπώρας ἀκμαζύσης κωλύειν ἅπτεσθ τὰς ὁδῷ βαδίζοντας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὀπιτρέπειν [m] ἐμπίπλασθ, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίρονσας ὀπὶ τῷ [n] παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡρείων μεταλαμβάνειν. [o] ὀπιφέρεσθ δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω. μηδὲ τρυγῶντες [p] ὧν εἰς τὰς λινὰς κομίζυσιν εἰργέτωσαν τὰς ὑπαυλιάζοντας [q] ἐπεθίειν. ἄδικον γὰ ἀγαθῶν, ἃ κ ζ βέλησιν Θεὸς [r] παρῆλθεν εἰς τ βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιθυ-

quæ non ſint generis ejuſdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehoneſtamentum etiam ad homines uſque tranſeat, ſumpto ante principio ab iis quæ levia habentur & parva. Oportet autem nihil ejuſmodi eſſe conceſſum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio conſequatur imitatione expreſſa. quapropter & leges vulgaria non negligunt, ſcientes providendum eſſe ut nihil in eis poſſit reprehendi.

21. *Metentes autem & demeſſa colligentes ne ſpicilegium faciant: ſed & nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui inſperato proſint & ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; & olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de ſuis quæ percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis; quantum gratiæ, *modo hoc non fiat*, ex egentibus veniet: & Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, ſi non ſuæ *tantum* utilitati proſpexerint, ſed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim æquum eſt eos à fructu arcere qui una laborarunt, ejuſque in procreationem ſeſe delaſſarunt. Neque viatores fructus maturos guſtare prohibeantur, ſed permittatur eis tanquam ſuis expleri, ſive indigenæ ſint ſive peregrini; gaudentes quod illis concedere poſſint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat aſportare. Neque vindemiantes obvios iis veſci prohibeant, quæ in torcularia deferunt. iniquum eſt enim bona, quæ ex voluntate Dei ad victum provenerunt, iis invidere, qui frui deſiderant eorum tem-

Spicas & manipulos facta meſſe forte relictos, ut & vineæ olivetique reliquias deciduas, pauperibus cedere. Deut. 24.

Boum ſpicas terentium ora non ligandа. Deut. 25. 1 Cor. 9.

Viatores à fructibus guſtandis non arcendi. Deut.

---

a Ἀνθρώπων] *Al.* ἀνθρωπείων & ἀνθρωπίων.

b Ἀλλ' ὡς] Excuſum bis fuit ἀλλ' ὡς ἀ ωερὶ τ τυχόντων μέλει. *Big.* & *Epiph.* ἀλλ' ὡς ἀ ωερὶ τ τυχ. ἀμελεῖται. *Samb.* ἀλλ' ὡς ὅτι ωερὶ τ τυχ. ἀμελεῖται. Vel leges ἀλλ' ὡς οὐ ωερὶ τ τ. μελ. BERN. Ita *Big.* & *Epiphan.* nec aliter *Samb.* & *Vat.* niſi quod in uno ὅτι reperiatur pro ἀ, & in altero ὑδὲ. excuſum bis fuit, ἀλλ' ὡς ἀ ωερὶ τ τυχόντων μέλ. τοῖς ι. Eſt qui conjicit, ἀλλ' ὡς ἂν ωερὶ τ τυχόντων μ. τοῖς ι.

* *Metentes autem*] *Imperantur porro huic populo opera miſericordiæ & officia humana, ut ſunt iſthæc. Primo. Præter agrorum angulos, quos Phariſæi minus valere nolunt parte meſſis ſexageſima Maſiclæ* Pea *c.* 1. §. 2. *Spicas atque manipulos facta meſſe forte relictos, πᾶα κ λίκεθ κ γόμες, pauperibus cedere. His etiam largiri vineæ olivetique reliquias, γωλεὰτ, quæ ſunt decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia: κ φίρεθ, ἐπιφυλλίδας δηλονότι Joſepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr.* LXX. *vel his κ ῥᾶγας ſeu ῥάγας, ut legerat Philo abs eiſdem Interpretibus, p.* 703. *Vide jam cætera codicis* פאה, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, *μωσαϊκὸν γαπεῖν. Bene enim convenit inter Joſephum & Patres δίκαιον tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *maſtigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti ſatis immemor, tredecim ictibus triplicis ſcuticæ, quod eſt huic Hiſtorico & Divino Paulo πληγαῖς τεσσαρακονταπλᾶσι μίαν, aut verbis Phariſæorum* מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנ' במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. אין אומרים אותו אלא במכורת, *Deut. c.* 25. 3. *Maſicla* Maccot *c.* 3. § 10, 11. *& T. Bab.* Synh. *f.* 10. *&* Maccot *f.* 22, 23. *& Maimon.* הראיורת להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo. Bovem* (ה כוֹיֵן ⊖ ׳לֵׁן Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiſcella non capiſtrari, Deut. c.* 25. 4. 1 *Cor. c.* 9. 9. *&* 1 *Tim. c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. *&* Meſia *f.* 88, 90, 91, 92. *& præcipue Miſna* Meſia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, *&* Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13 *a. & Bartenorium ad ſecundam δίκτεσιν capitis* VII. Meſia. *Unde profecto conſtat à Gamaliele aliiſque iſtius ævi Scholaſticis edoctum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Molaicum, à brutis operis ad humanas, ad ſacras tranſtuliſſe.* Τὸ μὲ γὰ τ ἀναγωγῆς κ αὐτὸ ἢ τὸ ωρχεσθ, ὑστεῖς; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητὴς. Flagitioſa tamen eſt interpretatio Lazari Azariadæ Gemara* Iebamot *f.* 4. 1. *& Uzielidæ Paraphraſtæ ad Moyſis Deuteronomion. Quinvero in Iſraelitas αὐγυπλαζύντας, ſordidos ista & crudeles, ut ora induſtriis beſtiarum obſtruerent fallerentque, flagro undequadrageſimo, acerba quidem, ſervilis & condigna infamia, eſt ſævitum: quam etiam in cauſa Regia Grotius Seldenuſque, ut abſurdum parit abſurda, contra Moyſen Moyſiſque Succeſſores, & contra humani generis ſenſum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æſtate vulſis ſpicis,* קטפרת מלילות, *quantum modo apud fundum tuum eſſe volet. Deut. c.* 23. 24, 25. Baba meſia *c.* 7. §. 2, *&c.* Talm. Jeroſ. *f.* 11. *b.* T. Bab. *f.* 87. *&c. & in* Iad *Maimonidis c.* 12. ωβὶ μισθώσεως. *Namque Moyſis ſui indulgentiam.* כי תבא בכרם ובקמת רעך. *Onceloſus, Uzielides, & omnis Schola Talmudica præſertim intepretantur* "ארי תתגרו וגו, Conductus ſi fueris vindemiatum, ſive meſſum. *Liberalius tamen idem fas exponit Mattathiades, & in Evangelio ſuo ὁ εὐλογητός.* BERN.

c Καταλιπεῖν] Jam *Hen. & Busb.* καταλείπειν, & mox ἀπολείπειν. BERN.

d Ἔρημον εἶναι κ εὕρημα] Ἔρημον εἶναι τούτοις ωῶς διατροφὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Vat.* ἔρημ. εἰ. τούτοις διὰ τροφῶ. *Samb.* HUDS. pro iis habet MS. τοῦτις, ſic ut εὕρημα gloſſa ſit vocis ἔρημον. REL.

e Καὶ τ ἐλαίων] Sic in quinque *MSS.* in *Editis* κ ἐλαιώνων. HUDS. Deut. 24. 20. confer codicem Pea VII. 1. REL.

f Γὰρ ἂν ἐκ τ] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Baſ. G. Aliiſque* γὰ ἐκ.

g Προθυμοτέραν] Eo modo *Big. Samb. & Vet. Interpr.* in *reliquis* ωροθυμότερον, non male.

h Ἀπεργάσετ),] Ita ex *MSS.* in *Baſ. & G.* ἀπεργάσετ).

i Ἀλλὰ κ] *Al.* ἀλλὰ κ τ ἀλλ.

k Ἄλω⊖.] *Al.* ἄλωνα. in *Vat.* ἄλω, *Atticorum* ritu.

l Μηδὲ ὁπώρας] Prima denſa libri noſtri ſcripti aut impreſſi typis, tanquam ab ἔπουαι & ἐπάζομαι, *tempus cum fructibus ſuis, quod horam*, i. e. *meſſem frumentumque ſectum lectum continuo excipit.* Idem μεθόπωρον appellatur Didymo, Heſychio, aliiſque Criticorum non vetuſtiſſimorum. Hujus autem Judæi totiuſque nationis hoſtis Apion, & Grammatici plerique lenius efferunt ὀπώρα, ἀπὸ τ ὀπὸς ſine ſenſu bono hoc vocabulum arceſcentes. Dicerent potius ἡ τ ὄπι⊖ ἤ τ τρυγὸς ὥρα, ſive τὸ ὀπίτω τ ὥρας, *quod æſtatem ſequitur.* Recte Euſtathius ὁπώρα ἡ μ τὸ θέρ⊖ ὥρα, à Poëta ſuo edoctus, κ φασ' ἐλθόντας ἢ ἐς θέρ⊖ ἢ ἐς ὁπώρην. Diſtinctius etiam Didymus, ὁπώρα καλεῖ) ὁ μεταξὺ θέρους κ φθινοπώρου καιρός. BERN. Alii lenius, ὀπώραν, efferunt.

m Ἐμπίπλασθ,] *Big. & Samb.* manu altera ἐμπίμπλασθ, altera ἐμπιμπλᾶσθ. *Baſ. & Gen.* ambabus utrique ἐμπιπλᾶσθ, ut vel tono agnoſcat originem primam à circumflexo πλάω. Bene mox *Samb.* ωδιαχεῖν. BERN. Ita edidit *Bernardus.* ἐμπίπλασθ *Big. & Samb.* ἐμπιμπλᾶσθ *Baſ. & G.*

n Παρέχειν] Παραχεῖν *Samb.*

o Ἐπιφέρεσθ] Epiphanius, *Portare vero nihil eis liceat. Baſ. & Gen.* pariter ἐπιφέρεσθ δ' αὐτοῖς ἐξέτω, *at ſecum inſuper ferre quicquam illis haud liceat.* Quod eſt phraſi obvia *Big. & Samb.* ἀποφέρεσθ δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέτω, *inde tamen nihil iſti ſecum auferunto.* BERN.

p Ὧν εἰς] Ὧν ἂν εἰς τὰς λινὰς κομίζωσιν *Big. Samb. & Vat.*

q Ἐπεθίειν.] *Hen.* ἐπιθύειν puta pro ἐπιγεύειν. BERN. Forte ἀπεθίειν. COCC.

r Παρῆλθεν] Παρῆλθεν *Samb.*

tempeſtivitate, & vigente & abire properante, prout Deo viſum fuerit. Quinetiam ſi qui præ verecundia attingere dubitent, ut capiant hortentur, Iſraëlitas quidem ut ſocios & propter cognationem *rerum ſuarum* dominos; homines vero, qui alicunde advenerint, obſecrantes ut iis *munuſculis* uti velint hoſpitalibus, quæ Deus ipſis tempeſtive præbuerit. non enim *ſibi* impendio eſſe putandum eſt, quæ quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam ſuppeditante non ſolum ad fruendum, ſed etiam ad liberaliter dandum, volenteque & aliis hoc modo ſuam erga populum Iſraëliticum benevolentiam & felicitatis ſuppeditationem innoteſcere, dum etiam cum illis ea communicent quæ ipſis abunde ſuperſunt. Qui vero contra hæc fecerit, plagis undequadragenis à publico fuſtuario acceptis, pœnam hanc fœdiſſimam liber perpetiatur; quod lucro ſerviendo dignitatem *ſuam* læſerit. vobis enim pulchrum *erit*, calamitates in Ægypto & per ſolitudinem expertis, eorum curam gerere qui in ſimilibus verſantur; & opum abundantiam ex miſericordia Dei providentiæ adeptis, hanc eandem egentibus ex ſimili ſenſu impertiri.

Decimas tertia viduis & orphanis dividenda. Deut. 26.

22. *Præter duas decimas, quas quotannis ſol-

μῶσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τὸ ὦρος ἐν ἀκμῇ τε ἔσης καὶ ἀσθόδους ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἰη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἅψασθαι, λαβεῖν [s] προκαλεῖτωσαν, ἔνιους μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν [t] συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους [v] ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας, ὧν ὁ Θεὸς [x] καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματος γὰρ οὐκ ἐλάττον, ὅσα τις καθ' ἡδονὴν [y] παρέχειν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· ἵν' Θεοῦ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, [z] οὐκ ὀλίγα τὸ καρπῶσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δίδοναι φιλοτίμως, καὶ βαλομένῳ τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν [a] ὠφέλειαν τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τὴν δαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, οὐκ πολλοῦ γ' ὠφελοῦντος αὐτοὺς κἀκείνοις μεταδιδόντων. ὁ δὲ [b] μιᾷ λιπόντας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβών, πυρείαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δοὺς ὑφεῖτο τὸ ἀξίωμα. καλῶς δὲ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ τῆς τὴν ἐρημίαν, φθονεῖν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι· καὶ τυχόντας ὑπερίας ἐξ ἐλέους [c] καὶ φθονεῖς τῷ Θεῷ, τὴν αὐτὴν ταύτην [d] ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

κβ'. [e] Τὰς δὲ δεκάτας δυσὶν, ἃς ἔτος ἑκάστῳ φορεῖ-

Decimæ tertia viduis & orphanis dividendæ. Deut. 26.

[s] Προκαλεῖτωσαν] Ita *Baſ. G. Hen. Busb.* & *Vat.* Verum προσκαλῶνται *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat* & *Samb.* per ecſtaſin *Atticam* pro προσκαλοῦνται. BERN & HUDS.

[t] Συγγένειαν] *Big* & *Samb.* συγγένειαν. *Baſ.* & *Gen.* præter conſuetudinem συγγενίαν. Hoc quidem pro συγγονίαν, aut pro συγχωρίαν voculatione Attica. BERN.

[v] Ξενίων τυχεῖν] Ξενίας τυγχάνειν ἀξιοῦντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας *Vat.*

[x] Καθ' ὥραν] Καθορᾶν legerat *Epiphan.*

[y] Παρέχειν] Παρεῖζιν ἀνθρώποις *Idem.* παρέχειν ἀνθρώπου *Hen.* & *Busb.* παρεῖζιν ἀνθρώπων *Vat.*

[z] Οὐκ ἐπὶ τὸ] Οὐκ ἐπὶ τὸ [τῷ *Big.*] καρπῶσαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τὸ [τῷ *Big.* & *Coll. Voſſ.*] τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι [διδόναι *Vat.*] φιλοτίμως *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Περὶ τῶν] Περὶ τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν *Big.* & manu altera *Samb.* & inter Latinos codex *Lipſienſis.* περὶ τὸν ἰσραηλίτην λαὸν, *Samb.* manu altera, & quaſi ἐκφέρειν *Epiphanius.* Mox κἀκείνοις μεταδιδόντων, typis *Genevæ.* BERN.

[b] Μιᾷ λιπόντας] Μὴ λειπήσας *Samb.* corrupte, ut ſatis demonſtrant cætera exemplaria Græca, Latina plane omnia, utque §. κβ'. hujus capitis adnotat clariſſimus *Boſius.* Jam *Hen.* & *Busb.* ὁ π. τ. ποιῶν, πλὴν μιᾶς λειπούσης τεσσ. τ. δ. σκύτει λαμβάνων. BERN. In V. T. præcipiuntur 40 dari, uti noſtri id explicare ſolent: at Judæi 39. & ita Paulus quoque fatetur ſe 39. accepiſſe. REL.

[c] Καὶ φθονεῖς ἐξ Θεοῦ,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt καί. HUDS. Forte ἐξ ἐλέου; καὶ φθονεῖς. Vet. *Ex miſericordia & providentia Dei.* COCC.

[d] Ἐξ ὁμοίου πάθους] Ἐξ ὁμοιοπαθοῦς *Vat.*

[e] Τὰς δὲ δεκάτας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς δεκάτας τὰς δ. *Baſ.* & *G.*

* *Præter duas decimas,*] *Sumebant equidem de proprio Patres familias Judaicas, aut Proſelyti, per Palæſtinas Syriaſque, aut ſi vellent Samaritæ,* & נכרים, *quod eſt, Gentiles & Chriſtiani, Maſiclis* Trumot *c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 4, 9. & *c.* 4. 4. Biccurim *c.* 1. 2, 4, 5, 11. Challa *c.* 4. 11. & Talm Jeroſ. *f.* 64. *b.* Iad *Maim f.* 443. *Primo* Primitias, נכורים βικκυρίμ, πρωτογενήματα *Interpr.* LXX. φθοτελεια *Joſepho*, Primitiva & Primitias *B. Hieronymo aliſque innumeris, qualia* Θαλύτια *vocavit Maonides* ιλ. ϊ. 530 *frumenti fructuumque ſuorum* τὸ πρῶτον ῥεόμενον, *ſcirpo* בגמי *ante ſignatum* Biccurim *c.* 3. 1. *nimirum ex his ſeptem, tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis Punicis, olivis, & dactylis, tot dapibus Palæſtinæ Deut. c.* 8. 8. & *Miſna* Bicc. *c.* 1. 3, 10. *unde Talm. Jeroſ. f.* 64. *b.* פירות האילן בכלל פירות הארמה & *f.* 65. *c.* כי אלו מן המובחר, *partem bonam &* Σίφυς καὶ τὸ ὀπώρας, *indeterminatam quidem Miſna* Pea *c.* 1. 1. & Bicc. *c.* 2. 3. *aut ſexageſimam ex Gemara, ut munus parciſſimum, eaſque ad Jeroſolyma lento itinere magna cum pompa & lætitia, præeuntibus tibicine, cophinis & bove* ἐλαιοστέφανον & χρυσοκερῆ, & *ad quamque ſtationum centies decantato* שכחתי באמרים לי Ψ. 122. *comportabant, apud Ædem Dei* במקום βαμμαχὼμ, *tempore aliquo inter feſta Pentecoſtes & Encæniorum, quod eſt, nec ante oblatum Gomer, nec poſt Autumnum, rite agitandas & offerendas. Sedulo autem de his primitivis Sapientes Judæorum Maſiclis* Biccurim, Pea, & Challa, & *Apophthegmatum Legalium Collector tit.* συνωνύμων *ſui* Iad *f.* 442. & *mille alii Conciſionis Rabinicæ: præcipue vero ſacrorum rituum Auctor Exodi c.* 23. *c.* 34. & *c.* 35. *Deut. c.* 26. *Lev. c.* 23. & *Num c.* 15. *Secundo. Dein ſeparabant de* πρωτογενείας, & *de frugibus conditionis melioris,* (Trumot c. 24. מן היפה) & *quidem uſu jam dignis & apparatis, apud Deuterotas* מן הגגרים οὐκ ἐτετελεωμένων, *aut locutione Moſaica* כלאתך ורכיך *Ex c.* 22. 29. *i. e. è farre poſt triturum coacervato, ſimiliterque de aliarum frugum cumulis, & ex uvarum olivarumque preſſarum fucis ſeu fluore, perite adeo verterunt oi o'.* τὰς ἀπαρχὰς ἀλωνῶν καὶ ληνῶν ὡς ἐκ χρονίσεως: *tradebantque heri Sacerdotibus, qui collectum venerant, ex jure Divino Deut. c.* 18. 4. *Ex. c.* 12. 29. *Num. c.* 18. 12. *Moyſi & Deuterotis* התרומה חנדולה *ſive his* התרומה *τῷ τυμῷ τῷ μιγαλλι*, LXX. *Interpr. modo* τὸ ἀφαίρεμα, *modo τῷ ἀπαρχῷ*; *Onkelos, Jonathani, & pleriſque Maſorethis* אפרשת הפרשה & *τὸ ἀφορισμα, aliis τῷ ἐξαιρέτῳ, quæ etiam ſecuit areæ torcularis, ſed & velleris partem non minorem ſexageſima vel pro oculo malo & avariſſimo. Is enim modus Ezechieli vati notatus c.* 45. 13. שׁשית האיפה כחכר זאת התרומה אשר תרימו החטים ושׁשׁית האיפה כחכר השׂערים, LXX. *Int.* αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφορεῖτε, ἑκτὸν μέτρα (*Jonathani pariter* חרמן שתא) בכוליתא לא ב' גומר (*leges* χόμορ) ב' פרש, καὶ τὸ ἕκτον ἐξ εἴφι לא ב' חמר (*i. e. ſ. μέτρα* לא ב' χομορ) τῶν κριθῶν. *B. Hieronymus*, Et hæ ſunt primitiæ quas tolletis, ſextam partem Ephi de coro frumenti, & ſextam partem Ephi de coro hordei. *Doctiſſimus Presbyter* Trumot *Primitias ad ſacrum κείμηλιον interpretatur, quod vides, & diſtinctius in Commentario* Primitiva: *imo aliquando ſanctiſſimus Moyſes eadem ἀφαίρεμα & ἀπαρχὴν nuncupavit* ראשית *ſingit, τὰς ἀπαρχὰς; unde magna confuſio apud Scriptores Chriſtianos Judæoſque de Primitiis. Inde etiam indulgentia Scribarum antiquorum, ſiquis ante* Biccurim *de cado acervoque ſuo forte* Trumam *demſerit: quandoquidem in Lege ἀφαίρεμα & ἀπαρχὴ* תרומה *nuncupetur tam grandis* Truma *Deut. c.* 18. 14. & *Ex. c.* 25. 2. *quam* Biccurim πρωτογένεια, *ſeu Primitiæ proprie dictæ Deut. c.* 26. 2. & *Deut. c.* 12. 17. *Nam* Biccurim, *non* Trumas *ad Solymas deportare imperatum Iſraelitis, poſt Aquilam adnotat Auctor* Siphra *f.* 42. *idemque Compilator* Siphre. *Videamus autem quid de hac re Tiberienſes docuerant olim noſtrum Hieronymum,* Δεκάδαι *i. e.* decimam partem omnium frugum [כיעשר ראשון *Phariſæis, Trumot. c.* 3. 6. Ita in genere quicquid in cibum mortalium è tellure creverit, decimatur, *inquiunt Anteceſſores initio Maſiclæ* περὶ δεκατῶν, [כל שהוא אוכל ונשמר וגרוליו כן הארץ חייב בכיעשרות Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rurſus ex ipſis decimis, Levitæ, hoc eſt, inferior miniſtrorum gradus, decimas dabat Sacerdotibus, & hæc eſt quæ appellatur δευτερόδεκάτη. *Locutione quidem Talmudica* כיעשר הכיעשר Maaſer hamaaſer, *ſeu* δεκαπρωτοδεκάτη, *ſeu centeſima; necnon* כיעשר תרומת Trumat maaſer, ἡ δεκάτη τὸ ἀφαίρεμα. Erant quoque & aliæ decimæ (מיעשר שני) quas unuſquiſque de populo Iſrael in ſuis horreis ſeparabant, ut comederet eas, cum iret ad Templum, in urbe Jeruſalem & in veſtibulo Templi, & Sacerdotes & Levitas invitaret ad convivia. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco ſermone appellantur πλωχοδόκαι). *Quod eſt phraſi Miſnica* כיעשר עני, Trumot *c.* 9. 3. & *paſſim.* Atvero Primitiva quæ de frugibus offerebant, non erant ſpeciali numero definita, [*Ita de* Bicurrim *illuſtriſſimus Judas primis verbis Maſiclæ* Pea, Modum & menſuram certam (שיעור) non habent Angulus pauperum, Primitiæ בכורים, Oblatio Regalim, Eleemoſyna, aut νομοδιδασκαλία. *Pariterque de* Trumot *c.* 1. 7. "אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין ובו, *vel ut Rabini ſolent dicere* באמד לא במדה.] ſed offerentium arbitrio derelicta. Traditionemque accepimus Hebræorum, non Lege præceptam, ſed Magiſtrorum (חכמים) arbitrio inolitam: qui plurimum, quadrageſimam partem dabat Sacerdotibus: qui minimum, ſexageſimam: inter quadrageſimam & ſexageſimam licebat offerri quodcunque voluiſſet. [*Hæc ſane diſcipuli ſui gratia ex Judæ Syntagmate Miſnico tranſtulerat Doctor Tiberienſis Trumot c.* 4. 3. עין יפה אחד מארבעים בירת שכאי אוכרים משלשים

πν πλεῖν, τῷ μὲν τοῖς Λευίταις, τῷ δ' ἑτέραν θεὸς

vere præcepi, alteram quidem Levitis, alteram vero

משלשים והבנינית כהכשים וההריגה משעים Avara manus tollit Trumæ nomine τὸ ἑξηκοστὸν, modica τὸ πεντηκοστὸν, sed liberalis τὸ τεσσαρακοστὸν: aut ex placito Sammaitarum τὸ τεταρτον.] Quod igitur in Pentateucho dubium relictum eſt, hic ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, id eſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum quæ gignuntur à terra. Si enim Corus, qui Hebraice appellatur Homer, & LXX. dicitur Gomor, triginta habet modios; Epha quoque & Batus decima pars eſt Cori; præcipiturque, ut ſexta pars tam Ephæ quam Bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus Modiis dimidium faciunt Modium: perſpicue ſupputatur ſexageſimam partem primitiarum Sacerdotes accipere debere. *Talia Hieronymus, talia & Salomo Jarchius ad idem Vaticinium. Caterum de primitiis vellerum, ἦτοι ἀκριζῶς* הגז ראשית *accuratiſſime agunt Patres* Cholin *toto capite* XI. *& poſt illos Gemarici f.* 139, *&c. T. Bab. & ab illis Maimon. f.* 445. *a.* Iad. *Flagellabat autem hoc tributum ovile vel quinque bidentum Paleſtinarum, (ſive exterarum κατὰ τὴν δύτερωσιν, refragantibus licet Joſe Eleo, & ex recentioribus Maimonide,) velleris cujuſque Selaim quinque Judaicis, aut decem Selaim Galilæis, quæ exæquant viginti zuza Judaica, Cholin c.* 11. *& Trumot c.* 10. 8. *vel ut Babylonii adnotant f.* 136. *a, b. Cholin. τῷ ἑξηκοστῷ & πέμπτῳ. De cæteris* Trumis *extat Maſicta prolixa Phariſæorum, cum commentariis ſuorum nepotum valde prolixis. De Primitiis* בכורים *ſive βικκυρίοις ſtudioſe agit Moyſes c.* 26. *libri ultimi,* ולקחת מראשית כל פרי הארמה אשר תביא מארצך וגו *(Oncelos* מריש כל אנא *) τὴν γῆς σου, etiam Phariſæis interpretantibus* Biccurim *c.* 1. 2. *κατὰ ἐμβολὴν εἰς τὸ κάταλλον, voce Alexandrina Interpretes* LXX. *Moyſi* בטנא *βατίδιον, mollita voce* צנא, *quæ Deuterotis* Caniſtrum *denotat, ſicut* Senna סנא *apud Arabes: in Targumo Onceloſi & ubique Talmudorum* בסלא & בסל *i. e. ἐν καλῷ, in quaſillo: κατ' ἐμφύτευσιν εἰς τὸν τόπον, &c. Pertinebat igitur ad hunc ritum, Primitias legere, & ad Templum corbe deportare: tum eas Sacerdote manus dirigente coram Deo elevare, recitareque palam formulam ἀρῶμαι ὥζεδ v.* 5. *offerre pacifica, & ὁμολογεῖν, & profiteri δικαιώσεις à ſe probe pieque jam præſtitas: denique in Urbe Sancta pernoctare. Dicam jam à Phariſæorum reſponſis* Maſicta Biccurim *c.* 2. *quomodo inter ſe differant hæc tria, Biccurim, Truma, & Decimæ.* 1. *Truma & Biccurim (nam & hæc Trumæ vocantur Deut. c.* 12. 17. *cum c.* 26. 4.) *requirunt, ſi quis Laicus (*זר *) cogitato eas comederit,* מיתה *manum Dei vindicem; ſi incogitanter, ſuper pretium frugis partem quintam* חומש: *tanquam opes propriæ (*נכסי הכהן *) Sacerdotum, permutantur pro ſervo, beſtia munda, aut pro fundo coëmendo, exſolvendo debito &c. Bicc. c.* 3. 12. *aut* Cuſtodibus Ædis *erogantur: & ſi minores fuerint parte centeſima cumuli communis (*חולין *) in quem forte inciderint, eum haud conturbant, i. e.* יעולין בא ומארח: *denique nec illota manu, nec ab hemerobaptiſta unquam attingunter.* 2. *Biccurim vero & Decimæ apportantur ad Ædem, tenentur Confeſſione* ורוי, *Planctum prohibent Deut. c.* 26 11, 14. *penitus expenduntur & ἀκριβάζουσι) Deut.* 26. 13. *ante exitum trieteridis: & ſi forte commiſceantur, apud Solymas cum* Cholin *aut ſecum, hominem Laicum aut brutum veſci eis nefas.* 3. *Truma & Decimæ aream totam continent ab uſu fructu, donec eximantur, ταῦλα δίκη: menſuram proventus certam habent; illa τὸ πεντηκοστὸν ex decreto Phariſæorum, hæ à Moyſe τὸ δέκατον: ſumuntur de ſeptem quæ celebrantur, deque reliquis frugum generibus, etiam ex conducto & ex recuperato: ad Templum & Tenupham haud obligantur.* 4. *Biccurim vero ad agrum ipſum pertinent, ibique deſignantur, non ab area & torculari capiuntur; imo agrum totum, ſi pius Iſraelita velit, vindicant. auferuntque: atque, ut ſupra dixi, cum Euchariſtico ſacrificio, (propter Deut. c.* 26. 11.) *& cantilena & ſolenni agitatione efferuntur; indeque in Urbe Sancta pernoctant heri.* 5. *Poſtremo* Trumat Maaſer *Num. c.* 18. 26. *Maimon. de Jure Pauperum c.* 6. 6. *i. e. δεκατοδεκάτην, quam ἀπαρχῶν ἀπαρχὴν & λῆμμα ἱκανὸν appellat Philo, & Scriptor melior μαασὲρ ἀκαθαρσίας, & τερουμὰ ἀσωτὰ, quamque Levitam Sacerdoti fas ſolvere, inſtar* Trumæ grandioris *acervum vetat, donec ipſa eximatur, uſurpari, eſtque menſuræ definitæ: at tamen ex incorrupto carpitur, ſicut biccurim ſolent, pro fructu marcido & poſt notationem corrupto,* ושלא כן המוקף Tertio. *Poſt exemptas Primitias Trumaſque* בכורים והרוכות, *reſidui proventuum terræ quorumcunque unde veſcimur, Deut. c.* 14. 22. *& 2 Par.* 31. 5. *pecorumque decimam menſura, pondere, & numero certo captam & accuratam* Trumot *f.* 52. *&* Abot *f.* 10. *imo Scribarum præſcribentium κομιανηθηδυσμοὶ καὶ χαμωδέκατοι Matth. c.* 23. 23. *Luc. c.* 11. 42. *& Juris Judaicis Maſictis* Maaſerot *& c.* 2. 1. Demai, Joma *f.* 83. *b. &* Roſſana *f.* 12. *T. Babyl. & Maimonidis hil.* Maaſer *c.* 1. *f.* 434. *d. Et ſollicite Doctores Urbis f.* 48. 3. אפי דכא quidem ſemen quicquid habet, quicquid veget natura, etiam חרובים, צנונות, בצלין, לוף, שהלים, כרשין, aut ſiquid hiſce vilius creſcit: *ibidemque ait Iſa bar Juda,* Sapientes decimant olera, המעשרות לירקות מדבריהם. *Levitis vel Leviſſis, aut quidem Sacerdotibus ex ſanctione Eſdræ nobiliſſimi Scribæ, multatis adeo τοῖς νεωτέροις Talm. Jeroſ. f.* 56. *d. & Talm. Bab.* Cholin *f.* 130. *& Maimonidi ad ultima Maſictæ* Maaſer Seni, *& Siphre f.* 20. *b. tribuebant Laici, dominuſve vel conductor. Non enim Levitis ſolvebant Levitæ aut Sacerdotes, Talm. Jeroſ. ad* מעשר שני *c.* 5. 9. *& Talm. Bab. f.* 130. *τὴν χολήν. Hæc autem omnia tradebantur nomine* מעשר ראשון *τῆς πρώτης δεκάτης, ut loquuntur Judæorum Patriarchæ, metu vero vindictæ Divinæ* מיתה; *ita Moyſen interpretantur Num. c.* 18. 21, 22, 24. *Ceterum primis illis decimis, ut κοιναῖς* חולין *minimeque ſacris rebus, veſci licuit plebeios, etiam parum puros, Num. c.* 18. 30, 32. *& ibidem Siphre f.* 20. *b.* Quarto. *Tum reliquæ frugis decimam, ſicut juſſum erat Deut. c.* 14. 22, 24. טעשר שני *δεκάτην δευτέρων* voce Phariſæorum, *ejuſve pretium parte quinta adauctum, apud urbem Solymas patres cum familiabus ſuis hoſpites læti impendebant & pollucebant. Nam, ut ajunt Phariſæi Maſicta περὶ δεκάτων δύτερων,* מעשר שני ניתר לאכילה ולשתית ולסיכה. *Quinto. Quinetiam tertio quoque anno, ſive bis quavis heptaëteride (annis enim ſeptimis ſive Sabbaticis Terræ Sacræ cultoribus ceſſabant omnino ἔργα & δῶρα) decima ejus quod reſtaret, titulo τῆ τρίτης δεκάτης apud Joſephum, pariterque* מעשר שלישי *initio Tobiæ, quod exemplaria Hebraica, Græca, & Syriaca conteſtantur v.* 7. *adverſus cavillationem Joſephi Scaligeri. Quis enim non videt Hieronymum ab Hebraico abiiſſe boni Naphthalitæ & à rei veritate, ubi verterat,* Ita ut in anno tertio proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem. *Tertias inſuper decimas arguit Deut. c.* 26. 12. *τὸ δεύτερον ἐπιδεκάτων δώτεις, ſi recte perpendas. Legerant enim οἱ ο'. in Codice Moſaico* שנית המעשר ונתתה *συνίβα*, iterumque decimabis datum Levitæ &c. *Seldeni etenim* שנית שנית *Hebraicum non eſt. Clarus etiam ipſe Hieronymus apparet & diſertus c.* 14. 28. Anno tertio ſeparabis aliam decimam (*i. e. præter* מעשר שני, *ſive* decimam Euchariſticam, *de qua egerat vir ſapientiſſimus à v.* 22.) omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore. *Clarior adhuc Theodoretus ad Legem eandem,* μὴ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδεκάτον τῶ γενημάτων σε ἐν τῷ σιαυτῷ σπείρῳ, καὶ θήσῃς αὐτὸ &c. *ἴσον ἦ ὡς ἰωσηπος σύντεθεν λαῶν ἀφεσμὸν, μᾶλλον ἦ καὶ τὸ ἰουδαίων ἐπισάλπιγξ ἔδος ὡς ἰουδαῖος, τρίτῃ ἔτει δεκάτας ἀποθεῖσαχέναι τὸν νόμον ἀποφαίνεται τῷ μὲν τῆς λεύιτικις, τῷ ἦ τοῖς ὀρφανοῖς· καὶ τὰς χήρας, τῷ ἦ ἄλλῳ τῶν τῶ δεομένων δώσιμας. Quinimo contra Joſephum in hoc ritu Scaliger, Simama, & Seldenus validi nihil objiciunt.* Quinvero eodem nomine מעשר עניי *μικρὸν γάρ in libro Miſnæ, τὸ πανδοκιάτης ſimiliter Hieronymo, contra vicinam pauperiem, præcipue viduarum & orphanorum, domi erogabatur, propter Deut. c.* 14. 28. *& c.* 26. 12 *unicuique profecto in agro poſcentium ſemicabum tritici, hordei ſpeltæve cabum, vini ſemilogum, & de cæteris ſicut Phariſæi juſſerant* Pea c. 8. 5. *&c. &* Cholin *f.* 131. *donec diſſiparetur totum πανδοκιάτην. Verumtamen ad oſtium herus inter inopes diſtribuet, quo ſibi modo placuerit, diſtribuet inquam. Quippe* decimæ paupertinæ *non ſolvunt debita, beneficia non repenſant, captiva capita non redimunt, regionem ſuam non mutant, ſportulas nuptiales non præſtant; nec quidem faciunt eleemoſynam* צדקה, *multo minus hero cedunt in uſum fructum,* Pea f. 57. *&* Cholin f. 131. *Quanquam Maimonides l.* 6. *μαθαιρῶ γενείου, ex ſententia R. Joſuæ Levitæ, aliorumque Babyloniorum f.* 12. *b. Talm. Bab.* de Anno ineunte, *hanc decimam ſolutam adfirmat τὸ τριετηρίδος loco* decimæ ſecundæ *abſque novo damno areæ. Ita & par Targumiſtarum Uzielida & Solymitarius Deut. c.* 26. 12. בשנת תלתיתא מעשרא תנינא הוא מיעשר מכסנייא. anno tertio perſolves decimas ſecundas, nomine ac uſu Decimarum Paupertinarum. *Subjicit tamen ibi Jonathas,* quinimo Decimam tertianam מיעשר תליתאי apud Deum deportatum comedes. Quaſi Deciмæ Euchariſticæ & Pollucta מיעשר שני *annis tertiis tertio loco venerint, & medio τὸ πανδοκιάτου. Sacrum inſuper idem ſuadet, quod Joſephus ex illo & ex conſuetudine voluit. ἰσὸν ἦ σωσιπάτρου πᾶν τὸ ἐπιδεκάτον τῆ γενημάτων σε ἐν τῷ ἔτῃ τῷ τρίτῳ,* qui quidem annus eſt Decimarum, *crede aliarum:* dabiſque ex triennalibus hiſce decimis Levitæ cæteriſque merito poſtulantium *Et adhuc diſertius* وفي السنة الثالثة سنة التعشير *τὸ σαμαρειτικὸν,* anno tertio, anno decimationis ſive novi cenſus, dabis nimirum τὸ τριδεκάτου turbæ Levitarum orbarumque. *Nam cum perrexerat per gratulationes civium Jeroſolymitanorum ordo aliquis Stationarius ad montem Dei* להר הבית, *calathum ſuis quiſque humeris portabat, ex auro quidem vel argento ditiores, reliqui viminеum* Biccurim c. 3. 8. *præcipuis telluris ſacræ deliciis intus repletum, extra coronatum, ornatumque, neque hoc officium detrectabat vel rex Agrippa, in Atrium Iſraelis* ליעורה, *ultimum Divinorum Hymnorum canentes, dum aſcenderent, Levitis ſubinde Ψ.* 30, *modulantibus. Mox pullis avium, quos etiam ſuper corbes ferebant, Sacerdoti εἰς ὁλοκαύτωσιν traditis, recitatur Deut. c.* 26. *v.* 3. הגדתי, *ὡμολόγησα σήμερον &c. Dein lætum primitiarum onus, ab humeris remotum,* Agitatur *rite apud Deum, Sacerdote ſubtus dirigente, & Laico Sportæ manubria prenſante profitenteque ſimul ex formula* ארמי אבד אבי, *Deut. c.* 26. *v.* 5. —— 10. *quam μικρᾷ βικκυρείῳ appellarunt ex re,* Sotæ c. 7. 2, 3. *verbis omnino Hebraicis. Nam* וידוי מיעשר Profeſſio Decimarum, *Deut. c.* 26. *v.* 13, 14, 15. *quavis linguarum licebat,* Sotæ c. 7. 1. *Hunc autem in modum Decimas olim confitebantur,* Maaſer *Seni extrema Maſicta, &* Jad *titulo eodem c.* 11. *die ultimo Azymorum ad Sacrificium Veſpertinum, heptaeteridum annis quarto & poſtremo, Trumatione atque Decimatione vel tertii anni, Deut. c.* 14. 28. *jam peracta & perſoluta. Quippe frumentum & herbæ ἀπεδεκατώθη ad Tiſris initium, arbores ad medium Sebeti, cuncta præ Paſchate: quinimo reliquias iſtius cenſus, quæ forte heris uſque remanſerant, ante diem* XXII. *Niſanis donari aut comburi oportuit,* Maaſer ſeni c. 5. 6. *Extuli, φησὶν ὁ ἀληθῶς ἰσραηλίτης, quod ſacrum erat,* decimas equidem ſecundas & fructum arborum quadriennium, Lev. c. 19 24. *tradidique Levitæ,* decimas primas, Num. c. 18. 21. *Largitus etiam ſum* trumam grandem & trumam decimalem. *Peregrino profecto & orphano & viduæ τὸ πανδοκιάτου,* & ſpicilegium, & manipulum reliquum,

ro ad epulationes, anno *quoque* tertio tertia conferatur, *ad distribuenda quæ desunt mulieribus viduis & pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proveniſſe contigerit, *id* in Templum deferant; Deoque pro terra unde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, *grato ore* laudato, *ac* ſacrificiis, quæ lex eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, & adduxerit etiam decimas omnium, una cum primitiis quæ aut Levitis ſolvendæ erant aut in epulis inſumendæ, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum injuria liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum *ſuppliciter* oret, ut ſibi ſemper benignus ſit & propitius, atque omnibus communiter Hebræis præſens eſſe perſeveret, ſervando quidem quæ eis

τὰς δωρέας, [f] τρίτῳ ϖοὲς αὐτᾶς [g] κ᾽ τὸ ἔτ῾ τριτον συμφέρειν εἰς ἀφανισμὸν τ῀ ϖαναιζόντων, γυναιξί τε χήραις κ᾽ [h] παισὶν ὀρφανοῖς. τῶν δ᾽ ὡραίων ὁ, τι κ᾽ [i] ϖρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γιγόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, κ᾽ τ῀ Θεὸν ὑπὲρ τ῀ ἐνεγκαμένης [k] αὐτὰ γῆς, ὧ αὐτοις κτήσασθαι περίοχεν, εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμ῾ αὐτοὺς ἀναφέρειν κελεύει ϖαρελθόντες, τότων τὰ [l] ϖρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπὶ δ᾽ ἂν ᾖ τοῦτο ϖιθανὸς τις, [m] κ᾽ ϖάντων τ῀ δεκάτας ἅμα τ῀ [n] εἰς τὰς λιτὰς κ᾽ τὰς δωρέας τ῀ ἀϖαρχᾶς ἀϖενεγκὼν, ἀϖεῖναι μέλλῃ ϖρὸς [o] αὐτὸν οἶκαδε, ϖρὸς [p] ἀνύκρυς τοῦ τεμενίσματ῾ ἀγαλλιάσθω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τ῀ ἀϖ᾽ Αἰγυϖτίων αὐτὸς ὑβρεως ἀϖηλλάξας [q] γῆν αὐτοις ἀγαθὴν κ᾽ ϖολλὴν ἔδωκε καρϖοῦσθ᾽· μαρτυρέμεν῾ δ᾽ ὡς [r] τάς τε δεκάτας κ᾽ τὰς Μωϋσέως τελεῖσθαι νόμους, αἰτησάσθω τ῀ Θεὸν ἀμενῆ κ᾽ [s] ἵλεων αὐτῷ ἀφϖανῆ εἶναι, κ᾽ κοινῇ ϖᾶσιν

ctum, agrique mei angulum Deut. 24. 19. Lev. 19. 10. *abs edibus adeo meis* Collyras Challæ nomine debitas Num. 15 20. *Omnino ſicut juſſiſti*, non turbavi ordinem decimarum trumarumve. *Non violavi mandata tua*; non obtuli avulſum pro indecerpto, vetus pro recenti, vel aliud pro alio genere. *Neque ſum oblitus* agendarum hac cauſa tuo Numini gratiarum. *Quin* decimas ſecundas cognati funeris *in luctu non comedi; neque immundas iſta forte ſeparavi, neque impendi quicquam eorum* in pollincturam, in ſandapilam, involucrum, lamenta, vel in alia funebria. *Obedivi vero voci Domini mei*, comportatis iſtis ad Ædem Electam בית הבחירה, *& imparata quæcunque ita præſtiti* lubens lætuſque. *Hoc colon ſublmiſſa, voce altiori ſequentia, T Jeroſ. f.* 56. *Tantum enim Profeſſorum faſtum ſeculo ſuo pravo & illiberali ferre non potuit pius Chaſmonæus Johannes P. M. ſed interdixit potius*, Maaſer ſeni c. 5. 15. *iterumque* Sota c. 9. 10. *Recte adeo obſervavit R. Hylas de hac Exomologeſi, contumeliam atrocem Sanctiſſimo facere*, מי שהוא אומר ישתי והוא לא יעשה. *Pergit autem vox confitentis. Reſpice igitur de ſancto habitaculo tuo in cœlis:* ſicut nos mandata tua jam faceſſimus, vota etiam noſtra, quæſumus, perfice; *atque benedic Iſraeli populo tuo* filiis multis filiabuſque; *tellurique quam à te habemus*, roribus & aquis & prole magna beſtiarum: *quatenus pollicebare pridem Majoribus noſtris ſolum melleum & lacteum*, dulcioribus fructibus nobile. *Sic erat Phariſæorum Commentatio ad Deut. c.* 26. 13, 14, 15. *pietate, quod ſentio, & bona eruditione præclara*, Maaſer Seni c. ult. § 10. &c. *Mox Deo adorato, munus cum qualo juxta Altare relinquitur* Biccurim c. 3. §. 4, 5, &c. *& Maimonidis hilcot* Bicc. c. 4. בקרן דרומית כיעריח *verſus plagam Africam, pietatis domeſticæ monumentum cibuſque Sacerdotum; ſumendus tamen reverenter ac opportune* בקרש בקרש Biccurim f. 85. *Talm. Bab. Quiſquis enim flaminum ante carmen illud ſolenne guſtarat, luebat undequadraginta*, Maccot c. 3. 3. *Reddebantur autem rurſus heris calathi ſui deaurati donis caſſi. Fas autem fuit* Schaim Biccurim *recitari ab Iſraelita alterius ſaltem parentis, non à Gentili, non à Proſelyto, propter Deut. c.* 26. 3. 7. *& δώτ῾ ϱωζιν βιχηελμ c.* 14. *indulget tamen his aliquatenus conſuetudo, quod ex Juda Principe urget R. Joſua Levita Talm. Jeroſ. f.* 64. *a. quia Abramum totius mundi patrem renuntiarat ὁ ὢν Gen. c.* 17. 5. *quomodo & Diviniſſimus Paulus idem Oraculum in ſuis Epiſtolis ſæpius expoſuit, & ex recentioribus Moſes Maimonis jubet intelligi*, Hilcot Biccurim c. 4. *Licuit & Sacerdoti Levitæve propter urbes ἀσύλους ἡ τ῀ ϖρωτοβουλιῶν ἐξομολόγησις*, Maaſer Seni c. 5. 14. *Non licuit illa fœminæ, aut ſervo, aut commiſſario, aut dubii generis homini, quos ſane omnes prohibet* אשר נתתי לי, *Deut. c.* 26. 10. *Sed nec tempori fieret ultra ſolennis Scenopegia, aut pro agro poſt exemptas primitias divendito, aut primitiarum corruptarum forte loco ubi aliæ denuo offerentur, aut ſiſcella ſecunda, ſiquis bis ἀϖαρχὴ ſpecie variante; multo minus pro unica duntaxat ex ſeptem frugibus*, Biccurim c. 1. *Liquet igitur totius annonæ portionem prope quartam abſtuliſſe colonis Hebræis* Primitiarum, Trumarum, *triumque* Decimarum *jus: ut de* Demai *cumuli dubii ἀναδεκατώτ῀ deque Sacrificiis cæteriſque opibus Sacerdotum, quas recenſet paragraphon antepenultimum Maſictæ* Challa, *Philoque Philoſophus p.* 830. *jam ipſe taceam. Patet etiam inde, rerum omnium Largitorem, quicquid in Sacerdotes ſuos confertur, ſibi redditum exiſtimare & gratum habere. Tale quid animadvertit Levis Catechiſta Præcepto* LXXII. *Graviſſime igitur increpat & repetito Adamantius noſter Hom.* XI, *ſuper numeros* Quomodo ergo abundat juſtitia noſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, ſi illi de fructibus terræ ſuæ guſtare non audent, priuſquam primitias Sacerdotibus offerant, & Levitis decimæ ſeparentur: & ego nihil horum faciens, fructibus terræ ita abutar, ut Sacerdos neſciat, Levites ignoret, Divinum Altare non ſentiat. Hæc diximus, aſſerentes mandatum de primitiis frugum vel pecorum debere etiam ſecundum literam ſtare. *At quid dicit Seldenus noſter? Legatur potius Legumlatorum primus Moyſes Num c.* 15. *c.* 18. *& c.* 31. *Deut. c.* 12. *& c.* 26. *Exod. c.* 22. *c.* 23. *c.* 25. *& c.* 35. *Lev. c.* 2. *c.* 7. *c.* 23. *c.* 25. *Nehemias etiam c.* 10. 37, 38. *& proximus Prophetis Tobias c.* 1. 6, 7. *Poſt illos σιδερ ζεμα ἰα tomus primus Miſnæ, & Siphra f.* 53. *Atque porro Maimonidis libelli quinque, de* Eleemoſynis *maxime c.* VI. de Trumis, de Decimis primo dictis, de Decimis ſecundis, deque Primitiis: *nec non* Samag *inter mandata* 133 —— 140. *& inter vetita* 253 —— 264. *Huc etiam pertinet quod de juſtitia, i. e. ἀσκητῇ Phariſæorum, obſervavit in Panario ſuo hæreſium profligator.* ἀποδεκατεῦ. μ῀ τῷ δικάτῳ, perſolvebant illi decimas omnes. τας ἀϖαρχας ἐτιθεν, elargiebantur adeo bicurrim. τελακοιθόας τι, adhæc מעשר עני decimas pauperum unoquoque triennio expenſas, κ᾽ ϖεντεκοιθόας, trumot inſuper ſive ἀφαιρεματα, multam quinquageſimam areæ & torcularis, ſicut ea Secta ſanxerat, ultro eximebant. *Hæc quidem Epiphaniana cum ignaris intellexerunt Petavius & Seldenus. Stet denique Philo ad jeram coronda* (*ſatis eſt*) *his verbis p.* 437. Οὐκ ἀϖ᾽ ζώων μοῖον ἀϖαρχεῖ᾽ δικάτας, ἀλλ᾽ κ᾽ ἀϖ᾽ τ῀ ὅσα ἐκ γῆς βλαστάς διείρηϖ᾽), *Lev. c.* 27. 30. *Et alibi*, κελεύστιν οἱ νομοι δικατας μ῀ ἀϖ᾽ σίτ᾽, οἴν᾽ κ᾽ ἐλαίω, κ᾽ τριμμάτων ἡμίεων, κ᾽ ἐ ίων ἀϖαρχειᾶ᾽ τοῖς ἱερωμμοις· ἀϖ᾽ ϗ τ῀ κατ᾽ ἀγρὸς ἑϖωμένων, κ᾽ τ῀ ἀλλων ἀναβύθιων κατ᾽ ἀνάλογον τ῀ κτησεως, ἐν ταλαντοις πλήσεσι κομιζομ, ϖωλοῦσι εἰς τ῀ θεὸν ϖεποιημμένας, ἃς ἀναγραϖτους καλιτάσιν οἱ ἱερεῖς βιβλοι· κ᾽ ϖροσέτι βοῶν κ᾽ ϖροβάτων κ᾽ ἀρνῶν τὰ ϖρωτότοκα. *Et p.* 830. δόντεσσν ϗ (*præter* Challam) ϖροσκαϑῆ ἀϖ᾽ τ῀ ἄλλης κλήσεως ἀϖαρχειᾶ᾽ κωφ᾽ ἑκάστῳ μ῀ λήνου, οἴνου· τῦο δ᾽ ἀλωνος, τῦτο κ᾽ κελεύς. ὁμοιως δ᾽ ἐξ ἐλαιῶν ἐλαιου, κ᾽ ἀϖ᾽ τ῀ ἄλλων ἀναθρίων ἡμεῖς κεῖϖας· ἵνα κ᾽ τ῀ ὡς ἀϖρεμεστατον βιον δύϖοῤῥοντες, ἐλαφρότεροι ἐξ ἀφθόνων ϖυνῶσι μ῀ κοσμα & ϖροσκοντ῀. τελεῖται ἐστι γεγως, τα ϖρωτότοκα &c. κ᾽ ἀλλοι ϖερι ἃ βραχυ ἐϖιτιμᾷ τοῖς ἱερεῦσιν ἑκασεν, (ἱερεῦσι δέκατον *legit interpres Latinus*) τ῀ ϖροσοδων ἀϖάρχειᾶ᾽ κελεύσας ἀϖ᾽ τε σίτ᾽, οἴν᾽, κ᾽ ἐλαιω, κ᾽ ἔτι τριμματων ἐπιγονῆς, &c. ἐξ ὧν ἀϖάντων ἐστι σαφες, ὅτι βασιλεως εἰς σεμνότητα κ᾽ τιμὴν ϖαλαι, ϗ τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμ῀. κ᾽ ἀλλαι ϗ εἰσιν ἐξαίρετοι ϖροσοδοι ϖρεϖόδιστοι ἱερεῦσιν, αἱ ἀϖ᾽ τ῀ ἀναγομίων θυσιῶν. *Et p* 834. κλῆς῀ μ῀ τ῀ νεωκόρων αἱ δεκαί. ὃ ϖροτερον γῶν ἑκασιν ὁ ιου῀ αὐτᾶς χρῖσαι τὰς λαξοντας, ἡ ϖαλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀϖὸ κτημάτων ἰδίων ἀϖάρξασθαι, κ᾽ ὀϖιω τοῖς τ῀ ἀμείνο῀ τάξεως ἱερεῦσι. BERN.

f Τρίτῃ ϖρὸς αὐτᾶς] Ita ut non ſint eædem ac decimæ ſecundæ, ſed diverſæ ab iis, ϖρὸς αὐτᾶς. Præter eas quæ quotannis ſolvebantur, has anno tertio ſolutas videtur putaſſe, quoniam τρίτῃ appellat. REL.

1 *Ad diſtribuenda quæ*] *Al.* ut dividatur indigentibus, mulieribus &c.

g Κατὰ τὸ ἔτ῾ τρίτον] Κατὰ ἔτ῾ τρ. *Vat.*

h Παισὶν ὀρφανοῖς.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πᾶσιν. & paulo ante τ῀ πειομμων pro τ῀ ασαιζόντων *Busb.* & *Hen.*

i Πρῶτον] Sunt ביכורים, ϖροτέλεια mox appellanda: pro qua voce ϖρωτόλεια in MS. cod. eſt. REL.

k Αὐτὰ γῆς,] Αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

l Πρωτόλεια] Πρωτόλεια *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* etiam ſenſu Lycurgi νομοθετ῀ libro de Sacrificiis. ϖροτολεια *Big.* & *Samb.* Quomodo Heſychius ϖροτολίων, ἀϖαρχῶν. Sic enim legi volo pro ϖροτολεῖον, ὑϖάρχον. Frequentius tamen rectiuſque legitur τὸ ϖρωτόλειον, quod eſt eidem Grammatico, & Suidæ, & Etymologo magno ἡ ἀϖαρχή. Similiter illuſtriſſimo Photio ϖρωτόλεια, αἱ τ῀ καρϖῶν ἀϖαρχαὶ, οἷον ϖρωτολήια. Eadem in miſera Græcia τὰ ϖρωτόλεβα. BERN.

m Καὶ ϖάντων] *Caſſiodori* codex, κ᾽ ϖάντων τὰς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τὰς λιτὰς κ᾽ τὰς δωρέας τὰς ἀϖαρχὰς ἀϖενηνοχὼς. Reſcribes tamen, amabo, Καὶ ϖάντων ταῖς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τὰς λιτὰς κ᾽ τὰς δωρέας τὰς ἀϖαρχὰς ἀϖενηνοχὼς. Vel hoc modo, κ᾽ ϖάντων τὰς δεκάτας ἅμα τὰς εἰς τὰς λιτὰς κ᾽ τὰς δωρέας ταῖς ἀϖαρχαῖς ἀϖενηνοχὼς. *Samb.* ἐπὶ τὰς λιτὰς. BERN.

n Εἰς τὰς Λιτὰς] Ἐπὶ τὰς Λιτὰς *Samb.*

o Αὐτὸν οἶκαδε,] Ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

p Ἀνύκρυς] *Al.* ἀνύκρυ & ἄνυκρυς. HUDS. Ita explicat quod Deut. 26. 13. dicitur quod לפני יהוה *coram facie Dei* peragi debuerit. REL.

q Γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γῆν αὐτὰς *Baſ.* & *G.*

r Τάς τε δεκάτας] Τὰς τε δεκάτας κ᾽ τ῀ ἄλλα κ᾽ τὰς Μωϋσέως νόμους *Busb.* & *Hen.*

s Ἵλεων] *Big.* & *Samb.* proletarie ἵλεω, ſaltem ante vocalem literam. Ibi *Samb.* Ἀφϖαντός. Et ſtatim *Big. Baſ.* atque *Gen.* κοινῇ, contra artem Herodiani. BERN.

t Προσκυ-

πᾶσιν Ἑβραίοις ἀγαμένειν, Φυλάττουσα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, [t] προσκτήσασθαι ἢ ὅσα δυνάμει χαρίζεσθαι.

κγ'. Γαμείτωσαν ἢ ἐν ὥρᾳ γάμου γινόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικῆσαν ἄλλῳ [v] νοθεύσας, μὴ ἢ λυπῶν τὸ πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δῆλος ἔστω μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος [x] πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κεκλῆσθαι δὲ τῆς ἀπιθυμίας τὸ δυσερὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. [y] ἐπὶ δὲ μηδὲ ἠταιρημένης εἶναι γάμον· ἧς δὲ ὕβρεν ἢ σώματος τὰς ἀπὸ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ Θεὸς οὐκ ἂν πρόσοιτο γένοιτο δ' ἂν ἄτοπον τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμὰς, [z] εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, [a] μηδὲ ἐξ ἀπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. [b] εἴ τις ὡς παρθένον μνησάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν [c] ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, [d] ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κελευέσθω μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμψασθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φαίνοιτο, καὶ πρὸς ἃς δίκῃ ἀντιφεῖν δυνηθείη. [c] τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ ἀμβολὴν, πρόστιμον ἐκτινέτω, πληγὰς τεσσαράκοντα [f] μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους [g] ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὴν παῖδισκην ἐφθαρμένην· [h] δημότης μὲν ὢν, τοῦ μὴ σωφρόνως προεσθαι τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων, καταλιθούσθω· ἂν δὲ ἐξ ἱερέων ᾖ [i] γεγυνημένη, [k] καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὄσων τινὶ, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας [l] ὀπὴ τιμὴ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλαττόνι μοίρᾳ τυγχανούσης· ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γένηται, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ ἀφ' ἑνὸς πρὸς ἕνα μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὥστε δι-

largitus est bona, quæcunque vero donare potest adjiciendo.

23. Cum vero *juvenes* ad ætatem nuptiis idoneam pervenerint, [1] uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio degentem, quam corruperit, sibi copulet, neve priorem ejus virum contristet. Porro servas ne ducant liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. nam ut quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad *vitæ cujusque* dignitatem *maxime* conducit. Præterea [2] nec cum prostituta matrimonium ineundum, cujus, propter corporis probrum, sacrificia nuptialia Deus non sit admissurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, & ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum *femina* non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine desponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem intendat & accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet indiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, si quidem judicatum fuerit eam non deliquisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat, & quibus nihil contradici possit. Quod si crimen & calumniam audacter & temere impegerit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, patrique siclos quinquaginta solvat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popularis sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdotibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, & *is* alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob causam, magno honore & benignitate prosequatur, alteram autem minori observantia & affectu: si filius ex dilecta genitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, propter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur, ut rei paternæ duplicem partem accipiat (hoc enim

LEGES CONNUBIALES. Deut. c. 23.

Lev. 21.

Deut. 21.

[t] Προσκτήσασθαι] *Epiphanius* fortean viderat προσκτήσασθαι δέ. BERN.

1. *Uxores ducant virgines ingenuas,*] *LEGES CONNUBIALES.* 1. *Viri ingenui ingenuas virgines ducunt: uxores alienas non seducunt; neque matrimonium ineunt cum scorto, cujus equidem sacrificia nuptialia neutiquam Deo placeant. Deut. c.* 23. 8. *qui locus Seldenum nostrum latuit, non latuit Maimonidem* Issure mizbeah c. 4. *Lev. c.* 21. 7. & *c.* 19. 29. Synhedrin f. 76. Iebamot. f. 37. & *Maimonidæ* Issure biah c. 18, 19. & More p. 498. 2. *Uxorem præreptæ virginitatis temere accusatam vir suus in ævum recipit, multatus adeo verberibus undequadraginta, atque etiam siclis* L. *supra dotem socero numerandis. Nam Moyses nequam istum damnaverat centum nummis Deut.* 22. 18. *Attamen certo vitiata lapidibus obruitur, si Laica; sive ex Sacerdotibus accesserit, viva comburitur, Deut. c.* 22. 13. & *Lev. c.* 21. 9. *Masicla* Synhedrin c. 8. 1. Cetubot *T. B.* f. 22, 40, 44, 45, 46. Cidduſim f. 3. Eracin f. 15. & Synhedrin f. 50. 51, 52, 66. *Maimonidis* Iad c. 3. שגיאות, & de Congressu illicito c. 1. 6. & Doctoris dubitantium p. 501. 3. *Gaudet natura sua jure* במשפט הנכורה *filius maximus, uxorum licet minus dilecta genitus, Deut. c.* 21. 15. Cidduſim f. 68, 78. Becorot f. 47, 52. Baba batra 122 —— 130. & *Maimonidis c.* 2. שגיאות ירושות. 4. *Feminam alteri jam desponsatam quisquis corruperit, pereat cum ipsa: aut solus, si per vim fecerit, Deut. c.* 22. 23. Cidduſim f. 10. & Synhedrin f. 41. *Maimonidis c.* 1. נערה בתולה. *Paria etiam judicarunt de hoc flagitio viri sapientes, Marcellus, Paulus, & Papianus in* Collatione Rufiniana, *doctissimusque Velvodus, lux Grotii, titulo Parallelo* XXIV. & *aliquot sequentium.* 5 *Qui violat virginem necdum desponsatam, hanc uxorem accipiat: aut si parens delibatæ volet, solvat siclos* L. *pretium infamiæ, Deut. c.* 22. 28. *aut potius Exodi c.* 22. 16. 17. & Cetubot. f. 10, 29, 38, 39, 40. & *Maimonidis* Iad c. 1, 2. נערה מורם, *ejusdemque* p. 500. 6. *Mulieri aliquam ob causam dimissæ, leviculam satis Hilleliſtis Aquibaque decernentibus extremo Codice* גיטין, *ad alium virum cum libello repudii sui licet divertere: sed ad repudiantem postliminio redire non licet Deut. c.* 24. 1. *Matth.* 12. 7. *Masicla tota* גיטין, *i. e.* de Repudii formulis, & *T. B.* Cidduſim f. 3—9. Sora f. 3, 5, 20, 31. *Maimonidis Iad in* גירושין, *item p.* 499. מעיד. 7. *De Leviro ingrato & conspuendo, vide Deut c.* 25. 5. *Deuterotarum Masictam* שגיאות חלוצה; & *Maimonidis* יבום וחליצה f. 295. Iad, *necnon* More p. 500. 8. *Captivam vero Israelita nemo ad torum prius admittet, quam illa mensem lugubrem ex more capite raso patriæ ac parentum derelictorum memor exegerit: atque semel admissam eam tanquam uxorem, vel saltem liberam inde existimabit. Deut. c.* 21, 10. Cidduſim f. 21, 22, 68. Jebamot f. 47, 48. *Maimonides* de Regibus c. 8. §. 5. & p. 467. Doctoris sui. *Cæterum* de Jure muliebri *præter Moysen magnum, Josephum, & filium Maimonis, alios quam pauciſſimos Judæorum huc allegavi. Sufficit igitur* Uxor Hebraica *Seldeni nostratis, aut oppido lasciviunt in hoc argumento Scholæ Rabinorum & impudica* σεμνή. BERN.

[v] Νοθεύσας,] Verbum νοθεύσας, quod deerat in *Editis*, restitui ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* Sic legit *Castalio*, μὴ ζευγνύσθω συνοικῆσαν ἄλλῳ, μηδὲ λυπῆσαν ἢ ἂς. &c. *neque quæ reliquerit suum priorem virum.* æque bene, μηδὲ λυπῆσαν, *qui priorem maritum molestia non affecerit, sc.* protervia sua, malisque moribus.

[x] Πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται.] Πρὸς τοῦτο τινὲς ἐκβιάζοιντο *Hen.*

[y] Ἐπὶ δὲ μηδὲ ἠταιρημένης] Ita *Samb.* (& *Coll. Voss.*) ἔτι μηδὲ ἠτ. *Basi. G. Alique.*

2. *Nec cum prostituta matrimonium ineundum,*] Neque meretrici sit jus nuptiarum, *Gelen.* neque meretricis sint nuptiæ, *Selden.* de *Uxore Hebr.* l. 6. c. 10.

[z] Εἰ μὴ τύχοιεν] Εἰ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες οὐκ αἰσχρῶν (*Coll. Voss.*) *Big.*

[a] Μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας] Ita *Basi. G.* & *Vet. Interpr.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας *Samb.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Big.* (& *Coll. Voss.*) μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίᾳ *Vat.* HUDS. Forte ἐλευθέρως, vel ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρᾳ συνελθόντων. COCC.

[b] Εἴ τις] Εἰ δέ τις *Big.* & *Samb.*

[c] Ἔχοι τεκμηρίοις.] Ἔχῃ *Iidem*, & v. 19. δοκῇ.

[d] Ἢ ἀδελφὸς,] Ἢ ὁ ἀδελφὸς *Hen.* & *Busb.* mox ἢ ὅσις ἂν *Vat.*

[e] Τοῦ δὲ] Forte ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς. COCC.

[f] Μιᾶς λειπούσης] Μιᾷ λιπούσας *Big.* & *Coll. Voss.*

[g] Ἀποτινέτω] In *MSS.* ἀποτινύτω. quod idem est. & v. 27. ἐξελίγξῃ.

[h] Δημότης μὲν] Ita *MSS.* in *Editis* δημώτις.

[i] Γεγενημένη,] *Samb. Hen.* & *Busb.* γεγονημένη. BERN.

[k] Καιέσθω ζῶσα] Hinc apparet combustionem graviorem pœnam lapidatione fuisse. REL.

[l] Ἐπὶ τιμῇ] Ἐν τιμῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

enim in legibus ſtatui) ne permittatur. eſt enim iniquum, ut natu major, quòd in genere materno ſuperetur, eis fraudetur quæ ex patris teſtatione ei debentur. Qui puellam alteri deſponſam vitiaverit, ſi quidem ei perſuaſerit & ad corruptelam conſentientem habuerit, cum ea moriatur. nam uterque juxta nequam eſt: ille quidem, qui puellam exorarit ultro rem turpiſſimam ſubire, eamque liberali conjugio anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter voluptatem aut propter lucrum ſui copiam ad flagitium *committendum* faceret. Sin autem ſolam alicubi nactus illam violaverit, nemine qui defenderet præſente, ſolus moriatur. Qui virginem nondum deſponſam compreſſerit, ipſe eam in matrimonium ducat. Quod ſi non videatur patri puellæ eam illi collocare, *tum* ſiclos quinquaginta, injuriæ mulctam, ſolvat. Qui vero ab uxore ſecum habitante quaſcunque ob cauſas disjungi velit (multæ autem tales hominibus accidunt) ſcripto confirmet, [1] ſe non amplius cum ea rem habiturum eſſe. ſic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priuſquam hoc fiat *illud* non permitttendum. Quod [2] ſi male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei revenire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum, in *ſpem* ſucceſſionemque hæreditatis nutriat. Hoc *ſi* fiat, plurimum etiam reipublicæ proderit; dum familiæ non deficiant, & facultates cognatis maneant: & feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet. Quod ſi frater nolit eam ducere, mulier convento ſenatu hoc ipſum teſtificetur; quod ſe, volentem in familia manere & ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante vero ſenatu, quam ob cauſam à matrimonio abhorreat, ſive parvam ſive magnam afferat, [3] eò inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conſpuens, dignum eſſe dicat qui hæc à ſe habeat, quòd mortui memoriam læſerit. Atque ille quidem è ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, ſive etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere & cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos, qui pericrint in prælio, deploraverit: ut cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiaverit, ita demum ad epulas & nuptias ſe convertat. nam pul-

Deut. 22.

Deut. 24.

Deut. 21.

ωλῶν τὸ μέρος τῆς πατρῴας ἀσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διετεξάμην, μὴ [m] συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὸ τῇ ἡλικίᾳ [n] πρεσβύτερον, [o] ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα, τούτῳ τῇ ἀρετῇ καὶ πατρὸς τὰ ὀφειλόμενα αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κύριος ἄλλῳ κατηγγυημένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ ταύτῃ φθορέα [p] συγκατανοῦν λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι· ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι, καὶ προτιμήσας τὴν ἐλευθέρου γάμου τῷ κύριον, ἢ ἵν' ἀπαρχὴν αὐτῷ πλουτεῖσα [q] δι' ἡδονὴν ἢ ἀπὸ κέρδους τοὺς ὕβριν. ἐὰν δὲ πᾶν μόνῃ πεῖσασα βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω [r] κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. [s] ᾧ ἢ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους [t] τῷ τιμῷ τοῦ ὕβρεως καταβαλέτω. [v] γυναικὸς τῆς συνοικούσης βουλόμενος ἀπαλλαγῆναι [x] καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας· πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γένοιντο· χρήμασι μὲν οὖν δεῖ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθαι. λάβοι γὰρ ἂν ἔτως [y] ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ· κρεῖττον γὰρ οὐκ [z] ἐφετόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνον [a] κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσοι [b] γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι [c] αὐτῇ ἐπανιέναι. [d] τῷ ἄπεκνον, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνης γαμείτω· καὶ τὸ παῖδα τὸ γινόμενον [e] τῷ δὲ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω δὲ κλήρου διάδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, [f] τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων· καὶ ταῖς γυναιξὶ κοσμισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν προτέρων ἀνδρῶν συνοικούσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός· ἐπὶ τοῦ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένου αὐτοῦ ἐπὶ δὲ οἴκῳ μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο, ὑβρίζων τοῦ τε τεθνηκότος ἀλεληφὸς μνήμην. [g] ἐρωμένης δὲ τῆς γερουσίας διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, ἄν τε μικρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω· ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ τὰ σανδάλια, καὶ [h] πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, [i] τούτων αὐτὴν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβρίσασα τοῦ τὸ καταιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας [k] ἀπίτω, τὸν ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον· [l] ἡ δ' ὥπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. ἂν δ' αἰχμάλωτόν τις λάβῃ παρθένον, ἄν τε καὶ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω εἰσῆς [m] ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρασμένῳ αὐτῷ, καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβόντα, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ· ὅπως τὸ ἐπ' αὐ-

m Συγκεχωρῆσθω.] Συγχωρεῖσθω *Busb.* & *Hen.* συγκεχωρεῖσθω *Big.* & *Samb.*

n Πρεσβύτερον,] Πρεσβύτερον ὄντα τῇ μ. *Samb.* & *Vat.*

o Ὅτι τὰ τῆς μητρὸς] Alii ſic diſtinguunt, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα τούτῳ τῇ ἀρετῇ καὶ πατρὸς, τῷ &c.

p Συγκατανοῦν] *Big. Samb.* & *Epiph.* συγκατθάνειν prave *Baſ.* & *Gen.* καταινέσασα *Hen.* & *Busb.* alia voce. Deinde verba Legis עָנָה אֶת אֲשֶׁת רֵעֵהוּ (ἐταπείνωσεν) עַל דְּבַר אֲשֶׁר bene explicat Joſephus, ὁ μὲν τὸ αἰσχρὸν πεῖσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* συγκατθάνειν prave in *Editis.* καταινέσασα *Hen.* & *Busb.*

q Δι' ἡδονὴν] Δι' ἡδονὰν ἰδίαν, ἢ ἀπὸ κ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Κατηγγυημένην.] Ita *MSS.* κατεγγυημένην in *Editis.*

s Ἡ ᾧ] In aliquot *Epiphanii* codicibus, *ſi vero puella non placeat, ut habeat eam, patri quinquag.* &c. ac ſi *Græca* fuiſſent, τῷ ᾧ πατρὶ, ἢν τῇ κόρῃ μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντ.

t Τῷ τιμῷ] Articulum negligunt aliquot *MSS.*

v Γυναικὸς] Γυναικὸς ᾗ τὸ *Big. Samb.* & *Vat.*

x Καθ' ἃς δηποτοῦν] Καθ' ἑτέρας αἰτίας *Busb.* & *Hen.* dein πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται δύσκολοι. γεγάμηται in *Cod. Vat.*

1. *Se non amplius cum ea rem*] Vide Cl. *Seldenum* de *Uxore Hebr.* l. 3. c. 19. p. 437. & c. 24. p. 507.

y Ἐξουσίαν] Ἐξουσίαν ἡ γυνὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

z Ἐφετόν.] Ita *Busb.* (*Cocceji* correctio) & *Hen.* recte ἀφετὸν *Big. Samb.* & *Vat.* ἐφεκτὸν *Baſ.* & *G.*

2. *Si male habeat etiam*] Si in illum etiam male affecta fuerit, *Epiphan.*

a Κακωθείη,] Κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος ἐκείνου *Hen.* & *Busb.* κακωθῇ, ἢ τελευτήσαντος αὐτῷ *Big.* & *Samb.* κακωθείη, τελευτήσαντος αὐτῷ, abſorpta partitionis particula. Hoc colon omiſit bonus Epiphanius. Mox θέλῃ *Hen.* θελήσῃ *Busb.* Iidem ſtatim ὁ πρότερος. BERN.

b Γαμεῖν] Αὐτὴν poſt γαμεῖν inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

c Αὐτῇ ἐπανιέναι.] Αὐτὴν in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

d Τῷ ἄτεκνον,] Ita *Samb.* τὸν ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῇ *Baſ.* & *G.* τὸν ἄτ. ᾧ ἀνδρὸς αὐτῇ *Busb.* & *Hen.* τὸν ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆς *Big.* ἀτέκνου ᾧ ἀνδρὸς αὐτῆς *Vat.*

e Τῷ δὲ τεθνεῶτος] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *Editis* & *Vat.* deeſt τῷ.

f Τῶν οἴκων] Τῶν οἰκιῶν οὐκ ἐκλειπόντων *Vat.* τῶν οἰκείων οὐκ ἐκλ. *Big.* & *Samb.*

g Ἐρωμένης] Ἐρομένης in *MSS.*

3. *Eò inclinet.*] Ad hoc veniendum eſt, ut uxor fratris &c. *Epiphan.*

h Πτύσασα αὐτοῦ] Πτύσασα in quatuor (*Coll. Voſſ.*) *MSS.*

i Τούτων αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῦτο ἄξιον juxta *Vet. Interpr.* τοῦτο αὐτῷ ἄξιον *Vat.* in *Editis* duntaxat ἄξιον εἶναι.

k Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπήτω, Canonice ab ἧμι. Nam εἶμι auris eſt Bœoticæ. Reliqui à verbo originis circumflexo, ἀπείτω. BERN. Ἀπίτω *Big.* & *Samb.* ut & p. ſeq. v. 10.

l Ἡ δ' ὥπερ ἄν] In *Samb.* ἢ δ' ὥπερ &c.

m Ἅπτεσθαι] Ἅψασθαι in quinque *MSS.*

αὐτοῖς κηρέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' ἀμοιρίᾳ [n] τεραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοπριὸν παραλαμβάνοντα θεραπαίνην αὐτῆς [o] τὸ βούλημα· ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τῷ κατ' αὐτὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένα. τριάκοντα δ' ἡμερῶν [p] ἐπὶ τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὐτοῖς τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰ δ' ἐμπληθεὶς τῆς ἐπιθυμίας [q] ὑπερηφάνουν αὐτὴν γαμετὴν ἔχοι, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτήν. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τοῦ ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Ὅστις δ' ἂν [t] τῶν νεωτέρων ἀθετοῦσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν, ἢ δι' αἰσχρόν τι [t] ἢ ἀδίκημα ἐγκαλοῦσιν ἐξουθενοῦντες εἰς αὐτούς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύεσθαι ἔτοι δικασταί· "σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις ἀπ' ἡδονῆς "ἕνεκα λέγοντες, ἀδὲ τῆς τῶν χρημάτων αὐξήσεως, καὶ- "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γιγνομένων· ἀλλ' ὅπως "παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] γιγνόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τιμῶντα μεγίστῳ, ἀρά- "μενοι, ἀπαιδίᾳ ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδοῖ πει- "θόμενοι καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τοῦ σοῦ καὶ παι- "δείαν τὰ ἄριστον εἶναι χρήσιμα. νῦν δ', συγγνώμῃ γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσα τὰ "εἰς ἡμᾶς τιμῆς [c] ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλὼν [d] πρὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸ Θεῖον ὅτι τοῖς εἰς "πατέρας τολμῶσιν χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[e] πατὴρ καὶ παντὸς ἀνθρώπων γέγονε ἐστί, καὶ σωφρο- "σύνῃ δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ αἵματος πρόνοιαν ἔχουσιν, "ἀφ' ὧν πρόσηκεν αὐτοῖς πρὸ τῶν παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, "ἃ σὺ [h] μὴ παθεῖν". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὸ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαγέντων τῶν ὑπὸ τοῖς ἡνιο-

chrum eſt & æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos ſuſcepturus eſt, ſibi adſciſcit, [o] voluntati ejus morem gerat, ejuſque non negligat deſideria, ſuam tantum perſequendo voluntatem. Triginta vero diebus in luctu præteritis (hæ enim ſapientibus ad cariſſimos deflendos ſatis ſunt) tunc matrimonium adeat. Quod ſi libidine expletus eam conjugem habere faſtidiverit, ſervam eam faciendi poteſtatem ne habeat: ſed *mulier*, quò ire voluerit, diſcedat, hac ei conceſſa libertate.

24. [u] Quicunque vero adoleſcentum parentes *ſuos* contemnent, eiſque *debitum* honorem non tribuent, aut probro *aliquo* aut de induſtria in eos contumelioſi, eos primum verbis caſtigent parentes (hi enim judices eſſe ſolent idonei) dicentes, "ſeſe inter ſe congreſſos eſſe, non voluptatis cau- "ſa, neque ut rebus utriuſque factis communibus "facultates amplificarent; ſed ut liberos adipiſce- "rentur, qui ipſos in ſenectute nutrirent, ipſiſque "ea, quibus indigerent, *demum* ſuppeditarent. "Natum quidem ſublatum, lætitia geſtientes "maximaſque Deo gratias habentes, *ſumma* cura "educavimus, nulli rei parcentes, quæ ad tuam "ſalutem & rerum optimarum diſciplinam utilis "eſſe videretur. Nunc autem (oportet enim ve- "niam dare juvenum peccatis) ſatis habe, hacte- "nus honorem erga nos contempſiſſe, & redi ad "ſanitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea "quæ adverſum patres committuntur moleſte fe- "rat, quoniam & ipſe eſt totius hominum gene- "ris parens, & in eis, cum quibus illi communis "eſt appellatio, lædi videtur, cum quæ illis de- "bebantur à liberis non obtineant. atque *inſuper* "lex talium vindex eſt inexorabilis, cujus abſit ut "tu facias periculum". Ac ſi quidem his adoleſcentum improbitas fuerit ſanata, probris ob errata

Lex de filiis intemperantibus & adverſus parentum ſuorum monita contumacibus. Deut. 21.

ta

[n] Τεραπῇ καὶ γάμους.] Τεραπείαν in iiſdem *MSS.*

1. *Voluntati ejus morem gerat,*] Voluntati ejus medeatur, *Caſtal.*

[o] Τὸ βουλητόν.] Τὸ λυπηρόν. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[p] Ἐπὶ τῷ πένθει] Illud ἐπὶ abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

[q] Ὑπερηφάνουν] *Samb.* ὑπερηφανήσειν, ut apud Mœonidem & Gloſſarum veterum Conditores ὑπερηφανῶ, *faſtidio*, licet abſque laude Julii Pollucis. *Big.* ὑπερηφανίσειεν. *Baſ.* & *Gen.* ὑπερηφάνουσιν. *Busb.* & *Hen.* ὑπερηφανοῖτο. BERN.

[r] Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. *Baſ. Gen.* & *Epiph.* ἀπήτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Supra *Samb.* καταξουσίαν ἐχέτω, & *Hen.* cum *Busb.* ἐξέτω. Perite autem explicuit Flavius phraſin Moſaicam לא תתעמר בה, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτῷ. BERN.

2. *Quicunque vero adoleſcentum*] *Lex* rariſſima & *exempli pauci*, *Deut. c.* 21. 18. *Filius intemperans & adverſus parentum ſuorum monita contumax*, סורר ומורה, ἀπειθὴς καὶ ἐξεθιστὴς, *q. e. Samaritis in verſione vernacula*, ארראי ומחטי: *Saadiæ* ومخالف وزايغ, & *Judæorum plurimis*: *idemque* gulo *v.* 20. ונבאי וולל *Oncelos*, συμβολοκοπῶν καὶ οἰνοφλυγῶν LXX. *Interpr.* זלל בסר וסבא חמר *aut explicatius Uzielidæ* נרגן בבשרא ושתאי בחמרא, vorago carnium & vini. *Samaritarum paraphraſi Arabica* اكيل وشريب, φάγος καὶ πότης, *neci datur*, *præſertim* καθαλώσει), *Deut. c.* 21. 18. *Cadavera vero hominum ſupplicio publico damnatorum*, *vel etiam hoſtium*, *ſole occidente omnino ſepeliunto. Sufficit enim exemplo una dies. Deut. c.* 21, 22, 23. *Vide etiam Uzielidam & Compilatorem Siphræ*, & *Maſictam* Synhedrin c. 6. §. 4, 5. & *T. Bab. titulo eodem f.* 45, 46, 47. & *T. Jeroſ. f.* 23. *c*, *d.* & *Flavium Joſephum paragrapho* 6. *hujus capitis*; & *in ingenti Opere Maimonidem c* 15. Synhedrin. *Præterea Anteceſſores Babylonii ultionis publicæ tela ſimul cum ſceleratis defodi honeſte jubent. Iſtam autem filiorum rebellium cenſuram ac eadem plectere volunt Phariſæi*, *Divinæ Legis caſtigatores*, *duntaxat ephebos*, *poſt flagra publica*, *propter heminam vini carnisque τριτημόριον*, *quod eſt Babyloniis interpretantibus ἡμιναιον*, *vel reclius juxta Gemaram Solymitariam* Semilibra, *ſive* triens *mnæ unius*. *in ipſa δευτερώσει* Synh. c. 8. 2. חצי לוג יין האיטלקי וטרפימר בשר, *raptam de penu familiari ac hauſto uno ſubinde deglutitam*, *utroque genitore jam vivente natoſque* (ὁ viſcera) *accuſante. Docent inſuper Judæorum Magiſtri tam ſevere animadverſiſſe Oratorem Sinæum in contemptores parentum ex metu conſequentis mali*, בן כורר ינירו על סופו: *ne ab hac protervia & a furtis domeſticis procederent porro nequam ingenia ad homicidia & maxima flagitia. Maſicta* Synhedrin. c. 8. & *Talm. Bab. f.* 80, 81, 85. & *Talm. Jeroſ. f.* 26. & Siphra *f.* 48. *c*, *d.* & Paraphraſis Uzielidæ *Deut. c.* 21. *His autem obſervatum*, Maligna quidem & rebelli prole puniri parentes ob peccata, quibus ipſi rerum Patrem offenderint. *Adde ex Maimonidis* lad *capita poſteriora* ממלם, *atque* Ἐ ὀφηγητῶ *p.* 437, 463. *Poſtremo autem poteſtatem patribus vitæ auferendæ*, *quam ingratis dederant*, *aſſerit ſapiens Græcia*: *aſſerit apud Romanos lex Regia*, *lex* δωδεκαδέλτος; *tum vox Urbis domina de liberis Herodis*, *Ulpianus*, *Papianus*, *aliique veterum Interpretum*; *quos legas apud Ruſinum Collatorem*, & *in eterno opere maximi Grotii* de Bello ac Pace. BERN.

[s] Τῶν νεωτέρων] Τῶν νέων ἀσεβοῦσι *Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* Τῶν νέων ἀσεβοῦσι *Big.* & *Vat.*

[t] Ἢ διὰ σωίσιν] Ἢ δι' ἀσωίσιν legerat *Vet. Interpr.*

[v] Νουθετείτωσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* νουθετήτωσαν in *reliquis.*

[x] Ἐπιφύεσθαι] Sic reſtituo. Impreſſum pridem fuit *Baſ.* & *Gen.* ἐπιφύκασιν pro ἐπιφύκασι vel πιφύκασι: ſcriptumque à quatuor ἐφ' ἡσσιν, *pro filiis*. Hoc etiam prudens nemo damnaverit. Quippe ex Flavio argumentum cepiſſe mihi videtur Sopater Apamienſis, quo auſterum jus παιδοκτονίας defenderet, ὁ νόμος οἰδὼς, ὡς εἰλικρινὴς χρήσιτ' ἂν δικαστὴς ὁ πατὴρ, τοῦτο ἀσεβεῖταξει. *Epiphanius* forte agnoverat in Muſeo *Caſſiodori*, αὐθέρκεις γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἔτοι δικασταί. BERN. Sic reſtituit *Bernardus*, quod ἐφ' ἡσσιν invenerit in *MSS.* in *Editis* ἐπιφύκασιν, pro ἐπεφύκεσαν vel (quod vult *Cocceius*) πεφύκασιν. *Epiphanius* forte legerat, αὐθέρκεις γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἔτοι δικασταί.

[y] Γηροκομήσουσιν] Recte *Samb.* Aliis tribus præter Canonem γηροκομίσουσιν. Vulgus quidem Græciæ dicunt γηροκομῶ, ſed pars melior & Attica γηροκομῶ. Mox *Samb.* γιγόμενον, & poſtea φειδοῖ, indeque ἀπόχρησοι. BERN.

[z] Ἐξουσι.] Lege ἔξουσι. COCC.

[a] Γενόμενον δὲγε] Γενομένων &c. *Samb.* γιγόμενον ἢ μὴ χ. *Vat.*

[b] Ἀποχρήσει] Lege ἀπόχρη σοι. COCC.

[c] Ὠλιγώρησας,] Ita *Samb.* ὀλιγώρησας *reliquis.*

[d] Πρὸς τὸ σωφρονέστερον] Sic *MSS.* in *Editis* πρὸς σωφρονίστερον. Verum πρὸς τρόπον σώφρονα, aut πρὸς τρόπον σωφρονίστερον legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[e] Πατὴρ καὶ παντὸς] Eo modo *MSS.* ὁ πατὴρ *Baſ.* & *G.*

[g] Τυγχανόντων] Τυγχάνουσι *Vat.* ταῦτα τυγχάνειν in ſuo *Codice* habuit *Epiphan.*

[h] Μὴ πεισθείς.] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.* πεισθείς *Samb. Baſ.* & *G.*

[i] Θεραπεύσῃ] Potius θεραπεύῃ) cum *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* aut θεραπεύοιτο ut *Hen.* & *Busb.*

ta liberentur. Ita enim & bonus erit legiſlator & patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint. Sin autem verba eorum & reſipiſcendi diſciplina nihil proficere videantur; ſed continuis contra parentes facinoribus leges ſibi hoſtes faciat implacabiles, ab iis ipſis extra urbem ſequente multitudine productus lapidetur; &, cum per totum diem ad ſpectaculum omnium manſerit, noctu ſepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem & hoſtes, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, præter æquum pœnas dans.

Hebræis cum Hebræo retitum fœnus. Lev. c. 25. Ex. c. 22. Deut. c. 19.

25. [1] Ne liceat ulli Hebræorum ad uſuram dare, neque cibum neque potum. non enim juſtum eſt in reditu habere fortunas tribulis: ſed ſubvenientem ejus neceſſitatibus in lucro ponere & gratiarum actionem illius, & remunerationem à Deo conſequuturam ob humanitatem.

Qualiter lege cautum de mutuo & pignoribus. Ex. c. 26. Deut. c. 24.

26. [2] Qui autem mutuati ſunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum ſiccorumve, [3] rebus *ſuis* ex ſententia, Dei benignitate, ſuccedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus; quaſi apud ſeipſos deponentes, & ſi egeant rurſum habituri. Si vero *debitores* circa redditionem improbe agant, & *eam morentur*, ne liceat domum eorum ingreſſis pignora capere, priuſquam de eo judicium fiat; pignus autem foris *ſtantes* petant, & debitor ipſe ferat *ad creditorem*, nihil ei contradicens, qui legis præſidio ſubnixus ad ſe venit. Ac ſi quidem locuples ſit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec reddaημένοις [k] ὀνειδῶν. ἔτως [l] ἂν ὁ, τι νομοθέτης ἀγαθὸς [m] ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες ἀτυχεῖς, [n] οὐκ ὀπιδόντες ἔτι ὑὸν κολαζόμενον ἔτι ζυγατέρα. [o] εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τοῦ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐχθρὰς δ' ἀπεργάζεται ποιεῖ [p] αὐτῷ τὰς νόμους τοῖς συνεχέσι καὶ τῶν γονέων τολμήμασι· πεφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως καὶ πληθὺς ἑπομένη, καταλευέσθω· καὶ μένας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τῶ ἁπάντων, [q] θαπτέσθω νυκτός. ἔτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὲρ τῶν νόμων ἀναιρεθῶσι κατακεκριμένοι. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι· καὶ [r] νεκρὸς μηδεὶς γῆς ἄμοιρος κείσθω, περαιτέρω τὰ δικαίου τιμωρίαν [s] τινύων.

κε'. Δανείζειν δὲ Ἑβραίων ὀπὶ τόκοις ἐξέστω μηδενὶ, μή τι βρωτὸν μή τι πλόν. ἐ γὰρ δίκαιον προσοφλεῖσθαι [t] τῆ ὁμοφύλῳ τὰς τύχας· ἀλλὰ βοηθήσαντα τῇ χρείαις αὐτοῦ, κέρδος εἶναι νομίζειν [v] τῶν τ' ἐκείνου εὐχαριστίαν, καὶ τῶν ἀμοιβὴν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ χορηγοῦντος ὀπὶ τῇ χρησότητι.

κς'. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἐγγύημα εἴτέ τινα τῶν καρπῶν [x] ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ [y] χωρησάντων, καὶ μίζοντες μετ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν· ὥσπερ [z] ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. ἂν δὲ ἀναισχυνῶσι περὶ τὴν [a] ἀπόδοσιν, [b] μὴ περὶ τὴν οἰκίαν βαδίσαντας [c] ἐνεχυριάζειν, πρὶν ἡ δίκη περὶ τούτου γένηται, τὸ δὲ ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω· καὶ τ' ὀφείλοντα κελεύειν [d] δι' αὐτοῦ, μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μὴ νόμῳ βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν εὔπορος ᾖ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ [e] δεδανεικώς· ἂν δὲ πένης, ἀπο-

k Ονειδων.] Ita *Baſ. G. Big.* & *Busb.* Atticorum more. ονειδῶν *cæteri* tono vulgi.

l Γαρ] Γαρ ἂν *Coll. Big.* & *Voſſ.* & mox tantum εἴη.

m Αν εἴη,] Εὐσεβὴς *Epiphan.*

n Οὐκ ἐπιδόντες] Ita *Samb. Big.* & *Burius* è conjectura. in *reliquis* ἐπιδόντες.

o Εἰ δὲ οἱ] Οὓς (ὃ *Coll. Voſſ.*) δ' ἂν οἱ λόγοι *Big. Samb.* & *Vat.* ᾧ δὲ οἱ λόγοι legiſſe videtur *Epiphan.*

p Αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Epiph.* αὐτῷ ſeu αὐτῷ in *reliquis* deſiderabatur.

q Θαπτέσθω νυκτός.] Deut. 21. 32. ſcriptum eſt לא תלין non pernoctabit, ſed eodem die ſepelietur. Eodem die videtur eſſe capiendum, uti quum de quorundam ſacrificiorum comeſtione dicitur: Eodem die comedetur: nihil remanebit uſque ad mane. Id eſt, quod Judæi dicunt, in illis הזה הולך אחר הזה *nox ſequitur diem.* Secus enim ſolet dies 24 horarum inchoari a veſpera & nocte, ut tempus diurnum cenſeatur pars poſterior. Joſephus lib. III. de bello cap. 14. etiam ſcribit τοὺς αὐτολύτας ἑαυτοὺς μίχρις ἡλίου δύσεως ἀτάφους, eos qui ſibi violentas manus intulerunt, relinqui inſepultos uſque ad ſolis occaſum. Ita capite ultimo libri quarti notat de blaſphemo κρεμάσθω δ' ὅλης ἡμέρας καὶ ἀθλίως καὶ ἀθανῶς θαπτέσθω, *pendeat per totum diem & ignominioſe & obſcurè ſepeliatur.* Sic ὑπὸ νυκτὶ Achan ſepultus ταύτῃ ἀθλίως, teſte noſtro lib. v. Ant. 1. Sic idem infra lib. XVI. ult. Herodis filios duos νύκτωρ, noctu ſepultos narrat. Verum his adverſari videtur, quod lib. IV. de bell. cap. 7. ſcribit ἀπὸ δύσεως ἡλίου καθελεῖν τε καὶ θάπτειν conſuevilſe Judæos, ſi qui cruci eſſent affixi. Num ſolos hic cruci affixos reſpicit, quibus ſolis convenit τὸ καθελεῖν; Aut an καθελεῖν fit ante ſolis occaſum, θάπτειν poſt? An vero ita debet intelligi, ut tempus circa occaſum ſolis innuatur deſtinatum, & ut a cruce auferantur & ſepeliantur? Puto quos Deus vetat pernoctare inſepultos, potuiſſe circa occaſum ſolis (quando ſcopo Dei erat ſatis factum, id eſt, quum ſpectandus omnibus ſatis ſuperque fuerat) ſepeliri: potuiſſe etiam adulta jam nocte terræ mandari, modo ne pernoctaret inſepultus uſque ad mane. Confer Joh. 19. 31. quia Sabbatho, quod inſtabat, non licebat mortuos ſepelire, ante ſolis occaſum Chriſtum in monumento condunt. Ceteroquin probabile eſt eos Chriſtum noctu ταύτῃ ἀθλίως ſepulturos fuiſſe. Sed uti ſepulcrum ei honoratum contigit, ita & tempus ſepulturæ. REL.

r Νεκρὸς μηδὲ εἷς] Hic eſt quem Hebræi מת מצוה dicunt REL.

s Τινύων.] Ex τίνων *Big. Samb.* & *Vat.*

1. *Ne liceat ulli Hebræorum*] *Hebræus Hebræo pecuniam, panem, potumque mutuo dat, abſque omni fœnore,* אינו נושך ולא נותן. *Lev. c. 25. 36, 37. Ex. c. 22. 25. Deut. c. 19. v. 20. Ezech. c. 18. 13, 17.* & *c. 22. 12. Pſ. 15. 5. De Uſura vero in genere & de Mutuo præclare agunt Phariſæi* Maſicta baba meſia, & *ab illis Maimonides in* Iad. f. 672. *titulo* מלוה ולוה. *Agit & magnus Grotius libro ſecundo* Juris, & *pluribus volumini-bus immodicum Salmaſii ingenium. Item prudentiæ Romanæ Pandectæ l.* XII. *tit.* 1. & *l.* XIII. *tit.* 6, 7. & *toto libro* XX. *Reſcriptaque Imperatorum l.* VIII. *Codicis tit.* 17. *&c. Hæc autem lex homines Chriſtianos minus percellit. Noſtram enim aviditatem, vel erga extraneos (in quos pro arbitrio ſæviit malignitas Judaica, quaſi Moyſis licentia Deut. c.* 23. 20. לנכרי תשך, τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκδώσεις, *Scholiſque acclamantibus. Jeroſ.* יש *f.* 44 & *T. Bab. f.* 26. יש, & *Maimonidis* Iad. *f.* 676. *tit.* הנלוה ולוה) *uſura* Unciaria, *ſive per menſes æſtimata* Centeſima, *qui modus licitus ſemper fuit Græcorum, qui Romanorum uſque à* XII. *Tabulis etiam complurium Imperatorum edicta flagellant. Nam Jura Municipalia adhuc ſtrictius fœneratores coercent: adeo ut Uſura nunc temporum evaſerit uberius lucrum capientis quam dantis mutuo. Theologi tamen nonnulli & Canonum Chriſtianorum ſtudioſi, ſcripta ſanctorum Prophetarum & Eccleſiaſticorum dum rigide interpretantur, à populo Fideli omne fœnus eunt ablatum, debitore ſimul ac creditore invitis & adflictis.* BERN.

t Τῇ ὁμοφύλῳ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* atque ita legerat *Salmaſ.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 683. in *Editis* τὰς ὁμοφύλους.

v Τῶν τ' ἐκείνου] Τῶν τ' ἐκείνου εὐχαριστίαν *Vat.*

2. *Qui autem mutuati ſunt*] *Commodatum reſtituitor fide bona animo læto. Secus ſi acciderit, rem ſuam creditor ante ædes debitoris expectet, aut in Foro perſequatur. Mola ejuſque inſtrumenta, Moyſi Juriſconſultorum principi* רחים ורכב מולה וכל רבר שיעשין בו אוכל נפש, (*ſicut Joſephus Matthiæ, & Deuteroſe* Baba meſia c. 9. 13. *late digneque Deuteronomium Moſaicum interpretantur c.* 24. 6.) *pignori haud cedunt,* לחבל או לעבוט. *Quinvero pignus pauperculi, maxime amiculum* שכלה, ἱμάτιον *Alexandinis & Joſepho, ſub occaſu ſolis ad ipſum redit, quo dormitet. Repetes jam Exodi c.* 22. 26. *Deut. c.* 24. 6—13. *Talmudum* Porta mediana, & *Maimonidem tit.* מלוה ולוה. BERN.

x Υγρῶν ἢ ξηρῶν,] Υγρῶν ἢ ξηρῶν *Samb.*

3. *Rebus ſuis ex ſententia,*] *Sc.* ſi ſolum hoc illi ſuperſit, cui in ſtratis incubet, aut quo ſe operiat noctu dum ſomnum capit. *Salmaſ.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 707.

y Χωρησάντων,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* χορηγησάντων, pro χορηγηθέντων aut χορηγηθέντων.

z Ἀποθέμενοι] Ἀποθέμενοι εἰς αὐτὰς, καὶ πάλιν εἰ χρῄζοντες ἴξοντες *Vat.*

a Ἀπόδοσιν,] Nec eliminabis τῶν ἀπόδοσιν *Hen.* & Editorum, quod deſcendit à tempore venturo δώσω, ut ζώσις, χώσις, &c. BERN.

b Μὴ περὶ τὴν οἰκίαν] Ita *Busb. Hen.* & *Salmaſ.* p. 518. μὴ περὶ τ. οἰκ. βαδίσαντες *Baſ.* & *G.* μὲ περὶ τὴν οἰκ. βαδίσαντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

c Ἐνεχυριάζειν,] De vi vocis ἐνεχυριάζειν vide *Salmaſium* de *Modo Uſurarum* & de *Trapezit. Fœnore.*

d Δι' αὐτοῦ,] Sic *Epiphan.* & *Salmaſ.* in *ceteris* δι' αὐτῶ.

e Διδανεικὼς·] Ita ex *MSS.* in *Editis* δανεικώς.

1. *Id*

ἀποτιθέτω περὶ ἡλίκα δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πενομένοις [f] ἔλεον νέμοντος. μύλαι δὲ καὶ τὰ πρὸς [g] ταύτην σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ [h] στέρωνται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μήτε ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲν κλοπῇ θάνατος [i] ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον [k] ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν [i] ἀποτινύτω. κλέπτας δὲ ἐπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῷος ἔστω, [m] κἂν εἰ πρὸς διορύγματι [n] τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, [o] τετραπλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου [p] καταβαλλέτω. [q] ὃ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος ἀφλύσαξ, δοῦλος [r] ἔστω τοῖς [s] καταδικασαμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἕξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφειέσθω. ἐὰν δέ, [r] τέκνα αὐτῷ γενομένα ὑπὸ δούλης πρὶν ἢ τῷ πριαμένῳ, μετὰ τὴν εὔνοιαν καὶ τὸ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν [v] βούλῃ δουλεύειν· [x] ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ Ἰωβήλου, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δέ τις [y] ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὑρὴ κατ' ὁδόν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλοκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸν ἐκ τῶν ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις [z] κατ' ἐρημίαν [a] πλανωμένοις, μὴ ἀφεθέντος τοῦ κυρίου φανερὰ [b] παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρελθεῖν κλαυθμῶν [c] τινι κακοπαθοῦντα

tur mutuum: ſin pauper, ante ſolis occaſum referat, præſertim ſi pignus ſit veſtimentum, ut [1] id habeat ad ſomnum *capiendum*, Deo natura pauperibus miſericordiam adhibente. Molam autem & inſtrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne *his ablatis* priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

27. [2] In furto quidem hominis pœna eſto mors. Qui vero aurum aut argentum ſurripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res è domo furto eat ablatum occiderit, inſons eſto, etiamſi in pariete *tantum* ſuffodiendo *deprehendatur*. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, niſi bos ſit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctæ ſolvendæ non erit, ſervus iis eſto, quibus eam pendere damnas fuerit. *De Furtis. Ex. 21. & 22. Deut. 24.*

28. [3] Venditus quis contribuli ſex annos ſerviat, ſeptimo manumittatur. Quod ſi filio ei ex ſerva nato apud emptorem propter benevolentiam & charitatem erga ſua ſervire velit, anno Jubilæo (eſt autem annus quinquageſimus) liberetur, & liberos & uxorem liberam abducens. *De ſervis liberandis. Ex. c. 21. Deut. 15.*

29. [4] Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quæſito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo *forte* reperit, *illud* reſtituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam eſſe reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deſerto aliquis inciderit, domino non ſtatim invento apud ſe ſervet, Deum teſtatus ſe nolle aliena avertere. *Res inventa haud ſtatim cedunt inventori. Ex. 23. Lev. 6. Deut. 22.*

30. [5] Ne *cuiquam* liceat præterire, cum jumenta *Jumenta ſublevanda. Ex. 23.*

1. *Id habeat ad ſomnum* capiendum,] *Iis in mentem venientibus quæ à Deo acceperunt*, vertit *Caſtalio*.

f Ἔλεον νέμοντος.] Ut conſtat ex *Exodi* c. 22. 27.

g Ταύτην σκεύη] Αὐτὴν σκεύη μὴ ἐξεῖναι *Busb.*

h Στέρωνται] *Samb.* & *Salmaſ.* στερῶνται. Valet & Barytonon. BERN.

i Ἔστω ζημία.] Ἔστω ἡ ζημία *Vat.*

2. *In furto quidem*] *Plagiarius morte multetur*, tanquam reus homicidii adfectati, inquit Maimonides p. 463. מורה. *Fur pecunia dupla. Et abigeus pecoris minoris, Moyſi* שה, *βοσκήματος Joſepho & Talmudicis, pretio quadruplo*, ob frequentiam harum quadrupedum, quod animadvertit More nebucim p. 460. *bovis vero quintuplo*, jumenti, ait Vaxiades Chaldæus, abactu proni; addo, & optimi. *At ſi forte dicta multa minor fur fuerit, in ſervitutem rite vindicetur, Exodi c. 22. 1 – 4.* Τοιχωρύχος *phraſi Moyſis, aut verbis Tabularum Romanarum*, Si nox furtum factum ſit, aut interdiu cum telo, ſi im aliquis occiſit, jure cæſus eſto. *Leges eædem*: Pœna manifeſti furti, quadrupli eſt; nec manifeſti, dupli. *Vide inſuper ſententias Pauli & Ulpiani apud L. Rufinum, & illas Phariſæorum penes Maimonidem* Hilcot Geniba f. 548 *vel potius in Miſna c. 7.* Baba cama, & Cidduſim f. 18. T. Babyl. *Deinde* ἀνδραποδιστῶν *leges Exodi c. 21. 16. Deut. c. 24. 7. Maſicta* סנהדרין *c. 10. 1. & Talm. Bab. f. 85, 86.* Baba meſia *c. 4. 9. & Talm. Bab. f 56, 57. & Maimonidem* de Furto *c. 2. 1. & c. 9. 6. Hinc plagium hominis Iſraelitæ ſtrangulatione puniunt Synhedri Moyſis. Satis autem habent, venum ſurreptus Ethnicus, ſi reſtituatur. Quinimo legerant abunde Interpretes Ptolemaici Exodi c. 21. 16.* איש מכני ישראל. *Adhuc etiam ex Deut. c. 24. 7. Onceloſus traduxerat* נפש מבני ישראל. BERN.

k Υφιλόμενος,] Αφιλόμενος *Busb.* & *Hen.*

l Ἀποτινύτω.] *Big.* & *Samb.* ambo bis ἀποτινύτω. Reliqui quatuor ἀποτινύτω BERN.

m Κἂν εἰ] Forſan κἂν εἰ, vel ἤν, vel ἢ ὡς. HUDS. Lege ἢ COCC.

n Τειχίου.] *Baſ.* & *Gen.* διωρύγματι τειχίου, vitio prioris. διορύγματι τοιχίου *Big* διορύγματι τοίχου *Samb. Hen.* & *Busb.* Vel ibi leges κἂν εἰ, vel ἤν, i. e. אם בכחתרת הבא phraſi Maimonidis p. 463. *Ductoris*, vel κἂν ἢ ὡς; διορ. Dicit enim melior Moyſes de hoc nebulone אם בכחתרת ימצא, τὸν ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ. Hanc ſententiam præterierat bonus Scholaſticus. BERN.

o Τετραπλῶ] *Al.* τετραπλᾶ, & mox πενταπλᾶ.

p Καταβαλλέτω] Ita in quatuor *MSS. Vat. Baſ.* & G.

q Ὁ ὃ τὸ ἐπιτίμιον] Ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπιτίμιον εἰ ἄποροϛ ἐστὶ ἀφλύσαξ αὐτῷ δοῦλος &c. *Vat.*

r Ἔστω] Sic è *MSS* in *Editis* ἔσται.

ſ Καταδικασαμένοις] Eo modo *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καταδικασθεῖσι in *Editis*, *Aliiſque.* καταδεδικασμένοις *Samb.* (& *Cocc.*) καταδικασθεῖσι aut κατακριθεῖσι apud *Iſæum* & *Demoſth.* eſt is ſecundum quem judicatum eſt.

3. *Venditus quis contribuli*] *Hebræum ſervituti ſubjectum*, ex furto equidem בגניבתיה *addit Jonathan interpres Exodi c. 21. 2, &c.* & Senatu decernente; *aiunt Babylonii* Cidduſim f. 14, 15. & Stigmatias, *in Deuteronomio Judæ hannaſi* הנרצעים, *cum natis, ſi volet, annus ſeptimus liberat; etiam nolentes mittit quinquageſimus, ſeu felicitas Iobeli. Ita filius idem Uzielis cum Joſepho & Phariſæis exponit Moyſis* ויקהל יובל אלא יד *Ex. c. 21. 2. & Deut. c. 15. 12, &c. i. e. ad ludos uſque ſeculares Hebræorum. Inde Nomodidaſcali initio* Cidduſim, Acquiritur ſervus Hebræus argento ſoluto, aut ex contractu. Liberatur vero anno ſervitutis ſeptimo, aut demum quinquageſimo ſeculi, vel immature ex compenſatione pecuniaria. Mancipium quidem אחזקתו vindicat ipſa Subula: ſed Iobelus ſolvit, & heri obitus עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובנידעון כסף יחידה עליו הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון. *Pro cæteris autem Judæorum de conditione ſervili accuratior videtur mihi Maimonides f. 645.* Iad, *titulo* עבדי. BERN.

t Τέκνα αὐτῷ] Τέκνα αὐτῷ γενομένα in quatuor *MSS.*

v Βούλῃ] δουλεύειν.] Ελῃ] *Hen.* & *Busb.*

x Ἐνιαυτοῦ ἐστάντος ἓξ Ἰωβήλου,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt ἐστάντος ἓξ.

4. *Si quis autem vel aurum*] *Pecuniam in via forte inventam per præconem reddes. Pecudem vero errantem in deſerto, cum offenderis, bona fide apud te reſervabis, ignarus domini. Deut. c. 22. 1, 2, 3. Ex. c. 23 4 & Lev. c. 6. 3. Quocirca* ex rebus perditis תאבדה, iſtæ haud cedunt ſtatim inventori: ſed tenentur præconio; *ſicut definiunt Phariſaïſmi Proceres Baba meſia c. 2. paulo minutius quam Flavius ipſe*, Vas fructuum, imo vaſa cuncta; facculus ita pecuniæ, aut rei alius, & vel trium nummorum cumulus; faſciculus extra viam communem deprehenſus: torta domeſtica, non illa piſtoris publici: vellera petita ab eriopolio, ſeria denique vini oleive. *Quod eſt verbis patrum*, ואלו חייב להכריז מצא פיהרת בכלי או כלי בכמות שהוא מעות בכיס וכיס כמורת שהוא צבורי פיהרת צבורי מעות ג׳ מטבעות זה על גב זה כריכורת ברשורת היחיד וככרורת של בעל הבית וגיזי צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן *Vide & Maimonidem* de rapto & perdito, *præſertim c. 13.* BERN.

y Ἡ χρυσίον] Particula ἤ abeſt quibuſdam *MSS.*

z Κατ' ἐρημίαν] Ἐπ' ἐρημίαν *Vat.*

a Πλανωμένοις,] *Al.* πλανομένοις.

b Παρ' αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* παρ' αὐτῷ in *Editis.*

c Τινι κακοπαθοῦντι] Τινὶ κακοπαθοῦντι ἢ ὑπὸ *Big.* & *Samb.* τοὺς κακοπαθοῦντας ὑπὸ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

5. *Ne* cuiquam *liceat præterire*,] *Scias tui eſſe, jumentum quod videris cunque prolapſum hærenſque in luto ſublevare, aut cum agaſone ſuo ſuſtollat. Quomodo locutionem difficilem ſatis explicat hic Sacerdos*, חדלת לישוב לו עזב תעזב עמו *Ex. c. 23. 5. Interpr. LXX. reddidere,* ὑ παρελιύζῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρῶν αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. *Reddo ego*, Opemne detrectabis? quin una cum ductore eum omnino relevabis. עזב *enim tam* liberare & ſolvere, *quam denotat* omittere & derelinquere. *Recte adeo Samarites*, ولا تنقطع عن مساعدته فكما تفك معه

Suppetias ire jumento fratris ne deſiſte, ſed potius junctis viribus liberato. *Verum clarius libro alio ipſe Moyſes* הקם תקים *Deut. c. 22. 4.* ἀνιστὰν ἀνιστήσεις αὐτὸ μετ' αὐτοῦ, tu & ille lapſam beſtiam

ta alicui afflicta jacuerint, in luto propter tempeſtatem collapſa: ſed ſuccurrat & ſubveniat, laborem etiam proprium exiſtimans.

Ignoranti via monſtranda. Deut. 27.

31. [1] Quin & vias ignorantibus oſtendant *oportet;* neve, riſum ſibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

Surdo mutoque non maledicendum. Lev. 19.

32. [2] Similiter neque maledicat quiſquam abſenti, neque muto.

Leges de Percuſſoribus. Ex. 21. Lev. 24. Deut. 19.

33. [3] Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuò vindicetur, eo qui vulneraverit idem paſſo. Quod ſi domum delatus dies complures ægrotaverit, & deinde mortuus fuerit, impunitus eſto qui percuſſit. Si autem revaluerit, & multa in ægrotationem inſumpſerit, ſolvat omnia quæcunque tempore decubitus impendit, & quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulſaverit, ſi quidem abortum fecerit mulier, à judicibus pecunia multetur, ut qui ex fœtu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quod ſi illa ex ictu moriatur, & ipſe mortem ſubeundo pœnas luat; lege æquum eſſe cenſente, ut vita pro vita reponatur.

τῶν ὑπὸ χειμῶνος [d] πεπλωκότων ἐν πηλῷ· σωδιασώζειν ὄν, καὶ τὸ πονον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λα'. Μιμνύειν δὲ καὶ [e] τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἡρωμένους [f] αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν ἑτέρου χρείαν.

λβ'. Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις [g] τὸ ἄπονθα καὶ τὸ ἐνεόν.

λγ'. Εν μάχῃ τις, ὅπου μὴ σίδηρος, πληγεὶς, [h] παραχρῆμα μὲν κολασθήτω, τὸν πατάξαντος δὲ [i] πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὕστερον πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· αὐτὸς ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, [k] ἀποτινύτω πάντ' ὅσα ἀφῆκε τὸ χρόνον τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα [l] λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀφῆκε τὸ [m] ἀμφάρεν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος· διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τὰ γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. [n] Γινωσκόσης δὲ ἐκ τοῦ πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦτος νόμος.

λδ'. Φάρ-

---

beſtiam erigetis. *Vide omnino explicationem Phariſæorum* Baba meſia c. 2. 10. *una cum Gemara Jeroſ. f. 8. d. & Babyl. f. 32. Hi enim, uti optime norant vim verbi* עזב, *ita paſſim interpretantur* פרק *καθίζω, ἀπολύω. Cæterum ad hanc Legem Bochartus non placet.* BERN.

d Πεπλωκότων] *Al.* πεπλοκότων, & ἐμπεπλωκότων.

e Τὰς ὁδὸς] Gentes de Judæis dicebant, illos *Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti.* REL.

1. *Quin & vias ignorantibus*] *Ab itinere neminem ſeducere*, ſed monſtrare vias eadem neque ſacra colenti. *Unde Axioma veteris Scholæ*, פריקה בחנם מעניה בשכר : ἀμισθὸς μὴ ἡ ἀποκτόνη, μισθωθὴν ὄν τὸ ἐπιφόρημα. *Tantum profecto propter diras Deut. c.* 27. 18. ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. *Nimirum admonet Uzielida, ſimulque Paraphraſtes Urbis*, אבסניא דהוא מרמי לכביא. *inexpertus viæ pro cæco habetur.* BERN.

f Αὐτοῖς ἐμποδίζειν] Αὐτοῖς *Samb.* una manu, αὐτὸς altera.

g Τὸν ἄπονθα καὶ τὸ ἐνεόν.] *Big. & Samb.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν. *Hen. & Busb.* τὸ ἄπονθα καὶ τὸ ἄοπλον i. e. τὸ ἀόργητον. Late etiam accepit vocabulum Moſaicum חרש cor Onceloſi: unde vertit Chaldaice דלא שמע ὁ ἀνήκοος, Lev. c. 19. 14. ſive vitio aurium, ſive abſentia hoc contigerit. Veruntamen heic ſcribendum ei arbitror ſuadeoque, τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν, quod frequentius in libris bonis, τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum.* ἀοπλος enim apud Græcos Philologos ἄφωνος, κωφος: ſed & χείρες inter Criticos linguæ ſanctæ tam mutitare & ſilentio, quam ſurditate affectum hominem denotat; ut de vitiis admodum cognatis licuit. BERN. Τὸν ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεὸν *Big.* (*Coll. Voſſ*) & *Samb.* τὸ ἀπόνθα καὶ τὸ ἄοπλον *Hen. & Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ νέον *Vat.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεὸν. i. e. τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεὸν, *ſurdum & mutum*, malit *Bernardus.*

2. *Similiter neque maledicat*] *Surdo mutoque cave maledicas* לא תקלל חרש ו κακῶς ἐρεῖς κωφόν. *Lev. c.* 19 14. *Certe qui audit omnia, is tibi reſpondebit. Vide* Synhed. f. 66. *Talm. Bab. Bene etiam* Peſicta Zotorta *de hoc præcepto*, מרבה אפילו בר ישראל שאינו שומען כל וחוכר לפניו. BERN.

h Παραχρῆμα] *Big.* διὰχρῆμα μὲ ἀπθαιὼν (propter κείμενον D. Moyſis) κολασθήτω. *Samb.* διὰχρῆμα μὲ ἀπθαιὼν, κολασθήτω· *Busb. Hen. Baſ. Gen. & Epiph.* διὰχρῆμα μὲ κολ. *repente macletur*: vel, ut habet L. *vindicetur repente.* Ibidem *Hen.* πεπονθότος pro παθόντος, atque *Samb.* πιπληχότος pro voce media. BERN. Παραχρῆμα μὲ ἀπθαιὼν κολασθήτω in *MSS.*

3. *Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus,*] *In rixa percuſſum, recte Aquila* יריבן *hac cauſa vertit* ἀμάχων), *abſque ferro, (aut vocibus Legiſlatoris, etiam præter Biblion Samaritticum*, באבן ובאגרוף, *i. e.* λίθῳ ἢ πυξὶῃ *Philoni, Hieronymo, Uzielidæ, aliiſque veterum poſt Interpretes Ptolemaicos, Onceloſo equidem* lapide aut κεμαλίῳ כורמיצא, *Jonathani pariter ad Eſ. c.* 58. 4.) *ſtatim vindicat Lex talionis. Sin faucius ille poſt complures dies domi emoriatur, percuſſor inſons eſto homicidii: alias medicinæ temporiſque damnum revaleſcenti rependat. Paulo aliter hæc explicat Philo p.* 793. *Petes igitur fundum juris Exodi c.* 21. *v.* 24, 25. *& v.* 18, 19. *Lev. c.* 24. 17, 19, 20. *Deut. c.* 19. 21. *& in Codice Chriſtiano Matth. c.* 5. 38. *Unde ſcimus noſtri eſſe officii, quotquot nomine Jeſu tingimur, ad ultiones, etiam a Moyſe aliiſque Legumlatoribus conceſſas, raro aut nunquam ire. Verum Jure Sinæo cædem cædes legitima repenſat, Ex. c.* 21. 12. מכת איש ומת מות יומת. *Quod recta ratione interpretantur Phariſæi Maſicla* Synhedrin c. 9. 1, 2, 3. *indeque Scholaſtici Urbis f.* 27. *a. & Babylonii f.* 78, & 84. *atque demum Uzielides ad Moyſen*, Iſraelitam quiſquis illico interfecerit concertando vel abſque gladio, gladio plectitor, ceu הרוצח. *Attamen damna cuncta Hebræorum, vulneraque, præter lethalia*, (*hæc enim, ut oſtendimus, ſunt ἀκαβάλακτα, pretioque omni majora*) *Magiſtratu irrogante, nummi redintegrant, ut docuit Schola omnis Phariſæorum, Saducæis Carraiſque multum invitis. Præſertim Miſnæ* Baba cama c. 8. §. 1, 2. *Ubi læſionis, actionis quam fœcundæ, quinque capita damnum, dolor, curatio, tempus vacuum, & ignominia, pecuniam contra æſtimantur. Ita & Talm Jeroſ. f.* 6. b. *& Talm. Bab. f.* 83, 84, 85. *Unde Jonathas ad Lev. c.* 24. 20. רמי הבראה וגו Pretium fracturæ pro fractura, proque oculo valor oculi. *Vide porro* Coſri p. 220 *& Maimonidem* Hilcot חובל *ſeu* de atroci injuria *c.* 2. *& c.* 1, 3, 4. 5. *ubi hæc late tractat & tanquam Juriſconſultus, ex Talmudis utriſque.* Quippe in More *animus ei deflectit, quaſi in* vindictam parem, *l.* 3. *c.* 41. *Deinde vix aliud à Moyſe crepuere Romani juris Tabulæ primæ*, Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio eſto. *Quis enim hac cauſa depaciſci nollet, præter ingenia improba & ſervilia? Adde his ſententias Pauli Ulpianique tit.* 3. Collationis Rufinianæ, & II. *lib.* 48. *tit.* 8. *Inſuper ad hunc titulum pertinent dictata alia Moyſis.* Quiſquis partum prægnanti mulieri excuſſerit, multa pecuniaria diſſolvet crimen prolis imminutæ: ſin fœmina ex plaga intermoriatur, ille neci dabitur. *Exodi c.* 21. 22 —— 25. *& deuteroſis Phariſaica c.* 8. Baba cama. *Et Talm. Bab.* Synhedrin *f.* 74, 79, 87, 111. Cetubot *f.* 30, 33, 34, 35, 36. & Baba cama *f.* 42, 43, 49, 84. *& Maimonides c.* 4. Chobel. *Nam limitationem Moyſis* ואם אסון יהיה, ſi cædes forte contigerit, כותא *μώθα*, exitium *Onceloſo, ſicut inter Æthiopum populos* وبس exitus, finis, deliquium; *Fl. Joſephus, Hieronymus noſter, & larga ſecta Phariſæorum, non de abortu, ſed de parente pereunte interpretantur. Veruntamen juſtitia Romana decreta & Principum Chriſtianorum rem capitalem habent, fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco; ſit modo* אסון, *quod eſt*, formæ noſtræ, *ſive εἰκονισμένου*, אם צורה היא. *Sic enim Judæi* LXXII. *ſic Samaritæ plures dictionem illam priſcam explicant. Εἰ ὄν μὴ ἐξελκοι μεμορφωμένον, μὴ λογίζεσθαι φόνου. ἐπεισόπτης ὑδέπω ψυχωθὲν ἐξημβλώθη, ait Theodoretus ὁ συζητητὴς. Similis fuit & paraphraſis facundiſſimi Philonis, quam neſcire non potuit Joſephus, noluit tamen ſequi, Phariſæorum interpretamentis addictior. Ἐὰν ὄν συμπλακῇ τις γυναικὶ ἐγκύῳ, καὶ πληγὰς ἐμφορήσῃ κατὰ τὸ γαστέρα, ἢ σὺν ἀμβλώσῃ. ἐὰν μὲν ἄπλαστον καὶ ἀδιατύπωτον τὸ ἀμβλωθὲν τύχῃ, ζημιούσθω· καθάπερ ὕδατι, καὶ ὅτι ἐμποδὼν ἐγχύσει τῇ φύσει ζωογονῆσαι τὸ κάλλιστον τεχνιτεύσῃ καὶ δημιουργοῦσα ζῶον, ἄνθρωπον. εἰ δὲ ἤδη μεμορφωμένον, ἀπαίρων μυῶν τὰς οἰκείας τάξεις καὶ ποιότητας ἀπειληφότων, ὑπονοείτω, τὸ δὲ τοιοῦτον, ἀνθρωπός ἐστιν, ὃν ὁ τῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ διεχρήσατο· ἐοικὸς ἀνδριάντι ὁ τῇ πλαστικῇ παρακειμένῳ, πλέον οὐδὲν ἢ τὸ ἴξις ἀφαιρεῖν καὶ ἀνίζειν ἐπιζητοῦντι. Præterea tamen* אסון *denotare poteſt* plagam atrocem gravemque اسان *Arabice &* باس: *quod heic expreſſit Paraphraſtes Samaritanus, & in libro præcedenti Symmachus intellexit voce κίνδυνος. Aut plane ſimpliciterque ſignificat* אסון abortum, fœtum fœtentem & corruptum. *Is* اسن & وبس *Arabibus, Aquilæ Judæo σύμπλωμα.* BERN.

i Πεπληγότος.] Πεπληχότος *Samb.*

k Ἀποτινύτω] Hic & paſſim *Big. & Samb.* ἀπτινύτω. [Quatuor tamen ἀπτινύτω. Et ſtatim *Samb.* διὰχρῆμα τὸ κ κατακλ. BERN.

l Λακτίσας ἔγκυον,] Λακτίσας ἔγκυμον pro ἐγκύμονα *Big.* λακτήσας ἔγκυον vitio *Hen.* Dein ζημιούσθω *Baſ. & Gen.* ζημιωθὼ χρήμαλα æque *Hen.* BERN.

m Διαφθαρὲν] Διεφθαρμὸν *Samb.*

n Θνησκούσης] Θνησκούσης ὄν τ γυναικὸς, καὶ αὐτὸς *Vat.* Hîc *Joſephus* non de abortu, ut debuit, ſed de parente pereunte verba *Moyſis* intelligit. Veruntamen juſtitia Romana & decreta principum Chriſtianorum rem capitalem habent fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco: ſimiliter & *Philo*; quem tamen ſequi noluit *Joſephus*, Phariſæorum interpretamentis addictior.

7. *Ne-*

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω ° μηδὲ εἷς. ἐὰν ᾖ κεκτημένος φωραθῇ, P τιθνάτω· τῷτο πάσχων ὁ δέδηκεν ἂν ἐκείνους, q καθ' ὃς τὸ φάρμακον ἑτοίμως παρεσκευασμένον.

34. ' Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias læſiones factum. Quod ſi habuiſſe deprehenſus fuerit, morte mulctetur; idem paticns quo illos affeciſſet, contra quos paratum erat pharmacum. *Pharmacum lethale parantis pœna. Ex.* 22.

λε'. Ο πηρώσας παχέτω τὰ ὅμοια, r ζερόμενος ὅπερ ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος· αὐτὸν τ πεπονθότα κύριον ᾧ νόμῳ ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βέλτιον ᾖ σικρότερον.

35. ² Qui mutilaverit *aliquem*, ſimilia patiatur, privatus quo privavit alium, niſi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege *injuriam* paſſo plenam dante poteſtatem æſtimandi caſum qui ei accidit, & concedente *hoc facere* niſi acerbior eſſe velit. *Lex Talionis. Deut. c.* 19.

λς'. Βοῒ τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' τ ἐφ' ἅλῳ κτείνοι τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος· ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης v ἐλέγχεται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς x ἀπεκτόνθω· ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ βοὸς ᾗ βοὸς y ἀνῃρημένῳ γεγονὼς. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος ᾗ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ ᾗ ἀνῃρημένῳ. βοῦς δ' ἐὰν ἕτως πλήξεις ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

36. ³ Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod ſi aliquem in area percuſſum interfecerit, ipſe quidem lapidatus moriatur, & ab eſu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante ſciviſſe convincatur, nec tamen cuſtodiviſſe, ipſe quoque morte plectatur; ut qui necato à bove mortis cauſa fuerit. Sin autem ſervum aut ancillam bos occiderit, ipſe quidem lapidetur; dominus vero bovis triginta ſiclos interempti domino pendat. ⁴ Quod ſi bos ita *à bove* ictus mortuus fuerit, & mortuus & percuſſor vendantur, & domini eorum pretium utriuſque inter ſe dividant. *Lex de Bove petulco. Ex.* 21.

λζ. ² Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιθολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ᾖ ἐμπεσουμένοις ᾖ. ³ εἰ δ' ἀν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος ἀφανίσῃ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς b ςέγεσιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα οὐκ ἐάσει τινὰς c ἀποκυλισθέντας d ἀποβάλλεσθαι.

37. ⁵ Qui puteum aut lacum demiſerint, diligenter curent, ut tabulis impoſitis clauſos habeant; non ut ulli aquatione arceantur, ſed ut nullum in eos incidendi periculum ſit. Quod ſi in talem ſcrobem non clauſam pecus alicujus delapſum intereat, pretium ejus domino ſolvat *is qui foderit*. Quin & tectis circumdentur, quæ, vicem parietis implentia, non ſinent ullos devolutos exſtingui. *De pecore in lacu aut puteo exſtincto. Ex.* 21. *& Philo, p.* 800.

λη. Παρακαταθήκην ᾗ, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ φυλαθὼν φυλακῆς ἀξιώτω· καὶ μηδεὶς ἀπο-

38. ⁶ Depoſitum qui accepit, *illud* tanquam rem ſacram & divinam ſervet & cuſtodiat; & nemo *Depoſitum bona fide ſervandum. Ex.* 22.

---

1. *Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat,*] Pharmacum lethale paranti pœna capitis eſto. *Nec lex eſt juſtior ulla.* מכשפא *itaque Joſepho interprete* φαρμακεύσεις, *Exodi c.* 22. 18. Venefica (*Onceloſo* חישא, *Samaritis* בנראי & ساحرة: *ſed* LXX. *Interpr.* φαρμακὸς ὁ φαρμακεύσας, *beatoque Hieronymo* maleficos, *quod eſt* מכשפים *aut* מכשף) haud ſines vivere; *quin lapidibus obrues, Deuterotis definientibus,* Synhedrin 67. Talm. Bab. *Vide Deut. c.* 18. 10. & *D. ad legem Corneliam de* Sicariis & Veneficis, *ubi graviſſime edixit Hadrianus,* In maleficiis voluntas ſpectatur, non exitus. *Idem equidem ante Hadrianum Philo Judæus p.* 790. & *ſpeciatim de Veneficis ſexus utriuſque p.* 791, 792. *Moſaica verba fortiter premens,* πολεμεῖ φαρμακείας καὶ φαρμακίδας μηδὲ μίαν ἡμέραν βιῶν. ἀλλὰ ἅμα τῷ ἁλῶναι τεθνάναι, μηδεμιᾶς ἐγγινομένης παραστάσεως εἰς ἀναβολὴν καὶ ὑπερθεσιν τῆς τιμωρίας. *Mox elegantius ille, quam æquius:* φασὶ γὰρ τοιούτων καὶ τὰς ἐπιεικεστάτας φονᾶν καὶ νομίζοντας εὐαγὲς εἶναι, τὸ μὴ ἑτέροις τὴν τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. καθάπερ ἔχεις καὶ ὅτ' ἰοῦσα πρὸς δικαστὴν, θεασάμενοι μόνον χωρὶς ὑπερθέσεως κτείνομεν. BERN.

o Μηδὲ εἷς. ἐὰν ᾖ κεκτημένος] *Hen.* & *Busb.* μηδεὶς· ἂν ᾖ κεκτημένος. BERN.

p Τεθνάτω.] In maleficiis ejuſmodi voluntas ſpectatur, non exitus. Vide *Philonem*, p. 791, 792.

q Καθ' ὃς τὸ] Καθ' ὃν *Big.* & *Samb.*

r Στρεβλῶν] Στρεμμῶν *Vat.*

2. *Qui mutilaverit* aliquem,] *In atrocibus injuriis obtinet jus Talionis, ni læſo placeat pecunia depaciſci. Vide* §. 33. & *Deut. c.* 19. 19. & *prudentiſſimum Velvodum tit.* 42. Parallelorum. BERN.

s Πικρότερος.] Fortè πικρότερον. COCC.

3. *Bovem cornibus petentem*] *Bos qui hominem ingenuum in area cornu confixerit, confeſtim lapidetur, & ab eſu hominum rejiciatur.* ὅτι πρόσφυσις προσῆκε ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τὸ ᾧ κλινὲν ἄνθρωπον, οὐχ ὅσιον, *argumento Philonis. Vel in damnum majus poſſeſſoris negligentis, explicante* More l. 3. c. 40. *Pereat & dominus, qui beſtiam petulcam ſciens monituſque non continuerit. Aut ex æquiſſimo Legiſlatorum, pro capite libero ſolvat arbitrio Judicum,* פנהרין של ישראל *Jonathani, Exodi c.* 21. 30. *Tali tamen caput nunquam valebat minus ſiclis ſexaginta. Idem jus repetit & Philoſophus Alexandrinus,* τὸ μὲν ἀναπόφευκτον αὐθίκα θητέον· ὁ δὲ κύριος πρόσκαιρείσθω, ἡ λύπη καὶ σάτραπα καλλιθέσθω. τὸ δὲ δικαιότερον, ὅτι χρὴ παθεῖν ἃ ἔπραξαν, ἀγνοοῦσι. *Servum vero ſervamque, quippe de pauperie Chananæi Ethnicive minus curant Synedria Judaica, ſi notæ feritatis taurus confoderit, obruatur ipſe; atque inſuper extincti ſervi pretium, ſiclos triginta, hero pendat dominus cornupetæ non bonus. Quoties denique bos bovem alterius trucidaverit, amborum pretia æque inter ſe domini partiunto, Exodi c.* 21. 28, *&c. & jure Noachico Gen. c.* 9. 10. *Pariter Proceres fori Romani* ad legem Corneliam de Sicariis l. 15. & *ad Aquiliam l.* 51. & *maxime initio l.* 9. ¶. & *Comp. Harmenopuli l.* 6. *tit.* 1. Si quadrupes pauperiem, *quæ eſt damnum grave,* feciſſe dicetur, &c. *phraſi* XII. *Tabularum, & ſententia Solonis ſapientiſſimi viri. Verum* de damnis ſine injuria facientis datis, *accuratione ſevera & Phariſaica agitur Maſicla* Baba cama, *capitibus* 1, 2, 3, 4, 5. & *in Gemaris adjectis: indeque Maimonidis in* Iad l. מזיקין, *magna copia ſententiarum.* BERN.

t Ἐπ' ἄλῳ] Margo cod. *Sambucani* ἐπὶ ἅλωνος. Hoc omiſit cura *Epiphanii.* BERN.

x Ἐλιζχεῖ] Ἐλίζχῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

x Θανάτου·] Ἀποθανάτω *Big.* & *Samb.*

y Ἀνῃρημένῳ] *Samb.* antique ἀνηιρεμένω. BERN.

4. *Quod ſi bos ita*] Bos autem ſi à bove percuſſus &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi pro ἕτως legiſſet ὑπὸ βοός.

z Οἱ φρέαρ] Οἱ ᾧ φρέαρ *Big.* & *Samb.*

5. *Qui puteum aut lacum demiſerint,*] *Pretium pecoris lacu aut puteo inoperto extincti diſſolvat is qui foderit: dummodo foveam extra atrium ſuum in itineribus fecerit,* בשוקא או בשורות הרבים, *quod aiunt Jonathan interpres & Judas Anteceſſor Judaicus; necnon ævo eodem inter prudentes Romulidas clariſſimus Paulus D. ad Aquiliam l.* 28. *Conſule tamen ipſe Divinum Moyſen Exodi c.* 21. 33. & *Deuteronomii Phariſaici* Baba cama c. 1, 5, 6, & *Moyſen Maimonis c.* 12. de Damnis; *Philonem denique Judæorum facundiſſimum p.* 800. *ubi ex Lege Sacra dat putei foſſorem quadrupede illo mortuo, conditionemque injicit ſupradictam,* qua pluribus iturus ἐάν τις τῇ ὁδῷ παρεμπίπτων μὴ προσοδόμῳ. *Joſephus utraque conditione caret ex compendio.* BERN.

a Εἰ δ' ἄν] Οὗ δ' ἄν τις *Idem.*

b Στέγεσιν,] Τέγεσιν *Vat.*

c Ἀποκυλισθέντας] Ἀποκλισθέντας *Vat.*

d Ἀποβάλλεσθαι.] Ἀποβαλεῖν *Big.* (*Voſſ. Coll.*) & *Samb.*

6. *Depoſitum qui accepit,*] *Depoſitum bona fide ſervanto coram Deo conſcio: vel abſque aliquo uſu ſuo notitiave perditum dejeranto apud Septemviros: alioquin integrum creditori redhibento. Exodi c.* 22. 7. *Lev. c.* 6. 1. & c. 19. 11. & *Phariſæi curate ac feliciter Maſicla* Sebuot c. 5, 6, 7. & Baba Cama c. 9. & *Babylonii* Cama f. 63, 70, 76, 93, 106, 107. Sebuot f. 39. Cidduſim f. 11, & 42. Synhedrin f. 2, 3. & Meſia f. 41, 44, 47. & *Maimonides titulo* שאלה ופקדון *c.* 7. & 8. & *tit.* גולה *f.* 666. & *Hilcot* Sebuot f. 394. *&c. Dixi definito* apud Septemviros. *Ita enim ſederat* Synhedrium minus *ævo Joſephi. Moyſes quidem ſimpliciter juſſit ire illos* אל האלהים, *quod eſt,* לקרם רניא ad Forum Hebraicum, الي حاكم الله *Onceloſo & mille aliis Judæis; idemque* ad Judicem Sacrum *Samaritis innumeris. Alexandrini vero haud bene, haud diſtincte verterunt in Græcum* ἐνώπιον θεοῦ. *Adhoc, Mercedem operario die ſua dabis, ni iratum Numen temſeris. Deut. c.* 24. 14. *Lev. c.* 19. 13. & *Tobiæ c.* 4. 14. *Item Deuteronomii* Lev. 6.

mo doloſe *aliquid* componat ad eum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (& quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quæ ei ab aliis laudem pariant) & maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, *depoſitum* perdiderit, ſeptem judices adeat, Deumque juret nihil ſua voluntata & vitio perditum eſſe, neque ſe ulla parte ejus uſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum uſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit *oportet* hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi præbuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin & nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſolvat: tanquam Deo nolente ut operarius *quam minimum* careat laboris ſui fructu.

Operarios non fraudandos, ſed mercedem ſtatim ſolvendam. Lev. 19. Deut. 24.

Cauſa patrum liberos non puniendos, aut è contra. Deut. c. 23. 24. &c. Philo, p. 857.

39. [1] Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitiois ſati. Neque vero filiorum peccatum patribus eſt imputandum: cum adoleſcentes diſcendi faſtidio multa præter noſtram doctrinam ſibi permittant.

Spadonum congreſſus & caſtratio omnigena prohibita. Lev. c. 22. & Deut. 27.

40. [2] Spadones abhorreantur, & eorum fugia-

ſερῆσαι [c] σωζείη τ̃ πεπιςδυκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσοῦν ἄπρον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τ̃ [f] ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲν γὰρ τὸ πιθανὸς ὑπισχνούμενον τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἕκαστον εὖ πράττειν· [g] καὶ μάρτυς δεκόμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἐπαινον αὐτῷ παρέξει· μάλιστα δὲ τ̃ Θεὸν, ὃν ἁπάντων πονηρῶν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόπτερον ὁρῶν ὁ πιςδυθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ τὰς [h] ἑπτὰ κρίσεις [i] ὀμνύτω τ̃ Θεὸν, ὅτι [k] μηδὲν ποιῶν τῷ αὐτὸ βλάψειν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, ἣν χρησαμένος τινι μέρει αὐτῆς· καὶ ὅτως [l] ἀνεπαγωγὰς ἀπείτω. [m] χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τ̃ πεπιςδυμένων [n] ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ [o] πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατιγνώσθω. ὁμοίως δὲ τῶ ὠθεῖ παρακαταθηκῶν, [p] κἂν μισθὸν τις ἀποστερήσῃ τ̃ ὑπὲ σώματι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων· [q] μεμνήσθω ὅτι σὺν ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τ̃ ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκώς. ἀλλὰ [r] μηδὲν ἀναβάλλεσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· [s] ὡς ὁ βλαπτόμενος ὑπὸ Θεῶ τ̃ ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τ̃ εἰργασμένον.

λθ'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκτιρμῶν μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους [t] φύντας ἐκ φαύλων. ὧδε μὴν παιδεύειν ἡμᾶς ἁμαρτίαν λογιστέον· τῶν νέων πολλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν [v] αὐτοῖς ὑπεξεπόντων, ὑπερηφανίαν ὑπὸ διδάσκεσθαι.

μ'. [x] Γάλλους ἐκτρέπεσθαι, καὶ σωφροσύνην φυλάττειν [y] τὴν μετ'

turum Baba meſia c. 9. §. 11, 12. & Iad c. 11. περὶ μισθώσεως. BERN.

e Συνθείη] Θεσμοθεσία *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Vat.*

f Ἐξελεγχοντα.] Ἐξελέγχοντα *Vat.*

g Καὶ μάρτυς] *Big. Samb.* & *Epiph.* καὶ μάρτυρα δεκόμενον αὐτῷ πάντα ποιεῖν, ἃ παρ' ἄλλῳ ἔπαινον. Alterum forte concinnius. BERN. Verba iſta καὶ μάρτυς δεκόμενος &c. parentheſi (quod fecimus) includenda, niſi cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* legamus, καὶ μάρτυρα δεκόμενον αὐτῷ πάντα ποιεῖν &c. aut dicamus poſt τ̃ Θεὸν vocem aliquam (quæ forſan exciderit) ſupplendam eſſe: *ſc.* vel ἀπόλιτον ex *Vet. Interpr.* qui habet & *maxime reſpicientem ad Deum*, vel φοβούμενον cum *Caſtalione.*

h Ἑπτὰ κρίσεις] De quibus pluribus agit *Seldenus* de *Synedriis Vett. Hebr.* l. 2. c. 6. §. 4. HUDS. An ἐκεῖ; ſed & ſupra meminit τ̃ ἑπτὰ. REL.

i Ὀμνύτω τ̃ Θεὸν,] Ὀμνύτω *Hen.* & *Busb.*

k Μηδὲν ποιῶν] *Al.* μηδὲ. & mox αὐτῆ & ἑαυτῆ.

l Ἀνεπαγωγὰς ἀπείτω.] Ἀναπαγὰς ἀπείτω *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀναίτιον ἀπίτω *Busb.* & *Hen.*

m Χρησάμενον] Χρησάμενον ἤ, κἂν ἐλάχιστον μέρος τ̃ &c. *Vat.*

n Ἀπολέσας] Lege ἐὰν α. τ. COCC.

o Πάντ' οὖν] Πάντα δ' ἴλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

p Κἂν μισθόν] Κἂν μισθῶ τις *Samb.*

q Μεμνήσθω] Μισήσθω ὅθεν ἐκ ἀπιστίας. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit *habeatur odibilis* (merito inquit *Bern.*) BERN. & HUDS.

r Μηδὲν ἀναβάλλεσθω] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Busb.* μηδὲ ἀναβάλλεσθω *Hen.* & *Vat.* in *Editis* μήτε ἀναβάλλεσθαι.

s Ὡς ὁ βλαπτόμενος] Ὡς μὴ β. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

1. *Nati propter patrum culpam ne puniantur;*] *Cauſa parentum liberi ne puniantur, neve iſti natorum culpa. In ſuppliciis quidem capitalibus id prohibet optimus Legiſlator, Deut. c. 24. 16. Suſtinent tamen jura moſque Gentium, maxime Aſianarum. Quinetiam Doctores Babylonii titulis* Synhedrin f. 27, 28. Cama f. 88, & 79. & Beracot f. 7. & *Interpres Legis Jonathan, multique recentioris ſeculi Rabini, decus præſertim Maimonis c.* 13. Edut περὶ μαρτυρῶν, *Moſaicum* אל בנים *duobus exponunt modis:* Crimine filiorum, aut horum quidem teſtimonio, capite ne plectunto parentes. "לא יתקטלון אבהן לא בסהדורת ולא בחובי בנין וגו *aut verbis piis & præclaris Talmudi,* "לא יומתו אבות על בנים נגו תל בעון בנים ובנים בעון אבות אלא כשאוחזין מעשרת אבותיהן ביריהן ולא יומתו אבות בעדרות בנים ובנים בעדרות אבות. *Tantidem forte innuit Onceloſus, aut aliquid ſimplex locutione iſthac* בפום בנים. *Denique in veteri Commentario* Siphre f. 52. a. *paulo laxius patet* אל בנים, per liberos ſuos neci ne danto parentes על ידי בנים; *aut potius* בעדותם של בנים, filiorum, nepotum, adfiniumque ſuorum teſtimonio genitor non perit. *Haud aliter equitatis Romanæ lima Julius Paulus*, Receptarum Sententiarum libro 5. *necnon p.* 154. Collationis Rufinianæ: Adverſus ſe invicem parentes & liberi, itemque liberti, nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt; quia rei veræ teſtimonium neceſſitudo perſonarum plerumque corrumpit. *Ne jam porro neceſſe ſit ad* Legem Juliam *provocare in re communi mortalium.*

t Φύντας] Ὑπάρχοντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

v Αὐτοῖς ὑπεξεπόντων,] Ἐαυτοῖς *Big.* & *Samb.*

x Γάλλους] *Miſer interpres, dum omnino neſciret quid rerum eſſent γαλλοι, arripere maluit,* & διδάσκεσθαι ἀνοήτους (*vel* καλὰ) ἐκτρεπόντων, καὶ σωφροσύνην φεύγειν &c. *atque ad filiorum adeo arrogantiam transferre, quæ de ſpadonibus jure merito dicebantur. Vertit enim*, nolentes quæ ſunt utilia doceri, & cultum (*ita MSS. tuncta, præter* Lipſ. *editaque, exceptis* Col. & Frob.) fugere, per quem una ſecum & maſculi virtutem, & fructum filiorum procreationis amittunt. BERN.

2. *Spadones abhorreantur,*] *Deut. c.* 23. 1. *Eunuchorum,* τ̃ γάλλων, *aut Moyſi & Eſaiæ poſt Aſſyrios* σαμεσὶμ, *ſit* θλαδίας ἤτοι θλιβίας פצוע דכא, כרות שפכה, *vel ſit* خصي ἀκμίας, *aut monſtri cuicui conſortium & connubium omnino deteſtantor, tanquam genus mollius quam viri; atque adeo* Eccleſia Domini קהל יהוה, *i. e. cum munere publico, tum præſertim thalamis Hebræis indignum prorſus & exciſum. Ita Joſephus Moyſen ſuum interpretatur: ita Scholæ Phariſæorum Maſicla* εἰσαμωὶ *c.* 1. & *ibidem Commentatores Solymitani f.* 9. *b. Babyloniique f.* 75, 76, 79. & *prater ipſos Obadias Moyſeſque Scholiaſtæ. Hic etiam fuſius magno Opere c.* 16. ἰσχυρὰ βύβλος, *aut ſtrictius p.* 507. More. *Hac etiam de cauſa monet Commentarius antiquus* Siphra *venire apud Hebræos quatuor* קהילות ἐκκλησίας τ̃ κυρίου *ex opinione Judæ Principis, aut tres excluſis proſelytis, ut Sapientes ceteri profitentur, Sacerdotum, Levitarum, & Laicorum. Perite itaque Uzielides Deut. c.* 23. 1. לא ירבי דמסרס ורפסיק גירה למסב איתא מקהל יעמא דיי, Profanior equidem eſt ſpado, nervo quiſquis vaſiſve mancus, quam ex populo Dei nurum ullam ductare liceat. *Addit inſuper Flavius ex Lev. c.* 22. 24. Hominum quempiam pecudumque caſtrare ne audento. Θλαδίαν מעך, *ait Legiſlator,* καὶ κατεθλιμμένον כתות, καὶ ἐκτετμημένον נתוק, καὶ ἀπεσπασμένον כארצכם ἢ σφαδάξετε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τ̃ γῆς ὑμῶν ἢ ποιήσετε, לא תעשו; *quod eſt*, בארצכו לא תכרסן, neque execabitis ullum animal, ſive commune ſive devotum, *ut docent Jonathan Paraphraſtes, & celebris Anteceſſor Benzomas in* Chagiga f. 14. b. & Sabbat f. 3. *Maimonideſque* de Congreſſu illicito c. 16. §. 9. *Gallis adeo parcit jus Judaicum, & mutilari unquam vigore ipſos vetat. Philo equidem & Theologi noſtri aliter capiunt verba Legis veteris,* τ̃ θλασίαν καὶ ἀποκεκομμένον ἐκκλησιάζειν εἰρξεν ὁ νόμος *Lev. c.* 22. 24. *ſive* ἱερᾶς ἐκκλησίας ἀπελάλαχε: *quod tamen in Republ. Hebraica minime conſtat. Iterum vero idem inculcat Sophiſta Judaicus p.* 857. σωφρονίζει πάντας τὰς ἀναξίους ἱερᾶς συμφορᾶς, τοὺς τὸ φύσεως νόμισμα διαφθείρας ἀνδρογυνίας· θλασίας τε καὶ ἀποκεκομμένους τὰ ἡμερώτατα ἐλαιώσῃ, *&c. ſtatimque ille amore nimio Platonis,* τοὺς ἢ ἀσωμάτους ἰδέας ἀναιρῶν, τόπῳ γὰρ ὅτῳ εἴ τις ἀλλοῖ ἐπιδείκνυσθαι ἀλλογοείαν, αἱ ἱεραὶ τ̃ νόμου βίβλοι μιαίνουσι θλασίας· καὶ τοὺς καὶ τὸ πωλελὲς ἀθέσμως ἀποφῶν, ὄνομα αὐτοῖς οἰκεῖον τὸ ἀπόπατον ἔθεσθε. *De legibus Romanis nunc abſtineo dicere. Patent enim harum Pandectæ, ſatiſque quod puto adſtignunt Caſtratores & Caſtratos.* BERN.

y Τὴν μετ' αὐτῶν,] Τὴν μετ' αὐτῶν ἀφελομένων αὐτὸς *Vat.* τὴν μὴ τ̃ ἀφελομένων αὐτὸς *Hen.* & *Busb.* ſtatim ἄρσεν Iidem.

μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν & τὸ τῆς παιδοποιίας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει & γήρως [z] ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. ἐλαύνειν γὰρ ἔτως ὡς ὅπλα τέκνων σφαγῆ καὶ μετὰ τέτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων [a] αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς πεπηλυσμένης, [b] μετεκομίσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως γὰρ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι γὰρ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μά'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τοῦ πολιτείαν διάταξις ἔσται, καὶ ὁ Θεὸς ἵλεως ἀσαπίαν αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· χρόνῳ δὲ μηδὲ εἰς, ὃς [c] καινίσει τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον [d] μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ [e] ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβελτήτους ἢ καὶ πρὸς αἵρεσιν παρανομὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ [f] τούτων βραχέα προδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν [g] σωτηρίων ἅπτησθε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες, [h] ἀπαρασκεύαστοι [i] τοῖς καιροῖς [k] περιπίπτητε. γὰρ, ὦ ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν [l] ἠσκημένοις, [m] ἀπόλεμον νέμοιτε, κεκτημένοι αὐτὴν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ στρατευσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίου καταοχούσης ὑμᾶς· ὑφ' ἧς πάντα τὰ πατρῴοις τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς παραδίδωσι, διατελοίητε. ἔργον δ' [n] ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἐπὶ παίδων ὑμετέρων, γένηται, [o] τῶθ' ὑπερέσιον πρακτέον. μέλλοντας γὰρ πολεμεῖν, [p] πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν παρὰ τοὺς [q] ἑκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ χαλκὰν πολλὴν ἔχοντες, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων σὺν τὸν Θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως [r] ἀξιοῦσι μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν [s] αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρεμένους ἀβέλτητον αὐτοῖς κέρδος περιλαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τοῦ εἰρήνου [t] φυλάττεσθαι. [v] εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν, ἀδικεῖν

Legem Moysis ἀπάλαστον perpetuamque animo vano credit Josephus, sicuti & cetera Judæorum calamitas.

tur congressio; quibus erepta sit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis nostri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, & antequam sint id sustulerint quod causa eorum fuisset (perspicuum enim est, eos, cum effeminata sit ipsorum anima, in idem etiam corpore mutatos esse) itidem etiam quicquid aspicientibus putatur monstrum. neque homines castrare liceat, neque alia animalia.

41. [1] Et hæc quidem vobis sit pacifica legum reipublicæ constitutio, & Deus propitius honestatem ejus à seditionibus imperturbatam conservabit: absit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet & in contrarium mutet. Sed quoniam necesse est hominum genus, vel invito vel sua sponte, in turbas etiam & pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda sint prævidentes, salutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati [2] in tempora *funesta* incurratis. Faxit Deus, ut terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animosque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, possidentes eam sine pernicioso externorum incursionibus, & absque civili vos exagitante seditione, (per quam si patribus vestris contraria faciatis, instituta illorum perdetis) utque legibus uti pergatis, quas Deus *ut* bonas *numine suo* comprobatas tradit. [3] Si vero res bellica quæcunque acciderit, aut nunc vestro ævo aut postea apud seros nepotes, *utinam* hæc extra *terræ vestræ* limites geratur. Cæterum bellum gesturi, legationes mittite & præcones ad hostes voluntarios. decet enim, antequam arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando, vos, quamvis & exercitum magnum habeatis, & equos & arma, & ante hæc Deum popitium & auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum auferentes lucrum ipsis invisum comparare. Ac si quidem obtemperaverint, decet vos pacem servare: sin vero sibimet *nimium* fidentes, ac si viribus præpollerent,

LEGES BELLI. Deut. c. 24.

Præcones mittendi.

z Ἡμῶν ὁ Θεὸς] Ἡμῖν *Vat.*

a Αἴτιον] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἀναίτιον, forte pro ἂν αἴτιον. quam lectionem sequendo ita *Gelenius* interpretatur, *sed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit.* HUDS. *Quod insons est.* Fuit quum legerem ἀΐτιον, ut sensus sit, debere illos haberi pro homicidis, qui quidem filios ipsos non occidunt, sed ἀντὶ τέτων, filiorum loco τὸ ἐκείνων ἄῤῥεν quod filiorum causa est. In alia longe diversa vagatur interpres Latinus. Potest tamen servari lectio ἀναίτιον, & sensus esse, *quod ipsorum causa non est*, id est, partem quæ filios non producit i. e. genitalia tollunt, quæ filios producere potuissent: nunc causa filiorum esse nequeunt, quia avulsa. In cod. MSto est ἄΐτιον, quod suspicionem priorem confirmat. REL.

b Μετεκομίσαντο] Μετεκομήσαντο *Big.* & *Samb.* μετεκομίσατο *Vat.*

1. *Et hæc quidem vobis sit pacifica*] *Lex Moysis* ἀπάλαστον *perpetuaque. Sic ait bis terque Flavius: sic animo vano credit hæresis tota Judæorum, Templo licet diruto, omnique Moysis supellectile jam penitus excisa. Verum hic Archæologus, Deut. c. 27. v. ult. quo jam respexit, invenisse videtur absolute* ארר כל דברי התורה הזאת, *cum* LXXII. *Alexandrinis, & Divino Paulo, & cum Doctoribus Siculis; quorum exemplaria ostentant* κὰλ δίδρῃ, *testibus B. Hieronymo, Procopio Gazæ, nostrisque tandem oculis. Imo, quod mireris, Leviticon magnum f. 193. 3. Tanchumas Jurisconsultus in Talm. Jerof. Sota f. 21. d. plenissime citant hunc versum* מכיון דכתיב בסוף אמן כמי שכלו דבר אחד כתיב אחר אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת. *Idem denique confirmatur Lege ipsa Deut. c. 11. 32.* BERN.

c Καινίσει τι] Καινίσῃ *Bas.* in *ceteris* καινίσῃ, vel καινίσει.

d Μεταβάλλοι] Μεταβαλῇ *Big.* & *Samb.* & mox ἐπειδή.

e Ἀνθρώπινον] Ἀνθρώπειον *Vat.*

f Τέτων βραχέα] Τέτε *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

g Σωτηρίων ἅπτεσθε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* σωτηρίων ἐπέχητε.

2. *In tempora* funesta *incurratis.*] *Temporibus succumbatis* vertit *Epiphan.*

h Ἀπαρασκεύαστοι] Sic *Vat.* in *reliquis* ἀπαρασκάστοι.

i Τοῖς καιροῖς] Forsan τοῖς κακοῖς.

k Περιπίπτητε.] Παρεμπίπτητε, ἀλλὰ γὰρ &c. legit *Castalio.*

l Ἠσκημένοις,] Οὐκ ἠσκημένοις vel ἀσκεκτοῖς legerat *Epiphan.*

m Ἀπόλεμον νέμοιτε,] Ἀπόλεμον μὲ νέμοιεν διάκοιτο κεκτημένοις αὐτὴν *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

3. *Si vero res bellica quæcunque acciderit,*] *Hactenus opera pacis, & populi felicis tranquillique officia. Sequitur de jure belli. Quoties hostium aliquis spretis legationibus contra Hebræos bellum admoverit, ducem creanto, præstat enim unus. Deo imperatori soli secundum. Dein conscribitor in militiam virtute animi & corporis præstantior pars populi, exceptis ædium, vinearum, nuptarumque novarum dominis. Annum autem quietum & imbellem exposcebant ex vetustissima traditione* (*quam commemorant Pharisæi Masicla* Sota c. 8. §. 8. *& Talm. Jerof. ibidem, atque demum Maimonides* Melacim c. 7. *confirmat vero hoc loco Mattathiades*) dedicatio חנוכה, *quæ est inhabitatio domus recentis, & vineæ vel arboreti quinquennalis* ἀκροβυστίας חלול *sive usus: item gaudia neogamorum id spatium vel jussu Moysis Deut. c. 24. 5. Unde etiam pro lare & hortis arguebant vetustissimi Explanatores Divinæ Legis f. 51. d.* נקי לביתו זה ביתו יהיה זה כרמו. *Itidemque Doctores Solymitarii,* בנה בירה וחנכו ולא שהא בתוכו יב" חדש. נטע כרם וחיללו ולא שהא בת כו יב" חדש, *quod est verbis ipsis Flavii,* τὰς τε νεωσὶ δημιμήσεις οἰκίας ἰᾶν, οἷς ὅπου χρὴ διπλασίους αὐτῶν ἐνιαυσίους &c. *Consules, credo, in hac licentia Divinum Moysen, Deut. c. 20. & Moysen minorem c. 5, 6, 7.* ἐπὶ βασιλέων, *præcipue ex* Sotæ c. 8. *& T. Jerof. f. 22. & T. Babyl. f. 42, 43, 44. atque ex* Siphre f. 47, 49. b. *Philonem etiam Alexandriæ p. 739. ubi causas istius indulgentiæ exponit. Alteram quidem, ἵν' ἐπειδὰν ἐξ πολίους ἄδηλα, μὴ τὰ τῶν ποιησάντων ἀταλαιπώρως ἄλλοι λαμβάνωσι: alteram vero, ἵνα μὴ σώματι φρατσόμβροι, ταῖς ψυχαῖς ὑσιεάζωσιν.* BERN.

n Ὅ, τι ἂν] Ita, vel ὅτε scribendum censeo, pro vulgato ὅτι.

o Τῶθ' ὑπερέσιον] Ita *Samb.* cum *Vet. Interpr.* דא יתיר הוא *Bas.* & *Vat.* דא יתיר הוא. *Gen* unde legendum censet *Petitus*, γένηται דא יתיר הוא, τῶτο πρακτέον.

p Πρεσβείας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interp.* πρεσβείων *Vat.* ἀπὸς βίαν perperam in *Editis.*

q Ἑκουσίους πολεμίους.] Ἑκουσίους in quinque *MSS.*

r Ἀξιοῦτε] Ἀξιοῦντας *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτοῖς,] *Al.* αὐτοῖς.

t Φυλάττεσθαι] Ita pro φυλάττεσθε in *Editis* emendatum dederunt *Bernardus*, (*Coccejus*) *Buriusque.* in *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* φυλάτ'ῃ.

v Εἰ δὲ φρονοῦντες] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*Coll.*

rent, vos lædere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem ſummo imperatore utentes, uno vero præſtanti virtute ſecundarum partium duce creato. nam multorum imperium, præterquam quod iis qui aliquid celeriter agere neceſſe habent impedimento ſit, etiam *eo* utentibus *non raro* obeſſe ſolet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia præcellentibus; timidis vero rejectis, ne dum acie decernitur in fugam verſi hoſtibus proſint. Iique qui nuper domos ædificarint, quibus nondum per annum fruiti ſunt; & qui conſeverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* ſinantur; necnon ſponſi, & qui nuper uxores duxerint: ne harum rerum deſiderio vitæ parcentes, & ſeipſos ad earum fruitionem ſervantes, ultro ſe male gerant [propter uxores.]

Militum delectus habendus.

Cavendum ne ſævum quicquam aut improbum caſtra polluat. *Deut. c. 23. v. 5.*

42. [1] Caſtris autem poſitis, providete ne quid ſævum & improbum faciatis. Cum vero urbem obſideatis, & ligna ad machinas conficiendas deſideretis, ne terram attondete, arbores mites ac frugiferas ſuccidendo: ſed parcite, eas in hominum utilitatem natas eſſe cogitantes; & ſi vocem haberent, vobiſcum expoſtulaturas eſſe, ſeſe immeritò malo affici, ut quæ belli cauſa non exſtiterint, atque inde migraturæ fuerint & in aliam terram tranſituræ, ſi eis eſſet poteſtas. Cum autem prælio *hoſtes* ſuperaveritis, eos qui in adverſa acie ſteterint interficite, cæteros vero ad tributa vobis pendenda conſervate, gente Chananæorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

Arbores frugiferæ non exſcindendæ. *Deut. c. 20.*

Lex de ornatu virili muliebrique. *Deut. c. 22. v. 5.*

43. [2] Cavete autem, maxime in præliis, ne vel

ἐβέλοιεν, τρεπὸν ἐπ' αὐτὸς ἀγάγεϲε, [x] ϲρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑπαϲπιϲτὴν ἢ χειροτονήϲαντες ἕνα τ' [y] ἀρετῇ πϱοὔχοντα. πολυαρχία γὰϱ, πϱὸς τῷ τοῖς ὀξέως πι πϱάττειν ἀνάγκλιτον ἔχουϲιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τὰς χϱωμένας. ϲρατὸν ἢ ἀγὰν καθαϱὸν, [z] ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ [a] ϲωμάτων καὶ ψυχῆς ϲτολμίᾳ [b] διαφεϱόντων· τὸ ἢ δειλὸν [c] ἀποκναίϲας, μὴ τὰς πολεμίας ϖϱᾷ τὸ ἔϱγον τϱαπὲν εἰς φυγὴν [d] ὠφελήϲῃ. τὰς τε νεωϲὶ δειμαμένας οἰκίας οἷς ἔπω χϱόνῳ ἀπολαύϲεως αὐτῶν ἐνιαυϲῷ, καὶ φυτεύϲαντας ἔπω ἢ καϱπῶν μετεχηκότας ἐᾶν χῆ χώϱαν, καὶ τὰς [e] μνηϲωϲαμένας ἢ καὶ νεωϲὶ γεγαμηκότας· μὴ πάθῃ τάτων φειδόμενοι ϐ ζῆν, καὶ τηϱοῦντες [f] ἑαυτὰς εἰς τλὴ τάτων ἀπόλαυϲιν, ἐβελοκακήϲωϲι [g] [ϖϱὶ τὰς γυναῖκας.]

μϐ. [h] Ϲτϱατοπεδωϲάμενοι ἢ ϖϱονοεῖτε μή τι τ' δυϲχεϱεϲέϱων ἐϱγάϲηϲθε. πολιοϱκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπτομένας εἰς ποίηϲιν μηχανημάτων, μὴ κείϱειν τλὴ γλῆ ἥμεϱα δένδϱα κόπτοντας· ἀλλὰ φειδεϲθε, λογιζομένας ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα [i] τ' ἀνθϱώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν ἀπϱήϲαϲθαι δικαιολογηϲαϲθαι ϖϱὸς ὑμᾶς, [k] ὡς ὐδὲν αἰτία γεγονότα ϐ πολέμιϲ πάχοι κακῶς ϖϱᾷ δίκλω, [l] εἰ δώαμις αὐτοῖς λῶ καὶ μετοικήϲαϲθα ἂν καὶ ϖϱὸς ἄλλω μεταβάνθα γλῆ. κϱατήϲαντες ἢ [m] τῇ μάχῃ, τὰς ἀντιταξαμένας κτείναλε· τὰς δ' ἄλλας εἰς τὸ πλεῖν ὑμῖν Φόϱας [n] ϲώζεϖε, ϖλὴ [o] ϐ Χαναναίᾳ ἔθνας. τάτας γὰ πανοικὶ χϱῆναι ἀφανίϲαι.

μγ. Φυλάϲϲεϖε ἢ, μάλιϲα ἐν τ' μάχαις, ὥϲε μήτε γυναῖ-

Voſſ. οἱ ἢ) in *Editis* Φϱονοῦντας ἐφ' ἑ. ὡς ἑ. Διαφέϱοντι· εἰ δ' ἀδικ.

x Ϲτϱατηγῷ μὲ αὐτοκϱάτοϱι] Apertè conjunxit & contemplatus ſimul eſt Flavius noſter duo inſignia & nota *Homeri* loca, ex libro ſcilicet Iliad. δ. 84. Ζεὺς, ὅϲ' ἀνθϱώπων ταυίης πολίηϲιο τέτυκ.). & ibid. l. β. 204. Οὐκ ἀγαθὸν & quæ ſequuntur. HAV.

y Ἀϱετῇ ϖϱοὔχοντα.] Ἐπ' ἀϱετῇ ἢ *Vat.*

z Ἐκ ϖάντων] Καὶ ἐκ. π. legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

a Ϲωμάτων] Ϲώματϲ *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.*

b Διαφεϱόντων] Διαφέϱουϲι legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀποκναίϲας,] Ἀποκναίνοντας *Samb. Busb. Hen.* & *Vat:* ἀπακναίναντϲ *Big.*

d Ὠφελήϲῃ.] Ὠφελήϲῃ *Samb.* & *Epiphan.*

e Μνηϲωϲαμένας] Μνηϲαμένας *Samb.* & *Hen.* verbo bono ac vetere, ut inquit *Bern.*

f Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Samb.* & *Big.*

g Πεϱὶ τὰς γυναῖκας] Non dubito quin tres illæ voces, quas uncis incluſas dedi, à ſciolo aliquo additæ fuerint, cum eas non agnoſcat *Vetus Interpres.*

h Ϲτϱαϖοπεδωϲάμενοι] Ϲτϱαϖοπεδωϲάμενόϲ τι ϖϱονοεῖϲθαι *Samb.* & *Big.* ϲϱατ. ἢ ϖϱονοεῖϲθε μή τι τ' δυχεϱῶν *Vat.*

1. *Caſtris autem poſitis,*] *Cavento ut caſtra Hebraica ſevum quicquam aut improbum*, רבר ערן *Deut. c. 23. 9. (ubi leges Uzielidam) unquam polluat. Adeoque arbores mites ac frugiferas, Moyſi* עץ מאכל, *Latinis* poma, *& Scholaſticis Judaicis* עץ לאסרק, *ubi creſcant cunque, ad machinamenta belli ne ſuccidunto. Quid enim mali iſtæ fecerint? Deut. c. 20. 19. Diſce hinc ingenium Moyſis, benignum, ſimplex, omniſque humanitatis theſaurum. Sic profectò fuit Theologorum veterum interpretamentum, Philonis, Joſephi, Onceloſi, Conſtructoris* Siphre f. 47. d. *& Hieronymi noſtri, atque Samaritarum precipue* اتري انسان سجر الصحرا يدخل بپن يديك في الحصن. *Aliter vero Moſaica explicant novi homines. Vide adhuc Maimomidem* de Regibus c. 6. *& Doctores Babylonios allegorias affatim jaclantes* Taanit f. 7. Synhedrin f. 100. b. *& Maccot f. 22. Pergit autem equitatis magiſter*, Hoſtium equidem quicquid in acie reperitur, neci dato: cæteros tributarios habento, tam operarum quam opum ſuarum. Chananæi tamen omnino ſunt delendi, *Deut. c.* 20. 10, *&c. His inſuper addunt patres Phariſæi gentem improbam* Amaleci, *loco octavo. Deſiderantur vero commate* 17. *ſicut & Exodi c.* 34. 11. *in Hebraico Judæorum, & in verſione Hieronymiana* Gergeſæi: *attamen Samaritæ & Interpretes Ptolemaici illos cum reliquis miſeri* ἐκϰαφύλα *utrobique recenſent, ordine ſaltem diverſo. Quinimo hoc omiſſum Maſoretis opportune excuſat Auctor* Siphre f. 47. c. כשהוא אומר צוך יהוה אלהיך לרבות ארץ חגרגשי v. 17. *Vide modo Deut. c.* 7. 1, 2. *c.* 25. 19. *Exodi c.* 23 32. *Joſ. c.* 11. 15. 1 *Reg. c.* 5. 13. *& c.* 9. 15. *& Maimonidis* מלאכים *c.* 6. *ex* Sota *Babyloniorum f.* 3, *&* 35. *&* Synhedrin f. 67. *& Scholaſticos Urbis* Cidduſin f. 65. c. BERN.

i Τ' ἀνθϱώϖων] Videtur ita intellexiſſe verba Dei, האדם *homini* ſunt deſtinata. Sed memini me à viro docto audiviſſe, ſi per modum interrogationis intelligantur, ſenſum aptiorem fundere *num homo ſunt?* num arbores oppugnatum ibitis, & non homines? Quamobrem ergo illas cæderetis? REL.

k Ὡς ὐδὲν] Ὡς ὐδὲν αἰτίαι ἔ π. γ. ϖάχῃ *Big.* & *Samb.*

l Εἰ δώαμις] Εἰ ἢ δώ. legerat *Epiphan.*

m Τῇ μάχῃ,] Articulum negligunt *Big.* & *Samb.*

n Ϲώζεϖε,] Ϲώζηϖε *Vat.*

o Τῆ Χαναναίᾳ ἔθνας] Τῆ Χαναναίων in quinque *MSS.*

2. *Cavete autem, maxime in præliis,*] *Vir ne prodeat veſte muliebri præſertim in pericula belli ex Deut. c.* 23. 9. *neve uſquam virili cincta fœmina, Deut. c.* 22. 5 *Turpe enim utrumque, Deoque obſervatori valde odioſum,* תועבת יהוה. *Præſertim vero dictum puta*, cum palla fœminea melior natura in prœlia ne pergat. *Namque* כלי גבר, σκεῦη ἀνδϱὸς, (*ſic Helleniſtæ, Samaritæ, Syri, & multi Judæorum dictionem veterem interpretantur*) *de armis ac veſtitu militari maxime accipiunt Joſephus, Onceloſus hac quidem paraphraſi* תקין זין דגבר armatura virilis; *& inter Deuterotas Eleazarus Jacobides f* 69. *de* Naziræis. *Is ibi ſuggerit, Moyſen hac ſanctione vetare,* שלא תצא אשה בכלי זין למלחמה, fœminæ ne capeſcant arma, ſed potius inermes & pudicæ caſtra ſequantur: neque peplo muliebri viri conditionis ſuæ immemores ſemet induant, ושלא יתקון איש בתקוני אשה. *Statimque de eodem flagitio, ex* מפרש המקרא כפשוטו שלא ילבש איש מלבושים חמיוחדים לנשים כגון ציץ וקיניאה. *Unde etiam conſtat ſincerum illum Doctorem Deuteroſeon, κατ' ἀϱετὴν, R. Eleazarum* conſcriptam *ſuo ævo legiſſe verſionem doctiſſimi & ſapientiſſimi Onceloſi. Idem porro repetit Siphre Auctor vetus f.* 49. *a. & poſt illum Moyſes Coſenſis* LX *vetitorum, cum celebri meritoque elogio ſupradicti Eleazari,* והלכה כרא' בן יעקב בכל מקום. *Ex eadem lege docet Maimonides c.* 12. *de* Idololatria, interdici fœminas Hebræas galeis & loricis, ſed & conſimili virorum decore ac tutamine, viroſque ornatu fœmineo. *Hujus autem decreti rationes duas adfert* More p. 447. *Alia petitur à modeſtia ſemper colenda. Huc proculdubio reſpexit Amramides, aut communius, aut quidem ſtrictè contra Ægypti jam derelictæ mollitiem, & permutata ſexus utriuſque officia,* οἱ μὲ ἄνδϱες κατ' οἶκον ἐόντες ὑφαίνουϲι; *ſimiliaque narrat de Nili accolis Herodotus, ſcriptor excellens. Cauſam vero aliam, nimis amat, ab odio Zebaiſmi arceſcit Maimonides. Jubet ſcilicet codex* Tomtom, *i. e.* ἐπιτόμως ϖεϱὶ τ' τελεϲτῶν χαλδαικῶν, viros ad Venerem accedere ſtolis fœminarum, atque has apud Martem ſtare habitu ac armis non ſuis. *Vel ſic quidem occurrit Legiſlator ſuperſtitioni Syriacæ; quippe in Æde Hierapolitana, Luciano teſte, ſtetit Combabus Spado,* μοϱφὼ μ' ἑκάϲτα γυνὴ, ἐϖϑέτα δ' ἀνδϱήϊϲι ἔχων, *Sacerdote evirato & ſtolato cultus.* ἅμαϲά τε γυναικῆϊα ϕοϱέουϲι καὶ ἔϱγα γυναικῶν ἐπιτελέουϲι, *inquit Rhetor de miniſtris Combabi. Pariter deſcriptor antiquitatum Amathuſiarum,* κάϱεϖον ἀνδϱὶ τλὴ Θεὸν (ἀφεδϱόν, *deam è Syria acceptam*) ἐχνμαλίζ ϖ νίκτϱ λίγ. *Ita locum Heſychii peſſime corruptum reſtituo. Deinceps de hoc interdicto eleganter diſſertat Philo p.* 738. φιλοῦμίας ϖϱὸς ϐ γυμάτων καὶ ϖνγκϱίϖτϖ τλὴ ψυχλὴ ϖϱὸς ἀνδϱόμον, ϖϱὸς ἰσοθημάτων διαίϱεϲιν ὁ νόμ· ἀϖειϖὼν ἀνὰ κϱάτ· ἀνδϱὶ γυναικὸς ἀμϕιϲχόλλ ἀναλαμϐάνειν, ἵνικα ϐ μηδὲν ἔχ· ἢ ϲκιὰν αὐτὸ μόνον ϐ Ϲκιᾷ· ἐϖὶ λύμῃ τ' ἄϱϲεν· ϕλυείᾳ ϖϱοϲάψαϲθαι. καὶ τλὴ γυναῖκα ἐκώλυϲε λαμϐάνειν ἀνδϱὸς ἐϖϑέτα, ϖόϱϱωθεν ὡς ἀνεϱγμένης ὄτϖ καὶ γυναίνδϱας φυλαξόμ·. *Adde his quæ ad Moyſen citat magnus* Gro-

γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ [P] γυναικείῳ.

femina ornatu virili utatur, vel vir ſtola muliebri.

μδ'. Πολιτείαν μὲν σὺν τοιάνδε Μωϋσῆς [q] κατέλιπε·

44. [1] Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem

Leges ſuas frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

Grotius ex Philochoro. BERN.

p Γυναικεία.] Γυναικείᾳ *Busb. Hen. Vat. & Samb.* à manu ſecunda.

q Κατέλιπε·] *Al.* κατελέλοιπε. ut pag. ſeq. v. 7.

1. *Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem reliquit:*] *Talis erat Politia Moyſis. Has quidem leges cæteraſque inſtante jam anno Exodi quadrageſimo, & frequentibus concionibus inculcabat vir Divinus, & tandem ſcripto volumine, Sacerdotibus tradidit, Deut. c. 31. 9, 24, 25. ſimulque Tabularum διαλόγου apothecam, & Tabernaculum Sacrum, necnon Poema illis dedit de futuro Hebræorum ſtatu, verſibus (nemo prudens dubitet) hexametris conſcriptum, cui & eventus rerum optime reſpondit. Venimus igitur nunc ad ultima juſſa Legiſlatoris. Vindictam de Amalecitis opportune capiunto. Item ad partem orientalem Chananæ, deleta modo ſtirpe mala incolentium, prope Sicimas convalli media inter montes, Garizin, גריזים à dextris, & à lævis Gibalum* עיבל, Hibal *Samaritis & Joſepho & Arabibus, ſed* Hebal *Maſoretis Judæorum & Interpr. LXX. & B. Hieronymo, extruatur altare: atque Hebræis hinc inde in duas acies diſcedentibus, ſicut dicetur l. 5. c. 1. horum Originum, bona fauſtaque omnia obſervantibus Leges datas adprecetur pars Garizæa, acclamantibus itidem Gibalinis. Tum hi diras vibrent in violatores Divini Juris, idem protinus reſonante clivo Garizin. Deut. c. 11. 27. & c. 27. Denique in memoriam rei, Benedictiones illas Execrationeſque, quarum exemplar extat Deut. c. 27. 15. tectorio dextro ſiniſtroque inſcriptas ferat altare cum ſigno contrarii, ſubſtituto equidem bono verbo* ברוך *in locum* ארור, *& ſententia aiente in negantem verſa: quod placuiſſe video Joſepho aliiſque diſcipulis Phariſæorum in corpore διατριβόντων: abſque ea die ſacrificii omnis immune ſtet & incruentum. Hæc adeo exequebatur pius Imperator Jeſus. c. 4. 1. & c. 8. 30.* Actorum ſuorum. *Qua tamen pompa quove ritu ſolicite referunt poſt tot ſecula Hebræa Proceres Phariſaiſmi* Sotæ c. 7. § 5. Ubi enim, Jordane trajecto, pervenerant Iſraelitæ ad Garizin & Hebal, montes Samariæ, juxta Sicima in campo Morio, הר הגריזים והר עבל שבשמרון שבצד שכם שכאצל אלוני מורה. *Ita Traditionum Judaicarum Patres explicant verba Legis Deut. c. 11. 30. Ita horum filii in Commentariis Babyloniis f. 33. b. ejuſdem* Sotæ, אלוני מורה שכם ולהלן הוא אומרו; *ſcilicet Gen. c. 12. 6. & Joſ. c. 24. Illi autem deſcriptioni, Deut. c. 11. 30.* τὸ σαμαρειτικόν, *poſt ſingulare* אצל אלון מורה (*ſicut & Ptolemaici legerant; ubi tamen Hieronymus noſter viderat* אלון ומורה,) *ſuperaddit modo* אצל אלון מורה איסטר מישר חובה, *quod eſt alteri Interpretum Samaritan.* קבל שכם juxta campum viſionis, *ſive* patentem late ante Sicima: *alteri vero* جانب مرج البها مقابل نابلس, ad planitiem pulcram cui præjacet Neapolis. *Hæc enim urbs, ut itinerdria nova veteraque teſtantur, inter Gerizin & Hebal exporrecta planis Acrabatenis obſidet. Quinetiam gloſſema illud voluminis Samaritici Deut. c. 11. 30. jam olim notaverant Deuteroteæ Judaici, præſertim Eleazarus Joſis Galilæi,* Sotæ *f. 21. c. T. Jeroſ. & f. 33. T. Babyl.* אמרתי לסיפרי כותים זיפתם תורתכם ולא העליתם בירכם בלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם, Fruſtra quidem textui Moſaico vos Cuthæi adjicitis *Secem:* ultro enim fatemur ipſi *Elone More* de Sicimis veſtris recte exponi. *Dicitur præterea verſu eodem Deut. ſive Jeſus ſive alius militum ſuorum operi Moſaico eam deſcriptionem inſeruerat*, eminere montes illos in terra Chananæorum, proprie Hevæornm, qui ab occiduo, בערבה, ἐπὶ δυσμῶν, veriſſime à Cauro reſpectant Galgala, בארץ הכנעני חיושב בערבה מול הגלגל. *Vel*, qui בערבה per planitiem illuſtrem excurrunt ad fines Galgalorum, ad campos uſque Jericuntios, *tanquam caſtris Hebræis nobilem locum & notiſſimum. Obſervant adeo Doctores Solymitani* Sotæ *f. 21. c.* בעבר הירדן, *valere ibidem* מן הירדן להלן. *Vel denique ait vetuſtiſſimus iſte Interpolator*, gemina iſta cacumina opponi Galgalis Gophni cis terminum occiduum Ephræmi. *De eiſdem montibus Illuſtriſſimus Phocas,* μ῍ στεῦμαι δὲ σαθέων ὅσοι δέκα καὶ πέντε, ἐστὶν ἡ τῶν σαμαρέων μητρόπολις σίχαρ, ἡ μ῍ ταῦθα καλουμένη νεάπολις· κειμένη μέσον δύο βουνῶν, ἀμφοτέρων ἀπεκτημένη τῷ θεμελίῳ ἐπιμήκη τὰς ἀποστόδους. ὧν τὸ δεύτερον ὑπάρχει τὸ ὄρος ἐν ᾧ οἱ σαμαρεῖς λίγουσι τὸ ἀβραὰμ θυσίαν τελέσαι ἢ ἰσαάκ. *Conveniunt idcirco inter ſe idemque faciunt ad Deut. c. 11. 30.* מול שכם *Samaritarum, & πόρρω τῶν σικίμων Flavii hujus, atque demum Deuterotarum* שכצד שכם. *Pergamus igitur ad pompam Hebræam. Inter dictos montes circa Aram mediam in plano conſiſtebant Sacerdotes, qui quidem Deut. c. 27. 9, 14. ſicuti verſibus aliis viginti tribus ſacri Codicis appellantur Levitæ à Tribu ſua, ut opportune monet Clariſſimus Amoræus Joſue ben Levi T. Jeroſ. f. 21. c.* Sota. *Sacerdotibus vero junguntur titulo ſimplici Levitæ. Inde à dextris ſex tribus heriles, ordine gemmarum Logii, ſubeunt jugum Garizæum, ἀρχαίζει Damaſcio Philoſopho,* الجبل الشريف *ipſis Samaritis, ut decuit,* جبل نابلس mons Neapolitanus *Eutychio Alexandrino, quod paulo propius imminet Neapoli Jud. c. 9. 7. & Joſephi l. 11. c. ult. Sex aliæ tribus à lævis ad clivum Gibalinum panduntur. Nam* "למול הר גריזים וגו *in rebus Joſue, idem denotat quantum in Lege* "על הר גריזים וגנו. *Tum verſis ad Garizin vultibus, benedictiones ordiuntur Sacerdotes ex Formula,* ἀκούσεται ὁ ἄνθρωπος ὅστις οὐ ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν ברור האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, *cæteraque Deut. c. 27. à v. 15. Quibus protinus acclamant utrumque* ἐξάφυλον, Amen. *Mox contra Gibalum* אבל *converſi, execrationes pariter denuntiant.* ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ στήσει, ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה. *Reboantque continuo ambæ acies* Γένοιτο *ſuper quolibet maledicto. Poſthæc verba cuncta Legis iſtius, i. e. Formulæ, altari hac de cauſa conſtructo dealbatoque inſcribuntur linguis* LXX. *phraſi Phariſæorum glorioſa, quæ valet pariter cum Moſaica* σαφῶς σφόδρα, באר היטב, *Deut. c. 27. 7. ſicut profitentur Judas Princeps hoc loco, & alibi R. Johannes* Sabbat *f. 88. necnon ab iſtis Uzielides* מתקרי בא ומתרגם בע' לישנין. *Poſtremo demolito monumento iſto, quod* ὡς ἥλιον ἀνέχοντα τετραμμένον *perite refert Flavius; qua Sicima propius à Jordane abſunt quam mari Mediterraneo: niſi ſi ille cum priſcis Scholaſticis locutionem verſus* 30. דרך מבוא השמש, *de ſole oriente acceperat. Ita* Sota *f. 21. c. T. Jeroſ.* אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמיצו וורחו. וקיפלו ארז האבנים ולנו בגלגל ושם ונטלו ארז האבנים ובאו ולנו הקימו ארז האבנים. *Ubi Gloſſator*, במקומן. *Ipſo inquiunt deſtructo, lapides ejus ſecum comportabant in caſtra. Invident enim valde, pernegantque Samaritis pleraque Judæorum factio tam ſacrum, tam antiquum mnemoſynon in alterutro vertice Hargarizin, vel obliterata jam inruſtatura, ſervari. Concedit tamen Joſephus lapides duodecim, ritu hoc peracto, in cacumine Gibaleno fuiſſe relictos, in caſtra Siluntina populo abeunte. Loquitur enim is libro* v. *de Chananæis. Acrabotenam incolentibus, quæ ſane pertingit à Garizim ad Galgala, ut notum Euſebio aliiſque Geographis ſacris. Cadit adeo argumentum Doctorum Solymitanorum* Sota *f. 21. c. Quinimo eouſque crevit pertinacia Eleazari & nonnullorum Rabinorum, magis ex odio Samaritarum, quam propter phraſin Legis* מול הגלגל: *cui neque Euſebius Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ, neque Epiphanius ortus Eleutheropoli, aliique Eccleſiaſticorum erant obſiſtendo: quinimo aſſererent prope Jerichunta, longeque à Sicimis, ſtetiſſe ארז Joſue* Garizin & Ebal, *contra fidem omnem bonorum viatorum ſcriptorumque, etiam Sacrorum: adeoque Samaritas à manu finxiſſe hoſce montes, aut nominibus non ſuis eos dediſſe. Veruntamen Sicimitæ, Benjamino Judæo, & mox Breidenbachio Chriſtiano ex alloquio referentibus, rite ſeſe affirmabant* ὁλοκαύτωσιν *ſuper Joſue Aram Garizitanam,* על המזבח שבנו בהר גריזים מהאבנים שהקימו בני ישראל כשעברו הירדן. *De loco tamen, quo aram illam ex ſacris Jordanicis inſtauraverat Joſue, graviſſime altercati ſunt per omne ævum Samaritæ & Judæi. Horum enim exemplaria Hebraica verſioneſque prorſus omnes, tam Deut. c. 27. 4. quam Joſue c. 8. 30. declarant,* ᾠκοδόμησεν ὁ Ἰησοῦς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβάλ, בהר עיבל. *Nec aliter legerat Flavius iſte Judæus, ἐπὶ ᾧ τῇ γιγνομένῃ ἴσῃσι τῶν ἐμπειρων ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ἵστ. lib. 5. Orig. c. 1. §. E contra, Pentateuchum Hebraicum* τῶν σαμαρειτῶν, *Syriacum, Arabicum, Græcumque: item Chronicon Samaritarum, eorum Commentaria Biblica, atque etiam Exomologeſis nuper ad nos tranſmiſſa à Neapoli Paleſtina, Altare verbis diris boniſque inſcriptum, & refugientis Jordanis ſpolia in meliore cacumine montis* διπαρήνε *miro conſenſu collocant ex Deut. c. 27. 4.* στήσατε τοὺς λίθους τούτους, ὃς ἐγὼ συντέλλομαί σοι σήμερον βιάζεσθαι, على جبل جرزيم, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον. *Aut verbis Abulphetachi Chronographi Samaritani,* في ذلك الوقت بنا مذبح حجارة في جريزيم كما قال الله تعالي واصعد عليه صعايد. Poſt Hagin dirutam, altare ſaxeum etexit Joſue in Har Garizim, ſicut Deus juſſerat, atque holocauſtis illud adolevit. *Ita quidem ad verticem Garizim à nobili Trajectu contra Jerichuntæ milliaribus ſexaginta deportabantur ſaxa illa bis ſex, ut perite ſupputant Babyloniſ f. 44* Synhedrin, *f. 36.* Sota. *Veruntamen lectioni Samaritanæ favet inter Sophiſtas Chriſtianos Procopius ad Deut. c. 27. Idem enim in Joſue actis, Altare in loco maledictionis Gebalo poſitum adnotat* ὀκ ἔστι κειμένη. Lapides autem non in monte Gebal, ſed in Garizim collocaſſe, *ait Gazæus*, exemplar habet Samaritiicum, nec forte abſque ratione. Siquidem ibi benedictiones fieri præcepit, in Gebal vero maledictiones. Ecqui igitur conſentaneum fuerit in hoc altare eſſe conſtitutum? Porro in libro Judicum c. 9. 6, 7. Garizim montem nominat, qui circa Neapolin eſt, quem Samaritæ colunt. Super quo cum conſtitiſſet Joatham filius Gedeonis ſuperſtes, execratus eſt eos, qui regem præ ipſo creaverant Abimelech Gedeonis filium ex ancilla, qui fratres ſuos interemit. Niſi quis adſerat Eſdram, aut Scripturarum S. Collectorem, ſive alium quempiam fuiſſe, qui nova nomina ex ſuæ gubernationis locis traducta iis locis impoſuerit. Quemadmodum Jeruſalem vocat, quæ antiquitus Jebus vocabatur; Bethleem item, quæ Euphrata. *Pariter Origenes in Tomis ad Joan. c. 4. 19.* οἱ μὲν γὰρ σαμαρεῖς τὸ καλούμενον γαιζὶν ὄρος ἅγιον νομίζοντες, ὡς αὐτῷ προσκυνοῦσι τῷ θεῷ, ὃ μίμησιν μωυσῆς ὡς δευτερονομίῳ· ἅτοι στήσει) ἀλλογεῖν τὸ λαὸν ὡς ὄρος γαιζεῖν. *Dein idem Adamantius,* σαμαρεῖς ὡς εἰκὸς τὸ ἱεροδόξων, ἀκολούθως τὸ μὲ γαιζεῖν διατιθεῖσι, ὅπερ ἐμμελῶς) ἀληθεύει ἡ διαίρεσις· εἰκὸς δέ τινα λαμβάνειν ἀφ' τὸ αἰ θυσίαι μωυσῆ ἀλλογίαν ἐπὶ τῷ γαιζεῖν γίνεσθαι. *Accedit huc & ὁ χρυσορρήμων ad v.* 20. οἱ παλαῖοι ἡμῶν ὡς τῷ ὄρει τούτῳ προσεύχονται. τοὺς φασὶ τὸ αἷματος λίγουσι. καὶ φασι τὸ ἐν αὐτῷ ἀνενεγκόντας. *Iſde nomine* montis benedicti ברוך שור *coluiſſe Garizim, ac frequen-*

nem reliquit: leges vero quadrageſimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (aſſidue enim concionabatur) fauſtas eis precationes tradit, & imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, ſed contra præſcripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in ſacro volumine *ſcriptum* reliquit, continens futurorum prædictionem, juxta quam omnia facta ſunt atque fiunt, neque ille quicquam à veritate aberravit. Hos igitur libros ſacerdotibus tradit, ſimul & arcam, in qua decem *illa* præcepta in duabus tabulis ſcripta recondidit, atque tabernaculum. Quin & populum admonuit, ut cum *Chananæorum* terram deviciſſent, & *in ea* conſediſſent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non obliviſcerentur: ſed, facta in eos expeditione, pœnas repoſcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum eſſent in deſerto. Occupata vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par eſt deleta, aram exſtruere *juſſit* ad ſolem orientem verſam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram poſito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: diviſumque exercitum in ſenas tribus ſuper duobus montibus ſtatuere, & una cum illis Levitas & ſacerdotes. ac primum quidem illos in Garizæo fauſtiſſima eis apprecari, qui religionis Dei ſtudioſi eſſent & cuſtodiæ legis, neque ea quæ dixiſſet Moyſes rejeciſſent; *ſex* alias vero *tribus* bene illis ominari, & rurſum his precantibus priores acclamare: deinde itidem tranſgreſſoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda & ſancienda ſuccinentes. Fauſtas autem precationes & earum exſecrationes ſcriptis conſignavit, [1] ut earum diſciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas ſane [2] moriens etiam aræ inſcribi juſſit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut ſtans ſacrificet & holocauſta offerat, & poſt illam diem nunquam aliam victimam *ei* imponeret: non enim eſſe licitum. Hæc igitur Moyſes inſtituit, atque gens Hebræorum his conſentanea pergit facere.

Vindicta de Amalecitis capiunda.

Chananæorum ſtirps delenda.

Exſecrationes & benedictiones è montibus Gebal & Garizim. Deut. 27.

νόμως δὲ [r] ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένως παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν [s] ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῆς δὲ ἑξῆς ἡμέρας, [t] συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ὑπὲρ τοὺς μὴ τοῖς νόμοις ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους [v] τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· [x] ἣν καταλέλοιπεν [y] ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προρρήσιν [z] ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν κιβωτὸν εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ [a] κατέθετο, [b] καὶ τὴν σκηνήν· τῷ τε λαῷ παρῄνεσε πειρᾶσθαι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντα, μὴ λήθην λαβεῖν τῶν Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ὑπὲρ τὴν ἐρημίαν [c] τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν [d] Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν κατὰ πρέπον, τὸ βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ὑπὲρ ὄρους τοῦ Σικίμων [e] πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, [f] Γαριζαίου μὲν τοῦ [g] ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δὲ ἐκ λαιῶν [h] Γιβάλου προσαγορευομένου· μερισθεῖσαν δὲ τὴν φυλὴν κατὰ ἓξ φυλὰς ὑπὲρ τῶν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ [i] πρῶτα μὲν τοὺς ὑπὲρ τοῦ Γαριζεῖν ὑρωμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν σπουδάζουσιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παραχρησαμένοις, ὀφρυᾶν δὲ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν ἀχομένων, τοὺς προειρημένους ἐπαινεῖν· [k] ἔπειτα τοῖς κατὰ ταῦτα παρεληλυθόσι κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ὑπὲρ κυρώσεως τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας [l] αὐτῶν, ὡς μηδέποτε [m] ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ χρόνου· ὃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελουτῶν ἐνέγραψε τοῦ πλησίον ἑκατέραν, ἣ καὶ φασὶ [n] φησὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν [o] οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον· ὃ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς [p] τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις πειρᾶται πράττειν.

μέ. Τῆ

quentaſſe Samaritas Macriſius Arabs teſtatur in hiſtoria Cairenſi, ان طور بريك هو الموضع الذي خاره الله وذكره في التوراة بقف اله اجعل البركة علي طور بريك. *Atque hæc hactenus.* BERN.

r Ἔτι πρότερον] Ἐτὶ πρ. τ. γεγραμμένως *Busb. Hen. & Vat.*

s Ἑτέρᾳ γραφῇ] Vide p. 228. in fine.

t Συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν.] Συνεχὲς γὰρ ἐξ. *Big.* (συνεχῶς *Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* συνεχῶς ἐξεκλησιάσας *Epiph.* HUDS. Sic. 3. Reg. 8. 1. in Jeremia ἐξεκλησιάσθη. quid ſi ſit pro ἐξεκλησίασθη. Plutarchus à καθαρσμός derivat καθαπερσμός. COCC.

v Τὰ ἐπ' αὐτοῖς] Τὰ ἐν αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

x Ἣν καταλέλοιπεν] Ἣν γὰρ καταλ. *Big. & Samb.*

y Ἐν τῷ βιβλίῳ] Ἐν βιβλίῳ ἐν τῷ ἱερῷ *Big. Samb. Vat. & Epiph.* Videſis *Deut.* 32.

z Ἐχουσαν] *Baſ. & Gen.* ἣν γὰρ καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, προρρήσιν ἐχούσαν τῶν ἐσομένων *Big. & Samb.* ἣν καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, π. π. τῶν ἐσομένων *Epiphanius.* Etiam προρρήσιν ἐχούσαν reperias apud *Busb. & Hen.* Tum penes hunc curate διήμαρτηκότος. BERN.

a Κατέθετο,] Κατέθεντο *Big. & Samb.*

b Καὶ τὴν σκηνήν·] Καὶ τὴν σκηνὴν, *in tabernaculo* lege. REL.

c Τυγχάνοντας] Τυγχάνοντες *Big. & Samb.*

d Χαναναίων γῆν,] Ita quinque *MSS.* & *Epiph.* Χαναναίων *Baſ.* & *G.*

e Πόλεως] Πόλεως ἐμπεριέχειν μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

f Γαριζαίου] Γαριζεῖν *Baſ.* & *Gen.* γαριζαίου *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* ritu epitheti Græcanici deformatum à גרזים γαριζεῖν, quo equidem typo ſæpiſſime uſus eſt Flavius in his Originibus. Ita Φαριταῖοι à פרישים, *viri eximii*, Pollen Iſraelis. Neſcio tamen an γαριζεῖν ſcriptum huic Flavio, ſicut alibi γαριτεῖ in caſu liberali. Quinimo γαριζεῖν ſuo etymo ῥαγάδες denotat & διεχισμένα. Hoc ſignificat & גרן & גזר: unde γαζιφεῖν pro γαριζεῖν in verſione Syriaca τῶν μανναβαϊκῶν. Nam ex una radice creverant duo culmina, Ebal & Garizin. BERN. Ita ex quatuor *MSS.* edidit *Bern.* Γαριζεῖν *Baſ.* & *G.* Γαριζεῖν *Vat.* quod proxime accedit ad Hebraicum Γαριζεῖν. HUDS. Γαριζαῖον MS. uti αι & ε ſexcenties a librariis permutantur. REL.

g Ἐκ δεξιῶν] Ad auſtralem plagam, ut ἐκ λαιῶν, ubi erat Ebal, erat ad ſeptentrionem. REL.

h Γιβάλου] Τοῦ ὃ ἐκ λαιῶν γιζηλοῦ, aut γιζηλοῦ, *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed in libro ſequente ex conſenſu codd. ſcribitur γιζήλου. Sedes autem dirarum *Hibal*, ſeu *Hebal* עיבל, à capite cano glabroque nomen meruit. Quod enim Græci φαλάκρωμα & φαλακρὸν, Arabes vocant العبال γιζάλ. Manet etiam adhuc monti huic *albor* ſterilis nota execrationis veteris, aut verbis Benjamini erronis הר עיבל יבל יבש כאבנים וסלעים. Καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζεῖν *Big. Samb. Hen. & Busb.* Verum hi omnes libri quinti c. 1. ἐπὶ τῇ γαριζεῖ, à formula Attica γαριζοῦς. Quinetiam ut à locali עברים, Onceloſus, Sirique alii producunt עבראי *tranſitoria*, eadem dialecto hic Judæus γαριζαία effecit de גרזין. BERN. Videſis *Annott.* ad l. V. c. 1. §. 19.

i Πρῶτα μὲν] Πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν in quinque *MSS.* verum in libri quinti c. 1. §. 19. ἐπὶ τῷ Γαριζεῖ, è formula Attica Γαριζοῦς.

k Ἔπειτα] Ita edidit *Bernardus.* ἔπειτα κατὰ ταῦτα τοῖς *Baſ.* & *G.* ἔπ. κατὰ ταῦτα π. *Big. Samb.* & *Vat.* ἔπειτα τοῖς παρ. κατὰ ταῦτα ἀρὰς τίθεσθαι *Hen.* & *Busb.*

l Αὐτῶν,] Αὐτοὺς in quinque *MSS.*

1. *Ut earum diſciplina*] *Ut in perpetuum cuivis eas diſcere liceat*, vertit *Gelenius.*

m Ἐκλιπεῖν] *Sambuci* manus altera: altera ἐκλίπῃ, cum *Baſ. Gen.* & *Big.* Solebant enim viri Athenienſes, ſicut Angli hodieque facimus, correptim loqui, tempori ſimul orique parcentes, adeoque accentus vocabulorum retrahere, πάσης, órator, &c. BERN.

2. *Moriens etiam aræ inſcribi*] Al. *tandem inſcripſit* &c. Interpretationem noſtram vocis ἐπιγράψειν defendit *Bonfrerius* ad *Deut.* c. 27. p. 1021. mox *Gelenius* reddit, *qua populus eſt ſtare.*

n Φησὶ τὸν λαὸν] Vocem φησὶ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

o Οὐκ ἐπενεγκεῖν] Ita *Big.* οὐκ ἐπ' ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον *Samb.* & *Vat.* οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἑτέρου *Baſ.* & *G. Grotius* (ad *Joſ.* c. 8. v 30.) dicit, *tunc quidem aram iſtam* in ſacrificii uſum *fuiſſe*, in poſterum vero monumenti cauſa *manſiſſe.*

p Τε διέταξε,] Illud τε negligunt *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

1. *Poſtri-*

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ̀ λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὥρκωσε τ̀ νόμων αὐτὸς φυλακὴν ποιήσασθαι· καὶ τ̀ ὑπ' Θεοῦ ἀμυσίας ἀκριβεῖς λογιστὰς [q] ἡγούμενος, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τ̀ τ̀ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελῆναι τούτους. ἀλλ' ἄν τέ τις τ̀ ἐξ αἵματος [r] συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντι πόλις, ἀμυνεῖν [s] αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τ̀ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατ' βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.

μς'. Ἐδίδασκε δ' αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν [t] τετιμημένῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς κ πρότερον δεδήλωκα. [u] προεφήτευσε δ' κ Ἰησοῦς Μωϋσέως παρόντος ἔτι· κ πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τ̀ κατ' λαὸν [x] σωτηρίας ἐν τε πολέμοις κ κατ' εἰρήνην, νόμους [y] συντεθεὶς κ τ̀ τ̀ πολιτείας κόσμον συμπεριλαβών, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅπ ὀργισθέντες "[z] τὸν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν παραβήσονται κακῶν, ὡς "ὄφελόν τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν κ κα- "ταφλεχθῆναι [a] πόλεις, [b] κ τ̀ νεὼν καταπεπρῆσθαι, κ "ven-

45. [1] Postridie autem populo una cum mulieribus & parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent; adjuravit eos ut legum curam haberent: utque diligentes mentis Dei æstimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas *quæpiam* reipublicæ eorum institutionem confundere & dissolvere conaretur, eos & publice & privatim ulciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium [2] vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si pœnas sumere non valerent, hoc *saltem* ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit. *Hebræos ad legum custodiam jurejurando adstringit Moyses.*

46. [3] Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, & quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Josua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc præsente: atque omnia expendens quæcunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret & rectam suppeditaret reipublicæ institutionem, prædixit, prout "numen sibi declararet, eos religione in Deum "violata mala experturos esse, ita ut terra eorum "armis hostilibus oppleretur, & urbes funditus "everterentur, & Templum incenderetur, & ipsi "ven- *Docet quomodo sacrificia rite offerrent. Num. c. 28. c. 29. Monet ne gemmis P. M. inconsultis bella gererent. Num. c. 27. Vaticinatur Jesus. Deut. c. 34.*

1. *Postridie autem*] *Postridie vero totam gentem, ne servitiis quidem exclusis, jurejurando obligat vir sanctus, & custoditum ipsos legem sacram. Aut siquis cognatorum suorum, vel urbs aliqua ab hac forte desciscerent, privatim publiceque, quantum possent, ferro & igni vindicatum. Conferes Deut. c. 29. c. 30. cum c. 13. dein petes corpus δώτεσιν in* Synhedrin *c. 7. 10. & c. 11. 4, 5, 6. & Talm. Bab. fol. 111, 112. & Maimonidem c. 4. & 5. de Idololatria. Flavius autem phrasi isthac κ κοινῇ κ κατ' ἰδίαν, aut jam testium insidias permittit, quod duntaxat in causa plani licebat ex Misna Pharisæa* Synhedrin c. 7. 10. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמנין עליהן חוץ מהמסית. *Aut idem omnino ille intellexit, quod verbis pluribus dixerat Moyses,* כיהרג תהרגנו ירך תהיה בו בראשונה למיתו ויד כל העם באחרונה. *V. L.* Sed statim interficies eum. Sit primum manus tua super eum, manus delatoris. Et postea omnis populus mittat manum. *Unde Auctor Siphræ f. 41. b.* מצוה ביד הנסרת שיכות ואהכ" ביד כל אדם. BERN.

q Γνωμένους,] Γενομένους *Big. & Samb.*

r Συγχεῖν] Συγχωρεῖν ἐπιχειρῇ *Busb. & Hen.*

s Αὐτὸς] Ita *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis* αὐτούς.

2. *Vecordi insolentia elatorum relinquerent.*] *Desperatorum* reddit *Castalio.* Sed (ut inquit *H. Steph.*) ita uti nomine *desperatus*, haud scio an Latinitas concessura sit.

3. *Docuit autem eos,*] *Israelitas insuper docuit ὁ νομοθέτης, quomodo sacrificia recte grate Deo offerrent, Num. c. 28. & c. 29. commonuitque, ne Gemmis P. M. inconsultis bella gererent, Num. c. 27. 21, 22, 23. Vide & l. 3. harum Originum. Recte vero hæc capita τ ἀσθμῶν ad dies ultimos Moysis transfert, cumque capite 31. Deut. connectit Josephus. Utrobique enim agitur de Inauguratione Josuæ. Superaddes & istis Deut. c. 34. 9. Posthac prædicit Cortina Dei duci Josue, Moyse tum præsente, quicquid is esset bello paceque gesturus, Num. c. 27. 20. & Deut. c. 34. 9. & c. 31. 14. Mox narrantur longa fata populi Hebræi: tellurem bonam templumque Summi suo crimine haud semel hostibus relicturos; pœnitentes tamen postliminio ad ea reditures. Sic enim vel à cinere Æ. dis secunda adblanditus sibi Josephus, sic catera Judæorum calamitas. Deut. 30. 1, 2, 3. c. 31. à v. 14. & c. 32. à v. 20. ad 44. ubi videndus est Uzielides paraphrastes. Doctores autem Alexandrini v. 44. sic exhibent, κ ἐλάλησε μωυσῆς πάντας τὰς λόγους τ̀ νόμου τούτου, quasi* התורה הזאת, *aut* νόμῳ *potius sumitur ut solent Musici, εἰς τὰ αὐτὰ τ̀ λαῶν, αὐτὸς κ ἀρχὰς (sic & Samarita, Judæus vero* השתי אבנים) ὁ τ̀ ναυῆ. *Hæc inquam οἱ ὁ'. à v. 24. capitis præcedentis. Inde Doctor prisius in Siphra hunc in modum commentatur f. 54.* והירה משה וישראל מגביהם ראשם לשמוע קול דבריו של יהושע. *Præterea Pharisæi propter Oraculum Num. c. 27. 20.* ונתת מהוד לך עליו, Imperties Josue de decore tuo, *hunc Lunæ instar, Moysen tanquam Solem inter Israelitas effulsisse jactant ex adagio vetere, T. Bab.* Baba batra f. 75. פני משרה כפני חמרה פני שהרי יהושע כפני לבנרה יהושע כפני לבנרה. *Ubi Glossator perite vereque,* נביא ומלך כמשרה ולא יכול להגיע לכבודו. *Item* Baba cama f. 92. b. *declarant Doctores* מלא חכמתו בעין יפרה *transtulisse Spiritum Sanctum, i. e.* majestatem & sapientiam *è Scholio, à se in caput Josue. Ubi Jarchius,* מלא חכמתו בעין יפרה. *Ita & Siphra f. 50. ad Num c. 27* קח לך את יהושע בן נון אין לך אלא לקיחה וסמיכה בהוריות משיבו רוח הקודש למשרה חן לו מתורגמן ליהושע והוא שאול ורועה. *Et mox. v. 22.* ויקח משה את יהושע לקחו בדברים. *Hæc maxime spectat nota plane Rabinica Hieronymi nostri* Mansione extrema. Jesus Moysi in monte succedit, & discita Lege, quæ spiritualiter offerre debeat in Ecclesia. Primum, quid per singulos dies: deinde quid Sabbato, quid in Calendis, quid in Pascha, quid in Pentecoste, quid Neomenia mensis septimi, quid in Jejunio ejusdem mensis die decimo, quid in Scenopegio decimo quinto die dicti mensis. *Quasi doctissimus Presbyter olim legisset acroama* Synhedrin *Babylonii, quod hoc compendio refert* Siphra f. 60. d. לסה נסכמא פרשה יפקור יהוה לפרשה הקרבנות מלמר שאמר לו הבה" למשה עד שאתה מפקדני להפריד עליהם איש פקוד שלא ימרו בי ושלא ימרו את כבודי. *Pariter Criticus quidam Judæorum* פלמה מאה משה והוקר תמל יהושע מאה גזל עלירה מן אלתפסיר. *Denique quis nescit apophthegma Pharisaicum initio* Abot, משה קבל התורה מסיני ומסרה ליהושע, *unde pendet ipsa ratio ac momentum* τ δικαιοσύνης, *unde Rabinismus.* BERN.

t Τετιμημένῳ] *Epiphanius* temere, ἀξιοῖεν τετιμημένῳ χρώμενοι. Laudat enim Flavius jus illud valde eximium & familiæ Aaronicæ honorificum, Num. c. 27. 21. ויעל פיו יצאל, κ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ (ἱλιαζάρου φησὶ δ θεοδώρητος εἰς μάχην) ἐξελεύσεται, κ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ εἰσελεύσεται αὐτὸς (ἰησοῦς) κ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, κ πᾶσα συναγωγή. Quinimo fœdere Gabaonitico satis sensit ipse Imperator c. 9. 14. suæ historiæ, quam imprudenter Oraculum Pontificale neglexerat. BERN. Id est, signo ex sanctissimo illo oraculo *Urim & Thummim* capto, quod describitur *Num.* c. 27. v. 21. Hac de re *Schotanus* in *Bibliotheca Historiæ Sacræ*, tom. 2. p. 345.

u Προεφήτευσε] *Bas. & Gen.* multum tribuentes Josue. Verum *Epiphanius* legerat προεφ. δ κ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ὁ δ μωυσῆς πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Big. & Samb.* προεφ. δ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Hen. & Busb.* προεφήτευσέ τι κ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. Quid si isthæc alternemus, προεφήτευσε δ κ ἰησοῦ μωυσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c. BERN. Ita cum *Bas. & G.* nisi quod distinxerim post ἔτι, & κ addiderim *Epiphanius* legerat πρ. δ κ. I. M. παρόντος. ὁ δ Μωϋσῆς πάντ' atque ita edidit *Castalio*, nisi quod κ ὁ Μωϋσῆς habeat pro ὁ δ Μωϋσῆς. in quinque *MSS.* (*Coll. Voss. & Big.*) πρ. δ. κ. I. M. παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν [ποιήσειν *Big. & Samb.*] ὑπὲρ τ̀ &c. Quid si (inquit *Bern.*) isthæc alternemus, πρ. δ κ Ἰησοῦ Μωϋσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c.

x Σωτηρίας] Aliter paulo *Big. Samb. & Epiph.* σωτηρίας ἴν τε πολέμοις κ κατ' εἰρήνην· νόμους τε συντεθεὶς κ τ̀ τ̀ πολιτείας κόσμον συμπεριλάζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ ὁ θεὸς, ὅτι &c. Ibidem *Busb. & Hen.* breviter μωϋσῆς προεῖπεν ὅσα συμβήσεσθαι ἔμελλε τῷ ἔθνει. Burius noster mutavit μεθχικὸν in συμπεριλάζειν. BERN.

y Συντεθεὶς] Συνθεὶς. COCC.

z Τὸν θεὸς αὐτὸν] Ita *Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat.* τὸν αὐτὸν θ. *Bas.* τὸν αὐτῷ θ. *Gen.* τὸν αὐτῶν θ. edidit *Castalio*, atque ita legendum esse conjecerat *Burius.*

a Πόλεις,] Τὰς πόλεις *Vat.*

b Καὶ τ̀ νεὼν] Typographi priores manu cæca, κ τ̀ νεὼ καταπεπρῆσθαι, κ καταπρησθέντας. Certe à Nabuchodonosoro, Antiochorum Illustri, T. Vespasiano, atque demum ab Ælio Hadriano patratum novimus; quicquid de gente ingrata tam-

"venditi hominibus ſervirent, nullam ex calami-
"tatibus eorum miſericordiam capturis, ipſos au-
"tem, cum hæc paterentur, fruſtra pœniten-
"tiam acturos eſſe. Deus tamen, qui vos crea-
"vit, civibus veſtris & urbes & Templum red-
"det. Fore autem amiſſionem eorum non ſemel,
"ſed ſæpe.

Moyſes, abs rebus humanis aſcenſurus, addit animos Joſuæ de Chananæa ſubigenda, totique genti benedicit. Tum etiam carmine Deum celebrat. Deut. c. 31. & 32. & 33.

47. [1] Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, & univerſæ multitudini bene ominatus, " quoniam, inquit, ad majores noſtros "diſcedo, & Deus hanc mihi diem diſceſſus ad "illos præfinivit, gratias quidem illi vivus adhuc "& apud vos præſens me habere profiteor, cum "pro veſtri cura, quam non ſolum pro malorum "veſtrorum depulſione geſſit, ſed & bonorum do-"natione; tum quod mihi opitulatus eſt laboran-"ti, & in magna animi ſolicitudine verſanti pro "veſtrum in melius mutatione, ſeque nobis in o-"mnibus propitium præſtitit. potius autem erat i-"pſe qui & nobis ad ea aggredienda præivit, & exi-"tus largiebatur *felices*, me duce vicario utens, & "miniſtro beneficiorum, quibus populum veſtrum "afficere voluit. Pro quibus æquum eſſe exiſtima-"vi, ut Dei potentiam, cui etiam in poſterum vos "curæ eritis, decedens prius collaudem: & ipſe "utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ-"que *illud* in memoria relinquens, quod vobis con-"venit eum venerari & honorare, & leges, o-"mnium, quæ vobis dedit & propitius manens ad-"huc daturus eſt, munus pulcherrimum, *conſtan-"ter* ſervare. Equidem *noſtis* quam gravis hoſtis "ſit etiam homo legiſlator, dum leges ei lædun-"tur & temere ſpretæ jacent. Nolite autem Deum "vobis ob leges neglectas ſuccenſentem experiri, "quas ipſe conditor vobis dedit.

Genti univerſæ oboritur plora-tus. Deut. 32.

48. Hæc autem Moyſe ad vitæ exitum loquuto, & futura etiam unicuique tribui cum fauſtis omi-

[c] πραξέντας δηλῶσαι ἀνθρώποις ἑδένα ληψομένοις οἶκτον "ἐπὶ τῇ συμφορᾷ αὐτῶν, μεταγνόντα δ' αὐτὸς ἐπὶ μη-"δενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μέντοι Θεὸς, [d] ὁ κτί-"σας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν "ναόν. ἔσεσθαι δὲ τῶν τούτων ἀποβολὴν οὐκ ἅπαξ, [e] ἀλλὰ "πολλάκις.

μζ'. [f] Παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς Χαναναίους στρατιὰν ἐξαγαγεῖν, ὡς ὑπὸ Θεοῦ συνεργουμένῳ οἷς ἂν ἐπι-χειρήσῃ, καὶ πᾶσαν ἐπιφημίσας τῷ πληθύι, " [g] ἐπεὶ, "φησὶ, πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, [h] καὶ Θεὸς "τοίνυν μοι τῷ ἡμέραν τὸ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, "χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ "προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐκ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς "μόνον τῶν [i] ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς "τῶν κρειττόνων· ὅτι τε πονοῦντί μοι [k] καὶ καθ' ἅπασαν ἐπι-"νοιαν τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς Φροντίδα λαμ-"βάνοντι συνηγωνίσατο, [l] καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν "ὑμενῆ ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐγὼ ὁ καὶ τῷ ἀφίξεσιν "αὐτῶν δόξας, καὶ τὰ πάλαι χαριζόμενος, ὑποστρατηγῷ "χρώμενός [m] μοι, καὶ ὑπηρέτῃ ὧν τὸ ὑμέτερον λαὸν διέρ-"γετεῖν ἠβούλησεν. [n] ἀνθ' ὧν προσήκοντας τῷ θεῷ "δυνάμιν, ᾧ μελήσει καὶ περὶ τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλ-"λαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην· αὐτός τε τούτῳ "ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδὺς, καὶ [o] καταλείπων εἰς "μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον "[p] ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους [q] πάντων, ὧν τε παρέσχηκε καὶ "μένων εὐμενὴς ἔτι παρέξει, δώρημα κάλλιστον φυλάτ-"τειν. ὡς [r] δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἀνθρωπος νομοθέτης, "ὑβριζομένων [s] αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. Θεὸν "δὲ μὴ προσθείητε χαλεπήνοντα ὑπὲρ ἀμελημένων "νόμων, ὃς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

μή'. Μωϋσέως δὲ ταῦτα πρὸς πλῆθος ἔτι βίᾳ φήσαν-τος, καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαν-τος

Pentateucho ipſe dixerat vel decies, ut Johannes Deuterotarum gloria ſupputavit, Num. c. 20. 12. c. 27. 14. Deut. c. 1. 37. c. 3. 24. & c. 4. 21. & c. 31. 2, 14. & c. ult. 1, 2, 3, 4, 5. Id tamen patrabant Nebuntis accolæ Idumæi, ſepulchri licet Moſaici ignari, idolo vultus radioſi, πυρράκην μᾶ, inquit Artapanus, καὶ κομήτην. Παρεγγὺς δὲ, ſic Philo, τῆς μανίας τῷ δὲ θανάτῳ αὐτῶν καιρὸν καὶ τάξιν τινὰ (credis?) τοῦ λαοῦ λέγοντος. Ἀνδρὶ σεμνῷ, ἐπεὶ τῷ θεῷ ἐοικὼς ἐδὴ καὶ τῷ γήρᾳ· χρόνον μέν, ὑπομένων, οὐκ ἐᾷ με ζῆν ἀπελθεῖν, ὑπολύθημι καὶ νῦν τὰ ἐντεῦθεν τοὺς ὑμᾶς. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς. προδυομένῳ δ' αὐτῷ, ἃ ἔμελλεν ἀφανισθῆναι, πᾶσιν ἐπορθ δεδακρυμένοι. ἀναζομένῳ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐλαίας καὶ τὸν ἱππον, καὶ προσομιλοῦσιν αὐτοῖς ἐπὶ δ' ὄρους δ' ἄφαντον, νέφος αἰθέ-ριον ὑπὸ αὐτῷ στάν, [Ita ſane in montibus Sineo Itaburioque aliquando contigiſſe certius ſcimus] ἀφανίζει καθ' ὑπὸ φέρεσθαι. Iterumque Glycas p. 160. ἄφνω λοιπὸν καὶ τοῦ δ' ἰωτήρα. καὶ γὰρ λέγε θείαν ὀργὴν, Deut. c. 32. 49. ἐτελεύτησεν ὁ μωυσῆς, ἐν μιᾷ λέ γήρᾳ, ὡς ἐκεῖνός φησιν. Petirat Moſeh & Debarim Rabba adhuc cauſam tertiam injiciunt p. 51. propter Ægyptium à Moyſi zelota olim trucidatum. BERN.

g Επει, φησι,] Ἰδοὺ φησι ſoli *Busb. Hen.* & *Zonar.*

h Καὶ Θεὸς] Καὶ ὁ Θεὸς *Vat.*

i Ημετέρων ἐποιήσατο] Υμετέρων legerat (quod & vult *Cocc.*) *Vet. Interpr.*

k Καὶ κατὰ πᾶσαν] Ita in *Ed. Genev.* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπὶ τὸν *Baſ.* & *Vat.* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπινοῦν *Big.* καὶ πᾶσαν ἐπινοῦν (*Voſſ.*) *Samb.*

l Καὶ παρέσχεν] Καὶ παρέσχεν ἄπασιν ἑαυτὸν ὑμῖν ὑμενῆ *Big.* & *Samb.*

m Μοι, καὶ ὑπηρέτῃ] Ἐμοὶ *Samb.* & *Vat.*

n Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν ἁπάντων προσδλογῆσαι legerat *Epiphan.* ἀνθ' ὧν προσδλογῆσαι *Samb.* & *Vat.* HUDS. Fortè προσδλογήσας. COCC.

o Καταλείπων] Lege καταλιπὼν. COCC.

p Ημῖν,] Υμῖν ſoli *Samb* & *Epiphan.*

q Παντων,] Ita *Vat. Samb.* & *Vet. Interpr.* τιμᾶν πάντων ἄντε *Big.* τιμᾶν ἄντε *Baſ* & *G.*

r Δεινὸς μὲ] Δεινὸν *Big.* & *Samb.*

s Αὐτῷ τῶ νόμων] Elegantèr. αὐτῶ *Gen.* contra cæteros. Hoc autem Tmema & præcedentia quædam ita contraxit in Annalibus ſuis Zonaras. μανσῆς δὲ πολλὰ παραινέσας, καὶ νόμους δὺς σὺ βίβλοις καὶ τὸ σφίτέρας πολιτείας ἀφόξειν, καὶ στρατιῦσαι τῷ τὰ ἀμα-λητῶν κατελαίβῳ, σὺν τὸ φυλακὴς τε τῶν νόμων ὅρκου ἀπαγτίσας αὐτοὺς, καὶ τὸ δημαγωγὸν Ἰησοῦν καθοπλίσας ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατιῦσαι· ἰδὺ φησὶν, ὡς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, τῷ δὲ μοι δὸ τῷ ἡμέραν τὸ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισεν ὁ Θεός. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Baſ.* αὐτῷ *G.*

[e] τὰ γ̀ γλυκόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα πρέπεσεν· ὡς γ̀ τὰς γυναῖκας [v] στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. γ̀ οἱ παῖδες δ̀ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρίνειν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τ̀ ἀρετῆς αὐτοῦ γ̀ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν ὑπερέβαινεν. ἐῶ δ̀ κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις γ̀ πρεσβυτέροις [x] ἄμιλλα τ̀ λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵᾳ [y] στρατηγὸν κηδεμόνος, πρὸς δ̀ μέλλοντος ἀπορφανίζεσθαι· τοῖς δ̀ γ̀ πρὸ [z] τούτου τὸ πένθος ἐῶ, γ̀ ὅτι μήπω καλῶς τ̀ ἀρετῆς αὐτοῦ [a] γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τεκμαίρεται δ' ὑπερβολὴν τ̀ δ̀ πλήθους οἰμωγῆς ἐκ τ̀ ὀδυρμῶν [b] τεκμήριον ἄν τις ἐκ δ̀ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἀπαντὶ τῷ χρόνῳ [c] μὴ δεῖν ὅτι μελλούσῃ πλούτῃ καταφέρειν, ὡς γ̀ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως [d] νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ δ̀ λαοῦ περιπομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. [e] προϊόμενον δ' ἔνθεν ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ Μωϋσῆς τὰς μὲν πόρρω τῆς χειρὸς καταστείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε· τοὺς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτὸν [g] δακρυωτὸν τὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δ' καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ γ̀ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτὸν τοῦ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν [h] αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία πρέπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει [i] τῷ Αβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετο· τοῦτο δ' ὑψηλὸν Ιεριχοῦντος [k] ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τ̀ Χαναναίων καὶ πολείσιν [l] παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ κατοικοῦσιν· ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀπασαμένου δ' καὶ τ̀ Ελεάζαρον αὐτοῦ γ̀ Ἰησοῦ, γ̀ διαλεγομένου [m] αὐτοῖς ἔτι, νέφος [n] αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στὰν, [o] ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' [p] αὐτὸν ἐν τ̀ ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τ̀ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

nibus vaticinato, in lachrymas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin & pueri magis etiam plorantes, ut qui ad ægritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem ejus rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam ætas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu juvenes inter & grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce & præfecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero & de eodem luctus erat, & quod ab eo, virtute ejus nondum bene guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus & lamentationis magnitudinem ex eo conjicere quod Legiſlatori accidit. Quamvis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere *quenquam* mœrore dejici ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei & naturæ lege pateretur, ea tamen quæ à populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eò proficiſceretur, ubi erat è conſpectu evaniturus, cum lachrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes jubebat, ut qui longius quidem aberant quieti manerent, manu *id* innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lachrymabilem facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, ut eum arbitratu ſuo è vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & Eleazarus pontifex, & Jeſus imperator. Ut vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus è regione Jerichuntis ſitus eſt, aſcendentibus eum Chananæorum terram optimam & ampliſſimam præbens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, & adhuc cum eis ſermones conferret, *mox*, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis ejus magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

[t] Τὰ γ̀ γλυκόμενα,] Τὰ γλυκόμενα *Big.* & ſecunda manus *Samb.* Nam prior appoſuerat τὰ γ̀ γλυκόμενα, ſicut *Baſ.* & *Gen.* excuſum. *Epiphanius Schotanuſque* τὰ γλυκησόμενα, *futura.* Conſulendus & Uzielides cap. ultimo Legis. Legerat enim Flavius de eo vaticinio ſublimiter diſſertantem Philonem p. 696. ἐπειδὴ τῷ εὐθὺς ἀπαίρειν ἔμελλεν εἰς ὑπερτὸν τέλος, γ̀ τ̀ θνητὸν ἀπολιπὼν βίον ἀπαθανατίζειν· μεγαληθεὶς ὑπὸ πατρὸς, ὃς αὐτὸν ἐνάλιον ὄντα σῶμα γ̀ ψυχῇ εἰς μονάδα ἀνισοσκελῆτον φύσιν, ὅλον δι' ὅλων μεθαρμοζόμενον εἰς τὸν ἑλικοειδέσθην. τότε δὴ καθαχθεὶς, φασίν, συλλίθῳ ἀθρόῳ παυλῷ τῷ ἔθνει θεατίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ γ̀ μέρος ἱκάνη Φυλῇ τὰ μεθόρια γ̀ γλυκαῖς αὖθις ἀπεσπασμένα. ἂν τὰ μὲν ἤδη συμβεβηκέναι, τὰ δ' προσδοκᾶν. διότι πίστις τ̀ μεθόριον ἢ τ̀ προγεγενέσθαι τελείως. ἥμοσεν γὰρ ἀμφιέννυσθαι γ̀ τοῖς προφήταις γ̀ μάλιστα ὑπὸ τοῖς μητρῴοις γλίσχροις, γ̀ βυσσωμάτων πολυτρόποις ἰδέαις, γ̀ τ̀ ἐπὶ τ̀ βίον ἐπιτηδευμάτων ἀμυθήτοις ἀμφιβολαῖς, ὥσπερ τινα πλέγμα ἀμφιβολὸν λόγων γ̀ χρημάτων ὑφείας. BERN. Ita placuit edere cum *Epiphanio* & *Caſtalione*, probante *Schotano*. τὰ γ̀ γλυκύτατα in *Editis*. τὰ γινόμενα *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Videſis *Philonem*, p. 696.

[v] Στερνοτυπουμένας] *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* στερνοτυπτουμένας *Big.* & *Samb.* Proba ſunt omnia hæc, & tertium στερνοκτυπουμένας: Attica etiam omnia. BERN. Στερνοτυπτουμένας *Vat. Big.* & *Samb.*

[x] Ἀμιλλα τ̀ λύπης.] Ita *Samb.* Atticorum more. leniter efferunt *reliqui.*

[y] Στρατηγὸν κηδεμόνος,] Στρατηγοῦ *Samb.*

[z] Τούτου τὸ πένθος] Τοῦτο πένθος. *Vat.*

[a] Γευσαμένοις] Γευσαμένοι, ἀπολειπέσθαι *Samb.* γευσαμένοι ἀπολείπεσθαι *Big.*

[b] Τεκμαίρεται] Ita *Big. Samb. Epiph. Burius*, (*Cocc.*) *Schotanuſque.* in *Editis* τεκμαιρόμεθα, aſſentiente *Caſtalione.* τεκμαίρεσθαι rectius *Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

[c] Μὴ δεῖν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* vel μὴ δεῖν τινα. In *Editis* μηδέν.

[d] Νόμον,] *Gen.* & *Big.* νόμων *Baſ.* manuſque prior *Samb.* νόμῳ *Epiph.* cenſorque cod. *Samb.* Cuncta illa ſenſum commodum ferunt. Præſtant etiam correctione Cl. Boſii θεοῦ γ̀ φύσεως νόμον. BERN.

[e] Προϊόμενον] Προϊόμενον in *Editis.*

[f] Δ' ἔνθεν] Δ' ἐντεῦθεν *Samb.*

[g] Δακρυωτὸν] Ita *Big.* δακρυτὸν τὸν ἀπ. *Samb.* & *Vat* δακρύοντα τὸν ἀπαλλ. *Hen.* & *Busb.*

[h] Αὐτοὺς δ' ἀλλήλοις] *Hen.* & *Busb.* ἑαυτούς. *Epiphanius* abunde, ἑαυτοὺς δ' ἄλλοις δακρύοντες, γ̀ ἀπιόντα ὀφθαλμοῖς ἀβεβήκοις φορᾶντες. BERN.

[i] Τῷ Αβαρεῖ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut τῷ γαρίζειν. *Baſ.* & *Gen.* τῷ ἀβαρεῖ, ab Hebræo הר העברים ἀβαρείμ, aut juſte ἀβαρείμ. Græce diceretur τὸ πέραιον, mons Jordani imminens ad *Trajectus.* Latiſſime enim fugerat Jordanes hinc inde ab Arca Domini pæne in maria Galilæum Mortuumque; unde appellantur numero merito αἱ ἀβάσεις, הָעֲבָרִים, ubi trajecerant copiæ Hebraicæ. Plures etiam הרי עברים viſuntur in Moabitide: heic autem præſertim indicatur clivus *Phaſga*, ſive ut Reubenitæ maluere *Nabo*, qui Moyſen mortalibus abſtulit, ſuaviſſimæ urbium Jerichunti præter flumen oppoſitus. BERN. Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τῷ Αβαρεῖ *Baſ. G. Aliique.*

[k] Ἀντικρὺς κεῖται,] Κατ' ἀντικρὺ κεῖται) *Big. Samb.* & forte *Epiphan.* ἀντικρυς κεῖται) *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ] Ita *Big.* & *Samb.* παρέχων in *Editis*, *Aliiſque.*

[m] Αὐτοῖς ἔτι,] *Busb.* αὐτοῦ ἔτι. *Samb.* ἔτι duntaxat. Tres alii cum *Hamartolo* & *Epiphanio* αὐτοῖς ἔτι. BERN.

[n] Αἰφνίδιον] *Baſ. Gen. Glycas* & *Hamartolus.* αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν *Big.* (*Vat.*) & *Samb.* αἰφνιδίως ὑπὲρ αὐτοῦ *Busb.* & *Hen.* Subjicit tamen *Michael Siculus*, ὁ μὲν ἱστορικὸς ἦν, ὅτε μυθολογῶν ὕστερον φαίνεται. Iterumque ille p. 160. ἄφες λοιπὸν γ̀ τὰ ἱστορικά. γ̀ γὰρ ἀληθῆ θείαν ὀργὴν ἐπελθόντα ὁ μωσῆς· ὁ μὲν ἀληθῆ γνῆσις, ὡς σαφῶς φησιν. BERN.

[o] Αφανίζεται] Prudenter hæc *Flavius.* nam, ut *Glycas* poſt *alios* adnotat, ἃ συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τῷ αὐτοῦ τελευτῷ γνῶναι καθάπαξ, ἵνα μὴ τὰ ὀστᾶ σώματος λαβόντες οἱ τ̀ μόχθου προσκυνήσαντες θεοποιήσωσιν αὐτά. Videſis *Allatium* ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

[p] Αὐτὸν δ' ἐν τοῖς ἱεροῖς] *Busb. Hen. Baſ. Big.* & *Samb.* At vero eodem animo, γέγραφε δ' αὐτὸν *Gen. Burius*, *Geleniuſque.* γεγράφασι δ' αὐτὸν, ἵνα μὴ, *Zonaras* percaute. Epiphanius etiam ita acceperat verba Flavii. Hunc itaque Archæologum forte an ſeduxit ars Philonis, cujus ſub calamo grandeſcunt omnia, colliculique in magnos aſſurgunt montes. Quippe ex tota vita Legislatoris, præter alia argumenta utriſque uſurpata, facile intelligas quantum à Joſepho diſtat Philo, à ſcriptore prudenti ac docto Sophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis, & Philoſophia Peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis, rituum, reliquæque plurimæ eruditionis Hebraicæ, Judæus licet, paſſim redimere contendit. Ait ergo ille de ultimo capite Legis, quod doctores, ex Judæis quam Chriſtianis,

Eſdræ

Moyses obiit primo die mensis Adari, anno XL. *ab exitu ex Ægypto.*

49. [1] Vixit autem omnino tempus viginti & Esdræ vel Scribæ consimili post Moysen tribuunt, atque simul τὸ κύμβρον probe demonstrat: θαυμασιώτατον ὃ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς γραμμάτων. ἐπὶ γὰρ ἀναλαμβανομένῳ καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλλομένῳ ἰσχὺς, ἵνα εἰς τὸ ἀρχαῖον δρόμον ἀφανὴς διίπτηται, καταπαυόντως καὶ ἐπιθειάτας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπιθανὼν ἑαυτῷ προφητικῶς δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελούτησας· ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν ὑ θνητῶν, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσι. ὡς δὲ οὐ ταὐτῷ τῶν προπαίζων ἐκδούθη, τυχὼν ἐξωμείτης μήκιστος, ὃ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μιᾶς δακρυρρόου ἐπένθησε, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεξάμενον ἕνεκα τοῦ ἀλίκτου καὶ σοφοῦς ἵνα ἔκλαυσον καὶ σοφὸς ἅπαντας δύοιας καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος· τοιαύτη δὲ καὶ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου μωϋσέως ἀφ' τῶν ἱερῶν γραμμάτων (saltem ex interpretatione Græca) μνημονεύεται. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annalista. τὸ δὲ πλῆθος ἐθάρρυε, καὶ ἦν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀνωδάκλητος, καὶ τοιοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωυσῆν οἰκτιρηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσειπεῖν θάρρυα. πορδοκῶν δ' ὅπου ἔμελλεν ἀφανὴς ἔσεσθαι, ἐπεσθὲ πάντες κοπτόμενοι· ὁ δὲ τὰς μὲ πόρρω τῶν χωρῶν κατασκέων, μέλλειν σπεύδειν. μόνη δ' ἡ γερουσία προέπεμπεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρ, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἦλθε νεφέλη ἐπὶ κορυφῆς φανεῖσα, ἣ ἐπὶ καὶ ἀφάντου ἱερακὼ· ὅθεν ἔδοξε αὐτῷ κύριος τῇ γῇ, ᾧ ἤμελλον κληρονομῆσαι οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐπὶ δὲ τὸ ὄρος ἦσαν ἐλθὼν, ὑψηλὸν τυχόντα, τῇ μὲ γερουσίᾳ ἀπέπεμψε. τὸ δ' ἐλεάζαρ καὶ τὸ ἰησοῦν ἐπήγεσθ καὶ προσομιλοῦν αὐτοῖς, νέφος αἰθέριον ἐκάλυψεν αὐτὸν, ἐξαίφνης ἀφανής. γεγράφασι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ θείου αὐτὸν ὡρετῆς τολυήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπτεθέωσ[a]. Prudenter autem divit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζῃ καθά τινος φαεσίζης. Nam ut Glycas post Basilium, Theodoretum, Procopiumque; aliosque adnotat, ἐ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τὴν αὐτοῦ τελευτὴν γνωσθῆναι καθόλου, ἵνα μὴ τὰ ὀπίσω σκιὰν λαβόντες οἱ τοῦ μόχου προσκυνήσωσιν, θεοποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A *Josepho* diversus abit Cl. *Huetius* in *Dem. Evang. Pr.* 4. §. 10.

Moysis die VII. *& illud Esthera die* XIII. *Adari, quæque super quatuor illa commemorat* Megilla Taanit. *Ejusdem plane Commatis habeo* Chronicon Mosaicum, משה של דה״ *cujus fine legitur* בחרש יב״ בו״ מת משה רבינו. *Neque vero fidenter insistam verbis* Legendæ de obitu Mosis, פטירת משה בשבעה בו״ באדר בארר השבט יום ובאותן ימים פירש התורה לישראל ובשבעה באדר מת לו׳ ימים *Diebus autem* 36. *à Neomenia Sebati ad diem septimum Adari populo Hebræo jus idem expoluit, qui tulerat: protinusque eodem die ab humanis excessit. Fabulam enim istam compactam video aut interpolatam ex Talmudo Babylonio, Siphre, aliisque veteribus libris, præsertim ex* Debarim rabba, *cujus ultima folia cum* Petirat moseh כ״ *lexi, præter quædam episodia ingenio male nescio cujus passim intrusa. Unde non plus dimidia editionis Gaulminianæ sapit priscum Commentarium* תלי אגדתא ד מעשים, *ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica ostendunt. Vetustius itaque argumentum de die ipso Moysis discedentis, jejuno tamen an liberali non dico, nec minus quam tredecim seculorum fama nobile Traditionem sive Baratham huc accommodant Patres Babylonii,* Ciddusim f. 38. *ubi de* XL. *annorum cibo agitur.* בו״ באדר מת משה. *Statimque iidem illi,* ופסק מלירד והיו מסתפקים כמן שכבליהם יר ששה יעשר בניסן תניא אירך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מניין שבו״ באדר מת משה. *Deut. c.* 34. 7. *Jos. c.* 1. 1, 2, 10, 11. *& c* 4. 19. צא מהן לג׳ יכים למפרץ הא למרת שבו״ באדר מת משה ומניין שבו״ באדר נולד משה, *Constat adeo retro numeranti à die decimo Nisani, quando ex Deut. c.* 31. 2. *Jordanem Josue trajecerat, dies* XXXIII. *septimo Adari stare obitum Mosis. Natum autem fuisse eundem septimo die Adari colligitur ex Deut. c.* 31. *Hodieque habeo annos* CXX. כי יהוה יושב ומלא שנותיהם של צדיקים ביום וכחרש לחרש *Idem etiam retulit Ismaelus ab ore Gamalæ Tanæi. Iterumque Babylonii Cod.* Sota f. 12. b. אכר מר בו״ בארר מת משה ובו״ באדר נולד משה כו׳ באדר ויר ששה בסיון תלתת ירחין, *Inter diem septimum Adari, quo cœpit vivere Legislator, quo & desiit, & sextum Sivani satium intercedit trimestre, quod docet Mar Zutra celebris Gemarista. Sextus autem dies Sivani expositio ad Nilum Moyse quam data Lege Hebræa notabilis. Quinimo paria legimus in Tosaphtha* Ciddusin *sive Appendice, quam adtexuit operi Judæ principis R. Chias, ejus discipulus & Ἀλεξανδρεύς, seculis nec duobus minor Josepho historico.* שמן המן שלקטו ביום שמת משה כו אכלו היתה משביעה בארר ויר ששה יעשר בניסן שלשים וט״ ימים יר שהקריבו העומר בגלגל לא פסק הכן ר״ אלייעזר בן עוריה אומר ובשבעה באדר פסק המן מלירד אותהיום מת משה ובששה עשר בניסן כלא מה שבירן שנ״ ויאכלו מתבואת הארץ כנערבשנה ההיא. *Eleazarus itaque Azariæ, aliique Pharisæi tempore Hadriani, septima Adari Legislatorem ereptum fuisse mortalibus traditione acceperant. Amoræis autem & Deuterotis supradictis succedit sententia & ætate proximus Jonathan ille, cujus interpretatio legitur Deut. c.* 34. §. *hisce verbis,* בשבעה יומין לירחא דארר אתיליד משה וכו״ יומין לירחא דארר אתכנש כנו יעלמא יעל נשיקת מימרא דיי״ *Datus est Moyses, idemque post* CXX. *annos sæculo ablatus* ἐν ἑβδομάδι ἐν ἀρχῇ γῆς, Hebraice על פי יהוה, *quod est, Deo volente, die septimo Adari* ב׳ בשבת. *Similiter Seder Olam rabba, cui altam vetustatem tribuunt Judæi: certe, quæ jam inde adferimus, ex Chronicis Josis Chelphatidæ sub Marco Antonino conditis, non serius derivantur.* A calendis Sebatis, *Deut. c.* 1. 3. מא״ בשבט יר ו׳ באדר פירש משה רבינו התורם את כל התורה כולת ששה בו יאמר הבה אל משה הן קרבו יביך למות בו באדר, *usque ad sextum Adari Legem totam exposuit apud Ecclesiam Hebræam ὁ νομοθέτης.* Sexto autem Deus ipsi indixit, prope est fatalis dies, ô Moyses! *Deut. c.* 31. 14. Quare luce sequente is è vivis discessit. *Et post pauca ejusdem cap.* X. Tres illi pastores populi Hebraici periere anno uno potius quam mense: Maria Nisanis decimo die, Aaron Neomenia Abi, & Moyses denique Adari die septima, damnorum tertium triplexque, רמשה רבינו בשבעה באדר וגו״ *Sequuntur porro eadem in eodem capite, quæ supra è Tosaphtha memoravimus de manna simul cum Moyse Hebræis ablata Adari septima luna. Idem porro à Rabinis didicerat annis abhinc* DCCL. *Eutychius Alexandriæ, Georgiusque Homadida ab eo,* وسات وموسي في سبعه ايام من ادار وهو برمهات Annus, *ajunt illi,* XL. ab Exodo perimit tres fratres; Mariam sexta die Nisanis, cui ex parte sua congruit Pharmuthi *in anno fixo Alexandrinorum.* Aaronem vero P. Max. Neomenia Abi, qui mensi *stato* Mesori respondet. Abstulit denique Moysen septima die Adari, qui incurrit in mensem *Alexandrinum* Phamenoth, sive *prolatione Arabica* Barmehat. *Deinde ex menologiis Judæorum idem tempus hauserant Mohammedani. Pra cæteris enim illorum doctissimus Masudius in Canone suo Astronomico, quantivis pretii opere, inter jejunia Judaica notat,* ادار صوم موت موسي, Septimum Adari jejunio adfligit obitus Moysis. *Pari modo Macrisius in historia Memphitica,* في اليوم السابع صعد موسي الجبل فقبضه الله هنالك واخفاه ولم يعلم احد منهم قبره ولا شاهوه وكان بين وفاة موسي وبين طوفان سنة غحكح, Die VII. Adari, ubi montem ascenderet Amramides, Deus ibi eum abripuit, clamque Hebræis condidit. Hoc contigisse fama est anno 1626. à diluvio Noachi. *Idem historicus capite de* ذموة, *templo celebrrimo Judæorum in Ægypto, natum etiam Moysen refert,*

Esdræ vel Scribæ consimili post Moysen tribuunt, atque simul τὸ κύμβρον probe demonstrat: θαυμασιώτατον ὃ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς γραμμάτων. ἐπὶ γὰρ ἀναλαμβανομένῳ καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλλομένῳ ἰσχὺς, ἵνα εἰς τὸ ἀρχαῖον δρόμον ἀφανὴς διίπτηται, καταπαυόντως καὶ ἐπιθειάτας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπιθανὼν ἑαυτῷ προφητικῶς δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελούτησας· ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν ὑ θνητῶν, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσι. ὡς δὲ οὐ ταὐτῷ τῶν προπαίζων ἐκδούθη, τυχὼν ἐξωμείτης μήκιστος, ὃ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μιᾶς δακρυρρόου ἐπένθησε, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεξάμενον ἕνεκα τοῦ ἀλίκτου καὶ σοφοῦς ἵνα ἔκλαυσον καὶ σοφὸς ἅπαντας δύοιας καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος· τοιαύτη δὲ καὶ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου μωϋσέως ἀφ' τῶν ἱερῶν γραμμάτων (saltem ex interpretatione Græca) μνημονεύεται. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annalista. τὸ δὲ πλῆθος ἐθάρρυε, καὶ ἦν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀνωδάκλητος, καὶ τοιοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωυσῆν οἰκτιρηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσειπεῖν θάρρυα. πορδοκῶν δ' ὅπου ἔμελλεν ἀφανὴς ἔσεσθαι, ἐπεσθὲ πάντες κοπτόμενοι· ὁ δὲ τὰς μὲ πόρρω τῶν χωρῶν κατασκέων, μέλλειν σπεύδειν. μόνη δ' ἡ γερουσία προέπεμπεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρ, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἦλθε νεφέλη ἐπὶ κορυφῆς φανεῖσα, ἣ ἐπὶ καὶ ἀφάντου ἱερακὼ· ὅθεν ἔδοξε αὐτῷ κύριος τῇ γῇ, ᾧ ἤμελλον κληρονομῆσαι οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐπὶ δὲ τὸ ὄρος ἦσαν ἐλθὼν, ὑψηλὸν τυχόντα, τῇ μὲ γερουσίᾳ ἀπέπεμψε. τὸ δ' ἐλεάζαρ καὶ τὸ ἰησοῦν ἐπήγεσθ καὶ προσομιλοῦν αὐτοῖς, νέφος αἰθέριον ἐκάλυψεν αὐτὸν, ἐξαίφνης ἀφανής. γεγράφασι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ θείου αὐτὸν ὡρετῆς τολυήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπτεθέωσ[a]. Prudenter autem divit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζῃ καθά τινος φαεσίζης. Nam ut Glycas post Basilium, Theodoretum, Procopiumque; aliosque adnotat, ἐ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τὴν αὐτοῦ τελευτὴν γνωσθῆναι καθόλου, ἵνα μὴ τὰ ὀπίσω σκιὰν λαβόντες οἱ τοῦ μόχου προσκυνήσωσιν, θεοποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A *Josepho* diversus abit Cl. *Huetius* in *Dem. Evang. Pr.* 4. §. 10.

[a] Τὸν πάντα] Τὸν ἅπαντα *Vat.*

1. *Vixit autem omnino tempus viginti & centum annorum:*] *Obiit vero Moyses Neomenia mensis Adari, qui respondet Dystro Macedonum, anno* XL. *famosissimæ Exodi, suique reginiinis uno mense minus, qui luctui tanti Principis datus, etatis suæ anno* CXX. *Vir ingenii incomparabilis, vultus angelici, prudens, facundus, affectuum suorum arbiter ac dominus, dux belli, quales paucissimi: Prophetarum plane summus, & dignissimus hominum apud Deum aut ad hos vice Dei fari, Dei familiaris, teste Pollione, quod est versu antepenultimo Legis,* אשר ידעו יהוה פנים אל פנים: *primus inter quinque Satrapas Christi triumphantis, imo Magni Messiæ similimus Act.* 3. 22. *miraculorum pollentissimus artifex: Æthiopum forte, terror certe Ægyptiorum, Arabum, gentiumque Chananæarum: Scriptor antiquitate, fide ac sapientia longe celeberrimus: Legumlatorum Princeps & Canon: fons Theologiæ etiam Græcanicæ, Chronologiæ, Historiæ, Cosmographiæ,* Chron. Alex. *p.* 180. *& G. Syncll. p.* 143. *omnisque scientiæ: Judæorum denique, Samaritarum, Ethnicorum, Christianorum, Mahommedanorum, ac mortalium omnium, quotquot unquam ejus scripta legerint, desiderium & admiratio. Idem ὡσὶ θεῷ εὐξαῖς δυνατώτατος, Eumenio laudante:* πρῶτος σοφὸς, *Eupolemo: quocum etiam Tabernaculum Dei deseruit Nubes Gloriæ, Rabbinis priscis adnotantibus Siphræ f.* 54. *b. Hunc equidem Principem ac Prophetam Christo solo minorem impense Flavius Josephus ambobus libris contra Grammaticum Alexandriæ: sed amplissime omnium hunc collaudavit in* Demonstratione Evangelica *doctissimus & pissimus Huetius, gloria magna Neustriæ. Hic ergo desinit* התורה, ὁ νόμος, *opus Pentateuchum Divini Moysis. De die emortuali tanti doctoris ductoriscque unum Matthathiaden, virum studiosum veri, & ordinis Hieratici, & (præcipuum) in Archivis Ædis qui diu assederat, tot schelis vel seculis miserorum Rabinorum haud vereor anteferre. Præteribo igitur errorem Calendarii Seldeniani, ubi Legislatoris obitu notatur quintus dies Adari; præteribo pravum calculum correctionemque Petiti in Eclogis. Is enim hoc jejunium in Nonum Adari differt. Josephus, quod heic & supra vidimus, Calendis Adaris à rebus mortalium Moysen suum abstulit. Judæorum reliqui hebdomada aliam vivendi viro Dei concedunt. Quinimo vetustior multo fertur & receptior hæc ῥαδιοπαραδοσις, quam viri docti existimant, quamque omitti prorsus deceat. Diserta sunt in hac re, si genuina, quæ verba legimus in* Megillat Taanit: *nisi arbitrarer potius propter Gemaram Solymitariam ad Masictam* תענית *f.* 66. *a. aliaque ob argumenta, non multum veteris libelli laudatique Jurisconsultis Urbis hucusque servari, aut sub vetere titulo altera, Hebraica scilicet; cum fragmenta indubia prisci istius voluminis dialectum Jerosolymitanam omnino ferant. Insuper in medio libello, ubi exponuntur calamitates, quæ dies anni obscurarant Judæis, ne verbum offendas de luctuosa morte Moysis. Docet autem Megilla* νεκρώσιμον, *verbis quidem Hebraicis interpolata* בשבעה באדר מת משה רבינו, תֵּן ז. ἀδάξε τέθνηκεν ὁ μωυσῆς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν: *hunc adeo diem numerat ille libellus inter jejunia Legis ipsius* כן התורה, *non decreti Rabinici. Verum constat ex Talmudis utriusque Jerus. f.* 66. *a. & Bab. f.* 68. *idque* ב׳ תלי מגלת תענית ד אחד, *& ex Iad, Samag, Arba turim, cæterisque Juris compendiis, Jejunia Catholica* תעניות לכל ישראל *fuisse duntaxat quatuor, suis temporibus definita à Zacharia vate c.* 8. 19. *Sed casubus eadem & infortuniis suis notata ab Hieronymo Asceta ad* ἑωδικαπόρθητον, *ac si recens venisset è concessu Gemaristarum Selymitariorum, quibuscum sane diu ille versaverat. Instaurabatur igitur sex aut septem hinc seculis, post Talmuda equidem collecta, quanquam R. Samson in* Jalcut, *& G. Gaul minus reverentius & antiquius de eo reputarint, Jejunium*

τὸν, ὃν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐπελάβετο δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ ἔτους, [r] ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, [s] Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν, νουμηνίᾳ

centum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto uno menſe. At, deceſſit ultimo anni menſe, qui vocatur à Macedonibus quidem Dyſtrus, à nobis vero Adarus, & *quidem* noviluna-

fert, في يوم سابع من شهر ادلر سنة ثلاثين ومايۃ لدخول يعقوب علي يوسف, Adari die ſeptimo, anno 130. à deſcenſu Jacobi. *Adde his ex Zohari paraſis* Hucca & Truma, *ſeptima die Adari ſub veſpera Sabbati diſparuiſſe Moyſen è populo ſuo*, משרת מת ביום ז׳ אדר ואהרון ביום רח׳ אב ומרים ביום ו׳ ניסן וכלם בשנת הם ולא נקברו יחד למוכורת ישראל יוסף ומשה וזויר מתו ביום שבת בשערת המנחת. *Quoniam vero iſta Commentaria Jechaides nunquam viderat, licet hoc credant recens circumciſio, adſcribam potius verba Abraami bar Chia, qui ſex retro ſeculis claruit ob ſcientiam Aſtrorum:* משה רבינו הוא השביעי לאבות הקדושים ונולד אחד לו׳ שנים למיתה לוי שנת אלפים ושסח׳ ליצירת, ביום רביעי שבעה ימים לאדר כאשר כתב ר׳ א׳ בר חייה הספרדי *Moyſes ſeptimus* τῶν πάντων, (*cæteri fuerant Adamus, Enochus, Noachus, Abramus, Iſacus, & Jacobus*; *quanquam Legiſlator ſeptimus etiam genere emicuit ab Abramo fonte ipſo Hebraiſmi, quod Demetrius hiſtoricus noſque omnes novimus*) *natus eſt ille feria quarta die ſeptimo Adari anno* 37. *poſt obitum Levis, & ab orbe condito anno* 2368. *Denatus autem idem die eodem, ut tota fatetur Rabinitas. Quinimo de feria Moyſis abeuntis ferebatur olim inter Babylonios* Sota c. 1. σάββατον ἦν ἡ ἐξόδιος ἡμέρα, σάββατον μὲν τοῖς ἄνω, אותו שבת שבת של ריחוני. *Quippe Moyſes dux erat Iſraelis mane, veſpera Joſue. Ceterum circa annum Domini noſtri* 1180. *in honore erat Abraamus Davidis, qui* ὁ τῷ ἰωβηλαίῳ (*ſic enim interpretor* ספר הקבלה, *ad mentem magni Epiphanii*) *ait de Conditore Legum Hebraicarum*, ונפטר משרת רבינו ביום שבת כערת המנחת בז׳ באדר בשנת שנים חמס׳, Obiit Moyſes VII. die Adari poſt meridiem, qui erat Sabbatinus, annoque creati mundi 2489. *à Tiſri ſupputato. Ita Abraamus veterum* Agadot *excuſſor. Hoc demum agmen claudat Zacutus optimus Chronologus Judeorum:* ומת משה בנשיקה על פי יהוה כמו אהרן אחיו בשנת מ׳ בתרש אדר בו׳ באדר בתצי היום בעצמו של יום שנ׳ בעצם היום הזה שבת ויש מדרש אחר שאומר בעש׳ והיתה ואתהשנה שנת אלפים ותפח׳ ליצירת, Exſpiravit itaque Moſes anno mundi 2488. ſub meridie Sabbati, quod incidit in diem VII. Adari. *Quandoquidem vero, ut Sophiſtæ Babylonii ultro fatentur*, 33. *dies à Jordane tranato ad Moyſis obitum* τὸ σφάγιμα *computati, huic calamitati diem Adari ſeptimam referant, erroris perveteris (ut videtis) & pertinacis fundum indicaſſe ſufficiat. Joſephus tamen unus ex mille Judais ſcriptoribus verum diem dixit obitus Moſaici, Adari primum. Statuit adeo Flavius ſpatii ſupradicti totos dies* 12. *concinne. Menſem luctus exegerat. Inde ſex dies Ducis excitatio & exploratorum pericula conſumunt. Tum exercitus propter fluvium admotus, triduo luſtratur. Deinde luce decima Niſanis itinere lato ſiccoque Jordanem trajicit. Idem ſane intervallum exigit methodus libri Joſue c.* 1. 1. *c.* 2. 1, 2, 3. *c.* 3. 1, 2, 5. *& c.* 4. 19. *Alibi autem perſtrinximus, quam bene conveniat inter Hieronymum noſtrum & Ris Lacis, alioſque Phariſaicos* Taanit f. 9. *T. B. &* Siphre f. 54. *&* Petirat Moſeh *de mente Zachariæ vatis c.* 11. Tres paſtores uno menſe ſuccidentis, Mariam, *inquiunt*, Aaronem, & Moyſen. Quo enim menſe moriebatur ſoror, decretum erat cœlitus, ne fratres Chananæam unquam intrarent. *Aut, quod maluit Gemariſta*, cum Moyſi ſimul evanuere tria magnalia trium illorum Prophetarum, puteus perennis, & nubes gloriæ, & nimbus mannæ. *Verum Commentariorum Miſnicorum proœmio ex Traditione quaſi certiſſima, imo ex Siphre f.* 63. *b. commentario antiquiſſimo, refert Moſes Maimonis de Moyſe Maximo*, Poſt exactos 36. dies, qua legibus oretenus explicandis, qua calamo deſcribendis vel ad XIII. exemplar, meridie ſeptimo Adari diſceſſiſſe protinus in Abarim montem, indeque ad cœlos confeſtim avolaſſe Deo miniſtratum, corpore nedum exuto; *quod ne Michael Archangelus aſſerere auſus eſt*, ὡς ἐκ μυθείας σώματος. תם טלע על אלנבל פי נצף נטאר סאבע אדר עלי טא צחת אלנקל פכאן דלך מותרה פי הקנא לעור טנא איאר ואלחיאר פי חקר למא ארתקי אליה והכרא קאלו משרת רבינו לא נת אלא עלרה ומשמש במרוכם אשר כן עלה אל ההר בחצי היום השביעי לחרש אדר כפיו אשר דקרקה הקבלרה וגו׳ *Dignum plane commentum ingenio Philonis ac Cabaliſtarum, ſed adverſans ſacro Deuteronomio c. ult. v.* 6. ἀσυνθέτῳ ὄντι. *Scio quidem Scriptoribus Eccleſiæ noſtræ cum Græcis tum Latinis valde placuiſſe Tranſlationem corporis Moſaici, & inter hos quandoque B. Hieronymo. Nam is tandem ad Matth. c.* 17. *fingere maluit in nobiliſſima illa Metamorphoſi* Eliam de cœlo *in Itabyrium* deſcendentem, reſurgentem ab inferis Moyſen. *Verumtamen Enochum etiam Eliamque mortalitatis ſuæ exuvias in terris clam nepotibus tum olim reliquiſſe, meraſque animas Deo auctori reddidiſſe: primumque adeo omnium hominum Jeſum Chriſtum Servatorem omnium, &* τὸ πεπλασμένον ἐκ τῶν πνευμάτων, *cœlos humano corpore penetraſſe, rectum ego exiſtimo piumque credita. Docuit inſuper Judas Princeps, utroque Talmudorum atteſtante, T. Bab. f.* 13. *&* Jeroſ. *f.* 17. *c.* Sota, ex S. Scriptura conſequi, quod vix alias liceret dicere, Moyſen quidem animam ſuam efflaſſe apud Nebunta in ditione Rubenica, Deut. c. 34. 1. & Num. c. 32. 38. corpus tamen ejus per quatuor milliaria ſubinde delatum יקל כנפי שכינרה, recondi in partibus Gaditarum. Tantum enim ſonat vaticinium Deut. c. 33. 21. כי שם חלקת מחוקק ספון. Quod in parte ſua, *in parte Gadis, ſic & Hieronymus noſter interpretatur*, doctor eſt repoſitus, qui fuit cum principibus populi. *Clarius adhuc Onceloſus doctiſſimus Legis interpres & antiquus*, Quoniam ibi in hæreditate ſua Moyſes Scriba magnus Iſrael, *ſic Moyſen ſolebant nuncupare Eleazarus ſenior Deuterotarum decus, & D. Simalion Sota f.* 13. *b.* ſepultus eſt, qui egrediebatur ante populum & ingrediebatur. *Onceloſum ſequuntur uno animo Uzielides & Paraphraſtes Solymitarius. Reciſſime idcirco dixit Barachias Talmudiſta, capite* 34. *Deut. verſiculoque ejus* 6. *pro ſepultura Moyſis argumentum non unum contineri, ſed* σημεῖον ἐπὶ σημείῳ, סימן בתוך סימן. *Unde urget R. Chamas f.* 14. *Sota*: Imitare tu Deum, *Deut. c.* 34. 6. & humana corpora humo mandato, והבה׳ קבר מתים שנ׳ ויקבר אתו אף אתרת קכר מתים. *Et ante eum conditor Miſnarum* Sota c. 1. §. 9. מי גרול ממשרה שלא נתפסק בו אלא המקום, Curæ ſuæ exiſtimavit Optimus Moyſen ſepelire, qui ipſe Joſephi Patriarchæ oſſa tam ſtudioſe tam pie ſervarat. *Attamen Deo adeſſe ſemper ſcimus Michaëles, Raphaëles, aliaque ſplendida ſervitia, ſi quid de vita morteve noſtra ille juſſerit. Quapropter non male obſervatum fuit ab Epiphanio Cyprio,* τῷ μὴ γινώσκειν ἄνθρωπον τὴν μυσίου ταφὴν, σημαίνοντος ἡ θεία γραμμάτων· ὡς γὰρ ἄνθρωπον τὸ σῶμα μυσίου μὴ κεκηδεῦσθαι· ἀλλὰ καθὼς ἐβουλήθη ἡ ἀφάτοια, ὑπὸ τῆς ἀγγέλων. *Ex ea opinione factum credes, quod in Græcis exemplaribus legatur Deut. c.* 34. 6. κ. ἔθαψεν αὐτὸν ὁ γῆ ὁ τῇ γῇ μωάβ, *mendo quæſito pro* ἔθαψεν αὐτὸν: *niſi forte Interpretes Ptolemaici viderant olim* ויקבר, *acceperantve ipſum* ויקבר *tanquam* ἀπρόσωπον. *Ne quis tamen miretur, quod huc non ſiſtam de Legiſlatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaelis, quem inter Egregoros recenſet vetuſtiſſima fabula* Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat* ראש כל השטנים, σαμιαζᾶν, *necnon* Petirat Moſeh τοῦ πονηροῦ, שמאל הרשע, *& capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtiæ callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהורה, *& in Moyſis Analepſi* שר של ישראל, *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſuë & Chaſamonæi, Ex. c.* 23. 23. *Joſ. c.* 5. 14. *& Dan. c.* 12. 1. *Malo equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli* ὡς ἐν ἰωτῇ σώματος, בגוף של יהושע, de perſona pollura, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſue Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari; nam ſic legere abſque exemplaribus Eccleſiæ quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c.* 3. 2. *itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* ἐν κυρίῳ *abundat in Epiſtola altera ejus c.* 2. 11. *contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium, quique vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nonum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* ὡς ἐκ λόγων *tertio referat* ὁπ τῆ ἀναβάσεως μωυσέως, cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe prævarications Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 45, c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal. c.* 6. 15. *Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi Moyſeos derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ* בתי ק׳ וכ׳ שנה קצבתי לך וגו׳, βατῆ, O mea filia, exactis nunc CXX. annis, quos tibi (ait Optimus, qui mox illam oboſculando exhauſit) in corpore iſtius juſti commorari decrevi, egredere abſque mora. Te mox Cherubinis Seraphiniſque inferam prope Thronum meum. Reſpondiſſe tamen mentem tam ſanctam Moyſis jam in exitu ſolis jubare illuſtrioris, & gloriam Seraphicam, non minorem, adverſus Samaelem carnificem ſpirantis. טוב לי בורה (ſicut in monte ſancto Petrus Apoſtolus) Præſtat heic eſſe; quoniam cœlo lapſi Azas & Azaelis flagitioſe agunt in terris. *Vetus etiam arbitror piumve Epiphonema illud intermorientis Legiſlatoris ad populum ſuum*, אראה אתכם לתחיית המתים, Ruſſus vos Hebræos videbo, quando reſurgent mortui. *Antiquo operis & illa*, Gabrielem, Michaelem patronum Hebræorum, & Doctorem Moyſis ſcribamque eundem cœlituum *Zagzagelem* וגוגיאל *in* Rabbot, *aut Zanghielem* וגניאל *in* Petirat Moſeh, de Moyſe liberando cum lethifero Samaele contendiſſe, & increpuiſſe dæmonem hiſce verbis, רשע אני בוכח ואתרה שוחק וגו׳: eoſdem ſubinde ſplendidiſſimos & curaſſe & defleviſſe funus Moyſis, cœli terræque communem luctum. *Cætera* Petirat Moſeh *aut ſunt momenti levioris, aut otium noſtrum uberius expoſtulant.* BERN.

r Ὑπὲρ μὲν Μακεδόνων] Diſcrete *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. & Gen.* phraſi rotunda, ὑπὲρ μὲν μακεδόνων δύστρου καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ, Non enim ex integro ſolent congruere menſes Macedonum cum Hebraicis. *Samb.* ibidem vocalatur nomen peregrinum ἀδαρόν. Mox τῶν πάντων ἀνθρώπων *Samb. Busb. & Hen.* BERN. Ita in quinque (*Coll. Big. & Voſſ.*) *MSS.* in *Editis* ὑπὲρ μὲν Μακεδόνων Δύστρου καλουμένου, Ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ.

s Ἀδάρῳ] Scilicet ultimo anni menſe, primoque illius die, quod (ut inquit Cl. *Uſſerius*) cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quam traditio poſteriorum Hebræorum,

vilunio: & ingenio mortales omnes, qui unquam fuerunt, ſuperans, & rebus excogitatis optime uſus; miræque in dicendo venuſtatis, præſertim cum ad populum loqueretur. Cæterum ita affectionibus imperans, ut ne quidem ulla earum animo ejus ineſſe videretur; & nomina illarum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conſpiceret, quam ex ſeipſo cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita ut quicquid *ipſe* eloqueretur, Deus ipſe loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies ploravit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebræos tenuit, quantus tunc *eos occupabat* Moyſe defuncto. Ipſum vero deſiderabant, non ſolum qui eum experti ſunt: ſed & qui in leges ejus *forte* inciderint, vehementi ejus deſiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti eſſet virtute, conjicientes. Et talis quidem à nobis declaratus ſit Moyſis exitus.

Finis Libri quarti.

νία· σωέσῃ τε τὰς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλών, καὶ χρησαμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, [t] εἰπεῖν τε καὶ πλήθουσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τότε ἄλλα τε τῶν παθῶν αὐτοκρατὴς· ὡς [v] μηδ' ἐνεῖναί τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν [x] μόνον αὐτῶν τὸν προσηγορίαν, [y] ἐκ δὲ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ [z] παρ' αὐτοῦ. καὶ κρατησὶς μὲν ἐν ὀλίγοις· προφήτης δ' οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. [a] πενθεῖ μὲν δὴ αὐτὸν ὁ λαὸς [b] ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους [c] τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. ἐποθουν δ' αὐτὸν οὐχ οἱ παρόντες αὐτοῦ μόνον· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινῶς ἐποιοῦντο τὴν ὑπόζητησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς [d] ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ Μωϋσῆν τέλος [e] τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον.

Τέλος τοῦ βιβλίου τετάρτου.

qui ad ſeptimum diem menſis *Adar* obitum illius referunt.

t Εἰπεῖν] At Moyſes *linguæ* erat *impeditioris*, Exod. 4, 10, & 6. 11. nempe natura ſua (ut dicit *Al. Morus* ad *Act.* 7, 22.) non poſtquam dixit ipſi Deus, *ego ero in ore tuo.*

v Μηδ' ἐνεῖναι] Ita *Baſ. Epiph.* & *Samb* à manu prima μὴ δεῖν τούτων ab altera. μὴ δ' εἶναι τούτων *Big.* μηδὲ ἓν εἶναι τούτων *Vat.*

x Μόνον αὐτῶν] Μόλω *Vat.*

y Ἐκ δὲ παρ' ἄλλοις] Καὶ ἐκ δὲ legerat *Vet. Interpr.*

z Παρ' αὐτοῦ.] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſpectret ad γινώσκειν. παρ' αὐτῷ *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Πενθεῖ μὲν δὴ αὐτὸν] *Busb.* & *Hen.* πενθεῖ ὃ αὐτόν. BERN.

b Ἐφ' ἡμέραις] Ἐφ' ἡμέρας MSS. quatuor. Inde delibata crede quæ *Zonaras* ſcribit p. 28. Annalium, ἐδη μὲν τεσσαράκοντα διελήλυθέναι ἐτῶν, ἐξόδῳ δὲ αἰγύπτῳ οἱ ἰσραηλίται ἐξεληλύθασι πρὸ πεντήκοντα ὑδρείων ἱερῶν, ἀθρόας τὸν λαὸν μανίας, ρκ'. ἐτῶν γεγονώς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέλιπε τέλος. Et deinceps, ἐείωζε ὃ τῶν ὅλων ζωὴν σιαυτὸς οκ'. ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος, ἐνὸς λειποῦσι μοῖρις, καὶ ἐπέβησεν αὐτὸν ἐν ἡμέρας λ'. ταῦτα μὲν φησιν ὁ ἰώσηπος. BERN.

c Τοσαύτη] Ita *Big.* (*Coll. Vſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiph.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt τοσαύτη.

d Ἐκ τούτων λογιζόμενοι] Ἐκ τούτου *Vat.*

e Τοῦτον ἡμῖν] *Samb.* & *Epiphan.* τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον. *Big.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδ. τὸν τρόπον. *Baſ.* & *Gen.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω. Subjicit autem *Samb.* φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτος. Item *Busb.* & *Hen.* ἔσχηκε ὁ τέταρτος ἔτος λόγος (*Busb.* ὁ λόγος) χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Qui numeri certi ſunt bonique. BERN.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΠΕΜΠΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUINTO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιησῦς ὁ στρατηγὸς τ̃ Εβρ̃αίων, πολεμήσας τοὺς Χαναναίους κ̀ κρατήσας αὐτ̃ων, [b]τὰς μὲν διέφθειρε, τοῖς δ' γ̃ῆ καταπλησχήσας διένειμε τ̃ Φυλαῖς.

1. *Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.*

β'. Ως, ἀποθανόντ@ τ̃ στρατηγ̃, παραβαίνοντες οἱ Ισραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπράθησαν συμφορ̃ων· κ̀ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρ̃ων ἑξακοσίων.

2. *Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros* DC. *interempta est.*

γ'. Πῶς μ̃ετὰ τοῦτο τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ Θεὸς Ασσυρίοις ἐδούλωσεν.

3. *Quomodo post hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Assyriis in servitutem tradidit.*

δ'. Η ἀπὸ Κενέζ τ̃ [c]Αθνιήλ παῖδος αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἄρξαντ@ ἔτη πεσαράκοντα, λεγομένη δ' παρὰ Ἕλλησι κ̀ Φοίνιξι κριτ̃.

4. *Libertas ipsis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui & principatum per annos* XL. *tenuit, & apud Græcos & Phœnices Judex dictus est.*

ε'. Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμ̃ων ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ κ̀ δέκα ἔτη· κ̀ ὑπό τιν@ [d]Ηούδ τ̃ δικαίως ἀπηλλάγη, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐπ' ἔτη κατασχόντ@ ὀγδοήκοντα.

5. *Quomodo populus noster rursum Moabitis Octodecim annos servit, & per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.*

ς'. Ως Χαναναίων αὐτὸς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου κ̀ [e]Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτ̃ων ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

6. *Quomodo Chananæis eos in servitutem redigentibus per annos* XX. *à Baraco & Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos* XL.

ζ'. Οτι πολεμήσαντες [f]οἱ Αμαληκῖται τοῖς Ισραηλίταις ἐνίκησάν τε κ̀ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

7. *Quod Amalecitæ, bellum Israëlitis inferentes, eos devicerunt; regionemque eorum per septem annos afflixerunt.*

η'. Ως Γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ Αμαληκιτ̃ων, κ̀ ἦρξε τ̃ πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos* XL.

θ'. Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι ἀρχιδοχοι τοῖς πέλας ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰκανῷ χρόνῳ.

9. *Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.*

ι'. Περὶ τ̃ Σαμψῶν@ ἀνδρίας, κ̀ ὅσων κακ̃ων αἴτι@ Παλαισ̃ίνοις ἐγένετο.

10. *De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.*

ια'. Ως οἱ υἱοὶ Ηλὶ τ̃ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαισ̃ίνους μάχῃ.

11. *Quomodo filii Eli sacerdotis à Palæstinis in prælio cæsi sunt.*

ιβ'. Ως ὁ [g]πατὴρ αὐτ̃ων, ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τ̃ θρόνου ἀπέθανεν.

12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella dejiciens mortem obiit.*

ιγ'. Ως νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τοὺς Εβρ̃αίους οἱ Παλαισ̃ίνοι κ̀ τὴν κιβωτὸν αὐτ̃ων αἰχμάλωτον [h]ἔλαβον.

13. *Quomodo Palæstini in hoc bello, victoriam ab Hebræis reportantes, etiam arcam eorum captam abstulerunt.*

---

a Εν τῇ πέμπτῃ] *Al.* ἐν τῷ πέμπτῳ.
b Τὰς] Τούτους μ̃ *Big.* & *Samb.*
c Αθνιήλ] Ita ὁ *Vet. Interpr.* & S. *Bibliorum* versione *Syriaca* & *Arabica.* Ασνιήλ *Bas.* Καθαναήλ *Samb.* Hothniel *Hebr.* Γοθονιὴλ LXX.
d Ηούδ] Ita *Samb.* convenienter Hebraïco *Ehud.* Ιουδᾶς *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* Αωὺδ LXX.
e Δεβώρας,] Ita *Big.* & *Samb.* prout in Textu Hebr. in *Editis*, *Aliisque* Δεββώρας. atque ita LXX.
f Οἱ Αμαληκῖται] Illud *οἱ* ex *MSS.* ut & *ἐπὶ* in sequentibus.
g Πατὴρ αὐτ̃ων,] *Al.* πατὴρ, αὐτ̃ων ἀκ. *pater, eorum audita cal.*
h Ελαβον.] *Al.* παρέλαβον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἓξ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUINTUS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

CAP. I.

Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.

Luctu exacto, & exploratoribus in Jerichunta clam dimissis, Jesus copias Jordani fluvio admovet. Jos. c. 2. & c. 3.

CUM autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Jerichunta mittit, ut vires eorum & quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. at ille *interea* exercitum per ordines explicuit & instruxit, ut tempestive Jordanem *fluvium* trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis *tribus* præerant (nam & parti hujus tribus dimidiæ Amoræam habitare permissum erat, quæ terræ Chananæorum

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, [b] τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληροχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

[c] ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τοῦ προειρημένου τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγενότος, Ἰησοῦς, ἀπάντων ἤδη [d] τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων πολλοὺς ἐχόντων, καὶ δι' πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως [e] στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. [f] πέμπτῃ δὲ [g] κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ [h] γνωσομένους. αὐτὸς δὲ [i] ἐξέταξε τὸ στράτευμα, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην. ἀνακαλεσάμενος δὲ τούς τε τῆς [k] Ρουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς [l] Γαδίδος καὶ Μανασσητίδος προεστῶτας· ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὸ [m] Ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπέτρεπτο, τὴν Χαναναίων γῆς [o] ἕβδομον μοῖραν

[a] Τετρακοσίων] Annos υνς' ccccLxxvi. i. e. Josuæ an. 26x450 Judicum, inter obitus Moysis ducis Elisque P. M. intercipi jam consentiunt exemplaria Græca *Big. Busb. Bas. Hen. Samb.* & 1, 2, 3, 6. Bibliothecæ Regis Christianissimi: tum ex Latinis *Bodl. Mert. W. 2. Voss.* 1. *Vig. Bal. Cant. Thuan. S. Germani*, Regiorum 8, & 9. Tantum etiam intervallum exposcit Epocha Templi à Salomone fundati, Flavio isto atque S. Paulo supputantibus, quod alibi ostendimus. Ut prorsus insanum sit non credere Josephum ita hujus libri historiam temporibus suis definiisse. BERN. Scilicet Josuæ annos xxvi. & Judicum ccccl. inter obitus Moysis Elisque intercipi consentiunt innumera exemplaria, partim Græca, partim Latina.

[b] Τοὺς μὲ διαφθείρε,] Græcorum quatuor, & cum illis moles *Epiphaniana*. τούτους μὲ *Big.* & *Samb.* BERN.

[c] Μωυσέως] Μωυσέος *Samb.* manus altera, & *Gall.* 1. qui in Bibl. Regia præfert numerum 1051. BERN.

[d] Τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων] Τῶν ἐπὶ Μωϋσῇ *Busb.* & *Hen.*

[e] Στρατιὰν] *Samb. Bas.* & *Gen.* Aut ἐπὶ στρατείαν, *ad expeditum*, cum *Big. Tar. Epiphanio*, *Schotanoque*. Utrumque equidem scriptis veterum pro *expeditione* probatur, hoc frequentius. BERN.

[f] Πέμπτῃ] Πέμπτῃ τι *Gall.* 1. *Samb. Hen.* & *Epiphanius*. BERN.

[g] Κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα,] *Luctu adeo exacto, & exploratoribus binis,* אנשים כרגלים, *iidem mox* מלאכים, *Jacobo ἀγγελοι, Jonathani,* מאללים, *& Arabi* جاسوسون, *in Jerichunta clam dimissis, auxiliis etiam tribuum duarum dimidiæque expetitis, Imperator quinquagies mille milites (sic computat Mattathiades, ad censum Josuæ c. 4. 13. addita forte tribuum Transjordanarum myriade) Jordani fluvio admovet è statione* XLII. *quam Moyses plenè adpellat* ἀφορμὴν σατβὰ, אבל השטים, *Jos. c. 2. 1. & c. 31.* σατβὰν *aut* Setim, *passim Josephus* ἀσιλὰ, *quod est* אבלה, τὸ πεδίον. *Urbs illa fuit regionis Peræa, ac sortis Reubenicæ, sub monte Phogore, milliaribus Italicis* 7½ *à Jordane distans, totidemque à Philadelphia, necnon* XII. *milliaribus a* Bethjesimot, *quod Scholastici Urbis Sacræ adnotarunt in* Sebiit f. 36. c. *à Livíade denique sex duntaxat milliaribus remota, sicut S. Hieronymus noverat* τῇ πόλει. *Vide illum ad Joelem vatem. Insuper perite, ut solet,* תבינו לכם צרה, *Jos. 1. 11. Archeologus explicat,* παρήγγειλεν ἐπὶ στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος: viatica equidem vasaque sua colligere Hebræos jussum. *Perperite etiam idem posuit,* ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην, *pro cruce illa Rabinorum veterum & recentium,* בי בעד שלשת יכים אתם עברים הירדן הזה *Nam in libro Josue quædam ordine non directo referri, nemo non videat præter caput Rabinicum.* BERN.

[h] Γνωσόμενος.] Γνωσομένους *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ἐξέταξε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐξήτασε *lustravit* in *Vat. Hen. Busb.* & *Samb.* ad oram libri. ἐξήγαγε *eduxit* habent *Bas.* & *G.*

[k] Ρουβηλίδος] *Busb. Hen.* & *Samb* ῥουβήλιος *Big. Bas.* & *Gen.* Unde *Zonaras*, μεγαλεπάμβου τὸν τῆς φιλάρχους τοῦ ἐκείνου φυλῆς καὶ τοῦ γαὰδ καὶ τοῦ μανασσῆ, ὑπεμίμησκεν αὐτὸς τὸν τοῦ μωυσῆ σωφρονῶν. τὸν γὰρ ἱπποβάτην πενθικὴς μυρίοις ὁπλίταις ἐπὶ τὸ ἰορδάνιον ὡσπερεί. BERN.

[l] Γαδίδος] Γαδδος delicate *Big. Samb.* & exemplaria quædam Latina. Rectius γαδιτος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* γαδδος *Gall.* 2. BERN. Γαδίδος *Vat.* pro quo in *Big.* & *Samb.* Γαδδος.

[m] Ἀμορέων] Ἀμορέαν *Bas. Gen.* ἀμορραίων *Big.* & *Samb.* Eadem Onceloso ארץ האמרי *tellus Amorea* ; אמרי viro Divino. *Hen.* & *Busb.* heic ponunt τῶν ἀμορραίων ex libro præcedente; & manus recentior ad oram MS. *Samb.* τῶν ἀμορραίων ex Bibliis Græcis petitum. Quid tandem fecerit *Epiphanius*, altera columella docebit. Subinde τῶν χαναναίων γῆς *Gall.* 1. *Epiph.* BERN. Ἀμορραίων *Vat. Big.* & *Samb.* à prima manu, ab altera Ἀμορέων. *Busb.* & *Hen.* ponunt Ἀμμορίτου ex p. 209, & 224. Vide etiam p. 24. v. 2.

[n] Τῆς Χαναναίων] *Al.* τῶν Χαναναίων.

[o] Ἑβδομον ὅταν μέρος.] Quid audio? Num Ἀμορία, regio Emorræorum, id est, transjordanica, pars erat τῶν χαναναίων γῆς; at Josephus ipse distinguit Chananæam, ut & sacer Codex, a regione trans Jordanem. Et quomodo septima pars Cananæ fuit?

μον ὅσον μέρος. [p] Ὑπεμίμνησκεν δὲ [q] ὑπέχοντο Μωϋσῆ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνῳ σπουδῇ, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε σφᾶς αὐτὸς καμόντι, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι παρέχειν αὐτὸς εἰς τὸ σφαγελλόμενα σπουδάσαι. τῶν δ' ἑπομένων [r] ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς [s] Ἀβίλης ἐπὶ τὸν [t] Ἰορδάνην [v] ἑξῆκοντα σταδίους ἐξήκοντα.

β'. [x] Καὶ στρατοπεδούμενος ἐκεῖ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν σφῶν τοῖς Χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τά τε τείχη ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιαῦτα [y] ἔχοι τὰ τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἱ σπουδαὶ εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνέφερον. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, [z] καθ' ἡσυχίαν ξένοις σπουδάσασιν ἀκριβῶς ἅπαντα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἡσυχασμένης ὀψίας ὑπεχωρήσαν εἰς τι [a] καταγώγιον ἔξω τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ σπουδὴν ἐποιήσαντο δειπνοποιησόμενοι, καὶ σφὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν [b] ἡ Φρουτὶς λεγομένη· μεμνῆσθαι τῷ βασιλεῖ σφὶ δεῖπνον ὄντι [c] κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τῆς [d] Ῥαχάβης καταγωγίῳ, μὴ πολλῆς τῶν [e] λανθάνειν σπουδῆς ὑπαρχούσης. [f] ὁ δ' ἀπὸ τοῦ πέμψας σπὸς αὐτὸς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας

pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quæ Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis proſpiciendo defeſſus erat, & propter communem utilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur, armatis quinquagies mille *militibus*, ab Abila ad Jordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2 Cumque fuiſſet *illic* caſtra metatus, repente aderant ſpeculatores, nihil eorum quæ apud Chananæos eſſent neſcientes. Primò enim ignoti totam illorum urbem * ſine metu perluſtrarunt; ac *præſertim* mœnia, quà valida erant, & quà parum tuta illis munimenta, *obſervarunt*; portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum. Qui autem forte obvii erant *illos omnia* contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res urbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili *id facere*. Ut vero ſub veſperam hoſpitium ſubierunt prope mœnia *civitatis*, quò perducti erant in cœnam, & jam tum de diſceſſu ſoliciti eſſe cœperunt, regi cœnanti indicatum eſt veniſſe quoſdam è caſtris Hebræorum ad urbem ſpeculandam, & nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confeſtim *ſatellites* ad eos mittens, comprehenſos ad ſe adduci juſſit, ut eos tor-

fuit? Suſpicor hic aliud latere. Emoræi populi fuere, uni ex ſeptem populis Cananææ Deut. 7. 1. adeoque Emoræi dici poſſent ἐδόμου μέρος fuiſſe τῶν χαναναίων. REL.

p Ὑπεμίμνησκεν] Ὑπεμίμνησκεν αὐτὸς Zonar. & Vet. Interpr.

q Ὑπεχοντο] Τπείχωτο Big. Samb. & Epiphan.

r Ὁπλίσας] Ita Baſ. & G. ὁπλίτας πεντακισμυρίους in MSS. Vet. Interpr. & Zonara. exiguo ſane diſcrimine, Verum Joſephus ſua computatione ad cenſum Iſraëlitarum (Joſ. c. 4. v. 13.) addit forte tribuum Transjordaniarum myriadem. BERN.

s Ἀβίλης] Ἀβέλης Hen. & Busb. & jam Epiphanii Codices. Ita ἀβέλα legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβέλης Samb. Big. ἀβέλης Baſ. Gen. & Gall. 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβέλη, πόλις ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἀβίλα eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & *Abila* veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 3. exeunte. Nam illa omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* אבל, אבלה & אבילה, tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Jacet enim urbs illa in *Araboth Moab*, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. *Abelſatim in locis planioribus Moabitarum*, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, מישר שטים בבישריא דמואב, μίσαϛ σίτλμ βιμισαφαῖα δεμωδ, πεδίον σιτλμ ἐν τοῖς πεδινοῖς μωάβ. Ita ἀβέλ μεγάλα, Chaldæo מהולא מישר 1 Reg. c. 19. 16. LXX. Interpr. Joſephoque Ant. l. 8. c. 7. ἀβέλα, de patria Eliſæi vatis urbe. Et ante hos omnes minorum Prophetarum aliquis ſubſtituit נחל השטים ναὰλ ἀσατΐμ, *Convallis Sittim*, aut (ut Plinius diceret) *Convallis Liviadis*; atque vero Jonathan מישר חשטים, pro אבל השטים legis. BERN. Eo modo *Baſ. G.* & *Steph. Byzant.* Ἀβέλης *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ita Ἀβέλα *Euſebio* in *Onomaſtico*. Ἀβείλης *Big.* & *Samb.* Eadem Ἀβειλὴ p. 226. in pr. necnon Ἀβίλα aut Ἀβήλα in *Bello Jud.* l. 5. c. 3. exeunte. Illa autem omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Urbs hæc fuit regionis Perææ, ac ſortis Rubeniticæ, ſub monte Phogore, milliaribus Italicis ſeptem ½ à *Jordane*, totidemque à Philadelphia, à Liviade ſex duntaxat, ut nos docet *S. Hieron.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 435.

t Ἰορδάνῃ] Ἰορδάνου *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* BERN.

v Ἑξήκ] Ἑξιὰ *Baſ.* & *Gen.* ἑξήϛ *Epiphan.* & *Tar.* cum quinque Græcorum. BERN.

x Καὶ στρατοπεδούμενος] *Hebræorum autem par ſub mœnibus Jerichuntis jam ſatis explorata excipit* פונרקיתא *πανδοκιύτρια, nomine ita ambiguo non imperite vertit Jonathan Targumiſta ex Hebraico* אשה זונה, רחב חזונה, & האשה חזונה *Joſ. c. 2. 2. & c. 6. 17, 24. Nam promiſcua malaque famæ ſunt, ſemperque fuerunt* hoſpes fœmina & meretrix, κάπηλις καὶ πόρνη; *ſicut diverſoria utrarumque fornices. Πόρνη tamen placuit* LXXII. *Int. atque abs his novi Inſtrumenti Scriptoribus, & ſine illis Flavio in hiſtoria patria. Vocabatur autem ea mulier dialecto Chananea* Rachab רחב, *quod eſt* Laura *ſive* Euryclea; Rahab *S. Hieronymo, atque Interpreti Evangelii Hebraici κατ' ματθαῖον verſu quinto accurate* ῥαχάβ. *Joſepho pariter* ῥαχάβη *flexu Græco, vel ſane Hebraico Syroque* רחבה & רחבא. *Quippe* ῥαάβη Gall. 1. & ῥαάβ *Apoſtolorum duorum, Clementiſque viri Apoſtolici ex Alexandrina verſione accepta venerant. Illa igitur, qua præſtructis ob Hebræos in ſolario lini faſciculis, quave jactato quod vocant officioſo mendacio, quod tamen culpæ potius dubis & ingenio meretricio cum ſanctis Patribus Eccleſiæ noſtræ, quam referes unquam ad laudem, εἰς πίστιν καὶ ἔργα τῆ ῥαάβ Epiſtolis Apoſtolorum adeo celebrata, ſicut Grotius audet, adverſus regis Jerichuntii nuncios protexit. Legis autem faſciculis lini apud hunc Antiquarium λίνα αἴχαλίτι. Idem* מיצני כתנא manipuli lini *Targumo Jonathanis*, λινοκαλάμη *Alexandrinis*, ſtipula lini *B. Hieronymo*, *Hiſtorico Divino* פשתי העץ, linis ligni *locutione* ὑπαλλαττούσῃ: *hoc eſt*, culmis lineis *ſeu* cannabinis, *quos ſummæ ædes ſolent in Oriente deſiccare εἰς ξύλον* פשתן גביזולי *ut explicat Gloſſa Talmudica f.* 43. *b.* Beracot. *Noſtri Theologi goſſipium xylinum ea dictione intelligunt: at ſimplicius rectiuſque exponunt Deuterotæ c.* 2. Sabbat. כל היוצא כזן העץ אין מדליקין בו אלא בפשתן: *quo adnotat Mar Zutra*, פשתן איקרי עץ שנ' ותכנכם בפשתי עץ. *Hoc ergo ex beneficio ſanctæ paciſcitur Copa cum exploratoribus pro ſe ſalva ſuiſque, lemniſco puniceo ædes ipſius forte præmonſtrante, nimirum* διὰ τῆ θυρῶν (*ſic Joſephus, aliis* εἰς τὸν θυρίδα בחלון, in feneſtra, *v.* 18. *unde ſubmiſſi milites Hebræi*) *quando urbem patriam Hebræus funditus deleret. Sic enim magnis ominibus crediderat inſtitrix Phœniſſa, deſcriptore geſtorum Joſue, Jacobo Pauloque viris vere Hebræis, Clemente Chriſtiano, necnon Flavio Judæo, & Abulphetacho Samaritano magno aſſenſu referentibus. Interpretes autem* LXX. תקורת השני *reddunt modo* σημεῖον τὸ κόκκινον, *tanquam* אורת השני, *& poſt illos Clemens Romanus; modo hoc vel plenius dictum* תקורת חוט השני *v.* 12. *iidem Græce faciunt* σπαρτίον τὸ κόκκινον, funiculus coccineus *S. Hieronymo: Jonathani eo animo dicitur* דהוט תורא וחורית *i. e.* תר torro, *ſive* καλώδιον φοινικοῦν, *ſive Cl. Saudiæ phraſi* مسالك الغرمز. *Nam* τίλτα *idem poteſt quod* καῦ, λαμπρόν. *Unde* תקורת השני *μίτραι, phaleræ, rubellæ. Hoc & Joſephus maluit intelligi. Verum longe excellit interpretatio myſtica Pontificis Romani, qua is ſtudet mitigare animos Corinthiorum:* σπουδάζει δὲ οἱ καθ' ἡμᾶς ἐπὶ ῥαὰβ δοῦναι σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τῆ οἴκου αὐτῆς κόκκινον· σαφῶς ποιῶν ὅτι ἀφ' ἧ αἵματος ἡ κυρία λύτρωσις ἔσαι πᾶσι τοῖς πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσι ἐπὶ τὸν θεόν. *Quicquid denique apud Rachabam bene merentem Speculatores juxta murum urbis lapſantes juraverant, mox Pontifex maximus Senatuſque Hebraicus, Imperatore equidem rogante, conceſſum habent & ratum. Vide infra §. 5, 7. & Joſ. c. 2. & c. 6. 17, 21. Et Hebr. c. 11. 31. Jac. c. 2. 25. Et Clementinarum prioris c. 12. ubi ex verſione τῆ ὁ'. fuſe declaratur pietas Rachabica.* BERN.

* *Sine metu perluſtrarunt;*] *Al.* per otium, *&* licenter.

y Ἔχοι τὰ τρόπον] Ἔχοι *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἔχοι *Baſ.* & *Gen.* Superius *Gall.* 1. αὐτῶν τὴν πόλιν κατιόντας. BERN.

z Καθ' ἡσυχίαν] Κατὰ ἡσυχίαν *Samb. Big.* & *Gall.* 1. BERN.

a Καταγώγιον] Videtur καταγώγιον, non ut *Vulg.* καταγώγιον, legendum. Gloſſæ veteres Καταγώγιον, deverticulum, applicatio, diverſorium. REL.

b Η Φρουτὶς ἡ.] Articulum neglexit *Vat.*

c Κατασκεψόμενοί] *Gall.* 2. *Big. Tur. Samb. Hen.* & *Busb.* Scripſit itaque *Epiphan. quod exploraturi quidam civitatem.* Aut dices omnium temporum forma, κατασκεψάμενοί τινες, cum *Gall.* 1. *Baſ.* & *Gen.* Ibi loci ἐφεδρεύοντες unice *Samb.* BERN. Ita in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Aut dices (ut inquit *Bern.*) omnium temporum forma κατασκεψάμενοί τινες cum uno *MS.* & *Baſ.* & *G.*

d Ῥαχάβης] Ῥαάβης paſſim *Vat. Gall.* 1. & Ῥαὰβ *Epiphan.* & *Zonar.* ex LXX.

e Λανθάνειν] Λαθεῖν σφ. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. λαθόντων ἀσφαλείας *Vat.*

f Ὁ δ' ἀπὸ τοῦ πέμψας] Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας legerat *Epiphan.*

torquendo *inde* diſceret quo conſilio iſthuc ſe contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, forte enim lini faſciculos ſuper tectum ſiccabat, ſub illis quidem ſpeculatores *ſubito* occulit, miſſis autem à Rege dicebat, hoſpites quoſdam ignotos paullo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe: quos, ſi metuendi viderentur civitati, aut ad periculum Regi moliendum veniſſent, ſine multo labore ab inſequentibus comprehendi poſſe, *adjiciebat*. At illi, muliere eos ita *reſponſi obſequio* fallente, nihil doli ſuſpicati abierunt, ne explorato quidem hoſpitio. Cum vero per vias excurriſſent, quibus veriſimile erat eos diſcedere & quæ ad flumen ducebant, nullo invento veſtigio, à labore *eos perſequendi* deſtiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, & diſcrimen quod pro eorum ſalute adiret (ſe enim in iis occultandis deprehenſam non poſſe Regis vindictam effugere, ſed cum univerſa domo ſua perituram eſſe) ut in memoria tenerent, obſecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos eſſet gratiam pro ſalute præſenti rependere, eos domum ſe recipere jubebat, juriſjurandi religione data, ipſam ſuamque familiam ſervandas eſſe, cùm urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipſis decretum erat. hæc enim ſe noviſſe *ajebat* editis à Deo ſignis edoctam. At illi & de præſentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant ſe ei revera gratiam relaturos eſſe. Ipſi autem ſuadebant, ut, cum urbem captam fore intelligeret, & facultates ſuas & neceſſarios omnes in diverſorio deponens concluderet, januis lemniſcos puniceos appendens: ut imperator, cum domum noverit, ab illa lædenda caveat. ipſi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum *nos* ſervandi ſtudium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem juravimus, deprecamur, ne cui *noſtrum* ut jusjurandum violanti ſuccenſeat.

[g] μάθοι τί] *Al.* μάθῃ.

[h] Αγκαλίδας] Αγκαλίδα legerat *Epiphan.*

[i] Επὶ ϝ τίγυς] Επὶ ϝ τείχυς *Baſ. Gen. Gall.* 1. *Epiphanius, Comeſtorque Scholaſticus.* Simile mendum jamdiu inhæſit *ἀλληγορίοις* LXXII. Int. Ezech. c. 40. 13. ἀπὸ ϝ τείχυς ϝ θεὶ ἐπὶ τ τοίχου ϝ θεῖ, *à muro thee uſque ad parietem thee*, ut habuit vetus tranſlatio Latina. Nam S. Hieronymus rectius vertit ex Hebræo, *à tecto thalami uſque ad tectum ejus*, ἀπὸ ϝ τίγυς ϝ θεὶ ἐπὶ τὸ τίγ☉ ϝ θί. Pari enim tinnitu aures Græcas feriunt tria hæc vocabula τοῖχ☉, τεῖχ☉, & τίγ☉. Quinimo apud Joſephum hunc *Big. Tar. Hen. Busb.* confirmant nobis lectionem rectam ἐπὶ ϝ τίγυς, quod eſt in lingua principe על הגג Joſ. c 2. 6. ἀπὸ ϝ δώματ☉, *ſuper ſolarium*, Interpretibus LXXII. Syris etiam Aſſyriiſque על אגרא. BERN. Ita *Big. Hen.* & *Busb.* recte, ut conſtat ex Joſ. c. 2. v. 6. in *reliquis* cum *Editis* ἐπὶ ϝ τίχυς.

[k] Αποκεύπτ☉] *Al.* κατακεύπτ☉.

[l] Τινὶς ἀγνῶτες] Τινὲς εἰσιν ἀγνῶτες in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ſatis recte, ſi mox omnes cum *Epiphanio* legiſſent καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγῆναι, vel cum *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. Videſis *Zonaram* in *Annalibus* p. 29.

[m] Δειπνήσαντες ἀπαλλαγῆναι·] *Gen.* & *Gall.* 1. δειπνήσαντες ἀπαλλαγῆν. *Epiphanius* καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγῆναι *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. *Big. Samb.* & *Baſ.* δειπνήσαντες ἀπαλλαγῆναι. Magnus Drungarius de eiſdem, οἱ ϝ πεμφθέντες κατάσκοποι εἰς ἱεριχὼ ☉δηγούμενοι, τὴν πόλιν ἅπασαν κατιδεῖν· γνωσθέντες ϝ τῷ βασιλεῖ τ χώρας μείνουσι). ὁ ϝ δύο αὐτὰς συλλεχθῆναι ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον τ ζητοῦντων τοὺς ἄνδρας ἡ γυνὴ πρὸ ἧς ᾠκοδομήθησαν, τοὺς μὲ κατέκρυψε, λίνα αὐτοῖς ἀγκαλίδας ἐπιθεμένη· τοῖς ϝ ζητοῦσιν ἔλεγεν· ὡς οἱ ἀγνῶτες ἄνδρες ἐκεῖνοι, πρὶν δῦναι τ ἥλιον πρὸ αὐτῆ δειπνήσαντες ἀπῆλλάγησαν. οἱ δ' ὅτας αὐτὰς ἐπελθόντες τ γυναικὸς, ἄρμηταν ἄλλ☉ ἄλλαχῆ τοὺς ἄνδρας διώκοντες. ἡ ϝ μὲν χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τοὺς ἄνδρας, καὶ μεινᾶν αὐτῆς, καὶ ἀμοιβὴν σκέψιν τ χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ ϝ καὶ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, καὶ ἡνίκα ἂν ἡ πόλις ἁλίσκηται, τὴν κτῆσίν τε καὶ τοὺς οἰκείους εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθεῖρξαι αὐτῆ συνέβουτο· ἀπαιωρῆσαι ϝ τὴ φοινικίδα ἀπὸ τ θυρῶν, ἵν' εἴη γνώρισμ☉ ἡ οἰκία καὶ ἀσφυλαχθῆ. καὶ οἱ μ ἀπὸς τοὺς οἰκείους ἐσώθησαν, καὶ ἃς ἔπραξαν ἐδήλωσαν. BERN.

[n] Απονον εἶναι] Απόνως εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[o] Υπελθόντες,] *Hen.* & *Busb.* ἐπιλθόντες, & ſubinde ὀρμίσαντες nullo bono. Ibidem ὁρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* ἐρμήσαντες καθ' ἃς *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* phraſi utraque probabili, & Athenis recepta. Mox *Gall.* 1. ἀπίγιαχ. BERN.

[p] Ορμήσαντες] Ορμησαντες διώκειν καὶ' ἃς *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[q] Εἰς τ ποταμὸν φερόντων,] Jordanem, quem ſolum eſſe navigerum flumen Palæſtinæ ſcribit Ammianus Marcellinus. ירדן etiam nil niſi fluvium notat a ירד. Ita hoc ipſo capite portionem Jitſaſcar patere ſcribit uſque ad ποταμὸν, Jordanem videlicet. REL.

[r] Καζαλίντ☉] Στυλίντ☉ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Καὶ τ κίνδυνον] Καὶ τ κίνδυνον ἐπῆσα ἐν ὑπῖε &c. *Big. Samb.* nova manu & *Gall.* 1, 2. καὶ τ κίνδυνον ἐν ὑπῖε *Samb. Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* Similiter *Busb.* & *Hen.* ☉δηγαλίσασα ἀφ' μήνης ἴχειν τ κίνδυνον &c. BERN.

[t] Ωκ ἂν ἀφυγεῖν] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὐ τὰν δ.

[v] Απολέσῃ κακῶς·] Ita *Baſ.* & G. ἀπολεῖσῃ *Big.* & *Samb.* ἀπολίσαι *Vat.*

[x] Εκέλδυεν] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκέλδυσεν.

[y] Οταν τὴν πόλιν] Οταν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, φθείρωσιν αὐτὴν καὶ πάντας τὺς ἐν αὐτῆ legerat *Vet. Interpr.*

[z] Οἱ ϝ καὶ τ παρόντων] Οἱ ϝ καὶ περὶ τ π. *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[a] Καὶ περὶ τ μελόντων] Ita *Big. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *cæteris* καὶ περὶ τ αὐθις.

[b] Θυρων] Θυρῶν pro θυρίδ☉ poſuit *Joſephus.*

[c] Ανατείναναν φοινικίδας·] Ανατιθεῖσαν φοινικίδας *Gall.* 2. & *Big.* ἀνατείναναν φοινικίδι *Tar.* ἀνατείναναν φοινικίδας *Baſ Gen. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. quod eſt, *appenſis lemniſcis ſeu phaleris puniceis.* Verum apud Flavium ἀνατείναναν φοινικίδα numero minimo olim legerant tam *Epiphanius* Scholaſticus quam *Zonaras* Drungarius, *coccineum funem appenderet.* BERN. Ανατιθεῖσαν ſoli *Big.* & *Gall.* 2. ἀνατείναναν φοινικίδα olim legerant *Vet. Interpr.* & *Zonaras.* Eſt qui conjicit ἀνατείναναν φοινικίδι.

[cc] Οπως εἰδῶς] *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphan.* & *Zonaras.* ὅπως ἰδὼν τὴν οἰκίαν *Baſ.* & *Gen.* ὅπως τὴν οἰκίαν ἰδὼν *Hen.* & *Busb.* Nam ἰδὼν & εἰδὼν apud Criticorum priſcos valebat cum ὁρῶν, tum etiam μαθών. BERN.

[d] Μλωύσομεν] Sic *Hen.* & *Busb. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *Editis cæteriſque* μλώσειν, ſatis eleganter. BERN. & HUDS.

[e] Τῶν σῶν,] Τῶν σῶν, ᾧ σὺ, σὸν ἂν &c. legerat *Epiphan.* Forſan σοί τε σὸν &c. BERN.

[f] Επενέγκαις] *Al.* ἐπενέγκοις.

[g] Μηδενὶ] Μηδὲν ὡς quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ρέναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι ἐχώρουν, ἀφ' ὧν τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς· καὶ διασωθέντες, ὡς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες ὑπὲρ τῆς πόλεως ἦκον. [h] Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς [i] σκοποῖς ὁμοφρονήσαντα πρὸς τὴν Ραχάβην· οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸν ὅρκον.

γ'. Δεδιότος δὲ τὸ στρατηγοῦ τὴν διάβασιν· [k] μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, [l] καὶ ὅτε γεφύρας προσδοτὸς, ὁ γὰρ [m] ἔζυκτό πω πρότερον, βουλομένοις τε γεφυροῦν οὐκ ἔξειν σχολὴν ἀφ' τῶν πολεμίων [n] ὑπολαμβάνον, [o] πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων· [p] διαβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται [q] ὁ Θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν, μειώσας [r] αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἡμέραις [s] ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε [t] τὸν στρατὸν καὶ τὴν πᾶσαν ἄπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. [v] προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν [x] ἔχοντες· [y] ἕπεσθαι οἱ Λευῖται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς θυσίας σκεύη κομίζοντες. εἵπετο δὲ τοῖς Λευίταις [z] καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὁμιλος, [a] μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, [b] δεδιὼς μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις [c] ἐμβᾶσιν [d] πο-

Et illi quidem hæc polliciti abibant, cum se fune de mœnibus demisissent: atque incolumes ad suos reversi iis renunciaverunt quæcunque in urbe gessissent. Tum Jesus Eleazaro pontifici & senatui indicat, quæ fuerant ab exploratoribus Rachabæ jurata: atque illi jusjurandum *eorum* confirmabant.

3. *Imperatore autem de trajectu solicito (nam pleno tum alveo ferebatur fluvius, & pontibus transiri nequibat, nam nondum iis junctus erat, neque, si ponte jungere vellent, id hostes passuros esse arbitrabantur, neque navium copia erat) Deus se facturum esse promisit ut fluvius illis trajiceretur, *aquarum* ejus abundantiam imminuendo. Atque Jesus, duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præibant: deinde *procedebant* Levitæ, Tabernaculum gestantes, & vasa sacrificiorum ministerio destinata. Levitas autem tributim sequebatur turba universa, infantibus & mulieribus in medium conjectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Ut vero sacerdotibus, primis ingressis, vadari posse visus est fluvius, profun-

Israëlitis Jordanum trajecturis Deus viam aperuit. Jos. c. 3.

h Ἰησοῦς τε] Ἰησοῦς δὲ *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

i Σκοποῖς ὁμοθέντα] Recte *Baf.* & *Gen.* ab ὦμοσ. τὰ τοῖς σκοποις ὁμοθέντα *Gall.* 1. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* secunda manus. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμωθέντα *Samb.* prius. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμωθέντα *Tar.* BERN.

k Μ. γας] Pluviis *scilicet* serotinis turgidior & effusior: quod *Aristeas* etiam memoravit, & *Jesus* in *Ecclesiast.* c. 24.

l. *Imperatore autem de trajectu solicito*] *Cum duci Chananaam adfectanti obsisteret Jordanes torrens, neque ponte neque pontonibus perdomandus, sed jam pluviis serotinis turgidior & effusior, quod Aristeas etiam memoravit, & in Ecclesiastico suo Jesus c. 24. Deus viam victuro populo aperit. Die enim tertio ab exercitu propter Jordanem admoto Jos. c. 3. 1. gente Hebræa ordine pone Clerum procedente, teneriscque familiarum in medium conjectis, rem miram & divinam! simul atque Sacerdotes qui Arcam ferebant, Jordanis aquis extremis meros pedes tinxerant, illico discussus amnis partim in Mortuum mare defecit, partim Genneſaricum contra refugiens stetit protinus in cumulum; donec Aaronidæ siccum alveum cum symbolo præsentis faventisque Numinis desererent, transmissis prius ignoto lato festinoque itinere copiis popularibus, iterumque locum ac cursum suum fluvio cederent.* Τί σοι Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; מלפני ארון: מן קדם אלהא דמרא כל ארעא, ut sonat *Antiphonon Davidis* ψ. 114. *de Theca, seu potius Diatheca omnia potentis Dei, quæ tunc ad ripam accesserat. Præanimo adeo suo habuit Rex facundissimus exclamationem istam nobilissimi Ducis c.* 3. 13. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῆς Δεσπότης κυρίου πάσης τῆς γῆς (καὶ μόνῳ τῷ χαναναίας) Δεβόρᾳ ἔμφοβοι ὑμῶν τὸν Ἰορδάνην, הנה ארון הברית ארון כל ארץ דרבון כל ארעא Chald. & *ex adventu rei c.* 4. 7. נכרת מימי הירדן מפני ארון בריתא יהוה. *Pie igitur suadent Talmudi Conditores* Beracot f. 49. *ad trajectum Jordanis quemque Judæum Numini Maximo benedicere, qui aquas ejus coram Eleazaro Pontifice jam olim dissiparat. Traditum enim est patribus Pharisæis de miraculoso transitu Jordanis f.* 33. *b.* Sota *T. B.* בכל יום ארון נוסע אחר שני דגלים והיום נסע תחלה. *Hoc idem expressit Chronicon Samaritarum*, امر الله ان اعملوا صندوق عهد الله عابر قدامكم. *Insuper addit, voce una voce magna exclamasse populum sacrum dum transiret,* κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίῳ εἷς, יהוה אלהינו יהוה אחד. *Unde repente, Deus fecit, aridum iter relictum vexillis Hebraicis,* ووقعت الباقة بقدرة الله ومشيت وصارت الارض يابسة. *Præclare etiam agit de illo prodigio Origenes noster in Homiliis,* Consistit ordo Sacerdotalis & Leviticus: & aquæ velut reverentiam quandam Dei mysteriis referentes, cursum suum refrænant, & coacervantur in cumulum, iter Dei populo innoxium concedentes. Tibi vero, Christiane, qui per Baptismi Sacramentum Jordanis fluenta digressus es, Divinus sermo majora multo & celsiora promittit. Iter tibi per aëra ipsum & transitum pollicetur, 1 Thess. c. 4 4. 17. Omnis justo creatura famulatur. *Et post pauciſſima*, Si vero ad mysticum Baptismi veneris fontem, & consistente Sacerdotali & Levitico ordine invitatus fueris venerandis illis magnificisque Sacramentis, quæ norunt illi quibus nosse fas est; tunc etiam Sacerdotum ministeriis Jordane digresso terram repromissionis intrabis: in qua te post Moysen suscipit Jesus, & ipse tibi efficitur novi itineris dux. *Coactas autem aquas dicit fuisse ὁ ἅγιος cumulate* נד אחד: נוד יחיד, *quod Aquilæ editori* εἰς σωρὸς, πῆγμα ἐν LXX. *Interpr.* instar montis *S. Hieronymo: quo facto* ἔστωσεν ὁ λαὸς καὶ διέβη, *Jos. c.* 4. 10. *sicut jussum fuerat* לא יעברתם כדרך מתמול שלשום *c.* 3. 4. *De intervallo demum, quod Jordane refugiente patuit, accurate statuitur v.* 16. ἕως ἀδαμὶ ἧς πόλεως σαρθάν, *aut verbis antiquis* באדם היער אשר מצד ארתן, *à Bethabara (sic interpretor) ad Adamam, villam prope Sarthanam. Vel aliis siquis & propinquis urbibus siccati fluvii intercapedinem æstimare mecum malit*, quasi à Liviade ad Scythopolin refluxum est. *Quod est phrasi sacra, quantum jacet inter Bethsanem & Abelmeulam, 1 Reg. c.* 4. 12. *aut Josepho explicante inter Salomonica, juxta Magnum campum cis fluvium. Vel denique pene inter duas Bethabaras, duos Trajectus, Genneſaricum & Jerichuntinum, tam amplo vulnere pandit fluvius terminalis Chananææ. Ampliet licet R. Judas in* Sota *T. B. f.* 34. *sic amat, recurrentium rursum undarum acervum per aream duodecies duodecim milliariorum quadratorum*, כנגד כתני ישראל. BERN.

l Καὶ ὅτε γεφύρας] Ita *MSS.* in *Editis* deest καί.

m Ἔζυκτό] Eo modo *Baf. G.* & *Gall.* 1. in *cæteris* ἔζυκτό πω πρ.

n Ὑπολάμβανον,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ὑπολάμβανε *Baf.* & *G.*

o Πορθμείων] Πορθμῶν τε *Baf.* & *Gen.* πορθμόν τε *Gall.* 1. πορθμείων τε *Tar.* πορθμείων τε *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Josephum etenim se legisse indicat noster Severus, quando ait in historia, *Sed Jordanis flumen validissimum transitum prohibebat, quia neque navium copia pro tempore erat,* (i. e. πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων) *neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur.* Hic silet Epiphanius Scholasticus. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* πορθμῶν. Est qui malit πορθμίων. De hac voce videsis *H. Steph.* in *Thes. Gr.* t. 3. 186.

p Διαβατὸν] Vel cum *Epiphanio* Δεβατὸν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel ex *MSS. Big.* & *Samb.* Δεβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel denique juxta *Gall.* 1. Δεβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιεῖν. BERN.

q Ο Θεὸς] Ex *MSS.* in *Editis* deest articulus.

r Αὐτοῦ τὸ πλῆθος.] Αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοῦ ῥεύματος. καὶ δύο &c. solus *Vat.*

s Ἡμέραις Ἰησοῦς,] Die tertio ab exercitu propter Jordanem admoto, *Jos.* c. 3. Ἡμέρας τρεῖς *Big. Samb.* & *Gall.* 2. superflue. Nisanis enim mensis dies octavam nonamque intelligit. BERN. & HUDS.

t Τὸν στρατὸν] Τόν τε στρατὸν *Baf.* & *G.* contra quinque *MSS.*

v Προῆσαν] Προσῆσαν *Samb.* προεῖσαν *Schotanus.*

x Ἔχοντες·] *Baf. Gen. Gall.* 1. *Epiphaniusque.* Sic enim fecerat elegans manus Josephi. Verum *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* id mutant in vulgarius φέροντες. Sæpius enim repetitum Jos. c. 3. de eisdem נשאי ארון הבריתא, proprie οἱ ἱερεῖς: & quidem והכהנים הלוים, phrasi non infrequenti. Nam Josua Levita celebris inter Scholasticos Urbis numerabat 24 loca sacra, ubi obtinet hæc ἐπίθεσις, ורוח אחר שהן *Sota* c. 7 f. 21. c. T. Jerosol. *Sacerdotes stirpis Leviticæ*, ut rite vertit S. Hieronymus, notaveratque ante in Hexaplis suis Adamantius. Quippe Jonathan & LXX. Græci legerant potius והכהנים והלוים נשאים אתו, οἱ ἀφέροντες τὴν κιβωτὸν τῆς Δεβόρας. Pertinuit autem revera ad Sacerdotium Thecam tam Divinam summissis humeris comportare: quamvis ter duntaxat ita factum autumarint Doctores Babylonii f. 33. b. *Sota*, propter Num. 3. 31. Ego potius reor Caathitarum apicem Aaronidas fuisse κιβοφόρους, cæteros ejus gentis κιβοφύλακας: illos quoties migrandum esset, sustulisse Arcam, Adytaque sanctissima pignora; hos candelabrum portasse, reliquaque vasa ἃ ἁγίων ἕνεκα ἦν ἃ ἠκάλυ. Vide facinus Ozæ Levitæ 1 Par. c. 13. 10. & Num. c. 4. 15. BERN. Φέροντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus eleganter.

y Επειτα] Επειτα μετ' αὐτὸν οἱ Λ. *Big.* & *Samb.* nimio opere.

z Καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος,] *Samb.* manus non prima καὶ φυλακὰς ὁ πᾶς λαός. Imo πᾶς λαὸς *Hen.* & *Zonaras.* πᾶς ὁ στρατὸς *Epiphan.* BERN.

a Μέσους ἔχων] Μέσους δ' εἶχε π. *Vat.*

b Δεδιὼς] Ita *MSS.* in *Editis* καὶ δεδιώς.

c Εμβᾶσιν] *Baf. Gen.* & altera manus *Samb.* ἐμβάσιν, minus recte. Sic enim soleas suas Atthides solebant appellitare. BERN.

d Ποσάλως] Εδοξε ποσάλως εἶναι ὁ π. *Vat.*

e Επὶ

funditate quidem ejus inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi auferre posset, in fundo jacente, omnes jam audacter fluvium trajecere; qualem eum se facturum esse prædixerat Deus, talem *fieri* animadvertentes. Steterunt autem in *alvei* medio sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod ubi factum est, *tum demum ipsi* egressi sunt sacerdotes, [1] iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes. Et fluvius quidem statim ut exissent Hebræi auctus est, suamque recuperavit magnitudinem.

Ex lapidibus XII. *e Jordane sublatis, altare statuit, idemque victimis consecrat Jesus. Jos. c. 4.*

4. [2] Illi vero, quinquaginta stadia progressi, castra decem stadiis à Jerichunte locant. Jesus autem, aram à lapidibus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta jubente sustulerant, *statim* exstruens, *posteris* in monumentum *mirandæ* fluminis scissuræ, super eam Deo sacrificavit; Paschatis etiam festum illic loci celebrant *universi*, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & reliqua prædam faciebant: tunc enim & mannæ cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant usi.

Quo modo Jericho capta est. Jos. c. 6.

5. [3] Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus, nullum in eos impetum facerent Chananæi,

ῥυτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, ⸀ μὲν βάθος ἐπεχημένῳ, ⸀ δὲ ἧ κάχληκος, τῷ μὴ πολὺ εἶναι μηδ' ὀχυρὸν τὸ ῥοῦν ὥστ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, [e] ἀλλὰ τὸ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη διαπαλέως [f] ἐπεραιοῦντο τὸν ποταμόν· οἷον [g] αὐτὸν ὁ Θεὸς ποιῆσαι προσέταξε, τοιοῦτον καταγνόντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ⸀ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τασφαλῶς ἀψάμενον τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων ἐξέστησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν καὶ τὸν σωτήριον. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς ὑπὸ ἐκβάντων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων ηὔξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

δ'. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια, [h] βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῶν Ἱεριχοῦντος. Ἰησοῦς δὲ [i] βωμὸν ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος, ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γνησόμενον τῆς ἀναστάσεως τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ Φάσκα [k] ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε ἀπαυίζειν, τότε ῥαδίως ἀπορουμένων. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ [l] λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τοῦ μάννης ἐπελέλοιπε τροφή, χρησαμένους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

ε'. [m] Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξῆσαν οἱ Χαναναῖοι, τὰχήρεις δὲ ἡσύχαζον, πολιορ-

e Ἐπὶ ⸀ ἑδάφους] Αὐτ' ἑδάφους *Big.* & *Samb.*

f Ἐπεραιοῦντο] Sic *MSS. Epiph.* & *Zonar.* in *Baf.* & G. ἐπορεύοντο.

g Αὐτὸν] *Big. Samb. Epiph.* & *Schot.* Perinde valet prius excusum αὐτός. Hæc & sequentia ita redegit in arctum *Zonaras*: ⸀ ἰορδάνης μὲν πολὺ ῥέοντος, ὅτου τοὺς ἱερεῖς ὁ Ἰησοῦς ἐπ' αὐτῷ διεκέλευσε. στήσαντα μὲν οἱ ἱερεῖς, τὸν κιβωτὸν αἴροντες· εἶτα οἱ λαοὶ, κομίζοντες τὸν σκηνὸν. ἐπροῆτο δὲ τούτοις ὁ λαός. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐκβᾶσιν ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα ⸀ ποταμοῦ, πάντες θαῤῥοῦντως ἐπεραιοῦντο. ἔστησαν δὲ ὑπὸ μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ὁ Ἰορδάνης τὸ πλῆθος· εἶτα καὶκεῖνοι ἐξέστησαν, ἐλεύθερον ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. ⸀ στῆσαι δώδεκα σταδίων τὸ στρατόπεδον. BERN.

1. *Iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes.*] *Al.* cursu fluminis jam in integrum restituto, *aut*, liberum ei solitum cursum relinquentes, *aut demum*, liberum jam fluvium relinquentes, ut more suo decurreret.

h Βάλλονται] στρατόπεδον] *Epiph.* βάλλον τι στρατόπεδον. *Samb.* προελθόντες στάδια, βάλλοντες στρατ. BERN.

2. *Illi vero, quinquaginta stadia progressi,*] *Prima igitur castra ponunt Hebræi in Galgaliis telluris diu pollicitæ, decem stadiis à Jerichunte, quindecimque decem cis Jordanem, ubi etiam altare saxorum* XII. *Jordanicorum statuit victimisque consecrat Josue; grandium sane singulorum lapidum Lazaro Jurisconsulto* Sota f. 34. *quantum pendant* 40. *sata Judaica aut* 60. *modii Italici. Sic Imperatorem prædecessor ejus jusserat Deut. c.* 27. 2. *Eodemque in loco Paschæ omnium tertium, primum legalium, celebratur per septiduum frugibus novis, spoliisque agri Jerichuntini; manna tum primum deficiente,* XL. *annorum prodigioso cibo, Jos. c.* 4. & *c.* 5. & Sota *f.* 33. *b. T. B.* & *in volumine* ⸀ *vocabitur Ex. c.* 16. 35. *Illum equidem versiculum manus sacra adjecerat operi Mosaico, manus antiquior Esdræ bono scribæ. Verum* גלגל *Masoretæ Judaici sonant* Gilgal, *Alexandrini Syrique Arabesque* γάλγαλα: *atqui Samaritæ in historiis locum istum vocant* جلبلة Galila, *item Syrus Jos. c.* 15. 7. *quod sæpius Galilæam regionem denotat. Insuper τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα Jos. c.* 5. 11. מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח, die Nisanis XVI. *Josephus & Talmudici interpretantur. Hi quidem* Cidduſim f. 37, 38. Zebachim f. 118. Jebamot f. 7. Rosasana f. 13. *Puto equidem rerum Josue scriptorem posuisse hanc phrasin pro Mosaica non minus ambigua* מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת: *utrasque tamen signare diem oblati* Gomeri, *messisque adeo legitimæ principium,* יוֹם קְרַבַּת הָעֹמֶר. *Eundem etiam diem definit Uzielides Ex. c.* 16. *v. penult. ubi ait, Hebræos mannam esse post defunctum Moysen adhuc dies quadraginta,* יֹת מִנָּא אִכְלוּ אַרְבְּעִין יוֹמִין בָּתַר מוֹתֵיהּ שֶׁל מֹשֶׁה. *Quanquam Chronographo Samaritico & nonnullis perplaceat Judæorum defectum mannæ, Paschaque de frugibus Chananæis adparatum, in vesperam* XIV. *mensis primi rejicere. Imo ille, distinguens omnino campos Jerichuntinos à* جلبلة *Galila:* وهجل بنو اسرائيل من جلبلة ونزلوا في مرج ريحا في اربع عشر يوما من الشهر الاول ولكلوا الفطير بين الرويين (*Josue liber Hebraicus & vere Divinus simpliciter* בערב *dicit ἐν ἑσπέρᾳ* c. 5. 11.) من مغل الارض ولم ياكلوا المن بعد ذلك. *Jesephus vero non distinguit inter Galgala & prata Jerichuntis: sed populum refert prope monumentum ex Jordanico lapide editum* בגלגל *isse feriatum. Utraque sane opinio verbis sacris uti vult, Jos. c.* 5. 10. BERN.

i Βωμὸν] *Gall.* 1, 2. *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν τι βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκας ἀνείλετο &c. Typis prioribus. Vel emendabis Ἰησοῦς ὁ τὸν τι βωμὸν, ἐκ τῶν λίθων ὧς ἕκας — ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ· καὶ τὰ Φάσκα ἑόρταζεν &c. Sic enim magnus Drungarius ea in Annalibus interpolavit, βωμὸν δὲ ἐκ τῶν λίθων ὁ Ἰησοῦς ἱδρυσάμενος, ὧς ἕκας τῶν φυλάρχων κατ' ἐντολὰς αὐτοῦ (*mutius* potius dixerat Flavius, licet verum utrumque) ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ἰορδάνου ἀνείλετο, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὰ ἑορτὰ τὸ πάσχα ἐώρταζε· τότε δὲ αὐτὸς καὶ τὸ μάννα ἐπιλελοίπει, χρησαμένοις αὐτοῦ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη. ἤδη γὰρ ἠπόρουν ἐκ τῆς χώρας πάντων ὧν πρὶν ἐσίτουντο. Pariter Tarasii Coadjutor, καὶ ἔφαγον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ σίτου τῆς γῆς ἄζυμα καινὰ, τῇ ἐπιούσῃ, ἀπὸ σίτου γῆς. ὅπερ μέχρι σήμερον ἐν τοῖς ἐν Ἱερεχὼ καὶ τῷ ἐκείνῳ ἐσημείωται χρόνῳ. BERN. Sic ex *Big. Samb. Hen. Busb. Gall.* 1. 2. & *Epiph.* τὸν τι βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκ. in *Editis.* τόν τε β. ἐκ τ. λ. ὃν ἕκ. *Vat.* vel cum *Bernardo* emendabis, τόν τε βωμὸν, ἐκ τ. λ. ὃν ἕκ. dein ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ Φάσκα ἑόρταζεν &c. quo modo fere *Zonaras*, p. 29. *Al.* ἑώρταζον & ἑόρταζεν. καὶ τὰ πάσχα πᾶς ὁ λαὸς ἑώρταζεν ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ legisse videtur *Vet. Interpr.*

k Ἑόρταζον] *Busb. Hen. Baf. Gen.* & *Epiphanius.* ἑώρταζον *Burius* sequutus Grammaticastros. ἑόρταζεν *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* necnon ἑώρταζεν hyperbibasmo vulgari *Johannes Zonaras.* Ni alibi apud Josephum forma Φάσκα teneret, jam dicerem asperius τὰ Φάχα, à nomine Syriaco פַּסחָא, suppresso jam ἑορτάω. BERN.

l Λείαν ἦγον·] Λεῖον ἦγον *Gall.* 1. λίαν ἦγον *Epiphanius* cæcutiens. Mox *Gall.* 1. ἡ τοῦ μάννα. BERN.

m Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων] *Busb.* & *Hen.* suo more, ὡς δὲ τὰ χώρια διήκειτον τῶν ἑῳαίων τειχέων ἦσαν οἱ Χαναναῖοι, πολ. αὐτὸς ἐγὼ ὁ ἱστὼς. Vehementer hoc expressit Historia sacra. ὑπερχὼ σοφίσει δυσουλίσει. BERN.

3. *Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus,*] *Circum Jerichunta totius Palæstinæ florem urbiumque amœnissimam, at jam clausam undique, & firmiter obmunitam, certe* כגרת וכפגרת, *à die* XV. *Nisanis per sanctam, latam, felicemque Azymorum hebdomada, quanquam Rabini recentiores pompam illam statim à festo die Nisanis* 22. *cœptam referant in majore suorum Chronicorum, Dei Arcam victricem comportant Aaronidarum præcipui, præeunte cum bucinis septem fratrum choro, militemque circumfusum clangoribus suis inflante. Post Sacerdotium Senatores incedunt. Quum jam civitatem devotam sexies obiisset Dei acies, ecce die ultima Festi, quæ fuit* 21. *Nisanis, & quidem Sabbatina, ut Joses Pharisæorumque Schola plena tradunt* Sabbat *f.* 4. 4. *a. T. Jeros.* μάλ' εἰκότως, *Imperator Divino Numine fretus actusque, pollicetur militi septies equidem tunc lustraturo expugnationem loci, mœniis per miraculum corruentibus: simulque perimere jubet quicquid animantium ibi extra Rachabæ hospitium repererint; auro tamen argento atque duriore metallo Providentiæ propugnanti ritu primitiarum reservandis ac sacrandis. Quippe ni tam* נחשׁת *quam* ברזל *sacri Scriptoris Jos. c.* 6. 19. *Flavius iste* χαλκὸς *vocabulo unico expressit, more Græciæ antiquæ. Præterea* שפרות היובלים σαλπίγγων ἰωβηλαίων *Historici Divini, & Aquila, & Interpr.* LXX. *sæpius* σάλπιγγες ἀφίσεως; *melius reddidit Josephus* κέρατα, *& c.* 8. *hujus libri* κερατίνων. *Symmachus interpretatur eadem Hebraica* σάλπιγγες κεραστινων, *vel potius* κεράτων: *quomodo & apud* LXX. *Interpr. legi suadeo v.* 13. *pro* σάλπιγγες ἱερεῖ. *Hoc ipsum confirmat Jonathanis* σαλπιγκτὰ δεκάτου δωδεκάτου, *cornææ de sincipite arietino: item animadversio Josis nobilis Deuterotæ, quam leges* Rosasana c. 3. §. 2. *necnon R. Aquibas f.* 26. *a. ejusdem Massictæ: ubi ab ore refert calonum Gallicorum, ut legit Bartenorius, aut potius Arabicorum* יובלא תא דכרא. *Nam dux gregis vocatur Gallice* un belin; *interque pastores Arabum*

λιορκεῖν αὐτὰς Ιησοῦς ἔγνω. [n] καὶ τῇ πρώτῃ τ̃ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς [o] φέροντες · πρὸ δ' αὐτῶν ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν · [p] οἱ καὶ προῆσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν [q] σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ̃ στρατὸν εἰς ἀλκὴν, πρόδρομόν τε τὸ τεῖχος [r] ἑπομένης τ̃ μαρυσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἔθος ἐποίησαν [s] πρωϊαστότερον, ἀνέζυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τῇ μὲν ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν [t] Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τ̃ λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν [v] αὐτῷ τ̃ πόλεως δεηγελίσατο · ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν [x] μέντοι πάντ' ὃν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποστῆσαι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ [y] παρεχωρήσαντας, μήτε πρὸς ἁρπαγὴν γιγνομένους πριν ὁρᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς · ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν [z] αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. [a] ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, πᾶσα [b] σκέλυς συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν [c] κατωρθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, [d] σκ τ̃ πρῶτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας · σώζειν δ' μόνην Ραχάβην καὶ τὴν γυναῖκα αὐτῆς, διὰ τοὺς γιγνομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ̃ στρατὸν, [e] προσῆγεν ἤδη τὴν πόλιν. πρόεισιν δ' πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμένης τ̃ κιβωτοῦ, καὶ τ̃ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἡρεμηκότων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τ̃ Ἑβραίων.

ζ'. [f] Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ιεριχοῦντα, [g] πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ · πρὸς τὴν παράδοξον τ̃ τείχους ἀνατροπὴν

sed intra mœnia *præ metu* se continerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima die festivitatis sacerdotes arcam gestabant (eam vero in præsidium armata militum manus cingebat) aliique *sacerdotes* præcedebant septem cornubus suis clangentes, & exercitum ad fortitudinem hortabantur, & muros in ambitum circuibant, senatu *eos* sequente. At cum buccinis solummodo sonuissent sacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies idem feciſſent, septima Jesus, exercitum congregans omnemque populum, lætum illis de urbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, & mœnibus sponte ac sine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat *Jesus*, ut omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; & neque lassitudine ab hostium cæde abstinerent, neque ex misericordia ac lenitate; neque circa prædam occupati hostes è manibus elabi sinerent: sed & animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti *repertum* fuerit, jussit ut istud *in unum* comportantes in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent, *ut* spolia primæ urbis obsidione captæ: solam autem Rachabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusjurandum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. [1] Hæc cum dixisset & exercitum instruxisset, copias urbi admovebat. urbem autem rursum circuibant, arca præcedente, & sacerdotibus cornuum classico militem ad opus *aggrediendum* incitantibus. Cumque urbe septies circuita paulisper constitissent, mœnia concidere, nec machinis admotis, nec ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. [2] Illi vero urbem ingressi omnes in ea promiscue trucidabant, ut qui inopinata murorum eversione

Capitur Jerichos, & conservatur Rachaba. Jos. c. 6.

bum idem אבל *ebolo*, & ובלה *ובלה*, *arietis appetentia. Ludicrum enim est, quod de cornu arietis, ceu nimis solido, neque ex se cavo neque cavando objectant huc viri optimi Masius & Bochartus, & abs opsilonibus Britannicis nimis refutatum. Haud denique pernegandum tot circumitiones fecisse Hebræos ob Jerichunta ipso Sabbato. Nam quid obsecro apud vagum populum vel Circumcisio, vel Sabbatismus, vel alia Mosis Sacramenta potuerunt? Quidve hac contra instans Dei imperium? Quid adversus Bellum Sacrum* מלחמה חובה ? *Unde Urbis sancti Patres* מצינו שלוא נכבשה יריחו אלא בשבת , *freti Jos. c. 6. 33. Deut. c. 20. 20.* יע רדתה אפילו בשבת. BERN.

n Καὶ τῇ πρωΐτῃ] Καὶ τῇ πρώτῃ τ̃ ἑορτῆς ἡμέρᾳ μέρος τι τ̃ ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν, καὶ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες · οἱ καὶ προῆσαν. COCC.

o Φέροντες ·] Ita *Gall. 2. Big.* & *Samb.* Verum *Epiphanius* φέρουσι, καὶ πρὸ αὐτῶν ἐν κύκλῳ μέρος τι. *Tar.* apud *Bigot.* φέροντες, περὶ αὐτὸν, ἐν κύκλῳ, ὡς μέρος τι. *Bas.* & *Gen.* φέροντες, πρὸ αὐτὸν ἐν κύκλῳ μέρος τι. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Gall. 2.* nisi quod κ omittant ante παρεκάλουν, nosque novam adhibeamus verborum distinctionem. In *Editis* φέροντες πρὸ αὐτὸν *i. κ. μ. τ. τ. ὁ. φ. ὧν. οἱ καὶ προῆσαν i. κ. ἀ. σ. καὶ παρεκάλουν.* in *Epiphanio* ad hunc modum, *Et prima die festivitatis ferebant arcam sacerdotes, & circa eam undique pars erat armatorum custodientium. Alii*que *sacerdotes præcedebant septem buccinis suis clangentes, rogabantque* &c. adeo ut φέροντες hic loci acceperit pro φέροντες ἦσαν, atque οἱ καὶ sive οἱ καὶ verterit *aliique*. quorum utrumque *Atticis* valde familiare.

p Οἱ καὶ προῆσαν] *Bas.* & *Gen.* οἱ καὶ προσῆσαν. Interpres *Scholasticus* ἄλλοι καὶ, vel οἱ καὶ προῆσαν. *Tar.* οἱ δὲ προσῆσαν. *Samb.* & *Gall. 1, 2.* οἱ καὶ προῆσαν. *Schotanus* in Bibliotheca φυλάττον ἦν· καὶ προσῆσαν, aut προῆσαν ἐπὶ κέρασιν. BERN.

q Σαλπίζοντες,] *Bas. Gen.* & *Epiphanius*, ut Attici particulorum prodigi noscuntur. Vel scribes cum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall. 1, 2.* σαλπίζοντες, παρεκάλουν τ̃ στρ. BERN.

r Ἑπομένης] Sic *Bas. G. Vat* & *Vet. Interpr.* ἑπομένης καὶ τ̃ γερουσίας *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall. 2.* in *Editis* tamen sic distinguitur, ἐπὶ τ̃ γερουσίας, καὶ μόνοι σαλπισάντων τ̃ ἱερέων, τότε &c.

s Πρωϊαστότερον,] Πρωΐτερον *Big. Samb.* & *Gall. 2.*

t Ιησοῦς] *Gall. 2.* & *Samb.* ὁ Ιησοῦς. Quid heic Glicas? ἐν τούτῳ μὲν τῷ κῷ τ̃ Ιεριχὼ πολέμῳ δέχεται ἕλκος καταλύσαι τὸ σάββατον. ἐπεὶ δὲ ἡμέρας αὐτὴν μὴ σαλπίσαντας περικύκλωσαν. BERN. In *Gall. 1.* & *Samb.* ὁ Ιησοῦς.

v Αὐτῷ τ̃ πόλεως] *Al.* αὐτοῖς.

x Μέντοι πάντ'] Μέντοιγε παντ' ὃν ἂν λάβοιεν *Gall. 2. Big.* & *Samb.* πάντ' εἰ λάβοιεν *Gall. 1.* Sive rescribas huc μήτοι πάντ' ἄν τιν' ἂν, sive ὃν τινὲν λάβοιεν, tantidem valebit. BERN. Μέντοιγε πάντ' ὃν ἂν λάβοιεν *Gall. 2. Big.* & *Samb.* μέντοιγε πάντ' ὄνησιν ἂν εἰ λάβοιεν *Vat.* Forsan μέντοι (vel μέντοι γε) πάντ' ὅν τιν' ἂν λάβοιεν.

y Παρεχωρήσαντας,] Παρεχωρήσαντας φείσασθαι, μήτε π. *Big. Samb. Vat.* & *Gall. 2.*

z Αὐτοὺς εἰς] Debilis conjectura *Tar.* αὐτῶν. BERN.

a Ὅσα δ' ἂν ἄργυρος] Ὅσος δ' ἂν ἄργυρος ἢ χρ. legerat *Gall. 2.* & *Epiphan.*

b Σκέλυς] Vel cum *Big. Samb.* & *Gall. 1.* σκέλυσι κατορθωμάτων. *Hen.* & *Busb.* BERN.

c Κατωρθωμένων] Ita *Big.* & *Samb.* καθορθωμάτων. *Aliis.*

d Ἐκ τ̃ πρῶτον] *Gall. 1.* σκ τ̃ τε πρῶτον, dein ἁλισκομένης pro ἁλισθέντος. BERN.

e Προσῆγεν] Προσήγαγεν *Gall. 1.* Dein *Samb.* ἠειμησάντων. BERN.

1. *Hæc cum dixisset*] *Hoc ergo prodigio invadenti Hebræo patuit pulcherrima rerum Jericho. Quinimo eam murorum ruinam ex fiducia mera Oraculi Divini accidisse animadvertit beatissimus Paulus, Heb. c. 11. 30.* Πίστει τὰ τείχη Ιεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. BERN.

f Οἱ δ' εἰσελθόντες] *Samb.* & *Busb.* οἱ δ' εἰσελθόντες. Tum *Gall. 2. Big.* & *Samb.* εἰς τὴν Ιεριχοῦντα · & subinde *Gall. 1.* πάντας ἔκτεινεν ἐν αὐτῇ: necnon *Gall. 2. Big.* & *Samb.* πάντας ἔκτεινον, τ̃ ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν π. τ. π. π. τ. τ. ἀ. καθαπερ πληγότων. BERN.

g Πάντας ἔκτεινον] Πάντας ἔκτεινον, τ̃ ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν π. *Big.* & *Samb.* & *Gall. 2.*

2. *Illi vero urbem ingressi omnes in ea* promiscue *trucidabant*,] *Ferrum & ignis cætera Jerichuntis omnino delent. Veruntamen Rachaba hospes bona vivere meruit cum suis, atque encomiis insuper, honoribus, & agris ab imperatore piissimo donari. Increbuit equidem jampridem in scholis Babyloniis hanc fœminam, quæ judicio Pauli & Jacobi procerum Christianismi à fide ac probitate animi rectius æstimatur, quam à caupona sua, ad octo vates Hieraticos genus suum propagasse, item ad Holdam præclaram Sibyllam. Veri illi sunt Nerias, Baruchus, Saraias, Machasias, Jeremias, Hilcias, Hannemaelis Sallumus*, Megilla *f. 14. b. Imo non tantum in Dei Ecclesiam* במבילה ובקרבן , *sed in thalamum imperatoris hanc Gioren penitus admiserunt iidem doctores* Jebamot *c. 8. & alibi. Certe inter Criticos sacros* תחזה *v. 25. hereditatem & fundum & opes induere, minus nihil, notavit Cimchius junior & comprobavit,* תחזה שנתן לרה מחזה כמון או נחלה במה שיחיו וזהו שאמר ותשב בקרב ישראל וזהו הפירוש הנכון *Quanquam simplicius dictionem illam acceperit Samarita, quæ historiam Hebraicam Josue interpolavit,* ورعب الغندقية سلموا من القتل وسكنت الامراة واهلها في بهلة القوم *Præterea longe meliori fide novimus*

sione consternati essent, animoque defecti ad vim propulsandam. Itaque occidebant in plateis jugulati, & in domibus oppressi. Nihil autem eos *à morte* eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mulieres & infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque *vivum* effugiebat: sed urbem totam incendio vastarunt simul & regionem. Rachabam vero cum suis *omnibus* in diversorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Jesus ad se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere professus est; certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donavit, & *postea* omni in honore habuit.

Diræ in Jerichuntis instaurato rem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Cæterum si quem urbis locum *intactum* præteriret ignis, *eum* funditus diruebat: & contra habitatores, si quis vastatam instaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, ut fundamenta quidem mænium jaciens orbaretur filio primogenito, postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non insuper habuit numen; sed in sequentibus calamitatem memorabimus quæ propter eas *factas* venerit.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. [2] Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri, necnon & æris, coacervata est, nemine edictum transgredi auso, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Jerichuntis quidem eversio in hunc modum se habuit.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

10. [3] Acharus vero quidam, Zebediæ filius ex

πλὴ καθαπερωληγότων, καὶ ⸀ Φρονήμασ⸂θ⸃ αὐτοῖς πρὸς ἄμωσαν ἀρχεῖα γεγονότ⸂θ⸃. ἀνηρουῶτο δ' ἂν ἐν τ ἐδοῖς ἀποσφαττόμενοι, [n] καὶ ἐν τ οἰκίαις ὑπικαταλαμβανόμενοι. παρητεῖτ⸂ο⸃ δ' ὐδεν αὐτὸς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντ⸂ο⸃ [i] ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγε [k] ὐδεν. τλὴ δ' πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τλὴ χώραν· καὶ τλὴ Ραχάβλη σὺν τοις οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ιησοῦς ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγ⸂ε⸃ τ σωτηρίας τ κατασκόπων, καὶ [l] μλὺ τ ἐνεργεσίας ταύτης ἔλεγε ἐν τ ἀμοιβαῖς ὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖτ⸂αι⸃ δ' αὐτλὴ εὐθὺς ἀρχοῖς, [m] καὶ ἀφ' τιμῆς εἶχε τ ἅπασης.

Dire in Jerichuntis instaurato rem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρελθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε, καὶ κατὰ τῶν [n] οἰκησόντων, εἴπις [o] προῃρεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔτερε· ὅπως θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμεν⸂ο⸃ [p] στερηθῇ τὸ πρώτ⸂ο⸃ παιδὸς, τελειώσας δ' τ νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τ δ' ἀρὰς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοις [q] ὕστερον ἐρῶμεν τὸ [r] περὶ αὐτλὴ πάθ⸂ο⸃ γνόμενον.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. Ἄπρον δέ τι ⸀ωλήθ⸂η⸃ ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζε⸂ται⸃ ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ· μηδενὸς ⸀ολμήσαντ⸂ος⸃ τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ [s] ἁρπασαμένου. καὶ τοῦτα μὲν Ιησοῦς τοις ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς ⸀ολοῦναι καθῆκεν. καὶ ἡ Ιεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλεσε τ τρόπον.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

ι'. [t] Ἀχαρ⸂ος⸃ δέ τις, [v] Ζεβεδίου παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

quotquot nos Christiani, propter S. Matthæum, qui hoc dubio procul ab archivis Templi Solymitani excerpserat, ex eadem Rachaba, post longam regum principumque seriem, descendisse tandem Mariæ Virginis Beatissimæ sponsum Josephum. Duxerat enim illam Jerichosiam non Josue, sed Josue secundus imperio & honore, tribus principis præfectus, vir piissimus, vir Bethleemita, *Salmon Naassonida, ut Jonathan interpres tam in MSS. quam in libris Ecclesiasten eum laudat*, auctor progeniei probissimæ & fama suavissima, *quod ait paraphrastes Chronicorum S. l. 1. c. 2. 54.* שלמה *ille & vocatur indifferenter apud suos, parens Boozi. Boozorum denique istum Jonathas paraphrastes & Rab Huniades in Talmudo* Baba batra *f. 91. unum eundemque faciunt cum* אבצן *Abessane judice: quod ratio vera temporum non facit.* BERN.

h Καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις] Illa καὶ ἐν τ. οἰ. ἐπ. addita sunt è *MSS. & Vet. Interpr.*

i Ἀχρι] *Epiphanius* ἀπώλλυτο ἄχρι καὶ γ.· καὶ π. *Bas. & Gen.* ἀπώλλυτο μέχρι γυναικῶν καὶ παιδίων *Gall. 2. Samb. Hen. & Busb.* ἀπώλυτο μέχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων *Big.* Reliquerat forte Mattathiades μέχρις, unde facerent Librarii μέχρι καὶ. BERN. *Al.* μεχρὶ καὶ γ. Reliquerat forte *Josephus* μέχρις κ.

k Οὐδέν] Οὐδεὶς *Busb. & Epiphan.*

l Μὴ τ ἐνεργεσίας] *Epiphan. & Tar.* καὶ μὴν &c. *Bas. & Gen.* καὶ μηδὲν τ ἐνεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς ἥττονα φανήσεσθαι *Big. Samb. & Gal. 1, 2.* BERN. Ita edidit *Bernardus*, nixus *Epiphanio & alicujus* conjectura. in *Editis*, *Altisque* μὴν. in *Big. Samb & Gall. 1. & 2.* ὑπὲρ. & dein ἀμοιβαῖς ἥττονα.

m Καὶ ἀφ' τιμῆς] Καὶ ἀφὰ τιμῆς (ἀφατιμῆς *Samb.*) εἶχε τ πάσης *Big. Samb. & Gall 1.* Hanc autem pompam, haud vanam, sed virtutis admirandæ & urbi suavissimæ decretoriam, de Josepho sic contraxit Zonaras Annalista: Τῇ ⸂ὃ⸃ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τ ἱεραχῶν⸂ο⸃ ὁ ἱππεὺς ἐπεχείρησεν, ὅτω ταὐτλω ἀφθέγμω⸂το⸃ τλὼ κύκλωτοὶ οἱ ἱερεῖς φέροντες περιῴδουν τὸ τεῖχ⸂ος⸃, ἐπὶ σαλπίγγαντες κέρατι. καὶ ἡ γερουσία παρείκετο· εἶτ' ὠπισθοσυν εἷς τὸ ⸀ρωτόκτευον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἓξ ἑπτοίως ἡμέρας. τῇ δ' ἑβδόμῃ τὰ αὐτὰ ⸀οιησάντων καὶ ⸀ροελθόντων ἐπ⸂ὶ⸃ κις, τὸ τεῖχ⸂ος⸃ κατέπεσε. καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν ταυτλας ἔκτειναν, καὶ τλὼ πόλιν ἐνέπρησαν. τλὼ ⸂ὃ⸃ ῥᾳδίᾳ μόνῃ τοῖς οἰκείοις ὅσωπερ οἱ καθαιρέται, Φοινικίδα σὺν τ οἰκίᾳ ἀπεκομίσαντο. καὶ ἰησοῦς ἡγεμὼν αὐτῇ ἐδωρήσαθ⸂ο⸃, καὶ ἦγε ἀφ' τιμῆς. BERN.

1. *Caterum si quem urbis locum* intactum *præteriret ignis,*] *Neque ita sistunt animi imperatoris: quin diras inprecaretur forma solenni familiæque pernicem, quisquis ausus urbem Jerichuntæ è favilla denuo instauraret: Jos. c. 6. Devoventi tum annuit sanctum Numen, ut constat 1. Reg. 16. 34. Præsertim ait Chronologus Samariticus* فوقف ∇שׁמשׁ ونادي بصوت عالي معلون من يبني هذه المدينة الي الابد Recto corpore ac voce elata novæ Jerichuntis fundatorem execratus est Jesus. *Sed differamus hæc ad* Βασιλικὰ, *librumque* VIII. *harum originum. Egregie equidem, hoc non differam, Flavius explicat modo* τὸ ἐξαίρετον ובצעירו יציב דלתיה, τελειώσας ⸂ὃ⸃ τ νεώτατον τ παίδων ἀπώλλη. BERN.

n Οἰκησάντων,] Mallem οἰκισάντων.

o Προῃρεῖσαν] Προῃρέθησαν ἀναγείρειν *Gall. 2. Big. & Samb.*

πλὴ καθαπερωληγότων, καὶ ⸀ Φρονήμασ⸂θ⸃ αὐτοῖς πρὸς ἄμωσαν ἀρχεῖα γεγονότ⸂θ⸃. ἀνηρουῶτο δ' ἂν ἐν τ ἐδοῖς ἀποσφαττόμενοι, [n] καὶ ἐν τ οἰκίαις ὑπικαταλαμβανόμενοι. παρητεῖτ⸂ο⸃ δ' ὐδεν αὐτὸς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντ⸂ο⸃ [i] ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγε [k] ὐδεν. τλὼ δ' πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τλὼ χώραν· καὶ τλὼ Ραχάβλη σὺν τοις οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ιησοῦς ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγ⸂ε⸃ τ σωτηρίας τ κατασκόπων, καὶ [l] μλὺ τ ἐνεργεσίας ταύτης ἔλεγε ἐν τ ἀμοιβαῖς ὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖτ⸂αι⸃ δ' αὐτλὴ εὐθὺς ἀρχοῖς, [m] καὶ ἀφ' τιμῆς εἶχε τ ἅπασης.

ἡ. Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρελθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε, καὶ κατὰ τῶν [n] οἰκησόντων, εἴπις [o] προῃρεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔτερε· ὅπως θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμεν⸂ο⸃ [p] στερηθῇ τὸ πρώτ⸂ο⸃ παιδὸς, τελειώσας δ' τ νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τ δ' ἀρὰς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοις [q] ὕστερον ἐρῶμεν τὸ [r] περὶ αὐτλὴ πάθ⸂ο⸃ γνόμενον.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. Ἄπρον δέ τι ⸀ωλήθ⸂η⸃ ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζε⸂ται⸃ ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ· μηδενὸς ⸀ολμήσαντ⸂ος⸃ τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ [s] ἁρπασαμένου. καὶ τοῦτα μὲν Ιησοῦς τοις ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς ⸀ολοῦναι καθῆκεν. καὶ ἡ Ιεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλεσε τ τρόπον.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

ι'. [t] Ἀχαρ⸂ος⸃ δέ τις, [v] Ζεβεδίου παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

πρεσβυτέρων ἐγείρειν *Bas. & Gen.* πρεσβυτέρων ἐγείρειν *Gall. 1. Hen. Busb. & Zonaras.* Sic enim ⸀ροαιρεῖς Drungarius ille, καὶ ⸂ὃ⸃ τ ἐγείρειν αὐτὸς βελτίωσομένῳ τλὼ πόλιν ἐξῃρεῖτο· ἐφειμένῳ μὲν τλὼ πρώτῳ παιδὸς τ θεμελίοις βαλλόμενοι, τ ⸂ὃ⸃ τελειώσαντα ⸂ὃ⸃ ζημιοῦσθαι τ νεωτάτου. BERN

p Στερηθῇ] Στερηθεὶη *Busb. & Hen.* & mox ἀποβαλεῖ

q Ὕστερον ἐρῶμεν] *Al.* ὑστέρου ἀπαγγ. & ἐπαγγελλόμεν. ut & ὕστερον ἐπαγγελλόμενος, & ἐν τοῖς ὑστέροις ἐρῶμεν.

r Περὶ αὐτλὴ] Forsan ⸀ερὶ αὐτοῦ, ut apud *Ælianum*, τὸ ⸀ερὶ Σωκράτλω πάθ⸂ος⸃

2. *Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri,*] *Crevit ab auro areque Hierichuntino Gaza Dei, non thesa privata.* BERN.

s Διαρπασαμένων.] *Gall. 1. Bas. Gen. & Epiphanius.* Amplius adhuc *Big. Gall. 2. & Samb.* διαρπασαμένων, ἀλλ' ἀπιχομένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων. ταῦτα μὲ &c. Similiter *Zonaras*, πολὺ ⸂ὃ⸃ πλέον ἐκ τ πόλεως ἀργύρου τι καὶ χρυσοῦ· καὶ ἄκραν ἀνατίθη τῷ Θεῷ, ὡς ἂ κατωφθαίνων ἱσοῦμεν ἁπαρχλν. ἀνείρξε γὰ πάντα ἐκ τούτου τι σφετερίζασθ⸂αι⸃. ἀχθὲ δέ τις ἐκ τ ἰούδα φυλῆς, ὑφαρπαλὴ χρυσοῦφιλ ⸀ᾶτυχὼν καὶ μάζῃ χρυσῆ ἑλκυσθῇ εἰκλας διακοσίας, ἰσωτάθ ταῦτα, καθορᾶξας ⸀ο τῇ σκλωῇ. BERN. Διαπεπαμένων [διαπεφασίσθαι *Vat.*] ἀλλ' ἀπιχομένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων, καὶ ταῦτα μὲ &c. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. & Gall. 2.* Vide *Zonaram*, p. 30.

t Ἀχαρ⸂ος⸃ δέ τις,] Ἀχὰρ 1. *Paral. c. 2. v. 7.* in *Alexandrino Cod. LXX.* Ἀχάν.

v Ζεβεδίου] Ζεβεδαῖου *Gall. 1. & Epiphan.* Χαρμὶ Ζεβεδίου πᾶς *Vat.* ex *Jos. c. 7. v. 1.*

x Ἐκ φυλῆς] Sonantius ἐκ τ ἰούδα φυλῆς in sex *MSS.*

3. *Acharus vero quidem,*] *Verum chlamydem regiam auro contextam, una cum massula ejusdem metalli pondo siclis cc. clam cæteris, præter Deum vindicem, apud se defodit totius gentis infortunium, macula tribus Juda, dolorque* זברי *Zebedia avi Acharus. Hoc nominis* עכן *Achan scribunt Hebraicum in gestis Josue, Chaldæum ibidem, versio S. Hieronymi, atque Alexandrinum ex Græcis exemplaribus Complutinumque, necnon Procopius Commentator.* ⸀ίχαν denique עכן *Chronographus Samaritanus. Idem tamen, ojepho* ⸀άχαρ⸂ος⸃ ; ⸀άχαρ עכר *Annalista sacro, 1 Par. c. 2. omnibusque pariter ipsius interpretibus. Syris hic nebulo ubique* ⸀άχαρ ܥܟܵܪ. *sicut illis ipsi malunt* συχὰρ *pro notissima urbe* συχὲμ ; *quod ex N. T. fidei nostræ arca, quam ex Deuteronomio Pharisæorum etiam novimus. Insuper* ⸀άχαρ *retinent* ⸀ολύδευκες *Aldina, Basileensis & Romana apud Josue: Episcopus Cyrensis in Quæst. G. Syncellus, Glycasque. Hanc denique scriptionem abunde confirmat Imperator* c. VII. 25. *ubi ab invisо satis nomine sordidum militem increpat damnatque pro tribunali,* מרה עכרתנו יעכר יהוה ביום הזה. Temet hodieque (*non in sæculo futuro, aiunt late pectoris Theologi in Massicta* Synhedrin c. 6. §. 2. *Gemarisque ambabus ejusdem*) *deturbabit* Deus, *O turbator* rei Hebraicæ! *Repetitque rursum dictorum vetus & pregnans sacrorum Paralipomenon conservator l. 1 c. 2. 7* עכר עוכר ישראל אשר מעל בחרם. *Hoc deinceps in Adagium severius concessit, ut Reg l. 1. c. 18 17* זה עוכר ישראל, ὁ τ τ ἐξαίρων λεὼ κακώσας, *Flavio iste interprete:* ὁ ταράξας τ ἰσραὴλ, *sive* المعكر, *ut Arabs explicat sua voce. Adhuc etiam visitur val-*

Ιούδα, ὑρῶν [y] χλαμύδα βασίλειον, ὁκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, [z] μάζαν δ' χρυσοῦ ςαθμὸν ἑλκυσαν [a] σίκλος διακοσίους, κ) δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνεύσας [b] ἥυρεθη κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ [c] κ) μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ [d] ποιήσας ὁν τῇ αὐτῇ σκιῇ καθώρυξεν εἰς τοῦτο· [e] λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συσκιάζοντας, οὕτω κ) τὸν Θεόν.

ιά'. Ἐκλήθη δ' ὁ τόπος, [f] ὁν ᾧ ςρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, [g] Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο [h] ἐλευθέριον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, [i] ἐλεύθεροι αὐτοὶ ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων κ) τ ὁν τῇ ἐρήμῳ παλαιπωρίας ἐγίνωσκον.

tribu Judæ, cum inveniſſet chlamydem regiam, totam auro contextam, una cum [1] maſſula auri pondo ſiclis ducentis, & durum admodum exiſtimaſſet, ſi quis periculo adito forte invenerit quod in rem ſuam eſſet, iſtud in ſui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foveam profundam intra tentorium ſuum deprimens, illic defodit; ratus fore ut Deum ſimiliter ac commilitones lateret.

11. [2] Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti, jam ſemet à miſeriis, quas ſub Ægyptiis & in deſerto pertulerant, [3] liberatos eſſe ſenſerunt. *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala appellata. Joſ.*

12. [1] At *c. 5. v. 9.*

---

vallis, paulo borealior Galgalis, ἰμὶν ἀχὼρ, κοιλὰς ἀχὼρ, cum LXXII. *Interpretibus Alexandrinis, tum tribus aliiſque Judæis Oſeæ c. 2. 15. Et incolis ſimpliciter dicta Achor, teſtibus Hieronymo Bethleemita, Procopioque Gazæo, & nominis illius & obruti ſacrilegi diutinum argumentum. Reperies denique inter Chaldæos ſenſus ſimilis vocabula* Achar, Achan, & Agan, עכר עכן ועגן. *Impedimento enim ac Scandalo eſſe tria iſta omnino denotant. Furti autem partem artificioſam* ארדת שנער טובה *Judæi* LXXII. *Interpretantur* ψιλὸν ποικιλὸν, *doctiſſimus Symmachus veſtem Singaricam,* ἔνδυμα σιναϊκὸν: *Aquila & Jonathas* σολὸν βαβυλωνικὸν, אסטלי בבלי. *Et grandis Geneſis Rabinorum* ποδηνεφὲς βαβυλωνικὸν, פרפרא בבליקין. τὸ δὲ σιναϊκὸν βαβύλ. *Pariter Arabs Waltoni* لزارا عراقيه Chlamydem Eracæam. *Idem etiam veſtimentum à tinctura cæleſti* coccineum *appellat noſter Hieronymus Joſephus vero Judæus à dignitate* Regale, *purpuram equidem auro varians, ut in Babylonicis ſolet. Partes alteræ furti* Regula *aut* Lingua aurea L. *ſiclis argenteis pondo.* חמשים שקלים בכשקלו, *valorem vero argenti ſiclis Hebraicis aut tetradrachmis Ægineticis* 12χ ϛ ⊐ ϭοο: *ſimulque* מאתים שקלים כסף, *Symmacho* κ) διακόσιοι ϛαθμὸς ἀργυρίου; *juſte, juxta ſtateras Inſularum Græcanicarum: quæ ſunt ducenta Didrachma Interpretum Alexandrinorum, ut oportuit: aut tot* Selagin סלעין *Chaldaicorum. Mutilus adeo reperitur hic locus in omni codice Joſephi, propter repetitum* σίκλος. *Sic illum tamen inſtauro.* χλ. βαρ. ὁν χρ. μὲ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ ϛαθμὸν ἕλκυσαν πεντήκοντα σίκλους, ἀργυρίου δὲ σίκλους διακοσίους, *quod tantum faſſus ſit* Achar, *Joſ. c. 7. v. 21.*

[a] Σίκλος διακοσίους,] Ita *Hen. Busb. Baſ. & Gen.* At vero minus eleganter *Big. Samb. & Gall. 1, 2.* σίκλων διακοσίων. BERN. Σίκλων διακοσίων in quinque *MSS* minus eleganter, ut cenſet *Bern.* qui etiam propter repetitum σίκλος locum mutilatum eſſe ſuſpicatur, atque hoc modo integritati ſuæ reſtituendum, χλ. β. ὁν χρ. μὲ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ ϛαθμὸν ἕλκυσαν πεντήκοντα σίκλους, ἀργυρίου δὲ σίκλους διακοσίους, quod tantum faſſus ſit Achar, *Joſ. c. 7. v. 21.*

[b] Ηυρεθη κέρδος,] *Baſ. Gen. & Epiphanius.* εἰ ὁ κινδυνεύσας εὑρεθη *Big. & Samb.* εἰς ὁ κινδυνεύσας ἠυρεθη *Gall. 1.* Mox ἄρεσμα *Baſ. & Gen.* quod ipſis equidem Athenienſibus, rotundiſſimi licet oris civibus, concedi non debet. BERN.

[c] Καὶ μὴ δεομένῳ,] Καὶ μὴ μᾶλλον δεομένῳ legerat *Epiphan.*

[d] Ποιήσας] *Al. (Samb & Epiph.)* ποιήσας τῇ αὐτῇ σκιᾷ.

[e] Λήσειν νομίζων] *Baſ. Gen. & Theodoretus.* λησεσθαι libri plures quam meliores, ut *Samb. Big. & Gall. 1, 2.* Atticorum enim vox utraque. Statim συσκιάζοντας *Baſ. & Gen* antique; atque proxime ὥτως κ) *Samb. & Gall. 1, 2.* etiam ritu priſco. BERN.

[f] Ἐν ᾧ ςρατόπεδον] *Baſ. & Gen.* crede ex Hebraico גלגל. *Samb. Big. Gall. 1, 2. Hen. (Vat.) Busb. & Epiphanius* ὡν ᾧ τὸ ςρατόπεδον ἐβάλετο Ἰησοῦς γάλγαλα: ſive ex verſione Græca S. Bibliorum adſumto nomine locali, ſive ex ipſo Mattathiade, qui ſæpiſſime χαλδαΐζει in nominibus ſacris. Namque גלגלא legis apud Jonathanem interpretem, Joſ. c. 5. 10. & paſſim. Hanc lectionem confirmat in Annalibus *Zonaras* Interpolator operis Joſephici, σκηνὴν δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ ςρατόπεδον γάλγαλα. ὡς ἦκε καὶ ἐλευθερίας τὴν αἰγυπτίων κ) τὴν κτ' τῶν ἑαυτῶν γνώσιν τὴν ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑρμηνεύουσι καλοῦσι. Procopius conſimili modo ad Joſ. 5. 9. ἀφέλειαν τὴν ἀκροβυστίαν, *Probri* nomine ſervitutem innuit. Nunc enim liberum vobis circumcidi, non ſicut in Ægypto cum metu ſervili. Ab obita vero circumciſione loco Galgal nomen impoſitur. *Galgala* enim eſt revolutio. *Clare etiam & aperte ante illos decuerat S. Theodoreius ad erectema quartum,* Γάλγαλα δ' ὁ τόπος ὠνομάσθη. τοῦτο γὰρ τὸ ἐλευθερίαν ὁηλοῖ. τότε ὁ τοῦ ὅλου ἦλθ θεὸς· ὃν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν. δῆλοῖ δ' ὁ λόγος τὸν τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας κ) δυσεβείας ἀποκλαγὸν, κ) τὸ ἐπηγελμένης γῆς τὸν ἀπόλαυσιν. κ) ἡμεῖς δ' μανθάνομεν, ὡς ὁ μὲν παλαιὸς βαπτισμὸς ἀξιόμεθος, κ) τὸν πνευματικὸν ἐκδεχόμενος ἐσχέμεθος, τὸ δὲ ἀναξίας ὄνειδος ἀπολύεται. Huc adnotavit Tar. Γαλγάλ, *i. e. liber. Inde Galli & Franci idem.* BERN.

2. *Locus autem, ubi caſtra habuit Jeſus, vocatus eſt Galgala:*] *Prima Hebræorum caſtra cis Jordanem Galgala adpellari Optimo placuit, in memoriam populi ſui ab Ægyptiis & Saracenis tum demum* liberati & exemti. *Ajebat enim Joſ. c. 5. 9.* ὁ τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου, גלותי Gallothi; *Hieronymus noſter,* abſtuli: *& Jonathan cum Syro Arabeque congrue* אעדית, كشفت; *aut Salomon* חסירות. *Quinimo ipſum* גלגל *fundi Hebraici; quod pronuntiarunt Maſoretæ* Gilgal, *B. Hieronymus inter Doctores Tiberienſes verſatiſſimus* Galgal, & γολγὸλ LXXII. *Judæi ad Deut. c. 11. 31. Indeque derivatum* גלגלה *aut* גלגלתא, γάλγαλα *equidem Joſephi, Onceloſi, Interpretis Samaritani, & Bibliorum tam Græcorum quam Syrorum, recte denotat* libertatem, evaſionem, *aut* apocataſtaſin, remque in melius evolutam: *veluti* גלות לוטרא *apud Senes illos Alexandrinos. Nequicquam adeo rationis bonæ habent novi Theologi, quod de hoc etymo in Mattathiaden, ac ſimul adverſus Theodoretum, Procopium à Gaza Zonaramque obganniant. Denique de caſtris iſtis multo rectius judicant Samaritæ, quæ quidem ad ſeſquimilliare abs Jerichunte jam olim ſtatuerat Imperator, quam Judæi* Sotæ *Talmudica f. 33. b. aut propter Judæos Euſebius Cæſarienſis & Bethleemita ille Hieronymus* de Locis ſacris. BERN.

[g] Γάλγαλα·] Ita cum ſeptem *MSS. Vet. Interpr. Aliiſque.* ſive ex verſione LXX. aſſumpto nomine locali, ſive ex ipſo *Joſepho*, qui ſæpiſſime Χαλδαΐζει in nominibus ſacris. in *Baſ. & G.* juxta *Hebraicum* Γαλγάλ.

[h] Ελεύθεριον] Ita etiam *Theodoretus*, Tom. 1. p. 199. *Zonaras.* in *Annalibus.* p. 30. & *Procopius* ad *Joſ.* c. 5. v. 9. HUDS. Potuit ad גלה non reſpexiſſe & ſenſum expreſſiſſe nominis loco dati, quod ibi demum liberatio ex Ægypto vere facta fuiſſe dici poſſit, uti mox teſtatur, tunc quum Jordanem tranſiiſſent, ſi & ab Ægypto & malis itineris ex Ægypto inſtituti liberati eſſent. REL.

[i] Ελεύθεροι] *Gall. 1. Busb. & Hen.* ἐλεύθεροι ἤδη τὴν αἰγυπτίων. Ita & *Zonaras.* Ibidem ἐλεύθ. αὐτὸς *Samb.* BERN.

3. *Liberatos eſſe ſenſerunt.*] *Audiendus rurſus & P. Comeſtor*, Facta autem circumciſione dixit Dominus ad Joſue, *Hodie abſtuli à vobis opprobrium Ægypti, i. e.* præputium, quod apud Hebræos erat opprobrium immunditiæ gentium. Ob hoc vocatum eſt nomen loci illius *Collis præputiorum*, vel *Galgala, i. e.* revelatio, quaſi ſanctificatio, ſecundum illud: Facta eſt Judæa ſanctificatio ejus. Poteſt tamen dici opprobrium ab eis ablatum, ſervitus Ægypti & labor deſerti: quod congruit ſecundum aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim *Galgala*, libertas. Porro manſit populus in caſtrorum loco donec ſanaretur, & fecerunt Phaſe XIV die ad veſperam in campeſtribus Jericho, quod nondum niſi bis factum fuerat Primo in finibus Ægypti circa Rameſſe 1 ſecundo ad radicem montis Syna ſecundo anno itineris. Ex tunc intermiſſum fuerat cum circumciſione uſque ad terram promiſſionis. BERN.

Contra Ainitas rem infelicius gerunt Israëlitæ. Jos. c. 7.

12. [1] At paucis diebus à calamitate Jerichuntis, mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Ainam supra Jerichuntem sitam, ut *eam* oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conferentibus, in fugam versi, viros triginta sex amiserunt. Quod cum nunciatum fuisset Israëlitis in magnum mœrorem eos conjicit atque angustias: non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant & valde æstimandi, quam propter desperationem. nam cum crederent se jam ea regione potitos, & salvum incolumemque in prælis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu & lachrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem soliciti; ut qui ægerrime quod acciderat tulerunt.

Tetam malo omine apud Deum expostulat Josua, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina. Jos. c. 7.

13. [2] Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, & de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquiit, non temeritate & "audacia adducti sumus, ut terram hanc armis in "nostram potestatem redigeremus: sed Moyse ser"vo tuo ad hoc *aggrediendum* nos incitante, dum "multis signis promiseris te nobis hanc terram "possidendam traditurum, teque effecturum ut "noster exercitus semper armis hostes superaret. "Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis "pollicitus es. Nunc vero præter opinionem cla"de accepta, & parte copiarum cæsa, quasi fides "tuis parum constaret promissis & iis quæ Moyses "prædixerit, haud leviter affligimur; atque eo "magis anxia de futuris spe pendemus, quod res "tam male nobis primo experimento facto evene"rint. Tu ergo Domine, potes enim hisce *malis*

ιϛ'. [k] Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τ Ιεριχουντ. συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους ὁπλίτας Ιησ εἰς [l] Αἶναν πόλιν ὑπὲρ τ Ιεριχουντ. κειμένην [m] αἱρήσοντας· οἱ, [n] συμβαλόντων αὐτοῖς τ [o] Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἐξ ὧν τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, [p] λύπην τε μεγάλην καὶ ὀφλὴν ἐπέσησεν ἀθυμίαν· ἀ γ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διαφθαρμένων, ἀλλὰ γ ἀπόγνωσιν. πιστεύοντες γ ἤδη τ γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν τ μάχαις τ στρατὸν, ὅτως γ Θεοῦ προϋπαρχομένου, τεθαρρηκότας ἀβασανίστως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους [q] ἐπενδύοντες τ στολαῖς, δι' ὅλης τ ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς δὲ μίαν ὁπωσοῦν ἡμέραν ἐποιήσαντο. [r] μειζόνως [s] δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ'. Βλέπων γ ὅτως ὁ Ιησ τὸν στρατὸν καταπεπληγότα, καὶ πρὸς τ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνοντα, [t] παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τ Θεόν. "ἡμεῖς "γὰρ, εἶπεν, ἐχ ὑπ' αὐθαδείας προηχθημεν [v] ὡς τὸν "τῶν ὑπαγαγεῖν τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως "σ δοῦλα πρὸς τῦτ' ἡμᾶς [x] ἐπεγείραντ., ὡς πολ"λῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλε κτήσεσθαι παρέξειν ἡμῖν "τῶνδε τὴν γῆν. καὶ τ στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων "πείσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. πολὰ μὲν οὖν χ τὰς "ὑποσχέσεις ἡμῖν [y] ἀπιστῆσαι πὶς σοὶ· νῦν γ παρὰ δόξαν "ἐπλαικότες καὶ τῆς δυνάμεως πολὺ ἀποβαλόντες, [z] ὀλί"γ τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τ παρὰ σοῦ καὶ ὧν προεῖπε "Μωϋσῆς [a] ἀχθόμεθα· καὶ χεῖρον ἡ τ μελλόντων ἐλπὶς "ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλ"λὰ σὺ δέσποτα, δυνάμει γάρ σοι τάντων ἔασιν ὑπὸ-

"τὸ

[k] Μετὰ δ'] *Busb. & Hen.* μετ' ὀλίγον τ ἱεροχωντ. ἀλώσεως. *Epiphanius, Samb. & Gall.* 1. μ γ ὀλίγας ἡμέρας τ ἱεριχοῦντ. ῥ γ ἡμέρας ὀλίγας *Bas. & Gen.* BERN.

1. *At paucis diebus*] *Jos. c.* VII. *Contra Ainitas re infelicius gesta, Chananæa debellandæ spem stat in abjicere Hebræus, atque ad jejunia & jejunia cœpit convertere. Amiserant etenim* XXXVI *viros ex præcipuis, fatente Josepho, necnon in T. B. f.* 44. *Sotæ R. Juda, Domine propterne tantula spolia occiditur pars major Senatus?* היהרוג רובה של כנהרין. BERN.

[l] Αἶναν πόλιν] *Bas. & Gen.* ἀγὰν *Big. & Gall* 2. γάϊ *Zonaras.* γαὶν *Samb.* γαΐαν *Gall.* 1. ἀΐαν *Hen.* ἀΐαν *Busb.* Pessime vero *Epiphaniane* versionis descriptores *Adan* pro ἄγαν, aut ἄϊαν, aut ἀγάϊαν. Hujusce tamen urbis nomen variis modis scribunt sanctissimi viri: Moses ejusque הַחַי *Hahai*; Esaias עַיַּת *Haiath*, i. e. αὐλισμὸς, καλύβαμα, sic lego ex mente τ ἁγίων, sive Arabum تعوية & عياة. Jeremias עַי *Hai*, Esdras modo *Hahai* cum Mose, modo *Haia* עַיָא. Ex Interpretibus Græcis Alexandrini ἀγσὶ; sed qui historias sacras verterant, γαι & ἀγσὶ: atque apud Nehemiam semichaldæum ἀϊὰ & ἀγαὶ. Onceiosus Jonathan & Syri עַי *Hai*, Saadias العي. Paraphrastes Samariticus in Bibliis Waltoni עינה *Haina*, ex quo defenditur ἀϊνὰ & ἀϊνάτης Josephi. Abit magis à pristino nomine Chronicon Samariticum: ponit enim الهوية hoc loco. Quinimo longius adhuc abesse videtur versio Arabica Pentateuchi Samaritani, at revera minimo discrepat, quando الكفير substituit pro הַיָּ c. 12. 8. Γαϊὰ. כְּפִירָה *Cephira* enim, sive كفرة & بيت الكفير, ut vocat Commentator Samariticus in Bibl. Cl. Huntingtoni, è proxima regione visebatur, ut oportuit, *Bethelæ* fani Dei. Significat adeo بيت الكفير idem quod بيت الغيان, *sedes* τ γαϊανῶν, i. e. *infidelium errantiumque*, plane *Bethaven* stabulum Idololatriæ, qua pravius nihil. Reperimus denique in magna Exodo *parasa* 31. adnotatum veteribus Pharisæis ter mille passibus à *bethela* distare *Haiam*: quantum etiam ab illa Cephiram remotam innuunt locorum sacrorum sancti metatores. Eusebius enim Hieronymusque sub Gabaone ajunt jacere Cephiram; *Gabaon* tamen haud plus IV. milliaribus à *Bethela* abesse iter orientale carpenti. Dicit autem Chronicon Samaritanum de הַיָּ plane ex codice Judaico, مدينة الهوية هي مقابل بيت القادم من الشرق. BERN. Ita *Fas. & G.* Αγὰν *Big. & Gall.* 2. Γαγ *Samb. & Zonaras.* Γαΐαν *Gall.* 1. Αΐαν *Hen. & Busb.* Ανα *Vat.* & Ανὰν juxta *Steph. Byzant.* Videsis Cl. *Berkelium* ad locum p. 134.

[m] Αἱρήσοντας· οἱ,] Vocem αἱρήσοντας supplevimus ex *Big. Samb. & Vat.*

[n] Συμβαλόντων] *Al.* Συμβαλόντων.

[o] Αἰνιτῶν,] Cum Γαϊητῶν, & Γαϊτῶν & Ανιαῖων habeamus in *MSS.* pro vulgato Αἰναῖων placuit rescribere Αἰνιτῶν, quod ab Αἶνα juxta τ ἐπιχώριον τόπον recte deducitur.

[p] Λύπην τε μεγάλην] Λύπλα μεγάλα *Samb.* Dein communius *Big. Samb. & Gall.* 1. πολυσπλάγχνους. BERN.

[q] Ἐπενδύοντες] Ita *Samb.* (*Vat.*) & *Epiphan.* Sed *Gall.* 1, 2. ὑπενδύοντες τὰς στολὰς δι' ὅλης τ ἡμέρας, quod est יַעַר הַיַּעַר v. 6. *Bas. & Gen.* ἐπενδύοντες, δι' ὅλης τὰς ἡμέρας τὰς στολὰς. *Big.* ἐπενδύοντες στολὰς, δι' ὅλης ἡμέρας. Ibidem *Hen. & Busb* ὡς ἄκρατον pro ὡς δειγνύοντ: phrasinque insuper aliam substituunt καὶ μὴ τροφὴν γδόμενοι, pro elegantia Josephi τροφῆς δὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιήμενοι. BERN. Supra στολὰς ergo saccos induebant: nunc saccos, id est, ciliicia gerunt in luctu sub vestibus aut tunicis exterioribus. REL.

[r] Μειζόως] *Bas. Gen. & Epiphan.* μειζόως ἢ *Big. & Samb.* BERN.

[s] Δὴ τὸ συμβεβηκὸς] Δὲ *Big. & Samb.*

2. *Jesus autem videns*] *Mox c.* VII. *de tam malo omine apud Deum expostulat Josue, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina, ut Jos. c.* 1. 3, 5. *Deut. c.* 7. 2, 18, 23. & *c.* 31. 6. & *c.* 27. 3, 4. *quo etiam respexit Gemaricus* Synhedrin *f.* 44. *a. imo passim sacro volumine Mossis.* BERN.

[t] Παῤῥησίαν λαμβάνει] Παῤῥησιάζεται *Big. & Gall.* 2. atqui alterum tersum est & ab Athenis mediis. BERN.

[v] Ὡς ταύτην ὑπαγαγεῖν] *Bas. & Gen.* ὡστε ταύτην ὑπαγαγεῖν *Big. & Samb.* E Latinis *Voss.* 1. *ut hanc terram armis subicerimus.* ὡστε ταυτὴν ὑπάγειν *Gall.* 1. Mox μωυσεως *Gall.* 1. BERN.

[x] Ἐπεγείραντ.,] *Epiphanius.* ἐπεγείραντ., ὃς ⲗⲁⲃ *Bas. & Gen.* quod etiam consistere possit in illa sententia. ἐξεγείραντ., ὃς ⲗⲁⲃ *Gal.* 2. ἐξεγείραντ., ᾧ ⲗⲁⲃ *Samb. & Big.* ἐπεγείραντος, ᾧ ⲗⲁⲃ *Burius* meus, necnon *Tar.* ὡς ⲗⲁⲃ ambo ἐξ ἀγχιστείας. Hinc concipiat aliquis legisse olim Josephum cum Interprete Græco v. 7. לכה העביר יעברך, *inati διεξέβασεν ὁ παῖς σου, ὁ μωυσῆς δηλονότι.* BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanio.* ἐπεγείραντος, ὃς ⲗⲁⲃ *Gall.* 1. & 2. ἐξεγείραντος, ᾧ ⲗⲁⲃ *Samb.* (*Voss.*) & *Big.*

[y] Ἀπίστησαι] Ἀπίστητε *Samb. Gall.* 1. & 2. Voculas τὰς σὰς non agnoscit *Vat.*

[z] Ἐπί τε τούτοις] Ita *Big. & Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπί τε τούτοις.

[a] Ἀχθόμεθα·] *Samb. Gall.* 2. & *Tar.* ἀχθόμεθα. *Big.* ἀπεχθόμεθα vel ἀχθόμεθα & πολεμῶν. *Bas. Gen. & Gall.* 1. ἀπεχόμεθα. Vel rescribes ἐπαχθόμεθα, sicut viderat fortean famulus Cassiodori. Nam hoc infortunium v. 5. יָמַס לֵבָב הָעָם וַיְהִי לָמָיִם, eliquarat corda Hebræa instar aquæ. Mox διάστασα est ἀδυναῖ sacri Codicis, v. 7, & 8. BERN. Ita *Samb. & Gall.* 2. ἀχθόμεθα vel ἀπεχόμεθα & πολεμῶν *Big.* (& *Voss.*) ἀπεχόμεθα *Bas. G. Vat. & Gall.* 1. Forsan rescribendum, ut nos monuit *Bernardus*, ἐπαχθόμεθα.

b Καὶ

"τὸ τι παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκῃ ὠφελούμενος,
"[b] καὶ τοῖς τῶν αὖθις δύσελπις ἀφικνουμένους ἅτως τὸ ἀγα-
"νοίας ἔξελε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ιησοῦς ὑπὲρ σώματος πεσὼν [c] ἱκέτα τὸν Θεόν. [d] χρηματίσαντος ἢ ἀντέτασε δὲ Θεὸς καὶ [e] καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τεπολυμένης· ἀφ' ᾧ δὴ ταῦτα τοῖς νῦν αὐτοῖς ἥπλαν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντος ἢ δὲ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτῆς ἀεὶ [f] πορίζεσθαι τῶν πολεμίων· φοβεῖσθαι ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ιησοῦς, καὶ καλέσας Ελεάζαρον [g] τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. [h] τούτου ἢ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς δηλοῦντος, κατὰ φατρίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ ἢ ἀληθὲς ἐκ κατηργάσατο πρὸς τινὰ [i] Σαραχίου συγγένειαν ἡυρίσκετο. [k] κατ' ἄνδρα ἢ τῆς ἐξετάσεως [l] γινομένης, λαμβάνουσι τὸν Αχαρον. ὃς οὐκ ἐχων ἔξαρνος [m] εἶναι, δεινῶς αὐτὸν ἐκ Θεοῦ ἐκπεπληγότος, ὁμολόγει τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ φωρία παρῆγε εἰς μέσον. καὶ οὗτος μὲν ὀφθεὶς ἀνῃρέθη, [n] ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκου [o] προσηκούσης τυγχάνει.

ιε'. Ιησοῦς ἢ ἀγνίσας [p] τὸν στρατὸν ἐξῆγε ὑπὲρ τὴν [q] Αἶναν [r] αὐτούς· καὶ νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐνέδρας ποιησάμενος ἅμα τῇ ἕῳθεν συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν ἢ μὴ [s] θαρσάντων αὐτοῖς ἀφ' τὴν προτέραν νίκην ὑπιόντων, ὑποχωρεῖν ποιησαμένους, ἕλκει τῷ ἑπόμενον τούτῳ

"medicinam adhibere, & præsentem mœrorem
"victoriam largiens adime, & desperationem in
"posterum animo ita defectis aufer.

14. * Ita quidem Jesus, in faciem prolapsus, Deum *supplex* rogabat. Deo autem hoc ei respondente, ut surgeret & exercitum lustraret, qui flagitio semet polluerit, rerumque sibi dicatarum furtum facere sustinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidisse, inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, victoriam de hostibus semper reportaturos esse) hæc populo declarat Jesus, & vocato Eleazaro pontifice & magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat. Hæc autem cum scelus in Judæ tribu commissum esse ostenderet, rursum per cognationes ejus sors mittebatur. Illud autem maleficium revera perpetratum esse deprehensum est in cognatione Sarachiæ. Cum vero viritim inquisitum esset, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequisset, Dei indicio graviter illum constringente, & furtum fatebatur, & res surreptas in medium proferebat. Et ille quidem statim morte multatus noctu sepulturæ traditur ignominiosæ, & qualis publico judicio damnatis tribui solet.

Josuam erigit Deus, jubetque exercitum lustrari & sacrilegium puniri. Jos. c. 7.

Sortibus deprehensus Achurus pœnas luit. Jos. c. 7.

15. † Jesus autem, exercitu lustrato, copias ad Ainam ducit; &, noctu dispositis circa urbem insidiis, prima luce cum hostibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, simulata fuga longius illos ab oppido

Exercitum contra Ainam ducit Josua, Ainitas profligat, urbemque eorum evertit; deinde spolia ampla impertit militi. Jos. c. 8.

[b] Καὶ τοῖς τῶν αὖθις δύσελπις ἀφικνουμένους] *Bas.* & *Gen.* phrasi tolerabili: quanquam aliter senserint novi veteresque Critici. Legitur enim codd. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. καὶ τὸ τοῖς τῶν αὖθις εὐσελπι ἀφικνούμενον. *Gall.* 1. καὶ τὸ τοῖς τῶν αὖθις δύσελπις ἀφικείμην. *Tar.* διακειμένης. *Epiphanius* denique suggerit καὶ το τοῖς τῶν αὖθις δύσελπι διακειμένοις ἅτως ἀφ' ἑνὸς σε ἐξελε. BERN. Καὶ τὸ τοῖς τῶν αὖθις δύσελπι διακειμένοις *Vat.* κ. τ. π. τ. ἀ. δύσελπι διακείμενον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 2. Suggerit *Epiphanius*. καὶ τὸ π. τ. ἀ. δύσελπι διακειμένοις ἅτως ἀφ' ἑνὸς σε ἐξελε. Est qui malit διακειμένης.

[c] Ἱκέτα] *Gall.* 1. *Bas.* *Gen.* *Hen.* *Busb.* & *Epiphanius*. τὸν Θεὸν ἱκέτευε, clarioris locutionis ac familiaris ergo *Big.* *Samb.* & *Gall.* 2. ἱκέτευε τὸν Θεόν *Zonaras*. BERN.

* *Ita quidem Jesus,*] *Novis tamen victoriæ suasionibus hunc erigit Clementissimum Numen, simulque lustrato exercitu, sacrilegium quod à Jerichunte eum polluerat, ignibus purgari jubet, ceu primæ calamitatis facem. Ad sortes idcirco: phrasin ita sacram v.* 14. אשר ילכדנו יהודה, *Id ὃν ἂν δηλῷ κύριος, tali jactum exposuit Ecclesiasticorum decus S. Hieronymus*, Quamcunque tribum, *suis verbis*, sors invenerit. *Eodemque sæculo Rabini Solymitarii Talmudi sui tit.* Synhedrin *f.* 23. *b. professo explicant eundem versiculum*, והעמידה ישראל לשבטיו והפל גורלות עליהן כיד אני מוציא: Sortes ut vos duxeritis, nebulonem ego ipse producam, qui spolia mea furripuit *Pergunt vero illi Magistri nomine Achari de Sortitionis ritu conquerentes: & huic ultro opponunt Legem Moysis Deut. c.* 17. 6. *Similia & videas apud Scholasticos Babylonios f.* 43. *b. ejusdem Masictæ. Tum etiam* הנסתרות, *τὰ κρυπτὰ Deut. c.* 29. *v. ult. de hoc scrutinio extraordinario ab iis exponi, indicante itidem prisca ἐπισημῇ super vocabula*, נקור על לנו ולבנינו ועל עין, שבעה שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, *simulque refutante opinionem Theologorum nimis hebetium de punctorum Masoreticorum antiquitate. Ad sortes inquam coram Theca Divina Phylarchos cum Pontifice Maximo cogit Imperator. Namque in hoc foro Eleazari meminerunt Flavius & successores Flavii, architecti Talmudi. Legitur autem Judais. Tum hac de tribu Zarachum demarchum seu fratriarchum ferit index Divinus, Captus demum inter Zarachidas, convictusque palam Acharus, cum furtivis propriisque simul opibus perit.* Τὰ μὲν ζῶα, ἢ μᾶλ' αὐτὸς μοι καταλοδε· τὰ δ' λοιπὰ ἀφ' ἑνὸς φωνὴς ἀθανίζ. *Aut verbis veteris Doctoris T. B.* Synhedrin *f.* 44. הראוי לשריפה לשריפת והראוי לסקילה לסקילת, וירגמו אותו כל ישראל. אבן הוא לברו וישרפו אותם השור והבהמה באש בסמונו. *Recte igitur sacrum illud cadaver more inhonesto clamque sole mox sepultum fuisse retulit Josephus, objectis lapidibus* εἰς σωρὸν μέγαν. *Contra quicquid nuperi Theologi mussitant. Vide iterum Jos. c.* 7. 26. BERN.

[d] Χρηματίσαντος] Legis enim c. VII. 10. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἰησοῦν, קם לך, ἀνάστηθι, ἵνατι τοῦτο συ πέπτωκας ἐπὶ προσωπόν σου. Idem diserta dictione declarat Chronographus Samaritanus, simulque docet Oracula tum olim missis ab Arca vocibus fuisse perlata, فدخل يهوشع وهو باك الي قدام صندوق عهد الله وخر علي وجهه وتضرع الي الله تعالي وتخضع وتذلل فجاه الصوت من عند الله خطا الشعب هذا. BERN.

[e] Καθαίρειν] *Gall.* 1. καθαρεύειν. Recte autem, optime interpretatus est hic Sacerdos Divinum Epiphonema v. 15. כי עשה נבלה בישראל, μιασματος ἐν τῷ στρατῷ γεγονότος. נבלה enim *fœdum ac turpe* denotat, *molimen* καὶ ἀφροσύνη apud Assyrios Palæstinosque, ἀσχήμων καὶ ἀκαθαρσίαν in Bibliis Græcis. BERN

[f] Πορίζεσθαι] *Tar.* ποιεῖσθαι. Verum in Attica ποιεῖσθαι tantundem valet. *Gall.* 1. πεφυτεύσθαι. BERN.

[g] Τὸν ἀρχιερέα] *Bas.* & *Gen.* τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ φυλὴν ἐκλήρου, distincte. *Samb.* ambigue & ἀκόλουθως. *Big.* & *Epiphanius* ita sententiam illam componunt, τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. BERN.

[h] Τούτου ἢ] *Samb.* τοῦτο. Dein *Bas.* & *Gen.* πάλιν ταύτης προτίθησι τὸν κλῆρον, minori arte *Big.* *Samb.* *Gall.* 1, 2. BERN.

[i] Σαραχίου] Reddo huc cum *Schotano* περὶ τὴν ζαραχίου συγγένειαν εὑρίσκετο, ex c. VII. v 17. וילכוד את משפחת הזרחי, καὶ ἐνδείκνυται ὅμως ζαρεί. *Bas.* & *Gen.* ediderant perverse περὶ τὴν σαχαρίαν συγγένειαν ἐρέσκετο. In *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* reperimus scriptum περὶ τὴν ἀχαζίαν συγγένειαν ἠρέσκετο. Denique *Gall.* 1 & tota officina codicum Latinorum ostendunt περὶ τὴν ἀχάζαν συγγένειαν ἠρέσκετο. Nemo autem demiretur nominis initio *Z.* omissum fuisse tot Scribis. Blæsius enim sonuerat olim id elementi, quam nunc auditur, atque sæpissime in *H.* merumque spiritum defecerat. BERN. Ita *Schotanum* sequutus edidit *Bernardus* ex *Jos.* c. 7. v. 17. Σαχαρίου *Bas.* & *G.* Αχαρεὶ *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Αχάρου *Vat.* *Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[k] Κατ' ἄνδρα ἢ] *Samb.* κατ' ἄνδρα ἢ (לגברים לאגיטאציום) τῆς ἐξετάσεως γινομένης. BERN.

[l] Γινομένης,] Γινομένης *Vat.*

[m] Εἶναι, δεινῶς] *Bas.* & *Gen.* εἶναι, ἢ Θεὸν δεινῶς αὐτὸν ἐκπεπληγότος *Gall.* 1. 2, *Big.* & *Samb.* BERN.

[n] Ἐν νυκτὶ] Ἐν τῇ νυκτὶ *Vat.* HUDS. Noctu solebant rei sepeliri: sed Christus ante noctem sepultus, quia instabat Sabbathum; confer notata ad lib. IV. 8. supra. REL.

[o] Προσηκούσης] Πρέπουσης *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.*

[p] Τὸν στρατὸν ἐξῆγεν] Ita ex septem *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸν λαόν.

[q] Αἶναν] Αἴναν *Bas.* & *Gen.* ἄϊαν *Busb.* ἄϊαν *Hen.* pariterque exemplaria *Epiphanii* Aidan pro Aian. γαΐαν *Samb.* γαΐαν Theodoretus MS. γαὶν *Big.* & *Gall.* 2. γαΐαν, vice γαίαν *Gall.* 1. ναὶν pro γαὴν *Zonaras*. Æmulantur hæc Bibliorum Græcanicorum γαὴ, quod Severo *Ge.* Hinc Origenes הגי, χάϑ, i. e. *vorago*, est interpretatus; quod non aliud quam גיא, γαὴ, ut Zach. c. 14. 4. Sed de isto nomine satis mihi videor dixisse §. 12. BERN. Ἀιὰν *Vat.* Videsis p. 268. v. 2.

† *Jesus autem, exercitu lustrato,*] *Jos cap.* 8. *Cum copiis jam puris, quorum quinque millia in insidias occidentales,* אורב כים לעיר, *& quinquies quinque ex adversa valli (quam* קדמה *modo, modo* ים *& ἔπαυλιν appellitat historicus sacer) in apertam pugnam deducebantur, fuga vulturnum versum, quod est in sacro* דרך המדבר δείκνυσι τὴν ὁδὸν, *licet Theologi nostri aliud doceant, adeo simulata: quid enim strategematum facilius illo jactatur, aut conjectius? Ainatas fuse profligat Imperator, urbemque eorum evertit: dein spolia ampla impertit militi.* BERN.

[r] Αὐτούς·] Αὐτοὺς in sex *MSS.*

[s] Θαρσάντων αὐτοῖς] *Bas.* & *Gen.* μὴ θαρσούντων *Big.* 1, 2. & *Samb.* propter recentiorem Criticam: quæ distinguit quoquo modo inter πάρος & ἔμπροσθεν. BERN.

pido abducit, *hostem* se persequi existimantes, & quasi victoria jam parta insolescentes: deinde *subito* conversis copiis obviam illis proficiscitur, & signa dans, de quibus convenerat, iis qui in insidiis erant, illos etiam ad pugnam excivit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros versarentur, aliqui vero & in illis qui egressi fuerant observandis animo essent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, & obvium quemque occiderunt: Jesus vero manus conferentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulsi autem in urbem quasi *adhuc* integram, cum & ipsam *ab hostibus* occupatam viderent, & cum uxoribus & liberis incensam deprehenderent, per agros dispalati oberrabant, ad semetipsos, quod soli essent, defendendos viribus destituti. Postquam vero hujusmodi calamitas Ainitis acciderat, *magna* multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & aliorum vis ingens impedimentorum & sarcinarum. Quin & pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio) & hæc omnia Jesus, cum esset in Galgalis, inter milites partitus est.

Gabaonitæ, Chananæorum necessitudinem omnem abnegantes, specie gentis peregrinæ cum Jesu pacisc untur. Jos. VII.

16. [1] Cæterum Gabaonitæ, qui proxime Jerosolymas habitarent, calamitates, quæ Jerichuntinis

μαχεῖν αὐτοὺς τ πόλεως, διώκειν [t] οἰομένους καὶ ὡς ὅτι νίκη καταφρονοῦντας. [v] ἔπειτ' ἀναστρέψας τῷ δυναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· [x] σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν τ ἐνέδρᾳ συνεπιτάκτοις, καὶ κείνους ἐπὶ τῷ μάχῃ ἐξανίσησιν. [y] οἱ δ' εἰσεπιδῶν εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον ὡς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων ἢ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τῷ γνώμῃ ὡς ἀπωμένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἔρημον, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ιησοῦς δὲ τοὺς εἰσελθόντας [z] εἰς χεῖρας βιασάμενος φυγὴν τρέπεται. σωελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ τούτῳ ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπεπρησμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τ ἀγρῶν [a] ἧσσαν σκεδασθέντες, ἀμηχανίαν [b] αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυναμένοις. τοιαύτης δὲ [c] τ συμφορᾶς τοὺς [d] Αἰνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλου ἐάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, [e] καὶ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἐλαβον οἱ Εβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς σκηνώταις Ιησοῦς [f] διένειμε, γυμνοῦ ἐν Γαλγάλοις.

ις'. Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἰκοῦντες [g] ἔγγιστα τοῖς Ιεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ιεριχουντίοις συμβεβηκότα πάνη καὶ τὰ

t Οἰομένους] *Bas.* & *Gen.* οἰωμένους, auditum puta pro οἰομένους verbali πεποιθέναι & ἐμπελᾶν. BERN.

v Ἔπειτ' ἀναστρέψας] Ἔπειτ' *Big. Samb. Hen* & *Bush.* ἐπεὶ δ' *Gall.* 1, 2. *Bas. Gen.* & *Epiphanius* interpres. BERN.

x Σημεῖά τι δοὺς,] Aut Antiochi Cyrensem sua fefellit memoria, aut aliter olim lectum in hoc loco Originum. Sic enim ille ἐξωτ. ιά', τὸ μὲν τοι γαυσὸν, ὦ τοὺς λοχῶντας διήγερεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἠρεμίζοντι ὁ ἰωσηπος, ὡς αὐτὸς ἢ καὶ ὁ σύμμαχος. Viderat ergo in suo exemplari Theodoretus hoc aut simile aliquid, ἀναστρέψας τῷ σώματι καὶ ὠθισμὸν αὐτοῖς, ἀσπίδι τε σημεῖον ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνεπιθέσθαι, &c. *Cidone* enim ducis urbem versus in altum vibrato, confestim surgere oporteret, Deo adeo admonente, legionem insidiatricem, v. 18. נתה בכירון אשר בירח אל היץ וגו׳. Verumenimvero ita erraverat Theodoretus, vel potius Eroteematum ejus exscriptor ἐπιλύσμων, pro dicto vero γνωσὸν —— ἀσπίδα ἠρεμίζειν ὁ ἀκύλας, ὡσαύτως ἢ καὶ ὁ σύμμαχος. Pariter enim verterat senior trium מגן כירון לרעש apud Jobum c. 41. 20. ἀσπίδι θυμοῦται, velut Symmachus ibidem ὑψοῖ σεισμόν. Præterea describitur miles Persicus Jeremiæ c. 6. 23. cum arcu & scuto קשת וכידון, quod Jonathani, qui Symmachus est in Commentariis Ecclesiasticorum, aut certe ipsius premit vestigia, semel iterumque interpretatur קשתן ותריסן, καὶ ἀτιμάζει, τόξα καὶ θυρεούς. Ait enim de Persis Polymnia Herodoti, ἀντὶ μὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμαὶ δὲ βραχίαι εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα. καὶ αὐδὶς ἐγχόλιον. κύρος ἀπελῶν τὰ πολλὰ τ πολεμίων, κατέλιπε μόνον τὸ συνὸν τοῖς σκηνώταις, μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώραξι μίχιαν. Imo ille decies horum meminit tanquam Persarum præcipui tutaminis. Γέρρον autem Clypeus Persicus, plane גרגה *gerga* de vimine aut etiam de corio, ut nemo veterum Grammaticorum ignoravit. Syris ܓܪܓܐ σάκος idem quod γάζιχ in Perside, seu אגל עגל in Chaldæa, aut סינא צנה apud Palæstinos & Arabas: θυρεὸς, *orbis* & *torbis*, non tamen Babylonius: quod hucusque Theologi omnes, quos vidi veteres novosque, perperam existimarunt. Certe ex c. 50. 42. ejusdem vatis satis refutantur, & ab ipsa armatura gentis. Significat autem, quod noster Hieronymus Symmachusque Judæus Interpretum optimi ac utilissimi voluere, כירון *clypeus, scutum*, ὥ τινι κλεπτῇ τὸ σῶμα ἤτοι καλύπτει. Inde enim nomen illud Latinum: non quo Caius Plinius, nec quomodo Claudius Salmasius aliique deformant. Quanquam præstet cæteris originatio Plinii, ut Clypeus ἀπὸ τ γλυφῆς diceretur, adeoque à καλὸ כיר, *sculpsit, figuris insignivit*, כירון descenderet: quod scio patres feciales & aspidologi lubentissime arripient. Mihi magis placet prior nostrarum conjecturarum. Quippe ποδῶν Æthiopum atra per ora σκεπάλυμμα & σκέπασμα, *protegmen quodvis corporis:* pariterque كدنة, *kidna*, in Arabia. Hæc quidem scribere volui, dum viderem aut captos auctoritate Rabinorum aut eruditione clarissimi Bocharti nostros Theologos, pro *gerris Medicis, gæsa Celtica* venditare sub nomine Hebraico כירון. Omisi longe plurima. Adjiciam tantum, post pilum manuale liciatorii instar, nulla arte aut commodo *lanceam* ac רומח suspendi humeris illepidis monstri Palæstini. Recte adeo & necessario *Cidon* Goliathi כירון נחשת בין כתפיו, 1 Sam. 17. 6, 45. ἀσπὶς, ترس, & ܩܛܘܢ, interpretati sunt veteres Critici, & jam Cimchius minor in Lexico. Nam aliud ille dicit ad libros sacros. אינו רומח כי הוא כלי מגן, *es equidem* θυρεοφόρος, *nullo modo lancea* à tergo Gittæi. Neque valet quicquam Bocharti objectamentum ex versu sequente de armigero Goliathi sive נשא הצנה, ὁπλοφόρῳ, Josepho interprete. Notabis etiam obiter Nathanem & Tanchumum Rabbinos θυρεοφόρῳ suis in Bibliis minus correctis legisse, ונתן כירון נהשת על ראשי, v. 38. c. 17. l. 1. Sam. pro קינין. Differunt enim inter sese θυρεὸς & ἀσπὶς, sive תרים & יגיל, ut dicam ad monomachiam Davidis, ubi Josephus δόρυ substituit bis pro כירון: ut alibi. Sufficiat Hieronymum nostrum ex traditione Pharisæorum monuisse ὡς ἄλωσ χειδὼν l. 1. Par. c. 13. *Chidon interpretatur Clypeus. Traditur enim iste locus esse, ubi Josue stabat quando dictum est ei, Leva clypeum contra urbem Ahi.* In Basilicis eadem area vocatur κειδών. Unde Doctores veteres, *Primo dicebatur* כידון, *segmen*, כשנעלם מהם, *sed postea* נכון. Vide Celim c. XI. T. B. *Sotæ* c. 7. & Midbar rabba *Parasa.* BERN.

y Οἱ δ'] *Samb.* οἳ δ'. Mox *Bas.* & *Gen.* ἦσαν. BERN.

z Εἰς χεῖρας] Εἰς τὰς χεῖρας *Big. Samb. Vat. Gall.* 2.

a Ἧσσαν σκεδασθέντες,] *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἦσαν σκεδασθέντες, contrahentibus pro ἤισαν. Ibidem οἰχομένοις ἰωσῆ *Busb. Hen.* & *Gall.* 1. BERN.

b Αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως] *Bas.* & *Gen.* αὐτοῖς. *Big.* & *Samb.* ἑαυτοῖς. Expressit igitur Mattathiades vim & elegantiam Hebraicam v. 20. ולא היה בהם ידים לנס תנה והנה, ἀμηχανίαν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυναμένοις. *Indaque manus, copiæ conferendæ, & in procinctu acies nulla jam apparuit*, quo se dispalati reciperent: aut his amplius, *nulla brachia*, i. e. *receptus* nullus, nihil refugii præsidiique certi. Bene autem convenit Josepho de hac strage cum codice sacro: licet Salianus & Schotanus malunt ad calumnias vertere, quam dicta Josephi æque recteque concipiunt. BERN.

c Τῆς συμφορᾶς] Articulum omittit *Vat.*

d Αἰνίτας] Typographi etiam priores. Verum γαϊνὰς *Big.* & *Gall.* 2. γαϊτῶνας *Gall* 1. γαϊτωνὰς *Samb.* αἰτωνὰς *Hen.* αἰτωνὰς *Busb.* BERN.

e Καὶ τ ἄλλης,] Καὶ τ' ἄλλης σκεύης *Big.* & *Epiphan.*

f Διένειμε,] *Samb.* & *Gall.* 1, 2. διεμέτρει σὺν γαλγάλοις γυμνῷ. BERN.

g Ἔγγιστα] Lib. 7. c. 10. ait eum vicum ab Hierosolymis abfuisse stadiis XL. at l. 2. de *Bello Jud.* c. 32. stadiis L. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

1. *Caterum Gabaonitæ,*] *Statim ab internecione Ainatarum* Gabaonitæ (*ut frequentius legimus in Josephi codicibus ab origine* γαβαὼν, λόγος, *eodem scribente & interpretante. Occurres enim in MSS. etiam formulis gentilibus* γαβεωνί), & γιβεωνί): *quibus favit usus Syriacus* Gebhon, & *Masora Judaica* Gibhon à גבעון.) *necnon ab occidente proximi horum* Cepheritæ *ac* Carthierimitæ, *vel producius* Cariathiarimitæ, *pars Hevæorum sub monte Garizin,* جانب هر جريزيم, *ait Chronographus Samaritanus, haud ultra* L. *stadia à Solymis in boream rejecta, per legatos* (*Josephus enim legisse videtur* v. 4. ἰσαάχε, h. e. πέμπουσι πρέσβεις, *velut Æthiopes illo verbulo utuntur*) *Chananæorum necessitudinem omnem jam abnegantes, specie gentis peregrinæ & ab itinere longo attrita, cum Jesu Imperatore pacisc untur, haud ita ignari decreti Divini, Ex. c.* 22. 32. & *Deut. c.* 7. 2. *Eleazaro Senatuque Hebræo,* נשאי העדה, τοῖς ἄρχουσι τ συναγωγῆς, *fœdus perpetuum rite ferientibus & juratis ac populo consentiente. Sive hoc vetustissimi esset moris, sive potius à Principibus Chasmonæis in Rempublicam Sacram demum induceretur, multum adplaudente Pharisæorum Schola. Mox ubi dux è montibus Samariæ descendens doli mali hos cives incusaret, illi tanti victoris metum necessitatemque suorum servandorum unice obtendentes,* εἰς δημοσίας ἤτοι ὑπηρετεῖσθαι τοῖς κοινοῖς ἔργοις, in ministeria publica, *sive* εἰς δῆλας τ πόλεως, *quomodo recte Gelenius phrasin antiquorum Rhetorum, non recte conceperant Zonaras've Schotanus've, ad fidem majorem juris*

jam

τὰ τοῖς [h] Αἰνίταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν [i] ἀφανῶς παρακαλεῖν ἀπέγνωσαν· ὅτι γὰρ πύθοιτό τινα τῶν μετρίων ὑπεραμβαίειν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἔθνους παντὸς [k] πολεμουμένου αὐτός. [l] Κεφηρίτας τε καὶ [m] Καριαθιαρειμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὑπὲρ συμμαχίαν παρεκάλουν, ἀδύνατον αὐτοὺς [n] διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ [o] φθάσαιεν αὐτοὺς ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [p] συνθεμένους τε αὐτοὺς, ἀπέγνωσαν διαφθαρῆναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. [q] προσδεξαμένων τε τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν αἰτησομένους, ἃς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ἀσφαλὲς ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων καθοικεῖν· ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς [r] αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτι ἐξήεσαν οὔσας ὑπὸ βάρους τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς πεῤῥῆχθαι. [s] τετριχίνας γὰρ [t] εἰς τὸ ταῦτα πιστεῦσαι πρὸς αὐτοῦ ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθείεν ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν πλησιοίκων πόλεων, πολεῖσον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνήκαις. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτι καὶ [v] δωρεᾶς τοῦ Χαναναίων [x] αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, [y] τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑποδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ὑπὲρ συνθήκας καὶ [z] φιλίαν τὸν Ἑβραίους. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν ἐκ τῶν Χαναναίων ἐθνῶν, [a] ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν [b] μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις

evenerant atque Ainitis, aſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Jeſum quidem [1] *aperte* orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam æqui ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananæorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem & Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem invitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum evadere, ſi eos [2] occuparent Iſraëlitæ: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant conſentientibus, legatos ad Jeſum mittunt cum eo amicitiæ fœdus inituros; quos, ad ea agenda quæ omnibus expedirent, civium maxime idoneos judicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananæos eſſe faterentur, hujuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananæos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, ajebantque ſe fide virtutis ejus adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque hujuſce ſermonis veritatis indicium oſtendebant: nam veſtes, quas domo exeuntes novas induiſſent, immenſa viarum ſpatia peragrando detritas eſſe. laceras enim data opera ſumpſerant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stantes ergo in medio *concionis* dicebant, ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis civitatibus, ab ea terra longe diſſitis, cum illis amicitias juncturos [4] fœderibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia & munere illis conceſſum ſit Chananæorum terram poſſidere, ſe *iis* ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et illi quidem iſta loquentes, atque *longi* itineris indicia oſtendentes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera ſancirent & amicitiam. Jeſus autem dictis eorum credens, quod non eſſent de gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit: & Eleazarus pontifex cum ſenatu juravit, habituros ſe eos pro amicis & ſociis, & nihil injuſti contra eos moli-

jam modo jurati, coacto iterum Concilio admittuntur. Vita enim Gabaonitis parcitum, ut oportuit, propter pacta conventa & jura. Fraudem nihilominus ſuam ipſi luunt, poſterique eorum operis publicis, חטבי יצים *&* ושאבי מים *ſive conditione, ut alibi loquuntur Hiſtorici ſacri,* נתינים, *i. e.* Fratrum Laicorum, *& in Eccleſiæ miniſteria viliora* damnatorum: *ex officio* εἰς ἀμφότερα *&* ἀμφότερα ἦσαν *&* λαϊτῶν. *Steterant enim* נתינים *in Republica Hebræa, ut genus medioxumum, neque Iſraelitæ neque plane manicipia,* לא ישראל ולא עברים. *Diu equidem Gabaonitas caſtris Hebraicis ſerviſſe credo, quod ex locutione pars codicis Hebraici expreſſit Samaritarum Chronicon* اسقا للخيل وللجمال, abs jumentorum aquatione: *at vero hos ipſos* שאבי המים לעדה *à Davide rege, ut huic genti valde favit, tandem meliori munere donatos. Perlege hac de cauſa Joſ. c.* IX. *& T. B.* Gittin *f.* 46. *a.* Cetubot *f.* 75. *a.* Iebamot *f.* 79. *a. Et Paraſam* VIII. δρίθμῶν μεγάλων. *Samaritarum denique Chronica.* BERN.

h Αἰνίτας] *Baſ.* & *Gen.* Codices Latini, *Adanitis* pro *Alanitis. Hen.* & *Busb.* ἀιτλωΐς. *Gall.* 1. ταϊτίοις. *Samb.* γαϊλνοῖς. *Big.* & *Gall.* 2. γαϊνοῖς. Laudarem equidem ἀιανάτας Joſephi cauſa, quaſi ab ענינא, ſive Latinum codicis Lipſienſis hoc in loco *Hayanitis.* BERN.

i Παρακαλεῖν] Ἀπερακαλεῖν διέγνωσαι ſolus *Gall.* 1.

2. Aperte *orare non ſtatuerunt:*] Vocem hanc ex verſione *Epiphanii* ſupplevi.

k Πολιμοῦντο αὐτός.] Commode ſatis *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* dum pars eſſe viderentur Gabaonitæ Heptarchiæ perdendæ prorſus abſque fœdere & miſericordia, & παναλεθρία Cananitarum obnoxii. Nitide dictum πολιμοῦντο αὐτὸς pro communi πολεμοῦντο ὡς αὐτός. Legerat tamen à tot ſæculis apud ſuum Caſſiodorum noſter Scholaſticus πολιμοῦντο αὐτῷ. Inter conjectores *Tar.* πολεμοῦντο αὐτῷ ac πολεμοῦνται αὐτοῖς heic loci offert. BERN. Pro πολεμοῦντο ὡς αὐτός. Olim tamen legerat *Epiphanius*, πολεμοῦντο αὐτῷ.

l Κεφηρίτας] Κεφηρίτας ἢ καὶ καθιερημίτας non nimis prolixe *Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* κεφηρίτας τε καὶ καελαθιαερμίτας *Big.* & *Tar.* κιφ. ἢ καὶ καελαθιαερμίτας *Samb.* καὶ κεφηρίτας καὶ καθιερημίτας *Gall.* 1. κεφηρίτας καὶ καελαθιαερμίτας *Eusb.* & *Hen.* Dicit autem incolas כפירה *Cephira* ſeu *Caphira*, & קרית יערים *Ciriathsharim* aut *Cariath baal:* de quibus agit Joſue hiſtoria c. 9. 17. & c. 18. 14, 26. & c. 15. 60. necnon illa Eſdræ c. 2. 23, 25. Joſephus autem libri ſequentis c. 2. καελαθιαερμίτας pro iiſdem nomen ſeſquipedale certa manu adpoſuit. BERN.

m Καελαθιαερμίτας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Busb.* & *Hen.* Καθιερημίτας in *Editis.* Βηρωθίτας καὶ Ἰαρημίτας *Vat.*

n Διαφεύξεσθαι] Ita quatuor *MSS.* tam hic loci quam mox infra, v. 14. ἀφεύξασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

o Φθάσαιεν] Ita *Big.* in *Aliis* φθάσειν & φθάσωσιν.

3. *Occupaverent Iſraelitæ:*] Vel, *ſi eos in poteſtatem ſuam redigere occuparent Iſraelitæ.* Similiter ac Livius dicit, *occupat bellum facere*, Græcos imitatus.

p Συνθεμένους] *Gall.* 1. συναπόσασιν ἢ αὐτοῖς. *Samb.* συναπόσασιν οἱ αὐτοῖς. *Big.* συμπείσαντες ἢ αὐτοῖς. *Baſ.* & *Gen.* συμπείσαντες ἢ αὐτὸς, recte. Paullo poſt *Samb.* αὐτὸς. Dein διαφθείρεσθαι *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* διαφεύξασθαι *Baſ.* & *Gen.* BERN.

q Προσδεξαμένων] Προσδεξαμένοι *Vat.*

r Αὐτοῦ πολλῷ ἀνύσαντας] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

s Τετριχίνας γὰρ] Sic reſtitui. Capies autem τετριχίνας, i. e. ῥάκια, exemplo γλωχίνας: vel ſcribes τετριχίνας, quod eſt ἐσθῆτας σύνθετα μιμάς ἤτοι πειλώνια. *Baſ.* & *Gen.* τετριχίνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πιστεῦσαι πρὸς αὐτόν. *Samb.* τετριχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιστεῦσαι πρὸς αὐτῶν, cæteris melius. πειχίνας (*cilicinas*) εἰς τὸ ταῦτα πιστ. πρὸς αὐτῶν *Big.* & *Gall.* 1. bonuſque Scholaſticus Epiphanius. Ibi ingenium *Tar.* τεύχῳ γὰρ εἰς τὸ τοιαύτας, vel ταῦτα, πιστ. πρὸς αὐτῷ. BERN.

t Εἰς τὸ ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* εἰς τὸ ταύτας π. πρ. αὐτὸν *Baſ.* & *G.* εἰς τὸ ταῦτα π. πρ. αὐτῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

v Δωρεᾶς] *Gen.* δωρεὰς, ritu epirrhematis. BERN.

x Αὐτοῖς] *Al.* αὐτὸς.

y Τούτοις τε] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 2. τοῦτοις τ' ἔλεγον ἥδεσθαι *Aliis.*

z Φιλίαν] Ψιλίας *Gall.* 2. & *Epiphan.*

a Ποιεῖται] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Eodem modo *Zonaras* φιλίαν πρὸς αὐτὸς ἐποιήσαθ. *Baſ.* & *Gen.* ποιεῖ τε ſonoritatis ſimillimæ. Hoc etiam ferri poteſt in ea ſententia. BERN.

b Μοχλεύσειν] Recte μοχλεύσειν, *moliri*, ὀχλεύσειν, κινήσειν, ut norunt Heſychius, Herodianus, Euſtathius, Etymologus M. aliique Interpretes vocum Homericarum. Verum jam βελεύσεσθαι, *cogitare*, ut facilius vel è Gloſſario oblatum, ſubſtituere *Samb. Big.* & *Gall.* 2. & exemplaria piiſſimi *Caſſiodori.* Audies autem quid de verſutia Gabaonitica peroraverit ex Joſepho *Zonaras* Annaliſta: Γαβαωνῖται ἢ καὶ οἱ ἐκείνοις πλησιοικοῦντες, χαναναίοις μὲν ἐκ τοῦ πολεμεῖν ἀπεχθῶς ἔχοντες, φοβηθέντες δὲ τοὺς ἐπὶ τὰ Ἱεριχοῦντος καὶ τοὺς περὶ τὴν (l. γῆν) τὸ ὅμοια πάσχειν ἢ, πρεσβείαν λάθρᾳ πέμψαντες πρὸς Ἰησοῦν· προβάλλονται λόγους καθικέτου μηδὲν ἧττον χαναναίοις, καὶ ἀποδοὺς πρὸς αὐτὸς διαθέσεις ζητοῦντες τὰς ἰσραηλίτας καὶ συνθήκας φιλίας. ἐπεὶ δὲν φιλίαν πρὸς αὐτὸς ἐποιήσαθ. γνοὺς δ' ἐπειθὼ τούτους ἐκ μέσου ὄντας τῶν χαναναίων,

turos, in istud jusjurandum consentiente *universo* populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad suos reversi sunt. Jesus autem cum exercitum in submontanum Chananæorum tractum duxisset, & audisset Gabaonitas non longe à Jerosolymis habitare, & à Chananæis oriundos, magistratibus eorum accersitis, fraudis eos incusabat. Cum autem sibi non aliam ad salutem viam patere prætenderent, ideoque necessitate adactos hoc sibi effugium quæsivisse, Elazarum pontificem & senatum convocat: eisque censentibus publicis ministeriis deputandos esse, ne fidem jurejurando datam violarent, operis hisce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis jam immineret calamitas, tale sibi præsidium & securitatem invenerunt.

Gabaonitæ fraudem suam lunt, posterique eorum operis publicis. Jos. c. 9.

17. * Cæterum cum rex Jerosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jesum defeciisse, & vicinarum gentium reges ad bellum simul contra eos gerendum accivisset; Gabaonitæ istos ei adesse videntes, (quatuor autem erant) castrisque circa fontem quendam non longe ab urbe positis ad oppugnationem sese parare, Jesum in auxilium advocabant. nam eò tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perniciem exspectarent; ab illis

Rex Jerosolymitarum (adjunctis quatuor vicinarum gentium regibus) contra Gabaonitas bellum movet. Jos. c. 10.

[c] ἐπισωκινέσαντο δὲ πολῆται. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες [d] ἐξ ἀπάτης ἀπήεσαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοῦς δὲ [e] τήνδε τὴν Χαναναίας τραπέσας εἰς τὴν [f] ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν ὡς πόρρω τῶν Ἱεροσολύμων τοὺς [g] Γαβαωνίτας [h] κατωκημένους, καὶ δὴ γένος ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει, τὴν ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τὰ δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπ' αὐτῇ ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον, καὶ τὴν γερουσίαν· καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούτων ποιεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ φανερῶσαι τὸν ὅρκον, [i] ἀποδεικνύουσιν εἶναι τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τὴν καταλαβοῦσαν αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕρασαν.

ιζ. Τοῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μεταξαθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς [k] Γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τὴν πλησίον ἐθνῶν προσκαλέσαντος βασιλέας συμφρονῆσαι τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, [l] τέτταρες περόντως σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ Γαβαωνίται ἰδόντες, καὶ φρατοπεδευσαμένους [m] ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν προσκαθέζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ἰησοῦν. ἐν τούτοις δὲ ὧν αὐτοῖς τὰ

ναίων, τὴν ἀπάτης αὐτοῖς ἀνεκάλει. οἱ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πρᾶξαι, δεδιότες τὸν ὀλεθρον. καὶ Ἰησοῦς, ἵνα μὴ παραβαίνῃ τὸν ὅρκον, δημοσίους αὐτοὺς ἀπέδεικνυσιν. ὅτινες ὑπῆρξαν δ' Ἰησοῦ πρόχειρόν ἐστι γνῶναι, ὅτι κατεψηφίσαντο αὐτοὺς ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάντη τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ δὲ θεοῦ. Causam rei addit Theodoretus ἐρωτ. ιγ'. Τοῖς ψεύδεσι λόγοις γαβαωνιτῶν πεπισευκότες οἱ ἱερεῖοι ἐπιορκεῖν, καὶ τὰς συνθήκας ἐκράτυναι ὅρκῳ. ἐφοβοῦντο γὰρ ὁ τῶν ὅλων θεὸς πάντας ὁμοίως καταδαθῆναι θανάτῳ. τὸ θείας τοίνυν ἐνόμιζε, καὶ τὸν ὅρκον μισοῦντος ἀπλήστως, ὑπερεῖται αὐτοὺς τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἀπεῖργεν ὁ Ἰησοῦς. ἔδει γὰρ δὴ νῦν τὴν πρόρρησιν πέρας λαβεῖν. ἐφεξῆς, ἐπικαμφθεὶς χαιρεᾶν παῖς, οἰκέτης ἔσαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. BERN. Βαλλοῦσθαι, ut facilius, vel è *Glossario* oblatum substituêre *Samb. Big. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* De versutia Gabaonitica vide *Zonaram*, p. 30. & Theodoret. ἐρωτ. ιγ'.

c Ἐπισωκινέσαντο] *Busb.* & *Hen.* ἐπισυναγῆναι. BERN.

d Ἐξ ἀπάτης] Ἐξαπατήσαντες *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 2.

e Τήνδε] Τήνδε omittunt *Big.* & *Samb.*

f Ὑπώρειαν,] Sive cum *Samb.* scribas εἰς τὴν ὑπώρειαν, forma substantiali, sive εἰς τὸν ὑπώρειον, non errabis à Canone. Heic autem repræsentant *Big.* εἰς τὴν ὑπώρειαν, *Bas.* & *Gen.* εἰς τὸν ὑπώρειαν, & *Gall.* 1. εἰς τὸν ὑπώρειον. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὑπώρειον pro ὑπώρειον. HUDS. Non est ἐρεινή, de qua mox. REL.

g Γαβαωνίτας] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Busb.* & *Hen.* Γαζαωνίτας *Bas.* & *G.* Γεβεωνίτας *Gall.* 1.

h Κατωκημένους,] Manus secunda *Samb.* & pejor κατοικισμένους. Dein *Bas.* & *Gen.* καὶ ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ. BERN.

i Ἀποδεικνύουσιν] Ἀποδείκνυσιν *Samb Hen.* & *Busb.* ἀποδεικνύουσιν Syntaxi Attica, *Big. Bas. Gen.* & fortassis *Epiphanius.* BERN.

* *Cæterum cum rex Jerosolymitarum*] *Jos. c.* x. *Sedes est mirabilis historiæ & Dei militis dignæ. Gabaonitis enim genti servæ, sed fœderatæ, contra quinque Regulos Amorrhæos cum tota vi Hebraica succurrit Jesus, mature & feliciter. Quippe grando solito grandior & gravissima, cui etiam fulmina miscet Josephus, cœlitus ruens, per* declivia Bethoronia מורד בית חורן, *hostem plurimum prosternit. Tum Imperator furore Divino accensus*, Es. *c.* 28. 21. Hab. 3. 8, 11. & Eccles. 46. 5. *præpotenti hoc disticho*, שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, & *simul merito Fidei* (*quod bene suggerit noster Severus*) *noctem avertit fugienti Chananæo, & fulminatis Luminaribus diem lucemque victricem producit. Quocirca, sive orbes siderum præcipuorum detineret modo manus Æterna quæ fecerat, modo in locum pristinum redigeret: sive speciem Solis sororisque ejus* (*quod Cimchii ambo adjerunt*) *in polo non suo pingeret: sive denique hanc summissis vaporibus sensim illa repararet & fulciret; sane præter naturam ritumque mundi lux ea morata est super Gabaonem, ac longe præter opinionem Maimonidæ, Gersonidæ, Spinosi similiumque pseudosophistarum. Nihil equidem turpius faciunt Judæi Hispanici, quam philosophantur ab Aristotele perperam intellecto. Sexcenties ita peccavit Moses in* More Nebuchim, *Levisque Gersomi ad S. Biblia vel millies. Neque vero Sapientium Cartesianam mente sua prava unquam adsecutus fuit Acanthius ille Batavus: quanquam viri stulti puerique aliter credant de hoc nebulone. Verum enim de hac longa & liberali die, sicut Esdras suo ævo adpellaverat ad monumentum* Jasar *inscriptum, ita certæ firmissimæque famæ causa, si hæsitaret forte Epaphroditus cæterive suorum lectorum in tanto prodigio, hinc provocat Flavius ad S. Biblia, Ædis Hierosolymitanæ quondam κρήπιδιον pretiosissimum, imovero hodie oculorum animorumque Christianorum lumen assiduum & salutem. Reliqua autem hujus miraculi descripta legito apud Andream Masium, qui ad Codicem Divinum unquam accessere, omnium doctissimum, luculentissimum & pissimum Commentatorem. Sic sentio. De locis adeo secundo tertiove certent inter sese amici Chrysostomi, Hieronymi, Tostati, Merceri, Calvini, Grotii. Quorsum vero Asceta Bethlecmicus in Bibliis Vulgatis* 1 *Par. c.* 4 22. *præstat nobis pro virili nomine* iωακιμ, יקים, Qui stare fecit Solem, *Rabinorum istius ævi traditione confusum seipsum ultro fatetur in* Quæst. Hebr. *Quo plane modo & Talmudum Babylonicorum* אגדתא Batræ *f.* 91. *b.* יוקים זה יהושע שהקים שטבוניה לאנש גבעון. *Quid vero rationum, quot pondera adportant illi Judæi, filius Maimonis, filius Gersomi, & Spinosus, non curo cujus, contra inveteratam fidem hujus Solstitii. At nihil tanti edidit unquam Moses. Aiunt: non credo istis trutinatoribus Divinorum operum. Tres etenim vivos Dei, qui in vertice Itaburii specie supra humanam illustri quondam comparuerant, plura video fecisse suis oculis quam hunc Nuni filium, & ingentis stuporis. Hoc autem ostentum apud S. Paulum non repetit Grotius inter exempla Fidei præclarioris cap.* xi. ad Hebræos. *At desiderantur ei & ruentis Jerichuntis & Jordanis fluvii, fontes versus refugientis coram Pontifice Hebræo, vel proxima prodigia. Agnovit injuper Magnus Apostolus* versus 32. *studio brevitatis plurimas se omisisse historiarum mirabilium. Esto tamen hoc Dei opus maximum: μεῖζον ἔσω τοῦτο τῶν μονογενῶν, sicus æstimat Johannes Chrysostomus. Profitetur itaque Scriptor Divinus* v. 14. *Jos. c.* x. Nunquam ita se accommodasse Optimum Numen homini expetenti, ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יהוה בקול איש: *quod bene explicat Georgius Elmacinus, quem vocant, dialecto Arabica,* ولم يكون مثل ذلك اليوم ان يقبل الله سوال احد في مثله. *Inde perite adnotat Johannes Deuterota ex illa statione solis inaudita & mirifica effectum: ut Ephræmitæ* (*sic erat Jesue timor juxta vetus vaticinium Gentium animis ubique insideret,* היכא רמיזא ותערו יהיה מלא הנוים בשעה שיעמרה לו חמה ליהושע, Bresit Raba פ. 5, & 6. *Et Talmudi Babyl.* Cod. de Idololatria f. 25. *ubi & historia tangitur Nicodemi Gorionidæ, cujus gratia solem aliquando stetisse comminiscuntur Magistri. Verum novi illi Theologi, velut Daniele & Esdra, & Habacuco & Sirachida se sapientiores norunt,* æstivam *diem inferre audent pro* miraculosa planeque nova. *Ardori etiam militum & ferociæ pro sua pietate Gersonides tribuere, quod protelata supra modum luce actum produnt Sacræ Literæ. Omittam potius illud Enthymema Maimonidis ex Jos. c.* x. 12. *quam redarguam multis,* In oculis Israelis, *haud* totius Israelis; *non solum argutum nimis & exile, ut Rabinica solent, sed tanquam infestum* versui 7. *istius* cap. *Deinde Ajalonem & Gabaonem in eadem convalli, haud procul abs Jerosolymis, propibres tamen Nicopoli, certo offendet Chorographus, sit modo diligentior Bonfrerio, doctiorque Rabinis recentibus: ne locis ipsis diutius abutantur corruptores miraculorum, præsertim cum hoc itidem doceant Paralipomena sacra. Præterea Samarites, qui Josue gesta defloravit è codice Judaico, mirum ni hoc fuerit illi hæresi necessarium, pro miraculosa illa Cœlestium quiete, substituit duntaxat versiculum Epinicii Mosaici Exodi c.* 15. *quem in prælio una voce recitarent Hebræi,* Dominus belli potens, Dominus nomen ejus, יהוה איש מלחמה יהוה שמו, *ex Pentateucho suo, quam sane lectionem comprobat vatum maximus Davides* ψ. 24. 8. *Nam Judæi legunt hodieque ex recensione Esdræ,* יהוה איש מלחמה יהוה שמו. *Postremo apud Macchidæ quot dixi Reguli è specu trahuntur in necis contumeliam.* BERN.

k Γαζαωνίτας.] *Big. Samb. Gall.* 2. *Busb.* & *Hen.* Verum *Gall.* 1. γεβεωνίτας & γεβεανίται. *Bas.* & *Gen.* γαζεωνίτας & γαζεανίται. BERN.

l Τέτταρες παρόντως] *Gall.* 1. & *Big.* ὡς τέτταρες τε παρόντας. *Gall.* 2. ὡς τέτταρες παρ. *Samb.* ὡς τὲς τε παρ. *Epiphanii* codices plerique τέτταρες παρόντας σὺν αὐτοῖς, ἱεροσολυμίτας δηλονότι. Dein *Gall.* 1. εἶδον. BERN.

m Ἐπὶ τινι πηγῇ] Ἐπὶ τῇ πηγῇ *Vat.*

τὰ πράγματα, ὡς [n] ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἡθῶν στρατιώτας σωθήσεσθαι διὰ τὴν ἡμετέραν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ἰησοῦς παντελείᾳ ἀπροσδοκήτους ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [o] ἀνύσας, [p] ὀρθρίοις προσβάλλουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει· καὶ τραπεῖσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἀπικλινῶν. [q] Βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ [r] συνεργίαν ἔμαθεν· ἀπροσημάντου αὐτοῦ βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ [s] ἀπισχῇ τὴν τῶν Ἑβραίων προθυμίαν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατ' [t] Μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε, καὶ ὁ χρόνος ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ [v] γραμμάτων.

ιή. Κατεστραμμένων δὲ οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἱ τοὺς [x] Γαβαωνίτας [y] πολεμήσαντες ἐστράτευσαν. ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ἀπὸ τὸν ὀρεινὸν Ἰησοῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ [z] ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὃ δὴ περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγος πολλοῖς φοιτῶν εἰς τοὺς πλησίον, κατάπληξις εἶχε [a] τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· [b] καὶ στρατεύσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς [c] πεδινοῖς τῶν Χαναναίων, Παλαιστῖνοι προσλαβόντες, στρατοπεδεύσι πρὸς [d] Βηρώθῃ πόλει [e] τῆς Γαλιλαίας [f] τῆς ἄνω, [g] Κεδέσης ὀλίγον πόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον.

vero, qui in Chananæorum gentis excidium bellum moverant, ſalvari ſe propter initas amicitias exiſtimarent. Tum Jeſus cum toto exercitu ut *illis* ſuccurreret properans, die noctuque itinere continuato, hoſtes obſidionem molientes ſummo mane aggreditur; cumque terga vertiſſent, per regionis declivia fugientes eſt perſequutus. Bethora *Exercitus eorum fuſi fugatique, regeſque ad unum omnes cæſi. Joſ. c. 10.* *Sol & luna ſtant. Joſ. c. 10.* *locus* dicitur. Atque illic Deum ſibi in auxilium veniſſe didicit, manifeſto indicio, quod tonitrua & fulmina *è cælo* miſſa fuerint, & grando decideret ſolito major. Quin & illud præterea contigit, quod dies producta fuerit, ne à nocte appetente reprimeretur Hebræorum impetus. quo factum eſt ut Jeſus reges apud Macchida deprehenderit in ſpelunca quadam abditos: omneſque pœna affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac ultra conſuetum creverit, palam eſt ex *Sacris* literis in archivis Templi repoſitis.

18. † Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis invaſerant, in Chananææ montana reverſus eſt Jeſus: ibique magna cæde edita prædaque abacta, ad caſtra in Galgalis ſeſe recepit. At cum fama de virtute Hebræorum in omnium ore atque ſermone apud gentes vicinas percrebreſceret, audita cæſorum multitudine attoniti hæſerunt: ac reges Libanum montem accolentes, & ipſi Chananæi generis, quique in campeſtribus habitarunt Chananæi, Palæſtinis *in auxilium* adſcitis, caſtra metati ſunt ad Berotham, oppidum Galilææ ſuperioris, non procul à Cedeſa. hic autem locus Galilæorum ditionis eſt. Totus autem exer- *Profligatis Chananeis atque auxiliis Paleſtinis, ad Galgala redit Jeſus. Joſ. c. 10.*

[n] Ὑπὸ μὲν τούτων] *Baſ. & Gen.* ὑπὸ μὲν τῶν τοιούτων *Gall.* 1. forte pro ὑπὸ μὲν τῶν ἑαυτῶν, vel τῶν τ' αὐτῶν. Planius quidem *Big. Samb. Gall.* 2. & *Epiphanius* ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων: neſcio ex ſcholiolo, an ex fundo Joſephi. Dein πανσθρατία *Big.* & *Samb.* Mox illi καὶ δὴ ἡμέρας. BERN. Ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.*

[o] Ἀνύσας] Τὴν ὁδὸν ἀνύσας *Gall.* 1. phraſi plana. BERN.

[p] Ὀρθρίοις προσβάλλουσι] Ita *Baſ. G. Hen.* & *Busb.* Ὀρθρίοις προσβάλλουσι τ. π. ἐπιπίπτει *Vat.* ὀρθρίοις ὑπερμάχουσι (vel προμάχουσι) τ. π. ἐπιπίπτει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[q] Βήθωρα] Βηθωρὰ juxta aliquot codices *Epiphanii.*

[r] Συνεργίαν ἔμαθεν] *Al.* συνεργείαν, vel συνέργειαν.

[s] Ἐπισχῇ] *Busb. Hen.* & *Samb.* ἐπίσχῃ, tempore inſtanti. Ibi *Gall.* 1. τὸ τῆς ἐξαίφνης προθυμοῦ: & *Busb.* τὸν τῆς ἐσχ. προθυμίαν. BERN.

[t] Μακχιδά,] *Baſ.* & *Gen.* μακκηδὰ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* μακηδὰ Interpres Græcus Joſuæ, & Maſoretæ ſuis punctulis: *Maceda* B. Hieronymus. Has enim formas pluresque alias ſuſtinet vox מקדה. Eadem in hiſtoria Zonaras, Ἐπιθυμήσας τοῖς γαβαωνίταις βασιλέας τῶν περιοικούντων, διὰ τὰς πρὸς ἐκείνους συνθήκας, ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς συμμαχεῖ· καὶ πρέπει τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ πραΰτατα ἰδιώτας. ὅ τι καὶ θερμοτέρου χαλαζά τε τοῦ συνήθους μείζων, καὶ κεραυνοὶ τοῖς πολεμίοις ἐπέπεσον. καὶ ἡ ἡμέρα ηὐξήθη, τοῦ θερμοῦ δηλονότι καὶ ἡλίου σπεύσαντος δι' ὅλης σπουδῆς καὶ ἰσχύος, ἵνα μὴ νυκτὸς ἐπελθούσης διαφύγωσιν οἱ πολέμιοι. καταλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐν τινι σπηλαίῳ, καὶ κτείνουσι πάντες. Prudenter adeo heic Origenes & fidelius multo, quam ſolet in homiliis, *Hæc ſecundum hiſtoriam geſta, miracula Divinæ virtutis univerſis ſæculis prædicant, nec interpretatione extrinſecus indigent, in quibus geſtorum lumen coruſcat.* Dein Theodoretus ἐφωτ. ιδ'. διδάξας ἡμᾶς ὁ συγγραφεὺς δι' ὅτι τῇ δυνάμει, ὅτι λόγῳ μόνῳ χειρὶ ἅμα σφοδρᾷ τὴν μεγάλην φωνὴν ἀνεκάλυπτεν, ἵνα καὶ κραυγὴ εἰκάσῃ· ὑποδόμῳ μή τις ἀπιστήσῃ τῷ λόγῳ, ἤδη τοῦτο ἐν τῷ παλαιῷ διηθείᾳ συγγράμματι. δῆλον τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς ἄλλος τις τῶν μεταγενεστέρων τὴν βίβλον ταύτην συνέγραψε, λαβὼν ἐξ ἑτέρας βίβλου τὰς ἀφορμάς. Addes his verba Dionyſii, aut potius, Apollinarii adverſus Apollophanem, ſi otium eſt. Quin inter primos defenſores Fidei Juſtinus, πάλιν τῆς γῆς ὑμῖν ὁ Δηλοθεάτης (ſi Tryphonem Deuterotam objurgat ille) μὴ δυνάμεως τοιαύτης, ὡς καὶ τὸν ἥλιον θεάσασθαι ὑμᾶς ἐπὶ πολὺ ἀνδρὸς ἑνὸς καὶ ἐπωνυμοδιπλοῦ τῷ Ἰησοῦ ὀνόματι, σαββάτῳ ἐν τῷ ἑρμαίῳ, καὶ μὴ δυνάμει μέχρι νῦν λέ'. Agapius inter MSS. Arabica Huntingtoni noſtri ſex horis diem hanc extendit ultra naturam; Eleazarus Talmudiſta quot Juſtinus noſter tribuit: Jeſus vero in Aprocryphis integram integræ diei ſubjicit Quid alii ex voluntate ſua? BERN Ita *Baſ.* & *G.* Μακκηδὰ *Big. Samb. Hen* & *Busb.* Μαχηδὰ *Vat.* (Μαλχιδὰ *Coll. Voſſ.*) Μαχηδὰ in LXX.

[u] Γραμμάτων.] Librum *Recti* intelligit *Maſius.* refellit *Schotanus*, p. 388. & de libro *Joſuæ* accipit.

† *Regibus autem in hunc modum debellatis,*] *Joſ. cap.* 11. *Cum Reges Chananæorum, tam accolæ Libani montis ac maritimi,* המלכים אשר בכל חוף הים הגדול וגו׳: & *phraſi æqua, c.* 11. המלכים אשר מצפון בנפרת דור מים, (*perite enim transfert Flavius primos verſus capitis* 11. *Joſuæ ad initium capitis* 12.) *quam mediterranei c.* 11. כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלת, & *c.* 11. אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלת הכנעני בנזרת והים והאמרי וגו׳, *cum copiis ſuis plane ſtupendis, trecentis millibus peditum, equitum decem millibus, currumque viginti millibus* [*Tantam vim barbarorum ex archivis Sanctæ Adis huc retulit Flavius. Nam Biblia quæ hodieque ferimus, militum numerum tantum haud ſervant. Vide etiam illum Joſue copias recenſentem c. 6. hujus libri.*] *confluerent undique in caſtra cis* מי מרום, Aquas Merom, (*ſic rite vocatur Samachonites lacuum Jordanicorum ſupremus: ſequuntur enim hunc de amne eodem Genneſareticus & Aſphaltites*) *apud urbem* Berotham, *Ezech. c.* 47. ברותה, *Syre* ܒܪܘܬܐ, & בחרתי *2 Sam.* 8. 8. *quæ aſſidet* Cedeſæ קרש *Metropoli Galilææ ſuperioris: contra tam immanem hoſtem ſpe certa victoriæ Jeſum itinere quinque dierum Galgalis admotum, animat Oraculum Divinum. Ubi prælio commiſſo, proſtigantur Chananæi, ſimul cum auxiliis Paleſtinis; nam illos etiam colligit Joſephus ad pugnam hanc decretoriam, forte propter phraſin ſacram c.* 11. ובכל חוף הים הגדול. *Quinvero cum humani nihil ſupereſſet in tanta ſtrage, enſe ac flamma ſævitum eſt porro in ſuffragines equorum, currumque materiem. Verum* יקר בעיניהם, & מחסרים הם בנכסים *de jumentis idem unumque poſſe indicat Talmudum* יר׳ *f.* 13. *a. Inde tota protinus patet Chananæa occupanti Jeſu & triumphanti.* BERN.

[x] Γαβαωνίτας] Iterum *Baſ.* & *Gen.* Joſepho haud invito τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσασιν, neve illo ingrato τὰς γαβαωνίτας πολεμήσαντες *Big.* τὰς γαβαωνίτας, l. γαβεωνίτας, πολεμήσαντες bene *Samb.* Et vix male *Gall.* 1. τὰς γεβεωνίτας πολ. BERN.

[y] Πολεμήσαντες] *Al.* πολεμήσοντες.

[z] Ἐν Γαλγάλοις] Ergo hæc ſita in ὑποῤῥείῳ, e qua ante egreſſum Joſuam ſcribit, & ὀρεινῆς mox meminit: ſic ut ὑπώρεῳ ſit regio ad montium radices ſita, ὀρεινὴ & ὄρει in tractu montano. Statim etiam fatetur Joſuam Galgalis profectum ad regionem ὄρεον. REL.

[a] Τοὺς ἀκούοντας] Ἀπαυδᾶς τοὺς ἀκ. *Epiphan. Hen.* & *Busb.*

[b] Καὶ στρατεύσιν] Καὶ στρατεύσει *Big.* & *Samb.* BERN.

[c] Πεδινοῖς] Πεδίοις *Samb. Big. Gall.* 1, 2. contra *Zonaram*, Drungarium, & quinque alios. Ita Symmachus, optimus trium virorum, ערבה jam πεδιάδι exponit Joſ. 11. v. 2. Dein παλαισίνιοι *Samb. Big. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Ibidem προσλαβόντες *Hen.* BERN. *Al.* πεδίοις, & Παλαισίνιοι & dein λαβόντες.

[d] Βηρώθῃ] *Samb.* enallaxi prava πρὸς ῥοβόθῃ πόλει γαλιλαίας. Præſtantiſſimus Maſius reponit πρὸς μερώθῃ ex מרום Joſ. 11. 5. Ita quidem legimus μαρὼθ & μιῤῥὼθ in Lexico Euſebii, pro μιῤῥὼμ & μαρὼν Exemplarium Sacrorum. BERN. Μερώθη ex *Joſ.* c. 11. v. 5. reponendum cenſent *Maſius* & *Villalpandus.* Forſan eadem urbs, quæ *Bell Jud.* l. 2. dicitur Μερώ.

[e] Τῆς Γαλιλαίας] Articulum negligit *Vat.*

[f] Τῆς ἄνω,] An, quod erat & altera Cadesh in auſtralibus terræ finibus, illud ἡ ἄνω ad Cedeſen ſpectat? Non putem. Erat γαλιλαίας ἡ ἄνω, cujus urbs erat Cedes. REL.

[g] Κεδέσης] *Baſ.* & *Gen.* τῆ ἄνω καδέσης ὑ πόῤῥω. *Samb.* & *Big.*

ercitus constabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, & curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hostium multitudo & Jesum ipsum & Israëlitas, & propter metus magnitudinem vix ausi erant vel meliora sperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, & an *quid* majus ejus ope & auxilio desiderent, atque eis pollicente victoriam de hostibus, jubenteque ut eorum equis poplites succiderent & currus igne cremarent, concepta ex *his* Dei promissis fiducia, contra hostes profectus est, dieque quinta illis superveniens acie concurrit; ac *utrinque* acriter pugnatum est, eaque strages edita quæ *fere* omnem audientium fidem superat. Effusos autem longe persequitur, demptisque paucis totum hostium exercitum *ferro* interimit. Reges etiam ad unum omnes ceciderunt: adeo ut, hominibus ad cædem deficientibus, equos eorum necaverit & currus igne absumpserit. Regionem deinde universam, nemine ad pugnam exire audente, secure peragrabat; urbes nempe obsidione capiens, item quicquid *vecum* deprehenderet occidens.

Chananæis quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Galgala deserit Jesus, Siluntis amœnitate captus: ubi castra sua & Tabernaculum statueret, donec Templum conderetur. Jos. c. 11. & c. 18.

19. [a] Jam vero exactus erat annus quintus, nec quisquam Chananæorum amplius supererat, absque iis qui in loca munitissima se receperant. Je-

[h] ἕως ἦ σραλῶ παντὸς, ἐσωλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ ἅρματα [i] δισμύρια. κατασωλήσει δὴ τὸ σωλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ σοὺς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος εὐλαβεστέρως εἶχον δι' ὑπερβολὴν τοῦ δέους. τοῦ Θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸ φόβον, [k] καὶ εἰ σλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας σοθοῦσιν, ὑποχόμενα τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους σοιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι· θαρσαλέως σρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ [l] χωρήσαντος ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν σταθείς, καὶ καρτερὰ μάχη γενεῖ, καὶ φόνου κρείττων πίστεως ὧν τοῖς ἀκροωμένοις. [m] διωκὼν δ' ἐπὶ σλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ σράτευμα τῶν ἐχθρῶν σλὴν ὀλίγων [n] διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· [o] ὥσε τῶν ἀνθρώπων ἐπιλελοιπότων σρὸς τὸ κλείνειν, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τὴν τε χώραν [p] ἐπ' ἀδείας διεσρώφα, μηδενὸς σολεμοῦντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν· ἀλλὰ σολιορκίας τὰς πόλεις [q] αἱρῶν, [r] καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ετος δὲ [s] πέμπτον ἤδη παρελήλυθε, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ἀδεὲς ὑπολέλειπτο, σλὴν εἰ μή τινες [t] εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ Γαλγάλων ἀνα-

h Ἕως ἦ σραλῶ παντὸς] Ἕως ἦ ἐσραλῶ παντὸς *Epiphanius* ἕως ἦ ἄνω, καὶ νεῦσις ἡ πρὸς. *Epiphanius* ἕως ἦ ἄνω, καὶ διάσεισις ἡ πρὸς. Vides hoc in loco quid feci. BERN. Καὶ διάσεισις ἡ π. *Bas. Big.* & *Samb.* καὶ Κατάσεισις ἡ πρὸς *Vat.* καὶ Διάσεισις ἡ π. *Vet. Interpr.*

h Τὸν δὲ σραλὸν ἅπαντες,] Ἡ δὲ ἐσφαλὲς ἅπασιν ἦν ἁλίσκεσθαι &c. *Zonar.* p. 30.

i Δισμύρια.] *Epiphanius* καὶ ἅρματα διχίλια. *Zonaræ* exemplaria largiuntur τὰ τριακόσια ἅρματα, putate ex c. 6. §. 1. hujus libri. Mox *Hen.* & *Busb.* αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν. BERN.

k Καὶ εἰ σλέον] Καὶ τι σλέον *Gall.* 1. unde legendum censeo καὶ εἰ τι σλέον.

l Γνόμης ἐξώρμησεν] Est qui legit χρόνου ὁ Ἰησοῦς.

m Διωκων] Ita *MSS. Basil.* & *G.* διωκων τ' ἐπι πλ. *Bas.* & *G.*

n Διεφθειρεν.] *Samb. Big.* & *Gall.* 2. διέφθειρεν Ἰησοῦς. Inde forte *extinxisset* in MS. *Voss.* 1. offendimus pro *extinxit Jesus*, aut *Jhs.* BERN.

o Ὡσε τ' ἀνθρώπων] Stylus Schotani, ὥσε τ' ἀνθρώπων μὴ ἐπιλελοιπότων &c. Dein abundè nimis *Big.* & *Samb.* ἕως εἰς τὸ κλείνειν, καὶ ἵππους αὐτῶν Ἰησοῦς ἀνῄρει. Imo *Big.* & *Epiph.* tollunt Ἰησοῦς. BERN.

p Ἐπ' ἀδείας] Vide p. 261. v. 9.

q Αἱρῶν,] *Al.* αἴρων καὶ πᾶν ὅ,τι λάβοι.

r Καὶ πάλιν ὅ,τι.] Ita *Hen Busb. Bas.* & *Gen.* Vel καὶ πᾶν ὅ,τι λάβοι, cum *Epiphanio*, *Big. Samb. Gall.* 1, 2 Utrumque tamen convenit bene cum Jos. c. XI. 9, 11, 12, 20, 40. Josephi verba carpsit *Zonaras* de ampla illa victoria, & tale in compendium reduxit, Ἰησοῦς δ' ἐπανέρχεται πάλιν τ' Χαναναίους ἐπὶ τὴν ὀρεινήν. καὶ πολλῶ φόνου τ' ἐν αὐτῇ ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις ἦλθε σρατόπεδον. ἐκλέξη δ' ὁ τόπος (vide hujus capitis § 11.) ἔνθα σρατόπεδον γάλγαλα, ὡς ἤδη ἑαυτὸς ἐλευθέρους τῆς αἰγυπτίων καὶ τῆς κατὰ τὴν ἔρημον ταλαιπωρίας γενόμενον τῶν Ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑρμηνεύει καλεῖσθαι. σρατεύσαντι δ' ἐπ' αὐτὸς οἱ τῶν λίβανον χαμαὶ ὄντα, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις παλαιστινοὶ, συμμαχοῦντες. ὧν δ' ὁ σρατὸς ἐκ πάσης ἐπιλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ τριακόσια ἅρματα. νικᾷ δ' ἔτει ἑπταγενεθλιάκῳ, καρτερᾷ μάχῃ γενεῖ, ὡς πᾶν τὸ σρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν, πλὴν ὀλίγων, ἀμφὶ ἕνδεκα, καὶ τὰς βασιλεῖς. ὧν πάντων. BERN.

s Πεμπτὸν] Vide *Usserii* Chronol. S. p. 206.

* *Jam vero exactus erat annus quintus*,] *Chananæis igitur quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Jos. c. XI. inde à versu 12. & c. XVIII. 1. Galgala anno sequente, uno enim anno dissentiunt à cæteris suæ hæresis Rabbi Talmudicus & Josephus, non biennio, ut Masius & minores Masio Theologi intendunt adversum hunc Sacerdotem, & tot eusdem tribus. Quinetiam sex annis hoc bellum exercitum tradit Eutychius Patriarcha, non pluribus. Septem autem annos Chananæa peragrata, subacta, & distributa supputat Mar Zutra cum plerisque Gemaristarum & Chronologorum Judaicorum ex Jos. c. XIV. v. 7. 10. viz. 7 = 45 — 38. necnon à Jobelæo XVII. quando Ædem primam excisam volunt, spatio male correpto, retrorsum numerantes.* Eracin *f.* 13. & Zebachin *f.* 118. *b.* & Synhedrin *f.* 69. *b. Sed verum prius nempe* 6 = 45 — 39: *ut Josephus collegerat ex illo versu* 10. *Nam à medio anni sexti Ecclesiastici, ex quo Jordanem transierant Hebræi, cœpit* κλησχία, & *Epocha* Jobelorum & Semitarum. *Primus adeo annus* Cycli Sabbatici *à Tisri mense deductus, incurrebat in partem priorem* septimi anni sacri *ab eremo derelicta, ut vult Traditio veterrima Judæorum. Recte autem docent Pharisæi, Massicta de* Initio anni & ἀζυμων, בהשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות. *Galgala, inquam, deserit Imperator, Siluntis amœnitate captus, ubi castra sua, &* (*quod excellens*) *Tabernaculum Dei demum staturet, donec Templum Numini conderetur, & cortina in saxa cedrosque verteret. Unde desperator Neapolitanus libri Josuæ a capitis Hatis,* وفي ذلك الوقت بنا ... جحارة في هر جريم كما قال الله تعالي. *Quamprimum autem bella ponerent, Altare Deo erexit in Samaria pius Jesus, sicut semel iterumque præceperat Antecessor, Deut. c. 27. 4. & c. 11. 29. Super Gebalum contendunt Judæi plane omnes Christianique. Atqui in cacumine Garizin idem statuunt Pentateuchum & Chronica penes Samaritas, ex veneratione Templi sui. Masoreta vero Judaici jam à multo ævo, ac prius nostro Hieronymo,* או יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי ישראל בהר עיבל, & *reliqua ejusdem ritus pariter atque tempus promoverunt Jos. c. 8. 30. post Hajam excisam. At commodius & sedatius Flavius Matthiades, Interpres Græcus libri Josuæ, id factum narrant, postquam tota vis Barbarorum esset profligata, quæ adversus populum Hebræum undique ad Galilæam convenerat novissimo ac miserabili consilio Jos. c. 9. 2.* καὶ συνῆλθαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σανσλεσῇ ἰσραὴλ καὶ ἐπολεμήσαν ἰησοῦ καὶ οἱ ἐφηλ ἅμα πᾶσιν, ὥστε ἀκοῦσαι ἰησοῦ, *refert exemplar Romanum, Justiniano tempore, ubi* ἰσραὴλ *in* ὄχλος. καὶ ἐπολέμησεν ἰησοῦς, *Quamquam Origines in Homiliis, pariterque MS. Alexandrinum, sed & Complutense ordinem alium observant eo in loco. Fatetur adhuc Grisomides hoc factum pertinere ad c. 11. 23.* καὶ ἡ γῆ κατεπαύσατο σολέμων, *plane ut Josephus dixerat. Imo vero Ismael, vir celebris inter Amoræos,* Sota *f.* 21. *c. vult hanc ceremoniam ad annum* XIV. *à tranato Jordane fuisse prorogatam & dejectam:* לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה, *cum jam in duodecim regiones distributa esset terra Chananæa. Eo vergit & opinio R. Eleazari, quam leges eodem* Sotæ *capite. Præterea Talmudum Babylonium hoc* אין אדם *in Bibliis extra fundum suum ac sedem venire*, taleque nihil patrasse Imperatorem confestim à clade Haiensi agnoscit: voluisse equidem illum, si res Hebraica tum protinus pateretur, Sabbat *f.* 56. *b.* & Synhedrin *f.* 91. *b.* או יבנה יהושע מזבח ליהוה שבקש לבנות ולא בנה אלא רבנה הכא נמי דבנה *Prout de Rege tum minus sapiente dicitur* 1 *Reg. c.* 11. או יבנה. Tunc extruxit Salomo altare Camosо, i. e. ædificatum meditabatur, & animo destinabat, quod postea ædificaretur, שבקש לבנות ולא בנה אלא מיעתד. *Deinde R. Symeon* Sota *f* 36. *T Bab. necnon Salomo, Cimchius, aliique recentium Theologorum, Abarbinele hinc excepto, propter auctoritatem Judæ Principis,* Sota *f.* 21. 3, כי יעל דיעתיה דר יהודה מאה ועשרים מיל הלבו באותו היום והיה בעברתם את הירדן, *aut magis ex verbis Oraculi acceptis perperam, hanc historiam suis codicibus protrudi queruntur longius in futura, cum esset illud primum opus Hebræorum in tellure diu promissa jamque adita. At hæc sententia prodigiosa nimis apparet & delirii Judaici. Distat enim Jordanis trajectus ante Galgala* LX. *millaribus à Garizin, ut utrumque Talmudum asserit, comprobantque Chorographi Christiani. Tum etiam inter juga Garizin & Gebal longo ordine distributus exercitus, adsistentibus circa altare gente sacra Levitis, hostias faciunt & imprecationes. Dein diris hisce (nihil enim amplius indicat* משנה תורה, μίνιτοφὴ, *seu* δευτερονόμιον; *longius nihil* καὶ διὸρὴ αἴτησαι αἰζωὴ, *quam parasam* τάξω, *aut magis concisum Deut. c. 27. aut adhuc restringenti à versu* 15. *capitis istius,* ארור האיש אשר יעשה פסל וגו', *quod Josephus sacerdos noverat) memoriæ ergo altari novo inscriptis, Moses enim jusserat, Silunta cuncti revertuntur. Jos. c. 8. 30. Deut. c. 27. 4, 13 & c. 11. 29. & Massictæ* סוטה *c. 7. cum Commentariis Scholæ utriusque, Babylonicæ & Palæstinæ.* BERN.

t Εἰς ὀχυρώτατον] *Bas* & *Gen.* locutione venusta. Nec male εἰς ὀχυρότητα, seu εἰς ἰσχυρότητα, τειχῶν *Epiphanius.* ἰσχυρότητα τειχῶν

ἀναςρατοπεδεύσας [v] εἰς τὸ ὄρειον, ἱςᾷ τὴν ἱερὰν σκηνὴν κ᾽ Σιλουῶ πόλιν· ἐπιτηδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ καλῶ, [x] ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον ἐφάνη· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [y] βωμόν τε ἱςησιν ὅπου προσῆπε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὴν γραφὴν, ἐπὶ μὲν τῷ [z] Γαριζεῖ ὄρει [a] τὴν ἡμίσειαν ἱςησιν, ἐπὶ δὲ τῷ [b] Γιβαλω [c] τὴν ἡμίσειαν, [d] ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐςι, καὶ τὸ λᾶιπὸν [e] καὶ τὰς ἱερέας. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας [f] ἐπὶ τῶ βωμῶν γεγραμμένας [g] καταλιπόντες, εἰς τὴν Σιλουῶ ἀνέζευξαν.

κ΄. Ἰησοῦς δ᾽ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ἀλωτὰς, [h] ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν [i] ἐχυρότητος, καὶ τῶ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων περιοχῇ [k] περιπεριβαλλόμενοι προσεδοκων τὰς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι᾽ ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν· καὶ γὰρ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τὰς Ισραηλίτας [l] ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ᾽ Αἰγύπτου, [m] πρὸς τὸ τὰς πόλεις χαρτερᾶς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ᾽ ἦσαν τὸν χρόνον· [n] συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ παρῆν πανδημεί, πάντες ἤδη [o] κατορθώμενα, καὶ τὰς γεγυμνασμένας πράξεις, ὡς εἶπεν ἄρισται, καὶ [p] θεῖα δὲ θεσμοφόρα αὐτοῖς ἄξια, καὶ τὸν ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κεκοσμηθήσεσθαι, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατηκὼς δηλῶν, καὶ γραφὴν, ὅση ποτὲ κατελπίσας τὸν αὐτῶν δύναμεως εἰς μάχην σωθῆναι, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων ἐπιδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, διὰ δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ὑπὸ τοῦτο τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ιορδανου συνεξορμησαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολυειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἕνα τε καὶ φυλὴν, ἀρετῆ προύχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἳ, τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως [q] αὐτῆς τὸ μέγεθος.

autem, motis castris ex Galgalis, *in* montanis collocavit sacrum Tabernaculum ad urbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amœnitatem, donec templum ædificari res Israëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus & altare statuit ubi Moyses præceperat; & dein exercitu diviso, in monte quidem Garizi dimidium ejus constituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (ubi & altare est) & *cum iis* Levitas & sacerdotes. Cum autem sacra fecissent & diras vibrassent, easque aræ inscriptas reliquissent, in Siluntem sunt reversi.

20. Cæterum Jesus jam ætate provectus, urbesque Chananæorum, *quæ supereſſent*, expugnatu difficiles *esse* videns, tum ob locorum ubi sitæ erant munimenta, tum ob valida murorum præsidia; quibus ad urbes egregie natura munitas in circuitum adjectis, exspectabant ut hostes ab obsidione abstinerent, de iis potiundis desperantes (nam Chananæi, cognito Israëlitas in excidium suum ex Ægypto egressos esse, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Cumque * frequens concursus factus esset, eis recensuit quæ ad id temporis prospere evenerant, utque res quas gesserant pulcherrimæ erant, & quales par erat Dei auspiciis geri, legumque quas amplexi sunt dignitati convenientes: præterea commemorans reges triginta & unum, qui manus conferere ausi sunt, prælio superatos; & exercitum, qui viribus suis aliquando fisus cum illis acie dimicavit, totum internecione ita deletum, ut ne soboles quidem iis supereſſet. Cæterum quoniam ex urbibus aliæ quidem captæ essent, aliæ vero, ob murorum firmitudinem & incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem postularent, censebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem periculorum socios se adjunxerant, jam domum remittendos, gratiis pro ope & auxilio illis prius relatis: deinde ex singulis tribubus singulos, qui virtutis suæ præcellentis testimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permensi, omnique procul habita malitia, nobis sine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

Jesus jam senex concilium πανεθνικὸν cogit Silunte: ubi res gestas recensens de tribuum Transjordaniarum missione & de tellure dimetienda deliberat. Jos. c. 22. &c.

21. † Et

τειχῶν *Samb. Gall.* 1, 2. Pro eodem *Big.* ἰσχυρότητι τειχῶν. Vide de paragrapho sequente elementum 1. BERN. Ἐχυρότητι τειχῶν *Samb Gall.* 1. & 2. ἐχυρότητι τειχῶν *Vat* ἰσχυρότητι τειχῶν *Big.*

v Εἰς τὸ Ορειον,] Citra Atticismum *Big Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 2. εἰς τὸ ὀρεινὸ. Ea regio vocatur, *Montes Ephræmi*, הר אפרים, Jos. c. 20. 7. c. 21. 21. & ubique historiarum sacrarum. BERN. Εἰς τὸ ὀρεινὸ in quinque *MSS.* Ea regio vocatur *Montes Ephræmei* in S. Literis.

x Εως οἰκοδομεῖν] Εως ἂν οἰκοδ. *Big.* & *Samb.*

y Βωμόν τε ἱςησιν] *Epiph.* βωμὸν γὰρ ἱςῶ ἵςησιν ὅπου προσῆπε καὶ μωυσῆς. BERN.

z Γαριζεῖ] *Al.* Γαιζεῖν & Γαιζὶν. Videsis p. 252. v. 23.

a Τὴν ἡμίσειαν ἵςησιν,] Τὴν ἡμ. ἱςησι μοίραν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Γιβάλω] Γιβάλω & supra impressum fuit. Quippe inter propria nominum עבל & יבל idem legitur S. Bibliis. Heic *Bas.* & *Gen.* γιβήλω. Ita γαιβὰλ Judæi LXXII. pro אבל Legislatoris Deut. 11. 29. & hujus, vel Esdræ Deut. c. 27. 4. γιβὲλ Syrus passim & perperam. *Busb.* ἰωβήλω. *Hen.* habet βαλω, ut Latinorum aliquot ὁμ Ζηλωτῶν. Leviter enim sonat syllaba γι ἐβήλω *Big.* & *Gall.* 1. βεάλω, ut puto, Epiphanius γιλω *Samb Hebal* enim fortiter efferunt Hieronymus noster, & Judæi Spanienses ex Masora: tum etiam Interpreti Græco Jos. c. 8. 30, 33. Alibi enim haud occurrit id locale. Necnon loci istius cultores Samaritæ, tam in Chronicis suis quam Legis Divinæ versione Arabica *Hebal* vocant. Petes cætera è libro præcedente. Promptum equidem mihi est rescribenti γηβαλω apud Josephum utrobique, vel cum Gallicorum altero ηβηλω. BERN. Ita & supra p. 252. v. 20. Γιβάλῳ *Bas* & *G.* in *MSS.* Ἠβήλῳ & Ἠβάλῳ & Ἠιλῳ. Sed Γηβάλῳ aut, ut in uno *MS.*) Ἠβήλῳ malit *Bernardus.*

c Τὴν ἡμίσειαν.] *Bas.* & *Gen.* quod etiam sufferri potest sub ἵςησι, aut longius pone κλίμας, repetendum mente. *Epiphanius* ex libro antecedente explicat, aut membranis Cassiodori sui heic est affecutus, ἵςησιν, ἐπὶ ᾧ τῷ βεάλω τὴν ἡμίσειαν· ἐν ᾧ ἐβωμὸν ἔςη, ἐν τὸ λᾶιπὸν ἐν τὰς ἱερέας διεμέρισε. Ibidem *Big.* ἐν ᾧ ἐ βωμός ἐςι, &c. BERN.

d Εν ᾧ ἐ ὁ βωμός ἐςι,] Εν ᾧ ἐ βωμὸς ἐςι *Big.* ἐν ᾧ ἐ βωμὸν ἔςη, ἐ τὸ λᾶιπὸν ἐ τὰς ἱερέας διεμέρισε, legisse videtur *Epiphan.*

e Καὶ τὰς ἱερέας.] Καὶ οἱ ἱερεῖς θύσαντες ᾗ ἐ ὁίκαδε ἀφῆκε *Vat.*

f Ἐπὶ τῶ βωμῶν] Ἐπὶ τῶ βωμῶ *Bas* & *Gen.* de uno altari laterum plurium, μᾶλ᾽ ἀςείως & quasi apud Palladium. Planius *Hen.* & *Busb* ἐπὶ τὸ βωμόν. Atque *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphaniusque* ἐπὶ τῷ βωμῷ. BERN. Ita *Bas. G.* & *Vat.* de uno altari laterum plurium μᾶλ᾽ ἀςείως, ut ait *Bern.* in *MSS.* ἐπὶ τὸ βωμοι, aut ἐπὶ τῷ βωμῷ.

g Καταλιπόντες.] *MSS.* cuncta. καταλείποντες excusa: exiguâ discrepantia. Zonaras denique eandem historiolam attingit, ἐφ᾽ ᾧ πίμπλον ἤδη πεφελληνίθει, ἐ χαναναίων ἐκεῖ᾽ ὀδεὶς ὑπελέλειπτο. ἰησοῦς ᾗ ἐξᾶ τὴν σιλωὴν κ᾽ πόλιν σηλωμ, ἵνα οἰκοδομῆσαι αὐτοῖς ναὸν χθνη᾽. BERN.

h Υπό τε] Υπὸ τε τῶ *Big* & *Samb.*

i Εχυρότητος,] *Samb* & *Gall.* 2. ἰσχυρότητος, heic & inferius. *Bas.* & *Gen.* ἰσχυρότητι. *Big Burin*sque ἰσχυρότητ᾽. *Gall.* 1 & *Zonaras* ἰσχυρότητι: capies hanc, vel lectionem primam. BERN.

k Περιπεριβαλλόμενοι] Recte *Big. Samb.* & *Gall.* 2. περιεπιβαλλόμενοι *Gall.* 1. περιβαλλόμενοι *Bas* & *Gen.* Mox ἀφίξεσθαι πολιορκίας *Gall.* 1. non imperite. BERN.

l Ποιησαμένους] Ita *Big. Samb.* & pars codicum *Epiphanii.* in *Edstis*, *Aliisque* ποιησομένους.

m Πρὸς τὸ τας] Forte πρὸς τῶ. COCC.

n Συναγαγὼν] Συναγαγεῖν τὸν λαὸν ἐκκλησίαν ᾗ ἐξῆς γέλῳ *Big.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὴν σιλῶν ἐκκλησίαν ᾗ ἐξῆς γέλῳ *Samb.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὴν σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Hen. Busb.* συναγαγὼν τὸν λαὸν σιλῶν, ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Ibidem καὶ παρὼν πανδημεί. *Big.* BERN.

* *Frequens concursus factus esset,*] *Vel*, summo studio *illic* concurrerent.

o Κατορθώμενα,] Κατωρθωμένα *Big.* κατωρθωμένα *Samb.* sonis sic ludere solent nurus Atticæ. κατ᾽ρθωμένα Typographi. BERN.

p Τὰ θεῖα] Τὰ Θεῷ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

q Αὐτῆς] *Busb.* αὐτοῖς. Procedat autem Drungarius Byzantius, συναγαγὼν ᾗ τὸν λαὸν εἰς σηλωμ, τὰς ἐκλογὰς τῶ πολίων ἀπηριθμει,

Ager Chananæus describitur, & æstimatur. Jos. c. 13.

21. † Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset, populum universum sibi assentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emisit, adjunctis ad eos quibusdam Geometriæ peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terræ felicis & minus bonæ mensuram æstimarent. Telluris enim Chananæorum natura ejusmodi est, ut videre liceat campos magnos, eosque fructibus edendis aptissimos, qui alii quidem terræ collati fertilissimi haberi possint, at si cum Jerichuntinorum aut Jerosolymitanorum agris conferantur, nihil fere appariturі sunt. ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terræ spatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate & pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex æstimatione quam ex mensura sortitio fieri deberet. cum sæpe unum jugerum millenis contra non carum sit. At viri qui missi fuerant, decem autem erant, terra perlustrata & æstimata, septimo mense ad eum in Siluntem urbem reversi sunt, ubi Tabernaculum constituerant.

Imperator atque pontifex, una cum phylarchis cæterisque senatoribus, inter novem tribus & dimidiam Manassitidam terram sorte varia distribuunt. Jos. c. 14. &c.

22. Tum Jesus, assumpto Eleazaro cum senatu & tribuum principibus, divisit *regionem* novem tribubus & Manassitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Cum *iis* sortitus esset, Judæ quidem sorte obtigit omnis superior Judæa Jerosolymas usque protensa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem sorte urbes erant Ascalon & Gaza. Symeonis vero tribui, nam secunda erat, obvenit Idumææ pars Ægypto & Arabiæ contermina. At Benjamitæ terram sorte habuere, quæ à Jordane fluvio longitudine quidem usque ad mare pertingit; latitudine vero Jerosolymis & Bethelis terminatur. hæc autem sors angustissima erat propter soli bonitatem: nam & Jerichunta & Jerosolymitarum urbem acceperunt. Ephraïmi autem

καὶ. Καὶ Ιησῦς μὲν, τάτους πισσάμενος τὰς λόγους, συγκάμνον ἔσχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τὰς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, ⸂δεδωκὼς αὐτοῖς τινας γεωμέτρας ὑπισήμονας, ὡς ταληθὲς οὐκ ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δὲς [r] ἀποτίσασθαι τὸ πλουσιώτερον διάμετρον γῆς καὶ τὸ ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἰδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρπὸς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκεκλιμένα μὲν ἑτέραις γῆ, παναδαίμονα νομισθησόμενα· τοῖς δὲ [s] Ιεριχουντίων χωρίοις ⸂ὑπερβαλλόμενα καὶ τοῖς Ιεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν [t] ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγων αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' [u] ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν ἐκτροφὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν [v] ἑτέραις. καὶ διὰ τοῦτο τιμητὲς μᾶλλον ἢ μετρηταὶ [w] τὰς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κἂν χιλίων ἀνταξίαν γινομένην. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντές [x] τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς [y] Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὸ σκηνὴν ἐστήκεισαν.

κϐ'. Καὶ Ιησῦς, Ελεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν [z] καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις ⸂διελαβὼν, νέμει τὴν ἑνδεκα φυλαῖς [a] καὶ τὴν Μανασσηῖτῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέτρησιν ποισάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ιούδα [b] λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθυπερθεν [c] Ιουδαίαν, ⸂διατείνουσαν μὲν ἀχρὶ τῶν Ιεροσολύμων, τὸ δὲ εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ασκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε [d] τὴν Ιδουμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Αραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Βενιαμίτης δὲ τὴν ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἀχρὶ θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ιεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ [e] Βεθήλοις. γενόμενος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ιεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [f] ἔλαβεν. ἡ δὲ

καὶ ὅσοι τῶν ἐπιτίλων διεφθάρησαν πρόσθεν· καὶ ὡς τελάκοντα βασιλεῖς αὐτῶν (excidit sane unus regulorum) ἀπεκδιέρησαν· τὰς δὲ ⸂φιλεσφθείσας ἔτι πόλεις πολυχρονίῳ δεῖσθαι πολιορκίας διὰ ὀχυρότητα ἔλιγε. καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐν τῇ περαίᾳ ⸂τοῦ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς διαβῆναι ἠρώτα ⸂πρὸς τὰ οἰκεῖα. καὶ ⸂προσκαλεσάμενος τὴν ἐν τῷ ὄρει φυλὴν καὶ τὴν ἡμιστείχη, πυνθάνεται μυείας ὄντας, πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπείγεσθαι ἀπελθεῖν. Hæc Johannes. BERN.

† *Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset,*] *Lecti igitur decemviri hujus descriptionis curatores, tot enim tribuum res agebatur, cum suis Metatoribus, dices duplo pluribus, quemadmodum Josepho & Scriptori sacro dignius consentiat præter spem ac incusationem præclarissimi Masii, Schotani, aliorumque, Chananæam pro natura soli in bis quinque regiones partiuntur atque demum cum Tabula bonæ terræ, septem mensium opere, ad Prætorium Siluntium revertuntur. Calebus equidem, vir strenuus & probatæ fidei, in castris Galgalenis mature sibi vindicabat Hebronem plagam gigantum, quoad ejus promiserat Legislator, Num. c. 14. 21. bello nondum confecto. Jos. c. 10. 37. c. 11. 21. 23. c. 14. 6, 12, 15. c. 15. 13, 14. & c. 19. 51. Posthæc igitur terræ jam subactæ & quietæ, ut Hebræus loquitur, revera supervenit metatio, missa jam à Silunte: quanquam causa Calebi primi & sine Gromatica aut saltem sine Sortitione Chananæa australis ad Hebronem hæredis, sortes Judæ, (is rus conterminum eduxerat, & utriusque domus Josephi in Codice sacro aliquot capitibus prævertant. Quoniam vero campi inter duo maria Galilæum & Mortuum, qui judicio hydriæ ad Judam & Josephum inprimis pertinebant, simulque bina castra Hebræorum Galgala & Siluntem complectebantur, toti genti per id temporis mira soli indulgentia viderentur sufficere: securius hinc ac socordius regiones reliquæ leguntur, ut Jos. c. 18. notatum & reprehensum.* BERN.

r Ἀποδόσασθαι] Ἀποδιήσασθαι δὲ τὸ διαμοιρᾶσθαι ἰδίᾳ τὸ μέτρον γῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 2. ἀπομήσασθαι δὲ τὸ διδόμοιρα λέγει τὸ μέτρον γῆς *Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Ιεριχοῦντα χωρίοις] Hierichuntem. Nam fertilissimus fuit ager Hierichuntinus, (sicut Hierosolymitanum solum etiam fuit fertile) quem θεῖον χώριον divinam regionem dici posse Josephus scribit de bello lib. v. 4. Tanta illic est aëris temperies, ut dum in aliis Judææ partibus ningit, illic incolæ lino tantum vestiantur: *ibid.* REL.

t Ἀναφανησόμενα. [Ita cum *Gall.* 1. & *Schotano*: ἂν φανησόμενα *Samb.* ἂν ἀφανησόμενα *Big.* in *Editis* ἀναφανησόμενα, quo admisso, legendum puto, εἰς τὸ μηδὲν ἀναφανησόμενα, *in nihilum abitura.*

u Υπερβολὴ] Eo modo in septem *MSS.* in *Editis* ὑπερβολῇ εἰς &c. Verum, ἀπ' ὑπερβολῇ καρπῶν εἰς τροφήν τε καὶ κάλλος οὐκ ἐπιποικεν ἑτέραις legisse videtur *Epiphan.* εἰς καρπῶν ἢ εἰς ἐκτροφὴν τε *Vat.* Videsis *H. Steph.* Thes. Gr. voce ὑπερβολή.

v Ετέραις.] Sic in quatuor *MSS.* ἑτέρα in uno. ἑτέρας *Bas.* & *G.*

w Τὰς κλήρους] Τὰς deest *Vat.* Sicut εἶναι in *Big.*

x Τε] Imo τε minimam omnium particulam prætereunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Mox *Bas.* & *Gen.* pro Attico ἐσάκισαν, aut pro ἐσακισαν communis sermonis. Ibi etiam lege εἰς σιλοῦντ. BERN.

y Σιλοῦντα] Supra p. 275. v. 2. Σιλὼν πόλιν.

z Καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις] *Big. Samb.* & *Epiphan.* καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυλάρχοις. Valet & alterum peræque. Pars enim senatus Phylarchi. BERN. Illud καὶ non agnoscunt *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Καὶ τὴν Μανασσηῖτῶν] Καὶ τὴν Μαν. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθυπερθεν] Libri Græci, præter *Gall.* 1. qui sic constituit hunc locum, λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, ⸂διατείνουσα μὲν ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. Procopius Commentator S. Historiarum, & Epiphanius Scholasticus viderant heic, τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, ⸂διατείνουσαν μὲν. Assidebat enim Judæ propriè dicta tribus Idumææ superiori, ad Euronotum sive ϑαιμὰ, אל גבול מדבר צן ענברה מקצה הימן, ut definit Historiographus Sacer c. xv. 1. Defenditur tamen altera lectio c. xii. v. 1, 9. ejusdem scriptoris: unde scimus sortem Judæ priorem cæteris & ampliorem, Symeonitas etiam concluisse, ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה. Tales etiam Judæos intellexit Magister B. Pauli, cœtusque doctorum, quando literas miserant *ad fratres suos Austri superioris*, בני דרומה ישראל: atqui Symeonis nepotes, sive Judææ partem occiduam, per *incolas Austri inferioris*, בני דרומא ארעיתא, T. Jerof. *maasîe evi* f. 56. c. Insuper si hoc satis scribat probum, aliquis contra fidem librorum tam Græcorum quam Latinorum de Symeonide, ἔλαχε τὴν ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Mox Συμεωνὶς *Gall.* 1. magis ex Masora Judæorum. & dein *Samb.* ἡ δὲ ἰερεμία. BERN.

c Ιουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Vat. Gall.* 1. *Procopius*, & omnis liber *Epiphanii* tam à calamo quam à typis. Assidebat enim Judæ tribus Idumææ superiori, ut constat ex *Jos.* c. 15. v. 1. Altera tamen lectio nititur *Jos.* c. 19. v. 1. & 9. unde scimus sortem Judæ, cæteris ampliorem, Symeonitas etiam concluisse.

d Τῆς Ιδουμαίας,] Est qui malit τὴν Ιουδαίας, quod Idumæam ab Hebræis attingi noluerit Deus.

e Βεθήλοις.] *A Bethelis.* Ephraimitarum ea fuit. Vid. lib. v. c. 3. Ant. REL.

f Ελαβεν.] Forsan ἔλαβεν.

Ephrai-

Εφραΐμ φυλὴ τὴν ἄχρι [g] Γαδάρων ἀπὸ Ιορδάνου πεπαμένη μηκυνομένην ἔλαχεν· ὀρεινὴ ἡ ὅσον ἐπὶ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα πεδίον τελευτᾷ πεδίον. [h] τῆς δὲ Μανασσήπιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ιορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἐπὶ [i] Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται· καὶ μέχρι [k] τούτοις Ισάχαρις, [l] Καρμηλόν τε [m] ὄρος ἔχει [n] πεπαμένον καὶ μήκους ποιησαμένη [o] τέρμονα, τὸ δὲ Ιταβύριον ὄρος καὶ πλάτους. Ζαβουλωνίταις δὲ μέχρι [p] Γεννησαρίτιδος, καθήκουσιν ἐπὶ [q] τὴν Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. τὴν δὲ ἀπὸ [r] Καρμήλου, κοιλάδα περικυκλουμένην ἀφ' ὧν καὶ τοιαύτην εἶναι, Ασηρίταις φέρουσαν πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος πεπραμένην. [r] Αρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν [s] αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ καὶ [t] Ακτιπὸς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς πεπραμένα [v] μέχρι [x] Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιτem tribus terram à Jordane fluvio usque ad Gadara porrectam adepta est: latam vero in quantum patet à Bethelis ad Campum usque magnum. At tribus Manassitidis pars dimidia à Jordane quidem usque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque post hos Isacharis Carmelum montem & fluvium longitudinis terminum nacta est, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Gennesaritidem usque *lacum*, Carmelo autem & mari contiguam, sunt fortiti. Quæ vero regio post Carmelum sita est, convallis cognominata ex ipsa re, tota ea, ad Sidonem obversa, Aseritis cessit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, [r] quæ etiam Actipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem spectant usque ad Damascum urbem &

[g] Γαδάρων] Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphanius.* גזר. *Gazer*, adeo scribitur Jos. c. xv. 10. passimque sacrorum librorum. *Bas.* & *Gen.* γαιάρων. Z enim & Δ aurem Græcam sonis simillimis feriunt & conturbant. Iterum Flavius siccam literam substituit pro ζ, l. 12. c. 11. Persecutus est Judas copias Græcas, μέχρι τῶν γαδάρων. Ibi *Busb.* & *Hen.* legunt ἄχρι τῶν γαζάρων. Jason vero c. 4. 15. ἕως γαζηρῶν, ibique Hieron. *usque Geseron*, & Syrus μέχρι γάζερ. BERN. Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* Sic *Gazer* scribitur *Jos.* c. 15. v. 10. passimque sacrorum librorum. HUDS. Cod. MS. Γαζάρων. *Gadara.* Videtur esse urbs Gazer, גזר, sita in Ephraim. Jos. 21. 21. Longe enim alia est Gadara metropolis Peræ. vid. nostrum de bell. v. 3. REL.

h Τῆς δὲ Μανασσήπιδος] Ita ex *Vet. Interpr.* τῶν Μανασσ. *Bas.* & *G.* τῶν τε Μανασσ. *big Samb.* & *Vat.*

i Βηθσάνων,] Βηθσάων *Bas.* & *Gen.* hoc libro: illique iidem & scripti ad c. 12. l. 12. Sed βηθσὼν l. 6. de Saulo cruci affixo. Hebraicum autem ביתשאן, atque etiam ביתשן, 1 Sam. v. penult. & l. 2. c. 21. 12. enuntiatur Eusebio, Hieronymo, & Interpretum Græcorum primo βαιθσὰν & βηθσάν. Et eximie Jud. c. 1. 27. βαιθσάν, ἥ ἐστι σκυθῶν πόλις. Imo Syrus 2 Macc. c. 12. 30. posuit, ut oportuit, ביתשן, βηθσάν, pro σκυθῶν πόλις Scriptoris Græci. Sæpius enim idem admonet Mattathiades in Originibus, Eusebius & alii. Verum in priore τῶν σκυθῶν. Græce βηθσαὰν de ביושאן. *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphan.* βηθησαιῶν aut βηθησαίων. Accedit hæc lectio prope Masoram veterem, adeoque proxime ad voculationem Judæorum Hispanicum *Bethsean* ביתשאן, & Arabicum بيسان, Jos. c. 17. 11, 16. atque Jud. c. 1. 27. & 1 Reg. c. 14. 12. & 1 Par. c 7. 29. & ad scripturam Syrorum in historia Josuæ, & Regum, & Chasmoniorum, ut l. 1. c. 5. 52. & c. 12. 40. بيسان, βηθίσαν proque eo erratum in Arabico Jud. c. 1. 27. بيت باسان: atqui sæpius non erratum. Significat autem ביתשאן & ביתשן, idem quod βηθσαανὰν & βηθσαανά, οἶκος ἀναπαύσεως, καθάλυμα, κοιμητήριον. Idem autem Græcis significat νῶτα, *terminus*, *quies*, *meta*. Hinc fundus fabulæ Græcanicæ, quam Plinius haud tacuit, repetit Solinus, *Scythopolin*, *antea Nysam à Libero patre*, *sepulta ibi nutrice*, (namque Lyæum aluit sopor) *Scythis deductis*. Attingit etiam Stephanus Byzantii, σκυθόπολις παλαιστίνης πόλις· ἡ νῶτα κοίλης συρίας, σκυθῶν πόλις, πρότερον λεγομένη βαιθσάν (scribes βαιθσάν: simile enim peccant codd. Eusebii, Cedreni, & aliorum in hoc nomine) ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Addo ex typo Syriaco βαιθσαὰν facili opere perverti νῶτα. Haud displicet etiam etymologia alia, αἰὼν ἢ ἐγγύς, בית שנא, βηθσὼν & βηθσάν. Urbem enim istam semper quasi in umbilico terræ sanctæ coluerat hostis Hebræi nominis: Chananæi primi, Jud. c. 1. 27. dein tempore Cyaxaris, ut Clio Herodoti Eusebiusque in Chronico submonent, Scythæ Asiæ domini turpissimi & invisi: Græci post illos ut recentioris ævi cæteros omittam. Hinc Rabini prisci Scythopolin semper excipiunt quasi civitatem non suam, sed gentis profanæ, חוצה לארץ. Urbs illa τετραπόλεια appellabatur cum vicinis Bethsaida & Tiberiade cis lacum Gennesariten. Johannes Antiochenus, scriptor satis vilis judicio omnium præterquam Cedreni, & nomen illud servat, & positi in urbe Scythopoli altaris tale lemma, τὰς ἐκ σκυθίης φάλαγγας δέχνυσο θόη νῶτα. Sic enim lego pro διὰ ποια νῶτα MS. aut πιὼα Chilmedi. Μεθρᾶν vero tomo priore Annalium *Zonaræ* totum vitium est, pro βεθσὰμ Bibliorum Græcorum, ut 1. Reg. ult. c. 10. ἐν τῷ πεδίῳ βηθσάμ.

Termini Tribuum novem & dimidiæ conspectu brevi.

		1. Judæ.	2. Symeonis.	3. Benjamini.	4. Ephræmi.	5. Manassis dimidii.
Long.	Or.	*Asphaltites.*	*Judæ montes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*
	Occ.	*Symeon.*	*Mare Mediterr.*	*Mare Mediterr.*	*Gazara.*	*Dora.*
Latit.	Austr.	*Idumæa Orient.*	*Occidua Idum.*	*Hierosolyma.*	*Bethela.*	*Ephræmus.*
	Bor.	*Hierosolyma.*	*Baalath.*	*Bethela.*	*Campus M. Jezrael.*	*Scythopolis.*

		6. Isacharis.	7. Zabulonis.	8. Aseri.	9. Nephthalis.	10. Danis.
Long.	Or.	*Jordanes.*	*Gennesarites.*	*Nephthalis.*	*Damascus.*	*Judas.*
	Occ.	*Carmelus.*	*Mare Medit.*	*Mare Medit.*	*Aser.*	*Mare Medit.*
Latit.	Austr.	*Manasses.*	*Isacharis.*	*Jephthael.*	*Zabulon.*	*Azotus.*
	Bor.	*Itaburium.*	*Carmeli convallis.*	*Sidon.*	*Libanus.*	*Dora*, aut *Zora* ad *Joppen.* BERN.

Βηθσαιῶν aut Βεθησαίων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* Βασὰν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις LXX. in *Jud.* c. 1. v. 27. ἡ Σκυθόπολις Βασὰν ἐλίγετο πρότερον *Cedreno*, p. 18. in 2. *Macc.* c. 12. v. 30. Βηθσάν.

k Τούτοις Ισάχαρις.] Τούτους *Gall.* 1. τούτοις ἡ Ισαχάρ *Vat.*

l Κάρμηλόν] *Carmelum.* Ergo non pertigit ad mare mediterraneum. & alias tribus Aser non potuisset a borea Manassen tangere. Jos. 17. 10. REL.

m Ορος] Τὸ ὄρος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

n Πεπαμένον] Jordanem. REL.

o Τερμονα,] Τέρματα *Big. Samb. Gall.* 1. & 2.

p Γεννησαρίτιδος,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* in *MSS.* Γεννησαρίτιδος λίμνης, vel Γεννησαρίδος λίμνης. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. vol. 2. p. 298.

q Περὶ Κάρμηλον] Ὑπὲρ Κάρμηλον *Samb.*

r Αρκὴ δὲ πόλις] Αρκη *Samb.* & *Vat.* ut & mox infra, v. 28. quo modo *Stephanus* & alii *Græcorum.*

s Αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι,] Αὐτοῖς *Gall.* 1.

1. *Quæ etiam Actipus* nuncupatur.] *Al.* & Actipus.

t Ακτιπὸς.] *Big.* & *Samb* ἀκλιπὸς: quid facilius calamo currenti pro ἀκτιπὸς, compositione quasi Græca. *Epiphanius* (& *Vat.*) ἄκλιπος. *Gall.* 1. ὀκδίππους. Ger. Vossius ὀκδίππη. *Actipus* autem Josephi, *Ecdippa* Plinii ac Ptolemæi, urbs illa est prope mare inter Ptolemaida & Tyrum (hoc peregrini omnes adnotarunt) in edito sita, quam dialectus Chananæa vocavit *Achzib*, אכזיב, Jos. c. 19. 29 Hinc Eusebius in Geographia sacra, ἀχζὶφ ἡ ἀχαζιὼθ κλῆσις ἄστεως (Jud. c. 1. 31. ubi Compl. legit ἀχαζιὼθ, Hieronymus statim subdit, *In qua alienigenæ permanserant*, ex capite illo Judicum) αὕτη ἐστὶν ὀκδίππα σημείοις θ'. ἀπὸ πτολεμαΐδος καλούντων εἰς τύρον. De altero nomine urbis istius Stephanus in suo Lexico Ethnico, ἄκρη πόλις φοινίκης, ἡ νῦν ἄκρα καλαμβή. ἰώτηπος ἐν πέμπτῳ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. Potius ad mentem Flavii referret Geographus Byzantius ἡ νῦν ἀκλίπους ἡ ὀκδίππη καλαμβή. Vel emendabis levi facinore textum Josephi, ἄκρη ἥ ἡ πόλις (vel hæc est ἄκρα, עכרן. Hoc enim invenerat Interpres Græcus in suo codice, non *Abran* cum Hieronymo & Masoretis, Jos. c. 19. 28. Idem adeo Hieronymus de Locis S. *Achran*, *in tribu Aser*, ἀχρὰν πόλις ἀσήρ. Vel potius nobilis illa *Arce* & μισόγειος quæ nomen dederat filio Chanaanis ערקי: quanquam ab *Aracæo* accepisse eam credidit Flavius contra vocis formam, & post Flavium Hieronymus, aliique.) ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἥ ἐστὶ ἄκλιπος. *Arcen* enim Libanesiam ab *Ecdippa* omnis vetus Geographia intervallo patente distinguit: & ipse protinus Josephus de origine Jordanis fluvii, necnon harum Antiquitatum primo c. 6. 3. Cum *Arce* denique hanc vel illam urbem confundere inscitiæ est turpis ac Judaicæ. Flavius equidem in rebus Salomonis *sortem Aseri* hac periphrasi exponit τὴν πρὸς ἀρκὶ καὶ σιδῶνα, quod verum. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. Vol 2. p. 294. Locum ita refingit *Fullerus* in *Miscell.* l. 4. c. 15. Αρκη πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἥ Ε' διπτα.

v Μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως,] *Big.* δίχα δαμασκοῦ πόλεως. Mox *Samb.* καὶ ὑπερῆν. Quinimo à Flavio isthoc didicerat Stephanus Byzantius Nephthalitarum sedes, Νεφθαλεῖς, ἔθνος κατέχουσι τὰ ἄνω, τὰ παλαιστίνης ὁρίζουσι. BERN.

x Δαμασκοῦ] Δὰν urbs hic debuisset locum habere, non Δαμασκὸς,

& Galilæam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitæ, ad Libanum uſque montem & Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, [1] attingente fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti ſoli objacent, adepti ſunt, Azoto & Doris clauſi; omnemque Jamniam ſimul & Gettam ab Acarone ad montem uſque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. [2] Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoræam enim, & ipſam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem & ſupra memoravi. Loca vero circa Sidonem, & *quæ ad* Arucæos & Amathæos & Arithæos *pertinebant*, nondum diſtributa erant.

Præcipit Jeſus ut Chananæos funditus delerent; ut urbes XXXVIII *Levitis concederent, præter* X. *ultra fluvium; & ex illis tres ſacras & aſyla declarat. Joſ. c.* 20. *c.* 21. *c.* 22.

24. Cæterum Jeſus, cum à ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iique qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, unicuique tribui *plena concione* imperabat, ut è terra, quæ ſibi ſorte obvenerat, totam Chananæorum gentem exſcinderet & deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſem etiam prædixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein vero ut Levitis urbes octo & triginta concederentur. jam enim decem *ultra fluvium* in Amoræa acceperant. Harum tres profugis *in Aſyla* aſſignat, ut illas incolerent; (magnæ enim ei curæ erat, ne quid eorum omitteret, quæ Moyſes ordinaverat) & quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraïmitica, & Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem & hic locus in Galilæa ſuperiori. Quin & prædæ quicquid

μασκὸς, niſi quod regio Nephthalitarum poſſit dici Damaſcum verſus ſe ad ortum extendere. In cod. MSto legitur δίχα Δαμασκοῦ, non μίχρι. REL.

y Οχης] Οξης Ϝ Ιορδ. *Vat.* ὄχης. καὶ Ϝ Ιορδ. *Big.* & *Samb.* ὄχης Ϝ Ϝ Ιορδ. π. αἳ καὶ τῶν ὁμῶν &c. *Gall.* 1.

z Εχουσιν,] Εχουσι τότε καθήκοντος *Big.* & *Samb.*

1. *Attingente fines boreales urbis Arces finitimæ.*] *Al.* qua fines ſunt Arces urbis ſeptentrionem verſus ſitæ.

a Καῖς βόρειαι] Καῖς τὰ βόρεια *Vat.* & *Gall.* 1.

b Αρκῆς] *Samb.* rurſum ἄρκης, ut alibi Joſephus & Scriptores alii ſolent. BERN.

c Αζώτῳ καὶ Δώροις] Azoto & Doris. Si Danitarum regio ſe ab Azoto ad Dora extendit, quomodo Benjaminitarum regio a Jordane ad mare ſe extendit? uti mox dixit. Debuit enim ita perrumpere regionem Danitarum. An Γαδάροις pro Δώροις legendum eſt? REL.

d Δώροις] Nam ex צרעה Joſ. c. 19. 41. fecerant Hieronymus Græculque Interpres σαρεᾶ, Maſoretæ Judaicæ *Zorea*, Joſephus ſono ſicco ὠώρα pro ζώρα: ut ſupra γαδάρων pro γαζάρων. Haud pertigit ſane Danitarum ſors certa v. 47. ultra Joppen longe ad *Doram* ſeu *Doros* ſub Carmelo. Quinetiam celebrior illa *Dora* aliis omnino literis ſcribitur apud Hebræos דאר. Niſi vero hæc ſuffecerint Criticis ſacris, ſcribatur illico ζώροις aut σώροις in verſu Joſephi. BERN. Sono ſicco Δώροις pro Ζώροις, ut ſupra Γαδάρων pro Γαζάρων.

e Γίτθων.] Miſere *Samb.* & *Big.* τιτῶν ἀπαναρῶν. Typus vernaculus hujus urbis נת *gath* ſeu *Gath*. Syriacus vero, quem Græci ſolent imitari, גתא *Gitta*. A ſitu denique γειωλόφῳ nomen illud volo traductum, potius quam ἀπὸ τῶν λίθων. *Epiphanius* ſuo in exemplari reperit γίτθαν ἀπ' ὀνάρων: quomodo Maſoretæ עקרון, *Hecron*, enuntiant. BERN. In quibuſdam *MSS.* Γίται. Urbs hæc Hebræis *Geth* ſeu *Gath*. Syris vero, quos Græci ſolent imitari, *Gitta*.

f Ακκάρων] Ακκάρων *Vat.* Εκάρων ſive Εκκάρων legerat *Epiphan.* quo modo Maſorethæ *Hecron* enunciant.

g Ιωδα ἦρξε φυλή.] Η Ιώδα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ ἐξ μὲν ἔθνη,] Καὶ εἰς μὲν ἔθνη *Gall.* 1. καὶ ἓξ ἃ ἴσμεν ἔθνη *Big.* & *Samb.*

2. *Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit,*] *Regionum itaque devotarum ſex inter Iſraelitarum tribus* ½ *hoc pacto diſtribuebantur. In Amoræa vero, ſeptima illa ſedes erat Chananitarum, duas tribus cum ſemiſſe trans Jordanem pridem conſtituerat Divinus Moſes, Num. c.* 32. 33. *Deut. c.* 3. 9. *c.* 7. 1. & *c.* 31. 3. *Joſ. c.* 12. 8. & *c.* 13. *Verum ad provincias cæteras nequam Chananis haud pertenderat ars aut peragratio Geometrarum Hebræorum. Necdum adeo propulſi fuerant loco* Sidonii, Arucæi, ערקי Haraci, *Gen. c.* 10. 15. & *v.* 14. Ϝ Χαλιπ. *i. e. ex magno Commentario Breſit*, עקרא רלבנן, Ab Arca Libani. Amathæi *vel* ἀμάθιοι, *l.* 1, *c.* 6. §. 3. *Originum*; *in Hebræo* חמתי Chamathi,

λαίας τὲ καθύπερθεν Νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως Ϝ Λιβάνου *y* ὄρους καὶ τ Ϝ Ιορδάνου πηγῶν, αἳ τ ὀρμῶσι ἐκ Ϝ ὄρους *z* ἔχουσιν, ἐκ Ϝ καθηκόντων τοῖς ὄροις · κῶμαι βόρειαι πόλεως *b* Αρκῆς παροικούσης. Δανίται δ τῆς κοίλης ὅσοι πρὸς δυόμενον τετράπλαι τ ἥλιον λαγχάνουσιν, *c* Αζώτῳ καὶ *d* Δώροις ὁριζόμενοι · Ιάμνιάν τε πᾶσαν καὶ *e* Γέτθαν, ἀπ' *f* Ακάρωνος ἕως τῶν ὁρῶν ἐξ ὧν *g* Ιούδα ἦρξε φυλή.

κγ'. *h* Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη, τῶν υἱῶν τῶν Χαναναίου φέρονται τ ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἴσους Ιησοῦς, καὶ τ γῆν τοῖς ἐννέα *i* καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι. τ γὰρ *k* Αμορίτιν, καὶ αὐτοῖς ἴσους ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένου, Μωϋσῆς ἤδη προμηθῶς νενεμήκει τ δυσὶ φυλαῖς *l* καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ Ϝ πρότερον *m* δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα Ϝ *n* Αρκαίους Ϝ *o* Αμαθαίους Ϝ *p* Αραδαίους ἀδιακόσμητα λοιπά.

κδ'. Ιησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα Ϝ νοήσαι, τῶν τε μετ' αὐτὸν *q* τιμὴν ἡγεμονίαν πρόσκαιρον λαβόντων ἀμελῶς προσκόπων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, *r* παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοὺς γήρως τῶν Χαναναίων μηδένα *s* ὑπολιπεῖν ἐν τῇ καθ' ἑκληρωμένῃ γῇ · τιμὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς Ϝ τιμὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν *t* ἐν μόνῳ τούτῳ Ϝ Μωϋσεῖ αὐτοῖς εἶναι προσπεῖν, Ϝ τοῦτ' *v* αὐτὸς πεπεῖσθαι · καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ Ϝ τριάκοντα πόλεις ἀποδίδοναι. προσηλύτευσαν γὰρ ἤδη κατὰ τιμὴν *x* Αμορίαν τὰς δέκα. τούτων τρεῖς ἀπενέμῃ τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐτῇς · πολλὴν γὰρ εἶχε περίνοια τοῦ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν · τῆς μὲν δὴ Ιούδα φυλῆς *y* Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Εφραιμίτιδος, *z* τῆς Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσιον. ἔστι δ *a* καὶ τ καθύπερθεν Γαλιλαίας *b* τοῦτο χωρίον. νέμει δ καὶ τῆς λείας ὅσα λοιπά · *c* πλεί-

incola Emath *ſeu* Hamah חמת: *quæ* Epiphania *in ſcriptis Græcorum, ut Joſephus, Auctor Ἱστορίας μεγάλης f.* 79 *a.* & *Geographia Abulfedæ domini iſtius ditionis, fide certa comprobant contra plures aliter ſentientes. Aut* Arathæi, *prius iidem & correctius* ἀραδαίους *apud Flavium, in Lege Sanctiſſima* ארודי Arudi *vel* Arvadi *Poſſunt jane cum Breſit rabba* Arethuſii *eo nomine intelligi, non* Aradii *convenientius propiuſque Aſeritis, non* Antaradii *Paraphraſtæ Solymitarii.* Arethuſios *etiam dici voluit Uzielida, cum* לומסא אורודי *ſubſtituit pro codicis Hebræi, aut voluit* Laodicenos. *Quatuor autem verbis (quod vides) ex Geneſi repetitis exponit Joſephus tres verſus Joſuæ c.* 13. *v.* 4, 5, 6. *totidemque Jud. c.* 1. *v.* 31, 32, 33. BERN.

i Καὶ τῇ ἡμισείᾳ] *Coll. Big.* Καὶ τῷ ἡμίσει (ἥμισυ *Coll. Voſſ.*) φυλῆς Μανασσῆ.

k Αμορίτιν,] Αμορίτιν *Samb.* Vide p. 260. v. penult.

l Καὶ τῇ ἡμισείᾳ.] Καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Δεδηλώκειν.] Pro ἰδεδηλώκειν. In *Gall.* 1. δεδηλώκαμεν.

n Αρκαίους] Αρκαίους *Procopius.* Vide l. 1. c 6. §. 2. Eſt qui malit Αρκαίους.

o Αμαθαίους] Ita *Big. Samb. Vat. Epiphan.* & *Procop.* ab Αμάθη, quæ *Epiphania* Græcis. in *Editis* Αμαθ ις.

p Αραδαίους] *Baſ.* & *Gen.* ἀμαδίους καὶ ἀραδίους. Potius ἀρυκαίους καὶ ἀμαθαίους καὶ ἀραδίους cum Procopio, qui ipſe Palæſtinus fuerat oriundo, ad κληρονομίαν ſacram, *Licet vero qui volet ex Joſephi quinto Antiquitatum libro petere, quod de expoſitione Sortium clarius habet. Cæterum alio ordine Sortes ſupputavit. Sciendum inſuper, quod ea quæ circa Sidonem, Arucæos, Amatheos, Aradioſque ſunt, inculta erant.* Hæc pius Sophiſta poſt Flavium. BERN. Ita *Bernardus* cum *Vet. Interpr.* Αραδίους *Baſ.* & G. Αραδίους *Big. Samb.* & *Vat. Procop.* Forſan Αρκαδαίους ex Hebraïco *Arudi*, niſi malis Αραθαίους

q Τὸν ἡγεμονίαν] *Samb.* & *Big.* τιμὴν ἡγεμονίαν *Fortaſſe quod Joſue ſenio impeditus fuerat, cæterique poſt ipſum duces ſegnius egiſſent*, Procopius declaravit ex his originibus. BERN.

r Παρήγγελλε] Παρήγγελέ τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Υπολιπεῖν] Υπολιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ἐν μόνῳ τούτῳ] Ἐν μόνῳ τούτῳ βλαφθέντα καὶ Μωϋσεῖ αὐτοῖς ἤδη προσπεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

v Αὐτὸς πεπεῖσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

x Αμορίαν] Αμορραίαν *Big. Gall.* 1. & *Samb.* à manu ſecunda, Αμωρίαν à prima. Videſis *Annott.* ad p. 260. v. penult.

y Χεβρῶνα,] *Al.* Χεβρωνα.

z Τῆς Νεφθαλίτιδος ἧς Κεδεσίου.] Κεδασὰν ἧς Ϝ Νεφθαλίτιδος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis* Κεδέσιον pro Κεδέσιον.

a Καὶ Ϝ καθυπερθεν] Καὶ omittunt *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

b Τοῦτο χωρίον.] Τοῦτο τὸ χωρίον *Samb. Big.* & *Vat.*

c Πλείση οἱ ἐγεγόνει.] *Baſ.* & *Gen.* πλείση ἧς γεγόνει accentu Urbis, *Samb.* Oſcitando legerat Interpres Scholaſticus πλείση ἧς

γῆ

ση δ' ἐγεγένη. καὶ μεγάλης πλάτης [d] πεπιεζέλλωτο, καὶ κοινῇ πάντες καὶ [e] κατ' ἰδίαν ἕκαστοι, [f] χρυσοῦ τι καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης [g] ἀποσκευῆς ἕνεκα· [h] τετραπόδων δ' πλῆθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, περισχόμενα.

κε'. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν [i] τὸ στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ [i] Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις· συνεστράτευον δ' αὐτοῖς [k] πεντακισμύριοι ὁπλῖται· ἔλεξε τάδε. "Ἐπεὶ [l] ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ "δεσπότης τῶν Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην "ἔδωκε, καὶ [m] κτησεῖσιν εἰς ἅπαν ἡμετέραν Φυλάτ- "ξειν ὑπέσχηται, [n] συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' "ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένοις [o] αὐτὸς εἰς ἅπαντα "προθύμως ἐβοήθατε· δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυσ- "κόλου προσιμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φειδοῖ "τῆς προθυμίας ὑμῶν, [p] ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν "ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ "μὴ [q] τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βεβυσιέραν. [r] χάρις "τε οὖν ὑμῖν ὧν συνείχεσθε κινδύνων, καὶ ἐχὶ νῦν "μόνον, [s] ἀλλὰ εἰς ἅπαν ἔτους ἔχομεν, ὄντες ἀγαθοὶ "μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ προθύμως τῇ μνήμῃ κερ- "δαίνειν ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τὸν ἀπε- "λαυσιν τῶν ὑπαρχόντων [t] ὑμιν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς "[v] ἀνεβάλεσθε, καὶ [x] πονήσαντες εἰς ἃ νῦν δύνασία "θεῷ κατέσημεν, [y] ἔπειθ' ἕτους ἐκείνου αὐτῶν με- "ταλαμβάνειν. [z] γέγονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγα- "θοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλεῖστον ἄφθονον, "λείαν τε πολλὴν ἐπαγομένους καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυ- "ρον, καὶ τὸ τούτων [a] ὅτι πλέον ἢ παρ' ἡμῶν εὐ- "νοια, καὶ πρὸς ὅ, τι βεληθέντε κατ' ἀμοιβὴν "προθυμον. ἔτι γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, "καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος· ὅτ' ἔσην "ἄδεν ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντες οὖν "ὑμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ προσκα- "λέμεν μηδένα [b] τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπο- "λαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτυς ἐστιν, "ἕτερους ἡμᾶς [c] νομίσητε καὶ ἐχὶ Ἑβραίους. Ἀβράμου "γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵτ' ἐνθάδε καὶκεῖ κατοικοῦντες, "Θεός τε [d] εἷς τούς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν "αὐτῶν παρήγαγε εἰς τὸν βίον· ὃ τῆς θρησκείας [e] ὅτι- "μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς Μωϋσέως

reliquum erat *Iſraëlitis* partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes & privatim ſinguli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri & veſtium ac reliquæ ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amoræam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum "Deus, & pater & dominus Hebræorum gentis, "hanc *nobis* terram poſſidendam dederit, poſſeſ- "ſamque ſemper ſe nobis conſervaturum eſſe pro- "miſerit, ope autem veſtra & auxilio egentibus "promptiſſime ad omnia, prout Deus præcepe- "rat, voſmet obtuleritis; æquum eſt, cum nihil "præterea arduum ſuperſit, ut vos jam requie- "tem habeatis, dum veſtræ alacritati parcimus; "ut ſi ea rurſum nobis opus eſſet, ad pericula im- "minentia *depellenda* paratam habeamus, & non, "*quaſi* præſentibus defatigatam, in poſterum tar- "diorem. Gratias itaque vobis pro diſcriminibus "una nobiſcum aditis *habemus*, & non nunc ſo- "lum, ſed in omne ævum pariter habituri ſumus; "ita à natura comparati ut amicos recordemur, "& in memoria retineamus quæcunque veſtra "ope nobis provenerunt, quodque bonorum ve- "ſtrorum fruitionem propter nos diſtuleritis, & "*noviſcum* laborantes circa ea quæ Dei benignitate "*tandem* aſſequuti ſumus, poſt hæc vobis ita vi- "ſum fuerit propriorum participes fieri. Magnæ "autem ad veſtras facultates ex communi no- "ſtrum utriuſque labore acceſſere divitiæ, (ut qui "prædæque multum atque auri & argenti hinc "abducturi eſtis) &, quod pluris eſt quam iſta "omnia, noſtra benevolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. "Iis enim, quæ præceperit Moyſes, ne tantillum "quidem excidiſtis, contempta mortui auctorita- "te: nec quicquam eſt, pro quo vobis gratias non "agimus. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſio- "nes dimittimus, ac obſecramus ut veſtram no- "biſcum cognationem nullis terminis definiri exi- "ſtimetis; neve, quod inter nos fluvius hic inter- "meet, alios nos eſſe cogitetis quam Hebræos. "Omnes enim ab Abramo ſumus, qui vel hanc "vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam "noſtros quam veſtros majores in vitam eduxit: "cujus cultui vobis cura adhibenda eſt, eique "reip.

Poſt has auxilia Transjordania cum ſpoliis ingentibus, multis gratiis, monitis piiſſimis, magniſque votis dimittit Imperator. Joſ. c. 22.

γῆ γεγόνει BERN. Πλείση ἦ γεγόνει ſolus *Samb.*

[d] Πεπιεζέλλωτο,] *Gall.* 1. πεπιεζέλλητο. BERN.

[e] Κατ' ἰδίαν] Amplius dicunt *Big.* & *Samb.* ex libro ſacro, καθ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τι καὶ ἀργύρου, καὶ ἐσθήτων &c. Verum *Baſ. Gen. Gall.* 1. & *Epiphanius* nihil de metallo frequentiori, ferro, ære, aut etiam de argento. Tandem *Samb.* ἀποσκευῆς ἕνεκα. BERN.

[f] Χρυσοῦ τι] Χρυσοῦτε καὶ ἀργύρου & ἐσθ. ſoli *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[g] Ἀποσκευῆς ἕνεκα·] Ita cum *Samb.* ut ſupra, p. 270. v. 16. in cæteris ἐπισκευῆς.

[h] Τετραπόδων] Πλῆθος ὅσον οὐδὲ ἀριθμῶ μ. ἦν προσηγμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* niſi quod προσηγμένα habeant *Samb.* & *Vat.*

[i] Ἰορδάνην] Tanto numero liber omnis, ſive Latinus ſive Græcus. Hoc credes eſſe ex vitiis vetuſtis & rubiginoſis Joſephi, pro τετραχισμύριοι: aut id quod dixi ad Lemmation, æquo animo recipies. Quinvero *Zonaras* ſummam eandem reddit his verbis, ἐπὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ἐκ τῶν δύο φυλῶν καὶ ἡμίσειας, πεντακισμυριάδας ὁπλίτας, εἰς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπιτρέπει ἀπιέναι. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἰερδάνου in *reliquis.*

[k] Πεντακισμύριοι ὁπλῖται] Ita in omnibus libris tam *Gr.* quam *Lat.* aſſentiente *Zonara.* Tantum quadragies mille milites, expeditos, numerat *Joſ.* c. 4. v. 13. at *Joſephus* forſan (ut conjicit *Bern.*) hunc numerum auxit parte quinta propter impedimenta.

[l] Ὁ Θεὸς,] Ita cum maxima parte codicum *Epiphanii.* ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, δεσπότης in *Editis*, *Aliiſque.* ὁ Θεὸς, πατὴρ καὶ δεσπ. *Samb Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[m] Κτησεῖσαι] Κτησθῆσαι *Big.* & *Gall.* 1.

[n] Συνεργίας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Aliis* συνεργείας.

[o] Αὐτὸς] Ἑαυτὸς *Samb. Gall.* 1. & *Hen.* αὐτοῖς *Vat.* & *Samb.* manu altera.

[p] Ἵν' εἰ] Ita *Big. Samb.* & *Gall* 1. in *Editis*, *Aliiſque*, ἵνα εἰ καὶ π. & dein ἔχωμεν.

[q] Τοῖς νῦν καμοῦσι] Τὸ νῦν καμῆσαι αὖθις *Gall.* 1. τοῖς νῦν συγκαμοῦσαι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέρους, vel τῇ νῦν καμόσῃ αὖθις βραδυτέραν *Epiphan.*

[r] Χάρις] Χάριν τε ὧν *Gall.* 1. χάριν τε ὑμῖν ὧν *Vat.*

[s] Ἀλλὰ εἰς ἅπαν] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἀλλ' ἀεὶ πάντας ἔτους ἔξειν ἐμμόνιμες ἀγαθοὶ *Gall.* 1. in *Editis*, ἀλλ' εἰς πᾶν ἔτους μνήμης ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι &c. & dein παρ' αὐτῶν ὑμῖν.

[t] Ὑμῖν] Lege ἡμῖν. COCC.

[v] Ἀνεβάλεσθε,] Sic cum *Samb.* (& *Coccejo*) ἀνεβάλεσθε *Big.* in *Editis*, *Aliiſque*, ἀναβάλεσθε.

[x] Πονήσαντες] *Baſ.* & *Gen.* ἀναβάλεσθε, καὶ ποιήσαντες. Aliter *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Imo *Gall.* 2. καὶ συμπονήσαντες. BERN. Ita *Bernardus*, quod in *Editis* fuerit ποιήσαντες, & in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. συμπονήσαντες.

[y] Ἔπειθ' ἕτους] Ita *Big.* & *Samb.* (ἐπεὶ ἦ *Coll. Voſſ.*) ἐπεὶ ἔτους *Baſ. G. Aliique.*

[z] Γέγονε ἦ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γέγονε πρὸς τοῖς *Baſ. G. Aliique.*

[a] Ἐπὶ πλέον] Ἔτι πλεῖον *Big. Samb.* & *Vat.* Eſt qui malit ἐπιπλέον.

[b] Τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας] Τῆς πρὸς ὑμᾶς *Samb.*

[c] Νομίσητε] Νομίσητε *Big.* & *Samb.* (νομίσετε *Coll. Voſſ.*) ἡμᾶς εἶναι νομίσητε *Vat.*

[d] Εἷς τούς] Εἷς ὁς τούς τε *Samb.* (*Voſſ. Coll.*) *Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[e] Ἐπιμελεῖσθαι] Ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολιτείας, ἣν, & mox φυλ. ἔχειν.

"reip. formæ, quam ipſe per Moyſem inſtituit, "omnia diligenter obſervando. Quo quidem fiet, "ut, dum in his permanetis, Deus vobis propi- "tius futurus ſit & adjutor; ſi vero ad aliarum "gentium mores imitandos deſciveritis, & ille ge- "nus veſtrum averſabitur". Hæc cum dixiſſet, & unumquemque magiſtratuum ſingillatim, communiterque turbam univerſam ſalutaſſet, ipſe quidem ſubſtitit; eos autem non ſine lachrymis proſequebatur populus, atque ægre ab invicem diſceſſerunt.

Fratres ſuos populus lachrymis proſequitur.

Phineeſem atque Decemviros, quos de altari propter fluvium conſtructo expoſtulatum miſerat Jeſus, reſponſo ſuo placant Iſraëlitæ Transjordanii. Joſ. c. 22.

26. Itaque cum fluvium trajeciſſet tribus Rubeli & Gadis, & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſequuti, altare ſuper ripam Jordanis ſtatuunt, in monumentum apud poſteros & ſignum *fraternæ* neceſſitudinis cum iis qui *terram* trans Jordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram à dimiſſis exſtructam eſſe, non tamen qua voluntate eam erexerant, ſed ad novum cultum Deoſque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, ſed religionis calumniam pro re veriſimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta perſequendos, fluvium tranſituri, & ob patrios ritus violatos pœnas ab iis exacturi. Exiſtimabant enim non tam cognationis & dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, & iſtius quo gaudet cultûs rationem habendam eſſe. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem ſeſe accinxerunt: Jeſus autem & Eleazarus pontifex cum ſenatu ipſos cohibebant, ſuadentes ut ſermonibus prius qua mente id feciſſent experiri vellent; deinde ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineeſem Eleazari filium, & cum eo decem alios præcipuæ apud Hebræos dignitatis, ut ex iis reſciſcerent quid ſibi voluerint altare ſuper ripam fluvii poſt tranſitum ſtatuentes. Ut vero illi fluvium trajecerant & ad eos venerant, *ſtatim* advocata eſt concio, & Phineeſes *in medio* ſtans, "majus illos in ſe peccatum admiſiſſe, aje- "bat, quam ut verbis reprehenſi in poſterum *ca-* "*vere* admoneantur. Sed ipſos, non, ad culpæ "magnitudinem reſpicientes, protinus ad arma & "ad ultionem manibus ſumendam accurriſſe; ſed "de cognatione cogitantes, atque ſpe fretos quod "fortaſſe verbis ad ſanam mentem reduci poſſint, "hanc legationem ſuſcepiſſe: ut, cauſa cognita, "qua moti altare exſtruxiſtis, non temere vos ar- "mis perſequi videamur, qui pio animo aram *for-* "*ſan* poſuiſtis, juſteque vos ulciſcamur modo ac- "cuſationem veram eſſe conſtiterit. Vix enim "credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "ſpectam habuiſtis, & legum, quas ille vobis de- "dit, auditores exſtitiſtis, disjunctos à nobis & "ad ſortem propriam jam reverſos, quam gratiæ "Dei ejuſque veſtrum curæ & providentiæ ac- "ceptam debetis, illius *tam cito* obliviſci poſſe, at- "que, Tabernaculo & arca & altari patrio reli- "ctis, Deos alienos introducere, moribus Chana- "næorum pravis obſequutos. Sed nihil mali com- "διέταξε, φυλακὴν [f] ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόν- "των μὲν τούτοις, καὶ τὸ Θεοῦ παρέξοντος [g] εὔνουν "εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν· ἐκτραπέντων δ' εἰς ἐπι- "ρων ἐθνῶν μίμησιν, [h] ἀποτραφησομένην τὸ γῆθος ὑ- "μῶν". ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ- λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν [i] ἅπαν ἀσπασά- μενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε· προὔπεμπε δ' αὐ- τοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτί, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπε- λύθησαν.

κς'. [k] Καὶ διαβᾶσα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε [l] Ρουβηλὶς φυλὴ καὶ [m] Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν [n] Μανασσιτῶν αὐτοῖς συνεῖπτο, βωμὸν ὑπὲρ τὴν ὄχθης τοῦ ἰδρύονται [o] Ἰορ- δάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γηγενομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν [p] κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκύ- σαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαντο τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μετ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης ἀνέῤῥηναν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεω- τερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ Θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀ- πιστεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν πάτριον θρησκείαν τὴν βασιλικὴν πλανὴν νομίζοντες, ἔνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κο- λάσοντες αὐτοὺς τῆς πατρίων ἐθῶν. ἐδόκει γὰρ τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ βούλημα, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεαζα- ρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβάλλοντες [q] ὑποπτεύον- αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον, [r] ἐφ' ἅτ' ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσην τὸν υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν πρώ- των ἀπὸ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαν- τες τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἔστη- σαν. ὡς δ' περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων [s] ἐκκλησία συνελέγη, πρὸς Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐ- "τοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγε, ἢ ὥστε λόγοις ὑπευθύνους "[t] γενομένους πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν ὅ, πρὸς τὸ "μέγεθος τῆς παρανομίας ἀπιδόντας, θύειν [v] ἐφ' ὅ- "πλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ "τὸ συγγενὲς καὶ τὸ ταχὺ καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκοπήσαντας, ἔτω ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν· ἵνα τὴν "αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ- "άσαι, μήτε πρεπεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς "κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, [x] καὶ "δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς βλασφημίας ἐλεγχθείσης ἀλη- "θοῦς. ἃ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖραν τοῦ τοῦ Θεοῦ γνώμης "ἐντὸς γεγυμνένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν [y] δέδω- "κεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, βλασφημηθέντας ἡμῶν καὶ "παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ Θεοῦ "καὶ τὰ ἐκείνου θεῖ [z] ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην "λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν κα- "ταλιπόντας τὸν βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς "ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς συσκευωρηκότας. "ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ πεισθέντες "μὴ

χειν. *Vet. Interpr.* ἐπιμελεῖσθε, καὶ πολιτείας, ἣν αὐτὸς θεὸς Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχετε τὴν πᾶσαν *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἐχοντας πᾶσαν.] Ἐχετε τὴν ἅπασαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

g Εὔνουν εἶναι] Εὔνουν αἰεὶ εἶναι καὶ σ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quo fere modo & *Epiphan.*

h Ἀποτραφησομένην τὸ γῆθος] Ita *MSS.* omnia, tam Gr. quam Lat. in *Editis* ἀποτραφησομένην τοῦ γήθους.

i Ἅπαν] Vox ἅπαν deſideratur in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.*

k Καὶ διαβᾶσα] Διαβᾶσα δὴ τὸν π. in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Διαβᾶσα δὲ τὸν π. in *Editis.*

l Ρουβηλὶς] Ρουβὴλ *Vat.*

m Γαδὶς,] Ita *Samb.* & *Big.* Γὰδ *Vat.* in *Editis* Γάδδις.

n Μανασσιτῶν] *Al.* Μανασσιτῶν.

o Ἰδρύονται] Ἱδρύε) ſolus *Vat.*

p Κατοικησομένους] Ita velim cum *Epiphanio.* κατοικησομένους *Baſ.* & *Gen.* κατοικημένους libri quatuor è ſcriptis. Mox *Gall.* 1. θείων. & idem τοῦ βωμὸν ἱδρ. BERN. Ita *Vat. Baſ.* & *G.* κατοικημένους in quatuor *MSS.* κατοικησαμένους amplexus eſt *Bern.*

q Ὑποπτεύσαντες αὐτῶν] Ἀποπεμψαν *Samb. Big.* & *Vat.*

r Ἐπειτ' ἂν] *Al.* ἔπειτ. ἂν γε κ.

s Ἐκκλησία] Ita è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐκκλησίαν συνελέγη.

t Νενεθετῆσθαι] Eo modo *Samb.* pro νεθετεῖσθαι. in *Editis* νενεθετεῖσθαι.

v Ἐφ' ὅπλα] *Big.* ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν χειρῶν τιμωρίαν. Dein *Samb.* καθαλογισιτὸν θεῖον. BERN.

x Καὶ δικαίως] Εἰ ἢ ἀδίκως ἀμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Δέδωκεν ἀκροατὰς] Ita *Bernardus* è quatuor *MSS.* ἔδωκεν *Vat. Baſ.* & *G.*

z Ὑμᾶς προνοίας] Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* ἡμᾶς.

a Πα-

"μὴ μανέντες, νόμων τ' [a] πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἂν δ' ὑπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ [b] πα-
"ραιτησόμεθα τ' ὑπὲρ τ' νόμων πόνον· ἀλλὰ περαιω-
"σάμενοι τ' [c] Ιορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ [d] πρὸς
"αὐτῷ τῷ Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν
"ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείρον-
"τες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τ' ποταμὸν καὶ
"τ' ἐκ Θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν
"τοῖς τότε ἐσέ· καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ
"τὴν [c] ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν
"ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν,
"ὑδὲν [f] κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι,
"καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' [g] εὖ ποιήσετε σω-
"φρονήσαντες, καὶ ὑπὲ νεαροῖς [h] μεταθέμενοι τοῖς
"ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων
"καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν [i] ἡμῖν ἀνάγκην ἀ-
"μυνάσθαι. [k] ὡς οὐ τ' ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας,
"καὶ τ' φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμέ-
"νης, ὕτω [l] βουλεύεσθε· λόγοις ἡδέσι θέλγεσθαι συμφέ-
"ρειν [m] ὑπολαβόντες, ἢ πείρᾳ ἔργων καὶ πολέμῳ πει-
"μένειν.

κζ'. Τοσαῦτα δ' Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ πρεσ-
βῦται τ' ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος [n] αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο
πρὸ τ' ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε
"συγγνείας τῆς πρὸς αὐτοῦς ἀποστῆσαι, μήτε καινο-
"ρισμὸν ἀναστῆσαι τ' βωμὸν, [o] ἐλεγον· ἀλλὰ Θεόν τε
"ἕνα γινώσκειν τ' Εβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τ' [p] πρὸς τ'
"σκιωῆς βωμὸν [q] χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσθαι. τ' μέν-
"τοι γε νεῶ ἀναστηθέντα, δι' ὃν καὶ ὑποπτοι γεγένασιν, ὡ
"κατὰ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη καὶ τεκ-
"μήριον εἰς τ' αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀ-
"νάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
"[r] οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡ-
"μῖν [s] τοῦ θεὸς τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι
"ψηφισαμένου ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρὸ ἡμῶν ἔ-
"χοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ'
"οἷς ἐξώλειας εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι, τοῦ Αβραμιτ
"γένους ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρῶσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συ-
"γγήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆν
πρὸς Ιησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ.
ὁ δ', χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν [t] αὐτὸς
μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ
ἀνδρῶν συγγενῶν, χαρισηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ
θυσίας [v] ἐπιτελεῖ. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆ-
θος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ιησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικί-
μοις διῆγε. ἔτη δ' ὕστερον εἴκοσιν, [x] ὑπέργηρως δὲ
ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα
τ' πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ [y] τὴν γερουσίαν, καὶ δὴ πλή-
θους ὅσον ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν,
πάς τε διέρρησις τοῦ Θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς·
[z] πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ χήματος εἰς τοῦτο

"meruiſſe videbimini, ad pœnitentiam adducti,
"& non ad majorem inſaniam prolapſi, è contra
"vero leges patrias reveriti & memoria complexi.
"Quod ſi in delictis perſiſtatis, nullum pro legibus
"laborem detrectabimus; ſed, fluvio ſuperato, ea-
"rum ipſiuſque pariter Dei honorem tuebimur,
"inter vos & Chananæos nihil intereſſe exiſtiman-
"tes, ſed *vos quoque* ſimiliter ac ipſos perimentes.
"Cavete enim putetis vosmet, quia fluvium tranſ-
"iſtis, extra Dei poteſtatem evaſiſſe. Ubique
"autem vos ambit ejus imperium; nec quoquo
"modo licet ejus potentiam & ex ea vindictam
"effugere. Si vero arbitremini *veſtrum* ad hæc
"loca acceſſum obſtare quo minus recte ſentiatis;
"vobis integrum erit terram iterum dividere, &
"hanc ipſam pecoribus compaſcuam relinquere.
"Sed bene agetis ſi ad ſanam mentem redeatis, &
"poſt nova peccata ſententiam mutetis. Voſque
"per liberos ac conjuges obſecramus, ne nobis
"neceſſitatem *vobiſcum* dimicandi imponatis.
"Quaſi vero veſtra omnium ſalus vobiſque cha-
"riſſimorum in hac concione ſita eſſet, ita con-
"ſilium inite, melius eſſe rati verbis perſuaderi,
"quam factorum bellique experimento ſtare".

27. Cum hæc diſſeruiſſet Phineeſes, qui præerant concioni populuſque ipſe univerſus cœperunt crimina ſibi objecta diluere, dicebantque, "ſe ne-
"que à cognatione defeciſſe, neque innovandi
"ſtudio aram erexiſſe; ſed Deum unum agnoſce-
"re, Hebræis omnibus communem, atque illud
"æneum ante Tabernaculum poſitum altare * ad
"ſacra facienda. At quod nunc ereximus, quod-
"que veſtræ ſuſpicioni anſam præbuit, non reli-
"gionis ergo exſtructum eſt, ſed ut ſignum ſit &
"indicium in omne ævum neceſſitudinis quæ no-
"bis vobiſcum interceſſit, atque cauſa juſta cur
"recte *de Deo* ſentiamus ritibuſque patriis adhæ-
"reamus; & non, ut vos ſuſpicamini, tranſgreſſio-
"nis principium. Deus autem nobis teſtis ſit lo-
"cuples, quod eo *ſolum* nomine aram *hanc* ex-
"ſtruendam eſſe fecerimus. Unde vobiſmet me-
"liora de nobis perſuadentes, nihil tale nobis im-
"putetis, propter quod morte digni cenſendi
"ſunt, quotquot, ab Abramo oriundi, novis mo-
"ribus ſtudentes à receptis diſcedunt inſtitutis.

28. Cum autem Phineeſes hanc *honeſtam* orationem habentes collaudaſſet, reverſus eſt ad Jeſum, & quæ illi feciſſent populo narrabat. Illi vero, gaudentes quod nulla exercitum colligendi foret neceſſitas, nec ad cognatorum ſanguinem fundendum & bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtulerunt. Ac poſt hæc, multitudine ad ſua patrimonia dimiſsâ, Jeſus ipſe Sicimis agebat. Anno autem poſt viceſimo (tum enim ſenio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, & cum ſenatu magiſtratibus, atque è plebe quotquot commode congregare potuit, cum adeſſent, & illis cuncta Dei beneficia in memoriam revocavit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tan-

Joſue poſtrema ad populum adhortatio.
Joſ. c. 24.

a Πατρίων αἰδῶ] Πατρώων αἰδὼ *Big.* πατρώων αἰδῶ *Samb.* Lis ipſa eſto Luciani & conſimilium Sophiſtarum. Qui tamen πάτριος & πατρῶος communius uſurpabit, veterrimorum inſtar Scriptorum haud fecerit. BERN.

b Παραιτησόμεθα] Περιστησόμεθα *Vat.* & *Gall.* 1.

c Ιορδάνην] *Samb. Hen.* & *Busb.* Ιορδάνου ab Interpretibus SS. Bibliorum. BERN. Ιόρδανον *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.* alterum ab interpretibus *SS. Bibliorum* eſſe exiſtimat *Bern.*

d Πρὸς αὐτῷ τῷ Θεῷ,] Vehementius & audacius *Gall.* 1. & *Epiphanius* κ. πρὸ αὐτῶν τῷ Θεῷ BERN.

e Απ' αὐτῆς] Απὸ ταύτης *Big.* & *Samb.* ἀπ' αὐτῆ *Vat.*

f Κωλύσῃ πάλιν] Κωλύει *Big. Samb.* & *Vat.*

g Εὖ ποιήσετε] Ita *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* εὐποιήσαιτε.

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Big.* & *Samb.*

i Ημῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑμῖν in *reliquis.*

k Ως οὐ τ' ὑμετέρας] Ωσει τ' ὑμ. *Big.* & *Samb.* ὡσοὺ τ' τε ὑμ. *Vat.*

l Βουλεύεσθε] Ita *Gen.* & *MSS.* Βουλεύεσθαι *Baſ.*

m Υπολαβόντες,] Υπολαμβάνοντες *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

n Αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο] Αὐτῶν *Samb* & *Vat.* ac mox ἠρξαῦο *Vat.*

o Ελεγον·] Λεγειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

p Πρὸς τ' σκιωῆς] Προ τ' σκ. *Big.* & *Samb.*

* *Ad ſacra faciendа.*] *Gelenius* vertit, *quod victimas noſtras excipiet.*

q Χάλκεον,] Vocem χάλκεον non agnoſcunt *Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Οὐκὶ ἀφ' ἑαυτῶν] Οὐ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ] Ως ἐπὶ τοιαύτῃ *Vat.*

t Αὐτὸς·] Forte abundat. COCC.

v Επιτελεῖ.] Επιτελεῖ *Coll. Big.* & *Voſſ.*

x Υπέργηρως δὲ ὢν,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑπέργηρως ὤν, *mſt.* in *Editis*, *Aliiſque.*

y Τὴν γερουσίαν,] Eo modo *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τὰς γερουσίας in *reliquis.*

z Πολλαὶ δ' ἦσαν] Ea enumerat *Joſua*, c. 24.

tantam gloriam & rerum abundantiam provectis) Deique voluntati, eis adeo benignæ, obsequium præstare hortabatur, utpote quod sola pietate futura numinis erga eos benevolentia niteretur. Sibi enim jam opportunum esse *dicebat*, è vita discessuro, hujusmodi eis admonitionem relinquere: eosque rogabat ut adhortationem suam memoria *perpetuo* tenerent.

Imperator optimus vita decedit. Jos. c. 24.

29. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant hæc verba fecisset, mortem obiit, cum annos vixisset centum & decem. quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo *sibi* utilia disceret, commoratus est: illis vero post obitum imperium habuit quinque & viginti *annos*. Vir autem erat, qui neque prudentiam desiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; sed in utroque summus: tam in operibus & periculis fortis & magnanimus, quam in pacis consiliis magnæ solertiæ, virtutisque ad omne tempus accommodatæ. Sepultus est autem in oppido Thamnæ tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur & Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesæ filio relicto: ejusque monumentum & sepulchrum exstat in urbe Gabatha.

Moritur & Eleazarus, pontificatu Phineesæ relicto. Jos. c. 24.

δοξης καὶ οὐσιας προελθοσι· φυλάττειν τε τὰ τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν ὅτως πρὸς αὐτούς, [a] παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς δύνασθαι τὸ θεῖον. [b] αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν, ἀπείρᾳ μέλλοντι τοῦ ζῆν, παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν· κἀκείνους ἠξίου διὰ μνήμης ποιήσασθαι τὴν παρακέλευσιν.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ὅτι διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαράκοντα· στρατηγὸς δὲ μὴ τὴν σκῆψιν τελευτὴν γένεται, [c] πέντε καὶ εἴκοσι. [d] ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ἐν ἐνδεὴς, μήτε τοῦ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπορος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἀκρος· πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὔψυχος καὶ μεγαλοτολμος, πρυτανεῦσαί τε τὰ κατὰ τὴν εἰρήνην δεξιωτέρως, καὶ πρὸς ἅπασαν καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. θαπτεται δὲ ἐν πόλει [e] Θαμνᾷ τῇ Ἐφραΐμου φυλῆς. θνήσκει δὲ [f] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, Φινεέσῃ τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.

CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; oriaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros DC. *interempta est.*

Ὡς, ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παρανόμους οἱ Ισραηλίται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν· καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Judæ tribus Chananæis bellum infert Jud. c. 1.

HOrum autem post obitum Phineesis vaticinatus est juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis excidium Judæ tribus principatum acciperet. nam populo curæ erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur. Atque illa *sibi sociam* assumpsit *tribum* Symeonitidem, ea lege ut tributariis è Judæ ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

ΜΕτὰ δὲ τοῦτον τελευτὴν Φινεέσης [g] προφητεύει [h] καὶ τοῦ [i] δὲ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ δὲ Χαναναίων γίνεσθαι τῇ [k] Ιουδαία Φυλῇ παραχεῖν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ γὰρ τῷ λαῷ διὰ παντὸς μὲν μαθεῖν [l] τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ [m] προσλαβέσθαι τὴν [n] Συμεωνίδα, [o] ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τὰ [p] ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τὰς [q] ἐν αὐτῇ κληρουχίας [r] τοῦτο ποιῶσιν.

II. *Adonibezecus dux Chananæorum capitur, & Jerosolymitanorum urbes expugnantur. Jud. c. 1.*

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam *urbem* eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adoni Hebræorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Jesus. Israëlitarum vero duæ tribus prædictæ cum his congressæ egregie pugnaverunt: & illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui latere Deum, "*jam* eadem passus, quibus antea duos & septua- "ginta reges afficere non erubui". Et vivum quidem Jerosolymas usque deportarunt: fato vero functum terræ mandaverunt. deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent; &, captis quam-

Β'. Χαναναῖοι δὲ, ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ [s] Βεζέκην αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκηνῶν Αδωνιβεζέκῃ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκηνῶν κύριος, Αδωνὶ γὰρ τῇ Εβραίων [t] γλώττῃ κύριος [v] λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ισραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι Ιησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς [x] οἱ Ισραηλῖται, ταῖς [y] δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν [z] Αδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λή- "σεσθαι [a] Θεὸν ἔμελλον, ταῦτα πεπονθὼς, ἃ πολλοὺς [b] δυοῖν "καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξας πρότερον οὐκ ἐνε- "τράπην". καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ιεροσολύμων· "τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. καὶ [c] διεξίασιν αἱρούντες τὰς

[a] Παρεκάλει,] Τιμῇ πάσῃ χρωμένους post παρεκάλει inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox τῇ & γε omittunt.

[b] Αὐτῷ γὰρ καλῶς] Ita in libris omnibus præter *Bas.* & *Samb.* qui habent αὐτῷ γὰρ κ.

[c] Πέντε καὶ εἴκοσι.] Juxta *Epiphanii* Cod. εἴκοσι καὶ ἕξ.

[d] Ανὴρ δὲ] Ανὴρ μήτε συνέσεως ἐνδεὴς in quibusdam *MSS.*

[e] Θαμνᾷ] Hæc est quæ in Sacro Codice Timnath cheres dicitur, diversa a Θαμνὰ, urbe, unde tempore Josephi nostri regio Thamnitica nomen tulit. REL.

[f] Κατ' αὐτὸν] Υπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

[g] Προφητεύει] Perpetuo oracului per Urim & Thummim προφητείας vocabulo exprimit, ut notavit *Schotanus.*

[h] Καὶ] Forte delendum. COCC.

[i] Τοῦ Θεοῦ βούλησιν,] Articulum præterit *Vat.*

[k] Ιουδαία Φυλῇ] Ιούδα Φ. *Vat.*

[l] Τί καὶ Θεῷ δοκεῖ.] Τί καὶ τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.*

[m] Προσλαβέσθαι] Προσλαβέσθαι pro προσλαβέσθαι αὖ vel προσλαβέσθαι, sicuti p. 265. v. 3 φέροντες pro φέροντες ἦσαν vel ἔφερον.

[n] Συμεωνίδα,] Φυλὴν post Συμεωνίδα adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων] Forte ἐφ' ᾧτε, ἐξαιρεθέντων τὰ ἐκείνη ὑποτελῶν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίας τοῦτο ποιῶσιν. COCC.

[p] Ἐκείνων ὑποτελῶν,] Ἐκείνης *Big.* & *Samb.*

[q] Ἐν αὐτῇ κληρουχίας] Ἐν αὐτῇ τῇ κλ. *Samb.* & *Vat.*

[r] Τοῦτο ποιῶσιν] Ταῦτα ποιῶμεν *Hen.* & *Busb.*

[s] Βεζέκην] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* quo fere modo LXX. Ζεβέκην & mox Ζεβεκηνῶν in *Editis*, *Alii*sque. Vetus esse mendum constat ex *Steph. Byzant.* v. Ζεβεκη, qui in vitiosos *Josephi* codices inciderat.

[t] Γλώττῃ] Διαλέκτῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[v] Λέγεται.] *Coll. Voss.* γίνεται.

[x] Οἱ Ισραηλῖται,] Illud οἱ inserui ex *Big.* & *Samb.*

[y] Δυσὶ φυλαῖς] Judæ & Simeonis. REL.

[z] Αδωνιβέζεκον.] Αδωνιζέβεκον *Iidem.* ut & modo superius.

[a] Θεὸν ἔμελλον,] Τὸν Θεὸν *Vat.*

[b] Δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα] Juxta *S. Literas* tantum LXX.

[c] Διεξίασιν] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διεξιοῦσιν, & mox ἀφιεῖσιν *Vat.* & *Samb.*

d χα-

τὰς πόλεις· ωλείστας τε λαβόντες, ἐπολιόρκησω Ιερο-
σόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάν-
τας ἔκτειναν τὰς ἐνοικησώτας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύ-
περθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τάχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τῆ
[d] χωρίᾳ.

γ'. Οθεν μετεσραλοπεδεύσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύ-
την ἑλόντες, κτείνυσι πάντας. [e] ὑπελείπετο δὲ τὸ
τῶν γιγάντων ἔτι γένος, [f] οἳ διὰ σωμάτων [g] μεγέ-
θη καὶ μορφὰς ἀδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὁμοίως ἀπη-
ωλησίας ἄθεατον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα.
[h] δείκνυται δ' ἔτι καὶ νυῦ τάτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς
ὑπὸ [i] πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τὴν μὲν τοῖς
Λευίταις ἐξαίρετον [k] γέρας ἔδοσαν [l] μετὰ τῶν δισχι-
λίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κα-
τὰ Μωυσέως ἐντολάς· ἦν δὲ [m] τῶν κατασκόπων
εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι
δὲ καὶ τοῖς [n] Ιέθρᾳ τῷ Μαδιανίτᾳ γαμβροῖς, Μωϋ-
σέως γὰρ [o] γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμωνται. τὴν γὰρ
πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις, καὶ σωῆ-
σαν αὐτοῖς ὅτι ἦν ἐρήμη.

δ'. Η δὲ Ιούδα Φυλὴ καὶ [o] Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν
ὀρεινὴν τῆς Χαναναίας πόλεις ἔλαχον, τὰ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ
καὶ πρὸς θαλάττῃ Ασκάλωνά τε καὶ Αζωτον. Διαφεύγει
δὲ αὐτὰς Γάζα, καὶ Ακκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ
πολλῆς ὑλομάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τὰς ἐπελθόν-
τας. καὶ αἱδε μὲν αἱ Φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν
εὐδαιμονήσασαι, [p] ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις,
καὶ καταπήγνυσι τὰ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίτης δὲ, τάτων γὰρ ἦν Ιερουσόλυμα, τοῖς οἰ-
κήτορσιν [q] αὐτὴν σωεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ἅτως
παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν ἐκτείνεν, οἱ δὲ κινδυνεύειν,
ἐργάζεσθαι τὴν γῆν [r] ἠχόλων. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοι-
παὶ Φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ
τοῖς τελουμένοις δεκάτας Φόρους ἐπέτρεπον τοῖς Χανα-
ναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Η δὲ [s] Εφραίμου, πολιορκοῦσα Βήθηλα, πό-
λιν ἄδεν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πόνου [t] ἤνυσε τὴν πολιορ-
κίας. οἱ δὲ, καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρ-
τέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελ-
θόντα ὑπὲρ ἡμιδῆ τὰ ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν
αὐτῷ, ἀποδώσειν τὴν πόλιν, σώσαντα αὐτόν τε καὶ τὰς
συγγενεῖς αὐτοῦ· καὶ κατένευσε ὑπὲρ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν
αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἅτως προδὺς, σώζεται
μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦν-
τας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ'. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλα-
κῶς εἶχον οἱ Ισραηλίται· τὰ δὲ γῆς καὶ τῶν τούτης ἔρ-
γων ἐπεμελοῦντο. [u] τῶν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῖς ὑπη-
ρετούντων, [x] ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου [x] ὠλιγώ-
ρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκρο-
ατεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ὑπὸ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαντα πρὸς τὴν αὐτοῦ γνώμην
τῶν Χαναναίων· [y] ἔπειτ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ'

plurimis, Jeroſolymas adorti ſunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: ſuperiorem vero obſidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem caſtra moverunt ad Chebronem: atque ea *vi* capta *incolas* omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem & formam multum aliis hominum diſpares, ſtupendum erant ſpectaculum & res auditu horrenda. monſtrantur & adhuc etiamnum horum oſſa, in nullo iis quæ ſub fidem veniunt ſimilia. Et hoc quidem *oppidum* Levitis eximio muneri dederunt cum *agro* duûm millium cubitorum. terram vero *reliquam* Chalebo, juxta mandatum Moyſis, donarunt: hic autem erat unus è ſpeculatoribus, quos Moyſes in Chananæam præmiſerat. Quin & poſteris Jethræ Madianitæ, Moyſis enim ſocer erat, terram, ut *eam* habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipſos ſequuti ſunt, & cum eis erant in deſerto. *Chebron vi capta. Jud. c. 1.*

4. At tribus Judæ & Symeonis urbes quidem *omnes* in montanis Chananææ ceperunt; in planitie vero & ora maritima *ſolas* Aſcalonem & Azotum. Illos autem evaſit Gaza, *ut* & Accaron: nam cum eſſent in campeſtribus & curribus abundarent, impetum in eos facientes damno *ſemper* afficiebant. Ac iſtæ quidem tribus, ex bello valde locupletatæ, ſuas in urbes ſe receperunt, & arma depoſuerunt. *Quæ loca non occupaverint Judæi Jud. c. 1. c. 2. c. 3.*

5. Benjamitæ vero, nam horum in ſorte erant Jeroſolymæ, habitantibus *ea lege* urbem conceſſerunt, ut eorum vectigales eſſent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem à cædibus, alii vero à periculis, ad agrorum culturam ſe contulerunt. Reliquæ autem tribus, & ipſæ Benjamitarum exemplo motæ, idem fecerunt: ac, tributorum ſolutione contenti, permiſere Chananæis à bello vacare. *Iſraëlitæ contra Dei mandatum Chananæis parcunt, & ſibi poſteriſque incendium acciunt. Jud. c. 2.*

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admoviſſet, multo tempore ac labore obſidioni impenſo nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis *moram* ægre ferebant, urbi aſſidere perſeverarunt. Poſtea uno è civibus comprehenſo, qui *verſus eos* accederet ad neceſſaria curanda & importanda, incolumitatem illi & cognatis ejus fide data promittunt, ſi urbem proderet: iſque juravit ſe ea conditione urbem illis traditurum eſſe. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum ſuis ſervatur: illi vero, incolis omnibus occiſis, urbem occupabant. *Bethela proditione capiunt Benjamitæ. Jud. c. 1.*

7. Ac poſt hæc Iſraëlitæ bellum intermittebant aut molliter gerebant: terræ vero colendæ, rebuſque ruſticis, operam navabant. Hiſce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diffluentes & voluptate honeſtam diſciplinam negligebant, legeſque & inſtituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejuſmodi flagitiis irritatus, oraculo eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint; dein- *Iſraëlitis ira ſcitur Deus, quod Chananæis pepercerint, & à patria, legum inſtitutione decederint. Jud. c. 2.*

[d] Χωρίᾳ.] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat* & *Samb.* in *Editis*, *Altiſque* πεδίῳ. HUDS. Χωρίῳ MS. nec enim erat illic loci πεδίον. REL.

[e] Υπελείπετο] Υπολειπτο *Big.* & *Samb.*

[f] Οἳ διὰ σωμάτων] In *Hamartolo* ὁ διὰ σ. & dein ἄθεατον *Stanum.* Vide *Grotii* Annott. ad Lib. 1. de *Ver. Chr. Rel.* c. 16.

[g] Μεγέθη] Μεγεθ *Vat.*

[h] Δείκνυται] Δείκνυ καὶ νυῦ ἔτι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Hamart.*

[i] Πίστιν] Forte πόσιν COCC.

[k] Γέρας] Nota optimas urbes fuiſſe, quæ Levitis datæ ſunt. Antea illas dixit ἀγαθὰς καὶ καλὰς fuiſſe. REL.

[l] Μετὰ τῶν δισχιλίων] Μετὰ καὶ τῶν *Big.* & *Samb.* Hac de re vide p. 204. v. 9.

[m] Ἰέθρᾳ δὲ] Ιοθόρᾳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ex Ιοθὸρ *Interpretum* LXX.

[n] Γαμβροῖς] Vide *Spanhemium* de *Uſu Numiſm.* p. 724. *Edit. Lond.* & ad *Julianum*, p. 72. *Edit. Lipſ.*

[o] Συμεωνὶς,] Ita *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) & *Epiphanii* aliquot *Codd.* in *Altis* Σιμεωνίς.

[p] Ανεχώρησαν] Ανεχώρουν *Vat.*

[q] Αὐτὴν σωνεχώρησαν] Αὐτῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[r] Ηχόλων] Εὐχόλουν *Iidem*, forſan pro ἠύχουν, *Atticorum* more neglecto augmento.

[s] Εφραίμου,] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἡ δὲ Εφραὶμ π.

[t] Ηνυσε τὴν πολιορκίας.] In *MSS.* ἄνυσε. *Hen.* & *Busb.*

[u] Τῶν δὲ κτ'] Τὸ δὲ πλεῖστον αὐτοῖς ὑπεδίδοντο *Hen.* & *Busb.*

[x] Ωλιγώρουν,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὀλιγώρουν.

[y] Ἔπειτ' ὡς ἐκεῖνοι] Ἔπειθ' ὡσαύτως *Hen.* & *Busb.*

deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis *pro clementia* reponerent. At Iſraëlitæ non ſolum in magno mœrore erant ex hac Dei monitione, ſed & bellum animis abhorrebant; tum quod multa è Chananæis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti eſſent ſegniores. Ac corrumpi jam cœperat Optimatium ſtatus: & neque ſenatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magiſtratus. Vitam autem in agris agebant, quæſtus faciendi voluptati *unice* dediti. Atque in tanta licentia & ſecuritate denuo gravis perturbatio incidit, ac eo uſque proceſſerunt ut bello ſe invicem laceſſerent tali de cauſa.

Hiſtoria de uxore Levitæ à Gabaënſibus ſtupro corrupta & necata. Jud. c. 19. & 20.

8. Vir *quidam* è Levitarum plebe, ſortis Ephraïmiticæ, & in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit. hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Cum vero conjugem vehementer amaret, ejuſque pulchritudine vinceretur, male ſe habuit quod pari amore illum non complexa eſſet. Porro cum illa alieniorem *indies* ſe gereret, ac ille præterea eo magis amore exarderet, quotidianæ inter eos ortæ ſunt querelæ: tandemque mulier iis preſſa & gravata, à viro digreſſa menſe quarto ad parentes revertitur. At cum præ amore ægre id ferret maritus, ad ſoceros ſe contulit; ac querimoniis diſcuſſis cum uxore in gratiam redit. Et quidem *ille* quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque à parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decreviſſet domum repetere, circa meridiem egreſſus eſt. ſerius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem diei. Unus autem eos famulus ſequebatur; eiſque aderat aſinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Jeroſolymas eſſent, triginta enim ſtadia *jam* fuerant progreſſi, famulus ſuadebat, ut aliquò diverterent, ne nocte iter facientes in pericula & difficultates incide-

Λευίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῶν Ἐφραίμου κληρυχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖκα ἐκ Βηθλέμων. τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα ἡ γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πυρούμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ μᾶλλον ἐκκαιομένῳ τῷ πάθει, μέμψεις συνεχεῖς αὐτῇ ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀφῆκται, μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς· καὶ, ἀφαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας αὐτόθι ἀφικτᾶται, φιλοφρονουμένων αὐτὸν τῶν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξεισι. βράδιον δὲ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὸν θυγατέρα, καὶ τὰς ἡμέρας τελειοῦντα ἐπαίνουν. ἡγεμὼν δ' αὐτοῖς εἷς εἵπετο· καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο ἡ γυναῖκα. γινομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐληλύθεσαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ ἡγεμὼν καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τὰς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐν πόρρω πολεμίων ὄντας, ἃ καιρὸν πολλάκις ἀσφαλῆ καὶ ὑπόπτια ποιοῦντα καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι· Χαναναίων γὰρ ἡ πόλις· ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἡξίου κατάγεσθαι πάλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς Γαβᾶν Φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἐπὶ ξενίαν τὸν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προκαλουμένου, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν Ἐφραϊμίτιδος Φυλῆς ὢν, ἐν ᾗ τῇ Γαβᾷ ἀφικτώμενος, σωρυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας στελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, Λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖκα δὲ ἄγων τῶν γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι· τὴν δ' οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ Ἐφραίμου κληρυχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν σωρυχάν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦκε. νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαιτῶν, ὅτι τὸν ἀγορᾶς τὸ γυναῖκα θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπὶ τῷ πρεσ-

x Ἀγορᾶς ἠδοιῆ] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς &c. *erant autem, ut qui maxime, quæſtus* &c.

a Προσδιδόμενοι.] Sic in *MSS.* in *Editis* προσδιδομένοι.

b Κατελάμβανε] *Al.* κατέλαυεν.

c Βηθλέμων.] Ita ex *Cod. Samb.* ut in recto ſit Βήθλεμα, ſicuti Βηθλα. in *reliquis* Βηθλεμῶν.

d Ἐρῶν δὲ] Ἐρῶν τε *Vat.*

e Ἡττημένῳ,] Ἡττωμένῳ *Vat.*

f Οὐχ ὁμοίων πυρούμενον.] Οὐχ ὁμοίων τυγχανούσης *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

g Μέμψεις] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & mox infra, v. 23. in *Editis*, *Aliiſque* σκέψεις. *lites* reddit *Epiphan.*

h Αὐτόθι ἀφικτᾶτο,] *Sic Big. Samb.* & *Vat.* πρὸς αὐτὸν in *Editis.* πρὸς αὐτὸν mallem. HUDS. Abundat πρὸς, aut adverbialiter ponitur. COCC.

i Ὠχεῖτο τὸ γυναῖκα.] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐχεῖτο.

k Γινομένων] *Al.* γενομένων.

l Ἐληλύθεσαν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἐληλύθεισαν.

m Καὶ ἡ νυκτὸς] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

n Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἦν ἡ πόλις·] Ἦν πόλις *Vat.*

p Προελθόντας] Προελθόντες εἰκ. σ. εἰς οἰκ. ἀξίουν *Big.* & *Samb.*

q Γαβᾶν] Cum *Editis* conſentiunt *MSS.* niſi quod diverſo accentu Γαβῶν aut Γαβᾶν habeant. Γαβαὼν *Zonaræ*, Γαβαὰ LXX.

r Φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος,] Ad hunc modum in quatuor *MSS.* φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος. ἤδη δὲ ὀψίας οὔσης, καὶ μηδενὸς &c.

s Αὐτὸν ἀπεῖναι·] Ita cum *Editis*, *Aliiſque.* αὐτὸν *Samb.*

t Ἐδήλου τυγχάνειν] Ἐδήλωσε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

v Ἐφραίμου] Ita ex *iiſdem.* Ἐφραίμιον in *Editis*, *Aliiſque.*

* *In eadem tribu domicilium habuerit,*] *Ad eandem tribum conſeretur*, vertit *Schotanus.*

x Νεανίαι] Νεανίσκοι *Vat.*

πρεσβύτη καταγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας καὶ τ ὀλιγότητ@, ἦκον ἐπὶ τας θύρας. ξ ἵ πρεσβύτα ⸂παρακαλοῦντ@ ἀπαλλάττεσθαι. [y] καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μηδ' ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν ⸂παρέχοντα τῷ ξένῳ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς ἵ συγγμῆ τι λέγοντ@ καὶ [z] Λευίτην ξ πρεσβύτα, [a] καὶ δράσειν αὐτὸς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τὰς γάμους ἐξαμαρτάνοντες, ὠλιγώρουν ξ δικαίᾳ καὶ κατηγέλων· ἠπείλουν ἵ ἀποκτίνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα ᾗ ἐπιθυμίας αὐτῶν. [b] εἰς δ' ἀνάγκην ⸂περιγμέν@, καὶ μὴ βλάπτοντες τὸς ξένους [c] ⸂παιδεῖν ὑβριζομένας, τ ἑαυτῆ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τι τῇ ἐπιθυμίαν αὐτὸς λέγων νομιμώτερον, δίκα τ εἰς τὸς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς ἵ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς [d] ὑπεδέξατο τότῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ἤδεσθη τ ἀγνοῆς τ ἐπὶ τῷ ξένῳ ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο πάντῃ ⸂παιδαλαβεῖν αἰσχυνῶντες, ὁ μὲν [e] ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν ⸂ἄνομον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ ⸂προσθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τ ἡδονῆς, ἀπῆγαγον ⸂πρὸς αὐτὸς τῇ γυναῖκα· καὶ δι' ὅλης [f] τ νυκτὸς ἐμπαληθέντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν ⸂περὶ ἀρχομένῳ ἡμέραν. ἡ ᾗ πεπαλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῇ ἐπὶ τῷ ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθη, καὶ ξ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν [g] τ ἀνδρί· τῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγυμνέναις ἔχειν [h] ἀνιάτως ἐλογίζετ· καταπεσοῦσα τῷ ψυχῷ ἀφῆκεν. ὁ ᾗ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμεν@ ὑπνῳ βαθεῖ [i] κατοχῆσθαι τῇ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμεν@, ἀνεγείρειν ἐπεχείρει· ⸂παρημυθήσασθαι διεγωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἐκείνης γνώμης αὐτῷ [k] ⸂παρέχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ἐπὶ τῷ ξενίαν αὐτῶν. ὡς ᾗ πλησθήσεσθαι ἔμαθεν, [l] σωφρόνως ⸂πρὸς τὸ μέγεθ@ τ κακῶν ἐπιθέμεν@ τῷ κτηνῇ νεκρὸν τῇ γυναῖκα κομίζει ⸂πρὸς [m] αὐτόν· καὶ διελὼν αὐτῇ κατὰ [n] μέλ@ εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστῳ Φυλῇ, ἐντελάμεν@ τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τ πλάστης [o] γυναικὶ καὶ τῷ βίαν τᾶς Φυλαῖς.

θ'. Οἱ ᾗ ὑπό τι τ ὄψεως καὶ τ ἀκοῆς τ βεβιασμένων κακῶς ἀφικθέντες, πότερον ἀδικοῦντ@ τοιῦτα πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἤκουσι καὶ δικαίας εἰς τῷ Σιλωῦ συλλεχθέντες, καὶ πρὸ τ σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμων, ἢ χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. ἐπῆρε δ' αὐτὸς ἡ γερουσία, πείσαντ μὴ δεῖν ὀξέως ἔτως πρὸς τὸς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις ἀφιλεχθῆναι περὶ τ ἐγκλημάτων, ᾗ νόμοι μηδ' ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντ@ δίκα πρεσβείας, καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, [p] τὸς δόξαντας ἀδικεῖσθαι γραπτὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν [q] ἔχειν τῷ νόμῳ πεθομένους πέμψαι πρὸς τὸς Γαβαηνὸς ἐξαιτοῦντας τὸς αἰτίους· καὶ παρεχομένων μὲν δίκειν τῇ τότων ποινάσι, καταφρονησάντων ᾗ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμυνάσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνὸς κατηγοροῦντες τ νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς παραίτησιν αἰτοῦντες τὸς ἀράσαντας

erant, poſtquam apud ſenem diverſari cognoverant, contempta imbecillitate *eorum* ſimul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut diſcederent ſupplicante, atque ut vi abſtinerent & injuria; *viciſſim* ipſum rogabant, ut, facta peregrinæ copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe & Levitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges *patrias & jura hoſpitii* violarent, *illi* jus faſque deſpectui habebant & deridebant: quin & illum interficere minabantur, ſi libidini ſuæ diutius obſtaret. At *ſenex* in anguſtias redactus, nolenſque ut hoſpites ſineret contumelia affici, ſuam eis filiam ceſſit & produxit: dicenſque minus eſſe peccati ut ea cupiditatem ſuam explerent, quam ut hoſpites injuriæ exponeret; ratuſque ſe hoc modo nihil injuſti in eos, quos exceperat, commiſſurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hoſpitem ferebantur deſiderio remitterent, ſed acrius inſtarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem ſupplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi uſi ac magis magiſque libidine furentes, domum ad ſe mulierem abducunt: eamque per totam noctem conſtuprantes & ludibrio habentes ſub ortum auroræ dimiſerunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hoſpitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, & præ pudore non auſa in conſpectum mariti venire (illum enim ægritudine inſanabili laboraturum eſſe exiſtimabat) humi collapſa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam ſomno profundo oppreſſam arbitratus, & nihil gravius ſuſpicans, ſuſcitare conabatur; quod eam conſolari decreverit, utpote quæ non ſe ſponte contumelioſis hominibus ſubmiſerit, ſed illi eam in *aliud* hoſpitium rapuerint. Ut vero defunctam eſſe intellexit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem jumento impoſuit, domumque reportavit: eamque membratim in duodecim partes diſſecans ad tribum unamquamque dimiſit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & *quam inauditam ei* vim *intulerint*.

Levita membra uxoris in 12. partes diſciſſa per tribus mittit, ut eas facti invidia commoveret. Jud. c. 19.

9. Illi autem & aſpectu & auditu facinoris atrocitati graviter commoti, qui antea nihil ejuſmodi experti ſunt, iraque pura puta & juſta perciti, ad Siluntem convenerunt, & ante Tabernaculum in concionem coacti, ſtatim ut arma caperent magno ſtudio decreverunt, & Gabaënos pro hoſtibus haberent. Eos autem reprimebat ſenatus, ſuadens non oportere ita ſubito bellum inferri popularibus, priuſquam querelæ verbis diſceptatæ ſint, cum lex ne in externos quidem permittat injuriæ affectis producere exercitum, niſi legatione prius miſſa, tentatiſque viis *quibus* ad ſaniorem mentem *revocari poſſint*. æquum igitur eſſe ut juxta legem ad Gabaënos *legati* mittantur, qui *ſceleris* auctores *ad ſupplicium* depoſcant: & illis quidem deditis, horum pœna contentos eſſe debere; ſi vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, ut juvenes accuſarent de ils quæ mulieri acciderant, & * ad pœnam eos poſtularent, qui nefaria quidem

Super ea re conſilium capiunt Iſraelitæ, & legatos ad Gabaënſes mittunt, qui injuriæ auctores ad ſupplicium depoſcunt. Jud. c. 20.

Gabaënſes ſceleratos tradere recuſant Benjamitæ. Jud. c. 20.

y Καὶ μὴ ⸂προσφέρειν] Μηδὲ πρ. *Vat.*
z Λευίτην] Λευίτλν *Samb.*
a Καὶ δράσειν] Καὶ ἂν δράσειν *Big.*
b Εἰς δ' ἀνάγκην] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* εἰς ἀνάγκην.
c Παιδεῖν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ὑβρισθῆν.
d Ὑπεδέξατο] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ἐπεδέξατο.
e Ἱκέτευσε μηδὲν] Ἱκέτευε *Big.* & *Samb.*
f Τῆς νυκτὸς] Articulum inſerui ex *iiſd. Cod.*
g τ' Ἀνδρί·] *Schotanus* malit τ' ἀνδρὸς, invitis *MSS.*
h Ἀνιάτως ἐλογίζετ·] Iterum ex *iiſd.* ἰώτως in *Editis*, *Aliiſque.*
i Κατοχῆσθαι] Sic juxta *canones* cum *Big.* & *Samb.* κεκοχῆσθαι *Baſ. G. Aliique.*
k Παρέχοι] Παρέχῃ *Vat.*
l Σωφρόνως] Σωφρονῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
m Αὐτὸν·] Illud αὐτὸν pro αὐτὸν, vel ἑαυτὸν, quorum poſterius in *Big.* & *Samb.*
n Μέλ@·] Male μέρ@ in quibuſdam *MSS.*
o Γυναικὶ καὶ τῷ βίαν] Τῇ γυναικὶ καὶ τῷ παροινίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τῇ γ. κ. τ. ⸂βρομίαν *Vat.*
p Τὸς δόξαντας ἀδικεῖσθαι] Τὸς δοξάσας ἀδικεῖν τοιαύτην ἀγαγεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
q Ἔχειν τῷ νόμῳ] Ἐχεῖ *Big. Samb.* & *Vat.*
* *Ad pœnam eos poſtularent.*] Et eos dari ad ſupplicia depoſcentes, qui legitime non egiſſent; quaſi eſſet juſtum ut pro omnibus illi potius morerentur, *Epiphan.* Καὶ θανατώσειν αὐτὸς, καὶ ἐξαιρεῖσθαι κακίαν ἐξ Ἰσραὴλ juxta LXX.

dem perpetrârant, digni vero erant qui ob hæc ipſa morte plectantur. Gabaëni vero juvenes in eorum poteſtatem tradere noluerunt, & ſibi contumeliæ eſſe exiſtimarunt ſi alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii *populo* armis cedere aut copiarum numero aut *earundem* virtute. * Magnus autem iis erat belli apparatus, & cæteris etiam tribulibus: ſimul enim cum iis inſolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent ulciſcendos.

Iſraëlita eos bello adorti magnam cladem accipiunt. Jud. c. 20.

10. Ut vero Iſraëlitis renunciata erant, quæ facere in animum induxerant Gabaëni, jurant neminem ipſorum viro Benjamitæ filiam nuptum daturum, ſeque eos bello proſequuturos, magis iis iraſcentes, quam majores noſtros Chananæis *ſuccenſuiſſe* accepimus. Ac confeſtim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Benjamitarum arma ferentium cum eſſent viginti quinque millia ſexcenti, ex quibus erant quingenti, qui ſiniſtra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam prælio commiſſo, Benjamitæ in fugam vertunt Iſraëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: & fortaſſe plures periiſſent, niſi nox eos inhibuiſſet & prælium diremiſſet. Et Benjamitæ quidem gaudio exſultantes in urbem ſe recipiunt; Iſraëlitæ vero in caſtra ex clade animo conſternati. at ſequenti die iterum acie congreſſi ſunt, & Benjamitæ altera victoria potiuntur: atque Iſraëlitarum cadunt octodecim millia, & cædem *multam* metuentes caſtra deſeruerunt. Cum autem acceſſiſſent ad Bethela urbem in proximo ſitam, & poſtridie jejunium egiſſent, Deo per Phineeſem pontificem ſupplicabant, ut eis ſuccenſere deſineret, atque duabus cladibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur & vires contra hoſtes. Deus vero hæc ipſa per Phineeſem vaticinantem pollicitus eſt.

Benjamitæ demum victi caſique ad internecionem. Jud. c. 20.

11. Exercitu itaque in duas partes diviſo, dimidiam quidem noctu in inſidiis circa urbem collocant; reliqui vero pugnam conſerebant cum Benjamitis, & ſeſe ſubducebant cum illi inſtarent, eoſque perſequebantur Benjamitæ. Hebræis pedetentim ſuffugientibus, & quam maxime volentibus ut ad unum omnes urbe egrederentur, retro cedentes inſequebantur *Benjamitæ*, ita ut ſenes pariter & juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relicti fuerant, una cum iis procurrerent, hoſtes in poteſtatem ſuam redigere expetentes. Poſtquam autem *ſatis* longe ab urbe diſceſſum eſt, fugere quidem deſierunt Hebræi, converſi autem aciem inſtaurant, atque in inſidiis collocatis ſignum iſtud tollunt, de quo convenerat: qui mox coorti cum clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Illi vero, ſimul ac ſe deceptos ſenſerunt, eo redacti ſunt, ut quid agerent plane neſcierint: atque in vallem quandam & locum concavum compulſi, à circumſtantibus telis petiti ſunt & confoſſi, ita ut omnes interirent præter ſexcentos. Illi vero conglobati & in denſum agmen coacti per medios hoſtes erumpentes ad montes vicinos ſe

Ex immani Benjamitarum cæde ſexcenti duntaxat evaſerunt. Jud. c. 20.

μὲν ἃ νόμιμα, γλωμένες ἢ δικαίως ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀπολωνεῖν. οἱ ἢ Γαβαλωοὶ ὅπε τὲς νεανίσκως ἐξέδοσαν, κ) δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακόειν ωϑοσαγμασιν ἡγέντο πολέμω φόβῳ· μηδενὸς ἀξιῶντες εἶναι χείρως ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε [r] διὰ τὸ πλῆθ☉, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν ωϑοσκαδῇ μεγάλῃ [s] κ) τ ἄλλων φυλετῶν· ωαπενοήθησαν γὰ αὐτοις ὡς ἀμωμόμενοι βιαζομένως.

ι'. Ως ἢ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ισραηλίταις τὰ ωϑὶ τ Γαβαλωῶν, ὅρκως ποιέντας μηδένα σφῶν [t] ἀνοῖ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτὲς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς [v] ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τὲς ωϑογόνως ἡμῶν ωαρειλήφαμεν γλωμένως. ωϑοχρῆμά τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτὲς τὸ στρατόπεδον μυριάδας ωεσαρακονθα ὁπλιτῶν· [x] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ ωενταχιλίλιων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς ωεντακοσίως τ [y] λαιαῖς τ χερῶν σφενδόνην ἄριστοι. ὥστε καὶ μάχης ωρὸς τῇ Γαβᾷ γλωμένης, τρέπεται οἱ Βενιαμίται τὲς Ισραηλίτας, ἀνδρες τε ωίπτεσιν [z] ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίως καὶ διχιλίως. ἐφθάρησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ ωλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτὲς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένως. καὶ οἱ μὲν Βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρεν εἰς τὴν ωόλιν· οἱ δ' Ισραηλίται καταπεωληγότες ὑπὸ τ ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπερ ἐπὶ ωάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμίται κρείττονες, θνήσκουσι τ Ισραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες [a] τ φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ωϑαγλωόμενοι ἢ εἰς [b] Βεθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, κ) τὴν ὑστεραίαν τ Θεὸν ἱκετεύσαν διὰ Φινεέσυ τ ἀρχιερέως ωαύσασθαι τ ὀργῆς τ ωρὸς αὐτὲς, καὶ τ δυσὶν αὐτῶν ἥτησαν δέκεσθέντα δῆναι νικᾶν κ) κρατ☉ κ) τ πολεμίων. ὁ ἢ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσυ ωροφητεύσαντ☉.

ια'. Ποιησάντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν ωρολοχίζουσι νυκτὸς ωρὸ τ πόλιν· οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ [c] Βενιαμίται. τῶν Εβραίων ὑποφευγόντων ῥᾴδιον, καὶ ὅπποτὲ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτὲς ἐξελθεῖν, ἀναχωρᾶσιν εἴποντο, ὡς καὶ τὲς ἐν τῇ πόλει ωρεσβύτας καὶ νέως [d] ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένως χειρώσασθαι τὲς πολεμίως. ὡς ἢ [e] πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Εβραῖοι· ὀπισραφέντες δ' ἵστανται [f] εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ὅτι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὁ συνέκειτο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μᾶ βοῇ [g] ἐπέκεσαν τοῖς πολεμίοις. [h] οἱ ἢ, ἅμα τε ὑπατημένως αὐτὲς ἤσθοντο, κ) ἐν ἀμηχανίᾳ συνεισέκεσαν· κ) εἴς τι κοῖλον συνελασθέντας κ) φαραγγώδες χωρίον ωερισταίντες κατηκόντισαν, ὥστε πάντας διαφθεῖραι ωλὴν ἑξακοσίων. ὅτοι ἢ συσραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτὲς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τ πολεμίων, ἔφυγον ὅπὶ τὸ ωλησίον ὄρη· καὶ καταχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάν-

r Διὰ τὸ πλῆθ☉,] Διὰ πλῆθ☉ *Big.* & *Samb.*

s Καὶ τ ἄλλων] Illud κ) delet *Coll. Big.* proque eo *Coccejus* mavult μᾶ. HAV.

* *Magnus autem iis erat belli apparatus,*] Ita *Vet. Interpr.* erant enim nimis inſtructi, & ſuper alias tribus induſtrii; deſpexeruntque illos, & indignati ſunt è diverſo tanquam compreſſuri violentiam facientes. *Adeo ut* ὑπὲρ ἄλλων *φ. legiſſe videatur. Forſan* μᾶ τ ἄλλων Φ.

t Ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν ωρὸς γάμον θυγατέρα,] Adeoque licuit Judæis extra tribum ſuam inire matrimonium. REL.

v Ὀργὰς,] Ὀργὲς *Big.* & *Samb.* & mox Χαναναίως οἷς τὲς ωρ. in *iiſd.* & *Cod. Vat.*

x Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλίλκων ὑπὸ δισμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βενιαμί) δ' εἶχον ὁπλίλκων ὑπὸ δισμ. *Vat.*

y Λαιαῖς τ χερῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* λιαῖς. Locum ita reddit *Vet. Interpr.* ſiniſtra manu utebantur ut dextra.

z Ἐξ αὐτῶν] Illud ἐξ repoſui ex *Big Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Τὸν φόνον ἐξέλιπον] Ita *Big.* & *Samb.* δείσαντες τ φόβον in *Editis*, *Aliiſque*. Verum δείσαντες ἐξέλιπον *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *metuenteſque exercitum reliquerunt.* HUDS. Forte φόνον, vel διὰ τ φόβον. COCC.

b Βέθηλα πόλιν] Sic in Græcis omnibus in Latinis *Bethlehem*, aut *Bethlem.* Male LXXII. & *Joſephus* accipiunt *Bethel*, tanquam ſi nomen proprium eſſet: quod nunquam arca Dei fuerit in Bethel. *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 499. qui oſtendit *Joſephum* in hac narratione ſæpius plus juſto à veritate *Hebraica* receſſiſſe. Non negandum tamen Siluntem, ubi erat arca Dei, & Bethela urbes adeo vicinas fuiſſe, ut neceſſe eſſet tot hominum millia caſtra circa utraſque locare.

c Βενιαμί).] Primus ita diſtinxi. antea Βενιαμί), τ Εβρ.

d Ὑπολειφθέντας] Ὑπολιφθέντες διακοσιῶν δι' ἀσθένειαν αὐτοῖς πανσυδὶ βουλομένως *Big. Samb.* & *Vat.*

e Πολὺ τ πόλεως] Πόλεως legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

f Εἰς μάχην.] Περὶ μάχην *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Ἐπέκεσαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπιέζων.

h Οἱ ἢ,] Sic *Big* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ἑαυτὲς pro αὐτὲς habeat *Vat.* in *Editis*, οἱ ἢ ἅμα τε αὐτὲς ἐπ. ἤσθοντο κ) ἐν ἀμηχανίᾳ σ.

i Επε-

πάντες, ὡεὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους, ἀπέθανον. οἱ δὲ Ισραηλῖται, τὴν τε Γαβᾶν [i] ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἀρρένων τὰς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο· τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις [k] ταὐτὰ ἔδρασιν. [l] ἦτως τε ἦσαν παροργισμένοι, ὥστε καὶ [m] Ιάβισον τὴν [n] Γαλαδῖτιδος ὄσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πεμψάντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν πάνυ ἐνόντων ἀνεῖλον. καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τοῦ πολέως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. διὰ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν, τῷ καὶ τὴν γυναῖκα πάθει περσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν [o] ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

κϚ'. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τὰς Διαφυγόντας αὐτῶν ἐξακοσίους Διὰ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅπου πέτρας τινὸς [p] Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις γεγονυίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πράως ἔπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τὴν Βενιαμίτιδος Φυλῆς ἔλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρεῖμεν δ' ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἁπάσης τὰ Φυ- "λῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε". οἱ δὲ, τὰ καθ' ἑαυτοὺς Θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, [q] καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, [r] κατῆσαν εἰς τὴν πάτριον Φυλὴν πεῖθόμενοι τοῖς [s] προκαλουμένοις. οἱ δὲ Ισραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς [t] τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαβίτιδας. ὡεὶ δὲ τῶν Διακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως καὶκεῖνοι γυναικῶν [v] ἐμπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγαμημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων, ὥστε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, ὡε δὲ πολέμῳ, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβάλλοντο τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμόσαντες ἀ γνώμῃ καὶ κρίσει, [x] τῷ δὲ Θεῷ μηδὲν ἑαυτῶν ποιήσειν εἰ Φυλῇ ὅλῃ [y] κινδυνεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἐπιορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται καλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τὸ δὲ γερυσίας πρὸς τὸ τὸ ἐπιορκίας ὄνομα χετλιασάσης, ἔφη τις, [z] τούτοις γυναικῶν ἐπιμέλειαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν [a] τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἀπόνοιαν, "ἡμῖν, [b] εἶπεν, τρὶς δ' ἔτους [c] εἰς "Σηλὼ συνιόσιν ἕπονται κατὰ [d] πανήγυριν αἱ γυναῖ- "κες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεί- "σθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ὅτε "προτρεπομένων ὅτι κωλυόντων. πρὸς δὲ τὰς πατέρας "αὐτῶν, δυσερεθίνους καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξι- "οῦντας, φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή- "σαντας τῶν θυγατέρων· [e] ὅτι τι δεῖ τὰ ὀργῆς ὑπὸ

fuga recipiebant, illiſque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manſerunt. At cæteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Iſraëlitæ vero & Gabam incenderunt, & mulieres pariter ac maſculos impuberes peremerunt: ſimiliterque in reliquas Benjamitarum urbes ſævitum eſt. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabiſum Galaditidis urbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Benjamitas, duodecim millibus ex acie evocatis juſſerint *funditus* evertere. miſſique perimunt quotquot in urbe arma ferre potuerunt una cum liberis & uxoribus, ſervatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira proceſſerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* paſſa eſt accedente *ingenti* militum cæde.

In Jabenſes omnes, præter quadringentas virgines, ferro ſevitum eſt. Jud. c. 21.

12. Illos autem *poſtea* pœnituit cladis Benjamitis illatæ, & ob ea *quæ contigerant* jejunium indixerunt, quamvis eos ſupplicio merito plecti cenſuerint, ut qui in leges *Dei auſpiciis ſancitas* peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, miſſis legatis revocabant. nam ſuper petram quandam in deſerto, quæ Rhoa dicitur, ſeſe collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, ſed & ſuam, tot conſanguineorum pereuntibus, ſuadebant eis ut æquo animo *cladem* ferrent, & ad ſuos aggregarentur, neve, quantum in ſe eſſet, univerſam tribum Benjamiticam perditum irent. "Quin & vobis, inquiebant, con- "cedimus *hæreditariam* totius tribus terram, & "prædæ quantum abigere poteſtis". Illi autem, quod tam male res ſuæ ex Dei judicio ceciderant, & pro ſua iniquitate *ſibi factum eſſe* mutata ſententia agnoſcentes, ad patriæ tribus lares deſcenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Iſraëlitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: & de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo & illis uxores ſuppeterent ad prolem ſuſcipiendam. nam cum ante initium belli jurejurando cautum eſſet, ne quis filiam ulli Benjamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum eſſe id ſacramentum ſuadebant, quaſi ira adducti eo ſeſe obſtrinxiſſent, non opinioni ſuæ & judicio obſequentes; Deo vero rem non ingratam facturos eſſe, ſi tribum integram, in extremum ſalutis diſcrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque perjuria non quando neceſſitate extorta ſint noxia eſſe & periculoſa, ſed cum doloſe & malitioſe fiant: ſenatu vero ſe miſeros exclamante ad perjurii mentionem, ajebat quidam, ſe habere dicere, quo modo & cum iſtis connubia jungant & jurisjurandi religio ſervari poſſit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, "inquiebat, in anno *nos* apud Siluntem convenien- "tes ad celebritatem ſequuntur uxores & filiæ: "has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit, "liceat Benjamitis in matrimonium ducere, nobis "nec incitantibus nec prohibentibus. Ad patres "vero earum, ſi rem ægre tulerint & vindictam po- "ſtularint, dicemus, ipſos in culpa eſſe, qui fi- "lias negligenter cuſtodiverint; & quod non o- "por-

Beniamitas 600. revocant Iſraëlitæ, iiſque nuptum dant Jabenſium virgines conſervatas. Jud. c. 21.

Benjamitis ducentis, quibus deerant uxores, raptum puellarum permittunt Iſraëlitæ. Jud. c. 21.

---

[i] Ενεπίπρασαν,] Ita pro mendoſo ἐμπίπρασαν, quod in *Editis* exſtabat. ἐμπιπρᾶσι *Big.* (*Coll. Voſſ*) & *Samb.* ἐμπιπρᾷ *Vat.* dein καὶ τὰς γυναῖκας.

[k] Ταὐτὰ ἔδρασιν.] Sic *Samb Hen.* & *Busb.* in reliquis ταῦτα.

[l] Οὕτως τε] Eo modo *Vat.* ἦτως τε ἦσαν παροργισμένοι ὡς καὶ *Big.* & *Samb.* in *Editis* ἔδρασιν, ἦτως ἦσαν παροργισμένοι, καὶ.

[m] Ιάβισον] Ιαβεῖσον *Big.* & *Samb.* Ιαβὶς & Ιάβισος *Stephano Byzant.* De hac voce vide lib. 6 cap. ult.

[n] Γαλαδῖτιδος] Γαλααδῖτιδος *Vat.* quod formatum videtur ex Γαλαάδ in interpretibus LXX.

[o] Ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἄφεσιν.

[p] Ροᾶς καλουμένης,] Ρόας *Samb.* Eadem eſt rupes, quæ in *Sacris Literis* dicitur Remmon.

[q] "καὶ κατ' ἀδικίαν] Illud καὶ inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Κατῆσαν] Ita ex *iiſdem* (& *Coccejo*) in *Editis*, *Aliiſque* καθῆσαν.

[s] Προκαλουμένοις.] Rurſum ex *Big.* & *Samb.* in *reliquis* προσκαλουμένοις.

[t] Τὰς τετρακοσίας] Articulum, qui in *Editis* deerat, reſtitui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἐμπορήσαντες] Ἐμποιήσωσι καὶ παιδοποιήσωσι *Vat.*

[x] Τῷ δὲ Θεῷ] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* τῷ Θεῷ

[y] Κινδυνεύουσαν] *Coll Big.* & *Voſſ* κινδυνεύσασαν.

[z] Τούτοις γυναικῶν] Τούτῳ τε *Samb* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *hoc conſilio & iſti*, &c. τοῦτό τε *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) ᾧ τε *Vat.*

[a] Τὸν ὅρκον.] Τὸν νόμον καὶ τὸν ὅρκον *Vat.*

[b] Εἶπεν,] Ita *Big. Samb.* & *G.* εἶπον in *reliquis*.

[c] Εἰς Σηλὼ] Ita cum *Editis*, & LXX. Σηλῶ *Samb.* Σηλὼν *Vat.* in aliis locis Σιλὼν & Σιλῶ.

[d] Πανήγυριν] *Bonfrerius* (in *Comment.* ad *Jud.* p. 409) hoc vult intelligi de uno ex tribus Feſtis anniverſariis, quibus Iſraëlitæ ſe ſiſtere debebant ad Tabernaculum. Verum *J. Clericus* (ad *Jud.* c. 21.) exiſtimat hîc agi de feſto quopiam Siluntinæ urbi peculiari.

[e] Οτι τι δεῖ τὰ ὀργῆς] Διὰ τὴν ὀργὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὅτι τὴν δεῖ τὰ *Vat.*

[f] Εθεῖ-

"porteat *eos* iræ in Benjamitas indulgere, quj jam "antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreverunt ut Benjamitis liceret uxores rapto quærere. Inſtante autem feſtivitate, illi quidem ducenti, bini trinive, virginibus, dum ad ſolennitatem adventarent, ante urbem inſidiabantur, & in vineis aliiſque locis quibus *commode* erant latituri. At illæ cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatæ, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis uxoribus, agriculturæ operam *ſtrenuam* navarunt, & providerunt ut ad priſtinam felicitatem aliquando pervenirent. Benjamitarum itaque tribus, quæ parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſervata eſt: brevique admodum floruit, & quam ocyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

"Βενιαμίτας [f] ἐφεῖναι, χρησαμένους αὐτῇ καὶ [g] θυτ-
"τον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τύποις πιθάντες, ψη-
φίζονται τὰ Δὶς τὰ ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐν-
εστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν Δακόσιοι, κατὰ δύο καὶ
τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως [h] ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς
παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν
ἔμελλον. αἱ δὲ μὴ παιδιᾶς ἕδεν [i] ὑφορώμεναι τῶν
μελλόντων ἀφυλάκτως [k] ὥδευον· οἱ δὲ σκεδασθεὶς ὧν
εἶχεν ἐξαιρετάντες. καὶ ἅτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες
ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο
πάλιν, εἰς τὸ πρότερον δαιμονίαν ἐπανελθεῖν.
Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ, κινδυνεύσασα πρὸς
ἀφανισθῆναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὸν Ισ-
ραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἤνθησέ τε θᾶσσον, καὶ
ταχεῖαν [l] εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐπαύ-
σατο τὸν ὀλέθρον. ἕτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἅτως
πέπαυτο.

CAP. III.

Quomodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſervitutem traditi ſunt: atque eos liberavit Deus per Hothnielum, qui ſummæ rerum præerat annis XL.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μὴ ταύτῃ τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ασυρίοις
ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτὰς Δὶς Οθνιήλ ἠλευθέρω-
σεν, ἄρξαντος ἔτη πεσαράκοντα.

Danitica tribus à Chananæis preſſa in montana ſe recipit: de in coloniam deducens Dana urbem exſtruit.

CONtigit autem ut hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quæ ex hujuſmodi cauſa eo infelicitatis devenerat. Cum jam Iſraëlitæ bellicæ rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent unice dediti, Chananæi, quibus cœperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe *mali* aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebræos affligerent, ſecurius *aliquanto* urbes ſuas habituros. Igitur & currus mutua opera parabant, & exercitum conflabant; urbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem & Accaronem in ſorte Judæ ad partes ſuas traxerunt, & alias quamplurimas in planitie *ſitas:* coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terræ ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul à Libano monte & minoris Jordanis fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei progreſſi, & ſpeculati terram bonam & fertilem, ſuos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana urbem condiderunt, cognominem uni è Jacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.

Ὅμοια δὲ τύποις παθεῖν καὶ τὴν [m] Δανίτιν συμ-
βῆ φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τὸν προσ-
χθεῖσαν. τῶν Ισραηλιτῶν σκληροπότων ἤδη τὸν ἐν
τοῖς πολέμοις ἀσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς
γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιή-
σαντο δυνάμιν· ἕδεν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶν-
τες, ὡς δὲ βεβαίαν [n] τὴν ἐκ ποιητῆς κακῶς τὰς Εβραίους
ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας [o] τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς
πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε [p] οὖν συμπαρεσκεύαζον, καὶ
τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρό-
νουν, καὶ τῆς Ιούδα φυλῆς τὴν Ασκάλωνα καὶ Ακκά-
ρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ·
καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ὀλί-
γον αὐτοῖς ὑπόδαστον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' ὅτε
πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γλῶ τε οὐκ ἔχοντες ὀρύξαι,
πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγαιον, κα-
τοψομένους γλῶ, εἰς ἣν μετοικήσαιντο· οἱ δ' οὐ πόρ-
ρω τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ [q] ἐλάσσονος Ιορδάνου τῶν πη-
γῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέ-
ρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γλῶ ἀγα-
θὴν καὶ πάμφορον, σημήναντι τοῖς αὐτῶν· [r] οἱ δ' ὁρ-
μηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ἐπωνυ-
μον τῷ Ιακώβου παιδὶ, Φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

Iſraëlitæ, armis deſueti, luxui dediti, Deique obliti, à Chuſarthe ſubacti ei in ſervitutem addicuntur. Jud. c. 3.

2 Iſraëlitis autem res in pejus lapſæ ſunt, quod à labore eſſent deſuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum ſemel ab honeſtæ inſtitutionis diſciplina defecerant, eò ferebantur ut pro libidine ſuoque arbitratu vitam agerent: quo factum eſt ut patriis & familiaribus Chananæorum vitiis ad ſatietatem uſque indulgerent. Eis igitur iraſcitur

III.

Β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις προῦβαινεν ὑπό τε ἀπρ-
ξίας τοῦ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ θείου ὀλι-
γωρίας. [s] μετακινηθέντες γὰρ ἅπαξ τοῦ κόσμου τῆς πολι-
τείας, [t] ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βίαν
ἰδίαν βιᾶν, ὡς καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων πρὸς τοῖς Χανα-
ναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς
[v] ὁ

f Εφεῖναι,] Forte ἀφιέναι. COLC.

g Θατέρου ἀμέτρως.] Θατέρου καὶ ἀμέτρως ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Ενήδρευον παρεσομένας] Ενέδρευον *Samb.* ſine augmento.

i Υφορώμεναι τὰ μελλόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑφορώμεναι δὴ εἶναι τὰ μ. *Baſ.* & G. ὑφορῶσαι δῆτον εἶναι τὰ μ. *Vat.*

k Ωδευον·] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὅδευον.

l Εἰς τὸ πλῆθος] Εἴς τε τὸ πλ. *Big.* & *Samb.*

m Δανίτιν συνέβη φυλὴν,] Ita è *Cod. Vat.* Δανιατὴν in *Editis.* Δανιάτην *Samb.* Δὰν *Zonar.*

n Τὴν ἐκ ποιητῆς] Articulum inſerui cum *Big. Vat.* & *Samb.*

o Τὸ λοιπὸν] Illud το è *Codd. MSS.*

p Οὖν συμπαρεσκεύαζον,] Conjunctionem ὦν ſupplevi è *Cod. Samb*

q Ελάσσονος Ιορδάνου] Minor Jordanes eſt à fontibus ad lacum uſque Semechonitidem. Quod vero *Majoris* nuſquam alibi facta ſit deſcriptio, *Lightfootus* cenſet (in *Chorogr.* ad *Matth.* c. LXVII.) non eſſe hunc alium rivum ſive fluvium; ſed *Parvum* eſſe è fontibus uſque ad Semechonitidem: eundemque fluvium jam auctiorem *Majorem* appellari. *Cellar.* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 292.

r Οἱ δ' ὁρμηθέντες] Ita è *Cod. Samb.* pro οἱ δ' ὁρμ. quod in *reliquis* obtinet.

s Μετακινηθέντες] Sunt qui legunt μεθαρμοσθέντος, etiam invitis omnibus libris.

t Επιφέροντο πρὸς] Ita è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* cum quibus fere conſentiunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quorum in uno ἐφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰ. βιᾶν, in altero ἐφέροντο πρὸς τὰ κ. ἡ. κ. β. ἰ. βιᾶν. in *Editis*, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰδίαν ἐξῆκεν.

[v] ὁ Θεός· καὶ διὰ σοῦ πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, πρότερον ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς [x] Χουσίρθου τοῦ τῶν Ασυρίων βασιλέως, πολλούς τε τῶν παταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' [y] οἳ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν· φόρους τε οὐ δυνατοὶ μείζονας ὑπετάγησαν ἐπίλυσιν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἐπὶ ἔτων ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα φυλῆς τις [z] Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζου υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος· ὃς ἔνθεν αὐτῷ μὴ προϊδεῖν ἐν τοιαύτῃ τὸν Ισραηλίτας ἀνάγκῃ καμόντας, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾷν· [a] προσκαλεσάμενος συλλαμβάνεσθαι τοῦ κινδύνου πινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἦν [b] τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυχεῖν καὶ προθυμία μεταβολῆς· [c] πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ὄντα φρουρὸν τοῦ Χουσίρθου ἀναιρεῖται, [d] προσγενομένων δὲ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν πρὸς τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τοὺς Ασυρίους συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς [e] αὐτοὺς ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. [f] Οθνίηλος δὲ, ὡς ἔργῳ [g] πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους ἀρχὴν, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη [h] τεσσαράκοντα, καλῷ γήρᾳ τὸν βίον.

Deus; ac felicitate, quam infinitis pæne laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chuſarthe Aſſyriorum rege, & multos acie dimicantes amiſerunt, & obſidione valida capti ſunt. quidam vero timore ſeſe ei addixerunt: & tributa, quæ vix ſolvendo erant, ſubjecti ſolvere tenebantur, & omne genus contumelias per octo annos ſufferebant. quibus exactis hoc modo à calamitate ſua liberati erant.

3. Quidam è tribu Judæ, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne deſpiceret Iſraëlitas in hujuſmodi neceſſitatem adductos, ſed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere ſibi aliquot periculi ſocios adſciviſſet, (pauci enim erant quos præſentis rerum ſtatus pudebat, quive eum in melius mutari deſiderabant) primo quidem præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit; numero vero commilitonum illi creſcente ex eo, quod in primis ad quæ aggreſſus eſt non lapſus fuerit, prælium committunt cum Aſſyriis, &, cum eos univerſos in fugam conjeciſſent, Euphratem trajicere coëgerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera egregium fortitudinis ſuæ ſpecimen dederit, in rei bene geſtæ præmium principatum à populo accepit, ut eos judicaret. Et *is*, cum annis quadraginta *Iſraëlitis* imperaſſet, vitam cum morte commutavit.

IV. *Eos in libertatem reſtituit Hothnielus. Jud. c. 3.*

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπὸ τίνος Ηὐδὸν τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὸν δεκατὸν ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.

Τελευτήσαντος [i] δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πρᾶγματα· καὶ τῷ μὴ διὰ τιμῆς ἄγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν [k] ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀνοσμίας καὶ τὴν πολιτείαν [l] Εγλῶνα, τὸν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, [m] καὶ τοὺς φρονήματι τὸν ἄλλων διαφορᾶς ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς [n] ἐπιτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν [o] Ιεριχοῦντι [p] βασίλειον, ἐδέν τὴν εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως [q] παρέλιπεν· εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατήγαγεν, [r] ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τῶν [s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ ταῖς [t] ἱκετείαις αὐτῶν ἐπικλασθείς, ἀπήλλαξε τὸν [v] ἐπὶ τοῖς

CAP. IV.

Quomodo populus noſter rurſum Moabitis ſerviit; & per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus eſt annis octoginta.

V.

HOC autem mortuo, rurſum res Iſraëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in pejus ruere cœperunt; &, quod nec Deo *debitum* tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, poſtquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos deſpexerit, bello adortus ipſos fuerat; &, cum multis prœliis eos viciſſet, animoque cæteris elatiores ſibi ſubjeciſſet ad potentiam eorum prorſus deprimendam, tributa etiam ipſis *gravia* imperaverat. Sibi enim ſede regia in Jerichunte conſtituta, modis omnibus populum vexavit, fecitque ut in *ſumma* inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Iſraëlitarum ob calamitates quas perferebant miſertus atque precibus eorum ſupplicibus flexus, eos à Moabitarum injuriis liberavit.

Iſraëlitæ, longæ pacis malo corrupti, ab Eglone Moabitarum rege in ſervitutem rediguntur. Jud. cap. 3.

---

[v] ὁ Θεός] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt articulus.

[x] Χουσάρ[θ]ου] Ita in noſtris omnibus *Codd. Gr.* præter *Vat.* qui paſſim habet Χουσαρθίμου. in *Latinis* dicitur *Cuſardus*, vel *Cuſarthus*. in Hebraïcis *Bibliorum* Codd. *Chuſan raſarthaim*. unde Χουσαρθασαΐμ in LXXII. *Euſtathio* ad *Hexaëmeron* Χουσαθαΐμ.

[y] Οἳ διὰ φόβ[ον]] Sic *Samb.* in *reliquis* οἱ.

[z] Οθνίηλ[ος]] Placuit ita legere, cum in *S. Literis* (*Jud.* c. 1. v. 13.) juxta textum *Hebraicum* ſit *Hothniel filius Kenez*, & in LXX. Γοθονιήλ υἱὸς Κενέζ, ac diſertim in *Cod. Vat.* Οθονιήλ τοῦνομα Κενέζ υἱός, atque in *Zonara*, qui *Joſephum* ſolet exſcribere, δραστήριός τις ἀνὴρ, ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, Γοθονιὴλ κεκλημένος. in *Editis* τὸν Κενέζου ὄνομα, ὃν nec aliter *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* niſi quod Κενέζ habeant.

[a] Παρασκευασάμενος] Προσκαλεσάμενος *Samb.*

[b] Τοῖς τότε παροῦσιν ἐντυχεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt τότε.

[c] Πρῶτον μέ[ν]] Πρῶτον μὲν σὺν ὀλίγοις τῶν Ασυρίων τὸν π. *Busb.* & *Hen.*

[d] Προσγενομένων] Προσγενομένων δ' αὐτῷ πλ. *Busb.* & *Hen.*

[e] Αὐτοὺς ἀπωσάμενοι,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῶν.

[f] Ο Γοθονιήλ[ος] δ'] Jam Γοθονιήλος in *Cod. Vat.* Κενέζου in *Editis*. Κένιζος *Samb.* Κένεζος (*Coll. Voſſ.*) *Big.*

[g] Πεῖραν αὐτ[οῦ] ἐδωκώς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεῖραν αὐτοῦ λαμβάνῃ &c. ſex vocibus omiſſis. proclivi admodum errore ex ſimilitudine vocum αὐτοῦ & αὐτῆς. quod norunt quibus cum vett. membranis res eſt.

[h] Τεσσαρακοντ[α]] Πεντηκοντα juxta *Zonaram* & *Sulpitium Severum*.

[i] Δὲ τούτου πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτοῦ.

[k] Ετι μᾶλλον] Καὶ ἔτι μᾶλλον *Vat.*

[l] Εγλῶνα,] Ita *Vat* Εγλωνα *Baſ* & *G.* Αἰγλῶνα τὸν Μ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Εγλωμ LXXII. Αἰγλὼμ *Zonar.*

[m] Καὶ τοὺς φρονήμα[τι]] Sic cum *Cod. Vat.* καὶ τοῖς φρονήμα[σι] τῶν ἄλλων διαφορᾶς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* καὶ τοὺς φρονήμα[σι] τ. ἀ. διαφορά. HUDS. Lege τοὺς φρονήμα[σι] τῶν ἄλλων διαφορὰς ὑποταξάντα. COCC.

[n] Επιτάξαι τελεῖν.] Επέταξε *Big.* & *Samb.*

[o] Ιεριχοῦντι] *Sc.* alicubi in agro *Jerichuntino*, aut non procul ab urbis nondum (ut liquet ex 1 *Reg.* 16. 34.) inſtauratæ ruderibus.

[p] Βασίλειον,] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Zonaras*. βασιλείαν *Big. Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* quin & καὶ ταύτην ἀπέδειξαν adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Παρέλιπεν·] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *cæteris* παρέλειπεν.

[r] Επὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.] Εἰς ὀκτ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.*

[s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* deeſt vox Ισραηλιτῶν. pro ea αὐτῶν habent *Busb. Hen.*

[t] Ικετείαις] *Al.* ἱκεσίαις.

[v] Επὶ τοῖς Μωαβίταις] Ὑπὸ *Big.* & *Samb.*

vit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

Ab Ehude, qui Eglonem interemit, in libertatem armis vindicantur. Jud. c. 3.

2. Juvenis è tribu Benjamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exſequenda corpore validiſſimus, melior manuum ſiniſtrâ & ab ea omne robur trahens, in Jerichunte quidem & ipſe habitabat, familiarior vero factus eſt Egloni, *quippe* muneribus ipſum *ſibi* concilians & pleniori obſequio devinciens, ita ut eo nomine etiam cæteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, ſica ſub veſte accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem æſtatis tempus, &, cum jam meridies eſſet, remiſſius agebant cuſtodes, aut propter æſtum, aut quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam æſtati bene accommodato) confabulari cum eo cœpit. nam ſoli erant, Rege famulos qui *tum forte* ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in ſolio, & timor inceſſit Ehudem ne falleret ictus, & plagam minime lethalem inferret. Ipſum igitur ſuſcitavit, dicens ſe habere ſomnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem præ gaudio, quod ſomnium eſſet auditurus, è throno exſiluit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, & pugione in vulnere relicto, egreditur clauſis poſt ſe foribus; ac famuli *interim* quieſcebant, regem in ſomnum delapſum eſſe rati.

Jerichuntini, occiſo Eglone, arma capiunt. Jud. c. 3.

3. Ehudes vero, Jerichuntinis re clam indicata, ipſos hortabatur ut ſeſe in libertatem aſſererent. Illi vero, libenter hæc accipientes, & ipſi ad arma accurrebant, & per totam regionem *aliquos* dimittebant, qui id cornuum arietinorum ſonitu ſignificarent. hiſce enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domeſtici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum jam adveſperaſceret, veriti ne quid ei novi & inſoliti contigiſſet, in cubiculum ingreſſi ſunt. Cumque mortuum inveniſſent, conſilii inopes hærebant; & antequam præſidia in agmina cogi poterant, illis magno numero ſuperveniunt Iſraëlitæ. Et alii quidem è veſtigio perempti ſunt; alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent. Erant autem ultra decem millia. & Iſraëlitæ, vada Jordanis præoccupantes quà tranſitus erat, perſequentes eos interimunt: & in ipſo trajectu plurimos ex iis conficiunt. nec quiſquam è manibus ipſorum effugit. Et Hebræi quidem hoc modo è ſervitute Moabitica liberati ſunt. Ehudes autem, ob hanc cauſam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuiſſet: vir *ſane*, quamvis facinus præclarum jam memoratum non feciſſet, *omni* laude dignus. Ac poſt hunc Sanagarus Anathi filius, electus *ab omnibus* ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

Ehudes à populo principatum accipit. Jud. c. 3.

Ei in imperio ſuccedit Sanagarus. Jud. c. 3.

Μωαβίτας ὕβρεως. [x] ἠλευθέρωσε δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, [y] Ηὶούδης μὲν τοὔνομα, Γήρατε πατρὸς, τολμητὴς τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα [z] χρήσασθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ [a] ἀπ' ἐκείνης τὴν [b] πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ιεριχοῦντι καὶ αὐτὸς· σωτὴρ δὲ γίνεται τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, [c] καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιθησάμενος εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν· ὥρα δὲ ἦν θέρους, καὶ τὸ ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης, ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ, [d] διά τε τὸ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος· διέτριβε δὲ ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς ἥρω ἔχοντι· πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δὲ ἦσαν, ἔξω βασιλέως καὶ τοὺς ἐπεισιόντας τὸ ἱερὸν [e] ἀπέναι κελεύσαντος, διὰ τὸ πρὸς Ηὶούδην ὁμιλεῖν. [f] καθῆστο δὴ ὁ μὲν θρόνου, καὶ δὲ αἰσχύνη τὸ Ηὶούδου μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δὶς πατάξαι παραγάγῃ. ἀνίησιν οὖν αὐτὸν, ὅταν εἰπὼν ἔχειν τι προσάγγελος αὐτῷ δηλῶσαι ἐκ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν ἐκ ὀνείρου [g] ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου. παραξας δὲ αὐτὸν ὁ Ηὶούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον [h] καταλιπὼν, ἔξεισι [i] προσκλείσας τὴν θύραν. οἱ τε θεράποντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ Ηὶούδης τοῖς Ιεριχουντίοις ἀπεσημάνατο κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δὲ, ἀσμένως [k] τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ἀπεσημάνοντας κέρασιν [l] οἴων. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εγλῶνα πολὺ μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ [m] καθειστήκεσαν· καὶ πρὶν τὴν φρουρὰν συνταφῆναι, [n] τῶν Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπῆρχεται πλῆθος. καὶ οἱ μὲν φθάσαντες ἀναιροῦσιν· οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς δὴ τὴν [o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκατειληφότες τοὺς Ιορδάνου πόρους, διώκοντες ἔκτεινον· καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τις οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τὴν ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηὶούδης δὲ, τὴν αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τε καὶ πλήθους [p] ἅπαντος ἡγεμονίας, πόλιν τὴν Ἰέριχὼ ἔτεσιν [q] ὀγδοήκοντα κατασχὼν, ἀνὴρ καὶ δίκαια τῆς προειρημένης πράξεως ἐπόμενα δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μὴν τοῦτον [r] Σαμάγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

ΚΕΦ.

[x] Ηλευθέρωσε] Ηλευθερώθησαν soli *Big.* & *Samb.*

[y] Ηὶούδης] Ita cum *Samb.* in *ſummariis*, p. 177. quam videſis. In *Editis*, *Aliiſque* Ιούδης. atque ita vel Ιούδας in ſuis *Joſephi* codicibus legerat *Zonaras*.

[z] Χρῆσαι δυνατώτατος,] Χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

[a] Απ' ἐκείνης] Κατ' ἐκείνης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) καὶ ἀπ' ἐκείνων *Samb.*

[b] Πᾶσαν ἰσχὺν] Απασαν *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καὶ διὰ τοῦτο. mox τὴν non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

[d] Υπό τε τοῦ καύματος,] Καὶ ὑπό τε τοῦ κ. *Vat.*

[e] Απέναι κελεύσαντος,] Απῆναι κελεύσαντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀπεῖναι κελεύσαντος *Vat.*

[f] Καθῆστο] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* καθεῖστο.

[g] Ανεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου.] *Anſen Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[h] Καταλιπὼν,] Εγκαταλιπὼν *Big.* & *Samb.*

[i] Προσκλείσας τὴν θύραν.] Προσκλίνας *Iidem.*

[k] Τοῦτ' ἀκούσαντες,] Vocem τοῦτο inſerui è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[l] Οἴων.] Illud εἴων ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[m] Καθειστήκεσαν·] Καθειστήκεισαν *Big.* καθεστήκεσαν *Vat.* & *Samb.*

[n] Τῶν Ισραηλιτῶν] Τὸ τῶν Ισρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.*

[o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι] Μωαβίτιδι *Samb.*

[p] Απαντος ἡγεμονίας,] Πάντος *Big.* & *Samb.*

[q] Ογδοήκοντα] Οκτὼ malit *Jac. Cappellus.* quem vide in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 2573. & 2657. Habetur expreſſum (inquit *Uſſerius* in *Chron. S.* p. 208.) in *Jud.* c. 3. v. 30. *& quievit terra octoginta annis*, non quod per tot annos Iſraëlitis *Ehud* præfuerit (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quod occiſo per *Ehudem* Eglone, cui per annos XVIII. Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno LXXX°. poſt priorem pacem ab Othniele illi reſtitutam.

[r] Σαμάγαρος,] Σάγαρος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Σαμεγὲς juxta *Bibl. Hebr.* Σαμιγὲς LXXII. Σαμάγαρος ſcribendum eſſe cenſet *Druſius*.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

CAP. V. VI.

Quomodo Chananæis eos dura ſervitute prementibus per annos XX. *à Baraco & Debora liberati ſunt, qui rerum ſummæ præerant per annos* XL.

Ισραηλίται δὲ πάλιν· ἀδὲν γὰρ ὅτι διδαχῇ τῶν πρείττο-
νων ἐλάμβανον τὸ βέλτιον [s] ἠτυχημένων, ὑπό τε τοῦ
μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· [t] πρὶν
ἢ καὶ τὸ ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον,
ὑπὸ [v] Ιαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδυλεῦσι.
ἔστι γὰρ ἐξ Ασώρου πόλεως ὁρμώμενος· αὕτη δ' ὑπέρκει
τῆς [x] Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν
τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, [y] τρισ-
χιλίων δὲ ἁρμάτων [z] ἡνιόχει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς
δυνάμεως [a] ὁ Σισάρης, τιμῆς τὰ πρῶτα παρὰ τῷ βα-
σιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ισραηλίτας
ἐκάκωσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ὑπατάξαι τελεῖν φόρους.

β'. Εἴκοσι μὲν [b] ἓν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε [c] αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχρίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τοῦ Θεοῦ [d] πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὑβριν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν [e] ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι τοῦ λοιποῦ, σωφρόνως συνδιαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν τῶν νόμων ὑπαρχίας, [f] Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν γὰρ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ [g] προιδεῖν ὀλλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τὸν [h] Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ, κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν.

γ'. Μεταπεμψαμένη δὲ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ὅτι-
λέξασθαι τῶν νέων μυρίους [i] ἐκέλευε χωρεῖν ὅτι τοὺς πο-
λεμίους. ὑπολαμβάνει γὰρ [k] τοσούτων, τοῦ Θεοῦ προφητεύ-
οντος, καὶ νίκην ὑπισχνουμένου. Βαράκης δὲ Φαμένης [l] ὡς στρα-
τηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσα-
σαν, „σὺ μὲν, εἶπε, γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξιώματος
„ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ δὲ ἀτιμότερος". καὶ συνα-
θροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς [m] Ιταβυ-
ρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, τοῦ βασιλέως
κελεύσαντος· καὶ στρατοπεδεύονται τῶν πολεμίων οὐκ ἄπω-
θεν. τοὺς δὲ Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, [n] καταπλη-
γέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκό-
τας, ἡ Δεβώρα κατεῖχε, τῷ συμβουλῷ πιεῖσαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

δ'. Σωήεσαν οὖν, καὶ προσμιγνύντων αὐτῶν [o] χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· [p] τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίων ἄνεμος, τοῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐ-

Fabinus, Chananæorum rex, Iſraëlitas ſubjugat, crudeliquo dominatu premit. Jud. cap. 4.

RUrſus autem Iſraëlitæ, (meliora enim ex prioribus *ſuis* calamitatibus nequaquam didicerant, ut qui nec Deum coluerint nec legibus obtemperarint) antequam ad breve tempus à Moabitica ſervitute reſpirarent, à Jabino Chananæorum rege ſub jugum mittuntur. Is enim ex urbe Aſoro ortus (hæc vero ſita eſt ſuper Semechonitidem lacum) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equitum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis præfectus Siſares, apud Regem dignitate primus, Iſraëlitas cum eo congreſſos graviter afflixit, adeo ut iis tributa imperarit.

Baracus & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

2. Viginti quidem annos hæc pertulerunt: cum infortuniis ad bonitatem non proficiunt, Deuſque illarum protervos & in ipſum ingratos animos diutius ſubigere voluit. Qui tandem prudenter reſipiſcentes, malis utpote edocti calamitates è legum contemptu illis accidiſſe, Deboram quandam vatem (apem enim ſignificat nomen iſtud juxta linguam Hebraïcam) *adeuntes* obſecrant, ut Deum precibus exoraret, ut ſortem illorum miſeraretur, nec eos deſpiceret à Chananæis *prope* deletos. Deus autem ſalutem illis annuit, & in ducem eligit Baracum è tribu Nephthalitide. Baracus vero fulgur ſignificat ex Hebræorum dialecto.

3. Debora autem, Baraco accerſito, ei præcepit, ut, juvenum ad decem millia delectu habito, contra hoſtes proficiſceretur. tantum enim copiarum ſufficere præſertim cum Deus ita præmonuerit, & victoriam prænunciarit. Baraco vero dicente, ſe nolle exercitum ducere, niſi & ei imperio juncta eſſet, indignata, "tu quidem, ajebat, "mulieri de honore impertiris, quem Deus in te "contulit, ego vero *illum* non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Siſares, Rege hoc ipſum imperante: & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem & Baracum, hoſtium multitudine territos & de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, juſſitque ut illa die prælio decertarent. victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem & auxilium laturum.

4. Pugnam itaque ineunt, & acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre & grandine: ventuſque in adverſos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula & fundæ illis nulli fuerint uſui.

s Ητυχημένων,] In *Editis*, *Aliiſque* Δυτυχημένων, ſed cum ηὐτυχημένων habeant *Big.* & *Samb* levicula cum mutatione malui ἠτυχημένων. præſertim cum ita legiſſe videatur *Vet. Interpr.*

t Πρὶν ἢ] Qui id poteſt dici (inquit *Schotanus*) cum octoginta annis principatus Ehudæ quieverint? Vide *Annott.* ad v. 12.

v Ιαβίνου] In quibuſdam *MSS.* (*Coll. Voſſ. Big.*) Αβίτου. in LXXII. Ιαβὶν aut Ιαβεὶν.

x Σεμεχωνίτιδος λίμνης·] Utrum Σεμεχωνίτιδος vel Σαμαχωνίτιδος (nam utroque modo apud *Joſephum* ſcribitur) verior ſit ſcriptura, aliorum eſto judicium.

y Τρισχιλίων] *Joſephum* erroris arguunt *Bochartus* & *Schotanus*, quod in *S. Literis* non amplius habeamus quam currus DCCCC.

z Ηνιόχει.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑπόκει.

a Σισάρης,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Σισάρας LXX. Σισάρας *Zonar.*

b Οὖν ἓν ἔτη] Illud οὖν inſerui è *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αὐτοὶ φρονεῖν] Αὐτοὶ non agnoſcit *Vat.*

d Πλεῖον δαμάσαι] Πλείονι χρόνῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* πλεῖον χρόνῳ *Big.*

e Αγνωμοσύνην.] Αγνωμοσυνῶν, ἵνα μετανοήσ. τ. λ. σωφρονῶσι διὰ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Δεβώραν] Ita *Baſ. G. Glycas*, *Aliique.* Δαβώραν *Big.* & *Samb.* Δεβόρραν *Vat.* Δεββῶρα LXX. Δαβώρα *Zonar.*

g Προιδεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* ὑποδεῖν *in Editis*, *Aliiſque.* Vide p. 285. v. 11.

h Νεφθαλίτιδος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* Νεφθαλίδος.

i Ἐκέλευε χωρεῖν] Ἐκέλευσε *Big.* & *Samb.*

k Τοσούτου,] Τοσοῦτος *Iidem.*

l Οὐ στρατηγήσειν] Ex *Big.* & *Samb*, ὡς repoſui pro μὴ *Editorum*, *Aliorumque.*

m Ἰταβυρίῳ τῷ ὄρει.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* atque *Joſephus* ipſe in *Vita ſua.* Αταβυρίῳ in *Editis*, hîc loci.

n Καταπλαγέντας] Καταπλαγέντας *Big.* & *Samb.*

o Χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἄμα δὲ *Baſ. G. Epiphan.* & *Zon.*

p Τόν τε ὑετὸν] Ὁ, τε ὑετὸς καὶ πρόσωπον ἠλαύνετο τοῖς Χαναναίων, ἄνεμός τε ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν legiſſe videtur *Epiphanius.*

usui. gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Iſraëlitas vero tempeſtas, terga eorum diverberans, & minus offendebat; & inde majores animos ſumebant, cogitantes Deum ſibi in auxilium veniſſe: adeo ut * in medios hoſtes irruentes, ingentem eorum ſtragem ediderint. ac alii quidem ab Iſraëlitis; alii vero ſuo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi illorum à curribus *protriti* mortem oppeterent. Siſares autem, ut vidit ſuos terga vertere, è curru exſiliens fuga delatus eſt ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Jale: quæ & rogantem ut eum celaret excepit, & potum poſcenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, cum immodice bibiſſet, *gravi* ſomno corripitur: at Jale dormienti clavum ferreum per tempora ictu vehementi in ſolum adigit; ac militibus Baraci poſt paululum venientibus terræ affixum oſtendit. Atque ſic quidem victoria ipſa, prout vaticinata fuerat Debora, ceſſit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Aſorum contendens, & Jabinum, *cum copiis* ei occurrentem, occidit, &, duce cæſo urbem funditus diruens, Iſraëlitarum imperium tenuit annis XL.

Siſares, Jabinenſium dux, à Jale, muliere Cenetide, occiſus. Jud. c. 4.

τοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίτης ἀφὸ τῦ κρύου χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τὲς δ' Ισραηλίτας ἔτλον τε ἔβλαπτε [q] κατόπιν γινόμενον ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεῦ θάρσος ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλὲς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλίτων· οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείων ἵππων παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλὲς [r] αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης δὴ καταπηδήσας ἀφ' ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὴν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν [s] Κενετιδῶν γυναῖκα, [t] Ιάλην ὄνομα· ἣ κρύψαί τε αἰτήσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι [v] δίδωσι γάλα διεφθορὸς ἤδη· ὁ δὲ πιὼν βαθέως μᾶλλον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ιάλη κοιμωμένῳ σιδήρεον ἦλον ἐλάσασα σφύρᾳ [x] διὰ τῶν κροτάφων αὐτῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὸ αὐτῦ Βαράκου μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν [y] ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ἕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιῆλθε, καθὰ τὸ πρὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα· Βαράκου δὲ, διώκοντος ἐπ' Ασωρον, [z] Ιαβῖνόν τε ὑπαντιάσαντα κλείνῃ, καὶ, τῶν στρατηγῶν πεσόντων καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πολιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλίτων ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

VII. CAP. VI. ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Madianitæ cum aliis, bellum Iſraëlitis inferentes, & eos ſuperarunt & terram per ſeptem annos afflixerunt; illos autem Gedeon liberavit, populoque imperavit per annos XL.

Ως οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ισραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτὲς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τῶν πολιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Iſraëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

DEfuncto autem Baraco, *ut* & Debora eodem fere tempore, poſt hæc Madianitæ, Amalecitis & Arabibus *in auxilium* advocatis, bellum intulerunt Iſraëlitis; *eoſque acie* congreſſos prælio ſuperarunt, & frugibus igne vaſtatis prædam abegerunt. Cumque hæc per ſeptem annos continuos facerent, Iſraëlitarum univerſi in montes conceſſerunt, & loca campeſtria reliquerunt: atque, cuniculos *ſibimet* agentes & ſpeluncas, quicquid hoſtium è manibus evaſerat in illis ut ſervaretur depoſuerunt. Nam Madianitæ, æſtatis tempore expeditionem facientes, hyemem Iſraëlitis ad agros colendos permittebant; ut ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, & victus penuria: unde ad Deum precibus converſi ſunt, ab ipſo ſalutem implorantes.

ΤΕλευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατ' αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, παραλαβόντες Αμαληκίτας τε καὶ Αραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τὲς Ισραηλίτας· [a] καὶ μάχῃ νικῶσι τὲς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τὴν λείαν [b] ἀπήγαγον. τῦτο δὲ ποιήσαντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ισραηλίτων ἀνεσκάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν· ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τὲς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιανῖται, κατὰ ὥραν [c] θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ισραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὴ λοιπὸν καὶ πανὶς τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς [d] ἱκετείαν τὸν Θεὸν, σῶζειν αὐτὲς παρακαλοῦντες.

VIII. *Gedeoni angelus forma adoleſcentis apparet, eumque ducem & liberatorem populi pronunciat. Jud. c. 6.*

2. Ac Gedeon Joaſi filius, unus è paucis de tribu Manaſſitide, ſpicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hoſtes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adſtante adoleſcentis ſpecie, & beatum Deoque charum prædicante; commode reſpondens dixit, ſiquidem hoc benignitatis ejus maximum indicium, quod torculari vice areæ uteretur. Illo vero jubente bono eſſe animo, & conari ut libertatem recuperaret, ſubjiciebat, fieri non poſſe:

Β'. [e] Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιωάσου παῖς, [f] Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγμα σιτοῦ φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὸν ληνὸν ἔκρυπτε. τὲς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τῦτο ποιεῖν ὅτι τὸ ἅλων. Φαντάσματος δ' αὐτῷ ἀθρόως νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, ὑπερτυχὼν, τέκνον, ἔφη, τεκμήριον τὸ [g] εὐμενείας αὐτὸ μέγιστον, τῇ ληνῷ [h] με νῦν ἀντὶ ἅλωος χρήσασθαι. θαρρεῖν δὲ ἀθρόα κελεύσαντα, καὶ πρᾶξαι τὸν ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδυνά-

---

q Κατόπιν] Ita *MSS.* male editi κατ' ὄπιν.

* *In medios hoſtes irruentes,*] Ita placuit vertere, non *per medios hoſtes erumpentes*, quod eſt, ἀφὸ μέσων ἀσάμενοι τὲς πολεμίους, ut p. 286. in fine.

r Αὐτῶν ἀποθανεῖν.] Abeſt αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

s Κενετιδῶν γυναῖκα,] Ita *Baſ.* & *G.* Eſt tamen qui malit Κινιζῶν, vel Καινιζῶν in quinque *MSS.* & *Epiphanio* Κινελίων. vitio ſane vetuſto. Κινεαδῶν *Vat.* Vide *Interpp.* LXXII. *Jud.* c. 4. v. 17.

t Ιάλλη ὄνομα·] Ιαὴλ LXX.

v Δίδωσι γάλα] Ita *Big. Samb. Hen. Busb. Glycas* & *Zon.* γάλα δίδωσι *Baſ.* & *G.* γάλα δίδωσι· διεφθορὸς γὰρ ὦ juxta *Epiphanium.*

x Διὰ δὲ κροτάφου αὐτῦ διέπειρε] Sic *Baſ. G. Epiphan. Zonar.* & *Glycas.* ἀφὸ δὲ τόματος καὶ δὲ χιλωσὶν διέπειρε τὸ ἔδαφος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. inſigni varietate, fortaſſe à manu *Joſephi.*

y Επεδείκνυε] Επιδείκνυ *Hen.* & *Busb.*

z Ιαβῖνόν] Ιαβῖνόν τε *Samb.* Ιαβεινέν τε *Busb.* Ιαβῶνόν τε *Hen.*

a Καὶ μάχῃ νικῶσι] Καὶ μάχῃ τε *Samb.* & *Vat.* ſtatim τὲς καιρὲς *Hen.* & *Busb.*

b Απήγαγον.] Υπήγαγε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπῆγον *Hen.* & *Busb.*

c Θέρους στρατεύοντες,] Ετος *Big.* & *Samb.* more *Thucydidis.* in *Baſ. G. Aliiſque* θέρος, lingua communi, ut ſup. cap. IV. §. 2. in medio.

d Ικετείαν δὲ Θεῦ,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μάλ' Αθλικῶς. in *Editis*, *Aliiſque* ικετείαν.

e Καὶ Γεδεὼν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς in *Editis.* Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς *Hen.* & *Busb.* Γεδεὼν δὲ ὁ Ιάσου παῖς juxta *Vet. Interpr.*

f Μανασσήτιδος] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Μανασσίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* rectius forſan.

g Εὐμενείας αὐτῦ μέγιστον,] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* εὐδαιμονίας *Baſ. G. Vat. Aliique.*

h Με νῦν ἀντὶ] Illud με inſerui ex *Big. Samb. Baſ.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deſideratur.

ὁ Αὐ-

ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τῷ τε γὰρ φυλῇ ἐξ ἧς ὑπῆρχε πολὺς ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὑπονοίας ἀδυνέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ισραηλίταις, αὐτὸν στρατηγοῦντα.

γ'. Τοῦτ' οὖν διηγουμένου ὁ Γεδεὼν τοῖς νέοις, ὑπίστευε· καὶ φαντάζημα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον λαβὼν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι. τῷ τε ἀνθρωπίνῳ φύσει [i] αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφερούσας ἀπεχθανομένῳ· ὅπως τε [k] μὴ τῇ νίκῃ παρέντες τὸν Θεὸν δοκεῖν [l] νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τὰς πολεμίους ἀξιόμαχοι. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τὸ αὐτοῦ [m] τὸ ἔργον, συνεβάλετε πρὸ μεσούσων τῶν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγων τὸν στρατιὰν ὅπι τὸ ποταμόν· καὶ τοὺς μὲν καταπεκλιθέντας, [n] καὶ ὕπνου πόνους, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐπισπόμενοι καὶ μὴ θορύβῳ πόνοντες τύχοιεν, τούτους [o] νομίζειν ὑπὸ δειλίας τὸν πόλεμον, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ [p] καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας τοῦ Γεδεῶνος, τριακόσιοι ἄνδρες ἡυρέθησαν τὸν χεροὶ μὴ φόβῳ προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεπραγμένως. ἐφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ὑπερχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον [q] δὴ ὑπὲρ τὸν Ιορδάνην, μέλλοντες εἰς τὸν ὑπὲρ αὐτὸν περαιώσειν.

δ'. Γεδεὼν δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος· καὶ γὰρ νυκτὸς ὑπερχειρεῖν αὐτῷ ὁ Θεὸς προειρήκει· τοῦ δέους αὐτὸν ἀπεχαγεῖν βουλόμενος κελεύει, [r] προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τῆς [s] Μαδιανιτῶν σκηνῆς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἀκούσεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ [t] ἦει, [v] Φαρὰν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα προσλαβόμενος. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὥστε ἀκοῦσαι τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἐδόκει κριθίνην, [x] ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην, τῇ τοῦ βασιλέως σκηνῇ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάσας. ὁ δὲ σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τῇ ὄψει ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ [y] συνιδεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον ἀτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ' Ασιανοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένει· καὶ τὸ θαρσεῖν τοῖς Ισραηλίταις νῦν [z] μεγαλοφρονοῦν τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φησὶν [a] ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ὑπανύσῃ.

ε'. Γεδεῶνα δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ παρεσκεύαζεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα [b] φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν· [c] καὶ κατὰ [d] τετάρτην μάνam & tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque juvenem *admodum* esse, & qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum pollicebatur; & victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non gravaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon juvenibus quibusdam enarraret, fidem inveniebat: & è vestigio ad acie dimicandum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent, & alios virtute præcellentes odio haberent: ut, victoriam à Deo esse videri ægre concedentes, *eam* sibimet tribuant, magno utpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur ut opis divinæ rem esse addiscerent, consilium dedit, ut, cum æstas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione & tumultu, id facere crederet præ metu & ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui præ metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus, ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanem fluvium posuerunt; die proximâ trajecturi.

Trecentos duntaxat è magno exercitu, qui raptim & cum pavore è vola manus biberant, Dei monitu retinuit Gedeon. Jud. c. 7.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam & nocte hostes ut aggrederetur Deus præceperat) volens eum omni metu eximere imperat *Deus*, ut uno è militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse & fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, *milites* in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ut illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus eat sibi videre mazam hordeaceam, præ vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, Regis tentorium, & *dein* quæ militum omnium essent, ire dejectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens unde hoc ipsi conjeciisse in mentem venerit. Semen, *inquit*, omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis universi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: & id quod inter Israëlitas jam magnanimitatem præ se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis, te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

Madianitæ somnium, Gedeoni victoriam portendens, à Gedeone subauditum, & commilitonibus enarratum. Jud. c. 7.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit & fiducia: edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma *protinus* expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quæ indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quar-

Gedeon pulchro stratagemate hostes aggreditur, qui territi in mutuas cædes corruunt & magna cum strage fusi sunt & fugati. Jud. c. 7.

---

i Αὐτοφίλαυτον] Αὐτῷ φίλαυτον *Big.* & *Samb.*

k Μὴ τῇ νίκῃ] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiph.* μὴ deest in *reliquis.*

l Νομίζωσιν ἰδίαν,] Sic *Big.* & *Samb. vomiσωσιν Hen.* & *Busb.* νομίζωσιν in *Editis*, *Aliisque.*

m Τὸ ἔργον,] Αὐτῷ ὂν τὸ ἔργον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. De hoc loco videsis *Gatakeri* Adversf. Miscell. l. 2. c. 18.

n Καὶ ὕπνους πόνοντας,] Καὶ ὕπνους πόνοντας ἀψύχους καλαλιπεῖν *Hen.* & *Busb.*

o Νομίζειν ὑπὸ δειλίας] Ita *Basf. G. Alii*que. hîc δὴ inserunt *Big.* & *Samb* τούτους δειλοὺς νομίζειν καὶ καταπεπληγότας *Vat.*

p Καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ] Τῷ Γεδεῶνος καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας *Big. Samb.* & *Epiphan.*

q Δὴ ὑπὲρ τὸν Ιορδάνην,] Δὴ in δὴ mutavi auctoritate *Vet. Interpr.*

r Προσλαβόντα] Προσλαβόμενον ἕνα τῶν στρατιωτῶν *Hen. Busb.* & *Zon.* προσλαβόντα ἕνα τῶν στρ. *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Μαδιανιτῶν] Ita *Big. Samb. Alii*que. Μαδιμιτῶν *Basf.* & passim *Vat.*

t Ἦει,] Ita cum *Big. Samb. Busb. Hen.* (*Coccejo*) & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliisque* εἶπ.

v Φαρὰν] Sic cum *Vet. Interpr.* & juxta LXX. *Jud.* c. 7. v 10. Φαρὰν *Basf. G. Alii*que. Φαρὰν *Samb.* unde forsan aliquis maluerit Φαρὰν sive Πουρὰν cum *Hebraïco* textu.

x Ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις] Απ' εὐτελείας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

y Συνιδεῖν ἐπῆλθε.] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & *Schotanus.* in *Editis*, *Aliisque* συνοιδεῖν.

z Μεγαλοφρονοῦν] Μέγα φρονῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καὶ θαρσεῖν τοῖς Ισραηλίταις μέγα φρονῶν ἂν εἴη Γεδεών, legisse videtur *Epiphan.*

a Ἰδεῖν τὰς σκηνὰς] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἶδεν.

b Φρονηματισθέντες] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Φρονηματωθέντες.

c Καὶ κατὰ] Καὶ κατὰ τετάρτην τῶν νυκτῶν φυλακὴν *Busb. Hen.* & *Zon.* καὶ κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα φυλακὴν *Epiphan.*

d Τετάρτην μάλιστα φυλακὴν] Et inter Judæos 4 φυλακαὶ fuere noctis. REL.

quartam fere vigiliam copias ſuas educebat Gedeon, in quatuor cohortes diviſas. atque ſingulæ centenæ erant. Geſtabant autem omnes amphoras vacuas & *in eis* faces ardentes, ne incurſus illorum ab hoſtibus præſentiretur; & in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubæ utebantur. Hoſtium autem caſtra multum ſpatii occupabant: (nam contigit ut magnus illis eſſet camelorum numerus) &, per gentes diſtributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebræi præmoniti, ut, cum non longe ab hoſte abeſſent, ſigno dato, cornubus ſonantes, & amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore ſublato, & vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipſum exſequuti ſunt. Magna autem perturbatio & terror homines invaſit vix ſomno ſuſcitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hoſtibus interempti ſunt: plures vero à ſociis, quod magna eſſet inter eos ſermonis diverſitas. ac cum ſemel in tumultu eſſe cœperunt, obvios omnes pro hoſtibus trucidabant. Multa autem cædes erat; & ubi Gedeonis victoriæ rumor ad Iſraëlitas pervaſerat, arma corripiebant: & perſequuti deprehendunt hoſtes in cava, torrentibus circumdata, cum trajicere nequirent, regione. atque illos undique obſidentes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo & Zebo. Reliqui autem imperatores, quod ſupererat exercitus ſecum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius provecti procul ab Iſraëlitis caſtra poſuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, ſed cum toto exercitu eos inſequutus, & *cum iis* congreſſus hoſtes univerſos interimit: cæteroſque duces, Zeben & Salmanan, captivos factos reduxit. In ipſo autem prælio ceciderunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum & viginti millia. Multa etiam præda, *ut* aurum, & argentum, & textilia, & cameli, & jumenta, Hebræis ceſſit. Gedeon vero, reverſus in Ephran patriam ſuam, Moabitarum reges morte afficit.

Reges duo, Orebus & Zebus, in prælio cæſi; duoque, Zebes & Salmana, capti. Jud. c. 8.

Gedeon placidis verbis pacat Ephraimitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

6. Cæterum tribus Ephraïmitis, ægre ferens proſperos Gedeonis ſucceſſus, bello eum petere decreverat, *ipſi* objiciens, quod re prius ſecum non communicata cum hoſtibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir eſſet modeſtus & omni virtute excellens, reſpondit ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum eſſe, ſed juſſu divino: & victoriam nihilo minus illorum eſſe ajebat, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. Atque his verbis ſedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebræos, quam rebus contra hoſtes præclare geſtis. illos enim, cum foret ut civilis oriretur ſeditio, ab ea liberavit. Verum hujus *in eum* contumeliæ tribus hæc ſupplicium luit; quod ſuo tempore declarabimus.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

7. Gedeon autem, cum ei in animo eſſet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per an-

λισε Φυλακὴν πεφσῆγε τὴν αὐτὸ στρατὸν Γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες [e] ἀμφορέας κενὰς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφρονῶν τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κελῶ [f] κέρας. ἐχρῶντο δὲ [g] τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον· πλείους γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον· καὶ καθ' [h] ἃ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, πεφρεμένα αὐτοῖς, ὅπως' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος, [i] κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τὰς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῇσαν μετὰ [k] λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν Θεὸν Γεδεῶνι βοηθήσοντα, τοῦτ' ἐποίησαν. παρεχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας, καὶ δείματος. νυξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς παρεχὴν, πᾶν τὸ προσιὸν ἄνθρωπον, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. [l] Φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τὰ Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν· καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ, χαράδραις περιειλημμένῳ, ἃ διαμένουσι διαπεραναι, χωρίῳ. καὶ περισταντες κλείουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, [m] Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς [n] ἀδελφοὺς τῶν στρατηλατῶν [o] ἀνάγοντες· ἦσαν δὲ [p] ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι· στρατοπεδεύοντο πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δὲ σὺν ἀπηνορεύκει πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ πάντος τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασιν διέφθειρε τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, [q] Ζεβεὶ δὲ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν [r] ἀνήγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν [s] συστρατευσάντων αὐτοῖς Ἀράβων, πεντακισμυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, θαῤῥήσας εἰς [t] Ἔφραν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κλείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

ς'. Η δὲ [v] Ἐφραίμου φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος ἀπραγμοσύνῃ δυσχεράνασα, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν [x] διεγνώκεσαν, τὸ μὴ [y] προσαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀνὴρ, οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν [z] στρατηγούντων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων ἐπιτυχίας. ἐμφυλίαν γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλουσας ἐῤῥύσατο. τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέπεσεν· ἐν δηλώσομεν καιρὸν ἴδιον.

ζ. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη πεντήκοντα, βασιλεύων αὐτοῖς

Gedeon placidis verbis pacat Ephraimitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

e Ἀμφορέας] Φαρέτρας κενὰς legerat *Epiphan.*

f Κέρας.] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. quod præceſſerit κέρας.

g Τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος.] In *ceteris* τούτοις, & mox in *Cod. Vat.* σάλπιγξι.

h Τὰ ἔθνη] Articulus abeſt *Big.* & *Samb.*

i Κέρασί τε] Sic cum *Hen. Busb.* & *Epiphan.* σάλπιγγί τε in *Editis*, *cæteriſque.*

k Λαμπάδων ἀλαλάξαντες,] Ἐπὶ τὰς πολιτικὰς poſt λαμπάδων inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

l Φόνος δὲ πολὺς ἦν,] Ita cum *Cod. Vat.* φόνος τε π. *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὁ φόνος τε π.

m Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ut & Ὀρηβ & Ζηβ *Zonaræ* & LXX. in *Editis*, *Aliiſque* Ωρηβόν τε καὶ Ζῆβον.

n Περιελειφθέντας] Παρειληφθέντας *Hen.* & *Busb.*

o Ἀνάγοντες·] Ἀγοντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Ὡς μύριοι καὶ] Illud ὡς abeſt *Big.* & *Samb.*

q Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰν] Ita placuit edere, cum Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰ haberet *Vat.* & Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰ LXXII. Ζεβεὶ καὶ Εσαρεμιν *Baſ.* & G. Ζεβεὶ καὶ Ζαρεμᾶνα *Epiphan.* Ζεβεδὼ καὶ Ζαρεμῶνα (Ζεβεδὶν καὶ Ζαρεμὶν *Coll. Voſſ.*) καὶ Σαλμανὰν *Big.* Ζεβεδὼ καὶ Εζαρεμὶν *Gall.* 1. Ζεβεὶ καὶ Σαρεμῶνα *Samb.* Ζεβεὶς καὶ Ζαβεῖνα *Hen.* & *Busb.* Eſt qui conjicit Ζεβεὼ καὶ Σαλμανὼ à *Joſepho* fuiſſe.

r Ἀνήγαγε.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* ἤγαγεν.

s Συστρατευσάντων] Συστρατευσαμένων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

t Ἔφραν τὴν] Ita *Big. Hen.* & *Busb.* ut *Jud.* c. 8. v. 27. Ἐφρὰμ *Baſ.* & G.

v Ἐφραίμου] Sic *Big. Vat. Hen.* & *Busb.* Ἐφραίμου *Baſ.* G. & *Samb.*

x Διεγνώκεσαν,] Διεγνώκει, τῷ μ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. διεγνώκει, τὸ μ. *Vat.*

y Προσαγγεῖλαι] Προσαγγεῖλαι *Vat.*

z Στρατηγούντων εἶναι.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* στρατηλάτου in *Editis*, *Aliiſque.*

a Τε-

τοῖς πὶ δίκαια, ϗ ϖῶὶ τ̃ διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τι πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτ̃ [a] πλειόμενα. ϗὴ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν [b] Εφραὶν τῇ πατρίδι ἐτάφη.

nos quadraginta, judiciis præsidens, & singulis de litibus *suis* eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quæ ille pronunciaverat. Et is quidem, cum justa senectute obiisset, apud Ephran in patria *sua* sepultus est.

ΚΕΦ. ζ.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡγούμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

ΠΑΐδες ἦ ἦσαν αὐτ̃, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς [c] Δρύμας, Αβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τὸν τ̃ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ὅθεν Σίκιμα [d] πρὸς τὰς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ ἦν· ϗὴ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, [e] οἳ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖτ̃ σὺν αὐτοῖς εἰς τ̀ πατρῷον οἶκον, ϗ κλείνᵹ πάντας τοὺς ἀδελφούς, πλὴν [f] Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ ἔτος διαφυγεῖν δυτυχήσας. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὁ, τι βούλετ̃ ποιεῖν [g] ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, ϗ δεινῶς πρὸς τοῖς τ̃ δικαίᵹ πεποιημένους ἐκπικραινόμενος.

β'. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις ὄσης ἑορτῆς, ϗὴ τ̃ πλήθους πάντας ἐκεῖ συνειλεγμένους, ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ [h] Ιωάθαμος, ὃν ϗὴ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅθι τὸ ὄρος τὸ [i] Γαριζεῖν· ὑπέρκειται δ' τ̀ Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, ϗ πλήθους ἡσυχίαν αὐτ̃ ποιησάμενος, ἠξίᵹ μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτ̃ λεγόμενα. ἡσυχίας δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνῇ [k] ἀνθρωπίνῃ χρώμενα, συνόδου ἡσυχίας αὐτῶν, δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ "τὸ τ̀ πικρὸν τ̀ ὅθι τοῖς καρποῖς οἰκείας ὄσης ἀπολαύειν, ϗχ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ "δένδρα τ̀ ὅθι τὸ ἄρχεσθαι φρονοῦσα οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν πικρὰν προσάρχειν· "ϗὴ ἡ ἄμπελος [l] χειροτονουμένη, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ ϗὴ τ̃ ἐλαιῶν ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ [m] αὐτῆς ὥστε προσλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα· "πυρὰ δὲ ἀναφὴ προσάρχειν τ̃ ξύλων ἐστί· ὑπισχνεῖτο "τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, ϗὴ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μέν "τοι σωτζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὄλεθρον "ἐπ' αὐτῇ φρονοῦεν, ὑπὸ ἓ ἐνόντος πυρὸς ἀφανίζειν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκα [n] φησὶ λέγειν· ὅτι "δὲ, πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπειραμένοι, πει"σθήσοιν Αβιμέλεχον ὅθι τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων "σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς [o] ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν "διαφέρειν". ϗὴ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν ϗὴ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τ̀ Αβιμέλεχον.

γ'. [p] Μετ' ὀ πολὺ ἦ τ̀ ἑορτῆς οἱ Σικιμῖται· μετενόησαν γὰρ ὅθι τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τ̀ Αβιμέλεχον τ̀ πόλεως ϗὴ τ̀ φυλῆς. [q] οἱ ἦ κακῶν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τ̀ δ' ὥρας τ̀

CAP. VII.

IX.

Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.

ERant autem ei filii è thoro legitimo nati septuaginta, (nam multas habuit uxores) unus vero spurius è concubina Druma, cui nomen Abimelechus. qui patre mortuo ad cognatos suæ matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant insignes, cum illis ad ædes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

Abimelechus tyrannidem occupat ope cognatorum, & per cædem fratrum omnium, præter Joathamum. Jud. c. 9.

2. Ac cum aliquando festum diem agerent Sicimis, & illuc populus universus conveniret, frater ipsius Joathamus, quem fuga evasisse diximus, conscenso clivo montis Garizin (nam urbi Sicimis imminet) & sublata voce ut *ab omnibus* exaudiri posset, silentium ei populo præbente, obsecravit ut animos attenderent ad ea quæ dicturus esset. Facto autem silentio, narrabat, "ut arbores voce "humana utentes, cum in concionem coivissent, "rogaverint ficum ut regnum in eas capesseret. "Illa autem recusante, quod honore ex fructibus "sibi propriis frui vellet, non qui ab aliis extra se "proveniret, arbores à cogitatione imperium ali"cui deferendi non destiterunt, sed visum est eis "viti principatum offerre: ac vitis, cum eam ele"gissent, iisdem verbis quibus ficus usa regnum "deprecata est. Cum vero olea similiter honorem "detrectasset, rhamnus, nam ab ipso postulabant "arbores ut regnum in eas susciperet (inter ligna "vero commodum est *illud* ad ignem accenden"dum) pollicetur se imperium accepturum esse "& impigre in eo administrando se gessurum. "verum illas oportet sub umbra *sua* considere: sin "autem ipsi exitium struere pararent, igne ei insi"to absumerentur. Hæc vero *Joathamus* inquit *se* "non risus movendi causa dicere: sed quod, mul"tis beneficiis à Gedeone affecti, patienter sinant "Abimelechum rerum summæ præesse, cum eo "fratrum *suorum* necis participes; cujus ingenium "nihil ab igne differre *sentient* ". Atque ille hæc loquutus semet subduxit, & latenter habitabat in montibus, timore Abimelechum per triennium defugiens.

Joathamus nobilem Sicimitis apologum edidit, de vario arborum & principum virorum ingenio, annis plus ccc. *ante natum Æsopum. Jud. c. 9.*

3. Haud multo post festum Sicimitæ, (nam eos pœnituerat cædis in Gedeonis filios patratæ) Abimelechum ex urbe pariter & tribu expulerunt. Is vero & *qui cum eo erant* malum aliquod civitati inferre cogitabant. Cumque vindemiandi tempus in-

Sicimitæ ejiciunt Abimelechum, & Gaala præsidio sese tuentur. Jud. c. 9.

a Τελειώματα.] Ἀγρόμβρα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* neque hoc improbandum, neque illud.

b Εφραὶν] Ita (ut supra p. 294. v. 36.) legendum censeo, aut cum *Bibliis Complutinis* & *Cod. Alexandrino* Εφρὰ, *Jud.* c. 8. v. 32. Εφραὶμ *Gen. Big.* & *Gall.* 1. Εφραὶμ *Bas. Samb.* & *Epiphan.*

c Δρύμας] Δρώμας legerat *Epiphan.*

d Πρὸς τὰς] Πρὸς τὰς τ̀ μ *Hen.* & *Busb.*

e Οἱ διὰ πλῆθος] Forsan, ὅτι διὰ π. ἦσαν ἐπίσημοι, aut διὰ ἐπίσημος.

f Ιωαθάμου.] Ita cum *Cod. Vat.* præsertim cum Ιωάθαμ sit in LXX. Ιωαθὶμ *Bas. Gen. Epiphan.* & *Zonaras.* Ιωάθα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1.

g Ἀντὶ τ̃ νομίμων] Ἀντὶ τ̃ νομίμων παιδῶν, aut vidit, aut subintellexit *Epiphan.*

h Ιωάθαμος,] *Coll. Big.* & *Voss.* Ιωθάτης.

i Γαριζεῖν·] Ita cum *Editis* hic & supra p. 253. v. 24. Γαριζεὶν *Vat.* Γαριζὶν *Big.* & *Epiphan.*

k Ἀνθρωπίνῳ σωτζομένα,] Ἀνθρώπειον *Big. Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

l Χειροτονημένη,] Sic in *MSS.* in *Editis* κεχειροτονημένη.

m Αὐτῆς] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῷ.

n Φησὶ λέγειν·] In *MSS.* aut φησὶ λέγω, aut λέγω φησί.

o Αποκτείναντες,] In quibusdam *MSS* ἀποκτείναντα.

p Μετ' ὀ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ ἦ χρόνου legisse videtur *Epiphan.*

q Οἱ ἦ κακῶν] Ο ἦ & mox ἐφρόντιζον legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo sane scribendum, nisi subintelligamus κ̃ τὴν οἰκίαν *domestici*, aut κ̃ γένος *cognati.*

r Δρώ-

instaret, proficiſci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos *eodem fere tempore forte* immigraſſet Gaales, unus è viris principibus, cum armatorum manu & cognatis ſuis, eum exorabant ut ipſis præſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad *opus* proceſſerunt, unaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque & fruges domum ſecure advehuntur, & per ſodalitia epulantes jam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes *cum cognatis*, loca circa urbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

Zebuli proditione, qui civibus etiam ſuaſerat ut Gaalem urbe ejicerent, Abimelechus enſe & igne delet Sicimitas. Jud. cap. 9.

4. At Zebulus quidam è principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur ut inſidias ante urbem collocaret: ſe enim Gaalæ perſuaſurum ut *ipſe* contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, ut de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur *cum ſuis* in inſidiis conſidebat; & Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, & cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium umbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non umbras eſſe ajebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo ineundo? Gaales autem, *nonnihil* animo conſternatus, manus conſerit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem è ſuis prælio cadunt: at ipſe ſe in urbem recipit, alios ſecum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quaſi molliter & ignave cum Abimelechi militibus dimicaſſet. Cæterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindemiam *denuo* egreſſuri eſſent, in locis circa urbem inſidias diſponit: cumque prodiſſent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, cæteri vero diſperſos curſu perſequuntur; & ubique cædes facta eſt. ac urbe diruta & ſolo æquata (nam ſine obſidione dedita eſt) ſaleque in ruderibus ejus ſeminato, agmine compoſito proceſſit. atque ita Sicimitæ omnes deleti ſunt. Quotquot autem per regionem diſſipati periculum evaſerant, hi ipſi, ſeſe in turmam colligentes ad petram quandam bene munitam, ſuper eam ſedes figebant, & ad eam muro cingendam aggrediebantur. ſed Abimelechus, intellecto eorum conſilio, prius ad eam cum ſuis omnibus copiis acceſſit: atque ipſemet ligni aridi faſces ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. ac brevi lignis petræ in ambitum circumpoſitis, ignes injiciunt & quicquid natura facilius accendit & urit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, ſed una cum uxoribus & liberis i-

δ'. [x] Ζέβυλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Ἀβιμελέχῳ, ὅσα παροξύνοιε Γααλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως· πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε [y] ἀμυνάσθαι. γενομένου γὰρ τούτου, διαλλαγὰς αὐτῷ μνησεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὁ, τε οὖν Ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερον διέτριβεν ὑπὸ τῆς προσοικείας, καὶ Ζέβυλος σὺν αὐτῷ. ἰδὼν γὰρ ὁπλίτας ὑπερφερομένους Γαάλης πρὸς Ζέβυλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς [z] ὑπέναντας καθωπλισμένους. ὁ δὲ [a] σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γιγνομένων τὸ ἀκριβὲς καταγνόντων, σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνθρῶν. καὶ Ζέβυλος, σὺ μέντοι, φησὶν, Ἀβιμελέχῳ κακίαν [b] ἐπικάλεις; τί οὖν οὐκ ὑποδείκνυσι τὸ τῆς [c] σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών; Γαάλης δὲ θορυβούμενος σιωπᾷ πρὸς Ἀβιμέλεχον, καὶ [d] πίπτουσι μέν τινες τῶν αὐτῷ· φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. καὶ Ζέβυλος πολιτεύεται [e] Γαάλην ἐκβεβληκὼς τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς Ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Ἀβιμέλεχος δὲ, πυθόμενος ἐξελαυνομένους αὖθις κατὰ τρυγητὸν τοὺς [f] Σικιμίτας, ἐνέδρας προλοχίζεται τῇ πρὸς τὴν πόλιν· καὶ προελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τοῦ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· πανταχῇ τε φόνος ἦν. καὶ καταστρέψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν· ὁ γὰρ ἀντέσχε πρὸς πολιορκίαν· ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων σπείρας [g] προῆγε. καὶ Σικιμίτας πάντας ὅτους ἀπώλεσε. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγόντες ὅτι τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, [h] τειχίσαι τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Ἀβιμέλεχος μαθών, ἐλθεῖν [i] ἐπ' αὐτὴν μετὰ τοῦ δυνάμεως· καὶ [k] φακέλλους ὕλης ξηρᾶς [l] περιβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων ταῦτα ποιεῖν [m] τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθέντος [n] ἐν κύκλῳ τοῦ πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβαλλουσιν, [o] ὅπερ τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν [p] ἀπὸ τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, [q] αὐ-

r Δραξη κακὸν] Ita cum *MSS.* δράσῃ in *Editis*.

s Γαάλης,] Sic *Cod. Vat.* atque *Vet. Interpr.* & recte: cum in *Bibliis Sacris* exſtet Γααλ, *Jud.* 9. c. 26. in cæteris *MSS.* hic loci Γιδων.

t Γαάλης,] Jam ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Γαάλ *Vat.* Γάλης *Baſ.* & *G.*

v Συμμοείαν] Forte *συμμοείας* vet. *per ſingulos choros.* COCC.

x Ζέβυλος] Sic *Vat. Epiphan.* & LXX. Ζάβυλος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & ſtatim Ζέβουλος & Ζεβιλάν. in *Editis* Ζέβεδος, & mox Ζεβέδης & Ζεβεδαῖοι.

y Ἀμυνάσασθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Aliis* ἀμυνάσθαι.

z Ὑπτίους] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ὑπτίους.

a Σκιὰς εἶναι] Σκιᾶς *Samb.* ut & infra v. 25.

b Ἐπικάλεις;] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐνεκάλεις *Busb.* & *Hen.* ὑπικαλεῖς *Baſ. G.* & *Vat.*

c Σῆς ἀρετῆς] Illud σῆς abeſt *Big.* & *Samb.*

d Πίπτουσι] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* perperam πίπτουσι.

e Γαάλην] Πόλιν ἐκβ. *Vat.*

f Σικιμίτας] Ita *Vat.* (& *Cocc.*) in *reliquis* hîc loci Σικιμίους.

g Προῆγε.] Ἀπῆλθε *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.*

h Τειχίσαι τε] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τοιχίσαί τε.

i Ἐπ' αὐτὴν] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐπ' αὐτὸς *Samb. Big. Gall.* 1. & *Epiphan.*

k Φακέλλους] Eo modo *Vat.* nec aliter *Thucydides.*

l Περιβαλὼν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* περιβάλλων.

m Τὴν στρατιὰν] Τῇ στρατιᾷ *Big.* & *Samb.*

n Ἐν κύκλῳ] Ex *MSS. Coll. Big.* & *Voſſ.* in *Editis* enim ponitur poſt ξύλοις. HAV.

o Ὅσα τε μᾶλλον] Forte ὅτα τὰ μᾶλλον ἐξάπτειν φ. ε. καὶ μ. αἴρει φλόγα, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν. COCC.

p Ἀπὸ τῆς πέτρας] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τῆς πετρᾶς *Baſ. G.* *Aliique.*

q Αὖ-

[q] ἄνδρες μὲν ὡεὶ πενταϰισχίλιοι ϰὴ χίλιοι· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἱϰανόν. ϰὴ Σιϰιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, [r] μείζων δὲ ϰὴ τοῖς ἐπ' αὐτῇ λύπης γιγνομένης, τοῦτο ὅτι [s] ϰατὰ δίϰην ἐπ' ἀνδρὸς [t] εὐεργέτου συμβεῖσι ϰαϰὸν τηλιϰοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δὲ, τοῖς Σιϰιμιτῶν ϰαϰοῖς ϰαταπλήξας τοὺς Ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, ϰὴ μηδαμῶς [v] ὡειϱάψων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἥλαυνεν οὖν ἐπὶ [x] Θήβας, ϰὴ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς [y] αἱρεῖ· πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορϰεῖν τοῦτον παρεσϰεύαζεν. ϰὴ αὐτὸν, πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ [z] θραύσματι μύλης βαλοῦσα ϰατὰ τῆς ϰεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ [a] Ἀβιμέλεχος τὸν ὑπασπιστὴν παρεϰάλει ϰτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς γυναιϰὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. ϰὴ ὁ μὲν τὸ [b] ϱοσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιαύτῃ [c] ὑπὲϱ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὠμότητος ποινὴν ἐξέτισε, ϰὴ τῶν εἰς Σιϰιμίτας αὐτῷ πεπολιτευμένων. τοῦτοις δὲ ϰατὰ τὴν Ἰωαθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σϰεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰϰεῖα.

ϛ'. Τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν [d] Ἰαείρης ὁ [e] Γαλαδηνὸς ἐϰ τῆς Μανασσήτιδος Φυλῆς ὠφελήϰει, ἀνὴϱ τἆλλα εὐδαίμων, ϰὴ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος· τριάϰοντα μὲν τὸν ἀϱιθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀϱίστους, ϰὴ τῶν ϰδ' τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων δϱχὰς ἐγϰεχειϱισμένους. ἔτος, δύο ϰὴ εἴϰοσι ἔτη τὴν ἀϱχὴν ϰατασχών, τελευτᾷ γηϱαιὸς· ϰὴ ταφῆς ἐν [f] Καμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.

ζ. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβϱαίων εἰς ἀϰοσμίαν ϰὴ ὕβϱιν [g] τοῦ Θεοῦ ϰὴ τῶν νόμων ὑπεφέϱετο· ϰὴ ϰαταφϱονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται ϰὴ [h] Παλαιστῖνοι, σφᾶς μεγάλως διήϱπαζον τὴν χώϱαν· ϰὴ τὴν Πεϱαίαν ἅπασαν ϰαταϰόντες ϰὴ ὅπη τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη ϰτῆσιν ἀφαιϱεῖσθαι ἐτόλμων. Ἑβϱαῖοι δὲ, σωφϱονισθέντες [i] ἀπὸ τῶν ϰαϰῶν, εἰς ἱϰεσίας [k] ἐτϱέποντο τοῦ Θεοῦ, ϰὴ θυσίας [l] ἐπέφεϱον· ὠφελοῦντες αὐτὸν μελεμάσαντα, ϰὴ πϱὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀϱγῆς. ὁ δὲ Θεὸς, [m] μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμεϱώτεϱον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

η'. Ἀμμανιτῶν [n] δ' ἐσϱατοπεδευϰότων ὅπη τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπωϱείτων οἱ ὁπιχώϱιοι πϱὸς τὸ ὄϱος, δεόμενοι ϰὴ ϰατηγήσοντος. ἦν δέ τις [o] Ἰεφθὴς, ἀνὴϱ ἀφ' ἧς τὴν πατϱῴαν ἀφεῖτο δυναστείας, [p] ϰὴ δι' οἰϰείαν [q] αὐτοῦ σταλὰν ἦν ἔτϱεφεν αὐτὸς [r] μισθοφοϱῶν. πϱὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ὠφελήσειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χϱόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' ὡς πϱοσῆϰτο τὴν ἀπόϰλησιν αὐτῶν, ἐγϰαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδιϰουμένῳ φανεῖσιν. ὡς γὰϱ ὄντα ὁμοίως

ne abſumpti ſunt: viri quidem circiter MD. cætera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea mœror exſtitiſſet, niſi quod juſte pœnas dederint ob tantum mali viro de ſe egregie merito conflati.

5. Abimelechus autem, cum Iſraëlitis ex Sicimitarum miſeriis terrorem incuſſiſſet, palam præ ſe ferebat quod majora appeteret, & non prius violentiæ ſuæ modum eſſet adhibiturus quam univerſos exitio dederat. Thebas itaque contendit, & urbem quidem ſubita incurſione capit: cum vero turris in ea valida eſſet, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipſe cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejicit. Abimelechus autem, humi collapſus, armigerum rogabat, ut ſe *diſtricto enſe* perimat, ne à muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero hujuſmodi ſupplicium dependet pro ſcelere in fratres, & facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque hæc clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Cæterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo *paſſim* diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt. *Fruſto molæ à muliere ictus periit Abimelechus. Jud. c. 9.*

6. Iſraëlitarum autem imperium *ab illis* accipit Jaires Galadenus è tribu Manaſſitide, vir cum cætera felix, tum quod liberos fortes procreaverat; numero quidem triginta, equites vero egregios, & quibus urbium Galadenarum commiſſæ erant præfecturæ. Is, cum viginti & duos annos rebus illorum præfuiſſet, ingravſcente ætate obiit; & in Camone, urbe Galadena ſepultus eſt. *Jaïres rem Hebraicam adminiſtrat. Jud. c. 10.*

7. Jam res Hebræorum ad perturbationem ordinis & Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitæque & Palæſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem *vaſtarunt* & diripuerunt; &, cum loca ultra Jordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda *fluvium* auſi ſunt trajicere. Hebræi vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe convertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, ut, ſeveritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Jamque Deus mitior & placidior factus, in animum induxit illis opitulari. *Iſraëlitas opprimunt Palæſtini & Ammanitæ. Jud. c. 13.*

8. Cum vero Ammanitæ in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolæ illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant ut *eis* in auxilium veniret; pollicentes, *ſe* principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viveret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum à fratribus manifeſtam *Jephthem ducem ſibi poſcunt Galaditæ Jud. c. 11.*

[q] Ἄνδρες μὲν] Ἀνδρες μὲν πενταϰοσίοις ϰὴ χιλίοις *Gall.* 1. ἄνδρας μὲν πενταϰοσίους ϰὴ χιλίους *Samb.* & *Vat.*

[r] Μείζων δὲ] Μείζω δὲ ἐπ' αὐτῇ λύπης γινομένη *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Κατὰ δίϰην] Ita *Samb.* in *cæteris* una voce ϰαθαδίϰην.

[t] Εὐεργέτῃ] Εὐεργέτῃ ϰὴ θεῷ γενης αὐτῷ legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Περιγϱάψων] Περιγϱάψων *Samb.* & *Big*

[x] Θήβας,] Urbis hujus meminit *Stephanus Byzant.* v. Θήβη. Vide *Jud.* c. 9 v. 50. 2 *Sam.* c. 11. v. 21. *Bocharti* Canaan. l. 1. c. 16. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 326.

[y] Αἱρεῖ] Ita *MSS.* in *Editis* ἀῖρεῖ.

[z] Θϱαύσματι μύλης] Θϱαῦτμά τι ſoli *Big.* & *Epiphan.*

[a] Ἀβιμέλεχος] Sic *Big Samb. Hen Busb.* & *Gall.* 1. ὁ Ἀβιμέλεχος τοῦ υ. π. *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Ροσταχθὲν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deeſt αὐτῷ.

[c] Ὑπὲϱ τῆς] Vocem ὑπὲϱ omittit *Vat.*

[d] Ἰαείρης] Ἰαΐρης *Samb.* & *Big.* Ἰαεῖρ *Zonaras* è *S. Bibliis.* Sed hîc loci, neſcio an aliquid è libris exciderit, an incuria omiſerit *Joſephus* tres & viginti annos Tholæ principis, *Jud.* c. 10. v. 1. Veruntamen in ſummam annorum Judicum *iſtius* regimen inſeruit.

[e] Γαλαδηνὸς] *Al.* Γαλαδινὸς & infra Γαλαδινή.

[f] Καμὼν] Malim Καμῶνι.

[g] Τοῦ Θεοῦ ϰὴ τῶν νόμων ὑπεφέϱετο·] Illa τοῦ Θεοῦ ϰὴ è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio* inſerui, & ex iiſdem ὑπεφέϱετο dedi pro ἐφεϱέτο.

[h] Παλαιστῖνοι,] *Al.* Παλαιστινοί.

[i] Ἀπὸ τῶν ϰαϰῶν,] Ὑπὸ τῶν ϰαϰῶν *Big. Samb* & *Vat.*

[k] Ἐτϱέποντο τοῦ Θεοῦ,] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἐτϱάποντο.

[l] Ἐπέφεϱον·] Sic *Big Samb.* & *Epiphan.* ἐπεφεϱοῦ *Baſ. G. Alii*que.

[m] Μεταβαλόμενος] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *cæteris* μετασϰευάσας.

[n] Δ' ἐσϱατοπεδευϰότων] Ita cum *Samb.* in *cæteris*, ὃ ἐσϱατ.

[o] Ἰεφθὴς,] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan* in *Editis* Ἰάφθης & infra p. 298. v. 14. Ἰάφθαε, convenientibus Græcis codibus, ut & p. 299. v. 16. Ἰαφθα in obliquo. Ἰέφθης *Busb.* & *Hen.* Ἰεφθάε *Zonaras* ab *Interpretibus* LXXII.

[p] Καὶ δι' οἰϰείαν] Καὶ διατϱέφειν aut ſimile quid legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτοῦ σταλὰν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.*

[r] Μισθοφοϱῶν.] Μισθοφόϱοι *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtam injuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater uterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum *domo* expulerunt, contempta ejus imbecillitate. & ille quidem in regione Galaditide vocata degebat; omnes, qui ad eum undecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, & jurejurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

Jephthes ad Ammanitarum regem legatos mittit. Jud. c. 11.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat providiſſet, exercitu in urbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; *per eos* rerum *injuria* captarum poſtulans. Ille vero *legatis* viciſſim miſſis, *probri* incuſabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, & ab ipſis poſcebat ut è regione Amoræa excederent, quaſi patrum ejus à tempore antiquo fuiſſet. Jephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoræa *poſſeſſa* culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit & ipſam occupaſſe: ac cum *Rex* jubeat ut de terra ſua decederent *Iſraelitæ*, quam ultra ccc. jam annos, à Deo *ſibi* acquiſitam, tenuerint; *ſciat velim*, inquiit, *nos* cum illis *pro ea repetenda* dimicare.

Ammanitarum regem proſligat, copiaſque ejus perſequitur ad Maniathen uſque urbem. quae quidem Μενιθ aut Μινειθ LXX. Mennith vero Hieronymo. Jud. c. 11.

10. At cum hæc quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reverteretur, & quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque *cum hoſtibus* & longe *eos* ſuperat, & cum cæde perſequutus eſt uſque ad urbem Maniathen: ac cum trajeciſſet in Ammanitidem, urbeſque multas delevit & multum prædæ abegit; ſuoſque populares à ſervitute liberavit, quam ſervierant annis XIIX. At revertens in calamitatem incidit, rebus à ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei *redeunti* occurrit filia; quæ etiam unigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiſcens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obviam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate *ad aures* accidit quod eventurum erat, ut quæ pro victoria patris & civium libertate eſſet moritura: orabat autem ut ei duos menſes remitteret ad juventutem ſuam cum civibus deflendam, & tunc ei integrum eſſet votum ſolvere. Ille vero, cum liberam ipſi poteſtatem in tempus prædictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, & quale judicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

Filiam ex voto temerario mactat Jephthes. Jud. c. 11.

Ephraïmitæ arma civilia admovent Jephthæ, & ab eo fuſi ſunt & fugati. Jud. c. 12.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus prædam habuerit & rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſan-

μίτερον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον [s] περὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ὀπτηθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς [t] ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐξελαθὲν, [v] καταφρονήσαντες τῆς αὐτῶν ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διετέλεσεν ἐν τῇ [x] Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς [y] ὁπόθεν ἂν συναγινομένους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν [z] ἐστράτευε.

9. Καὶ ποιησάμενος ἐξέτασιν τῶν [a] τῆς παρασκευῆς πρόνοιαν, ἐν πόλει [b] Μασφαθῇ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Αμμανίτων, αἰτιώμενος τὴν ἀλώσεως. ὁ δὲ, ἀντιπεμψάμενος ἠτεῖτο τὴν Ισραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς [c] Αμοραικῆς αὐτὸς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας ὔσης [d] ἀρχῆθεν. [e] ἀποκρινόμενος δὲ ὁ Ιεφθὴς, ὡς ἔστι τῆς Αμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐκάλουν, χάριν τε μᾶλλον τῆς Αμμανιτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλοιεν παρεθείσης, δωρεὰν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν· πολεμεῖν τε [f] ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις [g] ὑπὲρ τριακόσια ἔτη νέμονται, [h] μάχεσθαι περὶ αὐτῆς ἔφησεν.

10. Καὶ τὰς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δὲ ὡρμᾶτο νικᾶν, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν [i] ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ [k] συντύχοι ἱερεύσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ πολὺ, καὶ φρουδὸν ἐδίωκε μέχρι πόλεως [l] Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Αμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ [m] λείας ἤλασε, καὶ τὴν οἰκείαν ἐλευθερίαν ἀπέλλαξεν, [n] ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑποτελοῦσαν. ἀναφέρων δὲ συμφορᾶ προσπεσούσῃ, κατ' ὀδὸν ὁμοία τοῖς κατορθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δὲ ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ, ἀνοιμώξας ὑπὲρ τῷ μεγέθει τοῦ [o] πάθους, κατεμέμφετο τῆς προθέσεως τὴν ὑπάντησιν ἀτυχοῦς τῆς θυγατρὸς· [p] καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπέσχετο. τῆς δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ὑπὲρ νίκης τοῦ πατρὸς καὶ ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν τεθνηξομένη· παρεκάλεσε δὲ, δυὸ μῆνας αὐτῇ δοθῆναι πρὸς τὸ μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ [q] κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ [r] τοῦτον προειρημένον χρόνον, μὴ τὸν διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον οὔτε [s] τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ θυσίαν ἀποτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γνησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν [t] δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ [v] Εφραΐμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαντα τὴν ἐπ' [x] Αμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον [y] κατὰ λείαν ἔχοι, δὲ [z] ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγλν, ὡς ὔτε λάθοιεν αὐ-

s Περὶ τὴν μητέρα,] Καὶ τὴν μητέρα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

t Ὑπὸ δὲ πατρὸς,] Περὶ δὲ πατρὸς *Vat.*

v Καταφρονήσαντες] Ita *Samb.* καταφρ. αὐτῆ ἀσθ. *Big.* & *Epiphan.* καταφρ. τὴ δι' αὐτῆ ἀσθ. *Vat.* καταφρ. δι' αὐτῆ ἀσθ. *Baſ.* & *G.*

x Γαλαδίτιδι καλουμένῃ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Γαλααδίτιδι. Vide *Cellarii Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 388.

y Οπόθεν ἂν] Οποθενῶν προσχωρούμενους *Samb.*

z Εστράτευε.] Εστράτευσε *Vat.*

a Τῶν παρασκευῶν πρόνοιαν,] Τῶν παρ. ἐπιμέλειαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Μασφαθῇ καθίσας] Ita quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μασφάκη.

c Αμορραίας] Αμοραίας *Big.* & *Samb.* à manu prima. Αμορραίας ab altera. Αμορρίαίας paſſim *Vat.*

d Αρχῆθεν.] Αρχῆς *Vat.*

e Αποκρινόμενος] Αποκρινάμενος *Big.* & *Samb.*

f Ιδίας εἰπὼν γῆς,] Ιδίας abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

g Ὑπὲρ τριακόσια] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* μὴ πρ.

h Μάχεσθαι] Μαχήσεσθαι legerat *Vet. Interpr.* quod & ipſe mallem.

i Ζῶν] Forte σῶν COCC.

k Συντύχοι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* συντύχῃ *Busb.* & *Hen.* συντύχειν in *Editis*.

l Μανιάθης·] Μαλιάθης *Big.* & *Samb.* Αμανίτης *Epiphan.*

m Λείας ἤλασε,] Λείαν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

n Ἐν ἔτεσιν] Ετεσιν ὀκτωκαίδεκα *Samb.* ὀκτωκαιδέκα ἔτη ταύτην ὑπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1.

o Πάθους] Πένθος *Big.* & forte *Epiphan.*

p Καθιερῶσαι] Ita è *Cod. Vat.* in *Editis* deeſt καθυπέχετο, ut & in *Big.* & *Samb.* qui habent καθιερῶσε. in *Busb.* & *Hen.* ἵνα καθιερώσειν ὑποσχεῖν.

q Κατὰ τὴν εὐχήν.] Κατ' εὐχὴν *Big.* & *Samb.*

r Κατὰ τοῦτον] Μετὰ τοῦτο *Vat.*

s Τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ] Articulus abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.] Δόξῃ *Samb.*

v Εφραΐμου φυλῆς] Ita *Big.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Εφραίμ.

x Αμμανίτας] Sic cum *Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis*, *Aliiſque* Αμμανίτους. præterea τὴν ἐπ' Αμ. ἐλασίας in *Cod. Vat.*

y Κατὰ λείαν ἔχοι,] Καὶ τὴν λείαν *Big. Samb.* & *Vat.*

αὐτὰς οἱ συγγρεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὑ [z] παρεγένοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπέρχεσθαι· ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράξειαν ἐπιχειροῦσι, τοῖς πολεμίοις ὑ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὰς [a] συγγρεῖς ὡρμηκότες· ἠπείλέ τε σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ τεταγάς, ἢ μετάπεμπτος ἐκ τῆς [b] Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, παρελαβών μέρει τινὶ παραπεταλμένῳ τὸν Ιορδάνην τὰς διαβάσεις, κτείνει σὺν δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.

ιϛ'. Αὐτὸς δ', ἄρξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ [c] αὐτοῦ πατρίδι [d] Σεβεῇ· ἡ [e] Γαλαδηνῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος δὲ [f] Ιεφθοῦ, τὸν διάδοχον [g] Αβάνης ὁ Βηθλεεμίτης, Φυλῆς δὲ Ιούδα, [h] Βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιν οἰκείοις, τοῖς δὲ γυναῖκας ἡμίν. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπαινετῇ [i] γρομένῳ χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. [k] Αβάνου δ' οὕτως ἀποθανόντος, ὁδ' ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ηλων, ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, Φυλῆς δὲ τῆς [l] Ζαβύλου, ἔπραξέ τι ἀξιόλογον ἄξιον.

ιέ'. Αβδων δ' [m] Ελλήλου παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς [n] Εφραϊμίτου, πόλεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς [o] μετ' Ηλωνα, μόνης ἀν' ἣν εὐπαιδίας μνημονευθείη, [p] διὰ τὴν εἰρήνην δὲ τὴν ἄδειαν τῶν πρασσομένων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, [q] καὶ τούτων τὸν γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἵππους τε σὺν αὐτοῖς ἔσχον ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγονόσι· καὶ, πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, [r] θνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν [s] Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

guinei bello premerentur, neque auxilium rogatos advenisse, cum oporteret eos ante *omnes* preces re cognita certatim festinasse: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hostibus non ausi pugnam conserere, *postea* vero in cognatos impetum fecerint: & *postremo* minabatur, se ab iis pœnas Deo volente, ni sapere velint, expetiturum esse. Cum vero nihil verbis proficeret, sed cum illis *contra se* venientibus congressus esset, accito è Galadena exercitu, & magnam illorum stragem *in prælio* edidit, & in fugam versos persequens, præmissis quibusdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia *illorum* occidit.

12. Is autem, cum sex annos Israëlitis imperasset, moritur, atque sepultus est in patria sua Sebee. illa vero terræ Galadenæ urbs est. *Jephthes moritur, sepelitur-que in urbe Galadena. Jud. c. 12.*

13. At, Jephthe mortuo, principatum accipit Apsanes, è tribu Judæ & Bethleemis oppido. Huic liberi erant sexaginta; triginta quidem mares, è reliquis vero totidem filiæ: quos omnes superstites reliquit; & has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adsciverat. cumque nihil dicto & memoratu dignum in imperio septenni gessisset, senex *admodum* diem obiit; & in patria sua sepultus est. *Ab exces-su Jephthe Hebræos re-xit Apsa-nes. Jud. c. 12.*

14. Apsane autem ita defuncto, neque, qui post hunc principatum assumpsit, Elon, è tribu Zabuli, ipsumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit. *Post hunc decennio haud memo-rabili Elon. Jud. c. 12.*

15. Abdon vero, Helleli filius, è tribu quidem Ephraïmitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui post Elonem, summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: ut qui, in pace & *summa* rerum securitate vitam agens, nihil præclari gesserit. nam filios habuit XL. & ex his nepotes XXX. procreatos: & cum ipsis, qui LXX. erant & omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos superstites relinquens senecta ætate moritur, & in Pharathone magnifice sepultus est. *Ei denique successit Abdon.*

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρίας· καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ δὲ τοῦτον [t] Παλαιστῖνοι πολυτήσαντες κρατοῦσι τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. τούτης δ' ἐλευθερωθέντας τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

β'. [v] Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄρχοντος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γυναῖον [x] ἐν μορφίᾳ θέας βλέπειν, καὶ τῶν καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ἐγνομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι

CAP. VIII.

De Sampsonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palæstinis inferebat.

X.

POst hunc autem vita defunctum Palæstini prælio superant Israëlitas, & tributa ab eis exigebant per annos XL. Cæterum à *dura* hac necessitate in hunc modum liberati sunt. *Dein per annos XL. exactionibus Palæstinorum atteritur gens Hebræa. Jud. c. 13.*

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus & patriæ sine controversia princeps, mulierculam *uxorem* habuit forma egregia suspiciendam, & inter æquales suas præcellentem. At cum ex ea liberos non susceperisset, ægreque ferens quod iis *Manochis uxori angelus apparet, filiumque ei promittit. Jud. 13.*

---

z Παρεγένοντο,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Παρεγένοντο.

a Συγγενεῖς ὡρμηκότες·] Eo modo *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* συγγενεας.

b Γαλαδηνῆς] Ita *Samb.* & mox tam *Big.* quam *Samb.* Γαλααδινῆ, *Baſ.* & *G.* Γαλαδίνης *Vat.* & *Big.* hic loci.

c Αὐτοῦ πατρίδι] Εαυτοῦ *Big.* & *Samb.*

d Σεβεῇ] Sic *Big.* & *Samb.* Σεβεῆ *Baſ. G. Aliique.* Σεβεθῆ aut Σεβεθεῖ juxta *Epiphan.*

e Γαλαδηνῆς] Eo modo *Big.* & *Samb.* Γαλαδιτῆς in *cæteris.*

f Ιεφθοῦ,] Ita & ſuperius modo in initio §. 8. Ιάφθα in *Editis.*

g Αβάνης] In fonte Hebræo *Ebſan*, quod nunc legunt *Ibſan*, ut *Joſephus* olim *Abſan*, unde Αψάνης. Vide *Druſium* ad *Severum.* HUDS. Αφανῆς *Baſ.* Αφρανῆς *Gen.* Αψάνου *Coll. Big.* & *Voſſ. Cocceius* correxit Αψάνης, rectius nomen illud Editio exhibet Anglica. HAV.

h Βεθλεεμῶν] Βεθλεμῶν ſoli *Big.* & *Samb.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13 p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

i Γενομένῳ] Γενόμενον *Vat.* γεγονὼς *Samb.* & *Gall.* 1.

k Αβάνης] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τούτου δ' ὕστερος ἀπ. *Vat.* Αφρανῆς *Baſ.* & *G.*

l Ζαβύλου,] Sic in libris ſex *MSS.* in *Editis* Ζαβουλῆς.

m Ελλήλου] Ita cum *S. Literis*, non Ηλωνος cum *Joſephi* libris Gr. in *Vet. Interp.* habemus *Chilonis.*

n Εφραϊμίτου,] Sic in *MSS.* in *Editis* Εφραϊμίδου.

o Μετ' Ηλωνα,] Ita rurſus *MSS.* μὴ Ηλων *Baſ* & *G.*

p Διὰ τὴν εἰρήνην] Μηδὲν ἔργον ἄξιον τ. & dein μηδ' αὐτὸς εἰργασμένος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ut & *Vat.* niſi quod ἐργασάμενος habeat.

q Καὶ τούτων] Καὶ τούτων γενεὰς καταλιπόντων in ſex *MSS.* & aliis ex eorum ſemine deſcendentes triginta, *Vet. Interpr.*

r Θνήσκει γηραιὸς,] Ita cum *MSS.* in *Editis* θνήσκει δὲ γηραιός.

s Φαραθῶνι] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis*, in *cæteris* Φαραθῶ. aut *Φαραθῶ.*

t Παλαιστῖνοι] Παλαιστινοὶ paſſim *Vat.* Παλαιστινοὶ in reliquis *MSS.*

v Μανώχης] Typo *Hebraico* Μανώχ, *Maſoretarum* ritu *Manoah*, ſive Μανωὲ cum LXXII.

x Ἐν μορφίᾳ] Ἐπὶ μορφίᾳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

iis careret, Deo ſupplicabat, ſæpiuſcule cum uxore in ſuburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) ut illis liberos qui ſuccederent legitimos daret. Quin & in uxorem præ amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi *erat* afflatus. Mulieri autem, cum ſola eſſet relicta, ſpectrum apparuit, Angelus Dei, quaſi juvenis ſpecie eminenti & pulchra, eique lætum nuncium afferens, ſe ex Dei providentia filium parituram eſſe, pulchrum & inſignem robore; à quo ad virilem ætatem adoleſcente affligerentur Palæſtini: præmonuitque ne capilli pueri recidantur; utque ab omni quidem alio potu, Deo ita præcipiente, abſtineat, aquam vero ſolam bibere *à teneris* aſſueſcat. Et is quidem, cum hæc dixiſſet, diſcedebat, ut qui voluntate Dei venerat.

τῇ ἀπαιδίᾳ, τ Θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ προάστιον σπανιχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δῶναι λιβοχῶ αὐτοῖς γνησίων· μέγα δὲ ἐστι [y] τῶτο πεδίον. ἰῶ ἡ γυνὴ [z] μανιώδης ὡσ' ἐρωτικῶς ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τῶτο ζηλότυπως ἀκριβῶς. μονωθείσῃ ἡ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται, ἄγγελος Θεῦ, νεανίᾳ καλῷ προσωπίσι καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελιζόμενος αὐτῇ παῖδος γονὴν Θεῦ πρόνοιαν, καλῶ τε καὶ ῥώμῃ ἐπιφανῆ, ὑφ' ᾧ πινήσειν Παλαιστίνους ἀνδρομένῳ· παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἔσαι δὲ αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, τῷ Θεῷ τῶτο προστετακὼς, πρὸς ὕδωρ ἡ μονον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ᾠχετο, [b] ἢ βάλησιν ἐλθὼν Θεῦ.

Zelotypiam mariti reditu ſuo corrigit angelus, & evaneſcit. Jud. 13.

3. Illa vero marito reverſo nunciat quæ ab Angelo acceperat, ſimul etiam prædicans juvenis pulchritudinem & proceritatem: adeo ut ille hiſce laudibus ex zelotypia obſtupeſceret, & ſuſpicionem *de ea* haberet ex hujuſmodi affectione ortam. At ipſa, volens abſurdo mœrore virum levare, Deum ſupplex orabat, ut rurſum *ad ſe* angelum mittere dignaretur, quò *ille* à conjuge etiam ſuo conſpiceretur. atque iterum ex gratia Dei advenit angelus, cum in ſuburbano verſarentur; & mulieri apparuit, à marito relictæ. Illa vero, precata ut pauliſper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accerſit. Is autem, cum *angelum* vidiſſet, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogavitque ut ſibi etiam & illa declararet, quæ uxori indicaverat. Cum vero ille reſpondiſſet, ſufficere ut ipſi ſoli innoteſcerent; jubebat quiſnam eſſet dicere, ut nato filio gratias ei referre & aliquid muneris dare poſſent. Ille autem cum dixiſſet, ſe nihil horum egere, neque enim ob hanc cauſam læta hæc de filio nunciaſſe, hic vero obſecraret ut maneret & lautia acciperet, non annuit: at *tandem* victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hoſpitale ei afferretur, cum Manoches hœdum mactaſſet, mandaſſetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, juſſit *angelus* ut ſuper petram panes & carnes apponerentur abſque vaſculis. quo facto, virga quam geſtabat carnes tetigit: illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo ultus loco vehiculi, in conſpectu illorum in cœlum aſcendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimeſceret ne quid periculi immineret ex viſo numine, uxor bono eſſe animo jubet: nam è re fore illorum, quod Deum *oculis ſuis* aſpexerint.

γ'. Ἡ ἡ πανδρὶ προσαγομένῳ τὰ [c] προφὰ ἅ ἀγγέλε ἐκδιηγήσατο, ἐκφαυλίζουσα τῶ [d] τε νεανίσκε τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ὡς ἐκεῖνον ἐκ τ ἐπαίνων εἰς ἐκπληξιν ἢ ζηλοτυπίαν προῆκαι, καὶ ὑπονοίαν τινὰ ἐκ τοιάτε πάθους κινημένην. ἡ ἡ, βαλομένη τινὰ ἄλογον πανδρὸς λύπην ἀφελῶσα, τ Θεὸν ἱκετεύε [e] πάλιν πέμψαι τ ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς [f] ὀφθείη. καὶ προσγίνεται πάλιν ἢ χάριν τῶ Θεοῦ ὁ ἄγγελος, [g] ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ· καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένη. ἡ δὲ ὑπομείναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τ ἄνδρα, [h] συσχωρήσαντος μετεσπε τ [i] Μανώχου. ὁ ἡ, γεσάμενος, ἀδὲ ὅτως [k] ἐπαύετο τῆς ὑποψίας· ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶσαι, [l] ὅσα ἢ τῇ γυναικὶ μηνύσθη. δεκέσθαι ἡ φησαντος [m] ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι· τίς εἴη λέγων ἐκέλευεν, ἵνα τῷ παιδὸς γενομένῳ χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν προσάρωσιν. τῶ ἡ μηδὲ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ὅδε γὰρ ἢ χρείαν πάντα διαγγελίσασθαι πρὸς τῆς τῶ παιδὸς γονῆς, τῶ ἡ μεῖναι προκαλουμένου καὶ ξενίων μεταλαχεῖν, οὐκ ἐπένευσε· πεισθεὶς δ' ὅμως λιπαροῦντος ὑπομεῖναι ὡς ἂν ξένιον [n] αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἐφερον τῶ Μανώχου, καὶ τῶτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, ὁ προστάξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθεῖναι τοὺς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅψασθαι τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τ κρεῶν· τὰ ἡ, λάμψαντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνίων εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχου δὲ, φοβουμένου μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ Θεοῦ γένηται, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰ συμφέρουσι τῷ αὐτῶν τ Θεὸν αὐτοῖς [q] ὀφθῆναι.

Filium demum procreat parens, oraculi obſervantiſſima, Samſonis nomine dignum Jud. c. 13.

4. Atque illa & gravida facta eſt, & quæcunque *ei* præcepta erant obſervabat; natumque infantem Samſonem nominant. fortem vero ſignificat nomen *iſtud*. Puer autem valde creſcebat: ac manifeſtum erat quod propheta evaderet, cum ex parſimonia ejus in victu, tum quod promiſſos aluerit capillos.

δ'. Καὶ κύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τ ἐντολῶν· καὶ γινόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. [r] ἰσχυρὸν δὲ ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. ηὐξετο δὲ ὁ παῖς ῥαδίως, καὶ δῆλος ἦν προφητεύσων· ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν διαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς τ τριχῶν ἀνέσεως.

Samſon leoni occurrens feram manibus ſuffocat. Jud. c. 14.

5. At *forte* cum parentibus Thamnam, urbem Palæſtinorum, profectus, dum magna eſſet celebritas, virginis *cujuſdam* indigenæ amore corripitur: rogatque parentes, ut puellam ſibi conci-

ε'. Ἀφικόμενος δὲ μετὰ τ γονέων εἰς [s] Θαμνὰ πόλιν τ Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένε τ ὑπηκόων. [t] καὶ προσκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἀγαθὴν πρὸς γά-

y Τῶτο πεδίον.] Τῶτο τὸ πεδίον *Big. Samb* & *Vat.*

z Μανώχης] Μανόχης *Samb.* & *Gall.* 1. Μανώχης *Big.* & *Coll. Voſſ.*

a Παραπλήσιον] Παραπλήσιον μεγάλῳ διαγγελιζόμενον αὐτῇ *Big. Samb* & *Vat.*

b Κατὰ βάλησιν] Illa, ἢ βάλησιν ἐλθὼν Θεῦ, non agnoſcit *Epiphan.*

c Περὶ δὲ ἀγγέλε] Περὶ τῶ ἀγ. *Big.*

d Τε νεανίσκε] Illud *τε* abeſt *Big.* & *Samb.*

e Πάλιν πέμψαι] Πάλιν deeſt *Vat.*

f Ὀφθείη.] Ita *Big. Samb.* & *Busb.* ὀφθείη in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ·] Aut ὄντων αὐτῶν legendum, aut αὐτῶν ſubintelligendum.

h Συγχωρήσαντος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ. Cocc.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* συγχωρήσας in *Editis.*

i Μανώχου.] Ita ex *Vat.* reſcripſi, quamvis in cæteris *Exemplaribus* fuerit Μάνοχος.

k Επαύετο] Επαυσατο *Big.* & *Samb.*

l Οσα ἢ τῇ γυναικὶ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὅσα τῇ γ.

m Ταύτῃ μόνῃ] Ταύτῃ μόνον *Busb.*

n Αὐτῷ τι κομίσῃ,] Αὐτῷ τε *Big.* & *Samb.*

o Προσεταξεν] Εταξεν *Busb.* ἐπέταξεν *Hen.*

p Γένοιτο,] Γενήσοιτο *Big.* & *Samb.*

q Ὀφθῆναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἀφθῆναι.

r Ἰσχυρὸν] Vide *Iſ. Voſſii* Caſtigationum Auctarium ad *Hornium*, p. 362.

s Θαμνὰ] Sic volui cum *Editis*, *Aliiſque*, quod paulo infra habeamus Θαμνιτῶν. verum Θαμναθὰ *Big.* (& *Coll. Big.* Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & LXX.

t Καὶ προσκαλεῖται] Παρακαλεῖ δὲ τε *Big. Samb.* & *Vat.*

γάμον αὐτῷ τῷ κόρῳ. τῶν δὲ δρεψαμένων, ἅμα τὸ μὴ [v] ὁμόφυλον εἶναι· τοῦ Θεοῦ δὲ τὸ [x] Ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, σκνικὰ μνηστεύσασθαι τῷ παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, [y] πυτυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεχάμενον αὐτὸν ἀγχεῖ τῇ χερσὶ, καὶ [z] εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ε'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὸν κόρον, ἐπιτυγχάνει σμηνὶ μελιττῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος ἐκείνου [a] νενοσσευκότων. καὶ ἀναλόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ Θαμνιτῶν πρὸς τὴν ὥραν τοῦ γάμων· [b] εἰσὶ γὰρ αὐτοῖς ἀπανταχοῦ· λαβὼν δέκα τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ νεανίσκους τριάκοντα [c] δοῦναι αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσῃ, καὶ [d] ποτὲ [e] προσαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὄντος, οἷα φιλεῖ [f] πρὸς τοιούτοις καιροῖς, ὁ [g] Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προβάλλομαι ἐμὸν [h] λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιόμενοι τὸν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς σοφίσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον [i] φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ἐμοῦ τε σπουδῶν [k] δόξαν καὶ κέρδος [l] εὑρεσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησίν· ὅτι τὸ πάμβορον γενόμενον βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῶν δὲ ὅλας τρεῖς ἡμέρας ἃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, πρὸς καλούντων δὲ τὸν κόρον μαθεῖσαν πρὸς τὸν ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῷ [m] ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ σφᾶς ἀφανίσαι. ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα τρεπομένης, καὶ πεκμήριον τιθεμένης τὸ πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μανὶς τὸ πρὸς τὸν ἀναίρεσιν αὐτῆς τοῦ λέοντος, [n] καὶ ὅτι μελίτας σφῶν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, τρία βασάσας μέλιτος κηρία [o] κομίσειεν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ὕδεν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· [p] ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. [q] κατὰ οὖν τὸν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον [r] αὐτῷ ἀφανίσαι, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασίν· ὅτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς [s] συντυγχάνουσιν, ὅτε ἥδιον μέλιτος χρωμένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν [t] ὕδε γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ κεῖνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας· [v] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι· τὴν δὲ γάμον ἐκείνου [x] ἀφίσταται, καὶ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσασα τὸν ὀργὴν αὐτὸν, συνοικοῦσα [y] τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

ζ. Πρὸς δὲ τῷ ὕβρει ταύτῃ Σαμψὼν παροξυ-

lient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non ejusdem esset gentis: is, Deo in magnum Hebræorum commodum & emolumentum has excogitante nuptias, pervincit ut virgo ei desponderetur. Cum autem crebro parentes ipsius inviseret, *semel* in leonis occursum incidit; & cum nudus & *inermis* esset eum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viæ feram projicit.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis favos auferens, eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius *virium fiducia* perpetrare velit; cum compotatio increbresceret & ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem *convivii* dies explicatam dederitis, lintea & vestes in sapientiæ *vestræ* præmium singuli à me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque *eum* dicere juberent, infit; qui cuncta vorat cibum ex se jucundum procreavit, licet ipse valde injucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint investigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, ut à viro *suo ænigmatis* sententiam ediscere, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius instaret, & ad lachrymas veniret, eique objiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluit, declarat ei ut leonem jugulaverat, & quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit: illa vero sermonem *ejus ænigmatis arcanum* efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, *sic illi* dicunt; neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. Atque Samson subjiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam & isti Palæstini sunt) ab hisce autem nuptiis *ille* refugit; atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irri-

Interepulas nuptiales apud xxx. *viros enigma proponit. Jud.* c. 14.

Nova nupta, minis acribus & vivicomburio territa, rem totam, persuaso lachrymis marito, popularibus suis aperit. Jud. c. 14.

Ascalonitis xxx. *vita & veste spoliatis, mercedem promissam præstat Samson. mox Thamnitida deserit, quæ paranympho ejus nubit. Jud.* c. 14.

v Ὁμόφυλον] Ὁμόφυλοι sunt Israelitæ omnes, licet non ex eadem tribu, uti ἀλλόφυλοι contra Gentes. REL.

x Ἑβραίων] In *iisdem MSS.* Ἑβραίοις.

y Συντυγχάνει] Ἐντυγχάνει *Busb.* & *Hen.*

z Εἰς τὸ χωρίον] Rursumque in *iisdem*, εἰς τι χωρίον ὑλῶδες. HUDS. Forte τῷ χωρίῳ COCC.

a Νενοσσευκότων.] Νενοσσεύκοτι *Busb.*

b Εἰσὶ γὰρ] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐσία.

c Δόντων αὐτῷ] Διδόντων *Vat.*

d Πότε] Ita *Samb.* correcte. in *Editis*, *Aliisque* perperam ποτὲ.

e Προσαίνοντος] Προσάιτος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

f Παρὰ τοῖς τοιούτοις] Παρὰ τὰς τοιούτας καιρὰς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

g Σαμψὼν εἶπεν·] Ita hîc loci in omnibus libris. infra tamen sæpiuscule Σαμψώνης in *iisdem*. Verum cum in obliquis plerumque habeant Σαμψῶνος &c. non Σαμψώνης sed Σαμψὼν edendum esse curavi.

h Λόγον εἰ λύσετε] Mos vetus (ut ait *Grotius*) virorum excellentium de ingenio inter se certandi proposito ænigmate: ut constat ex libro priore contra *Appionem*, & 1 Reg. 10. 1. Hujusce rei etiam exempla apud *Herodotum* exstant, & apud Scriptorem *Convivii septem sapientum* inter opera *Plutarchi*.

i Φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.] Φέρεσθε *Big.* & *Samb.*

k Δόξαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis*, *Aliisque*.

l Εὑρεσθαι] Εὑρεῖν *Samb.* à manu secunda.

m Ἐμπρῆσαι τοῦτο] Ἐμπρῆσαι *Big.* & *Samb.*

n Καὶ ὅτι μελίτας] Illa, καὶ ὅτι μ. ἐ. σὺ τ. σ. αὐτοῦ, inserui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* cum antea typorum defectu excusum esset, λέοντος, τρία βασάσας.

o Κομίσειεν αὐτῇ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* κομίσει.

p Ἡ δ' ἐκφέρει] In *Samb. Busb.* & *Hen.* ἤδ'.

q Κατὰ οὖν] Κατὰ γοῦν τὸν ἑβδ. *Vat.* καθ' ἣν τὸν *Hen.* & *Busb.*

r Αὐτῷ ἀφανίσαι,] Αὐτῷ deest *Vat.*

s Συντυγχάνουσιν,] Ἐντυγχάνουσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

t Οὐδὲ γυναικὸς] Οὔτε *Vat.* & *Busb.*

v Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι] Illa, Παλ. δ'. ἰ. κ. οὗτοι, ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀφίσταται,] Est qui malit, ἀφαιτεῖται ἡ παῖς, καὶ ἐκφαυλίσασα.

y Τῷ αὐτοῦ φίλῳ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*. deest τῷ.

Samſon miro ſtratagemate Palæſtinorum ſegetes incendit: illi perfidam feminam cum familia ſua igni combuſunt. Jud. c. 14.

ritatus, ſecum ſtatuit omnes cum ea Palæſtinos vindicta perſequi. Cum autem æſtas eſſet, & ad meſſem maturæ jam eſſent fruges, captis trecentis vulpibus, & caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæſtinorum *eas* immittit: atque ita illis periit fructuum *ſuorum* proventus. At Palæſtini, cum comperiſſent Samſonem facinoris auctorem eſſe, noſſentque quid eſſet quod eum ad hoc impulerit, *viris quibuſdam* principibus Thamnam miſſis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipſiuſque cognatos vivos igni combuſſerunt, ut qui *illis* malorum *horum* cauſæ exſtiterant.

Samſon ſecurus Ætam receſſit: inde vinctus ad Palæſtinos adducitur: quorum mille aſini maxilla unus cecidit, pluresque fugavit. Jud. c. 15.

8. Cæterum Samſon, cum multos in campo Palæſtinorum occidiſſet, Ætam habitatum ibat. eſt enim petra *natura* munita in tribu Judæ. Palæſtini autem contra *totam* tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent *tribules*, quod immerito à ſe pœnas exigerent propter Samſonis delicta, præſertim cum tributa omnia ſolverint; reſponſum eſt, ſi inſontes haberi velint, *oportet ut* Samſonem ſibi in manus traderent. Illi, à reprehenſione abeſſe volentes, *cum* tribus millibus armatorum ad rupem acceſsêre: conqueſtique de facinoribus quæ in Palæſtinos auſus fuerat, viros *ſcilicet* qui toti Hebræorum genti potuerunt cladem inferre; dicenteſque in hoc ſe veniſſe ut comprehenſum eis *in ſupplicium* dederent, rogabant ut lubenti animo hoc ſuſtineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, ſe *injuriæ* nihil amplius ei facturos eſſe, quam ut hoſtibus addiceretur, è petra deſcendens ſeſe in tribulium poteſtatem permiſit: atque illi revinctum duobus funibus Palæſtinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appuliſſent, qui hodie Maxilla nuncupatur à præclaro Samſonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palæſtinis non procul *ab eo* caſtra metantibus, ſed in occurſum ejus venientibus cum gaudio & vociferatione, ac ſi *ea* quæ expetiverant *jam* feliciter confecta eſſent, *ad conſpectum illorum* Samſon, vinculis diruptis & arrepta aſini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hoſtes irruit; & maxilla illos feriens ad mille *virorum* occidit, cæteros vero metu turbatos in fugam vertit.

Samſoni, ad ſobriam mentem ſiti reducto, fontem de rupe elicuit Deus, ubi aſini maxillam forte abiecerat heros delaſſatus. Jud. c. 15.

9. Samſon autem, hanc ob rem plus juſto elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidiſſe dicebat, ſed ſuis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hoſtium à ſe proſtratos eſſe, alios vero illius metu in fugam conjectos. Cum autem vehementi affligeretur ſiti, ſecum cogitans ut exiguæ admodum eſſent vires humanæ, Deo omnia adſcribenda eſſe teſtatus eſt, eumque ſupplex orabat, ne propter ea quæ dixiſſet ira commotus ipſum hoſtibus *in ſupplicium* traderet, ſed ei in diſcrimen adducto auxilium præſtaret, & à malo *impendente* eximeret. Deus itaque precibus *ejus* flexus fontem à petra quadam dulcem emittit ac copioſum. unde Samſon locum iſtum Maxillam nominavit: & ad hunc uſque diem ita appellatur.

ϑεὶς, [z] ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνους μετέρχεσθαι. ϑήρας δ' ὄντως, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλωπέκας, καὶ τὰς οὐρὰς [a] αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, [b] ἐξαφίησιν εἰς τοὺς ἀγροὺς τῶν Παλαιστίνων· καὶ φθείρεται μὲν ἅπαντος αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαιστῖνοι δ' γνόντες Σαμψῶνα εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν οἱ ὧν ἐπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς [c] Θαμνὰ, τὴν γημένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

η'. Σαμψὼν δ', πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀποκτείνας, [d] Αἰτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ιούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ' [e] ἐστράτευον ἐπὶ τὴν Φυλήν. τῶν δ' ἀδίκως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράττεσθαι παρὰ τοῦ Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τελοῦντας· εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δ', [f] ἀνέγκλητοι βούλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὁπλίταις· ὃ καταμεμψάμενοι τοὺς εἰς Παλαιστίνους αὐτῷ πεπολιτευμένους, ἄνδρας ἀπανδᾷ τῷ ϑνῆτῷ τοῦ Εβραίων συμφορᾶν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον [g] δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἐκεῖνοι τοῦθ' ὑπομένειν. ὁ δ' λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν βαρύτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας [h] αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Φυλετῶν πόλει ἐξουσίᾳ· κἀκεῖνοι, δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ γωμένων κατά τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὸν Σαμψῶνα ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γωμένην, πάλαι δ' οὐ ἀνώνυμον, ὧδε [i] ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ' ὑποστάντων μετὰ χαρᾶς καὶ [k] βοῆς ὡς δὴ καλωρισμένοις εἰς βουλὴν, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα ἣ πόδας οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο· καὶ πάντων αὐτοὺς [l] τῇ σιαγόνι κτείνας [m] εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται πεφοβημένους.

ϑ'. Σαμψὼν δ', [n] μείζω ἢ χρὴ δόξαν τούτῳ φρονῶν, ὡς κατὰ ϑεὸν [o] σωτηρίαν ἔλεγε τὴν συμβᾶσαν, τῇ δ' ἰδίαν ἀρετῇ ἐπέγραψε τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ δ' παρ' αὐτοῦ δέους εὐχῶν. διψῶν δ' αὐτὸν ἰσχὺς καταλαμβάνουσα, καταλογιζόμενος ὡς οὐδέν ἐστιν [p] ἀνθρωπίνη ἀρετὴ, [q] τῷ ϑεῷ πάντα προσεμαρτύρει· καὶ καθικετεύει, μηδὲν τῶν εἰρημένων [r] πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν [s] ἐγχειρῆσαι, βοηθῆσαι δ' βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὗ τὰς [t] ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ ϑεὸς, πηγὴν [v] κατά τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδείαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν ἐκάλεσε τὸ χωρίον Σιαγόνα, [x] καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ι'. Με-

z Απαντας] Απαστας non agnoſcit *Vat.*

a Αὐτῶν ἐξάψας] Illud αὐτῶν inſerui ex *Vet. Interpr. Glyca*, *Zonara* & *Hamart.*

b Εξαφίησιν] Εναφίησιν *Hen. Busb.* & *Zonar.* ἀφίησιν *Glyc.* & *Hamart.*

c Θαμνὰ,] Θαμναθὰ hîc loci ſoli *Big.* (Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

d Αἰτὰν κατῴκει] Ita in *Joſephi* libris omnibus (præter *Samb.* qui habet Αἰτὰν) & in LXX. 1 *Paral.* c 4. v. 32. & 2 *Paral.* c 11. v. 6. Verum *Jud.* c. 15. in *iiſdem* bis occurrit Ητὰμ; & apud *Joſephum* Antiqq. l. 8. Ητὰμι exſtat.

e Εστράτευον] Εστράτευσαν *Vat.*

f Ανεγκλήτοι] Ανεπίκλητοι *Samb.* eodem ſenſu. *Zonaras* alia voce ἀναίτιοι.

g Δῶσιν αὐτοῖς] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. δώσειν *Big. Vat.* & *Baſ.*

h Αὐτὸν ἐν τῇ] Eo modo cum *Hen.* reſcribere placuit. αὐτὸν ἐν *Baſ.* & G. ἑαυτὸν ἐν *Vat.* ἑαυτὸν ἐπὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόν τε *Busb.*

i Απωθεν] Ita *Samb.* ritu *Attico.* in *cæteris* ἄποθεν.

k Βοῆς ὡς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* βοήσεως ἐπὶ κ.

l Τῇ σιαγόνι κτείνας] Sequuti ſumus *Vat Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* Illa τῇ σιαγόνι deſunt in *Baſ.* & G. ut & αὐτὸς τῇ σιαγόνι in *Big.* & *Samb.*

m Εἰς χιλίους,] Ως χιλίους *Epiphan.* χιλίους ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῇ *Zonar.* quem videſis, ut & *Glycam*, *Cedrenum*, & *Symellum.*

n Μείζω] Μεῖζον *Samb. Big.* & *Vat.*

o Σωτηρίαν ἔλεγε] Ita *Big* & *Samb.* σωτηρείαν in *Editis*, *Aliiſque.* Hic loci in Samſonem injurium eſſe *Joſephum* queritur *Bochartus* in *Hieroz.* parte 1. l. 2 c. 15.

p Ανθρωπείη ἀ ετὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀνθρώπῳ aut ἀνθρώπιος.

q Τῷ Θεῷ πάντα] Τὸν Θεὸν *Hen.*

r Πρὸς ὀργὴν λαβόντα,] Εἰς ὀργὴν *Vat.*

s Εγχειρῆσαι,] Εγχειρίσαι *Big.*

t Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

v Κατά τινος πέτρας] Κατὰ τινος πέτρας malit *Schotanus*, invitis libris. *Fontem circa petram quandam de aſini maxilla ſuavem* &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi in membranis ſuis olim vidiſſet, κατὰ τινος πέτρας ἐκ τοῦ σιαγόνος.

x Καὶ μέχρι] Equidem & fons ille etiamnum durat. Vide Itinerarium *Antonini*, p. 24.

ι'. Μετὰ [y] ὴ τοῦτο τ̃ μάχλω Σαμψὼν, καταφρονῶν τ̃ Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖτ), κ) ἐν πύλ τ̃ καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὴ τ̃ [z] Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τ̃ αὐτόθι παρουσίαν αὐτ, τὰ [a] περὶ τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν ὴ, ὡς ἐπ) λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσονύκτιον ἤδη τ̃ νύκτα ἀναστὰς [b] ἐνέφυσ τ̃ πυλαῖς, αὐτάς τε φλιαῖς κ) μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ὕλ ξύλωσις, αἴρας ὁμ [c] καλώμαδον, εἰς τὸ ὑπερ [d] Χεβρῶν ὄρ ὁμ φέρων κατατίθησι.

ια'. Παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, κ) τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχώρησε ξενικῶν μιμήσ ἐθισμῶν· κ) τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακῶ γίνεται. γυναικὸς γ) ἐπιμελ ζομένης ὡδὶ τοῖς Παλαιστίνοις ἐρασθείς, [e] Δαλίλης τ̃νομα, σωλεῖ αὐτῇ· κ) τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, [f] ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ὡδὶ τοῦ Σαμψῶν ὁμ τὴν αἰτίαν τ̃ ἰσχύ ὁμ, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ ὴ, [g] ὡδὶ ποτὲ κ) τοιαύτ σωφρόνως θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτ, [h] ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ [i] τοσοῦτον προύχει κατ' ἀρετήν. ὁ ὴ Σαμψών· ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντιπάπτει τὴν [k] Δαλίλαν, φάμεν ὁμ· εἰ κλήμασιν ἐπὶ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι κ) [l] πρόσθεν δυναμένοις, ἀσθενέστερ ὰν πάντων ἔσοιτο. ἡ ὴ, τότε μὲν ἡσύχασεν· [m] ἀποσημήνασα ὴ τοῖς ἄρχουσι [n] τῶν Παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῶν σραπιωτῶν ἔνδον τινὰς, ὑ καθεύδοντα μεθύοντα· [o] κατέδει τοῖς κλήμασιν [p] κ) τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ ὴ, ῥήξας τὰ κλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. κ) ἡ γυνὴ, σωεχῶς ὁμιλοῦντ ὁμ αὐτῇ ὑπ Σαμψῶν ὁμ, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ [q] κατ' ἀπιστίαν ὄνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ [r] λέγοι ταῦθ' ἅπερ δεῖται· ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ ὴ πάλιν ἀπατῶντ ὁμ αὐτὸν, ὑ φήσαν ὁμ, [s] ἑπτὰ καλοῖς δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπεὶ κ) τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἧσσον, τρίτον ἐνυφῶσα τὰς κόμας αὐτ [t] ἐμήνυσεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γνομένου ἀληθὲς ἠνείσκετο, δεομένης τελευτῶν ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾶ περιπεσεῖν· χαρίζεσθαι βουλόμεν ὁμ τῇ [v] Δαλίλῃ, ἐμοῦ, φησὶν, ὁ Θεὸς κήδεται, κ) κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γυνήσεις, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγυήσαντ ὁμ μὴ ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ. [x] τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν κ) διαμονήν. ταῦτα μαθοῦσα, κ) ξηράσασα τ κόμης αὐτὸν, [y] παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, ὃν

10. Post hanc autem pugnam Samson, Palæstinos despiciens, Gazam profectus est, & in loco meritorio diversabatur. Quod ubi Gazæorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Samson (non enim ignorabat quæ parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque, una cum postibus & repagulis & reliquo apparatu ligneo, humeris sublatas in jugum montis, qui Chebroni imminet, vectas deposuit. *Portas urbis Gazæ evellit Samson, atque in fastigium montis deportat. Jud. c. 16.*

11. Desciscebat autem *postea* à patriis moribus, * propriumque vitæ institutum in pejus mutavit consuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamasset, nomine Dalilam, cum ea consuescebat: quique Palæstinorum rei publicæ præerant, ipsam adeuntes, pollicitationibus *magnis ei* persuadent, ut à Samsone disceret quæ causa fuerit tanti roboris, ob quod invictus esset ab hostibus. Illa vero, inter pocula & ejusmodi consuetudinem res ejus gestas admirata, arte cognoscere conabatur qua ratione usque adeo virtute excellebat. Samson autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilæ fraude eludebat, dicendo, si vinearum palmitibus, qui & adhuc contorqueri possunt, revinctus fuerit, *cæteris* omnibus fore se viribus debiliorem. At illa, tunc quidem istis contenta erat: re vero cum principibus Palæstinorum ab ea communicata, intus milites quosdam in insidiis collocavit, illumque somno vinoque obrutum palmitibus, quam arctissime potuit, constringebat, deinde experrecto indicat quosdam illi *hostium* imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, sese, ac si aliqui cum aggressuri essent, ad sui defensionem parabat. Cæterum mulier, Samsone cum ea crebram consuetudinem habente, ægre se ferre ajebat, quod, suæ in ipsum benevolentiæ diffisus, noluerit ei dicere quod scire quam maxime desiderat; ac si ipsa tacere nesciverit, quæ novit ei non expedire ut aliis innotescerent. Samsone autem rursus feminam fallente, *vicissimque* dicente, sibi septem funibus alligato vires esse defecturas: cum hoc etiam experta nihil profecisset, tertio is illi indicabat, ut comas ejus *licio* intexeret. Cum autem hujusce rei experimento facto, ne tum quidem verum invenerit, preces ea adhibente tandem Samson (nam necesse erat ut in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, & ejus providentia natus hanc comam alo, Deo ne detondeatur præcipiente. vires enim mihi ita auctura esse & permansura, ac illa augeretur & conservaretur. Cum hæc intellexisset, comamque *Samson, ritus patrios transgressus, prostibulo consuescit, cui nomen Dalila. Jud. c. 16.* *Illa Samsonem blanditiis aggreditur, ut ab eo discat, in quo robur ejus situm erat. Jud. c. 16.*

---

y Δὲ ταύτῃ τῇ μάχλῃ] Ita *Samb.* in *reliquis* δή.

z Γαζαίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb. Syncellus* & *Zonaras.* male in *Editis*, *Aliisque* Γαζέων.

a Περὶ τ̃ πυλῶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τ̃ πυλῶν *Basil.* & *G.* phrasi vetustiori & eleganti, quæ idem valet ac ἐπὶ πύλης *Interpretum* LXXII.

b Ἐνέφυσε ταῖς πύλαις,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* ἐν ῥάσῃ) *Samb. Vat.* & *Suida* in voce ἐνέφυσε, quam ὁρμητικῶς ἐφορμᾷ interpretatur. ἀνασὰς, τὰς πύλας αὐτάς τε φλ. *Basil.* ἀνασὰς τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλ. *Gen.* vocula σὺν sine auctoritate inserta, quæ apud optimos Auctores sæpe omissa subauditur. Cum in nonnullis *Epiphanii* libris sit, *surgens*, *eruit*, (in aliis *irruit*, *eripit*, *arripit*) *portas*, *ipsasque clausuras simul & vectes* &c. forsan legendum, ἀνασὰς, ἐνέφυσε τὰς πύλας, αὐτάς τε φλ.

c Καταμάδοι,] Vide Suidam in voce hac.

d Χεβρῶν] *Al.* Ἑβρῶν & Ἔβρων.

* *Propriumque vitæ institutum in pejus mutavit*] In *Epiphanio* lego *propriam diætam relinquebat*, i. e. *professionem continentiæ*, cui adstricti erant *Nazarei*.

e Δαλίλης τ̃νομα,] Ita cum *Vet. Interpr.* Δαλάλης solummodo *Basil.* & *G.* Δαλιδὼ *Vat.* Δαλίνης *Hen.* & *Busb.* Δαληθῆς τ̃νομα *Big. Samb.* (*Coll. Voss*) & *Gall.* 1. propter *Bibliorum Græcorum* Δαλιδά. unde & *Zonaras*, ἐρασθεὶς δ' ἑταίρας Παλαιστῖνης Δαλιδάς καλουμένης.

f Ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* προσελθόντες *Basil.* &. *G.*

g Παρὰ ποτὲ] Sic cum *Samb.* ὡδὶ ποτὲ κ) τὴν τ. in *Editis*, *Aliisque.* ὡδὶ ποτὲ κ) τὴν αὐτ̃ *Hen.* & *Busb.*

h Ἐπεχείρει θέλετο] In quinque *MSS.* ἐπεχείρησε. confer Suidam in hac voce.

i Τοσοῦτον] Ita *Basil. G. Vat.* & *Epiph.* τοσοῦτον προέχει *Big.* & *Samb.* τοσοῦτον χρατεῖ *Hen.* & *Busb.*

k Δαλίλαν,] *Coll. Big.* & *Voss* Δαληδὼ.

l Πρόσθεν δυναμένοις] Sic *Big.* & *Samb.* in cæteris πρόσθεν δεδεμένοις.

m Ἀποσημήνασα] Vide Suidam in hoc verbo.

n Τῶν Παλαιστίνων,] Illud τ̃ ex *MSS.*

o Κατέδει] Κατέδεισι *Big.* & *Samb* κατεδεῖ *Vat.*

p Κατὰ τὸ ἰσχυρότατον,] Eo fere modo ac apud *Ælianum* (in *Var. Hist.* l. 1. c. 3.) κ) τὸ χαριέστερον.

q Κατ' ἀπιστίαν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* κ) πίστιν *Basil. G.* & forte *S. Ambrosius.*

r Λέγει ταῦτ'] Λέγοι *Samb.*

s Ἑπτὰ καλοῖς] Ἐν καλωδίοις καινοῖς &c. *S. Bibl.* ἐν ἑπτὰ καλωδίοις ἀθίκτοις *Glycas.*

t Ἐμήνυσεν.] Ita cum *sex MSS.* ἐμήνυσε in *Editis.*

v Δαλίλῃ] *Coll. Big.* & *Voss.* Δαληδῇ.

x Τὴν γὰρ ἰσχὺν] Κατὰ γὰρ τὴν ταύτης αὔξησιν κ) διαμονὴν τὴν ἰσχὺν εἶναί μοι.

y Παραδίδωσι] Παραδιδοῖ *Big.* & *Samb.* δίδωσι *Hen.* & *Busb.*

Samſon, effoſſis oculis, in carcerem conjicitur. Jud. c. 16.

que ei *neſcienti* abraſiſſet, *protinus* eum hoſtibus prodidit, cum jam non valeret illorum incurſum propulſare: illi vero, oculis ei effoſſis, *quibuſdam* ut vinctum ducerent *ipſum* tradiderunt.

Cum ei vires pariter ac capilli ſuccreviſſent, accitus ut ludibrio haberetur domum diſjicit, ſeque una cum Palæſtinis in eadem ruina involvit. Jud. c. 16.

12. Procedente autem tempore cæſaries illi renaſcebatur. Cumque diem feſtum Palæſtini publicum agerent, virique principes & notæ melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cujus tectum duæ ſuſtinebant columnæ) Samſon ab illis accitus in convivium adducitur, ut ei inter compotandum illuderent. Ille vero * malorum extremum eſſe exiſtimans, quod ludibrio habitus *injuriam* ulciſci non potuerit, puero à quo manu ducebatur perſuadet, dicens quod præ laſſitudine paululum requieſcere deſideraret, ut eum columnis admoveret. Ut vero eò veneret, in illas magna vi ſe impulit, & domum ſubverſis columnis dejicit, una cum tribus hominum millibus, qui omnes *ruina* oppreſſi erant, interque cæteros etiam ipſe Samſon. Et ille quidem hujuſmodi exitum habuit, cum annos viginti Iſraëlitis imperaſſet. Convenit autem, ut virum admiremur virtutis ergo & fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, & quod ad extremum uſque ſpiritum hoſtibus ſuccenſuerit. Ac quod à muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adſcribendum, quod facile cedit peccatis; ipſi vero teſtimonium *hoc* tribuendum, quod cætera egregius fuerit & virtute excellens. Ejus autem cognati ſublatum ſepelierunt cum majoribus ſuis in Saraſa *urbe* patria.

ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν [z] ἀμαύωσαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ', ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, δεδεμένον ἄγλην παρέδοσαν.

ιϛ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, [a] ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ὄσης τοῖς Παλαισταίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν ταὐτῷ διωχυμένων· οἴκου δ' ἦν δύο κιόνων στηρίζων αὐτὸ τὸ ὄροφον· ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν [b] αὐτὸν ὡς ἀπὸ τοῦ πότου. ὁ δὲ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενον ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα [c] πείθει, [d] προσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν [e] ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνισθεὶς αὐτοῖς ἀπεκατέβαλε τὸν οἶκον, [f] ἀναλεπτύνων τῶν κιόνων, χιλιάσιν ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν [g] τοιοῦτο κατέσχε τέλος, [h] ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ ὅτι περὶ τοιοῦτον μεγαλόφρονα τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τελευτῆς πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τοῖς εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς πρόσεστιν. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν [i] Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Quo modo, cum Eli præeſſet Iſraëlitis, Rutham in uxorem accepit Boazus, ex quo Obed Davidis avus.

Ως, Ηλεὶ προεστῶτος τῶν Ισραηλιτῶν, τοῦ Ρούθου γαμεῖ Βόαζος, ἐξ οὗ Ωβηδης καὶ Δαβίδου πάππος.

XI. *Ex annonæ anguſtia in agrum Moabiticum cum Naami uxore & filiis profectus eſt Elimelechus.*

POſt Samſonis autem obitum Iſraëlitis præfuit Eli pontifex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (eſt enim urbs illa tribus Judæ) cum calamitatem tolerare non *amplius* potuerit, aſſumpta uxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione & Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque res ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas filiis ſuis matrimonio junxit: Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique ejus brevi poſt tempore moriuntur: atque Naamis quæ ei acciderant acerbe ferens, ſeque in *tanta* orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim jam omnia ei bene pro-

Elimelecho mortuo Naamis cum Rutha in patriam reverſa eſt.

Μετὰ δὲ τοῦ Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ισραηλιτῶν [k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ὅτι τότε [l] λιμῷ τὴν χώραν κακωπαθούσης αὐτῶν, [m] Ελιμέλεχος ὁ [n] Βηθλεέμων· ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ιούδα φυλῆς· ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τοῦ τε γυναῖκα [o] Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ γεγονημένους, [p] Χελλίωνα καὶ [q] Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πρασσόμενα, ἄγει τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ορφὰν, [r] Ρούθην δὲ [s] Μάλλωνι. διελθόντων δὲ [t] δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ελιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες [v] δι' ὀλίγου τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς μὲν τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, [x] καὶ τὸν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐχ ὑπομένουσα, διὰ δὲ καὶ τὸ πατρίδος ἐξελαλύθη, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς

[z] Αμαύωσαι] Sic *Big.* & *Samb.* ἀμαύσαι in *Editis*, *Aliiſque.*

[a] Ηυξετο ἡ κόμη] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἤυξατο.

[b] Αὐτὸν] Αὐτῷ in quamplurimis *MSS.*

* *Malorum extremum eſſe exiſtimans,*] *Al.* miſeriis ſuis *illud* gravius eſſe exiſtimans, quod &c.

[c] Πείθει,] Sic quinque *MSS. S. Ambroſ.* & *Epiphan.* ποιεῖν *Baſ. G.* & *Vat.*

[d] Προσαναπαύσασθαι] Πρὸς ἀναπαύσασθαι *Samb.*

[e] Ἐγγὺς ἀγαγεῖν.] Vox ἐγγὺς abeſt pleriſque *MSS.*

[f] Ἀναπεπτύνων] Καὶ ἀνατεταμένων *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

[g] Τοιοῦτο] Ita *Samb.* in *reliquis* τοιοῦτον.

[h] Ἄρξαντος] Ἄρξαντα *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Σαρασᾷ] Σαρασατᾷ *Big.* Σαρηασᾷ *Samb.*

[k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς.] Ita cum *Big. Cedreno*, *Zonara* & *Glyca.* Ηλὶ *Vat.* atque ita, vel Ηλὶς ubique *Baſ.* & G. Ἠλὶς paſſim *Samb.* Ἠλεὶ *Gall.* 1. Ἠλεὶς *Busb.* & *Hen.* Ἠλὶ aut Ἠλεὶ LXXII.

[l] Λιμῷ τὴν χώραν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. atque ita *Epiphan.* vel λιμῷ τοῦ χώρου καταλαβούσης αὐτῶν. nam vertit, *provinciam eorum apprehendente fame.* In *Editis*, *Aliiſque*, preſſius & ad phraſim ſacram, ἐπὶ τούτῳ λιμῷ γενομένῳ.

[m] Ελιμέλεχος] Ita *Vat. Epiphan.* & *Cedrenus.* quod olim *Druſio* placuit. Ἀβιμέλεχος vitio in *Editis* aliiſque *Exemplaribus*, ut & apud *Theodoretum* & *Zonaram.* Eſt qui malit Αλιμέλεχος ex *Cod. Alexand. S. Bibliorum.*

[n] Βηθλεέμων·] Eo modo cum *Hen.* & *Busb.* hic loci, & cum *Editis* paulo infra, pag. ſeq. Βηθλέεμ *Samb.* ut ſupra p. 284. v. 14. Βηθλεμῶν *Baſ. G.* & *Vat.* Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

[o] Νααμὶν] Ita *Baſ. G.* & plerique *MSS.* ut & *Epiphanii* Cod. *Lipſ.* Νοομὶν paſſim *Vat.* Νοεμὶν *Cedren.* & *Zon.* & omnes fere Codd. *Epiphanii.* Νωεμὶν, Νωεμὶ, aut Νοομὶ LXX.

[p] Χελλίωνα] Sic in *Editis* & *MSS.* Idemque in *Epiphanii* libris dicitur *Celion*, *Cellion*, aut *Cellon.* Χελαιὼν vero aut Χελεὼν in LXX.

[q] Μάλλωνα,] Ita *Baſ.* & *G.* Μαλαῶνα *Big.* & *Samb.* Μαλλίωνα *Vat.* Hic ipſe Μααλὼν LXX. *Epiphanii* libris *Mallon*, *Mallion* aut *Maalon.*

[r] Ρούθην] Sic *MSS.* in *Editis* Ρυθήν.

[s] Μάλλωνι.] Ita reſcripſi ex v. 36. in *Editis* Μαλλίωνι. in pleriſque *MSS.* Μαλεῶνι aut Μελεῶνι.

[t] Δέκα ἐτῶν,] Sic *Baſ. G.* & quatuor *MSS.* διελθόντων δ' ἐκείνου καὶ δέκα ἐτῶν juxta libros omnes *Epiphanii.* διελθόντων δὲ δώδεκα ἐτῶν *Samb.* pro δωδέκα ἐτῶν, ut puto. Forſan διελθόντων δ' ὡς δέκα ἐτῶν. nam *S. Literis*, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. Juxta *Zonaram* ὡ δέκα μήτοι σὺν αὐξήσεσι.

[v] Δι' ὀλίγου] Δι' ὀλίγου *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) quod communius. deſunt *Vat.*

[x] Καὶ τὸν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν] Καὶ τὸν ὑπ' ὄψιν τῶν φ. ἐρ. οὐχ ὑπ. δι' ὧν καὶ τὸ π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Verum *Epiphanius* arripuit, καὶ τῶν ἰδίων φιλτάτων ἐρημίαν.

τοῖς

λῶς τὲ κατ' αὐτὼ ἐπωθάνετο χωρᾶν. οὐκ ἀκαρτέρων ἢ διαζυγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ ὠδαιτεμένη βαλομένας σωεξορμᾶν πείθειν ἐδύνατο· ἀλλ' ἐσκλμένων δύξαμένη χαμον δυτυχέστερον αὐτὰς ἃ διημαρτήκεσαν παιπ [y] τὰς αὐτῆς γαμηθείσαις, καὶ τ' ἄλλων ἀγαθῶν κλῆσιν, ὅπ τε τὰ ωερὶς αὐτὼ ἔτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι [z] παρεκάλε, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνῃν αὐτῆ [a] βαληθῆναι πραγμάτων ἀδηλων, τὼ πάτριον γλῶ καταλιπόσας. ἡ μὲν οὖ Ορφὰ [b] μένῃ· τ' ἢ Ρᾶθην μὴ πάθῆσαν ἀπήγαγε, κοινωνὸν παντὸς ἃ ωερσυχόν[τ]ος γνησομένλω.

β'. Ελθόσαν ἢ Ρᾶθω μ[τ] τ' πενθερᾶς εἰς τὼ [c] Βηθλεέμων, [d] Βοάζ[ον], Ελιμελέχε συγγλνὴς ὢν, [e] ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς, ωερσαγορδύονλων αὐτὼ ὀνομασὶ τ' [f] πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν [g] καλώητέ με· σημαινῆ γὰρ κατ' Εβραίων γλῶσαν Νααμὶς μὲν [h] δύτυχίαν, [i] Μάρα δὲ ὀδύνλω. ἀμητὸς δὲ ὄντ[ος] ἐξῆλ καλαμησομένη κ[τ] συγχώρησιν τ' πενθερᾶς ἡ Ρᾶθη, ὅπως τροφῆς [k] δύπορῶεν, καὶ εἰς τὸ Βοάζ ου [l] τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. ωδαγμόμεν[ος] δὲ Βοάζ[ος] μετ' ὀλίγον, καὶ θεασάμεν[ος] τ' κόρλω, ἀνέκρινε τ' [m] ἀγροκόμον [n] ωερὶ τ' παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμωροθεν παρ' αὐτῆς ἄπανσα [o] ωεπεπυσμέν[ος] ἐδήλλε τῷ δεσπότη. ὁ δὲ, τ' ωερὶ τὼ πενθερὸν δύνοίας ἅμα καὶ μνήμης [p] παιδὸς αὐτῆς ὧ σωώκησεν [q] ἀσπασάμεν[ος], καὶ δύξάμεν[ος] αὐτῆ πεῖσαν ἀγαθῶν, καλαμᾶσαι μὲν αὐτὼ οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅ, τι καὶ δωσειε καὶ λαμβάνειν ὀλιγερέτ, ωερσάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὼ ωδακωλύειν [r] λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῆ καὶ ποτὸν, ὁπότε σιτίζοι τὰς θερίζονλας. Ρᾶθη δὲ ἄλφιτα λαβόσα παρ' αὐτὸ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾶ, καὶ παρῶ ὀψὲ κομίζοσα μ[τ] τῶν σαχύων· ἐπετρήκῃ δὲ αὐτῆ καὶ ἡ [s] Νααμὶς ὁποιόσην βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὼ ἐπολυώρουν οἱ χθονδύοντες· διηγεῖται δ' αὐτῆ καὶ τὰ ωδὸ τ' Βοάζ ωερὶς αὐτὼ εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγνής ἐστι, καὶ πέχα ἂν [t] δ' ὐσέβειαν ωερνοήσειν αὐτῶν, ἐξῆλ πάλιν τ' ἐχομένως ἡμέραις ὀπὶ καλάμης συλλογὼ σὺν τ' τ' Βοάζ θεραπαινίσιν.

γ'. [v] Ελθὼν δὲ μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βοάζ[ος], ἤδη τ' κριθῆς λελικμημένης, ὀπὶ τ' [x] ἄλω[ος] ἐκάθευδε. τῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς, τεχνᾶται [y] ωδακατακλίναι τὼ Ρᾶθω αὐτῷ· καὶ γὰ ἔπεσθαι χρῆσὸν [z] αὐτῆς ὁμιλήσαντα τῇ παιδὶ· καὶ πέμπει τὼ κόρλω ὑπνωσομένῳ αὐτὸ ωδὸ τοῖς ποσίν. ἡ δὲ, ωερὶς ὀδὲν γὰ ἀντιλέγειν τ' ὑπὸ τ' ἑκυρᾶς κελδομένων ὅσιον ἡγεῖτο, ωδαγίνεται· καὶ ωδὸ τικα μὲν λανθάνῃ τ' Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. ωδιεγερθεὶς δὲ ωερὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμεν[ος] τ' ἀνθρώπα ωδακαθαμένης, ἀνέκρινε τὶς εἴη. τῆς δ' εἰπόσης [a] τ' ὄνομα,

[y] Τοῖς αὐτῆς γαμηθῆσαι,] Ita *Big.* & *Samb.* τ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque*.

[z] Παρεκάλε,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ωδακαλεῖ *Baſ. G. Aliique.*

[a] Βηλεθῆναι] Βάλεσθ *Vat. Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[b] Μένῃ·] Μένῃ πειθῆσα *Big.* & *Samb.* ſuperflue.

[c] Βηθλεεμων,] Ita conſenſu omnium Librorum præter *Vat.* qui habet Βηθλεέμων.

[d] Βόαζ[ον],] Sic paſſim *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Βόοζ[ον] in *ceteris*.

[e] Ξενίζει.] Δεχ[ε]ται ξενίαν, & δέχε[ται] ξενίαν in quibuſdam *MSS.*

[f] Τῶν πολιτῶν] Illa τ' πολιτῶν abſunt *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[g] Καλωητέ με·] Lege καλοίητέ με. COCC.

[h] Εὐτυχίαν,] *Joſephum* recte interpretatum eſſe Νααμὶς & Μάρα, oſtendit *Iſ. Voſſius* contra *Hornium*, p. 362.

[i] Μάρα] *Big.* & *Samb.* hic Μαρὰν & ſubinde Μαρὰ, contra *Editos* & quinque *MSS.*

[k] Εὑποροῦεν,] Lege εὐπορῆσιν. COCC.

[l] Τυχαίως] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* Τυχίως *Baſ. G. Aliique.* Forſan τυχηρῶς, aut τυχόν.

[m] Αγρονόμον] Ita in libris omnibus. Sed cum alibi, quod ſciam, non exſtet hoc verbum, mallem ἀγροῦόμον, *villicum*, ut vocem interpretatur *Philoxenus* in *Gloſſario*.

ſpereque cedere. Nurus autem ejus non patiebantur ut ab ea disjunctæ eſſent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficiſci velint, *illis* perſuadere potuit: ſed, cum urgerent, precata eis felicius conjugium, à quo exciderant filiis ſuis nuptæ, aliorumque bonorum poſſeſſionem; &, quod ſua ita ſe haberent, illic manere obſecrabat, neque patria deſerta illam comitari velle in rerum *ſuarum* incertitudine. Et quidem Orpha illic ſubſtitit: Rutham vero, cui non perſuaſit, ſecum abduxit, cujuvis fortunæ ſibi participem futuram.

2. Rutham autem, cum ſocru in Bethleemorum *urbem* venientem, hoſpitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, inquit, me vocaretis Maram: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem ſignificat, Mara vero dolorem. Meſſis autem tempore Rutha permiſſu ſocrus ad ſpicilegium faciendum egreſſa eſt, ut victus illis ſuppeteret, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At cum Boazus paulo poſt adeſſet, & conſpicaretur puellam, de ea agri curatorem percontatus eſt. Is vero, cum antea ab ipſa omnia accepiſſet, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob benevolentiam erga ſocrum, tum quod memoriam revereretur filii ipſius cui nupta fuerat, atque ut fauſta *omnia* experiretur precatus, noluit quidem eam ſpicis colligendis occupari, ſed permiſit ut ſibi ipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandavitque villico ne eam *quidquam* ſibi capere prohiberet, & ut prandium ac potum ei præberet, cum *eorundem* copiam faceret meſſoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reſervavit ſocrui, eamque veſpere una cum ſpicis ad illam apportabat; (quin & ei Naamis ſervaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipſam curadignantes, ipſi contulerant) atque ſocrui narrat *omnia* quæ ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicaſſet quod cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, ſequentibus etiam diebus ad ſpicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

Naamin & Rutham hoſpitio excipit Boazus.

Rutha ad ſpicas legendum in agros egreditur.

In Rutham Boazi benignitas.

3. Poſt aliquot autem dies, cum jam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in *rus ſuum* venit, & in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitavit ut Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam & ipſis emolumento fore *rata eſt*, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque eò puellam, ad pedes ejus dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat ulla in re ſocrus *ſuæ* juſſis contradicere, *ad aream rectà* contendit: & in præſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiverat. Media autem nocte experrectus, & ſentiens mulierem ſibi accubantem, quæ ea eſſet interrogabat. * Illa vero nomen dicente, po-

Naamis cogitat ut Boazum in maritum Ruthæ conciliaret.

[n] Περὶ τ' παιδός.] Περὶ αὐτῆς *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[o] Περσπυσμέν[ος]] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* ωερσπεσμέν[ος] in *Editis*, *Aliiſque*.

[p] Ασπασάμε[νος] τὼ κόρλω *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἀσπασάμε[νος] αὐτὼ *Hen.* & *Busb.*

[q] Λαυβάνειν,] Vocem λαμβάνειν non agnoſcit *Vat.*

[r] Νααμὶς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Νοημις, ut & inferius paſſim.

[s] Αποιοίσην βρωμάτων] Απὸ ποίσας in *Editis*, *Aliiſque*. ἀπὸ ποίσας *Samb.* quod placuit etiam *H. Stephano* in *Theſ. Gr.* voce πολυωρέω. ſed cùm ἀπὸ ποίσαν habeat *Vat.* malui conjunctim ἀποποίσαν.

[t] Δι' ὐσίβειαν] Δι' ἀλαβειαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus recte.

[v] Ελθὼν δ'] *Al.* ἐλθών τε.

[x] Αλω[ος]] Ἀλῶ[ος] in *Editis*. diverſe tamen ἄλων[ος], ἀλῶν[ος] & ἄλν[ος] in *MSS.*

[y] Παρακατακλίναι] Περακατακλίνῃ apud *Big.* & *Samb.* ωδακαταθῆναι *Vat.* συγκατακλίναι *Zonar.*

[z] Αὐτοῖς ὁμιλήσαντα] *Busb.* αὐτῆς, *ipſi ſocrique*. & mox κὰ πέμπειν dein πείθει pro ωδαγίνει.

[a] Τὄνομα,] Ita *Vat.* in *aliis* τ' ὄνομα.

* *Illa vero nomen dicente,*] *Al.* illa vero nomen edente, dicenteque ſe eſſe in illius poteſtate.

postulanteque tanquam dominus *sibi* veniam concederet, tunc quidem quievit: mane vero priusquam famuli ad opus expergiscerentur, excitatam jussit, cum quantum ferre potuit hordei cepisset, socrum adire, antequam alicui resciscceretur se illic discubuisse. prudentis enim esse calumniam ex ejusmodi rebus cavere, præsertim cum nihil commissum fuerit. Verum, inquit, de re universa ita constituetur. ipsum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior est, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipsum sequeris: sin vero recusarit, te conjugem legitimam habebo.

Boazus cum Ruthe cognato de ea in matrimonium ducenda agit.

4. Hæc ubi dicta socrui renunciaverat, bono animo esse cœperunt, spei plenæ fore ut Boazus illarum curam susciperet. Atque ille jam media die descendens in urbem fecit ut senatus coiret, Ruthaque accita advocavit & propinquum: qui, cum accessisset, dixit ei; nonne Elimelechi & filiorum ejus bona possides? illo fatente & *addente* id sinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminisse oportet, sed omnia facere secundum leges. muliercula enim huc venit à Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, si fundos retinere velis. Ille autem Boazo & mulierem & fundos cedit, quandoquidem & ipse foret defunctorum cognatus; dicens esse jam sibi uxorem & liberos. Boazus ergo senatum testificatus mulieri præcipiebat, ut accedens calceum ei solveret & in faciem spueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapso natus est illis infans masculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de consilio mulierum nominavit, ut qui ad curam senectutis ejus gerendam educaretur. nam Obed Hebræorum lingua idem est ac serviens. Ex Obede autem prognatus est Jessæus, ex hoc David, qui regnavit, & liberis suis principatum reliquit usque ad primam & vicesimam virorum stirpem *propagatum*. Hæc quidem necesse habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujusmodi majoribus ortum.

Cum propinquus illi Ruthæ de jure suo cederet, eam Boazus sibi in uxorem accipit.

Davidis genus.

καὶ Φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην [b] συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει· ὄρθρου δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, προεγείρας αὐτὴν, κελεύει τὴν κριθῶν λαβοῦσαν ὅ, τι καὶ δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐκυρὰν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεχωρισμένην. Φυλαττέσθαι γὰρ σῶφρον τὸ ὑπὲρ τοιούτοις ὑφορᾶσθαι, καὶ μάλιστ' ὅτι [c] μὴ γεγονόσι. σοὶ μέντοι ὁ παῖς ὅτου, φησὶν, ἔσται. ἐρωτᾷν τε ἐγγύσεν ἐμὲ τῷ γένει συγχάνοντα, εἰ σὸν χρεία γαμεῖσθαι ἐστιν αὐτῷ. καὶ [d] λέγοντα μὲν ἀνελθεῖσης ἐκείνῃ· παραιτησάμενον [e] δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομεν.

δ'. Ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλωσάσης εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς, ἐν ἐλπίσι δὲ πεύσεσθαι ἔχειν αὐτῶν [f] Βόαζον. κατιέναι δὴ μεσούσης τὴν ἡμέρας κατιόντα εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγε, [g] καὶ μεταπεμψάμενον Ῥοῦθην, σκαλεῖ καὶ τὸν συγγαμῆ· καὶ συναγομένοις φησὶν, [h] Ἐλιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ [i] κλήρων κεκτῆσθαι ὁμολογήσαντα, συγχωρούντων τῶν νόμων κηδείαν· οὐκοῦν, φησὶν ὁ Βόαζος, [k] ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν [l] κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἥκειν γυναῖον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀρχῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βοάζος καὶ δὴ κλήρου καὶ τὴν γυναῖκα [m] παραχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν [n] τετελευτηκότων· εἶναι δὲ κατὰ γυναῖκα λέγων [o] αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυραμένου οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν, [p] σκελάσαι τῇ γυναικὶ κατέλυσεν αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον, καὶ [q] πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον. [r] καὶ γενομένου τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥοῦθον, κατὰ γένος παῖδιον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. [s] τοῦτο ἡ Νααμὶς παθοῦσα κατὰ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ὠβήδου σκαλεῖσαν, ὅτι γηροκομίᾳ τῇ [t] αὐτῆς τραφησόμενον. Ὠβήδης γὰρ κατὰ Ἑβραίους [x] ὑποσημαίνει δούλου. Ὠβήδου δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυΐδης ὁ [x] βασιλεύσας, καὶ παισὶ τοῖς αὑτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν [y] ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν [z] οὖν περὶ Ῥοῦθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδείξαι βουλόμενος τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ εὐμαρῆ ἐφικτὸν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἀπιτυχοῦντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ [a] Δαυΐδην ἐκ τοιούτων γενόμενον.

CAP. X.

De nativitate Samueli prophetæ; & ut filiorum Eli calamitatem prænunciabat.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῆς Σαμούηλου γενέσεως· καὶ ὡς προηγόρευε τοῖς ἀπὸ Ηλεὶ υἱοῖς συμφοράν.

Eli Sacerdotis filii nequissime se gerunt.

HEbræi autem, rebus eorum in deterius lapsis, rursus bellum movent Palæstinis, talem ob causam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis &

ΕΒραῖοι δὲ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὰ χείρω τραπέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, [b] διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [c] Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν [d] Ὀφνίς τε καὶ

---

b Συγχωρεῖν,] *Epiphanius* quasi ἐξαπατᾷν συγχωρεῖν.

c Μὴ γεγονόσι.] Ita cum *MSS* & *Vet Interpr.* in *Editis* καὶ μάλιστ' ἐπὶ γεγονόσι, *maxime si non de nihilo oriantur*, ut vertit *Gelenius*.

d Λέγοντα μὲν] Θέλοντι *Hen.* & *Epiphan.* mox ἀνελθεῖσαν *Vat.*

e Δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομεν.] Δ' ὦ νόμῳ συνοικήσασαν ἕξομεν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Big.* & *Vet. Interpr.* ᾧ νόμῳ συνοικήσασαν ἕξομεν *Hen.* ᾧ νόμῳ συνοικοῦσαν ἕξομεν *Vat.*

f Βόαζον.] Βόαζον γινομένας *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Big.* & *Epiphan.*

g Καὶ μεταπεμψάμενον Ῥοῦθον,] Καὶ μεταπεμψάμενον, τὸν Ῥοῦθον ἐκ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ ι. τὸν τε Ῥοῦθον ἐκ *Zonaras*.

h Ελιμελέχου] Alii sententiam sine interrogatione efferunt.

i Κλήρων κρατεῖς;] *Al.* κλῆρον. utrumque recte.

k Ἐξ ἡμισείας] Οὐκ ἐξ *Vat.*

l Κατ' αὐτούς. Μάλλωνος] Ita cum *Vet. Interpr.* & *MSS.* (lectionem firmante *Zonara*) nisi quod in *nonnullis* sit Μαλλίωνος, in *aliis* Μάλωνος, in *Editis*, κατ' αὐτοῖς [κατ' αὐτοὺς *Bas.*] μᾶλλον. ἰσῶς γὰρ δεῦρο ἥκει γ.

m Παραχωρεῖ,] Παρεχώρει *Samb. Big.* & *Epiphan.*

n Τετελευτηκότων] Τῶν τετελευτηκότος *Epiphan.*

o Αὐτῷ,] Eo modo *bas.* & *Samb.* in *cæteris* αὐτῷ.

p Ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε in *reliquis*.

q Πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον.] Sic è *MSS.* τύπτειν perperam in *Editis*. Vide *Zonaram* de ritu isto, ut & *Bynæum* de *Calceo Hebr.* p. 328. *Lindenbrog.* in *Terentium*, p. 607. *Ramirezii de Prado* Pentecontarchum, c. 26. & *Seldenum* de succeff. ad Leges Hebr. c. 15. HUDS. Lego πτύειν, *spuere*. REL.

r Καὶ γενομένου τούτου,] Aut cum *Samb.* & *Big.* Γενομένῳ δὲ τούτῳ.

s Τοῦτο] *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphanius*, τοῦτο ἡ Νοεμὶς τιθεμένη συμβουλίαν τ. γ. Ὠβὴδ ὀνόμασεν, *i. e.* τῇ αὐτῆς τροφῇ. Rectius vero *Bas. G.* cum *Busb.* & *Hen.* quomodo & expressum heic typis, præter τῇ αὐτῆς pro τῇ αὐτῆς.

t Αὐτῆς] Forte ἑαυτῆς COCC.

v Τῶν Ἑβραίων] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

x Βασιλεύσας,] Sic quinque *MSS.* & cum istis *Epiph.* & *Zonar.* βασιλεύς in *Vat.* & *Editis*. Vide *Syncellum* p. 175.

y Ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν.] Ἐπὶ μιᾷ καὶ εἴκοσι γενεαῖς *Vat.* HUDS. Confer Matth. 1. REL.

z Οὖν περὶ Ῥοῦθον] Ita *Vat.* τὰ μὲν δὴ κατὰ *Big.* (*Coll Voss.*) & *Samb.* τὰ μὲν περὶ in *Editis*.

a Δαυΐδην] Δαεΐδην *Bas. G. Vat.* sicut *N. T.* scriptoribus acceptum Δαεΐδ. Verum Δαυΐδης *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* quod Hebraïco probe convenit.

b Διὰ τοιαύτην αἰτίαν.] Διὰ τὴν τ. αὐτ. *Big.* & *Samb.* ἐκ τῆς τ. αὐτίας *Hen.* & *Busb.*

c Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ] Eadem heic notanda, quæ ad p. 304. v. 32.

d Ὀφνίς τε] Ὀφνίς τε *Hen.* & *Busb.* unde sono duriori Ὀφνίς τε feci. Ὀφνῆς τε in *Editis*. Ὀφνῖς τε *Vat.* Ὀφνεὶς τε *Big.* & *Samb.*

e Αὐ-

καὶ Φινεέσης. ὅτοι, καὶ αὐτὸς ἀνθρώπους ὑβρίσαι γενόμενοι καὶ αὐτὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδενὸς ἀπεχόντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ τιμῆς, ἃ ἦν ἐλάμβανον [c] αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ συναγινομένας ὑβριζον φθορεῖς, τῆς μὲν βίαν [f] προσφερόμενοι, τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννικῶς δὲ [g] ἀδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὁ, τε οὖν πατὴρ [h] αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἤξειν ἐκ Θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, [i] τό, τε πληθος ἐδυσφόρει· καὶ παιδὶ φράζει τῷ ἐσομένῳ συμφορὰν ὁ Θεὸς τοῖς πᾶσιν αὐτῷ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, [k] παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε.

β'. Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ὕστερα καὶ περὶ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν [l] τῷ παντὶ τῷ λαῷ Εβραίων γιγομένην. [m] Ελκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Εφραίμου κληρουχίας, [n] Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, Ανναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. [o] τῷ δὲ ἑτέραν, ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ελκάνα [p] εἰς Σιλὼ πόλιν ἧσαν· ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ ἐπεπήγει [q] καθὰ προειρήκαμεν· καὶ πάλιν κατὰ τὸν ἀνωγαῖον νόμον θυσίας κρεῶν [r] τῆς τε γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Ανναν θεασαμένη τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ [s] περικαθημένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τὴν ἀπαιδίας [t] αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τὸν πόνδρος προσαμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τὸν Θεὸν ἱκετεύσουσα δῶναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῆς [v] γιγνόμενον καθιερώσειν ὅτι [x] Διακονίαν τοῦ Θεοῦ, δίαιταν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις [y] ποιησάμενον. Διατριβούσης δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν [z] ἐκέλευεν ἀπιέναι. τοῦ δὲ πεῖν ὕδωρ φαμένης, [a] λυπουμένῳ δὲ ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαρρεῖν [b] παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραχρημένη δὲ εὐελπις πρὸς τὸν ἄνδρα, προφθὰν χαίρουσα προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμουήλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις [c] εἴποι. [d] παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς γενέσεως θύσοντες, δεκάτας τε ἔφερον. ἀναμνησθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τοῦ ὑπὲρ τῷ παιδὶ γεγονημένης, παρεδίδου [e] τῷ Ηλεὶ, ἀνατιθεῖσα τῷ Θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ πότον ὕδωρ μόνον. καὶ Σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. [f] Ελκάνης δὲ ἐκ τῆς Αννης [g] υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

Phineeſes. Illi, & in homines injuriosi & in Deum impii, ne ab ulla quidem nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera ut honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis *ad ſtuprum* pellicientes. atque ita à tyrannide nihil differebat vitæ eorum conſuetudo. Itaque & pater illis ob hæc graviter iraſcebatur, continuo exſpectans ut Deus eos propter hæc facinora ulciſceretur, & populus ea ægerrime ferebat: ac poſtquam Deus futuram filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuelo prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quæ ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraïmitide, urbem Ramatham habitans, duas uxores duxit, Annam & Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Cæterum cum Elcanes unà cum uxoribus in Siluntem urbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memoravimus) & in convivio portiones carnium uxoribus & liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, & in lachrymas prorumpebat, & ſuam ſterilitatem & ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet mœſtitia ut eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, ut ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio divino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non uſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere jubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam bono animo eſſe hortabatur, denuncians, Deum ipſi daturum eſſe filium. *Anna, ex Elcanæ uxoribus altera, Deo votum facit ob impetrandum filium.*

3. Tum demum bona cum ſpe ad maritum revertens, cibum læta ſumpſit: & poſtquam ſe in patriam recepiſſent, *brevi* uterum gerere cœpit, eiſque *exacto ad pariendum tempore*, natus eſt filius, quem Samuelum nominant, quaſi à Deo petitum. Itaque *ad Tabernaculum* aderant, pro puero *nato* ſacra facturi, ſimulque decimas *ex more* afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum conſecrans. Itaque & comam prolixam nutriebat, & aquam *tantum* potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur *ibidem* educatus. Quin & Elcanæ alii filii ex Anna, treſque filiæ progenitæ ſunt. *Samuelus naſcitur, & Deo ſacratur.*

4. Sa-

e Αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ·] *Al.* αὐτοῖς.
f Προσφέροντες,] Προσάγοντες *Vat.*
g Οὐδὲν ἀπέλειπεν] Οὐδὲν ἀπέλιπεν *Samb.*
h Αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις] Αὐτὸς *Idem.* αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*
i Τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει·] Τότον τὸ πλ. legiſſe videtur *Epiphan*
k Παιδὶ τε ὄντι,] Ita *Big* & *Samb.* παιδὶ τότε ὄντι, τότε φ. in *Editis.* Σαμουήλῳ τῷ παιδὶ τότε ὄντι *Vet. Interpr.* Σαμ. τῷ πε. παιδὶ τοτε ὄντι φανερὸν &c. *Vat.*
l Τῷ παντὶ] Ita placuit reſcribere, cum τῷ τῷ παντὶ τῷ λαῷ habeant *Baſ* & *G.* & τῷ παντὶ λαῷ *Big. Samb.* & *Vat.* παντὶ non legerat *Vet. Interpr.*
m Ελκάνης,] In *Editis, Busb. Hen* & *Epiphanio*, Ἐλκάνης. verum in *Samb. Big. Vat.* ubique lectum Αλκανης. nec aliter legerat *Suidas*, apud quem ſcribe, ὧ ὃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀ. βίβλου τῶν Βασιλειῶν Ελκανᾶ κεῖται τὸ ὄνομα.
n Ραμαθὰν] Ex Chaldaïco *Ramatha*, quod ab Hebræo *Ramathaim.* In *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat Hen.* & *Busb.* Αρμαθὰν, hyperthesi nimis frequenti, ut apud LXX. *Suidam*, *Alioſque* Αρμαθαίμ.
o Τῷ δὲ ἑτέραν] Τῷ δὲ Αννᾳ *Hen.* & *Busb.*
p Εἰς Σιλὼ] *Al.* Σηλὼ, & Σιναῦ, & Σηλὼμ, & Σιλὸν.
q Καθὰ προειρήκαμεν·] Καθὼς in quatuor *MSS.*
r Τῆς τε γυναικὶ] Τῆς γ. καὶ τ. τ. ἡ Αννα in *MSS.*
s Περικαθημένους,] In quatuor *MSS.* in *Editis* προκαθησαμένους. Forte προκαθημένους legerant *Zonar.* & *Suid.* καθ' ὡς *Coll. Voſſ.*
t Αὐτὴν ὠλοφύρετο] *Al.* ἑαυτὴν.
v Γιγνόμενον] Γενησόμενοι in *Editis*, *Aliiſque* contra quatuor *MSS.* & *Suidam.*
x Διακονίαν τοῦ Θεοῦ,] Ita *MSS.* Διακονίαν in *Editis* & *Suida.*
y Ποιησάμενον.] Vel ποιησόμενον cum *Busb.* (*Cocc.*) & *Hen.*
z Ἐκέλευεν ἀπιέναι.] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis*, ἐκέλευεν.
a Λυπουμένῳ] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & quædam ἀνιωμένῳ *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* λυπουμένης.
b Παρεκελεύετο,] Παρεκελεύσατο *Vat.* Παρεκελεύετο *Aliis.*
c Εἴποι.] Ita (quomodo etiam correxit *Coccejus*) vel ἔφησε. antea εἴποις.
d Παρῆσαν] Ita è *Cod. Vat.* nec aliter *Samb.* & *Big.* niſi quod θύοντες pro θύσοντες habeant. παρῆσαν ἐν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς θύσοντες, δεκάτας τε φέροντες in *Editis*, *Aliiſque.*
e Τῷ Ηλεὶ,] *Illud* τῷ ex *MSS.*
f Ελκάνης] Αλκάνη *Coll. Big.* & cum aſpiratione *Coll. Voſſ.*
g Υἱεῖς τε ἄλλοι] Ita *Vat. Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἄλλοι deeſt in *Editis*, *cæteriſque.* Apud *Suidam*, υἱοὶ γίνον] τρεῖς καὶ θυγάτηρ. Mallem tamen ex *S. Litteris* υἱεῖς τε γίνον] τρεῖς καὶ δύο θυγατέρες.
h Περι-

Deus Samuelum alloquitur; Eliique sacerdoti iram denunciat ob flagitia filiorum.

4. Samuelus autem, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus à Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum à se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; & jam quidem, Samuele, & ego ut ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te præsto esse. Rursus cum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur; se enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, ades, disce *ex me* cladem Israëlitis "imminere, majorem quam ut forte à quopiam "narrari & credi possit: immo & Eli filios una die "morituros, & pontificatum in Eleazari familiam "transiturum. Eli enim suum in filios amorem "meo cultui, illorumque commodis & rationibus "prætulit". Illa ipsa cum à propheta jurejurando extorsisset *Eli* (nam ea narrando ipsi mœrorem afferre nolebat *Samuelus*) ex eo jam certiorem interitûs filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo prædictum irritum esse conspiceretur.

δ'. Σαμύηλ⟨ος⟩ ὁ, πεπληρωκὼς ἔτ⟨η⟩ ἤδη δώδεκα-τον, [h] προεφήτευε. καί ποτε κοιμώμενον ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ τ̃ ἀρχιερέως πεφωνῆ-σθαι, [i] προσαγίνεται πρὸς αὐτόν. ἀ φαμένου δὲ καλεσαι τ̃ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς [k] εἰς τρὶς τ̃το ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ [l] διανυσθεὶς φησὶ πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμύηλε, σιγᾶν [m] ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμηνε πρὸς αὐτόν, ὅτι προσχάνω. καὶ τ̃ Θεο̃ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἐᾶν λαλεῖν ὑπὲρ τ̃ς [n] χρωμένοις, ἃ γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν [o] ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ διακονίας. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, πε-"ρατυχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ισραηλίταις ἐσομέ-"νην, λόγ⟨ῳ⟩ μείζονα καὶ πίστεως τ̃ς προσ-τυχάνουσι· "καὶ τὰς Ηλεὶ τ̃ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, καὶ "τὸν ἱερωσύνῃ μετειλ⟨η⟩μμένον εἰς τὴν Ελεαζάρου οἰ-"κίαν. Ηλεὶ γὰρ τ̃ ἐμ̃ς θεραπείας μᾶλλον τὰς υἱὰς "καὶ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε". ταῦτα [p] βια-σάμεν⟨ος⟩ ὄρκοις εἰπεῖν οὕτω τ̃ προφήτ⟨ου⟩ [q] Ηλεί· ἃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἐπὶ μᾶλλον βεβαιο-τέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τ̃ τ̃ τέκνων ἀπωλείας. Σα-μύηλος δ' ἠύξετο [r] ὑπὲρ πλεῖον ἡ δόξα, παντῶν ὧν [s] προεφήτευεν ἀληθινῶν [t] βλεπομένων.

CAP. XI.

Narrantur quæ Eli filiis, arcæ, populoque acciderunt; utque Eli miserabili fine vitam claudit.

Palæstini Hebræos fundunt fugantque.

ITaque per idem tempus Palæstini bello Israëlitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecam. Cum autem brevi *illos* exspectarent Israëlitæ, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palæstini: & Hebræorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

Alteram eis cladem inferunt & arcam capiunt.

2. Quamobrem Hebræi, de rerum summa solliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in *castra* afferri postularent, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto à patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineesis autem tunc sacerdotio fungebatur, pater id propter senectutem concedente. Hebræis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores. Contra autem hostes, animis consternati sunt, metuentes ne arcæ præsentia Israëlitis præsidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectabant. Sed cum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebræi, à Palæstinis stetit: atque cladem, quam isti timore defugiebant, cum paterentur Hebræi, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt, & *viros* ad triginta millia desiderarunt, inter quos &

ΚΕΦ. ια'.

Δηλῶσαι τὰ κατὰ τὸν Ηλεὶ υἱὸς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν λαὸν συμφάντα· καὶ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ προσπίπτει.

ΚΑπὶ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν [x] Παλαιστῖνοι στρατεύσαν-τες ὑπὲρ τὸν Ισραηλίτας, [x] στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν [y] Αφεκάν. δεξαμενῶν δ' ἐξ ὀλίγου τ̃ Ισραηλιτῶν, συν-ήεσαν εἰς τὴν ἐχομένην, καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· καὶ κτείνουσι μὲν τ̃ Εβραίων εἰς [z] τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθ⟨ος⟩ συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατοπεδον.

β'. Δείσαν⟨τες⟩ δὲ περὶ τ̃ ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ [a] τὸν ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν ἀ̃ Θεο̃ κε-λεύον⟨τες⟩ κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς θαρσαλεω-τέρους κρατῶσι τ̃ πολεμίων· ἀγνοοῦν⟨τες⟩ ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμεν⟨ος⟩ αὐτῶν τὴν συμφορὰν τ̃ κιβωτ̃, δι' ὃν καὶ ταύτην [b] ἐν τιμῇ συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τ̃ ἀρχιερέως υἱεῖς, τ̃ πατρὸς αὐτοῖς ὑπεξειλαμέν⟨ου⟩, εἰ ληφθείσης τ̃ κιβωτ̃ ζῆν [c] ἐθελήσουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγένεσθαι. Φινεεσης δὲ ἤδη καὶ ἱερα-τ̃ο, τ̃ πατρὸς αὐτῷ παραχωρήσαντ⟨ος⟩ διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆγε πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τ̃ ἄφιξιν τ̃ κιβωτ̃ πρεσβευομένοις τ̃ πολεμίων. [d] κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τ̃ κιβωτ̃ τοῖς Ισραηλίταις. τ̃ς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίας οὐχ ὁμοίον ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολ̃ς γινομένης, τὸν μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τ̃ Παλαιστίνων αὖτη γίνεται· τὸν δ' ἐφοβοῦντο ἥτταν ἔτι, ταύτην Εβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην [e] ὑπὲρ τὴν κιβωτὸν τεθαρρηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ [f] εὐθὺς εἰς φυγὰς ἐλθόν⟨τες⟩ τ̃ πολε-μίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἦσαν καὶ

[h] Προεφήτευε.] Προεφήτευσε *Busb. Hen. Zon.* & *Suid.*
[i] Προσαγίνεται.] Παραγίνεται *Suid.*
[k] Εἰς τρὶς.] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Suid.* εἰς τρῖς in *Editis.* καὶ τοῦτο τρὶς πεποίηκε *Busb.* & *Hen.*
[l] Διανυσθεὶς] Διυπνωθεὶς *Big. Samb.* & *Vat.* (διυπνηθεὶς *Coll. Voss.*) Διεγερθεὶς *Suid.*
[m] Ως καὶ τὸ πρὶν ἦγον] Ως καὶ πρὶν ἔτ' ἦγον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*
[n] Χρωμένοις,] Forte ἀναγκαίοις. COCC.
[o] Εφ' οἷς] Εφ' ὡς ἂν θελήσειε διακονίας *Suid.* v. Σαμυήλ.
[p] Βιασάμεν⟨ος⟩] *Coll. Voss.* βιασαμένοις.
[q] Ηλεί] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* desunt Ηλεὶ & μᾶλλον.
[r] Επὶ πλεῖον] Επὶ πλέον in quatuor *MSS.*
[s] Προεφήτευεν] *Al.* προεφήτευσεν.
[t] Βλεπομένων.] Φαινομένων *Vat.*

[x] Παλαιστῖνοι] Καὶ Παλαιστῖνοι *Vat.*
[x] Στρατοπεδεύονται] Εστρατοπεδεύσαντο *Vat.*
[y] Αφεκάν.] Ita cum *Big.* (& *Coll. Voss.*) præsertim cum hanc urbem *Aphec* appellent *S Litera* in *Jos.* c. 13. v. 15. & 1 *Sam.* c. 4 v. 1. Εφεκὰν *Samb.* Αμβέκαν in *Editis*, *Aliisque*. ab Αφεκα, ut *Ambubaia* ab Αββεβαα Syrorum. *Amphec* exstat in *Epiphanio*.
[z] Τετρακισχιλίους,] Τεσσαράκοντα legerat *Vet. Interpr.*
[a] Τὸν ἀρχιερέα,] Τὰς ἀρχιερέας *Idem.*
[b] Εν τιμῇ] Illa αὐ τιμῇ habuimus *Big Samb* & *Gall.* 1.
[c] Εθελήσουσιν,] Ita *Big Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐθελήσειν εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγίνεσθαι *Vat.* ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι *Bas. G Alii*que.
[d] Κατεπλήττοντο] Ita *Big.* & *Samb.* καταπλήττονται *Aliis.*
[e] Επὶ τὴν κιβωτὸν] Επὶ τῇ κιβωτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*
[f] Εὐθὺς] *Coll. Voss.* αὖθις.

καὶ οἱ ⸀ ἀρχιερέως υἱεῖς · ἡ τε κιβωτὸς ἥρητο ὑπὸ τῶν πολεμίων.

γ'. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν [g] Σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ· Βενιαμίτης [h] γάρ τις αὐτοῖς τῆς ἀγγελίας ἀφικνεῖται νεανίας, ὥστε παθεῖν ψυχὴν τῷ γεγονότι· πένθους δὲ ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἐπέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπεράχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳδίως ἔφερεν ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς σωτηριγελμένοις ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προσαπηγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἁλῶναι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προστετεῖν πρειαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου πλαγίᾳ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου [i] παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ πανδρὸς δυσχερείᾳ. κύουσα [k] μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσασαν [l] Ιωχάβην προσηγόρευσαν· σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα · λέγει τὴν προστετεῦσαν [m] δυσκλειαν τότε τῷ στρατῷ.

ε'. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ηλεὶ, [n] Ιθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ααρῶνος υἱῶν οἰκίας · ἡ γὰρ Ελεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον [o] ἱερατεύσασα, παῖς παρὰ πατρὸς διαδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκείνος τε Φινεέσης τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν [p] Αβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβών, παιδὶ αὐτοῦ [q] Βυκὶ [r] τὄνομα αὐτὸς αὐτὴν κατέλειπεν αὐτῷ, παρ' οὗ διεδέξατο [s] Οζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ νῦν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς τὴν Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. τότε δὲ οἱ Ελεαζάρου πάλιν αὐτὴν [t] ἀπέλαβον.

Pontificis filii occubuerunt: arca item in hostium potestatem redacta est.

3. Cum autem fama hujusce cladis atque arcæ captivitatis apud Siluntinos percrebresceret (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Benjamita qui prælio interfuerat) tota civitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimis in sella sedebat) audito ejulatu suspicatus *id quod res erat*, novi aliquid *mali* suis accidisse, accersitoque juvene simul ac cognoverat eventum prælii, lenius ferebat filiorum cædem, & quæ una nunciata erant de exercitus strage, ut qui præsciverat à Deo quod futurum erat, & prædixerat. maxime enim *nos* afficiunt mala quæ præter exspectationem cadunt. Ut vero etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatæ nuncio cum valde indoluisset, è solio delapsus animam exhalavit, annos natus octo & nonaginta, atque per horum quadraginta imperio *summo* potitus. XII. *Eli, delato ad se mali nuncio, animam exspirat.*

4. Eadem vero die & Phinees filii *ejus* conjux defuncta est, quod vivere non sustinuerit post mariti infortunium. ipsi quidem, cum gravida esset, & *partui non adeo vicina*, nunciata erat viri *sui* clades: puerum vero septimestrem enitur, ipsumque, utpote vitalem, Jochaben nominarunt (nomen autem *istud* infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus. *Phinees uxor, ex interitu mariti partus doloribus correpta, moritur.*

5. Primus autem *hic* Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate à patre ad filium transmissa; atque ille Phinees filio suo tradidit; post quem Abiezeres filius ejus, sumptum honorem, filio suo, cui nomen erat Bocci, reliquit; à quo eum accepit Ozis filius ejus; post quem Eli, de quo nunc *nobis* facta est narratio, sacerdotium habuit, ut & stirps ejus usque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari posteri id recuperarunt. *Pontificatus ex una familia in aliam transfertur.*

Τέλος τῆς βιβλίου πέμπτης. *Finis Libri quinti.*

[g] Σιλώ,] Σιλὼν *Vat.* Σηλᾶ *Samb.* Vide p. 287. v. 44.
[h] Γὰρ αὐτοῖς] Γάρ τις αὐτοῖς ἀ.γ. *Samb.*
[i] Παιδὸς γυνὴ,] Τῆ παιδὸς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *amb.*
[k] Μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη] Γὰρ αὐτῇ *Samb.*
[l] Ιωχάβην προσηγόρευσαν·] Ιοχάβην *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Οχάμην *Vat.*
[m] Δύσκλειαν] Δυσκολίαν *Big.* & *Samb.*
[n] Ιθαμάρου] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ιθάμαρ Ϛ ἑτ. in *Editis.* Ιθαμάρου ἑτέρου *Vat.*
[o] Ἱερᾶτο,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* qui mox habet παῖδες. ἱερᾶτο à typis.
[p] Αβιεζέρης] *Abiezer* hîc, depravatis, ut fieri amat, ex Græcorum Latinorumque scriptione Orientalium nominibus, est *Abishua*, *Boccias Bucci*, *Ozi Uzzi*, qui omnes in posteris Phinees recensentur, 1 *Paralip.* c. 6. v. 51. *Seldenus* de *Succ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 2.
[q] Βυκὶ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. In *Editis* Βόκηϛ. in *Vat.* Βόλκϕ. utrumque forsan pro (quod & vult *Cocceius*) Βόκκϕ.
[r] Τὄνομα αὐτὸς] Τὄνομα αὐτῷ κατέλειπεν. π. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* αὐτὸς αὐτῷ κατέλειπεν *Epiphan.*
[s] Οζις] Οζης *Big.* & *Samb.*
[t] Απέλαβον.] Απιλαβον λοίγοιοι *Vat.* ἀπέλαβον. Περιέχει ὁ λόγος χρόνου ἐτῶν νος. *Busb.* & *Hen.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗ͂ ΕΚΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEXTO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *CLades Palæſtinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: & quo modo eam remiſerunt ad Hebræos.*
2. *Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.*
3. *Ut Samuelus, propter ſenectutem rebus adminiſtrandis parum idoneus, curam earum filiis ſuis commiſit.*
4. *Ut populus, cum illi in principatu male ſe gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; iſque Regem eis deſignat, Saulum nomine, Deo ita jubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.*
7. *Ut Palæſtini, rurſus Hebræos armis aggreſſi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetæ mandata tranſgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Davidem nomine, ex juſſu Dei.*
10. *Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palæſtini ſuſceperunt.*
11. *Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palæſtinorum fortiſſimo: atque Goliathi peremptio, & Palæſtinorum ſtrages.*
12. *Ut Saulus, fortitudinem Davidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocavit.*
13. *Quod poſtea Rex, cum Davidem in ſua poteſtate haberet, ad eum perimendum ſe accinxit.*
14. *Ut aliquoties Davides, à Saulo in vitæ diſcrimen adductus, ſalvus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere poſſet, pepercit.*
15. *Hebræi, cum Palæſtini in eos bellum moverent, prælio victi ſunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

α'. Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον [b] ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτούς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν τοῦ προφήτου.

γ'. Ὡς Σαμουήλου, διὰ τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν.

δ'. Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἐτήσιον βασιλέως.

ε'. Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανάκτησις. καὶ βασιλέως αὐτοῖς [c] ἀποδειξις, Σαούλου τοὔνομα, κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

ς'. Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ [d] τῶν πολεμίων.

ζ. Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

η'. Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας [e] πόλεμοι καὶ νίκη.

θ'. Οπῶς θαυμάσαντος Σαούλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμουήλου ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδου ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

ι'. Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ἐπὶ [f] Σαούλου βασιλεύοντος.

ια'. Μονομαχία Δαυίδου τότε πρὸς Γολίαθον, τὸν ἄνδρα τῶν Παλαιστίνων· καὶ ἀναίρεσις τοῦ Γολιάθου, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστίνων.

ιβ'. Ὡς θαυμάσας τὸν Δαυίδου τὴν ἀνδρείαν, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα [g] Σαούλου.

ιγ'. Οπῶς μὴ ταῦτα [h] ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δαυίδου γινόμενον ὁ βασιλεὺς ἐπαύσασθαι ἀποκτείναντα.

ιδ'. Ὡς πολλάκις καὶ Δαυίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαούλου διέφυγε· καὶ Σαούλου, δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἐφείσατο.

ιε'. Ὡς στρατευσαμένων Παλαιστίνων ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαούλου ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

---

a Τῇ ἑκτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑκτῳ λόγῳ.
b Ἀπέπεμψαν] Ἔπεμψαν *Samb.* in reliquis convenit cum *Edit. Baſ.* Verum hæc ſummaria paulo contractiora exhibet *Gen.*
c Ἀποδειξις,] *Coll. Voſſ.* ἀπόδειξις.
d Τῶν πολεμίων.] Addunt *Coll. Voſſ.* & *Big.* καὶ τὴν πόλιν.
e Πόλεμοι] *Coll. Voſſ.* πόλεμος.
f Σαούλου βασιλεύοντος.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Σαμουήλου προφητεύοντος.
g Σαούλου] Ponunt hoc in prioribus poſt θαυμάσας *Coll. Big.* & *Voſſ.*
h Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ὕποπτον.

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λϚ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEXTUS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτοδότειραν ἀπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὴ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον ἀκόμιστον πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν Θεὸν, ὥσπερ τι λάφυρον, [b] Δάγωνι δή τινι σκάλεσιν, τιθέασι. τῇ δὲ ὑπαύριον πάντες, ἅτε τὴν ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνήσαι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὑπετυγχάνουσιν αὐτῷ τῷ προσώπῳ τῷ κιβωτῷ· ἔκειτο γὰρ [c] σκεπτωκὼς τὸ βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βαστάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπερ πρώτης, δυσφορήσαντες ὅτι τῷ γεγονότι. πολλάκις δὴ φοιτῶντες παρὰ τὸν [d] Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅπερ ἐξ προσκυνουμένῳ τῷ κιβωτῷ χαμαὶ κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευτῶν [e] ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν [f] τὸ θεῖον καὶ [g] νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ [h] δυσεντερίας, πάθους χαλεποῦ καὶ [i] τὰ ἀναίσιμα ὀξυπόνῳ διαφερούσῃ, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες [k] ἐξεμοῦντες διαβεβρωμένα καὶ πανοίκως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὑπὸ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνελθὸν [l] ἀπὸ τῆς γῆς, κατέλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ [m] ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν [n] οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονέναι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπολαβεῖν καὶ σφᾶς [o] δέ-

CAP. I.

Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.

CUM autem Palæstini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt; &, ut *eximium* quiddam è manubiis, juxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, ut Deum suum adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præstantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, ægerrime ferentes id quod acciderat. Cumque sæpius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie projectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum urbem & regionem diram immisit Deus vastationem & morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus, gravi malo & necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem convenienter solveretur corpore, egerentes, exesa & modis omnibus à morbo corrupta evomendo. Quicquid autem in provincia erat mures innumeri è terra exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam arcæque captivitatem sibi in damnum cessisse. Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata

Dagon, Azotiorum deus, ante arcam prosternitur. 1 Reg. c. 5.

Palæstini plagis percutiuntur.

Azotii malis vexa-

---

a Χρόνον ἐτῶν λϚ'.] Ita *Samb. Big.* & *Coll. Voss.* numerumque defendit *Vossius* in *Chronol. S.* c. 5.

b Δαγὼν δή τινι ἰχθυϊ] Hunc specie hominis, in piscem ab umbilico desinentis, super Deos gens maritima venerabatur. HUDS. Conf. De bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. Δαγὼν τὸ ξόανον· SPANH.

c Ἐκπεπτωκὼς] Ἀπ' αὐτῆς ἀποπεπτωκὼς τὸ β. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

d Δαγῶνα] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* Δαγών.

e Ἀπέσκηψεν] Ἐπέσκηψεν *Vat.* ἐπέσκηψεν *Hen.* & *Busb.* quod forsan à *Josepho*

f Τὸ Θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] Καὶ νόσον τὸ θεῖον *Vat.*

g Νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] De hac clade, de bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. σπέρμοι δὲ τὰ κρυπτὰ τῶν σωμάτων, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἀπόλυχνα. SPANH

h Δυσεντερίας,] Vide *Theodoretum*, tom. 1. p. 236.

i Τὰ ἀναίσιμα ὀξυπόνῳ] *Epiphanius* legerat πρὶν ἢ τὰ ἀναίσιμα ὀξυπόνῳ αὐτοῖς ἐπιφερούσῃ, πρὶν ἢ τὴν ψ.

k Ἐξεμοῦντες] Ἐξέμων *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* 1. & *Epiphan.* in *reliquis* cum *Hesychio* & *Glyca* ἐξεμοῦντες.

l Ἀπὸ τῆς γῆς,] Ex τῆς γ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

m Ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν,] Ita *Big.* (*Coll. Viss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ταύτης in *Editis*, *Aliisque.*

n Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] Οὐκ ἐπὶ χρηστῷ γεγονέναι *Vat.* οὐκ ἐ. ἀγ. γεγονέναι *Big.* & *Samb.*

o Δεῖσθαι.] Δεῖσθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Vide *Zonaram.*

p Αὐ-

ti arcam ad Aſcalonitas transferunt. atque illi ad alios eam deportant. 1 *Reg. c.* 5.

grata accidit hæc ſupplicatio: quamobrem iis non ægre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam ſumpſiſſent, eadem ipſis mala ingruebant: Azotiorum enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Aſcalonitæ. neque vero apud illos permanſit: nam cum & ipſi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt urbes. Atque in hunc modum quinque Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca; à qualibet, ideo quod ad ipſas veniſſet, tributi vice exigens ea quæ paſſæ ſunt.

Palæſtini de remittenda arca conſultant. 1 *Reg. c.* 6.

2. Cum hiſce autem ſuppliciis pæne conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de iſtis audierant illorum exemplo moniti eſſent, ne arcæ præſentiam emerent tanta mercede & vectigali, tandem quæſiverunt qua arte & via ab ea ſemet expedirent. Et cum conveniſſent quinque civitatum principes, Gittæ & Accaronis & Aſcalonis, itemque Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum quidem illis viſum eſt, ad ſuos remittendam eſſe arcam, quaſi palam eſſet Deum ejus ſuſcepiſſe vindictam, atque ideo calamitates cum ea in ipſos invaſiſſe, ſimulque in urbes eorum ingreſſas eſſe. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum eſſe, fallique *eos* qui malorum cauſam illi acceptam ferrent. non enim tantam ei poteſtatem eſſe & vim; neque ſi ejus curam habuiſſet Deus, in hominum manus veniſſet. Cæterum monebant ut quieſcerent, & quicquid acciderat æquo animo ferrent, cogitantes non aliam eſſe eorundem cauſam quam ipſam rerum naturam; quæ & corporibus & terræ & plantis & omnibus mortali concretione ſatis, certis temporum vicibus, hujuſmodi mutationes affert. Prædictas autem ſententias vincit iſtorum virorum conſilium, qui & antea crediti ſunt intelligentia & prudentia præcellere, & tunc maxime viſi ſunt accommodate dicere ad præſens negotium; qui neque *ita inanem* remittendam eſſe arcam cenſuerunt, neque retinendam: ſed quinque *podicum* ſimulachra aurea pro unaquaque civitatum quaſi munus Deo conſecranda, quod eorum ſaluti proſpexerit, & vitam illis conſervarit, cum ex ea malis depellerentur, quibus reſiſtere non poterant. Quin & totidem numero mures aureos conflari *curarunt*, iis ſimiles qui regionem eorum populati ſunt atque vaſtarunt. Deinde hiſce in loculum incluſis, & ſuper arcam collocatis, currum novum ei fabricari *voluerunt*: vacciſque fœtis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi & cuſtodiri, ne matribus, eas ſequendo, impedimento forent; eorum autem deſiderio *illæ* quam ocyſſime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in trivium abegiſſent, ibi relinquendas eſſe *juſſerunt*, facta eis poteſtate abeundi quò velint. Et ſi quidem Hebræos verſus pergerent, & in illorum regionem conſcenderent, eſſet ut exiſtimarent arcam illis malorum cauſam exſtitiſſe; ſin vero aliò deflecterent, illam perſequendam eſſe di-

Multis cum muneribus vehiculo imponitur, cui boves fœtæ adjunguntur incluſis domi vitulis.

χειας. τοῖς δ' οὐκ ἀηδὴς ἡ τ Αζωτίων δέησις ωεροέπεσεν· ἀλλ' ὑπνεύσει μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβοντες δ' τὸν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατεῖχον. συνεξεκομισε γὰρ P αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων ἡ κιβωτὸς πᾶσι ωρὸς τὰς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένας. καὶ ωρὸς ἄλλας παρ' αὐτῶν ἀποπεμπεται Ασκαλωνῖται. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τ αὐτῶν ωαθῶν ἐλαυνόμενοι, ωρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολυεται πόλεις. καὶ τέτταρα q ωεριέρχεται τ τρόπον τὰ ωεντε τ Παλαιστίνων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὡσωερ δασμὸν ἀωαιτοῦσα παρ' ἑκάστης ἃ r ωρὸς αὐτὰς ἐλθειν, ἃ δι' αὐτὴν ἔωαθεν.

β. Απειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ ωεριόντες, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία s γινόμενοι, δι μὴ ωροσδέχεσθαι τὴν κιβωτὸν ωοτε ωρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τοιούτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ τρόπον ἀωαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τ ωεντε ωόλεων ἄρχοντες, c Γιτθης v καὶ Ακκάρων θ καὶ Ασκάλων θ, x ἔτι δὲ Γάζης καὶ Αζώτου, ἐσκόωουν τί δεῖ ωοιεῖν. καὶ τὸ μὲν ωρῶτον ἐδόκει, τὴν κιβωτὸν ἀωοωέμωειν τοῖς οἰκείοις, ὡς y καθειρχθωτ θ αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεωιθημησόντων αὐτῇ διὰ τοῦτο τ δεινῶν, καὶ z ωαισκαλούντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς ωόλεις αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες, a τοῦτο μὲν μὴ ωοιεῖν, μηδὲ ἐξαωατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τ κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφερόντας· ἃ γὰρ ωιστὴν εἶναι τὴν δύναμιν b αὐτῇ καὶ τὴν ἰσχύν· ἃ δ' ἂν ωτ' αὐτῆς c κρινόμενα Θεοῦ ὑωοχείριον ἀνθρώωοις γίνεσθαι. ἠνυχάζειν δὲ καὶ ωράως ἔχειν ὑωὲ τῶν συμβεβηκότων ωαρ' ἐνοῦν, αἰτίαν τινὰ τῶν οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν Φύσιν· ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ Φυτοῖς καὶ ωᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι, κατὰ χρόνων ωεριόδους, ωίπτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς ωροειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἐν τε τοῖς ἐωάνω χρόνοις σωφρ καὶ Φρονήσει d διαφέρειν ωεωιστευμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἀρμοζόντως λέγειν τοῖς ωαροῦσιν, οἳ μήτ' ἀωοωέμωειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ ωέντε μὲν ἀνδριάντας ὑωὲρ ἑκάστης ωόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαριστήριον, ὅτι ωροενόησεν αὐτῶν τ σωτηρίας, καὶ κατέσχεν ἐν τῷ βίῳ e διωκομένους ἐξ αὐτοῦ ωαθήμασιν, οἷς οὐκέτι λοιωὸν f ἀντιβλέψαι· g τοσούτους δὲ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔωειτα h βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὸς, καὶ θέντας ἐωὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑωοζεύξαι τρεωτόκους, τὰς μὲν i δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν, μὴ τοῖς μητράζιν ἐμωοδὼν ἐωόμενα γλύωνται, ωόθῳ δὲ αὐτῶν ὀχυτέραν k ωοιοῦντα τὴν ωορείαν. ἐκείνας δὲ l ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν Φερούσας ἐωὶ τριόδου καταλιωεῖν, αὐτὰς m ὑωοτρέψαντας ἢ βάλλονται τ ὁδῶν ἀωελθεῖν. κἂν μὲν τὴν Εβραίων ἄωιωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑωολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν n τ κακῶν· ἂν δὲ ἄλλην τραωωνται, o μεταδιώξομεν

p Αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων] *Al.* αὐτῇ & αὕτη. & mox inferius αὐτὰς.

q Περιέρχεται τ τρόπον] Εκτεμέρχεται *Big. Samb.* & *Vat.*

r Πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν,] Παρ' αὐτὰς *Vat.*

s Γινόμενοι,] Γενόμενοι *Samb.*

t Γίτθης] Γιτθὼν Ant. Jud. lib. XIV. c. 15. §. 10. & de bell. Jud. lib. I. c. 17. §. 2. Γιτθὰ καλεῖται. item Simon ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν nempe in Samaria. *Juſtin. Apoll.* II. SPANH.

v Καὶ Ακκάρων θ] Illud καὶ deeſt in *Editis*, & quibuſdam *MSS.* & nonnulli efferunt Ακκάρων θ.

x Ετι δὲ Γάζης] Ετι καὶ Γ. *Vat.*

y Υπεξδικοῦντ θ] Υπερεκδικοῦντ θ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.*

z Συνεισκαλούντων] Ita cum *Big.* & *Samb.* συνεισκαλούντων in *Editis*, *Aliiſque.*

a Τοῦτο μὲ] Τοῦτο μὴ ωοιεῖν *Big. Hen.* & *Busb.*

b Αὐτῇ καὶ] Αὐτὴ pro ὑγιὴ repoſui ex *Epiphanio.*

c Κρινόμενα Θεοῦ] Κρινόμενα δὲ Θεῷ *Vat.*

d Διαφέρειν ωεωιστευμένων] Vocem διαφέρειν (quæ in *Editis* deerat) reſtituimus ex *MSS.*

e Διωκομένους] *Coll. Voſſ.* διωκομένοις.

f Ανθλέψαι.] Ανθλέπειν proprie eſt *contra tueri*, improprie *obniti.* uti & ἀνθφθαλμεῖν *Demoſthenes* & *Polybio.*

g Τοσούτους δὲ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς] 1. Sam. VI. 2. Sic mus ſculptus in Tenediorum & aliis numis cum Smintheo Apolline, ob liberatum ab eo à muribus illum tractum. SPANH. Confer Tabulas Numiſmatum in extremo Tom. II HAV.

h Βαλόντας εἰς γλωσσόκομον] Βαλόντες & mox θέντες, dein ὑωοζεύξαντες *Big. Samb* & *Vat.*

i Δαμάλεις ἐγκλεῖσαι] Πόρτιες *Big. Samb. Gall.* 1. *Vat.* & *Epiphan.* (πόρτις *Voſſ.* qui mox ταῖς pro τοῖς) μόχθις *Zonar.*

k Ποιοῦντ θ τὴν ωορείαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ποιοῦντ τὴν ωορείαν in *Editis*, *Aliiſque.*

l Εξελάσαντας τὴν κιβωτὸν] Εξελάσαντες *Vat.*

m Επιτρέψαντας] Επιτρέψαντες λοιωὸν *Samb.* & *Vat.*

n Τῶν κακῶν·] Τούτων τ κακῶν *Big. Samb* & *Vat.*

o Μεταδιώξομεν] Μεταδιώξωμεν *Big. Samb.* & *Glycas.*

p Τοι-

ξομεν αὐτῷ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν [p] τοιαύτην ἔχει.

γ'. Ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆλος τῷ γνώμῃ ἐκύρωσαν. καὶ ποιησάντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τῷ ἅμαξαν ἐπὶ τὴν τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τὰ δὲ βοῶν τῷ ὁρθὴν ὁδὸν ὥσπερ [q] ἠγμένων τινῶν αὐτῆς ἀπισσῶν, οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν, πόποτε στήσονται καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς [r] Βηθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνουμένας αἱ βόες· καὶ πεδία μεγάλα καὶ καλὰ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξάμενα, παύονται [s] πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι. ἦσαν δὲ ἡμῖν [t] ἐν τῇ κώμῃ, καὶ προχαρεῖς ἐγένοντο. θέρους γὰρ ὥρᾳ πάντες ἐπὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν τοῖς ἀρούραις ὑπῆρχον, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον δῆλος ἐπὶ τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τὰς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μῦας, πέμπουσιν ἐπὶ πέτρας τινὰς, ἥπερ ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατολωχήσαντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βοῦς ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' [v] ἰδόντες οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες, [x] ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ'. Ὀργὴ δὲ καὶ χόλος τοῦ Θεοῦ μέτεισιν, ὥστε [y] ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ [z] κωμῆται, καὶ [a] πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἦλθεν οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπεμπτῳ κακῷ· καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. ἔδοξε τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κρεῖττον τὴν Ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων. κἀκεῖνοι γνόντες τάχος, [b] ἀποκομίζουσιν αὐτὴν εἰς [c] Καριαθιαρίμαν κώμην πάλιν [d] τῆς Βηθσαμίτας· ἔνθα τινὸς Λευίτου τοῦ γένους, [e] Ἀμιναδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ [f] καὶ θρησκείᾳ, καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, [g] ὡς πρέπουσαν τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τὴν ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθιαρίμᾳ, [h] ποιήσαντα δὲ καὶ τοῖς Παλαιστίνοις μῆνας τέσσαρας.

xerunt, facta inde conjectura, quod poteſtatem ejuſmodi nullam haberet.

3. Hæc autem bene ac ſapienter dicta judicarunt, atque illico conſilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quæ jam diximus exſequuti fuiſſent, plauſtrum in trivium deducunt, ibique relicto ſeceſſerunt. Vaccæ autem cum recta abirent & contenderent, non aliter quam ſi ab aliquibus deducerentur, eas *eminus* ſubſequebantur Palæſtinorum principes, ſcire deſiderantes ubi ſubſiſterent & ad quoſnam ſe conferrent. Eſt autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. in fines ejus venerunt vaccæ: & cum eas, ſi proceſſiſſent, campus magnus & pulcher excepiſſet, ulterius tamen non progreſſæ ſunt, plauſtrum illic ſiſtentes. Erat autem omnibus in villa *gratum* ſpectaculum, lætitiaque exſultabant. a ſtatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas verſarentur, ubi arcam animadverterunt, voluptate geſtientes, & opus è manibus dimittentes, è veſtigio ad plauſtrum accurrebant. atque arcam ex eo ſublatam, capſamque in qua *aurea* erant ſimulachra & mures, ſaxo cuidam, quod in campo erat, impoſuerunt: & cum Deo magnifice ſacra feciſſent, ſeque epulis adhibuiſſent, plauſtrum ſimul ac vaccas ſolido ſacrificio immolarunt. Quo viſo Palæſtinorum principes retro ad ſuos reverſi ſunt.

Boves contra indolem ſuam & affectum recta in directionem Hebræorum pergunt. II.

Hebræi ex urbe Bethſama, arcæ conſpectu lætati, ad eam recipiendam accurrunt; moxque boves cum curru Deo cadunt victima.

4. Cæterum ira atque indignatio Dei eos perſequitur, adeo ut ſeptuaginta viros ex pago Bethſamæ, quippe indignos qui attingerent arcam (ſacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipſos autem hæc paſſos vici iſtius incolæ deplorarunt, eoſque *ejuſmodi* plangore proſequuti ſunt, qualem fas erat edere ob malum divinitus immiſſum; ſuumque mortuum unuſquiſque lugebat. Quamobrem ſeſe indignos agnoſcentes, quibuſcum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum *concilium* miſſis, indicarunt redditam eſſe à Palæſtinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, urbem vicinam Bethſamitis: ubi Levita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat exiſtimationis ob juſtitiam & religionem, in domum *ejus* arcam intulerunt, ut convenientem Deo locum, in quo vir juſtus habitabat. Ejus autem filii arcæ miniſterio operati ſunt, atque huic rei curandæ per viginti annos præerant: tot enim in Cariathiarima manſit, cum apud Palæſtinos quatuor menſes fuiſſet.

Bethſamitæ, qui arcæ manus Lævitas admoverant, Deo ita vindicante pereunt.

Arca Cariathiarimam transfertur in domum Abinadabi. 1 *Regum*, c. 7.

Ibi per viginti annos manſit.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν καὶ προφήτου.

Τοτὲ δὲ λαὸς πᾶς ὁ κατ' ἐκεῖνο τὸ χρόνο, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῆς [i] Καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν,

CAP. II.

Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samuelis prophetæ.

CUM autem populus univerſus illo tempore, quo arcam poſſidebat Cariathiarimitarum urbs, *Hebræos, ad meliorem frugem*

[p] Τοιαύτην ἔχει.] Αὐτὴ ἴσχει *Vat.* Videſis ut hanc hiſtoriam defloret *Zonaras*.

[q] Ἠγμένων τινῶν] Ἠγμένην τινὸς αὐταῖς *Aliis.*

[r] Βηθσάμη ὄνομα.] Ita in *MSS.* Βαθσάμη *Baſ.* & *G.* Βηθσαμὺς 1 *Regum*, c. 6. & 2 *Paralip.* c. 28. v. 18.

[s] Πρόσω χωρεῖν,] Προωτέρω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Ἐν τῇ κώμῃ,] Ἐπὶ τῇ κώμῃ *Vat.*

[v] Ἰδόντες οἱ] Sic *MSS.* εἰδόντες in *Editis.*

[x] Ὑπέστρεψαν ὀπίσω.] *Al.* ἀνέστρεψαν.

[y] Ἑβδομήκοντα] *De populo* LXX. *& l. millia plebis* juxta *Hebr.* ἑβδομήκοντα ἀνδρας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν *Interpretes* LXXII. Vide *Bocharti* Hierozoicon, l. 2. c. 36. & *Clericum* ad 1 *Sam. al.* 1 *Regum* c. 7.

[z] Κωμῆται,] Ita cum pleriſque *MSS.* (& *Coccejo*) κωμῆται *Samb. Baſ.* & *G* Verum κωμήτης occurrit apud *Eurip.* in *Alceſte*, v. 476. & *Plat.* de *Legibus*, l. VII. p. 794. atque hanc ſcripturam tuetur *Berkelius* ad *Stephanum Byz.* p. 498. HUDS. Sic Euripid. Alceſt. v. 476. Τῆς δὲ κωμήτης χθονός· Item Plato lib. VII. de Legib. pag. 794. lit. A. SPANH.

[a] Πένθος ἐπ' αὐτοὺς] Πένθος *Vat.*

[b] Ἀποκομίζουσιν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* & juxta iſtos *Zonaras*, λαβόντες αὐτὴν ἀπάγουσιν εἰς κ. in *Editis* ἀπωκίζουσιν (pro ἀπικίζουσιν) εἰς Καριαθιαρείμ. Videſis LXXII. ad 1 *Reg.* c. 7. v. 1.

[c] Καριαθιαρίμαν] *Gen.* Καριαθιαρείμ, & Lib. VII. Cap. 4. §. 2. SPANH.

[d] Τοῖς Βηθσαμίτας·] Τοῖς Βηθσάμης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Ἀμιναδάβου,] Ita fere in libris omnibus *Joſephi* & Interpp. LXXII. Ἀβιναδάβου juxta *Hebr. Codd.* atque ita forſan legendum, cum μ & β (ut in *MSS.* ſcribi ſolent *mu* & *beta*) facile invicem permutentur.

[f] Καὶ θρησκείᾳ,] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ τῇ θρησκείᾳ.

[g] Ὡς πρέπουσα] Vel plenius ὥσπερ εἰς πρέποντα ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[h] Ποιήσαντα] Eſt qui conjicit οἰκήσαντα, & mox ἑπτὰ pro τέσσαρας ex *S. Literis.* HUDS. Ita & Latini loquuntur, *fecit tot annos.* REL

[i] Καριαθιαρειμιτῶν πόλις] *Al.* Καριαθιαρειμιτῶν.

redeuntes, convocat Samuelus; monetque eos libertatem armis vindicare. 1 Reg. c. 7.

urbs, votis & sacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum & magnum ejus studium præ se ferret, Samuelus propheta animadverso eorum *pio* obsequio, quasi jam opportunum esset ad illos, cum ita se haberent, verba facere de libertate & bonis quæ in ea insunt, oratione utitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas & persuadendas: "O viri *Israelitæ*, dicebat, quibus "etiamnum hostes quidem graves *sunt* Palæstini, "Deus vero incipit esse propitius & amicus, non "solum libertatem expetere debetis, sed & opor"tet hæc facere, quibus ea vobis assequenda est. "Ne quidem cogitate à dominatu liberari, dum "pergitis ea agere quæ vos servituti subjicient: sed "justitiam colite, atque nequitiæ, eam ex anima"bus abolendo, curationem adhibentes, tota men"te Deo supplicate, ejusque in cultu perseverate. "Hæc si feceritis, erit ut bonis affluatis, à servi"tute liberemini, & victoriam de hostibus repor"tetis: quæ neque armis, neque corporum viri"bus, neque copiarum multitudine consequi faci"le est. non enim hisce res ejusmodi se præbitu"rum esse pollicetur Deus, sed probitati & justi"tiæ. Ego vero hæc promissa vobis rata fore "spondeo". Hæc cum dixisset, ei applaudebat populus, ex ista exhortatione lætitia elatus; consensitque ad id ipsum faciendum quod Deo gratum esset. Ipsos autem congregat Samuelus in urbem quandam Masphaten appellatam: quod nomen sermone Hebraïco conspicuum significat. Ibi & hausta aqua *effusaque* Deo libant, & cum tota die jejunassent ad preces se convertunt.

Cum jam Israëlitas nec opinos nec armatos in Masphate aggrederentur Palæstini, Deum expetitur Samuelus, agno lactente immolato.

2. Illic vero congregati non latent Palæstinos. Sed illi, conventu eorum sibi nunciato, cum magno exercitu & copiis, sperantes fore ut incautos & imparatos adorirentur, Hebræis superveniunt. Ii autem, ex hoc valde consternati, tumultuari incipiunt & pavore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidisse præ "metu & ex memoria recentis cladis; adeoque *li*"*benter* quieturos esse, ne hostium potentiam in "nos concitemus. Nam cum in nos nudos & iner"mes, qui tuo ductu & auspiciis ad supplicationes "& victimas & juramenta *solennia huc* convenimus, expeditionem jam fecerint hostes: non alia "itaque nobis salutis nostræ supereest spes, quam "in te & Deo à te implorato ut nobis daret è Pa"læstinorum manibus effugere". At ille eos securo animo esse hortatur, promittitque Deum illis auxilium laturum esse. Et cum agnum subrumum cepisset, eo *solidum* pro populo sacrificium facit; Deumque supplex orat, ut eos in prælio à vi Palæstinorum defenderet; iterumque non sineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, & cum animo benigno & propitio sacrificium accepisset, innuit se illis victoriam daturum esse & potentiam auctorum. Cum autem adhuc Deo super altare esset victima, & nondum tota sacrâ flammâ absumeretur, hostium copiæ è castris

Ab omine bono Israëlitas erigit Samuelus, & cum iis impetum facit in Palæstinos, quos acie fusos usque ad Correa persequitur. 1. Reg. c. 7.

[k] ἐπ' ὀχὰς καὶ θυσίαις τραπέντω τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὼ ἐμφανίζοντω τὼ περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης [l] Σαμύηλω ἰδὼν αὐτῶν τὼ προθυμίαν, ὡς εὐκαιρον πρὸς ἅπαντας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς μάλιστα τὼ διάνοιαν αὐτῶν προσέχειν καὶ πείθειν· "[m] ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς μὲν "πολέμιοι Παλαιστῖνοι, Θεὸς δ' ὑμῖν ἄρχεται γίνε"σθαι καὶ φίλω, οὐκ ἐπιθυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μό"νον, ἀλλὰ καὶ πειρᾶν δι' ὧν ἂν ἔλθοι [n] πρὸς ὑμᾶς. "[o] οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, μένειν "δὲ πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν· ἀλλὰ γίνε"σθε δίκαιοι, καὶ, τὼ πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυ"χῶν καὶ θεραπεύοντες [p] αὐτὸν, ὅλαις ταῖς διανοίαις "[q] τρέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. τοῦ"τα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλευθερίας ἀπολα"λαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων· ἃ λαβεῖν οὔτ' ὅπλοις, "οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνα"τόν ἐστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ Θεὸς ἰσχυρεῖται παρέξειν "αὑτὸ, τῷ δ' ἀγαθοὺς εἶναι καὶ δικαίους. ἐγγυητὴς "δ' αὐτὸς τῶν ἰσχύσεων ἐγὼ γένωμαι". [r] ταῦτ' εἰπόντω ἐπιφήμη τὸ πλῆθω κάτεν τῇ ᾠδομένῃ, καὶ κατένευσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. σωάγει δ' αὐτὸς ὁ Σαμύηλω, εἰς τινα πόλιν λεγομένην [s] Μασφάτην· κατοπτεύομενον τόπο σημαίνει καὶ τὼ Ἑβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν [t] ὑδροφυσίμενοί τε αὐτόθεν τῷ Θεῷ, καὶ διανηστεύσαντες ὅλην τὼ ἡμέραν ἐπ' ὀχὰς τράπηται.

β'. Οὐ λαθάνουσι δὲ τὼς Παλαιστίνως ἐκεῖ [v] σωαχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες ὅτι τὼ ἄθροισιν αὐτῶν, μεγάλη στρατιᾷ καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα δ' μὲν προσδοκῶσι μηδὲ παρεσκευασμένοις ὅπλοις ἐπιθεῖσθαι, τοῖς Ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὼ ἄγει καὶ δέος· καὶ δραμόντες πρὸς Σαμούηλον, "ἀνα"πεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβω καὶ τ προ"τέρας ἡτῆσις, ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτ' ἠρεμεῖν ἵνα μὴ κι"νήσωμεν τὼ τ πολεμίων δυνάμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόν"τω ἡμᾶς ἐπ' ὀχὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκως, γυμνοῖς καὶ "[x] ἀνόπλοις [y] ἐπεστρατεύκασιν οἱ πολέμιοι· ἐλπὶς οὖν "ἡμῖν ὁκ ἄλλη [z] σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ παρὰ "Θεοῦ ἱκετευθέντω ὑπὲρ σοῦ παραχεῖν ἡμῖν διαφυγεῖν "Παλαιστίνως". ὁ δ' ἠμπρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τ Θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τ ὅχλων θυσίαν· καὶ παρακαλεῖ τ Θεὸν [a] ὑπερέχειν αὐτῶν τὼ δεξιὰν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνως μάχῃ, καὶ μὴ [b] περιιδεῖν δεύτερον αὐτοὺς [c] δυσχήσαντας. ἐπήκοω δ' γίνεται τ εὐχῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσδεξάμενω εὐμενεῖ καὶ συμμάχω τῇ διανοίᾳ τὼ θυσίαν, ὀπτευὴ νίκην αὐτοῖς καὶ κράτω. [d] ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὼ θυσίαν ἔχονω τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τ ἱερᾶς φλογὸς ἀπληφότω; [e] προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδω ἡ τῶν πολεμίων δυνα-

[k] Ἐπ' ὀχὰς καὶ θυσίαις] Vel ἐπ' ὀχὰς καὶ θυσίας cum quatuor *MSS.*

[l] Σαμύηλω ἰδὼν] In *sex MSS.* Σαμυὴλω ὁρῶν.

[m] Ἄνδρες γὰρ] Vel dicendum γὰρ post ἄνδρες redundare, vel legendum ἄνδρας.

[n] Πρὸς ὑμᾶς.] Πρὸς ἡμᾶς *Big.* & *Samb.*

[o] Οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οὐδὲ βούλεσθε μένειν πράττ.

[p] Αὐτὸν,] Mallem αὐτὰς cum *Epiphanio.*

[q] Τρέπεσθε τὸ θεῖον,] Omnino legendum προτρέπεσθαι, (quo modo lectum *Epiphanio*, nam vertit, *invocate Deum*) nisi dicatur προτρέπεσθαι nonnunquam idem valere ac προτρέπεσθαι. Vide *Stephani Thes. Gr.* voce προτρέπομαι.

[r] Ταῦτ' εἰπόντω ἐπιφήμη] Ita placuit edere cum ταῦτ' εἰπόντω ἐπιφήμιζε habeant *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ταῦτ' εἰπόντω ἐπιφήμει in *Editis*, *Aliisque*

[s] Μασφάτην·] *Al.* Μασφάτιν & Μασφατὼ. ex urbibus *Leviticis* itinere fere medio inter *Gazam* & *Solymas*, prope *Eleutheropolim.* HUDS. Μασφάτις, Græcè καθοπτεύομαι Hebr. מצפה *locus eminens* LXX. σκοπιὰ Num. XXIII. 3. unde נשפה Esa. XIII. 2. SPANH

[t] Ὑδροφυσάμενοί τε] Ὑδροφυσάμενοι ἀπέδυσαι *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ ὑδροφορήσαντες ὕδωρ, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὼ γῆν LXXII. 1 *Regum* c. 7. v. 6. Aqua effusa lachrymas significat.

[v] Σωαχθέντες.] Σωαλθόντες *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[x] Ἀνόπλοις] Ἀόπλοις *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

[y] Ἐπεστρατεύκασιν] Ita in quatuor *MSS.* (& *Coll. Voss.*) in *Editis* ἐπεστράτευσαν.

[z] Σωτηρίας ἡμῶν,] Σωτηρίας ἢ μόνη ἡ παρὰ σοῦ *Big Samb.* & *Vat.*

[a] Ὑπερέχειν αὐτῶν] Phrasis est *Homerica* pro *protegere.*

[b] Περιιδεῖν δεύτερον] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* παριδεῖν.

[c] Δυσχήσαντας.] Ἀτυχήσαντας *Big.* & *Gall.*

[d] Ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ] Καὶ ὡς Σαμυὴλ ἀπαρξάμενον τὼ ὁλοκαύτωσιν LXXII.

[e] Προῆλθεν] Προσῆλθεν *Vat.*

δυνάμεις, καὶ ἀναπαύσεται [f] εἰς μάχλω, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ἀπορίᾳ τῶν Ιουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχλω ἐκεῖσε ἀπηντηκότων. ἀπιπίπτουσι δ', οἷς οὐδεὶ εἰ προὔλεγέ τις ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρόμον καὶ σφαλερὰν κινήσας πᾶσιν· ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διιεμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα [g] βρονταῖς [h] ἀπειλοφήσας, καὶ λαμπύροις ἀστραπαῖς ὡς [i] καταφλέξων αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀπελάμψας, καὶ τῶν χειρῶν ἐκπροτήσας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν [k] ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὲ Σαμουήλῳ μετὰ τοῦ πλήθους· καὶ πολλοὺς καταφάξας κατακηλεῖ [l] μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς ἄτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον, ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν ἀποστηρίζει, σύμβολόν τε [m] τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τοῦ πλήθους οὐκ ἐπεστράτευσαν ἔτι τοῖς Ισραηλίταις· ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὃ δὲ καὶ πάλαι θάρσος τοῖς Παλαισίνοις ἦν τοῖς Εβραίοις, [n] τοῦτ' ἐκείνων μετὰ τοῦ νίκου ἐγένετο. καὶ Σαμουήλου στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλούς, καὶ τὰ φρονήματ' αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ· καὶ τοῦ χώρου ἀφαιρεῖται, καὶ τῶν Ιουδαίων [o] ἀπέτιμον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. [p] αὕτη δὲ καὶ μέχρι πόλεως Ακκάρων [q] ἀπὸ τῶν Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. καὶ ἦν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [r] φίλα τοῖς Ισραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῶν Χαναναίων.

egressæ sunt, & sese ad pugnam instruunt; spe quidem *certa* victoriæ, ac si Judæi consilii plane inopes forent, ut qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum convenerint. Talis autem erat rerum eventus, ut si quis eas prædixisset, haud facile fidem inveniſſent. Nam primum quidem eos *magna* concussione perturbat Deus, terramque quassatione illis subtremiscere parumque tutam *ei insistentibus* fecit; ita ut vel eâ agitatâ incerta ponerent vestigia, vel discedente in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitrubus circumsonuisset, atque igneis fulguribus quasi ad ora illis adurenda eos circumfulsisset, atque manibus arma excussisset, nudos in fugam conjecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multisque cæsis reliquos persequitur ad * Corræa usque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi saxum statuisset, veluti terminum victoriæ & hostium fugæ, id Præsidii *saxum* appellat, in signum virium quibus eos ad hostes debellandos impertivit Deus.

3. Palæstini vero, ea clade accepta, exercitum † non eduxerunt contra Israëlitas: sed, præ metu & memoria eorum quæ acciderant, quiescebant. Fiducia autem, qua olim Palæstini animati erant in Israëlitas, *viceversa* illorum esse cœpit post victoriam *istam*. Et tum Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit strages; atque elatos eorum animos prorsus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judæos multabant cum illos prælio superassent. illa vero à finibus Gittæ ad Accaronem usque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananæorum eo tempore pacem & amicitiam cum Israëlitis colebant.

Regionem Israëlitis ereptam recuperat Samuelus, suoque tempore Palæstinos coluit.

ΚΕΦ. γ'. CAP. III. III.

Ως Σαμουήλῳ, διὰ τὸ γῆρας ἀδυνάτως ἔχοντα τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων δὲ καλῶς τὴν ἀρχὴν διοικουμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾔτησατο βασιλεύεσθαι, Σαμουήλου φέρειν τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

Ο δὲ προφήτης Σαμουήλος διακοσμήσας τὸν λαὸν καὶ πάλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκέλευσε συνερχομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δ', [s] ὃς δὴ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν [t] αὐτοῖς· καὶ πολλὰ διεφύλαττεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

β'. Ἐπεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρόνοιαν τῶν πραγμάτων ἀποδίδωσιν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος [v] Ιώηλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ [x] Αβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν [y] Βεθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δὲ ἕτερον ἐν [z] Βαρσυβαῖ, μερίσας τὴν ὑπαγομένην ἑκατέρῳ λαόν. ἐνέμοντο δὲ σαφῶς ὅτι προδήλως τοῖς φύσασι γίνεσθαί τινας, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν καὶ ἀδίκων, τὰ πολλὰ δὲ τοῖς γονεῦσιν ὁμοίους τοὺς παῖδας ἐκφαίνεσθαι· καὶ τοῦτο τοῖς υἱοῖς τοῦ Σαμουήλου συνέβη.

Porro Samuelus propheta, populo commode distributo, & sua singulis civitate assignata, (*quamvis prætorium ei fixum esset Ramathæ*) *bis in anno civitates præcipuas Hebræorum jus dictum obibat.* juſſit ut in eam convenirent ad res controversas dijudicandas. Ipse autem, bis anno urbes obiens, jus illis dicebat; & multo tempore judicia ex æquo exercebat.

2. Deinde, cum ætate gravis esset & invalidus, ut consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit, ut unus quidem in Bethelis, alter vero in Barsube sederet & judicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant & indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos & æquos *gigni*: tunc vero sese ostende-

Tandem vero defectus jam annis Samuelus filiis suis tribunalia statuit duobus in locis, qui judicum fiunt avarissimi & flagitiosissimi. 1. Reg. c. 8.

---

f Εἰς μάχλω,] Πρὸς μάχλω in quinque *MSS.*

g Βρονταῖς] Similia apud Æschylum Prometh. v. 1081. χθὼν σεσάλευται· βρυχία δ' ἀχὼ διαμυκᾶται βροντῆς εἱλικες δ' &c. SPANH.

h Πεπληροφήσας, καὶ ἀστραπαῖς ἀστραπαῖς ὡς] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* ἀφοφήσας.

i Καταφλέξων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* καθαφλέξας. HUDS. Lege καθαφλέξαι. COCC.

k Απέστρεψεν.] Ανεστρεψεν *Big.* ἀνέπτρεψεν *Gall.*

l Μέχρι Κορραίων,] Μέχρι Βεθχώρων *Vat.* & Βεθχόρων *Samb.* à manu secunda, ex *Bibl. S.*

* *Corræa usque*,] *Correon* juxta *Vet. Interpr.* Si in *Græcis* Βεθχόρων malueriмus, τὴν λέξιν esset *domus Cori.*

m Παρὰ τοῦ Θεοῦ] Παρὰ Θεῷ *Vat.*

† *Non eduxerunt contra Israëlitas*] *Sc.* deinceps Israëlitarum fines non incursarunt, totoque tempore Samuelis à Deo cohibiti sunt. 1 *Reg.* c. 7. v. 13.

n Τοῦτ' ἐκείνων] Τοῦτ' ἐκείνοις *Big. Samb.* & *Vat.*

o Απέτιμον τὸ πρότερον] Απετιμον *Busb.* & *Hen.* ἀπετίμοντο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

p Αὕτη δ' ἐπὶ] Αὕτη δ' ὧν ἡ μάχη *Videm.*

q Απὸ τῶν Γίττης] Απὸ τῶ τὸ Γιτιης *Vat.*

r Φίλα τοῖς Ισραηλίταις] Φιλία τ. Ισραηλίταις ὑπολειπομένη τῶν Χαναναίων *Vat.* Forsan φίλα τοῖς Ισραηλίταις τὰ ὑπόλοιπα τῶν Χαναναίων.

s Ὃς δὴ ἔτους ἐπερχόμενος] Κατ' ἰσιαυτὸν in *Bibliis S.*

t Αὐτοῖς·] Αὐτὸς solus *Busb.* quo modo legit *Grotius.*

v Ιώηλος πρωτηγορεύετο,] Ita *Baf. G. Hen.* & *Busb.* Ιωὴλος in *Codd.* aliquot *Epiphanii.* Οὐήλος *Big. Samb Vat.* & *Gall* 1. in manu secunda, ex *Bibl. S.*

x Αβία ὄνομα ἦν.] Sic quatuor è *Græcis.* Verum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* Αβιᾶ aut Αβιᾷ aut Αβιᾶς.

y Βεθήλοις πόλει] Ita ut supra p. 283. v. 36. Βεθήλῳ *Baf.* & *G.* Βαιθήλῳ *Samb.* & *Big.* Βεθήλη *Vat.* HUDS. Vid. inf. Cap. VI. §. 1. SPANH.

z Βαρσυβαῖ] Βαρσυβεὶ *Samb.* correcte satis. Βερσυβεὲ *Vat.* HUDS. Conf. lib. 1. cap. 12. §. ult. Philo Βερσαβεὲ· SPANH.

debant pravos ex bono prognatos. nam à parentis institutis & studiis deflexi, diversamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri jus pervertebant: ac in judiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum & deliciis sumptuosis dediti, primum quidem hæc adversus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illorum, qui multum studii curæque impenderat ut multitudo justitiam coleret.

Hebrei, Samuelidarum multum perteesi, regem sibi dari postulantes, valde vexabant Samuelum.

3. At populus, cum Prophetæ filii priorem rerum statum & ordinem injuriis labefactarent, & commissa ægre ferebat, & ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in urbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum ejus iniquitatibus narrabant, sed &, quod præ senectute & ætatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea administrandis par esset, eum orabant simul & obsecrabant ut aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem moderari & gubernare, & à Palæstinis pœnas sibi debitas exigere ob pristinas injurias. Hæc *illorum* verba Samuelum valde solicitum habuerunt & anxerunt, propter innatum justitiæ amorem & invisum sibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, ut quod ea reip. forma utentes fere divinos faciat & beatos. Verum ex jam dictis adeo curarum plenus erat & cruciatuum, ut nec cibi nec somni capiendi meminerit: sed per totam noctem vigilarit dum *varias* de rebus cogitationes in animo versaret.

Deus autem Samuelo apparens ipsum solatur, atque ei de rege creando mandatum dat.

4. Cum autem ita se habuisset, ei apparuit Deus, eumque consolatur, *dicens*, "non oportere "ea, quæ postularet populus, ægre ferre: quando "non illum sed ipsummet sprevissent, ne solus *ipsis* "imperaret. Hæc enim ab eo die, quo ex Ægy"pto educti fuerint moliri eos cœpisse. veruntamen brevi illos pœnitentiam *sibi* gravem molestamque acturos esse, per quam nihil quidem futuri erit infectum; at contemptus *sui* redarguentur, & quod consilia tam in me quam tuam erga prophetiam ingrata ceperint. Jubeo itaque te illum ipsum eis regem constituere, quem *tibi* præmonstravero; cum prius illis mala exposueris, quæ sub regibus passuri sunt, & testificatus fueris in qualem se temere conjiciunt *rerum* mutationem.

Samueli ad populum concio, qua mala regii dominatus eis exponit. 1 Reg. c. 8.

5. Hæc Samuelus cum audisset, convocatis prima luce *in concionem* Judæis, *palam* fassus est se Regem illis creaturum esse: dicebat autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quæ sub Regibus futura essent, & quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, *inquit*, quod primum quidem li-

νηρῶν· τότε μέν γε Φαύλης [a] ἐξ ἀγαθῆ παρέχον αὐτὴν ἡγουμένης. τ γὰρ ἔ πατρὸς ὀλιγωρήσαντες [b] ἐκτρεπόμενοι, κ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων κ λημμάτων αἰσχρῶν καταφρονήσαντες τὸ δίκαιον· κ τὰς κρίσεις ἐ πρὸς τ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κερδ ποιούμενοι, κ πρὸς τρυφὴν κ [c] πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ἀπονενοκότες, πρῶτον μὲν ὑπερεναντία ταῦτα ἔπρασσον τῷ Θεῷ, δεύτερον ἢ [d] τῷ προφήτῃ, πατρὶ αὐτῶν, ὃς [e] πολλὴν τ τὸ πλῆθ εἶναι δίκαιον σπουδὴν εἰσφέρετο κ πρόνοιαν.

γ. Ο ἢ λαὸς, ἐξυβριζόντων [f] εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν κ πολιτείαν τ τῶν προφήτου παίδων, χαλεπῶς τι τοῖς πραττομένοις ἔφερε, κ πρὸς αὐτὸν [g] συντρέχουσι· διετρίβε δ' ἐν [h] Ραμαθᾶ πόλ· κ τὰς τ υἱῶν ἀδικίας ἔλεγον, κ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη [i] παρειμένῳ ὑπὸ τ τῶν χρόνων τ πρασμάτων ὁμοίως τ αὐτὸν προϊσταναι δύναται τρόπον· ἐδεοῦτό τε [k] κ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα [l] αὐτῶν βασιλέα, ὃς [m] ἄρξει τῶν ἐθνῶν κ τιμωρήσεται Παλαιστίνους, ὀφείλοντας [n] ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον [o] ἀδικημάτων. ἐλύπησαν ἢ σφόδρα τ Σαμύηλον οἱ λόγοι, διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην [p] κ τὸ πρὸς τὰς βασιλείας μῖσος· [q] ἤτησε γὰρ δεινῶς τ ἀριστοκρατίας, ὡς [r] θείας κ μακαρίας ποιήσας τὰς χρωμένας αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ ἢ φροντίδος κ βασάνου τ ὧν εἰρημένων, ὅτε τροφῆς ἐμνημόνευσεν ὅτε ὕπνου· δι' ὅλης ἢ τ νυκτὸς στρέφων τὰς περὶ τ πρασμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ. Ἐχούσι ἢ ἔτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, κ θαρρυθμοῦται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος· "ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερηφανήσαντας, [s] ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα "μὴ [t] βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα ἢ ἀφ' ἧς ἡμέρας "ἐξήγαγε αὐτοὺς [v] ἀπ' Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. "λήψεσθαι μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς "ὀπίσω, ὑφ' ἧς ὀδὲν μὲν ἀχρεῖον ἔσεσθαι τ [x] ἐσομέ"νων· ἐλεγχθήσονται ἢ καταφρονήσεις, κ βλάβας "οὐκ ὀλιγίστας πρὸς ἐμὲ κ τὸν σὸν προφητεύσαντα λα"βόντες. κελεύω [y] δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν [z] ἐ"γὼ [a] προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα [b] ποίων τε "πεφθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, κ διαμαρτυ"ράμενον [c] ἐφ' οἷσιν ἀποδύσει μεταβολῇ.

ε. Ταῦτα ἀκούσας Σαμύηλος, ἅμα ἕω συγκαλέσας τὸν Ιουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη ἢ δεῖν πρῶτον [d] μὲν αὐτοῖς ἐξηγήσασθαι τὰ προφ τ βασιλέων ἐσόμενα, κ ὅσοις [e] συνεχθήσονται κακοῖς. "γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν υἱῶν ἀποστά"σ-

[a] Ἐξ ἀγαθῆ] Ἐξ ἀγαθῶν *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[b] Ἐκτρεπόμενοι,] Τραπόμενοι *Vat.*

[c] Πρὸς διαίτας] Illud προς omittit *Vat.* ut & κ προς & deinceps ἔλεγε *Hen.* & *Busb.*

[d] Τῷ προφήτῃ,] Καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν *Epiphan.* τῷ προφήτῃ πατρὶ ἢ αὐτῶν *Big.* & *Samb.* τῷ προφήτῃ πατρὶ τε ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Πολλὴν ἔ τὸ πλῆθ] Πολλὴν κ ἔ *Samb. Big.* & *Vat.* paulo disertius.

[f] Εἰς τὴν προτέραν] Illud εἰς deest *Vat.*

[g] Συντρέχουσι] Numero adhuc servato συνίστρεχε προς τρυφὴν &c. ab ingenio *Josephi.* nam solummodo δωροδοκίαν illis vitio vertunt *S. Literæ*, ut notavit *Theodoretus*, tom. 1. p. 239.

[h] Ραμαθᾶ πόλ·] Ita cum *Vet. Interpr.* prout p. 307. v. 18. Αρμαθὰ π. tam in *Editis* quam *MSS.* HUDS. Ραμαθὰ leg. *Gelen.* Conf. lib v. cap. xi. & cap. iv. §. 6. inf. uti *Gen.* Ἀραμαθά. SPANH.

[i] Παρειμένῳ] Æschylus Prom. v. 173. B. τί τῆδε λοιπὸν, ἢ παρειμένον. SPANH.

[k] Καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαι] Καὶ καθικέτευον *Vat.*

[l] Αὐτῶν βασιλέα,] Αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

[m] Ἀρξῃ τῶν ἐθνῶν] Ita cum *Vet. Interp.* ἄρξῃ ἔ ἐθν. *Baſ.* & *G.* ἄρξῃ τε *Big.* & *Samb.* dein mox τιμωρήσαιτο. Verum ἄρξῃ ἔ ἐθν. & ſtatim τιμωρήσεσθαι *Hen.* & *Vat.*

[n] Ἑαυτοῖς δίκας] Ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* non inconcinne.

[o] Ἀδικημάτων.] Ἁμαρτημάτων *Vat.*

[p] Καὶ τὸ πρὸς τὰς βασιλείας μῖσος·] Hæc, uti verisimile est, ex suo in Reges odio, (nam nihil hujusmodi exstat in *S. Literis*) adjecit *Josephus*, discipulus sane melior Pharisæorum, quam civis Romanus.

[q] Ἤτησε γὰρ δεινῶς] Est qui malit ἤδιστα γ. ἀ. τῆ ἀριστοκρατίᾳ ὡ. θ. κ. μ. ποιοῦσι.

[r] Θείας κ μακαρίας] Θείαν legisse videtur *Vet. Interpres.*

[s] Ἀλλ' αὐτὸν,] Ita *Big. Baſ.* & *G.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Samb.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Vat.* ἀλλ' εἰς αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* ὅτι ὡ τι ἐξουδενώσασιν, ἀλλ' ἐμὲ, τῷ μὴ θέλειν βασιλεύεσθαι ὑπ' ἐμοῦ Cedrenus. ex *Interpretibus* LXXII. *quasi non in illum superbi fuerint, sed magis in se, ne solus super eos ipse regnaret*, vertit *Epiphan.*

[t] Βασιλεύσῃ μόνος·] Βασιλεύς ἢ μόνος *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἀπ' Αἰγύπτου] Ἐξ Αἰγύπτου *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda. & paulo ante ἐξάγαγον habet *Cedrenus.*

[x] Ἐσομένων·] Ἐπομένων *Vat.*

[y] Δή σε χειροτονεῖν] Δή σοι *Big.* & *Samb.* δέ σοι *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Ἐγὼ] Ἐγώ σοι πρ. quatuor *MSS.*

[a] Προείπω βασιλέα·] Προσείπω *Vat.*

[b] Ποίων τε] Ποταπῶν τε ἄτοι π. *Big. Samb.* & *Vat.* προδ. ποῖοί τε κ ποταπῶν π. *Epiphan.*

[c] Ἐφ' οἷσιν ἀποδύσει] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐφ' οἷς ἂν ἀποδύσει μεταβολῇ *Vat.* ἐφ' ᾗ αἱ ἀποδύσει μεταβολῇ *Baſ.*

[d] Μὲν αὐτοῖς ἐξηγήσασθαι] Illud μὲ è *Cod. Samb.*

[e] Συνεσταχθήσονται] κακοῖς.] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* συνεχθήσονται. Forsan συναχθήσονται. *quibus fotent afflictionibus atterendi*, vertit *Epiphan.*

f Καὶ

"σιν τὰ τέκνα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶ-
"ναι κελεύσει, τὰς δ' ἱππεῖς [f] καὶ σωματοφύλα-
"κας, δρομεῖς τ' ἄλλους καὶ χιλιάρχους [g] καὶ ἑκατον-
"τάρχας· ποιήσει τ' καὶ τεχνίτας, ὁπλοποιοὺς καὶ ἁρ-
"ματοποιοὺς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τ'
"ἰδίων ἀρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων.
"καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσει ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων
"δεξιρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας τ' ὑμῶν μυ-
"ρεψοὺς ἀποφανεῖ, καὶ ὀψοποιοὺς, καὶ σιτοποιούς· καὶ πᾶν
"ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πολλοὶ φοβούμε-
"ναι καὶ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν τ' τῶν ὑμετέρων
"ἀφαιρήσονται· καὶ τούτοις εὐνούχοις καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θερα-
"πεύουσιν. σπουδάσε δ' εἰπεῖν, δουλεύσετε μὴ πάντων
"τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, [h] καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις
"ἴσοι γιγνόμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γέ-
"νοιτο καὶ τὸ πάσχειν αὐτά· [i] καὶ μεταγινώσκοντες ἱκετεύ-
"σετε τ' Θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀ-
"παλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ προσδέξεται τὰς
"δεήσεις [k] ὑμῶν· ἀλλὰ προσπέμψας ἐάσει [l] δίκην ὑπο-
"σχεῖν ὑμᾶς τ' αὐτῶν κακοβουλίας.

ς'. Ἦν δ' ἅμα καὶ πρὸς τὰς προῤῥήσεις τῶν συμβη-
σομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τ'
ἀμαθοῦς κρίσιν ἤδη προλαβὸν τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην.
οὐδὲ γὰρ ἐπεστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σα-
μουήλου λόγων· ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν
ἠξίουν ἤδη τ' βασιλέα, καὶ μὴ Φροντίζειν τῶν ἐσομέ-
νων. ὅπου γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τ' πο-
λεμήσοντα σὺν αὐτοῖς ἔχειν· καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι,
τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων, τὴν αὐτὴν ἔχειν
αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῶν
προειρημένων ἀπειραμένους ὁ Σαμουήλος, ἀλλ' ἐ-
πιμένοντας· "νῦν μὲν, εἶπεν, ἄπιτε πρὸς [m] αὖ-
"τοὺς ἕκαστος, [n] μεταπέμψω δ' ὑμᾶς εἰς δέον,
"ὅτ' ἂν μάθω παρὰ τοῦ Θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βα-
"σιλέα.

"beros *vestros* à vobis abstrahent; & alios quidem
"illorum currus agitare jubebunt, alios vero equi-
"tes fieri & satellites, itemque antecursores, & tri-
"bunos ac centuriones: rursusque alios artifices fa-
"cient, armorum & curruum & instrumentorum
"fabricatores; atque etiam aratores & agrorum
"suorum curatores, & vinearum fossores. nihilque
"omnino est quod non agent, imperio illorum
"obsequentes, more servorum pretio emptorum.
"Quin & filias vestras unguentarias, coquas, &
"pistrices suas facient; & ad omne opus eas *adhi-*
"*bebunt* ad quod præstandum ex necessitate adi-
"guntur ancillæ verberum metu & cruciatuum.
"imo & possessiones vestras auferent, & eas spa-
"donibus suis assecliisque dabunt, pecorumque
"greges suorum aliquibus distribuent. ac, ut bre-
"viter dicam, regi servi eritis cum vestris omni-
"bus, famulis etiam illorum similes facti. Cumque
"acciderit ut hæc patiamini, tum vobis in men-
"tem venient ea quæ loquutus sum: ac *tandem*
"resipiscentes Deo supplicabitis, ut vestri misere-
"ri dignaretur, vosque quam ocyssime à regum
"dominatione liberaret. Ille vero preces vestras
"non exaudiet; sed vosmet negligendo sinet ut
"mali consilii vestri pœnas luatis.

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædi- *Hebræi, quibus præsentia erant fastidio & insueta desiderio, in sententia sua perseverant.*
cebat surda erat multitudo; ac difficile *admodum* opinionem præjudicatam è mente evellere, præsertim cum jam ratiocinatione firmata esset & sta-
bilita. nam neque à proposito dimoveri poterant, neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus: sed vehementer instabant, & postulabant ut jam Regem *illis* crearet, & non de futuris semet solicitum haberet. nam ut hostes ulciscerentur necesse erat Regem illis esse, qui in aciem secum prodiret; nihilque in eo absurdi esse, si, cum vicini regnarentur, ipsi simili in statu viverent. Cum vero vidisset Samuelus nihil illos movisse ea quæ prædicta fuerant, sed in eadem sententia perseverare, "nunc quidem, ajebat, ad suam quisque
"domum discedite; cum autem oportebit vos ac-
"cersam, quamprimum à Deo accepero, quem
"vobis Regem designat.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ἰσραηλίταις ἀποδειξις. Σαοὺλ τὄνομα, κελεύσει τοῦ Θεοῦ.

Ἦν δέ τις ἐκ τ' Βενιαμίτου φυλῆς ἀνὴρ εὐ γε-
γονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, [o] Κίσης ὄνομα. τού-
τῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δ' νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος
καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν
ἀμείνων τ' βλεπομένων. [p] Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν. ὗτος ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τ' νομῆς καλῶν ἀποπλα-
νηθεισῶν· ἠδέτο γὰρ αὐτῆς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τ' κτημά-
των· τ' ἴσον μετ' ἑνὸς θεράποντος ὅτι ζήτησιν τῶν κτη-
νῶν [q] ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ τὴν πάτριον ὑπεξῆλθε φυλὴν,
ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ὡς δ' ἐν
ταύταις ἀπιτυχὼν [r] ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πε-
ρὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ [s] λοιπὸν τὴν φροντίδα. ἔνθ' δ' ἐπο-

[f] Καὶ σωματοφύλακας,] Hoc modo *Epiphan.* καὶ σωματοφύλακας καὶ δρομεῖς· ἄλλους δ' χιλ.

[g] Καὶ ἑκατοντάρχας·] Καὶ ἑκαθνωῦρχας adjecimus ex *Vet. Interpr.* & *MSS.*

[h] Καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις] Τοῖς αὐτῷ οἰκ. ἴσοι γίγν. καὶ μνήμην *Epiphan.* τοῖς ἑαυτῶν [καὶ τοῖς αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτὰ ὡς *Coll. Voss.* *Coccejus* putat καὶ forte esse delendum] οἰκέτας. ὡς γιγόμῳ μνήμην *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Καὶ μεταγινώσκοντες] Καὶ μεταγινώσκοντας ἱκετεύσαι *Big.* & *Samb.* καὶ μετανοήσατε ἱκετεύσατε *Vat.*

[k] Ὑμῶν·] Illud ὑμῶν ex *MSS.*

[l] Δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς] In quatuor *MSS.* δικαίαν ὑποσχεῖν ὑμᾶς τιμωρίαν τῶν ἑαυτῶν κακοβουλίας. præstat altera lectio, versione antiqua probata.

[m] Αὐτὰς ἕκαστος,] Ita è quatuor *MSS.* in *Editis*, *Aliisque* αὐτούς.

[n] Μεταπέμψω δ' ὑμᾶς] Μεταπέμψομαι in *iisdem MSS.*

[o] Κίσης ὄνομα.] Κις *Big.* Κῆς *Samb.* & *Zon.* & mox Κῆσος *Big.* Κῆσος *Samb.* in *Editis Aliisque* passim Κίς. Vide p. 319. v. 6.

[p] Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν.] Σαοὺλ & Σαοὺλος ubique *Samb.* & *Vat.*

[q] Ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξέπεμψε, ὁ δ' ἐπὶ τὴν π.

[r] Ἀπεῖναι διεγνώκει,] In quinque *MSS.* ἀπεῖπαι. quod & vult *Coccejus.*

[s] Λοιπὸν τὴν φροντίδα.] Vel cum *Big.* & *Samb.* τὸ λοιπόν.

CAP. IV.

V.

Saulus jussu Dei Israëlitarum rex declaratur.

ERat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & honestis moribus, nomine Cises. Huic filius erat. juvenis autem erat forma præstantissima & corpore procero & amplo, quique animo & ingenio plus pollebat quam specie externa. Saulum ipsum appellarunt. Hic Cises, cum forte asinæ ejus pulchritudine conspicuæ à grege in pascuis aberrarent (illis enim mirifice, præ cæteris quæ possidebat, capiebatur) filium cum uno famulo ad jumenta perquirenda emisit. Ille vero, postquam tribum patriam asinas indagando circumiverat, profectus est ad alias: & cum in illis eas frustra quæsivisset, *domum* abire decrevit, ne patri deinceps solicitudinem de se crearet. Ubi autem pro-

Saulus, in regem à Deo designatus, patris asinas quæsitum missitur. 1 Reg. c. 9.

Post longum errorem Samuelum adit sciscitatum de asinabus.

prope ad urbem Ramatham ventum est, cum ipsius pediſſequus eum ſubmonuiſſet, illic verum eſſe prophetam, conſiliumque dediſſet ut illum adiret, ab eo enim reſciturum quid de aſinabus factum eſſet: nihil ipſis ſupereſſe, dicebat, ſi conſultum irent, quo prophetam remunerarent; quod jam exhauſti eſſent viaticis. At cum famulus ſubjeciſſet, mihi eſt quadrans ſicli, eumque dari poſſe, (errabant enim, quod neſcirent prophetam mercedem non accipere) ad eum ſe conferunt. atque ad portas nacti puellas, quæ aquatum exibant, quærunt ex eis ubi eſſet prophetæ domus. illæ vero *ædes* monſtrant, juſſeruntque ut *eum adire* properarent, priuſquam ille epulis accumberet: accidit enim ut multos convivio excipiat, *moriſque eſt* ut ante invitatos diſcumbat. Tum autem Samuelus hac ipſa de cauſa plurimos ad epulum convocaverat. nam cum ei quotidie Deum oranti, ut prædiceret quem conſtituturus ſit regem, pridie hunc ipſum indicaſſet (illa enim hora miſſurum ſe Benjamitam quendam juvenem *dixerat*) ille quidem in ſolario ſedens exſpectabat dum tempus adeſſet. eo vero exacto deſcendebat ad cœnam iturus. Saulum autem *ante januam* offendit, atque ei ſuggerit Deus, hunc eſſe qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque ſalutatum rogabat ut ei oſtenderet ubinam propheta habitaret: ſe enim, utpote hoſpitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille reſpondiſſet ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, quaſi aſinæ ad quas veſtigandas miſſus erat ſalvæ forent, eumque omnium bona in ſua poteſtate habere, quod in ipſum inciderit: "ſupra ſpem, ajebat, meam ſunt iſta, Domine, & "de tribu ſum minori quam ut reges faceret, & "de familia cæteris familiis humiliori. Tu vero "me ludis & deridendum propinas, ut qui de rebus "majoribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipſum ad convivium deducens accumbere facit, ejuſque famulum, ſupra alios invitatos, (illi autem erant ſeptuaginta numero) jubetque miniſtris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniſſet, alii quidem domum quiſque ſuam diſcedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo ſomno ſe dedit.

Saulum cum ſervo comite convivio publico excipit Samuelus.

Samuelus, poſtridieurbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lentieula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura prædicit. 1 Reg. c. 9.

2. Cum autem ſub ortum auroræ Samuelus illum è lectulo ſuſcitaſſet, *abeuntem* deduxit. atque, ſimul ac urbem egreſſus eſſet, monebat ut famulum juberet ipſos prævertere, ipſe autem pauliſper reſtaret: eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, ſumpto lecytho, oleum in caput juvenis effundit; eumque deoſculatus, "eſto, inquit, Rex, à Deo conſtitutus & ad Palæſtinos "perſequendos & Hebræos vindicandos. Horum "autem *id* tibi ſignum erit, quod te volo præſci"re. Cum hinc digreſſus fueris, offendes in itine"re tres homines Bethela euntes ad Deum adoran"dum. quorum primum quidem tres panes por"tantem videbis, ſecundum vero hœdum: tertius "autem utrem vini bajulans eos comitabitur. Iſti

μένε θεράποντ, ὡς ἐγίνοντο κ τὴν [t] Ραμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντ ἀληθῆ, κ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλοῦντ, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ὄνων τέλ· ἄθην ἔχειν πορισθέντας εἶπεν ἀντὶ τ προφητείας, ὁ [v] κ ἀπόχωσιν αὐτῷ, κεκενῶσθ γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. ἔχ δ' οἰκέτην τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σικλ φησαντ κ τὸν δώσειν, [x] ὑπὲρ γὰρ ἀγνοίας ἔχ μὴ λαμβάνειν τ προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ἀπορούμενοι. κ πρὸς τὰς πύλας [y] περιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσις, ἐρωτῶσιν αὐτὰς ἔ προφήτ τὴν οἰκίαν. αἱ δ' σημαίνουσι· κ σπεύδειν παρεκελεύοντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, κ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δ' Σαμουήλ [z] διὰ τοῦτο πολλὰς ἐπὶ τὴν ἑστίαν τότε συνήγαγε. δεομένῳ γὰρ [a] κ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ ἔ Θεοῦ, προειπεῖν τινα [b] ποιητ βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον [c] ἐμήνυσεν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τ Βενιαμίτιδ φυλῆς, κ τήνδε τ ὥραν· αὐτὸς μὲν δὴ ἔ δώματ καθεζόμενος, ἐξεδέχετ τ καιρὸν ἡνίκα. πληρωθέντος δ' αὐτοῦ, καταβὰς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετ. συναντᾷ δ' τῷ Σαούλῳ, ὁ Θεὸς αὐτῷ σημήνας τοῦτον εἶναι τ ἄρξειν μέλοντα. Σαοὺλ δ' προσῆσι τῷ Σαμουήλῳ, κ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μήνυσιν τ οἰκίαν ἔ προφήτ· ξένον γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ἔ δ' Σαμουὴλ [d] φράσαντ αὐτὸν εἶναι, κ ἄγοντ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄνων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐσκεμμένων, πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχών· "ἀλλ' "ἤθλων, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τ ἐλπίδ, κ "φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέως ποιεῖν, καὶ πατριᾶς "ταπεινοτέρας τ ἄλλων [e] πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέ"λωτά με τίθεσαι, τοῖς μείζονων ἢ κ τὴν ἐμὴν χρείαν "ἀφελεγόμενον". ὁ δὲ προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν κατεκλίνη, καὶ τ ἀκόλουθον, ἐπίνω τ κεκλημένων· ὅτε δ' ἦσαν [f] ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν· προσέταττ δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Σαοὺλ [g] μεῖζα βασιλικήν. [h] ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες [i] ἀνέλυον [k] πρὸς αὐτούς ἕκαστοι· ὁ δὲ Σαοὺλ μόνῳ τῷ προφήτῃ συν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

Β'. Ἅμα δὲ ἡμέρᾳ Σαμουὴλ ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τ κοίτης, προύπεμψε. καὶ [l] ἡνίκεν ἔξω τ πόλεως ἐκέλευε τ μὲν θεράποντα πόρρω προελθεῖν, ὑποστῆναι δὲ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. ὁ μὲν Σαοὺλ ἀποπεμπτον τ ἀκόλουθον. [m] λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἄγγειον, ἔλαιον κατέχει τ ἐπὶ νεανίσκου κεφαλῆς· καὶ καταφιλήσας, "ἴθι, "φησὶ, βασιλεὺς ὑπὸ θεοῦ κεχειροτονημένος, ἐπὶ "Παλαιστίνους τε καὶ τὸν ὑπὲρ Ἑβραίων ἄρχων. τέ"κμηρον δέ σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγινώσκειν, "[n] ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους "ἐν τῇ ὁδῷ [o] προσκυνήσοντ τ Θεὸν πορευομένους εἰς [p] Βέ"θηλα. ὧν τ μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους [q] ὄψῃ κομίζοντα, "τ [r] δὲ δεύτερον ἔριφον· ὁ τρίτ δ', ἀσκὸν οἴνου φέ"ρων,

[t] Ραμαθὰν πόλιν,] Ita ex p. 307. v. 40. & quatuor *MSS.*

[v] Καὶ ἀπόχωσιν αὐτῷ,] Illud κ deeſt in pleriſque *MSS.*

[x] Ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *reliquis* διὰ ἀγν.

[y] Περιτυχόντες παρθένοις] Παραντυχόντες *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Ἐμπαντυχόντες *Vat.*

[z] Διὰ τοῦτο πολλὰς] Illa Διὰ τοῦτο deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* & rectius forſan abeſſent.

[a] Καθ' ἡμέραν ἡμέραν] Καθ' ἑσπέραν ἡμέραν legerat *Epiphan.*

[b] Ποιητ βατιλέα,] Ποιητὴν *Vat.* forſan pro ποιήσειε.

[c] Ἐμήνυεν·] Μηνύσαντ *Big. Samb.* & *Vat.*

[d] Φράσαι τ αὐτὸν εἶναι,] Φήσαντ *Vat.*

[e] Πατριῶν.] Conf. inf. §. 4. SPANH.

[f] Ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν·] Ὡς ἑβδομήκοντα *Vat.* Hic Interpretes LXX. ſequutus eſt *Joſephus*. juxta textum *Hebraicum* πεντήκοντα.

[g] Μεῖζα βασιλικήν.] Juxta ritum veterem, quo convivis partes ſingulis appoſitæ. Hinc κρεωδαίτης, carnium diviſor inter Miniſtros Regis Spartanorum. Plutarch. Ageſil. p. 599. F. Convivis ſua ſingulis carnis portio appoſita, unde δὰς ἐπὶ ἔ δαῖτα Athen. l. 1. p. 12. C. & Coquus δαίτης dictus eſt. SPANH.

[h] Ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης] Ἐπειδὴ ἦ in *MSS.*

[i] Ἀνέλυον] Sic ἀνάλυσις reditus, egreſſus, lib. XIX. c. 4. §. 1. ἀναλύειν reverti domum. SPANH.

[k] Πρὸς αὐτούς ἕκαστοι·] Πρὸς ἑαυτὸς ἕκαστ *Vat.*

[l] Γενόμενον ἔξω τ πόλεως] Γενόμενον ἔξω τ πόλεως ἐκέλευσε, τ μ. *Vat.* καὶ γενομένων legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[m] Λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἄγγειον,] Ita cum *Editis*, *Busb.* & *Hen.* λαβὼν ἦ ὁ πρ. τὸ ἄγιον ἔλαιον καθέχει in reliquis *MSS.*

[n] Ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἐὰν &c.

[o] Προσκυνήσοντ τ Θεὸν πορευομένους] Ita *Big.* & *Samb.* cum ſcriptoribus prophanis. in *Editis*, *Aliiſque* προσκυνήσοντ τῷ Θεῷ, ut *plerumque* in *Bibliis S.*

[p] Βέθηλα.] Conf. lib. v. c. 1. §. 11. ἀπὸ Βηθήλων. SPANH.

[q] Ὄψῃ κομίζοντα,] Ὀψῇ *Big. Samb.* & *Epiphan.*

[r] Δὲ δεύτερον ἔριφον·] Illud ἦ inſerui ex *Cod. Vat.*

s Εἰς

"ρων, ἀκολυθήσῃ. ἀσπάζονται δέ σε ἔτοι καὶ φιλοφρο-
"νήσονται. Ϲ δώσουσί σοι ἄρτυς δύο· σὺ ᾗ λήψῃ. καὶκεῖ-
"θεν ἥξεις [s] εἰς τὸ Ραχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπυ
"συμβαλεῖς τῷ [c] σεσῶσθαί σε τὰς ὄνυς ἀναγγελιυμένῳ.
"[v] ἐπεὶτ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς [x] Γαβαθὰ, προφήτας ὄκλη-
"σιάζυσιν [y] ὀπιτεύξῃ· καὶ γιυμένῳ ἐνθεῳ προφητεύ-
"σεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνυ ὀνιυσῶν ὁρῶντα ἐκπλήτε-
"σθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τῦτο εὐδαιμο-
"νίας ὁ [z] Κίσυ παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένη-
"ται σημεῖα, τὸν Θεὸν ἴσθι μετ' σοῦ τυγχάνοντα· ἀσπασά-
"τε τὸν πατέρα συ καὶ τὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰπεμπτὸς
"εἰς Γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χαρισήμενα τύτων θύσωμεν
"τῷ Θεῷ". Φήσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀποπέμπει τὸν
νεανίσκον. τῷ Σαύλῳ δὲ πάντα καὶ τὴν προφητείαν Σα-
μυήλυ ἀπεβύτησεν.

γ'. Ως δ' ἦλθεν εἰς [a] τὴν οἰκίαν ὃν συγγενῆς αὐτοῦ
[b] Ἀβενάρυ· Ϲ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστερ-
γεν· ἀνερωτῶντος δὲ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ'
αὐτὸν γενομένων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο πρὸς Σαμύηλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι [c] τὰς ὄνυς ἔφρασε. περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκυόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν· καὶ γὰρ πρὸς εὔνοιαν σφόδρα δοκοῦντα εἶναι, καὶ βεβαιότερον τῶν ἀφ' [d] αἵματος αὐτῷ περιόντων, ἀσφαλὲς ἡ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν. λογιζόμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τὸν ἀληθείας ἐστίν· ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὔνυς, ὅτι φίλων ὅτι συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τοῦ πρὸς Θεὸν λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπερoχὰς καὶ κακοήθεις τυγχάνυσιν ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμύηλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς [e] Μασφα-
θὴν πόλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν διαφόρυς λόγυς, ὃς
κατ' ἐντολὴν φέρειν ἔλεγεν ἐκ Θεῦ· "ὅτι, τὴν ἐλευ-
"θερίαν αὐτοῖς ἐκείνυ παρασχόντος καὶ τὺς πολεμίυς
"δυλώσαντος, ἀμνημονήσαν τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν
"Θεὸν ἀποχειροτονῆσι τῆς βασιλείας, σὺκ εἰδότες ὡς συμ-
"φορώτερον ὑπὸ ἐκ πάντων ἀρίστυ πειθαρχεῖν. Θεὸς δὲ
"πάντων ἄρχων. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασι-
"λέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποπεπτωκόσι καὶ βλέ-
"σιν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρή-
"σεται, τῆς ἐξυσίας ἀφειδῶς ἐμφορύμενος. ἀλλ' ὐχ
"ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
"νος ὄτω διατηρῆσαι πεφύκασι. ὁ Θεὸς δὲ [f] κατ' αὐτὸν
"τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν, καὶ
"κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὕβρις, [g] τάχιστα πάντες
"[h] κατὰ φυλὰς τε [i] καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρυς βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τῦτο τὸ Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμί-
τυδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν
[k] ἡ Ματρὶς καλυμένη πατριὰ, ἧς κατ' ἄνδρα κληρω-
θείσης [l] λαγχάνει ὁ [m] Κίσυ βασιλεύειν παῖς Σαύλος.
γνὺς δὲ τῦτο ὁ νεανίσκος, φθάσας [n] ἐκ τῶν αὐτὸν
ποιεῖ· μὴ βυλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν

"te salutabunt comiterque appellabunt, & duos
"tibi panes dabunt: eos vero erit ut accipias. Et
"inde venies ad *locum* Rachelæ ſepulchrum no-
"minatum, ubi homini occurres, qui tibi nuncia-
"bit ſalvas eſſe aſinas. Dein, illinc cum ad Ga-
"batha perveneris, incides in cœtum propheta-
"rum: & divino correptus ſpiritu cum eis vatici-
"naberis, adeo ut omnibus, quicunque *hoc* vide-
"rint, rei miraculo attonitis mirari ſubeat, dicen-
"tibus, unde eo felicitatis devenerit Ciſæ filius?
"Cum vero hæc tibi ſigna eveniſſe contigerit,
"ſcito tibi Deum adeſſe: patremque tuum & cog-
"natos ſaluta. Venies autem Galgala, cum te ac-
"cerſivero, ut pro his Deo pacificas hoſtias im-
"molemus". Cum hæc dixiſſet & prænunciaſſet, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt, quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reverſus eſt Abenari cog- *Saulus in domum reverſus patrui, ei omnia præter auſpicia regalia exponit.*
nati ſui (etenim ipſum præ cæteris ſibi propinquis diligebat) eo percontante quò illis iter fuerit, & quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipſum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is aſinas ſibi ſalvas eſſe dixerit. De regno autem rebuſque eò ſpectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare poſſe putabat, illa apud ipſum ſilentio tranſit: & neque tutum aut prudentis eſſe viſum eſt ea cum illo communicare, etiamſi ſibi amiciſſimus eſſe videretur, & quem inter conſanguineos ſuos omnium maxime amaret. quod ſecum, ut arbitror, reputarit, tale revera eſſe hominum ingenium; ut nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo benevolus ſit, neque uſque dum quis felicitate à Deo cumuletur eundem ſervet affectum, ſed eminentiores quoſque malevolentia proſequatur & invidia.

4. Porro Samuelus populum convocat ad ur- *Samuelis ad populum concio de jure regio.* 1 *Reg.* c. 8.
bem Maſphathen: eoſque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei juſſu ſe facere ajebat: quod, cum ipſe "illos in libertatem vindicaſſet & hoſtes ſub ju-
"gum miſiſſet, beneficiorum parum memores fue-
"rint, & ipſi quidem Deo regnum abjudicent,
"neſcientes maxime è re ſua eſſe omnium optimi
"imperio ſubjici. Deus autem omnium præſtan-
"tiſſimus. veruntamen hominem ſibi regem eſſe
"malunt; qui ſubditis tanquam pecudibus pro ar-
"bitrio & libidine & ex affectuum aliorum impe-
"tu dominabitur, poteſtati ſuæ immodice indul-
"gens: atqui non ut à ſe factum & conditum ita
"conſervare ſtudebit humanum genus. cum vero
"Deus hanc ipſam ob cauſam *veſtri* curam agat.
"Sed quoniam hæc vobis placuerint, & eo con-
"tumeliæ in Deum deventum ſit, curate ut omnes
"juxta tribus & ſceptra diſtributi ſint, dein ut
"ſortes jaciantur.

5. Cum autem Hebræi hoc ipſum feciſſent, *Saulus rex creatur.* 1 *Reg.* c. 10.
Benjamitidi tribui ſors obvenit. illa vero ducta per cognationes, deſignata eſt cognatio Matris appellata, quæ cum viritim ſortiretur, Saulo Ciſæ filio regnum obtigit. Cæterum ubi hæc res juveni innotuit, illico ſe abſcondit, nolens (ut arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. Sed

s Εἰς τὸ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* πρὸς τὸ.
t Σεσῶσθαί σε τὰς ὄνυς] Σεσῶσθαί σοι in quinque *MSS.*
v Ἐπειτ' ἐκεῖθεν] Ἔτι δ' ἐκ.
x Γαβαθὰ,] Sup lib. v. c. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾷ πόλει & lib. VIII. c. 12. §. 4. περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.
y Ἐπιτεύξῃ] Ἐπιτεύξῃς *Hen.*
z Κίσυ παῖς παρῆλθεν;] Sic *Baſ. G. Samb.* & *Vat.* Κίσυ *Big.*
a Τὴν οἰκίαν] *Epiphanius* & *Gelenius* ita locum vertunt, ac ſi comma ponendum eſſet poſt οἰκίαν.
b Ἀβενάρυ·] Eſt qui malit Νήρυ aut Ἀβεννήρυ. Vide 1 *Reg.* c. 14. v. 51. & 1 *Paralip.* c. 8. v. 33. *Abner* in *Vet. Interpr.*
c Τὰς ὄνυς ἔφρασε.] Τὰς pro τὰς repoſui ex *MSS.*
d Αἵματος] Δοκοῦντων poſt αἵματος inferunt *Big.* & *Samb.*
e Μασφαθὴν πόλιν·] Ita ex p. 298. v. 9. Μασαφάθην *Vat.* Ματφαθὰ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Lib. VIII. c. 12. §. 4. Μασφά. at heic & lib. x. c. 11. §. 1. Μασφαθά. SPANH.
f Κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν] Καθ' ἑαυτὸν τὴν αἰτ. *Samb. Big.* & *Vat.*
g Τάχιστα πάντες] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* ut & mox βάλετε. in *Editis*, *Aliiſque* ταχέως, & dein βάλλετε.
h Καθ' φυλάς τε] Sic in LXXII. κατὰ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ καθ' τὰς φυλὰς ὑμῶν. Vide *F. Schacchi* Myrothecium III. c. 13. p. 146. & 147. &c.
i Καὶ σκῆπτρα,] Suſpectum illud καὶ σκῆπτρα, pro quo ſi ſenſus, & ſequentium habenda ratio, legendum, καὶ πατρείας; ſic ſup. §. 1. SPANH.
k Ἡ Ματρὶς καλυμένη] Articulus è *Big. Samb.* & *Vat.* Ματαεὶς *Vat.* & *Epiphan.* Ματθεὶ *Zonar.*
l Λαγχάνει] *Coll. Big.* & *Voſſ.* τυγχάνει.
m Κίσυ βασιλεύειν] Ita *Vat.* Κισσαὶν in *Editis.* Κὲς *Samb.* Κῆς *Big.* Vide p. 317. v. 41, & pag. hac v. 9.
n Ἐκ τῶν] Ἐκποδὼν *Hen.* & *Samb.* ab altera manu.

o Περι-

Sed eam præ ſe tulit moderationem & modeſtiam, ut, cum plerique ex parva felicitate vix ſui præ lætitia ſint compotes, ſed ſeſe oſtentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus conſtitutus, ab hujuſmodi oſtentatione ex regno ſibi delato tam procul abfuit, ut ſeſe è conſpectu illorum quibus erat imperaturus clam ſubduxerit, feceritque ut ab illis non ſine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nuſquam comparuerit, ad anguſtias redactis & valde ſolicitis, propheta Deum obſecrat, ut oſtenderet ubi eſſet, & juvenem omnibus conſpiciendum ſiſteret. Cum vero ex Deo reſciviſſet latebras in quas ſe abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac poſtquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes ſuperemincbat, & ipſa ſtatura præ cæteris forma eſſe regia videbatur.

Samuelus, rege creato, eventura in libro deſcripta recitat, populumque dimittit. 1 *Regum*, c. 10.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem "Deus tradit. videte ut excellit omnibus, & im- "perio ſe dignum prodit". Cumque populus acclamaſſet, vivat rex, propheta, qui illis perſcripſerat omnia quæ eventura eſſent, recitavit ea *populo* coram rege, librumque in Dei Tabernaculum repoſuit, ut in omne ævum teſtimonio eſſet quod ea prædixerit. Hæc ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipſe in urbem Ramatham profectus eſt. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem præſtantes; plures vero improbi, qui & ipſum contemptui habebant, & cæteros etiam irridebant, & neque munera afferebant, neque data opera aut verbis teſtari volebant ſibi Saulum placere.

λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσούτῳ ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνῃ· ὥστε τῶν πολίτων ἀδὴ ὀπὶ μικραῖς εὐπραγίαις τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσεσθαι φανερὸς [o] προσαπιόντων, ὁ δ' ἀ μόνον ἄδεν ἐνέφλυε τοιοῦτον ὀπὶ βασιλείᾳ, [P] καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν [q] ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ σπεῖσθαι πανεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπου γῆς τὸ ἀφανὴς ὁ Σαοὺλ, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν Θεὸν δεῖξαι πᾶ ποτ' εἴη, καὶ προσαχεῖν [r] εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ προσῆλθε τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον ἐνθα [s] κέκρυπται ὁ Σαοὺλ, πέμψας τοὺς ἄξοντας αὐτόν· καὶ παραληφθέντα ἴσης μέσον τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε [t] δὲ αὐτῶν ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος τοῦ βασιλικώτατος.

ς'. Λέγει δὲ ὁ προφήτης· "τοῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε "βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων [v] ἐστὶ πάντων, καὶ "τοῦ ἀρχῆς ἄξιος". ὡς δὲ ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι [x] καταγράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου· καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκιρᾷ, τὸ μετέπειτα γραφεῖς [y] εἰς μαρτύριον ὧν προείρηκε. τοῦτ' ὀπιτελέσας ὁ Σαμουὴλος, ἀπολύει τὸν πλῆθος. καὶ αὐτὸς δὴ εἰς [z] Ραμαθὰν προσῆλθε πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαοὺλ δὲ ἀπερχομένῳ εἰς [a] Γαβαθὰ, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, [b] συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ, τὸν προσκυνοῦσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες· πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ [c] καταφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν ἀγορᾷ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι [d] τὸν Σαοὺλον ἐπῆντο.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.

Naaſæ regis Ammanitarum expeditio in Judæos Transjordanianos. 1 *Reg.* c. 11.

AT deinde poſt unum *fere* menſem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod geſſit cum Naaſe rege Ammanitarum. Hic enim Judæis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno & forti exercitu, multa infert mala; urbeſque eorum in ſervitutem adducit; illos quidem, quos vi & violentia in præſens ſubegerat, aſtuto callidoque commento eo impotentiæ redigens, ut ſi quando ab eo deſciſcere vellent, nulla eis ſupereſſet ſervitutis ſub ipſo effugiendæ poteſtas. nam illis, qui aut fide data ſeſe dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat. eo autem conſilio, ut, ſiniſtro oculo illis ſub ſcuto latente, *bello* eſſent prorſus inutiles. Et hæc quidem rex Ammanitarum cum feciſſet habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac caſtra metatus apud primariam hoſtium urbem (illa autem Jabis eſt) legatos ad eos mittit cum monitis mi-

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλ στρατεία ὅπι τὸ Αμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πλεμίων.

Μηνὶ δὲ ὕστερον [e] ἀρχὴ τοῦ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς [f] Ναάσσῃ πόλεμος, τῶν Αμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν Ιουδαίων ἀφεῖτο, [g] μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἀφικόμενος ἐπ' αὐτούς· καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγεται, ἰσχύι μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτὰς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ ὑπούλῳ, πρὸς τὸ μηδεὶς αὐθις ἀποστάντας δυνηθῆναι τὸν [h] ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦ γὰρ ἢ καὶ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐποίει δὲ τοῦτ', ὅπως, [i] τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τοῦ θυρεοῦ καλυπτομένης, [k] ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῶν Αμμανιτῶν βασιλεὺς, τοῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ιορδάνου, ὅπι τοὺς [l] Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, [m] Ιαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμ-

o Προσαπιόντων,] Lege προπιπτόντων. COCC.

p Καὶ τοσούτων] Καὶ τῷ *Big.* & *Samb.*

q Αποδειχθῆναι] Αποδεδεῖχθαι *lidem* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

r Εἰς ἐμφάνειαν] Εἰς ἐμφανὲς *lidem.*

s Κέκρυπται ὁ Σαοὺλ,] Κρύπτει *Hen. Busb.* & *Vat.*

t Δ' αὐτῶν ἁπάντων,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* δὲ ἁπάντων *Baſ.* & *G.* δὲ αὐτῶν ſine ἁπάντων *Vat.*

v Εσὶ πάντων,] Sic quinque *MSS.* & *Epiphanius.* ἴσης *Baſ.* & *G.*

x Καταγράψας αὐτοῖς] Ita rurſus *lidem.* καπὰ γράψας in *Editis.*

y Εἰς μαρτύριον] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ſimpliciter μαρτύριον *Baſ.* & *G.*

z Ραμαθὰν προσῆλθε] Sequutus ſum *Vet. Interpr.* Vide p. 307. v. 18. εἰς Αραμαθὰ *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς Αρραμαθὰ *Baſ.* & *G.* HUDS. Conf. Cap. III. ſup. §. 3. SPANH.

a Γαβαθὼ,] Ita *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* Γαβὼθ *Big.* Γαβαώθ *Samb.* Vide Cl. *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

b Συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,] Συνήγοντο *Vat.*

c Κατεφρόνουν τ' αὐτοῦ,] Ita *Vat.* κατεφρόνουν τε quinque *alii.* (abeſſe poſſe putat *Coccejus*) καταφρονῆντες αὐτοῦ *Baſ.* & *G.*

d Τὸν Σαοὺλον ἐπῆντο.] Τῷ Σαοὺλ *Vat.*

e Αρχὴ τοῦ πάντων] Αρχὴ *Vat. Big.* & *Samb.* Initio ejuſdem belli *Zonaras*, μεθ' ἣν μάχαν, ait *Flavio.*

f Ναάσσῃ πόλεμος,] *Al.* Ναασσὴν.

g Μετὰ πολλοῦ] Διὸ μετὰ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. καὶ μετὰ legiſſe videtur *Epiphan.* Alii quidem ſic diſtinguunt, Ἀφῖθησι· μετὰ π. κ. μ. σ. δ. ἱ. αὐτὲς, καὶ τὰς π.

h Υπ' αὐτῷ] Υπ' αὐτῶν *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν. ubi abſque cauſa ὡς πρὸς αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

i Τῆς ἀριστερᾶς] Τῆς ἀριστερᾶς αὐτῶν *Hen.* & *Busb.* nam qui ſiniſtra manu objicit clypeum, eo tegit ſiniſtrum oculum, dextro autem aſpicit hoſtes: qui ergo dextrum iis eruit oculum inutiles bello facit. *Theodoret.* Tom. 1. p. 242.

k Αχρηστος παντελῶν εἶεν.] Ita *Big. Samb.* & *Biblia Vaticana.* Ιαβὶς *Baſ. G.* & *Biblia Complutina.*

l Γαλαδηνοὺς] Γαλαδίτας Regio lib. v. ſup. c. VII. §. 11. SPANH.

m Ιαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη,] Ιαβεὶς *Zonaras* & *Biblia Alexandrina.*

n Ανα-

πέμπει πρὸς αὐτὸὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ ϖᾶσι δοῦναι σφᾶς αὐτὸὺς ὑπὲρ τῷ τὸς δεξιὸς αὐτῶν ὀφθαλμὸς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσαι ἠπείλει καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν [n] ἀνασήσειν· τὸ δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βραχύ τι ἓ σώματος ἀποτμεῖν [o] θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες πρὸς ὁπότερον μὲν ἐτόλμησαν ὅδεν εἰπεῖν, [p] ὅτ' εἰ ϖᾶσι δοῖεν αὐτὸς, ὅτ' εἰ πολεμοῖεν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ϖᾶσι καλέσωσι συμμαχεῖν [q] αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, [r] πολεμῶσιν· εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ϖᾶσι δώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ὑπὲρ τῷ παθεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας ἓ τῶν Γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τ' ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν ϖρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ὑπισχνέται. [s] πέμψαντες οὖν οὗτοι καθ' ὅλην τὴν πόλιν τοῖς Ισραηλίταις διήγγελλον τὰ ϖᾶσι ἓ Ναάσου, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεσταμένοι. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τ' ἀνθρ τ' ϖρὸς τοὺς Ιαβισηνοὺς ϖροήχθησαν, καὶ πέρα τούτων ὅδεν αὐτοῖς ἄλλο πραθεῖν σωεχώρει τὸ δεῦρο. γινομένων δὲ τ' ἀγγέλων [t] καὶ ἐν τῇ Σαούλ ἓ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι σωέβαινε τοὺς Ιαβισηνοὺς φερόντων, ὁ μὲν λαὸς παυτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαθεν· ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σαούλ, ἀπὸ τῶν ϖερὶ τὴν γεωργίαν [v] ϖαγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ τυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις· καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τ' συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ϖαρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γινόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ιαβισηνοὺς, ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα ἓ νενικηκότας ἤδη ἓ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπείδοι [x] ἤδη. ὑπομένουσι δ' ἐκέλευσέ τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τ' ὁδοῦ.

γ'. Βουλόμενος δὲ φόβῳ ζημίας τ' λαὸν [y] εἰς τ' ϖρὸς Αμμανίτας ὑπηρέτημα πόλεμον, καὶ ϖωνηθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποζεμῶν τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, [z] ταὐτὸ ἔφθησεν ἠπείλησε [a] τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ ϖρὸς τ' Ιορδάνην ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὑπισοῦσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ ἓ Σαμουήλῳ τῷ ϖροφήτῃ, ὅπου ϖοτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ φόβον τ' [b] κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τ' ὡρισμένον καιρὸν σωελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλᾶ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρίσκει δ' τ' ἀριθμὸν χωρὶς τ' Ιούδα φυλῆς, εἰς [c] ἑβδομήκοντα μυριάδας σωειλεγμένους· τ' δὲ φυλῆς ἐκείνης, [d] ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τ' Ιορδάνην, καὶ [e] χοίνων δέκα διὰ ὅλης τ' νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. [f] τελικῇ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὑπὸ πίπτει πανταχόθεν αἰφνιδίως [g] οὐ ϖροσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τ' Αμμανιτῶν, καὶ Ναάσην τ' βασιλέα. τὸν δὲ

nisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum: penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut certe universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit. *Hortatur Galadenos ad deditionem, duro lege oculos dextros eruendi. c. 11.*

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque *sprevit* responsum, simul dat eis induicias, finitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israelitarum urbes missis ea illis narrabant, quæ *atrociter* minitatus est Naases, & in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita hac Jabisenorum calamitate, ad lachrymas magnumque in mœrorem adducti sunt: timor autem eos omni facto & incœpto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, & in quibus contigit Jabisenos esse periculis declarassent, populus quidem *iste* similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam *ingentem* excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, * ex opere rustico *tum forte* in urbem se recipiens, cives suos offendit lachrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione & mœstitia, ab iis accipit quæ attulerint legati. atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores & timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere jussit. *Saulus Galadenis auxilium pollicetur, sponsetque iis victoriam. 1 Reg. c. 11.*

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam ocyssime convenirent, cum bobus suis † nervos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem præsto adessent, sequuturi ipsum & Samuelem prophetam quocunque *eos* ducerent. Eorum vero, qui sibi caventes à supplicio denunciato ad præfinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio: numerumque invenit virorum absque tribu Judæ ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus ‡ dein Jordanem, & tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adoritur. ac prælio commisso, & alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasem. Res ista à Saulo præcla- VI. *Populo gravia comminatus est Saulus, si ipsum sequi detrectarent.*

n Ανασήσειν·] Ανασατώσειν *Vat.*

o Θέλωσιν,] Vel cum *Samb.* ἰθέλωσι. ut mox hac pag. v. 16. θέλωσι *Vat.*

p Οὐτ εἰ ϖᾶσι δοῖεν] Οὐτε ϖᾶσιδοῖεν. ὅτε πολ. *Vat.*

q Αὐτοῖς.] Αὐτοῖς *Samb.* & mox αὐτούς.

r Πολεμῶσιν·] Πολεμήσωσιν *Busb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

s Πέμψαντες οὖν] Πέμψασιν οὖν, & dein οἰήγγελλον *Vat.*

t Καὶ ἐν τῇ Σαούλ] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

v Παραγινόμενος] Αφικόμενος *Vat.*

* *Ex opere rustico* tum forte *in urbem se recipiens*,] In *Bibliis S.* qui tum rure boves agens veniebat.

x Ἤδη.] Ἰδῃ *Samb.* & *Big.* absque Atticismo. Est qui malit ἤδῃ.

y Εἰς τ' ϖρὸς Αμμανίτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐπὶ in *Editis.*

z Ταὐτὸ ἔφθησεν] Ita in quinque *MSS.* τοῦτο *Bas.* & *G.* ταῦτα *Epiphan.*

† *Nervos succidisset*,] *S. Literæ* dicunt, *eum par boum cepisse, dissectumque in omnes Israëlitarum fines per nuncios dimisisse, cum edicto ut qui eum sequuti non essent, eorum bubus ita fieret.* Vide *Schotanum* in *Biblioth.* tom. secundo, p. 570.

a Τὺς ἀπαντῶντας,] Τὺς οὐκ ἀπαντῶντας *Big. Samb.* & *Vat.* τὺς ἅπαντας *Epiphan.* non inconcinne.

b Κατεπηγγελμένης ζημίας] Κατηγγελμένης *Vat.*

c Ἑβδομήκοντα] Ita *Codices Græci Latinique omnes*, sane super numeros *Bibliorum S.* quæ versamus. HUDS. 1 Sam. xi. 8. numerus Israëlitarum 300. millia, & è tribu Juda 30. millia. SPANH.

d Ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες.] Ἦσαν εἰς ἑπτὰ μυριάδας *Vat.*

‡ *Dein Jordanem*,] Apud *Vet. Interpr.* habemus *ergo.* ac si legisset δὴ pro δέ.

e Χοίνων δέκα] Χοινίων *Vat* HUDS. Χοῖνξ mensura viæ, vox Persica teste Athenæo lib. 111. p. 122. A. SPANH.

f Τελικῇ δὲ τὸ] Ita *Samb.* in *cæteris* τελικῇ.

g Οὐ ϖροσδοκῶσι] Ως οὐ ϖροσδ. *Vat.*

Saulus ex re præclare gesta gloriam adeptus est. 1 *Reg. c.* 11.

clare gesta erat, famaque ejus ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam & siqui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur & omnium optimum *esse* existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed & in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat & depopulatur; cumque multum prædæ cepisset, gloriose in suas sedes reversus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, *rogitantes* ubi nunc sunt isti, pœnas exsolvant; atque alia omnia *adjiciebant convicia* quæ solet populus felicitate sua elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despexerant. Saulus interea studium quidem eorum & benevolentiam erga se collaudabat: verum jurejurando negavit se quenquam à tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore *ajebat* ut victoria à Deo data sanguine & cæde eorum fœdaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

Regnum Saulo renovatur. 1 *Reg. c.* 11.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, ut *novis auspiciis* Saulo confirmaretur regnum, omnes sese in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum convenirent, jusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque *eum* declarat regem. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam commutata est. nam sub Moyse & discipulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio præerat, in optimatium statu permanserunt. Ejus autem post obitum, annos omnes decem & octo præterea, populus non habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam regiminis formam redierunt, *supremo* rerum omnium judicio ei, qui bello optimus & fortitudine præcellere videretur, permisso. quam ob rem *totum* hoc tempus, quo isto gaudebant statu, Judicum appellarunt.

Samuelus populo ostenditsuam innocentiam. 1 *Reg. c.* 12.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebræos in concionem convocasset, ait, "adjuro vos per maximum Deum, qui fratres bonos, Moysem sane "volo & Aaronem, in hanc lucem misit, & patres vestros ex Ægyptiorum dominatu & *dura* "qua illos premebant servitute eripuit, ut, neque "pudori cedentes, neque ex metu aliquid immi"nuentes, neque ulli affectui obsequentes, dicatis, "ecquid pravi & injusti fecerim, aut quæstûs er"go, aut plus justo habendi cupidine, aut ut gra"tiam cum aliis inirem. Coarguite *me* si cujus vi"tulum aut ovem, aut simile quidpiam acceperim "(cum tamen culpa vacare videatur, si quid in "victum cesserit) aut si alicujus jumentum meos "in usus abripiendo eum contristaverim; in hisce "& similibus *si vel tantillum peccaverim*, dicite, re"ge vestro præsente". Illi vero exclamarunt, "nihil

λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαύλῳ [h] τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τὰς Ἑβραίους διῆγλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ [i] κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ἃ γὰρ [k] ἤρκησεν αὐτῷ τὰς Ἰαβισηνὰς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέφεται· καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν [l] λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς [m] τῶν Σαύλῳ κατωρθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ἀδόκα ὄφελον αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νυνὶ εἰσὶν ἐκεῖνοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ παντὸς ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις [n] ἡρμένος πρὸς τοὺς ἐξυβριζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαῦλος δὲ τούτων μὲν ἠσπάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν [o] περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὤμοσε γὰρ [p] μή τινα περιόψεσθαι τῶν ὁμοφύλων [q] ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵμασι Φύραι καὶ Φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· [r] πρέπειν δὲ μᾶλλον ἡμέραις ἀφικνουμένοις ἑορτάζειν.

δ'. Σαμουὴλος δὲ Φήσας [s] καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαούλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνάγει πάντας εἰς Γάλγαλα πόλιν· [t] ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ προφήτου χρίει τὸν Σαοῦλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἀπὸ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ [u] αὐτοῦ Ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν· μετὰ δὲ τὸν [x] ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δὴ εἰς τὴν μετέπειραν ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ τὸν πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γενέσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ [y] τῶν ὅλων δικάζειν ἀπιτρέποντες. καὶ μέχρι τούτου τὸ χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, Κριτῶν ἐκάλεσαν.

ε'. Ἐκκλησίαν δὴ Σαμουὴλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν Ἑβραίων, [z] "ἐπόμνυμι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋ"σῆν καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πα"τέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς [a] ὑπ' αὐτοῖς "δουλείας· μηδὲν μὴτ' αἰδοῖ χαριζομένους, [b] μήθ' ὑπο"φθαλμιῶντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει παρεγχωρή"σαντας εἰπεῖν, [c] τί μοι πέπραχται σκαιὸν καὶ ἀδί"κημα, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς "πρὸς [d] ἄλλους. [e] ἐλέγξαι δὴ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τιθα"σόν τι προσηκάμην· ἃ πρὸς τροφὴν ἀνεμέσητον δοκεῖ "λαμβάνειν· ἢ εἴτινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὸν ἐπασάμην "χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἔν τι κατεῖπεῖν παρόντος ὑ"μῶν δὴ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τούτων "ὑπ'

h Τὸ ἔργον] Abest τὸ *Big. Hen.* & *Vat.* ibidem ἔργων *Samb.* & mox πρὸς πάντα *Big.*

i Κατεφρόνουν,] Καθαιρεθέντες *Vat.*

k Ἤρκησεν αὐτῷ] Ἤρκεσεν *Big. Samb.* & *Vat.* alterum tamen correctius & vetustius.

l Λαμπρῶς] Aut λαμπρὰς cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Τῶν Σαούλῳ] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* τῷ Σαούλῳ κατορθωμένων.

n Ἡρμένος] Sic *Big.* & *Samb.* ὡρμισμένος *Baf. G. Aliique.* ἠγμένος legisse videtur *Epiphan.* Ita tamen *Vat.* λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις πρὸς τοὺς ὑπελίζοντας ἔναγχος.

o Περὶ αὐτῆ] Περὶ αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

p Μή τινα περιόψεσθαι] Μηδέτινα *Big.* & *Samb.* μηδένα *Vat.*

q Ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης] Ἀναιρεθέντων ἀπ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑπὸ Θεοῦ.

r Πρέπειν δὴ μᾶλλον] Πρέπειν δὴ μᾶλλον πρὸς ἀφικνουμένοις ὁμοίως in quatuor *MSS.*

s Καὶ δευτέρας] Καὶ δευτέραν δεῖν (vel δεῖ) χειροτονίαν in aliquibus *MSS.*

t Ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς] *Al.* ἐκέλευσεν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν.

u Αὐτοῦ] Delet *Collatio Voss.*

x Ἐκείνου τελευτὴν,] Aut ἐκείνων cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Τῶν ὅλων] Τῶν ἄλλων *Vat.*

z Ἐπόμνυμαι,] Ἐπόμνυμι in quinque *MSS.* Atticissant hîc *Baf.* & *G.*

a Ὑπ' αὐτοῖς] Ὑπ' αὐτὸς *Vat.*

b Μήθ' ὑποκλαμένους φόβῳ,] Ita cum *Vat.* in *Aliis* μήτε.

c Τί μοι πέπραχται] Εἴ τι μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Ἄλλους.] Ἀλλήλους *Vat.*

e Ἐλέγξαι δὴ εἰ μόχθον] Vel cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἐλέγξαι δή εἰ καὶ τοιοῦτον τι προσηκάμην, μόχθον ἢ προβατον. Favet & *Epiphanii* liber. mox ἢ τινος ὑποζύγιον εἰς τὸν ἐμὸν, in iisdem *MSS.*

"ὑπ' αὐτοῦ γενομένην· ὥστε ἦν ὁσίως [f] αὐτὸν καὶ δι-
"καίως ἄρξειν ἔθνους.

ς'. Σαμουὴλος δ', πίστης ἐξ ἁπάντων τῆς μαρτυρίας
αὐτῷ γενομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μη-
"δὲν ἄτοπον [g] ἐφ' ὑμᾶς ἔτι ἐμοὶ δυνάσθαι λέγειν, φέρε
"νῦν μὴ παῤῥησίας ἀκέσασθε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα
"ἐπλημμελήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐλαμνημο-
"νεύειν δ' ὑμᾶς ὥφειλεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις
"ἐκ τοῦ γένους [h] ἡμῶν ὁ πάππος Ἰάκωβος εἰς λιμὸν
"εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνω-
"θέντων, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ
"Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, [i] ἐξαιρουμένων τοὺς πατέρων, χωρὶς
"βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς ῥύεσθαι τῆς ἀνάγκης τὸν πλη-
"σθέντα, Μωϋσῆν αὐτοῖς καὶ Ἀαρῶνα [k] πέμψας ἀδελ-
"φούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τήνδε τὴν γῆν, ἣν νῦν ἔ-
"χετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὑπεδέξω-
"σθε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. ἃ μὲν ἀλλὰ
"καὶ [l] πολεμίοις εὐτυχείας γινομένας ἠλευθέρωσε.
"πρῶτον μὲν Ἀσσυρίων καὶ τὸ ἐκείνων ἰσχυρὸν ὑπερτε-
"θὲν ἀπεργασάμενος· ἔπειτα Ἀμμανιτῶν κρατῆσαι πα-
"ρασχὼν [m] καὶ Μωαβιτῶν, καὶ πολυτίμων Παλαιστί-
"νων. καὶ ταῦτα δὲ βασιλέως ἡγεμόνα διεπράξασθε,
"ἀλλ' [n] Ἰεφθᾶ καὶ Γεδεῶνος στρατηγήσαντος. τίς οὖν ἔσχεν
"ὑμᾶς ἄνοια, [o] φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ
"εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐ-
"πελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν [p] ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν
"ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέ-
"σει, δηλώσει τοῦτ' ὑμῖν [q] τὸν Θεὸν ὑφ' ἡμῶν διδάσκεσθαι μὴ
"μείων [r] ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐ-
"δεὶς ἐνταῦθα γενόμενον, θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτη-
"σάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν ὀφθῆναι". καὶ
ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμουήλου, [s] βρονταῖς
σημήνας τὸ θεῖον καὶ ἀστραπαῖς καὶ χαλάζης καταφορᾷ
τὴν τοῦ προφήτου πρὸς πάντων ἀλήθειαν· ὡς πεπαυμένους
αὐτοὺς καὶ προϊδεῖς γενομένους [t] ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν
καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν
προφήτην ὡς [v] πατέρα χρηστὸν καὶ ὀπαδὸν τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς
δώσειν καταῤῥῆσαι, καὶ παύσειν αὐτοὺς ἁμαρτίαν, ἣν
πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ [x] παρενόμησαν προσεξηρ-
γάσαντο. ὁ δ' ὑπισχνεῖται καὶ προκαλέσεται τὸν Θεὸν συγ-
γνώμην περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πίστιν. σπουδάσειν μέντοι
δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τοῦ ἀφ'
ὧν ἔπαθεν [y] τὸ ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων·
καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθεσίας,
εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας
ἐσὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγεν, ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην
[z] ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμουὴλος μὲν ταῦτα
τοῖς Ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ Σαούλῳ τὴν βα-
σιλείαν.

"horum nihil ab eo factum, sed sanctè & justè
"genti præfuisse.

6. Samuelus autem, cum de eo universi præ- *Samuelus populi ingratum animum arguit. 1 Reg.* clarum adeo dedissent testimonium, inquit, quo- *c. 12.*
"niam id mihi concessistis, vos nihil mali mihi
"adhuc objicere posse, ejà agite, nunc animum
"mihi advertite dum vobis paulo liberius dicam,
"vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse.
"Oportebat enim vos meminisse, quod cum se-
"ptuaginta solummodo nostri generis hominibus
"avus Jacobus fame coactus in Ægyptum vene-
"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum ex-
"crevisset soboles, eaque ab Ægyptiis in gravem
"& contumeliosam adducta esset servitutem,
"Deus, à patribus *vestris* invocatus, absque rege
"eis auctor erat, ut multitudo ex ista liberaretur
"necessitate, mittendo eis Moysem & Aaronem
"fratres; qui vos in hanc terram eduxerunt, quam
"nunc possidetis. Et tamen post ista à Deo ac-
"cepta beneficia *non semel* prodidistis *veram* pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in ho-
"stium potestatem redactos in libertatem asseruit.
"Cum primum quidem effecerit, ut superiores
"essetis Assyriorum potentia: deinde vobis dederit
"Ammanitas vincere & Moabitas, postremoque
"Palæstinos. atque hæc *omnia* confecistis, non re-
"giis auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gideonis.
"Quæ igitur vos cepit dementia, ut Dei quidem
"imperium detrectaretis, vosmet vero regi subji-
"ceretis. Sed ego quidem istum creavi regem
"quem ille designavit. At vobis ut manifestum
"fiat, Deum irasci & indignari, quod regium do-
"minatum el geritis, ita res comparabo ut Deus
"indiciis certissimis hoc ipsum vobis ostendat.
"Quod enim nunquam quisquam vidit in hac
"regione, æstate media tempestatem, hoc ipsum
"cum Deum invocavero faciam ut vos conspi-
"ciatis". Ac statim ut hæc ad populum dixerat *Samueli verbis fidem adstruit Deus miris prodigiis. 1 Reg. c. 12.*
Samuelus, tanta vi tonitruum ac fulgurum &
grandinis prophetæ in omnibus veritati fidem ad-
struit Deus, ut admiratione & timore perculsi
peccasse se cuncti profiterentur & per insciti am
cò prolapsos esse; atque à propheta contenderent,
ut veluti pater benignus mitisque propitium sibi
redderet Deum, ita ut istud remitteret peccatum,
quo tot alias suas contumelias & delicta cumula-
rant. Ille vero pollicitus est, se Deum ut illa ipsis
condonaret rogaturum, simulque exoraturum.
Veruntamen eis consilium dedit, ut justi esse stu-
derent & boni: semperque in memoria tenerent
calamitates, in quas à virtute desciscendo inciderant; ac præterea signa à Deo edita, legesque à
Moyse latas, si illis incolumitatis suæque juxta ac
regis felicitatis cupido incesserit. Sin vero ista
neglexerint, fore ajebat, ut ipsi una cum rege gravem à Deo plagam acciperent. Et cum Samuelus
quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum
quemque suam dimisit, regno iterum Saulo confirmato.

f Αὐτὸν καὶ δικαίως] Ita *Big.* & *Samb.* numero meliori. in *Editis*, *Aliisque* καὶ δικαίως αὐτὸν τ. & mox αὐτῷ τὸ μαρτυρίας γενομένης.

g Ἐφ' ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ] Ἐφ' ὑμᾶς *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ἡμῶν ὁ πάππος] Ita cum *Samb.* & plerisque *Epiphanii* libris. in *aliis* ὑμῶν.

i Ἐξαιρουμένων] Συνδιξαμένων *Vat.*

k Πέμψας ἀδελφούς] Ἀποστείλας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πολεμίοις ἰσχυρείας] Pressius *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* τοῖς πολεμίοις ἰσχυρείας γενομένας.

m Καὶ Μωαβιτῶν,] Illa καὶ Μωαβιτῶν non agnoscit *Vet. Interpr.*

n Ἰεφθὰ καὶ Γεδεῶνος] Ita ex p. 297. v. 43. Ἰεφθάε *vulgo*. Ἰεφθᾶ *Vat.*

o Φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν,] Φεύγειν *Vat.* & mox ὑπὸ βασιλεῖ, & dein ὑπὸ δεῖξα.

p Ὑμῖν ποιήσω] Ὑμῖν αὐτὸν ποιήσω *Vat.*

q Τὸν Θεὸν διδάσκεσθαι] Illa τὸν Θεὸν desunt *Vat.*

r Ἐναργῶς.] Forte ἐνεργῶν. COCC.

s Βρονταῖς] Nam licet hic æstate tonitrua & fulmina soleant esse, in Palæstina & Syria hyeme tonat. REL.

t Ἁμαρτεῖν] Ita in quinque *MSS.* & *Glyca.* ἁμαρτάνειν τε *Vat.* cum *Editis.*

v Πατέρα χρηστὸν] Αὐτοῖς post πατέρα inserunt *Big.* & *Samb.*

x Παρενόμησαν προσεξηργάσαντο.] In *MSS.* παρηνόμησαν & παρηνόμουσαν & statim προεξειργάσαντο.

y Τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς] Τῆς ἀρετῆς non agnoscit *Vat.*

z Ἐκ Θεοῦ πληγήν.] Ἐκ τοῦ Θεοῦ *Vat.*

VII.

CAP. VI.

Ut Palæstini rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.

Palæstini, postquam ferri usum Hebræis ademerant, bellum movent. 1 Reg. c. 13.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia sibi in satellitium sumpsisset, ipse in urbe Bethelis commorabatur: * at reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent, *eum* Gabas mittebat. Ille autem in castro quodam Palæstinorum expugnando occupatur, quod à Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæstini, debellatis Judæis, & arma ipsis auferebant, & munitissima regionis loca præsidiis tenebant: porro & à ferro gestando, ejusque usu in universum *illos* prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolæ, si quando illis opus esset ut instrumenta sua inspicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæstinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de castro everso audiverunt Palæstini, indignati, & contemptum *Hebræorum* gravem esse injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero sexaginta millia: ac castra metantur apud urbem Machmam. Hæc cum Saulus rex Hebræorum intellexisset, in urbem Galgala descendit; & dimissis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæstinos convocat, potentiam eorum *verbis* elevans, eique obtrectans tanquam esset spernenda, & quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conspectis Palæstinorum copiis, animis valde consternati erant: ac alii quidem in speluncas & cuniculos sese abdunt; plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapsi sunt. illa autem sortis erat Gadis & Rubeli.

Israëlitæ, Saulo frustra eos hortante, Palæstinorum metu diffugiunt. 1 Reg. c. 13.

Saulus injussu Dei sacrificat. 1 Reg. c. 13.

2. Saulus vero, missis ad prophetam nunciis, *eum* ad se accersit, una cum ipso de bello rebusque *præsentibus* consultaturum. Is vero jussit ut eum illic opperiretur, atque pararet victimas. se enim post septem dies ad ipsum venturum esse, ut die septima sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et quidem dum veniret,

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἠττήθησαν.

Ὁ τοῦ δὲ ἐπιλέξας ἐκ τοῦ πλήθους ὡς περὶ τρισχιλίους, [a] τοὺς μὲν δισχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβών, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πολίχνῃ [b] Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, εἰς [c] Γαβὰς ἔπεμψεν. [d] ὁ δὲ ἐκπολιορκεῖ τὸ φρούριον τῶν Παλαιστίνων ὃ πόρρω [e] Γαλγάλων. οἱ γὰρ [f] Γαβᾶς Παλαιστῖνοι καταστρεφόμενοι τοὺς Ἰουδαίους, πάντα ὅπλα [g] αὐτοὺς ἀφῃροῦντο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουραῖς [h] κατελαμβάνοντο· καὶ σιδηροφορεῖν, χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν [i] ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ, εἴποτε [k] δέοιτο αὐτοὺς σκεύασάτι τῶν ἐργαλείων, ἢ [l] ὠνίνη ἢ μακέλλιον ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες [m] εἰς τοὺς Παλαιστίνους ταῦτ' ἐπράττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς Παλαιστίνοις [n] ἡ τῶν Ἑβραίων ἀναίρεσις· [o] ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· [p] ἱππέων δὲ ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύοντες πρὸς [r] πόλει Μαχμᾷ. τοῦτο Σαοὺλ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς Γάλγαλα καταβαίνει πάλιν, καὶ διὰ πάσης κηρυσσῆς τὴν χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν [s] πρὸς Παλαιστίνους· τὴν δύναμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν, καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδὲ ὥστε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταγνόντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων οἱ περὶ Σαοὺλ, κατεπλάγησαν· καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ ταπεινὰ καὶ τοὺς [t] ὑπονόμους ἔκρυψαν [v] αὐτοὺς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὸν [x] πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὖτη δὲ ἦν Γάδων καὶ Ρουβήλου.

Β'. Πέμψας δὲ Σαοὺλ πρὸς τὸν προφήτην, ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν παρόντων. ὁ δὲ προεῖπεν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτοῦ, καὶ παρασκευάζειν θύματα. ᾔδει γὰρ [y] ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπεὶ θύτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ προειμένῃ μὲν ὡς ὁ προφήτης

[a] Τοὺς μὲν δισχιλίους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τοὺς μὲν δισχιλίους οὓς ὥστε &c. vocula οὓς huic loco injecto ex versiculo sequente. Est qui ista, οὓς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, expungi malit.

[b] Βεθήλοις· Ἰωνάθῃ] Sic volui ex lib. 5. cap. 2. §. 6. in *Editis* & *MSS.* tam Βεθηλὼ quam Βεθηλῶ habemus. Constat autem è *Libris Sacris* Bethelis tum egisse regem Hebræorum. HUDS. Conf. sup. Cap. 3. §. 2. SPANH.

* *At reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent,*] *Alii sic*, reliquis vero Jonathæ filio suo in corporis custodiam datis, *eos* mittebat Gabas.

[c] Γαβᾶς ἔπεμψεν.] Ita *Samb.* Γάβους *Basil. G. Aliique.* Γαβάλας *Vat.* Γαβαθὼ juxta *Codd.* quosdam *Epiphanii.* atque ita forsan in suis *Josephi* exemplaribus legerat *Stephanus Byzantius.* Notum vero satis sedem patriam Sauli vocari à Scriptoribus sacris, Γιβεὰ, & Γιβεὰ seu Γαβεὰ & Γαβαὼν, necnon Syriaco flexu Γαβαθά. Videsis *Chr. Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 359. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 252. & 253.

[d] Ὁ δὲ ἐκπολιορκεῖ] Ὁ δὲ ἐπολιόρκει *Busb. Hen* & *Epipham.*

[e] Γαλγάλων.] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* 1 *Regum* c. 13. v 8. scilicet ut intelligamus de Galgalis juxta Machmasam cum *Eusebio*, non Jerichunta ut opinatur *Schotanus.* Γεβάλων *Basil* & *G.* Γαβάλων *Vat.* Est qui conjicit Γαβάων aut Γαβαών, aut cum *Bosio* Γαβαὼν, vel demum Γαβαλωῶν. HUDS. Locus hic non est in Latino. videtur Γαβῶν legisse. in MS. Γαβάλων. REL. *Gen.* Γιβεάλων, forte Γαβάλων. SPANH.

[f] Γαβᾶς Παλαιστῖνοι] Sic cum *Big. & Samb.* Γάβους *Basil.* & *G.* Γαβαὼς juxta *Epiphanium.*

[g] Αὐτοὺς ἀφῃροῦντο,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque.*

[h] Κατελαμβάνοντο·] Κατελάμβανον, καὶ τὸ σιδηροφορεῖν καὶ χρῆσθαι ἀπηγόρευον *Vat.* ἢ χρῆσθαί τε κ. *Busb.*

[i] Ἀπόρρησιν] Περιρρησιν *Vat.*

[k] Δέοιτο αὐτοὺς] Sive δέηται cum quatuor *MSS.* ibique αὐτοῖς pro αὐτοὺς *Busb.* & *Hen.*

[l] Ὠνίνη ἢ μακέλλιον] *Al.* ὠῖνι, & ὠνὶ, dein μάκελλαν, ἢ ἄλλ' ὅτι τῶν in quibusdam *MSS.* HUDS. Ὠνίνη Plutarch. in Romulo p. 25. SPANH.

[m] Εἰς τοὺς Παλαιστίνους] Παρὰ *Busb.* πρὸς *Vat.*

[n] Ἡ τῶν Φρουρῶν ἀναίρεσις·] *Al.* τὴν φρουρίαν & τῶν Φρουρίων.

[o] Ἀγανακτήσαντες,] Ἀγανακτήσαντές τε *Samb.*

[p] Ἱππέων δὲ ἑξακισχιλίαν] Ἱππέων ἑξακισχιλίων *Vat.* Ἵππων ἑξακισχιλίων *Samb.*

[q] Στρατοπεδεύοντες] Στρατοπεδευσαμένων *Vat.*

[r] Πόλει Μαχμᾷ.] Lib. XIII. c. 1. §. 6. ἐν Μαχμᾷ πόλει· SPANH.

[s] Πρὸς Παλαιστίνους·] Πρὸς τοὺς Παλ. *Hen. Busb.* & *Vat.*

[t] Ὑπονόμους] Ὑπονόμους *cuniculos* Thucyd. Lib. II. p. 149. A. Schol. ὑπονόμους, κεκρυμμένους ὀχεύματα. Vide Polyæn. Stratag. Conf. inf. § 2. hujus Cap. SPANH.

[v] Αὐτοὺς,] Sive αὐτοὺς cum *Epiphanio*, sive ἑαυτοὺς cum *Big. Samb.* & *Vat.* ut & mox v. 34. ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.*

[x] Πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆς] Nota dimidiam tribum Menasse non censeri habitasse ἐν τῇ πέραν Ἰορδάνου, uti & Peræa dicebatur modo regio Gadis & Rubenis REL.

[y] Ἡμέρας ἑπτὰ] Ἡμέρας ἓξ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat. Hen.* & *Zonaras*, ingenio forsan suo, quum nimis metuerant à verbis sequentibus istius sententiæ, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν. Aliter sanctiores Literæ & ipse (ut puto) *Josephus.* HUDS Id fraudi fuit interpreti, qui ideo τῇ ἑβδόμῃ reddidit Sabbatho, at Josepho μὴ τῷ ὀγδόῳ circumcidi infantes scribenti Antiq. 1. 12. liquet idem esse ac *die octavo.* at ἑβδόμη τῶν ἡμερῶν est die septimo; atque ita iisdem vocibus infra utitur Antiq. lib. VII. 7. Sic cap. 10. ejusdem libri τρίτῃ τῶν ἡμερῶν est dies tertius. In Cod. MS. legitur μὴ γὰρ ἡμέρας ἓξ, non ἑπτὰ. REL.

της ἐπέφλεν. οὐκ ἔπι μέντοιγε Δμητρεῖ τῷ ἐντολῷ. ἀλλ' ὡς ἐώρα βραδυόντα μεν τ̃ προφήτου, αὐτὸν δ' ὑπὸ τ̃ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δὲ τὸν Σαμηλεν ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντήσομεν ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι, προδικαστικῶς αν ἐπέφλεν αὐτὸς, καὶ φήσαντα τῷ παρεῖναι· διὰ τὴν βέλτιον γινομένου θεία, [z] τὰς δυχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τ̃ πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἱερουργήσε καὶ προπετὴς [a] θυόμενος. ἀπολογουμένου δ' τ̃ Σαούλου, καὶ προειμεῖναι μεν τὰς ἡμέρας ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τ̃ αὐτ̃ στρατιωτῶν [b] διὰ φόβον στρατοπεδείας τ̃ ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾷ, καὶ ἀκούσ [c] τ̃ πρὸς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, [d] ἐπιχθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. [e] ὑπολαβὼν ὁ Σαμήλος· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαιος ἦθα "καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ, μήθ' ὧν ὑπετέτο μοι πρὸ τ̃ "παρόντων ὁ Θεὸς [f] ὠλιγώρησας, ταχύτερος ἢ συμφέ- "ρε τοῖς πράγμασι γεγονὼς, σὺ τ' αὐτῷ πλέονα ἂν βα- "σιλεύσῃ χρόνον ἐβεβήκει, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". καὶ Σαμήλος μεν, ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγυμνένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν· Σαούλος δὲ εἰς [g] Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους [h] μεθ' ἑαυτοῦ μόνον, ἦκε σὺν Ιωνάθῃ τῷ παιδὶ. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ̃ χώρας σπανιζούσης σιδήρου καὶ τ̃ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ὁ γὰρ εἰων οἱ Παλαιστῖνοι ταῦτα εἶναι, [i] καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ κατ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν Ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε Σαούλου δ' βασιλέως αὐτῶν καὶ δ' παιδὸς Ιωνάθου, ἀμύνασθαί τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνον ἦσαν, ὁ δυναμένων. καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτ̃, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς [k] Αχίας ἀπόγονος ὢν Ηλεὶ δ' ἀρχιερέως, ὅπι [l] βουνοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τ̃ γλῶ λειλατυμένῳ ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ [m] καθεστήκεσαν. σωτιθεται δ' ὁ Σαούλου παῖς τῷ [n] ὁπλοφόρῳ, κρύφα [o] προσθέντων αὐτῶν εἰς τ̃ τ̃ πολεμίων παρεμβολὴν σκοπαμεῖν, καὶ παρεσκευὴν ἐμπιῆσαι καὶ θορυβον αὐτοῖς. τοῦ δ' ὁπλοφόρου προθύμως [p] ἐφέπεσθαι φήσαντος ὅπου ποτ' ἂν [q] ἄγητε, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὸν δ' νεανίσκου συνεργίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπροάγετο. ὧν δ' [r] τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον [s] ὅπι κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ [t] περιφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπηχειρήσας ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσ περεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ [v] πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας ὁδὸν ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν, [x] ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε

exſpectat, quemadmodum præceperat propheta. Attamen non uſquequaque mandato ejus obſequitur: ſed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, ſeque à militibus deſeri, ſumptis hoſtiis ipſe eas aræ admovebat. Cum vero Samuelum adeſſe audiviſſet, ei obviam progreſſus eſt. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quæ ipſe imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præſtolando: quo ex Dei voluntate conſtituto, inauſpicato auſuque temerario ſacris operatus fuerit, quod preces & victimas pro populo offerre jam occuparit. Saulo autem ſemet ei excuſante, ac dicente ſe per tot dies quot præfiniverat moratum eſſe: ex neceſſitate vero, & militum ſuorum diſceſſu propter metum hoſtilis apud Machmam exercitûs, auditoque quod *mox* ad eum in Galgala deſcenderent, ad ſacra facienda impulſum eſſe. Tum Samuelus, "ſed tu, inquit, ſi juſtus fuiſſes & "mihi paruiſſes, neque ea quæ de præſentibus mi- "hi ſuggeſſit Deus contempſiſſes, plus quam rebus "expediret feſtinando, contigiſſet ut & tu longo "tempore regnares, tuique ſimiliter poſteri". Et quidem Samuelus, moleſte ferens quæ facta fuerant, domum diſceſſit: Saulus vero, ſexcentos tantum milites ſecum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum ſuppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus hæc eſſent Palæſtini prohibebant, ſicut & paulo ante declaravimus. Porro Palæſtini cum exercitum in tria agmina diviſiſſent, & per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex & filius *ejus* Jonathas inſpectarent, & terram (quod cum illis ſexaginta ſolummodo eſſent) defendere non valerent. Dum autem Saulus & filius ejus, & Achias pontifex ex poſteris Eli pontificis, ſuper colle excelſo ſederent, & terram devaſtatam conſpicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli conſtituit cum armigero *ſuo*, ut clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, coſque in tumultum & trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adjutorem juvene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. * Erant autem caſtra eorum in loco prærupto ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura undique tuta fuerint, & exiſtimarint *omnes* nullo modo fieri poſſe ut quis ad *prominentias* iſtas accederet, multoque magis ut eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono ani-

Samuelus Saulo minatur regni amiſſionem. 1 Reg. c. 13.

Jonathas audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, præſidium Palæſtinorum adoritur, cæditque. 1 Reg. c. 14.

z Τὰς θυχὰς] Πρὸς τὰς θυχὰς Big. (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* dein, προσλαβὼν, κακῶς ἱερουργήσας Big. (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* προσλαβὼν κακῶς ἱερουργήσει *Vat.*

a Θυόμενος.] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* γυόμενος in *Editis*, *Aliiſque.*

b Διὰ φόβον στρατοπεδείας] Διὰ φόβον, στρατοπεδείας ϑ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Τ̃ς πρὸς αὐτον] Τ̃ς ἐπ' αὐτὸν (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

d Επιχθῆναι] Ita ex quatuor *MSS.* (*Coccejus*) in *Editis*, *Aliiſque* miſere ἐπιχρῆναι aut ἐπηχθῆναι.

e Υπολαβὼν ὁ Σαμήλος·] Υπολαβὼν ϑ ὁ Σ. *Samb.*

f Ωλιγωρησας,] Ita *Samb.* & *Busb.* Vitioſe in *cæteris* ὀλιγώρησας. mox σοί τε πλεῖς ὦ βασιλεύσαι χρό. ἐξηκοίβ *Busb.* & *Hen.*

g Γαβαὼν πόλιν,] Γαβαὰ πόλιν. *Vat.* Γαβλωὼν πόλιν *Hen.* & *Busb.* cum *nummo veteri.* Γαβαὰ πόλιν *Steph. Byzant.* ad quem vide *Berkelium.* Forſan tamen Γαβαὰν aut Γαβὰν. HUDS. Lib. VII. c. 1. §. 3. ἐν Γαβαῷ (Gen. Γαβαὼ) πόλ. SPANH. Geba appellatur 1 Sam. 13. 16. Confunduntur aliquando Geba, Gibea, Gibeon, quæ diſtinctæ גבע, גבעה, גבעון ſcribuntur. REL.

h Μετ' ἑαυτοῦ μόνον,] Μεθ' ἑαυτοῦ, μόνον ἦκε in aliquot *MSS.*

i Καθὰ καὶ μικρὸν] Vel καθὼς cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

k Αχίας] Conf. §. 4. huj. Cap. SPANH.

l Βουνοῦ ὑψηλοῦ,] Γᾶ βουνῶν. Æſchyl. Suppl. v. 783. SPANH.

m Καθεστήκεσαν] Καθεστήκεσαν *Vat.*

n Οπλοφόρῳ.] Armigerum *Vulg.* 1 Sam. XIV. 1. LXX. αἴροντα τὰ σκεύη, & ita Hebr. SPANH.

o Προσθέντων] Ita ex *Big. Samb. Gall. Vat.* & *Epiphanio.* in *Editis* προσθέντος αὐτὸ & dein εἰς θραμεῖν.

p Εφέπεσθαι] Sic ex *iiſdem Codd.* in *Editis* ἔπεσθαι.

q Ηγῆτε,] Ηγεῖται *Big.* & *Samb.* & mox δέῃ. at ἄγεται *Baſ.* & *Vat.*

* *Erant autem caſtra eorum in loco prærupto ſita*,] Erant igitur hoſtium caſtra ſuper ſcopulum habentem ſubtiliſſimam longitudinem, tribus verticibus acutiſſimis prominentem, ſcopulis per circuitum euntibus, & quaſi propugnaculis invaſiones pugnantium prohibentibus, *Epiphan.* Ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium, *Gelen.* Caſtra autem hoſtium ſita erant in præcipitio, tribus verticibus deſinentibus in exiguam parentiam, ſaxo in circuitu cingente, tanquam propugnaculis aggreſſus arcentia, *Schotanus*

r Τὸ τ̃ πολεμίων] Ita ex *MSS.* illud τὸ deerat in *Editis.*

s Επὶ κρημνῷ,] Επὶ κρημνῶ ſoli *Samb.* & *Vat.*

t Περιφανούσης] Sufficeret vel φανούσης ut in *Big.* & *Samb.*

v Πάντη νομίζειν] Πάντι *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

x Ο Ιωνάθης παρεθάρρυνε τ̃ ὁπλοφόρου,] Ita cum quatuor *MSS.*

Vide 1 Regum, c. 13. v. 8.

animo esse hortabatur Jonathas, ajebatque, hostes adoriamur. Et siquidem, cum nos viderint, ad eos nos ascendere jusserint, hoc ipsum in victoriæ signum *omenque* accipe: sin vero plane tacuerint, quasi nos non vocassent, revertamur. Cum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente; tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis & speluncis nos versus prorepunt Hebræi. Deinde Jonatham & armigerum alloquuti sunt, adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem *suam* nullis præsidiis custoditam. Atque inde cum sursum non sine magno labore erupissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes: eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu & consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent; plerique vero, suos non internoscentes, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt; alii vero *ab aliis* protrusi ex rupibus dejiciuntur.

Saulus, militibus propere ductis, Palæstinos turbatos fugientesque persequitur, & victoria potitur. 1 Reg. c. 14.

3. Cum autem Sauli speculatores, omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri, renunciassent regi; percontatus est Saulus, ecquis è suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium *ejus* cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sacerdotali sibi de futuris vaticinaretur. acceptoque responso, illum victorem fore & hostes viribus superaturum, egreditur in Palæstinos, ac perturbatos & ferrum in seipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt & ii qui ante in cuniculos & speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebræi jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri solet ut vix rationis & consilii compotes sint, quibus tanta obtigerit felicitas) sive per insciti am in grave malum incidit, & rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim semet vindicare, meritasque pœnas à Palæstinis repetere, imprecatur Hebræis; ut si quis à cæde hostium desistens cibum capiat, antequam nox superveniens eos ab hostibus occidendis & persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Cum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in sylvam quandam sortis Ephraïmiticæ, densam & apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam consensisset, de melle è favo quodam expresso edebat.

τ ὁπλοφόρον, καὶ, προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσιν κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τῆς νίκης [y] ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν, ὡς ὁ καλοῦντες ἡμᾶς, [z] ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ θραπεδῷ τ πολεμίων, ὑποφαινόσης ἤδη τ ἡμέρας· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ἐκ τ [a] ὑπονόμων καὶ τ σπηλαίων [b] προϊέναι τοὺς Ἑβραίους. καὶ πρὸς Ιωνάθην καὶ τ ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' ἔφασαν, [c] ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς [d] πιμωρησώμεθα [e] τ τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τὸν φωνὴν ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημήνασαν, πρῶτα μὲν [f] ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· προσμιψάμενος δὲ τόπον ὑπὸ τὴν πέτραν ἦκεν, ἔρημον ὄντα τ φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιπωρίας, ἐξιάσαντο τὴν δι' χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους· ὑπιπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνασι μὲν [g] ὡς εἴκοσι. παραχρῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς [h] ἐχόντας· ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀπορίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτούς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· [i] καὶ γὰρ εἴκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τ Ἑβραίων ἐκ τοὺς δύο μόνους· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· τινὲς δὲ φεύγοντες κατ' τ πετρῶν ὠθούμενοι καταφρονίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ Σαούλου κατασκόπων παρέχθη τὸ θρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων φερόντων τῷ βασιλεῖ, Σαούλου ἐρώτα, μή τις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τ ἰὸν καὶ σὺν αὐτῷ τ [k] ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τ ἀρχιερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. δ δὲ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος κατ' τῶν πολεμίων φέρουσαν, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ παραγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. [l] προσρέουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ [m] εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σαούλου. γινομένων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν [n] ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτα δὲ ὑπὸ τ ὄπτι τῇ νίκῃ χαρεὶς ἔτω [o] θαλόγως γινομένῃ· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν δι λογισμῶν τοὺς ἔτως δυτυχήσαντας· εἶθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προσπίπτει, καὶ πολλὴν [p] ἔχον κατάμεμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ [q] αὐτῷ τε τιμωρῆσαι, καὶ δίκην ὑπολαβεῖν παρὰ τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἵν' εἴ τις ἀποχόμενος δι φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ὃ νὺξ ἐπελθοῦσα τ ἀναιρέσεως καὶ τ διώξεως αὐτοὺς [r] παύσῃ τ πολεμίων, ἔτος ἐπάρᾳται ἦ. δ δὲ Σαούλου τῷ φήσαντος, ἐπὶ κατά τινα [s] δρυμῶνα ἐγγύοντα βαθεῖ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τ Ἐφραίμου κληρουχίας· ὁ δὲ Σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τ τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τ ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀπο-

(& *Coccejo*) articulatius & definite. in *Editis*, *Aliisque* ὁ & τ desiderantur. Forsan tamen cum *Vet. Interpr.* legendum, ὡς ὃν ἦκεν εἰς τὴν π. Ιωνάθης, παρεβάρυνε τ ὁπλοφόρον &c.

y Ὑπολάμβανε.] Ὑπολαμβάνειν *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ibidem *Hen.* & *Busb.* compendio ὑπολήπτειν, *Zonaraſque* verbo alio νομίσειν.

z Ὑποστρέψωμεν.] Ὑποστρέψομεν legit *Schotanus* in *Bibl.* Tom. 2. p. 576.

a Ὑπονόμων] Conf. ſup. §. 1. hujus Cap. SPANH.

b Προϊέναι τοὺς Ἑβραίους.] Προτίνας *Vat.* & mox τ Ιωνάθην.

c Ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς] Ita in ſex *MSS.* in *Editis* ἔλθετε.

d Τιμωρησώμεθα] Τιμωρησώμεθα *Vat.*

e Τῶν τετολμημένων ἀξίως.] Illud τ ex *MSS.* quod deerat in typis.

f Ἀνεχώρησεν] Ἀνεχώρησαν *Samb.*

g Ὡς εἴκοσι.] Ita in ſex *MSS.* & *Zonara.* in *Editis* tamen ὡς deſideratur.

h Ἐχόντας] Aut cum *Big.* & *Samb.* ἐγέμοντας, forma Attica & energetica. τοὺς λοιποὺς ἔπλησαν *Hen.* & *Busb.* ad ſenſum ipſum.

i Καὶ γὰρ εἴκαζον] Καὶ γὰρ οὐκ εἴκαζον, & dein τ Ἑβραίων τοὺς δύο μόνους *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ὁπλοφόρον ἀπεῖναι,] Ὁπλοφόρον κεχωρισμένον ἀπεῖναι *Vat.*

l Προσρέουσι] Ita *Baſ.* & *MSS.* προσθέουσι *Gen.* προσφοίτησι *Epiphan.* προσεῖδέντο *Zon.* Quinimo hac cauſa apud *Heſychium* lege, προσρύσι (non προσραίουσι) προστάσσουσι, προστιέχουσι.

m Εἰς τὰ σπήλαια] Illud εἰς non agnoſcit *Vat.*

n Ἐσκορπισμένους] Artemidor. l. 1. c. 58. p. 49. συνάγει τοὺς ἐσκορπισμένους τὸ ὄργανον. congregat diſperſos Tuba. Et Joſeph. lib. XVI. cap 1. §. 2. εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους. SPANH.

o Παραλόγως γινομένῃ·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* vel, ſi malis, παράλογος γινομένης cum *Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἔτω γινομένης.

p Ἔχον καταμεμψιν ἔργον.] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἂν ἔχον τ μεμψιν *Baſ.* & *G.* pro ἀνίχνευον καταμεμψιν.

q Αὐτῷ τε τιμωρῆται,] Ἑαυτῷ τε *Samb.* βουλόμενος γὰρ Σαούλου παντελῶς τιμ. legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *volens autem Saulus funditus interimere Palæſtinos.*

r Παύσῃ τ πολεμίων,] Παύσῃ *Busb.* & *Hen.* ut & φάγῃ paulo ante. παύσει *Zonaras.* ὑποπαύσῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

s Δρυμῶνα ἐγίνοντο] Δρυμὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

ἀπο-

ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἥψατο. μεταξὺ δὲ γνὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς ἡλίου δυσμῶν, ἐθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δὲ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλῦσαι τὸν πατέρα· μὴ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μεταλάβοιεν, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.

γ'. Πολλὰς δὴ οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὀψίας ἤδη διαφαγεῖν ἐπὶ τὰ στρατόπεδα τῶν Παλαιστίνων τρέπονται· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες κατασφάζουσι, καὶ σὺν [v] αἵματι κατήσθιον. [x] ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐσθίον. καὶ ὁ Σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν [y] ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον πάντα ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι [z] ἐσθίουσιν. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τούτου δὲ πάντων κατὰ τὴν πρόσταξιν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σαοὺλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ἄγειν δὲ αὖθις ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ἐπὶ τὴν Διφοπαγῆν τῶν ἐν αὐτῇ, [a] βουλόμενος περὶ ἡμέρας, καὶ τῶν σταλησῶν οὐκ οἰκοιώτων ἔπεσθαι, πολλὴν δὲ εἰς ἃ [b] προτίθει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς [c] Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν Διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὲ τοῦ ἱερέως, μὴ [d] ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· "ἀλλ' ἐγὼ δίκαια [e] αἰτίας, εἶ-"πεν ὁ Σαοὺλος, πυθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ἐδίδουσιν "ὁ Θεός· ὃς πρότερον [f] αὐτὸς προεμήνυσε πάντα, καὶ "[g] μηδὲ ἐπερωτῶσιν ἐφάνη λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθά-"νον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα [h] πρὸς αὐτὸν αἴτιον τὴν σιωπήν. "καὶ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μοὶ κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς "Ιωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος, [i] ἀποκτεί-"νειν αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι· ὡς ἂν εἰ καὶ "περὶ ἀλλοτρίου, καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τοῦ ὑπὲρ "αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον". Ταῦτ' εἰπὼν πολῆτας τοῦτο ποιεῖν ὑπεδέξατο, Διαχρῆμα πάντας ἵησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατο δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρου τὸν ἁμαρτήσοντα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν [k] αὐτὸς εἶναι Ιωνάθης. ἐπερωτωμένου δὲ τοῦ πατρὸς [l] τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί [m] φέρει τοῦ βίου οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως [n] αὐτῷ Διαπραξάμενος σιωπᾷ· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, [o] ὅτι δὲ ἐχθὲς "ἀγνοῶν τοῦ ὅρκου αὐτὸν καὶ τὴν ἀρὰν, μεταξὺ διώκων "τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σαοὺλος δὲ [p] ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι, καὶ τὴν φιλίας καὶ [q] τὴν φύσεως τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δὲ καταπλήττεται τοῦ ἀπηλοῦ τὸ μέγα· Διαρρηθέντος δὲ ὀλίγως καὶ μεγαλοφρόνως, "δέομαί σου, φησὶν, ἱκετεύω φεί-

Interea autem cognito, patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit. At dicebat haud recte patrem illud vetuisse: nam majore cum vi & alacritate inlequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus caperent & ferro perimerent.

3. Itaque cæsis Palæstinorum multis myriadibus, sub vesperam *demum* ad castra diripienda se convertunt: cumque multum prædæ & pecora *quamplurima* cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem à scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum ingens in medium advolvi: edicitque turbæ, ut super illud victimas offerrent, & carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis præstitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Hæc prima erat ara à Saulo constructa. *Milites vescuntur carne cum sanguine.* 1 *Reg. c.* 14.

4. Volens autem è vestigio *suos* in hostium castra educere, ad ea priusquam illucescceret diripienda, præsertim cum milites *eum* sequi non gravarentur, sed magnam ad jussa ejus exsequenda præ se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit eum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, ut omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at jam "non sine causa, inquit Saulus, scisscitantibus no-"bis oraculum non edit Deus; qui antea ipse præ-"nunciabat omnia, & ne interrogantes quidem "occupabat. sed occultum est aliquod in eum de-"lictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem "per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas "filius meus hujus peccati auctor fuerit, *omnino* "eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, & nulla "mecum necessitudine conjuncto, hanc ob rem "supplicium sumerem". At cum multitudo, ut hoc faceret, exclamasset, illico omnes in unum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, & sortibus quis in culpa esset scire quærebat. Fitque ut sors Jonatham fontem videri indicaret. Interrogatus autem à patre, quid feciisset, & qua re deliquisset, cujusve in vita agenda maleficii aut impietatis sibi conscius esset; "Patet, in-"quiebat, aliud quidem nihil *perpetravi*, nisi quod "hesterno die, dum hostes persequitur, de favo de-"gustaverit, exsecrationis ejus atque juramenti i-"gnarus". Saulus vero jurat, se, quod generis & naturæ illecebris jusjurandum prætulerit, illum occisurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: sed cum se in medio constituisset generose & magnanime, "ne ego quidem, inquit, obsecra-"bo *Jonatham jubet Saulus morte affici: sed prohibent milites.* 1 *Reg. c.* 14.

t Ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.] Ἐχθρῶν αὐτῶ *Vat.*

v Ἐν αἵματι] Ἐναίμια *Big.* & *Samb.*

x Ἀπαγγέλλεται] Ἀπήγγελται *Vat.*

y Ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον] Ita (ut mox infra) cum *Samb Big. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Baf* & *G.*

z Δαιμονᾷ.] Εὐαχεῖται solus *Big.* verbo utpote faciliori.

a Βουλόμενος] Βουλόμενον τὸν λαὸν *Hen.* & *Busb*

b Πρὸς ἃ προθυμίαν] Ita *Samb. Gall. Vat.* & *Epiphan.* πρὸς ἅπαντα in *Editis.* κελεύει *Busb.*

c Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα] Ἀχίαβον τὸν ἱερέα κελεύει αὐτὸν *Vat.* Ἀχίαν volo cum *Seldeno* in lib. de *Succeſſ. in Pontif.* c. 3. HUDS. Qui Ἀχίας sup. §. 2. & 1 Sam. XIV. 18. Nomen verò hìc à Gelenio omissum. SPANH.

d Ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν] Ἀποκρίνασθαι *Vat.*

e Αἰτίας,] Αἰτίας τινὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

f Αὐτὸς προεμήνυσε] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliiſque.*

g Μηδ' ἐπερωτῶσιν] Μηδ' ἐπερωτήσασι φάναι (forsan pro φθάναι) λέγων *Vat.*

h Πρὸς αὐτὸν αἴτιον] Τῆς δὲ Θεᾶ σιωπῆς αἴτιον *Glycas*, qui mox habet εἰη pro ᾖ & ἱλεώσασθαι pro ἱλάσασθαι.

i Ἀποκτείνειν αὐτὸν,] Mallem ἀπεκτεινῖν.

k Αὐτὸς] Ὡὐτὸς *Samb.* correptione Attica. ὅτος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

l Τί πεποίηκε] Illa τί πεποίηκε καὶ (quæ deerant in *Editis*) reposui ex quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Περὶ τοῦ βίου] Περὶ τὸν βίον *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

n Αὐτῷ Διαπραξάμενος] Sic cum *Samb.* & *Vat.* qui etiam habet Διαπεπραγμένος. In *Gen. Aliiſque* αὐτῷ.

o Ὅτι δὲ ἐχθὲς] Ὅτι ὃ χθὲς in plerisque *MSS.*

p Ἀποκτείνειν αὐτὸν] Mallem cum *Zonara* ἀπεκτεινῖν.

q Τῆς φύσεως] Ita cum *Vet. Interpr.* cui favent *Codd. MSS.* nam τὴν φύσεως τῶν φίλτρων ἐτίμησε τὸν ὅρκον habet *Vat.* φύσεως τῶν φιλτάτων ἐτίμησε *Big.* & *Samb.* in *Editis* τὴν φύσεως καὶ τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον.

r Ἡδέ-

"bo te, pater, ut mihi parcas. Dulciſſima mihi "mors eſt; quam & pro tua pietate obire contin- "git, & poſt victoriam *adeo* ſplendidam. Maxima "enim conſolatio eſt, Hebræos relinquere Palæ- "ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus univerſus, ejuſque vicem miſeratus eſt: ac juravit, haud laturos ſe ut occidatur Jonathas, victoriæ auctor. Atque ita quidem ipſum à patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro juvene, ut ei peccatum remittere dignaretur.

Sauli bella, ejuſque genus. 1 Reg. c. 14.

ſ. Tum Saulus in urbem ſuam reverſus eſt, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, & Ammanitas & Moabitas & Palæſtinos, Idumæos etiam & Amalecitas, Sobæque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Jonatham & Jeſum & Melchiſum; filias vero, Merobam & Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem & Ciſes, pater Sauli, fratres erant, & Abieli filii. Abundabat autem & Saulus curribus & equitatu: & cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat ut Hebræis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin & juvenes, quoſcunque proceritate & magnitudine præcellere animadvertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

"σωσόν μι πάτερ. [r] ἥδιστ⊙ δέ μοι ὁ θάνατ⊙, ὑπὲρ "τε τ῀ σῆς εὐσεβείας γινόμεν⊙ καὶ ὅπι νίκη λαμπρ᾽. "μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Πα- "λαιστίνων κεκρατηκότας". ὅπι τοίνυς ὁ λαὸς πᾶς ἤλ- γησε καὶ συνέπαθεν· ὤμοσέ τε μὴ ἀθετήσεσθαι τ῀ αἴτιον τ῀ νίκης Ἰωνάθην [s] ἀποθανούμενον. καὶ τ῀ μὲν θάτος ἐξαρπάζουσι τ῀ ἔ παιρὸς ἀρᾶς· αὐτοὶ δ᾽ ὀλίγας ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματ⊙.

ε. Καὶ ὁ Σαοὺλ⊙ εἰς τὴν ἑαυτ῀ πόλιν ὑπέστρεψε, λαφυρείας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τ῀ πολεμίων. Βασιλεύσ᾽ δ᾽ εὐτυχῶς· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρᾶται [t] τό τε Ἀμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνης, [v] Ἰδουμαίης, Ἀμαληκίτας τε, καὶ τ῀ Βασιλέα τ῀ [x] Σωβᾶς. ἦσαν δ᾽ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄῤῥενες, Ἰωνάθης καὶ [y] Ἰεσσὲς καὶ [z] Μέλχισ⊙· θυγατέρες δ᾽, [a] Μερόβη καὶ [b] Μιχάλα. στρατηγὸν δ᾽ εἶχε, τ῀ τοῦ θείου παῖδα [c] Ἀβιήαρον. Νὴρ⊙ δ᾽ ἐκεῖν⊙ ἀναλέγε. Νὴρ⊙ δ᾽ καὶ [d] Κίσης ὁ Σαοὺλ πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ᾽ [e] Ἀβιήλ. ὧν δ᾽ καὶ πλῆθ⊙ ἀρμάτων Σαοὺλῳ καὶ ἱππέων. [f] οὓς δ᾽ ἂν [g] πολεμήσῃ, νικήσας ἀπηλλάσσετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους [h] εἰς ὑπεραγίας καὶ μέγεθ⊙ εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν [i] δυνατώτατους. τῶν δ᾽ νέων [k] τοὺς δὲ μεγέθ῀ καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματ⊙ ἐποιεῖτο.

VIII.

CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

Samuelus jubet Saulo, ut Amalecitas adoriretur, eoſque cum ſuis omnibus exitio daret. 1 Reg. c. 15.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, à Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; ut illum commoneret, quod Deus eum *cæteris* omnibus prælatum crearit regem; atque adeo par eſſe ut obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet & rerum omnium dominus. Ajebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amale- "citæ Hebræos in deſerto multis affecerint injuriis, cum ex Ægypto egreſſi in eam quam nunc "tenent regionem contenderent, jubeo, ut bello "Amalecitas perſequutus, & victoria potitus, ne- "minem eorum *ſuperſtitem* relinquat; ſed in o- "mnem graſſandum ætatem, incipiendo à mulie- "rum internecione & infantium: atque hujuſmodi "pœnas ab iis pro malis majoribus noſtris illatis "exigendas eſſe. ac ne jumentis quidem aliiſque "pecudibus parcendum, emolumenti ſui gratia & "poſſeſſionis, ſed omnia Deo ſacranda eſſe; atque "Amaleci nomen, ſicuti Moyſes præceperat, pe- "nitus delendum.

ΚΕΦ. ζ.

Σαούλ⊙ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι κ᾽ νίκη.

Σ Αμούηλ⊙ [l] δὲ θαρσήσαν⊙ πρὸς τ῀ Σαοὺλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα προκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ λοιπὸν πείθεσθαι καὶ καθήκον αὐτῷ [m] γνέσθαι, ὡς αὐτὸ μὲν ἔχοντ⊙ τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, ἔ δ᾽ Θεὸν καὶ τὴν κατ᾽ ἐκείνους καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τ῀ Θεὸν, "ἐπὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Ἀμαληκίτας διέθηκαν "κατ᾽ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ᾽ Αἰγύπτου εἰς τὴν "γῆν ὑπῆρχοσαν αὐτοῖς ἐξέλοντο χώραν, [n] κελεύω "πόλεμῳ τιμωρησάμενον τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαν- "τα, [o] μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πάσης [p] διελ- "θεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ "νηπίων· καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δ᾽ μήθ᾽ ὑπο- "ζυγίων μήτε τ῀ ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ "κτῆσιν ἰδίαν, ἅπαντα δ᾽ [q] ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ "Ἀμαλήκης ὄνομα τ῀ Μωϋσέως κατακολουθήσαντα ἐντολαῖς "ἐξαλεῖψαι. β᾽. [r] Ὠμο-

---

r Ἡδιστ⊙ δέ μοι] Sic cum *Big. Samb* & *Epiphanio*. ἡδίστος δέ μοι θάνατ⊙, ὑπὲρ τ῀ εὐσεβείας *Vat.* ὑπέρ τε τ῀ εὐσ. *Baſ.* ὑπό τε τ῀ εὐσεβ. *Gen.*

s Ἀποθανούμε᾽] Ita cum quinque *MSS* ἀποθανόν᾽ *Baſ.* & *G.*

t Τό τε Ἀμμανιτῶν] Sic *MSS.* in *Editis* τὸ Ἀμμ.

v Ἰδουμαίης,] Ἰδουμαίους τε κ᾽ Ἀμαληκίτας κ᾽ *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. Verum *Amalecitas* jam præteriit *Vet. Interpr.* Hos tamen commemorat *Zonaras*, Codicis Sacri paulo obſervantior.

x Σωβᾶς.] Ita cum Cl. *Boſio* ex *Bibliis Hebr.* neque multum abludit τ῀ Σωβᾶ *Vat.* aut Σωβὰ in LXXII. & *Zonara.* aut demum *Suba* & *Soba* in *Epiphanii* Codicibus. Verum τ῀ Ωβᾶς in *Editis*, & τ῀ Ωβᾶς *Samb. Hen.* & *Busb.* articulo defraudante loci nomen.

y Ἰεσσὲς] Ita malim quam Ἰησοῦς cum *Editis.* Ἰεσσὶ *Samb.* Ἰεσσὶν & Ἰεσσεὶ in LXX.

z Μέλχισ⊙·] Μάλχισ⊙ *Vat.* Μαλχισσὶ & Μελχισὰ in LXX.

a Μερόβη] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Μεράβ.

b Μιχάλα.] Sic volui ex Hebraïco *Michal.* Μεψχόλη *Vat.* Μιχαὼλ *Samb.* (Μιχαὰλ *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Μιχαὴλ *Baſ.* & *G.* Μελχολ LXX.

c Ἀβίηχρον.] Eo modo (ut ſupra. cap. 4. §. 3. princip.) cum *Baſ.* & *G.* Rectius forſan (ex Ἀβεννὴρ in LXX.) Ἀβίνηρον cum *Big. Samb. Vat.* & *Hen.* aut Ἀβίνηρον cum *Busb.*

d Κισης ὁ Σαοὺλ πατὴρ,] Sic ex cap. 4. §. 5. Κὶς in *Editis.* Verum varie in *MSS.* Κεῖς, Κῖς, Κῖσ⊙ & Κῆσ⊙.

e Ἀβιήλ.] Ita ex Ἀβιὴλ LXX. & *Abiel.* apud *Biblia Hebr.* & *Epiphanium.* Ἀβιὴλ aut Ἀβιὴλ tam in *MSS.* quam *Editis Joſephi.*

f Οὓς δ᾽ ἂν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* more *Flavii.* οἷς δ᾽ ἂν in *Editis*, *Aliiſque.* utrumque probum.

g Πολεμήσει,] Πολεμήσας νικήσει τῶτο ποιῶν ἀπηλλάσσετο *Vat.*

h Εἰς ὑπεραγίας] Εἰς ὑπεραγίαν *Hen. Busb.* & *Vat.*

i Δυνατωτάτους.] *Al.* δυνατωτέρους.

k Τοὺς δὲ μεγέθ᾽] Τοὺς δὲ κ᾽ *Samb.* rotunde.

l Δὲ θαρσήσαν⊙] Δὲ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Γενέσθαι,] Γίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

n Κελεύω πολεμῳ] Κελεύσ᾽ *Vat.*

o Μηδὲν αὐτῶν] Ita cum *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

p Διελθεῖν ἡλικίας,] Vel διεξελθεῖν cum *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Διελθεῖν hic pro διεργάσασθαι &c. alioquin pro διηγήσασθαι Ariſtoph. Eq. p. 325. SPANH.

q Ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ·] Ita ut decuit, in quatuor *MSS.* ἀναθῶσαι perperam in *Editis*, *Aliiſque.*

β'. [r] Ωμολόγη ὴ ποιήσειν Σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τιμὴ ἢ πίστεως τιμὴ πρὸς τὸν Θεὸν οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τιμὴ πρὸς τοὺς Αμαληκίτας [s] στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, [t] ἀλλὰ καὶ τιμὴ ἐπιμέλειαν καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς δὲ προτίμως ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. [v] ἀθροίζει τε πᾶσαν τιμὴ δύναμιν· καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν Γαλγάλοις, διέσκεψε τὸν Ισραηλιτῶν ἔξω τῆς Ιούδα φυλῆς πρὸς [x] πεντακόσιαι χιλιάδας. [y] ἦσαν γὰρ ἡ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐπὶ τριακοντα μυριάσι τρισμύριοι. Σαοὺλος ἢ, ἐμβαλὼν εἰς τιμὴ τῶν Αμαληκιτῶν [z] χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὲρ τὸν κείμαρρον πήγνησιν· ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπιππεύειν, καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, [a] τρέπεται τοὺς πολεμίους· καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ καὶ τιμὴ τοῦ Θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, καὶ πόλεσι τῶν Αμαληκιτῶν προσέβαλε· καὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας καὶ λαβὼν κατὰ κράτος, ὑπὲρ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον διαπράττεσθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν, πολεμίους ταῦτα δρῶν· ἔπειτα [b] προστάγματι Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα [c] τῶν ἐχθρῶν Αγαγον αἰχμάλωτον. ὃν θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, πάθει δὲ νικώμενος ἰδίῳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως τοῖς ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῷ. [d] ὁ γὰρ Θεὸς ὅτως ἐμίσησε τὸ τῶν Αμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. Σαοὺλος δὲ, [e] αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς Εβραίους κακῶν ἔσωσε· [f] τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ὑπερθαυμάσειν. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τίνα ἄλλα χρήματα καὶ τῶν πλείστων ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ ἀπώλετο ἄξιον λόγου κτήσασθαι, διέφθειρεν.

γ'. Νικήσας δὲ Σαοὺλος [h] ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ [i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε [k] τὸν τῶν πολεμίων, παραλιπὼν τὸ τῶν [l] Σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ Μαδιλωῇ χώρᾳ μέσοι κατοικοῦντας. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Αμαληκίταις κοινωνήσωσι [m] συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλου τοῦ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν [n] ἔσχεν.

δ'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, ὡς μηδενὸς παραλυόμενος ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντα τοὺς Αμαληκίτας ἀναιρεῖν πολεμον, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πε-

2. Et Saulus quidem pollicitus est se jussa exsecuturum: ratus vero suam erga Deum obedientiam non in eo solum spectari, quod exercitum in Palæstinos educeret; præterea promptitudinem suam & celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam ostendit. Imo copias suas omnes colligit: iisque in Galgala recensitis, Israëlitas absque tribu Judæ comperit esse circiter quadringenta millia. nam & tribus ista separatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, multas insidias & cohortes apud fluvium collocat: ut non solum marte aperto eos infestaret; sed ex improviso etiam per vias illos adoriretur, & circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hostes in fugam vertit: atque ad unum omnes perimit, dum fugientes insequeretur. Posteaquam vero illud incœptum prospere ex Dei prædictione successit, Amalecitarum urbes invadebat: ac cum alias quidem stratagematibus, alias vero suffossionibus cuniculosis, & externis operibus è regione structis, alias autem fame & siti, alias denique modis aliis expugnasset ac vi in potestatem suam redegisset, ad cædem feminarum etiam & puerorum processit; nihil existimans se crudele, aut naturæ humanæ adversum in eo facere. primum quidem, quod hostes erant, in quos id fiebat; dein Dei jussu id exsequebatur, cui non obtemperare periculosum erat. Quin & Agagum hostium regem captivum ducit. cujus pulchritudinem & proceritatem corporis admiratus, dignum qui servaretur judicabat: non jam hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu; & misericordiæ, ubi ei non integrum erat sine periculo, intempestive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, ut jusserit ne infantibus quidem parcere, ad quos miserandos sumus procliviores. Saulus autem eorum regem, Hebræis etiam malorum omnium auctorem servavit; eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum majoris faceret hostis pulchritudinem. Et similiter ac ipse peccavit etiam populus. nam & illi jumentis & pecoribus pepercerunt, eáque *sibi* diripuerunt, etiamsi jusserat Deus nequid eorum conservarent: imo & alias res divitiasque exportarunt. Si quid vero possidere vix operæ pretium esset, corruperunt.

Saulus, præcepti divini immemor, capta servari & ferri jubet; interque ea Agagum regem. 1 *Reg. c.* 15.

3. Cum autem Saulus subegisset universos, quotquot à Pelusio in Ægypto pertingunt usque ad mare Rubrum, terram hostilem *omnem* devastavit, sola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticæ regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admonuit ut secederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter necessitudinem quæ illis cum Raguelo Moysis socero intercedebat.

Sicimitarum genti parcitur.

4. Et quidem Saulus, ac si nihil eorum neglexerit, quæ ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, sed quasi omnibus

Deus offensus ad Samuelum dicit pœnitere [illis] *se, quod Saulum regem constituerit.* 1 *Reg. c.* 15.

[r] Ωμολόγη ὴ] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὁμολογεῖ.

[s] Στρατιὰν λογιζόμενος] Στρατεύειν *Big.* & *Samb.*

[t] Ἀλλὰ καὶ] Forte scribendum ἀλλὰ καὶ &c. COCC.

[v] Ἀθροίζει τε πᾶσαν] Ἀθροίζει πᾶσαν *Vat.*

[x] Τετρακόσιαι μυριάδες.] Ita etiam LXX. Verum in *Hebr.* & *Vulg.* 200 millia peditum & 10 millia Judæorum. SPANH.

[y] Ἦσαν γὰρ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἡ ὴ aut ἦσαν φυλὴ &c. *Basil. G. Aliique.* Ibidem καθ' αὑτὴν εἶχε τριακοντάδας τρισμυρίους *Vet. Interpr.*

[z] Χώραν,] Vox χώραν deest *Vat.* & commode abesse potest.

[a] Τρέπεται τοὺς πολεμίους·] Τρέπει *Busb.* & *Hen.* atque mox προσβάλλει.

[b] Προστάγματι Θεοῦ] Προστάγματι τοῦ Θεοῦ *Vat.*

[c] Τῶν ἐχθρῶν] Ita in quinque *MSS.* τὸν ἐχθρὸν *Basil. G.* & *Vat.*

[d] Ὁ γὰρ Θεὸς] Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς *Vat.*

[e] Αὐτῶν τὸν βασιλέα,] Αὐτὸν τὸν βασιλέα *Samb.* emphasi quadam. Ἀγαγον τὸν βασιλέα jam olim viderat *Epiphanius.*

[f] Τῆς μνήμης] Τῆς μνήμης μὲν οὖν *Vat.* & mox ἐπέταξεν pro ἐπέστειλεν *Hen.* & *Busb.* & dein ἐπιπροσθεῖν in quibusdam *MSS.*

[g] Ἄξιον λῶ] Ἄξιον λῶ ὥστε μὴ κτᾶσθαι *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit, *si quid vero dignum possideri non erat.*

[h] Ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ] LXX. ἀπὸ Εὐιλὰθ ἕως Σὼρ ἐπὶ πρόσωπον Αἰγύπτου & ita in Hebr. SPANH.

[i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε] Πηλούσιον ut. Ægypti. vid. lib. X. c. 1. §. 4. & c. 6. §. 1. SPANH.

[k] Τὸν τῶν πολεμίων,] Scilicet στρατιὰν sive γῆν. verum τὸν τῶν πολεμίων habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

[l] Σικιμιτῶν] Kenitæ appellantur 1 Sam. 15. 6. qui Samaritanis שלמאה. an שכמאה legendum est, ut id conveniat cum his Σικιμίτας; REL.

[m] Συμφορᾶς.] Τῆς συμφορᾶς *Samb.* & *Vat.* disertius.

[n] Ἔσχεν.] Ἔχειν *Vat.*

istis curatis præstitisque ex hostibus victoriam esset adeptus, domum reversus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem graviter fert, & prædam pecudum à populo abactarum; quod ipso non permittente hæc fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent & superassent, illum tamen * contemptui haberent & negligerent, neque ut regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetæ dicebat, se pœnitere creati regis Sauli, *utpote* qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, ut cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet à propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam annuit: quod non justum existimarit, *hujusmodi* peccata *alterius* precibus condonare. non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis & benignitatis gloriam aucupantur, non animadvertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, & certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum *protinus* accurrit; & cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Samuelus ad hæc subjiciens, dicebat, quî fit igitur, ut vocem pecudum & jumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reservasse. veruntamen Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei funditus excisam esse & deletam: & ne unum quidem superesse, nisi quod regem, quem solum salvum voluit, ad eum captivum adduxerit. de quo quid fieri oporteret, fore ajebat ut secum deliberarent. Tum propheta, non, victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis & justis. Hi vero sunt qui illius voluntati & jussis obsequuntur, & qui nihil credunt recte à se fieri, nisi quod Dei jussu fecerint. eum enim contemni *scito*, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas & opimas victimas immolent, & donaria exquisitissima ex auro & argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit: sed ab his se avertit, & nequitiæ argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere, quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem divinam fecerint, munere licet viliori; pauperem honorem libentius *ab his* accipit quam à quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter iratsci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem quî potes existi-

Saulum contumaciæ arguit Samuelus, prædicitque fore ut regnum alteri traderetur. 1 Reg. c. 15.

φυλαγμένοις νενικηκὼς τὰς πολεμίους, οἰκαδε ° πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἀχθεται P ἐπί τε τῷ βασιλέως τὸ Ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων διαρπαγῇ καὶ πλήθους· ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνῳ τῷ ἰσχὺν διδόντι αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ q θεραπεύεσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μεταμοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην Σαμουήλον r ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς s κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ Σαμουήλος t συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαούλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σαοῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ· λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον u ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ὁ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐκ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. x θηρωμένους γὰρ δόξαν ἐπιεικείας καὶ χρηστότητος, λαμβάνειν αὐτοὺς παῦται γνώμης. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ Θεὸς τῷ προφήτῃ δεηθέντι καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ὑπὲρ μεταμελόμενος, ἅμα ἡμέρᾳ Σαμουήλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σαοῦλον. ἰδόντα δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσεπέχθη, καὶ y καταπασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, εὐχαριστῶ, z δόντι μοι τὴν νίκην· ἅπαντα μέντοι γε κεκελευσμένα a ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλος δὲ πρὸς ταῦτ' ὑπολαβών, πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοᾶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ τὸν λαὸν τοῦτο εἰς θυσίας ἀπεκρύψατο πεπρηκέναι. τὰ μέντοι γε τῶν Ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξηφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν· καὶ φείσασθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον b αὐτὸν τὸν βασιλέα. ταῦτ' ἂ τί δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, ἐκ θυσίαις, ἔλεγεν, ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ c κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πραχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν d ἀπειθεῖν δοκῇ. θεραπεύεσθαι δὲ τῶν οὐχ ὑποπτοσομένων οὐδ' ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ e θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ ἐπιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δ' ἓν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ πιθανὰν μᾶλλον ἢ θεραπεῦσαί τι τούτων αἱρουμένοις ὑπιέρπεται· καὶ οὔτε θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ περὶ θυόντων δὲ, f κἂν ἡ λιτὴ, πενίας ἥδιον τῷ τιμῶ ἢ θεραπεῖαι τῶν πλουσιωτάτων δεξιᾶται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· g καταφρόνησας γὰρ

o Πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε,] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε [ἀνέστρεψε *Busb.*] χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις *Bas. G. Aliique.*

p Ἐπί τε τῇ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπὶ τῇ δ' *β. Vat.* Simpliciter τῇ τε δ' *ἀπ.* in *Editis*, *Suida*, *Aliisque.*

* *Contemptui haberent & negligerent,*] Illum spernerent, & nec tanquam humani regis præceptionibus obedirent, *Epiphan.* Ejus mandata contemni, etiamsi is mortalis aliquis rex fuerit, *Gelen.*

q Περαπεύεσθαι,] Sic cum *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* θεραπεύεσθαι *Bas. G. Aliique.*

r Ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον,] Desunt in *Coll. Big.* & *Voss.*

s Κελεύοι] Κελεύσει pro κελεύοι *Big.* & *Samb.*

t Συνεχύθη·] Διεχύθη solus *Vat.*

u Ἁμαρτήμασι] Aut cum *Epiphanio*, *Big. Samb.* & *Vat.* ἁμαρτήματι χαρίζεσθαι παραίτησιν. namque alternant istæ phrases, sensu eodem servato.

x Θηρωμένους] Θηρωμένους μὲν γὰρ δόξαν *Vat.*

y Καταπασάμενος,] Καταπατάμενος *Hen.* & *Busb.*

z Δόντι μοι τῷ νίκην·] Τῷ δόντι *Vat.* & mox παρ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voss.* παρ' αὐτοῦ.

b Αὐτὸν τὸ βασιλέα] Αὐτῶν *Samb.* ut supra p. 329. §. 2. a. f.

c Κατακολουθοῦντες,] Κατακολουθήσαντες *Vat.*

d Ἀπειθεῖν δοκῇ.] Ἀπειθεῖν αὐτῷ δοκῇ *Big.* & *Samb.* ἀπειθείας πνεῦμα δοκῇ legisse videtur *Vet. Interpr.*

e Θρησκεύοντων θρησκείαν,] Θρησκεύοντων αὐτὸν θρησκείαν *Big. Samb.* & *Vat.* Θρησκεύοντων αὐτῶν θρησκείαν *Gall.*

f Κἂν ἡ λιτὰ,] Κἂν ἡ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τῷ τιμῷ μᾶλλον ἢ θεραπεῖαι τ' πλ. *Big.* & *Samb.* κἂν ἡ λιτὰ κὲ τὰ τ' πενίας, ἥδιον ἢ τιμιωτάτα θεραπεῖαι τ' πλ. aut simile quid, olim viderat *Epiphan.*

g Καταφρόνησας] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* καταφρονήσας γὰρ καταμιλίσας in *Editis*, *Aliisque.*

h ἂν

γὰρ καὶ κατημέλησας ὧν ἐπέσταλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν [h] ἂν αὐτὸν προσβλέψαι ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένην· πάλιν εἰ μὴ [i] νομίζῃς [k] ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύσθαι τοῦτο τῷ Θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ προφήτου σοι Θεοῦ τούτων ἠμέλησας. Σαοὺλος ἦ ἀδικεῖν [l] ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. προφάσεως γὰρ τὰς ἐπιπλὰς ἔφη προφήτου· καίτοι μέντοιγε δείσας καὶ τὸ ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτὸν τὴν λείαν μήθ' ὑπισχεῖν. ἀλλὰ συγγίνασκε, [m] φησί· [n] φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρὸν ἁμαρτεῖν. [o] παρεκάλει ἦ τὸ προφήτου ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ὑπὲρ εἰρήνης τῷ Θεῷ. ὁ ἦ, ὡς γὰρ ἐώρα τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῄει [p] πρὸς αὐτόν.

ε'. Σαοὺλος ἦ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμοῦηλον, [q] ἐλλαμβάνεται τοῦ [r] διπλοΐδος, καὶ βιαίως τοῦ ὀλκοῦ διὰ τὸ μετ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν Σαμοῦηλον γνωμένης, [s] διαῤῥήγνυται τὸ ἱμάτιον. ἔφη ἦ προφήτης τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διαῤῥηχθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι τοῦτο ἀγαθὸν καὶ δίκαιον· ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς ἔστι μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώμην ἀνθρωπίνης παθητὸν ὄντα, καὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαοὺλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγνοῆσαι δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δυνάσθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, τῶν πλήθους ὁρώντων [t] σὺν αὐτῷ προσκυνούμενον [v] τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο Σαμοῦηλος αὖθις, καὶ συνελθὼν [x] προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένῳ πῶς ἔοι πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν· ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ὀπὶ τέκνοις ὀδυρεῖ καὶ πένθος [y] ἄλγη ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσει ὀπὶ σοῦ τῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσχρῆμα αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὼν πόλιν [a] ἀπελλάσεται.

mare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui & exitio destinaverat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno privabit & potestate, qua subnixus & elatus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem fassus est se male agere; atque peccatum *suum* non negabat. Se enim contra prophetæ mandatum feciſse: attamen ex metu & propter timorem sibi à militibus incussum, illos non prohibuisse à prædæ direptione nec cohibuisse. sed ignosce *mihi*, *inquit*, & mitis esto *benignusque:* se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat ut reverteretur, & *tantisper maneret dum* pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat ut domum abiret.

ſ. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo majori adhibita quod properantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum & justum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare & ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiæ. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit *ad eum propheta:* quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem & luctum excitasti, ita & tu matri tuæ dolorem afferes cum de morte tua inaudiverit. confestimque jubet ut Galgalis moreretur: ipse vero reversus est in urbem Ramatham.

IX. *Peccatum suum agnoscit Saulus.* 1 *Reg.* c. 15.

Agagum regem interficit Samuelus. 1 *Reg.* c. 15.

ΚΕΦ. η'.

Οτι διαβαίνοντος Σαοὺλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμοῦηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, Samuelus clam alium crearit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.

ΣΑοὺλος ἦ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν [b] πεφθείη κακῶν, ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει [c] Γαβᾶ· σημαίνει ἦ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα· καὶ μετ' ἐκείνην οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. Σαμουήλῳ ἦ, λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τὸ φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ Θεός· λαβόντα ἦ τὸ [d] ἅγιον ἔλαιον εἰς [e] Βηθλεέμην ἀπελθεῖν πάλιν πρὸς Ιεσσαῖον παῖδα Ωβήδου, καὶ χρίσαι τὸν ὑὸν αὐτοῦ [f] ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα γνησόμενον. ὁ ἦ δείσας φήσας, μὴ τοῦτο μαθὼν Σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς· ὑποθεμένου δὲ Θεοῦ

Saulus autem rex *tum demum* sentiens quæ mala pateretur, qui effecerat ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec unquam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem solicitudinem missam faceret, jussit Deus: sacro vero oleo assumpto in urbem Bethleema concederet ad Jessæum Obedæ filium; & de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri se, ne Saulus si hoc sensserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi strueret, promittente Deo facienteque ut

Samuelo jubet Deus ut unum è Jessæi filiis unctum eat. 1 *Reg.* c. 16.

h Αν αὐτὸν προσβλέψειν] Iterum ex *iisdem* reposuimus particulum ἄν, quæ deerat in *Editis*.

i Νομίζῃς] Lege νομίζεις. COCC.

k Ομοιον ὀλέθρῳ] Ομοιον ὀλίθρῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ωμολόγησε] Vel ὡμολόγει, ut in iisdem *MSS.*

m Καὶ πρὸς] Καὶ νῦν πρὸς ἴσθι legerat *Epiphan.*

n Φυλάξεσθαι] Φυλάξασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

o Παρεκάλει] Παρακαλεῖ *Busb.* & *Vat.*

p Πρὸς αὐτόν.] Πρὸς ἑαυτὸν *Samb.*

q Ελλαμβάνεται] Επιλαμβάνεται (*Coccejus*) *Samb.* à manu secunda. forsan ex *Zonara.*

r Διπλοΐδος,] Idem quod δίπλακος Hom. Od. τ. & Apollon. Rhodius lib. 1. v. 916. & 722 διπλοΐς & Anthol. lib. III. c. XXXIII. Ep. 12. Ita etiam hic LXX. 1 Sam. xv. 27. Conf. cap. XIV. §. 2. infr. SPANH.

s Διαχίζει] Δι' ἀχίζει] τὸ ἱμ. *Vat.*

t Σὺν αὐτῷ] Forte καὶ σὺν αὐτῷ COCC

v Τὸν Θεὸν] Ita *Cocc.* & *Hudson.* reliqui editi habent τῷ Θεῷ nec video in *MSS.* mutationem, nisi mutaverit lectionem *Hudſ.* ex iis quos non nominaverit. HAV.

x Προσκυνεῖ] Προσκυνεῖ τὸν Θεὸν *Vat.*

y Αγειν ἐποίησας,] Εχειν *Big.* & *Samb.* & in margine.

z Ραμαθὰν πόλιν] Ita cum *Vet. Interpr.* prout etiam in p. 307. § 2. princ. Αρμαθὸν *Baſ.* & *G. Aliique.* Αρμαθὼ legisse videtur *Epiphan.* HUDS. *Gen.* Αρμαθὸν· Αρμαθαὶμ LXX. Hebr. הרמתה Αρμαθὰ cap. XI. sequ. §. 5. & cap. XIII. §. 5. SPANH.

a Απελλάσεται.] Απηλάσθη *Vat.*

b Πεφθείη] Ita ex *Big.* (Cocc.) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεφαθείη.

c Γαβᾶ.] Sic cum *Busb.* Γαβὰ in *ceteris.* Γαβαὰ Σαὴλ *S. Literis.* HUDS. גב *locus editus*, גבה *altitudo.* Hinc infr. Cap. XII. §. 4. ἐπὶ τὸν βουνὸν ἃ τὸ βασίλειον ἔχει· Gelenius hic βουνὸν per *Gabam* vertit: *ad Regiam urbem Gabam.* SPANH.

d Αγιον ἔλαιον εἰς] Αγγεῖον ἔλαιου. *Busb.* & *Epiphan.* abs *Historico Divino.*

e Βηθλεέμην ἀπελθεῖν] Ita *Busb.* Βηθλεεμὶν *Baſ. G. Aliique.* Βηθλέμην *Samb.* mallem sane Βηθλεέμην, ut p. 305. §. 2. princip.

f Ον ἂν αὐτὸς] Ον αὐτὸς ἐποδείξῃ σοι *Busb.* & *Hen.*

ut ſalvus *illuc* proficiſceretur, ad urbem prædictam pervenit. Atque eum omnes ſalutabant, ſimulque de adventûs cauſa percontabantur. Dicebat autem, ſe eò veniſſe, ut Deo ſacrificaret. Cum itaque rem divinam feciſſet, Jeſſæum una cum liberis vocat, ut ſacris veſcerentur. Atque filiorum *ejus* natu maximum intuitus bene magnum & pulchrum, ex forma conjecit eximia hunc eſſe cum qui rex futurus eſſet. A Dei autem propoſito aberravit. nam cum ex eo quæſiviſſet, an iſtum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum judicábat; non eadem, reſpondebat, ſpectare Deum ac homines. at tu quidem ad juvenis formam egregiam reſpiciens, & hunc ſane idoneum exiſtimas qui imperet. ego vero non conſtituo regnum corporis pulchritudini in præmium donare, ſed animi virtuti: atque iſtum requiro qui eo nomine ſit omnibus numeris abſolutus; pietate & juſtitia & fortitudine & obſequio, ex quibus animi conſtat pulchritudo, *inſtructus* & exornatus. Hæc cum Deus dixiſſet, Jeſſæo præcepit Samuelus, ut ejus in conſpectum filios *ſuos* adduceret. Atque ille fecit ut quinque alii ſe ſiſterent: quorum quidam ætate major Eliabus, ſecundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, & quintus vocabatur Raëlus, ſextus vero Aſamus. Propheta autem, cum & hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogavit, quemnam horum in regem deligeret. Datoque reſponſo, neminem *ex hiſce*, ſciſcitatur ex Jeſſæo, ecqui præterea illi eſſent liberi. Cumque is dixiſſet, *unum* reſtare nomine Davidem; at paſtorem agere, pecorumque cuſtodiæ operam dare. jubet iſtum ſtatim evocari: ipſis enim, niſi ille adſit, epulis accumbere non licere. Ubi autem advenit Davides à patre accitus, adoleſcens colore flavus, * vividis oculis, & cætera pulcher. Hic eſt, cum tacite ſecum dixiſſet Samuelus, quem regnare Deo viſum eſt, ipſe quidem diſcumbit; ſibi vero proximum juvenem collocat, ac *denceps* Jeſſæum & filios *ejus*. Tum ſumpto in conſpectu Davidis oleo, & ipſum eo perfundit, ſubmiſſeque in aurem dicit; & hoc ſigno eſt, quod Deus ipſum in regem elegerit. monebatque ut juſtitiam coleret, præceptiſque ejus obtemperaret: atque ita regnum ei longo tempore permanſurum, ac domum *ejus* ſplendidam fore celebremque; porro Palæſtinos debellaturum eſſe; & cum quibuſcunque gentibus bellum geſſerit, victorem pugnaque ſuperiorem, gloriam, dum viveret, illuſtrem habiturum, poſteriſque ſuis, *cum moreretur*, relicturum.

Jeſſæum ad ſacra vocat, filioſque ejus in conſpectum adduci jubet. 1 Regum, c. 16.

Samuelus à Deo monitus Davidem inungit. 1 Reg. c. 16.

2. Et quidem Samuelus, cum hæc *cum* monuiſſet, diſcedit: ſimulque numen relicto Saulo ad Davidem tranſit. Et hic quidem, poſtquam ſpiritus Dei ad ipſum migraverat, vaticinari cœpit: Saulum vero perturbationes quædam pervaſerunt &

Dei ſpiritu affiatur Davides, & Saulum dæmonibus agitatum cithara ad ſanam mentem reducit. 1 Reg. c. 16.

καὶ δοὺς ἀσφαλείας ὁδὸν, [g] εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως [h] ἐπηρώτων. ἔλεγε δ' ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ Θεῷ. πιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν [i] πρεσβύτατον τῶν υἱῶν μεγέθει καὶ κάλλει, εἰκάσεν ἐκ τῆς μορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μελλοντα βασιλεύειν. ἁμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐπῃνημάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον [k] ἔκρινεν· ὁ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπους, εἶπε, καὶ Θεὸν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπων καὶ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον καὶ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον πιθήκην τὴν βασιλείαν, [l] ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς· καὶ ζητῶ ὅστις [m] ταύτης ἐστὶ τελέως εὐπρεπὴς, εὐσέβειά τε καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ πᾶσι, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωφρονεῖται καλὸν, καὶ μεκεκοσμημένον. ταῦτα φράσαντος τοῦ Θεοῦ, πάντας σκελλύσεν αὐτῷ τὸν Ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ἐπιδείξαι Σαμήλου. ὁ δὲ πέντε ἄλλους ἐπιῆσεν ἐλθεῖν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἐλίαβος, ὁ δεύτερος Ἀμιναδάβος, [n] Σάμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, καὶ Ῥάηλος ὁ πέμπτος σκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος Ἀσάμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, [o] ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν, τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκεῖνα, πυνθάνεται τὸν Ἰεσσαίου, μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι [p] Δαυίδου τοῦνομα· πιμαίνειν δὲ καὶ τὰ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν ταχεῖ· κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν δωρέαν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς, ἐκείνου μὴ παρόντος. [q] ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πυῤῥὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὰς δὲ τὰς ὄψεις, καὶ καλὸς ἄλλως· οὗτός ἐστιν, εἶπων [r] ἰσυχῇ [s] πρὸς αὐτὸν Σαμήλος, ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτός· κατακλίνει δὲ [t] ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον, καὶ τὸν Ἰεσσαῖον [v] μετὰ τῶν παίδων. ἔπειτα [x] λαθὼν ὁρῶντος τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον, [y] ἀλείφει τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ἐρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦτ', ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. [z] παρὴν δ' εἶναι δίκαιον, καὶ κατήκοον αὐτοῦ τοῖς προστάγμασιν· οὕτως γὰρ αὐτῷ προσμένειν τὴν βασιλείαν [a] ἐπὶ πολὺ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ θαυμαστὸν γενέσθαι, [b] καταστρέψεσθαι δὲ καὶ Παλαιστίνους, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα [c] καὶ θαυμάζοντα τῇ μάχῃ, κλέος ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

Β'. Καὶ Σαμήλου μὲν ἀπαλλάσσεται, ταῦτα παραινέσας· πρὸς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, [d] καταλιπὸν Σάουλον. καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, [e] θείᾳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισαμένου· τὸν Σάουλον δὲ ταραχὴ [f] πολλὴ τινὰ καὶ δαιμόνια, [g] πνι-

[g] Εἰς τὴν προειρημένην] Ἦλθεν εἰς τὴν πρ. πόλιν *Vat.* ἦκεν εἰς τ. πρ. π. *Big.* & *Samb.*

[h] Ἐπηρώτων.] Aut ἀνεπηρώτων cum *Samb.*

[i] Πρεσβύτατον] Τὸν πρεσβύτατον υἱὸν Δι. *Vat.*

[k] Ἔκρινεν.] Κρίνει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[l] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς.] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀμείνω γ' ἀρετῆς juxta *Epiphan.*

[m] Ταύτης] Forte ταύτη COCC.

[n] Σάμαλος ὁ τρίτος] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Σάλαλος *Baſ.* & *G.* errore facillimo. Σαμᾶς *Vat.* Σαμὰ LXXII in *Epiphanii* codd. aliquot *Samael*, & *Samaiel*, in aliis *Samma*, *Samna*. & *Sammaa*.

[o] Ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπειρώτησε.

[p] Δαυίδου τοῦνομα·] Ita cum quatuor *MSS.* Δαεὶδου *Baſ. G.* & *Vat.*

[q] Ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης] Ὡς δ' ἦλθεν *Vat.*

* *Vividis oculis, & cætera pulcher.*] Μετὰ καλλονῆς ὀφθαλμῶν *Zonaras.* Pulcher aſpectu, *Epiphan.* Martium quiddam tuens, *Gelen.*

[r] Ἡσυχῇ] Ita cum *Samb.* juxta *Chæroboſcum.* ἡσυχῆ *Aliis.*

[s] Πρὸς αὐτὸν Σαμήλος,] Forſan leges πρὸς αὐτόν. vereor enim ut patri dixerit Samuelus, filium regem fore. *Boſius.* Imo ita intelliges πρὸς αὐτόν. Diſerte πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

[t] Ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον,] Ὑφ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* mente eadem.

[v] Μετὰ τῶν παίδων.] Μετὰ τῶν παίδων *Samb.* μετὰ τῶν παίδων *Busb.* & *Hen.* μετὰ λοιπῶν παίδων juxta *Epiphanium.*

[x] Λαθὼν ὁρῶντος] Καταλαβὼν *Vat.*

[y] Ἀλείφει τε] Ex *MSS.* editi ἀλείψας.

[z] Παρὴν δ'] Παρήν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[a] Ἐπὶ πολὺ χρόνον,] *Coll. Voſſ.* εἰς π. χ.

[b] Καταστρέψεσθαι] Καθαστρέψασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ θαυμάζοντα] Sic quidem volui cum Codicibus *Bigotii* (*Coll. Voſſ. Colbertino*) & *Sambuci.* νικῶντα καὶ θαυμαζόμενα (forſan pro θαυμαστὸν τα) τῇ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδ. *Baſ.* & *G.* καὶ θαυμαστὸν τῇ μάχῃ κλέος ἀοίδ. *Vat.*

[d] Καταλιπὸν Σάουλον.] Decore καταλιπὼν Σάουλον *Busb.* & *Hen.* pariterque καταλιπὼν τὸν Σάουλον *Big.* & *Samb.* eo caſu πνεῦμα ἢ θεοῦ &c. *Zonaras.* καταλιπὸν τὸν Σαοὺλον *Vat.*

[e] Μετοικισαμένου·] Μετοικήσαν τὸν Σαοὺλον ἢ θαυμάζειν *Busb.* & *Hen.*

[f] Πολλὴ τινὰ] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* πολὺ δεινὰ *Baſ. G.* & *Vat.*

[g] πνιγμὸς αὐτῷ καὶ [h] σφαγάλας ἐπιφέροντα, ὡς τὸς ἰατροὺς ἄλλω μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν· εἰ δέ τις εἶη ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ [i] κινύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας, [k] ὁπότ' ἂν αὐτῷ [l] πρόσοιτο τὰ δαιμόνια καὶ ταράττοι, πιεῖν ἐπὶ κεφαλῆς [m] σπένδοντα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. [n] ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προστάξας τοιοῦτον ἄνθρωπον. Φανέντος δέ που [o] αὐτῷ τῶν παρόντων, ἐν [p] Βηθλεέμῃ πόλει τῆς Ἰουδαίας μὲν ὄντα, [q] ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλὸν, [r] τἄλλα δὲ [s] πολλῆς ἀποδοχῆς ἄξιον, [t] καὶ [v] ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄκρον· πέμψας πρὸς τὸν Ἰεσσαῖον, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τὸν μικνίων ἀποπαύσοντα, βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, διὰ τὸ εὐμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ Ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς κομίσαι τῷ Σαούλῳ. [x] ἐλθόντος δὲ, ἤσθη· καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, λίαν πάσης [y] εἶχε τιμῆς. ἐξηύδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὸν [z] ἀπὸ τῶν δαιμόνων ταραχὴν, ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, [a] λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ [b] κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτοῦ γίνεσθαι τὸν Σαοῦλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδος Ἰεσσαῖον, ἐάσαι [c] παρ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδην κελεύων· ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. [d] τὸν δ' οὐκ ἀντιπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

spiritus malefici, qui suffocationes illi & strangulationes creabant. ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; si quis vero esset excantandi peritus & cithara psallendi, jusserunt, ut illo quæsito, quotiescunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curæ illis esset, ut ad caput ejus adstans psalleret & hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed *suis* mandavit ut de hujusmodi homine sibi providerent. Cumque unus qui aderat *forte* diceret, in urbe Bethleemis se vidisse Jessæi quidem filium, adhuc vero ætate admodum juvenem, speciosum & pulchrum, cæteraque magni faciendum, psallere scientem & hymnos canere, studiisque bellicis exercitatissimum; missis ad Jessæum nunciis, jussit ut Davidem à gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia & pulchritudine fama acceperit. Jessæus autem filium mittit, datis etiam muneribus quæ ad Saulum apportaret. Cumque veniisset, *eo* delectatus est *Saulus*; eoque armigero usus, in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, & contra perturbationem à dæmonibus illatam, cum hujusmodi quid ei contingeret, solus erat medicus; hymnos recitans & cithara psallens, faciensque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessæum patrem adolescentis, postulans ut Davides apud se maneret: illius enim conspectu & præsentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

Davides apud Saulum in honore habetur. 1 *Reg. c.* 16.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαισῖνοι, ὄντι Σαούλῳ βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιαθᾶ ἐν μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυίδου, ἡττήθησαν.

CAP. IX.

Ut novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, susceperunt Palæstini: utque, post Goliathum à Davide interfectum, cum clade discesserunt.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὑπὸ πολλοῖς οἱ Παλαισῖνοι [e] πάλιν συνελθόντες, καὶ δυνάμιν [f] ἀθροίσαντες μεγάλην, [g] ἐπῆσαν τοῖς Ἑβραίοις· καὶ μεταξὺ [h] Σοκχῶ καὶ [i] Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς [k] τὴν στρατιὰν καὶ Σαοῦλος· καὶ ὄντι που ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς Παλαισίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὄντι ὁμοίου δέ που ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαούλου στρατοπεδεύσαθαι. [l] διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶνας τοὺς [m] ὁρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν [n] τις τοῦ ἐκ τοῦ Παλαισίνων στρατοπέδου, [nn] Γολίαθος ὄνομα, πόλεως δὲ Γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος· ἦν γὰρ πηχῶν

CÆterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum & Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit: & cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, è regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque cum quidam è castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathus, & ex urbe Gitta, vir immanis staturæ (erat enim quatuor cubitorum & unius spi-

Palæstini rursus bellum inferunt Israëlitis. 1 *Reg. c.* 17.

Goliathus ultra sex cubitos longus ad singularem pugnam provocat Isr-

---

[g] Πνιγμὸς αὐτῷ] Πίγῳ καὶ σφ. *Vat.*

[h] Σφαγάλας] Lib. IX. inf. c. 4. §. 6. σφαγάλη διέφθειρε. Σφαγάλη *locus supplicii* apud Plutarchum in Ag. & Cleomene p. 824. A. Heic verò de morbo Sauli. SPANH

[i] Κινύρᾳ,] Κινύρα ὄργανον μουσικὸν Hesych. & LXX. XVI. 16. 1 Sam. ψάλλειν τῷ κινύρᾳ Hebr. בכנור Vulgat. psallere citharâ. vid. Gen. IV. 21. & Cap. inf. XI. §. 3. SPANH.

[k] Ὁπότ' ἂν αὐτῷ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ὁπόταν in *Aliis.*

[l] Προσοίτο τὰ δαιμόνια] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* ἀφοσιῇ *Bas. G.* & *Vat.* ibique ταραττῇ *Hen.* & *Busb.*

[m] Στάντα ψάλλειν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἑστάντα. mox ψάλλειν τε *Samb.*

[n] Ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν,] Eo modo *MSS.* Σαοὺλ δ' οὐκ ἐμ. *Bas.* & *G.*

[o] Αὐτῷ τῶν παρόντων,] Illud αὐτῷ inseruimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[p] Βηθλεέμῃ πόλει] Ita ut supra p. 332. §. 1. ex *Busb.* (*Coccejo*) *Hen.* & *Vat.* Βηθλεέμ in *Editis*, *Aliisque.*

[q] Ἔτι δὲ παῖδα] Ἔτι δὲ καὶ παῖδα *Samb.*

[r] Τἄλλα] Ex *Samb Vat.* & *Epiphan.* τὰ δ' ἄλλα in *ceteris.*

[s] Πολλῆς ἀποδοχῆς ἄξιον,] Πολλῆς deest *Big. Samb.* & *Vat.* agnoscit tamen *Vet. Interpr.* cum *Editis*, *Aliisque.*

[t] Καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Καὶ ἐπὶ καὶ *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* qui vertit, *nec non.*

[v] Ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Quales ὑμνωδοὶ à Græcis dicti, & vulgò pueri seu adolescentes ad id delecti, ut noto ad Callimachum. SPANH.

[x] Ἐλθόντος] Ἐλθόντι δὲ ἤδη soli *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[y] Εἶχε τιμῆς.] Ἦγε *Busb. Hen.* & *Glycas.*

[z] Ἀπὸ τῶν δαιμόνων] Vel ἀπὸ τῶν δαιμονίων, ut *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[a] Λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ,] Quod utrumque præstabant οἱ κιθαρῳδοί, Callim. H. in Apoll. v. 12. μήτε σιωπηλὸν κίθαριν. SPANH.

[b] Κινύρᾳ] *Al.* κιννύρᾳ.

[c] Παρ' αὐτοῦ] Παρ' αὐτῷ *Samb.* & *Big.* παρ' αὐτῷ mavult *Coccejus.*

[d] Τὸν δ' οὐκ ἀντιπεῖν] Forte ὁ δ' οὐκ ἴσχων ἀντιπεῖν vel ὁ δ' οὐκ ἀντεῖπε τ. σ. συνεχώρησε δ', vel ὃν κατέχειν. COCC.

[e] Πάλιν συνελθόντες,] Illud πάλιν è *MSS.*

[f] Ἀθροίσαντες μεγάλην,] Συναθροίσαντες *Vat.*

[g] Ἐπῆσαν τοῖς Ἰσραηλίταις] Ἐπῆσαν *Vat.*

[h] Σοκχῶ καὶ] Σοκχωθ καὶ Ἀζηκα LXX. Hebr. שוכה ועקרה, vid. Lib. VII. c. 10. §. 1. SPANH.

[i] Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι] Ita cum *Epiphanio.* congrue satis ad *S. Literas.* Ἀζηκᾶς, aut Ἀζηκὰς in *Editis* & *MSS.*

[k] Τὴν στρατιὰν καὶ Σαοῦλος·] Τὴν στρατιὰν ὁ Σαοῦλος *Vat.*

[l] Διέχησε δ' ἀπ' ἀλλήλων] Διεσήκει δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα· μέσους δ' αὐλῶνας τοὺς ὄρους *Vat.*

[m] Ὁρῶν] Vulgo. ὄρων. mox *Coccejo* ἦσαν.

[n] Τις τοῦ ἐκ τοῦ Παλαισίνων στρατοπέδου,] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* τις τῶν Παλαισίνων στρατοπέδων *Bas. G. Aliique.*

[nn] Γολίαθος ὄνομα,] Sic *Bas. G.* forma probabili. Γολιάθης perpetuo *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* modo legitimo. Γολιὰθ *Zon. Cedren.* & *Glyc.* ex *S. Literis.*

ſpithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia ſiclorum pendebat, cuſpide vero & ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigioſæ membra tegi; haſta erat non leve geſtamen dextræ, ſed quam & ipſe humeris ſuſtinebat; quin & lanceam ſexcentorum ſiclorum habebat; multique eum ſequebantur arma *ejus* portantes) jam vero, *inquam*, cum hic Goliathus inter utramque aciem conſtitiſſet, ingenti utitur vociferatione, & ad Saulum & Hebræos clamat; "vos "quidem à pugnæ diſcrimine & periculis libero. "quæ nos adigit neceſſitas, ut exercituum jactu- "ram acie confligendo faceremus? date è vobis "aliquem, qui mecum deſcendet in certamen; "* atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vi- "cerit: is enim populus alteri ſerviet, cujus civis "ſuperior fuerit. multo enim melius eſſe & con- "ſultiſſimum, unius periculo quæ vultis aſſequi, "quam omnium". Hæc loquutus in caſtra ad ſuos revertitur. Die autem proximo iterum egreſſus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis hoſtes provocare non deſtitit: adeo ut non mediocri terrore perculſi fuerint Saulus & exercitus. Et inſtructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conſerendas veniebant.

rallitas. 1 *Reg.* c. 17.

Davides, à patre in caſtra miſſus, petiit ut ſibi liceret cum Goliatho congredi. 1 *Reg.* c. 17.

2. At cum bellum *hoc* inter Hebræos & Palæſtinos gereretur, Saulus Davidem ad Jeſſæum patrem ablegavit, tribus *aliis* ejus filiis contentus, quos in ſocietatem belli & periculorum miſerat. Ille vero primum quidem ſe ad greges rurſus & pecus paſcendum recipit. at non multo poſt ad Hebræorum caſtra venit miſſus à patre, ut & fratribus commeatum afferret, ſciretque quid ageretur. Cum autem rurſus *ex acie* egrederetur Goliathus, & *Hebræos* provocaret, *eiſque* exprobraret, neminem illorum ea eſſe fortitudine, ut ſecum in certamen deſcendere auderet; Davides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut Palæſtinus exercitum probro affecerit & contemptui habuerit, valde indignatus eſt, & ad fratres ſuos ajebat; ſe paratum eſſe ad hoſtem ſingulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus eum objurgavit, dicendo eum ſupra quam ætas fert audacem eſſe, & quid ſibi deceret plane neſcire: juſſitque ut ad greges ſuos & ad patrem ſe conferret. Is vero fratrem reveritus *ab eo* digreſſus eſt, & apud militum quoſdam verbis præ ſe tulit, quod *ipſe* vellet cum * *Palæſtino* provocante congredi. Juvenis autem propoſito ſtatim ab illis ad Saulum relato, *eum* rex ad ſe jubet accerſi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum deſpon- "deas, nec quid extimeſcas, ô Rex, ego elatos "hoſtis ſpiritus comprimam, ſimul ac cum ipſo "pugnam conſeruero, magnumque & procerum

---

o Τεσσάρων] Sex cubiti legitur in Sacris literis. REL.

p Σίκλων,] Σίκλων ςαθμῶ *Vat.* σίκλων χαλκῶ legerat *Vet. Interpr.* σίκλων χαλκῶ καὶ σιδηρῶ LXXII.

q Κνημίδας χαλκέας] Ita ex *Editis* cum minima mutatione vocis κνήμας in κνημίδας, approbantibus *MSS.* in quibus κνημίδας χάλκεα ὁποῖα εἰκὸς ἦν. Tibialia habebat ærea, quæ &c. in *Vet. Interpr.*

r Σκεπάσαι] Ita cum *Cod. Vat.* articulus *ceteris* negligitur. μέρη etiam dixit pro μίλη. De hac hiſtoria videſis *Glycam* & *Zonaram.*

s Βάσαγμα] Βασαγὴ, βάρος. Heſych. SPANH.

t Λέγε·] Ελεγε· μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπ. *Vat.*

v Ἡμῶν συμπεσεῖσθαι] Ὑμῶν *Big.* & *Samb.*

x Μαχεῖται] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphanio*, vel etiam μάχηται. in *Editis* μάχεται.

* *Atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vicerit:*] Atque totum bellum unius victoria terminabitur, *Epiphan.*

y Τὸ δὲ πολέμου τέλος] Τὰ δὲ πολέμου τῷ νενικηκότι *Vat.*

z Ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* articulus ὁ deeſt *Editis*, *Aliiſque.* οἷς ἂν νικήσας *Vat.*

a Πολὺ δὴ κρεῖττον] Forſan melius πολλῷ cum *Big Samb.* & *Epiphanio.*

° τεσσάρων δὲ πηχῶν, ὅλα τῇ φύσει τὸ σῶμα λος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας P σικλων, κόρυθα δὲ καὶ q κνημῖδας χαλκέας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ὕτω μεγαλοδόξου τὸ μέγεθος r σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ἦν αὐτῷ καὶ ξίφος s βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν, εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων σίκλων, εἵποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα· ἐκ τούτου ὁ Γολίαθος ὕτος μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοήν τε ἀφίησι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς Εβραίους t λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη "τὴν τῶν στρατιὰν v ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε "δ' ὅς τις ἐμοὶ x μαχεῖται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβαιώ- "σηται y τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκότι· δου- "λεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, z ὧν ἂν ὁ νικήσας γέ- "νηται. a πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ b σωφρονέστερον, ἑνὸς "κινδύνῳ λαβεῖν ὁ c βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰ- πὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. d τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ὃ διέλειπε προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι e αὐτὸν τὸν Σαοῦλον καὶ τὸν στρατιάν. καὶ παρεπέσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τοῦ δὲ πολέμου συνεχοῦς τοῖς Εβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, f ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην πρὸς τὸν πατέρα Ιεσσαῖον, δεηθέντος αὐτοῦ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οὓς ἐπὶ συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἐπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοίτησεν. μετ' ὀλίγον δὲ ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Εβραίων πεμφθεὶς g ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώσων τί πράττουσι. τοῦ δὲ Γολιάθου πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἐστιν h ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην οὕτω τολμᾷ καταβαίνειν· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν i ὁ Δαυίδης ἐξ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν στρατιὰν καὶ κακίζοντος Παλαιστίνου, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦθ' ὁ k πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ελίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῶς ἐξ ὑποψίας εἰπόντι· ἐκέλευσε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταδεηθεὶς δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπεχώρησεν· καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι θέλοι l μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δὲ ταῦτα τῷ Σαούλῳ τὸν ἐξ νεανίσκου προαίρεσιν, m μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ n πυθομένου τί βούλεται καὶ λέγειν, "ο μὴ "ταπεινόν, εἶπεν, ἔστω φρόνημα, μηδὲ ὀλιγοψυχίαν, ὦ "βασιλεῦ, καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν ἐξ πο- "λεμίου, χωρήσας αὐτῷ μόνῳ μάχης, καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ "με-

---

b Σωφρονίσαιεν,] Forte σωφρονίσειεν. COCC.

c Βούλεσθε, ἢ πάντων] Ita plerique *MSS.* & *Vet. Interpr.* βούλεσθε τὸν πάντων *Baſ. Coll.* vero *Big.* & *Voſſ.* pro ἀπίστειλε habet ἀπίλυσε.

d Τῇ δ' ἐρχομένῃ] Τῇ δ' ἑχομένῃ *Samb.* eodem ſenſu.

e Αὐτὸν τὸν Σαοῦλον] Αὐτόν τε τὸν Σαοῦλον *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

f Ο Σαοῦλος ἀπέστειλε] Articulum ſupplevimus ex *MSS.*

g Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Παρὰ τοῦ πατρὸς *Busb.* & *Hen.* & mox κομίσων τοῖς *Vat.*

h Ανδρεῖος ἐν αὐτοῖς,] Ανδρεῖος αὐτοῖς *Vat.*

i Ο Δαυίδης] Ita cum quatuor *MSS.* in *reliquis* deeſt articulus.

k Πρεσβύτερος] Ita *Baſ. G.* Atticorum more πρεσβύταιος *Big. Samb.* & *Vat.* quod præfert *Boſius.*

l Μάχεσθαι] Μαχεσθῶσιν *Vat.*

* Palæſtino *provocante congredi.*] Verbum iſtud agnoſcit *Vet. Interpr.*

m Μεταπέμπεται] Μεταπέμπει αὐτὸν *Samb. Busb.* & *Epiphan.*

n Πυθομένου τί] Πυθανομένου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

o Μὴ ταπεινὸν,] Μὴ ταπεινὸν ἔστω τὸ φρόνημα μηδ' ὀλιγοψυχίαν, εἶπεν, ὦ βασ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

"μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ [p] βαλών. [q] ἥδιστ' μὲν αὐτὸς ὅτω "καταγέλαστος, ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδ' "ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου πα- "ρατάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος "καὶ παιτὶν ἔχοντος [r] τὴν ἡλικίαν ἀποφαίνοι.

γ'. Τῶ ἢ Σαοὺλ τὸ μὲν θαρσαλέον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυ- χίαν θαυμάζοντος, ὁ δὲ θαρρούντος ἢ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος· "πῶς", εἶπε Δαυίδης, "ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν [s] ὄντι μετ' ἐμοῦ· πε- "πείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γάρ, [t] ἐ- "πειδήν με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρ- "νας, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὴν μὲν ἄρνα ἐκ "τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός· αὐτὸν ἢ ὁρμήσαν- "τα ἐπ' ἐμὲ τὴν οὐρὰν βασάσας καὶ πρὸς τὴν γῆν, "διαφθείρω. ταὐτὸ ἢ καὶ [v] ἄρκον ἀμυνόμενον [x] διε- "φθειρα. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων [y] εἰ- "ναί τι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὴν στρατιὰν, "καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον "ἐμοὶ ποιήσει.

δ'. Τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον ἡγεῖσθαι τὸν θεὸν Σαοὺλ δύξάμενον, "ἄπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ πρόϊεὶς αὐτῷ τὰ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικε- φαλαίαν ἁρμόσας, [z] ἐξέπεμπεν. ὁ ἢ Δαυίδης, βαρυ- νόμενον ὑπὸ τῶν ὅπλων· οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ ἀφ' ἡμε- μαθήκει φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μέν, εἶπεν, ὦ βασι- "λεῦ, σὺς ἔστω κόσμος σοὶ καὶ βασάζειν δυναμένῳ, "συγχώρησον ἢ ὡς δῆλῳ σε καὶ ὡς ἐγὼ βάλωμαι μα- "χεθησόμενος". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτη- ρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βα- λὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ἐπὶ τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. κα- ταφρονεῖ ἢ ἅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ προσέσκωψεν, ὡς ἐκ [b] ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νε- νόμισται [c] τοῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς ἢ κύνας ἀπελαυνόμεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώ- που κύνα εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐκὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ χεί- ρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κινεῖ ἢ πρὸς ὀρ- γὴν τὸν [d] Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτῷ πίπτει ἐκ τῆς [e] προσ- ηγορίας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ὑπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀπτηκίοις καὶ τοῖς μεταρσίοις [f] διαπάσασθαι. ἀμεί- βεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι [g] ἐν ῥομ- φαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώραξι· ἐγὼ δὲ χωρῶν ὅπλ σε, τὸν Θεὸν ὠπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τὰς ἡμετέραις διολέσει. καρέσομαί σε γὰρ σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ θρέ- ψαλῶ· μαθήσονται ἢ πάντες, ὅτι προέχηκεν Ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς [h] τούτου ἐστὶ τὸ κηδόμε- νον. ἡ δ' ἄλλη θρασυτὴ καὶ δυνάμις ἀνωφελὴς, Θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ ἢ Παλαιστῖνος ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος, βαδίῳ ἐπὶ τὸν Δαυίδην θρασύνεται· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρή- σειν.

"mihimet subjecero. Sic quidem iste ab omnibus "irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conse- "quetur: si non à viro ad bellum idoneo aut aciei "instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui "puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occi- "di contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem animum intrepidum alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confideret, sed ex ea imbecilliorem esse diceret quam ut cum viro pugnæ sciente congrederetur, "hæc, ajebat Davides, polliceor, Deo "fidens quod mecum erit: ejus enim expertus "sum auxilium. Nam leonem, cum greges meos "aliquando adortus esset & agnum abripuisset, "persequutus apprehendi; & feræ quidem de fau- "cibus agnum extorsi, ipsam vero, cum in me in- "surrexisset, cauda sublatam ac in humum adfli- "ctam occidi. * quin & idem plane feci, dum ur- "sum ulciscor. Itaque & hostis ille aliquid ex ea- "rum *ferarum* numero esse existimetur, multa in "exercitum probra jaciens, & in Deum nostrum "convicia effundens, qui ipsum *viribus ferocientem* "mihimet subjiciet. *Deo fidens Saulo polliceturse vi- ctorem fore.*

4. Tum Saulus Deum precatus, ut juveni omnia ex animi ejus prompti strenuique sententia succederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi suam imposuisset, & *suo eum* accinxisset gladio, loricaque induisset, dimittebat *eum*. Davides autem armis gravatus (non enim erat *ad rem militarem* exercitatus, neque arma ferre didicerat) ajebat, "hæc quidem, ô Rex, tua sint ornamen- "ta, qui & illa gestare potes; mihi vero ut servo "tuo concede pugnam prout & ipse volo capes- "sere". Arma itaque deponit: ac sublato bacu- lo, & quinque è torrente lapidibus in peram pa- storalem conjectis, dextraque manu fundam por- tans ibat Goliathum versus. Cum autem hostis eum ita ad se accedentem vidisset, contemptui habet, & dicteriis eum incessit; quasi non armis, quibus adversus hominem uti moris est, ista ge- rens secum pugnaturus prodeat, sed quibus canes abigimus & ab illis cavemus. num ipsum canem, non hominem esse putaret? Ille autem nihil hujusmodi *esse*, sed vel cane eum deteriorem existi- mare respondit. At exinde Goliathus ad iram commovetur; & diras illi imprecatur ex Dei co- gnomine, atque minatus est se carnes ejus bestiis terrestribus daturum esse, & volucribus aëriis sparsurum. Illi vero subjicit Davides. Tu quidem cum gladio & hasta & lorica me aggrederis: mi- hi vero contra te venienti Deus pro armatura est, qui & te & totum vestrum exercitum manuum nostrarum viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam, & reliquum corporis ca- nibus tui similibus tradam: & discent omnes quod Deus præfectus fuerit Hebræis, ejusque provi- dentia arma nobis vireseque suppeditet. at aliusmodi parum valent apparatus & potentia, nisi Deus præ- sens cœptis adspiret. Palæstinus autem, quo mi- nus festinaret & cursu uteretur armorum pondere impeditus, lento gradu Davidem versus profici- scitur; contemptum præ se ferens, fiduciaque fre- tus se facillime inermem simul ac ætate puerum perimere posse. *Davides, depositis Sauli ar- mis, cum pera pasto- rali & funda in Pale- stinum pro- ficiscitur. 1 Reg. c. 17.*

5. Ve-

---

p Βαλών.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὑπ' ἐμαυτῷ λαβών. ὑπ' ἐμαυτῷ ἀν λαβὼν *Vat.*

q Ἥδιστ' μὲν] Ἥδιστ' ἂν αὐτὸς ὅτω: *Big.* & *Samb.*

r Τὴν ἡλικίαν] Illud τὴν inseruimus ex *MSS.*

s Ὄντι μετ' ἐμοῦ·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅτι μετ' ἐμοῦ.

t Ἐπελθόντα μοι] Προσελθόντα *Vat.*

v Ἄρκον ἀμυνόμενον] Ita, asteismo Attico, *Bas. Big. Samb. Hen.* & *Busb.* unde ventus ἀπαρκίας. ἄρτον *Gen Vat.* & *Vulgus.*

* *Quin & idem plane feci*,] Idem & ursо faciente, in eo ultus sum, *Epiphan.* sic etiam ursum, defendens gregem excepi, *Clericus.*

x Διεφθειρα.] Διαφθείρω *Vat.* & mox ἢ pro δὴ *Samb.* & *Vat.*

y Εἶναί τι τῶν θηρίων,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* τι deest.

z Ἐξέπεμπεν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

a Καὶ βασάζειν] Καὶ deest *Vat.*

b Ὅσα πρὸς ἄνθρωπον] Οἷα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* mente non alia.

c Ταῦτ' ἔχων] Ταῦτ' ἔχοι μέλλων *Vat.*

d Γολίαθον·] Hic quidam Γολιάθου *Coll. Big.* & *Voss.*

e Προσηγορίας τοῦ Θεοῦ,] Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 22. v. 44. p. 211. HUDS. Vetus, *ex vocabulo Dei sui.* Josephus forte intellexit באלהי רוד notari COCC.

f Διαπάσασθαι.] Διαρπάσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἐν ῥομφαίᾳ,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐν deest.

h Τούτου ἐστὶ] Τοῦτ' ἔστι κηδόμενον *Big.* & *Samb.* τούτου ἐστὶ κηδόμενον *Vat.*

i Πα-

XI. *Goliathum funda & lapide vi-ctum superat atque necat.*

ς. Verum antagoniſtæ occurrit juvenis cum occulto ſuo adjutore. ille autem Deus erat. Et cum è lapidibus, quos in peram ex torrente *delectos* conjecerat, unum deprompſiſſet fundæque adaptaſſet, *eum* in adverſam Goliathi frontem jacit, qui vi ſua ad cerebrum uſque penetrabat: ita ut mox veterno correptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem *Davides* curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem jacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palæſtini. nam ſpectatiſſimum *è ſuis* proſtratum videntes, & de rerum ſumma *jam* metuentes, non amplius *in acie* conſiſtere decreverunt; ſed in turpem & ignominioſam fugam ſemet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem & univerſus Hebræorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque cæſis, eos uſque ad Gittæ fines & portas Aſcalonis perſequuntur. Et è Palæſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; & duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reverſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Davides in ſuum tentorium reportavit, & gladium *ejus* Deo conſecravit.

ε'. Απαντᾷ ᾗ ὁ νεανίσκ@ μετὰ συμμάχ@ μὴ βλεπομένῳ τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ᾽ ἦν ἐτ@. κ᾽ ἀνελόμεν@ ἐκ τ᾽ πήρας ὧν εἰς αὐτὸν κατῆγκεν ἐκ τοῦ χάραδρ@ λίθον ἕνα, κ᾽ ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλ᾽ ἐπὶ τ᾽ Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, κ᾽ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλ@ τὸ βληθέν· ὡς ὑπὸς καρωθέντα πεσεῖν τ᾽ Γολίαθον ἐπὶ τὸν ὄψιν. δραμὼν δ᾽ ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείν@, μάχιμαν ἐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὸν κεφαλὴν αὐτ@. πεσὼν δ᾽ ὁ Γολίαθ@, ἦλα κ᾽ φυγὴ γίνε[i] Παλαισίνοις. τ᾽ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, κ᾽ περὶ τ᾽ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν [k] διεγνώκεσαν· ἀλλ᾽ αἰσχρᾷ κ᾽ ἀνάσμῳ φυγῇ ᾠδυδόντες [l] αὐτὰς, ἐξαρπάζειν τ᾽ κινδύνων ἐπῆρῶντ@. Σάουλ@ ᾗ κ᾽ πᾶς ὁ τ᾽ Εβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν [m] εἰς αὐτὰς· κ᾽ πολλὰς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τ᾽ Γιτθης ὁρίων κ᾽ τ᾽ πυλῶν τ᾽ [n] Ασκάλων@. καὶ θνήσκουσι μὲν τ᾽ Παλαισίνων εἰς τρισμυρίους· δὶς ᾗ τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. Σάουλ@ ᾗ, ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα κ᾽ ἐνέπρησεν· τὸν ᾗ κεφαλὴν ὁ Γολιάθ@ Δαυίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, κ᾽ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

Davidi ob res præclare geſtas invidet Saulus; atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita attulerit.

Δαυίδῃ ἀριστεύσαντι φθονεῖ ὁ Σάουλ@· κ᾽, δραξάμεν@ ἀφορμῆς πρὸς τ᾽ κατ᾽ ἐκείν@ ὑπόβουλον, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τ᾽ Παλαισίνων.

Saulus, ob res præclare geſtas Davidi invidens, ſtatuit eum periculis objicere. 1 *Reg. c.* 18.

SAuli autem invidiam & odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis & tympanis, & omne genus lætitia, canebant; mulieres quidem, multas à Saulo occiſas eſſe Palæſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas à Davide deletas. Hæc autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, juveni vero multas myriadas adſcribi; & ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt *tam* glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Davidem metuere & ſuſpectum habere cœpit. ac cum à priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi & vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amoviſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero ut putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes & pugnas emittere, ut pericula obeundo forte periret.

Φθόνον δὲ κ᾽ μῖσος ἔ Σαούλ@ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. ὑπαιῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲ κυμβάλων κ᾽ τυμπάνων κ᾽ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σάουλος ἀπώλεσε Παλαισίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυίδης [o] ἀφανίσθ. τούτων δ᾽ ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τ᾽ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ· κ᾽ λογισάμενος μηδὲν ἄτ@ μὲ λαμπρὰν δόξημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι κ᾽ ὑποπτεύειν ἤρξατο τ᾽ Δαυίδην. κ᾽ τ᾽ μὲν πρώτης [p] τάξεως· ἐπεὶ τῷ δεῖ πλησίον αὐτ@ κ᾽ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μετεπέμψας, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, [q] ἀσφαλεστέραν ᾗ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τὰς πολεμίας αὐτὸν ἐκπέμπειν κ᾽ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνοῖς πεθνηξόμενον.

Davidem amat Sauli filia, eique in matrimonium ſponderur, modo is Saulo DC. *afferat Palæſtinorum capita.*

2. Davides autem, Deum ſibi ubique *præſens* in auxilium adſciſcens quocunque ſe conferret, res proſpere gerebat; eique omnia feliciter cedere conſpiciebantur: adeo ut, ex fortitudinis eminentia, & populus *eum in deliciis haberet*, & Sauli filia adhuc virgo amore ejus caperetur; affectuque prævalente manifeſto ſe proderet, & *hanc ob rem* ad patrem deferretur. Ille vero, ut oblatam ad inſidias Davidi ſtruendum occaſionem amplexurus, *hoc* libenter audivit, filiæque amorem ei renunciantibus dicebat, ſe alacriter illi virginem daturum; *utpote* quod hoc foret ipſi *eam* accepturo pe-

β'. Δαυίδης ᾗ, παντα χῆ τ᾽ Θεὸν ἐπαγόμεν@ [r] ὅπ@ ποτ᾽ ἀφίκοιτ@, κατώρθ@, κ᾽ διώρπαγῶν ἐκλέπτ@· ὡς, δι᾽ ὑπερβολὴν τ᾽ ἀνδρείας, [s] τόν τε λαὸν αὐτ@, κ᾽ τὴν Σαούλ@ θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, κ᾽ ἔ πάθ@ς [t] ὑπερκεφλοῦντ@ φανερὸν γενέσθαι, κ᾽ προβληθῆναι πρὸς τ᾽ πατέρ. ὁ δ᾽, ὡς ἐφορμῇ [v] χρησόμεν@ τ᾽ ὑπὲρ Δαυίδου ὑπόβουλ@, ἡδέως ἤκουσε· κ᾽ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὰς τ᾽ ἔρωτα μηνύσαντας αὐτῆς ἔφη, χρησομένου ἀπωλείας κ᾽ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ λημψομένῳ. "[x] κα-

"πυ-

---

i Παλαισίνοις.] Τοῖς Παλαισίνοις *Vat.*

k Διεγνώκεσαν·] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque diegnwsan.*

l Αὐτὰς,] Αὐτὰς & ἑαυτὰς *Big.* mente eadem.

m Εἰς αὐτὰς·] Sic cum *MSS.* ἐπ᾽ αὐτὰς *Baſ.* & *G.*

n Ασκάλων@.] Ex *S. Literis* Ακκάρων@. HUDS. Malim Ακκαρῶν@, uti legitur. 1 Sam. 17. 52. ſed & εἰ ὁ ibi habent ἕως τ᾽ πύλης Ασκαλῶν@, ubi in Hebræo eſt עקרון שערי *πύλαι Ακκαρεὼν@*. REL.

o Αφανίσει.] Iterum ex *MSS.* ἀφανίσει in *Editis*, contra canonem Grammaticum.

p Τάξεως·] Παρατάξεως *Vat.* & mox ἐπὶ τῷ δ. *Samb.*

q Ασφαλεστέραν] Σφαλερὰν *Big.* & *Samb.* melius *Baſ. G.* & *Epiphanius* αὐτῷ imputant Saulo.

r Οπ@ ποτ᾽ ἀφίκοιτο,] Ita *Vat.* ὅπ@ ποτ᾽ ἀφίκοιτο *Baſ.* & *G.* ὅποι ποτ᾽ ἀφίκοιτο *Big.* & *Samb.* Poſſumus & locum hoc modo interpungere, Δαυίδης ᾗ, παντα χῆ τ᾽ Θεὸν ἐπαγόμεν@, ὅπ@ ποτ᾽ ἀφίκοιτο κατώρθ@.

s Τόν τε λαὸν] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόν τε λαὸν αὐτῦ ἐξῶν, κ᾽ τὴν *Baſ.* & *G.*

t Υπερκεφαλοῦντ@] Aut ὑπερκεφαλὲς ὄντ@ cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἐπικεφαλὲς ὄντ@ *Epiphan.*

v Χρησόμεν@] Χρησάμεν@ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

x Κατεγνῶ γὰρ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* καθεγνέλω *Baſ.* & *G.*

y Εξα-

"πγῦῶ γὼ, εἶπεν, αὐτῷ τ δ θυγατρός μ γάμον,
"ἂν [y] ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλας τῶν πολεμίων.
"ὁ ὃ κ γέρως ἅτω λαμπρᾶ ποιησόμενος, κ βελό-
"μενος [z] ἐπ' ἔργῳ ποδηβολῳ κ ἀπίσῳ λαβεῖν
"κλέος, [a] ὁρμήσ μὲν ὑπ τὴν πρᾶξιν· διαφθαρήσε-
"ται δ' ὑπ τῶν Παλαισίνων, κ χωρήσ μοι τὰ κατ'
"αὐτὸν ἀπροσπτως. ἀπαλλαγήσομαι γὼ αὐτῷ· δι' ἄλλον
"αὐτὸν, ἀλλ' ἐχὶ δι' ἐμαυτ κτείνας". [b] Διάπεμψαν
ὃ τ δ Δαυίδ διανοίας κελεύσ τὰς οἰκέτας λαμβάνειν,
[c] πῶς ἐχσ ποὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλεγεσθαι ποὸς αὐτόν. [d] ὅτι φέροι μὲν αὐτον ὁ Βασιλεὺς Σάουλ κ ὁ λαὸς ἅπας, βούλετ δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ ὃ, "μικρὸν [e] ἆρ' ὑμῖν,
"εἶπε, δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως; ἐμοὶ δ' ἐχὶ
"τοιοῦτον φαίνετ, κ μάλισα ὅτι ταπεινῶ, κ
"δόξης κ τιμῆς ἀμοίρω". Σάουλ ὃ, ἀγαπάντων αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς δ Δαυίδ ὑποκρίσεις, "ὁ
"χρημάτων, ἔφη, δεῖσθαί με φοβεῖτε αὐτῷ, ὃς
"[f] ἐδνων· [g] ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ἅτως τὴν θυγατέρα,
"μᾶλλον ἢ συνοικίζειν· γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντ
"κ τὴν ἄλλην ἀρετὴν [h] πᾶσιν, ὡ ὁρᾶν ὑπάρχε-
"σιν αὐτῷ. βούλεσθαι δή [i] μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀντὶ
"δ γάμου τ θυγατρός, ὐ χρυσὸν ἢ ἄργυρον, οὐδ'
"ὅπως ταῦτ' ἐκ [k] τ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ· Παλαι-
"στίνων δ' τιμωρίαν κ' [l] κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας.
"αὐτῷ τε γὼ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν ἂν ὅτι [m] ποθεινότε-
"ρον ὅτι λαμπρότερον δῶρον γένοιτ· τ τε παιδὶ μ πο-
"λὺ τ νενομισμένων ἐδνων ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν
"ἀνδρὶ τοιούτῳ, κ μαρτυρομένῳ [n] τὴν πολεμιων ἥτταν.

γ'. Κομισθέντων δ τούτων ποὸς τ Δαυίδην τῶν λόγων, ἡσθεὶς, [o] τ Σάουλον ἐπιθυμοῦντα γαμίζειν αὐτῷ ποὸς [p] τὴν συγγένειαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι ποιμένας, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἢ δυσκολόν ἐστι τὸ ποοκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ ποινήσας, ὥρμησεν ὡς μ τῆς ἐπιμελείας ὑπὸ τοὺς πολεμίους, κ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου κατηγγελμένην πρᾶξιν· [q] κ γ, ὁ Θεὸς γὼ ἦν ὁ πάντα ποιῶν εὐμαρῆ Ϲ δυνατὰ τῷ Δαυίδῃ, κτείνας πολλοὺς κ κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμὼν, ἦκε ποὸς τ βασιλέα, διὰ τῆς τούτων ἀποδείξεως τ ἀνὴ τούτων γάμον ἀπαιτῶν. Σάουλ ὃ οὐκ ἔχων ἀναφυγὴν ἐκ τ ὑποκειμένων· αἰσχρὸν γὼ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσεσθαι δοκεῖν, ἢ δι' ἐπιβουλὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν ὁ Δαυίδης [r] ἐναποθάνῃ, τ γάμον ἐπηγγέλθαι· δίδωσιν αὐτῷ [s] τὴν θυγατέρα, [t] Μιχάλαν ὀνόματι.

riculorum & exitii causa. "Spondeo enim, aje-
"bat, me filiam meam ei collocaturum in matri-
"monium, si sexcenta hostium capita mihi addu-
"cat. nam ille, & quod præmium adeo præcla-
"rum sibi propositum esset, volensque ex opere
"periculoso & incredibili gloriam adipisci, ad rem
"quidem aggrediendam properabit; erit autem ut
"à Palæstinis perimatur, & *sic* mihi pulchre pro-
"cedent quæ in illum molior. ab eo enim libera-
"bor; cum ipsum per alium & non propria ma-
"nu interfecero". Jubet itaque domesticis ut Davidis mentem explorarent, quomodo se erga puellæ conjugium habeat. Illi vero ad ipsum verba facere cœperunt, quod Saulus quidem rex cum populo universo eum amore prosequatur, velletque ei filiam suam connubio jungere. At ille respondebat, "num vos igitur parvi ducitis regium
"fieri generum? mihi vero non ita esse videtur;
"præsertim cum homo tenuis sim, gloriæque &
"honoris expers". Saulus autem, cum ei domestici retulissent Davidis responsa, dicebat, "illi
"nunciate me non pecuniis egere neque dote (hoc
"enim esset filiam potius vendere quam elocare)
"sed genero, qui fortitudine & aliis omnibus vir-
"tutibus præcellat, quas in ipso videre est. Vel-
"le itaque me ab eo pro filiæ nuptiis accipere,
"non aurum aut argentum, neque ut hæc è pa-
"ternis ædibus afferat; * sed Palæstinorum sup-
"plicium & sexcenta illorum capita. nam & mi-
"hi ipsi nullum aliud munus hisce splendidius aut
"præstabilius potest accidere: atque filiæ meæ do-
"te legitima multo optabilius est, cum tali viro
"matrimonium inire, & qui *præclarum adeo* victo-
"riæ de hostibus reportatæ attulerit testimonium.

3. Hæc postquam verba Davidi nunciata essent, iis delectatus, existimans quod Saulus studuerit eum sibi cognatione conjungere, antequam *se in* consilium adhibuerit, aut secum animo reputaverit, an res proposita facile fieri possit necne, statim ad hostes cum sodalibus suis contendit, & ad opus sibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta facilia essent & possibilia) cæsis *hostium* plurimis, abscissisque sexcentorum capitibus, ad regem revertebatur, ob ea in conspectum ejus adducta nuptias pro illis *pactas ab eo* postulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promissis non staret (turpe enim ducebat, ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex insidiis pollicitus, ut Davides, factu difficillima adeundo, se morti objiceret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat.

Davides Michalam meretur in matrimonium. 1 Reg. c. 11.

XII.

[y] Ἑξακοσίας μοι] In tot *capitibus Palæstinis* conveniunt omnes *Codd.* tam *Græci* quam *Latini*, & propter illos *P. Comestor.* tum inter *Historicos Græcos*, idem annotarunt *Zonaras* & *Glycas*: & prior horum hisce verbis, ὁ ὃ Ἰώσηπος οὐχ ἱκανῶν ἀκροωτηρίων κομίσαι τ Δαυὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς τ ἀλλοφύλων.

[z] Ἐπ' ἔργῳ ποδηβόλῳ κ ἀπίσῳ] Παραβολώτατος ἀγωνιστὴς Antipater Alex. lib. 1. c. 9. §. 5. ποδαβόλους κρατίστους Plutarch. in Cat. Min. 784. A. ποδαβολώτερον vid. 761. B. SPANH.

[a] Ὁρμήσ] Aliter legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *procedere tendebat ad causam. Saulus autem ducebat eum fore ab hostibus perimendum.*

[b] Διάπεμψαν ὃ] Διέπεμψαν δὴ *Big.* & *Samb.*

[c] Πῶς ἐχσ] Ὡς ἐχσ *Vat.* ὅπως ἔχσ *Busb.* & *Hen.*

[d] Ὅτι φέροι μ] Ὅτι τοῖς ἔργοις μ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σάουλ κ ὁ λαὸς ὑπεθυμοῦντο. βούλετ δ' αὐτῷ *Vat.*

[e] Ἆρ' ὑμῖν,] Ita cum *Big.* & *Samb. Vat.* ἄρα in *Editis*, *Aliisque.* ἆρα ὑμῖν δοκεῖ, εἶπε, γαμβρὸν *Vat*

[f] Ἐδνων·] Sic *Samb. Vat. Busb.* & *Hen.* ἰδιῶν in *Editis*, *Aliisque.* rectius tamen ἐδνων, si *Etymologo* & *Eustathio* fides habenda.

[g] Ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ἅτως τὴν θυγατέρα,] Ἀπεμπολητὴς Lycophron p. 61. SPANH.

[h] Πᾶσιν,] Ἅπασιν *Big. Samb. Vat.* & mox βούλεσθαι δή μοι *Big.* & *Samb.*

[i] Μοι] *Coll. Big.* & *Voss.* αὶ. quod & vult *Coccejus.* Utrumque sibi constare potest. HAV.

[k] Τῶν πατρὸς] Τῶν δ πατρὸς οἰκιῶν κομίσοι, Παλ. δ τιμωρίαν κεφαλὰς αὐτῷ *Vat.* τ δ πατρὸς οἰκιῶν agnoscunt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

* *Sed Palæstinorum supplicium & sexcenta illorum capita.*] Sed pro supplicio hostium capita sexcenta Palæstinorum, *Epiphan.* ac si legisset, πολιμίων δ' εἰς τιμωρίαν κεφαλὰς Παλαισίνων ἑξακοσίας.

[l] Κεφαλὰς αὐτῶν] Genitale caput, quod metere solebant Judæi, uti Rutilius in itinerario loquitur. vide 1 Sam. 18. 24. REL

[m] Ποθεινότερον] Προτιμότερον *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Glossa.*

[n] Τὴν πολεμιων ἥτταν.] Vel cum *Samb.* & *Vat.* τὴν τ πολεμίων ἥτταν.

[o] Τὸν Σάουλον] Ἐπὶ τῷ (τὸ *Coll. Voss.*) τ Σαούλου *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[p] Τὴν συγγένειαν,] Τῆς συγγενείας, ἀλλὰ βουλεύσας π. *Vat.*

[q] Καὶ, ὁ Θεὸς γὼ ἦν] Sic in quinque *MSS.* in *Editis*, κ ὁ Θεὸς γὼ ἦν ὁ πάντα ποιῶν εὐμαρῆ κ δυνατὰ δίδου) τῷ Δαυίδῃ. κτείνας γὼ πολλοὺς, κεφαλὰς &c. non tamen ita *Epiphanius*, qui vertit, *Deus enim erat, qui cuncta facilia Davidi & possibilia faciebat. Cumque multos interemisset, abscidens sexcenta capita venit ad regem* &c.

[r] Ἐναποθάνῃ.] Ἐπαποθάνῃ *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.*

[s] Τὴν θυγατέρα,] Illud *τὴν* ex *MSS.*

[t] Μιχάλαν ὀνόματι.] Ita super. Cap. VI. §. 5 Μελχόλω *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* Μελχὼ *Hen. Busb. Basil.* & *G.* Μελχόλω *Vat.* ex Μιλχὸλ LXXII. Μιχόλω juxta *Epiphanium.* Μελχὼ extulit *Glycas.*

CAP. XI.

Ut Davides, dum Saulus ei insidias strueret, Jonathæ studio curaque, & Michalæ uxoris suæ artibus, periculis exemptus ad Samuelem prophetam se contulit.

Sauli propositum Davidis perimendi ei indicat Jonathas. 1 Reg. c. 19.

ATtamen non erat ut Saulus diu factis acquiesceret. Nam cum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, *sibi ipsi* metuit: & cum metum occultare & dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul & vita, quorum vel altero privari gravis *est* calamitas; Davidem interficere in animum induxit, Jonathæque filio & domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, cum *antea* ipsi valde benevolus exstitisset, leviter eum læderet, sed & morte afficeret, ex amore erga juvenem & virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum & propositum: & quidem ei consulit sibi cavere, postridie semet è *regis* conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, & occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque ut causam *indignationis* cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum affecerat, de se vero præclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam jure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, à regis ore oculisque concessit.

XIII. *Jonathas Saulo Davidem reconciliat. 1 Reg. c. 19.*

2. Proxima autem die Jonathas ad patrem profectus, cum eum hilarem & gaudio perfusum offendisset, cœpit de Davide apud ipsum *hujusmodi* orationem habere. "Ecquod peccatum, parvum "magnumve, ô pater, commissum esse arbitratus "es, ut jusseris interfici virum, qui multum quidem tibi ipsi in salutem profuerit, magis vero "contulerit ut res Palæstinis in supplicium cede"rent: porroque Hebræorum populum contume"liis & derisione, quam per quadraginta dies per"tulerunt, liberarit, cum solus *ex omnibus* hosti "*eos ad certamen* provocanti semet opponere ausus "fuerit; & qui posthæc retulerit quidem tot ho"stium capita quot ei imperata erant, in præmium "vero sororem meam in matrimonium acceperit. "adeo ut mors ejus nobis eo magis luctuosa futu"ra sit, non solum ipsius ob virtutem, sed & pro"pter necessitudinem quæ ei nobiscum intercedit. "Ejus quippe ex interitu injuriam unà patitur fi"lia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue"tudine fructus perceperit, viduitatem expertura "est. Hæc tecum reputando sine te ad mitiora "flecti, nihilque ei mali inferas, qui primum qui"dem nobis magnum beneficium præstitit tuæ sa"lutis, quando, cum tibi mali spiritus & dæmo"nes insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem "animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit; "deinde vero hostes vindicta fuerit persequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum oblivisci". Hisce sermonibus Saulus delinitur, juratque filio se

ΚΕΦ. ια'.

Ως ὁ Δαυίδης, Σαοὺλ αὐτῷ ἐπιβουλεύοντι, τῇ παρὰ δὴ καὶ ἐπιμελείᾳ Ιωνάθου, καὶ τῶν τοῦ γυναικὸς αὐτοῦ Μιχάλας τεχνῶν, κινδύνους ἐκφυγὼν ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοήλον.

ΕΜελλε δὴ οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγωνόσι ἐμμένειν Σαοὺλ. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυίδην θεῷ τε καὶ θεοῦ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατεῖδεισε· καὶ τὸ φόβου οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι, περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τὸν Δαυίδην διεγνώκει, καὶ προσέταττε τοῦτο ἀναίρεσιν αὐτοῦ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις [v] οἰκετῶν. ὁ δὴ τὸ πατέρα τὸν ὑπὲρ τοῦ Δαυίδου μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἦτο τὸ πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γνωμένης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τοῖς ἀρετοῖς αὐτοῦ κατωδύμενον, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ περὶ πατρὸς ἀπόῤῥητον καὶ τοῦ προαίρεσιν. συμβουλεύει μέντοι φυλάσσεσθαι γνόμενον ἐκποδὼν τοῦ ὑπάρχοντος ἐμέθεν. αὐτὸς γὰρ [x] ἀπάσεσθαι τὸν πατέρα, καὶ [y] τῷ καιρῷ προφανέντι αὐτοῦ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν· ὡς δὲ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν πρῶτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ' αὐτοῦ γενόμενον, [z] δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕροτο. δηλώσω δέ σοι τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαυίδης δ', πεισθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσταται τὸ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν Σαοὺλον Ιωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο [a] λόγον αὐτῷ περὶ τοῦ Δαυίδου ποιεῖσθαι τοιόνδε. "[b] τί κατηγορὰς "μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, πεποίηκας ἀ"νελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν οὕτω πρὸς σωτηρίαν ὄφελη"θέντα γενόμενον, [c] μεῖζον δὲ πρὸς τὸν Παλαιστίνων τιμω"ρίαν· ὕβρεως δὲ καὶ [d] χλεύης ἀπαλλάξαντα τῶν Ε"βραίων λαὸν, ὃν ὑπὸ παραφόρους [e] ἡμέρας ὑπέ"μεινε μόνος πολεμίων ὑποστῆναι τὸν τοῦ πολεμίου [f] πρό"κλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχ"θη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν, λαβόντα δὲ ὑπὲρ τούτῳ γέ"ρας τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν πρὸς γάμον. [g] ὡς ἂν ἀλ"γυνότερον αὐτοῖς γένοιτο ἡμῖν ὁ θάνατος, ἐὰν διὰ τὸν "[h] ἀρετὸν αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν συγγέ"νειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ "θυγάτηρ, [i] χηρείαν πρὶν ἢ τοῦ συμβιώσεως εἰς ὄνη"σιν ἐλθεῖν μέλλουσα [k] περάζειν. ταῦτα λογιζόμενον, "μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς "κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς [l] εὐεργέτας μεγά"λου εὐεργετήσαντα τοῦ σοῦ σωτηρίαν, ὅτε σοι δι' "πονηρὰ πνεύματα καὶ τῶν δαιμονίων ἐνεδρεύοντες ἐ"νων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰρήνῃ δ' ἀπ' αὐτῶν τὴν "ψυχὴν σοι παρέσχε· δεύτερον δὲ τοῦ ἀπὸ τοῦ πολε"μίου [m] ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι". τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις Σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀ-

δικήσειν τὸν Δαυίδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀρ-

[v] Οἰκετῶν.] Τῶν οἰκετῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
[x] Απασεσθαι τὸν πατέρα,] Απασασθαι *idem.*
[y] Τῷ καιρῷ] Articulum negligit *Vat.*
[z] Δι' ἃ καὶ συγγνώμην] Διὸ καὶ *Vat.*
[a] Λόγον αὐτῷ] Λόγους *Samb. Big. Hen.* & *Busb.*
[b] Τί κατηγορὰς μικρὸν] Aut τί κατηγορὰς αὐτὸν μικρὸν cum *Big. Samb.* & *Gall.*
[c] Μεῖζον] *Coll. Big.* & *Voss.* μείζω.
[d] Χλεύης ἀπαλλάξαντα] Λοιχης solus *Samb.* & mox τὸν τοῦ Εβρ. *Big. Samb.* & *Vat.*
[e] Ημέρας ὑπέμεινε] Ημέρας *Vat.*
[f] Πρόκλησιν] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Epiphanio*, πρόκλησιν in *cæteris.*
[g] Ως ἂν ἀλγεινότερον] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque.* ὡς ἀλγιωτέρους.
[h] Αρετὸν αὐτοῦ μόνον,] Eo modo cum *Big. Samb.* & *Gall.* ἀρετὸν μόνον *Bas.* & *G.* ἀρετὸν καὶ τὸν συγγένειαν. *Vat.*
[i] Χηρείαν] Forte χηρείας. COCC.
[k] Περάζειν.] Λαμβάνειν solus *Vat.* περᾶν legere *Coccejus* jubet.
[l] Εὐεργέτας μεγάλου] Εὐεργεσίαν in quatuor *MSS.* quod & mavult *Coccejus.*
[m] Εκδίκησιν.] Vel cum *Big.* & *Samb.* ἐκδίκαν more Attico.

n Ιό-

ὀργῆς καὶ φόβῳ ὁ δίκαιος [n] λέγει. Ἰωνάθης δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν Δαυίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ παρὰ τοῦ πατρός. ἄγει δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

nullam Davidi facturum injuriam. iram enim metumque vicit justa defensio. Jonathas autem, accersito ad se Davide, indicat ei benigna *omnia* & salutaria à patre *exspectanda esse*. ipsumque ad eum adducit: atque apud regem remansit Davides, sicut antea.

γ'. Κατὰ δὲ τὸν τὸν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαυίδην πολεμήσοντα τοῖς Παλαισίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτανε, καὶ νικήσας [o] ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. παρεσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Σάβλος, οὐχ' ὡς ἤλπισεν ἀπὸ δὲ κατορθώμασι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσκαιρίας αὐτὸν λυπηθεὶς, ὡς ἐπισφαλέστερον αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου πράξεων γινόμενον. [p] ἐπεὶ δὲ πάλιν παρελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐνθορύβει [q] πνεῦμα καὶ παραπέρασε· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ παρέστησε [r] τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφαπτόμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν [s] παρεδόμενος ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε· φυγὴ δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

3. Cæterum statim ab illo tempore, cum Palæstini adversus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum exercitu *à Saulo* mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. ac congressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad regem. At non ita eum excipit Saulus, ut speravit, post rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu mœstus, quasi ex rebus ab ipso *præclare* gestis in regni discrimen veniret. Cum autem dæmonis spiritu correptus iterum agitaretur & conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu & hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, hastam protensam in eum jaculatur. atque ille quidem eam, ictu prævisо, declinavit: domum vero fuga se recipit, & in ea tota die permansit.

XIV. *Davidem, cum victoria reversum, Saulus iterum necare conatur.* 1 *Reg.* c. 19.

δ'. Νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυλάττειν, [t] μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαχθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κρίσει προδοὺς ἀποκτείνῃ. [v] Μιχάλα δὲ ἡ γυνὴ Δαυίδου, θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τῷ δὲ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ [x] παρίστατο, δεινὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· οὐδὲ γὰρ αὐτῷ ζῆν ἀπομένειν ἐκείνου κρατήσαντος. καὶ μή σε, φησὶν, ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι· ἀφ' ἑσπέρας γάρ σε. φεῦγε δὴ, ὡς τάχιστα σοι δυνατὸν περᾶσαι τὴν παροῦσαν νύκτα, καὶ [y] ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωτὸν, ἂν διαφύγῃς ἀπὸ δὲ πατρὸς, ἀπολούμενον. καὶ [z] καθημάτισα διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα [a] σκεδάσασα τὸν κλίνην, ὡς ἐπὶ νοσοῦντι, καὶ ἀποθεῖσα πρὸς [b] ἐπιβολαίοις [c] ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ πρὸς πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ἐπὶ τὸν Δαυίδην, [d] ὠχλᾶσθαι διὰ τὴν νυκτὸς εἶπε τοῖς παροῦσιν, ἐπιδείξασα τὸν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ πηδήματι δὲ ἥπατος [e] σαλεύοντος τὸ ἐπιβόλαιον πίσωσαμένη τὸ κατακείμενον τοῦ Δαυίδου [f] ἀθυμαίνειν. ἀπαγγελάντων δὲ τῶν πεμφθέντων, ὅτι ἡμῖν διὰ τὴν νυκτὸς ἀσθενέστερον, ἐκέλευσεν ὅτως ἔχοντα κομισθῆναι. [g] βέλεσθε γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ, καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ δὲ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσασα μὲν τὸν ἐχθρὸν [h] αὐτοῦ, κατεσοφίσατο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. "ἀπειλήσαντα γὰρ [i] αὐτῇ ἀπο-"κτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τοῦ δέους τοῦ περὶ τὸ σωθῆναι "σωτηρίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ, καὶ "ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ καὶ προαίρεσιν γενομένης. ἐγὼ γὰρ ἔ-"τως, ἔλεγε, οἶμαι [k] τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι,

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum usque ad mane observarent, ne omnino lateret clam elapsus, ut in forum adductus & judicio perfusus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, & de vita sua admodum solicita, ut quæ nec ipsa vivere sustineret illo orbata. Cave, inquit, ne te sol hic loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiciat. fuge autem qua per noctis hujus tenebras licet, easque tibi producat Deus. scito enim teipsum, si deprehensus fueris, patris manibus periturum esse. Atque *adeo* cum per fenestram eum demisisset, à periculo conservavit. Deinde cum lectum straviſſet, quasi propter ægrotantem, & stragulis capræ jecur subjecisset, prima luce cum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, eam totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque facta, dum jecur palpitatione stragulas commoveret, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero à *nunciis* missis *regi* relatum erat; quod per noctem male se haberet, jussit ut cum utcunque laborantem sibi afferrent. se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, cum & lectum retexissent & fraudem à muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, illum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. "Mortem e-"nim ei comminatum, dixit, metu extorsisse, ut "sua ad semet conservandum opera uteretur. quam-"obrem ei debere ignosci, quod necessitate ada-"cta & non sponte opem tulerit". adjiciebatque, "non enim puto te adeo inimici neci studere ac "meæ

Michala Davidem per fenestram demittit, fallitque Sauli mancios. 1 *Reg.* c. 20.

Michala se apud Saulum excusat, veniamque ab eo impetrat. 1 *Reg.* c. 19.

n Λόγῳ.] Λογισμὲς *Big. Samb.* & *Gall.*

o Ἐπάνεισι πρὸς τὸ βασιλεῖα.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπάνεισι.

p Ἐπὶ δὲ πάλιν] Ἐπειδὴ *Vat.*

q Πνεῦμα καὶ σωτεπέρασε·] Ita cum *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb.* & *Gall.* in *Editis*, *Aliisque* deest πνεῦμα. juxta *Epiphan.* καὶ πνεῦμα σωτεπέρασε.

r Τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν] *Verte*: *jussit citharæ pulsu & hymnis seu cantu placare ipsum.* Ψαλμὸς nempe pulsus ad citharam. Vid. supr. cap. VIII. §. 2. Melius Ruffinus, *psallere & hymnos cantare præcepit*, modo *psallere* pro Græco ψάλλειν intelligatur. SPANH.

s Παρεδόμενος ὁ Δαυίδης] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

t Μὴ καὶ λάθῃ] Μὴ λάθῃ *Samb.* & *Epiphan.*

v Μιχάλα δὲ] Eo modo supra p. 328. §. 5. & 337. §. 3. Μελχὼ *Samb.* Μελχὶ *Basil.* & *G.* Μελχάλη *Busb.* Μελχόλ *Zonaras* ex *Interpretibus* LXXII. Μιχόλη δὲ ἡ γυνὴ τοῦ Δαεὶδ *Vat.*

x Παρίστατο,] Παρεγένετο legisse videtur *Epiphan.* παρεῖσα δὲ ἄλλας ἔχ. *Samb.* & *Vat.*

y Ποιήσει δέ] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ποιήσῃ in *Editis*, *Aliisque.*

z Καθιμήσασα διὰ θυρίδος] Ita omnes *MSS.* præter *Big.* qui cum *Editis* habet καθιμήσασα δὲ διὰ θ.

a Σκεδάσασα τὸν κλίνην,] Σκεπάσασα *Big Samb.* & *Gall.* 1. σκεδάσασα καὶ σκεπάσασα *Vat.*

b Ἐπιβολαίοις] Περιβολαίοις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἧπαρ αἰγὸς,] Καὶ γάρ φασι τὰ αἰγῶν τὸ ἧπαρ κινεῖσθαι μάλιστα πολλῶν. *Theodoret.* vol. 1. p. 251.

d Ὠχλᾶσθαι] Ὀχλεῖσθαι *Hen.* & *Busb.*

e Σαλεύοντος] Ita cum *Busb* & *Hen.* σαλεύοντα τὸν ἐπὶ τὸ ἐπιβόλαιον *Bas.* & *Gen.* σαλεύοντα τὸν ἐπιβολὲ *Big. Samb.* & *Vat.* σαλεύοντος τοῦ τὸ ἐπιβόλαιον legisse videtur *Epiphan.* Videsis *Zonaram* de eodem sophismate.

f Ἀθυμαίνειν.] Ἀθετεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* minus recte.

g Βέλεσθε γὰρ] Βέλεσθε *Big.* & *Samb.*

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ, quod deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.* mox κατασοφίσατό τ' αὐτὸν *Vat.* & *Samb.*

i Αὐτῷ ἀποκτείνειν,] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* αὐτῷ ἐκεῖνον ἀποκτείνειν *Busb.* & *Hen.*

k Τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις] Τὸν ἐχθρὸν σὺ ἐκζητῶν ἀποκτεῖναι *Big.* & *Samb.* οἶμαι τ' ἐχθρὸν ἀποθανεῖν ὡς *Vat.*

"meæ ſaluti". Et Saulus quidem *hoc, quicquid erat culpæ*, puellæ condonat: Davides vero, cum fuga evaſiſſet, Ramatham ad Samuelum prophetam ſe contulit, eique inſidias ſibi à rege factas expoſuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipſo haſta trajectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patraſſet, nec in pugnis cum hoſte minus ſtrenue ſe geſſiſſet, ſed Dei auſpiciis feliciterque dimicaſſet. id quod Saulo odii in Davidem cauſa erat.

Davides fugit ad Samuelum. Licet ores, eum accerſitum miſſi, divino ſpiritu corripiuntur, poſteaque ipſe etiam Saulus. 1 *Reg. c.* 19.

5. Propheta autem, cum intellexiſſet quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Ramatham relinquit, ſecum vero ducto Davide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquandiu morabatur. Ut vero Saulo nunciatum eſt, Davidem apud prophetam eſſe, nunciis miſſis in mandatis dedit, ut eum comprehenſum ad ipſum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum perveniſſent & in prophetarum cœtum incidiſſent, Dei ſpiritu afflantur, & *ipſi* vaticinari cœperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios miſit ad Davidem *capiendum*. ac, cum illis idem quod prioribus accidiſſet, alios denuo ſummittebat. At tertiis *iſtis ſimiliter* vaticinantibus, tandem irarum plenus ipſe eo properavit. poſtquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conſpectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipſum perveniſſet, vehementi ſpiritu agitatus non amplius ſuus eſſe videbatur; exutiſque veſtimentis toto *illo* die ac nocte humi ſtratus jacebat coram Samuelo & Davide.

De Sauli in Davidem odio tandem perſuadetur Jonathæ.

6. Cum autem Davides, illinc ad Jonatham Sauli filium profectus, *multa* de patris ejus inſidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipſi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commiſſo, quam maxime ſtuduerit; *ille* eum obſecrabat, ut neque ſuis de illo ſuſpicionibus *temere* crederet, neque aliorum calumniis, ſiqui eſſent qui hujuſmodi quid auderent, ſed ſibi animum adverteret & confideret. nihil enim tale in ipſum moliri patrem. eum enim voluiſſe ſibi indicare & in conſilium adhibere, ut qui de communi ſententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita eſſe, rogabatque ut perſuaſus ipſius potius proſpiceret ſaluti, quam ſermonis veritatem deſpectui haberet: & tum demum vera eſſe omnia exiſtimaret, poſteaquam ipſum exſtinctum vel viderit vel audierit. adjiciebatque nolle patrem de hiſce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipſum eſſet amicitia qualique affectu.

Davidis & Jonathæ conſultatio de noſcitando Sauli erga Davidem animo. 1 *Reg. c.* 23.

7. Jonathas autem triſtis, quod ei adeo de Sauli propoſito fidem fecerit, Davidem interrogabat, num quid ab eo ſibi fieri velit. Ille vero dicebat, "novi omnia te mihi conferre meique in gratiam "præſtare velle. Equidem cras novilunium agi-"tur: ſoleo autem *eo die* cum rege accumbere ad "epulas. quare, ſi ita tibi videtur, è civitate e-"greſſus ruri latebo. At tu, ſi me requiret rex,

ὡς ἐμὲ σώζεσθαι." καὶ συγγινώσκει μὲν τῇ κόρῃ Σαοὺλος· ὁ δὲ Δαυίδης, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦλθε πρὸς τὸν προφήτην Σαμουήλον εἰς [l] Ραμαθὰν, καὶ τὰ ὑπὸ Σαοὺλου αὐτῷ τολμηθέντα διηγήσατο, καὶ ὡς οὐδὲν μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γιγόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν [m] ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι [n] μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ [o] ὂν αἴτιον Σαοὺλῳ τὸν πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν [o] Ραμαθέν. [p] ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ἐπί τινα τόπον, [q] Γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ Σαοὺλῳ παρὰ τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὑπηρέτας [r] ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμουήλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαοὺλος δὲ ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Δαυίδην. [s] κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τούτων, τελευταίους ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. [t] ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμουήλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. ἐλθὼν δὲ [v] πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, [w] τὸ πολὺ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα [x] περιδύσας [y] αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, [z] Σαμουήλου τε καὶ Δαυίδου βλεπόντων.

ς'. Ιωνάθης δὲ ὁ Σαοὺλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπιβουλευομένων ὑπ' αὐτοῦ διαλεγόμενος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ἀλλ' [a] ἐξαμαρτὼν μεγάλοις τοῦ πατρὸς αἰτίᾳ φενακισθείσῃ· μήτε αὐτῷ τῷδε ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἀγγέλλουσιν, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τἀναντία πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. [b] φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτων καὶ σύμβουλον προσλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἢ μὴν ὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' [c] ὑπὸ ταληθέσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἢ θεάσηται [d] πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ πίστιν.

ζ'. Λυπηθεὶς δὲ ἐφ' ὅτῳ πιστευομένῳ τὴν τοῦ Σαοὺλος προαίρεσιν Ιωνάθης, [e] ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, "οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι καὶ παρέ-"χειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν εἰς τὸν ὑπερσόν ἐστιν· ἐν ᾧ δὲ "ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δοκεῖ, "προθυμεῖς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαθόντων [f] ἀμε-"νῶ. σὺ δὲ, ὑπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε προθυμεῖσθαί με "εἰς

l Ραμαθὰν] Ita prout p. 307. §. 2. & *alibi*. Αρμαθὰ in *Editis*, *Aliiſque*. εἰς Αρμαθαὶ ἤτοι Αριμαθὶ *Vat.*

m Ανανδρος,] Ανανδρος hic pro *ignavo*, alioquin pro *Vidua* apud Auctores; ut Æſchylus v. 289. Eurip. Andromach. 387. & alibi. SPANH.

n Μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχής.] Ita edere viſum eſt cum μετὰ τοῦ Θεοῦ μὲν καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ ὂν habeant *Baſ.* & *Gen.* μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχίας. τοῦτο δὲ ὂν *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* ἀλλ' ἐν ἅπασι εὐθυμος καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ ὂν *Vet. Interpr.*

o Ραμαθάν·] Sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

p Αγαγὼν ὃ] Sic ex *MSS.* ἀγὼν in *Editis*.

q Γαλβαὰθ ὄνομα,] Ita *Baſ.* & *G.* Γαλβαὰθ juxta *Epiphanium*. Γαλβάθαν *Hen.* & *Busb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαθὰθ, *Samb* ἐν Ραμᾷ Βαλγαθὰ (*Coll Voſſ.*) *Big.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαθὰ ὄνομα ἤτοι Ναϊαθὰ *Vat.* ſcripſit olim *Flavius*, quod puto à 1 Regum c. 20. v. 19. Ναυαθ aut Ναυιθ, aut Γαλγαυαθ vel Γαλγαυιθ, *Collis Naioth*. HUDS. Malim Ναυαθ, uti Interpretes Græci: nam *Naioth* eſt in contextu Hebræo. REL.

r Επ' αὐτὸν,] Πρὸς αὐτὸν ἄγειν ἐκέλευσε συλλαβόντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

s Κἀκείνων ταὐτὸ] Κἀκείνων δὲ αὐτὰ *Vat.*

t Επεὶ δ' ἐγγὺς] Επεὶ δ' ἐγγὺς ὄντα εἶδε Σαμουήλος, πρὶν &c. *Vat.*

v Πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος,] Πρὸς αὐτὸν *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

x Περιδύσας] Id eſt, ἀπενδύσας, ut conſtat ex Lib. VII. cap. 1. non procul ab initio. atque apud *Heſychium* ἐκδύσει, ἀπέδυσεν.

y Αὐτὸν,] Ita ex *Samb.* αὐτὸν in *reliquis*.

z Σαμουήλου] Σαμουήλου καὶ Δ. *Vat.*

a Εξαμαρτὼν] Εξαμαρτῶν *Samb.*

b Φράσαι γὰρ] Aut φράσαι γὰρ ἂν αὐτῷ cum *Big. Samb.* & *Vat.* & mox καὶ τ' ἄλλα προσλαβόντα *Vat.*

c Επὶ ταληθέσι] Επ' ἀληθέσι *Big.* & *Samb.* quod & præfert *Coccejus*. Vetus, *potius quam eum ſperneret quaſi mendacem*.

d Πεφονευμένον] Illa πεφονευμένον αὐτὸν deſunt *Vat.* neque ea agnoſcit *Vet. Interpr.*

e Επερώτα τίνος.] Επερωτᾷ *Vat.*

f Διαμῶ.] Ita in quinque *MSS.* Δαμῶ *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

"εἰς τ πατρίδα [g] Βηθλεέμλω, ἑορτὴν μι τ φυλῆς ἀγά-
"σης, ωεποίηϰεις, ὅτι σὺ μοι [h] συγκεχώρηκας. κἂν μέν,
"οἷον εἰκὸς ϰ σώφρες ἐστι λέγειν ὑπὲρ φίλοις ἀποδημοῦσιν,
"ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ· ἴσθι μηδὲν ὕπουλον [i] παρ'
"αὐτ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' [k] ὡς ἄλλως [l] ἀποκρί-
"νηται, τῦτ' ἔστω τεκμήριον τ κατ' ἐμὲ βεβουλευμένων.
"μισύσεις δέ μοι τὴν διάνοιαν τὴν τ πατρὸς, οἵϰτω τε
"νέμων τὸν ϰ φιλίαν, δι' ἣν πίστις τις παρ' ἐμὲ λαβεῖν
"ἠξίωϰας, αὐτός τε ἐμοὶ δῦναι δεσπότης ὢν [m] οἰκέτῃ
"σῷ. εἰ δ' ὑφίσϰεις τι ϗ ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε
"ϰ φθόνου τ πατέρα.

η'. Πρὸς ἣ τὸ τελευταῖον δυσχεράνας τ λόγων Ιωνά-
θης, [n] ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο· ϰἄν τι σκυθρωπὸν ὁ
πατὴρ αὐτὸ ϰ τὴν ἀπέχθειαν [o] ἐμφανίζον ἀποϰρίνηται,
μισύειν. ἵνα δ' αὐτῷ [p] θαρρῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς ὕπαιθρον ϰ καθαρὸν ἀέρα, ὤδεν παρήσειν ὑπὲρ
τ Δαυίδου σωτηρίας ὤμνυε. "τ γὰρ Θεὸν, εἶπε, τὸν-
"τον, ὃν [q] πολὺ ὁρᾷς ϰαὶ πανταχῆ ϰεχυμένον, ϰαὶ
"πρὶν ἑρμηνεῦσαί με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου
"ταύτην εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τ πρὸς σὲ σωθησῶν.
"ὡς οὐϰ ἀνήσω τ πατέρα πολλάϰις αὐτοῦ τ προαιρέσεως
"διάφορον λαμβάνων, πρὶν ἢ ϰαταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ
"ϰαὶ πρὸς τοὺς ἀπορρήτους αὐτοῦ τ ψυχῆς [r] νόσον. ϰα-
"ταμαθὼν δ' οὐϰ [s] ἀποϰρύψομαι· ϰαταμηνύσω γὰρ πρὸς
"σὲ, ϰαὶ πρᾶον ὄντα ϰαὶ δυσμενῶς διαϰείμενον. οἴ-
"δεν γὰρ ἅτε ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μὴ σοὶ διάφ-
"τὸς εὐχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νῦν, ϰαὶ οὐϰ ἀπολείψει σε.
"ποιήσῃ γὰρ τ ἐχθρῶν, [t] ἄνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἀντ' ἐγὼ,
"ϰρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων· ϰἂν ἀποθανεῖν
"μοι γένηται, τὰ τέϰνα μου σῶζε, ϰαὶ τὴν ἑαυτοῦ τ
"παρόντων μοι ἀμοιβὴν εἰς ἐϰεῖνα ϰατάθου". ταῦτ'
ἐπομόσας, ἀπολύει τ Δαυίδην, εἰς τινα τόπον ἀπελ-
θεῖν τὰ πεδία φράσας· ἐν ᾧ γυμναζόμενον [u] διετέλει.
γνὺς γὰρ τὰ ϖερὶ τὸν πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν
[x] ϗϰεῖ, μόνον ἐπαγόμενον παῖδα. "[y] ϰἂν τρία ἀϰόν-
"τια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σϰοπὸν ϰομίσῃ τῷ παιδὶ ϖροσέσ-
"σω τὰ ἀϰόντια, ϰεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσϰε
"μηδὲν εἶναι φαῦλον ϖαρὰ τ πατρός· ἂν δὲ ταναντία
"τούτων ἀϰούσῃς μου λέγοντος, ϗ τὰ ϗναντία ϖαρὰ τοῦ
"βασιλέως ϖροσδόϰα. τ μέν τοι γε ἀσφαλείας τεύξῃ
"παρ' ἐμοῦ, [z] ϗ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως δὲ μνη-
"σθῇς τούτων ϖαρὰ τὸν τ ὑπεραγίας ϗαιρὸν σϰόπει, ϗ
"τοῖς ἐμοῖς μου γένεσι χρήσιμος". Δαυίδης μὲν οὖν πάν-
τας λαβὼν ϖαρὰ Ιωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγϰείμενον
ἀπηλλάγη χωρίον.

θ'. [a] Τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία [b] δι' ἣν, ἀγνί-
σας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦϰεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ϗ
ϖαϗαθεζομένων αὐτοῦ, τ μὲν παιδὸς Ιωνάθου ἐϰ δε-
ξιῶν, [c] Αβενήρου δὲ τ [d] ἀρχιστρατήγου ἐϰ τ ἑτέρων· ἰδὼν
τὴν τ Δαυίδου ϗαθέδραν [e] ϗενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας

"dices me petiisse Bethleemam, patriam meam,
"quod tribus mea solenne sacrum celebret, adje-
"cto id permissu tuo factum. Et si quidem, ut
"verisimile est & dici solet de amicis peregre eun-
"tibus, dixerit, in rem suam profectus est, scito
"nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero ali-
"ter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in
"me animo agitaverit: mihi autem renunciabis
"voluntatem patris, idque ex misericordia & ami-
"citia, propter quam fidem à me accipere, & ipse
"dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti.
"Sed si quid mali me commisisse senseris, tu me
"interficias *velim* & patrem prævenias.

8. Cæterum Jonathas, verbis extremis ad in- *Amicitiæ fœdus inter Jonatham & Davidem icium.*
dignationem adductus, se quæ postulaverat factu-
rum promittebat: & si quid asperius retulerit pa-
ter, & quod præ se ferat odium, se indicare velle.
ut vero ipsi magis confideret, ei * in apertum e-
ducto purumque aëra jurejurando confirmat, se
nihil non tentaturum quod Davidi in salutem es-
set. Ajebat enim, † "Deum hunc, quem magnum
"esse animadvertis & per omnia diffusum, quique
"priusquam verbis eloquar mentem meam jam no-
"vit, testem appello fœderis quod tecum facio,
"me non cessaturum esse patris *in te* voluntatem
"modis omnibus explorare, donec comperiam ec-
"quid vitii in animæ ipsius involucris lateat. Cum
"vero ut se habeat intellexero, id te non celabo,
"sed tibi indicabo, sive benignus fuerit sive male-
"volus. Novit enim hic ipse Deus, ut illum tibi
"propitium adesse perpetuo precor. Nam &
"nunc quidem tecum est, & te non destituet: fa-
"cietque, sive pater meus sive ego tibi adversèr,
"ut superior discedas. Tu horum duntaxat me-
"mor esto: &, si me mori contigerit, liberos meos
"serva, & gratiam mihi pro hisce debitam illis
"refer". Cum in hæc juraſſet, Davidem dimit-
tit, jussum in certum agri locum secedere, in quo
se exercere moris erat. cognito enim patris ani-
mo, venturum se illic dixit, puero solum secum
adducto. "Et si, tribus jaculis ad scopum emissis,
"puero jussero ut illa petat (fore enim ut ante
"ipsum jaceant) pro certo nosce nihil triste à pa-
"tre *metuendum* esse. quod si contraria me dicere
"audieris, contraria similiter à rege exspecta. Ve-
"runtamen ego securitati tuæ prospiciam, & ni-
"hil mali patieris: tu vero, cum lætiora adve-
"rint tempora, fac horum memineris, curaque ut
"liberis meis prosis". Et quidem Davides, cum
hanc fidem à Jonatha accepisset, in locum consti-
tutum discessit.

9. Die vero sequenti, erat enim novilunium, *Jonathæ irascitur Saulus, propter ejus in Davidem benevolentiam.* 1 *Reg.* c. 20.
rex, cum se pro more purificasset, venit ad con-
vivium. Cumque ei filius quidem Jonathas à dex-
tris assideret, Abenerus vero legatus exercitus à
sinistris, videns Davidis locum vacare tacuit, su-spi-

[g] Βηθλείμλω,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* Βηθλείμ *Hen.* & *Busb.* Βηθλείμα aut Βηθλείμα *Basi.* & *G.*

[h] Συγκεχώρηκας.] Συμπεχώρησας solus *Vat.*

[i] Παρ' αὐτῦ] Lege παρ' αὐτῷ. COCC.

[k] Ως ἄλλως] Ως omittit *Vat.*

[l] Αποκρίνῃ,] Ita cum sex *MSS.* ἀποκρίνει in *Editis.*

[m] Οἰκέτῃ σῷ] Illa οἰκέτῃ σῷ desunt *Vat.*

[n] Ποιήσειν] *Coll. Big.* & *Vossi.* ϗαὶ ποιῆτις.

[o] Εμφανίζον ἀποκρίνῃ,] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐμφανίζων ἀποκρίνει in *Editis*, *Aliisque.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνατο μηνύειν *Vat.*

[p] Θαρρῇ] Aut θάῤῥῃ cum *Samb.* & *Vat.*

* *In apertum eductio purumque aëra jurejurando confirmat,*] Sub dium exiit, ut cœlum intuens Deum juraret.

[q] Πολὺν ὁρᾷς] Μέγαν *Samb.* & *Epiphan.*

† *Deum hunc, quem magnum esse animadvertis & per omnia diffusum,*] Vetus, *quem magnum esse vides, & ubique præsentem.* Verto, *quem maximum vides & ubique diffusum.* Crediderim vero Josephum se accommodasse Gentibus cœlum esse Deum putantibus. COCC. Juxta illud Lucani lib. IX. versu 580. *Jupiter est, quocunque vides, quocunque moveris.* Ita enim libri *MSS.* meliores, non *quodcunque.* HAV.

[r] Νόσον.] Γνῶναι pro νόσον habent *Big. Samb. Vat.* & forsan *Epiphan.*

[s] Αποκρύψομαι·] Αποκρύψω μὰ *Big.* & *Samb.*

[t] Ανθ' ὁ πατὴρ] Εάν τε ὁ πατὴρ ἐμὸς, ἐάν τε ἐγὼ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[u] Διετέλει.] Αὐτὸς διετέλεῖ *Iidem.*

[x] Ἐκεῖ,] Ita cum iisdem *MSS.* ϗκεῖνον ἐπαγ. *Basi.* & *G.*

[y] Κἂν τρία ἀκόντια] Καὶ τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Big.* τρία ἀκόντια ἢ βαλὼν *Samb.* & *Epiphan.*

[z] Καὶ οὐδὲν μὴ] Καὶ σὺ ἢ μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως ἢ μνηθῇς ϖαρὰ τ *Vat.*

[a] Τῇ δ' ἐρχομένῃ,] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* τῇ δ' ἐρχομένῃ.

[b] Δ' ἣν,] Δ' ἣν, δι' ἣν ἁγνίσας *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Αβενήρου ἢ] Αβενήρου *Vat.*

[d] Αρχιστρατήγου] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνθυπατίγου *Basi.* & *G.*

[e] Κενὴν,] Κεκενὴν *Vat.*

spicatus, ideo cum abesse quod à coitu non esset purus. Postquam autem postridie novilunii non adesset, quærebat à Jonatha filio, qua de causa Jessæi filius tam pridie quam eo die à convivio & cœna abfuerit. Ille vero respondit cum ipsius permissu in patriam, ut convenerant, concessisse, tribu *sua* festum solenne agente: quin etiam ipsum ad sacrificium invitasse. & si mihi, inquit, veniam dederis, eò proficiscor: notti enim meam erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas, quam infesto pater ejus in Davidem esset animo: & voluntatem ejus plane perspectam habuit. Haud enim ab ira temperabat Saulus, sed convicia projiciens, à profugis natum hostemque appellabat, & socium Davidis adjutoremque esse dicebat; & neque ipsum revereri neque matrem suam dum ista cogitaret: nolleque hoc sibi persuasum esse, regnum ipsis parum tutum esse, quamdiu superstit Davides. quamobrem se eum acciturum esse dixit, ut supplicium lueret. Cum vero Jonathas subjiceret, quid commisit, ut tanta illum puniendi te incesseret cupido? non amplius Saulus verbis *contumeliosis* probrisque iram exprompsit; sed arrepta hasta in ipsum insiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab amicis impeditus: verum jam filio haud dubium erat, quin Davidem odio prosequeretur, eumque interficere *quammaxime* desideraret; cum parum abfuerit à filio etiam propter illum manu sua perimendo.

Jonathas, de Sauli in Davidem odio persuasus, ejus saluti prospicit. 1 *Reg. c.* 20.

10. Et tunc quidem regis filius è convivio se proripiens, ut qui præ mœrore cibum capere non potuerit, noctem fletu egit insomnem, quod de vita quidem sua periclitatus fuerit, Davides vero morti esset destinatus. At prima luce ante urbem in agrum, specie quidem semet exercendi, re ipsa vero ut amico patris affectum indicaret, sicuti constitutum erat, processit. Cumque Jonathas omnia, in quæ convenerant, fecisset, puerum quidem pedissequum in urbem dimittit, ipse vero in solitudine Davidi in conspectum venit & colloquium. Cumque ille se ostendisset, Jonathæ ad pedes accidit, & *eum* adorans animæ suæ servatorem appellabat. Illum vero à terra attollit *Jonathas*, & sibi invicem impliciti, longiuscule sese mutuo & non sine lachrymis deosculati sunt; sortem suam deplorantes, & quod ea essent ætate & suæ invideretur amicitiæ, porroque locorum intervallo disjungendi essent, quod ipsis nihil à morte differre videbatur. Cum autem vix se ex luctu recollegissent, seque mutuo obsecrassent ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem discesserunt.

ἀ καθαρεύουσάν [f] ἀπὸ σωτηρίας ὑστεραῖν. ὡς ἢ καὶ τῇ δευτέρᾳ τ νεμηνίας ἀ παρῶ, ἐπιφανεὶς ὦδε Δ. παῖδος Ιωνάθᾳ· ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ δ δεῖπνα καὶ τ ἑστάσεως ὁ τᾶ Ιεσσαιᾶ παῖς ἀπολελειπται. ὁ ἢ, πεπορεῦσθαι κ' πὰς σωτῆρας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὰ ἑαυτᾶ πατρῶα, τ φυλ' ἑορτὰν ἀγούσης, ἐπιτρέψαντ ἀυτᾷ· ὦδε καλέσαι μέντοι καὶ τᾶτον ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ θυσίαν. κἀν [g] συγχωρῇς, φησὶν, ἀπέρχομαι· τὰ γὰ εὐνοιάν μ τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπίστασαι. πτι τὰ πρὸς Δαυίδα τᾶ πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, κ τραχυνῶς τὰ ὅλα αὐτᾷ βέλτιον εἶδεν. ἀ γὰ καπέχε τ ὀργῆς Σαύλ, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγονημένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τᾶ Δαυίδα καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὰ μητέρα αὐτᾷ, τοῦτο φρονοῦντα· καὶ μὴ βουλόμενον πείθεσθαι τᾶτ', ὅτι μέχρις ἀ τοῦτου Δαυίδης ἀσφαλῶς αὐτοῖς τὰ τ βασιλείας ἔχῃ. μεταπέμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκας. ὑποτυχόντ δ' Ιωνάθᾳ, τί δ' ἀδικοῦντα [h] κολάσαι θέλεις; οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὰ ὀργὰ ὁ Σαὺλ ἐξένεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἐδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τ φίλων· φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τ Δαυίδα, καὶ διαζῆσθαι παθῶν, ὡς ὦδὲ μικρὸν δ' ἐκεῖνον [i] αὐτόχειρ τᾶ παιδὸς γενόμενα.

ι'. Καὶ τότε μὲν ὁ τᾶ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τᾶ δείπνα, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης πεφαγηκὼς δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τᾶ ὦδὲ μικρὸν [k] ἀπολέσαι, τᾶ καταπεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδα, [l] ἐνυκτέρευσεν. ἅμα ἢ ἡμέρᾳ, πρὸς τ πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς [m] γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων ἢ τῷ φίλῳ τὰ [n] τᾶ πατρὸς Διάθεσιν, ὡς πρέποι. ποιήσας ἢ ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τ μὲν ἑπόμενον ἀπολύει εἰς τὰν πόλιν παῖδα· ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν [p] αὐτῷ καὶ λόγους. [q] ἀναφανεὶς δ' οὕτως, πίπτει πρὸς τ Ιωνάθα ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτᾷ τ ψυχᾶς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' ἀπὸ [r] τ γᾶς αὐτόν· κ περιπλακέντες [s] ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, [t] τά τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τ μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτ διαφέρειν. μόλις δ' ἐκ θρηνῶν ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τ ὅρκων ἀλλήλοις ὦδὲ κελεύσαντες, διελύθησαν.

CAP. XII.

Ut Davides fuga se recipit ad Achimelechum, deinde ad Palæstinorum & Moabitarum reges: utque Saulus Achimelechum cum tota ejus cognatione perimit.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ως ὁ Δαυίδης φεύγ πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπειτα πρὸς τὰς Παλαιστίνων κ Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαὺλ ἀποκτείν τ Αχιμέλεχον κ τὰν γένεαν αὐτᾷ.

Davides Achimelechum pontificem adit. 1 *Reg. c.* 21.

AT Davides, regem fugiens bellumque ab ipso *intentatum*, in urbem Nobam se confert

ΔΑυίδης ἢ [v] φεύγων τ βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτᾷ [x] πόλεμον, εἰς [y] Νωβᾶν ὦδε γίνεται πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον

[f] Ἀπὸ σωτηρίας ὑστεραῖν.] Ὑπὸ σωτηρίας *Vat.*

[g] Συγχωρῇς,] Συγχωρήσης *Vat.*

[h] Κολάσαι θέλεις;] Κολάσασθαι *Big.* & *Samb.*

[i] Αὐτόχειρ] Aut communius cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* αὐτόχειρα.

[k] Ἀπολέσαι,] Ἀπολέσθαι· καταπεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδᾳ διενυκτέρευσεν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* qui mox habet, ἅμα δ' ἡμέρᾳ ὦδε τὸ πεδίον ὦδε τ πόλεως.

[l] Ἐνυκτέρευσεν.] *Coll. Voss.* & *Big.* διενυκτέρευσεν.

[m] Γυμνασόμενος μὲν,] Ita cum *libris omnibus*, præter *Busb. Basil.* & *Gen.* qui habent γυμνασόμενος.

[n] Τᾶ πατρὸς Διάθεσιν,] Τᾶ βασιλέως *Vat.*

[o] Πρόηται] Ita in *MSS.* in *Editis* ὦδε.

[p] Αὐτῷ κ' λόγους.] Αὐτῷ deest *Vat.*

[q] Ἀναφανεὶς] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἄμα φανεὶς in *Editis. Altisque.* & mox ὦδε τ Ιωνάθα ποδῶν *Samb.* & *Vat.*

[r] Τᾶς γᾶς] Τᾶς non agnoscit *Vat.*

[s] Ἀλλήλοις,] Ἀλλήλας *Vat.*

[t] Τά τε] Lege τὰ θ'. COCC.

[v] Φεύγων τ βασιλέα] Ita cum *MSS.* & *Zonara.* φυγὼν *Basil.* & *G.*

[x] Πόλεμον,] Θάνατον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* non male.

[y] Νωβᾶν ὦδε γίνεται] Ita *Gen.* juxta *Biblia S.* & *Epiphanium* in prima syllaba. Ναβᾶν *Basil.* Ναβαὺν *Big.* & *Samb.* Ναβὰν aut Ναβὰ *Busb. Hen.* & *Zon.* Νοβᾶ aut Νοβὰ *Hieronymo* & LXXII. Ναβᾶν ἤτοι Νοβὰν *Vat.*

[z] Αχιμέλεχον] Ita *Basil. G. Vat. Samb. Big.* ut & *Procopius* & *Bibliorum Græc.* editio *Complutina*, juxta *Hebr.* & *Lat. Hieronymi.* Αβιμέλεχον *Hen. Busb. Zon.* & *Epiphan.* ex *Editione* communiori *Græcorum.* Codex autem *Sambuci* hic adnotat, ferme è *Procopio Gazensi*, ἴσιον ὅτι ἡ μὲ παλαιὰ Αχιμέλεχ λέγει· τὸ ἢ ψαλτήριον Αβιμελεχ· τὸ ἢ ἑβραϊκὸν Αβιμέλεχ.

μέλεχον τὸν [a] ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτων παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἠθελεν. ὁ δὲ, πρᾶξιν ἀπόρρητον ἐπιτετάχθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, [b] ἔφη· εἰς ἣν σπουδὴν αὐτῷ [c] βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μὲν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν παρεσκεύασα. ἠξίει δὲ λαβεῖν ἐφόδια. φίλην δ' αὐτὸν ποιήσαν ἔργον [d] ἀβοηθήτου, καὶ πρὸς τὸ παρακείμενον συλλαμβανομένην. τυχὸν δὲ τούτων, ἢ τοῦ [e] ὅπλων τι μὴ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ καὶ Σαούλου δοῦλος [f] ἡμῶν μὲν [g] Σύρος, Δοὴκος δ' ὄνομα, τοὺς δὲ βασιλέως ἡμιόνους [h] νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε [i] τὸ παράπαν· εἶναι δὲ τοῦ Γολιάθου ῥομφαίαν, ὃν ἀποκτείνας τὸν Παλαιστῖνον αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δὲ ταῦτα ὁ Δαυίδης, ἔξω τῆς [k] τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς [l] Γίτθαν [m] διέφυγε τοῦ Παλαιστίνων, ἧς Ἄγχους [n] ἐβασίλευεν. ἐπιγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν [o] τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτοῖς γενόμενος, μωνυόντων ἐκείνων ὅτι Δαυίδης ὁ πολλὰς ἀπεκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ [p] τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ Σαούλου παρ' ἐκείνου πάθοι, προσποιεῖται [q] μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν μὲν ἐκ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα σημήναι [r] μανίας πίστιν [s] πρὸς τῶν Γιτθῶν βασιλῆ [t] γενήσεται τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις [v] προσδυσχεραίνων ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυίδην ὡς τάχος [x] ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δὲ [y] ἔτως ἐκ τῆς Γίτθης, εἰς τὴν Ἰούδα προσήνεγκε φυλήν. καὶ ἐν τῷ πρὸς [z] Ἀδυλλάμην πόλει προήλαυνε διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς [a] ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἐνθα εἴη. οἱ δὲ μετὰ [b] πάσης συγγενείας ἦκον πρὸς αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων δὲ, ὅσοις ἡ χρεία διὰ τὴν φόβον ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ παῦσαι τοῦ [c] ἐκείνῳ δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐθαύμαζον δὲ οἱ πάντες [d] ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς ἐπὶ χρὸς αὐτῷ ἐπὶ συνεργίαις ἤδη [e] προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς [f] τὴν αὐτοῦ χώραν παραδεξάμενον, ἕως ἂν ἀποβῇ τὰ [g] καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. καὶ πεύσεται δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, [h] παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον, ἀξιώσειν.

δ'. Αὐτὸς [i] δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, παραλήψεται δ' εἰς τὴν κληρονομίαν

ad Achimelechum sacerdotem. qui, quod solum venisse & sine amico famulove adesse viderit, *valde* miratus est; & scire desiderabat, quid causæ esset, quod neminem secum attulerit. Ille vero dicebat, regem *mihi* negotium secretum mandavisse, ad quod nullo comitatu ipsi scire volenti opus esset. verum hic loci me convenire famulos jussi. Porro *illi* supplicabat, ut liceret viaticum accipere. nam, eo suppeditato, amici reique agendæ adjutoris officium præstiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. At *tum forte* aderat etiam Sauli servus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis asinas pascebat. Cæterum pontifex ajebat, se quidem ejusmodi quid non habere: esse vero apud se Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum *urbem*, in qua regnavit Anchus. A regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus, hunc esse Davidem qui multas Palæstinorum myriadas occidit, sibi permetuens ne ab eo interficeretur, & periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipsum *adiret* & experiretur, furorem & rabiem simulat, ita ut ore spumam emiserit, & alia, quæ insaniæ fidem faciunt, morbi hujus apud Gittensium regem dederit indicia. Atque *ille*, domesticis suis periratus, ut qui hominem mente alienatum sibi adducerent, jussit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

Inde ad Gittenses fugit, & insaniam simulando è periculo evasit. 1 Reg. c. 21.

3. Cum ita è Gitta evasisset, in Judæ tribum se recipit. atque in spelunca prope urbem Adullammam morans, ad fratres suos mittit qui nunciarent ubi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt; necnon & alii, quibus angustæ res erant aut metus à Saulo rege injectus, eodem confluxerunt, seque ad omnia ejus arbitrio exsequenda paratos esse dicebant. erant autem universi plus minus quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit & auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiscitur: ipsumque orabat, ut, parentibus suis in ejus ditionem & *potestatem* receptis illos, quamdiu de rerum suarum exitu desperaret, præsidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parentesque Davidis, tantisper dum cum eo fuerint, omni honore prosequutus est.

Adullammam petit, dein se confert ad Moabitarum regem, sibi suisque benignum. 1 Reg. c. 22.

4. At ipse, cum propheta ei imperasset ut è solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Judæ

Saulo, de Davide ad suos quæsto, indicat Doëcus eum ab Abimelecho receptum fuisse. 1 Reg. c. 22.

[a] Ἱερέα.] Ἀρχιερέα *Vat.* HUDS. Mox ἀρχιερέα appellat. Nam & alii Pontificem Maximum Ἱερέα nuncupant ἁπλῶς. REL.

[b] Εἶπε.] Ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

[c] Βουλομένῳ μαθεῖν] Βουλομένης μ. *Iidem.* (βουλομένοις *Coll. Voss.*) βουλομένῳ λαθεῖν *Vat.* & *Hen.* Cocceius utrumque forte abundare putat.

[d] Παραχρῆμα,] Παραχρῆμα *Vat.*

[e] Ὅπλων τι] Ὅπλον τι in quatuor *MSS.*

[f] Γένος μὲν] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* atque ita *Vet. Interpr.* vel ἡμῶν μὲν cum *Vat.* ἡμέτερος in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Σύρος,] Ἰδουμαῖος juxta *Biblia Hebraïca.* Sic etiam legit *Hieronymus.* Attamen ὁ Σύρος habent *Interpretes* LXXII. excepto codice *Complutensi*, qui forsan ad *Hebraïcum* fuerit emendatus. Verisimile est, quod & alii observarunt, dissensum ortum esse ex confusione vocum *haadomi* & *haarami*, una litera in aliam permutata. Videsis *Lud. Capellum* in *Critica S.* l. 4. c. 5.

[h] Νέμων.] Ita cum *Interpp.* LXXII. ἀρχιποιμὴν *pastorum præfectus* juxta textum *Hebraïcum.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. Lib. II. c. 44.

[i] Τι τοιοῦτον·] Illud τι ex *MSS.*

[k] Τῶν Ἑβραίων] Illud τῶν deest *Vat.*

[l] Γίτθαν] Γεθὰν *Big.* & *Samb.* Γέτθαν *Hen.* & *Busb.* Γὶθ ἐ *Bibliis S.* habent *Zonaras* & *Epiphan.* Γαθ *Masoretis.*

[m] Διέφυγε] Ἐφυγε τὸν Π. τῆς Ἀγχοῦς, ἤτοι Ἀγχοῦν *Vat.* Rex ille juxta *S. Literas* & *Epiphanium* Ἀχὶς.

[n] Ἐβασίλευεν.] Ita *MSS.* ἐβασίλευσεν *Bas.* & *G.*

[o] Τοῦ βασιλέως οἰκετῶν,] Τοῦ negligit *Vat.*

[p] Τὸν κίνδυνον] Forte τοῦ κινδύνου. COCC.

[q] Μανίαν τε] Sic *MSS.* in *Editis* μανίαν καὶ λ.

[r] Μανίας] Forte abundat. COCC.

[s] Παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ] Τῶν Γιτθῶν *Vat.* τοῦ τῷ τῶν Γιτθῶν *Big.* & *Samb.*

[t] Γενήσεται τῆς νόσου.] Ita *MSS.* γένοιτο τῆς in *Editis.*

[v] Προσδυσχεραίνων] Eo modo in quinque *MSS.* προδυσχεράνας, pro προσδυσχεράνας, in *Editis.*

[x] Ἐκβαλεῖν] Ἐκβάλλειν *Big.* & *Samb.* ἀγαγεῖν ἔξω *Vat.*

[y] Οὕτως οὖν τῆς Γίτθης,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὅτω.

[z] Ἀδυλλάμην πόλει] Sic *Big.* & *Samb.* Ἀδυλλάμη *Bas.* & *G.* Ἀδολλαμῆ *Vat.* Ἀδυλάμη *Hen.* & *Busb.* Ἀδολάμη *Epiphan.* Ἀδυλλὰμ *Zonaras* ex LXX.

[a] Ἀδελφοὺς δηλῶν] Ἀδελφοὺς αὐτοῦ *Vat.*

[b] Πάσης συγγενείας] Πάσης τοῦ συγγ. *Hen.* & *Busb.* mox καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοις *Iidem.* καὶ τοῦ γε ἄλλων ὅσοις *Vat.* dein ἡ χρεία *Big.* ἐχθρεία *Epiphan.*

[c] Ἐκείνῳ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκείνου in *Editis*, *Aliisque.*

[d] Ὡς τετρακόσιοι.] Ὡσεὶ *Samb.* & *Vat.*

[e] Προσγεγενημένης,] Προσγεγονυμένης *Big.* γεγενημένης *Vat.*

[f] Τὴν αὐτοῦ χώραν] Τὴν ἑαυτοῦ χ. *Vat.*

[g] Καθ' αὐτὸν τέλος] Ita in quatuor *MSS.* (& *Cocc.*) καθ' αὐτῶν *Bas. G. Aliique.*

[h] Παρ' ὃν ἐτύγχανον] Παρ' ὅσον *Hen.* & *Busb.*

[i] Δὲ] Lege δὴ. COCC.

dæ concedens illic habitaret, jussis obsequitur: & in Sarin urbem se conferens ibidem commoratus est. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu esse visum, in non mediocrem conjectus est metum & perturbationem: nam viri animi elati fortisque non ignarus, magni aliquid ex ipso oriturum esse suspicatus est, quod certe luctum sibi crearet & molestiam. atque ad se convocans amicos, & duces, & tribum ex qua ipse erat, in collem ubi regiam habuit, sedensque in Arura (nam locus quidam erat sic dictus) magna aulicorum multitudine eum stipante totoque satellitio, *sic* eos affatur. "Equidem novi, viri popu-
"lares, quod beneficentiæ meæ memineritis; ut-
"que agrorum aliquos dominos constituerim, fe-
"cerimque ut *alii* honores apud populum conse-
"quantur & dignitatem. Vos igitur interrogo,
"num plura & his majora munera à Jessæi filio
"exspectetis? nam compertum habeo universos ad
"eum incumbere, cum filius meus Jonathas & ipse
"rebus illius studuerit, vobisque ei favere persua-
"serit. Non enim ignoro quæ Davidi juraverit,
"quæque cum illo fœdera inierit: neque quod Jo-
"nathas quidem consilio suo & auxilio ea promo-
"verit, quæ contra me facere decretum est. ve-
"strum vero nemini curæ sunt ista, sed quæ sint
"consequutura patienter attenditis". Cum autem rex tacuisset, alius quidem præsentium nemo quidquam respondit, Doëcus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat; se vidisse Davidem cum venerit in urbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quæ eventura essent ex eo vaticinante perspecta habuisse, commeatuque accepto & Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuisse.

Saulus Achimelechum & sacerdotes interfici jubet. 1 Reg. c. 22.

5. Saulus igitur, cum pontificem ejusque patriam omnem familiam accersi jussisset, "quid, in-
"quiit, mali aut ingrati à me passus es qui Jessæi
"filium benigne exceperis, & cibaria quidem ei
"dederis & arma, regno meo insidianti? & cur
"etiam ei de futuris ex oraculo pronunciaris? sane
"non tibi ignotum erat, quod à me profugerit
"domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, ut facta inficiaretur; sed libere fatebatur se illa *ei* suppeditasse, non ut à Davide gratiam iniret sed ab ipso. "tibi enim hostem esse
"ne quidem sciviisse, ajebat, ministrum vero fide-
"lissimum, & quod hisce majus, & generum jam
"tuum & necessitudine conjunctum. nam illis
"non inimicos impertire moris est hominibus,
"sed quos maxime benevolentia & honore prose-
"quuntur. pro eo autem non se nunc primum
"vaticinatum esse, sed & sæpius & alio in loco
"hoc feciisse: cumque se diceret à te omni festina-
"tione missum ad aliquid agendum, si nihil ho-
"rum præbuissem quæ desiderabat, tibi magis
"quam illi me ista abnuere putabam. Quare non
"est, quod de me male sentias, aut ob ea quæ nunc

ὁ Ιούδα Φυλῆς ἀν αὐτῇ Δάαμ, πείθεῖ. καὶ ἀφιγμένον εἰς [k] Σάρειν [l] πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σαοὺλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πολίτης ὀφθείη Δαυίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ παραχὴν ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τὸ ἀνδρὸς καὶ τὴν ὑπόμνιαν, ἰδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, [m] ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν Φυλὴν [n] ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, πρὸς αὐτὸν ἦλθεν [o] τὸ [P] Βοανὸν ἤ τὸ βασίλειον [q] ἔχει, καὶ καθίσας [r] ἐπ' Αρώρης· τόπος ἦν τις [s] ἄτω προσαγορευόμενος· πικρῶς πολιτικῶς πρὸς αὐτὸν ἔσης [t] τῆς τάξεως καὶ τῶν σωματοφυλάκων· λέγει πρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέ-
"μνησθε [v] μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι καὶ ἀγρῶν
"τινας ἐπέτρεψα δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ πλήθει καὶ
"τάξεων ἠξίωσα. πυνθάνομαι τοιγαροῦν, εἰ μείζονας
"τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ Ιεσσαίου παιδὸς
"προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ [x] προσέξετε,
"τὸν ὑμῶν παῖδος Ιωνάθου αὐτῷ τι ἄτως φρονήσαντος καὶ
"ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. ἐγὼ γὰρ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς
"συνθήκας τὰς πρὸς Δαυίδην αὐτῷ γεγενημένας· ἴσθε
"ὅτι σύμβολος μὲν καὶ συνεργὸς Ιωνάθης ἐστὶ τῶν κατ'
"ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γὰρ ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων,
"ἀλλὰ τὸ λυπηθησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων· Δωὴκος δὲ ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαυίδην εἰς [y] Νωβᾶν πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια καὶ τὴν ῥομφαίαν [a] τοῦ Γολιάθου πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι.

6. Μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ [b] τὴν συγγένειαν Σαοὺλος, "τί ποτ' ὢν, εἶπεν,
"ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ [c] ἄχαρι, τὸν Ιεσσαίου παῖδα προσε-
"δέξω, καὶ σιτία μὲν αὐτῷ μεταδώκας καὶ ὅπλων,
"ὄντι τῶν [d] ἐμῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ
"τῶν μελλόντων ἐχρηματίσω; οὐ γὰρ δὴ σε φεύγων ἐμὲ καὶ
"μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα προσομολογεῖ, αὐχεῖ Δαυίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. "πολέμιον γὰρ [e] σὸν οὐκ εἰδέναι, ἔφασκε,
"πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα [f] δοῦλον καὶ χιλίαρχον, καὶ
"τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα
"δ' οὐκ ἐχθροῖς [g] παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ
"τοῖς εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφη-
"τεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον [h] αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις
"καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι· φήσαντι δὲ ὑπὸ σοῦ πεμ-
"φθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν
"προσδεχεῖν ὧν ἐπιζητεῖ, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ οὐκεί-
"νῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ'
"ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυίδην
"ἐγκει-

k Σάρειν] Σάρλω *Big. Samb.* & *Gall.* Σάρειν πόλιν ἥτοι Σάρειχον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Sarin*, *Sarich*, *Sarimit*, & *Aret.* non dubito quin legendum sit, εἰς Αρλὼ, vel Αρέθλω πόλιν, litera Σ attracta ex præcedenti vocula εἰς. Hebræis *jahar Hhareth.* lenius Αρὶθ *Eusebio.* HUDS. Conf. inf. Cap. 13. §. 10. SPANH. Natum ex sylva *Chareth.* confer 1 Sam. 22. 5. REL.

l Πόλιν] Lege πόλιν, quod & interpres videtur legisse & in *MSS.* est. REL.

m Υφ' ᾧ κλαύσεσθαι] Εφ' ᾧ κλ. π. καὶ συμπονήσειν ἐπ. *Vat.* HUDS. Forte ἀλλ' ἐφ' ᾧ κλαύσεσθαι π. καὶ πονήσειν ἔμελλεν. COCC.

n Ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν,] Ita cum melioribus *MSS.* ἐξ ἧς αὐτὸς πᾶς. *Basil.* ἐξ ἧς αὐτὸς πᾶς. *Gen.*

o Τὸ Βανὸν ἤ τὸ βασίλειον] Conf. sup. Cap. VIII. §. 1. SPANH.

p Βανὸν ἤ τὸ βασίλειον] Sic & LXX. *Intt.* ἐκάθητο ἐν τῷ βανῷ, existimantes בנעים in textu *Hebraico* esse nomen appellativum.

q Εχει, καθίσας] Εἶχε *Samb.* & *Big.*

r Επ' Αρώρης·] Septuaginta etiam senes posuerunt ἐπὶ τὴν ἄμπελον pro *thabbath haeschal*, i. e. *in nemore* juxta *Hieronymum* & *Jonathanem* interpretes. at *in segete* vertit *Epiphanius*.

s Οὗτω προσαγορευόμενος.] Illa οὗτω προσαγορευόμενος non agnoscit *Vat.*

t Τῆς τάξεως] Articulum inseruimus ex *MSS.*

v Μὲν οἶδ'] Εὖ οἶδ' *Vat.*

x Προσέξετε,] Sic quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσέξετε τιμῇ τι π. *Bas.* & *G.*

y Νωβᾶν πόλιν] Ναῦαν, τὴν καὶ Νομβὰν πόλιν *Vat.* Vide Cap. XII. §. 1.

z Αχιμέλεχον] *Al.* Αβιμέλεχον. de quo ibidem.

a Τοῦ Γολιάθου] Articulus deest *Vat.*

b Τὴν συγγένειαν Σαοὺλος,] Τὴν γενεὰν *MSS. Vet. Interpr.* & *Zon.* atque ita mox inferius.

c Αχαρες,] Αχάριστον *Vat.*

d Ἐμῆς βασιλείας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* in *Editis* desideratur ἐμῆς.

e Σὸν οὐκ εἰδέναι,] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* σὸν deest in *reliquis.*

f Δοῦλον καὶ χιλίαρχον,] Δούλοις *Vat.*

g Παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους,] Παρεχεῖν *Vat.*

h Αὐτῷ,] Αὐτῷ, πολλάκις ἤ καὶ ἄλλοτε *Big. Samb.* & *Vat.*

i Τὸν

"ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τὴν τότε μου δοκοῦσαν φιλαν-
"θρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ
"χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ.

ς'. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε [i] τὸν Σάυλον· ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μηδὲ [k] ἀληθεῖ πίστιν
ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, [l] πειρᾶσθαι αὐ-
τὸν, μὴ τῆς ψυχῆς ἀποκτεῖναι. μὴ θαρρούντων δὲ ἐκεί-
νων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων
μᾶλλον ἢ τὸ θεμιτὸν τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ
Δωεκῳ προστάσσει τὸν φόνον. καὶ θέλαβὼν [m] ὁμοίους
αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος ἀποκτείνει τὸν [n] Αχιμέλεχον, καὶ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς [o] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα
καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ Σάυλος καὶ εἰς τὴν πό-
λιν τῶν ἱερέων [p] Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν,
ἀ γυναικῶν, ἀ νηπίων, ἀλλ' ἄλλης ἡλικίας φειδόμε-
νος· αὐτήν τε ἐνέπρησε. μόνος δὲ σωθῆναι τῶν ἱερέων Αχιμε-
λέχου Αβιάθαρος ὄνομα. τοῦτο μέντοι γε σωθὲν, καθὼς
προεφήτευσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ [q] Ηλεὶ, διὰ τὰς τῶν
υἱῶν αὐτοῦ δύο θέλανομίας [r] εἰπὼν διαφθαρησεσθαι τοὺς
ἐκγόνους.

ζ'. Σάυλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτως ἔργον διά-
πραξάμενος, καὶ γῆν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας
τιμῆς, καὶ μήτ' ἐπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ἐπὶ γήρᾳ
[s] αἰδῶ, κατέβαλεν δὲ καὶ τὴν πόλιν, ἣν
πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτό-
θι [t] τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τὸ τοιοῦτος φέ-
ρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατα-
νοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μέχρις ἂν μέν εἰσιν
ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, [v] τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ
φύσει μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἰσι καὶ μέ-
τριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ
[x] τὴν πᾶσαν ἔνοιάν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὲ καὶ
θεῖ τὰ θεῖα πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν
τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ ἃ τε ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμε-
να, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν
μέλλει πᾶσι ἕσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ
δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετεκδυσάμενοι, καθ' ὥσ-
περ ἐπὶ [y] σκηνῆ προσωπεῖα τὰ ἦθη καὶ τοὺς τρόπους ἀπο-
θέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, κατα-
φρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ
τὴν εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τὴν δικαιοσύνης, ἔγγιστα τοῦ φθο-
νεῖσθαι γεγυμνασμένους, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοή-
σωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τόθ' ὡς οὐκέτι βλέπον-
τος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν [z] δεδιότος,
οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δὴ ἂν ἢ φοβη-
θῶσιν ἀκούσαντες, ἢ [a] μισήσωσι θελήσαντες, ἢ [b] στέρ-
ξωσιν ἀλόγως· ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ [c] ἀλη-
θῆ, καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ

"Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est,
"humanitatem suspiceris. nam amico & genero
"tuo & tribuno *eam* tribuebam, non hosti.

6. Hæc cum diceret pontifex, Saulo non persuasit: sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progenici interitum. *Doëcus régis mandata exsequitur.* 1 Reg. c. 22.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo & omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram ætatem miseratus neque grandævos reveritus, urbemque præterea funditus evertit, quam in patriam & alumnam sacerdotum & prophetarum illic Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat) fecit ut omnes intelligerent perspicerentque hominum ingenium: quod tantisper dum privatam vitam agant, humilisque sint fortunæ, quia tum naturæ obsequi nequeunt nec quod lubet facere audent, boni sunt & moderati, ac quod justum est unice persequuntur, & in id toto animo omnique studio incumbunt. tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quæ in vita agunt hominesinterfit; & non solum opera cum fiant, sed & cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Cum vero ad potentiam & imperium provecti sunt, tunc, hisce omnibus exuti, & institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam, & rerum humanarum divinarumque contemptum. & cum maxime illis opus est pietate & justitia, ut qui invidiæ proxime constituti sunt, & ob cogitata & facta omnium in conspectu collocati; tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata & firma & vera, atque hominibus & Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui *Querela Flavii de pravo hominum ingenio.*

i Τὸν Σάυλον·] Τὸν Σάυλον· δεινὸς γὰρ ὁ φόβος *Big. Samb.* & *Vat.*

k Αληθεῖ πίστιν] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀληθῶς in *Editis*, *Aliisque*. ἀληθεῖ πίστιν ὁμιλίᾳ *Vat.* & dein κελεύει τ. ὁπ. θέλασθαι αὐτὸν ἀποκτεῖναι.

l Πειρᾶσθαι αὐτὸν,] Πειρᾶσαι *Big. Samb. Epiphan.* & *Zonaras.*

m Ομοίους αὐτῷ] Ita quatuor *MSS.* & *Epiphan.* ὁμοίως *Basil.* & G. haud male.

n Αχιμέλεχον,] Sic in *Basil. G. Vat.* & *Samb.* Αβιμέλεχον & mox Αβιμελέχου in *cæteris.*

o Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Numerum sacerdotum in *S. Literis Hebraicis* trecentis hic augent *Basil.* & *G.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι *Epiphanius*, *Zonarasque* & *Interpretes* LXXII. πεντήκοντα καὶ τριακόσιοι *Theodor.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι, πεντήκοντα δὲ *Hen.* ὡς πενταπόσιοι καὶ τεσσαράκοντα *Busb.* ἕξαυ δ' οἱ πάντες πέντε καὶ ὀγδοήκοντα *Vat.* hic loci. Verum infra (p. 347. §. 7.) cum *Flavio* trecentos (numero rotundo) Achimelechi causa dicit periisse.

p Νωβᾶν,] In *MSS.* varie, Νομβὰ, & Νομβὰν & Νοββάν. Vide p. 342. v. ultimo.

q Ηλεὶ,] In libris omnibus Ηλὶ aut Ηλεί, rectius, ut puto, Ηλὶ aut Ἠλεί.

r Εἰπὼν διαφθαρησεσθαι] Εἶπε γὰρ διαφθ. *Vat.*

s Αἰδῶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vett. Grammatici.* αἰδὼ *Basil. G. Aliique* cum *novis.*

t Τὸ θεῖον ἐπελέξατο,] Hinc aliquis efficeret, Josephum credidisse hanc urbem unam fuisse ex illis, quas Deus sacerdotibus assignaret. Verum inter illas Nob non recensetur in sacris literis. Et quia prophetis illam a Deo destinatam æque ac sacerdotibus scribit, & clarum est nullas urbes prophetis datas fuisse, quemadmodum Levitis & Sacerdotibus, intelligi debet, providentiam Divinam hanc esse id temporis sedem multorum sacerdotum & prophetarum voluisse. REL.

v Τῷ μὴ δύασθαι χρῆσθαι] Τῷ μὴ δυάσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσι καὶ ὅσα δύανται καὶ θέλουσιν, ἐπιεικεῖς *Vat.*

x Τὴν πᾶσαν ἔνοιάν] Ita cum *MSS.* in *Editis* alio ordine τὴν ἔνοιάν τε καὶ πᾶσαν σπ.

y Σκηνῇ προσωπεῖα] Aut σκηνῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

z Δεδιότος,] Οὐ δεδίότις *Vat.*

a Μισήσωσι θελήσαντες,] Μισήσωσιν ἐθελήσαντες *Big.* & *Samb.*

b Στέρξωσιν ἀλόγως·] Ita ex præcedentibus cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* στέργωσιν.

c Αληθῆ,] Sic *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habeat τῷ Θεῷ. in *Editis*, *Aliisque*, τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ δοκοῦσι, pro καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ τῷ Θεῷ δοκοῦσι.

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia. ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne conflctas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas;* neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & reiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiatha-, è cæde elapsus, Davidem adit. 1Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam ipsæc ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγῳ αὐτοῖς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ τιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ παλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. [e] καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ τούτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας· ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑποβολὰς αὐτῶν [f] ἀπιθάνοις. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις· οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο Σαοὺλος ἡμῖν ὁ [h] Κίσου παῖς, ὁ πρῶτος [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας οὐκ ἐκ τοῦ πρὸς Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ἀφ' ἁπάσης δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τόπῳ τινὶ [l] ναὸν ἀφ' ὧν διάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατέστησεν· τοσούτους μὲν ἀνελών, μείναι δ' ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι.

η'. Ὁ δ' Ἀβιάθαρος ὁ [n] μὲν Ἀχιμελέχου παῖς, ὁ μόνος διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τῆς ὅλης τοῦ Σαοὺλος φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τήν τε οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα [o] περὶ αὐτὸν ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δώηκον· ὑπενοήσας γὰρ διαβληθήσεσθαι [p] πρὸς αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἀτυχίας ταύτης αὐτὸς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [q] λησόμενον ἄτως, ἠξίει.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samuelis & Nabali.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυίδης τὸν Σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γιγόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἀφῆκεν· καὶ περὶ τοῦ Σαμουήλου τελευτῆς καὶ Ναβάλου.

Davides, Cillanis opem ferens, cædit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν [r] Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτούς, [s] εἰ ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ τῶν προφητῶν πυθομένῳ ἐπιτρέψει νίκην. ὡς δὴ σημήνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μετὰ τῶν ἑπομένων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ προσμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως ἅπαντες [t] ἀλωνισάμενοι καὶ τὸν καρπὸν [v] σωσείλαν ἀδεῶς. Σαούλῳ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δ' ἐπὶ πάντας, εἴς τε τοὺς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε [y] σωτήσαν καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαοὺλος ἀκούσας ἐν [z] Κίλλᾳ τὸν Δαυίδην· καὶ, θεὸς ἤδη χερσὶ τὸν ἐμαῖς ὑποβέβηκε αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ [a] συνηνάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προσέταξεν ἐπὶ τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι· καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυίδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δ' αἰωρόμενος ὁ Δαυί-

[d] Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* μὲν τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντας *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲν πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

[e] Καὶ προαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris καὶ προάγγ.

[f] Ἀπιθάνοις.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

[g] Τοῦτο παθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

[h] Κίσου παῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισαίου, aut Κηταίου hic loci habent Codices *Josephi.*

[i] Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium.*

[k] Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατείας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. REL.

[l] Ναὸν ἀφ' ὧν διάσας ἱερέων] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

[m] Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* καὶ.

[n] Ὁ μὲν διασωθῆναι] Ὃς μὲν *Vat.*

[o] Περὶ αὐτὸν ἐσόμενα,] Περὶ αὐτῷ *Vat.*

[p] Πρὸς αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα] Παρ' αὐτῷ *Vat.* & mox τὸ ante μένειν praeterit.

[q] Λησόμενον ἄτως,] Alii sic distingunt, λησόμενον, ἄτως ἠξίει.

[r] Κιλλανῶν] Ita *Basil. G. Vat.* & *Big.* Κιλανῶν *Samb.* Κειλανῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλανῶν *Epiphan.* omnes ex *Ceila* Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλανοῖς, mox infra.

[s] Εἰ ὁ Θεὸς] Τῷ Θεῷ προσφὰς δὲ προφήτῃ πυθομένῳ εἰ ἐπιτρέπει *Vat.*

[t] Ἀλωνισάμενοι] Ἀλῶναι· vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἀλῶνα *aream* LXX. Gen. L. 10. SPANH.

[v] Σωσείλαν] Forte σωῆγον. COCC.

[x] Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud δὲ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

[y] Σωτήσαν] Hic mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

[z] Κίλλᾳ] *Al.* Κιλᾷ & Κειλᾷ. juxta *Eusebium* Κειλὰ.

[a] Συνηνάγκασεν] Συνεληλύγκασεν οὐ ἐλθεῖν *Vat.*

Δαυίδης, καὶ μαθὼν ΠΡΟΣ [b] τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, ΠΡΟΣΚΑΛΕΣΑΜΕΝΟΣ τοὺς [c] περακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς [d] Ενγεδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ΠΡΟΣ τῶν Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἴς τινα τόπον [e] Καινὴν καλουμένην τῆς [f] Ζιφίων ΠΡΟΣΗΛΘεν· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς ΠΕΡΙ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσιν τοῖς Εβραίων δυνάμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ· φιλεῖν δὴ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους [g] ποιησάμενος τὸν εἰς ἅπαντα τὸν βίον ΠΡΟΣ ἀλλήλους εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπηράσατο. [h] αὐτῷ ΠΡΟΣΕΦάνη τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ ΠΡΟΣ τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τῶν Φροντίδων καὶ δέους [i] ΑΠΗΧΘΙσας· αὐτὸς δὲ ΠΡΟΣ αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ [k] Σιφλωιοὶ, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς ΑΦικνεῖσθαι τὸν Δαυίδην· καὶ ΠΡΟΣδώσειν ἔφασαν [l] ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. κατειληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφίνης [m] στενῶν, οὐκ εἶναι [n] φυγεῖν αὐτῷ ΠΡΟΣ ἄλλους. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τὴν εὐνοίας ὑποσχόμενος αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν Δαυίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀνεθαρρήθη ἀπεκέναι. καὶ οἱ μὲν ἦσαν τὴν ὁδὸν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Δαυίδου ΠΡΟΣηγον τὸν βασιλέα, σπεύδοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ΠΡΟΣοχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν [o] φανερωτέραν κατάσχησιν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἳ μηδὲν [p] κινδυνεύειν ἔμελλον οὐκ ὄντος μὴ τοιούτου ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ [q] φιλοτιμίας, ΑΦὸ δὲ κολακείαν καὶ [r] κέρδος ΠΡΟσδοκίαν ΠΡΟΣΗΚΟΝ τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ ΠΡΟΣ δίκην ζητούμενον ὑπὲρ θανάτου, καὶ λανθάνειν δυνάμενον [s] διέβαλλον, καὶ ΠΡΟΣδώσειν ὑπέσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τῶν Ζιφλωῶν κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, σκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς [t] ἐκείνων χώρας, φεύγει δὲ ὑπὲρ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ [v] Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὡρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνοις διώκειν Σαοὺλος. κἀγὼ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ὑπὲρ τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. [x] ἀντιπεριέστασαν γὰρ τὸν Σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυίδου, μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ὑπὲρ τὴν [y] τῶν Εβραίων ἐσχατοκεκαυμένην χώραν ἀκροθέντες. ὑπὲρ γὰρ τούτου ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸ ἴδιον σπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν ὑπεριδεῖν τὴν γῆν κακωθεῖσαν.

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexisset, & à Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret; Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipsum convenisset & salutasset, eum hortabatur bono animo esse; & de futuris bene sperare, malisque nequaquam cedere præsentibus. nam & regnaturum esse, & Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum jurasset, quoad viveret, fidem inter ipsos & benevolentiam conservaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant; brevique se illis benevolentiæ ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent & solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se *continuo* secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed & magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo & maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio & spe lucelli à rege *consequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæsitum, & qui latere poterat, insimulabant, & regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maonæ.

Jonathas it consolatum Davidem, apud Ziphenos morantem. 1 Reg. c. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 Reg. 23.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* persequendum. audito enim in itinere quòd superatis angustiis evasisset, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à persequutione Davidis, cum in eo jam esset ut illum caperet, alò avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem fecisse. in eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit; illorum injurias propulsare magis è re sua esse arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere.

Saulum à Davide persequendo revocat Palæstinorum incursio. 1 Regum c. 23.

4. At-

[b] Τῷ Θεῷ] Articulum negligit *Vat.*

[c] Τετρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους scribi debet.

[d] Ενγεδαΐν λεγομένης.] Ενγελαΐν *Baſ. G. Samb.* Ενγαλαΐν *Big.* Ενγεδὼ *Vat.* & forsan *Epiphan.* cùm itaque Λ & Δ sæpe commutari soleant, rescripsi Ενγεδῶν.

[e] Καινὴν καλουμένην] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* Κεϊλὰ prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noster *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *bahadesa* ἐν τῇ καινῇ pro *baboresa, in sylva.*

[f] Ζιφίων ΠΡΟΣηγέσθαι] Aut Ζιφίνης cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

[g] Ποιησάμενος] Ποιουμένου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

[h] Αὐτῷ ΠΡΟΣελάσαντι] Vocem αὐτῷ inseruimus ex *MSS.*

[i] Απηχθίσας·] Απηχθίσας αὐτόν. ὁ δὲ *Vat.*

[k] Ζιφλωοὶ,] Ita in *Excusis* & *plerisque MSS.* Ζιφαῖοι & Ζιφινοὶ in *aliis.*

[l] Ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι.] Ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν *Vat.*

[m] Στενῶν,] Στενωπῶν *Vat.*

[n] Φυγεῖν] Aut φυγὼν cum *Samb.* & *Big.*

[o] Φανερωτέραν κατάσχησιν.] Φανερωτέραν κατάσησιν *Big. Vat.* & *Samb.* φανερωθέντα κατάσησιν juxta *Epiphanium.*

[p] Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνεύσειν *Vat.*

[q] Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abest à *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall. Vat.* & versione *Epiphanii:* nulla injuria.

[r] Κέρδος ΠΡΟσδοκίαν] Κέρδος ἐπιθυμίαν τε καὶ ΠΡΟσδοκίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* ΑΦὸ δὲ κολακείαν καὶ βασιλέως καὶ ΠΡΟΣὰ δίκην ζητ.

[s] Διέβαλλον,] Διέβαλλεν *Samb.* & *Vat.*

[t] Εκείνων χώρας,] Εκείνης ex *Vet. Interpr.*

[v] Μάωνος ἐρήμῳ.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σιωνος, lusit Scribarum. HUDS. Μαὼν scriptum oportuit. 1 Sam. 23. 20. REL.

[x] Αντιπεριέστασαν γὰρ] Αντιπεριέστησαν *Hen.* & *Busb.*

[y] Τῶν Εβραίων] Τῶν deest *Vat.*

Saulus in ſpelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter ſpem liberatus, ad agri Engedini anguſtias ſe recipit. Paleſtinis autem expulſis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille verò, aſſumptis tribus armatorum millibus *ex omni Iſraelitarum numero* ſelectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis *illis* abeſſet, prope viam conſpicit ſpeluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis delitescebat. itaque ſtimulatus ad requiſita naturæ ſolus in eam intravit. Conſpectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adeſſe tempus ulciſcendi inimicum à Deo oblatum, ſuadenteque ut Saulo caput amputaret, ad ſeſe è vita erratica & ærumnis expediendum, ſurgens abſcidit quidem laciniam ſolummodo veſtis quam gerebat: ſtatim vero pœnitudine ductus injuſtum facinus eſſe dicebat dominum ſuum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus eſt. nam ſi ille in nos malignus, haud fas eſt ut par illi referam. Cum autem Saulus è ſpelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obſecrans ut *ipſum* audire vellet. Cum que rex reſpexiſſet, adorat eum in faciem procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanaſque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amiciſſimos in ſuſpicionem "vocari patiaris: ſed potius ex rebus ipſis ſpectari "debet, ut quiſque in te animo ſit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujuſque* "benevolentia clare elucescit. Et quidem verba "comparata ſunt ut utriuſque, veri & falſi, ſpe- "ciem præ ſe ferant: facta vero nudum animum "conſpiciendum ſiſtunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam perſequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *ſumma* iniquitate moliris. "Quî fit ut tanto in errore de me verſeris, quaſi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "ſis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie ſemet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa uſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, è manibus "elabi non ſiviſſes? quando enim veſtis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "taſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, à juſta quidem vindicta "abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me injuſto "proſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, moreſque "noſtros redarguat". Saulus autem, modo increſcendo

Davidis cum Saulo expoſtulatio. 1 Reg. c. 24.

δ. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ἐκ φόβου τ κίνδυνον ἀφφυγὼν, εἰς τὰ στενὰ τ [z] Ενγαδδωΐς ἀφικνεῖται. Σαοὺλ δ', ἐκβαλόντι τὰς Παλαιστίνας, ἦκον ἀπαγγέλλοντές τινες τὸν Δαυίδην ἐν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς διατρίβειν ὄροις. λαβὼν δ' τριχιλίους [b] ὁπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γινόμενος ἀ πορρω τ τόπων, ὁρᾷ φάραγγά τινα βαθὺ καὶ κοῖλον, εἰς πολὺ μῆκος ἀνεφγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιχείρησε οὖν [c] ὑπὸ τ κρ' φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. ἰδόντες δ' [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδου· καὶ φράσαντές τ ἰδόντα μενὸς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ φάσκα τὸν Θεὸν καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, καὶ συμβουλεύοντες τῷ Σαοὺλ ἀποτεμεῖν τινὰ κεφαλὴν, καὶ τ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πολυπραγμοσύνης, ἀναστὰς ἀπέτεμνε [f] μὲν τὸν περυγα τῆς ἱματίου [g] μόνον ὅ ὁ Σαοὺλος [h] ἀμπέσχετο. μετανοήσας δ' αὖθις, ὡ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτῷ δεσπότην, ὃν τὸν ὑπὸ τ Θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰ εἰ πονηρὸς ἐστ εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ταῦτ' δ' Σαοὺλ τὸ ἁπλοῦν ἐκλιπόντος, [k] προσελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνεκεκράγει, ἀκοῦσαι Σαοὺλον ἀξιῶν. ὑπερφρονήσαντος δ' τ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὲ πρόσωπον, ὡς ἐθος, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψεύδεσι "πλάσθαι λόγους παρέχοντα [o] δεῖ τὰς ἀκοὰς, χα- "λεπαίνειν μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τὰς δ' φιλ- "ίας δι' ὑπονοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὰ ἀπάντων βούλησιν. βούλεσθαι μὲν γὰ ἀπατᾶν, συ- "φὴς δ' ἀποδείξις διανοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψεύ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] ὑπ' ὄψιν τὴν βούλησιν "πίπτει. τοίνυν ἐκ τούτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν οἶκον ἐμοὶ πιστεύσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορῶσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε διανο- "ηθῆναι, προθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, "καὶ μηδεν μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν βουλὴ φρον- "τίδ [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· νῦν δὲ δί- "κως μεταπορεύῃ. πῶς γὰ ψεύδῃ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἰ- "ληφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμω- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ "σοι κατ' ἐμοῦ προὔπεσεν, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, βού- "λεσθαι [z] παθῶν νομίζων πολέμιον; ὅτε γάρ σε τὴν "περυγα τ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σε [a] καὶ τὴν κε- "φαλὴν ἠδυνάμην". ἀποδείξας δ' τὸ ῥᾴδιον ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμυνῆς, φησί· σὺ δ' [b] μισῶν ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' "ἐμοῦ φέρων. Θεὸς τοῦτο δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρου "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι". Σαοὺλος δ' ὑπὸ τῷ θαυμα- δό-

z Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖται.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Ενγαδδωῆς in *Editis* & tribus *MSS.* Εσγιδινῆς *Hen.* & *Busb.* Εσγηδηνῶν ἤτοι Εσγαδὶ *Vat.*

a Ενγεδλωοῖς,] Similiter ac ſupra v. 33. variant *libri*, niſi quod Γεδλωοῖς habeat *Vat.* HUDS Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

b Οπλίτας ἐπιλέκτους] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠγεῖτο *Vat.*

c Υπὸ τῶν κρ' φύσιν,] Ita in *Editis.* verum ὑπὸ τ habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *dumque naturaliter ventris purgandi neceſſitate urgeretur.*

d Υφ' ἑνὸς] Υπό τινος *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τ ὑπὸ τ Δαεὶδ *Vat.*

e Αλης αὐτὸν] "Αλης *Samb.* ut *Etymon.* ſuadet. ἀφ' τ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

f Μὲν τὴν πτέρυγα] Illud μὲ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Μόνον δ' ὁ Σαοὺλος] Ita *Samb.* & *Big.* μόνα ὁ (aut ἃ) Σαοὺλος *Baſ.* & *G.* μόνα δ' Σαοὺλος *Vat.*

h Αμπέσχετο.] Ημπεσχέτο *Big.* & *Gall.*

i Αὐτῷ δεσπότην,] *Al.* αὐτῷ & ἑαυτῷ.

k Προσελθὼν ὁ Δαυίδης] Προσελθὼν *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ανεκεκράγει,] Εκραξεν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τ Σαοὺλον.

m Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Πονηροῖς,] Πονηρὰς juxta *Epiphan.*

o Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ σὲ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιστεύειν σὲ *Busb.* & *Hen.*

p Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τε καὶ ψεῦδ *Vat.*

q Υπ' ὄψιν] Επ' ὄψει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Καλῶς ἔχειν] Καλῶς: ἔχειν μὲ πρ. *Vat.*

s Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* σὲ πρὸς σέ.

t Ἐβαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐβαλόμην.

v Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν in ſex *MSS.* ἢ τ ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

x Εἰς τ Θεὸν,] Voculam εἰς inſeruimus ex *MSS.*

y Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τότε in quatuor *MSS.* & mox ὃς εἴ σοι *Vat.*

z Παθῶν νομίζων πολέμιον;] Παθῶν τ νομίζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.*

a Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud τ ex *iiſdem* & *Epiphan.*

b Μισῶν ἄδικον] Μισῶν ἄδικον κατ' ἐμοῦ φέρεις *Vat.*

c Καὶ

δόξῃ τ σωτηρίας θαυμάσας, καὶ τῷ θ νεανίσκῳ μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνος ποιήσαντος, αὐτὸν εἶναι δίκαιον φῆναι ἀπεκρίνατο. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγο-"νας, ἐγὼ δὲ σοὶ συμφορῶν. ἐπιδείκνυμι δὲ [c] καὶ σήμερον "τῷ δικαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνῳ· οἳ τοὺς ἐχ-"θροὺς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σώζειν [e] παρήγγελκον. "πέπυσμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ-"τῃ, καὶ πρεμένῃ σε τὸ πάντων τ Ἑβραίων κράτος. "δὸς δή μοι πίστις ἐνόρκους, μή μου τὸ γένος [f] ἐξαφανί-"σαι, μηδ' ἐμοὶ μνησικακοῦντα τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους ἐξα-"πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον". ὀμόσας δὲ, καθὼς [g] ἠξίωκε, Δαυίδης, Σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν [h] Μαθηρῶν ἀνέβη γενεάν.

ε'. Ἀποθνήσκει δὲ [i] κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Σαμήλης ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὢν τ τυχόντος [k] ἀπολαύων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐπεφάνιστο γὰρ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καὶ τ θ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τὸ πένθος, ὃ ὅλῃ πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν· καὶ ἡ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν τ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαθᾷ, καὶ ὅλῃ πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ὡς κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ πλάνῃ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος [q] παθών. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ Θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ πρότερον τοῦ λαοῦ, μὴ τ Ηλεῖ τ θ ἀρχιερέως πλάνῃ, μόνον μὲν ἔτη δώδεκα, μὴ δὲ τοῦ Σαοῦλος τοῦ βασιλέως δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμούηλον [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ἦν δέ τις τ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμμων. τρισχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτοῦ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. τότε Δαυίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τ ἐρημίας, καὶ θ δυνάσθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω πίστεσθαι τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσαντες τῷ Θεῷ. τότε δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι ἀγαθῷ, καὶ τούτης τυγχάνειν ἀξίῳ τ προνοίας. ἦν δὲ [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος πρεπούσης λελογχώς. πρὸς οὗν τ Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἄνδρας δέκα τ σὺν αὐτῷ, κελεύει τούτων αὐτὸν ἀσπάζεσθαι, καὶ [a] σπουδάζειν τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. παρακαλεῖν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαθόντα παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ

dibili se servatum esse demiratus, ejusque modestia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum fecisset Davides, rex justius esse se ingemiscere respondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum causa "exstitisti, ipse vero tibi calamitatum *auctor*: ho-"die etiam ostendisti priscorum in te vigere justi-"tiam, qui inimicos in solitudine captos servan-"dos esse edixerunt. Itaque nunc persuasum ha-"beo, regnum tibi à Deo adservari, tibique ces-"surum esse Hebræorum omnium imperium. qua-"re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non esse deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: sed domum meam "custoditurum esse & servaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* postulaverat, jurasset Davides, Saulum quidem in regnum suum dimisit: ipse vero cum suis ad angustias Mastherôn ascendit.

Moritur Samuelus; 1 *Reg. c.* 25.

5. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita decessit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem assequutus. Illud enim & virtutis ipsius & populi erga ipsum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque sepulturam ejus solennesque exsequias certatim & magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria sua, multisque diebus eum defleverunt, non quasi in publico mœrore ex morte alieni; sed quasi privatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad justitiam & bonitatem; propterea que Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo; sed frustra. 1 *Reg. c.* 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* jussit suis curare ut hæc integra salvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adversum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agresti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam instituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, cum Davides decem viros è suis misisset, per illos eum salutat, simulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obsecrabat, ut sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à pastoribus factus, quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos injuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes

c Καὶ σήμερον] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ ἐκείνων ἀρχαίων ἔχ. alius vero τῷ ἐκείνων ἔχ.

d Λαβόντας,] Λαβόντες *Big. Samb.* & *Vat.*

e Παρήγγελκον.] Ita ex iisdem *MSS.* παρήγγελλον *Bas.* & *G.*

f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* nisi quod ἐξαλείψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσαι, μηδὲ μοὶ μν. τοὺς ἐκγ. ἀπολέσαι.

g Ἠξίωκε,] Eo modo in *MSS.* ἐξίωτε in *Editis.*

h Μαθηρῶν ἀνέβη] Μαθηρὼν ἦτοι Μασηρὼν in *Cod. Vat.* Suspicor *Flavium* scripsisse Μαθηρὼθ aut Μασηρὼθ. à quo non longe recedit Μασηρὶθ Codicis *Alexandrini* τῆ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τὴν Μασηρὼν πόλιν. Hebr. הַמִּצְפֵּתָה. COCC. Μαθηρὼν ἀνέβη πόλιν habet Ed. Basil. Omissa autem hæc sunt ab Interprete, non à Rufino: *abscessit in angustias Maspha.* SPANH.

i Καθ' οὗτον τὸν καιρὸν] Ita in sex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.

k Ἀπολαύων τοῦ] Aut ἀπολαύοντας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐπεφάνιστο γὰρ] Ἀλλ' ἐπεφάνιστο γὰρ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ *Big.* (Cocc.) *Samb.* & *Vat.* ἐπεφάνητο γὰρ τῇ ἀρ. *Bas.* & *G.*

m Θάπτουσι δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰρ *Samb.* καὶ *Aliis.*

n Ραμαθᾷ,] Ἀρμαθᾷ ἤτοι Ἀρίμαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκας τοῦ ἰδίου ποθῶν *Big.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστον ἰδίου παθῶν *Vat.*

q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliisque* παθῶν.

r Τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν] Τοῦτο πέρας *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἐμμᾶ.] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Bas. G. Big.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxta *Epiphanium.* Μαὼν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forsan scripserit *Josephus* Ἀμᾶν aut Ἐμμᾶν.

t Αὐτοῦ] Forte αὐτῷ. COCC.

v Παρήγγελλε] Παρήγγελε *Hen.* παρήγγελε *Busb.*

x Νάβαλος,] Ναύαλος Ed. Basil. SPANH.

y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον.] Habens vitam detestabilem *Rufinus.* SPANH.

z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud δ' inserui è *Cod. Vat.*

a Σπουδάζειν] Ἐπιδύειν *Hen.* & *Busb.*

b Παρεκάλει,] Παρακαλεῖ *Vat.*

ſtodes fuerimus. non erit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*
"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum
"quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus
"conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-
"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum
"præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-
"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-
"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age,
"qui *per me* tibi obſtitit, quo minus humano ſan-
"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi inconta-
"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-
"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-
"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita
"recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à
"me accipere digneris; atque iram & indignatio-
"nem qua in maritum ejuſque domum commove-
"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet
"manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-
"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-
"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi
"non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-
"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-
"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-
"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati.
"jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi
"obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed
"Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc
"eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim
"ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

μῶ Δαυϊδίτας ἤδη χρόνον· [c] μετανοήσῃ δ' ὅδεν Δαυίδης ὠδυχόμενος. ταῦτα ἡ τ πεμφθέντων Δαυιδηνιτῶν πρὸς τ Νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαυίδης, ὡς τ ὑὸν ἤκουσεν Ιεσσαΐ, νυῦ ἄρα, εἶπε, [d] μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτὸς οἱ δραπέται καὶ σεμνιοῦνται, [e] τὸς δεσπότας [f] καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φευγόντων ὁ Δαυίδης· καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτὸ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους ἡ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὥρμα τὸν Νάβαλον ἐδάδιζεν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτὸ καὶ τὰ κτῆσιν [g] ὅλην ἀφανίσειν. ὁ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις εἰς αὐτὸς, μηδὲν ὀφειλὸς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν [h] χρησαμένοις· ἀλλ' ὅτι καὶ ὡσεσκωμμένος καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν [i] ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος.

ζ, Δούλ δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβαλ, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτὸ, γυναῖκα δ' ἐκείνε, κατέπονε, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυίδης αὐ-
"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ
"καὶ ὡσυβριμωθείη βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ ὡδὶ
"αὐτὸς ὡφνοίᾳ καὶ φυλακῇ τ πιμνίων χρησάμενος,
"γεγονέναι ἡ τὸν [k] ὅτι τῷ κακῷ τῷ δ δεσπότε".
καὶ τοῦτ' ἐκείνη φήσαντος, [l] Αβιγάια, ὡσοσηγορεύετο γὰρ ὅτως, [m] ὀπισυξασα τὸς ὄνος, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπᾶσα πανδρὶ, ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο πρὸς Δαυίδην. [n] καταβαινόσῃ ἡ τὰ σπνὰ δ' ὄρος ἀπλώτησε Δαυίδης, [o] μ' τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσᾶσα ἐπὶ πρόσωπον [p] προσεκυνῆ, καὶ τ μὲν Νάβαλ λόγων ἐδὲν ἠξίου μὴ μνημονεύειν· ὁ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὂν τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλος ἡ κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνη δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τὸς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ
"χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρωπίνῳ δί-
"καπ. μένουσα γάρ σε καθαρὸν ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκ-
"δικήσει τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νά-
"βαλον, ταῦτα καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν σε κεφαλῆς
"[r] συμπεσεῖ. γνοὺς ἡ δμενής μοι, κρίνας [s] ἀξίαν
"τὰ περ' ἐμὲ ταῦτα δέξασθαι, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
"ὀργὴν τὴν ὀφθὶ τὸν ἄνδρα μὰ [t] καὶ τὸν οἶκον αὐτὸ εἰς
"τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φι-
"λανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-
"ειν". ὁ ἡ, τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὲ, φη-
"σὶν, ὦ γυῦαι, Θεὸς δμενὴς ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τημε-
"ρον· ὰ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ
"τ οἶκον τ Νάβαλ ἀφὶ τῆσδε τ νυκτὸς ὁμόσαντος
"ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς
"πονηρᾶ καὶ ἀχαρίστε πρὸς ἐμὲ καὶ τὰς ἐμὰς ἑταίρας [v] γε-
"νομένης. νυῦ ἡ φθάσασα προέλαβες [x] καταμειλίξαθαί
"μὰ τὸν θυμὸν, κηδομένης σε δ Θεῦ. ἀλλὰ Νάβαλος
"μὲν, κἂν ἀφεθῇ νυῦ διὰ σὲ τῆς τιμωρίας, ὰ φεύ-
"ξεται τὴν δίκην· ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
"βὼν αἰτίαν ἄλλην. ἡ'. Ταῦτ'

c Μετανοήσῃ] Μετανόησεν *Big. Samb.* & *Vat.* Attice. mox παραχρῆμα *Vat.*

d Μεγαλοφρονῦσιν] Μεγαφρονῦτιν ἐφ' ἑαυτὸς eodem ſenſu *Big.* & *Samb.* μεγαφρονῆσιν ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

e Τὸς δεσπότας] Οἱ τὸς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὅλην ἀφανίσειν.] Vox ὅλην deeſt *Vat.* mox ἀφανίσαι legunt *Hen.* & *Busb.*

h Χρησαμένοις] *Coll. Voſſ.* & *Big.* χρησαμένους.

i Ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

k Ἐπὶ τῷ κακῷ] Ἐπὶ τῷ κακῶ δεσπότη *Vat.*

l Αβιγάια,] Ita quidem Codices *Joſephi* Gr. nec aliter LXXII. Αβιγαΐλη juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Ὀπισυξασα τὸς ὄνος,] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Ἀθίως ὀπισάξουσα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* ὀπιδέξασα τὸς ὄνος *Hen.* & *Busb.* ὀπάξασα τὸς ὄνος legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαινόσῃ] Ita cum ſex *MSS.* καταβαινούσης perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τ τετρακοσίων *Vat.*

p Προσεκυνῆ,] Προσεκυνῆτε *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

q Νάβαλος ἡ κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνη δηλοῖ.] נבל אפזון flagitioſus. SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συμπέσοι *Big.* & *Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπέσοι *Samb.*

s Ἀξίαν δ] Sic *Samb. Vat. Gall.* & *Epiphan.* (Legi ἀξίαν δ vel ἀξίων τὸ vult *Cocceius*) ἀξίων *Baſ. G.* & *Big.*

t Καὶ τ οἶκον] Καὶ τ οἶκον δ Νάβαλ *Vat.*

v Γενομένης.] Γεγονυίας *Vat.*

x Καταμειλίξασθαί μὰ τ θυμὸν,] Μειλίξασδ *Vat.*

y Πα-

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολυϑὴ τὴν γυναῖκα. ἡ δ', εἰς τὴν οἰκὸν ἐλϑοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν ἀνωχλούμενον καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγνημένων διεσάφει. τῇ δ' ὑπιούσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων [a] καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπέπεσε. καὶ δέκα μὲν πλείους ἐπιζήσας ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τὸν πλοῦτον ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ἀποθανεῖν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δίκην δεδωκέναι [c] αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδένος τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορῶντος, διδόντα δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν ἀπιφέροντα τὴν παρὰ. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικίσασθαι καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δ' [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν· ὅμως δὲ μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, παρὰ τὴν [g] λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ [h] διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, λαβὼν ἐξ [k] Ἀβεσάρου πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαούλου βασιλέως θυγατέρα, τὴν γνωμένην Δαυίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι [n] Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ τούτου τινὲς ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δυνατὸν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μετὰ τρισχιλίων ἐπιλέκτων [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἐπί τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαούλου ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐπέλευσε δηλοῦν αὐτῷ, πῇ δ' χώρας Σαούλῳ ἤδη [t] προσεληλύθει. τὸ δὲ ἐν [t] Σεκελᾷ φρουσάντων, διανυκτερεύει [v] διαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαούλου στρατόπεδον παραγίνεται, ἐπιζητοῦντα τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σαρουίας Ἀβισαῖον, καὶ [x] Ἀχιμέλεχον τὸν [y] Χετταῖον. ἦν δὲ Σαούλου κοιμωμένου, καὶ πολὺ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὑπηλιτῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ [z] Ἀβεννήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ Βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαούλου, ὑπτιγνὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ δόρατος, τοῦτο γὰρ αὐτῷ παρεπεπήγει, ἔτι τὸν Ἀβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμήσαντα, ἔπαυσεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δί-

8. Hæc loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit sceleſtos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accideret; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigea. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigeam in matrimonium adducant. 1 Reg c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (illa enim *humi* juxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῶσθαι καὶ πᾶν ὁτιοῦν αὐτῷ νεκρωθῶσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθῆναι Hen. & Busb. utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. οὕτως παρειθη &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆσαι αὐτῷ τὴν δεξιάν· Item lib. XV. c. 7. §. 9. περιπαρειθείη (Gen. παρειθείη) τὸ πλεῖον Ἡρώδης· SPANH.

z Καὶ πᾶν ὁτιοῦν αὐτῷ νεκρωθῶσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐκδικηθῆναι] Ἐκδικηθῆσαι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ἀφ' ἁπλοῦ καθαρὰν legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἐπιφέροντα] Οἰκείαν *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὐτόν.] Ἐκάλει πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξίαν in *Editis*, *Aliisque.* οὐκ ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὴν τιμὴν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸν τρόπον] Διὰ τὸ τὸν τρόπον σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσάρου πόλεως] Ἀβισάρου *Big. Samb.* & *Vat.* sane pro Ιεζραήλου *Codicis Divini*, miro dissensu. in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar*.

l Μιχάλαν δ'] Μιλχὰν δ' τὴν καὶ Μιλχόλλου *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σεννῆ pro Λισσῦ exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσου aut Λησῦ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελλὶν υἱῷ Λισῷ *Basil.* & *G.* τῷ Φελλὶν (aut Βελλὶν) υἱῷ Ελισσῦ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλᾶς.] Mallem sane cum *Schotano* scribere Γεθλεὶς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displicet Γεθλᾶς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Ζιφλωῶν] Ζιφλωῶν, ἤτοι Ζιφαίων ἀπὸ γ. τ. Σ. οὓς εἶπε ὁ Δαβίδης εἰς τὴν χώραν *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐστρατοπέδευσεν cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἐπί τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σίκελμα λεγομένην, & mox Σεκέλμα *Vat.* Συκέλμα *Basil.* & *G.* Σάκελμα *Hen.* & *Busb.* Σικελμᾶ *Big.* Σεκελὰ *Samb.* Σικελὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Εκελὰ aut Εκελά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τοῦ ὁ. Αχελὰ, Εχελὰ & Εχελὰθ, & *Zonaræ* Εχελάτ. collis septies mille passibus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σικελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέλμα. sed §. 10. seq. Σίκελμαν (Gen. Σικέλμαν) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σίκελμαν (Gen. Σικελλα.) SPANH.

t Προσεληλύθει.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* προσεληλύθη.

t Σεκελᾷ φρουσάντων,] Hîc loci Σεκέλμα *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σεκέλμα *Vat.* Συκέλμα *Basil.* & *G.*

v Διαλαθὼν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαθὼν τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ τοῦ Σ. *Vat.*

x Ἀχιμέλεχον] Ἀβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χετταῖον.] Χετταίου *Vat.*

z Ἀβεννήρου κειμένων,] Ἀβεννὴρ in quinque *MSS.* Ἀβεννὴς *Zon.* ὁ τοῦ ὁ. Abner *Hieronymus* & *Masoreta.*

a Ἐκ τοῦ δόρατος,] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *manus* abſtinuerit, capta ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quiſnam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "quî fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte-"ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie-"ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere-"re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip-"pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i-"taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la-"tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed pepercerit, cum juſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortabaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſe ipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem cum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam recipere-ret. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ἡ πονηρὸς, ἔξειν δὲ αὐτῷ ᾠδὲ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπίσχε τὴν ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δωρηθεὶς [c] ἀποχέσθω, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὴν [d] φακὴν τοῦ ὕδατος, [e] ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ [f] δόντος αὐτῷ καὶ τὸ τόλμης, διεθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Ἀναβὰς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ἐπὶ τινὸς κορυφῆς ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβενήρῳ, ἀφανίζησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστὶν ἐρομένου, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ιεσσαίου, "φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλά τί δή ποτε, μέγας τις ὢν, "καὶ τὴν πρώτην ἔχων ᾠδὲ τῷ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάττεις σῶμα; καὶ ὕπνος "ἡδίων ἐστί σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θανάτου "γὰρ τοῦτο ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ-"ελθόντας πυνὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου τὸν βα-"σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσατε. ζήτησον δὲν "τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν φακὴν τοῦ ὕδατος, καὶ μα-"θήσῃ πηλίκην ὑμᾶς ἐλαβε κακὸν [l] ἐντὸς γιγνόμενον". Σαὰλος δὲ γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι [n] λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν τῶν Φυλαστίνων ἀμέλειαν οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαρροῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πίστεως δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ὅπου τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπ' ἐκείνου σέσεσται, ὃς τὸν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἐλαιώσι, καὶ ποσοῦτον ἐν Φυγῇ χρόνον καὶ τοῖς [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίαις ἠνάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἀδεῶς τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ Δαυίδης πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὴν φακὴν τοῦ ὕδατος· ἐπιπὼν, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰδίας φύσεως καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πεπραγμένων ἔσοιτο δικαστὴς, ὃς, ὅτι καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σαὰλος μὲν, δεύτερον Δαφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο· φοβηθεὶς δὲ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, Διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ᾠκησε γίνεται [x] πρὸς Αγχοῦν τὸν Γίτθης βασιλέα. [y] μία δὲ ἐν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Ἀποχέσθω] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέχεσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὸν δὲ ὕδατος,] צפחת מים Φακὸς ὕδατος. REL. Urceolum aquæ *Ruſin.* Φακὸν τὴν κλίνης· Athenæ. l. x. p. 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. φακὸν ἐκ χαλκῆ· SPANH.

e Ὃς κοιμωμένῳ] Ὃς ὑπὸ παρ' αὐτῷ κείμενος κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὃς ὑπὸ παρ' αὐτῷ κείμενος τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸ παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντος αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντος.

g Ἐξακουσθήσεσθαι,] Ἐξάκουστον εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐκβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβενήρῳ,] Ἀβεννήρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστὶν ἐρομένου,] Vocem ἐστὶν non agnoſcit *Vat.*

k Ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον,] Ὑμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Ἐντὸς γιγνόμενον.] Ἐντὸς γεγενημένον *Vat.* ἐντὸς γινομένους legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τὴν Δαυίδου φωνὴν,] Τὴν omittunt quinque *MSS.*

n Λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Ἀναχωρήσειν *Vat.*

p Ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, ἐπὶ τὰ ἴδια, ἐπὶ τὰ αὑτῶν, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, qui idem notant. Sic quoque τὰ οἰκεῖα τοῦ Περιφαντος, & τὰ τοῦ Περιφαντος id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχὴν *Vat.*

r Οὗ παύεται] Οἳ παύει ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὴν οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 Reg. 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνας καταβὰς juxta *Epiphanium.* HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Αγχοῦν] Πρὸς Αχὶ, ἤτοι Αγχοῦν τὸν Αγχωσον *Vat.*

y Μία δὲ ἐν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Αχι-

ἐχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμὰν καὶ Αβιγαιαν διῆγε [b] ἐν τῇ Γιτθᾳ. Σαέλῳ δ' οὐ πῶτα ἀνηύσαντι λογος ἦν ἔτι μὴ πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδιζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ὠλίγου μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπέδρασεν. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἐδοξεν ἐν τῇ πόλει τῶν Γιτθῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τέως χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δὸς αὐτῷ πρὸς κατοικησιν. αἰδεῖτο γὰρ διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δὴ [d] Αγχῆς αὐτῷ κωμίον τινὰ [e] Σικελλαν καλουμένην. ἣν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατῴκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μῆνες τέσσαρες πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενοι λάθρᾳ τοῖς πλησιοχώροις τῶν Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπέσχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχῆν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἔπεμπε. δεομένου δὲ τοῦ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ἐπιτεθέμενος τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταμμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἶπών, πείθει τὸν [p] Αγχῆν φρονῆσαι ἅπερ. ἤλπισε γὰρ ἔτι, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' αὐτοῦ ζῆ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 Reg. c. 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Σαοὺλ, οὐκ ἀποκεκριμένου θεοῦ περὶ τῶν πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀναγαγεῖν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκεῖνος, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅτι τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πέμψαντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς [v] Αγχῆς [x] συμμαχήσοντα τὸν [y] Δαυίδῃ αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅτι τοὺς Εβραίους [z] ἤξιε. τὸν δὲ προθύμως ὑποδεχομένου, καὶ φήσαντος πρέπειν καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσει· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους μετὰ νοῦ χωρήσαντας αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερέχειν τὸ πρόθυμον [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samueli animam: utque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſeſe ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davidet Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 Reg. c. 28.

2. Jam

---

a Αχιμὰν] Αχιμὰν ἤτοι Αχιωάουλω *Vat.* Αχινόλω *Epiphan.* Αχινὰμ forſan pro Αχινὲν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Εν τῇ Γιτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχῆς] Αγχισ *Vat.*

e Σικελλαν καλουμένην] Σικελλαν *Baſ.* & *G.* & parvo cum diſcrimine Σικελλαν in *Big.* & *Samb* mox tamen Σικελᾶ *Samb.* Σικελλαν *Epiphan.* forſan pro Σικελγὰ aut Σικλεγὰ ab origine *Siclag* aut Σικελὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Εἶναι εἶναι] Ενόμιζεν *Vat.*

g Εν Σικέλλᾳ] Εν τῇ Σικέλλᾳ *Vat.*

h Μῆνες τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενοι] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σερρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσερρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιρεὶ & Γεσιρεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρείτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σχρίτας) vel Σερεῖ· ſupra urbs Σίκελος Cap XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervaſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ἐπιτεθέμενος] Τίσιν ἐπιθέμενος *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχῆν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' οὗ ζῆ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῆν in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Παρῶσιν *Vat.*

t Ρεγγᾶν,] Σεπᾶν aut Σενᾶν aut Σονναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c 28. v. 4.

v Αγχῆς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχισ συμμαχήσειν τὸν Δαεΐδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὡπλωσε *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσοντα. COCC.

y Τὸν Δαεΐδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ηξίε.] Forte ἄγειν ἠξίε, aut ſimile quid. COCC.

a Αποδώσειν·] Αποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. τ. χωρήσαντας αὐτοῖς ὑπηγγελλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσῃ COCC.

b Τῆς τιμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τῆς.

c Αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo defertus ventriloquam consulit. 1 Reg. c. 28.*

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura scisitantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, insciis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* rescisturum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem prodisturum, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo defertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 Reg. c. 28.

β'. Ετυχε ὴ Σαὰλ, ὁ τ Εβραίων βασιλεὺς, τὰς [d] μὲν μάντεις κ τοὺς ἐγγαστριμύθους, κ πᾶσαν τ τοιαύτην τέχνην ἐκ τ χωρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τ προφητῶν. ἀκούσας ὴ τοὺς Παλαιστινους ἤδη παρόντας, Ꞓ ἔγσισε [e] Σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτὰς μ τ δυνάμεως. κ ἀναβαινόμενος πρὸς ὄρει τινὶ [f] Γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τ πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν, [g] ἐχ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τ ἐχθρῶν δυναμις, πολλή τε ὖσα κ τ [h] οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· κ τ Θεὸν ἀφ' τ προφητῶν ἠρώτα περὶ τ μάχης κ τ περὶ τούτων ἐσομένων τέλους προειπεῖν. ὐκ ἀποκρινομένης ὴ τ Θεᾶ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σαὰλ κατέδεισε, κ τῳ ψυχῳ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ἀ παρὸντ αὐτῷ κ χεῖρα τ Θεᾶ προορώμενον. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει [i] γυναῖόν τι τ ἐγγαστριμύθων, κ τὰς τ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἐκκαλούμενον, ὡς ἄτω γνωσόμενον εἰ κ νοῦ χωρεῖν αὐτῷ [l] μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰ τ ἐγγαστριμύθων γένος, ἀνάγον τὰς τ νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντος δ' αὐτῷ πάλιν τ οἰκετῶν [m] εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, κ [o] ἀπελθὼν τῳ βασιλικῳ ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας, ὃς ἤδη πιστοτάτους [p] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τῳ Ενδωρον πρὸς τῳ γυναῖκα, κ παρεκάλει μαντεύεσθαι κ ἀναγαγεῖν αὐτῷ ψυχῳ, ὅπερ ἂν αὐτὸς εἴπει. τ ὴ γυναικὸς ἀπομαχομένης κ λεγούσης ἀ καταφρονήσειν τ βασιλέως, ὃς [r] τοῦτο γοῦν τ μάντεων ἐξήλασεν, ἀδ' αὐτὸν ὴ πιεῖν καλῶς ἀλλιπῆσαι μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐνεδρεύουσα ὴ εἰς τὸ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτῳ ἵνα δῷ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ [s] παρ' ἄλλον ἄγειν αὐτῆς τῳ μαντείαν, ἐσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς ὴ τοῖς ὅρκοις αὐτῳ ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τῳ [t] Σαμυήλῃ ψυχῳ ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τ Σαμυήλου ὁστις ἐῳ, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ' αὐτοῦ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν Ꞓ θεοπρεπῆ παρεστῶτα· κ πρὸς τῳ ὄψιν ἐκπλαγὲν, ἀ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σαὰλ, ἐδήλωσε γὰ αὐτὸν ὁ Σαμυήλος. ἐπινεύσαντος δ' ἐκείνου, κ τῳ παρεχῳ αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γνοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῷ τινὰ τῳ μορφὴν ὅμοιον. Ꞓ ὴ τὴν εἰκόνα [v] φράζειν κ τὸ σχῆμα τοῦ θεασθέντος κ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος· γερουσία μὲν ἤδη κ ἔνδοξον [x] ἐσήμαινεν, [y] ἱερατικὴν ὴ περικείμενον διπλοίδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τ Σαμουήλου ὄντα· κ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἠσπάζετο κ προσεκύνησε. τ ὴ Σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης Δι' τί κινήσας αὐτὴν Ꞓ ἀναχθῆναι ποιήσας; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, [z] τοὺς πολεμίους γὰ ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ὴ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν, ἐγκαταλελειμένον ὑπὸ τ Θεᾶ, κ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα,

[d] Μὲν μάντεις κ] Illud μ ex *Big.* & *Vat.*

[e] Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σύνης *Vat.* Σόνης *Basil. G. Aliique.*

[f] Γελβυὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

[g] Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest ἰδὼν.

[h] Οἰκείας κρείττων] Αἰθέας κρ. *Vat.*

[i] Γύναιόν τι τ ἐγγαστριμύθων,] Ἐγγαστρίμυθον Hebr. אוב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

[k] Ἐγκαλούμενον,] Ἐκκαλυμένων *Samb.* & *Vat.*

[l] Μέλλοι τὰ πράγματα.] Μέλλ *Big.* & *Samb.*

[m] Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

[n] Ενδώρῳ,] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* Αενδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* iidem mox Αἰνδώρου. Δώρῳ ἤτοι ἐν Αενδὼρ *Vat.* Αενδὼς LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraico* & *Onomastico Eusebii* Ηνδώρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Ενδ. εἰναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρου. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse mulierculam in urbe Doro.* Sciolus aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλῃ ἐνδώρῳ. REL. Ενδώρῳ Hebr. בעין דור ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gein-dor* Vulg. *in Endor.* SPANH.

[o] Απελθὼν τῳ βασιλικὴν] Μεταμφιασάμενον *Zonaras.*

[p] Οντας,] Εἶναι *Vat.*

[q] Ηκεν εἰς τῳ Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνεγκεν εἰς τ Δῶρον. REL.

[r] Τοῦτο γοῦν] Τοῦτο τὸ γοῦν *Vat.* & *Samb.*

[s] Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* παρ' ἄλλων. HUDS. Forte παρ' ἄλλως. COCC.

[t] Σαμυήλῃ] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

[v] Φράζειν] Φράζειν εἰκότως *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντος.

[x] Εσήμαινεν,] Εσήμηνεν *Vat.*

[y] Ιερατικὴν ὴ περικείμενον διπλοίδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιερατικὴν διπλοίδα. Sic LXX. διπλοΐδα ἀπαξελληνιστὶ. 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מעיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ποδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. τ διπλοΐδος. SPANH.

[z] Τοὺς πολεμίους] Ita è *Cod. Vat.* in *reliquis* γὰ deest.

πα, μήτε Δι᾽ ωροφητῶν, μήτε δι᾽ ὀνειράτων· καὶ Δι᾽ τῦτο· ὅτι σε τ ἀεὶ ἐμῦ ωροννοησαμενον κατεφυγον. Σαμυηλ⊖ ϗ, τελ⊖ αὐτὸν ἐχονῖα ἡδη τ μεταβολῆς ὁρῶν, ωρῖσσον μεν εἶπεν ἔτι καὶ ωαρ᾽ ἐμᾶ βυλεσθαι μαθεῖν, ϗ θεῦ καταλελοιπο⊖ αὐτόν. ἀκυέ γε μὴν, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυιδῶ, καὶ κατορθῶσαι τ πολεμον· σὲ ϗ καὶ τὼ ἀρχὼ καὶ τὼ ζωὼ ἀπολεσαι, ϗ θεῦ ωροκηρυσσοντ⊖ ἐν τῷ ωρὸς [b] τὺς Αμαληκιτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτ᾽ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὰ ωροεφήτευσά σοι καὶ ζῶν. ἰδὲ τοίνυν καὶ τ λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς ἡγησόμενον· καὶ σωτὸν μὴ τ τεκνων ἄμεινον ωεσον⊖ ὅτι τ μάχης [d] μετ᾽ ἐμᾶ ἡγησόμενον.

γ. Ταυτα ἀκηύσας [e] ὁ Σαὺλ⊖ ἄφων⊖ ὑπὸ τ λύπης ἐχώρει, καὶ κατενεχθεὶς εἰς τὸ δαφ⊖, εἶτε Δι᾽ τὼ ωροωισθάνεσθαι ἐκ τ [f] δεδηλωμένων ὀδιώδη, εἴτε Δι᾽ τὼ ἐνδειαν· [g] ἀ γὰ ωροσενήνεκτο τροφὼ τῇ παρελθύσῃ ἡμέρα τε καὶ νυκτί· ῥαδίως κατενήνεκτο. μόλις ϗ ἑαυτὸ ἡμόμενον, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. ταύτη αἰτησμένη παρ᾽ αὐτ᾽ τὼ χάριν ἀντὶ τῆς [h] ωροφητικῆς μαντείας, ἣν ὃκ ἐξὸν [i] αὐτῇ ωοιήσασθαι Δι᾽ τ ἐξ αὐτ᾽ φόβον, ἀγνοσμένης τὸ ἣν, ὅμως ὑπέστη καὶ ωαρεσχεν. ἀνθ᾽ ὧν ωαρεκάλει, τραπέζαν τε αὐτῷ [k] ωαραθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τὼ ἰσχυὸ συλλεξάμεν⊖ εἰς τὸ τ οἰκείων [m] ἀποσωθῆ στρατόπεδον. ἀντεχονῖα ϗ ϗ τελέως ἀπεστραμμένον [n] ὑπὸ τ ἀθυμίας, ἐβιάσαν ϗ σωεπεισεν. ἔχσα ϗ μόσχον ἕνα σωὴθη καὶ τῆς κατ᾽ οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιώμενον ὑπ᾽ αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τύτῳ μόνῳ ωροσαναπαυομένη [p] τῷ κτήματι· κατασφάξασα τῦτον, καὶ τὰ κρέα ωροσκυλισασα, τοῖς οἰκέταις αὐτ᾽ καὶ αὐτῷ ωροεθηκεν. ϗ Σαὺλ⊖ μὲν Δι᾽ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ. Δικαιον ϗ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτομίας τὼ γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθ ὑπὸ ϗ βασιλέως, παρ᾽ ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κ τ οἶκον ἰῶ ἀμείνω ϗ Δι᾽ρκέστερα, ϗ μηδέποτε αὐτὸν ωρότερον τεθεαμένη, ὃκ ἐμνησικάκησεν τῆς ὑπερημίας [q] τῆς ὑπ᾽ αὐτ᾽ καταγνωσθείσης, ὃκ ἀπεστράφη τε ὡς ξένον ϗ μηδέποτ᾽ ἐν σωηθείᾳ γεγυημένον, ἀλλὰ σωεπάθησέ τε ϗ παρεμυθήσατο, ϗ ωρὸς ἃ διέκειτο λίαν [r] ἀηδῶς ωροτρεψατο, ϗ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τῷ παρέχειν ὀκπνῶς ϗ φιλοφρόνως, ὥθ᾽ ὑπὲρ ἀνεργεσίας [s] ἀμοιβῆς τιν⊖ γεγυημένης, ὅτι [t] χάριν μέλλσαν ἡρωμένη· τελεωτήσονῖα γὰ αὐτὸν ἠπίστατο· φύσι τῶν ἀνθρώπων, ἢ ωρὸς τὺς ἀγαθόν τι παρεχημένυς φιλοτιμυμένων, ἢ παρ᾽ ὧν ἄν τι δυώνται λαβεῖν ὄφελ⊖ τύτυς ωροθεραπεύνλων. καλὸν ὃυ ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, ϗ [v] ποιεῖν εὖ πάνλας τὺς ἐν χρείᾳ γυομένυς, ϗ μηδεν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδε μᾶλλόν τι ωροσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γυῇ [x] τύτων, μηδ᾽ [y] ἐφ᾽ ᾧ τ θεὸν ὑμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξωμεν. καὶ τὰ μὲν ωρὶ τῆς γυναικος ἐν τοσύτοις ἐρκεῖ δεδηλῶσθαι. τ ϗ πόλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέρονῖα λόγον καὶ ωροσήκονῖα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ᾽ ἅ ωροαχθήσεται

prophetas neque per ſomnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi ſemper proſpexiſti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adeſſe ſentiret, ſupervacaneum quidem eſſe ajebat, velle adhuc & à me diſcere, quum ſis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis eſſe ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, ſicuti & ego cum in vivis eſſem tibi prædixi, & imperium & vitam ſimul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non obſervaveris. Scito igitur fore ut populus hoſtibus addicatur, tuque ipſe cum filiis cras in prælio cadens una mecum ſis.

Saulo triſtia admodum prædixit Samuelus. 1 Reg. c. 28.

Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, ſive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, ſive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota mole* concidit. Cum vero ægre ad ſeipſum rediſſet, mulier urgebat eum ut cibum ſumeret; hanc gratiam ab ipſo repoſcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipſius, dum quis eſſet ignoraretur, in ſe tamen recepit præſtititque. pro quibus *viciſſim* rogabat, ut menſa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad ſuorum caſtra incolumis rediret. Cum vero ei reſiſteret, ſeque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi inſtitit adeoque perſuaſit. cumque unicum haberet vitulum ſibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata eſt, ut mulier manibus victum quæritans & hac ſola poſſeſſione contenta vivens, illo *propere* mactato paratiſque carnibus, *eas* famulis ejus ipſique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc eſſet in caſtra revertebat.

Saulo ſolatium adhibet mulier ventriloqua 1 Reg. c. 28.

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res ſuæ domi meliores fierent auctioreſque, ipſumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex ſcientia ab eo damnata haud meminit, neque illum ſprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex conſuetudine ſibi notum; ſed ipſius vicem doluit, eique ſolatium adhibuit, & ad ea quæ valde faſtidierat adhortata eſt, & quod ſolum ipſi utpote pauperi ſuppetebat, hoc largiter & amiciſſime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipſum moriturum eſſe noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus ſtudentium, eoſve, à quibus viciſſim commodi aliquid poſſunt accipere, pleniori obſequio demerentium. Pulchrum eſt itaque *illam* imitari mulierem, omneſque inopia laborantes ſublevare; nihilque hiſce præſtantius exiſtimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largiendo promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *iſta* dixiſſe ſufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, viriſque bonis accommodum, quo ad vir-

Ventriloqua laud.

Sauli encomium.

---

a Επὶ σὲ τ ἀεὶ] Επὶ σὲ τ ἐμᾶ ωροννοησόμενον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Τὺς Αμαληκίτας] Illud τὺς ex *MSS.*

c Καθὰ ωροεφήτευσά σοι] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

d Μετ᾽ ἐμᾶ ἡγησόμενον.] Καὶ μετ᾽ ἐμᾶ *Big.* & *Samb.*

e Ο Σαὺλ⊖] Articulum ὁ ut & mox τ omittit *Vat.*

f Διεδηλωμένων ὀδιώδη,] Περὶ δηλωμένων *Vat.*

g Ου γὰ ωροσενήνεκτο τροφον] Ουδὲ γὰ & ſtatim ὲ ῥαδίως ὑπανεσθη juxta *Epiphanium.*

h Παραδόλου] Ποντηρᾶς ἢ &c. κὲ ωαράδολο⊖ Ariſtophan. Veſp. P. 442. ωαράδολοι de bell. Jud. lib. 1. c. 19. §. 5. SPANH.

i Αὐτῇ ποιησασθ] Αὐτὴν *Big* & *Samb.*

k Παραθῶσιν] Lege ωαθῆναι COCC.

l Ως ἂν τὼ ἰσχυὸ] Ως αν κ τὼ ἰσχυν *Big.*

m Αποσωθῆ στρατόπεδον.] Αποσωθεὶη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Υπὸ τ ἀθυμίας,] Απὸ τ *Vat.*

o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ΄. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æſchyl. Prom. v. 892. ὀνῶ χερνῆσιν uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. φιλοξενία mulieris laudata. vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.

p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτηνῖ *Vat.*

q Τῆς ὑπ᾽ αὐτῆ καταγνωσθείσης] Illud τ ex *Big.* & *Samb.* & mox τε pro ϗ poſt ἀπεστράφη ex *iiſdem* & *Vat.*

r Αηδῶς ωροτρεψαθ,] Φαγεῖν ωροτρεψαθ legiſſe videtur *Epiphanius.* ἀηδῶς ωροσεδλέψαθ *Vat.*

s Αμοιβῆς τιν⊖ γεγυημένης,] Αμειβομένη *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

t Χάριν μέλλσαν] Χάριν τὼ μέλλσαν *Vat.*

v Ποιεῖν εὖ πάνλας] Ποιεῖν ὁμοίως πάντας *Vat.*

x Τύτων,] Τυτε *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

y Εφ᾽ ᾧ τ θεὸν] Εὐ ὅτω τ θεὸν *Vat.* Φ᾽ ᾧ τ᾽ αὐτὸν Θεὸν ὑμενῆ ϗ χορηγὸν τ ἀγαθῶν ἕξομεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem ſectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam ſempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum deſiderium ſtudiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria ſubeundam incitamento erit, ſimul ac documento ut mala quæque graviora deſpiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc ſermonem inſtituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura eſſent, mortemque ſibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen ſecum ſtatuit eam effugere; aut vitæ amore ſuum exercitum hoſtibus prodere, atque adeo regiam majeſtatem dehoneſtare: ſed, ſeipſum cum tota ſua domo liberiſque objiciens periculis, præclarum eſſe duxit una cum illis pro populo ſibi ſubjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui ſtrenui eſſent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri ſunt *ſuperſtites*. ſe enim ſucceſſorum loco poſterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur juſtus & fortis & prudens mihi videtur ſolus; & ſi quis fuerit talis, aut meruerit ut teſtimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ reditusque incolumis ſpe profectos, etiamſi magnifici aliquid geſſerint, fortes appellarunt, quoties illorum in hiſtoriis aliiſve ſcriptis mentionem fecerint. Equidem & his ſua laus debetur. Veruntamen illi ſoli ſtrenui, & magna auſi, & periculorum contemptores jure dici poſſunt, quicunque Saulum æmulati ſunt. Nam ut aliqui, neſcientes quidem quid ipſis in bello eventurum ſit, non ſegniter illud aggrediantur, ſed futuri incerto ſe committentes in eo jactentur, non adeo generoſi eſt animi, quamvis multa egregia præſtiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, ſed moriendum eſſe præciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expaveſcerent, ſed ei prægnito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium eſſe cenſeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut oſtenderet debere quidem omnes, qui gloriam poſt mortem expetunt, iſta facere, ex quibus ſibimet hæc ipſa accreſceret: præcipue vero reges, quaſi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis eſſe erga ſubditos, ſed ne quidem mediocriter bonis. Hiſce adhuc plura de Saulo ejuſque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento ſuppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum laſcivire videar, denuo revertor unde in hæc digreſſus ſum.

Paleſtini proceres Davidem ſecum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

ſ. Cum jam Palæſtini, ſicut antea dixi, caſtra metaſſent, & copias ſuas per gentes & ſatrapias recenſuiſſent, noviſſimus cum ſuo exercitu venit rex Anchus; ejuſque agmina claudebat Davides cum ſua militum ſexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæſtinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adeſſent iſti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem eſſe dicebat, qui Saulum dominum ſuum fugerat, quemque ad ſe venientem exceperat: at nunc, ut gratiam viciſſim referat, deque Saulo vindictam ſumat, illis ſup-

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν ἀθάνατον δωρησόμενον, πεισόμενοι πολλοὺς καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἀρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν τῶν καλῶν ἐνθήσουσα, καὶ πρὸς τὸ τοὺς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον ὑποτρεπόμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξουσα τῶν δεινῶν. ἔχω δὲ αἰτίαν ἐξ λόγων τούτων Σαοῦλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ὅτι γὰρ, καὶ περ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἐξ προφήτου προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ θάρρος αὐτὸν παρασκευὴ μὴ τῶν τέκνων τοὺς κινδύνους, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενον, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ ποδαπὸι γήσονται τὸν τρόπον. ἀθροίζω γὰρ καὶ γνώμονα τὸν ἔπαινον καὶ τῷ ἀνδρὶ μνήμην ἔξειν. ὅτι οὖν δίκαιος ἀνὴρ καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένοιτο, τῷ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσασθαι θάρρος πάντων [e] ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμου ἐξελθόντας [f] καὶ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπεὶ δ' ἄν τις ἀθρήσαι ζώντας λαμπρὸν, ὃ μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους προκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν προθυμίας· εὐψυχοι γὰρ, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοῦσθαι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι θαρρύνεσθαι αὐτὸς ἐπ' αὐτὸ σαλεύειν, [h] ἀδεῶς ἔτως γενναῖον, κἂν ἔργα πολλὰ θαρρήσαντες τύχωσι· τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ θρασυνοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο πεῖσαι μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς πεπιμένον [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὑποδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸ μὴ τὸ θάνατον δυσημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοιοῦτον καταλίποιεν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς [l] οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἔτι τούτων πλείω πρὸς Σαούλου καὶ [m] τῆς δυσψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸν χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπανειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβην.

ε'. Κατεσκοπευθέντων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλησίον βασιλεὺς παρῆλθεν [q] Ἀγχοῦς μετὰ τῆς ἰδίας φρατρίας· μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἴησαν ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδῃ ἔλεγε εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτί-

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαν ἀθάνατον] Αἰωνίου *Samb. Big. & Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων] Illa καὶ τὸν desunt *Epiphanio.*
d Τὸ ποδαποὶ] Illud τὸ non agnoſcit *Vat.* HUDS. Forte ποταποὶ. COCC.
e Ἄξιος.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. & Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis*, *Aliiſque.*
f Καὶ σώους ἐπιστρέψοντας,] Καὶ ὑγιεῖς ὑποστρέψαντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλῃ *Big. & Samb.*
h Οὐδ' ἔτως γενναῖον,] Οὐχ ὕτως *Big.* (*Cotejus*) *Samb. & Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iiſdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς δυσψυχίας] Τῆς δύσψυχίας αὐτῆ λέγειν ἡδυνάμην *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸν χρώμενος] Φανώμεθα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* & mox χρώμενοι in iiſdem. φανῶμεν ἀπροκάλως αὐτῷ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧν εἰς τοῦτ' ἐξέπεμψεν *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. & Gall.*
q Ἀγχοῦς] Ἀγχίζης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Epiphan.* ὁ Ἀγχοῦς *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης *Vat.* καὶ μετὰ τοῦτον δ' ὁ Δαυίδης *Big. & Samb.*
r Καὶ-

ἐκπίσαι βυλόμενον καὶ πιμωρήσασθαι τ̃ Σάυλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη γ̃ ὑπὸ τ̃ στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὀπὶ συμμαχίᾳ πολέμιον· καὶ ὑπερπέμπειν σωεξέλθοντα, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τὰς φίλας ἐργασάμενον. [r] καιρὸν γὰ αὐτῷ παρέξειν ὑ καταλλαγῆναι πρὸς τ̃ δεσπότην, [s] κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δυνάμιν. [t] ὁ δὴ καὶ προορώμενον, εἰς τ̃ τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ὑποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ὑπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ̃ Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ̃ Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ πολλὴν [x] πρὸς ἐμὲ προθυμίαν "καὶ εὔνοιαν, [y] καὶ ἀξιῶ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην. οὐ "δοκεῖ γ̃ [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἐμέ- "ραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύων ἄτοπον, "κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τ̃ πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔστι γ̃ σοὶ τοῦτο συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τ̃ Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. καθ' ὃν γ̃ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρατεῖ, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τ̃ ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην γ̃ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑτέρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] ἀθρόως ῥήγνυ γ̃ λύπης τὴν ἐσθῆτα. κλαίων γ̃ καὶ ὀδυρόμενος μ̃ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον [f] παρεῖτο τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ὑπιλείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. [h] κινδυνώδως γ̃ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑτάρων, ἀλγούντων ὅτι τ̃ αἰχμαλωσίας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, ὑποθανεῖν. [i] αὐτὸν γὰ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀναρχὼν δ' ἐκ τ̃ λύπης, καὶ τὴν ἀθυμίαν ἐς τ̃ Θεὸν ἀναφήσας, παρεκάλεσε τ̃ ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τ̃ Θεὸν, καὶ προφητεύσαι εἰ [m] διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δώσει καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι γ̃ τοὺς ἐχθρούς. ὡ δ' ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μ̃ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ἀφικνούμενος δ' ὑπί τινα χείμαρρον, [n] Βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ [o] περιπεσὼν, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ ἀφικνούμενος καὶ ἀναλαβὼν, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ γ̃ φησὶ μὲν ἐσήμηνεν, Αἰγύπτιος ὤν· καταλειφθῆναι γ̃ ὑπὸ τ̃ δεσπότου [r] κατ' ἀρρωστίαν ἕπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' [s] αὐτὸν τ̃ καταπεπονημένων καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium acciverat; suadebantque ut eum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. se enim illi opportunitatem daturum esse redeundi in gratiam cum domino suo, vires nostras affligendo. Quod cum & ipsi prævidissent, jusserunt eum cum militibus suis sexcentis remittere in locum, quem ipsi ad habitandum dederat. hunc enim esse illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Palæstinorum myriadas occisas. Hæc ubi audierat Gittensium rex, illosque recte monuisse reputaverat, accito ad se Davide, dicebat, "ego quidem "studium tuum & benevolentiam comprobo, pro- "ptereaque te *expeditionis* hujus socium adduce- "bam. Verum *cæteri* duces non ita de te existi- "mant. Quare statim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, discede, nihil mali suspicans; & il- "lic esto meæ regioni in præsidium, ne qui ho- "stes in eam impetum faciant. nam & sic in to- "cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittensium regis jussis obsequens, se in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egressus est, Palæstinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incursione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendissent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipsa quam ex reliqua Palæstinorum regione cepissent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vastatam deprehendisset, atque omnia *illic* direpta, uxoresque etiam suas (nam duæ erant) cum suorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, statim vestimenta sua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulsit, ut etiam lachrymæ eum deficerent. Quin & discrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem se à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum sustulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut vestem sacerdotalem indueret, Deumque interrogaret, & ex oraculo referret, an insequuto Amalecitas daret eos adsequi, uxoresque & liberos salvos quidem recipere, ab hostibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* persequeretur, exsiliens *continuo* cum sexcentis suis militibus sequutus est hostes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baselum perveniisset, & in hominem errantem incidisset, genere quidem Ægyptium, inopia & fame languescentem, (nam per tres dies totidemque noctes in solitudine errans sine cibo permanserat) postquam ei cibum & potum admoverat viresque ejus refecerat, quæsivit ex eo cujas & undenam esset. Atque ille se genere quidem Ægyptium esse indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis passibus* sequi non potuerit. quin & fatebatur se ex iis

Davides Dei monitu Amalecitas persequitur, qui Sicellam devastârant. 1 Reg. 30.

r Καιρὸν γὰ αὐτῷ] Καὶ γὰ τῷ αὐτῷ παρίξειν ὑ καταλλαγῆναι πρὸς τ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Κακώσοντα τὴν] Ita cum *Samb* & *Vat.* in *ceteris* κακώσαντα.

t Ὁ δ' καὶ προορώμενον,] Ita sane legendum, vel ὁ δὴ καὶ προορώμενον. Verum in libris omnibus tam impressis quam manu exaratis ὁ δὴ προεώμενον.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ] Εἶπε inseruimus ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Περὶ ἐμὲ προθυμίαν] Πρὸς ἐμὲ *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* & *Vat.*

y Καὶ ἀξιῶ τοῦτο] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ἀξιῶ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Τοῦτο τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο *Vat.*

a Εἰσβάλωσιν] Ἐμβάλωσιν *Samb.* & *Vat.* εἰσβάλωσιν *Big.*

b Σίκελλαν] Conf. cap. 13. §. 9. sup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) male in *Editis* αἴρει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις *Vat.* & mox κλαίων τε καί.

e Ἀθρόως ῥήγνυ γ̃ λύπης τὴν ἐσθῆτα.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖτο τοῖς κακοῖς,] Ita cum *Samb.* ut canon postulabat. παρῆθη *Bas. Vat. Aliique.* παρίθη *Gen.* HUDS. Lege παρέδη vel παρείθη. COCC. Vel παρήθη, ut bene Ed. Basil. SPANH.

g Ἐπιλείπειν ἤδη] Ἐκλιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἐπιλείπειν. COCC.

h Κινδυνώδως γ̃] Κινδυνεύσας τε *Vat.*

i Αὐτὸν γὰ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliisque.*

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic *Vat. Hen.* & *Busb.* Ἀβιαθάρην in *Editis*, *Aliisque.*

l Ἱερατικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor *MSS.*

m Διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξαντα *Vat.*

n Βάσελον] Ita *Bas. G.* & *Samb.* Βάθλον *Big.* Βόσορον juxta *Epiphanium.* Manus equidem *Flaviana*, ut suspicor, dederat Βάσορον pro *Besor* aut *Bosor* fundi Hebraïci. Βάσελον, ἤτοι Βοτὸς καὶ Βόσηρον λεγόμενον *Vat.*

o Περιπεσὼν,] Περιτυχὼν *Busb.* & *Hen.*

p Αἰγυπτίῳ μὲ] Αἰγυπτίῳ μὲ, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legisse videtur *Epiphan.*

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ ποῖόν τε τροφὴν ἀφικνούμενον *Vat.*

r Κατ' ἀρρωστίαν] Δι' ἀρρωστίαν *Big. Vat. Epiphan.* & *Samb.* à manu secunda.

s Αὐτὸν τ̃ καταπεπονημένων] Αὐτῷ *Samb.* & *Vat.* αὐτῶν *Big.*

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eo duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii † ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi venissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam pervenisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides, fusis Amalecitis, prædam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 Reg. c. 30.

Hebræi, prælio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 Reg. c. 31.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex cujusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Illi cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

ἄλλά τε τ Ιουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυίδης τούτῳ ἐπὶ τοὺς Αμαληκίτας ὁδηγῷ, καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀμελοῦντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ δ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ διωχεῖαν τετραμμένοι, πάντες ἦσαν ἀκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τ τραπέζῶν ἠσθιμένων, ἐπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν ἀνηρούντο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλους ἢ [y] πρὸς ποσὶ διέφθειρεν, ἐνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ δ ἀκράτου κατενηνεγμένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν [z] πεπλεμένοι τὰς παροπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἦναι, τούτους ἀδεῶς ἦλθον ἀχειρώτους τ γυμνῶν κατακειμένων ἀπεσφαγμένους. διέμειναν δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυίδῃ καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ πλείους φθῆναι τ Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀγέσωσε δὲ πάλιν πάντα ἃ διήρπασαν [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τοὺς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τ τόπον, ἔνθα Δαχθσίους, μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τ μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ἐ συναγωνισθησομένους, ἀλλὰ μαλακισθέντας τοῖς τὴν δίωξιν, ἀγαπήσειν δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ πυνθανόμενος καὶ ἄδικον αὐτῶν τοῦτον ἀπέφωνε τὸν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους, ᾧ Θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν· καὶ τοῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμος οὗτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. ἡμῶν δὴ ἐν Σικέλλᾳ Δαυίδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ιούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] ἀπομοίρας τ λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν [n] Σικελλῶν πόρθησιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐχέτω.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τ ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἅ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν ἅ [p] πρόβολος διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τ ὅλης αὐτοῖς δόξης ἐπικειμένης, ἁδὲν γὰρ τούτου προτιμότερον εἶχον, ἐπιφέρουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαοὺλος παῖδες, Ιωνάθης, ἅ [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισούς. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία ἅ συγχυ-

t Επὶ γῆς ἐρριμμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

v Απολαύοντας.] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαβόντας in *Editis*, *Aliisque.*

x Πιεῖν καὶ διωχεῖαν] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit*:] *Scil.* torrentis instar. Verum *vox* παρίσυρεν *mihi suspecta est.*

y Πεπτωσοῖσι διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* πεφωτοῖσι in *Editis.*

z Περιθέμενοι τὰς παροπλίας] Περιθέμενοι ἐξ ἐναντίας τι αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Σὺν τῷ Δαυίδῃ] Σὺν αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diluculo usque ad vesperam.

b Αναιρούμενοι ἀπὸ πρώτης] Αναιρούμενοι *Vat.*

c Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

d Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

e Αναστρέφοντες] Διαστραφέντες *Big.* & *Samb.*

f Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi κατελελοίπεσαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν, alio tempore καταλελοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

g Αὐτοὺς ἀπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

h Σεσωσμένας] Ανασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

i Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

k Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

l Διέπεμψε] Διεπέμψαμεν *Big. Samb.* & *Vat.*

m Απομοίρας] Απόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

n Σικελλῶν] Σικέλων *Bas.* & *G.* Σικελῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

o Νικῶσι μὲν οἱ] Ita ex *MSS.* μὲν deest in *Editis.*

p Προβόλους] Τοὺς προβόλους πλέοντας Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

q Αμινάδαβος,] Αμιναδάβος *Big.* Αἰναδάβος *Samb.* malim quidem Αβιναδάβος cum *Masoretis*, *Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

r Μελχισούς.] Est qui malit Μιλχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης καὶ Ιωναδαμος καὶ Μελχισος καὶ Αμιναδάβος.

Τὸ

σύγχυσις γίνε῀ ϗ φόν῀ ἐπικ῾μένων τ῀ πλεμίων. Σάυλ῀ ὁ῀ φεύγ῾, [s] τὸ καρτερὸν τῆρ῀ ἔχων περὶ αὐτόν. ϗ τ῀ Παλαιστίνων ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς ϗ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλ῾ πολὺ ὀλίγων· αὐτὸς ὁ῀ λαμπρῶς ἀγωνισάμεν῀, ϗ πολλὰ τραύματα λαβὼν, ὡς μηκέτι δ῾καρτερεῖν μηδ᾽ ἀντέχειν τ῀ πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέν῾, κελεύσ῀ ὁ῀ τ῀ ὁπλοφόρον, πρασάμενον τ῀ ῥομφαίαν, παίσαι [c] αὐτὸ διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶν῀ ὁ῀ ὁ῀ ὁπλοφόρος κτεῖναι τ῀ δεσπότην, αὐτὸς τ῀ ἰδίαν πρασάμεν῀ [v] μάχαιραν, ϗ χρησάμεν῀ ἐπὶ τ῀ ἀκμῇ, ῥίπτει κατ᾽ αὐτῆς αὐτόν· ϗ μὴ δυνάμεν῀ ὦσαι, μηδ᾽ ἐπερείσας [x] διβαλεῖν αὐτὸ τ῀ σίδηρον, [y] ἐπεισέφερε῀. ϗ νεανίσκ῀ τινὸς ἐς῀τ῀῀, πυθόμεν῀ τίς εἴη, ϗ μαθὼν ὡς Αμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τ῀ ῥομφαίαν, δ῾ὃ τὸ μὴ τ῀ χερσὶν αὐτὸν τ῀῀ δυνάσθ῀ ποιῆσαι, ᾧ῀ χρῆσθαι αὐτῷ πληθυντῷ [z] οἵαις αὐτὸς βούλε῀. ποιήσας ὁ῀ τοῦτο, ϗ περιελόμεν῀ [a] τ῀ περὶ τ῀ βραχίονα αὐτ῀ χρυσᾶν Ϲ τ῀ βασιλικὴν τίφανον, ἐκ ποδῶν ἐγίν῾. θεασάμεν῀ δ᾽ [b] ὁ ὁπλοφόρ῀ τ῀ Σάυλον ἀνῃρημένον ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δ᾽ ὀλὶς τ῀ σωματοφυλάκων ϗ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον [d] Γελβυὲ ὄρ῀. ἀκόντιστ῀ ὁ῀ τ῀ Εβραίων οἱ τ῀ χιλίαδα [e] πέραν ϗ Ιορδάνου κατοικοῦντες, ϗ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι Σάυλ῀ πέπτωκε Ϲ οἱ παῖδες αὐτ῀, ϗ τὸ σὺν αὐτῷ πᾶν῀ ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτάτας [g] κατέφυγον. οἱ ὁ῀ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους ὁρόντες, κατῴκησαν.

η᾽. Τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τ῀ πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] τοῖς ϗ Σαύλου Ϲ τ῀ παίδων αὐτ῀ σώμασι, ϗ σκυλεύσαντες [i] ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· ϗ κ῀ πᾶσαν περιήγγειλαν τ῀ χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. ϗ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ασέρτειον [l] ἱερόν· τὰ ὁ῀ σώματα ἀνεσταύρωσαν περὶ τὰ τείχη τ῀ [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ ὁ῀ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ιαβιασῷ πόλ῀ τ῀ [o] Γαλαδίτιδ῀ κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηται῀ τ῀ Σαύλου νεκρὸν ϗ τοὺς τῶν παίδων αὐτ῀, δεινὸν ἡγησάμενοι περιιδεῖν ἀκηδοῦντας, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι Ϲ τόλμῃ διαφέροντες· ἡ ὁ῀ πόλις αὕτη Ϲ σώματα ἀλκίμους Ϲ ψυχαῖς φέρει· ϗ δι᾽ ὅλης τ῀ νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τ῀ Βηθσὰν, ϗ περιελόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, Ϲ καθελόντες [p] τὸ σῶμα Σαύλου Ϲ τῶν παίδων αὐτ῀, κομίζουσιν εἰς [q] Ιαβιασὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ ὁ῀ [s] Ιαβιασῖται, πανδημεὶ κλαύσαντες, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τ῀ χώρᾳ

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvanteque Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque ferocesalit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 *Reg.* c. 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 *Reg.* c. 31.

s Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

t Αὐτῷ διελάσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

v Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Διαβαλεῖν αὐτὸ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφβάλλειν.

y Περιεσέφερε῀.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπισφέρε῀.

z Οπόιαις αὐτὸς βούλε῀.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἵαις in *Editis.*

a Τὸν περὶ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τ῀ deeſt.

b Ο ὁπλοφόρ῀ τ῀ Σάυλον] Articuli ὁ & τ῀ ex *MSS.*

c Διεσώθη δ᾽ ὀλὶς] Διεσώθη δ᾽ ὀλὲ τ. σ. τ. β. ὀλὲς *Big.* & *Samb.*

d Γελβυὲ ὄρ῀.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβωὶ, & ſupr. §. 2. Γελβωὶ. SPANH.

e Πέραν τ῀ Ιορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

f Οχυρωτάτας] Forte ὀχυρότητας. COCC.

g Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

h Τοῖς τ῀ Σαύλου] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

i Αποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

k Ασέρτειον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

l Ιερὸν·] Ιερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſana,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸ τ῀ τείχ῀ Μεθρομ &c. *Zonaras.*

m Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσὰν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖ῀ infr. libr. XII. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσαὶν῀ lib. XII. c. 8. §. 5. SPANH.

n Ιαβιασῷ] Ita cum *Big.* Ιαβιασῷ *Samb.* Ιαβιασᾶ *Baſ.* & *G.* Ιαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ιαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ιαβεῖ, ἤτοι Ιαβιασῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

o Γαλαδίτιδ῀] Γαλααδίτιδ῀ *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

p Τὸ σῶμα Σαύλου] Τὰ σώματα Σαύλου ϗ τ῀ *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαύλου ϗ τὰ τ῀ *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ιαβιασὸν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ιαβιασὰι *Baſ.* & *G.* Ιάβισαν *Big.* Ιάβησαν *Samb.* Ιάβησαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ιαβιασὰι, & lib. VI. c. 1. § 2. Ιαβίασῳ. SPANH.

r Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. πρὸ *Vat.*

s Ιαβιασῖται,] Sic cum *Cod. Vat.* Ιαβισλῶται *Baſ. G.* & *Big.* Ιαβεισλῶται *Samb.*

t Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus; facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

cherrimo regionis loco, * quem Aruram appellant. atque per ſeptem dies cum uxoribus liberisque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejuſque filios, ita ut neque potum deguſtarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samuelis vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; & quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, & urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero ejus annis duobus & viginti. Et quidem Saulus hoc modo è vita exceſſit.

Finis Libri ſexti.

ρας τόπῳ, ᵛ Ἀρύρης λεγομένῳ. Ϛ πένθ☉ ˣ ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ Ϛ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ʸ ἦγαγον, κοπτόμενοι Ϛ θρηνοῦντες τ̀ βασιλέα Ϛ τοὺς παῖδας αὐτ̀, μήτε ποτοῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

θ'. Τοῦ Σαυλ☉ τὸ πλ☉ ἔλαχε προφητεύσαντ☉ Σαμουήλ, διὰ τὸ ᾠδακῶσαι Ϛ Θεοῦ τῶν ἐπ' Ἀμαληκίταις ἐντολῶν· καὶ ὅτι τ̀ ᶻ Ἀχιμελεχ Ϛ ἀρχιερέως γένεαν, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τ̀ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε ἔτη, Σαμουήλ ζῶντ☉, ἐπὶ ὀκτὼ τοῖς δέκα· τελευτήσαντ☉ δ, ᵃ δύο Ϛ εἴκοσι. καὶ Σαυλ☉ μὲν ᵇ ὕτως κατέτριψε τ̀ βίον.

Τέλ☉ Ϛ βιβλίου ἕκτου.

* *Quem Aruram appellant.*] Ita juxta interpretes LXXII. Vide *Annott.* ad p. 344 § 4.

ᵛ Ἀρύρης λεγομένῳ.] *Haëſel* interpretantur LXXII. *Judæi* & *Flavius* noſter ἀγρῷ, *nemus* alii. Vide pag 344. §. 4.

ˣ Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας *Gen.*

ʸ Ἤγαγον,] Ita *Big.* & *Samb.* ritu Attico. in *reliquis* ἦγον.

ᶻ Ἀχιμελεχ Ϛ ἀρχιερέως,] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* κ τὸ Ἐφραϊκόν. Sed Ἀχιμελεχ & mox Ἀχιμέλεχον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall. Vat Hen.* & *Busb.* cum *Interpretibus* LXXII.

ᵃ Δύο κ εἴκοσι.] Sic *Baſ. G.* & libri omnes *Græci* quos vidimus. δύο abſque εἴκοσι *Epiphanii* Codices. & quidem recte, & juxta periochen chronicam hujus libri. *Petrus* itaque *Comeſtor* ex verſione *Epiphaniana* hæc nobis reliquit: *Et regnavit Saul, vivente Samuele* XVIII. *annis, & eo mortuo duobus annis. Hos annos ſacra tamen ſcriptura non adnotavit.* Verum *Joannes Zonaras* vulgata *Joſephi* exemplaria ſequutus eſt. Ait enim, ἐβασίλευσε ἔτη Σαοὺλ, ζῶντ☉ ἔτι Ϛ Σαμουὴλ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη· ἐκεῖνος δ θανόντ☉, δύο κ εἴκοσι. *Flavium* autem ſcripſiſſe arbitror ἔτη δύο, aut ἔτη δύο, οὗτος δ ἔτη εἴκοσι. Quinetiam numerum xx. annorum Saulo regnanti imputant *Clemens* & *Eutychius* Alexandrini, ſectatores, quod video, *Joſephi.* Videſis *Iſ. Voſſii* Chronologiam Sacr cap VI. p. 119. *Rainoldum* de *Libris Apocryphis*, vol. I. p. 1076. & *Gatakerum* in *Adv. Miſcell.* p. 77.

ᵇ Οὕτως κατέτριψε τ̀ βίον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ὕτω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Δαυΐδης μὲν ἐφ' μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, ἐφ' ὅλῳ δ' ἄλλῳ πληθυϊ ὁ Σαύλου παῖς.

1. *UT Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.*

β'. Οτι, [b] τότε φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασιν τοῖς βασιλείαν Δαυΐδης παρέλαβεν.

2. *Quod, illo amicorum insidiis occiso, Davides in universos imperium obtinuit.*

γ'. Οτι Δαυΐδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν [c] Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

3. *Quod Davides à Palæstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.*

δ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

4. *Ut Davides obsessis Hierosolymis, captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.*

ε'. [d] Η γνωμένη πρὸς Εἴραμον τ̃ Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυΐδην φιλία.

5. *Amicitiæ fœdus inter Hiramum Tyriorum regem & Davidem.*

ς'. Ως τοῖς περιξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαυΐδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν.

6. *Ut Davides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperavit.*

ζ'. Η γνωμένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυΐδῃ μάχη, καὶ νίκη.

7. *Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.*

η'. Πῶς ὅτι τοὺς Μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκρατήσεν αὐτῶν.

8. *Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.*

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ [e] τ̃ παιδὸς ἐξεβλήθη τ̃ ἀρχῆς [f] εἰς τὴν πέραν τ̃ Ιορδάνου.

9. *Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, à filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.*

ι'. Ως στρατεύσας [g] Αβεσάλωμος ὅτι τ̃ πατέρα Δαυΐδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

10. *Ut Absalomus, cum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo periit.*

ια'. Πῶς [h] εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν [i] ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

11. *Quomodo [Davides] regnum recuperavit, & feliciter vixit.*

ιβ'. Ως ἐπὶ τοῦ ὄντος Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

12. *Ut, dum in vivis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.*

ιγ'. Τελευτὴ Δαυΐδου, [k] καταλιπόντος τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην δρυμοῦ τε καὶ χρυσοῦ καὶ [l] λιθίας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ̃ ναοῦ.

13. *Davides diem obit, argenti magna vi aurique & lapidum pretiosorum filio suo relicta.*

---

a Εν τῇ ἑβδόμῃ] *Al.* Εν τῷ ἑβδόμῳ.

b Τότε φονευθέντος] Ιδιόμα pro τότε reposuerunt *Genevenses*, & mox *Summario* IV. Δαυΐδης ante στρατεύσαντας.

c Παλαιστίνους] Δὶς Παλαισίνους *Samb.* & *Coll. Voss.*

d Η γνωμένη] Hoc summarium inserui è *Cod. Samb.*

e Τ̃ παιδὸς] Articulum nobis suppeditavit *Samb.*

f Εἰς τὴν πέραν τ̃ Ιορδάνου.] Illa εἰς τὴν πέραν τ̃ Ιορδάνου omiserunt *Genevenses.*

g Αβεσάλωμος] Αβισάλωμος *Samb.*

h Εἰς τὴν βασιλείαν] Perspicuitatis gratiâ Δαυΐδης hîc inserunt *Genevenses.*

i Ανῆλθε,] Κατῆλθε *Samb.*

k Καταλιπόντος] Ita *Samb.* καὶ ἅπερ τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ̃ ναοῦ κατέλειπεν *Gen.*

l Λιθίας] Videsis *Du Fresne* in *Glossario Gr.* voce λιθίας.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πεντεκαίδεκα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEPTIMUS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

CAP. I.

Ut Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius: utque bello civili conflato moriuntur Asaëlus & Abenerus.

Davidi nunciatur Sauli mors. 2 Reg. c. 1.

CONTIGIT autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davides de Amalecitis victor Sicellam est reversus. Cum vero jam biduum fuisset Sicellæ, die tertio advenit *quidem*, è pugna cum Palæstinis elapsus, qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus & capite pulvere conspersо. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus, undenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna *cum Palæstinis* dicebat. ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis ejus interempto. Atque hæc se *pro certis* nunciare ajebat, ut qui cum Hebræis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret ut ab hostibus caperetur, & ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin & cædis ipsius signa *haud dubia* ostendebat, armillas regis aureas & coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut *eas* illi afferret. At Davides, cum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem discidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Jonathas Sauli filius, qui & amicus ei fidissimus & salutis ipsi auctor fuerat. *Davides, mira pietate, Saulem luget. 1 Reg. c. 1.* Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum prosequutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus; sed & occisorem illius supplicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod ipse sui accusator exstiterit, qui regem interfecerat; didicisseque oriundum esse patre gene-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Δαυΐδης μὲν τ̃ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, ⸀ τ̃ ἄλλα πλήθους ὁ Σαοὺλ παῖς· καὶ ὡς πολέμου ἐμφυλίου γιγνομένου πλείστων Ασαήλου ⸀ Αβέννηρος.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτην τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ⸀ Δαυΐδης, τοὺς Αμαληκίτας νικήσας, εἰς [b] Σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φυγόντα λάσωνά τινα ἐκ τ̃ μάχης τ̃ πρὸς Παλαιστίνους ὁ τ̃ Σαοὺλον ἀνελών· τίνι τε ἐτύχησε παρειρηγμένος, καὶ τ̃ κεφαλὴν τίνα φέρων παρεγένετο. καὶ προσκυνήσας [c] αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν [d] ἥκοι τοιοῦτος, ἀπεκρ τ̃ τ̃ Ισραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γνούς δ' ἀτυχὲς αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλου· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς Εβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ ⸀ καὶ βασιλέως αὐτῶν Σαοὺλ μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ τροπῇ τῶν Εβραίων ⸀ τῷ βασιλεῖ περιμάχητι παρών· ὃν [e] καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, συγκλεισθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ἐπιπεσόντα, διὰ τ̃ τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀσθενῆσαι καταργάσασθαι. [f] καὶ σύμβολα δ' αὐτοῦ τ̃ ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε [g] περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τ̃ βασιλέως ⸀ τ̃ στέφανον, ἃ περιδύσας τ̃ Σαοὺλ νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. Δαυΐδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τ̃ Σαοὺλ θανάτου βλέπων, [h] καταῤῥηγνύς μὲν τὴν ἐσθῆτα· κλαίων δὲ ⸀ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων [i] ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. [k] ἐποιεῖτο δ' αὐτῷ [l] τὴν λύπην χαλεπωτέραν ⸀ ὁ Σαοὺλ παῖς Ιωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονὼς μεμνημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν ⸀ τὴν πρὸς Σαοὺλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τ̃ βίον· ἀλλὰ ⸀ τ̃ ἀποκλείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς [m] αὐτοῦ γνοίη κατήγορος ⸀ ἀνελὼν τ̃ βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς

[a] Περιέχει ἡ βίβλος] E *Big. Samb. Voss.* & *Epiphan.*

[b] Σίκελλαν] Σικελὰν *Samb.* & *Epiphan.* & mox Σικελᾷ. verum Σικέλλαν & Σικέλλᾳ habent *Busb.* & *Hen.* Videsis *Annott.* ad p. 353. v. 11.

[c] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Ηκοι] Ita *Big.* & *Samb.* ἦκε *Vat.* ἦκε *Bas.* & *G.*

[e] Καὶ κτεῖναι,] Καὶ abest *Big.* & *Samb.*

[f] Καὶ σύμβολα] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* καὶ σύμβολα τ̃ ἀν. *Bas. G. Alique.*

[g] Περὶ τοῖς βραχίοσι] Περὶ τοὺς βραχίονας *Vat.* ut ὑπὲρ τ̃ βραχίονα. p. 359. v. 17.

[h] Καταῤῥηγνὺς μὲν τὴν ἐσθῆτα·] Conf. lib. VI. c. 14. §. 6. SPANH.

[i] Ολην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν.] Vox ὅλην ex *MSS.*

[k] Εποιεῖτο δ' αὐτῷ] Sic in *MSS.* ποιεῖ in *Editis.*

[l] Τὴν λύπην χαλεπωτέραν] Iterum cum *MSS.* (& *Cocc.*) male in *Editis* τὴν λυπὴν τὴν χαλεπωτέραν.

[m] Αὐτοῦ γνοίτο κατήγορος] Αὐτῷ carent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ὡς εἴη παρὼν Ἀμαληκίτῃ ἡμῖν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἐγερσάμενος δὲ ὁ Θρῆνος ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι Σαοῦλ καὶ Ἰωνάθῃ· ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. [n] Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξεπίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος [o] τοῦ πένθους, ἤρετο τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου, τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ἰούδα καλυμένης Φυλῆς. Φήσαντος δ' αὐτοῦ δίδοναι [p] Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ἀναχωρεῖ, τάς τε γυναῖκας [q] εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκείους [r] σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς Φυλῆς τοῦ προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν [s] Ἰαβίσῳ τῆς [t] Γαλαδιτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν δὲ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τοῦ πρὸς τοὺς τεθνηκότας [v] ἀπροδῶς διακειμένου· ἅμα δὲ δηλῶν ὡς ἡ Ἰούδα Φυλὴ [x] κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Ὁ δὲ τοῦ Σαοῦλ μὲν ἀρχιστράτηγος [y] Ἀβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος δὲ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα δὲ τὸν Ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, [z] ἐπιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸ πρεσβύτερον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, Ἰέβοσθον δ' ὀνομαζόμενον, διαβιβάζει πρὸς τὰς πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ἰούδα Φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ [a] γλῶ, καὶ μὲν τὴν ὑπιχώριον γλῶτταν [b] Μάναλιν, καὶ δὴ τὴν Ἑλλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν Ἀβένηρος [c] μετὰ στρατιᾶς ὑπερλέξαι, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς προαιρούμενος, [d] ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν Δαυίδης. [e] ἀπλώτησε δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου Ἰωάβος, ὁ Σαρουίας μὲν παῖς, παιδὸς δὲ [f] Σερὲ, [g] ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν [h] Ἀβεσσαίου καὶ [i] Ἀσαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυίδου οἰκετῶν. καὶ προτυχὼν ὑπό τινος κρημνώδους ἐν [k] Γαβαῷ πόλει, προσέτασσεν πρὸς μάχην. τῷ δὲ Ἀβενήρῳ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερον αὐτῶν ἀνδρειότερους στρατιώτας [l] ἔχοι, συντίθενται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ [m] τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τοῦ μάχου ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, σπασάμενοι τοὺς [n] μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιλαμβανόμενοι, κατέχοντες [o] αὐτοὺς, ἔπαιον [p] εἰς τὰς πλευρὰς δὲ τὰς λαγόνας ἀλλήλους τοῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε δὲ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γινομένης, ἡττήθησαν οἱ

re Amalecita, eum interimi præcepit. Præterea autem nænias compoſuit & laudationes funebres in gratiam Sauli & Jonathæ, quæ etiamnum manent.

2. Poſtquam vero regi hæc juſta perſolviſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex urbibus, tribûs quæ Judæ dicitur, ad habitandam ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, uxores ſuas ſecum adducens (duæ enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet; quod Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejuſque filios ſepeliviſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum *præclarum* laudarent & approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem ſe conſtituiſſe.

Davides in Chebrone habitat. 2 *Reg. c.* 2.

Jabiſſenis ob Saulum ejuſque filios ſepultos gratias agit. 2 *Reg. c.* 2.

3. Cæterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum novit cecidiſſe regem una cum Jonatha & duobus aliis ejus filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque ejus ſuperſtite abrepto, nomine quidem * Jeboſtho, cum eo trajicit ad populum ex altera Jordanis ripa, & in univerſos Iſraëlitas, excepta tribu Judæ, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Caſtra. Cæterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitûs viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congredi, ex indignatione quod Davidem regem creaviſſent. Joabus autem, matre quidem Saruiæ filius, patre vero Suri, Davidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſæo & Aſaële fratribus ſuis, & univerſo Davidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere utri illorum præſtantiores eſſent milites, convenit inter eos, ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab utriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo jeciſſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera & ilia ſibi invicem gladiis confoderunt, uſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, cæteri ex utroque exercitu conflixerunt; & poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt.

Davidici & Jebosthani alteri ab alteris interfecti. 2 *Reg. c.* 2.

---

n Επεὶ δὲ τούτοις] Ἐπὶ δὲ τούτοις *Samb.*

o Τοῦ πένθους,] Hîc δὲ ante τοῦ πένθους delevimus auctoritate *Codd. MSS.*

p Χέβρωνα,] *Al.* Χεβρῶνα. HUDS. Hebr. חברונה. SPANH.

q Εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ,] Ἐπαγόμενος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat*

r Σὺν αὐτῷ.] Τοὺς σὺν αὐτῷ *Vat.*

s Ἰαβίσῳ] Ita cum *Vat.* in *Editis* Ἰαβέσῳ. in pleriſque *MSS.* Ἰαβεσσᾶ aut Ἰαβισᾶ. Vide p. 287. §. 12. & 320. in fine. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

t Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες,] Γαλααδίτιδος *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* exemplaribus.

v Ἀπροδῶς διακειμένου·] Τιμῶς καὶ ἀπροδῶς *Vat.*

x Κεχειροτόνηκεν] Ita cum *MSS.* in *Editis* κεχειροτόνη, è dialecto. & paulo ante ὅτι pro ὡς in *Hen. Busb. Samb.* & *Epiphan.*

y Ἀβένηρος,] Ἀβίννηρος ubique *Hen. Busb. Samb. Big.* & *Vat.* Ἀβεννὴρ *Zonaras* è *Bibliis S.*

z Ἐπεισχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν,] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ἐπείχθη in *Editis*, *Aliiſque.* ἠπείχθη *Samb.* manu ſequiori.

* Jeboſtho,] *Iſboſthus* juxta *Hebr.* & in *Paralipomenis* ſacris *Iſbaalus* aut *Eſbaalus*. At *Flavius* aut *Librarii*, E poſita loco Σ ſibilantis literæ, Ἰεβοσθον pingere maluerunt.

a Γλῶ,] Τὴν *Big. Vat.* & *Samb.* contra *Editos* & tres *MSS.* & mox τὴν ante ἐπιχώριον abeſt *Vat.*

b Μάναλιν,] Μααὶμ vel Μαναὶν reſcribendum cenſet *Bochartus* de *Colon. Phœn.* l. 1. c. 28. p. 591. HUDS. Μαναὶμ Hebr. מחנים LXX. ἐν τῇ παρεμβολῇ εἰς Μαναὶμ 1 Reg. 11. 8. *Vulg.* circumduxit eum per caſtra. Hebr. מחנה caſtra, παρεμβολή. SPANH.

c Μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέξαι,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) μετὰ τῆς στρατιᾶς in *Editis.*

d Ὀργισθεὶς] Ὠργισε (ὠργισθε *Vat.*) δὲ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυίδην κεχειροτονηκόσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* διὸ ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν Ἰούδα Φυλὴν, ὡς βασιλεύσασαν τὸν Δαβίδ *Zonar.*

e Ἀπλώτησε δ' αὐτῷ] Ita cum *Epiphanio.* parvo cum diſcrimine ἀπλώτησε δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου (Σαρουίας *Coll. Voſſ.*) Σερουίας *Big. Samb.* & *Vat.* Verum in *Editis* illa πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου deſiderantur.

f Σερέ] Σαρὲ in *iiſdem MSS.* Σαρὲ aut Σαρεὶ *Epiph.*

g Ἐκ τῆς ἀδελφῆς] Ἐκ δὲ τῆς ἀδιλφῆς τοῦ ἐκείνου (τοῦ ἐκείνης *Big.*) γεγονὼς αὐτῷ Ἰωάβος ἀρχιστρ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

h Ἀβεσσαίου] Ita cum *Hen. Busb. Big. Samb.* & *Epiph.* Ἀβεσσίου *Vat.* Ἀβισσαίου *Baſ.* & *G.* Ἀβεσσὲ *Zonar.* In margine quidem *Cod. Samb.* non nemo adnotavit, Ἰωὰβ καὶ Ἀβισσὲ καὶ Ἀσαὴλ ἀνεψιοὶ ἦσαν τοῦ Δαυὶδ ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας, plane ex 1 *Paralip.* 2. 16.

i Ἀσαήλου] Ἀσαηλίου *Vat.*

k Γαβαῷ πόλει,] Ita *Samb.* Γαβαὼ *Baſ. G. Vat. Aliique.* Γαβᾶ aut Γαβαᾶ *Epiphan.* Γαβαὼν in *Codice S.* HUDS. Conf. lib. VI. c. 6. §. 2. SPANH.

l Ἔχοι,] Ἔχῃ *Big.* & *Samb.*

m Τῶν παρατάξεων] Τῆς παρατάξεως *Vat.*

n Μαχαίρας,] Μαχαίρας οἱ τοῦ Δαυίδου juxta *Epiphan.*

o Αὐτοὺς,] Forte αὐτοῖς. COCC.

p Εἰς τὰς πλευρὰς] Εἰς τὰ πλευρὰ *Vat.*

runt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi. Sed & ipse instabat, hortatus suos ut è vestigio insequerentur, & nequaquam occidendo fatiscerent; fratres etiam sui acriter pugnarunt, præcipueque natu minimus Asaëlus præ reliquis maxime conspicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines solum celeritate superabat, sed & equum cum eo contendentem cursu prævertisse dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque insequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus respexisset, & impetum ejus eludere tentasset: & nunc quidem monuisset, ut, ab eo persequendo desistens, alicui militum suorum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non persuaserat, precibus obtestatus esset, ut se reprimeret & persequi desineret, ne * fratris ejus in conspectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moveretur, sed insequi persisteret, *Abenerus* dum fugientis more hastam teneret, à tergo opportune ictu illato, statim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum insectabantur, postquam in locum venerant, ubi forte Asaëlus jaceret, mortuum circumstantes non amplius hostes persequebantur. Joabus autem & frater ejus Abessæus, cadaver cursu prætervecti, majorique studio ex ira ob *fratrem* occisum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac alacritate usque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum persequuti sunt, cum jam sol occideret. At colle quodam ascenso, in eodem loco cum tribu Benjamitide constitit *Joabus*, & illos conspiciebat & Abenerum. Hic vero cum vocem sustulisset & dixisset, non oportere inter populares contentionem & pugnam conciere; in culpa enim fuisse fratrem ejus Asaëlum, cui, ipso *illum* obsecrante, non persuasum erat ut ab insequendo cessaret, propterea que percussus occubuit: Joabus ei assensus, seque hisce verbis *bene* admonitum esse ratus, signo tuba dato suos revocat, & ne ulterius persequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco castris positis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Jordaneque fluvio trajecto, in † castra pervenit ad Iebosthum Sauli filium. Die autem sequenti Joabus, recensitis *cæsorum* cadaveribus, omnes sepulturæ mandavit. Ceciderunt autem ex Abeneri quidem exercitu circiter trecenti & sexaginta; è Davidicis vero undeviginti, præter Asaëlum. cujus corpus cum Joabus & Abessæus inde Bethlemen deportassent, & in sepulchro *ejus* patrio sepelivissent, ad Davidem in Chebronem reversi sunt. Ex illo itaque tempore intestinum inter Hebræos gliscebat bellum, & aliquandiu perdurabat: ita ut Davidicis quidem vires semper augerentur, & ex periculis in majus proveherentur; Sauli vero filiis & qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

Asaëlus Abenerum persequitur. 2 Reg. c. 2.

Abenerus Asaëlum occidit.

Joabus recepti canit. 2 Reg. c. 2.

Bellum civile inter Hebræos. 2 Regum, c. 3.

Davidis filii 2 Regum, c. 3. & 1 Paralip. c. 3.

4. Sub hoc autem tempus & filii Davidi nati erant numero sex, è totidem uxoribus. Quorum

ἔθ Αβενήρου. καὶ τραπέντας οὐκ ἀνέσχε [q] διώκων ὁ Ἰώαβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ἀθρόως κελεύοντας τοὺς στρατίτας σπουδῆς ἔχεσθαι, καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους. [r] οἱ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ἀσάηλος· ὅπερ τε πρὸς ἀκύτητα κλέος εἶχεν, οὐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ [s] καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἅμιλλαν λέγεται θεασάμενον· [t] ὃς καὶ τὸν Αβένηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τῷ ἐπ' ὀρθὸν φερομένῳ εἰς ἑτέρους [v] ἐγκλίσεις τῶν μερῶν. ὑπεστράφη δὲ καὶ Αβένηρος, καὶ καταφοβήσας τῇ ἐρημίᾳ αὐτὸν προτρεπόμενος, καὶ ποτὲ μὲν εἰπὼν, ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν [x] ἀφέμενος τὴν διώξεως [y] ἀφελεῖσθαι τὴν πανοπλίαν, πάλιν δὲ, ὡς οὐκ [z] ἔπειθε τοῦτο ποιῶν, καταβοᾶν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν θεασάμενος, μὴ κλείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν· ὁ [a] θεσπεσίου δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπομείναντα [b] τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ [c] πλήξας εἰς τὰ ὀπίσω καιρίως, θεᾶσθαι ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν διώκοντες τὸν Αβένηρον, ὡς ἦλθον ὅπου τὸν τόπον ἔκειτο συμβαίνει τὸν Ἀσάηλον, περισκέψασθαι τὸν νεκρὸν οὐκ ἔπι τοὺς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτός τε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αβεσσαῖος, θεασάμενοι τὸ πλῆθος, καὶ τὸ πλείονον ὑπὸ τὸν Αβένηρον ὀργὴν ἀδίκου αἰτίαν τῷ ὑπὲρ τοῦ πεπολεμωκότος ὀργῇ λαβόντες, ἀπέτρεψαν τάχος καὶ θυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς [d] Ἀμμάταν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Αβένηρον, ἤδη περὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβάντες δὲ ὑπὲρ τινα βουνὸν, ὡς ἔστη ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μιᾷ τῶν Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτός τε κατεσκέψατο καὶ τὸν Αβένηρον. τότε δὲ [e] ἀνακεκραγότος καὶ φήσαντος, μὴ δεῖν ἀνδρας ὁμοφύλους εἰς ἕλκος καὶ μάχην παροξύνειν· ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσάηλον, ὃς [f] θεασαμένου μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ θεᾶσθαι ἠρεμοῦντα [g] τοὺς λόγους ὁ Ἰώαβος, ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τῆς ὑπὸ πολὺ διώξεως ἐπαύετο. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνου καταστρατοπεδεύεται τοῦτον τὸν νυκτὸς τοῦτον· Αβένηρος δὲ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ Σαούλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰεβοσθον. τῇ δ' ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκήδωσεν. ἔπεσον δὲ τοῦ μὲν Αβενήρου στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα· τοῦ δὲ Δαυίδου δέκα πρὸς τοῖς ἐννέα, καὶ Ἀσάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ Αβεσσαῖος εἰς [h] Βηθλέεμον, καὶ θάψαντες ἐν τῷ [i] πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Εβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμεινεν ἀχρὶ πολλοῦ· τῶν μὲν τοῦ Δαυίδου κρειττόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλείων [k] ἐκ τοῖς κινδύνοις φερομένων, [l] τῶν δὲ Σαούλου παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καθ' ἡμέραν ἐλαττωμένων.

δ'. Ἐγένοντο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες [m] τῷ Δαυίδῃ, τὸ ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ

[q] Διώκων ὁ Ἰώαβος.] Διώκων Ἰώαβος *Big. Samb. & Vat.*
[r] Οἵ τε ἀδελφοὶ] Οἵγε ἀδ. *Vat.*
[s] Καὶ ἵππον καθεστάντα] Ἵππους juxta *Epiphan.*
[t] Ὃς καὶ τὸν Αβένηρον] Ita cum *Big. & Samb.* ἀλλὰ καὶ in *Editis, Aliisque.* ὅτος *Hen. & Busb.*
[v] Ἐγκλίσεις τῶν μερῶν.] Sic *Big. & Samb.* Ἐγκλείσεις *Vat.* ἐγκλεισθεὶς *Basil. & G.*
[x] Ἀφέμενος τὴν διώξεως] Ἀφέμενον *Vat.*
[y] Ἀφελεῖσθαι] Ἀφελεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*
[z] Ἔπειθε τοῦτο ποιῶν,] Ἐπείθετο *Vat.*
* *Fratris ejus in conspectum veniendi libertatem amitteret;*] Ne ante ejus fratrem ulterius fiduciam non haberet, *Epiphan.*
[a] Πεφεισμένου δὲ τοὺς λόγους,] Πεφεισμένον.
[b] Τῇ διώξει,] Τὴν διώξιν *Big. Samb. & Vat.* τὴν διώξιν *Coll. Voss.*
[c] Πλήξας εἰς τὰ ὀπίσω καιρίως,] Πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν Æschyl. Agam. v. 1352. Plutarch. in Philopoem. pag. 359. B. καιρίως ἀπαρθῆναι. SPANH.
[d] Ἀμμάταν] Eo modo *Big. & Samb.* (*Coll. Voss.*) atque ita quidem aut Ἀμμάθαν *Flavium* scripsisse puto. Ὀμμᾶν *Basil. G. Aliique.* Μαθὼν aut Ἀμαθὼν *Epiph.* Ἀμμὰ aut Ἀμμὰν *Interpretibus* LXXII. HUDS. Ὀμμᾶν *Gen.* ita etiam Edit. *Basil.* Rufinus; *locum nomine Gabaon.* in Hebr. 2 Sam. 11. 24. גבעת *Gibnath.* LXX. Ἀμμὼν *Amman. Vulg. collem aquæductus*, quem secutus hic est Gelenius. SPANH.
[e] Ἀνακεκραγότος] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis, Aliisque* ἀνακραγόντος.
[f] Πειρωμένου μὴ διώκειν] Παραινοῦντα *Vat.*
[g] Τοὺς λόγους] Τοῦτο *Vat.*
† *Castra pervenit ad Iebosthum Sauli filium.*] Confer. p. 363. §. 3.
[h] Βηθλέεμον,] Βηθλείμου *Big. Samb. & Vat.* originario propius.
[i] Πατρίῳ μνήματι,] Πατρῴῳ *Iidem.*
[k] Ἐκ τοῖς κινδυνοις] Ita *Vat. & Samb.* ἐν τοῖς.
[l] Τῶν δὲ Σαούλου παίδων] Τῷ δὲ Σαούλου παιδὸς καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ legisse videtur *Epiphanius.* ac αὐτῷ quidem agnoscit *Vat.*
[m] Τῷ Δαυίδῃ,] Articulum non agnoscunt *MSS.*

ὁ μὲν πρεσβύτ[ατος] ἐκ μητρὸς [n] Αχινᾶς γιγόμεν[ος], [o] Αμνων ἐκλήθη· ὁ δ' δεύτερ[ος] ἐκ γυναικὸς Αβιγαίας, [p] Δανιηλ[ος]· τῷ τρίτῳ δ' ἐκ τῆς [q] Θολομαΐ θυγατρὸς [r] Μαχάμης Φιῶπ ἔ [s] Γεσιρῶν βασιλέως, [t] Αβεσάλωμ[ος] ὄνομα· τ δέ γε τέταρτον [v] Αδωνίαν ἐκ γυναικὸς [x] Αγγίθης προσηγόρευσε· [y] τὸν πέμπτον δ' Σαφατίαν τῆς [z] Αβιταάλης, καὶ τὸν ἕκτον [a] Γεθραάμω τῆς [b] Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τῶν δ' ἐμφυλίων πολέμων συνεστῶτ[ος], καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς [c] τῶν μετ' ἑκατέρων τῶν βασιλέων, Αβέννηρος ὁ τοῦ Σαοὺλ [d] παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμένειν τῷ Ιεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ [e] διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν ἐγκλήμασι γιγόμενος [f] ὁ Αβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαοὺλ παλλακῇ, [g] Ραισφᾶ μὲν τὄνομα [h] Σιβάθ [i] ἦ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ιεβόσθ, προαλγήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑπὸ δικαίων τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι πάσης προνοίας περὶ αὐτὸν χρώμενος, ἠπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυίδην μεταστήσειν, ἐπιδείξειν δ' ὡς ὑπὸ Δαὶ τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ σύνεσιν [k] ἀρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου, Δαὶ δὲ τὴν αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα παρὰ Δαυίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἐπίτροπον καὶ φίλον, ἀναπείσειν τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλου μὲν ἀποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης [l] τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησαμένου πὰς ὁμολογίας, ἤδη γὰρ ἐφ' οἷς Αβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τεκμήριον προσαιτῆσαι τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος, ἀναστήσαντα πρὸς αὐτὸν [m] Μιχάλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτοῦ τὴν Μιχάλαν, ἀποστάσας [n] Φελτίου, [o] τοῦ τότε συνοικοῦντ[ος] αὐτῇ, πρὸς τὸν καὶ Ιεβόσθ συμπεσάσαν[τος]. ἐπεγράφη γὰρ αὐτῷ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δ' καὶ τοὺς γεγηρακότας ἔ πλῆθος καὶ ταξιάρχους [p] καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποστῆναι μὲν Ιεβόσθ, "Δαυίδῃ δ' προσθέσθαι, ποτὲ μὲν ἀπορρίψειε τ ὁρμῆς, "νῦν μέντοιγε δικαίως ἐπιτρέπει χωρεῖν [q] εἰ βούλονται. καὶ γὰρ "εἰδέναι τ Θεὸν Δαὶ Σαμουήλου ἔ προφήτου Δαυίδην "χειροτονήσαντα πάντων Εβραίων βασιλέα, προειπεῖν "δ', ὅτι Παλαιστίνους ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ "πάσης κρατήσας ὑποχειρίους". ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, [r] ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην δὲ πρότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον

natu quidem maximus, è matre Achina ſuſceptus, Amnon vocabatur: ſecundus vero, ex uxore Abigæa, Danielus: tertio autem, ex Machama Tholomæi regis Geſſiritarum filia prognato, nomen erat Abeſalomus: at quartum ex uxore Aggitha vocavit Adoniam: quintum vero Saphatiam ex Abitaala, ſextumque ex Ægla *natum* Gethraaman cognominavit. Cum autem bellum civile conflatum eſſet, & crebro ad manus venirent confligerentque utriuſque regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui & vir prudens erat, & multitudinem habuit in eum valde propenſam, effecit ut omnes à Jeboſtho ſtarent: & aliquandiu in ejus fide permanſerunt. Poſtea vero, cum accuſaretur Abenerus, eique objiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræſpha, Sibathi vero filia) rem habuiſſet, & à Jeboſtho reprehenderetur, dolore percitus iraque incenſus, quaſi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus ſumma cum alacritate ſtuduit, minatus eſt quidem ſe regnum ad Davidem tranſlaturum eſſe, palamque facturum quod non propria virtute & prudentia Transjordianis imperaret, ſed ſua in exercitu gubernando peritia & fide. miſſiſque in Chebronem ad Davidem legatis, obſecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipſum habiturus eſſet ſocium & amicum, cum populo perſuaſerit ut à Sauli quidem filio deficerent, cum vero omnium Iſraëlitarum regem conſtituerent. Poſtquam autem Davides fœdus cum eo percuſſiſſet (nam ſibi grata erant ea quæ Abenerus apud ipſum per legatos egerat) atque in primum fidei ſibi datæ indicium poſtulaſſet, ut ejus beneficio Michala uxor ſibi reſtitueretur, quam magno ſui periculo emerat, & ſexcentis Palæſtinorum capitibus, pro illa in *uxorem ducenda* ad Saulum patrem allatis; ipſi quidem Michalam mittit *Abenerus*, à Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abſtractam, adjuvante etiam Jeboſtho. Scripſerat enim illi Davides ut uxorem ſuam jure reciperet. Quin & *Abenerus*, convocatis ſenioribus populi & centurionibus & tribunis, apud ipſos hujuſmodi verba fecit; "quod illos, "cum in eo eſſent ut à Jeboſtho deſciſcerent & "ſeſe Davidi adjungerent, ab iſto impetu & *vo*- "*luntate* averterit; nunc vero illis poteſtatem fa- "ciat *ad ipſum* eundi, ſi vellent: nam & ſibi com- "pertum eſſe, Deum, cum per Samuelum pro- "phetam Davidem omnium Hebræorum regem "conſtituiſſet, etiam prædixiſſe, fore ut ille ipſe "pœnas à Palæſtinis exigeret, illoſque devictos "ſub jugum mitteret". Cum hæc audiſſent ſeniores & *exercitûs* duces, quodque Abenerus haud aliter,

Abenerus à Jeboſtho ad Davidem deficit. 2 *Regum*, c. 3.

Davides Michalam repoſcit. 2 *Regum*. c. 3.

Abenerus Iſraëlitas Davidi conciliat. 2 *Regum*, c. 3.

n Αχινᾶς γιγόμεν[ος],] Αχίνας *Baſ.* & *G.* Εχίνας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Αχίνας ἤτοι Αχινόαμος *Vat.* Αχινόης *Epiphan.* *Maſoretis & Hieronymo* Αχινόαμ. *Interpretibus* LXXII. Αχινάαμ aut Αχινοσμ. Αχινᾶς ex p. 353. v. 2. ſi vera ſit iſta lectio.

o Αμνων ἐκλήθη·] Αμνὼν *Samb.* Αμνὼν *Big. Vat.* & LXXII. Αμνὰν *Epiphan.*

p Δανιηλ[ος].] Ita etiam 2 Paralip. c. 3. v. 1. Verum 2 *Reg.* c. 3. v. 3. *Chilab* juxta *Hebr.* Δαλκία LXXII. Δαλιήλ[ος] *Big.* & *Vat.* Δαλειήλ[ος] *Samb.* Verum *Celeb* eſt *Epiphanio.*

q Θολομαΐ θυγατρὸς] *Talmaï* in *Hebr.* Θολμὶ & Θαλμαὶ LXXII. Θολμαΐου *Vat.* in aliquot *Epiphanii* libris *Tholomei*, in aliis *Ptolomæi.*

r Μαχάμης] Μααχὰ dicitur in *Bibliis S.*

s Γεσιρῶν βασιλέως,] Γεσηρῶν *Big.* & *Samb.*

t Αβεσάλωμ[ος] ὄνομα·] Αβεσσάλωμ[ος] *Big.* & *Samb.*

v Αδωνίαν] Οζιαν *Vat* ex *Interpretibus* LXXII.

x Αγγίθης] Ita cum *Busb.* & *Hen.* Αγγίτης *Baſ.* & *G.* Αγιθὶς *Big.* & *Samb.*

y Τὸν πέμπτον δ' Σαφατίαν] In iis quæ ſequuntur fere conveniunt *Codd. MSS.* nec multum diſcrepant *Epiphanii* libri. in *Editis* vero πέμπτον δ' καὶ τ ἕκτον Γεβεσσὰν καὶ Γάλα ἐπωνόμασε.

z Αβιταάλης,] Αβιτάλης juxta *Biblia S.* Αμιτάλης *Vat.*

a Γεθραάμω] Γεθρεάμω *Vat.* Ιεθρεὰμ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.* Ιεθρεὰν *Big.* Γεθιρεὰμ *Baſ.* & *G.* Ιεθιρεὰμ aut Ιεθρεὰμ LXXII. 2 *Reg.* c. 3. v. 5. 1 *Paralip.* c. 3. v. 5.

b Αἰγλᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Αἴγλας *Vat.* Αἰγαὰλ & Αἰγᾶς & Αγλᾶς in codicibus LXXII.

c Τῶν μετ' ἑκατέρων] Sic cum *Vat.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* τ deeſt in *Editis*, *Aliiſque.*

d Παιδὸς ἀρχιστράτηγ[ος]] Παιδὸς abeſt *Vat.* & quibuſdam *Epiphanii* libris.

e Διέμειναν ἱκανὸν] Διέμφρον ἱκ. *Vat.* διέμφοι ἐφ ἱκανὸν χρ. *Busb.* & *Hen.*

f Ο Αβέννης[ος],] Articulum ſupplevi ex *Samb.* & *Vat.*

g Ραισφᾶ] Ρεσφᾶ juxta *Literas S.*

h Σιβάθ] Ἀσὲ filiæ in fundo *Hebraïco.* Ιὰλ aut Ιὰλ θυγατρὶ LXXII. Σιβάτου *Vat.* at *Sebabeth* aut *Sebaheth* apud *Epiphanium.*

i Δὲ θυγατρὶ,] Illud ἦ ex *MSS.*

k Ἀρχὴ τ πέραν Ιορδάνου,] Ἀρχοι *Big.* & *Samb.* ἔ addit mox *Coll. Voſſ.* & *Big.*

l Τῆς χώρας βασιλέα.] Ita *MSS.* δ abeſt *Editis.*

m Μιχάλαν] *Al.* Μελχόλλ. Vide p. 337. in fine.

n Φελτίου,] Οφελτὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

o Τοῦ τότε συνοικοῦντ[ος]] Ita cum *MSS.* & *Epiphanio.* in *Editis* ἔ τε συνοικοῦντ[ος], & mox καὶ πρὸς τοῦτο.

p Καὶ χιλιάρχους,] Illa καὶ χιλιάρχους reſtituimus è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

q Εἰ βούλοντ[αι].] Η βούλονται *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte οἵ. COCC.

r Ως καὶ Αβέννης[ος]] Ita cum *Vet. Interpr.* ὡς καὶ τὰ Αβενήρου γνώμην ἦν πρότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τ. πρ. σ. παρέλαβον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὡς καὶ Αβέννης[ος] γνώμην ἦν εἶχον αὐτῷ περὶ τ πραγμάτων σύμφωνον προσλαβεῖν *Baſ.* & *G.*

ter, ac illi prius, ſenſerit, eò adducti ſunt ut Davidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Benjamiticam convocat (nam ex ea erant omnes Jeboſthi ſatellites) atque hæc apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animadvertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, è ſociis circiter viginti aſſumptis ad Davidem ſe contulit, ut ipſemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet (iis enim quæ per alios fiunt firmiora eſſe videntur quæ noſmetipſi gerimus) ſimulque ut ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque univerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſæque ſplendidæ & magnificæ per aliquot dies adhibuiſſet, petiit *Abenerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præſenti videntique imperium traderet.

Abenerus à Davide benigne accipitur. 2 Regum, c. 3.

Joabus Abenerum calumniatur apud Davidem. 2 Regum, c. 3.

5. Cæterum ubi à Davide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim ut abiit Chebronem venit Joabus, *copiarum* Davidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, & paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus eſſet, & præterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas & temporibus *quaſque ſuis* accommodandas, ipſe vero imminueretur & exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam *& rationem* iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut ſibi de illo caveret, & iis quæ polliceretur Abenerus non *temere* fidem haberet. omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum & omnibus *ad inſidias* pulchre paratis diſceſſiſſe. Ubi vero hæc Davidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis moveri ſenſerat, ad audaciora

Davidis nomine Abenerum revocat. 2 Reg. c. 3.

ſtatim aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit ut illum aſſequuti Davidis nomine revocarent, quaſi ipſe nonnulla de rebus ſuis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille aderat, ipſi è memoria exciderant. Abenerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipſum enim aſſequuti ſunt in loco quodam, cui nomen Beſira, viginti ſtadiis à Chebrone diſſito) nihil eorum quæ eventura erant ſuſpicans *ad urbem* reverſus eſt. At Joabus, cum ei ad portam obviam veniſſet, & benigne *eum* excepiſſet, viri ſumme benevoli amicique ſpeciem præ ſe ferens (fit enim ſæpiuſcule, ut, ne qua daretur inſidiarum ſuſpicio, vere bonorum mores ſimulent, quibus in animo eſt flagitii aliquid patrare) ipſum quidem à ſuis ſeducit, quaſi in ſecreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portæ locum ſolitarium, uno fratre Abeſſæo præſente, ſtricto gladio ſubter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo inſidiis exceptus à Joabo, qui, ut ipſe quidem dicebat, ultus fuerat fratrem Aſaëlum, quem Abenerus *ſe pertinaciter* inſequentem occiderat in prælio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hiſce quidem ipſe privaretur, primum vero honoris locum à Davide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perſpicere, quanta &

Joabus Abenerum interficit. 2 Reg. c. 3.

προσέλαβεν, τὰ Δαυίδου φρονεῖν [s] μεπεβάλλοντο. πεθέντων ἢ τούτων, Αβένηρος [t] συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες Ιεβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ παῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδεν ἀντικρούοντας ἑώρα, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, προσλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαυίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός· πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιῶμεν εἶναι δοκεῖ· καὶ προσέπεσε τοὺς ἡγουμένους [v] αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ [x] ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλέποντι προδώσῃ τὴν δεξιάν.

ε'. Ἐκπέμψαντος δὲ Δαυίδου τὸν Αβένηρον, εὐθὺς ὀλίγον διαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ιώαβος ὁ δεξιοκρατήσας αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Αβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ἐπὶ σωτηρίαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσηται τάξει, συνεργόν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ πάλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Αβένηρος συνίθετο. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν [y] ἐπὶ τῷ βεβιωσθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ἐπὶ ἢ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ [z] πρὸς αὐτὸν ἐληλυθέναι, μεθ' ἧς ἐβούλετο γνῶ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καθασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισε τὸν Δαυίδην τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κρύφας Αβένηρον ἀποκτίνναι, πέμψας τοὺς ἐπιδιώξοντας, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντες εἰπεῖν. Αβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων· κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ [a] Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑποπτεύσας τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ [b] πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ιώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλις' εὔνους καὶ φίλος· ὑπονοήσαντα γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ἐπιβουλῆς τὸ τῆς ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόπως· ὑποπτᾷ μὲν [c] τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ὑποῤῥήτῳ διαλεξόμενος, παραγαγὼν εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Αβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, παρασάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ πελύτᾳ μὲν Αβένηρος τὸν ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ιωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε [d] τιμωρήσαντος Ασαὴλ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα [e] βαλὼν Αβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ [f] Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς ἦ παλαιὸς εἶχε, δείσαντος μὴ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς [g] ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ Δαυίδου τὴν πρώτην τάξιν Αβένηρος. ἐκ τούτων

ἂν

s Μετεβάλλοντο.] Μετεβάλοντο *Big.*

t Συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην] Ita omnes *MSS.* συγκαλεῖ) in *Editis.*

v Αὐτῷ λόγους] Αὐτὰ *Vat.*

x Ξενίσαντος] Sic *Cod. Samb.* (& correxit *Coccejus.* collatio *Big.* ξένισας) ξενισαντος in *reliquis.*

y Ἐπὶ τῷ βεβιωσθαι] Ἐπὶ τὸ βιβ. *Samb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἐληλύθοι,] Illud ως non agnoſcit *Vat.*

a Βησιρᾷ καλουμένῳ,] Βισηρᾷ *Samb.* Βησηρᾷ *Big.* Βησίρᾳ καλουμένῳ, ἤτοι Σειρᾷ, ἀπέχ. *Vat.* Apud *Vet. Interpr.* habemus *Sira* vel *Syra.* At *Flavio* in *Vita ſua* §. 24. dicitur Βησάρων πόλις. HUDS. Βησιρᾷ Gen. Βησάρων de Vita ſua & paulo ante ibidem Βασαρὼν πόλιν. SPANH.

b Πρὸς τῇ πύλῃ] Ita cum *Big.* & *Samb.* πρὸς τὴν πύλην *Vat.* πρὸς τὴν πύλης legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *ante portam.* In *Editis* πρὸς τῇ πόλει.

c Τῶν οἰκείων] Articulum inſeruimus è *Samb.* & *Big.* τὸν ἄνδρα legiſſe videtur *Epiphanius:* nam vertit, *ab aliis hominibus.*

d Τιμωρήσαντος] Τιμωρήσατος in aliquot *MSS.*

e Βαλὼν Αβένης] Λαβὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Χεβρῶνι] Γαβαὼν pro Χεβρῶνι ex *Epiphanio* legendum videtur. uti recte notavit *Schotanus* in *Bibliotheca Hiſt. S.* tom. 2. p. 669.

g Ἀφαιρεθείη,] Ἀφαιρεθῇ *Vat.*

ἄν τις καταγνοίσθεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ ἃ μηδενὶ τούτων ἀφῆχωρήσαι. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ πολυωῦτες, ἀφ' ὧν μυρίων κακῶν λαμβάνουσι, καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρους τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ἀδημονῆς ἀφειποίησιν· ὡς ἀφ' ὁμοίᾳ δεινῇ τυγχάνοντος [h] [μὴ] πορίσασθαι [i] τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σωπῆσαι τοῖς [k] ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ᾠμένον ἐπὶ ταύτῳ [l] ἀπολέσαι. τοῦτο δὴ ὑπερβολὴ ἐχόντος συμφορᾶς, ἀφ' οὗ καὶ χαλεπώτερα μηχανῶνται [m] τολμῶσιν ἔργα πάντες φεύγω καὶ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἐρεῖ δεδηλώσθω.

ς'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τῇ ψυχῇ, [n] ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀναπείνων εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἄπρ κοινωνὸς εἴη ὁ Ἀβενήρῳ σφαγῆς, ἅτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀποθανόν· ἀρὰς δὲ κατὰ τοῦ πεφονευκότος αὐτὸν ἐφῆκε, καὶ τὸν οἶκον [o] ὅλον αὐτοῦ, καὶ τὰς συμπραξάσας [p] ὑποδήσεις ἐποιεῖτο ταῖς ἐντερ τὰ πεπλευτηκότος ποιναῖς. ἔμελε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τοὺς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ὤμοσεν Ἀβενήρῳ, [q] τοῦτον εἰργάσθαι. παρεσκεύαζε μέντοιγε παντὶ τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, [r] περιρρηξαμένους μὲν τοὺς ἐσθῆτας, ἐνδύτας δὲ σάκκους· ταῦτα δὲ ποιεῖν, παραγενόμενος τῇ κλίνῃ. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γερουσιαστῶν καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, [s] κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε εὔνοιαν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τῷ ἀδίκῳ τεθνηκότι λύπην, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὸν αὐτοῦ γνώμην ἀνῄρηται. ἀναβὰς δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιτάφιόν τε συγχεάμενος θρηνῶν, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου στὰς πρῶτος ἀνεκλαυσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Ἀβενήρ πιεχεε θανάτος, ὡς μηδὲ τροφῆ ἀναγκαζόμενον αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε μεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. ταῦτ' εὔνοιαν αὐτῷ ἀφ' οὗ τοῦ πλήθους ἐθήρησεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβένηρον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τῇ πρὸς αὐτὸν τιμῇ ἀποθανόντα, καὶ φυλακῇ τῆς πίστεως ἠγάπησαν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσετε τῶν νομιζομένων, ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν γνώμενον ὑφείσατο ἀκόσμῳ ταφῇ [t] καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τῇ φύσιν ἔχαιρε, τῇ αὐτῇ ἑκάστῳ λογιζόμενος εὐνοίαν εἰς αὐτὸν ἐν βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, [v] οἵων τυγχάνοντα τὸν Ἀβενήρ νεκρὸν εἶδε. [x] πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν [y] εἰκὸς, ὡς ἐθέλοις ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Ἀβένηρον. ἔλεξε δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος

qualia ſolent homines audere, ut ſuperiora omnia habeant & principatum obtineant, & nemini hiſce cedant. nam dum iſta adipiſci deſiderant, per mala innumera ad ea graſſantur; & veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutiſſime illis permaneant etiam pejora facere non dubitant: exiſtimantes haud adeo grave eſſe ad tantum poteſtatis faſtigium non pervenire, ac ut quis commodis ejus aſſuetus iiſdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitoſiſſimum ſit, ideo omnes *ea* amittendi metu nihil utut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem ſatis eſt paucis admonuiſſe.

6. Davides autem, cum audiſſet Abenerum peremptum eſſe, animo quidem indoluit, dextraque a Deum porrecta & voce ſublata teſtatus eſt omnes; neque ſe Abeneri cædis conſcium fuiſſe, neque *illum* ſe jubente volenteque occubuiſſe: diras autem graves necis ejus auctori imprecatus eſt, atque totam ipſius familiam & facinoris ſocios pœnis mortuo perſolvendis devovebat. Erat enim ſolicitus, ne videretur præter fidem & jusjurandum, quod Abenero dederat, eum occidiſſe. & quidem populo univerſo præcepit, ut virum deflerent & lugerent, & corpus ejus ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis quidem veſtimentis *ſuis*, ſaccis vero amicti; idque lectum antecedentes. Ipſe autem *rex* ſequebatur * cum ſenioribus viriſque principibus, planctu & lachrymis indicans benevolentiam qua vivum, & mœrorem quo mortuum proſequutus eſt; quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. Cæterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliviſſet, & lamentationes funebres conſcripſiſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus *verbis* lamentatus eſt, † dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abeneri interitus, ut ne alimentum quidem, ipſum *ad id* amicis adigentibus, capere voluerit; ſed jurarit nulla de re guſtaturum eſſe, uſque ad ſolis occaſum. Hæc *magnam* ei gratiam apud populum conciliarunt. nam & qui Abenerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præſtitum ab eo honorem ſervatamque fidem probaverunt: quod *ſcilicet* ipſum, ut cognatum & amicum, omnibus exſequiarum juſtis dignatus fuerit, & non ut inimicum turpis & tunc neglectæ ſepulturæ ignominia affecerit. Sed univerſi de eo *utpote* natura *adeo* benigno mitique gaudebant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimilibus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abenerum mortuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potiſſimum ſtudebat, curam omnem & diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita ut nemo Abenerum ejus voluntate occiſum eſſe *vel minimum* ſuſpicaretur. Quin

Abenerum deplorat Davides. 2 Regum, c. 3 1 Paralip. c. 11.

h [Μὴ] ποήσασθαι] Illud μὴ adjiciendum eſſe volui, (voluit & in ora Codicis mei *Coccejus*) ſenſu id poſtulante: uncis tamen incluſum dedi, quod nec in *Editis* reperiatur nec in *MSS.*

i Τηλικοῦτο] Τηλικοῦτον *Vat.* ut p. 368. v. 10. τοιοῦτον.

k Ἀπ' αὐτῆς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

l Ἀπολέσαι. τοῦτο δὴ ὑπερβολὴ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *libris reliquis*, ἀπλῶς, ὅσοι ὑπερβολὴ ἔχοντος συμφορᾶς. ἀφ' οὗ τοῦτο &c.

m Τολμῶσιν ἔργα πάντες φεύγω] Τολμῶσιν οὐ φεύγω ἔργα πάντες τοῦτ' ἀποβαλεῖν ᾠόμενοι (*Coll. Voſſ*) *Samb.* τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες δὲ ἀποβαλεῖν ᾠόμενοι. *Vat.* τολμῶσιν ἔργα πάντες οὐ φόβῳ τοῦτ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ π. *Big.*

n Ἐμαρτύρατο] Ἐμαρτύρετο *Vat.*

o Ὅλον αὐτοῦ,] Vocem ὅλον inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio.*

p Ὑποδήσεις] Gen. ὑποδήσεως· vel ὑποδυσεις. Ita etiam *Edit. Baſil.* SPANH.

q Τοῦτον εἰργάσθαι.] Ita *Baſ. G. Aliique.* αὐτὸν ἐργάσασθαι *Vat.* τοῦτο εἰργάσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

r Περιρρηξαμένους μὲ] Περιρρηξαμένων & mox ἐνδυσαμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* περιρρηξαμένῳ & ἐνδυσαμένῳ *Vat.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui locum ſic vertit, *præcepit autem deflere & lugere, & lamentationes fieri ſuper virum, & ejus corpus ſolennibus honorari exſequiis, cum & ipſe veſtem diſtrumperet ingemiſcens & ſacco videretur indutus.*

s Κοπτόμενός] Ita κόπτω *planctus* in inferiis, Æſchylus Choëph. v. 21. ſic LXX. Gen. L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν f. κόπτον, de inferiis Jacobi. infr. lib. VIII. c. XI. §. 1. & τέκνα κοπτόμενα τελευτᾷ· SPANH.

* *Cum ſenioribus viriſque principibus*,] Cum honoratioribus ac præfectis, *Gelen.*

† *Dein fecit ut alii ploratum redintegrarent*] Suoque exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit, *Gelen.*

t Καὶ ἠμελημένῃ τότε.] Forte, ἠμελημένῃ· τό, τι ἄλλο πᾶν. Vetus, *Omnes ergo pro optima & mitiſſima Regis natura lætabantur.* COCC.

v Οἵων τυγχάνοντα] Οἵοις *Big. Samb.* & *Vat.* οἵων τυγχάνοντα εἰς τὸν Αβ. legiſſe videtur *Epiphan.*

x Πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι] Forte, πάντας οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι, δόξης ἀγαθῆς ποιούμενον πρόνοιαν, ὡς εἰκὸς· ὡς ἐθέλοις. *Omnes igitur Davidem maxime expetere, qui honeſtæ exiſtimationis curam gereret, conſentaneum erat; quare nemo ſuſpicatus eſt, ab ipſo cæſum fuiſſe Abenerum.* COCC.

y Ην εἰκὸς,] Ην εἰκὸς μὲ ὡ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

Quin & in hæc verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex vi- "ri præstantis interitu, nec modicum res Hebræo- "rum detrimentum, amisso viro, qui & eos opti- "mo consilio & strenua manu, glitcente bello, "tueri & servare potuit. Verum Deus quidem, "ajebat, cui res universæ curæ sunt, hunc vobis "inultum esse non patietur. Sciatis autem velim, "me infirmiorem esse quam ut in Joabum & Ab- "essæum Saruiæ filios animadvertam: sed Deus "illis scelerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finivit.

ϑ, "ὡς αὐτῷ μὲν [z] ἀχ ἡ τυχοῦσα ἀλύπη ἀν- "ὀρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ὁ μικρὰ ἂν τοῖς Ε- "βραίων πράγμασι βλαβη, στρηνῶς αὐτοῦ [a] καὶ σώζειν "βουλῆς τε ἀρίστης καὶ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς "ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν, εἶπεν, ὦ μελὴ "πάντων, οὐκ ἐάσῃ τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. [b] ὑπισχνέ- "ομαι δ', ὡς οὐδὲν ἐγὼ Ἰσβοσθον καὶ Ἀβεσσαῖον τοὺς [c] Σα- "ρυίας παῖδας ποιεῖν ἱκανὸς εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμέ- "νους, ἀλλ' ἀποδώσῃ τοῦ ὁμοίου τοὺς πεπλημμελημένους αὐτοῖς "ἀμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Ἀβένηρος μὲν εἰς τοιοῦτο κα- τέστρεψε πέλος τὸν βίον.

II. CAP. II.

Quod, Jebosetho amicorum insidiis occiso, Davides omnium Israelitarum imperium obtinuit.

Jebosthus insidiis perit. 2 Regum, c. 4.

CUM autem mortem ejus accepisset Jebosthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus sibi cognato, & qui regnum sibi conciliarat: sed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abneri interitus. Cæterum & ipse non diu superstes erat; sed *aliquanto post* ex Hieremmonis filiorum (*uni quidem* Banaothæ, alteri vero nomen erat Thannus) insidiis periit. Hi enim cum essent & genere Benjamitæ, & primi ordinis, ideoque existimarint, si Jebosthum perimerent se magna esse à Davide dona consequuturos, sibique munia aut imperatoria aut alia quædam honorifica cessura esse, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem & dormientem, cum nec custodes adessent nec *ædium* janitrix vigilaret, sed & ipsa præ labore & opere, quod in manibus erat, & æstu in somnum d lapsa esset, ingressi in conclave, ubi Sauli filium dormivisse contigit, ipsum interficiunt. Dein præciso capite &

Jebosthi caput ad Davidem delatum. 2 Regum, c. 4.

per totam noctem & diem itinere facto, ac si ab iis quos læserant fugissent ad eum qui & gratiam accepturus esset, & securitatem daturus, Chebronem pervenerunt: ostensoque Davidi Jebosthi capite, semetipsos ei commendabant, ut propensæ in eum voluntatis, & qui inimicum ejus & regni æmulum de medio sustulissent. At ille non adeo ac sperabant illorum facinore delectatus est. Sed cum dixisset, "O sceleratissimi & jamjam sup- "plicium luituri; num nesciebatis quod à me o- "peræ præmium retulerit Sauli interfector, qui "ad me coronam ejus auream apportaverat, & "quidem cum ipsius in gratiam eum interemerit, "ne ab hostibus caperetur. an à me mutatum & "non amplius eundem esse credidistis, ut viris "maleficis delectarer, & pro beneficio haberem "domini cædem à vobis patratam, qui virum ju- "stum suo in cubili jugulastis, & qui neminem ul- "la unquam injuria affecit, vos vero maxima etiam "benevolentia summisque honoribus prosequutus "est. Quapropter illi quidem pœnas persolvetis "supplicio affecti, itidemque mihi quod ipsum suf-

ΚΕΦ. β'.

Οπ, ὅ Ἰεβόσθε φονευθέντος ἐξ ὑπουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

Ἀκούσας δὲ τὸν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ Σαούλε παῖς Ἰεβο- σθος, ὁ πρῶτος ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγ- γενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ προσφόντος. ἀλλ' ὑστερ- επαθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδυνήσεν ὁ Ἀβενήρου θάνα- τος. οὐκ [d] ἐπεβίωσε δὲ καὶ αὐτὸς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν [e] Ἰερεμμωνος υἱῶν· [f] Βαναόθα, τῷ δὲ ἑτέρῳ [g] Θάννος ὄνομα ἦν· ὑπουλωθέντες ἀπέθανεν. ὅτοι γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, ὅ δὲ πρῶτε τάγματος, λογισάμενοι δὲ ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ἰε- βοσθον, μεγάλων παρὰ Δαυίδου [h] τευξόμενοι δωρεῶν, καὶ στρατηγίας, ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον οὐρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοι- μώμενον τὸν Ἰεβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὸν θυρωρὸν ἐγρηγορῦαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπνῳ τε καὶ κόπῳ καὶ τῇ ἐργασίας, [i] ὡς μετεχειρίζετο, καὶ ὅτι καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, [k] παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε καθεκαθεσθῆναι τὸν Σαούλε παῖδα, κτείνουσιν αὐ- τόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, [l] καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν, ὡς ἂν [m] φυγόντες ὀπι- σθεν τοὺς ἠδικημένους τοῦ λήψομένου τε τὴν χάριν καὶ παρέ- ξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τὴν Ἰεβόσθε, σωίζων [n] ἑαυτὸς ὡς εὐνους, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τοῦ βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότας. [o] ὁ δ' οὐχ ὡς ἤλπιζον ἅτως αὐ- τῶν προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπὼν, "ὦ κάκιστοι καὶ "πονηροτάτην δίκην ὑφέξοντες, οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν "Σαούλε φονέα καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ σέ- "φανον ἠμυνάμην· καὶ τοῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν "ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ με- "ταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν [p] ὑποπεύσατε, "ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠνῆσθαι "τὰς κυβερνώσας ὑμῶν πράξεις, ἀνηρηκότων ὅτι τοῦ αὐτοῦ "κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμε- "νον, [q] ὑμᾶς δὲ καὶ πολλῆς εὐνοίας καὶ τιμῆς ἠξηκό- "τα. [r] διὸ δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην "δ' ἐ-

z Οὐχ ἡ τυχοῦσα] Sic è *Big. Samb.* & *Vat.* ὁ τυχοῦσα ἀλύ. in *Editis*, *Aliisque*.

a Καὶ σώζειν] Καὶ abest *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Επισχύνω δὲ, ὡς οὐδὲν ἐγὼ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπισχύνω δὲ, ὡς οὐδὲν Ἰσβαλον *Baf.* & *G.* ἐγὼ δ' ἐπισχυνῶ ὡς οὐδὲν Ἰσβοσθον *Vat.* Verum *Epiphanius* vertit, *ego novi quod Joab & Abisai Saruiæ filiis nihil prævaleo facere.*

c Σαρυίας] Sic *MSS.* Σαρσια in *Editis.*

d Επεβίωσε δὲ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod οὐκ omittat ante ἐπεβίωσε. in *Editis*, οὐκ ἐπεβίω δὲ αὐτὸς π.

e Ιερεμμωνος υἱῶν] Ita *Big. Samb. Baf.* & *G.* Ῥέμμωνος *Vat.* & *Epiphan.* Ερεμὼν *Hen.* Ερεμωνος *Big.*

f Βαναόθα,] Verisimile est aut voculas τῷ μὲν ante Βαναόθα excidisse, aut subintelligendas esse. Βαναεθᾶ ἤτοι Βαανᾶ *Vat.*

g Θαννος ὄνομα] Ita *Baf.* & *G.* Θαὺν *Big.* & *Samb.* Ῥίχαμ *Vat.* forsan pro Ῥίχαβ. nam ι & η, & β & μ sæpe invicem permutantur. *Sed a filiis Remmon, id est Banaa & Rechab* (vel *Rechab*) *passus* &c. habet *Epiphanius*, unde inducor ut credam illa, Βαναόθα, τῷ δὲ ἑτέρῳ Θαννος ὄνομα ἦν, primo margini apposita fuisse, dein in textum irrepsisse.

h Τεύξων δωρεῶν,] Τεύξον *Big.* & *Samb.*

i Ης μετεχειρίζετο] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἧς μετεχειρίζετο in *Editis.*

k Παρελθόντες] Λαθόντες παρῆλθον *Hen.* & *Busb.* & mox καὶ κτεί- νουσι.

l Καὶ δι' ὅλης] Καὶ δι' ὅλης νυκτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

m Φυγόντες οὖν τὸ ἠδικημένων] Φεύγοντες in *iisdem MSS.*

n Εαυτὸς ὡς εὔνους,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς ὡσεὶ εὔνους *Baf.* & *G.* pro quo rectius αὐτὸς ὡσεὶ ἐὼν.

o Ο δ' οὐχ ὡς] Sic in *iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δὲ ὡς οὐκ ἤλπιζον.

p Υποπεύσατε] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑποπτεύσατε.

q Υμᾶς δὲ καὶ] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in *reliquis* deest καὶ.

r Διο δώσετε] Κολασθέντες δὲ ὑπὲρ ὧν ἐφάσκετε ποιεῖν, ἐμοὶ δὲ δί- κην τοιήσαντες *Busb.* & *Hen.*

"σὶ ἐμοὶ ᾖ, νομίσαντας ἡδέως ἔχειν με [s] τῷ Ιεβόσθε πα-
"λαιτέῳ, τὸν ἀνελεῖν. ὁ γὰρ ἐδύνασθε μᾶλλον ἀδικῆσαι
"τὴν ἐμὴν δόξαν τῶν ὑπολαβόντες". ταῦτ' εἰπὼν,
πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο· [t] καὶ τὸν
Ιεβόσθε κεφαλὴν ἐν τῷ Αβενήρε πάφῳ πάντων ἀξιώσας
ἐκήδωσε.

β. Τούτων δὲ [v] πυθόμενος λαβόντων πόλιν, ἦκον ἅπαντες
οἱ τοῦ λαοῦ τοῦ Εβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν [x] αὐ-
τοὺς, τήν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι καὶ Σαούλε ζῶντος εἶχον πρὸς
αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν γιόμενον τότε
χιλίαρχον τιμῶντες ἀπέλιπον· ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ Δαμὴλ Σαμουήλε τοῦ προφήτε χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνι-
σαμένῳ Παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ
δὲ πάσης τε [y] ἀποδέχεται τὰς προθυμίας αὐτῶν, καὶ πα-
ρεκαλέσας Δαμένειν, ἀπέφαινε μετάνοιαν αὐτοῖς οὐκ
ἔσεσθαι τοιούτους εἶναι, κατολωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος,
ἔπεμψε τὸν λαὸν [z] παρ' αὐτὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλ-
θον, οὐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ [a] σιρομάσλιν.
ἦσαν δὲ τῷ Σαούλε παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ
Ιούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα. οὐκ ἦν δὲ Συ-
μεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. οὐκ ἦν δὲ Λευί-
τιδος τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, [b] ἔχοντες ἄρχοντα [c] Ιω-
δαμον. [d] μεθ' τούτους ἦν ὁ ἀρχιερεὺς [e] Σάδωκος, σὺν εἴ-
κοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. οὐκ ἦν δὲ Βενιαμίτιδος
φυλῆς ὁπλίται [f] τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προϋπῆρχεν
ἔτι τοῦ ἔθνους τοῦ Σαούλε τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα.
οὐκ ἦν δὲ Εφραίμου φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, [g] τῶν
δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. οὐκ ἦν δὲ [h] Μα-
ναασσίτιδος φυλῆς ἥμισυς μύριοι ὀκτακισχίλιοι [i] τῶν δυ-
νατωτάτων. οὐκ ἦν δὲ Ισαχάρε φυλῆς [k] διακόσιοι μὲν
[l] οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, [m] ὁπλίται ἦν δισμύριοι.
οὐκ ἦν δὲ Ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλιτῶν ἐπιλέκτων, πέν-
τε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ [n] μόνη πᾶσι πρὸς Δαυί-
δην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς
[o] τοῦ Γάδε φυλῆς. οὐκ ἦν δὲ [p] Νεφθαλίτιδος φυλῆς ἐπί-
σημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρα-
τι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ [q] ἀναρίθμητος ὅσοι. οὐκ ἦν δὲ
Δανίτιδος φυλῆς ἐκλεκτοὶ [r] δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξα-
κόσιοι. οὐκ ἦν δὲ [s] Ασήρε φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. οὐκ ἦν
τοῖς [t] δύο φυλῶν τὸ πέραν τοῦ Ιορδάνε καὶ τοῦ λοιποῦ δὲ Μανασ-
σίτιδος φυλῆς, [v] ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικε-
φαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ
φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. [x] τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χε-

"tuleritis, arbitrati me ex ejus interitu gaudio
"exsultaturum. haud enim gravius existimatio-
"nem meam lædere potuistis, quam hujusmodi de
"me suspicione". Cum hæc, *inquam*, dixisset, jussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Jebosthi omni cum honore in sepulchro Abeneri sepelivit. *Davides Jebosthi cæsores interfici jubet. 2 Regum, c. 4.*

2. His itaque finitis, universi Hebræorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, & semetipsos *ei* tradiderunt, cum suam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non destiterunt; simul etiam testificantes, quod à Deo per Samuelum prophetam rex una cum suis filiis declaratis fuerit, eique soli concesserit Deus ut debellatis Palæstinis terram Hebræorum *illis* conservaret. At ille, alacri hoc in se studio collaudato, hortatusque ut in cœptis permanerent (non enim fore ut eos unquam pœniteat quod tales se præstiterint) convivio & omni comitate exceptos remisit, ut populum universum ad ipsum adducerent. Et convenerunt *ad eum* ex Judæ quidem tribu armatorum circiter sex millia & octingenti, arma gestantes scutum & lanceam. Hi vero Sauli filio adhæserant. nam seorsim ab illis Judæ tribus Davidem regem creaverat. Ex Symeonis autem tribu septem millia & centum. Ex Levitica vero quatuor millia & septingenti, Iodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII. cognatis ducibus. Ex tribu autem Benjamitide quater mille ad militiam parati. hæc enim tribus adhuc suspensa erat exspectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia & octingenti ex potentissimis & viribus præstantissimis. Ex dimidia vero tribu Manassitide octodecim millia potentissimorum. Ex tribu autem Isachari ducenti quidem futurorum præscii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectissimorum quinquaginta millia. hæc enim tribus sola cum omnibus suis ad Davidem confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quæ tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri insignes & duces mille, armis utentes scuto & hasta. atque *eos* sequebatur tribus *sua*, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide selectorum viginti septem millia & sexcenti. Ex tribu vero Aseri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manassitidis centum viginti millia, quibus arma erant scutum & hasta galeaque ac gladius. Reliquæ etiam tribus gladiis utebantur. Hæc itaque multitudo ad Davidem Chebro- *Davides ab universis Israëlitis rex creatur. 2 Regum, c. 5.*

[s] Τῷ Ιεβόσθε τελωνῶν,] Τῇ Ιεβόσθε τελωνῇ *Big. Samb. & Vat.* τῇ ᾗ Ιεβόσθε τέλωνι *Hen. & Busb.*
[t] Καὶ τὸν Ιεβόσθε] Τὸν δὲ Ιεβόσθε *Busb. Hen. & Vat.*
[v] Τοιοῦτο λαβόντων] Τοιοῦτον *Big. Samb. & Vat.*
[x] Αὐτοὺς,] Ita cum *Samb.* αὐτοὺς *Baf. & G.* ἑαυτοὺς *Busb. & Hen.*
[y] Αποδέχεται] Δεξάμενος *Hen. & Busb.*
[z] Παρ' αὐτὸν ἄξοντας] Illa παρ' αὐτὸν inserui auctoritate quinque *MSS.*
[a] Σιρομάσλιν.] Ita *Big. & Samb.* in *reliquis* σιρομάσλιν. HUDS. Σιρομάσης (Gen. σιρομάσλιν) λόγχη, δίρυ, ῥομφαία *Hesych.* Rufinus etiam *lanceas* vertit. sæpe LXX. usi voce σιρομάσης pro lancea. Num. XXV. 7. Jud. v. 8. &c. *Hebr.* רמח vid. infr. lib. VIII. c. 10. §. 1. σιρομάσας· & ejusd. lib. c. 12. §. 1. σιρομάσλιν. SPANH.
[b] Εκατόσιοι,] Εξακόσιοι in *Bibliis S.* 1 *Paralip.* c. 12. v. 26. & *sexcenti* in aliquot *Epiphanii* codicibus.
[c] Ιούδαμον.] Ιωαδὰν LXXII.
[d] Μεθ' τούτους] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* recte. τοῦτον in *Editis*, *Aliisque*: quorum errorem notavit *Schotanus* tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 673.
[e] Σάδωκος,] Ita cum *Big. & Samb.* in *ceteris* Σάδακος.
[f] Τετρακισχίλιοι.] Τεσσαρακισχίλιοι juxta *Biblia S.*
[g] Τῶν δυνατωτάτων] Sic *Big. Samb. & Vat.* antea in *Editis* οἱ τῶν δ.
[h] Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσῖτις *Big. & Samb.*
[i] Τῶν δυνατωτάτων.] Illa τῶν δυνατωτάτων è *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*
[k] Διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] LXX. γνώσκοντες συαίτειν εἰς τοὺς καιρούς· *Vulg.* Viri, qui noverant singula tempora. *Hebraizantes* scientes intelligentiam in temporibus. SPANH.
[l] Οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] Rationis temporum periti & scientes quid esset Israelitis faciendum *S. Literæ.* Vide *Casp. Sanctium* ad 1 *Paralip.* c. 12. & *J. Clericum.*
[m] Οπλίται δὲ] Unde accepit illos vicies mille armatos? non ex *Sacris Literis.*
[n] Μόνη] Abest à *Coll. Voss.*
[o] Τῆς Γάδε] Τῆ Γάδε *Coll. Voss.*
[p] Νεφθαλίτιδος] Νεφθαλίμης *Vat.*
[q] Αναρίθμητος ὅσοι.] Τελικοντακισχίλιαι χιλιάδες ex ea tribu numerant *S. Literæ.*
[r] Δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι] Ita cum *Vat.* & melioribus *Epiphanii* Codicibus. in *Græcis ceteris* desunt ἑξακόσιοι, & juxta *Latinorum* aliquot τριακόσιοι legendum pro ἑξακόσιοι. Ex textu *Hebraïco* δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. verum δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι ex LXXII.
[s] Ασήρε φυλῆς] Ασήρε *Big. & Samb.*
[t] Δύο φυλῶν] Δυοῖν *Vat.*
[v] Ωπλισμένων] Ωπλισμένων θυρεοῦ καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίας καὶ ῥομφαίαν *Big.* & *Samb.* ὡπλισμένων θυρεοῦ καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίας καὶ ῥομφαίας *Vat.*
[x] Τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος] Τοῦτο δὲ πᾶν τὸ πλ. *Samb. & Vat.*

bronem conveniebat cum multo apparatu frumenti & vini, cæterorumque ad victum commodorum, & ad Davidem regem creandum concordarunt *omnes*. Cum vero tribus diebus festa celebrassent populus & epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus *his copiis* illinc motis Hierosolyma est profectus.

Populus à Davide convivio excipitur.

Χρῶνα τῷς Δαυίδλω [y] σωῆλθε, μ῍ πλλῆς ῶ῍γσκλῆς πτίων ϗ οἴνυ, ϗ τ῍ τῷς τροφὶὼ πάνλων, ϗ μιᾶ γνώμη τ῍ Δαυίδλω βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅπὶ ἡ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντ῍ ἔ λαὸ, ϗ κατᾶωχηθέντ῍ [z] ἐν Χεβρῶνι, [a] ὁ Δαυίδης μ῍ πάντων ἐκεῖθεν ἀρας ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα.

CAP. III.

ΚΕΦ. γ΄.

Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυίδης, ϗ λαῶν τλὼ πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τὺς Χαναναίυς· ἐνῴκισε δ῍ εἰς αὐτλὼ Ιβδαίυς.

Hierosolyma aggreditur Davides adversum Jebusæos. 2 Regum, c. 5.

JEbusæi vero qui *tum* urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis sunt, cum illi *suas* occlusissent portas, atque homines cæcos & claudos & quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum *suorum* firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cœpit oppugnare. Et cum multum studii & alacritatis adhibuisset, (quasi ex ejus expugnatione statim vires & *potentiam suam* ostenderet, metumque incuteret aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent) vi urbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii & honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset. Cum vero eò certatim omnes eniterentur, & cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiæ filius alios prævenit, & arce conscensa ad regem clamavit, *promissum* copiarum imperium postulans.

Τῶν ἢ καλοικούντων τὴν πόλιν Ιεβυσαίων, γνῶ῍ δ῍ εἰσὶν ὅτι Χαναναίων, ἀποκλησάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ϗ τὺς πεπηρωμένυς τὰς ὄψεις Ϲ τὰς βάσεις Ϲ πᾶν τὸ λελωβημένον ϛησάντων [b] ὅπὶ χλεύῃ τ῍ βασιλέως ὅπὶ τ῍ τείχυς, ϗ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τὺς [c] ἀναπήρυς, ταῦτα ἢ ἐπραττον καταφρονοῦντες τῇ τ῍ τειχῶν ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατ῍ τὰ Ιεροσόλυμα. κ῍ πολλῇ σπυδῇ Ϲ ῥοθυμίᾳ χρησάμεν῍ [d] ὡς ἀφ῍ τ῍ ταύτων ἐλεῖν ὀφὺς ἐμφανίζων τῷ ἰσχυῖ, Ϲ [e] καταπληξόμεν῍ εἴ τινες ἄρα Ϲ ἄλλοι τ῍ αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκειντ῍ τῷς αὐτὸν, λαμβάνῃ ϗ κράτ῍ τλὼ κάτω πόλιν. ἔτι ἢ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑποσχέσ῍ Ϲ γερῶν ὁ βασιλεὺς ῥοθυμοτέρυς ὅπὶ τὰ ἔργα τὺς σραλιώτας ῶ῍γσκλάσαι, ϗ τῷ ἀφ῍ τ῍ ὑποκειμένων φαράγγων ὅπὶ τὴν ἄκραν ἀναβάνλι ϗ ταύτων ἑλόνλι σρατηγίαν [f] ἅπαν῍ τ῍ λαῶ δώσειν ἐπηγείλατ῍. πάντων ἢ φιλοτιμυμένων ἀναβῆναι, ϗ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίσασθαι δ῍ ὅπιθυμίαν τῆς σρατηγίας, ὁ [g] Σαρυίας παῖς Ιώαβ῍ ἔφθη τὺς ἄλλυς, ϗ [h] ἀναβὰς ἐβόησε τῷς τ῍ βασιλέα, τλὼ σρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Arcem occupat Davides, Joabo rem fortiter gerente.

III. *Davides Jebusæos ejicit ex arce, urbemque instauratam Davidis nuncupat. 2 Regum, c. 5.*

2. Cum autem *rex* Jebusæos ex arce ejecisset, & ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit, & quamdiu *omnium Israëlitarum* imperium tenuit in ea habitabat. cæterum tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit, erat septem annorum & mensium sex. Postquam autem Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei indies magis magisque splendidæ esse cœperunt, Deo curante ut meliore essent conditione, & *nova subinde* incrementa caperent. Quin & Hiramus Tyriorum rex missa legatione amicitiam cum eo & societatis fœdus iniit. misit etiam ad eum & dona *quædam*, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios & ædificatores, qui regiam *ei* Hierosolymis exstruerent. Davides autem, & urbem inferiorem complexus & arce cum ea junctа, *ex utrisque* unum corpus effecit: atque mœnibus circumpositis curatorem illorum Joabum constituit. Primus itaque Davides, pulsis ex Hierosolymis Jebusæis, de suo nomine civitatem appellavit. nam sub Abramo progenitore nodicit, hoc nomen ei à Melchisedeco positum esse, cum antea Solyma vocaretur.

Β΄. [i] Ἐκβαλὼν ἢ τὺς Ιεβυσαίυς ἐκ τ῍ ἄκρας, [k] κ῍ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ιεροσόλυμα, [l] πόλιν αὐτλὼ Δαυίδ῍ ϗ ῥοσηγόρυσε, ϗ τ῍ ἅπαν῍ χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ ἢ χρόν῍ ὃν τῆς Ιύδα φυλῆς ἦρξε μόνης [m] ἐν Χεβρῶνι ἑφτ῍ ἔτη ἐπὰ κ῍ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας ἢ [n] βασίλειον τὰ Ιεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ ϗ μᾶλλον ἐχρῆτ῍ τοῖς πράγμασι, ἔ Θεῦ ῥογνωμένυ κρείττω ποιεῖν αὐτὰ Ϲ λαμβάνειν ὑπίδοσιν. πέμψας ἢ ῥὸς αὐτὸν [o] ϗ Εἴραμ῍ ὁ Τυρίων βασιλεὺς φιλίαν Ϲ συμμαχίαν σωέθ῍. ἔπεμψε δ῍ αὐτῷ ϗ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα, ϗ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας ϗ οἰκοδόμυς, οἳ [p] κατασκευάσαι βασίλ῍ον ἐν Ιεροσολύμοις. Δαυίδης ἢ τλὼ τε [q] κάτω πόλιν ῶ῍κιλαβὼν, ϗ τλὼ ἄκραν [r] σωάψας αὐτῇ, ἐπόησεν ἓν σῶμα· ϗ ῶ῍ιτείχισε ὑπιμελητλὼ τ῍ τειχῶν κατέγησεν Ιώαβον. [s] πρῶτ῍ ουὖ Δαυίδης τὺς Ιεβυσαίυς ἐξ Ιεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ῍ ἑαυτ῍ ῥοσηγόρυσε τλὼ πόλιν. ὅτι γὰ Αβράμυ ἔ ῥογόνυ ἡμῶν [t] Σόλυμα ἐκαλεῖτ῍. μ῍ ταῦτα ἢ [v] αὐτλὼ φασί τινες ὅτι ϗ Ομη-

[y] Σωῆλθε,] Σωῆλθον solus *Samb.*

[z] Ἐν Χεβρῶνι,] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἐν τῇ Χεβρῶνι.

[a] Ο Δαυίδης] Ο βασιλεὺς *Busb.* & *Hen.*

[b] Ἐπὶ χλεύῃ] Ita cum *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπιχλεύῃ.

[c] Ἀναπήρυς,] Vide *Seb. Castalionis* Annotationem ad 2 *Regum*, c. 5. v. 8. & *J. Clericum* ad locum eundem.

[d] Ως ἀφ῍ ἔ ταύτλω] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliisque* ὡς ἀφ῍ τῦ αὐτλὼ ἑλεῖν.

[e] Καταπληξόμεν῍] Καταπληξάμενος *Samb.* & *Vat.*

[f] Απαντος ἔ λαῦ] Παντὸς *Big.* & *Samb.*

[g] Σαρυίας παῖς Ιώαβος] Ita cum *Vat.* ut supra p. 368. v. 7. in *aliis* Σαρυία.

[h] Ἀναβὰς ἐβόησε] Sic in *MSS.* in *Editis* ϗ ἀνεβόησεν ἀναβάς.

[i] Ἐκβαλὼν ἢ] Ἐκβαλὼν ἢ ὁ βασιλεὺς τὺς Ιεβ. legisse videtur *Vet Interpr.*

[k] Καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας] Aliter *Epiphanius*, qui vertit, & *reædificans civitatem*, *eam Hierosolymam nuncupavit*. Verum sic sibi contradiceret *Josephus*, qui (libro VII. *de Bello Jud.* c. 18.)

[l] Πόλιν αὐτλὼ] Non recte toti urbi id nomen factum esse dicit *Schotanus* in *Bibl. S. Hist.* tom. 2. p. 677. Verum totam civitatem Davidis nomine compellatam, ostendit *Villalpandus* in *Apparatu*, part. 1. l. 1. c. 7.

[m] Ἐν Χεβρῶνι ἐφθ῍] Ἐν τῇ Χεβρῶνι solus *Vat.*

[n] Βασίλειον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* βασίλειον ὄντα τὰ Ιεροσόλυμα.

[o] Καὶ Εἴραμ῍] Illud ϗ adjectum esse voluí, quod ϗ Χείραμ῍ vel ϗ Εἴρωμ῍ habeant melioris notæ *MSS.*

[p] Κατασκευάσειαν] Ita *Samb.* in *cæteris* κατεσκευάσειαν.

[q] Κάτω πόλιν] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* favente contextu. ἄνω in *Editis*, *Aliisque*.

[r] Σωάψας] Sic quinque *MSS.* σωάψας ἐν αὐτῇ in *Editis*.

[s] Πρῶτ῍ ἐν] Πρῶτον *Vat.*

[t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο.] Ιεροσόλυμα *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* & mox τὰ ante Σόλυμα desideratur in *iisdem MSS.*

[v] Αὐτλὼ φασὶ] Puto vel αὐτλὼ, vel ταῦτα post Ομη῍ redundare.

[x] Σό-

Ομηρ@ τοῦτο ὠνόμασεν [x] Σόλυμα· [y] τὸ γὰρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα κ᾽ τῷ Ἑβραίων ὠνόμασε γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. ἐν ᾧ πᾶς ὁ χρόν@ ἀπὸ τῆς Ἰησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρατίας, καὶ τοῦ πολέμου καθ᾽ ὃν κρατήσας αὐτῶν κατέστησε ταύτην τοῖς Ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ἰσραηλῖται μέχρις οὗ Δαυίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν [z] ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ΄. Πειάσαρχον ἦ καὶ [a] μνήμιον [b] Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν Ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντ@ δὲ ἐν τῇ Ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὴν [c] πρὸς τοὺς Ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἐν μικρὸν ὕστερον ἐπικαιρότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐπιήσατο δὲ καὶ παῖδας [d] ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν [e] Αμνους, Εμνους, [f] Εβαν, Ναθὰν, Σολομὼν, Ιεβὰρ, Ελιλὲ, Φάλνα, [g] Ηνναφὲ, Ιενάε, Ελιφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ ἀνηβίδων ἦσαν γεγονότες· οὓς δὲ πελλυτάτους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριο@ Αβεσαλώμῳ ἦν.

stro Solyma vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero urbem hanc Solyma appellatam. * Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Jesus imperator exercitum in Chananæos eduxit, eisque bello devictis regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Chananæos ejicere nunquam potuerunt Israëlitæ usque dum Davides eos expugnaret, annorum quingentorum & quindecim.

3. Convenit autem hîc Oronnam memorare, virum quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum in Hierosolymorum obsidione à Davide, propter ejus erga Hebræos benevolentiam, & quoddam beneficium pariter ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo post loco magis opportuno declarabo. Quin & Davides, præter eas quas habuit, uxores alias duxit, & concubinas sibi adsciscebat. Procreavit autem & liberos undecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Jeban, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenaë, Eliphale: & præterea filiam Thamaram. Horum novem quidem ex † ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominavimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abesalomo.

Oronna Jebusæus Davidis amicus.

Davidis filii Hierosolymis nati. 2 Regum, c. 5. 1 Paral. c. 3. & c. 15.

ΚΕΦ. δ΄.

Οτι Δαυίδης, στρατεύσαντας ἐπ᾽ αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ἱεροσολύμοις νίκησας, τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ἱερουσάλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βουλεύεται.

CAP. IV.

Quod Davides, victis Palæstinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hierosolyma; & de Templo exstruendo deliberat.

IV.

Γνόντες δὲ οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυίδην, βασιλέα [h] γεγονότα τῶν Ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύειν ἐπ᾽ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ καταλαβόμενοι [i] τὴν κοιλάδα τὴν [k] Γιγάντων καλουμένην, τόπ@ δέ ἐστιν ὁ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς· οὐδὲν γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ τοῦ κελεῦσαι τὸν Θεὸν, καὶ πρὶν τὸ ἐσόμενον λαβεῖν ἐγχειρητὴν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, πιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ [l] ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τῆς μάχης τέλ@, προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντ@ δὲ νίκην τὸ κρατ@, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους· καὶ γνομένης συμβολῆς, αὐτὸς [m] κατόπιν αἰφνιδίως

AT Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma; & occupata valle quæ Gigantum appellatur (locus autem est non procul ab urbe) in ea castra metantur. Judæorum vero rex (nihil enim sine vaticinio, aut Dei jussu, ejusve de futuris sponsione non innixus sibi facere permittebat) præcepit pontifici, ut quid Deo placeat, & qualis foret prælii eventus, sibi prædiceret. Cum autem victoriam & imperium prænunciasset, copias in Palæstinos educit; pugnaque inita, ipse, à tergo hostes ex improviso adortus, alios qui-

Davides Palæstinos vincit. 2 Regum, c. 5.

---

[x] Σόλυμα] Conf. lib. 1. c. XI. §. 1. τὴν μητρόπολιν Σόλυμα, ὕστερον ἐκλήθησαν Ιεροσόλυμα· Vid. itidem de bell. Jud. lib. VI. c. 4. §. 1. Ιεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλημήρλα πρότερον· quasi id nomen ab ipso Melchisedeco fuisset impositum. Errorem hunc Josephi, quasi Græcum nomen fuisset inditum à Chananæis, urbibus nec conditis, tangit Bochart. de Cel. Ph. p. 795. Vid. lib. 1. Antiq. Jud. c. XI. §. 1. ubi non à Melchisedeco, sed sequutis demum ætatibus Ιεροσόλυμα dicta traditur. Hierosolyma ab Homero juxta quosdam Σόλυμα dicta. Hieron enim Hebræa lingua *munitio* est. *Rufinus.* SPANH.

[y] Τὸ γὰρ ἱερὸν] Locus hic vexatissimus mire exercuit Eruditorum ingenia: qui nihil aliud ex eo collegerunt quam *Josephum* Hebraïcæ linguæ ignarum fuisse, & peccasse in Etymo *Hierosolymorum*, dum vocis originem partim ex Hebræa partim ex Græca arcessit lingua. Iis vero respondet *Is. Vossius* (in *Epist.* ad *Colvium*, p. 395.) minime fieri potuisse ut *Josephus*, qui libro *contra Apionem* ibridas id genus voces ridet Græcosque fugillat *Hierosolymorum* vocabulum è sua lingua derivantes, ex Hebræo simul & Græco conflatum esse crediderit: at cum alibi scribat Hierosolymis nomen inditum esse, postquam Melchisedecus templum ibi struxit, non Græcam vocem ἱερὸν, sed Hebraïcum idem significantem respexisse, nempe ירא. Quam sententiam firmat ex verbis sequentibus: quibus cum ex aliorum mente dixerit *Homerum* urbis hujus meminisse sub *Solymorum* nomine, de suo mox subjungit (ut legi debet) τὸ γὰρ ἱερὸν ἱερὸν, τὰ Σόλυμα κ᾽ τῷ Ἑβραίων ὠνόμασαν γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. nam Ιεροσόλυμα pro Σόλυμα habent *MSS.* voce ἱερὸν in alienum migrante locum: & ירא seu יראה & ἱερὸς pro eodem accipiuntur etiam apud *Rabbinos*, qui *deos*, *idola*, *delubra*, & *sancta* præcipue gentium sic appellant. *Jerusalem* itaque *Josepho* est *sanctum pacis*: seu, ut ipse maluit, *sanctum securitatis*. Verum vix est ut credam verba illa τὸ γὰρ ἱερὸν &c. esse à *Josepho*.

* *Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat.*] Hieron enim Hebræa lingua munitio est. Erat autem &c. *Epiphan.*

[z] Ετη πεντακόσια] Hunc numerum verum esse demonstrat *Is. Vossius* in *Chronol. S.* c. VI.

[a] Μνήμιον Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Hic *Gen.* ἀρόννα. de quo infra cap. 13. §. 4. ubi vocatur Ορονᾶς *Gen.* SPANH.

[b] Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Ita placuit rescribere, prout infra occurrit. Hic in *Editis* Ορόννα, in *MSS.* Ορφνᾶ, *Orphan* in *Epiphanii* libris. *Araunah* habet textus *Hebraïcus*, Ορνα LXX.

[c] Προς τους Εβραιους] Προς Εβραιους *Vat.*

[d] Ενδεκα] Εννεα τ᾽ ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* male, ut patet ex sequentibus, v. 17. & 18. Nomina filiorum apud *Epiphanium* sic se habent; *Amnon*, *Ellus*, *Eban*, *Nathan*, *Salomon*, *Jebar*, *Eliel*, *Falna*, *Ennaphim*, *Inas*, *Elifal*. Innumeras & monstrosas illorum varietates (quas nobis tam in *Græcis* quam *Latinis* exhibent *MSS.*) referre piget, præsertim cum constat *Josephum* hic sequutum esse corruptam Editionem τ΄ ο΄. ut notavit *Schotanus*, quem videsis in *Bibl. Hist. S.* tom. 2do p. 695.

[e] Αμνους,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αμας.

[f] Εβαν,] Sic è *Cod. Vat.* Εβανάθαν perperam in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Ηνναφὲ,] *Coll. Voss.* Νάφλω.

† *Ingenuis nati erant*;] *Al.* legitimis uxoribus.

[h] Υπὸ τῶν Εβραίων] Απὸ τῶν Εβραίων δεδειγμένον *Vat.*

[i] Τὴν κοιλάδα τῶν] Εν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων 11 Sam. V. v. 22. בעמק רפאים. SPANH.

[k] Γιγάντων καλουμένην,] Τιτάνων *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & nunc quidem Τιτάνων, nunc Γιγάντων LXXII. Τῶν γίγαντας καὶ Τιτᾶνας οἰόμενον. ὁ δὲ Εβραῖ@ Ραφαειμ αὐτοὺς κέκληκεν. *Theodoret.* in 2 *Regum.* ΕΡΩΤ. ιζ΄. Videsis *J. Clericum* ad *Jos.* c. XV. p. 41.

[l] Ποδαπὸν] Forte ποταπόν. COCC.

[m] Κατόπιν αἰφνιδίως] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* κατ᾽ ὄπιν in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Κατ᾽ ὄπιν vel κατόπιν, ὄπισθεν· *Hesych.* SPANH.

quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem ſuſpicetur exiguum Palæſtinorum exercitum contra Hebræos veniſſe, ex celeritate cladis & quod nihil magni aut memoratu digni geſſerint ignavos timidoſque exſtitiſſe conjiciens, ſed ſciat Syriam omnem & Phœnicen, & præterea alias gentes multas pugnaceſque illis auxilium tuliſſe bellique participes fuiſſe. Quod ſolum etiam cauſa erat, cur tam ſæpe victi, ac, multis myriadibus amiſſis, denuo bellum cum Hebræis majoribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis iſtis res illis tam male ceciderint, copiis triplo majoribus in Davidem irruebant, & eodem loco quo antea caſtra poſuerunt. Rege autem Iſraëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnæ futurus eſſet, præmonet pontifex, ut in ſylva quæ vocatur Planctus (non procul quidem ab hoſtium caſtris) exercitum contineret, ipſum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quàm ſylva nullo perflante vento agitaretur. At ſimul ac ſylva concuſſa erat, tempuſque aderat quod Deus ei prædixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam poſitam egrediebatur. Ejus enim impetum non ſuſtinuerunt hoſtium phalanges; Sed ſtatim à primo congreſſu in fugam verſis multa cum cæde ingruit, & illos quidem perſequitur uſque ad urbem Gazara (illa autem regionis illorum limes eſt extremus) dein caſtris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, Deos etiam illorum diſperdebat.

Secundo prælio eos fundit fugatque. 2 Reg. c. 5.

2. Cum autem & hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, viſum eſt Davidi, de communi ſeniorum & ducum & tribunorum conſilio, ex omni *illorum* regione ad ſe accerſi tribulium quotquot integra erant ætate, deinde ſacerdotes ac Levitas; atque ita *una* profectos *ad oppidum* Cariathiarim arcam Dei ex iſto *loco* Hieroſolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum ſacrificiis aliiſque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret hæc præſtitiſſent, nihil mali eis accidiſſet. Omni igitur populo ſicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam ſacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, novumque in plauſtrum impoſitam, bubus ei adjunctis, fratribus ejus & liberis agendam permiſerunt. Præcedebat autem rex, & cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantanteſque patria omne genus carmina, magnam cientes ſonorum varietatem ex inſtrumentorum pulſu & ſaltatione & cantionibus, una cum buccinæ clangore & cymbalorum tinnitu, dum arcam Hieroſolyma deducerent. Poſtquam autem ad Chidonis arcam (locum quendam ita appellatum) proceſſerant, ac-

Davides conſilia inire cœpit arcæ Hieroſolyma deportandæ. 2 Regum, c. 6.

Arca portatur.

ἀπέκτεινε πολλοὺς τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὥστε λάβοι μηδεὶς ὀλιγωρίαν τὴν τῶν Παλαιστίνων [n] στρατιὰν ἐλθεῖν ἀπὸ τοῦ ἔθνους, τῷ πολλὰ τῆς ἡττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ἀποδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον [o] σχάζομένων αὐτῶν τὴν [p] βραδυτῆτα καὶ τὴν [q] ἀγλωσσίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω [r] Συρίαν ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ ἔθνη πολλὰ ἄλλα [s] πολλὰ καὶ μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὰ πολέμια κοινωνῆσαι. ὁ καὶ μόνον οὐκ αἴτιον τοσουτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς [t] ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μεῖζον ἀποτεῖναι τοῖς Ἑβραίοις δυνάμενος. ἀμελεῖ δὲ [v] τούτοις παίσαντες τὴν μάχαιρα [x] τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν οὖν ὁ βασιλέως τοῦ Ισραηλιτῶν ἐρομένου [y] τὸν Θεὸν, εἰ δεῖ τῷ μάχῃ ἐξιέναι, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, [z] ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις [a] Κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, ὄπισθεν μὲν ὄντι τῶν πολεμίων στρατοπέδου· κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, [c] καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῇ, ἤδειν ἀπιόντων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη δὲ φανερὰν ἐξῆλθε τῷ νίκῃ. ἃ γὰρ ἐστέμενον αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὀλίγους ἀπὸ τοῦ [d] πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐκέκευθον κλείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως [e] Γαζάρων· ἡ δ' ἔστιν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας· [f] εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τῷ παρεμβολῷ, καὶ πολὺν ὅρων ἐν αὐτῇ φλεῖσαν, καὶ [g] τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιούτου δ' ἀποβάντος καὶ τούτης τῆς μάχης τέλους, ἔδοξε Δαυίδῃ, συμβαλόμενῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι [h] τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ [i] παρόντας εἰς [k] Καριαθιαρείμ μεταχθῆναι τῷ τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ιερουσάλυμα, καὶ θρησκεύσῃ ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτῷ θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι Σαοὺλ βασιλεύοντος [m] ταῦτ' ἐπραξαν, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ πάντος, καθὼς ἐβουλεύσαντο, προῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν κιβωτόν· ὃν βαστάσαντες οἱ τοῦ Αμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ [n] πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους [o] ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ [p] κρεμμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ [q] καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, καπάγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ιερουσάλυμα. ὡς δ' ἦλθεν ἐπὶ [r] Χειδῶνος ἅλωνος, τόπος τι-

n Στρατιὰν ἐλθεῖν] Eo modo *Samb.* & *Big.* στρατείαν in *reliquis.*

o Στοχαζόμενον αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγλωσσίαν] Omiſſa hæc à Gelenio, uti & à Rufino, ad verbum, *conjiciens eorum gravitatem & ignaviam.* SPANH.

p Βραδυτῆτα] Sic cum *MSS.* pro βαρύτητα *Editorum.*

q Ἀγλωσσίαν,] Ita *Samb.* in *ceteris* ἀγλωσσίαν aut ἀγλωσσίαν.

r Συρίαν] Συρίαν τε ἅπασαν *Samb* & *Vat.*

s Πολλὰ καὶ μάχιμα] Illa πολλὰ καὶ (quæ deerant in *Editis*) accepi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

t Ἀποβαλοῦσι μυριάδας] Ἀποβαλοῦσαι *Big.* & *Samb.*

v Ταύτας παίσαντες] Ταύτῃ ἠτιμωμένοι τῇ μάχῃ *Busb.* & *Hen.*

x Τριπλασίῳ] Τριπλασίων στρατῶν ἐπῆλθε τ. *Vat.*

y Τὸν Θεὸν,] Τὸ θεῖον *Vat.*

z Ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις Κλαυθμῶσι] Ἀπὸ τοῦ ἄλσους τοῦ κλαυθμῶνος. LXX. 2 Sam. v. 24. In Hebr. מכּול בכאים *ex adverſo pyrorum.* Sic LXX. 1 Chron. xiv. 14. πλησίον τῶν ἀπίων. SPANH.

a Κλαυθμῶσι] Hîc *Joſephus* manifeſto ſequitur LXXII. *Interp.* qui בכאים *moros* confuderunt cum בוכים *flentibus.* Videſis *Grotium* ad 2 *Regum* c. 5. 230. & *J. Clericum.*

b Ἀποθεν μὲ] Ἀπωθεν *Samb.* μὲ poſt ἀποθεν omittit *Vat.*

c Καὶ ὁ καιρὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque*, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν πρ.

d Πρώτης συμβολῆς] Vocabulum πρώτης inſerui auctoritate *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

e Γαζάρων·] Sic in *Cod. Vat.* & LXXII. Γεζάρων in *reliquis.* in *Epiphanii* libris, *Gezeremma*, & *Gazathena*, & *Gazachen* & *Gezachen.*

f Εἶτα διαρπάσας] Vocem εἶτα debemus *Codd. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.* Διαρπάσας δ' αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

g Τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.] Ita etiam LXX. *Vulg.* ſculptilia ſua. Hebr. פסיליהם idola eorum. Vid. Eſai. xlviii. 5. Hoſ. iv. 17. SPANH.

h Τῶν ὁμοφύλων] Τοὺς ὁμοφύλους ἐξ ἁπάσης χώρας *Vat.*

i Παρόντας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* παρεσόμενα in *reliquis.*

k Καριαθιαρείμ] Καριαθιαριμὰ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Καριαθιαρίμ *Vat.* HUDS. Conf. lib vi. Cap. 1. §. 4. SPANH.

l Ἐν αὐτῇ] Forte ἐν αὐτοῖς, aut referendum ad Δίφιον πόλ. COCC.

m Ταῦτ' ἔπραξαν,] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Epiphan.* ταῦτ' ἔπραξεν *Baſ.* & *G.* τοῦτ' ἔπραξεν *Vat.*

n Πᾶν σὺν αὐτῷ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerat πᾶν.

o Ἐπιχώριον,] Eſt qui malit ἐπιχωρίῳ.

p Κρεμμάτων τε καὶ ὀρχήσεων] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* κρουσμάτων καὶ in *reliquis.* HUDS. LXX. καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις· 11 Sam. vi. 5. SPANH.

q Καὶ σάλπιγγος] Illud καὶ etiam è *MSS.*

r Χειδῶνος ἅλωνος,] Ita juxta textum *Hebr.* & *Cod. Alexandrinum* LXXII. in 1 *Paralip.* c. 13. Verum 2 *Regum*, c. 6. *Nachonis area* dicitur. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 37.

s Προ-

πνὸς ἄτω καλυμένυ, [s] ωεοῆλθον, πλάυτᾳ οζᾶς κατ' ὀργλὼ τᾶ Θεᾶ. τῶν βοῶν γὼ [t] ὀπινδυσάντων τλὼ χιβωτὸν, ἐκτίναντα τλὼ χᾶρα κὴ καταχεῖν θελήσαντα, ὅπ [v] μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψατο ταύτης ἀποθανεῖν ἐποίησε. κὴ ὁ μὲν βασιλεὺς κὴ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ὀπὶ τῷ θανάτῳ ᾧ οζᾶ. ὁ ᾗ τόπ, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νῦ [x] οζᾶ πληγὴ καλεῖται. δείσας ᾗ ὁ Δαυίδης κὴ λογισάμεν μὴ ταὐτὰ πάθῃ τῷ οζᾷ δεξάμενος τλὼ χιβωτὸν [y] παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλ, ἐκείνε, διὰ μόνου ἐξέτεινεν τλὼ χᾶρα ωεὸς αὐτλὼ, ἅτως ἀποθανόντ, οὐκ εἰσδέχε μὲν αὐτὴν ωεὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐκνεύσας εἴς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίε, [z] Ωβεδάμυ ὄνομα, Λᾳυίτε τὸ γλῶ, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν ἔθησιν. [a] ὀπιμένᾳ ᾗ ὀπὶ τρεῖς ὅλυς μῆνας αὐτόθι, κ' τ' οἶκον τ' Ωβεδάμυ ἤυξησέ τε κὴ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκήκοας ᾗ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα [b] συμβέβηκεν Ωβεδάμῳ, ὡς ἐκ [c] τῆς ωατρίας πενίας κὴ ταπεινότητ ἀθρόως εὐδαίμων κὴ ζηλωτὸς [d] γέγονε ωᾶσι τοῖς ὁρῶσι κὴ ωυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτέ, θαρσήσας, ὡς ἀβλαβὴς κακεῖ πειραθησόμεν, τὴν κιβωτὸν ωρὸς [e] αὐτὸν μετακομίζει. τ μὲν ἱερέων βασαζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ ᾗ χορῶν ἐς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς ωροαγόντων, αὐτὸς ᾗ [f] ἐν κιννύρᾳ [g] παίζοντ κὴ κροτοῦντ, ὥστε κὴ τὴν γυναῖκα [h] Μιχάλαν, Σαούλε ᾗ θυγατέρα ᾧ πρώτε βασιλέως, ἰδόσαν αὐτὸν τᾶτ ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες ᾗ τὴν κιβωτὸν, [i] πήξασιν ἐντὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, κὴ θυσίας τε ἐπετέλεσε ωαλυτελεῖς κὴ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε, κὴ τ ὅχλον [k] εἰσιᾶ [l] ἅπαντα, κὴ γυναιξὶ κὴ ἀνδράσι καὶ νηπίοις διέδωκε [m] κολλυρίδα ἄρτε καὶ ἐχαρίτου καὶ λάγανον [n] τηγανιτὸν καὶ μερίδα θύματ. καὶ τ μὲν λαὸν ἅτω κατέωαυσε ἐπεμψεν· αὐτὸς ᾗ εἰς τ οἶκον τ αὐτᾶ ωαρεγένετο.

γ'. Παρεδᾶσε ᾗ αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαούλε ᾗ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, κ' ωᾶσι τᾶ Θεᾶ [o] γίνεσθ ἥτ πάνθ' ὅσα ωᾶσιν αὐτῷ δωρᾶον, ὁμενεῖ τυγχάνοντι· κ' δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσαν ὀρχούμενος ὁ τηλικᾶτος βασιλεὺς, κ' γυμνούμεν ὑπὸ τ ὀρχήσεως καὶ ἐν θάλοις [p] καὶ θεραπαινίσιν. ὁ ᾗ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν κ' τᾶ πατρὸς αὐτῆς Ꞓ τ ἄλλων ἁπάντων ωροετίμησε, ωαύζειν τε πολλάκις Ꞓ χορεῦσαι μηδένα τᾶ δόξαι Ꞓ θεραπαινίσιν αἰσχρὸν Ꞓ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμεν λόγον. ἡ ᾗ Μιχάλα αὐτῇ, Δαυίδῃ μὲν συνοικοῦσα, ωαῖδας οὐκ ἐποίησατ· γαμηθεῖσα ᾗ ὕστερον ᾧ ωαρέδωκεν αὐτὴν ὁ ωατὴρ [q] ὁ Σαούλ, [r] τότε [s] ᾗ ἀωοστάσας αὐτὸς εἶχε, ωέντε ωαῖδας ἔτεκε. κ' ωεῖ μὲν τούτων κ' χώραν δηλώσομεν.

δ'. Ορῶν ᾗ ὁ βασιλεὺς κ' ωᾶσαν τὰ ωράγματα αὐτῷ

cidit ut Ozas ex ira Dei mortis ſupplicium lueret. Nam cum boves *forte* arcam inclinaſſent, & is manu illi admota, *nè plauſtro excuteretur*, tenere voluiſſet, fecit *Deus*, quod à ſacerdotio alienus arcam tetigerit, ut *ſtatim* animam efflaret. Et quidem rex populuſque *univerſus* Ozæ mortem ægre tulerunt. Locus autem, ubi exanimatus eſt, etiamnum Ozæ percuſſio vocatur. Tum veritus *ob hoc* Davides, ratuſque ſe forte idem quod Oza paſſurum ſi arcam in urbem domumque ſuam recipieret, quoniam ille manu tantum in eam protenſa ita obierit, ipſam quidem ad ſe in urbem invehi noluit: ſed cum divertiſſet in agrum quendam hominis juſti, Obedami nomine, genere Levitæ, apud illum arcam depoſuit. Iſto autem per tres menſes integros uſa eſt hoſpitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipſumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, poſtquam Obedamo res feliciter ceſſiſſe audiverat, adeo ut ex egeno antea & humili continuo opibus afflueret, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletatam viderint vel fama acceperint, ſumpto *tandem* animo, ut qui nihil mali experturus eſſet, arcam ad ſe transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, ſeptemque choris antecedentibus à rege inſtitutis, ipſo vero citharam pulſante & plaudente; adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum iſtud agentem conſpicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam *in urbem* intuliſſent, & in tabernaculo collocaſſent quod ei Davides tetenderat, ſacra fecit magno cum ſumptu, & victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit; tam mulieribus quam viris ac parvulis ſingulas panis collyridas partitus & aſſaturam & laganum frixum & fruſtum de victima. ac populum quidem, iſtiuſmodi epulis adhibitum, *tandem* dimiſit: ipſe vero ſuam ad domum ſe recipit.

Ozas ob tactam arcam à Deo occiſus. 2 Regum, c. 6.

Arca in Obedami domum infertur.

Davides arcam in urbem Hieroſolyma invehit. 2 Regum, c. 6.

Populo congiarium dat.

3. Illi autem cum adſtitiſſet Michala uxor ejus, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata eſt, tum orabat ut à Deo ea omnia conſequeretur quæ propitius largiri poteſt; reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex ſaltaſſet, & in conſpectu ſervorum ſuorum & ancillarum inter ſaltandum ſe denudaſſet. At ille, ſibi non pudori eſſe, dicebat, ea feciſſe, quæ *norit* Deo *eſſe* gratiſſima, qui ſe & patri ipſius & cæteris omnibus prætulerat: foreque ut luderet ſæpius & tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipſique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, uterum non geſſerat; poſtea vero *alteri* nupta, cui eam tradidit Saulus pater (tunc enim ille *à viro* abſtractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem ſuo loco dicemus.

A Michala objurgatur. 2 Regum, c. 6.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res ſuas,

Davides templum ædificare ſtatuit. 2 Reg. c. 7.

---

s Προῆλθον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ωροῆλθε.

t Επινδυσάντων τλὼ κιβωτὸν,] Forte ἐπινδυσάντων, ἐκτείναντα τλὼ χᾶρα κὴ τλὼ κιβωτὸν καθαχεῖν. COCC.

v Μὴ ὢν ἱερεὺς] *Joſephum* hic lapſum eſſe oſtendit *Theodoretus* in 2 *Regum* EPΩT. ιϛ'.

x Οζᾶ πληκτὴ] Locum ita vocant & LXXII. HUDS. Sic LXX. Διακοπὴ Οζᾶ MS. Alex. Αζζᾶ Hebr. עזה פרץ 11 Sam. VI. 8. SPANH.

y Παρ' αὐτὸν] Sic *Samb.* in *reliquis* παρ' αὐτόν.

z Ωβεδάμυ] In *MSS.* Αβεδάμυ & Αβεδάρυ & Αβειδάρυ. juxta *Codices Latinos* Ωβειδιδώμυ. in LXXII. *Inſt.* Αβιδδαρᾳ aut Αβιδδαδομ.

a Επιμένᾳ] Εμενε *Vat.*

b Συμβέβηκεν] Ita *Vat.* juxta canonem. in libris tamen *reliquis* συμβέβηκεν.

c Τῆς ωατρίας] Illa τ ωατρίας inſerui ex *MSS.* ex quibus *Big.* & *Samb.* inſuper habent ὃς ἐκ τ ωρ.

d Γέγονε] Vox γεγονε etiam ex *MSS.*

e Αὐτὸν μετακομίζει.] Ita *Samb.* & mox infra v. 32. αὐτᾶ. Verum αὐτὸν & αὐτᾶ in *reliquis.*

f Εν κιννύρᾳ] Οχεόμεν κ' ἀναμελούμεν LXX. 11 Sam. VI. 16. SPANH.

g Παίζοντ κ' κροτοῦντ,] Παρεμπαίζοντ *Big.* & *Vat.* ἐκ. παίζοντ *Samb.*

b Μιχάλαν,] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſupra p. 328. v. 17. Μηχάλλω *Samb.* Μελχόλλω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Μιλχάλλω *Busb.* & *Hen.*

i Τιθέασιν] Τιθέαται εἰς τλὼ σκ. *Vat.*

k Εἰσιᾶ] Ita *Vat.* in *ceteris* ἰσιᾶ.

l Απαντα,] Sic *Vat.* πάντα in *reliquis.*

m Κολλυρίδα ἄρτε κ' ἐχαρίτου κ' λάγανον] Ita etiam LXX. κολλυρ. αρ. α. ἐχ. κ' λάγανον ἀπὸ τηγάνυ 11 Sam. 11. 19. *Rufinus* colliridas panis & aſſaturam, & liganum frixum. Κολλυρίδες vid. Schol. LXX. Exod. XXIX. 3. & Levit. XVIII. 25. *Ariſtophan. Veſp.* p. 632. Κολλύραν μεγάλην, uti Schol. ac *Athen. lib.* III. p. 111. A. Εχαρίτου, vide de hoc *Athen. lib.* III. p. 109. D. Λάγανον τηγα. *Athen. ibid. p.* 110. A. & LXX. *Levit.* II. 4. λάγανα ἄζυμα· SPANH.

n Τηγανιτὸν] Sic *MSS.* in *Editis* ταγλιτσόν.

o Γινέαθ ἥτ] Γενέαθ *Big. Samb.* & *Vat.*

p Καὶ θεραπαινίσιν.] Καὶ ἐν θεραπαινίσιν *Big.* & *Samb.*

q Ο Σαούλ,] Articulum ante Σαούλ omittunt *Samb.* & *Vat.*

r Τότε ᾗ ἀπωστάσας] Forte ὅτε. COCC.

s Δὲ ἀπωστάσας] Illud ᾗ inſeruimus ex *MSS.*

ſuas, Dei auſpiciis, meliores fieri auctioreſque, ſe flagitii reum eſſe exiſtimabat, ſi, cum ipſe in cedrina domo maneret, excelſa pariter ac ſummo artificio exornata, arcam *Dei humili* tabernaculo exceptam deſpiceret. conſtituit itaque Deo exædificare templum, ſicuti prædixerat Moyſes. Nathanaque propheta in conſilium adhibito, cum is auctor eſſet, ut faceret quicquid in animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret & adjumento, majori adhuc templi exſtruendi deſiderio tenebatur. Cum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuiſſet, juſſiſſetque ut Davidi nunciaret, "ſibi quidem voluntatem ejus & deſiderium probari, "præſertim cum nemo antea de templo ei exæ- "dificando cogitarit. verum, ei licet hoc facere "in mentem venerit, non tamen ſe permittere, ut "qui multa bella obierit & hoſtium ſanguine ma- "nus polluerit ſibi templum conſtitueret; cæte- "rum, cum plena ætate & longiſſima ſtatione "mortali functus majoribus ſuis conceſſerit, ex- "ſtruendum eſſe templum à filio, qui poſt eum "regnaturus eſt, & Solomonis nomine vocabitur, "cujus non aliter quam filii ſe cuſtodiam actu- "rum curamque habiturum pollicebatur, ita ut re- "gnum quidem poſteris ejus ſervaturus ſit & tra- "diturus, in ipſum vero, ſi quid deliquerit, mor- "bis & terræ ſterilitate animadverſurus"; Davides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lætitia oborta, quod jam norit propagini ſuæ imperium ſtabiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore & celebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem cœpit adorare, Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam affecerat, *beneficiis*, ex ſtatu humili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam pro iis quæ ſtirpi ſuæ promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebræorum & libertatis illorum cura. Cum hæc dixiſſet, Deoque hymnum ceciniſſet, *à tabernaculo* digreditur.

Deus Nathanæ vati ad Davidem præcepta dat.

Davides ob promiſſa poſteris ſuis facta Deo gratias agit. 2 Regum, c. 7.

χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω [t] γινόμενα ἐκ τ τῦ Θεῦ βυλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτον, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρυ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε Ĉ [v] καλλισ῾ῳ τῷ ἄλλῳ κατασκευὴν ἐχυσι, θείᾳ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένῳ, [x] καὶ ἐβυλετο τῷ Θεῷ καθασκευάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τύτων [y] Ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ διαλεχθεὶς, ἐπει ποιεῖν ὅ, τι περ ὥρμηται προέταξεν αὐτον, ὡς τὰ Θεῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργῦ παρόντ@, εἶχεν ἤδη θεὶ τῷ ἔ ναῦ καθασκευῇ προθυμότερον. τὰ Θεῦ ἢ κατ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα τῷ Ναθάνᾳ [z] φανέντ@ καὶ φήσαν κελεύσαν῾@ τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τῷ μὲν προαιρεσιν αὐτ῾ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν "[a] ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλο- "μένυ ναὸν αὐτῷ καθασκευάσαι· [b] τὰ ἢ πιότῃ τῷ "διαίνοιαν λαβόντ@, ὀκ [c] ἀπιτρέπειν ἢ πολλὰς πο- "λέμυς ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ "ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μὴ μέντοιγε τ θάνατον αὐτ῾, γή- "ρᾳ σαν῾@ καὶ μακρὸν ἀνύσαν῾@ βίον, ἕσεσθ τ ναὸν "ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραλη- "ψομένυ, κληθησομένυ ἢ Σολομῶν@, ὃ προήσεσθ καὶ "[d] προνοήσειν ὡς πατὴρ υἱῦ [e] κατεπηγγέλετο, [f] τὴν μὲν "βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων Ĉ παραδώσων, "[g] αὐτὸν ἢ τιμωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ, νόσῳ Ĉ [h] γῆς "ἀφορία". μαθὼν ταῦτα παρὰ τῦ προφήτυ Δαυίδης, καὶ προχαρὴς γενόμεν@ [i] ὑπὲ τῷ, τοῖς ἐκγόνοις αὐτ῾ τὴν ἀρχὴν βεβαμένσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τ οἶκον αὐτ῾ λαμπρὸν ἐσόμενον Ĉ προειδότων, πρὸς τὴν κιβωτὸν παραγίνεται, καὶ πεσὼν ὑπὲ προσωπον ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ θεὶ πάντων ἁμαρτεῖν τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτῷ παρέχηκεν ἤδη ἐκ παιδὸς καὶ [k] ποιμέν@ εἰς [l] τηλικῦτο μέγε- θ@ ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτ῾ καταπέμψειν, [m] καὶ τ προνοίας, ἣν Ἐβραίων καὶ τ τύτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τ Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

V. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Ut Davides Palæſtinos & Moabitas, Sophenes regem Damaſcique & Syriæ, inſuper & Idumæos armis ſubegit: atque ut Amathes regem in ſocietatem recepit, & Jonathæ Sauli filii erga ipſum amicitiæ meminit.

Ὡς Δαυίδης τὺς Παλαιστίνυς Ĉ Μωαβίτας, τ Σωφήνης βασιλέα Ĉ τ Δαμασκυ Ĉ Σύρων, ἔτι Ĉ τὺς Ἰδυμαίυς ὅπλοις ἐχειρώσατο· καὶ ὡς συμμαχίαν πρὸς τ Ἀμάθης βασιλέα ἐποιήσατο, καὶ ἐμνήσθη τ Ἰωνάθυ τυ Σαούλυ παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

Davides Palæſtinos & Moabitas & Adrazarum bello adoritur vincitque. 2 Regum, c. 8.

POſtea autem aliquanto ſecum reputavit neceſſe eſſe Palæſtinis bellum movere, nec res ſuas vel minimum otio & deſidia marceſcentes videre, ut, quemadmodum Deus ei prædixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum ex ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et convocato iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum ſe pararent & accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt omnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſolymis ad Palæſtinos contendebat. Illis autem acie profligatis, & magna regionis parte mulctatis,

Διαλιπὼν ἢ ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὑπὲ τὺς Παλαιστίνας στρατεύσαι, καὶ μηδεν ἀργὸν μηδὲ [n] ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν [o] ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ πεποίηκε, καταστρεψάμεν@ τὺς πολεμίυς, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνυς αὐτ῾ βασιλεύσας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ παραγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον [p] ἑτοίμῳ καὶ παρεσκευασμένῳ τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τ Ἱεροσολύμων, ὑπὲ τὺς Παλαιστίνας ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τ χώ-

t Γιόμβα] Itidemque γιόμβα ex *iiſdem MSS.*

v Καλλίσ῾ῳ] Καλλίσως *Vat.*

x Καὶ ἐβύλετο] Ἐβύλετο ἢ τῷ Θεῷ *Big. Samb. & Vat.*

y Ναθάνᾳ] Ναθάνῃ paſſim *Vat.* Infra autem ſæpiuſcule non Ναθάνας aut Ναθάνης dicitur, ſed Νάθαν & Νάθαν.

z Φανέντ@] Ita *Big. Samb. Vat. & Epiphan.* in *Editis* φανέντ@ λέγειν τῷ Δ.

a Ἀποδέχε῾ται] Λέγει ἀπὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* at non ita *Epiphan. Alitque.*

b Τὰ ἢ ταύτῃ] Τὰ δὲ ἢ ταύτῃ *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπιτρέπειν] Ita tres *MSS. & Epiphan.* ἐπιτρέπῃ in *Editis*, *Aliiſque.*

d Προνοήσειν] Ita cum *Big. Samb. & Vat.* προνοεῖν in *Editis.*

e Κατεπηγγέλε῾το,] Προκατεπηγγέλλ῾το in *iiſdem MSS.*

f Τὴν μὲ βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις] Hic Joſephus præcipuas promiſſiones occultat. COCC.

g Αὐτὸν ἢ τιμωρήσων,] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* illa αὐτὸν ἢ τιμωρήσων omittuntur. In 2 *Regum* c. 7. v. 14. *ac ſi quid deliquerit, ego in eum humana virga, humanis plagis animadvertam.*

h Γῆς ἀφορία.] Γῆς ἀφορία inter pœnas Regum delinquentium. Sic *Antiphon. Orat.* 11. *p.* 33. ἐν ᾧ τίνων ἄν τε ἀφορίαν· Vid. *Æſchyl. Eum. v.* 787. pro χθονιαφόρῳ *Anth.* leg. χθονὶ ἄφορῳ *terræ ſterilitas.* SPANH.

i Ἐπὶ τῷ,] Ἐπὶ τὸ *Samb.*

k Ποιμέν@] Πίνητ@ legiſſe videtur *Epiphan.*

l Τηλικῦτο μέγεθ@] Τηλικῦτον paſſim *Vat.*

m Καὶ τ προνοίας,] Illud καὶ, ſenſu id poſtulante, inſerui, non tamen ſine auctoritate *Vet. Interpretis.* HUDS. Forte τ τε προνοίας. COCC.

n Ῥᾴθυμον] Βαρύθυμον ſolus *Vat.*

o Γιόμβον,] Γιόμβον *Big. Samb. & Vat.*

p Ἑτοίμῳ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἑτοίμῃ παρεσκευασμένῃ.

q Προ-

χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ [q] πρεσβεύσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ὅπλα τοὺς Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῶν στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθειρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, [r] εἶτα ὅπλα [s] Ἀδράζαρον τὸν [t] Ἀραὰβ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ τῶν [v] Σωφήνης ἐστράτευσε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, τὸν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τῶν δὲ ἱππότων ὡς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τὰ πλεῖω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκῶν καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης τὸν Ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, [y] ἀπαλλάξαι δι' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν πρὸς τῷ [z] Εὐφράτῃ ποταμῷ, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλεν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀνιαρέμενοι [a] τοῦ Ἀδάδου δυνάμεως [b] δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως [c] Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· "μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις Ἀ- "δαδος ὄνομα, πολεῖσιν ἰσχύσας Δαμασκῷ τε καὶ τῆς ἄλλης "Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας "πρὸς Δαυίδην βασιλέα τῶν Ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις "[d] κριθεὶς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἡττήθη, "ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ". πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησὶν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· "τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου [e] οἱ "ἀπόγονοι ὅπλα δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἕκαστος πρὸς τὸν "πατέρος ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τὸ ὄνομα [f] τοῦτο ἐκδεχόμενος, "ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυ- "νηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχεσάμενος βουλόμενος τὴν τοῦ "πατρὸς ἧτταν, στρατεύσας ὅπλα Ἰουδαίους, ἐπόρθησε "τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὕτως γάρ ἐστιν Ἀδαδος ὁ στραλυσάμενος ἐπὶ Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ οὗ καὶ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ πάς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ πᾶς πανοπλίας, ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσακος, στρατεύσας ἐπὶ [i] τὸν [k] γαμβρὸν αὐτοῦ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ συμπνέον-

eaque Hebræorum ditioni adjecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria potitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai quidem filium Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna conserta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies mille occidit. Quin & currus ipsius mille cepit: ac majorem quidem illorum partem igne absumpsit, centum vero solummodo jussit sibi adservari.

VI. *Adadum, Damasci & Syrorum regem, subigit.*

2. Adadus autem Damasci & Syrorum rex, audito quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque *ab hoste* ut sperabat. Atque ei congressus ad Euphratem fluvium, in prælio vero spe lapsus magnam exercitus partem amisit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebræis cæsa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hujus autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in hæc verba: "Multo post hæc tempore indigenarum quidam "nomine Adadus, præpollens factus, & Damas- "scum & Syriæ, præter Phœnicen, cætera regno "tenuit. Suscepto autem in Davidem Judææ re- "gem bello, cum multis prœliis decertasset, po- "stremo ad Euphratem commissio, in quo victus "est, præstantissimus regum esse cum robore tum "fortitudine visus est". Ad hæc autem & de posteris ejus narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum simul & nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo mortuo posteri ejus in decem ætates "regnarunt, unoquoque à patre simul cum impe- "rio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi "in Ægypto. Horum vero tertius, cum multum "invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, "urbem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus "est". In hoc autem à veritate non aberravit. hic enim est *ille* Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam invasit: de quo suo loco dicturi sumus. *Nicolaus Damascenus historicus.*

3. Davides autem, expeditione facta in Damascum & cætera Syriæ, ipsam totam in suam potestatem redegit; dispositisque per regionem præsidiis, atque certo vectigali incolis imperato, *domum* est reversus: & aureas pharetras, & armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicavit; quas postea Susacus Ægyptiorum rex, exercitu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, & cum multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. Atenim hæc, cum in locum illis proprium ventum fuerit, *fusius* declarabimus. Hebræorum autem rex, Deo cœptis ejus ad- *Davides ampla spolia ex Syris devictis reportat.* 2 *Regum*, c. 8.

[q] Πρεσβεύσας τῇ τῶν Ἑβραίων,] Iterum ex *iisdem MSS.* (& *Cocceio*) cum antea legeretur πρεσβεύσας ἐπὶ τῇ τῶν Ἑβρ.

[r] Εἶτα ἐπὶ] Vox εἶτα deest *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* & commode satis abesse potest.

[s] Ἀδράζαρον] Ἀρραφάζαρον *Big.* & *Samb.* Ἀρζάζαρον *Hen.* & *Busb.* Ἀρζάζαρον τ Ἀδραζάρ ἤτοι Ἀδράζαρον. Rectius forsan Ἀδαδέζαρον.

[t] Ἀραὰβ] Ἀρὰχ juxta libros *Epiphanii.* Ἀρὰβ ἤτοι Ῥαάβ *Vat.* Ῥαάβ legi voluit *Schotanus* ex LXXII.

[v] Σωφήνης] Σωφωνῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σωφωῆς *Hen.* & *Busb.* Σωφωὴς ἤτοι Σωβᾶ τ Σωβωῆς ἱσραήλιτος *Vat.* Quam *Tzobam* nominant *S. Literæ*, hic *Sophenem* dixit *Flavius*, errore ut arbitror. Nam *Ptolemæus* collocat *Sophenem* ultra *Euphratem*: atque si *S. Historiam* (2 *Sam.* 8. & 1 *Chron.* 18.) expendas, *Tsobam* Damasco vicinam, atque inter Terram Sanctam & Euphratem sitam fuisse animadvertes. C. *L'Empereur.* Vide *Bocharti Phaleg*, l. 2. c. 6. Sobam *Ptolemæi* Sabam esse existimat *Grotius.* HUDS. De Pharetris Aureis acceptis ab Sophenorum Rege, & à Davide Deo dicatis, ut & de Sophenes Rege à Davide ad Euphratem victo. vid. lib. seq. VIII. c. 10. §. 3. SPANH.

[x] Ἑπτακισχιλίους.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* perperam πενταχιλίους. Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 699.

[y] Ἀπαλλάξαι] Ita locum constituere visum est, præsertim cum hoc modo legant *Busb.* & *Hen.* ὅτι πολεμεῖ Δαβίδης Ἀρτάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ ἦκεν συμμαχήσων, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλε τῶν στρ. atque *Epiphanius* vertat, *eum sicut sperabat ab obsessione liberaturus, & congressus denuo apud Euphratem contra David, bello devictus est. ceciderunt autem* &c. Antea erat ἀπαλλάξαι δι' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν π. τ. Ε. π. πτ. δὲ τ. μ. καὶ πολλὰς ἀπέβαλε τῶν στρ. nec aliter plerique *MSS.* nisi quod ἀπήλλαξε δὲ ὡ προσεδόκα habeant *Big.* & *Samb.* ἀπήλλαξε δι' ὡς ὡ προς. *Vat.*

[z] Εὐφράτῃ] Ἐφράτῃ passim *Vat.*

[a] Τοῦ Ἀδάδου] Καὶ τ Δαυίδου δυνάμεως *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* contra quam in *aliis Gr.* & *Epiphan.*

[b] Δισμύριοι,] *Viginti duo millia* juxta *S. Literas*, 2 *Regum*, c. 8. v. 6. & 1 *Paralip.* c. 18. v. 5.

[c] Νικόλαος] Sc. *Damascenus*, amicus *Augusto* & *Herodi.*

[d] Κριθεὶς,] Κρινόμενος, ὑστάτῃ δὲ π. τ. Ε. ἐν ᾗ ἡττήθη *Vat.*

[e] Οἱ ἀπόγονοι] Illud οἱ ex *MSS.*

[f] Τοῦτο] Τούτου *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν] Τὴν νῦν καλουμένην Σαμαρεῖτιν γῆν *Vat.*

[h] Ἃς ὕστερον] Ταύτας ὕσ. *Vat.*

[i] Τὸν γαμβρὸν] *Gen.* τ γόν· leg. τ γαμβρὸν nepotem, & sic infr. cap. 10. §. 3. Δαυίδου γαμβροῦ Ροβοάμου· SPANH.

[k] Γαμβρὸν αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio* ipsoque *Josepho* sub finem capitis noni. in *Græcis* perperam γόν.

adſpirante, curanteque ut bella ei proſpere cederent, exercitum admovit pulcherrimis Adrazari urbibus, Bettææ & Machoni; caſque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta eſt: prætereaque æris genus, quod auro pretioſius eſſe perhibebant; ex quo fecit Solomon magnum illud vas quod * mare appellatum erat, & pulcherrima illa polubra, cum templum Deo adornârit.

Amathes rex Davidi gratulatur. 2 Regum, c. 8.

4. Poſtquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vireſque ejus fractas eſſe audivit, ſibi metuens, ſtatuenſque Davidem, priuſquam ab eo invaderetur, ſibimet amicitia & fide *data* devincire, filium ſuum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine ſuo de Adrazaro, ſibi etiam hoſte, debellato gratularetur, atque ſocietatem cum eo & amicitiam iniret. Miſit & ei dona, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ænea. Davides autem, inita ſocietate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptiſque muneribus, filium ejus pro utriuſque dignitate honorifice tractatum dimiſit. Quæ vero ab illo miſſa erant, & reliquum auri argentique, ex manubiis urbium gentiumque à ſe ſubactarum, Deo conſecravit. Non autem ipſi ſolummodo in acie dimicanti & exercitum ducenti vincere dedit Deus, & proſpere rem gerere; verum etiam miſſo cum copiis in Idumæam Abeſſæo, fratre Joabi exercitus ejus ducis, per ipſum de Idumæis victoriam reportare conceſſit. illorum enim octodecim millia in prælio Abeſſæi ductu ceciderunt. Et cum Idumææ univerſæ præſidia impoſuiſſet rex, tributa & pro agris & pro ſingulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem & natura juſtus, & judicia ad veritatem reſpiciens exercebat. Totius vero exercitûs ducem habuit Joabum: à commentariis autem fecit Joſaphatum Achili filium: at Sadocum è domo Phineeſi pontificem creavit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: ſcribam autem Siſam conſtituit; Banajæ vero Joadæ filio ſatellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus natu majores corporis cuſtodes habebantur eique præſidio erant.

Cum Amathes rege fœdus init Davides.

Davidis officia. 2 Regum, c. 9.

Ejus erga Jonathæ filium benignitas. 2 Regum, c. 9.

5. Quin & ei in mentem venit fœderis cum Jonatha Sauli filio initi & fidei jurejurando datæ, illiuſque erga ſe amicitiæ ſtudiique. nam cæteris omnibus ejus virtutibus accedebat, quod eorum qui ei unquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent, an quis ex ejus ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ conſuetudine. cumque ad eum vir adductus eſſet è Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in vi-

τῷ αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους συγκαταρθοῦν· [l] καὶ τῇ καλλίστῃ τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, [m] Βεττάᾳ καὶ Μάχωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. [n] χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς ἐκ ἀργύρου, ἔτι δὲ ἐκ χαλκὸς, ὃν ἔφασαν χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ οὗ ἐκ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος, θάλασσαν δ' [o] καλούμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκεύας λατρείας, ὅτε τῷ Θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ὡς δ' ὁ τοῦ [p] Ἀμάθης βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Ἀδράζαρον ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἔγνωσε, δείσας περὶ αὑτοῦ, καὶ τὸν Δαυίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν [q] ἐλθεῖν φιλίαν καὶ πίστιν γνῶς ἐνδησάμενος, πέμπει πρὸς αὐτὸν [r] Ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ· καὶ περὶ μὲν, τοῦ Ἀδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμήσαι, χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐκ φιλίαν ποιούμενος. [s] ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τε ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα ἐκ ἀργύρεα ἐκ χάλκεα. Δαυίδης δ' ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν [t] Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν μὲν μὴ τιμῆς τοῦ πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, [v] ὃν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. οὐκ [x] αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν [y] παρέχειν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μὴ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν Ἀβεσσαῖον τὸν Ἰωάβου [z] ἀδελφιδοῦν, δι' ἐκείνου [a] τῶν Ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς Συριακαῖς ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑποτέλη τε τοῦ χώρας ἐκ τοῦ ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. καὶ δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. [b] στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τοῦ στρατιᾶς τὸν Ἰωάβου· ὑπὲρ δὲ τῶν ὑπομνημάτων [c] Ἰωσάφαλον υἱὸν [d] Ἀχίλου κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τοῦ [e] Φινεέσου [f] οἰκίας τὸν Σάδωκον [g] ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ καὶ οὗτος αὐτῷ· γραμματέα δὲ [h] Σουσὰν ἐποίησε· [i] Βαναίᾳ δὲ τῷ [k] Ἰωάβου τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἀπεδίδωσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι [l] παῖδες αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν φυλακὴν ἦσαν.

ε'. Ἐμνήσθη δὲ καὶ [m] τῶν πρὸς Ἰωνάθην τὸν Σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγάπης. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος τῶν εὖ ποιησάντων ἦν τοῦ ἄλλου χρόνου [n] ὑπῆρχε. [o] προσέταξε γοῦν ἀναζητεῖν εἴ τις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἃς ὤφειλε τῷ Ἰωνάθῃ τῆς ἐταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἠλευθερωμένου μὲν ὑπὸ Σαούλου δυναμένου δὲ γινώσκειν τὰς ἐκ τοῦ γένους

l Καὶ τοῦς καλλίστους] Καὶ τοῦς ἄλλους τε &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

m Βεττάᾳ καὶ Μάχωνι·] Ita in *Græcis* omnibus, ſine ulla ſcripturæ varietate, in *Epiphanii* libris *Baachan & Machon*, aut *Bacham & Machoneas*. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 8. v. 8. HUDS. LXX. 11 Sam. VIII. 8. τὴν Μετεβὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων· Hebr. וכבטח ומברתי MS. Alex. Μασεβὰχ pro Μετεβὰχ. *In Verſ. Syr.* Tabah & Beruthi. SPANH.

n Χρυσὸς δ'] Χρυσὸς ἐν αὐταῖς *Vat.*

o Καλούμενον,] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* καλουμένῳ.

* *Mare appellatum erat*,] *Sc.* à capacitate.

p Ἀμάθης] Ἀμάθη ſup. urbs Phœniciæ lib. 1. c. 7. §... dicta à Macedonibus Ἐπιφάνεια. SPANH.

q Ἐλθεῖν φιλίαν] Ἐλθεῖν *Vat.*

r Ἀδώραμον] Ἀδόραμον ἤτοι Ἰδδόραμ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Adaram.* juxta Hebr. *Joram.* LXXII. Ἰεδδουράμ.

s Ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα,] Ἔπεμψε δ' αὐτῷ *Vat.*

t Θαΐνον,] Θόου juxta pleroſque *Epiphanii* libros & LXXII. (Θάρα *Coll. Big.* & *Voſſ.*) πρὸς Θάρραν τὸν Θοῦ *Vat.*

v Ὃν ἐκ τῶν πόλεων] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἃν in *Editis*.

x Αὐτῷ γὰρ πολεμοῦντι] Sic ex *iiſdem.* (& *Coccejo*) in *Editis* αὐτά.

y Παρέχειν ὁ Θεός·] Παρεῖχεν *Vat.*

z Ἀρχιστρατήγου] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* ἀνθυπάτου.

a Τῶν τοῦ Ἰδουμαίων] Articulum τῶν inſerui ex *MSS.*

b Στρατηγὸν] Deleximus τὸν ante στρατηγὸν auctoritate *Codd. Samb.* & *Vat.*

c Ἰωσάφαλον] Ita cum *MSS.* in *Editis* Ἰωσαφὰτ τὸν υἱόν.

d Ἀχίλου] Ἀχιλοῦ LXXII.

e Φινεέσου] Itidemque ex *MSS.* Φινεὲς in *Editis*.

f Οἰκίας] Οἰκίας ἀρχιερέα τὸν Ἀβιάθαρον juxta *Vet. Interpr.* Verum locum mutilum eſſe oſtendit *J. Seldenus* lib. 1. *de Succeſſ.* in *Pontific.* c. 4. Vide *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. ργ'.

g Ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου,] Duo Pontifices ſub Davide. vid. infr. cap. 9. §. 2. SPANH.

h Σεισὰν] Σαρὰν *Vat.* quo modo in *Codicibus* LXXII. 2 *Regum*, c. 8. v. 17. niſi quod Σαρσίας habeat *Alexandrinus*. Σουσὰ 1 *Paralip.* c. 18. v. 16. in *Epiphanii* libris *Seraias* aut *Saraias* dicitur.

i Βαναίᾳ] Βαναίᾳ *Big.* & *Samb.*

k Ἰωάβου] Sic cum *MSS.* Ἰάβ in *MSS.*

l Παῖδες αὐτοῦ] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* πάντες in *Editis*. HUDS. Forte πρεσβύτεροι πάντες ἡσὶ αὐτοῦ. COCC.

m Τῶν πρὸς Ἰωνάθην] Τῶν adjecimus ex *MSS.* & ex *iiſdem* Ἰωνάθην fecimus pro Ἰωνάθαν.

n Ὑπῆρχε.] Ὑπῆρξε *Vat.*

o Προσέταξε] Ita in omnibus *MSS.* niſi quod προσέταξεν ἂν habeant *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) & σώζηται *Vat.* ſic etiam legebat (præter *Coccejum*) *Epiphanius*, qui vertit, *præcepit ergo requiri, ſi aliquis de Sauli genere ſupereſſet, cui retributionis debitum pro Jonathæ amicitiis repenſaret.* antea erat ὑπῆρχε. καὶ εἴτις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν Ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσει.

p Ἀπο-

ηβύες [p] αὐτὸ ϖϱοϊόντας, ἀνέκϱινεν εἴ τινα ἔχοι λέγειν τῶν Ιωνάθῃ ϖϱοσηκόντων ζῶντα, καὶ νομίσειαν τὰς τῶν ϑεϱγεσιῶν χάϱιτας δωϱούμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε ϖαϱὰ Ιωνάθου. φήσαντος δ' ἰὸν αὐτὸ ϖεϱιλείπεσθαι, [q] Μεμφίβοσθον ὄνομα, ϖεπηϱωμένον τὰς βάσεις· τῆς γὰϱ τϱοφοῦ, μετὰ τὸ ϖϱοσϖεσεῖν τὸ παιδίον καὶ τὸ πάππων ἐν τῇ μάχῃ ϖεσόντας, ἁϱπασϑεισῆς καὶ [r] Φυγούσης, ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις· [s] μαθὼν ὅπου τε καὶ ϖαϱά τινι τϱέφεται, ϖέμψας ϖϱὸς τὸν Μάχειϱον εἰς [t] Λαβαθὰ πόλιν, ϖαϱὰ τούτῳ γὰϱ ὁ τοῦ Ιωνάθου ϖαῖς ἐτϱέφετο, μεταπέμπεται ϖϱὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίβοσθος ϖϱὸς τὸν βασιλέα, ϖεσὼν ἐπὶ ϖϱόσωπον ϖοσεκυνήσεν [v] αὐτόν. ὁ δὲ Δαυίδης, θαῤῥεῖν τε [x] ϖοιησάμενος καὶ τὰ βελτίω ϖϱοσδοκᾶν. δίδωσί δ' αὐτῷ καὶ τὸν ϖατϱῷον οἶκον, καὶ ϖᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ ϖάππος αὐτοῦ Σαούλης ἐκτήσατο· σύσσιτόν τε καὶ ὁμοτϱάπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέϱαν ἀϖολείπεσθαι τὴν ϖαϱ' αὐτῷ [y] τϱαπέζης. τοῦ δὲ ϖαιδὸς ϖοσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ τῇ δωϱεᾷς, καλέσας τὸν [z] Σιβᾶν, τόν τε ϖατϱῷον οἶκον ἔλεγε [a] δεδωϱῆσθαι τῷ ϖαιδὶ καὶ ϖᾶσαν τὴν Σαούλου κτῆσιν· αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐϱγαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ ϖοιοῦντα, ἀϖαίϱειν τὴν ϖϱόσοδον εἰς Ιεϱοσόλυμα κομίζειν. [b] ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέϱαν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τϱάπεζαν· αὐτόν τε τὸν Σιβᾶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' αὐτοῖς πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸ ἀϱιθμὸν ὄντας εἴκοσιν, [c] τῷ ϖαιδὶ χαϱίζειν Μεμφιβόσθῳ. ταῦτα [d] διαταξαμένου βασιλέως, ὁ μὲν Σιβᾶς ϖοσκυνήσας, καὶ ϖάντα ϖοιήσειν εἰπών, ἀνεχώϱησεν· ὁ δὲ Ιωνάθου ϖαῖς ἐν Ιεϱοσολύμοις κατῴκει, σωϱεσιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ ϖᾶσι ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεϱαπείας τυγχάνων. ἐγήμετο δ' αὐτῷ ϑυγάτηϱ, ὃν [e] Μιχᾶν ϖϱοσηγόϱευσε.

vis eſſet, interrogavit *eum* num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha ſanguine conjunctum, quique à ſe poſſet beneficiis remunerari vice illorum quæ ipſe à Jonatha acceperat. Cum autem ille reſpondiſſet, filium ejus ſupereſſe nomine Memphibosthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumque prælio cecidiſſe, eo feſtinanter arrepto fugeret, contigit ut ille humeris excuſſus prolaberetur, pedeſque læderet) poſtquam intellexit ubinam eſſet & apud quem educaretur, miſit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad ſe accerſerent. Ubi vero ad regem venit Memphibosthus, in faciem procidens illum adoravit: Davides autem ut bono eſſet animo hortatus eſt & meliora *omnia* exſpectaret. Ei vero domum paternam donat, & quicquid Sauli avi ſui antea fuiſſet: juſſitque ut ſibi convictor eſſet & ſecum epulis accumberet, & ne uno quidem die ſibi ad menſam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia *eum* adoraſſet, *rex* Siba vocato dicebat, ſe puero dediſſe domum paternam & quicquid Saulus habuit; ipſique præcepit ut terram ejus coleret curaretque, & omnium proventum Hieroſolyma afferret. Verum ſingulis diebus eum ad menſam ſuam adducit; ipſumque Sibam & filios ejus (erant autem iſti quindecim) ejuſque ſervos (numero viginti) puero dat Memphibostho. His ita à rege conſtitutis, Sibas quidem, cum *eum* adoraſſet, dixiſſetque ſe omnia *quæ juſſerat* facturum eſſe, diſceſſit: Jonathæ vero filius Hieroſolymis habitabat, regis menſæ adhibitus, atque omni, quaſi filius ejus, obſervantia cultus. Habebat autem & ipſe filium, quem Micham appellavit.

p Αὐτῷ ϖεσόντας,] Sic in *MSS.* αὐτῶ in *Editis.*
q Μεμφίβοσθον] Μιφίβοσθ juxta *Epiphanium*, Μεμφίβοσθ LXXII.
r Φυγούσης,] Φούγους *MSS.*
s Μαθὼν] Μαθὼν δ' ὅπου *Big. Samb.* & *Vat.*
t Λαβαθὰ] Λάβαθα *Vat.* Λοβάβας aut Λαβάδας aut Λαβαδαεὶ in Codd. LXXII. in *Epiphanii* libris *Iodabar*, & *Lodabar*, & *Labathan.*
v Αὐτὸν.] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
x Ποιησάμενος] Sic *Vat.* ϖοιησάμενος *Big.* & *Samb.* ϖοησάμενος *Baſ.* & G.
y Τϱαπέζης.] Διαίτης ſolus *Vat.*
z Σιβᾶν,] Σιβᾶ *Vat.* Σιβᾶ *Big.* & *Samb.* Σιβὰ *Baſ.* & G.
a Δεδωϱῆσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* δεδωϱεῖσθαι *Baſ.* & G. δωϱεῖσθαι *Vat.*
b Ἄγεται δ' αὐτὸν] Ἀγεται *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) atque ita legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
c Τῷ ϖαιδὶ χαϱίζειν] Τῷ Ιωνάθου ϖαιδὶ juxta *Epiphanium.*
d Διατάξαμένου] Διαϖεταμμένου ſolus *Vat.*
e Μιχᾶν ϖϱοσηγόϱευσε.] Ita cum *Vat.* & *Epiphanii* libris. Μίχαιον in *Editis*, *Aliiſque.*
f. Καὶ Ιωνάθου] Καὶ τοῦ Ιωνάθου ſolus *Vat.*.
g Καιϱὸν] Sic in *omnibus MSS.* in *Editis* χϱόνον.
h Τῶν Αμμανιτῶν] Illud τῶν inſerui ex *MSS.*
i Ναάσου,] Sic *Samb. Vat.* & *Hen.* Ναάσου in *Editis*, *Aliiſque.* Ναὰς LXXII.
k Οὗτος αὐτῷ,] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτὸς in *ceteris.*
l Τοῦ ϖαιδὸς,] Articulum nobis ſervarunt *Big.* & *Samb.* in *Editis* deſideratur. βασιλέως τοῦ ϖαιδὸς *Vat.*
m Τὸν αὐτὸν φιλίαν] Τὴν φιλίαν Δαμώνου *Vat.* & *Epiphan.*
n Ἀλλ' ὁ] Ἀλλ' ὁ καὶ τὸν Δ. ϖϱ. τ. ἐξιδίαζεν *Samb.* & *Vat.*
o Πιθανώτεϱα λέγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* πυθανότεϱα.
p Εἶχεν,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.*

CAP. VI.

Ut bellum contra Ammanitas cœptum eſt, feliciterque confectum.

ET quidem Davides relictos ex Sauli Jonathæque familia hiſce dignatus eſt honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiiſſet Naaſes Ammanitarum rex, (qui & ipſe Davidi amicus erat) & filius ejus ei in regno ſucceſſiſſet, Davides, miſſis ad eum ſuis, ipſum de patre conſolatus eſt, ſimul adhortans ut & mortem ejus patienter ferret, & eandem amicitiam, quæ ſibi cum illo interceſſerat, manſuram exſpectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, & non ex more & ingenio Davidis, hæc ipſa acceperunt, eique ſtimulos admoverunt, dicentes, Davidem ſub humani officii prætextu miſiſſe qui regionem ſpecularentur, ipſorumque vires *explorarent*; ac proinde ei conſilium dederunt ut ſibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi poteſt conſolatio. Rex itaque Ammanitarum Naaſes, cum hanc principum

Davides mittit qui Naaſis filium de morte patris conſolentur.
2 *Regum*, c. 10.

pum orationem fide digniorem esse, quam revera erat, sibimet persuasisset, legatos à Davide missos gravissima affecit injuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, & dimidio vestium præciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem hæc conspexisset Israëlitarum rex, ægre tulit; & præ se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, & pœnas ob flagitium in legatos ab illis admissum à rege exacturum. Postquam vero *regis* necessarii & copiarum præfecti intellexerunt, quod fœdera violarint & supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecraruut, prætereaque Soubam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin & provinciæ, quæ Micha nuncupatur, regem conduxerunt, & quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

Ammanitis, quod legatos Davidis male tractarint, bellum infertur. 2 Regum, c. 10.

VII. *Joabi de Ammanitis victoria. 2 Regum, c. 10.*

2. At Davidem non perterruit *hæc* armorum consociatio & Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, & non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiæ quidem auxiliares solæ in *patenti* campo, Ammanitarum vero agmina ante portas è regione Hebræorum) Joabus, hoc animadverso, ad stratagemata se recipit, & fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit & reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "ut si Syros ipsum "premere videret & prævalere, acie conversa sibi "auxilium ferret, idem vero istud & se facturum, "si *forte* illum conspiceret ab Ammanitis gravius "urgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, & obsecrasset ut fortiter & cum alacritate omnia ageret, quæ ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joabus perimebat, cæteros vero omnes eo impulit ut terga verterent. Quo viso, Ammanitæ, metu Abessæi & exercitus ejus, prælium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

τῶν βασιλεὺς [q] Ναάσης τὰς πρὸς τὸν Δαυίδην πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἤνεγκε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀπεπεμψεν, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἀλλὰ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις. [r] ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἀμυνούμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἀπαναισχυντισμόν, ἀλλὰ [s] πολεμήσων τοῖς Αμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς [t] πρεσβύτας εἰσπραξάμενος τὴν βασιλέα. σωέντες δὲ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, ὡς παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον· [v] καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ [x] Σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεύσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. [y] προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς [z] Μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτον [a] Ισοβον ὄνομα· καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ καταπλαγὴς δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Αμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης. [b] τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ιώαβον τὸν ἀρχιστράτηγον, ὃς αὐτῷ τὰς στρατιὰς τὰς ἀκμιμοτάτους, ἐξ αὐτῆς ἐπεμψεν [c] ἐπ' αὐτούς. ὁ δὲ [d] πρὸς τῇ μητροπόλει [e] τῶν Αμμανιτῶν [f] Ραβαθὰ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων [g] ἐξελθόντων, καὶ παραταξαμένων οὐκ ὁμοῦ δικῇ δέ· τὸ μὲν γὰρ ἐπικαιρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη, τὸ δὲ τῶν Αμμανιτῶν στράτευμα πρὸς ταῖς πύλαις [h] ἀντικρὺ τῶν Εβραίων· ἰδὼν τοῦτο Ιώαβος ἀντιμηχανᾶται, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρικοτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαρατάσσει τῷ Σύρῳ ἐπὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα Αβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Αμμανίταις [i] ἐκέλευσεν ἀντιπαρατάξαι, εἰπών, "ἂν τοὺς Σύρους ἴδῃ βιαζομένους αὐτὸν καὶ "πλέον δυναμένους, μεταχωρίσαι τῷ φάλαγγι βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν Αμ- "μανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον ἴδωσιν". [k] προπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας ἀψύχως καὶ μὴ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνῃ φοβούμενος [l] προτρεπόμενος ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Αμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντισχόντων [m] αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ιώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Αμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν Αβεσσαῖον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ [n] στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ιώαβος εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε.

γ'. Τῷ-

q Ναάσης] Sic *Baſ.* & *MSS.* Ναάσου παῖς *Gen.* ex ingenio, ut opinor *Editoris.* inducor ut credam Ναάσης delendum esse.

r Ἰδὼν δὲ ταῦτα] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἰδὼν δὲ ταῦτα Δαβίδης, &c.

s Πολεμήσων] Πόλεμον *Vat.*

t Πρεσβύτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρεσβύτας.

v Καὶ πέμψαντες] Aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Tunc vero mittentes ad Syrum Meſop. regem mille talenta, ſocium eum ſub hac mercede fieri popoſcerunt. habebant* &c.

x Σωβάν.] Hic Σωβὰν & paulo infra Ισοβον ex regionibus virorum nomina facit *Joſephus.* qua de re videsis *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 701. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 10.

y Προσεμισθώσαντο] Προσεμισθώσανθ καὶ τὸν τῶν Αμαληκιτῶν βασιλέα, καὶ τὸν ἐκ τῆς M. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* προσεμισθώσανθ καὶ τὸν Αμαληκιτῶν βασιλέα καὶ τέταρτον Ισωβον ὄνομα *Vat.*

z Μιχᾶς] Ita tam libri *Græci* quam *Latini MSS.* in *Epiphanii* tamen Editis *Maacha* ex *S. Volumine.* Videtur esse (ut inquit *Bochartus* in *Phalegi* l. 2. c. 6.) *Ptolemæi* Epicæros, Palæstinæ urbs ad ortum Jordanis, quòd Hebræorum *Maacha* in Chaldæa Paraphrasi sit *Epicæros.* HUDS. מעכה Mahachah 11 *Sam.* x. 6. In Nummis Ant. Pii & Severi MOKA IEP. ACYA. AYTO. SPANH. Confer Tab. Numism.

a Ισοβον ὄνομα] Ισὼβον *Vat.*

b Τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τῷ Θεῷ πεποιθὼς τὸ δικ. & mox καὶ Ιώαβον τὸν ἀρτισε. Verum τῷ Θεῷ πεποιθὼς τῷ δ. —— πολεμεῖν μέλλοντι. καὶ Ιώαβον τὸν ἀρχισε. legisse videtur *Vet. Interpr.*

c Ἐπ' αὐτούς.] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτοὺς in *Editis.*

d Πρὸς τῇ μητροπόλει] Πρὸς τὴν μητρόπολιν *Vat.*

e Τῶν Αμμανιτῶν] Nomen urbis Aramatha omisit *Gelenius.* Charanachen *Rufinus.* Conf. seq. §. 3. SPANH.

f Ραβαθὰ] Ita ex *ſequentibus*, ubi de urbe capta agit, & *Interpretibus* LXXII, 1 *Paralip.* c. 20. Δεραμαθὰ in *Editis*, *Aliiſque* hîc loci. Χαραμαθὰ juxta *Epiphan.* HUDS. Interpres omisit. Ραβαθὰ scripsit Josephus, uti & interpres mox legit, & in hoc ipso capite in contextu Græco Ραβαθὰ scribitur. REL.

g Ἐξελθόντων,] Ἐπεξελθόντων *Vat.*

h Ἀντικρὺ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀντικρυς in *reliquis.*

i Ἐκέλευσεν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἐκέλευεν in *reliquis.*

k Προπεμψάμενος] Προτρεψάμενος *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* & forsan rectius, cum mox sequatur ἀπέλυσε, & sæpe jungantur προτροπὴ καὶ παράκλησις.

l Προτρεπόμενος] Ita cum *Cod. Samb.* nisi quod mutaverim φοβούμενος in φοβουμένοις, voce προτρέπειν hunc casum postulante. φοβούμενος προτρεπόμενος nullo plane sensu in *Editis.* μὴ προθυμίας ἅπαντ' ἀνδρίαν αἰσχύνῃ φοβουμένους πρεπόντως ἀγωνίσασθαι *Vat.* μὴ προθυμίας ἅπαντα δρᾶσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβούμενον δεινὸν ἀγωνίσασθαι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ut magnanimiter & fiducialiter ageret universa & gravem iracundiam metuens decertaret.* Est qui conjicit, μὴ πρ. ἅπαντα δρᾶσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβούμενον προπετῶς ἀγωνίσασθαι.

m Αὐτῶν καρτερῶς] Αὐτῷ *Vat.*

n Στρατιὰν,] Στρατείαν solus *Samb.*

γ'. Τῦτο τὸ [o] πτᾶισμα τὺς Αμμανίτας ὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν, ὐδὲ [p] μαθόντας τὺς κρείττονας ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς [q] Χαλαμὰν τὸν τῦ πέραν Εὐφράτυ Σύρων βασιλέα, μισθωσῶνται τοῦτον [r] ὑπὲρ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀνδραπηγὸν [s] Σάβεχον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὺς Αμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, ὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας [t] αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. [v] καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τετταράκις μυριάδας, ἱππέων δὲ εἰς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ [y] καὶ τὸν στρατηγὸν τῦ Χαλαμᾶ Σάβεχον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν. οἱ δὲ Μεσοποταμῖται, τοιῦτο γενομένης τῆς μάχης, [z] αὐτὸς Δαυίδῃ [a] παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα· διαχειμάσας δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν [b] ἀρχιστράτηγον Ιώαβον πολεμήσοντα τοῖς Αμμανίταις. ὁ δὲ πολλὴν τὴν γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας [c] Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

3. Non tamen hæc clades Ammanitis perſuaſit ut quieſcerent, neque ut *Hebræos* ſuperiores experti pacem colerent: ſed miſſis legatis ad Chalamam Syrorum Tranſeuphratenſium regem, ipſum mercede in ſocietatem pertrahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem, peditum vero octoginta millia, & equitum decem millia. Poſtquam autem Hebræorum rex intellexit, Ammanitas denuo contraſe tam ingentem militum vim coëgiſſe, non jam cum illis per legatos ſuos bellare decrevit: ſed ipſe cum univerſo exercitu *ſuo*, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, prælioque commiſſo victoriam reportavit. Et ex illis quidem occidit, peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad ſepties mille. Quin & Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci; ex quo illum mori contigit. Meſopotamitæ vero, cum hujuſmodi exitum pugna habuerit, ſemet Davidi dediderunt, eique dona miſerunt. Et ille quidem hyeme appetente Hieroſolyma reverſus eſt: at vere incunte miſit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incurſione facta agros eorum omnes vaſtabat, ipſoſque in Rabatham gentis metropolim compulſos obſidebat.

Davides Syros vincit. 2 *Regum* c. 10.

Joabus Ammanitarum metropolin obſidet. 2 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. ζ.

Ως τὴν Βεεθσαβῆς ἠράσθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν διὰ Ναθάνας ἐλέγχεται.

CAP. VII.

Ut Davides Beethſabes amore irretitus eſt, & propter Uriam ipſius maritum ab eo morte mulctatum a Nathana reprehenditur.

Συνέπεσε δὲ τῷ Δαυίδῃ πτᾶισμα δεινὸν, ὄντι [d] φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τὺς [e] πατρίους νόμυς ἰσχυρῶς φυλάττοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τῦ [f] στέγυς τῦ βασιλείων, ἐν ᾧ περιεπάτει κατ' ἐκεῖνο τῆς [g] ὥρας [gg] ὡς ἦθος, εἶδε γυναῖκα λυομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν· [h] ὄνομα αὐτῇ ἦν Βεεθσαβή· [k] ἥπτητό τε τῦ κάλλυς τῆς γυναικὸς, καὶ [l] τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γενομένης δὲ ἐγκύυ τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηταί τινα τρόπον τοῦ λαθεῖν ὁδόν· ἐπιθανεῖν γὰρ αὐτὴν καὶ τὺς παλαιὺς [m] καθήκει νόμυς μεμοιχευμένην· [n] μεταπαλεῖται τὸν Ιωάβυ μὲν ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ παραγενόμενον, πρός τε τῆς ψυχῆς [o] πρὸς τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγοντος δὲ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα, βασιλεὺς ἐκ τῶν δείπνων μέρη παρεσκεύασεν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ Οὐρίας τῦτο μὲν ὐκ ἐποίησε, παρεκελεύσθη δὲ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνὺς [p] τῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν

David Beethſabes ſtupro compertam habuit. 2 *Regum*, c. 11.

David Uriam accerſit. 2 *Regum*, c. 11.

o Πτᾶισμα] Πτῶμα *Vat.*

p Μαθόντας] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *reliquis* μανθάνοντας.

q Χαλαμὰν τὸν τῦ πέραν Εὐφράτυ Σύρων βασιλέα,] Ita *Samb.* Χαλάμαν in *Editis.* Χαλαμαχ *Vat.* in LXXII. πέραν δὲ ποταμῦ Χαλαμαν unde *Joſephus* fecit Χαλαμὰν, aitque legatum ejus fuiſſe Sabechum, qui Hadarhezeris legatus dicitur à *Scriptore S.* 2 *Regum*, c. 10. v. 16. HUDS. Syri trans-Euphratenſes. LXX. 11 Sam. x. 16. Συρίαν τὸν ἐκ πέραν δὲ ποταμῦ Χαλαμὰν MS. Alex. πέραν δὲ ποταμῦ ſine addita illa voce χαλαμὰν, quæ in Hebræo & aliis Orientalium Verſionibus itidem deeſt. vid. inf. hac ead. paragr. SPANH.

r Επὶ συμμαχίαν,] In *Epiphanii* libris melioris notæ *Chalmantum Syrorum r.* in aliis *Adrazarum Syr. r.*

s Σάβεχον,] In *Epiphanii* codicibus *Sabaicum*, *Sapibaicum* & *Sobachum.*

t Αὐτοῖς εἰς μάχην,] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

v Καὶ ἀναιρεῖ] Καὶ ἀναιρεῖ μὲν ἐκ τῶν πεζῶν *Vat.* καὶ ἀναιρεῖ αὐτῶν πεζῶν μὲν *Big.* & *Samb.*

x Επτακισχιλίους,] Επτακοσίους perperam juxta *Epiphanium.* Confer 2 *Regum*, c. 10. v. 18. & 1 *Paralip.* c. 19. v. 18.

y Καὶ τὸν στρατηγὸν] Καὶ τὸν στρατηγὸν δὲ Χαλαμαχὰ Σάβεκον *Vat.* in *Epiphanii* libris, *proſtravit autem in acie principem militiæ Chaldam*, (aut *Chadam*, aut *Chaldum*) *nomine Sobachum.*

z Αὐτὸς Δαυίδῃ] Ita *Samb.* ἑαυτὸς *Hen.* & *Busb.* αὐτὸς in *reliquis.*

a Παρέδοσαν,] Παρέδωκαν *Hen.* & *Busb.*

b Αρχιστράτηγον] Ita in *MSS.* paſſim in *Editis* ἀνδραπόδην.

c Ραβαθὰν] Αραβαθὰ *Samb.* Αραμαθὰν *aliis.* Verùm *Abarathare* & *Araphathara*, & *Rabath* apud *Epiphan.* HUDS. Vid. ſupr. §. 2. SPANH.

d Φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* deeſt vox φύσει.

e Πατρίους νόμους] Πατρῴους ſolus *Vat.*

f Στέγυς τῦ βασιλείων] Τέγυς *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ωρας] Hic ὥρα tempus anni notat. REL.

gg Ως ἦθος,] Illud ὡς inſerui ex *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in ſequentibus ἥπτητο). commode ſatis.

h Ονομα αὐτῇ] Ονομα δὲ αὐτῇ *Vat.*

i Βεεθσαβή] Βερσαβὲε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βερσαβεὲ *Hen. Busb.* & *Vat.* ex Βερσαβεὲ *Interpretum* LXXII.

k Ηπτητό τε] Ηπτῶ δὲ κ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.*

l Τῆς ἐπιθυμίας] Τὸν ἐπιθυμίαν *Big.* & *Coll. Voſſ.*

m Καθήκει νόμυς] Προσήκει *Big.* & *Coll. Voſſ.*

n Μεταπαλεῖται] Ita verba collocavi juxta *Codd. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μεταπαλεῖται δὲ τὸν Ιωάβυ ὁπλ. μεθαπαλῆται Ιωάβυ ὁπλ. *Big.*

o Πρὸς τῆς πολιορκίας] Illud πρὸς ex *MSS.*

p Τῦθ' ὁ βασιλεὺς] Ita vel τῦτο in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ταῦθ' ὁ βασ.

gabat, cur se ad domum suam non receperit, neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum cum peregre reversi sint. "Haud æquum esse, respondebat, ut cum sui "commilitones & imperator humi dormirent in "castris soloque hostili, *ipse* cum uxore semet re-"crearet & delicias agitaret". Hæc loquuto Davides præcipit, ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie cum dimissurum esse ad imperatorem. Urias deinde à rege ad cœnam invitatus, & usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Joabo per literas in mandatis dedit, ut in Uriam pœna animadverteret (ipsum enim peccasse significabat) & modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. jussit enim ut hostibus, quà maxime urgerent, *illum* objiceret, & ubi certissimum pugnando discrimen adiret, à cæteris destitutus: nam præcepit ut socii loco cederent, quam primum commissum erat prælium. His ita scriptis & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ dedit ad Joabum perferendam. Joabus autem cum literas accepisset, regisque voluntatem intellexisset, in eo loco Uriam statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam è militibus fortissimis. atque se cum toto exercitu opem *illis* laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare potuerint. Ipsum vero, cum esset miles strenuus, magnæque cum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, obsecrabat, ut magnis laboribus gauderet, & non ad indignationem commoveretur. Uria autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit *Joabus*; ut, cum hostes *portis* erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque cum Hebræi urbi successissent, veriti Ammanitæ, ne, in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, quam primum *murum* ascenderent hostes, prima acie fortissimis collocatis portaque subito recluſa cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt, Uriæ milites, omnes sese *ex improviso* subduxerunt, prout illis ante dixerat Joabus. At cum puderet Uriam tergum dare & aciem deserere, hostes sustinuit, & impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circundatus & captus in medio *illorum* mortem occumbit. Cum eo autem & alii nonnulli è sociis cadebant.

Uriam cum literis ad Joabum remittit Davides. 2 Regum, c. 11.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem, jussos ut dicerent, "quod operam quidem dederit "ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione "mœnia adortus, aliquammultis amissis recedere "compulsus fuerit"; istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Uriæ adjicerent. Hæc autem rex cum à nunciis accepisset, & ægre tulisset, dixissetque "quod male fecerint mœnia "cominus oppugnando, cum oportuerit cuniculis "& machinis ad urbem capiendam aggredi, idque

De ea Davidem certiorem facit Joabus. 2 Regum, c. 11.

ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν [q] γυναῖκα ἀφ' τοσούτου χρόνου, πάντων [r] τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "[s] οὐκ εἶ-"ναι δίκαιον, εἶπε, τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ "χαρᾷ κοιμωμένων ἐν [t] τῇ παρεμβολῇ & τῇ τῶν πολεμίων "χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν [v] ἀναπαύεσθαι & τρυφᾶν". ταῦτα εἰπόντα μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην [x] προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν στρατηγόν. κληθεὶς δ' ὑπὸ δεῖπνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ὑπὸ πάντων [y] προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶν βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τὴν γυναικὸς ὑπὸ ἐπιθυμίαν. ὑπὸ τούτου ἡ δυσμαχεστέρα ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ιωάβῳ, κελεύσας προστάσσων τὸν Οὐρίαν· ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον τὴν τιμωρίας, ἵνα μὴ γένηται [z] φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεβουλευκώς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων ταχθῆναι, καὶ καθ' ὃ [a] κινδυνεύσειε μαχόμενον ἀπολειφθῆναι μόνον· τοὺς γὰρ [b] συμπαρεσκευασμένους ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γιγνομένης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας & σημηνάμενον [c] τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρετοῦντι ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ιωάβον. δεξάμενον δὲ τὰ γράμματα Ιωάβου, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνόντα, καθ' ὃν [d] τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς γινομένους, καὶ τοῦτον ἔσησε τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τοῦ στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει [d] προσεπιβοηθήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀνατρέψαντες τὸ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅντα δ' αὐτὸν γνναῖον στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα πρός τε τῷ βασιλεῖ καὶ [e] πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγανακτεῖν ἠξίου. ὁ δὲ Οὐρίας προθύμως ὑπεδέξατο τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ πρατταιομένοις ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν [f] ἐξορμήσοντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίαν συνέβαινε τεταχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσησθημένοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν ἐπὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες [g] αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης & δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ιωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ [h] τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος, ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ & ληφθεὶς ἐν [i] μέσῳ τελευτᾷ. συνέπεσον δ' αὐτῷ τινες & ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

Β'. Τούτων ὕστερον γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ιωάβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς πρᾶ-"δόσαν μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τεί-"χει & πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". προσεδόκησαν δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν [k] θάνατον. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα παρὰ τῶν ἀγγέλων, [l] καὶ δυσφορουντος, καὶ φάσκοντος "[m] ἁμαρ-"τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ἀνομοίως & μη-"χανήμασιν ἐλεῖν πεφραχτὴν τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' [n] ἔχοντας πα-"ρά-

[q] Γυναῖκα] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γυναῖκα ἔλθοι ἀφ' τοσούτου in *Editis*.
[r] Τῶν ἀνθρώπων] Τῶν insertum dedi ex *MSS.*
[s] Οὐκ εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' οὐκ εἶναι δ.
[t] Τῇ παρεμβολῇ] Eo modo *MSS.* ἐν παρεμβολῇ in *Editis*.
[v] Ἀναπαύεσθαι] Ἀναπαύσασθαι solus *Vat.*
[x] Προσέταξεν αὐτόθι,] Ita ex *MSS.* consentiente *Epiphanio.* προσέταξεν ὡς τὴν ἐπιοῦσαν in *Editis*.
[y] Προπόσεσιν,] Προαπέσεσι *Big.* & *Samb.*
[z] Φανερὸς αὐτὸς] Φανερὸς αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καταφανὴς αὐτοῖς *Vat.*
[a] Κινδυνεύσειε] Sic *MSS.* in *Editis* κινδυνεύῃ.
[b] Συμπαρασκάτας] Συμπαρασκάντας solus *Vat.*
[c] Τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι,] Ita *MSS.* τῇ αὐτοῦ in *Editis*.
[d] Προσεπιβοηθήσειν] Sic cum *Samb.* & *Vat.* (quod & vult Coccejus) in *reliquis* πρὸς ἐπιβοηθήσειν, ut & mox infra πρὸς ἀγανακτεῖν.
[e] Πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῖς in *Editis*.
[f] Ἐξορμήσοντας] Ἐξορμῶσαντας *Vat.*
[g] Αἰφνιδίως,] Sic *MSS.* in *Editis* αἰφνιδίως καὶ μὴ ῥύμης δρόμου πολλοῦ.
[h] Τὴν τάξιν καταλιπεῖν,] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν deest.
[i] Μέσῳ τελευτᾷ.] Hic omnia turbantur in *MSS.* qui legunt ἐν μέσῳ αὐτῶν τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι τελευτᾷ, συγκαταπεσόντων καὶ ἑταίρων. Forsan, ἐν μέσῳ αὐτῶν τελευτᾷ. τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.
[k] Θάνατον.] Λέγειν post θάνατον adjicit *Samb.*
[l] Καὶ δυσφορῶντος,] Illud καὶ ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* sed mox καὶ ante φάσκοντος ex solo *Epiphanio* adjectum esse volui.
[m] Ἁμαρτεῖν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁμαρτάνειν in *Editis*, *Aliisque*.
[n] Ἔχοντας] Ἔχοντες *Vat.*

"εμβλημα τ Γεδεων ῳ υἱου Ἀβιμελεχον, ὃς ἐπει τον ἐν
"ο Θήβαις πύργον ἐλεῖν p ἐβούλετο βία, βληθεις ὑπο
"πρεσβυτιδ ος πετρῳ κατέπεσε, καὶ, ἀνδρειοτατ ων,
"q διὰ τὸ δυσχερες της r ἐπιβολης μοχρῶς ἀπεθανεν·
"ἃ μνημονευσαντας ἔδει μὴ προσιεναι τῳ τείχει τ πο-
"λεμίων. ἄμεινον γὰρ ἁπάντων s τ ἐν πολέμῳ πραχ-
"θεντων καὶ καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοις αὐτοις κιν-
"δυνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δ
"t φυλάττεσθαι". ἐπει δ' ὅτως v ἔχοντα καὶ τον Οὐ-
ρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, πρώτην μὲν τῆς
ὀργῆς· Ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσεν x ἀπελθόντα λέγειν, "ἀν-
"θρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῶ πολέμῳ φυ-
"σιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοις ἐναντίοις εὖ
"πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δ τοις ἐπι-
"οις, τὰ λοιπὰ μέντοιγε προνοεῖν τ πολιορκίας, ὅπως
"μηδὲν y ἔτι πλήσωσι κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ χώμασι καὶ
"μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ προσχησαμένους, τὴν
"μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς
"ἐν αὐτῇ". καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, z τὰ ὑπὸ τῶ Βασι-
λέως ἐντεταλμένα νομίζων, ὡς Ἰώαβον ἤπείγετο·
ἡ δ τῶ a Οὐρία γυνὴ Βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς
b πυθομένη, ὅτι συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· παυ-
σαμένης δ τῆς λύπης καὶ τ ἐπ' Οὐρία δακρύων, ὁ Βα-
σιλεὺς ὕβυς c ἠγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐ-
τῆς οὑπω γίνεται.

γ'. Τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλ-
λὰ δι' ὀργῆς ἔχων τον Δαυίδην, τῷ προφήτῃ Ναθάνᾳ
φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δ
Ναθάνας, ἀσεῖ ῶν ὁ σωφρονέστατος ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς
οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην πλέον ἢ
τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγνημένας
ἀπειλὰς d ἡσυχάσαν ἔκρινεν, ἄλλως δὲ λόγους χρησοὺς
πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε, καὶ δή τινά τινα τρόπον, πρὶ
οὗ καὶ τί φρονεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ, παρεκάλει. "δύο
"γὰρ, ἔφησεν, ἄνδρες τὴν αὐτὴν καταῴκουν πόλιν, ὧν ὁ
"μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυ-
"γίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν· τῷ πένητι δ' ἀμνὰς
"μία ὑπῆρχε. ταύτην μετ e τ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε,
"f συνδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ g σιτία, καὶ φιλοστοργίᾳ
"πρὸς αὐτὴν χρώμενος ἥ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυ-
"γατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν
"ἰδίων ἀδεὲς ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας
"δωρήσασθαι τὸν φίλον· πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πέ-
"νητος ἀπέσφαξε, καὶ ταύτην παρασκευάσας εἰσίασε
"τὸν ξένον". h σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος οὗτος τὸν
βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναθάναν τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον, i ὅς γε τοῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπεφήνατο,
k καὶ πεφωνηκέναι τε ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι,
καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. Ναθάνας δ' ἐπιτυ-
χὼν, "αὐτὸν, ἔλεγε, ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον l ταῦτα πα-
"θεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν

"exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gi-
"deonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere
"vellet, ab anicula ſaxo percuſſus cecidit, &, cum
"vir eſſet fortiſſimus, propter * incœpti difficul-
"tatem cum dedecore vitam amittebat: cujus *rei*
"memores non debuiſſetis ad muros hoſtiles *prope*
"*adeo* accedere. optimum enim res omnes bello
"geſtas, ſeu bene ſeu male *ceſſerint*, cum ſimile pe-
"riculum inciderit, in memoriam revocare, unde
"quod imitetur, quodve vitet quiſque ſibi capiat".
Poſtquam vero ita ſe habenti mortem Uriæ nun-
cius declaraverat, ab ira quidem deſiſtit; præcepit
autem nuncio, cum abiret, ut Joabo diceret, "hu-
"manum eſſe quod accidit, eamque eſſe belli na-
"turam, ut in eo quidem inimicis aliquando res
"proſpere cedere contingat, aliquando vero aliis,
"debere tamen in poſterum eam in obſidione cu-
"ram adhibere, ut denuo dum res geritur nullate-
"nus offendant, ſed, cum aggeribus & machinis ur-
"bem expugnarint & in poteſtatem ſuam redege-
"rint, eam quidem funditus evertant, ejus vero in-
"colas omnes conficiant perimantque". Et nun-
cius quidem cum hiſce regis mandatis ad Joabum
ſe propere recipiebat: uxor vero Uriæ Beethſabe,
poſtquam intellexit mortuum eſſe maritum, per ali-
quot dies eum deflevit & lamentata eſt. Cum au-
tem à luctu & lachrymis pro Uria effuſis deſiiſſet,
mox eam rex conjugem ſibi aſcivit, & ex ea fi-
lium ſuſtulit.

Beethſabe in uxorem accipit Davides. 2 Regum, c. 11.

3. Has nuptias Deus haud libenter aſpexit, ſed
Davidi offenſus, & prophetæ Nathanæ in ſomnis
oblatus, *graviter* regem accuſabat. Nathanas au-
tem, cum vir eſſet comis ac prudens, ſecum repu-
tans, ut reges, ſiquando iraſcantur, iram præ juſti-
tia ſequi ſoleant, Dei quidem comminationes ſi-
lentio premere ſtatuebat, alios vero utiles apud
ipſum ſermones habebat, idque tali quodam mo-
do, de quo ſuam ſententiam ut ſibi aperiret obſe-
crabat. "Duo, inquiit, viri eandem urbem inco-
"lebant, quorum alter quidem opulentus erat, &
"multos jumentorum greges oviumque & boum
"poſſidebat: alter vero pauperculus unam omni-
"no habebat oviculam. Hanc ſimul cum liberis
"ſuis enutriebat, eodem cum ipſa cibo veſci ſoli-
"tus, & eo ipſam affectu proſequens quo quis etiam
"filiam proſequeretur. Cum autem hoſpes diviti
"ſupervenisſet, ille de ſuis pecoribus ne unum
"quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare
"voluit: ſed, miſſis qui pauperis oviculam abripe-
"rent, cum eam paraſſet, hoſpitem convivio exce-
"pit". Sermo autem iſte vehementer regem contriſtavit, hominemque qui hoc facinus patravit
coram Nathana ſceleſtum pronunciavit, juſtumque eſſe ut oviculam quadruplo penſaret, præterea-
que morte mulctaretur. Tum Nathanas in hæc
verba ſubjiciebat, "ipſum eſſe illum *quem* hac
"animadverſione dignum *affirmaverat*, ſuopte ju-
"dicio damnatum ut qui auſus fuerat magnum ad-
"eo & atrox flagitium committere". Porro an-

Nathanas Davidis flagitium arguit. 2 Regum c. 12.

te

o Θήβαις] Θαμνᾷ *Vat.* Vide p. 297. §. 5.

p Ἐβούλετο βίᾳ,] Ita *Samb. Vat. Baſ.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ἐβούλετο.

q Διὰ τὸ δυσχερὲς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δυσχερέσατον in *aliis*: quod bene ferri poteſt.

* *Incœpti difficultatem cum dedecore vitam amittebat:*] Sunt qui ἐπιβολὴν reddunt *propugnaculum.*

r Ἐπιβολῆς] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, (qui vertit, *propter rei difficultatem*) ſenſuque ita exigente, in *Græcis* tamen omnibus ἐπιβουλῆς.

s Τῶν ἐν πολέμῳ] Illud τ è *Samb.* & *Vat.* ut & mox καὶ ante καλῶς è *Vat.* & *Epiphanio.*

t Φυλάττεσθαι.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* φέ-γειν.

v Ἐχοντι] Ἐχοντα ἔγνω καὶ τ *Big. Samb.* & *Vat.* Sed aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *cumque hæſitaret rex & de caſu bellico cogitaret, Uriæ morte à nunciis indicata* &c.

x Ἀπελθόντα λέγειν,] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interp.* in *Editis* deeſt ἀπελθόντα.

y Ἔτι πταίσωσι] Ita *MSS.* in *Editis* ἐπιπταίσωσι.

z Τὰ ὑπὸ Ϝ] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα ὑπὸ Ϝ βασιλέως ἐντεταγμένα in *reliquis.*

a Οὐρία] *Al.* Οὐρίου.

b Πυθομένη,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* πυθανομένη.

c Ἠγάγετο γυναῖκα.] Ita ut infra p. 382. v. 6. ἄγεται *Big.* & *Samb.* ἀγάγετο *Baſ. G. Aliique.*

d Ἡσυχάσαν] Forte ἠσυχάζειν aut ἡσυχάζειν ἐᾶν. COCC.

e Τῶν τέκνων] Articulum inſerui ex *Big.* & *Samb.*

f Συνδιαιτώμενος] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συνδιαιρέμενος *Big. Samb.* & *Vat.*

g Σιτία,] *Al.* σῖτα.

h Σφόδρα] Σφόδρα ἐλύπησεν *Vat.* σφόδρα δὲ ἐλύπ. juxta *Vet. Interpr.*

i Ὅς γε τοῦτο] Ita *Vat.* in *aliis* ὃς δὴ τ.

k Καὶ πεφωνηκέναι] Sic *Samb.* & *Vat.* & mox ἀποτίσαι *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ τὸ πεφωνηκέναι ἀπαιτῆσαι.

l Ταῦτα παθεῖν] Τάδε παθεῖν *Vat.* ταῦτα δεῖν παθεῖν *Big.* & *Samb.*

te oculos posuit & patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebræorum regem constituerat, & omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem è Sauli manibus olim liberaverat, dederatque ei conjuges quas juste & legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit & male habitus, qui alienam uxorem matrimonio sibi junxerat, ejusque maritum hostibus proditum interimendum esse curaverat. Ipsum itaque pro istis Deo pœnas daturum, foreque ut suæ quidem uxores ab uno è filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, & qui occulte hoc peccatum admiserit pœnas pro eo luce palam subeat. quin & erit ut puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset & valde confusus, & cum lachrymis & mœrore se in Deum peccasse fateretur (erat enim proculdubio vir pius, vitæque plane integer & sceleris purus, nisi quod forte in re Uriæ uxoris deliquerit) ejus misertus est Deus, & cum eo in gratiam rediit, & regnum & vitam ei se servaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quæ facta erant pœnitentiam agat, non amplius *Deum* succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura aperuisset, domum revertebatur.

Davidis filius ex Beethsabe moritur. 2 Regum, c. 12.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat, Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides ægre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste indutus & in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro pueri salute. nam magno matris ejus amore flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita multo magis à cibo reliquaque cura corporis abstineret, ut in luctu ob filium defunctum, cum eo ægrotante adeo sese mœrore afflictaverit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum unum è domesticis compellasset & veritatem comperisset, *è vestigio* surrexit, lotusque & veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde præcipiens ut cœna sibi apponeretur, ex novo & inopinato consilio magnam & cognatis & domesticis admirationem movebat; quod cum nihil horum ægrotante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vi-"vente puero, dum spem salutis ejus haberet, o-"mnia pro re nata præstitisse, existimans hisce "forsan placari posse Deum: illo autem mortuo "inani mœrore non amplius opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis & prudentiam *uno ore* prædicarunt. Cum uxore autem Beethsabe *iterum* congressus, ipsam gravidam fecit; infantemque masculum *ex ea sibi* natum, Nathanæ prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

Nascitur Solomon. 2 Regum, c. 12.

5. Interea Joabus obsidione Ammanitas valde affligebat, & aqua illis præcisa & rerum aliarum copia *præclusa*; ita ut potus simul & victus inopia

"ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ποιήσαντα μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένην δ' ἔτι πρὸ τούτων ἐκ τῶν Σαοὺλ χειρῶν, δόντα δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονήσαντα δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβήσαντα, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας [m] ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν [n] ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν [o] αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. πυθήξεσθαι δ' καὶ τὸν παῖδά σου ὃν ἔσχες ἐκ τῆς γεγημένου. παροξυνθέντα δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντα ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβοῦσαν λέγοντα· νῦν γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, καὶ μηδὲν [p] ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν [q] Οὐρίου γυναῖκα· [r] ᾤκτειρεν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάξειεν, φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενον. [s] μετανοοῦντι γὰρ περὶ τῶν γεγονότων οὐκ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ [t] Ναθάνας [v] μὲν, ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρίου γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ Δαυὶδ νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφὼν μὲν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοιγε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, οὐ προσηνέγκατο· μέλαιναν δ' περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ἔτι σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτὸ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀποκάμῃ καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν [x] ἔτι πένθει τέκνου τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκου. παραπομένων δ' αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ [y] ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, σαφεῖς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν ταληθὲς, ἀνίστατο, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ Θεοῦ προσήνεγκε· καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ [z] παραθεῖναι, πλεῖον ὅτι τῷ παραλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν [a] παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὅτε νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀμοῦ τετελευτηκότος ἔπραξε. τήν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς [b] πυθέσθαι, παρεκάλεσαν εἰπεῖν τὰ γεγονότα. ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας "αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγούμενος τούτοις "δύμενῃ καταιδήσειν· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρεία "εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπὼν, ἐπήνεσεν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, [c] Σολομῶνα προσηγόρευσε, [d] Ναθάνα τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωάβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς ἐκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτροφίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδείᾳ ποτοῦ καὶ τρο-

m Ἔχοι γυναῖκα,] Ἐχοῖ *Big.* & *Samb.*
n Ἐκδοὺς] Ἐνδοὺς *Vat.*
o Αὐτὸν] Αὐτὸν non agnoscit *Vat.*
p Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*
q Οὐρία γυναῖκα.] Οὐρίου *Vat.*
r Ὠκτειρεν] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* οἰκτιρεῖν in *Editis*, *Aliisque.*
s Μετανοοῦντι] Μετανοοῦντι γὰρ αὐτῷ *Vat.*
t Ναθάνας] Ita ut supra §. 3. in *Editis* hîc loci Νάθας, atque Νάθαν *Vat.*
v Μὲν ταῦτα] Μετὰ ταῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*
x Ἔτι πένθει τέκνου] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τέκνου πόθῳ τετελ. *Bas.* & *G.*
y Ταῦτα παρόντων] *Al.* ταῦτα.
z Παρατεθῆναι,] Ita cum *Big. Samb.* & *Busb.* προσθεῖναι *Bas.* & *G.* προσθεῖναι *Hen.*
a Παρέσχεν,] *Al.* παρεῖχεν.
b Πυθέσθαι,] *Al.* πύθεσθαι.
c Σολομῶνα] *Al.* Σαλομῶνα.
d Ναθάνα] Οὕτω ante Ναθάνα habent *MSS.* quibus haud consentit *Vet. Interpr.*

τροφῆς. ἐξ ὀλίγης γὰρ φρεάτος ἤρτωτο, [c] καὶ τούτῳ, ὥστε μὴ πλέως αὐτοὺς ἀπολιπεῖν τὸ πηγαῖον, [f] ἢ δαψιλέστερον [g] χεόμενοι. γράφει ἢ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὸν [h] αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τῷ νίκῃ αὐτὸς [i] ἐπιγραφείη. ταῦτ' Ιωάβης γράψαντος, ἀποδεξαμένου [k] αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεύς, παραλαβὼν τὸν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν [l] Ραββαθᾶς πόρθησιν· καὶ κρατήσας ἑλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς ἢ τὸν ἐκ βασιλέως τῶν Αμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκουσα χρυσοῦ τάλαντον, [m] καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχουσα ἐν μέσῳ [n] σαρδόνυχα. [o] ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς [p] διαφανὴς Δαυίδης. πολλὰ ἢ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἦρεν ἐν τῇ πόλει· τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. [q] ταὐτὰ ἢ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Αμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κατὰ κράτος.

in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter utebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Hæc Joabus per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, ut ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis *omnibus* quæ illi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit; eamque *mox* vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, & Sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin & multa alia spolia splendida & pretiosa in urbe reperiebat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat. *Rabatha capitur.* 2 *Regum*, c. 12.

ΚΕΦ. η'.

Ως Αβεσάλωμος φόνῳ ἀπεσκεύασε τὴν Αμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτοῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μετεκαλέσατο.

CAP. VIII.

Ut Abesalomus cæde nefaria Amnonem sustulit, quod sororem suam stupraverat: utque exsul factus postea à Davide revocatur.

Ανασρέψαντος δ' εἰς Ιεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πάθος αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερβάλλουσα, ὡς ἀπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ἐμοροφοτάτας γυναῖκας, [r] Θαμάρα ὄνομα, τὸ δ' αὐτῆς Αβεσαλώμῳ μητρὸς [s] κεκοινωνηκυῖα. ταύτης ὁ [t] πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Αμνὼν ἐρασθείς, ὡς ἔτι διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ἔτι διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τῆς ὀδύνης αὐτὸν καταθλίψασα κατοχναίνει, καὶ τὴν χρόαν [v] μετέβαλεν. δῆλος ἦν ταῦτα πάσχων γένεσιν [x] Ιωνάθῃ τινί, συγγυεῖ καὶ φίλῳ. σφετέρου δ' ἦν ἔτος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Αμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. ἐγκαλεῖν μέντοιγε αὐτὸς ἔλεγε τῷ ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ὑπὸ ἢ Αμνὼν ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης [y] ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ προτυθῆναι τῶν ἐπιτηδείων ὑπέθετο. νόσον γὰρ [z] ὑποκρίνασθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα ἢ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακονησομένην ἐκέλευσε προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [a] νόσου, τούτου γινομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Αμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ιωνάθου ὑποθήκας. προσκληθεῖσα ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ σκεπτομένου πῶς [b] ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ὀδὺς ἐκέλευσεν ἀφῆναι. ἡκούσῃ ἢ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ γλυμένῃ. προσισταμένῃ δὲ [c] ἥδιον

Rege autem Hierosolyma reverso, calamitas in domum ejus invasit ex hujusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formæ venustate ut speciosissimas quasque mulieres pulchritudine vinceret, Thamaram nomine, & ex eadem qua Abesalomus matre *editam*. Hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum ea, tam quod virgo esset quam quod *arctius* custodiretur, potiri non posset, male se habebat. ut & corpus dolore illum depascente macresceret, & colorem *indies* commutaret. At Jonathas quidam, cognatus ejus & amicus, animadvertit, quod hæc pateretur. ille autem præclaræ erat sapientiæ & acris ingenii. Quolibet itaque mane observans Amnonem non adeo ut natura fert corpore valere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. se tamen conjicere, ille dicebat, hæc ei accidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse declaraverat, quod *scilicet* sororem deamaret ex eodem secum patre, viam ipsi & commentum proposuit quo ad optata perveniret. Suasit enim ut ægritudinem simularet. Cum vero pater ad eum *visendum* veniret, jussit obsecrare ut sororem ad se mitteret quæ sibi ministraret. fore enim ut hoc facto melius se haberet & citius morbo liberaretur. Lecto igitur decubuit Amnon, morbo simulato, prout ei Jonathas suggesserat. Patre autem illum invisente & de valetudine percontante, petiit sororem ad se mitti. isque è vestigio jussit adduci. Illa autem veniente præcepit, ut ipsa operam præstans placentas faceret. libentius enim ex illius manibus comesurum. Cum vero in conspectu fratris farinam subegisset & collyridas formasset *Thamara sororis suæ amore correptur Amnon.* 2 *Regum*, c. 13.

[c] Καὶ τούτῳ,] Καὶ τοῦτο τεταμιευμένον ὡς μὴ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ τούτῳ τεταμιευμένῳ ὡς μὴ *Vat.* Forsan τούτῳ τεταμιευμένῳ. Quin & lectionem ab hisce diversam sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit; *& licet illis esset fontis auxilium, ne tamen deficeret, non eo largius utebantur.*

[f] Οὐ δαψιλέστερον] Illud ἀ, quod in *Græcis* deest, ex *Latinis Epiphanii* supplevi.

[g] Χεόμενοι.] Χρωμένους *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.*

[h] Αἵρεσιν] Sic *MSS.* in *Editis* αἵρεσιν.

[i] Επιγραφείη.] Επιγεφθη *Vat.*

[k] Αὐτὸν τῆς εὐνοίας] Illud αὐτὸν δὲ *Cod. Vat.*

[l] Ραββαθᾶς] LXX. Ραββὰθ & Ραββάθ MS. Alex. 2 Sam. xii. 26. 27. SPANH.

[m] Καὶ πολυτελῆ] Καὶ πολυτελεῖς λίθους ἔχουσα καὶ ὃ μέσῳ σαρδόνυχα juxta *Epiphanium.*

[n] Σαρδόνυχα.] Σαρδόνυχον *Big.* & *Samb.* Σαρδόνυχον *Vat.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* parte II. l. 5. c. 7.

[o] Εφορεῖ δ' αὐτὸν] Vix est ut credam tanti ponderis coronam ab eo capite gestatam fuisse: sed potius (ut conjicit *R. Kimchi*, quem sequitur *J. Clericus* ad 2 *Sam.* c. 12.) fune suspensam, ita ut videretur adhærere capiti regis eam subeuntis, duntaxat ostentationis causa cum in solio sederet.

[p] Διαπαὴς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Αλφαὴς non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[q] Ταὐτὰ ἢ] Eo modo *Samb.* ταῦτα in *reliquis.*

[r] Θαμάρα] Sic *MSS.* Θημάρα in *Editis.* Θημὰρ in LXXII. juxta *Exemplar. Vat.* Θχμὰρ in *Alexandrino.*

[s] Κεκοινωνηκυῖα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* κεκοινωκυῖα.

[t] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Big Samb.* & forsan *Epiphan.*

[v] Μετέβαλεν.] Μετέβαλε *Samb.* & *Vat.*

[x] Ιωνάθῃ τινί,] Non *Jonathas* sed *Jonadab* in *Epiphanii* libris. Sunt autem synonyma.

[y] Ομοπατρίας,] Ομοπατρίου *Vat.*

[z] Υποκρίνασθαι] Υποκρίναντα *Big. Samb.* & *Basil.*

[a] Νόσου,] Ita distinguo & lego ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* νόσου. τούτου γινομένου καταπεσὼν ὁ Αμνὼν in *Editis.*

[b] Εχει,] Εχοι *Big.* & *Samb.*

[c] Ηδιον] Sic *MSS.* ηδέως in *Editis.*

ſet & coxiſſet, *eas* ipſi obtulit. At ille *de iis* tunc non deguſtavit: ſed famulis mandavit, ut quotquot eſſent pro foribus cubiculi ſummoverent, velle enim quieſcere, turba & tumultu liberatus. & poſtquam imperata feciſſent, petiit à ſorore ut ſibi in conclave edulium afferret. Cum autem ei hac in re obſequuta eſſet puella, eam prehendens ſuadere laborabat ut ſui copiam faceret. Puella vero, ſublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges tranſgrediaris & magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo fœdamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium & infamia in familiam noſtram redundabunt. eique conſilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur: illum enim *ejus deſiderio* conceſſurum eſſe. Hæc autem dicebat, volens impetum ejus cupiditatis in præſentia vitare. Ille vero noluit ei obſequi: ſed amore ardens & œſtro libidinis agitatus ſorori vim intulit. At Amnoni, ut eam conſtupraverat, ſtatim odio eſſe cœpit; iſque *faſtiditam* conviciis aggreſſus, juſſit ut ſurgeret & diſcederet. Cum vero injuriam etiam eo graviorem fore clamaret, ſi ipſe, qui ſtuprum *ſibi* obtulerat, non uſque ad noctem *ſecum* manere permitteret, ſed è veſtigio inde die luceque faceſſere juberet, ut in turpitudinis ſuæ teſtes incideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero ob injuriam & vim gravi dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, & ad talos uſque demiſſas ne facile conſpicerentur) & caput pulvere conſperſiſſet, per mediam urbem abibat, vociferans, & vim *ſibi illatam* deplorans. Frater autem Abeſalomus, ei forte obviam factus ſciſcitatus eſt quidnam mali acciderit ut ita ſe haberet. cumque illa injuriam quæ paſſa eſt ei denarraſſet, ſolatus eam hortabatur ut quieſceret & *dolorem* moderate ferret, ſibique in contumeliam ceſſiſſe non crederet, cum à fratre fuerit vitiata. Illa perſuaſa deſiit à clamore & ab injuria in populum divulganda; & aliquammulto tempore deſerta apud fratrem Abeſalomum permanſit.

Thamaram ſtuprat Amnon. 2 Regum, c. 13.

Amnon occiditur ab Abeſalomo, 2 Regum, c. 13.

2. Poſtquam autem hoc pater *ejus* Davides reſcivit, rem quidem ægerrime tulit; verum cum Amnonem valde diligeret, (erat enim filius ejus natu maximus) neceſſe habuit illum dolore non afficere. At Abeſalomus (nam eum odio vehementi & occulto proſequebatur) tempus ad peccatum ejus ulciſcendum opportunum captabat. Cumque biennium jam præteriiſſet, ex quo iſta de ſorore ſua acciderant, atque ad greges ſuos tondendos iturus eſſet in Belſephon (iſta autem urbs eſt in ſorte tribus Ephraïmiticæ) rogavit patrem ſimul & fratres ut ad ſe venirent & ſecum convivium agerent. quo ſemet excuſante quod nollet ei oneri eſſe, obſecravit ut fratres ipſius juſſu mitterentur. Cum autem miſſi eſſent, *famulis* ſuis imperavit, ut quam primum Amnonem vino ſomnoque gravatum animadverteriſſent, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ᾽ ἐμβλέπουτ@ τὰδελφῇ φυρᾷσαι τὸ ἄλδυρον, καὶ πλάσαι κολλυρίδας, καὶ τηγανίσαι, προσηνεγκεν αὐτῷ. [d] ὁ δ᾽ τότε μὲν οὐκ ἐγεύσατ@· προσέταξε δ᾽ τοῖς οἰκέταις ἀφιστήσασθαι πάντας ἀπὸ τ῀ δωματίυ· βέλεσθαι γὰ ἀναπαύσασθαι, θορύβυ καὶ παραχῆς [e] ἀπηλλαγμέν@. ὡς δ᾽ τὸ κελδυθὲν ἐγήνετ@, τῷ ἀδελφῷ [f] ἠξίωζεν εἰς τὸν [g] ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ᾽ τᾶτ@ τῆς κόρης, λαβόμεν@ αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτ@. ἀνακραγοῦσα δ᾽ ἡ παῖς, ἀλλὰ μὴ σύ γε τᾶτ@ [h] βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσῃς, εἶπεν, ἀδελφὲ, τὰς νόμυς ἀφιδοὰς, καὶ δεινῇ φθοβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. παῦσαι δ᾽ ἅτως ἀδίκυ καὶ μιαρᾶς ὀπθυμίας, ἐξ ἧς [i] ὄνειδ@ Ϲ κακοδοξίαν ὁ εἶκ@ ἐμῶν κερδανεῖ. συνεβάλδύ τε φθὶ τᾶτ᾽ ἀμαλεχθῆναι τῷ παιδί· συγχωρήσειν γὰ ἐκεῖνον. ταῦτα δ᾽ ἔλεγε, βυλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτ῀ τ῀ ὀρέξεως προς τὸ παρὸν ἀφυγεῖν. ὁ δ᾽ οὐ πίθεται, [k] τῷ δ᾽ ἔρωτι καιόμεν@, καὶ τοῖς τ῀ πάθυς κέντροις μυωπιζόμεν@ βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσ@ δ᾽ ὕθεως μᾶ τὴν [l] ἀμαχόρησιν εἰσέρχεται τ῀ Αμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμεν@ ἐκέλδυζεν ἀναςᾶσαν [m] ἀπέναι. τ῀ δ᾽ χείρω τὴν ὕβριν Ϲ ἀφ᾽ τοῦτ@ ἀποκαλούσης εἰ βιασάμεν@ αὐτὸς μηδ᾽ ἄχρι νυκτὸς ὀπτρέποι [n] μεῖναι, ἀλλὰ φθάχρημα ἀπαλλάτεσθ κελεύσειεν ἡμέρα Ϲ φωτί, ἵνα καὶ μάρτυσι τ῀ αἰσχύνης φθιπέσοι, προσέταξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ δὲ, φθιαλγὴς ὀπὶ τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γνομένῃ, φθιρρήξασα τ῀ [o] χιτωνίσκον· ἐφόρουν γὰ αἱ τ῀ ἀρχαίων παρθένοι [p] χειροδέτυς ἄχρι τ῀ σφυρῶν προς τὸ [q] μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας· καὶ σποδὸν καταχεαμένη τ῀ κεφαλῆς, ἀπὴ ἀφ᾽ τ῀ πόλεως [r] μέσης βοῶσα Ϲ ὀδυρομένη τὴν βίαν. φθιτυχὼν δ᾽ [s] αὐτῇ ἀδελφὸς Αβεσάλωμ@, ἀνέκραγε τίν@ αὐτῇ δεινοσ συμβάν@ οὕτως ἔχ. κατιδούσης δ᾽ αὐτῆς προς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν Ϲ μετρίως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβρίσθ᾽ φθαρεῖσαν ὑπ᾽ ἀδελφοῦ. [t] ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ ἔ προς πολλοὺς [v] τὴν βίαν ἐκφέρῃ· καὶ πολὺν χρόνον [x] χηρεύσασα παρ᾽ Αβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε.

β′. Γνοὺς δὲ ταῦθ᾽ ὁ πατὴρ Δαυίδης, τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετ·· φιλῶν δὲ τὸν Αμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτ@ γὰ ὢν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετ. ὁ δὲ Αβεσάλωμ@, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῷ τ῀ ἁμαρτίας ὀπτηρήσιον παρεφύλασσεν. ἔτ@ δ᾽ ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ παίσμασι [y] διελελύθει δεύτερον, καὶ μέλλων ὀπὶ τῷ τῶν ἰδίων κειρᾶν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς [z] Βελσεφῶν, πόλις δ᾽ ἔστιν. αὐτὴ τ῀ [a] Εφραϊμίτιδ@ κληρυχίας, [b] παρεκάλει τ῀ πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν προς αὐτὸν ἐφ᾽ ἑστίασιν. φθιτιμησαμένυ δ᾽ ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντ@ δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλδυσεν ὁπλίσασθαι ἵνα ἴδωσι τὸν Αμνῶνα [c] μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, καὶ φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες. γ′. Ως

d Ο δ᾽ τότε] Ita cum *Big.* & *Samb.* τότο in *Editis.* τέτων legiſſe videtur *Epiphan.* non male.

e Απηλλαγμῶ@.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀπηλλαγμένον.

f Ηξίωσεν] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἐκέλδυσεν.

g Ενδοτέρω] Ενδότερον ſolus *Vat.*

h Βιάσῃ με,] Βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσεις *Big.* & *Samb.*

i Ονειδ@.] Ονείδη *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τῷ δ᾽ ἔρωτι] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τῷ ἔρωτι. *Coll. Voſſ.* habet ἄλλα τῷ ἔρωτί.

l Διαπέρασιν εἰσίεχε᾽] Κοείαν *Big. Samb.* & *Vat.* κορείαν *Busb.* & *Hen.*

m Απιέναι.] Απέναι *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Μεῖναι,] Μέναι, φθχρῆμα ἅπαλλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

o Χιτωνίσκον·] Puellæ apud veteres χιτωνίσκους manicatos gerebant, ut χιτῶνες laterent. REL.

p Χειροδέτυς] Ita in *omnibus libris*, tam *impreſſis* quam *MSS.* Χειριδωτὰς malit *Schotanus* ut apud *Herodianum* & alios Auctores.

q Μηδὲ βλέπεσθ χιτῶνας·] Μὴ βλέπεσθ *Big. Samb.* & *Vat.*

r Μέσης βοῶσα] Vocem μέσης inſerui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Αὐτῇ ἀδελφὸς] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῆς ἀδ.

t Η ἣ πειθῆσα] Illa ἡ ἣ abſunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Τὴν βίαν ἐκφέρειν.] Τὴν ὕβριν *Vat.*

x Χηρεύσασα] Χηρεύσασα *Vat.*

y Διελελύθει δεύτερον,] Ita in quatuor *MSS.* διελήλυθε in *Vat.* & *Editis.*

z Βελσεφῶν,] Βιελσεφῶν *Vat.* Βιελσεφῶν *Big.* Apud *Vet. Interpretem* varie, *Belſephon*, & *Betſephon*, & *Boſor*, & *Baaſor.* Βιλασὼρ LXXII. in textu Hebraïco *Baal-Haſor*, *ad fines Ephraïmitarum.*

a Εφραϊμῖτιδ@.] Ita ut ſupra aliquoties. Εφραΐμ *Baſ.* & *G.* Εφραΐμ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Παρεκάλει τ῀ πατέρα] Παρεκάλει ſolus *Vat.*

c Μέθῃ παρειμένον] Μέθῃ *Samb.*

d Ιπ-

γ'. Ως δ' ἐποίησεν τὸ προσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες [d] ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. Φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ [e] προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ἐπὶ πᾶσιν οἷς τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὴν λύπην [f] καὶ τῷ κτεῖναι δικαίως γινομένης πικρότερον, [g] συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, ὅτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν, ὅτ' ἄλλό τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τηλικοῦτο προσηγγελμένος κακὸν οὐδ' ὑποβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος, προὐτέμνετο· ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸν ἀνῃρημένον. ὁ δὲ [h] Σαμᾶς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς [i] Ιωνάθης, ἀνεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει, [k] καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς πεθνᾶσιν, ὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὑρίσκειν ὑπολαμβάνειν· [l] περὶ δὲ Αμνῶνος ἐξεπάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀφ' οὗ τὴν Θαμάρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τοῦ Ἀβεσάλωμον τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου. μεταξὺ δὲ κτύπος ἵππων ἐξ ὄχλου [m] προσιόντων πινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δὲ οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ ἀφιππάζοντες ἀπὸ τῆς ἐστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος, καὶ [n] περ' ἐλπίδα ὁρῶν ἐξ [o] ἡκηκοὼς μικρὸν ἔμπροσθεν [p] ἀπολωλότας. ὧν δὴ πάντων δάκρυα καὶ γόον· τὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπαυμένοις, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ἐπὶ παιδὶ κατεσφαγμένῳ. Φεύγει δ' Αβεσάλωμος εἰς [q] Γεσσέραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, διωκασεύουσα τὸν ἐκεῖ χρόνος· καὶ τριετῆ ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.

δ'. Τῷ δὲ Δαυίδου προαιρήσει ἔχοντος ἐπὶ τὸν Αβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ιώαβος ὁ δεξιοπράγμων παρώρμησε. γυναῖόν πα τοῦ ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπέπεισεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. "[r] παίδων ἐπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῆς [s] διενεχθέντων, "καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, οὐδενὸς δὲ καταπαύσαι "δυναμένου [t] φανέντος, ἔλεγεν ὑπὲρ θατέρου τὸ ἕτερον "πληγῶσι ἀποθανεῖν· ἠξίει τε, τὸν συγγνώμην ἐπὶ τὸν ἀνη- "ρηκότα ὡρμηκότων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χα- "ρίσασθαι τοῦ σωτηρίαν [v] αὐτῇ δὲ παιδὸς, καὶ μὴ [x] τὰς "ὑπολοίπους τῆς [y] γηροκομίας αὐτοῦ ἐλπίδας προσαφαι- "ρεθῆναι· τῆδε δ' αὐτῇ κωλύσαντα τὸν βουλόμενον ἀπο- "κτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἃ γὰ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλ- "λῳ τινὶ τῶν συγγενῶν ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ". Ὃ δὴ [z] συγκατανεύσαντι οἷς τὸ γύναιον [a] ἱκέτευσεν, [b] ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "[c] χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά "σου τῇ χρηστότητι [d] κατοικτίραντος μου τὸ γῆρας καὶ τοῦ "παιδὸς μικρὸν ἀπαιδίαν· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ παρὰ σοῦ "ὦσι μοι [e] εἰς φιλανθρωπίας, τῷ σώσαντί παιδὶ πρῶτον

3. Ut vero perpetratum eſt quod mandaverat, terror gravis & perturbatio fratres occupat: &, ſibi quiſque metuens, equis ſubito conſcenſis curſu ad patrem ferebantur. At quidam, cum illos prævenisſet, omnes ab Abeſalomo interfectos eſſe patri *illorum* nunciavit. Ille autem, quaſi ob filios qui tot ſimul perierunt, idque fratris ſcelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor viſus eſt exacerbato, nec cauſam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, ſicuti par erat, malo nunciato adeo atroci & ob magnitudinem ſuperante fidem; ſed cum veſtimenta laceraſſet ſeque in terram proſtraviſſet, procumbebat filios ad unum omnes luctu proſequens, & quos peremptos acceperat, & ipſum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipſius filius, orabat ut parcius lugeret & de aliis quidem ne ſibi perſuaderet eos mortem obiiſſe, nihil enim cauſæ eſſe quod ita ſuſpicaretur: ſed de Amnone inquiſitionem faciendam eſſe dicebat. nam veriſimile Abeſalomum ob injuriam Thamaræ factam ipſum interficere auſum eſſe. Interea vero ſonitus equorum & venientium turba illos *in ſe* convertit. Erant autem regis filii qui è convivio effugerant. atque ipſis pater flentibus occurrit mœrens, etiam cum præter ſpem videret quos paulo ante exſtinctos eſſe audiverat. Omnes itaque lachrymas effundebant & gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abeſalomus in Geſuram ad avum maternum confugit, iſtius loci dynaſtam: & apud illum toto triennio commoratur.

Davidi, ex filiorum morte ei nunciata perturbato, conſilium dat Jonathas. 2 *Regum*, c. 13.

In Geſuram fugæ ſe recipit Abeſalomus.

4. Cum autem Davidi in mentem veniſſet ad filium Abeſalomum mittere, non ut ſupplicium lueret venturum, ſed ut una ſecum eſſet: (jam enim tempore ſedata erat ira) ipſum eò *ſatis propenſum* Joabus imperator acrius incitavit. Nam fecit ut muliercula quædam, ætate jam provecta, ſumpto lugubri veſtitu regem adiret. "Orto ruri inter fi- "lios ſuos diſſidio, eoque in rixam erumpente, cum "nemo eſſet qui litem dirimeret, ajebat alterum "ab altero ictum occubuiſſe: atque obſecrabat, "eo quod cognati in interfectorem impetum fece- "rint, ejuſque cædem expetant, ut filii ſalutem "ſibi concederet, nec reliquam ſenectutis ſuæ cu- "randæ ſpem ſibi auferri pateretur; ſed precibus "ſuis indulgeret, ipſos reprimendo qui filium ſuum "ad necem poſcunt. illos enim nulla re niſi i- "pſius metu à propoſito averti poſſe". Cum autem ille mulierculæ poſtulatis annuiſſet: tum illa regem excipiens dicebat, "tuæ quidem benigni- "tati gratias ago, qui meam ſenectutem & pæne "dixeram orbitatem miſeratus es: ſed ut rata ha- "beantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus "es, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe & "ab ira in illum deſiſte, alioqui quomodo poſſem "mi-

Joabi ſtratagema de revocando Abeſalomo. 2 *Regum*, c. 14.

d Ιπποις ἐφέροντο] Τοῖς ἵπποις *Big. Samb.* & *Vat.*

e Προσήγγειλεν.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* προσήγγελλεν.

f Καὶ τῷ κτεῖναι δικαίως γινομένης] Ita locum conſtituere viſum eſt ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex parte conſentiunt & *alii.* nam τῷ κτεῖναι δικαίως δικαιώμης habet *Vat.* atque *Epiphanius* vertit, *triſtitia, quæ eum uſque ad mortem ferre videretur, amara nimis invaſit* &c. Si quis hîc πικροτέρας malit, per me licet.

g Συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους,] Id eſt: *ablatus affectu.* COCC.

h Σαμᾶς] Σαμαὰ LXXII. Apud *Epiphanium* varie *Samma*, & *Samaa*, & *Semmaa*, & *Samatha.*

i Ιωνάθης,] Ιωνάδαμ *Vat.* forſan pro Ιωνάδαβ. quo modo legendum juxta *Vet. Interpr.* & LXX. Vide ſup. in initio hujus Cap.

k Καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων] Sic *MSS.* καὶ μὲν περὶ ἄλλων in *Editis.*

l Περὶ δὲ Αμνῶνος] Iterum ex *MSS.* περὶ Αμνῶνος δὲ ἐξεπάζειν in *Editis.*

m Προσιόντων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσιόντων in *Editis.*

n Παρ' ἐλπίδα] Παρ' ἐλπίδας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ηκηκοὼς μικρὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἤκουε *Vat.* ἀκηκοὼς in *Editis.*

p Απολωλότας.] Amplius aliquid in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *His lugentibus triſtis pater occurrit, & præter ſpem videns quos ante paululum periiſſe crediderat, amplexatus eſt eos.*

q Γεσσέραν] Γεθσέραν *Big. Samb.* & *Vat.* Γεσσὲρ *aliis.* apud *Epiphanium* habemus *Geſſur.* in *S. Literis* Γεδσὺρ & *Gheſur.*

r Παίδων] Ως παίδων *Big. Samb.* & *Vat.*

s Διενεχθέντων,] Ita cum *MSS.* διαπεχθέντων in *Editis.* αὐτῇ δύο ὄντων legiſſe videntur *Epiphanius* & *Zonaras.* Eſt qui malit αὐτοῖς διενεχθέντων. Sed faciunt pro αὐτῇ quæ nobis dat *Cl. Perizonius* in *Indice* Gr. ad *Ælianum*, voce *Dativi* &c.

t Φανέντος,] Παραφανέντος in *iiſdem.*

v Αὐτῇ δὲ παιδὸς,] Ita in quinque *MSS.* αὐτῆς in *Editis.*

x Τὰς ὑπολοίπους] Τὰς ἔτι λοιπὰς *Vat.*

y Γηροκομίας] Γηροκομίας *Samb. Vat.* & *Baſ.*

z Συγκατανεύσαντι] Συγκατανεύσαντος *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) eodem plane ſenſu.

a Ικέτευσεν,] Ικέτευεν *Vat.*

b Υπολαβὸν πάλιν] Υπολαβὼν *Big. Hen.* & *Busb.*

c Χάριν μὲν,] Ita cum *Ed. Gen.* χάριν μὲν εἶπεν οἶδα *Baſ.* χάριν μὲν εἶπεν ἤδη *Samb. Busb.* & *Hen.* τοῦς τὸ βασιλέα εἶπε χάριν μὲν ἔχειν σοῦ τῇ *Vat.* & *Big.*

d Κατοικτίραντος] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* κατοικτείραντὸς μου in *Editis* & *Vat.*

e Εἰς φιλανθρωπίας,] Sic quinque *MSS.* in *Editis* ἐ.

f Αὐτῷ

"mihi perſuaſum habere te vere hanc mihi gratiam feciſſe, cum tibi ipſi ob ſimilem injuriam filius tuus adhuc inviſus ſit. quin & inſipientis eſſe, cum unus præter voluntatem ceciderit, velle ut alter etiam ad eum abeat". Tum regi ſuboluit, hoc commentum eſſe à Joabo ejuſque in Abeſalomum ſtudio: ac poſtquam anicula interrogata rem ita ſe habere comperuit, & ad Joabum accitum dicebat ſe aſſequutum eſſe quod in animo erat, juſſitque ut Abeſalomum reduceret. non enim ſe amplius illi ſuccenſere, ſed jam iram & indignationem miſſam feciſſe. Ille vero, adorato rege, verbiſque ejus lubenti animo acceptis, è veſtigio Geſuram properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit.

Abeſalomus revocatur. 2 Regum, c. 14.

ς. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmiſit ad eum juſſitque domum ſuam concedere; nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperaſſet, illius conſpectum non ſubiit, domique ſe continebat, iſtis officiis contentus quibus eum ſui proſequebantur. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quod ejuſmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit: ſed adhuc eminebat omneſque præcellebat ſpecie ac proceritate corporis, & vel eos ſuperabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam denſa ei erat cæſaries, ut vix intra octo dies detonderetur, ſiclos ducentos appendens. iſti autem quinque minas conficiunt. Hieroſolymis certe biennium commoratus eſt, trium quidem filiorum pater factus, unius vero filiæ, forma præſtantiſſimæ, quam Roboamus Solomonis filius *in uxorem* accipit: & ex ea natus eſt puerulus nomine Abias. Deinde Abeſalomus, nunciis ad Joabum miſſis, ipſum orabat ut patrem ſibi prorſus placaret, & precibus contenderet, ut ipſi daretur in conſpectum ejus venire & cum eo colloqui. Cum autem Joabus *hoc facere* negligeret, quibuſdam de ſuis ſubmiſſis, agrum *ejus* ſuo adſitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abeſalomum veniebat, ipſum accuſans & cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, "hoc ſtratagema excogitavi, quod te ad nos poſſet adducere, mandata "quæ tibi de patre mihi conciliando dedi minus "curantem. ideoque te præſentem oro obteſtorque, "ut mihi placatum reddas genitorem: quòd ego "me exiſtimem pejus habitum iri poſt reditum "quam in exſilio, ſi pater in ira permaneat". Tum Joabus *his* perſuaſus & neceſſitatem *qua premebatur* miſeratus, pro eo cum rege interceſſit: & ſuis de filio *Abeſalomo* ſermonibus fecit ut ita animo afficeretur rex, ut confeſtim eum ad ſe evocaret. Cumque ille humi procidiſſet, & peccatorum veniam imploraſſet, *eum* & *manu* tollit *rex* & anteactorum oblivionem ei pollicetur.

Ejus pulchritudo & cæſaries. 2 Regum, c. 14.

Abeſalomi ſtratagema ut ſemet Joabo in memoriam revocaret. 2 Regum, c. 14.

Joabi beneficio ad patrem admittitur. 2 Regum, c. 14.

"καπαλλάγηθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ "ἂν πεφεῖλον ἐμοί σε ποτὲ μὴ ἀληθῶς δεδωκέναι τὴν χά"ριν, αὐτὰ σε μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένης "τῷ παιδί. [f] ἀνόητον δ' ἂν εἶναι πρεσβεύειν τῷ θανάτῳ "γνώμῃ [g] ἀποθανόντι ἕτερον ἑκουσίως". [h] συνῆκε δ' ὁ Βασιλεὺς, [i] ὑποβληθὲν ὑπὸ τὴν [k] σκῆψιν ἐξ Ιωάβου τὸ τάττειν πρόδηλον· καὶ ἐπιδὴ θᾶσσον τὸ πρεσβυτικὸν πνεῦμεν ὕπνου ἔχον πάλαι τοὺς ἐμοὺς, [l] προσκαλεσάμενον Ιώαβον, ὀπτυχεῖν τε τὰ πρακτέα κελεύει, καὶ νῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Αβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν [m] ἀφειμένον. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν Βασιλέα καὶ τὰς λόγους ἀποδεξάμενον, ἐξώρμησεν εἰς τὴν [n] Γεσσύραν θᾶττον· καὶ τὸν Αβεσάλωμον θᾶττον ἤγαγεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἥξουσα θᾶττον μενόμενον, καὶ πρὸς [o] ἑαυτὸν ἐκέλευσε χωρεῖν· ὅπως γὰρ ἕτως ἔχειν ὥστε ὄψεις ἰδεῖν κατελθόντα. καὶ ὁ μὲν, τὸν δὲ πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διεπλει τῆς θᾶττον τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπεβέβλαπτο δ' εἰς τὸ καλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ὑπὸ βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέφερε [p] πάντας τότε εἴδει καὶ τῷ μεγέθει δὲ σώματος, καὶ τὰς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιτωμένας ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μέντοιγε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις [q] αὐτὴν ἡμέραις ἀποκείρειν ἐκτῷ, σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους, ἅτοι δὲ εἰσι πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοι γ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀῤῥένων παῖδας γεγόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολομῶνος υἱὸς Ροβοάμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Αβίας ὄνομα. [r] πέμψας δ' ὁ Αβεσάλωμος πρὸς Ιώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ πλέως καταπρᾶναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσφωνῆσαι. καταμελήσαντος δ' Ιωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστείλας τὴν ἀμορᾶσαν αὐτοῦ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς τὸν Αβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν [s] πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦν "ἀναγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντο"λῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπεμέμψω. καὶ "δὴ δέομαί σε παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγονότα "με· ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τὴν φυγὴς κρίνω τὴν κάθο"δον, ἔτι δὲ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος". [t] πεισθεὶς δ' ὁ Ιώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ [v] καταικτίρας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, ἅτως αὐτὸν ἡδέως διατίθησιν, [x] ὥστε θᾶττον καλέσαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ῥίψαντος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ συγγνώμην αἰτησάμενος τῶν ἡμαρτημένων, ἀνέστησέ τε καὶ τὰ γεγονότα ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται.

f Ανοήτου δ' ἂν] Τελέως δ' ἀνοήτου εἶναι *Vat.* τελείως δ' ἂν ἀνοήτου εἶναι *Big.* & *Samb.*

g Αποθανοῦσι] Αποθανόντι σε ὑπὲρ ἄλλου *Vat.* ἀποθανόντος τοῦ ὑπὲρ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Locum interpretatur *Epiphanius* hoc modo, *Fœdum namque eſt, ut, cum filius unus contra voluntatem patris mortuus ſit, ſponte huic caſui apponatur & alius.*

h Συνῆκε] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* συνεὶς in *Editis.*

i Υποβληθὲν] Υποβαλτέον *Vat.*

k Σκῆψιν] Σκέψιν in *Editis.* nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Sed cum *MSS.* maluimus σκῆψιν. *commentum* aut *tentamentum*, ut apud *Herodianum* interpretatur *Politianus.*

l Προσκαλεσάμενον Ιώαβον,] Προσκαλεσάμενον τὸν Ιώαβον *Vat.*

m Αφειμένον.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀφιέναι *Vat.* ἀφηκέναι in *Editis.*

n Γεσσύραν] Ex *Samb.* & *Vat.* Γεσσοῦρα *Baſ.* & *G.* Γεθσοῦρα *Big.* Vide p. 385. §. 3. in fine.

o Εαυτὸν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* adſentiente *Epiphanio*, qui vertit, *& præcepit ut ad domum propriam remearet.* καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπέλθοντα μὴ χωρεῖν in *Editis.*

p Πάντας τότε εἴδει] Ita *MSS.* πᾶν τὸ εἶδος καὶ τὸ μ. in *Editis.*

q Αὐτὴν ἡμέραις] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* De tonſura comæ *Abſalomi* mira adeo narrat *Joſephus*, ut non dubitem quin inciderit in corruptum codicem verſionis ϛ'. Adi *J. Rainoldum* in *Prælect.* LXV. de *Libris Apocr.* p. 729. *Salmaſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 43 & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 14. De pondere ejus capillitii videſis *Salmaſium* in Epiſtola jam citata p. 38. & 42. & *Waſerum* de *Antiquis nummis Hebræorum*, l. 2. c. 9.

r Πέμψας δ'] Πέμψας δ' αὐτὸς Αβ. *Samb.* & *Vat.*

s Πυθόμενος.] Πυθαιόμενος in quatuor *MSS.*

t Πεισθεὶς δ'] Πεισθεὶς ὁ Ιώαβος *Samb.* πεισθεὶς δ' Ιώαβος *Vat.*

v Καταικτίρας,] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* κατοικτειρήσας.

x Ωστε θᾶττον] Sic *Vat.* ὡς in *reliquis.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τὸν Δαυίδου ἀναστάσεως τοῦ Ἀβεσαλώμου, καὶ περὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ Χουσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ τοῦ Σιμεεί· καὶ ὅπως ὁ Ἀχιτόφελος ἑαυτὸν ἐπήγξατο.

CAP. IX.

De insurrectione Abesalomi contra Davidem, deque Achitophelo & Chusi, & de Siba & Simei: utque Achitophelus semet suspendebat.

Ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τοῦ [y] παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποβάντων, πολλὰς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα [z] ἐκέκτητο· καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. [a] καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττωμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, [b] ὡς παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, [c] τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπαικότων περὶ τινὰ κρίσιν, εὔνοιαν αὑτῷ [d] παρὰ πάντων [e] κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν πολλὰ αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δίκαια. τούτοις [f] δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τινὰ παρὰ τῶν ὅχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τινα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη [g] διεληλυθότων, ἐδεῖτο προσελθὼν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι προθύσειν θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ [h] τοῦτο εὔξασθαι. τοῦ δὲ Δαυίδου τινὰ ἀξίωσιν ἀφέντος, πορευθεὶς καὶ πολὺς ὑπισχνεῖτο ὄχλος, ἐπὶ πολὺν αὐτοῦ διαπεμψάμενος.

Ἐν τούτοις ἦν καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ [i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοί τινες ἐξ αὐτῶν [k] Ἱεροσολυμῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων [l] ἀποδείκνυται, τὸν γνώσεσθαι στρατηγήσας. ὡς δ' [m] ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυίδῃ, καὶ περ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ παρὰ τοῦ παιδὸς ἠκέσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας [n] καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ παρανομωτέροις [o] ἐπεβάλετο, βασιλείαν πρῶτον μὲν [p] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [q] δεδομένην, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεννήσαντος, ἔγνω φεύγειν [r] εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ὑπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ὑπερείψας κρίσει τῇ Θεοῦ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ μ ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς συνοίσεσθαι ὅτ' ἔζη Σαοὺλος. [s] τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας, [t] καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, [v] ὡς τοῦ Θεοῦ μὴ μετακομιζομένης αὐτῆς [x] ῥυσομένου. ἐνετείλατο δ' ἑκάστοις τῶν γινομένων λάθρα [y] διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἦν πρὸς πάντα διά-

A Beſalomus autem, iſta à rege ex animi ſententia aſſequutus, brevi admodum tempore & magnum equitatum & multos currus ſibi comparavit, & ſatellitium armatorum quinquaginta: atque in ſingulos dies mane ad regiam adibat: & cum iis, qui ad jus petendum veniebant & cauſa cadebant, ad voluptatem ſermonem conferens, quaſi ita cum illis actum eſſet, quod patri non adſint periti conſiliarii, aut forſan ipſi in judicio ferendo in iniquam lapſi fuerint ſententiam, ab omnibus ſibi benevolentiam conciliabat; *præterea* dicens, ipſum, ſi ea ſibi data eſſet poteſtas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* cum populum ſibi obſequentem haberet, adeo ut multitudinis benevolentiam ſibi firmam eſſe exiſtimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, præteritis, *ipſum ſupplex* accedens orabat, ut ſibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam. nam dum exſul eſſet votum nuncupaverat. Davide autem *ejus* petitioni concedente, *eo loci* proficiſcitur: & cum ad multos hinc inde miſiſſet, ad illum ingens hominum vis confluxit.

Abeſalomus multitudinis animos ſibi conciliat. 2 *Regum*, c. 15.

Chebronem proficiſcitur. 2 *Regum*, c. 15.

2. Inter cæteros aderat Davidis conſiliarius Achitophelus Gelmonæus, & ducenti viri ex ipſis Hieroſolymis, totius quidem negotii ignari, ſed quaſi ad ſacra facienda accerſiti. atque rex ab omnibus declaratur, ſtratagemate ut hoc fieret adhibito. Poſtquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipſique inopinato audita erant quæ filius patraverat, veritus ipſum propter audaciam pariter ac impietatem, miratuſque quod veniæ peccatis datæ non meminerit, ſed ad alia illis multo pejora & iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum à Deo donatum ſibi eriperet, dein vero ut genitori vitam auferret, in loca trans Jordanem fugere decrevit: convocatiſque amicis ſui ſtudioſiſſimis, & conſiliis cum iis de filii *ſui* inſolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commiſſis, ab Hieroſolymis, regiæ domus cuſtodia decem concubinis relicta, diſceſſit, cum alia multitudine alacriter cum eo *urbem* egreſſa, tum illa ſexcentorum cohorte qui prioris ipſius Saulo vivente fugæ comites fuerant. Abiatharo vero & Sadoco pontificibus, quibus una cum Levitis omnibus arcam geſtantibus in animo erat eum comitari, ut manerent perſuaſit, quod Deus ipſum ea non circumlata liberaturus eſſet. Illis autem mandavit, ut de rebus geſtis ſingulis ipſum clam certiorem facerent. miniſtroſque ſibi in omnibus fideles habuit *pontificum* filios, Sadoci quidem Achimam, Jonatham

Achitophelus inter conjuratos apud Abeſalomum. 2 *Regum*, c. 15.

Jubet Davides pontificibus ut in urbem redeant. 2 *Regum*, c. 15.

---

y Παρὰ τοῦ βασιλέως] Παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως *Big.* (& *Voſſ. Coll.*) παρὰ τοῦ πατρὸς ἀπὸ *Vat.* & *Vet. Interp.*

z Ἐκέκτητο·] Ἐκτήσατο *Vat. Busb.* & *Hen.*

a Καὶ καθ' ἑκάστην] Καὶ deeſt pleriſque *MSS.* & δ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ habent *Samb. Vat.* & *Vet. Interp.*

b Ὡς παρὰ] Ὡσεὶ in *Editis*, *Aliiſque.*

c Τάχα δ'] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* niſi quod pro ἐπαικότων legiſſe videatur ἐσηκότων. τάχα αὐτῶν &c. *Vat.* τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπαικότι *Baſ.* & *G.*

d Παρὰ πάντων] Παρὰ deeſt *Big.*

e Κατεσκεύαζε.] Sic cum quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατεσκέδασε *Vat. Baſ.* & *G.*

f Δημαγωγήσας] Δημαγωγῶν *Big.* & *Samb.*

g Διεληλυθότων,] Sic *MSS.* παρειληλυθότων in *Editis.*

h Τοῦτο εὔξασθαι.] Αὐτὸν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

i Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος,] Γωλανίτης ſolus *Vat.* Γιλωναῖος juxta *Exemplar Alexandrinum* τοῦ ὁ'. in *Epiphanii* libris varie *Gelmonæus*, & *Galamonæus*, & *Gilonæus.*

k Ἱεροσολυμῶν,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

l Ἀποδείκνυται,] Ἀναδείκνυται *Vat.*

m Ἀπηγγέλθη ταῦτα] Ἀπηγγέλη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Καὶ τόλμης αὐτόν,] Τῆς τόλμης αὐτὸν θαυμάσας ὅτι *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Ἐπεβάλετο,] Ὑπεβάλετο *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην,] Ὑπὸ Θεοῦ *Vat.*

q Δεδομένην,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ὡ δεδομένην, tanquam ad Abeſalomum debeat referri. HAV.

r Εἰς τὸ πέραν] Εἰς τὸ πέραν *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

s Τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σαδωκον τοὺς ἀρχιερέας,] Conf. ſup. cap. 5. §. 4. SPANH.

t Καὶ Λευίτας] Ita diſtinguo *Epiphanium* ſequutus. antea erat, καὶ Λευίτας ἅπαντας, μὴ τὴν κιβωτὸν μένειν &c.

v Ὡς τοῦ Θεοῦ] Ὅτως τοῦ Θ'. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Ῥυσομένου.] Ita *Samb.* & *Vat.* quo modo legendum eſſe voluit *Schotanus.* in *cæteris* ῥυσαμένου.

y Διαγγέλλειν] Διασείλλειν *ſolus Vat.*

tham vero Abiathari. Ethi quoque Gitthæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis voluntatem: nam ipsi ut *domi* maneret persuadere conabatur. & ex hoc ipso conspectior erat ejus in illum benevolentia. Cum autem Davides per clivum Olivarum nudis pedibus ascenderet, & * omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud Abesalomum & cum illo sentire. Quæ res audita luctum ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut Abesalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inveniret; cum vir prudens esset, & in dispiciendo quid facto opus sit oculatissimus. Postquam autem in montis jugum pervenerat; urbem respiciebat, & multis cum lachrymis, ac si regno excidisset, Deo preces effundebat. tumque ei obviam factus est vir amicus & fidelis, Chusi nomine. Hunc conspicatus veste lacerata & capite pulvere oppleto, resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, & obsecrabat ut à mœrore desisteret. postremoque supplex ab ipso petiit, ut ad Abesalomum, simulato ejus partium studio, digressus, & arcana animi ejus exploraret, & Achitopheli consiliis adversaretur. nam si secum pergeret tantum prodesse non posse, quantum *proderit* si ad eum concesserit. Atque ita à Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contulit. eódemque non multo post venit & Abesalomus.

Davides de Abesalomi consiltis solicitus, Deum, ut successu careant, precatur.

Chusi obtestatur, ut Achitopheli consiliis sese opponat. 2 Regum, c. 15.

3. Cæterum Davidi paululum progresso occurrit Sibas Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda miserat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se duos asinos necessariis *ad victum* onustos: ex quibus petiit ut accipere dignaretur, quicquid ipsi suisque opus esset. Cum autem *Davides* ex eo quæreret, ubinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, spei plenum, fore ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indignatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largitur. multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis frueretur. Et quidem Sibas gaudio exsultabat.

Sibas heri accusati latifundiis potitur. 2 Regum, c. 16.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baürin appellatum, supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Simei, Geræ vero filius, & lapidibus eum impetebat & convicia jaciebat. Cum vero amici regem circumstarent & protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin & ex regione ut impurus & exsecrandus excederet jubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, & per proprium filium pœnas ab eo exegerat peccatorum quæ in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, &

Semei maledicit Davidi. 2 Regum, c. 16.

κόνας, παῖδας [z] Αχιμὰν μὲν Σαδώκου, Ιωνάθου δὲ Αβιαθάρου. [a] Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιαζόμενος [b] τὴν Δαυίδου βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὐνοῦς αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τῶν Ελαιῶν ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Αχιτόφελος [c] συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπετείνε δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν· καὶ τὸν Θεὸν ἐπεκάλειτο δεόμενος ἀπαλλοτριῶσαι τοῦ Αβεσαλώμου διάνοιαν ἀπὸ τοῦ Αχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ πάναιπα συμβουλεύων πείσειν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν [d] φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γινόμενος δ' ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας σκῆπτρον, ηὔχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος [e] Χουσὶ ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τῇ ἐσθῆτι κατερρηγμένον, καὶ τῇ κεφαλῇ σποδὸν πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ τέλος ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς [f] τὸν Αβεσάλωμον, ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀπορρήτα τῆς διανοίας αὐτοῦ κατασκοπεῖν, καὶ τῶν Αχιτοφέλους συμβουλίας ἀνατρέπειν. ὡς γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσων [g] αὐτῷ συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου γινόμενον. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ Δαυίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγου καὶ Αβεσάλωμος.

γ'. Ολίγον δὲ τῷ Δαυίδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθου δοῦλος συνήντησεν, ὃν προνοησάμενον ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, [h] ἃς δεδώρητο τῷ Ιωνάθου τοῦ Σαοὺλος παιδὸς υἱῷ, μετ' [i] ζεύγους ὄνων [k] καταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. [l] πιθανομένῳ δὲ, πᾶν κατάλειπε τὸν Μεμφιβόσθου, ἐν Ιεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν [m] τῶν ὄχλων παρεχώρησε, εἰς μνήμην ὧν [n] ηὐεργέτησεν αὐτὸς Σαοὺλ. ἀγανακτήσας δ' [o] ἐπὶ τούτῳ, πάνθ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε Σιβᾷ χαρίζεται. [p] πολὺ γὰρ δικαιότερον [q] αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς προχαρὴς ἦν.

δ'. Δαυίδῃ δὲ γινομένῳ καὶ [r] Βαουρεὶν, τόπον οὕτω καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαοὺλ συγγενὴς ὄνομα [s] Σεμεεὶ, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε [t] ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. προϊσχόντων δὲ τὸν φίλων καὶ σκεπόντων, ἐπὶ [v] μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαιφόνον καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. [x] ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον [y] ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας [z] αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τοῦ πατρὸς ὧν ἥμαρτεν εἰς [a] ἑαυτὸν δεσπότην δίκην [b] αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πάντων δὲ ἐπ' αὐτὸν ὀργισθέντων

z Αχιμὰν] Αχίμαν *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Αχίμαον, hic loci. infra tamen passim Αχιμὰς & Αχιμᾶς. Vide p. 393. §. 4.

a Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος] Εθὶς δ' ὁ Γιτθαῖος *Vat.* in quibusdam *Epiphanii* libris *Ethai Getheus.*

b Τὴν Δαυίδου βούλησιν·] Τὴν τοῦ Δ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

* *Omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent,*] Al. *omnes pariter ac ipse lachr.*

c Συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συνὼ τῷ Αβ. in *cæteris.*

d Φρενήρης] Φρενήρη Euripid. Heraclid. v. 151. SPANH.

e Χουσὶ ὄνομα.] Sic *Big. Vat. LXXII.* & *Epiphanius* in melioribus *Codd.* Χουσὶν *Samb.* Χουσὶς in *reliquis.*

f Τὸν Αβεσάλωμον,] Articulus deest *Vat.*

g Αὐτῷ συνιεχόμενον,] Ita cum *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

h Ας δεδώρητο] Ων δεδώρητο solus *Vat.*

i Ζεύγους ὄνων] Ita *MSS.* ζεύγη in *Editis.*

k Καταπεφορτισμένων] Ita legere jubet *Coccejus* & adstipulatur *Coll. Big.* Vulgati καταπεφορτισμένοις. HAV.

l Πιθανομένῳ δὲ,] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* πιθανομένων in *Editis.*

m Υπάρχουσαν] Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ὑπερέχουσαν.

n Ηυεργέτησεν αὐτὸς] Eo modo *Samb.* & *Vat.* εὐεργέτησεν *Aliis.*

o Επὶ τούτῳ,] Επὶ τούτοις *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

p Πολὺ γὰρ δικαιότερον] Sic *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* πολὺ γὰρ δικαιότερον ἐκείνῳ ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε *Samb.* π. γ. δικαιότερον αὐτὸν ὀν. τ. ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε in *Editis.*

q Αὐτὸν] Delendum. COCC.

r Βαουρεὶν, τόπον] Ita cum *Cod Vat.* Βαυρεὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) Χώρεμον *Samb.* Χωρεμεὶ *Bas.* & *G.* in *Epiphanii* libris varie, *Bachoran*, & *Choron*, & *Choran.* Sed *Bahurim* habet *P. Comestor* è sacro volumine. HUDS. *Gen.* χώρεμον· *Gelen.* Bachora. SPANH.

s Σεμεεὶ,] Sic *Big.* Σεμεῖ μὲ ὄνομα *Samb.* Σεμεΐας μὲ ὄνομα *Vat.* ὄνομα Σεμεεὶ *Bas.* & *G.* absque μὲν.

t Εβαλεν αὐτὸν,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἔβαλεν in *reliquis.*

v Μᾶλλον βλασφημῶν] Ετι μᾶλλον ὁ Σεμεεὶ βλασφ. *Big.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Samb.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Vat.*

x Εκέλευε δὲ] Εκέλευσε *Vat.*

y Εξιέναι·] Sic cum *MSS.* (& *Coccejo.*) in *Editis* ἐξεῖναι.

z Αὐτὸν ἀφελομένῳ,] Αὐτῷ αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

a Εαυτῷ δεσπότην] Ita cum *Vat.* εἰς τὸν αὐτῷ δεσπ. *Big.* & *Samb.* εἰς αὐτῷ δεσπ. *Bas.* & *G.*

b Αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ.] Sic *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis.* deest *Big.*

c Τὸν

νων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Αβεσσαίου, διεκώλυεν βαλόμενον [c] τὸν Σεμεεί, Δαυίδης αὐτὸν τὴν ὀργὴν ἐπισχε. "μὴ "τοίνυν παρόντι κακοῖς ἑτέροις προσεξεργασώμεθα, φησί, "καινοτέραν ἀφορμήν. ὁ γὰρ δὴ καὶ προσλυσσῶντος μοι "τοῦτο κύνος αἰδώς τις ἢ φρονὶς [d] ὑπέρχεται. τῷ Θεῷ "δ' εἴκω, ὃς ἂν ἐπ' ἡμᾶς ἀπενεχθῇ. γραμαίτων δ' "ἕδεν ὑπὸ τούτου με τοῦτο πάσχειν, ὅτι γε καὶ παιδὸς "ἀσεβοῦς πεπείραμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτος ἡμῖν "ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν τούτου γελῶσαν-"τος". [e] ἤνυεν οὕτω τὴν ὁδόν, ὁ Φρονιζων δὲ Σεμεεὶ παρὰ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διαπορευόμενος [f] πολλὰ κακηγορῶν. [g] παραγινόμενος δὲ ὅτι τὸν Ἰορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐντεῦθεν κεκοπωμένους.

ε'. Αβεσσάλωμος δὲ καὶ Αχιτόφελος ὁ συμβουλος παραγενόμενοι εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [h] καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, σωτηρίαν εὐχετο τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα [i] καὶ πάντα παραμεῖναι χρόνον. φήσαντος δὲ ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί "δήποτε, φίλος [k] ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γε-"γυμνασμένος, [l] καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ "σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον [m] με-"τέβαινας πρὸς αὐτόν"; δεξιῶς ἀποκρίνεται καὶ σωφρόνως. εἶπε γάρ, "ἐπρεπεν δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ "παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοὶ, δέσποτα, γεγυμνασμένων, εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἐλαβες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὴν αὐτὴν μέντοι γε πίστιν καὶ εὐ-"νοιαν ἐνδείξομαι, πιστευόμενος εἶναι φίλος, ἣν οἶ-"σθά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀναγκαῖον γὰρ οὐ-"δὲν [n] προσῆκε τοῖς πλουσίοις. οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ "βασιλεία μετατέθηκε· μεμένηκε γὰρ ὅτι τοῦ αὐτῆς, υἱοῦ "προσλαβόντος". ταῦτα λέγων, ἔπεισεν· ὑπόπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Αχιτόφελον, συνεβουλεύετο ὅτι τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. [o] ἐκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι "τὸν λαὸν, ἔλεγε, πιστεύσοντα ὡς διαλλαγὰ σοὶ τὰ πρὸς "αὐτόν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς [p] συστρατεύσεσθαι προθυμίας "ὅτι τὸν πατέρα· μεχρὶ γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀ-"ναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοή-"σειν". πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅτι τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος· καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δὲ ἐγένετο κατὰ τὴν Νάθανος προφητείαν, τὴν τῷ Δαυίδῃ μηνυθεῖσαν τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένην ὅτι-βεσιν προφητοῦσα.

ς'. Ποιησάς δὲ Αβεσσάλωμος τὰ προσταχθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Αχιτόφελος, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. [q] μυρίους δὲ αὐτὸν ὁπίλεκτους αἰτησάντος ἐκεῖνος, καὶ τὸν πατέρα κτεῖναι αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους [r] ἀναζεῦξαι ὑποσχομένου, καὶ [s] βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, ἥδετο τῇ συμβουλίᾳ, καὶ τὸν Σεμεεὶ ἐκεῖνον ἐπὶ τῷ κακηγορίᾳ κολάσειν ἔμελλεν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν Χουσὶν ἐκάλει, καὶ τὰ αὐτὰ συμβουλεύσοντα ἐκέλευεν. ὁ δὲ ἐλθὼν, καὶ τὰ ἐναντία τοῦ Αχιτόφελος συμβουλεύσας, ἔπεισεν τὸν Αβεσσάλωμον. ἐδόκει γὰρ τὸν Αχιτόφελον ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ἄριστα συμβουλεύειν, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῷ Δαυίδῃ ἀσφαλῆ, τὰ δὲ ἐπὶ τῷ Αβεσσάλωμον ἐπισφαλῆ. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἔπεισεν, ἐπορεύετο μετὰ τῶν μυρίων ἐπὶ τὸν πατέρα.

ζ'. Ὁ δὲ Δαυίδης ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ἐλθὼν, διέβη τὸν ποταμὸν μετὰ τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ἐκεῖ παρεμβολὴν ἐποιήσατο. καὶ τὸν Αβεσσάλωμον ἐπιόντα μαθὼν, ἐκέλευσε τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξελθεῖν, καὶ τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἑταίρων ἐπὶ τὸν Αβεσσάλωμον ἄγειν, τὸν δὲ Αβεσσάλωμον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναιρεῖν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἐπιστήσας, ἐκέλευσε τὸν Αβεσσάλωμον μὴ ἀποκτεῖναι, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀλλὰ ζῶντα λαβεῖν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐκέλευσε μὴ φείδεσθαι τοῦ Αβεσσάλωμον, ἀλλὰ κτείνειν ὅπου ἂν ἴδωσιν αὐτόν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἐπιστήσας, ἐκέλευσε τὸν Αβεσσάλωμον μὴ ἀποκτεῖναι, εἰ δυνατὸν εἴη, ἀλλὰ ζῶντα λαβεῖν. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐκέλευσε μὴ φείδεσθαι τοῦ Αβεσσάλωμον, ἀλλὰ κτείνειν ὅπου ἂν ἴδωσιν αὐτόν.

præcipue Abeſſæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides irascentis impetum cohibebat. "Abſit, inquit, ut malis præſentibus novi alicu-"jus motûs occaſionem adjiciamus. nulla enim "reverentia aut cura ducor canis hujus rabie in "me invadentis: ſed cedo Deo, per quem in nos in-"ſanus factus eſt. Nihil verò miri quod hæc ab "eo patiar, quando filium etiam impium exper-"tus fuerim. ſed fortaſſe Deus nobis miſericor-"diam adhibebit, & hoſtes nobis ipſius ex volun-"tate ſuccumbent". Viam itaque pergebat, nihil morans Semei, per alterum montis latus diſcurrentem & fortiter conviciantem. Cum autem veniſſet ad Jordanem, tum ſuos *itinere* defatigatos reficiebat.

ς. At ubi Abeſalomus cum Achitophelo conſiliario, omni *Iſraëlitarum* populo comitante, Hieroſolyma venerat, *inter cæteros* etiam Davidis amicus ipſos adibat; ac, adorato Abeſalomo, precabatur ipſi imperium perpetuum & in omne ævum permanſurum. Cum autem ille ad ipſum dixiſſet: "curnam, cum inter præcipuos patris ipſius ami-"cos fuerit, & in omnibus fidiſſimus eſſe viſus, "non cum illo nunc ſit, ſed eo deſerto ad ipſum "tranſierit"? Scite prudenterque reſpondet. nam dicebat, "illum ſequi oportere Deum & populum "univerſum. Hos itaque cum tibi, domine, adeſ-"ſe viderim, ego quoque merito ſequor. à Deo "enim regnum accepiſti. Et quidem eandem fi-"dem & benevolentiam *tibi* oſtendam, in amicis "habitus, quam noſti me patri tuo præſtitiſſe. "Ægre autem ferre rerum præſentem ſtatum haud "convenit. nam in aliam regnum non tranſiit fa-"miliam, ſed in eadem manſit, filio *patri* ſucce-"dente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Advocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, ut cum patris pellicibus congrederetur. ex "hoc enim populum ſciturum creditumque, di-"cebat, fieri non poſſe ut unquam cum eo in gra-"tiam redeas; atque adeo multa cum alacritate "contra patrem ſimul militaturum: nam hactenus "veritos eſſe apertas ſuſcipere inimicitias, conven-"turum inter vos exſpectantes". Huic autem conſilio obſequutus juſſit famulis, ut * ſuper *domo* regia ſibi tabernaculum tenderent, † intpectante populo: eóque ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Atque iſta acciderunt quemadmodum vaticinatus eſt Nathanas, cum prædiceret fore ut filius ipſum adoriretur.

Abeſalomum adit Chuſi. 2 *Regum*, c. 16.

Achitophelus ſuadet Abeſalomo ut patris concubinas primat. 2 *Regum*, c. 16.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quæ ipſum monuerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, ut de bello cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſſet, & patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, & qui ſecum proficiſcerentur ſalvos reducturum, & tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque

IX. *Achitopheli conſilium de opprimendo Davide.* 2 *Regum*, c. 17.

di-

[c] Τὸν Σ μιεὶ,] Τὸν inſertum dedi ex *MSS.* qui paſſim hîc Σεμεῖ, & inferius Σεμεῖ vel Σεμεὶ habent.

[d] Ὑπέρχεται] Ἐπέρχεται ſolus *Vat.*

[e] Ἤνυεν οὖν τὴν ὁδὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἤνυε δ' οὖν in *Editis.*

[f] Πολλὰ κακηγορῶν.] Πολλὰ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Παραγινόμενος] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interp.* Διαγινόμενον *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Καὶ Δαυίδου φίλος] Ita *MSS.* καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε in *Editis.* καὶ Δαυίδα φίλος ὁ Χουσὶ juxta *Vet. Interpr.* qui mox legiſſe videtur πρὸς αὐτόν· καὶ προσκυνήσας Αβεσσάλωμον σων.

[i] Καὶ πάντα διαμεῖναι χρόνον.] Sequutus ſum *Vat.* καὶ τὴν ἅπασαν μένειν χρόνον *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ αὐτὸν περᾶναι πάντα χρόνον *Baſ.* & *G.* Vertit *Epiphanius* hoc modo, *optabat regnum ejus incolume & in omni tempore permanere.*

[k] Ἐν τοῖς μάλιστα] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐν τοῖς νῦν μάλ. τ. π. ἀ. γεγυμνάσθαι, πῶς ἀπ.

[l] Καὶ πρὸς ἅπαντα] Ex *MSS.* inſertum eſt καὶ.

[m] Μεταβαίνῃ] Μεταβαίνῃ *Big.* μεταβαίῃ *Samb. Busb.* & *Hen.*

[n] Προσῆκε τοῖς πλουσίοις.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρόσκειται *Baſ.* & *G.*

[o] Ἐκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ex hoc enim, populum ſciturum creditumque dicebat.* ἐκ τούτου γὰρ ἔλεγε τὸν λαὸν ἴσεσθαι πιστεύσοντα *Vat.* ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε πιστ. *Baſ.* & *G.*

[p] Συστρατεύσεσθαι] Συστρατεύσασθαι *Big.* & *Samb.*

* Super domo *regia ſibi tabernaculum tenderent*,] *In ſolario* regio vertit, *Epiphan.* Perperam *in regia* reddit *Gelen.* ἐπὶ τὸ δῶμα LXXII.

† *Inſpectante populo*:] *Et vidente populo accedens ad patris ſui concubinas ingreſſus eſt*, reddit *Epiphan.* ac ſi legiſſet, καὶ ἐν πλήθους ὁρῶντος παρελθὼν σ. Juxta S. Literas, *ad patris ſui concubinas in conſpectu omnium Iſraëlitarum ingreſſus eſt.*

[q] Μυρίους δ' αὐτὸν] Δώδεκα χιλιάδας in S. *Literis.*

[r] Ἀναζεῦξαι ὑποσχομένου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνιέναι *Vat.* ἀναχεῖν in *Editis.*

[s] Βεβαίαν τότε] Ita cum *Vat.* & *Samb.* ut ſupra, p. 387. §. 1. in *Editis* βέβαιον.

dixisset, Davide è vivis sublato; hac sententia delectatus Chusi accersit, Davidis amicum, (ita enim illic eum vocabat) eique proposita Achitopheli sententia ab eo quæsivit quid ipsi hac de re videretur.

Ei contradicit Chusi. 2 Regum, c. 17.

At ille, intellecto, si hæc fierent quæ suaserat Achitophelus, id discriminis aditurum esse Davidem, ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut contrariam afferret sententiam. "Non enim "ignoras, ajebat, ô rex, virtutem patris tui & eo- "rum qui eum nunc comitantur; quod & multa "bella gesserit, & semper hostium victor evaserit. "Nunc autem verisimile est ipsum in castris ver- "sari (quippe solertissimum in stratagematis excogitandis, dolisque hostium in aggressione præ- "sentiendis) sed nocte suis relictis, aut in valle ali- "qua delitescet, aut ad rupem aliquam in insidiis "erit. Cum autem nostri manus conserent, sui "quidem paulatim pedem referent, mox vero au- "dentiores facti, quasi illis in propinquo fuerit "rex, sese *nobis* opponent: & dum pugna res ge- "ritur, pater ex improviso conspectus, illis qui- "dem animos ad pericula *subeunda* adjiciet, tuis "vero metum & consternationem afferet. Expen- "de igitur meum quoque consilium, & si hæc o- "ptima esse agnoveris, Achitopheli quidem sen- "tentiam rejice; nunciis vero in omnem Hebræo- "rum regionem missis, impera illis ut expeditio- "nem contra patrem tuum suscipiant. Deinde as- "sumptis copiis, tui ductu & auspiciis geratur "bellum, neque alterius fidei committatur. nihil "enim minus exspectandum quam ut illum facile "superaturus sis, modo in aperto campo assequa- "ris paucis munitum, cum multas militum myria- "das habueris, qui maxime expetunt suum in te "studium ostendere & alacritatem. Quod si pa- "ter *intra* mœnia ad obsidionem *tolerandam* se con- "cluserit, machinis & cuniculorum fossionibus ur- "bem istam expugnabimus". Hæc cum dixisset, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus. nam hujus *consilio* illius sententiam prætulit Abesalomus. Verum hoc ipsum effecit Deus, ut Chusi consilium illi res secum reputanti melius videretur.

Achitopheli consilium rejicitur. 2 Regum, c. 17.

Chusi, ope pontificum filiorum, Davidem de omnibus certiorem facit. 2 Regum, c. 17.

7. At *Chusi* cum ad Sadocum & Abiatharum pontifices properasset, atque Achitopheli sententiam necnon & suam eis exposuisset, quodque optimum visum esset ea agere quæ ipse suaserat, jussit ut mitterent qui Davidi indicatum irent, atque ista consilia palam facerent, adhortarenturque *eum* ut sine mora Jordanem trajiceret: ne forte filius mutata sententia ipsum persequi festinaret, &, priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem de industria curaverant ut extra urbem *alicubi* laterent filii, relaturi ad Davidem quid *in ea* ageretur. Fideli igitur ad ipsos missa ancilla, secum ferente quæ Abesalomo decreta essent, præceperunt, ut de istis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procrastinatione rem dilatulerunt, sed, patris mandatis acceptis, sese pios fidosque ministros ostendebant: &, cum in obsequio præstando celeritatem adhibere & velocitatem optimum esse existimarint, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, cum duobus stadiis urbe abessent, equites aliquot forte

σωτ῏ , Δαυίδ μηκέτι ζῶντος , ἀρεσθεὶς [t] τῇ γνώμῃ μεταπαλᾶται τὸν Χουσὶ , τὸν Δαυίδ [v] φίλον · οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνο῏ καλεῖ · καὶ τῷ Ἀχιτοφέλ γνώμῃ αὐτῷ δηλώσας , τί καὶ σὺ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπιτάττειν. ὁ δ᾽ [x] σωιδὼν , ὅτι , γνομένων ὧν Ἀχιτοφέλ῏ σωεβούλευσε , κινδυνεύσῃ Δαυίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν , ἐναντίαν ἐπέφερε γνώμην εἰσφέρειν. "οἶδα γὰρ ἃ- "γνοεῖς , εἶπεν , ὦ βασιλεῦ , τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν "τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν · ὅτι καὶ πολλὰς πε- "πολέμηκε , καὶ πάντοτε [y] κεφαλῶν τῶν πολεμίων ἀπήλ- "λακται. νῦν δὴ εἰκὸς αὐτὸν ὑπὲρ στρατοπέδου μένειν · στρα- "τηγῆσαι γὰρ [z] ἱκανώτατο῏ , καὶ [a] προειδεῖν ἀπάτην "[b] ἐπερχομένων πολεμίων · ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀ- "πολιπὼν τὰς ἰδίας , [c] ἢ εἴς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν "ἀποκρύψῃ , ἢ πρὸς πέτρᾳ τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόν- "των δὲ τῶν ἡμετέρων , οἱ μὲν ἐκείνῳ πρὸς μικρὸν ὑπο- "χωρήσωσι , [d] θαρρήσαντες δ᾽ ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς "ἐγγὺς ὄντο῏ ἀντιστήσονται · καὶ μεταξὺ τούτων μαχο- "μένων ὁ πατὴρ ὑπιφανεὶς ἐξαίφνης , τοῖς μὲν ὄψυ- "χίαν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐμβάσει , τοὺς δὲ σοὺς "καταπλήξεται. ἔδοξέ δὴ τίνων καὶ τὴν ἐμὴν "συμβουλίαν τῷ λογισμῷ , καὶ ταῦτ᾽ ὀλίγης ἄριστα , "τὴν μὲν Ἀχιτοφέλ γνώμην ἔβδοκίμησας · πέμψας "δ᾽ [e] εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων , ἔβδομη- "κοντα αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ "ἔβδομηκοντα [f] αὐτὸς τὴν δύναμιν , τοῦ πολέμου γί- "νου στρατηγὸς , καὶ μὴ πίστευσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικᾶ- "σειν γὰρ ἔστιν ὡς ῥᾳδίως αὐτὸν , ἂν ἐν φανε- "ρῷ καταλάβῃς ὄντα μετ᾽ ὀλίγων , αὐτὸς πολλὰς "ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὲ προθυμίαν "[g] ἐπιδείξασθαι καὶ προθυμίαν. ἂν δ᾽ ὁ πατὴρ αὖ- "τὸν εἰς πολιορκίαν ἔτι κλείσῃ , μηχανήμασι καὶ ὀ- "ρύγμασιν [h] ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν "πόλιν". ταῦτ᾽ εἰπὼν ἠδοκίμησε μᾶλλον Ἀχιτοφέ- λους · τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προεκρίθη παρ᾽ Ἀβεσαλώμῳ. Θεὸς μέντοιγε ἦν ὁ τῇ τούτου διανοίᾳ τὴν τοῦ Χουσὶ [i] συμβουλίαν συνήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν.

ζ. Σπεύσας δὴ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον , τῷ τε Ἀχιτοφέλ γνώμῃ ἐξαπὸν αὐτοῖς καὶ τῇ ἑαυτοῦ , καὶ ὅτι δέδοκται [k] τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ παρανενεχθέντα πράττειν , ἐκέλευσε μηνύειν [l] πέμψαντας Δαυίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ [m] συμβεβουλευμένα , καὶ προπαρακελεύσασθαι ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην , μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ , καὶ πρὶν ἐν ἀ- σφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δ᾽ ἀρχιερεῖς ἐξε- πτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον , ὅ- πως διαχρήσωνται πρὸς τὸν Δαυίδην τὰ πραττόμενα. πέμ- ψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτούς , φέρου- σαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Ἀβεσαλώμου , προσέταξαν μετὰ ταχυδρόμου τοῦτα Δαυίδῃ σημῆναι. οἱ δ᾽ ὁδὸν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο , λαβόντες δὲ πρὸς τῶν πατέρων ἐντολὰς , δυσβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γε- νόμενοι Δαβίνοι · καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κρείττονες ἄρεσον εἶναι , ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαυίδῃ. γνομένους δ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο [n] θεῶν-

[t] Τῇ γνώμῃ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὴν γνώμην in *Editis.*
[v] Φίλον ·] Ita in *MSS.* Suspicor *Epiphanium* legisse ἀρχαῖον φίλον. quod sane mallem quam ἀρχιφίλον *Editorum.*
[x] Σωιδὼν ,] Σωιδὼν δ᾽ ὅτι *Big.* & *Samb.* ὁ σωιδὼν ἔτι *Vat.*
[y] Κεφαλῶν τῶν πολεμίων] Τῶν ἐχθρῶν κεφαλῶν *Vat.*
[z] Ἱκανώτατο῏ ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interp.* ἱκανώτατον in *Editis.*
[a] Προειδεῖν ἀπάτην] Προειδὼν *Big.* & *Samb.*
[b] Ἐπερχομένων πολεμίων] Ὑπερχομένων *Vat.*
[c] Ἢ εἴς τινα] Illud ἢ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* deerat in *Editis.*
[d] Θαρρήσαντες] Θαρσήσαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
[e] Εἰς πᾶσαν τὴν χώραν] Εἰς πᾶσαν χώραν *Vat.*
[f] Αὐτὸς τὴν δύναμιν ,] Illud αὐτὸς insertum dedi ex *MSS.*
[g] Ἐπιδείξασθαι] Ἐνδείξασθαι *Vat.*
[h] Ὑπονόμοις καθαιρήσομεν] Καὶ ὑπονόμους *Vat.*
[i] Συμβουλίαν συνήσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμβουλὴν σήσας in *Editis.*
[k] Τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ παρανενεθέντα] Sic *MSS.* in *Editis* ταῦτ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ.
[l] Πέμψαντας Δαυίδῃ] Iterum ex *MSS.* (suffragante *Coccejo*) πέμψας in *Editis.*
[m] Συμβεβουλευμένα ,] Eo modo *MSS.* (& *Coccejus*) συμβε- βουλευμένα *Baſ.* & *G.* in quibus mox προσκελεύσασθαι , con- tra quam in *MSS.*

[n] θεῶν-

[n] θεῶντάι τινες ἱππεῖς, καὶ Δαβάλλωσι πρὸς τὸν Αβεσαλωμον. ὁ δ' ὧδὺς ἔπεμψε τὰς συλληψομένας. νοήσαντες ᾗ τῶν οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, [o] ᾠδαχρέημα εἰς κώμην τινὰ τῶν [p] Ιερεσολύμων οὐκ ἄπωθεν ἑαυτὰς ἔδωκαν. [q] Βαχαρὴς δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι καὶ ᾠδαχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δ' ἀπαγαγοῦσα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν [r] μὲν οὐκ ἠρνήσατο, [s] μεῖναντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέντοιγε σωτόμως διώξαιτε, καταλήψεσθε πρὸ ἔλεγεν. ὡς δ' ἀπὶ πολὺ διώξαντες ἀ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν [t] εἰς τὰπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζευξάντας ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἀπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσατο τὸν πεποιημένον ὀδὸν ἀνοίξαν παρεκελεύσατο. καὶ, πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι περὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαυίδην· καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Αβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δ' Δαβὴναι τὸν Ιορδάνην τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ πεποίηκεν, ἤδη νυκτὸς ὄσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν.

η'. Αχιτόφελος δ', τὴν γνώμης αὐτοῦ παροδοκιμηθείσης, ἐπιβὰς ἡμιόνου κτήνους ἐξώρμησεν εἰς [v] Γελμῶνα τὴν πατρίδα· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Αβεσαλώμῳ πᾶσι αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς ἀπιθεὶς φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος. Δαυίδην δὲ κρατήσειν [x] μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι ἡμῖν [y] ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ᾠδαχεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, [z] καθ' ἃ πάντα συνέπραξεν Αβεσαλώμῳ. ταῦτα Δαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ [a] μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν [b] αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Αχιτόφελον, πιστὸν θανάτῳ δικαίῳ [c] αὐτῷ χωρήσαντα, [d] καθελόντες ὀπὸ τῆς ἀγχόνης, ἔκηδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαυίδης, Δαβὰς τὸν Ιορδάνην καθὼς προεφθάκαμεν, [e] εἰς Παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν ᾠδαγένετο. δεχόντων δ' αὐτὸν [f] ἀσμενέστατα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε [g] αἰδῶ τῆς [h] τότε φυγῆς, καὶ τῆς πρὸ μικροῦ τῆς προτέρας [i] ὑπεραγλας. ἦσαν δ' ἔτι Βερζελαΐου μὲν ὁ [k] Γαλαδίτης, [l] καὶ Σιφὰρ ὁ τῆς Αμμανίτιδος δυνάστης, καὶ Μάχιρος ὁ τῆς Γαλαδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν ἀπαιτηθεῖσαν διαίταν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλιπεῖν ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τὴν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ πρόφασιν χρησίμων ὑπομονὴν ἀμερεῖ ᾠδαχεῖν.

conspiciunt, atque indicant Abesalomo. isque statim ad capiendum eos misit. At cum hoc animadvertissent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quendam non longe ab Hierosolymis se contulerunt. Bachures vico nomen erat. Mulierem autem quandam rogaverunt, ut latebras daret ipsisque securitatem præstaret. Illa vero cum juvenes in puteum fune demisissent, lanamque coactam ori ejus obduxisset, ut ad eam venerunt qui illos persequerentur, & ex ea quæsiverunt num eos vidisset, sibi quidem conspectos esse non negavit, paululum enim secum moratos denuo discessisse. fore tamen prædicebat ut eos comprehendant, si modo è vestigio subsequerentur. At postquam longe illos insequuti non deprehenderunt, retrorsum se receperunt. Mulier autem, cum eos revertisse vidisset, & non amplius juvenibus metuendum esse ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos iter propositum conficere jussit. promptequeviam ire festinantes ad Davidem pervenerunt: & accurate ei omnia indicarunt, quæ decreverit Abesalomus. Ille vero suis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamsi nox esset, ac ob eam nihil cunctarentur.

Pontificum filii in puteo absconditi. 2 Regum, c. 17.

Ad Davidem salvi perveniunt pontificum filii. 2 Regum, c. 17.

Davides Jordanem trajicit. 2 Regum, c. 17.

8. At Achitophelus, cum suo non obtemperatum esset consilio, conscenso jumento Gelmonem in patriam suam contendit: suisque omnibus convocatis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat; quodque non dicto audiens fuerit, pro certo brevi periturum. Davidem enim victorem fore ajebat, & in regnum restitutum iri. Præstat igitur, inquiit, libere magnoque animo è vita exire, quam Davidi, contra quem operam navavit Abesalomo, sese dare ad supplicium. Cum hæc dixisset & in intimam domum digressus esset, semetipsum suspendit. Et quidem Achitophelum, qui suopte judicio hujusmodi morti se addixerat, cognati ejus laqueo demptum sepulturæ mandarunt. At Davides, Jordane ut ante diximus superato, Castra pervenit, urbem pulcherrimam ac munitissimam. omnesque regionis *istius* optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit præsentis ipsius fugæ, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi suisque ad vitam necessaria largiter suppeditabant, ut nec lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed & magnam * pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter ac victum utilium copiam assiduam præberent.

Achitophelus in patriam contendit, & mortem sibi consciscit. 2 Regum, c. 17.

---

[n] Θεῶντάι τινες ἱππεῖς,] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Busb.* & *Hen.* θεόν) in *Vat. Bas.* & *G.*

[o] Πεφχρέημα] Παφχυλικα solus *Vat.*

[p] Ιεφσολύμων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεφσολυμιτῶν in *Editis.*

[q] Βαχαρὴς δὲ ὄνομα] Ita *Epiphanius* aut Βοχαρές. Βαχχαρὴς *Vat.* Βοχαρὲς in *Editis*, *Aliisque.* Vide supra p. 388. §. 3.

[r] Μὲν οὖν ἠρνήσατο,] Voculam μὲ inserui, auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[s] Μείναντας γὰρ] Sic cum *MSS.* πίνοντας γὰρ παρ' αὐτῇ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicens apud se eos sumpsisse potum & continuo discessisse.* ἀπίοντας in *Editis.* HUDS. *Gen.* ἀπίοντας· *Gelenius* & *Rufinus* legerunt hic πίνοντας· SPANH.

[t] Εἰς τὰπίσω.] Iterum cum *MSS.* ἀνίεσφεψαν ὀπίσω in *Editis.*

[v] Γελμῶνα τὴν πατρίδα·] Γελμὼν Γαλλὼ *Big.* (& *Coll. Voss.*) Γελμὼν Γαλὶν *Samb.* Γόλμα *Vat.* in *Epiphanii* libris varie, *Galmon*, & *Galmeth.* Videsis p. 387. §. 2.

[x] Μέλλειν ἔλεγε,] Μέλλειν non agnoscit *Vat.*

[y] Ζῶν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν] Ita cum *Big.* & *Samb.* ζῶν in *reliquis.* HUDS. *Gen.* ζῶν αὐτὸν· vel ἐαυτῷ· SPANH.

[z] Καθ' ἃ πάντα] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὃς πανθόλου πάντα ὅσα.

[a] Μυχαίτατον] Ita Αλωσ· lib. v. c. 10. §. 2. μύχατα γύαλα Euripid. Helen. v. 190. SPANH.

[b] Αὐτόν] Sic *Samb.* ἑαυτὸν *Busb.* & *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

[c] Αὐτῷ χωρήσαντα,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν *Bas.* & *G.*

[d] Καθελόντες ὀπὸ τῆς ἀγχόνης,] Καθελόντες αὐτὸν ὀπὸ τῆς *Vat.*

[e] Εἰς Παρεμβολὰς] Εἰς Μανειμ LXXII. id est *Duplicia castra.* Vide supra p. 381. §. 1. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 2. v. 8. HUDS. *Rufinus* vertit: in castra optima & munitissimam Civitatem. Confer. inf. c. 15. §. 1. SPANH.

[f] Ασμενέστατα πάντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀμφέστατα in *Editis.*

[g] Αἰδῶ τῆς] *Al.* αἰδῶς.

[h] Τότε φυγῆς,] Πρώτης φυγῆς *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* dissentiente ab iis *Epiphanio*, qui vertit, & *fugam illius temporis verentes.*

[i] Ὑπεραγλας.] Sic *MSS.* ὑπεραξίας in *Editis.*

[k] Γαλαδίτης,] *Al.* Γαλααδίτης & mox Γαλααδίτιδος.

[l] Καὶ Σιφὰρ] Καὶ Εὐσεβὴν ὁ τῆς Αμ. *Vat.* ex versione τοῦ ὁ. in *Epiphanii* libris varie, *Sipha*, & *Sypha*, & *Syphas*; dein, & *Amanthias* seu *Amandias* pro *Ammanitidos.*

CAP. X.

Quomodo Abeſalomus victus crinibus arbori implicitis pependit & interfectus eſt.

Abeſalomus patrem perſequitur. 2 Regum, c. 17.

ATque illis quidem ita ſe res habebant. At Abeſalomus, magno in *Davidem* patrem *ſuum* coacto Hebræorum exercitu, trajectoque Jordane fluvio, conſtitit non longe à Caſtris in Galaditarum regione; Ameſſa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpoſito. nam patre quidem Jetharſa *prognatus erat*, matre vero Abigæa: illa autem & Saruïa mater Joabi ſorores erant Davidis. At cum

Davides ſuos ad prælium emittit. 2 Regum, c. 18.

Davides, copiis ſuis recenſitis, quatuor mille virorum inveniſſet, decrevit non exſpectare dum Abeſalomus illum adoriretur: ſed tribunis & centurionibus * ſuper eos conſtitutis, diviſoque in tres partes exercitu, unam quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus Abeſſæo, tertiam autem tradidit Ethi, ſuo quidem familiari & amico, è Gittenſium vero urbe oriundo. Ipſum autem, cum exercitu profecturum, diſſuaſerunt amici: idque ſapientiſſimo conſilio. nam ſi "cum illo vin-"cerentur, omni de ſpe bona dejectos iri, dice-"bant: quod ſi una parte exercitus victi, cum re-"liqua ad ipſum ſe recipiant, fore ut in melius "vires redintegret. quin & veriſimile eſt hoſtes "ſuſpicaturos, alium exercitum ipſi adeſſe". Cum hoc ei gratum eſſet conſilium, ipſe quidem apud Caſtra manere conſtituit. At dum amicos & duces ad bellum dimitteret, *eos* hortabatur ut ſe fortes & fideles ejuſque memores præſtarent, ſi vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero & obſecrabat, ut victoria potiti juveni parcerent Abeſalomo, ne illo mortuo aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

Abeſalomi exercitus fuſus fugatuſque. 2 Regum, c. 18.

2. Cum vero Joabus contra hoſtes aciem explicuiſſet in Magno campo, à tergo ſylva cincto, Abeſalomus ex adverſo ſuos eduxit: & congreſſi utrinque rem præclare geſſerunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, ut Davides amiſſum imperium recuperet, nulli non periculo ſemet objicientibus, ſummamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere & pati paratis, ne Abeſalomus occupatum amittat, & patri ſupplicium ſolvat auſis *facinoroſis* debitum. Inſuper his quidem, cum plures eſſent, ne à paucis illis ſuperentur, qui cum Joabo erant ejuſque ducibus, (nam & hoc ipſum illis in maximum ceſſurum eſſe opprobrium) Davidis vero militibus ut tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, ſumma contentione pugnatum eſt. tandemque victoriam reportant Davidici, quod viribus præſta-

ΚΕΦ. ί.

Οπως Αβεσάλωμος ήτιημένος ὑπ' ἰσχύος ἐν δένδρῳ κατασχεθὴ καὶ ἀνηρέθη.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Αβεσάλωμος δ', ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τοῦ Εβραίων [m] ὄχλου τοῦ πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, ἐπ' ἄκρου κατίζουζε τοὺς Παρεμβολῶν ἐν τῇ Γαλαδιτῶν χώρᾳ· καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως [n] Αμεσσὰν εἰς τιμὴν Ιωάβου τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ. πατρὸς μὲν γὰρ ἦν [o] Ιεθάρσα, μητρὸς δὲ Αβιγαίας· αὕτη δὲ Σαρουία [p] ἡ Ιωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δαυίδης [q] περὶ τετρακισχιλίους ηὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν [r] πότ' ἐπ' αὐτὸν ὁ Αβεσάλωμος ἔλθῃ. τοιγαροῦν τοῖς ὑπὸ χιλιάρχοις [s] καὶ ἑκατοντάρχοις, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ιωάβῳ, τὸ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Αβεσσαίῳ, τὸ δὲ τρίτον μοῖραν [t] ἐνεχείρησεν [v] Εθὶ, σωτῆρι μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, οὐκ ὂν τῶν Γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι· γνώμην καταχόντες σφωτέ-"ρην· νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα "σχήσειν, ἔφασκον· ἂν δὲ ἡττηθέντες ἐνὶ μέρει τῆς δυνάμεως "τῷ λοιπῷ τοὺς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα προσδοκᾶ-"σθαι αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς εἶναι "ἄλλο μεῖζον αὐτοῖς στράτευμα εἶναι". ἡσθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν [x] αὐτὸς ἐν τοῖς [y] Παρεμβολαῖς ἔκρινεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὑπὲρ τοῦ πολέμου παρεκάλει προθυμίαν ἐπιδείξασθαι καὶ πίστιν καὶ μνήμην, [z] εἴ τινος τοῦ μετρίως ἐχόντων παρ' αὐτοῦ ἔτυχον· φείσασθαι δὲ καὶ παιδὸς Αβεσαλώμου κρατήσαντας ἀντιβόλῳ, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν, νίκην αὐτοῖς ἐπεύχόμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν.

Β'. Ιωάβου δὲ παρατάξαντος τὴν δύναμιν ἀνίκητον τοῦ πολεμίων [a] ἐν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπισθεν προβεβλημένῳ [b] δρυμὸν, ἀντεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ Αβεσάλωμος· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων [c] ἐπιδείκνυται· τοῦ μὲν, ὑπὲρ τοῦ βασιλείαν ἀποβαλεῖν Δαυίδῃ προκινδυνεύοντος καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένου, τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ παύσῃ Αβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ, καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ἰδὲν ὀκνοῦντων, ὅτε πιεῖν ὅτε πάσχειν. ἦν δ', οὓς [d] μὲν πλείονας ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τοῦ σὺν Ιωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων· αἰσχύνην γὰρ [e] αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην· τοὺς δὲ Δαυίδου στρατιώτας ἵνα τοσούτων μυριάδων [f] κρατήσωσιν φιλοτιμουμένοις ἐρὶς ἐγίνετο καρτερᾶ. καὶ νικῶσιν οἱ Δαυίδου, ῥώμην τε πεῦχοντες καὶ τῇ τοῦ πλε-

m Επὶ τὸν πατέρα,] In *MSS.* ἄγειν ἐπὶ τὸν π. Sed vocem ἄγειν non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

n Αμεσσὰν] Αβεσσὰν in *quibuſdam libris*, perperam. Αμασσὰν juxta *Epiphanium.*

o Ιεθάρσα] Ιεβέρα *Vat.* ex LXXII. Γεθαίου aut Ιεθαίου legiſſe videtur *Epiphan.*

p Η Ιωάβου μήτηρ] Voculam ἡ adjeci ex *MSS.* Al. *victimarum*, & *maclationum.*

q Περὶ τετρακισχιλίους] Ita etiam *Zonaras* ex *Joſepho.* nihil de militum numero in *S. Literis.*

r Πότ' ἐπ' αὐτὸν] Ita reſcripſi pro vulgato ποτ' ex p. 311. v. 45. & *Epiphanio* qui vertit, *noluit exſpectare quando ſuper eum Abeſalomus veniret.* μὴ ποτε παρ' αὐτὸν *Vat.* Uſitatius vero ἕως ποτε vel ἕως ἂν. HUDS. Lege ἕως ὅτε vel πότ' ut paullo inferius. COCC.

* *Super eos conſtitutis,*] Al. *quibuſdam* novis adjectis.

s Καὶ ἑκατοντάρχοις,] Illa καὶ ἑκατοντάρχοις, quæ deerant in *Editis*, adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ενεχείρησεν] Lege ἐνεχείρισεν. COCC.

v Εθὶ, σωτῆρι] Cum ſupra Εθὶς (p. 388. in princip.) & in *Cod. Vat.* Εθη habeamus, Εθὶ placuit reſcribere. Εθαίῳ *Samb.* & *Baſ.* Εθωὶ in *ceteris.* in *Epiphanii* libris, *Etheo Eſteo*, & *Eſtheo.*

x Αὐτὸς δὲ ταῖς Παρεμβολαῖς] Αὐτὸς in quatuor *MSS.* αὐτὸν *Vat. Baſ.* & *G.*

y Παρεμβολαῖς] Conf. ſup. c. 9. §. 8. SPANH.

z Εἴ τινος τῶν μετρίως ἐχόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* εἴ τινος μετρίως ἔχοντος. Forſan εἴ τινος μετρίων ἐχόντων. nihil horum occurrit aut apud *Epiphanium* aut *Gelenium.*

a Εν τῷ πεδίῳ] Εν πεδίῳ μεγάλῳ ſolus *Vat.*

b Δρυμὸν,] Δρυμὸν τοῦτον ἔνθηρον ὕλαις Euripid. Rheſ. v. 289. Infra Αλσος· lib. VII. c. 6. §. 5. ἱερὸν ἄλσος δρυμῶν· Jarden *ſaltum.* SPANH.

c Επιδείκνυται·] Επιδείκνυσθε in *MSS.*

d Μὲν πλείονας] Illud μὲν inſerui ex *MSS.*

e Αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοὺς τούτοις *Baſ.* αὐτὰς τοιούτοις *Gen.* Illa αἰσχύνην γὰρ αὐτοῖς τοῦτο εἶναι μεγίστην non agnoſcit *Epiphan.*

f Κρατήσωσιν] Ita locum ſupplevi ex tribus *MSS.* (& *Coll. Big.* & *Voſſ.*) quem mutilum eſſe deprehenderat *Schotanus*, p. 726. ante erat in *Editis.* τῶν δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἵ. τ. τ. μ. κρατήσωσιν. οἱ Δαυίδου γνώμην τε πεύχοντες &c. nec multum juvat *Epiphanii* verſio, *inſuper metuebant etiam ne ab Joab & paucis ejus militibus tanta multitudo ſubjugaretur. Inter hæc vicit David exercitus robore, magnanimitate & exercitatione bellorum* &c.

λεμικῶν ἐπιστήμῃ. φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν, καὶ φαράγγων ἑπόμενοι, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, [g] πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαυίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγένετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφυγε· φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὤν, ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκπεπταμένῳ, παραδόξως [h] ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει προσωτέρω· ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις· [k] τοῦτον τις ἰδὼν τῶν Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τοῦ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ περιστάντες τοῦ δένδρου κατασπῶσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὥστ' ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ σχῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰώαβος [t] ἀπέχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γ'. Ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων [v] αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ [x] μενεῖ τὸ [y] ὄνομα. [z] τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικησάσης δὲ αὐτῆς τῷ [a] Δαυίδου [b] υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν [c] Ἀβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὴν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δ'. [d] Ἀχιμὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως [e] υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, [f] ἐδεῖτο αὐτοῦ τὴν νίκην ἐπιτρέψαι προελθόντι Δαυίδῃ μηνῦσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι. [g] καὶ τὸν μὲν οὐ [h] προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν [i] ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς [k] αὐτοῦ; μένειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐ-

rent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per saltus & abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat tam ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide ferretur, atque agitatione motuque levis esset, implicita ei cæsarie asperæ arbori, magnis ramis maxime patulæ, miro modo suspenditur. & jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille vero in altum à ramis sublatus hostibus circundatur. Quem cum unus è Davidis militibus *forte* conspiceret, Joabo *rem* nunciavit: ac quinquaginta siclos se illi dare voluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respondit, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem; præsertim cum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parceretur. Ille vero, cum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendentem viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt. & cum ipsum quidem in voraginem profundam & obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur, & *justi* tumuli speciem & magnitudinem acciperet: Joabus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis cohibuit.

Abesalomus, crinibus in arbore suspensus, a Joabo transfixus interiit. *2 Regum, c. 8.*

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam; dicens, quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem cum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo & narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt. X.

Abesalomi columna. *2 Regum, c. 18.*

4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito Joabo petiit ab ipso ut sibi liceret ire ad Davidi indicandum quod victoriam reportarit, lætumque nuncium afferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint. Et hunc quidem non præmittebat, dicens, num ille, qui semper ei lætorum nuncius exstiterit, nunc *recta* proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat ut *secum* maneret. At Chusi vocato

Itur ad Davidem ad nunciandam victoriam & Abesalomi mortem. *2 Regum, c. 18.*

g Πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν,] Τοὺς δὲ ἀνῄρουν *Vat.*
h Ἀνακρεμᾶται.] Ἀνακρεμνᾶται in tribus *MSS.*
i Αἰωρούμενος] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐωρούμενος in *Editis.* ἠώρητο *Hen.* & *Busb.* Si quis ἠωρημένος malit, per me licet. *Epiphanius* reddit, *ille vero ramis comarum allegatione retinebatur astrictus.*
k Τοῦτον τις ἰδὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis.*
l Πεντήκοντα σίκλους] Librariorum vitio ut censet *Villalpandus*: nam *decem argenteos & cingulum* habent *S. Literæ.*
m Ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον,] Ἀποκτείνειε *Vat.*
n Χιλίους, εἶπεν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* quibus consentiunt *S. Literæ.* δισχιλίους in *Editis.*
o Ἔμελλές μοι παρέξειν,] Ἔμελλες *Big.* & *Samb.*
p Φείσασθαι τοῦ νεανίσκου] Ita lego cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* φείσασθαί σε τοῦ ν. in *cæteris.*
q Ἐν κύκλῳ περιστάντες] Ita legendum censui (prout & correxit *Coccejus*) pro παραστάντες, quod in *Editis* exstabat. περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον *Big. Samb.* & *Vat.*
r Ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους,] Sic cum *MSS.* in *Editis* βάλλουσιν.
s Ὥστ' ἀναπληρωθῆναι,] Ita *Vat.* ὡς in *reliquis.*
t Ἀπέχετο τοῦ] F. ἐπέχε. COCC.
v Αὐτῷ διαφθαρέντων] Αὐτοῦ *Samb.* & *Vat.*

x Μενεῖ τὸ] Μενῇ *Big.* μενεῖ *Samb.* μένῃ *Vat.*
y Ὄνομα.] Videsis 2 *Regum*, c. 18.
z Τέκνα γὰρ ἦσαν] Τέκνα γὰρ ἦν αὐτῷ *Vat.*
a Δαυίδου υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ,] Τοῦ Σολομῶνος υἱῷ legisse videtur *Epiphan.*
b Υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ,] Conf. sup. Cap. 5. §. 3. SPANH.
c Ἀβίας·] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ἀβιᾶ *Bas.* & *G.* Ἀβίαν *Vat.*
d Ἀχιμὰς δὲ] Ἀχίμας passim *Vat.* Ἀχιμάας LXXII.
e Υἱὸς,] Παῖς solus *Vat.*
f Ἐδεῖτο αὐτοῦ] Ἐδεῖτο *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
g Καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Forte καὶ τὸν μὲν, οὐ προσῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν ἠξίου· COCC.
h Προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Προσῆκεν *Big.* (& *Coll. Voss.*) προσήκειν *Samb.* & *Vat.* in *Epiphanii* versione, *cui non concessit hoc Joab dicens, quia cum semper boni nuncii homo fuisset, modo non deberet regi mortem filii nunciare.*
i Ἀπιέναι] Ἀπεῖναι in *MSS.*
k Αὐτοῦ;] Sensum interrogationis nota post αὐτοῦ juvandum censui.

cato negotium mandavit, ut quod ipſe vidiſſet id regi etiam indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, ut nunciatum mitteretur (ipſum enim de victoria ſolummodo mentionem facturum eſſe, de morte vero filii taciturum) *tandem* ei permittebat Davidem adire. atque per viarum compendia profectus (nam ſibi ſoli nota erant) Chuſi prævertit. Sedente autem Davide inter *duas* portas, atque exſpectante dum aliquis è prælio veniens ſibi res in eo geſtas nunciaret, ſpeculatorum unus, cum proſpiceret *è longinquo* Achimam currentem, & non adhuc quis eſſet dignoſcere poſſet, ajebat ad Davidem videre ſe quempiam ad ipſum advenientem. Cum vero dixiſſet rex bonum venire nuncium, paulo poſt & alterum quendam *illum* ſequi regi indicatur. Cumque & illum nuncium bonum pronunciaſſet, ſpeculator, ubi Achimam conſpexerat jam propius admotum, Sadoci pontificis filium accurrere ſignificavit. Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium eſſe ajebat, & quod optatis reſpondeat ſibi è pugna afferre.

Davides, Abeſalomi cæde ei nunciata, filii mortem deplorat. 2 Regum, c. 18.

ſ. Ac dum iſta rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: ſcitantique de pugna victoriam nunciat & imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio exploratum habeat: ille quidem dicebat, *omnes* in ipſum ſtatim, ut in fugam verſi erant hoſtes, magno cum impetu ferri, ingentem vero clamorem audiviſſe militum Abeſalomum inſequentium; nec præterea quicquam comperti habere potuiſſe, quod miſſus à Joabo ad victoriam nunciandam valde feſtinarit. At cum Chuſi adeſſet, & adoraſſet, eumque victoriæ nuncio impertiſſet, ex eo etiam de filio quæſivit. ille vero, inimicis, ajebat, eveniant eadem quæ Abeſalomo acciderunt. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nec rex ipſe neque milites ipſius in voluptate ex victoria licet maxima *diutius* permanerent. nam ille quidem, editiſſima urbis parte conſcenſa, deflebat filium, *pugnis* ſibi tundens pectora, capitiſque capillos dilacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, "ô fili, utinam in me invaſiſſet mors, "& ſimul tecum obire contigiſſet". Cum enim natura eſſet affectu in ſuos propenſiſſimo, etiam majorem ipſi impertitus eſt miſericordiam. Exercitum autem & Joabum, audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in urbem ingredi: ſed mœrore dejecti & lachrymis ſuffuſi, quaſi clade accepta, intraverunt. Cumque rex vultu velato conſideret, *graviterque* filium gemeret, Joabus ad eum introiit, & ſolatium adhibens, "Domine, inquiit, clam tibimet ita te gerendo "convicium facis: dum iſtos quidem qui te amant, "proque te pericula ſubeunt, teque ipſum & famiſ"liam tuam odiſſe videris, tibi vero inimiciſſimos "diligere, exſtinctoſque deſiderare, qui morte me"ritiſſima affecti ſunt. Si enim Abeſalomus viciſ"ſet & regnum fauſtis auſpiciis tenuiſſet, ne tan"tillum ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed o"mnes, à te tuiſque initio facto, miſerandum in "modum periiſſemus, ita ut nos non plorarent

Joabus Davidem objurgat. 2 Regum, c. 19.

τος εἶδε τοῦτο μηνύσει [l] καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι· θεὸς μόνης γὰρ [m] αὐτὸν πεποιῆσθαι τῆς νίκης, ἡσυχάζειν ἢ θεὸν τῆς Ἀβεσαλώμου τελευτῆς· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαυίδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ὑπότομωτέραν [n] ἐκλαβὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνῳ αὐτῷ ἐγίνωσκε, τὴν Χουσὶ φθάνει. καθεζομένῳ δὲ Δαυίδῃ μεταξὺ τῶν πυλῶν, καὶ θεωμένοις ποτὲ αὐτῷ τις ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης [o] ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' [p] αὐτήν, τῶν σκοπῶν τις ἰδὼν τὸν Ἀχιμᾶν τρέχοντα, καὶ μήπω τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος, εἶπε πρὸς τὸν Δαυίδην βλέπειν τινὰ θεωρούμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἀγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον [q] ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον δ' ἄγγελον [r] ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμᾶν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γεγωνέναι, τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προσδρέχειν ἐσήμαινεν. ὁ δὲ Δαυίδης, εὐχαρὶς γιγνόμενος, [s] ἀγαθῶν ἀγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, [t] καί τι τῶν δικτύων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.

ε'. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχιμᾶς [v] προσκυνεῖ τὸν βασιλέα· καὶ πυθομένῳ θεὶ τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου [x] δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν οὐδὲν ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τὴν προπῆς τῶν πολεμίων γνωμένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Ἀβεσάλωμον· καὶ πλεῖον [y] τούτου μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην [z] ἐπείγεσθαι. θεωμένου δὲ τοῦ Χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος, καὶ τὴν νίκην σημάναντος, περὶ δὲ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Ἀβεσαλώμῳ γίνεσθαι. ἔστω δὲ ὁ λόγος, ἀδὲ τὴν ὀπὴν [a] τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν, ἅτ' αὐτῷ μεῖναι μείζω δοῦναι, ὅτι τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅπῃ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, [b] ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπαρασσόμενος, καὶ παντοίως [c] αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, ἐκβοῶν, [d] αἴθέ μοι "τὸν θάνατον ἐπλαθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοὶ τελευτῆσαι". φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ [e] ὁ Ἰωάβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἅπας ὁ βασιλεὺς, ἠχρώθησαν μετὰ δὲ τῶν νενικηκότων ἀχθοφορικῶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν· κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καλυψαμένου δὲ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν Ἰωάβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ, [f] λανθάνεις ἀμφάλλων "σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ πε"ρὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τὴν σὴν γυναῖκα "δοκεῖς μισεῖν, στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροπάτρας καὶ πρὸ"σὼ ἔτ' ὄντας, οἷ δίκῃ πεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀβεσάλω"μος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως κατί"σχεν, ἀδένος ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ "πάντες ἂν, ὑπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκνων,

"[g] ἀπω-

l Καὶ τῷ βασιλεῖ] Voculam καὶ adjeci ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης,] Αὐτῆς *Vat.* & dein mallem ποιήσεσθαι.

n Ἐκλαβὼν τὴν ὁδὸν,] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* ἐμβαλὼν in *reliquis.*

o Ἀπαγγείλῃ] Ἀγγείλῃ *Vat.*

p Αὐτῷ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* αὐτὸν in *Editis.*

q Ἐδήλωσεν αὐτῷ.] Ἐδήλωσεν μετ' αὐτὸν *Vat.*

r Ἀγαθὸν εἰπόντος,] Vocem ἀγαθὸν omittunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Vet. Interpr.*

s Ἀγαθῶν ἄγγελον] Ἀγαθὸν *Big.* & à prima manu *Samb.*

t Καί τι τῶν δικτύων] Ita *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *& aliquid optabile* &c. καί τινων in *reliquis.*

v Προσκυνεῖ τὸν βασιλέα.] Προσκυνεῖ in *MSS.* quibus non conſentit *Vet. Interpr.*

x Δὲ τί καὶ περὶ] Δ' εἴ τι in quinque *MSS.*

y Τούτου μὴ δύνασθαι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν *Vulg.* & *Samb.* καὶ πλεῖον τούτου μὴ δύνασθαι μαθεῖν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*)

z Ἐπείγεσθαι.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἠρέσθαι in *Editis.*

a Τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν.] Ita *MSS.* τῇ deeſt in *Editis.*

b Ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν,] Ita *Baſ.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκαλεῖτο in quinque *MSS.*

c Αὐτὸν αἰκιζόμενος] Ita volui, cum ἑαυτὸν ſit in *MSS.* & αὐτὸν in *Editis.*

d Αἴθέ μοι τὸν θάνατον] Εἴθε μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ὁ Ἰωάβος,] Articulum ὁ omittit *Vat.*

f Λανθάνεις] Forſan vel cum interrogatione efferenda ſunt verba; vel legendum ὦ λανθάνεις, quomodo legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *aperte demonſtras ex iis quæ agis* &c.

g Ἀπω-

"ᵍ ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, ὁ κλαυσίων ἡμᾶς τῶν πολε-
"μίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τὸς ʰ ἐλεῶντας ὅτι τοῖς
"κακοῖς κολαζόντων. ⁱ σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
"ὅτι μᾶλλον ᵏ ἐχθρῷ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς ˡ ἔτως
"ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τ ἀδίκου λύπης, προελθὼν
"ᵐ ὄφθητι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις, καὶ τ ⁿ περὶ τ ἀγῶνος
"προθυμίας ἀνάρρησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ὑπιμέ-
"νῃς τοῖς ἄρτι πραττομένοις, ἀναπείσας ἀποστῆναί σε τ
"λαὸν, καὶ τιὼ βασιλείαν ἑτέρῳ μεταδοῦναι, τότε σοι
"πικρότερον ὃ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος". ταῦτ' εἰπὼν
Ἰωάβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τ λύπης, καὶ ἤγαγε εἰς τ περὶ
τ πραγμάτων λογισμὸν τ βασιλέα. ° μεταχηματίσας
γὰρ αὐτὸν Δαυίδης, καὶ ποήσας ὑπιτήδειον εἰς τιὼ τῦ πλή-
θυος ὁδὸν, πρὸς τ πύλαις ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τ
λαὸν ἀκούσαντα σπουδαμεῖν πρὸς αὐτὸν ὃ καταπαύσα-
σθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τ τρόπον.

"inimici, ſed *ea re* gauderent, & qui vel noſtram
"vicem miſerarentur pœnis caſtigarent. Te vero
"non pudet iſta facere hominis gratia *tibi* maxime
"inimici: qui cum eſſet tuus filius, tantopere in
"te fuit impius. Age itaque, miſſa hac iniqua tri-
"ſtitia, prodi in conſpectum tuorum militum; &
"gratias illis redde pro victoria prælioque decer-
"tandi alacritate. * Nam ego hodie, ſi pergas ea
"facere quæ hactenus feciſti, perſuadebo populo
"ut à te deficiat & regnum alii tradat, & tunc
"amariorem & verum faciam tibi luctum". Hiſce
verbis Joabus regem avertit à triſtitia, eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi habitum mutaverat Davides, ſeque compoſuerat ut in populi conſpectum veniret, ad portas ſemet collocavit; ita ut hoc audito univerſus populus ad eum ſalutandum concurrerit. Et iſta quidem ita ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Δαυίδης, τιὼ βασιλείαν ἀπολαβὼν, ἀμαλάπεται τῷ Σεμεΐ ὃ τῷ Σιβᾷ, καὶ εὔνοιαν μεγάλιν ἀποδείκνυται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, στάσεως γενομένης, εἰς δίωξιν τ Σαβαίου στρατηγὸν τ Ἀμεσσὰν κατέστησεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ἰωάβος.

Οἱ δ' ἐκ τ μάχης ἀναχωρήσαντες τ Ἑβραίων ᵖ τ
μετ' Ἀβεσαλώμου, ᵍ γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,
ʳ διεπέμποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸς ὧν
ˢ ἠυεργέτησεν αὐτὸς Δαυίδης, καὶ τ ἐλευθερίας ἣν ἐκ
πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτὸς πολέμων παρέχε·
μεμφόμενοι δ' ὅτι τ βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλ-
λῳ ταύτιν ᵗ ἐπεχείρησαν, καὶ νυῦ τιθνηκότος ἤδη κα-
ταστασθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος ᵘ ὁ παρακαλῶσι Δαυί-
δην, παύσασθαι μὲν τ ὀργῆς, δικαίως ἂ πρὸς αὐτὸς
ἔχειν, τ ἂ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον,
πειθῆναι παρόντα, τιὼ βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα
μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ. κἀκεῖνος
ἤδεν ἤδιον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τὸς ἀρ-
χιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι ˣ τ Ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶ-
σιν, "ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλας φυλὰς πρὸ σκεί-
"νης Δαυίδην χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ ταῦθ' ὑμῶν συ-
"γγενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμέ-
"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμεσσᾷ τῷ στρατηγῷ προσέ-
ταξεν αὐτὸς λέγειν· "ὅτι τ ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ
"πείθῃ τὸ πλῆθος Δαυίδῃ τιὼ βασιλείαν ἀποδῦναι.
"προσδοκᾶν δ' παρ' αὐτό, μὴ ʸ διαλλαγιὼ μόνον, τῷ
"δὲ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τιὼ ἅπαντος τ λαῦ στρατη-
"γίαν, ἣν αὐτὸ καὶ Ἀβεσάλωμος παρέχεν". καὶ οἱ
μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθη-
σαν, ἃ δ' τ Ἀμεσσὰν ἔπεισαν, τὰ προῖκ τ βασιλέως πρὸς
αὐτὸν εἰπόντες, ἐγκρεῖν τ ὑπὲρ αὐτὸ φρονπίζι. καὶ
πείθῃ γε τιὼ φυλιὼ προῖκρημα πέμψαι πρὸς Δαυίδην

CAP. XI.

Ut Davides, regno recuperato, Semei & Sibæ reconciliatur, & Berzelæum magna benevolentia complectitur: utque, orta ſeditione, ad Sabæum perſequendum Ameſſam imperatorem conſtituit, quem Joabus interimit.

HEbræi autem, quotquot Abeſalomum ſequuti ex pugna evaſerant, cum ad domum quiſque ſuam ſe recepiſſent, in unamquamque urbem *nuncios* dimittebant, admonentes ipſos beneficiorum quæ à Davide acceperant, atque libertatis, in quam è multis magniſque bellis ſervatos vindicaverat: querenteſque quod Davidem regno expulerint, aliique ſummam imperii tradiderint; & nunc exſtincto, quem ipſi ſibi principem conſtituerant, Davidem non ſupplices obſecrent, ut iram deponeret, & ipſos benevolentia proſequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et quidem de hiſce crebri nuncii ad Davidem veniebant. iſque nihilominus Sadoco & Abiatharo pontificibus *ſignificatum* miſit, ut *in hanc ſententiam* cum principibus tribus Judæ loqueretur; "illis dedecori eſſe, ut aliæ tribus,
"prius quam ipſa, Davidem *denuo* regem crearent;
"præſertim cum vos cognati eſtis & conſangui-
"nei". Præterea illis mandavit ut & eadem dicerent ad Ameſſam imperatorem; "† quod, cum eſ-
"ſet ex ſorore nepos, populo non perſuaderet re-
"gnum Davidi reſtitutum ire. licere autem ei ab
"ipſo exſpectare, non ſolum ut in gratiam cum eo
"redeat, id quod jam factum eſt, ſed ut totius ex-
"ercitus dux fieret quemadmodum erat ſub A-
"beſalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus *iſtius* alloquuti ſunt, tum Ameſſæ perſuaſerunt, ubi ei dixerant quæ à rege acceperant, ‡ ut de ipſo *reducendo* conſilia iniret. Imo *is* tribum *ſuam* eò perduxit, ut è veſtigio legatos ad Davidem

Iſraëlitæ de rege revocando annuncient. 2 Regum, c. 19.

---

g Ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολωλαμὲν in *cæteris*.

h Ἐλεῶντας] Sic *Big.* & *Samb.* ἐλεῶντας perperam in *Editis* & ἐλῶντας *Vat.*

i Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ] Quæ ſequuntur cum interrogatione forſan legi debent.

k Ἐχθρῷ,] Eo modo *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐχθρῶν in *reliquis*.

l Οὕτως ἐγένετο] Sic *Big. Samb.* & *G.* οὗτος *Baſ.* & *Vat.*

m Ὀφθῆθι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις,] Ita *Big.* & *Samb.* ὄφθητι in *reliquis*.

n Περὶ τ ἀγῶνος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* πρὸς τὸς ἀγῶνας in *Editis*, *Aliiſque*. πρὸς τὸς ἀγῶνας *Vat.*

* *Nam ego &c.*] *Epiphanius* vertit, *Ego namque optime novi, quia ſi in hoc actu permanſeris, hodie à te populus univerſus abſcedet, ac alii regnum tradet, & tunc habebis &c.* ac ſi legiſſet, Οἶδα γὰρ ἐγὼ ὡς τηρήσῃς, ἂν ἐ. τ. ἄ. πραττομένοις, ἀποστήσῃ σὲ ὁ λαὸς, καὶ τ. β. ἑτ. παραδώσῃ, καὶ τότε σοὶ π. κ. ἀλ. ποιήσεις τὸ π.

o Μεταχηματίσας γὰρ αὐτὸν] Eo modo *Epiphan.* μετ. δ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* μετ. γὰρ αὐτὸν in *reliquis*.

p Τῶν μετ' Ἀβεσαλώμου,] Τῶν inſerui ex *MSS.*

q Γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,] Ita *Samb.* γινόμενοι in *cæteris*.

r Διεπέμποντο κατὰ πόλεις,] Sic cum *MSS.* διέπεμπον in *Editis*.

s Ηὐεργέτησεν αὐτὸς] Iterum ex *MSS.* in *Editis* εὐεργέτησεν.

t Ἐπεχείρησαν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐπεχείρησαν *in reliquis*.

u Οὐ βασιλεύσει Δαυΐδου,] Οὐ inſertum dedi ex *Big. Samb.* & *Vat.* At *reliqui* cum *Epiphanio* illud non agnoſcunt

x Τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν,] Sic *Baſ.* & *G.* τοῖς δ' Ἰούδα *Vat.* τοῖς τ Ἰούδα *Big.* & *Samb.*

† *Quod, cum eſſet ex ſorore nepos,*] *Gelenius* interpretatur, *quî fieret, quod cum eſſet ipſ.* &c. faciendo ut ὅτι interrogationi ſerviat, ac ſi τί præceſſerit, ut fere ſolet.

y Διαλλαγιὼ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* διαλλαγῆναι.

‡ *Ut de ipſo* reducendo *conſilia iniret.*] *Ut in ejus partibus conſiſteret*, vertit *Epiphan.*

dem mitterent, orantes ut ille in regnum ſuum reverteretur. idem autem & omnes fecerunt Iſraëlitæ, hortatu Ameſſæ.

Semei Davidi obviam procedit. 2 Regum, c. 19.

2. Cum quidem legati ad eum perveniſſent, Hieroſolyma ſe contulit: ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit; cumque his Semei Geræ filius, mille viris cum comitantibus, quos è tribu Benjamitica ſecum adducebat: prætereaque Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum ſuis nullo negotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer- "be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad- "eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur- "rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo- "rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con- "donare, neque in quenquam qui peccaverit ani- "madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo- "no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

Memphibo-ſthus Davidi obviam venit. 2 Regum, c. 19.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphiboſthus ei obviam venit, veſte ſordida amictus, & promiſſum neglectumque capillitium gerens. nam poſt fugam, neque præ mœrore comam totondit neque veſtem abluit, *ut qui regis mutationem ſuam eſſe calamitatem reputaverit. prætereaque falſo à Siba procuratore ſuo apud ipſum inſimulatus erat. Poſtquam autem ille *regem* ſalutaverat & adoraverat, cœpit eum *rex* interrogare, "qua de cauſa "non ſimul ſecum exiſſet, fugæque particeps fuiſ- "ſet?" reſpondit, "hanc ſibi à Siba illatam eſſe "injuriam. nam cum juſſus eſſet omnia ad profe- "ctionem *neceſſaria* parare, nihil curavit: ſed ver- "ba ſua, ac ſi mancipium exſtitiſſet, contempſit. "Sane ſi pedibus integris fuiſſem, fieri haud po- "tuit ut à te relictus eſſem, cum iis ad fugam *ma- "turandam* uti licuiſſet. At non contentus erat "meæ erga te, Domine, pietati obeſſe; verum in- "ſuper me calumniis adortus eſt & mendaciis im- "probe confictis. Sed novi omnem hiſce in men- "tem tuam præcluſum eſſe aditum, quæ & juſta "eſt, & amans veritatis, quam Deus etiam ipſe "vult prævalere. Nam cum ex avo meo *hiſce* ma-

πρέσβεις, ἀδελφαλοῦπος [z] εἰς τὸν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πᾶσαι ἐπίσαν οἱ Ἰσραηλῖται πορευσάμενοι ἐξ Ἀμεσσᾶ.

β'. [a] Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα [b] παρεγένετο. πάντας δ' τὰς ἄλλας ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ [c] πρὸς τ Ἰορδάνῃ ποταμὸν ἀπαντήσασα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας παῖς Σεμεΐ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, ὡς ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τ ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ὅτε οὖν τῇ Ἰούδα φυλῇ τ ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίως διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τῷ γέφυρᾳ Σεμεΐ, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ τὰς πόδας ἐδεῖτο "συγγνώναι αὐτῷ "τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ χαλεπῶναι πι- "κρὸν αὐτῷ, μηδὲ [d] τὸ πρῶτον ἡγήσασθαι τῷ πι- "μωρίᾳ ἐν ἐξουσίᾳ γιγόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ "μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐ- "τὸν [e] ἐσπούδασε". ταῦτα δ' ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Ἀβεσσαῖος ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς, "[f] Διὰ "τοῦτο οὖν, εἶπεν, ὁ τεθνήξη βλασφημήσας τὸν Χριστὸν "τοῦ Θεοῦ καθεσταθέντα βασιλεύειν; Δαυίδης δ' ἐπισφα- "φεῖς εἰς αὐτὸν, "[g] παύεσθ', εἶπεν, ὦ Σαρβίας παῖ- "δες; [h] μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ἀπὶ τ πρώτας "ταραχὰς ἐ στάσις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι "σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιέναι πὰς "κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ [i] μηδένα τῶν "[k] ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύτε, εἶπεν, ὦ Σεμεΐ, θαῤ- "ῥεῖ, [l] καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος". ὁ δ', προσ- "κυνήσας αὐτὸν, προῆλθ".

γ'. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλου ἔγγονος Μεμφίβοσθος, ῥυπαρόν τι τῶν ἐσθῆτα προκείμενος, καὶ [m] τὸν κόμιν βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τὸν Δαυίδου φυγὸν, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὸν ἐσθῆτα, κατανοήσας [n] αὐτοῦ συμφορὰν ποιοῦν ὅτι τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δ' αὐτοῦ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, "τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινω- "νὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδίκημα τοῦτ', ἔλεγε, "εἶναι Σιβᾶ. κελεύσθεις γὰρ [o] προσκυλίσασθαι τὰ πρὸς "τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνθρώπου "δὲ τινος οὕτως παρῆκουσεν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις "εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι "πρὸς τὴν φυγὴν πίστεις δυνάμενος. οὐ τοῦτο δ' μόνον "ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ, δέσποτα, εὐσέβειαν· ἀλλὰ "καὶ προσδιέβαλε, καὶ [p] διεψεύσατο κακοῖς λόγοις. [q] ἀλλ' "οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ ἀλήθεια ἡ σὴ προσίεται, δι- "καία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἂν ἰσχύειν τι βού- "λεται [r] καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυ- "νεύ-

[z] Εἰς τὸν ἰδίαν ἐπανελθεῖν] Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ. *Big.* & *Samb.* αὐτῶν ἐπ. *Vat.*

[a] Τῶν μὲν πρέσβεων] Τῶν δὲ πρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τ δὲ πρ. legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Forte τ μὲν ἂν πρεσβευτῶν. COCC.

[b] Παρεγένετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐφάνη *Hen.* & *Busb.* In *Editis* παρεγένοντο. quam lectionem ſequutus *Schotanus* hunc ſenſum verbis (vereor ne male) affingit; *quod interim, cum legati tribuum ad Amaſam veniſſent Hieroſolymas, ipſæ tribus* (aut *eorum primores*) *ſe contulerint ad regem, ut eum Jordanem trajicerent: ſed præventos eſſe omnes à Judæis* &c.

[c] Πρὸς τ Ἰορδάνῃ ποταμὸν ἀπαντήσασα] Deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Τὸ πρῶτον ἡγήσασθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦτον in *Editis*, *Aliiſque.* unde *Gelenius* vertit, *neque recepta poteſtate in ſe primum animadverteret.*

[e] Ἐσπούδασε.] Ἔσπευσε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[f] Διὰ τοῦτο οὖν,] Διὰ ταῦτα legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Παύεσθ',] Παύσασθ', & mox Σκηνὴν *Samb.* & *Vat.*

[h] Μὴ κινήσητε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* uti μὴ πισθόσης ſupra p. 390. §. 6. μὴ κινήσῃ τι in *Editis.* Si quis malit μὴ κινήσετε, ut μὴ Φονθόσης *ne occidito*, per me licet. ὦ παύεσθ', ὦπες, ὦ Σ. παῖδες κινήσει πάλιν ἡμῖν &c. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non ceſſatis, filii Saruiæ, has commovere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes.*

[i] Μηδένα τ] Μηδενὶ *Vat.* more *Thucydideo.*

[k] Ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν.] Ἁμαρτανόντων & ἁμαρτώντων in *MSS.*

[l] Καὶ δείσης] Καὶ δείσεις *Vat.*

[m] Κόμιν βαθεῖαν] יון ש ראש. REL.

* *Ut qui regis mutationem ſuam calamitatem reputaverit.*] Seque in hac afflictione devoverat permanere, donec regiam videret converti calamitatem, *Epiphan.* Calamitatem ejus non ſecus quam propriam ferens, *Gelenius*, *præteriens iſta*, *ἐπὶ τῇ μεταβολῇ ἐ βασιλείας.*

[n] Αὐτοῦ συμφορὰν] Αὐτῷ τὰ συμφορὰν *Vat.*

[o] Προσκυλίσασθαι] Προσκυλίσαι in quinque *MSS.*

[p] Διεψεύσατο κακοῖς λόγοις.] Κατεψεύσατο in iiſdem *MSS.*

[q] Ἀλλ' οἶδα] Ἀλλ' οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ ἀλήθεια προσ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Καὶ τὸ θεῖον,] Ὡς καὶ τὸ θ. *Samb.* ὡς τὸ θεῖον *Big.* & *Coll. Voſſ.*

[s] Εἰ-

"νεύσας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοὺμοῦ, καὶ τῆς "ὅλης ἡμῶν γλυκείας οφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέ- "ναι, σὺ μετρίως καὶ χρησὸς ἐφάνης, τότε μαλιστα "πάντων ἐκείνων λήθην ποιησαμενος, ὅτ' ἐξῆν σοι "τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἴχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ "σὸν ἔκεινας ἐμὲ, καὶ ὅτι τῆς τραπέζης [s] εἶχες ὁσα- "μέραι, καὶ ὅθεν ἀπελειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλι- "στα τιμωμενου". ταῦτ' εἰπων, ὅτι τὸν Μεμφί- βοσθον ἔγνω κολάζειν, ὥθ' ὡς καταψευσάμενον τ' Σι- βὰν [c] καταδικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετ' Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκεῖνῳ πάντα χαρίσοιτο φησὶν, αὐτῷ γὰρ συγγνώσκειν ὑπέρχετο, [v] τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθηναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, "[x] πάντα "μὲν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ σὲ "τὴν βασιλείαν [y] ἀπολαβεῖν".

δ' [z] Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν τῇς Παρεμβο- λαῖς αὐτῷ, Δαυίδην τε πρεπεμψαντα μέχρι τοῦ Ιορ- δάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ιεροσολύμων· γη- ροτρομεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς [a] ἐπι- μελήσεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ πάθῳ τῶν οικοι παρῆλθε τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβήν· καὶ τὸ γῆρας λέγων ἀ ταῦτην αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε [b] ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότα, ἀλλ' ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅτι ταύτην ἥκιστα [c] βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν [d] ἀπολῦσαι. ἔτε γὰρ τροφῆς ἔτε ποτοῦ συνιέναι διὰ τ' χρόνον· ἀποκεκλῆισθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα τοῖς βασιλεῦσι πέρπει τὰς [e] ἐνδιαιτωμένους. ἅτως δὲ λιπαρῶς δεομένου, "σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολυω· [f] τὸν δὲ ἐμὸν Αχίμαανον "ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω "τῶν ἀγαθῶν". καὶ Βερζελαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπεύ- ξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε [g] ὑπέστρεψεν. συνέβαινε δ' εἰς Γάλγαλα Δαυίδης, τῷ λαῷ πάντες ἤδη τὸ ἥμισυ πρὸ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ιούδα φυλήν.

ε'. Αφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τ' χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν Ιούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λαθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, εἰς δεῖν ὁμῶς πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιησασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ιούδα φυλῆς, μὴ δυσχεράναν αὐτὸς ἠξίουν προληφθέντας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ "διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ σπεύγοντες φθάσαι, "ἀ μέντοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτὸς, ἵν' "ἔχωσιν ὅπη τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλ- "θόντες". ταῦτα τῶν τῆς Ιούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰ- πόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐχ ἡσύχασαν. ἀλλ' "ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς "[h] αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνων συγγυῆ τὸν βασιλέα. "ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν, "πάντων ἡμῶν εἶναι συγγυῆς κέκρικεν. [i] καὶ διὰ

4. Berzelæum autem Galaditam, virum magnum ac bonum, quique ei dum apud Castra esset multa suppeditavit, eumque ad Jordanem usque deduxit, obsecrabat Davides ut secum iret Hierosolyma: ipsum enim cum in senectute omni cum honore tractaturum esse, eique tanquam patri curam adhibiturum & provisurum esse spondebat. At ille antiquæ sedis suorumque desiderio cum eo vivere reculabat: atque dicens, se non ea esse senectute ut voluptatibus frueretur, cum jam annum octogesimum attigerit, sed ut obitui & sepulturæ prospiceret, ideo ab ipso, si sibi quod gratum esset facere voluerit, dimitti *obnixe* petebat. nam per ætatem se neque cibi neque potus jucunda intelligere posse: imo etiam aures sibi occludi ad tibiarum sonos & modulationem aliorum instrumentorum, quibus oblectari solent qui cum regibus vivunt. Cum vero ita instanter rogaret, "te quidem, "ajebat *rex*, dimitto: filium vero Achimanum "permitte mihi. nam ei de bonis omnibus imper- "tiam." Et quidem Berzelæus, relicto filio & rege adorato, precatusque ut omnia ei prospere cederent quæ in animo agitaret, domum est reversus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa se habens & *integram* Judæ tribum.

Berzelæus à rege, magna ei pollicito, petiit, ut in patriam redire liceret. 2 *Regum*, c. 19.

ſ. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis *Israeliticæ*, magna eos comitante multitudine; conquestique sunt *apud eum* de tribu Judæ, quod ad eum clam se contulisset, cum simul omnes unanimes ei obviam processisse debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam cum ejus cog- "nati essent, idcirco & cura & amore *suo alios* præ- "vertere festinarunt, non tamen quasi munera, "quia præcesserunt, ipsi acceperint, ita ut inde "justas rem ægre ferendi causas habeant, qui se- "rius ad eum venerint." Cum hæc dixissent tribus Judæ duces, non acquieverunt aliarum tribuum principes, sed, "nos quidem, responderunt, mira- "ri subit, ô fratres, quod regem vos vestrum so- "lum cognatum appelletis. nam qui in omnes po- "testatem à Deo accepit, *is* nos omnes cognatio- "ne

Dissidium inter Israelitas & Judæos. 2 *Regum*, c. 19.

s Εἶχες.] *Coll. Big.* εἶχ' *Voss.* εἶχε.

t Καταδικάζειν.] Ita locum constitui ex *MSS.* (adstipulantibus *Coll. Big.* & *Voss.*) favente quidem *Epiphanio.* in *Editis.* δικαίζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενον φησὶν.

v Τῆς οὐσίας αὐτῷ.] Τὰ ἡμίσεα τῆς οὐσίας αὐτῷ *MSS.* eodem plane sensu cum *Editis.*

x Πάντα μὲν,] Ita *Vat.* paulo concinnius, quam in *cæteris.* πάντ' ἐχέτω μὲν, εἶπεν, ὁ Σίβας in *Editis.* πάντ' ἐχέτω, εἶπεν, Σιβᾶς *Big.* & *Samb.*

y Απολαβεῖν.] Παραλαβεῖν *Vat.*

z Βερζελαῖον δὲ.] Ita ut supra, p. 391. §. 8. antea Βερζίλλαι in plerisque *Codd.*

a Επιμεληθήσεσθαι,] Sic *MSS.* ἐπιμελῆσθαι in *Editis.*

b Απολαύειν τ' ἡδέων,] Iterum è *MSS.* ἀπολαῦσαι in *Editis.*

c Βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι] Βουλομένῳ, & mox τὰ κατ' ἐπιθυμίαν αὐτῷ *Vat.*

d Απολῦσαι.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.* & *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* ἀπολαῦσαι in *Editis.* alteram lectionem veram esse ostendunt sequentia, οὐδὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω.

e Ενδιαιτωμένους.] Συνδιαιτωμένους *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

f Τὸν δὲ ἐμὸν Αχίμαανον] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* τὸν δὲ Αχίμαανον ἐμὸν. Juxta *Epiphanium* Αχιμάν. Unde patet veterem hunc locum obsedisse mendam. nam in textu *Hebraïco* nominatur *Chimham.* apud LXXII. Χαμααὰμ aut Χαναάν.

g Υπέστρεψεν.] Επέστρεψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

h Αὐτῶν ἀποκαλοῦντας] Ita *Samb.* & mox μόνον *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν & dein μόνον.

i Καὶ διὰ τοῦτο μὲν] Καὶ διὰ τοῦτ' ὁ μὲν λαὸς ἄπας *Big. Samb.* & *Vat.*

"ne attingere cenſendus eſt. ideoque cum totus "quidem populus undecim partes habeat, * nos "vero unam, & tamen natu majores ſumus, etiam "præter æquum feciſtis, qui furtim & nobis inſciis "voſmet ad regem recepiſtis."

Sabæus Iſraëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

6. Dum in hunc modum inter ſe colloquerentur *tribuum* duces, vir quidam improbus & ſeditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, cum ſe in medium proripuiſſet, magna voce clamabat ad multitudinem, "nemo noſtrum habet in Davide partem, aut in Jeſſæi filio ſortem." Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum ſequuti ſunt, rege relicto. Sola autem ei permanſit tribus Judæ, illumque in regia Hieroſolymis collocavit. Et fecit quidem *rex*, ut concubinæ, cum quibus congreſſus eſt filius ejus Abeſalomus, in alias ædes migrarent, juſſis curatoribus omnia eis neceſſaria ſuppeditare, ipſe vero ad eas *poſtea* non accedebat. Dein autem Ameſſam imperatorem conſtituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinebat: præcepitque, ut, collectis quantas poſſet è tribu Judæ copiis, poſt triduum ad ſe veniret, ut, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipſum contra Bochoriæ filium *in pugnam* emitteret. Cum autem egreſſus eſſet Ameſſa & in militum delectu inſtituendo procraſtinaſſet, comperto ipſum non maturare reditum, tertia die rex ad Joabum dicebat, "haud ſibi expedire in re Sabæi "dilationem pati; ne forte copiis majoribus com- "paratis plus damni det, pluſque negotii *ipſis* fa- "ceſſat quam ab Abeſalomo acceperant. Itaque "ne tantillum cunctare, ſed, aſſumptis quæ ad manus ſunt militibus & ſexcentorum cohorte, cum "Abeſſæo fratre tuo hoſtem perſequere, & ubicunque illum fueris aſſequutus fac ei congredia- "ris. Ocyus te move ut illum prævenias, ne urbes "munitas nactus in cauſa ſit nobis dimicationum "multique ſudoris."

Davides concubinas ſuas in cuſtodiam dat. 2 Regum, c. 20.

Ameſſam ad copias colligendas mittit.

Eo ultra tempus præſcriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum perſequatur.

Joabus, ad Sabæum perſequendum profectus; Ameſſam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

7. Joabus autem ſecum ſtatuebat nihil morari; ſed fratre viriſque ſexcentis aſſumptis, reliquiſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus eum comitari juſſis, ad Sabæum perſequendum profectus eſt. Cumque Gabaonem perveniſſet (illa autem vicus eſt XL. ſtadiis ab Hieroſolymis diſtans) Ameſſæ, qui magnum *ſecum* adduxerat exercitum, obviam factus eſt. At Joabus, cum gladio accinctus eſſet & thorace indutus, accedente ad eum ſalutandum Ameſſa, id de induſtria egit ut enſis quaſi ſponte è vagina excideret; eoque mox à terra ſublato, & altera manu, tanquam Ameſſam prope adſtantem deoſculari vellet, barba *illius* prehenſa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium & omnino flagitioſum perpetrans, quod juveni bono & cognato & innocenti ab ipſo invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipſius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de cauſa jam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipſius ſcelus honeſti ſpecies excuſare videbatur, quod fratrem Aſaëlum vindicaſſe exiſtimaretur: Ameſſæ vero cædi nihil hujuſmodi prætendi potuit. Cæſo

"τῷ μὲν λαὸς ἅπας [k] ἑνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ [l] πρεσβύτεροι ἐσμεν, καὶ οὐκ ἐπιη- "σατε δίκαια, κρύφα καὶ λεληθότως ἐλθοντες πρὸς τὴν "βασιλέα".

ε'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τὶς πονηρὸς, καὶ σφόδρα χαίρων, ὄνομα [m] Σαβαῖος, ὑὸς Βοχορέως, τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτ' ἔχει τὶς ἡμῶν πρὸς Δαυίδην μοίρας, ὅτε "κλῆρον πρὸς τῷ Ιεσσαίου παιδί". καὶ μετὰ τὰς λόγχας σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὴν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ιούδα φυλὴ, ᾗ κατέῤῥησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ιεροσολύμοις βασίλειον. ᾗ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ ὑὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Αβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσέταξας αὐτοῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια [n] τοῖς ἐπιμελομένοις, αὐτὸς δ' [o] οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδεικνυσι δὲ τὸν Αμεσσὰν στρατηγὸν, ᾗ τῷ ταξιν αὐτῷ, ἐφ' ᾗς Ιώαβος ἦν, δίδωσιν· [p] ἐκέλευσέ τε, στρατιὰν ὅση δυνατὸν) συναγαγόντα ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, μεθ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, παραδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δυναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα [q] τῷ υἱῷ Βοχορέως. ἐξελθοῦσι δὲ Αμεσσᾶ, ᾗ περὶ τὴν ἄθροισιν τῆς στρατιᾶς [r] βραδύναντι, ὡς οὐκ ἐπανήκει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς [s] τὸν Ιώαβον ἔλεγεν, "οὐκ εἶ- "ναι [t] σύμφορον ἀνοχὴν τῷ Σαβαίῳ διδόναι· μὴ, γνώ- "μενος ἐν πλείονι παρασκευῇ, μειζόνων κακῶν ᾗ πρᾶ- "γμάτων αἴτιος, ἢ Αβεσάλωμος αὐτοῖς κατέῤῥησε, γνῆ. "μὴ πρόῃμενε τοίνυν ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ὅσην παρὰ- "σὼν δυναμιν, ᾗ τοὺς ἑξακοσίους μετ' Αβεσσαίου δὲ ἀδελ- "φοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον· καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν "καταλάβῃς ὄντα, πρόφθη συμβαλεῖν. παῤῥάσσου δ' "αὐτὸν φθάσας, μὴ, πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, "ἀγῶνας ἡμῖν ᾗ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ".

ζ. Ιώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους [v] παραλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δυνάμις ἦν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἔπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν [x] Σαβαῖον. ἤδη δ' ἦν ἐν [y] Γαβαῶ· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν Ιεροσολύμων· γενομένου, [z] πολλὴν Αμεσσᾶ δυναμιν ἀγαγόντος, ἀπλούτησεν αὐτῷ. περιζωσάμενος ᾗ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος. Ιώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι δὲ Αμεσσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν· βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν Αμεσσὰν ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων δὲ· γνοὺς λαβόμενος, ᾗ προσιόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν. [a] ἀσεβὲς ἔργον διαπραξάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν [b] καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ προς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Αβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτοῦ τὸ παρανόμημα προφάσεις ὑπερεπὴς [c] σύγγνωσον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ασάηλος [d] ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος· δι' δ' Αμεσσᾶ φόνος

ἐδόκει

[k] Ενδεκα μοίρας ἔχει,] Juxta *S. Literas* δέκα. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20.

* *Nos vero unam,*] Vel ſcribendum ὑμεῖς *vos* &c. vel de ſingulis Iſraëlitarum tribubus eſt intelligendum. HAV.

[l] Πρεσβύτεροι ἐσμὲν] Καὶ πρωτεύομεν ἐγὼ ἢ σύ LXXII.

[m] Σαβαῖος,] Σαβεὶς *Vat.* paſſim. Σαβεὶ LXXII.

[n] Τοὺς ἐπιμελομένους,] Τοῖς ἐπιμελομένοις ſolus *Vat.*

[o] Οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς.] Οὐκ ἔτ' ἐπλ. *Samb.*

[p] Ἐκελεύσέ τε,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* ἐκέλευσε δὲ σε.

[q] Τὸν υἱὸν Βοχορέως.] Τὸν Σαβαῖον υἱὸν Βοχορέως legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[r] Βραδύναντι,] Βραδύνοντι *Big.* & *Samb.*

[s] Τὸν Ιώαβον] Articulum non agnoſcit *Vat.*

[t] Σύμφορον] Συμφέρον *Vat.*

[v] Παραλαβὼν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρέλαβε in *Editis*, commode ſatis.

[x] Σαβαῖον.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβὲκ.

[y] Γαβαῶ· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα] Ita cum *Vat.* ut ſupra, p. 363. §. 3. in *reliquis* Γαβαών. HUDS. Lib. v. Ant. Jud. c. (*I.*) §... Γαβαωνῖ) ᾗ κατοικοῦντες ὕστερα τοῖς Ιεροσολύμοις· vid. etiam lib. VIII. c. 12. §. 5. SPANH.

[z] Πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν] Οὐ πολλὴν Αμεσσᾶ δυναμιν ἀγαγόντος juxta *Epiphanium*, qui vertit, *occurrit ei Amaſa ut ſalutaret eum, non multo adhuc exercitu congregato.*

[a] Ἀσεβὲς ἔργον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἀσεβὲς, ut & ᾗ ante παντελῶς.

[b] Καὶ συγγενῆ] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* γειτνιῶντα συγγενῆ.

[c] Σύγγνωσον ἐδόκει ποιεῖν,] Sic *Vat. Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* σύγγνωσον.

[d] Ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος·] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐκδεδικεῖσθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

ἐπεὶ

ὐδὲν τοιοῦτον ἔχει φάρμακον. ἀποκλείναντος [c] δ' τὸν στρατηγὸν ἐδίωκε τὸν Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα [f] πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾶν ἐντέλλόμενον πρὸς τὸν στρατιὰν, ὅτι πέφονεκε μὲν Ἀμεσσᾶς δικαίως ὢν μετ' αἰτίας [g] κολαζόμενον, εἰ δ' Φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτοῦ τῷ στρατηγῷ Ἰωάβῳ, καὶ Ἀβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένου δ' τοῦ σώματος ὅπου τὴν ὁδὸν, καὶ πᾶσος ὁ στρατὸς [h] ἐπ' αὐτὸ συρρέον[τ]ος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πολέων [i] προσιόντων, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, ἔθηκεν αὐτὸν καὶ κάλυψε ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ἰωάβῳ διωξόμενοι δ' αὐτοὺς Ἀβὲ πάσης τῆς [k] Ἰσραηλίτιδος χώρας τοῦ Σαβαῖον, δηλοῖ τὸν ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν, [l] Ἀβελμαχέα λεγομένην. ἀφιγμένος δ' ἐκεῖ, καὶ τὴν πόλιν περικαθίσας τῷ πόλιν, καὶ [m] χαράκωμα περὶ αὐτὴν πήξάμενος, ἐπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὸ τεῖχος, καὶ καταβάλλειν αὐτό. μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τοῦ ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς [n] Ἀφεστήκει.

η'. Γνώμιον δέ τι σῶφρον καὶ σωτηρίον, [o] ἐπ' ἐχάτης ἤδη τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται Ἀφ' τῶν ὁπλιτῶν τοῦ Ἰωάβου. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ "Θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, "ἵνα τοὺς πολεμίους [p] τοὺς Ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ πα- "ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. σὺ δ' ἀπορθάζεις μη- "τρόπολιν Ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ περθῆσαι, μη- "δὲν ἐξαμαρτοῦσαν". ὁ δ' [q] ἵλεως μὲν εὔχεται τοῦ Θεὸν [r] αὐτῷ ἁμαρτάνειν· "[s] αὐτὸς δ' ὅτως ἔχειν, εἶπεν, ὡς "μηδένα δεῖ λαὸν φονεῦσαι, ἢ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βάλε- "ται τηλικαύτην. λαβὼν μέντοι παρ' αὐτῶν τοῦ ἀντά- "ρανδα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν [t] Σαβαῖον μὲν τὸν "Βοχορίου, παύσασθαι [v] τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν "ἀπάξειν". ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ [x] τὰ ἀφ' τοῦ Ἰωάβου, μικρὸν ἔπιχειν δεηθεῖσα· τὴν γὰρ κεφαλὴν ἀφ- ἕξεως αὐτοῦ [y] ῥιφθήσεσθαι τοῦ πολεμίου. καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ "βάλεσθ', εἶπεν, κακοὶ κακῶς μὴ "τέκνων ἀπολέσῃ ἐν γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ "καὶ μηδενὸς ἐστι γνωρίμου, καὶ τοῦτον ἔχειν ἀντὶ Δαυίδου "τοσοῦτ' ἀνηρετήσαντο [z] ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύ- "ναμιν τοσαύτην ἐν πολεμοῦντα ἀνταίρειν μίαν πόλιν"; πείθει, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμοῦσης [a] Σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ἰωάβου στράτευμα. τούτου γενομένου [c] σημαίας ἀνακληθείσης ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, παύσας ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίζει δ' [d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, [e] Ἀδωράμον δ' ἐπέστησεν ἐπὶ τοῦ Φόρων, καὶ [f] Σαβάθην καὶ Ἀχίλαον ἐπὶ τῶν [g] ὑπομνηματογράφων· [h] Σουσὶν δὲ γραμματέα, Σαδώκην δὲ καὶ Ἀβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

autem imperatore Sabæum perſequebatur, uno relicto apud cadaver: cui juſſerat clamare ad exercitum, Ameſſam quidem juſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque ejus Abeſſæum ſequi debere. Cum autem corpus *mortui* ad viam jaceret, totaque multitudo ad id confluëret, majorique, ut in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos *ei appoſitus* cum *corpus* inde tuliſſet, & in agrum procul à via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabæum perſequitur, indicat quidam eum ſe recepiſſe in urbem munitam quæ Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet & exercitu urbem obſediſſet, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus ſuffoderent & everterent. nam quod urbis iſtius cives eum *portis patentibus* non exceperant, valde eis iraſcebatur & ſuccenſebat. *Joabus Abelmacheam obſidet.* 2 *Regum*, c. 20.

8. Verum muliercula quædam, proba ſimul & ſapiens, cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. Cumque *ille* acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges & exer- "citus duces conſtituerit, ut Iſraëlitarum hoſtes *à* "*finibus ſuis* amoverent, facerentque ut pacem cum "omnibus colerent. Tu vero conaris primariam "Iſraëlitarum urbem, quæ nihil deliquerit, expu- "gnare & depopulari." Atque ille quidem Deum propitium ſibi permanere precatur: "ipſum vero "non ita ſe habere, dicebat, ut è populo quem- "piam perditum iret, nedum ſibi in animo eſſe ut "urbem adeo magnam exciſam velit: ſed, ſi ipſi "ad ſupplicium dederetur Sabæus Bochoriæ filius, "qui contra regem rebellaverat, ab obſidione diſ- "ceſſurum & exercitum abducturum eſſe." Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipſum obteſtata ut pauliſper à vi deſiſteret (fore enim *dicebat* ut caput perduellis de muro ipſi confeſtim projiceretur) ad cives deſcendit: & cum dixiſſet, "vultiſne "mali cum liberis & conjugibus male perire pro- "pter hominem improbum & plane ignotum; "eumque pro Davide, cujus tanta in vos exſtant "beneficia, in regem habere, unamque urbem tam "magno validoque exercitui reſiſtere?" perficit, ut illi abſciſſum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum *Joabus* regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obſidionem ſolvit: & Hieroſolyma reverſus denuo copiis univerſis præficitur. Quin & rex Banajam præpoſuit ſatellitibus *regiis* & ſexcentorum cohorti; voluitque ut Adoramus eſſet à tributis, & Sabathes & Achilaus à commentariis: atque Suſam ſcribam conſtituit, & Sadocum & Abiatharum pontifices. *Sabæo caput abſciſſum.* *Davidis officia.* 2 *Regum*, c. 20.

[c] Δὲ τοῦ στρατηγοῦ] Δ' αὐτὸν, ἐδίωκε *Hen.* & *Busb.*

[f] Πρὸς τῷ νεκρῷ] Sic cum *MSS.* in *Editis* πρὸς τοῦ νεκρόν.

[g] Κολαζόμενον,] Ita *Big* & *Gen.* κολαζῶντος *Baſ. Samb.* & *Vat.* Illa καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενον non agnoſcit *Vet. Interpr.*

[h] Ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος,] Ἐπ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* Mox aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſuper eum confluëret, & cum quadam defunctis miſericordia moraretur & Joabum ſequi tardaret.*

[i] Προσισαμένοι,] Ita in *iiſdem MSS.* ἰσάμενοι in *Editis.*

[k] Ἰσραηλιτῶν χώρας] Ἰσραηλιτῶν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*

[l] Ἀβελμαχᾶ] Ἀβὲλμαχᾶ in nonnullis *MSS.* Videſis *Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20. Ἄβελ πόλις τοῦ Παλαιστίνης, νῦν Ἀβὲλὰ ὀνομαζόμη. *Theodoret.* ΕΡΩΤ. λθ'.

[m] Χαράκωμα περὶ αὐτὴν] Χάρακας *Vat.* Χάρακα *Hen.* & *Busb.*

[n] Ἀφεστήκει.] Forte διεστήκει. COCC.

[o] Ἐπ' ἐχάτης] Ἐν ἐχάτοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐν ἐχάτοις *Vat.*

[p] Τοὺς Ἑβραίων ἐξάρωσι] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

[q] Ἵλεως μὲν εὔχεται] Ἵλεων *Big.* & *Samb.*

[r] Αὐτῷ ἁμαρτάνειν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*, *Aliiſque.*

[s] Αὐτὸς δ' ὅτως ἔχειν,] Αὐτὸς δ' οὐχ' ὅτως ἔχειν, εἶπεν, ὥσί τινα Ϝ λ. *Vat.*

[t] Σαβαῖον μὲν Ϝ Βοχορίου] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβαὼ μὲν ὁ χοβορίου.

[v] Τῆς πολιορκίας] Τὴν πολιορκίαν *Vat.*

[x] Τὰ ἀφ' τοῦ Ἰωάβου,] Illud τὰ ex *Cod. Samb.* & *Coll. Voſſ.*

[y] Ῥιφθήσεσθαι] Ῥιφήσεσθαι τὴν Ϝ πολιμίου *Big. Samb.* & *Vat.*

[z] Τοσαῦτ' ἀνηρετήσαντο] Τοῦ τοσαύτα *Big.* & *Samb.* Ϝ τὰ τοσαῦτα *Vat.*

[a] Υμᾶς βασιλέως,] Ημᾶς *Big.* & *Vat.*

[b] Σαβαίου.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Σοβαῖ.

[c] Σημαίας ἀνακληθείσης] Σημείας *Busb. Hen.* & *Vat.*

[d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς] Βανίαν *Big.* & *Samb.*

[e] Ἀδωράμον] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Ἀδέραμον *Samb.* Ἀάρωμον in *Editis.* Ἀδώραμον juxta *Epiphanium.*

[f] Σαβάθην] Ita in *Editis.* Σαφάθην καὶ Ἀχίλαον *Big.* & *Samb.* Σαβάκην καὶ Βαχίλαν juxta pleroſque *Epiphanii* libros. Ἰωσαφατὸν ὁὸν Ἀχιλούδ *Vat.* forſan è *Sacro Volumine.*

[g] Ὑπομνηματογράφων·] Ὑπομνηάτων *Vat.*

[h] Σουσὶν δὲ] Σοῦσὶν *Big.* & *Samb.*

CAP.

CAP. XII.

Ut fame liberati erant Hebræi, cum Gabaonitis satisfactum esset pro cæsis civibus: & quæ res contra Palæstinos præclare gestæ erant à Davide virisque ejus fortibus.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς ϗ λιμὸς ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τ̃ Γαβαωνιτ̃ν δίκ̃ν λαβόντων ὑπὲρ τ̃ ἀνῃρημένων· οἷά τε καλῶς ὠφήσαν κ̓ τ̃ Παλαιστίνων ὑπὸ τὸν Δαυίδου Ϲ τ̃ σὺν αὐτὸν ἀνδρείων.

Fames ob Sauli in Gabaonitas sævitiam. 2 Regum, c. 21.

POst hæc autem, fame regionem premente, Davides supplex à Deo petiit ut populi misereretur, & causam morbi ejusque remedium indicare veliet. Cumque prophetæ respondissent, "postulare Deum ut Gabaonitæ vindicarentur, quos "Saulus rex deceptos præter jus & fas interemerat, non servato juramento quod illis olim Jesus "imperator & senatus juraverat; at vero, si Ga"baonitis pœnas pro cæsis civibus, quas ipsi volue"rint exigere, permittat rex, se cum illis in gra"tiam rediturum & populum à calamitate libera"turum promittebat." Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad se accersit, eosque interrogabat, quid sibi fieri vellent. Cum vero illi septem Sauli sobolis homines ad supplicium deposcerent, rex perquisitos eis tradidit, ita ut Memphibostho Jonathæ filio parceretur. Postquam vero viros acceperant Gabaonitæ, *illos* pro arbitrio pœnis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, & terram ad fructuum productionem revocare liberatam ab ea quæ fuerat siccitate; rursusque rerum copia & abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem post bello Palæstinos rex adoritur; & commisso prælio cum eos in fugam vertisset, *magno impetu* illos persequutus solus relictus est. Cumque jam defatigatus esset, forte ab uno ex hostibus conspectus est, nomine quidem Acmone, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos siclos pendebat, atque thoracem catenatum & gladium, *è fuga* conversus in eum irruit, quasi certus occidere hostium regem. nam præ lassitudine pæne fatiscebat. At Abessæus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hostem vero *victum* interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex *vitæ* discrimen adierit: eumque jurejurando obstrinxerunt principes, non iterum egressurum esse secum in prælium, ne, si ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid gravioris passus fuerit, omnia ab ipso manantia populo perirent & intercidirent beneficia, non solum quæ ab eo jam acceperant, sed & quæ vitâ ipsius longius productâ porro accepturi essent.

Cum satisfactum esset Gabaonitis terra fame liberatur.

Cum Palæstinis tribus immanis staturæ pugnant totidem Israëlitæ. 2 Regum, c. 21.

2. Palæstinis autem *iterum* ad urbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognovit, exercitum in ipsos expedivit. At tunc quidem strenuissime dimicavit & laudem præclaram adeptus est Sobacchis Chettæus, unus ex iis quos fortissimos habuit Davides. nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, & propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque ut Hebræi superiores *è pugna* discederent. Atque post cladem istam acceptam Palæstini bellum redintegrarunt: ac, misso in eos à Da-

Μετὰ ϗ ταῦτα τ̃ χώρας λιμῷ [i] φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαυίδης τ̃ Θεὸν ἐλεῆσαι τ̃ λαὸν, κ̓ τ̃ αἰτίαν αὐτ̃ κ̓ τ̃ ἴασιν φανερὰν ποῆσαι τ̃ νόσ. τ̃ ϗ προφητ̃ν εἰπόντων, "βούλεσθαι τ̃ Θεὸν ἐκδικίας "τυχεῖν τὰς Γαβαωνίτας, ὓς Σαοὺλ ὁ βα"σιλεὺς ἀποκτείνας παρὰ δίκην ἐξαπατήσας, κ̓ τὰς ὅρ"κους αὐτοῖς ὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε κ̓ ἡ γερου"σία μὴ φυλάξας· [k] ἐὰν τοίνυν δίκ̃ν λῦ αὐτοὶ δέ"λασιν οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τ̃ ἀνῃρημένων, παύ"σῃ τὸν αὐτοῖς πρόσφορον, διαλλαγήσεσθαι κ̓ τ̃ ὅχλον "ἀπαλλάξειν τ̃ κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα πρὸς τ̃ προφητ̃ν ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τ̃ Θεὸν, μεταπέμπεται τὰς Γαβαωνίτας, κ̓ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ̃ δ' ἐκ ϗ γένους ϗ Σαούλ πρὸς ἀφανισμὸν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθ Φεισάμενον τοῦ Ἰωνάθ παιδός. πρὸς ἁλισκόντες δ' οἱ Γαβαωνῖται τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν πρόσφορον ὁ Θεὸς, κ̓ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν, ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. κ̓ πάλιν ἐθήνησεν ἡ τ̃ Ἑβραίων χώρα. στρατεύεται ϗ [l] μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, κ̓ συμβαλὼν μάχῃ αὐτοῖς καὶ τρεψάμενον, ἐμονώθη διώκων. καὶ γηράμενον [m] ἔκλυτον ὤφθη ὑπὸ τίνος τ̃ πολεμίων, [n] Ἀκμονος μὲν τέκνωμα, Ἀραφὼ ϗ παιδός. οὗτος μὲν καὶ ἀπόγονος τ̃ γιγάντων. ἔχων ϗ καὶ ξυστὸν, οὗ [o] τὸν λαβὸν συνέλκειν στάθμὸν τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα [p] ἁλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπισπεύσας ὡς ἀποκτείνων τ̃ τ̃ πολεμίων βασιλέα. παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος [q] ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τ̃ βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε ϗ τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ̃ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, κ̓ ὅσων ἔτι μεθέξοι πολὺν βιώσαντος χρόνον.

β'. Συνελθόντων [r] δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς [s] Γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτὰς στρατιάν. ἠγώνισε δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠυδοκίμησεν [t] Σοβαχὶς ὁ Χεττ̃ῖος, εἷς τῶν σὺν Δαυίδου ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων σπορὰν τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, αἴτιός τε τ̃ νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυίδ

---

i Φθειρομένης,] Διαφθειρομένης *Vat.*

k Ἐὰν τοίνυν δίκ̃ν] Εἰ τοίνυν *Vat.*

l Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετὰ πολὺν χρ. *Big. Samb. & Vat.*

m Ἔκλυτον ὤφθη] Ἔκλυτον Hesych. ἠνδοξ̃ν, τίμιον· melius itaque ἡρέμα ϗ, ἔκλυτον ὤφθη ita verti debuit: *conspicuus factus*, nisi ἔκλυτον idem hic sit quod ἐκλελυμένον dissolutus, nempe dissolutum est, & hic interruptum; erat enim jam labore dissolutus *Rufinus*, omisit *Gelenius*. Ἀλωτ. lib. 1. c. 19 §. 3. μιγεῖσι συμπλοκαῖς ἐπακτίλων ἔκλυτοι. SPANH.

n Ἀκμονος μὲν] Ἰσσεῖος μὲν τέκνωμα, Ραφὼ ϗ παιδός *Vat.* ut puto ex LXXII. juxta *Epiphanium*, Ἀχιμὰν μ. τ. Ἀραφάτου ϗ π.

o Τὸν λαβὸν συνέλκειν] Forte ἡ λαβὴ vel ὁλκὴ συνέλκει. COCC.

p Ἁλυσιδωτὸν] Lege ἁλυσιδέτ̃ν. COCC.

q Ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς] Articulum inserui ex *Big. Samb. & Vat.*

r Δὲ τῶν Παλαιστίνων] Οὖν τ̃ Π. *Vat.*

s Γαζάραν πόλιν,] *Al.* Γάζεραν & Γάζηραν. HUDS. Γεζὲρ LXX. Γάζαν leg. Gelen. Γαζαρὰ tamen legitur inf. lib. VIII. c. 6. § 1. & lib. XII. c. XI. §. 2. ubi Ἀζὰ ὄρους, *Rufin.* Gazara. 1 Maccab. IX. 15. Ἀζώτου ὄρους· *Rufin. hic*: usque ad Gazara, ut proinde legerit μέχρις Γαζάρας· cujus mentio hic fit. SPANH.

t Σοβαχὶς ὁ Χεττ̃ῖος,] Σοβάχης *Big. & Samb.* Σοβοχαῖος *Vat.* mox Χεταῖος pro Χεττ̃ῖος legendum censet *Schotanus*.

δε πέμψαντ@, ἠλέγξοσε [v] Νεφάν@ ὁ συγγ@ὴς αὐτ@. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ [x] τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, κ@ὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. Διωλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, [y] ἐστρατοπέδευσαν [z] πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῆς Ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψ@ ἐξ πηχῶν· δακτύλους δ' ἐν [a] ἑκατέρῳ τῶν βάσεων κ@ὶ τῶν χειρῶν ἑνὶ πλείοσοτέρους εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ὁπ τῆς οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδ στρατιᾶς, τούτῳ [b] μονομαχήσας Ιωνάθης ὁ [c] Σαμᾶ υἱ@ς, ἀνεῖλέ τε αὐτὸν· κ@ὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμεν@, δόξαν ἀρετείας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔτ@ γὰρ ὁ Παλαιστῖν@ ἤυχε τῶν Γιγάντων ἀπόγον@ εἶναι. μὴ ὢν τούτῳ τῷ μάχῃ, οὐκ ἔτι τοῖς Ισραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμέν@ δ' ἤδη πολέμων ὁ Δαυίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας [d] ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς [τ] Θεὸν καὶ ὕμνους [e] συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ [f] τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν [τ] Θεὸν, καπί τε τῶν [τ] καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν, καὶ [τ] τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ [τ] [g] ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστι τὸ τρόπον. ἡ μὲν [h] κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπεται πλήκτρῳ· ἡ δὲ [i] νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρέεται. κύμβαλά τε δὴ πλατέα [k] μεγάλα χάλκεα. καὶ πρὶ μὲν τούτων ὀπὶ τοσοῦτον ἡμῖν, ὥστε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴν [τ] προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ πρὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ διασημότατοι καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὀκτὼ [k] τεττάρακοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. Φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι [k] χώρας ὑπαγαγέσθαι [k] μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτ@ μὲν οὖν, [l] Ἰέσσαι@ υἱ@ς [m] Αχεμαΐε. ὃς πολλάκις εἰς τὴν παράταξιν ἐμπηδῶν τῶν πολεμίων, οὐ πρὶν [n] ἀνεπαύετο μαχόμεν@, πρὶν [o] συναγωγὴν αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ Ελεάζαρ@ υἱ@ς [p] Δωδεΐε, ὃς ἦν μετὰ [τ] βασιλέως ἐν [q] Αρασάμῳ. οὗτός ποτε, τῶν Ισραηλιτῶν καταπλαγέντων τὸ πλῆθ@ τῶν Παλαιστίνων καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ [τ] αἵματος προσκολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ισραηλίτας ἰδόντας [τ] [l] ἐκκλιμένους ὑπ' αὐτοῦ [r] τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἀπὸ τῶν ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄρασθαι, τοῦ μὲν Ελεαζάρου κτείναντος, ἑπομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ἦν Ιλᾶ μὲν υἱ@ς, [s] Σεβὰς δ' ὄνομα. καὶ ἦτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον [t] αὐτῶν παραταξαμένων, ὡς οἱ

vide exercitu, ſtrenue ſe geſſit Nephanus ipſius cognatus. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, ipſum interemit, & reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipſorum in acie ceciderant. Nec longo poſt intervallo caſtra metati ſunt ad urbem quæ non longe à finibus Hebræorum regionis diſtabat. Habebantque ſecum hominem ſex quidem cubitos altum: cui vero in utroque pede & utraque manu digiti erant plures quam naturæ conveniret. Huic itaque Jonathas Samæ filius, ex exercitu contra illos à Davide miſſo *prodiens*, duello congreditur, ipſumque peremit: &, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit. nam & Palæſtinus iſte ſe à Gigantibus prognatum eſſe jactabat. Poſt hanc autem pugnam tum demum Iſraëlitas bello laceſſere deſierunt *Palæſtini*.

3. Jam vero Davides, bellis & periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnoſque compoſuit, vario carminum genere. etenim tam verſus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum inſtrumenta confecerat, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non ſolum Sabbatorum, ut appellantur, die, ſed & aliis feſtis ſolennibus. Iſta autem inſtrumenta hujuſmodi ſunt ſpecie. Cinyra quidem, decem intenſa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim ſonos habens, digitis pulſatur. Cymbala ad hæc ærea erant magna lataque. Atque de illis quidem hæc à nobis eatenus dicta ſufficiant, ne prorſus ignorata eſſet inſtrumentorum iſtorum natura.

Hymni Davidis & muſica inſtrumenta. 2 *Regum.* c. 22.

4. Porro omnes, quos circa ſe habuit rex, ſpectatæ erant fortitudinis. Horum vero maxime illuſtres, magnæque ob res præclare geſtas celebritatis octo præcipue & triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perſpectæ erunt cæterorum virtutes. nam iſti adeo viribus pollebant, ut & regiones ſubigere & gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus *illorum* Jeſſæmus Achimæi filius. qui, non ſemel in hoſtium aciem ſe conjiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidiſſet. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodeiæ, qui cum rege erat apud Araſamum. Hic, cum aliquando Iſraëlitæ hoſtium multitudine conſternati eſſent in fugam, unicus ſubſtitit: & cum hoſtibus congreſſus *tam* multos illorum cæcîdit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæſerit; & Iſraëlitæ, ubi viderant Palæſtinos ab ipſo in fugam verſos, deſcenſu facto è montibus, eos perſequerentur, & tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem ſtragem edente, multitudine vero *duntaxat* ſequente & cæſos ſpoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palæſtinis prælio, cum, in loco qui

Quos hæbuerit Davides fortiſſimos. 2 *Regum*, c. 23.

[v] Νεφάν@ ὁ συγγ@ὴς] Νεφὰν *Big.* & *Samb.* Εφὰν *Vat.* & *Epiphan.* adeo ut ex ἠλέγξοσεν Εφὰν factum exiſtimarem ἠλέγξοσε Νεφάν.

[x] Τῶν Παλαιστίνων,] Τῶν omittit *Vat.*

[y] Εστρατοπέδευσαν] Εστρατόδευσαν *Vat.*

[z] Πρὸς τῇ πόλει] *Scaliger* πρὸς τῇ Γίτθᾳ πόλει, ut conſtat ex *S. Literis.* HUDS. Forte πρὸς τινι πόλει. COCC.

[a] Εκατέρῳ] Forte ἑκατέρᾳ. COCC.

[b] Μονομαχήσας Ιωνάθης] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* μονομαχεῖ in *Editis.*

[c] Σαμᾶ υἱ@ς,] Σαμὰ *Big.* & *Samb.* dein τοῦ ἀδελφοῦ adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* forſan è *S. Literis.* illa verba margini adſcripta habet *Samb.* ſed non agnoſcit *Epiphan.*

[d] Απολαύων τὸ λοιπὸν] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀπολαῦσαν perperam in *reliquis.*

[e] Συνετάξατ@] Συνανετάξατ@ *Big.* & *Samb.*

[f] Τριμέτρους,] Vide *Annott.* ad hanc vocem alibi & G. *Voſſium* de *Artis Poëticæ Natura* & *Conſtitut.* c. XIII. §. 2. & 5.

[g] Ὀργάνων ἰδέα] Sic *MSS.* in *Editis* ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τ@ τῷ.

[h] Κινύρα,] Ita cum *Samb.* & *Big.* κινύρα in *aliis*, minus recte, ut oſtendit *Bochartus* in *Colon. Phœnic.* l. 2. c. 7.

[i] Νάβλα,] Conf. inf. lib. 8. c. 3. §. 8. SPANH.

[k] Χώρας ὑπάγεσθ@] Ita *Big.* & *Samb.* χώρας in *Editis*, *Aliiſque.*

[l] Ἰέσσαι@ υἱ@ς] Ita *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ισσαιος. Ἰέσσ@ juxta *Epiphanium.*

[m] Αχεμαΐε.] Αχεμαΐου *Big.* & *Samb.* Αχιμαΐε *Epiphan.* Αχεμάνε legit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S. Tom.* 2. p. 680.

[n] Ανεπαύετ@ μαχόμεν@,] Ανεπαύσατ@ *Big.*

[o] Συναγωγὴν αὐτῶν] Οκλαγωγίαν ſolus *Vat.*

[p] Δωδεΐε,] Δωδὲ *Epiphan.*

[q] Αρασάμῳ.] Γιραμαμῳ *Vat.* in *Epiphanii* codicibus varie, *Sarpha*, & *Sarcha* & *Reſpha.*

[r] Τοὺς Παλαιστίνους,] Illud τοὺς è *MSS.* ut & mox illa ἀπὸ τῶν ὀρέων. quæ etiam *Epiphanius* agnoſcit.

[s] Σεβὰς δ' ὄνομα.] Κισαβαῖ@ vel Κισαβαῖ@ in *MSS.* apud *Epiphanium* habemus *Semeas filius Eli.*

[t] Αὐτῶν παραταξαμένων,] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτῷ in *reliquis.*

qui Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, poſtquam Hebræi rurſus copiis illorum perterriti fugere cœperant, ſolus inſtar exercitus & aciei conſtitit: & alios quidem illorum ſternebat, alios vero, ipſius vim & impetum non ſuſtinentes, ſed in fugam ſe conjicientes, inſectatus eſt. Atque has quidem res manibus pugnaque tres iſti præclare geſſerunt. Quo vero tempore, cum rex eſſet Hieroſolymis, ex inopinato venit Palæſtinorum exercitus bellum *ei* illaturus, Davides quidem in arcem aſcendit, ut ante diximus, Dei oraculum de bello conſulturus; caſtris vero hoſtium in ea valle poſitis quæ uſque ad Bethleem urbem pertingit, viginti ſtadiis ab Hieroſolymis diſtantem, Davides ſociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portæ vicino, *ſubinde* mirans, an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, *quod* ſane *ſe* malle, quam ut magnam opum vim *ſibi* daret. tres iſti viri, hiſce auditis, è veſtigio excurrerunt, &, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque *de puteo* aqua rurſus *eadem* per caſtra ad regem reverſi ſunt. * adeo ut Palæſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos præ paucitate contempſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, † dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe, ideoque haud fas eſſe ut eam biberet. Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſæus Joabi frater. nam & hic una die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banajas, genere ſacerdos. à duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, provocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperavit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendæ magnitudinis, eum provocaſſet, inermis armatum & ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, & vivum adhuc & pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin & hoc facinoribus ejus jam memoratis accenſeri meruit, aut ut primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut ut *illis* par. Deo enim *terris* nivem mittente, *forte* in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque *puteo* os anguſtum eſſet, illo nive occluſo in manifeſto erat vitæ periculo. Itaque de exitu & ſalute deſperans rugire occœpit. At Banajas fera audita (tunc enim *illac* iter faciebat) atque eo, unde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

Vide pag. 371. §. 1.

Εβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ἀλλ' ἔφευγον ὡς τάχιστα· καὶ τὰς μὲν αὐτῶν καταβαλὼν, τὰς δὲ καταπήσας ὑπὸ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραπέντας [v] ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χερῶν καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν [x] Ιεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως, ἐπῆλθεν [y] ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμήσουσα, Δαυίδης μὲν ὑπὲρ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προεφήκαμεν, πυθόμενος θεὸν περὶ τοῦ πολέμου· ἡ δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολὴ ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι [z] πόλεως Βηθλεὲμ διατεινούσης, [a] σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ [b] πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοιεν [c] αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσαι, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα [d] δίδοιτο. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἦσαν, ὥρμησαν [e] εἰσδραμόντες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς Βηθλεέμ, καὶ, τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς Παλαιστίνους, καταπλαγέντας αὐτῶν τὸ θράσος καὶ τὴν ὀλιγωρίαν, ἠρεμῆσαι, [f] καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς πολεμῆσαι, καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ τοῦ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδυνεύσας αἵματι φόνου ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν [g] αὐτὸ πιεῖν. ἔπασθαι δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν [h] ηὐχαρίστησεν αὐτῷ. μετὰ τούτους ἦν ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς Αβεσσαῖος. καὶ γὰρ ὅτε μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διασήμων ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ γένος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς [i] ὡπλισμένον, τῷ δόρατι τὸ σκεῦος βαλὼν, ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ [k] αὐτὸν ἄοπλον, καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσεληλυθότων δ' ἄν τις αὐτοῦ καὶ τούτοις τοῖς προφημένοις πράξεσιν, ἢ ὡς [l] πρῶτον αὐτῶν κατ' ἀξίωσιν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. στενοῦ δ' ὄντος τοῦ χωρίου, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγέντος αὐτοῦ τῇ χιόνι. πόρον οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐθρυχᾶτο. τοῦ δ' ἱερέως ἀκούσας ὁ [m] Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθὼν [n] καταβὰς εἰς τὸ χωρίον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, φόνον ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα [o] τρεῖς, τοιαῦται τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

ν Εδίωξε.] Εδίωκε *Big.* & *Samb.*

x Ιεροσολύμοις ὄντος δὲ βασιλέως,] Vide 2 *Regum*, c. 23. v. 13. & *Scholiaſtem* in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. II. p. 681. ut & *Cedrenum*, p. 86. & *Glycam*, p. 180.

y Ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμήσουσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν,] Hæc omnia abſunt in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

z Πόλεως Βηθλεὲμ διατεινούσης,] Βηθλεέμων πόλεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Βηθλεέμης πόλεως *Vat.*

a Στάδιους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι,] At Bethleemum longius aberat, 6. videlicet miliaria Romana Hieroſolymis. REL.

b Πρὸς τῷ λάκκῳ] Ἐν τῷ λάκκῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat. Busb.* & *Hen.*

c Αὐτὸ κομίσαι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

d Δίδοιτο.] Δοίη *Big. Samb.* & *Vat.*

e Εἰσδραμόντες,] Εἰσφαμόντες *Vat.*

* *Adeo ut Palæſtini*,] Ita ut Pal. eorum fiduciam & magnanimitatem obſtupeſcentes, quia ſic pauci eos contemnerent, à dimicatione ceſſarent, *Epiphan.* Attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere, *Colon.*

f Καὶ μηδὲν] Vid. Lib. de Maccab. §. 3.

† *Dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe*,] Dicens ſe nolle hominum ſanguinem bibere, qui aquam vitæ ſuæ periculo petierunt, *in S. Literis.*

g Αὐτὸ πιεῖν.] Αὐτῷ *Samb.*

h Ηυχαρίστησεν αὐτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐυχαριστήσας.

i Ωπλισμένον,] Sic *Vat.* & *Vet. Interp.* ὡπλισμένου τῷ δόρατι, τὸ σκεῦος λαβὼν αὐτ. in *Editis.* ὡπλισμένου, δόρατί τε τῷ σκ. λ. αὐτ. *Big.* & *Samb.*

k Αὐτὸν ἄοπλον,] Αὐτῷ τὸ ἄοπλον *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πρῶτον αὐτῶν] Sic *Vat.* &, ut puto, *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *reliquis.*

m Βαναίας,] Βανίας paſſim *Big.* & *Samb.* ut & LXXII.

n Καταβὰς] Καὶ καταβὰς *Vat.*

o Τρεῖς,] Τρεῖς abeſt *Big. Samb.* & *Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.* & quidem recte.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οπ Δαυίδ αριθμήσαι τ̃ , ὁ λαὸς τὴν πιμωρίαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκώλυσεν ἔλεον.

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numerassit Davides, luit supplicium: atque ut illud divina cohibuit misericordia.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυίδης [p] βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῶν [q] Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, [r] ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ Θεῷ [s] πλέον ἡμίσικλον, προσέταξεν Ιωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα [t] τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δ' οὐκ ἀναγκαῖον [v] εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη· προσέταξε γὰρ μηδὲν [x] μελλήσαντα, βαδίζειν ἐπὶ τὸν ἐξαριθμησιν τῶν Ἑβραίων. Ιώαβος γὰρ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματέας, ἐπιὼν τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον εἰς κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν [y] ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς [z] Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμήσας γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλήν. [a] μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν [a] ἁμαρτών. ἦν γὰρ τῶν ἄλλων Ισραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ γὰρ Ιούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν [b] πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν.

Populum numerari jubet Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων [c] τῷ Δαυίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν ὑμενῆ γίνεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. Γάδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἣν ἂν δοκιμάσῃ· πότερον θέλει λιμὸν γῆς ἔτη [d] ἑπτὰ, ἢ τρεῖς μῆνας [e] πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ [f] λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν [g] ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἅ δὴ προσῆκε, τὸ δεῖν ἐξ ἀνάγκης γῆς, φήσαντος, καὶ [h] κελεύσαντος ἀπαγγεῖλαι ταχέως, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ Θεῷ· λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱτήσειεν [i] ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ [k] μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς, ἂν δέ γε ἕλοιτο τοὺς τρεῖς μῆνας [l] νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνθρωποκτόνους [m] ἔχων πρὸ αὐτῶν ἐν φρέασι, [n] καὶ λαβὼν τοῦτο μηδὲν φοβήσεσθαι, εἴλετο τὸν πόλεμον, [o] ἡγησάμενος τὸ πάθος κοινὸν ἐν βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον ἴσον ἀπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

Ætherum cum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat, ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit, ut regionem obiret & multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente, nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur; sed jussit ut omni absque mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Joabus autem assumptis *ad hoc negotium* principibus tribuum & scribis, cum Israëlitarum terram perlustrasset, & quanta fuit *illorum* multitudo computassset, post menses novem & dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum *recensiti* populi retulit, absque tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israëlitarum numerus nongenta millia *hominum* qui arma ferre & militiæ nomen dare poterant: Judæ vero tribus seorsim quadraginta millia conficiebat.

2. Deinde cum Davidi declarassent vates, Deum ipsi periratum esse, supplex orare cœpit & obsecrare, ut propitius fieret sibique noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit suis in finibus septem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menses hostibus cedere, an Hebræos pestilentiæ morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, *animi* discruciabatur, atque valde confusus erat. At cum vates dixisset, necesse esse ut hoc fieret, jussissetque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex, secum reputans, quod, si famem optaret, contra alios *hoc* facere videretur, dum ipse quidem extra metum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod à viris fortissimis stiparetur, & loca ei essent præsidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, præfatus melius esse in Dei quam hostium manus incidere.

Pestem præ ceteris malis eligit Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

3. Ista cum vates accepisset, *ea* Deo nunciatum ivit. *Pestis sævit in Israëlitas. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.*

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, [p] ἀπήγγελλε τῷ Θεῷ.

[p] Βουλόμενος γνῶναι] Βουληθεὶς *Hen.* & *Busb.*

[q] Μωϋσέως] *Sc.* mandatorum, quæ per Moysen dederat Deus, oblitus; *Exod.* c. 30. v. 12. Vide *Schotanum* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 740. Τῶν Μωϋσέως ἐντολῶν legisse videtur *Vetus Interpr.*

[r] Ὃς προεῖπεν,] Εἰπόντος ἐν *Hen.* & *Busb.*

[s] Τὸ ἡμίσικλον,] Τὸ ἥμισυ juxta *Epiphanium.* atque ita expresse legit *Cedrenus* (p. 69.) ex ipso *Josepho.*

[t] Τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι.] Τὸν ἀριθμὸν in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

[v] Εἶναι φήσαντος] Εἶναι deest *Vat.*

[x] Μελλήσαντα,] Μελήσαντι *Big.* & *Samb.* μελήσαντος *Vat.* nec μελήσαντι nec μελήσαντι agnoscit *Epiphan.* qui vertit, *sed jussit numerum Hebræorum insigniter adimpleri.*

[y] Ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ] Ἐπέδωκε *Big. Samb.* & *Vat.*

[z] Μετενόησε γὰρ] Aut verba plusquam in suo codice habuit *Epiphanius*, aut, quod raro ab illo factum, de ingenio addidit: nam vertit, *pœnituit autem Davidem quod dinumerasset populum, eo quod deliquisset in Deum.*

[a] Ἁμαρτών.] Ἁμαρτῶν solus *Samb.*

[b] Τεσσαρακοντα μυριάδες ἦσαν] Judæis centum millia detraxit, & Israëlitis addidit. *Schotanus* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 741. τεσσαρες χιλιάδες *Epiphan.*

[c] Τῷ Δαυίδῃ] Τῷ deest *Vat.* ut & mox ὁ Θεός.

[d] Ἑπτὰ ἔτη,] Ita in *S. Literis* juxta *textum Hebr.* in 2 *Sam.* c. 24. at τρία ἔτη LXXII. ut & tam in *textu Hebr.* quam *Gr.* 2 *Paralip.* c. 21. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 28.

[e] Πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν] Ita cum *Big.* & *Samb.* & non πολεμίους cum *Editis*: quòd illud usitatius sit in prosa quam hoc.

[f] Λοιμὸν ἐνσκῆψαι] Sup. lib. IV. c. 6. §. 12. λοιμῷ ταύτην ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὴν νόσον· Ἐνσκῆψαι apposite usus hac voce de Peste à Deo immittenda; sic Æschylus Pers. v. 717. λοιμὸς τις ἦλθε σκηπτός· & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 27. -- ὁ γὰρ πυρφόρος θεὸς Σκῆψας ἐλαυνὴς λοιμὸς ἔχθιστος πόλει SPANH.

[g] Ἐλυπεῖτο,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐλυπεῖτο in *reliquis.*

[h] Κελεύσαντος ἀπαγγεῖλαι] Κελεύοντος *Vat.*

[i] Ἔδοξε τοῦτο] Δόξειε *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[k] Μὲν ἀφόβως,] Μέντοι *Vat.*

[l] Νικωμένοις αὐτοῖς,] *Coll. Voss.* & *Big.* νικομένους αὐτούς.

[m] Ἔχων πρὸ αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἔχοι.

[n] Καὶ λαβὼν τοῦτο] Καὶ οὐκ ἂν λάβῃ τοῦτο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[o] Ἡγησάμενος τὸ πάθος] Ἡγησάμενος πάθος *Big.* & *Samb.*

[p] Ἀπήγγελλε τῷ Θεῷ.] Ἀπήγγειλε *Samb.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Hen.*

ivit. Tum ille peſtem & interitum immiſit Hebræis. Uno autem modo non obierunt: neque ita ut facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem unum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis & occaſionibus, cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, & ægritudo clam ingruens mortem quam oculiſſime afferebat. aliis quidem derepente cum graviſſimis doloribus & acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quæ paſſi ſunt maceratis, & ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis præfocati ejulabant; nonnullique, domeſticorum alicui juſta ſolventes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa & uſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt *hominum* ſeptuaginta millia. Jamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi jacebat, Deum obſecrans oranſque ut peſtem ſedaret, & jam mortuis contentus de cætero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma *ſublimis* ferebatur gladio etiam evaginato, ad Deum exclamabat, "ſe utpote paſtorem dignum eſſe ſuppli-"cio, greges vero ſervari *meruiſſe*, ut qui nihil *ma-*"*li* commiſerint:" ſupplexque poſcebat ut ira in ipſum domumque ipſius patriam univerſam ſæviret, populoque parceret.

Sedatur pœnitentiam agente Davide. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

4. Tum Deus, precibus *iſtis* exauditis luem compeſcuit: ac, miſſo ad eum Gado vate ei præcepit ut confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, araque conſtructa illic Deo ſacrificia perageret. Davides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, ſed illico ad locum ſibi condictum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, ut vidit regem cum filiis *ſuis* omnibus verſus ſe tendentem, ad ipſum accurrebat. Erat autem genere quidem Jebuſæus, Davidis vero præcipuus amicus: quapropter nihil mali adverſus illum admiſit, cum urbem evertebat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante, cur ad ſervum dominus accederet, reſpondebat, ad emendam ex eo aream, ut in ea altare Deo exſtrueret, & ſacra faceret. At ille, & aream & aratra & boves in holocauſtum ſe ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo ut ſacrificium acciperet. Rex vero ajebat ſe illum ſimplicitatis ergo & magnanimitatis diligere, illumque à ſe gratiam iniiſſe: illum autem obſecrabat ut *certo* pretio iſta omnia ſibi addiceret, haud enim fas eſſe gratuitas hoſtias immolare. Cum vero Oronnas dixiſſet ſe facturum eſſe quicquid *ille* vellet, quinquaginta ſiclis aream ab illo emit *rex*, araque exſtructa rem divinam fecit & ſolida cremavit ſacrificia, & victimas pacificas obtulit. unde placatus eſt Deus, iterumque propitius factus. Contigit autem ut hic locus eſſet in quem Abramus olim filium ſuum Iſacum adduxit, ut eo ſolidum faceret ſacrificium, &, cum ad puerum ju-

1 Paral. c. 21. Davides, jubente Deo, aram exſtruit in area Oronne. 2 Reg. c. 24. & 1 Paral. c. 21.

Ubi olim Iſacus arae admotus, & ubi poſtea conditum eſt Templum.

ὁ ἢ τ λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ᾽ ὑ μονοτρόπως· ὑδ᾽ ὥστε ῥᾴδιον καταγνῶναι γνόσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίας δ᾽ αὐτὸς αἰτίας κ φθορὰς ὑδ᾽ ὑπενοῆσαι δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλ γ ἐπ᾽ ἄλλῳ διεφθείρετο, κ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ὀξείαν τὴν πλοῦτον ἐπέφερε. τ μὲν αἰφνιδίως μετ᾽ ἀλγημάτων σφοδρῶν Ϛ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων· ἐνίων ἢ Ϛ μαραινομένων τοῖς παθήμασι, κ μηδ᾽ εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὰ παυτελὲς δαπανωμένων. οἱ δ᾽ [q] αἰφνίδιον σκότος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόν γ ὠθισπιγεῖς [r] ἀπώμωζον· ἔνιοι ἢ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, [s] ἐναπέθνησκον ἀτελεῖ τ ταφῆς. ἀπώλοντο ἢ, ἑξαμείνης ἔωθεν τ λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτὸς ἕως [t] ὥρας ἀρίστου, [v] μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε ἢ ὁ ἄγγελ τὴν χεῖρα [x] ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμπων. ὁ ἢ βασιλεὺς σάκκον [y] ἐνδεδυμέν γ ἔκειτο κ τ γῆς, ἱκετεύων τ Θεὸν Ϛ δεόμεν γ ἤδη λωφῆσαι, κ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δ᾽ εἰς τ ἀέρα ὁ βασιλεὺς, κ θεασάμεν γ τ ἄγγελον δι᾽ αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τ Θεόν· "ὡς αὐτὸς "ἐγὼ δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ ἢ πρόβατα σώ-"ζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". καὶ ἠντιβόλει τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν Ϛ τὴν θυσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθαι ἢ ℊ λαοῦ.

δ. Κατακύσας ἢ ὁ Θεὸς τ [z] ἱκεσίας, ἔπαυσε τ λοιμόν· κ πέμψας Γάδον τ προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι πρόθυσόμενα εἰς [a] τὴν ἄλω ℊ Ιεβουσαίου [b] Ορόννα, κ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ [c] θυσίας ὑπὲρ τελέσαι. Δαυίδης δ᾽ ἀκούσας οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ᾽ ὡὺς [d] ἔπραξεν ὑπὲρ τ [e] παρηγγελμένον αὐτῷ τόπον. [f] Ορόννας ἢ τ σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τ βασιλέα προσιόντα Ϛ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ Ϛ προσεκύνησεν. ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Ιεβουσαῖος, φίλος δ᾽ ὐ τοῖς μάλιστα Δαυίδου· [g] κ διὰ τοῦτ᾽ αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ℊ δὲ Ορόννα πυθανομένου τί [h] παρεῖη πρὸς τ δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσασθαι παρ᾽ αὐτοῦ τὴν ἄλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ [i] Θεῷ, κ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ ἢ, καὶ τὴν ἄλω, [k] εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα Ϛ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, κ τ Θεὸν ἡδέως εὔχεσθαι τὴν θυσίαν [l] προσέσθαι. ὁ ἢ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τ ἁπλότητ Ϛ τ μεγαλοψυχίας, ἔλεγε, κ δέχεσθαι τὴν χάριν· πιπρᾶναι δ᾽ αὐτὸν ἀξίᾳ λαμβάνειν πάντων. ὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ὑπὲρ τελεῖν. ℊ ἢ Ορόννα φήσαντ πρᾶσιν ὅ, τι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ᾽ αὐτοῦ τὴν ἄλω· κ, οἰκοδομήσας τ βωμὸν, ἱερούργησε κ ὁλοκαύτωσε, κ θυσίας ἀνέθυσεν εἰρηνικάς. καταπεφεύγεται ἢ τούτοις τὸ θεῖον, κ πάλιν ἤμενες γίνεται. σπεύδει δ᾽ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τ τόπον Αβραμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ισακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, κ μέλλον ἀποσφάττεσθαι ℊ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι

q Αἰφνίδιον σκότος] Αἰφνιδίως juxta *Epiphan.*

r Απώμωζον·] Ita *Big.* in *ceteris* ἀπεμώζον.

s Εναπεθνησκον] Hoc ipſo verbo utitur *Thucydides* in deſcriptione peſtis Athenienſis. ἐπαπεθνησκον habent *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ωρας ἀρίστου.] Ita & LXXII. inter *ſex horas* coërcet *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 38. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* Tom. 2. p. 743. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 24.

v Μυριάδες ἑπτά.] Χιλιάδες ἑβδομήκοντα apud *Cedrenum.*

x Επὶ τὰ Ιεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ τὰ *Vat.*

y Ενδεδυμένος ἔκειτο] Ενδυτάμενος ἔκειτο κ' γῆς ſolus *Vat.*

z Ικεσίας,] Ita cum omnibus *MSS.* ἱκετείας in *Editis.*

a Τὴν ἄλω ℊ Ιεβουσαίου] Conf. ſup. cap. 3. §. 3. SPANH.

b Ορόννα.] Alibi (in *Annott.* ad p. 371. §. 3.) Ορφόνα. At *Bochartus* (in *Hieroz.* Part. 1. Lib 2. c. 38.) malit hîc Ορόνα & illic Ορφόνα reſcribere. Ορνᾶ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & LXXII. Ορνὰ *Hen.* & *Busb.* in *Epiphanii* codicibus varie, Oronnas, Orpha, Orna & Orphni. Vide *Annott.* ad p. 371. §. 3.

c Θυσίας ἐτελέσαι.] Θυσίαν *Vat.*

d Εποίησεν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἔπραξεν *libavit* in ſuo codice habuit *Epiphanius.* facili errore pro ἔπραξεν vel ἔπραδεν. in *Editis*, *Alſiſque* ἔπεμψεν.

e Παρηγγελμένον] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *reliquis* προσαγγελμένον.

f Ορόννας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *ceteris* Ορόννα.

g Καὶ διὰ] Ea de re ſup. cap. 3. § 3. SPANH.

h Παρεῖη πρὸς τ δοῦλον] Πρεῖη *Big.* & *Samb.* παρῇ *Hen.* & *Busb.*

i Θεῷ,] Ita in omnibus *MSS.* & in aliquot *Epiphanii* libris. in *ceteris* & in *Editis Gr.* κυρίῳ.

k Εἶπε,] Εἶπεν αὐτῷ *Vat.*

l Προσέσθαι] Προσεσθαι *Samb.* (προσεῖσθαι *Coll. Voſſ.*) προσεσθαι *Big.*

m Εκφα-

νῆναι παρεσῶτα τῷ βωμῷ, ὃν Ϛ κατέθυσεν ὁ Αβραμος ἀντὶ τ παιδὸς, ὡς προφήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς ἰδίας αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγωημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, [m] ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τ λαὸ παντὸς, καὶ [n] οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. παότλως δ' ἰσέχως ἀφῆκεν εἰς τὸ γωησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰ Θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγε οἰκοδομήσειν αὐτὸ τὸν ἰὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ἀναδέχεσθαι.

gulandum ſe accingeret, aries ex improviſo apparuit altari adſtans, quem & Abramus pro filio, quemadmodum ante diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem ſuam à Deo exauditam eſſe, ſuumque ſacrificium ab eo benigne acceptum, cenſebat totum illum locum appellare aram populi univerſi, templumque *illic* Deo ædificare. Quod ſane appoſite ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum miſſum dicebat, fore ut templum eo loci exſtrueret ipſius filius, qui ei in regno ſucceſſurus erat. *Lib. 1. c. 14.*

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυίδης εἰς οἶκον τ Θεοῦ· καὶ, Αδωνία βασιλεύειν ἐπιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς [o] παροίκους, καὶ ηὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος προφέρειν τοὺς λίθους· [p] τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοὺς ἐρχαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. [q] ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεσται, Τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ [r] Σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε, ταῦτα προσκευάζεσθαι υἱῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τ οἰκοδομίας τ ναὸ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίῃ νέος ὢν, καὶ τ τοιούτων ἄπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ προκειμένην ἔχων ἀπερίλῃπτον τὸ ἔργον.

β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, [s] κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βεβούλευτο κωλύσειν ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον, προεῖπεν δ' ὅτι Σολομὼν [t] οἰκοδομήσει τὸν "ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθήσομένου τὸ ὄνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ "ἐπηγγέλλετο τὴν δ' Εβραίων χώραν εὐδαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ [u] καὶ πρὸ "τῆς γενέσεως ἀποδεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, "πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τύχης προηγούσης "ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος· "καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ Μωϋ"σέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ πα"ραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν ὑπὸ σοῦ βασι"λεύοντος εἶπεν αὐτῷ γενέσθαι, σπέδασον ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μη"δὲ [x] ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰ σοὶ, πρὸ "τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, "χρυσοῦ μὲν [y] ἤδη τάλαντα σεσφραγισμένα μύρια, [z] δέ"κα δὲ ἀργυρίου μυριάδας παλαίων. χαλκὸν δὲ καὶ "σίδηρον ἀριθμῷ πλείονα σεσταθεικα· ξύλων δὲ καὶ "λίθων ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς

CAP. XIV.

Quod multa paravit Davides in ſtructuram ædis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declaravit.

HOC autem vaticinio accepto juſſit rex ut recenſerentur inquilini: & inventa ſunt eorum centum & octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia conſtituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit. atque ex iſtis ter mille & quingentos operariis præfecit. Quin & magnam vim ferri ac æris in opera *deſignata* paravit, & materiam cedrinam multam & ſtupendæ magnitudinis, Tyriis & Sidoniis hanc illi mittentibus. ipſis enim per literas ſignificaverat ut ligna ei ſuppeditarent: dicebatque ſuis amicis hæc ſe jam apparare, ut filio ei ſucceſſuro materiem ad manus congeſtam templo ædificando relinqueret, & ne tunc illam conquireret cum juvenis eſſet & propter ætatem iſtiuſmodi rerum imperitus, ſed eam in promptu habens opus abſolveret. *Davidis apparatus ad Templi exſtructionem. 1 Paral. c. 21.*

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, quamprimum imperium adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens; "quod ipſum, cum id fa"cere in animum induxerat, prohibuerit Deus, ut"pote ſanguine & bellis pollutum; veruntamen "prædixerit fore ut Solomon ex filiis natu mini"mus ſibi templum ædificaret, qui ſcilicet hoc "nomine vocaretur, cujus ſe quidem veluti pa"trem curam habiturum eſſe pollicebatur, terræ "vero Hebræorum *magnam* ſub ipſo felicitatem "largiturum, cum aliis bonis cumulatam, tum eo "quod omnium maximum eſt, pace & quiete ab "hoſtibus & diſcordiis civilibus. Tu itaque, cum "à Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris de"ſignatus, da operam ut & cætera dignum te "præbeas ejus providentia, pietatem colens & ju"ſtitiam atque fortitudinem: mandata quoque e"jus & leges per Moyſen traditas cuſtodi, & ne "patiare alios peccare. Templum autem, quod te "regnante ſtrui ſibi voluit, modis omnibus age ut "Deo perficiatur, nihil attonitus operis magnitu"dine, neque ejus difficultatem pertimeſcens. nam "ut omnia tibi ante obitum meum parata ſint "efficiam. Scito ſane collecta eſſe auri quidem "decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin & æs & ferrum innumerabile con"geſſi: & ad hæc lapidum & lignorum materiæ "vim immenſam. Præterea habes fabrorum "la- XI. *Davides hortatur Solomonem ut ad Templi exſtructionem ſe cum alacritate accingeret. 1 Paral. c. 22.*

m Εκρινε τ τόπον ἐκεῖνον] Vide 1 Par. c. 22. v. 1.

n Οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ.] Ἀλλὰ ἀπείχθη πρὸς τ Θεὸν adjicit *Zonaras.*

o Παροίκους,] Προσηλύτους LXXII.

p Τρισχιλίους δ] Auctoritate *MSS.* καὶ ante τρισχιλίους, quod in *Editis* exſtabat, delevi.

q Ητοίμασε δ] Ητοίμα ſolus *Vat.*

r Σιδωνίων.] Σιδονίων *Big.*

s Κατασκευάσαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* κατασκευάσαι τ ναὸν αὐτὸν τῷ Θεῷ οἰκοδομεῖν *Baſ.* & *G.* κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτῷ οἰκοδομεῖν Δαβδεξαμένῳ *Vat.*

t Οἰκοδομήσει τ ναὸν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis οἰκοδομήσοι.

u Καὶ πρὸ τ γενέσεως] Καὶ inſerui ex *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀποδειλιάσας] Ἀποδειλιάσης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

y Ηδη τάλαντα] Vocem ἤδη accepi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

z Δέκα δ] Hic *Joſephus* diſſenſit à *S. Literis*: in quibus, *auri centum millia talentorum, argenti decies centena millia.* Hac de re videſis *Villalpandum* tom. III. p. 412. *Brerewoodum* de *Ponderibus*, c. 6. & *Uſſerium* in *Epiſt.* ad *L. Cappellum*, p. 214.

"lapidariorum & lignariorum multas myriadas: &
Verba etiam ea de re facit ad populum. 1 Paral. c. 22.
"si quid hisce defuerit, tu supplebis. Quapropter
"hoc opere absoluto gratus eris Deo, ejus gau-
"dens patrocinio." At post hæc populi etiam principes adhortatus est, ut in structura filium *pro virili* adjutarent, & ab omni malo immunes Dei cultui curando *unice* vacarent. fore enim ut pro his vicissim accipiant pacem pulchramque rerum administrationem, quibus homines pios justosque remunerare solet Deus. Cum autem templum esset exstructum, jussit arcam in eo reponi & vasa sacra, quæ multo ante templum habuisse debuerant, nisi patres nostri mandata Dei neglexissent, qui præceperat ut quamprimum nacti fuissent hanc terram ipsi templum ædificarent. Atque ista quidem Davides ad principes filiumque suum loquutus est.

Abesace Davidis fotrix. 3 Regum, c. 1,
3. Jam vero ætate ingravescente, ejusque corpore præsenio frigescente, alsiosus factus est, ut ne quidem multarum vestium injectu calesceret. Cum autem medici convenissent, suasissentque, ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquisita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus auxilium fore, fovente cum puella) inventa est in urbe una femina omnium feminarum *ejus ætatis* pulcherrima, Abesace nomine, quæ solummodo cum rege somno se dando eum calefaciebat. nam præ senectute rebus venereis uti & cum feminis consuescere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

Adonias regnum affectat. 3 Regum, c. 1.
4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis singulari pulchritudine & proceritate, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abesalomo similis, ipse regni spe elatus erat, & amicis dicebat; oportere ipsum imperium suscipere. atque currus multos & equos & præcursores viros quinquaginta sibi comparavit. Quæ cum pater videret, neque ipsum *verbis* castigabat, neque reprimebat quo minus ejusmodi quid animo versaret: ac ne eo *quidem* processit ut scisciteretur, quem in finem ista ageret. Adjutores autem Adonias habebat, Joabum imperatorem & Abiatharum pontificem: solique *conatibus ejus* resistebant, Sadocus pontifex, & Nathanas vates, & Banajas satellitum præfectus, & Semeis Davidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Cum autem Adonias convivium apparasset extra urbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes præter Solomonem vocasset, quin & secum assumpsisset Joabum imperatorem & Abiatharum & principes tribus Judæ; at Sadocum pontificem & Nathanam vatem & Benajam satellitum *regiorum* præfectum, & quotquot ab altera parte steterunt, non invitasset ad convivium: hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beethsaben detulit Nathanas vates,
Beethsabe, Nathana eam summonente, à Davide regnum Solomoni petit. 3 Reg. c. 1.
Adoniam scilicet pro rege se gerere, idque inscio

"μυριάδας καὶ πιστόνων· ἂν δέ τι [a] τύποις σοὶ προσ-
"δέῃ, σὺ προθήσεις. [b] γινομένῳ τούτῳ τέλει, ἄρεσ-
"ἐσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην." [c] προσπαρεκε-
λεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας ἅμα λαῷ, τὴν οἰκοδομίας [d] συλ-
λαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν
εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν [e] ἀσχολεῖν. [f] καρπώσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνης καὶ εὐνομίας, οἷς ἀμείβεται
τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέν-
τος δὲ ναοῦ, [g] τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προσέ-
ταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, περὶ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔ-
χειν, εἰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ μὴ παρήκασιν ἡμῶν οἱ πατέ-
ρες, ἐνθλαμένους μὴ τὸ τὴν γῆν ταύτην καταχεῖν οἰκο-
δομήσαι ναὸν αὐτῷ. τοῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυί-
δης καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸς διελέχθη.

γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τὸ σῶμα τοῦ αὐτῷ
ψυχομένου διὰ τὸ γῆρας, [h] δυσελγὴς ὑπῆρχεν, ὡς
μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων θερμαίνεσθαι ἀ-
ναθερμαίνεσθαι. σπανιζόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβαλλομένων
ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας κόρην ὡραίαν παρα-
θέντος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· θέρμη γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ
ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, ἠλπίσθη καὶ τὴν κόρην· [i] ἐξε-
λέσθαι δὲ παλὴ γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναι-
κῶν, [k] Ἀβισάκη τὸ γένος, ἡ συγκοιμωμένη [l] μόνον τῷ
βασιλεῖ συνεθέρμαινεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως οὐ πρὸς τὰ
ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν
ταύτης τῆς παρθένου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ πατὴρ [m] Δαυίδης, νεανίας κάλλει καὶ μέγε-
θος, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ [n] Λιγιθῆς γεγονὼς, Ἀδω-
νίας δὲ προαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ
[o] τὴν διάνοιαν, αὐτὸς [p] ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο, καὶ
πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ περιβα-
λεῖν. καταισκευάσατο δὲ ἅρματα πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεντή-
κοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ
ἐπεπλήττειν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως· οὐδὲ
μέχρι τοῦ [q] πυθέσθαι, διά τι ταῦτα πράττειν, [r] προήχθη.
συνεργὸς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ τὸν ἀρ-
χιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δ' ἀντέστησαν, ὁ ἀρχιερεὺς
Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης [s] Ναθάνας, καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ
τῶν σωματοφυλάκων, καὶ [t] Σεμεὶς ὁ Δαυίδου φίλος, καὶ
πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δ' Ἀδωνίου προσκαλεσαμένου
δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν [u] τὴν ἐν τῷ βα-
σιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς
χωρὶς Σολομῶνος· παρακαλοῦντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώα-
βον καὶ Ἀβιάθαρον καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα [x] φυλῆς,
τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα [y] Σάδωκον καὶ Νάθανον τὸν προ-
φήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάν-
τας τοὺς ἐκ τῆς ἑταιρίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν
ἑστίασιν· τοῦτο πρὸς τὴν Σολομῶνος καταμηνύσασι μητέρα
[z] Βεθσαβεὴ Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασι-
λεύς

[a] Τούτοις σοὶ] Τοῦτον solus *Vat.*

[b] Γινομένῳ τούτῳ τέλει,] Ita *Bas.* Γινομ. τ. τ. ἄρεσ- ἵνα τὸν θεὸν ἔχων πρ. *Samb.* Γιν. τ. τ. ἄρεσ- ἵνα τὸν θεὸν αὐτὸν ἔχων *Big.* Γίνῃ τὰ νῦν ἄρεσ- τὸν θεὸν ἔχων προστάτην *Vat.* unde (præfertim cum *Epiphanius* habeat, *esto igitur optimus gubernator Deum habendo patronum*) legendum censeo, Γίνῃ τούτῳ ἄρεσ-, τὸν θεὸν ἔχων προστάτην.

[c] Προσπαρεκελεύσατο] Conf. inf. lib. VIII. c. 5. §. 2. SPANH.

[d] Συλλαμβάνεσθαι] Συλλαμβάνεσθαι *Big.* & *Coll. Voss.*

[e] Ἀσχολεῖν.] Εὐσχολεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[f] Καρπώσεσθαι γὰρ] Καρπώσασθαι solus *Vat.*

[g] Τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν] Ita *Big.* τὴν κιβωτὸν αὐτὸν ἀποθέσθαι *Samb.* τὴν κιβωτὸν αὐτῷ ἀπ. *Vat.* τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι *Bas.* & *G.* Sic *Epiphanius* vertit, *arcam eum præcepit illic & sacra vasa recondere.*

[h] Δυσελγὴς ὑπῆρχεν,] Δύσελγος in *MSS.*

[i] Ἐξελέσθαι δὲ] Εὑρέθη *Vat.*

[k] Ἀβισάκη τὸ γένος,] Ita in *Græcis* omnibus. Ἀβισάκη *Cedreno.* Ἀβισάγη juxta *Epiphanium.*

[l] Μόνον τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἡ συγκ. τῷ βασιλεῖ συνθέρμαινεν αὐτὸν μόνον.

[m] Δαυίδου,] Τοῦ Δαυίδου *Samb.*

[n] Λιγιθῆς γεγονὼς,] Λιγίθης *Samb.* Λιγίθης *Vat.* Λιγίθης vel Λγίθης juxta *Epiphanium.*

[o] Τὴν διάνοιαν,] Τῆτε διανοίας *Vat.*

[p] Ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο,] Ὡς βασιλεὺς ὢν *Big.* & *Samb.*

[q] Πυθέσθαι,] *Al.* πυθίσθαι.

[r] Προήχθη.] Διενοήθη *Vat.*

[s] Ναθάνας,] Ita ut supra p. 381. §. 3. in *Editis*, *Aliisque* hîc loci Νάθαν.

[t] Σεμεὶς ὁ] Σιμεὶς *Big.* & *Samb.* Σιμεὼν *Vat.* & *Epiphan.*

[u] Τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ,] Τὴν abest *Big.* & *Samb.* De hoc fonte vide *Theodoret.* ad 2 *Regum*, EPΩT. μά'. *Drusii* Fragm. Gr. Interpp. p. 260. & *Villalp.* App. Part. 1. p. 191.

[x] Φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα] Οὗτοι γὰρ πάντες παρῆσαν post Φυλῆς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* verum ea non agnoscit *Epiphan.*

[y] Σάδωκον] Σάδωκον insertum dedi ex *MSS.* & *Vet Interpr.* & τοὺς περὶ τὸν ἀρχιερέα Σ. accipio cum *Epiphanio* pro Σάδωκον καὶ τὸν ἀρχ. &c. quo modo plane exstat in *Cod. Vat.* & mox τὸν καὶ τὸν &c.

[z] Βεθσαβεὲ] Ita & p. 380. §. 1. Βεθσαβεὲ in *Editis.* Βερσάβεε *Big.* & *Samb.* Βερσαβεὲ *Vat.*

λεύς ἐστι, καὶ τῶτ' ἀγνοεῖ Δαυίδης, σωεβάλλετό τι σώζειν αὐτῷ καὶ τὸν παῖδα [a] Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυίδην προσελθοῦσαν μόνην λέγειν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὁμόσαι μετ' αὐτὸν "Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δὲ Αδωνίας τὴν ἀρχὴν "ἤδη παρείληφεν." ταῦτα δὴ τῷ βασιλεῖ διαλεγομένης, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεται καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεεθσαβὴ, πεσοῦσα τῷ Ναθάνᾳ πάντως πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ [b] καθὼς ὁ προφήτης ὑπεθέτο διεξῆλθε, τό, τε δεῖπνον [c] τοῦ Αδωνία, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν κεκλημένους, Αβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ιωαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ φίλους Σολομῶνα δὲ καὶ τοὺς ἀναγκαίους αὐτοῦ φίλων, μεμνῆσθαι. ἔλεγέ τε [d] πάντα τὸν λαὸν ἀφορᾶν πρὸς αὐτὸν εἰς διαδοχὴν βασιλέως· παρεκάλει τε καὶ νουθετεῖν, [e] ὡς μὴ τὸν ἀπαλλαγέντα αὐτοῦ βασιλεύσαντα αὐτῷ τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς [f] ἀναιρήσειν.

ε'. Διαλεγομένης δὲ ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τοῦ δωματίου [g] φρουροῦντες, ὅτι βούλεται Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως [h] ἐκδέξασθαι κελεύσαντος, εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Αδωνίαν βασιλέα καὶ θαδδαίη τῷ ἀρχῇ, ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσαντα δεῖπνον κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν [i] τὸν Ιώαβον, οἳ, μετὰ κρότου καὶ παιδιᾶς διαχεόμενοι πολλῆς, [k] αἰώνιον αὐτῷ [l] σωτεύχουν τὴν ἡγεμονίαν· ἐκάλεσέ τε ἄπρε ἐμὲ, ἄπρε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἄπρε Βαναίαν τὸν ὑπὲρ τοῦ σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἶναι ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ μὴ τῷ σῷ γνώμῃ ἐγένετο. ταῦτα μὲν Ναθάνας φήσας, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεεθσαβὴν πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, προφήτου θεασόμενος. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, "τὸν μέγιστον Θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα [m] βασιλεύσειν, ὡς ἐμοῦ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τοῦμὸν [n] καθεδεῖσθαι θρόνου, καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνήσασης δὲ αὐτὸν τὴν γυναικὸς, καὶ μακρὸν βίον αἰτησαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ὑπὲρ τοῦ σωματοφυλάκων. καὶ [o] προσελθόντων κελεύει θεραπεύειν Ναθάναν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ αὐλαίου ὀφλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ὑπὲρ τὸν [p] βασιλικὸν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὑπὲρ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην [q] Γιών· καὶ χρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο δὲ ποιῆσαι προστάξε Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀναβαίνοντας τε προστάξαι διὰ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα [r] τὸν Σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου." ἵνα γνῶ πᾶς [s] ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον αὐτὸν [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δὲ [v] ἐντέταλκε πρὸ τῆς ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προστῇ [x] τοῦ τῶν Εβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς Ιούδα φυλῆς. Βαναίαν δὲ ὁρκίσαντα τὸν θεὸν Σολομῶνι ὁμενῆ γνώσεσθαι, μηδὲ μικρὸν ἀφαλιπόντες, ἀναβιβάζουσιν ὑπὲρ τὸν ἡμίονον τὸν Σολομῶνα· καὶ [y] προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὑπὲρ τὴν πηγὴν, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες, [z] εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τὴν βασιλείαν [a] αὐτῷ γε-

Davide; deditque ei consilium ut suæ filiique Solomonis saluti prospiceret, & sola ad Davidem ingressa ei diceret, "quod ipse quidem juraverit sibi "in regno successurum esse Solomonem, interim "vero Adonias imperium jam susceperit." dum autem hæc ad regem loqueretur, se superventurum esse præterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Bethsabe paruit Nathanæ & regem adit: & cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recensет; facto indicio, ut convivium apparaverat Adonias, & Joabum exercitus ducem vocaverat, & Abiatharum pontificem, & filios ejus absque Solomone ejusque necessariis amicis. addebat etiam *totum* populum *suspensum* exspectare quemnam regem declararet; orabatque ipsum & obsecrabat, ut secum reputaret, quod ille, si post ipsius discessum regnarit, & ipsam & Solomonem filium suum perimet.

ς'. Muliere autem adhuc cum rege loquente, *Nathanas regii* cubiculi præfecti ei nunciatum veniunt, Nathanam velle ipsum videre. Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus percontabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique imperium tradiderit. ipsum enim splendido convivio adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse & Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epulantes imperium illi æternum apprecantur: cum *interea* neque me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum præfectum evocaverit. Æquum vero esse ut omnibus innotescat, num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam hæc dixerat Nathanas, rex Beethsaben acciri jussit. excesserat enim cubiculo advatis adventum. Cumque mulier se stitisset, "juro, "inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum "Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante "juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac "ipsa die." Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit *rex* & Banajam satellitum præfectum. ipsisque comparentibus jubet ut assumpto Nathana vate & militibus omnibus qui circa aulam *regiam* essent, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuso inunctum regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici & Nathanæ vati dari voluit; illisque mandavit, ut eum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in *omne* ævum solo regio sedeat Solo"mon rex:" ut pro comperto habeat populus universus regem eum à patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, ut pie & juste præsit omni Hebræorum populo & Judæ tribui. Cumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem, oleoque inunctum, rursus in eam cum faustis acclamationibus reducebant, *Deum obtestantes* precantesque ut quam diutissime regnet: dein in

Nathanas etiam Davidem adit, eique consilium dat. 3 Reg. c. 1.

Davidis Solomonem fieri regem jubet. 3 Reg. c. 1.

a Σολομῶνα,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Αδωνίας.
b Καθὼς ὁ προφήτης] Ita cum *MSS.* καθὰ in *Editis.*
c Τοῦ Αδωνία,] Τῷ Αδωνίᾳ *Big.* & *Samb.*
d Πάντα τὸν λαὸν] Πάντα inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
e Ὡς μὴ τὸν ἀπαλλαγέντα] Ὡς μὴ *Big. Samb.* & *Vat.*
f Ἀναιρήσειν.] Ἀναιρήσειν *Vat.*
g Φρουροῦντες,] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* παρεστῶτες in *Editis*, *Aliisque.*
h Ἐκδέξασθαι κελεύσαντος,] Μὴ ἐκδέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte εἰσδέξασθαι. COCC.
i Τὸν Ιώαβον,] Τὸν abest *Vat.*
k Αἰώνιον αὐτῷ] Αἰωνίαν *Vat.*
l Σωεύχουν] τὴν ἡγεμονίαν·] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* σωεύχων] in *Editis.*
m Βασιλεύσειν.] Βασιλεύειν *Big.* & *Samb.*
n Καθίσασθαι θρόνου,] Καθιδεῖσθαι in *Iisdem.*
o Προσελθόντων κελεύει] Προσελθοῦσι *Samb.* & *Vat.* θεραπευομένους *Coll. Big.* θεραπευομένους *Coll. Voss.*
p Βασιλικὸν ἡμίονον.] Βασιλικῷ αὐτοῦ ἡμίονον *Vat.*
q Γιών·] Ita cum LXXII. quòd Γηὼν habeant *Big.* & *Samb.* Verum Γιὼν in *Editis.* Σιὼν *Vat.* Videsis *Villalpand.* in App. P. 1. l. 3. c. 15. p. 190, & 191. & *Annott.* ad p. 406. §. 4.
r Τὸν Σολομῶνα] Τὸν deest *Vat. Big.* & *Samb.*
s Ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον] Articulum ὁ reposui ex *MSS.*
t Ἀπὸ τοῦ πατρὸς] Ὑπὸ *Samb.* (quod & *Coccejus* vult) & *Vat.*
v Ἐντέταλκε πρὸ τῆς ἀρχῆς.] Ita juxta *Epiphanium*, favente nonnihil *Vat.* qui ἐντεταλθε habet. ἐντετάλθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπετάλη in *Editis*, forsan pro ἐπιτέταλ. HUDS. Lege ἐπιτέταλ. COCC.
x Τοῦ τῶν Εβραίων ἔθνους] Τοῦδ' Εβρ. *Samb.* τοῦτο Εβρ. *Vat.*
y Προάγοντες] Προαγαγόντες *Big.* & *Vat.* ὑποστρατηγόντες *Samb.*
z Εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν] Εἰσήγαγον *Vat.*
a Αὐτῷ γενέσθαι] Αὐτῇ *Vat.*

in domum regiam adductum ſolio *paterno* collocant. moxque totus populus ad convivia diemque feſtum celebrandum convertebatur, choris tibiiſque ſeſe *adeo* oblectantes; ut ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis & aër undique circumſonaret.

Solomon rex ſalutatur. 3 *Reg. c.* 1.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejuſque convivæ, animis conſternati erant: & Joabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet convivium & nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias juvenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium vocaſſet, *ordine* illis rem totam de Solomone regiſque Davidis voluntate expoſuit. Tum omnes, & Adonias & qui ab eo invitati fuerant, cum propere è convivio ſurrexiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiſerat, Deo ſit ſupplex, cornibus etiam altaris, quæ ſcilicet prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit *Adonias*, quodque fidem jurejurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec injuriæ memorem fore, nec ma-"li aliquid ſibi illaturum." At ille clementer admodum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit & impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in novis rebus moliendis fuerit depre-"henſus, ſibimet debere pœnam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum à ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet & adoraſſet, domum ſuam juſſit diſcedere, nihil *mali* ſuſpicantem; ac in poſterum ſemet virum bonum præſtare, ut hoc ſibi in emolumentum cederet, volebat.

Hoc audito Adonias ad aram confugit. 3 *Reg. c.* 1.

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral. c.* 23. 24. *&c.*

7. Cum autem Davidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, convocat principes *univerſos* Hieroſolyma una cum ſacerdotibus ac Levitis. atque * hiſce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia à trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus curatores quidem templi ædificandi conſtituit viginti tria millia, judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia, janitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta *muſica* à Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: & ſeparatis à *reliqua* tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias invenit: & quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque ut una familia miniſtraret Deo per dies octo, à Sabbato uſque ad Sabbatum. atque ſic familiæ omnes ſortem *ſuam* acceperunt in præſentia Davidis, & Sadoci & Abiathari pontificum, & omnium principum. Et familia quidem cujus ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps uſque ad vigeſimam quartam. Atque hæc diviſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem & de tribu Levi-

Pag. 401. §. 3.

νέδρας πολυχρόνιον ἄγομενοι· καὶ ἀναγγείλας εἰς τὸν [b] οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν [c] ἐπὶ τῷ θρόνῳ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀωχίαν ἄμα ἐτράπη καὶ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος· ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν ἠχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ [d] ἀέρα.

ε'. Ὡς δὲ ἤκουσε τῆς βοῆς Ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε γραμματεὺς Ἰωάβος ἔλεγε, οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ὧδε τῇ σάλπιγγι. ἀναπεμένης δὲ τοῦ δείπνου, καὶ μηδενὸς γευομένου, πάντων δὲ [e] ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσπέτεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιαθάρου παῖς Ἰωνάθης. τοῦ δὲ Ἀδωνίαν ἰδόντος τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσιόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυίδου [f] τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δὲ ἐκ τοῦ συμποσίου ὅ, τε Ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἐφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. [g] Φοβηθεὶς δὲ Ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων [h] ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων, ἃ δὴ περιῆχεν, ἐλλαβόμενος. δηλοῦται τοῦτο Σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὥστε μὴ μνησικακῆσαι, μηδὲ ἐρχάσασθαι δεινὸν [i] αὐτὸν μηδέν. ὁ δὲ, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δὲ εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθαι. [k] καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ἀπὸ τῆς [l] ἱκεσίας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὰ λοιπὰ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἡξίου.

ζ'. Βουλόμενος δὲ Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δὲ τούτους πρῶτον, ἀφῃρημένα [m] ἐτῶν ἕως πεντήκοντα τελουμένους ὀκταχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς [n] μὲν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, [o] δισμυρίους τριχιλίους· κριτὰς δὲ καὶ λαοῦ καὶ γραμματέας τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τετρακισχιλίους καὶ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ Θεοῦ, ᾄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυίδης [p] κατεσκεύασε, καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δὲ αὐτοὺς καὶ πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τῆς φυλῆς τοὺς ἱερεῖς [q] εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἐλεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα, ἐκ δὲ τοῦ Ἰθαμάρου ὀκτώ. [r] διέταξέ τε μίαν πατριὰν ἑβδομηνθήμερον τῷ Θεῷ ἀπὸ ἡμέρας [s] ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάββατον. καὶ [t] ἕτως αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, Δαυίδου παρόντος, καὶ Σαδώκου Ⓒ [v] Ἀβιαθάρου τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πατριὰ ἐγράφη πρώτη· [x] ἡ δὲ δευτέρα ἀναλάβουσα ἄχει τὸν εἴκοσι τέσσαρων. [y] καὶ διέμεινεν ἕτως ὁ μερισμὸς [z] ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὸ

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral. c.* 23. 24. *&c.*

Pag. 401. §. 3.

b Οἶκον βασιλικὸν,] Οἶκον τὸν βασιλικὸν *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπὶ τῷ θρόνῳ.] Ἐπὶ τοῦ θρόνου *Vat.*

d Ἀέρα.] Καὶ τὸν ἀέρα *Big. Samb. & Vat.*

e Ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,] Ἐννοίας *Samb.*

f Τοῦ βασιλέως γνώμην,] Ita *Baſ. & Samb.* τοῦ deeſt *cæteris.*

g Φοβηθεὶς δὲ Ἀδωνίας] Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ἀδωνίας *Vat.*

h Ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν] Ita *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Vat.* ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ περιῆχεν ἐλαιόμορφον in *Editis.* atque *Epiphanius* ſenſu adhuc magis mutilato, vertit, *ſupplex factus eſt ei. Et dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt Solomoni.* Ἱκέτης δ' γραικὸς apud *Thucydidem*, ubi agit de Themiſtocle ad Admetum confugiente, dein in Sacrarium ſe recipiente.

i Αὐτὸν μηδέν.] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

k Καὶ πέμψας αὐτὸν] Καὶ deeſt *Big. Samb. & Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.*

l Ἱκεσίας.] Ita cum *MSS.* ut aliquoties ſupra. *ἱκετείας* in *Editis.*

* *Hiſce primus numeratus,*] Sc. *Levitis* juxta *S. Literas*, 1 *Paralip.* c. 23. v. 3.

m Ἐτῶν ἕως πεντήκοντα] Verba illa ἐτῶν ἕως πεντήκοντα inſerui ex *MSS. & Vet. Interpr.*

n Μὲν τῆς οἰκοδομίας] Illud μὲν ex *Big. Samb. & Vat.*

o Δισμυρίους τριχιλίους·] Ita *Baſ. Samb. & Epiphan.* δισμυρίους καὶ τριχιλίους *Vat.* δισμ. τετρακισχιλίους *Gen. & Big.* cum *S. Literis.*

p Κατεσκεύασε,] Sic *Samb. & Vat.* κατασκεύασεν in *reliquis.*

q Εὗρε τούτων] Alibi ηὗρε edidi. Sed jam ὗρε retineo, meliora edoctus ab *H. Stephano* in *Animadverſ. ad Dialectum Att.* p. 147.

r Διέταξέ τε] Ita *Big. Samb. & Epiphan.* διέταξε δὲ in *cæteris.*

s Ὀκτὼ,] Vide *Scaligerum* in *Canonibus Iſagog.* p. 297.

t Οὕτως αἱ πατριαὶ] Eo modo *Baſ. Samb. & Vat.* ἕτως ἂν αἱ π. in *reliquis.*

v Ἀβιαθάρου] Παρόντων, quo poſt Ἀβιαθάρου exſtabat in *Editis*; auctoritate *MSS. & Epiphanii* ejectum eſſe volui.

x Ἡ δὲ δευτέρα] Aliquid amplius in *ſuo Codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſecunda pariter & tertia & conſequenter uſque ad* XXIV.

y Καὶ διέμεινεν ἕτως] Ita cum *Vat.* διέμενον in *cæteris.*

z Ἄχρι τῆς σήμερον] Ex his verbis quidam colligunt Joſephum hos libros ſcripſiſſe ante excidium templi, quoniam everſo tem-

τ̃ Λᾳ̃ιπ∂Θ Φυλῆς ἴικοσι μέρη Ĉ πισαρα, ϗ πληρωσαμένων ϗ τ̃ αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τ̃ τ̃ ἱερέων [a] ἐφημερίσιν [b] ἀπὶ ἡμέρως ὀκτώ. τὰς δ' ἀπογόνως ℨ Μωϋσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰ αὐτὰς Φύλακας τ̃ ϑησαυρῶν ℨ Θεοῦ, ϗ τ̃ ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς [c] ἀναθῆναι, διέταξε ϗ πᾶσι τοῖς ἐκ τ̃ Λᾳ̃ιπ∂Θ Φυλῆς Ĉ τοῖς ἱερεῦσι δᾳλεύειν [d] νύκτα Ĉ ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε Μωϋσῆς.

η'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν σραᾶὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι Ĉ ἑκατονταίρχαις Ĉ ταξιάρχοις. εἶχε δ' ἑκάστη τ̃ μοιρῶν δισμυρίας Ĉ πεντακισχιλίας, [e] οὓς ἐκέλευσε σωεσεδρεύειν ϗ τριάκονθ' ἡμέρας ἀπὸ τ̃ πρώτης ἕως τ̃ ὑστάτης Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις ϗ ἑκατοντάρχοις. κατέϑηκε ϑ Ĉ ἄρχοντας ἑκάϑης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν [f] ἤδει ϗ δίκαιον, ἀπὶ πρόσ τε τῶν ϑησαυρῶν, ϗ κωμῶν ϗ ἀγρῶν ἄλλως, ϗ κτηνῶν, ὧν ὀκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεϑα μνηϑῆναι τῶν ὀνομάτων.

ϑ'. Ὡς δ' ἕκαστα τούτων κατὰ τὸν [g] σωειρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων, ϗ τοὺς φυλάρχως, ϗ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Δᾳιρέσεων, ϗ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως τεταγμένως, εἰς [h] ἐφ' ὑψηλοτάτ∂ βήμαΘ ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε σωὸς τὸ σληθΘ· "Ἀδελ-
"φοὶ Ĉ ὁμοεθνεῖς, γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰ-
"κοδομῆσαι τῷ Θεῷ Δᾳανοηθεὶς, χρυσίν τε σολὺ σαρε-
"σκευασάμην, ϗ [i] ἀργυρίᾳ σαλάντων μυριάδας δέκα. ὁ
"δὲ Θεὸς ἐκώλυσέ με Δᾳὰ τοῦ σωφήτ∂ Ναθάνα, Δᾳά τε
"τοὺς ὑσὲρ ὑμῶν σολέμως [k] ϗ τῷ φόνῳ τ̃ ἐχθρῶν
"μεμιάνθαι τὴν δεξίαν· ϗ τ̃ ϑ' ὑὸν ἐκέλευσε ϗ Δᾳαδεξό-
"μενον τὴν βασιλείαν καθασκευάσαι ϗ ναὸν αὐτῷ. νῦν
"οὖν ἐπεὶ Ĉ [l] τῷ σωπόνῳ ἡμῶν Ιακώβῳ δυοκαίδεκα σά-
"δων ἡγουμένων, ἴσε τ̃ Ιούδαν ἀποδειχθέντα βασιλέα [m] Ĉ
"ἐμὲ τ̃ ἀδελφῶν ἐξ ὄντων σωκρεθέντα Ĉ τὴν ἡγεμονίαν
"λαβόντα [n] Δᾳὰ τοῦ Θεοῦ, ϗ μηδένα τούτων δυχερά-
"ναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας μὴ στα-
"σιάζειν σωὸς ἀλλήλως, ΣολομῶνΘ τὴν βασιλείαν
"σαρειληφότΘ· ἀλλ' ὑπισαμένως ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν
"ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. οὐ δεινὸν γὰ
"Θεοῦ ϑέλοντΘ οὐδὶ ἀλλοτρίῳ κρατοῦσι δᾳλεύειν·
"χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῃ τυχόντι τ̃ τιμῆς σωοσῆ-
"κεν, ὡς κοινωνοῦσας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑσοχέ-
"σεις τοῦ Θεοῦ σαρελθεῖν εἰς τέλΘ, ϗ τὴν Δᾳαμο-
"νίαν ταύτην ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σταρᾶναι, ϗ
"τ̃ ἁσάντα τοῦτον Δᾳαμένειν χρόνον, ὡ αὐτὸς ἐσηγ-
"γείλατο σαρέξειν ἐσὶ ΣολομῶνΘ βασιλέως. ἔσαι [o] ϑ'
"ταῦτα βέβαια, ϗ καλὸν ἔξει τέλος, ἂν Δίσϑῃ [p] Ĉ
"δίκαιον σαυτὸν ϗ φύλακα τῶν σατρίων σαρέχῃς νό-
"μων, ὦ τέκνον. εἰ ϑ' μὴ, τἀ χείρω σροσδόκα, ταῦτα
"Δᾳαβαίνων."

ι'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτως σοιησάμενΘ τοὺς λό-

tarum claſſes viginti quatuor: factaque ſortitione, illis obtigerunt vices ſimiliter ac ſacerdotibus per dies octo. At honore *præcipuo* dignatus eſt Moyſis poſteros. conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum, quæ à regibus fuerint dedicata; ſancivitque ut Levitæ omnes & ſacerdotes continuato diem noctemque miniſterio ſervirent Deo, prout Moyſes ipſis præceperat.

8. Cæterum poſt hæc exercitum totum in duodecim cohortes diſtribuit, ſingulæ *cohorti* ducibus *ſuis* & centurionibus & tribunis aſſignatis. Cohors autem unaquæque vicena quaterna millia continebat, quos per triginta dies à prima ad ultimam Solomoni regi præſto eſſe juſſit una cum tribunis *ſuis* & centurionibus. Quin & viros, quos bonos eſſe noverat juſtoſque, unicuique cohorti præeſſe voluit: ærarii etiam quæſtores, vicorumque cucuratores & agrorum alios conſtituit, nunnulloſque rei pecuariæ præfecit; quos nominatim *omnes* recenſere haud neceſſarium eſſe duxi. *Reliquum etiam populum diſtribuit. Paral. c. 27.*

9. Poſtquam autem horum ſingula modo *jam* dicto ordinaverat, advocatis in concionem Hebræorum magiſtratibus, & tribuum principibus & cohortum ducibus, ad hæc omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates procurabant, cum in tribunali ſolito celſiori conſtitiſſet, multitudinem ſic alloquutus eſt: "Fratres & populares, nolo vos igno-
"rare, quod, cum mihi in animo eſſet ædem Deo
"conſtruere, tum auri multum paravi tum argenti
"decem millia talentorum. At Deus per Nathanam
"vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro
"vobis bella geſſerim & hoſtium cæde dextram
"polluerim: voluit autem ut filius, regni ſucceſ-
"ſor, ipſi templum exſtrueret. Nunc igitur quan-
"doquidem ſcitis Judam, Jacobo licet proavo no-
"ſtro eſſent filii duodecim, regem declaratum fuiſ-
"ſe, meque, cum ſex fratres eſſent, *reliquis* præla-
"tum, & à Deo imperium accepiſſe, nec eorum
"quenquam id ægre tuliſſe; ita ego quoque oro
"obteſtorque liberos meos, ut nolint ſeditionem
"commovere, Solomone imperium conſequuto;
"ſed cognito quod Deus ipſum delegerit, eundem
"lubenti animo dominum ferre velint. Haud e-
"nim grave, Deo ita volente, vel extraneo rerum
"potienti ſervire: æquum vero de fratre ad tantum
"honoris faſtigium evecto ſibimet gratulari, ut
"qui ejuſdem *fortunæ* ſocii & participes eſſent.
"Equidem precor ut rata habeantur Dei promiſ-
"ſa, atque hæc ipſa felicitas, quam Solomone re-
"gnante ſe largiturum eſſe pollicitus eſt, per re-
"gionem omnem longe lateque diffundatur, æter-
"numque in ea duratura ſit. Iſta autem firma ma-
"nebunt, & felicem exitum habebunt, ſi te, ô
"fili, pium juſtumque præſtiteris, legumque pa-
"triarum cuſtodem & vindicem. ſin minus, ex-
"ſpecta omnia tibi male ceſſura eſſe dum contra
"iſta facias." *Davides ad Solomonem & populum verba facit; de Templo exſtruendo, & de pace & pietate colendis. 1 Paral. c. 28.*

10. Et quidem rex, cum in hæc verba loquutus, *Solomoni ita manus tradit exemplar Templi, ſuoſque exponit apparatus ad Templi ædificationem. 1 Paral. c. 28.*

templo ceſſarunt functiones ſacerdotum ſorte diſtributæ. Sed aliunde liquet Joſephum primum ſcripſiſſe libros de bello & deinde hos: & certum eſt μεεσμὸν, diſtributionem Sacerdotum in 24 familias, ætate Joſephi in uſu fuiſſe, etiamſi in templo non miniſtrarent, nam & ipſe notat e qua ephemeria fuerit. Hodie norunt Judæi poſt tot ſeculorum decurſum, quinam ſint ex genere ſacerdotali, quamvis 24 claſſes diſtinguere non poſſint. Sed ætate utique Joſephi ſciri potuit ex qua familia ſacerdotali aliquis eſſet, quando ii vivebant, qui vel ipſi vel quorum patres in templo miniſtraverant. Quod ſi Joſephus ipſe novit, e qua ephemeria ortum duceret (quod non puto aliquem eſſe inficias iturum) an non jure dixit illum μεεσμὸν ſacerdotum in 24 claſſes manſiſſe uſque ad ſua tempora? REL.

a Ἐφημερίσιν] Non alibi quod ſciam, niſi apud *Joſephum* in *Vita ſua* occurrit vox ἐφημερὶς pro ἐφημερία, qua utuntur LXXII.

b Ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ.] Ἐπὶ ἡμέρας, *Big. Samb. & Vat.*

c Ἀναθεῖναι,] Ἀναθεῖναι *Samb.*

d Νύκτα ϗ ἡμέραν] Καθ' νύκτα *Vat.*

e Οὓς ἐκέλευσε] Forte pro ὧν legendum cenſebat in ora Codicis mei *Cocceius* ὡ vel ᾧς. Vetus, *quos præcipit. Coll. Big. & Voſſ.* aperte ᾧς habent, itaque non dubitavi, ut veram lectionem recipere. HAV.

f Ἤδει ϗ δίκαιον,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἤδη *Aliis.*

g Προειρημένον διέταξε τρόπον] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰρημένον in *Editis.*

h Ἐφ' ὑψηλοτάτ∂ βήματΘ] Ἐφ' ὑψηλῆ *Hen.* & *Busb.*

i Ἀργυρίᾳ σαλάντων] Ita *Vat.* ἀργύρᾳ *Samb.* ἀργύρεον in *Editis.* HUDS. Lege ἀργυρίου. Vetus, *centum millia talentorum.* Hebr. אלף אלכ יכמרם 1 Paral. 22. 14. COCC.

k Καὶ τῷ φόνῳ] Καὶ τὸ φ. *Samb.*

l Τῷ σωπόνῳ] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interp.* τ̃ σωπόνου in *Editis.*

m Καὶ ἐμὲ τ̃ ἀδελφῶν] Εμέ τε *Big.* & *Samb.*

n Παρὰ ϑ Θεοῦ,] Παρὰ ϑεῦ *Vat.*

o Δὲ ταῦτα βέβαια,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔσαι δ' αὐτὰ in *Editis.*

p Καὶ δίκαιον σαυτὸν] Καὶ δίκαιον αὐτὸν φύλακα τ̃ πατρίων Δᾳίχης νόμων *Vat.*

tus, esset orationem finivit. Templi autem ædificandi exemplar ejusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, *ut* & substructionum & ædicularum inferiorum & superiorum; dein quot numero essent quantaque altitudine & latitudine, & quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, prætinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut summum studium & alacritatem operi adhiberet: simulque principes & tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus ipsum elegerit & ad templum exstruendum & ad populum imperio regendum. Quin & ostendit ædificium haud fore rem magnæ difficultatis aut immensi laboris: præsertim cum ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero argenti, ut & ligna, & fabros quamplurimos & lapicidas, smaragdosque & lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui imperii reditibus ducenta *talenta*, prætereaque tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, & Dei currum Cherubos *exornandos*, quos arcæ insistere oportebit *alis expansis* eam obtegentes. Postquam autem Davides conticuerat, principes & sacerdotes & tribus Levitica magna cum alacritate *suis de facultatibus in commune* contulerunt, & multa liberaliter & magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt *auri* quidem talentorum quinque millia daturos & decies mille stateras, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum & in thesauros *reponendum* tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis * nepos.

Israëlitarum divites ad Templi constructionem conferunt. 1 Paral. c. 29.

11. His lætus erat & populus universus, & *maxime* Davides, cum videret quo studio principes & sacerdotes & reliqui omnes certatim *ad opus promovendum* ferebantur: atque Deum elata voce laudare cœpit, patrem atque genitorem mundi universi appellans & effectorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet præesse voluit simul & gentis Hebræorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat. Deinde & fausta *omnia* precatus populo universo, & Solomoni filio mentem sanam & integram & omni virtute corroboratam, jussit ut populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes *Deum* adorarunt; & præterea Davidi gratias egerunt pro *bonis* omnibus quæ ipso regnante perceperant. Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, & mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper & victimas pacificas obtulerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota *ea* die rex & populus universus epulati sunt: & Solomonem iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt; & Sadocum pro po-

Davides populusque Deo gratias agunt. 1 Paral. c. 29.

Solomon rex creatur. 1 Paral. c. 29.

γως ἐποίσατο. τὰ δὴ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρωμένων ἔδωκε Σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, [q] ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιντο, ὅσα τε σκεύη [r] χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τούτων τὸν σταθμὸν ὥρισεν. ἐπεσπαρώρμησε δὲ καὶ λόγοις [s] αὐτὸν πάσῃ σπουδάσαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔργον· καὶ τοὺς ἄρχοντας [t] καὶ τὰ τῶν Λευιτῶν φυλὴ συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι [v] καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. ὥμαρτο δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σφόδρα ὑπήκοον τὰ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν, [x] αὐτὸς πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου, καὶ ξύλα [y] καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἱδρῶ [z] ἀσκησάμενα, σμαράγδου τε καὶ παντὸς ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νυνὶ δ' ἐπὶ τῆς [a] ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς διάκεσια, καὶ ἄλλα τετρακόσια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ [b] ἅρμα τοῦ Θεοῦ τοὺς [c] Χερουβεῖς, ὡς ἐφεξανεῖν δεήσει τοῖν πτερύγοιν καλύπτοντας. σιωπήσαντος Δαυίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοψύχους ἐφέρετο. [d] χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχηντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ [e] στατῆρας μυρίους· ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρου [f] μυριάδας πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς· ὧν ἐπετρόπευεν ὁ Μωυσέως ἔκγονος [g] Ιαλος.

ια'. Ἐπὶ τούτοις ἤθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυίδης, τῇ ᾠδῇ τε τῇ φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων τε ἱερέων τῶν ἄλλων ἁπάντων ἰδών· καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ γενέτορα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων, οἷς [i] αὐτὸν ἐκόσμησεν προστάτην τε καὶ κηδεμόνα γῆς τῶν Ἑβραίων τε τῶν τέτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτὸς [k] βασιλείας ἔδωκεν. ἐπὶ τούτοις εὐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ τε δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν Θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησαν, ἠυχαρίστησαν δὲ τε Δαυίδῃ πρῶτον ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἐβεβαίωσεν ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ἐπιούσῃ, θυσίας τῷ Θεῷ παρέσησαν· μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἔθυσαν δὲ τε καὶ εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης [l] τῆς ἡμέρας εὐωχοῦντο ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τοῦ παντὸς ἅπασης. εἶς τε τὸ βασιλεῦον ἀγαγόντες

[q] Ὅσοι τε τὸ πλῆθος] Ὅσοι γε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[r] Χρυσοῦ καὶ ἀργύρου] In *Editis* χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ.

[s] Αὐτὸν πάσῃ] Αὐτόν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[t] Καὶ τὰ τῶν Λευιτῶν] Καὶ τὰ Λευιτῶν *Vat.*

[v] Καὶ τῆς οἰκοδομίας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ aberat *Editis.*

[x] Αὐτῷ πολλὰ] Ita lego *Epiphanium* secutus, qui vertit *cum ipse multa* &c. ἀπέφηνεν αὐτῷ. πολλὰ μὲν τάλ. in *Editis.* ἀπεφήνεν αὐτός. πολλὰ μ. τ. *Big.* & *Samb.*

[y] Καὶ τεκτόνων πλῆθος] Τεκτόνων τε *Big.* & *Samb.*

[z] Παρασκευασαμένα,] Παρασκευασαμένους *Big.* (& *Coll. Voss.*) παρεσκευασμένους *Samb.* παρεσκευασμένον *Vat.*

[a] Ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς διακόσια,] Ita ex vestigiis *Codd. MSS.* nam τὴν ἰδίας ἀπαρχὴν διακόσια habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* quibuscum nonnihil facit *Epiphan.* qui ἀπαρχῆς plane agnoscit, dum vertit, *sed & tum oblationis primitias faciens, tria millia talentorum* &c. Τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακοσίας (aut quod mallem διακοσίαν) in *Editis.* Καὶ νυνὶ ὃ προστιθέναι τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσοῦ καθαροῦ τετρακόσια τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον &c. apud *Zonaram.* Confer 1 *Paralip.* c. 29. v. 3.

[b] Ἅρμα τοῦ Θεοῦ] Sic 2 *Sam.* c. 22. v. 11. *Cherubo insidebat, superque ventorum alis volabat.* ut & *Ps.* 18, 11. *in Cherubo inequitans volabat, seque alis venti librabat.*

[c] Χερουβεῖς,] Sic cum *MSS.* Χερουβεῖς in *Editis.*

[d] Χρυσίου μὲν γὰρ] Χρυσοῦ in *omnibus MSS.*

[e] Στατῆρας μυρίους] Ita & *Zonaras.* χρυσοῦς μυρίους LXXII. Vide *Villalpand.* in *App.* Tom. 3. p. 412. & *Budæum* de *Asse*, l. 4. p. 469. *Ed. Lugd.*

[f] Μυριάδας πολλὰς] Ita lego, nixus auctoritate *Cod. Vat.* qui habet μυριάδας πολλάς. In *Editis* πολλὰς μυριάδας. Ita & *Epiphanii* codex, qui vertit, *multas myriadas.*

[g] Ιαλος.] Ἰεχιὰ LXXII. apud *Epiphanium* varie *Ialus, Iabus, Iabis* & *Ialus.*

* *Nepos.*] Sic placuit vocem ἔκγονος interpretari, quo modo & *Politianus* apud *Herodianum*, l. 5, 7. 2. & l. 7, 10, 15. *Epiphanius* reddit *pronepos.* at *Gelenio* est *unus e posteris Moysis.*

[h] Γενέτορα τῶν ὅλων] Ita lego, nixus auctoritate *Cod. Vat.* qui habet γενέτορα, & *Epiphanii*, qui vertit, *genitorem omnium.* in *Editis Aliisque* γένεσιν τῶν ὅλων.

[i] Αὐτὸν ἐκόσμησεν] Si quis αὐτὸν malit, per me licet. quod mox sequitur ἐκόσμησεν est ex *MSS.* pro ἐκόσμησεν *Editorum.* utrum horum mavis accipe. *Epiphanius* vertit, *& quibus eum ipse præposuisset præsulem, simul & curatorem fecisset generis Hebræorum* &c.

[k] Βασιλείας ἔδωκεν.] Βασιλείαν solus *Vat.*

[l] Τῆς ἡμέρας εὐώχουτο] Articulum insertum dedi ex *MSS.*

γόνΐες Σολομῶνα, καὶ καθίσανΐες αὐτὸν [m] ἐπὶ θρόνυ τῦ πατρῴυ, ἀπ' ἐκείνης τ ἡμέρας ὑπήκυον αὐτῷ.

pulo universo sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

ΚΕΦ. ιέ.

Οἷα Δαυΐδης, ἐγγίζονΐος θανάτυ, διελέχθη πρὸς τὸν Σολομῶνα· καὶ ὅσα αὐτῷ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῦ ναῦ κατέλειπεν.

CAP. XV.

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

ΜΕΤ' ὀλίγον δ' χρόνον καὶ Δαυΐδης κατακεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ [n] συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν [o] ὑὸν Σολομῶνα, [p] διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· "ἐγὼ μὲν, ὦ τέ-"κνον, εἰς τὸ [q] χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τὰς ἐμὰς "ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄν-"των καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος· ἐξ ἧς [r] οὐκέθ' "οἷόν τε ἐπανελθόντα γνῶναί τι κατὰ τὸν βίον πρᾶτ-"τειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς [s] ἄρτι "τῶ τελευτᾶν, παραινῶ σοὶ ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον "[t] ἔφην συμβουλεύσας, δικαίως μὲν εἶναι πρὸς τὰς δέ-"χομένας, εὐσεβεῖ δ' πρὸς τὸν τὴν βασιλείαν δεδωκό-"τα Θεὸν, φυλάττειν δ' αὐτῷ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς "νόμυς, ὰς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν· "καὶ μήτε χάριν, μήτε [v] θωπείαν, μήτ' ὀπιθυμίαν, "μήτ' ἄλλῳ πάθει [x] πρασσθειμένον τούτων ἀμελῆσαι. "τὴν γὰρ πρὸς Θεὸν πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν [y] ἀπολεῖς, πα-"ραβὰς τὰ νόμιμα· [z] καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ τὴν ἀ-"γαθὴν ἀποτρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ [a] σε αὐτὸν "παρέχων, οἷον εἶναί τε δεῖ, [b] κἀγὼ δι' ἐμοῦ βεβαιώσω, "καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ χρόνῳ· καὶ οἰκί-"αν ἄλλην Ἑβραίων οὐκ ἂν δεσπόσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐ-"τοὶ διὰ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δ' καὶ ὧν Ἰωά-"βῳ τῷ στρατηγῷ βεβουλήμην, ἀποκτείναντος διὰ "ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, [c] Ἀβε-"νῆρον τὸν Νήρυ παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσαὶ υἱὸν [d] Ἰεθράνυ. "[e] ὧν, ὅπως ἂν σοὶ δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον· ἐπεὶ "καὶ χρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος [f] ὁ Ἰώαβος ὢν, "μέχρι νῦν τὴν δίκην διέφυγε. [g] βεβαιῶ δέ σοι, "καὶ τοὺς Βερζελαίυ τῦ Γαλαδίτυ παῖδας· οὓς ἐν τιμῇ "πάσῃ καὶ προνοίᾳ τῇδ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ "προκαπέρχομεν γὰρ εὐποιΐας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ "αὐτῶν βεβαίως τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι [h] χρεολυτῆσαι. "καὶ τὸν Γῆραν ὃν ὑὸν Σεμεΐ, τὸν ἐκ τῦ Βενιαμίτιδος φυ-"λῆς, ὃς, πολλὰ βλασφημήσας με βεβαίως τὴν φυγὴν "ὅτ' εἰς [i] Παρεμβολὰς ἐπορεύομην, ἀπήντησεν ἐπὶ Ἰορ-"δάνῃ, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, "νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, [k] ἄμυναι."

β'. Ταῦτα βεβαιώσας τῷ παιδὶ πρός τε τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ ὡς ἦν δίκαιος τιμωρίας ἀξίους γεγυμνέυκως, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῦ Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἓξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δ' ἁπάσης τῦ χώρας τρία τε

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

PAulo autem post Davides, cum ex senectute in morbum incidisset, vidissetque jam instare sibi mortem, accito Solomone hisce verbis illum alloquutus est: "Ego quidem, ô fili, jam in eo sum "ut fato concedam & ad patres meos abeam, viam-"que ingrediar omnibus qui nunc sunt aut futuri "sunt ineundam, quam remetiri nemini licet, ut "quid in hac vita geratur exploratum habeat. "Quapropter vivens adhuc & jam morti proxi-"mus ea te moneo, quæ & antea dixeram, tibi "suadendo, ut erga subditos quidem sis justus, er-"ga Deum vero pius, qui tibi regnum dedit, ut-"que custodias præcepta ejus & leges, quas nobis "per Moysen mittendas curavit: & cave ne quid "tibi propositum negligas, aut gratiæ cedens, aut "assentatione aut cupiditate *nimia* abreptus, alia-"ve animi perturbatione. nam ex Dei erga te be-"nevolentia excides, siqua contra legum præscri-"pta feceris; atque in omnibus bonam ejus provi-"dentiam à te alienabis. Quod si ita te erga illum "gesseris ut te decet, & ipse porro te hortor *sua-"deoque*, efficies ut regnum in familia nostra ma-"neat, & nulla alia domus præter nostram He-"bræis imperet in omne ævum. Et præterea fac "memineris iniquitatis Joabi imperatoris, qui in-"vidiæ œstro percitus duos exercitus duces, viros "justos bonosque, interemit, Abenerum Neri fi-"lium & Amessam filium Jethranæ. quorum mor-"tem, ut tibi visum fuerit, ulciscere: quandoqui-"dem Joabus, utpote me viribus superior poten-"tiorque, hactenus supplicium evasit. Commen-"do autem tibi etiam Berzelæi Galaditæ liberos; "quos mei gratia omni honore curaque dignabe-"ris. neque enim erit ut primi beneficium confe-"ramus, sed illos pro officiis remuneremus, quæ "pater illorum in me contulit, cum in fugam me "dederam. Quin & Semei Geræ filium, è tribu "Benjamitide, qui mihi fugienti diris modis ma-"ledixit, tum cum Castra petebam, moxque mi-"hi ad Jordanem *progresso* obviam factus fidem in-"columitatis tunc à me impetravit, cum justam "causam nactus fueris, noli committere ut impu-"nitus abeat."

2. His mandatis filio & de summa rerum & de amicis, deque iis quos noverat pœna dignos, è vita excessit: cum quidem vixisset annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem & sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres & triginta. Hic vir optimus

Davides moriens Solomoni præcepta dat. 3 Reg. c. 2.

Davides moritur. 3 Reg. c. 2.

Davidis encomium.

m Ἐπὶ θρόνυ] Ἐπὶ τῦ θρόνυ *Vat.*

n Συνιδὼν] Συνειδὼς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Υἱὸν Σολομῶνα,] Voculam ὑὸν inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

q Χρεὼν ἤδη] Ita cum *Samb.* in cæteris χρέων. & juxta *Epiphanium* πάντων χρεών.

r Οὐκέθ' οἷόν τε] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* οὐκέτ' εἶσι in *Editis*, *Aliisque.*

s Ἄρτι τῷ τελευτᾶν,] Iterum cum *MSS.* ὄντως τῷ τελευτᾶν in *Editis.*

t Ἔφην συμβουλεύσας,] Rursus ex *Iisdem.* ἔφθην *Bas.* & *G.*

v Θωπείαν,] Ἀπιχθείαν juxta *Epiphanium.*

x Πρασσθειμένον] Πρασσθέμενον *Vat.*

y Ἀπολεῖς,] Ita cum *Big.* (*Coccejo*) & *Samb.* levicula sane mutatione, pro ἀπωλεῖς, quod in *Editis omnibus* obtinuit; qua tamen auctoritate, alii judicent.

z Καὶ πρὸς ἅπαντ'] Καὶ ὑπεκρὺ πρὸς σὲ αὐτῷ τὴν ἀγαθὴν ἐπιστρέψεις πρόνοιαν, τοιοῦτον σαυτὸν παρέχων, ὁποῖον εἶναί σε δεῖ, κἀγὼ δι' τ Θεὸν βεβαιώσω; καθέξει ἡμῶν τὴν βασιλείαν &c. legisse videtur *Epiphan.*

a Σε αὐτὸν παρέχων,] Σεαυτὸν *Vat.*

b Κἀγὼ δι'] Κἀγὼ βεβαιῶ *Vat.*

c Ἀβενῆρον τὸν Νήρυ] Ἀβενηρόν τε, vel Ἀβενηρόν τε in *MSS.* quibus non consentit *Epiphan.*

d Ἰεθράνυ.] Ἰεθέρυ *Vat.* Ἰέθρα *Epiphan.*

e Ὧν, ὅπως] Ita cum *Vet. Interpr.* (& *Coccejo*) ὃν in *Editis.* deest *MSS.*

f Ὁ Ἰώαβος ὤν,] Articulum ὁ acceptum debes *MSS.*

g Παραβέβαιμαι δέ σοι,] Παραβέβαιμαι δέ σοι καὶ τοὺς Βερζέλλυ τῦ Γαλααδίτυ παῖδας *Vat.*

h Χρεολυτῆσαι.] Χρεωλυτῶμεν *Samb.* HUDS. Infr. lib. XVIII. c. 9. §. 9. τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν. SPANH.

i Παρεμβολὰς] Conf. sup. c. 9. §. 8. & c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἄμυναι.] Ἀμυνεῖ *Samb.*

mus erat, & omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium ſalus commiſſa eſt. nam & omnibus fortitudinis gloria antecellebat: & cum certamina pro ſubditis iniret, primus *magno impetu* ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res *præclare* gerendas excitans, & non domini more imperando. Optime perſpiciebat ſimul & conſiderabat tam futura quam rationem expediendi inſtantia: *ad hæc* modeſtus, mitis, erga calamitoſos benignus, juſtus, humanus *in omnes*. In his quæ fas eſt ut reges ſibi propria vendicent, ne omnino quidem poteſtatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod ſpectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebræorum, nec aliarum gentium.

Ejuſque ſepultura & monumentum.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnifice, & præter cætera omnia, quæ in regum funeribus fieri ſolebant, multas etiam ingenteſque divitias cum eo ſepeliit: quarum magnitudinem facile ſit alicui conjectare ex iis quæ dicturus ſum. Nam poſt ſpatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obſidione abſiſteret & exercitum *ſuum* abduceret, cum aliunde ei *ad largiendum* nihil ſuppeteret, aperta cella una monumenti Davidis, & inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit: & ita ſe ab oppugnatione liberavit, ſicut & alibi indicavimus. Poſt hunc autem, multis annis elapſis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes ſuſtulit. Veruntamen ad loculos *qui* regum *cineres continent* neuter eorum pervenit. ſingulari enim arte ita erant ſub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixiſſe ſufficiat.

Lib. 13.

Lib. 16.

Finis Libri ſeptimi.

τριάκοντα. ἔτι δ' ἄρις ὁ ἀνὴρ ἐγένετο. καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἐν ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ πεφυκέναι. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις· ἐν ᾗ τοῖς ὑπὲρ τὸ ὑπήκοον ἀγῶσι, πρῶτος ἦν πρὸς τοὺς κινδύνους ὁρμὰ, τῷ πονεῖν δὲ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τοὺς πολεμίους, [l] ἀλλ' οὐχὶ τῷ πεφυκέναι ὡς δεσπότης. νοῆσαί τε δὲ σαφῶς, καὶ περὶ τὰ μελλόντων δὲ καὶ τὰ ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος· σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, [m] φιλάνθρωπος. ἃ μόνοις [n] ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι πεφύκασι, μηδὲν ὅλως [o] παρὸ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας [p] ἁμαρτών, ἢ τὸ περὶ τὴν [q] Οὐρίου γυναῖκα. [r] κατέλειπε δὲ πλοῦτον, ὃν εἰκὸς ἄλλος βασιλεὺς, οὐδ' Ἑβραίων, οὐδ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἐθάψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρότατα, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὖ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν [s] πεμπόμενός τις ἂν ῥᾳδίως σκοπεῖν [t] λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, ἐπὶ δημητρίᾳ, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ δὲ λύσει τοῦ πολιορκίαν καὶ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἐπορῶν, [v] ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυίδου μνήματι, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν, καθὼς ἐν [x] ἄλλῳ [y] δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων, πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο [z] χρήματα πολλά. [a] τῶν μέντοι γε θηκῶν τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραὶ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀποχρῆ δεδηλῶσθαι.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑβδόμης.

---

l Ἀλλ' οὐχὶ] Οὐ τῷ πεφυκέναι *Vat.*

m Φιλάνθρωπος.] Ita locum diſtinxi cum *Epiphanio*, qui vertit, *In his autem quæ regibus præcipue conveniunt, in nullo penitus miſi in uxore Uriæ magnitudine poteſtatis deliquit.* Sic autem *Gelenius*; φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι πεφύκασι. μηδὲν ὅλως &c. *quæ quidem præcipuæ ſunt Regum virtutes. nec in tanta poteſtate* &c.

n Ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν] Ἐξαίρετα, juxta Scholia *Thucydidis*, διακεκριμένα.

o Παρὰ τοσοῦτο] Παρὰ τοσοῦτον μέγεθος τῆς ἐξουσίας *Vat.*

p Ἁμαρτὼν,] Ἁμαρτῶν *Samb.*

q Οὐρίου] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Οὐρίου.

r Κατέλειπε] Κατέλιπε *Samb.*

s Πεμπόμενός τις] Ita *Baſ. G. Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* πεμπόμενος τις *Vat.* πεμπόμενός τις *Big.* & *Samb.* πεμπόμενός τις *Vat.*

t Λεχθησομένων.] Δεικθησομένων *Vat.*

v Ἀνοίξας ἕνα οἶκον] Ita *MSS.* & *Vetus Interpres.* ἀνοίξας οἶκον τῶν ἐν Δαυὶδ μνημάτων in *Editis.*

x Ἐν ἄλλῳ] Ἐν ἄλλοις *Big. Vat.* & *Epiphan.*

y Δεδηλώκαμεν.] Δεδηλώσομεν juxta *Epiphanium.* verum puto librarios *indicavimus* poſuiſſe pro *indicabimus.*

z Χρήματα πολλά.] Πολλὰ τάλαντα ἐξήγαγεν, *Syncell.* p. 189. Χρήματα, καθάπερ Ἰουδαῖος, οὐχ εὗρεν, κόσμον ἢ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολλῶν, *Joſ.* Lib. 16. Ἀνοῖξαι μὲν τὸν τάφον, χρήματα ἢ μὴ εὑρεῖν, *Cedren.* p. 98. παραβύστα ἢ καὶ σιδηρᾶ χωρεῖν πυρὶ ἐπιχειρῶσαι, *Cedren.* p. 98. ex *Joſepho* in lib. 16.

a Τῶν μέντοιγε θηκῶν] Τῶν ἢ θηκῶν τῶν αὐτῶν βασιλέων οὐδεὶς ἁλῶ βάθος μηχανοδομίας οὐδεὶς ἐπεξέλασεν, *Syncell.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΟΓΔΟΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τὰς ἐχθρὰς ἀνῄρει.

β'. Περὶ τ σοφίας αὐτ, καὶ [b] τ σωτέσεως, [c] καὶ τ πλούτ.

γ'. Οτι πρῶτ τ ἐν Ιεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ'. Ως τελευτήσαντ Σολομῶντ, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τ παιδὸς αὐτ [d] Ροβοάμου, τ δέκα φυλῶν [e] τ ὑπηκόων τινὰ Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα· τ δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς αὐτ ἐβασίλευσεν.

ε'. Ως Σέσακ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαντ ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετῴκισεν.

ς'. Στρατεία Ιεροβοάμου, τ τ Ισραηλιτῶν βασιλέως, [f] ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμου Αβίαν Ϛ ἧτται.

ζ'. Οτι τὴν Ιεροβοάμου χεῖρα [g] Βασάνης τις ὄνομα Δαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η'. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ιεροσολύμοις, βασιλεύοντ αὐτῶν Ασάνου τ Αβία παιδὸς, καὶ Δαφθεᾶ τ στρατ.

θ'. Ως, τ [h] Βασάνου χειρὸς Δαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τ Ισραηλιτῶν [i] Ζαμάρης Ϛ ὁ υἱὸς αὐτ Αχαβ.

ι'. [k] Ως Αδαδ, Δαμασκῶ Ϛ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβον στρατεύσαμεν ἡττήθη.

ια'. [l] Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, [m] ἐπιστρατευσαμένων ἐπ' Ιωσαφάτου τ Ιεροσολύμων βασιλέα, ἥττηνται.

ιβ'. Ως Αχαβ, ἐπὶ Σύρους στρατεύσαμεν, ἡττήθη τ μάχ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*

2. *De ejus sapientia, scientia, & divitiis.*

3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum ædificavit.*

4. *Quomodo Solomone defuncto populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum, è subditis unum, decem tribuum regem declaravit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.*

5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu eductо, & urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.*

6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades.*

7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupavit, tenuitque.*

8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, & exercitus eorum interitus.*

9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnavit Zamaras, & dein filius ejus Achabus.*

10. *Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ductо exercitu, cladem accepit.*

11. *Ammanitæ & Moabitæ, cum bellum intulissent Josaphato Hierosolymorum regi, victi discedunt.*

12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, & ipse disperiit.*

a Εν τῇ ὀγδόῃ] *Al.* ὠ τῷ ὀγδόῳ, vel ὠ τῷ ὀγδόῳ λόγῳ.

b Τῆς σωτείσεως,] Τῆς deest *Samb.*

c Καὶ τ πλούτ.] Ita distinxi ex *MSS.* in *Editis* hoc summarium priori cohærebat, ita ut lectum fuerit, καὶ τ πλούτ, καὶ ὅτι πρ. &c.

d Ροβοάμου,] Τῦ ante Ροβοάμου delevi auctoritate *Codd. MSS.*

e Τῶν ὑπηκόων τινὰ] Illa τ ὑπηκόων τινὰ & mox αὐτῦ inseruimus è *MSS. Samb. (Coll. Voss.)* & *Gall.*

f Επὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμου Αβίαν] Sic in *iisdem MSS.* in *Editis* ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμου, καὶ ἥττ, καὶ ὅτι &c. ita ut unus solummodo titulus sit.

g Βασάνης] Sic infra in *Editis* & *MSS.* at Βασούσης & Βασάμης *Vat.* & semel Βασάμης *Bas.* & *G.* hîc loci tamen in *libris omnibus* Βασίνης.

h Βασάνου χειρὸς] Ita cum *Vet. Interpr.* ut & libris Græcis omnibus in sequentibus. Hic vero Αβεσσάρου nobis repræsentant tam *MSS.* quam *Editi.*

i Ζαμάρης] Αμάρης *Vat.* Αμαρὲς *Samb.*

k Ως Αδαδ,] Αδὲρ, in *libris omnibus*, juxta LXXII. verum maluimus Αδαδ, quod infra nobis exhibet maxima *Exemplarium* parte.

l Αμμανιτῶν] Sic *Bas. Samb. Vat.* & *Gall.* quibuscum conveniunt *Epiphanii* vetustiora exemplaria.

m Επιστρατευσαμένων] Ita *Bas.* στρατευσαμένων *Samb.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρξγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER OCTAVUS.

***Continet hic liber tempus annorum* CLXIII.**

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

Solomoni regnum ineunti populus fausta omnia apprecatur.

IAM vero de Davide & ejus virtute, quantorumque bonorum popularibus ſuis auctor exſtiterit, & quantis bellis feliciter geſtis pugniſque bene pugnatis *tandem* ſenio confectus deceſſerit, in libro antecedente enarravimus. Cum autem Solomon ejus filius admodum adoleſcens principatum accepiſſet, à patre dum adhuc in vivis eſſet populi dominus Dei voluntate declaratus, & in ſolio conſediſſet, univerſa quidem multitudo, ut ſub novi regni exordia fieri ſolet, fauſtis acclamationibus ei ut omnia proſpere cederent precata eſt, utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret ſenectutem.

Adonias Beethſaben adit, ut ſibi à Solomone poſtularet Abiſacen in matrimonium. 3 *Regum*, c. 2.

2. Cæterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno occupando cogitavit, cum ad regis matrem Beethſaben acceſſiſſet, eamque blande ſalutaſſet, illa percontata an ulla re egens ad ipſam veniat, jubenteque ut ſibi mentem *ſuam* aperiret, utpote non gravate *quidquam* conceſſuræ, orſus eſt dicere, "etiam ipſam quidem noſſe, quod tam "ætatis prærogativa quam voluntate populi ejus "fuerit regnum, ſed cum ita Deo viſum ſit ut "tranſlatum eſſet in filium ipſius Solomonem, ſe "*quidem* ſervitutem ſub ipſo diligere & amare, "præſentique rerum ſtatui acquieſcere. adeoque "ipſam obſecrabat ut cum fratre pro ſe ageret, "eique perſuaderet ut Abiſace, quæ cum patre "dormire conſueverat, ſibi in matrimonium da"retur: patrem enim cum ea propter ſenectutem "non congreſſum eſſe, & proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethſabe ſe illi ſedulam operam daturam eſſe pollicita eſt, nuptiaſque *ſe illi* ideo conciliaturam eſſe, tum quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum *præſertim* quod ipſa inſtanter oraret. Et ille quidem ſpei plenus, fore has nuptias, diſcedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, ut cum eo de iis ſermocinaretur quæ ſupplici Adoniæ promiſerat. Atque filius cum ei obviam proceſſiſſet, illamque complexu excepiſſet, & in cubiculum ubi tunc tem-

Beethſabe ad Solomonem ſupplex accedit.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐπελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ [b] διαπότιον καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθίσαντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὅχλος ἐπεφήμησεν, οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς [c] αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ παναίδαιμονα τὴν ἡγεμονίαν.

β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα [d] Βεεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖταί τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἥδεως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν "βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν "τοῦ πλήθους προαίρεσιν ὖσαν αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ "πρὸς Σολομῶνα τὴν ὑὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώ"μην στέργειν καὶ ἀγαπᾶν τὴν [e] ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, "καὶ τοῖς παρεῖσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν "διαλεχθῆναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦ"ναι τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτοῦ "Ἀβισάκην· ἃ γὰρ πεπαῦσθαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆ"ρας αὐτῆ, μένειν δ' ἔτι παρθένον." ἡ δὲ Βεεθσαβεὲ, καὶ [f] διαλεχθήσεσθαι ἀπροφασίστως ὑπέσχετο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τοῦ τε βασιλέως [g] αὐτῷ χαρίσασθαί τι [h] βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται περὶ τοὺς γάμους· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ [hh] ὀρθίως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν υἱὸν [i] διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθεὶς καπεπηγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγε αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον οὗ σφέ-

[a] Περιέχει] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis.* numerumque defendit *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 7.

[b] Διαπότιον τοῦ τοῦ Θεοῦ] Alii ſic diſtinguunt, διαπότιον, τοῦ τ. Θ. βούλησιν καθίσαντος &c.

[c] Αὐτῷ τὰ πράγματα,] Αὐτῷ deeſt *Big.*

[d] Βεεθσαβεὲ,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Βηρσαβεέ.

[e] Ὑπ' αὐτὸν δουλείαν,] Ὑπ' αὐτὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) ὑπ' αὐτῷ *Pat.*

[f] Διαλεχθήσεσθαι] Αὐτῷ poſt Διαλεχθήσεσθαι inſerunt *Busb.* & *Hen.* ut & mox ante καταπράξασθαι.

[g] Αὐτῷ χαρίσασθαί] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[h] Βουλομένου,] Ita cum *MSS.* βουλομένῳ in *Editis.*

[hh] Ὀρθίως] Εὐθὺς *Vat. Hen.* & *Busb.*

[i] Διαλεξομένη] Διαλεξαμένη *Samb.*

k Κα-

σωέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τ βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἑκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. [k] καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτουμέ-"νη μοι κατάνευσον, καὶ μηδὲν [l] ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον "μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ." ὁ δὲ Σολομῶν κελεύσας ποιεῖν, πάντα γὰρ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ προσμεμψαμένης τὸν ἀρχὸν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τὰς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δοῦναι τὸν παρθένον αὐτὸν Αβισάκην Αδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Λαβὼν δὲ [m] πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὴν μητέρα· μειζόνων δὲ ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Αδωνίαν, καὶ θαυμάζειν [n] πῶς ἀ προῄρηται καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσκαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Αβισάκης [o] αἰτουμένη, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, Ιώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Αβιάθαρον τὸν ἱερέα. [p] καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ἀπὶ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι προστάττει [q] αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Αδωνίαν. καλέσας δὲ [r] τὸν Αβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτῳ μέν, εἶ-"πε, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μου συνέκα-"μες, καὶ ἡ κιβωτὸς ὑπὸ σοῦ αὐτῷ μετῳκίσθη. τούτου-"δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι, παραμένῳ μὴ Αδω-"νίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι· μήτε ἐνταῦθα ἴθι, μήτε "εἰς ὄψιν [s] ἀπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα "πορεύεις ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τοῦτον ἄχει πολυ-"πῆς ἔχε τ βίον, [t] ἁμαρτὼν δὲ μηκέτι εἶναι [u] δικαίως "ἐν ἀξίᾳ.". [x] καταλύεται μὲν οὖν ἀπὸ τ [y] ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ιθαμάρου οἶκος ἀφ' τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς καὶ τῷ Αβιαθάρῳ πάππῳ προεῖπεν ὁ Θεὸς [z] Ηλεί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ [a] Φινεέσου γένος, πρὸς Σάδωκον. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ Φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τ Ιθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ηλεὶ πρώτου τούτου προγεγραμμένου, ἦσαν ἔτη· ὁ τοῦ [b] ἀρχιερέως Ιωσήπου υἱὸς Βοκκίας, τούτου δὲ Ιωάθαμος, Ιωαθάμου δὲ Μαραιώθης, Μαραιώθου δὲ Αροφαῖος, Αροφαίου δὲ Αχίτωβος, Αχιτώβου δὲ Σαδωκος, ὃς πρῶτος μὲν ἐπὶ Δαυίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ'. Ιώαβος δὲ ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τοῦ Αδωνίου, φοβηθεὶς ἐγένετο· φίλος γὰρ ὢν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, μᾶλλον τοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίαν, οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ [c] προξενεῖν ἐκ τ [d] πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείας δ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγελάντων αὐτῷ [e] τινῶν τὴν Ιωάβου γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλευσεν [f] ἀναστήσαντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀποτολμήσαντα. Ιώαβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' [g] αὐτοῦ τεθνήξε-

poris ſolium erat regium deduxiſſet, eo occupato, aliud à dextra matri apponi juſſit. Poſtquam vero conſedit Beethſabe, "Mihi, inquiit, unum à te, "fili, poſtulanti annue; & nihil moroſi tetricive, "*mihi quod peto* denegando, facias." Solomone autem jubente ut illi imperaret, quod fas eſſet matri omnia concedere; poſtquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa ſpe impetrandi quod vellet verba fecerit, ſed quaſi repulſam laturam eſſe metuerit: tum illa *eum* obſecrabat, ut is virginem Abiſacen fratri *ſuo* Adoniæ nuptum daret.

3. At rex, hac oratione non leviter offenſus, matrem quidem dimittit; Adoniam vero majora appetere & *moliri* dicens, ſeque mirari quod non poſtularet ut ei tanquam natu majori regno cederet, cum ei depoſcat Abiſaces conjugium, amicos potentes habenti Joabum imperatorem & Abiatharum ſacerdotem. moxque accito Banaja ſatellitum præfecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam *aggreſſus* interimeret. Vocato deinde Abiatharo ſacerdote, "te, inquiit, mortis ſupplicio eximunt, "tum quidem alioquin iſtæ calamitates quarum "cum patre meo particeps fuiſti, tum quod una "cum eo arcam tranſtuliſti. Hanc autem, tibi, "Adoniam ſequuto ejuſque partibus ſtudenti, "pœnam conſtituo, ut neque hîc moreris, neque "*poſthac* in conſpectum meum venias; ſed, cum in "patriam tuam te contuleris, in agris degas, & "uſque dum moriaris in vita iſthac te exerceas; "cum adeo deliqueris, ut haud fas ſit te in officio "diutius manere." Et quidem ob cauſam jam memoratam à domo Ithamari ablatus eſt honos ſacerdotalis, quemadmodum Deus Eli avo Abiathari prædixerat: tranſiitque in ſtirpem Phineeſis ad Sadocum. Qui vero ex Phineeſis genere * vitam egerant privatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum tranſlata ibi manſit, Eli primum eam recipiente, iſti fuere; Boccias pontificis Joſephi filius, hujus autem Joathamus, Joathami vero Maræothus, Maræothi autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex eſt creatus.

Repulſam patitur. *3 Regum, c. 2.*

Adonias occiditur. *Abiatharus ſacerdotio abdicatur.* *3 Reg. c. 2.*

Honos Pontificalis ab Ithamari domo ablatus ad Phineeſis ſtirpem rediit.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniæ ad eum perlata, haud mediocriter expaveſcebat: ejus enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum ſibi imminere, propter ſuam in iſtum benevolentiam, non temere ſuſpicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione ſe in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, ubi ei à nonnullis nunciatum erat Joabi conſilium, miſſo eò Banaja, juſſit ut eum *ab ara* excitum ad tribunal cauſam ſuam acturum duceret. Joabus autem dicebat ſe ſacrarium nequaquam relicturum eſſe, ſed iſthic loci potius quam alibi uſ-

Joabus ad aram fugiens occiditur. *3 Regum, c. 2.*

---

k Καθεσθῆσα] Ita *MSS.* καθεσθῆτα in *Editis.*

l Ἐξ ἀρνήσεως] Sic volui cum *Samb.* ἐξαρνήσεως *Big. Vat.* & *Gall.* ἐξαρνήσεων *Baſ.* ἐξαρνήσων *Gen.* In *Epiphanii* verſione, *& nec velis quaſi difficile denegare triſtemque deſerere.* HUDS. Forte ἢ, μηδὲν ἐξαρνοῦ ὡς δύσκολον, μή με σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Hebr. אל תשב את פני Senſus. *& ne, negando rem minimè difficilem, me contriſteris.* COCC.

m Πρὸς ὀργῆς] Πρὸς ὀργὴν *Vat.*

n Πῶς ἀ προῄρηται] Πῶς abeſt *Big.* & *Gall.* 1. agnoſcunt *cæteri* pariter ac *Epiphan.*

o Αἰτουμένη,] Ita *Big. Samb. Gall.* & *Epiphan.* αἰτουμένου *Baſ.* αἰτουμένῳ *Vat.* & *Gen.*

p Καὶ μεταπεμψάμενος] Μεταπεμψάμενος δὲ Βαναίαν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* αὐτοῦ.

r Τὸν Αβιάθαρον] Καὶ Αβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα *Busb.* & *Hen.*

s Ἀπάντα] Sic *Vat. Busb. Hen. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἁπάντων in *reliquis.*

t Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*

u Δικαίως οὖν] Δίκαιος *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *quoniam peccaſti & non eſt juſtum te habere ſacerdotium.*

x Καταλύεται] Καλύει *Hen.* & *Busb.*.

y Ἱερατικῆς] Quod de *pontificali dignitate* neceſſe eſt ut accipias, inquit Cl. *Seldenus.*

z Ηλεί.] *Al.* Ηλί.

a Φινεέσου] *Al.* Φινεάσου, Φινέσου, & Φινεάσου.

* *Vitam egerant privatam,*] Seu *Pontificatu non functi fuerant*, ut interpretatur *Seldenus.*

b Ἀρχιερέως Ιωσήπου] Ἀρχιερέως Οσὶ πρώτου ὑὸς legendum. quod olim ſcripturæ compendio πρ̄ου pro πρώτου comparuerit, à quo cum præcedenti voce Οσὶ conjuncto factum eſt Ωσίπου, unde Ιωσίπου. appellat autem *Joſephus* hunc Oſim πρῶτον, quia fuit etiam alius eo nomine inter *Pontifices M.* qui (libro X.) corrupte dicitur Ισ pro Οζίς. *Sam. Petitus* in *Animadverſionibus inedditis* in *Joſephum*, Tom. 1. p. 266. Confer 1 *Paralip.* c. 6. & videſis Cl. *Seldenum* in lib. 1. de *Succeſſ. in pontif. Hebr.* c. 4. HUDS. Joſephi hujus Αρχιερέως, haud ullibi mentio, neque Joathami, vel Arophæi, unde corrigendum hic Joſephum putat Selden. de Succ. Pontif. l. 1. c. 111. p. 123. SPANH.

c Προξενεῖν] Ita cum quinque melioris notæ *MSS.* φρονεῖν in *Editis*, *Aliiſque.*

d Πρὸς τ Θεὸν] Πρὸς τὸ Θεῖον *Vat.*

e Τινῶν τῶν] Illud τινῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναστήσαντα αὐτὸν] Ἀναστήσαντα ἄγειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον *Vat.*

g Αὐτοῦ τεθνήξεσθαι] Αὐτοῦ πρ̄ τεθνήξεσθαι *Vat.*

h Αὐ-

usquam moriturum esse. Quod Joabi responsum postquam regi Banajas retulit, præcepit Solomon, ut illic ei, uti postulat, caput amputaret, & hoc de eo supplicium sumeret pro duobus *istis* exercitûs ducibus, quos ille nefarie *oppressos* occiderat: corpus vero ejus sepelire, ut *ejus* peccata in posteros ipsius in perpetuum redundent, ipse vero ac pater Joabi morte insontes sint. Et quidem Banajas quæ mandata erant exsequutus, ipse copiis universis præficitur: Sadocum autem solum rex pontificem constituit loco Abiathari, ab eo *pontificatûs honore* pulsi.

Sadocus fit pontifex. 3 Reg. c. 2.

Solomon Semei imperat ut in urbe maneat. 3 Regum, c. 2.

5. Deinde is Semei *evocato* edixit, ut domo Hierosolymis exstructa assidue secum esset, & torrentem Cedronem transire non auderet. Quod si secus fecerit, morte multandum esse. Tam magna autem interminatione non contentus, jurejurando etiam eum *ad hoc præstandum* adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quæ sibi mandaverat, se gratias habere professus, cum imperata se facturum esse juravisset, patria relicta Hierosolymis habitabat. Triennio autem post cum audisset duos ejus servos, qui aufugerant, Gittam se contulisse, ad famulos *suos conquirendos eò* properavit. Rex autem postea quam rescivit eum una cum illis reversum, utque mandata ejus contemptui habuerit, &, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit, ægre rem tulit: eoque accersito, "nonne tu, inquiit, "jurasti te nunquam à me discessurum esse, neque "ex hac urbe in aliam *quamvis* egressurum? non "igitur effugies perjurii pœnam: verum ob istud "pariter ac contumelias, quibus patrem meum fu- "gientem affecisti, pœnas mihi dabis sceleribus "coopertus; ut scias nihil inde lucrari malos, quod "flagrante delicto non puniantur, sed per omne "tempus, quo propter impunitatem securi esse vi- "dentur, augeri ipsisque graviorem fieri pœnam, "quàm si statim scelere commisso eam subiissent." Atque ita Semei jussu regis Banajas *aggressus* interfecit.

Semei occiditur à Banaja, jussu regis. 3 Reg. c. 2.

ὅθεν μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίᾳ δὲ τῷ ὑπηρέτῃ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προσέταξε Σολομὼν ἐκεῖ τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτμεῖν, καθὼς βέλεται, καὶ τούτῳ λαβεῖν τὸν δίκην ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε· θάψαι δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸν οἶκον τὸν ἐκείνου, τοῦ δὲ Ἰωάβου πλούτῳ αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. καὶ Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδεικνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως· Σάδωκον δὲ μόνον ποιεῖ ἀρχιερέα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀβιαθάρου τόπον, ὃν μετεπέμψατο.

ε'. Σεμεΐ δὲ ὤδε προστάττει οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον Κεδρῶνα· ἔχειν ἐξουσίαν. θανάσιμον δὲ τούτῳ θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόστιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς καὶ ὅρκῳ αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι. Σεμεΐ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὸν πατρῷδα, τὸν διατριβὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν, ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν Γίττῃ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν τοῦ βασιλέως αἰσθόμενος, ὡς καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, καὶ, τὸ μεῖζον, τῶν ὅρκων τοῦ Θεοῦ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· καὶ καλέσας αὐτὸν, "ἦ σύ, φησὶν, ὤμοσας μὴ καταλείψειν ἐμὲ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; "οὐκοῦν ἀποδράσει τὴν τῆς ἀπιστίας δίκην, ἀλλὰ "καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ἔβλαψας τὴν φυγὴν "ὑβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν ἡγούμενον. ἵνα γνῷς "ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ παθή- "ματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ, ᾧ νο- "μίζουσιν ἀδείας εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται δὲ γί- "νεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς ἧς ἂν θᾶττον τιμω- "μένης ἔδοσαν." καὶ Σεμεΐ μὲν κελευσθεὶς Βαναίας ἀπέκτεινεν.

CAP. II.

De Solomonis uxore, deque sapientia ejus intellectuque præstanti & divitiis, & quæ ab Hiramo nactus est in ædificationem Templi.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶνος, καὶ σοφίας αὐτοῦ καὶ πλούτου, καὶ ὅσων ἐπέτυχεν παρὰ Εἰράμου εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

Solomon Pharaonis filiam duxit. 3 Regum, c. 3.

SOlomon autem, ubi jam sublatis inimicis imperium sibi firmaverat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem. atque instauratis Hierosolymorum mœnibus, ut ampliora essent pariter ac munitiora quam antea, summa pacis tranquillitate deinde remp. administravit, nihil ei obstante adolescentiæ fervore, quo minus vel justitiam coleret & leges custodiret, vel quæ à patre morituro acceperat memoria conservaret: verum, non secus ac viri provectioris ætatis consummatæque prudentiæ, omnia exquisito judicio
II. transegit. Porro statuit Chebronem proficisci &

ΗΔΗ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν πεπτωκότων, ἄγεται τὴν Φαραὼθ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, καταστησάμενος τὰ τείχη τῶν Ἱεροσολύμων πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῶν πρόσθεν ὄντων, διῆπε τὰ πράγματα λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης, μηδὲν τοῦ νεότητος, ὅσόν τε δικαιοσύνῃ καὶ φυλακῇ τῶν νόμων καὶ μνήμῃ ὧν ὁ πατὴρ πλούτων ἐπέστειλε, βλαπτόμενος· ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν. ἔγνω δὲ εἰς

h Αὐτῷ τῷ βατιλεῖ] Αὐτῷ deest *Big.* & *Samb.*

i Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε·] Οὓς ἀνοσίως *Vat.*

k Καταλείπῃ τὸ ῥῶ] Καταλίπῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

l Ποιεῖ ἀρχιερέα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* Σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ἀρχιερέα ὁ βασ. *Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* deest vox ἀρχιερέα.

m Οὐδὲ προσοίσειν] Ita pro οὐδὲ, quod in *Editis*, *Aliisque* exstat, rescribere visum est: eoque magis quod οὐδὲ nec agnoscit *Vat.* nec *Vetus Interpr.*

n Τὸν χείμαρρον Κεδρῶνα] Φάραγγι βαθείᾳ, quæ dicta Κιδρὼν Αλωτ. lib. v. c. 2. §. 3. ut & §. 4. ibid. Χαράδρα de eodem. SPANH.

o Τὸ πρόστιμον.] Sup. lib. IV. c. 8. ἐπιτιμητὴν αὐτῷ καὶ ἀβουλίαν πρόστιμον· SPANH.

p Αὐτὸν προσηνάγκασεν] Ita cum *Cod. Vat.* verum in *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* desideratur αὐτὸν, & commode satis abesse potest. in *Editis*, *Aliisque* ὃς ὁ Ἰωάβου ἀνοσίως &c.

q Ἀποδράντας] Ἀποδράσαντας *Vat.*

r Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

s Ὠμοσεν] Ita in quinque *MSS.* ὤμνυ *Big. Buss.* & *G.*

t Καταλείψειν ἐμὲ,] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. 2. καταλίψειν *Alii* cum *Editis.*

v Ταύτης τῆς πόλεως] Ex ταύτης *Samb.* & *Vat.*

x Οὐκοῦν ἀποδράσει] Ita *Samb.* in cæteris *MSS.* aut ὄψει vel ὄψῃ ἀποδρᾶσης, aut ὄψει vel ὄψῃ ἀποδράσῃ. in *Editis* οὐκ οὖν ἀποδράσῃς.

y Κερδαίνουσι] Κερδαίνουσι μὲ οὐδὲν *Vat.*

z Ἀλλὰ παυθῇ τῷ χρόνῳ,] Ἀλλὰ καὶ παυθῇ *Vat.* & mox αὔξει) ὃ καὶ γ.

a Ἧς ἂν θᾶττον τιμωρήσωνται] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὧν ὧν π. in *Editis*, *Aliisque.*

b Σιμεΐ] *Coll. Big.* & *Voss.* Σεμείσου.

c Λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης,] Τὸ λοιπὸν *Vat.*

ὅλ' εἰς [d] Χεβρῶνα ϖϑαγμόμενϕ, ὅπι τῦ χαλκῦ ϑυσιαϛηρίυ, τῦ [e] κατασκαϛάντϕ ὑπὸ Μωϋσέως, ϑῦσαι τῷ Θεῷ. καὶ χίλια τ ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τῦτο ϑ ποιήσας μεγαλως ἐδοξε τ Θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰ αὐτῷ κ' τὰς ὕπνυς ἐκείνης τ νυκτὸς, ἐκέλευσεν [f] αἰτεῖϛ τίνας ἀντὶ τ ἀσεβείας [g] δώσ αὐτῷ δωρεάς. Σολομὼν ϑ, τὰ κάλλιϛα Ϛ μέγιϛα, κ Θεῷ παραχεῖν ἤλιϛα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα, τ Θεὸν ἤτησεν. ὰ γὰ χρυσὸν, ὰλ' ἄργυρον, ὕδε τ ἄλλον τιμῆτον, ὡς ἄνθρωπ Ϛ νέϕ, ἠξίωσεν αὐτῷ ϖαρασκευασθῆναι· ταῦτα γὰ χεδὸν νενόμικεν ϖαρὰ τοῖς τελείοις μόνα ἀγαθῶν ἄξια, κ Θεῦ δῶρα εἶναι· ἀλλὰ "δός μοι, "φησὶ, δέϖοτα, νῦν ὑγιῆ Ϛ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν "τ λαὸν τὰληθῆ Ϛ τὰ [h] δίκαια λαλῶν [i] κρίνοιμι." τύτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ Θεός· κ πά τε ἄλλα πανθ', ὧν ϖαρ' ἐμνήσθη ϖαρὰ τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, τιμῆτον, δόξαν, νίκην [k] πολεμίων, κ [l] ϖερὶ πάντων σωφροσύνην Ϛ σοφίαν, οἵαν ϖαρ' [m] ἄλλυ τινὸς ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ὕτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε Ϛ τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὅπι τελεῖον ὑπομενεῖν χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ Ϛ ϖείθόμενϕ αὐτῷ, κ τ πατέρα μιμούμενϕ ἐν οἷς ἐκεῖνος. ταῦτα Ϛ Θεῦ Σολομὼν ἀκύσας, ἀνεπήδησεν [n] εὐθὺς ἀπ τ κοίτης, κ ϖροσκυνήσας αὐτὸν [o] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα· καὶ [p] ϖερὶ τ σκηνῆς μεγάλας ὁλοκαυτώσεις ϑυσίας, κατεύωχε τὺς ἰδίυς ἅπαντας.

Β'. Ταύτης ϑ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθε δυσχερής· ἧς τὸ τέλϕ εὑρεῖν ἐν ὅπιπον. τὸ ϑ ϖρᾶγμα, ϖερὶ ὃ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνυσιν τὸ τε δύσκολον τ κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, κ τινῶν μεταξὺ ϖραγμάτων [q] γινόμενοι λάθωσιν, ὥσϖερ ἐξ εἰκόνϕ τ Ϛ Βασιλέως ἀγχινοίας, τὸ ῥαδίως ὑποφαίνεσθαι ϖερὶ τ ζητυμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταίρω τ βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν· ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκῦσα ϖρώτη λέγειν ἤρξατο. "[r] οἰκῶ "μὲν, εἶπεν, ὦ Βασιλεῦ, [s] μετὰ ταύτης ἐν ἑνὶ δω"ματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέραις ἡμῖν ὅπι μιᾶς ἡμέρας "ἀποτεκεῖν κατὰ τὺ αὐτὺ ὥραν ἄῤῥενα παιδία. τρί"της ϑ ἡμέρας διελθύσης, ὑπνωμηθεῖσα [t] τῷ αὐτῆς "παιδίῳ αὕτη, τὸν μὲν ἀπέκτεινε· βασάσασα ϑ τὸ"μὸν Ϛ τῶν γονάτων ϖρὸς αὐτὺ μετέφερε, [v] κ τὸ "νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μυ πέθησιν. "πρωὶ ϑ ϑηλεῖν ὀρέξαι βυλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν "ἐμὸν ὐχ εὗρον, τὸ ϑ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ϖροσκεί"μενον. ἀκριβῶς γὰ κατανοήσασα τὸν ἔτεγνων. ὄθεν "ἀπαιτῶ τ ἐμὸν υἱόν, κ ὐκ ἀπολαμβάνυσα καταπέ"φυγα, δέϖοτα, ὅπι τὴν ϖαρὰ σοῦ βοήθειαν. [x] τὸ "γὰ εἶναι μόνας [y] ἡμᾶς, καὶ μηδένα τ [z] ἐξελέγξαι "δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονῦσα, ἰσχυρῶς ὠργισμέ"νη ϖροσέπεσεν." ταῦτ' εἰπύσης, ὁ βασιλεὺς ἀνέκρα"νε τὴν ἑτέραν, τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τ ϑ ὠργισμένης τὸν ϖεποιηκέναι, τὸ ϑ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγύσης, τὸ ϑ τ ἀντιδίκυ ϖεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπνοῦντϕ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσϖερ ἐπ' αἰνίγματι ϖερὶ τὴν

super aram æneam, quam Moyſes fabricari curaverat, Deo ſacrificare. atque mille ſolidas hoſtias *ad eam* immolavit. Cum autem hoc præſtitiſſet, magnopere viſus eſt Deum honoraſſe. nam nocte, quæ proxime ſequuta eſt, ei per quietem apparuit, juſſitque ut poſceret quod ſibi pro *hac* pietate ab ipſo dari vellet. Solomon vero pulcherrima & maxima à Deo petiit, quæque illi ad largiendum gratiſſima & homini ad accipiendum utiliſſima. non enim aurum aut argentum aut alias *id genus* divitias, ut homo & juvenis, ſibi accumulari popoſcit: (fere enim iſta ſola pleriſque magni æſtimantur, & inter Dei munera habentur) ſed "da "mihi, inquit, Domine, mentem ſanam rectum"que *in decernendo* judicium, ut vera juſtaque lo"quendo populo *huic* jus dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, ut & alia omnia, quorum in optione ſua non meminerit, ſe ei daturum eſſe promiſerit, opes, gloriam, de hoſtibus victoriam, & præ omnibus ſcientiam ac ſapientiam, quantis nemo alius vel regum vel privatorum *ante eum* præditus fuit. inſuper & regnum ſeris ejus nepotibus ſe conſervaturum eſſe pollicitus eſt, modo juſtus eſſe pergat, ſibique obtemperet, & patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Ubi hæc à Deo acceperat Solomon, è lecto ſtatim proſiluit, numenque veneratus Hieroſolyma revertit; & mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis ſuos omnes epulis adhibuit.

Tabernaculum Chebrone petit. 3 *Regum*, c. 2. & 2 *Paral.* c. 1.

Deus Solomoni poſcenti ſapientiam dat. 3 *Regum*, c. 3. & 2 *Paral.* c. 1.

2. Hiſce autem diebus judicium ad eum delatum eſt arduum: quod *quidem* difficile erat dirimere. Rem vero, de qua diſceptari contigit, *paucis* exponere neceſſarium duxi; ut & qui hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, & qui in hujuſmodi negotiis verſantur regiæ ſolertiæ exemplar intuendo de quæſitis facile pronunciare poſſint. Mulieres duæ meretrices ad ipſum venerunt: quarum altera, cui injuria facta eſſe videbatur, prima dicere orſa eſt. "Ego "quidem, dicebat, ô rex, in uno cum hac *muliere* "cubiculo habito. Accidit autem utrique noſtrum, "ut una die maſculos infantes circa eandem ho"ram pareremus. At tertio poſt die, iſta ſomno"lento in puerulum ſuum incubitu ipſum quidem "opprimit: meum vero è gremio meo *clam* ſubla"tum ad ſe transfert, & mortuum quieſcenti mi"hi in ulnas impoſuit. Mane autem, cum infanti "vellem mammam admovere, meum quidem non "inveni, hujus vero mortuum lateri meo video "accumbere. rem enim, omnibus accurate per"penſis, ita eſſe comperui. Quare filium meum "poſtulo: & cum illum non receperim, ad tuam "opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos ſolæ fuerimus, nulluſque ſubſit metus "alicujus qui *nos* poſſit redarguere, *illa*, negligens "*quid de ſe quiſque ſentiat*, conſtanter & fortiter fa"ctum negare." Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis objiciendum. Illa autem inficiante ſe hoc feciſſe, & aſſeverante ſuum vivere filium, adverſariæ vero interiiſſe, cum nemo exiſtimare potuerit quid decernendum eſſet, ſed

Duarum meretricum lis à Solomone dijudicata. 3 *Regum*, c. 3.

[d] Χεβρῶνα] Γαβαὼνα juxta *Biblia S.* in Codicibus *Gallicis* Γίβεων. HUDS. Γαβαὼνα legendum eſt, nec enim Chebrone fuit altare. REL.

[e] Κατασκαϛάντϕ] Sic etiam Judæi loquuntur de altari, licet Bezaleel fecerit. REL.

[f] Αἰτεῖϛ] Αἰτῆϛ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* verum αἰτεῖϛ cum *ceteris* legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Δώσ αὐτῷ δωρεάς.] Pro δώσ in *MSS.* habemus ϖαρέξῃ aut ϖαράϛῃ.

[h] Δίκαια λαλῶν] Ita cum *Vat.* favente *Epiphanio* qui vertit, *aut circa populum juſtum poſſim verumque proferre judicium.* in *Editis*, *Aliiſque* δίκαια λαβεῖν.

[i] Κρίνοιμι.] Ita *MSS.* in *Editis* ἀναχρίνοιμι.

[k] Πολεμίων,] Πολεμίων κάθεξιν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

[l] Περὶ πάντων] Ita cum *omnibus MSS.* & *Vet. Interpr.* ϖαρὰ deſideratur in *Editis.*

[m] Ἄλλός τις ἀνθρώπων] Sic melioris notæ *MSS.* & *Epiphan.* in *Aliis* cum *Editis* ἄλλων.

[n] Εὐθὺς ἀπ τ κοίτης,] Illud εὐθὺς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα·] Ἀνέστρεψεν *Vat.*

[p] Περὶ τ σκηνῆς μεγάλας] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* ϖρὸς τ σκηνῆς.

[q] Γινόμενοι λάθωσιν,] Γενόμενοι *Gall.* 2.

[r] Οἰκῶ μὲν,] Οἰκῶ μὲν εἰπύσα *Vat.*

[s] Μετὰ ταύτης] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μετ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

[t] Τῷ αὐτῆς παιδίῳ] Τῷ ἰδίῳ αὐτῆς π. *Vat.*

[v] Καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ] Καὶ τ νεκρὸν *Samb.*

[x] Τὸ γὰ εἶναι μόνας] Mallem τῷ γὰ εἶναι.

[y] Ἡμᾶς,] Illud ἡμᾶς adjectum eſſe volui è *Samb. Big.* & *Vat.*

[z] Ἐξελέγξαι δυνάμενον] Ἐλέγξαι ſolus *Vat.*

ſed omnes, quaſi ænigma fuerit, in eo evolvendo mentis cæcitate laborarint, ſolus rex tale quiddam excogitavit. Juſſis afferri infantibus tam vivo quam mortuo, ſatellitum quendam ad ſe evocat, imperatque ſtricto gladio puerum utrumque diſſecare in duas partes, ut utraque dimidium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem populus quidem univerſus regem, ut *admodum* adoleſcentem, clam irridebat. Inter hæc autem cum vera quidem mater exclamaſſet, ne hoc ageretur, ſed potius alteri tanquam ſuus tradatur infans, ſibi enim ſufficere, modo vivat ipſumque conſpiciat, licet alterius eſſe videatur; altera vero parata eſſet puerum videre diviſum, atque inſuper *magnopere* vellet ipſam quoque *matrem* dolore excruciari: rex, animadverſo utriuſque voces ex animo eſſe, illi quidem quæ exclamaverat puerum adjudicabat, (ipſam enim revera eſſe matrem) alterius vero malitiam damnabat, ut quæ & ſuum peremerat, & amicæ filium exſtinctum videre cuperet. Hoc populo viſum eſt magnum eſſe argumentum indiciumque regis prudentiæ ſimul & ſapientiæ: atque ex illo deinceps die ipſi tanquam divina mente prædito auſcultabant.

Solomonis officia. 3 Regum, c. 4.

3. Militiæ autem præfecti ipſi erant, præſideſque regionis omnis, iſti *ſcilicet*. Ephraimi quidem ſorti præerat Ures; toparchiæ vero Beethlemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorenſem & maritimam omnem ſibi ſubjectam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat ſub Banaja filio Achili. quin & omni regioni etiam imperitabat, quæ ad Jordanem uſque pertingit. Galaditicam vero & Gaulaniticam *provinciam* uſque montem Libanum, urbes ſexaginta magnas & munitiſſimas ſua in ditione habens, Gabaris regebat. Achinadabus autem Galilæam omnem Sidonem uſque procurabat habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem & Carmelum & terram Galilææ uſque ad Jordanem fluvium. At unus illis ſuperior totius *regionis iſtius* curator erat conſtitutus. Semei autem tribûs Ben-

εὕρεσιν αὐτὸ πάντων [a] τῇ διανοίᾳ πεπυθομένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι [b] τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον παρεσκεύαζε τὴν μάχαιραν ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως [c] ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ καὶ τι ζῶντος καὶ τι τετελευτηκότος. ὅπερ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειράκιον τὸ βασιλέα. μεταξὺ δὲ [d] ἡ μὲν ἀληθὴς μητρὸς ἀνακραγοῦσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, [e] ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον κἂν ἀλλότριον δοκῇ, ἡ δὲ ἑτέρας ἑτοίμως ἐχούσης διαιρεθέντος ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσέτι βασανιζομένης καὶ αὐτὴν ἀξιούσης· ὁ βασιλεὺς, ἐπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγομένας, τῇ μὲν [f] ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τὴν δ' ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἰδιον ἀποκτιννύσης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπαραζήτως ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς βασιλέως [g] φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· [h] καὶ ἐξ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν, αὐτῷ προσεῖχον.

γ'. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμι κληρουχίας [i] Οὔρης, ὅπερ ἦν τῆς [k] Βηθλεέμης τοπαρχίας ὢν [l] Διόκλης· τοῦ δὲ Δώρων καὶ τοῦ Γαλιλαίου [m] Ἀβινάδαβος εἶχεν ἐπ' αὐτῷ, γεγαμηκὼς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. [n] τὸ δὲ Μέγα πεδίον ὢν ἐπὶ [o] Βαναίᾳ τῷ Ἀχίλα παιδί. [p] προσεπῆκτο δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πόσης. τοῦ δὲ [q] Γαλααδίτου καὶ [r] Γαυλανίτου ἕως Λιβάνου ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, [s] Γαβάρης διῴκει. [t] Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος· [v] Βασίμα τοὔνομα. τοῦ δὲ [x] πρὸς [y] Ἀρκὴν Φοινίκων Γαλιλαίαν εἶχε [z] Βαναχάτης. [a] Σαφάτης δὲ [b] τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν [c] Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου [d] χώραν. [e] ὅτι δὲ τούτων [f] [εἰς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο. [g] Σεμεὶ δὲ τὴν τοῦ Βενιαμί-

[a] Τῇ Διανοίᾳ τετυφλωμένων,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τῇ.

[b] Τὸ νεκρὸν] Καὶ τὸ νεκρὸν *Vat.*

[c] Ἑκάτεραι] Ἑκατέρᾳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἑκάτερα *Big.*

[d] Τῆς μὲν ἀληθοῦς] Τῆς μὲν ἀπαιτούσης, καὶ ἀληθοῦς *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen. Busb.* & *Gall.* Verum illa ἀπαιτούσης καὶ non agnoſcunt *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν] Sic cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν καὶ ἀλλ.

[f] Ἀνακραγούσῃ] Amplius quiddam in *ſuo codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *relamanti quidem ne perimeretur infantulus.*

[g] Φρονήσεως] Φρονήσεως τε καὶ *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[h] Καὶ ἐκείνης] Καὶ ἀπ' ἐκείνης τὸ λοιπὸν *Vat.*

[i] Οὔρης,] *Uri* apud *Epiphan.* Ὠρ LXXII.

[k] Βηθλεέμης τοπαρχίας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. *Vet. Interpr.* Βαιθέμις in *Editis.* Βαιθσαμὺς LXXII. 3 *Regum*, c. 4. v. 9. Unde Βαιθσίμας legit *Schotanus*, & Βηθσίμις *Boſius.* Eſt qui malit Βεθλημῆς. HUDS. *Bethleem* habet etiam Ruſinus. SPANH.

[l] Διόκλης·] Sic ex *iiſdem MSS.* ὁ Κλῆρος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Dochis.* ὡς Δακὰρ LXXII. unde ὁ κλῆρος τοῦ Δακάρ maluit *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. 2. p. 771.) qui inſuper notavit ὡς ὁ Ενδι (ut in LXXII.) & quæ ad eum pertinebant omiſſa eſſe.

[m] Ἀβινάδαβος εἶχεν] Ita cum *Cod. Vat.* Ἀβινάδαβος in *Editis Aliiſque.* Αμινάδαβος juxta verſionem *Gelenii* ex LXXII. *Aminadab*, & *Abian Aſaph*, & *Abian Adab* in *Epiphanii* libris.

[n] Τὸ δὲ Μέγα πεδίον] Sup. lib. v. c. 1. §. 22. εἰς τὸ μέγα πεδίον τὸ λεγόμενον· & infr. lib. xv. c. 8. §. 5. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, in Magno Campo; & lib. xii. c. 8. §. 5. εἰς τὸ Μέγα πεδίον· SPANH.

[o] Βαναίᾳ] *Sub Banajæ filio Bachi* (vel *Machi*) apud *Epiphanium.* Βαναᾶ τῷ Αχιλαδ juxta LXXII.

[p] Προσεπῆκτο] Ita pro προσυπῆρχε reſcribere viſum eſt, levicula mutatione.

[q] Γαλααδίτου] *Al.* (ut & *Cocc.*) Γαλαδίτ. v.

[r] Γαυλανίτου] Ita cum *MSS.* vel (cum *Cocc.*) Γαυλανίτη. in *Editis* Γαυλωνίτου.

[s] Γαβάρης] Γαζάρης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Epiphanii* vulgatis *Gubiar.* in *MSS.* vero, *Gabier gubernabat Caſathina Cavi autem totius Galilææ* &c. *Bengaber* juxta Biblia *Hebr.* ὑὸς Γαβὲρ LXXII. in *Exemplari Alexandrino.*

[t] Ἀχινάδαβος] Hic *Achinadabum* & *Achimaan* in unum confundit, ut conſtat ex *S. Literis*, quæ poſteriori nuptam eſſe dicunt *Pharaonis* filiam.

[v] Βασίμα τοὔνομα.] Βασεμὰθ LXXII.

[x] Πρὸς Ἀρκὴν Φοινίκων] *Coll. Big.* & *Voſſ.* περιαχοῦ.

[y] Ἀρκὴν Φοινίκων] Arcen Phœnicum diverſa nempe ab ea quæ ὑπὸ Λιβάνῳ lib 1. cap. 7. §. 2. (ubi natus Alexander Severus Imperator. Lamprid. in Alexandr. Sever.) Ab hoc Arcen Phœnicum alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua lib. iv. ſup. c. 4. §. 7. πρότερον μὲν Ἀρκὴ λεγομένη, Πέτρα δὲ νῦν ὀνομαζομένη. hæc Arcium primaria Urbs Arabum. Superioris Arcis mentio iterum lib. v. c. 1. §. 22. Τοῖς ὄρεσι τῆς βορείας πόλεως Ἀρκῆς· ut & heic loci. SPANH.

[z] Βαναχάτης.] *Banach* aut *Banac* in *Epiphanii* libris. Βαναᾶ ὡς Χανὶ LXXII.

[a] Σαφάτης] *Sabath* eſt *Epiphanio.* Ιωσαφὰτ LXXII.

[b] Τὸ Ἰταβύριον] Sup. lib. v. c. (1.) §.... τὸ δὲ Ἰταβύριον ὄρος, ἐν πλάτει· SPANH.

[c] Γαλιλαίαν] Κάτω Γαλιλαίαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Χώραν.] Χώραν refero ad Γαλιλαίαν, & per Γαλιλαίαν χώραν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ιορδάνου intelligo *Galilæam inferiorem.* Verum τὴν κάτω Γαλιλαίαν habent *Big. Samb.* & *Vat.* qui ſorſan vocem κάτω *margini* ἐξηγήσεως ἕνεκα appoſitam in *textum* receperint. Illud κάτω tamen agnoſcit *Epiphan.* qui in ſequentibus à *S. Literis* & *Joſepho* diverſus abit, dum vertit, *& Carmelum & inferiorem Galilæam. Regionem autem uſque ad Jordanem fluvium conſtitutam Baſan diſponebat. Semei autem* &c.

[e] Ἐπὶ δὲ τούτων] Ἐπὶ τούτῳ *Big. Samb.* & *Gall.* Illa vero χώραν. ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο deſiderantur in *Cod. Vat.*

[f] [Εἰς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο.] Illud εἰς (ſenſu id poſtulante ut pag. ſeq. in initio) inſerere viſum eſt.

[g] Σεμεῖ δὲ] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* Σεβεὲς in *Editis Aliiſque.* Σεμεΐας *Vat.* ut paſſim ſupra pro Σεμεΐ.

ιαμίπδ⊖ κληρυχίαν [h] ἐγκεχείρισο· [i] Γαβάρης ⸗ εἶχε τὴν πέραν ⸗ Ιορδάνυ χώραν. ἐπὶ δὲ τύτων εἷς πάλιν ἀρχων ἀποδεδειχτο. θαυμασὴν δὲ ἐπίδοσιν [k] ἔλαβεν ὅ, τε τῶν Ἑβραίων λαὸς, ⸗ ἡ Ιύδα Φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων ⸗ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰ ἀπολαυοντες, ⸗ πολέμοις ⸗ παραχαῖς μὴ περιπιπτόμενοι, ⸗ περσέτι τῆς πολυνοτάτης ἐλευθερίας ἀκρατῶς ἐμφορύμενοι, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκας⊖ τὰ οἰκεῖα [l] ⸗ ποιεῖν ἄξια πλείον⊖ ὑπῆρχεν.

δ'. Ἦσαν ⸗ [m] καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τε Συρων γῆς ⸗ τ ἀλλοφύλων, ἥτις ἐπὶ ἀπ' Εὐφράτυ ποταμῦ διήκυσα μέχρι τῆς Αἰγυπίων, ἐπῆρχον, ⸗πελέγοντες αὐτῷ φόρυς παρὰ τ ἐθνῶν. πυρτέλυν ⸗ ⸗ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν ⸗ τῷ δείπνῳ ⸗ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρυς τριακονῖα, ἀλεύρυ δ' ἑξηκονῖα, σιτηρὰς ⸗ βόας δέκα, ⸗ νομαδας βοας εἴκοσι, [n] ⸗ σιτηρὰς ἄρνας ἑκατόν. πρὸπα πανία πάρεξ τ [o] ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω ⸗ βυβάλων ⸗ τ πτηνῶν ⸗ ἰχθύων, ⸗πομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ ⸗ παρὰ τ ἀλλοφύλων. τοσῦτον ⸗ πλῆθος ἐπ ἀρμάτων Σολομῶνι, ὡς [p] τέσσαρας εἶναι μυριάδας Φατνῶν τ [q] ὑπεζυγμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τύτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι ⸗ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ περιπόλυ ἐν Ιερουσαλήμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι [r] κώμας ἐν αὐτῆς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τ ⸗ βασιλέως δαπάνῃ πεπιστευμένος, ⸗ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσαύτη δ' [s] ἐπὶ ἐπὶ ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν ⸗ σοφίαν, [t] ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπυς· ⸗ μηδὲ τὰς Αἰγυπίας, οἱ πάντων [v] ἐν σωφρ⸗ διενεγκεῖν λέγονται, [x] συγκεκριμένας λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ ⸗ πολὺ ἀφεστηκότος τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ ⸗ διήνεγκε σοφία ⸗ τῶν κατὰ τ αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων ⸗ τοῖς Ἑβραίοις ὅτι δεινότητι. ὧν ⸗ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ [y] Ἐθάν⊖ ⸗ Αἰμαν⊖, καὶ [z] Χαλκέ⊖ καὶ [a] Δάρδαν⊖, υἱοὶ [b] Ημαὼν⊖. συνεπάξατο δὲ καὶ [c] βιβλία ⸗ περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν [d] πέντε ⸗ πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ ⸗ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλυς τριχιλίας. καθ' ἕκασον γὰ εἶδ⊖ [e] δένδρυ ⸗ παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπυ ἕως κέδρυ. τὸν αὐτὸν ⸗ τρόπον καὶ ⸗ περὶ κτηνῶν ⸗ καὶ τῶν τ ἐπιγείων ἀπάντων ζωων, καὶ τῶν νηκτῶν καὶ τῶν ἀερίων. οὐδεμίαν γὰ [f] τύτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ⸗ πάσας ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιζήμιον τῶν ⸗ [g] αὐτῆς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην [h] εἰς ὠφέλειαν ⸗ θε-

jamitidis ſors commiſſa erat: atque Gabares regionem transjordanianam tenebat. His vero rurſum unus præpoſitus erat. Miro autem incremento auctæ ſunt res Hebræorum & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum curandorumque ſtudium converſo. Nam pace potiti, & neque bellis neque turbis *inteſtinis* diſtracti, ac præterea optatiſſima libertate ad ſatietatem uſque fruentes, omni cura & cogitatione in hoc incubuerunt, ut ſua quiſque augeret & majoris pretii faceret.

4. Erant autem regi & alii præfecti, qui & Syrorum & alienigenarum terræ omni, à fluvio Euphrate Ægyptum uſque pertingenti, præerant, è gentibus ipſi tributa colligentes. Atque *ipſi* regis victui in ſingulos dies ejuſque conviviis conferebant ſimilæ quidem * coros triginta, farinæ vero ſexaginta, boves autem altiles decem, & armentales viginti, & agnos altiles centum. Hæc omnia præter capturas ex venatione, cervos inquam & bubalos & aves & piſces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum numerus, ut quadraginta haberet præſepiorum millia equorum jugalium. Verum abſque his erant duodecim millia equitum: quorum pars quidem dimidia Hieroſolymis circa regem verſabatur; reliqui vero per villas regias diſperſi in illis manebant. Idem vero præfectus, cui mandati erant ſumptus regii, equis etiam neceſſaria ſuppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat. *Solomonis regni magnitudo, ejuſque victus.* 3 *Regum*, c. 4.

5. Tanta autem erat ſapientia & prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut priſcæ ætatis hominibus præſtiterit: & non ſolum Ægyptios, qui omnes ſcientia ſuperare feruntur, cum eo comparatos fere vicerit; ſed & eos à regis ſapientia longe abfuiſſe demonſtrarit. Quin & quotquot apud Hebræos iſto ævo perſpicaciæ laudem aſſequuti ſunt, ingenii præſtantia ſupergreſſus eſt, iiſque *longe* antecelluit. quorum nomina non præteribo. Erant autem Ethanus & Hæmanus, & Chalceus & Dardanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam * libros de odis & canticis quinque ſupra mille, & proverbiorum & † ſimilitudinum ter mille. nam de quavis arboris ſpecie ‡ parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum. Similiter autem & de jumentis & de cæteris etiam terreſtribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter ac aërem feruntur, *parabolas fecit*. Ne unius quidem horum naturam ignoravit, aut inexploratam reliquit: ſed de omnibus philoſophorum more diſſeruit, & ſcientiam proprietatum earum ſummam ſe adeptum eſſe oſtendit. Conceſſit ei etiam Deus ut diſceret artem contra malos dæmones ad utilitatem & cura- *Ejus ſapientia.* 3 *Regum*, c. 4. *Quænam ſcripta reliquit Solomon.* 3 *Regum*, c. 4. 33.

h Εγκεχείρισο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐγκεχειρισμένῳ in *Editis*. ἐπιτετραμμένῳ *Vat.*

i Γαβάρης ⸗] Ita in omnibus *MSS.* Ταβάρης in *Editis*, vitioſe, ut conſtat ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 4.

k Ελαβεν ὅ, τε] Lege ἔλαβε τότε. COCC.

l Καὶ ποιεῖν ἄξια] ⸗ καὶ ποιεῖν ἄχρι πλείον⊖ *Vat.* nonnihil favet *Epiphanius*, qui vertit, *& eas ſemper potius extendendas.*

m Καὶ ἕτεροι] Καὶ inſerui ex *Samb* & *Vat.*

* Coros triginta,] Vide *Annott.* ad p. 421. §. 9.

n Καὶ σιτηρὰς ἄρνας] Σιτηρὰς ⸗ *Big. Vat. Samb.* & *Gall.* 1. σιτηρὰς τε *Gall.* 2.

o Ἐπ' ἄγρας,] Απ' ἄγρας (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

p Τέσσαρας εἶναι μυριάδας] Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. l. 2. c. 9. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* S. tom. 2. p. 772. & *Clericum* ad 3 *Regum*, c. 4. v. 26.

q Ὑπεζυγμένων ἵππων.] Ὑποζυγυμένων *Vat.*

r Κώμας ἐν αὐτῆς] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* χώρας in *Editis*.

s Ἦν δὲ ὁ Θεὸς] Sic *Samb.* & *Vat.* atque eo plane modo, vel τοσαύτην δ' ὁ Θεὸς, legendum eſſe monuit *Schotanus* cum *aliis*.

t Ὡς τὰς ἀρχαίας] Ὡς τὰς τε *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἐν σωφρ⸗ διενεγκεῖν] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.*

x Συγκεκριμένας λείπεσθαι ⸗] Συγκεκριμένῳ ⸗ legiſſe videtur *Epiphan.*

y Ἐθάν⊖ ⸗] Ita cum *Cod. Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Αθαν⊖ καὶ Αἰμαν⊖. *Ethan* & *Heman* juxta *S. Literas*, 3 *Regum* c. 4. v. 31. Αιμὰν & *Ethan* Davidis ψαλμῳδοὶ memorati 1 Chron. xv: 19.

z Χαλκέ⊖ ⸗] Χάρκε⊖ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Chalgal*, & *Chaca & Calcheus*. in *Bibliis* Hebr. *Chalcol*, Χαλκαὸ LXXII. Legendum forſan ex 3 *Regum* IV: 31. χαλκάδας καὶ Δάρδαν⊖ υἱοὶ Μάλαν⊖.

a Δάρδαν⊖,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* quod propius accedat ad Hebraïcum *Darda*. in *Editis Aliiſque* Δάδαν⊖.

b Ημαὼν⊖.] Ημαν⊖ *Vat.* Μαὴλ & *Mahol* in *S. Literis*. apud *Epiphanium* varie, *Madanis* & *Madonis* & *Samad*.

c Βιβλία ⸗ ᾠδῶν] Studium Ellenorum circa conſilia ſequitur Αλωτ· lib. 2. c. 8. §. 6. Vid. Not. Oxon. in eum locum. SPANH.

* *Libros de odis & canticis quinque ſupra mille*,] *Alii* vertunt, carminum & canticorum libros. *Forſan* ⸗ ante ᾠδῶν *delendum*, *& mox voci* πέντε *præfigendum*, *ut legatur* ⸗ πέντε ⸗ τοῖς χιλίοις.

d Πέντε ⸗ τοῖς χιλίοις,] Πενταχιχίλια Cedren. πενταχιλίας ᾠδὰς *Zonar.* Vid. Huet. in D. E. p. 190.

† *Similitudinum ter mille.*] *Al.* parabolarum.

e Δένδρ⸗] Vide Caſaub. c. Baron. p. 647.

‡ *Parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum.*] *Al.* comparationem fecit.

f Τύτων φύσιν ἠγνόησεν,] Τύτων omittunt *Vat.* & *Epiphan.*

g Αὐτῆς ἰδιωμάτων] Αὐτῶν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

h Εἰς ὠφέλειαν] Εἰς ὠφελείαν ⸗ τ ἀνθρώπων Cedren. εἰς ἀνθρώπων ὠφελείαν *Zonar.*

rationem hominum. Et cum excantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum reliquit, quibus vincta dæmonia *ita* ejiciunt, ut nunquam revertantur. atque hoc ſanationis genus etiamnum apud nos plurimum valet. *Eleazarus quidam dæmonas ejicit.* Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, coram Veſpaſiano & filiis ejus & tribunis reliquiſque militibus, ex dæmonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. Modus autem iſtius curationis erat talis. Naſi dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus incluſa erat, quas indicaverat Solomon, paulo poſt ex nâribus odorantis extrahebat dæmonem. tum homine ſtatim collapſo *dæmonem* adjurabat ne in hunc poſtea reverteretur, Solomonis *interim* mentionem faciens, & incantationes ab eo compoſitas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant perſuadere manifeſtumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut polubrum; dæmonique imperabat ut homine egrediens illa evertat, atque faciat ut ſpectantes intelligant quod hominem reliquiſſet. Hoc autem *revera* facto, palam erat Solomonis ſapientia & ſcientia. Ideoque ut omnibus nota ſit ingenii ejus magnitudo, quamque charus Deo fuerit, utque nemini, quem ſol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens præſtantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

Hiramus legatos mittit ad Solomonem. 3 *Reg. c.* 5.

6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, magnopere gaviſus eſt, (nam Davidis erat amicus) & per legatos ipſum ſalutabat, eique gratulabatur de præſenti felicitate. At Solomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

Solomonis ad Hiramum litera. 3 *Regum. c.* 6.

"Scias velim quod pater meus, cum in animum "induxiſſet ædificare Templum Deo, bellis & "continuis expeditionibus fuerit impeditus. non "enim prius hoſtes debellare deſiit, donec eos o"mnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo "gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac pro"pterea otio abundans jam ſtatuo domum Deo "exſtruere. eam etenim me conditurum eſſe, "Deus patri meo prædixit. Quam ob rem te oro "atque obſecro, ut aliquos una cum meis mitti ju"beas in montem Libanum ad ligna excidenda. "nam in materia cædenda Sidonii noſtratibus pe"ritiores ſunt. Ipſe vero mercedem, quantam tu "dixeris, fabris materiariis ſolvam."

7. Hiramus autem, cum has literas legiſſet, mandatiſque multum lætatus eſſet, Solomoni *ita* reſcripſit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

Hirami ad Solomonem reſponſio. 3 *Regum, c.* 5.

"Deum quidem laudare par eſt, qui paternum "imperium tibi tradidit, viro ſapienti & omni vir"tute prædito. Atque ego, his *mirifice* delectatus, "quæcunque per literas petiiſti tibi *lubens* ſuppe"ditabo. Ligno enim multo magnoque exciſo, "cedrino pariter ac cypariſſino, mihi curæ erit ut

ραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε [i] συνταξάμενος αἷς [k] παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς [l] ἐνδέμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν [m] ἐκδιώκοιτο. ἡ αὐτὴ μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πολλῆς ἰσχύος. ἰσόρησα γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα [n] τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιόσδε ἦν. προσφέρων τῇ ῥινὶ τοῦ δαιμονιζομένου [o] τὸν δακτύλιον, ἐχόντα ὑπὸ τῇ σφραγίδι [p] ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἔπειτα [q] ἐξέλκει τοῦ σφραγιομένου διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος οὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν [r] ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένου, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ὑπολέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύν, ἐτίθει [s] μικρὸν ἔμπροσθεν [t] ἤτοι ποτήριον πλῆρες ὑδατος ἢ ποδονιπτῆρα· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι, καὶ παραχρῆμα ὑπηγόρευεν τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος [v] καθίσταιο σύνεσις καὶ σοφία. διὰ τοῦ, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς Φύσεως καὶ [x] τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως πρὸς πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολή, πρὸς τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Τυρίων βασιλεὺς [y] Εἴραμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήσθη· φίλος γὰρ [z] ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. [a] ἀποστείλαντος δὲ πρὸς αὐτὸν Σολομῶνος γράμματα δηλοῦντα τάδε.

ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ἰσθί μου τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ "Θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν [c] πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν "κεκωλυμένον. ἀ γὰρ ἐπόσαυρε πρότερον τοὺς ἐχθροὺς "καταστρεφόμενος, περὶ ἃ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑπο"τελεῖς [d] ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τῆς πα"ρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην σχολῶν οἰκοδομῆσαι "τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ [e] τοῦτον "ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ Θεός. διὸ παρακαλῶ "σε συμπέμψαι τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς Λίβανον τὸ ὄρος, "κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης ἐπιστημονέστερον "ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς, "ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω.

ζ. Ἀναγνὼς δὲ τὴν ἐπιστολὴν Εἴραμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡσθεὶς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πα"τρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν "ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα "ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. πολὺν γὰρ ξύλα πολλὰ "καὶ μεγάλα, κέδρα τε καὶ [g] κυπαρίσσους, διὰ τῶν "ἐμῶν

[i] Συνταξάμενος] Συντάξαι legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

[k] Παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα] Παρηγόρει τὰ νοσ. *Vat.* forſan pro παρηγορεῖ) νοσήματα.

[l] Ἐνδέμενα τὰ δαιμόνια] Ἐνεδέμενα *Samb.* & *Vat.* ἐνδέμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. 2.

[m] Ἐκδιώκοιτο.] Ἐκδιώξοιτο *Vat.* ἐδιώκοντο *Zonar.* ἐκδιώκοι) *Cedren.*

[n] Τούτων.] Τοῦτον *Big.* & *Samb.* τοῦτο *Gall.* 1. τούτοις *Cedren.*

[o] Τὸν δακτύλιον] Vid. Fabric. Pſeudepigr. V. T. p. 1054. & Borrichium contra Conringium p. 21.

[p] Ῥίζαν ἐξ ὧν] In *Edit. Gen.* & uno aut altero codice ῥίζας. Sunt qui exiſtimant radicem fuiſſe herbæ, quam (in libris *de bello Judaico*) *Baram* appellat, & magnifice extollit.

[q] Ἐξέλκει ὀσφρανομένου] Ἐξῆλθεν ὀσφρανόμενον *Cedren.* ἐξέλκει ὀσφρωμένῳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[r] Ἐπανελθεῖν ὤρκου,] Ἐπαιτῆσαι *Vat.* & forſan *Epiphan.* ἐπιτρέφειν *Cedren.*

[s] Μικρὸν ἔμπροσθεν] Eſt forſan qui malit μικρῷ πρόσθεν.

[t] Ἤτοι ποτήριον] Ἢ τοι inſerui è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[v] Καθίσταιο σύνεσις] Καθίσαι) *Vat.*

[x] Τὸ θεοφιλὲς,] Illud τὸ ex *MSS.* ut & mox ἡ ante τοῦ *Bas.*

[y] Εἴραμος,] *Al.* Εἰρώμος, & Εἴρωμος & Χείραμος.

[z] Ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ·] Ἐτύγχανε Δαυίδ *Vat.*

[a] Ἀποστείλαντος δὲ πρὸς αὐτὸν] Sic fere omnes *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπιστείλαντος δὲ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν Εἰρ. &c.

[b] Σολομὼν] Hæ literæ Salomonis & Hirami habentur apud Euſebium in P. E. IX. 33. 34. Ex Eupolemo deſcriptæ erant; ſuis verbis hic exſcripſit Joſephus. confer 1 Reg. v. SPANH.

[c] Πολίμων] Πολέμων τῶν συνεχῶν στρατ. *Gall.* 1. 2. atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Ἐποίησεν] Πεποιηκέναι *Gall.* 2.

[e] Τοῦτον ἔσεσθαι] *Al.* τοῦτο.

[f] Ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς] Ἐγὼ inſertum dedi ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Κυπαρίσσους,] Pro κυπαρίσσους in Hebr. 1 Reg. v. 8. ברושׁים abie-

"ἐμῶν ὅπῃ θαλάσσαν καταπέμψω· καὶ κελεύσω τὰς "ἐμὰς [h] χειδίαν πηξαμένας εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον "σὺ [i] σαυτῆ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι. ἔπειθ' οἱ σοὶ "[k] διακομίσουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπως [l] δὴ καὶ σὺ πα- "ράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, οὗ [m] τὴν νῆσον οἰκοῦν- "τες δεόμεθα, φρόντισον."

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τῆς σήμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων [n] ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὡς εἴ τις βουληθείη τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ὑπὲρ [o] τῶν Τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὑρεῖ συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις [p] ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ἀναμιγνύντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πεφρόμεθα, πιστεύεσθαι δ' οὕτως ἀξιοῦμεν, [q] οὐδὲ [r] συγκεχωρημένον ἡμῖν, κατεξανισταμένους τῇ πρέπουσῃ τῆς πραγματείας, ἀθῴοις ὑπάρχειν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς [s] ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν [t] δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τῶν Τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ οἷς ἠξίωσε τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο· σῖτα μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας [v] δισμυρίας κόρους, καὶ [x] τοσούτους ἐλαίου [y] βάδους. ὁ δὲ [z] βὰθος δύναται [a] χωροῦσαι ξέστας [b] ἑβδομήκοντα δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν Εἰράμου φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον ἤυξησε, καὶ διαμένειν [c] ὤμοσαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοὺς σπουδῶς. μυρίους γὰρ ἐπέστησε κόπτοντας ἐπὶ μηνὰ ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μηνὰς ἀναπαύεσθαι [d] διαδεχομένους ἀλλήλους εἰς τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ διαμύριοι τὴν ἐργασίαν [e] ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἔπειθ' ἕτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπὸ τετάρτου μηνὸς ἀπαντᾶν ὅπῃ [f] τὸ ἔργον. [g] γίνονται δ' ὑπέρθεσθαι [h] Ἀδώραμον. [i] ἦσαν δὲ ἐκ τῶν περοίκων οὓς Δαυΐδης κατέλελοίπει, τοὺς μὲν θεραπεύοντας τὴν [k] λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἐπὶ μυριάδες· τῶν δὲ λατομίαν ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὑπῆρχεν τρισχίλιοι καὶ [l] τριακόσιοι. προσετάχθη δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγά-

"meorum opera in mare devehatur: meisque *præ-* "*tcrea* imperabo, ut rate *ex illis* connexa ad quem- "cunque volueris tuæ regionis locum mari naviga- "to *ea* deponant: deinde tuis licebit ea Hierofo- "lyma deportare. *Tuque* fac cures ut pro his fru- "mentum nobis ſuppeditetur, qua re nobis opus "eſt, utpote inſulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exemplaria, non tantum in noſtris libris conſerva- ta, ſed & apud Tyrios: adeo ut ſiquis voluerit pro certo rem noſſe, rogatis iis qui publicis tabulariis præſunt apud Tyrios, inventurus ſit quæ ab iis di- cta fuerint conſentanea illis quæ nos diximus. At- que hæc quidem oratione perſequutus ſum, volens lectores pro comperto habere, nobis in animo eſſe nihil præter veritatem dicere, nedum, veriſimili- bus quibuſdam & ad homines decipiendos delectan- doſque accommodis, hiſtoriam diſtinguendo, ope- ram quidem dare ut examen fugiamus, poſtulare autem ut *narrationi* ſtatim credatur; neque nobis conceſſum eſſe, ut, facta ab hiſtoriæ decoro diſceſ- ſione, à culpa ſimus immunes: ſed oramus atque obſecramus ut nemo noſtra hæc approbatione ſua dignari velit, niſi veritatem demonſtratam dare certiſque indiciis confirmare poſſimus.

Joſephus provocat ad archiva Tyria, & veritatis ſtudium profitetur.

9. Rex autem Solomon, cum ad eum allatæ fuiſſent regis Tyriorum literæ, promptum ejus ob- ſequium & benevolentiam valde laudavit, & quæ ab ipſo petiit viciſſim ei ſubminiſtravit; mittendo quotannis tritici quidem viginti cororum millia, oleique *expreſſi* totidem batos. Batus autem capit ſextarios ſeptuaginta duo. Eandem vero ei men- ſuram etiam vini ſuppeditabat. Et ab iſtis quidem initiis magis magiſque crevit amicitia inter Solo- monem & Hiramum; ſeque in ea perpetuo man- ſuros eſſe jurarunt. Imperavit autem Solomon po- pulo univerſo in tributum operariorum triginta millia: quibus ut miniſterium non eſſet laborioſum effecit, ſcienter illud atque perite dividendo. con- ſtituit enim ut deni milleni in menſem unum *ſyl- vam* in monte Libano cæderent, per duos autem menſes quietem agerent domum quiſque ſuam re- greſſi, donec reliqui viceni milleni ſuum opus iti- dem abſolverint. Ita demum tempore præfinito contigit, ut quarto *quoque* menſe primi deni mille- ni ad opus redirent. Huic vero tributo *exigendo* præerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides *operi deſtinatos* reliquerat, in vectores quidem ſaxorum & cæteræ materiæ ſeptuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hiſque præfecti *erant viri* ter mille & trecenti. In man-

Hirami reſponſo lætatur Solomon.

Solomonis opera ad Templi materiam.

3 Regum, c. 5.

datis

abiegnis ut & *Vulg.* LXX. vero πεύκινα Paraphraſt. legiſſe videtur ברותים Cupreſſi Cant. 1. 17. SPANH.

h Χειδίαν] Forte *χειδίας*.

i Σαυτῇ χώρας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* αὐτῇ.

k Διακομίσουσιν] Διακομίσωσιν ſolus *Samb.*

l Δὴ καὶ σὺ] Illa ἢ καὶ σὺ ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Τὴν νῆσον] Nota Tyrum inſulam hic dici, ut inf. cap. 5. §. 3. SPANH.

n Ἀντίγραφα,] Exſtat & exemplar aliud harum literarum ex *Eupolemo* apud *Euſebium* de *Præp. Evang.* l. 9. c. 33. quod, undecunque prolatum, videtur eſſe ſuppoſititium.

o Τῶν Τυρίων] Τῶν inſeritur ex *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.] Παρ' ἡμῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

q Οὐδὲ] Ὡς ὐδὲ *Vat.*

r Συγκεχωρημένον ἡμῖν,] Συγκεχωρεσμένα *Gall.* 2.

s Ὑποδοχῆς] Ἀποδοχῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δυνώμεθα] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* δυνάμεθα, forſan (ut & *Coccejus* vult) pro δυναίμεθα.

v Δισμυρίας κόρους,] Ita reſcripſi ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & melioribus *Epiphanii* libris. δισχιλίους perperam in *Editis Aliiſque*. ὁ δὲ κόρος (inquit *Joſephus*, l. 13. c. 12.) δύναται μεδίμνους Ἀττικοὺς ί. *Cedrenus* autem p. 94. ὁ δὲ κόρος ἐστὶν μόδια λ'. Videſis *Villalp.* in *Apparat.* ad *Ezech.* part. 2. p. 452. HUDS. In Hebræo 1 Reg. v. 11. & Vulg. viginti millia. SPANH.

x Τοσούτους ἐλαίου βάδους,] In Hebr. & Vulg. 1 Reg. 11. viginti coros olei. LXX. vero εἴκοσι χιλιάδας βαὼθ ἐλαίου πεπομμένου. Pro βαὼθ in MS. Alex. βιθ· SPANH.

y Βάδους.] Βάθος, ὁ δὲ βάτος, τουτέστιν ξέστας ἑβδομήκοντα δύο. Item mox βάθος, ξέστας &c. בת LXX. μέτρου, 2 Chron. IV. 4. & Ezech. XLV. 10. 11. infr. cap. III. §. 5. βάδους διχιλίους. SPANH.

z Βὰθος δύναται] Βάθος, ὁ δὲ βάτος. *Heſych.*

a Χωροῦσαι ξέστας] Χωροῦσαι non agnoſcunt aliquot *MSS.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

b Ἑβδομήκοντα δύο.] Sic cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* ἑβδομήκοντα δὲ δύο. Utcunque ſextarios Romanos intelligendos eſſe docet *Jac. Capellus* de *Menſuris Cubicis*, p. 94.

c Ὤμοσαν] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio*. ὡμολόγησαν in *Editis Aliiſque*.

d Παραδιαδεχομένους] Παραγινομένους *Samb.* & *Big.*

e Ἀναπληρώσωσι] Sic cum *MSS.* in *Editis* πληρώσωσι & mox ὡρισμένον.

f Τὸ ἔργον.] Τὸ adjecimus ex *MSS.*

g Γίνονται δ'] Ἐγίνοντο ſolus *Vat.* Eſt qui malit γίγνοι. ſed cum infra occurrat γινόμενοι, ut & προσετάχθη, & alia id genus, non dubito quin *Atticorum* more omiſſum fuerit augmentum ἐφωνίας χάριν.

h Ἀδώραμον.] ארנדם 1 Reg. v. 14. LXX. Ἀδωνιρὰμ· SPANH.

i Ἦσαν δὲ] Παρῆσαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. utraque lectio ferri poteſt.

k Λιθείαν] Λιθίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Τριακόσιοι.] Sic *Big. Samb. Gall.* 2. *Gen.* & *Epiphan.* Διακόσιοι *Baſ. Aliique.*

datis præterea dederat, ut saxa quidem ingentia illi exciderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptarent & colligarent, ita *demum* in urbem conveherent. Illis autem operam navabant non solum structores indigenæ, sed & artifices ab Hiramo missi.

λας, εἰς τὰς ϝ ναῦ θεμελίους [m] ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν. ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑ ϖϐ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων [n] μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴραμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

CAP. III.

De ædificatione Templi.

Solomon Templum ædificat. 3 Reg. c. 6. 2 Paral. c. 3.

SOlomon autem Templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Jar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem & viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananæam, post mille vero & quadringentos & quadraginta à diluvio. Ab Adamo autem primo formato, usque ad tempus quo Solomon ædificavit Templum, in universum effluxerunt anni ter mille centum & duo. Illo vero tempore quo Templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu usque ad exstructionem Templi elapsi sunt anni quadraginta & ducenti.

Templi descriptio.

2. Et quidem rex in altissimam terræ profunditatem jacit fundamenta Templi, ex lapidum materia firmitate prædita, & vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum & firmamentum futuri essent operi superstruendo, & propter robur inferne *inexpugnabile* facile laturi ædificii futuri molem, & sumptuosum ornamentorum apparatum, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitudinem & amplitudinem *conferebant*, decorisque & magnificentiæ gratia excogitabatur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo cauenti constructum. Et quidem altum erat sexaginta cubitos, totidem vero & longum, & latum viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium paribus mensuris; ita ut tota altitudo

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τ οἰκοδομῆς ϝ ναῦ.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας ϝ ναῦ Σολομὼν ἤρξατο, [o] τεταρτον ἔτος ἤδη τ βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν [p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δὲ Ἰαρ, [q] μετὰ ἔτη πεντακόσια ϛ ἐνενήκοντα ϛ δύο τ ἀπ' Αἰγύπτου τ Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετὰ δὲ χίλια ϛ [r] εἴκοσι ἔτη τ Ἀβράμου εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβρίας [s] μετὰ χίλια ϛ τετρακόσια ϛ πεντηκοντα. ἀπὸ δὲ ϝ πρώτου [t] γενομένου Ἀδάμου ἕως οὗ τ ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια ϛ [v] ἑκατὸν ϛ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι [x] χρόνον, καθ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας [y] ἐνδέκατον [z] ἐνεστηκὸς Εἰράμῳ. [a] ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως Τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν ϝ ναῦ διαγεγονὸς χρόνος [b] ἐτῶν πεντηκοντα ϛ διακοσίων.

β'. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὑπὸ μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν δυναμένης, [c] οἳ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἕρεισμα τῆς [d] ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχὺν [e] οἴσειν ῥᾳόνως τὸ [f] μέγεθος τῶν [g] ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, [h] ἣ βάρος ἔμελλεν οὐκ ἤσσων εἶναι τ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ [i] μεγαλουργίας ἐπενοεῖτο. [k] ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν [l] ἐξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ [m] τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι. κατὰ [n] τοῦτο ἦν ἄλλος ἴσος ἐπηρμέ-

νος,

[m] Ἁρμόσαντας ἦ πρῶτον καὶ συνδήσαντας] *Poliebant & copulabant in montibus.* Rufinus. SPANH.

[n] Μόνοι,] Μόνον *Big.* & *Samb.* à prima manu.

[o] Τέταρτον ἔτος] Ita *Big.* & *Samb.* in aliis τεταρτον ἤδη τ. β. ἔτος ἔχων.

[p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι ἦ Ἰαρ,] Ἀρτεμισίου Macedonibus, Ἰαρ Hebræis. 1 Reg. VI. 1. ῃ ϛιν, *Mensis secundus. Vulg.* Mense zio h. e. Aprili. In MS. Alex. ὁ μὴν Ζὶθ καὶ τῷ δευτέρῳ μηνί. 1 Reg. VI. 38. SPANH.

[q] Μετὰ ἔτη πεντακόσια] Μετὰ ἔτη πεντακόσια καὶ δύο juxta plerosque *Epiphanii* libros. *Tostatus* tamen in nonnullis reperiit DCXII. ut videre est in *Quæst.* IV. ad 3 *Regum*, c. 6. Verum Græcos *Josephi* codices hic loci non vitiatos esse colligit *J. G. Vossius* (in *Isag. ad Chronol. S. c.* 7.) ex *Lib.* X. *Antiquitatum*, c. XL. ubi dicitur Templum fuisse crematum anno CCCCLXX. ex quo condi cœpisset. ab egressu vero populi ex Ægypto CIↃLXII. nam si ab anno hisce detrahas CCCCLXX. residui sunt DXCII. Videsis *Heideggeri* Hist. Sacr. p. 347. *Usserii* & *Is. Vossii* Chron. Sacr. & L. *Capelli* Chron. Sacr. p. 153.

[r] Εἴκοσι ἔτη] Καὶ σὺν ἔτη post εἴκοσι adjicienda censet *Schotanus*, in *Bibl. Hist.* tom. 2. p. 779.

[s] Μετὰ χίλια] Μετὰ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαρεσκαίδεκα rescribendum censet *Schotanus*. In nonnullis *Epiphanii* codicibus *anno millesimo quadringentesimo*, sine *quadragesimo*.

[t] Γενομένου Ἀδάμου] *Al.* χωηθέντος.

[v] Ἑκατὸν καὶ δύο.] Ἑβδομήκοντα pro ἑκατὸν δύο reponendum censet *Schotanus*. HUDS. Credo legendum (quoniam supra annos a mundo condito ad diluvium numerat 2256.) annos 4102. esse a mundi ortu usque ad templum, & 1446. a diluvio. Sic enim minima instituitur mutatio, &

2656
1446
4102

adeoque τετρακισχίλια substituo pro τρισχίλια & post τεσσαράκοντα addo καὶ ἓξ, nam si retineatur 1440, major in pluribus numeris fit mutatio REL.

[x] Χρόνος,] Χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα, κατ' ἐκεῖνον ἔτος *Vat.*

[y] Ἐνδέκατον] Δυοδέκατον, ut in Lib. 1. contra *App.* rectius esse censet *H. Dodwellus* in Diss. de *Peripli Hannonis ætate*, p. 21.

[z] Ἐνεστηκὸς Εἰράμῳ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐνεστηκός.

[a] Ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως] Ἀπὸ deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in quibus τῆς δ' οἰκήσεως εἰς τὴν οἰκοδομίαν.

[b] Ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων.] CCCLI. numerat *Chron. Alex.* p. 189. Vide *J. Scalig.* ad *Fragm. Gr. Script.* p. 29. *Edit. Gen.* & *W. Langium* de *Annis Christi*, p. 289.

[c] Οἵ τε τῇ γῇ] Ita *Big. Samb. Vat.* & (ut conjicio) *Epiphan.* qui vertit, *quique constipati sibi & conserti terræ, pavimentum & fortitudo superædificati operis essent.* in *Editis Aliisque* συμφύεσθαι ἑαυτοῖς καὶ ἔδαφος &c.

[d] Ἐποικοδομησομένης] Ἐποικοδομηθησομένης *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

[e] Οἴσειν ῥᾳόνως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* perperam οἷς ῥᾳόνως. HUDS. Forte οἷαν ῥᾳόνως φέρειν. COCC.

[f] Μέγεθος] Μέγεθός τε *Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[g] Ἐποικοδομησομένων,] Ἐπικειμένων in *Gall.* 2. & *Epiphanio.*

[h] Ἡ βάρος ἔμελλεν οὐκ ἧττων] Cum in *Editis* sit ἢ βάρος ἃ ἔμελλεν οὐκ ἥττονα εἶναι &c. & in *MSS.* ἃ βάρος ὃ ἔμελλεν οὐκ ἧττον εἶναι, aut ἢ βάρος ἔμελλεν οὐκ ἧττον εἶναι &c. ideo placuit rescribere ἢ βάρος ἔμελλεν οὐκ ἧττων εἶναι. si quis ἧς βάρος μὴ ἔμελλεν οὐκ ἧττον εἶναι, per me licet. HUDS. Forte ἔμελλον οὐκ ἧττονες. COCC.

[i] Μεγαλουργίας] Τῆς ante *μεγαλουργίας* delevimus auctoritate *Codd. Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἀνήγαγον] Ἀνήγαγεν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Ἐξήκοντα πηχῶν] Περὶ ϝ μέτρου (inquit *Zonaras*) ϝ ὕψους αὐτοῦ καὶ ϝ μήκους, καὶ τ αὐτῷ κατασκευῆς, οὐχ ὁμοφωνοῦσιν ἥτε τελευτὴ τῶν Βασιλικῶν καὶ Ἰώσηπος ὁ τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τ Ἀρχαιολογίας περὶ ϝ ναοῦ συγγραφόμενος, ἀλλ' ὁ τοῖς πλείοσι ἀκριβέστερος. Quod ideo *Josephum* feciisse existimandum est (ait *Villalpandus*) quod *S. Scripturæ* testimonia, quæ de his rebus exstabant, percipere minime potuerit; vel propterea minime, quod architecturæ fuerit omnino ignarus. HUDS. Sequitur hic Josephus non rei veritatem sed traditiones, sive potius fabulas Judæorum. quod probarum vide in nostro examine explicationis Vitringianæ Templi Ezechielis. p. 103. 104. 105. COCC. *Filius.*

[m] Τὸ μῆκος,] Τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

[n] Τοῦτο ἦ ἄλλος ἴσος] Ita *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ τοῦτο in *reliquis.*

νῶ, ἴσῳ τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. πέτασπο ἢ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ ἢ πρόναον αὐτοῦ προέχησαν ὅπῃ [o] πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος ᾗ [p] οἶκος τετραγμένον, ἔχον δὲ πλάτος πήχεις δεκα, ὕψος δὲ ἀνεσηκερμένον πηχῶν ἑκατὸν [q] καὶ εἴκοσι. προεκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τελάκοντα βραχέζιν [r] οἴκοις, οἱ συνοχή τε ᾗ πανὸς ἔμελλον ἔσεσθαι ἀφὸ πυκνότητος καὶ πλῆθος ἔξωθεν προκείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τέτων εὖρος μὲν εἶχεν [s] πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τὰς αὐτὰς, ὕψος δὲ [t] εἴκοσι. ἐπῳκοδόμηντο δὲ [v] τέτοις ἄνωθεν ἕτεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, [x] ἴσοι κρὸς τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· [y] ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν [z] τῷ κάτωθεν οἴκῳ συμπλήσιον. ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ ἐπ' ὀλίγον προκοδομημένος. ὄροφος δὲ αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἑκάστῳ, πρὸς τὰς πλησίον δ' συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη [a] κοινὴ δι' ἀλλήλων [b] δεδομημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ [c] διηκόσαις ἁπάντων· ὡς τὰς μέσας τοίχας [d] ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατεμένας ξύλων ἐρρωμενεστέρας ἀφ' ἑτέρου γίνεσθαι. τοῖς δ' ὑπὸ τὰς δοκὰς στέγαις τῆς αὐτῆς ὕλης [e] ἐβάλλετο πᾶσαν [f] ἐξεσμένοις εἰς φατνώματα καὶ [g] προσπόλησιν χρυσοῦ. τὰς δὲ τοίχας κεδρίναις ἁφαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς [h] ἐνετόρνευσεν, ὥστε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ προσελάμπεσθαι τοῖς ὄψεσι τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς ᾗ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη ᾗ ναὸς οἰκοδομία κατὰ πολλὰ τέχνῃ ὑπ λίθων ἀκροτόμων ἐγένετο, συναρμοσθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε [i] σφῦραν μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου πελεκητοῦ τοῖς καθ' αὑτὸν ἐργασίαν δηλοῦσθαι, ἀλλὰ δίχα τῆς τέτων χρήσεως πᾶσαν [k] ἁρμόσαι [l] τὴν ὕλην προσφυῶς· ὡς ἐκείνην τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ ὑφ' τ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἢ [m] ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τ ὑπερῶον οἶκον ἀφ' ᾗ εὖρος ᾗ τοίχου. ἡ γὰρ [n] εἶχεν θύραν μεγάλην κᾷ ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ὑπ τ πολλῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι ἀφὸ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε ἢ τ ναὸν κ ἔνδοθεν [o] κ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων κ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς [p] εἶναι.

γ'. Διελὼν ἢ τ ναὸν εἰς δύο, τ μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον [q] εἶναι· [r] τ ἢ, τετραγώνου πηχῶν, ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκατὸν ἢ τ μέσον

Templi centum & viginti cubitis conſtaret. verſumque erat ad orientem. Veſtibulum autem ejus ad introitum ſtatuerunt, longum viginti cubitos, ad menſuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, celſitudine autem evectum ad centum viginti cubitos. Porro ædiculas Templo per circuitum aſtruebat triginta, quæ extrinſecus circumjectæ totum *Templum* propter crebritatem earum & multitudinem erant cohibituræ. Quinetiam effecit ut earum aditus eſſent per alias in alias. Unaquæque autem ex hiſce domunculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, & viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædiculæ exſtructæ erant, & ſuper illas rurſum aliæ, omnes pari cum ipſis invicem menſura & numero, ita ut omnes ſimul inferius *Templi* ædificium altitudine æquarent. nam pars ejus ſuperior nullis erat domunculis circundata. Tectum autem illis impoſitum erat cedrinum. Et domunculæ quidem ſuum quæque *tectum* habebant, cum proximis nequaquam cohærens: aliis vero commune tectum erat ex longiſſimis trabibus conſertum, ad utrumque latus pertingentibus: adeo ut medii parietes, ab iiſdem lignis contenti, propterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicem ſubjiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum junctures aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incruſtaſſet, cælatura ex auro induxit, ita ut Templum omne fulgore colluceret & illuſtraretur, atque oculos ingredientium perſtringeret auri ſplendore undique diffuſo. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exſtructa eſt ex lapidibus politis, apta admodum lævique commiſſura junctis conditiſque, ut intuentibus nusquam mallei aut cujuſlibet inſtrumenti fabrilis appareret indicium; ſed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuiſſe: ita ut ſua ſponte potius cohærere videretur quam ferramentorum vi. Porro aſcenſum in ſuperius domûs tabulatum commentus eſt rex *per cochleam* parietis craſſitudine *incluſam*. non enim ei erat janua magna ad orientem, ſicuti domui erat inferiori; ſed à lateribus adibatur per parva oſtiola. Templum autem tam intus quam extra complexus eſt aſſeribus cedrinis, craſſis catenis inter ſe conſtrictis; adeo ut hoc illis vice firmamentorum & roboris eſſet.

3. Cum autem Templum in duas partes diviſiſſet, ædem quidem interiorem, viginti cubitorum, in * Adytum ſepoſuit; exteriorem vero, quadraginta *Templum diviſum in Cellam & Penetrale.*

o Πήχεις εἴκοσι] Πήχεις μὲ εἴκοσι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Οἶκος τετραγώνου,] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. οἶκος τετραγώνου *Vat. Gall.* 1. leviculo ſane diſcrimine. in *Editis* μήκους τετραγώνου.

q Καὶ εἴκοσι.] Sic *Vat.* in *reliquis* deeſt καί.

r Οἴκοις,] Οἶκοι, cellæ Templi. SPANH.

s Πέντε πήχεις,] In *Editis* εἴκοσι πέντε πήχεις. Sed auctoritate *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphanii* εἴκοσι delevimus, probante *Villalpando* ad *Ezech.* tom. 2 part. 2. p. 289. ut & *Caſtalione* ad 3 *Regum*, c. 6. HUDS. Ita circuitus 30. cellarum cum frontiſpicio Templi fuiſſet cubitorum 870. quod abſurdum eſt cogitare, non tantum quia Ultima fabrica Templi l. 5. de bell. c. 14. dicitur habuiſſe latitudinem 100 cubitorum, à fronte, & pone XL. cubitis anguſtior fuiſſe; ſed & repugnat deſcriptio cellarum 1 Reg. 6: 5. 6. COCC. *Filius.*

t Εἴκοσι.] Cella unaquæque cum ſuo tabulato alta erat calamum, omnes ſimul calamos tres, hoc eſt cubitos octodecim cum tribus quartis cubiti partibus, quos hiſtorico more licuit Joſepho vocare *viginti*; niſi de celſitudine ſuper pavimento domus loquatur. nam ſuperioris cubiculi tabulatum à ſolo erigitur cubitos XX. *Villalp.*

v Τέτοις ἄνωθεν] Επι τέτοις ſolus *Vat.*

x Ἴσοι κ τοῖς μέτροις] Si de cubiculorum longitudine & celſitudine intelligatur, omnium ordinum cubicula paria erant; ſi vero de latitudine erant certe imparia, ut conſtat ex 3 *Regum*, c. 6. v. 6. *Villalpand.*

y Ὡς τὸ πᾶν ὕψος] Ωστε πᾶν *Vat.*

z Τῷ κάτωθεν οἴκῳ] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τ κάτωθεν οἶκον.

a Κοινὴ δι' ἀλλήλων] Illud κοινὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Δεδομημένη] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis* Aliiſque δεδωμημένη.

c Διηκόσαις ἁπάντων·] Διηκόσαις maluimus cum *Samb.* (& *Cocc.*) quam διοικόσαις cum *ceteris* omnibus.

d Ὑπὸ τ αὐτῶν] Sic cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὑπὸ τ συγκρ. *Big.* ὑπ' αὐτῶν in *Editis.*

e Ἐβάλλετο πᾶσαν] Ἐβάλλετο *Big.* & *Samb.*

f Ἐξεσμένοις] Ἀναξεσμένης *Vat.*

g Προσπόλησιν χρυσοῦ.] Ita cum *MSS.* σπὸς πόλησιν in *Editis.*

h Ἐνετόρνευσεν,] Ἐνετόρευσεν *Gall.* 2.

i Σφῦραν μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* σφύρας in *Editis.* HUDS. 1 Reg. VI. 7. SPANH.

k Ἁρμόσαι] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) in *ceteris* ἁρμοῦσαι.

l Τὴν ὕλην] In *Editis* τὸν τέτων ὕλον. ſed τέτων delevimus, quod illud nec agnoſcant *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

m Ὁ βασιλεὺς] Articulum ὁ inſeruimus è *Codd. MSS.*

n Εἶχεν θύραν μεγάλην] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* εἶχον.

o Καὶ ἔξωθεν] Illa κ ἔξωθεν non agnoſcit *Vetus Interpr.*

p Εἶναι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Gall.* 2. τέτου εἶναι αὐτοῖς *Samb.* in *Editis* τέτων αὐτοῖς χρῆσαι. Forſan, ex ſcriptura *Cod. Samb.* τέτῳ αὐτὸς χρῆσαι.

q Εἶναι.] Εἶναι ex ſex *MSS.* deerat tamen in *Vat.* & *Editis.*

r Τὸν ἢ,] Τὸν ἢ τ π. κ ἅγιον *Gall.* 1. 2.

* *Adytum ſepoſuit;*] *Al.* Sanctum Sanctorum, & Penetrale.

† *San-*

ginta cubitorum, † Sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas & variis cælaturis *ornatas*. Illis autem vela prætendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho & purpura & cocco intexta, necnon & bysso splendidissima & mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicavit, ‡ totos aureos utrumque in altitudinem quinque cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat; ut unâ quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliæ autem alæ inter se cohærentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin & Templi pavimentum petalis aureis instravit. Portæ etiam Templi fores aptavit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhibuit. Atque, ut summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quæ non erat auro illita. Istis præterea januis aulæa oppandit illis similia quæ intus oppansa erant. Cæterum vestibuli janua nihil horum habuit.

Chiramus conflator. 3 Regum, c. 7. v. 13. 14.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam ex illa erat tribu) patre vero Uria Israëlitis oriundo. Hic omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero peritus erat in auro & argento & ære fabricaciendo: à quo fane omnia circa Templum *summo* artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, & hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonûm denûm cubitorum: circuitus vero illarum *erat* cubitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile lilii specie, in quinûm cubitorum altitudinem excitatum: cui circundatum erat opus reticulatum palmulis æneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Jachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

Duæ æreæ columnæ. 3 Regum, c. 7.

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

5. Fudit autem & mare æneum in hemisphærii speciem. illud vero opus à metallario confectum ex sui amplitudine mare appellatum est. Erat e-

τοῖχον θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτῆς πολλῷ [s] ἐνεργασάμενον καὶ ποικίλλω. καταπέτασε δὲ ταύτας ὕφεσιν διαφερόντοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ [t] κοκκίνου πεποιημένοις· ὑ μὴν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πήχων τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο [v] Χερουβεὶς ὁλοχρύσους, πήχων [x] ἑκάτερον τὸ ὕψος [y] πέντε. δύο δ' ἦσαν [z] ἑκατέρῳ πέρυγες, ἀπὸ πέντε πήχεις ἐκπεταμέναι. [a] διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν, ἵνα τ περύγων τῇ μὲν ἄπωνται δ' κ' νότον κειμένη τοίχου [b] ἀδύτου, τῇ δ' κ' βορρᾶν· αἱ δ' ἄλλαι πέρυγες [c] αὐτῆς συνάπτωσι πρὸς μεσοῦ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνουσι. τὰς δ' Χερουβεὶς ἐδεῖς [d] ὁποίαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δ' καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος [e] ἐλάσμασι χρυσοῦ, ἐπέθηκε δ' κ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ θύρας, ἕως τοῦ ὕψους τοῦ τοίχου [f] συμμεμετρημένας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν [g] εἴκοσι, καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σπανιόντα δ' εἰπεῖν, ὅθεν εἰσὶ τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι ἔξωθεν ὅτε ἐνδοθεν, [h] ὃ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δ' καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως [i] τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δ' τοῦ προναοῦ πύλη τέτων ὅθεν εἶχε.

δ'. Μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν τὸν Εἰράμου τεχνίτην, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδος τὸ γένος, ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε [k] τῆς Φυλῆς, πατρὸς δ' [l] Οὐρίου, γένος Ισραηλιτῶν. ἔστι δ' ἅπαντος μὲν [m] ἐπισήμου εἶχεν ἔργα· μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ὃν δὴ καὶ πάντα κ' πᾶν τοῦ βασιλέως βέλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ ὁ Χείραμος ἔστι κ' φιάλας δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, [n] τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δ' τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν ὀκτωκαίδεκα πήχων· ἡ δ' περίμετρος δέκα καὶ δύο [o] πήχων. χωνοῦτον δ' ἐφ' ἑκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφεστήκει, τὸ ὕψος ἀπὸ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον· ᾧ περίκειται [p] δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τέτταρα δ' ἀπήρτηντο κατὰ [q] δισυχίαν καὶ [r] ῥοῖαι διακόσιαι. τέτων τῶν κιόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὸν δεξιὸν ἔστησε παρὰ πυλαίαν προναοῦ, καλέσας αὐτὸν [s] Ιαχίν· τὸν δ' ἕτερον κ' [t] τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν [v] Βοάζ.

ε'. Ἐχώνευσε δ' καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον [x] ἐκπεπλατυσμένην. ἐκλήθη δ' τὸ χαλκούργημα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λαβὼν τὸν διάμετρον

† *Sanctuarium esse constituit.*] *Al.* Cella, & Templum anterius.

s Ἐνεργασάμενον] Ita ex *MSS.* pro ἐργασάμενον Editorum.

t Κοκκίνου] Κόκκου *Vat*

v Χερουβεὶς ὁλοχρύσους,] Verum illi Cherubini è lignis olei facti dicuntur 1 *Reg.* VI. 23. quod de lignis olei omissum à LXX. Pro Χερουβὶμ apud LXX. MS. Alex. Χερουβ. Illi autem Cherubim auro tecti 1 Reg. VI. 23. SPANH.

x Ἑκάτερον τὸ ὕψος] Vel hic ἑκατέρου legendum, vel εἶδος, aut simile huic verbum subintelligendum, ut constat ex v. 13. & 14..

y Πέντε.] Δέκα juxta LXXII. & Veritatem *Hebraïcam*, in 3 *Regum*, c. 6. v. 23.

z Ἑκατέρῳ πτέρυγες,] Ita cum *Editis.* ἑκατέρου in *MSS.*

‡ *Totos aureos*,] *Ex auro solido* vertit *Gelen. ex purissimo* reddit *Epiphan.* Sed juxta *S. Literas*, ex materia erant *cyparissina* auro tecta.

a Διὸ ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων] Διὸ κ' ὑ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, vel διὸ κ' μακρὰν οὐκ ἀπ' ἀλλήλων in *MSS.*

b Ἀδύτου,] Τοῦ ἀδύτου *Big. Samb.* & *Vat.* Verum ἀδύτου non agnoscit *Vat.*

c Αὐτῆς συνάπτουσι] Ita ex *Bush. Vet. Interpr.* & *S. Literis.* in *Editis*, *Altisque* αὐτοῖς.

d Ὁποῖαί] Pag. 135. §. 5. dicit Cherubes referre animantia volatilia eaque tali forma qualem nemo unquam conspexerat.

e Ἐλάσμασι χρυσοῦ,] Ἔλασμα χρυσοῦ κ' ἀργύρου Habacuc. I. 11. & Inf. Antt. lib. XII c. 2. §. 8. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ· Ἔλασμα, *ductile aurum* Rufin. SPANH.

f Συμμεμετρημένας,] Sic *MSS.* in *Editis* συμμετρημένας.

g Εἴκοσι,] Ita in omnibus *Josephi* libris tam *Græcis* quam *Latinis*. At *Ezech.* (cap. 41. v. 2.) ostio *decem* tantum *cubitos* tribuit. Videsis *Villalp.* tom. 2. in *Ezech.* part. 2. p. 576.

h Ὃ μὴ χρυσὸς ἦν.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* cum *Editis* ᾧ μὴ χρ.

i Τοῖς ἐνδοτέρω] Lege ταῖς, vel ὁμοίοις τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασιν. COCC.

k Τῆς φυλῆς, πατρὸς] Forte ἡ φυλῆς γένους Ισραηλιτῶν, πατρὸς δ' Τυρίου. COCC.

l Οὐρίου,] Ita in libris omnibus *Josephi* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Gall.* 1. & *Gen.* qui ex *S. Literis* (ut videtur) Τυρίου habent. Videsis *Commentarios* ad 3 *Regum*, c. 7. v. 14. & 2 *Paralip.* c. 2. v. 14. & *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 775.

m Ἐπισήμου εἶχεν] Ἐπισημότατος *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

n Τὸ πάχος] Paulo aliter legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *cum canalibus, cavatione quatuor digitorum.*

o Πηχῶν.] Πηχῶν deest *Vat.*

p Δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δίκτυον ἐλάτῃ χαλκοῦν ἐκπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρ.

q Δισυχίαν] Sic plerique *MSS.* & *Gen.* δισχίαν *Samb.* & *Basil.* HUDS. Δισχίων Ed. Basil. δύο σχοῖνοι ἦσαν χαλκοῦν LXX. VII. Reg. 18. l. 1. Item v. 42. SPANH.

r Ῥοῖαι διακόσιαι.] *Al.* ῥοαί.

s Ιαχίν·] Ita *Big.* & *Vat.* in *aliis* Ιάχειν & Ιαχεὶν & Ιαχλί.

t Τὸν ἀριστερὸν] Sic *Vat.* in *ceteris* τῷ ἀριστερῷ.

v Βοάζ.] Eo modo *Gen.* cum *S. Literis.* Βοὰζ & Βοὰς juxta *alios.* HUDS. Pro Βοὰζ in Edit. Basil. βοὰζ. LXX. Ιαχὶμ & Βολὰζ. MSS. Alex. Ιαχεὶ & Βοὰς. 1 Reg. VII. 21. SPANH.

x Ἐκπεπλατυσμένην.] Sic cum *MSS.* in *Editis* ἐκπεπλατυσμένον.

y Κι-

τρον πηχῶν δέκα, καὶ ὀπὶ παλαισιαῖον πάχος [y] κεχωνδυμένον. [z] ὑπήρειστο δὲ [a] κζ τὸ μεσαίτατον ζ κύτος [b] σπείρᾳ σφιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἐπῶ δὲ τὸ μέτρον πήχεως. σφιεισήκεσαν δὲ σφὶ αὐτὸ μόχοι δώδεκα, σφὸς τὰ κλίματα τ τεσάρων ἀνέμων [c] ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὡς τ' αὐτοῖς ὑπικαθέζεσθαι [d] τὸ ἡμισφαίριον, κζ σφιαγωγὸν ἔνδον [e] ὑπενεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα [f] βάθος [g] τετρακισχιλίους.

ς'. Ἐποίησε δὲ Ϛ λυτῆρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετράγωνον. τούτων ἑκάστη μῆκος μὲν εἶχε πηχῶν πέντε, πλάτος τεσάρων, ὕψος ἓξ. [h] συνεκέκλιτο δὲ τὸ ἔργον κζ μέρος [i] τετραδιμένον ἄνω. τεσάρες ἦσαν κιονίσκοι κζ γωνίαν ἐσῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τ βάσεως ἐξ ἑκατέρα μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἐπῶ δὲ τοῦτο τετραχῇ διηρημένα. ἑκάστῳ δὲ χώρᾳ [k] ὅρος ἐπῆχεν εἰς ὑποβασιν καλεσκαδασμένον· [l] ἐφ' οἷς ἐπετραδίζο, πῇ μὲν λέων, πῇ δ' ταῦρος Ϛ [m] ἀετός. ὁμοίως δὲ τ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργασο τοῖς κζ τὰ πλάγια τετραδιμένοις. τὸ δ' πᾶν ἔργον ὑπὸ τεσάρων [n] αἰωρέμενον τροχῶν εἰσήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ἅπαντες, [o] πλήμνας κὰ ἄντυγας πήχεως κὰ [p] ἡμίσεως ἔχοντες τὸ μέγεθος. ἐθεώμασεν ἄν τις τὰς ἀκτῖδας τ τροχῶν θεασάμενος, πῶς [q] συντετραδιμένας, κὰ τοῖς πλάγιοις τ βάσεων ἐφαρμοσμένας, ἁρμονίως τ ἅπτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ἄνω ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν σωτέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀναπεφαμένων· οἷς ἐπεκάθητο ἀετὸς κζ [r] κοῖλον ὑπκείμενον τ λυτῆρα, τ χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ κὰ λέοντι, αὐτοῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν [s] τετραδιμένοι. ταιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τ [t] δέκα βάσεων ὑπῆρχε. [v] σφσεξειργάσατο δὲ Ϛ [x] κυθρογαύλας, [y] δέκα λυτῆρας χρυγύλας χαλκᾶς· ὧν ἕκαστος ἐχώρει πεντεκαίδεκα [z] χόας. τὸ γὰρ ὕψος εἶχε πεσάρων πηχῶν, καὶ [a] τοσούτοις ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς [b] διειστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τὰς λυτῆρας τούτους ὀπὶ τ δέκα βάσεων τ κληθεισῶν [c] μεχωνώθ.

nim labrum ſecundum diametrum cubitorum decem: & ad palmi craſſitudinem fuſum erat. Suffulciebatur autem ad ipſum alvei meditullium ſpirâ in decem orbiculos circumductâ: eratque diametro cubiti unius. Circumſtabant autem circum illam juvenci duodecim, verſus regiones quatuor ventorum adſpicientes, ad unumquemque ventum tres, cum poſterioribus introrſum propendentibus, ut eis hemiſphærium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem *hoc* mare batos ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem baſes æneas quadrangulas. Harum ſingulæ quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem ſex. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos diſpoſitæ, forma quadrangulari, quibus latera baſium utrinque adaptata erant & inſerta. erant autem hæc tripartita, & ſingulæ areolæ continebantur * limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus & aquila. Columellæ etiam haud ſecus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illæ autem fuſiles erant cum modiolis & radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ & lateribus baſium coaptatæ radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſita lavacri, requieſcentis ſuper manibus leonis & aquilæ qui illis adaptati erant, ut iſta *omnia* ſpectantibus ejuſdem conflaturæ eſſe viderentur. Hiſce vero interſertæ erant palmæ cælatæ. Hujuſmodi quidem ſtructuræ erant decem baſes. Præterea autem fecit † decem Cythrogaulos, lavacra ænea rotunda. quorum ſingula capiebant ‡ choas quadraginta. erat enim *hoc vas* altitudine quaternûm cubitorum, & tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra decem *iſtis* baſibus impoſuit, quæ Mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem hæc ad aquilonem verſa) & totidem in dextra ad auſtrum, ita ut orientem reſpicerent. il-

Baſes æreæ & lavacra. 3 *Reg.* c. 7. & 2 *Paral.* c. 4.

y Κεχωνδυμένον.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* κεχωνδυμῆς.

z Ὑπήρειστο ἦ] Ita edere viſum eſt, (ita & *Cocc.*) cum ὑπηρεῖσο habeat *Big.* ὑπήρθ *Samb.* ſi quis tamen cum *Editis* malit ὑπειρεῖσο, non repugno.

a Κατὰ τὸ μεσαίτατον] Κὰ κζ *Big.* & *Samb.*

b Σπείρᾳ σφιαγομένη.] Ita feci. cum antea eſſet σπῶς σφιαγομένη. Hanc columnam, ſive columnæ baſin, à ſpiræ ſimilitudine ita dictam aptiſſime nobis repræſentavit *Gallicus Interpres*, & majori cum veriſimilitudine, quam aut *Villalpandus*, aut *N. F. D.* in Epiſtola *E. Bernardi* libro *de Menſ.* & *Pond.* ſubjuncta.

c Ἀποβλέποντες,] *Al.* βλέποντες.

d Τὸ ἡμισφαίριον.] Illud τὸ ex *MSS.*

e Ἐπινεῦον.] Ἀνακεῖον *Vat.*

f Βάθος τετραχιλίους.] Vid. ſup. Cap. II. §. 9. illic *congius*, *radius* hic vertit Gelenius. Βάθος enim eadem menſura, quæ *Epha*. SPANH.

g Τετραχιλίους.] Ita *Baſ.* & *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* ut in 2 *Paralip.* c. 4. διχιλίους in *Edit. Gen.* ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 7. Vide *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 4. v. 5. & Diſſertationem de *Mari æneo* ſubjectam libro *Ed. Bernardi* de *Ponderibus* & *Menſuris*.

h Συνεκέκλιτο.] Συνεκέκλειστο *Vat.* (quomodo legendum vult *Cocceius*) quod magis regulare.

i Τετραδιμένον ἄνω.] *Al.* Τετορεδιμένον.

k Ὅρος ἐπῆχεν.] Ita lego cum *Cod. Gall.* 2. ὄρος ἐπ'. *i. v.* κατασκαδασμένον in *Editis*, *Aliiſque*. ὄρος *i. i.* ὑπ. κατασκαδασμένον. *Samb.*

l Ἐφ' οἷς ἐτετραδίζο.] Mallem ἐφ' ὧν, *ſc.* χώρων. quam cum *Editis Aliiſque* ἐφ' οἷς, *ſc.* πλαγίοις. quæ vox paulo remotior videtur.

m Ἀετός.] In Sacris literis nulla mentio aquilæ. REL.

* *Limbo in graduum ſimilitudinem facto.*] In *S. Literis* (3 *Regum*, c. 7. v. 28.) *limbo inter ſcalas*, ἀναμέσον τ ἐξεχομένων LXXII. Genus ſculpturæ eſſe videtur, *ſcalarum* vel *graduum* inſtar, quales *denticuli* in Romana Architectura, ut notavit *J. Clericus*.

n Αἰωρέμενον] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐωρέμενον.

o Πλήμνας] Apollon. Rh. l. 1. v. 757. Ἄξονα τὸ πλήμνησι· Schol. πλήμνη τὸν χοιρικὸν σημαίνῃ ζ τεχνῖ· Vid. *Galen.* ad *Hippocr. de Fract.* T. XII. p. 209. χοιρικὸν ζ τεχνῖ πλήμνην ὑπὸ τ Ἰώνων λιγεῶς· SPANH.

p Ἡμίσεως ἔχοντες] Sic *MSS.* ἡμίσεα in *Editis*, unde quis ἥμισυ legendum eſſe conjiceret.

q Συντετραδιμένας,] Συντετρεδιμένας κὰ ταῖς πλαγίοις in aliquot *MSS.*

r Κοῖλον ὑπκειμένη.] Ita *MSS.* κλοιὸν in *Editis*.

s Τετραδιμένοι.] Τετορεδιμένοι *Big. Samb. Gall.* 1. 2.

t Δέκα βάσεων] Hic loci & mox infra δώδεκα *Big. Samb.* & *Vat.*

v Προσεξειργάσατο] Προσεξείργασο in *iiſd. MSS.*

x Κυθρογαύλας,] Hæc vox occurrit, 3 *Regum*, c. 7. v. 38. juxta LXXII. in *Exemplari Alexand.* & apud *Theodoretum* ΕΡΩΤ. κδ'. in *Regum* 3. p. 307. HUDS. V. *cantharos* Hebr. כיורות κιωρὰς ἢ γαυλὰς vel καυθαρογαύλας vel χυτρογαύλας. LXX. χυτρογαύλας. COCC. LXX. κυθρογαύλας· 1 Reg. VII. 38. in MSS. Alex. χυθρογαύλας· SPANH.

† *Decem Cythrogaulos*,] *Al.* decem labra ænea rotunda conchæ ſpecie.

y Δέκα] *Coll. Voſſ.* & *Big.* δώδεκα.

‡ *Choas quadraginta*] Coros, *Epiphan.* congios, *Gelen.* batos, *textûs Hebraici Interpp.*

z Χόας.] Χοᾶς *Big. Samb.* & LXXII. & *Gall.* 1. 2. χόες *Vat. Busb.* & *Hen.*

a Τοσούτοις] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τοσάτων.

b Διειστήκει τὰ χείλη.] *Al.* διεστήκει.

c Μεχωνώθ.] Μεχωνὼθ ſic LXX. VI. Reg. 27. 30. MSS. Alex. Μηχωνὼθ· SPANH.

d Ἴσησιν ἐξ ἀριστερᾶ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt ἴσησιν.

e Ἔθηκε] Ita cum *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἀνέθηκε.

f Ὕδατος αὐτοῦ] Sic *Hen.* & *Busb.* in *cæteris* ὕδατος, τὸν μὲ θάλ.

illac etiam mare *æneum* collocavit. Cum autem illa & mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus & pedes ſacerdotum, qui ad altare aſcenſuri erant; lavacra vero ad purganda inteſtina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

Altare æneum. 2 Paral. c. 4. v. 1.

7. Fabricavit autem & altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit etiam vaſa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas. quinimo & ad hæc forcipes & harpagones, & omne *demum* inſtrumentum confecit ex ære, ſplendore & pulchritudine aurum referente. Menſas quoque multas * dedicavit rex, & unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab illis diverſo factas: ſuper quas vaſa jacebant, & phialæ & pateræ, aureæ quidem vigeſies mille, argenteārum vero quadraginta millia. Inſuper & candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moyſis. ex quibus unum in Templo dedicavit, ut interdiu lucceret ſecundum legem: & menſam unam panes impoſitos habentem, ad ſeptentrionale Templi latus ex adverſo candelabri. illud enim ad auſtrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc poſuit. Iſta omnia continebat domus *anterior* XL. cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim arca erat reponenda.

Menſæ. 2 Paral. c. 4. v. 8.

Candelabra. 2 Paral. c. 4. v. 7.

Reliqua Templi inſtrumenta.

8. Faciendos inſuper curavit rex urceolos vinarios octoginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, ad afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argenteārum *numerum*. Craterarum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta quidem millia aurearum, argenteārum vero bis totidem. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin & aſſaron appellatis, ſimilium, aurearum quidem *erant* viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in Templum inferri ſolent, *erant* vigeſies mille: ſimiliter & aliæ acerræ, quibus ignem deferebant à magno altari in parvum intra Templum ſitum, quinquageſies mille. Quin & ſtolas ſacerdotales mille *paravit* in uſum Pontificum, cum epomidibus talaribus & rationali & lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen Dei inſcripſit, una fuit, & ad hodiernum uſque diem permanſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille; & tubarum, quales Moyſes præſcripſit, ducena millia; item *alias* ſtolas byſſinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille:

αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τ̃ ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τ̃ βωμόν· τοὺς δὲ λυτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τ̃ ὁλοκαυτωμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ'. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιζῆρας καὶ [g] ἀναλημπτῆρας. [h] οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις [i] καὶ λαβίδας, καὶ [k] ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν [l] ὁμοίως χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπέζων τε [m] πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τ̃ θεοῦ, [n] καὶ ταύτην πρὸς εὐπλησίας μυριάς πρὸς [o] αὐτῆς ἑτέρῳ τρόπῳ γεγομένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ [p] ἀσπονδεῖα, χίλια μὲν [q] δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυριάς ἐποίησε [r] κατὰ τὴν Μωϋσέως πρόσταξιν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τ̃ ναὸν, ἵνα καίῃ [s] καθ' ἡμέραν ἀκωλύτως τῷ νόμῳ· καὶ τράπεζαν μίαν [t] ἐπικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τ̃ ναοῦ μέρος ἀντιχρὺ τ̃ λυχνίας. ταύτην γὰρ [v] κατὰ νότον ἔστησεν. ὁ δὲ [x] χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἐκεῖτο. πᾶσα πάντα εἶχεν ὁ τ̃ τεσσαρακοντάπηχες οἶκος, πρὸ κατάπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η'. [y] Οἰνοχόας δὲ ὁ βασιλεὺς [z] μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ δισχιλίους. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς [a] πεφυραμένην σεμιδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δὲ ἀργυροῦς δισχιλίους. κρατῆρας ἦ, οἷς [b] ἐνέφυρον τὴν σεμιδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυρέους δὲ διὰ τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ [c] τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ [d] ἀσσάρων, πρὸς χαλκᾶ, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ δισχίλια. θυμιατήρια δὲ [e] χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐκόμιζετο [f] τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πενταχισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ [g] λογίῳ καὶ λίθοις, χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τ̃ Θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τ̃ ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων, κατὰ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τ̃ Λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄργανα

g Αναλημπτῆρας.] Ἀναλπτῆρας *Vat.* (& *Cocc.*) quod voci ἀναλημπτῆρας præfert *H. Steph.*

h Οὐ μὴν ἀλλὰ] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρ. *Vat.*

i Καὶ λαβίδας.] Χείρας καὶ λαβίδας *Vat.* Χείρας καὶ λέβητας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* 1. 2. & *Samb.* hic tamen in margine habet λαβίδας.

k Ἅρπαγας,] Σιδηρᾶ ἁρπάγ-ῃ Euripid. Cycl. v. 33. ἅρπαγας harpagones de machina obſidionali. Infra lib. IX. c. 10. §. 3. hîc inter vaſa Templi. SPANH.

l Ὁμοίως χρυσῷ] *Al.* ὁμοίως.

m Πλῆθος ἀνέθηκεν] In *Editis Aliiſque* τὸ πλ. verum τὸ auctoritate meliorum *Codicum* ejecimus.

* *Dedicavit rex,*] *Sc.* ad dextrum latus orientale, ſecundum meridiem, ut in *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 4. v. 10.

n Καὶ ταύτην] Confer cum 3 *Regum*, c 7. v. 49, & 50. & 2 *Paralip.* c. 4. v. 7, & 8. & videlis *Villalpandum* ad *Ezech.* tom. 2. p. 354.

o Αὐτῆς ἑτέρῳ] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ταύτης ὡσαπλ. μ. ὡσὲ αὖ ἑτέρῳ τρ.

p Σπονδεῖα,] Sic *MSS.* σπόνδια in *Editis.* σπόνδεια *Gall.* 1. 2.

q Δισμύρια,] Μύρια juxta *Epiphanii* libros.

r Μ. ἐκ τῶν] Forte ἐξ ὧν μίαν καὶ τὴν Μ. π. ἀνέθηκεν εἰς τ̃ ναόν. HUDS. *in Add.*

s Κατ' ἡμέραν] Id non indicat interdiu luxiſſe, non noctu: ſed תמיד id eſt ſingulis diebus, uti noſter infra hoc capite narrat reginam Æthiopiæ beatos ſervos Salomonis dixiſſe, qui καθ' ἡμέραν ipſum audirent, id eſt quotidie. Ibi dies non intelligitur quatenus nocti opponitur. Et paullo poſt de equitibus Salomonis καθ' ἡμέραν id eſt non interdiu, ſed quotidie, ramentis auri capillos ſpargentibus. Sic infra VIII. 3. Sic infra lib. VIII. 7. τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, quotidianis impietatibus. Et eodem capite corvos καθ' ἡμέραν id eſt *quotidie* Eliæ panem dediſſe notat. REL.

t Ἐπικειμένην] Hæc conſtructionis forma occurrit, p. 425. §. 6.

v Καὶ νότον ἔστησεν.] Τὸ νότιον ſolus *Vat.*

x Χρύσεος βωμὸς μέσος] Ita in *MSS.* χρυσὸς β. μέσον in *Editis.* HUDS. Gen. χρυσοῦς βωμοῦ· χρυσέου ut infra c. IV. §. 1. SPANH.

y Οἰνοχόας] Forte οἰνοχοῶν. COCC.

z Μυριάδας ὀκτὼ] Ὀκτακισχιλίας κατ. ſolus *Vat.*

a Πεφυραμένην σεμίδαλιν] Sic in quinque *MSS.* πεφυραμένης σεμιδάλεως in *Editis.*

b Ἐνέφυρον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνέχεον in *Editis Aliiſque.*

c Τοῖς Μωϋσέως,] Sic è veſtigiis *Codd. MSS.* & *Editorum* reſcribere viſum eſt. Τῆς Μωϋσέως εἶν καὶ ἀσσαρίων *Baſ.* & *Ci.* τοῖς Μωϋσέως λεγομένοις διὲν καὶ ἀσσαρώνας π. *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2 niſi quod διὲν & ἀσσαρῶνας habeat *Vat.* & ἀσσαρῶνες *Gall.* 2. Si quis malit τοῖς Μωϋσέως ἐν καὶ ἀσσαρίοις π. per me licet.

d Ἀσσαρῶν,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἀσσαρώνας.

e Χρυσᾶ,] *Al.* χρυσία & χρυσᾶ.

f Τὸ θυμίαμα] Illud τὸ ex *MSS.*

g Λογίῳ καὶ λίθοις,] Λογείῳ *Big.* & *Samb.*

h Ἐξέ-

γανα τὰ μυσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνωδίαν [h] ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται [i] νάβλαι καὶ κινύραι, ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ πυλὼ [k] πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸ τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε [l] τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, [m] γεισὸν μὲν καλῶ τὸν ὑπερέχοντα γλῶτταν, [n] θρίγκον δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τριῶν πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, [o] εἴρξοντα μὲν τὸν πολλὸν τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένον αὐτὸν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. τοῦτο δὲ ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι, στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ [p] πλατείας καὶ πύλεως ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων [q] τέτραπλοῦ χρυσέαις [r] κλειομένη θύραις. εἰς τοῦτο δὲ λαὸς πάντες, οἱ μὴ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ διατηρήσει τῶν νομίμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀπέφυε [s] μεῖζον, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ [t] ἐγχώσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ἀδὲ ἀτόνως νεύσαντας ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ δὲ ὄρους, ἐφ' ᾧ ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμβάνει δὲ αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὸν κατασκευὸν, λίθου δὲ αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρτημέναις· ὀροφαὶ δὲ αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου [v] φαλνώμασιν [x] ἐξεσμέναι. [y] τὰς δὲ θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου.

instrumenta item musica etiam in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ & cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Ista omnia Solomon, sumptibus haud parcens, sed summa in Templo exornando liberalitate usus, multifariam & magnifice apparavit; quæ etiam in thesauros Dei recondidit. Templo autem *septum* in orbem circumdedit, quod nostra quidem lingua Gison appellamus, Græcis vero Θριγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum, quod populum quidem ab ingressu in Templum prohiberet, solis vero sacerdotibus aditum patere significaturum esset. At extra hoc *septum* fanum exstruxit specie quadrangula, cum porticibus magnis ac latis & patentibus in portas altas, quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur. In hoc *fanum* cuilibet è populo, modo non polluto & præscriptorum legis observanti, intrare licebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fecerit illud exterius fanum. Cum enim terra aggesta valles magnas implessет, quas propter immensam profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, & in altitudinem sustulisset quadringentorum cubitorum, effecit ut ejusdem essent celsitudinis cum vertice montis, quo exstructum erat Templum. ac propterea fani exterioris subdialis area Templi solo æquabatur. Illud autem circumdedit porticibus structura quidem duplicibus, columnis vero è nativo saxo sublime sustentatis: atque illis impositum erat tectum è cedro in laquearia dedolatum. Huic autem fano januas omnes fecit ex argento.

Templi septum.

Fanum exterius.

ΚΕΦ. δ'. CAP. IV.

Ὡς Σολομὼν τὸν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

Quomodo Solomon in Templum arcam transtulit; & cum Deo supplicasset, publice sacra fecit.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγάλη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπιδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατεσκευασθῆναι χρόνῳ, [z] ταῦτα ἐν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκρινόμενα καὶ ναὸν συμπερανθῆναι, [a] γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἅπασαν τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀψόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μετακομιοῦντα τὸν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προαγγελθείσης εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων [b] Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων Ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῆς Σκη-

ET quidem Solomon rex, cum hæc opera atque ædificia tam magna & splendida, una cum donariis Templo reponendis, septennio confecisset, & præclarum divitiarum & promptitudinis *suæ* specimen dedisset, ut quæ, si quis *oculis animoque* ea perlustraret, ætatem integram hominis poscere videbantur, brevi adeo, cum Templi magnitudine collata, tempore fuerint absoluta; literis ad duces & senatores Hebræorum missis, jussit ut populus omnis Hierosolyma congregaretur, & Templum visuri & arcam Dei in illud translaturi. Et cum omnibus denunciatum fuisset ut Hierosolyma proficiscerentur, septimo demum mense vix eô convenerunt; ab indigenis quidem Thisri, à Macedonibus vero dicto Hyperberetæo. Incidit autem in idem tempus & Umbraculorum solennitas, festum

h Ἐξευρημένα,] Ἐξηυρημένα solus *Samb.*

i Νάβλαι] Ita cum *MSS.* ut supra p. 401. §. 3. ναῦλαι καὶ κινύραι in *Editis.* HUDS. Gen. ναύλαι, supra νάβλαι lib. VII. c. 12. §. 3. SPANH.

k Πολυμερῶς] Ita *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit *copiose.* in *reliquis* πολυτελῶς.

l Τοῖς θησαυροῖς δὲ Θεοῦ.] Ἐν τοῖς θεσ. *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

m Γεισὸν μὲν] Γείσιον *Samb.* Γείσιον *Gall.* 2. atque ita in *Editis.* libro 7. de *Bello Judaico.* Vocem Syriacam esse ostendit *L. Capellus* in *Spicileg.* ad *Ephesios*, p. 112. HUDS. Hieronymus ad Jerem. 40. 43. ait se nescire, an γισὸς sit Hebraicum an Græcum. Græci גשתים ita transtulerunt. REL. Γείσιον inf. lib. VI. de bell. Jud. c. 2. §. 4. SPANH.

n Θρίγκον] Θρίγκος δὲ ἱφύπτεθαι δόμοιο λαΐνεος Apollon. Rh. lib. III. v. 217. SPANH.

o Εἴρξοντα μὲν] Εἴρξαντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Πλατείας καὶ πύλαις] Ita cum *MSS.* in *Editis* πλατεῖς. mox πύλαι ὑψηλαὶ habent *Big.* & *Samb.*

q Τέτραπλοῦ χρυσέαις] Τετράπλου *Big.* & *Samb.*

r Κλειομένη θύραις.] Κλειομέναις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* κλειομέναις *Gall.* 1.

s Μεῖζον,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Vat.* & puto *Epiphan.* μειζόνως δ' εἰπεῖν in *Editis Aliisque.*

t Ἐγχώσας φάραγγας,] Sic cum septem *MSS.* ἐμφορήσας in *Editis.* Vid. *L'Empereur* in Cod. Middoth p. 5.

v Φαλνώμασιν] Athen. lib. V. p. 196. οἱ αἰς φατνώμασι &c. de Tentorio Antiochi; & pag 207. B. de navi Hieronis, ἐφ' ἧς πατεστρώσατο φατνώματα· SPANH.

x Ἐξεσμέναι.] Ἀντεσμέναι in sex *MSS.* supra (p. 424. §. 3.) εἴργη εἰς φατνώματα ἐξεσμένη.

y Τὰς δὲ θύρας] Τὰς δὲ βάσεις αὐτῶν πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *bases autem in his omnibus fecit argenteas.*

z Ταῦτα ἐν ὀλίγῳ] Forte ἀλλ' οὐκ ἐν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκρινομένου δὲ ναοῦ. COCC.

a Γράψας τοῖς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* γράψας δὲ καὶ.

b Θισρὶ,] Ita rescribere non dubitavi, cum istam mensium dispositionem observet *Josephus*, qua *Hyperberetæus* respondet *Thisri.* Θυρὶ in *Editis.* Θοιρὶ & Θυρὶ & Λύρῃ in *MSS.* Codices vero *Epiphanii* habent *Thesria*, & *Theseri*, & *Chesari.* HUDS. *Gen.* Θυρὶ· Mensis Θοιρὶ תשרי Hebræis, Ὑπερβερεταίου Macedonibus; Mensis VII. 1 Reg. VIII. בירח האתנים in mense fortium *Santes Pagninus. Vulg.* in mense Ethanim. SPANH.

festum apud Hebræos plane sanctissimum & maximum. Cum igitur arcam sustulissent, & tabernaculum quod Moyses struxerat, omnemque supellectilem ad ministerium sacrificiorum Dei *paratam*, *ea* transferebant in Templum. Præcedebant autem *eam* cum hostiis & ipse rex & populus universus & Levitæ, libaminibus & multo victimarum sanguine viam perfundentes, & infinitam suffituum vim adolentes, ut totus circumquaque aër *iis* oppletus etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, & indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum & consecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta est lassitudo. Et quidem hoc modo arcam transtulerunt. Cum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui *eam* gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. illæ vero consertis alarum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam & tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, à Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quæ & olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem æneum ante Templum locavit ex adverso ostii, ita ut *eo* aperto illud oculis expositum esset, & adspectaretur rei sacræ peractio & magna victimarum opulentia. Et cum cæteram omnem supellectilem coëgisset, *eam* intra Templum reposuit.

Solomon arcam in Templum inferendam curat. 3 Regum, c. 7. & 8. 2 Paral. c. 5.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant *rite* constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluviâ gravida conspicitur, sed mollis & temperata, in Templum illabitur: & tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, ut alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem & opinionem excitavit, Deum jam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur, sibique convenire ut faceret. "Tu, inquit, domum quidem sempiternam "habes, Domine, & ex iis quæ tibimet condidisti factam, cœlo scilicet & aëre & terra & mari, per quæ omnia, * nec illorum ambitu concluses, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui "Templum, ut ex eo preces, rem sacram facientes "litantesque, sursum in aërem mittamus: idque ea

Nubes ædem replet. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 5.

Solomon Deum alloquitur: deinde populum.

νοπηγίας καιρὸς, [c] ἑορτὴς σφόδρα ὡσὰ τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λειτουργίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. [d] προῆγον δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λεβῖται [e] σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἀπείρου τι θυμιάματος πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιέχοντα ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρόσω τυγχάνουσιν ἤδη ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον [f] αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ἀσθ' ὑμνοῦντες ἅδε χορεύοντες ἕως [g] ἔκαμον. τούτῳ μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετῆκε· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ [h] τῶν Χερουβὶμ τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τὰς [i] πτέρυγας συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῶν τεχνίτου κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ δόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἷς τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾳῷ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτῆς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ [m] τὸ βωμὸν τοῦ χρυσοῦ, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ὃν καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας [n] ἀνέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ [o] ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτοῦ καταπρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τάς τε ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα [p] σωσαλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πίλημα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ [r] γέμον ἵσταται, κεχυμένον δὲ καὶ [s] κεκερασμένον εἰς τὸν ναὸν [t] εἰσερρύη· καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπισκότει, ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἁπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ Θεοῦ καταπεπληρωμένου εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ταύτης εἶχον [v] αὐτοὺς τὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς [x] ἔχειν αὐτῷ λέγειν. "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, "ὦ δέσποτα, [y] καὶξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω [z] γεγονότα, τὸν "οὐρανὸν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ὑφ' "ὧν ἁπάντων οὐδὲ τούτοις ὁρισμένοις κεχώρηκας. τοῦτον "δέ σοι [a] κατασκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' "αὐτοῦ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ [b] καλλιερούντες ἀνα-

πέμ-

c Ἑορτῆς] Ἑορτὴ c. m. t. E. ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. ἁγιωτάτης pro ἁγιωτάτη habet *Vat.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.*

d Προῆγον δ'] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡσαύτως perperam in *Editis.*

e Σπονδαῖς] Σπένδοντες *Hen.* & *Busb.*

f Αὐτῷ καθιερωμένον] Sic *MSS.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis.*

g Ἔκαμον.] Ἔκαμον *Vat.*

h Τῶν Χερουβὶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Χερουβὶν in *Editis.* τὰ δύο Χερουβὶμ κατέθεσαν *Gall.* 1. *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατεσκευασμένα.

i Ταρσοὺς συμπλέξασαι,] *Al.* θάρσους. *Coll. Voss.* & *Big.* συμπλέξαι. HUDS. Gen. θαρσοὺς; Vel ταρσοὺς & ita ed. Basil. SPANH.

l Μωϋσῇ λαληθέντας] Illud Μωϋσῇ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Τὸν βωμὸν τοῦ χρυσοῦ,] Conf. sup. cap. 111. §. 7. SPANH.

n Ἀνέφερον.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. 2. ἀπέφερον *Bas.* & *G.* est qui malit ἐπέφερον.

o Ἀντικρὺ τῆς θύρας,] *Al.* ἀντικρυς & ἀντικρυ.

p Σωσαλίσας,] Σωσαθροίσας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

q Πίλημα νεφέλης] Πίλημα λαμπάδων καὶ πολυτελεστάτης πορφύρας. Athenæus lib. XIV. p. 535. lit. F. SPANH.

r Γέμον ἴσαται,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. in *reliquis* cum *Editis* γέμον.

s Κεκερασμένον] Περιεκερασμένον *Big.* & *Vat.* συγκεκερασμένον *Samb.*

t Εἰσερρύη·] Εἰσερρύη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Αὐτοὺς τὰς ἐννοίας.] Ita *MSS.* in *Editis* αὐτόν.

x Ἔχειν αὐτῷ λέγειν.] Ita *Vat.* in *reliquis* εἶχεν. illa καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν non agnoscit *Epiphan.*

y Καὶξ ὧν σαυτῷ] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄξιον αὐτῷ ἅπερ εἰργάσω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄξιον σαυτῷ ὧν συνεργάσω *Gall.* 1. ἄξιον αὐτῷ εἰργάσω *Gall.* 2.

z Γεγονότα, τὸν οὐρανὸν] Paulum aliter distingue & versionem corrige. καὶξ σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν οὐρανὸν οἴδαμεν —— *& ex iis quæ tibimet condidisti intelligimus cœlum & aërem & terram & mare* ——. Sic melius & sensui & Grammaticæ consulitur. Cl. IBBETSONUS.

* *Nec illorum ambitu concluses, pervadis.*] *Ad verbum*, nec his contentus. *Totum sic vertit Gelenius*, Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc universi molem condidisse, quæ cœlo, aëre, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

a Κατασκεύασα τὸν ναὸν] Κατασκεύασα *Vat.*

b Καλλιερούντες] Καλλιεροῦντες *Samb.*

c Διὰ-

"πέμπωμεν εἰς τ ἀέρα· καὶ πεπεισμένοι [c] Διατελοίη-
"μεν ὅτι [d] πάρει, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας [e] ἀφ' ἡ-
"σωτῶν. τῷ μὲν γὰρ [f] πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν,
"ἀφ' ἡμῖν ὅπερ σοι δοκεῖν [g] ἀπολείπεις τὰς πάντας,
"μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ
"[h] βουλομένῳ καὶ διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας [i] συμπαρεῖ." ταῦτ' [k] ἐπιφάσας πρὸς τ Θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων ἅμα Θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαυίδῃ τῷ πατρὶ πρὶν τ μελλόντων ἅπαντα, καθὼς ἀπεδέδεικτο ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γνώσεται τὰ λείποντα, δηλώσαι· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθείη [l] τὸ ὄνομα τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρεσβεῖται, καὶ ὅτι τ ναὸν ἔτι ὄντος οἰκοδομήσαι αὐτῷ, βασιλεύς μὲν τῆς γῆς πατρὸς πλούτῳ γενόμενος. ἃ βλέπων καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν [m] ἐπιτελῆ, τ Θεὸν εὐλογεῖν ἠξίου, [n] καὶ μὴ πρότερόν τινος ἀπογινώσκειν ὧν [o] ὑπέχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένων, πιστεύοντας ἐκ τ ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τ ὄχλον ὁ βασιλεὺς, [o] ἀφορᾷ πάλιν εἰς τ ναόν· καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τ ὄχλον ἀναχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ὦ
"δυναῖεν ἀνθρώποις ἀποδίδναι Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν
"εὖ πεπόνθασιν. ἀπερισθέες γὰρ τὸ θεῖον ἀπάντων [p] καὶ
"κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γε τ ἄλλων ζώων
"ὑπὸ σοῦ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, [r] τούτῳ
"τὴν σὴν ἐλλογεῖν μεγαλειότητα [s] πρέπει, καὶ πρὸ
"τῶν ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ε-
"βραίων λαὸν, ἐχαριστεῖν ἀνάγκη. [t] τίνι γὰρ ἄλλῳ
"[v] μᾶλλον [x] ἱλάσεταί τε [y] μειλιῶντα, καὶ διαμένον-
"τα ἡμένῃ [z] δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ· διὰ [a] ἧς
"ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιοῦσαν οἰδα-
"μεν. χάριν οὖν [b] ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοὶ, πα-
"εί τι καὶ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τη-
"σαύτην ἀνήγαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυ-
"τοῦ πάντα μεχρὶ τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προ-
"εῖπας πεποιηκότι· [c] δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν
"ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώπου ὑπὲρ σοῦ τετιμη-
"μένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν,
"[d] ὡς καὶ ὁμολόγησας Δαυίδῃ τῷ πατρί μου καὶ
"ζῶντι καὶ θανόντι τὴν πλοῦτον, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ
"βασιλεία [e] μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτὸν δε-
"δοχαῖς [f] ἀμείψει μυρίαις. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρ-
"κεσον, καὶ [g] παρὰ τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν [h] ἣν σὺ χαίρεις
"θεραπεύειν. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τι-
"να τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν [i] ἀποικίσαι,

"constanti opinione quod hîc ades, & à tuis non
"longe receſſiſti. nam ex eo quidem quod uni-
"verſa videas & omnia audias, neque, ut hic, ubi
"nunc fas eſt, habites, omnium curam abjicis, at-
"que adeo cunctis præſens eſſe *deſinis*, præſertim
"vero cum ſingulis etiam te conſulentibus nocte
"dieque ſimul adſis." Hiſce Deum obteſtatus, ad populum orationem convertit, illis repræſentans Dei potentiam ſimul & providentiam. Quod *ſcilicet* Davidi patri ſuo futura omnia, prout eorum pleraque jam evenerunt & reliqua eventura ſunt, patefecerit: utque ille nondum nato nomen indiderit, & quis foret appellandus prædixerit; & quod ipſe Templum ei ædificaturus eſſet, rex factus poſt patris obitum. Quæ cum juxta illius vaticinium adimpleta vidiſſent, eos admonebat ut Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad felicitatem eorum promiſerat, ac ſi eam non præſtiturus eſſet, deſperarent, ex iis quæ jam conſpexerant illi fidem habentes.

3. His populum affatus rex, rurſum Templum verſus aſpicit: dextraque in multitudinem porrecta, dicebat, "Fieri non poteſt, ut homines operi-
"bus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis
"reddant. nullius enim rei numen divinum indi-
"get, majuſque quam ut ei fiat id genus remune-
"ratio. Quo enim cæteris animantibus à te, Do-
"mine, ſuperiores ſumus conſtituti, eo nos decet
"tuam laudare majeſtatem; & pro his, quibus fa-
"miliam noſtram atque Hebræorum populum di-
"gnatus es, gratias agere neceſſe habemus. Qua e-
"nim re alia potiori fauſtiſque magis auſpiciis con-
"venit iratum propitium reddere perpetuoque be-
"nignum conſervare, quàm voce; quam & ex aë-
"re haurimus, iterumque per eum ſurſum ferri
"novimus. Ejus igitur beneficio tibi gratias age-
"re par eſt, ac de patre meo in primis quem ex
"obſcuro ad tantam gloriam provexiſti, deinde
"quod mihi ipſi in diem hodiernum omnia, quæ-
"cunque *verbis* es pollicitus, *reipſa* præſtiteris: pre-
"corque ut in poſterum largiaris quæ Deus ho-
"minibus, quos vult honoratos, largiri poteſt; &
"familiam noſtram in omne ævum auctam velis
"& *ornatam*, quemadmodum Davidi patri meo &
"viventi & morienti promiſiſti, quod apud nos
"regnum ſit permanſurum, & genus illius per vi-
"ces innumeras illud accepturum ſit. Hæc igitur
"nobis quæſo ſuppedites, liberiſque meis virtutem
"*iſtam*, quæ tibi grata eſt, impertiaris. Ad hæc
"ſupplex oro, ut ſpiritum tuum eatenus in Tem-
"plum *hoc* migrare facias, ut etiam in terris eſſe nobis

Deo gratias agit quod Davidi promiſſa præſtiterit. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 6.

Deinde populo & Templo fauſta omnia precatur.

c Διατελοίημεν] Modo *Optativo* pro *Subjunctivo* utitur, quod *Atticis* familiare eſt, ut oſtendit *H. Steph.* libro de *Dial. Att.* p. 137.

d Πάρεῖ,] Ita *MSS.* παρεῖη in *Editis*.

e Οὐδὲ σαυτῶν.] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *neque à tuis ſedibus procul abes.* οὐδὲ σαυτῷ *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* ea vero non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Forte σ' σεαυτῦ. COCC.

f Πάντά τε] Πάντας *Big.* & *Samb.*

g Ἀπολείπεις] Ἀπολείπεις δ' πᾶσιν ἔγγ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

h Βουλομένῳ] Βουλομένῳ *Vat.*

i Συμπαρεῖ.] Ita *MSS.* συμπαρεῖη in *Editis*.

k Ἐπιφάσας πρὸς τ Θεὸν,] Sic *MSS.* ἐπιθάσας in *Editis*.

l Τὸ ὄνομα τῷ μήπω] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* τὸ deeſt.

m Ἐπιτελῆ,] Iterum cum *MSS.* ἐπιτέλεῖ perperam in *Editis*.

n Καὶ μὴ] Καὶ πρὶν μηδενὸς in quinque *MSS.*

o Ὑπέχηται] Ὑπέχηθ' ſolus *Vat.*

p Ἀφορᾷ πάλιν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* ἀφορᾶ.

q Καὶ κρεῖττον] Καὶ inſertum dedi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Τούτῳ τὴν σὴν ἐλλογεῖν] Sic *MSS.* in *Editis* τοῦτο τὴν σὴν.

s Πρέπει,] Πρέπει deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec καὶ mox ſequens agnoſcunt *Samb.* & *Gall.* 1. Totum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* τούτῳ τὴν σὴν ἐλλογεῖσθαι μεγαλειότητα, καὶ τοῖς τ. ὑ. ἱ. π. ε. οἶκον ἀνάγκη ἐχαριστεῖν τ Ἑβραίων λαόν.

t Τίνι γὰρ ἄλλῳ] Ita *Samb.* & *Baſ.* τίνι καὶ ἄλλῳ *Gen. Big. Aliique.* τί γὰρ ἄλλο *Vat.*

v Μᾶλλον] Illud μᾶλλον ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* qui locum ita vertit ac ſi paulo aliter eum legerit, *nullum enim alium magis optamus habere propitium, & in eo tuam circa nos devotionem cognoſcimus per munera, quia per te eſt nobis vox, quam ex aëre habemus, & per eum iterum novimus aſcendentem*, aut ut in aliis libris, *& in ea circa nos devotione permanere quam te. Eſt nobis vox quam* &c.

x Ἱλάσεταί τε] *Al.* ἱλάσεταξ.

y Μειλιῶντα,] Ita *Vat.* μειλιῶντα in *cæteris*.

z Δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν,] Forte δεξιώτερόν ἐστιν. COCC.

a Ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν,] Sic *MSS.* ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε in *Editis*.

b Ἔχειν δ' αὐτῆς] Ita *Big.* (*Cocc. Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι in *Editis*.

c Δέομαί τε] Ita cum *Vat.* δέομαι δ' in *Editis Aliiſque.* δέομαι δ' λ. *Big.*

d Ὡς καὶ] Ὡς καθομολόγησας *Vat.*

e Μενεῖ,] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* ῥᾴθ.

f Ἀμείψει μυρίαις.] Ἀμείψαι ſolus *Samb.*

g Παρὰ τοῖς ἐμοῖς] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* παρὰ in *Editis Aliiſque.*

h Ἣν σὺ χαίρεις] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἧς σὺ συγχαίρεις in *Editis Aliiſque.*

i Ἀποικίσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπικλίσαι in *Editis Aliiſque.*

"bis videaris. Nam & cœlum omne tibi quidem "parvum eſt domicilium, & eorum quæ in eo ſunt "profunditas, nedum hoc qualecunque Templum: "veruntamen te obteſtor atque precor, hoc Tem- "plum *cuſtodi &* ab omni vaſtatione hoſtili ut pro- "prium protege, ejuſque tanquam poſſeſſionis tuæ "curam gerito. Et ſi quando populus in te deli- "querit, atque adeo clade aliqua ob peccatum "*ſuum* à te afficiatur, terræ ſterilitate & peſtis "contagione, aliiſve ejuſmodi malis, quibus in ju- "ra ſacra violantes ſoles animadvertere, ac deinde "magna frequentia ad *hoc* Templum ſupplex con- "fugerit, ſalutem votis expetens; exauditis illo- "rum precibus, quaſi in æde habitares, ſortis illo- "rum miſerere eoſque à calamitatibus libera. Hanc "vero non ſolum Hebræis in peccata prolapſis à "te opem peto: ſed etiam ſi ab *extremis* orbis fini- "bus aliqui advenerint, aut ex quocunque demum "loco ad te ſupplicandum ſeſe converterint, & "boni quidpiam à te impetrare deſiderarint, po- "ſtulata illis concedito: Sic enim omnibus mani- "feſtum erit, quod tu quidem ipſe hanc ædem a- "pud nos tibi exſtrui volueris, nos vero non ita à "natura comparatos eſſe ut humanitatis ſimus ex- "pertes, aut alienigenis iniqui & infeſti, ſed liben- "ter feramus te communiter omnibus tum adju- "torem eſſe tum bonorum omnium largitorem."

Solomon liſtat, & ignis de cœlo ſacrificia conſumit. 2 Paral. c. 7.

4. Cum *ille* hæc dixiſſet, & humi ſe proſtraviſ- ſet, & aliquamdiu adoraſſet, *tandem* in pedes erectus hoſtias aræ admovit: cumque eam ſolidis victimis repleviſſet, ſacrificium Deo gratum eſſe & acceptum comperuit, ſigno maxime illuſtri. ignis enim per aërem delatus, & cum impetu in altare omnium in conſpectu irruens, victimas corripuit & abſumpſit. Hac autem ſpecie oculis oblata, populus quidem, conjectura inde facta Deum hiſce declaraſſe ſe in Templo habitaturum eſſe, lætus in terræ ſolum procidens adorabat. rex vero & Deo cœpit benedicere, & populum, ut idem facerent, hortabatur, jam perſpectam quidem habentes Dei erga ſe benevolentiam, de cætero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt ſibi ſemper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodire dignetur in juſtitia ejuſque cultu, quo poſſint & præcepta, quæ ipſis per Moyſen dedit Deus, *æternum* permanſura obſervare. Sic enim Hebræis proſpere cedent omnia, & cæteris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos obſecrabat in memoria habere, quod quibus artibus bona præſentia comparaſſent, eiſdem & illa con-

Populum hortatur ad leges ſervandas.

"ὡς ἂν καὶ ὅπῃ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ "μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ἐραυῦ [k] καὶ τῶν κα- "τὰ τοῦτον ὄντων [l] κύτος, ἀλλ' ὅπως γε ἔστος ὁ τε- "χὼν ναός· ἀλλὰ φυλάσσειν τε [m] ἀπόρρητον ἐκ πο- "λεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας "κτήματος θεραπεύων. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς "[n] τύχῃ, ἔπειτα πληγῇ τινι [o] κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρ- "τίαν ἐκ σοῦ, γῆς ἀκαρπίᾳ, [p] καὶ φθορᾷ λοιμικῇ, "[q] ἤ τινι τούτων τῶν παθημάτων οἷς σὺ τοὺς θερα- "πεύοντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς "ἀθροισθεὶς [r] εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωτηρίαν "δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γιόμενος ὡς ἔνδον ὢν "[s] ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. τούτων δ' "οὐκ Ἑβραίοις μόνον δέομαι παρὰ σοῦ τὴν βοήθειαν "εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [s] γὰρ κἂν ἀπὸ περάτων "τῆς οἰκουμένης τινὲς [v] ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν [x] δη- "ποτοῦν [y] προστρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθῆς λι- "παροῦντες, δὸς αὐτοῖς [z] ἐπήκοος γιόμενος. ἵν- "τως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν [a] αὐτὸς ἐθε- "λήσῃς παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον, "ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, ἀ δ' "ἀλλοτρίους τοὺς [b] οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ "πᾶσι κοινὸν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγα- "θῶν ὄνησιν, ὑπαρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὅπτιον τὴν γῆν, καὶ ὅπτιον πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀναγεῖ θυσίας [c] τῷ βωμῷ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν [d] ὁλοκλήρων ἱερείων, ἐναργέστατα τὸν Θεὸν ἡδέως ἔγνω [e] ἅπασαν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος διαδραμὸν καὶ πίπτων ὁρμῇ ὅπτιον τὸ βωμὸν αἴξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ [f] κατεδαίσατο. [g] τού- της [h] δὴ τῆς ὀπτασίας γιομένης, ὁ μὲν λαὸς [i] δή- λωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ διατελεῖν ἐσομένης, καὶ ἡδεῖς [k] προσκυνῆσαι πασὼν ὅπτιοι τοῦ ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς [l] εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ [m] ποιεῖν παρῄνει, δείγματα μὲν ἐχόντας ἤδη τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, [n] εὐχομέ- νους δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν [o] αὐτῶν καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κα- κίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ [p] τῷ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς [q] διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰρ ἅπως εὐδαίμων τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς [r] ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγα- θὰ,

[k] Καὶ τὸ τοῦ] Καὶ τὸ τοῦ solus *Samb.*

[l] Κύτος,] Ἐγχίας ταύτῳ κύτει Æſchyl. Agam. v. 330. SPANH.

[m] Ἀπόρρητον] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόρρητον ὡς ἴδιον ἐκ πολ. in *Editis Aliiſque.*

[n] Τύχῃ,] Illud τύχῃ ex *MSS.*

[o] Κακωθῇ] Κακῷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. κακῶς *Vat.* At *Epiphanius* vertit, *deinde plaga quædam peſſima peccato digna à te terris illata fuerit, aut ſterilitas, aut corruptio famis* (al. *aut corruptio aut fames* ἢ φθορᾷ ἢ λοιμοῦ) *aut hujuſmodi paſſio provenerit, quam* &c.

[p] Καὶ φθορᾷ λοιμικῇ,] Καὶ deeſt *Samb.* ἢ pro καὶ legiſſe videtur *Epiphan.*

[q] Ἤ τινι τούτων] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* εἴ τινι.

[r] Εἰς τὸν ναὸν] Ἐπὶ τὸν ναὸν *Vat.*

[s] Ἐλεήσῃς] Ἐλεήσεις & mox ἀπαλλάξεις *Samb.* & *Big.*

[t] Γὰρ κἂν] Γὰρ deeſt *Vat.*

[v] Ἀφίκωνται,] Ita *Big. Cocc.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφίκοιντο.

[x] Ὁπωστοῦν] Sic *MSS.* ὁπωστοῦν in *Editis* deeſt.

[y] Προστρεπόμενοι] Ita lego, levicula mutatione, pro προτρεπόμενοι, quod in libris omnibus exſtat tam *Editis* quam *MSS.*

[z] Ἐπήκοος] Ὑπήκοος *Vat.*

[a] Αὐτὸς ἐθελήσῃς] Αὐτὸς abeſt *Big.* & *Gall.* 1.

[b] Οὐκ ὁμοφύλους] Οὐκ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.* reperitur tamen in *cæteris* & in *Vet. Interpr.* HUDS. Lege οὐχ. COCC.

[c] Τῷ βωμῷ προσῆγε·] Τῷ Θεῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[d] Ὁλοκλήρων] Id eſt תמימים quæ integra erant, non vitiata. Ita ſupra Sacerdotes ſcribit eſſe debere ὁλοκλήρους. Interpres credidit eſſe ὁλόκαυστα. REL.

[e] Ἅπασαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἅπασαν.

[f] Κατεδαίσατο.] Ita cum *Gall* 2. κατεδίσατο in *Editis Aliiſque.* κατεδύσατο *Vat.* HUDS. Gen. κατεδίσατο, vel κατεδαίσατο. fit enim à καταδαίομαι· ſic Heſych. κατεδάισε, κατέκαυσε· SPANH.

[g] Τούτης] Eo modo *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τοιαύτης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Δὴ τῆς ἐπιφανείας] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἧς in *reliquis.*

[i] Δήλωσιν εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* niſi quod τ' αὐτ' εἶναι habeant *Gall.* 1. & 2. quibus favere videtur *Epiphan.* ὁ μὲν λαὸς δῆλος ἦν τοῦτ' εἰκάσας εἶναι in *Editis.*

[k] Προσκυνῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* προσκυνεῖ πασῶν ἐπὶ τοῦδαφος in *cæteris.*

[l] Εὐλογεῖν] Τὸν Θεὸν εὐλογεῖν legiſſe videtur *Epiphan.*

[m] Ποιεῖν παρῄνει,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* εἰπεῖν in *reliquis.*

[n] Εὐχομένους] Εὐχομένοις *Big.* & *Samb.*

[o] Αὐτῶν καθαρὰν] Αὐτοὺς junxta *Vet. Interpr.*

[p] Τῷ τὰς ἐντολὰς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris* deeſt τῷ.

[q] Διαμενούσας.] Διαμενύτας *Big.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Ier. διαμενοῦσαν, ut jungatur cum voce ἀγαθὰ.

[r] Ἐκτήσαντο] Ἐκτήσατο *Big.* & *Gall.* 1.

ϑὰ, τάτοις αὐτὰ καὶ βέβαια [s] ἔχυσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσαι. ὰ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δὶ ὁσίβειαν καὶ δικαιοσύλω, [t] ἀλλὰ καὶ καθέξειν ἀξὶ παῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις [v] ἀχ ὅτως μέγα τὸ κτήσασθαι π τ ἀχ ὑπαρχόλων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ [x] περιθέντα, καὶ μηδὲν [y] ἁμαρτεῖν εἰς βλαβλω αὐτῶν.

ε'. Ο μὲν οὖ βασιλεὺς ἀξαλεχθεὶς παῦτα πρὸς τὸ πλῆθ⊙, ἀξαλυ τλὴ ἐκκλησίαν, τελέσας ϑυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτᾶ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόχυς μὲν [z] καταϑύσαι μυρίας καὶ διχιλίας, προβάτων γὰ μυριάδας δώδεκα. [a] τ γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγδυσεν ἱερυργημάτων, καὶ κατδωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάλτες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐπ ᾗ καὶ [b] τλὴ Σκλωσπηγίαν καλυμένλω ἑορτλὼ πρὸ τ ναᾶ λαμπρῶς· καὶ μεγαλοπρεπῶς ἄγει [c] ἃς ἐπὶ [d] ἡμέρας ἤγαγλ ὁ βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατδωχήμεν⊙.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως παῦτα, καὶ [e] μηδὲν ἐνέδει τῇ πρὸς τ Θεὸν ὁσιβείᾳ, πρὸς αὐτὰς ἕκασοι τ βασιλέως ἀπολύσαν⊙ ἀπήεσαν· ὑχαρισήσαντες [f] τῷ βασιλεῖ, τ τε πρὸς αὐτὰς προθυμίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ ὐξάμενοι τῷ Θεῷ πρυχεῖν αὐτοῖς [g] εἰς πολλὺ χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. [h] τλώ τε πορείαν ἐποιῶτο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνυς εἰς τ Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τ ἡδονῆς ἀπίνως τλὼ ὁδὸν τλὼ ὑπὲ τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν, τλὼ κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθ⊙ καὶ τὸ κάλλ⊙ ἰσορήσαντες αὐτᾶ, καὶ ϑυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκασοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὄναρ δ' ὀπφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς ὑπνυς· [i] ἐσήμηνεν αὐτῷ τ δυχῆς ἐπήκοον τὸν Θεὸν γεγονέναι, καὶ ὅπ φυλάξοι τε τ ναὸν, καὶ ἀξαπαύλεις ἐν αὐτῷ μένοι, τ [k] ἐκγόνων αὐτᾶ καὶ τ ἀπάσης πλήθ⊙ τὰ δικαια ποιᾶσης. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένονλα τ ᾗ πατρὸς ὑπομήναις, ἔλεγλο, εἰς ὕψ⊙ καὶ μέγεθ⊙ ϑὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλευσειν ἀεὶ τ χώρας τὰς ἐκ τᾶ γένους αὐτᾶ καὶ τῆς Ιουδα φυλῆς. προθόνλα μέντοι τὰ ὀπιτηδεύματα, καὶ λήθλω αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικὰς Θεοὺς ϑρησκεύειν μεταβαλλόμενον, [l] προῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τᾶ γένυς τι λείψανον [m] αὐτᾶ ἐάσειν, μήτε τ Ισραηλιτῶν λαὸν [mm] ἀπαθῆ παρόψεσθαι· πολέμοις δ' αὐτὸς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, [n] καὶ τ γῆς, λὼ τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταῆσθαι, τ τ ναὸν τ γῦν οἰκοδομηθέντα [o] καταπεποθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς προδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν τ καὶ τλὴν πόλιν χερσὶ τ πολεμίων, καὶ πιῆσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δι' ὑπερβολλὼ μεγέθυς ἀπιτίας· ὡς τὰς προσοίκυς ἀκούλας τλὼ συμ-

servaturi essent; & majora ac cumulatiora facturi. Haud enim existimandum est hæc solummodo pietati & justitiæ accepta deberi, sed & ab illis esse ut firma maneant & stabilia. porro hominibus non adeo magnum est parare quæ desiderant, ac parta tueri, nullumque peccatum, quo lædi possunt, admittere.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro semet, quam pro Hebræis universis; ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum & viginti millia. nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum est, & in eo Hebræi omnes cum uxoribus & liberis convivio excepti sunt: ac præterea festum, quod Scenopegia vocabatur, ante Templum per bis septem dies rex splendide & magnifice celebravit, cum populo universo epulatus. *Tabernaculorum festum celebratum. 2 Paralip. c. 7.*

6. Cum autem illis abunde satisfaceretur, nihilque plane deesset illorum erga Deum pietati, singuli, cum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt; actis prius regi gratiis pro sua illorum cura & operibus quæ *præclare* fecerat, precibusque Deo effusis ut illis Solomonem regem quam diutissime conservaret. iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes: ita ut voluptate deleniti omnes viam, qua domum irent, absque tædio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in Templum intulerant, ejusque magnitudinem & pulchritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum & festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat, Deum ejus exaudivisse preces, quodque Templum conservare voluerit, in eoque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. seque illum in primis, si patris monitis *præceptisque* institerit, ad celsitudinem felicitatis & magnitudinem immensam provecturum esse dicebat, nec unquam defore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic *longe lateque* imperet. Sin autem à legis institutis desciverit, eorumque oblitus fuerit, & ad Deorum peregrinorum cultum se contulerit, fore ut radicibus eum exscinderet, & neque vel tantillas generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum Israëlitarum ab omni calamitate immunem præteriens aspiceret; sed *ipsos* bellis & cladibus innumeris exstingueret, atque è terra, quam patribus eorum dederat, ejectos, aliena in regione collocaret, Templum quoque nunc *recens* exstructum, incendendum diripiendumque traderet inimicis; quin & urbem *ipsam* hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut mala quibus succumberent fabulæ esse mereantur, & vix credenda ob stupendam magnitudinem: ita ut finitimi audita *illorum* calamitate attoniti hæreant, & cu- *Deus Solomoni dicit se eius audivisse preces &c. 3 Regum, c. 9. 2 Paralip. c. 7.*

s Ἔχυσι,] In quibusdam *MSS.* ἴσχυσι, & mox κατασήσαι.

t Ἀλλὰ καὶ καθ ξειν] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa ἀλλὰ καὶ καθέξειν desunt in *Editis.*

v Οὐχ ὅτως μεγα] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ὐχ deest in cæteris.

x Περιθέντα,] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* περισωθέντα in *Editis Alisque.* περιελθόντα *Gall.* 2. HUDS. Forte περιποιηθέντα. Vet. *acquisita servare.* COCC.

y Ἁμαρτεῖν] Ἁμαρτάνειν solus *Vat.*

z Καταθύσαι] Sic *MSS*, καταθύτας in *Editis.*

a Τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔγδυσεν ἱερυργημάτων, καὶ κατδωχήθησαν] Tunc enim primum in Templo sacrificia celebrata sunt. *Rufinus.* SPANH.

b Τλὼ Σκλωσπηγίαν καλυμδρίλω ἑορτλὼ] Tabernaculorum festum per XIV. dies celebratum; vid. infr. lib. XIII. c. 13. §. 5. item lib XV. c. 3. §. 3. &c. SPANH.

c Δις ἐπτὰ] Illud δὶς ejiciendum censeo, ut *auctor* conveniat cum *S. Literis* in 2 *Paralip.* c. 7. v. 8. nisi dicatur, tunc celebrata esse quatuordecim dies Scenopegia, quæ stata gentis sacra in eos forte dies inciderant.

d Ἡμέρας ἤγαγεν] Sic *MSS.* ἡμέρας in *Editis.*

e Μηδὲν ἐνέδει] Μηδὲν ἦδε *Vat.*

f Τῷ βασιλεῖ,] Τῶτε βασιλεῖ *Vat.*

g Εἰς πολλὺ χρόνον] Ἐπὶ πολλὺ *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

h Τλώ τε πορείαν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* τλὼ ᾗ πορείαν in *cæteris.*

i Ἐσήμηνεν αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἐσήμανεν in *Editis.* ἐσήμωσεν *Vat.*

k Ἐκγόνων] Ἐγγόνων solus *Vat.*

l Προῤῥιζον ἐκκόψειν,] Ita Tragic. Sophocl. Elec. v. 768. προῤῥίζον ἐξθρᾶς γῆς· & Euripid. Hippol. v. 684. προῤῥίζον ἐκτίψεις σε. SPANH.

m Αὐτᾶ ἐάσειν,] Ita lego, prout legisse visus est *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*

mm Ἀπαθῆ παρόψεσθαι] Verterem, *immunem sineret*, nisi *sineret* exstaret versu superiore; quomodo *Tacitus* Ann. III. 38. *injurias inultas sinere.* Verti etiam potest, *neque populum —— impunitum* vel *inultum* prætermitteret. ea est enim vis verbi παροψεσθαι. IBBETSON.

n Καὶ τ γῆς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τ γῆς in *Editis Alisque.*

o Καταπεποθησόμενον] Καταπεποθησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius Alique.*

curiosius quærant quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos antea honore affecerat & divitiis auxerat; atque ab iis, qui *ex tanta clade* supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam peccaverint & patrias leges violaverint. Atque hisce quidem Deum per quietem Solomonem affatum esse, *sacris* literis consignatum est.

φορὰν θαυμάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον [P] παρ' αὐτοῦ προαχθέντες, καὶ πρὸς τ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τ [Q] πατρίων νομίμων θεραπείας. [r] ταῦτα μὲν αὐτῷ τ Θεὸν εἰπεῖν κ τὰς ὕπνους, ἀναγέγραπται.

CAP. V.

Ut sibi Solomon ædes construxit, sumptuosas & splendidas: utque ænigmata ab Hiramo ad se missa dissolvit.

Solomon Regiam ædificat.

POst Templi autem ædificationem, quæ septennio, ut ante diximus, facta est, ad structuram regiæ aggrediebatur, quam annis tredecim vix absolvit. neque enim adeo huic operi insudabat ac Templo. sed illud quidem, magnum licet, cuique mirandum & incredibile adhibitum est artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est: regiæ vero magnificentiâ multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit *earum* materia, quodque regibus non Deo futuræ essent domicilium, tardius erant absolutæ. Veruntamen & illæ *magnæ* & memorabiles, & convenienter regionis regisque felicitati exædificatæ. Omnem autem earum ordinationem & dispositionem explicare necesse habeo, ut magnitudinem earum conjectura perspiciant, qui forte in hæc scripta inciderint.

Regiæ descriptio.

2. Domus erat ampla & pulchra, multis columnis suffulta; quam ad populum in causis dicendis & rebus dijudicandis excipiendum condidit, & ad cœtum hominum capiendum cum ad judicia *solennia* convenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata, iisque ex cedro omnibus, tecta vero * more Corinthiaco, additis antis parilibus cum valvis † triglyphis ad ornamentum *loci* simul & munimentum. Alia autem domus erat juxta totam *suam* latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adverso habens Templum, validis columnis in altum evectum. atque in ea erat exedra magnifica, ubi rex sedebat ad jus dicendum. Cui adjuncta erat domus altera in usum reginæ exstructa: aliaque demum ædificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita essent negotia; constrata omnia tabulis cedrinis. Et *hæc* quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus ædificavit, alio vero sectili *lapide* & pretioso muros incrustavit, qui, in templorum ornamentum & regiarum *ædium* pompam, terra per-

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν, πολυτελῆ τε κ λαμπρά· κ ὡς αἰνίγματα ὑπ' αὐτοῦ [S] πεμφθέντα διέλυσεν.

Μετὰ δ τὸν ναὸν κατασκευὴν, [a] ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ, καθὼς προεῖπαμεν, γενομένην, τὸν τ βασιλείων οἰκοδομίαν κατέβαλεν, ἣν ἔτεσι [c] τρισκαίδεκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐ γὰρ τ αὐτὸν [v] ἐπαίδαζε τρόπον ὅπερ [x] κὰ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα, κ θαυμαστὴν [y] ἐργασίας καὶ εὐδοξίαν [z] πεπυκνωκὸς, ἔτι κ [A] τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας· τὰ δ βασίλεια, πολὺ τ ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τ αὐτῆς ἑτοιμασθεῖσαν φιλοτιμίας, κ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ [b] Θεῷ γενέσθαι, βραδίων ἠνύσθη. κ αὐτὰ μὲν οὖν [c] ἀξιολόγως κ τὴν εὐδαιμονίαν τ Ἑβραίων χώρας κ τοῦ βασιλέως [d] ᾠκοδομήθη. τὴν δ ὅλην αὐτῶν διάταξιν κ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι κ σωφρονεῖν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

β'. Οἶκος μὲν γὰρ ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἠρτημένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τ πραγμάτων διάγνωσιν ἔθος ἦν τοῖς βασιλεῦσι καθεζομένοις, καὶ χωρῆσαι συνόδου ἀνθρώπων ἐπὶ δίκας συνειλημμένων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δὲ πεντήκοντα, τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον [e] ἐκ κέδρου πᾶσιν, [f] ἐσταλμένον δὲ [g] Κορινθίως, ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, [h] τετράγωνος, εὖρος πηχῶν τριάκοντα, [i] ἄντικρυς ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις [k] ἀναπεπταμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ [l] ἐξέδρα λαμπρὰ, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζυλο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· κ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὴν δίαιταν κ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα ἴσῃ τοῖς τ πραγμάτων [m] ἀπόλυσιν, [n] ἐρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. κ τὰ μὲν ᾠκοδόμησε λίθοις δεκαπήχεσι, [o] ἐπίρρωσιν δὲ πρὸς τοὺς τοίχους κ πολυτελεῖ κατεμφίεσεν, [p] ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν κ βασιλείων οἴκων θεω-

p Παρ' αὐτῦ προαχθέντες,] Ὑπ' αὐτῦ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

q Πατρίων νομίμων] Νόμων *Vat.*

r Ταῦτα μὲ] Ταῦτα μὲν δὴ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

s Ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ,] Sic *MSS.* ἐν deest *Editis.*

t Τεσσαράκοντα] Ita cum *Vat.* τεσσὶ κ δέκα in *reliquis.*

v Ἐπαίδαζε] Ἐπαιδάζετο *Big.* & *Samb.*

x Καὶ τὸ ἱερόν.] Καὶ deest *Vat.* HUDS. Forte κ τὸ ἱερόν. SPANH.

y Ἐργασίας] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εὐδοξίας in *Editis Aliisque.*

z Πεπυκνωκὸς,] Πεπιδυκνὸς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος] Articulum inserui ex *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

b Θεῷ γένεσθαι,] Sic *MSS.* in *Editis* Θεοῦ ἡμέρας.

c Ἀξιολόγως] Ἀξία λόγου κ *Big. Samb.* & *Vat.* ἄξια λόγου *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

d ὨΙκοδομήθη.] Sic in *MSS.* οἰκοδομεῖθαι in *Editis.*

e Ἐκ κέδρου πᾶσιν,] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. consentanei *S. Literis* & *Epiphanio.* ἑκκαίδεκα πᾶσιν in *Editis.*

f Ἐστιγτσμένον δὲ Κορινθίως] Columnæ operis Corinthiaci in Salomonis Regia; quod per προλῆψιν dictum, quum illud Architecturæ genus a Corinthiis repertum nondum foret. Sic de Porta Corinthii operis in Templo ab Herode restaurato Αλωσ. lib. v. c. 5. §. 3. SPANH.

* *More Corinthiaco,*] Al. *opere Corinthiaco.*

g Κορινθίως,] Hoc κ προλῆψει dictum: nondum enim id genus architecturæ à *Corinthiis* erat inventum.

† *Triglyphis ad ornamentum* loci *simul & munimentum.*] Quæ constabat veluti tribus sulcis, duobus mediis integris, & semicaniculis hinc inde cæsis. *Philander* ad *Vitruvium.*

h Τετράγωνος,] Vocem τετράγωνος nec agnoscit *Vat.* nec *Vet. Interpr.*

i Ἄντικρυς ἔχων] *Al.* ἄντικρυ & ἀντικρύ.

k Ἀναπεπταμένον.] Ἀνεπεταγμένον solus *Vat.*

l Ἐξέδρα] Forte ἕδρα vel καθέδρα, 1 Reg. 7:7. Vetus, *Solium valde decorum.* COCC.

m Ἀπόλυσιν] Antea ἀπόλαυσιν, verum ita *Samb.* & *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit *post causas explicitas.*

n Ἐρωμένα] Sic *Big.* & *Samb.* in *plerisque* ἐρεμμένα.

o Ἐπίρρωσιν δὲ πρισῷ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπίρρα in *Editis.* ἐπίρρα (quod & vult *Cocc.*) legisse videtur *Epiphan.*

p Ὃς εἰς κόσμον] Haud aliter in *Vat.* & *Gall.* 2. nisi quod mutaverim ὃν in ὃς, & duabus vocibus γᾶ & ἐπικυμένη punctula sub-

θεωρίαν γῆ μεταλλεύε), τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγναμένη. ϗ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆ καλλος ὅλη [q] τριστοιχίαν ἦν ἐνυφασμένον· [r] τετάρτη ἢ μοῖρα γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν ὁλοσχήμως, ὑφ' ὧν πεποιητο δενδρα ϵ φυτὰ παντοια, σύσκια τοῖς κλαδοις ϵ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πέπλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ϵ σαλεύεσθ διὰ ὑπερβολὴν λεπτοτητος, καλυπτουσα τ ὑπ' [s] αὐτοῖς λιθον. τὸ δ' ἄλλο μέχρι τ στέγης χρυσὸν ἦν [t] ϗ καταπεποικιλμένον χρώμασι ϵ γραφαῖς· [v] πεποσκαπτσκευαστο δ' ποὸς τόποις ἄλλά τε ποὸς τρυφὴν οἰκήματα, ϗ δὴ ϵ σταὰς μηκίστας, ϗ [x] ἐν καλῷ τ βασιλειων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον [y] οἶκον εἰς ἑστιάσεις ϵ συμπόσια χρυσῷ [z] περίτειλεν. ϗ [a] τἄλλα δ', ὅσα τόπον ἔχειν ἔοικε πρὸς τὴν τ ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασε. δυσχερὲς δ' ἐστὶν [b] καταριθμήσασθ τὸ μέγεθος ϵ τὴν ποικιλίαν τ βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δ' τὰ τούτων [c] ὑποδεέστερα, ϗ πόσα ὑπογαια ϵ ἀφανῆ· τό τε τ [d] ἀνειμένων εἰς ἀέρα καλλος, ϗ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ἐπιτερπεστάτην, ϗ θέρους ὑποφυγὴν ϵ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ ϵ κέδρου ϵ χρυσοῦ ϵ [e] ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησεν. τὰς ὀροφὰς ϵ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσῷ λίθοις [f] διανθίσας τ αὐτὸν τρόπον ὡς ϵ τ ἔνδον Θεοῦ ναόν, τούτοις κατηγλάϊσεν. [g] εἰργάσατο δ' ἐξ ἐλέφαντος θρόνον [h] παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκοπῇ βήματος, ἔχοντα μὲν ἐξ [i] ἀναβαθμούς. [k] ἑκάτερθεν δ' τούτων ἐξ [l] ἑκατέρας μέρους δύο λέοντες [m] ἐφεστήκεσαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων [n] παρεστώτων. [o] τὸ δὲ ἐνήλατον ἔνδον θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τ βασιλέα. [p] ἀνεκέκλιτο δὲ εἰς μόσχου ποσθουμὴν τὰ [q] κατόπιν αὐτοῦ βλέπουσιν· χρυσῷ δ' ἅπας [r] ὢν δεδεμένος.

γ'. Τοῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοστετία κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλεῖον δὲ ἄργυρον, ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς Εἴραμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεισήνεγκεν, ἔτι δ' ϗ ξύλα κέδρου ϗ πίτυος, ἀνταδωρήσατο [s] ϗ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τ Εἴραμον, σῖτόν τε κατ' ἔτος· πέμπων αὐτῷ ϗ οἶνον ϗ ἔλαιον, ὧν μάλιστα ἐδεῖτο [t] νῆσον οἰκεῖν, ὡς ϵ προειρήκαμεν ἤδη, χερσῶν διετέλει. πρὸς τούτοις [v] δ' ϗ πόλεις αὐτῷ τ Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τ ἀριθμὸν, ἀ πόρρω [x] δ' τ Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν ϗ καταγνούς Εἴραμος, ϗ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τ πόquiritur ipsius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars præ se ferebat admirabile sculptorum artificium, à quibus expressæ erant arbores ac omne genus stirpes, opacæ ramis foliisque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo subtilitate ut agitari quodammodo viderentur, lapidem iis subjectum fere occultantes. Reliquum vero usque ad lacunar opere albario tectum erat, & variis coloribus & picturis distinctum. Ad hæc & alia extruxit ædificia voluptatibus adhibendis, insuper & porticus longissimas in commodo regiæ *loco* positas, atque in iis conclave splendidissimum in epulationes & compotationes auro undique ornatum. atque alia etiam quæcunque huic necessaria supellex, quò *lautius* convivæ exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem est recensere magnitudinem & varietatem basilicarum, & quanta erant illarum majora cubicula, & quam multa hisce minora, quotque sub terra & ab aspectu remota: necnon & pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quæ simul visum delectarent, & corpora in æstatis ardore reciperent & ab eo defenderent. In summa, fecit ut totum ædificium è saxo candenti & cedro atque auro & argento constaret. Imo tecta *ipsa* & parietes, cum lapides auro inclusos similiter ac in Templo Dei eleganter intertexuisset, hisce illustravit. Quin & ex ebore fecit solium immensæ magnitudinis, specie tribunali, cui sex erant gradus. Horum autem singulis ex utraque parte stabant duo leones,* totidem aliis superne adstantibus. at loco sessionis manus erant regem excipientes. † Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum, tergum suum respicientem: totumque auro vinctum erat. *Eburneum solium.* 2 Paral. c. 2. v. 17.

3. Cum hæc Solomon viginti annis perfeciſſet, quoniam ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim, majorem vero argenti contulerat Hiramus Tyriorum rex, ac præterea cedrinam piceamque materiam, vicissim & ipse magnis donis Hiramum remuneravit, quotannis & frumentum ei mittens & vinum & oleum, quibus, quod insulam (ut & ante diximus) habitarit, perpetuo egebat. Ad hæc autem *terræ* etiam Galilææ urbes, viginti quidem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiisset & perlustrasset, eique donum displicuisset, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus esse civitati- *Quid Solomon Hiramo pro Templi materia dederit.* 3 Reg. c. 9. v. 11.

subiecerim. κατημθιεσμένα εἰς κ. ἱ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίαν ἡ μεταλλεύε) τ. Φ. ἀ. τ. ἐπανυμένη in *Editis.* κατημφιασμένον εἰς κ ἱ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίαν γῆ μεταλλ. τ. Φ. ἀ. τ. ἐπανυμένη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In hunc modum se habet *Epiphanii* versio, *& alia quidem ædificavit ex marmoribus decem cubitorum, alia vero tabulis vestita sectilibus & pretiosissimis exornavit secundum decus templorum & miraculum habitationum regalium, cujus pulchritudo tribus ordinibus opere intexta Assyrio. Quarta vero pars &c.*

q Τριστοιχίαν] Τετραστοιχίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Vide ad p. 424. §. 4.

r Τετάρτη ἢ μοῖρα] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῇ ἢ μοίρᾳ in *Editis.*

s Αὐτοῖς λίθον.] Ita *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

t Καὶ καταπεποικιλμένον] Illud καὶ ex *MSS.*

v Πεποσκατεσκεύαστ] Sic *MSS.* ποὸς κατασκεύασι in *Editis.* HUDS. Vid. lib. 7. sup. c. 14. §. 2. ποὸς παρεκειλύσαθ, ubi *Gen.* ποὸς παρεκειλ SPANH.

x Ἐν καλῷ τ βασιλ.] Ita cum *MSS.* ἐν κάλλει in *Editis.*

y Οἶκον] Οἶκον pro loco convivii, ut *æstus* Vitruv. REL.

z Περίπλειλ.] Forte ποὸς ἔπλειλ. COCC.

a Τἄλλα δ'] Eo modo *MSS.* τὰ ἄλλα in *Editis.*

b Καταριθμήσασθ] Καταριθμήσασθ κ διηγήσασθ in omnibus *MSS.* verum καὶ διηγήσασθ non agnoscit *Vet Interpr.*

c Ὑποδεέστερα,] Ὑποδιέστερα, παραπότερα Hesych. SPANH.

d Ἀνειμένων εἰς ἀέρα] Sic *MSS.* atque ita vel ἀνεωγμένων (ut Cocc. Vetus *Solariorum*) legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *solariorum.* in *Editis* ἀνεγμένων.

e Ἀργύρου πᾶσαν] Ἀργύρου ἐκτετοίητο solus *Vat.*

f Διανθίσας] Διανθήσας solus *Hen.*

g Εἰργάσατο] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰργάσαντο in *reliquis.*

h Παμμεγεθέστατον] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* παμμεγέθη σκαπτὸν, ἐν κατασκοπῇ in *Editis Aliisque.*

i Ἀναβαθμούς.] *Gen.* ἀνάβαθμο. sine accentu, ἀνάβαθμός· SPANH.

k Ἑκάτερθ δ'] Ἑκάτερα *Big* & *Samb.*

l Ἑκατέρας μέρους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* ἑτέρᾳ in *Editis Aliisque.* HUDS. Hic desinit *Collatio Vossiana*, cujus lectiones, passim cum *Big.* & *Samb.* optimis codicibus, convenientes, suis locis, inclusas uncinulis, inseruimus. HAV.

m Ἐφεστήκεσαν,] *Al.* ἐφειστήκεσαν & ἐφεστήκεσαν & ἐφεστάκεσαν.

* *Totidem aliis superne adstantibus.*] Juxta *S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 9. v. & utrinque manus in loco sessionis & manibus astantes duo leones.

n Παρεστώτων.] Ἐφεστώτων *Big.* & *Samb.* est qui malit καθεστώτων.

o Τὸ δ' ἐνήλατον ἔνδον θρόνου,] Atticorum more κατ' subauditur. HUDS. Κλιμάκων ἐνήλατα *Eurip. Suppl.* v. 729. In reclinatione verò manus erant &c. *Rufinus*, quo illud ἐνήλατον non exprimitur. SPANH.

† *Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum,*] *Sc.* posteriori parte, qua reclinabatur rex.

p Ἀνεκέκλιτο] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκέκλειτο in *Editis Aliisque.*

q Κατόπιν αὐτοῦ] *Al.* κατ' ὄπιν.

r Ὢν δεδεμένος.] Illud ὢν inserui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

s Καὶ αὐτὸς] Δὲ ante καὶ αὐτὸς delevimus auctoritate Cod. *Samb.* & *Vet. Interpr.*

t Νῆσον οἰκεῖν,] Ergo Tyrus insularis jam erat habitata ante Nebucadnezarem: quod quidam negant. REL. Conf. sup. cap. 2. §. 7. SPANH.

v Δὲ καὶ] Δὲ καὶ *Vat.*

x Δὲ τ] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* deest δέ.

tatibus: atque ex illo tempore istæ appellatæ erant terra Chabalon. nam Chabalon, si interpreteris, juxta Phœnicum linguam id significat quod minus placet. Quin & argutias & griphos ad Solomonem misit Tyriorum rex, rogans eum ut illas sibi explicaret, atque omnem de quæstionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira esset sagacitate & intelligentia, nihil horum fugiebat, sed cum omnia rationis vi superasset, & quid sibi velint intellexisset, *ea* reddidit perspicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui è Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in sermonem Græcum transtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo successit ei "in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos "triginta & quatuor, vita ad annum quinquage-"simum tertium producta. Hic aggeravit Am-"plum *qui dicitur* locum, & auream columnam "posuit, quæ in Jovis est templo; ac præterea ex-"cisum profectus est lignorum materiam, è mon-"te Libano appellato, ad tecta templorum. atque "antiqua sacraria demolitus, & Herculis templum "ædificavit & Astartæ: primusque Herculis fanum "erexit mense Peritio. Expeditionem etiam con-"tra Eyceos suscepit, quod tributa *illis imperata* "non solverint; cumque eos sibi iterum subjecisset "reversus est. Hujus temporibus clarebat Abde-"monis filius natu minor, qui difficultatem pro-"blematum, quæ *sibi explicari* jussit Solomon Hie-"rosolymorum rex, semper *ingenii subtilitate* supe-"rabat." Insuper & *horum* meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hira-"mus, qui ad orientalem urbis plagam aggeres "comportavit, urbemque ampliorem reddidit: "atque Jovis Olympii templum, seorsum positum, "spatio quod intercedebat terra repleto, urbi an-"nexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde cum "in Libanum ascendisset, ad templorum structu-"ram ligna excîdit." Præterea dicit, "Solomo-"nem, qui Hierosolymis tunc regnabat, ad Hira-"mum ænigmata misisse, pariter rogantem ab i-"pso ut alia acciperet: quique *proposita* solvere ne-"quiret, *is* ab interprete pecunia mulctaretur. "Hiramum vero, cum conditionem accepisset, & "ænigmata explicare non potuisset, magnam pe-"cuniæ vim pro mulcta pependisse. postea per

Solomon Tyrio regi ænigmata explicat.

Menander Historicus.

Dius Historicus.

λεων ἔλεγλ· καὶ ἔκποτε ωεοσηγορεύθησαν [y] αὖτας [z] Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνεύόμενον γὰρ τὸ Χαβαλὼν, κῆ φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνῃ. καὶ σοφίσματα ἢ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο ωρὸς τ Σολομῶνα ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς, ωρβαλεῖν ὅπως αὐτῷ τάτους σαφηνίσῃ, κῆ τ ἀπορίας τ ἐν αὐτοῖς ζητεμένων ἀπαλλαξῃ. τ ἢ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφετὸν, ὐδὲν τάτων παρῆλθεν· ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, κῆ μαθὼν αὐτῶν τλὺ Δῆνοιαν [a] ἐφώτισε. μέμνηται ἢ τάτων τ δύο βασιλέων καὶ [b] Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τ φοινίκων Δῆαλέκτα τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τλὺ Ελλληνικλὺ φωνλὺ, λέγων ὕτως. [c] "τελευτήσαντ ἢ "Αβιβαλε, διαδέξατ τλὺ βασιλείαν [d] παρ' αὐτ [e] ὁ "ὑὸς αὐτ Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, "ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔτος [f] ἔχωσε τὸ "ε Χρύσωρον, [h] κῆ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τ [i] ἐν τοῖς ἢ "Διὸς ἀνέθηκεν, [k] ἔπ τε ὕλλω ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν "ὄρος ἢ λεγομένη [l] Λιβάνε εἰς τοὺς τ ἱερῶν "στέγας. [m] καθελών τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, [n] καὶ ναὸν "ὠκοδόμησε ἢ Ηρακλέους, [o] καὶ τ τ Ασάρτης. [p] πρῶτός τε ἢ Ηρακλέους ἔγειρεν ἐποιήσατ ἐν τῷ [q] Περιτίῳ "μηνί. τοὺς τε [r] Ηὐκείους [s] ἀπιστρατεύσατ μὴ ἀποδιδόσι τὰς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν [t] αὐτῷ ἀνέγρε-"ψεν. [v] ἐπὶ τάτε λῶ [x] Αβδήμονος πάνυ νεώτερος, "ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπεμπε Σολομὼν "ὁ Ιεροσολύμων βασιλεύς." μνημονεύῃ ἢ καὶ [y] Δίος, λέγων ὕτως. "Αβιβάλε τελευτήσαντος, ὑὸς αὐτ "Εἰραμος ἐβασίλευσεν. ἔτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέ-"ρη τ πόλεως [z] προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ [a] ἐ-"ποίησε· καὶ ἢ Ολυμπίᾳ Διὸς τὸ ἱερὸν [b] καθ' ἑαυτὸ "ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον σωνῆψε τῇ πόλ, κῆ χρυ-"σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς ἢ τὸν Λίβανον, "ὑλοτόμησε πρὸς τλὺ τ [c] ἱερῶν κατασκευλύ. τὸν ἢ "συμπνοοῦντα Ιεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι, [d] φη-"σὶ, πρὸς τ Εἴραμον αἰνίγματα, κῆ παρ' αὐτ λα-"βεῖν [e] ἀξιοῦντα· τ ἢ, [f] μὴ δυνηθέντα Δῆαλῦσαι "τῷ λύσαντι χρήματα ὑποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν "Εἴραμον, κῆ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, "πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ὑπερήμιον ἀναλῶσαι. "[g] εἶτα δ' [h] Αβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προ-"τε-

[y] Αὖτας] Αὖ) adjeci è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[z] Χαβαλὼν γᾶ.] Χαβωλὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Chabulan* & *Gabalon* & *Gabulan.* Χαβωλὼν rescribendum censet *S. Bochartus* in *Chanaan*, l. 2. c. 4. favente *Josepho*, l. 2. de *Bello Jud.* c. 2. Vide *J. Clericum* in 1 *Regum* c. 9. p. 391 & 393. HUDS. Conf. de Vita §. 43. Χαβωλὼν emendat *Bochart.* Col. Ph. p. 794. כבול 1 Reg. IX. 13. SPANH.

[a] Εφώτισε.] Ita in omnibus *MSS.* ἀνεφώτισε in *Editis.*

[b] Μένανδρος,] Hæc Menandri & Dii testimonia etiam leguntur infra in lib. c. Apionem lib. 1. §. 17 & 18. quæ confer cum his. REL. Menandri Tyri Annalium scriptoris verba vid. infr. cap. 13. §. 2. & cap. 14. §. 2. & adv. Apion. lib. 1. §. 18. SPANH.

[c] Τελευτήσαντος ἢ Αβιβάλε,] Confer cum istis *Josephum* contra Apionem, *Theophilum* ad Autol. p. 255. Edit. *Oxon. Syncellum* p. 182. & *Scaligerum* in Vett. Fragmentis, p. 5. IBBETSON.

[d] Παρ' αὐτῆ] Desunt apud Scaligerum.

[e] Ο ὑὸς] Ο ὑὸς Εἰραμος *Vat.* unde, favente *Vet. Interprete*, ὁ ὑὸς αὐτῆ Εἰρ. rescripsi. In *lib.* 1. *c. App.* Δῆαδέξατο τλὺ βασιλείαν ὁ ὑὸς αὐτῆ Εἰρ. quod si quis malit, non repugnabo.

[f] Εχωσε] Εχώσθσε *Vat.*

[g] Εὐρύχωρον,] Eo modo in *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. ut & l. 1. c. *App.* & *Syncell.* p. 182. εὐρὺ χωρίον in *Editis.*

[h] Καὶ τόν τε] Τόντε absque κῆ in *Cod. Vat.* atque ita in *Syncello*, & *lib.* 1. *c. App.*

[i] Εν τοῖς ἢ Διὸς] Id est ἐν τῷ ναῷ, ut ostendit *L. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Luc.* c. 2. v. 49.

[k] Επι τε ὕλλω] Επί τε ὑλλω ξύλων ἀπελθὼν ἔ. ἀ. τ. ὄ. τ. λ. Λιβάνε κέδρινα ξύλα εἰς τὰς *Syncell.* atque ita in *lib.* 1. *c. App.* nisi quod illic ἔπειτα scriptum sit pro ἐπί τε. ἔπειτα sc.

[l] Λιβάνε] Κέδρινα ξύλα sc.

[m] Καθελών τε] Plenius aliquanto lib. 1. c. *App.* quem videsis.

[n] Καὶ ναὸν] Καινὸς ναὸς sc.

[o] Καὶ τ τ Ασάρτης.] Καὶ τὸ τ *Vat.*

[p] Πρῶτός τε] Πρῶτον in *lib.* 1. *c. App.* atque sequentia rectius, ut puto, ibidem leguntur.

[q] Περιτίῳ μηνί.] Περιτίῳ, ut *in lib.* 1. *c. App.* malim, quam cum *Editis* Περιτείῳ.

[r] Ηὐκείους] Ιυκίους & Ηυκαίοις in *MSS. Gr.* in *Latinis* vero *Euchios* & *Eucheos. Syncello* & *lib.* 1. c. *Ap.* Τιτυοῖς, atque *Titiceos* apud *Vet. Interpr.* HUDS. Hὐχίους *Rufin.* Eucheos. SPANH.

[s] Επιστρατεύσατο] Lege ἐπεστρατεύσατο. COCC.

[t] Αὐτῷ ἀνέγρεψεν.] Οὕτως *Vat.*

[v] Επὶ τάτε λῶ] Επὶ τάτων in *l.* 1. *c. App.*

[x] Αβδήμονος] Ita in plerisque libris *Epiphanii*, ubi legitur, *Abdemonis filius juvenculus:* in nonnullis tamen *Abdemon filius juv.* Αβιμ *Big.* & *Gall.* 1. Αβδήμωνος in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[y] Δίος,] Juxta nonnullos *Epiphanii* libros Δίων; qui etiam legisse videtur Δίων συγγραφεύς.

[z] Προσέχωσε,] Σωνέχωσε *Vat.*

[a] Εποίησε·] Πεποίηκε in *l.* 1. *c. App.*

[b] Καθ' ἑαυτὸ] In *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello* καθ' ἑαυτὸ ὃν ὡνῆσω, χώσας τ μ. in *Epiphanii* versione, & *Olympii Jovis templum destruens medium locum civitatis conjunxit.*

[c] Ιερῶν] Ναῶν in *l.* 1. *c. App.* verum ἱερῶν habet *Syncellus.*

[d] Φησὶ,] Ita libri omnes tam Gr. quam *Lat.* φασὶν in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[e] Αξιοῦντα· Ita cum omnibus *MSS.* ἀξίωσιν in *Editis.* ἀξιῶν in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[f] Μὴ δυνηθέντα] Sic in *lib.* 1. *c. App. Syncello*, & omnibus *Josephi MSS.* nisi quod in *nonnullis* habeamus Χείρωμος aut Ειρωμος pro Εἴραμος, & Δῆαλύσῃ pro λύσαι. nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.* in *Editis* τ ἢ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ &c. reliquis omissis.

[g] Εἶτα δ'] Ita in *Editis* & *MSS. Græcis* quibusdam *Latinisque* omnibus, pariterque apud *Syncellum.* εἶτα δὲ in *lib.* 1. *c. App. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Αβδήμονά] Αβδήμονόν τινα in *Gall.* 2. & *lib.* 1. *c. App.* in *Epiphanii* libris *Abdimum* & *Addimum* & *Abdemonem.*

ὑ Περ-

"τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα [i] προβαλεῖν, ἃ "μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Ειράμῳ "προσαπέτισαι χρήματα." καὶ Δίων μὲν ἕτως εἰρηκεν.

"Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis cum hæsisset * Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum." Atque Dius ita quidem scripsit. *Abdemon Tyrius mirus enigmatum artifex.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Σολομὼν τὴν Ιεροσολύμων πόλιν ὠχυρώσατο, μεγάλας τε πόλεις ὠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ὑποχειρίους ἐποιήσατο, καὶ τὴν Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσαν ἐδέξατο.

CAP. VI.

Ut Solomon munivit Hierosolyma, magnasque urbes condidit: utque Chananæos quosdam in potestatem suam redegit, atque Ægypti & Æthiopiæ reginam excepit.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τῶν Ιεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, [k] πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ὠκοδόμησε δὴ καὶ πόλεις τὴν βαρυτάτας ἀναρίθμους, [l] Ασωρόν τε καὶ Μαγεδὼ, τὴν τρίτην δὴ [m] Γαζαρὰ, τὴν τῆς Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν [n] Φαραὼν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσιμενος καὶ πολιορκήσας [o] αἱρεῖ καὶ κρατεῖ, ἀποκτείνας δὴ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρει ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ὅσαν ὀχυρὰν φύσει, καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἃ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ὠκοδόμησε δύο πόλεις· [p] Βηθχώρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα [q] Βαλὲθ σκαλεῖρ. προσκατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς κόπλασιν καὶ τρυφὴν ὑπερηδέως ἐχούσας, τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυείς, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδρόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον [r] τὴν ἐπάνω Συρίας καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην· δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω Συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης [s] Βαβυλῶνος ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πόλιν ἅτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς Συρίας [t] ἀποκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν [v] ὕδατος τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ [x] τῷ τόπῳ μόνον ἀνευρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, [y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τὰτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις· οἱ δὲ Ελληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν [z] Παλμυρᾶν.

Solomon munit Hierosolyma & urbes exstruit.

CÆterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim & munimenta debere urbis dignitati respondere existimabat) ithæc instauravit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accenseri mereantur, Asorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, cum bello eam adortus esset & obsidione cinxisset, vi expugnat, & incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ *dotis nomine* dedit. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. nec procul ab ea duas urbes condidit: quarum altera Betchora, altera Baleth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus & deliciis, & bona aëris temperie & fructuum æstivorum ubertate beatas, & copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere à superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque à magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul à cultis Syriæ partibus positam esse, in causa est, quòd infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero & putei in illo solo loco reperiantur. Cum hanc igitur urbem exstruxisset, & firmissimis muris *illam* cinxisset, Thadamora appellavit, & sic vocatur etiamnum à Syris: Græci vero eam Palmiram nominant. *Thadamor, Græcis Palmyra, à Solomone condita.*

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsiverint, cur omnes Ægyptiorum reges à Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum & mille intervallum

[i] Προβαλεῖν,] Sic in *MSS.* & *lib.* 1. *c. App.* προσθέμενον in *Editis.*

* *Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum.*] Et alia ab eo proposita, quæ si Solomon non solveret, Hiramo regi pecunias multas daret, *Epiphan.*

[k] Πρὸς γὰρ] Πρὸς γὰρ τὰ ἀξιώματα solus *Vat.*

[l] Ασωρόν τε καὶ Μαγεδὼ,] Ita *Vat.* & *Gall.* 2. Μαγεδὼν in *cæteris.* Ἀζορὶ, Μαγδὶ, Γαζὲρ. *Chron. Paschale* p. 91. Ἐζὲρ, Μαγδὶ, Γεζὲρ 1 *Regum*, c. 9. v. 15. HUDS. Ἐσὲρ & Μαγδὼ LXX. 1 Reg. IX. 15. 16. Μαγεδδὼ infr. lib. IX. c. 6. §. 4. SPANH.

[m] Γαζαρὰ,] Conf. sup. lib. VII. c. 12. §. 2. Γεζὲρ LXX. SPANH.

[n] Φαραὼν] Φαραὼ *Big. Samb.* & *Vat.* Alibi *Josepho* dicitur Φαραώθης.

[o] Αἱρεῖ καὶ κρατεῖ,] Sic *MSS.* αἱρεῖ in *Editis.*

[p] Βηθχώρα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* nonnihil faventibus *Epiphanii* libris, in quibus *Bitthora*, & *Bitchora*, & *Bitcora.* Βηθαχώρα *Bas. G. Alique.* Βαιθωρὰν ἡ ἀνωτάτη LXXII. Βεθωρὰν ἡ ἄνω *Chron. Paschale.* HUDS. Βαιθωρὰν LXX. 1 Reg. IX. 17. Βαλὰθ ibid. 18. Hebr. בית חרון בעלת. SPANH.

[q] Βαλὲθ] Βελὲθ *Gall.* 2. Βαλαὰθ aut Βαλααθ LXXII. Βαλαδὰθ *Chron. Paschale.*

[r] Τὴν ἐπάνω] Τῆς ἐπάνω Συρίας *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *in desertum superioris Syriæ.*

[s] Βαβυλῶνος] Ita cum *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* Βαβυλωνίας in *Editis.*

[t] Ἀποκεῖσθαι,] Ita cum *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* (ἀπωκῆσθαι *Cocejus*) ἀπωκεῖσθαι in *Editis.* Ἀπωκῆσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Legi etiam potest ἀποκλῆσθαι neglecto augmento.

[v] Οὐδατος] Μηδατος *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Τῷ τόπῳ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὡσαύτως τῷ τόπῳ in *reliquis.*

[y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τὰτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις·] Ita cum *Samb.* & *Vat.* Θαδάμωρα *Big.* & *Gall.* 1. Θαδαμόραν *Bas. G.* & *Gall.* 2. Hebraice *Thadmor* dicitur. Θερμαθ ἐν τῇ ἐρήμῳ LXXII. *Alexandr.* 3 *Regum*, c. 9. Θοεδμὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 2 *Paralip.* c. 8. v. 4. Θερμωθ *Eusebio* in locis *Hebraïcis.* HUDS. Τὸν Θερμὰθ ἐν τῇ ἐρήμῳ *LXX.* 1 *Reg.* IX. 18. תדמר *Vulg.* Palmyram, amiram Παλμιρὰν. SPANH.

[z] Παλμυρᾶν.] Rectius forsan Παλμυρὰν, à recto Παλμυρά. ac si urbs ita denominata fuerit, quasi condita ἐν παλμυρᾷ, *sc.* γῇ. Nam in medio penultimam vocalem agnoscunt cæteri Auctores, sive *Græci* sive *Latini.* Verum Παρέμαλλαν pro Παλμυραν habent *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. an corrupte pro παραλίορum esto judicium.

[a] Οτι πάντες] Hic loci ὅτι pro τί ὅτι, uti apud S. *Marc.* c. 9. v. 28.

[b] Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.*

[c] Μιναίου] Μινεῦ *Big.* & *Samb.* Μιναίου *Vat.* Μινεῖ *Gall.* 1. & *Epiphan.* Min dicitur *Herodoto* in *Euterpe*, Μίνως *Diodoro Sic.*

[d] Πλειόνων ἐτῶν] Πλ. ἐτῶν ἢ τρ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti.

lum, Pharaones dicti fuerint, ab eo,* qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione defumpta, neceſſarium eſſe *aliquid* dicere exiſtimavi, ut eorum ignorantia tollatur, nominiſque ratio manifeſta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem ſonat. Opinor autem ipſos à pueritia aliis nominibus uſos, poſtquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua poteſtatem eorum indicat. Nam & Alexandriæ reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamprimum regnum adepti fuerint, Ptolemæi appellati ſunt à primo rege. immo & Romanorum imperatores, à nativitate aliis nominibus inſigniti, Cæſares appellantur; nomine illis indito à principatu & honore, iiſdem non adſervatis nominibus quibus à patribus ſuis erant appellati. Idque in cauſa fuiſſe arbitror, quod Herodotus Halicarnaſſeus poſt Minæum, qui Memphim condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnaſſe dixerit, eorum nominibus ſuppreſſis, utpote quod Pharaones *omnes* vocati fuerint. Cæterum muliere poſt horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulem *ipſam* appellans: nimirum quod maſculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipiſci nequiverit; ac propterea nomen retulerit convenienter ipſius naturæ. Ego autem & in noſtræ gentis Commentariis reperi, quod, poſt Pharaonem Solomonis ſocerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque poſtea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariterac Æthiopiæ imperium tenens. Et de iſta quidem paulo poſt plura dicemus. nunc vero ideo hæc memoravi, ut offenderem libros noſtros & illos Ægyptiorum in multis conſentire.

Solomon Chananæorum reliquis tributa imperat. 3 Regum, c. 9.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium ejus detrectabant (qui in monte Libano habitabant & uſque ad urbem Amathen) cum ſubegiſſet, tributum eis imperavit; & ut mercenarii ejus eſſent, ſervilibuſque operibus fungerentur, & ad agros colendos quotannis ex iis quoſdam eligebat. Hebræorum enim nemo *tunc* ſerviebat, (nec æquum erat, cum tam multas gentes Deus illis ſubdidiſſet; quando ex iſtis oportuerit ſervitia potius habere, quam illos ad hanc conditionem adigere) ſed omnes armati maluerunt curribus & equis militare, quam in ſervitute vitam agere. Chananæis autem, quos ad miniſteria abduxit, præfectos conſtituit quingentos & quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in ſe ſuſce-

[c] Φαραῶνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ τ [f] μετ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἀρξαντ & βασιλέως Φαραῶν & τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω & ποιήσω τ ὀνόματ & φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼν κατ' Αἰγυπτίους [g] βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτὰς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένας ὀνόμασιν · ἐπειδὰν δ' βασιλεῖς γένων[ται], τὸ σημαῖνον [h] αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν κ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθ. κ γὰρ οἱ τ Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τ πρώτ βασιλέως. κ οἱ Ρωμαίων δ' αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦνται · τ ἡγεμονίας & τ τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δηλούσης, ἀλλ' οὐχ [i] οἷς ἔτυχε τ πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀπτιμένοντες. νομίζω δ' & Ἡρόδοτον τ Ἁλικαρνασσέα ἀφ' οὗ τὸν [k] Μιναῖον τ οἰκοδομήσαντα [l] Μέμφιν [m] τριάκοντα & τριακοσίους βασιλέας Αἰγυπτίων γράφ λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα ὅτι [n] κοινῶς [o] Φαραὼνες ἐκαλοῦντο. κ γὰρ [p] τὴν τούτων πλουτοῦσαν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοῦνομα Νικαύλην καλῶν · [q] δηλῶν, ὡς τ μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τ δ' γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνεῖν [r] ἐκείνης, κ ἀφ' οὗ [s] εἶπεν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δ' & ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μετ [t] Φαραῶνα τ Σολομῶν & πεντηκοστὸν, οὐκ ἐπὶ ὑδεὶς τοῦ [u] τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη · κ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύσασα τ Αἰγύπτ & τ Αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν τούτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νῦν δ' τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα σαφήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία & τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν [x] ὁμολογούμενα.

γ'. Ὁ δ' βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τ Χαναναίων οὐκ ὑπακούοντας, οἳ ἐν [y] τῷ Λιβάνῳ διέτριβον ὄρει & μέχρι πόλεως [z] Ἀμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμεν &, φόρον αὐτοῖς [a] προσέταξε, κ [b] πρὸς τὸ ἡτικὸν αὐτῷ κ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, κ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτ & [c] ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τ γὰρ Ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν · οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ δ Θεοῦ δεδωκότ & αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον [d] ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ ἡτικὸν [e] ἢ ἐκείνους κατάγειν εἰς τοῦτο τὸ ἀχθος · ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων κ ἵππων [f] στρατεύομενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἤθελον. τ δ' Χαναναίων, ὃς εἰς τὴν [g] οἰκετίαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους κ πεντήκοντα τ ἀριθμόν, οἳ τὴν ἄλλην αὐτῶν

e Φαραῶνες] In quibuſdam *MSS.* Φαραώθαι, tanquam à recto Φαραώθης, quo alibi utitur *Joſephus*.

* *Qui interjectis poſt temporibus imperavit, Pharaonis*] A quodam rege Pharaone, qui poſt priores his temporibus imperavit PHARAONIS vocabulum aſſumentes, *Epiphan.* Unde (v. 2.) Φαραώ & pro Φαραὼν reponendum cenſui.

f Μετὰ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους] Ita *Big.* & *Samb.* μ. τ. ἐ. τοῖς μετ. χρόνοις (*Coccejus* χρόνους) in *ceteris*.

g Βασιλέα] Βασιλεα ἰμὸν legendum cenſet *S. Petitus*. nam OYPO (inquit) apud Ægyptios *rex* eſt, ut nos docet *Onomaſticum Copto-Arabicum Petreſcianum*, additoque articulo cum pronomine affixo primæ perſonæ ſingularis fiet ΦΑΟΥΡΟ, id eſt, *rex meus*. Vide Cl. *Seldenum* de *Inſignibus Honoris*, l. 1. c. 5. & *S. Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l 2. c. 26. HUDS Ita eſt, ΠΙΟΥΡΟ Rex Coptice eſt, quod Græci Φαραὼ pronunciarent. REL.

h Αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν] Αὐτῷ *Samb.*

i Οἷς ὑπὸ τ πατέρων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς in *Editis*.

k Μινᾶον] Hic loci Μινέαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Μιναίαν *Gali.* 2.

l Μέμφιν] Clar. Bochartus a Joſepho Memphin & Tanin pro iiſdem urbibus ſumtas putat, quum tamen diverſæ fuerint. Idem aſſerit Joſephum etiam alibi in Geographicis erraſſe. COCC.

m Τριάκοντα] Ita *Herodotus* in *Euterpe*, p. 141. juxta *Edit. H. Steph.*

n Κοινῶς] Vocem κοινῶς adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

o Φαραὼνες] Cum ſupra Φαραὼν habeat, viſum eſt non Φαραὼθις cum *Editis*, ſed Φαραώνεις legere. Φαραώθαι *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼ *Gall.* 2. HUDS. Gen. Φαραώθεως vel Φαραὼνις ut paullo ante. SPANH.

p Νικαύλην καλῶν] Νίκαυλιν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. *Marſhamus Alitique* Νίτωκριν malint ex *Herodoto*.

q Δηλῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δῆλον in *Editis*.

r Ἐκείνης,] Ἐκείνη vel ἐκείνη in *MSS.*

s Εἶπεν αὐτῆς] Sic *MSS.* εἰπὼν in *Editis*.

t Φαραῶνα] Hic etiam Φαραὼνα repoſui pro Φαραῶθα *Editorum*. Φαραώθην *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2.

u Τὸ ὄνομα] In *Cod. Vat.* τῶνομα.

x Ὁμολογούμενα.] Ὁμολογοῦνται *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τῷ Λιβάνῳ] Illud τῷ ex *MSS.*

z Ἀμάθης,] Ita cum *Cod. Vat.* vide p. 19. Ἀμμάθης in *Editis*. Ἀμαθῆς *Samb.* vide p. 131. HUDS. Ἀμάθη πόλις Φοινίκης *Stephan.* Ita etiam ſcribitur ſupr. lib. 1. c. 6. §. 2. & lib. III. c. 13. §. 1. confer lib. VII. ſupr. c. 5. §. 4. & Ἀμάθης βασιλεύς. SPANH.

a Προσέταξε,] Προσεπέταξε *Samb.*

b Πρὸς τὸ ἡτικὸν] Πρὸς τῷ *Samb.* & *Gall.* 1.

c Ἀπὸ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν ἐπελέγετο *Vat. Big.* & *Samb.*

d Ἐκ τούτων] Ἐκ τούτου ſolus *Vat.*

e Ἢ ἐκείνους] Sic cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ita ut ſubintelligatur μᾶλλον. in *reliquis* ἢ deeſt.

f Στρατηγούμενοι,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* στρατηγοῦμενοι in *Editis Alitiſque*. HUDS. *Gen.* στρατηγούμενοι, forte στρατοῦμενοι. *In Edit. Baſil.* itidem στρατηγούμενοι. SPANH.

g Οἰκετίαν ἀπήγαγεν] Sic *Big.* (*Coccejus* quoque, ut ab οἰκέτης *ſervus*) *Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* qui vertit, *quos ad ſua miniſteria tulerat*. *Heſychio* quidem οἰκετης, δοῦλος, ὑπηρέτης, ut legendum cenſeo. in *Editis* εἰς τὴν ἱκετίαν ἀπήγαγεν. in *Cod. Vat.* εἰς τὴν ἱκετίαν ἐπῆγεν, ἄρχοντας ἐπέδειξε &c.

h Εἰ-

τῶν ὑπηρετῶν [h] εἰλήφεισαν [i] παρὰ βασιλέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχρηζεν.

δ'. Ἐναυπηγήσατο δὴ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλά, τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ [k] λεγομένῳ [l] Ἀσιωγγάβαρ. αὕτη γὰρ [m] Βερενίκη καλεῖται, ὑπὲρ [n] Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πρὶν Ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Εἰρώμου τοῦ Τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ὑπηρέτας ἔπεμψεν ἱκανούς, [o] οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν [p] Σωφίραν, νῦν δὲ [q] Χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς Ἰνδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

ε'. [r] Τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ τἄλλα θαυμασίαν, ἀκούσασαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ὑπεθυμία τῆς ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὁσημέραι περὶ αὐτοῦ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἦγαγε. πειθοῦσα γὰρ οὐκ τῆς πείρας, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀκοῆς. ἦν εἰκὸς δὲ [s] ψυχὴν δόξῃ συγκαταπίπτειν καὶ μεταπείσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ὑπὸ τοῖς ἐπαγγέλμασι κεῖται· θέλουσα, πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα [t] τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, [v] αὐτὴ προπέμψασα καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν [x] οὖν εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πολλῆς παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ [y] ἀρωμάτων ποικίλων καὶ [z] λίθων πολυτελῶν. ὡς δὲ αὐτῷ ἀφικομένῃ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα περὶ αὐτὴν φιλότιμος ἦν, καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος ἤττων ἢ προσεδόκα τὸν ἐπελύετο. ἤδη [a] ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος, ὅτως ὑπερέβαλλεν αὐτὴν καὶ τὰ ἀκουόμενα τῇ πείρᾳ κρείττω καταμανθάνοι· μάλιστα δὲ [b] ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῶν πάλαι καὶ τοῦ μεγέθους, οὐκ ἦττον ἢ τῆς τάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν [d] αὐτῇ πολλὴ τοῦ βασιλέως καθέδρα φρόνησιν. ὑπερεξέπληττε δὲ αὐτὴν ὅ, τε οἶκος [e] Δρυμῶν ὑπικαλούμενος Λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθ' ἡμέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἥ τε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὑπερηφανίας αὐτοῦ

4. Porro rex in ſinu Ægyptiaco multa ædificavit navigia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Aſiongaber. Hæc enim *nunc* Berenice vocatur, non procul ab Ælana urbe; quæ regio tum in Judæorum poteſtate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificentia, claſſi inſtruendæ accommoda, *plurimum* adjutus eſt. viros enim gubernatores & rerum marinarum peritos aliquammultos ei miſit: quibus præcepit *Solomon*, ut cum diſpenſatoribus etiam ſuis in regionem Indiæ (olim quidem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) navigarent, & aurum ſibi afferrent. Et cum *illi* collegiſſent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem reverſi ſunt. *Solomon claſſem ædificat.* 3 Reg. c. 9. & 2 Paral. c. 8.

5. Feminam autem Ægypto & Æthiopiæ imperitantem, ſapientiæ ſtudiis deditam, & cætera quoque egregiam, audita Solomonis virtute & ſapientia, ad ipſum adduxit cupido eum videndi, & quæ de rebus illius quotidie referebantur. nam ab experientia perſuaderi volens, non fama & auditione (quæ, utpote à narrantium fide pendens, falſæ nonnunquam, ut fieri ſolet, opinioni aſſentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præcipue animo, ut ſapientiæ ejus experimentum faceret; illa ei proponendo quæ intelligere nequiit, rogandoque ut eadem ſibi explicata daret. Venit igitur Hieroſolyma cum magna gloria & multo opum apparatu. Secum enim adducebat camelos auro & aromatibus variis atque lapillis pretioſis onuſtos. Cum autem rex eam venientem libenter excepiſſet, & in cæteris ei obnixe ſtudebat, & argutias propoſitas intellectu facile comprehendens opinione celerius ſolvebat. Illa vero & ad Solomonis quidem ſapientiam ſtupebat, cum excellentem adeo ejus præſtantiam ea quæ fama acceperat majorem comperiſſet; præcipue vero Regiam admirabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudinem, & nihilominus ob ædificiorum ordinationem. nam & in ea perſpectam habuit magnam regis ſapientiam. At maximam illi admirationem movebat & domus Sylva Libani vocata, & quotidianæ menſæ magnificentia, & quæ ad apparatum regium famulatumque ſpectabant, necnon adminiſtrorum veſtitus, atque decorum *Ægypti & Æthiopiæ regina Solomonem viſit.* 3 Regum, c. 10. & 2 Paral. c. 9. & Matt. 12. Luc. 11. *Magnitudine eorum quæ viderat & audiverat attonita, cum munera deciſſet acceptiſſetque, domum reverſa eſt.*

[h] Εἰλήφεισαν] Εἰλήφασαν *Baſ.* εἰλήφεσαν *Big.* & *Samb.*

[i] Παρὰ βασιλέως,] Παρὰ τοῦ βασιλέως *Vat.*

[k] Λεγομένῳ] Καλουμένῳ *Samb.* & *Vat.*

[l] Ἀσιωγγάβαρ.] Γασιὼν Γαγὲλ [Γαβὲλ *Big.* & *Gall.* 1. Γάβελ *Gall.* 2.] ὃς ἐστὶ πόρῳ Ἰλανῖς [Ἐλάνης *Busb.* Εἰλανῆς *Vat.* Ιλάνεως *Gall.* 2.] πόλεως, ἡ νῦν Βερενίκη καλεῖται. αὕτη γὰρ ἡ χώρα *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & pro iis faciunt *Epiphanii* libri, in quibus, *loco qui Aſiongaber appellatur, non procul à civitate Elana, quæ nunc Beronice vocatur. hæc enim regio fuit.* &c. Sed vulgatam lectionem firmat *Theodoretus* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. λα'.

[m] Βερενίκη καλεῖται, ὑπὲρ πόρῳ Αἰλανῆς πόλεως·] Non illa quæ ad Africæ oram mari Rubro adjacet, ſed altera ad fines Idumææ, ut oſtendit Cl. *Huetius*, in *Comment.* de *Navigatione Salomonis*, c. 1. p. 125. HUDS. Βερενίκη prius dicta Ασιωγγάβερ. De eadem Berenice vide Pompon. Melam & ibid. Iſaac. Voſſium; vel Αἰλᾶς; Epiphan. Hæreſ. LXVI. p. 618. B. ὅμοιοι γὰρ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διάφοροι, ἐπὶ τὰ σώματα τῶν Ρωμαίων διαπεκεμμένοι· ὁ μὲν εἷς ἐπὶ τὴν Αἰλᾶν, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ Θεία γραφῇ Αἰλών· ἔνθα πᾶν τὸ ναῦς Σολομῶντος διὰ τελῶν ἐτῶν ἐρχομένη ἔφερε χρυσὸν καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους &c. ἄχρις ἂν ἀνοίξῃτε ἐπὶ τὴν Βερενίκην καλουμένην, δι' ἧς Βερενίκης λαλουμένης ἐπὶ τὴν Θηβαΐδα φέρουσι· vid. *Petav.* Animadv. pag. 263. de hoc Joſephi loco. SPANH.

[n] Αἰλανῆς πόλεως·] Ita reſcribere viſum eſt cum *S. Petito* pro vulgato Ἐλανῆς, quod Αἰλανὴ ſit in LXXII. Αἰλᾶς *Procopio*, & Αἰλὴ *Aliis*. Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 26. *Huetium*, in libro jam citato, p. 126. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 14. p. 419.

[o] Οἷς ἐκέλευσε] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ὡς ἐκέλευσε πλεύσαντας in *Editis*, *Aliiſque*.

[p] Σωφίραν,] In *MSS.* Σώφειραν & Σόφιραν & Σώπφειραν. *Euſebio* & *Heſychio* Σωφείρ. LXXII. Σωφιρᾶ, & in *Cod. Alexandr.* Σωφαρὰ & Σαφειρά.

[q] Χρυσῆν γῆν] Contra quam ſentiunt alii. Cl. *Huetius* Ophiram dictam eſſe vult omnem eam Africæ oram, quæ orienti ſoli obverſa eſt, à promontorio Aromatum ad extremum uſque Africæ limitem verſus Auſtrum. Videſis *Commentarium* prædictum, c. 2. p. 136. *Cellarium* in *Geograph. Antiq.* l. 3. c. 23. p. 534. & *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 28.

[r] Τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου] Τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας τότε βασ. *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου τότε καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασ. *Vat.* Forſan regiam habuerit in Meroë, (ubi multis ſæculis feminæ imperarunt; aſſumpto *Candaces* nomine) quæ olim *Saba* appellabatur, teſte *Joſepho*, lib. 2. p. 79.

[s] Ψυχὴν εὐξῃ] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ψυχὴν δὴ in *reliquis*.

[t] Τῆς σοφίας] Καὶ auctoritate *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ante τῆς σοφίας ſuſtuli.

[v] Αὐτὴ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὴν in *Editis Aliiſque*.

[x] Οὖν εἰς Ιεροσόλυμα] Illud οὖν deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. agnoſcitur à *Vet. Interpr.*

[y] Ἀρωμάτων] LXX. ἡδύσματα, ubi ineptè Interpres, *ſuavitates* pro *condimenta*, quo ſenſu ſæpe ea vox apud Græcos Comicos; In Genev. *aromata*, quorum eam in rem uſus. *Marc.* 1. 10. SPANH.

[z] Λίθων πολυτελῶν.] Ita cum *Gall.* 2. & *Epiphan.* in *reliquis* λίθων πολυτελῆς.

[a] Ἐξεπλήττετο] Ὑπερεξεπλήττετο *Gall.* 2. & forſan *Epiphan.* qui vertit, *vehementer obſtupeſcebat.*

[b] Ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια] Θαυμάζειν *Big.* & *Samb.*

[c] Τῆς Δρυμῶν] Illud ὁ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[d] Αὐτῇ πολλὴ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

[e] Δρυμῶν ὑπικαλούμενος Λιβάνου] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* δρυμῶν. Hæc domus (inquit *Caſtalio*) Hieroſolymis erat; ſic dicta quod erat in nemore quod Libani nomine vocabatur. HUDS. Conf. ſeq. Cap. VII. §. 2. 1 Reg. VII. 2. SPANH.

corum quod in miniſtrando ſcite obſervabant. non minori autem ei admirationi erant ſacrificia quæ Deo ſingulis diebus faciebant, & ſacerdotum & Levitarum circa ea cura & diligentia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hærebat: cumque adeo ad eorum aſpectum perculſa eſſet & commota ut ſe continere *amplius* non potuerit, palam fecit ſe mirum in modum *animo* affectam eſſe. eo enim proceſſit, ut cum rege ſermones ſereret, quibus mentem ſuam *ſpectaculis* prædictis plane victam eſſe monſtravit. "Equidem omnia, ô Rex, dice-"bat, quæ ex rumore diſſeminato ad nos perve-"niunt, dubitationem ſecum afferunt. De tuis ve-"ro bonis, quæ aut in te ſita ſunt, ſapientia *ſcilicet* "ac prudentia, aut quæ regnum *tuum* tibi ſuppe-"ditat, non vana utique ad nos perlata eſt fama: "ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam "nunc coram intueor multo minorem ad nos de-"tulit. nam *ea* quidem hoc ſolum agebat ut au-"ribus daret, res vero *ipſas* non ita pro dignitate "repræſentavit, ac eas ex viſu ac præſentia notas "exploratasque habui. Quo factum eſt ut ego, iis "quæ nunciabantur, quod multa adeo & magna "fuerint quæ audiveram, nequaquam credens, hiſ-"ce multo majora conſpexerim. Porro & Hebræ-"orum populum felicem eſſe arbitror, & ſervos "tuos & amicos, quibus datum eſt quotidie vul-"tum tuum aſpicere, tuamque perpetuo audire "ſapientiam. Laudandus itaque eſt Deus, qui re-"gionem hanc ejuſque incolas adeo dilexit, ut te "regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis *quam ampliſſimis* oſtendiſſet quo modo eam *animo* affecerat rex, inſuper & muneribus mentem ſuam quàm teſtatiſſimam fecit. nam ipſi donavit viginti auri talenta, & immenſam aromatum vim, magnique pretii lapillos. Ajunt etiam quod opobalſami radicem, quam noſtra etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon bona viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſiderio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum popoſcerat, ei negavit: ſed, cum *ad dandum* eſſet promptior, ſponte ſua *plurima* in eam conferebat, ac *præterea* largiendo quæcunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem oſtendebat. Atque ita Ægyptiorum & Æthiopiæ regina, ea quæ diximus aſſequuta, & regi de ſuis etiam elargita, in patriam ſe recepit.

τῶν περὶ τὴν Διγυπτίαν ὑπηρετῶν. ἀεὶ ἤκουσα ἢ καὶ [f] αἱ καθ' ἡμέραν ἀναπιμπλάμεναι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν περὶ αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε· καὶ καταχεῖν ἐδυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς διακειμένην. περὶ γὰρ τῆς βασιλέως περήχθη λόγως εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὑπὸ τοῖς περιρημένοις ἡττημένη. "παν-"τα μὲν γὰρ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δι' ἀκοῆς εἰς "γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιστίας προσγίνεται. τῶν ἢ "σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σωλῷ, λέ-"γω ἢ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βα-"σιλεία σοι διδωσιν, ἡ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη περὶ ἡ-"μᾶς διῆλθεν· ἀλλ' ὅπα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεσέ-"ρα τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν [g] ἧς ὁρῶ νῦν παρῶ-"σα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον· τὸ "ἢ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων οὐχ ὅτως ἐποίει γνώρι-"μον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὰ καὶ τὸ παρ' αὐτῆς εἶναι "σωίσιν. ἐγὼ γ' οὖν, οὐδὲ τοῖς [h] ἐπαγγελλομένοις "[i] μὲν πλήθει καὶ μεγέθει ὧν ἐπωθανόμην πιστεύ-"σασα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακάριόν τε "[k] τῶν Ἑβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, ἄνδρας τε τοὺς σοὺς "καὶ φίλους, οἳ [l] καθ' ἡμέραν [m] τῆς σῆς ἀπολαύσεως "ὄψεως καὶ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογη-"τὸν ἂν τις [n] γοῦν τὸν Θεὸν, ἀγαπήσαντα τοιάδε τινὰ "χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὅτως, ὥστε σε "ποιῆσαι βασιλέα.

ε'. [o] Παρασήσασα ἢ καὶ διὰ τῶν λόγων, πῶς αὐ-τῷ διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, [p] ἔτι καὶ πρὸς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανερόν. [q] εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ [r] λίθους πολυτελεῖς. λέγουσι δ' ὅτι καὶ [s] τὴν ὀποβαλσάμου ῥίζαν, ἣν [ss] ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δῶρον ταύτης τῆς γυναικὸς [t] ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ μάλιθ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν [v] ἐξελέξατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ, τι δεηθεῖσα λα-βεῖν οὐ παρέσχεν· ἀλλ' [x] ἑτοιμότερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, [y] καὶ ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου [z] προιέμενος, τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν προεῖρήκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασι-λεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν [a] οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

CAP. VII.

Quomodo Solomon diteſcebat, & mulieres perdite deperibat: utque Deus ira incenſus contra eum excitavit Aderum & Hieroboamum. De obitu Solomonis.

Lapides & ligna pretioſa Solomoni allata.

EOdem autem tempore allatis, ex Aurea quæ dicitur terra, pretioſis lapillis regi & piceis li-

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐπλουτίζετο, καὶ σφόδρα φιλογυναικος ἦν· καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐρεθιζόμενος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Ἀδέρον καὶ Ἱεροβόαμον. περὶ τῆς Σολομῶνος τελευτῆς.

Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς Χρυ-σῆς καλουμένης γῆς [b] λίθων πολυτελῶν τῷ βασι-λεῖ,

---

f Αἱ καθ' ἡμέραν] Illud αἱ inſertum dedi ex *MSS.*

g Ἧς ὁρῶ νῦν] Ἣν ſolus *Vat.*

h Ἐπαγγελλομένοις] Ἀπαγγελλομένοις (*Cocc.*) *Samb.*

i Διὰ πλήθους] Διὰ τὸ πλ. *Vat.*

k Τῶν Ἑβραίων] Τὸν Ἑβρ. *Samb.*

l Καθ' ἡμέραν] Καθ' ἡμέραν diximus ſuperius eſſe, ſingulis diebus. REL.

m Τῆς σῆς ἀπολαύσεως] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* excepto *Gall.* 2. qui inſuper habet τὴν σῆς σοφίας. Verum illa ἀπολαύσεως τὴν ὄψεως καὶ τὴν deerant in *Editis.*

n Γοῦν τὸν Θεὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt.

o Παρασήσασα δὴ] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit *oſtendens autem poſt hæc verba quemadmodum ejus regis habuiſſet affectum.* (ita quoque correxit in exemplari ſuo *Coccejus*) ſi quis malit διαφασήσω, quod nobis *libri omnes* exhibent, interrogationis ſane nota poſt vocem βασιλεὺς ponenda eſt, vertendumque, *Sed quid vobis oſtendam* &c.

p Ἔτι καὶ πρὸς δωρεαῖς] Ἔτι γὰρ καὶ *Big.* & *Samb.*

q Εἴκοσι μὲν] Numerum iſtum juſto minorem eſſe ſuſpicatur *Villalpandus*: ideo ρκ'. legendum cenſet, quo modo & in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

r Λίθους πολυτελεῖς.] Cum in plurali numero λίθων πολυτελῶν habeamus è *Codicibus Big.* & *Samb.* tam p. 437. §. 5. quam p. 438. §. 1. placuit & hic loci pro λίθου πολυτελῆ reſcribere λίθους πολυτελεῖς.

s Τὸν δ' ὀποβαλσάμου] Τὸν ὀποβαλσάμου *Vat.* τὸν δὲ βαλσάμου *Hen.* & *Busb.*

ss Ἔτι νῦν ἡμῶν] Ἔτι καὶ νῦν *Big.* & *Samb.*

t Ἔχομεν.] Nonnulli hoc *Joſepho* vitio vertunt, ex *Plinio*, qui (in *Nat. Hiſt.* l. 12. c. 25.) dicit, *uni terrarum Judææ conceſſum eſſe balſamum.* Verum *Dioſcorides* (l. 1. c. 18.) ait, quod non ſolum in Judæa naſcitur, κατά τινα αὐλῶνα, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ.

v Ἐξελέξατο.] Ἐξελίγετο *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Ἑτοιμότερος] Ἑτοιμοτέρως ὢν ἀ. κ. τ. οἰ. ἰ. πρ. ἅπερ ἐκείνη legiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit, *libentius quam illa peteret largiens.*

y Καὶ ἅπερ ἐκείνη] Voculam καὶ, ſenſu eam poſtulante, inſerui.

z Προιέμενος,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* προτιμῶν, dein ἐπιδείκνυτο.

a Οἰκείαν ὑπέστρεψεν.] Οἰκίαν *Gall.* 2.

b Λίθων πολυτελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* λίθων πολιτελῶς in *reliquis.*

c Πω-

λεῖ, καὶ ξύλων [c] πθυκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα [d] τοῦ τε ναοῦ καὶ τῶ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λευῖται τὸν Θεόν. πάντων ὧν τὸ πρόσθεν κεκομισθέντων αὐτῷ [e] τὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνεχθέντα καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ τούτοις ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν πρόσοδον πρᾶσιν τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν, ἐστὶ πολυτελέστερα. ἐκεῖνα γὰρ τῇ μὲν [f] ἰδέᾳ ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται, λευκότερα δὲ ἐστι καὶ [g] στίλβει πλέον. τοῦτο μὲν [h] οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τοῦ ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὸν τοῦ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς ὃν κομισθέν[τ]ων αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα [i] ἓξ· μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέν[τ]ος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ [k] ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης [l] ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ [m] ταῦτα [n] Φέρων εἰς τὸν οἶκον [o] τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. ἐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν [p] ὅ τις ἀργύρου ἐπρίατο ἢ πάλιν [q] ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ [r] Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάγων εἰς τὰ [s] ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προσέταξεν. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. [t] τὸ δὲ πλοῦν ἀπόδυσή τε καὶ ἐπανέρχόμενον τρισὶν ἔτεσιν ἤκυον.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιηχεῖ, διαδοῦσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν· ὡς τοὺς τε [v] παντταχῇ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ προελθεῖν, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις [x] προσεμφανίζειν τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον [y] γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τὰ ἀχθοφόρων ἡμιόνων ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τοὺς τοῦ βασιλέως ὄψιν εὖ διαθήσειν [z] ἐπελέγετο· ὥστε τοῖς ἵπποις αὐτοῦ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθήκας ποιῆσαι [a] τὰ μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίοις πλειοτέρους, ἦν γὰρ αὐτῷ πρότερον χίλια, [b] τὰ δὲ τῶν ἵππων δισχιλίοις, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ [c] δισμύριοι

gnis, lignis usus est ad facienda cum Templi tum Regiæ fulcra, & ad instrumenta musica fabricanda, & citharas & nabla, quibus Levitæ hymnos Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum advectis præstabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem existimet, quod illa piceæ ligna iis fuerint similia quæ nunc *ejusmodi* esse dicuntur, & hanc à vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim non similitudine ficulnea referunt, sed candidiora sunt & splendidiora. Et hoc quidem, ne quis discrimen veræque piceæ naturam ignoret, dicere visum est; id quod manifestum facere & tempestivum & humani ingenii officium esse duximus, cum ejus, utpote quod regi usui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi *quotannis* proveniebat, sexcenta & sexaginta talenta; illo quidem non annumerato quod emptum erat à mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regesque dono illi miserant. Aurum vero conflavit, ut ex eo faceret * scuta ducenta, siclos sexcentos *singula* pendentia. trecentosque clypeos etiam fecit, quorum *singuli* tres auri minas penderent. Atque hæc in domo, quæ Sylva Libani vocatur, reposuit. Quinimo & pocula, quibus convivas excipere, ex auro & lapide *pretioso* summo artificio elaborata paravit; cæteraque vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. nam magna erat classis, quam rex, in mari quod vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes omne genus merces asportare jussit. quibus commutatis aurum & argentum regi afferebatur, multumque eboris, & Æthiopes *in mancipia*, & simiæ. atque navigatione, dum iret rediretque *classis*, triennium absumptum erat. *Solomonis divitiæ.* 3 *Reg.* c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute & sapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragrabat; adeo ut qui ubique essent reges, sermonibus utpote fidem superantibus haud credentes, ejus in conspectum prodeundi desiderio flagrarint, magnisque muneribus sui in ipsum studii testimonium dederint. ipsi enim mittebant vasa aurea & argentea, & vestes purpureas, & varia aromatum genera, & equos curruscque; & mulos ad farcinas vehendas, quos robore & pulchritudine excellentes regem voluptate affecturos esse ferebatur: adeo ut, si curribus & equis, quos ante habuerat, accenserentur qui missi erant, curruum quidem numerum quadringentis & amplius auctiorem effecerint, prius enim ipsi mille erant, equorum vero numerum duobus millibus, nam ante *Munera exquisita ei mittuntur à regibus quamplurimis.* 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

c Πθυκίνων] Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 790. HUDS. Pro lignis πθυκίνοις in Hebr. 1 *Reg.* x. 11. עֲצֵי אַלְמֻגִּים *Vulg.* ligna thyina picea. SPANH.

d Τοῦ τε ναοῦ] Ita *MSS.* τῶ ναῶ in *Editis.*

e Τὰ κατ' ἐκεῖνον] Illud τὰ ex *MSS.*

f Ἰδέᾳ ἐμφερῆ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) εἰδέαι in *Editis.*

g Στίλβοῦ πλέον.] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. στίλβοντα in *Editis* & *Gall.* 1. στίλβοντα πλέον καὶ τρυφητέρα legi vult *S. Petitus*, propter ista *Theodoreti* in 3 *Regum*, *Quæst.* 35. ὁ δὲ Ἰώσηπος πθυκίνα αὐτὰ εἰρηκεν, ἤκιστα τοῖς παρ' ἡμῖν ἐοικότα πθυκίνοις. ἦν συκίνη γὰρ ξύλα καὶ λευκότερα εἶναι καὶ λειότερα καὶ τρυφητέρα εἰρηκεν.

h Οὖν πρὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deest οὖν.

i Ἑξ·] Καὶ ante ἓξ delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. *Tres minas.* Hebr. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב. COCC.

* *Scuta ducenta*,] *Lanceas* reddit *Epiphan.* δόρατα habent LXXII.

k Ἀσπίδας τριακοσίας,] Ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας juxta *Eupolemum* in *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 34. p. 452.

l Ἑκάσης μνᾶς] Ὧν ἑκάστη πεντακοσίων ἦν χρυσῶν *Eupol.* Vide *Budæum* de *Asse*, lib. IV.

m Ταυτα] Ταῦτας solus *Samb.*

n Φέρων] Φέρων hîc loci, ut alibi sæpe, redundat.

o Τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου] Conf. sup. Cap. VI. §. 5. SPANH.

p Ὅ τις ἀργύρου] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι τις in *Editis Aliisque.*

q Ἐωνεῖτο.] *Al.* ἀνεῖτο.

r Ταρσικῇ λεγομένῃ] Vide cl. *Huetium* in *Commentario* de *Navigatione Solomonis*, c. 3. *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 7. & *J. Clerici* Comment. ad 3 *Regum*, c. 10. p. 399.

s Ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν] Ἐνδοτέρα *Gall.* 2.

t Τὸ δὲ πλοῦν ἔτεσιν] Hac de re videsis cl. *Huetium* in *Commentario* jam laudato, cap. 8. *C. Varrerii* Dissert. *de Ophyra regione*, *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 799. &c. & *J. Clericum* loco jam citato.

v Παντταχῇ] Πανταχῆ *Vat.*

x Προσεμφανίζειν] Προσεμφαίνειν *Vat.*

y Γὰρ αὐτῷ σκεύη] Γὰρ pro ὃν substitui ex *Big. Samb.* & *Vat.* δὲ legisse visus est *Epiphan.*

z Ἐπελέγετο·] Sic *Bas.* & *G.* in *MSS.* ἐπελέγοντο.

a Τὸν μὲν τῶν ἁρμάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τὰ μὲν deerant.

b Τὸν ὃν τῶν ἵππων] Illa τὰ ὃν τῶν ἵππων διχιλίοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* restituimus.

c Δισμύριοι ἵπποι.] Hoc de loco videsis *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. p. 154.

d Σιμ-

te habebat equorum viginti millia. Iſti autem ut & forma & celeritate præſtarent exercitati erant, adeo ut nec alii formoſiores darentur aut velociores qui cum iis conferri poſſent, ſed & pulcherrimi omnium conſpicerentur, cæteroſque pernicitate ſuperarent. His autem decus *non mediocre* adjiciebant etiam ii qui eos conſcenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratiſſima, deinde ſtatura conſpicui & ſupra reliquos multum eminentes, promiſſa cæſarie compti, Tyriæque purpuræ tunicis induti. ad hæc ſcobem auream capillis quotidie inſpergebant, ita ut capita ipſis radiarent, fulgore auri ad ſolem repercuſſo. His ſtipatus rex armatis & arcubus inſtructis, ipſe curru geſtatus & veſte candenti amictus prima luce ſolebat urbem egredi. erat utique locus quidam duobus ſchœnis ab Hieroſolymis diſſitus, qui Ethan vocabatur, hortis & aquarum laticibus amœnus ſimul & copioſus. in hunc ſublime vectus ſubinde proficiſcebatur.

Via circa Hieroſolyma nigro lapide ſtrata.

4. Cum autem ſumma ſolertia & diligentia in omnibus uteretur & elegantiarum valde ſtudioſus eſſet, ne viarum quidem curam inſuper habuit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant nigro lapide conſtravit, tum ut *ultro citroque* commeantibus itu facilis eſſet *via*, tum ut divitiarum & imperii magnificentiam oſtenderet. Curribus vero diſtributis diſpoſitiſque, ut ſingulis civitatibus certus eorum numerus eſſet, ipſe quidem paucos apud ſe habuit: iſtas autem urbes curruum *civitates* appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hieroſolymis non minor foret copia quam & lapidum; cedriſque Judææ campos, ubi antea non viſebantur, haud ſecus ac ſycamoris complevit. Quin & mercatoribus Ægypti *res inde* deferentibus præcepit, ut ipſi currus cum duobus equis addiceretur ſexcentis drachmis argenteis; & ipſe eos Syriæ regibus & Tranſeuphratenſibus mittebat.

Argenti, Solomonis tempore, copia.

3 *Regum*, c. 10.

Solomonis circa feminas inſania.

3 *Regum*, c. 11.

5. Cum autem exſtitiſſet omnium regum glorioſiſſimus Deoque chariſſimus, & prudentia & divitiis omnes ſuperaſſet, qui ante illum Hebræorum imperium tenuerant, in iiſdem ad extremum non permanſit: ſed, à patriis moribus & inſtitutis deſciſcendo, haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. nam inſano feminarum amore exardeſcens, rebuſque venereis intemperanter uſus, indigenarum conſuetudine non acquieſcebat, ſed & multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias & Tyrias & Ammanitidas & Idumæas, leges Moyſis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, cœpitque illorum deorum cultui addici, uxoribus ſuoque in illos amori *plus juſto* obſequens. id quod ipſe legiſlator ſuſpectum habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non eſſe accipiendas, ne externis ritibus impliciti à patriis deficerent, & ad illarum deos colendos pellicerentur, ſui *Dei* honore ſpreto jacente & neglecto. ſed iſtis quidem animum non advertit Solomon, inſanæ voluptatis illecebris captus. Cum vero, præter

ελοι ἵπποι. ἦσκητο δ' ὅτι πρὸς ὄψιν μορφήν τε καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι [d] συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, [e] ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀπροσδαμίλλητον αὐτῶν εἶναι τῷ ὀξύτητι. ἐπεκόσμουν δ' αὐτὸς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες ὑπερπρεπεστάτῃ, τὸ δ' ὕψος ὄντες πρόσπολοι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν [f] καθημένους χαίτας, ἐνδεδυμένοι δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. [g] ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίσηθον τῆς κόμης, ὡς σίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αἰγῆς ὑπὸ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναklωμένης. τούτων πρὸ αὐτοῦ ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπρῷ ἡμφιεσμένος ἐσθῆτι, [h] πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δὲ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων Ιεροσολύμων, ὃ καλεῖται μὲν [i] Ηθαμ, ὑδρόδειόσις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερρύοις ὑπτερπὴς ὁμῶς καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους [k] αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεία δὲ πρὸς πάντα χρώμενος ὑπονοία τε καὶ προνοῇ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ιεροσόλυμα [l] βασίλειον ὅσον λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τι τὸ [m] ῥᾴδιον εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα καὶ πλοῦτον καὶ τὴν ἡγεμονίας. Διεμέρισε δὲ τὰ ἅρματα καὶ Διετάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸς αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα· τὰς δὲ πόλεις ταύτας ἁρμάτων προσηγόρευσε. Καὶ δὴ ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν Ιεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων [n] πληθὺς τὰ τῆς Ιουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτιε κομίζουσιν αὐτῷ πιπράσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου· [o] αὐτός τε τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦζιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτός.

ε'. Γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τοῖς πρὸ αὐτοῦ τοῖς Εβραίων ἄρχουσιν ἁπάντων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς· ἀλλὰ, καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς προῄρηκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας [p] ἐκμανὴς καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ὃ τοῖς ὑπερχωρίοις [q] μόνοις ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Αμμανιτίδας καὶ Ιδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς Μωϋσέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων ἦρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑποπτευόμενος δὲ νομοθέτης καὶ [r] προειπὼν μὴ γαμεῖν τοῖς ἀλλοτριοχώροις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπωπλακέντες ἔθεσι τοῖς πατρίοις ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων [s] σέβωνται θεούς, παρέντες τιμᾶν τὸ ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἑξήκοντα καὶ ἑξακοσίους θυγατέρας ἐπιφανείας τὸ ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακο-

d Συμβαλεῖν αὐτοῖς,] Συμβάλλειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀλλὰ καλλίστους] Ἀλλὰ καὶ καλ. *Big.* & *Samb.*

f Καθειμένοι χαίτας,] Καθιέμενοι *Big.*

g Ψῆγμα δὲ χρυσίου] Ψήγματα δὲ χρυσοῦ *Vat.* moxque iterum χρυσῷ. Sui temporis morem ad Solomonis ætatem videtur tranſtuliſſe, inquit *Bochartus* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. Videſis *Salmaſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 324. & 588.

h Πρὸς ἕω ἔθος] Πρὸς αὐγὰς *Big.* & *Gall.* 1. 2. πρὸς ἑῴαν *Vat.*

i Ηθαμ,] Ita ex *Literis S.* & *Iſidoro Peluſiota*, qui verba hæc profert in lib. 2. *Epiſt.* 66. Ητζαν habet *Baſ.* Ητὰν & Νητὰν & Ιητὰν in *MSS.* HUDS. *Gen.* Ητζαν· Ηθὰμ Pſalm. LXXIII. 16. dictum Joſephi locum ad ea Pſalm. verba adducit Iſidor. Pel. lib. 11. Epiſt. LXVI. p. 151. C. Ἀὼ δέ τι χεὶς Iſid. Ηθὰμ Iſid. ἐπιτιερπέσατον καὶ πλυσ. Idem. pro εἰς τὸν. τ. ἐξ. ἐρεμβρῷ ἐπ. Iſidor. ὡ ᾗ ὁ Σολομὼν σωτηχῶς ἐξῃ γυμναθητόμβρῷ καὶ θηρέσων· SPANH.

k Αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἰωρύμβρῳ *Vat.* ἐρέμβρῳ *Baſ.* & *Gen.* HUDS. Vetus, *cauſa deleclationis.* an ἐρώμβρῳ? COCC.

l Βασίλειον] Βατιλεῖας ὅσας *Vat.* & *Epiphanius*, qui vertit, *regias quæ Hieroſolymam ducerent.*

m Ῥᾴδιον εἶναι] Aut ad πόλιν Ιερσόλυμα referendum, aut ἐδὲν ſubintelligendum, aut demum ῥάσσω ſcribendum.

n Πληθὺς τὰ] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* πλήθει in *Editis Aliiſque.* πληθεῖ *Gall.* 2.

o Αὐτός τε τοῖς] Mallem αὐτοὶ δὲ τοῖς.

p Ἐκμανὴς] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐμμανὴς *Baſ.* & *G.* ἐμμανὲς *Vat.*

q Μόνοις ἠρέσκετο,] Sic *Vat.* μόνοι in *reliquis.*

r Προειπὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ deeſt.

s Σέβωνται θεούς,] Σέβωσι *Big. Samb.* & *Vat.*

τὰν-

κθσίας, ὡὸς ἢ [e] παῦσαις καὶ τλὼ ℈ βασιλέως τῶν Αἰγυπλίων θυγατέρα, δῴὺς μὲν ἐκχαπῖῳ πρὸς αὐτῶν, ὥςε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων· καὶ τῆς δυνοίας καὶ Φιλοσοφίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτῷς δεῖγμα, τὸ βιοῦῶ ὡς αὐτῷς πάτριον λῶ. ὡοβαινούσης ἢ τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ λογισμοῦ ἀφ' ἢ χρόνου ἀσθενοῦντ℗ ἀντέχειν πρὸς τλὼ μνήμλω τῶν ὀπιχωρίων ὑπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον ℈ ἰδια [v] μὲν Θεὸν κατωλιγώρησε, τὰς ἢ τῶν γάμων τῶν ἐπφσάκλων πημῶν διετέλει. καὶ ὡὸ τύτων ἢ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλλῶαι ὡὸὶ τλὼ Φυλακλὼ τῶν νομίμων, ὅτε [x] τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε [y] τῷ ὑπὸ τῇ θαλάτῃ ἀναξήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν ὡὸὶ ℈ θρόνον ℈ ἴδιον, [z] ὐδὲ γὼ ταῦτα ποιεῖν ὃν [a] ὅσιον, εἰργάσατο. κάλλιςον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον ὡδείγμα ℈ ἀρετῆς ℈ πατέρα, καὶ τλὼ ἐκείνυ δόξαν, λῶ αὐτῷ σωεβῆ καταλιπεῖν ἀφ' τλὼ ὡὸς ℈ Θεὸν δυσέβειαν, ἃ μιμησάμεν℗ αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ℈ Θεοῦ κ℈ τὰς ὑπνυς φανέντ℗, καὶ ℈ πατέρα μιμεῖσθαι ὡδομενέσαντ℗, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν ουὖ [b] δῴὺς ὁ ὡοφφήτης ὑπὸ ℈ Θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτε λαυθάνειν αὐτὸν ὀπὶ τοῖς ὡδομημασι λέγων, ὅτ' ὀπὶ πολὺ χαιρήσειν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντ℗ μὲν ὐκ ἀφαιρεθησεσθαι τλὼ βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέχερ ἀφέδοχον ποιήσειν ἐκείνυ· τελυτήσαντ℗ ἢ τ ὑὸν αὐτῷ ταῦτα ἀφθήσειν, ὐχ ἅπανλα μὲν τ λαὸν ὑπιζήσας αὐτῷ, [c] δέκα μὲν φύλας ὡδομδὺς αὐτῷ τῷ δύλῳ, δύο ἢ μόνας καταλιπὼν τῷ ὑὼνῷ ℈ Δαυίδ, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τ Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ ἀφὼ τλὼ πόλιν Ιεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβυλήθη.

ς'. Ταῦτα ἀκύσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ χεδὸν [d] τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ζηλωτὸς λῶ, εἰς μεταβολλὼ ἐρχομένων πονηρά. [e] ὀ πολὺς ἢ διῆλθε χρόν℗ ἀφ' ὅ κατηγγειλεν ὁ ὡοφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, κ℈ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν δῴὺς ἤγειρεν ὁ Θεὸς, [f] Αδερον μὲν ὄνομα, τλὼ δ' αἰτίαν τ ἐχθρας λαβόντα τοιαύτλω. [g] παῖς ἦτ℗ λῶ, Ιδυμαῖ℗ γέν℗, ὐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταπρεψαμένυ ἢ τλὼ Ιδυμαίαν Ιωάβυ ℈ Δαυίδυ στρατηγὸ, κ℈ πάντας τὺς ἐν ἁκμῇ ℈ φέρειν ὅπλα δυναμένυς [h] διαφθείρανλ℗ μησὶν ἓξ, Φυγὼν ἦκε πρὸς τ [i] Φαραῶνα τ Αἰγυπλίων βασιλέα. ὁ ἢ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑπδεξάμεν℗, οἰκόν τε αὐτῷ δόὺσι ℈ χώραν εἰς διατροφλώ· κ℈ γένόμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς ℈ τ αὐτῷ γναικὸς αὐτῷ δῦναι πρὸς γάμον τλὼ ἀδελφλώ, ὄνομα [k] Θαφίνλω. ἐξ ἧς γὸς αὐτῷ γένόμεν℗ τοῖς ℈ βασιλέως παισὶ [l] συναναιτράφη. ἀκύσας ουὖ τ Δαυίδυ θάνατον ἐν Αἰγύπλῳ ℈ τ Ιωάβυ, ὡοσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραῶν℗ ὀπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τλὼ πατρίδα. τοῦ ἢ βασιλέως [m] ἀναχείνου℗, τίν℗ ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιτύδακε [n] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις ℈ ὡδαγαλῶν, τότε

Pharaonis Ægyptiorum regis filiam, uxores habuiſſet numero ſeptingentas & concubinas trecentas, ſtatim in earum poteſtatem conceſſit, ut eadem, quæ illæ, facere non recuſaverit: eoque ventum eſt, ut, ad dandum ſuæ erga ipſas benevolentiæ magnique amoris indicium, in patrios illarum mores tranſire neceſſe habuerit. Ætate autem ingraveſcente, & ratione inde debiliore facta quam ut gentilia inſtituta in memoriam revocare potuerit, magis adhuc Deum quidem ſuum neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perſeveravit. Quin & antea contigit ut offenderet & in legis præceptis obſervandis laberetur, quando boum æneorum ſimulachra fecit mari ſubtus attollendo, & leonum *effigies* ſuum circa ſolium (neque enim iſtas facere licitum erat) fabricari curavit. Cum autem patrem pulcherrimum & familiare virtutis exemplum habuerit, gloriæque illius hæreditatem, quam ipſi datum erat in pietatis præmium relinquere, ille tamen ejus veſtigiis non inſtiterit, idque poſtquam ei Deus in ſomnis ſemel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non ſine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque ſtatim poſt- *Deus Solomoni pœnas minatur.* hæc vates accedit à Deo miſſus, ipſum inter tot flagitia nequaquam latere dicens, foreque ut diu iſtis factis non lætaretur denuncians; verum ut illi quidem dum viveret non eriperetur regnum, quod Davidi patri promiſiſſet Deus, ſe facturum eſſe ut ille ei in imperio ſuccederet: cum vero moreretur, iſtud mali illaturum eſſe filio, non tamen ut populum quidem univerſum ab eo ſecedere faceret, ſed ut decem quidem tribus ſervo illius traderet, duas vero ſolas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, & urbis Hieroſolymorum, ubi Templum habere voluit. *3 Regum, c. 11.*

6. Solomoni his auditis obortus eſt dolor, ani- *Dolet Solomoni.* moque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis ſuis, quæ illum *cunctorum exiſtimatione* beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita multum temporis interim fuit, ex quo vates quæ eventura erant illi nunciarat, dum adverſarium ei Deus ſuſcitavit, Aderum quidem nomine, cui vero cum illo inimicitiæ interceſſerant hujuſmodi de cauſa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio ſanguine. Cum vero Joabus copiarum Davidis præfectus Idumæam ſubegiſſet, atque adultos omnes & qui arma ferre poterant ſex menſium ſpatio peremiſſet, fuga elapſus ad Pharaonem regem Ægypti ſe contulit. Ille autem, cum ipſum benigne excepiſſet, & domum ei dedit & agrum unde viveret; & poſtquam adolevit valde eum dilexit, ita ut conjugis ſuæ ſororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium ſuſtulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At poſtquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum eſſe pariterque Joabum, Pharaone adito ab eo petiit ut in patriam revertere ipſi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re *apud ſe* egens quave injuria affectus ipſum relinquere cuperet, cum ſæpius *Aderus Idumæus Solomonem infeſtat.* *3 Regum, c. 11.* *2 Regum, c. 8.*

ipſi

[e] Ταῦτα κ℈ τλὼ] Ita cum *MSS.* & mox ἐκείνας. in *Editis* ταύτης & ἐκείνων.

[v] Μὲν Θεὸν] Illud μὲ ex *MSS.*

[x] Τὰ ℈ χαλκῶν βοῶν] Sic *MSS.* in *Editis* deeſt τά.

[y] Τῷ ὑπὸ τῇ θαλάτῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* qui etiam τῇ ante θαλάτῃ omittunt τῷ ὑπὸ τῇ θαλάτῃ ἀναθήματι in *Editis.* ℈ ὑπὸ τὴ θαλάτῃ τῷ ἀναθήματι *Big. Samb Vat.* & *Gall.* 2.

[z] Οὐδὲ γὸ] Eo modo in omnibus *MSS* vel οὐδὲ γὸ ταῦτα ποιεῖν ὅσιον, εἰργάσατο. καλλ. &c. in *Editis* οὐδὲ γὸ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. καλλ. &c.

[a] Οσιον,] Quidni? Num Deus ergo probaſſet nube demiſſa cœlitus templi ſtructuram? REL.

[b] Εὐθὺς ὁ ὡοφήτης] Illud εὐθὺς è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[c] Δέκα μὲ φύλας] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δέκα ℈ φυλας μόνας π. in *reliquis*, & dein δύο ℈ κατ. τ. φ. τῷ Δαυΐδυ.

[d] Τῶν ἀγαθῶν,] Illud τ ex *MSS.*

[e] Οὐ πολὺς ℈ δῆλθε χρόν℗ &c.] Exſcripſit hæc Suidas in Adic. SPANH.

[f] Αδερον μὲ ὄνομα,] *Al.* Αδιερ & Αδιερα.

[g] Παῖς ἦτ℗ λῶ,] Ita diſtinguendum cenſui, cum antea eſſet, παῖς ἦτ℗ λῶ Ιδυμαῖ℗, γέν℗ ὐκ βασ. in *Big.* & *Samb.* παῖς ἦτ℗ λῶ Ιδυμαίων &c.

[h] Διαφθείρανλ℗.] Ita cum *Editis* & *Vet. Interpr.* διαφθείραντ℗, μόν℗ ἦτ℗ μησὶν ἓξ Φυγὼν *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείραντ℗ μόν℗ ἦν℗ φύγων *Gall.* 1. 2. διαφθείραντ℗ μησὶν ἓξ, Φυγὼν ἦτ℗ ἦκε *Suid* voce Αδιε.

[i] Φαραῶνα] Φαραὼ & mox inferius, Φαραὼ *Suid.*

[k] Θαφίνλω.] Ita in omnibus *Codd. Gr.* & *Suida.* in *Latinis* melioribus, *uxoris ſuæ ſororem nomine Taphnim.* Verum in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 11. v. 20.) dicitur, *quod ei uxoris Tachphenes* (juxta *Verit. Hebr.*) *ſororem in matrimonio dederit.* ἀδιλφὴ Θεκεμίνας μέζω LXXII. *Vulgatus* autem *Taphnes reginæ ſororem* habet.

[l] Συναναιτράφη.] Συνιτράφη *Vat.*

[m] Ανακείναν℗] Ανακείνυς *Big. Samb.* & *Suid.*

[n] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλείπειν *Suid.*

ipſi importune inſiſteret multumque eum obſecraret, tunc quidem non dimiſſus eſt. illo autem tempore cum jam res Solomonis labare & affligi cœperant, ob peccata ante dicta & Dei propter illa indignationem, permiſſu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. & cum eam fruſtra ad defectionem à Solomone ſollicitaſſet, nam multis præſidiis obſepta erat, adeo ut impune res novas moliri non potuerit, profectus inde in Syriam tranſiit.

Raazarus Solomonis hoſtis. 3 Regum, c. 11.

Illic vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino ſuo aufugerat & regionem latrociniis vexabat, junctus ei amicitiæ fœdere, qui latronum manu ſtipatus erat, ſurſum progreditur, eaque Syriæ parte occupata, rex ejus declaratur: & excurſionibus in Iſraelitarum ditionem factis, dum adhuc in vivis eſſet Solomon, eam infeſtabat & diripiebat. Atque iſtiuſmodi quidem Hebræis ex Adero accidit calamitas.

Hieroboamus in Solomonem conſpirat. 3 Regum, c. 11.

7. Ad hæc autem ejuſdem gentis homo, Hieroboamus Nabatæi filius, Solomonem adoritur, ad bene ſperandum de rebus adductus prophetæ oraculo ſibi olim edito. Is, à patre puer relictus, à matre educatus erat: quem cum Solomon animadverſiſſet forti magnoque animo præditum, murorum ſtructuræ cum præfecit, quando Hieroſolyma mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex eum approbaret laudaretque, eique in præmium daret præfecturam tribûs Joſephi. Cum vero Hieroboamus ſub idem *fere* tempus Hieroſolymis *forte* egrederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias nomine. qui cum illum ſalutaſſet, è via paululum deflexus ſecum in agrum quendam abduxit, ubi nemo præterea aderat: ſciſſoque in duodecim fruſta pallio, quo ipſe erat amictus, juſſit Hieroboamum decem *inde* ſumere, præfatus, "Deum iſta velle *ut ſibi caperet*, ſciſſoque "Solomonis imperio, filio quidem ejus, quod illi "ſe ita facturum eſſe promiſiſſet Davidi, tribum "unam cum altera ei finitima daturum eſſe, tibi "vero decem, quod Solomon in eum *graviter* de"liquiſſet, qui mulieribus & diis earum totum ſe "dedidit. Quare cum tibi exploratum ſit, cur "Deus animi *ſui* ſententiam de Solomone muta"verit, fac juſtitiam colas, legiſque inſtituta con"ſerves, præſertim cum ob pietatem ac religionem "præmium omnium maximum tibi ſit propoſi"tum; nimirum ut eo colloceris dignitatis fa"ſtigio, ad quod Davidem noſti fuiſſe prove"ctum.

Achias vates Hieroboamo decem tribus pollicetur. 3 Regum, c. 11.

Hieroboamus res novas moliturus, & in Ægyptum ſe recipit. 3 Regum, c. 11.

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura fervidus & magnarum rerum appetens, his vatis ſermonibus elatus, non quieſcebat. Cum vero ad præfecturam ſe contuliſſet, eique in memoriam veniſſent quæ Achias ipſi declaraverat, illico cœpit populum ſollicitare ut à Solomone deficerent, & res novas moliri, idque *demum* agere ut principatus ipſi cederet. Solomon autem, ejus voluntate &

μὲν σὺκ ἀφείθη. ° κατ' ἐκεῖνον ἢ τ καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς P ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς πεφημένας ἀσεβημείας & τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς τ θεοῦ, q συγχωρήσαντος Φαραῶνος ὁ r Ἀδερ ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. ἢ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν s ἀποσῆσαι τ Σολομῶνος, κατίσχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς, ἢ σὺκ ἦν ἐλεύθερος δι' αὐτὰς t οὐδ' ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ v Ραζάρῳ μὲν τὄνομα, τ ἦν δ' τ x Σωφήνης ἀποδεδρακὼς βασιλέα y Ἀδραζάρον δεσπότην ὄντα, ἢ λῃστεύοντι τὴν χώραν εἰς Φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι περὶ αὐτὸν σφ λῃστικὸν, ἀναβαίνει, ἢ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν z βασιλεὺς αὐτῆς a ἀποδείκνυται· ἢ κατατρέχων τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐπεὶ κακῶς ἢ διήρπαζε Σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ τοῦτο μὲν ἐκ τ b Ἀδέρου συνέβαινε πάσχειν τοὺς Ἑβραίους.

ζ. c Ἐπιτίθεται δὲ Σολομῶνι & τ ὁμοφύλων τις Ἱεροβόαμος, υἱὸς d Ναβατοῦ, ἢ τ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ e αὐτὸν ὑπὸ τ πατρὸς καταλειφθέντα, ἢ ὑπὸ τ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον & τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, ὁ τ τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ἱεροσολύμοις τ κύκλον περιέβαλεν. ὕστερον δὲ τ ἔργων προενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο, ἢ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν ἐπὶ τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν σὺκ τ Ἱεροσολύμων συνήντησε προφήτης, σὺκ πόλεως μὲν f Σιλὼ, g Ἀχίας δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε σὺκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποστείλας h εἴς τι χωρίον, εἰς ὃ i παρὴν μηδεὶς ἄλλος· σχίσας δ' εἰς k δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τ Ἱεροβοάμου λαβεῖν τὰ δέκα, l προειπὼν, "ὅτι τοῦτο ὁ Θεὸς βούλεται, ἢ σχίσας τὴν Σο"λομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου, διὰ τὴν "πρὸς Δαυίδην m γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυ"λὴν ἢ τὴν ἐξῆς n αὐτῇ δώσει, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σο"λομῶνος εἰς αὐτὸν ° ἐξαμαρτόντος, ἢ τ γυναικὶ "ἢ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς ἂν τὴν "αἰτίαν, δι' ἣν μεταθήσει τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπὸ Σο"λομῶνος ὁ Θεὸς, P δίκαιος ἔσῃ, ἢ φύλαττε τὰ νό"μιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας ἢ q τῆς πρὸς "Θεὸν τιμῆς ἄθλα μεγίστου τ ἁπάντων, βασιλεὺς r τε"λικώτατον, ἡλίκην οἶδα Δαυίδην γενόμενον.

ή. Ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς ὑπ' προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, σὺκ ἠρέμει. γυμνούμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίου δεδηλωμένων, s ἀναπείθειν ἐπιχείρει τ λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ t πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπι-

Συλλη-

o Κατ' ἐκεῖνον] Ὑστερον δὲ καθ' ὃν ἤδη καιρὸν Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχε διὰ τὰς πρ. αἰτίας καὶ ἀδικίαις. *Suid.*

p Ἔχειν ἤρχετο διὰ] Εἶχε διὰ *Suidas.* SPANH.

q Συγχωρήσαντος] Ita in *MSS.* & *Suida.* nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* συγχωρήσαντος δὲ Θεοῦ Φαραῶνι in *Editis.* HUDS. *Gen.* συγγωρήσαντος δὲ Θεοῦ Φαραώνι· δὲ Θεοῦ deſunt apud Suidam, ut quod menda etiam videtur. SPANH.

r Ἀδερ ἦκεν] Eo modo *Gall.* 2. & *Suidas* hic loci, ut in *Editis* paſſim. Ἀδερος in *reliquis.*

s Ἀποσῆσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπασῆναι in *Editis.*

t Οὐδ' ἐπ' ἀδείας] Ita cum *MSS.* in *Editis* οἱ ἐπ' ἀδείας.

v Ραζάρῳ] Ραζῶ *Vat.* & *Vet. Interpr.* Videſis 3 *Regum*, c. 11. v. 14. ubi *Razon* dicitur, & LXXII. *Interpretibus* Ἐσρώμ.

x Σωφήνης] Vide *Annott.* p. 375.

y Ἀδραζάρου] Ἀδαραζέζου *Big.* Ἀδάζαρου *Samb.* Ἀδαδίζερ LXXII. Videſis *pag.* 375.

z Βασιλεὺς αὐτῆς] Ὃς τὴν Συρίαν βασιλεύσας· *Suidas.* SPANH.

a Ἀποδείκνυται] Ἀναδείκνυται *Vat.*

b Ἀδέρου] Ita cum *Gall.* 2. in *cæteris* Ἀδερος. vide ſupra, ad lit. r.

c Ἐπιτίθεται] Idem *Suidas.* SPANH.

d Ναβατοῦ,] Ναβὰτ LXXII.

e Αὐτὸν] Illud αὐτὸν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

f Σιλὼ,] In *MSS.* Σηλὼ & Σιλῶ.

g Ἀχίας] Ita cum *Vat. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ἀχία in *reliquis.*

h Εἰς τι χωρίον] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὸ χωρίον in *Editis Aliiſque.*

i Παρῇ] Μὴ παρῇ *Big.* & *Samb.*

k Δώδεκα φάρη] Sup. lib. III. c. 5. §. *ult.* Υἱὸς δὲ τούτου λίνεον ὧν ἱματιοποιεῖς φάρος· & ejuſd. libri c. 8. §. 3. φάρος δ' ἐν ἱματιοις· SPANH.

l Προειπὼν,] Προσειπὼν *Vat.* & *Gall.* 1.

m Γενομένην] Γεγενημένην *Vat.*

n Αὐτῇ δώσει,] Αὐτῆς *Big.* & *Samb.* & mox poſt tres verſus αὐτὸν *Samb.*

o Ἐξαμαρτόντος,] Ita cum *MSS.* ἐξαμαρτάντος in *Editis.*

p Δίκαιος ἔσῃ,] Ita *Hen. Busb. Baſ.* & *Vet. Interpr.* δίκαιος εἶναι πειρῶ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

q Τῆς πρὸς Θεὸν] Τὴν πρὸς τὸν Θεὸν *Vat.*

r Τελικώτατον,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τελικώτερον in *Editis.*

s Ἀναπείθειν] Ἀναπείθειν ἐπειρᾶτο *Vat.*

t Πράττειν] Παρατάττειν *Big.* & *Samb.* ταράττειν *Gall.* 1. 2. & *Vat.*

γ Συλ-

ἐκλὶω ὁ Σολομὼν ἐζήτη [v] συλλαβεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τὸν [x] γνῶναι Ιεροβόαμος, πρὸς [y] Σύσακον φεύγει τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μένει παρὰ τῷ Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ [z] τὴν βασιλείαν φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν [a] ὀγδοήκοντα [b] ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα πέντε. θαυμάζεται δὲ ἐν Ιεροσολύμοις [c] ἅπαντας ὑπερβαλὼν δαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μή ὅτι γε [d] πρὸς γήρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' [e] αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Ἑβραίοις, [f] εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διαφανῆναι.

insidiis intellectis, eum quærebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc resciviſſet, ad Susacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic manendo usque ad Solomonis interitum, non solum id assequutus est ut nihil mali ab ipso pateretur, sed ut regno etiam servaretur. Solomon autem jam admodum senex vita decedit, cum regnasset quidem per annos octoginta, vixisset autem nonaginta quatuor: sepeliturque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, exceptis iis in quibus jam senescens peccaverit, à mulieribus in errorem inductus. De quibus, pariterque de malis quæ inde consequuta sunt & Hebræos afflixerunt, visum est mihi alio tempore narrationem facere. III. *Solomon moritur.* 3 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. η'.

Ως πλουτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, δεησάμενος παιδὸς αὐτοῦ Ροβοάμου, τὸν δέκα φυλῶν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VIII.

Quomodo mortuo Solomone populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Μετὰ δὲ τὸν Σολομῶνος πλοῦτον, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Αμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, [g] Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ιεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι [h] αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ καὶ Ιεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡδέως ἂν χρηστότερον τοῦ πατρὸς· βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. σύνεσιν δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ [i] διὰ τὸ φόβον. ὁ δὲ, μὴ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑπῆλθε μὲν δῆθεν γίνεται, μὴ προφάσεως ἀπαντεύσεως αὐτοῖς τὸ πρὸς ἡδονὴν· πρόχειρον γὰρ [k] ἠξίουν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, [l] καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι δεῖν μὴ παραυτίκα ἀπωθεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

Cæterum post mortem Solomonis, filio ejus Roboamo in regnum succedente, qui ex muliere Ammanitide Nooma nomine, ei natus erat, populi principes, nunciis statim in Ægyptum missis, Hieroboamum revocabant. Cum autem ad eos in urbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem pervenit. ipsi enim placuerat, Israëlitis, qui eò convenerant, semet regem ostendere. Eum ergo adeuntes principes populi simul & Hieroboamus, supplici voce rogarunt, ut aliquid de servitio illis remitteret, & patre suo clementior esse vellet: ipsos enim grave sub eo jugum pertulisse. fore autem ut eos sibi magis benevolos habeat, libentiusque ei servituros, si mitius illos tractet potius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixisset se post triduum iis quæ postularunt responsurum, statim quidem in suspicionem venit, quod sine mora votis eorum non annuisset: nam ingenium hominum, præsertim in adolescentia, ad benignitatem & humanitatem proclive esse censebant. bonæ tamen spei aliquid subesse videbatur, quod *ea de re* consultaverit & non è vestigio repulsam dederit. *Roboamus Solomoni in regnum succeſſit.* 3 *Regum*, c. 12. *Populus à Roboamo petit ut se mitius tractet quam Solomon.* 3 *Regum*, c. 12.

β'. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, [m] πότερα δεῖ ποιήσασθαι τὴν ἀποκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ἅτε εἰκὸς τὴν εὐνοιαν καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ [n] κατὰ βασιλείας ὄγκον· [o] χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ προσωμιλεῖν καὶ [p] τὸ πρὸς μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ἔτως καὶ συμφέρουσαν [q] ἴσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ δὲ μή, [r] πρός γε τὸν τότε καιρὸν [s] ὅτε δεῖ γενέσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεφήνατο, τοῦ Θεοῦ

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in consilium adhibuit de responso quod populo dari oporteret. atque isti, id quod viros *ipsi* benevolos vulgique indolis gnaros facere verisimile erat, ei suaserunt ut populo se humanum præberet comiterque illos alloqueretur, & se aliquanto magis demitteret quam fert fastus regius: ea enim via capturum esse multitudinis favorem, cum ita natura comparatum sit, ut subditi nihil adeo ament, ac ut reges illis benignos & fere pares se præstent. At is utilem adeo sententiam & forsan in omne tempus profuturam, sin minus, tum *certe* cum regem fieri oporteret, aversatus est; Deo, ut puto, id *Roboamus jenes juveneſque ea de re consulit.* 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paral.* c. 10.

---

[v] Συλλαβεῖν αὐτὸν] Συμβαλεῖν *Gall.* 2.

[x] Γνῶναι] Illud γνῶναι ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Σύσακον] Σισακιμον *Vat.* ex Σισακὶμ LXXII. Ισαιου, forsan pro Σίσακον, *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ex Hebraïco, ut puto, *Siſak.*

[z] Τὴν βασιλείαν] Illud τὴν ex *MSS.*

[a] Ογδοήκοντα] Ita *Codd. MSS.* tam Gr. quam *Lat.* necnon *Theodoretus* ex *Flavio* nostro, *Zonar. Glycas*, *Cedren.* & *aliis* quos affert *Cotelerius* in *Notis* ad *PP. Apoſt.* p. 138. cum in *S. Literis* quadraginta tantum annos regnasse dicatur. Verum forsan (inquit *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S. c.* 7.) non numerantur in *Sacris libris* posteriores quadraginta, quia tum à vero Dei cultu discesserit Solomon & peccator factus sit.

[b] Ετη,] Ετεσιν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

[c] Απαντας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάντας ὑπερβάλων.

[d] Πρὸς γῆρας] Πρὸς τὸ γῆρας *Vat.*

[e] Αὐτὰ] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit *propterea.*

[f] Εἰς καιρὸν] Εὐκαιρότερον ἐδόξαμεν διαφάνηναι *Vat.* Δικαιοτέρου ἔξομεν διαφάνηναι *Gall.* 2. quo modo legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *opportunius explicabo.*

[g] Νοομᾶς] Sic *MSS.* Νοέμας in *Editis.* Νααμὰ LXXII. *Naama* apud *Vet. Interpr.*

[h] Αὐτὸν βασιλέα.] Αὐτὸν legi potest, adeo ut hic sit verborum ordo ἐδέδοκτο γὰρ τοῖς Ισραηλίταις αὐτῷ συνελθοῦσι ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα, convenienter *S. Literis*, quæ dicunt, *Israëlitas Sichemam convenisse Roboami regis creandi gratia*, atque ita fere verba intellexit *Epiphanius*, qui vertit, *placuerat enim ut illic convenientes Israëlitæ eum constituerent regem.*

[i] Διὰ τὸ φόβον] Illud διὰ omittit *Vat.*

[k] Ηξίουν] Αξιοῦν *Vat.*

[l] Καὶ τοῦτ'] Καὶ ταῦτα νέῳ *Vat.*

[m] Ποδαπὰ] Οποίαν *Vat.*

[n] Κατὰ βασιλείας] Κατὰ deest *Vat.*

[o] Χειρώσεσθαι] Χειρώσασθαι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[p] Τὸ πρὸς μικρὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[q] Ισως πρὸς τὸ πᾶν,] Ισως δὲ πρὸς τὸ π. *Vat.*

[r] Πρός γε] Πρός τε τὸν τότε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Οτε δεῖ] Forte ὅτ' ἔδει. COCC.

id agente, ut iſtud condemnaret & *rejiceret* quod *maxime* ad rem ſuam faceret: accitiſque juvenibus, qui cum eo educati erant, illiſque expoſito quod ſenes ei dederant conſilio, juſſit proferre quid ipſis facto opus eſſe videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat meliora cernere, ſuaſerunt ut populo *ita* reſponderet; "ſuorum "digitorum minimum craſſiorem eſſe quam ſui "patris medium corporis truncum; quod ſi *ſervi-* "*tutis* duritatem ſub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "ſentient; ac ſi ille in eos ſcuticis animadverterit, "exſpectandum ut ipſe ſcorpiis animadvertat." His delectatus rex, ratuſque imperii dignitatem decere *ejuſmodi* reſponſum, poſtquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exſpectatione ſuſpenſis, omnique ſtudio agentibus ut verba regis audirent, exiſtimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum eſſe, neglecto amicorum conſilio ex juvenum ſententia reſpondit. Hæc vero non ſine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Roboamus, juvenum conſilium ſequutus, populo durius reſpondet. 2 Regum, c. 12.

3. Iſtis autem verbis veluti ferro percuſſi, dictiſque haud ſecus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti ſunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af- "finitatis eſſe cum Davide ejuſque progenie." adjectoque, "ſe illi ſolum cedere Templo quod pa- "ter ipſius exſtruxerat," *eum* relicturos eſſe minati ſunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo uſque exarſerunt, ut cum ad eos miſiſſet rex Adoramum tributis præfectum, qui *ſævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, ſi quid in illis juveniliter temerarium fuerit & ſubmoroſum, redderet placatiores, *ut cum iis ageret* non ſuſtinuerunt, ſed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidiſſet Roboamus, & exiſtimaſſet ſe iiſdem lapidibus peti quibus *imperii ſui* miniſtrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conſcenſo Hieroſolyma ſe fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum conſtituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis ſtirpe alienata, ſummæ rei præfecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas ſibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum ſibi aſſumpſiſſet, proficiſci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi ſibi ſervire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim ſubmonebat haud fas eſſe ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præſertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi ſeceſſio) non jam

Decem tribus à Roboamo deſiciunt. 3 Regum, c. 12.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur. 3 Regum, c. 12.

ποιήσαντ⊖ οἴομαι καταπεχθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειράκια τὰ [t] συντεθραμμένα καὶ τῷ τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τάδε, ὅτι γὰρ ἡ νεότης ὅτι ὁ Θεὸς [v] ἠφίει νοεῖν τὰ χρείττω, παρήνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ· [x] "τὸν "βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύ⊖ "εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ [y] σκληρυχίας ἐπειρήσαν "ἐκείνης πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πεῖραν δυσκό- "λως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐνεθήκει [z] σκορπίοις τοῦ- "το ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν." τούτοις [a] ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώ- ματι τῷ ἀποκρίσει, ὡς σωλῆνα ἀκουσόμενον τὸ πλῆθ⊖ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντ⊖ [b] καὶ τι λέγοντ⊖ ἀκούσαι τοῦ βασι- λέως ἐσπουδακότ⊖, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τῷ τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖς τῷ τῶν φίλων [c] ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλ⊖ ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας.

γ'. Πληγῆτες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου, καὶ ἀλγήσαντες ὡς ὅπου πεῖρα τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες [d] ἐκβοήσαντες, "οὐκέ- "τι ἕδεν αὐτοῖς εἶναι συγγυμὲς πρὸς Δαυίδην καὶ τὰς "ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνην, ἔφασαν, τὴν ἡμέραν· πα- "ραχωρεῖν δ' αὐτῷ [e] μόνον τὸν ναὸν ὃν ὁ [f] πατὴρ αὐτοῦ "κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἔτως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τῷ ὀργῷ ἐτήρησαν, ὡς πέμ- ψαντ⊖ αὐτοῦ τὸν ὅπι τῶν φόρων [g] Ἀδώραμον, ἵνα [h] καταπραΰνῃ καὶ συγγνώσας τοῖς εἰρημένοις, εἴ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητ⊖ καὶ δύσκολον ἦν [i] ἐν αὐτοῖς, [k] πικρότερον μαλακωτέρως, ἢ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βα- λόντες [l] αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν Ροβόα- μ⊖, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθ⊖, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπως ἅρματ⊖, ἔφυγε εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν Ιούδα φυλὴ καὶ ἡ [m] Βενιαμίτις χειροτονεῖν αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθ⊖, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδου παί- δων ἀποστὰν, τὸν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύ- ριον. Ροβόαμ⊖ δὲ ὁ Σολομῶν⊖ πᾶς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵους τε ἦν, λαῶν ὀκτωκαίδεκα παρ' αὐτῶν στρατὸν μυριάδας ὅπλι- κτους, ἐξελθεῖν ὅπι τὸν Ιεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ [n] προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. [o] οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, [p] ἔτ⊖ ἔλε- γε, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ [q] προαίρεσιν τὸ τοῦ πλήθους ἀπο-

t Συντεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

v Ηφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίει in *Editis.* ἠφίει νοεῖν κατὰ τὰ χρείττω *Vat.*

x Τὸν βραχύτερον] Iiſdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

y Σκληρυχίας] Σκληρότητ⊖ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρᾶ ἐκ. *Busb.* & *Hen.*

z Σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν] Conſtat animal voce σκορπίοις haud quaquam ſignificari, ſed flagri genus ſcutica gravius aculeatum ad modum ſcorpionum, forſan ex planta iſta, de qua *Theophraſtus* l. 6. *de Plantis*, c. 1. & lib. 9. c. 14. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Ruſinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9 σκορπίος *nepa*, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib VI c 1. p. 118 & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo poſtremo loco dicitur ſimilis ſcorpioni & utilis ad ejus ictum. *Verſio Syriaca* hic: *caſtigabo vos loris.* SPANH.

a Ηδεὶς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi trucique.

b Καί τι λέγοντ⊖] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λέγοντ⊖ ἀκούσαι τοῦ β. *Gall.* 2. ὅτι⊖, λέγοντ⊖ ἀκοῦσαί τι τοῦ βασ. in *Editis.*

c Απεκρίνετο.] Απεκρίνατο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

d Εκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐμβοήσαντες in *Editis Aliiſque.*

e Μόνον τὸν ναὸν] Μόνῳ *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoſcit *Epiphan.*

f Πατὴρ αὐτοῦ] Πάππ⊖ *Big. Samb.* & *Vat.*

g Αδώραμον,] Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Αδόραμον an Αδώραμον legerit.

h Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & κ' ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

i Εν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ἐν deeſt *Editis.*

k Πικρότερον] Ποιήσειν *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσῃ *Gall.* 1. ποιήσειν καὶ μαλ. *Big.*

l Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

m Βενιαμίτις] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Baſ* & *G.* Βενιαμιτιό⊖ *Gall.* 2.

n Προφήτου] Προφήτου Σαμαΐα juxta *Vet. Interpr.* forſan ex *S. Literis.*

o Οὐ γὰρ εἶναι] Οὐ γὰρ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

p Οὕτ⊖ ἔλιγε,] Lege ἕως ἔλιγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progreſſus eſt ad prælium. COCC.

q Προαίρεσιν] Προφήτου *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

r Οὐκ

ἀποστάσεως γεγνημένης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα Ιεροβοάμ⊙ ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἐπραξεν, εἶτα δ' τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τ δύο φυλῶν βασιλέως [s] γεγονότα δηλώσομεν. φυλαχθείη γὰρ ἂν ὕτως ἅπασι τοῖς ἱστορίας τὸ εὔτακτον.

δ'. Ο τοίνυν Ιεροβόαμ⊙, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν [t] Σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαίταν εἶχε · κατεσκεύασε δ' καὶ ἐν [v] Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δ' τὴν σκηνοπηγίας ἑορτὴν [x] ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμεν⊙ ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι [y] τὸν Θεὸν εἰς Ιεροσόλυμα παρόντι καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μεταπέσοι ἴσως καὶ ἐπὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τοῦ ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ [z] πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τότε γενομένης τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶταί τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν [a] Βεθήλῃ πόλει, τὸ ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἥδε ἐστὶ πρὸς [b] τῇ [c] πηγαῖς δὲ μικρᾷ Ιορδάνου, πέμψας τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τοῖς προφρημένοις πόλεσι [d] ναΐσκων · καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦ-"το, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν Θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁπο-"δεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε "ἀκοὴ καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ "νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς Ιεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὸν "τοῦ ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὅτως ὁδὸν, προσκυνεῖν. ἄν-"θρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναόν · πεποίηκα δ' κἀγὼ "δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ Θεῷ, καὶ τὴν μὲν "ἐν [e] Βεθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δ' ἐν Δάνῃ, ὅπως "ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατῳκημένοι προσ-"κυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν Θεόν. ἀποδείξω "δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ Λευίτας, ἵνα "μὴ χρείαν ἔχητε τοῦ Λευιτικοῦ φυλῆς καὶ τοῦ Ααρῶνος "ὑμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν [f] ἱερεὺς εἶναι, προσε-"νεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριὸν, ὃ καὶ τοὺς πρώτους "ἱερέας φασὶν Ααρῶνα πεποιηκέναι." [g] τοῦτ' εἰπὼν, ἐξη-πάτησε τὸν λαὸν, καὶ τοὺς [h] πατρίους θρησκείας ἀποστήσας ἐποίησε παραβαίνειν τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς Εβραίοις, καὶ τοῦ πολέμου κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίας πεῖσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν [i] δηλώσομεν.

ε'. Ενστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ ταύτην ἄγειν, ὥσπερ [k] ἑώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ιεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τοῦ δαμάλεως, γυμνὸς δὲ αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ [m] ἐπιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσελήλυθεν πρὸς αὐτὸν ἐξ Ιεροσολύμων προφήτης, [n] Ιαδὼν ὄνομα, τοῦ Θεοῦ πεμψαντος· ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, *cum copiis* egressus est. Mihi autem *nunc* statutum est prius narrare quæ gesserit Hieroboamus Israëlitarum rex, ac tum demum res gestas à Roboamo duarum tribuum rege memorare. sic enim per omnia suus historiæ ordo conservabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *sibi* construxisset in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam insuper *sibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo post cum Scenopegia statum *gentis* sacrum instaret, reputans secum, si populo concesserit ire Hierosolyma ut Deum adorarent, festumque illic agitarent, fore ut fortasse pœnitentia ducti, ac templi splendore cultusque in eo divini apparatu capti, ipsum relinquerent & ad regem priorem se reciperent, adeoque inde in vitæ discrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflavisset, illisque duo delubra exstruxisset; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem est apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro posuit: cumque x. tribus, quibus ipse præerat, convocasset, pro concione in hunc modum eas est alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non nescire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejusque præsentia nullo loco de-"finito includatur, sed ubique *preces* exaudiat & "cultores suos *benigne* respiciat. quod cum ita sit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad-"eo itinere, Hierosolyma, urbem hostilem, con-"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* statuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de-"dicavi, alteram Dane, ut vestrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò se conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quosdam ex "vobismet ipsis sacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "desideretis. Igitur cuicunque vestrum in animo "est sacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a-"rietem: id quod ajunt primum sacerdotem Aa-"ronem fecisse." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione discedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exstitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem suo loco narrabimus.

Vitulas fa-cit aureas. 3 *Regum*, c. 12.

Adhorta-tur popu-lum ad vi-tulas au-reas colen-das.

5. *Septimo mense, cum jam immineret festiva solennitas, volens & ipse eam apud Bethelam celebrare, sicut à duabus tribus Hierosolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exstruit, ipse vero pontifex factus cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. At cum in eo esset, ut victimas & solida sacrificia in conspectu totius populi aræ admoveret, ipsi ex Hierosolymis jussu Dei vates supervenit, Jadon nomine: qui in media turba constitutus hæc rege audiente loquutus est, sermone ad altare ver-

Vatis Jadonis oraculum in aram Bethelensem. 3 *Regum*, c. 12.

---

[r] Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS.* ὃ κατιξήλθε in *Editis.*

[s] Γεγνημένα] Γεγραμμένα *Vat.*

[t] Σικίμοις] Alibi in *recto* Σίκιμον, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμα, ut ibid. §. 2.

[v] Φανουὴλ] Ita ex *MSS.* Φανούλα in *Editis.*

[x] Ἐνίστασθαι] Σωίστασθαι *Vat.*

[y] Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS.* τῷ Θεῷ in *Editis.*

[z] Πρώτῳ] Πρώτου deest in nonnullis *MSS.*

[a] Βεθήλῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* quo modo & supra (l. 6. c. 3. §. 2.) in aliquot *MSS.* Βηθήλῃ in *Editis.* Βηθηλεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βαιθηλὶ *Vat.* Βαιθὴλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ἐν πόλει Βεθήλοις.

[b] Πρὸς πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἕως δὲ λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν δὲ Ιορδάνου πηγῶν· Πηγαὶ Ιορδάνου, nempe Majoris, sub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωσ. lib. 1. c. 21. §. 3. ut & lib. III. c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωσ. lib IV. c. 1. §. 1. SPANH.

[c] Πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Minoris Jordanis fons Δάνος appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.

[d] Ναΐσκων] Sic in *MSS.* ναΐσκῳ in *Editis.*

[e] Βεθήλῃ πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS.* ac supra. HUDS Βηθηλᾷ καὶ Εφραὶμ πολίχνιον Αλωσ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βεθήλῳ (*Gen.* Βηθήλου) SPANH.

[f] Ἱερεὺς εἶναι,] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Τοῦτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen. Busb.* & *Vat.*

[h] Πατρίους θρησκείας] *Al.* πατρίας & πατρῴας.

[i] Δηλώσομεν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* δηλώσωμεν.

* *Septimo mense,*] *Octavo mense* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic.* c. 23. v. 33.

[k] Ἑώρταζον] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἑόρταζον in *reliquis.*

[l] Ο ἀρχιερεὺς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS.*

[m] Ἐπιτελεῖν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adscendisse altare להקטיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure usurpari & suffitu, sed Judæi etiam docent הקטורת aliquando esse easdem ac הקרבת, oblationes sacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטר de sacrificiis usurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod 29. 25. REL.

[n] Ιαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb.* & *Glycas*, qui pag. 187. ista habet, ὁ μὲν Ιώσηπος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἐγὼ δὲ βίβλῳ τῇ Παραλειπομένων

verſo: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intellexiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 *Regum*, c. 13.

εἶπε παῖδε, ϖϱὸς τὸ θυσιαϛήϱιον ποιέμενον τὰς λόγους. "ὁ Θεὸς ἔσεϖαὶ τινα ϖϱοφήτην ἐκ τῶν Δαυίδ ὀνόμα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιεϱεῖς τοὺς καὶ' ἐκεῖνον "τὸν καιϱὸν γινομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ "ὁ ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μέντοιγε "ϖιϛεύσωσιν ἤτοι τοῦθ' ἅτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς ϖϱοεϱῶ "γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαϛήϱιον ϖαϱαχϱῆμα, καὶ "ϖᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ ϱ πιμελὴ τῶν ἱεϱείων ἐπὶ γῆν χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰϖόντος τοῦ ϖϱοφήτου, ϖαροξυνθεὶς ὁ Ιεϱοβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖϱα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶϱ ϙ ἐθύνε ϖαϱεύθυς, καὶ ϛ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν ϖϱὸς ἑαυτὸν ᵗ ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναϱκηκυῖαν καὶ νεκϱὰν εἶχεν ἀπηϱτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαϛήϱιον, καὶ κατέχεθη ᵘ ϖᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς ϖϱοεῖϖεν ὁ ϖϱοφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθϱωϖον καὶ θείαν ἔχοντα ϖϱόγνωσιν, ϖαϱεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ ϖαϱασχεῖν. ὁ δὲ, τῆς χϱοὸς τὸ καθ' Φύσιν ἀϖολαβούσης, χαίϱων ἐπ' αὐτῇ τὸν ϖϱοφήτην ϖαϱεκάλεσε δεῖϖνον ϖαϱ' αὐτόν. ᵛ Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐϖομένειν εἰσελθεῖν ϖϱὸς αὐτὸν, οὐδὲ γεύσασθαι "ἄϱτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ ϖόλει. τοῦτο γὰϱ αὐτῷ ʷ τὸν "Θεὸν ἀπῄϱηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν μὴ ἐλθεῖν ὅϖως μὴ δι' "αὐτῆς ϖοιήσηται τὴν ˣ ἐϖιστϱοφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ Βασιλεὺς τῆς ἐγκϱατείας· αὐτὸς δὲ μὴ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν ϖϱαγμάτων ἐκ τοῦ ϖϱοειϱημένου οὐκ ἀγαθὴν ὑϖενόουν.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

Ὡς ὁ ϖϱοφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ ϖεισθεὶς ὑϖέϛϱεψεν, εἶτα ὑϖὸ λέοντος ἀναιϱεῖται· καὶ ϖοίοις λόγοις ὁ ϖονηϱὸς ϖϱοφήτης τὸν Βασιλέα ϖείσας, τὴν Διάνοιαν αὐτοῦ ἀϖέϛϱεψεν ἀϖὸ τοῦ Θεοῦ.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 *Regum*, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

ΗΝ δὲ τὶς ἐν τῇ ϖόλει ϖονηϱὸς ʸ ϖϱεσβύτης ᶻ ψευδοϖϱοφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεϱοβόαμος, ἀϖατώμενον ὑϖ' αὐτοῦ τὰ ϖϱὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτε τότε μὲν κλινήϱης ὢν διὰ τὴν ὑϖὸ τοῦ γήϱως ἀσθένειαν. τῶν δὲ ϖαίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ ϖεϱὶ τοῦ ϖαϱόντος ἐξ Ιεϱοσολύμων ϖϱοφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γινομένων, καὶ ὡς ᵃ ϖαϱεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεϱοβόαμος ὀϱθὴν ϖάλιν ἐκείνην ζῶσαν ἀϖολάβοι· δείσας μὴ ϖαϱδοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος ϖαϱὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ ϖλείονος ἀϖολάβοι τιμῆς, ϖϱοσέταξε τοῖς ϖαισὶν ὄνου ᵇ ἐϖιϱϱώσασι τὸν ὄνον ἕτοιμον ϖϱὸς ἔξοδον αὐτῷ ϖαϱασκευάσαι. τῶν δὲ ᶜ ϖαϱασκευάσαντων ὁ ϖϱοσετάξησεν, ᵈ ἐϖιβὰς ἐδίωξε τὸν ϖϱοφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναϖαυόμενον ὑϖὸ δένδϱῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δϱυὸς Δμεγάθους ἠϱώτα ϖϱῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ ϖαϱ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὃς δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι ϖϱὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαί ϖού τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ϖόλει. ἀλλ' οὐχὶ ϖαϱ' ἐμοὶ ᵉ εἶϖεν ϖάντως ἀϖηγοϱεῦκέ σοι τὸ θεῖον ϖαϱαθέσθαι ϖϱάπεζαν. ϖϱοφήτης γάϱ εἰμι κἀγὼ, καὶ τῆς αὐτῆς σοι κοινωνὸς

μῶν Ισηλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

o Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis*.

p Πιμελὴ τῶν ἱεϱείων] רשן eſt in Codice Sacro, quod cinerem notat. Verum רשן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

q Εὐθὺς παϱείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

r Οὐκ ἔτι ἴσχυεν] Eo modo, vel οὐκ ἔτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque*.

s Αναγαγεῖν,] Αγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

t Πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ,] Πᾶσα τὰ ἀπ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

x Επιϛϱοφὴν,] Υποϛϱοφὴν *ſolus Vat.*

y Πϱεσβύτης] Illud πϱεσβύτης ex *Cod. MSS.*

z Ψευδοϖϱοφήτης,] Ψευδοϖϱοφήτην οἰκεῖον εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ὃν Θεοδώϱητος ἀληθῆ ϖϱοφήτην εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Εγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ μὲ καὶ τὰ ἄλλα ϖϱοφήτην ὑϖείληφα· ψευδέσι δὲ χϱήσασθαι λόγοις ϖϱὸς τὸν ἄνθϱωϖον τοῦ Θεοῦ, καὶ Διὰ τοῦτο μόνον ψευδοϖϱοφήτην εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

a Παϱεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

b Επιϛϱώσασι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐπιϛϱῶσαι τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis*.

c Σπαθισάντων] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* σαγηδασάντων in *Editis*. quod etiam ferri poteſt.

d Επιβὰς ἐδίωξε] Επιβὰς δ' ὄνῳ *ſoli Hen.* & *Busb.*

e Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hîc inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἔφη *Editorum* poſt ϖϱάπεζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

f Αει-

νωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας · καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀριστώντων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ὀπτασίαν ἐφαίνετο τῷ Ιαδῶνι · καὶ θαυμάζων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πεμφείας ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ παραπλὴν ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφραζεν, [h] ὑφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ παρέχοι τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐληλεγμένα ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων · καὶ καταπατήσας αὐτὸν ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄναον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. φυλαττόμενον δὲ ἐφύλασσε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐνταλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι · λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑπερωθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τῷ τελευτῷ σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἃ γνωσθησομένων. [o] κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσέστη τῷ Ιεροβοάμῳ · καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, [p] εἶπεν, ὑπὸ τοῦ ἀνοήτου λόγων;" ὡς δὴ καὶ τὸ θεῖον τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον ἀποκαλῶν, ἠξίου παύσειν αὐτὸν τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς τοῖς γεγυμνασμένοις χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπεχείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ νόσου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσειε, βασταζόμενα τὰς θυσίας · εἶτ' ἀνελθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν · τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πέσοι λίθοις βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο τὰ σημεῖα ταῦτα προειρηκὼς, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπόλοιτο · ὅτως οὐδὲν ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν Ιάδωνιαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ [u] καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, ἐπὶ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη πεπολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου ἐπὶ τοσοῦτον [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adsum ab eo missus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reversus est. Adhuc autem illis prandentibus blandoque sermone sese oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus fecisset, dicebat, pœnam daturum esse, simulque qualis foret *ipsi* denunciabat. nam leonem ipsi digredienti in via occursurum esse edixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers esset sepulturæ in majorum suorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigisse arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falsi esset redargutus. Jadoni igitur Hierosolyma redeunti obviam fit leo, ipsumque à jumento detractum necavit. Atque asinum quidem nihil omnino læsit, adsidens vero & eum custodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac transeuntes id conspicati in oppidum venerunt, atque falso vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis suis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, ipsumque magnificis cohonestavit exsequiis; suisque filiis præcepit, ut se, cum mortuus fuerit, eodem in sepulchro conderent: dicens, vera quidem esse omnia quæ ille vaticinatus est contra urbem illam & altare & sacerdotes & falsos vates; ipsum vero injuria post mortem fore immunem, si cum eo sepeliretur, utpote quod ossa illorum dignosci non possent. Cum itaque justa vati persolvisset, atque filiis ista mandasset, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "istius insipientis sermonibus?" Postquam vero rex quæ altari suæque manui acciderant illi enarrasset, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iste* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitiose agendo labefactare, & verisimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei persuadere manum quidem ejus lassitudine obtorpuisse, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quievisset, ad se rediisse: altare vero, quippe recens exstructum & multis magnisque victimis ei impositis, ex nimio onere rerum ei incumbentium disruptum cecidisse. Porro ipsi etiam mortem ejus nunciabat, qui signa ista prædixerat, ut scilicet à leone occisus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi persuasit, &, cum animum ejus prorsus à Deo avertisset & à sanctis justisque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumelios erat & injurios, ut quotidie id sibi negotii dari quæsiverit, ut novo aliquo magisque detestabili scelere semet obstringeret. Atque ista quidem nobis de Hieroboamo in præsens dicta sunto.

Jadon vates à leone occisus.

3 *Regum*, c. 13.

Bethelensis vates subdole agit cum Hieroboamo, ut metum ejus dissuteret.

Adeo nihil de impietate remisit Hieroboamus, ut pejor indies evaserit.

2 *Regum*, c. 13.

[f] Ἀριστώντων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀριστώντων.
[g] Ἔφρασεν,] Ἔπραξεν *Vat.*
[h] Ὑφ' οὗ] Sic cum *MSS.* ἀφ' οὗ in *Editis.*
[i] Ὅπως μὴ] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum senem in urbem eum retraxisse, ut si à se decipi contigisset, assertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuisse credere par est, ut Hieroboamus & alii præsenti metu levati suæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.
[k] Ἰαδῶνος] Hic loci Ἰωαὺν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ioël dicitur *Glycæ*, ut ex verbis supra allatis constat. Rabbinis Iddò esse videtur, cujus mentio facta est 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Addò dicitur *Interpretibus* LXXII.
[l] Ἐληλεγμένα] Ἐλελιγμένῳ ψεύδει *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.
[m] Μὲν κηδείας] Illud μὲν deest *Vat.*
[n] Ὑπερωθήσεσθαι] Eo utique consilio (inquit *Zonaras*) cum eo sepeliri voluit, ut cum secundum prædictionem illius altare everteretur, & sacerdotum & pseudoprophetarum ossa igni traderentur, eam contumeliam ipse, juxta hominem divinum situs, effugeret.
[o] Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.
[p] Εἶπεν,] Εἶπὼν *Vat.*
[q] Ἐπεχείρει] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*
[r] Αὐτοῦ ναρκήσειε,] Αὐτῷ *Vat.*
[s] Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*
[t] Ἀπόλοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπώλετο *Vat.* ἀπώλοιτο in *Editis.*
[u] Καὶ τῶν δικαίων] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων. in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων.
[x] Ἡμῖν δεδηλώσθω.] Ἐν τούτοις ante ἡμῖν inserunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec vestigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP.

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Susacum.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ροβοάμου · καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας διὰ Σύσακον ἐτιμώρησεν.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethsur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Maresam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. & cum eas muniviſſet, & præsidia in omnibus constituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *ne essaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea scuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes & Levitæ ex omnibus Israëlitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & justi, relictis suis sedibus, ut Deum *more patrio* Hierosolymis colerent. ægre enim tulerunt ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, & tres ex ea liberos sustuliſſet, duxit postea & aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Absalomi Thamara natam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures suscepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti sunt duodetriginta & filiæ sexaginta. Voluit autem ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque fidei thesauros urbesque munitissimas credidit.

Ad Roboamum sacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis causa hominibus sit rerum magnitudo, carumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidisset regnum suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas & scelus abiit, Deique cultum & religionem sprevit, adeo ut populus ei subjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum est, ut cum principum moribus subditorum etiam mores corrumpi soleant; utque hi relicta sua modestia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes sequantur. nisi enim eadem, quæ re-

Roboamus etiam Deum suis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῤῥήκαμεν, ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλεὲμ, καὶ [z] Ητανὲ, καὶ [a] Θεκωὲ, καὶ [b] Βηθσὲρ, καὶ [c] Σωχὼ, καὶ [d] Οδολλὰμ, [e] Ιπὰν, καὶ [f] Μαρησὰν, καὶ [g] Ζιφὰ, καὶ Αδωραὶμ, καὶ [h] Λαχὶς, καὶ [i] Αζηκὰ, καὶ [k] Σαρεὶμ, καὶ [l] Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσιν, φρουρᾶς τε κατέστησεν [o] ἐν ἀπάσαις ἡγεμόνας, σῖτόν τε πολὺ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἅπαντα προεβλήθη ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο · προὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς καὶ σδρομάτας εἰς πολλὰς μυριάδας. σωρὸν δὲ οἱ πᾶσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς προὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα ἐκ λοίπης, καὶ εἴ τινες ἄλλοι δὲ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ὁ δὲ ῥᾳδίως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἔτυχεσιν τῷ Ροβοάμῳ βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυῆ τινα ἐκ τρεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦγεν ὕστερον ἐκ τῶν ἐκ τοῦ Αβεσσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτῷ ὕσαν συγγυῆ · καὶ παῖς ἄῤῥην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα · πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα · παλλακὰς δὲ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεσαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέστρωσεν.

β'. Αἴτιον δὲ οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ προὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένῳ ἔτω βλέπων Ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ θεῖον θρησκείας κατεπεφρόνησεν, ὡς καὶ τὸν [y] ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὰς γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη [z] τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τῶν ἐκείνων [a] ἀσελγείας τῷ αὐτῶν σωφροσύνῃ παραπέμποντες, ὡς ἀρετῇ [b] ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ὁ γὰρ ἔνεστιν

[y] Βηθλεὲμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαθσεὶμ in *Alexandr.*

[z] Ητανὲ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰτανὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

[a] Θεκωὲ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼς in *Editis.* & infra Θέκωα. si quis Θεκωὲ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

[b] Βηθσὲρ,] Βαθσηρὰ LXXII.

[c] Σωχὼ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοκχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. supr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

[d] Οδολλὰμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολλὰμ in *Editis Josephi* & *MSS.*

[e] Ιπὰν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editisque* Ειπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi suspectus sit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraicæ* conformiter habent καὶ τὴν Γέθ. Forsan Γεθὰν aut Γιτθὰν scribendum.

[f] Μαρησὰν,] Μάρεσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρεσὰν LXXII.

[g] Ζιφὰ,] Καὶ τὴν Ζιφὰν *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὴν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Maresam.* pro *Azeca* & *Saraëm* Rufin. *Retheram.* Vid 2 Chron. XI. 5. SPANH.

[h] Λαχὶς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliisque.*

[i] Αζηκὰ,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζηκὰ, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adscribat *Eusebius*, & καὶ τὴν Αζηκὰ habeant LXXII.

[k] Σαρεὶμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρὲμ habeant *MSS.* & Σαρηκὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

[l] Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

[m] Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recensuit nominatim Josephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur esse sitæ. REL.

[n] Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμίδι in *Editis.*

[o] Ἐν ἀπάσαις] Illud ἐν deest *Vat.*

[p] Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editisque* θυρεοὺς καὶ σιρομάσας. HUDS. *Gen.* θυρεοὺς · vel θυρεοὺς καὶ σιρομάσας · Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σιρομάσλω. SPANH.

[q] Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατέλειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliisque.*

[r] Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11. v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

[s] Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα · πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode satis, commate posito post προσηγόρευσε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

[t] Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχαὰ.

[v] Τριάκοντα.] Ἑξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

[x] Τῆς βασιλείας] Illud τὴν ex *MSS.*

[y] Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόνων *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόσιν.

[a] Ασελγείας] Ασεβείαν solus *Vat.*

[b] Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

ἔνεστιν ἀποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ [c] ταὐτὰ πράττοντας. τ̃ῳ τοίνυν σωίεσαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοαμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦτ῟ αὐτ῟ καὶ παρανομοῦτ῟, ἀπουδάζειν μὴ προπηρώσωσι τῷ βασιλεῖ, ἥλιντες εἶναι δίκαιοι. πμωρον ἦ [d] τ̃ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἀπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα [e] Σέσακην. [f] περὶ ἃ πλανηθεὶς [g] Ηρόδοτ῟ τὰς πράξεις αὐτ῟ Σεσώστρι προσάπτει. ἔτ῟ γὰ ὁ Σέσακ῟, πέμπῳ ἔτ τ̃ Ροβοάμ Βασιλείας, ἀπιστρατεύεται μετὰ πολλῶν ἀπτ̃ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰ αὐτ̃ χίλια καὶ διακόσια τ̃ ἀριθμὸν [h] ἐξηκολούθει, ἱππέων ἦ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν ἦ μυριάδες τετταράκοντα. τούτων τὰς πλείστας Λίβυας [k] ἐπήγετ καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖ εἰς τὴ χώραν τ̃ Εβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τ̃ Ροβοάμ Βασιλείας [l] πόλεις ἀμαχητί. κ̀ ταύτας ἀσφαλισάμεν῟, ἔρχεται ἐπῆλθε τοῖς Ιεροσολύμοις.

γ'. Εγκεκλεισμένυ [m] ἦ τ̃ Ροβοάμ καὶ τ̃ πλήθυς ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴ Σουάκ [o] στρατείαν, καὶ τ̀ Θεὸν ἱκετεύόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] οὐκ ἔπεισαν τὸν Θεὸν [q] παρῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ ἦ προφήτης Σαμαΐας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτὰς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴ θρησκείαν αὐτ῟ [r] κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, [s] ἀθὺς τ̃ψυχαῖς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτὰς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, γνωμένυς περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ' αὐτὰς ὁ Θεὸς ὕτως διακειμένυς, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογυμένυς, οὐκ ἀπολέσειν αὐτὰς εἶπεν περὶς τὸν προφήτην· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίυς, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. [y] παραλαβὼν ἦ Σέσακ῟ ἀμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένυ Ροβοάμυ διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τ̃ις γνωμένυς συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς θησαυρὰς ἐξεκένωσε τ̃ Θεᾶ καὶ τὰς βασιλικὰς, χρυσᾶ καὶ ἀργύρυ μυριάδας ἀναριθμήτυς βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] περιεῖλε ἦ καὶ τὰς χρυσᾶς θυρεὰς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· οὐκ εἴασε ἦ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυίδης τ̃ Θεῷ, λαβὼν παρὰ τ̃ [b] Σωφήνης βασιλέως. καὶ [c] τοῦτο ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ἦ ταύτης τ̃ στρατείας καὶ ὁ Αλικαρνασεὺς [d] Ηρόδοτ῟, περὶ μόνον τὸ τ̃ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴ Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupisset, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

IV. *Susaci regis Ægypti expeditio in Judæam.* 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe incluſi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos deserturum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præmetu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesauroque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram gen-

Roboamus populusque se Deo submittunt. 2 *Paral.* c. 12.

Susacus, captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

---

c Ταὐτὰ πράττοντας.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ταὐτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς π. ἀ. ὕβρεως *Big.*

e Σέσακον.] Σουσάκιμ῟ & infra ubique Σουσάκιμ῟ *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ ἃ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus.* Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebræis*, simpliciter absque erroris crimine id memorasset, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scripturæ* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe maior reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ηρόδοτ῟ τὰς πράξεις αὐτ῟ Σισώστρι] Lib. II. c. II. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Εξηκολούθει,] Ηκολούθει *Vat.*

i Πεζῶν ἦ] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Επήγετο] Επηγάγετο *Vat.* Forsan exciderint κ̀ Τρωγλοδύτας. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἀμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Διὸ ἦ Ροβοάμ] Illud ἦ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς διὰ] Αὐτοῖς διὰ τὴν αὐτ῟ στρατὰν τὴν ἦ Σουσακίμ *Vat.*

o Στρατείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *cæteris.*

p Οὐκ ἔπεισαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν.

q Ταχθλιῶναι] Ita ex *MSS.* pro ἀχθλιῶναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* κατέλειπον in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθέως *Vat.*

t Ανέπεσον·] Ανέπεσαν *Samb.* ἀνέστασαν *Big.* & *Gall.* 1.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ανθομολογυμένυς,] Ανομολογουμένυς *Vat.*

y Παραλαβὼν] Παραλαβὼν ἦ ὁ Σουσάκιμ῟ *Vat.*

z Υπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* 1. 2.

a Περιεῖλε ἦ] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἔλαβεν Δαυὶδ ἐκ χειρὸς τ̃ παίδων Αδραζὰρ βασιλέως Σουβὰ, κ̀ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Paschale*, p. 93.

b Σωφήνης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τοῦτο ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci. tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ηρόδοτ῟,] Lib. 2. c. 102. & 106.

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria ‡ insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con-"fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem æreorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. superest vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἀμαχητὶ [e] τὲς ἀνθρώπες τὲς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βάλεται δηλοῦν κεχρωμένον ὡσὲ τὲ Αἰγυπτίε. λέγω γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλιπεν, [g] ἐν τῇ τ' ἀμαχητὶ ὠφελόντων αὐτὲς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. Ροβόαμος δ' οὐκ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. [h] Φησὶ γὰρ [i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τ' αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες "γὰρ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυ-"πτίων μεμαθηκέναι." δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι [k] μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται [l] τ' ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τέτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκε, Ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τ' αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τ' [m] βασιλείων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάς ἀπιφανοῦς καὶ τ' ἐν τοῖς πεάγμασι λαμπρύνεσθαι, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δεᾷ, πάντα τ' χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δ', βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τ' τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πεισέχειν τοῖς πατρῴοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσαλήμοις ἐν τ' ταφαις τ' βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμε τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δ' περὶ Ιεροβοάμον ἀκόλεθα τούτων ἔχομεν, πῶς κατέτρεψε τ' βίον, διεξελθεῖν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἠρέμησεν εἰς τ' Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθες ἀποδεικνὺς διετέλει.

CAP. XI.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

FUturum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ πλούτης τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμε. ὡς Ιεροβοάμος ἠσθένησε τοῦ υἱὸς Αβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τ' βίον κατέτρεψε Ασάνε τὴν βασιλείαν διαδεχομένε· καὶ ὡς Ιεροβοάμε ἀποθανόντος, τ' υἱὸν αὐτὸ Νάδαβον καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμε διαφθείρε Βασάνης.

Ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τ' γενεᾶς τρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τ' καιρὸν τ' παιδὸς, ὃν [s] Οβίμιλον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς Αχίαν τ' προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τ' μελλόντων προφητεῦν, καὶ γὰρ περὶ τ' βασιλείας αὐτοῦ τοῦτον δεδηλωκέναι· προσταγμένην δ' ἐκέλευσε περὶ τ' παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχημαλισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς [t] Σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελλόσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένε διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ

[e] Τὲς ἀνθρώπες] Τὲς ἐν αὐτῇ ἀνθρώπες.

[f] Κατέλειπεν, ἐν τῇ τ' ἀμαχητὶ ὠφελόντων αὐτὲς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

[g] Ἐν τῇ τ' ἀμαχητὶ ὠφελόντων αὐτὲς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας.] Illa ἐν τῇ τ' non agnoscit *Epiphan.*

‡ *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. I. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

[h] Φησὶ γὰρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

[i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τ' αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

[k] Μηδένες ἄλλοι] Μηδέτερες *Big.*

[l] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

[m] Βασιλείων] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείων cum *Samb. Vat. & Gall.* 1. 2. quam βασιλέων cum *Editis*, præsertim cum *S. Litera* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, ea servanda accepisse τὲς φυλάσσοντας τ' πυλῶνα τ' βασιλέως. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μς'.

[n] Βασιλεύοντος.] Βασιλεύσαντος *Vat.* qui ὁ mox sequens non agnoscit.

[o] Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis.*

[p] Ἠρέμησεν] Male in *Editione principe* ἠρέμισεν.

[q] Ὀρῶν βωμὲς] Illud ὀρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete.*

[r] Καὶ τὴν υἱὲς αὐτῶν] Καὶ deest *Big. Samb.*

[s] Οβίμιλον ἐκάλουν,] Abimus juxta *Epiphanium.* Aliæ LXXII. *Abijah* in *Verit. Hebr.*

[t] Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

ὁ

[v] Ἀπιλ-

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύῃ, τῷ τε Ιεροβοάμῃ γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρεῖν ὧν πάρεστιν ἀποκρίνασθαι. παρόσης δὲ τὴν γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ιε-"ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ Θεὸν ὁ λανθάνῃς, "ὃς ἀφιξομένην σε μοὶ φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε "τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους". [v] ἀπελθόσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα· λέγειν· "ἐπεὶ σε μέγαν "ὄντα μικρὸν καὶ [x] μηδὲν ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τῆς "βασιλείας ἀπὸ τοῦ Δαυίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν κατα-"λιπὼν [y] χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους [z] ἐπι-"μήσας· ὅτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο-"θρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή-"σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ [a] ἐξεγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ τοῦ "λαοῦ πάντες, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ Ιεροβοάμου γέ-"νους. [b] μεθέξει δὲ καὶ πιμελείας καὶ τοῦ πλήθους ἐκπεσὼν "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρεὶς εἰς τοὺς [c] πέραν Εὐφρά-"του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού-"θησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους [d] θεοσεβεῖν θεούς, "τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπών. σὺ δέ, ὦ γύναι, ταῦτα "[e] ἀγγελοῦσαι σπεῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸν δὲ παῖδα κατα-"λήψῃ τεθνηκότα. [f] σοῦ γὰρ εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν, ἀπο-"λείψει τὸ ζῆν αὐτόν· ταφήσεται δέ, κλαυθεὶς ὑπὸ τοῦ "παντὸς πλήθους, κοινῶν τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος "ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος ἦν." ταῦτα [h] αὐτοῦ προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ τοῦ [i] προφημένου παιδὸς θανάτῳ θερμαλγὴς, θρηνοῦσα μὲν τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν μέλλουσαν [k] τοῦ τέκνου κη-δομένη πλουτεῖν, ἀθλία τοῦ [kk] πάθους ἠπίστει κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ταφὴν μὲν ἀτυχεῖ χορηγοῦσα μέλλοντι [l] τῷ υἱῷ· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρόν· ἀναγ-καία δὲ μέλει τὸν ἄνδρα. καὶ φθάνουσα, τὸν μὲν ἐκπε-πνευκότα, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, εὗρε· τῷ δὲ βα-σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ιεροβοάμου δὲ [m] οὐδὲν τούτων φροντίσαντος, πολλοῖς [n] ἀριθμήσας στρατιὰν, ὅπλα τὸν Ροβοάμου παῖδα, τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς παραδεξάμενον, [o] Α-βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶν γὰρ [p] αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν ἀπετάξατο· ὁρμῶμενον δ' ἐπάνω καὶ τὸν νεότητα τῷ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς πολεμίας στρατιὰν [q] ὑπολέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος [r] Σεμα-ρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην [s] ἠτοίμαζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες [t] τετταράκοντα· ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὸ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους [v] ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ-βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιερο-

boami uxorem se eò contulisse, & quid ei de quibus scisscitatura adest respondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipsam dissimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per visionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, jussit ut hæc ei renunciaret: "quando-"quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe-"ci, absciscisque Davidicæ domui regno te dona-"vi, tu vero horum immemor, meoque cultu post "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex auro* "conflaveris eosque colueris: ita ego te rursum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne-"cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo-"lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Israëlitas rex suscitabitur, qui neminem ex Hie-"roboami genere superstitem est relicturus. Quin "& populus hujusce supplicii particeps erit, ex-"cidet quippe felice terra, sparsusque per loca "Transeuphratensia exsulabit, quod impietatis re-"gis socium se fecerit, deosque ab illo factos ado-"rarit, sacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ-"terum filium invenies mortuum. nam simulac "pedem in urbem immiseris, ille morietur; atque "ab universo deploratus populo sepelietur, publi-"co luctu cohonestatus. nam & hic unicus erat "è stirpe Hieroboami in quo boni quidquam in-"ventum est." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, se proripuit, viam luctu & plangore complens; ac misera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, festinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipsum citius exstinctum visura erat) viro tamen necessariâ. Atque ita domum reversa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum predicit, panamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reversa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello persequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum successerat. ipsum enim, quod esset adolescentulus admodum, contempsit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus est: sed animo supra juvenis ætatem & supra quam hostis speraverat, cum exercitum è duabus tribubus collegisset, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum castra metatus, omnia ad pugnam necessaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverso starent ad dimicandum & pericula subeunda accincti, atque in eo essent ut manus consererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu significasset, populum & Hieroboamum rogavit ut priusquam con-

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

gre-

[v] Ἀπελθόσαν] Ἀπελθοῦσα in aliquot *MSS.*

[x] Μηδὲν ὄντα] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*

[y] Χωνευτοὺς] *Gen.* χωνευτέος, vel χωνευτούς. SPANH.

[z] Ἐπίμησας·] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἔθνεσι.

[a] Ἐξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεται δ' ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ in *Editis.*

[b] Μεθέξει δ'] Ita *Basil. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθέξειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[c] Πέραν Εὐφράτου] Πέρσας δ' Εὐφράτου *Vat.*

[d] Θεοσεβεῖν θεούς,] Ita *Vat.* quo modo, vel θεοσεβῶσι *Epiphan.* in *Editis Aliisque* θεοσεβῶ.

[e] Ἀπαγγέλλουσα] Ἀπαγγέλλουσα *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Σοῦ γὰρ εἰσιόντος] Σοῦ γὰρ ἰόντος *Vat.*

[g] Τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἐκ τοῦ υἱοῦ Λευὶ id est Levitæ Hebr. 9. REL.

[h] Αὐτοῦ προφητεύσαντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hac namque propheta perhibente* &c. ταῦτα δὲ in *Editis Aliisque.*

[i] Προφημένου παιδὸς] Εἰρημένου *Vat.*

[k] Τοῦ τέκνου κηδομένη πλουτεῖν] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.

[kk] Πάθους] Ita in *Editis Aliisque.* τάχους *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[l] Τὸν υἱόν·] Τὸν υἱὸν αὐτῆς *Vat.*

[m] Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

[n] Ἀριθμήσας] Ἀφορίσας *Big.* & *Vat.* forsanque *Epiphan.*

[o] Ἀβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Ἀβιοῦ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Ἀβιά.

[p] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.

[q] Ἐπιλέξας] Ἐπιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.

[r] Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliisque.* Σιμεὼν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorraeorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.

[s] Ἡτοίμαζεν.] Εὐτέλιζεν *Vat.*

[t] Τεσσαράκοντα·] Ita etiam in *Hebraeo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *sexaginta millia.*

[v] Ἀντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντεπαρετάσσετο.

Abiæ ad Israëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos quidem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſteris principatum dederit Deus in omne ævum; "ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo "deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxe- "ritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra "eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pu- "gnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* au- "ferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc "Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut "longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præ- "teritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitati- "bus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in "eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem fla- "gitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria af- "fecti, niſi quod in concione, malorum hominum "conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit "alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, "revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſub- "duxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo po- "pulique tractandi ignaro, vel propter Solomo- "nem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, ve- "niam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula "*quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad faci- "nus grave & odioſum impuliſſent ætas immatu- "ra rerumque agendarum imperitia. nam oportet "parentum meritis poſterorum errata condonari. "Vos vero eo tempore nullam eorum rationem ha- "buiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adver- "ſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* "re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis "& aris in locis editioribus exſtructis, quæ non re- "ligionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *mi- "litum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem "vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel my- "riadum vis in exercitu, ſi maleficiis *& ſceleribus* "coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac "pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam repor- "tandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à no- "bis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta "ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem "non manus artificis ex fragili materia fabricata "eſt, nec *mala* regis ſcelerati mens ad populum "decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & "principium rerum omnium & finis. Quamobrem "nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & me- "liora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandem- "que patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad "tantam felicitatis magnitudinem provexit.

Iſraëlitæ à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abias ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis ceciniſſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

Βόαμον ἀναβῦσαι πρῶτον αὐτὸς μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. ἠμομένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡ- "γεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κα- "τένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ἴσθ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. "θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τὰμοῦ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ιεροβοάμῳ προσέχετε, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν "ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμή- "σοντες, καὶ τῷ ἀρχῇ ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχου- "σαν. τῷ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ιεροβοάμου ἀπό- "κως ἔχει· ἀλλ' οὐκ οἶμαι τούτης αὐτὸν ἀπολαύσειν "ἐπὶ πλείονα χρόνον. ἀλλὰ δὸς καὶ τοῦ παρελήλυ- "θότος δίκην τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς ἀθεμίας καὶ "τῶν ὕβρεων, ἃς ἐξ ἀρχῆς λοιπὸν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ ταῦτα πεῖσαι ὑμᾶς ἀναπεπεικώς· οἳ μηδὲν ἀδι- "κηθέντες ὑπὸ τὰμοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδο- "νὴν συγκληπάζων ὠμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμ- "βουλίαις πεισθεὶς, ἐγκατελίπετε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀρ- "γῆς ἐκείνου, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τ ἐκείνου νόμων [z] ἀπεπλάσατε. καὶ τοι συνεγνω- "κέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἀ λόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ κ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ κ πρὸς "τὶ δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν κ ἡ ἀμαθία τ πραττομέ- "νων ἐξήνεγκε ἔργον, ἀφ' π Σολομῶνα τ πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. ἀξιοῦσιν γὰρ εἶναι δεῖ τ "[b] τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας, τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. "ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτι τότε ὅτι νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. πίνι καὶ πε- "ποιθόκως εὐεὶ τῆς νίκης, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι "καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσε- "βείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' ἐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πλῆ- "θος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τῷ ἡμετέραν "στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ἀ δή τις οὐ ἰσχὺς μυ- "ιάδων στρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βε- "βαιοτάτην ἐλπίδα τ κρατεῖν τ ἐναντίων ἀποκεῖσθαι "συμβέβηκεν· ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρηκόσιν [d] ἀπ' ἀρ- "χῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, ὃν ἀ "χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ἀλλ' ὀπίνοια πονηρᾶ "βασιλέως ὑπὸ τῆ τ ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [e] αὐτᾶ ἡ ἀρχὴ ἡ πλοῦ τ ἁπάντων. συμ- "βουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι τ πολεμεῖν, κ "τὰ πάτρια κ τὸ [f] πρόσαγον ὑμᾶς ὑπὸ τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

γ'. Ταῦτα μὲν Αβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα τινὰς τ στρατιωτῶν ὁ Ιεροβόα- μου ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τ Αβίαν, [h] ἐκ τινων ἀ φανερῶν τ στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσον δ' αὐτὸν περιληφθέν- του τ πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατιδόντες κ τ ψυχαῖς ἀ- νέπεσεν. ὁ δ' Αβίας παρεθάρρυνε κ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] ἀ κεκυκλῶσθαι πρὸς τ πο- λεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν τ Θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλά- ξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. κ τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, κ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τῷ δ' Αβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμνημο- νεύθη

x Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τῶν δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox ἀπὸ τ Θεοῦ.

y Ὑπὸ] Forte ἀπὸ COCC.

z Απεπλάσατε.] Ἀποπλάσαι ἀπὸ τ Θεοῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀπα- πλάσαι, *educere*. REL.

a Εκείνου.] Τὰς ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

b Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἱπορμῶν *Gall.* 2.

c Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* κ εἰς τὸ θεῖον.

d Απ'] Εξ ἀρχῆς ſolus *Vat.*

e Αὐτᾶ] Ita reſcripſi pro αὐτοῦ.

f Προσαγον] *Gen.* προγαγὸν, vel προαγαγὸν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

g Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

h Εκ τινων] Εκ τινῶν. SPANH.

i Μέσον δ' αὐτᾶ] Μέσον *Samb.*

k Οὐ κεκυκλῶσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. οὐκ ἐκυκλῶσθαι in *Editis Aliiſque.* οὐκ ἐγκυκλῶσθαι legit *Schotanus.*

l Οσους γὰρ] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

m Τῶ

νεύθη φόνῳ ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἀφ' Ελλήνων οὔτε βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τὴν Ιεροβοάμου δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον νίκην αὐτοῖς καὶ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κρατοῦς. [m] τήν τε Βεθήλην καὶ τὴν περιοχὴν αὐτῆς, καὶ τὴν [n] Ισανὰν καὶ τὴν περιοχὴν αὐτῆς. καὶ Ιεροβοάμου μὲν οὐκ ἔτι [o] μετὰ ταύτην τὴν ἧτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Αβίας ἐβίωσε χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ἐπιζήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιερουσαλήμοις, ἐν τοῖς προγονικοῖς μνήμασι. καταλείπει δὲ υἱοὺς μὲν, δύο καὶ εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἐκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐπεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ασαν· καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ νεανίσκου, Μαχαία τὄνομα. τούτου κρατοῦντος, τὴν εἰρήνην ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ισραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Αβίαν, τὸν Ροβοάμου τοῦ Σολομῶνος, ὥστως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ Ιεροβοάμου ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας Ασάνου διεληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ Ιεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ [s] τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν ᾧ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαμενος [t] ἐπὶ [v] Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίας λαβεῖν αὐτὴν προσήμενεν. ἐπιβουλεύεις δ' αὐτῷ φίλος τινὸς, [x] Βασάνου ὄνομα, [y] Μαχείλου δὲ παῖδος, ἀποθνήσκοντος, ὃς, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν διαλαβών, ἅπαν τὸ Ιεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὸν [z] τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ιεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ δαπανᾶσθαι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ιεροβοάμου οἶκος τὴν ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκην.

Hieroboami cæfis, quot non alia belli ſtrage cecidiſſe memorantur vel apud Græcos vel Barbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auſpiciis conſequuti ſunt. Quingenta enim hoſtium millia proſternebant, & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejuſque præfecturam, atque Iſanam & præfecturam ejus. nec deinceps poſt hanc cladem poteſtate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias ſuperſtes erat. Is autem diem obiit non multo poſt hanc victoriam partam: ſepultuſque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero ſexdecim. iſtoſque omnes ex quatuordecim uxoribus ſuſtulit. In regnum autem ei ſucceſſit filius Aſanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt.

Mors Abiæ. Aſanus Judææ rex. 3 *Regum*, c. 15. 2 *Paral.* c. 14.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæſtinorum erat *in ditione*, & in obſidione perſtabat ut eam caperet. Illic vero amici cujuſdam, Baſanis nomine, Macheli vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem ejus regno occupato univerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & ſceleribus debitas pertulit.

Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capeſſit, & à Baſane occiditur. 3 *Regum*, c. 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ως Ζαρᾶς βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνου ἡττᾶται, καὶ Ασανος Βασάνου αὐτῷ πολεμοῦντος τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον προσκαλεῖ· καὶ ὡς, τοῦ Βασάνου γένους ἀφανισθέντος, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβος.

CAP. XII.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Aſano prælio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium advocat: utque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnavit Zamares & poſt eum filius ejus Achabus.

Ο δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος λαὸν τὸν τρόπον ἄριστος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφορέων. [c] κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, σκοπήσας εἴ τι πονηρὸν [d] λάθοι ἐν αὐτῇ, καὶ [e] καθαρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἀπιλείκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν καὶ [i] σφρομάχην, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φορούντων καὶ

VI. Aſanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *ſumme* ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſervantiam. poro cuncta ad regni ſui utilitatem compoſuit, & quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, ſcutatorum & lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & ſagittariorum du-

Aſani religio. 3 *Regum*, c. 15. 2 *Paral.* c. 14. & 15.

---

m Τὴν τε Βεθήλην] In *Epiphanii* libris, *inſuper Bethel* (vel *Betheliam*) *ejuſque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Iſanæ* mentio. Verum in LXXII. καὶ τὴν Βαθὴλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν Εφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. ſup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ισανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & alibi. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταύτην] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μετ' αὐτὴν in *Editis.*

p Εκκαίδεκα] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis.*

q Ασαν.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ασανος in *Editis.* Ασανα *Big.* Ασὰ *Samb.* & *Gall.* 1. HUDS. Aſa: ſic ἐστηνοι a חסד ὅστις. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δευτέρου ἔτους *Vat.*

s Τὴν πονηρίαν] Τῷ π. ὅμοιος ὢν *Vat.*

t Επὶ Γαβαθὼ] Επὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. εἰς Γαβαθᾶ πόλ. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασάνης habeant *libri* omnes, Βασὰν & hîc loci placuit reſcribere. Βασάμου in *Editis.* Βασάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βασάμου *Vat.* Βασὰ LXXII.

y Μαχείλου] Ιὼλ *Big.* & *Gall.* 1. Εἴλου *Samb.* Axis *Vat.* quod propius accedit ad Αχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Mecheli*, aut *Mechili fil.*

z Τοῦ Θεοῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τοῦ.

a Αποθνήσκοντας] Απαλωσόντας *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & *Coccejus*) φυσικὴν in *Editis.*

c Κατώρθωσε δὲ] Καὶ κατώρθωσε τὴν *Vat.*

d Η λάθοι ἐν αὐτῇ,] Illud λάθοι deeſt *Vat.*

e Καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Απὸ πάσης] Απάσης κ. *Vat.*

g Στρατὸν] Forſan στρατῷ.

h Θυρεὸν] Θυρεῷ καὶ σπαθομάχην *Vat.*

i Σφρομάχην,] Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ασπίδων] Ασπιδοφαρετρούντων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnaſſet, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Mareſam (eſt autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu ſuo perveniſſet, occurrit ei Aſanus: & inſtructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conſpexit, voce ſublata victoriam à Deo poſcebat, utque ipſi daretur multas adeo hoſtium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus eſt paucos pluribus & "imbecilles viribus præſtantioribus ſuperiores fa-"cere, auſum eſſe cum Zaræo acie dimicare.

Zarei Æthiopis expeditio adverſus Aſanum. 2 Paral. c. 14.

Æthiopes à Judæis fuſi. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Aſanus diceret, ſignum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam converſos in regionem Gerariticam perſequutus eſt. cumque à cæde facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) proceſſerunt, & ad caſtra eorum ſpolianda: adeo ut auri argentique vim immenſam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Aſanus ejuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiverunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere juſſiſſet, orſus eſt dicere; "hanc victoriam illis à Deo eſſe "conceſſam, quod juſtos ſe ſanctoſque præſtitiſ-"ſent, Deique in omnibus voluntati fuiſſent obſe-"quuti. Quod ſi ita, adjiciebat, ut cœperant per-"rexerint, facturum eſſe Deum, ut hoſtes ſemper "ſuperarent & vitam feliciter agerent; ſin vero à "religione deſciverint, fore ut omnia his contra-"ria illis acciderent: venturumque eſſe tempus il-"lud in quo neque verus in univerſo populo re-"perietur vates, neque ſacerdos qui juſta decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas eſſe, gen-"temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "diſſipandam, ut advenarum & erronum vitam a-"ctura ſit." Quapropter illis ſuadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati ſtuderent, & Dei benignitatem ſibimet non inviderent. His auditis rex populuſque gaudio exſultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: miſitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *univerſam* regionem legis inſtituta ſervarentur.

Azarias vates Aſanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

3. Atque ita quidem ſe habebant Aſani res duarum tribuum regis: jam vero ad Baſanem revertor, populi Iſraëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharſa urbe habitans, ibi etiam domi-

Baſanes Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

τῶν μυριάδας [l] πέντε ⁊ εἴκοσι. ἤδη ⁊ αὐτὸς δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατιᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρᾶος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Αἰθιόπων βασιλεὺς, [n] ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ⁊ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. ⁊ μέχρι πόλεως [o] Μαρησᾶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσας τοῦτο αὐτὸς μὲν τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπαντήσαντι Ἀσανος· ⁊ ἀναπαρασκάψας αὐτῷ τὴν φάραγγα [q] Σαφαθὰ λεγομένη, τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας νίκην ᾔτει παρὰ τοῦ Θεοῦ, ⁊ τοὺς πολλὰς [s] κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ δὲ τοὺς ὀλίγους ἀπερχάσασθαι κρείτ-"τους τῶν [t] πλειόνων δὲ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυροτέρων, ἀ-"παντῆσαι τοῖς μάχῃ τῷ Ζαρᾴῳ.

β'. Ταῦτα λέγοντος Ἀσάνᾳ, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεός· ⁊ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, ⁊ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, ⁊ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολὺν μὲν ἀποφορῆσαι [z] χρυσὸν, πολὺ δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους ⁊ ὑποζύγια ⁊ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μὲν οὖν ⁊ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτην παρὰ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες ⁊ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. παραγγελλομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ἔστι δ' ὑπερθεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι παύ-"της εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τετυχηκότες, ὅτι "δικαίους ⁊ ὁσίους αὐτοὺς παρέσχον, ⁊ πάντα κα-"τὰ [a] τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ὑπιμε-"νοῦσι μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "⁊ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ὑπο-"λιπῶσι δὲ τὴν θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· ⁊ γνήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέ-"ρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ-"λὰ ⁊ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γνήσονται, ⁊ τὸ ἔθνος "κατὰ πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον ⁊ ἀλή-"της βιωσόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχειν [e] σωφρονεῖν βούλεσθαι ἀγαθοῖς γίνεσθαι, ⁊ μὴ φθονῆσαι τῆς διαμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ⁊ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, ⁊ πολλὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες ⁊ κατ' ἰδίαν, τὰ [f] δίκαια. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς ⁊ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμεληθησομένους.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ἀσάνᾳ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ἱεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, ⁊ καταλαβόντα τὴν ἀρχήν.

---

l Πέντε ⁊ εἴκοσι,] Οκτὼ ⁊ εἴκοσι juxta *S. Literas.*

m Ζαρᾶ] 2 *Paralip.* cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὲ LXXII. Ζαρᾷθ *Chron. Paſch.* pag. 95.

n Ἐνενήκοντα] In *S. Literis* ἐν δυνάμει ἐν χιλίοις χιλιάσι ⁊ ἅρμασι τριακοσίοις.

o Μαρησᾶς,] Ita ſupra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρίσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Ἀπήντησεν] Ὑπήντησεν *Hen.* & *Busb.*

q Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah.* HUDS. Conf. lib. XI. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφθὰ λεγόμενον. Non procul Hieroſolymis. *Ruſin.* Saphin. Hebr. שפי locus eminens θεωπτή Num. XXIII. 3. SPANH.

r Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* εἶδε in *Editis.*

s Κτεῖναι μυριάδας] Ελεῖν habent *MSS.* ſed κτείναι legiſſe videtur *Epiphan.*

t Πλειόνων] Ενανλίων *Vat.*

v Ἀπέκτεινε] Αποκτείνῃ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

x Γερραρίτιδος χώρας.] Ita & poſtea גררתיקי dixerunt. REL.

y Ἁρπαγὴν] Ita *Baſ.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἀφαρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τῶν πόλεων *Big.* & *Samb.* τῶν πολέμων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλθον γὰρ Γεράρων [ἡ Γεράρων *Vat.* & *Gall.* 1.] ⁊ κατὰ τὴν παρεμβολὴν *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverſo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hoſtium occiſionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad caſtra protinus acceſſerunt.*

z Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis.*

a Τὴν βούλησιν] Illud τὴν ἐ *Big.* & *Samb.*

b Ὑπιμεῖναι] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ἐπιλειτῆναι. in *Editis* vero ἐπιμένοι & ἐπιλείπωσι.

c Κρατεῖν] Αὐτὸς poſt κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

d Ἅπαντα] Απαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

e Σωφρονεῖν] Σωτηρεῖν *Vat.*

f Δίκαια.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦ Θεοῦ in *Editis.*

g Καὶ τὰ μὲν] Sic *Big. Samb.* (*Corc.*) & *Vat.* ⁊ ταῦτα μὲ in *Editis.*

χλώ. ἔτ῾ω γὰ ἐν [h] Θαρσῇ πόλει Διατελέων, καὶ τούτων οἰκητήριον πεποιημένω, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα· πονηρὸς ἦ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβοάμου καὶ τὸν αὐτοῦ γιόμενω, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθ῾ω κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [i] αὐτῷ πέμψας [k] Ιηοῦν τὸν προφήτην, προεῖπε, "[l] Διαφθαρεῖν αὐτοῦ πᾶν [m] τὸ γένος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ιεροβοάμου κακοῖς, ἀπειέναι οἶκον [n] ἐξολέσθαι, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γιόμενος οὐκ ἠμείψατο τὴν ἀνδρεῖαν [o] τῷ δικαίως προσῆναι καὶ πλήθει καὶ εὐσεβῶς· ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ὅσοι τοιούτοις ἀγαθὸς, ἔπεσθαι τῷ Θεῷ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον Ιεροβοάμου ἐμιμήσατο, καὶ τὴν [p] ἀπολομένης τὸ σκείνου [q] ζῶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. πείσεσθαι δὲ ἔφασκεν εἰκότως τὰ ὅμοια συμφορᾶς αὐτὸν, ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῷ γιόμενον." Βασάνης δὴ, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τὴν γιεᾶς ἦλθε τοῖς τετολμημένοις, [r] ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ πρὸς τὰ παρωχημένων σκ ἐξ τότε γὰν μεταγνοήσας συγγνώμης πρὸς θεοῦ τύχῃ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἐπὰν πρὸς τὸ ἀπολάσωσιν ὡς ἀφαλείψεσι πρὸς τέλος ἐνεργοῦντες· ἕτω δὲ Βασάνης, προειρηκότ῾ω αὐτῷ ἐξ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις κακοῖς, ὀλέθρῳ γίνεται δὲ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς πρὸ [t] αὐτοῦ πόνοις προσετίθη. καὶ τελευτῶν τὴν στρατιὰν προσαλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλ῾ι τινὶ τῶν σκ ἀφανῶν [v] Ραμαθῶνι τέκνωμα, [x] σταδίοις ἀπεχούσῃ Ιεροσολύμων τεσσαράκοντα· καὶ καταλαβόμεν῾ω αὐτὴν, ὠχύρωσε, προδιεγνωκὼς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν Ασάνου βασιλείαν κακώσωσι.

δ'. Φοβηθεὶς δὴ Ασαν῾ω τὴν ἐπιχείρησιν ἐξ πολεμίου, καὶ λογισάμεν῾ω ὡς πολλὰ Διέφθειρε κακὰ [y] τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευόμενον πᾶσαν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, καὶ χρυσὸν ἐξ ἄργυρον, προσκαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι ἐξ [b] πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὴ τ῾ χρημάτων τὸ πλῆθ῾ω ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, Διαλύσας τὴν πρὸς τὸν [c] Βασάνην φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τὰς ἰδίας δυνάμεως, [d] σκέλευσε κακῶν αὐτάς. οἱ δὴ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν πορθοῦντες, τὴν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, καὶ [f] Δάνα, καὶ [g] Αβελλάνην, [h] καὶ ἄλλας πολλάς. ταῦτα

cilio ſibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, ſupra Hieroboamum ejuſque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, miſſo ad eum Jehu vate, prædixit, "ſe "totum ipſius genus exciſurum, & iiſdem cladi- "bus, quibus Hieroboami domum affecerat, per- "diturum eſſe: quod rex à ſe conſtitutus benefi- "cium non remunerarit, juſto pioque imperio po- "pulum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita "fecerunt, prodeſſet, deinceps Deo gratum erat) "ſed nequiſſimi Hieroboami mores imitatus fuerit; "cujus pereunte anima, ipſius in ſe ſuſcitavit im- "probitatem. præterea dicebat, cum illi ſimilis "exſtiterit, ſimilem calamitatem merito expertu- "rum eſſe." Baſanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipſi ſtirpique ejus univerſæ eventura eſſent, ob flagitia ab ipſo perpetrata; non tamen *ab iis* in poſterum deſiſtebat, ne pluribus ſceleribus cooperiri viſus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum ſe pœnitendo veniam à Deo impetraret: ſed quemadmodum ii qui propoſitis ſibi præmiis, poſtquam rei alicui ſtudere cœperint, ſine intermiſſione ei operam dant; ita & Baſanes, cum vates ei futura prædixiſſet, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis ſui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus eſt; & quotidie, ac ſi athletæ pro malitia perſonam geſſiſſet, ſuos pro ea labores intendebat. Poſtremoque, cum exercitum iterum eduxiſſet, aggreſſus eſt urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta ſtadiis ab Hieroſolymis diſſitam: eamque captam muniebat, quod ſecum jam ante ſtatuerat præſidium in ea collocare, ut ſui excurſionibus inde factis Aſani regnum infeſtarent.

Deus, miſſo Jehu vate, Baſani minatur. 3 *Regum*, c. 16.

Baſanes deterior factus eſt: & exercitum in Judæos educit. 2 *Paral.* c. 16.

4. Veritus autem Aſanus hoſtis motum conatumque, animoque verſans quam multa mala univerſæ ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet, miſit ad regem Damaſcenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus ſocietatem implorans, eumque iſtius, quæ à patribus illis ſecum interceſſit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & ſocietatem cum eo *arctiorem* iniit, dirempta quæ ei cum Baſane erat amicitia; miſſiſque militum ſuorum ducibus in illius ditionis urbes, juſſit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *ſcilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliaſque quamplurimas. Qua re audita, Iſraëli-

Aſanus à Damaſcenorum rege auxilium petit. 2 *Paral.* c. 16.

h Θαρσῇ πόλ῾ι] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσὰ habeamus ſine ulla varietate, placuit & hîc loci Θαρσῇ pro Θάρσῃ reſcribere. Θαρσάλη *Big.* & *Samb.* Θαρσήλη *Hen. Busb.* & *Vat.* Θερσᾷ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Euſebium* de *Locis Hebraïcis*, ν. Θαρτά & ν. Θερσά, atque *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. c. 13. p 314. HUDS Ex Syrorum pronuntiatione qui ר initiale mutant in Petocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

i Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis.*

k Ιηοῦν] Sic paſſim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιμοῦν in *Editis*: quo fere modo legiſſe videtur *Epiphan.* Ιοῦν *Big Samb. Gall* 1. & LXXII. Ιησοῦν *Gall.* 2. proculdubio pro Ιηοῦν. HUDS. Forte Ιοῦν vel Γιοῦν. Hebr. יהוא בן חנני LXX Ἰοῦν υἱὸν Ανανί. COCC.

l Δ αφθαρεῖν αὐτῶ] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Διαφθείρειν in in *Editis* & *Aliiſque.*

m Τὸ πᾶν,] Illud τὸ ex *MSS.*

n Ἐξολέσειν,] Ita in omnibus ἐξελάσαι in *Editis.*

o Τῷ δικαίως] Τῶ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἀπολομένης] Ἀπολωλυίης *Samb.*

q Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* niſi quod αὐτῷ pro αὐτῆ habeant *Big.* & *Samb.* & mox ἐπεδέξατο *Big.* & ἐπιδέξατο *Samb.* τὸ ἐκείνου τῶν ποιηρῶν ἐπιδεξάμ. εἰς πείραν ἦν ἥξειν in *Editis.*

r Οὐ πρὸς] Hîc vulgatam lectionem in omnibus ſequuti ſumus, niſi quod τύχῃ repoſuerimus pro τύχοι. locus eſt peturbatus in *MSS.* nam ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν δοκεῖν ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν δοκεῖν ἡσυχάσαι *Vat.* poſt ἡσύχασεν aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque reſpexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur; ſed* &c. mox, καὶ πρὸς τὰ παρωχημένα ὅτι μᾶλλον ἐκ τούτου ἦ γὰν [ἐκ ἐξ τότε γὰν *Big. Aliiſque.* ἐκ τούτου γὰν *Vat.*] μετανοῆσαι ὅπως συγγνώμης πρὸς ἐξ Θεοῦ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μετανοήσας καὶ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ' &c. *Vat.* μετανοῆσαι συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

s Ἐπὰν] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ' ἂν in *ceteris.*

t Αὐτοῦ] Ταύτου *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ραμαθῶνι] Ἀραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶνι *Gall.* 2. Ἀραμαθῶν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath.* Videſis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraïm.* vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & ſupr. lib. 5. c. 11. §. 1.. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

x Σταδίοις] Ita cum *MSS.* σταδίων in *Editis.*

y Τὸν ὑπ' αὐτῶ] Τὸν ὑπ' αὐτὴ βασιλευομένου ἅπασαν *Vat.*

z Καταλειφθεὶς] Καταληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Ραμαθῶνι] Hîc loci Αμαθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. ſupr. §. 3. SPANH.

b Πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damaſci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. XIX. 15. SPANH.

c Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis.* Βασσάνου paſſim *Vat.*

d Ἐκέλευσε] Sic *MSS.* ἐκέλευε in *Editis.*

e Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4 nam vox Ιωνὰν (quæ in *Editis* exſtat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωνάθαν) pro certo corrupta eſt: nec quidquam ſanius præ ſe ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon.*

f Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

g Αβελλάνην,] Αβελάνην *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλώνη, & Αβέλμα, & Αβελα, & Αβιλ, & Αβιλμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex se domum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abſtinuit; feſtinanterque *admodum* reverſus eſt, quaſi ſuis male multatis opem laturus & *auxilium*. Aſanus autem, ex materia ab eo ad exſtructiones parata, duas in eodem loco urbes validas exſtruxit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Maſpha. Nec poſtea quidem Baſani pertempus licebat expeditionem contra Aſanum ſuſcipere: nam morte fatali præventus eſt. In urbe quidem Tharſa ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnaſſet, perit; per inſidias cæſus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quoſdam ex equitibus ſuis, quibus perſuaſerat in eum impetum facere, apud Orſan diſpenſatorem ſuum epulantem interfecit, *quippe* relictum à ſatellitibus ſuis & ducibus. illi enim univerſi occupati erant in obſidione Gabathorum Palæſtinorum urbis.

Meritur Baſanes, & Elanus fit Iſraëlitarum rex. 3 *Regum*, c. 16.

VII. 5. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemiſſet, ipſe pro eo regnum occupat, omneſque ex Baſanis ſtirpe juxta Jehu vaticinium ad unum ſuſtulit. Eodem enim modo ipſius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exſtinctam eſſe *jam ante* ſcripſimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obſidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occiſi à ſe regnum invaſiſſet, & ipſe ducem ſuum Amarinum regem creat: qui motis caſtris à Gabathona ad Tharſam regiam proficiſcitur; & impreſſione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns deſolatam, in intimam Regiam ſe recipiebat: atque igne ei ſubjecto, ſeipſum cum ea concremavit, cum ſeptem *duntaxat* dies regnaſſet. Tum vero diviſus eſt Iſraëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii viciſſent, qui regnum huic deferri poſtulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Iſraëlitici* rex factus eſt. Anno autem regni Aſani trigeſimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: ſex quidem in Tharſa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipſe autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exſtructa urbe occu-

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 *Regum*, c. 16.

Zamares ſeipſum comburit. 3 *Regum*, c. 16.

Thabnæo occiſo Amarinus quiete regnum poſſidet. 3 *Regum*, c. 16.

Samariæ ædificatio. 3 *Regum*, c. 16.

ἀκέσας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τῆ μεν οἰκεδομεῖν ε ὀχυρὸν τὴν [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μὴ ἧ ταχεδῆς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανος ἧ ὁ τ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτῦ πρὸς τὴν οἰκεδομίαν ὕλης πόλεις ἀνῴκοδόμησεν ἐν αὐτῷ [k] τῷ τόπῳ δύο καρτερὰς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἧ [m] Μασφά. καὶ μὴ τοῦτο μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ ὑπὲρ Ασανου στρατείας, [n] ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών. καὶ θάπτεται μὲν ἐν [o] Θαρσῆ πόλει. παραλαμβάνει δὲ αὐτῦ τὴν ἀρχὴν παῖς [p] Ηλανος. ἔτος, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ· φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑπουλῆς [q] Ζαμάρη [r] τ ἱππάρχου τ ἡμισείας πέξεως. κατδωχηλευκότα γὰρ αὐτὸν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτῦ [s] Ορσα τἄνομα, πίσας ὑπισχνεῖται τ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπεκτόνε [t] δι' αὐτῶν, μεμονωμένον τ περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν ε ἡγεμόνων. ἔτυχε γὰρ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν [v] τ Γαβαθῶν ἐγένοντο τ Παλαιστίνων.

ε'. Φονεύσας ἧ τ Ηλανον ὁ ἱππαρχος Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει, καὶ πᾶσαν τὴν Βασανα γενεὰν κατὰ τὴν [x] Ιηῦ προφητείαν ἀναφθείρει. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ σωέβη τ οἶκον αὐτῦ πρόῤῥιζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ Ιεροβοάμου ἀφῃρέθημεν. ἡ ἧ πολιορκοῦσα τὴν [y] Γαβαθώνιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀπεκτόνει αὐτὸν ἔσχε τὴν βασιλείαν, καὶ [z] αὐτὴ τ ἡγούμενον αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ Γαβαθώνης ἀναζήσας τ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὶν παραγίνεται τὸ βασίλειον, καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει κρατεῖ. Ζαμάρης ἧ, τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ βασιλείων· καὶ ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέῤῥηξε δὲ εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαός· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἧ τ Αμαρῖνον. νικήσαντες δὲ οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνυσι τ Θαβναῖον, καὶ πάντος βασιλεύει ὁ Αμαρῖνος ἔτη ὀκτώ. [g] τριακοστῷ ἧ ἔτει τ Ασάνα βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνος ἔτη δώδεκα· τούτων τὰ μὲν ἓξ ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ ἧ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένῃ πόλει, ὑπὸ ἧ Ελλήνων Σαμαρείᾳ καλουμένῃ. προσηγόρευσε δὲ αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ ἧ τ ὄρους ἀποδομένου αὐτῷ, [l] ἐφ' ᾧ κατασκεύασε τὴν

HUDS. Inſr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αβιλαν ἧ τὴν Αυσανίᾳ, & lib. 20. c. 6. §. 1. σὺν Αβίλᾳ & ἄλλοις. lib. 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lyſaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ἐκ πόλεως Αβελᾶς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa καὶ ἄλλας πολλὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Ραμαθῶνα] Αραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Aramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μὲ γὰρ Γαβὰ ἐκ. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μιτασφὰ & Μιτασφᾶς. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

n Εφθάσθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών.] Morte præventus. Sic Pauſan. lib. IX. p. 575. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτὸς ἐν Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. ἐνίκα γὰρ εἱμαρμένον τὸ χρεών. & §. 5. ἄγει δὲ αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλει.] Ita ut ſupra p. 455. §. 3. reſcripſi. *Therſa* in in *Epiphanii* libris, Θερσᾷ LXXII. in *Editis Aliiſque* Αρσανῇ. forſan pro Θαρσανῇ.

p Ηλανος.] Ηλαὶ LXXII. *Elan* in quibuſdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Σαμάρῃ] Ita lego, quod in *Editis* ubique ſit Ζαμάρης. Ζαμαρεία & alibi Ζαμαρεος *Big.* & *Samb.* Ζαμβεία & mox Ζαμβείας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβεὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii.* זמרי *Hebr.*

r Τῆ ἱππάρχῳ] Dicitur *Interpretibus* LXXII. ὁ ἄρχων τ ἡμίσους τ ἵππου.

s Ορσα τἄνομα,] Quamvis in *Editis Aliiſque* ſit Ωσα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ορσα quod propius accedat ad *Hebraïcum* ארצא. Ολσα habent *Big.* & *Samb.* Ωλέα *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τὴν Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ Γαβαθώνης ἐγένοντο *Gall.* 2. Γαβαθῶνος hîc loci & alibi eadem forma reponendum eſſe volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηῦ προφητείαν] Ita viſum eſt (ita & *Coccejus*) reſcribere, cum apud LXXII. ſit Ιηὲ vel Ειηὲ. in *Editis* Γιωὲ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ιὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιὲης *Gall.* 2.

y Γαβαθώνη στρατιὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαώνης paſſim in *Editis Aliiſque.* Γαβαθωνίης *Big.* Γαβαθωλῆς *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. ſup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὐτὴ τ ἡγούμενον] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & pleriſque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβείαν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβεὶ LXXII. עמרי *Hebr.*

b Θαρσὶν] Θερσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾶ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תרצה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μυχέτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliiſque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* ſit *Thebni* ſive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in pleriſque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον reſcribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod ſæpe fieri ſolet in *MSS.* in *Editis* Θάμνον.

f Οἱ ἧ τὸν Αμαρῖνον.] Οἱ ἧ τ Ζαμβείαν *Vat.*

g Τριακοστῷ ἧ] Τριακοστῷ ἧ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim*:] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere neceſſe habeamus, vel aliquid relictum eſſe ſubaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidiſſe.

h Σεμαρεῶνι] Μαρείωνι in *Editis*, Μαρεώνῃ *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρείων *Vat.* & in *S. Literis*, 3 *Reg.* c. 16. v. 24. ἐκτήσατο τὸ ὄρος τὸ Σεμηρὼν παρὰ Σεμὴρ ἧ κυρίᾳ ἧ ὄρους. unde Σεμαρεῶνι reſcribendum cenſui, aut cum *Schotano* Σαμάρωνι. HUDS. Schimron Meron ita jungitur in Joſua. REL. *Gen.* Μαρείωνι *Græcis* Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένῃ] Illa λεγομένῃ πόλει addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σαμαρεῶνα,] Σαμάρειαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Εφ' ᾧ κατεσκεύασε] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

m Σε-

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Αχαβος.

ε'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἀπιστοφιλὲς ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ σφοδρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασαν[r] δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα γῆρας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προήχθη γήρας, καὶ παρεφθάρη καὶ ἐν ἀρχαῖς ἔτους [s] ὁμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφατης, ἐκ γυναικὸς [v] Αβίδους τὸ γένος γεγωνυίας. τοῦτον μιμητὴν Δαυὶδ τοῦ προπάππου κατά τι ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου τοῦ βασιλέως ὑπὲρ νοῦν [x] καταπείγει λέγειν.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, nisi quod illis fuerit sceleratior. omnes enim magnopere studebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia superstes esset relictus. Quin & hic diem suum obiit Samariæ: eique *in regnum* succedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Israelitarum rex. 3 Regum, c. 16.*

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas respicit; utque bonos quidem amore prosequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Israëlitarum enim reges propter flagitia *sua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe etiam illorum excisa. Asanus vero Hierosolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *suam* & justitiam ad summam vitâ beatâ provectus est senectutem; annoque regni sui uno & quadragesimo felici fato obiit. ipsoque defuncto imperium suscepit filius *ejus* Josaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *suis* omnes existimarunt proavum *suum* Davidem imitatum esse in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem spectant, jam non necesse habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαβος, γήμας Ιεζαβέλλω, ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραξεν· οἷά τε συνέβη τῷ Ναβάθῳ.

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, sceleratior exstitit omnibus ante eum regibus. quæ ab eo gesta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accidebant.

Ο δὲ Αχαβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατῴκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν ἐπὶ ἔτων εἴκοσι δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπένοησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μᾶλλον τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ ἔτους [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας, προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα παράδοξα [b] προσεμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα [c] θυγατέρα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἧς [f] Ιεζαβέλη τὸ ὄνομα. ἀφ' ἧς τὸν ἴδιον αὐτῆς θεὸν προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρόν· εἰς τοσοῦτον δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πέπτωκεν, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσιν, [k] οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δ' ὁ βασιλεὺς πολλὰς τοιούτους ἀεὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

Achabus Ifraëlitarum rex habitabat quidem in Samaria, regnum vero tenebat annos duos & viginti: nihil de institutis priorum regum immutans, præterquam in iis quæ ipse in pejus, immani nequitiæ deditus, excogitavit: omnium illorum facinorum nefariorum & *graviam* in Deum contumeliarum factus imitator, atque præ cæteris Hieroboami sceleris æmulus. Nam & vitulas, ab illo fictas formatasque, adoravit: & alia adhuc magis absurda commentus est. In matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyriorum & Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela; à qua patrios didicit illius deos colere. Erat autem mulierula animi irrequieti & magnæ audaciæ: atque in tantam petulantiam & insaniam prolapsa est, ut & templum Tyriorum deo, quem Belum vocant, ædificaret, & lucum omnis generis arborum plantaret. porro & sacerdotes & falsos vates huic Deo instituit. Quin & rex ipse tales quamplurimos circa se habebat, amentia & improbitate omnes ante se *reges* supergressus. *Achabus nequitiæ deditus. 3 Regum, c. 16.* *Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux. 3 Regum, c. 16.*

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciasse, "quod neque "plu- *Elias siccitatem minatur. 3 Regum, c. 17.*

---

[m] Σεμάρ.] Σωμάρ *Big.* Σίμερ *Samb. Hen. & Gall. 1. 2.* Σαμάρ *in Editis.* Si quis Σιμὼν malit, non repugnabo.

[n] Ἑλεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* ἐλθεῖν *Bas. Samb. Alique.* HUDS. *Gelenius* sic legendum putavit: ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀνελεῖν. COCC.

[o] Ὑπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολείπειν in *Editis.*

[p] Διὰ τὴν παρανομίαν] Διὰ τὰς παρανομίας *Vat.*

[q] Ἠρέθησαν,] Εὑρέθησαν *Bas. Samb. Alique.*

[r] Δι' εὐσέβειαν] Καὶ ante δι' εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

[s] Εὐμοίρως] Εὐμοιρεῖ ἢ ἐχρήσατο &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

[t] Ο υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

[v] Αξίδας] Γαβαζῆς solus *Vat*

[x] Καταπείγει λέγειν.] Οὐ κατεπείγει νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

[y] Κατῴκει μὲν] Ita *MSS* κατοικεῖ in *Editis.*

[z] Κινήσας] Καινίσας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

[a] Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς è *Cod. Vat.*

[b] Προσεμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐμηχανήσατο in *Editis.*

[c] Θυγατέρα] Θυγατέρα μὲν Ιεβούλου *Vat.* Θυγατέρα μὲν Ιεμμάλου (pro Ιεβούλου) *Big. & Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθεβαὰλ LXXII. sunt qui Εἰθωβάλου malint hic loci, prout in *Gall. 2.*

[d] Ιθοβάλου δὲ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidoniorum tantum dicitur, 1 Reg. XVI. 31. SPANH.

[e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex solorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

[f] Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat.* Ιεζάβελ in *Editis Aliisque.*

[g] Τολμηρόν·] Πονηρὸν, & mox ἀσέλειαν καὶ μ. solus *Vat.*

[h] Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. XVI. 31. 33. SPANH.

[i] Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Βὴλ in *Editis.* Βὴλ *Hen.* & *Bush.* Βῆλα *Samb.* Βῆλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

[k] ὨΙκοδόμησε,] Est qui malit οἰκοδομῆσαι, & dein καταφυτεύσαι. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

[l] Δ' ὁ βασιλεὺς] Illud ὁ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[m] Ὑπερβεβηκὼς] Ὑπερβεβληκὼς *Big.* & *Samb.*

[n] Δή τις] Ita cum *Vet. Interpr.* ὁ in *reliquis.*

[o] Ἐκ πόλεως] Ἐκ Θισβῶν τῆς Γαλααδ in LXXII.

"pluviam per hos annos daturus sit, nec rorem "immissurus in terram illam, donec ille ipse com- "pareret." Cumque hæc jurejurando firmasset, versus plagam australem concessit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi suppeditabat: nam corvi cibum ei quotidie afferebant. Sed cum *aliquanto post* aruisset fluvius, quod non pluebat, jussu Dei ad urbem Sarephtham proficiscitur *vates*, non procul à Sidone ac Tyro *sitam*, nam media interjacet: fore enim ut illic inveniret mulierem viduam, quæ eum esset alitura. atque ubi non longe à porta aberat, cernit *ibi* mulierem operariam ligna colligentem. Cum autem Deus ei significasset, hanc esse illam quæ ei victum ministratura esset, propinquior factus eam salutavit, & obsecravit ut *sibi* paulum aquæ afferat ad bibendum; illamque *prompte* euntem cum revocasset, jussit ut panem etiam secum ferat. Illa vero cum jurasset nihil sibi domi esse præter unum farinæ pugillum & paulum olei, seque collecto uno aut altero ligno abire, ut subacta farina sibi ac filio panem conficiat; quem ubi comedissent fame absumptos iri dicebat, quandoquidem nihil aliud superesset: atqui, bono animo, inquit, abi, etiam lætiora sperans; & primum mihi paululum paratum affer. nam tibi prædico, non ante vel istius vasis farinam consumptum iri, vel amphoræ oleum *defecturum esse*, donec à Deo pluerit *in terram*. Ubi hæc dixerat vates, *illa* domum se recepit, jussisque obsequuta est: atque *inde* & ipsa *sibi* habebat, & filio pariter ac vati victum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, donec siccitas esse desierit. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander; qui, dum res gestas Ithobali Tyriorum regis narrat, sic loquitur: "pluviarum sub eo de- "fectus erat à mense Hyperberetæo ad Hyperbere- "tæum sequentis anni. illo vero suppliciter Deum "precato, magna vis tonitruum insequuta est. "Hic urbem Botryn in Phœnice condidit & Au- "zam in Libya." Et hæc quidem Menander, siccitatem indicans quæ sub Achabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios regnavit Ithobalus, in Commentarios suos retulit.

Elia cibum afferunt corvi. 3 *Regum*, c. 17.

Hospitio excipitur à vidua Sarephthana, cui farina & oleum perpetuatum. 3 *Regum*, c. 17.

Menander Historicus.

3. Mulier autem *illa*, de qua paulo ante diximus, quæ vatem aluit, cum filius ejus in morbum incidisset, ita ut animam efflaret & mortuus videretur, lamentans & manibus semet tundens & voces quas dolor exprimebat emittens, vatis ad se adventum in culpam convertebat, quasi peccata ipsius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero bono animo esse hortabatur, sibique filium suum tradere: illum enim ipsum vivum redditurum esse. Quem cum tradidisset, *acceptum* in cubiculum sustulit, in quo ipse versari solebat, eoque in *suo* cubili collocato, ad Deum exclamavit, haud meritam gratiam mulieri retulisse, quæ ipsum hospitio exceperat & aluerat, filium ei eripiendo. orabatque ut animam in puerum remigrare faceret, ipsique vitam restitueret. Deo itaque matris quidem *fortis* miserto, motoque desiderio etiam vati gratificandi, ne *ad* eam ipsius malo videretur

Elias viduæ filium in vitam reducit. 3 *Regum*, c. 17.

"ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς "τὴν χώραν, εἰ μὴ φανείη αὐτός." ὁ τύραννος ἐπομό- "σας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πιόμενος "ἀφ' ἑαυτοῦ χάραξιν τινὶ τῶν Ἀβαρειτῶν, ἐξ ἧς ἐτύγχα- "νεν· [p] τῷ γὰρ τροφεῖ αὐτοῦ καθ' ἡμέραν κόρακες προσ- "έφερον. ἀναζηραναθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, "εἰς [q] Σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἀπῴκει τῶν Σιδωνίων καὶ Τύρου, "μεταξὺ γὰρ κεῖται, ἀφ' ἧς γίνεται, τοῦ Θεοῦ κελεύσαν- "τος· ἐνῆσαν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τρο- "φάς. ὧν δ' οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ὁρᾷ γυναῖκα [r] χερ- "νῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος "τοῦτο εἶ- "ναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν ἀφορέφειν, προσελθὼν ἠσπά- "σατο, καὶ κομίσαι ὕδωρ [s] παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ· καὶ "πορευομένης μεταπαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέ- "λευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου "φάκελον καὶ [t] ὀλίγον [v] ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεγμέ- "νην τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ "ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέ- "τι μηδενὸς ὄντος, ἔλεγεν· ἀλλὰ θαρροῦσα, εἶπεν, "ἄπιθι, καὶ τὰ χρείαν παρεσδοκᾶσι, καὶ ποιήσασα πρῶ- "τον ἐμοὶ [x] βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοι, μηδέ- "ποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρων σκεῦος τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίᾳ "τὸ κεραμίον, μέχρις ἂν [y] ὗσῃ ὁ Θεός. ταῦτ' εἰπόν- "τος δὲ προφήτου, πεισθεῖσα πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ "εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει "τοῦ Ἀβαροφῆ καὶ τοῦ προφήτου. ἐπέλιπε δ' οὐδὲν [z] αὐ- "τοὺς τούτων, ἄχρις ἧς καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνη- "ται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ [a] Μένανδρος ἐν τοῖς "[b] Ἰθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ὧδε· "[c] ἀβροχία τε ἐπ' [d] αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ μὲν Ὑπερβερε- "ταίου μηνὸς ἕως δὲ ἐχομένου ἔτους Ὑπερβερεταίου. ἱκε- "τείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβλη- "κέναι. ὅστις πόλιν Βότρυν ἔκτισε τῇ ἐπὶ Φοινίκῃ, "καὶ [e] Αὔζαν τῇ ἐν Λιβύῃ." καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τῷ ἐπ' Ἀχάβου ἡγουμένῳ ἀνομβρίαν, κατὰ γὰρ καὶ [f] τοῦτον καὶ Ἰθώβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, [g] ὁ Μέναν- δρος ἀναγέγραφεν.

γ'. Ἡ δὲ γυνὴ, περὶ ἧς πρὸ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸν προ- φήτην Ἀβαρεφθᾶ, τὸν παῖδος αὐτῇ καταπεσόντα εἰς νόσον, ὡς δὲ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι δόξαι νεκρὸν, ἀνα- κλαιομένη [h] καὶ τὸν χεροὶν αὐτὴν αἰκιζομένη, καὶ φωνὰς οἵας εἰκὸς ἐξηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, καλοῦσά τε παρ' αὐτὴν παρουσίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαιεν τὰς ἁμαρ- τίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τὸν παῖδος τεθνηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν δὲ προσδοκῶσαν τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶν- τα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. προσδόκησε [i] οὖν βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τῆς κλί- νης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην δὲ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς [k] ἀφαιρη- σόμενον. ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παι- δὶ, καὶ προσχεῖν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ Θεοῦ κατοικτήρη- σαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ τῷ προφή- τῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ πα- ρεῖναι,

p Τῷ γὰρ τροφεῖ] Τῷ μὲν γὰρ τρ. *Vat.*

q Σαρεφθὰ πόλιν] *Al.* Σαρεφθάν.

r Χερνῆτιν] *Al.* χερνήτιν. id est, πτωχὴν ἐκ χωρὶς ζῶσαν, ut in ora *Big.* HUDS. Conf. lib. VI. supr. Cap. 14. §. 3. SPANH.

s Παρεκάλεσεν] Sic in *MSS.* παρεκέλευσεν in *Editis.*

t Ὀλίγον ἔλαιον,] Sic οἶνον ὀλίγον Paulus commendat, quod alii *vinum* reddunt *exiguarum virium.* REL.

v Ἔλαιον,] Ὀλίγον ἐλαίᾳ *Vat.*

x Βραχὺ κόμισον.] Ita plerique *MSS.* βραχὺ in *Editis.* βρα- χύ τι *Gall.* 2.

y Ὑσῃ ὁ Θεός.] Ὑσῃ ὁ Θεὸς *Gall.* 1. 2.

z Αὐτοὺς] Ita *Samb.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

a Μένανδρος ἐν τοῖς Ἰθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Conf. sup cap. 5. §. 3. SPANH.

b Ἰθωβάλου τοῦ Τυρίων βατιλέως πράξεσι,] Ἰθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ηθωβάλου *Gall.* 2. Εἰθωβάλου in *lib.* 1. c. *App.*

c Ἀβροχία] Ἀβροχία Callimach. H. in JOV. v. 19. ἔτι ἄβρο- χος ἧς ἅπασα Ἀρκαδίη· SPANH.

d Αὐτοῦ ἐγένετο,] Αὐτοῦς *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Epiphan.*

e Αὔζαν τῇ] Sic *Vat.* & *Gall.* 2. Αὐζάτῃ ἐν Λ. in *Editis.* Αὔζαν τῇ *Big Samb.* & *Gall.* 1.

f Τοῦτον] Ita ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis Aliisque.*

g Ο Μέναδρος] Ita in *Editis Aliisque.* ὁ μὲ Μεναιδρος *Big.* & *Samb.*

h Καὶ ταῖς χερσὶν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerant καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὴν αἰκιζομένη.

i Οὖν βασάσας] Vocem αὐτῆς, quæ post ἐν reperitur in *Editis*, non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Ἀφαιρησόμενον.] Ita in *Editis Aliisque.* ἀφαιρεσόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Καὶ

ρᾶναι, ὥσθ' πᾶσαν ἐυδοκίαν ἀνεῖωσεν. ἡ δ' Ὀχαζίᾳ τῷ προφήτῃ · [l] καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται.

δ'. [m] Χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντι, ὥσθ' γίνεται πρὸς Ἀχαβον τ̃ βασιλέα, κ̃ βέλησιν τ̃ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τ̃ γενησόμενον ὑετόν. λιμὸς γὰρ τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τ̃ ἀναγκαίων ἀπορία, [n] ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους [o] αὐτῶν στενάζειν, ἀλλὰ κ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις κ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν [p] ἀναδιδόναι. τ̃ οὖν [q] ἐπιμελόμενον αὐτοῦ τ̃ κτημάτων [r] ὁ βασιλεὺς καλέσας Ὠβεδίαν, ἀπέναι βέλεσθαι πρὸς αὐτὸν εἶπεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τ̃ ὑδάτων κ τὰς χειμάρρους, ἵν' εἴ πῃ παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτην εἰς τροφὴν [s] ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. [t] καὶ πρεσβεύσας κ̃ [tt] πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰς ζητήσοντας τ̃ προφήτην Ηλίαν, ἀφ' ὑρῶν, σωσέπεσθαι [v] ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν [x] αὐτοῖς, μερισάμενοι τὰς ὁδούς, ὅ, τι Ὠβεδίας κ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν τ̃ ὁδῶν. συνεβεβήκει δ', καθ' ὃν Ιεζαβέλη ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τριάκοντα ἑκάτερον ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον κ ὕδωρ. μονωθεὶς δ' [y] αὖ ἀπὸ τ̃ βασιλέως Ὠβεδίας, συνιόντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ηλίας· καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τ̃ βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε κ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δέ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τ̃ ἀποκτεῖναι ζητεῖται, καὶ πᾶσαν ἐρευνήσασθαι [z] γῆν, πέμψειν [a] αὐτὸν, ἐλέγχων, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν, εἰς ὃν σὺν ἀπέστειλε τοὺς ἀνάξοντας, εἰ λάβοιεν, ἐπὶ θανάτῳ; καὶ γὰρ ὀλιγωρῶν πρὸς αὐτὸν ἔφασκε, μὴ τ̃ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον [b] ἀπέλθοι τόπον· εἶτα διαμαρτὼν αὐτοῦ πέμψαντος τ̃ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνοι. προσοιεῖν [c] οὖν αὐτὸν τ̃ σωτηρίας παρεκάλει, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοτίχους αὐτῷ ἀπιστίαν λέγων· ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, Ιεζαβέλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀνηρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς κ τρεφομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τ̃ βασιλέα, δοὺς αὐτῷ [cc] πίστις ἐνόρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον Αχάβῳ φανήσεται τὴν ἡμέραν.

ε'. Μηνύσαντος δ' τῷ βασιλεῖ τ̃ Ὠβεδίου τ̃ Ηλίαν, ὑπαντιάζει ὁ Αχαβος· [d] καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ [e] τ̃ Ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ [f] τ̃ ἀκαρπίας [g] αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' ἥδεν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικὰς [h] εἰσενηνοχότα τῇ χώρᾳ θεὰς, καὶ τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότα, [i] καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον. νῦν μέντοι γε ἀπελθόντα κέλευε πάντα τ̃ λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ [k] καὶ τ̃ γυναικὸς, εἰπὼν ὅσους τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, καὶ τοὺς τ̃ ἄλσεων προφήτας, ὡς πεντακο-

accessisse, præter omnem exspectationem revixit *puer*. Illa vero vati gratias agebat; & tunc *se* clare intellexisse dicebat, Deum cum illo colloqui.

4. Brevi post tempore ad Achabum regem, Deo ita volente, proficiscitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum vero fames totam regionem infestabat & magna rerum *ad victum* necessariarum penuria, ut non solum homines earum inopia laborarent, sed & equi & alia jumenta, terra illis quæ ad pastum facerent præ siccitate non edente. Rex igitur vocato Obedia, rerum suarum procuratore, ipsi dicebat, se velle ut ad fontes fluviorum abiret & torrentes, atque ita, si forte gramen istic inveniretur, illud demessum in jumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem misisset qui Eliam vatem perquirerent, nec tamen reperisset, jussit ut eum etiam ipse comitaretur. Itaque cum illis iter corripere placuisset, terram obeundam ita diviserunt, ut Achabus una, Obedias altera via seorsim iret. Acciderat autem, dum Jezabela regina in vates cædibus sæviret, ut iste centum vates in speluncis subterraneis abditos pane & aqua *aliquandiu* sustentaret. Tum vero Obediæ, à rege digresso, obviam factus est vates Elias: & percunctatus cum quis esset, agnitum adoravit. Vates autem ipsi præcepit ut regem adiret, eique diceret, quod coram se sisteret *Elias*. At ille, quid in te peccavi, ajebat, aut commerui, ut me ad eum mittas qui te ubique gentium ad necem quæsivit? an hoc ipsum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiserit, qui te deprehensum, ut mortem oppeteres, *ad eum* adducerent? Etenim se cavere, illi dicebat, ne, postquam Deus ei apparuerit, se alio transferat: atque ita ipse, cum regis jussu missus ab illo aberrarit, & is nusquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obsecrabat ut ipsius salutis rationem haberet, commemorans etiam quam sui similium studiosus fuerit: ut *scilicet* centum vates, aliis omnibus à Jezabela occisis, exitio eripuerit, quos etiam & adhuc clam servat alitque. At vates contra præcipiebat, ut nil metuens regem adeat, fide jurejurando data, se illa die pro certo in Achabi conspectum venturum.

Deus mandat Eliæ ut Achabum adeat. 3 Regum, c. 18.

Obedias, vatum amicus, occurrit Eliæ atque ab eo jubetur adventum suum Achabo nunciatum ire. 3 Regum, c. 18.

5. Postquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is esset qui Hebræorum populum afflixerat, & sterilitatis auctor exstiterat? Ille vero, nihil *ei* subblandiens, ipsum ajebat genusque ipsius mala omnia *genti* intulisse, ut qui Deos alienos in regionem invexerat eosque coluerat, proprio illorum Deo, qui solus est Deus, relicto, & ne minima quidem ejus cura habita. Cæterum nunc ut abiret, jussit, totumque populum in montem Carmelum ad se convocaret, simulque suos & uxoris vates, dicto etiam quot numero essent, ac præ-

Eliæ obviam fit Achabus: atque ratis jussu populum convocat.

l Καὶ τότε σαφῶς] Εγνωκα ὅτι συ ἄνθρωπος Θεοῦ καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν. LXXII. 2 *Regum*, c. 17. v. 24.

m Χρόνῳ δ'] Μετ' ἡμέρας πολλὰς LXXII.

n Ὡς μὴ μόνον] Illud ὡς ex *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

o Αὐτῶν στενάζειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Vat.* ἄρτων in *Editis Aliisque.*

p Ἀναδιδόναι.] Eo modo in *MSS.* ἀποδιδόναι in *Editis.*

q Ἐπιμελόμενον] Sic *Big. Samb.* & *Busb.* ἐπιμελώμενον *Hen.* ἐπιμελωμένου in *Editis Aliisque.*

r Ὁ βασιλεὺς] Ita cum *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* nisi quod Αὐδίαν pro Ὠβεδίαν in *aliquibus*, & ἀπεῖναι pro ἀπιέναι in *aliis.* προσκαλεσάμενος ὁ βατιλεὺς, ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς in *Editis.*

s Ἀμησάμενοι] In omnibus *MSS.* ἀμησάμενοι (ut & *Cocc.* & *Spanh.* emendantibus) aut ἀμησάμενοι. in *Editis* perperam ἀμισάμενοι.

t Καὶ πρεσβεύσας] Ita in *Editis.* καὶ πρεσβεύσαντα κ̃ π. τ. οἰκ. τ. ζ. τ. πρ. Ηλίαν, ἀφ' ὑρείνου, συνέπεσθαι in *MSS.* Incertum quam lectionem sequutus sit *Epiphanius*, qui vertit; *qui dum misisset in cunctum orbem terrarum ad quærendum prophetam Eliam, nec invenisset, præcepit* &c.

tt Πᾶσαν τὴν οἰκουμένην] Hinc evidenter patet, quomodo sumi debeat simillima locutio in celebri isto loco Lucæ cap. 2. v. 1. videlicet de Orbe Romano, sicut hic de Judæo. HAV.

v Ἐκέλευσε] Δὲ inter συνέπεσθαι & ἐκέλευσε inserunt quidam *MSS.*

x Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αὖ ἀπὸ] Αὖ deest in *Cod. Vat.* ut & mox αὐτῷ.

z Γῆν,] Κατὰ ante γῆν delevimus auctoritate *MSS.*

a Αὐτὸν, ἔλεγεν,] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa αὐτὸν ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν desiderantur in *Editis.*

b Ἀπέλθοι τόπον·] Ἀπέλθῃ *Big.* & *Samb.*

c Οὖν αὐτῷ] Αὖ αὐτῷ *Samb.*

cc Πίστεις ἐνόρκους] Homerus Iliad. lib. 2. v. 124. Ὅρκια πιστὰ ταμόντες. HAV.

d Καὶ διήρετο] Καὶ ἤρετο *Vat.*

e Τῶν Ἑβραίων] *Al.* τ̃ Ἑβρ. & τ̃ τ̃ Ἑβρ.

f Τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονὼς.] Ἀκαρπίαν supra lib. 2. c. 5. §. 6. λίμον Αἰγύπλῳ καὶ ἀκαρπίαν &c. Æschyl. Eumenid. v. 804. μηδ' ἀκαρπίαν τάξῃτ'. SPANH.

g Αἴτιος τῇ γῇ ὤφ. *Vat.*

h Εἰσενηνοχότα] Ita ex *MSS.* in *Editis* εἰσενηνοχότας, & dein σεβόντας & ἀπολελοιπότας & ἀπειλθόντας.

i Καὶ μηδεμίαν] Illa καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον ex *MSS.*

k Καὶ τ̃ γυναικὸς] In *Editis* καὶ τὰς τ̃ γ. verum τὰς delevimus auctoritate *MSS.*

præterea lucorum vates, homines circiter quadringentos. Ubi vero omnes à rege acciti ad montem jam dictum convenerant, Elias vates in medio illorum conſtitit, &, quouſque, inquit, dubiis animis ambiguaque ſententia vitam agetis? Si quidem patrium Deum verum & ſolum *Deum* eſſe exiſtimarint, ut illum ſequerentur ejuſque mandata, hortabatur; ſin vero hunc pro nihilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, oportere ſe cultum illis tribuere, ſuadebat ut iſtis adhærerent. Populo autem nihil ad hæc reſpondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum ſuique vim & potentiam, cum is ſolus ejus vates ſupereſſet, illi vero quadringentos haberent, ut ipſe bovem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne ſubaccenſo, atque illos, cum eadem feciſſent, deos ſuos invocarent ut ligna velint accendere. hoc enim facto, veram Dei naturam dignoſci poſſe. Cum autem hæc ſententia *omnibus* placuiſſet, præcepit Elias, ut vates iſti, bove delecta, priores rem ſacram facerent ſuoſque Deos invocarent. Poſtquam vero precibus & invocationibus nihil profecerant vates qui hoſtias obtulerant, Elias perideriſum eos hortabatur, ut magna voce ad Deos *ſuos* clamarent: aut enim eos aliquò profectos eſſe, aut forte dormire. Illis autem à diluculo uſque ad meridiem hoc ipſum facientibus, & ſeipſos more patrio gladiis & lanceis ſecantibus, cum jam ipſe victimam mactaturus eſſet, illis quidem juſſit ut ſecederent, populo vero ut propius accedentes ipſum obſervarent, ne clam ignem lignis injiceret. at poſtquam illi acceſſerunt, acceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi Hebræorum, ex illis erexit altare, & circa id alveum fodit bene profundum. Cumque fruſta *lignorum* in ara ſtruxiſſet, mandavit ut quatuor hydrias aqua ex fonte repletas in altare effunderent, uſquedum circa illud redundaret, ita ut totus alveus aqua è fonte ſuppeditata impleretur. His peractis, Deum cœpit orare & ad ipſum clamare; ut etiam populo, qui jam diu erraverit, ſuam oſtenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapſus, populo inſpectante, in aram cecidit, & hoſtiam abſumpſit, ita ut etiam aqua concremaretur & locus fieret aridus.

Accitis etiam falſis vatibus, periculum facit Elias, quis verus ſit Deus.

Illi, fruſtra conſumptis invocationibus, Dei ſui imbecillitatem tacite fatentur. 3 *Regum*, c. 18.

Deus, ab Elia invocatus, igne cœlitus immiſſo vim ſuam & potentiam palam facit. 3 *Regum*, c. 18.

6. Cum autem hoc vidiſſent Iſraëlitæ, in terram procidebant, unumque Deum adorabant, & maximum & ſolum verum *Deum* appellantes, alios vero *tantum* nomina *eſſe* à prava & ſtulta *hominum* opinione conficta. Tunc & vates ſuos comprehenſos necarunt, id quod fieri juſſerat Elias. Deinde *is* regem monebat, ut abiret ad prandium, cætera nihil ſolicitus: brevi enim viſurum eſſe Deum *in terram* pluere. Et quidem Achabus diſcedebat: Elias vero in verticem Carmeli aſcendit, & cum humi deſediſſet caput genibus applicuit, juſſitque famulum ut conſcenſa quadam ſpecula mare aſpectaret, & indicaret ſicubi nubem excitari viderit. nam ad id temporis cœlo eſſe ſudo & ſereno contigit. At

Populo Deum ſuum agnoſcente, falſi vates comprehenſi Eliæ juſſu necantur. 3 *Regum*, c. 18.

Elias de pluvia venturâ Achabum monet. 3 *Regum*, c. 18.

σίας τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Αχάβος ἀφικόμενος, καθεὶς αὐτῶν ὁ προφήτης Ηλίας μεταξύ, μέχρι ποτὲ διηρημένους αὐτοὺς τῇ ἀμφοίᾳ καὶ τῇ δόξαις οὕτως βιώσειν ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ καὶ τὴν ἐντολὰς αὐτοῦ παρεύῃ· μηδὲν δὲ [1] τοῦτον ἡγουμένους, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ὑπολαμβάνοντας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε κατανοῆσαι. εἰ δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινομένου, ἠξίωσεν Ηλίας, πρὸς ἀφάτειαν τὴν τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχὺν καὶ τὴν ἰδίαν, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσας [m] ἐπιθεῖναι [n] ξύλοις, πυρὸς οὐχ ἁπτομένου, κἀκείνους [o] ταὐτὰ ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γινομένου δὲ τούτου, μαθήσεσθαι τότε τὸν ἀληθῆ φύσιν καὶ θεόν. ἀρεσάσης δὲ τὴν γνώμης, ἐκέλευσεν Ηλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπήνυτο τῆς [p] εὐχῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ Ηλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τῆς δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο [q] ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ [r] τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σειρομάσταις κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, [s] μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτόν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. εἰ δὲ ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, [t] κατὰ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῶν Εβραίων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς σχίζας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς κρήνης ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς [v] ὑπερβαλεῖν αὐτὸ καὶ τὴν [x] δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὐχεσθαι τῷ θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολλοῦ ἤδη χρόνου λαῷ φανερὸν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ [y] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβεῖν καὶ τὸ ὕδωρ καὶ [z] ψαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον.

ς'. Οἱ δ' Ισραηλίται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ [a] προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον [b] καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους [c] ὀνόματα καὶ [d] φαύλης καὶ ἀνοήτου δόξης πεπλημένα. [e] συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλία τοῦτο ψηφισαμένου. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. καὶ ὁ μὲν Αχαβος ἀπηλλάγη. Ηλίας δὲ ἐπὶ τὸ [f] ἀκρωτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν· καὶ [g] ἰδὴ νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φέρ-

l Τοῦτον] Τούτων legit *Vet. Int.*
m Επιθεῖναι] Ita in *MSS.* ἐπιθεῖσαι in *Editis.*
n Ξύλοις,] Τοῖς ξύλοις *Vat.*
o Ταὐτὰ] Sic *MSS.* ταῦτα in *Editis.*
p Εὐχῆς] Αὐτοῖς post εὐχῆς inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*
q Ποιούντων] Ποιησάντων ſolus *Vat.*
r Τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σειρομάσταις κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *& ſemetipſos cultris & gladiis incidentibus, & nihil agentibus.* HUDS. Cultris & parvis lanceis corpora ſua incidentes ſacerdotes Jezabelis. *Nota* idem factum in ſacris Mithræ. SPANH.
s Μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Μέλλων δ' αὐτὸς *Vat.*
t Κατὰ φυλὴν] Mallem cum *Zonara* καθ' ἑκάστην φυλήν.
v Υπερβαλεῖν] Sic *MSS.* ὑπερβάλλειν in *Editis.*
x Δεξαμβλὴν] Εν κύκλῳ ἣ διορύξας, δοχεῖον ἐποίησεν ὕδατος, τοῦτο ἰ δὲ Εβραῖος θαυλὰ προσηγόρευσε, ὁ δὲ Ιώσηπος δεξαμβλήν. *Theodoret.* ad 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. ιη'.
y Εκ δὲ οὐρανοῦ,] Εξ οὐρανοῦ *Vat.*
z Ψαφαρὸν] Αὐχμηρὸν in ora *Codd. Gall.* 1.
a Προσεκύνουν] Προσεκύνουν ἕνα ἢ Θεὸν *Vat.*
b Καὶ ἀληθῆ μόνον] Καὶ ἀληθινὸν ἀποκ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μέγιστον, μόνον, καὶ ἀληθῆ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& adoraverunt unum Deum, maximum, ſolum, verumque proclamantes.* Επεσον ἐπὶ τὴν γῆν, ἕνα Θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ἐπικαλοῦντες. *Zonar.* HUDS. Αληθινὸν MS. Cæterum confer, οἱ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν Johann. 17. 3. REL.
c Ονόματα] Nihil erant præter nomina: ideo Apoſtolus dicit ὅτι εἴδωλον οὐδέν ἐστι, nil niſi nomen eſt. REL. Adde quæ notavimus ad Tertulliani Apol. p. 124. HAV.
d Φαύλης] Φαύλης ſolus *Vat.*
e Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν,] Id factum, mactatos nempe Achabi Prophetas Eliæ tribuit Scriptura 1 Reg. XVIII. 40. SPANH.
f Ακρωτήριον] Ακρον ſolus *Vat.*
g Ιδὴ νεφέλην] Ita cum *MSS.* ἤδη *Baſ.* εἰδὴ *Gen.*

h Κα-

φεύζειν αὐτόν. μέχρι γὰρ τότε [h] καθαρὸν εἶναι σωίζεσθαι τῷ ἀέρι. ἔπειτα δὲ ἀναβάντα, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντα. ἕβδομον ἤδη βαδίσας ἑωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τὸ τοῦ ἀέρος, καὶ σμικρὸν ἴχνος ἀνθρωπίνου. ὁ δὲ Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Αχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς [i] Ιεσρεήλαν πόλιν ἀπῄγγειλεν. μετὰ δὲ πολὺ τοῦ ἀέρος [k] ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε [l] λάβρον ἐπιγενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς [m] Ιεσρεήλας [n] Ιζάρα πόλεως συνέδραμε.

ζ. Μαθοῦσα δὲ ἡ [o] Αχάβου γυνὴ Ιεζαβέλη τότε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ηλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας [p] αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτόν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὲ ὁ Ηλίας, φεύγει εἰς πόλιν [q] Βηρσουβεὲ λεγομένην· ἔστι δ' αὕτη τῆς χώρας τῆς [r] τῶν Ιούδα φυλῶν ἐχόντων καὶ τῶν [s] Ιδουμαίων γῆν· καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δὲ ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ κρείττων [t] εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείρας δέ τις αὐτὸν, ἀναστὰς εὗρεν ἐψημένον αὐτῷ τροφὴν [u] καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ [x] Σινάϊον καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους ἔφασκε παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσῆλθε· καὶ διατρίβοντος ἐν αὐτῷ τοῦ μακροῦ. [y] ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί [z] παρεῖη, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε; Διὰ τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν [a] ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι ὑπὸ τούτου περὶ τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ἐπιούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμός τε ἐπακουὴ, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γινομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρατρέπεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν ἀλλὰ κελεύει), κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· προστάξαί τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα [c] Ιηοῦν τὸν [d] Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων Αζάηλον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προφήτην [e] Ελισσαῖον ὑποστῆσαι αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως [f] Αβελᾶς. Διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλου τοὺς μὲν Αζάηλος, τοὺς δὲ Ιηοῦς. ὁ δὲ Ηλίας ὑποστρέψας ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Εβρωίων χώραν· καὶ τὸν Σαφάτου παῖδα Ελισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινας ἄλλους, ἑλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ Ελισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ηλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, [h] κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμενος

eum ille aſcendiſſet, ſæpiuſque nihil cerni retuliſſet, ſeptimo demum reverſus ajebat ſe animadvertiſſe aliquid in cœlo nigreſcere, non tamen amplius hominis veſtigio. His autem auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire contendat, priuſquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Jeſraëlam proficiſcitur. Non multo autem poſt, cœlo obſcurato & nubibus obducto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre ingruit. atque vates, ſpiritu *Dei* inſtinctus, currum regis curſu comitabatur, donec ventum eſt ad Jeſraëlam Izari urbem.

7. Jezabela vero Achabi uxor cum intellexiſſet quæ prodigia ab Elia edita erant, quodque ſuos vates ferro trucidaverat, gravius commota illi per nuncios ab eum miſſos minatur, ſe illum occiſurum, quemadmodum ipſe vates ſuos occiderat. Quibus Elias *minis* territus fugit in urbem, cui nomen Berſubee: (illa autem eſt in oris extremis regionis tribûs Judæ juxta Idumæam) ibique relicto famulo ſuo, ipſe in deſertum abiit. Cumque *illic* mortem optaſſet (ſe enim majoribus ſuis haud meliorem eſſe *dicebat*, ut illis mortuis ipſe vitæ deſiderio teneretur) ſub arbore quadam jacens obdormivit. Ab aliquo autem excitatus, cum ſurrexiſſet appoſitum ſibi cibum invenit & aquam: cumque comediſſet, collectis ex iſto cibo viribus inde proficiſcitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moyſem leges à Deo accepiſſe. ubi, cum ſpeluncam profundam offendiſſet, ingreditur & in ea commorabatur. Cum autem *à Deo* interrogaretur, incertus unde vox venerit, quid illic ageret urbe relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates interfecerit, populo vero perſuaſerit *eum* ſolum eſſe Deum quem ab initio coluerant, ob hoc ſe à regis uxore ad ſupplicium requiri. moxque eadem voce juſſus ut ſub divum prodiret, (ſic enim certiorem fieri quid facto opus eſſet) poſtridie è ſpelunca egreditur. Deinde & concuſſionem ſentit, clarumque ignis ſplendorem videt. ſequutoque mox ſilentio, vox divina eum *bono animo eſſe* hortatur, *ac* nihil iis quæ acciderant terreri; illum enim inimicorum nemini ceſſurum eſſe: ac præterea juſſit ut domum reverſus Jehum, Nemeſſæi filium, populi regem crearet, atque è Damaſco Syrorum *regem* Azaëlum; faceretque ut ex Abela urbe Eliſſæus ſibi vates ſuccedat. fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat; alios vero Azaëlus. His auditis, Elias in Hebræorum regionem revertitur: ac cum Saphati filium Eliſſæum offendiſſet arantem, & cum eo alios quoſdam duodecim juga præ ſe agentes, illo adito, veſtem ſuam in eum conjecit. Eliſſæus autem illico cœpit vaticinari; & relictis bubus Eliæ ſe comitem adjunxit. rogavit tamen ut ſibi liceret parentes ſalutare, quo impetrato, cum illis valedixiſſet,

Eliæ ſezabelam fugit. 3 Regum, c. 19.

Deus cum Elia loquitur. 3 Regum, c. 19.

Elias Eliſæum vocat. 3 Regum, c. 19.

h Καθαρὸν εἶναι] Eo modo *MSS.* in *Editis* καθαρὸν εἶναι σωίζεται τὸ ἀέρος.

i Ιεσρεήλαν] Ιεσρέλ *Interpretibus* LXXII. Cum mox infra ſit Ιεσρεήλας, ut puto pro Ιεσρεήλαν, placuit & hîc loci Ιεσρεήλαν ſcribere. Ιεριζήλα *Gall.* 2. Γιεσρέλα *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jeſraël.*

k Αχλύσαντος,] Σκοτισθέντος *Big.*

l Λάβρον] Ita *Big.* & *Samb.* Λαῦρον *Aliis.*

m Ιεσρεήλας Ιζάρα πόλεως] Ιεσρεήλ, forſan pro Ιεσρεήλ, *Samb.* Ισραήλας *Baſ. G.* & *Vat.* Ιεριζήλας *Gall.* 2.

n Ιζάρα πόλεως] Ita ex p. 462. v. 4. Αχάρα *Baſ.* & *G.* nihil de hac voce in *S. Literis*, aut *Epiphanio* qui reddit, *in urbem Jeſrahel feſtinus advenit*, in uno tamen Cod. *Aſaraël.* Verum cum *Jeſrael* urbs ſit tribûs *Iſaſcharidis*, & infra (p. 462. v. 4.) habeamus Ιζάρα πόλιν pro Ιεσρεήλας, aliquis forſan utroque loco legendum ſuſpicaretur Ισαχάρα. HUDS. Lege Ισαχάρα. COCC.

o Αχαάβου] In *S. Literis* καὶ ἴσχυεν ἐμπροσθεν Αχαάβ.

p Αὐτῆς ἀπέκτεινεν,] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.* mox tamen αὐτῆς in *libris* omnibus.

q Βηρσουβεὲ] *Al.* Βερσουβεί. Vide lib. 1. c. 12. §. 1. in fine.

r Τῶν Ιούδα φυλῶν] Ita in *MSS.* τῆς τοῦ Ιούδα in *Editis.*

s Ιδουμαίων γῆν·] Ιδουμαίαν *Vat.*

t Εἶναι τῶν πατέρων,] Illa εἶναι τῶν πατέρων adjeci ex *MSS.* (Cocc.) & *Vet. Interpr.*

v Καὶ ὕδωρ·] Καὶ ὕδωρ non agnoſcit *Vat.*

x Σινάϊον καλούμενον] Σίναιον *Samb.* in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 19. v. 8.) ἕως ὄρους Χωρήβ. *mihi autem* (ut ait *Hieronymus*) *videtur, quod duplici nomine idem mons nunc Sina nunc Choreb vocetur.*

y Ερομένης] Ita cum *MSS.* ἐρωμένης in *Editis.*

z Παρεῖη,] In *MSS.* παρεῖη, & παρεῖοι, & παρεῖς.

a Ἐξ ἀρχῆς] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἅπαντες ἐξ. in *Editis Aliiſque.*

b Προσελθεῖν] Forte ἀφικέσθαι. COCC.

c Ιηοῦν] Ιηοῦν *Vat.*

d Νεμεσσαίου] Ita *Samb.* & *Baſ.* Νεμεσσαίου in *cæteris.* Nameſſi LXXII.

e Ελισσαῖον] *Al.* Ελισσαίου & Ελισαίου.

f Αβελᾶς.] *Abelmehola* juxta *Hebr.* HUDS. Conf. ſup. c. 12. §. 4. SPANH.

g Προσελθὼν] Προελθὼν ſolus *Vat.*

h Κελεύσαντος] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

xisset, eum sequutus est; atque Eliæ, quamdiu *is* vixerit, & discipulus fuit & minister. Ac vatis quidem hujus ita se res habuerunt.

Nabuthus, quod vineam Achabo vendere noluisset, Jezabelæ dolis interfectus. 3 Regum, c. 21.

8. Cæterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Cum autem ipsum rogaret *rex*, ut ei pretio, quantumcunque vellet, agrum addiceret suis finitimum, ut cum illum suis junxisset, unam sibi possessionem faceret; sin vero nollet pecuniam accipere, ei liberum esse agrum è suis, quemcunque vellet, eligere: hoc quidem, inquit, se nequaquam facturum esse, secum vero statuere fructum sua è terra percipere, quæ jure hæreditario ei à patre obvenerat. Quo fit ut rex rem molestè ferens, quasi contumelia affectus quod aliena non accepisset, & à lotione abstinuit & à cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur, cur adeo doleret, & neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret: quam perversus sit Nabuthus ei denarrat; utque ipse verbis eum alloquutus humanissimis, infraque regiam potestatem demissis, contumeliose habitus fuerit, quod ea quæ popposcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum desponderet, sed mœrore misso ad consuetam corporis curam rediret. sibi enim id negotii datum iri ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad primores Israëlitarum, quibus mandata dedit, ut, indicto jejunio & concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere erat illustri) tribus vero hominibus perditæ audaciæ subornatis, qui contra eum pro testimonio dicerent, quod Deo & regi maledixisset, lapidibus peteretur, atque ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, ut regina scripserat, testimonio convictus Deo & Achabo convitium fecisse, à populo lapidibus obrutus necabatur. Cum autem hæc Jezabela accepisset, ad regem introgreditur, jussitque ut gratis vineæ hæreditatem adeat. Hæc facta esse gaudebat Achabus, & è lecto exsiliens visum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occursurum, & de perpetratis expostulaturum; quod *scilicet* vero prædii domino occiso, ipse hæreditatem sibi contra jus vendicasset. Ut vero ad eum accedebat *Elias*, cum dixisset, rex *licere* ut vellet de se statuere, (turpe enim in peccato versantem ab eo deprehendi *putabat*) quo in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver à canibus absumeretur, ibidem & ejus & uxoris suæ sanguis effundetur, totumque ejus genus interibit, quod flagitia adeo nefaria ausus fuerit, & contra leges patrias civem peremerit. Tum demum Achabum dolor subiit, cumque facinorum pœnituit, atque saccum indu-

Achabus, jussu Dei ab Elia increpitus saccum induit, & imminentem pœnam à se avertit. 3 Regum, c. 21.

αὐτοῖς εἶπεν· καὶ ἐμοὶ Ηλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ἐθέλει μαθητὴς καὶ μάκων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν προφήτην τοιαῦτα ἐγένετο.

η'. [k] Νάβαθος δέ τις [l] ἐκ πόλεως [m] Ιζάρα, ἀγροικίτων ὢν τῷ βασιλέως. προσκαλοῦντος [n] δ' αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ κτῆσιον [o] αὐτῷ τῷ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας [p] ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, [q] ἐπιτρέπειν ἐκλέξασθαι τὰ ἀγρῶν τινα τὰ ἐκείνου· τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν, [r] αὐτὸς δὲ τῷ ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει [s] τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, οὔτε τροφήν. ἡ δὲ Ιεζαβέλης τὴν γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται μήτε δεῖπνον, διηγήσατο [t] αὐτῇ τὴν Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρησάμενον ὑπερηκέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις, ὕβρεσθείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὑπὲρ τούτοις παρεκάλει· [v] παυσάμενον δὲ τῆς λύπης ὑπὲρ τὴν συνήθη [x] τρέπεσθαι τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας. καὶ [y] προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν [z] Ισραηλιτῶν, ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν [a] προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβαθον· εἶναι γὰρ αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς· [b] παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς τὸν Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ προσχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβαθος μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Αχάβον, βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ιεζαβέλη, [c] εἰσῆσι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τὸν Ναβάθου [d] ἀμπελῶνα προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ Αχάβος ἥδη τοῖς γεγραμμένοις, καὶ ἀναπηδήσας [e] ἀπὸ τῆς κλίνης, ὑψόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ναβάθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸν Ναβάθου χωρίον, Αχάβῳ [f] συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων [g] ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τὸν χωρίου κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δ' ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως, ὅ, τι βούλει χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ὑπὸ ἁμαρτήματι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβάθου νεκρὸν [h] ὑπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι συμβῇ, [i] τὸ τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς [k] χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, καὶ παρὰ τοὺς [l] πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. Αχάβῳ δὲ λύπη τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ [m] μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμε-

μὴ κεκλῶσαντος in *Editis*. Est qui conjicit μὴ κωλύσαντος. quod sane verisimile ex 3 *Regum*, c. 19. v. 20. HUDS. Forte αὐτῷ κελ.

i Τῷ τοιούτῳ προφήτῃ] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ϝ πρ. *Vat.* Ϝ τοιούτου πρ. in *Editis Aliisque*.

k Νάβωθος] Ita *Basil. G. Samb.* & *Gall.* 1. Νάβωθος *Gall.* 2. Ναβωθαῖος *Hen. Busb.* & *Vat.* Ναβωθαῖς *Suid.* Ναβωθὴ LXXII. & *Cedren.*

l Ην ἐκ πόλεως] Vel ita sane legendum cum *Big.* & *Samb.* vel mox ὢν in ἐκ mutandum cum *Cod. Vat.* in *Editis Aliisque* deest ἐκ.

m Ιζάρα,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Suid.* Αζάρης in *Editis*. Αζάρα juxta *Vet. Interpr.* Ιεζαρήλα *Gall.* 2. Ισραήλας juxta *S. Literas.*

n Δ' αὐτὸν] Illud δ' ex *Big. Samb.* & *Vat.*

o Αὐτῷ τῷ ἰδίων] Αὐτῷ ἴδιον ἀγρὸν *Suid.*

p Εν αὐτῷ] Illud ἐν substituimus pro ᾧ *Editorum*, levicula sane mutatione. αὐτὸν ἓν ποιήσῃ *Suid.* συνάψας, ἓν αὐτὸ ποιήσῃ κτῆμα *Big.* ἓν αὐτὸν π. κτ. *Samb.*

q Επιτρέποντος] Επιτρέψαντος *Suid.*

r Αὐτὸς δὲ] Αὐτὸν *Big.* ut & *Vat.* qui & paulo ante ποιῆσαι habet.

s Τῷ μὴ] Τὸ μὴ ἀπ. *Suid.* & mox τὸν δὲ Ιεζάβελ.

t Αὐτῇ τῇ Ναβώθου] Ταύτῃ *Vat.* nec αὐτῇ nec ταύτῃ agnoscunt *Hen.* & *Busb.*

v Παυσαμένου] Παυσάμενος *Vat.*

x Τρέπεσθαι] Τραπέσθαι πρ. *Suid.* τραπέσθαι τ. σ. πρ. *Big.* & *Samb.*

y Παραχρῆμα] Παραυτίκα *Vat.*

z Ισραηλιτῶν,] Τῶν Ιουδαίων *Suid.* Forsan Ισραηλιτῶν.

a Προκαθίσαι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.* προκαθῆσαι in *Editis Aliisque*.

b Παρασκευασαμένους] Παρασκευασαμένη δὲ τρεῖς τολμηρὲς κατ' *Suid.* παρασκευασαμένους δέ τινας τολμηρὲς δύο *Vat.* ut in *S. Literis.*

c Εἰσῆσι] Ita *Big.* & *Cocc.* qui tamen mavult εἰσῄει. HAV.

d Αμπελῶνα] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀμπελῶνος in *Editis*.

e Απὸ τῆς κλίνης,] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) ὑπὸ in *Editis*.

f Συμβαλοῦντα,] Συμβαλόντα *Vat.*

g Ερησόμενον,] Ελέγξοντα *Suid.*

h Ἀπὸ κυνῶν] Ὑπὸ *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.*

i Τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι,] Conf. infr. lib. 8. c. 15. 4. ἐν τῷ Ναβώθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυσὶν λιχμήσεσθαι. & lib. 9. c. 6. §. 4. SPANH.

k Χυθήσεσθαι,] Ἐκχυθήσεσθαι *Suid.*

l Πατρίους νόμους] Πατρῴους *Big.*

m Μετάμελος,] Ο μεθάμελος Thucydid. p. 519. D. & LXX. 2 Reg. III. 27. μεθάμελος μέγας· Τὸν θεὸν μετέγνω καὶ ἐξεμάλαξεν Aristides Or. in Neptun. p. 32. C. SPANH.

n Γυ-

σάμενος, [n] γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, ἀχ ἀπλόμενος τροφῆς, [o] ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸ [p] Θεὸν ἵλεων ἐξιλασμενίζων. [q] ὁ δὴ, ζῶντος μὲν αὐτοῦ, τοῖς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσαν [r] τοῖς πεπολεμημένοις μείζονα, πλέον δὲ τὸ ἀπλῆ ὀργὴ τῷ υἱῷ [s] Ἀχάβ. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

tus nudis pedibus incessit, à cibo abstinens, & sua peccata confitens, Deumque ita placare studens. Deus vero vati significabat, se illo quidem vivente familiæ ejus supplicium dilaturum esse, quod scelerum, quæ committere sustinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ minatus est exsecuturum. Et hæc quidem regi denunciavit vates.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἀδαδος, Δαμασκῶ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Ἀχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

CAP. XIV.

Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu superatus est.

VIII.

ΤΩΝ δὴ περὶ τὸν Ἀχαβον ὄντων πιστῶν, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ [s] τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεύων τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δυνάμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ [t] τὴν στρατιὰν, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεσκέυασε, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς [v] μὲν ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ· τείχη γὰρ αὕτη λίαν [x] ἰσχυρὰ περιεβέβλητο· καὶ τἄλλα δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ [y] περικαθίσας αὐτὴν τὸ στράτευμα ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἀχαβον, ἠξίου πρεσβυτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. ὃ δὴ [z] Ἰσραηλιτῶν βασιλεύς πέμπειν ὑπεσχέθη, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, "τὸν Ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας "Ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δὴ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τὰ- "των ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύ- "σεται [a] πολιορκῶν." ὁ δὲ Ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προθυμεῖσθαι λέγειν [b] αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ "αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ." τούτου δὴ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, [c] ἀνωμολογημένα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς παρ' αὐτοῦ δουλεύσοντας· οἷς, ἐρωτήσασι τὰ τε βασίλεια καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, [d] ἐκέλευε διδόναι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δὲ ἀπαρέσαντα [e] οἱ καταλείψειν. Ἀχαβος δὲ ἀγαθεὶς ὑπὸ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, ἔλεγε, "ὡς αὐτὸς μὲν "[f] ἔχειν ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας [g] αὐτῶν καὶ εἰρήνης, "καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέδωκε τῷ πολεμίῳ καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσης ἀναχωρῆσαι κτήσεως. τούτου γὰρ "ἐλπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νυνὶ δὲ "[h] ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τούς τε πάντων οἰκίας ἐρεύ- "νῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων "κτημάτων, παρόντος ἕλομένου πολέμῳ λαβεῖν· "εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισά- "μην, ἀφορμὴν δὲ ἂν τοῦ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγῶνος "παραμυθούμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. πείσω γε μὴν "τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὴ πλῆθος μηδὲν ὑπα-

CUM autem res Achabi ita se haberent, sub istud tempus Adadi filius, Syrorum & Damascenorum rex, contractis ex omni *sua* regione copiis, adscitisque sibi sociis triginta duobus regulis Transeuphratensibus, expeditionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar esset viribus, suos quidem in aciem non eduxit; coactis vero ex agris in urbes munitissimas omnibus, ipse mansit in Samaria. illa enim mœnibus cincta erat validissimis, & cætera inexpugnabilis videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis suis Samariam contendebat: exercituque ei undique admoto, *eam* oppugnabat; missoque ad Achabum præcone poscebat, ut legatos ab eo exciperet; per quos ei, quid *ipse* vellet, significabit. Cum autem annuisset Israëlitarum rex ut mitterentur; legati, postquam venerant, ex regis mandato dicebant, "Achabi divitias, liberosque ejus, & uxores esse Adadi. quod "si ipse huic assensus fuerit, & permiserit ei quicquid libuerit ex his sumere, exercitum abducet, "urbemque ab obsidione liberabit." Achabus autem, jussit legatis, ut ad regem suum profecti ei renunciarent, "se suaque omnia in illius esse potestate." At cum hæc ei retulissent, rursus ad eum *legatos* mittit, postulans, quandoquidem *sua* omnia illius esse fassus fuerit, ut mittendos crastino die famulos *suos* susciperet: quibus, regiam & amicorum cognatorumque domos perscrutatis, dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ despicerent ipsi relicturis. Tum Achabus, de secunda Syrorum regis legatione indignatus, cum populi concionem advocasset, dicebat, "quod ipse quidem paratus fuerit, pro illorum incolumitate & pace *tuenda*, & uxores suas & liberos hosti permittere, deque facultatibus suis omnibus cedere. nam ad ista requirenda Syrus primam legationem misit. Nunc vero postulavit suos mittendos esse servos, atque omnium domos explorandas esse, nihilque in iis ex facultatibus pretiosissimis relinquendum; eo animo ut belli causam specioſam quærat: id vero agendo, ut, postquam norat me quidem in vestri gratiam rebus meis non "pepercisse, ex iis quæ vobis non possunt non esse ingrata, bellandi occasionem oblatam habeat. "Ipse tamen facturus sum quicquid vobis placuerit." Populus autem suadebat, nequaquam illi ob-

Adadi filius Syrorum rex Samariam obsidet. 3 Regum, c. 13.

Achabo dat conditiones. 3 Regum, c. 20.

Achabo conditiones accipienti novas duriores que statuit Syrorum rex. 3 Regum, c. 20.

---

n Γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν,] Ita *Big. Samb. Suid.* & *Vet. Interpr.* γυμνὸς τοῖς in *Editis Aliisque.* Vide Bynæum de Calceis Hebr. lib. 2. cap. 4. HUDS. Ita & Hieronymus Epist. 22. ad Paulam, *Flent usque hodie Judæi & nudatis pedibus in cinere volutati sacco incubant.* יהלך אט est in Sacris. REL. Sic Berenice γυμνίσπυς in periculo vitæ ante Tribunal Flori ἀλωσ. lib. 2. c. 15. §. 1. Vide de Davide 2 Sam. xv. 30. SPANH.

o Ἀνθομολογούμενός] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀνολογούμενος in *Editis.*

p Θεὸν ἵλεως ἐξιλασμένιζον.] Ἐξιλασμίζοντος τὸ Θεὸν inf. lib. xi. c. 5. §. 4. SPANH.

q Ὁ δὴ, ζῶντος] Ὁ δὲ Θεὸς *Suid.*

r Τοῖς πεπολεμημένοις] Sic *MSS.* τοῖς in *Editis.*

s Τοῦ Ἀδάδου υἱὸς,] Τοῦ Ἀδὲρ *Vat.* υἱὸς Ἀδερ. LXXII. & *Zonar.* nec mirum, ut inquit *Grotius*, cum literæ ד & ר non modo formam persimilem habeant, sed & ob soni aliquam affinitatem facile inter se mutentur.

t Τὴν στρατιᾶ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὅμοιος αὐτῷ τὴν στρατιᾶς, vel τὴν στρατείας.

v Μὲν ἔμενεν] Illud μὲν insertum dedi ex *MSS.*

x Ἰσχυρὰ περιεβέβλητο·] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἰσχυρὸς in *Editis.*

y Περικαθίσας] Iterum ex *MSS.* περικαθήτας in *Editis.*

z Ἰσραηλιτῶν βασιλεύς] Τῶν Ἰσραηλιτῶν *Vat.* & mox πέμψειν.

a Πολιορκῶν.] Αὐτὸν post πολιορκῶν adjiciunt quinque *MSS.*

b Αὐτῶν τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

c Ἀνωμολογημένα] Ἂν ὡμολόγησε τὰ πάντα εἶναι ἐκείνου *Gall.* 2.

d Ἐκέλευε διδόναι] Ita *MSS.* ἐκέλευσε in *Editis.*

e Οἱ καταλείψουσιν.] Σοὶ in *MSS.*

f Ἔχειν ἑτοίμως,] Ἑτοίμως εἶχεν in tribus *MSS.* ἑτοίμως ἴσχειν in duobus.

g Αὐτῶν καὶ εἰρήνης.] Αὐτῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ἠξίωκε δούλους πέμψαι,] Ἠξίωσε *Vat.*

* Sed

obtemperet aut obſequatur, * ſed *ut hominem vaniſſimum* contemnat, ſeque ad bellum gerendum comparet. Cum itaque legatis reſpondiſſet, ut abeuntes *regi* dicerent, "ſe quicquid primum poſtulavit *etiam* nunc ob populi ſecuritatem *libenter* facere, poſterioribus vero mandatis nullatenus dicto audientem fore," eos dimiſit.

Tam iniuſtis conditionibus extrema perpeti ſatius viſum. 3 *Regum*, c. 20.

2. Adadus autem, cum hæc audiſſet & moleſte tuliſſet, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus "altiorem muris, quibus ſuperbit, aggerem illis excitaturum exercitum, modo terræ glebulam *ſinguli* pugillis ſumant." oſtendens ei copiarum multitudinem & terrorem incutiens. Achabo autem reſpondente, "non debere gloriari armatum, ſed pugna ſuperiorem," legati, cum revertiſſent & regem offendiſſent tum forte cum triginta duobus ſociis regibus epulantem, reſponſum ei declararunt. Ille vero ſtatim hoc mandavit, ut & vallo urbem circundarent & aggeres erigerent, & nullam oppugnandi rationem intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur, magno in angore, ut & populus univerſus.

Expugnationem urbis minatur Adadus. 3 *Regum*, c. 20.

Verum *mox* fiduciam ſumit & à metu liberatur, ubi ad eum vates quidam acceſſerat, dixeratque Deum polliceri, ſe tot hoſtium myriadas ei in manum traditurum. Cum autem quæſiviſſet, per quos victoria potiretur, per filios ducum, ajebat; te illos ob eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem quaſi ducenti & triginta duo) cum intellexiſſet Syrum ad epulas & hilaritatem converſum eſſe, pateſactis *repente* portis juvenes emiſit. Id poſtquam Adado per ſpeculatores eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis occurſuros, quibus imperavit, ſiquidem ad dimicandum prodierint, ut vinctos ad ſe adducerent, ſin vero pacifici *venerint*, ut idem facerent. Interim Achabus & alium exercitum intra muros accinctum habebat. Filii vero principum, cum præſidiariis congreſſi, multos illorum *ferro* perimunt, & reliquos in caſtra perſequuntur. Ubi autem illos ſuperiores conſpexerat Iſraëlitarum rex, jubet ut & cæteræ omnes copiæ in eos irruerent. atque illæ, derepente Syros adortæ, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exſpectarint exercitum egreſſurum eſſe, res improviſa fecit ut inermes & temulenti invaderentur; adeo ut relicta in caſtris armatura terga verterint, & rex ipſe in fugam conjectus vix equi pernicitate evaſerit. Achabus vero Syros *magna* cum illorum ſtrage longe perſequutus eſt. direptiſque caſtris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus & equis in urbem reverſus eſt. Cum autem vates, *regem aggreſſus*, monuiſſet, ut paratus ſit & exercitum in procinctu habeat, quod ſequente anno Syrorum rex in eum expeditionem facturus eſſet, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

Vates, à Deo miſſus, Achabo, in prælium exeunti, victoriam pollicetur. 3 *Regum*, c. 20.

3. Verum Adadus, ubi ſemet cum omni quem potuit exercitu è pugna in tutum receperat, cum amicis conſilium iniit, quo modo Iſraëlitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut

Syri Iſraëlitarum deos dicunt eſſe montanos. 3 *Regum*, c. 20.

κρίνειν τ κατ' αὐτὸν [i] σωεβάλλοιεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ ὡς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς [k] ἀποκρινόμενοι λέγειν ἀπελθεῖσιν, "ὅτι τοῖς τὸ "πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένειν τ τ πο"λιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, πρὸς ἣ τὸ δεύτερον ἀξίω"σιν ἐχ [l] ὑπακοήν," ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ο δ' Αδαδος, ἀκούσας ταῦτα ἐδυσχέρανας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Αχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν "ὑψη"λότερον τ τειχῶν, οἷς [m] καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις "ἐπεγείρειν αὐτὸς τὴν στρατιὰν, κ ὁράκα [n] γῆν λαμβά"νουσιν." ἐμφανίζων αὐτῷ τ δυνάμεως τὸ πλῆθος κ καταπληττόμενος. Ὁ δ' Αχάβος, "μὴ καυχᾶσθαι δεῖν, "ὁ ἀποκρινόμενος, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ "κρείττω γινόμενον," ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, κ δειπνοῦντα καταλαβόντες τ βασιλέα μ τριάκοντα κ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀποκρισιν. [p] Ὁ ὃ θεὸς τοῦτο προστάξει, καὶ [q] περιχαρακῶσαι τὴν πόλιν καὶ χώμασι βάλλεσθαι, κ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ὧν δ' Αχαβος τούτων πραττομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ ὃ κ τ φόβων ἀπολύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. κ φήσαντος αὐτὸν τ Θεὸν ὑποχεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τ πολεμίων μυριάδας ὑποχείρας. [r] πυθομένῳ ὃ, διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τ [s] παίδων εἶπε τ ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ διὰ τ ἀπειρίαν [t] τῶν ἐκείνων. καλέσας ὃ τοὺς τ ἡγεμόνων υἱούς, εὗρεθησαν δ' ὡς διακόσιοι μ τεσσαράκοντα δύο, μαθὼν τ Συρον πρὸς δεῖπναν μ ἄνεσιν πεπραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τ δὲ σκοπῶν [v] δηλωσάντων τῷ Αδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἂν μὲν εἰς μάχην ὦσι προσεληλυθότες, ἵνα δήσαντες [x] ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, [y] ὅπως πάντα ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως Αχαβος μ τὸν ἄλλον στρατιὰν ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνυσι, κ τοὺς ἄλλους ἄχρι τ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τάττους νικῶντας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι μ τὸν ἄλλον στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ἐ γὰρ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι· κ διὰ τοῦτο [z] γυμνοῖς κ μεθύουσι προσέβαλλον, ὥστε τὰς παρασκευὰς ἐκ τ στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, κ τ βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Αχαβος δὲ, πολλὴν [a] ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ. πλούτου δ' ἦν σὺν ὀλίγος, ἀλλὰ μ χρυσοῦ πλῆθος μ ἀργύρου· τά τε ἅρματα τοῦ Αδάδου μ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου [b] παραινέσαντος φήσαντος, κ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν οἱ Σύροι, ὁ μὲν Αχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ο δὲ Αδαδος, διασωθεὶς ἐκ τ μάχης, μετ' ὀλίγης [c] ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσῃ τοῖς Ισραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρε-

* *Sed* ut hominem vaniſſimum *contemnat*,] Rectius forſan, *ſed animo magno elatoque eſſet*. Vide *Annott.* ad lit. *m*.

i Συνεβάλλοιεν,] Ελεγον *Big. Samb* & *Vat.*

k Αποκρινόμενοι] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενοι in *Editis Aliiſque.*

l Υπακοήν,] Υπακούειν *Samb.*

m Καταφρονεῖ,] Sic infra *lib.* 9. c. 3. τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν. *Heſychio* καταφρονεῖ, ὑπερηφανεῖ.

n Γῆν λαμβάνουσιν.] Γῆς *Big. Samb.* & *Vat.* Paulo aliter ſe habent regis minæ, 3 *Regum*, c. 20. v. 10.

o Αποκρινομένου,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενον in *cæteris.*

p Ο ὃ θεὸς] Ο ὃ Αδαδ ταῦτ' ἀκούσας προσέταξε *Hen.* & *Busb.*

q Περιχαρακῶσαι] L. περιχαρᾶσαι; & ita *Edit. Baſil.* περιχαρῆ *Gen.* SPANH.

r Πυθομένῳ ὃ,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* πυθομένων in *Editis.* Legi etiam poteſt πυθομένου, atque ita forſan *Epiphanius.*

s Παίδων εἶπε] Παιδαρίων τ ἡγεμόνων *Cedren.* ἐν τοῖς παιδαρίοις τ ἀρχόντων LXXII. 3 *Regum*, c. 21. v. 14. *per famulos* (aut *calones*) *præfectorum* juxta *Hebr.*

t Τῶν ἐκείνων.] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Δηλωσάντων] Τάττε τῷ Αδάδῳ *Vat.* Τάττε Αδάδῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Ἀγάγωσι] Illud αὐτὸς ex *MSS.*

y Ὅτως ταῦτα] Ita in omnibus *MSS.* τάττε in *Editis.* quin & ἅπως deeſt *Vat.* nec illud ſuo *codice* habuiſſe videtur *Vet. Interpr.* HUDS. Forte αὐτὸ τάττε. COCC.

z Γυμνοῖς] Id eſt inermibus. Ita *nudus* apud Latinos non ſemper notat hominem omni omnino veſte carentem. Virgil. *Nudus ara*, *ſere nudus*. Sic infra lib. XI. 5. μὴ γυμνοῖς, *ne inermibus* occurrerent. REL.

a Οδὸν διώκων] Οδὸν deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Baſ.*

b Παραινέσαντος] Ita cum *MSS.* προσέταξε in *Editis.*

c Ἐδυνήθη στρατιᾶς,] Ηδυνήθη *Vat.*

d Neri-

ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμλν συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναωθ τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆθαι· κρατήσειν ἂν ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχλν. συνεβούλευόν τε πρὸς τάτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τ ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ χώρας τ αὐτῶν, [g] καὶ ἵππους & ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆθαι καλῶς, ἔτως διεκόσμησε τὴν δυνάμιν.

δ'. Ἀρξαμένυ δ' ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθ ἐπὶ τοὺς Ἑβραίυς, καὶ γνόμενος πρὸς πόλί τινι, [h] Ἀφεκὰ δ' αὕτη λῶ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἀχαβος δ', ἀπαντήσας αὐτῷ μετὰ τ δυνάμεως ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' λῶ ὀλίγον αὐτὸ τὸ στράτλμα, πρὸς τοὺς πολεμίυς ἀντιπαραβαλλόμενον. ὡς δ' προφῆτα προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, [i] καὶ νίκλν τ Θεὸν αὐτῷ δίδοναι φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἀν τοῖς πεδίοις ὑπάρχυσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέραις [k] ἀνθιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τάτων, ὑπὸ τ ὄρθρον [l] προελθόντων ἐκ τ στρατοπέδυ τ πολεμίων, καὶ παταξαμένων πρὸς μάχλν, ἀντεπεξῆγε & Ἀχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τ μάχης γνομένης, τρέπει τοὺς πολεμίυς εἰς φυγλν, καὶ διώκων ἐπίκτο κτείνων. οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τ ἁρμάτων & ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀφεκὰν πόλιν [m] αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τείχεων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δ' βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, φεύγων [n] μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον κρύβη. τούτων δ', φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων [o] αὐτῷ τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ [p] δωρήσεσθαι τῷ σωτῆρι τρόπῳ τ ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν [q] αὐτῶν παρὰ Ἀχαβος λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ [r] σχοινία τ κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τ Ἀδαδον σῴζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτὸ τ χαριζόμενον ἡγησόμενον. ὁ δ', σωτήριος φήσας αὐτῷ περιόντι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμλν καὶ εὔνοιαν, ἣν ἄν τις ἀδελφῷ παρέχοι, κατεπηγγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκυς παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανερὸν, προάγυσι προθύντες ἐκ τ οἴκυ ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγυσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ' προσεκυνήσεν αὐτῷ. Ἀχαβος δ' ἐπιδὺς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας θαρρεῖν ἐκέλευσε, καὶ μηδὲν τ ἀπόντων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δ' [t] ἠυχαρίστει, καὶ παρ' ὅλον τ ζ χρόνον [v] ἀπομνημονεύσειν τ εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τ Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπολιπόντες οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· καὶ [x] Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τεῖχος ποιεῖν, ἀνήρει δὲ καὶ ἐδίδοσαν γνώμλν συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναωθ τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆθαι· κρατήσειν ἂν ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχλν. συνεβούλευόν τε πρὸς τάτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τ ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ χώρας τ αὐτῶν, [g] καὶ ἵππους & ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆθαι καλῶς, ἔτως διεκόσμησε τὴν δυνάμιν.

quidem in montibus cum iis confligerent, (Deum enim illorum in ejuſmodi locis pollere, eóque ſe nunc ab illis victos) ſuperiores vero fore dicebant, ſi prælium in planitie committerent. Ac præterea ſuadebant, ut reges quidem, quos in belli ſocietatem adduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, ſatrapis pro regibus ſubſtitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiſerat copias ex regione eorundem colligeret, curruſque & equos. Hæc itaque præclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat inſtruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu ſuo ibat in Iſraëlitas; cumque ad urbem quandam (quam Aphecam eſſe contigit) perveniſſet, in magna planitie caſtra metatus eſt. Achabus vero, cum ſuis copiis obviam illi profectus, contra illos caſtra poſuit. Ejus autem exercitus, cum hoſtium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At poſtquam vates rurſus ad eum acceſſerat, dixeratque Deum victoriam ei conceſſurum eſſe, ut oſtendat, contra quam Syri opinantur, ſuam non minus in campeſtribus valere potentiam quam in montibus, ſeptem quidem dies caſtris adverſus caſtra poſitis quieti agitabant. Illorum vero ultimo, cum hoſtis prima luce pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque milites ſuos ex adverſo inſtruxit. congreſſuſque, acri pugna commiſſa, hoſtium agmina in fugam vertit, & occidendo perſequitur. Erant autem qui à curribus & alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecam fuga ſe recipere. ſed & ipſi muro collapſo oppreſſi ſunt, hominum viginti ſeptem millia. At præter iſtos in illa pugna ceciderunt etiam centum *hominum* millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibuſdam è domeſticis ſibi fidiſſimis fuga dilapſus, in penetrale ſubterraneum ſe abdidit. Cui cum iſti dixiſſent, Iſraëlitici generis reges perquam humanos eſſe & clementes, ſeque poſſe, ſolenni ſupplicum ritu adhibito, incolumitatem ſuam ab Achabo impetrare, modo illis concederet ut ipſum adirent, *eos* dimiſit. Illi vero ſaccum induti, & * funiculis capitibus circundatis (qui priſcus apud Syros ſupplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum ut ſibi vivere liceat; qua gratia accepta ſe ei in perpetuum ſervum fore *ajebant*. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quod *cladi* ſupereſſet & nihil mali ei in prælio acciditſſet; ſeque honorem ei & benevolentiam, haud ſecus ac fratri, exhibiturum eſſe promiſit. Tum iſti, fide jurejurando accepta, illum, ſiquidem apparuerit, non læſum iri, digreſſi cum è domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, curru *tum* ſedentem. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum ſuſtulit, exceptumque oſculo juſſit eſſe bono animo, nihilque mali *deinceps* exſpectare. Adadus autem *ei* gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viveret, ſe memorem fore profitebatur. Porro urbeſque Iſraëliticas, quas reges priores abſtulerant, redditurum promiſit: atque Damaſcum commeandi, ſicut & ipſius patres in

Syri ab Iſraëlitis ſuſi. 3 Regum, c. 20.

Adadus Syrorum rex ſeſe in latebras abdidit. 3 Regum, c. 20.

Ei vitam concedit Achabus. 3 Regum, c. 20.

d Νενικῆθαι.] Sic in *MSS.* νικᾶσθαι in *Editis.*

e Ἐπηγάγετο συμμάχους.] Ἐπήγετο *Vat.*

f Καταστήσαντα.] Καταστήσοντα *Vat.*

g Καὶ ἵππους καὶ ἅρματα.] Illud καὶ ex *MSS.*

h Ἀφεκὰ δ' αὕτη λῶ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ.] Ἀφεκα δ' αὐτῷ καλεῖται *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. HUDS. Ἀφεκὰ Turris prope Antipatrida. vid. ἀλωσ. lib 2. c. 19. §. 1. SPANH.

i Καὶ νίκλν τ Θεὸν] Ita cum iiſdem *MSS.* καὶ νικήσειν τ Θεὸν αὐτῷ φήσαντος in *Editis.*

k Ἀντιστρατοπεδεύοντες] Ἀντιστρατοπεδευκότες *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Προελθόντων] Προσελθόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

m Αὐτῶν.] Quam Syri eripuerant Iſraelitis, nam & mox meminit talium urbium. Videturque hæc Apheca in Magno Campo Eſdrelon ſita fuiſſe, de qua 1 Sam. 29. 1. REL.

n Μετά τινων] Ita *Big.* & *Epiphan.* μετὰ τινων πιστῶν οἰκ. *Hen.* & *Busb.* μετὰ τινος πιστοτάτυ τ οἰκ. in *Editis.*

o Αὐτῷ τὴν] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Δωρήσεσθαι] Δωσθήσεσθαι *Big.* & *Samb.*

q Αὐτῶν τ Ἀχάβ] Αὐτῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

* *Funiculis capitibus circundatis*] Videſis Cl. *Seldenum* de *Diis Syris* Synt. 2. c 7.

r Σχοινία τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ἔτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι,] Mos ſupplicum apud Syros, ut reſtibus eſſent capita redimiti. Inde haud abſimilis mos apud Græcos ſupplicum, ut ramum candida lana redimitum geſtarent. Danaides apud Æſchyl. Supplic. v. 22. σὺν τοῖς δ' ἱκετῶν ἐγχωρίοις ἱκτηρίοις ἱκτηρίοισι κλάδοισι. SPANH.

s Ἀνεβίβασεν] Ἀναβιβάζει *Hen.* & *Busb.*

t Ἠυχαρίστει,] Ita *Hen.* & *Busb.* εὐχαρίστει in *Editis Aliiſque.*

v Ἀπομνημονεύσειν] Ita cum *Gall.* 2. ἀπομνημοσύνην in *ceteris.*

x Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον] LXX. 1 Reg. xxi. 34. καὶ ἐξοδους θήσεις σεαυτῷ ἐν Δαμασκῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν Σαμαρείᾳ· SPANH.

in Samariam ita facere jus habuerant, liberam poteſtatem facturum. Fœdere deinde icto & jurejurando firmato, cum ei multa donaſſet Achabus in regnum ſuum dimittebat. Atque hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo & Iſraëlitis.

Michæas vates Achabominatur ob dimiſſum ab eo Adadum. 3 Regum, c. 20.

5. Verum *poſtea* vates quidam, Michæas nomine, cum ad unum ex Iſraëlitis acceſſiſſet, juſſit ei ut caput ejus feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui cum recuſaſſet, ei prædixit, fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obſequutus fuiſſet. Cum autem hoc homini accidiſſet, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum eum percuſſiſſet caputque diminuiſſet, obligato capite acceſſit ad regem, dicens ſe ſub eo militaſſe, & à tribuno captivum quendam cuſtodiendum accepiſſe; ipſo vero fuga elapſo periclitari *ſe* ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat. nam minatus eſt, ſi captivus aufugiſſet, morte multatum iri. Cum autem Achabus dixiſſet, jure merito occidendum eſſe; ſoluto capite ab ipſo Michæas vates agnoſcitur. Hanc enim artem de induſtria adhibuerat, ut inde occaſionem arriperet *regi* verba faciendi. Ajebat enim, Deum, quòd Adadum, qui ipſi maledixerat, impunitum è manu emiſiſſet, in eum animadverſurum eſſe, facturumque ut ipſe quidem ab eo interficeretur, populus vero ejus ab exercitu. Achabus autem vate irritatus, illum quidem in cuſtodias includi juſſit; ipſe vero Michææ ſermonibus confuſus domum diſceſſit.

ε'. Προφήτης ἦ τις, Μιχαίας τὄνομα, προσελθὼν ἑνὶ τ Ισραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν [a] πλῆξαι. τὸν γὰρ ποιήσειν κ βάλησιν ἃ Θεὸς. ἃ ἦ μὴ πεφάντο, προεῖπεν αὐτῷ προδηλώσειν τ τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβάντος ἦ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, πρόσθεν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέταττεν. πλῆξαι δ' ἐκεῖνος, κ θεραύσαι αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτῷ συνεστρατεῦσθαι, κ παραλαβεῖν παρὰ Φυλακήν τινα τῶν αἰχμαλώτων προσ τοῦ παραιτήσασθαι, φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ προδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπολῆσαι γὰρ αὐτὸν εἰ [b] διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον ἦ φήσαντος Αχάβου τ θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγνώσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. [c] ἐκέχρητο ἦ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡμομένῳ πρὸς τὰς μέλλουσας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαβάναι τὴν τιμωρίαν Αδαδου [d] τ βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μεταλεύσειν, [e] κ ποιήσειν αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπ' ἐκείνου, τ ἦ λαὸν ὑπὸ τ στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Αχαβος πρὸς τ προφήτην, τ μὲν ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν· συγκεχυμένος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

IX. CAP. XV.

ΚΕΦ. ιε'.

De Joſaphato rege Hieroſolymorum; utque Achabus, cum Syris, ſuppetias ei ferente Joſaphato, bellum intuliſſet, prælio victus eſt, & ipſe occiſus periit.

Περὶ Ιωσαφάτου τ Ιεροσολύμων βασιλέως· κ ὡς Αχαβος ὑπὸ Σύρων, βοηθοῦντος αὐτῷ Ιωσαφάτου, στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, κ αὐτὸς ἀπώλετο.

Joſaphatus rex bonus & pius. 2 Paral. c. 17.

ET ita quidem ſe res habebant Achabi. Nunc vero ad Joſaphatum Hieroſolymorum regem revertor: qui, aucto *ſuo* regno, & militibus per urbes ditionis ſuæ diſpoſitis, nihilo *tamen* ſeciùs in oppidis ſortis Ephraïmiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, præſidia collocavit. Cæterum Deum & propitium habebat & adjutorem, quod eſſet *vir* juſtus & pius, & quid Deo grati acceptique faceret per ſingulos dies inquireret. Ipſumque omnes circumquaque reges muneribus cohonestarunt; ita ut divitias conſequutus fuerit ampliſſimas & maximum gloriæ incrementum ceperit.

ΚΑΙ Αχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπαινέσαι δὲ ὑπὲρ τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα [f] Ιωσάφατον· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, κ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ὧδεν ἦλθον ὑπὸ [g] Ασία τοῦ πάππου [h] καταληφθείσας τ ἐν Εφραὶμ κληρουχίας, Ιεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φυγὴς ἐγκαθήρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ὑμενὲς τε κ σωτηρίον τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν κ ὁσιος, κ τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιήσει κ πρόσηνες τῷ Θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον & δόξαν ἀρετῆς μεγίστην.

Illis cura eſt legum obſervatio, ut & res militaris. 2 Paral. c. 17.

2. Anno autem regni ſui tertio, convocatis principibus *illius* regionis & ſacerdotibus, præcipiebat illis, ut, *Judææ* terra peragrata, populum omnem ſibi ſubditum per oppida in legibus Moyſis inſtituerent, docerentque & ipſas cuſtodire & Dei cultui ſedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo univerſo, ut nihil magis ſtuderent, nihil impenſius amarent quam legum obſervantiam. Finitimæ quoque gentes in Joſaphato diligendo

β'. Τελευτῶ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας [i] τοὺς ἡγεμόνας τ χώρας κ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευε [k] τὴν γῆν περιελθόντας, ἅπασαν τὸν λαὸν τὸν [l] ὑπ' αὐτὸν διδάξαι [m] κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, κ φυλάσσειν τούτους, κ παραδίδου περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. κ ἦλθε πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε [n] περίχωροι διετέλουν σέβοντες τὸν Ιωσάφατον,

---

y Ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπέπεμπε in *Editis.*

z Εἶχε τέλος.] Sic *Big.* & *Samb.* εἶχε τὸ τέλος in *cæteris.*

a Πλῆξαι.] Πλήξειν *Gall.* 2.

b Διαφύγοι] Διαφύγοι με ὁ *Gall.* 2.

c Εκέχρητο] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. κέχρηται in *Editis*, *Aliiſque.*

d Τον βλασφημήσαντα] Illud τ ex *MSS.*

e Καὶ ποιήσειν αὐτὸν] Ita *MSS. Coccejus* & *Vet. Interpr.* κ ποιῆσαι με ἀποθανεῖν αὐτὸν in *Editis.*

f Ιωσάφατον·] Ιωσαφάτην *Vat.* atque paſſim ea forma.

g Ασία τοῦ πάππου] Abiam, victo Hieroboamo, urbes quaſdam cepiſſe conſtat ex *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 18. Verum *cap.* 16. v. 2. dicitur, Joſaphatum præſidia impoſuiſſe urbibus Ephraïmiticis, quas pater ejus Aſa ceperat.

h Καταληφθείσας] Ita ſane legendum cenſui (legit quoque ita in ora Codicis mei *Cocceius*) pro καταλειφθείσας *Editorum Aliorumque*, faventibus *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 17. v. 2. καταλειφθείσας ταῖς Εφαὶμ *Gall.* 1. καταλειφθείσης τ *Gall.* 2. Quomodo legerit *Epiphanius*, conjiciat, cui libet, ex ejus verbis; *non minores quam avus ejus, ab hoc tempore quo Hieroboam ſuper decem tribus regnaverat, munitiones ubique conſtituit.* HUDS. Erant Jeſchana & Bethel. vide ſupra. REL.

i Τοὺς ἡγεμόνας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς ἡγεμόνας τ χώρας κ τοὺς ἱερεῖς in *Editis.*

k Τὴν γῆν] Τὴν χώραν *Big. Samb.* & *Vat.* apud *Epiphanium* habemus *peragrantes ubique.*

l Υπ' αὐτὸν διδάξαι] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐν αὐτὸν in *Editis*, ἐπ' αὐτῇ *Gall.* 2.

m Κατὰ πόλεις] Καὶ τὰς πόλεις *Big. Samb.* & *Vat.*

n Περίχωροι] Sic *MSS.* περίχωροι perperam in *Editis.*

τον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι πάντους ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας [o] ἑξήκοντα καὶ τελακοσίους, καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας [p] ὠχύρωσεν ἄλλας [q] τε καὶ βαρεῖς, καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους [r] ἡτοιμάσατο. ὧν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν [s] Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, [t] Ἰωάννης δὲ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμών. [v] ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. [x] ἄλλος δ' ἡγεμών, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασε, παρὲξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις.

γ'. Ἤγαγε δὴ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, ἐκ τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. προσδεξάμενος δ' αὐτὸν μετ' χρόνον τινὰ εἰς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὴν ἀκολουθήσασαν στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ [y] θυμάτων ἀφθονίαν· [z] παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι κατ' [a] Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν [b] Γαλαδηνὴν πόλιν [c] Ἀραμαθὴν ἀφέληται· ἐκ γὰρ πατρὸς [d] αὐτῷ ἐκ αὐτοῦ πρῶτον τυγχάνουσαν ἀφῃρῆσθαι τὴν ἐκείνου πατέρα. τὸν δὴ Ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δυνάμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τὴν ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προσελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τῶν ἰδίων θρόνων ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. Ἰωσαφάτης δὴ ἐκέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, [e] καλέσαντες αὐτοὺς ἀναχρῆναι περὶ τῆς ἐπὶ τὴν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [f] ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν [g] στρατείαν. [h] καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, [i] ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι [k] τὸν Θεὸν, εἰ δίδωσιν οὕτω στρατευσαμένῳ [l] ἐπὶ τὸν Ἀδαδον νίκην καὶ καθαίρεσιν [m] τῆς πόλεως, δι' ἣν [n] ἐκφέρειν μέλλοι τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι· κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον· σωεὶς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφῆται [o] τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ [p] καὶ ἕτερός τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων; [q] ὁ δ' Ἀχαβος, εἶναι μὲν, ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ [r] Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν,

persiterunt, paceque cum eo colenda. Palæstini etiam vectigal constitutum ei pendebant, & Arabes quotannis suppeditabant agnos sexcentos & triginta, & hœdos totidem. Munivit etiam & urbes alias magnas pariter ac validas; copiasque militares & armorum vim *magnam* contra hostes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipse vero dux ex tribu Benjamitica habebat sagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum & octoginta millibus, regi inserviebat, præter eos quos dispositerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto post Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus; militesque ejus comites mensæ hospitali eique splendidæ adhibuit, & frumento & vino & carnibus largiter instructæ: rogavitque ut secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadena *sitam*: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Josaphato vero auxilium pollicito, (nam *contigit* ejus exercitum non minorem esse quam illius) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra urbem duo reges, & in suo uterque throno collocati, militibus suis stipendia numerabant. Josaphatus autem *interim* jussit, ut, si qui *illis* essent vates, accererentur & de expeditione in Syrum consulerentur, an & illi suaderent eo tempore suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul & amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat *impune*, usque in illam diem. *Josaphatus affinitate junctus Achabo, iniitaque cum eo belli societate, Achabum comitatur in expeditione contra Syros. 2 Paral. c. 18.*

4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, jussit ut Deum consulerent, an foret ut is in Adadum exercitu educto victoriam reportaret, urbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem suasissent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victurum esse & in potestatem suam etiam ut ante redacturum) Josaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates præterea, ut aliquanto certius quid futurum sit intelligamus? Cui Achabus, esse quidem & alium, sibi vero invisum, quod infausta vaticinatus fuerit, & prædixerit, fore ut *ipse* à Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michæam, *X. Achabo suadent falsi vates ut bellum moliatur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.*

o Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους,] Ἑπτακισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους [al. πεντακοσίους] LXXII. & *Verit. Hebr.* 2 *Paralip.* c. 17. v. 11.

p Ὠχύρωσεν] Sic *MSS.* in *Editis* male ὀχυρῶσιν. HUDS Lege ὠχύρωσεν. Dein pro ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, legendum forsan πολλάς. Nisi τὸ βαρεῖς respondeat Hebr. בצורות quod LXX. reddunt οἰκήσεις. COCC.

q Τε καὶ βαρεῖς,] Illud τε abest *aliquibus MSS.*

r Ἡτοίμασε.] Εὐτρέπισε in quatuor *MSS.*

s Ἐδναῖος] Ita cum *MSS.* quod Ἐδναε aut Ἐδναὰ habeant LXXII. Ἐδραῖος in *Editis*. in *Epiphanii* libris *Hedrous*.

t Ἰωαννῆς] Ἰωάνης *Samb.* & *Vat.* Ἰωανὰ LXXII.

v Ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος] Sic *MSS.* καὶ τῆς in *Editis*.

x Ἄλλος δ' ἡγεμών] Ex 2 *Paralip.* c. 17. suspicor hunc locum valde corruptum esse. Paulo quidem aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui vertit, *alter autem princeps militiæ Gezonat.* (al. *Gozonath*) *armatorum habebat centum millia: & præter hos alia centum millia qui regi famulabantur; quos direxit* &c. in aliis vero codicibus desunt voculæ istæ, *& præter hos alia centum millia.*

y Θυμάτων] F. θυμιαμάτων odorum seu incensorum. Sic θυμιαμάτων LXX. Gen. XXXVIII. 25. & XLII. 11. & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 4. Rufinus tamen θυμάτων legisse itidem videtur, qui vertit θυματ. *apd. pecudum ubertatem.* SPANH.

z Παρεκάλεσέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* παρεκάλεσε δὴ in *Editis Aliisque*.

a Σύρων βασιλέως,] Iterum ex *Iisdem* & *Gall.* 1. 2. Σύρου in *Editis Aliisque*.

b Γαλαδηνὴν] Ita cum *MSS.* ut supra p. 211. §. 3. Γαλαδικὴν in *Editis*. Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Γαλαδιτικὴν. SPANH.

c Ἀραμαθὴν ἀφέλη.] In *S. Literis* Ραμάθ. *Ramatha* habent *Epiphanii* libri. HUDS. Conf. infr. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

d Αὐτῷ ἐκ αὐτοῦ] Illa *αὐτῷ ἐκ* supplevi ex *MSS.*

e Καλέσαντες] Sic in omnibus *MSS.* καλέσαντ' αὐτοὺς in *Editis*.

f Ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι] Ita *Big.* ἐπὶ deest *Editis Aliisque*.

g Στρατείαν.] Ita cum *Big.* ἐκστρατείαν *Gall.* 1. στρατιὰν in *Editis Aliisque*.

h Καὶ γὰρ εἰρήνη] Καὶ γὰρ εἰρήνη *Samb.* spacio vacuo in medio relicto.

i Ὡς τετρακοσίους] Illud ὡς ex *MSS.*

k Τὸν Θεὸν,] Τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.* τῷ Θεῷ *Vat.*

l Ἐπὶ τὸν Ἀδαδον] Ἐπὶ Ἀδάδου *Big. Samb.* & *Vat.*

m Τῆς πόλεως,] Τῆς insertum dedi ex *Samb.* & *Vat.*

n Ἐκφέρειν μέλλοι] Φέρειν *Vat.*

o Τυγχάνουσιν,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐστὶ τυγχάνουσιν in *reliquis*.

p Καὶ ἕτερός τις] Καὶ deest *Vat.*

q Ὁ δ' Ἀχαβος,] Illa ὁ δὲ Ἀχαβος non agnoscit *Vat.*

r Σύρων βασιλέως.] Τῶν Σύρων *Vat.*

chæam, Jembleæ filium. Cum vero Josaphatus postulasset eum produci, *Achabus* misso spadone Michæam accersit. Spado autem, dum in via esset, ei indicavit, cæteros vates omnes regi victoriam prædixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia affingere, sed dicturum esse quicquid ille de rege in os ei inseruerit, ubi ad Achabum ventum erat, ipsumque per Deum obtestatus est *rex* ut verum ei eloqueretur, dicebat, "sibi Deum ostendisse Israëlitas fugientes, Syris "eos insequentibus, dispersosque per montes, quasi "greges sublatis pastoribus." ajebat etiam *Deum* significare, "illos quidem domum incolumes re- "versuros, ipsum verò solum in prælio casurum." Hæc loquuto Michæa, Josaphatum *sic* alloquitur Achabus: "annon ego tibi paulo ante significavi, "quam male mihi velit iste homo, & quod adver- "sa mihi vaticinatus fuerit?" Cum vero *insuper* dixisset Michæas, "quod par est ut omnia acci- "piat quæ à Deo erant prædicta, & quod illum "spe victoriæ ad bellum gerendum falsi vates in- "citarent, quodque oportet in prælio ipsemet ca- "dat," animo quidem erat anxio solicitoque. At Sedecias, unus è falsis vatibus, *ad regem* accessit, & ut Michææ non adverteret animum hortabatur: ipsum enim *ajebat* nihil veri dicere. Argumento autem usus est ex vaticinio Eliæ petito, cui datum erat melius quam iste futura prænoscere. "Nam & hunc, dicebat, vaticinatum prædi- "xisse, fore ut apud urbem Isaram in agro Nabu- "thi canes regis cruorem lingerent, quemadmo- "dum & Nabuthi *linxissent*, propter ipsum à po- "pulo lapidibus necatum. Manifestum igitur est "istum mentiri, qui vati præstantiori contradice- "re non veretur, dicens quod tertia abhinc die "moriturus est *rex*. Notum autem fore, an verax "sit & divino spiritu afflatus. mox enim à me pal- "mis percussus manui meæ noxam inferat, quem- "admodum Jadon fecit ut Hieroboamo regi, cum "illum comprehendere voluisset, manus arefeceret. "Opinor enim te utique audivisse hoc factum es- "se." Igitur cum Michæa ab eo percusso nihil inde mali accidisset, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, & plus fidei falsis quam veris vatibus adstruebat: ut nulla exitio destinato mora fieret. At Sedecias, cum sibi ferrea cornua fecisset, dicit Achabo, "Deum illi significare his Syriam eversum iturum." Cum autem Michæas dixisset "fore ut paucis post diebus Se- "decias è penetrali in penetrale fugiat latebras quæ- "ritans, idque eo animo ne pœnas vano auspicio debitas luat," jussit rex ut ad Achamonem prætorem urbanum eum abducerent in carcerem com-

Pugnam ei exitio fore denunciat Michæas. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Præstigiis Sedeciæ metu liberatur Achabus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Michæas, cum mala etiam Sedeciæ prædixisset, in carcerem conjicitur. 2 Paral. c. 18.

ἰὸν [s] Ιεμβλέε. τοῦ δ' Ιωσαφάτ κελεύσαντ@ αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας ἄνηχον, ἄγλ τὸν Μιχαίαν. κ᾽ δε τὴν ὁδὸν ὁ ἄνηχ@ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τὰς ἄλλας προφήτας νίκλω τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ᾽ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ [t] καταψευδεσθ τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ᾽ ἐρεῖν ὅ, π ἂν αὐτῷ θεὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τ Αχαβον, κ λέγλν αὐτῷ τἀληθὲς ἔτ@ ἐνωρκήσατο, "δεῖ- "ξαι τ Θεὸν αὐτῷ τὰς Ισραηλίτας φεύγοντας, ἔφη, κ "διωκομένους ὑπὸ τ Σύρων, καὶ [v] διασκορπιζομένους "[x] ὑπ᾽ αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ προβάτων ἀνηρημέ- "νων τὰ πρόβατα." ἔλεγέ τε "[y] σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' "εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθ δ' αὐτὸν μό- "νον ἐν τῇ μάχῃ." τοῦτα φήσαντ@ τὸν Μιχαίαν, πρὸς Ιωσάφατον ὁ Αχαβ@, "ἀλλ᾽ ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τλὴ [z] πάνθρώπε, φησὶ, πρός με διάθεσιν, "[a] κ ὅτι μοι τὰ χείρω προεφήτευσε." τὸν δ Μιχαίαν εἰ- πόντ@, "ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τ ὑπὸ "[aa] τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, κ ὡς [b] παρορμήσαι αὐτὸν εἰ "ψευδοπροφῆται ποιήσειαν τ πόλεμον [c] ἐπ' ἐλπίδι νίκης, "κ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν λῶ ἐπ' ἐννοίᾳ. Σεδεκίας δ τὶς τ ψευδοπροφητῶν [d] προσελθὼν, τῷ μὲν Μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει· [e] λέγλν γὰ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. τεκμηρίοις δ [f] ἐχρήσατο οἷς Ηλίας προεφή- τευσεν ὁ τότε κρείττων τὰ μέλλοντα σωιδεῖν. "καὶ γὰ "τοῦτον, ἔλεγε, προφητεύσαντα ἐν [g] Ιζάρᾳ πόλ, [h] ἐν "τῷ [i] Ναβόθε ἀρχῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ Ναβόθε τοῦ δ' αὐτὸν κατα- "λιθοβολήσαντ@ ὑπὸ τοῦ ὄχλε. δῆλον οὖ, ὡς ἔτ@ "ψευδέτης, τῷ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, "[k] ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων [l] ταύτης τεθνήξεσθαι. "[m] γνώσεσθαι δ' εἴπερ ἐστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείε πνεύ- "ματ@ τλὴ δυνάμιν ἔχῃ. οὗτος γὰ ῥαπισθεὶς ὑπ᾽ "ἐμοῦ, βλαψάτω μὲ τλὴ χεῖρα, ὥσπερ [n] Ιαδὼν "τλὴ Ιεροβοάμε τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντ@ "ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰ [o] οἶμαι πάντως τὸ- "το γνώμενον." ὡς οὖ τελήξαντ@ αὐτὸν τ Μιχαίαν, μηδὲν σωέβη παθεῖν, Αχαβ@ θαῤῥήσας, ἄγλν τλὴ στρατιὰν προθυμ@ λῶ ὅπὶ τὸν Σύρον. [p] ἐνίκα γὰ οἶ- μαι τὸ χρεὼν καὶ πιθανώτερος [q] ἐπὶ τἀληθοῦς τοὺς ψευ- δοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τλὴ ἀφορμλὴ ἔ τέλος. Σε- δεκίας δε, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγ πρὸς Αχα- βον, "[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι "Συρίαν." Μιχαίαν δὲ μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας εἰπόν- τα, "τ Σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείε [s] κρυβησόμενον "ἀμείψειν, ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τλὴ δί- "κλν," ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [t] ἀπαχθέντα φυλάττε- σθαι πρὸς [v] Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορη-

[s] Ιεμβλέε.] Ιεμβλαίε *Big.* Εμβλέε *Vat.* Ομβλέε *Gall.* 2. Ιεμβλὲ aut Ιεμλὲ LXXII. *Obei fil.* juxta *Epiphanium.*

[t] Καταψεύδεσθαι] Καταψάσασθαι *Gall.* 1. 2.

[v] Διασκορπιζομένους] Διεσκορπισθήσονται LXX. Num. x. 35. SPANH.

[x] Υπ' αὐτῶν εἰς] Illa ὑπ' αὐτῶν εἰς [*al.* ἐπὶ] τὰ ὄρη ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Σημαίνειν] Legi vult σημαίνων *Coccejus*, quo pacto de ipso Propheta esset capiendum, verbis illis tectis significante & prædicente, quod &c. HAV.

[z] Τἀληθῶτε,] Ita, *Cedrenum* sequutus, distinxi, & cum *Cod. Vat.* φησὶ post τἀληθῶτε inserui. in *Editis Aliisque* ταῦτα φήσαντ@ ὁ Μιχαίας πρὸς Ιωσάφατον, ὁ Αχαζ@· ἀλλ' ἐγωγε &c.

[a] Καὶ ὅτι μοι] Iterum & illa κ ὅτι μοὶ τὰ χείρω προεφήτευσεν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[aa] Τοῦ Θεοῦ προλεγομένων,] Articulum etiam insertum dedi ex *MSS.*

[b] Παρορμήσειαν] Sic *MSS.* παρορμήσειεν in *Editis.* παρορμῶ- σιν solus *Gall.* 2.

[c] Επ' ἐλπίδι νίκης,] Illud ἐπ' ante ἐλπίδι non agnoscunt *MSS.*

[d] Προσελθὼν,] Ita *MSS.* nec aliter *Vet. Interpr.* qui vertit, *accedens ad regem.* προσελθὼν in *Editis.*

[e] Λέγειν γὰ αὐτὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, μὴ λέ- γειν γὰ αὐτὸν ἀληθές.

[f] Εχρήσατο] Τεκμηρίῳ in plerisque *MSS.*

[g] Ιζάρᾳ πόλ,] Ita in *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεζαρὲ in *Editis.* Ιεριζήλα forsan pro Ιεζριήλα in *Gall.* 2. Ιαζάρα juxta *Epiphanium.* Vide p. 460. §. 6.

[h] Εν τῷ Ναβόθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθ] Conf. supr. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ναβόθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθ] Ναβυθαίε hîc loci in *Editis.* Ναβυθὰ *Big.* Ναβυθαὶ *Gall.* 2.

[k] Απὸ ἡμερῶν τριῶν] 3 dies inde aberat Ramoth. REL.

[l] Ταύτης τεθνήξεσθ.] Vox ταύτης deest in omnibus *MSS.*

[m] Γνώσεσθ] Forsan γνώσεσθε. deest γνώσεσθαι in aliquibus *MSS.*

[n] Ιαδὼν] Ita ut supra p. 445. §. 5. Ιαδ@ aut Ιώδ@ hîc loci in *MSS.* Adonias *Auctori Const. Apostolic.* l. 4. c. 6. Videsis *Coteleriі* notas p. 295. *Edit. Amst.*

[o] Οἶμαι πάντως] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. οἶμαι τοῦτο πάντως γνώ- μενον in *Editis.*

[p] Ενίκα γὰ οἶμαι τὸ χρεὼν] Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

[q] Επὶ τἀληθοῦς] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* ποιεῖ in *Editis.*

[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν] Ως Θεὸς αὐτῷ σημαίνῃ π. καταστρέψα- σθαι τλὴ Συρίαν *Vat.* ὡς Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν *Big.* & *Samb.*

[s] Κρυβησόμενον ἀμείψειν,] Κρυβέντιον *Vat.* & *Gall.* 2.

[t] Απαχθέντα φυλάττεσθ] Nempe Michæam Prophetam SPANH.

[v] Αχάμωνα] Αμων juxta *Vers. Hebr.* Εμὲ aut Σεμὲ LXXII. De regis filio (ut 2 *Paralip.* c. 18. v. 25.) plane tacet.

π Αεα-

χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ πλειότερον.

ϛ'. Καὶ Ἀχαὰβος μὲν ὁ Ἰωσαφάτου ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς [x] Ἀραμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας [y] αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπήγαγε αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν· καὶ οὐκ ἄπωθεν τῆς [z] Ἀραμαθῆς στρατοπεδεύσαντο. συνέβησαν δ' ὅ, τε Ἀχαὰβος ὁ Ἰωσαφάτου, ἀποθέσθαι [a] [τὸν Ἀχαὰβον] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ [b] τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῆναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφρονούμενον τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προφηνέντα. [c] εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν οὐδὲ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰδος, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ μόνου τοῦ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τὸν συμβολὴν γενομένης, ἰδόντες τὸν Ἰωσαφάτου ἐξωπλισμένον περὶ τὴν τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν Ἀχαὰβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. [d] διαχομένης δὲ [e] ἡμέρας ἄχρι δείλης [f] ὀψὲ μαχόμενοι οἱ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα [g] κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Ἀχαὰβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ φυγεῖν οὐ δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ Ἀδάδου, [h] Ἀμανὸς ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πατάσσει τὸν βασιλέα διὰ τοῦ θώρακος κατὰ τοῦ πνεύμονος· Ἀχαὰβος δὲ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω πιθόμενος τῷ στρατεύματι Φανερὸν, [i] μὴ ταραπείσαν. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν [k] ἐπιστρέψαντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ ἔστη ἐπὶ τοῦ ἅρματος, [l] ἄχρι δυσμῶν τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας ἀπέθανε.

ϛ'. Καὶ τὸ μὲν [m] τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, [n] ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν Ἀχαὰβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δὲ [o] τὸν Ἀχαὰβ νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλυναντες ἐν τῇ [p] Ἰζάρα κρήνῃ, ᾗ δὲ καθημαγμένον τοῦ τοῦ βασιλέως φόνου, ἀληθῆ τὴν Ἠλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες [q] ἀνελιχμήσαντο [r] αὐτοῦ τὸ αἷμα· [s] αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι [t] τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν [v] Ραμαθῶνι, Μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. [x] συμβάντων οὖν Ἀχαάβῳ τοῦ κατὰ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, [y] μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τοῖς ἡδονῇ καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμβάνειν δὲ, ὅτι προφητείας καὶ τῆς διὰ τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδέν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ὅτῳ τοῦ Θεοῦ τί δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα [z] γεγενημένων προσήκει τὴν τοῦ χρεὼν ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγ-

pingendum, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei darent.

5. Atque ita quidem Achabus & Josaphatus Hierosolymorum rex, assumptis copiis suis, Aramatham ire contenderunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum, audita illorum profectione, suum contra eos eduxit exercitum: & non longe ab Aramatha castra metatur. Convenerant autem Achabus & Josaphatus, ut habitum regium deponeret Achabus, Hierosolymorum vero rex Achabi vestitum indutus in acie staret, ut isto commento irrita forent quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam sine insignibus. Nam Adadus per tribunos militibus imperavit, ne quem omnino perimerent, nisi unum regem Israëlitarum. Syri autem, prælio commisso, Josaphátum ante aciem stantem conspicati, huncque Achabum esse rati, impetum in eum fecerunt: cumque se illi circumdedissent, propioresque facti alium esse cognovissent, omnes retro se averterunt. Verum à prima luce usque ad vesperam pugna durante victoriaque ab illis stante, neminem occiderunt prout rex eis mandaverat; Achabo solo ad necem quæsito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis, Amanus nomine, in hostes *forte* jaculatus, regem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ei quidem acciderat exercitum celare statuit, ne *hosti* terga darent. Verum auriga præcepit, ut converso curru ipsum ex acie educat; quod grave & lethale vulnus acceperit. Cumque *vehementer* cruciaretur, perstitit *tamen* in curru usque ad solis occasum, animique deliquio vita defunctus est.

Prælium cum Syris commissum. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Achabus interfectus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, præcipiti jam die, in castra se recipiunt; cumque præco significasset, quod Achabus mortuus esset, suam quisque domum reversus est. Achabi autem corpus *sublatum* Samariam defertur, ibique sepelitur. Cumque currus ad Izaræ fontem ablueretur (erat enim regis sanguine cruentatus) Eliæ vaticinium verum esse recognoverunt. Nam canes quidem cruorem ejus linxêre: in posterum vero mos patrius erat meretricum, ut in isto fonte se lavarent. Vita autem excessit apud Ramathonem, juxta Michææ vaticinium. Cum itaque Achabo acciderint quæ à duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, & ubique omni honore & veneratione prosequamur, curandumque ne quæ ad gratiam & voluntatem proferuntur majori fide dignemur quam ipsammet veritatem: sed existimemus nihil esse utilius vaticinio rerumque futurarum per hujusmodi viros scientia, Deo *subinde* nos ita monente quid *indies* caveri debeat. Quin & convenit, ut, conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenerunt, nobiscum reputemus fati vim,

Elix & Michææ vaticinia eventu comprobantur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

[x] Ἀραμαθὰν] Conf. inf. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

[y] Αὐτῶν τὴν στρατείαν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis.*

[z] Ἀραμαθῆς] *Ramatha* in versione *Epiphanii.* Ἀραμάθης in *Editis Aliisque* & sup. v. 4. Ἀραμάθου.

[a] [Τὸν Ἀχαὰβον] Verba illa uncis inclusa agnoscit *Vetus Interpr.*

[b] Τῶν Ἱεροσολύμων] Illud τῶν ex *MSS.*

[c] Εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν] Conf. supr, c. 12. §. 4. SPANH.

[d] Ἀρχομένης] Forte ἀπαρχομένης. COCC.

[e] Ἡνὸς ἄχρι] In ora *Cod. Big.* & *Gall.* 1. ἡμέρας pro ἡνὸς.

[f] Ὀψὲ μαχόμενοι] Πεμφθὲς post ὀψὲ delevi auctoritate *MSS.*

[g] Κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν·] Neminem alium occidere illis mandatum erat, nisi forte ut ad regem sibi viam facerent.

[h] Ἀμανὸς ὄνομα,] Unde id nomen Αμανὸς? Apud *Rasi* è traditione scribitur fuisse *Naaman.* An hoc idem voluit *Josephus*, qui Judaïcas traditiones aliquando miscet? SCHOTAN.

[i] Μὴ ταραπείσαν.] In *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. μὴ ταπεῖ δεῖσαν.

[k] Ἐπιστρέψαντα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν in *ceteris.*

[l] Ἄχρι δυώντος] Ἀχρὶ δυσμῶν in *MSS.*

[m] Τῶν Σύρων στράτευμα,] Τὸ deest in *Editis.*

[n] Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν] Ἀνεχώρησαν *Big.* & *Samb.*

[o] Τὸν Ἀχαὰβ] Ita *MSS.* τὸν Ἀχαὰβ νεκρὸν in *Editis.*

[p] Ἰζάρα κρήνῃ,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἰεζραέλης κρήνῃ. *Gall.* 2. Forsan legendum Ἰεζραέλης κρήνῃ.

[q] Ἀνελιχμήσαντο] Ἀνελίχμησαν *Vat.*

[r] Αὐτοῦ τὸ αἷμα·] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*

[s] Αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λούμεναι τοῦτο διετέλουν.] *Josephi*, ni fallor mens est, meretrices in posterum se lavare solere in aqua ista, quam polluerat sanguis Achabi, ut hoc ad contemptum Achabi accesserit. Verum aliter *Theodoret.* (ΕΡΩΤ. ξη. in 3 *Regum*) qui dicit, ὅτι ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ τοῦ ἅρματος ἐλούσαντο, οὐκ ἐξεπίτηδες εἰς τὸ αἷμα βουλόμεναι λούσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθασιν ὕδωρ. HUDS. Et Meretrices ad fontem, quod erat reliquum diluerunt *Rufinus.* SPANH.

[t] Τοῦτο διετέλουν.] Τοῦτο *Samb. Bas. Big.* & *Hen.*

[v] Ραμαθῶνι,] Conf. sup. c. 12. §. 3. SPANH.

[x] Συμβάντων] Συμβαίνοντος οὖν Ἀχαάβῳ τοῦ τ. δ. πρ. εἰρημένα solus *Vat.*

[y] Μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχοῦ καὶ σέβειν, καὶ ἀληθείας μὴ τοῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν·] Quantum Prophetis tribuendum, & quod inevitabilis fati necessitas vid. ἀλωσ. lib. 5. c. 13. §. 7. Ubi de Fato loquitur ut Pharisæus; sic sæpe alibi, ut ἀλωσ. lib. 6. c. 1. §. 8. & cap. 2. §. 1. & c. 4. §. 8. ut & c. 5. §. 4. SPANH.

[z] Γεγενημένων] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* γενομένων in *reliquis.*

vim, quod, etiamsi nobis quid sit futurum innotescat, evitari nequeat: sed animis hominum obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur ubi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea videtur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum cladem prænunciantibus non crederet, iis vero qui ad gratiam *aucupandam* vaticinati sunt fidem haberet. Cæterum ei in regnum successit Ochozias ejus filius.

Ochosias Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

Finis Libri octavi.

νωσκόμενον αὐτὸ ἀλφυγεῖν ἐστιν· ἀλλ' ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησταῖς, αἷς εἰς τὸ [a] πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ πειᾶται. Φαίνεται οὖν καὶ Ἀχαβος ὑπὸ τούτου τοῦ ἀλόγου ἀπατηθεὶς, [b] ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὸν θάνατον, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύουσι πιθθεὶς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Ὀχοζίας διεδέξατο.

Τέλος τῆς βιβλίου ὀγδόης.

a Πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ] Ποθὲν *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1.

b Ὡς ἀπιστῆσαι] Ὥστε in *MSS.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO NONO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Quemadmodum Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superavit.*
2. *Quomodo ei cognominis Joramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres & patris amicos interfecit.*
3. *Quod Idumæa ad defectionem versa, & Arabibus bello eum aggressis, & totus ejus exercitus periit, filiique ejus omnes præter unum adhuc infantem; ac præterea ipse, in nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.*
4. *Expeditio Syrorum & Damasci regis contra Joramum Israëlitarum regem: utque ille, in Samaria obsessus, præter opinionem è periculo evasit.*
5. *Quomodo idem ille Joramus obiit à Jehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps ejus universa, & Hierosolymorum rex Ochozias.*
6. *Quod post mortem ejus in Israëlitas regnavit Jehu apud Samariam, & filii ejus ad quartam usque stirpem.*
7. *Ut mulier quædam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.*
8. *Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: utque, cum mala quamplurima illorum regioni & Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia à rege illorum accepta Damascum reversus est.*
9. *Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, illos devicit.*

α'. Ως στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσειν αὐτῶν.

β'. Ως ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος, βασιλεύων τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, τοῖς ἀρχοῖ πᾶσαν λαβὼν, τούς τε ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Οτι τῶν Ἰδουμαίας ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' [b] αὐτὸν Ἀραβίων, ἐπὶ δυνάμει αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου· καὶ ὡς τούτοις αὐτὸς, ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

δ'. Στρατία τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ἰώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ἔστι μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, παραδόξως δὲ κινδύνου διέφυγε.

ε'. Ως [c] αὐτὸς Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς καὶ ἱππάρχου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας.

ς'. Οτι μετὰ τοῦτον πολυτιμῶ ὁ Ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ως γυνή τις, Γοθολία ὄνομα, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελοῦσα αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς [d] Ἰώδαος, τὸν [e] Ὀχοζίου παῖδα [f] Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

η'. Αζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τὴν τε χώραν αὐτῶν διαθεὶς καὶ τὴν [g] Σαμαρειτῶν πόλιν, [h] ὀλίγῳ πάλιν ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν [i] ὑπέστρεψεν.

θ'. Ως [k] Ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ως

a Ἐν τῇ ἑνάτῳ] *Al.* ἐν τῷ ἑνάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνάτῳ λόγῳ.

b Αὐτὸν Ἀραβῶν,] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

c Αὐτὸς Ἰώραμος] Illud αὐτὸς ex *MSS.*

d Ἰώδαος,] Ita cum *Big.* & *Samb.* Ἰωάδας *Vat.* Ἰώδας in *Editis.* Ἰωδαὶ vel Ἰωαδαὶ LXXII.

e Ὀχοζίου] Iterum ex *MSS.* ipsoque *Josepho*, paulo infra. Ὀζίου hîc loci in *Editis.*

f Ἰώασον βασιλέα] Ita cum *Cod. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* deerat Ἰώασον.

g Σαμαρειτῶν πόλιν,] Σαμαρίαν *Vat.*

h Ὀλίγῳ πάλιν] Illa ὀλίγῳ πάλιν è *Cod. Vat.*

i Ὑπέστρεψεν·] Ἀνέζευξεν *Vat.* & *Gall.* 2.

k Ἀμασίας,] *Al.* Ἀμασσίας & Ἀμασσίου. in *Cod. Vat.* Σαμαρείας.

l Στρα-

ί. Ως αὐτὸς ἔτ῾, πολεμῶν ϖ῾ὸς τ῾ Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώασον, ἡττᾶτ῾ μὲν, ληφθεὶς δ᾽ αἰχμάλωτ῾, ϗ πολλὰ χρήματα δὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τ῾ὸν ἑαυτ῾οῦ βασιλείαν· ϗ ὡς ὁ πῶς αὐτ῾οῦ Οζίας πὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατ῾ο.

ια. [l] Στρατεία ᾗ τ῾ Ισραηλιτῶν βασιλέως [m] Ιεροβοάμου ἐπὶ Συρίαν, ϗ νίκη.

ιϐ. [n] Ως ὁ τ῾ Ασσυρίων βασιλεὺς στρατευσάμεν῾ο ἐπὶ Σαμάρειαν, ϗ πολλὰ χρήματα ϖ῾αρὰ [o] Φακέως ᾗ βασιλέως αὐτῶν εἰσπραξάμεν῾ο, εἰς τ῾ὸν οἰκεῖον ὑπανέστρεψεν.

ιγ. Οτι στρατευσάμεν῾ο [p] Αρσάνης ὁ Δαμασκῆ βασιλεὺς ἐπὶ Ιεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν Αχάζ῾ῳ τ῾ὸν βασιλέα, πέμψαντ῾α χρήματα πολλὰ ϖ῾ρὸς τ῾ὸν βασιλέα Ασσυρίων, πεῖσαι τ῾ὸτε αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

ιδ. Ως ϗ κρά῾ο ἔλαβεν ὁ τ῾ Ασσυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· ϗ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τ῾ὸν βασιλέα, τ῾ὸν δ᾽ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

ιε. Ως [q] Σαλμανάσαρ῾ο ὁ τ῾ Ασσυρίων βασιλεὺς, στρατευσάμεν῾ο ἐπὶ Σαμάρειαν, ϗ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τ῾ὸν τ῾ Ισραηλιτῶν βασιλέα [r] Ωσέην ἁλόντα μεν῾ο τ῾ὸν πόλιν [s] ἀπέκτεινε· ϗ ὡς ὁ Ασσύρι῾ο τ῾ὰς δέκα τ῾ῶν Ισραηλιτῶν φυλὰς εἰς τ῾ὴν Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τ῾ῆς Περσίδ῾ο τ῾ὸ τ῾ῶν Κυθαίων ἔθν῾ο εἰς τ῾ὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν, ὃς Ελλήνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

10. *Ut ille ipſe, bellum gerens adverſus Joaſum Iſraëlitarum regem, prælioque captus, & ingenti pecunia multatus, iterum in regnum ſuum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes finitimas ſubegit.*

11. *Iſraëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excurſionem facit, & victoriam reportat.*

12. *Ut Aſſyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia à Phacea exacta, in regionem ſuam ſe recepit.*

13. *Quod Araſes Damaſcenorum rex, exercitu in Hieroſolymitanos educto, regem eo anguſtiarum redegit, ut, magnis miſſis muneribus ad Aſſyriorum regem, illis ei perſuaſerit Damaſcum oppugnare.*

14. *Quomodo Aſſyriorum rex Damaſcum vi expugnavit: & regem quidem interemit, populo vero in Mediam aſportato, alias gentes Damaſcum in coloniam deduxit.*

15. *Quomodo Salmanaſſarus Aſſyriorum rex, Samariam armis adortus, in ea regem Ozen, cum urbem annis quinque obſeſſam ad deditionem compuliſſet, interfecit: utque Aſſyriorum rex, cum decem Iſraëlitarum tribus in Mediam tranſtuliſſet, gentem Cuthæorum è Perſia in eorum regionem migrare juſſit, quos Græci Samares appellant.*

l Στρατεία] Hunc titulum inſertum dedimus è *Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

m Ιεροβοάμου] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* & textu *Joſephi.* in *MSS.* Ιωράμου.

n Ως ὁ τ῾ῶν] Hic titulus debetur *iiſdem.*

o Φακέως] *Al.* Φακείου.

p Αρσάνης] Ita cum *Big.* & *Samb.* & *Joſepho* infra in *textu.* Ραασίνης *Vat.* Αρσὴν in *Editis.* Ραασὼν LXXII. *Raſin* aut *Raſen* cum *Vet. Interpr.*

q Σαλμανάσαρ῾ο] *Al.* Σαλμανάσαρ῾ο.

r Ωσέην] Ita è *Cod. Vat.* ὃς ἐλ῾ὶ in *Editis Aliiſque.*

s Απέκτεινε·] In *S. Literis* ζῶντα ἔλαβεν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ρνζ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER NONUS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

CAP. I.

Rursus de Josaphato: ut judices constituit, Deique auxilio hostes superavit.

Deus ignoscit Josaphato ob societatem cum Achabo initam.

IOSAPHATO autem regi Hierosolyma reverso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus Jehus vates accusabat eum societatis initæ cum Achabo homine impio & scelerato. "Deum "enim hanc quidem rem molestè tulisse, dicebat, "eum tamen, licet peccaverit, nihilominus è ma- "nibus hostium eripuisse, quod bona & laudabili "esset indole." Et tunc quidem rex se convertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolan-

Josaphatus suos pietatem docet & justitiam. 2 Paral. c. 20.

das. Post hæc autem cœpit omnem ditionis suæ regionem undique obire, populum ad legem Moysis ministerio à Deo latam & ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subjectis, judicibus, hortatus est *eos* ut populo jus dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam justitiæ, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob divitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit æquum statuerent & decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quæ in occulto fiunt. Hæc cum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam judices è sacerdotibus & Levitis & populi primoribus constituit, monuitque accurate & juste in omnibus judiciis se gererent: si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes ex aliis civitatibus eos consultum mittant, illis oporteret justam majori studio ferre sententiam. quod maxime conveniat in ea civitate judicia fieri honesta & justissima, ubi contigit & Deo ædem locari, & rex suum habet domicilium. Horum autem principes

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ιωσαφάτου· ὡς κριτὰς κατέστησε, καὶ θεῷ αὐτῷ βοηθοῦντος τῶν πολεμίων ἐκράτησε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩ δὲ τῷ βασιλεῖ, σωζομένῳ εἰς Ιερουσάλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Αχαβον τὸν τοῦ Ισραηλιτῶν βασιλέα, ὡς [b] Αδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι συνεχώρησεν, ὡς προεφήκαμεν, Ιηοῦς ὁ προφήτης συντυχὼν ἤτιᾶτο τὴν πρὸς Αχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸ γὰρ Θεὸν ἀηδῶς μὲν ὅτι τοῦτῳ λάβοι- "ήναι, ῥύσεταί μέν τοι, καί περ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν "ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἄσσα ἀγαθὴν, ἔλεγεν, ἐκ τῶν πολε- "μίων." καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται θεόν. [c] μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περιερχόμενος κατὰ κύκλῳ πᾶσαν [d] ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τίνα νόμιμα τὰ διὰ Μωϋσέως ὑπὸ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν [e] πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας κατὰ ἑκάστην πόλιν τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτόν, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὅτου ὡς θεοῦ δικαίᾳ προνοουμένους κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπεροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους εἶναι δοκούντων, [f] βεβαιεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ἐπιστάμενος ὅτι τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁ Θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων καὶ [g] ἐκ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τοῦ πλήθους φερομένων, σωφρονέστατα διημελημένους καὶ δικαίας ποιεῖσθαι [h] πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περὶ μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, [i] τούτοις δεῖ μὴ πλείονα σπουδὴν [k] ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν [l] αὐτῇ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τοῦτο εἶναι ναὸν τοῦ Θεοῦ συμβέβηκε, καὶ δίκαιον ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκει σπουδαίους εἶναι καὶ δικαιοπάτας. ἄρχοντας δ' αὐτῶν ἀποδείκνυ-

---

a ρνζ'.] Ita *Bas. Vat.* & *Gall. 6.* ρη'. μῆνας ζ', *Big. Samb.* & *Gall. 1. 2.* Sed *Is. Vossius* (in *Chronol. S.* p. 105. & 127.) restituit ροζ'. μῆνας ζ'. In *Epiphanii* libris CL. *menses* VI. aut præcise CLXXXII. aut denique CLXXX. *menses* VI.

b Αδάδῳ] Hic in quibusdam *Codicibus* Αδιρίδ, & Αδιερ. Videsis *Annott.* ad p. 463. §. 1.

c Μετὰ ταῦτα] Μετὰ ταῦτα δὲ περιερχόμενος τὴν χώραν ὥρμησεν ἐπὶ κ'. *Big.* & *Gall. 1.*

d Ὅσης αὐτὸς ἦρχε,] Ὅση αὐτῷ ὑπῆρχε *Samb.* ὅσης αὐτὸς ἐπῆρχε *Big.* ὅσης αὐτὸς ὑπῆρχε *Vat.* & dein ἐκδιδάσκειν *Big. Samb.* & *Vat.* Totum hoc fere modo legisse videtur *Epiphan.* μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χ. ὥ. περιερχόμενος ἐν κ. π. ὁ. αὐ. ἦρχε, καὶ τ λαὸν ἐκδιδάσκειν. nam vertit, *post hæc autem cœpit omnem suam provinciam circuire, & populum edocere* &c.

e Πρὸς] Παρὰ *Big.* & *Gall. 1.*

f Βεβαιεύειν] Βεβαιοῦσθαι solus *Vat.*

g Ἐκ τῶν Λευιτῶν,] Illa ἐκ τῶν desunt *Vat.*

h Πάσας τὰς κρίσεις·] Ejecimus μὴ post πάσας auctoritate *Big. Samb. Gall. 1.* & *Vet. Interpr.*

i Τούτοις δεῖ μὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* τούτων δὲ (δὴ *Cocc.*) in reliquis.

k Ἀποφαίνεσθαι] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter legisse videtur *Seldenus* lib. 3. de *Synedriis*, c. 2. §. 4. ἀποφαινεῖσθαι in *Editis Aliisque* HUDS. Lege ἀποφαίνειν. ut ποιεῖσθαι quod præcedit. COCC.

l Αὐτῇ τῇ πόλει] Sic cum *Iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐν ταύτῃ in *Editis Aliisque.*

m Ἀκα-

δείκνυζιν, [m] Αμασίαν τ̃ ἱερέα Ϲ Ζαβαδίαν, ἐκ τ̃ Ἰούδα φυλῆς [n] ἑκατέρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τ̃πον τ̃ τρόπον διέπεσε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ τ̃ αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν Μωαβίται Ϲ Αμμανῖται, συμπαραλαβόντες Ϲ Αραβων μεγάλην μοῖραν, καὶ [o] στρατοπεδεύοντ̃ πρὸς [p] Ἐγγαδδὶ πάλιν, κειμένην πρὸς τῇ [q] Ασφαλτίτιδι λίμνῃ, τριακοσίους [r] ἀπέχουσαν σταδίους τ̃ Ιεροσολύμων. [s] γινᾶται δ' ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ [t] ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ' Ιωσάφατος ὅτι τ̃ λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν σωάγει τ̃ δῆμον τ̃ Ιεροσολυμιτῶν [v] εἰς τὸ ἱερόν· καὶ στὰς κατ̃ πρόσωπον τ̃ ναοῦ ἤυχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τ̃ Θεὸν βοηθῆσαι αὐτῷ δυνάμιν Ϲ ἰσχυὰν, ἅστε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπιστρατεύσαντας· καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι τοὺς τὸ ἱερὸν [x] καθασκευασαμένους αὐτοῦ, ὅπως [y] ὑπερμαχῇ τ̃ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς [z] ἐπ' αὐτὸ πολεμήσαντας ἐλθεῖν ἀμυνῇ· οἱ τὴν [a] ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δ' τὸ πλῆθος γυναιξὶν ἅμα Ϲ τέκνοις [b] ἱκέτευεν. [c] Ιαζιὴλ δ' τις προφήτης, παρελθὼν εἰς μέσον τὸν [d] ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τῶτε πλήθει λέγων Ϲ τῷ βασιλεῖ, τ̃ Θεὸν ἐπακοῦσαι τ̃ εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν [e] αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς [f] ἐπαγγείλασθαι. προσέταξε δ' τῇ ὑστεραίᾳ τὸν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντιᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς [g] ἐπὶ τ̃ μεταξὺ Ιεροσολύμων Ϲ [h] Εγγαδδης [i] ἀναβάσεως, [k] λεγομένης δ' ἐξοχῆς· καὶ μὴ [l] συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, [m] στάντας δ' μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ταῦτ' δ' προφήτου εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς Ϲ τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, [n] ηὐχαρίστουν τῷ Θεῷ Ϲ προσεκύνουν· οἱ δ' Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ [o] προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑποκάτω [p] Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τ̃ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ διστάσειν μὲν [q] αὐτοῖς εἰς μάχην· προτεταγμένους δ' τοὺς ἱερεῖς μετ̃ τ̃ σαλπίγγων, καὶ Λευίτας μετ̃ τ̃ ὑμνοῦντων, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν

fecit Amaſiam ſacerdotem & Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque. Atque ita quidem res à rege ordinatæ erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitæ & Ammanitæ * cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, & caſtra metantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Aſphaltitida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmæ naſcuntur optimæ & opobalſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ejus ditionis regionem jam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri convocat, frontique Templi obverſus ſtans orabat & Deum invocabat, ut ſibi vires & fortitudinem largiretur ad ulciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc ejus ædem exſtruxerunt, ut urbem iſtam protegeret, auſoſque eam invadere propulſaret) qui utique eo animo adveniunt, ut illos de poſſeſſione terræ deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper & populus univerſus cum uxoribus ſimul & liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Jazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiviſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe præliaturum eſſe: præcepitque ut die ſequente cum exercitu obviam hoſtibus ire contenderet. inventurum enim eos per clivum aſcendentes Hieroſolyma inter & Engaddam, qui locus dicitur culmen: & cum illis quidem non *oportere* prælio congredi, ſed ſtare & tantummodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates hæc dixiſſet, rex quidem & populus, ſummiſſo ad terram vultu, & Deo gratias agebant & *eum* adorabant: deinceps vero Levitæ *Dei* laudes inſtrumentis *ſuis* canebant.

Dei auxilium implorat contra Moabitas & Ammanitas. 2 Paral. c. 20.

Jazielus vates Judæis victoriam ſpondet. 2 Paral. c. 20.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppido Thecoæ ſubjectam proceſſiſſet, ad populum dicebat, quod iis quæ loquutus eſt vates credere oporteret, & in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, *Deo* gratias agere, quaſi jam regionem noſtram ab hoſtibus

[m] Αμασίαν] Eo modo libri omnes tam *Græci* quam *Latini*. Non dubito tamen quin ex *S. Literis* Αμεζίαν ſcribendum ſit.

[n] Ἑκατέρας.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec aliter, ut puto, *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus, *qui erant de tribu Judæ*, in reliquis, *qui erat de tribu Judæ*. In *Editis* ἑταίρους, *qui ex amicis ei ſummis*, interprete *Seldeno*. hac autem voce *collegas* denotari exiſtimat *Schotanus*, in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 843.

* *Cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt*,] Sumentes ſecum Arabum maximam legionem, *Epiphan.*

[o] Στρατοπεδεύοντ̃] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθεζομένους.

[p] Ἐγγαδδὶ πόλιν,] Sic cum *Joſepho* ipſo *l.* 5. *de B. Jud.* & *Cod. Alex. Interpp.* LXXII. Ἐγγαδὶ hic loci in *Editis*. vitioſe, προσεγγαδαὶ πόλει κειμένῃ *Samb.* πρὸς Ιάδδα πόλει κειμένῃ *Big. Gall.* 1. 2. ἐπαδδαπόλει *Gall.* 2. πρὸν Ιταδα πόλιν κειμένην *Vat.* Semel in *Joſephi Editis* (lib. 3. de *B. J.*) Ἐγγαδαὶ pluraliter. *Plinio* & *Solino* dicitur *Engadda*. Verum *Stephano Byzantio* & *Ptolemæo* Ἐγγάδα. in *Epiphanii* libris *Gaddi* nuncupatur. HUDS. Conf. lib. VI. c. 13. §. 4. & de Bell. Jud. lib. IV. c. 7. 2. Ἐγγαδὶ, apud Gaddi Civitatem. *Ruffinus*, circa paludem Aſphaltidem. Idem *Rufinus* Aſphaltidem lib. IX. c. 10. §. 1. SPANH.

[q] Ασφαλτίτιδι λίμνῃ,] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & alibi ipſe *Joſephus*. in *Editis Aliiſque* Ασφάλτιδι.

[r] Απέχουσαν σταδίους] Απεχοῦσῃ *Samb.* ἀπεχούσης *Big.*

[s] Γινᾶτ̃.) ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον.] Palma & Balſamum prope urbem Ἐγγαδὶ ſeu Gaddi. Theophr. H. Pl. l. IX. c. VI. p. 176. Balſamum dicit provenire ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ πρὸς Συρίαν, *nempe* Syriam Palæſtinam ſeu Judæam. conf. *Ælian.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

[t] Ὀποβάλσαμον.] *Theophraſtus* in *Hiſt. Plant.* l. 9. c. 6. p. 176. dicit Balſamum inveniri ἐν τῷ αὐλῶνι πρὸς τὴν Συρίαν, i. e. Syriam Palæſtinam, ſive Judæam. Vide *Annott.* ad p. 438. §. 6. *Abdollotiphi*, in *Hiſtoria Ægypti*, dicit *Balſamum* nuſquam hodie (i. e. ſua ætate) reperiri niſi in Ægypto, prope *Ain Schems* in loco quodam circumſepto & probe cuſtodito, cujus ſpatium eſt circiter ſeptem jugerum.

[v] Εἰς τὸ ἱερόν·] Vide *L'Empereur* in *Cod. Middoth*, l. 2. §. 3. p. 45. & *Lightfootium* in *Deſcriptione Templi*, c. 8.

[x] Κατασκευασαμένους αὐτῦ,] Ita cum *Vat.* & *Gall.* 1. 2. κατασκευασμένους in *reliquis*.

[y] Υπερμάχῃ.)] Ita *Gall.* 1. & 2. ὑπερμαχῇ) *Big.* & *Samb.* ὑπερμαχῇ in *Editis Aliiſque*.

[z] Επ' αὐτὸ πολεμήσαντας] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπ' αὐτῷ in *ceteris*.

[a] Υπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῦ in *Editis Aliiſque*.

[b] Ικέτευεν.] In *aliquibus* ικέτευον. ἱκέτευε τ̃ Θεὸν ἵνα ὑπερμαχήσῃ αὐτοῖς *Gall.* 1.

[c] Ιαζιὴλ δ'] Ita *Baſ.* & *G.* Ιναζιὴλ δ' *Big. Samb. Hen. Bunt. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Jazihel*, & *Zachel*, & *Ezechiel*. Verum *Jehaziel* (2 *Paralip.* c. 20. v. 14.) juxta *Hebr.* Οζιὴλ *Chron. Paſch.* & LXXII.

[d] Εκκλησίαν,] קהל in Hebr. REL.

[e] Αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς] Eo modo *Samb.* αὐτὸν in *ceteris*.

[f] Επαγγείλασθαι.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐπαγγίλλεσθαι.

[g] Επὶ τ̃ μεταξὺ] Illa ἐπὶ τ̃ inſeruimus ex *MSS.*

[h] Εγγάδδης] *Al.* Εγγάδης. Vide ſupra, ad p. 473. §. 1.

[i] Ἀναβάσεως,] *In aſcenſu gaddi, qui locus dicitur culminis*, Heb. מעלה הציץ f. ἀναβαίνοντας ἐπ' ἀναβάσεως τῆς λεγομένης ἐξοχῆς. COCC.

[k] Λεγομένης] Ita lego cum *Cod. Vat.* in verſione autem ſequor *Epiphanium*. in *Editis Aliiſque* λεγομένη δ' ἐξοχή. Eſt qui ſuſpicatur vocem unam aut alteram excidiſſe. unde *Gelenius*, cum in *S. Literis* locus vocetur *clivus Tſitſi*, aut *clivus Sis*, liberius aliquanto ad hunc modum vertit, *inventurum eos Engaddan inter & Hieroſolyma, ad quendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam.*

[l] Συμβαλεῖν] Ita *Vat.* συμβαλῶν in *Editis Aliiſque*.

[m] Στάντας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ϛάντα in *Editis*.

[n] Ηὐχαρίστουν τε] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τε.

[o] Προελθὼν ὁ βασιλεὺς] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* προσελθών.

[p] Θεκώας πόλεως,] Eo modo *Big.* & *Samb.* & alibi *Joſephus*. Θικόας in *Editis Aliiſque*. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

[q] Αὐτοῖς εἰς μάχην·] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtibus liberaſſet. Placuit omnibus *hæc* ſententia; quæque *ille* ſubjecerit, ea exſequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incutiebat & conſternationem. Illi enim, ſe ſibi invicem hoſtes eſſe rati, ſe *mutuis vulneribus* conficiebant, ut ne unus quidem ex numeroſo adeo exercitu ſalvus evaſerit. Joſaphatus autem, converſo in vallem aſpectu, ubi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaveribus ſtratam animadvertiſſet, lætatus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſervatis victoriam ipſe per ſeipſum peperiſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, & mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta utique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus univerſus, in locum quendam cavum & hinc inde hiantem congregatus, potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt: unde locus *iſte* Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

Ammanitæ & Moabitæ ſe inter ſe occidunt. 2 *Paral.* c. 20.

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis & ſacrificiis impendit. Poſt hunc vero hoſtium ejus interitum, fama perlatum ad exteras gentes, iſtæ omnes metu illius perculſæ erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Joſaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex juſtitia tulit & pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate ut naves pararent, ad eundum in Pontum & Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam * præ magnitudine perière navigia: ac propterea navibus *ædificandis* non amplius operam dedit. Et quidem res Joſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

Joſaphati claſſis naufragium. 2 *Paral.* c. 20.

τῶν πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη· καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἔπραττον. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ παραχλὴ τοὺς Ἀμμανίτας. οἱ δὲ, δόξαντες [r] ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ἰωσάφατος δ' [s] ἀποβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ [t] συνέβαινεν ἐστρατοπεδευκέναι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδών, ἥδη μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσαντι αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἔδωκεν· ἐπέτρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [v] σκυλεύσαντες ἔκαμον· τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνόγησεν· ἀφ' οὗ καὶ παρωνυμίαν ἔσχεν ὁ τόπος, Κοιλὰς Εὐλογίας.

δ'. Ἐκεῖθεν δ' [x] ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μὴ μέντοι γε τὴν τῶν πολεμίων αὐτοῦ διαφθορὰν, ἀκηκοῖσιν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ὅτι καταπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ Ἰωσάφατος μὲν ἔκτοτε μὴ λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγε. τῷ δὲ Φίλου καὶ τῷ τοῦ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν [y] κοινωνήσας ἐπὶ κατασκευῇ νηῶν, [z] εἰς τὸ Πόντον πλεύσασθαι καὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε τοῦ κτήματος. [a] ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον οὕτως εἶχεν.

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

Ochoziæ Iſraëlitarum rex. 3 *Regum*, c. 22.

Achabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuæ ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, & utrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque cœpit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; & tributa, quæ patri ejus ſolitus erat pendere, jam deſiit ſuppeditare. Porro accidit ut Ochozias de ſolario domûs ſuæ deſcendens *per gradus* delaberetur: quo factum eſt, ut, cum male ſe haberet, ad Accaronis deum Muſcam (hoc enim deo illi nomen erat) de ſalute *ſua* ſciſcitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, cum Eliæ vati apparuiſſet, illi præcepit, ut, nunciis miſſis obviam factus, ab iis quæreret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; juberetque illos reverti, regique dicere, quod è

Ochozias ægrotus Accaronenſem deum conſulit. 4 *Regum*, c. 1.

Περὶ Ὀχοζίου βασιλέως Ἰσραηλιτῶν· καὶ πάλιν περὶ Ἠλίου τοῦ προφήτου.

Ὁ δ' Ἀχάβου παῖς Ὀχοζίας ἐβασίλευε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ, τῷ [b] πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀποπλανῶντι. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν Μωαβιτῶν ἀφίσταται βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς φόρους, οὓς ἔμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ, χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δὲ τὸν Ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ [c] στέγης τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς [d] τὸν [e] Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν τῷ θεῷ ὄνομα τῷ πατρῴῳ, πυθησόμενον περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δ' ὁ τῶν Ἑβραίων θεὸς Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάττει αὐτῷ, τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις [f] ὑπαντήσαντα πυθέσθαι αὐτῶν, εἰ θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει, ὅτι [g] ἔπεμπε πρὸς τὸ ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας [h] ἐρησομένους, κελεύσαι τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ

r Ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον,] Lege πολεμίους ἀλλήλους ἀπ. COCC.

s Ἀποβλέψας] Sic *Vat.* ἀναβλέψας in *reliquis.*

t Συνέβαινεν ἐστρατοπεδευκέναι] Ita cum *MSS.* in *Editis* συνέβαινε στρατοπεδεύειν.

v Σκυλεύσαντες] Σκυλεύοντες ἔκαμον *Vat.*

x Ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν] Ita cum *MSS.* ἀναγαγὼν in *Editis.*

y Κοινωνήσας] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* κοινώσας in *Editis Aliiſque*, forſan pro κοινώσας.

z Εἰς τὸ Πόντον] Vide *Bootium* in *Animadverſ. S.* lib. 3. c. 6. p. 165. & *Torniellum* in *Annal. S.* ad ann. 3138.

* *Præ magnitudine perière navigia:*] *Sc.* quod regi non poterant.

a Ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον οὕτως εἶχεν.] Navigia ob magnitudinem abſorpta. 1 Reg. XXII. 49. dicitur Rex Joſaphat feciſſe naves Tharſis (תרשיש) ad navigandum in Ophir. LXX. verò in MS. Alex. ἐποίησε τὰς πορεύεσθαι εἰς Ὀφειρά. SPANH.

b Πρώτῳ παρανομήσαντι,] Πρώτως *Vat.* & forſan *Epiphan.* qui vertit. *Or prius iniquitatem fecerat.*

c Στέγης τῆς οἰκίας] Τέγους *Big.* & *Samb.*

d Τὸν Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν τῷ ὄνομα τῷ Θεῷ,] Τῷ & mox τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat. Zonar.* & *Chron. Alex.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 6. & *J. Clericum* ad 2 *Regum*, c. 1.

e Ἀκκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν τῷ ὄνομα τῷ θεῷ] In *Editis* Ἀκκάρων. atque ita vel Ἀκκαρῶν in *MSS.* Alibi quidem apud *Joſephum* noſtrum flectitur. hîc vero ſine flexione cum LXXII. *Interpretibus* Ἀκκαρὼν (ut & *Coccejus*) feci. HUDS. Ad Deum Acharo Muſcam *Rufinus.* LXX. 2 Reg. 1. 2. ἐπιζητήσατε ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν Ἀκκαρών. Hebr. בעל זבוב אלהי עקרון *dominus* muſcarum ſeu Μύαγρος vel Ἀπόμυιος Græcorum. SPANH.

f Ὑπαντήσαντα] Ὑπαντήσοντα *Samb.*

g Ἔπεμπε πρὸς τὸ ἀλλότριον] Πέμπει *Vat.*

h Ἐρησομένους,] Ita cum quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθησομένους. συνέλθοντά τε αὐτοὺς in *Editis.*

i Τῆς

καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὴν νόσον. ὃ δὴ Ηλία πιθόμενοι ἃ προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ἀπήγγειλαν ταχέως τῷ βασιλεῖ. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος [i] τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ Ισραηλιτῶν Θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει ἡ [k] νόσος. διὸ δὴ βασιλέως σημαίνειν [l] αὐτοῖς τὰ ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον [m] δασὺν τὴν ζώνην περιβεβλημένον δερματίνην. σφεῖς δὲ ἐκ τούτων Ηλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον τὸν πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄγειν βιαζόμενον. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πείρᾳ καὶ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, εὔξασθαι, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι [n] τούς τε χιλιάρχους καὶ αὐτὸν, εὐχεῖ, καὶ πεισθεὶς κατενεχθεὶς διαφθεῖραι τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὸ δὲ ἀπωλείας τὸ τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν Ηλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ [o] τὸν πρότερον συναπέσβεσεν. ἀπελθὼν δὲ καὶ τούτῳ τῷ προφήτῃ βίᾳ [p] λαβεῖν ἄγειν αὐτὸν εἰ μὴ καταθοι βουλόμενος, [q] ὀξαμένου κατ' αὐτοῦ, πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν καὶ λίαν εὐσεβὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον ἔσωσεν εἶναι τὸν Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως διακωλῦον παρείη πρὸς αὐτὸν, καὶ [s] οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τῷ αὐτῷ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίει [t] τούς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ἀποδεξάμενος δὲ τῷ δεξιότητι τῶν λόγων καὶ τὸ ἀστεῖον καὶ ἥθους ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. προσαγορευόμενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν ἐθέλειν λέγειν· "ἐπιδὴ καταφρονεῖς αὐτοῦ [v] μὲν ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ περὶ τῆς "νόσου [x] οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς δὲ τὸν "Ακκαρωνιτῶν ἔπεμπες, παρ' αὐτοῦ πυνθανόμενος πό- "δαπὸν ἔσαι σοὶ [y] τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. διαδέχεται δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἅπας γὰρ κατέφρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν [z] Αχάβῳ διαπλήσιος γινόμενος, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πάσῃ πονηρίᾳ χρησάμενος καὶ ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν. παρεὶς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. [a] ἦν δὲ ταῦτα δράσειεν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὸν τελευτὴν. μαθητὴν δὲ Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. [b] ὦδε μέντοι Ηλία, καὶ Ενώχου [c] γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν

morbo non convalescet. Cum autem fecisset Elias quæ Deus ei mandaverat, nuncii, his ab eo acceptis, statim ad regem se receperunt. Illo vero demirante reditûs celeritatem & causam interrogante, responderunt hominem quendam illis occurrisse, & vetuisse quidem ulterius progredi, reversos autem tibi dicere ex mandato Dei Israëlitarum, quod ingravesceret morbus. Cumque rex illis imperasset, ut illum qui ista dixerat ei indicarent, ajebant hominem esse hirsutum & cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat, Eliam esse, quem nuncii descriptum dederant, tribuno, quem ad eum misit cum quinquaginta militibus, præcepit, ut illum *captum* ad se adduceret. Tribunus autem, qui missus fuerat, cum illum inveniisset in montis vertice sedentem, jussit ut descenderet & ad regem veniret: hoc enim ipsum jubere. sin vero nollet, invitus *ire* cogeretur. At ille, cum ad eum dixisset, se precaturum esse ut ignis de cœlo delapsus illum pariter ac milites perdat, quo verum esse vatem experiretur, preces adhibet, & præster *fubito* delatus tribunum ejusque milites absumit. Quorum strage ad regem perlata, ira accensus alium tribunum ad Eliam mittit, cum totidem militibus quot priori comites dederat. Cum autem & iste vati minatus esset se vi captum abducturum, nisi volens *propere* descendat, *vate* contra illum precato, ignis eum similiter ac alterum tribunum confecit. Cæterum, cum & illa quæ huic acciderant rex audivisset, tertium emisit. Ille vero prudens & moribus mansuetis, postquam pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum compellavit, & non nescire dicebat, quod invitus, regis mandato obsequens, ad ipsum venerit; quodque ii qui ante cum missi erant, non volente animo, sed eadem necessitate coacti venissent. Eum igitur obsecrabat, ut sortis ipsius misereretur, & illorum qui cum ipso aderant militum, factoque inde descensu cum illis iret ad regem. Tum Elias, captus apposita sermonis comitate morumque urbanitate, descendit, seque illi comitem adjunxit. Cum autem ad regem perveniisset, ei vaticinatus est, & declarabat Deum *ita* dicere: "quoniam ipsum contempsisti, "perinde ac si Deus non esset, nihilque veri de "valetudine prædicere potuisset, sed ad Accaro- "nensem *deum* misisti, illum percontans quem fi- "nem habiturus esset morbus, scito te moriturum.

2. Atque ille quidem brevi post tempore, juxta Eliæ vaticinium, mortem obiit. Cæterum ejus loco regnum obtinuit Joramus frater: nam sine liberis vita decessit. Hic vero Joramus, nequitia patris *sui* Achabi similis factus, regnavit annos duodecim, omne genus nequitiæ addictus & impietati in Deum: nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger & rebus gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex hominum conspectu sublatus est: nec in hodiernum usque diem quisquam novit qui fuerit ejus exitus. Discipulum autem reliquit Elissæum, sicut jam ante declaravimus. Verum de *hoc* Elia, & Enocho qui ante diluvium vixit, in sacris libris scriptum est,

Ochoziam brevi moriturum, id quod accidit, prædicit Elias. 4 Regum, c. 1.

Elias ignem de cœlo devocat. 4 Regum, c. 1.

Ochozias mors. 4 Regum, c. 1.

Joramus Israëlitarum rex, sceleratus & impius.

[i] Τῆς ἐπανόδου,] Illud τῆς ex *MSS.* & τάχους τῆς ἐπ. habent *Gallici MSS.* quo modo alibi loqui solet *Josephus.*

[k] Νόσος.] Sic *MSS.* in *Editis* articulus desideratur.

[l] Αὐτῷ τὰ ταῦτα] Αὐτῷ τὰ εἰδὼς καὶ ταῦτ' εἰρηκότος ἀπεκλαμένην *Hen.* & *Busb.*

[m] Δασὺν] שער בעל est in Hebr. quod ad vestes hirsutas alii referunt. REL.

[n] Τούς τε χιλιάρχους] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* τὺς χιλιάρχ.

[o] Τὸν πρότερον] Ita cum *MSS.* τὸν πρῶτον ἀπέσβεσεν in *Editis.*

[p] Λαβεῖν] Iterum cum *MSS.* βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν in *Editis.*

[q] Εὐξαμένου] Εὐξάμενος καὶ κατὰ τοῦτο π. δ. καθὼς καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ ταξίαρχον *Vat.*

[r] Παρεῖη πρὸς αὐτὸν,] Ita in *Editis.* παρεῖν in *MSS.*

[s] Οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτὸν in *Editis.*

[t] Τούς τε σὺν αὐτῷ] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* τε deest.

[v] Μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ,] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

[x] Οὐδὲν ἀληθὲς] Οὔτ' ἀληθὲς *Big.* & *Samb.* ἀ προεικεῖν δυναμένου ταληθὲς *Vat.*

[y] Τὸ τέλος τῆς νόσου,] Τὸ deest *Big.* & *Samb.*

[z] Αχάβῳ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸ Θ. ne Græce quidem, & nullo plane sensu. HUDS. Vet. *par fuit Achab malignitate, regnavitque annos* XII. *homo iniquitate circa Deum & impietate plenus.* Forte, *à patre mutuatus.* vel, *patrem imitatus malitia.* COCC.

[a] Ην δὲ ταῦτα] Forte ὧν δὲ ταῦτα. vel ὧν δὴ ταῦτα. COCC.

[b] Περὶ μέντοιγε Ηλίας, καὶ Ενώχου τοῦ γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγίγραπται βίβλοις,] Enochus & Elias aliquis facti, ignorata eorum morte. Notus verò Eliæ raptus in cœlum per currum igneum è 2 Reg. 11. 11. SPANH.

[c] Γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγίγραπται βίβλοις,] Γινομένου *Vat.*

est, quod evanuerint, at de morte illorum nemo quidquam pro comperto habuit.

τ ἱερέως ἀναγέγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν οὐδεὶς οἶδεν.

CAP. III.

Quomodo Joramus & Josaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Elisæo editis, & de morte Josaphati.

Jorami cum duobus regibus in Moabitas expeditio. 4 Regum, c. 2.

CUM autem regnum suscepisset Joramus, Moabitarum regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. ab ejus enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat; cum patri ipsius Achabo in tributum pensitaret * ovium intonsarum centena millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam ad Josaphatum, obsecrans ipsum, ut, cum à principio amicus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moabitas persequuturo, qui *tum recens* à regno suo defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertracturum. Joramus autem, cum ad se delata essent hujusmodi de auxiliis promissa à Josaphato facta, cum exercitu suo Hierosolyma veniebat: & ab Hierosolymorum rege splendide exceptus, cum illis visum esset per Idumææ solitudinem contra hostes proficisci, (haud enim exspectaturos esse ut per deserta iter facerent) tres illi reges Hierosolymis egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, & rex Idumææ. Ac cum septem dierum iter circuivissent, ad aquarum inopiam redacta erant & jumenta & exercitus, quod à via aberrarint itineris duces, *ita* ut in angore quidem & solicitudine essent omnes, præcipue vero Joramus, qui etiam præ mœrore ad Deum exclamavit; ecquid mali *illis* objecerit, ut tres reges à se ductos Moabitarum regi sine pugna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus esset, confirmabat & excitabat; jussitque ut in castra mittendo perquireret, an quis Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum scisitante intelligamus, quid nobis facto opus sit. Cum autem unus è servis regis dixisset, se vidisse illic Eliæ discipulum Elissæum Saphati filium, tres reges suasu Josaphati illum adeunt. Cumque ad illius tabernaculum venissent (nam extra castra tetenderat) percontabantur quid futurum esset de exercitu: maxime vero *instabat* Joramus. At cum dixisset Elissæus, ne illi molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates adiret, illos enim *proculdubio* veros esse, *tum rex* illum precibus urgebat, ut vaticinaretur & illos servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsurum, nisi propter Josaphatum virum sanctum & justum, adducto viro quodam psallere sciente (vates enim *hunc* requisivit) eo psallente Dei spiritu afflatus præcepit regibus, ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent. "nam neque nube visa, neque vento orto, "neque pluvia cum impetu delapsa, cernetis fluvium aqua repletum, ita ut & milites & jumenta aquatione vobis conserventur. neque vero "hoc solum per Deum assequemini, sed & ejus "ope ex hostibus victoriam reportabitis, & pulcherrimas munitissimasque Moabitarum urbes

Elisæus vaticinatur. 4 Regum, c. 2.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἰώραμος ὁ Ἰωσάφατος ἐπεστράτευσαν τοῖς Μωαβίταις· περί τε θαυμάτων Ἐλισσαίου, καὶ τελευτῆς Ἰωσαφάτου.

[d] Ὑπολαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Ἰώραμος, ὅτι τῶν Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύων βασιλέα, [e] Μισᾶν ὄνομα. [f] τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποστάς, φόρους τελῶν Ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς τρίχωις. συναθροίσας οὖν [g] τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε δὲ πρὸς Ἰωσάφατον τὸν Ἀσαηλοῦ αὐτὸν, ἐπὶ φιλίᾳ ἀπ' ἀρχῆς ὑπαρχον αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἀποφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ [h] καὶ τὸν Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν, [i] στρατεύσειν. Ἰώραμος οὖν τούτων αὐτῷ τῶν παρὰ [k] Ἰωσαφάτου πρὸς τὰ συμμαχίας κομισθέντων, ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἃ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς τούτων ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον· ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅ, τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ προῆλθον, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνίας μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ἰώραμον, καὶ [l] ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμα χεῖρι [m] παραδώσων αὐτοὺς τῷ [n] τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί πακτέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τοῦ Ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλίου μαθητὴν Ἐλισσαῖον Σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπάσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παρεμενέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπου τὸν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπου τῆς στρατιᾶς· μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δ', μὴ [o] διενοχλεῖν αὐτῷ φέρειν τὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἢ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν ἢ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ἰωσάφατον ὅσιον ὄντα ἢ δίκαιον, [p] ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπιζητῆσαι γὰρ αὐτὸν, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γιγόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, [q] ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς ὀρύξαι βόθρους. "ἔτι γὰρ νέφος, ἔτι πνεύματος γιγομένου, ἔτι ὑετοῦ καταῤῥαγέντος, "τοῦ, [r] ὄψεσθε πλήρη τὸν χαμαὶ ὕδατος, ὡς ἂν ἢ "τε στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια [s] διασωθῆναι ὑμῖν ἀπὸ "τοῦ ποτοῦ. ἔσται δὲ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ "καὶ ἢ [t] κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας ἢ ὀχυρω"τάτας

[d] Ὑπολαβών] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* παραλαβών *Big. Samb.* & *Vat.*

[e] Μισᾶν ὄνομα.] Μεσὰν *Vat.* Μεσὰν *Gall.* 1.

[f] Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μισᾶν ὄνομα φόρους τελῶντα Αχ.

* *Ovium intonsarum centena millia.*] Juxta *S. Literas*, centena agnorum millia & totidem lanatorum arietum.

[g] Τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

[h] Καὶ τὸν Ἰδουμαίων] Sic *MSS.* καὶ τὸν Ἰδ. τὸν βασ. in *Editis.*

[i] Στρατεύσειν.] Συστρατεύσειν solus *Vat.*

[k] Ἰωσαφάτου] Τοῦ ante Ἰωσαφάτου delevimus auctoritate *MSS.*

[l] Ὑπὸ λύπης] Ita *Big. Samb.* & *Gen.* λύπης *Basil. Alii*que.

[m] Παραδώσων] Ita *Big.* & *Vat.* παραδώσοντας *Basil.* & *G.* παραδώσοντ' *Samb.*

[n] Τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ.] Illud τῶν ex *MSS.* ut mox ὁ ante Ἰωσαφάτου.

[o] Διενοχλεῖν] Sic *MSS.* διοχλεῖν in *Editis.*

[p] Ἀχθέντος ἀνθρώπου] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀχθέντος τι in *Editis Alii*sque.

[q] Ἐν τῷ χειμάρρῳ] Χειμάρρους pro *valle* quia נחל & vallem & flumen notat. REL.

[r] Ὄψεσθε πλήρη] Ὄψεσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Διασωθῆναι] Ita in *MSS.* σωθῆναι ἡμῖν in *Editis.*

[t] Κρατήσετε] Κρατῆσαί τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & dein

λή-

"πάσας πόλεις λήψεσθε τ̃ Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν
"αὐτῶν [v] ἥμερα κόψετε, πλὴν ὧν χώραν δηώσετε, πηγὰς
"δὲ πλημμὺς ἐμφράξετε.

β'. Ταῦτα εἰπόν[τ]ος τ̃ προφήτου, τῇ ὑπαύριον πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χείμαρρος [x] πλὺς ἐρρύη· σφοδρῶς γὰρ [y] ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ τ̃ Θεὸν ὗσαι συνέπεσεν· ὥστε εὑρεῖν τ̃ στρατιὰν μὲ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἦκουσαν οἱ Μωαβίται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τ̃ ἐρήμου ποιουμένους τ̃ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ὅλους συλλέξας στρατιὰν, ἐκέλευσεν [z] ὑπὲρ τ̃ ὀρῶν βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τ̃ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τ̃ ἀνατολὴν τὸ ὕδωρ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, [a] καὶ γὰρ ἦν μακρὰν ἀπὸ τ̃ Μωαβίτιδος, αἱματι τ̃ χροὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα πρὸς πλὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τ̃ πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς [b] ἀπεκτονηκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τὰ ποταμὰ αἷμα αὐτοῖς ῥέον[τ]α. τὸν τοίνυν ἔτως ἔχειν ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτοὺς ὑπὲρ διαρπαγὴν τ̃ πολεμίων ἐκπέμψαι τ̃ βασιλέα. καὶ πάντες, [c] ἐφορμήσαντες ὡς ὑπὲρ ἐπίμαχα ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τ̃ ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψευσθε[ῖσ]α μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρεσεσάντων δ' τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τ̃ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τὴν [d] τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, πάσ τε πόλις [e] κατεῤῥέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ [f] ἠφάνισαν [g] πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων [h] ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τ̃ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι καὶ κρατ[ηθ]ῆναι, ὥρμησε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν, διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατόπεδα, καθ' ὃ μέρος [i] αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖναι. καὶ περαθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ὑπετυγχάνε[τ]ο γὰρ ὑπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τ̃ πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. [k] τ̃ υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὑπὲρ τὸ τεῖχος, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, [l] καταπλαγέντες τ̃ ἀνάγκης, καὶ πεισθέντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τ̃ πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τ̃ [m] οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ιωσάφατος δὲ ὑποστρέψας εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον ὑπερβιώσας χρόνον μετὰ τ̃ [n] στρατείαν ἐκείνην, ἀπέθανε· ζήσας [o] μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεπεστάτης ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἐν τούτῳ μιμητὴς τ̃ Δαυίδου ἔργων.

"expugnabitis, & arbores quidem illorum sativas
"excidetis, & regionem devastabitis, prætereaque
"fontes & fluvios obstruetis.

2. Vate ista loquuto, postero die, priusquam sol oriretur, torrens copiose fluit, (accidit enim ut inde trium dierum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus) adeo ut milites & jumenta invenerint largam potûs copiam. Moabitæ autem ut audivere tres reges contra se adventare, & per solitudinem iter facere, rex illorum, collecto statim exercitu, jussit montibus castra figi, ne illos latere hostes in regionem irrumpentes. Cum autem sub ortum solis aquam in torrente conspexissent (etenim haud procul aberat à terra Moabitide) sanguini colore non absimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubescit) falsam de hostibus opinionem acceperunt, ac si ipsos se mutuo propter sitim peremissent, & fluvius eorum sanguine redundasset. Hoc igitur ita se habere suspicati, à rege petierunt, ut illos ad hostium spolia legenda emitteret. atque omnes, quasi ad prædam paratam profecti, ad hostium, tanquam mortuorum, castra perveniunt. Et quidem ipsos sua spes valde frustrata est. nam, hostibus in eos undique excitis, alii quidam eorum perempti sunt, alii vero fuga dispersi in regionem suam se receperunt. At reges, Moabitarum terram ingressi, & oppida subverterunt, & agros illorum diripuerunt, & * deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes, & optimas quasque arbores exciderunt, & fontes aquarum obturarunt, & mœnia ad terram dejecerunt. Rex autem Moabitarum, cum etiam *arcta* obsidione premeretur, urbemque eò discriminis adactam videret ut vi expugnaretur, tentavit, cum *viris* septingentis egressus, equo evehi per hostium castra, quà excubias paulo negligentiores esse putabat. conatusque, fuga evadere non potuit: nam in locum incidit accurate præsidiis munitum. In urbem autem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggressus est. Filium natu maximum, qui post eum erat regnaturus, in mœnia attollens, unde ab hostibus facile cerni posset, in solidum sacrificium Deo mactavit. Reges vero cum illum conspexissent, necessitatis miserti, & humanitate simul & pietate permoti, *confestim* obsidionem solverunt, & † ad suam quisque domum discessêre. Josaphatus autem Hierosolyma reversus, paceque vitâ actâ, cum non diu isti expeditioni superfuisset, diem obiit supremum: exacto quidem vitæ *suæ* anno sexagesimo, regni vero vigesimo quinto. Sepultusque est Hierosolymis magnifice: nam & operum Davidis *proavi sui* imitator erat.

Moabitarum rex se suosque ad prælium parat.

Moabitæ vincuntur. 4 *Regum*, c. 4.

Moabitarum rex filium pro hostia mactat. 4 *Regum*, c. 2.

Josaphati mors. 4 *Regum*, c. 21.

λήψεσθαι. mox etiam κόψατε, & δηώσατε & ἐμφράξατε.

v Ημερα κόψετε,] Vocem ἥμερα insertum dedimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

x Πολὺς ἐρρύη·] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* σφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ &c.

y Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν] Non est in Hebr. REL.

z Ἐπὶ τ̃ ὀρῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διὰ τ̃ ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρ. in *Editis Aliisque.*

a Καὶ γὰρ ἦν μακρὰν] Καὶ γὰρ ἡ μακρὰν *Vat.*

b Ἀπεκτονηκότων] Ita cum *MSS.* ἀπεκτεινοκότων in *Editis.* HUDS. Lege ἀπεκτονότων, vel ἀπεκτεικότων, vel ἀπεκτονηκότων. COCC.

c Εφορμήσαντες] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὁρμήσαντες in *Editis Aliisque.*

d Τῶν Μωαβιτῶν] Illud τ̃ ex *MSS.*

e Κατεῤῥέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς τε πόλεις καθαιρήσαντες τὰς in *Editis.*

f Ηφάνισαν] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. ἐφάνισαν in *reliquis.*

* *Deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes,*] Eo quidem sensu ἀφανίζω accipio, quo reperitur *Matth.* 6. 16.

g Πληροῦντες] Πληρῶντες ὧν ἐκ χειμάρρων λίθων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Εξέκοψαν,] Εκοψαν *Vat.* & mox ἔφραξαν.

i Αὐτοὺς ἐνόμιζε] Αὐτῷ ἐνόμιζε *Samb.* ἐνόμιζεν αὐτῷ *Vat.*

k Τὸν υἱὸν τ̃ πρεσβύτερον,] Τῶν υἱῶν solus *Samb.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 3. v. 28. & *Clericum* in eundem locum, ut & *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 28.

l Καταπλαγέντες τ̃ ἀνάγκης, καὶ πεισθέντες] LXX. 2 Reg. III. 27. καὶ ἐγένετο μετάμελος μέγας ἐπὶ Ισραὴλ. Hebr. קצף גדול *furor magnus.* SPANH.

† *Ad suam quisque domum discesserè.*] *Vel*, in suum quisque regnum abierunt.

m Οἰκίαν ἀνέστρεψεν.] Οἰκείαν *Big.*

n Στρατείαν ἐκείνην,] Εκστρατειαν *Big.*

o Μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα,] Illud μ̃ ex *MSS.*

II.

CAP. IV.

Joramus ſucceſſor Joſaphati. quomodo ei cognominis Joramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; & quæ miracula edidit vates Eliſſæus.

Joramus Judææ rex. 2 Paral. c. 21.

PORro reliquit filios aliquammultos: Joramum autem natu maximum ſucceſſorem *ſuum* declaravit. idem enim illi nomen erat cum matris *ſuæ* fratre, Iſraëlitarum rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex è Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem Eliſſæum, cujus res geſtas percenſere volo: quippe quæ magnæ ſunt & memoratu dignæ, prout è libris ſacris in notitiam noſtram pervenerunt.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi diſpenſatoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, ut maritus ejus vates à Jezabela uxore Achabi ‡ ad mortem quæſitos ſervarit. centum enim, ajebat, ipſum abdidiſſe & pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt fata viri * ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi. orabatque ob hoc mariti factum *egregium* ſui miſereretur, & auxilii aliquid largiretur. Quærenti autem *vati*, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, niſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates juſſit ut diſcedat, atque vaſa utenda accipiat à vicinis, eaque vacua & non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum in univerſa transfundat: Deum enim iſta *omnia* repleturum eſſe. Cum autem mulier juſſis paruiſſet, præciperetque liberis ut vaſa ſingula ſibi admoverent, poſtquam omnia repleta erant, & nullum ſuperabat, iſta vati indicatum ivit. Ille vero conſilium dat, ut oleum venditum iret, atque creditoribus *ſuis* ſatisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, quo ipſi ad liberos ſuſtentandos uti liceret. Et quidem Eliſſæus ita mulieris æs alienum diſſolvit, eamque à creditorum vexatione liberavit.

Oleum ab Eliſſæo perpetuatum. 4 Regum, c. 4.

Eliſſæus Iſraëlitarum regem de Syrorum inſidiis admonet. 4 Regum, c. 6.

3. Porro Eliſſæus mature *quoſdam* cum monitis ad Joramum miſit, ut caveret locum illum, *quem iſti indicarent*, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis locatos ut eum interficerent. Et rex quidem, vati obſequens, ad venationem † *paratam* non egreſſus eſt. Adadus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuorum aliqui in-

ΚΕΦ. δ'.

Ιώραμος ὁ Ιωσαφάτου διάδοχος. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαύματα ἐποίησεν Ελισσαῖος ὁ προφήτης.

ΚΑτέλιπε δὲ παῖδας ἱκανούς· διάδοχον δ' ἀπέδειξε τὸν πρεσβύτερον Ιώραμον. ταὐτὸ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τοῦ [P] μητρὸς [q] μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ισραηλιτῶν, Αχάβου παιδί. ὡδηγούμενος δ' [r] ἐκ τῆς Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὑτῷ Ελισσαῖον τὸν προφήτην, ὃς τὰς πράξεις βύβλοις διελθεῖν· λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορέμους ἄξιαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαι γὰρ αὐτῷ φασι [s] τινὲς [t] Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου [v] γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἀπέσωσεν, ὑπὸ τῆς Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρουμένους. [x] ἑκατὸν γὰρ, ἔλεγε, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένου τροφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μὴ τοῦ μὲν ἀνδρὸς τελευτήσαντος ἄχρεως νῦν ὑπὸ τῶν δανείστων [y] αὐτήν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐρημίαν τὸν ἄνδρα ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθῆσαι τινα. [z] πυθομένου δ' αὐτοῦ τι ἔχοι ἤδη τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ [a] βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν καὶ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα [b] τὸ ἔλαιον. τοῦ μὲν θεοῦ πληρώσοντος [c] ταῦτα. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα [d] ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τὰ ἀγγεῖα προστάξης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ὑπὸ κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην [e] πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ [f] συμβουλεύει [g] τὸ ἔλαιον [h] ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· ἀρκέσειν δὲ τι καὶ [i] περισσότερον εἰς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων [k] καταχρήσεται. καὶ Ελισσαῖος μὲν ὅτως ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανείστων ὕβρεως ἠλευθέρωσεν.

γ'. [l] Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστειλε, [m] φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσων· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ [n] Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν [o] ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, σὺν ὅπλοις τοῖς ἥκουσιν [p] ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πεισθείς. [q] Αδαδος δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς [r] διαμαρτών, ὡς τῶν ἰδίων αὐτοῦ καταμωμυσούντων τοῖς ἐνέδραις πρὸς

p Μητρὸς μὲν ἀδελφῷ,] Γυναικὸς *Gall.* 2. atque ita in verſione ſua *Gelenius*.

q Μὲν ἀδελφῷ,] Hic μὲν inſertum dedimus ex *MSS.* & mox δὲ ante παιδὶ delevimus.

r Ἐκ τῆς Μωαβίτιδος] Sic *MSS.* ἀπὸ τῆς in *Editis*.

s Τινὲς Ωβεδίου,] 2 Reg. IV. SPANH.

t Οβεδίου,] Αβδίου *Vat.*

v Γυναῖκα,] Idem ſenſit *Chaldæus Interpr.* ut & *Rabbini Aliique*. videſis *Theodoretum* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. κδ'.

‡ *Ad mortem quæſitos ſervarit.*] Ita cum *Epiphanio* placuit interpretari vocem ἀναιρεμένους.

x Ἑκατὸν] Ita cum omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἑκατόν. Ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸν in *Editis*.

y Αὐτὴν] Αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα *Vat.*

* *Ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi.*] In *S. Literis*, inſtare creditores ut in ſervitutem ducant. Juxta *Epiphanium*, nunc vero poſt viri ſui mortem à creditoribus urgeri, atque ejus filios ad ſervitium rapi.

z Πυθομένου δ' αὐτοῦ] Πυθομένου *Big.* & *Samb.*

a Βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ.] Βραχὺ, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον, μικρὸν *Heſychius*. Hebr. אפון שמן *Vulg.* parum olei LXX. ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον, quod reſpondet Hebr. אסון f. primæ futuri Verbi סוך ſc. perfundere. Sic Ezech. XVI. 9. ואסכך בשמן & ungebam in oleo. SPANH.

b Τὸ ἔλαιον.] Τῷ ἐλαίῳ *Samb.*

c Ταῦτα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* πάντα *Epiphan.* αὐτὰ in *Editis*.

d Ποιησάσης,] Ita in omnibus *MSS.* atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod dum mulier feciſſet & ejus filii unumquodque vas obtuliſſent. dum completa fuiſſent* &c. ποιούσης ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη ac nihil præterea in *Editis*.

e Πάντα] Clariſſ. Coccejus jubet legere ταῦτα, verum deeſt forſan πληρῆ. ut ita mulier nunciaverit vati vaſa omnia jam plena eſſe. HAV.

f Συμβουλεύει] Συμβούλου aut συμβούλοντι legiſſe videtur *Epiphan.*

g Τὸ ἔλαιον] Τοῦ ἐλαίου *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι,] Ita cum *Cod. Vat.* ἀπελθούσῃ in *Editis Aliiſque*. nihil huic voci reſpondet in verſione *Epiphanii*.

i Περισσότερον] Περισσόν *Vat.*

k Καταχρήσεται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* καταχρήσθαι in *reliquis*.

l Ελισσαῖος δὲ] Suſpicor hîc loci ingentem eſſe lacunam: non ſolum quod illorum pleraque deſideremus, quæ de miraculis ab Eliſſæo editis narrant *S. Literæ*, 4 *Regum*, c. 4, 5, & 6. ſed & quod male cum præcedentibus cohæreant illa, Ελισσαῖος δὲ ταχέως &c. quæ ſane optime ſe haberent, ſi *S. Literarum* veſtigiis inſiſteremus, 4 *Regum*, c. 6. v. 8. *Tum Syriæ rex, cum contra Iſraëlitas bellum gereret, conſilium cum ſuis cepit, de copiis in certo quodam loco collocandis*: Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστειλε &c.

m Φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον] Forte τόπου τινὰ, niſi aliquid deëſt, *Vetus*: Inter hæc autem Helizæus miſit ad Joram, ammonens, ut cuſtodiret locum quendam &c. COCC.

n Σύρους τινὰς] Σύρων τινὰς τοὺς ἐκεῖ *Big.* & *Samb.* τοὺς ἐκεῖ Σύρων λοχ. *Gall.* 1. 2.

o Ἀναιρεῖν.] Ἀνελεῖν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ] Ita *MSS.* ὥρμησε in *Editis*.

† Paratam *non egreſſus eſt.* Adadus *autem*,] Vocem *paratam* agnoſcit *Epiphan.*

q Αδαδος δὲ,] Ita cum *Vet. Interpr.* in *reliquis* Αδιὲ. Vide ad p. 463. §. 1. HUDS. Adadus Rex Syrorum *Ruſin.* SPANH.

r Διαμαρτὼν,] Διαμαρτὼν *Samb.*

πρὸς Ιώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτὸς πρυδότας ἔλεγε τὰ ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἀπιχθρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἀπίστευσε, τῷ πολεμίῳ [a] γεγνημένης. Φήσαντός δέ τινος τὰ παρόντων, "μὴ [b] ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' [c] ὑπονοεῖν [v] αὐ-"τῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατῃρηκότων τὴν ἔκπεμψιν "τὰ ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι Ελισαῖός "ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ "ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [x] βεβουλευμένα," προσέταξε [y] πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει [z] τυγχάνει διατρίβων ὁ Ελισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν [a] Δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν [b] Αδαδος ἵππους τὴν πόλιν δυνάμιν πολλὴν [c] ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν Ελισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν [d] κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕῳ τῷ μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκων, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ [e] παραχῆς [f] δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸ θεράποντος μὴ δεδιέναι παρεθάρρυνε, καὶ [g] τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· [h] παρεκάλει τε, τῷ διακόνῳ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν [i] εὐέλπιδα θάρσος, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυναλόν. ὁ δὲ Θεὸς, ἐπήκοος τῶν ἀϊχῶν τοῦ προφήτου γενόμενος, πληθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι περὶ τὸν Ελισαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τὴν νομιζομένης συμμαχίας. Ελισαῖος δὲ μὴ ταῦτα καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς ὑπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τὸν προφήτην Ελισαῖον εἰπόντων, ὡμολόγησεν ὑπάρχειν, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμόνι τῷ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν Δαμάσκιαν ἐπεσκοτισμένοι, ἀκολουθοῦντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ιωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φυλάξαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ ηὔξατο καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ὑπὸ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης [k] ἀφεθέντες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν σκοτεινῷ δὲ ἀμηχανίᾳ τῶν Σύρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ὅτῳ θείῳ τῷ Δαμασκὸν πράγματα κειμένων, καὶ τοῦ Βασιλέως Ιωράμου πυθομένου τοῦ προφήτου εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς καταπροπιθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν Ελισαῖος· τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμῳ ἀποκτείνειν [l] ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χώραν, θεία δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς σὺν εἰδότας ἐλθεῖν. [m] συνεβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. Ιώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πεισθεὶς, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τὸν αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ προύδοξον καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ

sidias Joramo prodidiſſent, & animo permotus eſt, & eos juſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod arcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, ut qui hoſti conata aperuiſſent quæ illis ſolummodo crediderat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum monuiſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque "ſuos ſuſpectos haberet, quaſi ipſius inimico de-"nunciaſſent miſſionem illorum, quibus mandatum "erat ut eum interficerent, ſed ſcire deberet vatem "eſſe Eliſſæum qui hoſtium regi omnia indicat, "conſiliaque illius *ſecreta* ei recludit," juſſit eos per nuncios explorare quanam in urbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in *urbe* Dothaïm. Adadus igitur in urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Eliſſæum caperent. atque illi in cuſtodia urbem undique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes ut Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, & hoc ipſum ei nunciavit. Ille vero famulum bono eſſe animo hortabatur, & *ipſe* ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque *Deum* ut miniſtro, quo is fortius & meliori ſpe animatus eſſet, potentiam ejus & præſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut Eliſſæum multo equitatu circundatum & curribus aſpiceret, adeo ut ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, ut hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut illum dignoſcere non potuerint. Impetrato & hoc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogavit *eos* quem quæſitum venerint. Cumque illi dicerent, ſe Eliſſæum vatem *quærere;* pollicebatur ſe hunc illis traditurum eſſe, ſi ad urbem in qua eſſet ipſum ſequerentur. Atque illi quidem, & oculis & mente à Deo occœcati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Eliſſæus, regi quidem Joramo præcepit, ut portas clauderet, Syroſque ſuis copiis circumdaret: Deum vero oravit, ut eorum oculos aperiret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, cœcitate diſcuſſa, viderunt ſeſe in mediis hoſtibus verſari. Cum autem Syri, ut veriſimile erat, ex re adeo miranda & inopinata valde animis eſſent conſternati & conſilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſſæus: jure enim belli captos occidere fas eſſe, illos vero nihil damni ejus regioni intuliſſe, ſed Dei ductu ignaros omnium eò perveniſſe. ideoque conſilium dedit, ut hoſpitio *benigne* exceptos menſæque *lautæ* adhibitos, illæſos dimitteret. Et quidem Joramus, vatis monitis obſequens, Syros ſplendide & magnifice tractatos ad regem ſuum Adadum dimiſit.

Syriæ rex mittit qui Eliſſæum capiant. 4 Regum, c. 6.

Eliſſæus Syros in Samariam pertrahit: qui à rege honorifice tractati dimittuntur. 4 Regum, c. 6.

4. Cum autem iſti reverſi quæ illis acciderant ei nunciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Iſraëlitarum potentiam pariter ac præſentiam,

Adadus, bello Judæos rurſus adortus, Samariam obſidet. 4 Regum,

---

s Γεγενημένης.] Ita *MSS.* γενομένης in *Editis.*

t Ψευδοδοξεῖν αὐτὸν,] Ac falſa opinione tenerentur. *Ruffinus.* SPANH.

v Αὐτῶν ὡς πρὸς] Αὐτῶν deeſt *Big.* & *Gall.* 1. 2. qui mox legunt κατειρηκότας. Verum cum ὑπονοεῖν apud *Thucydidem* habeamus junctum genitivo perſonæ, vulgatam lectionem retinui. αὐτὸν & dein κατειρηκότα habet *Samb.* κατειρηκότα quidem *Vat.* ſine αὐτῶν vel αὐτὸν.

x Βεβουλευμένα,] Βεβουλεύμενα in quinque *MSS.*

y Πέμψασι μαθεῖν] Πέμψας *Big. Samb.* & *Vat.*

z Τυγχάνει διατρίβων] Ita cum *MSS.* in *Editis* διατρίβει τυγχάνων.

a Δωθαΐμ] Ita etiam LXXII. Δωθαὶ *Vat.* Δωθαείμ & Δωθαεὶν *Gall.*

b Αδαδος] Hìc loci Adæ in *libris* omnibus. *Ader qui & Adadus* in verſione *Epiphanii.*

c Ἵππων καὶ ἁρμάτων,] Ita & LXXII. ἱππέων *Vat.*

d Κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες] Ex κύκλῳ *Big.* & *Samb.*

e Παραχῆς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. τάχος in *Editis.* *c.* 6.

f Δραμὼν πρὸς αὐτόν.] Εἰσδραμὼν *Vat.*

g Τῷ Θεῷ] Similis loquutio exſtat p. 464. §. 2. τὸ Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενος καταφρ. *Big.* & *Samb.* τὸ Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενος ἀδεὴς ἦν *Gall.* 1. τὸ Θεὸν ὡς συμμάχῳ κεχρημένος καταφρονῶν *Gall.* 2. τὸ Θεὸν ὡς συμμάχῳ θαρρῶν ἀδὴς ἦν *Vat.* in *Epiphanii* verſione. *Ille vero ſecurus de auxilio Dei contemnebat hoſtes, miniſtrumque metuentem crebro fiduciam habere præcepit, ſperans quoniam Deus virtutis ſuæ potentiæque præſentiam.*

h Παρεκάλει τε,] Deeſt τε in aliquot *MSS.*

i Εὐέλπιδα] Εὐέλπιδος Dinarch. adverſ. Demoſth. p. 51. ult. lin. SPANH.

k Ἀφεθέντες,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀφέντες in *Editis.*

l Ἔλεγεν εἶναι δίκαιον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* *Aliiſque* deeſt εἶναι.

m Συνεβούλευσέ τε] Συνεβούλευέ τε ξ. ἀ. μεταδόντα *Vat.*

n Τῷ

tiam, insuper & vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ metu Elissæi nihil contra Israëlitarum regem moliri statuit; palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero & viribus se hostibus superiorem esse existimans. coactoque magno exercitu, contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus pollere, ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis & *operibus* se urbem capturum, fame tamen rerumque necessariarum inopia in potestatem suam redacturum esse Samarenses, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octoginta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoris columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex *magnopere* vereretur, ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, & quotidie mœnia *ipse* obiret & excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur: &, quòd * conspiceretur & curam adhiberet, aliis obstitit, quo minus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, siquis hujusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibimet, quo vesceretur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, ajebatque, sibi neque areas esse neque torcularia, unde & ipsi egenti aliquid largiri posset. Cumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere habuit, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jusserat ipsumque de iis quæ requirit certiorem facere, "sibi cum alia muliere vicina suique "amica convenisse, dicebat, ut, cum famis & ine-"diæ mala non amplius ferre potuerint, mactatis "liberis *suis* (nam utrique infans erat masculus) "alternis diebus altera alteram aleret. atque, ego "quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque "die meo ambæ vescebamur. Illa vero non vult "idem *jam* facere; sed à pactis recedit, filiumque "suum abscondidit." Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum: cumque vestem conscidisset & graviter exclamasset, postea in vatem Elissæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium & fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis cædem properabat; Elissæum vero haud latuit regis ira: sed domi *suæ* sedens una cum discipulis, eis indicavit, quod Joramus homicidæ filius miserit qui ei caput auferret. Vos vero, inquit, cum venerit is cui hoc mandatum est, observate ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, ubi venit qui à rege ad perimendum Elissæum missus erat, jussa

Gravis Samariæ fames incessit. 4 Regum, c. 6.

Mater filium comedit. 4 Regum, c. 6.

Ira regis in Elissæum. 4 Regum, c. 6.

τ προφήτου ὃν τὸ θεῖον ἔτως ἐναργῶς παρεῖχε, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω [n] τῷ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τ Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς ᾗ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τ στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατιᾷ μὴ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιώραμον. ὃς ἀχ ἡγέμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Αδαδος ᾗ, λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ [o] ταπάντων τῶν ἐπιτηδείων παρασήσασθαι τὰς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἔτω δ' ἐπέλιπε τ Ιώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς ἀφ' τὴν ὑπερβολὴν τ ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀγδοήκοντα μὲν [p] ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνυ, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος [q] ξέστην κόπρου περιστερῶν [r] ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τὰς Εβραίας. ἐπὶ δ' ἐν φόβῳ μὴ ἀφ' τ λιμὸν προδῶ τις τοῖς ἐχθροῖς [s] τὴν πόλιν ὁ Ιώραμος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν σκοπεῖν ἤρχετο τὰ τείχη Ĉ τὰς φύλακας, μή τις ἔνδον εἴη [t] παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος· καὶ τῷ βλέπειν Ĉ φροντίζειν ἀφαιρούμενος Ĉ [v] τὸ βάλλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἴ ποτε τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακεκραγύσης δέ τινος γυναικὸς, δέσποτα [x] ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τ παρὰ τροφῆς, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τ Θεὸν, καὶ μήτε [y] ἅλωας αὐτῇ μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγε, ὅθεν τι Ĉ ὠφελοίη αὐτὴ δεομένη. τ δ' ὑδενὸς μὲν χρήζειν εἰπούσης τούτων, ὑφ' ἑνὸς δὲ τροφῆς ἕνεκα, κελεῦσαι δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν Ĉ διδάσκειν περὶ ὧν ἐπιζητεῖ, "σωθήσῃ, ἔφη, "πείσασα μὴ τ ἑτέρας γυναικὸς [z] γειτνιώσης καὶ φίλης "αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὸ ᾗ λιμῷ καὶ τ ἐνδείας "ἓν ἀπόλωλε, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, ἓν δ' ἄρρεν "ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. "κἀγὼ [a] μὲν, φησὶ, πρώτη τοὐμὸν κατεσφαξα, καὶ "τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτεάφημεν ἀμφοτέραι. "ἡ δ' οὐ βούλεται ταὐτὰ ποιεῖν, ἀλλὰ ψεύδεται τὴν "συνθήκην, καὶ τ ὑὸν ἀφανῆ πεποίηκε." τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς Ιώραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνθοίσας, ἔπεμπε ὀργῆς ἐπὶ τὸν προφήτην Ελισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται ᾗ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ ἀφυγὴν τ περιεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποτιμωρῆται αὐτὸν τὴν κεφαλὴν, ἀΐδης [b] ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο ᾗ προφήτου, τ ᾗ Ελισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ ᾗ βασιλέως ὀργή· καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι Ιώραμος ὁ ᾗ φονέως υἱὸς πέμψας τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τοῦτο προσταχθεὶς ἀφίκηται, [c] φυλάξαντες εἰσιέναι μέλλοντα [d] προσαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε· ἀκηκοὼς γὰρ αὐτοῦ προὸς ἐμὲ [e] παραγινόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. καὶ οἱ μὲν τὰ κελευσθέν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ ᾗ βασιλέως ὅτι τὴν ἀναί-

n Τῷ τ Ισραηλιτῶν] Illud τῷ ex *MSS.*

o Σπάνει τ ἐπιτηδείων] *Gen.* σπάνη, vel σπανίᾳ. Sophocl. Oedip. Col. v. 519. σπανίαν ἴσχεις. SPANH.

p Αργυρῶν νομίσματος] Αργύρου hîc & mox infra *Samb.* in aliquot *codicibus* LXXII. πεντήκοντα σίκλων ἀργυρίου.

q Ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Sextarium fimi Columbarum pro sale comparabant Hebræi. *Rufin.* Hebr. quartum cabi stercoris columbarum. LXX. τέταρτον ᾗ κάβου κόπρου τ περιστερῶν· In *MS. Alex.* τέσσαρες καβοὶ κ. περ. nulla ibi ἀντὶ ἁλῶν aut salis mentione. Sale vero pro stercore usi Babylonii in fructificandis Palmis, juxta Theoph. de P. H. lib. III. c. XXII. p. 256. SPANH.

r Αντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Ita & *Theodoret.* in 4 *Regum.* ΕΡΩΤ. κά. Videsis *Jac. Capellum* de *Pond.* & *Mens.* p. 76. & *Bochartum* in *Hieroz.* P. 2. l. 1. c. 7.

s Τὴν πόλιν] Τὴν πόλιν. ὁ ᾗ Ιώραμος καθ' ἑκάστην in omnibus *MSS.* verum lectionem vulgatam agnoscit *Vet. Interpr.*

t Παρ' αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

* *Conspiceretur & curam adhiberet,*] *Al.* conspectus fuerit curam adhibere.

v Τὸ] Edit. *Gen.* τῷ.

x Ελέησον,] Δέσποτα κύριε ἐλέησον in plerisque *MSS.*

y Αλωὰς] *Gen.* ἀλῶας. lege ἄλωας vel ἁλωὰς COCC.

z Γειτνιώσης,] *Al.* γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης.

a Μὲν, φησὶ,] Illud μὲ ex *MSS.*

b Εξέπεμψε.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐξέπεμπε in *reliquis.*

c Παραφυλάξαντες] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καθέχετε etiam habet *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* παραφυλάξατε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ καταχεῖν.

d Προσαποθλίψατε] 4 *Regum*, c. 6. v. 32. ἀποκλείσατε τὴν θύραν καὶ παράθλιψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ, *in janua eum prematis*, ut vertit *Castalio.*

e Παραγινόμενος ὁ βασιλεὺς,] Ita cum *MSS.* παραγενόμενος in *Editis.*

f Κα-

ἀναίρεσιν τῦ Ελισαίε, ἐποίησαν. Ιώραμ@· δ᾽ [f] κατηγνὼς τ̃ ὀπὶ τὸν πεοφήτ@ ὀργῆς, κ᾽ δείσας [g] μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ πῦρ πεοσεκχυθεὶς, ἔσπευδε κωλύσαι γενέσθ τὸν φόνον, κ᾽ διασῶσαι τὸν πεοφήτ@. ἀφικόμεν@· δ᾽ πεὸς αὐτὸν, ἤπᾶτο ὅτι μὴ πᾶσι τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ̃ παρόν[ων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ᾽ οὕτως ὑπ᾽ αὐτῶν φθειρομένυς [h] ὁρᾷ. Ελισσαῖ@· δ᾽ εἰς τὴν ὑπεῖσαν ἐπηγγέλετο, κατ᾽ ἐκείνην τὴν ὥρᾳν, [i] καθ᾽ ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πεὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ἀπορίαν πεοφῆς· κ᾽ πεαθήσεσθ μὲν [k] ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κεθῆς [l] σάτα, [m] ὠνήσεσθ δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε. ταῦτα τόν τ᾽ Ιώραμον ἐς τὰς παρόν[ας εἰς χαρὰν πεέτρεψε. πιστεύσ@ γὰ τῷ πεοφήτῃ διὰ τὴν ὑπὸ τοῖς πεοπεπ@ραμένοις ἀλήθειαν οὐκ ἄκνουν. ἀλλὰ κ᾽ τὸ ἐπ᾽ ἐκείνης ἐνδεὲς τ̃ ἡμέρας κ᾽ παλαίπωρον [n] ἡ πεοσδοκωμένη κῦφον αὐτοῖς ἐποίᾳ. [o] ὁ δ᾽ τ̃ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλ@· ὢν, κ᾽ [p] τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, "ἄπισα, εἶπε, λέγ[ς, "ὦ πεοφῆτα· κ᾽ ὥσπερ ἀδυνάτ[ν ἐκχέαι τ̃ Θεὸν ἐξ ὑρανῦ "[q] καταρράκτας κεθῆς ἢ σεμιδάλεως, ὕτως ἀμήχανον κ᾽ "τὰ ὑπὸ σῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι." κ᾽ ὁ πεοφήτης πεὸς "αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "[r] ὄψη τῦτο λαμβάνον[α τὸ "πλ@, οὐ μεταλήψῃ δ᾽ οὐδενὸς τ̃ [s] ὑπαρξάν[ων.

ε'. Εξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισαίε πεοειρημένα. [t] νόμ@ γὰ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχον[ας, κ᾽ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ̃ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ̃ πόλεως. ἄνδρες οὖν τ̃ ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πεὸ τ̃ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ̃ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέρον[@, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τ̃ νόμον, κἂν ὑπερᾳπῇ δ᾽ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθ κακῶς ὑπὸ τ̃ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δ᾽ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ τροφῆς, πεοδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκεινναν, ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ᾽ ἀναιρεῖεν, [v] εὐθανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βυλὴν νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ σταλόπεδον [x] τὸ τῶν πολεμίων. ἦρχετο δ᾽ ἤδη τοὺς Σύρυς ἐκφοβεῖν δ᾽ παρεῖτεν ὁ Θεὸς, κ᾽ κτύπον ἁρμάτων κ᾽ ἴππων, ὡς ἐπερχομένης σταλᾶς, τ̃ ἀκοᾶς αὐτῶν ἐνηχεῖν, κ᾽ ταύτην ἐγχυτέρᾳ πεοσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοσοῦτον τὸν τρόπον ὑπ᾽ αὐτῆς διεπέπρησαν, [y] ὥστε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόν[ες συνέδραμον πεὸς τὸν Αδαδον, λέγον[ες, ὡς Ιώραμ@· ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθωσάμεν@ συμμάχυς, τόν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, [z] κ᾽ τὸν [a] τῶν νήσων, ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄγ[· πεοσιόν[ων γὰ [b] αὐτῶν ἐπακτὴν τοῦ κτύπυ. ταῦτα λέγυσιν ὁ Αδαδ@·, κ᾽ γὰ αὐτὸς πεῖσιψοφεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθ, πεοσέχε. κ᾽ μ᾽ πολλῆς ἀπιστίας κ᾽ θορύβυ, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππυς κ᾽ τὰ ὑποζύγια κ᾽ πλοῦτον ἄφθονον, [c] εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δ᾽ λεπροὶ [d] οἱ ἐκ τ̃ Σαμαρείας ἀναχωρήσαν[ες εἰς τὸ τῶν Σύρων σταλόπεδον,

fecerunt. Joramus autem suæ contra vatem iracundiæ pœnitens, veritusque ne eum jam occidisset qui ad hoc missus erat, properavit eædem fieri prohibere, vatemque conservare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo cœpit, qui eis præsentium malorum remedium à Deo non postularet, sed eos ita malis illis confici spectaret. Elisæus autem in crastinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alimenti copiam & abundantiam; foreque ut in foro bina quidem hordei sata siclo vendantur, similæ vero satum siclo ematur. Ista Joramum & qui cum eo erant ad gaudia converterunt. non enim tardi erant ad fidem vati habendam, quod vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuissent. immo etiam illius diei inediam & miseriam eis levavit futuri exspectatio. Tertiæ autem *copiarum* partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loque"ris, ô vates: & sicuti istud haud fieri potest ut "Deus è cœlo effunderet hordei & similæ cata"ractas, ita fieri nequeunt quæ à te jam dicta "sunt." Cui vates dicebat, "tuis quidem oculis "ista videbis ad hunc plane modum evenire, cum "vero exstiterint eorum nullatenus particeps eris.

Elisæus summam vilitatem pollicetur in posterum diem. 4 Regum, c. 7.

ς'. Quæ itaque ab Elisæo prædicta ad exitum perducta sunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, ut qui lepra scateant, & corpora non habeant morbi istiusmodi pura, extra civitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc causam ante portam manentes, nemine ad eos propter summam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratique, si liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipsum vero victus inopia passuros esse etiamsi loco suo manerent, statuerunt sese hostibus committere, ut si quidem illis pepercerint victuri, sin vero occiderint honeste morituri. Cum hanc sententiam ratam fecissent, *nocte se conferebant ad castra hostium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere & perturbare, aures que illorum, quasi in eo esset exercitus ut adventaret, sono equorum & armorum complere, facereque ut magis illis hæc crescret suspicio. ita scilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis castris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Israëlitarum regem, sibi in auxilium mercede conductis & Ægyptiorum rege & rege Insularum, ipsos adortum venire. sonitum enim illorum appropinquantium exaudiri. Hæc nunciantibus Adadus (nam & ejus similiter ac militum aures *istiusmodi strepitu* circumsonabant) fidem habuit. atque confusi admodum & perturbati, in castris relictis equis & jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam se conjecerunt. Leprosi autem isti, quorum paulo ante meminimus, cum ex Samaria ad Syrorum exercitum recessissent,

Leprosorum consilium. 4 Regum, c. 7.

Syri panico terrore fugati. 4 Regum, c. 7.

[f] Κατηγνὼς] Forsan μισηγνὼς.

[g] Μὴ φθάσῃ κτείνας] Μὴ φθάσας κτείνῃ *Vat.*

[h] Ορᾷ.] Πιεζορᾷ *Vat.* ὑπερορᾷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[i] Καθ᾽ ἣν ὁ βασιλεὺς] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* præpositio deest.

[k] Εν τῇ ἀγορᾷ] Εν τῶν πύλων Σαμαρείας LXXII.

[l] Σάτα, ὠνήσεσθ δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] סאה סאתים Hebr. LXX. μέτρον σεμιδάλεως 2 Reg. VII. 1. SPANH.

[m] Ωνήσεσθ δ᾽ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] Ita *Samb.* ὠνήσασθ *Gall.* 2. ὠνεῖσθ in *Editis Aliisque.*

[n] Η πεοσδοκωμένη] Sc. ἡμέρα. *Epiphanius* ita vertit, ac si legisset aut saltem subintellexisset ἀπορεία.

[o] Ο δ᾽ τ̃ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν] Ο δ᾽ τρισάτης LXXII. *Triumvir* ex versione *Castalionis.* HUDS. Hebr. השלישי LXX. ex IV *Reg.* IX. 25. ὁ τρισάτης. item *Exod.* IV. 7. infra c. 6. §. 3. τῷ τ̃ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι· SPANH.

[p] Τότε φέρων] Εφ᾽ ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπεστηρίζετο LXXII.

[q] Καταρράκτας κεθῆς] Alio sensu vocem καταρράκτης accipiunt LXXII. 3 *Regum*, c. 7. v. 2. cum dicunt, ἰδοὺ ποιήσ@ ὑέλ@ καταρράκτας ἐν οὐρανῷ.

[r] Οψη τῦτο λαμβάνοντα] Ita in *Editis Aliisque.* ὄψ@ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Υπαρξάντων.] Ita *Samb.* ὑπαρξάντων in *reliquis.*

[t] Νόμ@ γὰ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας, κ᾽ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τ̃ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ̃ πόλεως.] Lex Samariæ, ut leprosi extra urbem haberent domicilium. vid. infr. de Ozia Rege Judææ, ubi leprosus evasit, ἐξέπεσε τ̃ πόλεως ὡς ἐναγῆ cap. 10. §. 4. SPANH.

[v] Εὐθανατήσοντες.] *Al.* ἐθανατήσοντες.

* *Nocte se conferebant ad castra hostium.*] *Sub crepusculum* juxta *Verit. Hebr.* ἐν τῷ σκότ@ LXXII.

[x] Τὸ τ̃ πολιμίων.] Τὸ deest aliquibus *MSS.*

[y] Ωστε τὰς σκηνὰς] Ωστε σωιλθεῖν ἐπὶ τ̃ Αδερ λέγοντας *Hen.* & *Busb.*

[z] Καὶ τ̃ τ̃ νήσων,] Hebr. והתים *Chittæorum* supr. lib. 1. c. 6. §. 2. τ̃ δ᾽ ἄλλων ἐπῶν, Δώριν, Χετταίων &c. SPANH.

[a] Τῶν νήσων,] Rectius τ̃ Χετταίων in LXXII. 4 *Regum*, c. 7. v. 6. Videsis *N. L. Leidii Dictionarium*, voce *Cethim.* HUDS. תתים *Chittæorum* est in Sacris. REL.

[b] Αὐτῶν ἐπακτὴν] Sic *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.* κ᾽ γὰ κ᾽ αὐτὸς *Big.* & *Samb.*

[c] Εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.] Εφυγον *Hen.* & *Busb.* pro εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.

[d] Οἱ ἐκ τ̃ Σαμαρείας] Illud οἱ deest *Vat.*

sent, & ad castra perveniſſent, multum ſilentii & taciturnitatis illic animadvertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in unum è tabernaculis, cum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multumque auri elatum extra castra abdiderunt. deinde in aliud tabernaculum ingreſſi, itidem quæ in eo *reperta* illinc etiam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fecerunt, ne uno quidem oculi occurrente. Unde conjectura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare cœperunt, quod hæc Joramo & civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, cum ad Samariæ mœnia acceſſiſſent & ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant quid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus regiis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Joramus, amicos ducesque accerſit. ad quos, ubi venerant dicebat; "ſibi inſidiarum "dolique ſuſpicionem dare Syrorum regis diſceſ- "ſum, deſperantis fore ut vos fame intereatis, ut "ſi ad caſtra illorum quaſi fugâ deſerta diripienda "prodieritis, impetu repente facto vos quidem i- "pſos perimat, urbem vero ſine pugna capiat. "Quare vos moneo ut urbem cuſtodiatis, & nuſ- "quam ex ea exeatis, animis elati ex hoſtium re- "ceſſu." Cum autem quidam dixiſſet, optime quidem eum & prudentiſſime *de illis* ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex equitibus, qui regionem omnem uſque ad Jordanem explorarent, ut ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egreſſus ſimile quid patiatur; *quin & iſtos, inquit, equites, ſi forte capti ab hoſtibus intercant, annumerabis iis quos fames abſumpſit: ab hac ſententia non averſus, miſit qui omnia diſpicerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vacuam iter confecerunt, plenam vero cibariorum & armorum inveniebant, quæ abjecta reliquerant, ut leves eſſent & *expediti* ad fugam. His auditis, rex multitudinem ad ea quæ in caſtris erant diripienda emiſit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat; ſed aurum multum pariter & argentum, ut & jumentorum omne genus greges capiebant: ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec in ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus liberati erant, ſed & tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilæ vero ſatum *itidem* ſiclo, juxta Eliſſæi vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum & dimidium *ejus*. Illi autem ſoli bona iſta non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat. conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati pereundi diſcrimen adirent, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque *à turba* animam efflat; morte illius ab Eliſſæo prædicta, quod iis, quæ de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ille ſolus fidem non habuerit.

Leproſi Syrorum caſtra deſerta eſſe ſignificant. 4 *Regum*, c. 7.

Regis aliorumque conſilium de Syrorum fuga. 4 *Regum*, c. 7.

Syrorum caſtra diripiuntur. 4 *Regum*, c. 7.

Triumvir in turba oppreſſus. 4 *Regum*, c. 7.

6. Adadus autem Syrorum rex *ubi* incolumis Damaſcum venit, intellexitque Deum ipſique &

Adadus Syrorum rex in languorem incidit. 4 *Regum*, c. 8.

ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, [c] καὶ γυόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ [f] ἀφωνίαν ἔβλεπον αὖσαν. [g] καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, [h] ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάστασαν [i] ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρίτον, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, καταγνῶσιν ἑαυτῶν μὴ ταῦτα [k] δηλοῦσθαι τῷ Ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὴ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς ἔνδον βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας "ἐπέδραν καὶ τέχνην ὑπονοῶν ἔλεγε τὴν ἀνα- "χώρησιν ἔτι τῶν Σύρων βασιλέως, [l] ἀπογνόντος ὑμᾶς "τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφευγότων ὑπὸ "διαρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως "ἐπιπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτούς, ἁρπαγῆτε δ' ἔλθῃ τὴν "πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, "[m] καὶ μηδαμῶς πρόθυμον καταφρονήσαντας τῷ τοὺς πο- "λεμίους ἀνακεχωρηκέναι." Φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωτηριώτατα γνώσοιτο, πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες [n] ὑπὸ λοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ σπανίᾳ γνῶναι, καὶ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, [o] προσαριθμήσας δέ φησι τοῖς ὑπὸ καὶ λιμὸν τεθνηκόσι τοὺς ἱππέας, κἂν ὑπό τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες δοκάλωνται· αἱρεθεὶς δὲ τῇ [p] γνώμῃ τοὺς [q] καταψομένους [r] ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἥνυσαν, μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ διὰ τὸ κῦφος τοῦ φεύγειν εἶναι [s] ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν [t] ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὄντως δ' ἦν ὀλίγου [v] ὠφελοῦντα, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν, πολὺν δ' ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν [x] ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σίτου [y] μυριάσι καὶ κριθῆς, αἷς ἦν ὄναρ ἤλπισαν, ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δ' εἶχον, ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ, κατὰ τὸν Ἐλισσαίου προφητείαν. ἰσχὺς δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἥμισυ Ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤναρ τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τὴν βασιλέως ἐπὶ τὴν πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπίσχῃ τὴν πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσιν ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες [z] ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τοῦτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τῷ τελευτῶντι αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐσομένης ἀπορίας τῶν Ἀβιτηδείων λεγομένοις μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἀπίστησεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος διασωθεὶς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρα-

e Καὶ γυόμενοι] Ὡς γυομένοις *Big.* & *Samb.*

f Ἀφωνίαν ἔβλεπον] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀφθονίαν in *Editis.*

g Καὶ παρελθόντες εἴσω] Ita *MSS.* καὶ παρελθόντες ἔνδον εἴσω in *Editis.*

h Ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ,] Ὡς deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & mox φαγόντες δὲ καὶ π. legunt *Big.* & *Samb.*

i Ἐσθῆτα,] Ἐσθῆτα καὶ πολὺν χρυσὸν, καὶ κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

k Δηλοῦσθαι] Δηλοῦντες ſolus *Vat.*

l Ἀπογνόντος] Ἀπογνόντας ὑμᾶς *Big.* & *Samb.* ἀπογνόντας ὑμᾶς *Gall.* 1. & 2.

m Καὶ μηδαμῶς προθύμως] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* μηδαμῶς προθυμίαν καταφρονήσαντας *Samb.* διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν φροντίσαντας τῷ *Baſ.* & G. διὰ φ. ἔ. αὐτὴν, μὴ καταφρονήσαντας τῷ *Gall.* 2. in *Epiphanii* verſione, *unde vos, inquit, moneo ut cuſtodiatis civitatem, & nuſquam abire tentetis, hoſtes fugiſſe credentes.*

n Ὑπὸ λοχώντων] Eo modo *Samb.* ὑπολοχώντων in *reliquis.*

* *Quin & iſtos, inquit, equites,*] Nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret, *Golem.*

o Προσαριθμήσας] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. προσαριθμοῦ in *Editis Aliiſque.*

p Γνώμῃ τοὺς] Τότε poſt γνώμῃ delevimus auctoritate *MSS.* & *Epiphanii.*

q Καταψομένους] Καταπεψομένους ſolus *Vat.*

r Ἔπεμψεν.] Ἐξέπεμψεν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

s Ῥίπτοντες κατέλιπον.] Ῥιπτοῦντες *Samb.* & *Gall.* 1.

t Τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ] Illud τῶν è *Cod. Vat.*

v Ὠφελοῦντο,] *Cotelerius* (in *Eccl. Gr. Mon.* tom. 2. p. 578.) emendavit hunc locum, legendo ἀφελοῦντο pro ὠφελοῦντο. infeliciter ſane, niſi voluerit ἀφέλοντο.

x Ἐλάμβανον.] Inſertum dedi è *MSS.*

y Μυριάσι] Ita cum *MSS.* (& *Cocc.*) μυριάδας in *Editis.*

z Ἀπολέσθαι,] Sic *MSS.* ἀπολεῖσθαι, πατοῦντες αὐτοὺς in *Editis.*

a Ενί-

σραλιὰν αὐτῷ πᾶσιν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παραχὴν ἐκείνην [a] ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐλθόντος, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [b] χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαῖος ὁ προφήτης, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Αζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ [c] διαφεύξεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος [d] δὴ μετὰ καμήλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πλούσια τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, [e] καὶ προσομιλήσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Αδάδου τοῦ βασιλέως [f] πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, καὶ [g] πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ [h] ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὴ προφήτης, τὸν μὲν Αζάηλον [i] ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν· ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ, μετὰ τὸν Αδάδου τελευτήν. ἀνακείναντος δ' αὐτὸν Αζάηλος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ [k] πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀποπολεῖς πρὸς σηρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τὸν δ' Αζάηλος λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν [l] ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν, ἔφησεν, αὐτῷ δεδηλωκέναι τάδ' ὅτι τὴν Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν ταῦτα ἀκούσας πρὸς τὸν Αδαδον, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου [m] κατήγγειλε· τῇ δ' ὑπαύριον [n] δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ λεπτόμορον, τὸν μὲν [o] στραγάλῃ διέφθειρε, τὴν δ' ἰσχὺν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων πρὸς τὸν Σύρων εὔνοιαν, καὶ τὸν δῆμον τὸν Δαμασκηνῶν. ὑφ' ὃν μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ [p] Αδαδος καὶ Αζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. [q] πομπεύουσι δ' [r] ἅπαξ καθ' ἑκάστην ἡμέραν [s] ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἔτη οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἑξακόσια ἐκάλουν. ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Ιώραμος, ἀκούσας τὴν Αδάδου τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸν δεινὸν ὃν δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

exercitui ejus universo terrorem & perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, mœrore vehementer affectus, quod Deum sibi infensum haberet, in languorem incidit. Cumque per idem tempus Elissæus vates è patria sua Damascum iviſſet, *hoc* cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaëlum ei occursurum misit, munera etiam secum ferentem, cui in mandatis dedit, ut de morbo *illum* percontaretur, & num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaëlus itaque cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis & pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elissæo, cum benigne eum salutasset, dicebat, se ab Adado rege ad eum missum, ut & dona afferret, & de morbo scisciteretur, an ex eo esset revaliturus. At vates Azaëlo quidem jussit, ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum *brevi* moriturum esse. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat: Elissæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Cum Azaëlus autem eum interrogasset, cur adeo *animo* perturbatus esset; fleo, inquit, quod me populi Israëlitici malorum misereat, quibus à te afficientur. nam optimos ex eis interficies, & urbes *eorum* munitissimas incendes, & infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. Azaëlo autem dicente, unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? Deum, ajebat, id sibi ostendisse, illum regem fore Syriæ. Azaëlus itaque, cum ad Adadum venisset, illi quidem meliora *omnia* de morbo nunciavit: postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidebat, regnumque in ejus loco ipse occupabat; vir impiger, & qui Syrorum, populique Damasceni gratiam sibi conciliaverat. à quo & ipse Adadus & Azaëlus qui post eum regnavit pro Diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, & exstructiones templorum, quibus Damascenorum urbem ornarunt. Quin & pompam illi quotidie ducunt in *horum* regum honorem, & de illorum antiquitate gloriantur; ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum & mille annos. Cæterum Joramus Israëlitarum rex, audita morte Adadi, à *continuis* pavoribus respiravit, & à metu quem propter ipsum habebat, lætè admodum pacem amplexus.

Azaëlus Elisseum de Adadi morbo consulit. 4 *Regum*, c. 8.

Elisseus Adadi mortem prædicit, & ex oraculo pronunciat Azaëlum regnaturum esse. 4 *Regum*, c. 8.

Adadus & Azaëlus à Damascenis divinis honoribus culti.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ιωράμου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττας, καὶ τελευτῆς.

Ιωραμος [t] δὲ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τότε τῷ γαμβρῷ [v] ταὐτὸ καθὼς προεφήκαμεν ἔμπροσθεν

CAP. V.

De nequitia, clade, & morte Jorami Hierosolymorum regis.

Joramus autem Hierosolymorum rex (nam & huic *cum Israëlitarum rege*, ut jam ante diximus, idem

Joramus Judæa rex, crudelis & impius.

a Ενέβαλεν,] Ita *MSS.* ἐκίβαλλεν in *Editis.*

b Χρόνον εἰς Δαμασκὸν] Καιρὸν in *MSS.*

c Διαφεύξεται] Eo modo *MSS.* Διαφεύγοι in *Editis.*

d Δὴ μετὰ καμήλων] Ita cum *Vet. Interpr.* δὲ in *reliquis.* HUDS. Ita in fœminino Græci solent & horum & aliorum animantium multitudinem efferre. Eustath. in Homer. REL.

e Καὶ προσομιλήσας] Καὶ deest *Vat.*

f Πεμφθέντα] Πεμφθῶσι *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

g Πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου,] Ita *Samb.* in reliquis πύθεσθαι.

h Ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς] Sic *MSS.* (& Cocc.) ῥᾷον in *Editis.*

i Ἐκέλευσε] Ἐκέλευε *Vat.*

k Πείσονται δεινῶν.] Πείσεσθαι *Big. Vat. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην] Illud ἐν non agnoscit *Vat.* neque mox τὸν ante Θεόν.

m Κατήγγειλε·] Κατήγγελλε *Vat.*

n Δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ λεπτόμορον, τὸν μὲν στραγάλῃ διέφθειρε,] *Machber*, δίκτυον *Josepho*, verum *aliis* στρῶμα *stragula*. Dici tamen potest, quod *stragula* fuerit *retiformis*, sive *operis reticulati*. HUDS. Infuso laqueo vinciens eum strangulavit. *Rufinus.* LXX. 2 Reg. VIII. 15. ἔλαβε τὸ Μαχβὰρ (MS. Alex. τὸ Ναβρὰ) καὶ ἔπνιξεν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Illud τὸ LXX. Μαχβὰρ ad Hebr. מכבר hoc loco. Joseph. autem

מכבר crates, rete, δίκτυον; sicut Exod. XXVII. 4. ἐχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκοῦ. & 5. & supra lib. 3. c. 7. §.... δικτύῳ τῷ ἐπὶ χάραν ἐμφερεῖ· ubi מכבר crates, δίκτυον apud LXX. Exod. XXVII. 4. SPANH.

o Στραγάλῃ διέφθειρε,] Videsis *Plutarchum* in *Ag.* & *Cl.* p. 804. A. HUDS. An inde character Syrorum *Estrangelo* dicitur & non à στρογγύλος. REL. Conf. sup. lib. 6. c. 8. §. 2. SPANH.

p Αδαδος] *Forte Clerico* verisimilius videtur, Azaëlum & filium ejus cultos fuisse à Syris, quam Azaëlum & Adadum, tum quod Damasceni sub Adado magnis cladibus affecti fuerint, tum quod credi vix possit regem & ejus interfectorem eodem honore cultos fuisse. De Adado tamen à Syris culto vide *Seldenum* de *Diis Syris* in *Synt.* 1. c. 6.

q Πομπεύουσι] Ita *Vat.* & forsan *Vet Interpr.* πέμπουσι in *reliquis.* HUDS. Forte πέμπουσι ὃ πομπεῖον . . . ἐπὶ τῇ τιμῇ vel ἐπὶ τιμῇ COCC.

r Οὗτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ut & mox infra ante finem capitis. αὐτοὶ utroque locoin *Editis*, *Aliisque.*

s Ἐπὶ τῇ τιμῇ] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπί τε τιμῇ in *ceteris.*

t Δὲ ὁ τοῦ] Δὴ legisse videtur *Vet. Interpr.*

v Ταὐτὸ καθὼς] Καὶ τοῦτο γὰρ τῷ τοῦ *Big.* & *Samb.*

idem erat nomen) ſtatim, ut accepit imperium, ad cædem fratrum ipſius & paternorum amicorum, qui etiam principes erant, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque malitiæ ſuæ ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraëlitarum regibus, qui primi à patriis Hebræorum moribus Deique cultu diſceſſerunt. Quin & ipſum ad impietatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter fœdus, quod cum Davide percuſſerat, noluit ſtirpem ejus perdere: Joramus vero novi aliquid indies in impietate & ad gentilitiæ religionis perniciem moliri non deſtitit. Cum autem ſub idem *fere* tempus Idumæi ab eo defeciſſent, & priorem quidem *illorum* regem, qui in patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero voluerunt ſibi regem creaſſent, Joramus, cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, & curribus, in Idumæam noctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ipſius regni vicinia erant, occidebat, ulterius vero non progrediebatur. Cæterum nihil ei profuit hæc expeditio. omnes enim ab ejus imperio defecerunt, ſimul & qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo veſanus, ut etiam populum ad montium faſtigia ire coëgerit, Deoſque alienos adorare.

Idumæi à Joramo deficiunt. 4 Regum, c. 8. & 2 Paral. c. 21.

Elie ad Joramum littera. 2 Paral. c. 21.

2. Verum ad eum, dum hæc agit, & patriorum inſtitutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literæ ab Elia vate: quæ indicabant Deum ab eo graves repetiturum eſſe pœnas, quod ſuorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, ſed regum Iſraëlitarum peccatis ſectandis ſe addixerit, ſimulque compulerit Judæ tribum & cives Hieroſolymitanos ad idolorum cultum, relicta ſacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Iſraëlitas *ad idem faciendum* adegit, quodque fratres *ſuos* interfecerit, viroſque bonos & juſtos occiderit; inſuper & ſupplicium, quod pro iſtis erat luiturus, literis ſignificabat vates, *ſcilicet* populi interitum, uxorumque ipſius regis & liberorum * ſtragem; quodque ipſe *brevi* moreretur, torminum morbo diu vexatus, ejuſque viſceribus, tabe intus dirum in modum graſſante, profluvio ejectis; ita ut ipſe, cum calamitatem ſuam proſpiceret, nullaque arte ei ſubvenire poſſet, hoc modo poſtea animam efflarit. Iſta quidem Elias vates ei per literas ſignificabat.

III. *Arabes & Paleſtini Judæam invadunt, & in regis domum ſeviunt. 2 Paral. c. 21.*

3. At non multo poſt exercitus Arabum, proxime Æthiopiam incolentium, atque Palæſtinorum, facta impreſſione in Jorami regnum, & regionem diripuerunt & regis *ipſius* domum, necnon & filios ejus trucidarunt & uxores. Veruntamen unus ei relictus eſt filius, è manibus hoſtium elapſus,

ὄνομα, Ὀχοζίαν τὸν ἀρχὸν, ἀδελφὸς ὢν τοῖς ἀποσφαγεῖσι τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν [x] πατρώων φίλων, οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τὸν ἀρχὸν δὲ τὸν ὑπόδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν [y] τῶν τῶν Ισραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρεκινήσαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Εβραίων ἔθη, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν [z] τά τε ἄλλα εἶναι κακὸν, καὶ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, [a] Γοθολία θυγάτηρ μὲν Αχάβου, [b] συνοικήσασα δὲ αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὸν πρὸς Δαυίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι· Ιώραμος δὲ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ [c] λύμῃ τῶν ὑπηκόων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δὲ αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ιδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτανάντων βασιλέα, ὃς [d] ὑπῆκουεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δὲ ἐβούλοντο αὐτοὶ καθιστάντων, Ιώραμος, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ιδουμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τοὺς μὲν πέριξ τοῦ αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, πορρωτέρω δὲ οὐ προῆλθεν. ὤνησε μέντοι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην [e] Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δὲ ὄντως ἔμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ὑπὸ τὰ [f] ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας, προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς.

β'. Ταῦτα δὲ αὐτῷ προάπαντα, καὶ πλέως ἐνθεάζοντι τοῖς Δημονίοις τὰ πάτρια νόμιμα, [g] κομίζεται παρ' Ηλίου τοῦ [h] προφήτου ὑπιστολή· ἣ [i] τὸν Θεὸν ἐδήλου μεγάλως περὶ αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνανάγκασε τὴν τοῦ Ιούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ὑπηκόου Θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Αχαβος τοὺς Ισραηλίτας ἐδίδαξε, ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε τιμωρίαν, ἣν ἀντὶ τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, [k] ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν [l] αὐτοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τελευτήσει νόσῳ τοῦ νηδύου ὑπὸ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων [m] αὐτοῦ δι' ὑποστροφὴν τοῦ τῶν ὄντως διαφθορᾶς ἐκρυέντων, ὡς [n] ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἐπιθυμεῖν ὅτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ὑπιστολῆς ὁ Ηλίας.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ ἦλθε στρατὸς [o] Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ [p] τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιωράμου βασιλείαν [q] ἐνέβαλε, καὶ [r] τήν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· [s] ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ [t] κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ μό-

[x] Πατρώων φίλων,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. πατρείων in *Editis Aliisque.*

[y] Τῶν δὲ Ισραὴλ βασιλέων,] Τῶν δὲ λαοῦ βασιλέων *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

[z] Τά τε ἄλλα εἶναι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάτε ἄλλα κακὰ in *Editis.* In *Epiphanii* verſione, *docuit quoque vulgus & in aliis eſſe malum & extraneos adorare Deos per Gotholiam.*

[a] Γοθολία] Ita & LXXII. Αθαλία juxta *Hebr.*

[b] Συνοικήσασα] Συνοικοῦσα *Vat. Hen.* & *Busb.*

[c] Λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν.] Λύμαν Euripid. Hecub. v. 213. λώβαν, λύμαν. SPANH.

[d] Υπήκουεν] Υπήκουσεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Λαβίναν] Λάβανον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Labennam.* urbs, unde regio denominata, *S. Literis* (4 *Regum*, c. 8. v. 22.) dicitur, *Lebna*, *Labna* & *Lobana.* HUDS. לבנה Libna in Sacris. REL. Λοβνὰ LXX. MS. Alex. Λομνὰ Hebr. לבנה. SPANH.

[f] Υψηλὰ τῶν ὀρῶν] Υψηλότατα in aliquot *MSS.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Κομίζεται] παρ' Ηλίου τοῦ προφήτου ὑπιστολή.] 2 Chronic. XXI. 12. SPANH.

[h] Προφήτου ὑπιστολή·] Ετι δὲ ὑπὸ γῆς ἰὼ post προφήτου adjiciunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. De hac Eliæ epiſtola videſis *Schotanum* in *Bibl. H. S.* tom. 2. p. 913. & *J. Clericum Alioſque* ad 2 *Paralip.* c. 21.

[i] Τὸν Θεὸν] Εφ' ᾧ aut ἐν ᾗ fere in omnibus *MSS.* apud *Epiphanium* etiam *in qua.*

[k] Εσήμαινε] Εσήμανεν ἐν τοῖς γρ. *Vat.*

[l] Αὐτοῦ δὲ βασιλέως] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῦ τε in *Editis Aliisque.*

* *Stragem*;] Ita placuit interpretari, quod *S. Litera* nihil de illis illato ſtupro loquantur, ſed de illarum nece.

[m] Αὐτοῦ δι' ὑποστροφὴν] Αὐτῷ *Vat.*

[n] Ορῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν,] Επιδόντα *Big. Samb.* & *Gall* 1.

[o] Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων,] Arabes vicini Æthiopiæ. 2 Chronic. XXI. 16. *Syr.* Arabum commorantium inter Indos. SPANH.

[p] Τῶν ἀλλοφύλων,] Illud τῶν ex *MSS.* Hîc loci *Joſephus* Παλαιστίνους vocat ἀλλοφύλους, more LXXII. quod in ſuperiori hiſtoria non fecit. HUDS. At an non & Αράβες erant ἀλλόφυλοι? Philiſtæi ἀλλόφυλοι appellantur ſingulari nomine, de quo alias. Verum non perpetuo Joſephus per ἀλλοφύλους Philiſtæos intelligit. vide mox capite 6. ne quis ἀλλόφυλος interſit, id eſt, ξένους, ἀλλοτρίους, uti ipſe explicat. REL.

[q] Ενέβαλε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐνέβαλε in *Editis Aliisque.*

[r] Τήν τε χώραν διήρπασαν,] In quibuſdam *MSS.* καὶ τὴν χώραν διήρπασε.

[s] Ετι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] 2 Chron. XXI. 18. 19. SPANH.

[t] Κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] Κατέσφαξε ſolus *Samb.*

ν Οχο-

ωβιλείπετω τ̃ παίδων, ἀλλαφυγὼν τὰς πολεμίας, [v] Ὀχοζίας ὄνομα. μ̃ ἢ ταύτῃ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ωροειρημένην ὑπὸ τ̃ ωροφήτ̃ [x] νόσον ὀλίγῳ πλείονι νοσήσας χρόνον· ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὸ γαστέρα τὸ θεῖον αὐτ̃ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπιδὼν αὐτ̃ τὰ ἐντὸς σκρυέντα. ωβιύβεμσε ἢ αὐτ̃ καὶ τ̃ νεκρὸν ὁ λαός. [y] λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τ̃ ὕτως ἀποθανόντα κ̃ μῆνιν Θεῦ, μηδὲ κηδείας τ̃ς βασιλεῦσι ωρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτι τ̃ πατρῴαις ἐνεκηδεύσαν αὐτὸν θήκαις, ὅτε ἄλλης τιμ̃ς ἠξίωσαν, [z] ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα ἢ ὀκτώ. [a] ωαραδέδωκε ἢ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τ̃ Ιεροσολυμιτ̃ν τ̃ῷ παιδὶ αὐτ̃ Ὀχοζίᾳ.

nomine Ochozias. Poſt hanc autem calamitatem, *rex* ipſe morbo, quem vates prædixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira ſua ventrem ejus perfuderat) miſerabiliter vita decedebat, cum inteſtina ſua egeſta conſpexiſſet. Quin & populus mortuum contumeliis affecit. nam cum ſecum, ut opinor, reputaſſent, nequaquam dignum eſſe qui regiis exſequiis cohoneſtetur, cum lethali ex ira Dei vulnere accepto exſpirarit, neque in paternis ipſum ſepeliere monumentis, neque alio dignati ſunt honore: ſed veluti privatum tumulo mandarunt; cum vixiſſet quidem annos quadraginta, octo vero regnaſſet. Populus autem Hieroſolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochoziæ.

Jorami mors. 4 Regum, c. 8.

Ochozias Judæa rex. 4 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 22.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Ιηοῦς ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, κ̃ Ιώραμον ἀνεῖλεν Ὀχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτ̃ ἐπεκτίσθη εἰς κόλασιν τ̃ν ἀσεβ̃ν.

CAP. VI.

Quemadmodum Jehus unctus eſt rex, & Joramum ferro peremit & Ochoziam: quæque ab eo geſta ſunt ad pœnas impiis irrogandas.

IV.

Ἰώραμος ἢ ὁ τ̃ν Ισραηλιτ̃ν βασιλεὺς, μ̃ τ̃ Ἀδάδου τελευτ̃ ἐλπίσας [b] Ἀραμάθην πάλιν τ̃ Γαλααδίτιδος [c] ἀφαιρήσεσθ τὰς Σύρους, στρατιᾷ μὲν ἐπ' αὐτὰ μ̃ μεγάλης ωαρασκευ̃ς. ἐν ἢ τ̃ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τ̃ν Σύρων ἀ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς [d] Ἰεσραέλαν πάλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτ̃ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τ̃ Ἀραμάθ̃ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν, κ̃ ἡγεμόνα τ̃ [e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτὰ [f] ἠρηκὼς κ̃ κρατ̃ν. πέμπει δ' αὐτὸς μ̃ τ̃ θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δ' ὁ ωροφήτης ἕνα τ̃ν μαθητ̃ν αὐτ̃, δὺς αὐτῷ [g] τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἔπεμψεν εἰς Ἀραμάθην χρίσοντα τ̃ Ιηοῦν· κ̃ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα. ἄλλά τε ωρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπετείλας, [h] ἐκέλευσε τρόπῳ φυγ̃ς ποιησαμένους τ̃ ωορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ ἢ ἐλθὼν ἐν τ̃ πόλει, τ̃ [i] μὲν Ιηοῦν ἐν ἑξόδῳ καθεζόμενον μ̃ τ̃ν τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτ̃ν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ ωροεῖπε. ωροσελθὼν ἢ ἔφη, βούλεσθ ωρός τινων αὐτῷ λαλεχθῆναι. ἢ δ' ἀναστὰς ὁ Ἰηοῦς εἰσῆλθεν εἰς [k] τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτ̃ τ̃ κεφαλ̃ς· κ̃ τ̃ Θεὸν [l] ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ ἢ γένους ἢ Ἀχάβου, κ̃ ὅπως [m] ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τ̃ν ωροφητ̃ν, τ̃ν ὑπὸ Ιεζαβέλης ωαρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τ̃ αὐτὸν τρόπον [n] ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου ἢ Ναβατ̃ υἱοῦ ἐκ [o] Βαασὶ ωορρίζος ἀπὸ τ̃ ἀσέβειαν αὐτ̃ν ἀφανισθ̃ῇ, κ̃ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τ̃ Ἀχάβου γένους. κ̃ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τ̃ ταμιείου, σπεύδοντα μηδενὶ τ̃ν τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων ἐνθυμηθ̃ναι.

β'. Ὁ δὲ Ιηοῦς ωορευθεὶς ἦκεν ὅπου τ̃ τόπου ἔνδον μ̃ τ̃ν ἡγεμόνων [q] σκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ κ̃ φράζειν αὐτοῖς ωαρακαλούντων τί ωρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκετο, κ̃ ωροτὶ μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ'

Æterum Joramus Iſraëlitarum rex, poſt Adadi interitum in ſpem inductus ſe poſſe Syris adimere Aramatham *regionis* Galaaditidis urbem, cum magno quidem apparatu in eam exercitum educit. In ejus autem oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro, non *tamen* lethaliter, in Jeſraëlam urbem ſe recepit, ut illic ſanandum curaret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum Jehu duce Nemeſſi filio. jam enim urbem *iſtam* vi ceperat. Ei autem propoſitum erat, cum à vulnere revaleſceret, Syros bello aggredi. Interim Eliſſæus vates unum è diſcipulis ſuis, dato ei ſacro oleo, miſit Aramatham, ut Jehum ungeret; diceretque, Deum ipſum in regem elegiſſe. Mandatis etiam quibuſdam aliis, præcepit *ei* fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum *forte* in medio ſedentem inter exercitûs duces, prout Eliſſæus ei prædixerat. Cum autem ad eum acceſſiſſet, ajebat, ſe velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque eum in conclave ſequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit: dixitque, Deum illum regem creare, in ſtirpis Achabi perniciem, utque ſanguinem ulciſcatur vatum, quos Jezabela injuſta nece peremit, ut domus eorum, ſimiliter ac illæ Hieroboami Nabatæi filii atque Baaſæ, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat ſemen ex Achabi genere. Et ille quidem hæc loquutus è conclavi ſe proripuit, id agens ne à quopiam in exercitu conſpiceretur.

Joramus Iſraëlitarum rex in obſidione ſagitta ictus. 4 Regum, c. 8.

Eliſſæus mittit, qui Jehum ungat Iſraëlitarum regem. 4 Regum, c. 9.

2. Jehus autem foris egreſſus revertebatur ad locum ubi cum ducibus ſedebat. Illis vero percontantibus ſimul & obſecrantibus ut eis indicaret cur ad eum *iſte* juvenis veniſſet, prætereaque illum inſanire dicentibus; ſane de eo recte conjeciſtis, re-

Dei oraculum Jehus ducibus narrat. 4 Regum, c. 9.

---

[v] Ὀχοζίας] Ita & LXXII. *Jehoachaz* juxta *Hebr.*

[x] Νόσον ἐπὶ πλείονι] Sic *Samb.* νόσον poſt ωροειρημένῃ habent *Vat.* & *Baſ.* in *reliquis* vox iſta omittitur.

[y] Λογισάμενοι γὰρ] *Al.* λογισάμενον. dein ἐνεκήδευσαν &c.

[z] Ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃] Illa ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[a] Παραδέδωκε] Παραδίδωσι *Vat.*

[b] Ἀραμάθ̃] De Ἀραμάθη ſupr. lib. 8. c. 15. §. 3. & 5. SPANH.

[c] Ἀφαιρήσεσθαι] Ἀφαιρεθήσεσθαι *Vat.*

[d] Ἰεσραέλαν] Ex p. 462. §. 8. & p. 460. §. 6. Ἰεζράελ legi debuit pro Ἀζάρλ *Editorum* & Ἰεζάρλ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ſed cum paulo infra p. 486. v. 7. Ἰεσρέλαν (ut & in Codice meo docet *Coccejus*) habeant libri omnes, (& hìc loci in *Cod. Vat.* exſtet Ἰεζαρέλαν, & Ἰεζρέλλ in *Gall.* 2. & *Jezraëlem* in *Epiphanio*) Ἰεσρέλαν reſcribendum cenſuimus.

[e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηοῦν.] Ita ex *Epiphanii* libris, LXXII. *Aliiſque.* Αμασὶ in *Editis*, Αμασῆ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αμασὶν *Vat.* Si quis Ναμασὶ malit, non repugnabo.

[f] Ἡρηκὼς κ̃ κρατ̃ν.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. ἐρρηκὼς *Baſ.* εἰλῆφὼς *Gen.* εἰρηκὼς *Vat.* ἐρημώσας *Gall.* 2.

[g] Τὸ ἅγιον ἔλαιον,] Unde ei Sacrum oleum, quod in loco Sancto ubi templum erat adſervabatur? In Sacro codice non legitur id oleum ſanctum fuiſſe. REL.

[h] Ἐκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευσε κ̃ τρόπῳ in *ceteris.*

[i] Μὲν Ιηοῦν ἐν ἑξόδῳ] Illud μ̃ ex *iiſdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & βασιλέα in fine §. 4.

[k] Τὸ ταμιεῖον,] LXX. εἰς τὸ ταμιεῖον ἐν τῷ ταμείῳ *MS. Alex.* ἐν τῷ ταμιείῳ. 2 Reg. IX. 2. *Vulg.* in interius cubiculum. Hebr. חדר בחדר *cubiculum in cubiculum* ſeu in penitiſſimum penetrale. infr. c. 7. §. 2. εἰς τὸ ταμιεῖον. SPANH.

[l] Ἔφησε βασιλέα] Ἔφη *Vat.*

[m] Ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα] Ἐκδικήσῃς *Vat.*

[n] Ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου] Ita *Big.* & *Samb.* ὥσπερ οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες in *Editis.* ὥσπερ ὁ Ιερ. τ. Ν. παιδὸς *Vat.* ὥσπερ ἢ Ιερ. τ. Ν. παῖς *Gall.* 2.

[o] Βαασὰ] Supra (*ſc.* p. 455. §. 3. 456. §. 4.) Βασὰς dicitur. Hic vero Ἀβασᾶ *Big.* & *Samb.* Ἀμασᾶ *Vat.* Βασὰ *Gall.* 2.

[p] Ἐπὶ τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων.] Ex τ̃ στ. *Vat.*

[q] Ἐκαθέζετο.] Ita *Samb. Baſ.* ἐκαθίζετο *Gen.* *Aliique.*

reſpondebat, nam & inſani verba loquutus eſt. Cum autem magis adhuc inſtarent & audire poſtularent, regnum populi ſibi à Deo delatum, ajebat illum dixiſſe. Hæc ubi dixerat, ſuam quiſque veſtem exeuntes eas illi ſubſternebant, & ſigno cornibus dato Jehum regem eſſe pronunciabant. Atque ille, coactis copiis, in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jeſraëlam: ubi, ut jam diximus, curationem adhibuit vulneri, quod in Aramathæ obſidione acceperat. Tum autem Ochozias Hieroſolymorum rex propter cognationem eo ſe contulerat, (nam ſororis ejus filius erat, ut ante retulimus) præſertimque ad viſendum quomodo ſe haberet ex vulnere. Jehus autem, volens Joramum & qui cum eo erant ex improviſo adoriri, requirebat ut operam darent, ne quis militum ex urbe evaderet, qui iſta Joramo nunciatum iret. hoc enim ipſi claro fore benevolentiæ indicio, & qui ita animo affecti eſſent *bona fide* eum regem declaraſſe.

V. *Jehus Joramum Iſraëlitarum regem & Ochoziam Judæ regem interficit.* 4 *Regum*, c. 9.

3. Illi autem, mandatis cum lætitia acceptis, vias cuſtodierunt, ne quis clam Jeſraëlam profectus iis qui iſthic erant illum indicaret. Et quidem Jehus, lectiſſimis equitum aſſumptis, ipſoque in curru collocato, Jeſraëlam petebat. Cumque non longe abeſſet, ſpeculator, à rege Joramo conſtitutus ut venientes in urbem proſpiceret, Jehum conſpicatus cum turmis advehi, nunciavit Joramo adventare agmen equitum. Ille vero è veſtigio præcepit obviam mitti equitem, quiſnam veniat quæſitum. Cum autem eques ad Jehum acceſſiſſet, interrogabat quomodo ſe res habeant in exercitu. regem enim de iſtis percontari *ajebat*. Ille vero juſſit, ut de iſtis quidem nihil ſolicitus eſſet, ſed ipſum ſequeretur. Cum hæc vidiſſet ſpeculator, Joramo renunciavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox & alteri à rege miſſo imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero & hoc Joramo is indicaverat qui in ſpeculis ſtabat, poſtremo & ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum rege (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipſum viſurus, quomodo ſe haberet ex vulnere) *illi* occurſurus progrediebatur. *nam* & lentius *aliquanto* & compoſito agmine Jehus incedebat. Joramus autem huic in fundo Nabuthi obviam factus, ab eo quæſivit, ſatin' ſalvæ ſint res in exercitu. Cum vero Jehus convicia in eum amarulenta jeciſſet, ita ut matrem ejus veneficam & meretricem appellaret, rex ea quæ in animo haberet veritus, ipſumque nihil ſani cogitare ſuſpicatus, converſo ut poterat curru fugiebat, cum Ochoziæ dixiſſet, circumventos ſe dolo ac inſidiis. At Jehus, admota arcui manu, eum percutit, telo illi per pectus exeunte. Et Joramus quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit. Jehus autem præcepit Badacro, tertiæ partis *copiarum* præfecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret,

ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ γὰρ τὰς λόγους μεμηνότος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη, τὸν Θεὸν αὐτὸν ἐρῆσθαι βασιλέα ἐξ ἁπλήστου, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος [r] σπεύδων αὐτὸν [s] ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ἰησοῦ εἶναι βασιλέα. ὁ δ', ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπῃ Ἰώραμον εἰς [t] Ἰεσραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ [v] Ἀραμαθῇ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν Ἰώραμον· υἱὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ὀψόμενος δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος, διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ἰηοῦς δέ, βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν Ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἧκεν μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδράντα μηνύσαι ταῦτα τῷ Ἰωράμῳ. τοῦτο [x] γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ [y] τοὺς διαφθαρέντας ὅτως ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδούς, μή τις εἰς [z] Ἰεσραέλαν διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ὑπολέξας [a] σφοδροτάτων, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν Ἰεσραέλαν ἐπορεύετο. φθάνει δὲ ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς Ἰώραμος [b] καθεστάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν πλῆθος προσελαύνοντα τὸν Ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ προσελαύνοσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' ἄνθυς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα [c] τῶν ἱππέων ἀπαντήσοντα, καὶ πίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν [d] οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· πλησιάσας γὰρ τοῦτο τὸ βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν [e] ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτόν. τοῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ τὸν ἱππέα, συγκαταμιγνύμενον τῷ πλήθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις προσφέρεσθαι. πέμψαντος δὲ δεύτερον ἐξ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν Ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωράμῳ, πολύτιμον αὐτὸς ἐπιβὰς ἅρματος σὺν Ὀχοζίᾳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἐφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς [f] ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι, διὰ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. [g] σχολαίτερόν τε δὲ μετ' ὀπαδίας ὥδευεν Ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ [h] Ναβόθου τοῦτον Ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. [i] βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν Ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ [k] φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Ὀχοζίαν ἐνέδρᾳ καὶ δόλῳ [l] καπηστρατηγῆσθαι. Ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν καταβάλλει, διὰ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ Ἰώραμος μὲν ὀφθεὶς πιὼν ὅπῃ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ἰηοῦς δὲ προσέταξε [m] Βαδάκρῳ [n] τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν Ἰωράμου νεκρὸν εἰς τὸν ἀγρὸν

[r] Περὶ δὲ αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Juxta morem Regum in Oriente. vid. Æſchyl. Agamem. v. 919. & quæ ibi noto: πορφυρόστρωτος πόρος ad adventum Agamemnonis. SPANH.

[s] Ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Lege ὑπεστρώννυεν. COCC.

[t] Ἰεσραέλαν πόλιν·] Ἰεζραέλαν & mox Ἰζραέλαν *Vat.* Ἰεσρίζελαν *Gall.* 2. Videſis *Annott.* ad p. 462. §. 8.

[v] Ἀραμαθῇ] Ῥαμώθῃ *Vat.* & ſupra Ἀραμώθῃ, ut hic loci *Baſ.*

[x] Γὰρ ἔσεσθαι] Illud γὰρ additum ex *MSS.*

[y] Τοὺς διαφθαρέντας] Τοὺς διαφθ. *Big.*

[z] Ἰεσραέλαν] Ita cum *Samb.* ut p. 485. §. 1. Ἰεσράελα in *Editis.* Ἰσραέλαν *Big.* Ἰζραέλαν *Vat.* Ἰεσρίζελαν *Gall.* 2. Ἰεζρεέλα *Gall.* 1.

[a] Παραλαβὼν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναλαβὼν in *ceteris.*

[b] Καθεστάκει] Ita cum *MSS.* in *Editis* καθεστήκει, forſan pro καθεστήκει.

[c] Τῶν ἱππέων] Illud τῶν ex *MSS.*

[d] Οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν] Ita cum *MSS.* ἐλθὼν δὲ in *Editis.*

[e] Ἐκέλευσεν,] Ἐκέλευε *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[f] Ἐκ τοῦ τραύματος] Ἐκ τραύματος pleriſque.

[g] Σχολαίτερόν τε] Ita ſane in libris omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* (niſi quod δὲ pro τε habeant *Samb.* & *Vat.*) quod forſan *Joſephus* exſculpſerit ex verbis obſcuris *Interpretum* LXXII. 4 *Regum*, c. 9. v. 20. Contrarium plane dicit *Veritas Hebraïca*: adeo ut hîc forſan aliquis legendum eſſe ſuſpicaretur, ἀχολαίτερόν τε καὶ μετ' ἀταξίας ὥδευεν Ἰηοῦς.

[h] Ναβόθου] Ναβάθου in quibuſdam *MSS.*

[i] Βλασφημήσαντος] Sic βλασφημῶν pro convitiari proximum Plato l. xi. de Legib. p. 934. E. SPANH.

[k] Φαρμακὸν] Sic φαρμακοὺς veneficos LXX. Exod. xxii. 18. SPANH.

[l] Καπηστρατηγῆσθαι.] Sic cum *MSS.* καπηστρατηγᾶσθαι in *Editis.*

[m] Βαδάκρῳ] Ita pro Βαδάκῳ *Editorum Aliorumque* reſcripſi ex melioribus *Epiphanii* libris, qui *Vadacro* habent. Βεδικάρῳ malit *Schotanus* ex Βαδικὴς *Int.* LXXII.

[n] Τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι,] Confer. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

ρ Κα-

ἀγρὸν τῦ Ναβύθυ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίου προφητείας λιὼ Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τ Ναβυθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται καὶ τὸ γένος αὐτοῦ ἐν τῷ ἐκείνυ χωρίῳ. ταῦτα γὰρ [o] καθεζομένυς ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβυ λέγοντος ἀκηκόαμεν τοῦ προφήτυ. καὶ δὴ τοῦτο συνέβη γνώμης, καὶ τιὼ παρρησιν τιὼ ἐκείνυ. πεσόντος ἦ Ιωράμυ, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσεν, λήσειν τ Ιηουῆ ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι πρασιᾷ, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν ἦ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τ Ιηουῆ εἰς [p] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενον μετ' ὀλίγον ἐκ τ πληγῆς πλάστᾳ. κομισθεὶς δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τ ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς ἦ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτὸς γενόμενος.

δ'. Τοῦ ἦ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργυ, "καλὸς, εἶπε, δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τ δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπιυθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβᾶσαν ἤκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ πάλιν τοῖς εὐνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργυ βαλεῖν. καταφερομένη ἦ τό τε τεῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τ ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὸ βασίλειον σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τ ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε ἦ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τιὼ Ιεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσελθόντες τιὼ κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμαζε τιὼ Ηλίου προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὸν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τ τρόπον.

ε'. Οντων δ' Αχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τιὼ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τιὼ δ' ἐπέρᾳ τοῖς ἄρχυσι τ Σαμαρέων, λέγων, τ [e] ἀνδρειότατον τ Αχάβυ παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος ἵππων ὅπλων σταλιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράττεσθαι δίκην ὑπὲρ ὧν δεσπότυ. ταῦτα δ' [i] ἐγεγράφη, βλάπτειν βυλόμενος λαβεῖν τ τ [k] Σαμαρέων βασιλείας. ἀναγνόντες ἦ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ ἦ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τ Αχάβυ παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τρο-

sibi in memoriam revocato Eliæ vaticinio, quo patri ejus Achabo post cædem Nabuthi prædixerat, fore ut ipse *aliquando* cum sua progenie illius in agro pereat *ubi eum interfecerat*. hujusmodi enim oraculum, cum à tergo Achabi in curru sederemus, vatem pronunciantem audivimus. id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, evenit. Cum autem Joramus cecidisset, Ochozias, de sua salute solicitus, currum in aliam viam deflexit, se Jehum latiturum esse ratus. At ille eum persequutus, in clivo quodam deprehensum ictu sagittæ vulneravit. Quo fit ut is, curru relicto & equo conscenso, à Jehu aufugeret in Mageddonem: ibique intercurandum non multo post ex vulnere moritur. atque *à suis* Hierosolyma vectus illic sepelitur; cum annum quidem & non amplius regnasset, nequam vero patreque suo pejor exstitisset.

Jorami cadaver in Nabuthi fundum projectum. 4 *Regum*, c. 9.

Ochozias mors. 4 *Regum*, c. 9.

4. Cum autem Jehus Jesraëlam accessisset, Jezabela, compta *admodum* in turri stans, "ô servum "egregium, ajebat, qui dominum *suum* occidit." Ille vero, oculis ad eam sublatis, interrogabat, quænam esset; jussitque ut descenderet, & ad se veniret: tandemque spadonibus imperavit, ut eam de turri præcipitarent. Illa vero, inter cadendum, murum sanguine respersit, & ab equis conculcata hunc in modum periit. Dein, ubi hæc facta erant, Jehus ad regiam perrexit, & seipsum & amicos de via fessos inter alia mensâ reficiebat. Domesticis autem suis, qui Jezabelam interemerant, præcepit, ut eam in honorem generis sepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt, *præter extrema. nam cætera omnia à canibus consumpta erant. Jehus, his auditis, Eliæ demiratus est vaticinium. ille enim prædixit, eam hujusmodi mortem obituram esse in Jesraëla.

VI. *Jezabela conculcata & à canibus discerpta.* 4 *Regum*, c. 9.

5. Cum haberet autem Achabus septuaginta liberos, qui Samariæ alebantur, misit Jehus duas epistolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarensium principes: monens, ut ex Achabi filiis fortissimum *dispicerent quem* regem crearent; (illis enim magnam curruum esse vim & equorum & armorum & copiarum, & urbes quoque munitissimas) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripsitque in hæc verba, experiri volens quomodo Samarenses erga se animo essent affecti. Principes autem & nutritii, lectis literis, ingenti metu perculsi sunt. cumque cogitassent, se nihil adversus istum facere posse, qui duos reges maximos superârat, rescripserunt ita ut faterentur se illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad hæc alteram ad eos scripsit epistolam, præcipiens ut ei dicto essent audientes, & Achabi filiorum capita abscissa ad eum

Jehus scribit ad Samarienses principes. 4 *Regum*, c. 10. 4 *Regum*, c. 10. v. 2.

o Καθεζομένυς] Ita in *Editis Aliisque*, convenienter *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 9. v. 25. καθεζομένυ *Big. Samb.* & *Vat.* atque ita vel καθεζόμενον legebat *Epiphan.* qui vertit, *cum sederet.* HUDS. Καθεζόμενον videtur legisse interpres: atque in Sacris etiam hunc & Badacum ibi sedisse extat. REL.

p Μαγιδδώ.] Recte: Μαγιαδδὼ & Μαγεδαὼ vitiose in *MSS.* HUDS. Conf. sup. lib. VIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Αὐτῦ γενόμενον.] Illud αὐτῦ inseruimus ex *Cod. MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Ελθόντος] Εἰσελθόντος εἰς τὰ Ιεσραέλα *Big.* & *Samb.* εἰσελθόντες quidem agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Ιεσραέλαν,] Ita ut supra, p. 486. §. 3. Ιεσραέλα in *Editis* & *plerisque MSS.*

t Η Ιεζαβέλα,] Ιεζαβέλα sine articulo *Big.* & *Samb.* alibi (cum *Vat.*) Ιεζαβέλη.

v Ο ἀποκτείνας τ δεσπότην.] Οἱ ἀπέκτειναν *Samb.* & *Vat.* ὃς ἀπέκτεινε, vel ὃς ἀπέκτεινε in *aliis MSS.* ὃς ἀνεῖλε *Cedren.*

x Επυθάνετο τίς εἴη,] Επυθάνετό τε *Big.* & *Samb.*

y Τούτων δὴ γενομένων] Τούτων ἦ γεν. *Vat.*

z Ανεκτᾶτο] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκτᾶτο, προστάξας τοῖς οἰκέταις Ιεζάβελαν θάψαι in *Editis*,

a Ακρωτήρια.] Sunt extremitates membrorum, ut manuum, pedum, hinc ἀκρωτηριάζειν est præcidere has extremitates. REL.

* *Præter extrema.*] *Sc.* præter calvam, pedesque, & manuum palmas.

b Προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τ τρόπον.] Conf. supr. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

c Απολέσθαι τ τρόπον.] *Al.* ἀπολεῖσθαι.

d Τιὼ δ' ἑτέρᾳ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. eo fere modo quo *Demosth.* τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλὴν ἐπὶ τοὺς τόπους &c. in *Editis* λέγω ὡς τ ἀνδρ. & dein ἀποδεῖξαι *Bas.* ἀποδείξειν *Gen.*

e Ανδρειότατον] Ιστ. ἀνδρώτατον HUDS. in *Add.*

f Αποδεῖξαι] *Gen.* ἀποδείξειν. *Ceccejus* ἀποδείξασιν, verum Ed. *Hudf.* firmatur Collatione *Big.* HAV.

g Καὶ γὰρ ἁρμάτων] In *Editis* καὶ γὰρ ἁρμάτων τ [vel τὸ] ἀνδρειότατον αὐτοῖς &c. Verum illa τ ἀνδρειότατον (quæ nec *MSS.* agnoscunt, nec *Vet. Interpr.* quæque è superioribus in textum forsan irrepserint) plane ejecimus.

h Τοῦτο ποιήσαντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα in *Editis*.

i Εγεγράφη,] Sic in *Cod. Vat.* nec aliter forsan *Epiphan.* qui vertit, *hæc autem scripsit.* ἐγεγράφει *Big.* ἔφη in *Editis Aliisque.*

k Σαμαρέων ἀρχαίας.] Σαμαρειτῶν solus *Vat.*

l Σαμ-

eum mitterent. Tum principes accerſitis puerorum altoribus imperant, ut capita illis, poſtquam eos jugulaſſent, præciderent, & ad Jehum mittenda curarent. Illi vero ita juſſis obſequuti ſunt, ut nihil omnino omiſerint: atque capita eorum, in fiſcellas quaſdam plexiles congeſta, Jeſraëlam miſerunt. Ubi autem iſta afferebantur, Jehu cum amicis cœnanti nunciatur, Achabi filiorum capita allata eſſe. Tum ille ante portam utrinque acervos ex eis conſtrui juſſit. Hoc itaque facto, prima luce ad illa viſenda prodit: atque *ea* intuitus, cœpit ad populum, qui tum *forte* aderat, dicere; quod ipſe quidem in dominum ſuum exercitum eduxerit, eumque interfecerit, iſtos vero omnes non ipſe peremerit. Cæterum illud iis de ſtirpe Achabi perſuaſum eſſe volebat, omnia juxta Dei oraculum eveniſſe, ejuſque domum, ſicuti prædixerat Elias, funditus periiſſe. Præterea autem occiſis quotquot apud Jeſraëlitas ex Achabi cognatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus Ochoziæ Hieroſolymorum regis conſanguineos, interrogabat quò illis iter erat. Cumque illi reſpondiſſent, ſe ſalutatum venire Joramum, regemque ſuum Ochoziam, (neſciebant enim utrumque ab eo necatum) Jehus etiam iſtos comprehenſos interfici juſſit, homines duos & quadraginta numero.

Achabi filii ſeptuaginta occiſi. 4 *Regum*, c. 10.

Jehus Ochoziæ conſanguineos interficit. 4 *Regum*, c. 10.

6. Poſt hos autem illi occurrit vir bonus & juſtus, nomine Jonadabus, vetus ipſius amicus, qui ipſum *pro more* ſalutatum collaudare cœpit, quod omnia, prout voluit Deus, fecerat, exſtirpando domum Achabi. Jehus vero ipſum obſecrabat, ut conſcenſo curru Samariam uſque eum comitaretur, dicens ſe illi oſtenſurum eſſe, quod nihil parcet improborum cuiquam; ſed & falſos vates ſupplicio afficiet, & falſos ſacerdotes, & quotquot populo verba dederunt, ut Dei quidem maximi cultum deſererent, alienos vero adorarent. namque pulcherrimum eſſe ſpectaculorum, viroque bono & juſto jucundiſſimum, malos videre pœna affectos. Iſtis obſequutus Jonadabus, in currum evectus Samariam venit. atque Jehus omnes Achabi cognatos, undique perquiſitos, ad internecionem perimit. Cum autem vellet ut nemo ex falſis vatibus aut ſacerdotibus deorum Achabi ſupplicium effugeret, fraude uſus & dolo univerſos comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, dicebat, ſe Deos, duplo plures illis quos Achabus introduxerat, adorare velle; rogabatque curarent ut illorum ſacerdotes & vates & cultores ei adeſſent; quippe ſibi in animo eſſe ſacra ſplendida & magna Achabi diis facere, & ſiquis ſacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque ſacrificiis celebrandis indicto, per omnem Iſraëlitarum ditionem dimiſit, qui Baalis ſacerdotes ad eum adducerent. Sacerdotibus autem præcepit Jehus, ut veſtes omnibus

Jonadabi laus. 4 *Regum*, c. 10.

Jehus Baalis ſacerdotes convocari jubet. 4 *Regum*, c. 10.

φεῖς τ̃ παίδων, πεσσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτὰς τὰς κεφαλὰς ἀποπεμεῖν, καὶ πέμψαι πρὸς Ιηΐν. οἱ δ' ἐδέησεν ὅλως φεισάμενοι, τᾶρ ἔπραξαν· καὶ [l] σωθέντες εἰς πνα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, [m] ἀπέπεμψαν εἰς [n] Ισρεήλαν. κωμωδιζῶν ἢ τούτων, ἀγγέλλεται δειπνῶντι μ̃ τ̃ φίλων τῶ Ιηΐ, ὅτι κεκωμῳδήκεν αἱ τ̃ Αχάβ παίδων κεφαλαί. ὁ ἢ [o] πρὸ τ̃ πύλης ἐξ ἑκατέρ μέρους σκέλδωσεν ἐξ αὐτῶν ἀναρῆναι βυνός. γνομένν [p] δὴ τούτ, ἅμα ἡμέρα πρόεισιν ὀψόμενῳ, καὶ θεασάμενῳ ἤρξατ πρὸς τ̃ παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὑπὲ τ̃ δεσπότ τ̃ αὐτ σρατεύσατ, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τούτς ἢ πάντας οὐκ αὐτὸς [q] ἀνέλοι. γιγνώσκειν ἢ αὐτὰς ἠξίν πρὸ τ̃ Αχάβ γνεᾶς, ὅτι πάντα κ̃ τ̃ Θεῦ προφητείαν [r] γέγονε, καὶ ὁ οἶκῳ αὐτ, καθὼς Ηλίας προεῖπεν, ἀπόλωλε. προσδιαφθείρας ἢ καὶ τὰς πρὸς τοῖς [s] Ισρεηλίτας εὑρεθέντας ἐκ τ̃ Αχάβ [t] συγγνείας εἰς Σαμάρειαν [v] ἐπορεύετ. κ̃ ἢ τ̃ ὁδὸν τοῖς Οχοζία συμβαλὼν οἰκείοις ἔ βασιλέως τ̃ Ιεροσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτὰς, [x] τί δή ποτε παρεγένοντ. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε Ιώραμον καὶ τ̃ αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἤκειν ἔφασκον· ὁ γὰρ [y] ἤδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτ πεφονευμένους· Ιηῦς ἢ καὶ τούτς συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν [z] πσαρακονταδύο.

ς'. Συναντᾷ δ' αὐτῷ μ̃ τούτς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωναδάβου ὄνομα, [a] φίλῳ αὐτῷ πάλαι γενομένῳ. ὃς, ἀσπασάμενῳ αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατ [b] ἔ πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν ἔ Θεοῦ, τῷ οἰκίαν [c] ἐξαφανίσαι τῷ Αχάβ· Ιηῦς δ' ἀναβάντα ὑπὲ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλ· λέγων ὑπιδείξειν, πῶς ἀδεὴς Φείσεται πονηρῶ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς [d] ψευδιερεῖς, κ̃ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθῳ, ὡς τῷ μὲν τ̃ μεγίστ Θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τοὺς ἢ ξενικοὺς προσκυνεῖν, πεμφθέντ. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, κ̃ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, κολαζομένους πονηροὺς [e] ἰδεῖν. τούτοις πεισθεὶς ὁ Ιωναδάβου, ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα εἰς Σαμάρειαν προῆγε πορεύεσθαι. ἀναζητήσας ἢ πάντας τοὺς Αχάβ συγγνείς Ιηῦς, ἀπέκτεινε. βουλόμενῳ ἢ, μηδένα τ̃ ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τ̃ Αχάβ θεῶν πεμελείας ἀφεψυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτὸς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν, ἔφη [f] βούλεσθαι διπλασίονας ὧν Αχαβῳ [g] θεῶν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, κ̃ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς ἓ προφήτας ἐξίν ἓ δούλους [h] αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας [i] γὰρ πολυτελεῖς ἓ μεγάλας ὑπιπλεῖν [k] μέλλειν τοῖς Αχάβ θεοῖς· τ̃ δ' ἀπολειφθέντα τ̃ ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ ἢ θεὸς Αχάβ [l] Βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν [m] τ̃ Ισρεηλιτῶν χώραν, τοὺς ἀξονσας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τ̃ Βαάλ. [n] ἐκέλδσε δ' Ιηῦς τοῖς ἱερεῦ-

l Σωθέντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωτηλόντες in *Editis.*

m Απέπεμψαν εἰς Ισρεήλαν.] Iterum cum *MSS.* ἔπεμψαν in *Editis.*

n Ισρεήλαν.] Ισρεήλα ante SPANH.

o Πρὸ τ̃ πύλης] Πρὸς τῇ πύλῃ *Big.* & *Gall.* πρὸς ταῖς πύλαις *Samb.*

p Δὴ τούτ,] Ita ut ſupra p. 487. §. 4. ἧ antea.

q Ανέλοι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνελῶν in *Editis.*

r Γέγονε,] Γεγόνασι *Big.* & *Samb.*

s Ισρεηλίτας] Ita *Gen.* cum melioribus *MSS.* Ισρηλίτας *Baſ. Aliique.*

t Συγγνείας] Ἱππεῖς poſt συγγνείας inſerunt plerique *MSS.* in *Epiphanii* libris, *cum equis ad Samariam properabat.*

v Επορεύετο.] Sic *MSS.* εἰσεπορεύθ in *Editis.*

x Τί δή ποτε παρεγένοντο.] Iterum cum *MSS.* τί ποτε in *Editis.*

y Ηδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρους] Itidemque ex *MSS.* Ατλικτέους, quam ἤδεσαν *Editorum.*

z Τεσσαρακονταδύο.] Sic in melioris notæ *MSS.* τεσσαράκοντα δύο in *aliis.*

a Φίλῳ αὐτῷ] Eo modo *MSS.* φίλῳ αὐτῦ πάλαι γνόμῳ in *Editis.*

b Τᾶ πάντα] Illud ἔ ex *MSS.* ut & mox alterum ante Θεᾶ.

c Εξαφανίσαι] Sic *MSS.* ἐξαφανίσαντα in *Editis*

d Ψευδιερεῖς,] Ψευδοϊερεῖς *Samb.*

e Ἰδεῖν.] Ἰδεῖν poſt πονηροὺς inſertum dedi ex *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

f Βούλεσθαι] Illud βούλεσθαι ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Θεῶν εἰσηγήσατο] Εἰσηγήσαθ θεῶν *Gall.* 1. & 2. ſed θεῶν non agnoſcit *Samb.*

h Αὐτῷ παρεῖναι.] Αὐτῶν *Big Samb.* & *Vat.*

i Γὰρ πολυτελεῖς] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Baſ.* κ̃ in *reliquis.*

k Μέλλειν] Illud μέλλειν ex *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

l Βαὰλ ἐκαλεῖτο.] Videſis *N. Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* lib. 2. c. 7.

m Τῶν Ισρεηλιτῶν] Τῶν deeſt *Vat.*

n Εκέλδσε] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐκέλδσε δ' Ιηῦς τῷ Ιερεῖ *Gall.* 1. & 2. ἔ Βαὰλ, κ̃ ἐκέλδσε τοῖς ἱερεῦσι *Baſ.* & *G.* ἂν ἀθροισθέντων ἐκέλδσεν Ιηῦς τῷ ἱερεῖ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quibus pariter congregatis juſſit Hieus pontifici ut daret omnibus veſtes* &c. cui lectioni favet etiam *Zonaras*, qui *Joſephum* ſolet exſcribere. In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 10. *quo poſt-*

ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου Ιωναδάβου, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτᾷ προστάξας. οὐ βούλεται γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον παραγυγχάνειν. τῶν δὲ εἰπόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖσησεν ἔξωθεν ἐγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἔδει [o] πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς [p] ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νεῶ τοῖς [q] πατρῴοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολὺ ἤδη χρόνον ὠλιγορημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφαυγόντων τὰς ἐκείνων [r] ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας [s] ἅπαντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον δὲ [t] Βαὰλ ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν [v] ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. [x] οὗτος ὁ Βαὰλ Τυρίων μὲν θεός. Αχαβος δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι [y] Ιθοβάλῳ, Τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίωσε. φανεὶς δὲ ὁ τοῦτο δρᾶν θεός, [z] τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις Ιηοῦς [a] ἐπέτρεψε. τοῦτο [b] δὲ διαπραξαμένῳ, καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ [c] βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιηοῦν ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

suppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in ædem cum amico *suo* Jonadabo, edixit ut diligenter quærerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrinus. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis vero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus imperatum erat ut falsos vates interimerent, & patrios ritus jam diu desuetos à contemptu vindicarent; minatus eorum vitam pro illis pendendam fore, qui *quoquo modo* evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt: &, cum Baalis ædem incendissent, hoc modo Samariam à ceremoniis alienis liberarunt. Hic *quidem* Baal Tyriorum erat deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobalo Tyriorum & Sidoniorum rege gratiam inire volens, & fanum ei Samariæ exstruxit, & vates instituit, omnique cultu prosequutus est. Cæterum hoc deo è conspectu sublato, Israëlitis permisit Jehus ut aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curassetque ut impii meritas luerent pœnas, Deus ei per vatem prædixit, liberos ejus in quartam usque stirpem in Israëlitas regnaturos esse. Atque illa quidem quæ ad Jehum spectant ita se habebant.

Jehus Baalis sacerdotes ad unum omnes interfecit. 4 Regum, c. 10.

Jehu posteris in quartam usque stirpem regnum promisit Deus. 4 Regum, c. 10.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως Γοθολία τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ιώδαος, τὸν Οχοζίου παῖδα Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

Γοθολία δὲ ἡ Αχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα [d] τὸν τε Ιωράμου ἀδελφὸν τελευτῶντα καὶ τὸν [e] Οχοζίαν δὲ παῖδος, καὶ δεδιυῖα τὴν τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπανέδαζε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἶκον, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπὶ γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο· διεσῴθη δὲ εἷς υἱὸς Οχοζίου, τροπῷ δὲ τοιούτῳ τὸν τελευτῶντα διέφυγεν. τῷ Οχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ, [f] Ιωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτη σωιλῶ ὁ ἀρχιερεὺς [g] Ιώδαος. εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τῶν [h] Ιώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ [i] παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον εὗροῦσα μετὰ τῆς τροφούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς [k] εἰς τὸ ταμιεῖον [l] τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λαθοῦσα ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώδαος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [m] ἔτει κοινολογησάμενος πίστει Ιώδαος πέντε τῶν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτοὺς [n] συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρ-

CAP. VII.

VII.

Ut Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.

Gotholia Achabi filia, ubi de Ochoziæ filii sui pariter ac Jorami fratris nece inaudiverat, deque regiæ stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingueretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat: unus vero ex Ochoziæ filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziæ soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha. Huic matrimonio junctus erat pontifex Jodaus. Cum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer anniculus) inter cæsorum cadavera una cum nutrice abditum reperisset, eumque pariter & illam sublatos in * conclave cubiculi inclusisset, illa simul & maritus ejus Jodaus ipsum etiam clam in templo *occultum* sex annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit.

Gotholiæ regum semen exstinguere conatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

2. Verum septimo anno, Jodaus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque persuasis ut operam suam commodarent iis quæ in manibus erant contra Gotholiam, secum-

Jodaus pontifex Joasum stirpis regiæ puerum conservat. 2 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

postquam ad unum omnes in Baalis ædem convenerunt, iussit editimo ut vestes ad omnes Baalis cultores prometet.

o Πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν,] Ita *Samb. Vat. Gall.* & *Vet. Interpr.* πιστοὺς in *reliquis.*

p Ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας.] Ἀποκτεῖναι in omnibus *MSS.*

q Πατρῴοις] Ita *Vat.* πατρίοις in *reliquis.*

r Ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς.] Ἀφαιρήσεσθαι *Samb.*

s Ἅπαντας κατέσφαξαν·] Sic *MSS.* πάντας in *Editis.*

t Βαὰλ ἐμπρήσαντες,] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* insuper hic loci Βήλου habet *Vat.* ut & infra ὅτου ὁ Βήλου. in *Editis* perperam βασιλέως.

v Ἐθισμῶν τῶν Σαμαρείας.] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* θεῶν in *reliquis.* HUDS. Βαὰλ MS. & videtur hoc suadere descriptio sequens. & in Sacris Literis etiam ita legitur. nec est quod aliquem offendat οἶκος, nam & infra cap. 7. legitur δὲ Βαὰλ οἶκος. REL.

x Οὗτος ὁ Βαὰλ] Videsis pag. 457. §. 1.

y Ἰθοβάλῳ,] Ἰεθβάλῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Εἰθοβάλῳ *Gall.* 2. Vide *Annott.* ad p. 457. §. 1. & ad p. 468 §. 1.

z Τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις] Aurearum vaccarum cultus Israëlitis à quo relictus, qui nempe erant in Bethel & in Dan. 2 Reg. 10. 29. SPANH.

a Ἐπέτρεψε.] Ita in *MSS.* ἐπέταξε in *Editis.*

b Διὰ διαπραξαμένῳ] Illùd δὲ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν.] Βασιλεύειν *Samb. Bas. Busb.* & *Hen.*

d Τὸν τε Ιωράμου ἀδελφὸν] Sic *MSS.* τὸν Ιωράμου ἀδελφὸν, καὶ τὸν Οχ. in *Editis.*

e Οχοζίαν] *Al.* Οχοζίου.

f Ιωσαβεθὴ ὄνομα.] Ωσαβεὲθ *Big.* & *Samb.* Ωσαβεὲθ *Gall.* 2. Ιωσαβεὲ *Vat.* LXXII. & *Zonar.*

g Ἰώδαος.] Sic *Big.* & *Samb.* Ἰώαδος in *Editis.* Ἰωδαὲ *Vat.* & LXXII. Ἰώδας *Gall.* 2. in *Epiphanis* libris *Jojada.*

h Ἰώασον,] Ἰωάσιον *Vat.* Ἰωὰς LXXII.

i Παιδίον ἐναύσιον,] Alii sic distinguunt παιδίον, ἐναύσιον ἐγκεκρυμμένον &c.

k Εἰς τὸ ταμιεῖον] Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

l Τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε,] Illa τῶν κλινῶν adjecimus ex *MSS.* eademque phrasi utuntur LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 2.

* *Conclave cubiculi inclusisset,*] *Al.* in cubiculum lectorum.

m Ἔτει κοινολογησάμενος] Vocem ἔτει non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συνεπιθέσθαι] Ita cum *Cod. Samb.* συνεπιθέσθαι in *Editis Aliisque.* συμβῆναι *Vat.*

cumque puero regnum assererent & vindicarent, cum jurejurando illos obstrinxisset, quo securitas ejusmodi quid una aggredientibus paratur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quæ contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodaus in facinoris *hujus* societatem adsciverat, tota regione peragrata, cum sacerdotes & Levitas ex ea congregassent una cum primoribus tribuum, Hierosolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem jurejurando dari postulavit, se secretum, quod ab eo acciperent, omnino clausum habituros, ut quod taciturnitatem simul & operam adhiberi requireret. Cumque juratis rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur, producto Davidici generis puero quem alebat, "Hic, "inquit, vobis rex, ex ista domo, quam probe "scitis Deum prædixisse in omne ævum regnatu-"ram esse. Itaque vos moneo hortorque ut tertia "pars vestrum in templo præsidio sit regi; pars "vero quarta statuatur in excubiis ad fani limina; "quæque huic proxima custodiam agat portæ "patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multi-"tudo inermis versetur *in templo: neminemque "qui arma gestaverit, præter sacerdotem, intrare "permittatis." Præterea autem præcepit, ut pars quædam sacerdotum & Levitarum satellitum more strictis gladiis regem ipsum stiparent; ita ut qui ausus fuerit in Templum intrare, tela gerens, statim moreretur: utque neminem metuentes regem custodire & tueri perseverarent. Et quidem illi, quibus pontifex id consilii dedit, dictis obsequuti, qua *in eum* voluntate essent, factis declararunt. Interea autem Jodaus, patefacto *regum* armamentario, quod in templo à Davide erat constitutum, distribuit centurionibus simul & sacerdotibus atque Levitis hastas & pharetras omnes in eo inventas, ut & alia quæcunque deprehenderit tela. atque *ita* armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut hoc modo iis ad quos *intrare* nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coronam

Jodaus pontifex Joasum Judææ regem creat.
4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.

imposuerunt, ac Jodaus sacro oleo à se inunctum regem pronunciavit. atque populus, lætitia gestiens factoque applaudens, clamabat, vivat rex.

3. Gotholia autem, cum tumultum plaususque inexspectato audivisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo prosiluit è regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt: armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes, templo circumdati, quibus id *negotii* à pontifice mandatum erat. Cæterum Gotholia, conspicata puerum in suggestu stantem, regiaque corona redimitum, discissa veste *sua*, magnoque clamore sublato, jussit eum occidi qui insidias sibi *perfide* struxit, imperiumque eripere contendit. Jodaus vero, cum centuriones evocasset, iis imperavit, ut Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique *eam* interficerent. nolle enim templum pollui, supplicium in eo sumendo de nefaria muliere. Mandavit insuper, ut si quis ad o-

μένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπεριπίπτουσαν, ° καὶ λαῶν ὅρκους, οἷς τὸ ἀδὲες ὠδὲ τ̃ συνεργούντων P βεβαιῶται, τὸ λοιπὸν ἐθαῤῥει τὰς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες, ὃς ὁ ἱερεὺς Ἰώδαδος κοινωνὸς τ̃ πράξεως q παρειλήφει, προϐάντες r εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν Φυλῶν προεστηκότας, ἦγον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τ̃ ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν Φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ὠδήγαγον ὃν ἐκ τ̃ Δαυίδου γένους ἤγαγεν, "ὅτος ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τ̃ οἰκίας, "s ὃν ἴστε τ̃ Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι "τ̃ παντὸς χρόνου. ὠδήγουν δὴ τὸν τρίτον ὑμῶν μοῖ-"ραν Φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, t τὸν δὲ τέταρτον "τὰς Φυλακὰς ἐφεστάναι τ̃ τεμένους ἁπάσας, ἡ δὲ "μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τ̃ ἀνοιγομένης καὶ Φερού-"σης εἰς τὸ βασίλειον πύλης Φυλακὴν, τὸ δ' ἄλλο "πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω· u μηδένα δ' "ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ x μόνον ἱερέα." y προσ-διέταξε δὴ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας ὡς αὐτὸν εἶναι τ̃ βασιλέα τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφορουντας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι πρόῤῥητα· z δείσαντας δὲ μηδένα πρᾶξαι τῇ Φυλακῇ τ̃ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε, τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ Ἰώδαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ὃν Δαυίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἅπασι θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ Φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τὸ ἱερὸν σωαμφιέσας τὴν χεῖρα, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἀ προσήκουσιν ἅτως a ἀποτειχίσοντας. σωαγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, b ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες Ἰώδαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος, χαίρον καὶ κροτοῦν, ἐβόα, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τ̃ δὲ θορύβου Ϲ τ̃ ἐπόντων Γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μ τ̃ ἰδίας ἐξεπήδησε σφαγῆς ἐκ τ̃ βασιλείου. c καὶ παραγινομένῃ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῇ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἑπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ d περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τ̃ ὑπὸ τ̃ ἀρχιερέως τεταγμένοι. ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸν παῖδα ἐπὶ τ̃ e στήλης ἑστῶτα, καὶ τὸ βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν f ἀνακράζουσα, g Φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ καὶ τῷ ἀρχιῷ ἀφελέσθαι ἀποδόσαντα. Ἰώδαδος δὲ, καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς h ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὴν Φάραγγα i τ̃ Κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλτιον εἶναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν k ἀλιτήριον l τετολμηκυῖαν. προστάξε

o Καὶ λαῶν ὅρκους,] Καὶ abest quibusdam *MSS.*

p Βεβαιῶ] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Gen.* βεβαιῶν *Bas. Aliique.*

q Παρειλήφει,] Περίλαβε *Vat.*

r Εἰς ἅπασαν] Εἰς deest *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ὃν ἴστε] Ita *Samb.* & *Vat.* ὧν ἴστε Θεὸν *Big.* ἧς ἴστε Θεὸν in *Editis Aliisque.*

t Τὸν δὲ τέταρτον] Τρίτον legit *Gelenius* interpres. REL.

u Μηδένα δ' ὁπλίτην] Sic *Big.* & *Samb.* μηδ' ἕνα δ' ὅπλ. *Bas.* & *G.* μηδ' ἕνα ὅπλ. *Vat.*

* *In templo:*] *In atriis templi* juxta *Hebr.* 2 *Paralip. c.* 23. *v.* 6. ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου LXXII.

x Μόνον ἱερέα.] Μόνους ἱερέας legisse videtur *Epiphan.*

y Προσδιέταξε] Ita cum *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. προσδιετάξατο in *Editis Aliisque.*

z Δείσαντας δὲ] Eo modo *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. δείσαντες in *ceteris.*

a Ἀποτειχίσοντας.] Ἀποτειχίζοντας *Vat.* HUDS. Forte ἀποτειχίζοντας. COCC. Hic non est, ut sæpe alias, murum tollere, sed muro cingere. REL.

b Ἐπέθηκαν αὐτῷ] Ἐπέθεσαν *Vat.*

c Καὶ παραγινομένῃ] Sequutus sum *Cod. Vat.* in *reliquis* παραγινομένῃ δὲ εἰς τὸ ἱερ.

d Περιεστῶτες ἐν κύκλῳ] Περιεστηκότες *Vat.*

e Στήλης ἑστῶτα,] Ita ex *Cod. Vat.* συλῆ LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 14. (על העמוד) 2 Reg. 11: 14. *Coccejus*) σκηνῆς in *Editis Aliisque.*

f Ἀνακράζουσα,] Ἀνακραγοῦσα *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.*

g Φονεύειν ἐκέλευε] Φονεύσειν *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

h Ἀγαγόντας] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄγοντας in *reliquis.*

i Τ̃ Κεδρῶνος,] Τὴν Κεδρῶνος *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

k Ἀλιτήριον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλιτηρίαν in *Editis Aliisque.*

l Τετολμηκυῖαν.] Τετολμηκότα (*Coccejus*) *Vat.*

m Ἐλα-

ταξε δὲ, κὰν βοηθῶν τὶς ωεοσελθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. [m] ἐλλαβόμενοι τοίνυν τ Γοθολίας οἱ ωεοτεταγμένοι τῳ ἀναιρέζιν αὐτῆς, ἀπὶ τῳ πύλῳ τ ἡμιόνων ᾗ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο.

δ'. Ως ᾗ τὰ ωρὸς τῳ Γοθολίαν τύπον [n] ἐστρατηγήθη τ τρόπον, συγκαλέσας τὸν τε δῆμον καὶ τὰς ὁπλίτας Ιώδαϛ εἰς τὸ ἱερὸν, [o] ἐξώρκησεν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ ωροθυμεῖν αὐτῷ τ σωτηρίας, καὶ τ ἀπὶ πλεῖον ἀρχῆς. ἐπὶ τ αὐτὸν τ βασιλέα τιμήσειν τ Θεὸν καὶ μὴ παραβαίνειν τὰς Μωϋσέως νόμους δύναμ πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μὴ ταῦτα εἰσδραμόντες [p] τ ᾗ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν ᾗ [q] πατρῴᾳ Θεῷ, τιμῇ δὲ τῷ Αχάβου, κατέσκαψαν· καὶ τ ἔχουσι τῳ ἱερωσύνῃ αὐτοῦ [r] Μαάθαν ἀπέκτειναν. τῳ δ' ἀπιμέλειαν καὶ φυλακῇ τῷ ἱερῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέτρεψεν Ιώδαϛ, κατὰ τῳ Δαυίδου τῷ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τ ἡμέρας ἀπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκωλύτως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν Λευιτῶν τινας καὶ πυλωροὺς ἀπὶ φυλακῇ ᾗ τ ναοῦ, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι καθάρσεως.

ε'. Τούτων δ' ἕκαστα [s] διατάξας, μετὰ τ ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ωαραλαβὼν ἀγει τ Ιώασον εἰς τὸ βασίλειον. καὶ [t] καθίσαντϛ εἰς τ βασιλικὸν θρόνον ἐπηυφήμησέ τε τὸ ωλῆθϛ καὶ ωρὸς διωχίαν τραπέντες ἀπὶ πολλὰς ἑώρτασαν ἡμέρας. ἡ μὲν τοιγε πόλις, ἀπὶ τῷ τῳ Γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἦν δὲ Ιώασϛ, ὅτε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά· μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα [v] Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεέ. πολλῷ δ' ἐποιήσατο τ [x] νόμων φυλακῇ, καὶ ωρὸς τ τῶν Θεῶν θρησκείαν φιλοτιμίαν, ωρὸ πάντων [y] τ χρόνον ὃν ὁ Ιώδαϛ ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, δόντος τῷ ἀρχιερέως· ἐξ ὧν καὶ ἄρρενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν δὴ ωρὸς τῷ βασιλέως Ιωάσου, ὡς τ τὸν Γοθολίας ἀπιβουλῇ διέφυγε καὶ τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

pem ei ferendam adveniat, ipſum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiæ cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant, ibique *eam* necarunt. *Gotholia necatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.*

4. Cum autem hæc, quæ ad Gotholiam ſpectant, hujuſmodi ſtratagemate geſta fuiſſent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, ſacramento *omnes* adegit ad benevolentiam regi præſtandam, & ad ipſius prætereaque imperii ſalutem & incolumitatem tuendam. Deinde regem jurejurando obligavit, ut Deum honoraret, legeſque Moyſis *nullatenus* tranſgrederetur. Poſt hæc incurſione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejuſque maritus Joramus in veri Dei contumeliam & honorem Achabi conſtruxerant, eam funditus diruerunt; & Maatham, qui tum ſacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam & cuſtodiam ſacerdotibus & Levitis permiſit Jodaus, juxta Davidis regis inſtitutum, juſſis, ut bis ſingulis diebus ſolida pro more facerent ſacrificia, & ſuffitum juxta legis præſcriptum adolerent. Fecit autem Levitarum quoſdam etiam janitores ad ſani cuſtodiam, ne quis *ulla re* pollutus poſſet intro ſubrepere. *Juramentum populi & regis. 4 Reguin, c. 11.* *Reſtauratio cultus Dei. 2 Paral. c. 23.*

5. Ubi autem ad hunc modum iſta diſpoſuit, ipſe & centuriones & duces atque populus univerſus Joaſum è templo deduxerunt in regiam: eoque in ſolio regali collocato, omnes lætos clamores ſuſtulerunt, & ad epulas converſi feſtivitatem per aliquos dies egerunt: nulla utique in civitate turba excitata ob mortem Gotholiæ. Tum Joaſus annum ſeptimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Berſabee. fuit autem legum obſervantiſſimus, cultuſque Dei ſtudioſiſſimus, quamdiu Jodaus *pontifex* vixerit. Porro prima maturitate duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium duxit: ex quibus utriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Atque hactenus quidem de rege Joaſo, quomodo ex inſidiis Gotholiæ evaſit & regnum ſuſcepit.

ΚΕΦ. η'.

Αζάηλος στρατεύῃ ἀπὶ τὰς Ισραηλίτας καὶ Ιεροσολυμίτας. Ιηοῦς πλουτᾷ, καὶ τῳ Ισραηλιτῶν ἀρχῇ Ιώαζος διαδέχεται. Ιώασος τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρῶτον μὲν Θεοῦ θρησκείας ἀπιμελεῖται, ὕστερον ἀσεβεῖ, καὶ Ζαχαρίαν λίθοις βληθῆναι κελεύει. Ιωάσου ἀποθανόντος, τῳ βασιλείαν παραλαμβάνει Αμασίας.

CAP. VIII.

Azaëlus expeditiones facit contra Iſraëlitas & Hieroſolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium ſuccedit Joazus. Hieroſolymitanorum rex Joaſus primo cultûs Dei curam gerit, poſtea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaſo mortuo, regnum ſuſcipit Amaſias.

VIII.

Αζαηλος ᾗ, ὁ τ Σύρων βασιλεὺς, πολεμῶν τοῖς Ισραηλίταις καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ιηοῦ, διέφθειρεν τ πέραν Ιορδάνου χώρας τὰς ωρὸς τῳ ἀνατολῇ τ Ρουβηνιτῶν, καὶ Γαδιτῶν, καὶ Μανασσιτῶν· ἔτι ᾗ καὶ τῳ Γαλααδίτιδι καὶ Βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ ἁρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἁπαντῶσι βίαν ωροσφέρων. [z] ὃ γὰρ ἔφθη αὐτὸν Ιηοῦς ἀμυνάσθαι κακωθῆναι τῳ χώραν· ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑστερόπλης γιγόμενος, καὶ καταφρονήσας τ ὁσίας καὶ τ νόμων ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη τ Ισραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τ ἀρχῆς διάδοχον [a] Ιώαζον τ υἱὸν καταλιπών.

Azaëlus autem Syrorum rex, bellum cum Iſraëlitis & Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanianæ tractus ad exortum ſolis, qui à Rubenitis & Gaditis & Manaſſitis occupati erant, vaſtavit; necnon terram Galaaditicam & Batanæam, incendia longe lateque faciens & rapinas, ac ne à cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus inciderent. Non enim eum regionem populantem Jehus propulſare feſtinabat: ſed & ipſe, poſtquam res divinas deſpexiſſet, & jura legeſque contempſiſſet, vitam finivit, cum in Iſraëlitas regnaſſet annos *ſeptem & viginti. Samariæ autem ſepultus eſt, Joazo filio, qui in imperium ſuccederet, relicto. *Bellum inter Azaëlum & Jehum. 4 Regum, c. 13.* *Jehus moritur, eique ſuccedit Joazus. 4 Regum, c. 11.*

2. Jo-

---

m Ελαβόμενοι] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. λαβόμενοι in *cæteris.*

n Εστρατηγήθη] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ἐστρατήγηϛ in *reliquis.*

o Εξώρκησεν εὐνοεῖν] *Al.* ἐξώρκωσεν.

p Τὸν ᾗ Βααλ οἶκον,] Τὸν ᾗ Βάαλ οἶκον, ὃν Γοθολία *Vat.*

q Πατρῴᾳ Θεῷ] Sic *MSS.* πατρίᾳ in *Editis.*

r Μαάθαν ἀπέκτειναν.] Ita in *Græcis* omnibus. Μαθὰν *Latinis.* Ματθὰν & Μαχὰν LXXII.

s Διατάξας,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* διδάξας in *Editis.*

t Καθίσαντϛ εἰς τ βασιλικὸν θρόνον] Sic cum *Big.* & *Samb.* καθήσαντϛ in *Editis.* καθήσαντϛ ἐπὶ τ β. *Vat.*

v Σαβία,] Σαβιὰ ἐκ τ Βηρσαβεὲ LXXII. Αβία *Vat.* Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 469.

x Νόμων φυλακῇ,] Νομίμων *Vat.*

y Τὸν χρόνον] Illud τ ex *MSS.*

z Οὐ γὰρ ἔφθη] Οἷαν ἔφθη *Samb.* & *Vat.* οἷς ἂν ἔφθη *Big.* & *Gall.* 1. 2. Incertum quomodo legerit *Epiphan.* nam vertit, *in quo potuit quidem ulciſci Jehus, dum cunctam provinciam devaſtaret; ſed circa divinitatem ſuperbus* &c.

* *Septem & viginti. Samariæ autem ſepultus eſt,*] *Duodetriginta* juxta *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 10. v. 36.

a Ιώαζον] Ιωάχαζ LXXII. *Cedren. Aliique.*

Joasus Judææ rex templum curat instaurandum. 4 Regum. c. 12. 2 Paral. c. 24.

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Jodao, *ei* præcepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas & sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigerent ad refectionem & instaurationem templi, sub Joramo & Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero imperatum non fecit, quod noverit neminem libenter argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo tertio, cum rex ipsumque & Levitas ad se acciviſſet, eosque objurgasset, quod iis quæ mandaverat non obsequuti essent, justissetque ut in posterum templi reparationi prospicerent, ejusmodi commentum adhibuit ad colligendam pecuniam, † quo populus libenter acquievit. Cum loculum ligneum undique clausum feciſſet, unum in eo foramen aperuit. deinde, ubi eum in templo juxta altare collocasset, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum per foramen injicerent, ad templum instaurandum. id quod populus æquo animo tulit: & multum auri argentique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba autem & sacerdos fiscorum *præfecti* loculo exhausto, & cum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox côdem *loculum* referebant. atque hoc quotidie faciebant. Quamprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videbatur, Jodaus pontifex & Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas & structores, inque ligna magna materiæque pulcherrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri & argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras & urceolos & pocula atque alia vasa impenderunt; feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pinguescerent altaria. atque iſtis, quamdiu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

Mortuo Jodaο, Joasus à pietate desicit. 2 Paral. c. 24.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum & triginta, justitia & probitate in omnibus insignis, & in regiis conditoriis sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat) Joasus rex cultus Dei curam abjecit. Quin & populi principes, similiter ac ipse, moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc regis aliorumque *in pejus* mutationem indigne tulisset, misit vates qui *eos* de factis admonerent & à nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore & immani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti pœnitentiam egerint, eóque redierint unde contra ea faciendo digressi erant: sed

Zachariam vatem interfici jubet Joasus. 2 Paral. c. 24.

Zachariam etiam, *Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire

Β'. [b] Τὸν δὴ τῶ Ιεροσολύμων βασιλέα Ιώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ· καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ιώδαον εἰς ἄπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς Λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον [c] ἀργύρου, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀναπέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος [d] ὑπὸ Ιωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων [e] αὐτῆς. ὁ δ' ἀρχιερεὺς τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σαφεῖς ὡς ἤδεις [f] ἀγνωμόνως [g] προήσεσθαι τὸ ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τοῦ βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου τοῦ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λευίτας, καὶ ὡς [h] παρακούσαντας ὧν προσέταξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, [i] ᾧ τὸ πλῆθος ἡδέως ἔσχε, τοιοῦτῳ. ξύλινον κατασκευάσας ἰσαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν [k] ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸ τοῦ βωμοῦ, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται [l] βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐδιετέθη· καὶ πολὺ ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν ἰσαυρὸν, καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον [m] ὅ τε γραμματεὺς καὶ [n] ὁ ἱερεὺς τῶν γαζοφυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπογρώντως τὸ πλῆθος εἰσκεκῆ βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ιώδαος καὶ ὁ βασιλεὺς Ιώασος, καὶ [o] ἔτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσοῦν καὶ ἄργυρον, οὐκ ὀλίγον δή τι ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόους καὶ σκεύωμα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο· θυσίαις τε πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ιώδαος χρόνον ἔζη, τῆς εὐσεβείας ἐτύγχανε παρὰ πάντων.

Γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος· ἔτη μὲν βιώσας [p] ἑκατὸν [q] καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ [r] πάντα χρηστὸς [s] γενόμενος, ἐτάφη δ' ἐν [t] βασιλικαῖς θήκαις ἐν Ιεροσολύμοις, ὅτι [v] τῷ Δαυίδου γένει τὴν βασιλείαν [x] ἐκτήσατο· προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ιώασος τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλήθους πρωτεύοντες, ὥστε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ [y] τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄμεμπτα εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τὴν πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν εἶχον ἅμα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε [z] οἷς οἱ παρ' αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα [a] πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηδ' οἷς οἱ προφῆται προέλεγον [b] πεισθέντες [c] μετανοῆσαι, καὶ μεταστῆναι ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα [d] παρανομήσαντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ιωδάου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθνήσκειν ἐν τῷ [e] ἱερῷ, τῶν

b Τὸν δὴ τῶ Ιεροσολύμων βασιλέα Ιώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ.] 2 Chronic. XXIV. SPANH.

c Ἀργύρου,] Ita cum *MSS.* ἀργυροῦν in *Editis.*

d Ὑπὸ Ιωράμου] Sic & *Samb.* in *cæteris* ὑπὸ τοῦ Ιωράμου.

e Αὐτῆς.] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

f Εὐγνωμόνως] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* ἀγνωμόνως non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. neque legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

g Προήσεσθαι] Προῆσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. προεῖσθαι *Vat.* προεῖτο *Gall.* 2.

h Παρακούσαντας] Παρακούσαντα ſolus *Vat.*

i ὯΙ τὸ πλῆθος] Ὡς τὸ πλ. *Gall.* 2. Forſan ὃ τὸ πλ. legerit *Epiphan.* qui vertit *quod populus libenter habuit.* phraſis hæc ᾧ τὸ πλ. ἤδ. ἔχει, alibi, quod ſciam, non occurrit. hujuſmodi tamen conſtructionem (*Atticam*) in aliis auctoribus ſæpiuſcule habemus, ut apud *Xiphilinum*, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς ἔπραττεν. ſi quis ἐφ' ᾧ malit, valeat, quantum valere poteſt, conjectura.

† *Quo populus libenter acquievit.*] *Al.* quod non gravatim tulit populus.

k Ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν.] Illud ἐν deeſt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Βάλλειν εἰς αὐτόν] Βαλεῖν *Vat.*

m Ὅ τε γραμματεὺς] 2 *Paralip.* c. 24. v. 11. ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ προστάτης τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

n Ὁ ἱερεὺς τῶν γαζοφυλακίων,] Illud ὁ ἐκ *Cod. Vat.*

o Ἔτι ξύλα μεγάλα] Ita ex *MSS.* ἐπὶ in *Editis.*

p Ἑκατὸν καὶ τριάκοντα,] 2 Chronic. XXIV. 15. SPANH.

q Καὶ τριάκοντα,] Καὶ deeſt *Big.* & *Samb.*

r Πάντα χρηστὸς] Illud πάντα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Γενόμενος,] Ita cum *MSS.* γενόμενος καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς in *Editis.* De *Jodao* vide *Montacutium* in Exercit. 2 §. 5. p. 59.

t Βασιλικαῖς θήκαις] Βασιλικαῖς ἔξω ἐν Ιεροσολύμοις: quia Davidici erat generis. Ita & Hebræi ſcribunt in urbe fuiſſe ſepulcra generis Davidici. Male Interpres. REL.

v Τῷ Δαυίδου] Sic *MSS.* & Δαυίδου γένους in *Editis.*

x Ἐκτήσατο.] Ἀπεκτήσατο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte ἀπεκτήσατο. *Vetus* repararat. COCC.

y Τὰ νενομισμένα] Τὰ inſertum dedi ex *Big.* & *Samb.*

z Οἷς οἱ παρ' αὐτῶν] Ita *MSS.* & mox μηδ' οἷς. in *Editis* μήτε ὅσα & μηδ' ὅσα.

a Πανοικὶ κολασθέντες] Πανοικὶ LXX. Exod. 1. 1. SPANH.

b Πεισθέντες] Forte τούτοις πεισθέντες. COCC.

c Μετανοῆσαι,] Μετανόησαν *Big, Samb.* & *Vat.*

d Παρανομήσαντες] Παρεμήσαντες *Big.* & *Samb.*

* *Jodai pontificis filium,*] Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 470.

e Ἱερῷ,] Ἱερὸν interdum eſt tota ſtructura templi, atria aliaque

τῶν τῦ πατρὸς αὐτῦ ἀναθημάτων λαβόμενον, ὅπως τῦ Θεῦ [f] προφητεύσαντα αὐτὸν ἀποδείξαι, εἰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι παρήνει. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν [g] ἔπαθε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας, ἃ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῦ παρέσχεν Ιωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Εδωκε μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρανόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Αζαήλου τῦ Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτῦ καὶ τὴν τε [h] Γίτθαν καταστρεψαμένου καὶ ληλατήσαντος ἐπ' αὐτὴν στρατεύει εἰς Ιεροσόλυμα. [i] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος, μήπως [k] κενώσας τὰς τῦ Θεῦ θησαυρὰς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι [l] μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὴ πεισθεὶς τῇ τ' χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν [m] Ιώασος, ἐπιβεμένων αὐτῷ [n] τ' φίλων, οἱ τ' τ' Ζαχαρίου θάνατον ἐκδικοῦντες [o] τ' Ιωδάου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη περὶ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, οὐκ ἐν τ' θήκαις δὲ [p] τ' βασιλικῶν τ' προγόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτῦ παραδέχεται Αμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ [q] ἔτει τ' Ιωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τ' Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [r] Ιώαζος ὁ τ' Ιηῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ, τ' μὲν πατρὸς δ' αὐτὸς μιμητὴς [s] γενόμενος, [t] ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τῷ Θεῷ καταφρονήσαντες. ἐπαπείνωσεν δ' αὐτὸν καὶ [v] συνέστειλεν ἐκ τ' τοσαύτης δυνάμεως ὁ τ' Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγιστας μυριάδας. καὶ [x] πεντήκοντα ἱππεῖς, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν. [y] πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῦ διαφθείρας. πῶς δ' ἔπαθεν ὁ τ' Ισραηλιτῶν [z] λαὸς, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν, ὅτε Αζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τ' Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, [a] ἀποκτείναντα τ' δεσπότην. ὧν δ' ἐν ἀπόροις ἦτο [b] κακοῖς Ιώαζος, ἐπὶ δέησιν καὶ ἱκετείαν τῦ Θεῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν Αζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ μὴ περιιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς [c] ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, [d] καὶ νοητὸν μᾶλλον τὸν δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτὸς, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἠυθήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν Ιωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτῦ [e] Ιώασος. ἕβδομον ἤδη καὶ τεσσα-

jusserit in templo saxis obrutum; quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul & regem adhortatus fuerit ad juste agendum, quodque prædixerit fore ut gravem subirent pœnam, si *monitis* non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum testem fecit & judicem eorum quæ patiebatur, pro bono *quod dederat* consilio, atque iis quæ pater ipsius Joaso fecerat, morte periens acerba & violenta.

4. Cæterum rex non multo post pœnas maleficiis debitas persolvit. Azaëlus enim Syrorum rex, impressione in ditionem ejus facta, cum & Gittam evertisset & prædam abegisset, exercitum Hierosolyma in eum educit. Joasus autem metu perculsus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit; quibus eam sibi redimeret securitatem, ut nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hierosolymis non admovebat. Joasus tamen, cum in morbum difficilem incidisset, amicis eum adortis, qui ut Zachariæ Jodai filii mortem ulciscerentur regi insidias struxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hierosolymis sepultus est; sed non in regiis majorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos septem & quadraginta: eique in regnum succedit filius Amasias.

Azaëlus Judæorum fines populatur. 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 24.

Eum ab Hierosolymorum obsidione divertit Joasus templi spoliis. 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 24.

Joasi mors. 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* 25.

Joasi successor Amasias. 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 25.

ς. Anno autem regni Joasi vigesimo primo, Israëlitarum imperium suscepit Joazus Jehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem & septem; patris quidem sui nec ipse imitator, sed sceleribus æque addictus ac primi isti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit, ac copias ejus tam numerosas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, postquam expeditionem fecisset, urbesque magnas & multas ei abtulisset, ejusque exercitum clade affecisset. Hæc autem Israëlitarum populo mala acciderunt juxta Elisæi vaticinium, quando Azaëlo etiam prædixisset, quod necato domino Syrorum & Damascenorum regnum esset occupaturus. Cumque Joazus in tanta malorum difficultate versaretur, ad preces & supplicationes se recipit, Deum obsecrans ut ipsum è manibus Azaëli liberaret, & in illius potestatem redigi non pateretur. Deus autem, pœnitentiam loco virtutis acceptans, contentusque admonere potentes, cum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo in metu esset de belli periculis. quo fit ut regio, pace potita, ad pristinum statum rediret, opibusque floreret.

IX. *Joazus Jehu filius, regno susceptо, bello premitur ab Azaëlo.* 4 *Regum*, c. 13.

6. Joazo autem vitâ defuncto, successit filius ejus Joasus in regnum. Cum septimum jam & tri-

Joazo in Israëlitarum regnum succedit filius ejus Joasus. 4 *Regum*, c. 13.

ge-

que complectens; interdum pars illa, in qua erant sacerdotes, quæ alibi dicitur τέμενος *sanum*, seu οἶκος *edes Templi*. Vide Auctores supra laudatos ad p. 473. §. 2.

[f] Προφητεύειν] Forte προφήτην. *Vetus*, quem cum Deus Prophetam constituisset. COCC.

[g] Επαθε τ' Θεὸν] Ita *Samb.* & *Bas.* ἔπαθε in *cæteris*.

[h] Γίτθαν καταστρεψαμένου] Γίττην in plerisque *MSS*.

[i] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος,] Οι φοβηθεὶς *Big.* & *Samb.*

[k] Κενώσας] Εκκενώσας *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Μηδὲ] *Gen.* μὴ ἧ.

[m] Ιώασος,] Articulum ὁ ante Ιώασος delevimus, auctoritate *MSS*.

[n] Τῶν φίλων,] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* τ' φίλων τ' Ζαχαρίου οἱ τ' in *Editis*. τ' φίλων τ' Ζαχαρίου οἱ τ' *Big.* & *Samb.*

[o] Τῦ Ιωδάου παιδὸς] Illud τ' ex *MSS*.

[p] Ταῖς βασιλικαῖς] Ταῖς βασιλικαῖς desunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[q] Ετει τ' Ιωάσου βασιλείας,] Illud ἔτει ex *MSS*. εἰκοστῷ καὶ τετάρτῳ ἔτει in *S. Literis*.

[r] Ιώαζος] Ιωάχαζ LXXII. Ιωάχαζος *Vat.* passim, & infra etiam *Big.* & *Samb.*

[s] Γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Dist. & leg. γενόμενος, ἀσεβήσας, ὡς κ. ο. πρ. & ita *Rufinus*: impie vero gerens, sicut & primi Reges, qui Deum sprevisse videbantur. SPANH.

[t] Ασεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Ita in *MSS*. ἀσεβήσας καὶ οἱ πρῶσοι in *Editis*. ὡς καὶ οἱ πρ. legendum conjecerat *Schotanus*.

[v] Συνέστειλεν ἐκ τ' τοσαύτης δυνάμεως ὁ τ' Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγιστας μυριάδας καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,] *Rufinus*: extenta potestate contrivit; dum adversus eum decem millibus armatis, & quinquaginta millibus equitum castra movisset. *Unde legisse hic eum patet*: ὁπλ. μυρ. καὶ πέντε μυριάσι ἱππέων, aut πέντε μυριάδας ἱππέων· SPANH.

[x] Πεντήκοντα ἱππεῖς,] Sic *MSS*. & *Vet. Interpr.* πεντακοσίους in *Editis*. juxta *S. Literas*, (4 *Regum* c. 12. v. 7.) πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδας πεζῶν.

[y] Πόλεις τε] Καὶ πόλεις τε μ. καὶ π. αὐτὸν ἀφ. *Vat.*

[z] Λαὸς,] Βασιλεὺς *Big. Samb.* & *Vat.* verum pro voce λαὸς facit *Epiphan.*

[a] Αποκτείναντα τ' δεσπότην.] Αποκτείναντι *Big.* & *Samb.*

[b] Κακοῖς Ιώαζος,] Ita cum *MSS*. & *Vet. Interpr.* καιροῖς in *Editis*.

[c] Ἀρετὴν ἀποδεχόμενος,] Ita *Bas. G. Vat.* & *Epiphan.* ἀρίστην *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[d] Καὶ νοητὸν μᾶλλον τὸν δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ τ. μ. τ. δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκῶν αὐτῷ. in *Epiphanii* versione, & *corripere magis quam perdere hominem hujusmodi volens*. HUDS. Forte καὶ νοητῶν μᾶλλον τὸν τὸ δυναμένους (h. e. μετανοοῦντας) ἢ τελέως ἀπολλύειν δοκοῦν αὐτῷ, COCC.

[e] Ιώασος.] Ita legunt & distinguunt *MSS*. nisi quod in

gesimum annum regnaret Joasus in tribum Judæ, Israëlitarum regnum iniit iste Joasus Samariæ, (nam & ille eodem nomine gaudebat, quo Hierosolymorum rex) illudque annos sexdecim tenuit. Cæterum vir bonus erat, patrisque *sui* mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, cum Elissæus vates jam senex admodum in morbum incidisset, ad eum visendum veniebat Israëlitarum rex, cumque eum in ipso fere mortis articulo invenisset, flere cœpit, ipso vidente, & lamentari, patremque & præsidium appellare. "nam & ipsi "acceptum ferre *dicebat*, quod nunquam *illis* con- "tra inimicos opus fuisset armis, illius quippe va- "ticinia fecisse ut sine pugna de hostibus victoriam "reportarint: nunc quidem illum è vita discedere, "se vero relictos iri Syris armatis aliisque in illo- "rum potestate hostibus. Itaque nec sibi amplius "vivere tutum esse, ajebat; sed expedire cum eo "exitum facere, simulque è vita migrare." Regem ista deplorantem consolatus est Elissæus; præcepitque ut arcu ad se allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex parasset, *vates* suis manibus illius manibus impositis eum jaculari jussit. cumque tribus teliis emissis post tertium destitisset, "si, inquit, plura quidem misisses, tum Syrorum "regnum radicitus exscidisses: quoniam vero tribus "solis contentus fuisti, cum Syris congressus toti- "dem etiam præliis eos victurus es, ut regionem, "quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, abiit. nec ita multo post vates diem obiit supremum: vir inclytæ justitiæ, magnique plane à Deo æstimatus. id quod testantur res incredibiles miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara inter Hebræos fama est. Funere etiam magnifico elatus est, quali par erat virum Deo adeo charum cohonestari. Quin & eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem à se occisum in Elissæi sepulchrum conjecissent, ut mortuus, simul ac vatis corpus tetigisset, reviviscceret. Atque hactenus quidem de Elissæo vate, deque iis quæ, dum in vivis esset, prædicebat, & quemadmodum, postquam fatis concessisset, etiam vi divina pollebat.

Joasus ægrotantem visit Elissæum. 4 Regum, c. 13.

Elissæi, tum vita defuncti, laus.

Mortuus tacto Elissæi corpore revixit. 4 Regum, c. 13.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad filium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joasus Israëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eripiebat urbesque & vicos, quotquot pater ejus Azaëlus ex Israëlitarum regno abstulerat. Hoc utique factum est quemadmodum Elissæus prædixerat. Postquam vero evenit ut etiam Joasus moreretur, ille quidem Samariæ sepelitur, atque imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

Mortuo Azaëlo, oppida agrosque Adado ejus filio eripit Joasus. 4 Regum, c. 13.

κοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ιωάσου τοῦ Ιούδα φυλῆς, παρέλαβε τὸν ἀρχὴν ὅτος ὁ Ιώασος ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν· [f] καὶ γὰρ αὐτὸς τὸν αὐτὸν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλεῖ· καὶ κατέσχεν αὐτὸν ἔτεσιν ἐκκαίδεκα. [g] ἀγαθὸς δ' ὢν ἐδόκει ὁμοίως τῷ πατρὶ τὸν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν Ελισσαίου τοῦ προφήτου μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, [h] βλέπων αὐτόν, καὶ πατέρα τε [k] ἀποκαλεῖν καὶ ὅπλον. "δι' "αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, "ἀλλὰ τῇς ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν "πολεμίων· νῦν δ' [l] ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, κα- "ταλιπεῖν δ' [m] ἐξωπλισμένοις τοῖς Σύροις [n] καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις. ὅτ' οὖν τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλὲς, "ἔλεγε· ἀλλὰ καλῶς ἔχειν [o] συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ "συναπάρειν τοῦ βίου." ταῦτα ὀδυρόμενον Ελισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα· καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι ἐντεῦθεν τόδε. ποιήσαντος οὖν [p] αὐτοῦ τὸν βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς [q] τῶν χειρῶν, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὴ βέλη αὐτὸς προσθεμένου [r] εἶτα ἀφαπασαμένου, "πλείω μὲν, εἶπεν, ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν "ἂν τὸν τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ἡρ- "κέθης μόνοις, τοσούτοις καὶ μάχαις κρατήσῃς συμβα- "λὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν ἣν ἀπέτεμον τοῦ σοῦ "πατρὸς ἀνακτήσῃ." καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη. μετ' ὀλίγον δὲ ὁ προφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ὃν δικαιοσύνη ἀφόβητος, καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. θαυμαστὴ γὰρ ἡ δόξα ἀφ' ὧν προφητείας ἐπεδείξατο ἦρκε, καὶ μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Εβραίοις ἀξιωθέντος. ἔτυχε δὲ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς, καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ἄνδρα θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δὲ καὶ τότε, λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸ Ελισσαίου τάφον ὃν ἦσαν ἀνηρηκότες, τὸ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντος [s] ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ελισσαίου τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὸν τελευτὸν ἔτι δυνάμιν [t] εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Αζαήλου, εἰς [v] Αδαδον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία περιέρχεται, [x] πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον Ιώασος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεύς· καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσους ὁ πατὴρ αὐτοῦ Αζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῆς Ισραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μέντοι [y] καθ' τὴν Ελισσαίου προφητείαν ἐγένετο. [z] ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ Ιώασον [a] ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύεται, [b] καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.

nonnullis sit Ιωάζης. in *Editis* Ιώας. ὃς ἐδ. ὃ. κ. τ. ἑ. β. Ι. τ. τ. φυλῆς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν.

f Καὶ γὰρ αὐτὸς] Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς *Vat.*

g Ἀγαθὸς δ' ὢν] Vide *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 13.

h Βλέποντος αὐτῷ,] Illa αὐτῷ βλέποντος & mox καὶ ante πατέρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Πατέρα τε ἀποκαλεῖν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Et scutum sui regni *Rufinus* vertit καὶ ὅπλον LXX. ἅρμα Ισραὴλ καὶ ἱππεῖς αὐτοῦ 2 Reg. XVI. 14. SPANH.

k Αποκαλεῖν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Αὐτὸν ante ἀποκαλεῖν delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Απεῖναι] Forte ἀπιέναι. *Vetus*, discceret. COCC.

m Εξωπλισμένοις] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐξωπλισμένους in *Editis Aliisque.*

n Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῶν *Gall.* 2. καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις in *Editis*, τοῖς αὐτῶν πολεμίοις sine καὶ habet *Big.* in *Epiphanii* versione, & *aliis inimicis captivandos relinqueret.*

o Συνεξορμᾶν αὐτῷ] Καὶ ante συνεξορμᾶν ejectum volui, quod illud non agnoscant *Big.* & *Samb.*

p Εὑρεῖτος δὲ βασιλέως] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δοῦναι δὲ in *reliquis.*

q Τῶν χειρῶν,] Illa τῶν χειρῶν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Εἶτα ἀφαπασαμένου,] Εἶτα δὲ ἀναπαυσαμένου *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αναζωπυρῆσαι.] Vide *Cotelerium* ad Constit. Apostol. p. 289.

t Εἶχε θείαν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχει in *Editis.*

v Αδαδον τὸν υἱόν] Ita ut supra aliquoties. Αδιεζ *Vat.* Αδιεζ. LXXII. & *Cedren.* Αδδὰν *Baf.* & *G.* Αδδὰν *Gall.* 2. & *Epiphan.* Βίεζαν *Big.* & *Gall.* 1. Ανδίεζαν *Samb.*

x Πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτον in *reliquis.*

y Κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* κατὰ τὸν Ελισσαίου in *ceteris.*

z Επεὶ δὲ συνέβη καὶ Ιώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύεται, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀρχή.] Aliter legit *Rufinus*, qui vertit: Cumque contigisset, ut etiam Joas moreretur, ille quidem sepultus est in Samaria, Regnum verò suo filio Hierobeam nomine dereliquit. SPANH.

a Αποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύεται, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* τεθηκέναι in *Editis*, omissis quæ sequuntur ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύεται.

b Καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Hic sequutus sum *Cod. Vat.* (emendavit ita & *Coccejus* ex *Vet.* & *Gelenio*) καθῆκεν εἰς Ἰάσωζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ *Baf. G.* & *Gall.* 2. καθίκετο δὲ εἰς Ιώαζον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* versione, *regnum vero suo filio Gessaban nomine dereliquit.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως Αμασίας στραλευσάμενος ἐπὶ Ιδυμαίους Ε Αμαληκίτας, αὐτὸς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν πρὸς Ιώασον ἡττᾶται, καὶ μετ' ὀ πολὺ ἀναιρεῖται, Οζία τῷ υἱῷ διαδεχομένου.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τ Ιωάσου βασιλείας τ Ισραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν [c] Αμασίας τ Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, μητρὸς ὢν [d] Ιωδαδῆς τὄνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. δικαιοσύνῃ δὲ τοῦ [e] προγόνου, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τῷ υἱῷ, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ιωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε· [f] τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσαντο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, [g] ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τ Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος τ ἐν ἀκμῇ καὶ σθένει εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ [h] συναθροίσας [i] ὡς τελείους μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους [k] κατέστησε· πέμψας δὲ καὶ πρὸς τ [l] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται [m] δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλαίστων ἑκατὸν ταλάντου. διεγνώκει γὰρ τοῖς Αμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ιδυμαίων καὶ [n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. [o] παρασκευασαμένου δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τ τῶν Ισραηλιτῶν [p] στρατὸν ἀπολῦσαι [q] συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, [r] καὶ τ Θεὸν ἥπαν αὐτῷ πολέμιον ἂν [s] χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις· πείθεσθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλομένου τοῦ Θεοῦ. δυσφορουμένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [t] φήναι τ μισθὸν δεδωκέναι τοῖς Ισραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαρίζεσθαι τ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὃς ἐπὶ τὸν μεγάλην ἀγαγὼν [v] πέτραν, ἥτις ἐστιν ἐπὶ τῆς Αραβίας, [x] ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν· ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ ὠλητον ἄφθονον ἐκ [y] τούτων ἐθνῶν. Αμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ὑπαρχόντων, οἱ τ Ισραηλιτῶν, ὃς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπόλυσιν· ἐφ' ᾧ δὲ ἂν τοῦτο παθεῖν μὴ κατεγνωσμένοις· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι [z] Βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

β'. Αμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν

CAP. IX. X.

Quomodo Amasias, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, eos devicit: deinde bello Joasum lacessens vincitur, & non multo post interficitur, Ozia ei in regnum succedente.

ANno autem regni Joasi Israëlitarum regis secundo, regnare cœpit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus Jodade nomine, genere cive *Hierosolymitana*. atque mirum in modum justitiam colebat, idque *admodum* adolescens. Cum autem imperio rebusque gerendis admoveretur, statuit Joasum patrem sibi imprimis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei intulerant, pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes comprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas à liberis reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica ex iis qui flore essent ætatis & *annorum plus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centuriones præfecit: ac præterea, cum misisset ad Israëlitarum regem, centum militum millia centum argenti talentis conducit. decreverat enim Amalecitarum & Idumæorum & Gabalitarum gentibus bellum inferre. Cum autem in eo esset ut exercitum educeret, seque in eos moveret, vates *quidam* eum admonuit ut Israëlitarum copias dimitteret, esse enim hominum genus impium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis auxiliis uteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Rege autem *id* ægre ferente, quod jam Israëlitis stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati morem gereret: multa enim ab eo pecunia auctum iri. Et illos quidem dimittit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis copiis contra prædictas gentes profectus est. Cumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, & totidem vivos, quos in petram magnam, quæ in Arabia est, ductos de ea præcipitavit: multum prædæ abegit, & opum vim immensam *tulit* ex istis gentibus. At dum hæc ageret Amasias, Israëlitæ, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiæ esse rati, (haud enim illis hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in ejus ditionem impetum faciebant, & progressi usque ad Bethsemera, regionem populati sunt; & multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

Amasias Judæa rex. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Deut. 24, 16. Ezech. 18, 20.

Bellum inferre statuit Amalecitis aliisque.

4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Israëlitarum copias, quas conduxerat, ex consilio vatis remittit.

4 Paral. c. 25.

Israëlitæ ab Amasia dimissi regionem populantur.

2 Paral. c. 25.

2. Cæterum Amasias victoria rebusque prospere

[c] Αμασίας τ Ιούδα] Αμεσσίας LXXII.

[d] Ιωδαδὶς τὄνομα,] Ita cum *MSS.* Ιώδαν in *Editis*. & in *Epiphanii* libris Ioad. Ιωαδὶμ aut Ιωαδὶν LXXII.

[e] Προγόνου,] *Al.* πρωτόου.

[f] Τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν ἐργάσαιτο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις.] Mosis Legibus vetitum ob Parentum peccata liberos punire. Idem 2 Reg. XIV. 6. SPANH.

[g] Ος οὐκ ἐδικαίωσε] Illud ὃς non agnoscit *Vat.*

[h] Συναθροίσας ὡς τελείους μυριάδας,] Et ex his congregans quasi trecenta millia *Rufin.* omisit *Gelenius*. SPANH.

[i] Ως τελείους μυριάδας,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* εἰς in *reliquis*.

* *Annorum plus minus viginti*,] Qui vigesimum ætatis annum excesserant, *juxta S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 25. v. 5.

[k] Κατέστησε·] Ἀπέδειξε solus *Vat.*

[l] Τῶν Ισραηλιτῶν βατιλέα,] Τῶν deest *Vat.*

[m] Δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλαίστων ἑκατὸν ἀργυρίου.] Conduxit argenti talentis centum millia armatorum *Rufin. add.* talentis centum, centum millia. *Bene hoc in versione Gallica.* SPANH.

[n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι.] Ita *Samb. Barb. Hen.* & *Vat.* Γαβιλιτῶν in *Editis Aliisque*. Vide Cl. *Relandum* in *Geogr. S.* l. 1. c. 15. HUDS. Γαβιλιτῶν *Gen.* Vel Γαβαλιτῶν à Γάβαλα U. Galilææ. vid. lib. XV. Antt. c. 8. §. 5. SPANH.

[o] Παρασκευασαμένου δὲ] Ita cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* Διασκευασαμένου τε in *reliquis*.

[p] Στρατὸν ἀπολῦσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* λαὸν in *Editis*.

[q] Συνεβούλευσεν.] Συνεβούλευεν *Vat.*

[r] Καὶ τ Θεὸν ἕτοιμον αὐτῷ σθένειν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ γὰρ Θεὸν in *Editis*.

[s] Χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις·] Χρησαμένου *Big. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[t] Φῆναι τ μισθὸν δεδωκέναι] Ὀφθῆναι in *reliquis*. HUDS. Lege φθῆναι. *Vetus*, jam præbuisset. COCC.

[v] Πέτραν, ἥτις ἐστιν ἐπὶ τῆς Αραβίας, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Eam *scilicet*, à qua nomen habet Arabiæ urbs, *Petra*. unde *Arabiæ Petræ* nomen. *Grotius*. HUDS. Πέτραν Arabiæ imminens; De hoc autem facto Amasiæ 2 *Chronic.* xxv. 12. ubi nulla Arabiæ mentio, sed tantum de *loco præcipite* ἐπὶ κρημνῶν juxta LXX. sermo, è quo hi præcipites dati. SPANH.

[x] Ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῆς in *Editis*.

[y] Τούτων ἐθνῶν.] Ita cum *Vet. Interpr.* ὧν τ ἐθνῶν *Vat.* ὧν πάντων ἐθνῶν in *reliquis*.

[z] Βηθσεμήρων προελθόντες] Βηθωρῶν juxta meliores *Epiphanii* codices. ἕως Βαιθωρῶν LXXII. & 2 *Paralip.* c. 25. v. 13.

a Ama-

Amasias Idumæorum deos colit. 2 Paralip. c. 25.

re geſtis elatus, Deum quidem, qui ei horum omnium auctor exſtiterat, cœpit negligere: iſtorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui ſe addixit. Cum autem vates eum adiiſſet, "ſe mirari, dicebat, quod illos Deos eſſe "credat, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre po- "tuerunt, nec illos ab ejus manibus liberarunt: ſed "illorum quamplurimos male pereuntes inſuper "habuerunt, & ſemetipſos in captivitatem abdu- "ctos. illos enim Hieroſolyma delatos eſſe, perin- "de ac ſi quis hoſtium quoſdam captivos cò du- "ceret" Iſta autem regi iram moverunt, quo fit ut vati ſilentium indiceret, ſupplicium ei minatus, ſi quid præter regotium ſuum agere pergeret. Tum quidem ille ſe quieturum dixit: *Deum* vero ea non præteriturum eſſe prædicebat, quibus rebus novis ſtudens manus admoverat. At Amaſias, cum ſemet regere & moderari in proſpera fortuna non poſſet, (quam licet à Deo acceperit, contumeliis in eum non temperavit) ſed magna de ſe opinione inflatus eſſet, ſcripſit Joaſo regi Iſraëlitarum, jubens, "ut idem ipſe cum omni *ſuo* popu- "lo ſibi obſequium præſtaret quod & olim præ- "ſtitum erat majoribus ſuis, Davidi & Solomoni: "ſin vero nolit quod æquum eſt facere, ſcire *opor- "tet* bello eſſe decernendum de ſumma imperii." Joaſus autem in hæc verba reſcripſit. "JOASUS "REX AMASIÆ REGI. In monte Libano in- "gens erat cupreſſus, necnon & * rubus. ille "miſit ad cupreſſum, poſcens illius filiam ſuo filio "in matrimonium dari: ſed interea fera quædam "præteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi "exemplo erit; ne *ſolito* majora appetas; neve, "quod proſpere rem geſſeris contra Amalecitas, "iſta cogitatione ſuperbiens tibimet regnoque "tuo pericula aſciſcas.

Amaſiæ ad Joaſum literæ.

Joaſi reſponſum. 4 Regum, c. 14.

Amaſias Joaſo bellum infert. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

3. Amaſias autem, cum iſta legiſſet, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus eſt; Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quæ in eum admiſerat peccatis pœnas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joaſum, & pugnam conſerturus erat, timor ſubitus & conſternatio, qualem Deus non propitius ſolet immittere, Amaſiæ exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo præ timore diſperſis, contigit ut Amaſias à ſuis deſertus ab hoſtibus caperetur: eique Joaſus mortem minatus eſt, niſi hoc Hieroſolymitanis perſuaderet, ut portas aperirent ipſumque cum exercitu in urbem reciperent. Et quidem Amaſias, neceſſitate compulſus metuque ex vitæ periculo, auctor erat ut hoſtis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quaſi quadringentorum cubitûm ſpatio, quà perruptio facta eſt cum curru invehitur Hieroſolyma, captivum præ ſe agens Amaſiam. Atque hoc modo in

Amaſias à Joaſo victus. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Joaſus Hieroſolymitanorum murorum partem diruit. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τύτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν ἡγούμενον ὑπερορᾷν ἤρξατο· ὃς δὴ ἐκ τῆς [a] Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τύτυς σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δή ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγε, [b] εἰ τύτυς "ἡγεῖται θεὺς, οἳ τὰς ἰδίας, παρ' οἷς ἐπιμῶντο, μηδὲν "ὠνησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνυ· ἀλλ' "ὑπερεῖδον πολλύς τε αὐτῶν ἀπολλυμένυς, καὶ [c] αὐ- "τὰς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσό- "λυμα τύτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἄν τις τῶν πολε- "μίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴ ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας [d] αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν εἶπεν· οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν [e] ἐπικεχείρηκε [f] νεωτερίζων τὸ Θεὸν προσέλεγε. Ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῷ ὑπερφυὲς ἀ δυνάμενος, ὡς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ [g] φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακοῦσαι αὐτῷ "σὺ παντὶ τῷ λαῷ, ὡς ἐπὶ πρότερον ὑπήκυε τοῖς "προγόνοις αὐτοῦ, Δαυίδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βυλό- "μενον δίγνωμονεῖν, εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς [h] διά- "κριθησόμενον." ἀντέγραψεν δὴ ὁ Ἰωάσ ταῦτα. "ΒΑ- "ΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑ- "ΣΙΑ. Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει [i] κυπάρισσος παμμε- "γὴς, καὶ [k] ἄκανθος. αὕτη πρὸς τὴν [l] κυπάρισσον "ἐπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον "τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι πα- "ρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανθον. τέτ' οὖν ἔσῃ σοι "παράδειγμα καὶ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδ' ὅτι τὴν "πρὸς Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, ὅτι ταύτῃ "γαυριόμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ συ κινδύνυς ἐ- "πιστῶ.

γ'. Ταῦτα δὴ ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τὴν [m] στρατείαν [n] παρωξυμμένην, καὶ Θεὸν παρορμῶντα αὐτὸν, οἶμαι, πρὸς αὐτὴν, ἵνα τὰ [o] παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς δὲ ἐξῆγε μὲν τὸ δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις, οἵαν Θεὸς σὺν δυ- μενεῖ ὧν [p] πέμπει, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὶν εἰς χεῖ- ρας ἐλθεῖν. [q] Διασπαρέντων δὴ τῶν δεῦρο αὐτῶν, μο- νωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἠπείλησε δὲ αὐτῷ θανάτου [r] Ἰώασος, εἰ μὴ πείσαι τὺς Ἱεροσολυμίτας, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύ- λας, δέξασθαι μὴ τὸ στρατιὰς εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης [s] τοῦ μὴ τὸ ζῆν δεῦρο, ἐποίησεν εἰσδεχθῆ- ναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ, ἀφικόμενος [t] τι τὸ τείχυς [v] ὡς τε- τρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακο- πῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύ- κλος

a Ἀμαληκιτῶν] Vide ſup. §. 1.

b Εἰ τύτυς ἡγεῖται θεὺς, οἳ τὰς ἰδίας, παρ' οἷς ἐλπιῶντο, μηδὲν ὠ- νησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τὸν ἑαυτῶν·] Mirum Deos à victoribus coli, qui victis cultoribus ſuis nihil profuerant. Vid. 2 Chron. xxv. 15. Aliter apud Æſchylum Agam. v. 346. &c. ubi Deos victæ regionis ritè colendos tradit, & victoribus, ne ipſi poſtea vincantur: Οὐκ ἄν γ' ἑλόντες αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν. juxta nempe Gentilium πολυθεΐαν. SPANH.

c Αὐτὰς αἰχμαλωτισθέντας.] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ τὰς in *cæteris.*

d Αὐτὸν κολάσειν,] Sic *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

e Ἐπικεχείρηκε] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεχείρησε in *Editis Aliiſque.*

f Νεωτερίζων τὸ Θεὸν] Νεωτερίζειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

g Φρονηματισθεὶς,] Φρονηματισθεὶς, *Heſychio* ἐπαρθεὶς φρονήματι. & φρόνημα eſt *faſtuoſa de ſe opinio* apud *Euripidem* in *Hecuba*, v. 622. HUDS. *Heſych.* Φρονηματισθεὶς, ἐπαρθεὶς τῷ φρονήματι. Sic φρόνημα faſtuoſa de ſe opinio. *Euripid. Hecub.* v. 622. φρο- νήματος τὸ πρὶν ὑψούσης· SPANH.

h Διακεκριθησόμενον.] Ita *MSS.* κεκριθησόμενον in *Editis.*

i Κυπάρισσος] ארז eſt in Hebræo, quod cedrum vulgo reddunt. Sed & Alexandrini κυπάρισσον aliquando pro ea habent. REL.

k Ἄκανθος.] Ἄκανθος. LXX. ἀπχὺχ & *MS. Alex.* Οχὸζ Hebr. חוח *Sentes* Paliurus, *Vulg.* Carduus *Syr.* Prunus *Arab.* Abies 2 Chronic. xxv. 18. At 2 Reg. xiv. 9. LXX. ὁ ἄκανθος Carduus, & ita ibi *Sanctes* & *Chaldæus*; *Syr.* & *Arab.* Prunus. Theophraſt. H. Pl. lib. 6. c. 3. p. 123. ἄκανθος ἡ ἀκανώδης, & in fine Διαφοραὶ δ' εἰσὶ τῆς μὲν ἀκανθώδης σὺν εἰσὶ· Idem c. 4. p. 124. ἀκανίζει· SPANH.

l Κυπάρισσον] Κέδρον hic habent ſeu Cedrum LXX. *Syr. Arab. Chald.* 2 Reg. xiv. 9 & 2 Chron. xxv. 18. *Hebr.* in utroque loco ארז quæ Cedrum paſſim notat. SPANH.

* *Rubus.*] Ita placuit interpretari, non *carduus* cum *aliis*: quod ἄκανθος non herba ſit, ſed *ſpinoſus & aculeatus frutex.* Vide *Theophraſtum* in *Hiſt. Plant.* l. 6. c. 3. & c. 4.

m Στρατείαν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. στρατιὰν in *reliquis.*

n Παρωξυμμένη,] *Al.* παροξυνθὲν.

o Παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν] Παρανομησάντων *Gall.* 2.

p Πέμπει,] Ἐνέβησε *Big. Samb.* & *Vat.*

q Διασπαρέντων δὲ] Ita cum *Epiphan.* in *reliquis* Διασπαρέντων τύτο.

r Ἰώασος,] Ἰώασος inſertum dedi ex *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Τοῦ μὴ τὸ ζῆν δεῦρο,] Illud δὲ ex *MSS.* & mox πρὸς δὲ ζῆν *Vat.*

t Τι δὲ τείχυς] Voculam τὶ adjeci ex *MSS.*

v Ὡς τετρακοσίων πηχῶν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὥστε πεντα- κοσίων *Baſ.* ὥστε τετρακοσίων *Gen.*

ελός τι τύτῳ τῷ τρόπῳ γιόμενον τ Ιεροσολύμων, [x] τάς τε τ Θεᾶ ἠσαυρὰς ἀνείλετο, καὶ ὅσον ἦν τῷ Αμασίᾳ ζρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε· καὶ ἔτως αὐτὸν ἀπολύσας τ αἰχμαλωσίας, ἀνέζυξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς Ιεροσολυμίταις ἔτει τετάρτῳ & δεκάτῳ τ Αμασίᾳ βασιλείας. ὃς, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τ φίλων, φεύγει μὲν εἰς [y] Λάχισαν πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τ ὑπὲρ τ φίλων, πεμψάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ιεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέτρεψε δ' ἔτως Αμασίας τ βίον [z] Διὰ τ νεωτερισμὸν καὶ τὴν πρὸς τ Θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη τεσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα & εἴκοσι· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ [a] παῖς Οζίας τοὔνομα.

potestatem suam redactis Hierosolymis, & Dei thesauros abstulit, & exportavit quicquid auri argentique Amasiæ erat in regia: atque ita demum, cum Amasiam libertati restituisset, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiæ decimo quarto. qui post hæc, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, & ab insidiatoribus occisus est, cum eò misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regiis exsequiis cohonestarunt. At vitam hoc modo finivit propter insolentiam & Dei contemptum; cum annos quidem quatuor & quinquaginta vixisset, novem vero & viginti regnasset: eique succedit filius *ejus* nomine Ozias.

Amasiæ interitus. 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 25.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, καὶ Ιωνᾶ τ προφήτου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς τὰ πλησίον ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ οἷα συνέβη αὐτῷ ὁρμήσαντι θυμιᾶσαι τῷ Θεῷ.

CAP. X.

De Hieroboamo Israëlitarum rege, & Jona vate; atque ut, Hieroboamo vita defuncto, filius ejus Zacharias imperium susceperit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quæque ei acciderunt postquam id egit ut Deo suffitum adoleret.

XI.

Πεντεκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Αμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν [b] Ιωάσου υἱὸς Ιεροβοάμου ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη [c] τεσσαράκοντα. [d] ἦτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὑβριστὴς καὶ παρανόμως δεινῶς ἐγένετο, εἰδώλατά τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ δὲ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος [e] ὑπῆρχε. τοῦτῳ [f] προεφήτευσε τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατυνᾶναι τὴν αὐτ Βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως [g] Αμάθης πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως [h] τῆς [i] Ασφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ Χαναναίας [k] ἦσαν ἔτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ιησῆς περιώρισε. στρατεύσας οὖν ὁ βασιλεὺς ὁ Ιεροβοάμου, καταστρέψεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

ANno autem decimoquinto regni Amasiæ cœpit Hieroboamus Joasi filius in Israëlitas regnare, *idque* Samariæ, & annos quadraginta *regnavit*. Hic rex in Deum quidem erat contumeliosus legumque supra modum contemptor, ut qui deastros colebat & multis operibus absurdis & peregrinis manum admovebat: populo vero Israëlitarum mala innumera afferebat. Huic *ex oraculo* Jonas quidam *vates* prædixit, ab ipso, si cum Syris bellum gesserit, labefactandam fore illorum potentiam, suique regni fines proferendos: ex partibus quidem septentrionalibus usque Amathum urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem paludem. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, sicut Jesu imperatori visum est eam circumscribere. Hieroboamus itaque, cum in Syros expeditionem feciisset, omnem eorum provinciam, juxta Jonæ vaticinium, in potestatem suam redegit.

Hieroboamus Israëlitarum rex. 4 *Regum*, c. 14. *Ex Jonæ oraculo bellum infert Syris.* 4 *Regum*, c. 14.

β'. Αναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ πραγμάτων προδιδόντα ὑποσχημένος, ὅσα καὶ περὶ τ προφήτου τούτου εὗρον ἐν τ [l] Εβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελεύσεως γὰρ ἔτυχε παρὰ τ Θεᾶ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνυν βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ [m] γιόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἀποδιδράσκει τ Θεὸν εἰς Ιόπην πάλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς [n] Ταρσὸν ἔπλει τ Κιλικίας. ἐπιγιομένης δὲ χειμῶνος σφοδροτάτης καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τοῦ σκάφους, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος ὐχὰς ἐποιοῦντο χαριεῖσθαι εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ Ιωνᾶς ἀνακαλύψας αὐτὸν ἐκέκλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις ἐώ-

2. Necessarium autem duxi, ut qui res gestas accurate perscripturum esse pollicitus fuerim, quicquid in Hebræorum libris de hoc vate relatum legi oratione persequi. Iste enim à Deo jussus in Nini regnum proficisci, cumque in urbem veniret illic prædicare, futurum ut *brevi* imperium amitteret, præ metu eò non concessit: sed à Deo profugit in urbem Joppen, navique, quam forte nactus est, conscensa, Tarsum Ciliciæ cursum intendebat. Cum autem vehemens coorta esset tempestas, & non procul abesset quin navis submergeretur, nautæ quidem & gubernator & *ipse* navicularius *Deo* voverunt se gratias *illi* acturos, si è maris periculo evaderent: Jonas vero *interea in navem* abditus jacebat, nihil eorum faciens quibus alios

Narratio de Jona vate.

---

x Τάς τε Θεᾶ] Sic *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* τὰς Θεοῦ in *Editis.*

y Λάχισαν πόλιν.] Λαχὶς LXXII. & *Vet. Interpr.* HUDS. Lachis *Rufinus.* Λαχὶς LXX. 2 Reg. xiv. 19. *Hebr.* לכישה Lachis supr. lib. 8. c. 3. §. ult. SPANH.

z Διὰ τ νεωτερισμὸν] Ita lego cum *Epiphanio*, qui vertit, *propter superbiam & contemptum quem habuit circa Deum.* præsertim cum ab aliis notatum fuerit, vocem νεωτερισμὸν per *insolentiam* quandoque exponi debere. In *Græcis* omnibus, Διὰ τ νεωτερισμὸν τ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίας.

a Παῖς Οζίας] Οζίας, ὁ καὶ Αζαρίας, *Chron. Paschi.* Αζαρίας dicitur *Instr.* LXXII. 4 *Regum*, c. 14. v. 21. Οζίας 2 *Paralip.* c. 26. v. 1. *Uzziah* ex *Verit. Hebr.* in *Bibliis* nostris.

b Ιωάσου] In *Cod. Vat.* ὁ Ιωάσου υἱός.

c Τεσσαράκοντα.] Τεσσαρακοντα καὶ ἓν juxta LXXII. *Editionis Rom.* & *Verit. Hebr.* 4 *Regum*, c. 14. v. 23. *Codex Alexandrinus* cum *Josepho* consentit.

d Οὗτος ὁ βασιλεὺς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἕτερος in *reliquis.*

e Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

f Προεφήτευσέ τις] Scilicet, Θεοῦ τ Ισραηλίτου λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, ut dicit *Zonaras.*

g Αμάθης πόλεως,] Urbs est quæ *S. Literis* (4 *Regum*, c. 14. v. 25.) *Chamath* aut *Hamath* dicitur. HUDS. Αμάθη Phœniciæ urbs dicta à Macedonibus Επιφάνεια supr. lib. 1. c. 7. §. 2. vid. & lib. 7. c. 5. §. 4. Αμάθης βασιλεύς· SPANH.

h Τῆς Ασφαλτίτιδος] Conf. cap. 1. sup. §. 2. SPANH.

i Ασφαλτίτιδος] In Sacris Literis mare campi appellatur 2 Reg. 14. 25. & μεγάλης πεδιάδος videlicet. REL.

k Ησαν ἔτοι,] Illud ἦσαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Εβραϊκαῖς βίβλοις] Præter *S. Literas* necesse est intelligat *libros Rabbinicos*, quibus fidem plus justo habuit, ut ostendit *S. Bochartus* in *Hieroz.* parte II. p. 744. & *Ant. van Dale* de *Idololatr.* p. 144.

m Γενόμενον ἐν τῇ πόλει,] Γενόμενον ἐν τῇ πόλει *Vat.*

n Ταρσὸν ἔπλει] Videsis *Drusium* in *Observatt.* l. 3. c. 13. & l. 6. c. 3. & *Bochartum* in *Animadv. S.* l. 4. p. 162.

alios operam dare cernebat. Cum autem aquæ fluctus magis adhuc augerentur, & vehementius aliquanto à ventis mare concitaretur, ſuſpicati, ut fieri ſolet, aliquem à vectoribus eſſe illis tempeſtatis cauſam, conſtituerunt jactis ſortibus, quiſnam ille ſit deprehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cumque interrogarent & unde eſſet & *quidnam rei ageret; reſpondit ſe genere quidem eſſe Hebræum, ſummi vero Dei vatem. illis itaque conſilium dedit, ut ipſum in mare dejicerent, ſi vellent præſens periculum effugere: illos enim ejus cauſa tempeſtate vexari. At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtimantes in tam manifeſtum exitium mittere hominem peregrinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem vero exſuperante malo, navique propemodum eò adducta ut mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu impulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum projiciunt. Et tempeſtas quidem ſævire deſiit: hunc vero ajunt à piſce tres dies totidemque noctes devoratum in Euxinum pontum ejectum fuiſſe, vivum & corpore nihil omnino læſum. Ubi à Deo delictorum veniam deprecatus, urbem Niniven adiit: & cum in loco conſtitiſſet, unde exaudiri poterat, proclamavit fore, ut brevi admodum poſt tempore Aſiæ imperium amitterent. iſtiſque annunciatis reverſus eſt. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ ſcriptis conſignata reperi.

Mors Hieroboami. 4 Regum, c. 14.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad ſuorum manes conceſſit. Et Samariæ quidem ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius *ejus* Zacharias. Ozias item Amaſiæ filius, anno regni Hieroboami decimoquarto, in duas tribus regnare cœpit Hieroſolymis; matre quidam *natus* nomine Achiala, genere vero cive *Hieroſolymitana*. Erat autem natura bonus & juſtus, & magnanimus, providendiſque rebus ſolers & induſtrius. Ac præterea cum exercitum eduxiſſet in Palæſtinos eoſque pugna viciſſet, urbes illorum Gittam & Jamniam vi cepit, & earum mœnia diruit. Ubi autem facta erat hæc expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimas: atque urbe ædificata ad mare Rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſthæc Ammanitis ſubactis, & certo tributo illis imperato, omnique regione uſque ad Ægypti fines in poteſtatem ſuam redacta, cœpit in poſterum Hieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim mœnium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum regum incuria, id totum de novo ædificavit & exſtruxit, quicquid etiam dejectum erat ab Iſraëlitarum rege, quando in urbem, cum patrem ejus Amaſiam captivum ageret, ingreſſus eſt.

Zacharias Iſraëlitarum rex, & Ozias Judæe. 4 Regum, c. 15. & 2 Paral. c. 26.

Ozia laus, & res ab eo geſtæ. 2 Paral. c. 26.

ἐφ᾽ ποιωῦλας μιμήμενος. αὔξονλος δ᾽ ἔτι μᾶλλον τὸ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας ° γιομένης ὑπὸ τ πνευμάτων τ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες, ὡς ἐυδέχεται, τινὰ τ ἐμπλεόνλων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, σωέθεντο P κλήρῳ, τῶτον q ὅστις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ θεοφήτης λαγχάνει. r πυνθανομένων δ᾽ πόθεν τε εἴη, καὶ τί μετέρχεται· τὸ μὲν γένος ἔλεγεν Ἑβρεῖος εἶναι, θεοφήτης δ᾽ τοῦ μεγίστου Θεοῦ. s σωεβάλλυσιν οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλυσιν t ἀποδράσαι τ παρόνλα κίνδυνον, v ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος· ἄτοπον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χείμωνος. οἱ δ᾽ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, x κρίναντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνθρωπον, καὶ πεπισθκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἔτως ἀπώλειαν ἐκρίψαι· πλεύτου δ᾽ ὑπερβιαζομένυ τ κακοῦ, καὶ ὅσον ἄπω μέλλονλος βαπίζεσθαι τ σκάφυς, ὑπό τε τ θεοφήτυ παρορμηθέντες y αὐτὸ, καὶ ὑπὸ τ δέυς τ περὶ τ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπθυσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐσάλη· τ δ᾽, λόγος, z ὑπὸ τ κήτυς καταποθεὶς τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τ Εὔξεινον ἐκβεθῆναι πόντον, ζῶντα τ μηδὲν τ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τῷ Θεῷ δεηθεὶς συγγνώμλυ αἰτῶ θεραπεῦσαι τ ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν a Νινδὶν πάλιν· καὶ σταθεὶς b εἰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν, ὡς c μετ᾽ ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τ Ἀσίας. καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δ᾽ τὴν θεὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένλν.

γ'. Ἱεροβοάμος δ᾽ ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης εὐδαιμονίας τ βίον ἀγαγὼν, καὶ ἄρξας ἔτη τεσσαράκονλα, ἐπελεύτησε. καὶ θάπεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ᾽ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ὑὸς Ζαχαρίας. τ αὐτὸν δ᾽ τρόπον καὶ Ὀζίας ὁ τοῦ Ἀμασίυ ὑὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος Ἱεροβοάμυ, τ δύο Φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ἱεροσολύμοις· μητρὸς ὢν d Ἀχιάλας μὲν τὄνομα, e ἀσῆς δ᾽ τὸ γένος. ἀγαθὸς δ᾽ ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος δ᾽ καὶ ὅπλα Παλαισίνυς f καὶ νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε κατὰ κράτος, g Γιτθὰν καὶ Ἰαμνείαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὸ τεῖχος. μετὰ δ᾽ τοῦτον τὸν στρατὸν ἐπῆλθε τοῖς τὴ Αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν Ἄραψι· καὶ πάλιν πόνους ὑπὲρ τ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, h ἐγκατέσησεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς Ἀμμανείτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρυς αὐτοῖς ὑέλνας τελεῖν, καὶ πᾶσαν i τὴ μέχρι τῶν Αἰγυπτίων ὁρῶν χειρωσάμενος, τῶν Ἱεροσολύμων ἤρξατο πρεῖδθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἀπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἢ ὑπὸ τ χρόνυ k κατερέβλητο, ἢ ὑπὸ τ ὀλιγωρίας τ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, l ταῦτά τε ἀνωκοδόμησε καὶ κατεσκεύασεν· ὅσα τε ὑπὸ m κατεβεβλημένα ὑπὸ τ Ἰσραηλιτῶν βασιλέως,

---

o Γιτομένης] Γιτομένης *Samb.* & *Vat.*

p Κλήρῳ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κλῆρον in *Editis.*

q Ὅστις ποτὲ] Ὅστις ποτ᾽ ἐὶ *Big. Samb.* & *Vat.*

r Πυνθανομένων δ᾽] Ita *Vat.* & *Vet Interpr.* in *cæteris* πυνθανομένου τε.

* *Quidnam rei ageret;*] *Vel*, quam artem exerceret.

s Συνεβάλλυσιν] Συνεβάλλυσι in quibuſdam *MSS.*

t Ἀποδράσαι] Ἀποδράναι *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

v Ἐκβάλλειν αὐτὸν] Ἐκβαλεῖν in *iiſdem MSS.* & *Gall.* 2.

x Κρίναντες ἀσέβημα] Κρίνοντες *Vat.* & *Gall.* 2.

y Αὐτῷ,] Illud αὐτῷ ex *MSS.*

z Ὑπὸ δ᾽ κήτυς] Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Vat.* qui habet, ἀλλ᾽ κ. π. τ. ἡ. π. τ. ν. εἰς τὴν γλῶ ἐκβεβληθῆναι ζῶντα &c. *Epiphanius* hoc modo legiſſe & diſtinxiſſe videtur, ὑπὸ δ᾽ κήτυς καταποθέντα, μεθ᾽ ἡμέρας ἡ. π. τ. νύκτας ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκβεβληθῆναι πόντῳ ζῶντα, καὶ μ. in *Chron. Alex.* καταποθέντα δὲ ὑπὸ δ᾽ κήτυς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, μεθ᾽ ἡμέρας ἡ. π. τ. ν. ἐκβεβληθῆναι ζῶντα. apud *Cedrenum* vero, καὶ καταποθέντα ὑπὸ τ. κήτυς, μεθ᾽ ἡ. π. τ. ν. ἐκβεβληθῆναι ζῶντα ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. in *Zonara*, κήτ᾽ δ᾽ τ θεοφήτην καθάπιον, μεθ᾽ ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξεμεσαι. denique apud *Niceph.* in *Eclogis*, τ Ἰωνᾶν λέγει, καταποθέντα εἰς ἰόπτην, ἐπὶ Ταρσοῦ φάλγει τ Κιλικίας. Θαρσοῦ γὰρ Ταρσὸν λέγει. ἐκβεβληθῆναι δ᾽ φησὶ τ θεοφήτην ὑπὸ δ᾽ κήτυς εἰς τ Εὔξεινον πόντον.

a Νινδὶν πάλιν·] Νινδὲ *Big. Gall.* 1. & LXXII. Νινεῖε in *Editis.* Νινδῆ *Samb.* Νινδὶ *Zonar.* Νίνε *Vat.* prout in *Strabone Aliiſque.* HUDS. Supr. Νίνη & lib. 1. c. 6. §. 4. Νίνον εἰκίζει πόλιν; & infr. c. XI. §. 3. Νινδὴ ubi *Gen.* Νινύης. De Ninives excidio vaticinium ſc. Nahum. 2. v. 5. vid. ibid. hic *Gen.* Νινεῖε πόλει lib. 10. Antt. c. 1. §. 3. τὴν Νίνε θεσαγορεύθεῖσαν. SPANH.

b Εἰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν,] Illud εἰς (ita & *Cocceius*) ex *MSS.*

c Μετ᾽ ὀλίγον πάνυ χρόνον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* μετ᾽ ὀλίγον πάλιν ἀπὸ. in *Editis.*

d Ἀχιάλας μὲ τὄνομα,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἀχίας in *Editis.* Ἰεχιλίας juxta *Inst.* LXXII. Τελεχίας *Auctori Chron. Alex.*

e Ἀσῆς δ᾽ τὸ γένος.] Ἀσὴ de cive Hieroſolymitana. Sic mox c. XI. §. 2. & c. 13. §. 1. SPANH.

f Καὶ νικήσας μάχῃ,] Illud ᾗ ex *MSS.*

g Γιτθὰν καὶ Ἰαμνείαν,] Sic *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* Ἰτὰν καὶ Ἀμνίαν in *Editis.* Ητὰν καὶ Ἰάμνιαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἐγκατέσησεν] Ita *Samb.* & *Vat.* κατέσησεν in *reliquis.*

i Τὰ μέχρι] Illud τὰ ex *Big.* & *Samb.*

k Κατεβέβληθ᾽,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* κατεβέβλητο.

l Ταῦτά τε ἀνωκοδόμησε] Illa ταῦτά τε non agnoſcit *Vat.*

m Κατεβεβλημένα] Ita in *MSS.* omnibus, nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* κατεσκαμμένα in *Editis.*

n Περσαι-

σιλέως, ὅτι τ πατέρα αὐτ λαβὼν αἰχμάλωτον τ Αμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. [n] πεφτωκοδόμησε ἢ καὶ πύργους [o] πολλὰς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ [p] φρεάτας δ' ἐνεπείρισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλὰς ὀχετὰς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ἀποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. [q] Εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς [r] ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς [s] πηνῶν σπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν [t] ἐπιλέκτου περὶ αὐτὸν [v] μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γενναῖοι καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν [x] διχίλιοι. διέταξε δ' εἰς [y] φάλαγγας τὸν ὅλον στρατὸν, καὶ ὡπλισε, ῥομφαίαν δὲ ἑκάστῳ, καὶ θυρεὸς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ἦ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ [z] ἅρπαγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει ἐν θρασκελῇ, διεφθάρη τὴν διάνοιαν [a] ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ φύσει τ ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα διαρκοῦς τ χρόνου ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὐτῇ δ' ἦν ἡ πρὸς τ Θεὸν ἀσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὥλισθεν δ' ὑπ' [b] ἀπραξίας, καὶ κατῆλθεν εἰς τὰ ἁμαρτήματα [c] τοῦ πατρός· πρὸς ἃ καὶκεῖνον ἡ τ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τ πραγμάτων, ὑφ' ὑπερηφάνου γενομένου προσῆναι καλῶς αὐτῶν, ἤλαυνε. ἐνστάσης δ' ἡμέρας ἑορτῆς, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐδύς ἱερατικὴν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ [d] τέμενος, [e] ἐπιθυμιάζων ἐπὶ τ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ Θεῷ. τ δ' ἀρχιερέως Αζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν· ἃ γὰρ ἐξὸν ἐπιτρέψαι εἶπον, μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ Ααρῶνος φυλῆς· [f] καταβοώντων δ' ἐξιέναι τ μὴ παρανομεῖν εἰς τ Θεὸν, ὀργισθεὶς ἐπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ ἦ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ διαστὰν τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, [h] ὡς τῷ μὲν δεξιῷ λέπραν ἐπιδραμεῖν. πρὸ ἦ τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ [i] Ερωγῇ, τοῦ ὄρους διαῤῥαγῆναι τὸ ἥμισυ [k] τοῦ πρὸς τὴν [l] δύσιν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν [m] ὄρος στῆναι, ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι τ τῶν βασιλικῶν. ἐπεὶ ἦ κατηλημμένου τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τι αὐτῷ τὴν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον [n] ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ. ὁ ἦ ὑπ' [o] αἰσχύνης τοῦ συμβεβηκότος δεινοῦ τ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον

Constructuit autem & turres multas centum & quinquaginta cubitorum *altitudine*. Quin & ſtationibus in ſolitudine munimenta circumdedit, multoſque aquæ-ductus excavavit. Erat autem ipſi & jumentorum aliorumque pecorum vis infinita, nam regio erat apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere & ſeminum excolebat. Habebat etiam circa ſe militum exercitum electorum, *numero* ad trecenta ſeptuaginta millia: quibus præerant centuriones & tribuni viri egregiæ fortitudinis & invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, unicuique dato gladio, & clypeis & thoracibus æreis, arcubus etiam & fundis. Quin & præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam quibus lapides & tela jacerentur, ut & harpagones, & quæcunque hiſce ſimilia.

Oziæ rebus ſecundis nimium elati.

4. Cæterum cum ea ita conſtituiſſet & præparaſſet, ex faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem & in omne ævum duraturam inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum legumque obſervantia) rerumque ſucceſſu ſublatus cecidit, & ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus eſt, ad quæ fortunæ ſplendor rerumque geſtarum magnitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis imparem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſolenne populo univerſo, veſte indutus ſacerdotali in fanum ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo facturus. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſacerdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem divinam facere, dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui ex Aaronis ſtirpe) & clamantibus *omnibus* ut exiret, Deique leges non violaret, ira accenſus mortem illis minatus eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus terram concuſſit: & ſciſſo templo ſplendida lux ſolis emicuit, & in regis faciem incidit, ita ut ſtatim eum invaderet lepra. Ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quæ ad occidentem *erat*, & voluta per ſtadia quatuor ad orientalem montis partem conſtitit, ita ut & viæ obſtruerentur & horti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra infectam animadverſiſſent, & calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod eum mali ſibi illati puduerit & omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra humanam ſortem elati, atque inde ſuæ in Deum impietatis miſeram adeo

In templum ad ſuffiendum ingreditur. 2 Paral. c. 26.

Ozias ob uſurpatum ſacerdotale munus lepra afficitur. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 26.

n Πεφτωκοδόμησε ἦ] Eo modo *Big.* & *Samb.* πεφτοικοδόμησε in *reliquis*.

o Πολλὰς πεντήκοντα] Ψιλὰς ſolus *Samb.* μεγάλας *Hen.* & *Busb.*

p Φρεάτας δ' ἐνεπείρισε] Ita cum melioris notæ *MSS.* φρεατεῖς & mox ἐνετείχισε in *Editis Aliiſque*.

q Εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς.] Judæa apta paſcuis vid. ſeq. lib. 15. c. 5. §. 1. SPANH.

r Επεμελεῖτο,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπιμελεῖτο in *cæteris*.

s Τιθλιῶν σπερμάτων.] Sic de arboribus, quæ primum fructus ferunt, τὸ ἦ ἀθρεῖν οἷον τιθηνήσεως δεῖ) *Theopr. de C. Pl.* lib. 11. c. 11. p. 233. Sophocles autem *Oedip. Col.* v. 1103. τιθηνῶν) τίλλειν *curare Sacra*, nempe Cereris. SPANH.

t Επιλέκτου] Επιλέκτους *Big. Samb.* & *Vat.*

v Μυριάδας ἑπτὰ] Τεσσαράκοντα χιλιάδας καὶ ἑπτακισχιλίους [καὶ ἑπτὰ χιλιάδας *Cod. Alex.*] καὶ πεντακοσίους LXXII.

x Διχίλιοι.] Διχίλιοι ἑξακόσιοι LXXII. 2 *Paralip.* c. 26. v. 12.

y Φάλαγγας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Φάλαγγα in *Editis*.

z Αρπαγας,] Αρπᾶς *Samb.* ἁρπᾶς καὶ ἅρπαγας *Big.* ἅρπαγας καὶ ἁρπᾶς *Gall.* 1. HUDS. Conf. lib. VIII. ſup. c. 3. §. 7. SPANH.

a Υπὸ τύφου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris* ὑπὸ τ τύφου.

b Εὐπραξίας,] Εὐπραγίας *Samb.*

c Αμαρτήμασι·] Ἁμαρτήματα ſoli *Big.* & *Gall* 1.

d Τέμενος,] Gen. θέμενος. SPANH.

e Επιθυμιάσων] Ita in pleriſque *MSS.* ἐπιθυσιάσων in *Editis Aliiſque*. HUDS. Poſſet in ἐπιθυμιάζων verti: quod & in Codd. quibuſdam legitur. Sed θύειν etiam de incenſione odorum uſurpatur: & ita mox ἐπιθύειν ſequitur. REL.

f Εφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν] Εφεῖ) *Big. Samb.* & *Vat.*

g Καταβοώντων δ'] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταραττόντων in *Editis*.

h Ως τῷ μὲ δεξιῷ λέπραν ἐπιδραμεῖν.] Vid. 2 Chron. XXVI. 19. SPANH.

i Ερωγῇ,] Ερίωγῇ *Big.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.* in *cæteris* omnibus Ερωγῇ, ut & apud *Euſebium* lib. 6. de *Demonſtr. Evangel.* c. 18. p. 291. eodemque modo legiſſe videtur *Epiphan.* Verum *Lud. de Dieu* (in ſuis ad *Vet. Teſt.* animadverſionibus p. 323.) conjicit reſcribendum eſſe Σειρωγῇ שיר תגיא *porta vallis*, vertitque *ad portam cui nomen*, *Seroge*. At *Sam. Petitus* (in Animadverſionibus ſuis ἀνεκδότοις in *Bibl Bodl.* adſervatis, *tom.* 3. p. 316.) malit ἐρίωγῇ ab Hebraïco (in *Zachar.* c. 14. v. 5.) tranſpoſito רי גיא *vallis montium*. Sin vero *Eroge* Græcæ originis vox ſit, non omnino dubito quin legendum ſit ἐρωγῇ. nam ῥωγὴ *Heſychio* ῥῆξις, διαίρεσις, διαίρεξις. Hoc ipſum forſan *Grotio* in mentem venerit, qui (in *Commem.* ad *Amoſum*, cap. 1.) hunc locum affert, vertitque, *Ante urbem vero ad eum locum qui Rima montis dicitur.* &c.

k Τοῦ κατὰ τὴν] Τὸ κατὰ *Vat.*

l Δύσιν,] Ita ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Euſebio.* δυσμὴν in *Editis Aliiſque*.

m Ορος στῆναι,] Μέρος *Vat.*

n Εξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ.] Conf. ſupr. c. 4. §. 5. SPANH.

o Αἰσχύνης τ συμβεβηκότος] Αἰσχύνης τε τ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

adeo miſerandamque pœnam perferens. Et quidem extra urbem aliquandiu verſabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; poſtea *vero* præ mœrore, animique anxietate ex facinoribus orta, vitam finivit: cum annos quidem octo & ſexaginta vixiſſet, ex his vero duo & quinquaginta regnum tenuiſſet. Solus autem in hortis ſuis ſepultus eſt.

Jothamus regnum adminiſtrat. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Δεινοίας δὲ [p] ὁ Δηλὰ τοῦτ' εἰς τὸ Θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον ἔτω δὲ οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκλω. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀσπαζόμενος βίον, τῷ παιδὸς [q] αὐτῷ Ἰωθάμῃ τὴν ἀρχὴν παραλαβόντι· ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] ὧν ὑπὲρ τοῖς γεγονόσιν ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας [s] ὀκτὼ δὲ ἑξήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος [t] ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις.

CAP. XI.

ΚΕΦ. ια'.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias & Phaceas Iſraëlitarum imperium adepti ſunt; utque Iſraëlitas bello adorti ſunt Phullus & Theglaphalaſſar. Quomodo Jothamus Oziæ filius regnavit in tribum Judæ: & quæ de Aſſyriis vaticinatus eſt Nahumus.

Ὡς Ζαχαρίας, Σέλλημος, Μανάημος, Φακείας δὲ Φακέας τὴν Ισραηλιτῶν ἀρχὴν παρέλαβον· καὶ ὡς Φύλλος καὶ Θεγλαφαλάσαρ τοῖς Ισραηλίταις ἐπεστράτευσαν. ὡς Ἰώθαμος Ὀζίου παῖς ἐβασίλευσε τῆς Ἰούδα Φυλῆς· οἷά τε περὶ Ασσυρίων προεφήτευσεν ὁ Νάουμος.

Sellumus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ZAcharias autem, cum in Iſraëlitas regnaſſet ſex menſes, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabeſi filio. qui cum ei in regnum ſucceſſiſſet, illud ſpatio triginta dierum & non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in urbe Tharſa verſaretur, & id quod Zachariæ acciderat *fama* accepiſſet, caſtris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, prælioque cum Sellumo congreſſus eum interimit: cumque ſemet regem conſtituiſſet, illinc ad urbem Thapſam proficiſcitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem *in eam* non admiſerunt. Ille vero, ut illos ulciſceretur, regionem circumcirca incendio vaſtavit; urbemque, cum eam obſediſſet, vi expugnat: & graviter ferens quæ à Thapſenſibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil ſibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemve. quæ enim veniam non merebantur ſi in externos bello victos eſſent edita, ea iſte fecit in populares ſuos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniiſſet, per decem annos perverſus eſſe perſtitit & *regum* omnium crudeliſſimus. A Phullo autem Aſſyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Aſſyriis non deſcendit; ſed, cum *ei* ſuaſiſſet ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc ſummam Manaëmo populus contulit, exactis in ſingula capita quinquaginta drachmis. Poſt hæc autem vita defunctus Samariæ quidem ſepelitur: filium vero Phaceiam, qui ei in regnum ſuccederet, relinquit. is, patris crudelitatem ſequutus, duobus tantum annis regnavit: & non multo poſt in convivio cum amicis dolo occiſus periit, à Phacea quodam, qui

Manaëmus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

Phullus rex Aſſyriæ bellum infert Iſraëlitis. 4 Regum, c. 15.

Phaceias Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

Ὃς δὲ τῆς Ιεροβοάμου παῖς [v] Ζαχαρίας [x] ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ισραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, [y] Σελλήμου μὲν τοὔνομα, [z] Ιαβήσου δὲ υἱός· ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παρελαβών, ὀλιγίονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε τριάκοντα. ὁ δὲ στρατηγὸς Μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν [a] Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅμα μὲν πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην [b] ἀναιρεῖ τὸν Σέλλημον· καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς [c] Θαψὰν παρῆλθεν πάλιν. [d] οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ [e] κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, [f] τὴν περίξ [g] ἐδήωσε χώραν, καὶ τὴν πόλιν κύκλῳ κρατῶν λαμβάνει πολιορκίᾳ· φέρων [h] τε χαλεπῶς ὑπὲρ τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψιαλῶν πεπονθόσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητι παρερχόμενος καὶ καταλιπὼν οὐδὲ ἀγρίοτητα. ἃ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνώσεσθαι [i] διαθεῖναι γινόμενοις ὑπανιχθέντας, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους [k] ἔτλη εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ [l] Μανάημος, [m] ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος [n] διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν [o] Φύλλου τοῦ Ασσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς Ασσυρίοις· πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνελέγησε [p] τὸ πλῆθος Μανάημῳ, παρὰ τῶν κεφαλὰς [q] δραχμὰς πεντήκοντα. [r] πλουτήσας δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τὸν υἱὸν [s] Φακειάν διάδοχον. ὃς, τὴν τοῦ πατρὸς καταφρονηθεὶς ὠμότητα, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, [t] Φα-

[p] Τῆς Δηλὰ τοῦτ' εἰς] Τοῦ & mox ἀνεῤῥωμένου in *iiſdem MSS.*

[q] Αὐτῷ Ἰωθάμῃ] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[r] Τῆς ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν] Illa τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[s] Οκτὼ καὶ ἑξήκοντα,] Vide *Uſſerii* Chronol. Sacr. p. 22.

[t] Ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κήποις.] Juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 27. v. 1.) *in fundo ſepulchreti regum*, vel, *in agro ſepulchrorum, qui regibus erat.* Videſis *J. Clericum* in locum. HUDS. Ozias itaque fuit in hortis ſuis extra urbem ſepultus, non autem ἐν τοῖς βασιλικοῖς Θάπτοις, de quibus cùm ſupra, tum ſeq. cap. 12. §. 1. De Manaſſe infr. lib. 10. c. 3. §. 2. .SPANH.

[v] Ζαχαρίας] Αζαρίας *Big. Samb. Vat.* & LXXII. tam hic quam infra.

[x] Ἐξ μῆνας] Ἐξ μησὶ in *MSS.*

[y] Σελλήμου δὲ τοὔνομα,] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* Σιλλίσμου *Hen.* & *Busb.* Σιλήσμου in *Editis.* infra tamen Σιλλησμὸν in *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[z] Ιαβήσου δὲ υἱός·] Sic cum *Big.* & *Samb.* Ιαβίσου in *Editis.* Ιαβέσου *Gall.* Si quis Ιαβίσου malit, non repugnabo, cum Ιαβὶς habeant LXXII. *Jotavis* apud *Epiphan.*

[a] Θαρσῇ πόλει,] Ita quidem in *Editis*, prout ſupra, p. 454. v. ult. Θερσᾷ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Θαρσᾷ *Hen.* & *Busb.* Θαρσιλλῃ *Vat.* HUDS. In civitate Tharſo *Ruſinus. Hebr.* תרצה LXX. Θαρσιλὰ *MS. Alex.* Θερσιλὰ *Ar.* Terſa; 2 Reg. xv. 14. SPANH.

[b] Ἀναιρεῖ τὸν Σίλλημον·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναιρεῖ in *Editis Aliiſque* forſan pro ἀναιρεῖται.

[c] Θαψὰν] Θάψου *Samb. Busb.* & *Hen.* HUDS. Thabraim *Ruſinus. Hebr.* תבסח LXX. Θερσὰ *Vulg.* Thapſa. 2 Reg. xv. 16.

[d] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ *Samb.*

[e] Κλείσαντες,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. κλείοντες in *reliquis.*

[f] Τὴν πέριξ] Τὴν τε *Hen.* & *Busb.*

[g] Ἐδήωσε χώραν,] Ἐδήου in *MSS.*

[h] Τε χαλεπῶς] Δὲ *Samb.*

[i] Διαθεῖναι] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Δηθῆναι *cæteris.*

[k] Οὕτω εἰργάσατο.] Iterum ex *Big.* (*Coccejo*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὕστως in *Editis Aliiſque.*

[l] Μανάημος,] Αμαιάκημος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[m] Ἐπ' ἔτη δέκα] Ἐπ' ἔτη μὲν δέκα *Samb. Vat.* & *Gall.* 2. Præterea ſi poſt δέκα non poſt Μανάημος diſtinguatur, vertendum, *decem annos regnaſſet, ad extremum uſque perverſus manſit & regum omnium crudeliſſimus.*

[n] Διέμεινε.] Διέμεινεν ὢν *Big. Vat.* & *Samb.* διέμεινεν ὢν *Gall.* 1. & 2.

[o] Φύλλου τοῦ Ασσυρίων] *Al.* Φύλλ. HUDS. Phoralus alias Phoidaphul Aſſyriorum Rex, *Ruſin. Hebr.* פול *Chald.* LXX. Φυὰ 2 Reg. xv. 13. SPANH.

[p] Τὸ πλῆθος] Hebr. vero omnes potentes ſeu divites, quod retinuit *Vulg.* LXX. autem τῷ ἀνδρὶ τῷ ἰσχύι· ſeu viritim. SPANH.

[q] Δραχμὰς πεντήκοντα] Δραγμὰς *Samb.*

[r] Πλουτήσας δὲ] Sic *Samb.* & *Vat.* πλουτίσασα in *cæteris.*

[s] Φακειάν διάδοχον.] Φακσίαν *Hen. Busb.* & LXXII. juxta *Exempl. Rom.* Φακείαν in *Alex.* Φακσείαν *Chron. Alex.*

[t] Φα-

[t] Φακέα τινὸς, ὃς ἦν χιλιάρχου, ἐπιβουλεύσας αὐτῷ, πηδὸς ἦν [v] Ρομελίου. [x] κατηρχὼν δὲ καὶ ἔτους ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, ἀσεβής τε ἦν καὶ ἄδικος. ὁ δὲ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς [y] Θεγλαφαλάσαρ τοῦνομα, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ισραηλίταις, καὶ τὴν τε [z] Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὸν πέραν τοῦ Ιορδάνου χώρων, καὶ τὴν [a] πρὸς αὐτὴν τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ [b] Κυδισσὸν καὶ [c] Ασωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ασυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ιώθαμος δὲ [d] Οζία παῖς [e] ἐβασίλευσε τῆς Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν [f] ἀξίας γεγονὼς, καλουμένης δὲ [g] Ιερώσης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, δίκαιος δὲ [h] πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρξεν. ἐπιμελὴς δὲ τῆς καθ' αὑτὸν πόλιν· ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσατο καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τοῦ τείχους ἀνέστησε, πύργους τε μεμηχανημένους καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. [i] καὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι τῇ βασιλείᾳ [k] ἠμέλητο, πολλῇ ἐπιστροφῇ ἐποιεῖτο. στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Αμμανίτας, καὶ κρατήσας [l] αὐτῶν τῇ μάχῃ προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἤνεγκε δὲ [m] ἕτως τῇ βασιλείᾳ, ὥστε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὸν ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ην δέ τις κατ' [n] τοῦτον τὸν καιρὸν προφήτης Νάουμος τοῦνομα· ὃς, περὶ τῶν Ασυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν ἕτως. "ἔσται [o] Νινευὴ κολυμβήθρα "ὕδατος κινουμένη, ἕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας παρασατό- "μενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων, λεγόν- "των πρὸς ἀλλήλους, [p] στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐ- "τοῖς καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος· "σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ "κτήματα· δεινὴ γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ "θρῆνος, [q] πάρεσίς τε τῶν μελῶν, οἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ "φόβου μέλαιναι τελέως αὐτοῖς [r] γενήσονται. πᾶ ἔστι τὸ "καλοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε "[s] δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινευὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι "λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται διαπάξουσι τῷ κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις [t] προεφήτευσεν ἕτος ὁ προφήτης οὗτος [v] Νινευΐτης, [x] ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ,

tribunus erat, filius vero Romeliæ, circumventus. Cæterum & hic Phaceas, cum per annos viginti imperium teneret & impius erat & iniquus. Assyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalassar, cum expeditionem feciſſet in Iſraëlitas, omnemque terram Galadenam ſubegiſſet, ut & regionem Transjordanianam, vicinamque ei Galilæam nuncupatam, atque Cydiſam & Azora, colonoſque in captivitatem egiſſet, in regnum ſuum reverſus eſt. Et quidem de iis quæ ad Aſſyriorum regem ſpectant, hæc nobis ſufficiat dixiſſe.

Phaceas Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paralip. c. 28. Theglaphalassar Aſſyriæ rex Iſraëlitas ſubigit, multoſque eorum in Aſſyriam transfert. 4 Regum, c. 15.

2. Cæterum Jothamus Oziæ filius in Judæ tribum regnavit Hieroſolymis, matre quidem cive *Hieroſolymitana* natus, nomine vero Jeraſa. Huic regi nulla deerat virtus: ſed ſemet erga Deum quidem pium, atque erga homines juſtum oſtendebat. Præterea rebus civitatis curam adhibuit: (quicquid enim inſtaurari deſiderabat & ornari, id ſummo ſtudio confecit & abſolvit) nam cum porticus templo conſtituiſſet & veſtibula, muros quoque collapſos reſtituit, quos turribus bene magnis captuque difficilibus communivit. & ſiquid aliud in regno ſuo neglectum fuerit, in id multum curæ impendebat. Quin & expeditione in Ammanitas ſuſcepta, iiſque pugna debellatis, imperavit illis tributum quotannis ipſi ſolvendum, centum *argenti* talenta, & tritici decem cororum millia, ac præterea hordei totidem. adeoque imperium *ſuum* auxit & *amplificavit*, ut & hoſtibus in contemptum non veniret, ſuiſque felix *admodum* videretur.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. & 2 Paralip. c. 27.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Nahumus; qui, de Aſſyriorum & Nini ſubverſione vaticinans, iſta loquutus eſt. "Erit "Ninive piſcina aquarum *ventis* agitata, ita & po- "pulus *ejus* omnis turbatus & fluctuans in fugam "ſe conjiciet, *cunctis* ad alterutros dicentibus, ſtate "& reſiſtite, aurumque & argentum diripite. ne- "mo autem erit, cui hoc perſuadebitur: (volent "enim *omnes* magis vitam ſuam ſervare quam fa- "cultates) nam grave illos occupabit diſſidium, "luctuſque illis erit & lamentatio, & membra la- "baſcent, & cunctorum facies præ pavore pallo- "rem contrahent. Ubi autem erit leonum luſtrum, "& leunculorum mater? Porro tibi, Ninive, di- "cit Deus, te funditus perdam, & non amplius "leones ex te egreſſi mundo imperitabunt." Porro & alia adhuc multa vates iſte de Ninive prædixit, quæ mihi ad referendum non neceſſaria eſſe exiſtimavi: ſed *de induſtria* prætermiſi, ne legentibus moleſtus eſſe viderer. Evenerunt autem omnia quæ

Nahumi vaticinium de Aſſyriorum excidio.

[t] Φακέα τινὸς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Φακέα *Hen.* & *Busb.* & Φακέαν in ſequentibus. Φακέα & Φακέαν in *Editis.* Φακεὶ LXXII.

[v] Ρομελίου.] *Al.* Ρωμελίου.

[x] Κατηρχὼν δὲ καὶ ἔτους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* quomodo & infra Cap. ſeq. κατῆρχε δὲ ἔτους, & mox ἀσεβὴς τε ἦν in *Editis Aliiſque.*

[y] Θεγλαφαλάσαρ] Θεκλαφαλάσαρ *Samb. Big.* & *Gall.* 1. Θαγλαφαλάτταρ *Gall.* 2. Θεγλαφαλασάρης *Vat.* ut & infra *Gall.* 2. HUDS. Teglat phalaſer *Ruſin. Hebr.* תגלת פילאסר LXX. Θαλγαθφελλάσαρ. SPANH.

[z] Γαλαδηνὴν] Sic *Big.* (*Cocceius*) & *Samb.* Γαλαδινὴν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Supr. lib. 1. c. 19. §... Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν· & lib. 5. c. 9. §..... πολὺ τῆς γαλαδινῆς & eodem cap. §. ult. τῆς Γαλαδινῆς δ' ἔστιν αὕτη· SPANH.

[a] Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς αὐτὴν γῆν Γαλιλαίαν *Vat.*

[b] Κυδίσσον] Ita vel Κύδισσαν in omnibus *MSS.* Κύδιδαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Tarſan.* Forſan eadem eſt urbs quæ p. 274. v. ult. Κεδὴσσα vel Καδὴσσα. HUDS. *Hebr.* קדש COCC. Adde *Relandum* in Palæſt. p. 697.

[c] Ασωρα,] Pag. 291. §. 1. 292. §. 4. Ἀσωρ. HUDS. Ασὼρ *mediterr.* inf. lib. 13. c. 5. §. 7. Traza. At Azaran *Ruſin.* LXX. τὴν Κεδὲς καὶ τὴν Ασὼρ. *Hebr.* קדש ואת חצור & ſupra lib. v. c. 6. §. 1. & 4. Ασὼρ πολίως. SPANH.

[d] Οζία] Ita *Hen.* & *Busb.* Οχοσία *Samb.* & *Baſ.* Οζίου in *reliquis.*

[e] Ἐβασίλευσε] Sic *MSS.* ἐβασίλευε in *Editis.*

[f] Ἀξῆς] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

[g] Ιερώσης.] Ιερούσης *Vat.* Ιερυτὰ dicitur *Inſt.* LXXII. HUDS. Itraſis *Ruſin. Hebr.* ירושׁא. SPANH.

[h] Πρὸς ἀνθρώπους] Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους *Vat.*

[i] Καὶ τῶν ἄλλων, εἴτι τῇ βασιλείᾳ ἠμέλητο, πολλῇ ἐπιστροφῇ ἐποιεῖτο.] Omittit hæc *Gelenius. Ruſinus* autem: & in reliquis omnibus, quæ neglecta videbantur, opus fabricationis exhibuit. Επιστροφὴ nempe *Heſychio* Διόρθωσις, Διόρθωμα; & apud Æſchyl. Eumenid. v. 551. δωμάτων ἐπιστροφάς, unde lux etiam huic Joſephi loco. SPANH.

[k] Ημέλητο, πολλῇ ἐπιστροφῇ ἐποιεῖτο.] Ita *MSS.* ἠμελεῖτο in *Editis.*

[l] Αὐτῶν τῇ μάχῃ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῶν σὺν τῇ μαχῃ ἐπέτραξεν in *Editis.*

[m] Οὕτως τῇ βασιλείᾳ,] Οὕτω *Baſ.*

[n] Τοῦτον τὸν καιρὸν] Vide *Uſſerium* ad *An. M.* 3246.

[o] Νινευὴ κολυμβήθρα] Ita *Epiphan.* & LXXII. *Nahum.* c. 2. v. 8. ut & ſupra edidimus c. 10. §. 2. & infra occurrit in libris pleriſque. Νινύαι *Baſ.* & *G.* Νινύα *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Vid. Nahum. 11. 5. confer ſup c. 10. §. 2. SPANH.

[p] Στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς &c.] Vid. Nahum 2. v. 9. 10. 11. SPANH.

[q] Πάρεσις] Πάρεσις infra lib. XI. c. 6. §. 9. SPANH.

[r] Γενήσονται.] Γενέσθαι *Vat.*

[s] Δέ σοι ὁ Θεὸς] Δὴ *Vat.*

[t] Προεφήτευσεν ἕτος] Sic *MSS.* ἃ πρ. in *Editis.*

[v] Νινευΐτης,] Νίνου *Vat.* Νινύης *Gall.* 2.

[x] Ἅπερ λέγειν] Illud ἅπερ inſertum dedimus ex *MSS.* in quibus omnibus vel ἅπερ vel ἃ exſtat.

quæ de Ninive prædicta sunt centum & quindecim post annos. Itaque de his quidem satis nobis dictum est.

παρέλιπον. σωίεση δε πάντα τὰ προειρημένα περὶ [y] Νινεύης, μετ' ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

CAP. XII.

ΚΕΦ. ιϛ'.

XII.

Quomodo Jothamo vita defuncto pro eo regnavit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque ut Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtavit; & Damaſcenos tranſtulit in Mediam, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

Ως Ιωθάμης πελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Αχάζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Αράσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ Φακέας ὁ τοῦ Ισραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαφαλασσάρης Ασσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχον Αράζη γενόμενον, Συρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Jothamus Judæa rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

JOthamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta & unum, & ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes ejus filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quæ Hieroſolymis erexerat, deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananæorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolavit. atque alia hiſce ſimilia perpetravit. Cæterum cum ita ſe haberet & inſaniret, illum Syrorum & Damaſcenorum rex Araſes & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant *ſociique*) & cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu *urbem* obſederunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta urbe Ailath ad mare Rubrum ſita, incoliſque ejus occiſis, eò Syrorum coloniam deduxit. Cumque Judæos, tam qui in præſidiis erant, quam qui undique circumfuſi *reperirentur*, interfeciſſet, multumque prædæ Damaſcum abegiſſet, cum exercitu reverſus eſt. Hieroſolymorum autem rex, cum intellexiſſet Syros domum rediiſſe, ratus ſe Iſraëlitarum regi viribus haud imparem eſſe, copias contra eum eduxit; congreſſuſque *prælio* victus eſt, ira Dei in eum accenſa ob tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die, *qua acie dimicatum eſt*, centum & viginti millia Judæorum occiderunt Iſraëlitæ. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amaſiam in ipſo conflictu interfecit, & totius regni procuratorem Ericam & Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in poteſtatem ſuam redegit: præterea ex tribu Benjamitide mulieres cum liberis *ſuis captivas* abduxerunt, &, cum multum *ab ea* prædæ diripuiſſent, *tum demum* Samariam ſe recipiebant.

Hieroſolyma obſident Araſes & Phaceas.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

Ο δ' Ιώθαμης μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας [z] ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. θάπτεται δ' [a] ἐν τοῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχεται δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [b] Αχάζιον ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν Θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους ἀθέσμους νόμους, τοὺς Ισραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ [c] ἴδιον [d] ὁλοκαύτωσε παῖδα, [e] κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τάπερ ἄλλα ἀθεμιτώτατα διεπράξατο. ἔχοντος δ' ἔτους ϛ' μεμισότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων ϛ' Δαμασκηνῶν βασιλεὺς [f] Αράσης, καὶ [g] Φακέας ὁ τοῦ Ισραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ συνελάσαντες [h] αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα, ἐπὶ πολὺ ἐπολιόρκουν χρόνον, ἀλλὰ τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι μηδὲν ἀνύοντες. ὁ μὲν τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν πάλιν τὴν πρὸς τῇ Ερυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν [i] Αἰλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, [k] ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς Φρουρίοις ὁμοίως ϛ' τοὺς περιξ [l] Ιουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν [m] ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μετ' ὀλίγας ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν [n] Ιεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας [o] ἀξιόμαχον εἶναι τῷ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖ, πάλιν δυνάμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μάλιν ὑπὸ θεοῦ, διὰ τοὺς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα ϛ' μεγάλοις εἴχε. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῶν τῶν Ισραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς [p] Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Αχάζου, [q] Αμασίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἅπαντος [r] Ελκανὰ, καὶ τὸν τῆς Ιούδα φυλῆς στρατηγὸν [s] Ελκανὰ αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν [t] διαρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

Obedas vates Judæos captivos Samariam adduci prohibet. 2 Paral. c. 28.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per

β'. [v] Ωβηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸς προφήτης ὑπῆρ-

[y] Νινεύης,] Sic in libris omnibus præter *Vat.* qui Νινεὴ habet.

[z] Εν καὶ τεσσαράκοντα,] Juxta *S. Literas* ἓν καὶ ϛ' ἑξήκοντα.

[a] Εν ταῖς βατιλικαῖς θήκαις.] Conf. ſupr. c. 10. §. 4. SPANH.

[b] Αχάζιον] Αχαζὸς paſſim *Vat.* Αχαζ LXXII.

[c] Ιδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Achazi filium proprium holocautoma obtulit, more Chananæorum LXX. τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆλθε διὰ πυρὸς κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν 2 Reg. XVI. 3. SPANH.

[d] Ωλοκαύτωσε παῖδα, καὶ τὰ Χαναναίων ἔθη.] In *aliquibus* ὁλοκαύτωσε.

[e] Κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Hac de re vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 1. c. 6. & *Spencerum* de *Legibus Hebræorum*, p. 317.

[f] Αράσης,] Ita hic loci in *Editis* & omnibus *MSS.* præter *Samb.* & *Vat.* quorum in *uno* Αρσοὺς, in *altero* Ραάσης. HUDS. Αρσάσης *Hebr.* רצין LXX. Ραασὼν Syr. Raſan 2 Reg. XVI. 5. conf. infr. §. 3. SPANH.

[g] Φακέας] Sic in pleriſque *MSS.* (*Vet.* & *Coccejo*) Φακόας perperam in *Editis Aliiſque.*

[h] Αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὶ in *Editis.*

[i] Αἰλάθ,] Ita cum *Epiphanio* & LXXII. Ηλὰθ in *Editis.* Ηλάθης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Dicitur etiam Αἰλὰμ & Αἰλάν. Sita eſt autem in oſtio Rubri maris, ut dicit *Theodoret.* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. μδ', Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 14. p. 219. HUDS. Ηλὰθ Ailath. *Ruſin.* עילת *Hebr.* SPANH.

[k] Εγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους.] Sic cum *Big.* & *Samb.* ἐγκατῴκησεν in *cæteris.*

[l] Ιουδαίους] Ιουδαίας *Big.* & *Gall.* 1.

[m] Απελάσας] Ελάσας *Vat.*

[n] Ιεροσολύμων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis.*

[o] Αξιόμαχον εἶναι] Αξιόμαχον ſolus *Vat.*

[p] Ζαχαρίας] Ζιχαρὶ *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Edidit quidem Cl. *Hudſonus* (cujus verſionem hic interpolavimus) Ζαχαρίαν, verum apparet ex collatione *Paralip* 28: 7. ubi Ζιχρὶ hic heros, filiuſque Regis interfectus appellatur Μαασίας, permutanda hic eſſe eorundem nomina; quod & indigitare voluit *Coccejus*, adſcribens in exemplari meo, *Lege Zacharias*, Imo ipſum Joſephum non aliter ſcripſiſſe docet violenta alias conſtructio, qualem terſiſſimus ſcriptor haud adhibuiſſet. Neque quemquam offendat Αμασίας ὄνομα, quum id (ſi non pariter corruptum pro Αμασίαν) dictum ſit per interjectionem, quaſi ὄνομα αὐτῷ ἦν Αμασίας. HAV.

[q] Αμασίας ὄνομα,] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. 2. *Vet. Interpr.* Αμίας *Baſ. G.* & *Samb.*

[r] Ελκανὰ] Ελζεκὰμ juxta LXXII. & *Editos Epiphanii.* pro Ελκανὰμ faciunt *MSS.* tam *Lat.* quam Gr.

[s] Ελκανὰν αἰχμάλωτον] Sic *Baſ.* & *G.* forſan pro Ελικανὰν. in *MSS. Gr.* & *Lat.* Ελκανά. Suſpicor locum eſſe perturbatum, legendumque; ὧν ὁ στρατηγὸς Αμασίας (vel Αμίας vel Μαασίας) τὸν υἱὸν αὐ τοῦ τῇ σ. τ. β. Αχάζου, Ζαχαρίαν ὄνομα &c. nam in *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 28. v. 7.) καὶ ἀπέκτεινε Ζιχρὶ ὁ δυνατὸς τοῦ Εφραὶμ τὸν Μαασίαν [Μαρίαν *Alex.* Αμασίαν *Ald.*] τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως &c.

[t] Διαρπάσαντες] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁρπάσαντες in *reliquis.*

[v] Ωβηδὰς δέ τις,] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) convenienter *S. Literis.* Ωδί-

ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἀπὸ τῆς οἰκείας [x] ἰσχυὸς ἐδήλου γενέσθαι, ἀπὸ δὲ τ θεοῦ χόλον, ὃν εἶχεν ἐπ' [y] Ἀχάζην τ βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δυσπραγίᾳ τῇ κατ' αὐτὸν μὴ ἐρεθιζόμενος, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τ Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς λύσαντας τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς· ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ Θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ [z] δὴ τ Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀνασὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τ δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν [a] τρεῖς, ἔλεγον "οὐκ ἐπιτρέψειν τοῖς "πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάν- "τες [b] ἀπολώμεθα ὑπὸ τ θεοῦ· μόνον γὰρ ἀπόχρη τὰ "πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέ- "γουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν." [c] ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. προσβαλόντες οὖν οἱ προφθάσαντες ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, [d] ἔλυσάν τε καὶ ἀπημελείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. [e] ἤδειν ἦλθον καὶ πίστεις αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις Ἰεριχοῦντος [f] προπέμψαντες, ὁπὸκ ἄπωθεν τ Ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν [g] εἰς Σαμάρειαν.

γ'. Ἀχάζης δὲ ὁ βασιλεὺς, ταῦτα [h] παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα [i] Θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ προσαρχεῖν παρεκάλει πρὸς τ πόλεμον τ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐπ Σύρους ἐπ Δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑποσχόμενος. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ ἐπ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρέσβεων ἀφικομένων [k] πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Ἀχάζῃ. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν Δαμασκὸν καθ' κράτος εἷλε, καὶ τ βασιλέα [l] Ῥαάσην ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς [m] τὴν ἄνω Μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν [n] Δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, [o] πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτοῦ διαπραξαμένου τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς [p] Ἀχάζης ἄφας τ χρυσὸν [q] ὅσον ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τ ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τ θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βαστάσας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τ Ἀσσυρίων βασιλεῖ καθ' ἃς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἐν δὲ ἔτει ἀνόητον καὶ συμφέροντι ἀσυλλόγιστον ἦν ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἐδόκει πολεμούμενος ὑπὸ τ Σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς· καὶ πάντας ἑαυτοῦ μᾶλλον τιμῶσιν, ἢ τ πατρῷον καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τ ἥττης ὀργιζόμενος ἐν αἴτιος. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τ ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀπιφέρειν, καὶ προεῖσθαι τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. τοιοῦτος γενόμενος τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώ-

id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat concitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ & Benjamitica consanguineos suos captivos abducere. illisque suadebat ut *istos illæsos domum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in concionem convenissent, de his consultabant. At cum surrexisset quidam, magnæ in republica auctoritatis, nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum "est non permittere civibus ut captivos in urbem "introducant, ne omnes à Deo pereamus. noſtra "enim in ipsum peccata per se satis magna, uti "dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nos- "met sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. nihilominus & quatuor isti eos convenerunt, & cum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis *dissitam*, Samariam redierunt.

XIII. *Achazes contra Israëlitas actatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, cepit Theglaphalassarem.*

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens. ac præterea ipsi *in anteccssum* misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, & regionem eorum depopulatus est, & Damascum vi cepit, & Arasem regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; & ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra *direpta* & vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, &, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, & quid è re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis à Syris debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non desiterit; sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cœpit venerari; magisque *cæteros* omnes *deos* cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis *acceptæ* auctor exstiterat. Eo autem contemptionis *Dei* & despicientiæ processit, ut templum denique clausum tenuerit, & solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam

Achazes non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens.

Achazes vi- *moritur.* 4 *Regum*, c. 16.

4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28.

Ὠδίας Flen. Busb. & *Epiphan.* Ὠζηδὰς *Big. Samb.* & *Gall.* 2. pro quo Ὠβόλας in *Editis.*

x Ἰσχυὸς ἐδήλου γενέσθαι,] Αὐτῶν ἰσχυὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ἀχάζην τ βασιλέα.] Hic loci in *libris* Ἀχαζον.

* *Istos illæsos domum dimitterent:*] Nam τούτους malui cum *MSS.* quam τοιούτους cum *Editis.*

z Ὁ δὴ τ Ἰσραηλιτῶν λαὸς] Ita cum *Epiphanio.* ὁ in *reliquis.*

a Τρεῖς,] Sc. *Azarias*, *Hezekias* & *Amasa*, ut constat ex 2 *Paralip.* c. 28. v. 14.

b Ἀπολώμεθα ὑπὸ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἁμαρτάνωμεν ἀπὸ τ Θεοῦ in *Editis.*

c Ταῦτα] In *nonnullis* ταῦτ' ἀκούσαντες.

d Ἐλυσάν τε] Ἐλυσάν τε *Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Οὐδὲν ἦλθον] Οὐδὲν δ' ἦλθον *Big.* & *Samb.*

f Προπέμψαντες,] Ita cum *MSS.* πέμψαντες in *Editis.*

g Εἰς Σαμάρειαν.] Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν Σαμάρειαν χώραν, vel εἰς τὴν Σαμαρείτιν χώραν in *MSS.*

h Παθὼν ὑπὸ τ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* παθὼν in *reliquis.*

i Θεγλαφαλασσάρην,] Sic fere in *libris omnibus* hîc loci, aut Ταγλαφαλασσάρην. Vide p. 501. §. 1.

k Πρὸς αὐτὸν,] Ὡς αὐτὸν *Samb.* & *Vat.*

l Ῥαάσην] Ῥασσὼν *Samb.* & *Big.* Ῥασσὼν *Vat.* & *Gall*, 1. 2. Vide p. 502. §. 1. HUDS. Conf. sup. §. 1. SPANH.

m Τὴν ἄνω Μηδίαν.] In qua *Cyrrhus* fluvius *Plinio* & *Ptolemæo*, huic etiam oppidum *Cyrrha*. Confer 4 *Regum*, c. 16. v. 9. & vide *Simpsonum* ad A. M. 3265. & *Bochartum* in *Phaleg.* l. 4. c. 32.

n Δαμασκὸν] Δαμασκηνῶν *Vat.*

o Πολλοὺς] Πολλοὺς ἐξ αὐτῆς *Vat.*

p Ἀχάζης] Ἀχαζης deest plerisque *MSS.* ὁ βασιλεὺς Ἰερουσολύμων legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Ὅσον ἦν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὅσ' ἦν in *Editis.*

r Τὸν

vita defunctus est, cum quidem vixisset annos sex & triginta, & ex his sexdecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei successit.

σας ἐξ καὶ τεσσάρων, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα, [r] τὸν ὃ υἱὸν Ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas sublatus est Ozeæ insidiis, quem non multo post edomuit Salmanasares: utque loco Achazæ regnavit Ezecias, quæque ab eo utpote pio justoque facta erant.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ωσέου, ὃν μετ' ὀλίγον ἐκράτησε Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Ἐζεκίας ἀντ' Αχάζου ἐβασίλευσεν, οἷά τε εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἐπίησεν.

Phaceam interficit Osea & regnum Israëlitarum occupat. 4 Regum, c. 17.

SUB idem vero tempus Israëlitarum etiam rex Phaceas fatis concessit, ab amico quodam circumventus, Osea nomine: qui, cum regnum per annos novem teneret, sceleribus se obstrinxit & res divinas contemptui habuit. In eum autem Assyriorum rex Salmanasares expeditionem suscipit: prælioque victum (nam Dei forsan favore & auxilio erat destitutus) in potestatem suam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno regni Oseæ Hierosolymis regnare cœpit Ezecias, Achazæ filius & Abiæ genere cive *Hierosolymitana*. Is autem natura erat bonus & justus & religiosus. nam statim à regno inito nihil prius habuit aut magis necessarium, utiliusve tam sibi quam subditis existimavit, quam ut Deum *sancte* coleret. Quamobrem populo & sacerdotibus & Levitis in concionem advocatis, ad eos in hæc verba loquutus est: "Ne ipsi quidem ignoratis, quod propter pec-"cata patris mei, qui contra ea fecerat quæ facer "Dei honos postulabat, in multas magnasque ca-"lamitates incidistis, ab eo mente corrupti, eóque "adducti ut quos ille deos putabat eos coleretis. "Vos autem, qui experientia didicistis quanti con-"stat peccare, hortor ut id facere jam dediscatis, "& à prioribus fœditatibus vosmet purgetis: at-"que adeo sacerdotes & Levitæ, ad templum con-"venientes, illud aperiatis, & lustratum prius ex-"piatumque solennibus sacrificiis in antiquum pa-"triumque honorem restituatis. ita enim Deum, "ira deposita, propitium habebimus.

Ezecias Judææ rex. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 29.

Ejus ad sacerdotes populumque oratio. 2 Paral. c. 29.

2. Cum hæc rex dixisset, sacerdotes templum aperiunt, atque vasis Dei adornatis & ejectis inquinamentis, victimas solennes altari imponebant. Rex vero, dimissis per totam ditionem suam nunciis, populum Hierosolyma convocat, ut Azymorum festum celebrarent. longo enim tempore ob regum prædictorum iniquitatem fuerat intermissum. Quin & Israëlitas per nuncios hortatus est, ut, relicto præsentis vitæ instituto, ad veterem consuetudinem Deique cultum redirent. se enim illis permittere Hierosolyma venientibus, ut Azymorum agerent festivitatem, unaque cum ipsis solennibus interessent comitiis. Hæc autem dicebat, non *eos* commonefaciens ut ipsi morem gererent nisi voluntate sua, sed ipsorum utilitatis gratia; ut qui ita futuri essent beati. Israëlitæ vero, cum adessent legati, regisque sui mandata illis exposuissent, non modo non eis obsequuti sunt, sed etiam cum irrisione eos ut insipientes exceperunt; & vates quoque eodem cohortantes, eisque prædicentes quantæ calamitates instarent, ni *mature* ad pietatem erga Deum redirent, aspernabantur & respuebant; tandemque comprehensos morte multarunt. ac peccando eo usque procedere non con-

Templum lustrat: pascha agendum curat; & per omnes Israëlitarum fines edicit, ut Hierosolyma conveniretur. 2 Paral. c. 29. & c. 30.

Magna Israëlitarum pars legatos ludibrio habuerunt: nonnulli tamen Hierosolyma venerunt. 2 Paral. c. 30.

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλευσαμένου αὐτῷ Φίλης τινὸς Ωσέου τὄνομα· [s] ὃς κατασχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν & τοὺς [t] τὸν Θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν Θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως ὑμενῆ & σύμμαχον· ὑποχείριον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ [v] τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ωσέου ἐβασίλευσεν [x] Ἐζεκίας ἐν Ιεροσολύμοις Αχάζου υἱὸς, & Αβίας [y] ἀρχῆς τὸ γένος. Φύσις δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ & δικαία & θεοσεβής· ὧδέ γε ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἀναγκαιότερον, ὠδέ συμφορώτερον αὐτῷ τι & τοῖς ἀρχομένοις ὑπελάβε τοῦ θρησκεύειν τὸν Θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν & τοὺς ἱερεῖς & τοὺς Λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς "τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας καὶ μᾶς, ἀσεβοῦντι τὴν πρὸς τὸ "Θεὸν [z] ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπεφήπτο & μεγάλων κα-"κῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀνα-"πεθέντες ἐς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τύπτειν πρὸς-"κωλεῖν. ἐγὼ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δει-"νὸν τὸ ἀσεβεῖν, τάττω μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθά-"ρας δ' αὐτὰς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων· τούς τε ἱερεῖς "καὶ Λευίτας [a] συναλθόντας ἅπας [b] ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ "καθάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίας, εἰς τὴν ἀρχαίαν "καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἅπας γὰρ τὸν Θεὸν ἵ-"λεων ποιήσομεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν.

β'. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν· [c] καὶ διαπετάσαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. ἀφιέμενος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, [d] σκάλαι τὸν λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα· πολλὴ γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀθεμιτομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ισραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄρτι βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωτηρίαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν Θεόν. καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἀθροιζομένοις εἰς Ιεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, [e] θέλων οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ [f] θέλοιεν. τοῦ δὲ ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα· μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ισραηλίται, ἀθροιζομένων τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ἀθροῦ & ἰδίᾳ βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ & τοὺς πρέσβεις ὡς ἀνοήτως διεχλεύασαν, καὶ τοὺς [g] προφήτας ὁμοίως ταῦτα ἀθροίζοντας, καὶ προλέγοντας ἃ πείσαν[ες] μὴ [h] μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ Θεοῦ, διέτριβον· καὶ τελευτῶν συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι [i] τού-

r Τὸν ὃ υἱὸν] Ita cum *Editis Aliisque.* τὸν υἱὸν Ἐζεκίαν *Big.* & *Samb.*

s Ὃς καταςχὼν] Ita cum *MSS.* prout supra p. 500. §. 1. ὃς χὼν in *Editis.*

t Τὸν Θεὸν ὀλίγωρος.] Illud τὸν accepimus ex *MSS.*

v Τετάρτου τῆς βασιλείας] Annum *quartum* inchoatum pro *tertio* desinente substituit, ut notavit *Usserius* in *Chr. S.* p. 13.

x Ἐζεκίας ὁ] 2 Reg. XVIII. &c. SPANH.

y Ἀρχῆς τὸ γένος.] Conf. sup. c. 10. §. 3. SPANH.

z Ὁσίαν τιμὴν,] Ὁσίαν καὶ τιμὴν *Vat.*

a Συναλθόντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ συναλθόντας in *Editis.*

b Ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν,] Ἀνοίξαι τε τὸ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

c Καὶ διπετάσαντες] Καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ διεπέτασαν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Gall.* 2. *Aperuerunt templum & vasa Dei & pollutiones ejicientes*, in quodam *Epiphanii* exemplari.

d Σκάλαι τὸν λαὸν] Ἀνεκάλει *Vat.*

e Θέλων] Θέλειν *Vat.* & *Gall.* 2.

f Θέλοιεν,] Ita in *MSS.* Θέλωσι in *Editis.*

g Προφήτας] Προφήτας τοῦ ὁμοίως *Big. Samb.* & *Vat.*

h Μεταθέμενοι] Μεταθέμενοι *Vat.*

i τού-

[i] τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε θεραπομοῦζιν· ἀλλὰ καὶ χείρω τὰ πεφεφημένων [k] ἀπενοῦντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις, αὐτοὺς ἀμυνόμενος τὰς ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐπέπεμψεν ἐπιχειρήσας. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς [l] Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ [m] Ζαβυλῶνος καὶ [n] Ισαχάρις, πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρήνεσαν, εἰς εὐσέβειαν [o] μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς Εζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Ἀφικνουμένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας, ἀναβὰς εἰς [p] τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ παντὸς λαοῦ, ἔθυσεν [q] ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτά, καὶ κριοὺς τοσούτους [r] καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἁπτόντες δὲ τὰς χεῖρας τῶν κεφαλαίων τῶν ἱερείων αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν [s] ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε καὶ ὡλοκαύτων, οἱ δὲ Λεβίται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν [t] ὑπὸ τοῦ Δαυίδου· οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς [v] βυκάνας ἔχοντες ἐπεσαλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γινομένων, ἅπαν πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν [x] τὸν Θεόν. ἔπειτα δὴ μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους· τῷ πλήθει δὲ πρὸς δαῖτα ἐκάλεσε βοῦς μὲν [y] ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκηλούθως ἐπήνεσαν τῷ νόμῳ. τούτοις δὴ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος δαῖτα μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν [z] ἔχειν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τῷ λεγομένῳ [a] πάσχα, καὶ ἄλλας τὰ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει, παρὲξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν [b] διχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν· χιλίους μὲν γὰρ [c] ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ πεντακοσίους. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀγθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἡγνισαν αὐτήν. καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος [d] ἐκάθηραν μιάσματος καὶ εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιτελεῖσθαι [e] προσέταξε καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λεβίταις [f] τὰς δεκάτας ὥρισε δοθῆναι ἀπὸ τοῦ πλήθους [g] δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσεχόμενοι, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ [h] τοῖς Λεβίταις· ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν, καὶ [i] παισὶν αὐτῶν καὶ γυναιξί. καὶ ἕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. τοῦτο δὲ τὸ πεφημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς καταστησάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Παλαιστίνους, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης [k] πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὸ καταστρέψασθαι τῷ δορὶ, εἰ μὴ τοὺς φόρους,

tenti erant, ſed etiam ex amentia in pejora iis quæ ſupra retulimus prolapſi ſunt flagitia: & non prius iſta facere deſtiterunt, quam Deus eos pro ſceleribus ulciſcens in hoſtium poteſtatem tradidit. Et de his quidem poſthæc nobis plura dicenda ſunt. Multi tamen è tribu Manaſſitide & Zabulonis atque Iſacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem ſe converterunt. Atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent.

3. Poſtquam autem ea multitudo convenerat, rex templum aſcendit una cum principibus & populo univerſo, & immolavit pro ſe tauros ſeptem & totidem arietes, & agnas ſeptem & totidem hircos. Cumque manus in capita victimarum impoſuiſſent & rex ipſe & principes, ſacerdotibus ut ſacra facerent permiſerunt. Et illi quidem hoſtias mactabant & ſolida cremabant ſacrificia; Levitæ vero in orbem circumfuſi cum inſtrumentis muſicis hymnos Deo canebant, & pſallebant ſicuti edocti fuerant à Davide: & reliqui ſacerdotes cum buccinis cantoribus iſtis accinebant. Cum autem hæc facta eſſent, rex populuſque humi in faciem proſtrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat *rex* boves ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo vero ad epulum largitus eſt boves ſexcentos, & reliqui pecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis præſcripto exſequuti ſunt ſacerdotes. His vero rex lætatus cum populo accumbebat, Deo gratias agens. Inſtante vero Azymorum feſto, cum ſacra Paſchalia dicta feciſſent, reliquam deinceps rem divinam diebus ſeptem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipſi mactaverunt, donavit rex taurorum quidem duo millia, pecorum vero ſeptem millia. itidemque fecerunt & principes: mille namque tauros dederunt eis & pecora mille & quadraginta. Et cum à tempore Solomonis regis non ita actum fuerit feſtum, tunc primum ſplendide & magnifice celebratum eſt. Peractis autem omnibus quæ ad feſtum ſpectant, in regionem *circumcirca* egreſſi eam luſtraverunt: ac præterea urbem omni deaſtrorum fœditate purgaverunt, quotidiana deinde ſacra juxta legem rex de ſuo fieri mandavit; atque ſacerdotibus & Levitis à populo decumas dari fructuumque primitias conſtituit, ut in religione curanda permaneant, Deique miniſterio unice & aſſidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret ſacerdotibus & Levitis: rex vero, cum cellas & horrea iis *recipiendis* conſtruxiſſet, inde ſingulis ſacerdotibus diſtribueret & Levitis, liberiſque eorum & uxoribus. atque ita denuo ad priſtinum *numinis* cultum reverterunt. Hiſce eo quem diximus modo conſtitutis, rex bellum intulit Palæſtinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hoſtium erant, occupabat, à Gaza ad Gittam uſque. Aſſyriorum autem rex miſſis nunciis imperii everſionem ei minatus eſt, niſi vectigalia,

Magnifice ſplendideque celebratur paſcha. 2 *Paral.* c. 30.

Tolluntur alieni dii, quotidiana ſacrificia reſtituuntur, populoque imperatur ut decimas ſolvant. 2 *Paral.* c. 30.

Paleſtinis bellum infert Ezecias. 4 *Regum*, c. 17.

---

[i] Τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτῳ in *Editis.*

[k] Απενοῦντο.] Επενοῦντο *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Μανασσίτιδος Φυλῆς] Μανασσήτιδος *Samb.* ut ſupra alicubi.

[m] Ζαβυλῶνος] Ita cum *Cod. Vat.* Ζαβύλω in *ceteris.*

[n] Ισαχάρις,] Alibi Ισαχάρεω.

[o] Μετεβάλοντο.] Sic *MSS.* μεταβάλλοντο in *Editis.*

[p] Τὸ ἱερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[q] Ὑπὲρ αὐτοῦ] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὑπὲρ.

[r] Καὶ ἄρνας ἑπτὰ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἄρνας ἑπτὰ deerant in *Editis.*

[s] Ἐφῆκαν.] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἀφῆκαν in *reliquis.*

[t] Ὑπὸ Δαυίδου·] Ὑπὸ Δαυίδ *Vat.*

[v] Βυκάνας ἔχοντες ἐπεσαλπιζον] Hinc βυκανισταὶ Athen. lib. XIV. p. 615. E. ἀνέβησαν ἐπὶ σκηνὴν μετὰ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανιστῶν. SPANH.

[x] Τὸν Θεόν.] Τῷ Θεῷ *Vat.*

[y] Εξακοσίους,] Εξακοσίας *Samb.*

[z] Εχειν ὁμολογῶν.] Illud ἔχειν ex *MSS.*

[a] Πάσχα,] *Al.* Φάσκα.

[b] Διχιλίους,] Χιλίας LXXII. & *Verit. Hebr.*

[c] Γὰρ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* γὰρ deeſt *Editis Aliiſque.*

[d] Ἐκάθαραν] Ἐκάθηραν *Vat.*

[e] Προστέταξε] Διέταξε *Vat.*

[f] Τὰς δεκάτας ὥρισε δοθῆναι τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Supr. Lib. 4. c. 4. §. 3. καὶ τὴν δεκάτην εἰς δοθῆναι τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικαίως αὐτοῖς ἀπονεμίζειν· ἔτι δὲ ἀπαρχὰς &c. & lib. IV. c. 8. §. 22. Εστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἐμοὶ. &c. SPANH.

[g] Δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Ita cum *MSS.* δοθῆναι in *Editis.*

[h] Τοῖς Λεβίταις·] Τοῖς abeſt *Big.* & *Samb.*

[i] Παισὶν αὐτῶν] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* καὶ πᾶσιν αὐτοῖς in *Editis.*

[k] Πόλεις τῶν πολεμίων.] Τὰς πόλεις *Big.* & *Samb.* pro vulgata lectione facit *Epiphanius.* αὐτῶν πόλεις πολλὰς *Hen.* & *Busb.*

galia, quæ pater ejus ante pendebat, solvenda curaret. Ezecias vero de minis istis haud magnopere solicitus erat: sed suæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Esaiæ, cujus beneficio futura omnia certò rescivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præsentia dixisse sufficiat.

ὃς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπόρων οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαρρεῖ δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστάτης. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπῃ ἔχ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου βασιλέως.

CAP. XIV.

ΚΕΦ. ιδ'.

Quomodo Salmanasares vi capit Samariam: utque, decem tribus in Mediam translatis, Chuthæorum coloniam in eorum regionem deduxit.

Ως Σαλμανασάρης κρατῶν αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῴκισας, τὸ Κυθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

XIV.

Salmanasares, Samaria expugnata & Osea capto, Israëlitas in Mediam & Persidem transfert, & Persarum quosdam à Chutho Samariam migrare jubet. 4 Regum, c. 17.

SAlmanasares autem Assyriorum rex, cum ei nunciatum esset quod Israëlitarum rex clam legationem ad Ægyptiorum regem miserat, invitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, ira incensus expeditionem facit contra Samariam, anno regni Oseæ septimo. A rege vero non admissus *in urbem*, post triennalem obsidionem Samariam expugnat, anno quidem Oseæ regis nono, septimo vero Ezeciæ Hierosolymorum regis. atque *ita* Israëlitarum imperium exstinxit & funditus delevit, populumque omnem in Mediam & Persidem traduxit: in quibus Oseam regem vivum cepit. Cumque inde alias gentes transtulisset ex Chutho loco quodam (nam in Persida ejusdem nomenclaturæ est fluvius) eas Samariam Israëlitarumque regionem habitatum misit. Itaque ex Judæa *migraverunt decem tribus post annos numero nongentos quadraginta & septem, ex quo tempore majores eorum Ægyptum egressi hanc terram occupavêre: à principatu vero Jesu post annos octingentos. Ex quo autem, defectione facta à Roboamo Davidis nepote, regnum Hieroboamo (sicuti à me ante dictum est) tradiderunt, anni sunt ducenti & quadraginta, ac *præterea* menses septem & septem dies. Et hunc quidem Israëlitæ exitum habuere, cum contra leges fecissent, & vatibus non obtemperassent, qui hanc illis calamitatem *eventuram* prædixerunt, nisi inique agere desisterent. Malorum autem illis initium fuit seditio, qua à Roboamo desciverunt Davidis nepote, cum servum ipsius Hieroboamum regem constituebant: qui in Deum *graviter* delinquendo fecit ut illis infestus esset & inimicus, suo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem pœnam, quam commeruit, pertulit.

[1] Αλμανασάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ [m] ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς [n] Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν [o] κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τοῦ Ωσήε βασιλείας. ὁ δεξαμένης δ' αὐτὸν οὐ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἔννατον μὲν ἔτει Ωσήε βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' Εζεκίου τοῦ Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [p] ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν [ς] Περσίδα· ἐν οἷς [ς] τὸν βασιλέα Ωσήην ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ [q] Χούθ [qq] τόπων τινός, ἔστι δὲ [r] ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τοὔνομα. κατῴκισεν εἰς τήν Σαμάρειαν καὶ τὴν [τ] Ισραηλιτῶν χώραν. μετῳκίσθησαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ [τ] Ισραηλιτῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας μῆ [s] ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων πεντεκαίδεκα ἐπὶ, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν Αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώραν· [t] ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος Ιησοῦ [v] ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δ' ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου [x] τοῦ Δαυΐδου ἐγγονοῦ τὴν βασιλείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι [ς] πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ [y] διακόσια πεντεκαίδεκα, μείους ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ πόλεμον μὲν τοῖς Ισραηλίταις [z] τοιοῦτος κατέλαβε, παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας [τ] προφητῶν, οἳ προύλεγον ταῦτα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐπεσήσαντο πρὸς Ροβόαμον [a] τὸν Δαυΐδου ἔγγονον, Ιεροβόαμον [τ] τοῦτον δοῦλον [b] ἀποδείξαντες βασιλέα. ὃς, εἰς τὸ θεῖον [c] ἐξαμαρτὼν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἑκὼν μὲν ἧς ἣν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν.

Syriam & Phœnicen invadit Salmanasares.

2. Assyriorum autem rex armis invasit in Syriam omnem & Phœnicen. atque regis hujus nomen in Tyriorum archivis scriptum reperitur. nam in Tyrum expeditionem fecit, cum in Tyrios regnaret Elulæus. Hisce vero testimonium perhibet etiam Menander, qui, cum annales confecerit &

β'. Ο δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τὴν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ Τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς Ελουλαίου. μαρτυρεῖ δὲ [d] τούτοις καὶ [e] Μένανδρος, [f] ὃς τῶν χρονικῶν πεπο-

l Σαλμανασάρης] *Al.* Σελμανάσαρ & Σαλμαναασάρης.

m Ηγγέλη αὐτῷ] Ηγγέλθη *Big. Samb. & Vat.* forsan pro ἠγγέλθη.

n Σώαν] Ωὰν aut Ωαν in plerisque *MSS.* Hunc *Herodotus* (l. 2. c. 141. & 142.) Sethon appellat, uti observavit Cl. *Perizonius* in *Originibus Ægyptiacis*, c. 8. p. 109. HUDS. Σώας Rex Ægyptiorum, Susas *Rufinus. Hebr.* ומ LXX. Σηγὼς. Sed *MS. Alex.* Σωὰ. SPANH.

o Κατ' αὐτοῦ,] Καὶ τοῦτο *Vat.*

p Ἄρδην ἠφάνισε,] *Gen.* ἄρδων, vel ἄρδην. male etiam ἄρδων in Ed. *Basil.* SPANH.

q Χούθ] Vide 4 *Regum*, c. 17. v. 24. *Is. Vossii* Epist. ad *Colvium*, p. 362. *Cellarium* in *Collect. Hist. Samar.* c. 1. § 19. & in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 19. atque *Hydeum* de *Relig. Vett. Pers.* c. 2. HUDS. Χεθ fl. Persidis. Authi *Rufin. è MS. Cuthi.* SPANH.

qq Χούθ τόπων τινὸς] Videsis pag. 185. §. 4. ut & *Chronicon Alexandrinum*, p. 108. *Edit. Paris.*

r Εν τῇ Περσίδι] Ita cum *Big. Samb. Vat. & Chron. Alex.* ὁ Περσὶς in *Editis Aliisque.*

† *Migraverunt decem tribus post annos numero nongentos quadraginta & septem,*] 10 tribus migraverunt anno post egressum ex Æg. & introitum in terram Sanctam

947.
800. a Josua.
240. a Jeroboami initio. REL.

s Ετῶν ἀριθμὸν] Ετῶν ϡλζ'. in *Chron. Alex.*

t Απὸ δὲ στρατηγοῦντος] Illa ἀπὸ δὲ non agnoscunt *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1. 2. uti nec *Epiphanius*, qui vertit, *migraverunt ergo decem tribus Israëlitarum de Judæa post annos numero* DCCCCXLVII. *à quo tempore egredientes ex Ægypto majores eorum hanc tenuere provinciam, sub principe Jesu. Ex quo autem recedentes à Roboam &c.*

v Ετῶν ὀκτακοσίων.] Ετι χείρων ἐτῶν *Vat.* ἔτεσιν ἐτῶν *Gall.* 1. 2. οἱονεὶ ἔτη ωλβ'. in *Chron. Alex.*

x Τοῦ Δαυΐδου ἐγγονοῦ] Τοῦ δὲ Δαυΐδου *Bas. & Samb.*

y Διακόσια τεσσαράκοντα,] Juxta *Chron. Alex.* ἔτη σξϛ'. καὶ μείους ζ'. præcise. CXXL. numerat *Is. Vossius* in *Chr. S.* c. 8.

z Τοιοῦτο κατέλαβε,] Τοιοῦτον *Vat.*

a Τὸν Δαυΐδου ἐγγονὸν,] Illa τὸν Δαυΐδου ἐγγονὸν, Ιεροβόαμον ex *MSS. & Vet. Interpr.*

b Αποδείξαντες βασιλέα.] Εαυτῶν ἀποδείξαντες in *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. Verum non ita *Epiphanius* cum *ceteris.*

c Εξαμαρτὼν,] *Al.* ἐξαμαρτών.

d Τούτοις καὶ Μένανδρος] Ita *Big. Samb. & Vat.* τοῦτο in *Editis Aliisque.*

e Μένανδρος,] Conf. sup. lib. VIII. c. 5. §. 3. SPANH.

f Ος τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τοῦ Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν,] Ο τῶν χρ. & dein ὃς ὅτως *Big. Samb. & Vat.*

§ Καὶ

ποιησάμενος τῷ ἀναγραφῷ, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτως ἐδήλωσε. [g] καὶ Ελυλαῖος ὄνομα ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. ἔτος, ἀποστάντων [h] Κιτταίων, ἀναπολεύσας, ἐποιήσατο αὐτὸς πάλιν. [i] ἐπὶ τούτους [k] πέμψας ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκῃ πολεμῶν ἅπασαν. ὃς πᾶσι συσσάμενος εἰρήνην μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδὼν καὶ [l] Ακη καὶ [m] ἡ παλαιὰ Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ [n] Τυρίων ἀχθομένων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐστράτευσε, Φοινίκων [o] συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς [p] ἑξήκοντα, καὶ ἐπικώπους [q] ὀκτακοσίους. [r] αἷς ἐπιπλεύσαντες [s] οἱ Τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἀφαιρεῖσθαι, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. [t] ἐπεπόθη δὴ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ ἀφ' ταύτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ [u] τοῦ ποταμοῦ [x] τῶν ὑδραγωγιῶν, οἳ [y] ἀφεκωλύσουσι Τυρίους [z] ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ [a] κατὰ [b] Σαλμανασάρην τὸν Ασσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν.

γ'. Οἱ δὴ [e] μετοικισθέντες εἰς [d] τὴν Σαμάρειαν Χουθαῖοι· [e] ταύτην γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφ' τὸ ἐκ τῆς [f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τὸν ἔχων ὄνομα· ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τοῦτο, καθὼς ἦν πάτριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸν μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. [g] λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον [h] αὐτοῖς ὄν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ασσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὧν ἔλαβεν [i] αἰχμαλώτων τοὺς Ισραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πεμφθεὶς δὴ, τά τε νόμιμα καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ τοῦτον ὁσίαν [k] διδαχθέντες θρησκεύσειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ ἀπαλλαχθῆναι ἐπαύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [l] ἔθεσι ἀφιερώσειν, [m] οἱ καὶ μὲν τὴν Εβραίων γλῶτταν Χουθαῖοι, καὶ δὴ τὴν Ελλήνων Σα-

Tyriorum archiva in linguam Græcam tranſtulerit, iſta memoriæ prodidit. "Elulæus etiam no- *Menandri Hiſtorici ea de re teſtimonium.*
"mine *apud Tyrios* regnavit annos triginta ſex. "Hic Cittæos, qui ab imperio ſuo defecerant, "claſſe eò vectus ad obſequium reduxit. Contra "hos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen "omnem bello incurſavit. qui *tamen* pace cum o- "mnibus facta rediit retro. Deſcivere etiam à Ty- "riorum imperio Sidon & Ace & antiqua Tyrus, "multæque urbes aliæ, quæ ſe Aſſyriorum regi "dediderunt. Cum tamen non ob id ſe ſubjice- "rent Tyrii, rex eis rurſus bellum intulit, poſt- "quam à Phœnicibus acceperat naves ſexaginta "& remiges octingentos. In quas invecti Tyrii "navibus duodecim, disjectis hoſtium navibus ho- "mines *numero* ad quingentos fecere captivos. *ita- "que ob hæc Tyrii omnes magno in honore eſſe "cœperunt. Cum autem reverteretur Aſſyriorum "rex, conſtituit cuſtodes ad flumina & aquæ-du- "ctus, qui Tyrios ab aquæ hauſtu arcerent. To- "leratumque id Tyriis per annos quinque, biben- "tibus interim ex puteis quos foderant." Et quidem hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus † contra Salmanaſarem Aſſyriorum regem ſcripta inveniuntur.

3. Cæterum cum Samariam deducti fuiſſent Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocabantur, quod ex Chutha regione ſic nuncupata fuerint tranſlati; eſt autem illa in Perſide, & fluvius *illic* ita nominatus) & ſinguli pro gente quiſque ſua Deum ſuum Samariam *ſecum* attuliſſent (nam quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, fecerunt ut Deus maximus illis iraſceretur & ſuccenſeret. nam peſtis ipſos invaſit, à qua cum neci darentur, & nullum malorum levamen excogitando eſſent, ex oraculo didicerunt ut Deum maximum colerent, id quod illis ſalutare eſſet. Miſſis igitur ad Aſſyriorum regem legatis, petierunt ut ſacerdotes *aliquot*, ex iis quos captivos fecerat cum bello adortus eſſet Iſraëlitas, ad eos remitteret. Quo facto, cum & ceremoniis & religione in hunc Deum inſtituti eſſent, eum certatim colere cœperunt; & mox ſedata eſt peſtilentia. atque iiſdem etiamnum ritibus uti conſueſcunt, vernaculo Hebræorum idiomate Chuthæi vocati, Græcorum lingua Samaritæ. qui mutationis gratia & cogna- *In Chuthæos deos patrios Samaria colentes, graſſatur peſtilentia: & quo modo ſedata eſt. 4 Regum, c. 17.*

[g] Καὶ Ελυλαῖος ὄνομα] Καὶ Ελυλαῖος [Ελιλαῖος *Gall.* 2.] Ἐμβάλων αὐτῷ πύλας ὄνομα ἐβασίλευσε *Big.* & *Samb.* itidemque *Vat.* & *Gall.* 1. 2. niſi quod ille habet πίσσον ὄνομα, ἰταλίαν, illi vero πύας ὄνομα ἐβασιλεύσε. Cum apud *Epiphanium* ſit *Heliſæus* aut *Helyſæus*, ut dicit *Scaliger*, ſuſpecta merito videatur vox Ελυλαῖος. Sed quomodo (ut inquit ille) Phœnicice ſcriberetur, non licet divinare. videtur tamen eſſe *Elyſæus*. Vide *notas* ad *Fragm. Vett. Græcorum*, p 42.

[h] Κιτταίων,] *Cyprios* eſſe placet *Scaligero* de quibus vide *Meurſii* Cyprum. Γιτταίων malit *Uſſerius* ad A. M. 3287. eorumque nomine Gittæos intelligendos eſſe. HUDS. In Cypro. Epiphanius lib. 1. adv. hæreſes Κίτιον eſſe nomen inſulæ Cypri ſcribit. REL.

[i] Επὶ τούτους] Επὶ τοῦτον malit *Schotanus.*

[k] Πέμψας ὁ] Σαλμανασὰρ aut Σαλμανασάρης ex *Vet. Interpr.* poſt πέμψας reponendum eſſe cenſet *Salig.*

[l] Ακη] Ita cum *Cod. Vat. Scaligero* & *Uſſerio.* in *cæteris* Αρκη.

[m] Η παλαιὰ Τύρος,] *Al.* Παλαίτυρος. Verum pro ἡ Παλαίτυρος ſubſtituerem (inquit Cl. *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 82.) libenter ἡ Βηρυτὸς, ſi mei res foret arbitrii.

[n] Τυρίων] Αὐτῷ poſt Τυρίων inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Συμπληρωσάντων] Aliter legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *Phœnicibus exhibentibus.*

[p] Εξήκοντα,] Εβδομήκοντα juxta aliquot *Epiphanii* libros, teſte *Scaligero.* in noſtris omnibus *ſexaginta.*

[q] Οκτακοσίους.] Οκτακοσίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[r] Αἷς ἐπιπλεύσαντες] Οἷς *Vat.* & *Epiphanii* libri.

[s] Οἱ Τύριοι] Illud οἱ ex *MSS.*

* *Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in honore eſſe cœperunt.*] *Aucta hinc apud Tyrios rerum omnium pretia* vertit *Grotius.*

[t] Επιτέθη] Επιτίθη *Big. Samb.* & *Vat.* minus recte.

[u] Ποταμοῦ] Fluvium hunc neque *Menander*, neque *Strabo* nominat, cum tamen ejus libro XVI. εἶτα πρὸς Τύρῳ ποταμὸς ἐξίησι.

[x] Τῶν ὑδραγωγιῶν,] Nonnullis deeſt τῶν.

[y] Διακωλύσουσι] Διακωλύσει *Gall.* 2.

[z] Ἀρύσασθαι.] Ἀρδιαζ *Vat.* ἀρύεαζ *Gall.* 2.

[a] Κατὰ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis Aliiſque.*

† *Contra Salmanaſarem Aſſyriorum regem ſcripta inveniuntur.*] Alii reddunt *de Salmanaſare.*

[b] Σαλμανασάρην] *Al.* Σαλμανασάρεω.

[c] Μετοικισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χουθαῖοι·] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[d] Τὴν Σαμάρειαν Χουθαίοις] Illud τὴν ex *MSS.* mox in *Chron. Alex.* Χουθαῖοι.

[e] Ταύτην γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφ' τὸ ἐκ τῆς Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι,] Conf. infr. lib. 10. c. 8. §. 7. & mox infr. SPANH.

[f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι] Χούθας *Samb. Hen.* & *Busb.* Χουθᾶς *Chron. Alex.*

[g] Λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν,] Λοιμὸν *Vat.* & *Gall.* 2. Quid Ἰοσεφθum moverit (ut inquit *Bochartus* in *Hieroz.* l. 3. c. 3. p. 745.) ut pro *leonibus* ſcriberet *peſtem*, plane neſcio. niſi forſan id ſumpſerit ex aliquo Judæorum Hiſtorico, qui *leonum* in Samaritanos incurſum *peſtem* vocaverit per metaphoram. HUDS. Leones immiſſos in Chuthæorum ſeu Samaritanorum gentem dicit Scriptura 2 Reg. XVII. 25. conf. inf. lib. XI. c. 1. §. 3. SPANH.

[h] Αὐτοῖς ὄν] Αὐτοῖς αἰτίμαθον *Vat.*

[i] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτους ἐκ τῆς Ισραηλιτῶν *Hen.* & *Busb.*

[k] Διδαχθέντες θρησκεύσειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ ἀπαλλαχθῆναι ἐπαύσαντο.] Ταχθέντες in omnibus *MSS.* HUDS. Aliter de religione Chuthæorum 2 Reg. XVII. 34. in *Hebr.* ac *Vulg.* vid. modo ſupr. SPANH.

[l] Ἔθεσι ἀφιερώσειν,] Ita *Samb.* ἤθεσι in *reliquis.*

[m] Οἱ καὶ μὲν] Οἱ κατὰ μὲν τὴν γλῶτταν Εβραίοι τὸ γένος ὄντες Χουθαῖοι, καὶ δὴ τὴν Ελλήνων Σαμαρεῖς), olim ſcriptum fuiſſe fatebitur, qui vetera exemplaria & *Ruffini* verſionem conſuluerit. *Iſ. Voſſ.* in *Epiſt.* ad *Colvium*, p. 394. Græca Exemplaria, quibus utimur, huic lectioni nihil favent, pro eo tamen faciunt *Ruffini* (*Epiphanii*) codices. quorum in aliquibus, *Hi ſiquidem*

cognationis, cum res Judæis prospere evenire videant, cognatos *se eorum* appellant, utpote à Josepho oriundos, & inde cum eis origine conjunctos; cum vero illos in malis versari conspiciant, *tunc* se nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris sibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex consanguinitate, sed inquilinos esse ex alia gente præ se ferunt. Cæterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

Finis Libri noni.

μαρεῖται. [n] οἱ πρὸς μεταβολὴν & συγγένειαν ὅταν μὲν εὐπραξίας βλέπωσι [o] τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ιωσήπου φυτὸν, & τῷ ἄρχοντι ἐκεῖθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος· ὅταν δὲ [p] παίσωνται ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀλλ' εἶναι δίκαιον ἄθεν αὐτοῖς σύνοικος ἢ γένος, ἀλλὰ μετοίκους [q] ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν καιρότερον εἰπεῖν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἑνάτου.

secundum eloquium Hebræorum Hebrei, secundum genus Cuthæi, Græce autem Samaritæ vocantur &c. Juxta alios (qui habent, *Hi siquidem secundum eloquium Hebræorum Cuthæi secundum genus, Græce autem Samaritæ* &c.) legendum videtur, οἱ μὲν τῷ Ἑβραίων γλώττῃ τὸ γένος Χουθαῖοι, τῇ δὲ τῶν Ελλ. &c.

n Οἱ πρὸς μεταβολὴν] Aut aliter legisse aut locum non intellexisse videtur *Epiphanius*: qui, ut in nonnullis codicibus, vertit, *Samaritæ qui pro rerum motu semper parati sunt: & quando vident Jud.* &c. ut vero in *aliis*, *Samaritæ propter rerum motum quo semper parati sunt: & quando* &c. Εὐπραγοῦντας *Vat.* Vox συγγενεῖς deest *MSS.* quod mirum, cum eam agnoscat *Epiphanius*.

o Τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν,] Samaritæ modo se Judæorum cognatos affirmantes, modo se gentes, pro ratione prosperi aut infelicis status Hebræorum. Idem infr. lib. xi. c. 8. §. 6. & lib. 12. c. 5. §. 5. SPANH.

p Παίσαντας ἴδωσιν,] Παίσοντας *Samb.* & *Gall.* 1.

q Ἀλλοεθνεῖς] Καὶ ἀλλοεθνεῖς juxta *Epiphanium*.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ

ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO

HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

1. *Expeditio à Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, & obsessio regis Ezeciæ.*
2. *Quomodo Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.*
3. *Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis intervallum in pace vixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.*
4. *Quod Chaldæorum & Babyloniorum reges Manassen bello adorti, & victoria potiti, ipsum captivum factum Babylonem duxerunt; &, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.*
5. *Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxisset & per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverso occurrit Josias, ac pugna inita post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finivit; ejusque filium Joazen regem creârunt Hierosolymitani.*
6. *Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congressus, & in Ægyptum revertens, postea Hierosolyma veniebat, atque Joazem in Ægyptum deportavit, ejusque fratrem Joacimum Hierosolymorum regem constituit.*

α'. Τὰ κατὰ τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα Σενναχηρίβην εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ [b] βασιλέως Ἐζεκίου.

β'. Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν Ἀσσυρίων στράτευμα [c] λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

γ'. Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης [d] Ἐζεκίας διαγαγὼν ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας Μανασσῆν καταλιπών.

δ'. Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς & νικήσαντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες [e] ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες [f] αὐτόθι πολὺν χρόνον [g] εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ε'. Ὡς τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα [h] Νεχαὼ, στρατευσάμενον ἐπὶ Βαβυλωνίους, καὶ [i] ποιούμενον διὰ τῆς Ιουδαίας τὴν [k] ὁδὸν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ιωσίας [l] ἀπλώτῳ μάχῃ ἡττώμενος, τραυματίας κομισθεὶς εἰς Ἱεροσόλυμα τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ιωάζην ἀπέδειξαν οἱ Ἱεροσολυμῖται βασιλέα.

ς'. Ὡς συμβαλὼν ὁ [m] Νεχαὼ τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ καὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ ὑποστρέφων εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν μὲν Ιωάζην ἤγαγεν εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [n] Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ἱεροσολύμων.

ζ. Na-

a Ἐν τῇ δικάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δεκάτῳ, vel ἐν τῷ δικάτῳ λόγῳ.

b Βασιλέως] Βασιλέως αὐτῶν Ἐζ. *Gall.* 1. 2.

c Λοιμικῶς] Στράτευμα ὅλον ἐν μ. *Vat.*

d Ἐζεκίας] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Διάγων Ἐζεκίας in *Editis*.

e Ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα,] Ἦγον *Vat.*

f Αὐτόθι] Αὐτὸν *Vat.*

g Εἰς τὴν αὐτοῦ] Εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν πάλιν ἐπανῆλθε *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Νεχαὼ,] Ita cum LXXII. *Zonara*, *Chron. Alex.* *Aliisque.* Νεχάων in *Editis*, Νεχάονα *Vat.* Νεχαῶνα *Gall.* 1. 2.

i Ποιούμενον] Ποιησάμενον *Vat.*

k Ὁδὸν,] Δίοδον *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἀπλώτῳ·] Ita *Vat.* ἐπάντα in *Editis*.

m Νεχαὼ] Prout paulo supra. Νεχάως in *Editis*, Νεχαὼς *Vat.*

n Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα] Ιωακεὶμ *Chron. Alex.* & *Zonar.* Ιωάκειμον *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Ιωακὶμ LXXII.

ζ'. Ναβυχοδονοσόρ ὁ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατία εἰς Συρίαν. καὶ ὡς πᾶσαν αὐτῷ καταστρεψάμενον ἄχρι τ ὅρων τ Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τ βασιλέα αὐτῶν Ἰωάχιμον [o] φίλον ἠνάγκασεν εἶναι καὶ σύμμαχον. [t]

7. *Expeditio in Syriam à Nabuchodonoſoro Babyloniorum rege ſuſcepta. & quomodo, cum eam omnem ſubegiſſet uſque ad fines Ægyptiorum, Hieroſolyma proficiſtus eſt, & regem Joachimum ſecum amicitiam bellique ſocietatem inire coëgit.*

η'. Ὡς μετὰ τοῦτο ἀναχώρησιν [p] τοῦ Βαβυλωνίων πάλιν [q] Ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τ Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος πολιορκήσας, τ πόλεως κρατήσας [r] αὐτῷ μετὰ χρόνον, τ μὲν Ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, [s] Ἰωάχιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τ Ἱεροσολύμων ὤφθη εἰς Συρίαν ἐπέστρεψεν.

8. *Quomodo poſt Babylonii diſceſſum, Joacimus rebus Ægyptiorum rurſus ſtudebat; & Nabuchodonoſorus ipſum bello aggreſſus & obſidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem conſtituit: utque, cum multum pecuniæ ex Hieroſolymis accepiſſet, ſtatim Syriam reverſus eſt.*

θ'. Οτι μεταγνόησας ὅτι τῷ τ Ἰωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ὅτι Ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τ Ἰωαχίμου γίνεται, κρίναντος ἑαυτὸν μετὰ τ μητρὸς καὶ τῶν φίλων.

9. *Quod, cum eum pœnituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adverſus Hieroſolyma ſuſcepta, Joachimi potitur, qui ſemet ei dedidit una cum matre & amicis.*

ι'. Οπως τ' ἔλαβε πολλὰς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναθήματα βαστάσας ἐκ τ ἱερ, ἀνέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τ [u] Ἰεχονίου θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

10. *Quomodo Babylonius multos captivos fecit, & cum donaria è templo extuliſſet Babylonem reverſus eſt, Sedecia Jechoniæ patruo Hieroſolymitanorum rege conſtituto.*

ια'. Ως καὶ τοῦτον ἀκούσας βάλεσθαι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ κρατῶν αἱρεῖ τῇ πολιορκίᾳ· καὶ τ ναὸν ἐμπρήσας, τ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

11. *Quomodo, audito quod huic ipſi in animo erat ſocietatem & amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis ſuis Hieroſolyma aggreſſus, urbem obſidione cinctam expugnat; temploque exuſto, Hieroſolymitanos & Sedecian Babylonem tranſtulit.*

ιβ'. Ως Ναβυχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους.

12. *Quomodo Nabuchodonoſorus vita defunctus eſt, relicto filio qui in regnum ſucceſſit: utque Aſſyriorum imperium everſum eſt à Cyro Perſarum rege, & quæ Judæis ſub idem tempus acciderunt à Babyloniis.*

[o] Φίλον ἠνάγκασεν] Καὶ φίλον *Vat.*
[p] Τοῦ τ Βαβυλωνίου] Τοῦ deeſt *Vat.*
[q] Ἰωάκιμος ἐφρόνησε] Ο Ἰωάκιμος *Vat.*
[r] Αὐτὸν] Αὐτὸν in *Editis.* αὐτὸν *Vat.* ἑαυτὸν *Gall.*
[s] Ἰωάχιμον] Ἰωάκιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ ὁμώνυμον αὐτῷ τυγχάνοντα ἀπέδειξε βασιλέα *Vat.*
[t] Ἰεχονίου] *Joachimus* dictus eſt etiam *Jechonias.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ν Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρπϐ'. μιῶας ς'. ἡμέρας ί'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *menſes* VI. *dies* X.

CAP. I.

Quomodo in Ezeciam expeditionem fecit Senacheribus; & quæ Rapſaces, Senacheribo contra Ægyptios profecto, minatus eſt Ezeciæ, cui animum confirmabat Eſajas vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hieroſolyma reverſus, deprehenſoque quod ſuæ deletæ erant copiæ, domum rediit: & quæ non multo poſt ei acciderunt.

Senacheribus bello adoritur Ezeciam. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

CUM Ezecias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Aſſyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omneſque tribûs Judæ & Benjamitidis urbes *munitas* vi capit. Cum autem in eo eſſet ut copias Hieroſolymis admoveret, prævenit eum miſſa legatione *Ezecias*, *ſe* imperata facturum & quicquid tributi ab illo *ſibi* imponeretur ſoluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis ſtatuit bello deſiſtere, atque *regis* poſtulationi concedit; & promiſit, ſi argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum ſe abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commiſſo. Ezecias autem, fide iſtis habita exhauſtiſque theſauris, pecunias *exactas* mittit, exiſtimans ſe liberatum iri ab hoſte omnique de regno dimicatione. Cæterum Aſſyrius, iſtis acceptis, nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit: ſed ipſe quidem cum copiis profectus eſt contra Ægyptios & Æthiopas, Rapſacem vero imperatorem cum magno exercitu & aliis duobus ad Hieroſolyma vaſtanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata & Anacharis.

Ingenti pecunia accepta è Judæa diſcedere pollicetur Senacheribus, ſed promiſſis non ſtetit. 4 Regum, c. 18.

Senacheribi duces Hieroſolyma veniunt cum magnis copiis. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Eſa. 36.

2. Ut vero eò pervenerunt & ante mœnia caſtra metati ſunt, per nuncium ab Ezecia poſtula-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· εἰπόντος τι Ραψάκου, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους πορευθέντος, ὑπεῖλησεν Ἐζεκίας, ὃν Ησαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ἀποστρέψας ὅτι τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετὰ ταῦτα αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν [x] Ασσυρίων βασιλεὺς [y] Σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύσας μετὰ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτὸν, [z] καὶ κρατῶν τε ἁπάσης [a] αἱρεῖ τὰς πόλεις [b] τὰς τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν [c] ἐπὶ Ιεροσόλυμα, φθάνει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ [d] ὑπακούσεσθαί τε, καὶ φόρον, ὃν ἂν [e] τάξῃ, τελέσειν ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δέ, μαθὼν τὴν ταχὺν τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεσθαι. καὶ, δεηθείσης μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει; πίστις δὲς τοῖς πρέσβεσι δόρκιος, ἣ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πιθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ [f] πολέμου, καὶ τοῦ τοῖς τοῦ βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ Ασσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν [g] ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντιζεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος [h] σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει κατέλιπε, πορθήσοντας τὰ Ιεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, [i] Θαρατὰ δὲ [k] Ανάχαρις ἦν.

β'. Ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν [l] αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λό-

ν Περιέχει] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 6. & *Voſſ.* περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πδ'. ἡμέρας δέκα *Gall.* 2. --- ἐτῶν πϐ'. μιᾶας ς'. ἡμέρας ί. *Baſ.* mendoſe. Pro nobis etiam facit *Epiphanius* in *pleriſque* libris. in *aliis* vero CLXXXII. *menſes* IX. *dies* X. aut CCXXX. *menſes* VI. *dies* XV.

x Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. ἀλωσ. lib. 5. c. 9. §. 4. SPANH.

y Σεναχήριβος] *Al.* Σεναχήριβος, & Σεναχήριβος, & Σεναχήριμος & Σεναχήρεβος.

z Καὶ κρατῶν τε] Καὶ κρατῶν ἁπ. in nonnullis *MSS.*

a Αἱρεῖ τὰς πόλεις] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) αἱρεῖ aut αἱρεῖ *Aliis.*

b Τὰς τῆς Ιούδα φυλῆς] Abeſt *Big. Samb.* & *Hen.*

c Ἐπὶ Ιεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ *Vat.* & *Hen.*

d Ὑπακούσεσθαί τε,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπακούσασθαί γε *Hen.* & *Busb.* ὑπακούσεσθαι καὶ φ. in *reliquis.*

e Τάξῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τάξῃ) in *Editis Aliiſque.*

f Πολεμεῖν,] Πολέμου *Gall.* 2. & *Epiphan.*

g Ωμολογημένων] Ομολογημένων *Hen.* & *Vat.*

h Σὺν καὶ δυσὶν] Σὺν δυσὶν *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπὶ τέλει *Vat.*

i Θαρατὰ] Θαρθᾶς *Vat.* in margine, prout in LXXII. 4 *Regum*, c. 18. v. 17. in *Epiphanii* libris *Tharatha*, & *Dathara.*

k Ανάχαρις ἦν.] In *Sambuci* codice Αχαεις à prima manu, à ſecunda Ανάχαρις. Αεχαεις *Gall.* 1. 2. Δοβσαεις *Vat.* in ora libri. *Epiphanius* habet *Arachiris* aut *Arathiris.* Ραφὶς LXXII. *juxta Cod. Rom.* Ραβσαρεῖς *Alex.* unde Ράψαεις legendum puto.

l Αὐτὸν ἐλθεῖν] Αὐτοῖς ἐλθεῖν in quibuſdam *MSS.* in *aliis* αὐτὸν αὐτοῖς ἐλθεῖν.

λόγως. ὁ δὴ αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ὁ πρὸς αὐτοὺς· τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων [m] αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τε βασιλείας ἐπίτροπον [n] Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ [o] Σοβναῖον, καὶ [p] Ιώαχον τὸν ἀπὸ τῶν ὑπομνημάτων. ὅτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἄνδρες τῶν ἡγεμόνων τὸ στρατιᾶς τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκίᾳ λέγειν· "ὅτι "[q] βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος πιστεύεται αὐτῷ, "τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει δεσπότην αὐτὸς, καὶ "[r] ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν [s] αὐτὸς ὑποδέχε- "ται τὴν πόλιν; ἢ διὰ τὸν Αἰγυπτίων τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν "ἐλπίζων [t] ὑπ' ἐκείνων [v] αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ "δὴ τοῦτο προσδοκᾷ, [x] δηλοῦτε αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ "ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος πεπλα- "σμένῳ, [y] πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διαπα- "ρεὶς ἤδετο τῇ βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βασιλεῖ "θεῷ τῷ ἐπ' αὐτὸν [z] στρατείαν πεποίηται, ὃς αὐτῷ κα- "ταῤῥέψασθαι καὶ τὴν [a] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλείαν [b] δέ- "δωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς δεχομένους ὑπ' "αὐτοῦ διαφθείρῃ." ταῦτα δὴ τὸ Ραψάκῃ Εβραϊστὶ λέ- γοντα, τὸ γὰρ γλώττης εἶχε ἐμπείρως, ὁ Ελιάκιμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς παραχὴν ἐμ- πέσῃ, συνῆσι [c] φράζειν ἠξίου. σιωπῆς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' [d] αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ [e] διαπόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκέκραγε αὐτῷ Εβραϊστὶ λέγων, "ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα "πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται μηδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆ- "λον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίζι ψεύ- "σασθαι ματαίως, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαῤῥεῖτε, "καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν [f] ἀπώσεσθαι νομίζετε, δισχιλίους "καὶ τοὺς ἐμοὶ παρόντας ἵππους εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν "ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἰσαρίθμους ὑμεῖς ἵππους δόντες, ἐμφα- "νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔς γε μὴ ἔχε- "τε, τούτους [g] δῶτε. τί τοιγαροῦν βεβαδίζετε [h] ψευδι- "δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ ληψομένοις [i] ὑμᾶς "καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τοῦ ψεύδεσθαι "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις [k] ἐπικίν- "δυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὁ τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ασσυρίων λέγοντος, [l] ἀπήγγειλαν Εζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα τὴν βασιλικὴν ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασά- μενος δὲ πένητος, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πα- τρίῳ νόμῳ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τὸν Θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοη- θῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἱκέτι- βόλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ [m] ποιη- σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν, [n] νεμεσῆσαι μὲν τοῖς πολεμίοις ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρημα- τίσαι φησὶν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, παρεθάῤῥυνε τὸν βασιλέα τοὺς

runt ut cum eis colloqueretur. At ille quidem præ metu *ad eos* non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi conjunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum, & Sobnæum, & Joachum à commentariis. Hi vero cum *prodiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. Rapſaces autem imperator eos conſpicatus, juſſit ut abirent, & regi dicerent: "quod magnus "rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens "quave ſpe fretus à domino ſuo refugiat, ipſique "nolit eſſe dicto audiens, ejuſque exercitum in "urbem recipere? An propter Ægyptios *animos* "*ſumit*, ſperans fore ut ab illis ipſis debelletur ex- "ercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, facitote "ſciat, quòd *dubio procul* deſipit, ſimiliſque eſt ho- "mini, qui confractæ arundini innixus, cum ce- "ciderit ac præterea manum transfixam habuerit, "ſe male acceptum eſſe ſenſit. Scire autem opor- "tere quod voluntate Dei in eum expeditionem "fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum everten- "di dedit ipſi poteſtatem, ut eodem modo popu- "lum ei ſubditum perditum iret." Hæc autem Rapſace Hebraïce dicente (nam iſtius linguæ peritus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis pavore conſternaretur, rogavit ut Syriace loqueretur. At imperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, utque ea de re metueret, voce magis ſublata utens & acuta Hebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "ut cum auditione accepiſſent "regis mandata, omnes quod ſuâ *maxime* interſit "eligant, & ſeſe nobiſmet tradant. nam manife- "ſtum eſt, quod vos ſimul & rex populum vana "ſpe lactatis & ad reſiſtendum adducitis. Quod "ſi quid audetis, noſtraſque copias poſſe repellere "exiſtimatis, equorum duo millia, ex iis qui mihi "adſunt, vobis in uſum præſentem tradere paratus "ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores vires veſtras "oſtendite. ſed non eſt ut vos eorum, quos non "habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctami- "ni voſmet dedere validioribus, voſque vel invitos "capturis? equidem ſponte facta deditio vobis tu- "ta eſt, at vi ac neceſſitate extorta debellatis res "periculoſa videtur & calamitatum cauſa.

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezeciæ *ea* retulerunt. ille vero, mutata veſte regali, & centone indutus, humiliſque & demiſſi ſpeciem præ ſe ferens, patrio more in faciem procidens Deo ſupplicabat, orabatque ut ei nullam aliam ſalutis ſpem habenti opem ferret & auxilium. Porro, miſſis ad Eſajam vatem amicis aliquot & ſacerdotibus, rogabat ut Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſalute omnium eum obſecraret, ut iis quidem quæ *futura* ſperant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſeraretur. Vates autem, cum hæc *rite* feciſſet, ex Dei oraculo regi ejuſque amicis animum & au- da-

Rapſacis ad Hieroſolymitanos oratio. 4 Regum, c. 18. 2 Paralip. c. 32. Eſai. 36.

Ezeciæ Rapſacis maledicta Eſajæ nanciatur mittit. 4 Regum, c. 19. Eſa. 37.

Eſajas proſpera fauſtaque omnia regi pollicetur.

m Αὐτῷ ἐξέπεμψε,] Ita etiam *Vet. Interpr.* αὐτῇ *Vat.*

n Ελιάκιμον ὄνομα,] Ελιακίμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

o Σοβναῖον,] Ita reſcripſi pro Σωμαῖον *Editorum Aliorumque.* quòd *Epiphanii* libri habeant *Sobnean*, aut *Sobonean*, aut *Sobnam.* Σωβαναίου Gall. 2. Σωμαῦν *Vat.* certe pro Σωβνᾶν.

p Ιώαχον] Ιωταφάτου *Vat.* Ιώαιον *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Joan.*

* *Prodiiſſent*,] Lego προσελθόντες.

q Βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος] Sic de eodem Herodotus lib. IV. c. CXLI. τὸν μέγαν Σεναχάριβον. SPANH.

r Ακροᾶσθαι] Sic *MSS.* ἀκροάσασθαι in *Editis.*

s Αὐτὸς ὑποδέχε)] Τῷ αὐτῷ *Vat.* & *Gall.* 2. στρατιὰν ὑποδέχε) *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

t Υπ' ἐκείνων] Forte δι' ἐκείνων. COCC.

v Αὐτῶν] *Big.* αὐτόν.

x Δηλοῦτε αὐτῷ] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. δηλοῖ αὐτῷ in *Editis Aliiſque.* οἶδεν αὐτῷ *Vat.* Sed duas haſce voces non agnoſcit *Vet. Interpr.*

y Πρὸς τὸ] Lege πρὸς τῷ. COCC.

z Στρατείαν] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *reliquis.*

a Τῶν Ισραηλιτῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέδωκεν,] Εδωκεν *Vat.*

c Φράζειν ἠξίου.] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* χαράξειν perperam in *Editis.*

d Αὐτῷ δέος,] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῷ *Editis.* HUDS. *Quid alter occulte apud ſe metueret.* ἐπ' αὐτῷ, ut ἐφ' ἑαυτῷ λογίζεσθαι vel γελᾶν. COCC.

e Διαπόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος] Διαφόρῳ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Sic σάλπιγξ ἄδηλος apud *Æſchyl. Eumenid.* v. 569. πρὸς τὴν ἀδηλότητα· *Theophr. H. Pl.* lib. IV. c. XII. p. 92. ἰσχνὸν καὶ ἄδηλον ᾠδήν· *Dio Chryſoſt. Or.* II. p. 30. C. SPANH.

f Απώσεσθαι νομίζετε,] Απώσασθαι in *iiſdem MSS.*

g Δῶτε.] Μὴ ante δῶτε delevi auctoritate *Codd. MSS.*

h Παραδιδόναι σφᾶς] Παραδιδόντες *Vat.*

i Υμᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμᾶς in *Editis.*

k Επικίνδυνον,] Sic *Cod. Samb.* ἐπὶ κίνδυνον in *ceteris.*

l Απήγγειλαν Εζεκίᾳ] Απήγγελλον *Vat.*

m Ποιησάμενον θυσίας] Ποιησόμενον *Big.* & *Samb.* ποιουμένους *Vat.*

n Νεμεσῆσαι] Αντίκειται τῷ ἐλεῆσαι μάλιστα ὁ καλῶς νεμεσᾶν. *Ariſtot. Rhet.* l. 2. p. 79. *Ed. Wechel.* atque iterum, καὶ τρὶς θεὶς ἀποδίδωμι τὸ νεμεσᾶν.

o Τὸν βασιλέα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸν βασ. in *Editis.*

αὐ-

daciam addebat, prædicens fore ut hoſtes ſine prælio victi diſcederent cum ignominia, poſitaque ea qua nunc ſe oſtentant ferocia: Deo etenim curæ eſſe ut ad interitum veniant. Inſuper prædicebat, ipſum quoque Aſſyriorum regem Senacheribum, cum ei male ceſſerint quæ contra Ægyptum molitus eſt, patriamque repetiverit, ferro peremptum iri.

Senacheribus Ezeciæ minatur.

4. Eodem tempore & Aſſyrius forte literas dederat ad Ezeciam; in quibus eum fatuum appellat, qui cogitarit ſe poſſe ſervitutem effugere ab ipſo intentatam, qui multas magnaſque gentes ſubegerat. atque eum captum cum ſuis omnibus exitio daturum eſſe minabatur, niſi portis patefactis ipſius exercitum in Hieroſolyma ſponte recipiat. Hiſce lectis bono animo erat *Ezecias*, propter eam quam in Deo collocaverat fiduciam; literaſque complicatas in templo repoſuit. Cum autem Deum precibus iterum imploraſſet, ut urbem reſpiceret omniumque ſalutem, *tum* Eſajas vates ejus exauditam eſſe ſupplicationem dicebat, atque ea tempeſtate non obſidendos eſſe ab Aſſyrio, foreque ut in poſterum ſecuri ſint ab omnibus quæ ab illo fierent, utque pace agros colant, & abſque omni metu rerum ſuarum curam agant. Brevi autem poſt tempore Aſſyriorum rex, cum ei male ceſſiſſent inſidiæ in Ægyptios, re infecta domum rediit, tali de cauſa. Longum tempus ab ipſo in oppugnatione Peluſii abſumptum eſt: cumque jam aggeres, quos ad mœnia excitarat, *ſatis* alti viderentur, atque in eo fere eſſet ut ea aggrederetur, audivit Æthiopum regem Tharſicen, magnum adducentem exercitum, ut ſuppetias ferret Ægyptiis, venire, decreto ut per ſolitudinem viam faceret, & ſtatim in Aſſyriorum agros ingrederetur. Turbatus ergo hiſce rex Senacheribus, priuſquam rem confecerat, ut *ante* dixi, diſceſſit, Peluſio relicto. De hoc ipſo Senacheribo etiam Herodotus in ſecundo ejus Hiſtoriarum libro teſtatur, quod rex iſte contra Ægyptiorum regem, qui & Vulcani ſacerdos erat, venerit: cumque Peluſium obſideret, hujuſmodi de cauſa obſidionem ſolverit. Ægyptiorum ſacerdos Deum ſupplex orabat: atque is, precibus ejus exauditis, *gravem* Arabi pla-

Eſajæ oraculum de Aſſyriis.

Herodoti teſtimonium de Senacheribo.

δ'. Επυχε δ' ὁ αὐτὸς καιρὸς καὶ γεγραφὼς τῷ Εζεκίᾳ ὁ Ασσυρίων ἐπιστολὰς · ἐν αἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγε, ὑπολαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ δουλείαν διαφεύξεσθαι, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ. ἠπείλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν [c] παραλαβὼν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνὺς, καταφρονεῖ διὰ τὴν [v] ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν · τὰς δ' ἐπιστολὰς [x] πτύξας εἰς τὸν ναὸν [y] ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς ἀρχὰς αὐτὸς ποιησάμενος περὶ τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἀπάντων σωτηρίας, Ησαίας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι, καὶ τὴν παρόντα καιρὸν μὴ [z] πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ [a] Ασσυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι [b] πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἡγουμένων, [c] γεωργήσειν τε μετ' εἰρήνης, καὶ τὰ ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων ἀδεῶς φοβουμένους. [d] ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ διελθόντος, καὶ ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, διαμαρτὼν τῶν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους [e] ἐπιβουλῆς, ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος [f] ἐτρίβετο πρὸς τὴν [g] Πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τὰ χώματα ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦρε, καὶ ὅσον ἔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκοὴ τὸν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα [h] Θαρσικὼ, πολλὴν ἄγοντα δύναμιν, ὑπὲρ [i] συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν Ασσυρίων ἐμβαλεῖν. [k] παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηροδότου ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν Αἰγυπτίων, [l] ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου, ἔλθοι · πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [m] ἠύξατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων [n] τῷ Θεῷ, ᾧ γνώμενος ὑπήκοος ὁ Θεὸς πληγὴν ἐποιήσ[α]

αὐτόν τε τὸν βασ. *Big.* & *Samb.* αὐτὸν τὸν βασ. *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

p Μεθ' οἵων νῶν] Ita *MSS.* μεθ' ὧν in *Editis.*

q Αὐτὸν δὴ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν γὰρ in *Editis.*

r Διαμαρτόντα] Ita in melioris notæ *MSS.* Διαμαρτῶντα in *Aliis* cum *Editis.*

s Οἰκείαν,] Eo modo *MSS.* οἰκίαν in *Editis.*

t Παραλαβὼν,] Παραλαβὼν τὴν πόλιν legiſſe videtur *Epiphan.*

v Ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν·] Ἀπὸ δὲ Θεοῦ *Big.* & *Samb.*

x Πτύξας] In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 19. v. 4. καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ Εζεκίας εὐαγγέλιον Κυρίου.

y Εσω κατέθετο.] Sic *MSS.* ἔσω in *Editis.*

z Πολιορκηθήσεσθαι] Sic *Gall.* 2. in *reliquis* πολιορκηθήσεσθαι.

a Ασσυρίου,] Σύρου *Vat.* & *Gall.* 2.

b Πάντων ἂν εἶναι] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* quibuſcum nonnihil faciunt alii *MSS.* πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τ. ὑ. ἀ. ἡγουμένους *Gall.* 1. 2. πάντων ἀνεῖναι τὸν ὑπ' αὐτῷ ἡγουμένων *Vat.* In *Editis* πάντων ἀδεεῖς τὸν ὑπ' αὐτῷ ἡγουμένους, *Epiphanius* vertit, *& in futuro omnes qui ab illo jam capti fuerant eſſe reverſuros, & tertio anno cum pace omnes opus ſuum facturos* &c. ac ſi legiſſet, τῷ δὲ μέλλοντι πάντας ἀνεῖναι τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἡγουμένους, καὶ τελεῖν ἔτει &c.

c Γεωργήσειν τε] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τε poſt γεωργήσειν.

d Ολίγῳ δὲ χρόνῳ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* δὲ δὴ χρόνῳ in *Editis.*

e Επιβουλῆς,] Vocem ἐπιβουλῆς, quæ in *Gracis* omnibus exſtat, non legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *bello quod Ægyptiis intulerat fruſtratus.* ideoque mallem ἐπιστολῆς.

f Ετρίβετο] Διετρίβετο πρὸς τὴν Πηλ. *Big.* & *Samb.*

g Πηλουσίου] Conf lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.

h Θαρσικὼ,] Ex *Epiphanii* libris Θαρακὼ legendum. Θαρσικὼ *Samb.* forſan pro Θαρβικὼ. HUDS. Θαρσικὴς Rex Æthiopum. *Ruſin.* Tarachara. SPANH.

i Συμμαχίαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπὶ συμμαχίᾳ in *Editis Aliiſque*

k Παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεύς] Ita locum reſtituimus ex *Big.* & *Samb.* quibus in omnibus conſentiunt *Vat.* & *Gall.* 1. 2. niſi quod voculam ἔλθοι deſiderent. In *Editis*, παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν &c. *Epiphanius* diverſam ab *iſta* lectionem ſequutus videtur, hanc ſcilicet, παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου · πολιορκῶν &c. nam vertit, *Turbatus ergo rex Sennacherib ad ſacerdotem Vulcani caſtra ſe metari dicebat, quaſi iſte rex ad eum regem Ægyptiorum veniſſet, qui eſſet Vulcani ſacerdos: & obſidionem Peluſii* &c. Verum *Joſephum* hoc modo ſcripſiſſe olim conjiciebat *Scalig.* (in *Notis* ad *Frag. Vett. Grac.*) παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος [λύει τὴν πολιορκίαν · Ηρόδοτος δὲ γράφει Σεναχήριβον] ἐπὶ τὴν ἱερέα τὴν Ηφαίστου στρατεῦσαι, λέγων (pro ἔλεγεν) ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἦλθεν (pro ἐλθὼν *Editorum*) ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν. *turbatus ergo iſtis rex Senacheribus* [*ſolvit obſidionem. Herodotus vero ſcribit Senacheribum*] *in ſacerdotem Vulcani expeditionem feciſſe, dicens hunc regem veniſſe in regem Ægyptiorum, qui erat ſacerdos* &c. HUDS. Hic deſunt aliqua; ἀνεχώρησεν. Ηρόδοτος δὲ. Ita conjeceram. Sed codices MSS. ita; ἄπρακτος ὡς ἔφην ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ἐν δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεύς. REL.

l Ιερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου] Deſunt hic nonnulla, ſicut in Edit. *Baſil.* & *Ruſini* verſione. Rex Ægypti idem Sacerdos Vulcani. videndus *Herodot.* lib. II. c. CXLI. cui Σεθὼν vocatur Sacerdos ille Vulcani & ſimul R. Ægypti. SPANH.

m Ηύξατο ὁ ἱερεύς] Ita cum *Big. Samb.* (*Cocceio*) & *Vat.* niſi quod δὴ deleverim cum *Cod. Samb.* in *Editis Aliiſque.* ἠύξατο δὴ ὁ βασιλεὺς τῶν. Utraque lectio vera eſt: nam idem rex erat & ſacerdos nomine *Sethon.* Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3292.

n Τῷ Θεῷ] Τῷ Θεῷ αὐτῷ ſolus *Vat.*

o Πλη-

πλὴ τῷ Αραβι. ° πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος, P οὐκ Ασυρίων λέγων τὸ βασιλέα ἀλλ' PP Αράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τὰ Ασυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα τόξα τὸ βασιλέα τῶν στρατιὰν q ἀπάγειν ἀπὸ τοῦ Πηλουσίου. καὶ Ηρόδοτος μὲν r ὕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ ὁ s Βηρωσσὸς, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ Σεναχηρίβου, t καὶ ὅτι τῶν Ασυρίων u ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσε τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, v λέγων ὕτως. * * * * * *

ε'. Υποστρέψας z δ' ὁ Σεναχήριβος a ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου εἰς τὰ Ιεροσόλυμα b κατέλαβεν εκεῖ τὸ ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ραψάκῃ δύναμιν [διὰ λοιμοῦ κινδυνεύσασαν.] τοῦτον [γὰρ] Θεοῦ λοιμικὸν c ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὸ πρώτου τῆς πολιορκίας νύκτα διαφθείρουσι μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης δὴ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὸν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας περὶ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲν τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ d βασιλείαν εἰς τὴν e Νίνον προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαλείψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων f Αδραμελεχὸς καὶ g Σαρασάρου, h πλουτᾷ τὸν βίον, καὶ i ἀνῃρέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ k Αράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Αρμενίαν ἀπῆραν· l διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρίβου m Ασαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τοῦ Ασυρίων στρατείας τοῦ διὰ τὸν Ιεροσολυμίτας πέπρωτο σωθῆναι γνώσεται.

gam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Assyriorum regem *fuisse*, sed Arabum. Nam murium multitudinem inquit, una nocte arcus & reliqua Assyriorum arma comedisse. qua re fiebat, ut rex, quod arma non haberet, exercitum à Pelusio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin & Berosus Chaldaïcarum rerum scriptor regis Senacheribi meminit, & quod apud Assyrios regnaverit, quodque Asiæ omni & Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * * *

5. Porro Senacheribus, cum à bello Ægyptiaco Hierosolyma revertisset, copias sub imperatore Rapsace *relictas* illic offendit [in periculo ex peste.] morbo [enim] pestilenti in illius exercitum à Deo immisso, prima nocte qua urbem obsidebant centum & octoginta quinque *hominum* millia intereunt, cum ducibus & centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum gravemque animi dolorem conjectus, & de toto exercitu solicitus, cum copiis quæ supererant fugiens regnum suum repetit, urbemque quæ Nini appellatur. Ubi postquam brevi tempore consedisset, insidiis majorum natu filiorum Adramelechi & Sarasari vitam finivit, & in templo ipsius Arasca dicto peremptus erat. Et illi quidem, à civibus in exsilium pulsi ob patris cædem, in Armeniam se contulerunt: in regnum vero Senacheribi succedit Assarachoddas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos expeditio hujusmodi exitum habuit. II. *Senacheribi exercitus clades. 4 Regum, c. 19. 2 Paral. c. 32. Esa. c. 37. v. 36.*

ΚΕΦ. β'.

Ως ἀρρωστήσαντι τῷ Εζεκίᾳ, καὶ μέλλοντι τελευτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. δι' ἀναπολισμοῦ τὴν σκιᾶς δέκα ἀναβαθμοὺς γνομένης.

Εζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, παραδόξως ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαρίστηρίους σὺν n παντὶ τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τοῦ ο ὁμοίας τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν P Ιεροσολύμων, ἢ τὴν συμμαχίας τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. πάσῃ δὴ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν Θεὸν, μετ' ὀλὺ νόσῳ χαλεπῇ

CAP. II.

III.

Quomodo, ægrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogavit ad annos XV. *umbra per decem gradus regressa.*

Ezecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra fecit cum universo populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in causa fuerit ut hostes partim à *peste* absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium à Deo suppeditatum. At cum omne studium curamque circa res divinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit dificile- *Ezecias, post gratias Deo actas ob solutam obsidionem, in morbum gravem incidit. 4 Regum, c. 20. Esa. 38.*

---

o Πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος,] Ita cum *Big. Samb.* (Cocc.) & *Vat.* in *Editis Aliisque* πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ηρόδοτος. Meminit (inquit *Grotius* ad 4 *Regum* c. 18. v. 13.) Senacheribi & *Herodotus* in *Euterpe*; c. 141. Miror autem erroris notari, quod Senacheribum dixerit non Assyriorum, ut *Berosus* & *S. Literæ*, sed Arabum regem: cum *Herodotus* habeat, Σεναχήριβον βασιλέα Αράβων τε καὶ Ασσυρίων.

p Οὐκ Ασυρίων] Καὶ Ασυρίων λέγων τὸ βασιλέα καὶ Αράβων *Vat.* (& *Big.*) Quod forsan rectum, si (v. 4.) legatur Αράβων.

pp Αράβων.] Verum Arabiæ nomen adeo late patet, ut regio ab aliis Assyriorum nuncupata, ab aliis Αράβων dicatur. Vide Palæstinam nostram lib. 1. cap. 16. REL.

q Τοξα τὸ βασιλέα] Sic *MSS.* τὰ τοξα in *Editis*.

r Απάγειν] Αγαγεῖν *Vat.*

s Οὕτως ἱστορεῖ.] Οὕτως μαρτυρεῖ ἱστορῶν *Vat.*

t Βηρωσσὸς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Βηρωσσὸς δ' ὁ τὰ in *Editis Aliisque*.

v Καὶ ὅτι τῶν Ασυρίων ἦρχε,] Atqui *Herodotus* eundem Assyriorum simul & Arabum Regem tradit in narratione hujus facti loco suprà adducto, τὸν μέγαν Σανακχάρεον Βασιλέα Αράβων τε καὶ Ασσυρίων lib. 11. c. CXLI. SPANH.

x Ηρχε,] Sic in *iisdem MSS.* ὑπῆρχε in *Editis*, forsan pro ὑπῆρχε.

y Λέγων ὕτως.] Illa λέγων ὕτως non agnoscit *Vat.* & vel delenda sunt, vel dicendum (quod suspicor) *Berosi* verba excidisse. HUDS. GROT. & COCC.

z Δ' ὁ Σεναχήριβος] Ita *Samb.* & *Vat* δὴ Sev. in *cæteris*.

a Από τοῦ Αἰγυπτίων] Sic *Big. Samb.* & *Zonaras*. ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολίμων in *reliquis*.

b Κατέλαβεν ἐκεῖ] In *Epiphanii* libris, *Reversus autem r. Sen. à præliis Ægyptiacis ad Jerosolymam, cum invenisset exercitum quem Rapsaci dimiserat in periculo pestilentiæ constitutum: deus enim morbum populo ejus immiserat, ita ut prima nocte eorum qui obsidebant &c.* aut, *Rex. a. r. Sen. à pr. Æg. ad Hierosolymam cum venisset, exercitum, q. c. R. d. invenit in periculo pestilentiæ constitutum &c.* In *Zonara* ex ipso *Josepho*, ἐπανιὼν ὁ Σεναχηρεὶβ ἀπὸ τῶν τοῦ Αἰγυπτίων πολέμου, κατέλαβε τὸν σὺν τῷ Ραψάκῃ στρατὸν εἰς Ιερουσάλημα. καὶ τοῦ Θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ασυρίοις, ὡς μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρου καὶ π. unde ex *Zonara* visum est κατέλαβεν rescribere pro καταλαβὼν *Editorum*; & ex *Epiphanio* διὰ λοιμοῦ κινδυνεύσασαν, & mox καὶ uncis inclusum dare.

c Ενσκήψαντος αὐτῷ] Εκπέμψαντος in plerisque *MSS.*

d Βασιλείαν εἰς] Forte βασίλειον τὴν subaudi πόλιν. COCC.

e Νίνον προσαγορευθεῖσαν.] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 2. SPANH.

f Αδραμελέχος] Αδραμάχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

g Σαρασάρου,] Ita *Vat.* & LXXII. Σελεμάρου in *Editis*. Σιλλουκάρου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Σελεσιάρου juxta *Epiphanium*.

h Τελευτᾷ τὸν βίον,] Illa τελευτᾷ τὸν βίον καὶ non agnoscit *Epiphanius*, omisitque *Zonaras*.

i Ανῃρέθη] Ita cum *Zonara* & *Vet. Interpr.* quomodo legendum esse monuit etiam *Cl. Lowthius*. ἀνετέθη (quod abundare ideo censebat *Coccejus*, & legendum forte ἐν τῷ) perperam tam in *MSS.* quam *Editis*.

k Αράσκη λεγομένῳ.] Νισροχ juxta *Verit. Hebr.* Μισιραχ LXXII. in libro IV. *Regum*. Ασταρὰχ in *Esaia*. Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, in *Synt.* 2. c. 10. HUDS. Ναρασκη scripsisse videtur pro eo, quod *Nisroch* Hebræi codices habent. REL.

l Διαδέχεται] In *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ μετ' αὐτὸν καταριθμῶν ὁ Σεναχηρείβου υἱὸς Ναχορδάς. Vulgatam lectionem sequitur *Epiphan.*

m Ασαραχόδδας.] Ναχορδὰς *Big. Samb.* *Aliique*. Αραχοδὰς *Vat.* Ασαραδὶν *Ptolemæo*. Ασορδὰν LXXII.

n Πάντι τῷ λαῷ] Sic *MSS.* ἅπαντι in *Editis*.

o Ομοίας τελευτῆς] Iterum cum *MSS.* ὁμοίως in *Editis*.

p Ιεροσολύμων,] Ita cum *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *cæteris*.

ficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonæ spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege *profectus*, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo hærede relicta, & regno absque legitimo successore. Mœrore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret ut antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo præceptam non defleret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret ut daretur vitæ usura, sed ut liberos suscipiet sibi in regnum successuros, misso Esaja vate, jussit ut ei nunciaret, post triduum è morbo evasurum esse, foreque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Hæc cum vates ex Dei mandato dixisset, *rex*, quod morbus adeo ingravesceret, & res tam inopinata fuerit promissa, diffidens *dictis*, postulat ab Esaja ut signum aliquod & prodigium ederet, ut fidem ipsi haberet ista *dicenti, quod à Deo venerit. nam quæ præter opinionem & spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem à vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum; solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in ædibus jam projici fecerat, postquam in † eundem locum redire fecisset, eam iterum ‡ exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret; viso quod *tantopere* volebat, ex morbo statim convaluit & in templum ascendit: cumque Deum adorasset, gratias *ei solennes* egit.

Deum precatur. qui precibus ejus annuit, vitamque ei prorogat.

Umbræ regressio ad fidem Ezeciæ faciendam.

2. Sub id tempus Assyriorum imperium à Medis eversum iri contigit. alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiæ & societatis fœdus iniret. At ille cum legatos comiter excepisset & epulis adhibuisset, thesaurosque illis ostendisset & armorum apparatum, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper & munera illis dedisset Baladæ deferenda, ad ipsum *eos* remisit. Tum vero Esajas vates illum adiit, quæsivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos è Babylone venisse à rege, seque illis universa monstrasse, ut divitias copiasque ejus intuiti, facta inde conjectura, regi *de se magna* renunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, scito non longe abhinc fore tempus, cum istæ divitiæ Babylonem transferentur, filiique à te orti

Baladas rex Babyloniorum Ezeciæ gratulatum mittit. 4 Regum, c. 30. Esa. 39.

Ezeciæ in Baladæ legatos benignitas ei vitio vertitur ab Esaja. 4 Regum, c. 20.

ἀθεπισῶν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τ̃ [q] ἰατρῶν, χρηστὸν δ̃ οὐδὲν αὐτῷ ἐδόκει προσδοκῶν, οὐδὲ οἱ φίλοι. τ̃ δ̃ νόσῳ προστίθει καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τ̃ βασιλέως αὐτὸν τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἐκ γυναικὸς ἀδοχῆς. κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τ̃ [r] ἐννοίας μάλιστα καὶ [s] ὀδυρόμενος ἱκέτευε τὸν Θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδῶναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ [t] πατὴρ γένηται τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ τ̃ [v] αἰτήσεως ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ διὰ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐκ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τὴν ὑπόνοηθεῖσαν τελευτὴν, [x] ἔτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς προσθεῖναι, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ, ὅτι [y] διαφεύξεται τὴν νόσον [z] μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα, καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα δ̃ προφήτης φήσαντος κατ' ἐντολὴν δ̃ Θεοῦ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ̃ νόσου, καὶ τὸ προσδόξον τῶν [a] ἀπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ πεῖσιν ἠξίου ποιῆσαι τὸν Ησαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα, ἥκοντι προσῆκον δ̃ Θεοῦ. τὸ γὰρ προσδόκιμα καὶ μείζω τ̃ ἐλπίδος τοῖς ὁμοίοις πίστιν πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' [b] αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γένεσθαι, τ̃ ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰν ἤδη δέκα [c] βαθμοὺς ἀποκλίνας, ἣν πεποίηκεν ἐν τ̃ οἰκίᾳ, ὅπου τ̃ αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας, αὐτὴν πάλιν προσῆκεν. δ̃ δ' προφήτης τ̃ Θεὸν προσκαλέσαντος, ὡς τὸ σημεῖον τεθῆναι ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, ὑφὺς [d] λυθεὶς τ̃ νόσου, ἀνέσιν εἰς τὸ ἱερὸν· καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, ὐχὰς ἐποιήσατο.

Β'. [e] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωίεση τ̃ τῶν Ασσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ [f] Μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ καὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δ̃ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, [g] Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τ̃ Ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσοντας, σύμμαχον τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δ̃ τοὺς πρέσβεις φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος καὶ ἑστιάσας, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς καὶ τ̃ τῶν ὅπλων παρασκευὴν, καὶ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ, δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ [h] Βαλάδᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ησαΐας δ̃ δ' προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, καὶ πυθομένου πόθεν εἶεν οἱ [i] παρόντες, ἔφη Βαβυλῶνος ἥκειν. [k] παρὰ δ' βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς· ἐπιδεῖξαι δ' πάντ' αὐτοῖς, ὅπως [l] ἰδόντες τ̃ πλοῦτον ἐπὶ τοῖς δώμασιν, ἐκ τούτου ζηλοῦντες, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ὑπετυχὼν, ἴσθι, φησὶ, ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνά σε τὸν [m] μεταπεμψόμενον τ̃ πλοῦτον, καὶ [n] τοὺς ἐκγόνους, ὑνηχθη-

[q] Ἰατρῶν, χρηστὸν δ̃] Ex Edit. *Baſ.* levicula cum mutatione lego ἰατρῶν. χρηστὸν δ̃ προσῆκεν αὐτῷ οὐδὲν προσδόκων, οὐδὲ οἱ φίλοι —— *de ejus vita deſperarunt medici, neque vel minima ſpes amicis ſupererat.* Ita unius literæ interpoſitione Grammaticæ leges ſervantur; & à veteri lectione vix receditur. IBBETSON.

[r] Ἐννοίας μάλιστα] Ita cum *Cod. Vat.* Δυοίας, forſan pro συνοίας, *Big.* & *Samb.* δυσνοίας in *Editis.* Si quis Δμοίας malit, per me licet.

[s] Ὀδυρόμενος] Οδυώμενος *Vat.*

[t] Πατὴρ γένηται] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* πατὴρ τέκνων γένηται.

[v] Αἰτήσεως ἀποδεξάμενος,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αἰτίας in *Editis.*

[x] Ετι χρόνον ζωῆς] Ita *Samb.* in *cæteris* ὅτι.

[y] Διαφεύξεται] τὴν νόσον] Καὶ ἀφεθήσεται *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Μετὰ τρεῖς ἡμέρας,] Μετὰ τρίτην ἡμέραν & mox μ̃ ταύτην in *iiſdem MSS.*

[a] Απηγγελμένων ἀπιστῶν,] Sic in omnibus *MSS.* ἀπηγγελμένων in *Editis.*

* *Dicenti,*] Miſſum illum ad ſe à Deo nuncium, *Vat.* Dicenti ſibi crederet, & à Deo eum miſſum cognoſceret, *Epiphan.*

[b] Αὐτὸν,] Εἰπὼν poſt αὐτὸν adjiciunt *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

[c] Βαθμοὺς] Nihil hic de gradibus deſcriptis in materia aliqua ut horologium aut ſciaterium fiat, ſed gradus domus innuuntur. REL.

† *Eundem locum redire feciſſet,*] *Id eſt*, primum gradum.

‡ *Exhiberet.*] *Sc.* decimo gradu.

[d] Λυθεὶς τ̃ νόσου,] Λυθέντως *Big. Samb.* & *Gall.*

[e] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Ἐν τούτου δ̃ τῷ χρ. in quibuſdam *MSS.*

[f] Μήδων καταλυθῆναι.] *Simſonus* in *Chron. Cathol.* part. 3. p. 69. conjicit legendum Χαλδαίων, & à librario feſtinante ſcriptum fuiſſe Χων. niſi Eſcharhaddon *Joſepho* ſit idem ac Sardanapalus. *Petitus* autem dicit, quod Medi eo tempore non funditus everterint Aſſyriorum imperium, ſed ſe ab eorum tyrannide vindicarint, electo rege Dejoce qui ſibi imperaret. *Tom.* 3. *Animadv. ineædotas*, p. 585.

[g] Βαλάδας ὄνομα,] Μαρωδὰχ ὁς Βαλαδὰν *Auctori Chron. Alex.* p. 116. Vide *J. Clericum Aliosque* ad 4 *Regum* c. 10. v. 12.

[h] Βαλάδᾳ,] Ita *Vat.* Βαλάδῃ in *Editis.* Βαλαδὰν *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[i] Παρόντες,] Παρελθόντες *Vat.* ἐλθόντες legiſſe videtur *Vet. Interpr.* atque ita forſan in *Sambuci* codice.

[k] Παρὰ] Παρὰ δ̃ κυρίου αὐτῶν ἐλθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Ἰδόντες τ̃ πλοῦτον] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) εἰδόντες in *Editis.* forſan pro εἰδοντες.

[m] Μεταπεμψόμενον τ̃ πλοῦτον,] Μεταθησόμενον *Vat.*

[n] Τοὺς ἐκγόνους εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀποτμηθησομένους τὰ αἰδοῖα εἶναι] Vaticinium de Iſraëlitis Eunuchis redditis à Babyloniis *Hebr.*

θησομένης, καὶ ἀπολέσαντας ° τὸ ἄνδρας εἶναι, P τῷ Βαβυλωνίῳ q δουλεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τὸν Θεόν. ὁ δ' Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορᾶς r τὸ ἔθνος αὐτοῦ πεῖσεσθαι. ἐπεὶ δ' οὐκ s εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχετο μέχρις τ αὐτοῦ ζωῆς εἰρήνην ἄγειν. μνημονεύει δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωδάκου. ὧν δ' ἦν ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θείου καὶ θαυμασίου τὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις κατέλιπεν, ἐκ τῶν πάλιν γνωρισθησόμενα τοῖς ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἦν μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐποίησαν· καὶ πᾶν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένεται περὶ ἡμῶν, κατὰ τὰ ἐκείνων ἀποβαίνειν προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

spadones fient, & virilitate *sua* amissa regi Babylonio servient. hæc enim prædicere Deum. Ezecias autem, ex iis quæ dicta erant dolore affectus, dicebat, se quidem nolle gentem suam in istas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non potest ut mutetur quod à Deo semel fuerit decretum, orabat, ut saltem dum ipse viveret pace res florerent. Berosus autem Baladæ meminit Babyloniorum regis. *Berosi testimonium de Balada.* Cæterum hic vates, cum ex confesso esset Dei spiritu afflatus, & mire ad veritatem loqueretur, certus se nihil prorsus falsi dixisse, quæcunque vaticinatus est scriptis mandata reliquit posteris ex eventu dijudicanda. *Esaje vatis laus.* Neque solus hic vates, sed & alii numero duodecim idem fecerunt: & quicquid boni malive nobis contigit, non secus ac illi prædixerant id ipsum evenit. Verum posthac de his quidem sigillatim sermonem faciemus.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μὴ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενόμενος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

CAP. III.

Quomodo post Ezeciam regnavit Manasses: utque, cum in captivitate esset, ad Deum reversus est, & in regnum suum est restitutus, quod Amoso reliquit.

ΕΠιβιοὺς δὲ ὃν προεφήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ t διάγων, πλούτῳ· πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, u ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς τὸ γένος πολίτιδος γεγονὼς, ἀπέρρηξε μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος x ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ισραηλιτῶν παρανομίας, y αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ Θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας z ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδε φθάνων· καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαζεν, a ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ Θεὸς τούτοις ὁ Θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ b πρὸς τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ὑπέλησε τὰς αὐτὰς συμφορὰς, αἷς συνέβη περιπεσεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ισραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ μηδενὸς πεφαυῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ἀπὸ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, c ἀπὸ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως· d ὃς, στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν, e τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ λαφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν f ἐβούλετο πιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε σωθεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ἦν, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ προσέχειν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τὴν ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς g αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀποκομισθεὶς ὑπὸ τοῦ h τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώ-

Ezecias autem rex, cum tempus, de quo ante diximus, supervixisset, atque tamdiu vitam pace egisset, morti occumbit; anno vitæ quarto & quinquagesimo exacto, regni vero nono & vigesimo. *Ezeciæ mors.* At Manasses filius ejus, qui in regnum successit, ex matre Achiba cive *Hierosolymitana* natus, IV. à patris quidem studiis discessit, & contrarium vitæ institutum sequutus est, dum omne genus nequitiæ præ se tulit, & nihil impii *intentatum* reliquit; sed Israëlitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, ausus est etiam templum *sordibus* polluere, simul & urbem omnemque regionem. Exorsus enim à Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, justos cædibus grassabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam & horum aliquos quotidie interfecit, ut sanguine Hierosolyma *passim* manarint. Deus itaque, ob ista illis iratus, ad regem & ad populum vates mittit, per quos easdem illis minatus est calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Israëlitæ inciderent ob suas in eum contumelias. At illi verbis quidem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur; re ipsa vero comperuerunt, vera esse quæ prædixerant.

Manasses Judææ rex: Hieroboami sceleribus se obstringit. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

2. Cum enim in iisdem perseverarent *moribus*, bellum illis moveri *Deus* fecit à Babyloniorum & Chaldæorum rege: qui, misso in Judæam exercitu, & regionem depopulatus est, & Manassen regem, dolo captum & ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplicium sibi obnoxium habuit. Cæterum Manasses, cum tum demum intellexisset quibus in malis versabatur, atque omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum orabat obsecrabatque, ut hostem ad humanitatem in eum flecteret & misericordiam. Deus autem, exaudita supplicatione, votis ejus annuit. atque ita Manasses, *Manasses victus & in captivitatem abductus ab hostibus. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33. Deum precatus in regnum suum remittitur: seque subdit, tosque suos ad pietatem convertit.*

וחיו סרסים LXX. καὶ ἔσονται ἐνάρχοι ἐν τῷ οἴκῳ &c. *Chald.* &c. popul. magnates רברבין *Hebr.* סריס Eunuchus & aulicus Es. xxxix. 7. & alibi. SPANH.

o Τὸ ἄνδρας εἶναι] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) τῷ in *Editis.*

p Τῷ Βαβυλωνίῳ] *Al.* τῶν Βαβυλωνίων.

q Δουλεύσοντας βασιλεῖ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δουλεύον) in *Editis.*

r Τὸ ἔθνος αὐτοῦ] Τὸ γένος αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

s Εἶναι] Lege εἴη. COCC.

t Διάγων,] Διαγαγὼν *Vat. Hen.* & *Busb.*

u Ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς] Ἐκ μητρὸς μὲν Ἀχιβᾶς τὸ γένος, πολίτιδος δὲ γεγονὼς ἀπέρρηξεν ἑαυτὸν *Vat.* Ἀχιβᾶς ex LXXII. reponendum censeo. Vide *Cotelerium* ad *PP. Apostolicos*, p. 148.

x Ἐν τῷ τρόπῳ,] Ἐν τῷ αὐτῷ *Vat.* & *Gall.* 2. *Hen.* & *Busb.* ὥστε ἐν πᾶσι ἐπεδείξατο *Zonar.*

y Αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ convertit. εἰς τὸν Θεὸν in *Editis.*

z Ὡμῶς τοὺς δικαίους] Ὡμῶς neque agnoscit *Vat.* neque *Epiphan.*

a Ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι] Sic *MSS.* ὡς τῷ αἵματι in *Editis.*

b Πρὸς τὸ] Illud πρὸς ex *MSS.*

c Παρὰ δὲ τῶν Βαβυλωνίων] Παρά τε δὲ in *MSS.*

d Ὡς στρατιὰν] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὃς στρατείαν ἐπεμψεν.

e Τήν τε χώραν] Καὶ τὴν τε χώραν ἐλ. *Big.* & *Samb.* καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐλ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

f Ἐβούλετο τιμωρίαν] Ἠβούλετο *Big.* & *Samb.*

g Αὐτῷ.] Αὐτὸν *Samb. à manu secunda.*

h Τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως] Illud τῶν ex *MSS.*

ſes, à rege Babyloniorum dimiſſus, in regnum ſuum reſtituitur. Cumque Hieroſolyma veniſſet, id modis omnibus agebat, ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum jam pœnitere cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione ſemet obligaret. Templum etiam conſecravit, & urbem luſtravit; & de cætero totus in eo erat ut gratias Deo pro ſalute *ab eo impetrata* referret, cumque ſibi quamdiu viveret propitium teneret. Quin & populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ inſtitutum. Inſtaurato etiam altari ſacra legitima faciebat ex præſcripto Moyſis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curaſſet, Hieroſolymorum ſecuritati proſpexit: adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adſtruxerit, ac præterea turres altiſſimas excitarit; & arces ſuburbanas, quo magis ad præſidium eſſent comparatæ, tum aliis rebus tum omne genus commeatu neceſſario inſtruxit. Atqui vero in iſtis mutatus in melius, ita reliquum vitæ agit, ut beatiſſimus dignuſque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cœpit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixiſſet annos ſeptem & ſexaginta è vita migravit, annis quinque & quinquaginta in regno exactis. Atque ipſe quidem ſuis in hortis ſepultus eſt: regnum vero ad filium ejus Amoſum delatum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emalſema, ex urbe vero Iabata oriunda.

2 Paral. c. 33. v. 27.

Manaſſes moritur. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

ζεπ. γθόμενο δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων ὠθεῖ τ Θεὸν καὶ τῷ μνήμῃ ἐπαύδαζεν, εἰ δυνατὸς αὐτῷ γθοιτο, τ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν [i] μεταβουλεύειν ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι ὠθεῖ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ. καὶ τ ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦ τῷ χάριν τε τ σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δυμενῆ πρὸς ὅλον τ βίον. [k] τὰ ἢ αὐτὰ πρᾶτειν καὶ τὸ πλῆθο ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπισκοδόμησε ἢ καὶ τ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελῶ καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενο ἢ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τ τ Ιεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε [l] τὰ παλαιὰ τείχη μὴ πόλις [m] ἐπισκοδόμοις ἀφύλακτος, καὶ ἕτερον αὐτοῖς [n] ἐπιβαλεῖν, ἀναξήσῃ τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸς τ πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων [o] πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει ἢ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενο, ἕτω τ μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαρίσιος εἶναι καὶ ζηλωτὸς σκείνῳ ὃ χρόνῳ λογιζόμενο, ἀφ' ὃ τ Θεὸν σεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα [p] ἑπτὰ, κατέφρεψε τ βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς [q] ἐν τοῖς αὐτῶ πρασδείοις· ἡ βασιλεία ἢ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῶ [r] πρειέρχε [s] Αμωσον, μητρὸς [t] Εμαλσέμης μὲν ὄνομα τετυχηκότα, ἐκ ἢ πόλεως [v] Ιαβάτης ὑπαρχούσης.

CAP. IV.

Ut loco Manaſſis regnavit Amoſus, & poſt Amoſum Joſias, vir juſtus piuſque. & de Olda vate.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμωσο, ᾧ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιο ὢν καὶ θεοσεβής. πρὶ τε Ολδᾶς προφήτο.

Amoſus Judæe rex. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

HIC patris ſcelera, quæ prima juventute facere auſus eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in domo interiit, cum vixiſſet annos quatuor & viginti, ex illis vero duo regnaſſet. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amoſum cum patre ſepeliunt, regnum vero filio ejus Joſiæ in manus tradunt, cum annum ætatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede. Ille autem optima erat indole, atque à natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis mores in ſcopum & regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam: cumque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac juſtitiæ ſpecimen dedit *egregium*. Nam populum ad ſaniorem mentem reducebat, auctorque erat, ut, mutata de deaſtris, ut qui dii non eſſent, opinione, Deum patrium colerent: cumque ea quæ à majoribus ſuis acta eſſent diſpicere cœperit, quæ minus recte ſe haberent ſapienter emen-

Amoſo interfecto, regnat Joſias. 4 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 34.

V. *Joſiæ pietas.*

Οτο μιμησάμενο τὰ τ πατρὸς ἔργα, ὢ νέο ὢν ἐκεῖνο ἐτόλμησεν, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τ ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ὑπὸ τ [x] οἰκίας τ [y] αὐτῶ, βιώσας ἔτη τέσσαρα & εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν [z] δύο. μετῆλθε δ' αὐτὸ τὸ πλῆθο τοὺς φονεῖς [a] καὶ τῷ πατρὶ συνθάπτουσι τὸν [b] Αμωσὸν, τὴν ἢ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτῶ Ιωσίᾳ [c] παραδίδοσι, ὀκταέτῃ τὴν ἡλικίαν ὄντι· ᾧ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν [d] Βοσκεθὶ, [e] Ιεδὴ ἢ τὔνομα. τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄμεμπτο ὑπῆρχε, καὶ, πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, [f] τῶν Δαυίδου ἢ βασιλέως ὑπογραμμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι [g] πρὸς τῆς ἄλης τὸ βίου ὑπογραφεύσεως [h] κεχρημένο· γθόμενο ἢ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπιδείξασθαι. τὸν ἢ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρῄνει, τῆς πρὸς τῶν εἰδώλων δόξης [i] ὡς οὐκ θεῶν ὄντων ὑποστέλλας, σέβεσθαι τὸν πάτριον Θεόν· ταῦτα τ προγόνων ὑπισχνούμενος ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρ-

[i] Μεταβουλεύειν ὥρμησε,] Επιβουλεύειν *Big. Samb. & Vat.*

[k] Τὰ ἢ αὐτὰ] Ita cum *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.* ταὐτὰ ἢ αὐτὰ πρ. τὸ πλ. in *cæteris*.

[l] Τὰ παλαιὰ τείχη] Sic *MSS.* τὰ deeſt in *Editis*.

[m] Επισκοδόμοις] Cum ἐπισκοδόμαις habeat *Vat.* ἐπισκοδόμοις malui quam ἐπισκοδόμας *Editorum Aliorumque*: nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.*

[n] Επιβαλεῖν,] Επιβάλλειν *Vat.*

[o] Πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων] Πλήθο aut ſimile quid poſt πάντων ſubintelligendum eſſe monuit Cl. *Lowthius*. ipſe τινὶ ſubintellectum puto. πάντων τ *Big. Samb. & Vat.* HUDS. Deeſt vox εἰσκομιδῇ aut ſimile quid. COCC.

[p] Επτὰ,] Καὶ ἑπτὰ *Big. & Gall.* 1.

[q] Εν τοῖς αὐτῶ θρασδείοις] Conf. ſup. lib. 9. c. 10. §. 4. SPANH.

[r] Παρειέρχε] Παραγίνε *Big. Samb. & Vat.*

[s] Αμωσον,] Ita in *Editis Aliiſque*, & ſatis recte & juxta quædam exemplaria LXXII. Αμμωνα *Big. Samb. & Vat.* & Αμμωνὰν *Hen. & Busb.* ex alia lectione τ ὁ.

[t] Εμαλσέμης] Μεσουλεμεθὰς juxta *Verit. Hebr.* Μεσολὰμ, & Μασαλαμὲθ, & Μισολαμὰ, & Μισαλὰμ, & Μεσολλεμὲθ in LXXII. Εμασεμης *Big. Samb. & Gall.* Εμασιλμὴς *Vat.* in *Epiphanii* libris *Maſelmis*.

[v] Ιαβάτης] Ιαταμάτης *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jechabeth*. Ιοθθὰ nomen urbis juxta *Ver. Hebr.* Ιετὲα aut Ιετχὰλ LXXII.

[x] Οἰκίας τ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Vet. Interpr.* οἰκείας in *cæteris*.

[y] Αὐτῦ,] Εαυτῦ *Vat.*

[z] Δύο.] Sic *MSS.* prout ſupra, p. 504. v. 1. ἔτη δύο in *Editis*.

[a] Καὶ τῷ πατρὶ] Ita *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. καὶ τῶτε π. in *Editis Aliiſque*.

[b] Αμωσὸν,] Vide *Annott.* ad præced. c. §. 2.

[c] Παραδίδωσι,] Sic *Big. & Samb.* παραδίδωσι in *Editis Aliiſque*.

[d] Βοσκεθὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* quod *Voſcheti* vel *Voſcethi* habeant *Epiphanii* libri. Βοσκὲθ in *Editis Aliiſque*.

[e] Ιεδὴ ἢ τὔνομα.] Εδις *Vat.* Ιεδεὶς *Samb. & Gall.* 1. Ιεδὶς *Big. & Gall.* 2. Ιεδία, θυγάτης Εδεία ἐκ Βασεμὼθ LXXII. Ιεδίδα juxta *Verit. Hebr.*

[f] Τῶν Δαυίδου] Illud τ ex *MSS.*

[g] Πρὸς τ ὅλης] In pleriſque *MSS.* τ ὅλης πρὸς τ βίου ἐπιτηδεύσεως.

[h] Κεχρημένο.] Εκείνῳ κεχρημένο *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1. 2.

[i] Ως οὐκ θεῶν ὄντων] Illud ὡς ex *MSS.* & *Vet Interpr.*

μαρτηθέντα [k] διώρθωσε σωιδῶς, ὡς ἂν [l] πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος, ὅσα δ' εὕρεσιν εὖ γεγονότα καὶ τῇ χώρᾳ ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. [m] τούτων δ' ἦρξατο, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ Φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων παθόμενος συμβουλίᾳ καὶ ἀκολουθίᾳ. [n] τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν, [o] ὅτῳ πρὸς τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείας [p] διοδεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τῶν τότων ἀδικεῖσθαι μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξεφαίνετο. πρότερον γὰρ ὁ βασιλεὺς [q] καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, πάσῃ ἄλσει τε τοῖς ξενικοῖς ἀνάγμενα θεοῖς ἐξέκοψε, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, [r] εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο πρὸς ἐμπαιγμὸν ἐξείλκυσε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δόξης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τοὺς σωτηρίους [s] ἀναφέρειν θυσίας, καὶ τοὺς ἀλισκομένους αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πρὸς κρίσεις καὶ ἐπισκόπους, οἳ ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, πρὸς πάντας τὸ δίκαιον προτιθέμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον αὐτὸ προτιέμενοι. ἀπεστείλαμεν δὲ καὶ πᾶσιν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους [t] εἰς ἑλκύσαι νομίζειν [v] εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως [x] ἔχοι. νομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως [y] Ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφᾶν, καὶ τὸν χαρτοφύλακα τῶν ἀναθημάτων [z] Ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα [a] Ἐλιακίαν· οἳ μηδὲν ὑπερθέσθαι μηδ' ἀναβολὴν δόντες, ἐκτάκτους καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα προσδεησόμενοι, εἶχον τὸ ἔργον. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ὀγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς Ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περιὸν τῶν χρημάτων [b] χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν θεραπείαν· ἔτι δὲ καὶ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλιακίας, ἐντυγχάνει τὰς ἱερὰς βίβλους τὰς Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένας, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφάν. ὁ δὲ ἀναγνοὺς προσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσας ἠνέσχετο τέλος ἔχοντα ἐδήλου· [c] προσανέγνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν [d] Ὀλδάν, γυναῖκα δὲ [e] Σαλλούμου, [f] τῶν ἐν δόξῃ τινὰς καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανῆ, καὶ προστάξας ἐκέλευε [g] λέγειν, ἱλάσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ [h] πρᾶον ποιεῖν ἑαυτῷ· δεινὸν γὰρ εἶναι μὴ προβαίνειν τοὺς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν [i] κινδυνεύσειν ἀνάστατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες ἐπ' ἀλλοτρίας

dabat, quasi summa fuisset senectute & ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quæ vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suæ perspicacia & ingenii solertia, seniorumque consiliis & institutis obsequendo. cum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in rep. curanda & in religione erga Deum *instauranda* prospere etiam ei omnia cederent; eoque magis quod horum *regum* iniquitas non *amplius exemplo* esset, sed è conspectu sublata fuerit. nam rex, urbem pariter ac regionem omnem obeundo & lucos diis peregrinis dedicatos excidit, & aras eorum evertit, & donaria eis à majoribus consecrata cum ludibrio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; *quo facto* hostias ut olim & solida sacrificia ejus ad altare afferri jubet. Constituit etiam certos judices & inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris & æqui rationem præcipue habentes, & illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicunque vellent aurum & argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem allatæ essent pecuniæ, curam templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Amasiæ prætori urbano, & Saphani scribæ, & Ioadæ commentariensi, & Eliaciæ pontifici; qui sine mora & dilatione, ubi architectos & reliqua ad *templi* reparationem necessaria paraverant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

Deastrorum cultum tollit Josias.

Templum reficiendum curat.

2. At cum jam in regno annum decimum & octavum ageret, ad Eliaciam potificem mittit, jubens, ut, conflata quæ supererat pecunia, crateras inde & pateras & phialas ad sacra procuranda conficeret: ac præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum identidem in crateras & istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani scribæ. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia ad finem esse perducta quæ imperârit: insuper & libros *Moysis* ei prælegebat. His autem auditis, vesteque scissa, cum Eliaciam pontificem acciviisset, ipsumque scribam, & ex amicis aliquot maxime necessariis, misit *eos* ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti & nobilitate illustris, jussitque dicere, cum ad eam accessissent, ut Deum placaret studeretque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quæ patres contra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium egentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates ab ipsis

Vasa fabricari jubet in Sacrorum usum.

Liber legis repertus. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 34.

Olda mulier vates.

---

k Διώρθωσε σωιστῶς] Ita *MSS.* διόρθωσε in *Editis*.

l Πρεσβύτατος] Cum *Samb.* & *Vat.* articulum ὁ omisimus ante πρεσβύτατος. atque καὶ ante τὴν χώραν negligunt *Big.* & *Samb.*

m Ταῦτα δ' ἤρξατο,] Ταῦτα δ' ἔπραττεν ἡ σοφίᾳ καὶ ἐπινοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος συμβουλίᾳ τε καὶ ἀκολουθίᾳ *Vat.*

n Τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν,] Ita in omnibus *MSS.* τοὺς γὰρ νόμους οὓς ἂν κατακολουθῶν in *Editis.* HUDS. Forte, τοὺς γὰρ νόμους, οἷς ἐπακολουθῶν, ὅτῳ π. τ. τ. τ. π. καὶ τ. π. τ. θ. εὐσεβείας, εὐοδεῖν συνέβαινε. *Leges enim, quas sequebatur, ita, quoad ordinem Reipublicæ & Divini cultus, recte procedere contigit, quod illarum violatio non extaret, sed abolita esset. Nam Rex* &c. COCC.

o Οὕτω πρὸς τὴν τάξιν] Οὕτως forsan pro ὅτῳ ex literarum similitudine in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὡς πρὸς τὴν *Vat.* & *Gall.* 2. ὥστε τὴν τάξιν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sequens enim legem velut ordinem civitatis, & pietatem circa Deum gerens, omnia prospere gubernabat, & maximè quod à priorum regum iniquitate recedebat.* De voce ὅτῳ videsis Cl. *Perizonii* notas ad *Ælianum*, p. 10. c. 21.

p Εὐοδεῖν] LXX. Gen. XXIV. 12. εὐόδωσον, & *Demosthen.* εὐοδῆ. *Aristoph.* Ran. v. 282. εὐοδίαν. SPANH.

q Καὶ τὴν πόλιν] Illud καὶ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Εἴ τι δ' ἀνάθημα] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα in *Editis Aliisque.*

s Ἐπιφέρειν θυσίας,] Ἐπίφερε *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπιφέρων *Big.* & *Samb.*

t Ἑλκύσαι νομίζειν] Ita *Big.* & *Gall.* 1. ἑλκύσαι in *reliquis.*

v Εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ,] Eo modo *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἐπισκ. in *Editis.* εἰς κατάσκ. *Gall.* 1. 2.

x Ἔχοι.] Forte ἴσχοι. COCC.

y Ἀμασίαν,] Μαασὰ aut Μαασίαν LXXII.

z Ἰωάτην] Ἰωὰς aut Ἰωὰχ LXXII. Ἰωὰν juxta *Epiphanium.*

a Ἐλιακίαν·] Χελκίαν LXXII.

b Χωνεύσαντα] Χωνεύσαντας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

c Προσανέγνω δ'] Προσανέγνω δὲ αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Ὀλδάν,] Ὀλδᾶ in *Editis.* Οολδὰ, aut Ολδὰ, aut Ολδᾶν in *MSS.* Ολδὰν LXXII.

e Σαλλούμου,] Σελλὴμ *Vat.* μητέρα Σελλὴμ LXXII. *Rom.* γυναῖκα Σελλὴμ LXXII. *Alex.*

f Τῶν ἐν δόξῃ] Τῶν ἐνδόξων τινὰς καὶ δ. εὐ. ἐπιφανῶν *Vat.*

g Λέγειν,] Sic cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* λέγων.

h Πρᾶον] Ita in *iisdem MSS.* & *Vat.* πραότητα in *cæteris.*

i Κινδυνεύσειν] Κινδυνεύσωσιν *Samb.* & *Vat.*

ipsis, quos miserat rex, mandata ejus accepissent, præcepit illis ut ab ea digressi ad regem *ista* dicerent; "quod Deus jam contra illos sententiam
Ejus responsum oraculare. "tulerit, quæ nullis refigenda est precibus, fore "ut populus pereat, & è regione *sua* ejiciatur, & "omnibus quibus jam fruitur bonis mulctetur, "quòd *scilicet* leges violarint, & cum tam multum "temporis interim fuerit pœnitentiam non ege"rint, præsertim cum vates eos monuerint ut ad "saniorem mentem redirent, pœnasque manere "scelera prædixerint, quas, ut Deum esse credant, "& nihil mendacii istis subesse quæ per vates illis "denunciavit, omnino fore ut ab illis expetat, "propter ipsum tamen, quod justus exstiterit, "etiam nunc moraturum esse calamitates; verum, "ut ille in vivis esse desierit, quæ inferre decrevit "populo illaturum esse.

Pietas. *4 Regum, c. 23.* 3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidisset, reversi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, missis in circuitum nunciis, jussit ut Hierosolyma convenirent sacerdotes & Levitæ, omnibus etiam cujuscunque ætatis adesse imperatis. Cum autem congregati essent, primum quidem illis legebat libros sacros: deinde, pro suggestu stans in medio populi, omnes *imperio* coëgit fidem jurejurando dare, se Deum certe colituros esse atque Moysis leges observaturos. Illi vero & his prompte assenserunt, & regis consiliis obsequuturos se receperunt: moxque sacra facientes litantesque Deum precabantur, ut benigne illos & misericorditer respicere dignaretur. Porro jussit pontifici *maximo*, si quod vas supereresset à majoribus deastris diisque peregrinis positum in templo, illud efferret: & cum non pauca essent congesta, illis incensis cinerem eorum * dispersit: denique deastrorum sacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

Achia vaticinium impletum. 4 Regum, c. 23. 4. At cum ista Hierosolymis perfeciisset, in *suæ ditionis* regionem proficiscebatur; & quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem, funditus delevit: falsorumque vatum ossa super altari, quod primus Hieroboamus exstruxerat, igni cremavit. Et quidem Achiam vatem, cum se ad Hieroboamum contulisset, dum ille sacrificaret totusque populus audiret, quæ eventura essent prænunciasse; quod quidam ex Davidis progenie, nomine Josias, hæc ipsa, quæ jam memoravimus, facturus esset. atque accidit ut ista adimpleta fuerint, annis trecentis sexaginta & uno elapsis.

5. Post hæc autem rex Josias, ad alios etiam ex Israëlitis profectus, qui in captivitatem & servitium non abducti fuerant ab Assyriis, illis persuasit ut impie agere desisterent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium vero Deum & maximum pie colerent, eique adhærerent: domosque perscrutatus est & villas & urbes, suspicans fore ut aliquis intus custodiret deastros. Quinetiam *solis* currus, qui *in ascensu ad templum* steterant, à majoribus fabricatos, & si quid aliud adorabant ut Deum,

ἔρημοι πάντων καταῤῥέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. [k] ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα τὰ πεμφθέντα [l] αὐτῶν δι' ὧν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτὸς ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον [m] ἤδη "κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ἣν οὐκ ἐκεσίαις ἄν τις "ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν χώραν ἐκβα"λεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν πα"ραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ με"τανοήσαντας, τοῦ τε προφήτου τοῦτο προδηλοῦντος σωφρο"νεῖν, καὶ τῷ θεῷ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, "ἵνα, ἵνα πρόθωσιν [n] ὅτι θεός ἐστι; καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τὰ"των ὧν αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου κατήγγειλε, πάντως "αὐτοῖς ποιήσειν, δι' αὐτὸν μέντοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέ"ξειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς, μὴ ἂν τῷ ἐκείνῳ τελευτῆσαι τὰ "κατεψηφισμένα [o] πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τὸ γυναικὸς προφητεύσαντος, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, πέμψας παντα χοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς [p] τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, [q] πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, [r] στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους [s] ποιήσασθαι καὶ πίστις ἠνάγκασεν, ἣ μὲν θρησκεύσειν τὸν Θεὸν καὶ Φυλάξαι τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε [t] ἐπήνεσαν, καὶ τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέστησαν· θύοντές τε προαιρέσιμα καὶ καλλιερούμενοι τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ [x] ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περιττὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν εἰς τὸν ναὸν, τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατασπάσας αὐτὸς τὸν στοὸν αὐτῶν διέσπειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ααρῶν γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος ἦκεν εἰς τὴν χώραν, καὶ [y] τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν ἠφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὃν κατεσκεύασε πρῶτος Ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. [z] ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου κατελθόντα πρὸς Ἱεροβόαμον, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλαντος [a] τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ἰωσίας τέξεται παῖς τὰ προειρημένα. [b] συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια ἐξηκονταέν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας προελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν τῇ δουλείαν [c] τῇ ὑπὸ τῶν Ασσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τοὺς ἀσεβεῖς πράξεις ἐν τοὺς πάτους τοὺς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τὸ δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν σέβειν, καὶ τούτῳ προσανέχειν· τοὺς οἰκίας τε ἐν τοὺς κώμας ἠρεύνησε ἐν τοὺς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ἃ μὲν ἀλλὰ ἐν [d] τοῖς βασιλευομένοις ἐφεσῶτα ἅρματα, ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ

[k] Ακούσασα δ' ἡ προφῆτις] Forte ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις τοῦ τὰ πεμφθέντα ἃ ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, *Vet. Audiens prophetissa quæ fuerant à rege mandata.* COCC.

[l] Αὐτῶν δι' ὧν] Δι' αὐτῶν ὧν *Big. Samb. & Vat.*

[m] Ηδη κατ' αὐτῶν] Illud ἤδη ex *MSS.*

[n] Οτι Θεός ἐστι,] Sic *Big. Samb. Vat. & Gall. 2.* ὅτι ὁ Θεός ἐστι in *Editis Aliisque.*

[o] Πάθη] Παθήματα *Vat.*

[p] Τὰ Ιεροσόλυμα] Illud τὰ deëst in aliquot *MSS.*

[q] Πᾶσαν τε ἡλικίαν] Πᾶσαν ἡλικίαν *Vat.*

[r] Στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος] Vocem στὰς non agnoscit *Vat.*

[s] Ποιήσασθαι] Ita *Big. Samb. Gall. 2. Vat. Hen. & Busb.* ἐπιποιήσασθαι in *Aliis.*

[t] Επήνεσαν,] Sic *Big. Samb. Vat. & Gall. 1.* in *Editis* ἤνεσαν.

[v] Ικέτευον,] Ηδη ante ἱκέτευον inserunt *Big. Samb. & Vat.*

[x] Ιλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν.] Ιλεων in *plerisque MSS.*

* *Dispersit:*] Dispersit in fluvium, *Epiphan.*

[y] Τὰ κατασκευασθέντα] Illud τὰ ex *MSS. & Coccejo.*

[z] Ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου] Ita è *Cod. Vat.* ταῦτα δὲ κατελθόντα τοῦ προφήτου πρὸς Ιεροβόαμον in *Editis Aliisque.*

[a] Τὰ γενησόμενα,] Delendum forte τὰ. COCC.

[b] Συνέβη δὲ] Deëst τὸ τοῖς ἄνω δεδηλώκαμεν, aut simile quid. COCC.

[c] Τῷ ὑπὸ τῶν Ασσυρίων διέφυγον] Τῷ accepimus ex *MSS.*

[d] Τοῖς βασιλευομένοις ἐφεσῶτα ἅρματα,] Vetus mendum huic loco ineleviſse palam facit *Vet. Interpr.* qui verba illa τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεσῶτα plane omisit. Quin & *Gelenius* in sua versione locum interpolavit ex *4 Regum*, c. 23. v. 11. Ipse τοῖς βαθμοῖς τοῦ οἴκου vel τοῖς βάθροις λιθίναις, aut simile quid mallem quam τοῖς βασιλευομένοις. HUDS. Gelenius hæc explicat de *Quadrigis Solis*, aliter *Rufinus.* Cum Gelenio Gallus Interpres Arnaldus, juxta 2 Reg. XXII. 11. SPANH.

εἴ τι ἄλλο πιθὸν ἦν [e] ᾧ προσεκεῖτο ὡς Θεῷ [f] ἐβάστασε. καὶ καθαρίσας ὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς Ιεροσόλυμα τὸν λαὸν πανεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν [g] ἀζύμων ἑορτήν, [h] καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε· ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [i] τὸ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους ἅπας ἀρνας τρισμυρίας, βοῦς δὲ εἰς [k] ὁλοκαύτωματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφ' τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, [m] ἄρνας δισχιλίας ἑξακοσίας· καὶ τοῖς Λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πενταχοσίους. καὶ γενομένης ὕτως ἀφθόνου τῶν ἱερείων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἕκαστα τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου [n] καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλως ὕτως ἀχθῆναι τοῖς Ἑβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τῶν Σαμουήλου καὶ προφητῶν χρόνων αἴτιον ἦν, τὰ πάντα καὶ νόμους καὶ τὴν ἀρχαίαν παρατήρησιν τῆς παλαιᾶς συνηθείας ἐπιτελεσθῆναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα Ιωσίας, [o] ἔτι τε καὶ πλείω τῆς παρὰ πᾶσιν δόξης, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

de medio sustulit. Cumque hoc modo regionem universam lustrasset, populum Hierosolyma convocavit, ibique festum Azymorum, quod & Pascha dicebatur, celebravit: donavitque populo victimas Paschales, hœdos agnosque lactentes ter mille, & in solida sacrificia boum tria millia. Ac præterea principes pontifices in gratiam Paschatis sacerdotibus largiti sunt agnorum duo millia & sexcentos; & similiter Levitis primores eorum dederunt agnorum quinque millia, & boves quingentos. Cumque tam magna esset victimarum copia, sacra fecerunt convenienter Moysis legibus, unoquoque ex sacerdotibus præeunte & ministrante populo. Atque ideo nullum tale Pascha à temporibus Samuelis vatis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præscripto, priscisque patriæ ritibus observatis, peracta fuerint. Post hæc autem Josias, cum in pace vitam egisset, insuper & divitiis & gloria inter omnes floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi.

Josias Pascha agit. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλὺ τελευτᾷ· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παραδίδωσι. περί τε Ιερεμίου καὶ Ιεζεκιήλου.

CAP. V.

Quomodo Josias cum Nechao congressus est, & vulneratus non multo post moritur: utque Joachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, & regnum Joacimo tradidit. Deque Hieremia & Iezecielo.

VI.

[p] ΝΕχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, [q] ἐγείρας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην [r] ἤλασε πόλεμον, Μήδοις [s] πολεμήσων καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις, οἳ τὴν [t] Ασυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. ὁ γὰρ Ασίας βασιλεύσας πόθον εἶχεν. γενόμενος δ' αὐτοῦ καὶ [v] Μένδητι πόλιν, ὡς δὲ [x] αὐτὸς Ιωσίας βασιλείας, οὐ δυνάμενος εἴργειν αὐτὸν ἀφ' τῆς ἰδίας παιδεῦσαι χώρας τὴν ἐπὶ τοὺς Μήδους ἔλασιν. πεμψας δὴ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην [y] ὡρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥστε πολεμεῖν [z] αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. Ιωσίας δὴ δ' ὑποστρέψαι τὸ ἀφ' [a] Νεχαὼ, ἀλλ' ὅτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. [b] τῆ πεπρωμένης, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμησάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. Διαπέσοντος γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρως [c] ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαισε τῷ βέλει τὴν μάχην ἀναδῆσαι. τῷ τραύματι γὰρ βαρυληθὴς ὢν, ἐκέλευσεν [d] ἀναληφθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ [e] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσόλυμα.

NEchao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeditionem ad Euphratem fluvium profectus est, Medis bellum illaturus & Babyloniis, qui Assyriorum everterant imperium. illum enim cupido incessit regnandi in Asia. Cumque ad Menden urbem perveniisset, (erat autem illa in ditione Josiæ) cum exercitu eum prohibuit ab expeditione contra Medos per regionem suam facienda. Nechao autem, præcone ad eum misso, dicebat se non in illum exercitum educere, sed ad Euphraten ire contendisse, jubebatque cavere ne ipsum adeo irritaret, ut adversus eum præliaretur, semet à proposito itinere prohibentem. At Josias iis quæ Nechao dixerat haud assensit, sed secum constituebat iter ei non dare per suæ ditionis regionem: fato eum, ut opinor, ad hoc ipsum impellente, ut illum perdendi occasionem arriperet. Nam dum aciem instrueret curru ab uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum sagitta petierat, fecit ut ei deflagraret bellandi cupiditas.

Nechao Ægyptiorum regis expeditio. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35. Josiam rogat Nechao ut ejus voluntate iter per provinciam suam facere liceret. 2 Regum, c. 23. & 2 Paralip. 2. 25. Prohibetur à Josia.

---

e Ω προσεκεῖτο] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. (& *Coccejo*) ὃ προσεκεῖτο ὡς Θεῷ in *Editis Aliisque.* ὃ προσεκεῖτο ὡς Θεὸν *Vat.*

f Ἐβάστασε.] Juxta *S. Literas* ἔκαυσε vel κατέκαυσε. Nolui tamen vocem ἐβάστασε loco movere, propter ista *Eustathii* ad *Homerum* (p. 1525. *Edit. Rom.*) ἔλεγον ἀβαθεῖς παραπίζας ἐκ καταχῆ δαιτὸς, τὸ μέντοι αἴρειν αὐτὰς βασιάζεσθαι ἔφασκον.

g Ἀζύμων ἑορτὴν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. τῶν ἀζύμων *Vat.* ἄζυμα ἑορτὴν in *Editis.*

h Καὶ] Abundat. COCC.

i Τὸ πάσχα.] Ante τὸ πάσχα forsan subintelligendum εἰς, aut reponendum auctoritate *Vet. Interpr.* & LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

k Ολοκαυτώματα] Ολοκαύτωσιν *Big.* & *Samb.*

l Ἱερέων οἱ πρῶτοι] Forsan Ιουδαίων pro ἱερέων substituendum, quod *primi Judæorum* habeat *Epiphan.* & οἱ ἄρχοντες LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

m Ἀρνας διχιλίας ἑξακοσίας] *Agnos quinque & sexcenta millia & Levitis agnos duo millia* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *agnos quinque millia & Levitis agnos duo millia & sexcentos.* Videsis 4 *Regum*, c. 23. v. 21. & 2 *Paralip.* c. 35. v. 7 & 8.

n Καὶ διακονουμένου] Illa καὶ διακουομένου inserta dedi, quod ἐξηγουμένου καὶ διακουομένου habeant *Big. Samb.* & *Vat.* atque *Epiphanii* versio, *hostias singulas enarrantibus & ministrantibus* &c.

o Ετι τε καὶ πλείω] Ετι δὲ καὶ *Vat.*

p Νεχαὼ] Ita *Big. Gall.* 1. *Chron. Aliique.* Νεχάω in *Editis.* Νεχαως *Vat.* Νεχαὼ *Samb.* Νεκὼς *Herodoto*, l. 2. c. 156. qui dicit quod cum Syris (ita Judæos semper vocat) congressus in Magdolo eos vicerit.

q Εγείρας] Forte ἀγείρας. COCC.

r Ηλασε πολεμον,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἐλάσας in *Editis Aliisque.*

s Πολεμησων] Ita in iisdem *MSS.* & *Zonara.* πολεμῶν in *Editis Aliisque.*

t Ασυρίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* Ασυρίων in *reliquis.*

v Μένδητι πόλιν,] Ita sine ulla varietate in *Græcis* omnibus, in *Latinis* vero *Medin*, effluente sono (ut puto) literæ γ, prout fieri solet. Verum cum *Hebræis* sit מגדו, *Græcis* vero *Latinisque Interpretibus* Μαγιδδώ. inde conjicio cum Cl. *Perizonio* (in *Orig. Ægypt.* p. 416.) *Josephum* legisse *Migdo* aut *Megdo*; & hîc loci Μεγδὼ scripsisse. An fuerit *Magdolus* in finibus Ægypti, cujus *Jeremiæ* c. 44. v. 1. &. c. 46. v. 14. fit mentio, an *Mageddo* supra Samariam, an potius urbs quædam hujus nominis in finibus regni Judaïci, aliis disquirendum relinquo. HUDS. Μενδήσιοις νόμῳ Ægypti ἄλσος. lib. 4. c. XI. §. 5. SPANH.

x Αὐτὸς] Ita *Samb.* αὐτὸς in *aliis.*

y Ὡρμηκέναι] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ὁρμηκέναι in *reliquis.*

z Αὐτῷ κωλύοντι] Αὐτὸν κωλύοντα *Vat.*

a Νεχαὼ,] Νεχαῶν & mox εἶχεν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

b Τῆς πεπρωμένης,] Τῆς πεπρωμένης ἀλαζονείας in *Editis* & quibusdam *MSS.* Verum cum ἀλαζονείας non agnoscat *Vet. Interpr.* neque *Big. Samb.* & *Vat.* facessere jussi.

c Οχουμένου,] Ἐχομένου *Samb.* & *Gall.* 1.

d Ἀναληθῶναι τὸ στράτευμα,] Ita in *MSS.* ἀναληθῶναι *Bas.* & *Vet. Interpr.*

e Υπέστρεψεν] Hîc sequutus est *Chronicorum* auctorem, lib. 2. c. 35. v. 24. qui locus (ut notavit *Schotanus*) exponi debet ex 4 *Regum*, c. 23. v. 29.

f Exsi-

Josias, adversus Nechao in prelium egressus, sagitta ictus moritur. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 35.

piditas. Nam cum vulnus ægre ferret, jussit ut receptui canerent, & *statim* Hierosolyma reversus est. ex illa autem plaga moritur: & sepultus est magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta novem vixisset, ex his vero regnasset triginta & unum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis & mœrori se dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit super eo næniam, quæ etiamnum exstat. Hic vates etiam mala urbi eventura ante denunciavit, literisque mandavit & nunc factum excidium & *migrationem in Babylonem. Verum non solus iste populo illa prædixit, sed & Jezecielus vates qui primus de his duos libros conscriptos reliquit. Erant autem hi duo ex stirpe sacerdotali. Sed Hieremias quidem Hierosolymis commoratus est ab anno decimo tertio regni Josiæ, usquedum templum una cum urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt suo loco narrabimus.

Epicedium ei composuit Hieremias.

Vaticinantur Hieremias & Jezecielus.

Joachazus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 36.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus nomine Joachazus, cum jam *ætatis* annum circiter vigesimum tertium egisset. Et hic quidem Hierosolymis regnavit, matre *natus* Amitala ex urbe Lobana: nequam vero erat & moribus impuris. Rex autem Ægyptiorum, à pugna reversus, Joachazum ad se accersit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria est: & illum quidem, cum ad eum venisset, in vincula conjecit; fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum. Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta, & unum auri. Et hanc quidem pecuniæ summam Joacimus solvebat: secum vero rex Joachazum in Ægyptum abduxit; qui & illic vita decessit, regno potitus tres menses & dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, ex urbe Abuma oriunda. Atqui *is* injustus erat natura & maleficus, & neque in Deum pius, neque erga homines benignus.

Joacimus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 26.

τελευτᾷ δ' ἐκ τ ϖλημῆς [f] ἐκείνης τ βίον· κ [g] κηδεύε ἐν τ πατρῴαις ϑήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονταεννέα, βασιλεύσας δ τέτων ἐν τριάκονθα. πένθος δ ἐπ' αὐτῷ μέγα κ λαὸς παντὸς ἦχϑη, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένη ἐ κατηφοιῶτ. Ιερεμίας δ' ὁ ϖροφήτης, ἐπικήδειον [h] αὐτ' ϖοιήσατο μέλ ϑρηνητικὸν, ὃ ἐ μέχρι νῦν διαμένει. ἔτ ὁ ϖροφήτης ἐ τὰ μέλλοντα τῇ ϖόλει δεινὰ ϖροεκήρυξε, κ γράμμασι καταλιπὼν ἐ τοῖς νεωτέροις ἡμῶν γνωμένοις ἄλωσιν, τοῖ τε [i] Βαβυλωνίαν αἵρεσιν. ἃ μόνον δ ἔτ ϖροεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ ἐ ὁ ϖροφήτης Ιεζεκιήλ. [k] ὃς ϖρῶτ ϖερὶ τέτων [l] δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ιερεμίας ἐν Ιεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τρισκαιδεκάτ ἔτες τῆς Ιωσίε βασιλείας ἕως ἧ κατεσκάφη ἡ ϖόλις ἐ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάντα ϖερὶ τέτων τ ϖροφήτοιν, κ χώραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαντ δ Ιωσίε, καθὼς ϖροειρήκαμεν, τοῖ βασιλείαν ὁ ϖαῖς αὐτ' διαδέχεται [m] Ιωάχαζ τέν ομα, ϖερὶ τρίτον κὰ εἰκοστὸν ἤδη ἔτ γεγονώς. κὰ ἔτ μὲν ἐν Ιεροσολύμοις ἐβασίλευσε, [n] μητρὸς Αμιτάλης κὰ ϖόλεως Λοβάνης, ἀσεβὴς δ κὰ μιαρὸς τ τρόϖον. ὁ δ τ Αἰγυϖτίων βασιλεὺς, ἰσχυρεύσας ἀϖὸ τ μάχης, μεταϖέμϖε τ Ιωάχαζον ϖρὸς αὐτὸν [o] εἰς [p] Αμαθὰ καλυμένην ϖόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. κ τ μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δ [q] ϖρεσβυτέρῳ αὐτ ἀδελφῷ, ὁμοϖατρίῳ ὄντι, Ελιακίμῳ τέν ομα, τοῖ βασιλείαν ϖαραδιδοῖ, μετονομάσας αὐτὸν [r] Ιωάκιμον. τῇ δ χώρᾳ ἐϖέταξεν ἑκατὸν ἀργυρίε τάλαντα, [s] ἐν δ χρυσίε. κὰ [t] τᾶτο μὲν ἐτέλ ὁ Ιωάκιμ τὸ ϖλῆϑ τ χρημάτων· τ δ Ιωάχαζον ἀϖήγαγε εἰς Αἴγυϖτον, ὃς ἐ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μιᾶς τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δ Ιωακίμ μήτηρ καλεῖτ [v] Ζαβύδα, ἐκ ϖόλεως δ' ἣν [x] Αβύμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικ ἐ κακοῦργ, κ μήτε ϖρὸς Θεὸν ὅσι, μήτε ϖρὸς ἀνθρώϖους ἐϖιεικής.

VII. CAP. VI.

Quomodo Nabuchodonosorus, superato Ægyptiorum rege, bellum intulit Judæis, & Joacimum perimit, atque Joachimum ejus filium regem constituit.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Ναβυχοδονόσορ, ἡττηθέντ Αἰγυϖτίων βασιλέως, στρατεύσας ἐϖὶ τὺς Ιουδαίους Ιωάκιμον ἀϖέκτεινε, κὰ Ιωάχιμον τὸν υἱὸν αὐτ κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus acie fundit Ægyptios.

ANno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonosorus Babyloniorum imperium suscipit: qui sub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchamesam ascendit (illa autem ad Euphratem sita est) eo ani-

ΕΤ δ' αὐτ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχον, τοῖ Βαβυλωνίων [y] ἀρχὴν ϖαραλαμβάνει Ναβυχοδονόσορ ὄνομα· ὃς ἐϖὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μ μεγάλης ϖαρασκευῆς ἐϖὶ [z] Καρχαμησὰν ἀναβαίνει ϖόλιν, ἔστι δ' αὕτη ϖρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ϖολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τ

---

f Ἐκείνης] Ita *Big Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖ in *Editis Aliisque.*

g Κηδεύε] ἐν ταῖς ϖατρῴαις ϑήκαις] Voculam μ post κηδεύε ejecimus auctoritate *Cod. Samb.* & *Vet. Interpr.*

h Αὐτῷ συνέταξε] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

* *Migrationem in Babylonem.*] Sequutus sum *Epiphanii* versionem.

i Βαβυλωνίαν αἵρεσιν.] Βαβυλῶν *Big. Samb. Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

k Ος ϖρῶτ] Illud ὃς non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Δύο βιβλία] Alterum volumen excidisse retur *Pseudo Athanasius* in *Synopsi.* Ipse vero (inquit *Huetius* in *Dem. Evang. prop.* 4.) *Ezechielis* librum puto in duas partes olim distinctum fuisse; &, si conjecturis patet locus, xxxix prioribus capitibus primum volumen, postremis novem constitisse alterum, quo templi reparatio & urbis dimensio continentur. Sic legit & distinguit *S. Petitus*, ϖρῶτ ϖερὶ τέτων δύο (de his duobus, *sc.* τ ἐϖὶ Τίτε γνωμένης ἀλώσεως κ τ Βαβυλῶν αἱρέσεως) βιβλίον α γράψας κατέλιπεν. Videsis *Steph. Le Moine* in *Var. Sacr. tom.* 2. p. 383. & *J. A. Fabricium* de Pseudepigraphis, p. 1117.

m Ιωάχαζ] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιωαζ in *Editis.*

n Μητρὸς Αμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Αμιτάλης (vel Αμιτάλης) κ ϖολέως Τωμιάνης (vel Τωμάνης) ἀσεβ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λεβνὰ, aut Λοβνὰ, aut Λοβανὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Αμιτάλης, ἀσεβὴς δ') rescripsi Αμιτάλης κ ϖόλεως Λοβάνης.

o Εἰς Αμαθὰ.] Αἰμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Αμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

p Αμαθὰ καλουμένην ϖόλιν, ἥτις ἐστὶ τ Συρίας.] *Gen.* Σαμαθᾶ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Εμαθ. SPANH.

q Πρεσβυτέρῳ] Vide *Usserium* ad A. M. 3371.

r Ιωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

s Εν δ χρυσίε.] Καὶ χρυσίε τάλαντα ί. *Chron. Alex.* κ χρυσίε τάλαντα ἓν, ἤ ὡς τινες ί. *Syncell.*

t Τᾶτο μ ἐτέλ] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* κ τὸ μ in *Editis.*

v Ζαβύδα,] Ζαβιδία *Vat.* Ιελδαθ LXXII.

x Αβύμας.] Forsan pro Αβύμας. nam urbs hæc Ρυμὰ aut Ρυμὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

y Αρχὴν ϖαραλαμβάνει τὺς Ναβυχοδονόσορ ὄνομα·] 2 Reg. xxiv. 1. &c. SPANH.

z Καρχαμησὰν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισαν *Gall.* 2. Καρμαχησαν *Big.* Καρχαθησὰν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemisch.* Καρχαμὶς *Eusebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuisse, quod à Græcis Latinisque *Cercusium* vel *Circesium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

a Ni-

τ̃ Αἰγυπτίων [a] Νεχαώ. ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τοῦ Βαβυλωνίου προαίρεσιν ἐπ' τὴν [b] ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαὼ, καὶ αὐτὸς ὡλιγώρησεν· ἀλλὰ συνῆψε πολλῇ χειρὶ τ̃ [c] Ναβυχοδονόσορον [d] ἀμυνόμενος, [e] ἐξώρμησεν ἐπὶ τ̃ Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Διαβὰς δὲ τ̃ Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι [f] Πηλουσίου πᾶσαν Συρίαν παρὲξ τ̃ Ἰουδαίας. τοσαύτης δ' ἔτη βασιλεύσ[ας] ἦδη ὁ Ναβυχοδονόσορ [g] ὄγδοον ἐπὶ τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τ̃ Ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τ̃ Ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπήλων. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπήλειαν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀνταλλαξάμενος τ̃ χρημάτων, ἤνεγκεν αὐτῷ φόρους οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

Joacimo tributa imperat.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύειν τοὺς Αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τ̃ Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τ̃ ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθαῤῥησαν. τοῦτο δὲ ὁ προφήτης Ἱερεμίας καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἡμέραν προέλεγεν, ὡς μάτην τ̃ ἐπὶ τ̃ Αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχοιτο, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ [h] Ἰωακίμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι [i] ὑπ' αὐτοῦ. [k] ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τ̃ σωζησομένων, ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ [l] ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, [m] ὡς οἰωνιζομένου καθ' ὑμῶν τ̃ βασιλέως τ̃ προφήτου, τὸν Ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ [n] ὑπαγόντες [o] δίκην κατεψηφίσθησαν πρὸς πικρίαν ἠξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἤνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, [p] οἱ δ' ἀπέγνωσαν τ̃ πρεσβυτέρων· οἱ καὶ σοφῆς ὄντες ἀφανοίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τ̃ αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν [q] ἀδικεῖναι κακὸν τὸν Ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡ μόνον τοῦτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, [r] καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τ̃ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπαύσαντες τὸν πλῆθον τοῖς λόγοις, ἐῤῥύσαντο τ̃ κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν· οὓς ἀπόρους τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύσας δήμου εἰς ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μηνὶ ἐνάτῳ τ̃ πέμπτου ἔτους [s] τ̃ Ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν ἐκ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει τ̃ τῷ ναῷ τ̃ τοῖς ὄχλοις ἦν συντεταχώς. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε τ̃ τὸν γραμματέα Βάρυχον ἐκποδὼν [t] ἑαυτοὺς ποιῆσαι; μή τισι δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον [v] αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέῤῥηξέ τε τ̃ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν τ̃ τὸν γραμματέα Βάρυχον, ἐκέλευσεν [x] ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

2. Tertio autem *anno*, cum audisset Ægyptios in Babylonium bella movere, atque *adeo* tributa ei non dedisset, de spe sua decidit. non enim ausi sunt Ægyptii expeditionem suscipere. Atqui eos Hieremias vates singulis *fere* diebus præmonuit, frustra eos in Ægyptiis spem reposuisse, urbemque à Babyloniorum rege evertendam esse, atque Joacimum regem in ipsius potestatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo esset qui salutem erat consequuturus. nam & vulgus & proceres ista audita nihil curabant, & quæ dicta erant ægre ferentes, ac si male in regem ominaretur vates, Hieremiam accusabant, litemque ei intendentes postulabant ut pœna mulctaretur. & cæteri quidem omnes contra eum suffragia tulerunt, seniores vero eum absolverunt: qui, cum mentis essent sanioris, vatem *etiam* ex *atrio dimiserunt, aliisque auctores fuerunt, ne quid mali adversus Hieremiam designarent. Ajebant enim non hunc solum urbi futura prædicere, sed & Michæam ante ipsum eadem esse vaticinatum, aliosque complures, quorum nullus à sui temporis regibus malo ullo, sed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis istis populi animos mitigassent, à supplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt: qui, ubi sua omnia vaticinia scriptis mandaverat, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi & templo & populo mala imminebant, complexus fuerat. Principes autem, hisce auditis librum ab ipso accipiunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum è medio secedere, ne quis sciat ubi sint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adessent, jussit scribam suum *librum* sumere & legere. Ast ubi audierat rex quæ in libro scripta erant, ira accensus eum *manibus* discerpsit, injectumque in ignem cremavit: præcepitque Hieremiam & Baruchum perquisitos ad eum adduci pœnas luituros. Cæterum illi iram ejus effugerunt.

Joacimus à Babyloniis deficit.

Hieremias cladem Hierosolymis imminere prædicit.

Accusatio in Hieremiam instituta. Jer. 26.

Hieremias absolvitur. Jer. 26.

Hieremiæ liber à Joacimo combustus. Jer. 26.

3. At

a Νεχαώ.] Νεχαῶν in *Editis*. Νεχαῶνι *Big.* & *Samb.*
b Ἐπ' αὐτὸν στρατείαν] Ita cum *MSS.* ὑπ' αὐτῷ in *Editis*.
c Ναβυχοδονόσορον] Sic *Samb.* & G. in *plerisque aliis* Ναβουδονόσορον.
d Ἀμυνόμενος,] Forte ἀμυνόμενον. COCC.
e Ἐξώρμησεν ἐπὶ τ̃] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὥρμησεν in *cæteris*.
f Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.
g Ὄγδοον ἔτη] Sic *MSS.* ὀγδοον in *Editis*.
h Ἰωακίμου τ̃ βασιλέως] Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ mutavi in Ἰωακίμου τ̃ βασιλέως ex Cod. *Vat.* qui legit ad hunc modum, καὶ ὡς πέπρωται τῇ πόλει ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίου ἀνάστατον γενέσθαι καὶ Ἰωακίμου τ̃ βασιλέως χειρωθῆναι πρὸς αὐτοῦ. illud πρὸς αὐτὸν habet *Big.* & πέπρωται τῇ πόλει ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίου ἁλῶναι *Hen.* & *Busb.*
i Ὑπ' αὐτοῦ.] Post hæc deest forsan πέπρωται. COCC.
k Ἀλλὰ ταῦτ'] Sic *MSS.* in *Editis* deest ἀλλά.
l Ἄρχοντες ἀκούοντες] Ἡγεμόνες ἀκούσαντες solus *Vat.*
m Ὡς οἰωνιζομένου καθ' ὑμῶν τ̃ βασιλέως] *Ut ominante adversus Regem.* SPANH.
n Ὑπαγόντες] Forte ἐπαγόντες. COCC.
o Δίκην] Δίκη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
p Οἱ δ' ἀπέγνωσαν] Sic *MSS.* pro οἱ καὶ *Editorum.* & mox pro οἱ ἦ reposui οἱ καὶ, nixus auctoritate *Epiphanii.* HUDS. Vetus: *Seniores autem recesserunt*; quasi legisset, ἀπεχώρησαν. Forte οἱ ἦ καὶ ἀπέγνωσαν. hoc est, *quidam vero absolverunt.* COCC.
* *Atrio dimiserunt,*] *sc.* carceris. nam αὐλὴ τ̃ φυλακῆς habemus in *Jer.* 32. & alibi.
q Διαθεῖναι κακὸν] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) ἀφθῆναι in *Editis*.
r Καὶ πολλοὺς ἄλλους,] Καὶ πολλοὺς μὲν ἂν οὐδεὶς *Vat.*
s Τῆς Ἰωακίμου βασιλείας,] Illud τ̃ ex *MSS.*
t Ἑαυτοὺς ποιῆσαι,] Αὐτοὺς ἡμᾶς *Big.* & *Vat.*
v Αὐτὸ φέροντες] Αὐτοὶ *Samb.* & *Vat.*
x Ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν] Ἀναχθῆναι *Big.* & *Samb.*

VIII. *Nabuchodonosorus Hierosolyma depopulatur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36. Joachimus Judæa rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.*

3. At non multo post venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iste prædixerat; nihil se mali passurum esse existimans, ut qui nec *eum* excluserit, nec ad bellum se pararit. Ille autem, ingressus in urbem, fidem *datam* non servavit; sed robustissimos quosque Hierosolymitarum & forma præstantes una cum Joacimo rege interfecit, quem insepultum extra muros abjici jussit, filium vero ejus Joachimum regem urbis & regionis constituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates; cum esset adhuc puer. Et quidem hujusmodi finem habuit rex Joacimus, cum vixisset annos triginta sex, ex illis vero undecim regnasset. At qui ei in regnum successit, Joachimus, cui mater erat Nosta nomine, civis vero *Hierosolymitana*, regnavit menses tres, decem dies.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαμένου ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα [γ] δέχεται, καὶ τὸ δέος τὸ ἀπὸ τῶν προφημένων ὑπὸ τοῦ [z] προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων [a] πείσεσθαι δεινὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. [b] εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακίμου, [c] ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τείχων, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώμασι, τρισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, [d] αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγε εἰς [e] τὴν Βαβυλῶνα· ἐν οἷς καὶ ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ πάρεστιν ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ παραδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν [f] Νοσῆς ὄνομα, [g] πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μησὶ τρεῖς [h] ἡμέρας δέκα.

IX. CAP. VII.

Babylonius, cum pœnituisset quod Joachimum regem fecerat, ipsum Babylonem abduxit, & regnum Sedeciæ tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiæ & Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Judæam petentes vincit Babylonius. Quæque Hieremiæ acciderunt.

ΚΕΦ. ζ.

Ὅτι ὁ Βαβυλώνιος, μεταγνοὺς ὅτι τῷ τὸν Ἰωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν βασιλείαν παραδίδωσι τῷ Σεδεκίᾳ. ὅτος, ἀπιστῶν τοῖς προφημένοις ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου καὶ τοῦ Ἰεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις προσίσταται· ὃς ἡττηθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν νικᾷ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ἱερεμίᾳ.

Joachimi regis facti Babyloniumpœnituit. Hierosolymis obsessis, Joachimus deditionem facit: qui postea in captivitatem abducitur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

BAbyloniorum autem regem, quòd regnum Joachimo dederat, non multo post incessebat metus. Nam veritus est, ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipsa abalienaret. Missо igitur exercitu Joachimum in Hierosolymis obsedit. Is vero, cum natura esset benignus & justus, noluit urbem circumspectare sua causa periclitantem: sed sumpta matre & cognatis, eos ducibus à Babylonio missis *obsides* tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipsos *mali aliquid* passuros esse nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem mansit. Nam Babyloniorum rex eam non servavit, sed per literas ducibus *suis* mandavit, ut, cum quotquot in urbe essent captivos fecissent, adolescentes & artifices ad se vinctos adducerent (isti autem erant ad decem millia *numero*, octingentos & triginta duos) ac *præterea* Joachimum cum matre *ejus* & amicis. Illos itaque ad ipsum deductos in custodia habuit. Sedeciam vero, Joachimi *abducti* patruum, regem constituit, cum jurejurando eum obstrinxisset, se regionem illi sane conservaturum esse, nec quidquam novi moliturum, fauturumve *ullatenus* Ægyptiis.

Τὸν δὲ τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασιλείαν Ἰωαχίμῳ, φθονήσαντα ἔλαβε δέος. ἔδεισε γὰρ μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τὸν τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τῷ χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δυνάμιν [i] ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ, φύσει [k] χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, [l] οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν φθορᾶς· ἀλλὰ [m] ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών [n] οἷς οὐδ' ἑαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὃ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ [o] ὁ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν, ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τεχνίτας δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν· ἦσαν δὲ ἅπαντες [p] εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο· καὶ τὸν Ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς τῶν φίλων. τούτους [q] δὴ κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ. τὸν δὲ θεῖον δὴ Ἰωαχίμου [r] Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα· ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἢ μὲν φυλάξειν [s] αὐτῷ τὴν χώραν, καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις συνοίσειν.

Sedecias Judæa rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36. & Jer. c. 57.

X. 2. Sedecias autem erat quidem annorum viginti & unius cum imperium susceperit; natus eadem

β'. Σεδεκίας δὲ ὢν [t] μὲν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν· [v] ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου τοῦ ἀδελ-

[y] Δέχε[ται]] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *fœderis jure suscipit.*

[z] Προφήτου τούτου,] Ita cum *Cod. Vat.* sublata distinctione post προφήτου. nec aliter *Big. Samb. & Gall.* 1. nisi quod ὡς ante ὑδὲν inserant. in *Editis* προφήτου. τούτους ὑδὲν νου. Est qui τοῦτον legit, refertque ad Nabuchodonosorum. alter vero in ora libri sui τούτων reposuerat.

[a] Πείσεσθαι δεινὸν] Ita passim in melioribus *MSS.* in *Editis Aliisque* πείσεσθαι. Vide *Stephani* Thes. Gr. voce πάσχω.

[b] Εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν,] Ἀπελθὼν *Big. Samb. & Gall.* 1. 2.

[c] Ὃν ἄταφον ἐκέλευσε] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3435. & *Usserium* ad *A. M.* 3405.

[d] Αὐτοὺς,] Forte abundat. COCC.

[e] Τὴν Βαβυλῶνα·] Illud τὴν ex *MSS.* ut & mox καὶ ante ὁ προφήτης.

[f] Νοσῆς ὄνομα,] Νοοσῆς *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. Νυσᾶς *Vat.* Νεσθὰ aut Ναίσθα LXXII. *Nechusta* Hebr. *Nohesta* Vulg. Lat. HUDS. LXX. Νίσθα MS. Alex. Ναίσθα *Hebr.* נחשתא. SPANH.

[g] Πολίτιδος] Uti Urbs, ἄστυ, πόλις nomina sunt uni urbi celeberrimæ data, sic Jerusalem πόλις & Hierosolymitana πολίτις & ἄστη. Sic ἄστη non modo dicitur Athenensis, sed quæ & ex alia urbe erat. Onomasticon Græcum à Montfaucomo editum Ἄστη, πᾶσα ἡ ἐξ ἧς τινος ἦν πόλεως, ἢ μόνον ἐξ Ἀθηνῶν. Josephus ipse antea voce Ἄστη indicavit mulierem Hierosolymitanam. REL.

[h] Ἡμέρας δέκα] Ita etiam *Zonaras.* verum ἡμέρας δέκα non agnoscunt *S. Literæ.*

[i] Ἐπολιόρκει τὸν Ἰωάχιμον] Ita in *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* πολιορκεῖ in *Editis.*

[k] Χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος,] In Deum impius erat, ut constat ex 4 *Regum*, c. 24. v. 19.

[l] Οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν φθορᾶς· ἀλλὰ ἐπάρας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos consequutus dicitur *Ælian.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

[m] Ἐπάρας] Sic *MSS.* ἀπάρας in *Editis.*

[n] Οἷς οὐδ' ἑαυτὸν] Ὡς δ' οὐδενὶ αὐτὸν *Samb.* ὡς οὐδ' ἐνὶ αὐτὸν *Big.* ὡς οὐδ' ἐνὶ αὐτῶν *Gall.* 1. ὡς οὐδενὶ αὐτῶν *Gall.* 2. & *Vat.*

[o] Ὁ τοῦ Βαβυλωνίων] Illa ὁ τοῦ ex *MSS.*

[p] Εἰς μυρίους ὀκτακοσίους] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3436. HUDS. Decem millia 2 Reg. xxv. 24. SPANH.

[q] Δὴ κομισθέντας] Illud δὴ ex *Big.* & *Samb.*

[r] Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα·] Σαχχίαν passim in *MSS.*

[s] Αὐτῷ τὴν χώραν,] Sic *MSS.* αὐτῶν in *Editis.*

[t] Μὲν ἐτῶν εἴκοσι] Ita *Big. Samb. & Vet. Interpr.* μὲ deest *cæteris.*

[v] Ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμου] Vide *Jerem.* c. 36. v. 2. Hic loci aliam,

ἀδελφὸς αὐτοῦ, τῶν ἢ δικαίων καὶ τοῦ δέοντος ὑπερόπτης. [x] καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, [y] καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ιερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, προνοεῖν ἢ τοῦ δικαίου· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὰς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπισευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσοντι τὴν πόλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, δεῖ δ' ἕτερα ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ ἢ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ συνῄδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπισευκέναι. διέφθειρον ἢ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ διῆγον ἀπὸ [z] τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προσεφήτευσε ἢ καὶ Ιεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τοῖς μεθιστᾶσι τῷ [a] λαῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῖς ἢ προφητείαις αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα [b] συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται· διεφώνησε ἢ Ιεζεκίηλος εἰπὼν, [c] οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος [d] ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ πάντων αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ πεῖ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δεῖ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι [e] καταγνοὺς, ἠπίστησε· καί τοι πάντα αὐτῷ καὶ τοὺς προφητείας ἀπλώτησεν, ἅπερ εὐκαιρότερον δηλώσομεν.

γ'. Τοῦ συμμαχίαν [f] ἢ τοῦ πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὅτι ἔτη ὀκτὼ κατασχών, διέλυσε τοὺς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, [g] καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, [h] ἂν μετ' ἐκείνων ἐθέλωσι· μαθὼν ἢ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τοῦ χώρας κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὸ φρούριον λαβὼν, ἐπ' αὐτοῦ ἦκε τοῦ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτοῦ. ὁ ἢ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τοῦ Ιουδαίαν ὡς λύσων τοῦ πολιορκίαν. ὁ ἢ Βαβυλώνιος ἀφίστατο τῶν Ιεροσολύμων, ἀπαντήσας ἢ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγοῦ ἐξ ὅλης διώκει τὴν Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτι τὸν Βαβυλώνιον [i] αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτε ἀναστήσῃ ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τοῦ Βαβυλῶνα· μὴ πάντων ἢ ἥξειν [k] τοὺς

matre qua frater Joacimus, juſti vero & honeſti contemptor. nam & quos ætatis adultæ circa ſe habuit impii erant, & populus univerſus licenter & inſolenter pro ſuo quiſque arbitrio ſe gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, ſubinde quiritabatur, jubens ut à cæteris quidem impie & contra legem factis abſtineret, juſtitiæ vero curam haberet, & neque ducibus (nam in iis malos eſſe) animum adverteret, neque falſis vatibus eum decipientibus crederet, quaſi non iterum urbem oppugnaturus eſſet Babylonius, & quaſi Ægyptii bellum ei eſſent illaturi victoriamque reportaturi. hæc enim non ex veritate eſſe, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantiſper quidem dum vatem iſta loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquieſcebat, & è re ſua eſſe perſuaſum habuit: rurſus vero amici ejus mentem ſubverterunt, & à vatis dictis adducebant ad ea quæ voluerant. ſed & apud Babylonem Jezecielus clades populo imminere prædixit, quas, iſtis auditis, *literis mandatas* miſit Hieroſolyma. Atqui vero illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujuſmodi de cauſa. Accidit ut vates cætera quidem omnia ſibi invicem conſentientia dicerent, fore ſcilicet ut & urbs expugnetur, & ipſe Sedecias captivus fiat: in hoc vero Jezecielus *ab altero* diſſidebat, dicendo, Sedeciam non viſurum eſſe Babylonem, Hieremia ipſi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum *ea de re* verba utriuſque non convenerint, etiam illis, in quibus ſecum concordare videbantur, ac ſi ea haud vere dicta eſſe cognoviſſet, plane diffidebat: etiamſi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

Hieremias de Hieroſolymorum excidio Sedeciam præmonet.

Suadetur Sedeciæ ut vati fidem non habeat.

Quare Hieremiæ & Jezecieli de Sedecia vaticinia diſſidebant.

3. Cum autem in ſocietate cum Babyloniis inita octo annos manſiſſet, non amplius fidem illis datam ſervavit, ſed ad Ægyptios defecit, ſperans fore, ſi ſecum conjungerentur, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejuſque regione vaſtata & caſtellis occupatis ad ipſam Hieroſolymitarum urbem vi oppugnandam acceſſit. Ægyptius autem, audito in quibus *anguſtiis* eſſet ſocius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petiit, eo quaſi animo ut obſidionem ſolveret. Quo fit ut Babylonius Hieroſolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congreſſus eſt, & in fugam verſos tota Syria expulit. Mox vero ut Babyloniorum rex Hieroſolymis receſſit, operam dederunt falſi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipſi porro bellum illaturum eſſe Babylonium ejuſque popularibus, neque *ipſos* è ſedibus ſuis Babylonem tranſlaturum: ſed captivos etiam redituros eſſe cum omnibus templi vaſis, quæ *Babyloniorum* rex è delubro detra-

Sedecias à Babyloniis deficit, ſeque Ægyptiis conjungit.

Ægyptios ſuperat & Syria pellit Babylonius.

aliam, quam codices noſtri præ ſe ferunt, lectionem ſequutus videtur *Epiphan.* qui vertit, *& nomen matris ejus Amias. Fuit autem contra juſtitiam ſuperbus, circa quem impii locum maximum habere videbantur. Quapropter & Jeremias* &c.

x Καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν] Καὶ γὰρ τὴν ἡλ. *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἡλ. *Big.*

y Καὶ ὁ πᾶς ὄχλος] Καὶ πᾶς ὄχλος *Vat.* & mox ἐξύβριζεν, & dein ὡς αὐτόν.

z Τῶν ἃ προφήτου] Illud τῶν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

a Λαῷ συμφορὰς,] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ναῷ in *Editis.*

b Συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας] Cum συμφωνοῦντας τοῖς πρ. habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. συμφρονοῦντας *Gall.* 2. & σύμφωνα τοὺς προφήτας *Vat.* ideo reſcripſi συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συμβῆναι. Ferri tamen poteſt *vulgata* lectio, συμφωνοῦντας τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συμβῆναι.

c Οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς.] Enantiophania quæſita inter Hieremiæ & Jezekielis vaticinia, eadem conciliata & completa infr. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ἀπάξει βασιλεύς.] Ἀξεῖ in *MSS.*

e Καταγνοὺς,] In *Editis* λίγυσι γνοὺς. καί τοι &c. λίγυσι καταγνούς. καίτοι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. λίγυσι γνοὺς, ἠπίστησε· καί τοι *Hen.* & *Busb.* unde levicula cum mutatione reſcribendum cenſui. λίγυσι καταγνοὺς, ἠπίστησε· καίτοι &c. vel λίγυσι γνοὺς, ἠπίστησε &c.

f Διὰ τοῦ πρὸς τοὺς] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ pro ἢ in *cæteris*, atque δὴ legiſſe videtur *Epiphan.*

g Καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας,] Καταλύειν τοὺς B. *Samb.* καταλύειν τοὺς B. *Vat.* καταλύειν τοὺς πρὸς B. *Big.* καταλύειν πρὸς Βαβ. *Gall.* 1. *à prima manu.* HUDS. Conf. ἀλλαν. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

h Ἂν μετ' ἐκείνων ἐθέλωσι.] Αἰ μετ' ἐκείνων *Samb.* & *Vat.* ἃ μετ' ἐκείνων *Big.* ἃ μετ' ἐκείνων in *Editis.* unde auſus ſum reſcribere, ἂν μετ' ἐκείνων ἴοιεν. Si quis malit ἂν (vel εἰ) μετ' ἐκείνων ἐθέλοιτο, per me licet. HUDS. Forte, εἰ μετ' ἐκείνων ἐθέλοιεν. Vetus, *Sperans cum illis contra Babylonios prævalere.* COCC.

i Αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν] Ἔτι αὐτῷ πολεμήσειν πρὸς τοὺς ὁμοφύλους *Vat.* Diverſam plane lectionem ſequutus eſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicentes, quod neque Babylonius denique contra eum pugnaret, & contribules eorum, quos de provincia ad Babylonium demigraverat, cum Dei vaſis omnibus qua rex detulerat de templo reverterentur.*

k Τοὺς αἰχμαλώτους] Illa τοὺς αἰχμαλώτους abſunt *Edit. Baſ.* ut & *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

traxit. At Hieremias, cum *in medium* prodiiſſet, his contraria atque vera vaticinatus eſt; "quod "male quidem faciunt, & regem *vana ſpe* deci- "piunt, nihilque commodi ipſis ſperandum ab "Ægyptiis: ſed illis prælio ſuperatis Babylonius "caſtra Hieroſolymis admovebit, populumque ob- "ſidione premet & fame necabit, & quotquot *ma-* "*lis iſtis* ſuperfuerint captivos abducet, & bona "*eorum* diripiet, ac, divitiis templi inde exporta- "tis, illud etiam igni cremabit, urbemque à fun- "damentis diruet, ipſique & poſteris ejus ſervie- "mus annos LXX. quibus completis, nos ea quam "ſub iſtis tulerimus ſervitute, everſo Babyloniо- "rum imperio, liberabunt Perſæ & Medi, à qui- "bus dimiſſi hanc terram repetemus, & templum "denuo ædificabimus, & Hieroſolyma reſtitue- "mus." Iſta dicens Hieremias, pleriſque perſua- "debat: at viri principes hominemque nequam, quaſi haud mentis ſuæ eſſet, ipſum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei viſum eſſet in patriam ſuam ſe recipere, Anathoth nominatam, ſtadia viginti ab Hieroſolymis diſſitam, quidam è magiſtratibus, illi forte obviam factus, manus ei injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo eſſet ut ad Babylonios transfugeret. Vates vero ajebat illum ſibi falſum crimen inferre; ſeque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil ejus verbis motus ipſum comprehenſum ad magiſtratus duxit ut judicio perfunderetur, à quibus modis omnibus tortus & excruciatus ſervabatur ad ſupplicium. Et quidem aliquandiu ita degebat, ea quæ jam memoravimus inique patiens.

Hieremias prænunciat Hieroſolymorum excidium. Jer. c. 37.

Hieremias comprehenſus. Jer. c. 37.

Hieremias in carcerem compingitur. Jer. c. 27.

4. Anno autem nono regni Sedeciæ, & menſis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex ſuis copiis Hieroſolyma aggreditur: cumque ante urbem conſediſſet, ſumma contentione octodecim menſes eam oppugnabat. Porro accidit ut tum ſimul Hieroſolyma obſeſſa invaderent fames & peſtilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum *illic* graſſata ſunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris cuſtodia habitus, non quieſcebat; ſed magna voce prædicabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Babylonium *in urbem* reciperent. quod ſi fecerint, illos univerſos ſalutem conſequuturos; ſin minus, interituros eſſe. Prædicebatque *omnino* fore, ut, ſi quis in urbe manſerit, alterutro pereat, aut fame conſumptus, aut ferro hoſtili peremptus; ſin vero ad hoſtes perfugerit, mortem evaſurum eſſe. At principes, cum iſta auditione acciperent, iis nequaquam fidem habebant, in ſummo licet periculo verſarentur: ſed irati regem adeuntes *ei omnia* nunciabant, & accuſatione inſtituta de vate querebantur, ut qui inſanierit, & animos ſibi in anteceſſum fregerit, & calamitatum denunciatione populo alacritatem & *promptitudinem* minuerit. illos enim paratos eſſe pro rege & patria *quodvis* adire diſcrimen: is vero minaciter monet, ut ad hoſtes fuga ſe recipiant, dicens *brevi* fore ut urbs expugnetur & funditus evertatur.

Ad populum è cuſtodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accuſatur.

Hieroſolymorum oppugnatio. 4 Regum, c. 25. & 2 Paral. c. 36.

αἰχμαλώτους τῶν τῆ ναῆ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ Βαλεὺς ἐκ Ἰ νεώ. τὰ ἐναντία ᾗ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν [1] ὁ Ιερεμίας ϖϱοεφήτευσεν, "ὡς [m] ϖιθοὶ μὲν κα- "κῶς καὶ ἐξαπαῶσι τὸν βασιλέα, ϖϱὸς ᾗ τοῖς Αἰγυπτίων "ὀδὲν ἔσῃ αὐτοῖς ὄφελος· ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βα- "βυλώνιος ἐπισρατεύσει εἰς τὰ Ιεροσόλυμα μέλλῃ, καὶ "ϖολιορκήσῃ τε καὶ τῷ λιμῷ [n] ἀφθορεῖ τὸν δῆμον, καὶ "τοὺς [o] ϖεϐιλειφθέντας αἰχμαλώτους [p] ἄξει, καὶ τοὺς ἀ- "σίας ἁϱπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ ϖλοῦτον ἐκφορήσας "ἔτι δ' αὐτὸν ἐμπρήσῃ δ' κατασκάψῃ τὴν ϖόλιν, ᾗ δου- "λεύσεμεν αὐτῷ δ' τοῖς [q] ἐκγόνοις αὐτοῦ ἕϖτὶ ἔτη ἑβδομή- "κοντα. ϖαύσομαι δ' ἡμᾶς τότε τῆς [r] ἐϖ' αὐτοῖς δουλείας "Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους, ἀφ' "ὧν εἰς τόνδε ἀϖολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν ϖάλιν, "καὶ τὰ Ιεροσόλυμα καταῤῥήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ιερεμίας ὑϖὸ μὲν τῶν ϖλειόνων ἐϖιστεύετο· οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεϐεῖς ὡς ἐξεληκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν [s] ὕϐ- τως ἐξεφαύλιζον. δοξαν δ' αὐτῷ ϖϱ εἰς τόνδε [t] ϖαϱῳδὰ ϖϱοφητεύειν, λεγομένου Ἀναθώθ, κατῆγον δὲ ἀϖέχουσαν Ιεροσολύμων εἴκοσι, ϖωτυχὼν κατὰ τύδε τὴν ὁδὸν τῶν ἀϱχόντων τις, συλλαϐὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς ϖϱὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψεύδῃ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγε αἰτίαν ἐϖιφέϱειν αὐτῷ. βαδίζειν δ' αὐτὸν ἐφασκεν εἰς τόνδε ϖατϱίδα. ὁ δ' οὐ ϖειθεὶς, ἀλλὰ συλλαϐὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην ϖϱὸς τοὺς ἄϱχοντας· ὑφ' ὧν ϖᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑϖομείνας, ἐφυλάττετο ϖϱὸς ϖιμωϱίαν. καὶ χϱόνον μέν τινα διῆγε οὕτως, ἀδίκως ϖαϑὼν τὰ ϖϱοσῆκοντα.

δ'. Ἐτῇ δ' ἐνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, καὶ ἡμέϱᾳ δεκάτῃ ᾗ δεκάτῳ μηνὸς, ϖϱατεύῃ τὸ δεύτϱον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐϖὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ [v] ϖϱοσκαθίσας αὐτῇ μῆνας ὀκτωκαίδεκα μὴ ϖάσης [x] ἐϖολιόρκῃ φιλοτιμίας. σωϱεπέτετο δ' εἰς ταὐτὸ ϖολιορκουμένοις τοῖς Ιεροπολίταις δύο τὰ μέγιστα τῶν ϖαθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμικὴ, [y] ἐνσκήψασα σφοδρῶς. ὃν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ ϖϱοφήτης Ιερεμίας οὐχ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγῃ, καὶ ϑϱύπτετο ϖᾶσιν ὧν τῷ ϖλήθῃ δεξαϑαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς ϖύλας. σωθήσεσθαι γὰ αὐτοὺς ϖανοικὶ τοῦτο ϖϱάξαντας, εἰ δ' μὴ, ἀμφθαρήσεσθαι. ϖϱόλεγε δ' ὡς εἰ μὲν [z] ἁλισκόμενοι τις ἐν τῇ ϖόλει ϖάντως ἀϖολεῖται [a] ϑανάτῳ, ἢ [b] λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήϱῳ τῷ τῶν ϖολεμίων· εἰ δ' [c] φύγοι ϖϱὸς τοὺς ϖολεμίους, ἀμφϱάσεται τὸν ϑάνατον. [d] καὶ οἱ μὲν ἀδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐϖίστευον, οἱ ϖαῦτ' ἀκούοντες τοὺς ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀϱγῆς ἀϖήγγελλον ἐλθόντες ϖϱὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοϱοῦντες [e] καθηϱῶντο τοῦ ϖϱοφήτου ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ϖϱοκαταπλῶντα, καὶ ταῖς τῶν χϱόνων καταγελίαις [f] τὸ ϖϱόθυμον ἐκλύοντα ϖϱὸς ϖλήθους· ἕτοιμον γὰ εἶναι αὐτὸ ὑϖὲϱ αὐτοῦ καὶ τῆς ϖατϱίδος [g] κινδυνεύσειν. ὁ δ' ἀϖλῶς ϖϱὸς τοὺς ϖολεμίους [h] φεύγειν, ἁλῶσεσθαι λέγων τὴν ϖόλιν καὶ [i] ϖάντως ἀϖολεῖσθαι.

ε'. Ο

[1] Ο Ιερεμίας] Articulum negligunt *MSS.*

[m] Ποιῶσι μὲ κακῶς] Ita in *MSS.* (ita & *Coccejus*. Vet. *male facerent*) ἐϖιῶσι perperam in *Editis Aliiſque.*

[n] Διαφθερεῖ τὸν δῆμον,] Ita ex veſtigiis *MSS.* Ἀμφθαρῇ in *Editis.*

[o] Πεϐελειφθέντας αἰχμαλώτους] Eo modo *MSS.* & *Zonaras.* Ἀϖολειφθέντας in *Editis.*

[p] Ἄξῃ,] Iterum ex *MSS.* ἐξῇ in *Editis.*

[q] Ἐκγόνοις αὐτοῦ] Ἐγγόνοις *Big. Busb.* & *Hen.*

[r] Ἐπ' αὐτοῖς δουλείας] Ὑπ' αὐτῷ *Samb.* ἐπ' αὐτοὺς *Vat.* HUDS. Lege ὑϖ' αὐτοῖς. COCC.

[s] Οὕτως ἐξεφαύλιζον.] Οὕτως deëſt *Vat.*

[t] Πατϱίδα] Πατϱὶς urbs, non regio natalis, uti Nazareth ϖατϱὶς χϱιστοῦ in N. T. REL.

[v] Πϱοσκαθίσας αὐτῇ] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) ϖϱοσκαθίσας in *Editis.*

[x] Ἐϖολιόρκῃ Φιλοτιμίας.] Iterum cum pleriſque *MSS.* ϖολιορκεῖ in *Editis Aliiſque.*

[y] Ἐνσκήψασα σφοδρῶς.] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ἐνσκήψαντων in *Editis.*

[z] Ἐπιμίξοι τις] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐπιμίξῃ in *cæteris.*

[a] Θανάτῳ,] Ita *MSS.* Θανάτου λιμῷ δ. in *Editis.*

[b] Λιμῷ δαπανηθείς] Conf. infr. lib. XI. c 6. §. 12. SPANH.

[c] Φύγοι ϖϱὸς τοὺς πολεμίους,] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* φύγῃ pro Φεύγῃ in *Editis Aliiſque.*

[d] Καὶ οἱ μὲ] Iterum cum *MSS.* Θάνατον. οὐδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες in *Editis.*

[e] Κατηλῶντο τοῦ ϖϱοφήτου] Illud κατηλῶντο pro κατηγῶντο reposui ex *Codd. MSS.* in quibus aut κατηλῶντο τοῦ ϖϱ. aut κατηλῶντο κτεῖναι τὸν π. *Epiphanius* videtur legiſſe, καὶ κατηγοϱοῦντες αὐτὸν ὡς μεμηνότα, κατηλῶντο κτεῖναι τὸν ϖϱοφήτου, τὰς ψυχὰς &c. nam vertit, *& accuſantes eum quaſi vefanum, occidendum eſſe prophetam poſcebant, qui eorum animos frangeret.* ϖϱὸς τὸν βασιλέα καὶ κτεῖναι τὸν ϖϱοφήτου ἠξίουν *Hen.* & *Busb.*

[f] Τὸ ϖϱόθυμον ἐκλύοντα] Ita *MSS.* (& *Cocc.* *Vet. audaciam populi*) το deëſt in *Editis.*

[g] Κινδυνεύσειν.] Κινδυνεύειν infertum dedi ex *MSS.*

[h] Φεύγειν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* φεύγων in *Editis.*

[i] Πάντως ἀϖολεῖσθαι.] Πάντας ἐν αὐτῇ ἀϖολεῖσθαι legiſſe videtur *Epiphan.*

[k] Οὐ-

ε'. Ο ὁ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, [k] οὐδὲν ἀφαπαρωξύνθη· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται ὧν ἐπὶ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων [l] αὐτῶν τῇ γνώμῃ, τὸ προφήτῃ ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι ἂν θέλωσιν. οἱ δὲ, τῷ ἐφέντι αὐτοῖς ἐξ βασιλέως, λαβόντες οἷς τὸν εἰρκτὸν εἰσελθόντες, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς τινα [m] λάκκον βορβόρου πλήρη [n] καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, [o] πρὸς τῷ αὐχένι [p] ὑπὸ τὸ πλήθος προσχεθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τις δ' οἰκετῶν τις τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθίοψ τὸ γένος, τὸ μὲν τοῦ προφήτου πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταπαντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ δεσμῶν θανάτου πικρότερον ὄντως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ σχοινία, ᾗ πᾶν ὃ [q] τι τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μὴ πρότερον ἀνελκῦσαι τὸν Ιερεμίαν. ὁ δὲ Αἰθίοψ, παραλαβὼν ὡς ἐπετάγη, ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην, καὶ ἀφῆκεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν παρόντα σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ἃ πεισθήσεσθαι δ' εἶπεν, οὐδὲ παραινέσας ἀκουσθήσεσθαι· [r] ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησὶ, καὶ πᾶς νῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον οὐκ ἐφ' ἡμῖν [s] ὑπερατείνειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες [t] ὑμᾶς; [v] ὀλαβέμην ἂν νῦν γε τὴν ἀληθειαν εἰπεῖν, μή με κατακρίνῃς θανάτῳ. τοῦ δὲ βασιλέως ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, [x] θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν Θεὸν [y] δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν, καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, [z] μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὴν συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν [a] αὐτὸν, ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ, καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γινόμενα· δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν [b] ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ [c] κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑφορᾶσθαι τὴν προδοσίαν ἔλεγε. δόξειν γὰρ κακοῦ πεπραχθήσεσθαι, παραδόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ιερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, παραξας αὐτῷ, [d] μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλ-

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate & justitiæ amore, in eum nihil exacerbatus erat: sed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit, ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, quamprimum hoc ipsis concessum erat à rege, in custodiam protinus ingressi, captum eductumque inde in fossam quandam cœno oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, in his erat *angustiis*. Interim quidam è servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos *ejus* & principes male egisse in eo quod vatem in cœnum demerserint, atque ita morte ea quæ in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitaverint. Cum hæc audisset rex, illumque pœnituisset, quod vatem in principum potestatem tradiderit, mandavit Æthiopi, ut, assumptis triginta ex *famulis* regiis, & funibus, & quocunque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quam cito posset Hieremiam *ex fossa* subduceret. Itaque Æthiops, sumptis quos adhibere jussus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimisit.

In fossam conjicitur. Jer. c. 27.

Abdemelechus Æthiops hoc ei præstitit, ut e fossa extraheretur. Jer. c. 27.

6. Cum autem rex illum ad se clam acciviſſet, & ab eo quæreret, ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere & in præsens *auxilium* indicare? Ajebat se quidem habere *quod diceret*, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, ne quidem si *ille* præceperit ut sibi dicto audientes essent: etenim amici tui, inquit, me quasi egregie maleficum perdere secum statuerunt. Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem & *ego* nunc vereor quod verum est dicere, ne me morte jubeas mulctari. Cum autem rex ei jurasset, nec se illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit, ut urbem Babyloniis traderet: atque ad ista Dei oraculum ejus ore illum hortari ajebat, si modo velit incolumis esse, & ex periculo impendenti evadere, & neque urbem solo æquari, nec templum igne cremari. ipsum enim, * *ni pareat*, civibus fore horum malorum causam, & sibi suisque omnibus calamitatis *auctorem*. Ille vero, ubi hæc audiverat, subjiciebat, se velle ista facere quæ suadet, dicitque è re sua fore ut fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis † *civitatem* dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores *ejus*, templumque etiam illæsum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quæ illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si cog-

Sedecias accersit Hieremiam, & quid facto opus sit ab eo quærit. Jer. c. 38.

Is eum hortatur ut urbis deditionem faceret, si salvus esse velit. Jer. c. 38.

---

k Οὐδὲν ἀφαπαρωξύνθη·] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. οὐδὲν παρωξύνθη *Hen.* & *Busb.* οὐδὲν ἰδίᾳ παρωξύνθη in *Editis*.

l Αὐτῶν τῇ γνώμῃ·] Illud αὐτῶν ex *MSS*.

m Λάκκον βορβόρου πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Hieremias in cœnosam fossam usque ad collum demersus. *Rufin.* in quendam locum. SPANH.

n Καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Ita *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* καθιμήσαντες in *Editis Aliisque*.

o Πρὸς δὲ αὐχένι] Vetus, *usque ad guttur in luto depositus*. Lege, πρὸς δὲ αὐχένι ὑπὸ δὲ πηλῷ προσχεθείς. COCC.

p Ὑπὸ δὲ πλήθους προσχεθείς,] Si recte se habeat locus, βορβόρου subintelligendum. Forsan πηλῷ ante πλήθους exciderit. Juxta *Epiphanium* legendum, ὑπὸ δὲ πηλῷ προσχ.

q Πρὸς τὸ δὲ τοῦ προφήτου] Πρὸς τὴν δὲ σωτηρίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἀλλ' ὡς δὴ μέγα] Ita in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀλλά τί δὴ κακὸν ἐργασάμενον in *plerisque MSS*.

s Ἐπιρατεύειν] In *nonnullis* ἐπιρατεύειν.

t Ὑμᾶς;] Illud ὑμᾶς ex *MSS*.

v Ὀλαβέμην] Δίδια ἢ νῶν *Vat.* ὀλαβέμην ἢ νῦν τὴν *Big.* & *Samb.*

x Θαρρήσας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* θαρρήσας τε τῇ in *Editis Aliisque*.

y Δι' αὐτοῦ προφητεύειν] Sic cum *MSS*. (*Cocc.* & *Epiph.* qui *per se* vertit) δι' αὐτοῦ in *Editis*.

z Μήτε τὸν ναὸν] Hic cum *Editis* consentit *Vet. Interpr.* μήτε τὸν ναόν. ἐμπρησθήναι γὰρ αὐτὸν τούτων in *MSS*.

* Ni pareat, *civibus fore horum malorum causam*,] Μὴ πειθόμενα aut simile quid post αὐτὸν γὰρ subintelligendum vel reponendum censeo: eoque magis quòd *Epiphanius* vertat, *quod si non fieret, ipse malorum autor* &c.

a Αὐτὸν, ἔφη,] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

b Ὁμοφύλων] Ita cum *MSS*. & *Vet. Interpr.* τῶν φίλων in *Editis*.

c Κολασθῇ.] Φονευθῇ *Vat. Hen.* & *Busb.*

† Civitatem *dederet*,] Ita etiam *Epiphanius*: adeo ut forsan παραδόντα τῇ πόλει legerit.

d Μηδενὶ τῶν πολιτῶν] Πρὸς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δόξαντα αὐτοῖς in *MSS*.

cognito quod à rege fuerit accerſitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujuſmodi quid indicaret: ſed ea ad illos ſimulatione uti, ac ſi precibus contenderit, ut vinclis & cuſtodia liberaretur. Itaque retulit eis prorſus eodem modo, quo juſſerat rex. nam cum vatem adiiſſent eum interrogabant, quidnam de illis ipſis conſultatum venerit ad regem? Et hæc quidem *de iſtis* ita dicta ſunt.

Proceres, Hieremiam adeuntes, percontantur quid regi dixerit. Jer. c. 38.

λαὸ μηδὲ τοῖς ἡγεμόζιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῦ μετάπεμπτον γεγονέναι πυνθάνονται τί κληθεὶς εἶπε πρὸς αὐτὸν, φεύζειν τὶ τύτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτὲς, ὅτι δεηθείη μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τῦτο πρὸς αὐτὲς ἔλεγεν. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸ βασιλέα [e] σκήπτεσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ὕτως ἐλέχθη.

XI.

CAP. VIII.

Quomodo Babylonius Hieroſolyma expugnabat; temploque incenſo Hieroſolymitanos & Sedeciam Babylonem tranſtulit: quique tempore regum ſummum Pontificatum geſſerunt.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς ὁ Βαβυλώνιος εἶλε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, καὶ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ἐπὶ τῶν βασιλεύσιν.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52.

AT Babylonius *interim* totis viribus & alacriter *admodum* Hieroſolyma oppugnabat: cumque turres multa terra aggeſta exſtruxiſſet, ex illis pugnantes è mœnibus repellebat. multos quoque per totum circuitum aggeres excitabat, qui altitudine *ſua* muros æquarent. Verum & propugnatores fortiter & alacriter obſidionem ferebant. neque enim fami neque peſtilentiæ ſuccumbebant, ſed quamvis intus malis iſtis exagitati erant, animos ad dura belli confirmabant, ne machinamentis quidem ab hoſtibus inventis & mœnibus admotis perterriti; ſed & alias omnibus quas illi intendebant objiciendas machinas excogitantes: adeo ut Babyloniis cum Hieroſolymitis plane ſolertiæ & *rei militaris* ſcientiæ certamen fuerit; dum illi quidem, ſi hiſce plus valerent, urbem ſe expugnaturos eſſe crederent, hi vero in eo ſalutis ſpem reponerent, ut novis ex adverſo comminiſcendis non defatigarentur fatiſcerentve, quibus irrita fierent hoſtium machinamenta. Atque iſta tolerarunt per menſes XVIII. donec aut peſte *plerique* conſumpti eſſent, aut telis perempti, quæ hoſtes è turribus in eos conjecerint.

Hieroſolymitani in obſidione nihil intentatum relinquunt.

ΤΗΣ δὴ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐπιτεταμένως σφόδρα [f] καὶ προθύμως εἶχεν· [g] πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσεις χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνείργε τὰς τοῖς τείχεσιν ἐφεσῶτας. καὶ πολλὰ μὲν τὸ κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. [h] καρτερῶς δὴ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸ λιμὸν, ὅτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τύτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπληττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα [i] πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοῦντες· ὡς εἶναι τὸ ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τὸ ὀξύτητι καὶ σωφροσύνης, τὸν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δωνηθῆναι [k] τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τὸ πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν [l] οὐκ ἐν ἄλλῳ τῳ τεθειμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν [m] μηδ' ἀπιπεῖν [n] ἀντεφοδεύσοντας, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν [o] ἀπελεγχθήσεσθαι μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπέμειναν, ὅτε μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ὃ διεφθάρησαν ὑπὸ τὸ λιμὸ καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτὲς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

Hieroſolymorum expugnatio. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. & 52.

β'. Ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῦ Σεδεκίᾳ βασιλείας, τὸ τετάρτε μηνὸς τῇ [p] ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. [q] εἶλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῦ Βαβυλωνίων, οἷς ἐπέτρεψε τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβυχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν [r] Ρεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα, [s] εἴ τις ἐπιζητήσει γνῶναι, εἰπεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα παρῃτησάμενος ὑπέταξαν, [t] ταῦτα ἐστὶ· [v] Νηργελέαρος, [x] Ἀρέμμαυθος, [y] Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, [z] Ἐχαραμψαρεύς. ἁλόντος δὲ τῦ πόλεως μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς [a] ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὲς ἡγεμόνας καὶ τὲς φίλυς, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῦ πόλεως διὰ τῶν καρτερῶν φάραγγος καὶ διὰ τῦ ἐρήμυ. φεύγει-

[e] Σκήπτεσθαι;] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) σκήπτεσθαι. ταῦτα in *ceteris.* ταῦτα μὲ ὕτως ἐπράχθη legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Hæc quidem ita geſta ſunt.*

[f] Καὶ προθύμως εἶχεν.] Illa καὶ προθύμως omittunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Πύργους τε μεγάλων] Πύργους τε δὲ *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Καρτερῶς δὴ] Καρτερῶς τε *Vat.* καρτερῶς ἀντεῖχον *Hen.* & *Busb.* καρτερῶς καὶ προθύμως ἀντεῖχον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit: *fortiter & promptiſſime reſiſtebant.*

[i] Πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων] Illa πρὸς πάντα è *Codd. MSS.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων] Τὴν αἵρεσιν *Vat.*

[l] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ τεθειμένων,] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ *Vat.*

[m] Μηδ' ἀπειπεῖν] Illa μηδ' ἀπειπεῖν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[n] Ἀντεφοδεύσοντας,] Ἀντεξοδεύσοντας *Vat.*

[o] Ἀπελεγχθήσεσθαι μηχανήματα.] Ἀπελεγχθήτεσαν *Vat.*

[p] Ἑνάτῃ ἡμέρᾳ.] Ita etiam in omnibus *Epiphanii* libris, & in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 2. & *Jer.* c. 39. v. 1. & c. 52. v. 6. ὀγδοάτῃ *Big.* & *Samb.*

[q] Εἶλον γὰρ] Ita *MSS.* εἷλον δ' ἐν in *Editis.*

[r] Ρεβλαθᾷ] Ραφλαθὰ *Samb.* & *Gall.* 2. Ραμμαθὰ *Big. Vat.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Rabbatha* & *Rabatha.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 282.

[s] Εἴ τις ἐπιζητήσει] Εἴτις γε *Vat.*

[t] Ταῦτα ἐστὶ·] Illa ταῦτα ἐστὶ adjecta eſſe volui è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* Verum nomina quæ ſequuntur corrupta admodum ſunt tam in *Codd. Lat.* quam *Gr.* nec minus vitioſa in LXXII. *Jer.* c. 39. v. 13. aut c. 49. v. 3. facta ex iſtis in *Verit. Hebr.* ſc. *Nergal-Sareſer, Samgar-Nebo, Sarſechim, Rabſaris, NergalSareſer, Rab-mag.* Videſis notas ad LXXII. *Editionis Francofurtanæ* per Cl. *Lamb. Bos.* p. 977.

[v] Νηργελίαρος,] Ἡν Ραυλίαρος *Samb.* Ραγλάσαρος Ραυλίαρος *Big.* Ραγλάσαρος *Vat.* Ραγλάσαρος Ρυλίαρος *Gall.* 2. HUDS. Nomina Ducum Babyloniorum, à quibus expugnata Hieroſolyma, *apud Rufinum* Hergella, Sarare Matuſa, Magones, Nabuzardan, Saris. SPANH.

[x] Ἀρέμμαυθος,] Ita in *Gracis* omnibus, aut Ἀρέμαυθος.

[y] Σεμεγάρος,] Pro Εμεγάρος *Editorum* placuit Σεμεγάρος reſcribere ex *MSS.*

[z] Ἐχαραμψαρεύς.] Αχαραμψαρεύς *Gall.* 2. In *Epiphanii* libris ita fere leguntur, *Nergella, Serrarem, Matuſe, Meganis, Nabuzardan, Saris.*

[a] Ὁ Σεδεκίας] Articulum ὁ omittunt *Vat. Hen.* & *Busb.*

* *Per fauces anguſtas munitaſque in deſertum.*] *Per viam portæ muro utrinque ſeptam*, juxta *Verit. Hebr.*

σάντων ἢ τῶν τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸ ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ σὺν ἄπωθεν Ιεριχοῦντα, [b] ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλῳ ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. βραδυφρενοῦντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, [c] ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. προσφθεγξάμενον δ' αὐτὸν ὁ Ναβαχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ προδότην ὀνομαλεῖν ἤρξατο, καὶ [d] ἀμνήμονα [e] τῶν πρόσω λόγων ὧν ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν [f] ὑποσχόμενον. ὠνείδιζε [g] δὲ καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, [h] Ιωαχίμου γὰρ αὐτῷ δόντος ἀφελόμενον ἐκείνῳ δῆναι, [i] χρησαμένῳ δὲ τῇ δωρεᾷ κακῷ προσχόντι. ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεὸς, ὃς μισήσας σὲ τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε [k] παρρησίᾳ καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, [l] αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ Σεδεκίου, δήσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, [m] ἃ [n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ιερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταύτην οὐκ εἶδε καθὼς Ιεζεκιὴλ [o] προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ [p] φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν [q] ἀπαντᾷ πεπραγμένως, ἃ τε δεῖ γίνεσθαι [r] προλέγει· τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς οὐδὲν [s] προϊδεῖν ἐάθησαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι ἢ τοῦ συμφορᾶς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι [t] τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους βασιλεύσαντες ὅτως κατέτρεψαν τὸν βίον, [u] εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τοῦ πολυτλήτου βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μυριάδας ἐξ [x] καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σαοὺλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ο δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν [y] Ναβουζαρδάνην εἰς Ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναόν· προσελθὼν ἅμα καὶ καταπρήσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίων μεταστῆσαι. ὃς, γενόμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [z] ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λυχνίαν, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τοὺς κίονας τοὺς χαλκοῦς, καὶ τοὺς κεφαλοὺς αὐτῶν,

Babyloniis indicassent, *illi* diluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. amici vero & duces, qui Sedeciæ fugæ se comites dederant, cum hostium in conspectum venissent, ipso relicto alius aliò dilapsi sunt, & suæ quisque saluti consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis & uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam & fœdifragum appellare cœpit, & verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin & ingrati animi vitium ei exprobavit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ei dederat) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedeciam increpuisset, jussit filios ejus & amicos è vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciæ aliorumque captivorum. Dein cum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quæ ab Hieremia & Iezecielo erant ipsi prædicta; quòd captus ad Babylonium adducetur, & præsens præsentem ore alloquetur, & oculis *suis* oculos ejus videbit. ista quidem etiam Hieremias loquutus est: occœcatus vero & Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Iezecielus prædixit.

Sedeciam increpat Nabuchodonosorus.

Sedeciam excœcatum catenisque vinctum secum Babylonem duxit Nabuchodonosorus. 4 Regum, c. 39. Hieremiæ & Jezecielis complentur vaticinia. Jer. c. 32. & c. 34. & Ezech. c. 12.

3. Et hæc quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit *rerum divinarum* imperitis; quod *scilicet* varia est & multimoda, & omnia statis temporibus & ordine servato eveniunt, eáque prædicit quæ eventura sunt: utque hominum insciti & incredulitas perspectæ habeantur, quibus præpediti sunt quo minus causas futuras prospiciant, sed ex improviso in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt: numero quidem unus & viginti, *a primo* ad regem ultimum usque; regnarunt autem universi annos quingentos & quatuordecim, menses sex, & dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem *cum cæteris* tribu non fuerit.

Quot & quamdiu reges Hierosolymis regnarint.

5. Porro Babylonius copiarum præfectum Nabuzardanem mittit Hierosolyma, ut templum *ornamentis suis* spoliaret: mandavitque, ut illi ignem subjiceret regiæque, ac *præterea* urbem solo æquaret, & populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciæ undecimo, & templum diripit, & vasa Dei aurea argenteaque exportat, & labrum quoque magnum à Solomone dedicatum; ut & columnas æreas cum suis capitulis, & mensas aureas atque candelabra. His

b Ἐκύκλωσαν αὐτόν.] Ἐκυκλώσαντο *Big. Samb. Hen. & Busb.*

c Ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων] Ζωγρῆσαι Plato IX. de Legib. p. 868. B. SPANH.

d Ἀμνήμονα] Ἀγνώμονα in *MSS.* Sane paulo aliter quam in *Græcis* nostris legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *impium & infelicem vocare cœpit, & jurisjurandi immemorem, quòd præbuerat ut ei provinciam custodiret.*

e Τῶν πρόσω λόγων] Forte τοῦ περὶ λόγων. COCC.

f Ὑποσχόμενον.] Ὑποσχόμενον *Big. Samb. & Gall. 1.*

g Δὲ καὶ ἀχαριστίαν,] Illud ἢ ex *MSS.*

h Ιωαχίμου] Ιεχονίου *Vat.*

i Χρησαμένῳ] Χρησάμενον *Big. Samb. Gall. 2. & Vat.*

k Παρρησίᾳ] Male infra distinguitur in *Gen.* παρρησία lib. XI. c. 6. §. 11. παρρησία unâ voce & ita Demosth. initio Olynth. 1. aliique. SPANH.

l Αὐτοῦ τε Σεδεκίου] Ὁρῶντος αὐτοῦ τε Σαχχίου καὶ τῶν *Big. Samb. Hen. & Busb.* ὁρῶντος αὐτοῦ τοῦ Σεδ. *Vat.* ὁρῶντος Σαχχίου καὶ τῶν *Gall. 1.*

m Α Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] πρὸς τὸν Βαβυλώνιον,] Conf. supr. c. 10. §. 2. SPANH.

n Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] πρὸς τὸν Βαβυλώνιον,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ προφῆται] προεφήτευσαν in *Editis.* Verba *Hieremiæ* exstant *cap.* 32. v. 4. *Babyloniæ regi in manum dabitur, eumque præsens præsentem & ore alloquetur & oculis aspiciet.* & *cap.* 32. v. 4. *captus ei traderis, & oculis istis Babyloniæ regis oculos videbis, & ille te ore suo alloquetur, ibisque Babylonem.* ista vero *Jezecieli* occurrunt *cap.* 12. v. 13. *eum Babylonem in Chaldæam terram perducam, quam neque videbit, & ibi morietur.*

o Προεῖπε.] Εἶπε *Vat.*

p Φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν,] Alii distinguunt post φύσιν, & non post ἀγνοοῦσιν.

q Ἀπαντᾷ] Forte ποιεῖ ἀπαντᾶν. COCC.

r Προλέγει] Προλέγειν *Big. Samb. & Vat.*

s Προϊδεῖν ἐάθησαν] Sic *MSS.* προϊδεῖν ἐδίδου ἐάθησαν in *Editis.*

t Τὴν ἐξ αὐτῶν] Forte τὴν αὐτῶν. COCC.

u Εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τοῦ πολυτλήτου βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μυριάδας ἐξ καὶ ἡμέρας δέκα·] A Rege Saulo ad exitium Sedeciæ anni DXIV. *Rufin.* annis nongentis & quatuordecim. SPANH.

x Καὶ ἡμέρας δέκα·] Ἡμέρας ιϛ'. *Vat. Hen. Busb. & Zonar.*

y Ναβουζαρδάνην] Nabuzardan *Rufin.* SPANH.

z Ἐνδεκάτῳ ἔτει] Ἐν δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας calamitatem illam accidisse dicit *Clemens Alexandrinus* in *Stromatum* lib. I. p. 329. rectius, (ut inquit *Usserius* in *Chronol. S.* p. 26.) quam *Josephus.*

Templi direptio & conflagratio. 4 Regum, c. 25. Jer. 52.

His itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, die primo, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam igni cremavit, & urbem evertit. Incenſum autem eſt templum anno quadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die decimo, poſtquam conditum fuerat: à populi vero ex Ægypto migratione, anni tunc mille effluxerant & ſexaginta duo, menſes ſex, & dies decem. Tempus autem omne, quod à diluvio uſque ad templi devaſtationem interceſſit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta ſeptem, menſium ſex, & dierum decem: ab Adamo vero condito uſque ad ea quæ templo acciderant, anni *elapſi* ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ſex, & dies decem. Et quidem tantus erat horum annorum numerus: quæcunque vero acta fuerint, prout ſingula evenerant, explicavimus. Porro militiæ regis Babyloniorum præfectus, cum Hieroſolyma à fundamentis diruiſſet, & populum tranſtuliſſet, captivos fecit Saream ſummum pontificem, & Sophoniam ſecundarium pontificem, & duces templi cuſtodes (iſti autem tres erant) & eunuchum militibus præfectum, & ſeptem de Sedeciæ amicis, ejuſque ſcribam, & alios duces ſexaginta: quos omnes una cum vaſis *è templo* direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriæ urbem. Atque illic rex pontifici & ducibus capita amputari juſſit: captivos vero *reliquos* omnes & in iſtis Sedeciam ipſe Babylonem duxit. Quin & vinctum ſecum deduxit Joſadochum ſummum pontificem, filium Sareæ ſummi pontificis, quem ad Reblatham Syriæ urbem Babylonius occidit, ut jam ante memoravimus.

Series ſummorum pontificum à templi conditu uſque ad ejus conflagrationem.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, & quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarintque, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nominibus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus pontificatum obierunt. Et quidem primus omnium in templo, à Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas ſucceſſit, & poſt Achiman Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Iſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, & Phideæ Soudeas, Soudeæ vero Iſdeas, huic autem Sedeas, & Sedeæ Ioelas, & Ioelæ Iodeas, huic autem Iodacus, & Iodaco Azarias, & Azariæ Amarias, & Amariæ Melchias, & Melchiæ Sadeas, & Sadeæ Sallumus, & Sallumo Helcias, & Helciæ Azarias, & Azariæ Saraias, & Saraiæ Josedechus. Hos omnes pontificatum obiisse, & ſub regibus fuiſſe, ſcripta ſacra teſtantur. Josedechum autem Jesus filius ejus ſuccedit. Hic ab exercitu Babyloniorum abductus, quum Jesus frater ejus pontificatum gereret, ad Jesum fratrem ejus rediit, quum Babylonii Judæos à captivitate dimiſiſſent, Cyro Persarum rege, & Darius Xerxi filio regnum adeptis.

τὰς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. Βασάσας δὲ ταῦτα, ἀνῆψε τ̃ ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, [a] τ̃ῃ νουμηνίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τ̃ Σεδεκίᾳ βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ δ̃ τ̃ Ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δ̃ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὸν πολιν [b] κατέσρεψεν. ἐνεπρήσθη δ̃ ὁ ναὸς [c] μ̃ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῶας ἓξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ὧ κατισκόδομήθη· τ̃ῃ δ' ἐξ Αἰγύπτ μεταναστάσ̃ λαῶ τότε ὢν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῶν ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δ̃ κατακλυσμῷ μέχρι τ̃ νεῶ πρήσεως, χρόνος ὢν ὁ πᾶς ἐτῶν [d] χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα ἑπτὰ, [e] μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ ὧ δ̃ ἐγένηθη Ἀδαμος μέχρι τ̃ τοῦ τ̃ ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ [f] τρισχίλια πεντακόσια δεκατρία, μῶνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τ̃ ἐτῶν πλῆθος· ὅσα δ̃ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τ̃ συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δ̃ στρατηγὸς τ̃ [g] Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τ̃ λαὸν μετανάσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τ̃ τε ἀρχιερέα [h] Σαρέαν, καὶ τ̃ [i] μετ' αὐτὸν ἱερέα [k] Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δ̃ ἦσαν ὄντες, καὶ τ̃ ἐπὶ [l] τ̃ [m] εὐνούχων ἄνακτα, καὶ τοὺς φίλους τ̃ Σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τ̃ γραμματέα αὐτ̃, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· οὓς ἅπαντας, μετ' ὧν εὑρήσει σκευῶν, ἀκόμισε πρὸς τ̃ βασιλέα εἰς [n] Ῥεβλαθὰν πόλιν τ̃ Συρίας. ὁ δ̃ βασιλεὺς, τ̃ μὲν ἀρχιερέως καὶ τ̃ ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι· αὐτὸς δ̃ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δ' [o] ἐπήγετο καὶ [p] Ἰωσάδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρέα τ̃ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν [q] Ῥεβλαθᾷ πόλει τ̃ Συρίας, ὡς ἐπάνω ἡμῖν δεδήλωται.

ς'. Ἐπεὶ δ̃ τὸ γένος διεξήλθομεν τὸ τ̃ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τ̃ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῷ ἀρχιερωσύνῃ [r] καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν [s] Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τ̃ ναοῦ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς Ἀχιμᾶς διαδέχεται τὴν τιμὴν, καὶ μετ' Ἀχιμᾶν [t] Ἀζαρίας. τοῦτον δ̃ [x] Ἰωράμου, τ̃ δ̃ Ἰωράμην [y] Ἰσοῦ, μετ' αὐτὸν [z] δ̃ [a] Ἀξιώραμος. τοῦτον δ̃ Φινέας, τ̃ δ̃ Φινέαν [b] Σουδέας, τοῦ δὲ Σουδέα [c] Ἰωὴλος, τ̃ δ̃ Ἰωὴλ Ἰώδαμος,

a Τ̃ῃ νουμηνίᾳ,] Juxta *Chronic. Alex.* p. 135. *menſe quinto, die nono, anno decimo nono Nebuchodonoſori*, prout in *S. Literis*. Hinc *Bernardus* (ut puto) in ora libri ſui reſcribi jubet, vel *ἐνάτῃ* ex *Miſnicis*, vel *δεκάτῃ* ex *Jerem.* c. LII. v. 12. Verum *S. Petitus* in *Animadverſ. ἀνεκδότοις* (ex *ἀλώσ.* l. 7. c. 16.) *Joſephum* reliquiſſe conjicit, *τ̃ῃ η'. Λαῶ μλω. ια'. ἔτ̃ Σιδ.* unde, ſcribarum incuria litera λ in ν mutata, poſtea formata fuerit VOX *νημωίᾳ*.

b Κατίσρεψεν.] Κατίσκαψεν *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Μεθ' *τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα*,] Juxta quoſdam *Epiphanii* libros *μ̃ πτακόσια*. dein *καὶ μῶας ε'. καὶ δέκα ἡμέρας* reſcribit *Petitus*. & mox infra v. 8. *μῶας ε'. ἡμέρας δέκα*. HUDS. *Ruſin.* CCCLXX. SPANH.

d Χιλίων *ἐννακοσίων*] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis* & *Zonara*. *χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα, μῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα* in *Editis*. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1002.) legi jubet, *χιλίων ὀκτακοσίων πεντήκοντα ἑπτά*. Videſis *Hottingerum* in *Hiſt. Sacr.* p. 347. HUDS. Mira confuſio in Chronologicis, nec ſibi ipſe conſtat, ſi alios locos conferas. Poſt *πεντήκοντα* quidam codices habent *ἑπτά*. Quum adeo corrupti ſint codices Joſephi, quis ſperet ſe certam tationem in conſtituendis temporibus apud Joſephum aſſecuturum? REL.

e Μηνῶν *ἓξ*,] Illa *μλωνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα* delet *Petitus*. & mox ſexta hinc linea ſeq. ſcribit *μλωὸς ε'. ἡμέρας δέκα*.

f Τρισχίλια] Τετρακισχίλια *Samb.* & *Gall.* 2. *τετρακισχίλια πεντακαίδεκα Big.* probante *Iſ. Voſſio* in *Chronol. S.* p. 129. & *Jo. Pearſonio* in Epiſt. ad *Dodwellum*.

g Βαβυλωνίων *βατιλέως*] Τ̃ων ante *Βαβυλωνίων* delevimus, quod deſideretur in *MSS.*

h Σαρέαν,] Σέρεον *Big.* & *Samb.* Σαρέον *Vat.* quomodo *Samb.* & *Big.* mox infr. h. §. Σεδαῖον in *aliquibus MSS.* Σαραίαν in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 18.

i Μετ' *αὐτὸν ἱερέα*] Ita *Big.* & *Samb.* *μετ' αὐτὸν* in *ceteris*.

k Σοφονίαν,] Sic *Vat.* & *S. Literæ*. Σιφινίαν in *Editis Aliiſque*. In *Epiphanii* libris *Joſedech* dicitur.

l Ἐπὶ τ̃ *εὐνούχων εὐνοῦχον*,] Nota Eunuchum inter primos Sedeciæ Miniſtros. *Ruſinus*; & tres Eunuchos, qui erant ſuper armatos, ut legerit proinde: *καὶ τρεῖς ἐπὶ τ̃ εὐνούχων εὐνούχους*. SPANH.

m Εὐνούχων *ἄνακτα*,] Eo modo in omnibus *MSS.* nec aliter legebat *Epiphan.* *πλείσων* perperam in *Editis*, forſan pro *πολεμιστ̃ν*. qua voce utuntur LXXII. *Jer.* c. 52.

n Ῥεβλαθὰν *πόλιν*] Σαλαμαθὰ *Samb.* & *Gall.* 1. Σαβολαθὰ *Vat.* Σαχαβαθὰ *Gall.* 2.

o Ἐπήγετο] Sic *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* *ἐπείγετο* in *Editis Aliiſque*.

p Ἰωσάδωκον] Ita *Big.* & *Samb.* *Ἰωνάδοκον* *ceteris*. Ἰωνάδακον LXXII.

q Ῥεβλαθᾷ *πόλ*] Hîc loci Ἀρηβαθὰ *Samb.* Ἀεβαθὰ *Big.* & *Vat.* Ἀεμμάθα *Gall.* 1. 2.

r Καταδέξαντες *ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι*.] Καταδείξαντες in omnibus *MSS.* HUDS. Forte *καταχόντες*. Vetus: *qui Pontificatum Regum temporibus habuerunt*. COCC.

s Σάδωκος ὁ] Ita cum *Big.* & *Samb.* prout ſupra, l. 8. p. 416. v. 9. Σάδοκος in *Editis Aliiſque*.

t Καὶ μ̃ Ἀχιμᾶν] Καὶ μετ' αὐτὸν *Vat.*

v Ἀζαρίας.] Ναζαρίας *Big.* & *Samb.* pro Ἀζαρίας, litera ν attracta ex voce præcedente.

x Ἰώραμος,] Quoniam poſt *Azariam* in *Seder Olam* ſequuntur *Joahaz* & *Jehojarib*, forſan *Joramus* & *Iſus* apud *Joſephum* ita commutandi, ut hic illi anteponendus. Nam *Iſus* non male reſpondebit *Joahaz*, qui contractiore pronunciatione in *Iſum* forte demigravit, ut & *Jehojarib* in *Joram. Selden.* de *Succ. in Pontif. Ebr.*

y Ἰσοῦ,] Ἰσῶ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. Ἰοῦ *Busb.* & *Hen.* Oὐὶς reponi jubet *S. Petitus*.

z Δὲ] Illud δ̃ ex *MSS.*

a Ἀξιώραμος.] Τοῦτο δ̃ Ἀεινώραμον *Big.* Φ δ̃ Ἀξιωράμου *Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum iſtud *Axioramí* nomen (ut inquit *Seldenus*) ſatis mirum eſt, & valde diſcrepat à *Jehoſaphat* in laterculo *Seder Olam*. Pro eo Ἰώραμος malit *Montacutius* in *Apparatu*, p. 219.

b Σουδέας,] Σουδαίας & mox Σουδαία *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Nonne & hîc (inquit *Seldenus*) Σουδίας pro Ἰωδίας, Ἰουδίας, aut ſimili vocabulo *Jehojadem* more *Helleniſtarum* denotante, irrepſit? In *Seder Olam* poſt *Jehoiada* & *Phadea* (quibus in *Joſepho*

μ@, Ιωθάμ ὃ Οὐρίας, Οὐρίας δὲ Νηρίας, ⁊ ὁ Νηρία [d] Ωδέας, τούτ δὲ [e] Σαλλῆμ@, Σαλλήμ δὲ Ελκίας, [f] Ελκία δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδακ@ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ἅπαι πάντες, παῖδες ὄντα πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

deæ vero Juelus, & Juelo Jothamus, & Jothamo Urias, & Uriæ Nerias, & Neriæ Odeas; hunc vero ſequutus eſt Sallumus, & Sallumum Elcias, & Elciam Sareas, & hunc demum Joſadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii poſt patres, pontificatum acceperunt.

ζ. Παραγινόμεν@ δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, [g] ἄχρις ἂ Ϲ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. θάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ἐκ [h] τοῦ Ιεροσολύμων συληθέντα ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς· τὸν δὲ λαὸν [i] κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίτιδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τ δεσμῶν.

7. Rex autem Babylonem reverſus Sedeciam, uſque dum moreretur, in carcere concluſum tenebat. cumque ipſum magnifice ſepeliſſet, vaſa, quibus Hieroſolymorum templum ſpoliaverat, diis dicavit ſuis: populum vero in Babyloniæ regione collocavit, atque pontificem è vinculis exemit. *Mors Sedeciæ.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ως Ναβουζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' ὀλίγον Ισμαῆλ@ ἀπέκτεινε. ⁊ ὡς Ιωάννης, φυγαδευθέν@ Ισμαήλ, μὴ τὸν λαὸν ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὃς Ναβουχοδονόσορ@, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἔλαβεν αἰχμαλώτους Ϲ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Judæis relictis Godoliam præfecit; quem non multo poſt Iſmaëlus occidit. Utque Joannes, Iſmaëlo in fugam conjecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonoſorus, cum expeditionem ſuſcepiſſet in Ægyptios, captivos fecit, & in Babylonem abduxit.

Ο Δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν [k] Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα [l] Γοδολίαν ὄνομα, [m] Αἰκάμου παῖδα τῶν εὖ γεγονότων, ἐπιεικῆ Ϲ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν [n] ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ [o] τέλεσμ φόρον ἀφορισμένον. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν ἐκ τ εἱρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προπεμψάμενος. κελεύσαντος γὰρ ἐκεῖνου τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ που μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο [p] ἐπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἔπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε που μένειν· [q] ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς [r] ἐρειπίοις τ πατρίδος, ⁊ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λείψανοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ Γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν [s] κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν [t] ⁊ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται· δωρησάμεν@ δὲ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. ⁊ Ιερεμίας μὲν [v] κατέμεινεν ἐν πόλει τ χώρας [x] Μασφαθᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν Βαροῦχον, [y] Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, ⁊ τῇ [z] πατρῴῳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

β'. [a] Ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμεν@, [b] ὥρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων Ιεροσολύμων [c] φυγόντες, διασκεδασθέντες κατ τὴν χώραν, ἐπεὶ δὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, καὶ λείN Abuzardanes autem imperator, cum populum Judaïcum *ſortis melioris* captivum abduxiſſet, pauperes & transfugas ibi reliquit; duce illis præpoſito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, æquo & juſto. Illis vero imperavit, ut ex agris, cum eos coluiſſent, certum tributum regi penderent. Hieremiæ quoque vati, è carcere ad ſe accito, ſuaſit ut ſecum Babylonem iret: (regem enim mandaviſſe ut omnia ei præberet) ſin vero nolit, diceret ubinam habitare ſtatuerat, ut regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum ſequi volebat, nec ullibi terrarum habitare; ſed contentus erat vitam agere inter ruinas patriæ & miſerrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, cum Godoliæ ibi *cum imperio* relicto præcepiſſet ſummam ei curam adhibere, & quicquid deſideraret *ei* ſuppeditare, eumque muneribus ampliſſimis ornaſſet, quocunque vellet ire permiſit. Et quidem Hieremias commoratus eſt in iſtius regionis urbe, quæ Maſphatha dicitur, Nabuzardane *prius* exorato, ut ſecum è carcere dimitteretur diſcipulus *ejus* Baruchus, Neri filius, ex illuſtri domo, & in patria lingua egregie doctus. *Nabuzardanes iis quos in terra Judææ reliquerat Godoliam præfecit.* 4 *Regum*, *c.* 25. *Jer. c.* 39 *c.* 40. *&c.* 52. *Hieremiam ſolvit.* *Jer. c.* 40.

2. Cum autem iſta feciſſet Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obſeſſis Hieroſolymis diffugerant, per regionem fuſi diſperſique, poſtquam Babylonios diſceſſiſſe audiverunt, nonnul- *Judæi diſſipati veniunt ad Godoliam. Jer. c.* 40.

ſepho ordine inverſo reſpondent *Phideas*, *Sudias*) ſequitur *Zedecias*, cujus ne veſtigium quidem in *Joſepho*, adeo ut hujus ſeries eam quæ eſt in *Seder Olam* deinceps uno ſemper anticipet.

c Ιωλᾶ@,] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & mox Ιωάλα, quod *Joël* apud *Seder Olam* proximius ſit Ιωηλ@ quam Ιωλᾶ@, quod in *Editis Aliiſque*, & dein Ιώλα.

d Ωδέας,] Reſcribendum Οσέας, quo nomine (inquit *Seldenus*) uti molliori *Hoſchajah* ſatis exprimitur, pro quo in *Jer.* 42. 1. *Oſaias* in *vulgata* ſubſtituitur.

e Σαλλῆμ@,] Ita & mox Σαλλήμα in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Σαλλῆμ@ & Σαλλήμα *Gall.* 2. & *Sallum* in *Epiphanii* libris. Σάλδαμ@ & Σαλδήμα in *Editis Aliiſque.* errore orto ex ſimilitudine literarum Δ & Λ.

f Ελκία] Jam poſt *Elciam* deficit *Azarias*, qui eum ſequitur in *Seder Olam.* In *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. *Sareas* abeſt & locum ejus obtinet Αζαρ@. in *Epiphanii* verſione *Aroch.* in *Vat. Hen.* & *Busb.* Αζαρδάχαρ. quod forſan conflatum ex duobus nominibus. nam unum hîc loci excidiſſe manifeſtum eſt ex *Joſephi* lib xx, ubi octodecim fuiſſe ſcribit. Vide *Schotanum* in *Hiſt. S.* p. 2002. & *L. Cappellum* in *Chronol.* S. p. 278. ubi (ex collatione 1 *Chron.* 9. 11. & *Nehem.* 11. 11.) cenſet *Azariam* & *Serajam* unum eundemque eſſe.

g Αχρις ἃ ⁊ ἐτελεύτησεν,] De Jechonia è vinculis exempto infr. c. xi. §. 2. SPANH.

h Τοῦ Ιεροσολύμων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τ Ιερουσ. Ϲ ναοῦ in *Editis Aliiſque.*

i Κατῴκισεν ἐν τῇ] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis.*

k Ιουδαίων λαὸν,] Ἑβραίων *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Γοδολίαν ὄνομα,] Γοδολίαν *Samb.* & *Gall.* 1.

m Αἰκάμου] Ικάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αχικάμου *Vat.* forſan ex LXXII.

n Εργασαμένοις,] Εργαζομένοις *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

o Τελέσμου φόρου ἀφορισμένου.] Τελεῖν *Vat. Hen.* & *Busb.*

p Επιστείλῃ τῷ βασιλεῖ.] Επιστελῇ *Vat.*

q Ηδέως δ' εἶχεν] Ηδέως δ' ἔχειν *Vat. Hen.* & *Busb.* Sed libenter habere dixit, *Epiphan.*

r Ερειπίοις] Ita in *pleriſque MSS.* (& *Coccejo*) ἐλπίοις in *Editis Aliiſque.*

s Κατέλιπεν,] Κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

t Καὶ χορηγίαν] Καὶ χορηγεῖν *Vat.* & forſan *Epiphanius.*

v Κατέμεινεν ἐν πόλει] Εἰς Δανὰν poſt κατέμεινεν inſerunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἰς Αδασαν *Vat. Manſit apud Godoliam* in verſione *Epiphanii.* ⁊ ἦλθε πρὸς Γοδολίαν LXXII. *Jer.* 40. v. 6.

x Μασφαθᾷ καλουμένῃ,] Μοσφαθὰ in *pleriſque MSS. Maſphat* in *Epiphanii* libris. Μασηφὰθ aut Μασηφὰ LXXII. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

y Νήρου ὃ παῖδα,] Νηρίου LXXII.

z Πατρῴῳ γλώττῃ] Πατρίῳ *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

a Ναβουζαρδάνης] Ναβουζαρδάνης ὃ ταῦτα *Vat.*

b Ωρμησεν] Ωρμησεν ὡς εἰς *Baſ.* & *Big.*

c Φυγόντες,] Ita in *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* præter *Hen.* & *Busb.* in *Editis*, φυγόντες· ἐπειδὴ τοὺς Β. ἤ. ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες &c.

nullosque reliquisse, qui in Hierosolymorum terra supererant, quibusque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Masphatham convenerunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant, Joannes Carcæ filius, & Jezanias, & Sareas, præterque illos alii. Porro quidam erat Ismaëlus ex stirpe regia, homo improbus & astutissimus; qui dum Hierosolyma obsiderentur fuga dilapsus est ad Baalim Ammanitarum regem, & cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eò venerant, suasit Godolias ut *ibi* manerent, posito in præsens omni Babyloniorum metu. agriculturæ enim operam dantes nihil mali passuros esse. Ista illis jurejurando confirmavit, adjiciens, eos se pro defensore habere, adeo ut, si cui molestia crearetur, mature ei subveniretur; idque eis consilii dedit ut urbes quascunque vellent habitatum irent, & *aliquot* cum suis mitterent, easque à fundamentis excitarent & incolerent: præmonuitque ut pararent, dum tempus esset, & frumentum & vinum & oleum, ne egerent quo hyeme vescerentur. Hæc ad illos loquutus, dimisit *eos* ad regionis loca, prout cuique visum fuerit, habitanda.

Godolia Judæis bene consulit. Jer. c. 40.

3. Cum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum esset, quod Godolias omnes, è fuga ad eum reversos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari siverit, ut *certum* Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concursus fiunt ad Godoliam, & regionem incoluerunt. Porro Joannes & qui cum eo erant duces, cum animadvertissent terram * *pace regi*, & Godoliæ benignitatem & humanitatem *perspectam habuissent*, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem missurum esse Ismaëlum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipse Israëlitis imperaret. illum enim è genere regio ortum esse. Cæterum ipsum insidiis liberatum iri ajebant, si eis permittat Ismaëlum occidere, utpote nemine præterea conscio futuro. Vereri enim se adjiciebant, ne, ipso ab illo interfecto, funditus pereant populi Israëlitarum reliquiæ. Is vero se illis fidem non habere fatebatur, qui hujusmodi insidias sibi ab homine beneficiis à se affecto paratas detulerunt. haud enim esse verisimile, eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, *à se* consecutus est, adeo ingratum in benefactorem suum & impium inveniri, ut, cui scelus foret insidiis ab aliis circumventum non servasse, is studeret quæreretque manu sua illius cædem patrare. At vero si hæc pro veris habenda, satius esse dicebat ut ipse ab illo

Judæorum principes frustra Godoliam monent de insidiis ei paratis ab Ismaëlo. Jer. c. 40.

ψανά πινα καζαλελοιπότας ἐν τῇ τ Ιεροσολύμων γῇ, καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργασομένους, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς [d] Μασφαθάν. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν [e] ἐπ' αὐτοῖς, [f] Ιωάννης ὁ [g] Καρέα, καὶ [h] Ιεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἦν δ' ἐκ βασιλικῆς ῥίζης Ἰσμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος· ὃς, πολιορκουμένων τ [i] Ιεροσολύμων, ἔφυγε πρὸς τ Ἀμμανιτῶν βασιλέα [k] Βααλεὶμ, καὶ [l] συνδιῆγε αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν ἡγούμενος αὐτὸς Γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς Βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν ἐδὲν πείσεσθαι δεινόν. πᾶσι δ' ὁμοῦ αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ [m] προσέτι αὐτὸν ἔχειν λέγων, ὥστε, εἴτις ἐνοχλοίη, τύξεσθαι τ προθυμίας, [n] καὶ συνεβάλλετο κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, [o] ἀποστέλλειν τε μετ' τ ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ [p] κατοικεῖν· προεῖπέ τε προσκαθάζεσθαι αὐτοὺς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, [q] σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι πρὸς τοὺς χειμῶνα τρέφεσθαι. ταῦτα προσλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε [r] διὰ μέσης τ χώρας εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διασαμένης δὲ φήμης εἰς τὰ πρὸ τῆς Ιουδαίας ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τ φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργεῖσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, [s] ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέβαινον [t] καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν καλὴν ἧκησαν. καταυνοήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ Γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν, Ιωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηχάπησαν αὐτὸν, καὶ [v] Βααλεὶμ τ τ Ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον [x] πέμψειν Ἰσμαῆλον [y] ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ [z] καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ισραηλιτῶν· εἶναι γὰρ [a] αὐτὸν ἐκ τοῦ γένους τὸ βασιλικόν. ῥᾳδίαν γε μὲν ἔλεγον αὐτὸν τ ἐπιβουλὴν, ἂν αὐτοῖς [b] ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ισμαῆλον, ὡς ἑνὸς γνωσομένης. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσῃς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνης, παντελῆ ἀπώλεια γένηται τῶν [c] ὑπολειπομένων τ τῶν Ισραηλιτῶν ἰσχύν. ὁ δὲ [d] ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην [e] ἐμφανίσειν. ἐ γὰρ [f] εἰκὸς εἶναι, τοσαύτης ἀπορίας ἐπικειμένης αὐτῷ [g] ἔχρησε μὴ διαμαρτόντα, ἕτως πονηρὸν εἰς τ εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον ὀφθῆναι, [h] ὥστ' ὦ μὲν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων [i] ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, [k] ἀποδόσθαι δ' αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὸς γενέσθαι. ἐ μὲν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ [l] δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν [m] ὑπ' ἐκείνου

---

d Μασφαθάν.] Μασφάτλω *Big.* Μασαφάτλω *Samb.* Μασαράθλω *Gall. 1. 2.*

e Επ' αὐτοῖς,] Εν αὐτοῖς *Big. Samb. & Gall. 1. 2.*

f Ιωάννης] Ita in *Editis & Aliis.* Ιωάδης *Big. Samb. & Gall. 1.* In quibusdam *Epiphanii* libris *Joad.* Ιωαὰν aut Ιωάνναν aut Ιωάνας LXXII. *Johanan* in *Verit. Hebr.*

g Καρέα,] Καρέα *Big. & Samb.* Καρὴθ aut Καρηὰ aut Καρεὰ LXXII.

h Ιεζανίας,] Ita & LXXII. Ιωαζανίας *Big. Samb. & Vat.* ut & Σαρέας καὶ Ιωαζανίας *Big. & Samb.* inverso ordine.

i Ιεροσολύμων,] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis.*

k Βαελεὶμ,] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* favente *Epiphanio*, qui habet *Bachalim* aut *Vachalim.* Βαάλω in *Editis Aliisque.* Βελεισσὰ aut Βελισὰ LXXII. *Bahalis* in *Verit. Hebr.*

l Συνδιῆγε αὐτῷ] Συνδιήγαγε *Big. Samb. & Gall. 1. 2.*

m Προσέτι αὐτὸν ἔχειν λέγων,] Ita *Samb. & Gall. 1.* (*Coccejus*) atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit, *& hoc quoque juramento firmavit, adjiciens quia & solatium cunctis præberet, & si quis ab alio gravaretur, illius mereretur auxilium: suasitque &c.* καὶ πρὸς ταῦτα λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴτις in *Editis Aliisque.*

n Καὶ συνεβάλλετο] Illud καὶ ex *Big. Samb. Vet. Interpr.*

o Αποστέλλειν] Αποστελεῖν *Big. & Samb. à prima manu.*

p Κατοικεῖν·] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* κατοικεῖν προεῖπε. προσκαθάζεσθαι δ' αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

q Σῖτόν τε καὶ οἶνον] Ita *Big. & Samb.* σῖτον καὶ in *ceteris.*

r Διὰ μέσης τ χώρας] Διὰ μέσην τ χώραν *Vat.* in *Editis* ita distinguitur, διὰ μέσης τ χώρας, εἰς ὃν ἕκ.

s Εφ' ᾧ τελέσειν φόρον] Εφ' ᾧ τελέσαι *Vat.*

t Καὶ αὐτοὶ πρὸς τ Γοδολίαν,] Illud καὶ è *Big. & Samb.*

* Pace regi,] Illa *pace regi* ex *Epiphanio* adjeci.

v Βαελεὶμ] Βαάλιμον *Big. Samb. & Gall 1. 2.* in *Editis* Βαάλλω. Vide p. præced. §. 2.

x Πέμψειν Ισμαῆλον] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* πέμπειν in *Editis.* πέμψαι *Hen. & Busb.*

y Αποκτενοῦντα αὐτὸν] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* δόλῳ ἀποκτενοῦντα αὐτὸν *Hen. & Busb.* ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως in *Editis Aliisque.*

z Καὶ κρυφίως,] Illud καὶ inferunt *Big. Samb. & Gall. 1. 2.*

a Αὐτὸν ἐκ τοῦ γένους,] Αὐτὸν ex *Big. Samb & Gall. 1. 2.*

b Εφῇ κτεῖναι] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐφ' ᾗ *Hen.* ἔφη in *Editis Aliisque.*

c Υπολειπομένων] Υπολελειμμένων *Big. & Samb.*

d Απιστεῖν αὐτοῖς] Illud ἀπιστεῖν ex *Big. Samb. Vat. & Gall. 1. 2.* ὁ δὲ ἠπίστει αὐτοῖς κατ' ἄνδρα *Hen. & Busb.*

e Εμφανίσειν.] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* ἐμφανίσων in *ceteris.*

f Εἰκὸς εἶναι,] Εἰκὸς εἶναι λέγων *Hen. & Busb.*

g Εχρησε μὴ διαμαρτόντα,] Εχρηζε *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat. & Gall. 1. 2.*

h Ωστ' ὦ μὲν ἀδίκημα] Ος τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ in *Edit. Bas.* ὡς τὸ μὲν in *Edit. Gen.* ὡς τῷ μὲν in *MSS.* unde ex conjectura feci ὥστ' ὦ μὲν. HUDS. ὡς ὑπὲρ τὸ. COCC.

i Επιβουλευόμενον σῶσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb. ἐπιβουλευσάμενον Vat.* ἐπιβουλευσάμενον in *Editis.*

k Αποδόσθαι δ' αὐτὸν] Ita *Big. Samb. & Gall. 1. 2.* ἀποδόσθαι in *ceteris.*

l Δεῖ δοκεῖν,] Sic *MSS.* vel δεῖν δοκεῖν. in *Editis* δεῖν δοκεῖ.

m Υπ' ἐκείνου μᾶλλον,] Ita *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἀπ' ἐκείνου in *reliquis.*

νε μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστευσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ προσκαταθέμενον αὐτῷ, [n] διαφθεῖραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν [o] Ιωάννης [p] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντων ἡμερῶν τεσσάκοντα, προσέρχεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰν πόλιν Ισμαὴλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὃς λαμπρᾶς τραπέζης καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν Ισμαὴλον ὑπὲρ τῶν σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' ὅτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν ὑπνου διὰ τὸ μέθης, ὁ Ισμαὴλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατακειμένους ἐν [q] τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τὴν τούτων ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ιουδαίους, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν Βαβυλωνίων καταλειφθέντας [r] ἐν αὐτῇ τῇ φρουρᾷ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον [s] πρὸς Γοδολίαν τινὲς ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς Ισμαὴλος, εἴσω τε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ [t] γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ [u] δηλῶσαι, ἐπιπλά τε καὶ σῖτον· τοῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαὴλος. τὸν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν· ἐν οἷς καὶ [x] βασιλέως Σεδεκίου θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, δηλ. Γοδολίᾳ κατελελοίπει. τοῦτα λαβὼν ὁ Ισμαὴλος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δ' Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν [y] τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος στρατιώτας ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ισμαὴλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν [y] Χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, τὸν Ιωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, θύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ιωάννου ἀνεχώρησαν. Ισμαὴλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ιωάννης παραλαβὼν ὃς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ γυναῖκας καὶ [z] τὰ νήπια, εἴς τινα τόπον [a] Μάνδραν λεγόμενον διῆγεν. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην [b] ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεσαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι [c] μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ, [d] ὑπὲρ Γοδολίου δὲ καλασκευὴν ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνων ὀργισθέντες πεφονεύμενον.

ς'. Ονλων δ' ὄντι τούτου τοῦ βουλῆς, προσίασιν Ιερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τοῦ Καρέου, [e] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς [f] περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, [g] τοῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ [h] Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ προφήτου παρακαλοῦσιν αὐτοὺς πρὸς τὸν Θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ

perimeretur, quam ut hominem occideret, qui ad ipsum confugerat, suamque salutem ejus fidei commiserat & apud eum quasi sequestrem deposuisset.

4. Et quidem Joannes & qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliæ persuadere non potuissent, *ab eo* discesserunt. at triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaëlus, & cum eo viri decem, quos cum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaëlum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaëlus autem, eum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem & somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente surrexit, & Godoliam interficit, & quotquot ei in convivio accumbebant. Et statim ab hac illorum cæde nocte egressus, Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea à Babyloniis relictos. Sequenti vero die viri è regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaëlus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam: cumque ingressi essent, clauso *protinus* atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obtecrarant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaëlus. populum vero Masphathensen cum uxoribus & liberis in captivitatem abduxit; & in his Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis, ad Ammanitarum regem se confert.

Godoliæ & eorum cædes nefaria. Jer. c. 41.

Ismaëli fraus impia. Jer. c. 41.

5. At Joannes & qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaëlo Masphathæ patratum, & Godoliæ necem, graviter *ea* tulerunt: & adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaëlo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaëlo abducebantur, cum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaëlus cum octo viris *Joanni* elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Cæterum Joannes, assumptis quos de manibus eripuerat Ismaëli, ut & eunuchis & mulieribus & infantibus, ad locum quendam pervenit qui * Mandra dicitur, & ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem *omnes* ut inde digressi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliæ, quem illi summæ rerum præfecerant.

Joannes Ismaëlum persequitur. Jer. c. 41.

6. Dum id consilii agitarent, ad Hieremiam vatem accedunt, Joannes Careæ filius, ejusque comites militiæ duces, ut Deum oraret obsecrantes, ut illis, præ consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid illis Hieremias jusserit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum interceſſurum esse, accidit, ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, præciperetque dicere Joanni, & cæteris

Judæi Hieremiam, quid sibi faciendum sit consulunt. Jer. c. 42.

n Διαφθεῖραι.] *Al.* φθεῖραι.
o Ιωάννης] Ιωάνας *Big.* & *Gall.* 1. Ιωανὰς *Samb.* Vide supr. §. 2.
p Καὶ οἱ σὺν] Οἱ σὺν αὐτῷ τῶν ἡγεμόνων *Big.* & *Samb.*
q Τῷ συμποσίῳ.] Illud τῷ ex *MSS*
r Ἐν αὐτῇ τῇ φρουρᾷ.] Ἐν αὐτοῖς στρατιώτας *Hen.* & *Busb.*
s Πρὸς Γοδολίαν] Πρὸς τὸν Γοδολίαν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
t Γένοιτο.] Γένοιντο in *iisdem MSS.*
u Παραδῶσιν.] Παραδώσειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
x Τῆ Μασφαθᾷ] Φασεμάθη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
y Χεβρῶνι.] Ἐν Γεδαὼν legendum conjicit Cl. *Lowthius* ex *Jer.* c. 41. v. 12. Vide lib. 8. p. 417. v. 2. Ἐν Νεβαὼν *Hen.* & *Busb.*
z Τὰ νήπια,] Illud τὰ ex *MSS.*
a Μάνδραν λεγόμενον διῆγεν.] Μάνδρα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
b Ἐπέμεινεν αὐτόθι.] Ὑπέμεινεν *Big.* & *Samb.*
* *Mandra dicitur,*] *Caulæ* in versione *Epiphanii.*
c Μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ.] Μείναντες *Big.* & *Samb.*
d Ὑπὲρ Γοδολίου] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ὑπὸ in *Editis Aliisque.*
e Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες,] Καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ σὺν αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
f Περὶ δὲ τί χρὴ ποιεῖν,] Περὶ τούτου τί χρὴ *Big.* & *Samb.*
g Ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ,] Τοῦτ' αὐτοῖς *Big.* & *Samb.*
h Ιερεμίας εἴπῃ.] Articulum non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

teris ducibus, populoque, ſe quidem illis, ſi in iſta terra remanſerint, adfuturum, curamque illorum geſturum, & à Babyloniis quos metuunt illæſos ſervaturum; in Ægyptum vero proficiſcentes relicturum eſſe, forcque ut ira incenſus vos iiſdem malis afficiat, quæ patres veſtros jam ante perpeſſos eſſe ſciviſtis. Cum Joanni populoque dixiſſet, Deum eos iſta præmonere, ei parum creditum eſt: quaſi illos ſuo ex imperio manere jubeat in regione: atque, ut gratiam iniret à Barucho diſcipulo ſuo, Deo quidem mendacium affingere, illis vero ne diſcedant perſuadere, ut à Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque & Joannes, Dei conſilio, quod eis vatis miniſterio dederat, haud obſequuti, in Ægyptum conceſſerunt, ſecum ducentes Hieremiam & Baruchum.

Eis conſilium dedit ut in Judæa manerent. Jer. c. 42.

In Ægyptum proficiſcuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43.

7. Cum autem eò perveniſſent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; juſſitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto poſt Hieroſolymorum vaſtationem anno, qui viceſimus tertius regni Nabuchodonoſori, exercitum ipſe eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iſtis autem gentibus in poteſtatem ſuam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipſam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero conſtituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Aſſyriis abducti, regnante Oſea: deinde à Nabuchodonoſoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus ſupererant, captis Hieroſolymis. At enim Salmanaſares, cum Iſraëlitas ſedibus ſuis exciviſſet, in eaſdem gentem Chuthæorum tranſtulit: qui prius interiora Perſidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati ſunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxiſſet, nullam gentem in *eam* regionem repoſuit. Quo factum eſt, ut tota Judæa cum Hieroſolymis & templo annos ſeptuaginta deſerta permanſerit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem interceſſit, annorum eſſet centum & triginta, menſium ſex, & dierum decem.

Chuthæorum in Samariam migratio poſt decem tribuum deportationem.

Anni quot inter decem & duarum tribuum captivitatem.

7. Cum autem eò perveniſſent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; juſſitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto poſt Hieroſolymorum vaſtationem anno, qui viceſimus tertius regni Nabuchodonoſori, exercitum ipſe eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iſtis autem gentibus in poteſtatem ſuam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipſam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero conſtituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Aſſyriis abducti, regnante Oſea: deinde à Nabuchodonoſoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus ſupererant, captis Hieroſolymis. At enim Salmanaſares, cum Iſraëlitas ſedibus ſuis exciviſſet, in eaſdem gentem Chuthæorum tranſtulit: qui prius interiora Perſidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati ſunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxiſſet, nullam gentem in *eam* regionem repoſuit. Quo factum eſt, ut tota Judæa cum Hieroſolymis & templo annos ſeptuaginta deſerta permanſerit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem interceſſit, annorum eſſet centum & triginta, menſium ſex, & dierum decem.

λαῷ παντὶ, ὅπι [1] μενεῖσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσαι, καὶ ἐπιμέλειαν [k] ἕξει, καὶ τηρήσει ἀφ' ὧν Βαβυλωνίων ὑς δεδίασιν ἀπαθεῖς, [l] πορευομένους δ' εἰς Αἴγυπτον [m] ἀποκτενεῖν, καὶ ταῦτα [n] ἀληθῆ ὀργισθεὶς ἀ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἶδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ιωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τ Θεοῦ αὐτοῖς προλέγων ὁ προφήτης, οὐκ ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐκείνους μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύοι· χαριζόμενον δ' Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ Θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἀφαιρεθῶσι. προσκύσας οὖν ὁ, τε λαὸς [o] καὶ ὁ Ιωάννης τ τοῦ Θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς ἀφ' τοῦ προφήτου παρήνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων & τὸν Ιερεμίαν & τὸν [p] Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅπι τοὺς Αἰγυπτίους τ Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν [q] ἐπελθόντι τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τ Αἰγύπτου, καὶ ὅπι τοὺς μὲν αὐτῶν [r] ἀποκτενεῖ, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συνέβη. [s] τῷ γὰρ πέμπτῳ τ Ιεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὅ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν [t] τ Ναβυχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει [v] ὁ αὐτὸς ὅπι τὴν Κοίλην Συρίαν· καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ Αμμανίταις καὶ Μωαβίταις. ποιησάμενος δὲ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τ μὲν τότε [x] βασιλέα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν Ιουδαίους αἰχμαλώτους ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Εβραίων ἔθνος ἐν πιστῷ τιθέμενον παρειλήφαμεν, διὰ ἐλθὸν [y] πέραν Εὐφράτου. ὑπὸ Ασυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τ δέκα φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλευομένου [z] Ωσήε· ἔπειτα [a] τ δύο φυλῶν, ὑπὸ Ναβυχοδονοσόρου τ τ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, [b] ὃς ὑπελείφθη τ Ιεροσολύμων ἀλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τοὺς Ισραηλίτας, [c] κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν [d] τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι [e] Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, διὰ τ χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαναγαγὼν, ἐνταῦθα ἔθνος εἰς τὴν χώραν [f] αὐτῶν κατῴκισε. καὶ ἀφ' τοῦτ' [g] ἔρημος ἡ Ιουδαία πᾶσα, καὶ Ιεροσόλυμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν [h] ἑβδομήκοντα. τ δ' σύμπαντα χρόνον, [i] ὃς ἀπὸ τ τ Ισραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ὅπι τὴν τ δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, [k] ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, [l] μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

---

i Μενοῦσι μὲν αὐτοῖς] *Μένουσι Samb. Busb. & Hen.*

k Ἕξει,] *Παρέξει Big. παρέξειν Samb. & mox τηρήσειν.*

l Πορευομένους δ'] *Πορευομένοις Samb. & Busb.*

m Ἀποκτενεῖν,] *Ἀποκτείνῃ Big. Hen. Busb. & Gall. 1. à manu ſecunda.*

n Διαθήσειν ἐργισθείς] *Διαθήκῃ Big. & Gall. 1.*

o Καὶ ὁ Ιωάννης] *Καὶ Ιωάννης τ & Θεοῦ συμμαχίαν Big. Samb. & Gall. 1.*

p Βαρούχου.] *Al. Βάρυχον.*

q Ἐπέλθοντι τῷ λαῷ,] *Ἐπέλθοι Big. Samb. Hen. & Gall. 2. πελάσῃ Gall. 1.*

r Ἀποκτενεῖ,] Ita cum pleriſque *MSS.* ἀποκτείνῃ in *Editis Aliiſque.*

s Τῷ γὰρ πέμπτῳ] Vide *Uſſerii* Chronol. S. p. 39. & *Cowingii* Adverſaria Chronol. c. 15.

t Τῆς Ναβυχοδονοσόρου βασιλείας,] Sic *Big. Samb. & Vet. Interpr.* & Ναβυχοδονοσόρου in *cæteris.*

v Ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην] Illa ὁ αὐτὸς deſiderant *Big. & Samb.* in ſuo tamen codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

x Βασιλέα κτείνει,] *Jer. c. 44. v. 30.* vocatur *Pharaoh Ephree.* Οὐαφρὴ LXXII. & *Clem. Alex.* Si idem ſit qui Ἀπρίης *Herodoto* in *Euterpe*, vereor ne *Joſephus* falſi redarguatur, qui à Nabuchodonoſoro occiſum ſcribit.

y Πέραν Εὐφράτου.] Ita *Big. Samb. & Zonar.* πέραν & Εὐφράτου in *cæteris.*

z Ωσήε·] Ita *MSS.* prout ſupra, p. 504. §. 1. & alibi. Ωσήε in *Editis.*

a Τῶν δύο] Ο τ δ. φ. COCC.

b Ος ὑπελείφθη] Sic *Big. Samb. & Vat.* καὶ ὃς ὑπολιπόμενος in *Editis.*

c Κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν] Ita in pleriſque *MSS.* (& Cocc.) κατῴκησεν in *Editis Aliiſque.*

d Τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν,] Τὸ & Χαθαίων *Big. & Samb.* Vide lib. IX. ſub finem. HUDS. Conf. ſupr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

e Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν,] Rurſus locum eundem conſulas velim.

f Αὐτῶν κατῴκισε.] Illud αὐτῶν è *Big. Samb. Hen. Busb. & Vet. Interpr.*

g Ἔρημος ἡ Ιουδαία πᾶσα,] Sic *MSS.* ἔρημος Ιουδαία in *Editis.*

h Ἑβδομήκοντα.] Aperte loquitur de his annis deſolationis, quorum fit mentio in *Zacharia*, c. 1. v. 12. *Simſonus* in *Chron. Cathol.* ad ann. 3486.

i Ὃς ἀπὸ τ τ Ισραηλιτῶν] Ὅσος ἀπὸ *Big. & Samb.* ὅσις ἀπὸ *Hen. & Busb.*

k Ἑκατὸν ἔτη] Imo CXXXIII. Vide *Iſ. Voſſium* in *Chron. S. c. 9. p. 128. Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S. p. 1107.*) ſcribendum ait, ἔτη ρλγ'. μῆνας ἓξ, ἡμέρας ὀκτώ.

l Μῆνας ἓξ,] Καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα *Big. & Samb.*

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Δανιήλου· καὶ οἷα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος τοὺς [m] εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ιουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τῇ ἀκμῇ τῶν σωμάτων, καὶ τῇ εὐμορφίᾳ τῶν ὄψεων ἦσαν εὐδόκιμοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν ἀγωγῇ χρησόμενος παιδεύσει, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ μὲν αὐτὸ καὶ τοὺς [n] ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα καταπρίψας ἡλικίας ἀφῆκεν ὥρα τοῦ ἡλικίας ἀφῆκεν, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δαῖτα, ἐπέβαλε δὲ καὶ τὰ ἀπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. [o] ἦσαν δέ τινες σοφίαν ἱκανοὶ, ᾧ διὰ τοῦ [p] ἐκέλευε διατρίβειν· ἦσαν δὲ ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους τέσσαρες, καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιήλου ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ανανίας, ὁ δὲ Μισαήλου, ὁ δὲ τέταρτος Αζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, καὶ χρῆσθαι ἐποίησεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν [q] Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ανανίαν Σεδράχου, Μισαήλου δὲ Μισάχου, τὸν δὲ Αζαρίαν Αβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, διὰ [r] ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ ταχυδρομίας τοῦ νοῦ τῶν παιδευμάτων, καὶ σοφίας ἐν ᾗ ἐτράφησαν ἡγουμένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ στέργων διετέλει.

β'. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν συλλεαγωγεῖν [s] αὐτὸν, καὶ τῶν τοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ [t] καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν [u] Ασχάνῃ τῷ τοῦ ἐπιμέλειαν αὐτῶν [v] ἐπιτεταγμένῳ δυνάστῃ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτοφλῶ, καὶ εἴ τι τοῦ ἀψύχων ἕτερον βάλοιτο· πρὸς γὰρ τοιαύτην δίαιταν αὐτὸς [x] κεκινῆσθαι, τὸν δὲ ἑτέρας προφρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἔτιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενήσεται, ἐν τοῦ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τοῦ τροπῆς τοῦ χαρακτήρων· [y] συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ὑπὸ τοῦ τρυφώντων ἐλεγχθέντες, αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τὸν Ασχάνην πίστιν ὑπὸ δέκα ἡμέρας πεῖσαι προσέχειν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόμενος μὲν αὐτοὺς τοῦ τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς, οἷς ἔθεν ἐπ εἰς αὐτὸν βλαβησομένοις· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὑπὸ τοῦ προτέραν αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, ὃ μόνον ἔθεν αὐτοὺς ἐλύπει τοῦ τροφοῦ ἐκείνου προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διαφέρειν τὰ σώματα [z] καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους [a] ὑπολαμβάνειν, οἷς τοῦ βασιλικοῦ συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ [b] ἐν τοῦ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκπαι μετὰ ἀδείας ὁ Ασχάνης [b] ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προφρημένα. οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἀφὸ τοῦ καθαρῶν καὶ πρὸς τοῦ

CAP. X.

De Danielo: & quænam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonoſorus Babyloniorum rex, cum *ſibi* ſumpſiſſet nobiliſſimos Judæorum pueros & regis eorum Sedeciæ cognatos, qui & corporum vigore & oris pulchritudine erant conſpicui, pædagogis tradidit ut illis cultum adhiberent: quibuſdam illorum * exſectis (id quod ſolitus eſt facere aliarum quoque gentium devictarum pubi) victum quidem illis de ſua menſa præbebat, curabatque ut regionis iſtius inſtituta & literas Chaldæas docerentur. Iſti autem ſatis magnam conſequuti erant ſapientiam, ad quam eos exerceri jubebat: inque his erant & quatuor de genere Sedeciæ, forma præſtantes bonoque ingenio prædiți. quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Miſaëlus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliiſque nominibus uti juſſit. Et Danielum quidem Baltaſarum appellavit, Ananiam vero Sedrachen, & Miſaëlum Miſachen, Azariam vero Abdenago. Iſtos ob egregiam indolem, & diligentiam literarum ſtudiis adhibitam, & quod in ſapientia valde profecerant, in honore habebat rex & amore proſequebatur.

Nabuchodonoſorus Judæorum pueros nobiliores formeque elegantioris liberaliter inſtitui jubet.

De Danielo ejuſque cognatis. Dan. c. 1.

2. Cum autem viſum fuiſſet Danielo, ut ipſe cum cognatis ſuis durius victitaret, & à menſæ regiæ eduliis abſtineret, atque adeo ab univerſis vitali ſpiritu animatis, Aſchanem adiit ſpadonem cui cura illorum demandata erat, & ab eo contendit, ut quæ illis à rege afferebantur ſibi caperet & abſumeret, illis vero legumina & dactylos in alimoniam daret, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ad hujuſmodi enim victum ſe magno deſiderio ferri, aliumque *quemcunque* vili pendere. Ille vero ſe paratum eſſe dicebat voluntati illorum obſequi: ſed nonnihil vereri, ne, ſi hoc reſciverit rex corporum ex gracilitate oriſque lineamentis ſubinde mutatis (neceſſe enim eſſe corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene paſtis *hujuſce rei* manifeſti, ſibi auctores fiant periculi ſuppliciique. Aſchani itaque ad hoc faciendum timido perſuadent, ut decem diebus ad rem experiendam ita veſcerentur: quod ſi corpora illorum nihilo deterius ſe inde habuerint, eodem deinceps cibo uti *licere*, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi ſint; ſin autem eos macie attenuatos *forte* viderit, aliiſque pejus ſe habentes, ad priorem victus conſuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo iſtiuſmodi ſuppeditato non modo nihil eis deceſſerit, ſed corpore magis quam alii bene curato eſſe & pinguiores apparuerint; adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia veſci contigit, ex pauperioribus eſſe quis ſuſpicaretur, Danielum vero & qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia ſummaque luxuria vixiſſe; exinde Aſchanes, abſque omni metu, quæ pueris quotidie de menſa ſua rex mittere conſuevit, ſibi habebat, & jam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quaſi propterea mentes eis

Eorum victus & ſapientia. Dan. c. 1.

ef-

m Εὐγενεστάτους] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Εὐγενεστάτων in *reliquis*.

* *Exſectis*] Judæos ἀνευχίζειν prædixerat *Hieremias*.

n Ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν] Illud ἐκ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

o Ἦσαν δέ τινες] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτοὶ in *Editis Aliiſque*.

p Ἐκέλευε διατρίβειν·] Ita cum *MSS.* ἐκέλευσε in *Editis*.

q Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον,] Δανιήλου (ut & ſupra Δανιήλου) *Samb.* & mox ἐκάλεσε *Big.* & *Samb.*

r Αὐτὸν,] Ita *Samb. ἑαυτὸν Gall.* 2. αὐτὸν in *reliquis*.

s Καθόλου πάντων] Sic *MSS.* καθόλου in *Editis*.

t Ἀσχάνῃ] Ασφάνῃ malit *Scheteanus*. Apud *Chryſoſtomum* ſub initium *Interpretationis* in *Danielem* Ασφανὶζ pro Ασφανὶς ex LXXII. reponi ſuadet *Cotelerius*: qui *Joſephum* Ἀσχάνη pro Ασφάνη dixiſſe exiſtimat, ob ſimilitudinem literarum Hebraïcarum.

u Ἐπιτεταμμένῳ δυνάστῃ,] Ἐμπεπιστευμένῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Κεκινῆσθαι,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐκκεκινῆσθαι in *Editis Aliiſque*.

y Συμμεταβαλεῖν] Συμμεταβάλλειν *Big.* & *Samb.* & infra mox ead. §. συμμεταβαλόντας.

z Καὶ μείζονες ἐγίνοντο,] Ita *MSS.* καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνονται in *Editis*.

a Ὑπολαμβάνειν,] Ὑπολαμβάνεσθαι malit Cl. *Lowthius*.

b Ἀπὸ τοῦ δείπνου] Ομ. ἀπὸ *Big.* & *Samb.*

essent puræ, & defœcatæ adeo ut optime possent disciplinis imbui, & corpora firmiora evaderent ad labores perferendos (neque enim illas lædebant & prægravabant ciborum varietate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant) facile instituti erant in omni Hebræorum & Chaldæorum doctrina. Danielus vero, præ cæteris satis jam ad sapientiam peritus, somniis interpretandis animum adjecit: numenque ei manifesto aderat,

Nabuchodonosorus somnium videt mirabile. Dan. c. 2.

3. Biennio autem post Ægypti populationem, rex Nabuchodonosorus, cum somnium mirabile vidisset, cujus etiam eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem mox ut è stratis surrexit obliviscitur. Accersitis igitur Chaldæis & magis atque divinis, narravit ipsis, se forte somnium vidisse: illisque indicans quòd ei acciderat visorum oblivione capi, jussit illis ut ipsi dicerent, quale esset somnium & quid sibi velit. Cum autem illi responderent, ab hominibus fieri non posse ut hoc reperiretur, veruntamen, somnii visionem si illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus est, nisi somnium ei expedirent. illosque omnes *statim* ad necem trahi imperavit, qui pronunciaverant se quod jussum erat facere non posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes occidi jusserat, & inter hos se quoque cum cognatis suis esse in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis satellites. Cumque ab eo supplex quæsivisset, quam ob rem rex in mandatis dederat, ut sapientes omnes morte multarentur & Chaldæi & magi; atque intellexisset somnii negotium, & quod jussi à rege id quod ei exciderat in mentem revocare, dicendoque se non posse, regem ad iram commovisset: obsecravit Ariochum, ut ad regem ingressus unam noctem *ad commiserendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: spem enim sibi esse, si eâ Deum precatus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, ista postulare Danielum. atque ille cædem magorum differri jussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Cæterum puer, ubi se cum cognatis *suis* domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat ut *somnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, & periclitantes miseratus & Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, ut quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus cum ista à Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita jam desperarint & *cum solicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in spem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut se ad re-

Magi mersi adjudicantur, postquam rem fieri non posse pronunciaverant. Dan. c. 2.

Quod ubi Danielo compertum, enunciationem somnii interpretationemque ejus pollicetur. Dan. c. 2.

Somnii oblitus Magis mortem minatur, nisi illud ejusque interpretationem sibi dicerent. Dan. c. 2.

Mox, cum precibus Deum interpellasset, voti sit compos. Dan. c. 2.

παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγενημένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων· ἔτι γὰρ ἐκείνας [c] ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας εἶχον τροφῆς ποικίλης, ἃ ἦ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν ἐν ἔθει τοῖς Ἑβραίοις ἢ τοῖς Χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιὴλ, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσιν ὀνείρων ἐπῃρμένος· καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν [e] ἐγένετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος [f] δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς Ναβοχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμασὸν, ἐκ τοῦ ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τὰς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς, τότε μὲν ἐπελάθετο· διαναστὰς γὰρ ἐκ τῆς κλίνης, μεταπεμψάμενος [g] δὴ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τε ὄναρ ἑωρακὼς ἐλεγεν αὐτοῖς· καὶ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς αὐτοῦ λήθην ὧν εἶδε μόνων, [h] ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν· ἦν δ', τί τε ἦν τὸ ὄναρ, [i] καὶ τί τὸ σημεῖον. τοῦτο δὲ ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώπους τοῦτ' εἰρεῖν, εἰ δι' αὐτοῖς ἔκθοιτο τὴν ὄψιν ἢ ἐνυπνίου φαίνοιτο τὸ σημεῖον [k] ὑποκρυπτόμενον, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλ δ' ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, [l] ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μὴ τῶν συγγνωῶν κινδυνεύειν, προσῆσιν [m] Ἀριόχῳ τῷ τοῦ δορυφόρων τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχοντι πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προστεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἀπολελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, [o] παρώξυναν αὐτὸν, παρεκαλεσε τὸν Ἀριόχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, [p] μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ [q] ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ἀπωχεῖν· ἐλπίζειν γὰρ [r] δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ Ἀριόχος τοῦτ' ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ Δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἀπέχειν, ἕως γνῷ τὴν ἐπόχεσιν [s] τοῦ Δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγνωῶν ἀναχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τοῦ νυκτὸς, [t] γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς συναπολέσθαι, [v] ῥύσασθαι τοῦ τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσασα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσασα δῆλα ἅπερ ὁ βασιλεὺς [x] ἐπελέλησο. διὰ τοῦ παρελθούσης νυκτὸς ἰδὼν καὶ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιὴλον τῆς σοφίας [y] ἀγασάμενος, τό τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν ἐκ τοῦ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ γνοὺς διὰ τοῦ Θεοῦ ταῦτα, περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸν ζῆν ἐκ [z] πρὸς τὸ πεθνάναι τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς ἐλπίδα καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου διήγαγεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ᾠμένης ἡμέρας διαγίνεται [a] πρὸς τὸν [b] Ἀριόχον, καὶ ἄγει αὐτὸν ἐξῆς πρὸς τὸν βασιλέα· δη-

c Ελωβοῦντο] Εὐλαβοῦντο *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. quod forsan à *Josephi* manu. HUDS. Lege ἐλωβῶντο COCC.

d Τροφῆς ποικίλης,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τροφῆς in *Editis Aliisque.*

e Ἐγένετο.] Ἐγίνετο *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

f Δεύτερον τῆς Αἰγύπτου] Videsis Tornellum ad A. M. 3453. n. 2. & *L. Capellum* in *Chronol. S.* p. 223.

g Δὴ τοὺς Χαλδαίους] Δὴ pro ἢ lego.

h Ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν,] Ἐκέλευεν *Big.* & *Samb.*

i Καὶ τί τὸ σημεῖον.] Καὶ ὅ, τι σημαίνῃ *Hen.* & *Busb.* HUDS. Forte σημαινόμενον, ut & paullo inferius. COCC.

k Ὑποκρυπτόμενον,] Ὑπισχνεμένων in *Iisdem.*

l Ἐν τούτοις] Ἐν τούτοις δὲ αὐτὸς σὺν τοῖς λοιποῖς ἀπωλώλυτο *Hen.* & *Busb.*

m Ἀριόχῳ τῷ τοῦ ἐπὶ] Ἀρείχῃ *Vat. Gall.* 2. & infra Ἀρείοχλω. Ἀριὼχ LXXII. HUDS. Ariochim *Rufin.* sic mox τὸν Ἀριόχλω. SPANH.

n Περὶ τὸ ἐνύπνιον,] Περὶ τοῦ ἐνυπνίου *Big.* & *Samb.*

o Παρώξυναν αὐτὸν,] Ita *Samb.* παρωξύνων *Big.* παροξύνων *Gall.* 1. 2. παροξύναι in *Editis Aliisque.*

p Μίαν αἰτήσασθαι] Prudenter *Chrysostomus* & *Theodoretus* in ea re, quam *Sacer contextus* reticuit, negotium habere noluerunt. At *Josephus* tempus definit, *unam noctem*; *Tertullianus* quidem *triduum*. malim *Josepho* accedere. *Cotelerius* ad *Chrysost.* in *Dan.* p. 85.

q Ταύτην τὴν ἀναίρεσιν] Ταύτην *Vat.* & *Samb.*

r Δι' αὐτῆς δεηθεὶς] Διὰ ταύτης *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

s Τοῦ Δανιήλου.] Τὸν Δανιὴλον *Big.* & *Samb.*

t Γνωρίσαι] Σῶσαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐλεῆσαι *Hen.* & *Busb.*

v Ῥύσασθαι τοῦ τοῦ βασιλέως ὀργῆς,] Ῥύσασθαι τὸν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

x Ἐπελέλησο] Sic *MSS.* ἐπιλέλησο in *Editis.*

y Ἀγασάμενος,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* ἀγασάμενος.

z Πρὸς τὸ πεθνάναι] Eo modo *Big.* & *Samb.* πρὸς τῷ in *reliquis.*

a Πρὸς τὸν Ἀρίοχον] Πρὸς Ἀρίοχον *Big.* & *Samb.*

b Ἀρίοχον,] Confer supr. SPANH.

c Πρὸ

δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βέλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὁ φησὶν ἰδεῖν [c] περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιήλης, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνασθαι] [d] αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἃ γὰρ κατ' ἐμπει-
"ρίαν, φησὶ, ὅτι τῷ θείαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται,
"τάχα [e] γένοιτο· ἀλλ' ἐλέους ἡμᾶς, [f] φησὶν, ὁ Θεὸς κιν-
"δυνευούσας ἀποθανεῖν, δεηθέντι σοῦ τι τὴν [B] ἐμαυτῆς ψυ-
"χῆς καὶ τὴν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φα-
"νερὰν ἐποίησεν. οὐκ ἦλθον γὰρ τὴν ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδι-
"καθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, σοὶ τὴν σῆς αὐτοῦ δόξης
"ἐφρόντιζον, ἀδίκως ὄντως ἄνδρας καὶ τοὺς [h] καλοὺς κἀ-
"γαθοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντι, οἷς οὐδὲν μὲν ἀνθρωπί-
"νης σοφίας ἐχόμενον σεσόφικας, ὁ δὲ διὰ θεοῦ ἔργον Θεοῦ
"τοῦτ' ἀπηγγέλης παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι σοῦ,
"τίς ἄρξει τοῦ κόσμου πάντως μετὰ σὲ, καταλαμβάνει βέλο-
"μενος δηλῶσαι πάντως ὁ Θεὸς τοὺς [i] βασιλεύσοντας,
"ὄναρ ἐδείξε τοιοῦτον. ἐδόξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶ-
"τα, οὗ τῷ μὲν κεφαλῷ συμβαίνειν εἶναι [k] χρυσῷ,
"τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τῷ δὲ γαστέρι
"καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς.
"ἐπιδεῖν λίθον εἶδες [l] ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα ἐμπεσεῖν τῷ
"ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι, καὶ μηδὲν
"αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τοῦ δὲ χρυσὸν καὶ τὸ ἄργυ-
"ρον καὶ τὸ σίδηρον καὶ τὸ χαλκὸν ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι·
"καὶ τὸν μὲν ἄνεμον πνεύσαντα σφοδρότερον τῆς βίας
"ἁρπαγῆναι ἀφανισθῆναι, τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὡς
"ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν
"οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον
"ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σὲ τε ἐδήλου καὶ τοὺς
"πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ
"οἱ ὦμοι σημαίνουσι δύο καταλυθησόμενα βασιλέων
"τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν· τὴν δὲ ἐκείνων ἑτέρους τις [m] ἀπὸ
"δύσεως καθαιρήσει χαλκὴν ἡμφιεσμένους, καὶ ταύτην ἀλ-
"λην παύσει τὴν ἰσχὺν ὁμοίαν σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ [n] εἰς
"ἅπαν τὸ τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὸν
"στερροτέραν τῆς μὲν χρυσοῦ καὶ μὲν ἀργύρου καὶ μὲν χαλκοῦ." ἐδή-
λωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημέ-
να συγγράφειν ἀναγκαῖον καὶ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς
[o] ἀληθείας ζηλωτὴς ἐθέλει [p] περιεργάζεσθαι πολυπραγμονεῖν,
ὡς καὶ περὶ τῶν ἀδήλων [q] εἰ γνώσεται βέλεσθαι μαθεῖν, ἀναδιδασκέτω τὸ βιβλίον ἀναγνώναι [r] τοῦ Δανιήλου· εὑρήσει δὲ
τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος, [s] ἀκούσας ταῦτα καὶ ἐπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς θεὸν προσκυνῆσαι, τοῦτον τὸν Δανιήλην ἠσπάζετο, καὶ [t] θύσαι δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τὴν προφητείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ νομίσας, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ἔσωσε φόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν σωθέν, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, [v] πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγά-

gem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis *se* vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud *ab eo* deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldæis & magis sapientia præstare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse *id* ei indicaturus esset. "non enim *sua* peritia, vel "quod mentem quam alii magis exercuisset, id fie-"ri: sed Deus, inquit, nostrûm misertus qui in "mortis periculum adducti eramus, oranti mihi "pro mea popularium vita & somnium & ejus in-"terpretationem declaravit. non enim tam me so-"licitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi à te fue-"rimus morti adjudicati, quam metus de tuæ exi-"stimationis gloria, ut qui inique viros bonos & "honestos necari jusseris, quibus nihil, quod hu-"mana sapientia efficere potuit, imperasti, sed id "quod facere Dei solius est ab illis exegisti. Tibi "itaque, cogitanti, qui homo post te potiturus "esset totius orbis imperio, in lecto cubiculari vo-"lens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo-"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris in-"gentem statuam *ante oculos* tuos stantem cujus "caput forte aureum erat, humeri & brachia ar-"gentea, venter & femora ex ære, crura ac pedes "ferrei. Deinde saxum ingens vidisti à monte a-"vulsum, quod in statuam incidit, eamque deje-"ctam adeo contrivit, ut nulla ejus pars integra "fuerit relicta; sed aurum & argentum & ferrum "& æs in pulverem abierint farina minutiorem: "atque illum, venti vehementioris flatu abreptum, "longe lateque dispersum esse; saxum vero adeo "crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. "Et somnium quidem quod vidisti hujusmodi est: "illud vero hoc modo, ut arbitror, interpretan-"dum. Caput quidem aureum te significat, & "alios ante te reges Babylonios; duæ vero manus "& humeri indicant imperium vestrum à duobus "regibus eversum iri: illorum autem imperium "alius quidam ab occidente *veniens* destruet, ære "*totus* obductus; atque hujus vires alia vis debel-"labit ferro similis, easque in universum imperio "premet propter ferri naturam, quod ea sit auro "& argento & ære validior." Quin & Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

Danielus Nabucho-donosoro somnium in memoriam revocat, & interpreta-tur. Dan. c. 2.

De statua quam vidit in somnis Nabucho-donosorus. Dan. c. 2.

Somnii ex-planatio. Dan. c. 2.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, & in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, imposito ei Dei sui nomine, universæ ditionis suæ imperio eum præfecit, cognatosque suos: quos ex *aliorum* invidia & livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque *mo-*

Danielum magnis honoribus auget rex cumulatque. Dan. c. 2.

Nabuchodo-nosorus statuam sibi auream, immensæ magnitudi-nis, posuit, adorarique eam præce-pit. Dan. c. 3.

c Περὶ τὴν παρελθοῦσης νυκτός.] Περὶς τὴν *Big.* & *Samb.*
d Αὐτὸς αὐτῷ.] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸς αὐτὸ in *Editis Aliisque.*
e Γένοιτο.] Γένοι *Big.* & *Samb.* γνώσεται legisse videtur *Epiphan.*
f Φησὶν,] Φησὶν deest *Big.* & *Samb.*
g Ἐμαυτῆς ψυχῆς.] Ἐμῆς *Big.* & *Samb.*
h Καλοὺς κἀγαθοὺς.] Καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς *Big.* & *Samb.*
i Βασιλεύσοντας.] Βασιλεύοντας *Gull.* & *Samb.* 1.
k Χρυσῷ,] *Al.* (ut & *Cocc.*) χρυσίαν.
l Ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα.] Ἐξ ὄρους *Big. Samb.* & LXXII.
m Ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ δύσεως in *Editis Aliisque.*
n Εἰς ἅπαν.] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἅπασαν in *Editis Aliisque.*
o Ἀληθείας.] Ἀκριβείας *Samb.*
p Περιεργάζεσθαι πολυπραγμονεῖν,] De voce ἀξιοῦσθαι videsis *Gatakerum* ad *Antoninum*, pag. 92.
q Εἰ γνώσεται βέλεσθαι μαθεῖν,] Τί γνώσεται *Big.* & *Samb.*
r Τοῦ Δανιήλου.] Τὸ Δανιήλου *Big.* & *Samb.*
s Ἀκούσας ταῦτα.] Ἀκηκοὼς *Big.* & *Samb.*
t Θύσαι δὲ ὡς Θεῷ.] Ita cum *MSS.* in *Editis* θύειν.
v Πλάτος δὲ ἓξ,] Τὸ πλάτος *Big.* & *Samb.*

more solenni dedicaturus esset, principes ex omni sua ditione convocavit, eisque in primis mandavit, ut quandocunque tubæ sonitum audiverint, tunc *interram* procumberent & colossum venerarentur: iis vero qui *ita* non fecerint minatus est se illos conjecturum esse in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, simul ac audiverunt tubæ vocem, colossum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non fecisse dicunt, nolentes patria instituta violare. Atque illi criminis manifesti & statim in ignem conjecti divina servantur providentia, & præter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt. Ignis enim eos non attigit: sed, quasi sensisset viros *sceleris* puros in flammas suas præcipitatos esse, illos non afflavit; vique ad urendum debili esse videbatur, quamdiu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quæ res illis, ut viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliavit: adeo ut postea semper in maximo apud eum honore haberentur.

Danieli cognati, quod statuam non adorarint, in medias flammas conjiciuntur, & illæsi per eas ambulant. Dan. c. 3.

6. Non multo autem post in somnis rex aliam videt visionem; quòd imperio excidens inter bestias versabitur, & post exactos in solitudine septem annos denuo regnum recuperabit. Hac visione ipsi in somnio oblata, cum magos rursus convocasset, illos ea de re percontabatur, & quid significaret sibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit somnii sententiam invenire, regique explicare: solus vero Daniclus ista exploravit; atque ita evenerunt prout ipse ei prædixit. Cum enim in solitudine tempus jam ante memoratum exegisset, nemine per septennium auso rerum gubernaculo sese admovere, *tandem* Deum precatus ut regnum recipiat, rursus ei restituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum singula ita ut in antiquis libris ea reperio in scriptis meis referam. nam statim ab initio hujus historiæ contra eos qui in rebus *narratis* desiderabunt quidpiam, vel expostulabunt, à me præcautum est, asseverando quod Hebræorum solum libros Græce reddam, pollicendoque futurum ut in rebus iltis exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

Nabuchodonosorus, postestate regia abjecta, cum bestiis agrestibus degit: & post septennium in regnum repositus est & dignitate auctus. Dan. c. 4.

λῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν [x] αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προτάξας, [y] ὅτε σημαίνοιτο ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸ ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἠπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς [z] ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινόμενον ἐπακούσαντων τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸ ἀνδριάντα, [a] τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς [b] διὰ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δίκης εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. τὸ γὰρ ἅψασθαι τὸ πῦρ αὐτῶν· ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν οἴκοθεν [c] τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι, διὰ οὐχ ἅψασθαι, καίπερ δι' ἀσθενείας ἰσχὺν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, διὰ θεὸν κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καταπαυόμενον. τοῦτο σωτήρα αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ, ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς· [d] διὸ μὴ πάσης ἀξιοῦμενοι παρ' αὐτοῦ [e] τῆς τιμῆς διετέλουν.

Nabuchodonosorus, postestate regia abjecta, cum bestiis agrestibus degit: & post septennium in regnum repositus est & dignitate auctus. Dan. c. 4.

ς'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν· ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς μὴ ἡμέρων ἐξέσῃ τῶν διαιταν, καὶ διάξας οὕτως ὅπου τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὸν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενον [f] τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί [g] σημαίνοι λέγειν ἐξίει. τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὸν συντυχόντα διάνοιαν εὑρεῖν, οὐδὲ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ· Δανιὴλος δὲ [h] μόνος τοῦτο ἔκρινε, καθὼς [i] οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διαβλέψας γὰρ ὅπου τῆς ἐρημίας τὸν προφρημένον χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ὑπαντιάζειν τοῖς πράγμασιν διὰ τὴν ἐπιβουλὴν, δεηθεὶς δὲ Θεοῦ τὸν βασιλείαν ἀποκαθέξειν, πάλιν εἰς αὐτὸν ἐπανέρχεται. [k] ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις διφθέροις βιβλίοις. [l] καὶ γὰρ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, περὶ τοὺς ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ [m] μεμψομένους ἐσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους [n] εἰπὼν εἰς τὸν [o] Ἑλλωίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, [p] μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος.

CAP. XI.

De Nabuchodonosoro ejusque successoribus, & quomodo eorum imperium eversum erat à Persis: quæque Danielo acciderunt in Media, & qualia illic prædixit.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονοσόρου τοῦ διαδόχων αὐτοῦ, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τε συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Nabuchodonosori mors.

REX autem Nabuchodonosorus, cum regnasset annos quadraginta tres, vitam finivit; vir ad res agendas acer, & regibus qui eum antecesserunt fortunatior. Rerum autem ab eo gestarum meminit etiam Berosus in tertio Historiæ Chaldaïcæ libro, hisce verbis. "Cumque audisset pa-

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, [r] ἔτη τεσσαράκοντα τρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ [s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν [t] ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ "[v] Να-

---

x Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν ex *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

y Οτε σημαινόιτης] Οταν vel ὅτ' ἂν in *MSS.*

z Εμβληθήτεσθαι κάμινον.] Εμβληθῆναι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Τὰς Δανιήλου] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ἢ Δανιήλου in *Editis Aliisque.*

b Οὐ ποιῆσαι τοῦτο] Μὴ ποιῆσαι *Big.* & *Samb.*

c Τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας] Τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.*

d Διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι] Ita cum *Big.* & *Samb.* Διὸ μὴ πάσης ἀξ. π. ἀ. τ τιμῆς in *Editis Aliisque.*

e Τῆς τιμῆς διετέλουν.] Fortè καὶ τ. τ. δ. COCC.

f Τὸ ὄναρ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* τοῦναρ in *ceteris.*

g Σημαίνοι λέγειν ἠξίει.] Ita *Big.* & *Samb.* σημαίνῃ in *reliquis.*

h Μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε,] Μονῳ καὶ τοῦτ' (vel τοῦτο) ἔκρινε in *plerisque MSS.*

i Οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὃν τε αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

k Εγκαλέσῃ δέ μοι] Εγκαλεσῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Καὶ γὰρ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, περὶ τοὺς ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἐσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὸν Ἑλλωίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος.] Josephus ait à se Hebræorum Volumina in Græcam linguam transferri, nec addente iis quicquam aut detrahente. Vid. Præf. Αρχ. lib. 1. c. 1. §. 1. ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γεγραμμάτων. SPANH.

m Επιζητήσοντας] Επιζητήσαντάς τι περὶ τῶν in *iisdem MSS.*

n Μεμψομένους] Μεμφομένους *Big.* & *Samb.*

o Εἰπὼν εἰς τὸν] Ita cum *MSS.* εἰπεν in *Editis.*

p Ελλωίδα γλῶτταν,] Ελλάδα γλῶτταν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

q Μήτε προσθεὶς τι] Μήτε προσθεὶς τοῖς πρ. αὐτοῖς ἴδιόν in *iisdem MSS.*

r Ετη τεσσαράκοντα τρία] Ετη τρία καὶ τεσσαράκοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονόσορος,] Berosi verba de Nabuchodonosore. Vid. de eodem Beroso & Nabuchodonosoro adv. Apion. lib. 1. §. 19. ubi eadem verba. SPANH. Quædam etiam ibi rectius scripta videntur. COCC.

t Ιστοριῶν,] Illud *ἱστοριῶν* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Rerum Chaldaïcarum Historiam *Berosum* tribus libris composuisse dicit *Tatianus*, p. 126. *Edit. Oxon.* Eadem Βαβυλωνιακὰ appellat *Athenæus* in *Deipnosoph.* 639.

v Να-

"ter ejus Nabuchodonoſorus, eum, qui in Ægy- *Beroſi teſti-*
"pto & Cæle-Syria & Phœnice præpoſitus fue- *monium de*
"rat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis labo- *Nabucho-*
"ribus *per ætatem* impar, filio Nabuchodonoſoro *donoſoro.*
"adhuc juveni tradidit partem exercitus, miſitque
"ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſo-
"rus vero congreſſus cum illo, qui deſciverat,
"acieque conſerta, & eum vicit, & regionem ab
"hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub
"id tempus evenit ut Nabuchodoſorus pater, cum
"morbum contraxiſſet, in urbe Babyloniorum
"diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet an-
"nis XXI. * Nabuchodonoſorus vero, non multo
"poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto
"& reliqua regione ordinatis, ut & captivis ex
"Judæis & Phœnicibus & Syris & ex Ægypti
"populis, datoque in mandatis quibuſdam exami-
"cis ut *eos* una cum gravis armaturæ militibus &
"impedimentis in Babyloniam deportaret, ipſe
"cum paucis itinere per deſertum facto Babylo-
"nem ſe conferebat. Potitus autem rerum quas
"Chaldæi adminiſtraverant, regnique ſibi ab eo-
"rum potiſſimo adſervati, totum patris quod fue-
"rat imperium adeptus, captivis quidem, ubi *eò*
"venerant, colonias in Babyloniæ locis maxime
"opportunis aſſignari juſſit: ipſe vero, poſtquam
"de belli manubiis Beli templum aliaque largiter
"ornaverat, urbemque *Babylonis* quæ jam erat, *no-*
"*va* etiam altera addita, inſtauraverat, ne poſſent
"poſthac qui ad urbem *iſtam* venirent obſidendam
"abacto flumine eam *facilius* aggredi, ternos qui-
"dem interiori urbi, ternoſque pariter exteriori
"murorum ambitus circumdedit, idque è coctis
"lateribus. Cumque urbem bene muniviſſet, &
"portas magnifice adornaſſet, paternæ regiæ con-
"tiguam

" [v] Ναβυχοδονόσορ, ὅτι ὁ πεπραγμένος συτραπης, ἔν τε
" Αἰγύπτῳ τοῖς περὶ [x] τὴν Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην τό-
" πους, ἀποστάτης [y] αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐπι
" κακοπαθεῖν, συνήσας τῷ [z] υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ [a] ὄντι ἐν ἡλι-
" κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, [b] ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμ-
" μίξας δὲ Ναβυχοδονόσορ τῷ ἀποστάτῃ, καὶ συστα-
" ξάμενος, αὐτοῦ τε [c] κρατήσας, καὶ τὴν χώραν [d] ἐκ ταύτης τῆς
" ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν [e] ἐποιήσατο. [f] τῷ δὲ παρελθόντι τῷ
" Ναβυχοδονοσόρῳ συνέβη, [g] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστή-
" σαντι, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, [h] ἔτη βα-
" σιλεύσαντι εἴκοσι καὶ ἑνί. αἰσθόμενος δὲ [i] μετ' ὀλίγον χρόνον τὸν τοῦ
" πατρὸς τελευτὴν Ναβυχοδονόσορ, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν
" Αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώ-
" τους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν [k] κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐ-
" θνῶν, [l] καὶ συμπέμψας μετὰ τῶν φίλων μετὰ τῆς [m] βαρυτάτης δυ-
" νάμεως καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλω-
" νίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου [n] παρεγένετο εἰς
" Βαβυλῶνα. [o] Ἐφηλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα
" ὑπὸ [p] τῶν Χαλδαίων, καὶ [q] διαφερομένῳ τῆς βασιλείαν ὑπὸ
" βελτίστων αὐτῶν, κυριεύσας [r] ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρ-
" χῆς, [s] τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἐφηγουμένοις συνέταξεν ἀ-
" ποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις [t] ἀπο-
" δεῖξαι· αὐτὸς δὲ [u] ὑπὸ τὸν ἓκτον πολέμου λαφύρων [x] τὸ,
" τε Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν
" τε [y] παρχαίαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, [z] καὶ ἑτέραν προσοικοδομή-
" σας, καὶ ἀνακαινίσας, ὡς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πο-
" λιορκοῦντας τὸν πόλεμον [a] ἀναστρέφοντας διὰ τὴν πόλιν κα-
" κοπαθεῖν, [a] περιεβάλετο τρεῖς μὲν τὸν ἔνδον πόλεως πε-
" ριβόλους, τρεῖς δὲ [b] τοὺς ἔξω, [c] τάφρῳ δὲ τοὺς ὀπτοῖς ὠλίνθοις.
" καὶ τελείους ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τὰς πυλῶνας κοσμή-
" σας ἱεροπρεπῶς, [d] προσκατεσκεύασεν τοῖς παλαιοῖς βα-

[v] Ναβυχοδονόσορ] Hic loci, & alibi, quoties patris Nabuchodonoſori mentio fit, Ναβοπολάσσαρ reſcribendum cenſet *J. Scaliger*, prout apud *Euſebium* de *Prep. Evang.* l. 9. c. 40. *Ptolemæum* in *Canone regnorum*, & *Syncellum* in *Chronogr.* p. 220. Apud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem* Ναβολάσσαρ decurtate legitur, proculdubio pro Ναβοπολάσσαρ. Verum in hiſce *Originum* libris tam vetus eſt mendum, ut agnoſcatur etiam à *Vet. Interpr.*

[x] Τὴν Κοίλην Συρίαν] Συρίαν τὴν Κοίλην *Big. Samb. Syncell.* & lib. 1. *c. App.*

[y] Αὐτῷ γέγονεν,] Αὐτῷ deëſt *Syncello* & *Joſepho* in *lib.* 1. *c. App.*

[z] Υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Illud ᾧ reſtituimus ex *Big. Samb. Vet. Interpr. Syncello*, & *libro* 1. *c. App.*

[a] Ὄντι ἐν ἡλικίᾳ] Ὀντι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ in *libro* 1. *c. App.* illa tamen omiſit *Syncellus.*

[b] Ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb. Vat. Syncell.* & *lib.* 1. *c. App.*

[c] Κρατήσας,] Ἐκυρίευσε in lib. 1. c. *App.* κρατεῖ *Syncell.*

[d] Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς] Ἐξ ἀρχῆς, *denuo ut ab initio fuerat*, in *Syncello* & *lib.* 1. *c. App.*

[e] Ἐποιήσατο.] Ἐποίησεν in *lib.* 1. *c. App.*

[f] Τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ σωίδη Ναβολασσάρῳ [Ναβοπαλασσάρῳ *Syncell.*] κατὰ τοῦτον τὸν κ. *Joſ.* l. 1. c. *App.* Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ Ναβ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν] Illa κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν & ἐν τῇ Βαβ. πόλει omittit *Syncellus.*

[h] Ἔτη βασιλεύσαντι] Ita etiam in *Epiphanii* libris & *Syncello.* Ἔτη βασιλεύσαντι εἴκοσι καὶ ἓν *Big.* & *Samb.* Ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσιενία in *lib.* 1. c. *App.* quod rectum eſſe oſtendit *Scaliger* in notis ad *Vett. Gr. Fragmenta*, p. x. & *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 426. Verum aliter ſentit *Petavius* in lib. IX. *de Doctr. Temp.* c. 58.

† *Nabuchodonoſorus vero,*] Vid. *Scalig.* in Prolegomenis ad lib. de E. T. p. 13. & notis ad Fragmenta Gr. p. 9.

[i] Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετ' ὀλίγον [πολὺν χρόνον] τὴν τοῦ π. τ. Ναβυχοδονοσόρου *Joſ.* l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[k] Καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐθνῶν,] Καὶ Αἰγυπτίων *Big.* & *Samb.*

[l] Καὶ συμπέμψας] Illud καὶ deſideratur in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[m] Βαρυτάτης δυνάμεως] Ita ex *Syncello.* (& Coccejo) βαρύτητος in *Editis.* βαθυτάτης *Big.* & *Samb.* plane μετὰ τῆς δυνάμεως in *lib.* 1. c. *App.*

[n] Παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα.] Παρεγένετο *Big.* & *Samb.*

[o] Παραλαβὼν δὲ] Καταλαβὼν in l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[p] Τῶν Χαλδαίων,] Τῶν abeſt *Big. Samb. Vat. Syncello* & *lib.* 1. c. *App.* Voce Χαλδαίων non *gentem* intelligit, ſed *Sapientes* & *Philoſophos* Babyloniæ. *Scalig.*

[q] Διατεθραμμένῳ τὴν βασιλείαν] Διοικουμένῳ *Big.* & *Samb.*

[r] Ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς,] Ἐξ ὁλοκλήρου *lib.* 1. c. *App.* ὁλοκλήρου *Syncell.*

[s] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἐφηγουμένοις, συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας in *lib.* 1. c. *App.* τοῖς αἰχμαλώτοις ἔταξε τὴν κατοικίαν. αὐτὸς δὲ ὁ Ναβυχοδονόσορ ἐν τῷ λαφύρων τό, τε Βήλου *Syncell.*

[t] Ἀποδεῖξαι·] Illud ἀποδεῖξαι ex *lib.* 1. c. *App.* adjeci, præſertim quod ἀποδεῖξαι poſt τόποις habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[u] Ὑπὸ τὸν ἓκτον πολέμου] Ἀπὸ τοῦ λ. in l. c. *App.* & *Gall.* 1. 2.

[x] Τό, τε Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως,] Babylone opera à Nabuchodonozore extructa, nempe quæ Græci Semiramidi tribuunt. Vid. Scaliger Prolegom. de Emend. Temp. p. 37. & 38. SPANH.

[y] Καὶ ἑτέραν προσοικοδομήσας, καὶ ἀνακαινίσας,] Καὶ ἑτέραν χρησάμενος καὶ ἀναγκάσας *Baſ.* & *G.* atqui in *l.* 1. c. *App.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας. *Epiphanius* vertit, *& antiquæ civitati alia quoque contulit & priſca reparavit, ita ut nequaquam obſidentes valerent fluvium convertere & civitati aliquo modo prævalere.* & *lib.* 1. c. *App.* ad hunc modum, *& antiquam civitatem & alteram extrinſecus adjiciens, cogitans quatenus nequaquam poſſent obſidentes fluvium convertere & ad civitatem accedere.* Ex quibus cum *Scaligero* προσχαρακώσας pro χρησάμενος, & ἀνακαινίσας pro ἀναγκάσας repoſuimus, levicula ſane mutatione. καὶ προσχαρακώσας καὶ ἀνακαινίσας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καταχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας *Gall.* 2. καὶ προχρησάμενος καὶ ἀναγκάσας *Vat.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσκαχρησάμενος καὶ ἀναγκάσας *Syncell.* ubi in ora libri προσκαθαπτόμενος καὶ ἀναγκάσας apposuit *Editor.* καὶ ἑτέραν προσάμενος καὶ ἀνακλίσας legendum cenſet *Salmaſius*, atque ita *Epiphanium* legiſſe ſibi perſuadet. *Petitus* vero in *Animadverſionibus ineditis* legit καὶ ἑτέραν προσχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας: ac ſi *Beroſus* dixiſſet, Nabuchodonoſorum novam civitatem priori adjeciſſe, eamque excitatis aggeribus muniviſſe, ne in poſterum hoſtes poſſent fluvium avertere. HUDS. *Grotius* quoque legit ἀνακαινίσας in libro de Veritate Religionis Chriſtianæ. COCC.

[z] Ἀναστρέφοντας] Ita in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello*, ἀναστρέψαντας in *Editis Aliiſque.* ἀναστρέψας *Big.* & *Samb.* ἀναστρέψας *Gall.* 1.

[a] Περιεβάλετο] Περιεβάλετο δὲ τρεῖς in *Editis.* ſed δὲ ejecimus, quod non exſtet in *lib.* 1. c. *App.* nec in *Syncello*, aut *Samb.* & *Gall.* 1. in quibus tamen ὑπερεβάλετο τρεῖς &c.

[b] Τοὺς ἔξω,] Illud τοὺς ex *Big. Samb. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[c] Τάφρῳ δὲ τοὺς ὀπτοῖς πλίνθοις.] Τούτων *Samb.* & *Vat.* τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τοὺς δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* Sed non ita hic loci legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *erexitque tres porticus & tres extrinſecus de latere cœlo: decenterque muniens* &c.

[d] Προσκατεσκεύασεν,] Sic ex *lib.* 1. c. *App.* atque ita *Epiphanius*, ut puto, aut prout in *Syncello* κατεσκεύασε τοῖς. at hic loci

"tiguam aliam exſtruxit: cujus de altitudine re-
"liquoque ſplendore dicere mihi forſan ſupervaca-
"neum eſſet. Verum ampla quamvis fuerit & ſu-
"perba, diebus tamen quindecim confecta erat &
"abſoluta. In hac regia ex lapide excitavit * pi-
"las, quibus ſpeciem dedit montibus perſimilem;
"eaſque ita fabricavit, ut omne genus arboribus
"conſitæ fuerint. Fecitque penſilem paradiſum,
"ut vocabatur; quòd uxor ejus, utpote in Mediæ
"locis educata, ea deſiderarit quæ patriam *quo-*
Megaſthenes laudatur. "*dammodo* referrent." Quin & Megaſthenes in tertio rerum Indicarum *libro* ipſorum meminit, ubi oſtendere conatur, quod hic rex fortitudine & rerum geſtarum magnitudine longe Herculem ſuperarit. Eum enim vaſtaſſe dicit magnam Li-
Et Diocles. byæ partem & † Iberiam. Imo & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum *libro* hujus regis mentionem facit; ut & Philoſtratus tam in Indicis ejus
Et Philoſtratus. quam Phœniciis hiſtoriis, quòd hic rex tredecim annos Tyrum oppugnaverit, cum illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quidem ſunt quæ ab Hiſtoricis omnibus de hoc rege memoriæ prodita ſunt.

XII. 2. Cæterum poſt mortem Nabuchodonoſori,
Abilamarodachus Nabuchodonoſoro in regnum ſuccedit, & Jechoniam vinculis eximit. Abilamarodachus ejus filius regnum ſuſcipit: qui, cum Jechoniam ſtatim è vinculis ſolviſſet, eum inter amicos neceſſarios habebat, multis muneribus donatum, atque præ *cæteris* apud Babylonem regibus honoratum. nam pater ejus fidem Jechoniæ *datam* non ſervavit: qui ſe ei cum uxoribus & liberis omnique cognatione *ſua* ſponte tradiderat, pro patria *urbe*, quam nolebat *per vim* expugnatam excîdi, ut jam ante diximus. Mortuo autem Abilamarodacho, poſtquam annos decem & octo
4 Regum, c. 25.
Poſt eum regnum adeptus eſt Niglisarus. regnaſſet, Nigliſarus filius ejus imperium ſibi vendicat: cumque id tenuiſſet annos quadraginta vita

"σιλείοις ἕτερα βασίλεια ἐχόμενα [e] αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν
"ἀνάθημα [f] τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν θεῖσον ἴσως ἂν
"εἴη λέγειν. πλὴν [f] ὄντα γε [g] μεγάλα καὶ ὑπερήφανα
"[h] σωθεὶς ἐλείφθη ἡμέρας [i] δεκαπέντε. ἐν ᾗ τοῖς βασιλείοις
"τούτοις ἀναλήμματα [k] λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν
"ὄρεσι [l] ὁμοιότατα τοῖς ὄρεσι, [m] καὶ καταφυτεύσας δέν-
"δρεσι παντοδαποῖς [n] ἐξειργάσατο. καὶ κατασκευάσας τὸ κα-
"λούμενον [o] κρεμαστὸν παράδεισον· ἦν δὲ τοῦτο γυναῖκα
"αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς [p] οἰκείας ἀγωγῆτεως, [q] ὡς τεθραμ-
"μένην ἐν τοῖς [r] κάτω Μηδίαν τόποις." καὶ [s] Μεγασθένης
ἢ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν μνημονεύει αὐτῶν, [t] δι' ἧς
ἀποφαίνει πρεσβύτερον [v] τοῦτον τὸν βασιλέα τῇ ἀνδρείᾳ καὶ
τῷ μεγέθει τῶν πραξέων ὑπερβεβηκότα τὸν Ηρακλέα. κα-
ταῤῥέψαντα γὰρ αὐτὸν φησὶ [x] Λιβύης τινὸς [y] πολλῆς, καὶ
Ιβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ἢ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν [z] Περσικῶν μνη-
μονεύει τούτου τοῦ βασιλέως· καὶ [a] Φιλόστρατος ἐν τοῖς Ινδι-
κοῖς αὐτοῦ καὶ Φοινικικοῖς ἱστορίαις, ὅτι ἔτος ὁ βασιλεὺς
[b] ἐπολιόρκησε Τύρον [c] ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν [d] Ιθοβάλου τοῦ Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ πάντων
ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

Β'. Μετὰ δὲ τὸν [e] Ναβυχοδονοσόρου τελευτὴν [f] Αβι-
λαμαρωδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμ-
βάνει· ὃς δὴ τὸν [g] τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα [h] Ιεχωνίαν τῶν
δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις [i] φίλοις εἶχε,
πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ τιμήσας αὐτὸν [k] ἔντιμον ὑπὲρ
τοὺς [l] ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν
οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, παραδόντι μὲν γυναικῶν καὶ
τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος, ὡς ἂν μὴ κατασκαφείη ληφθείσα [m] τῇ πολιορκίᾳ,
καθὼς προεφήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ Αβιλαμαρωδάχου
[n] μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τὴν βασιλείας, [o] Νιγλίσαρος ὁ
παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει· καὶ, καταλαβὼν αὐ-
τὴν

κατεσκεύασεν ἐν τοῖς in *Editis Aliiſque.*

[e] Αὐτῶν·] Ἐκείνων, ὑπερεφυῆ ἀνάθημα καὶ πολλὴν πολυτέλειαν. μακρὸν δ' ἴσως ἔσται ἐάν τις ἐξηγῆται] in *lib.* 1. c. *App.* ἐκείνων [ὑπὲρ] ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν μικρὸν ἴσως ἔσται ἐάν τις ἐξηγῆται] *Syncell.*

[f] Οντα γε] Πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα in *Editis Aliiſque.* πλὴν ὅσον τὰ μεγάλα *Samb. Big. & Gall.* 1. πλὴν ὄντα γε ὑπερῴκοδόμησε ὡς μεγάλα in *lib.* 1. c. *App.* πλὴν ὄντα ὑπερῴκοδόμησε μεγάλα *Syncell.* unde cum levicula mutatione lego ὄντα γε μεγάλα. Nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *dum eſſent hæc magna & nimis eximia* &c.

[g] Μεγάλα καὶ ὑπερήφανα σωθεὶς ἐλείφθη ἡμέρας δεκαπέντε.] Dum eſſent hæc magna & nimis eximia *Ruſin.* SPANH.

[h] Σωθεὶς ἐλείφθη ἡμέρας] Ita in *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* σωθεὶς ἐλείφθησαν in *Editis.*

* *Pilas*,] *Ambulacra* vertit *Grotius.* Iſta & quæ ſequuntur fere interpretatus eſt *Curtius*, l. 5.

[i] Δεκαπέντε] Πεντεκαίδεκα *Big.* & *Samb.*

[k] Λίθινα ἀνῳκοδόμησε,] Λίθινα ὑψηλὰ ἀνῳκοδ. in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[l] Ομοιότατα τοῖς ὄρεσι,] Ita *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncell.* (ὁμοιότατα Cocc.) ὁμοιότητα in *Editis.*

[m] Καὶ καταφυτεύσας δένδροις] In *pleriſque MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* deëſt καί.

[n] Εξειργάσατο.] Ita diſtinxi, cum antea eſſet ἐξειργάσατο καὶ κατασκεύασε. in *lib.* 1. c. *App.* ἐξειργάσατο. κατασκευάσας.

[o] Κρεμαστὸν παράδεισον·] Penſilis hortus in Babylone à Nebuchadn. exſtructus ad Medici ſimilitudinem vid. contr. Apionem lib. 1. §. 19. SPANH.

[p] Οἰκείας ἀγωγῆτεως,] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* nec aliter in *MSS.* ὁρείας; *lib.* 1. c. *App.* ὁρείας *Syncell.* & ὡραίας ex conjectura *Editoris.* Videſis *Scaligeri* notas ad *Vett. Gr. Fragmenta* ſub finem libri *de Emendatione Temporum.*

[q] Ὡς τεθραμμένην] Illud ὡς deëſt in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[r] Κάτω Μηδίαν τόποις.] Κατὰ τὴν Μηδίαν in *lib.* 1. c. *App.*

[s] Μεγασθένης ἢ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν] Vide *Scalig.* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragm.* p. 18. *Fac. Cappellum* ad A. M. 3794. & *Simpſonum* in *Chron. Cathol.* A. M. 3426. HUDS. Megaſthenis Indica Contr. Apion lib. 1. §. 20. SPANH.

[t] Δι' ἧς] Forte δι' ὧν. COCC.

[v] Τοῦτον τὴν βασιλέα] Vide *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* l. IX. c. 41. & Græca *Euſebii Chron.* p. 41.

† *Iberiam.*] Fabuloſa iſta videntur *L'Empereur.*

[x] Λιβύης τινὸς πολλῆς,] *Gelen.* leg. ἐπ' Λιβύης τινὸς πολλῆς. *Ruſinus* male: Libyen civitatem. Vid Caſaub. ad Baron. p. 155. SPANH.

[y] Πολλῆς,] Ita *Big. Samb. & Gall.* 1. & *lib.* 1. c. *App.* Λιβύης τὰ πλείστα καὶ Ιβηρίας *Syncell.* nec aliter legiſſe videtur *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* lib. 9. c. 41. Λιβύης τινὸς πόλεως in *Editis Aliiſque.* quam lectionem ſequutus eſt *Epiphanius.* Vide *Scalig.* ad *Fragm.* p. 18. *Caſaub.* in *Exercit. Baronianis*, p. 155. *Edit. Lond.* & *Perizonium* in *Originibus Babylonicis*, p. 420.

[z] Περσικῶν μνημονεύει] Juxta *Epiphanium* ἐν β'. τῶν Δαικῶν, *in ſecundo Coloniarum.* Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 3. & *Joſ. Scalig.* in *Can. Iſagog.* p. 288.

[a] Φιλόστρατος] De eo *Voſſius* in *Hiſt. Gr.* l. 2. p. 235. *Edit. Lugd. Bat.*

[b] Επολιόρκησε Τύρον] De hac Tyri obſidione infr. adv. Apion. lib. 1. §. 21. & Petav. de Doct. Temp. part. II. cap. LXIII. p. 147. & 148. SPANH.

[c] Ετη ιγ'.] Ετεσι τελευτῶν καὶ δέκα *Big. Samb. & Gall.* 1. In *Epiphanii* libris, *annis tribus & decem menſibus.*

[d] Ιθοβάλου] Ιθωβάλου *Big. Samb. & Gall.* 1.

[e] Ναβυχοδονοσόρου] De Nabuchodonoſore & ejus Succeſſoribus vid. ex Beroſo cont. Appion. lib. 1. §. 20. & Petav. de Doct. Temp. P. II. p. 163. SPANH.

[f] Αβιλαμαρώδαχος] Ευειλμαραδάχου in *lib.* 1. c. *App.* Ευειλμαραδὲκ 4 *Regum*, c. 25. v. 27. Ευϊλὰδ Μαρδὰχ *Syncello* in *Chronogr.* p. 226. Αβελμάθαχος *Big. Samb. & Gall.* 1. & infra Αβιλδαμάχου *Big. & Gall.* 1. Αβιλμαδάχου *Samb. & Gall.* 2. Ευϊλμαλαράχος *Euſeb.* in *Præp. Evang.* l. 6. c. 40. HUDS. Abilamarodachus Nabuchadn. filius & ſucceſſor *Ruſin.* Amilmadapacus qui & Abimatodochus. SPANH.

[g] Τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα] Τὸν τῶν *Big. Samb. Hen. & Busb.*

[h] Ιεχονίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς,] *Al.* Ιεχονίαν. HUDS. Conf. ſupr. c. 8. §. 7. SPANH.

[i] Φίλοις εἶχε,] Τῶν φίλων *Big. Samb. Hen. & Busb.*

[k] Εντιμον] Ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς τῶν τ. β. βασιλείων *Big.* ἔντιμον pro αὐτὸν eraſo habet *Gall.* 1. & dein ἐπὶ τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ βασιλέων. atque *Epiphanius* vertit, *fecitque eum in Babylonia inter reges haberi.* unde non dubitavi reſcribere, ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων. præſertim cum *S. Litera* (4 *Regum* c. 26. v. 28.) dicant quod Babyloniæ rex Jechoniæ *ſolium in ſolio collocavit altiore, quam erant cæterorum regum ſolia, quos Babylonia habebat.* Antea editum erat, ποιήσας ἐπὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι βασιλείων.

[l] Εν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων.] Εν τῇ Βαβυλωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

[m] Τῇ πολιορκίᾳ,] Υπὸ τῆς πολιορκίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[n] Μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα] Μετὰ ἔτη β'. juxta *Beroſum* in *lib.* 1. c. *App.* & *Euſebium* in *Præp. Evang.* lib. 9. c. 40. Vide *Voſſii* Chron. S. p. 133.

[o] Νιγλίσαρος] Ιγλίσαρος in. *pleriſque MSS.* Νεριγλίσαρος *Syncello.* Νηριγλισσορόος *Euſebio.* Νηριγλισσορόος in *lib.* 1. c. *App.* HUDS. Negliſar Abilam, filius *Ruſin.* Egreſſarius. SPANH.

[p] Ετη

τῷ [p] ἔτη πεσαρεσκοντα, καταστρέφει τ βίον. μετ' αὐτὸν ἡ εἰς τ υἱὸν αὐτ [q] Λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τ βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς πεισάσης [r] παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, πλωτήσαντι αὐτ μεταβαίνει ὡς [s] Βαλτάσαρον τ καλούμενον [t] Ναβοάνδηλον [v] ὑπὸ Βαβυλωνίοις. ὃν τοῦτον [x] στρατεύσει Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων· καὶ [y] πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ περάσιον θέαμα συνέβη. κατακλιθέντων [z] ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, [a] καὶ σκευῶν ἐν πολὺς ἀργυρος εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικὴν, μὴ τ παλλακίδων καὶ τ φίλων. δόξαν ἡ αὐτῷ, κελεύει ἐκ τ ἱερῶν ναῶν τὰ τ Θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβουχοδονόσορος [b] ἐξ Ιεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς ἡ τ αὐτ ναὸν [c] κατέθετο. αὐτὸς ἡ ὑπὸ θείας πεσαχθεὶς, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων τ βλασφημῶν εἰς τ Θεὸν, ἐκ τ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ πινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τ ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους τ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς [d] Βαρβάροις, τότε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τ ἡ μάγων οὐδεὶς [e] διέσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ ὑπὲρ τῷ δεδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τῇ χώρᾳ, τῷ τὰ γράμματα τ τῇ ὑπ' αὐτῶν δηλουμένῃ φάσιν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχυσμένον πορφυρεῖον [f] περιαυχένιον χρύσεον, καὶ [g] πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τ ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωμένου τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες, καὶ φιλοτιμησάμενοι περὶ τῇ εὕρεσιν τ γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὲ ἔτι τοῦτο θεασαμένη τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτ, παρεθαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις [h] ἐκ τ Ιουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ [i] τοῦ Ναβουχοδονόσορος πορθήσαντος Ιεροσόλυμα, Δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς [k] ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβουχοδονόσορῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ὅσα ὤν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. [l] μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι τῶν γραμμάτων, καὶ τὴν ἁμαρτίαν τὴν τ ἀχ θρόνων αὐτὰ καταχέαι, κἂν σκυθρωπὸν ᾖ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τ Δανιῆλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιτο εἶναι αὐτὸν καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς διάνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μανθάνειν ἠξίου. τὸν δὲ πειθόμενον [m] πορφύραν [n] δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον εἶναι τ αὐχένα περιὸν, καὶ τὸ τρίτον τ αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τ σοφίας,

decedit. At poſt illum ad filium ejus Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque ei menſes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque maledíceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpura amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.

Dein Laboſordachus.

Poſt quem regnat Naboandelus, qui & Baltaſarus dictus.

Manus viſa eſt ſcribere in pariete. Dan. c. 5.

3. His auditis, Baltaſarus Danielum evocat, præfatuſque ſe *multa* de eo ejuſque ſapientia fama accepiſſe, quod *ſcilicet* Dei ſpiritu afflatus ſit, & ſolus omnium maxime idoneus ad ea excogitanda quæ aliis in mentem non veniunt, rogavit ut ſcripturam *iſtam* legeret & interpretando enuclearet. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe ut purpura veſtiatur, & in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiæ honorem præ-

Accitus Danielus ut ſcriptum illud explicet. Dan. c. 5.

p Ετη τεσσαρακοντα,] Ετη τέσσαρα in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

q Λαβοσόρδαχον] Λαβοροδάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Λαβοροσοάρχοδου in *lib.* 1. c. *App.* Λαβοσαρόχου *Syncell.* Χαβασσαραδάχου *Euſebio.* HUDS. Laboſordachus, ita & *Ruſin.* SPANH.

r Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτὸ in *Edit. Gen.* & aliquibus *MSS.*

† *Naboandelus*] Vid. eundem *L'Empereur* in Danielem. p. 90.

s Βαλτάσαρον] Βαλτατάρην aut Βαλτασίρῳ in *MSS.* Βαλτάσαρ *Dan.* c. 5. HUDS. Baltaſſarus *Ruſin.* Balthazar idem à Cyro Perſarum & Dario Medorum Regibus oppugnatus, quod impugnatur à Petav. Doct. Temp. P. II. p. 168. & cæt. atque antè à Scaligero, niſi Balthaſar idem qui Laboſordachus, quo occiſo Nabonichus regnavit. SPANH.

t Ναβοάνδηλον] Ναβόνηδον in *lib.* 1. c. *App.* §. 20. Ναβόνιδον *Euſeb.* & *Syncell.* HUDS. Naboandel, *Ruſino* Naboar. SPANH.

v Παρὰ Βαβυλωνίοις.] Παρὰ τοῖς Βαβ. *Big.* & *Samb.*

x Στρατεύσει Κῦρος] Hoc falſi redarguit *A. C. Sabellicus* in *Enneadis* II. lib. VI. p. 327. & poſt eum alii. Sed *Joſephum* criminationibus plus debere notavit *Iſ. Voſſius*, quam laudibus & elogiis. Vide *Diſcours ſur l' Hiſt. Univerſelle par J. B. Boſſuet*, p. 40.

y Πολιορκουμένῳ αὐτῷ] Πολιορκουμένων δὲ *Big.* & *Samb.* forſan pro πολιορκουμένῳ δὲ.

z Ἐν οἴκῳ μεγάλῳ,] Οἶκος hic non eſt domus ſed pars domus ita dicta. vide Vitruvium. REL.

a Καὶ σκεύων ἐν πολὺς] Καὶ ὡς ἐστιάσεις πεποιημένῳ βασιλικὰς in *pleriſque MSS.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* καὶ σκ. ἐν π. ἄργυρος, εἰς ἑστιάσεις πεποιημένων *Vat.*

b Ἐξ Ιεροσολύμων,] Ἐκ τ Ιερ. *Big.* & *Samb.*

c Κατέθετο.] Κατέθηκεν *Big.* & *Samb.*

d Βαρβάροις] Ita & *Epiphanius.* ὡς τοῖς Βαβυλωνίοις *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

e Ἐυέσκειν,] Δυναμένων poſt διέσκειν addunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Περιαυχένιον χρύσεον,] Sic infra lib. XI. c. 3. §. 2. *Gen.* περιαυχένιον χρυσῶ, ubi etiam mallem χρύσεον · vid. infr. lib. XI. c. 6. §. 10. SPANH.

g Πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς] Perpurea veſte uſi ſoli Chaldæorum Reges, item Perſarum; infr. lib. XI. c. 3. §. 2. & c. 6. §. 10. & mox infr. §. 3. SPANH.

h Ἐκ τ Ιουδαίας αἰχμάλωτος,] Ἀπὸ τ *Samb.*

i Τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος] Articulus deëſt *Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα] Εὑρεῖν *Big.* & *Samb.*

l Μεταπεμψάμενον] Μεταπεμψάμενος in *pleriſque MSS.*

m Πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Conf. ſup. §. 2. SPANH.

n Δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Δώσειν ἐνδύσασθαι.

præmiumque, ut ex iis illustrissimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid causæ fuerit quod ista assequutus sit. At Danielus obsecrabat ut dona quidem & *munera* sibi haberet (nam sapientiam & divinitatem largitionibus corrumpi non solere, sed egentibus gratuito prodesse) *quæ vero scripta erant *se velle ei* indicare ex illis ostendendo vitæ finem ei adesse, quod, illa etiam monitus quæ proavus ejus ob suas in Deum contumelias passus est, pietatem colere non didicerit, nihilque supra humanam naturam moliri: sed cum & Nabuchodonosorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, & multis precibus & supplicationibus tantum misericordiæ consequutus, ut humanæ vitæ consuetudini & regno restitueretur, proptereaque Deum, ut qui potestatem omnem habet, cuique res hominum curæ sunt, usque dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium oblitus, & multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, & illius *templi* vasis sibi cum pellicibus ministrari voluerit. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, & his literis prænunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Quæ autem scripta erant ita se habere indicavit. MANE. hoc autem dicebat Græca lingua significare ἀριθμὸς, *numerus:* quasi Deus vitæ tuæ regnique tempus numeraverit, & pauxillum admodum tibi superesse. THEKEL. quod idem est ac σταθμὸς, *pondus.* itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorsum ferri innuit. PHARES. & hoc, si Græce interpreteris, est κλάσμα, *fragmentum.* tuum igitur regnum franget *Deus*, illudque Medis Persisque dividet.

Literas in pariete legit & interpretatur Danielus. Dan. c. 5.

Danielo magni honores habiti.

4. Cum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis in tectorio significari, Baltasarum quidem, ut verisimile erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor invasit & miseria. non tamen *ei* ut malorum prænuncio munera quæ se daturum promiserat dare recusavit, sed quicquid pollicitus est præstitit: secum reputans, ea quidem ob quæ danda forent à seipso fatisque esse, non ab illo qui ea prædixerat; viri autem boni justique officio functum esse, qui ea vere interpretatus est, quamvis tristia essent quæ forent eventura. Et quidem ille ita censebat, at non multo post ipse captus est, simul & urbs: exercitu in eum educto à Cyro Persarum rege. Baltasarus enim est, quo regnante Babylonem captam esse contigit, cum regnum ipse tenuisset annos septendecim. Et quidem regis Nabuchodonosori posteros hujusmodi exitum habuisse accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato *suo* Babyloniorum imperium evertit, annus agebatur sexagesimus secundus, quando Babylonem cepit: qui Astyagis filius erat, & alio nomine apud Græcos vocabatur; quique Danielum vatem assumptum

Babylon capitur à Dario.

Danielus in Mediam deportatur.

ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἀπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιήλου δὴ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ [o] τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρὸς ἄλλα τὰς δεομένους ὠφελεῖν· μηνύειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν [P] δι' αὐτῶν τῷ βίῳ. ὅπως μηδὲν οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν ὑστερεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονόσορος μεταστὰς εἰς διαίταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθεὶς ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνούμενος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διῆγεν. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὖθις, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὴ τὰ [q] γεγραμμένα ταδε. [r] MANH. τοῦτο δέ [s] ἐλέγχω Ἑλλάδι γλώττῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός· ὥσπερ τὴν ζωῆς [t] σου τοσοῦτον χρόνον καὶ τὴν ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ Θεὸς, καὶ [v] προεπεύθυνόν σοι βραχὺ χρόνον. [x] ΘΕΚΕΛ. [y] σημαίνει τοῦτο σταθμόν. φησὶν οὖν σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένην δηλονότι. [z] ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ τῇ Ἑλλάδι γλώττῃ. κλάσει σοι τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιήλου δὴ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸ μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐφ' ἅτῳ χαλεποῖς τοῖς [a] δεδηλωμένοις, λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς [b] προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγενημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν ἢ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας [c] παρέχε· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσον᾽ λογιζόμενον ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα [d] κεῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα [e] συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ὕστερος ἔκρινε· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἑάλω καὶ ἡ πόλις, Κύρου τῶν Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' ὃν τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντι αὐτοῦ ἔτη ἐπτακαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβουχοδονόσορος καὶ βασιλέως [f] ἐγγόνων τὸ τέλος [g] τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. Δαρείου δὲ, τοῦ καταλύσαντος τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὲν Κύρου συγγενοῦς, ἔτος ἓξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν, ὃς ἦν [h] Ἀστυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ πρὸς τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζόμενον· ὃς καὶ Δανιήλου

o Τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι,] Tò deëst *Big.* & *Samb.*

* *Quæ vero scripto erant* se velle ei *indicare*,] Solitò liberius vertit *Epiphan.* ad hunc modum, *ea vero quæ scripta videbantur ei significaturum se esse promisit, dicens hæc ejus vitæ significare subversionem.*

p Δι' αὐτῶν δὲ βίου.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτῆ *Busb.* & *Hen.*

q Γεγραμμένα] Quidam MSS. γεγραμμένα.

r MANH.] Μάνη *Chald.* Græcè ἀριθμός *Chald.* מנה *numerare.* מנין *numerus.* SPANH.

s Ελεγεν] Delendum COCC.

t Σου τοσοῦτον] Illud σου non agnoscit *Samb.*

v Προεπεύθυνόν σοι] Προεπεύθυνόν ἔτι σοι *Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1.

x ΘΕΚΕΛ.] Θεκὲλ, *Chald.* תקל *appendere.* SPANH.

y Σημαίνει τοῦτο σταθμόν.] Σημαίνει τοῦτον τὸν σταθμὸν *Samb.* τοῦτο τὸν σταθμὸν *Big.* & *Gall.* 1. 2.

z ΦΑΡΕΣ.] Φαρὲς *Chald.* פרס *dividere.* SPANH.

a Δεδηλωμένοις,] Ita cum *MSS.* δηλωμένοις in *Editis.*

b Προφήτῃ κακῶν] Προφήτῃ *Samb.* & *Vat.* dein γενόμενον *Samb.* γεγονυῖαν *Big.*

c Παρέχε·] Ita *Basil. G. Vat. Aliique.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *sed cuncta concessit: cogitans, quia illa quidem pro quibus darentur propria ejus & non prophetantis essent; illum vero, qui hæc vere discreverit, virum bonum dicebat simul & justum* &c. παρέχε. τὴν μὲν ἠπειλημένην [πλημμελημένην *Gall.* 1.] τοῦ βασιλέως καθαίρεσιν τοῦ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ δὲ προφητεύσαντος εἶναι λογιζόμενον, τὴν δὲ τοῦ ἐπαγγελμένων σπλήρωσιν κείνων ἀνδρὸς ἀγαθοῦ *Big.* & *Gall.* 1. Παρέχε, ἐφ' οἷς μὲ δοθήσει] λογιζόμενον, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ δὲ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα κείνων ἀνδρὸς ἀγ. *Samb.*

d Κεῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Si κείνων legamus cum *MSS.* vertendum censeo, *promissa vero præstare viri boni justique esse existimans* &c. ut post ὡμολογημένα suppleatur ποιεῖν.

e Συμβαίνειν.] Συμβαίνειν αὐτῷ ἔκρινε μετ' ὀ π. *Samb.* & *Gall.* 1. συμβ. ὕστερος ἔκρινε *Gall.* 2. συμβ. καὶ ὕστερος ἔκρινε *Vat.* συμβ. αὐτὸς καὶ ὕστερος ἔκρινε *Big.* Incertum an ista in suo *codice* habuerit *Epiphan.*

f Εγγόνων τὸ τέλος] Ἐκγόνων *Big.* & *Samb.*

g Τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον.] Τοιοῦτο *Big.* & *Samb.*

h Ασυάγης] Ita (& non Ασυάγους, prout in *Editis Aliisque*) *Big. Samb. Vat.* necnon *Theodoretus* in *Danielem.* l. VI. p. 616. cujus verba apponere non gravabor. χρόνοι ὀλίγοι Δαρείῳ δὲ Μήδῳ βασιλεύσαντι, Κύρῳ προσφιλοῦσι τῷ ἀρχικῷ εἰς Πέρσας αὐτὴν μεταλλάξαντι. Ἱστορεῖ δὲ ὁ ἱστορικὸς λόγος τὸν Δαρεῖον μὲν υἱὸν δὲ Ἀστυάγους εἶναί φησι, δὲ τὸν Κύρου θεῖον κατὰ μητρὸς, τὸν δὲ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέα ἑτέρως αὐτῷ τὸ ὄνομα τεθεικέναι. Κυαξάρην δὲ αὐτὸν ἐκεῖνοι καλοῦσιν. λέγει δὲ ὅτι κατὰ ταυτὸν καταστρεψάμενος τὴν Βαβυλῶνα Δαρεῖός τε καὶ Κῦρος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς ἐμερίσαντο τὴν πόλιν,

καὶ

νῆλον [i] τ̃ προφήτην λαβὼν, ἤγαγε εἰς Μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς [k] μεταδὸς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τ̃ τριῶν γὰρ σατραπῶν ἓν, ὡς ὑπὸ τ̃ [l] ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε Δαρεῖος.

ε'. Δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ πᾶσι φερόμενος τῷ Δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπὲρ αὐτοῦ μόνος, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον, [m] πεπιστευμένος, ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ φερομένους τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀρχομένων ἐπ' αὐτῷ δοκιμοῦντι φερομένῳ τῷ Δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος φερομένου, [n] αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη [o] καλῶς, τι προσλαβεῖν, οὐδ' ἐντυγχάνοντι τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, [p] ᾧ, καταφάντες αὐτοῦ πρὸς τ̃ βασιλέα, [q] ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰσχύνῃ διαβολῆ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκοπὸν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν [r] τ̃ Δανιήλου, τρὶς τ̃ ἡμέρας προσευχόμενον τῷ Θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τ̃ Δαρεῖον ἐλθόντες [s] ἀπήγγειλον αὐτῷ, ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὑπὲρ τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τὶς μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη· τὸν μέντοιγε αὐτῶν παραβαίνοντα πρόσταγμα τῷ γνώμῃ, εἰς τ̃ τ̃ λεόντων ἔκρυναν ῥῖψαι λάκκον ἀπολούμενον.

ς'. Ο μὲν βασιλεὺς, ἀγνοῶν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ἀπ' ὀλίγου τ̃ Δανιήλου τοῦτο [t] κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, [v] ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις· καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, φυλαττόμενοι [x] μὴ παραβῶσι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν· Δανιήλῳ δὲ φροντὶς ἐδεπισοῦτο τούτων οὐ, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὐχετο τῷ Θεῷ πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι, τ̃ ἀφορμὴν αὐτοῖς οὐ ἐπιζήτουν λαβεῖν ὑπὲρ τ̃ Δανιήλου παραφανείσης, δρόμῳ ἦκον πρὸς τ̃ βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, ὡς παραβαίνοντος μόνου δὲ Δανιήλου τὰ προσταγμένα, [y] μηδενὸς τ̃ ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς· καὶ τοῦτ' ἐ [z] δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ δ φθόνου. ἀπὸ γὰρ μείζονος ἧς [a] προσεδόκων εὐνοίας τοῦτο ποιεῖν τ̃ Δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσαντι τ̃ ἐκείνου προσταγμάτων συγγνώμην [b] ἑτοίμως νεμεῖν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βα-

in Mediam duxit ad regiam ſuam, ſummoque honore auctum ſecum habebat. nam fuit unus ex tribus ſatrapis quos trecentis ſexaginta ſatrapiis præpoſuit. totidem enim fecit Darius.

6. Cum itaque Danielus in tanto eſſet honore, & egregio erga ſe Darii ſtudio uteretur, eique ſoli, tanquam Dei ſpiritu afflato, fides in omnibus à rege haberetur, invidia flagravit. fieri enim ſolet ut illi invideant, qui alios intuentur magis quam ſemetipſos à regibus honorari. Cæterum iis, qui ægre ferebant ut tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi & accuſandi occaſionem quærentibus, cauſas omnes præcidebat. nam cum ſuper pecuniam eſſet omniumque munerum contemptor, ſummæ ſibi turpitudini eſſe ducens aliquid accipere, etiam cum *pro beneficio* honeſte daretur, nullam omnino obtrectatoribus ſuis, quam arriperent, reprehenſionis anſam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipſius apud regem delati exiſtimationem minuerent, aliquid ei ut probrum objiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniverunt, qua eum è medio tollerent. Itaque cum animadverterent Danielum ter quotidie Deo ſupplicare, eis in mentem venit ſe illum perdendi occaſionem inveniſſe. Cumque Darium adiiſſent, ei nunciabant, ſatrapis ejus præfectiſque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipſum neque deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipſorum decretum fecerit, ſtatuerunt ut in leonum ſpecum periturus conjiceretur.

Satrapæ ei invident. Dan. c. 6.

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Danielo inſidias iſtiuſmodi commento paratas eſſe ſuſpicatus, ait ſibi placere hanc illorum ſententiam; pollicituſque ſe ſancitum ire id quod illis fieri viſum eſt, edictum propoſuit in publicum quo populo innoteſcerent quæ ſatrapæ decreverint. Atque alii quidem omnes quieſcebant, ſibi caventes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: ſed more ſuo ſitus omnium in conſpectu Deum orabat. Tum ſatrapæ, occaſione ſibi oblata quam adverſus Danielum captare *modis omnibus* ſtudebant, è veſtigio regem conveniebant, & accuſationem inſtituebant, quod Danielus contra quam imperaſſent ſolus fecerit, cum nemo alius auſus eſſet diis ſupplicare; idque non pietate eò adducti, ſed quod ex invidia obſervarint illum & animadverterint quid ageret. Suſpicantes etenim Darium id agere ut ob majorem quam exſpectabant benevolentiam mandati ſui contemptori veniam daret, quod ipſum ſuam in Danie-

Conſpirant in Danielum. Dan. c. 6.

---

i Τὸν προφήτην] Agnoſcit Danielem fuiſſe Prophetam, quod alii Judæi negant. REL.

k Μεταδιδὺς,] *Μεταδιδὺς Big. Samb. & Gall.* 1. 2.

l Ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τριακοσίων σατραπειῶν κατέστησε.] *Joſephi ἁμάρτημα μνημονικὸν*, ut puto; cum hæc habeat ex *Dan.* c. 6 v. 1. ubi memorantur tantum centum viginti provinciæ. Videſis *J. Cleric.* ad *Eſtheræ* c. 1. p. 698.

m Πεπιστευμένος,] Ἐν αὐτῷ προλαμβανόμενος poſt πεπιστευμένος addunt *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vat.*

n Αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν,] Αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Big.* & *Samb.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Gall.* 1. 2. & *Vat.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Vetus: *cui turpe videbatur aliquid etiam pro bonis rebus accipere.* f. αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν καὶ κἂν ὑπὲρ ὧν ποιοῖτο καλῶν, πρός τινος τι λαβεῖν. COCC.

o Καλῶς,] Ita *Epiphan.* qui vertit, *aliquid accipere.* antea, καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν.

p Ὦ, κατειπόντες αὐτοῦ] Ita *Big.* & *Samb.* ὃ κατειπόντες in *reliquis.*

q Ζημιώσουσιν αὐτὸν] Eo modo *Big.* & *Samb.* ζημιώσουσιν in *Editis Aliiſque.*

r Τὸν Δανιήλου,] Articulum adjecimus ex *MSS.* ut & mox ante τ̃ λεόντων.

s Ἀπήγγειλον αὐτῷ,] Ita *MSS.* ἀπήγγειλον in *Editis*, forſan pro ἀπήγγειλαν.

t Κατασκευασαμένους] Κατεσκευασμένους *Big.* & *Samb.*

v Ἀρέσκεσθαι] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) ἀρέσκειν in *Editis.*

x Μὴ παραβαίνοντα] Τὰ προστάγματα μὴ παραβαίνων *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

y Μηδενὸς τ̃ ἄλλων] Μηδενὸς γὰρ τ̃ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

z Δι' εὐσέβειαν,] Δι' ἀσέβειαν in *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod non propter impietatem, ſed propter cuſtodiam fieret præceptorum, ille contemnens præcepta, ad ſuum oraret Deum.*

a Προσεδόκων εὐνοίας] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσεδόκων in *Editis.*

b Ἑτοίμως νέμειν,] Iterum ex *MSS.* ἑτοίμως in *Editis.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, ſed poſtulabant ut juxta latam legem in leonum ſpecum conjiceretur. At Darius ſpei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris pateretur, hortatus eſt eum ut quicquid acciderat æquo ferret animo. cumque in ſpeluncam conjectus eſſet, *rex*, ſignato lapide qui pro oſtio erat in ore ſpecûs, diſceſſit; totamque eam noctem ſine cibo & ſomno exegit, de Danielo majorem in modum ſolicitus. Mane autem diluculo ſurrexit, & ad ſpecum ſe contulit: cumque ſigillum illæſum inveniſſet, quo lapidem obſignatum reliquerat, illo *protinus* reſerato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc ſalvus eſſet. Qui cum regem audiviſſet, dixiſſetque, ſe nequaquam læſum eſſe, *rex* eum ex ferarum ſpecu juſſit extrahi. Inimici vero *ejus*, cum vidiſſent nihil mali Danielo accidiſſe, Deo quidem ejuſque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero ſagina impletos neque Danielum attigiſſe neque ad eum acceſſiſſe exiſtimantes, id ita factum eſſe regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *ſummc* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illiſque jam ſaturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob ſaturitatem ad eos non acceſſuri eſſent. Tum manifeſtum erat Dario, poſtquam feris objecti eſſent ſatrapæ, Danielum miraculo ſervatum eſſe. Nam leones nemini illorum pepercerunt, ſed eos omnes dilacerarunt, quaſi valde eſurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit & *exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad ſatietatem uſque fuerant impleti, ſed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipſa, Deo ita volente, etiam beſtiis palam fiat ad pœnam exſequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruiſſet, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo ſervatus. Dan. c. 6.

Danieli accuſatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

Danielus clarus ante, clarior haberi cæpit.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo inſidias ſtruxerant, Darius rex *nuncios* dimiſit per univerſam regionem, qui juberent Deum iſtum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipſum ſolum verum eſſe *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum ſummo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus inſignis adeo eſſet claruſque, *præcipue* quòd Deo charus exiſtimaretur,* turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantiſſimum & arte mirabili conſtructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: ſpectantibus vero apparet recentis eſſe ſtructuræ, atque illa ipſa die condita qua quiſque illam aſpexerit. tanta quippe illi eſt novitatis ſpecies & formæ vigor integer, cui nihil deceſſit tam longo temporis decurſu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque ſeneſcunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marceſcat. Moris autem adhuc eſt ut in turri

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ὑ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κ᾽ τ νόμον εἰς τ λάκκον τ λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖ⊙ ὅτι ῥύσεταί τὸ θεῖον αὐτὸν, κ᾽ ὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τ θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ [d] συμβαίνοντα. καὶ βληθέν⊙ εἰς τ λάκκον, [e] σφραγίσας τ ὀπὴ ᾧ σωμία κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι᾽ ὅλης ἄσιτ⊙ τ νυκτὸς καὶ ἄϋπν⊙ διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ ᾧ Δανιήλ. μετ᾽ ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὶ τ λάκκον ἦλθε· καὶ σωζομένου τὸν σφραγῖδα εὑρὼν, ἢ σημηνάμεν⊙ τ λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τ Δανιήλον, [f] καὶ πυνθανόμεν⊙ εἰ σώζεται. ᾧ δ᾽ [g] ἐπακούσαντ⊙ τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντ⊙, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τῷ τούτου πρόνοιαν οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τὰς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ᾽ ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτὰς τ πονηρίας, προβεβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κρεοβορήσαντα δ᾽ αὐτῶν τὰς ἐχθρὰς τοῦ Δανιήλου προστάξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ μετὰ χόρου [k] αὐτοῖς ὁ [l] προσάξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ, τῶν σωτηρίων προβεβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τ Δανιήλον. ὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραξαν, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ῥήθησε δ᾽ αὐτὰς ὁ τὸ [m] πνεῦμα οἷμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γὰρ καὶ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν ᾖροιτο, τῷ θεῷ προσαιρεμένοις.

ζ. Διαφθαρέντων οὖν τ ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τ τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖ⊙ καθ᾽ ὅλης ἔπεμψε τῆς χώρας ἐπαινῶν τ Θεὸν, ὃν Δανιήλ⊙ [q] προσκυνῶ, κ᾽ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, κ᾽ τὸ πᾶν κρατ⊙ ἔχοντα. ἔχε ἢ Ϲ τὸν Δανιήλου ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ἀξιόπιστ⊙ Ϲ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ᾧ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλ⊙, ᾠκοδόμησεν ἐν [r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς [s] βάριν, [t] ὑπερεπίσημόν τι καὶ παρασκεύασμα κ᾽ θαυμασίως πεποιημένον, ἢ μέχρι δεῦρο μέν ἐστι Ϲ σώζεται. τοῖς δ᾽ ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως [v] κατεσκευάσθαι, κ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκας⊙ αὐτῷ ἡμέρας ἰσυρεῖ γεγονέναι. ἔτως νεαρὸν αὐτῆς Ϲ ἀκμάζον τὸ κάλλ⊙, κ᾽ μηδαμῆ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ Ϲ τὰ κατασκευάσματα ταὐτὸν ἀνθρώποις, κ᾽ παλαιοῦται, καὶ τῷ ἰσχνὰ γίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἐτῶν, κ᾽ τῷ ὑπερέπαιρα μαραίνεσθαι. θάπτουσι δ᾽ [x] ἐν τῇ βάρει τοὺς τε Μήδων βασιλεῖς,

[c] Οὐ μετεβάλλοντο] Οὔτε μετεβάλλοντο *Big.* & *Samb.*

[d] Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβαίνει in *Editis.*

[e] Σφραγίσας τ ἐπὶ ᾧ τομίᾳ] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

[f] Καὶ πυνθανόμεν⊙] Illud κ᾽ ex *Big.* & *Samb.*

[g] Ἐπακούσαντ⊙ τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντ⊙, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auſcultantibus, & reſponſa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

[h] Ἀνελκυσθῆναι ᾧ λάκκου] Ἀνελκυσθῆναι ἐκ ᾧ λάκκου ᾧ τ θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[i] Ἅψασθαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθαι in *reliquis.*

[k] Αὐτοῖς] Lege αὐτὰς. COCC.

[l] Προσάξουσιν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſi ad eos minime accederent.* προσίξουσιν *Samb.* προσίξουσιν *Vat.* προσθίξουσιν in *Editis.* quod ſane αὐτῶν pro αὐτοῖς poſtularet. HUDS. Verſio *Epiphanii* προσήξουσιν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda eſt lectio *Vat.* προσίξουσιν, *illis animum adverterent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσιξουσιν, ſi pro αὐτοῖς legatur αὐτάς. certe προσάξουσιν rejicienda. IBBETS.

[m] Πνεῦμα οἷμαι,] Πονεῖ *Baſ.*

[n] Ἐμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis* *Aliiſque.* πεπληρωμένους *Samb.*

[o] Δῆλη γὰρ] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γὰρ in *Editis.*

[p] Ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ ἡροῖτο Ϲ. ſed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

[q] Προσκυνῶ,] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & dein κράτων κρατ⊙ in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

[r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρει,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Ἐκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

[s] Βάρει,] Βάρις *Rufino* Mauſolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æſchyl. Perſ.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Heſychius.* Βάρις, πλοῖον, ἢ τεῖχ⊙, ἢ σοφ, ἢ πύργ⊙, quod poſtremum arripuit in verſione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Eſdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάρις h. e. Arce munitiſſima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. ſequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάρις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

[t] Εὐαρεσπίσαστόν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερεπίσαλον in *reliquis.*

[v] Κατεσκευάσθαι,] Sic *Samb.* in *cæteris* κατασκευάσθαι.

[x] Ἐν τῇ βάρει] Ἐν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

ϗ Περ-

σιλεῖς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχει δ' δεῦρο· [z] καὶ ὁ ταύτῃ πεπιστευμένος [a] Ιουδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τοῦ σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ ἀνδρὸς τούτου ἃ ὁ μάλιστα [b] θαυμάσαιτό τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ προδόξως ὡς ἑνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσαντι προφητῶν, καὶ ζῶντι τὸν τοῦ ζῶντος χρόνον [c] τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ πλουτήσαντι μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγεγράμμενος καταλέλοιπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλος ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα γενήσεται· καὶ τὰ προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ὑπὸ μὲν τοῦ δόξαν εὐμενείας τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ὑπάρχειν πᾶσι καὶ πάντων, ὑπὸ δὲ τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θαυμαστὴν προσγενέσθαι τοῖς [e] ὄχλοις ὑποφέρεσθαι. [f] καταλιπὼν δὲ γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τοῦ προφητικοῦ ἀκριβὲς αὐτοῦ καὶ ἀπροσδιάλλακτον ἐπαίσθησιν δῆλον. [h] φησὶ γάρ, "[i] αὐτοῦ "τοῦ γινομένου ἐν [k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Περσῶν, "[l] ὡς [m] ἐξελθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων [n] αὐτός, "σὺν αὐτῷ [o] δὲ καὶ κλόνου τοῦ γῆς ἐξαίφνης γενομένου [p] κατα"λειφθείη μόνον, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πίσοι "μὲν [s] ἐπὶ στόμα πεσόντες ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, [t] πνὸς "δὲ ἀψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ "[v] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μὴ πολλὰς "γενεάς. ἀναστὰς δὲ αὐτὸς δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἑστῶτα "μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, [z] πλουτῶνα δὲ "αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς "τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος "φερόμενον, [d] συρρήξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι "[e] πλήξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὴν γῆν, ἵστα Medorum reges ſepeliantur, item Perſarum & Parthorum: ejuſque cuſtodia ſacerdoti Judæo commiſſa eſt. id quod fieri ſolet in hodiernum uſque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, ſi quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipſi, tanquam uni è vatum maximis, præter opinionem proſpere ceſſerunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque aſſequutus eſt, atque mortuus memoria fruitur ſempiterna. Libri enim, quotquot à ſe conſcriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuiſſe. Non enim futura ſolum, quemadmodum & alii vates, prædicere ſolebat, ſed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, propterea regum & vulgi odia in ſe concitarent, iſtis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob fauſtam quidem ominationem ſibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non ſolum in veridicis, ſed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea conſignata reliquit, ex quibus licet perſpicere ſummæ fidei eſſe ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum fo- *Viſum de ariete & hirco. Dan. c. 8.*
"te Suſis eſſet in Perſidos metropoli, quòd exive- "rit quidem cum ſodalibus ſuis in planitiem, ſu- "bito vero terræ motu & concuſſione oborta ſo- "lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipſe "quidem in faciem devolutus in manus ambas "conciderit, à quodam vero apprehenſus, ſimul- "que ab eo ſurgere juſſus, ac videre quæ poſt "multas ætates civibus eſſent eventura. Cum au- "tem ſurrexiſſet, ſibi oſtenſum eſſe, retulit, arie- "tem immani magnitudine, multa quidem cor- "nua enata habentem, poſtremum vero illorum "cæteris excelſius. Deinde ſuſtuliſſe oculos ad "occaſum, vidiſſeque hircum inde per aërem de- "latum, qui arietem, ubi cum eo congreſſus erat, "eumque bis cornibus percuſſerat, humi proſtra-

"vit

Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.

y Περσῶν] At rudera Iſtachræ (Perſepolitana vulgò credita) ſunt illa, ubi ſepulti ſunt reges Perſarum. vide Diodorum Siculum. Quod Joſephus dicit adeo integra illa ſaxa ac ſi recentia eſſent perdurare, poſſum oſtendere verum eſſe de ſaxis Mauſolei illius regum Perſicorum, quæ mihi donavit inde avulſa Corn. Brunius. Id ille adſcribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipſo ſecures ſæpe fractas reppulit. REL.

z Καὶ ὁ ταύτῃ πιστευόμενος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deeſt.

a Ιουδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) credidiſſe rim Danielis opera & conſilio in mirabili iſta turri exſtruenda uſum: quo munere cum is egregie functus eſſet, regem grati animi ergo ſanxiſſe ut Judæorum fidei turris committeretur.

b Θαυμάσαιτό τις] Θαυμάσαι τις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ παρὰ τοῦ *Big.* & *Samb.*

d Διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀφ' τούτων in *reliquis.*

e Ὄχλοις ὑποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliiſque.*

f Καταλιπὼν δὲ γράψας,] Hæc & quæ ſequuntur *de viſione Danielis* laudantur à *Chryſoſtomo* in *Homil. 2. contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæſchel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* καταλειψὼν δὲ γράψας in textu *Hæſcheliano.* in margine καταλιπὼν δὲ γράψας ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Joſephi locus à J. *Chryſoſt.* κζ' Ιούδαι B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Pariſ.* p. 484. 485. SPANH.

g Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chryſoſt.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὲς τὸ τοῦ προφ. αὐτοῦ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τοῦ αὐτοῦ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τοῦ ἀκριβῶς αὐτοῦ προφητείας in *Editis.*

h Φησὶ γάρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chryſoſt.* φασὶ in *reliquis.*

i Αὐτοῦ γινομένου] Αὐτὸν γινόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliiſque.* ſed cum *Epiphanius* habeat. *cum eſſet in Suſis in metrop.* placuit reſcribere αὐτῷ γινομένῳ. Duæ iſtæ voculæ omittuntur in *Chryſoſtomi* libris, qui mox habent ἐν Σούσοις τῇ μητ.

k Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Περσῶν,] Sic Ælian. de Animal. lib. v. c. XXVI. p. 901. Σούσων τῶν Περσικῶν· & Pauſan. lib. x. p. p. 669. *Gen.* in Singulari, lib. XI. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῇ Σούσῃ· §. 7. verò Σούσοις in Plurali. Item infr. lib. XI. c. 5. §. 6. SPANH.

l Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæſchelio* & *Savilio.* in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod ſane αὐτὸν γινόμενον (v. 21. & 22.) poſtularet.

m Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chryſoſt. T. VI. p. 330. & 331. ubi Joſephi locus citatur à verb. καταλιπὼν δὲ γράψας &c. ad verba τοῦ αὐτοῦ δὲ τράγου &c. *Gen.* ἐξῆλθον. Chr. ἐξέλθοι.

n Αὐτῷ, σεισμῷ] Τινῶν poſt αὐτῷ habet *Chryſoſt.*

o Δὲ καὶ κλόνου] Illud δὲ ex *Chryſoſt.*

p Καταλειφθείη μόνον,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταλειφθείη. in *Editis* καὶ καταληφθείη. at καταλειφθείσης μόνου ſine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & καταλείφθη μόνον *Hæſchel.* & *Savil.* omiſſo καί. HUDS. Chr. καταλείφθη μόνον. SPANH.

q Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἄλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

r Πίσοι] Ita in *Flavii* libris & *Chryſoſtomo Savilii.* Πισὼν edidit *Hæſchel.* πισῶν *Fronto-Duc.*

s Ἐπὶ στόμα παρεγχθείς] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem ſuper ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* στόμα κατ' ἀβράχθεις *Samb.* στόμα καταῤῥαχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. στόμα, καὶ σπειχθῶσαι ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἀπτομένου *Fronto-Duc.* στόμα [καὶ] παρεγχθείς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δ'] ἁπτομ. *Hæſchel.* ἐπὶ στόμα παρεγχθείς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἁπτομ. *Savil.*

t Τινὸς δ' ἁψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chryſ.* SPANH.

v Τὰ μέλλοντα] Modo dixit ſe nolle futura ex Daniele deſcribere. REL. Exſtat locus ille ſup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis deſolationem indicando. HAV.

x Κριὸν] Κριὸν μέγαν ſine voce ἑστῶτα. *Chryſ.* SPANH.

y Ἑστῶτα μέγαν,] Hæc vox deſideratur in *Chryſoſtomi* libris, eam tamen ſimilemve vocem agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *oſtenſum ſibi dixit*, &c.

z Πλουτῶνα δὲ αὐτῶν] Τὸ δὲ πλουτῶνα *Chryſoſt.*

a Εἰς τὴν δύσιν,] Πρὸς τὴν δύσιν. *Chryſ.* SPANH.

b Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρος φερόμενον, non exſtante ἀπ' αὐτῆς. *Chryſ.* SPANH.

c Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* ſed ἀπ' αὐτῆς deſunt *Chryſoſtomo.*

d Συρρήξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chryſoſt.* συρράξαντα in *Editis Aliiſque.*

e Πλήξαντα δὶς,] Ita cum *Savilio* apud *Chryſoſt.* πλήξαντι *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.* Ἀρξάντα in *Editis Flavii*, ἡῆξαντα in *MSS.* κοπίξαντα tamen in *Gall.* 1. *à manu ſecunda*, forſan pro κυρίξαντα. HUDS. *Gen.* πράξαντα δὶς· Chr. πλίξαντα δὶς. SPANH.

f Ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι.] Ἐπὶ τοῦ γῆς *Chryſoſt.*

g Τὴν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chryſ.* SPANH.

h Ιδὼν

"vit conculcavitque. mox vidisse enatum è fronte "hirci cornu eminentissimum, eóque fracto quatuor succrevisse, quatuor cœli plagas spectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum esse scripsit: "quod, postquam adultum esset, dicebat Deus qui "hæc illi ostendebat, bellum genti ipsius illaturum "esse, & urbem vi expugnaturum, templique cere"monias perturbatum ire, sacrificiaque inhibitu"rum esse per dies mille ducentos & sexaginta sex." Hæc quidem se vidisse in planitie juxta Susas Danielus scripsit: Deum vero ipsi, quid sibi vellent quæ per visum apparuerant, in hunc modum exposuisse declarabat. "Arietem quidem regna Per"sarum & Medorum significare dicebat, cornua vero reges ibi rerum potituros, & cornu novis"simum designare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria superaturus esset. Hir"cum autem indicare, ex Græcis quendam regna"turum esse, qui bis cum Persa congressus victo"riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in se transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, significa"ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca"dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re"spexerunt, primi regis post mortem ejus succes"sores ostendi, regnique inter eos partitionem, "illosque, *utpote* nec liberos ipsius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum esse, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque institutæ juxta has reipublicæ ever"tet, & templum diripiet, perque triennium sa"cra fieri prohibebit." Et fane factum est ut hæc ipsa sub Antiocho Epiphane gens nostra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant scriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio scripsit, illosque magnam vastitatem *genti nostræ* illaturos esse. Ista omnia, à Deo sibi monstrata, scriptis consignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perspexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Visi de ariete & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ πατῆσαι. εἶπα τ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ μετώπε μέ"γιστον [i] ἀναφυόμενα κέρας, ἅ [k] κλαθέντ@ [l] ἀναβλασῆ"σαι τέσσαρα, καθ' ἕκασον τῶν ἀνέμων τετραμμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφῦναι Ϛ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέτειλεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε αὐτῷ ὁ [n] ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς, πολε"μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθν@, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κ τὸ κρά"τ@, κὴ [p] συγχεῖν τὰ ὡσεὶ τ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ"σειν [r] χρόνα [s] ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα "ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν [t] Σούσις ὁ Δα"νιὴλ@ ἔγραψε· κέρατα δ' [v] αὐτῷ τὸν ὕπνον ϗ φαντάσμα"τ@ [x] εὐκλὲς τ Θεοῦ ἦτως. "τ μὲν κέρατ βασιλείας τὰς "Περσῶν Ϛ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δ κέρατα τὸς "βασιλεύσ@ μέλλοντας, τὸ δ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δ πλουσίων ἁπάντων κρατῆσ@ τε "κὴ δόξῃ. τ δ τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ Ελλήνων τὶς "βασιλεύσων ἔσται, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσ@ "τῇ μάχῃ, [c] κὴ περιελήψε@ τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη"λοῖ δ' [d] ὑπὸ δ μεγάλε κέρατ@ δ ἐν τῷ μετώπῳ "δ τράγε τ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὴν τ [e] τεσσάρων [f] ἀ"ναβλάσησιν ἐκπεσόντ@ ἐκείνε, κὴ τὴν περὶ τὰ [g] τέσ"σαρα κλίματα τ γῆς αὐτῶν ἀποτροφὴν ἑκάστε, τὸς "Διαδόχους μ τ θανάτου δ πρώτε βασιλέως [h] ἐμφαί"νεσθαι, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτὸς τ βασιλείας, [i] ἔτι δ "παῖδας αὐτὸ τότε ὄντας ὅτε συγγνοῖς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ οἰκουμένης. [k] γνόεσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι"λέα, τ ἐκπολεμήσοντα [l] τὸ, τε ἔθν@ Ϛ τὸς νόμους αὐ"τῶν, κὴ τὴν [m] κατ' αὐτὸς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ"σοντα ὀπτεύεσθαι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη [o] τῷ "ἔθνῃ παθεῖν ὑπ' Αντίοχε τ Επιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ "Δανιὴλ@, κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε"νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ [r] τρόπον Δανιὴλ@ κὴ [s] περὶ τ τ "Ρωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῶν [t] ἐρημω"θήσε). [v] ταῦτα πάντα ἐκεῖν@, [x] Θεῦ δείξαντ@ αὐτῷ, "συγγράψας [y] κατέλιπεν· ὥστε τὸς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοπουμένους θαυμάζειν ὅτι τῇ περὶ [a] τὸ "Θεὸ τιμῇ [b] τὸν Δανιὴλον· κὴ τὸς [c] Επικουρείους ἐκ τούτων λέ-

h Ἰδεῖν ἐκ τ μετώπε] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chrysost.*

i Ἀναφυόμενα κέρας,] Ἀναφύσαι ἀ *Chrysost.* HUDS. *Ἀναφύσαι ἀ κέρας. Chrys.* SPANH.

k Κλαθέντ@] *Chrys.* Κλαθέντες ἅμα ἀπὸλ. SPANH.

l Ἀναβλασῆσαι τέσσαρα,] Ἅμα ἀπὸλ. *Chr.*

m Ἀνέτειλεν·] Ἀνέτειλεν αὐξῆσαι. ἔλεγε ὃ αὐτῷ *Hæschel.* & *Fronto Duc.*

n Ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chrys.* τοσαῦτα in *Editis.*

o Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chrysost.*

p Συγχεῖν τὰ ὡσεὶ τ ναὸν,] Ita in *Editis Aliisque.* quomodo & in *Chrysost. Savilii.* συγχεῖν τὰ π. τ. ναὸν *Samb. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ ναὸν *Hæschel.* συλήσειν τ ν. *Fronto-Duc.*

q Καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν χρόνα] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσαι γενέσθαι ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα ἕξ. ἑβδομήκοντα. *Chrys.* SPANH.

r Γενέσθαι] Vocem χρόνα restitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chrysost.* apud quem in *Edit. Hæschel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. χρόνα ϗ ἐφ' ἡμ.

s Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα ἕξ.] Ita *Big.* & *Samb.* ασϟϛ'. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & sexaginta sex.* vel ΜΙΧΥΙ. vel ΜCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα vel ἑβδομήκοντα in *Chrysostomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies ΜCCXCVI. *Rufin.* ΜCCLXVI. SPANH.

t Σούσις] Id est apud Susa. Ita ἐν usurpari alibi demonstramus. Mox etiam dixit χρωμενῳ ἐν Σούσις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

v Αὐτῷ τὸν ὕπνον ϗ φαντάσματος] Ita & *MSS.* & *Chrysost.* αὐτῶν in *Editis.*

x Εὐκλὲς τ Θεοῦ] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chrysost.* Εὐκλὲς κὴ Θεῦ, ὃς τ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæschelius.*

y Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφασε abest *Chrys.* SPANH.

z Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chrys.* SPANH.

a Διὰ διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chrysostomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον γδ δ. & in *Editis Chrysostomi*, τ μέλλοντα διοίσειν.

b Δηλοῖ,] Δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τε ὁ βασιλ. *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τις βασιλ. *Savil.*

c Καὶ περιελήψε@ τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσ@] in *Chrysostomi* libris. *& omnem gloriam ejus primipatus auferet*, apud *Epiphan.*

d Ὑπὸ δ μεγάλε κέρατ@] Διὰ δ πρώτε μεγάλη κέρατ@ *Chrys.*

e Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλέων ἀπὸλ. *Big.* & *Samb.*

f Ἀναβλάσησιν] Ἀναβλάσησιν. ἐκπεσόντ@ ὃ ἐκείνε *Hæschel.* & & *Fronto-Duc.*

g Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα κέρατα ἀποτροφὴ ἑκάστε τ Διαδόχων *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα ἀποτροφὴ ἑκάστε, τὸς Διαδόχους *Savil.*

h Ἐμφανίζεσθαι] Ἐκφανίζεσθαι *Chrysost.*

i Οὐτε δ παῖδας αὐτῶ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui δ omittit. οὔτε παῖδας ὄντας αὐτῶ [αὐτῷ *MSS.*] ὄτε συγγνοῖς *Chrysost.*

k Γνόεσθαι δ' ἐκ τούτων] Επεσθαι δ ἐκ τούτ. pro γνόεσθαι· *Chrys.* SPANH.

l Τὸ, τε ἔθν@] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

m Κατ' αὐτὸς] Ita *Chrysost.* in *Flavii* libris κτ' τούτους.

n Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

o Τῷ ἔθνῃ παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chrysost.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliisque.*

p Εἶδεν ὁ Δανιὴλ@,] Sic & *Epiphan.* εἶπε *Hæschel.* & *Fronto-Duc.*

q Τὸν αὐτὸν δ τρόπον Δανιὴλ@] Τὸν αὐτὸν δ χρόνον *Gen. Gelen.* hic legit τρόπον· Desunt autem hæc in Versione *Rufini*, quæ de Danielis Prophetia de vastandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν δ πε. Eadem referuntur è Josepho Chrysost. M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν δ τρόπον &c SPANH.

r Τρόπον Δανιὴλ@] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliisque.*

s Περὶ τ τ Ρωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* ὡσεὶ τ Ρωμ. in *Editis Aliisque.*

t Ἐρημωθήσε).] Ἐρημωθήσε) τὰ Ιεροσόλυμα *Samb.* à manu secunda.

v Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à Chrysost. loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

x Θεὸς δείξαντ@ αὐτῷ,] Θεὸς διδάξαντος *Vat.*

y Κατέλιπεν·] Καταλιπεῖν *Chrysost.* SPANH.

z Συμβαίνοντα σκοπουμένους] Ita *MSS.* συμβάντα in *Editis.*

a Τῷ Θεῷ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

b Τὸν Δανιὴλον·] Τον Δανιὴλ *Chrysost.* SPANH.

c Επικουρείους] Ita *MSS.* (& Cocc.) in *Editis.* Επικυρείους.

ἀρέσκῃν πεπλανημένους, οἳ τῷ τε προνοίαν ἐκβάλλειν τοῦ βίου, καὶ [d] τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦν ἐπιτροπεύειν τὰ πραγμάτων, ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν μακαριότητος καὶ ἀφθαρσίαν πρὸς ἀθανασίαν τῶν ὅλων ἕκαστα [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φρονήσεως τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. [f] ὃς εἰ τοῦτον ἀπροστάτητον τὸν τρόπον, καθάπερ ἐς τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐς τὰ ἅρματα φερόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, [h] σωτηρίους ἂν ἀπὸ τῆς ἀπρονοήτου φορᾶς ἀπολωλὸς ἐς διεφθείρετο. [i] τοῖς γὲν προφρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι προὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοίαν. ἐγὼ [l] ἂν τῷ ἐκείνου προφητείαν, [m] εἰ σωίζοιεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον ἁπάντα, πάντα [n] ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ [o] ἀνέγνων, ἔστω ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλητε περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὴν ἐπιτρεπομένην.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτης.

reos *magno* in errore vèrſari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non exiſtimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad univerſitatis rerum perennitatem) regi & adminiſtrari *volunt*, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeverant. qui ſi ita ut illi autumant præſide careret, quemadmodum naves ſine gubernatoribus videmus procellis *& fluctibus* obrui, curruſque aurigis deſtitutos percelli, temerario *ſane* motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta prædicta fuerint à Danielo, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis ejus eventus reſpondiſſe conſpiceremus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diverſam opinionem ſequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσι] Καὶ Θεὸν *Big.* & *Samb.*

e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic *Samb. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* κυβερνᾶσθαι in *reliquis.*

f Ὃς εἰ τοῦτον ἀπροστάτητον] Ὡς εἰ *Big.* & *Samb.*

g Ὑπὸ τῶν πνευμάτων,] Ὑπὸ πν. *Big.* & *Samb.*

h Σωτηρίους ἂν] Ita cum *Big.* & *Samb.* σωτηρίοις ἀπ. *Gall.* 1. σωτηρίοιτο ἀπ. in *Editis Aliisque.*

i Τοῖς γὲν προφρημένοις] Τοῖς δὴ *Samb. Busb.* & *Hen.*

k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud τῆς ex *MSS.*

l Ἂν τῷ ἐκείνου προφητείαν,] Particula deëſt *Big.* & *Samb.*

m Εἰ σωίζοιεν αὐτομάτισμῷ] Ita ex *Big.* & *Samb.* προφήτευον σωίζοιεν εἰ αὐτ. in *Editis Aliisque.*

n Ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita *MSS.* ὁρῶμεν in *Editis.*

o Ἀνέγνων,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἀνέγνων in *Editis Aliisque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judæos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes ejus filius, ſuſcepto imperio, Judæis prorſus interdixit templi inſtauratione.*

4. *Quod Darius Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo poſt illum Xerxes ejus filius ſumma Judæos benevolentia proſequutus eſt.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, poſtquam Judæam ſubegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τοὺς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b]ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τ̀ ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οπι διεκώλυσαν [c]αὐτοὺς οἱ τ̃ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρου τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἀπηλλαγὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς Ιουδαίοις [d]οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οπι Δαρεῖος ὁ [e]Υστάσπου, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τ̃ Ιουδαίων ἔθνος, [f]καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g]παῖς αὐτοῦ Ξέρξης οἰκείως ἔσχε τοὺς Ιουδαίους διετέλη.

ϛ'. Οπι, βασιλεύοντος [h]Αρταξέρξου, μικρ̃ τ̃ Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνου δόλον.

ζ'. Ως [i]Βαγώας, ὁ Αρταξέρξου τ̃ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν.

η'. Οσα ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος εὐεργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τ̃ Ιουδαίας.

a Ἐν τῇ ἑνδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ.
b Ἐπέτρεψεν αὐτοῖς] Ἔπεμψεν αὐτοὺς in *Caji Codd.*
c Αὐτοὺς οἱ] Ἰουδαίους *C.*
d Οἰκοδομῆσαι] Κτίσαι *Hen.*
e Ὑστάσπου,] Ὑστάσπεως *Hen. Vat.* & *Gall.* Ὑστάσπου *C.*
f Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τ̀ ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat.* & *C.*
g Παῖς αὐτοῦ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat.* & *C.*
h Αρταξέρξου,] Αρταξέρξου, Ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*
i Βαγώας,] Ita hic loci in libris *omnibus*. alibi tamen in *aliquibus* Βαγώσης. quod minus rectum eſſe exiſtimat *Schotanus*.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] συγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὰς Ιουδαίας ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Ω ἓ πρώτῳ ἔτει τ̃ Κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασῆναι τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] σωέπεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν & τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ιερεμίου τ̃ προφήτου, πρὶν ἢ καταστραφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβαχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ πάσῃ ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστῆσαι γῆν, καὶ τ̃ ναὸν οἰκοδομῆσαι, καὶ τ̃ ἀρχαίας ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ασίαν, ὅτι ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέ-"γιστος τ̃ οἰκουμένης [i] ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦ-"τον εἶναι ὃν τὸ τ̃ Ισραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ "τοὔνομα προεῖπεν ὄνομα διὰ τ̃ προφητῶν, καὶ ὅτι τ̃ ναὸν "αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ιουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τ̃ αὐτοῦ [l] προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων & δέκα. ἔστι γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπε ταῦτα λέγων τ̃ Θεὸν, ὅτι "βούλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν & με-"γάλων ἀπόδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τ̃ λαὸν εἰς τὴν "[n] ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τ̃ ναόν." ταῦτα Ησαΐας [o] προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταστραφῆναι τ̃ ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν & πεντηκονταδύο. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τ̃ Κῦρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε & φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam me Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hieroso-"lymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. 1 *Esdr. c.* 1. *v.* 1. & 3 *Esdr. c.* 2. *v.* 1. *Jer. c.* 25. *v.* 12. & *c.* 29. *v.* 10.

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum-"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esaiæ (c. 14. *v.* 28.) *Cyrum cupido incessit templi ædificandi.*

---

a Συγ'. μιῶας ε'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* συγ'. μιῶας ϛ'. *Gall.* 2. & Codex *Cusi.* συγ'. μιῶας ε'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b Τῷ ἓ πρώτῳ ἔτει τ̃ Κύρου βασιλείας,] Τῷ ἓ πρώτῳ ἔτει Κύρου ἓ βασιλείας Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τ̃ οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* εἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Σωέπεσεν,] Συνέπεσεν, παροξύνοντος ὁ Θεὸς τὴν Κύρου ψυχὴν καθὼς πρ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τ̃ παλαιπώρων,] Ἐκείνην *Hen.* συμφορὰν ἐκείνων παλαιπώρων Ιουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ἀπέδειξε βασιλέα,] Ἀνέδειξε in *MSS.*

k Ιουδαίᾳ χώρᾳ] Ιουδαία χώρα, terra Judæa. REL.

l Προφητείας ὁ Ησαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἰ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἐ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα *C.*

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ιουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλέσας τε] Καὶ καλέσας τὸν & καλέσας δὴ ὁ Κῦρος τὸν in *MSS.* καλέσας ᾗ τὸν legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. illuſtriſſimis apud Babylonem Judæis, dixit, "ſe illis poteſtatem facere in patriam ſuam eundi, urbemque Hieroſolyma & templum Dei iterum ſcitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, iſ- *1 Eſdr. c. 1. & 3 Eſdr. c. 2.* "pſumque ſcripturum eſſe ducibus & ſatrapis in vicinia iſtius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, inſuper & pecora in ſacrificia.

Judæi Hieroſolyma redeunt. 3. Iſta Cyrus cum Iſraëlitis dixiſſet, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, ſimulque Levitæ & ſacerdotes, propere ſe Hieroſolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manſerunt, *1 Eſdr. c. 1. & 2. & 3 Eſdr. c. 2.* nolentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Cumque eò perveniſſent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi ſtructuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rurſuſque alii magnam vim pecorum ſimul & equos: tumque & vota Deo ſolverunt, & conſuetas olim victimas mactarunt, quaſi jam urbs illis inſtaurata eſſet, & *Vaſa Hieroſolyma deportata.* antiqua reviviſceret ſacrorum ſolennitas. Cyrus autem illis remiſit & vaſa Dei, quæ rex Nabuchodonoſorus, templo ſpoliato, Babylonem deportaverat: atque iſta perferenda tradidit Mithradati ſuo *1 Eſdr. c. 1.* quæſtori, cum mandatis ut illa Abaſſaro daret, ea lege ut illa aſſervaret uſque dum templum ædificaretur, eoque abſoluto traderet ſacerdotibus populique principibus templo reſtituenda. Quin & epiſtolam miſit Cyrus ad Syriæ ſatrapas, in hanc ſententiam.

Cyri literæ de Hieroſolymis inſtaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permiſi, in patriam ſuam profectis, & civitatem ſuam inſtaurare, & templum Dei Hieroſolymis ædificare, in eodem quo antea fuerat loco. Miſi autem eô etiam quæſtorem meum Mithradatem & Zorobabelum Judæorum principem, ut templi fundamenta jaciant, illudque exſtruant, *ea amplitudine*, ut altitudo quidem ſexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum ſaxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipſius provinciæ arboribus, ſimiliter & altare *erigant* in quo Deo ſacrificent. Sumptus vero in iſta *omnes* de meo ſuppeditari volo. Vaſa quoque, quæ rex Nabuchodonoſorus, à templo *olim* ſuſtulerat, tradidi in manus Mithradatis quæſtoris mei, & Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant reponantque. Numerus autem illorum ita ſe habet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea quingenta; ſitulæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argenteæ duo millia & quadringentæ, & mille inſuper vaſa magna. Concedo etiam illis eoſdem honores, quibus & majores eorum uſi ſunt, pro pecudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τ̃ ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων, "συγχωρεῖν αὐτοῖς, ἔφη, βα-
"δίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναῤῥῆσαι τὴν πόλιν
"Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. [r] ἐσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸ-
"τον σύμμαχον, [s] αὐτόν τε γράψαι τοῖς ἀπονεύσιν ἐκεί-
"νη τῇ χώρᾳ [t] τ̃ Ἰουδαίων ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμ-
"βάλωνται [v] χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ
"ναοῦ, καὶ τοῦτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κῦρος καταγελάσας τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο Φυλῶν ἄρχοντες τ Ἰούδα καὶ [x] τ Βενιαμίν-
πόλ, οἵ τε Λεβῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ
κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἀθέ-
λοντες. καὶ συναγινομένοις αὐτοῖς οἱ τ̃ βασιλέως φίλοι πάν-
τες ἐβοήθουν καὶ συνεφέρον εἰς [z] τὸν τ̃ ναὸν κατασκεύην, οἱ
μὲν χρυσὸν, οἱ δ' ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπ-
ποις· καὶ τάς τε εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας
καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, [a] ὥσπερ ἀνακαλιζομένης αὐ-
τοῖς τ πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας σὺν τ θρησκείαν
σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τ Θεοῦ,
ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος εἰς τ Βα-
βυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ τοῦτα φέρειν [d] Μιθραδάτῃ
τῷ γαζοφύλακι αὐτ, προστάξας ἄγειν αὐτὰ [e] Ἀβασσάρῳ,
ὅπως φυλάξῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τ ναῦ, πλεσθέντος δὲ
αὐτ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τὸν πλήθους, εἰς τ ναὸν
[f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συ-
ρίᾳ σατράπας Κῦρος, τάδε λέγουσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗι ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗι
ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ἰουδαίων τ̃ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα
"τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τήν τε
"πόλιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τ ναὸν οἰκοδομῆσαι τ ἐν Ἱεροσολύμοις
"τ Θεοῦ, ὅπερ τ αὐτ τόπου ἐφ' οὗ ἐστὶ πρότερον. κατέπεμ-
"ψα δέ μου καὶ τ γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβη-
"λον τ ἄρχοντα τ Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ,
"καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψος μὲν ἑξηκοντα πήχεις, τ
"δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι
"δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον
"ἐφ' οὗ [k] θύσωσι τῷ Θεῷ. τοῦ δὲ εἰς ταῦτα δαπάνου, ἐκ τ
"ἐμαυτοῦ χορηγεῖσθαι βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ
"τοῦ ναοῦ Ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα κομί-
"σας [l] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβαβήλῳ τῷ
"ἄρχοντι τ Ἰουδαίων, ἵνα ἀναθημάσωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα,
"καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τ ναὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ-
"τῶν ἐστι τοσοῦτος· [m] ψυκτῆρες χρύσοι [n] πεντήκοντα, ἀρ-
"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηλύκλια χρύσεα [q] τεσσαράκον-
"τα, ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσοι πεντήκοντα, ἀρ-
"γύρεοι [r] πεντακόσιοι, ἀσονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ-
"γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργύ-
"ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χι-
"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ προγόνων εἰθισμέ-
"νην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι
"μυ-

q Ἀναῤῥῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀναστῆσαί τε in *Editis.*

r Ἐσεσθαι γὰρ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconſtruere, ſe ſcilicet eos adjuvante. Tunc ſcripſit ſuis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum &c.*

s Αὐτόν τε] Αὐτός τε *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων] Τῶν ἰδίων ἡγεμόνων *Hen.* τ οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

v Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίον *Chryſ.*

x Τ̃ς Βενιαμίν] Τ̃ς abeſt *MSS.*

y Δὲ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γὰρ in *ceteris.*

z Τὸν τ̃ ναὸν κατασκεύην,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ὥσπερ ἀνακαλιζομένης] Ὥσπερ ἀνακαλιζομένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀναβιώσης *Hen.* & *Chryſ.* ὥσπερ ἀνακαλιζομένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis conſuetudinem redivivam.*

b Ἀπέπεμψε] Ἐπέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deeſt quibuſdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθηδάτῃ *Big.* Μιθριδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Eſdræ*, & *nummis antiquis*, ut oſtendit Ill. *Spanhemius.*

e Ἀβασσάρῳ,] Ἀβισσάρῳ *Vat.* Proculdubio aut Σασαβασσάρῳ ex *Eſdra* l. 1. aut Σαναβασσάρῳ ex *Eſdra*, l. 3. legendum.

f Ἀποδοθησόμενα.] Ἀποθησομένοις *Vat.* ἀποδοθησομένοις *Chryſ.*

g Σισίνῃ] Σισίννῃ καὶ Σαραβαζάννῃ *Hen.* Σισίννῃ καὶ Σαθραβουζάνῃ *Eſdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videſis & *Eſdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ἀνακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀνακλίσαι in *Editis.*

i Ὕψος μὲν ἑξήκοντα] Ita *Hen. Busb. Chryſ. Vat.* & *Epiphan.* ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aliiſque.*

k Θύσωσι τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut θύσωσι. in *Editis* θύσωσι.

l Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi reſtaurationem voluerint impedire agit J. Chryſoſt. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσοι] Multò plura vaſorum genera exprimit, quam in recenſione ſua, *Eſdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Baſ.*

p Θηλύκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα,] Illa Θηλύκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα, ἀργύρεα πεντακόσια deſiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. κεφαλὰς χρυσοῦς *MS. Alex.* χεφαρὲ. Eſd. 1. v. 10. ex Hebr. מזרקות Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ. Aliique.*

s Ἀρ-

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ἢ τὰ τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας γί-
"νεσθαι Φόρων. ἐπίσωσι ἢ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καῖ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμους ἱερεῖς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ προσφέροντες εὐ-
"ξονται τῷ Θεῷ περὶ [v] σωτηρίας ἐμοῦ βασιλέως καὶ ἐμῶν
"αὐτῶν, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία [x] διαμένῃ. τοὺς ἢ
"ἀπειθήσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀνασταυρωθῆναι
"βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
σωθέντων εἰς Ιεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
δισχίλιοι, [z] πεντακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ ſimilæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque iſtas victimas immolabunt ſacerdotes Hie-
"roſolymis juxta ritus Moyſaïcos: & intra ſacra
"Deum precabuntur pro ſalute Regis ejuſque ſo-
"bolis, ut regnum Perſarum diuturnum ſit. At
"quicunque iſtis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiſcum regium". Et in hanc qui-
dem ſententiam ſcripta erat epiſtola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hieroſolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
ſexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ιουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων ⟨ καὶ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις
πρὸς τὴν τῆ ἱερᾶ κατασκευὴν, τῷ Κύρῳ τελευτήσαντι
ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσεν ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιῆσαι.

Βαλλομένων ἢ τὰς θεμελίους τῶ ναῶ, καὶ πρὸς τὴν οἰκο-
δομὴν αὐτῶ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ περὶ ἔθνη, καὶ
μάλιστα τὸ [a] Χουθαίων· οὓς [b] ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς
[c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κα-
τῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τὸ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀ-
νάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς
[e] ὑπομελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ιουδαίους, πρός τε τὴν
τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ
ἢ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, [f] ἀπημπό-
λησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ πρᾶξαι τοὺς Ιουδαίους ἀμελῶς καὶ ῥᾳ-
θυμον τὴν οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰρ [g] πρᾶξίς τις ἄλλως ἀσχολη-
θέντι πολέμους ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ [h] στρατευσαμένῳ ἐπὶ
[i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμ-
βύσῃ ἢ τῷ Κύρου παιδὶ τὴν βασιλείαν παραλαβόντι,
οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Αμμανίταις καὶ Μωαβίταις καὶ
Σαμαρείᾳ γράφουσιν ὑπομνήμα [l] Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε.
"Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ράθυμος ὁ πάντα τὰ πραττό-
"μενα γράφων, καὶ [o] Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ
"οἱ τὰ βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κρίνοντες. γινώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ιουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ
"τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτῆς, [s] καὶ ὑπασκάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοιγε τούτων γινομένων, ὅτι
"φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτι ἢ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργημέ-
"νων οὖν τῶν περὶ τὸν ναὸν καὶ σπουδαζομένων, καλῶς ἔ-

CAP. II. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exſtruerent à Chuthæis & ſatrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyſes ab ejuſmodi opere moliendo.

HI dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni ſtudio incubuerunt, gentes infinitimæ, præſertimque Chuthæi, (quos, è Perſide ac Media traductos, Salmanaſares Aſſyriorum rex in Samaria collocavit, cum Iſraëlitarum populum inde migrare feciſſet) rogabant ſatrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe inſtauranda temploque exſtruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab iſtis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæorum res negligerent, & in ædificatione promovenda ſegniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus erat, iſta ignorabat: eique, cum adverſus Maſſagetas duxiſſet exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyſes Cyri filius in regnum ſucceſſiſſet, Syrorum quidam & Phœnicum & Ammanitarum & Moabitarum & Samaritanorum ad eum literas ſcripſerunt in hunc modum. "Domine, ſervi tui, Rathymus commenta-
"rienſis, & Semelius ſcriba, atque concilii in
"Phœnicia & Syria præſides. Cognoſcere te o-
"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti
"fuerant, *iſthinc profectos* in regionem noſtram ve-
"niſſe urbemque rebellem & improbam ædifica-
"re, ſimul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-
"ſtaurare, & templum exſtruere. Nunc ſcito, ſi
"iſta fuerint *abſoluta*, quod nec tributum pende-
"re ſuſtinebunt, nec imperata facere volent, ſed
"& regibus reſiſtent, & imperare potius quam
"ſervire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus
"& in eo laboretur, nobis optimum viſum eſt ſcri-
"bere ad te, Rex, & *ejuſmodi rem* non negligere,
"ut

Impeditur templi inſtauratio. 1 *Eſdr. c.* 4. & 3 *Eſdr. c.* 2.

Cyri mors: ei in regnum ſuccedit Cambyſes, ad quem mittuntur literæ de impedienda Hieroſolymorum inſtauratione. 1 *Eſdr. c.* 4. & 3 *Eſdr. c.* 2.

---

s Αρτάβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βφ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quigentas*) *artubas.* Verum illa καὶ εἰς σ. π, ἀρ. βφ. deſunt in nonnullis *MSS.* HUDS. ἀρτάβα μέτρον Μηδικὸν σίτου, *Heſychius.* In Schol. *Ariſtoph. Acharn.* p. 376. Αρτάβα μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις· LXX. Eſ. V. v. 10. ὁ σπείρων ἀρτάβας ἑξ· in *Hebr.* חמר. SPANH.

t Ἐκ τῆς Σαμαρείας] Ἐκ τῶν Σαμαρείας ἐτησίων φόρων *Chryſ.*

v Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τι in *reliquis.*

x Διαμείνῃ.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chryſ.*

y Ἀνασταυρωθῆναι] Ἀνασταυρόω, non *rurſus* cruci affigere. REL.

z Τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* ξβ'. pro quibus τξ'. ſcribendum eſſe exiſtimat *J. Clericus.* quod Græci aliter hic non habeant ac Hebræi τεσσαράκοντα ἑξήκοντα.

a Χουθαίων] Conf. ſupr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

b Ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chryſoſt. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

c Ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Ἀγων *Chryſ.*

d Ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

e Ἐπιμελομένους] Ἐπιμελουμένους *Vat.* & *Chryſ.*

f Ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις] Ariſtoph. Acharn. p. 389. λαὸς ἀνὴρ ἀπημπολώμενος· SPANH.

g Περί τι ἄλλως] Περί τι τὰς ἄλλας *Hen.*

h Στρατευσαμένῳ] Στρατευσαμένῳ γε *Vat.*

i Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* In *reliquis* Μασσαγέτας. Videſis *Strab.* lib. XI.

k Ἐκεῖ συνέβη] Ita ex *MSS.* δεῦς in *Editis.*

l Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Αρθασαθὰ· *Hebr.* ארתחשׁשתא SPANH.

m Παῖδές σου,] Δοῦλοι *Chryſ.*

n Ράθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων] *Ruffinus*: mirabimur omnia accidentia ſcribens. LXX. Ρεὼμ βαλθὶν· *MS. Alex.* Βαλτεὶν· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Santes Pagnin.* Eſdr. IV. v. 8. SPANH.

o Σεμέλιος] Σαμεϊλιος aut Σιμέλιος *Eſdræ*, l. 3.

p Ὅτι Ιουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ιουδαῖοι in *Editis.*

q Τὴν τε πόλιν τὴν ἀπειθῆ καὶ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Cocc. Vetus* rebellem ac malevolam) τὴν τε πόλιν ἀπειθῆ τὴν πονηρὰν in *Editis.*

r Ἀγορὰς] Αγυὰς legi vult *Schotanus.* ſed ἀγορὰς agnoſcit *Eſdras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

s Καὶ ὑπασκάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat.* & *Hen.* ὑπασκάζουσί τι ſine καὶ in *reliquis.* HUDS. Ἀγοραὶ nempe ſeu Fora inter præcipuas condendarum aut reſtaurandarum urbium partes habitæ apud Gentiles. SPANH.

t Ἐθελήσουσιν.] Ἐθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein- "ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declarabantur irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cam- "byſes rex Rathymo commentarienſi, & Belſe- "mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in- "ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in- "feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel- "lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe- "rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ- "le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, χράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε- "ριιδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι- "βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι- "λέων ἐχθρὰς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' "ἑαυτῆς καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη- "λῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἕτω σεσοικι- "σθείσης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τείχους ἀποπλαθέσης, ἀποκλεί- "σει σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν καὶ Φοινίκῃ.

Β'. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ "προσταττόμενα, καὶ [a] Βελσεμῷ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συνταττομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ [b] πεμφθέντα παρ' ὑ- "μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό- "νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "αἰεὶ γενομένη, καὶ φάσις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πρᾳ- "γματευόμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυναστοὺς καὶ "βιαίους, Φορολογήσαντας Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. "ἐγὼ τοίνυν προστέταχα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι- "κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμπλελέκασι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ραθυμος καὶ Σεμέλιος [e] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συνταγμένοι, σπουδῇ ἐπιπηδήσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς Ιερουσάλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδο- μεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπε- χέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασι- λείας [f] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἑπτά. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυ- πτον, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III. ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Ὡς Δαρείου, μετὰ πλούτου τοῦ Καμβύσου καὶ τῶν Μάγων ἀναί- ρεσιν, βασιλεύσαντος, Ζοροβάβηλος, ἐν τῇ προβλη- μάτων ἀφανίσει ἀριστεύσας, τούτου ἔτυχε παρὰ τοῦ βα- σιλέως, ἵνα ὁ ναὸς οἰκοδομηθῇ.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μὲν τὸ Καμβύσου γένος τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Υσπάσου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἦν δὲ, ἰδιώτης ὢν, ηὔξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἐκ τοῦ ἔτι ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιερουσαλύμοις. ἔτυ- χε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιερουσαλύμων [k] Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιου- δαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, [o] ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

Β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑποδέ- χεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης τούς τε παρ' αὐ- τὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

v Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

x Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdra*, c. 4. v. 15. ἐπισκέ- ψηται τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκεφθῇ ἐν τοῖς.

y Ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀπο- κ. σ. οδ. LXX. οὐκ ἔσαι σοι εἰρήνη Eſdr. iv. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

z Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. iv. 8. SPANH.

a Βελσεμῷ] Βελιτσεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βεσλζίμῳ *Vat.* Βιελ- ζίμῳ C. Βιελτσεμῷ *Hen.* Βιελτίθμῳ *Eſdræ.*

b Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γράμ- ματα *Hen.*

c Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων μου βιβλία ἐπισκεψάμην solus *Busb.*

d Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξιωθῇ in *Editis.*

e Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

f Τοῦ Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [καὶ *Alex.*] βασιλείας Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

g Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deëſt.

h Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

i Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἑνιαυτὸν in *Editis.*

k Ζοροβάβηλος,] Sic *MSS.* Ζοροβάβελος in *Editis.*

l Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀποδέδεικτο in *Editis.*

m Πάλαι] In aliquibus *MSS.* ποθὲ γὰρ πάλαι ἦν. verum non ita *Epiphan.*

n ὯΙ δὴ καὶ] Διὸ ἦν καὶ in *MSS.*

o Ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ut & mox ἤλπισε aut ἤλπιζε. in *Editis* ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς.

p Οἴκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς οἰκογε- νεῖς αὐτῷ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [r] τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ [s] σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ καλῶς κηδεύσαντες ἄχρι κόρου τῆς πολυτελοῦς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν κοίτωνα, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γενόμενος· καὶ μηκέτι καθικέσθαι δυνάμενος εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐροῦντι, ᾧ ἂν αὐτὸς ἀναμένειν μέλλῃ, τὸν [u] ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ἐπιφανεῖ νικητήριον, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσῆς καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ χρῆσθαι βυσσίνῳ, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἔχειν [b] πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μὲν ἔφη κληθήσεσθαι. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸ πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχυρότερος, τὸ δεύτερον εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸ τρίτον εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] πρῶτος, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὸν [f] οἶνον δυνάμιν, ἔτσι αὐτὸν ἐμφανίζων. "ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὸν ἰσχὺν [f] οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλε- "σθαι δοκοῦσι τούτῳ τῷ τρόπῳ. [g] σφάλλει γὰρ τῶν πι- "νόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὸν διάνοιαν, καὶ τὸν [f] βα- "σιλέως τῇ [f] ὀρφανῷ καὶ δεομένῃ κηδεμόνος ὁμοίαν πι- "φύσει, καὶ τὸν [f] δούλου διεστρεμμένῃ πρὸς παῤῥησίαν [f] "ἐλευθέρου, ἢ τὸν [f] πένητος ὁμοία γίνεται τῇ [f] πλου- "σίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγνωτὰς τὰς ψυχὰς [h] ἐν "αὐτοῖς γινόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστώτων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δὲ ἀλλότρια "χρέα λαβόντας [i] εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐ- "τοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, πλάντων δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δι- "δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν καὶ βασιλέων ἀναισθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ συνήθων [f] ἐξαίρει μνήμην. ἀπολίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καταλι- "πὴ δὲ τὸν νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κραιπαλῶντας, ἀνίστα- "ται μηδὲν ὧν ἔπραξαν αὐτὸς εἰδώς. τὰ- "τοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκει- "μενον πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δὲ ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τὸν ἰσχὺν [f] οἴνου τὰ προειρημένα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸν [f] βασιλέως δυνάμεως, πρότερον ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ πειθοῦς δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τὸν ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἁπάντων μὲν, εἶπεν, "ἀνθρώπους κρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.

3 *Esdr. c. 3.*

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi charissimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius.

Vini vires.

3 *Esdr. c. 3.*

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au-

Regis vires.

3 *Esdr. c. 4.*

q Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τὸ Περσίδος in *reliquis.*

r Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

s Σατραπειῶν.] Επὶ ἴτη ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. 1. p. 112.

t Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὰς *Hen.* & *Vat.*

u Ἀληθέστερον] Ἀληθέστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

x Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδύεσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 2. SPANH.

a Χρύσεον,] Ita *MSS.* χρυσῶν in *Editis*; forsan pro χρυσοῦν.

b Πρωτεῖα] Πρωτεῖον C. HUDS. Η πρωτεῖα *regio nostra.* REL.

c Καὶ συγγενὴς μὲν ἔφη κληθήσεσθαι.] Ita *Busb. Hen.* & C. καὶ συγγενὴς μὲν ἔφη κληθήσεσθαι), καὶ ἐξεπίτου δὲ δεξαμένου ἴσου). ταῦτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μὲν ἐπικληθήσεσθαι). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum *& consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

d Μεγιστᾶνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

e Τόπῳ,] Τόπου deest *Hen.* & *Vat.*

f Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τὸν π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἴσχυν τὸν π.

g Ἐν αὐτοῖς γινόμενος,] Ἐν αὐτοῖς γιν. *Hen.* ἐν αὐτοῖς ἰσχύοντος C. & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

h Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

i Ἐξαίρει μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

k Διατό-

"autem in ipſos imperium eſſe ſummamque pote-
"ſtatem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortiſſimum & validiſſimum, iſti jure
"merito cenſendi ſunt ea eſſe potentia ac vi cui o-
"mnia cedant neceſſe eſt. Quid quod, ſi ſubditis
"imperarint bella ſuſcipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & ſi eos inimicis obviam ire velint,
"propter poteſtatem ſuam obſequentes habent: at-
"que eſt quidem cum jubeant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, ſi præcipiatur, nunquam re-
"cuſant; ne regum imperia haud ita, uti par eſt,
"exſequi videantur. quod ſi vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rurſum qui à militia
"abſtinentes terram colunt exercentque, ubi, poſt
"exantlatos labores operiſque difficultates ſupera-
"tas, ſata meſſuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *ſimiliter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit juſſeritve, id neceſſitate coacti ſine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus ſaturatus dor-
"mit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quaſi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum ſomnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi
"cuſtodiendo, id unum ſibi neceſſe eſſe ut faciat
"exiſtimans, aſſiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non poteſt quin rex omnium potentiſſimus ſit,
"cui, ſi quid imperat, dicto audiens eſt tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires. *3 Eſdr. c. 4.*

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujuſmodi oratione. "Vinum quidem multum
"poteſt, & magnus eſt rex cui omnes obediunt:
"ſed iſtis præpotentiores ſunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum ſatores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In univerſum
"nihil eſt, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis veſtes texunt, illarumque be-
"neficio eſt quod res domeſticæ curentur & ſer-
"ventur. Nec poſſumus vitam agere abſque fe-
"minarum conſortio. Sed ſi *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretioſum & magni faciendum, primo aſpectu
"mulieris venuſtæ hæc omnia miſſa facimus, vi-
"ſæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"niſque noſtris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in chariſſimorum ſæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"poteſtatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miſeriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damuſque?
"Regem etiam *ipſe*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themaſii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema

"ἥλκυσι, τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τῷ ἐξου-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ γὰρ κρατοῦντα καὶ ἰσχυροτάτου ζώου
"[k] δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμιν ὅτι ⟨τῷ⟩
"ἰσχυῷ εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμελεῖ πολέμους ὑπιτάττοντες
"καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμπον-
"τες αὐτοὺς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς, καταπτήξεις ἀφ' τῷ
"ἰσχυῷ τῷ αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν καταρράζε-
"σθαι καὶ τείχη [m] ἀφαιρεῖν καὶ πύργους κελεύουσι. καὶ
"κτείνεσθαι ἢ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες ἢ, τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατευόμενοι ἢ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τοὺς καρ-
"ποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ
"δ' ἂν ἅπαξ εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ὑ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τροφῆς
"ἀπαύστου καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάσσεται ἢ ὑπὸ χρηγορούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι πρόνοιαν·
"ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸ
"βασιλέα, [q] τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχυῷ ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι.

ε'. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεύς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν
"αἱ τίκτουσί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλα δ' ἁδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἀφ' ταύτας ὑπο-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦται. καὶ οὐκ ἔστιν ὅπο-
"ζοῦχθηναι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺ κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ σω-
"δῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀφθείσης [t] προσκεχύ-
"καμεν, καὶ ὑπομένομεν ἀποχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῆς καλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν ἢ καὶ [v] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν ἀφ' τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"μεν [x] μετ' αὐτῶν καρτερεῖν. ἔτως δ' ἂν μάλιστα
"τῷ ἰσχυῷ τῶν γυναικῶν [y] καταγνοίητε. οὐχὶ πονοῦν-
"τες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ ἀφ' γῆς
"καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν ἐξευρήτε τινα ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ διδόαμεν;
"καὶ τὸν βασιλέα ἢ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ
"τῆς Ραβεζάκου [a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
"ρου-

k Διεσπόζοντες.] Δεσπόζειν appoſitè hic de Regio Perſarum Imperio. vide *Æſchyl.* Perſ. v. 589. & *Ariſtid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Perſarum Regum dominio ἔτε ἀρχὴ ἢ τὸ δεσπόζειν. SPANH.

l Ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

m Διαπαῖν ἢ πύργους κελεύουσι.] Καταπαῖν, *Vat.* C. & *Hen.*

n Μὴ στρατευόμενοι ἢ,] Μὴ στρατεύμενοι τῷ ἢ γῆν ἐργαζόμενοι in quibuſdam *MSS.*

o Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

p Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸ βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

q Τούτῳ προσμένει.] Καὶ τούτῳ προσμένειν C.

r Τῇ δυνάμει] Τῷ δυνάμει *Vat.*

s Παρὰ τούτων ἔχομεν.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

t Προσκεχύκαμεν,] Æſchylus Agam. v. 929. προσχύσης ἐμοὶ de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

v Πατέρα καὶ μητέρα] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα deſunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus uſus eſt *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ ſe ferunt.

x Μετ' αὐτῶν καρτερεῖμεν.] Μετ' αὐτῶν ἀξιοῦμεν καὶ καρτερεῖμεν C.

y Καταγνοίητε.] Καταγνοίητε *Vat.* εἰκάζητε *Hen.*

z Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

a Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης,] Ita legiſſe videtur *Epiphan.* Θαυμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Eſdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαρζάκου ἔ Θαυμαστοῦ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumaſio, (cujus incolæ, teſte *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Perſidem commigraſſe exiſtimat, ibidemque in Perſicum nomen ſuum mutaſſe, & uxorem duxiſſe, è qua ſuſceperit filiam Apamen.

b Ῥαπιζόμενον,] Ῥαπίζειν κατὰ κόρης *Achill. Tatius* lib. v. p. 541. Sic ῥαπίζειν *Plutarch.* in Themiſtocl. p. 117. B. SPANH.

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] ϖϵιπηϵίσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μεσιώσης μὲν μισιῶνϛα, ὀργιζομένης ϑ̀
"σκυθρωπαζονϛα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολα-
"κευονϛα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάτϖντα [d] αὐτὴν ὅπ
"ϖ̃ ϖοτϵ σφόδρα ταπεινὸν [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυσχερέσαιτο
"βλεπϵν.

ε'. Εἰς ἀλλήλους ϑ̀ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν κ̀ ἡγε-
μόνων ϖϵὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγϵιν. "[f] ἀπέδειξα
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέσεραι
"ϑ̀ ὁμως ϵ̓ αὗται ϵ̓ [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπαρ-
"χουσιν. εἰ γὰρ ἐστιν ἡ γῆ μεγίστη, κ̀ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,
"κ̀ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, ϖοῦτα ϑ̀ πάντα κινεῖται
"κατ̀ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν εἷς ϵ̓ δίκαιος,
"ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ ϵ̓ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ὑπάρχειν, κ̀ μηδεν [i] ϖρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἐπὶ γε μὴν τοῖς μὲν ἄλλα ϑνητὰ ϵ̓ ὠκύμορα εἶναι συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἀϑάνατον ϑ̀ ἡ ἀλήϑεια
"κρῆμα ϵ̓ ἀίδιον. [k] παρέχει ϑ̀ ἡμῖν [l] ὁ κάλλος χρόνῳ
"μαραινόμενον, οὐδὲ ϖλουτου ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια ϵ̓ τὰ νόμιμα, διακρίνοντι ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα ϵ̓ ἀπελέγχουσι.

ζ'. Καὶ καταπαυσ μὲν ὁ Ζοροβαβηλος τ̀ ϖϵὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος ϑ̀ τοῦ πλήθους ὡς ἄρ-
ιστα εἰποντος, κ̀ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον κ̀ ἀγήρω μόνον ἔχοι, ϖροσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσα-
σθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς δῶ ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ ϵ̓ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι σωτῆρι. συγκα-
ϑεδήσῃ δέ μοι, φησὶ, κ̀ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ϖοῦτ' εἰποντος, ὑπεμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποιήσατο,
εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὐτὴ δ' ἣν ἀνοικοδομῆσαι
μὲν Ιερουσαλυμα, κατασκευάσαι ϑ̀ ἐν αὐτοῖς τὸ τοῦ Θεοῦ
ναὸν, ἀποκαταστῆσαι ϑ̀ κ̀ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Να-
βοχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ϖρόμισε. κ̀ τοῦτ' ἔφη τὸν
μὲν αἴτημα ἐστιν ὃ μοι νυν ὑπερέπεις αἰτήσασθαι, κρεί-
ττονα σοφῷ ϵ̓ σωτῆρι.

η'. Ηδεως ὑπὸ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασὰς κατεφίλησέ
τε αὐτὸν, κ̀ τοῖς τοπάρχαις κ̀ σατράπαις χρᾶται, κελεύων
ϖροπέμψαι τ̀ Ζοροβάβηλον κ̀ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὑπὲρ
τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι ϑ̀ ναοῦ. ἐπέστελε ϑ̀ ϵ̓ τοῖς ἐν Συρίᾳ
κ̀ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπομίζειν ἐκ τοῦ Λιβάνου πε-
μόντας εἰς Ιεροσόλυμα, κ̀ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν. κ̀ πάντας ἔχαιρεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ιου-
δαίαν τ̀ αιχμαλώτων ἀπελθόντας, [q] κ̀ τοὺς αὐτοῦ ὑπηρέ-
τας κ̀ σατράπας ἐκώλυσεν [r] ὑπιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἣν ἂν καταφέρειν δυ-
νηθῶσι τ̀ χώρας ἀτελῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμεσθαι. ϖροσέταξε
ϑ̀ κ̀ τοὺς Ιδουμαίους ϵ̓ Σαμαρείτας ϵ̓ τοὺς ἐκ τ̀ Κοίλης Συ-
ρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τ̀ Ιουδαίων κατεῖχον, κ̀
ϖροσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν ϑ̀ ἱερᾶ δο-
ϑῆναι. [v] ϑύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας ϑυσίας ἐπέτρεψε·
κ̀ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, κ̀ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣ ϑεραπεύ-
σι τ̀ Θεὸν ὅ, τε ἀρχιερεὺς ϵ̓ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τ̀ ἰδίων γίνεσθ, κ̀
τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνῶσι τ̀ Θεὸν, κ̀ τοῖς φύλαξι
τ̀ πόλεως ϵ̓ ϑ̀ ναοῦ ϖροσέταξε κλήρους γῆς δοῦναι, καὶ κ̀

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo,
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hîc cum duces & satrapæ inter sese contue- *Veritatis vires.*
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. 3 *Esdr. c. 4.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent:
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate moveantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabe-*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod *lus victo-*
optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi im- *riam repor-*
mutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex *tat.*
petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est.
illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique vi-
sus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum
etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cog-
natus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se a-
strinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim
Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam templum illis ædificaturum, porroque vasa à Na- *Zorobabe-*
buchodonosoro sublata & Babylonem deportata *lus à Dario*
restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id *petit, ut*
quod mihi petere permisisti, quem sapientem & *Hierosoly-*
prudentem reputare dignatus es. *mitanum*
fanum in-
stauretur.
3 *Esd. c. 4.*

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus *Darius dat*
scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zoro- *literas Zo-*
babelum ejusque comites, ad Hierosolyma instau- *robabelo de*
randa profecturos, deducerent. Deinde Syriæ *instaurando*
Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit, *fano*
ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma 3 *Esdr. c. 4.*
transferrent, cumque illo urbem exstruerent. præ-
tereaque captivis omnibus Judæam petentibus scri-
pto de libertate cavit, & procuratores suos & sa-
trapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exi-
gere: atque omnem, quam tenerent regionem,
permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis
etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis im-
peravit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimit-
terent, itemque ad templi structuram quinquagin-
ta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias le-
ges sacra facere permisit; omnemque apparatum,
& sacrum vestitum, quo in re divina utuntur &
pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut
& Levitis instrumenta quibus Deum laudant, i-
temque urbis & templi custodibus terras assigna-
ri

c Περιλυθείσης αἰτιχόμενον,] Περσιθείσης *Hen.* ἐπιλυθείσης *Big.* & *Busb.*

d Αὐτὴν] Illud αὐτὴν insertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Αὐτὸν ποιεῖν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

f Απέδειξα μὲν,] Επιδείξαμεν εἰπὼν *Hen.*

g Ο Βασιλεὺς τ̀ ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Caji.* in *reliquis* deest δρόμῳ.

i Προς αὐτὴν] Προς αὐτὴν τι ἄδικον in *MSS.*

k Παρέχει ϑ̀ ἡμῖν] Υπάρχει *Hen.* & *C.*

l Ου κάλλος] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* ὁσὸν κάλλος in *Editis*, ὁσὸν κάλλος *Hen.* & *C.*

m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*

n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *præter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἴτησαι ὃ ϑέλεις πλέον τ̀ γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.

o Αὐτὴ δ' ἣν] Αὐτὴ δ' ἂν εἴη εἰκασ. *Vat.*

p Εἰς τὴν Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & *C.*

q Καὶ τοὺς αὐτοῦ ὑπηρέτας] Ita *MSS.* κ̀ τοὺς ὑπηρέτας κ̀ τοὺς αὐτῶν σατράπας in *Editis.*

r Επιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.

s Αὐτοὺς νέμεσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*

v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb.* ϑύειν τε αὐτοὺς *C.* ϑύειν ϑ̀ αὐτοὺς in *Editis.*

ri jussit, certamque quotannis pecuniam ad usus vitæ necessarios. Missisque *Dei* vasis *Hierosolyma*, etiam quæcunque ante ipsum Cyro facere in animo erat in Judæorum restitutionem, ista quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus suis nunciat. 3 Esdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam consequutus, quam primum regiam egressus est, sublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui sibi sapientiam dederit, ejusque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. ista enim haud aliter secuturum fuisse, nisi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præsentibus gratias retulisset, petiissetque ut similem ei in posterum benevolentiam præstaret, Babylonem profectus est, suisque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi istis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipsis missionem dedisset in patriam terram; in compotationes vero & comessationes versi septem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & instauratam festa celebrantes. Postea delecti sunt ad profectionem Hierosolymitanam patriarum tribuum principes, cum suis uxoribus & liberis & jumentis. Missisque à Dario qui eas Hierosolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, psallentes & tibiis sonantes & cymbalis perstrepentes: pro equente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone Hierosolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Esdr. c. 2. & 3 Esdr. c. 5.

10. Atque isti quidem ita profecti sunt, è singulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non visum est eas nominatim percensere, ne, *dum* lectoris mens à rerum serie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile assequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum superarent, summa erat myriades CCCCLXII. & millia VIII. Porro Levitæ erant septuaginta & quatuor: promiscuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, septingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: sacrorum autem servi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui se ex Israëlitis esse dicebant, non tamen potuere suam familiam & stirpem ostendere, *sexcenti sexaginta duo. Quidam autem è sacerdotibus abdicati sunt *sacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipsi genus indicare potuere, nec in tabulis scriptis Levitarum & sacerdotum reperti sunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hierosolyma ascenderunt sequebatur servorum multitudo, qui erant septem millia trecenti triginta septem. cantores etiam & psaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recensitæ erat Zorobabelus Salathieli fi-

Sacerdotes, quorum stirps non inventa est in tabulis scriptis, sacerdotio abdicati sunt. 1 Esdr. c. 2. & 3 Esdr. c. 5.

ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τὸ φέρειν τοῖς τῶν βίων χρείαν δέγμενον. [x] πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρος ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐβούλήθη φέρειν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποκατάστασιν, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

θ'. [y] Τυχὼν δὲ τούτων παρὰ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείῳ παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενοῦς. πάντ' οὖν τοῦ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγειλε τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντες τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ [z] πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ δίκαιον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμπε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ κτηνοτρόφοις ἐπελέξατο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὡδοὺς μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ κατηυλημένοι καὶ σεσεισφυσμένοι τοῖς κυμβάλοις· συνέπεμψε δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ι'. Καὶ οἱ μὲν ὕστερον ἀπῆσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς ἀριθμὸς ὄντες [c] ὡρισμένος. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὸν τῶν ἀναγινωσκόντων ἀφανοῖαν τῆς πυκνότητος τῶν πραγμάτων ἀποτάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὸν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] μετὰ ἔτη δώδεκα τοῦ ἐπικίου γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτου μετὰ [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λευῖται δὲ [f] πάσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμιξ καὶ [g] παιδίων σώματα μετὰ τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντηκοντα δύο. παρεξ δὲ [h] τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πυλωροὶ δὲ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. [p] ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τοῦ δὲ τῶν θεραπόντων πλήθους εἶπεν τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. [r] ψαλτῳδοὶ δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε, [t] ἡμίονοι δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πληθύος ἦν, ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος [v] ἐκ

---

[x] Πέμψας δὲ] Πέμψαι in *MSS.*

[y] Τυχὼν δὲ τούτων] Τυχὼν δὲ τούτων *Hen.* & C.

[z] Πότον] Πότος hic *ἀσωτία*, sicut LXX. Gen. XIX. 8. & XXIX. v. 25. SPANH.

[a] Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Festum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

[b] Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis seu κιθάραις. SPANH.

[c] Ὡρισμένοι] Eo modo *MSS.* (& Cocc.) ὡρισμένοι in *Editis*. Forsan ἀριθμὸν ὄντες ὡρισμένοι.

[d] Περὶ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat ὡσεί. mallem sane ἐπεί. nisi forsan ὡσεὶ pro ἐπεὶ accipiatur. nam in *Esdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

[e] Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Esdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v. 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti sexaginta*. Hic tamen *Josephum* sequitur *Zonaras*.

[f] Τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Esdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τετρακισχίλιοι *Epiphan.*

[g] Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

[h] Τούτων Λευῖται] Tres Levitarum ordines ὑμνῳδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

[i] Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δεκαδύο C.

[k] Τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Esdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* τῆς'. pro τϟ'.

[l] Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις C.

[m] Ἐξεβλήθησαν δέ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τῶν C. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν in *Editis Aliisque*. In loco interpretando sequutus sum *Seldenum*; quem videsis in *lib.* de *Successione in Pontif. Hebr.* c 3.

* *Sexcenti sexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξιβ'.

[n] Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

[o] Ἠγμένοι γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγμένος. SPANH.

[p] Ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι] Illa ἦσαν δὲ absunt quibusdam *MSS.*

[q] Τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τετράκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτὰ C.

[r] Ψάλται] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνῳδοί. REL.

[s] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut constat ex *Esdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

[t] Ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

[v] ἐκ

[v] ἐκ τῶν ἱωνῶν τοῦ Δαυίδ, γεγονὼς ἐκ τ Ιούδα φυλῆς, καὶ Ιησοῦς ὁ τοῦ Ιωσεδέκη τοῦ ἀρχιερέως. [x] πρὸς τούτοις ἦ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ [y] Σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους [z] κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δὲ συνεβάλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ [a] οἱ Λεβίται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ιουδαίων, [b] ὅσον ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμηται, τῶν Χουθαίων μάτην ἀντιβαλλόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtrà annitentibus ut opus impediant.

Ἑβδόμῳ μὲν οὖν μηνὶ τ ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδῳ, ἀπεπέμψαντες ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ιησοῦς καὶ [d] ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τ χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ιεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν ἀποθυμίας [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον μὲν [h] ἀνῳκοδομημένον τόπῳ, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. [i] ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς [*] τὰς καθ' ἡμέραν, καὶ τὰς καλουμένας [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τ σαββάτων καὶ πασῶν τ ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, ἤρξαντο δὲ ἀπὸ νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τ [m] εἰσαγομένων. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ δὲ κῆφον ἦν, τότε κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ Λιβάνου ξύλα, δήσαντες αὐτὰ δὲ [n] σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τ τοῦ Ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγίνετο.

Septimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* conveherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt.

1 *Eſdr. c.* 3. & 3 *Eſdr. c.* 5.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ιεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ιουδαίων μὲν δευτέρῳ μηνὶ ἀγομένων, [o] συνείχετο ἡ δὲ ναοῦ κατασκευὴ· καὶ τοὺς θεμελίους [p] ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ [q] δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προτεταμένοι τ ἔργων, Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσὸν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ Ιησοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ [r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ιούδα τοῦ Ἀμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τ τῶν ἐπιμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδό-

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur.

1 *Eſdr. c.* 4. & 3 *Eſdr. c.* 5.

rius

MSS. & *Eſdra Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* συναγωγίαι φασὶ. in *Editis.*

[v] Ἐκ τ ἡμῶν] Ἐκ τ ἡμῶν δὲ *C.* ἐκ τ ἡμῶν ὧν δὲ *Gall.*

[x] Πρὸς τούτοις] Πρὸς τούτοις ὁ Μαρδ. in *Editis.*

[y] Σερεβαῖος,] Σερεβεὶ *Hen.* & *Big.* Γερεβὲ *Zonar.*

[z] Κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειροτονημένοι in quibuſdam *MSS.*

[a] Οἱ Λευῖται] Illud οἱ ex *MSS.*

[b] Ὅσον ἐν] Ὃς ἐν τ. *C.* & *Vat.* ὅσοι ἐν τ. *Hen.*

[c] Ἀρχιερεὺς Ιησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ιησοῦς in *Editis.*

[d] Ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων,] Illud ὁ ex *MSS.*

[e] Εἰς Ιεροσόλυμα] Supra fin. §. 10. cap. 3. εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. & tam hic quam illic utroque modo in *MSS.*

[f] Ἀπολιπόντας.] Ἀπολιπόντες *C.* & *Gall.*

[g] Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκευάσαντες in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* πανδημεὶ, οὗ, μηδὲν ἀποθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ κ. π. ἀ. τόπῳ, καὶ νομίμους ἀναφέρωσι &c.

[h] Ἀνῳκοδομημένον τόπῳ,] In *MSS.* ᾠκοδομημένον. unde ἀνῳκοδομημένον feci pro ἀνοικοδομημένον *Editorum.*

[i] Ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακται αὐτοῖς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

[k] Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & *C.* ut & *Vat.* qui præterea ὃν pro ὡς habet. περὶ αὐτῶν in *reliquis.*

[*] *Oblationes,*] Προσφορὰς hic accipio de *ſacrificiis ſponte fàciis.*

[l] Ἐνδιλεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τ σαββάτων] Conf. Αλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[m] Εἰσαγομένων.] Lege ἐγαζομένων. *Vet.* alimenta quærentibus miniſtrabant. COCC.

[n] Σχεδίαν πηξαμένοις,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes* mari *conveherentur.*] Utrumque rectum Ἰόπη & Ἰόππη.

[o] Συνείχετο] Forte συνάγετο. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

[p] Ἐγείραντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείραντες in *Editis.*

[q] Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δεκεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* δωδεκάτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus* αἰτιδότοις, tom. 3. p. 571.

[r] Ζωδμίηλον τ ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὴλ propius accedat ad Κεδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58.) quam Σολιμηὴλ *Editorum*, aut Σολιμηὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, & *Abdoilum fratrem Juda & Aminadab.*

rius opinione absolutum est. Consummato autem sacrario, sacerdotes cum tubis & pro more vestiti constiterunt, ut & Levitæ & Asaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus ostendit Davides. At sacerdotes & Levitæ & de familiis ii qui provectissimi erant ætate, templum prius animo recolentes maximum & sumptuosissimum, novum vero videntes ita constructum ut ob rerum penuriam superiori multum inferius esset, reputantes secum quantum ex veteri felicitate & dignitate templi decidissent, tristes erant, & non valentes intra se comprimere dolorem ad ploratus atque lachrymas ferebantur. Populus autem contentus erat præsentibus, satisque habebat quod templum sibi ædificatum esset, ad illud quod prius fuerat non respiciens, illudve in memoriam revocans, aut semet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quasi minori esset splendore quam animo præceperat. Tubarum tamen sonitum & multitudinis lætitiam vincebat seniorum & sacerdotum ejulatus, quod templum illud *altero* exciso longe inferius esse existimarent.

Seniorum ploratus, dum maxima pars populi lætitia gestit. *1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 5.*

3. Ubi autem Samaritæ tubarum sonitum audiverunt (nam animo erant Judæ & Benjaminis tribui infesto) accurrebant, desiderio cognoscendi quænam tumultûs causa exstiterit. Postquam vero intellexerunt, templum à Judæis ædificari, qui captivi in Babylonem fuerant abducti, Zorobabelum & Jesum & familiarum principes adeunt, postulantes ut sibi liceret una cum illis templum exstruere, & in ædificationis societatem admitti. "Deum enim, ajebant, non minus quam illi colimus, eundemque precamur & *veneramur*, & religionis *ejus* studiosi fuimus, jam inde ab illo "tempore, quo Salmanasares Assyriorum rex nos "in hunc, *quem incolimus*, locum transtulit è Chuthia & Media." Cum hæc illi verba fecissent, Zorobabelus & Jesus pontifex & familiarum Israëlitarum principes eis responderunt, "fieri non posse ut in structura socios sibi adscisceret, cum "*solis* ipsis templum construere mandatum fuerit, "prius quidem à Cyro, nunc vero à Dario. veruntamen illis licere *in eo Deum* colere: & hoc "solum illis commune esse, si velint, cum omnibus hominibus, qui ad templum venerint adorare Deum.

Petunt Samaritæ ut in ædificationis societatem admittantur.

Judæorum ad Samaritas responsum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appellantur Samaritæ) ægre rem tulerunt, Syriæque gentibus auctores sunt petendi à satrapis, ut, quemadmodum sub Cyro primum ac deinde sub Cambyse, templi ædificationem impedirent, & Judæis omni studio ei incumbentibus moram & tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hierosolyma ascendissent Sisines Syriæ Phœniciæque prætor & Sarabazanes cum aliis quibusdam, atque ex principibus Judæorum quæsiviissent, "cujus permissu templum ita ædificarunt, ut arx potius quam fanum existimari possit, & cur porticus *ei* & mœnia tam valida urbi "circumdederunt;" Zorobabelus & Jesus pontifex responderunt, "se quidem servos esse Dei maximi: templum vero hoc, ei *olim* exstructum à "rege illorum felicissimo & virtute omnium præstantissimo, per multas ætates incolume stetisse.

Quo accepto Samaritis in animo erat templi ædificationem impedire.

Judæorum responsum ad satrapas quærentes ab illis cur templum instaurarint.

κησεν ἄν τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρπαθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μὴ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὸ σωνήθεσι σολαῖς κεκοσμημένοι, [s] καὶ οἱ Λεῖται καὶ οἱ Ασάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν Θεὸν, ὡς τῷ εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ Λεῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονημένον ὁρῶντες ὑπὸ πτωχείας [t] ἐνδεέστερον δὲ πάλαι κατασκαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας [v] ὑποβεβηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, [x] κατήφουν, καὶ, τῆς ὅλης τότε λύπης κρατεῖν ἀδυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ [y] τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος ἀδένα λόγον ποιούμενος εἰς ἀνάμνησιν, ἀδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν [z] ἐκείνῳ βασανίζων αὐτὸν, ὡς [a] ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς [b] ὑπέλαβεν. ὑπερφανεῖς δὲ τὸ τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ κατασκαφέντος, οἰμωγή.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ Σαμαρεῖται· ἐτύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ιούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι· συνέδραμον, τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὰς αἰχμαλωτισθείσας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ιουδαίων ἀνακτιζούσας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ιησοῦ καὶ τοῖς ἡγεμόνες τῶν πατριῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. "σεβόμεθα γὰρ σὺν ἔλαττον ἐκείνων τὸν Θεὸν, ἔφασκον, καὶ [c] τὸπον ὑποδυσχόμεθα, καὶ τὰ θρησκείας ἐσμὲν ὑπομιμνήσκοντες, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης, "ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, [d] ἐκ τῆς Χαθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ Μηδίας ἐνταῦθα." τούτους αὐτῶν πεισαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλος ὁ Ιησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγεμόνες τῶν Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς [e] ἔφασαν, "τὸ μὲν οἰκοδομίας [f] αὐτοὺς ἀδυνάτους εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατασκάσαι τὸν ναὸν, "πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νυνὶ δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφιέναι· [g] καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, εἰ "βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χαθαῖοι· τὴν γὰρ προσηγορίαν οἱ Σαμαρεῖται ταύτην ἔχουσιν· ἠγανάκτησαν, καὶ πείθουσι τὰ ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ ὅτι Κύρου πρότερον, εἶτ' ὅτι Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ἐμποδίζειν τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, καὶ ἀναβάλλεσθαι [h] πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ιουδαίους ἀναβολὴν καὶ τριβὴν πραγματεύσασθαι. καὶ ἦν τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβαίνων εἰς Ιεροσόλυμα, [i] Σισίνης τῆς τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχου, καὶ [k] Σαραβαζάνης μετά τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ιουδαίων ἐρομένους, "τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος "[l] ὅτως οἰκοδομῶσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι "μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περι"βεβλήκασι [m] τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ," Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιησοῦς, "δοῦλοι μὲν αὐτοὺς, ἔφασαν, "εἶναι δὲ μεγίστου Θεοῦ· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον ἀπὸ κατασκευα"σθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν πολλοῦ, καὶ πάντας "ὑπερ-

[s] Καὶ οἱ Λεῖται] Καὶ οἱ Λευῖται οἱ Ασάφου παῖδες juxta *Esdram.*
[t] Ἐνδεέστερον] Ἐπιδεέστερον *Vat.* & mox κατασκαζόμενον legi potest.
[v] Ὑποβεβηκότες] Ita *MSS.* ὑποδεδηκὸς in *Editis.*
[x] Κατήφουν,] Κατηφεῖς ἦσαν *Chrys.*
[y] Τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Coccejo*) τὸ in *reliquis.*
[z] Ἐκείνῳ βασανίζων] Τὸν ἐκείνου *Vat.* & *Hen.*
[a] Ἐπ' ἐλάττοσιν] Ex conjectura ἐπ' ἐλάττοσιν reposui. ἐπ' ἐλάττωσιν aut ἐπελάττωσιν in *Editis Aliisque.*
[b] Ὑπέλαβεν.] Ὑπελάμβανεν *Hen.* & *Vat.*
[c] Τῦτον] Forte τοῦτον. COCC.
[d] Ἐκ τῆς Χαθίας] Vide supr. lib. 9 c. 14. §. 3. & lib. 10. c. 8. §. 7.
[e] Ἔφασαν,] Ita cum *MSS.* ἔφασκον in *Editis.*
[f] Αὐτοὺς ἀδυνάτους] Αὐτοῖς *Vat.*
[g] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινωνὸς εἰ βούλοιτο *Hen.* & *Bush.*
[h] Πρὸς αὐτοὺς] Περὶ αὐτὸν *Vat.*
[i] Σισίνης] Σισίνης *Hen.* & *Bush.* tam hîc quam infra.
[k] Σαραβαζάνης] Hîc loci Σαραβαζάνης aut Σαραβαζάνου. mallem sane Σαθαραβαζάνου. Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3.
[l] Οὕτως οἰκοδομῶσι τὸν ναὸν,] Vocem ὅτως non agnoscit *Hen.*
[m] Τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ,] Ita cum *MSS.* τὴν πόλιν in *Editis.* HUDS. Vetus: *vel cur porticus & civitatem tam munito circum-*

"ὑπερβάλλονλ@ ἀρετῇ, πολιὰ ἀμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ
"ὃ, τ πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τ Θεὸν, Ναβυχοδονόσο-
"ρ@ ὁ Βαβυλωνίων Ĉ Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν
"πόλιν κ τ κράτ@ αὐτὴν τε καθεῖλε, κ τ ναὸν συλή-
"σας ἐνέπρησε, κ τ λαὸν [n] μεθῶκισεν αἰχμάλωτον, με-
"ταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦρ@ ὁ μετ' αὐτὸν τ Βα-
"βυλωνίας Ĉ Περσίδ@ [o] βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομη-
"θῆναι [p] τ ναόν· κ πάντα [q] ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐτ Να-
"βυχοδονόσορ@ ἀναθήματα Ĉ σκεύη, Ζοροβαβήλῳ πα-
"ραδὺς Ĉ Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, προστάξε κομίσαι
"εἰς Ἱερουσάλυμα, κ πάλιν εἰς τ ἴδιον [r] ἀποκαταστῆσαι ναὸν
"οἰκοδομηθέντα. τάχος δ' ἐπέσχεν ἐν ταχεῖ χρείᾳ, [s] Ἀβάσ-
"σαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ἱερουσάλυμα, τ οἰκοδομίας
"τ ναῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὡς μὴ τὸ λαβεῖν [t] παρὰ Κύρυ
"γράμματα παρεγχρόμεν@, λύειν τὰς θεμελίους [v] κατε-
"βάλετο· κ ἐξ ἐκείνυ τ χρόνυ καθασκευαζόμεν@ μέχρι
"νῦν τὸ δεῦρο, διὰ τὴν τ ἐχθρῶν κακοήθειάν ἐστιν ἀπλής.
"εἰ τοίνυν βέλεσθε Ĉ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα Δα-
"ρείῳ, ὅπως ἀπισκεψάμεν@ τὰ τ βασιλέων ὑπομνή-
"ματα, εὑρὴ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν [x] καταψευσαμένους.

ε'. Ταῦτα εἰπόντων [y] τοῦ Ζοροβαβήλυ καὶ τοῦ ἀρχιε-
ρέως, ὁ [z] Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκοδομίαν
ἐπισχεῖν [a] ἐκέλευσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ [b] τῷ βα-
σιλεῖ Δαρείῳ, βεβαιωθὲν δι' αὐτῷ θεῖ [c] τούτων ἐγρα-
ψαν. τῶν δ' Ἰουδαίων [d] κατεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τ τῶν Ἱεροσολύμων [e] καὶ τοῦ
ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κ τ καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ-
φῆται παρ' αὐτοῖς Ἀγγαῖ@ καὶ Ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐ-
τοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέγοντ@ αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχον τῆς οι-
κοδομίας, μηδεμίας ἡμέρας ἀνιέμενοι.

"Postquam vero, flagitiis in Deum à majoribus
"commissis, Nabuchodonosorus Babyloniorum &
"Chaldæorum rex urbe expugnata ipsam delevis-
"set, & templo spoliato illud incendisset, popu-
"lumque Babylonem captivum abduxisset & in
"alias sedes transtulisset, Cyrus, qui ei in regnum
"Babyloniæ & Persidis successit, scripto manda-
"vit, ut templum *hoc* exstrueretur: & donaria o-
"mnia & vasa, ex eo à Nabuchodonosoro sublata,
"Zorobabelo & Mithradati quæstori tradidit, ut
"ea Hierosolyma reportarent, & in templum in-
"stauratum reponerent. Nam ut ad celeritatem
"nihil sibi reliqui facerent, præcepit, jussitque A-
"bassarum Hierosolyma ascendere, temploque cu-
"ram omnem adhibere. Qui, postquam à Cyro
"literas acceperat, confestim *eò* profectus funda-
"menta jaciebat: atque ex eo tempore hactenus
"ædificatur, & nondum ob inimicorum maligni-
"tatem absolutum est. Quamobrem, si volueritis
"& ita vobis visum fuerit, hæc ipsa scribite ad
"Darium, ut inspectis regiis commentariis illi
"compertum sit, nos nihil eorum quæ diximus
"*improbe* confinxisse.

5. Cum hæc Zorobabelus & pontifex loquuti esſent, Sisines & qui cum eo erant decernere noluerunt ut ab ædificatione inhiberentur, donec regem Darium de istis certiorem facerent. Statim vero ei hisce de rebus scripserunt. Cum autem Judæi perterriti essent & sibi metuerent, ne Hierosolymorum templique instaurationis regem pœniteret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggæus & Zacharias, ipsos bono animo esse jubebant, nec mali aliquid à Persis sibi eventurum esse suspicarentur, utpote quod Deus illis ista prædixerit. Quibus cum fidem haberent, summo studio ædificationi incubuerunt, ita ut ne diem quidem unum intermitterent.

Sisines sociique scribunt ad Darium. 1 *Esdr. c.* 5; & 3 *Esdr. c.* 6.

6. Darius autem, cum Samaritæ ei scripsissent & literis Judæos accusarent, quod & urbem muniant, templumque arci quam fano similius exstruant, dicerentque haud è re sua esse quæ fierent, itemque Cambysis epistolas ostenderent, quibus ille templum ædificari prohibuit; ubi ex illis intellexerat, res suas, Hierosolymis instauratis, nequaquam in tuto esse, cumque literas etiam Sisinis & collegarum ejus ad se allatas legisset, jussit ut iis de rebus in regios commentarios inquirerent: & inventus est Ecbatanis, turri quæ in Media est, liber *commentariorum*, in quo hæc perscripta erant. "Anno regni *sui* primo Cyrus rex jussit templum "cum altari in Hierosolymis instaurari, cujus alti-"tudo cubitorum esset sexaginta, latitudo toti-"dem, trinis lapidum bene politorum ordinibus, "& uno domestici ligni ordine; edixitque ut sum-"ptus in hæc è regis fisco suppeditarentur. Præ-"cepit etiam ut vasa, quæ Nabuchodonosorus *è templo* ablata Babylonem deportaverat, Hierosolymitanis restituerentur. ista autem curanda "man-

Darius, literis acceptis, in Cyri commentarios inquiri jubet. 1 *Esdr. c.* 6. & 3 *Esdr. c.* 6.

Cyri codex inventus de instaurando fano. 1 *Esdr. c.* 6. & 3 *Esdr. c.* 6.

cumdedisset muro. quasi legisset τί δ' ἐποτε τὰς τοιᾶς καὶ τῇ πόλι τεῖχη περιεβάλλεσθαι ἔτας ὀχυρά. COCC.

n Μεταῴκισεν αἰχμάλωτον,] Ita *Hen.* μετῴκησεν in *Editis Aliisque.*

o Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Hen.* & *Busb.*

p Τὸν ναόν·] Τὸ ἱερὸν *Hen.* & *B.*

q Μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ] Μετήγαγεν *Vat.*

r Ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα.] Ἀποκατασταθῆναι *Vat.*

s Ἀβάσσαρον κελεύσας] Σαβανάσσαρον *Hen. B.* & *Pseudo-Esdr.* quomodo forsan legendum, p. 548. § 3. Σαβάσσηρον *Vat.*

t Παρὰ Κύρυ γράμματα παραγινόμεν@,] Τὰ ὑπὸ Κύρυ γε. *Hen.*

v Κατεβάλετο·] Ita *Vat.* ἐβάλετο *Hen.* ἐβάλλετο *Busb.* κατεβάλετο in *Editis.*

x Καταψευσαμένους.] Κατεψευσμένους *Hen.* & *Busb.*

y Τοῦ Ζοροβαβήλυ] Τοῦτε Ζοροβ. *Hen.* & *B.*

z Σισίνης] Iterum Σισίνης *Hen.* & *B.*

a Οὐ διέγνωσαν,] Illud ὃ in suo *codice* non habuisse videtur *Epiphan.*

b Τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* desiderantur τῷ βασιλεῖ.

c Τούτων ἔγραψαν.] Sic *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τοῦτο in *cæteris.*

d Κατεπηχότων καὶ δεδιότων] Eo modo in *MSS.* κατακεκτηχότων perperam in *Editis.*

e Καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς,] Τῆς τοῦ ναοῦ *Hen. Vat.* & *B.*

f Καὶ κατηγορούντων] Illud καὶ ex *MSS.*

g Καὶ τὸν ναὸν φερεῖῳ περιστοιχότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζεσι,] Ita Tacitus *ædes ipsa, egregium propugnaculum.* REL.

h Λεγόντων ὃ μὴ σωισεῖεν αὐτῷ] Λεγόντων τι μὴ *Busb.* λεγόντων μὴ *Hen.*

i Τοῦ Καμβύσυ δι'] Τὰς Καμβύσυ *Busb.* & *Vat.*

k Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ] Conf. sup. lib. 10. c. xi. §. 6. SPANH.

l Ἐν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας] Illa ἐν τῷ absunt *Hen.* & *Busb.*

m Προστάξε ὃ] Προστέξει ὃ non agnoscunt *Hen.* & *Busb.* nec in suo *codice* habuisse videtur *Epiphan.* atque commode satis abesse possunt.

n Σκεύη,] Καὶ τὰ τοῦ ναοῦ σκεύη *Busb.*

"mandavit Abaſſaro prætori & Syriæ & Phœ-
"niciæ præſidi, ejuſque ſociis; ut ipſi quidem eo
"loco abſtinerent, ſinerent vero Judæos, Dei ſer-
"vos, eorumque principes templum exſtruere.
"Porroque imperavit ut eos in opere adjuvarent,
"& ex tributo provinciæ, cujus procuratores
"erant, Judæis in ſacrificia ſuppeditarent tauros
"& arietes & agnos & hœdos, & ſimilam & oleum
"& vinum & cætera quæ ſacerdotes poſtulave-
"rint, qui Deo ſupplicaturi erant pro ſalute Re-
"gis & Perſarum. quicunque autem contra ali-
"quid eorum fecerit, quæ *jam* mandata ſunt; juſ-
"ſit ut is comprehenſus cruci affigatur, ejuſque
"bona in Regis fiſcum redigantur. Inſuper &
"Deum precatus eſt, ut, ſi quis operam dederit
"ad templi exſtructionem impediendam, Deus i-
"pſum feriendo ab *ejuſmodi* iniquitate inhiberet.

Darius templum ædificari imperat. 1 Eſdr. c 6. & 3 Eſdr. c. 6.

7. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inveniſſet, reſcribit Sicinæ ejuſque collegis in hæc verba. "Darius rex Siſinæ equitum magiſtro, & "Sarabazanæ, illorumque collegis ſalutem. Ex-
"empla literarum, quas in commentariis Cyri in-
"veni, miſi ad vos; voloque ut omnia fiant quem-
"admodum in eis perſcriptum eſt. Valete." Cum itaque Siſines & qui cum eo erant ex hac epiſtola Regis voluntatem intellexiſſent, ſtatuerunt reliqua ei convenienter exſequi. Sacris igitur inſtabant operibus, Judæorum ſenioribus opem ferentes & ſenatûs principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggæo & Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri & Darii *Perſarum* regum ſententia. abſolutumque eſt intra ſeptem annos. Anno autem regni Darii no-
no, vigeſimo tertio die menſis duodecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus vero Dyſtrus, ſacerdotes ac Levitæ cum reliqua Iſraëlitarum multitudine hoſtias immolarunt, pro renovata poſt captivitatem priſtina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim ſunt tribus Iſraëliticæ) ut peccata earum uniuſcujuſque expiarent. Quin & ſacerdotes & Levitæ curarunt ut juxta Moyſis leges janitores ad ſingula adeſſent veſtibula. nam Judæi in circuitu templi ædificaverant porticus ad interius ſacrarium.

Templum perficitur. 1 Eſdr. c 6. & 3 Eſdr. c. 7.

Reduces agunt Paſcha. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 7.

8. Inſtante autem Azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Niſan, populus univerſus ex oppidis in urbem confluxit, & feſtum egerunt luſtrati una cum conjugibus & liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paſchalem appellant, die ejuſdem menſis decima quarta immolaſſent, per dies ſeptem epulati ſunt nullis ſumptibus parcentes, ſolida etiam

"μίτας· τὴν ἢ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι [o] Ἀβασσάρῳ τῷ ἐ-
"παρχῳ, [p] καὶ τῷ Συρίας τε καὶ Φοινίκης ἡγεμόνι, καὶ τοῖς ἑταίροις
"αὐτοῦ· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τῶν τόπων, τοῖς δὲ δούλοις
"τοῦ Θεοῦ, Ἰουδαίοις δὲ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν [q] οἰκο-
"δομῆσαι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ ὡς τὸ ἔργον διεπάξαι,
"καὶ τὸν φόρον τῆς χώρας ἧς [r] ἐπιτροπεύουσι πολεῖν τοῖς Ἰου-
"δαίοις [s] εἰς θυσίας λόγον, ταύρους δὲ κριοὺς δὲ ἄρνας καὶ ἐρί-
"φους, καὶ σεμιδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα
"ἂν οἱ ἱερεῖς [t] ὑποταγορεύσωσιν, εὐχῶν δὲ ὑπὲρ [v] τῆς σω-
"τηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τοὺς δὲ παραβάντας τι
"τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασαυρωθῆναι,
"καὶ τὴν οἰκίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῶσαι
"κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις
"ἐπιχειρήσει ἀμφικωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βα-
"λὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἐπίσχῃ τὴν ἀδικίαν.

ζ. Ταῦθ' οὕρων ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ Κύρου Δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ [x] ἱππάρχῳ, καὶ Ζαραβα-
"ζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν
"τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν οὕρων τοῖς Κύρου, ἀπέ-
"σταλκα· καὶ βούλομαι [y] γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν [z] αὐτῇ
"τῇ ἐπιστολῇ ἔρρωσθε." μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Σισίν-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτην
[a] τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπισπεύδον δὴ τὰ ἱερῶν
ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων, καὶ
τῶν [b] γερόντων ἄρχουσι. καὶ γὰρ νῦν καὶ πολλῷ σπουδῇ ἡ κα-
τασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, καὶ τὰ
προστάγματα τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως [c] Κύρου τε καὶ Δαρείου
τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τοῦ δὲ [d] ἐν-
νάτου τοῦ Δαρείου βασιλείας ἔτους, [e] εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς
[f] δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἀδαρ, παρὰ δὲ
Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς [g] καὶ
Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ἰσραηλιτῶν πλῆθος, [h] ἀνανεω-
θεισῶν τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν [i] καὶ
τοῦ ἱεροῦ ἀνακαινισθέντος ἀπὸ παλαιοῦ, [k] ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς
διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα καὶ φυ-
λὴν, ποσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν φυλαί, ὑπὲρ
ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. [l] ἀνέσησάν τε καὶ τὰς Μωϋσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς [m] καὶ Λευῖται, θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος.
ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὴν ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ
[n] στοὰς καὶ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

η. Ἐνστάσης δὲ [o] τῆς τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ,
καθ' μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, καθ' ἡμᾶς δὲ Νισάν,
συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὴν ἑορ-
τὴν ἦγαγον [p] ἀγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πα-
τρῴῳ νόμῳ, καὶ τὸ Πάσχα προσαγορευόμενον θυσίαν τὴν πε-
μπτὴν καὶ δεκάτην [q] καθ' αὐτὸν μηνὸς ἐπιτελέσαντες [r] καθωχή-
θησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας,
ἀλ-

[o] Ἀβασσάρῳ] Σαβανασσάρῳ *Hen. Busb.* & *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3. & ſuper §. 4.

[p] Καὶ τῷ Συρίας] Illa καὶ τῷ abſunt *Hen.*

[q] Οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.] Ita *Hen.* & *Busb.* οἰκοδομηθῶσιν in *reliquis.*

[r] Ἐπιτροπεύουσι τελεῖν] Ἐπιτροπεύουσι *Hen.* & *B.*

[s] Εἰς θυσίας λόγον,] *Vetus*, immolationis cauſa. COCC.

[t] Ὑποταγορεύσωσιν,] Ὑποταγορεύωσιν *Hen.* & *B.*

[v] Τῆς σωτηρίας] βασιλέως] Illud τῆς è *Cod. Vat.*

[x] Ἱππάρχῳ,] Forſan ἱππάρχῃ. *Gen.* ἱππάρχη. *Vet.* equitum præfecto.

[y] Γίνεσθαι πάντα,] Γενέσθαι *Hen.* & *Busb.*

[z] Αὐτῇ τῇ ἐπιστολῇ.] Ita *Hen. B. Vat.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *Editis.*

[a] Τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν.] Τὸ λοιπὸν ἀκολούθως *Hen.*

[b] Γερόντων ἄρχουσι.] Ita cum *Hen.* & *Vat.* γερόντων τοῖς ἄρχουσι in *reliquis.*

[c] Κύρου τε καὶ Δαρείου] Eo modo *Vat.* τοῦ Κύρου τε in *cæteris.*

[d] Ἐνάτου τοῦ Δαρείου βασιλείας ἔτους,] Extat juxta utrumque *Eſdram.* Vide *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* p. 146. *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3483. *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3489. & *Tornellum* ad A. M. 3533. & 3540.

[e] Εἰκάδι καὶ τετάρτῃ μηνὸς] Sequitur hîc, ut alibi, *Pſeudo-Eſdram.* in *Hebræo* legitur *tertia menſis Adar.* 1 *Eſdr.* c. 15.

[f] Δωδεκάτου,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphanii* libri *notæ melioris.* δεκάτῳ in *Editis Aliiſque.* Videſis *Druſium* in *Animadverſ. Sacr.* l. 6. c. 4. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 74. HUDS. At eſt Adar menſis 12. Et Antiq. IV. 8. ipſe hunc menſem ultimum eſſe anni ſcribit: qua re nihil eſt liquidius. & ipſe infra XI. 6. hunc menſem Adar vocat duodecimum; ιβ'. ergo pro ια ſcribendum. 23. Adar. Ezr. 6. 16. eſt dies tertius. REL.

[g] Καὶ Λευῖται,] Ita cum *MSS.* καὶ οἱ Λευ. in *Editis.* Vide infra lit. *m.*

[h] Ἀνανεωθεισῶν] Θυσίαι ἀναιτιωτικαί· *Heſychius.* ἀναίτιος, κατασήσιμος Κρῆτες f. ἀναιτεῖ)· Conf. infr. lib. 12. c. 7. §. 7. SPANH.

[i] Καὶ τοῦ ἱεροῦ] Καὶ τοῦτο vel καὶ τοῦ το in *MSS.*

[k] Ταύρους ἑκατὸν,] Ita *Hen.* & *Vat.* ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς σ'. ἀρνῶν υ'. χιμάρους ιβ'.

[l] Ἀνέσησάν τε] Ἐσησάν τε *Vat.*

[m] Καὶ Λευῖται,] Καὶ οἱ Λευῖται hîc loci *Hen.* & *Vat.* Vide modo ſupr. lit. *g.*

[n] Στοὰς] Στοαὶ δὲ ἔνδοθεν ἱεροῦ porticus in atrio magno. REL.

[o] Τῆς τῶ —— ἐπιτελέσαντες] Conf. αὖτ. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

[p] Ἁγνεύσαντες μετὰ γυναικῶν] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἁγνεύοντες in *cæteris.*

[q] Τῷ αὐτῷ μηνὸς] Τῇ πρώτῃ μηνὸς Ξανθικῷ λεγομένῳ *Busb.*

[r] Κατωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ,] Paſcha decima quarta Menſis celebrata Eſdr. VI. 22. SPANH.

s Επι-

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐπιφέροντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας [s] ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γλῶ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τοῦ Περσῶν βασιλέως Δαρείου διάνοιαν εὐμενῆ κατέσησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὥσπερ τούτων [c] ἐπιδαψιλεύόμενοι τὰ θυσίαις καὶ τῇ περὶ τὸ Θεὸν φιλοτιμίᾳ, καλῶς ἦσαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ [v] ἀρχιερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄχρις οὗ τοὺς Ασαμωναίου συνέβη βασιλεύειν ἐκγόνους. τοῦτο μὲν [x] γὰρ τὴν αἰχμαλωσίας καὶ τὴν [y] ἀναστάσεως ἐβασιλεύοντο ὑπὸ Σαοὺλ πρῶτον [z] ἀρξαμένου καὶ Δαυΐδου, ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα. μετὰ δὲ τοὺς βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ προστατούμενοι κρίται καὶ μόναρχοι· καὶ τοῦτον πολιτεύόμενοι τὸν τρόπον ἔτεσι [a] πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγαγον μετὰ Μωυσέως ὑποθανόντα καὶ Ἰησοῦ τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀναστατωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλεῖστά τε πεποιήκότες, καὶ συγγνώμην προσαιτούμενοι [b] τὸν Περσῶν, ἐπιδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τε [c] ἱππάρχους [d] ἀπειδάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον· ἄλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ [e] δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένοις τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρητῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρητῶν ἐπέφερον, ἔγνω διὰ τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεὺς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν νομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῆς Σαμαρείας καὶ τὴν βυβλὸν ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἐν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ [f] Σαμβαβᾷ τοῖς "ἱππάρχοις [g] Σαμαρειτῶν, Σαδράκῃ καὶ [h] Βοβήλωνι, καὶ τοῖς "λοιποῖς [i] συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος "καὶ Ανανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβεύσαντες, "ἠπείληνται ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς "θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς "ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασι- "λικοῦ χαζοφυλακίου [k] τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας, πάντ' ὅσα "[l] πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς "ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ "εὐτυχῆ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τοῦτο περιεῖχεν.

sacrificia Deo offerentes, & sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituisset, fecissetque ut rex Persarum animo esset erga ipsos benevolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate usi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, instituta ea reipublicæ forma, quæ optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summæ rerum præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit. Ante enim captivitatem & eversionem regnatum quidem fuit à Saulo primo rege & Davide per annos quingentos viginti duos, menses sex, dies decem. At ante reges istos suberant imperio illorum qui dicti sunt judices & monarchæ: & sub hac reipublicæ forma annos plusquam quingentos egerunt post obitum Moysis & Jesu imperatoris. Atque hæc quidem de Judæis, qui sub Cyro & Dario regibus è captivitate evaserunt, ita se habebant.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta & invida, mala multa Judæis intulerunt, & opibus freti, & Persarum cognationem præ se ferentes, ut qui ex iis oriundi. Etenim quæcunque tributa conferre jussi erant à rege in sacrificia, *ea* dare recusabant, id assequuti, ut equitum magistri sibimet in hoc faverent operamque suam addicerent; & in cæteris nihil reliqui fecerunt, quo Judæis nocere per se aut per alios potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad regem Darium, ut Samaritas accusarent. atque legationem obierunt Zorobabelus & alii quatuor ex magistratibus. Cum autem ea, quæ Samaritis crimini & vitio vertebantur, à legatis Rex accepisset, eos dimisit cum literis ad magistros equitum & senatum Samariæ perferendis. illæ autem scriptæ erant hujusmodi verbis. "Darius rex Tanganæ & Sambabæ equitum ma- "gistris apud Samaritas, Sadracæ & Bobeloni, "reliquisque illorum conservis in Samaria. Zoro- "babelus & Ananias atque Mardochæus, Judæo- "rum legati, vos accusaverunt, quod ipsis in ædi- "ficatione templi molesti fueritis, neque impen- "sas in sacrificia eis præbueritis quas vobis im- "peravi. Volo igitur, ut, lecta hac *nostra* epi- "stola, è regio fisco tributorum Samariæ omnia "illis suppeditentur, quæ ex sacerdotum senten- "tia illis usui esse possunt in sacris faciendis, ut "singulis diebus victimas immolare non cessent, "Deumque precari pro memet & Persarum gen- "te." Atque in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

Samaritæ Judæis infesti.

Judæorum legatio ad Darium.

Darius templum instaurari imperat.

1 *Esdr. c. 6.*

ΚΕΦ. ε'.

Οτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Εσδρα καὶ Νεεμία.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος [m] Δαλαβὼν τὴν βασιλείαν [n] Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τῆς

CAP. V.

Quod Xerxes Darii filius magna Judæos benevolentia prosequutus est. itemque de Esdra & Neëmia.

MOrtuo autem Dario, in regnum successit filius ejus Xerxes, qui pari ac ille pietate & ho- *Xerxes Dario in regnum succedit.*

V.

s Επιτελοῦντες,] Ιερεγοῦντες *Hen.* & *Vat.*

t Επιδαψιλεύόμενοι] Επεδαψιλεύοντο. & mox κατέκυσαν δὲ καὶ τοῖς *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *immolabant. Habitabant autem* &c.

v Αρχιερεῖς,] Ιερεῖς *Hen. Busb. Zonar.* & *Epiphan.* De Judæorum regiminis forma vide *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis* c. 15. §. 12. & *H. Corringium* de *Rep. Hebr.* c. 54.

x Γὰρ τὴν αἰχμαλωσίας] Γὰρ deest *Hen.*

y Αναστάσεως] Ita *Hen.* & *Vat.* in *Editis* ἀναβάσεως. *ante captivitatem & transmigrationem* vertit *Epiphan.*

z Ἀρξαμένου] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀρξάμενοι in *Editis.*

a Πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις] Eo modo *Hen. Busb.* & *Zon.* πλέον in *Editis.*

b Τῶν Περσῶν] Τῷ Περσῶν *Hen.* & *Busb.*

c Ἱππάρχους] Tam hic quam alibi mallem ἐπάρχους. nisi quod ἱππάρχους legerint *Epiphan.* & *Zonaras.*

d Απειδάζοντας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπειδάζοντας οἷς τοῦτο in *Editis.*

e Δι' αὐτῶν] Δι' ἑαυτῶν *Hen.* & *Vat.*

f Σαμβαβᾷ] Juxta *Epiphanii* libros Σαμβαλᾶ aut Σαμβανᾶ.

g Σαμαρειτῶν,] Καὶ Σαμαρειτῶν *Hen.* & *Vat.* καὶ Σαμαρείτας legisse videtur *Epiphan.*

h Βοβήλωνι,] Βωβήνι *Vat.* Βαήλωνι *Gall.* Βωτήλωνι *Hen.* in *Epiphanii* libris *Velveni.*

i Συνδούλοις αὐτῶν] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, l. 1. p. 22. *Edit. Commel.*

k Τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας,] Τῶν φόρων τῆς Σαμ. *Vat.*

l Πρὸς τὰς θυσίας] Πρὸς θυσίας *Vat.*

m Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Δαλαβὼν τὴν βασιλείαν Ξέρξης] Artaxerxes seu Ἀρθασαθὰ vocatur Esdr. VIII. sub quo Esdras è Babylone in Judæam rediit. SPANH.

n Ξέρξης] *Al.* αὐτοῦ παῖς ὁ Ξέρξης.

Φι-

honore Deum prosequutus est. ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit, & prolixa erat in Judæos benevolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. *Joacimus pontifex.* Babylone autem erat etiam vir justus, bonæque apud omnes existimationis, primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. qui, utpote legum Moysaïcarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam *tunc temporis* consequitur. Cum autem *Esdras Babylone Hierosolyma proficiscitur. 1 Esdr. c. 7. & 2 Esdr. c. 8.* statuisset Hierosolyma ascendere, & de Judæis Babylone degentibus aliquot secum ducere, petiit à Rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque Rex ad satrapas hujusmodi epistolam scripsit. "Rex regum Xer- *Artaxerxis litera ad Esdram. 1 Esdr. c. 8. & 2 Esdr. c. 8.* "xes Esdræ sacerdoti atque divinæ legis professo- "ri salutem. Meæ humanitatis esse ratus, ut Ju- "dæis & sacerdotibus eorum & Levitis, qui *adhuc* "in regno nostro agunt & Hierosolyma proficiscisci volunt, eò commigrare liceat, hanc potestatem ut habeant imperavi. Quicunque *igitur* "id habet in animo, abeat, quemadmodum & mihi & septem meis consiliariis visum est, * ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa "aguntur, ferantque munera Israëlitarum Deo, "quæ ego & amici vovimus; item auri & argenti "quicquid inventum fuerit in Babyloniorum regione Deo dicatum, id omne Hierosolyma deportent ut sacra Deo fiant. & quicquid ipse ex "auro & argento conflare volueris, id tibi tuisque "fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi *in manus* data *Deo* dedicabis, & quicquid tibi in "mentem venerit illud etiam fieri curabis, impensis è fisco regio sumptis. Quin & quæstoribus "Syriæ Phœniciæque scripsi ut diligentiam adhibeant ad omnia quæ Esdras sacerdos & legum "Dei interpres illis mandaverit. Et ut Deus nullam in me posteroque meos iram effundat, volo "ut omnia usque ad tritici coros centum Deo ex "lege præstentur. Ac vobis præterea denuncio, "ne cui sacerdoti, aut Levitæ, aut sacro cantori, "aut janitori, aut sacro ministro, aut templi scribæ, tributum ullum imperetis, neque aliud quod- "vis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero, "Esdra, pro ea qua præditus es divina sapientia, "statuito judices legis tuæ peritos, qui in tota Syria & Phœnicia jus dicant, imperitosque istam "docebis, ut si quis è popularibus tuis Dei aut "Regis legem fuerit transgressus, pœnas det *meritas debitasque*, utpote qui non per ignorantiam "contra eam fecerit, sed cum eam noverit, audacter spreverit & contempserit. ii autem plectantur vel morte vel pecunia. Vale.

Esdras Deo gratias agit de Regis benevolentia. 1 Esdr. c. 8. & 2 Esdr. c. 8. 2. Cum autem Esdras has literas accepisset, supra modum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, Regi erga ipsum benignitatem ei acceptam deberi agnoscens: quam ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant, eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-

ωσὶς Θεὸν λατρείαν τε ⸂ τιμῶ. ἅπαντα γὰρ ἀκριβῶς τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τ θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τὰς Ιουδαίους ἔχε ° φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον δ τ καιρὸν ἀρχιερεὺς ὢν Ιησοῦ παῖς, Ιωακιμ ὄνομα. ἦν ἦρχε δὲ ⸂ ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς πρὸς τῷ πλήθ, πρῶτος ἱερεὺς τ λαῶ, καλούμενος P Εσδρας· ὃς, τ Μωϋσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνε φίλος τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ. γνὺς δὲ ἀναβαίνων εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, ⸂ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ιουδαίων, παρεκάλεσε τ βασιλέα δῶναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ Συρίας ἐπιστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσε τίς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὴν τοιάνδε. "q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης Εσδρᾳ ἱερεῖ "καὶ ἀναγνώστῃ r τ θείᾳ "νόμῳ χαίρειν. Τῆς ἐμαυτ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νο- "μίσας τὸ τοὺς βουλομένους s ἐκ τ Ιουδαίων ἔθνους, καὶ ἱε- "ρέων καὶ Λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ t σωναπαί- "ρειν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τοῦτο προσετάξα. καὶ ὁ βουλόμενος "ἀπίτω, καθάπερ v ἔδοξε κἀμοὶ καὶ τοῖς ἑπτά μου συμβούλοις, "ὅπως x τὰ κτ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψωνται τῷ νόμῳ τ Θεοῦ "ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ Ισραηλιτῶν Θεῷ, "ἅπερ ἠυξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι· y καὶ ἀργύριον καὶ χρυ- "σίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ἀνομα- "σμένου τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν z εἰς Ιεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ "Θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυ- "σοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσω σοι μετ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ "δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσῃς, καὶ ὅσων ἂν ἀπάνωσιαν λά- "βῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τ εἰς αὐτὰ δαπάνῃ ἐκ τοῦ "βασιλικοῦ πιούμενος χαλοφυλακίου. ἐγραψα δὲ καὶ τοῖς "χαλοφύλαξι τ Συρίας καὶ τ Φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ Εσδρα "τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων "ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ "θεῖον ἢ a τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτοῦμαι καὶ b μέχρι τοῦ "πυροῦ κόρων ἑκατὸν ἐπιτελεῖσθαι τῷ Θεῷ κτ τ νόμον. καὶ ὑ- "μῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι, καὶ Λευίταις, καὶ ἱεροψάλ- "ταις, καὶ θυρωροῖς, καὶ c ἱεροδούλοις, καὶ γραμματεῦσι τῶ "ἱερῶ, μήτε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίβα- "λον ἢ φορικὸν εἰς αὐτοὺς γράψῃ. καὶ σὺ δὲ, Εσδρα, κτ τ "τῶ Θεῶ σοφίαν ἀποδεξον κριτὰς, ὅπως d δικάσωσιν "ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σε τ νόμον, "e καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν "ὁμοεθνῶν σε φαυλίσῃ τ τοῦ Θεοῦ νόμον ἢ τ βασιλι- "κὸν, ὑποσχὴ τιμωρίαν, ὡς ἢ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν πα- "ρεβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμένου μὲν, τολμηρῶς δὲ "φαύλων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσον δὲ ἢ θανάτῳ "ἢ ζημίᾳ χρημαλικῇ. ἔρρωσο.

β'. Λαβὼν δὲ Εσδρας τὸ τότε τὴν ἐπιστολὴν, ὑπερηφάνη, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τ τε βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστότητ ἐκείνου μέγιστον ὁμολογῶν γεγονέναι· καὶ διὰ τοῦτο τὴν πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγε f εἰδέναι. ἀναγνοὺς δ' ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παροῦσιν Ιουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέχε· τὸ δ' ἀντίγραφον αὐτῆς g πᾶσι πάν-

τας

ο Φιλοτιμότατα.] Φιλοτιμοτάτως *Gall.*

p Εσδρας·] *Al* Εζδρας.

q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης] Artaxerxes seu Arthasachsta dicitur Esd. VII. 11. SPANH.

r Τῇ θείᾳ νόμῳ χαίρειν.] Τῶν δὲ Θεῶν νόμων *Vat.*

s Ἐκ δὲ τ Ιουδαίων ἔθνους,] Ἐκ δὲ Ιουδαίων ἐθνῶν *Vat.*

t Σωναπαίρειν] Ἀναπαίρειν LXX. Gen. XXXIII. 17. SPANH.

v Ἔδοξε κἀμοὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξέ μοι in *Editis.*

x Τὰ κτ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψωνται] Iterum ex *MSS.* & 3 *Esdr.* c. 8. v. 12. Videsis *J. Clericum* ad *Esdræ* locum. τὰ deest *Editis.* HUDS. Vet. *quatenus Judæam visitent*, non legit itaque κτ. COCC.

* *Ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa aguntur,*] Ut Judææ rem agant, quemadmodum Dei lex postulat, *Castal.*

y Καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον] Καὶ ἀσχυρὸν καὶ χρυσὸς ὅσος *Hen. Busb. Zonar.* & mox ὁπόσα μὴ, & dein τοῦτον πάντα.

z Εἰς Ιεροσόλυμα κομισθῆναι] Κἀκεῖσε εἰς Ιερουσ. &c. *Zonar.*

a Τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους,] Τοὺς ἐμοὺς αὐλίμους ἐκγόνους soli *Hen.* & *Vat.*

b Μέχρι τ πυροῦ] Plenius aliquanto in utroque *Esdræ*, in *Vero Esdra* ad hunc modum, *usque ad argenti talenta centum, triciti coros centum, vini & olei batos centenos, & salis sine ullâ præscriptione.* in *Pseudo-Esdra*, paulo aliter, *usque ad argenti talenta centum, item frumenti coros centum, aliaque omnia abunde* &c

c Ἱεροδούλοις,] Ἱερόδουλοι sunt quos Hebræi *Nethinim* vocant. & apud Græcos fuerunt servi & ancillæ consecratæ. Videsis *Milnerum* de *Nethinim* sive *Nethinæis*, sect. VI. *Epiphanius* legisse videtur ἱεροδούλοις, γραμματεῦσι τ ἱερῶ.

d Δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ] Δικάζωσιν in *MSS.*

e Καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι] Sic *MSS. Zonar.* & *Epiphan.* καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι τ παρέξεις in *Editis.*

f Εἰδέναι.] Ita *Hen.* οἰδέναι in *reliquis.*

g Παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς,] Ὑπὲρ ἅπαντας *Vat.*

h Μα-

τὰς ἔπεμψε τὰς ὁμοεθνεῖς, τὰς κ᾽ τὴν Μηδίαν ὄντας. [h] μαθόντες δ᾽ ἔτοι τὸ βασιλέως κ᾽ τὴν πρὸς τ᾽ Θεὸν [i] εὐσέβειαν καὶ τ᾽ πρὸς τ᾽ Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν [k] ὑπερηχάπησαν· πολλοὶ δ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, προθύμως τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα καθοδον. ὁ δ᾽ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κ᾽ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ὑπὸ τὴν τ᾽ Ασίας καὶ τ᾽ Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δ᾽ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. ὡς δὲ Εσδρας ἀφικνοῦτο, ἱερέων, [l] καὶ Λευιτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν, καὶ ἱεροδούλων πολλοὶ τ᾽ ἀριθμόν. συναγαγὼν δ᾽ τοὺς ἐκ τ᾽ αἰχμαλωσίας [m] εἰς τὸ πέραν τ᾽ Εὐφράτου, κ᾽ τρεῖς ἐπιδιατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνηθῶσιν δ᾽ τῷ Θεῷ ὠφελεῖ τ᾽ αὐτῶν σωτηρίας, κ᾽ μηδὲν κ᾽ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ ὡς τ᾽ πολεμίων, ἢ τινος ἄλλης δυσκόλου συμπεσεῖν αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας [n] εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι δυνατὸς αὐτοὺς ὁ Θεὸς, [o] ἃ κατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπεμψοντας. ποιησάμενοι δ᾽ τὰς εὐχὰς, ἄραντες ἀπὸ τ᾽ Εὐφράτου δωδεκάτῃ τ᾽ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τ᾽ Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ [p] τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐ προσῆκεν τοῖς φυλάξιν ὁ Εσδρας, ὅσιν ἐκ τῶν τ᾽ ἱερέων γένους, παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου ταλαντα [q] ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ ταλάντων ἑκατόν, [r] χρυσοῦ σκεύη ταλάντων εἴκοσι, [s] χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα [t] σταθμῷ ταλάντων δώδεκα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς κ᾽ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, κ᾽ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. προσδοὺς δ᾽ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, [v] ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τ᾽ ὁλοκαυτώσεων γενομένας ἡμέρας θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, [x] κριοὺς ἐνενήκοντα, κ᾽ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς προσφώνησιν τ᾽ ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δ᾽ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις κ᾽ τοῖς ἐπάρχοις τ᾽ Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δ᾽ τὸ προσταχθὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ ποιεῖν ἀναγκῶν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, [y] προσεχώρησε δ᾽ αὐτῷ, κρίναντος αὐτὸν ἄξιον οἶμαι τοῦ Θεοῦ τῶν βουληθέντων ἀφ᾽ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ᾽ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν παρεβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς [z] πατρῴους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος [a] συγκεχύκασι, δεομένων δ᾽ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ καινὴν ὀργὴν πάντας ὀργὴ λαβών [b ὁ Θεὸς,] πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν δίχης ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, [c] καὶ τὴν κεφαλὴν δ᾽ ἀπεξύρησεν καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων [d] ὀπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν

diam ad omnes gentis suæ homines misit. Illique; cognita Regis erga Deum pietate & erga Esdram benevolentia, omnes vehementer sunt lætati; multi vero ex iis cum re sua familiari Babylonem se contulerunt, ut qui Hierosolyma revertendi desiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Israëlitarum in ea regione mansit. Quapropter duæ tantum tribus per Asiam atque Europam sub Romano degunt imperio. Decem autem reliquæ tribus usque in hodiernum diem loca ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Cæterum ad Esdram quamplurimi veniunt ex sacerdotibus, & Levitis, & janitoribus, & sacris cantoribus, & templi ministris. Itaque cum captivos, *quotquot eum comitarentur*, in locum ultra Euphratem coëgisset, ibique per triduum moratus esset, jejunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, ut saluti ipsorum prospiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hostibus, aut à re alia difficili illis objecta. Regi enim Esdras ante dixerat, Deo curæ fore ut illos servaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem supplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die mensis primi, anno regni Xerxis septimo, Hierosolyma perveniebant ejusdem anni mense quinto. Atque illico Esdras gazæ custodibus sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea viginti talentorum, & vasa ærea auro meliora pondo duodecim talentorum. Hæc enim rex & ejus consiliarii & omnes in Babylone manentes Israëlitæ donaverant. Esdras autem, cum ista sacerdotibus tradidisset, Deo in holocaustâ legitimas immolavit hostias, tauros duodecim pro universi populi salute, arietes nonaginta & agnos duos & septuaginta, & capros piaculares duodecim. Regis etiam dispensatoribus & præfectis Cœles-Syriæ Phœniciæque scriptas à Rege reddidit epistolas. Illi vero, quod facere necesse habuerint quæ à Rege erant imperata, & gentem *nostram* honorarunt, & ei si quid opus esset adjumento fuerunt.

Qui cum Esdra babylone profecti sunt. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Esdras jejunium indicit. 1 *Esdr. c* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Sacerdotibus sacram supellectilem committit. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

3. Et hæc quidem erant quæ ab ipso Esdra consulebantur, eique *omnia* ex sententia successerunt; Deo ipsum, ut puto, ob probitatem & justitiam dignum existimante, cui *sapienter* consulta *feliciter* cederent. Aliquanto autem post, cum nonnulli eum convenissent, & detulissent quosdam è populo, & sacerdotes, & Levitas, ut qui contra reipublicæ instituta fecerant & patrias leges labefactarant, ex alienigenis ductis uxoribus, genusque sacerdotale confuderant; orassentque ut legibus subveniret, ne in universos absque discrimine sæviat *Dei* ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant: *istis auditis*, præ mœrore statim vestimenta conscidit, & vulsa capitis cæsarie barbaque mutilata

Esdræ indicatur populum ab externorum affinitate non abstinere. 1 *Esdr. c.* 9. & 2 *Esdr. c.* 8.

Cogitabundus & mœstus humi jacet.

h Μαθόντες δ᾽ ἔτοι] Μαθόντες δ᾽ ἔτοι τὸν φιλίαν τ᾽ βασιλέως κ᾽ τοῦ Vat.

i Εὐσέβειαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Δμίσειαν in *Editis.*

k Υπερηχάπησαν] Ita etiam in plerisque *MSS.* & *Epiphan.* ὑπερήφθησαν *Busb.* & *Zonar.* ὑπερηγάσθησαν ex conjectura Cl. *Lowthii.*

l Καὶ Λευιτῶν, κ᾽ θυρωρῶν,] Tres species Levitarum, θυρωροὶ, ἱεροψάλται, ἱερόδουλοι. REL.

m Εἰς τὸ πέραν] Ad fluvium *Ahavam* jejunium indixisse dicit *Verus Esdras*, c. 5. (de quo videsis *J. Clericum*, ad locum) ad fluvium qui *Thera* dicitur id factum esse dicitur factum esse dicit *Pseudo-Esdras*, c. 8.

n Εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ,] Sic *Vat.* & *Hen.* εἶπεν in *cæteris.*

o Οὐ κατηξίωσεν ἱππεῖς] Ita *Vat* οὐκέτι ἠξίωσεν *Hen.* quo modo forsan *Epiphan.* qui vertit, *jam non petiit* &c. in *Editis* κ᾽ ὃ κατηξίωσεν.

p Τοῦ αὐτοῦ ἔτους.] Τοῦ ἑβδόμου ἔτους *Vat.*

q Εξακόσια πεντήκοντα,] Ita *MSS. Vet. Interpr.* & uterque *Esdras.* χμ'. in *Editis.*

r Χρυσοῦ σκεύη] In *Vero Esdra*, c. 8 *auri centum talenta, crateres aureos viginti, mille drachmarum.* in *Pseudo-Esdra*, c. 8. *auri talenta centum, aurea vasa viginti, ærea* &c. Ex verbis *Esdræ prioris* legendum censet *Petitus* (in *Animadvers. ὠσεβδότοις* tom. 4. p. 160.) χρυσοῦ σκεύη ταλάντων η'.

s Χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα] Æs istud erat aurichalcum, quod olim omnium metallorum pretiosissimum habitum.

t Σταθμῷ ταλάντων δώδεκα.] Σταθμὸν ἔλκοντα ταλάντων *Hen.* & *Busb.* σταθμὸν ἔχοντα ταλάντων *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *habentia pondo talenta duodecim.*

v Απέδωκε τῷ Θεῷ] Επέδωκε κ᾽ τῷ Θ. *Hen.* ἐπέδωκε δ᾽ τῷ Θ. *Busb.*

x Κριοὺς ἐνενήκοντα,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* perperam in *Editis* κριοὺς κ᾽ ἀρνας ιϚ'. in *Vero Esdra* κριοὺς ἐνενηκονταεξ, ἀρνας ἑβδομηκονταδύο. in *Pseudo-Esdra* κριοὺς ἐνενηκονταεξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο.

y Προσεχώρησε δ᾽ αὐτῷ,] Προστιχώρησαν *Vat.* Verum hoc modo legisse videtur *Epiphan.* ταῦτα μὲν οὖν, ὡς κ᾽ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, προσχάρησεν αὐτῷ.

z Πατρῴους νόμους,] Ita *MSS.* πατρίους in *Editis.*

a Συγκεχύκασι,] Συγκεχυκότες *Busb.* & *Vet. Interpr.*

b [ὁ Θεὸς,] Ut sensus constaret, ὁ Θεὸς inserui. uncis tamen inclusum dedi, quod absit tam *MSS.* quam *Editis.*

c Καὶ τὴν κεφαλὴν] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπαφέρεσεν κ᾽ τὰ γ. in *MSS.* Pro vulgata lectione facit *Vet. Interpr.*

d Επὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔρριψεν,] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τὴν

tilata ſemet humi proſtravit, quod primores populi hoc in ſe crimen admiſerint. atque ſecum reputans, ſibi non obtemperatum iri, ſi juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant æquique, & ipſi lugentes ſimiliterque ac ille quæ facta erant dolentes. Cum autem Eſdras humo ſurrexiſſet, paſſis in cœlum manibus dicebat, ſe quidem pudere ſublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quæ patribus noſtris ob peccata ab illis commiſſa acciderant: Deum vero, qui ſemen aliquod & reliquias è calamitate eorum ac captivitate conſervaverat, & rurſus Hieroſolyma ſuamque in terram reduxerat, quique reges Perſarum eò perpulerat ut vicis illorum miſererentur, ſupplex orabat, ut & illorum in præſentiarum delictis ignoſceret; qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen *erga ipſos* benignitati in laudem *quammaxime* ceſſurum eſſe, ſi illis ſupplicium remiſerit.

Eſdras populi peccata confitens Dei miſericordiam implorat. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum uxoribus & liberis convenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hieroſolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem ſeſe peccato obſtrinxiſſe, qui cum alienigenis habitarint uxoribus; eique ſuadebat, ut omnes ad uxores cum liberis ſuis repudiandas juramento adigeret, & ſi quis legi parere nollet in eum animadverteret. His itaque perſuaſus Eſdras, principibus ſacerdotum & Levitarum & Iſraëlitarum jusjurandum detulit, ſe uxores liberoſque ſecundum Achonii conſilium dimiſſuros eſſe. Atque ubi jurarunt, è templo digreſſus contendit ad cœnaculum Joannis filii Eliaſibi: ubi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus præ mœrore attigit. Cum autem edictum eſſet, ut omnes ex captivitate reduces Hieroſolyma convenirent, adeo ut quicunque intra duos aut tres dies non ſtitiſſet è populi cœtu ſemoveretur, ejuſque bona ſacra forent ex ſenatorum decreto, Judaïcæ & Benjamiticæ tribus homines intra triduum coïverunt vigeſimo die menſis noni, qui Hebræis Chaſleus dicitur, Macedonibus vero Apellæus. At poſtquam conſederunt in ſuperiore parte templi, ſenioribus etiam una præſentibus, quibus moleſtiam creabat frigus, Eſdras, cum ſurrexiſſet, accuſabat eos, dicens, quod crimen commiſerint, qui uxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam & ſibimet ſalubrem & frugiferam, ſi uxorum conſortio renunciarint. Ad hæc tota concio exclamavit, ſe quidem hoc facturos eſſe: multitudinem vero magnam eſſe, & anni tempeſtatem hibernam, & opus non unius aut duorum dierum eſſe. Quocirca qui iſtis præſunt, quique cum alie-

Achonius Eſdram conſolatur, atque conſilium dat. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

Populo ſuadetur ut mulieribus extraneis renuncient. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

ἔῤῥιψεν, ὀλίγῳ τῷ πλῆθι αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος ἦ, ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν σπαρέντα τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὀλίγῳ τι γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν [c] οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, [f] καὶ τὸ ὀλίγῳ τῷ γεγονότι λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς ἦν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀναβείνας εἰς τὸ οὐρανόν, αἰσχυνόμενος μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὸ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει ἦ τὸ Θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας διασώσαντα, καὶ πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ [g] τὴν οἰκείαν γλῆν ἀποκαταστήσαντα, [h] καὶ τὴν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς ταῦ ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν θανάτου πεπληκέναι, εἶναι δὲ ὀλίγῳ τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς εὐχῆς. Ἱερωσυνιτῶν ἦ πάντων ὅσοι διὰ τὸν αὐτὸν συνῳκίσθησαν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, [i] Ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῆς Ἱεροσολυμιτῶν διαστολῆς, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐποικησαμένους γυναῖκας· ἐπῆλθε δὲ αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτάς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα, κελεύσαντα ἦ τοὺς ἐκ [k] ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Ἔσδρας, ἐπέτρεψεν ὀμόσαι τοὺς Φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὸν [l] Ἀχωνίου [m] συμβουλήν. λαβὼν ἦ τοὺς ὅρκους, ἦλθεν ὅπου ἦν ἱερὰ εἰς τὸ [n] παστοφόριον Ἰωάννου τοῦ Ἐλιασίβου. καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὸν λύπην γευσάμενος, [o] ἐπείνων τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. γνωσθεὶς ἦ κηρύγματος, ὡς πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπεντησόντων, ἀπεκλογισθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν τοῦ τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ [p] ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι δὲ ἐνάτου μηνὸς, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους [q] Τεβέθ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων ἦ ἐν τῷ [r] ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ [s] κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς Ἔσδρας, ἠτιᾶτο ἐκείνους, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μέντοιγε ποιησάν αὐτοὺς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα ἦ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ἦ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν· τὸ ἦ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ἐ μιᾶς ἐδὲ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵπερ ἡγεμόνες [t] τούτοις, [v] καὶ οἱ συνοικοῦντες [x] τοῖς

γλῆ τε in *Editis*. κ' ἐπὶ τὴν γλῆν *Hen.* & *Busb.*

[a] Οἱ μέτριοι] Μίτριοι, *bonæ mentis*. REL.

[f] Καὶ τὸ ἐπὶ] Illud κ' ἐ *Cod. Vat.*

[g] Τὴν οἰκείαν γλῆν] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[h] Καὶ τὴν Περσῶν βασιλέας] Illa κ' τὴν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα ἐ *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ἀχώνιός τις ὀνόματι,] Ἀχόνιός τε *Hen. Vero Eſdræ* eſt Ιεχονίας, *Pſeudo Eſdræ* Σιχονίας aut Σαχονίας. in *Epiphanii* libris *Achanonius* aut *Achanonius*.

[k] Ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ.] Ὑπακούοντι *Vat.*

[l] Ἀχωνίου] Σιχονίας LXX. Eſdr. x. 2. שכניה. SPANH.

[m] Συμβουλήν.] Συμβουλίαν in *MSS.*

[n] Παστοφόριον] Eadem voce utitur *Pſeudo-Eſdras*. occurrit etiam apud *Jerem.* c. 35. v. 4. & alibi. *Hieronymus* ad 32 *Eſaiæ* παστοφόριον *interpretatur thalamum in quo habitabat præfectus templi.* HUDS. לשכה *cella*, *conclave* LXX. καταλύματα, γαζοφυλάκιον· Item παστοφόριον 2 Chron. xxxi. 11. Ezech. xl. 18 *Rufinus hic* habitaculum. παστοφόριον, Sic Jerem. xxxv. 4. εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν Ιωνᾶν &c. LXX. hic Eſdr. x. 6. εἰς γαζοφυλάκιον Ιωανου, *Hebr.* אל לשכת ad cubiculum *Vulgat.* De παστοφόροις Ægyptiorum vid. Clem. Strom. lib. vi. p. 634. A. & Porphyr. περ. ἀποχ. p. 371. Item παστοφόρῳ παρθένῳ incaſtè apud Stobæ. Exc. H. Grot: p. 130. & in Anth. Obſc. SPANH.

[o] Ἐπείνων τὴν ἡμέραν] Ἐπείνη τῇ ἡμέρᾳ, aut ὃ ἐπείνη τῇ ἡμέρᾳ in *MSS.*

[p] Ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς] Ita *Hen.* & *Busb.* ὧν τῆς Ἰουδαϊκῆς κ' B. in *Editis Aliiſque.*

[q] Τεβέθ] Τεβὶθ *Hen.* Εἰνὶ *Busb.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris pleriſque *Caſleu* aut *Kiſleu*. in aliquibus tamen *Silcos*. Antiquitatum lib. xii. Χασλεὺς reſpondet menſi qui dicitur Ἀπελλαῖος. ideoque & hic loci Χασλὲς reponendum cenſeo. HUDS. Hebr. Menſis Ἀπελλαῖος Macedonibus *Hebr.* מבת Eſth. ii. 16. menſis decimus dicitur. etſi LXX. τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Ἀδὰρ. *Rufinus* verò hic habet: noni Menſis qui ſecundum Hebræos Caſleu, ſecundum Macedones Apellæos vocatur. Ut ita legerit hic *Rufinus* non Τεβὶθ, ſed Χασλεῦ ſeu *Hebr.* כסלו nonus Menſis, de quo Zachar. vii. 1. Menſe nono Chiſleu. SPANH.

[r] Ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ,] Ita *Epiphan.* cum *Editis Aliiſque.* ὑπαίθρῳ *Hen.* ἐν πλατείᾳ οὔσῃ τοῦ Θεοῦ *Eſdr.* ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ *Pſeudo-Eſdr.*

[s] Κρύους ἀηδῶς διακειμένων,] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) pro κρείσσους, quod in *Editis* obtinuerat.

[t] Τούτοις,] Forte ἐκεῖνοι. COCC.

[v] Καὶ οἱ συνοικοῦντες] In *Epiphanii* verſione, *duces & alii qui non*

[x] τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐπιγαμίαις ἐμπλακέντων, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὅτου ἂν βουληθῶσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. [y] καὶ τούτου δόξαν αὐτοῖς, δεξάμενοι τὴν νουμηνίαν τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ [z] ἐχομένου νουμηνίας πεισάμενοι πλὴν ὀλίγων, πολλοὺς ἔκ τε τῶν ἐξ Ἰησοῦ ἱερέων, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονημένους, τὴν τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτοὺς φίλτρων πεπιέμενοι [b] πλείονα λόγον, εὗρον. [c] ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας [d] ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοῖς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν παρειμένων ἕως ἐπανορθώσας Ἔσδρας, [e] καθαρίζει τοῦτο περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς τούτου δὲ λοιπὸν [f] μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ [g] τοῦ [h] Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες δὲ λαὸς συνεληλυθότος [i] ἐπ' αὐτοῦ, ἀνελθόντες εἰς τὸ [k] ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ πρὸς τοῦ πύλου τοῦ πρὸ τοῦ ἀναπεπταμένου ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ Ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς Μωϋσέως. ὁ δὲ μέσος δὲ πλήθους καθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπὸ δεχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, [l] δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν & τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· πρὸς δὲ τὰ παρωχημένα ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Ἔσδρας, ἅτερος ὁρῶν αὐτοὺς ἐχομένους, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς [m] αὐτοὺς & μὴ δακρύειν· [n] εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ [o] ἐξεῖναι. πρότερέπετο δὲ, μᾶλλον πρὸς δωρεὰν ὁρμήσειν φάσκων, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ [p] καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν & λύπην, τὴν δι' ὧν τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν & φυλακὴν δὲ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ, ταῦτα Ἔσδρα προσανεῦτος, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τοῦτο ποιοῦντες [q] ἐφ' ἡμέρας [r] ὀκτὼ & τὴν σκηνὰς, ἀνεχώρησαν [s] εἰς τὰ οἰκεῖα μετ' ὕμνων δὲ Θεοῦ, καὶ ἐπανορθώσεως τοῦ περὶ τὸ πολίτευμα προσγενομένης Ἔσδρᾳ χάριν εἰδότες. ὧν σωθῆναι μετὰ τοῦ καὶ τῷ λαῷ δόξαν γηραιῷ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας [t] ἐν Ἱεροσολύμοις. ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ [v] Ἰωακείμου δὲ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ [x] Ἐλιάσιβος τοῦ ἀρχιεροσύνην διεδέξατο.

ς'. Τῶν δὲ αἰχμαλωτισθέντων τοῖς Ἰουδαίων οἰνοχόος

nigenis habitant, ad certum tempus accedant, & cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui uxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset, cœpta inquisitione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asciverant uxores, cum eam facere perrexissent usque ad primam diem mensis sequentis, multos invenerunt & ex Jesu pontificis posteris, & ex sacerdotibus & Levitis & *aliis* Israëlitis, qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere aggressi sunt, pluris facientes legum observantiam quàm suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendavit, & *emendatam* in posterum stabilivit.

Qui extraneas uxores habuerint. 1 *Esdr. c.* 10. & 3 *Esdr. c.* 9.

5. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, & universus fere populus conveniisset, ubi in templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orientem versam, Esdram obsecrarunt ut Moysis leges eis recitarentur. Atque is in media concione positus prælegebat, id quod fecit à mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed & præterita ægre ferebant, lachrymisque obortis ea lugebant, secum cogitantes, quod mala quæ experti sunt non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem cum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, & à lachrymis abstinerent, esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere: hortabaturque, ut, ad epulas potius versi, festo convenienter lætitiam agitarent; atque pœnitentiam & dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore & præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cœperunt. quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserunt, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublicæ instituta factum fuerit *pie* emendaverat. cui contigit, ut gloriæ annorumque satur è vita decederet, & magnifice Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, eique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

Esdræ lege populo recitat. 3 *Esdr. c.* 9.

Populum ad lætandum epulandumque hortatur. 3 *Esdr. c.* 9.

Esdræ obitus, & Joacimi pontificis. Eliasibus pontifex.

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis re-

Nehemiæ in patriam pietas. Neh. c. 2.

non cum alienigenis habitabant uxoribus, & apud *Gelenium* similiter, *principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa*, &c. ac si legisset καὶ οἱ ὑ συνοικοῦντες. Verum particulam negantem abesse debere constat ex *Pseudo-Esdra*, l. 3. *cap. ult.* hisce verbis: ἔκλαυσαν δὲ οἱ προηγούμενοι δὲ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ὑκ ἐκ τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, παρεγένοντο λαβόντες χρόνον, ἑκάστου δὲ τότου τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς κριτὰς &c.

x Ταῖς ἀλλοφύλοις,] Ταῖς pro τοῖς repositi è (*Coccejo* quoque) *Cod. Vat.*

y Καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς,] Καὶ ταῦτα *Vat.*

z Ἐχομένου νουμηνίας] Πρώτου pro ἐχομένου ex utroque *Esdra* reponendum videtur. *Usque ad primum diem secundi mensis* in *Epiphanii* libris.

a Τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν,] Τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν *Vat.*

b Πλείονα λόγον,] Πλειν. λόγον, & ita etiam in edit. *Basil.* SPANH.

c Ἐξέβαλλον.] Ita *MSS.* ἐξέβαλον in *Editis.*

d Ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν] Conf. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

e Καθαρίζει τοῦ περὶ ταῦτα συνήθειαν,] In *Editione Genevensi* omissa erat vox περὶ, forsan Typothetarum errore. καθαρίζει τοῦ περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς τούτου δὲ λοιπὸν μὴ μόνιμον εἶναι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nuptiarum peccatum sic purgavit, ut de cætero consuetudo non remaneret.* In uno è *MSS.* καθάρσει.

f Μόνιμον εἶναι.] Νόμιμον *Hen.* & *Vat.*

g Τοῦ Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] Ita *Hen.* & *Basb.* quo modo supra c. 3. §. 9. παλιγγενεσίαν ἑορτάζοντες. in *Editis Aliisque* τὰ σκηνοπηγίας.

h Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] De hoc Festo Tabernaculorum tum celebrato supr. c. 4. §. 1. SPANH.

i Ἐπ' αὐτοῦ,] *Al.* οἷς αὐτοῦ.

k Ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ] Ἐν τῷ πρὸ δὲ ἱερῷ πυλῶνος εὐχομένῳ *Esdræ.* HUDS. Callimachus Hymn. in Cerer. v. 47. τὰ θυσίσιν ἀνῳγμένα δείελον κέαρ. Unde αὐτὰ ζῶα, quæ Diis sacrata, & apud Athenæ. lib. VII. p. 284. C. ἱερὸν ἰχθύν, τὸν ἀνεῳγότα. SPANH.

l Δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν] Δικαιοῦ τε πρὸς τὸ μ. *Vat.*

m Αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν.] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

n Εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ ἐξεῖναι.] Non licuisse flere in die Festo hinc patet. Vid. *Nehem.* VIII. 11. SPANH.

o Ἐξεῖναι.] Ἐξεστι, licet, plus est, quam δεῖ. REL.

p Καὶ κεχαρισμένα.] Ita cum *Cod. Vat.* καὶ deest *Editis.* πρόσφορα καὶ τῇ ἑορτῇ κεχ. *Hen.*

q Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν τὰς σκηνὰς,] Σκηνοπηγίαν etiam in nonnullis Gentilium Festis, ut in Festo Junonis Samiæ; de Samiis observat Polyænus Strat. l. VI. c. XLIV. p. 59. ἐπὶ τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν ἐσκηνοποιοῦντο, quod non adsecutus est ibi Interpres, & in Dionysiis Dio Chrysost. Orat. XXXIV. p. 447. τῷ ὄντι βαρβαρικαί τινες σκηνὰς ἀναλύπτους πηξάμενοι ἐν τισὶ τραγικαῖς τελεταῖς. Hebræorum verò Σκηνοπηγία Tentorii seu Tabernaculi rectè adumbrari in veteri Herodis nummo, alibi dudum docui. SPANH.

r Ὀκτὼ] At nonnisi 7 dies in tabernaculis degere solent. Sed adjecere diem octavum, etiamsi non esset necesse. REL.

s Εἰς τὰ οἰκεῖα] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

t Ἐν Ἱεροσολύμοις.] Nonnisi prophetas & regis generis Davidici licuisse Hierosolymis sepeliri, tradunt Hebræi. REL.

v Ἰωακείμου δὲ ἀρχιερέως] Sic *Hen.* Ἰωακείμ *Basb.* & *Vat.* Ἰωαχεὶμ in *Editis.*

x Ἐλιάσιβος τοῦ ἀρχιεροσύνην διεδέξατο.] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) Ἐλιάσιμος in *Editis.*

regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Perſarum urbem Suſa, cum hoſpites quoſdam, magno itinere confecto, urbem ingredientes Hebraïce inter ſe confabulari animadverſiſſet, accedens ad eos rogabat undenam venirent. Illis autem reſpondentibus, ſe è Judæa veniſſe, rurſum percontari cœpit, quomodo ſe haberet illæ populus, & metropolis eorum Hieroſolyma. Cumque ei dixiſſent, magno eſſe in malo, mœnia quippe illorum ſolo æquata eſſe, genteſque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incurſibus populantes & diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipſiſque Hieroſolymis abducant, paſſimque per vias luce reperiantur cadavera; Neemias in lachrymas prorumpebat, ex populariorum calamitate miſericordia commotus: oculiſque ad cœlum ſublatis, Quouſque, inquit, patieris, Domine, gentem noſtram adeo miſeriis obrui? ſic factum eſt ut omnibus in prædam & ſpolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur & iſta deſleret, advenit quidam eique nunciavit, regem jam in eo eſſe ut *cœnæ* accumberet. Ille vero è veſtigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi miniſtratum ire properavit. Cum vero poſt cœnam rex multa eſſet hilaritate, ſolitoque magis ſe jucunditati daret, Neëmiam aſpectavit, obſervatoque quod vultus ei triſtis eſſet, triſtitiæ cauſam percontatus eſt. Tum ille, Deum precatus ut ſermonem gratia quadam ſuadaque imbueret, "Qui poſſum, inquit, ô "Rex, alius à te conſpici, aut animo non dolere, "quando audio patriæ meæ Hieroſolymorum, ubi "ſepulchra ſunt majorum meorum, mœnia ad ter"ram dejecta eſſe, portaſque igne conſumptas? "Quæſo liceat mihi eò proficiſci, & muros ex"ſtruere, temploque manum ultimam imponere." Rex hoc quod petiit *mox* ei conceſſit, literaſque promiſit ad ſatrapas perferendas, ut & honorem ei haberent, & neceſſariorum copiam, ad quoſcunque vellet uſus, ei facerent. Mœrere autem, inquit, deſine, ac deinceps mihi cum alacritate fac miniſtres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adoraſſet, Regique pro *tam ampla* pollicitatione gratias egiſſet, vultum mœſtitia dejectum confuſumque cœpit attollere, lætitiaque ex promiſſis frontem exporrigere. Cum vero ſequenti die *rex* eum acciviſſet, literas ei dedit, quas Adæo Syriæ & Phœniciæ & Samariæ præfidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, & de ſuppeditandis ei quibus ad ædificandum opus eſſet.

Neëmias patria calamitates luget deploratque. Neëm. c. 1.

Deum orat ut ſibi apud Regem gratiam conciliet. Neëm. c. 1.

A Rege veniam impetrat eundi inſtaurandum Hieroſolyma. Neëm. c. 2.

7. Poſtquam igitur Babylonem veniſſet, & multos è popularibus ultro ſe adjungentes comites aſſumpſiſſet, *illico* Hieroſolyma ſe contulit, cum jam annum quintum & vigeſimum in regno ageret Xerxes: literiſque Deo oſtenſis, mox eas

Hieroſolyma venit, & Judæos ad mœnia ædificanda hortatur. Neëm. c. 2.

ὑπὸ βασιλέως [y] Ξέρξα, Νεεμίας ὄνομα, ϖεῖπαλῶν ϖερὶ [z] τὴν μητροπόλεως [a] τῶν Περσῶν Σάσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ϖροσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν ϖεφοιτηκότες. [b] ἀπηγγελμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχοι τὰ ϖολῖτα καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, [c] βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ ϖερίξ ἔθνη ϖολλὰ διατίθεσθαι κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταϖεχόντων τὴν χώραν καὶ διαϖραζόντων, τὰς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀϖεργαζομένων, ὡς ϖολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ [d] ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀϖῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς ϖλήρεις διείλκεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορὰς τοὺς ὁμοφύλους· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχει τινὶ εἶϖεν, ὦ δέϖοτα, [e] ὑϖερόψει ταῦτα ϖάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ὕτως ἅρϖαγμα ϖάντων καὶ λάφυρον [f] γεγόναμεν. διατρίβοντος δ' αὐτοῦ ϖρὸς τῇ ϖύλῃ καὶ ταῦτ' ἀϖοδυρομένου, ϖροσελθὼν τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὡς εἶχε, [g] μηδ' ἀϖολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τῷ ὑπὸ τὸ [h] ϖοτὸ διαιτωμένῳ. ὡς δὲ μὴ τὸ δεῖϖνον ὁ βασιλεὺς [i] διεχύθη, καὶ ἡδίων [k] αὐτὸν ὁρῶμενος ἀϖέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, [l] καὶ καταϖυνθανόμενος διὰ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκραγεν. ὁ δὲ, τῷ Θεῷ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ ϖάθος ϖροσενεγκεῖν αὐτῷ λέγων, "ϖῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δυναμαί σοι μὴ βλεϖτὸν "τοιοῦτον, μηδὲ τῇ ψυχῇ ἀλγεῖν, ὅϖου τὸν ϖατρῷον "μου Ἱεροσολύμων, [m] ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα ϖρογόνων "τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τὴν τῆς γῆς τὰ τείχη, "καὶ τὰς ϖύλας ἐμϖεϖρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί "μοι ϖροθυμίαν τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τὸν ἱερὸν τὸ λοι"ϖὸν ϖροσοικοδομῆσαι." ὁ δὲ βασιλεὺς δοῦναί τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν ϖαρῆν, καὶ ϖρὸς τοὺς σατράϖας ϖομίσαι γράμματα, ὅϖως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ ϖᾶσαν ϖαράσχωσι χορηγίαν, εἰς ὅϖερ βούλεται. ϖέϖομϕε δὲ, φησὶ, λυϖήμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν ϖοὶ λοιϖοῦ διακόνῃ. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας ϖροσκυνήσας τῷ Θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν ὑϖοχείσεως ἐχαρίσηται, τὸ κατηφὲς τοῦ ϖροσώϖου ἐκ συγκεχυμένον ἀϖεκάθηρε [n] τῇ τῶν ἐϖηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ ϖρὸς [o] Ἀδαῖον ὑϖαρχοῦντα τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔϖαρχον· ἐν ᾗ ϖερί τε τῆς ϖομῆς τοῦ [p] Νεεμίου, καὶ [q] χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐϖεστάλκει.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ϖολλοὺς τῶν ὁμοφύλων [r] ἐθελονταὶς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ ϖροσλαβὼν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [s] ϖέμϖτον ἐκ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου· καὶ [t] δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑϖιστολὰς ἀϖοδίδωσι

[y] Ξέρξα,] Ita *Baſ. MSS. Gr.* & *Lat.* & *Zonar.* Ἀρταξέρξου in *Edit. Gen.* ex LXXII. Vide *Villalpandi* App. l. 3. p. 142.

[z] Τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σάσων] Conf. ſupr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

[a] Τῶν Περσῶν Σάσων,] Illud τῶν ex *MSS.*

[b] Ἀπηγγελμένων δ' ἥκειν ἐκ τ.] Ἀπηγγελμένων δ' ἐκείνων ἐκ τ. *Hen.*

[c] Βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος] Καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος *Vat.* & *Busb.*

[d] Ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων] Ἐξ αὐτῶν τῶν *Hen.* & *Vat.*

[e] Ὑπερόψει ταῦτα πάσχοι] Περιόψῃ *Hen.* & *Busb.*

[f] Γεγόναμεν.] Γεγόμμεθα *Hen.*

[g] Μηδ' ἀϖολουσάμενος,] Ita ex *MSS.* μὴ ἀϖολ. in *Editis.*

[h] Ποτὸν διαιτωμένῳ.] Sic *Busb.* πότου in *reliquis.*

[i] Διεχύθη,] Nota hîc διεχύθη, nempe poſt cœnam jam *ſolutus* aut *remiſſus*, cui opponitur συνεσχύθη, ut mox συγκεχυμένον, quo ſenſu σύσχυσις Eurip Iphig. Aul. v. 112. & LXX. Gen. xi. SPANH.

[k] Αὐτὸν ἡδόμενος] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *ceteris.*

[l] Καὶ καταϖυνθανόμενος διὰ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκραγεν,] Illud καὶ ex *Cod. Hen.* καταϖυνθανόμενος ἐκείνῳ ὃ θεασάμενος *Vat.*

[m] Ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα ϖρογόνων] Circa quæ monumenta Majorum, magna Veterum, Gentilium etiam religio, ut noto ad illud Æſchyli Perſ. v. 405. θήκας τε ϖρογόνων, quarum nempe intuitu Græcos ad prælium navale contra Perſas, ſeu eundem hunc Xerxem hortabantur Duces ibidem. Ἡρῶα ϖρογονικὰ eadem vocantur apud Plutarch. in Tib. & C. Gracchis p. 824. D. à quibus nempe diverſi apud Græcos ξενικοὶ τάφοι, de quibus Athenæ. lib. VIII. p. 351. B. SPANH.

[n] Τῇ τῶν ἐϖηγγελμένων ἡδονῇ.] Παρὰ τὴν ἀϖηγγ. *Hen.*

[o] Ἀδαῖον ὑϖαρχοῦντα] Ita *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legiſſe videtur *Epiphan.* Σαϊδαῖον in *Editis.* ut & Σαδαίῳ mox ſeq. §. Σαλαῖον & Σαλαίῳ *Vat.*

[p] Νεεμίου,] Vetus *juvenis*, quaſi legiſſet *iuvenis.* COCC.

[q] Χορηγίας] Καὶ τὴν χορ. *Hen.*

[r] Ἐθελονταὶς] Ἐθελονταὶ *Busb.*

[s] Πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου·] Anno XX. *Nehem.* c. 2. & 2 *Eſdr.* c. 2. Vide *Iſ. Voſſii* Chron. S. c. 10. p. p. 147. & *Villalpandi* Apparat. l. 2. p. 142. HUDS. XXV. Anno Regni Xerxis Nehemias Hieroſolyma venit Nehem. II. 1. anno viceſimo Artaxerxis id contigiſſe dicitur item Nehem. V. 14. SPANH.

[t] Δείξας τῷ Θεῷ] Illa δείξας τῷ Θεῷ τὰς ἐπιστολὰς non agnoſcit *Epiphan.* Forſan (inquit Cl. *Lowthius*) τῷ λαῷ legendum. Vulgatam lectionem loco movere nolui, quod ejuſmodi mos olim

δωσι τῷ Ἀδαίῳ Ϲ τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸ λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, στὰς [v] ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτοις ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ἀνδρες Ἰουδαῖοι, τὸ "μὲν Θεὸν ἴστε μνήμην τῶν πατέρων Ἀβράμου Ϲ Ἰσάκου καὶ Ἰακώβου "ὡδαμένοντα, Ϲ ἀφ' ὧν τὰ ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐγκα-"ταλελειπότα τὴν ὑμῶν [x] ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει συνήρ-"γησέ μοι ὡδὲ τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν "τὸ τεῖχος ἀναστήσω, Ϲ τὸ λειψανον τοῦ ἱεροῦ τελέσω-"σω. βούλομαι δ' ὑμᾶς, τὴν τῶ [y] γειτονούντων ἡμῖν "ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰ-"κοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς ὡδὶ ταύτην φιλοτιμουμέ-"νους, ἐναντίον], καὶ πολλὰ πραγματεύσον] [z] πρὸς αὐ-"τὴν ἡμῖν [a] ἐμποδία, θαρρεῖν μὲν τῷ Θεῷ πρῶτον, ὡς "καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπειθίαν ἡσυμένῳ· μήτε ἡ-"μέρας μήτε νυκτὸς [b] αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ "πᾶσι σπουδῇ χρωμένους [c] συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καὶ-"νὸς τοῦτο ἴδιος ἐστι." ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ μερίσαι τὴν ἐργασίαν αὐτὸ τῷ λαῷ, [d] καὶ κώμας Ϲ πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυ-ναλόν. ὑποχάμενος] Ϲ αὐτὸς μὲν τοὺς οἰκείους συλλήψε-σθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. [e] καὶ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκεύαζοντο. [f] ἐκλήθησαν] τὸ ὄνομα [g] ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε Ϲ ἡ χώρα [h] τὴν προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

ἡ. Ἀκουσαντες] τὴν τῶν τειχῶν [i] οἰκοδομὴν κατεσπουδασμένην Ἀμμανίται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς [k] συνιστάντες, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλούς τε τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν] Νεεμίαν διαφθεῖραι, μισθούμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων ἵνα αὐ-τὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον] καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς ἐνέ-βαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐ-πιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἀναιρεθη-σόμενοι, μικροῦ τὴν οἰκοδομίας ἀπέστησαν. τὴν] Νεε-μίαν δὲ τούτων [l] ἐξέστησε τῆς σπουδῆς τοῦ περὶ τὸ ἔρ-γον· ἀλλά τίνος] τε φυλακῆς ἕνεκα] τοῦ σώματος περιαλλόμενος [m] ἀτρύτως ὑπέμενεν, [n] ὑπὸ τοῦ εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν καὶ τοῦ παλαιπωρίας. ἔτως τε σωτηριωδῶς καὶ προνοητικῶς [o] αὐτοῦ τῆς σωτηρίας [p] εἶχεν, ἀεὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μετὰ τὸν [q] αὐτοῦ τελευτὴν οὐκ ἔτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναστήσεται τὰ τείχη· [r] ἐκέλευσε] ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυ-μένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην συναθροίζων· θυρεὸς δ' ἑκά-στοις αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔστησε ποδῶν, προσέχας, ἂν ἐπιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμέ-νοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς] νύκτωρ περιῄρχετο τὸ πόλεως τὸν κύκλον,

Adæo reddidit cæteriſque equitum magiſtris; convocato deinde Hieroſolyma univerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Judæi, Deum adhuc in "memoria retinere majores *veſtros*, Abramum & "Iſacum & Jacobum, atque illorum juſtitiæ me-"rito veſtri curam non abjeciſſe. Mihi ſcilicet "adjutor fuit, ut à Rege poteſtatem acciperem "mœnia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod "templo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum pro-"be noritis quam maligno in nos animo ſint gen-"tes vicinæ, quodque nobis, ubi noſtrum ædifi-"candi ſtudium reſciverint, *pro virili* reſiſtent, & "modis omnibus agent ut opus *incœptum* impe-"diant) Deo in primis confidere, ut qui ſemet il-"lorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "ædificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio "curaque operi incumbere, quod tempus jam no-"bis in manibus ſit." Ita loquutus continuo juſ-ſit magiſtratus mœnia dimetiri, atque opus confi-ciendum vicatim populo & oppidatim dividere, æquis pro modo virium portionibus: pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam con-ferre dimiſit concionem. Et Judæi ad opus ſe accin-gebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die qua aſcenderunt è Babylone, à tribu *ſcilicet* Judæ, quæ cum prima in locos illos pervenerit, ipſis pa-riter ac regioni hujuſmodi appellatio indita eſt.

Murorum inſtauratio-nem urget Neemias. Neëm. c. 2.

Quinam Judæi vo-cati.

8. Cæterum Ammanitæ & Moabitæ & Sama-ritæ, & omnes qui Cœlen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem accelerari fama acceperant, ægre *rem* ferebant; & id agere non deſtiterunt, ut inſidias illis ſtruendo à propoſito dimoverent: multis etiam Judæorum occiſis operam dederunt ut ipſi Neëmiæ exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo qui illum in-terimerent. Quin & metum illis & terrorem in-jiciebant, rumoreſque *de induſtria* ſpargebant, quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent in-vaſuri. Ex quibus tantus eos timor inceſſit, ut pa-rum abfuerit quin *protinus* ædificationem deſere-rent. Neëmiam vero nihil horum à ſtudio quod operi impendebat deterrere potuit: ſed cuſtodiæ cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus con-ſtanter perſeverabat, præ deſiderio operis *promo-vendi* nihil moleſtiæ ex labore ſentiens. Atque ad-eo omni cura & cogitatione ſuæ proſpiciebat ſa-luti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet ſe exſtincto mœnia civibus ſuis non fore inſtauranda: juſſitque in poſterum ut ædificatores armis inſtructi operi ſe admoverent. Quo factum eſt ut cæmentarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo ut haberent præcepit; & ad quin-gentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus impera-tum erat ut claſſico acceſſus hoſtium, ſicubi ap-parerent, populo ſignificarent, ut eſſent qui arma-ti pugnam inirent, & non quos nudos & inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu urbem in am-

Hieroſoly-morum mœ-nia hoſtibus invitis reſi-ciuntur. Neëm. c. 4.

bi-

olim obtinuerit, ut literas coram Deo explicarent, ut conſtare videtur ex 4 *Regum*, c. 19. v. 14. HUDS. Vetus, *demonſtran das epiſtolas perrexit Addo & aliis.* Puto legendum Θαφάτας τῷ Θεῷ. COCC. Recte *Hudſ.* Nam & ſupra lib. 10. c. 1. Ezechias literas Regis Aſſyrii poſtquam Deo tanquam præſenti oſtendiſ-ſet τὰς ἐπιστολὰς πίνακας εἰς τὸν ναὸν ἔστω κατέθετο. ut legi ibidem poteſt §. 4. quod ſicuti ibi fit commonendi Dei gratia, ut me-mor eſſet datæ promiſſionis, ita hic gratitudinis ergo, quod pa-riter fidem ſuam impleverit. HAV.

v Ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ,] Ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ *Hen.*

x Ὑμῶν ἐπίνοιαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμῶν in *E-ditis.*

y Γειτονούντων ἡμῖν ἐθνῶν] Γειτνιώντων ἡμῖν *Busb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἡμῖν] Πρὸς αὐτὰς malit Cl. *Lowthius.*

a Ἐμποδία,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἐμπόδιον in *reliquis.*

b Αὐτοὺς ἀνιέναι] Αὐτὰς non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

c Συνέχειν τὸ ἔργον,] Thucydides συνίσχοντες εἰρεσίαν. COCC.

d Καὶ κώμας καὶ πόλεις,] Καὶ κώμας τε καὶ πόλις *Vat.*

e Καὶ Ἰουδαῖοι] Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.*

f Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα] Optime locum explicat Cl. *Seldenus* lib. 2. *de Jure Naturali & Gentium*, cap. 4. p. 161. Videſis etiam *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3467.

g Ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν] Ἀφ' ἧς ἡμέρας *Vat.*

h Τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.] Τὴν προσηγορίαν αὐτὴν *Hen. Vat.* & *Busb.*

i Οἰκοδομὴν κατεσπουδασμένην] Οἰκοδομίαν *Hen.* & *Busb.*

k Συνιστάντες,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* συνιστάντες in *Editis.*

l Ἐξέστησε τῆς σπουδῆς] Ἐξίστασε *Hen.* & *Busb.*

m Ἀτρύτως ὑπέμενεν,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Zonar.* ἀ-πρήτως perperam in *Editis.* ἀτρώτως legiſſe videtur *Epiphan.*

n Ὑπὸ τῆς] Ὑπὸ τῆς περὶ τὸ ἔργον in *MSS.*

o Αὐτοῦ τῆς σωτηρίας] Illud αὐτοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Εἶχεν,] Εμελλεν pro εἶχεν in *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτοῦ τελευτὴν] Ἑαυτοῦ τελ. *Hen.*

r Ἐκέλευσε] Ergo χεὶρ accepit pro manu, non pro multitudine hominum. REL.

bitum circuibat, nec laboribus ſuccumbens, nec ſomno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem uſus eſt. Atque hanc ærumnam per biennium & menſes quatuor toleravit. nam tanto tempore mœnibus *tandem* cincta erant Hieroſolyma, anno imperii Xerxis vigeſimo & octavo, menſe nono. Cumque abſoluti eſſent muri, Neëmias populuſque Deo ſacra fecerunt pro illorum ædificatione, & octo dies feſtum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes audiverant ad finem perductam eſſe murorum exſtructionem, graviter commoti erant. Cæterum Neëmias, cum animadverteret exiguum in urbe populum eſſe, ſacerdotes hortatus eſt & Levitas, ut regione *circumquaque* relicta in urbem migrarent, ibique conſiderent; id agens ut illis domicilia exſtruerentur ſuis ſumptibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hieroſolyma conferre juſſit, ut ſacerdotes & Levitæ, ſatis ſibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non defererent. Et illi quidem libenter fecerunt quæ Neëmias imperarit: atque ita factum eſt ut in Hieroſolymorum urbe major *indies* eſſet civium frequentia. Neëmias autem, cum & alia multa præclara & laude digna munifice feciſſet, ad ſenectutem provectus è vita diſceſſit. eratque vir indole bonus ac juſtus, & popularium gloriæ amans, quibus æternum ſui reliquit monumentum Hieroſolymorum mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante geſta ſunt.

Mœnibus abſolutis Neëmias populuſque lætantur & epulantur. Neëm. c. 6.

Urbs Hieroſolymitana incolis inſtruitur. Neëm. c. 11.

Neëmiæ obitus, & elogium.

ὐδὲν κάμνων ὐδὲ τοῖς ἔργοις, ὐδὲ τῇ ᾳφύτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ [a] γὰρ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ παύτην ὑπέμεινε τὴν παλαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο ϗ μῆνας τέσσαρας. [c] ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, [v] ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἐνάτῳ. πλῆθος τ' τ πλχῶν λαβόντων, Νεεμίας ϗ τὸ πλῆθος ἔθυσεν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ [x] δῆγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ διωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ [y] κατοικοῦντα, τῆς τῶν πλχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκηκοέναι, ἐδυσφόρει. Νεεμίας γὰρ τὴν πόλιν ὁρῶν [z] ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς ϗ Λευίτας παρεκάλεσε, [a] τὴν χώραν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν ϗ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τόν τε [b] γεωργοῦντα λαὸν [c] τὰς δεκάτας τ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιερουσαλήμ, ἵνα τρέφεσθαι δίκαιον ἔχοντες οἱ ἱερεῖς ϗ Λευίται, μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. ϗ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν [d] οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο· πλουσιωτέραν γὰρ τὴν τ Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτως σπουδῇ γενέσθαι. πολλὰ γὰρ ϗ ἄλλα καλὰ ϗ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ γὰρ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν ϗ δίκαιος, ϗ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, [e] μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τ Ιεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξε βασιλέως ἐγένετο.

VI. CAP. VI.

De Eſthere & Mardochæo & Amane: & quomodo Xerxe regnante parum abſuit quin tota Judæorum gens exſtingueretur.

Xerxe defuncto regnat Artaxerxes.

MOrtuo autem Xerxe', contigit ut regnum ad filium *ejus* Cyrum deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo imperium Perſarum tenente, parum abfuit quin tota Judæorum gens cum uxoribus & liberis exitio daretur. Hujus rei cauſam paulo poſt indicabimus. nam decet primum ea narrare quæ ad Regem ſpectant, quemadmodum Judæam duxit uxorem è ſtirpe regia, quam ferunt etiam gentem noſtram conſervaſſe. Artaxerxes enim, poſteaquam regnum acceperat, & conſtituerat ab India ad Æthiopiam uſque centum & viginti ſeptem ſatrapas, anno regni *ſui* tertio amicos & Perſas ſibi ſubditos & præſides illorum magnifico convivio excepit, prout conveniebat regi omnia comparanti ut divitiarum magnitudinem oſtentaret, per centum & octoginta dies. Eo exacto ſpatio, gentibus & legatis illorum in Suſis per ſeptem dies epulum dedit. atque convivium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curaſſet columnis aureis & argenteis ſuffultum, vela linea & purpurea eo uſque præte-

Artaxerxis convivium plane regium. Eſth. c. 1.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Εσθῆρος ϗ Μαρδοχαίου ϗ Αμάνου· καὶ ὡς, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, ἐκινδύνευσε τὸ τ Ιουδαίων ἔθνος ἅπαν ὀλέσθαι.

Τελευτήσαντος ὃ [f] Ξέρξου, [g] τὴν βασιλείαν εἰς τ υἱὸν Κῦρον, ὃν Αρταξέρξην Ελληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τότε τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων [h] ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. [i] πρέπει γὰρ τὰ τ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ιουδαίαν γυναῖκα, τ γένους ὄντα τ βασιλικοῦ, ἣν ϗ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. [k] Θεσσαλῶν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης, καταστησάμενος ἀπὸ Ινδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν [l] καὶ εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τ βασιλείας ἔτει, τοὺς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος [m] εἰσίοις πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν τὸ βασιλεῖ τ πλούτου ἐπιδεικνυμένῳ τὴν ἐπίδειξιν ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἔπειτα τὰ ἔθνη ϗ τοὺς πρεσβύτας αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐπὶ ἡμέρας κατεδώκησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τ τρόπον τοιόνδε γεγενημένον. σκήνωμα πήξαμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυ-

[a] Γὰρ τούτων] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[c] Ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ in *Editis.*

[v] Ογδόῳ καὶ εἰκοστῷ τ Ξέρξου βασιλείας ἔτει,] XXVIII. Anno Regni Xerxis Muri Hieroſolymorum abſoluti *Nehem.* v. 14. Ab anno XX. Artaxerxis ad annum XXXII. annonas, quæ ducibus debebantur, non conceſſiſſe dicit. SPANH.

[x] Δῆγον ἐφ' ἡμέρας] *Al.* διήγαγον.

[y] Κατοικοῦντα,] Κατοικήσαντα *Vat.*

[z] Ολιγανθρωπουμένην,] Ολιγανθρωπίαν ἄλων. lib. VII. c. 4. §. 1. & ὀλιγανθρωπίας Plato de Leg. l. VI. p. 780. B. SPANH.

[a] Τὴν χώραν ἐκλιπόντας,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰ πέριξ πόλιν in *Editis.*

[b] Γεωργοῦντα λαὸν] Υπεργοῦντα *Vat.*

[c] Τὰς δεκάτας τ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα,] De Decimis, Sacerdotibus ac Levitis perſolvendis, ſupra lib. 4. c. 4. §. 4. ϗ τ δεκάτης, ἃς ὁ θεὸς τ λαῷ καθ' ἑαυτὸν λαμβάνουσι, δεκάτας αὐτοῖς ἀπονείμασθαι· & c. VIII. §. 8. Εγὼ γὰρ δεκάτη ἐξωρίσθην ὑμῖν &c. & §. 22. Ταῖς δεκάταις ταῖς δυσὶν, ἃς ἕτερος ἑκάστῳ ἀφώρισται τελεῖν· SPANH.

[d] Οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο·] Οἷς Νεεμίας *Vat.*

[e] Μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τ Ιεροσολύμων τείχη.] Magni olim habitum Mœnia Urbium extruere. Hinc Dido eo nomine ſe jactans apud Maronem Æn. IV. *Mea Mœnia vidi.* SPANH.

[f] Ξέρξου,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τότου in *Editis.*

[g] Τὴν βασιλείαν] Η βασιλεία εἰς τ υἱὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν Αρ. Ε. καλοῦσι, μετίσῃ *Busb.* & ita quidem *Zonaras*, niſi quod μετίστησι habeat pro μετίσῃ. De hoc *Artaxerxe* vide *Grotium* ad *Eſdr.* c. 6. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 12. c. 28. & *J. Clericum* ad *Eſth.* cap. 1.

[h] Εθνος ἅπαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γένος in *Editis.*

[i] Πρέπει γὰρ τὰ τ βασιλέως] Ita *Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *nam decet primum* &c. Εστι [ſc. πρέπει] γὰρ τὰ αὖ τ βασ. *Hen. Steph.* γὰρ τὰ τ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον in *Editis.*

[k] Παρελαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης,] Præcedit in verſione τ LXX. Artaxerxis ſomnium, quod in Hebræo non extat. SPANH.

[l] Καὶ εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἀρχόντων,] Illud καὶ è *MSS.*

[m] Εἰσίοις πολυτελῶς,] Εἰσιᾶτο *Busb.* εἰσιᾷ *Vat.*

δρυμῶν χιόνων, [n] ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ [o] ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀεὶ λίθοις πολυτελοῦς εἰς τρυφὴν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις [p] μὴ βιάζεσθαι πίνειν [q] τὸ πλῆθος αὐτοῖς συνεχῶς προσφέρουσιν, ὡς καὶ τοῖς Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν κατακειμένων ἑκάστῳ φιλοφρονεῖσθαι. ἀφεπέμψας δὲ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων [r] ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τε καὶ τῶν γυναικῶν [s] ἡ βασίλισσα [t] Οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος [v] τοῖς ἐπιτηδείοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. [x] ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπέτρεψε πρὸς τὴν βασιλέα· καὶ πολλάκις τὸν ἄνθρωπον [y] ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον [z] ἀνέμενε παρεσκευασμένη τῇ ἀφίξει. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστῆναι δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβριστείη [a] παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. [b] προσέταξεν οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφλήσειν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, [c] Μεχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ [d] ταῦτ' ἐν γενέσθαι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ [e] πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύει καταφρονεῖσθαι ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγενέσθαι τὸν βίον· δῆλα γὰρ ἔσεσθαι ποιοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιησαμένου, πρόδηλα τὴν τοῦ βασιλέως ὑπερφανίαν πρὸς σὲ τὴν κεφαλὴν ἀπάντων ἔχουσαν· [f] προσκελευομένου τε τοῦ ἔτους συβουλεύσαι αὐτῷ ζημιῶσαι [g] μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσασθαι διάγγελμα τοῖς ἔθνεσι τὸ πρὸς τὴν βασιλέως κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῦ Οὐάστου σκυβάλειν, καὶ δοῦναι τὸν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

β. Διακείμενος [h] ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρων τὴν διάζευξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο· λυπούμενος, [i] ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτους ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, [k] συνεξέβαλον τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦντα [l] ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δέ, πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὑπερβαλλούσας, ὧν τὴν προκριθεῖσαν [m] ἔχειν εἰς γυναῖκα. συμβαίνειν γὰρ τὸ πρὸς τὴν [n] προτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῆς, καὶ τὸ [o] πρὸς ἐκείνην εὔνουν ἀποσβαινόμενον κατὰ μικρὸν [p] γίνεσθαι τῆς συνήθους. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ τισιν [q] ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐειδεστάτας παρθένους ἐπάγειν αὐτῷ. οἱ δὲ ἐπιτελοῦντες τὴν προσταγὴν, ἐπειδὴ πολλὰς ἀγάγοιεν, ἐπεδείκνυσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δοκιμάσας ἑκάστην, ἐπὶ τὴν Ἐσθῆρα ἦλθε, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο τὴν κρίσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ταύτης ἔγνω τὸ κάλλος ὑπερβάλλον, ἔχαιρε μὲν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπαύετο τῆς Οὐάστου· ἐφοβεῖτο δὲ μὴ καὶ ταύτην ἀπολέσῃ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀπεστραμένην ἐπανέλθῃ. ἐκέλευσε δὲ καὶ τὴν Ἐσθῆρα μὴ παρελθεῖν πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ καλοῖτο· καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἐκ τοῦ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτὴν ἐπὶ τὸν γάμον ἐλθεῖν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνης τιμὴν φυλάττειν.

xi fecit, ut multæ myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis aureis & ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut apud Persas fit; sed permitterent illis, prout accumbentium unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per totam provinciam nunciis, edixit ut laxati operibus feriarentur, multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter & ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebravit. quam Rex, utpote formæ pulchritudine mulierum præcellentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; & cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus ædibus suis mansit, venire recusans. adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium, cumque surrexisset & septem è Persis acciviſſet, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem accusarit, dixeritque quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad convivium aliquotics ab ipso vocata, ne semel quidem *mandatis* paruit. Jubebat itaque ut declararent quid reginæ faciendum esse lege statuerent. Cum autem unus ex illis, nomine Muchæus, diceret, hoc non ipsi soli in injuriam cedere, verumetiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab uxoribus despectui habiti vitam *deinceps* agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginæ arrogantia adversus te qui omnibus imperas) hortareturque ut tam contumacem erga ipsum gravi mulctaret pœna, qua re facta gentibus omnibus promulgaret quid decretum fuerit in Reginam; visum est ut Vasten repudiaret, ejusque honorem alteri traderet.

Regina Vaste ad Regem venire jussa non paret. Esth. 1.

2. Cum autem rex vehementer eam amaret, & disjungi ab ea ægre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente non potuit: dolere vero non cessabat, ut qui voluntate sua in *tantas* difficultates se conjecerit. Quo fit, ut amici, cum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint, ut uxoris quidem memoriam & amoris nihil profuturi cogitationem abjiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret qui virgines venustas & elegantes sibi conquirerent, ut eam quam cæteris prætulerit in uxorem haberet. nova enim inducta fore ut prioris *sensim* exstinguatur cupiditas, & benevolentia illi paululum subtracta in ipsam transeat quæ cum eo versabitur. Huic consilio obsequutus isti negotio certos præfecit, qui virgines for-

Rex virgines conquiri jubet, ut ex eis unam deliget in matrimonium. Esth. 2.

n Ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα] Ὑφαὶ λινέαι καὶ πορφυρέαι *Hen.* & *Vat.* Utraque lectio ferri potest. nam ὕφη aliquando pro *textili* accipitur. De *Tabernaculo Imperatoris* videsis *J. C. Bulengerum* de *Imperatore R.* l. 2. c. 30.

o Ἐκπώμασι χρυσέοις] Ἐν ἐκπώμασι *Hen.*

p Μὴ βιάζεσθαι,] Videsis *Brissonium*, l. 2. de *Regno Persarum*, p. 215. *Edit. Commel.*

q Τὸ πλῆθος αὐτοῖς συνεχῶς] Τὸν πλοῦν *Vat.*

r Ἀφιεμένους,] Ita *Vat.* ἀφιεμένους *Hen.* ἀφιέντες in *Editis Aliisque.*

s Ἡ βασίλισσα] Ἡ βασίλισσα αὐτὴ σὺν. *Vat.* ἡ βασίλισσα ὁ αὐλὴ legisse videtur *Epiphan.* convenienter *S. Liberis.*

t Οὐάστη] Ασὶν LXX. ושתי *Hebr.* SPANH.

v Τοῖς ἐπιτηδείοις ὁ βασιλεὺς,] Illud τοῖς ex *MSS.*

x Ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν,] Persarum lege vetitum Mulieres ab extraneis conspici. *Paraphr. Chald.* addit, jussum à Rege, ut nuda Vasthi compareret. SPANH.

y Ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν,] Ἀποστέλλοντος *Vat.* στέλλοντος *Busb.*

z Ἀνέμενε] Forte ὑπέμενε. apud Isocratem occurrit ὑπομένειν pro *perseverare*. COCC.

a Παρ' αὐτῆς.] Παρὰ αὐτῆς & mox πρὸς αὐτὴν *Hen.* & *Vat.*

b Προσέταξεν οὖν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* προσέταξεν οὖν *Hen.* προσέταξε δ' οὖν in *Editis.*

c Μεχαίου ὄνομα] Ita etiam in *plerisque* LXXII. *Codd.* Μαμυχαίου in uno *Oxoniensi.* Αμυχαίου *Hen.* & *Busb.* Forsan legendum Μαμυχαίου.

d Ταῦτ' ἐν γενέσθαι] Illud ταῦτ' ἐν *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Πᾶσι Πέρσαις,] Καὶ πᾶσι *Hen.* & *Busb.*

f Προσκελευομένου τε] Ita *Hen.* & *Busb.* προσκελευομένου τὸν in *Editis.* προσκελευομένου ἦ *Vat.*

g Μεγάλῃ ζημίᾳ,] Ζημίαν μεγάλην *Vat.* & *Busb.*

h Ὁ βασιλεὺς] Illa ὁ βασιλεὺς nec agnoscunt *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

i Ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις] Ὡς τὸ ἀδύνατον *Vat.*

k Συνεξέβαλον τὴν] Συνεβάλοντο *Vat.*

l Ἐκβάλλειν·] Ita *MSS.* σκυβαλεῖν in *Editis.*

m Ἔχειν εἰς γυναῖκα.] Ἔχειν γυναῖκα in *MSS.* & *Zonara.*

n Προτέραν φιλόστοργον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἑτέρᾳ in *ceteris.*

o Πρὸς ἐκείνην εὔνουν] Πρὸς ἐκείνης *Vat.*

p Γίνεσθαι τῆς συνήθους.] Eo modo *Vat.* (& *Cocceius*) atque ita vel συνοικήσης legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ad cohabitantem posse converti.* γίνεσθαι τῆς συνοίσης in *Editis Aliisque.*

q Ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐειδεστάτας] Ἐπιλεξαμένους & mox εὐειδεστάτους in *MSS.*

r Συνα-

forma præ cæteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, & ad eum adducerent. Cum vero multæ congregatæ eſſent, inventa eſt quædam Babylone puella, utroque parente orbata, à patruo Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Benjamitica, & è primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine præſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe præcipue converteret. Poſtquam vero, ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; ut quæ magna odorum copia & pretioſis unguentis, quibus corporibus opus eſt, *quotidie* fuerit delibuta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque jam dignas eſſe quæ ad Regis lectum irent, unam ſingulis diebus ad Regem mittebat quæ cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim *ipſam* ad eunuchum remittebat. Cæterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, & puellæ amore captus, illam in juſtam uxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas & Medos & gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet *uxor*, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitavit Eſther. nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patruus ejus, ubi Babylone Suſa Perſidos migraverat, illic degebat, & quotidie in regia verſabatur, quærebatque quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

Mardochæus.

Eſther.

Eſther ab Eunucho curata.

Eſth. 2.

Rex Eſtherem ducit in matrimonium.

Eſth. c. 2.

3. Jam vero lex lata erat à Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, ut ſi quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream *manibus* tenens, quam, cum aliquem ſervare voluiſſet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

Lege cautum ne quis ad Regem Perſarum non vocatus accedat.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous & Theodeſtes in eo eſſent ut inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſervus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patruum uxoris Regis defert. At Mardochæus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, *re quæſita*

Mardochæus conjurationem in Regem detegit. Eſth. c. 2.

λεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. [r] συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, ἀνεύρηται τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ, ᾗ καὶ τῷ [s] θείῳ Μαρδοχαίῳ, τὸ γὰρ ἦν αὐτῷ ὄνομα, τρεφομένη. ἦν δ' ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν ἐπιφανῶν καὶ τοῖς Ἰουδαίοις. πασῶν δὲ τὴν Ἐσθὴρ σωμάτων, τοῦτο γὰρ ἦν [t] αὐτῇ τὸ ὄνομα, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ [v] τὴν χάριν δ' ἐπισπᾶσθαι τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον [x] ἐπάγεσθαι. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξεν αὐτὴ τινὶ τῶν εὐνούχων [y] εἰς ἐπιμέλειαν, πᾶσης ἐτύγχανε θεραπείας, ἀρωμάτων ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων [z] ἀπέλαβεν ἐπὶ μῆνας ἓξ, τετρακόσιαι τὸν ἀριθμὸν ὄσαι. ὅτε δ' ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ θεραπευομένῳ [a] χρόνῳ. [b] τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ δὲ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη [c] νομίζειν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [d] μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων ἄμα ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης δὲ [e] Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πεσὼν τὴν κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἠγάγετο [f] γυναῖκα· καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ [g] ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, [h] Ἀδὴρ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς [i] ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν [k] αὐτοῖς τοὺς γάμους πρὸς ἅπαντας. αὐτὸς δὲ Πέρσας [l] καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσία ἐπὶ μῆνα ὅλον ὥσπερ τοὺς γάμων αὐτοῦ. [m] εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, περιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ σωφρόνησεν ἔτως Ἐσθὴρ, μὴ [n] ποιήσασα φανερὸν αὐτοῖς τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἰς συγγένοιτο. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς [o] Σοῦσα τὴν Περσίδος, αὐτόθι διῆγε, ἑκάστης ἡμέρας [p] πρὸς ταῖς βασιλείοις διατριβῶν, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα [q] διαγωγὴν τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. [r] Ἔθηκε δὲ ὁ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν [s] ἰδίων αὐτῷ πρόσοδον μὴ κληθέντα, ὁπλοφόρα ἐπὶ τοῦ θρόνου καθέζοιτο. [t] προεστήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι. πρὸς τὸ κωλύειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μέντοι [v] λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ᾗ, ὅταν τινὰ σώζειν ἐθέλῃ τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ [x] Βαγαθώου καὶ [y] Θεοδέστου, [z] Βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὰ γυναικὸς βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθὴρ φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τὰς [a] ἐπιβου-

---

r Συναχθεισῶν δὲ πολλῶν,] Συναχθεισῶν δὲ πρὸς αὐτὸν, &c. *Vat.* non ita *Epiphan. Aliique.*

s Θείῳ Μαρδοχαίῳ,] *Patruelem* non *patruum* fuiſſe dicunt alii. Videſis *Druſium* in *Obſervatt.* l. 8. c. 14. *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3650. & *Torniellum* in *Annalibus* ad A. M. 3650.

t Αὐτῇ τὄνομα,] Ita *MSS.* ὄνομα αὐτῇ in *Editis.*

v Τὴν χάριν δὲ προσῆκε] Τῇ χάριτι mallt Cl. *Lowthius*, & mox ἐπείγεσθαι. *Coccejus* verò Δεῖ τὴν χάριν.

x Ἐπάγεσθαι.] Ita cum *MSS.* (& *Coccejo*) ἐπιλύεσθαι in *Editis.*

y Εἰς ἐπιμέλειαν,] Φυλάττεσθαι εἰς ἐπιμέλειαν *Vat.* Verum ſuſpicor vocem Φυλάττεσθαι, ad oram codicis appoſitam ἐξηγήσεως ἕνεκα, poſtea (ut fieri ſolet) irrepſiſſe.

z Ἀπέλαβεν] Lege ἀπέλανεν. COCC.

a Χρόνῳ] Illud χρόνῳ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Τὴν ἐπιμέλειαν] Τῆς ἐπιμελείας *Hen.* & *Busb.*

c Νομίζειν.] Γενέσθαι *Vat.* & *Hen.*

d Μίαν ἔπεμπε] Sic *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* deëſt μίαν.

e Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν,] *Al* Ἐσθήρας.

f Καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται] Ita *Vat.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ) δωδ. *Hen.* & *Busb.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδ. in *Editis.*

g Ἑβδόμου ἔτους] Ἑβδόμῳ ἔτει *Vat.* & *Busb.*

h Ἀδὴρ καλουμένῳ] Mallem Ἀδάρ. aut Ἀδάρ. HUDS. Ἀδὴρ. Menſis XII. Ita LXX. hoc loco. In *Hebr.* autem Menſe decimo, qui eſt טבת Eſth. II. v. 17. SPANH.

i Ἀγγάρους λεγομένους] Οὕτως μάλιστα οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλίους ἀγγέλους. *Suid.* Videſis *Druſii* Obſervatt. l. 12. c. 19. & *Stanlejum* ad *Æſchyli* Perſas, v. 247.

k Αὐτοῖς τοὺς γάμους διαγίνεσθαι·] Αὐτοῖς abeſt *Vat.*

l Καὶ τοὺς Μήδους] Illa καὶ τοὺς Μήδους deſunt *Vat.* nec ea legiſſe videtur *Epiphan.*

m Εἰσελθούσης δὲ] Εἰσελθούσῃ *Vat.* qui mox cum *Hen.* non agnoſcit αὐτῇ.

n Ποιήσασα φανερὸν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ποιησάσης in *Editis.* Legi poteſt, καὶ συνώφρονησεν ἔτως Ἐσθὴρ (vel Ἐσθῆρα) μὴ ποιησάσῃ &c.

o Σοῦσα] Ita *Busb.* & *Vat.* prout ſupra aliquoties. in *Editis* hîc loci Σῶσαν. HUDS. Conf. ſup. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

p Πρὸς ταῖς βασιλείοις διατρίβων,] Πρὲς τὰ βασιλεῖα *Zonar.*

q Διαγωγὴν τρόπον.] Διάγοι *Hen.*

r Ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς,] Legem hanc à Dejoce primum latam oſtendit *Herodotus*, l. 1. c. 99.

s Ἰδίων αὐτῷ] Ἰουδαίων *Vat.* & *Hen.* Verum non ita *Epiphan. Aliique.*

t Προεστήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι.] *Al.* προεστήκεσαν. HUDS. Sic Securigeri circa ſolium Teni aut Tenedi, quo ſecuri continuo plecterentur rei. SPANH. Vide Nummos.

v Λύγον χρυσέαν] De corona è λύγῳ ſeu ſalice, & quare Athenæ. lib. XV. p. 671. F. & 672. SPANH.

x Βαγαθώου] Γαβαθώου *Hen.* Forſan Βαγαθώου legendum.

y Θεοδέστου,] Θεοδοσίτου *Vat.* An Θεσίου, aliorum eſto judicium.

z Βαρνάβαζος] Forſan Φαρνάβαζος.

a Ἐπιβουλεύοντας.] Ita *Gen.* & *Vat.* ἐπιβουλεύσαντας *Baſ.* & *Hen.* ἐπιβουλεύσαντας *Busb.*

βελεύονται. παρελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς [b] πάλη θὲς ἐξεῦρε. καὶ τὰς μὲν δυνάμεις [c] ἀνεσώρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίᾳ τῆς σωτηρίας γεγενότι· μόνον δὲ αὐτοῦ [d] τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ παρεσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. [e] Ἀμάνῃ δὲ [f] Ἀμαδάθου μὲν ὄντι, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτῃ, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσιν οἱ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, τούτῳ αὐτῷ τιμὴν [B] παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξης κελεύοντος γενέσθαι. Μαρδοχαῖος δὴ, διὰ σοφίαν τε τὴν οἰκοθεν αὐτῷ νόμον, τὸν προσκυνεῖν ἄνθρωπον, [h] οὐ φυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ [i] πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνεῖν αὐτὸν, [k] ἕτερον δὲ δοῦλον ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ [l] τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν οὐκ ἠξίωσε βασιλέως μικρὸν ἡγησάμενος, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τὸ κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, [m] ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἴδιά θρησκείαν τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἴδια νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ὑπιτηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κέλευσον πόρριζον [n] ἀπολέσαι· μηδέ τι αὐτοῦ λεῖψανον καταλιπεῖν, μήτε "εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο [o] μυριάδας δώσειν τάλαντα ἀργυρίου τέσσαρας, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέξειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρωνεύθῃ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία.

ς'. Ταῦτα δὲ Ἀμάνης ἀξιώσας, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρεσκεύασε πέμψαι [p] διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "[q] Βασιλεὺς μέγας "Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἐπὶ ἑκατὸν "εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. Πολ- "λῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἐβουλήθην [r] κρατήσας "οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερηφανον μη- "δὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, "ἀλλ' ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρασχών, καὶ προνοησά- "μενος [s] εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς "ἅπαντα τούτων [t] ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, ὅτ' ἐμὲ διὰ σω- "φροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν "δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέραν διὰ "πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνην, [v] κηδεμονικῶς "ὑποδείξαντός μοι παντοίαις ἀνθρώποις ἀναμεμίχθαι

veritatem invenit. Et Eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit: tantum nomen ejus à commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tum quidem moris erat ut Amanem, Amadathæ filium, genere * Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, summisse venerarentur tam Persæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Cum vero Mardochæus, propter sapientiam & patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam *ille* esset. Ubi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibique dixit, se quidem à Persis ingenuis adorari, illum vero utpote servum hoc facere dedignari. Cumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim à natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens; "gentem "esse quandam malignam, eamque per universas "illius imperii regiones dispersam, segregem, in- "sociabilem, neque religionem cum aliis commu- "nem habentem, neque paribus utentem legibus, "sed & moribus & institutis pugnantem cum tuo "populo, cæterisque hominibus. Hanc gentem, "si quid beneficii & gratiæ subditis tuis vis con- "ferre, jube radicitus exstirpari, ita ut nullæ ejus "reliquiæ superessent, nemine quidem aut ad ser- "vitutem aut ad captivitatem servato". Verum, ne quid damni *Rex* patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, ut regnum *ejus* ab ista peste & pernicie liberatum pacem agitaret.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei & argentum donavit & homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus "Artaxerxes centum & viginti septem satrapis, "ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Cum multarum gentium dominatum, & totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihilque superbum aut sævum in subditos necessitate "coactus admiserim, sed mitius & cum lenitate agendo, curandoque ut pace justisque legibus fruantur, illis consuluerim, studuerimque quo modo in omne ævum hæc firma illis maneant & "perpetua; Amanes autem, qui propter prudentiam & justitiam à me præ cæteris decus & honorem adeptus est, & ob fidem constantemque "benevolentiam proximum mihi locum obtinet, "me pro summa sua cura submonuerit, omnibus "per orbem hominibus permixtam esse gentem in- "sen-

Amanes Amalecita Judæis infestus. Esth. 3.

Amanes à Rege postulat ut Judæi perdantur. Esth. 3.

Edictum ad Judaici nominis excidium scriptum. Esth. 3.

b Τάλη θὶς ἐξεῦρε.] Καὶ τάλη θεῖς ἐξώρυξεν, τὸν μ Hen. & Epiphan.

c Ἀνεσώρωσε,] LXX. ἀνεῖμασε, idque magis propriè juxta H. Grotium. SPANH.

* *Amalecitam*,] Vide Huetium D. E. p. 176.

d Τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα] Hac de re videsis *Brissonium* in lib 1 de *Regno Persarum*, p. 93.

e Ἀμάνῃ δὲ] Ita *MSS.* Ἀμᾶν in *Editis*.

f Ἀμαδάθου] Sic *Gen. Vat.* & *Vet. Interpr.* Ἀμαδάνου *Bas.* & *Hen.*

g Παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξου κελεύοντος γενέσθαι.] Illa παρ' αὐτῶν ex *MSS.*

h Παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης] Φυλάξας *Vat.*

i Πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν·] Ita *Vat.* & ut puto *Epiph.* πρὸς αὐτὸν in *cæteris*.

k Οὗτος δὲ δοῦλος] Ὁ δὲ *Hen.*

l Τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον,] Τιμωρήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

m Ἀμικτον, ἀσύμφυλον,] De Judæis *Tacitus*: Separati epulis, discreti cubilibus. SPANH.

n Ἀπολέσαι·] Ita *MSS.* & *Zonar.* ἀπολέσαι in *Editis*.

o Μυριάδας δώσειν τάλαντα ἀργυρίου τέσσαρας] Ἀργυρίου τάλαντα μύρια *Esth.* c. 3 v. 9.

p Διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως] Διατάγματα *Hen.* ut & *Epiphan.* qui mox etiam περιέχοντα legisse videtur. nam vertit, *præcepta hunc modum continentia*.

q Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης] Exstat hæc Epistola in Versione LXX. Esth. III. post v. 13. cujus summa tantum traditur in *Hebr* III. v. 14. SPANH.

r Κρατήσας οἰκουμένης,] حوا نكبو. REL.

s Εἰρήνης καὶ ὁμονοίας] Εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν *Hen.*

t Ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο,] Ita cum *Hen.* (*Coccejo*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαῦσαι in *Editis Aliisque*. utraque lectio ferri potest.

v Κηδεμονικῶς] Sic in *Gall.* & *Hen.* qui ad hunc modum legit.

"fensam omnibus, & aversam à legibus, & regum "imperia detrectantem, & moribus *à cæteris* dis- "sentientem, summoque monarchiam odio habe- "re, & maligno in res nostras animo esse: *jubeo ac* "edico, ut qui vobis significati fuerint ab Amane, "altero meo patre, eos omnes cum uxoribus & "liberis perdatis, nemini omnino parcentes, ne- "que misericordiæ plus quam mandatis *nostris* tri- "buentes, contra edicta faciatis. atque hoc fieri "volo decimo tertio die duodecimi mensis instan- "tis anni, ut nostri undique inimici uno die deleti "vitam nobis in posterum quietam tranquillam- "que præstent." Hoc mandato in urbes & regiones perlato, omnes in Judæorum exitium & universum interitum die constituta parati erant. Atque in hoc properatum etiam Susis. Interea quidem Rex & Amanes epulis accumbebant & compotationibus: urbs vero anxia erat & perturbata.

Mardochæus ceteriique Judæi lugent. Esth. 4.

7. Mardochæus autem, ubi cognoverat quid actum esset, vestes discerpsit, & centonem indutus, & pulvere consperſus, per urbem ibat, clamitans, interfici gentem quæ nemini fecit injuriam. Atque hoc vociferans usque ad regiam veniebat, & ibi *demum* constitit. non enim illi ejusmodi vestitu eam ingredi licebat. Idem & omnes fecerunt Judæi per civitates, quibus hac de re literæ promulgatæ erant, lugentes & ob denunciatam sibi cladem lamentantes. Postquam vero Reginæ quidam nunciaverant, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus regiæ: ex hac re auditâ consternata, mittebat qui ei vestimenta mutarent. Cum autem recusaret centonem exuere, quod nondum cessasset malum istud, quo ad illum sumendum adactus est, eunuchum Achratheum (nam & is tum forte illi aderat) ad se vocatum

Esther ex Mardochæo scisitatur quæ lugendi causa sit. Esth. 4.

misit ad Mardochæum, ut disceret quidnam triste ei accidisset, quod luctui indulgeret, atque habitum istum, quem induerat, ne ipsa quidem rogante deponeret. Tum Mardochæus eunucho *rei* causam exposuit, & edictum contra Judæos in omnes provincias Regi subditas missum, summamque pecuniæ, quam pollicitus à Rege impetraverat Amanes, ut *Judæorum* gens perderetur. Cumque ei decreti, Susis ad *evertendos Judæos* propositi, exemplar dedisset Estheri perferendum, jube-

Mardochæus urget Estherem ut Judæorum patrocinium suscipiret.

bat ut nunciaret ei Regem pro illis suppliciter orandum esse, nec infra se ducendum humilem pro gentis suæ incolumitate habitum sumere, quo deprecatura sit à Judæis interitus periculum. Amanem enim, Regi dignitate proximum, Judæos accusando feciſse, ut rex vehementer illis irasceretur & succenseret. Quamprimum ista rescivit, rursus ad Mardochæum mittit, dicens, se à Rege *hoc jam triduo* non esse accersitam, & *pro certo* occidere quisquis ad eum non vocatus accesserit, nisi Rex

"δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς "βασιλεῦσιν ἀνυπόστακτον, καὶ παρηλλαγμένον [x] τοῖς ἐθε- "σι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τοὺς δηλωμένους ὑπὸ [y] δευτέρου "μου πατρὸς Ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [z] ἀ- "πολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῶ- "σαι τοὺς ἐπεσταλμένους πρόσταξας ἐφύλαξας [a] τῶν "γεγραμμάτων. καὶ τοῦτο γενέσθαι βούλομαι τῇ τεσσαρεσκαί- [b] δε- "κάτῃ τοῦ [c] δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ "πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, "τοῦ λοιποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τούτου [d] κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες, ὅπως τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν [e] καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προφημένην ἡμέραν ἐγένοντο. ἐπυνθάνετο δὲ τοῦτο καὶ ὁ [f] τῆ Σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης πρὸς εὐωχίαις καὶ πότοις ἦσαν· ἡ δὲ πόλις.

ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ [g] γενόμενον, περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον [h] ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδιάν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι [i] μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτῆς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν οὕτω τοιοῦτον περικειμένῳ χῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν [k] οἱ ἐν τῆς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ περὶ τούτων προστεθῆ γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ Βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἱματίοις οἰκτρῷ χήμενον [l] πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, παραχθεῖσα πρὸς τὸν εὐνοῦχον, [m] ἐξέπεμπε τὰς [n] μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πρόσθεν δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὃ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον Ἀχραθέον, καὶ γὰρ [p] ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, [q] ἀπέστελε πρὸς Μαρδοχαῖον, γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπὸν πενθεῖ, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο περικείμενος δι' αὐτῆς προσκαλέσοιτο ἀπιόντος. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τό, τε χράμμα τὸ περὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἀφεπεμφθὲν, καὶ τὴν [r] τῶν χρημάτων ὑποσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τῶν ἔθνους [s] ὑπέσχετο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δὲς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν [t] Σούσοις προτεθέντων κομίσαι τῇ Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τούτων δεηθῆναι τὸν βασιλέως ἐπιτέλεσαι, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ὃ σωσαιτήσει τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. ἅτε γὰρ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνῃ, κατηγορήσοντα τῶν Ἰουδαίων, παροξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, [v] πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, [x] ὅτι μήτε κληθείη πρὸς τοῦ βασιλέως, [y] καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλη-

git. κηδεμονικῶς ἀπάντων διαδεξαντός μοι πάσων &c. in *ceteris* κηδαιμονικῶς. Vocem κηδεμονικῶς non agnoscit *Epiphan.* qui, lectionem à nostra diversam sequutus, in hunc modum se habet, *unus qui sapientia ac fide cæteros præcellebat, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui non nostris uteretur legibus, & contra omnium gentium faciens consuetudinem, regum jussa contemneret, & universarum concordiam nationum sua dissensione violarit. Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne genus hominum perversis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, jussimus, ut quoscunque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus meus est pater, monstraverat, cum conjugibus &c.* Confer etiam *Esth.* c. 3. v. 13. &c. HUDS. Vel κηδεμονικῶς· A κηδεμών, qui curam gerit apud Æschyl. Suppl. v. 79. εἴ τις ἐσὶ κηδεμὼν, & apud Xenoph. Anab. p. 297. A. Apud Euripid. verò pro genero in Medea v. 991. SPANH.

x Τοῖς ἔθεσι,] Ita *Hen.* & *Vat.* καὶ τοῖς ἔθεσι in *Editis.*

y Δευτέρου μου πατρὸς Ἀμάνου,] Eadem phrasis occurrit in *Esth.* c. 3. v. 17. & in *Pseudo-Esth.* c. 16. v. 11.

z Ἀπολέσαι,] Ἀπολέσαι *Busb.* & *Vat.*

a Τῶν γεγραμμάτων.] Τῶν γεγραμμένων *Hen.* & *Vat.*

b Δεκάτῃ δὲ δωδεκάτου μηνὸς] Nempe Adar de quo Esth. III. 7. & infr. §. 12. SPANH.

c Δωδεκάτου μηνὸς] Τοῦ δεκάτου *Hen.* ια'. *Vat.* perperam, ut constat ex *Esth.* c. 3. v. 17.

d Κομισθέντος δὲ προστάγματος] Διὰ βιβλιοφόρων LXX. Esth. III. 13. SPANH.

e Καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν,] Illa καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν desunt *Hen.* nec legisse videtur *Epiphan.*

f Τῇ Σούσῃ.] Mallem ἐν τοῖς Σούσοις, ut supra aliquoties. HUDS. Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

g Γενόμενον,] Γενόμενον *Busb.*

h Ἐνδυσάμενος,] Ἐνδὺς *Hen.* & *Busb.*

i Μηδὲν ἀδικῆσαν] Αἴτιον] ἔθνος μηδὲν ἠδικηκὸς LXXII.

k Οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι,] Illud *oi* è Cod. *Hen.*

l Πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα,] Πρὸς τῇ αὐλῇ *Hen.*

m Ἐξέπεμπε τὰς] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐξέπεμψε in *ceteris.*

n Μεταμφιέσοντας αὐτόν.] Μεταμφιάσοντας *Gall. Vat.* & *Busb.*

o Ἀχραθέον,] Ἀγαθαῖον LXXII.

p Ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν,] Ἔτυχεν *Hen.* & *Vat.*

q Ἀπέστελε πρὸς Μαρδοχαῖον,] Ἀπέστελε Μαρδοχαίῳ *Vat.*

r Τῶν χρημάτων ὑποσχεσιν.] Illud τῶν ex *MSS.*

s Ὑπέσχετο παρὰ] Ὑπέσχετο *Hen. Gall.* & *Busb.* ἠτεῖτο *Vat.*

t Σούσοις] Conf. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

v Πέμπει πάλιν] Ἀποστέλλει *Vat.*

x Οὔτε μήτε κληθείη] Ὅτι μὴ μεταπλησθείη *Hen.*

y Καὶ ὁ εἰσερχόμενος] Καὶ ὁ παρ' αὐτῶν [ἴσ. πρὸς αὐτὸν] εἰσελθὼν ἄκλητος *Hen.* & *Busb.*

ἀκλητ☉ ἀποθνήσκῃ, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βούλομεν☉ προτείνῃ τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσῃ ὁ βασιλεύς, [z] ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτ☉ οὐκ ἀποθνήσκει μόν☉, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζε☉. Μαρδοχαῖ☉ δ', τούτοις κομισαμέν☉ παρὰ τοῦ εὐνούχου πρὸς τὴν Ἐσθῆρ☉ τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ [a] ἀμελήσει τούτων νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῇ βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως· αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δ' Ἐσθὴρ [b] ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς [c] Σοῦσα [d] προελθόντι, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ [e] ποιήσαζαν μετ' αὐτῶν θεραπαινίδων, τότε προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ τοῦτο ὑπομένειν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖ☉ μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθῆρ☉ ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐπέτρεψε νηστεῦσαι, [f] καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθν☉ ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις προενόησε καὶ [g] ἁμαρτῶσι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς καταγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ [h] ἁμαρτόν τι [i] κινδυνευθῆναι ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, [k] ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησε, μηδ' ᾧ σοὶ, δέσποτα, φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, τούτῳ ἐκείνῳ προσφέρειν [l] ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς τοῦτο κατὰ τῶν μὴ προσκυνούντων [m] τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἱκετείας καὶ τὴν πλῆθ☉ φωνὰς, προσκαλουμένου [n] προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἁπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτὴν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. [o] καὶ Ἐσθὴρ δ' ἱκέτευε τὸν Θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένη, [p] καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τῶν ἡδέσιν [q] ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἠτεῖτο τὸν Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, [r] δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πιθανὴν μὲν τοὺς λόγους προσκαλέσασθαι, τὸ δ' εἶδ☉ ὑπερεπεσέρεν [s] τῆς προτέρας ὥρας, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν προσαίτησιν τῆς ὀργῆς, εἴ τι [t] παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις σαλευόντων, μισός τε γλυκὺς τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ [v] τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, κατασκευάσειας.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῖμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένῃ αὐτῇ κόσμως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη τὸ βαθὺ τῆς ἐνδύματ☉ ☾ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἤκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματ☉, πρόσηνες

ei, quem vult servari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingressus fuerit non vocatus, is non solum non moritur, sed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochæus autem, cum eunuchus hæc verba ab Esthere ad eum retulisset, jussit ei renunciari, non eam oportere suam *solicite* adeo respicere salutem, sed gentis universæ rationem habere. nunc enim si hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipsam vero domumque patriam perditum iri ab illis quos contempserat. Tum Esther, eodem ministro remisso, Mardochæo mandavit, ut Susa profectus Judæos omnes, qui illic adsint, in concionem advocaret, qui pro ipsa jejunent, triduo omni cibo atque potione abstinentes; se vero, ubi idem cum suis ancillis fecerit, tunc regem *etiam* contra legem adituram esse pollicebatur, & si perire necesse habeat hoc ipsum non recusare. *Esther Judæorum causam agere promittit. Esth.* 4.

8. Et quidem Mardochæus, prout Esther jusserat, & auctor erat ut populus jejunium ageret, unaque cum illis supplex Deum precatus est, ne gentem suam in extremum periculum adductam nunc despiceret; sed, quemadmodum antea ipsius saluti sæpe prospexerat, vitiisque & peccatis ejus ignoverat, ita nunc à denunciato liberaret interitu. non enim sua culpa accidisse ut vitæ per dedecus amittendæ discrimen adeat: sed ipsummet in causa esse cur Amanes adeo ira excandescat. Quod *illum* non adoravi, & eundem, inquit, quem tibi, Domine, præstare solebam, honorem ei habere non sustinui, iratus ista illis machinatus est, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obsecrans ut illorum saluti consuleret & provideret, omnesque per terrarum orbem Israëlitas à calamitate futura eripere dignaretur. nam & eis ob oculos jam versabatur, & *diem ex die* exspectabant. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & veste lugubri amicta; ac per triduum à cibo abstinens & potu & *omnibus* deliciis, Deum rogabat ut sortis quidem ipsius misereretur, ubi vero Regis in conspectum venerit, facunda videretur supplicantis oratio, & speciem præ se ferret pulchriorem quam usquam antea & venustiorem; ut ad Regis iram, si forte in eam exardescat, mitigandam utrisque uteretur, & in præsidium popularium suorum extremo in periculo versantium; Regisque animum concitaret in odium illorum, qui in Judæos exercent inimicitias, illisque exitium, si à Rege despectui habeantur, *brevi* occursurum pararunt. *Mardochæus Deum Judæis precatur propitium. Esth.* 4. *Esther Regem adituram Deum orat, ut, suorum miserius, Regis animum flectat. Esth.* 4.

9. Cum ista per triduum supplex petiisset à Deo, vestem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginæ more culta & ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam leviter inclinatam ferebat, altera insequebatur & vestem promissam & humi fusam summis digitis attollebat, Regem adiit rubore genas suffusa, formæque venustate decora quæ cum dignitate erat conjuncta. *Esther regem adit, pro Judæis intercessura. Esth.* 5.

ad

z Ἀκλήτῳ πρὸς] Ἀκλήτῳ προσελθόντι *Vat.*

a Ἀμελήσει] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀμελείσει τοῦτο perperam in *Editis.*

b Ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ,] Sic *Basil.* & *Hen.* ἀπέστειλε in *reliquis.*

c Σοῦσα] Σοῦσαν *Hen.*

d Προελθόντι,] Eo modo *MSS.* προελθόντα in *Editis.*

e Ποιήσασαν μετ' αὐτῶν θεραπαινίδων,] Ποιήσασα *Busb.* ποιησαμένη *Vat.*

f Καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε,] Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἱκέτευσε μηδὲν ὑπεριδεῖν αὐτὸ *Vat.*

g Ἁμαρτῶσι συνέγνω,] Ἁμαρτῶσιν *Hen. à manu secunda.*

h Ἁμαρτόν τι] Male in *Gen.* Aliisque ἁμαρτὼν τι.

i Κινδυνευθῆναι ἀκλεῶς ἀποθανεῖν,] Κινδυνεύειν *Hen.* & *Vat.*

k Ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν] Ἀλλ' αὐτὸν δ' εἶναι *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἀλλ' αὐτὸν γὰρ εἰδέναι τὴν αἰτίαν *Vat.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *cum ipse dominus nosset causam furoris Aman* &c. Quæ lectio præferenda sit, aliorum esto judicium.

l Ὑπέμεινα,] Ὑπέμεινον *Hen.* & *Vat.*

m Τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.] Τοὺς νόμους σου *Hen.*

n Προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προνοῆσαί τε τὸν Θεὸν in *Editis.*

o Καὶ Ἐσθὴρ δ' ἱκέτευε] Ἱκέτευε δὲ καὶ ἡ Ἐσθὴρ *Hen.* & *Vat.*

p Καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν] Illa καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη desunt in utroque Cod. *Vat.* τροφῆς καὶ ποτοῦ τοῖς ἡδέσι legit Grotius ad *Esth.* c. 4. v. 16.

q Ἀποταξαμένη] Ἀπεταξάμην infr c. VIII. §. 6. SPANH.

r Δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* δόξαν in *Editis* Aliisque.

s Τῆς προτέρας ὥρας,] Τῆς τάχιον *Hen.*

t Παροξυνθείη πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) παροξυνθείη in *Editis.*

v Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia & *solicita*. Cum autem in aspectum ejus veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, ut videre sibi visa est, terribilioris; cumque & ipse eam torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit exanimata. Rex autem, Dei ut arbitror voluntate, animum mutavit, & conjugi metuens ne quid gravius ex consternatione pateretur, è solio desiluit, eamque ulnis exceptam refocillabat & complexu & blando alloquio, jubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium est, omnino licere *hoc facere*. Hæc loquutus sceptrum in manus ei tradidit, & virgam ejus cervici admovit legis ergo, ut eam *omni* metu solveret. Illa vero, cum istis adhibitis se collegisset, "Domine, inquit, eloqui haud facile possum, quid "mihi derepente acciderit. ut enim te videbam, "magnum & pulchrum & verendum, continuo "abscedebat spiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa ægre hæc *verba* languida & debili voce protulisset, tum Rex dolore angi & turbari cœpit, & Estherem confirmare ut animum resumeret & meliora exspectaret, persuasumque haberet, se vel regni dimidium, si istud poscceret, ei concessurum esse. Esther vero petiit, ut una cum Amane amico ad se comessatum veniret, nam ipsam convivium parasse dicebat. Quod cum annuisset, & *ambo* adessent, inter pocula *Rex* jussit Estherem ei proponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in crastinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere, si modo cum Amane rediret ad convivium.

Esther benigne à Rege excipitur. Esth. 5

Regem & Amanem ad convivium invitat. Esth. 5.

10. Rege vero *se adfore* pollicito, Amanes lætus admodum egressus est, quod solus dignus sit habitus qui cum Rege ab Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem à regibus fuerit assequutus. Cum autem pro foribus regiæ vidisset Mardochæum, de eo vehementer indignatus est: nam ipsi, in conspectum ejus venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reverteretur, Zarazam & amicos *suos* accersit. Illis, ubi aderant, narravit, quanto esset in honore cum apud Regem tum apud Reginam: ut scilicet & ea die solus cum Rege ab ea vocatus esset ad convivium, & in crastinum etiam invitaretur. ac præterea dicebat, sibi displicere, quod viderit Mardochæum Judæum pro foribus regiæ. Ubi autem Zaraza uxor ei suggesserat, ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, & mane à Rege contenderet ut in crucem tollatur Mardochæus: consilio laudato, domesticis mandavit ut lignum pararent, & in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum nosset eventus, gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte somnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil a-

Amanis hac ex re letitiam in indignationem vertit Mardochæus.

Amanes Mardocheo crucem uxoris suasu parat. Esth. 5.

ὃ δ' ἐς σεμνὸν ὀπτικόμενη τὸ κάλλος. εἰσιόν δ' πρὸς αὐτὴν μὴ δέος. ὡς δ' κ' πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένου ἐπὶ θρόνου, γίνεται, τὸ βασιλικὸν ἠσκημένου κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' ἐς λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον ἐς δι' αὐτὸ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκείνου προσιόντος αὐτῷ ἀπλωτέρου, κ' [x] διακεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ. [y] πάρεσις δ' ὅλους αὐτῷ ὑπὸ δέους λαμβάνει· [z] κ' τοῖς ποδῶν πλουρὰν ἔσιν [a] ἀχανὴς ἐπέπεσεν, ὁ δ' βασιλεὺς, κ' βάλησιν οἰκείαν ἔχων θεᾶς, τῷ διφάσιον μετέβαλε, κ' δείσας περὶ τῆς γυναικὸς, μὴ ἐς πάθη τι τῶν χρόνων ὑπὸ ἔκ φόβου, ἀνεπήδησεν [b] ἀπὸ τοῦ θρόνου, κ' τῆς ἀγκάλας αὐτὴν [c] ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαιζόμενός τε ἐς προσομιλῶν ἡδέως, κ' θαῤῥεῖν παρεκαλῶν, κ' μηδὲν [d] ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἦλθοι. τὸ γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι· τὴν δ', ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἐχθὲν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεστήσατο τῇ χειρὶ, κ' τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ἐπὶ τὸ αὐχένα αὐτῆς διὰ τὸν νόμον, [e] ὅλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτου [f] ἀναζωπυρήσασα, "δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον "ὃ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε, μέγαν "κ' καλὸν ἐς φοβερὸν, δοῦς [g] ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, κ' "κατελειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς." μόλις δ' αὐτῆς ἐς ταῦτα φθεγξαμένης, κ' μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία ἐς παρεχὴ καταλάμβανε, κ' τὴν Εσθῆρα δύψυχεῖν κ' τὸ κρείττω προσδοκᾶν παρεθῤῥύνεν, ὡς αὐτοῦ ἐς τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων θᾶσσον χωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δ' Εσθὴρ ὑπὲρ ἑσπέρας αὐτὸν μὲν Αμάνην ἐπὶ φιλοτησίαν [h] πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν κέλευσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δ' ἐπένδυσε ἐς παρῆσαν, μεταξὺ πίνων, τὴν Εσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἀνεβάλλετο φράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετ' Αμάνου πρὸς ἑστίασιν.

ι'. Τῇ δ' βασιλέως ὑποδεχομένου, ὁ Αμάνης ἐξήλθε μεγαλαυχὴς, ὑπὸ τῷ [i] μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ μετὰ τῆς Εσθῆρος, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος [k] τοσαύτης τυγχάνει μετὰ τοὺς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ὑπερηγανάκτησεν· ἤδεν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐγήρεφ. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τῇ γυναῖκα [l] Ζάραζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τῇ τιμῇ, ἧς ἀ μετὰ τοῦ βασιλέως ἀπολαύοι [m] μόνος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν βασιλίσσης· καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσων παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, [n] καὶ κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν. ἐλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ιουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτοῦ Ζαράζας εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον καταλῦσαι πηχῶν πεντήκοντα, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον [o] ἀναστανρῶσαι τὸν Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τὴν γνώμην, παρεσκεύαζε τοῖς οἰκέταις ξύλον [p] ἑτοιμασαμένοις, ἵστασθαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕτοιμον. ὁ δὲ Θεὸς [q] παίγνια τὰ Αμάνου παντελῆ ἐλπίδος· καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γνησομένῳ. τοῦ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐβούλετο [r] ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν

x Διακεκαυμένῳ] Διακεκαλυμμένῳ *Vat.*

y Πάρεσις] Conf. supr. lib. 9. c. xi. §. 3. SPANH. Πάρεσις, *languor.* gloss. REL.

z Καὶ τοῖς ποδῶν πλουρὰν ἔσιν] Καὶ τῇ π. πλ. ἰόσῃ *Zonar.* τοῖς ποδῶν πλουραῖς ἔσαις legisse videtur *Epiphan.*

a Αχανὴς,] Αχανὴς, ἀφθόγγου, ἄφωνος *Hesych.* Hæc autem de gravi illo Estheræ metu & deliquio non extant in Hebr. Estheræ, nec Græco LXX. SPANH.

b Απὸ τοῦ θρόνου,] Εκ τοῦ θρόνου *Vat.*

c Υπολαβὼν ἀνεκτᾶτο,] Αναλαβὼν *Vat.*

d Υποπτεύειν σκυθρωπὸν,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ὑποπτεύσειν in *Editis.*

e Εὐλαβείας] Η δ' εὐλάβεια σώζει πάντα· Sophocl. Oedip. Col. v. 116. SPANH.

f Αναζωπυρήσασα,] Forte ἀναζωπυρηθεῖσα. COCC.

g Υπεχώρει μου τὸ πνεῦμα,] Υποχωρεῖ μοι τὸ πν. *Hen.* & *Busb.*

h Πρὸς αὐτὴν ἐλθὼν ἑστίασιν.] Επ' αὐτὸν *Vat.* & mox infr. hac §. ἐφ' ἑστίασιν.

i Μόνον ἠξιῶσθαι] Μόνος *Busb.*

k Τοσαύτης τυγχάνει] Ταύτης τυγχάνει π. τ. β. τ' τιμῆς *Hen.*

l Ζάραζαν] זרש *Hebr.* Esth. v. 10. SPANH.

m Μόνος,] Μόνος *Hen.*

n Καὶ κληθεὶς πάλιν] Illud καὶ è *MSS.*

o Ανασταυρῶσαι] Ανασταυρῶσαι (pro simpliciter cruci affigere, prout & alibi) de Hamane. REL.

p Ετοιμασαμένοις,] Ἑτοιμασαμένους *Hen.* & *Busb.*

q Καταγέλα τὰ Αμάνου παντελῆ ἐλπίδος·] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* καταγελᾷ in *Editis.*

r Ἀργῶς] Ἀργὸς *Hen.*

s Τῶν

τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς π[α]ῖ τῆ βασιλείᾳ ἀφεφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὰ γράμματα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν [c] ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομισθέντων δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν ἔν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ πίστιν δωρεὰς πεπυσμένα [v] μισθῶν, ἦλθε καὶ ἐπὶ [x] Βαγαθῶον καὶ Θεοδέστην τοὺς ἐπιβεβουλευσαντας εὐνούχους τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἦν [y] γενόμενος. φερόντων δὲ τοῦτο μόνον ἐν γράμμασιν, καὶ [z] μεταβαίνοντος [a] εἰς ἕτερον πράξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, [b] πυθόμενος εἰ μὴ ἔχοι γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῶν [c] ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δέ, ὡς ὄρθρος ἐστὶν ἤδη, προσέταξε τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας [d] ἐληλύθει, πρὸ τοῦ Μαρδοχαῖον θανάτου [e] δεησόμενος αὐτοῦ. τῶν οὖν θεραπόντων [f] εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, κελεύσας αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δέ, "Φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε ἐμαυτῷ "[g] μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαί μοι προσκαλῶ, πῶς "ἂν τιμήσαιμί τινα χαριζόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς "ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως." ὁ δ' Ἀμάνης λογισάμενος, ὡς ἂν δῷ γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ [h] αὑτοῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ βασιλέως μόνον· ὡς ὥσπερ ἀρίστην εἶναι, ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γάρ, "εἰ βούλοιο [i] τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δό-"ξῃ προβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐ-"τὴν ἐσθῆτα σοὶ φοροῦντα, καὶ [k] περιαυχένιον χρυσοῦν "ἔχοντα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα "κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι ταύτης τυγχά-"νει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν [l] ἥξειν τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ γνώμῃ, "πρόελθών, φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν "στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, ὃν ζήτησον Μαρδοχαῖον τὸν "Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύνῳ δὸς, κήρυττε προάγων "αὐτοῦ τὸν ἵππον. σὺ γὰρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, "καὶ ἔδει μέν σε ἀφίκεσθαι παρ' ἐμοῦ κληθέντα· ἐπεὶ δὲ "τὰ δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντι μου τὴν ψυχήν." τούτων ἀκούσας πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν ἀφίκοιτο συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ [m] τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον ὁρῶν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ, οὐκ εἰδὼς παίζῃς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἶ-"πεν, ἕως ἡμῶν τῆς συμφορᾶς [n] ἐπιγελᾷς;" πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἣν αὐτῷ παρέσχε, τὸν [o] τότε ἐπιβεβουλευσάμενον εὐνοῦχον [p] ἐλέγξας, [q] ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ

gendo conterere, sed in aliquid è summis imperii rebus impendere, præcepit scribæ ut rerum à se *sibi legi* & à regibus sui antecessoribus gestarum commentarios afferret, sibique recitaret. Cum autem eos attulisset & legeret, inventus est quidam, quòd in re aliqua egregium se præstiterit, in præmium accepisse provinciam, cujus nomen etiam adscriptum erat. alium vero ob fidem *suam* muneribus affectum indicans, tum veniebat ad Bagathoi & Theodestis eunuchorum contra Regem conjurationem à Mardochæo patefactam. Et cum hoc tantum scriba dixisset, & ad aliud rerum gestarum caput properaret, Rex eum inhibuit, percontatus, an adscriptum haberet quid ex ea re præmii fuisset consequutus. Quo respondente, nihil *scriptum esse*, Rex jussit eum tacere, & quota hora noctis esset eos interrogabat, qui in id constituti erant. Cumque audisset quod jam diluculum esset, præcepit, ut si quem amicorum jam invenerint pro foribus regiæ, sibi nunciatum venirent. Accidit autem ut Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante consuevit, aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis supplicium posceret. Cumque famuli renunciassent, adesse Amanem in atrio, *tum Rex* jussit eum intro vocari. cui ingresso, "Cum norim, "inquit, te mihi amicum esse spectatæ præ cæte-"ris benevolentiæ, da mihi obsecro consilium, "quo honore pro mea magnificentia eum afficere "debeam, quem valde diligo." Hic Amanes ratus, quam sententiam dixisset eam in rem suam dicturum, (se enim solum à Rege *usque eo* amari) quam optimam esse existimabat eam protulit. Ajebat enim, "Si hominem, quem à te dicis *adeo* "amari in magna gloria esse volueris, facito ut "equo vehatur, eadem qua tu veste indutus, & "collo torquem auream habens, illumque antece-"dat aliquis ex amicis tuis necessariis, proclamet-"que per totam urbem, hunc ei honorem haberi, "quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret istud sibi datum iri præmium. Cum autem Regi hoc consilium valde placuisset, "Ergo, inquit, agedum "(nam licet tibi capere equum & vestitum & tor-"quem) quære Mardochæum Judæum, &, cum "illum istis donaveris, præconium facito, equum "illius antecedens. Tu enim, adjiciebat, amicus "meus necessarius, ea exsequere, quæ me optime "monuisti ut fierent. Hæc autem illi à me tri-"buentur ob vitam meam conservatam." Hisce præter omnem spem auditis, animo perturbatus & consilii inopia affectus, egreditur, equum ducens & purpuram *secum ferens* & torquem auream. Cumque Mardochæum inveniisset pro foribus regiæ sacco amictum, jussit ut eum deponeret & purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, sese illudi existimans, "ô bipedum nequissime, "inquit, itane irrides & ludificaris calamitates no-"stras?" At ubi ei persuasum erat, Regem hoc ei præmium persolvisse, pro salute, patefactis olim eunuchorum insidiis, ab ipso sibi data, purpuram induit qua vestiri perpetui moris erat Regi, & colle torquem accommodat, & conscenso equo in am-

Rex jubet commentarios. Esth. 6.

Mardochæi nomen in iisdem perscriptum reperit.

Amanes Mardochæum honorare cogitur. Esth. 6.

s Τῶν τῆ βασιλείᾳ] Sic *Vat.* τῶν ἐν τῇ βασ. in *cæteris.*
t Ἰδίων πράξεων,] Sic *MSS.* ἰδίᾳ in *Editis.*
v Μισθῶν,] Pro μισθῶν f. μισθώτων dona, quæ μισθωτῆρσιν data, seu indicibus majoris alicujus rei, apud Æschyl. Eum. v. 245. μισθωτῆρα ἀτθίγκτα. SPANH.
x Βαγαθῶον καὶ Θεοδέστην] Ita ut supra (§. 4.) edere visum est. Hîc vero Βαγαθὼ καὶ Θεοδέστην habent *Bas.* & *Gen.* Βαγαθὼ καὶ Θεοδοσίτην *Gall.* & *Vat.* Γαβαθῶν καὶ Θεοδέστην *Hen.*
y Γενόμενος.] Γεγονὼς *Hen.* & *Busb.*
z Μεταβαίνοντος] Μεταβάντος *Busb.* & *Zonar.*
a Εἰς ἕτερον πράξιν,] Εφ' ἑτέραν *Hen.* & *Busb.*
b Πυθόμενος εἰ μὴ] Πυθανόμενος *Hen.* & *Zonar.*
c Ἐπὶ τούτῳ] Εἰς τοῦτο *Vat.*
d Ἐληλύθει,] Εἰσεληλύθει *Vat.*
e Δεησόμενος αὐτοῦ.] Δεηθησόμενος *Busb.*
f Εἰπόντων,] Φησάντων *Hen.*
g Μόνον εὔνουν,] Μόνον non agnoscit *Epiphan.*
h Αὑτοῦ·] Ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.* αὐτῷ in *Editis.*
i Τὸν ἄνθρωπον] Τοῦτον τὸν ἄνθρωπον *Hen.* & *Busb.*
k Περιαυχένιον χρυσοῦν] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH. Περιαυχένιον, *torquem* gloss. REL.
l Ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἥκειν in *Editis.*
m Τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον.] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.
n Ἐπιγελᾷς;] Ἐσγελᾷς *Hen.* & *Busb.* ἐπισγελᾷς *Vat.*
o Τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους] Ita *MSS.* τότε in *Editis.*
p Ἐλέγξας,] Ἐλέγξαντα *Hen.* ἐλέγξαντ' *Busb.*
q Ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει,] Conf.

ambitum circuibat urbem, præcedente Amane & proclamante, "Hæc eum à Rege consequuturum "esse, qui ab illo amabitur & honore dignus ha-"bebitur." Cumque urbem circuitu perlustrassent, Mardochæus quidem ad Regem se recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, & cum lachrymis uxori & amicis, quæ illi contigissent, narravit. Cui illi dixerunt, non posse in Mardochæum vindicari, Deum enim ab ipso stare.

Esther Amanem apud Regem accusat. Esth. 7.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere Estheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad convivium. Atque Sabuchadas, unus ex Eunuchis, visa cruce in Amanis ædibus defixa, quam Mardochæo paraverant, è famulo quodam quæsivit quam ob rem in promptu eam posuerant, cumque didicisset Reginæ avunculo *eam paratam esse*, fore enim ut Amanes ipsum à Rege postularet ad supplicium, tunc quidem silebat. Cæterum postquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogasset Reginam ut ipsi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset: cœpit populi periculum deplorare, seque cum gente sua dicebat exitio addictam esse, & ideo *nunc* de istis verba facere. neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in amaram servitutem ipsos vendi jussisset. malum enim hoc leviusculum. Itaque supplex orabat ut ab istis liberarentur. Cum autem Rex quæsivisset, quisnam ista patraverat, tum demum Amanem palam accusabat; atque hunc, quod animo esset in eos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi Rex, hisce perturbatus, se è convivio in hortos proripuerat, Amanes Estherem orare cœpit, & obsecrare ut peccatis *ejus* venia daretur. is enim intellexerat se in periculo esse. Cumque in Reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, Rex ingressus, & hoc viso magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum sceleratissime, ad vim uxori etiam meæ inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani objiciebat, quod in ædibus ejus invenisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi famulum ejus interrogatum dixisse, cum eum ad convivium invitatum iverit. crucem autem ajebat altitudine esse quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decrevit non aliud ipsi constituere supplicium, quàm quod in Mardochæum excogitaverat: jussitque ut è vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari *Dei* numen, & sapientiam ejus & justitiam vel ex hoc uno colligere; quod non solum Amanis improbitatem *merito* affecerit supplicio, sed & eadem pœna, cujus in alium artifex fuerat,

Rex ira accensus in Amanem.

περιαυχένιον, καὶ ὑπιδὰς ὑπὲ τὸ ἵππον ἐν κύκλῳ [r] περιήλθε τὴν πόλιν, Ἀμάνῃ προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι "[s] ταῦτ' ἔσται τῷ ὃν ὁ βασιλεὺς [t] αὐτῷ, ὃν ἂν σέβῃ "καὶ τιμᾷς [v] ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δὲ ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἴσω πρὸς τὴν βασιλέα· Ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης [x] πρὸς αὐτὸν προσγίνεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα [y] διηγεῖτο. [z] οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δὴ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλουμένων, ἦκον οἱ τοῦ Εσθήρου εὐνοῦχοι τὸν Ἀμάνην ὅπι τὸ δεῖπνον ὑπαντεύσοντες. [a] Σαβουχάδας τις τῶν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνῃ οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὲ Μαρδοχαίου παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν [b] ὑπὲ τίνος ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς [c] δὲ ὡς ὑπὲ τοῦ βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς, μετὰ τοῦ Ἀμάνου δωρηθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ, τίνος βούλεται [d] δωρεᾶς [e] ὑπὲρ τυχεῖν, ὡς ληψομένην ὅπερ ἂν ὑπὲρ θυμίαν ἔχῃ· τὸν δὲ λαὸν κίνδυνον ἀπωδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ πρεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ὃ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς [f] ἀπεμπολῆσαι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ τίνος εἴη ταῦτα γεγραμμένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς [g] τοῦ Ἀμάνου· καὶ τοῦτον, ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τῷ [h] ὑπερβάλλῃ [i] ἤλεγχε. παροξυνθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τὸ Εσθὴρ ὁ Ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν [k] συγγνώναι τὰ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. [l] ὑπό τε τὴν κλίνης [m] αὐτῆς αὐτὸν πεσόντος, καὶ τῷ βασίλισσαν παρακαλοῦντος, ἐπισελθὼν ὁ βασιλεὺς, [n] καὶ πρὸς τῷ ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν, ὦ κάκιστε [o] πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μοι τὴν γυναῖκα ὑπερφρεῖς; Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ [p] Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει [q] τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ὑπὲ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὑπὲ Μαρδοχαίου· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυθομένῳ τῶν οἰκετῶν εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ὑπὲ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ [r] περιβαλεῖν ἐκέλευε τὸν Ἀμάνην, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου γενομένῃ· καὶ κελεύει [s] θάψαι αὐτὸν [t] ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα ὑποδεέστερον. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν Ἀμάνην κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν καθ' ἕλκυ μεμηχανημένην τιμωρίαν,

r Περιῆλθε τὴν πόλιν,] Sic *MSS.* περιῆλθεν in *Editis.*

s Ταῦτ' ἔσται] Ita *MSS* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' ἔσται in *Editis.*

t Αὐτῷ,] Cum τῷ ὃν ὁ βασ. habeat *Busb.* αὐτῷ malui reponere quam (ut in *Editis* factum est) subintelligendum relinquere. Juxta LXXII. τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασ. legendum.

v Ἄξιον δοκιμάσῃ.] Ἄξιον ὑπάρχοντα δόκ. *Vat.*

x Πρὸς αὐτὸν προσγίνεται,] Ita *Busb.* πρὸς αὐτὸν ἐπροσγίνετο *Editis Aliisque.* Ἐπέρχεται δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλὴν, Ἀμὰν δὲ ὑποστρέφειν εἰς τὰ ἴδια LXXII. *Aman autem ad se recedens* vertit *Epiphan.* Ἀμὰν δὲ οἴκοι ὑποστρέφει *Zonar.*

y Διηγεῖτο.] *Al.* διηγεῖτο.

z Οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμυνάσθαι] Η δὲ οὐκ. ἀ. τ. Μ. ἔλεγεν *Hen.*

a Σαβουχάδας] Αβουχάδας τις *Vat.* & *Gall.* Σαβουχάνης *Busb.* Βουγαθὰν LXXII. HUDS. Quod nomen non legitur in hac historia Esth. VII. 11. חרבונה LXX. v. 9. Βουγαθῶ *Rufin.* Ut hoc loco *Sabuchadas.* SPANH.

b Ἐπὶ τί τούτου] Ἐπὶ τίνα *Vat.* atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit *cujus causa.*

c Δὲ ὡς ἐπὶ τὸ βασιλίσσης θεῖον,] Δὲ non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

d Δωρεᾶς] Πρὸς αὐτὸν δωρεᾶς *Hen.*

e Ἐπιτυχεῖν,] Τυχεῖν *Vat.*

f Ἀπεμπολῆσαι.] Lib. VI. Antt. c. X. §. 2. ἀπεμπολᾶν γὰρ ἐστιν ὅτως τῷ δυνατέρῳ, μᾶλλον ἢ σωσικίζειν· ἀπεμπολητὴς Lycophron. p. 61. SPANH.

g Τοῦ Ἀμάνου·] Illud τοῦ è *Cod. Vat.*

h Ἐπιβάλλῃ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* βάλλῃ in *Editis.*

i Ἤλεγχε.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἔλεγε in *Editis.* ἠλέγχθαι *Hen.*

k Συγγνώναι τὰ ἡμαρτημένων.] Συγγώμην *Vat.*

l Ἐπὶ τε τὴν κλίνης] Ἐπειτ' ἐπὶ κλ. *Hen.*

m Αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος] Αὐτῆς deest *Vat.* & *Vet. Interpr.*

n Καὶ πρὸς τῷ ὄψιν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς deest *Editis.*

o Πάντων ἀνθρώπων,] Ἀνθρώπων post πάντων non agnoscunt *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Σαβαχάδας ὁ εὐνοῦχος] Σαβαζάνης in uno *Cod. Vat.* Αβουκάδης in altero. Εμωνᾶς *Busb.* Forsan legendum Χαρβωνᾶς. nam *Hebraeis* est *Charbona.*

q Τοῦ Ἀμάνου,] Αὐτοῦ pro τοῦ Ἀμάνου habet *Busb.*

r Περιβαλεῖν] Περιβάλλειν *Vat.*

s Παραχρῆμα] Conf. supr. lib. 10. c. 8. §. 2. SPANH.

t Ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ] Ita *MSS.* ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα in *Editis.*

v Μα-

ρίαν, ταύτην ἐκείνῳ ποιήσωσι καὶ εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις [v] μαθεῖν ὅτως γνῶναι παρεχηκότα, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει καθ' ἑαυτὸν πρῶτον ἑτοιμαζόμενα.

12. Et quidem Amanes eo, quem à Rege acceperat, honore immoderate abusus, hoc modo periit: ejus vero opes & facultates *Rex eo die* Reginæ dedit. Deinde cum Mardochæum ad se accivisset (nam & Regi indicaverat Esther, quæ sibi cum eo intercederet necessitudo) quem Amani dederat annulum, hunc *ipsum ei detractum* Mardochæo tradidit. Porro etiam Regina ei largita est possessiones Amanis; Regique supplicavit, ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes *imperii sui* regiones scripta miserat Amanes Amadathæ filius. nam patria sua ad vastitatem redacta, suisque popularibus peremptis, vitam sibi non vitalem fore *ditebat*. Tum ei Rex pollicitus est, se nihil quod ipsi displiceret data opera facturum esse, neque voluntati ejus *ulla in re* contra iturum: jussitque de Judæis scribere quod sibi visum fuerit Regis nomine, ejusque sigillo signatum per omne *ejus* imperium mittendum curare. neminem enim, qui epistolas regio sigillo munitas leget, iis quæ scripta fuerint vel minimum adversaturum esse. Scribis itaque regiis accersitis, præcepit eis pro Judæis scribere ad gentes *omnes*, & ad procuratores & principes, ab India ad Æthiopiam usque, centum & viginti septem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum scriptæ sunt. "Rex "magnus Artaxerxes principibus, & iis qui stant "à nobis, salutem. Multi magnitudine beneficio- "rum, & honoris ex nimia largientium benignita- "tein eos collati, non solum inferiores injuria co- "nantur afficere, sed & in ipsos suos beneficos ma- "lum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex "hominibus tollentes; &, inepta ex insperata fe- "licitate insolentia elati, opum abundantiam in il- "los convertentes quorum beneficio iis aucti sunt, "ista Deo latitura esse arbitrantur, seque manus "ejus ultrices evasuros. Ex his vero quidam, ab "amicis rebus administrandis admoti, & privato "in nonnullos odio flagrantes, deceptis iis quos "penes summum est imperium, falsis criminibus "& calumniis effecerunt ut in innoxios ira efferrentur, ex qua salutis discrimen adierunt. id quod "adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus an- "tiquis memoriæ prodita sunt aut quæ fama & au- "ditione accepimus, sed istis ex facinoribus quæ "ante oculos nostros audacter patrata sunt: quo "deinceps operam demus, ut calumniis & crimi- "nationibus fidem non habeamus, iisve quæ alii "nobis persuaderi volunt, sed ea dijudicare quæ "nobis in notitiam veniunt, atque in illa animad- "vertere, si pœnam commeruerint, diversaque ab "his præmio afficere, rebus ipsis intendentes non "aliorum sermonibus. Equidem simulac Amanes, "Amadathæ filius, genere Amalecita, à Persarum "sanguine alienus, & à nobis hospitio exceptus, no-

Esther muneribus aucta à Rege. Esth. 8.

Petiit à Rege ut Amanis decretum rescindatur. Esth. 8.

Artaxerxis literæ, quibus Amanis edictum rescindit. Esth. 8.

[v] Μαθεῖν ὅτως] Forsan μαθεῖν ὅτως καὶ γνῶναι.

[x] Ἀμετρήτως] Ita cum *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ *Vat.* ἀμετρήτῳ τῷ θεῷ in *Editis.*

[y] Δωρεῖται δ'] Δίδωσι *Busb.*

[z] Ἀμαδάθου,] Ἀμαθάδου *Vat.* tam hîc quam infra. Σαμαδάκου *Hen.*

[a] Ἀπολομένων,] Ἀποδυομένων *Hen.*

[b] Ἐπαναδακέναι,] Præteritum pro futuro aut præsenti: quod Græcis familiare esse ostendit *Vigerus.*

[c] Ἐναντιώσασθαι *Hen.* & *Gall.*

[d] Οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν,] Nota, Οἰκονόμοι καὶ Ἄρχοντες *Rufinus* Primates & Magistratus. Sic LXX. Esth VIII. 9. SPANH.

[e] Βασιλεὺς μέγας] Literæ Artaxerxis quæ in Vers. LXX. Esth. VIII. post v. 12. Sed paullo aliter, quàm hic apud Josephum. SPANH.

[f] Τῆς χρηστότητος τῶν παρεχόντων] Ita *Hen.* in *reliquis* desideratur.

[g] Ἐκαρπῶντο,] Ita legisse visus est *Epiphan.* ὀνασπῶντο, μᾶζον ἰφρόντισαν, καὶ οὐκ εἰς τοὺς &c.

[h] Τῶν οὐκ ἐξ ὧν] Id est, ὧν ἐ παρεσκέψαντο ἀγαθῶν. atque ita legendum esse monuit Cl. *Lowthius.*

[i] Ἠδικημότων ὀργὴν] Ἀδικημότων in *Editis Aliisque.* ἀδικούντων *Hen.*

[k] Τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων,] Τοῦτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀκοὴ γινώσκομεν *Hen.* Multo aliter *Epiphan.* qui vertit, *quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depravantur.* & sic deinceps prout in *vulgata* versione *Bibliorum.*

[l] Ἀμαδάθου] Ἀμαδάθου παῖς, Ἀμαληκίτης τὸ γένος *Hen.* Ἀμαθάδου pro Ἀμαδάθου habet *Vat.*

[m] Ἀλλοτρίου δὲ] *Apocrypho* libro *Estheris*, c. 16. v. 10. ἀλλότριος δὲ τῶν Περσῶν αἵματος, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρηστότητος, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν.

[n] Ἁπαντας χρηστότητος,] Ita pro ἅπαντα *Editorum* in *Codd. Busb.* & *Hen.* in *Apocrypho* libro *Esth.* c. 16. v. 11. ἔτυχεν ἧς ἔχομεν πρὸς πάντ' ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον &c.

"noſtra uſus eſt humanitate, qua erga omnes præ-
"diti ſumus, eouſque ut pater noſter poſtea ap-
"pellaretur, & conſtanter ab omnibus coleretur,
"& regios honores ſecundum nos ab omnibus con-
"ſequeretur, felicitatem *ſuam* ferre non potuit,
"neque bene & ſapienter fortunæ magnitudinem
"temperare & moderari, ſed conatus eſt nos, qui-
"bus poteſtatem *ſuam* acceptam debet, regno pri-
"vare & ſpiritu, Mardochæum optime de nobis
"meritum & conſervatorem noſtrum, & Eſtherem
"vitæ noſtræ dimidium regnique ſociam nefarie &
"inſidioſe poſtulando ad necem. Hoc enim pa-
"cto, cum nos amicis orbaſſet, imperium ad alios
"transferre voluit. Nos vero, cum animadverte-
"rimus Judæos, ab iſto ſcelerato ad exitium pro-
"ditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus &
"inſtitutis vivere, Deoque deditos eſſe, qui & no-
"bis & majoribus noſtris imperium conſervavit,
"non ſolum illos à pœna abſolvimus, cui eos ſub-
"jecerunt literæ non ita pridem ab Amane miſſæ,
"quibus ſi non attendatis recte facietis: verum-
"etiam volumus ut eos omni honore proſequami-
"ni, nam eum qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitavit ad portas Suſorum crucifigendum cu-
"ravimus cum tota ſua familia, Deo, qui videt o-
"mnia, iſtas ei pœnas infligente. Vos autem ju-
"bemus, ut, epiſtolæ *hujus* exemplo locis omni-
"bus regni noſtri propoſito, ſinatis Judæos, ſuis
"utentes legibus, pace vivere, illoſque adjuvetis
"in eis (à quibus adverſis *ſuis* temporibus injurias
"acceperunt) ulciſcendis eadem die, videlicet de-
"cimatertia menſis duodecimi qui eſt Adar. Hanc
"enim diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem.
"Sitque illis quidem læta, qui nobis bene volunt,
"monumentum vero ultionis de inſidiarum ma-
"chinatoribus. Volumus autem civitati & genti
"omni notum eſſe, quod, quæcunque iſtis ſingu-
"lis quæ ſcripta ſunt non fuerit obſequuta, ferro
"& igni vaſtabitur. Atque hæ literæ *palam* pro-
"ponantur in omnibus imperii noſtri regionibus,
"ſintque *Judæi* omnes ad eam diem parati ſuos
"ulciſci adverſarios.

Mardochæus à Rege honoratus. Eſth. 9.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, è veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochæus vero cum *in publicum* prodiiſſet regia veſte amictus & corona aurea & torque circumdatus, Judæi Suſiani, ubi eum conſpexerant adeo honoratum à Rege, ejus felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. *Ingens* præterea gaudium & lumen ſalutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus & provinciis circumdedit: ita ut multi etiam ex aliis gentibus, quas Judæorum terror invaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo paraverint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, *equites*, qui regias literas attulerant, nunciabant, ut qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud ſatrapas & tyrannos & reges & ſcribas; nam formidine Mardochæi neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere.

Judæi adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

Poſtquam vero Regis literæ per omnes ditionis ſuæ provincias divulgatæ erant, ita accidit ut Suſenſis civitatis Judæi ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex per-

"ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσ-
"κυνούμενον ὑφ' ἡμῶν δεύτερα τὴν
"βασιλικῆς ἀξίας πάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν δυ-
"τυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μεγε-
"θος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν· ἀλλὰ τὴν βασιλείας
"ἐπιβουλεύσε με καὶ τὴν ψυχήν, τὸν αἴτιον αὐτῷ τὴν ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, ὁ τὸν διεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρ-
"δοχαῖον, καὶ τὸν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τὴν ἀρ-
"χῆς Ἐσθῆρα κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης τρόπῳ ἀπώλεσαι
"αἰτησάμενος. τούτῳ γὰρ μὲ τῷ τρόπῳ τὸν δυνούντων
"ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
"ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ σὲ ἀλιτηρίου τρόπου ἐκδοθέν-
"τας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὰ ἄ-
"μεινον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσανέ-
"χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα-
"σιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν
"προαπεσταλμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας,
"οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ πάσης
"αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τὰ πρῶτα κατ'
"αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀ-
"νεσταύρωται μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ πάντα ἐφορῶντος Θεοῦ
"ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δὲ ὑ-
"μᾶς, τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπα-
"σαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις
"νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐ-
"τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας
"αὐτοὺς ἀμύνωνται, [P] τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
"μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ
"αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
"ἔσω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς εὐνοοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ
"τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μέντοιγε βού-
"μαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τι γεγραμμένων
"τινος παρακούσῃ, ὅτι καὶ [q] πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθή-
"σεται. τὰ μέντοι [r] γεγραμμένα πρόπεμπτα καθ' ὅλης
"τῆς ἡμῖν ὑποκειμένης χώρας, καὶ παρασκευάζεσθαι πάν-
"τας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς
"μετέλθωσιν.

ιγ'. Οἱ μὲν οὖν [s] ἱππεῖς, οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακομί-
ζοντες, εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἤνυον. ὁ
δὲ Μαρδοχαῖος, [t] ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ
τὸ στέφανον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ σπάριον περιθέμενος προῆλθεν,
ἰδόντες αὐτὸν ἅτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν Σού-
σοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν.
χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φέγγος, ἐκπεμφθέντων τῶν τοῦ βασιλέως
γραμμάτων, καὶ τὰς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τὰς κατὰ χώραν
[v] περιεῖχεν· ὡς [x] πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν [y] ἐκ τῶν Ἰου-
δαίων φόβον περιτεμνόμενα [z] τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
ἐκ τούτου πεπορίσαντο. καὶ γὰρ τῇ δωδεκάτῃ μηνὸς τῇ τρις-
καιδεκάτῃ, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίους [a] Ἀδὰρ καλεῖται, κατὰ δὲ Μα-
κεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα
ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν
καὶ οἱ τύραννοι [b] καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς
Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ διὰ πάσης τῆς
[c] ὑπ' αὐτῷ χώρας φερομένου, συνέπεσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις
Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δὲ βασι-
λέως

• Τὸν εὐεργέτην μου] Oroſangæ διεργέτ) τὸν Πέρσαν βασιλέων. REL.

p Τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδαρ,] Conf. ſupr. §. 6. SPANH.

q Πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται.] Conf. lib. 10. c. 7. §. 4. λιμῷ δαπανηθείς· SPANH.

r Γεγραμμένα προτεθήτω] Γράμματα *Hen.* & *Busb.*

s Ἱππεῖς,] Ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακονοῦντες *Vat.*

t Ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν,] Illud ὡς deeſt *Hen.* & *Busb.* & mox (hac §.) ἰδόντες δὲ αὐτὸν habent.

v Περιεῖχεν·] Ita cum *Epiphanio.* ἐπῆχεν in *Editis Aliiſque.* εἶχεν *Hen.*

x Πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν,] Πολλοὶ τῶν ἐθνῶν LXXII.

y Ἐκ τῶν Ἰουδαίων φόβου περιτεμνόμενα] In Hebr. VIII. 17. multi è populis terræ Judaïzantes. SPANH.

z Τὴν αἰδῶ,] Τὰ αἰδοῖα *Busb.*

a Ἀδὰρ καλεῖται, καὶ Μακεδόνων Δύστρος,] Ἀδὰρ Macedonibus Δύστρος infr. lib. XII. c. 10. §. 5. SPANH.

b Καὶ οἱ βασιλεῖς] Καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς LXXII.

c Ὑπ' αὐτῷ χώρας φερομένου,] Ὑπ' αὐτὸν *Vat.*

d Τὸν

λέως [d] τ̃ τ̃ ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλ δηλώσαν(ς) ἀριθμὸν Εσθῆρ, κ̀ ωεὶ τ̃ ὅπι τ̃ χώρας τί πο᾽ εἴη γεγονὸς ἀναπρουῦτ(ς), [c] κ̀ εἴ τι ωρὸς τούτοις [f] ἐπ᾽ αὐτοὺς γνώσ βούλε᾽) πυνθανομένη, [g] ωραχθήσεσ γ̀, παρεκάλεσεν ὅπ(ς) ἐπιθεμπῶσι τοῖς Ιουδαίοις Ĉ τλῶ ὅπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασ τοῖς ὑπολ(ς)πομένοις τ̃ ἐχθρῶν, [h] κ̀ τοὺς δέκα τοῦ Αμάνη παῖδας ἀνασωρῶσαι. κ̀ τοῦτ μὲν ωροσέταξε τοῖς Ιουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Εσθῆρ βυλόμεν(ς). οἱ ᾽ πάλιν συγραφέντες [i] τῇ τετράδι Ĉ δεκάτῃ τοῦ Δύσρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τ̃ ἐναντίων ὡς [k] τριακοσίους, κ̀ οὐδενὸς τ̃ ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέβανον ᾽ Ĉ, ὑπὸ τ̃ ἐν τῇ χώρᾳ Ĉ τ̃ ἄλλοις πόλεσιν Ιουδαίων, τ̃ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι Ĉ πεντακισχίλιοι. κ̀ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τλῶ ᾽ ἐχομένῳ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως ᾽ Ĉ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ιουδαῖοι [l] τλῶ τετράδα Ĉ δεκάτλω, κ̀ τλῶ ἐχομένῳ Ξ αὖτ μηνὸς συναθροισθέντες διωχήσαν. ὅθεν Ĉ νυῦ [m] πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκυμένῃ Ιουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, ἀναπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε ᾽ Μαρδοχαῖ(ς) τοῖς ἐν τῇ Αρταξέρξου βασιλέως ζῶσιν Ιουδαίοις, ταύτας ωᾶσ φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, κ̀ ἑορτλω ἄγειν αὐτὰς, κ̀ τοῖς ἐκγόνοις ωᾶσι δοῦναι, τ̃ ωρὸς πάντα ἀναμεῖναι τ̃ χρόνον τλῶ ἑορτλῶ, ἵνεκα τ̃ Ĉ μὴ λήθῃ παραπολέσᾳ. μελλήσαντας γ̀ αὐτοὺς ἐν ταύταις ἀναφθείρεσθ Ξ ἡμέραις ὑπὸ Αμάνη, δίκαια ποιήσειν, εἰ ἀναφυγόντες μὲν τ̃ κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ᾽ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, [n] ἀσφαλῆ σωτηρίαν) αὐταῖς, διαμενούσης τῷ Θεῷ. ἀφ᾽ τούτου μὲν [o] οἱ Ιουδαῖοι τὰς ωροφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, ωροσαγορεύοντες αὐτὰς [p] Φρουραίους. ὁ ᾽ Μαρδοχαῖ(ς) μέγας τε λῶ Ĉ λαμπρὸς ωᾶσ᾽ τῷ βασιλεῖ, κ̀ συνδιῴκει αὐτῷ τλῶ ἀρχλῶ, ἀπολαύων ἅμα Ĉ τ̃ κοινωνίας τοῦ βίου τῆ βασιλίσσης. λῶ ᾽ Ĉ τοῖς Ιουδαίοις τὰ πράγματα δι᾽ αὐτὸν ἀμείνω πίονος ἐλπίδ(ς). κ̀ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύοντ(ς) Αρταξέρξου, συμβάντα τοῦτον εἶχε τ̃ τρόπον.

emptorum in urbe numerum Eſtheri retuliſſet, & in provinciis quid actum fuiſſet *nonnihil* ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit ut Judæis etiam poſtridie liceret ita inimicos qui ſupereſſent occidere, & decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem ut facerent, Judæis à Rege mandatum eſt, nolente Eſtheri quidquam contradicere. Illi vero rurſum conglobati decima quarta die menſis Adaris ex adverſariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona ullatenus invaſerunt. Porro Judæi, qui in provinciis & aliis urbibus degebant, adverſariorum ſeptuaginta quinque millia peremerunt. quæ cædes die quidem menſis decima tertia facta eſt, ſequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem & Judæi Suſenſes congregati, decima quarta die & ſequenti ejuſdem menſis conviviis verſabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter ſeſe fercula miſſitantes. Scripſit etiam Mardochæus ad Judæos, quotquot ſub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut in omne ævum duraret feſtiva celebritas, & nulla unquam oblivione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuiſſent ab interitu, quam ipſis paraverat Amanes, recte facturos *dicebat*, ſi periculo, tunc illis imminenti, liberati, & hoſtes ſuos ulti, eos obſervent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi ſupra memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mardochæus autem magna erat in dignitate & loco illuſtri apud Regem, & ejus in imperio adminiſtrando ſocius, vitæque cum Regina ſocietatem habebat. Porro Judæis horum opera res *omnes* felicius cecidêre, quam ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ illis ſub rege Artaxerxe evenerunt.

Phruræi dies.
Eſth. 9.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς Ιωάννης ἐν τῷ ναῷ τ̃ ἀδελφὸν αὐτ Ιησοῦν ἀνεῖλε, κ̀ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραξεν ὁ Σαναβαλλέτης.

CAP. VII.

Quomodo Joannes fratrem ſuum Jeſum in templo interemit, utque Bagoſes multis injuriis Judæos affecit: item quænam acta erant à Sanaballete.

Ἀποθανόν(ς) ᾽ τ̃ ἀρχιερέως Ελιασίβου, τλῶ ἀρχιερωσύνλω Ιούδας ὁ παῖς αὐτ διεδέξατο· πλουτήσαντ(ς) ᾽ Ĉ τούτου, τλῶ τιμλῶ [r] Ιωάννης υἱὸς ὢν αὐτ παρέλαβε, δι᾽ ὃν Ĉ [s] Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς Ξ [t] ἄλλου Αρταξέρξου, τ̃ ναὸν ἐμίανε, κ̀ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ιουδαίοις,

Mortuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Judas, ejus filius: item eo defuncto *ſummi ſacerdotis* honorem accepit Joannes ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, & tributum Judæis impoſuit, ut, priuſquam quotidianas offerrent

Eliaſibus pontifex moritur.
Judas ei ſuccedit,
Judæ vero Joannes.
Bagoſes Judæis infeſtus.

d Τοῦ ᾽ ἀπολωλότων] Ita *Hen.* & *Busb.* βασιλέως τ̃ απ. ἐν τῇ π. δ. τ̃ ἀριθμὸν in *ceteris.*

e Καὶ εἴ τι ωρὸς τούτοις] Καὶ τί *Hen.* & *Vat.*

f Ἐπ᾽ αὐτοὺς γνώσ βέλε᾽) πυνθανομένη,] Επ᾽ αὐτῷ πυθέσ βέλε᾽) *Vat.*

g Προχθήσεσ γ̀,] Προχθέσεσ, γνώσθαι γ̀ παρ. *Hen.* προχθησθαι γνῶναι γ̀ παρ. *Vat.*

h Καὶ τοὺς δέκα Ξ Αμάνη παῖδας ἀνασωρῶσαι.] Καὶ τοὺς δέκα τοὺς Αμάνη π. in *MSS.* Notandum, antea occiſos fuiſſe Amanis liberos, ut conſtat ex p. 576. §. 12. Jam vero Eſtherem poſtulare, ut corpora eorum mortua ponantur oſtentui, more Hebræo.

i Τῇ τετράδι κ̀ δεκάτῃ Ξ Δύσρου μηνὸς,] Ita cum *Hen.* & *Vat.* τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ in *Editis.*

k Τριακοσίους,] Τετρακοσίους ſolus *Hen.*

l Τλῶ τετράδα κ̀ δεκάτλω, κ̀ τλῶ ἐχομένῳ Ξ αὐτῦ μηνὸς] Ita *Hen.* & *Vat.* quo modo fere in *Eſth.* c. 9. v. 18. ut & *Epiphan.* qui vertit, *decimaquarta & decimaquinta ejuſdem menſis.* HUDS. *Gen.* τλῶ τεσσαρεσκαιδεκάτλω ἐχομένῳ τῇ μηνός. Non XXIVta, ſed XVta Suſis feſta Judæis Eſth. VIII. 18. & LXX. x. *Additam.* SPANH.

m Πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκυμένῃ Ιουδαῖοι] Οἱ ἐν τῇ οἰκυμένῃ Ιουδαῖοι πάντες τὰς *Vat.*

n Παρατηρήσαι) αὐτὰς,] Παρατηρήσωσιν *Hen.* & *Vat.*

o Οἱ Ιουδαῖοι τὰς ωροφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι,] Illud οἱ ex *MSS.*

p Φρουραίους.] Φρυαίς *Hen.* & *Vat.* Φρουραίας *Big.* & *Zonar.* Φυραίους *Phuræas*, id eſt *ſortium*, poſt alios legit *Grotius* ad *Eſth.* c. 2. v. 7. Verum cum *Joſephus* mendoſos, ut exiſtimatur, *ſeptuaginta Interpretum* codices (in quibus Φρουραί pro Φρουραί) fuerit ſequutus, aut potius nomen à Φρουρῶν *ſervare* videatur derivaſſe, ut ex ſequentibus conſtat, vocem Φρουραίους (i. e. *Tutelares* aut *Præſidiarios*) retinui: utpote quæ non à librarii manu errante venerit, ſed ab ipſo *Joſepho*, Græca forſan voce ad ſonum Hebrææ *Pur* aliquatenus accommodata, ut notavit Cl. *Lowthius.* Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* de libro *Eſther*, §. 2. HUDS. Vel Φρουραίους LXX. Φρουραί Eſth. IX. 26. Sed Φρουραί & Φρουραίους legend. ab *Hebr.* פרים Eſth. IX. 31. & quod monuit *H. Grot.* ad hunc locum. Nempe Hebr. Eſth. IX. v. 26. פוּרים. SPANH. Litera ρ abundat. Nil certius. *Purim* enim dicuntur hi dies. Interpres etiam Latinus quum *Phuræa* habet, legerat Φρυαίης. Sed Φύρ(ς) & Φρύρ(ς) confundi in codicibus manuſcriptis aliquando quum videamus (confer Bœcleri Lectiones Polybianas pag. 33.) quis miretur in voce exoticæ dialecti idem contigiſſe? REL.

q Ιούδας ὁ παῖς αὐτῦ διεδέξατο·] Ιωδαὶ *Zonar.* idem *Hebræis* eſt *Jojada.*

r Ιωάννης υἱὸς ὢν αὐτῦ παρέλαβε,] *Jonathan* in *Nehem.* c. 12. v. 11.

s Βαγώσης,] Ita in *libris* omnibus, & *Vagoſes* apud *Epiphanium.* Sunt tamen qui Βαγώης reſcribendum cenſent. Videſis Grotium ad *Judithem*, c. 12. v. 10.

t Ἄλλου Αρταξέρξου,] In *Editis* στρατηγὸς Ξ λαῦ Αρτ. unde Ξ Αχυ Αρταξέρξου reponi jubet *Joſ. Scaliger* στρατηγὸς Ξ Αρτ. *Hen. Vat* & *Zonar.* Ex ſententia autem *Voſſii* (*Cocceji*) *Aliorumque* ἄλλου pro λαῦ ſubſtituimus, quemadmodum olim in ſuo codice legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *alterius Artaxerxis.* Per alium Artaxerxem deſignat *Joſephus* Artaxerxem Memorem, vel ſi mavis (inquit *Voſſius*) Artaxerxem Ochum. Rectèque (ait) *Joſephum* omittere illos Perſarum reges, quibuſcum Ju-

rent hoſtias, in ſingulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem hujuſmodi cauſa accidit. Erat Joanni frater Jeſus: huic Bagoſes ipſius amicus promiſit, ſeſe pontificatum præbiturum. Hac fiducia Jeſus, cum Joanne *fratre ſuo* in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem ſcelus, præſertim cum ipſe ſacerdotio fungeretur: & eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud Barbaros, ullum tam crudele tamque impium facinus exſtiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob cauſam populus in ſervitutem redactus, & fanum à Perſis profanatum eſt. Nam ſimulac Bagoſes, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Joannes pontifex Judæorum fratrem ſuum in templo interemiſſet, ſtatim Judæos adit, & eos cum iracundia ſic alloqui inſiſtit: "Vos in veſtro templo auſi eſtis cædem face-"re?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero *ad eos converſus* dicebat, "Quis dubitet, quin ego ſim purior, "quam qui in templo occiſus eſt?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoſes, id quod in animo habebat, exſequi volens, Judæos propter hanc Jeſu necem ſeptem annos infeſtavit.

Joannes fratrem in templo interficit.

Joanne mortuo ei in pontificatum ſuccedit Jaddus.

2. Poſt Joannis vero obitum Jaddus ejus filius ſacerdotium accepit. Erat autem & huic frater, Manaſſes nomine, cui Sanaballetes, ab ultimo rege Dario miſſus in Samariam ſatrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti ſunt etiam Samaritani) videns præclaram urbem eſſe Hieroſolyma, ejuſque reges Aſſyriis & Cœles-Syriæ incolis multa negotia faceſſiſſe, libenter filiam ſuam, Nicaſo vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium ſibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

Sanaballetes dat Manaſſi filiam ſuam in matrimonium.

[v] πρὸν ἢ τὰς καθημερινὰς ἀποφέρειν θυσίας ὑπὲρ [x] ἀρνὸς ἑκάστου τελεῖν αὐτὸς δημοσίᾳ [y] δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὴ τοῦ αἰτίαν τοιαύτην συμβῆναι λέγουσι. ἀδελφὸς μὲν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τοῦ ἀρχιερωσύνου παρέξειν. ἀπὸ τούτου οὖν δὴ πεποιθήσεως Ἰησοῦς, ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, [z] ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὸ ὀργίλου. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα δράσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν μὲν, καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε παρὰ Βαρβάροις, ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τοῦτο αἰτίαν ἐδεδώκει, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γάρ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὡρμᾶτο ἐπὶτοὺς Ἰουδαίους, μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν· "οὐκ ἐπολ-"μήσατε [b] ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;" πρωμένου δὲ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, κωλύουσιν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, "πῶς [c] οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ "[d] ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;" καὶ ταῦτα εἰπόμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. [e] ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀλιγωρίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἑπτὰ ἔτεσιν ἐπὶ τοῦτο δουλοῦται μετῆλθεν.

β'. Καταστρέψαντος δὲ Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ [f] Ἰαδδοῦς. ᾧ δὲ [g] τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ [h] Σαναβαλλέτης, ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ πλουτήσαντος βασιλέως σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὴ οἱ [i] Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πάλιν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις δὲ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καλουμένοις τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρέχοντας, ἀσμένως συνῴκισε τῷ αὐτοῦ γαμβρᾷ, [k] Νικασὼ καλουμένῳ. οἰόμενος τοῦτο ἐπιγαμίαν ὄμηρον αὐτοῦ γνήσιον, εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

VIII. CAP. VIII. ΚΕΦ. η'.

De Sanaballete & Manaſſe, temploque ab illis exſtructo in monte Garizin: item ut Alexander in Hieroſolymorum urbem ingreſſus eſt, & quanta in Judæos beneficia contulit.

Περὶ Σαναβαλλέτου δὲ Μανασσοῦ, καὶ ὅτι ναὸν ὠκοδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τοὺς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πάλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοὺς Ἰουδαίους ὠφέλησεν.

Philippus moritur, regnumque capeſſit Alexander.

CÆterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex Ægæis à Pauſania, Ceraſtæ filio, ex Oreſtarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Helleſponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congreſſus, ſuperat. Deinde Lydiam aggreſſus, Joniaque ſubacta, & percurſa Caria, invaſit in loca Pamphyliæ, ſicuti alibi dictum eſt.

2. Jam vero * ſenatores Hieroſolymitani, ægre

[l] Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ Μακ. in *MSS.*

[m] Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου] Αἰγίαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb.* à manu ſecunda, & *Epiphan.* Αἰγίαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

[n] Επελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ,] Επελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν in *MSS.*

[o] Εν ἄλλοις δεδήλωται.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hieroſolymitani,*] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

[p] Ιεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεροσολύμων in *Editis.*

dæis nihil interceſſit negotii: Judæorum quippe, non Perſarum tradit hiſtoriam. Poſt mortem itaque Longimani ad Judæos revertitur, nulla facta mentione vel Darii Nothi, vel Arſis; & ne quidem alterius Artaxerxis meminiſſet, niſi ſatrapa illius Bagoſes templum polluiſſet. HUDS. Leg. Αχυ Αρταξέρξου Scalig. Emend. Temp. p. 389. alterius Artaxerxis *Ruſinus.* SPANH.

[v] Περὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἀποφέρειν θυσίας] Ita *Busb.* πρὶν τὰς *Vat.* πρὶν τὰς in *Editis Aliiſque.*

[x] Αρνὸς ἑκάστου] Vetus, *pro unoquoque anno.* lege *agno* & in Græco ἄρνος vel ἀμνὸς. COCC.

[y] Δραχμὰς πεντήκοντα.] Male in *Edit. Baſ.* δραχμὰς μ'.

[z] Ωστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὸ ὀργίλου.] Ωστε αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ διὰ τὸ ὀργίλον τηλικοῦτο ἀσέβημα δράσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἐν τῷ ἱερῷ, ὡς δεινὸν μὲν καὶ φοβερώτερον ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε π. β. ὠμὸν τοῦτο καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι *Hen Busb.* & *Vat.*

[a] Ετολμήσατε] Cum interrogatione hæc, & ſequentia πῶς οὐκ ἐγὼ κ. τ. λ. οὐκ. ναῷ, efferenda eſſe volui.

[b] Εν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ] Εν τῷ ἱερῷ φόνον ἐργ. *Vat.*

[c] Οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι ἢ ἀνῃρημένου] Οὐ κἀγὼ *Busb.*

[d] Ανῃρημένῳ ἐν τῷ ναῷ;] Ανῃρηκότος *Busb.*

[e] Ταύτῃ μὲν οὖν] Καὶ ταυτῃ μὲν οὖν *Hen.* & *Vat.*

[f] Ιαδδοῦς.] Ιωαδδοὺς *Hen.* & *Busb.* Ιωαδὰ *Zonar.* is *Hebræis* eſt *Jaddua.*

[g] Τούτῳ ἀδελφὸς] Τούτου *Busb.*

[h] Σαναβαλλέτης,] *Scaliger* hunc Sanaballetem vult eum eſſe cujus meminit *Nehemias* paſſim. Omnino autem duo fuere Sanaballetes. prior is quo Horonita dicitur à *Nehemia*, qui obeſſe conatus eſt ne Hieroſolyma munirentur, cujus filiam duxit Jeſus filius Jojadæ. alter Sanaballetes fuit is, qui ſub Alexandro templum Garizitanum exſtruxit, cujus filia Nicaſo nupſerat Manaſſi fratri Jaddi. *Iſ. Voſſ.* in *Chron. Sacr. p.* 149 Videſis etiam *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3666.

[i] Σαμαρεῖς εἰσιν,] Σαμαρεῖται *Busb.*

[k] Νικασὼ] *Ruſin.* Yſocha. infra c. 8. §. 2. νικασὼ *Gen.* SPANH.

[l] Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν] Κατὰ τοῦτο δὴ τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ Μακ. in *MSS.*

[m] Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου] Αἰγίαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb.* à manu ſecunda, & *Epiphan.* Αἰγίαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

[n] Επελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ,] Επελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν in *MSS.*

[o] Εν ἄλλοις δεδήλωται.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hieroſolymitani,*] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

[p] Ιεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεροσολύμων in *Editis.*

ὅτι τῷ τ̃ [q] Ιαδδᾶ ϑ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μετεῖχεν τ̃ ἀρχιερωσύνης, ἐφοβοῦντο πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τ̃ τούτῳ γάμον ὑπερβάθραν τοῖς παρανομεῖν περὶ τὰς τ̃ γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γενέσθαι, καὶ τ̃ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἄρχειν τούτῳ ἐσεσθαι. ὑπῆρξαι μέντοι ϑ̃ τ̃ προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς ϑ̃ τ̃ κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας, καὶ ἀναγέσθαι γυναῖκας οὐκ [r] ἐπιχωρίας. ἐκέλευον οὖν τ̃ Μανασσῆ ἀφίστασθαι τ̃ γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ ϑυσιαστηρίῳ. [s] ϑ̃ δ' [t] ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντι, καὶ εἴργοντι τ̃ ἀδελφὸν ϑ̃ βωμοῦ, προσηγόρευεν ὁ Μανασσῆς πρὸς τ̃ πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγε αὐτ̃ τὴν ϑυγατέρα [u] Νικασὼ, τ̃ [x] μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔϑνει καὶ τῷ γένει προσηκούσης, ἀποβάλλεσθαι δι' αὐτὴν στέργειν. τ̃ δ' Σαναβαλλέτην μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμήν. ὑπισχνουμένου, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, [y] βουλόμενον συνοικεῖν αὐτ̃ τῇ ϑυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, [z] ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὑπὲρ τ̃ [a] Γαριζεὶν ὄρους [b] ὃ κεῖται τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ [c] τ̃τ' ποιήσειν ἐπαγγελλομένου κατ̃ τὰ Δαρείου γνώμης τ̃ βασιλέως, ἐπαρθεὶς τ̃ ὑποσχέσεσιν ὁ Μανασσῆς, [d] παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενον ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τ̃ Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν ϑ̃ ἱερέων καὶ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεσμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσταντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τ̃ Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ καταοίκησιν διαμερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.

γ'. Κατὰ ϑ̃ τοῦτον τ̃ καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τ̃ Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κ̃ Γρανικῷ μάχῃ [e] κρατήσας πρόσω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συνήϑροιζεν, ἀπαντήσειν [f] διανοούμενος τοῖς Μακεδόσι πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπιόντας καταστρέψασθαι τὴν Ασίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, [g] εἴσω τ̃ Κιλικίας τοὺς πολεμίους; ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς ϑ̃ τῇ Δαρείου καταβάσει ὁ Σαναβαλλέτης, ἀεὶ ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποχείους [h] πλείστην, ὡς ἂν Δαρεῖος κρείττους [i] τ̃ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τὸν Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆϑος. ἀπέβη δ' ἐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήϑη. καὶ πολλὴν τ̃ στρατιᾶς ἀπολέσας, ληφϑέντων αἰχμαλώτων αὐτ̃ τ̃ μητρὸς καὶ [k] γυναικὸς καὶ τ̃ τέκνων, ἔφυγε εἰς Πέρσας. Αλέξανδρος ϑ̃ [l] εἰς Συρίαν προελθὼν, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνος κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἤξίου τε, ἀποστείλας γράμματα πρὸς τ̃ τ̃ Ιουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα

ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, † consortem esse sacerdotii, ab eo diffidebant. Judicabant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundæ societatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis & malorum causam eis fuisse, quòd quidam in connubiis peccavissent, & peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant Manassi, ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, & fratrem ab ara arceret, adit Manasses socerum Sanaballetem, & se quidem amare dicebat filiam ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore (qui in gente sit maximus & in eadem familia maneat) privari propter eam haud velit. Ad hæc cum Sanaballetes promisisset non solum sacerdotium ei se servaturum, verumetiam pontificiam potestatem & honorem præstiturum, & omnium, quibus ipse præerat, locorum præsidem effecturum, modo filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque, templum se ædificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin, qui in Samaria est cæterorum montium altissimus, idque de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Manasses hæsit Sanaballeti, pontificatum se Darii munere obtenturum sperans. nam & Sanaballetes jam senior erat. Et quia multi sacerdotes & Israëlitæ erant ejusmodi conjugiis implicati, agitabant non mediocres turbæ Hierosolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassem, Sanaballete eis pecuniam suppeditante, & terram ad agricolationem & habitationem dividente, omnibusque modis genero gratificante. *Manasses uxorem, Sanballetis filiam, repudiare vult.*

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexisset Alexandrum trajecto Hellesponto, superatisque ipsius præfectis apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo consilio, ut Macedonibus obviam iret, priusquam totam pervasissent Asiam. Cum itaque Euphratem flumen *copias* traduxisset, Taurumque Ciliciæ montem superasset, hostes intra Ciliciæ fines opperiebatur, ut ibi cum eis prælio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii descensu lætatus, Manassi dicebat, sese promissa præstiturum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim persuasum non ei solum, sed etiam omnibus qui erant in Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter *res* accidit, quam exspectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congressus, victus est, & magna exercitûs parte amissa, & capta ejus matre & uxore & liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; & Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Judæorum pontificem literis, postulat ut sibi auxilium mittat, & exercitui commeatum suppeditaret, ac quæcunque ante- *De Dario per Alexandrum victo.* *Alexander à Judæis deditionem postulat.*

tea

[q] Ιαδδᾶ ϑ̃ ἀρχιερέως] Ιωαδδᾶ *Hen.* & *Busb.* Hic putatur esse *Jaddua*, filius Jonathanis, nominatus *Nehem.* c. 12. v. 11.

† *Consortem esse sacerdotii*,] Pontificatus patricipem esse, *Seld.*

[r] Επιχωρίας.] Επιχωρίας *Hen.* & *Vat.*

[s] Τῶ δ' ἀρχιερέως] Ita *Hen.* & *Vat.* Τῶ δ' ἀρχιερέως ἀγαναντῶντος τῷ λαῷ in *Editis.* ὁ τῷ λαῷ ἀγανακτῶντος *Busb.* forsan pro συὼ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος. *Epiphanius* vertit, *principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant.*

[t] Αρχερέως τῷ λαῷ συναγανακτῶντος,] Cum populo hoc indignè ferebat. *Rufin.* SPANH.

[u] Νικασὼ,] Ιχασὼ juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. sup. c. 7. §. 2. SPANH.

[x] Μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) μέντοι in *Editis.*

[y] Βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῇ τῇ ϑυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Conf. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

[z] Ομοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Κρείττονα ἐν Ιεροσολύμοις *Busb.* & *Zonar.*

[a] Γαριζεὶν ὄρους] Ita *MS.* Γαριζὶν in *Editis.* HUDS. Γαριζεῖ ὄρει supra lib. 5. c. 1. §. 19. & infra §. 6. Γαριζὶν ὄρει· ubi *Gen.* Γαριζὶν ὄρει· De Templo simili Hierosolymitano ibi extructo. SPANH.

[b] Ο κεῖται τὴν Σαμάρειαν ὀρῶν ἐστιν ὑψηλόταται,] Ita *MSS.* & *Zonar.* & *Vet. Interpr.* Ὃ κεῖται Σαμάρειαν, ὁ τ̃ ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατος in *Editis.*

[c] Τοῦτο ποιήσειν] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ταῦτα in *reliquis.*

[d] Παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ,] Κατέμενεν ἀεὶ τῷ *Hen.*

[e] Κρατήσας πρόσωτέρω χωρεῖ,] Ita cum *MSS.* νικήσας in *Editis.*

[f] Διανοούμενος] Διεγνωκὼς *Hen.* & *Busb.*

[g] Εἴσω τ̃ Κιλικίας] Εν Ισσῷ πόλει τ̃ Κιλ. *Hen.* ἐν Ισσῷ τ̃ Κιλ. *Busb.*

[h] Τελείσειν,] Sic *MSS.* τελεῖν in *Editis.*

[i] Τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ.] Τῶς πολεμίους solus *Hen.*

[k] Γυναικὸς καὶ τ̃ τέκνων,] Τῆς ante γυναικὸς delevi auctoritate quorundam *MSS.*

[l] Εἰς Συρίαν προσηλύμενος,] Εἰς Πέρσας παρ. *Vat.* & *Busb.*

tea Dario ſtipendia pendebant ei ſolvat, & Macedonum ſequatur amicitiam; fore enim ut ejus rei non pœniteat. Cum autem pontifex tabellariis reſpondiſſet, ſe Dario cum jurejurando promiſiſſe, adverſus eum arma non laturum, idque nunquam ſuperſtite Dario violaturum dixiſſet; his auditis, ira commotus erat Alexander, & Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda foret, non ſtatuit: ſed minatus eſt ſeſe, ea ſubacta, in Judæorum pontificem exercitum moturum, & per eum omnibus oſtenſurum, quibuſnam jusjurandum ſervare debeant. Inde acrius obſidionem urgens, Tyrum expugnat: & conſtitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem proficiſcitur, atque Gazam & præſidiis in ea præfectum nomine Babemeſem obſidet.

Sanaballetes ad Alexandrum ſe confert.

4. Jam vero Sanaballetes, ratus idoneum ſe tempus nactum eſſe ad id quod inſtituerat, à Dario defecit, ſumptiſque octo ſubditorum ſuorum millibus, ad Alexandrum ſe contulit: & nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, ſeſe quæ loca teneret traditurum, & dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum *Alexander* lætus admiſiſſet, Sanaballetes, ſumpta jam fiducia, de inſtituto ſuo ſermonem injecit, demonſtrans generum ſe habere Manaſſem, Jaddi Judæorum pontificis fratrem; multoſque alios ejuſdem gentis homines ei adeſſe, qui jam velint in ſua ditione fanum conſtruere. & id quidem Regi utile eſſe, in duo dividi Judæorum vires, ne ſi quando conſentiens & conjuncta gens novi quid moliretur, regibus negotium faceſſeret, ſicut & antea feciſſet Aſſyriorum principibus. Igitur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum ædificavit, & Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus id decus fore maximum filiæ ſuæ natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumptos, & in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum urbem aſcendere contendit. Aſt hoc audito pontifex Jaddus in anguſtia erat atque metu, ſolicitus quonam pacto Macedonibus obviam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, & cum eis rem divinam Deo faciens, orat ut gentem tueri & ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem *nocte* poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, ut bono eſſet animo, utque coronata urbe portas aperirent, & alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad præſcriptum legis obviam irent, nihil

Templi Gazizin conſtructio.

Jaddus pontifex parat Alexandrum excipere.

Δαρείῳ πότερον ἐπίλοιπα δῶσι [m] τούτῳ διδόναι, τῇ Μακεδόνων φιλίαν [n] ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως [o] ἀποκειναμένου τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πολεμήσεσθαι φήσαντι, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τῷ μὲν Τύρον οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, [p] ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι· [q] πολεμήσειν δ' ἔφη παντὶ, ἠπείλησε [r] στρατεύειν ἐπὶ τὸ [s] τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας [t] δι' αὐτοῦ, τίσι τινας [v] δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν Τύρον· καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν [x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τὴν τε Γάζαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα [y] Βαβημήσιν ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης τὴν ἀποβολὴν, Δαρείου μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν [z] ὀκταχιλίους τῶν δεχομένων [a] ὑπ' αὐτὸν, ἦκεν ἐπὶ Ἀλέξανδρον· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν δεχόμενον τὴν Τύρου πολιορκίαν, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν παραδώσειν τούτους, καὶ θεραπεύσειν αὐτὸν ἔχειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν πεπραγμένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι [b] Μανασσῆν, τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν ἥδεσθαι ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη καθιδρυμένον. τὸ δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο [c] διῃρῆσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ [d] ὁμογνωμονοῦντες τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὰς, εἰ νεωτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γυναικὸς γνησιωτάτοις τοῦτ' ἔστιν. μετὰ δὲ ἐπὶ τὴν Τύρου πολιορκίαν ἀνελήλυθότων, καὶ δύο τῇ [e] Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, [f] ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν [g] ἀναβαίνειν ἐσπουδακέι. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [h] Ἰαδδοῦς, τὸν μὲν ἀπέστας, ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [i] πρότερον ἀπειθείᾳ. θυσίας οὖν ἐποιεῖτο τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ [k] προσφέρων, ἐδεῖτο ὑπερασπίσαι τε ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὰς πύλας ἀνοίγειν, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς [l] ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς πομπεύειν τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας

[m] Τούτῳ] Forte αὐτῷ. COCC.

[n] Ελόμενον,] Ελομένους *Vat.* & *Gall.*

[o] Αποκειναμένου] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἀποκεινομένου in *cæteris.*

[p] Οσον ὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι.] Οσον ὔπω *Hen.* & *Busb.* ὅσον ὐδέπω *propemodum*, ut vertit *Politianus* in *Herodiano.* Videſis Cl. *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 57. p. 764.

[q] Παρασκευάζεσθαι φήσαντι,] Παρασκευάζεσθαι ἔφη ταύτην ἠπείλησε *Hen.* & *Vat.*

[r] Στρατεύειν] Στρατεύσειν ſolus *Busb.*

[s] Τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα,] Ita ex *MSS.* ut infra ſeq. poſt Μανασσῆν, ἔφη, ubi τὸν deeſt *Editis.*

[t] Δι' αὐτοῦ,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *ut omnes per eum diſcerent* &c. in *cæteris* δι' αὐτὸν deſiderantur.

[v] Δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.] Δεῖ αὐτοὺς *Hen.* quod ſane mox poſtularet φυλάσσειν pro φυλακτέον.

[x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν,] Τῶν Γαζαίων *Hen.* Γάζιον *Vat.* & *Busb.* & mox ἦλυθεν habet *Vat.* Επὶ τὴν Γάζαν πόλιν ἦλθε, αὐτὸν καὶ τὰ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

[y] Βαβημήσιν ἐπολιόρκει.] Βαβημάσιν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Bibimaſin*, aut *Babimaſin*, aut *Abymaſin.* Verum *Arriano* dicitur Βάτις, *Curtio* autem *Betis.*

[z] Ὀκταχιλίους] Δὶς ὀκταχιλίους *Vat.*

[a] Ὑπ' αὐτὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* quod uſitatius quam παρ' αὐτῷ *Editorum Aliorumque.*

[b] Μανασσῆν, ἔφη τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν·] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

[c] Διαιρεῖσθαι] Διηρῆσθαι in *MSS.*

[d] Ομογνωμονοῦντες τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὰς,] Sic in *MSS.* ὁμογνῶ in *Editis.*

[e] Γάζῃ,] Forte Γάζης. COCC.

[f] Επὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν] Quæ de Alexandro & Jaddo narrantur hoc capite (conſentientibus *Talmudicis* in *Joma*, f. 69. & *Taanith*, c. 9. & Auctore *Commentarii Majoris* in *Leviticum*, ſect. 13.) pro fabuloſis habentur ab *Ant. Van-Dale* in *Diſſertatione ſuper Ariſtea*, & *Thoma Wagſtaffe* in *Reſponſione* ad *Lloydii Epiſt.* ad *Scherlockium*, *Aliiſque nonnullis*: præcipue quod ea ſilentio præterierint *Curtius*, *Diodorus*, *Arrianus* & *Plutarchus.* Verum *Juſtinum* l. xi. c. 10. (ubi dicit *Alexandrum obviam cum infulis multos Orientis reges habuiſſe*) ad hanc hiſtoriam reſpicere exiſtimat *Iſ. Voſſius*, in notis ad *Juſtini* locum jam allatum. Hiſque fidem habuiſſe *Originem*, conſtat ex lib. 5. contra *Celſum*, p. 265. ubi dicit, ὡς μετ' ἐπὶ Αλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος παθεῖν τι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, καί τοι γε μὴ βεβληθέντα, ἀλλά τινας σωθήκας καὶ ὅρκους, ἀναλαμβάνειν ὅπλα καὶ ἐπὶ Δαρεῖον. τότε φασὶ καὶ τὴν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, ἐνδύτα τῷ ἱερατικῷ στολῇ, προσκεκυνηκέναι ὑπὸ τοῦ Αλεξάνδρου, φάσκοντος ὄφθαι αὐτῷ τινα τῷ χρώματι τοιοῦτον, ἐπαίροντα δόμου αὐτῷ καὶ τὸν ὕπνον ὑποθέσθαι τὰ Λατίνου ὅλου.

[g] Αναβαίνειν ἐσπουδακέι.] Quo anni tempore id contigerit docemur in Megillath Taanith, videlicet menſe Caſleu, qui fere cum Novembri coincidit: nam diem 21 hujus menſis feſtum egerunt, quod favore Alexandri de Samaritanis triumpharent. REL.

[h] Ιαδδοῦς,] Hic putatur eſſe *Iaddua*, F. Jonathanis, nominatus Nehemiæ xii. 11. HUDS. in *Add.*

[i] Πρότερον ἀπειθείᾳ·] Προτέρου ſolus *Busb.*

[k] Προσφέρων,] Προσφέρειν *Gall.*

[l] Εσθῆσιν,] Εσθήσεσιν hic & infra in *MSS.*

m Προ-

τας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένης τοῦ Θεοῦ. Διανασὰς οὖν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε'. Πυθόμενον δὲ αὐτὸν, ὡς πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, [m] προέισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ [n] πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενον τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ [o] Σαφὰ λεγόμενον. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν [p] σκοπὸν σημαίνει· πόθεν δὴ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. τοὺς δὲ Φοινίκων καὶ τοὺς ἀκολουθούντων [q] Χαλδαίων, ὅσοι βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπονοεῖν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τοὺς ἀρχιερέας μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν τοῖς [r] λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προηγουμένους ἐν τοῖς βυσσίναις αὐτῶν, τοὺς δὲ ἀρχιερέας ἐν τῇ [s] ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντας τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ [t] ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, [v] προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος δὲ μόνος προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνούντων αὐτὸν ἀπάντων αὐτὸς προσκυνήσειε τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, "ὁ τοῦτον, εἶπε, προσεκύνησα, τὸν δὲ Θεὸν, ὃν [x] τῇ ἀρ-"χιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηκε. τοῦτον γὰρ καὶ κατ' τοὺς ὕπνους εἶδον "ἐν τῷ νῦν [y] σχήματι, [z] ἐν [a] Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων. "καὶ πρός ἐμαυτὸν διαπορουμένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι "τῆς Ἀσίας, παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαί-"νειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς [b] στρατιᾶς καὶ [c] τὴν Περ-"σῶν ἀρχὴν παραδώσειν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμε-"νος ἐν [d] τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν, καὶ τῆς τοὺς "ὕπνους [e] ἀπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, [f] νο-"μίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατιὰν πεποιημένον Δαρεῖον "νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάν-"τα ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, [g] τῶν ἱερέων παρατεθέντων, εἰς τὴν πόλιν παρήλαυνεν· καὶ ἀνελθὼν [h] ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θυσίαν μὲν τῷ Θεῷ καὶ τῷ τοῦ [i] ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα [k] καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δεικθείσης δὲ αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, [l] νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος,

mali sibi metuentes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno, & ipse magnopere gaudebat, & indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, Regis adventum præstolabatur.

5. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodit una cum sacerdotibus & civili turba, venerabili & diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, si Græce interpretemur, speculam significat: inde enim & Hierosolyma, atque templum conspiciebatur. Cumque Phœnices & Chaldæi qui *Regem* sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat Regem præ iracundia illis permissurum esse) ut urbem diriperent & pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim, procul adhuc conspicatus multitudinem in albis vestibus, & sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, & pontificem in hyacinthina veste & auro distincta, atque tiaram in capite gerentem, & auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat: solus accessit, & nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus & in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, & Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso & percontato, quî factum sit ut omnibus eum adorantibus, ipse Judæorum pontificem adorarit; "non hunc, inquit, adoravi, sed "Deum, cujus ille summo sacerdotio decoratus est. "Hunc enim secundum quietem vidi in hoc ha-"bitu, cum essem in Dio in Macedonia; ac cogi-"tantem me apud meipsum, quonam pacto potiri "possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed con-"fidenter trajicerem: sese enim exercitui meo præ-"iturum, mihique Persarum imperium traditu-"rum. Itaque cum alium nullum in tali veste vi-"derim, & nunc conspicatus hunc, & illius in "quiete visi & cohortationis recordatus sim, puto "me, divino missu facta expeditione, Dario supe-"riorem fore, & Persarum potestatem aboliturum, "atque omnia quæ mihi sunt in animo successura." Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit; & in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem & sacerdotes magnifice honoravit. Ostensoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse qui significaretur existimans, tunc quidem lætatus multitudinem dimisit: postri-

Alexandri adventus in urbem Hierosolymorum.

Alexandri somnium.

Alexander Hierosolymorum templum adit, & sacra facit.

m Προέισι μετὰ τῶν ἱερέων] Προέσεσι minus recte in *MSS.*

n Πολιτικοῦ πλήθους,] In Megillath Taanith dicuntur præcipui cives Hierosolymitani & בולי"ם *βελωταί* cum eo profecti via Gaza Hierosolymas per Σκοπὸν. REL.

o Σαφὰ λεγόμενον.] Σαφὲν *Hen.* Σαδὶν *Busb.* Σαφὲν *Vat.* Hebraïce צפה. HUDS. In Megillath Taanith dicitur usque Antipatridam urbem obviam iisse Alexandro Simeonem. Forsitan quia Antipatris olim dicta fuit Caphar vel vicus *Saba*, crediderunt Σαφὰ esse eundem locum ac *Caphar Saba*. REL. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 1. SPANH.

p Σκοπὸν σημαίνει.] Σκοπὸν *Busb.* & *Vat.* & rectè. HUDS. in *Add.* Locum itaque hunc *Speculatorem* appellarunt, urbi (ut videtur) superimminentem, qualis Epipolæ erant Syracusis. HAV.

q Χαλδαίων,] Χωθαίων (post *Schotanum* in Tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 1214.) reponendum censet *L Loydius*, *Episcopus Wigorniensis*, in *Epistola* ad *Sherlockium* de Facto Jadduæ, p. 16.

r Λευκαῖς ἐσθῆσι,] Id etiam in Megillath Taanith legitur, primores populi qui cum Pontifice erant בלבנים albis vestibus fuisse indutos. In Gemara Joma, ubi eadem historia narratur, de eo nihil. REL.

s Ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ,] Ὑακινθίνῳ in *MSS.* ἐνδεδυμένον τὸν ὑακίνθινον στολὴν καὶ διάχρυσον *Zonar.* Per ὑακινθίνη intelligit *pallium*, per διάχρυσον *Ephodum* cum *Pectorali*. ita *Braunius* de *Vest. Sacerd. Hebr.* l. 2. c. 25. p. 853.

t Ἐγέγραπτο ὄνομα,] Ἐπεγέγραπτο *Busb.* & *Zonar.* *Coccejus* vero ἐγεγράφθαι.

v Προσεκύνησε] Simeonem ipsum adoratum esse dicitur Alexander in Megillath Taanith, & ita mox etiam Parmenio rogat cur adoraret Pontificem, quod in Megillath ita extat מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי *Rex magnus, qualis tu es, adorat Judæum?* REL.

x Τῇ ἀρχιερωσύνῃ] Ita in *MSS.* τῷ ἀρχιερωσύνῃ in *Editis.*

y Σχήματι,] Φησὶ post σχήματι inserunt *Hen.* & *Busb.*

z Ἐν Δίῳ] Τῆς Μακεδονίας ὄντα aut ἰσχύοντα τῆς Μακεδονίας in *MSS.* ἰσχύοντα ἐν ἔτι Μακεδονίας *Zonar.*

a Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων·] Alia urbs Syriæ *Gen.* Δίαν, de qua inf. lib. 13. c. 15. §. 3. Δίου πόλιν. & alibi. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

b Στρατιᾶς καὶ] Ita cum *MSS.* στρατείας in *Editis.* ac præterea μοι pro μοὶ in uno *MSS.*

c Τὴν Περσῶν] Ita in *MSS.* & *Zonar.* ut & mox infra, hac ead. §. τὴν in *Editis.*

d Τοιαύτῃ στολῇ,] Τῇ αὐτῇ *Busb.*

e Ἀπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως,] Ἀναμνησθεὶς in *MSS.*

f Νομίζω θείᾳ πομπῇ] Καὶ σὺν Θεῷ νομίζω τὴν στρατιὰν πεποιημένον Δαρεῖον ἡττήσειν *Zonar.*

g Τῶν ἱερέων παρατεθέντων,] Τῶν Ἰουδαίων solus *Vat.*

h Ἐπὶ τὸ ἱερὸν,] Judæi etiam in Megillath Taanith memorant, Alexandrum Macedonem in Templo Hierosolymitano fuisse, ad 23 diem mensis Sivan. Gebiha ben Pesisa astu usus effecit ut quum ad montem templi adscenderet, calceos exueret. REL.

i Ἀρχιερέως ὑφήγησιν] Ita ex *MSS.* & *Zonara.* ἱερέως in *cæteris.*

k Καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ τοὺς ἱερεῖς in *reliquis* desiderantur.

l Νομίσας αὐτὸς εἶναι] Νομίσας αὐτὸν εἶναι τὸν σημαινόμενον *Hen.*

In Judæos beneficia confert.

poſtridie vero ejus diei eos advocat, quæque ipſi velint dona poſtulare jubet. Pontifice autem petente, ut liceret patriis uti legibus, utque ſeptimo quovis anno tributis eſſent immunes, omnia *eis* conceſſit. Cumque illi ab eo petiiſſent, ut & eos qui Babylone & in Media erant Judæos legibus ſuis uti ſineret, libenter promiſit facturum quæ *ab eo* poſtularent. cum vero ad hoc diceret multitudini, ſi qui ſecum militare vellent, ea lege ut patrios mores tenerent & ſecundum eos viverent, paratum eſſe *eos ſecum* ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

Sicima Samaritarum metropolis.

Samaritarum ingenium.

6. Igitur Alexander, compoſitis in hunc modum Hieroſolymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Garizim montem poſitam, & à deſertoribus Judaïcæ gentis habitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum honorem habitum, ſtatuerunt Judæos ſe profiteri. Sunt enim Samaritæ eo ingenio, ſicuti jam ante memoravimus, ut in Judæorum rebus adverſis negent ſuos eſſe cognatos, tunc quidem id quod verum eſt profitentes. Sed ſi forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem inſiliunt, ſuos eſſe conſanguineos dicentes, genuſque ſuum à Joſephi natis, Ephraïmo & Manaſſe, deducentes. Igitur apparate, & cum magna in eum ſtudii ſignificatione, Regi occurrunt haud procul Hieroſolymis. Cumque illos Alexander laudaſſet, Sicimitæ ad eum accedunt, aſſumptis quos Sanaballetes ad eum miſerat militibus: rogantque, ut ipſorum urbem adiret fanumque *ſua præſentia* cohoneſtaret. Ipſe vero ad eos ſe venturum promittit, ſimulatque redierit. Ac poſtulantibus ſibi anni ſeptimi tributa condonari, quippe cum nec ipſi eo anno ſementem facerent, quæſivit, quinam eſſent qui hæc peterent. Cumque dixiſſent, Hebræos ſe eſſe, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogavit, an Judæi eſſent? Quod cum *illi* negarent, dixit, Atqui ego Judæis iſta dedi; tamen cum rediero, & hæc à vobis accuratius cognovero, faciam quod mihi viſum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimiſit. Sanaballetis vero militibus imperavit, ut ipſum in Ægyptum ſequerentur: illic enim agros eis diviſurum. id quod paulo poſt fecit in Thebaïde, ubi eis regionem tuendam mandavit.

Mortuo Alexandro dividitur imperium.

Jaddi obitus.

Onias pontifex.

7. Alexandro autem vita defuncto, imperium inter ſucceſſores diviſum eſt: templumque in monte Garizin manſit. Quod ſi quis ab Heroſolymitis reus agebatur comeſi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, ſeque injuſte accuſatum dicebat. Per id vero tempus vita deceſſerat Jaddus pontifex, eique in pontificatum ſucceſſerat Onias ejus filius. Atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuere.

Finis Libri undecimi.

τότε μὲν ἡθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος· τῇ ὑ ὑπιόσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τὸ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτῶν, ἵνα καὶ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι καὶ Μηδίᾳ Ιουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπηρετῶσι νόμοις [m] χρήσωνται, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴτινες αὐτῷ βούλονται [n] συστρατεύειν, τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τιθεῖ σὺν αὐτῷ στρατείαν ὑπέσχοντο.

ε'. Ο μὲν οὖν Αλέξανδρος, ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπῃ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς ὃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τιθεῖ [o] Σίκιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ [p] Γαριζεῖν ὄρει, καὶ καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶν Ιουδαίων ἐθνος, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ιουδαίους Αλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἐγνωσαν [q] αὐτοὺς Ιουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τιθεῖ φύσιν, ὡς ἤδη πρ [r] πρόσθεν δεδηλώκαμεν, [s] ὅταν μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς Ιουδαίους ὁρῶσιν) συγγενεῖς [t] ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τιθεῖ ἀληθῆ. ὅταν δέ τι πρεῖ αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπιπτοῦσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ ἐκ τῶν Ιωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνους Εφραίμου [u] Μανασσῆ. μὴ λαμπρύνητ ὂν καὶ πολλῷ [v] ἐνδεικνύμενοι πρεῖ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπαντῶσιν τῷ βασιλεῖ, μικρᾷ δεῦν ἐγγὺς τῶν Ιεροσολύμων. ἐπαινέσαντος ὑ αὐτοὺς Αλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες καὶ τοὺς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε· καὶ παρεκάλουν, ὡς αὐξανόμενον [x] πρὸς τιθεῖ πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαι τ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἥξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' [y] ἀφιέναι τ φόρου αὐτοῖς τᾷ [z] ἑβδομαδικᾷ ἔτους· ἃ ὑ γὰ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες ταῦτα προσκαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, Εβραῖοι μὲν εἶναι, [a] χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ιουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ιουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοιγε καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις ἄτως [b] ἀπεπέμψατο. τοὺς ὑ δὲ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ δὲ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τιθεῖ χώραν αὐτοῖς προσέταξας.

ζ'. Τελευτήσαντος ὑ Αλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ [c] εἰς τοὺς διαδόχους [d] ἐμερίσθη· τὸ δ' ὅπῃ τοῦ Γαριζεῖν ὄρους ἱερὸν ἔμενεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε πρὸς τοῖς Ιεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς [e] Σαββάτοις παρανομίας, ἤ τιν ἄλλα τοιαύτα ἁμαρτήματος, πρὸς τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως [f] ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτήκει ὑ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιαδδοῦς, καὶ τιθεῖ ἀρχιερωσύνῃ Ονίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ πρεῖ τοὺς Ιεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἑνδεκάτου.

m Χρήσασθαι,] Χρῆσθαι hic loci in omnibus *MSS.* At ſupra poſt αἰτησαμένου, χρῆσθαι habet ſolus *Busb.*

n Συστρατεύειν,] Ita *MSS.* στρατεύειν in *Editis.*

o Σίκιμα ἔχοντες,] Σίκιμαν *Hen.* & *Busb.* Σικιμαν *Vat.* & infra p. 583. & mox Σικιμίτας.

p Γαριζεῖν ὄρει,] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

q Αὐτοὺς Ιουδαίους ὁμολογεῖν.] Εαυτοὺς *MSS.* αὐτοὺς in *Editis*, ut & mox infra poſt γενεαλογοῦντες.

r Πρόσθεν δεδηλώκαμεν,] *Sc.* lib. 9. c. 14. §. 3. Vide etiam *lib.* XII. c. 7.

s Εὖτ' τοῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ιουδαίους ἀρνοῦ) συγγενεῖς ἔχειν,] Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

t Εχειν, ὁμολογοῦντες τότε] Vocem ἔχειν non agnoſcunt *Hen.* & *Vat.*

u Εὐδεικνύμενοι πρεῖ αὐτὸν προθυμίαν,] *Al.* δεινύμενοι.

x Πρὸς τιθεῖ πόλιν αὐτῶν,] Εἰς τιθεῖ πόλιν in *MSS.*

y Αξιούντων τ φόρου] Αφιέναι in *MSS.*

z Εβδομαδικᾷ] Lege ἑβδομαδικῆ. COCC.

a Χρηματίζειν δ' οἱ] Ita etiam apud *Zonaram*, ubi *Wolphius* vertit, *Sicimitas Sidonios appellari.* At *Epiphanius* reddit, *Sicimitas autem à Sidoniis nuncupari.* Denique *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt.* S. tom. 2.) verti vult, *Sidonios in Sicimis vulgo appellari.* Confer. l. XII. c. 7.

b Απεπέμψατο.] Conf. ſupr. c. 6. §. 8. SPANH.

c Εἰς τοὺς διαδόχους] Εἰς διαφόρους *Vat.*

d Εμερίσθη· τὸ] Διεμερίσθη *Hen.* & *Busb.*

e Σαββάτοις παρανομίας,] Ita *MSS.* ἐν τοῖς Σάββασι in *Editis.*

f Εγκεκλῆσθαι.] Ita *MSS.* ἐγκεκλεῖσθαι in *Editis.* HUDS. Corrigit D. Hoornbekius ἐγκεκλεῖσθαι. Vetus *culpari*; ſed Baſileenſis ἐγκλῆσθαι. rectè. COCC.

TA-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ͂ ΔΩΔΕΚΑΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DUODECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παρελαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον [b] κατῴκισεν.

1. *Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæis dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.*

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τοὺς [c] Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

2. *Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Græce transferendas curavit, & multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecravit.*

γ'. Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ἀσίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν κλιθείσαις πόλεσιν.

3. *Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, & conditarum à se urbium civitate donaverunt.*

δ'. Ἐκ τῆς γνωμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις τοῦ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ.

4. *Josephus Tobiæ filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.*

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

5. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.*

ς'. Στάσις τῶν δυναστῶν Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς [d] ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

6. *Judæi potentiores inter sese dissident, & quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*

ζ'. Οτι στρατεύσαμενος Αντίοχος ἐπὶ Ιεροσόλυμα, τὴν πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, & urbem cepit & templum diripuit.*

η'. Ως Αντιόχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος [e] ὁ Ασαμωναίου παῖς [f] Ματταθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Assamonæi filius, Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit.*

θ'. Ματταθίου τελευτὴ, γήρᾳ μὲν ὄντος ἤδη, εὐδοκίμου δὲ ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων στάσει τοῖς παισίν.

9. *Mattathiæ obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*

ι'. [g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντιόχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

10. *Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ducibus congressus, id assequutus est ut Judæi patriis institutis viverent; atque ipse à populo pontifex constitutus est.*

ια'. Ως Αντιόχου στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλὼν, ἠτιμωμένος ἀπέθανεν.

11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interiit.*

ιβ'. Η [h] Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

12. *Lysiæ & Gorgiæ contra Judæos expeditio & clades, & exercitûs interitus.*

ιγ'. Οτι στρατεύσαμενοι Ιούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Αμμανίτας καὶ τὴν [i] Γαλαδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

13. *Quod Judas & Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas, à Simone fratre ejus in Tyrios & Ptolemæeos, illos devicerunt.*

ιδ'. [k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptâ in Judæos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*

ις'. Οτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, φιλίαν

16. *Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus*

[a] Εν τῇ δωδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δωδεκάτῳ, vel ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ.
[b] Κατῴκισεν.] Μετῴκησεν *Hen.*
[c] Ιουδαίων νόμους] *Al.* Ιουδαίους.
[d] Επικαλέσαντο] Ἀνεκαλέσαντο *Hen.*
[e] Ο Ασαμωναίου παῖς] Ita *MSS.* in *Editis* deëst articulus.
[f] Ματταθίας] Ita ubique cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ματθίας Passim in *Editis.*
[g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας,] Hunc titulum insertum dedi ex *MSS.*
[h] Λυσίου καὶ Γοργίου] Ita juxta *Epiphanii Codd. MSS.* Σιλανος in *Editis Flavii* & aliquibus *MSS.* Γαΐου *Hen.*
[i] Γαλαδίτιν.] Γαλαδίτην *Vat.*
[k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς] Λυσίου στρατεία, καὶ Αντιόχου στρατηγοῦ, ἐπὶ Ιουδαίους [Ιούδαν *Gall.*] καὶ ἧττα inter hunc & præcedentem titulum inserunt *Hen. Gall.* & *Vat.*

tiochus cum Juda fœdus feriit, & ex Judæa non ſine gloria diſceſſit.

17. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad Regem reverſus eſt.*

18. *Quomodo Nicanor, dux poſt Bacchidem miſſus, una cum exercitu periit.*

19. *Quod Bacchides denuo miſſus contra Judæam, victoria potitus eſt.*

20. *Quomodo Judas in prælio occubuit.*

πιησάμενος πρὸς Ἰούδαν, ὅπερ ὡς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ Ἀντίοχος.

ιζ'. Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἀποστρατευσάμενος τοῖς Ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

ιη'. Ὡς Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν [1] τῷ στρατῷ.

ιθ'. Ὅτι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ'. Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

1 Τῷ στρατῷ.] Τῇ στρατιᾷ in duobus *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DUODECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXX.

CAP. I.

Quomodo Ptolemæus Lagi filius, Hieroſolymis & Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, δόλῳ τὴν ἀπάτην ἐφ' ἡμέραν τῶν Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

Alexandri ſucceſſores.

IGITUR Alexander Macedonum rex, ſubacto Perſarum imperio, & conſtitutis (ut jam dictum eſt) Judææ rebus, vitam finiit: ac diſtracto in multos imperio, Antigonus Aſia potitur, Seleucus Babylone & illius tractus nationibus, Lyſimachus Helleſpontum obtinuit, Macedoniam occupavit Caſſander, Ægyptum autem tenuit Ptolemæus Lagi filius. Hi dum inter ſeſe diſſident, & de imperio quiſque ſuo contendunt, fiebat ut continua longaque bella gererentur, urbeſque affligerentur, & multos civium in certaminibus amitterent, adeo ut omnis Syria à Ptolemæo Lagi filio (qui tum Soter, *hoc eſt Servator*, appellabatur) longe aliter afficeretur, quam ejus nomine dignum eſſet. Is etiam Hieroſolymam per fraudem & proditionem occupavit. Ingreſſus enim Sabbato in urbem per ſpeciem ſacrificandi, ne prohibentibus quidem Judæis (neque enim hoſtem eſſe putabant, & tum quia nihil mali ſuſpicabantur, tum propter diem ocium & quietem agebant) urbe nullo labore potitus eſt, eamque acerbe tractavit & in-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ [b] τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν πεφραγμένον καταστησάμενος τρόπον, πολυτρόπως τὸν βίον· μεταπεσούσης εἰς πολλὰς τὴν ἀρχῆς, Ἀντίγονος μὲν τὴν Ἀσίας [c] ἐπικρατεῖ, [d] Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ [e] τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ Μακεδονίαν [f] εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον [g] εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπεμμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μακροὺς [h] συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν [i] ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς ἐπὶ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τἀναντία παθεῖν αὐτοῦ τῇ ἐπιβολῇ. κατέσχε δὲ ὅτε τὰ Ἱεροσόλυμα, δόλῳ ἐπὶ ἀπάτῃ [k] χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, διὰ γὰρ ὑπενόουν πόλεμον, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον ἐπὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ ἐπὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γένεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐ-

Ægyptum tenuit Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus.

Judæi, Hieroſolymis dolo captis, in Ægyptum abducti.

a Ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.] Ita in omnibus *MSS.* tam *Latinis* quam *Græcis*. Videſis *Iſ. Voſſium* in *Chronol.* S. cap. XI. p. 150.

b Τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν] Illa τὰ κατὰ deſunt *Cod. NC.*

c Ἐπικρατεῖ,] Ἐπεκράτει *NC.*

d Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος] Σέλευκος δὲ ὁ Νικάτωρ ἐπιπαλύμπου *NC.*

e Τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν,] Τῶν ἄλλων ἐθνῶν *NC.*

f Εἶχε Κάσσανδρος,] Εἶχε abeſt *Hen.* mox Κάσσανδρος ex *nummis* pro Κάσσανδρος edidimus.

g Εἰλήφει.] Εἴληφεν in nonnullis *MSS.*

h Συνέβαινε γίνεσθαι] Συμβῆναι γίνεσθαι *Hen.* συνέβαινε γενέσθαι *NC.*

i Ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων] Ἀπόλλυσθαι *NC.*

k Χρησάμενος.] Χρησάμενος, ἀρχιερέως ὄντος δὲ ἔθους ἡμῶν κατ' ἐκείνας ἡμέρας Οὐῖν, ὃς ἦν Ἀδδὶ υἱός. εἰσελθὼν δὲ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὁ Πτολεμαῖος ὡς θύσων τῷ Θεῷ *NC.*

αὐτῆς. μαρτυρεῖ ἡ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ [l] τὰς τῶν Ἀλεξανδρέων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντες τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. "Ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ "πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, παύτῃ ὑ- "περῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γιγνόμενον, ὥστε λαβεῖν ἀ θε- "λήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὴν "ὑπομεῖναν ἔχειν δεσπότην." Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν τοῦτα περὶ ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβών, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν [m] ἐν Γαριζείν, καθώκισεν [n] ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. [o] ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τοὺς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, [p] ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ περὶ αὐτῶν, μετὰ τοῦ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ· [q] πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια [r] καταλοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν [s] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις δι' ὧν ἐφυλάχθη τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι [t] δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε [v] ἀρετὴν τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς [w] Πτολεμαίου φιλοτιμίας προσκαλουμένης. ἐχόντες μέντοι καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν [x] ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις, ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τοὺς θυσίας ἐκεῖ πεμπτὰς ἀξιούντων· τῶν δὲ [y] Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

clementer. Hiſce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res à ſucceſſoribus *Alexandri* geſtas conſcripſit, teſtimonium perhibet, ſuperſtitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiſerimus, iſtiuſmodi verbis. "Eſt "gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem inco- "lentes magnam & bene munitam *nomine* Hiero- "ſolyma, paſſi ſunt eam in Ptolemæi poteſtatem "venire, quod arma capere noluerint, atque ex "ſuperſtitione intempeſtiva crudeli dominatui ſe- "ſe ſubjecerunt." Et Agatharchides quidem de gente noſtra hæc memoriæ prodidit. Cæterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, lociſque circa Hieroſolyma, tum ex Samaria & Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hieroſolymitanos jurisjurandi fideique obſervantiſſimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis poſt victum ab eo Darium reſponderant, multos eorum in præſidiis diſpoſuit, & cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac ſacramento adſtrinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus, qui ipſis mandaſſet eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum ſua ſponte profecti ſunt, allecti partim bonitate ſoli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas & Judæorum poſteros inſtituta patria retinere ſtudentes exiſtebant contentiones, iique inter ſeſe decertabant, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſanctum eſſe contendunt, & victimas eo mitti volunt; Samaritæ contra, in montem Garizin.

Agatharchides Cnidius.

Ptolemæi in Judæos benignitas.

Contentiones inter Judæos & Samaritas.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

CAP. II.

Quomodo Ptolemæus Philadelphus leges Judaïcas Græce transferendas curavit, multoſque captivos manumiſit, & multa donaria Deo conſecravit.

II.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος πεντεκαίδεκα, ἕκτῳ τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου κατειληφὼς ὁ Φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' [a] ἔτη ἐνὸς [b] δέοντος πεντήκοντα, [c] τόν τε νόμον ἡμιλλήσατο, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, [d] ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεύς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν [e] βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα [f] τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, [g] εἴ τι που μόνον

CUM autem Alexander duodecim annos regnaſſet, & poſt eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) & legem *Judaïcam* curavit transferendam, & ſervientes in Ægypto Hieroſolymitanos ſervitute liberavit, qui fuerunt centum & viginti millia, ex hujuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, operam dans ut omnes, ſi fieri poſſet, totius orbis libros colligeret, & coëmens quicquid ubique vel fama accepiſſet ſtudio dignum fore Regiſque voluntatem

Ptolemæus Philadelphus ſecundus Ægypti rex.

Demetrius Phalereus bibliothecæ Ptolemaïcæ præfectus.

---

[l] Τὰς τῶν Ἀλεξανδρέων πράξεις συγγραψάμενος,] Forſan in libris περὶ Ἀσίας, quos laudant *Diodorus*, *Phlegon*, *Lucianus* & *Athenæus*.

[m] Ἐν Γαριζείν,] Ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεῖν *NC*.

[n] Ἅπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών.] Quorum Samaritanorum in Ægyptum deductorum reliquias putat *Scaliger. de Emend. Temp.* l. VII. p. 663. eos, qui Synagogam magnam habent in Caïro; Item qui Inſulam in Mari Rubro occupant, teſte Geographo Arabe. SPANH.

[o] Ἐγνωκὼς δὲ] Ἐπεγνωκὼς *Hen. Busb.* & *NC*.

[p] Ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο] Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἰαδδοῦς ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευομένῳ περὶ τῶν Ἰουδαίων, ὡς μετὰ τοῦ κρ. *NC*.

[q] Πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας] Vid. infr. c. 2 §. 4. & adv. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH.

[r] Καταλοχίσας] Καταλοχισάμενος *NC*.

[s] Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας,] Judæi in Alexandria cum Macedonibus Ἰσοπολίται. Ita etiam Antiochiæ infr. c. 3. §. 1. SPANH.

[t] Δ' ἀδὲ] Forte δὲ καὶ. COCC.

[v] Ἀρετὴν] Ἀρετὴν hic pro εὐδαιμονίᾳ, ut quandoque apud Homerum. SPANH.

[x] Ἐθῶν ἀποτάξειν προῃρημένοις,] Ἐθνῶν *Vat.* & *NC*.

[y] Σαμαρειτῶν] Σικιμιτῶν (*Lugd. Bat.*) *NC*. & *Vet. Interpr.* in nonnullis codicibus.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου] Ita *Busb. NC*. & *Vet. Interpr.* nec non *Iſ. Voſſii* MS. (nunc *Lugd. Bat.*) niſi quod τεσσαράκοντα καὶ ἓν pro τεσσαράκοντα præ ſe ferat. in *Editis* deſiderantur iſta, Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τεσσαράκοντα. In *Cod. NC.* (cui titulus eſt Πτολεμαϊκὸν) caput incipit ad hunc modum, Τελευτήσαντος δὲ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται Ἀλέξανδρος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διὰ τὸ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξ. &c. Videſis *Uſſerium* ad A. M. 3721.

[a] Ἔτη ἐνὸς δέοντος πεντήκοντα,] Porphyrius apud Euſebium XXXVIII. annis regnaſſe eum dicit. SPANH.

[b] Δέοντος πεντήκοντα,] Δέοντα *Hen.* & *Busb.*

[c] Τόν τε νόμον ἡμιλλήσατο,] De ſola Legis verſione ſub hoc Ptolemæo. vid. Proœm. c. 1. §... ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὸν ἐξήγησιν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρειαν· & ſuperius ibid. ὅκου μοι καὶ μέλλοντι ἐμβιβάζειν τοιαῦτα μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον συμβαίνει· Vide quæ de hoc ſuo conſilio, quæ in Hebræis voluminibus contenta in Græcam linguam transferendi, ait infr. §. 10 ubi διφθέραι, quibus Lex ſcripta, aureis litteris: ut ita de ſolis Legis Libris verſis à LXX. agat ſemper Joſephus, & ſic infr. §. 12. de Verſione illa facta ἀναγνῶναι τὸν Νόμον· & contr. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH. Nihil præter Pentateuchum tunc Græce verſum fuiſſe ex iſtis colligunt viri docti. & certe Græcus cæterorum librorum ſtylus arguit, eos, qui Ptol. Philadelphi rogatu Pentateuchum Moſis interpretati ſunt, reliquos libros ſacros non convertiſſe. *Pet.* Var. Lect. IV. 9. HUDS. in *Add.*

[d] Ὄντας δώδεκα μυριάδας,] Ὄντας πρὸς δώδεκα in *iiſdem MSS.*

[e] Βιβλιοθηκῶν δὲ βασιλέως,] Vide *S. Epiphanium* in lib. *de Menſuris & Ponderibus*, p. 166. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3719.

[f] Τὰ] Abeſt a *L. B.*

[g] Εἴ τι που μόνου] Εἴ που τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

Ptolemæus, ex consilio Demetrii, de legibus Judaïcis Græce transferendis cogitat.

luntati non ingratum, (nam *is* maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) omni cura & cogitatione huic rei incumbebat. Ptolemæo autem aliquando ab ipso quærente, quot jam librorum millia collecta haberet? respondit esse jam circiter *ducenta millia, & brevi congesturum ad quingenta. sibi etiam, adjiciebat, indicatum multos esse apud Judæos de ipsorum institutis libros studio dignos & bibliotheca regia; qui cum illorum literis & sermone scripti sint, rem fore magni laboris & molestiæ, si in Græcam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturæ, vocemque reddere consimilem, contigit tamen ut sui generis sit. cæterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) & in biliotheca *tua* habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Judæorum pontifici scribit, ut hæc fiant.

2. Jam quidam *nomine* Aristæus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, sæpe antea Regem orare statuerat, ut Judæos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum præfectis, Sosibio Tarentino & Andrea, eos obsecrans, ut se in eis quæ sit à Rege postulaturus adjuvent. Cumque Aristæus eorum, quos memoravimus, sententiam accepisset, Regem adit, & cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere "nos, ô Rex, ut decipiamur, sed verum pate- "facere. Cum enim id nobismet negotii dari vo- "luerimus, ut Judæorum leges in tuam gratiam "non solum transscribantur, verum etiam vertan- "tur, quanam ratione hoc facere possimus, cum "multi Judæi serviant in regno tuo? Quos certe "non alienum erit à tua magnificentia & bonita- "te liberare à calamitate: quandoquidem qui "Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum "regit, quantum ego quidem quærendo compe- "ri. Conditorem enim universitatis Deum & i- "psi & nos colimus, familiari sermone Ζῆνα (i. "e. *Jovem*) vocantes, indito à vivendo nomine, "quòd is vitam conferat omnibus. Quapropter "ad honorem Dei, iis, qui Deum præcipua re- "ligione venerantur, redde patriam, ut eis in na- "tali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito, "Rex, me nec genere eis, nec natione propin- "quum, hæc pro eis postulare. Sed cum omnes "homines Dei sint opificium, & sciam eum be- "nefacientibus delectari, ad benefaciendum te "cohortor.

Aristæi oratio ad regem Ptolemæum.

Ptolemæi ad Aristæum responsum.

3. Hæc loquutum Aristæum, Rex hilari lætoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui manumittendi sunt? Cumque Andreas, qui tum forte adstiterat, subjecisset, paulo plura esse quam centum decem millia. An vero parvum à nobis, inquit Rex, donum, Aristæ, postulas? Cumque Sosibius, & qui ad-

ἀκόσδε ἀπαιτῆς ἄξιον [h] ἢ ἡδὺ τῇ Ϛ Βασιλίως προαιρέσῃ, μάλιστα γὰ [i] περὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένυ δ' αὐτὸν ποτε Ϛ Πτολεμαίυ, πόσας ἤδη μυριάδας [k] ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων [l] εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν, ὀλίγυ δ' χρόνυ εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμαθῆσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι Ϛ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀπαιτῆς ἄξια Ϛ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι Ϛ τῇ Ἑβραΐδι γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰ εἶναι τῇ ἰδιότητι τ [m] Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [n] ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὅθεν οὐδὲν ἔλεγε κωλύειν Ϛ ταῦτα μεταβαλόντα· δύναται γὰ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀπορεῖσθαι· ἔχειν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. [o] δόξας οὖν ὁ Βασιλεὺς ἄριστα τ Δημήτριον Φιλολογούμενον περὶ [p] τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων ὑποτίθεσθαι, χαίρῃ τῷ τ Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι.

β'. [q] Ἀριστέᾳ δέ τις, φίλος ὢν [r] ἐν τοῖς μάλιστα τῷ Βασιλεῖ, [s] καὶ ἀποδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγαλότητα, πολλάκις μὲν Ϛ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τ Βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς [t] αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν Βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ὑπειλήφειν εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τ δέησιν, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεσθαι τοῖς ἄρχουσι τ σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ Βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὸν τ προφρημένων γνώμιμον ὁ Ἀριστέας, προσελθὼν τῷ Βασιλεῖ λόγους περὶ αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. "Ὃ μὲν κρίνει ἀπαλλαγέντας ἡμᾶς, ὦ Βασιλεῦ, "[u] πειρᾶσθαι, ἀλλὰ πάλαι βουλόμενος ἀπελείφθην. τοὺς γὰ τ Ἰουδαίων "νόμους ἃ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ [x] ἑρμηνεῦσαι διεγνω- "κότες εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, [y] τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο "πράξαιμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ Βασιλείᾳ δε- "δουλωμένων; ἐᾷ, τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν "ἀπολάθως, ἀπόλυσον τὴν παλαιπωρίας, τιμῶν Βασιλείαν "σὺ διεπόντως Ϛ θεμένυ τοὺς νόμους αὐτοῖς Θεῷ, καθὼς "ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰ ἅπαντα "τὰ συνηκολουθηκότα Θεὸν καὶ ἔστι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα κα- "λοῦντες αὐτὸν [z] ἐτύμως, ἀπὸ Ϛ σύμπασι ἐμφυῆ τὸ ζῆν "τοῖς ὀνομασθῆναι αὐτὸ [a] νοήσασιν. ὅθεν εἰς τιμὴν Ϛ Θεοῦ, "[b] τοῖς ἐξαίρετον τοῖς εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, "ἀπόδος αὐτοῖς τὴν παλαιὰν, καὶ τ ἐν αὐτῇ βίον [c] ἀπολη- "φόμενον. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε γῆν ποσή- "κων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος [d] αὐτῶν ὢν ταῦτα περὶ αὐ- "τῶν ἀξιῶ. πάντων γὰ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων Ϛ "Θεοῦ, [e] καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ἀποιοῦσιν, [f] ὀπὶ "τούτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀριστέου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς ἱλαρῷ Ϛ γενηθεὶς τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τ ἀπολυθησομένους ἐσεσθαι μυριάδας; ὑπολυχόντος γὰ Ἀνδρέου, παρῆκεν γὰ, καὶ φήσαντος ὀλίγας πλείονας ἔσεσθαι τῶν [g] δέκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα [h] ἡμᾶς, εἶπεν, Ἀριστέα, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίου δὲ καὶ τῶν πα-

b H ἡδὺ] Or ὃ ἥδει *L. B.*
i Περὶ] Τὰ περὶ *L. B.*
k Ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων.] Sic *MSS.* ἔχοι in *Editis.*
l Εἶπεν εἶναι περὶ εἴκοσιν,] Illud εἶπεν ex *MSS.* agnoscunt etiam *Epiphanii* libri, *Aristeas*, & *Eusebius.*
* *Ducenta millia*,] In *Vet. Interpr.* perperam *viginti millia*, & dein *quinquaginta.*
m Σύρων] *L. B.* Συρίων.
n Ἀπηχεῖν,] *L. B.* ἀπέχειν.
o Δόξας] *L. B.* δίξας.
p Τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων] *L. B.* πλήθυς αὐτῷ βιβλίων.
q Ἀριστέας δέ τις,] Ita passim *Flavius.* Ἀριστέας *Alii.*
r Ἐν τοῖς] *L. B.* Ϛ ἐν τοῖς.
s Καὶ ἀποδαζόμενος] *L. B.* ἀποδαζόμενος.
t Αἰχμαλώτους Ἰουδαίους,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αἰχμαλώτους deest *Editis.*
v Πειρᾶσθαι,] Πειρᾶσθαί τι *NC.*
x Ἑρμηνεῦσαι] M. θερμηνεῦσαι in *MSS.*
y Τίνι λόγῳ χρώμενοι] Τίνι τῷ λόγῳ *Hen.* & *Busb.* τίνι καὶ λόγῳ *L. B.*
z Ἐτύμως, ἀπὸ Ϛ σύμπασι] Lege ἐτύμως ἀπὸ πάντων &c. COCC, & ita corrigere jubet HUDS. in *Addendis*, sicuti fecimus pro ἑτοίμως. HAV.
a Νοήσασιν] *L. B.* θέσσι.
b Τοῖς ἐξαίρετον τοῦ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς] *L. B.* τὸν —— πεποιημένοις ἀπόδος τοῖς &c.
c Ἀπειληφότα.] Ἀπολελοιπότα *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *NC.* HUDS. ἀπολελειπότα *L. B.*
d Αὐτῶν ὢν ταῦτα] Αὐτῶν desideratur in *iisd. MSS.*
e Καὶ γινώσκων αὐτὸν] Καὶ δὴ γινώσκων *Hen.* & *Busb.*
f Ἐπὶ τούτῳ καὶ σὲ παρακαλῶ.] Ἐπὶ τοῦτο *NC.* & *Lugd. Bat.*
g Δέκα μυριάδων.] Ita cum *Aristea*, *Eusebio*, *Vet. Interpr.* & *Josepho* ipso infr. §. 4. ἑνδέκα in *Editis. Bas.* & *Gen.* nec non in *MSS.*
h Ἡμᾶς, εἶπεν,] *L. B.* εἶπεν ἡμᾶς.

παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν [i] δεῖ τ αὐτ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τὴν βασιλείαν Θεῷ χαρίσηριον ποιήσασθαι· [k] Διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν [l] δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ περὶ ὧν [m] ἠξίωσε προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο [n] μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστέου προαίρεσιν βεβαιῶσαι, καὶ [o] περὶ τούτου τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν· καθ' ἣν ὁ μόνον τοὺς [p] ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτῷ καὶ τὰ ἐκείνου [q] στρατιᾶς [r] ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεσήχθησαν. πολλόνων [s] ἢ ἢ πλειόνων παλαντων [t] τὴν ἀπολυτρώσεως γνήσεσθαι φαμένων, τοῦτό τε συνεχώρησε, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς Βασιλέως μεγαλοφροσύνης, [v] ἐγνωσαν Ἀφυλάξαι. ὧν ἦν τοιοῦτο. "Οσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῶν "τῷ πατρὶ, τῇ τε [x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν "Ιουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, "διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ [y] τὴν χώραν, καὶ τούτοις "ἀπημπόλησαν, τούς τε παρ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, "καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' "αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες "δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μὴ τὸν ὀψω-"νίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι "τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς τοῦ τοῦ πατρὸς θε-"αίρεσιν τοῦ δέον [z] ἡμαλωτίσθαι, τὴν δὲ χώραν αὐ-"τῶν ἀφὸ τῆς στρατιωτικῆς αὐθαδείας κεκακῶσθαι, καὶ ἀφὸ "τῆς εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγῆς πολλὴν ὠφέλειαν εἶναι "τούτοις τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν "καὶ τοὺς [a] καταδουλουμένους ἀφὸ τοῦ πρόσθεν ἐλεῶν, "ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν τῇ [b] οἰκετείας ὄντας Ἰουδαίους, "τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφά-"λαιον [c] τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα περὶ τούτων κω-"λύειν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. [d] βούλομαι "δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέ-"ρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ἀφθόδει-"κνύτους [e] αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ [f] καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ "πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς "ἀπογραφομένους ὁ βουλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασι-"λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι." τοῦτο δὲ [g] τοῦ προστάγματος [h] ἀναγνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λείποντος τοῦ περὶ τοῦ πρόσω καὶ τῶν αὖθις εἰσαγομένων Ἰουδαίων μὴ διεσάφησε, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τοῦτο περὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν [i] διαφόρων δόσιν ὅσην ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν [k] πραγμάτων ἀποτιθέναι καὶ τοῖς βασιλικοῖς

erant, dixiſſent, debere eum dignam ſua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliaſſet: *Rex* ex illis gaudio perfuſus juſſit, ut cum militibus ſtipendia ſolverent, etiam pro captivis, qui apud eos eſſent, penderent in ſingula capita drachmas centum viginti. Ac de ipſius poſtulatis promiſit libellos ſe magnifice ſcriptos editurum, quibus Ariſtæi propoſitum, & ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non ſolum ductos à patre ſuo & ejus exercitu liberaturum ſe dixit, ſed etiam eos qui ante erant in regno, & ſiqui poſtea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent pluſquam quadraginta talenta poſcere, *nihilominus* conceſſit; atque edicti exemplar, quo illuſtrior eſſet Regis magnanimitas, *poſteris* conſervari voluerunt. Erat autem hujuſmodi. "Quicunque ſub patre noſtro militantes Sy- *Ptolemæi mandatum de manumittendis Judæis.*
"riam & Phœnicem incurſarunt, pervaſtataque
"Judæa mancipia inde in urbes regionemque no-
"ſtram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui
"ante nos erant in meo regno, & ſi qui nunc ad-
"ducti ſunt, hos manumittunto, qui penes ſeſe
"habent, accipientes pro ſingulis capitibus drach-
"mas centum viginti, ita ut milites quidem una
"cum ſtipendiis, reliqui autem à menſa regia re-
"demptionis pretium reportent. Arbitror enim
"eos contra patris voluntatem, contraque æqui-
"tatem, captivos eſſe factos, eorumque terram
"licentia militari afflictam, & ex eorum in Ægy-
"ptum tranſlatione magnam utilitatem partam eſ-
"ſe militibus. Quapropter juſtitiæ rationem ha-
"bens, & eorum miſericordiam capiens qui ini-
"que opprimuntur, impero iis, qui Judæos ha-
"bent in ſuo ſervitio, ut eos manumittant domi-
"ni pro præſcripta ſumma; neve quiſquam in
"hac re dolo malo agat, ſed imperatis obediat.
"Volo autem ut intra triduum, ex quo allatum
"erit hoc edictum, apud eos, qui huic negotio
"præſint, profiteantur, eiſque ſimul etiam cor-
"pora oſtendant: hoc enim etiam è re mea eſſe
"duco. Quod ſi qui dicto audientes non fuerint,
"eorum nomina qui volet deferto, eorumque bo-
"na in fiſcum regium referuntor." Cum *primum* hoc edictum prælectum eſſet Regi, atque alia quidem *recte* haberet, hoc vero deſideraretur, quo cautum eſſet illis quoque, qui vel ante *aderant* vel poſtea ſunt adducti ex Judæa, ille & hoc quicquid eſt benigni eis pro ſua magnanimitate indulſit, juſſitque ſolutionem, ut quæ multiplex & cumulata eſſet *futura*, inter rerum agendarum miniſtros partiri & regios nummularios. Hoc autem *Regis erga Judæos benignitas & liberalitas prolixa.*

i Δεῖ] Idem δ'οι.

k Διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν,] Διαχυθεὶς δ' μάλα τοῖς ὀψωνίοις *Ariſteæ.*

l Δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.] Pro ἑτατὸν εἴκοσι (quod reperitur in omnibus *Joſephi* libris, tam *Græcis* quam *Latinis*) εἴκοσι iterum iterumque habent *Ariſteæ* exemplaria. quod ſane mihi veriſimilius videtur. Vide *Uſſerium* in *Annalibus Vet. Teſt.* ad A. M. 3727.

m Ἠξίω] *L. B.* ἀξίων. Lege ἠξίων. COCC.

n Μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα,] Μεγαλοπρεπῶς δ' ἔχοντα *Hen.* & *NC.* μεγαλοπρεπῶς τε ἔχοντα *Busb.* & *L. B.*

o Περὶ] *L. B.* πρὸς.

p Ὑπὸ δὲ] Abeſt ultima a *L. B.*

q Στρατιᾶς] *Al.* στρατείας.

r Ἀπολύσειν ἔλεγεν,] Ita cum (*L. B.*) & *NC.* ἀπολύειν in *cæteris.*

s Δὲ ἢ] *L. B.* δ' ἢ.

t Τῆς ἀπολυτρώσεως] Forte τὰ τ ἀπολ. COCC.

v Ἐγνωσαν Ἀφυλάξαι.] Ita *Busb.* (*L. B.*) *N. C.* & *Epiphan.* ἔγνων in *cæteris.*

x Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Συρίαν ἢ Φοινίκην ἐπίδραμον in *Editis.*

y Τὴν χώραν,] Χώρα proprie Ægyptus interior. Græv. ad gloſſ. Iſidori. REL.

z Ἡμαλωτίσθαι,] Sic *MSS.* αἰχμαλωτίσθαι in *Editis.*

a Καταδουλουμένους] Ita etiam apud *Ariſteam.* καταδιδωασδουμένους in *MSS.*

b Οἰκετείας] *L. B.* οἰκετίας. Lege οἰκείας. COCC.

c Τοὺς κεκτημένους·] Κεκτημένοι *heri* dicti reſpectu ſervorum. *Ariſtoph, Plut.* p. 1. τῷ κεκτημένῳ· vid. Athen. lib. XIV. p. 657. E. Sic κεκτημένη hera *Ariſtoph.* Ἐκκλησ. p. 717. & Lucian. in Aſino p. 122. SPANH.

d Βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς,] Ita *Baſ.* & *Gen.* βούλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας, ἀναδεικνύτους αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. nec aliter in *MSS.* niſi quod αὖθις pro αὐτοῖς habeant *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *Diſpoſitiones autem meas præcipio, ex quo miſſæ ſunt, per tres dies proponi, quatenus ad judices domini conveniant, corpora ſtatim oſtendentes.* Apud *Ariſteam*, τὰς δὲ ἀπογραφὰς ἐν ἡμέρας τρισὶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκκει) τὸ προσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους πρὸ τούτων, καταδεικνύτας αὖθις καὶ τὰ σώματα, unde reſcribendum cenſui, βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς [ἡμέρας] ἐξεπέμφθησαν [τὰ προσταγμένα,] πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας ποιεῖσθαι, προσδεικνύτας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. Si quis αὖθις pro αὐτοῖς malit, non repugnabo.

e Αὐτοῖς] *L. B.* εὐθὺς. Lege αὖθις. *Vetus* ſtatim. COCC.

f Καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν] Καὶ deeſt *Hen.* & *NC.* Forſan τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς πρ.

g Τοῦ προσταγματος ἀναγνωσθέντος] Τῶ γράμματος ἀναγνωσθέντος *L. B.*

h Ἀναγνωσθέντος] Ita cum *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.* ἀνενεχθέντος in *Editis.*

i Διαφόρων] Ita *Gall.* & *Ariſt.* τ ἀφ' φέρων *NC.* τ φόρων in *Editis Aliiſque.*

k Πραγμάτων ἀποθέσθαι] Sic *Hen. NC.* (*L. B.*) *Vet. Interpr.* & *Ariſt.* ταγμάτων in *Editis Aliiſque.*

tem facto, Regis jussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis sexaginta. Nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi Rex etiam eorum nomine solvi jussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

Ptolemæus jubet Demetrium suam de legibus Hebraïcis interpretandis sententiam scriptis sibi proponere.

3. Hæc ubi ex sententia Regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio, ut quid ipse de Judæorum libris describendis sentiat sibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere unquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueverant. Unde mihi visum est libelli *hujus* & epistolarum exemplaria ordine collocare, necnon missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, ut exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, & ex operum præstantia eximia quis uniuscujusque artifex sit primo intuitu cognoscatur. Et quidem libelli exemplar ita se habet.

Demetrii ad Regem supplex libellus.

"Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in "mandatis, ô Rex, ut qui ad bibliothecæ com- "plementum deessent, ii per me libri congererentur, & ut illis, quibus aliqua forte exciderint, "cura debita adhiberetur, summa hac in re dili- "gentia defunctus significo tibi libros legislatio- "nis Judæorum à nobis desiderari cum aliis. Nam "cum Hebraïco charactere & patria ipsorum lin- "gua scripti sint, intelligi à nobis non possunt. "Contigit autem & ipsos negligentius, quam *ab* "*auctoribus* se habent, * notatos esse; quod non- "dum regia eis cura consuluerit. Oportet ideo ut "istos etiam ad amussim exactos penes te habeas. "nam ita comparata est ea legislatio, ut altioris cu- "jusdam sapientiæ & sinceriſsimæ integritatis plena "sit, utpote à Deo profecta. Quare nec poëtæ, nec "qui historias conscripsere ejus meminerunt, quem-

Hecatæus Abderita.

"admodum Hecatæus Abderita testatur, adeo- "que nec hominum illorum, qui ex ejus præce- "ptis vitam instituerunt, quod casta esset & *augu-* "*sta*, & profano ore & *sermone* exponi non opor- "teret. Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, ô "Rex, scribes ad Judæorum pontificem, ut ad te "mittat seniores sex ex singulis tribubus, legum "peritissimos, à quibus postquam librorum illo- "rum apertum & consonum sensum intellexeri- "mus, & accuratam acceperimus rerum interpre- "tationem, digna hæc desiderio tuo colligamus.

Rex visum est ad Judæorum pontificem scribere & dona mittere.

4. Hujusmodi itaque libello *supplice* oblato, jussit Rex, ut de his scriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique simul manumissio declararetur servientium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras & phialas & calices misit auri

τραπεζίτας. γινομένης δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ τοῖς πάσαις ἡμέραις τελεσθείσης τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα καὶ τριακόσια τῶν λύτρων ἐγένετο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπραττον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων δίδοναι κελεύσαντος, ἐν τῷ συγγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ συνειρημένον.

γ'. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγένετο κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον [l] σκεδῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. οὐδὲν γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεῦσι [m τούτοις] [n] ὠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο. διὸ καὶ τὸ τοῦ [o] ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ὑπηρετῶν [p] κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτου εἶναι τοῦ βασιλέως τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τοῦ τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχοῦ, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι αὐτόθεν γνώριμον. τῆς μέντοι γε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ "[q] παρὰ Δημητρίου. Προσήκοντός σου, ὦ βασιλεῦ, πε- "ρί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιο- "θήκης συγγραμμάτων, ὅπως σωσχθῇ, καὶ περὶ τῶν "διαπεπλωκότων ὅπως [r] τῆς δεούσης [s] ἐπιμελείας τύχῃ, "πάσῃ κεχρημένου περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῶν "Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σαφῶς ἑτέροις. "χαρακτῆρσι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ "ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀ- "μελέστερον ἢ [t] ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἐ- "πιμελείας τυχεῖν. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ "ταῦτα σοὶ διηκριβωμένα. φιλοσοφωτέραν γὰρ "καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν "θεοῦ θεῖ. διὸ καὶ τὰς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγρα- "φεῖς τῶν ἱστοριῶν, οὐκ [v] ἐπιμνησθῆναι, φησὶν [x] Ε- "κατῶν ὁ Ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευ- "σαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν "βεβήλοις στόμασι φασυφεῖσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, "βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως "ὑποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης [y] φυλῆς, "τοὺς ἐμπροτάτους τῶν νόμων, [z] ἀφ' ὧν τὸ τῶν βι- "βλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον [a] ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κα- "τὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν [b] πραγμά- "των, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγω- "μεν.

δ'. Τοιαύτης οὖν τῆς [c] ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τοὺς Ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα δὲ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦσαν αὐτῷ. καὶ τοὺς [d] παρασκευὴν ἀγαθήρων

καὶ

l Ἐκδῦναι] In *Aristea* libris εἰσδῦναι.

m [Τούτοις] Illud τούτοις, uncis inclusum, ex Aristea adjectum esse volui.

n Ὠκονόμητο,] Διῳκεῖτο *Aristeæ*.

o Ἐκδόσεως ἀντίγραφον] Ita *NC.* & *Euseb.* de *Prep. Evang.* p. 353. in *Josephi Editis Aliisque* utroque loco εἰσδόσεως, prout in *Aristeæ* libris.

p Κατατέτακται,] Κατακεχώρισται in *Aristeæ* libris, unde forsan aliquis hîc loci malit κατατέταχται, aut media voce κατατέταγται, præsertim cum *Epiphanius* vertat *designavimus*.

q Παρὰ Δημητρίου.] Ita cum *Aristeæ* & *Eusebii* libris, ut & *NC.* (atque *L. B.*) qui præterea habet βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ παρὰ Δημητρίου. Verum *Aristeæ* Editores verba illa non pro inscriptione accipiunt, sed cum præcedentibus jungunt: quod & à *J. Alb. Fabricio* notatum video.

r Τῆς δεούσης] Καὶ τὴν δ. *NC.*

s Ἐπιμελείας] Ἐπισκευῆς *restitutionis* aut *reparationis* vocabulum, quo utitur *Aristeas*, significantius videtur quam ἐπιμελείας. *M. Meibom.* in *specimine Emendationum Psalmorum* &c. p. 47.

* *Notatos esse*;] Id est *consonis literis absque subjunctis vocalibus*, ut opinatur *Meibomius*. Alii reddunt, *scriptos interpunctosque*, qui credunt exemplaria quædam legis Judaïcæ in Bibliotheca Ptolemaïca exstitisse, sed imperfecta & mendosa. atque alii demum *expositos*, quibus placet aut totum *Pentateuchum* aut *partes quasdam* ante Alexandrum Græce redditas fuisse. Vide *Huetium* in *Demonstr. Evangel.* Prop. IV. c. 12. & *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. 3. c. 12. §. 1.

t Ἔχει σεσημάνθαι,] Καὶ οὐχ ὡς ὑπῆρχεν apud *Aristeam*, pro quo καὶ οὐχ ὡς ὑπ' ἀρχὰς εἶχε reponendum censet *Meibom.* p. 48. *Josephi* verbis mendum subesse existimant *Viri Eruditi*, unde εἶχε pro ἔχει post alios substituit *J. Clericus*. ἔδει *J. Davisius*. nihil mutari volui, sine auctoritate *MSS.* præsertim cum ita legerit *Epiphanius*, qui vertit, *quam habent*.

u Ἐτιμηθῶσιν,] Ita *MSS.* ἐμπεθῶσιν in *Editis*.

x Ἑκαταῖος ὁ Ἀβδηρίτης,] In *Historia de Judæis*, cujus meminit *Euseb.* de *Prep. Evangel.* l. 9. c. 4. HUDS. Hecatæus Abderita, quæ de Judæis scripsit vid. adv. Apion. lib. 1. §. 22. ubi Hecatæi verba apud Euseb. περὶ. F. p. 408. & contr. Apion. lib. 1. § 22. ut & lib. 2. §. 4. SPANH.

y Ἑκάστης φυλῆς,] Hinc colligitur (quod ab aliis notatum) non integras tribus fuisse abductas in Mediam, sed jam à temporibus Salmanassaris reliquias nonnullas permansisse.

z Ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων] Παρ' ὧν in *MSS.*

a Ἐκμαθόντες,] Sic *MSS.* οἱ μαθόντες in *Editis*.

b Πραγμάτων,] Γραμμάτων L. B.

c Ἐκδόσεως γενομένης,] In *Editis* εἰσδόσεως *suggestionis*, ut vocem hîc loci interpretantur & *Epiph. Gelenius*. Supra tamen *Epiphanio* ἔκδοσις est *allegatio*. de qua voce videsis *Du-Cangium* in *Glossario*.

d Παρασκευὴν] Κατασκευὴν *NC.* (*L. B.*) & *Arist.*

* Πιν-

καὶ φιαλῶν ⸂καὶ⸃ ἀσωνδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα [c] πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προσέταξε δὲ τοὺς φύλακας τῶν κιόνων, ἐν οἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὴν ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἶδος, ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματα εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μὴ τοῦ προεκθέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ χρηματίσαντος Ἐλεαζάρου τῷ ἀρχιερεῖ, παύσω λαβόντα τὴν πρώτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] πεπυσμένος γὰρ Ονίαν τὸν ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ [g] Σίμων γενόμενος δικαιοδόκος, ὁ δὲ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα Ονίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ χράφει Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ "τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. [h] Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳ- "κισμένων Ἰουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν "ὅτ' ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρα- "τιωτικὰ κατέταξεν ἀπὸ μείζοσι μισθοφορίαις, πίστι δὲ χρω- "μένοις ἐν Αἰγύπτῳ [i] σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλα- "κὴν παρέσχεν, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· [k] τὴν δ' ἀρχὴν "ἐγὼ σφᾶς ἀλαζόνων πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μά- "λιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας "αἰχμαλώτων δουλούσθαι ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν "ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇ ἡλι- "κίαις εἰς τὴν [l] στρατιωτικὴν καλὸν κατέταξα· τινὰς δὲ τε- "λείους ἐμοὶ καὶ τῇ ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένους, τούτοις "ἠξίωκα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθη- "μα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. Βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χα- "ρίσασθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑ- "μῶν ἑρμηνευθῆναι μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς ἐν τῇ "Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. "καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἀφ' "ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους [n] πέμψας· οἳ δὲ διὰ τὸ "χρόνον ἐμπείρους ἔχειν τῶν νόμων, καὶ δυνήσεσθαι τὴν ἑρμηνείαν "αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέν- "των, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "περὶ τούτων διασαφήσοντας, Ανδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλα- "κα καὶ Αριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀνα- "θημάτων εἰς τὸ ἱερὸν [o] καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλ- "κα, τάλαντα ἀργυρίου ἑκατόν. καὶ σὺ δὴ ἡμῖν ἐπιστείλαις, "περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα.

ε'. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς τοιαύτης βασιλέως καθηκούσης πρὸς Ἐλεά- ζαρον, ἀντιγράφει [p] πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. ς'. "Ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμέ- "νων σοῦ τε καὶ [q] τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς "ἡμῖν ἔχει πάντα. τὸν δὲ ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγά- "λως ἠσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροί- "σαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτόν, ἐμφανίζοντες "αὐτῷ σου τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξα- "μεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς

quidem talenta quinquaginta, gemmarum vero inæstimabilem multitudinem: jussitque custodes capsarum, in quibus erant gemmæ, artificibus permittere electionem cujuscunque vellent generis. Mandavit etiam pecuniæ ad sacrificia & reliquos usus * in templum usque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, & quo modo singula fabricata erant, si prius exemplar adduxero scriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob causam quam dicam. Defuncto Oniæ pontifici filius ejus Simon successit, is qui Justus cognominatus est, tum propter pietatem in Deum, tum propter benevolum in cives animum. Eo mortuo, & superstite ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum suscepit; cui scripsit Ptolemæus in hunc modum. "Rex Ptolemæus Eleazaro *Regis Ptolemæi litera ad pontificem Eleazarum.*
"pontifici salutem. Cum multi in regno meo ha-
"bitarent Judæi, quos à Persis, dum imperium
"tenebant, captos meus pater honoravit, & par-
"tim ad militiam majoribus stipendiis destinavit,
"partim videlicet iis, qui cum eo venerant in Æ-
"gyptum, castella eorumque custodiam assigna-
"vit, ut essent Ægyptiis terrori: ego principatum
"adeptus, cum omnes humane tractavi, tum ma-
"xime cives tuos, quorum supra centum millia
"captivorum in libertatem vindicavi, soluto de
"meis facultatibus pretio dominis eorum. Ex his
"vero, quotquot per ætatem arma ferre possent
"in militiam allegi: nonnullos etiam eorum qui
"circa nos erant, quorum & fides id mereri vide-
"batur, in aulicos meos cooptavi, cogitans gra-
"tum Deo pro ejus de me cura donarium hoc &
"maximum à me oblatum iri. Atque ut tum his
"tum omnibus toto orbe Judæis gratum faciam,
"statui legem vestram interpretatione donare, &
"de Hebræo in Græcum traductam in mea bi-
"bliotheca reponere. Quare recte facies si dele-
"ctos viros, ex unaquaque tribu sex, jam ætate
"provectos, ad me miseris, qui & per ætatem le-
"gum sint periti, & eas accurate possint interpre-
"tari. Sic enim existimo, his perfectis, maxima
"nos gloria affectum iri. Misi autem colloquutu-
"ros hisce de rebus tecum, Andream satellitum
"præfectum & Aristæum, homines magnæ apud
"nos existimationis, per quos etiam donariorum
"primitias ad templum & sacrificiorum reliquo-
"rumque misi, argenti talenta centum. Et tu, si
"nobis quæ voles scripseris, rem gratam feceris.

ς'. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, illis respondit quam fieri potuit amicissime. *Eleazari pontificis responsum.*
"Eleazarus pontifex Ptolemæo regi salutem. Si
"& tu vales, reginaque Arsinoë, & liberi, nobis
"omnia bene se habent. Acceptis literis tuis, ma-
"gnam ex *præclara* tua voluntate lætitiam cepi-
"mus, convocataque multitudine illas recitavi-
"mus, palam eis facientes tuam erga Deum pieta-
"tem. Phialas etiam abs te missas protulimus,
"aureas viginti, ac triginta argenteas, crateras item
quin-

[c] Πεντήκοντα] Πεντήκοντα καὶ ἀργυρίου τάλαντα ἑβδομήκοντα in *Aristea.*

* *In templum usque ad centum talenta erogari.*] *Sacerdoti dari* juxta *Epiphan.* adeo ut τῷ ἱερεῖ legisse videatur, sicuti exstat in *NC.*

[f] Τελευτήσαντος Ονίου] Illa τελευτήσαντος Ονίου δὲ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γένετο δικαιοδόκος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν, quæ in principio capitis habet *NC.* hîc loci in eodem codice omittuntur: & post τοιαύτης sequuntur ista, λοιθοροῦντος δὲ Σίμωνος καὶ νήπιον &c.

[g] Σίμων] Is ipse est quem tanto encomio prosequitur *Sirachides, Ecclesiastici* cap. 2.

[h] Πολλῶν] Illud monendum est, Epistolas Ptolemæi & Eleazari non iisdem referri verbis ab *Aristea, Josepho, Eusebio,* & *S. Epiphanio* in lib. *de Mensuris & Ponderibus.* *J. Alb. Fabricius.*

[i] Σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

[k] Τὴν ἀρχὴν] Ita *Bas.* & nonnulli *MSS.* τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ in *Edit. Gen.* τὴν ἀρχὴν δὲν ἐγὼ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* καὶ ἡμῶν δὲ θαλαττόντων τὴν βασιλείαν apud *Aristeam.*

[l] Στρατιωτικὸν καθάλογον κατέταξα·] Sic *MSS.* στρατικὸν in *Editis.*

[m] Καὶ τὴν ἐμῆς αὐλῆς πίστιν εἶναι δυναμένους,] Καὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν *Hen.* & *Busb.* τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἱκανὴν εἶναι δυν. *NC.* τοὺς δὲ δυναμένους καὶ περὶ ἡμᾶς εἶναι, τῆς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους ἐπιστήσειν κατεσκεύασμαι *Arist.* HUDS. *Lugd. Bat.* ἀπίστων. Forte ἀπίστων. COCC.

[n] Πέμψας·] Illud πέμψας abest *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* nec agnoscit *Aristeas.*

[o] Καὶ θυσιῶν] Καὶ εἰς θυσίας καὶ τὰ ἄλλα *Arist.*

[p] Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτὸν *NC.* & *Vet. Interpr.* πρὸς ταῦτα τὴν ἐπιστολὴν &c. *Arist.*

[q] Τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης] Juxta *Aristeam* & *Eusebium,* τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης, τῆς ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων. Vide *pag. seq.* Δεῦτε οὖν ὑπὲρ σοῦ & *Usserium* ad A. M. 3727.

"quinque, & *mensam consecratis muneribus excipiendis addictam, ut & sacrificiis faciendis ac "cæteris omnibus, quibus opus templo fuerit, "comparandis, centum talenta, quæ Andreas & "Aristæus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho"nesti bonique ac doctrina præstantes, tuaque vir"tute digni, attulerunt. Scire autem te velimus, "nos tibi in commodum tuum gratificaturos, "etiamsi quid præter ingenium nostrum facere "oporteat. nam tuis beneficiis in cives nostros "multifariam collatis paria referre debemus. Qua"re hostias confestim & tua, & fororis, & libero"rum, amicorumque causa immolavimus; & vo"tis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit, uti "omnia tibi *feliciter atque* ex animo cedant, re"gnumque tuum pacis tranquillitate conservetur, "tibique bene vortat legis interpretatio, & felicem *Septuaginta duo Interpretes.* "quem optas sortiatur exitum. Delegimus etiam "seniores, ex unaquaque tribu sex, quos ad te una "cum lege misimus. Tuæ autem erit pietatis ac "justitiæ curare, ut lex, absoluta ejus interpreta"tione, ad nos remittatur, salvis etiam istis qui "eam ad te apportarunt. Vale.

Nominum recensio omissa. 6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud necessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt: (illa enim subscripta erant epistolæ) donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, magnificentiam & opificium narrando percensere, non supervacaneum esse duxi, ut singulare Regis erga Deum studium omnibus innotescat. Etenim cum sumptus ad ista Rex large suppeditaret, & opificibus præsens adesset, atque opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter & negligenter fabricari sinebat. quorum uniuscujusque, quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar; non quod historia hujusmodi forsan narrationem postulet, sed quod elegantiæ amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri existimem.

Ptolemæi in donariis parandis munificentia. 7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immensæ molis elaborare. jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem explorarent, & quanta esset, & an major confici posset. Cumque intellexisset qualis ea esset, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam major fieri posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere, sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret, non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam usum accommodata) ideoque arbitratus esset priorem mensam non ob auri inopiam modica extitisse amplitudine; constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus quidem non excedere, varietate vero & elegantia materiæ aliam longe præstantiorem efficere. Cumque ingenio esset ad rerum omnium naturas perspiciendas acuto, promptoque in operibus novis & mirabilibus excogitandis, ipse tum ista quibus nulla erat sculptura, inventione sua solerter adhibita ostensaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ cœlata erant ad expressas rerum formas respiciendo identidem perfici.

Mensa aurea. 8. Itaque cum illud in se recepissent *opifices*,

"εἴκοσι, καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα, καὶ κρατῆρας πέντε, "καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἅτε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὑπο"σκολὴν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ "ἐκόμισαν Ἀνδρέας καὶ Ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σε τῶν "φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ "σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον, "κἂν ᾖ τι παρὰ φύσιν, ὑπομενουμένους. ἀμείβεσθαι γὰρ "ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμε"τέρους πολίτας κατατεθείσας. ὑπὲρ οὗ οὖν ὑπέρ σε [r] καὶ "τῆς ἀδελφῆς σε καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων ποιού"μεθα θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ἐδέησεν ἐπιτυχεῖν "ἡμέραν σοὶ τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σε τὴν "βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε [s] νόμου μεταγραφὴν "ὑπὲρ συμφέροντα τῷ σῷ λαῷ εἶναι ὃ [s] ποιήσαι τέλος. ἐπε"λέξαμεν [t] οὓς καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης "ἑκάστης, ὡς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἵνα δὲ "τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγεγραφέναι "τὸν νόμον [t] εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν "κομιζόντων. ἔρρωσο.

ς'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα [v] τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμισαν ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῖ· ἐν γὰρ ταῖς ἐπιστολαῖς ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ὑποσχολῇ· τὴν μέντοιγε [r] ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ [s] Βασιλέως [x] ὑπὲρ [r] Θεὸν φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς [y] ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ὑπιδλέπων, ὅθεν ἀμελῶς ὅδε ῥᾳθύμως εἶχα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἕκαστα, ὡς [z] οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι· [r] τὴν μὲν ἰσομοιρίας ἴσως οὐκ ἀπολείσεις τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ [s] Βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἔτως συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων.

ζ. Πρῶτον δὲ τὸν περὶ [r] τὴν τραπέζης κατασκευήν. εἶχε μὲν οὖν δι' ἔννοιαν ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγεθεστέραν τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. πεποίηκε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος [r] τὴν ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις τραπέζης· ποσόν τί ἐστιν, καὶ εἰ δυνατὸν) μεῖζον [a] τοῦτο κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ [c] τὸν ὄγκον, ἠλίκη τις ἦν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας [c] πενταπλασίονα [r] τὴν ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος [r] διὰ τὸν ὑπερβολὴν [s] μεγέθους γένηται· βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ [b] καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα· καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενον συμφέρον κατασκευάσαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' ἐξ ἁπάσης [s] χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει [r] τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν [c] καταδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὑπόνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσα ἦν [d] ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σπάνιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἀποβλέποντας ὁμοίως ὑπιπλεῖν.

η'. Ὑποκειμένου τοίνυν ποιήσαι τὴν τράπεζαν, [e] δύο μὲν

* *Mensam consecratis muneribus excipiendis addictam,*] Mensam dedicandam, *Epiphan.* & *Gelen.*

r Καὶ τὴν ἀδελφὴν σε καὶ τῶν τέκνων] Soror nempe simul & uxor Philadelphi. Hinc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscrip. utriusque in Nummis antiquis. SPANH. Vide Tab. in fine Tomi II.

s Περιποιήσασθαι τέλος.] Ita *Hen.* ποιήσαι aut ποιήσασθαι in *aliis.*

t Εἰς ἡμᾶς] Εἰς ut hic pro πρὸς sæpe apud Atticos; sic εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι Demosth. adv. Spudiam p. 649. B. & adv. Leochar. p. 671. A. SPANH.

v Τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων,] Τῶν οἱ. *NC.*

x Ἐπὶ τὸν Θεὸν] Περὶ τὸν Θεὸν *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

y Ταῦτα] L. B. αὐτὰ.

z Οἷόν τε,] *Lugd. Bat.* οἷον λέ.

a Τοῦτο κατασκευασθῆναι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτοις in *Editis Aliisque.*

b Καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα·] Illud καὶ ex *MSS.*

c Καταδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν,] *Suidæ Hen. NC.* & *Aristæ.*

d Ἄγραφα τὴν εὕρεσιν] Ἀγράπτα juxta *Aristeam.*

e Δύο μὲν καὶ ἡμίσους] Ita etiam *Epiphan.* δύο πήχεων τὸ μῆκος *Aristeæ.* Vide *Exod.* c. 25. v. 23. & c. 37. v. 10. & *Josephum* ipsum, p. 135. §. 5.

μὲν γὰρ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, ἐκ [f] χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευὴν ἔργου ποιήμενοι, τοῦ μὲν οὖν [g] στεφάνου παλαιστιαίαν εἰργάσαντο, τὰ δὲ [h] κυμάτια στρεπτὰ, τοῦ ἀναγλύφην ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τριῶν μερῶν μεμιμημένου. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τοῦ ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τοῦ δὲ στέφανος τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν [i] ἐγκεκλεισμένον ὠοειδίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν· τὸ δὲ ἔξωθεν πεποιημένον ἔτι μᾶλλον τῷ καλλει τῆς ἐργασίας ἦν ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν ἐλθὸν θεωρίαν ἐρχόμενον. [k] διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὄντων ὡς προειρήκαμεν, πρὸς τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ τοῦ χοινίσι τοῦ τορείας λίθοι πολυτελεῖς διαλλήλοις, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατειλημμένοι. [l] τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τοῦ στέφανος καὶ [m] ὑπ' ὄψιν ἀναπίνοντα ὠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει [n] καταικεκόσμηται, ῥάβδοις τοῦ ἀναγλύφου ἐοικόσιν πυκναῖς, αἱ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἱλοῦσι. ὑπὸ δὲ τοῦ τῶν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται, πανοίου καρποῦ φύσιν ἐκτυπούμενον, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφῆναι, καὶ [o] ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν περιημένων καρπῶν, ὡς [p] ἑκάστῳ τοῦ οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλου τοῦ τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸ στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίηται, [q] καὶ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ, τῆς τραπέζης ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τὴν ποικιλίαν τῶν ἔργων ἐκ γλαφυρότητος θέαν κατεσκευασμένου· ὡς ἐκ τοῦ τῶν [r] κυμάτων θέσιν ἐκ τοῦ τοῦ στέφανος, [s] μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης, γίνεσθαι διάφορον, τοῦ δὲ αὐτοῦ ἄχρι ἐκ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς ἀποτεχνήσεως διατείνειν. [t] ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος πεντάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς [v] ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγξαν τῇ τραπέζῃ κατὰ τοῦ στέφανον· [x] ἵνα τοῦ θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν [y] σχῇ τοῦ τραπεζαν μέρος, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὑπὸ δὲ τῆς τραπέζης [z] μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸ σμάραγδον, ἥδιστον θεατοῖς ἀζόντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τό τε ἄλλων χρωμάτων ὅσοι μάλιστα ἡδύνουσι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τοῦ πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸ [a] μαίανδρον πλέγμα τι χοινοειδὲς [b] περιῆκται, ῥόμβῳ τοῦ μὲν μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος, καὶ ἤλεκτρον ἐναλλὰξ ἐστίν, [c] τῇ διαλλήλῳ τῆς ἰδέας μετρίᾳ ψυχαγωγίαν θεωμασιοῦ παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῶν πεταλων ὑπὸ τοῦ τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τοῦ βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βά-

ut menſam exſtruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum & ſemis, atque in latitudinem unius, altitudine vero ſeſquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem *menſæ* quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat cœlatura reſtis æmula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum eſſent triangularia, unuſquiſque angulus eandem formarum diſpoſitionem habebat: adeo ut ſitu mutato una eademque ſpecies ante oculos verſaretur. Loricæ quidem pars inferior menſam verſus pulchre conformata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia ſplendeſcebat, ut quæ omnium in oculos incurreret & in conſpectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium projecturæ acutæ eminerent nulluſque angulus, cum tres fuerint ut ante diximus, dum menſa transfertur, *juſſu* minor videretur. Reſticulis autem tornatis ordine alterno inſertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina comprehenſæ. At circa latera loricæ, ad aſpectum eminentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus pretioſis ornatûs gratia confecta, in circuitu per totam menſam intercurrente denſa virgularum ſculptura. Subter hanc ovalem ſpeciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repræſentans, adeo ut racemi pendere, ſpicæ ſurgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam ſecundum genus unumquodque prædictorum fructuum, colorem eorum nativum referentes, elaborarunt, & auro vinctos menſæ circumdederunt. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis facta eſt, eademque virgularum ſculptura, ut in menſa ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas & elegantia: ita ut nulla in lorica & cymarum ordine, ne menſa quidem in utramvis partem verſa, cerneretur diverſitas, ſed idem artificium ad imos uſque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, menſæ, quà patebat ejus latitudo, adjuncta eſſet, in eam pedes ejus inſeruerunt, deinde fibulis & clauſuris eos menſæ adſtrinxerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artificii & magnificentiæ, quacunque menſa verteretur, ſpeciem exhiberent. Supra ipſam autem menſam ſculpſerunt mæandrum, qui lapides pretioſos, *tot* ſtellularum ad inſtar, varii coloris in medio haberet, carbunculum & ſmaragdum, ambos ſpectantium oculos grato fulgore irradiantes, alioſque diverſi generis, quotquot, ex naturæ ſuæ præſtantia, ſumma cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum reſticulata quædam textura circumquaque diſcurrebat, relicta in medio ſpecie quæ rhombo admodum ſimilis, cui impreſſum erat cryſtallum, & electrum, quod, alterna formæ *ſuæ* vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis ſub menſam reſupinis, ita ut ſtamina

f Ex χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευὴν ἔργου ποιήμενοι,] Κατασκεύαζον ἐκ χρυσοῦ τοῦ ὅλου κατασκευὴν ἔργου π. *Hen.* (& *L. B.* qui tranſponit ἔργου κατασκευὴν) & *C.*

g Στεφάνου παλαιστιαίαν] Στεφάνου παλαιστοῦ LXX. *Exod.* xxv. 24. SPANH.

h Κυμάτια] Κυμάτια LXX. *Exod.* xxv. v. 11. SPANH.

i Ἐγκεκλεισμένον ὠοειδίαν εἶχε τοῦ διατύπωσιν·] Eo modo *Hen.* (ut & *L. B.* niſi quod διατύπωσιν præferat.) & *Epiphan.* ἐν κεκλεισμένον, ὠοειδίαν ἔχον τοῦ διατύπωσιν in *Editis.* ἐγκεκλιμένον ὠοειδίαν ἔχει τοῦ διατύπωσιν *NC.*

k Διὸ καὶ τοῦ μὲν ὑπεροχὴν ὀξεῖαν εἶναι τῶν δύο πλημάτων συμβαίνειν. *Ariſt.*

l Τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τοῦ στέφανος καὶ ὑπ' ὄψιν ἀναπεπονθότα ὠῶν] Partes, quæ per latera coronæ cernebantur in ſpeciem ovorum. *Ruſin.* SPANH.

m Ὑπ' ὄψιν] *L. B.* πρὸς ὄψιν.

n Καταικεκόσμηται,] *L. B.* κατακεκόσμηται.

o Ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι.] Sic *MSS.* ῥοιὰς in *Editis*, forſan pro ῥοιάς.

p Ἑκάστῳ τοῦ οἰκείαν τετυπῶσθαι] *L. B.* ἑκάστου τ. ο. ἐστετυπῶσθαι.

q Καὶ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ,] Ita diſtinxi: cum antea eſſet, καὶ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τοῦ τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος &c. Rectius forſan, ὡς ἐπ' ἀμφότερον μέρος τὴν τράπεζαν ἔχειν &c.

r Κυμάτων] *L. B.* ἄνθων κυμάτων.

s Μηδὲ] Idem *L. B.* μήτε.

t Ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ] Inf. mox ἔλασμα τῶν ποδῶν· Confer & lib. VIII. Antt. c. 3. § 3. SPANH.

v Ἀνέθεσαν,] *L. B.* ἐπέθεσαν.

x Ἵνα τοῦ θέαν τοῦ καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις] Sic *MSS.* διὰ τὴν θέαν τοῦ κ. κ. πολυτέλειαν, ὃν ἐφ' ᾧ in *Editis.*

y Σχῇ τοῦ τράπεζαν μέρος,] Στήσῃ in aliquot *MSS.*

z Μαίανδρον ἐξέγλυψαν,] Μαίανδρον· *Heſych.* μαίανδρον πόσμον τὸν ὀρθοκέρατον· *Ruſin.* Mæandrum fluvium ſculpſerunt. Ita *Gallic.* Interp. Iterum infr. hic §. 9. μαιανδρον, πηχυαῖον. SPANH.

a Μαίανδρον] In margine mſ. Lugd. Bat. Μαίανδρον τὸ σκολιὸν φησὶ κατασκεύασμα. εἶτα ἢ ὅτι τοῦ μαιάνδρου πολλὰ σκολιότητον, τοσοῦτον ὀλίγ' πορείαν ποιεῖ σκολιὰν ὡς ἐκ τούτου πᾶν τὸ ἐν γλυφαῖς καὶ λοιποῖς κατασκευάσμασι σκολιὸν μαίανδρον ἐπονομασθῆναι· καθὼς φησὶ τραφῶσι ἐν λόγῳ δωδεκάτῳ. HAV.

b Περιῆκται,] Περιέκειτο *NC.*

c Τῇ διαλλήλῳ] Ita *MSS.* τῇ γὰν διαλλήλῳ in *Editis.*

d Αὖ-

mina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat è carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo & operosissimo, constante ex hedera & palmitibus & racemis, *idque ea arte*, ut nihil à veris discrepare putarentur. nam cum vento, propter subtilitatem & summitatis suæ extensionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis speciem præ se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt, ut totius mensæ figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, ut neque cerni neque animadverti posset qua junctura coirent. Fiebat autem ut crassitudo mensæ *totius* non minor esset dimidio cubitûs. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita se habebat, & ingenti materiæ pretio, & decoris varietate, & imitatione *naturæ* arte toreutice expressa: illo auctore & agente, ut si non magnitudine hæc mensam Deo prius appositam superatura esset, certe arte ipsa, & opificii novitate, & ornamentorum splendore longe præstantior & aspectu pulchrior redderetur.

Crateres. 9. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo usque ad præcincturam, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura: ac deinde usque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt ut nihil ad summum decus & splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, & anthemidibus, & vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utrosque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quævis specula splendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis sui faciem contemplaretur. Insuper & Rex phia-
Phiale. las triginta conficiendas curavit, quæ eatenus quà aureæ erant & lapidibus pretiosis non occupatæ, hederæ frondibus & pampinis sculptilibus solerter adumbratæ fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non solum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte sua excellebant, sed & multo magis Regis studio & munificentiæ, quæ in causa erant ut summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumptus ad artifices large & magnifice suppeditabat, verum etiam, omissâ publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciundo præsens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem ejusque hac in re studium spectantes, strenue magis & naviter operibus incubuerunt.

d Αὐτοῖς ὧν] Eo modo *Hen.* & *C.* αὐτῆς in *reliquis*.

e Καθ' ἃ] Ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ παρέλασμα τῶν ποδός. *Arist.* apud quem forsan πᾶν ἔλασμα scribendum.

f Ελασμα τῶν ποδῶν] Vid. mox sup. SPANH.

g Φιλοπόνῳ τῇ] *L. B.* φιλοπονωτάτῃ.

h Βότρυσιν] *L. B.* καὶ βότρυσιν.

i Ακρου αὐτῶν] Sic *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἐπάνω αὐτῶν in *Editis Aliisque*.

k Τέχνης] Ita *MSS.* τέχνῃ μιμητῶν in *Editis*.

l Σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσας τραπέζης.] Apud *Aristeam*, ἐποίησαν δὲ τελευτὴν τὸ σῶμα [*lege* σχῆμα] τῆς τραπέζης οἱονεὶ τείχους.

m Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· *Φολιδωτὼ*] Crateres *Φωλιδωτοί*: *Rufin.* sculpturam viperam &c. *Gall. Interpr.* Sailles en ecailles. SPANH.

n Φολιδωτὴν] Ita ex *MSS.* & *Aristea*. φωλιδωτὴν perperam in *Editis*.

o Μίχρι δὲ διαζώσματος τὴν τορείαν,] Μίσῃ δὲ μίσῃ *Arist.* HUDS. Athenæ lib. v. p. 205. C. τὸ δὲ ἐπισύλιον ὡς χρυσοῦ τὸ ὅλον, ἐφ' ᾧ διάζωσμα ἐφήρμοστο, *Dalechamp.* cui diazoma adaptatum, in Not. ad verbum *præcinctio*. Vitruvius lib. v. c. VII. p. 90. gradus, diazomata, pluteos ubi *Philander* Præcinctiones, & veluti transversa cingula, i. e. interjectas gradibus areolas. SPANH.

p Λίθων ταῖς ἀστέρας ποικίλων ἐνδεδεμένων.] Cum λίθων τε ἀστέρας ποικίλων ἐνδεδεμένων habeat *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) & λίθων ταῖς ἀστέρας ποικίλας ἐνδεδεμένων *Bas. G. Aliique*; placuit edere λίθων ταῖς ἀστέρας ποικίλων εἰδεδεμένων. Juxta *Aristeam*, τὴν δὲ λίθων ἀνὰ μέσον τῶν φολίδων τυπόδεσιν πολυτρόχως ἔχοντες &c.

q Ἐπ' αὐτῇ] Iterum cum *Cod. Hen. NC.* ἐπ' αὐτῆς in *ceteris*. εἶτα μαιάνδρῳ ἐπίκειται *Arist.*

r Μαιάνδρῳ, πηχυαίῳ] Conf. præced. §. 8. SPANH.

s Ασπίδια τετραδακτύλων] Ασπιδίσκοι *Arist.* ἀσπίδι *Hen.* perperam.

t Ανεπλήρα] Ita *MSS.* ἀνεπλήρουν in *Editis*.

v Περιεστέφετο] Iterum ex *MSS.* ἐπιστεφέτω male in *Editis*.

x Τὰς μὲν δὴ χρυσᾶς κρατῆρας,] Ita *MSS.* τούτους in *Editis*.

y Χωροῦντας] Sic *MSS. Aristeas* & *Vet. Interpr.* Φορεῖτας in *Editis*.

z Αμφορέας,] Μετρητὰς *Aristea*.

a Προσφερομένων] Προσαχθέντων *Arist.* προσφερομένων *Lugd. Bat.*

b Περσι-

ι'. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ιεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τὰς κομισαμένας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὰ βασίλεια. παρηκολουθηκότων δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, δι' ὃν μετεπέμπετο τὸν Ανδρέαν καὶ τὸν Αρισταῖον τὰς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, τάς τε ἐπιστολὰς, ἃς ἐκόμιζον παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, πάντα ἐδήλωσαν. πυνθανόμενος δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι [b] πρεσβυτέροις [c] διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, ὡς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι πως ἔφαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παραδόξου τοῦ πιθανοῦ καὶ παρὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πιθανῶν αἰτιῶν ἀχθέντες, μετὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρεσκεύασαν· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, μετὰ μηνός. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου παρέμενεν. ὡς δὲ παρῆλθον μεθ' ἃ τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ [d] τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους [e] χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τῶν [f] ἐνειλημάτων [g] ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἰσχνότητα τῶν ὑμένων, καὶ τὴν συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἔτω γὰρ ἥρμοστο, καὶ τῶν πτύσας χρόνῳ πολλοῖς, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, ὧν τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. ἐκπεπληγμένων δὲ [h] ὑφ' ἓν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πεσεῖσθαι. φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς παρέχεσθαι καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. [i] κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἀπὸ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τῇ μέντοιγε ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατ' ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας [k] αὐτῶν, καὶ [l] τῆς νίκης, ἣν [m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσταθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς πρόσταξε δοθῆναι παρὰ τὴν ἄκραν.

10. Ista quidem donaria à Ptolemæo Hierosolyma *ad templum* missa *erant*. Atque pontifex Eleazarus, cum ea *in templo* collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda illis dedisset, ad Regem *eos* remisit. At postquam *ii* Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, & septuaginta senatorum *simul* venisse, protinus legatos Andream & Aristæum curat accersendos. Qui, ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas à pontifice afferebant, tradiderunt; & omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens senatores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit: id quod inusitate & contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die cum conveniebant; legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis aliis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi à pontifice ad Regem tradita, & membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Cumque *eos* detractis tegumentis ei ostendissent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, & indiscretas earum commissuras, ita enim *libri* apti erant & connexi, gratias se illis habere dicebat, qui venissent, & majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Cumque seniores, & qui una aderant, Regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, pro nimio gaudio lachrymas emisit. ita *enim* à natura comparatum est, ut idem summæ lætitiæ, quod doloris, signum esset. Dein cum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret. Imo & diem quidem eorum adventus promisit sese insignem facturum, eundemque singulis annis, quamdiu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, ut idem dies esset eorum adventus, & victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali reportarat. Igitur eos sibi convivas esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia.

Congressus regis Ptolemæi & Seniorum LXXII.

ια'. Ο δὲ ἐπὶ τῆς τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος [o] Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ [p] τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον. καθ' ἑκάστην γὰρ πάλιν ἑκάστῳ, [q] ὅσην ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις) περὶ τὴν δίαιταν, τὴν τούτων ἐπιμελούμενος, καὶ καθ' ἕνα τὸν ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκεύαζεν, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τῆς ἀλαίτης διωχθέντες μᾶλλον ἡδονῆς, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεράνωσιν. ὁ δὴ περὶ τούτους ἐγένετο, Δωροθέῳ μὲν τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. [r] συνέπρασσε γὰρ πάντα

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, jussit ut cuique pararet quæ ad victum pertinerent. erat autem ea res à Rege in hunc modum constituta. Nam in unaquaque urbium, quæ non eadem victûs ratione utebantur, erat qui hæc administraret, & hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, ut consueta victûs ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque *senioribus* factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum perti-

Nicanoris jussu Dorotheus parat omnia LXXII. *senioribus necessaria.*

b Πρεσβυτέροις] *L. B.* πρεσβύταις.

c Επὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων,] Conf. supr. §. 1. SPANH.

d Τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν,] Confer supr. §. 1. SPANH.

e Χρυσοῖς γράμμασιν,] *Talmudici* in *Sopherim* librum Legis profanari dicunt, si aureis literis scribatur. Vide *Vogelsangii* Exercitationes Theologicas, p. 176. HUDS. At non licere aureis literis Legem scribere in Talmude Judæi ajunt. Id est, codices, qui in Synagogis aut templo servantur, non licet scribere aureis literis. Sed in usum privatum licet: tales in nostra patria inveniuntur. REL.

f Ενειλημάτων] Libri legis involuti *ἐνειλήμασιν*. hæc *pallia* dicuntur Tertulliano. REL.

g Επέδειξαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* Επίδειξαν *Gen.*

h Υφ' ἓν καὶ τῶν] Ita *MSS.* ὑπὲρ in *Edit. Bas.* HUDS. καὶ ex *L. B.* est additum. HAV. ὑφ' ἓν, uno ore. SPANH.

i Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ἀπὸ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τῇ μέντοιγε ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατ' ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας αὐτῶν, καὶ τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσταθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι παρὰ τὴν ἄκραν.] Κελεύσας δὲ εἰς τάξιν ἀποδοῦναι τὰ βιβλία, τηνικαῦτα ἀσπασάμενος τοὺς ἄνδρας, εἶπεν, εἰκαίως μὲν, ὧν χάριν ὑμᾶς μεταπεμψάμην, ἐκείνοις πρῶτον εὐθυμίαν ἀποδοῦναι, μετὰ ταῦτα τὴν δι' ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς φιλοφροσύνην ἐνδείξασθαι. *Arist.*

k Αὐτῶν,] Ita legisse visus est *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis*, αὐτοῖς *Hen.* & *NC.*

l Τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] De classe Antigoni ab Ægypto fugata & instituto inde epulo à Ptolemæo, non Philadelpho quidem, sed patre ejus Lagi, vidend. Diodor. lib. xx. p 806. SPANH.

m Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] Hac de re vide *Vogelsangium* in *Exercit. Theolog.* p 177. & *H. Hodium* de *Bibl. Text. Orig.* p. 56.

n Παρὰ τὴν ἄκραν.] Πλησίον τῆς ἄκρας *Arist.*

o Νικάνωρ,] Hic Nicanor ἀρχιστράτηγος dicitur *Aristeæ.*

p Τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτων in *Editis.*

q Οσην ἐν τοῖς αὐτοῖς] Οσην τοῖς αὐτοῖς *Hen.* ὧν γὰ ὅτου διατεταγμένου διὰ τοῦ βασιλέως. ὅσαι γὰρ πόλεις εἰσὶν, αἷς συγχρῶνται πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ σιτομετρίας, τοσοῦτοι καὶ προεστῶτες ἦσαν *Arist.*

r Συνέπρασσε] L. B συνεπέρασε. Vetus, *præparaverat.* Forte συνεπόρισε. COCC.

tinentia, his rebus præfecto. Isque per seipsum omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque Regis jussu. Imperavit enim Rex dimidiam eorum partem juxta se collocari, alteram vero partem in altera mensa post suam, nihil omittens quod illis honori esset. Postquam ita discubuerunt, mandat Dorotheo, ut quo ritu uterentur omnes, qui ad eum ex Judæa veniissent, eodem iis ministraret. Itaque sacros præcones, & sacrificos, & alios quibus preces peragere mos erat, ipsi visum est repudiare: & hospitum unum, nomine Eliasæum, sacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, stans in medio, Regi ejusque subditis fausta precatus est. Deinde omnes cum lætitia applauserunt & acclamarunt: & eo facto ad epulas paratas se converterunt. Et Rex, cum moram, quantam satis esse judicabat, interposuisset, philosophari cœpit, & singulis eorum quæstionem aliquam naturalem proponebat, * etiam ad res quæsitas contemplandas. Cumque accurate de quavis re, quæ eis proponeretur, differerent, *Rex* iis delectatus per duodecim dies hujusmodi convivium fecit. id quod cuiquam, qui quæstiones in convivio agitatas singillatim scire desiderat, licet cognoscere ex Aristæi libello, quem hac de re conscripsit.

Epulis à Rege excipiuntur.

Quæstiones in convivio agitatæ.

Menedemus Philosophus.

12. Cum autem eos non solum *Rex* demiratus esset, sed & Menedemus philosophus ultro fateretur, providentiam omnia gubernare & moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim & pulchritudinem esse † indeptos, finis statim id genus disquisitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat sese jam maxima bona percepisse ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didicisset regis officium) jussitque singulis tria talenta dari, & *viros deputari* qui eos in hospitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis assumptis heptastadium transgressus, aggerem in mari ad insulam pertinentem, & transito ponte, cum boream versus progressus esset, congregavit eos in domum prope littus exstructam, ad contemplationem rerum ob solitudinem idoneam: & eis illuc perductis, rogabat, ut postquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus esset, ad arbitrium suum haberent, negotium expedirent. Illi vero, summo studio & labore ad legem accurate interpretandam aggressi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando se dabant, iis quæ ad victum pertinerent large suppetentibus; ac præterea Dorotheo multa ex iis quæ Regi parata erant ipsius *Regis* jussu illis afferente. Atque etiam *quotidie* bene mane ad regiam venientes, & Ptolemæum salutantes, eundem locum repetebant: & manus in mari lavantes, seque lustrantes, ita demum ad legum interpretationem

Demetrius ducit LXXII. seniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

διʼ αὐτοῦ τὰ περὶς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ ὁμοίως τῷ κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως παρακέηται Ⓖ τῷ βασιλέως. τοὺς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀναπεσεῖν ἐπὶ κλίνης κατακλιθῆναι· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπὶ τῷ αὐτῷ κλισίαν, ἐδέν ἀπολιπὼν τῶν εἰς τὸν ἄνδρας τιμῆς. ἐπὶ δὲ ὅτῳ κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι διαπελῶσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ιουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. [c] διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο, [v] παρητήσατο· τὸν δὲ συμβληθέντων ἕνα, [x] Ελιασάριον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι καθαγιασμούς. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ηὔξατο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἐρχομένοις ὑπʼ αὐτοῦ. εἶτα κρότου ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς Ⓒ βοῆς γενομένης, καὶ παιανίσαντες πρὸς ᾠδὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. διαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφʼ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα [y] φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων περὶ παντὸς ὑπενοσῶν, ὁ λέγων αὐτοῖς συμβληθείη, διαπορῶν, [z] ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφʼ ἡμέρας [a] δώδεκα [b] συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ καθʼ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι [c] τὸ Αριστέου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα.

Demetrius ducit LXXII. seniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

Menedemus Philosophus.

12. Θαυμάζοντος δὲ αὐτοὺς, ὃ μόνον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ [d] Μενεδήμου τοῦ Φιλοσόφου [e] περὶ θεοῦ διοικεῖσθαι πάντα φρονοῦντος, [f] καὶ διὰ τοῦτ᾽ εἰκὸς καὶ τοὺς λόγους δύναμιν Ⓒ καλοῦ εὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων ὑπερζητοῦντες. γεγωνῆσαι δὲ αὖτῳ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρʼ αὐτῶν μεμαθηκέναι πῶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύειν τε αὐτοὺς ἃ τέλεια δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς ἀποκαθιστῶντας ὑπὲρ τοῦ καταλύειν. διελθουσῶν δὲ τριῶν ἡμερῶν, σταλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ [g] ἐπταστάδιον, [h] χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τοῦ [i] νῆσον, καὶ διαβὰς [k] πρὸς τοῦ γέφυραν, [l] προελθὼν ὑπὲρ τὰ βορεινὰ μέρη, σωέδριον ἐποίησεν ἐν τῷ σταθέντι τοῦ νέου κατασκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διάσκεψιν πραγμάτων ἐρημίας καλῶς ἔχοντι· ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τοῦ ἑρμηνείαν [m] τοῦ νόμου, παρόντων, ἀκωλύτως ὑπηρετεῖν τὸ ἔργον. οἱ δὲ ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως [n] καὶ φιλοπόνως τοῦ ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες· ἔπειτ᾽ ὑπὲρ τοῦ σώματος ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τοῦ πρὸς τοῦ διαίταν χορηγουμένων, καὶ πρόσπεμπτοῦ Δωροθέου πολλὰ Ⓒ τοῦ θεραπευομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ δὲ πρὸς τοῦ αὐλοῦ θεραπεύοντες, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὲρ τοῦ αὐτὸν [o] ἀπήεσαν τόπον, [p] καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀποπιπτόμενοι, καὶ καθαίροντες

[s] Καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν.] Καὶ ταῦτα καὶ τούτοις ὑπ. *Busb.*

[t] Διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας,] Διὸ καὶ τοὺς *Hen.*

[v] Παρητήσατο·] Ita cum *MSS.* θεραπεύσασθαι in *Editis.*

[x] Ελιασάριον ὄνομα,] Eleazarum appellat *Aristeas.*

[y] Φυσικοὺς,] Ex *Aristea* constat ζητήματα ista πολιτικὰ potius quam φυσικὰ exstitisse. *Philo* (lib. 11. de *Vita Mosis*) λόγους vocat ἀστείους καὶ σπουδαίους.

* *Etiam ad res quæsitas contemplandas.*] Et ad contemplationem quæstionis accendebat, *Epiphan.* Et ad propositum pertinentem, *Castal.*

[z] Ηδόμενος τοιοῦτον] Ηδόμενος τούτοις ἐφ᾽ ἡμ. *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡδόμενος μέντοι ὅτι ἐφ᾽ ἡμ. *NC.* & dein in utroque τὸ συμπόσιον.

[a] Δώδεκα συμπόσιον] Ημέρας ἑπτὰ juxta *Aristeam.*

[b] Συμπόσιον ἐποιήσατο.] *L. B.* τὸ συμπόσιον.

[c] Τὸ Αριστέου βιβλίον,] De Aristæo, adv. Apion. lib. 2. §. 4. SPANH.

[d] Μενεδήμου τοῦ φιλοσόφου] De eo videsis *H. Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

[e] Περὶ θεοῦ διοικεῖσθαι] Quod vero *Menedemus* dixit περὶ θεοῦ διοικεῖσθαι πάντα accepit à suo magistro *Platone*, qui primus philosophorum hanc vocem usurpavit, teste *Diogene Laërtio.*

[f] Καὶ διὰ τοῦτ᾽] Cum *Aristeas* habeat ἀκολουθεῖ πᾶσαν δυνάμιν καὶ λόγου καλοῦ ἀπὸ θεοῦ κατέχειν, *Petitus* suspicatur olim apud *Josephum* scriptum fuisse, καὶ διὰ θεοῦ τ᾽ εἶναι καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ καλοῦ ἅπτεσθαι, *etiam per Deum, ut verisimile est, & per bonam mentem, imperium & decus contingere.*

† *Indeptos,*] *A Deo & θεοῦ*, ut dicit *J. A. Fabricius*, qui locum ita interpretatur, *ideoque consentaneum esse sermonis etiam robur & pulchritudinem inde obtineri.*

[g] Επταστάδιον.] Vide *Valesium* ad *Ammianum Marcellinum*, l. 22 c. 16. & *Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

[h] Χῶμα] *L. B.* χωμίον.

[i] Νῆσον,] Sc. Φάρου, de qua vide *Philonem*, l. 2. *de Vita Mosis*, p. 659

[k] Πρὸς τοῦ γέφυραν,] Apud *Aristeam*, καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν.

[l] Προελθὼν] Ita *Bas. Alique.* προσελθὼν habent *nonnulli.*

[m] Τοῦ νόμου,] Ita *MSS.* τῶν νόμων in *Editis.* mox alii distinguunt, παρόντων ἀκωλύτως, ἐπ.

[n] Καὶ φιλοπόνως] Illud καὶ è *MSS.*

[o] Απήεσαν] Sic *MSS.* ἀπίεσαν in *Editis.*

[p] Καὶ τῇ ——— ἐπιπτόμενοι.] Purificationes per aquam marinam apud Gentiles itidem usitatæ, unde Euripid. Iphig. Tau. v. 1039. πάντα τε πηγαῖς ἁγίοισιν βυθίσασα· Philo autem περὶ θυόντων p. 848. C. docet, lustrationes quidem à Gentilibus factas aqua marina aut fluviatili &c. θαλάττῃ μὲ πολλοὶ, οἱ δὲ ποταμοῖς &c. Hebræorum verò purificationes Lege Mosis factas cinere præparato cum ignis reliquiis & tincto in eodem hyssopi ramento. SPANH.

ρονλες [q] αὐτὰς, ὅτως ἐπὶ τλῶ τ νόμων ἑρμλωείαν ἐτελέσντο. μεταγραφέντ@ ἢ τ νόμε, κ τ κζ τλῶ ἑρμλωείαν ἔργε πλ@ ἐν ἡμέραις [r] ἑβδομήκοντα Ĉ δυσὶ λαοῦντ@, συναγαγὼν ὁ Δημήτρι@ τὰς Ιεδαίας ἅπαντας εἰς τ τόπον ἔνθα Ĉ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων Ĉ τ ἑρμλωέων, ἀνέγνω τάτας. τὸ ἢ πλῆθ@ ἀπεδέξαν μὲν Ĉ τὰς Δμασφήσαντας πρεσβυτέρας τ νόμον· [s] ἐπῄνεσαν ἢ Ĉ τ Δημήτριον τ ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἀρετλῶ γεγλμμένον, [t] παρεκάλεσάν τε δῆναι Ĉ τοῖς ἡγεμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τ νόμον. [v] ἠξίωσάν τε πάντες, ὅ, τε ἱερεὺς Ĉ τ ἑρμλωέων οἱ πρεσβύτεροι, κ τὰ πολιτεύμαλ@ οἱ πρεσβεσηκότες, ἐπὶ καλῶς τε τ ἑρμλωείας [x] ἀκρίτιστ, κ Δμαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει κ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἀπάντων ἢ [y] αὐτῶν ἐπαινεσάντων τλῶ γνώμλω, ἐκέλδσαν, εἴτις ἢ πρειστόν τι πρεσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῆν Ĉ τὰ Ĉ ποιῆν Ĉ φανερὸν διορθῶν, σωφρόνως τᾶτο πράτοντες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς [z] εἰς ἀεὶ Δμαμείνῃ.

ιγ'. Ἐχάρη μὲν οὖ ὁ βασιλεὺς, κ ἐπὶ τάτῳ τλῶ αὐτὸ πρναίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν [a] πεπλειωμένλω. ἤδη ἢ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, κ τλῶ Δμόνοιαν κ τλῶ σοφίαν ἐξεπλάγη τ νομοθέτ· κ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατ ποιεῖσθαι λόγς, πῶς ὅτως θαυμασῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, ἀδεὶς ὅτε τῶν ἱστρικῶν αὐτῆς ὅτε τ ποιλῶν ἐπεμνήσθη; ὁ ἢ Δημήτρι@, μηδένα τολμῆσαι τ τῶν νόμων τάτων ἀναγραφῆς [b] ἅψασθαι, Δμὰ τὸ θείαν αὐτλὼ εἶναι Ĉ σεμνλὼ, ἔφασκε, κ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς, τάτοις [c] ἐπιχρήσαντες, ὑπ' ἢ Θεῦ. δηλῶν [d] ὡς Θεόπομπός τε, βληθεὶς ἱστορῆσαί [e] τι περὶ τάτων, ἐπαρέχθη τλῶ Δμόνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκντα ἡμέραις, κ ὡς ἀπὸ τᾶς ἀνέσεις ἐξιλάσκετ τ Θεὸν, ἐνθεῦθεν αὐτῷ ἠμελεῖ τλῶ περιφροσύνλω ὑπονοῶν· ὁ μὲν ἄλλα Ĉ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τᾶτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, [f] κ ταῦτ' ἐκφέρειν [g] ἐπὶ κοινὰς ἀνθρώπς θελήσειέ τι, κ ἀποχόμεν@ κατέχει τλῶ Δμόνοιαν. ἑτέρλς ἢ Ĉ περὶ [h] Θεοδέκτ@ ἢ τῶν τραγῳδιῶν ποιητ ἀναφέρεσ, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνηθῆναι, τὰς ὄψεις [i] γλαυκωθεῖν, κ σωιδὼν τλῶ αἰτίαν ἀπαλλαγεὶν τῶν πόνων, ἐξιλασάμεν@ τ Θεόν.

ιδ'. Παρελαβὼν ἢ τότε ὁ βασιλεὺς θᾶμά ἢ Δημητρίᾳ, καθὼς πρείρη), προσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλδσε πολλῶ ποιεῖσθ τῶν βιβλίων τλῶ ἐπιμέλδαν, ἵνα Δμείνῃ ταῦτα καθαρῶς· [k] τούς τε ἑρμλωεύσντας παρεκάλεσε σπεύχως πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ιεδαίας θᾶμαγίνεσθαι. τᾶτο γὰ αὐτοῖς Ĉ πρὸς τιμλῶ τλῶ παρ' αὐτοῦ, κ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν [l] δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦ μὲν γὰ εἶναι δίκαιον αὐτὸς ἐκπέμπειν ἔλεγε, ἐκδσίως ἢ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἤτε αὐτῶν ἐπὶ σοφία δικαία τυχεῖν, κ ἡ ἐκείνς μεγαλοφροσύνη θᾶμαχεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖ ἐξέπεμψεν αὐτὸς, δὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς, κ χρυσᾶ τάλαντα δύο, κ κυλίκιον τελάν-

seſe conferebant. Deinde tranſcripta lege, & interpretationis opere duobus & ſeptuaginta diebus abſoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo verſæ leges fuerant, Judæis omnibus, præſentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo ſeniores, legis interpretes, approbavit: & Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inventor exſtitiſſet; ab eoque petierunt, ut etiam rectoribus ſuis legem legendam daret; poſtularuntque omnes, tum ſacerdos, tum interpretum ſeniores, & reipublicæ adminiſtratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Cumque omnes eorum ſententiam laudaſſent, juſſerunt, ut ſi quis in lege vel ſuperfluum aliquid ſcriptum videret, vel curtum, id iterum inſpiceret, planumque redderet & corrigeret; ſapienter hoc ipſum facientes, ut quod ſemel rectum judicatum eſſet, id perpetuo maneret.

Interpretatio legis abſoluta & approbata.

13. Et quidem Rex gaviſus eſt, videns ſuum hac in re inſtitutum utiliter perfectum. maxime autem lætatus eſt recitatis ei legibus, & legiſlatoris mentem atque ſapientiam ſtupuit: itaque cum Demetrio verba facere cœpit, quî fieret, ut cum tam admirabilis eſſet ea lex, nullus nec hiſtoricorum nec poëtarum ejus meminiſſet? Ad quod Demetrius reſpondit, propterea neminem auſum * eam attingere, quod divina eſſet & auguſta: jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentaſſent, læſos fuiſſe divinitus. Eique demonſtravit, ut Theopompus, cum horum aliquid ſcribere inſtituiſſet, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuiſſet; itaque intermittente malo, Deum precibus placaſſet, inde ſibi inſaniam ortam eſſe ſuſpicatus: quinetiam in ſomnio vidiſſet id ſibi propterea eveniſſe, quòd divina tractaſſet, & in profanum vulgus proferre voluiſſet; atque adeo, ubi deſtiterat, mentem ei conſtitiſſe. Narravit etiam *ei* de Theodecta tragico poëta, qui (ut perhibetur) cum voluiſſet in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in ſacro libro ſcripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidiſſet; & intellecta cauſa convaluiſſet, propitiato Deo.

Theopompus Hiſtoricus.

Theodectes Poëta Tragicus.

14. Rex igitur, libris à Demetrio ut ſupra memoratum eſt acceptis, eos veneratus, juſſit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent: hortatuſque eſt interpretes, ut ad ſe frequenter ex Judæa venirent. id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus eſſet. Nunc quidem æquum eſſe dicebat ut eos dimitteret: verum ſi deinceps ad ſe ſua ſponte venirent, aſſequuturos omnia quæ & ipſorum ſapientiæ deberentur, & à liberalitate ſua præſtari poſſent. Igitur eos tum dimiſit, cum quidem unicuique tres egregias veſtes, & auri talenta duo dediſſet, & * calicem unius

Regis interpretes benignitas.

Dona interpretibus data & Eleazaro miſſa.

q Αὐτὰς,] Εαυτὰς *NC.*

r Εβδομήκοντα] *Septuaginta dies* juxta *Epiphanium*, numero rotundo.

s Επῄνεσαν ἢ] Επῄνεσεν *Hen.*

t Παρεκάλεσάν ——— αὐτά.] Παρεκάλεσεν δ' ὧν *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

v Ηξίωσάν] Αξιώσαντες πάντες *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

x Απρίτιστ,] Απρίλιστο *Hen.*

y Αὐτῶν ἐπαινεσάντων τλῶ γνώμλω,] Αὐτῶν deëſt *NC.*

z Εἰς ἀεὶ Δμαμείνῃ.] Εσαεὶ Δμαμείνῃ *NC.*

a Πεπλειωμένλω.] Πεπλειωμένλω, μάλιστα ἢ τ γ. *Busb.* πεπλεισμένλω, μάλιστα ὡς ἢ τ γ. *Hen.* & *NC.*

* *Eam attingere*,] *Vel*, legum illarum deſcriptionem ſuſcipere.

b Ἅψασθ,] Ἁψασθ ἀπεπείρατο *Busb.* qui mox omittit ἔφασκε.

c Επιχειρήσαντ@,] Εγχειρήσαντες *Hen.* & *Busb.*

d Ως Θεόπομπός τε,] Ως ὁ Θεόπομπ@ *NC.*

e Τι περὶ τάτων,] Illud τι non agnoſcit *Lugd. Bat.* & forſan non eſt ab Joſepho, quum plerique etiam *MSS.* ſicut & *L. B.* paullo poſt habeant κ ταῦτ' non κ ταῦτ'. HAV.

f Καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν] Ita *MSS.* κ τᾶτ' ἐκφέρειν in *Editis.*

g Επὶ κοινὰς] L. B. εἰς κοινὰς.

h Θεοδέκτ@] Θεαιτήτ@ *Hen.* Verum non dubito quin vera lectio ſit Θεοδίκτ@: atque apud *Syncellum* pro Θεοδέκτης τραγικὸς legendum Θεοδίκτης τραγικός. HUDS. Legit quoque Θεαιτήτ@ *L. B.* verum altera atque vera lectio ad marg. adſcribitur. HAV. Theodectes Tragœdiarum Scriptor; cujus meminit Ariſtotel. de Poët. c. XVII. SPANH.

i Γλαυκωθεῖν,] Ita cum *Gall.* & *Cod. NC.* γλαυκωθῆς in *cæteris.*

k Τὰς τε ἑρμλωεύσντας] Hinc colligit *Iſ. Voſſius* (de LXXII. *Interpr.* cap. VIII.) iſtos Interpretes, ſi non omnes, ſaltem complures poſtea quoque Ægyptum petiiſſe, & quidem ſæpius: ac tum demum cæteros (præter *Pentateuchum*) S. Scripturæ libros Græce vertiſſe. Videſis *Vogelſangium* in *Exercitt. Theolog.* p. 211. & *H. Hodium* contra *Ariſteam.*

l Δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.] Δώρων in *MSS.*

* *Calicem unius talenti*,] *Potius* poculorum thecam, *juxta Caſaubonum*, *ad Athenæi* lib. XI. c. 3.

unius talenti, & tori veſtem ſtragulam. Et hæc quidem ipſis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos miſit decem lectos argenteis pedibus, unà cum corum inſtrumento, & calicem talentorum triginta. Præterea veſtes decem, & purpuram, & elegantem coronam, & byſſinæ telæ ulnas centum: & inſuper phialas, & catinos, & pocula, & crateras duos, in templo reponendos. Hortatus eſt etiam eum per literas, ut ſi qui illorum hominum ad ſe venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia ſerere; ſibique gratiſſimum eſſet, opes ſuas iſtiuſmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus ſunt, quæ † Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.

τα, καὶ τῷ [m] ξ συμποσίῳ χρωμένῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτῶν ὑπισχνεῖτο, καὶ κυλίκιον παλαίστων [n] τριάκοντα. πρὸς τούτοις ἦ καὶ [o] στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον διαπρεπῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσως ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ ἀσσοδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς τοὺς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ὑπισταλῶν, ὅπως [p] εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων [q] θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπαγορεύῃ· πρὸς πολλοὺς ποιούμενος τοὺς μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδήν, καὶ τὸ πολλοῦ εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταθήσεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν [r] τῶν Ιουδαίων τοιαῦτα προεμηθήσατο Πτολεμαῖος ὁ Φιλαδέλφου σπουδὴν ποιούμενος.

III. CAP. III.

Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Aſiæ, & conditarum à ſe urbium civitate donaverunt.

Immunitates Judæis à Seleuco Nicatore conceſſæ.

CONſequuti ſunt & ab Aſiæ regibus honorem, quoniam ſub eis militaſſent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Aſia & inferiore Syria, & in ipſo regni capite Antiochia eos civitate donavit, & eodem quo Macedones & Græcos ibidem collocatos numero habuit: quo jure etiamnum utuntur. Argumento eſt, quòd Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ ſumma pro olei pretio ſolvitur à gymnaſiorum præfectis. Quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriæ prætor erat) tamen retinuit. Et poſtea orbis terrarum imperium tenente Veſpaſiano, & Tito ejus filio, orantes Alexandrini & Antiochenſes, ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perſpici & intelligi poteſt, quanta æquitate & magnanimitate erant Romani, præcipue vero Veſpaſianus & Titus. qui licet multos contra Judæos bellando labores ſuſtinuerant, & acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re jus ipſorum prædictum imminutum eſſe voluerunt: verum & iræ qua olim exarſerunt, & populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel ſuæ in illos benevolentiæ, vel nefariorum quos oppugnarunt odio conceſſerint, ad minuendam erga Judæos benignitatem; dicentes, eos qui contra ſe arma tulerant & pugnam inierant jam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero qui nihil peccaverant haud æquum ſuis ſpoliari privilegiis.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

[s] ΕΤυχον δὲ καὶ τῶν βασιλέων τῆς Ασίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ [t] Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ασίᾳ καὶ [v] τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν [x] ἰσοτίμους [y] ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς καὶ πολιτείαν ταύτην [z] ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. [a] τεκμήριον δὲ τοὺς Ιουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ [b] ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ἀφωρισμένον τι [c] παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον [d] τιμῇ δεκτόν. ὁ δὲ δῆμος τῶν Αντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσαι προαιρούμενος, Μυκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς Συρίας ἐπήρησε. καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντι Οὐεσπασιανῷ καὶ Τίτῳ δὲ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Αλεξανδρεῖς καὶ Αντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ιουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. [e] ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὸ Ρωμαίων ἀπειρίαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλιστα δὲ τὸ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ιουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τοῦ σωφρονεῖν [f] ἀφείλοντο· ἀλλὰ καὶ τὸ πρότερον ὀργῆς καὶ τὸ τῶν Αλεξανδρέων καὶ Αντιοχέων δήμων [g] μεγίστων συγκλήσεως κρατήσαντες, ὥστε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τὸ πρὸς τούτους χαλεπὸν, μηδ' ὑπὸ τὸ πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδοῦναι, πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν δικαίων τοῖς Ιουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀνταραχθέντας αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας εἰς μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, [h] τοὺς δὲ ἀδίκως ἐξαμαρτόντας ἀ [i] δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

β'. Ο-

m Τῷ συμποσίῳ χρωμένῳ.] Totumque convivatorium *Ruſin.* SPANH.

n Τριάκοντα.] Ita edidit *Hudſ.* atque etiam expreſſe legitur in *L. B.* ſed *Gen.* λ'. HAV.

o Στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν,] Ita *MSS. Epiph.* & *Ariſteas.* καὶ στολὰς δέκα πορφυρᾶς in *Editis.*

p Εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων] Εἴποτε *NC.*

q Θελήσειέν τινες] Θελήσειάν τινες *Hen. Gall.* & *Busb.* Θελήσειεν τινες in *reliquis.*

r Τῶν Ιουδαίων] *L. B.* Ιουδαίοις.

† *Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.*] De *Ptolemæi Philadelphi* magnificentia vide *Caſaub.* ad *Athenæi* lib. v. c. 9.

s Ετυχον δὲ] In *Cod. NC.* (cui titulus Πτολεμαϊκὸν) Μετὰ δὲ τὸν Φιλάδελφον τὴν βασιλείαν κατέχε Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Εὐεργέτης, ἐπὶ ὅλοις ἔτεσιν κϛ'. τὴν δὲ τιμὴν τὸ ἀρχιερατικὸν μὴ Ελεάζαρος ὁ θεῖος αὐτῷ Μανασσὴς παρέλαβεν, μὴ δὲ τὸ ἀπαθανεῖν Μανασσὴν γέγονεν ἀρχιερεὺς Ονίας Σίμωνος ὢν ὁ υἱὸς δὲ Δικαίου. Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ελεαζάρου. ἀπέθανε δὲ καὶ Ονίας τὴν ἀρχιερατικὴν Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ἔτυχε δὲ καὶ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος καὶ πρὸς τοῦ &c.

t Νικάτωρ,] Ita *NC.* & *Busb.* cum *antiquis nummis.* Νικάνωρ in *reliquis.*

v Τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ] Antiochia Metropolis τῆς κάτω Συρίας f. τῆς κοίλης Συρ. conf. infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

x Ισοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

y Ἀπέδειξε Μακεδόσι] Ἀπέφηνε *Busb. Hen.* & C.

z Ἔτι καὶ νῦν διαμένειν.] Εως καὶ νῦν C.

a Ελαίῳ χρῆσθαι,] Τεκμήριον δὲ τούτου τὸ τὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* τεκμήριον δὲ τὸ τὸς C.

b Ελαίῳ χρῆσθαι,] Moris fuit Græcorum oleum præbere, in gymnaſiorum dedicatione: eorumque exemplum ſequutus eſt Nero, referente *Tacito* in *Annalium* lib. XIV. *Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti, ſenatui, Græca facilitate.* Idemque de eo teſtatur *Sueton.* in *Nerone*, c. 12.

c Παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμῇ ἀργύριον.] Nefas enim Judæis uti Oleo non præparato à tribulibus, qua de re *alibi* lib. 2. c. 21. §. 2. & Vita Joſephi §. 13. SPANH.

d Τιμῇ ἀργύριον.] Τιμὴν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Ἐξ ὧν] Ἐξ ὃ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

f Ἀφείλοντο·] Ita cum C. & *NC.* ἀπείλαντο in *Editis Aliiſque.*

g Μεγίστων συγκλήσεως] Μεγίστων ὄντων *NC.*

h Τοὺς δὲ ἀδίκως ἐξαμαρτόντας] Τοὺς δὲ ἐν vel τοὺς δεῖν in *MSS.*

i Οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν] Οὐκ εἶναι δίκαιον *Hen.* (& *Lugd. Bat*) οὐκ ἔστι δίκαιον *NC.*

β'. Ομοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ Αγρίππα, ἵνα τὰς πολιτείας λύσῃ αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος [k] ὁ Σελεύκου ἔγγονος, [l] ὁ παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι [m] μετέχωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς [n] ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν οἱ Ιουδαῖοι τοῖς [o] αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συναγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτοῖς καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοῦ Νικολάου ἱστοριῶν τὴν [p] ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην. περὶ μὲν οὖν τοῦ τὸν Αγρίππαν κρίναντος, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ὁ γὰρ ἐπολέμει πω τοῖς Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ουεσπασιανὸν δ' ἄν τις καὶ Τίτου τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μεθ' [q] ὅλους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. [r] ἐπανάξω δὴ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ὑπὸ τοῦτ' ἐξέβην.

γ'. Τοὺς γὰρ Ιουδαίους, ἐπ' [s] Αντιόχου τοῦ Μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τοῦ Κοίλου Συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν [t] Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον, τὸν [v] κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντι καὶ παίοντι πάντα πάσχειν. ὡς δὲν ἀπέλιπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶν κλυδώνων, μεταξὺ τῆς Δυπεραγίας τοῦ Αντιόχου καὶ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ τροπῆς τῶν πραγμάτων κειμένου. [x] νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τοὺς Ιουδαίους [y] προσάγεται. πελαγιήσαντος δὲ Φιλοπάτορος, [z] ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλου ἐξέπεμψε δύναμιν, καὶ [a] στρατηγὸν [b] Σκόπαν, [c] ὃς τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον [d] γὰρ αὐτῷ προσέτρεχε. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ [e] πρὸς [f] τὰς πηγὰς τοῦ Ιορδάνου, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ τῶν στρατιᾶς διέφθειρεν. [g] ὕστερον δ' Αντίοχος κρατήσας τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεσχήκει, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, [h] πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν [i] ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκὴν καὶ φιλοπρόσωπον ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, [k] μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις [l] ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτὸν πάθοι, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω δώσειν

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos novimus. Nam cum Iones, commoti adversus Judæos, Agrippam orasient, ut civitate, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appellatur, soli fruerentur, postularentque, ut si Judæi eorum essent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent, atque ea de re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi, ut sibi solitis moribus uti liceret; usi patrocinio Nicolai Damasceni. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovare fas esse. Quæ exactius si quis nosse cuperet, ipsum Nicolaum Damascenum legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio & quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod miremur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerebat adversus Romanos. Vespasiani autem & Titi magnanimitatem merito quis obstupescat, qui, post tot bella & certamina nobiscum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo jam, unde huc digressa est, revertatur oratio.

Marcus Agrippa benignus Judæis.

Nicolaus Damascenus.

Vespasiani & Titi in Judæos merita.

3. Regnante in Asia Antiocho Magno, accidit ut tum Judæi terra eorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incolebant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante adversus Ptolemæum Eupatorem, & ejus filium cognomine Epiphanem, contigit illis, ut si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut haud dissimiles essent navi in tempestate, fluctibus utrinque vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum & Antiocho res prospere cederent & in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemæo, Antiochus Judæam occupavit. Deinde mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum, & ducem Scopam, misit contra Cœles-Syriæ incolas: qui multas eorum urbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in ejus partes concessit. Non multo post, Scopam prælio vicit Antiochus, ad fontes Jordanis, magnamque ejus copiarum partem delevit. Postea vero cum Antiochus eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque urbe admiserunt, & ejus omni exercitui & elephantis omnia abunde suppeditarunt, & relictos à Scopa in arce Hierosolymitana præsidiarios oppugnantem strenue adjuverunt. Itaque Antiochus æquum esse judicans, ut Judæorum erga se studium & liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces & amicos, testimonium perhibens Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam,

Antiochus Magnus vexat Judæos.

Scopas, in Cœles-Syriæ incolas missus: victus ab Antiocho.

Antiocho M. se dedunt Judæi.

---

k Σελεύκου ἔγγονος,] Σελεύκου θεὸς *Busb.* Σελεύκου υἱὸς *Hen*

l Ο παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος,] Antiochus Seleuci Nepos, Græcis Θεὸς dictus, nempe à Milesiis. Appian. Syriac. p. 210. SPANH.

m Μετέχωσιν,] Ita cum *Cod. Busb.* μετέλθωσιν in *reliquis.* in *Epiphanii* versione, *soli possiderent.*

n Ἰδίους] Abest a *L. B.*

o Αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι,] Eo modo in *NC.* & *Lugd. Bat.* ex quo præterea illud οἷ additur. αὐτοῖς in *cæteris.* in *Epiphanii* versione, *ut suis uterentur moribus.*

p Ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*L. B.* καὶ εἰκοστὴν καὶ τρίτην) τὴν ρκγ'. καὶ δ'. *Basil.* τὴν ἑκατοστὴν εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετ. *Gen.*

q Πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* πόλεμοι in *Editis.*

r Ἐπανάξω δή] Ἐπανάξω οὖν τὸν λόγον ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην *Hen.* & *Lugd. Bat.*

s Ἀντιόχου ——— Ἐπιφανῆ,] De Antiocho Magno, ut & ejus bellis cum Ptolemæo Philopatore & Ptolem. Epiphane, vid. Polyb. lib. v. c. LXXXV. SPANH.

t Εὐπάτορα Πτολεμαῖον,] Alibi constanter *Philopatorem* eum vocat.

v Κληθέντα Επιφανῆ,] Επικληθέντα in *MSS.* Plenius in *Cod. NC.* ad hunc modum. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον (ὅτου γὰρ μὴ τὸν Εὐεργέτην ὁ Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν) πολεμοῦντος δὴ καὶ πρὸς τὸν τότε υἱὸν Πτολεμαῖον, ἐπικληθέντα δὴ Επιφανῆ, καὶ. &c.

x Νικήσας μέντοι] Ὅτε μέντοιγε διεπεράτωσε εἰς τὸ ἦθος ἡμῶν Πτολεμαῖος ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Πτολεμαϊκῶν λόγου ἤρξη), νικήσας &c. *NC.*

y Προσάγεται.] Προσηγάγετο *NC.*

z Ο παῖς αὐτοῦ μεγάλου ἐξέπεμψε δύναμιν,] Ο παῖς Πτολεμαῖος ὁ Επιφανὴς μεγάλου *NC.* Melius (inquit *Jac. Cappellus* in *Hist. S. & Exot.* ad A. M. 3797.) *Eusebius* hæc tribuit *Ptolemæo Philopatori* viventi, quam *Epiphani* infanti. Contra *Usserius* (in *Ann. V. Test.*) ad A. M. 3800.

a Στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τὸν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ·] Vid. Polyb. Exc. Vales. p. 76. SPANH.

b Σκόπαν,] Vide *Excerpta Valesiana*, p. 77. & *Hieronymum* in *Danielis* cap. XI.

c Ἐπὶ τοὺς] Absunt à *L. B.* Scribæ incuria.

d Αὐτῷ προσέθεντο.] Παρ' αὐτῷ *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.*

e Πρὸς τὰς πηγὰς] Περὶ τὸ Πάνιον in *Excerptis Vales.*

f Τὰς ——— πόλεις,] Vid sup. lib. 8. c. 8. §. 4. & infr. lib. 13. c. 9. §. 2. SPANH.

g Ὕστερον ——— πόλεις,] Polyb. Excerpt. p. 77. & 79. ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον· SPANH.

h Πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ] Πᾶσαι *NC.*

i Ἀφθονίαν] Φιλίαν *NC.*

k Μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις] Ita *Hen. C. NC.* & *Epiphan.* μαρτυρῶν τε τοῖς in *cæteris.*

l Ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι,] Iterum ex *iisdem MSS.* ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι in *Editis Aliisque.*

jiciam, cum prius narraverim quæ ad fidem verbis noſtris faciendam ſcripſit Polybius Megalopolitanus. Nam in hiſtoriarum ejus libro decimo ſexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptole-
Polybius Megalopolitanus. "mæi dux, ad regiones ſuperiores verſo impetu,
"per hyemem Judæorum gentem ſubegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa
"ab Antiocho ſuperato, Antiochus Batanæam
"& Samariam & Abila & Gadara recepit: atque
"paulo poſt Judæi ſeſe ei tradiderunt, quotquot
"circa fanum Heroſolyma nuncupatum incole-
"bant. de quo cum multa dicenda habeamus, de-
"que præſentia Dei in fano, quæ narranda ſu-
"perſunt in aliud tempus differemus." Et hæc quidem Polybius in hiſtoria ſua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem inſtitutam, poſtquam ante oculos poſuerimus Antiochi epiſtolas.

REX ANTIOCHUS PTOLEMÆO SALUTEM.

Antiochi Magni litera in Judæorum gratiam.

"Cum Judæi, ſimulac in eorum fines ingreſſi
"ſumus, ſtudium erga nos ſuum declaraverint,
"& in urbem ſuam venientes ſplendide accepe-
"rint, cumque ſenatu obviam prodierint, & mi-
"litibus elephantiſque omnia abunde præbuerint,
"noſque in expugnando Ægyptiorum in arce
"præſidio adjuverint: viſum eſt nobis eos pro his
"remunerari, & eorum urbem, caſibus, qui ſo-
"lent hominibus accidere, adverſis labefactatam,
"recreare, atque frequentare, revocatis in eam iis
"qui ſunt diſperſi. Ac primum eis decrevimus,
"religionis cauſa * præbenda conficere ad ſacri-
"ficia, de pecudibus quæ ſacrificari ſolent, &
"vino, & oleo, & thure, ad pretium argenteo-
"rum vicies mille, † & ſimilæ artabas ſacras ſe-
"cundum regionis iſtius morem ſex, & tritici
"medimnos mille quadringentos ſeptuaginta, &
"ſalis medimnos CCCLXXV. Atque hæc eis ſolvi
"volo, quemadmodum imperavi: templique o-
"pus expediri, & porticus, & ſi quid aliud ædi-
"ficandum eſt. Materia autem apportetur ex i-
"pſa Judæa, aliiſque regionibus, & Libano, nec
"ullum *ejus nomine* vectigal *à quopiam* exigatur.
"Idem dico de aliis, quibus ad ſpecioſiorem tem-
"pli apparatum opus erit. Vivant autem omnes
"ejus nationis homines ex legibus patriis: immu-
"niſque ſit ſenatus, & ſacerdotes, & ſcribæ tem-
"pli, & ſacri cantores, & ab eo quod pro capi-
"te pendunt, & ab auro coronario, aliiſque tri-

αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ΩΣΔΗΣΘΗΣΟΜΕΝ ΔΗ ΤΟΙΣ ΔΠΙΣΤΟΛΑΙΣ [m] ΤΟΙΣ ΣΡΑΤΗΓΟΙΣ ΩΙ ΑΥΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΣΑΣ, ΩΣΘΙΕΛΘΩΝ ΩΣ ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΗΜΩΝ ΤΟΙΣ ΛΟΓΟΙΣ [n] ΠΟΛΥΒΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΗΣ. ΕΝ ΔΕ ΤΗ [o] ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΑΥΤΟΥ, ΦΗΣΙΝ ΟΥΤΩΣ. "Ο ΜΕΝ ΟΥΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΠΑΣ, ΟΡΜΗΣΑΣ ΕΙΣ
"ΤΟΥΣ ΑΝΩ ΤΟΠΟΥΣ, ΚΑΤΕΣΡΕΨΑΤΟ ΕΝ ΤΩ ΧΕΙΜΩΝΙ ΤΟΝ ΤΩΝ ΙΟΥ-
"ΔΑΙΩΝ ΕΘΝΟΣ." ΛΕΓΕΙ ΔΕ ΕΝ ΤΗ ΑΥΤΗ ΒΙΒΛΩ, "ΩΣ ΤΟΤΕ
"ΣΚΟΠΑΣ ΝΙΚΗΘΕΙΣ ΥΠΟ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, ΤΗΝ ΜΕΝ [p] ΒΑΤΑΝΑΙΑΝ
"ΚΑΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑΝ ΚΑΙ [q] ΑΒΙΛΑ ΕΤΙ ΓΑΔΑΡΑ ΠΑΡΕΛΑΒΕΝ ΑΝΤΙΟ-
"ΧΟΣ· ΜΕΤ' ΟΛΙΓΟΝ ΔΕ ΠΑΣΑΙ ΣΥΝΕΧΩΡΗΣΑΝ ΑΥΤΩ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΟΣΟΙ
"ΠΕΡΙ ΤΟ [r] ΙΕΡΟΝ [s] ΤΟ ΠΡΟΣΑΓΟΡΕΥΟΜΕΝΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ ΚΑΤΟΙ-
"ΚΟΥΣΙΝ. ΥΠΕΡ ΟΥ ΕΤΙ [t] ΠΛΕΙΟΝ [v] ΛΕΓΕΙΝ ΕΧΟΝΤΕΣ, ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ
"[x] ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΔΠΕΦΑΙΝΑΝ, ΕΙΣ [y] ΕΤΕΡΟΝ ΚΑΙΡΟΝ
"[z] ΥΠΕΡΘΗΣΟΜΕΝ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΗΓΗΣΙΝ." ΚΑΙ ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΜΕΝ ΤΑΥΤΑ
[a] ΙΣΤΟΡΗΚΕΝ. ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΕΠΑΝΑΞΟΜΕΝ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΔΠΙ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΗΓΗΣΙΝ, ΩΣΘΗΣΘΕΝΤΕΣ ΠΡΩΤΟΝ ΤΑΣ ΔΠΙΣΤΟΛΑΣ [b] ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΤΙ ΩΣΘΗΣΑΝΤΩΝ ΜΕΝ, ΗΝΙΚΑ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΕΠΕΒΗ-
"ΜΕΝ ΑΥΤΩΝ, ΔΠΟΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΤΟ ΠΡΟΣ ΗΜΑΣ ΦΙΛΟΤΙΜΟΝ, ΚΑΙ
"ΩΣΘΗΣΟΜΕΝΟΙΣ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ [c] ΑΥΤΩΝ ΛΑΜΠΡΩΣ ΥΠΟΔΕ-
"ΞΑΜΕΝΟΙΣ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΜΕΝ ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝΤΙ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΣΗΣ
"ΧΟΡΗΓΙΑΣ ΤΟΙΣ ΣΡΑΤΙΩΤΑΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΛΕΦΑΣΙ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΟΙΣ,
"ΣΥΝΕΞΕΛΟΥΣΙ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΗ ΑΚΡΑ ΦΡΟΥΡΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ·
"ΗΞΙΩΣΑΜΕΝ [d] ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΤΟΥΤΩΝ ΑΥΤΟΥΣ ΑΜΕΙΨΑΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΠΑ-
"ΛΙΝ ΑΥΤΩΝ ΑΝΑΛΑΒΕΙΝ ΚΑΤΕΦΘΑΡΜΕΝΗΝ [e] ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ
"ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΣΥΜΠΕΣΟΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΣΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΕΣΠΑΡΜΕΝΟΥΣ ΕΙΣ
"ΑΥΤΗΝ ΠΑΛΙΝ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΩΝ, ΠΡΩΤΟΝ ΔΕ ΑΥΤΟΙΣ ΣΚΕΨΑΜΕΝ
"ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΥΣΕΒΕΙΑΝ ΩΣΘΕΙΣΑΝ ΤΗΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΘΥΣΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΙΝ,
"ΚΑΤΑΘΥΣΑΙ ΤΩΝ ΠΕ ΘΥΣΙΜΩΝ, ΚΑΙ ΟΙΝΟΥ, ΚΑΙ ΕΛΑΙΟΥ, [f] ΚΑΙ ΛΙΒΑΝΟΥ, ΤΙΜΗΣ
"ΑΡΓΥΡΙΟΥ [g] ΜΥΡΙΑΔΩΝ ΔΥΟ, ΚΑΙ [h] ΣΕΜΙΔΑΛΕΩΣ ΑΡΤΑΒΑΣ ΙΕΡΑΣ
"[ΕΞ] ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΠΙΧΩΡΙΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΠΥΡΩΝ ΜΕΔΙΜΝΟΥΣ ΧΙΛΙΟΥΣ ΤΕ-
"ΤΡΑΚΟΣΙΟΥΣ ΕΞΗΚΟΝΤΑ, ΚΑΙ ΑΛΩΝ ΜΕΔΙΜΝΟΥΣ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΥΣ ΕΒΔΟ-
"ΜΗΚΟΝΤΑ ΠΕΝΤΕ. ΤΕΛΕΙΟΣ ΔΕ ΑΥΤΟΙΣ ΤΟΥΤΟ ΒΟΥΛΟΜΑΙ, ΚΑ-
"ΘΩΣ ΕΠΕΣΤΕΛΚΑ· ΚΑΙ ΤΟ ΩΙΚΕΙ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΝΑΡΙΘΗΝΑΙ ΕΡΓΟΝ,
"ΤΑΙΣ ΤΕ ΣΤΟΑΙΣ, ΚΑΙ ΕΙΤΙ ΕΤΕΡΟΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΑΙ ΔΕΟΙ. Η ΔΗ ΤΩΝ ΞΥΛΩΝ
"ΥΛΗ ΚΑΤΑΚΟΜΙΖΕΣΘΩ [i] ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΠ' ΑΛ-
"ΛΩΝ ΕΘΝΩΝ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΠΟ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ, ΜΗΔΕΝΟΣ [k] ΠΡΟΣΟΤΟΜΕΝΟΥ ΤΕ-
"ΛΟΥΣ. [l] ΟΜΟΙΩΣ ΔΕ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ, ΕΦ ΟΙΣ ΑΝ ΔΠΙΦΑΝΕΣΤΕΡΟΝ
"ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΤΟΥΤΟ ΔΕΗ ΙΕΡΟΝ ΔΠΙΣΚΕΥΗΝ ΔΕΟΙ. ΠΟΛΙΤΕΥΕΣΘΩΣΑΝ ΔΗ
"ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΑΠ' ΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΣ [m] ΠΑΤΡΙΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ· ΑΣΥΛΕΙ-
"ΑΝ ΔΕ ΔΗ ΚΑΙ ΓΕΡΟΥΣΙΑ, ΚΑΙ [n] ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ,
"ΚΑΙ ΟΙ ΙΕΡΟΨΑΛΤΑΙ, ΩΝ ΕΝΕΚΕΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ ΤΕΛΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΤΟΥ

"P ΣΤΕ-

---

m Τοῖς ςρατηγοῖς] Τὰς τοὺς ςρ. *Hen.* & C.

n Πολύβιος —— ἰσόρηκεν.] Deſunt hæc hodie in Polybio, & in Excerptis, quæ de Judæis exrant. SPANH.

o Ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱςοριῶν αὐτοῦ] Τῇ ἰνδικάτῃ *NC.* & *Epiphan. ις. Gen.* verum *Lugd. Bat.* habet prout eſt editum.

p Βαταναίαν καὶ] In *Epiphanii* libris *Bithyniam*, aut *Bathaniam*, aut *Bethinſam*.

q Ἀβιλα] Ἀβελα *Gall.* & C. Ἀβεμα juxta quoſdam *Epiphanii* codices. HUDS. Ἀβίλη ad Jordanem ſupr. lib. IV. c. 7. §. ult. ὅπου νῦν ἐςὶν Ἀβιλὴ· & lib. V. c. 1. §. 1. ἀπὸ τῆς Ἀβίλης ἐπὶ τὴν Ἰορδάνην· Alia forte eſt Ἀβίλα plur. neutr. hoc loco. SPANH.

r Ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον] Brevius in *Cod. Hen.* & juxta *Epiphanii* libros, ἱερὸν, τὴν ἡγουμένης ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας εἰς τὸ ἕτερον &c.

s Τὸ προσαγορευόμενον] Illud τὸ ex *L. B.* additum. HAV.

t Πλεῖον] *L. B.* πλείω.

v Λέγειν ἔχοντες,] Ita cum *Cod. C.* (& *L. B.*) ἔχειν λέγοντες in *cæteris*.

x Διὰ τοῦτο περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν,] *Lugd. Bat.* περὶ τὴν ἡγουμένης περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας.

y Ἕτερον] *Lugd. Bat.* ὕςερον.

z Ὑπερθησόμεθα τοῦ διήγησιν.] Ὑπερθησόμεθα *Gall.* C. (*L. B.*) & *NC.*

a Ἰσόρηκεν.] Ἰσόρησεν *Hen.* & C.

b Τῶν βασιλέως Ἀντιόχου.] Τὰς τῶν βασιλέως Ἀντιόχου μεγάλου *NC.*

c Αὐτῶν] Αὐτῶν deeſt *N.* & *C.*

d Καὶ ἡμεῖς] Καὶ αὐτοὶ *Hen.* & *NC.*

e Ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπιεσόντων,] Ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς πολίμους *Hen.* (*L. B.*) & *C.* non agnoſcuntur ab *Epiphanio*.

* *Præbenda conficere ad ſacrificia*,] *Al.* penſionem annuam (*vel* ſtipendium) dare.

f Καὶ λιβάνου,] Καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τιμοῦ μυριάδας δύο *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *libaminis pretium, argenti viginti millia*. unde (prout §. 1. præc. poſt τῆς ἐλαίας τιμῶ) forſan legendum λιβάνου τιμοῦ ἀργυρίου μυριάδας β'. prout conjecerat *Cl. Lowthius*.

g Μυριάδων,] *L. B.* μυριάδας.

† *Et ſimilæ artabas ſacras ſecundum regionis iſtius morem ſex*,] Similæ artabas ſacras (ἀσταρῶνας vocabant Ἑβδομήκοντα) quantum lex poſtulat, tritici &c. *Jac. Cappellus* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3806.

h Σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς] Ita cum *Grotio*, qui ἱερὰς ſ'. ſcriptum fuiſſe conjicit. καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κατὰ τ. ἐπ. νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. τελείας δὲ αὐτοῖς *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *& ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuaginta quinque & ſalis modios trecentos ſeptuaginta quinque. Præberi autem* &c. ac ſi legiſſet, εἰς σεμιδάλιν (omiſſis ἀρτάβας ἱερὰς) κατὰ τ. ἐ. ν. πυρῶν μεδίμνους ανοσ'. καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοσ'. Locum mutilum corruptumque eſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, atque ad hunc modum refingendum, καὶ σεμιδάλεως αμ'. ἀρτάβας ἱερᾶς κ. τ. ἐ. νόμον, καὶ πυρῶν μεδ. & ſic deinceps prout edidimus. HUDS. Plane prout edidit *Hudſ.* exhibet *Lugd. Bat.* niſi quod non agnoſcat ἑξ ante κατὰ neque καὶ ante ἑξήκοντα. HAV.

i Ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας,] Ἐξ αὐτῆς τε τῆς *NC.* HUDS. ut & *Lugd. Bat.* non male. HAV.

k Προσοτομόν τέλους.] *L. B.* εἰσαγεσοτομένου τέλους. ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις.

l Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις,] Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς *Hen. C.* & *NC.*

m Πατρίους] *L. B.* πατρίους.

n Οἱ ἱερεῖς,] Illud οἱ ter reſtituimus ex *iiſdem MSS.*

o Τῦ ἱερῦ.] Τῦ λαῦ *NC.*

p Στε-

"[p] στεφανίτης φόρος, καὶ τοῦ ἀφ' ἑτέρων. ἵνα δὲ ῥᾷττον ἡ πό-
"λις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς νῦν κατοικοῦσι, καὶ κατ-
"λιποῦσιν ἕως [q] τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, [r] ἀτελείαν εἶναι
"μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀποδώσουσι δὲ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς
"τὸ τρίτον μέρος τῶν φόρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν
"βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγῆτε δουλεύουσιν, αὐ-
"τοὺς τε τούτους καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους
"ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδιδόσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. σεμνύνων δὲ εἰς
τὸ ἱερὸν, προγράμματα καθ' πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξενηνόχει,
[s] περιέχοντα τάδε. "Μηδενὶ [t] ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ περι-
"βόλου εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ [v] τὸ ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ
"μὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἐστιν ἔθιμον κατὰ τὸ πάτριον νόμον.
"μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιό-
"νεια, [x] μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ
"ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευ-
"μένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖ-
"ναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι [y] τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις
"δὲ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ
"καλλιερεῖν, [z] ἐπιτρέπεσθαι χρῆσθαι. [a] ὁ δὲ τούτων τι
"ποιήσας, [b] ἀποτινύετω τοῖς ἱερεῦσιν [c] ἀργυρίου δρα-
"χμὰς τρισχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειάν
τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ
Λυδίαν ἐπύθετο, [d] καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἐν τοῖς ἄνω σατρα-
πείαις, [e] κελεύων [f] Ζεῦξιν, τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς
μάλιστα φίλον, πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶ-
νος εἰς Φρυγίαν. [g] γράφει δὲ ὅτως.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [h] ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩι
ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὴ καὶ αὐτός. πυν-
"θανόμενος γὰρ τινὰς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας,
"μεγάλης ἐπεμελήθην ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βου-
"λευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς
"τὰ βασίλεια, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς
"Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἴκους διακο-
"σίους ἐπισκοπῆσαι μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκῶς αὐ-
"τοὺς ἕξεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλάκων, διὰ τὸν [k] πρὸς
"τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους μοι αὐτοὺς
"ὑπὸ τῶν προγόνων [l] εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς
"ἃ προσκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καὶ περὶ ἐργώδους
"ὄντος [m] τούτους μεταγαγεῖν [n] ὑποχόμενος νόμοις [o] αὐ-
"τοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀπάγῃς εἰς τοὺς
"προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐ-
"τοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν
"ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τοὺς ἐκ τῆς γῆς καρπῶν [p] ἀνήσεις
"ἐπ' ἔτη δέκα. μετρείσθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις [q] ἂν τοὺς πα-
"ρὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θερα-
"πόντων διατροφάς· διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας
"ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα, τὰ παρ' ἡμῶν τυγχά-
"νοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερους παρέχωσιν αὐτοὺς
"πρὸς τὰ ἡμέτερα. πρόνοιαν δὲ ποιοῦ ὡς ἔθνους καὶ τὸ δυ-

"butis. Ac quo citius frequentetur urbs, con-
"cedo iis qui nunc eam habitant, quique usque
"ad mensem Hyperberetæum eò migraverint,
"immunitatem in triennium. Quin & in posse-
"rum tertiam tributorum partem eis remittimus,
"ad eorum damnum resarciendum: & quotquot
"ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & eorum na-
"tos manumittimus, & facultates eis reddi impe-
"ramus.

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicavit, qui hæc complexi sunt. "Nemini liceat alieni-
"genæ, intra templi conseptum ingredi, etiam
"Judæis interdictum, nisi quibus lustratis mos
"est *introire* ex lege patria. Neve in urbem im-
"portetur equina caro, neve mulina, neve asini,
"sive feri sive cicuris, neve pardalina, aut vul-
"pina, aut leporina, aut cujusvis omnino eorum
"animalium quæ Judæis vetita sunt. Neve pel-
"les inferre liceat, sed nec ullum tale animal in
"urbe alere: sed solis majorum sacrificiis uti li-
"ceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra
"aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus ar-
"genti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostræ testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam & Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore quo *ipse* in superioribus erat *Persarum* satrapiis, quibus jussit Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam à Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

Antiochi libelli in honorem templi.

REX ANTIOCHUS ZEUXIDI PATRI SALUTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum
"intelligerem quosdam in Lydia & Phrygia rebus
"novis studere, magnopere hoc mihi prospicien-
"dum curavi. ac consultanti mihi cum amicis,
"quid facto sit opus, visum est in castella & loca
"maxime necessaria transferre ex Mesopotamia &
"Babylonia Judæorum bis mille familias, cum
"eorum suppellectili. Credo enim nostrarum re-
"rum custodes fore benevolos, tum propter eo-
"rum erga Deum pietatem, tum quia novi, eis à
"majoribus nostris testimonium datum fidei, &
"prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Ita-
"que hoc volo, quamvis eos traducere laborio-
"sum sit, fide illis data, ut suis legibus uti per-
"mitterentur. Cum autem eos in ea quæ dixi
"loca transtuleris, dabis singulis ad ædificandas
"domos locum, & agrum ad agriculturam, vi-
"nearumque sationem, & immunitatem frugum
"terræ concedes in annos decem; ac donec ter-
"ræ fruges perceperint, demensum frumentum
"accipiant in famulorum alimoniam: illisque de-
"tur qui eis inservient, quantum opus erit, ut
"benigne à nobis habiti, studiosiores se rerum
"nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad
"ejus fieri potest, ut ei genti à nemine incommo-
"de-

Antiochi litera ad Zeuxidem in Judæorum gratiam.

[p] Στεφανίτης φόρος,] Στεφανικὸς *C.* & *L. B.*
[q] Ὑπερβερεταίου μηνὸς,] Illud *F.* ex *MSS.*
[r] Ἀτελείαν εἶναι] Ita cum *MSS.* ἀτελεῖς in *Editis.*
[s] Περιέχοντα τάδε.] Sic *Hen.* & *C.* περιέχων in *Editis.* περιέξει δὲ, μηδενὶ *NC.*
[t] Ἐξὸν εἶναι] *Al.* ἐξεῖναι τὸ ἀλλοφύλων. *Lugd. Bat.* ἐξεῖναι ἀλλοφύλῳ. Sed in Marg. ἐξόν.
[v] Τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις,] Ita *Hen. C.* & *NC.* perperam in *Editis Aliisque* τὸ ἀπηγορευμένον.
[x] Μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων,] Μήτε ἀγρίων καὶ ἡμέρων in *Cod. C.* quo fere modo & *Epiphan.*
[y] Τούτων ἐν τῇ πόλει.] Τοιοῦτον *NC.*
[z] Ἐπιτρέπεσθαι χρῆσθαι.] Ἐπιτίτραπται *Hen. C.* & *NC.* atque ita forsan *Epiphan.*
[a] Ὁ δὲ τούτων] Ὁ δέ τι τούτων π. *Hen.*
[b] Ἀποτινύετω] Ἀποτινύτω *Hen.*
[c] Ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἀργύριον in *Editis Aliisque.*
[d] Καθ' ὃν δὴ καιρὸν] Sic *Hen. C.* & *NC.* istiusmodi lectionis vestigia videre est apud *Epiphanium*, qui vertit, *eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat provincias.* καθ' ὃν καιρὸν in *Editis.*
[e] Κελεύων] Καὶ κελεύων *NC.*
[f] Ζεῦξιν,] Ζευξίδα *Hen.* & *Busb.*
[g] Γράφει δὲ ὅτως.] Ita *MSS.* γράφει ὅτως in *Editis.*
[h] Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. Εἰ ἔῤῥωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὴ καὶ αὐτός.] Simile initium litterarum Ciceronis: *Si vales bene est, ego quoque valeo.* SPANH.
[i] Διὰ τὸν] Sic *MSS.* διά τε τὸν in *Editis.*
[k] Πρὸς τὸν Θεὸν] Πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν *NC.*
[l] Εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν] Illud εἰς deest *NC.*
[m] Τούτους.] Ita ex *Lugd. Bat.* alii *F.* HAV.
[n] Ὑποχόμενος] Lege ὑποχόμενοι COCC. Melius forte ὑποχομένοις, ut velit suis non tantum, sed & promissis vivere legibus. HAV.
[o] Αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις.] Ita in *Editis.* αὐτοῖς in *MSS.*
[p] Ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα.] Ἐάσεις ἐπὶ ἔτη *C.*
[q] Ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους] *Lugd. Bat.* ἂν ἀπὸ τῆς παρὰ τ. γ. κ. Sed in Marg. καρπούς.

"detur." Atque hæc à nobis in teſtimonium amicitiæ, quæ Antiocho Magno cum Judæis interceſſit, dicta ſufficiant.

"ναῖον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται." ταῦτα μὲν οὖν τὰ Ἀντιόχῳ φιλίας καὶ μεγάλης παρὰ τοὺς Ἰουδαίους τοῦτο ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω μαρτύρια.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus fœdus percuſſit cum Ptolemæo. utque Onias ad iram commovit Ptolemæum Euergeten: & Joſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quæque alia is geſſit, & filius ejus Hyrcanus.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Ἀντίοχος ἐπαίσατο πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ονίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ἰώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, πρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραξεν Ἰώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὑρκανός.

Antiochus Ptolemæo filiam Cleopatram nuptum dat.

Poſtea autem amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locavit, & Cœlen-Syriam & Samariam & Judæam & Phœnicen dotis nomine tribuit. ac diviſis in duos reges tributis, optimates ſuæ quiſque patriæ tributa redimebant: & redactam, quæ imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus uſi ſecundis, multa Judæos læſerunt, agros eorum vaſtando, & corpora prædando; quæ quidem ſub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, ſucceſſit in pontificatum Manaſſes ejus avunculus: poſt cujus deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Juſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicuti jam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, & pecuniæ cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſolvit, quod ejus majores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quæ res exacerbavit regem Ptolemæum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſavit Oniam, qui tributa non ſolveret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diviſurum, niſi ſolverentur, & eò militum coloniam deductum. Qua re de Rege audita, Judæi perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

Μετὰ δὲ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Ἀντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, ἀποχωρήσας αὐτῷ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων ὠνοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ τότε ὑπὸ ἀρχιερέως Ονίου. τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε· μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ονίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν ὃ Δικαίου κληθέντος, Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ἦν δὲ ὁ Ονίας, βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, πάλαι τε εἴκοσι ταλάντων μὴ ὄντας, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς μὲν πατρὶ Φιλοπάτορι. καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτήν, ἠπείλει τὸν Ονίαν, ὡς οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλει κληρουχίσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ονίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

IV. *Joſephus, patriæ amans, Oniam avunculum objurgat.*

2. Joſephus autem quidam, ætate juvenis, ſed gravitate & prudentia & juſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniæ pontificis, cum à matre didiciſſet adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam & populi adminiſtrationem & ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniæ uſque adeo cupidus erat, ut ejus cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, civeſque ſuos indigna quæque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, ut adiret Regem, & ſibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, & ad Regem nequaquam iturum, hæc enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogavit *Joſephus*, utrum ſibi per-

Βʹ. Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σεμνότητι καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς Ονίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβεύσοντος παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεπλήττετο τῷ Ονίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλομένῳ περιστῆσαι διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τιμὴν ἀφῃρῆσθαι τὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπιτυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύσαντα ἰδεῖν ἀτομεῖναι, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ονίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκηρυκτεύοντος, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δι' εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων· εἰ πρεσβεύσειν αὐτὸν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχω-

Eleazaro defuncto Manaſſes fit pontifex: eoque mortuo Onias Simonis filius.

Onias ex avaritia tributa non ſolvit: quod acerbe tulit Ptolemæus.

Joſephus ſtatuit legationem obire ad Ptolemæum.

r Τὰς Ἰουδαίους] Illud τὰς ex *MSS.*

s Μαρτύρια.] Vocem μαρτύρια adjectam eſſe volui ex *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. C.* & *Epiphan.* qui vertit, *pro teſtimonio dicta ſint.*

t Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Ἐπιφανῆ Πτολεμαῖον *NC.*

v Τῷ θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον,] Appian. in Syriac. SPANH.

x Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Καθὼ δὲ τὰς χρόνους Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου οἱ Σαμαρεῖς οὐκ οὖν πράσσοντες *NC.*

y Ἐγένετο δὲ ταῦτα] Ἐγένετο δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ονίου. μὴ γὰρ ἀποθανεῖν Μανασσῆ [τοῦ ἀρχιερατεύσαντος] Ονίας ἐδέξατο *NC.*

z Ἐλαβεν·] Παρέλαβε *Busb. Hen. Lugd. Bat.* & *C.*

a Ἐδέξατο,] *L. B.* ἐδεδέξατο.

b Βραχὺς τὸν τὴν διάνοιαν,] Ita quidem (prout in *Editis* & *MSS.*) legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *parvulus mente.* Allias ſane legerem, πάχυς τὸν τὴν διάνοιαν, *erat ſtolidus & pinguis ingenii.*

c Οὐκ ἀποδιδόντα] Ὡς οὐκ ἀποδ. *Hen.* (*L B.*) & *NC.*

d Ἐδυσώπησε] Ἐδυσώπει *Hen. Busb.* & *NC.*

e Καὶ δικαιοσύνῃ] Δικαιοσύνης *Hen. Lugd. Bat. NC.* & *Epiphanius*, qui vertit, *juſtitia gloriam habens.*

f Φιχόλαν] Φικόλαν in aliquot *MSS.* HUDS. Ægyptiacus articulus πι. uti in Piromis, Piouro, ſed hic locus in Palæſtina fuit. REL.

g Περιστήσειν] Παραστῆσαι *Busb.* ἀφελέσθαι *Hen.*

h Δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ] Ita *NC.* & *Gen.* δι' ἃς *Baſ.* *Aliique.* Eſt qui malit δι' ὃς. *dum per ipſum populum* &c. in verſione *Epiphanii.*

i Εἰ δυνατὸν] Ἐστι addit *Lugd. Bat.*

k Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Εὐεργέτην Πτολεμαῖον *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

l Διὰ

χωρεῖ παρ' τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. Φήσαντος δ' αὐτοῦ παρακελεύσασθαι, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν παρατρέπεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρήνεσε. Διὰ τὸν Ὀνίαν δὲ ἦσαν αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὸ ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος διάνοιαν αὐτοὺς ἔχειν ἠξίωσε· πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικήσουσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, ἡυχαρίστησε τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς [m] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβευτήν, καὶ δωρησάμενον αὐτὸν πολυτελέσι [n] δωρεαῖς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ [o] αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβευτοῦ προτρεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν [p] ὑποσχομένου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβευτὴς, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς εἰ τὰ τοῦ Ἰωσήπου χρηστὰ ἐδήλωε, καὶ ὅτι [q] μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν [r] περαιτησόμενος τὰ ἁμαρτήματα τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ πρεσβύτην. ἀμέλει τοσαύτῃ ὡδὶ τῶν ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διατίλεσε χρώμενος φυσιᾷ, ὥστε καὶ τὴν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, [s] προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔτι πρόσω παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος διαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε καὶ σκεύη καὶ ὑποζυγία, καὶ ταῦθ' [t] ὡς μὲν δισμυρίας δραχμὰς διασκευασάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ καθ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους [u] καὶ ἄρχοντας, ἐπὶ τὸν [x] τῶν πολῶν ὠνιόν. καὶ ἔτος ἦν τοῦτο τοῖς δωματοῖς τὸν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπίπρασκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔστι καθ' τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ἐπὶ πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὸν [y] βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντήσομενος [z] ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου· ἦν δ' οὗτος ὁ [a] πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ [b] Ἰωσήπου ξενισθείς· γνωσάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, οὗτος ἐπεῖπε τῷ βασιλεῖ γνώριμον, [c] λέγων τοῦτον εἶναι ὡδὶ ἐξ ὧν ἀγγελλόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν, ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτός τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ὄχημα [d] παρεκάλεσε. καὶ καθεζομένου ὡδὶ τοῦ Ὀνίου πρὸς τοὺς πόδας ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δέ, συγγνώσεσθαι, φησὶν, αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τῶν αὐτῶν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. [e] σοὶ δὲ ἡμῶν ἔστιν ἔχειν τὰ νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι καὶ [f] τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένος ἠγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν [g] κελεύσαι [h] ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν τὴν ἰδίαν ἔχειν.

mitteret legationem pro gente *publicam* ad Ptolemæum ſuſcipere. Cum autem ille dixiſſet, *ſeſe* permittere, *continuo* in templum adſcendit Joſephus, populoque in concionem advocato, eos hortatus eſt, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quòd ejus avunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero ut à triſti exſpectatione liberarent obſecravit: ſe enim legatum ad Regem iturum eſſe promittebat, perſuaſurumque ei *ipſos* nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, iſtis auditis, Joſepho gratias egit. Ille verò, cum è templo deſcendiſſet, Ptolemæi legatum hoſpitio excipit, & ipſum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conviviis honoratum præmiſit ad Regem, dicens ei ſe quoque ſubſequuturum. nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, & ad eundum in Ægyptum incitaverat, ſeque ei, quæcunque à Ptolemæo poſtulaſſet, impetraturum promiſerat: quippe * Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.

Ptolemæi legatum Hieroſolymis ſplendide excipit.

3. Et quidem legatus, ubi in Ægyptum venit, Oniæ † ſordes regi commemorat, & Joſephi bonitatem *multis* oſtendit: venturumque ad eum *dicit* ad crimen à populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam ampliſſimis proſequutus tantis laudibus extulit, ut in anteceſſum & Regis & ejus uxoris Cleopatræ benevolentiam nondum præſenti conciliaverit. Et Joſephus, miſſis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratiſque iis quæ ad iter pertinerent, & veſtibus poculiſque & jumentis comparatis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiſcitur. Accidit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ & Phœnices primarii quique homines & principes ad vectigalium auctionem proficiſcerentur. illa enim Rex quotannis cujuſque urbis potentiſſimis vendebat. Hi itaque videntes in via Joſephum, deridebant *eum* ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, poſtquam Alexandriam pervenit, & Regem Memphi eſſe audivit, aſcendit ei obviam. Tum autem Rege forte in curru ſedente cum uxore & Athenione amico ſuo, (ille vero erat qui Hieroſolyma legatus iverat, & hoſpitio exceptus erat à Joſepho) Athenion ipſum conſpicatus ſtatim Regi indicavit, dicens, hunc eſſe illum, de quo Hieroſolymis reverſus ipſi narravit, quod bonus eſſet juvenis & liberalis. Tum Ptolemæus & prior ipſum ſalutavit, & ut in currum aſcenderet hortatus eſt. Deinde, ſedente Joſepho, cœpit de Oniæ facto expoſtulare. Sed ille, Da veniam, inquit ejus ſenectuti. non enim te præterit, ita à natura comparatum eſſe ut ſenum & infantium mens eadem ſit. Sed à nobis juvenibus omnia conſequeris, ita ut nihil conqueraris. Hac juvenis venuſtate & urbanitate Rex delectatus, eum, quaſi jam experiundo cognitum, magis amare cœpit; adeo ut eum in regia degere juſſerit, & quotidianum convivam habuerit. Deinde poſt-

Joſephus Alexandriam proficiſcitur.

Joſephi & Ptolemæi congreſſus.

Legatus Ptolemæo Oniæ ſordes commemorat, & Joſephum miris laudibus prædicat.

l Διὰ τὸν Ὀνίου] Illud Διὰ ex *Hen.* (*Lugd. Bat* in quo νὶ δία & Coccejo) *NC.* & *Epiphanio.*
m Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ,] Ex τοῦ ἱεροῦ *Hen.*
n Δωρεαῖς] Δώροις *NC.*
o Αὐτὸν ἀκολουθήσειν.] Αὐτὸς *Busb.* & *NC.*
* *Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.*] *Al.* Joſephi liberalibus & honeſtis moribus mirifice delectatus.
p Ὑποχομένου.] Ita cum *Hen.* & *NC.* ὑποσχομένου in *ceteris.*
† *Sordes Regi commemorat,*] *Al.* dementiam.
q Μέλλοι] Sic *Hen.* & *NC.* μέλλει in *reliquis.*
r Περαιτησόμενος] In marg. *L. B.* ἀντὶ τοῦ ἐξιλεωσόμενος.
s Προσδιέθηκεν] Οἰκείως ἔχειν προσδιάσασθαι *Busb.*
t Ὡς ὡδὶ δισμυρίας] Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς malit Cl. *Lowthius.*
u Καὶ ἄρχοντας,] Τοὺς ἄρχοντας *Hen.*
x Τῶν πολῶν ὠνίου.] Illud τῶν ex *MSS.* deëſt in *Editis.* τῶν πολῶν συνωνίου *NC.*
y Βασιλέα Πτολεμαῖον] Βασιλέα omittunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*
z Ἀνέβαινεν αὐτῷ.] Αὐτῷ ἀνέβαινεν *NC.* αὐτῷ ἀνὴρ *Busb.* ἀναβαίνων αὐτῷ διήγετο *NC.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* in cujus præterea margine ὑπαντιασόμενος συνέβαινεν αὐτῷ. HAV.
a Πρεσβεύσας] Πρεσβευτὴς *C.*
b Ἰωσήπου ξενισθείς·] Παρὰ Ἰωσήπῳ in *MSS.*
c Λέγων τοῦτον εἶναι] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *dicens hunc eſſe quem ab Hieroſolymis venturum eſſe nunciavit: quam bonus, inquit Rex, juvenis & liberalis.*
d Παρεκάλεσε.] Παρεκάλουν *Busb.* & *Zonar.*
e Παρὰ δ' ἡμῶν] Παρ' ἡμῶν δ' ἔστιν *Busb.*
f Τῇ εὐτραπελίᾳ τοῦ νεανίσκου] Illud τῇ, ut & mox καὶ poſt ἤδη, accepimus è *MSS.*
g Κελεύσαι] Ita *MSS.* & mox ἔχειν in *Editis* κελεύσας & ἔχων.
h Ἐνδιαιτᾶσθαι] Διαιτᾶσθαι in aliquot *MSS.*

poſtquam Alexandriam Rex venit, primores Syriæ, cum Joſephum cum eo ſedentem vidiſſent, graviter ferebant.

Vectigalium auctio.

4. Poſt ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in ſuis patriis dignitate præſtabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriæ & Phœnices & Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excreſcerent, acceſſit Joſephus, & licitatores quidem criminatus eſt, tanquam ex compoſito in ſe recepiſſent tam parvum Regi pro vectigalibus dare. Ipſe vero duplum pollicetur, eique bona miſſurum eorum qui in ejus domum peccaviſſent. nam & hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex iſta libenter audiviſſet, dixiſſetque ſe ei, ut qui reditus ſuos augeret & amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, ecquos ſponſores dare poſſet; feſtive admodum reſpondit. dabo enim, inquit, bonos & honeſtos homines, quibus non diffidetis. Cumque juberet *Rex* ut qui ſint iſti diceret. Teipſum, ſubjecit, ô Rex, conjugemque tuam pro utraque parte ſponſores do. Hic ſubridens Ptolemæus ei vectigalia ſine fidejuſſoribus addixit. id quod iis, qui ab urbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui poſthabiti fuerint. & illi quidem ſuas quiſque in patrias non ſine pudore redierunt.

Vectigalia Joſepho addicit Ptolemæus.

Syriam ire contendit ad vectigalia exigenda.

5. Joſephus autem, acceptis à Rege duobus peditum millibus (petiverat enim ſibi copias *in auxilium*, ut ſi qui in urbibus ipſum contemnerent, cogere poſſet) & mutuatus Alexandriæ à Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Aſcalonem venit, tributumque ab Aſcalonitis exegit, atque illi non modo nihil ſolvere voluerunt, ſed ipſum etiam contume-

Aſcalonitæ pœnas luunt ob vectigalia non ſoluta.

liis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eoſque interficit: & redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi miſit, & quidnam egerit ei demonſtrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi poteſtatem permittit. Cum hoc fama accepiſſent Syri, perterriti ſunt, & Aſcalonis cives occiſos in grave contumaciæ exemplum habentes, Joſephum portis apertis libenter excipiebant, & vectigalia ſolvebant. Cumque Scythopolitæ etiam id agerent,

Scythopolitani etiam morte plectuntur.

ut conviciis eum onerarent, & tributa pendere recuſarent, quæ antea nihil hæſitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, & facultates eorum ad Regem miſit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, & magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat ſtabiliendam * uſus eſt: bene ac ſapienter facturum ratus, ſi occaſionem ſibi & cauſam præſentis felicitatis conſervaret, ope illorum quæ acquiſiverat. Nam multa Regi & Cleopatræ & eorum amicis, & omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

Joſephus Regi & Reginæ multa dona mittit.

6. Ea autem felicitate uſus eſt *Joſephus* annos duos & viginti: atque natos habuit ex una uxore ſeptem, & ex ſui fratris Solymii filia unum no-

Joſephi divitiæ & liberi. Hyrcani ortus.

γομένῳ δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τ Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ Ιώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ενιαύσιος ἦ τ ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πάλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τ πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια ἦ τάλαντα συναθροιζομένων τ τῶν τ Κοίλης Συρίας τελῶν, καὶ τῶν τ Φοινίκης καὶ Ιουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, παρελθὼν ὁ Ιώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς σπουδημένους ὀλίγου αὐτῷ τιμοῦ [k] ὑφίστασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς ἦ διπλασίονα δώσειν [l] ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν [m] ἁμαρτόντων εἰς τ οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. [n] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο. τοῦ ἦ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοιτο τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυρᾶν τὴν ὠνὴν τ τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, [o] ἐρομένου ἦ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι [p] δῶναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο. δώσω γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους [q] ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγων ἦ τούτους οἵ τινές [r] εἰσιν εἰπὼν· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε ☾ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑπὲρ ἑκατέρας [s] μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τ ὁμολογιῶν, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πάλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παροδοκιμηθέντας. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον [t] εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ο ἦ Ιώσηπος, λαβὼν παρὰ τ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν [v] δισχιλίους· ἠξίωσε γὰρ [x] τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν τ πάλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθαι· καὶ δανεισάμενος ἐν Αλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. ᾐσθόμενος ἦ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ασκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παροξύνοντας [y] αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ ☾ τὰ γεγονημένα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλοιτο. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ [z] Σύροι καταπαλάγησαν, καὶ παράδειγμα τ ἀπιθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ασκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τ Ιώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. Παραχθρωιτῶν ἦ καὶ [a] Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὡς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέδοτο τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ἦ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τ ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δόξαν τῇ ὑπαρχούσῃ αὐτῷ δυνάμει τοῖς ἴσοι [b] κατισχύσειν, τῇ ἀφορμῇ [c] αὐτῷ ☾ τὴν ὑπόθεσιν τ τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ [d] ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα [e] ἔπεμπε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δωρᾶλοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ς'. Απήλαυσε ἦ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γιγνόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, ποιησάμενος ἦ καὶ ἐκ τῆς ☾ ἀδελφῆς [f] Σο-

ἐ Τῶν τ Κοίλης Συρίας τελῶν,] Καὶ τ τ & mox καὶ τ Φ. in aliquot *MSS.*

k Υφίστασθαι] Ita *MSS.* ὑφίστασθαι in *Editis.* HUDS. *Gen.* ὑφίστασθαι. leg. ὑφίστασθαι. SPANH.

l Υπισχνεῖτο,] Sic *MSS.* ὑπισχνεῖ) in *Editis.*

m Αμαρτόντων] *Al.* ἁμαρτάντων.

n Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο,] Καὶ γὰρ ταῦτα τ. τ. συνεπίπρασκε in aliquot *MSS.*

o Ερομένου ἦ καὶ τοῦτο,] Ερομένου δ' εἰ καὶ τοὺς *Hen.* (*L. B.*) C. & *NC.*

p Δῶναι,] Δῶναι deëſt nonnullis *MSS.* nec legiſſe videtur *Epiphan.* Erit forſan qui comma poſt ἔχοι ponendum cenſebit.

q Αγαθούς τε καὶ καλοὺς,] Atticiſmum non obſervat in ordine harum vocum. REL.

r Εἰσιν εἰπόντος·] Εἶεν *NC.* & *Hen.*

s Μέρους ἐγγυησομένους.] Μέρους deëſt *Gall.*

t Εἰς τὰς οἰκείας] Εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι πατρ. vel εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι μετ' αἰσχ. in aliquot *MSS.*

v Δισχιλίους·] Χιλίους *Gall.* & *C.*

x Τινα βοήθειαν λαβεῖν,] Δυνάμιν τινα λαβεῖν C.

y Αὐτὸν,] Αὐτὸν deëſt *Hen. C.* & *NC.*

z Σύροι καταπαλάγησαν,] Ita *MSS.* Συρίοι in *Editis*

a Σκυθοπολιτῶν] Conf. lib. VI. cap. 14. §. 8. SPANH.

* *Uſus eſt:*] *Alii vertunt*, abuſus eſt.

b Κατισχύσειν] Κατισχύσειν *NC.*

c Αὐτῷ καὶ τῇ ὑπάρχουσῃ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *cæteris.*

d Υπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ] Τῶν ὑπὸ χεῖρα malit *Cl. Lowthius.*

e Επεμπε,] Ita cum *MSS.* ἔπεμψε in *Editis.*

f Σο-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα Τρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ἢ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν ἀδελφῷ ποτε εἰς Αλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν [g] συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ιουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ὑπερπλησθεὶς ἐρασθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μὲν ὑφ' ἡδονῆς αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται [h] τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ συγκρύψασα τὸ ἁμάρτημα, καὶ δόξαν ἀγαθὸν ἡγούμενον, παρασχεῖν αὐτῷ ὡς πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δόξαν, κοσμήσας τὴν αὑτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγεν πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ ἰδίᾳ ἀδελφῇ θυγατρί· καὶ τοῦτο ἡμέραις πολλάκις, ἠρέμα σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς [i] κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτὸν παρασχωρῆσαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀδελφοῦ μηδὲν ἀγωνιᾶν παρακελεύεται, [k] ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ παλῆδες αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν [l] ὑβρίσθαι θυγατέρα, ἢ παθεῖν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γενόμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ιώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνώκησεν αὐτὸς τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Τρκανὸν [m] ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. [n] ἐπεὶ δὲ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἦν ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντας πολὺ κρείττονας καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, ἢ ἢ Ιωσήπου γνῶναι βουληθέντος τὰς αὐτοῦ τῶν ὑῶν πρὸς ἀρετὴν [o] εὐφυΐας, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτοῦ. μετὰ δὲ ἐκείνους τὸν νεώτατον Τρκανὸν, δὺς αὐτοῦ τελαχόπα ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν [p] ἐρημίαν, ἀστρουῶπα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τὰς [q] ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ ἡγούμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὰς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βοηλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβαλλόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τὰς ἱμάντας· τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλῦσθαι σπεύδοντα τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἑρπέταις διένειμε· τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, [r] ἐνέδησε τούτοις τὰ [s] ζυγεῖα· καὶ [t] τοῦτον τὸν τρόπον ἀπέρας λῶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [v] προσέταξε γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπερηγάπησε τοῦ φρονήματος· καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἐστέργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ. Ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κῦ τοῦτον τὸν καιρὸν ἰὸν τῷ βασιλεῖ [x] Πτολεμαίῳ γεγῶσθαι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας & τῆς ὑποκειμένης χώρας ἑορτάζοντες [y] τὴν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδὸς, μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως καmine Hyrcanum. Illam vero duxit ex hujusmodi causa. Cum forte Alexandriam se contulisset una cum fratre, (ducente secum filiam nubilem, ut ibi nobili alicui Judæo eam matrimonio jungeret) atque apud Regem cœnans, saltatriculæ forma egregia, in convivium ingressæ, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicavit, illum orans atque obsecrans, ut, quoniam lege vetitum erat Judæis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis ejus ministrum fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit, & in lectum ejus collocavit. Ille vero præ ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: & cum hoc sæpiuscule fecisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, se de vita periclitari ex amore saltatriculæ ne forte Rex nollet eam sibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo esset anxio & solicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in uxorem habere dixisset, & quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiæ suæ injuriam fieri, quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere: Josephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipsius sibi matrimonio junxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, nativam præ se ferret animi fortitudinem & ingenii præstantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur; ipseque Josephus scire voluerit quis præcipue omnium à natura esset ad virtutem factus formatusque, & unumquemque ad eos miserit qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes præter Hyrcanum, ob segnitiem & laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum & indocti. Post illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum jugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris jugalibus clam subductis. Ille vero cum ad locum perveniisset, & lora non haberet, contempsit quidem boves agitantium sententiam, qui suadebant ut ad patrem quosdam mitterent qui lora sibi afferrent: ratus vero non oportere se tempus perdere, dum exspectaret illos qui mitti deberent, rem callidi consilii prudentiæque magis senilis excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios distribuit; sectis autem in lora tergoribus, iis juga *ad boves* religavit: & cum hoc pacto terram conseviisset, quam sibi in mandatis dederat pater, ad eum se recepit. Pater autem reversum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extulisset, quod non minus rem exsequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quasi solus ei germanus esset filius, ipsum amabat *charumque habebat*, fratribus hoc ægre ferentibus.

Ejusque indoles.

Callidum Hyrcani commentum.

7. Cum autem ei nunciaretur sub id tempus Ptolemæo natum esse filium, atque omnes primi Syriæ & regionis subjectæ, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem senio reti-

Josephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς] Σολίνᾳ juxta *Epiphanii* libros.
[g] Συνοικίσῃ τινὶ] Ita *Busb.* & C. συνοικίσῃ in *Editis Aliisque.*
[h] Τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλοις] Παρὰ τοῖς Ιουδαίοις in plerisque *MSS.*
[i] Κινδυνεύοι] Κινδυνεύοιτο ζῆν in aliquot *MSS.*
[k] Απολαύειν] Απολαύσειν *Busb.*
[l] Ὑβρίσθαι θυγατέρα,] Ὑβρίσθαι *NC.*
[m] Ὄνομα,] Illud ὄνομα abest plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[n] Ἐπεὶ δὲ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν] Mallem sane τελέσαντα.
[o] Εὐφυΐας,] Ita recte *Bas.* non ὠφέλειας. IBBETSON.
[p] Ἐρημίαν,] Ἔρημον *NC.*
[q] Ζυγατῆρας] Ζυκτῆρας In *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.* quorum nonnulli etiam ἱμάντας non agnoscunt.
[r] Ἐνέδησε τούτοις] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐνέδυσε in *Editis.*
[s] Ζυγεῖα·] Τὰ ζυγὰ in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.*
[t] Τοῦτον τὸν τρόπον] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*
[v] Προσέταξε γῆν,] Κατέλεξε *Busb.*
[x] Πτολεμαίῳ γεγῶσθαι,] Πτολεμαίῳ τῷ Επιφανεῖ *NC.*
[y] Τὴν γενέσιον ἡμέραν] Γενέσιος ἡμέρα *natalis*, non γενέθλιος. REL.

nebatur, filios vero tentavit, an quis eorum ad Regem proficiſci vellet. Cum grandiores recuſaſſent, & ſeſe ad tales congreſſus ruſticiores eſſe dixiſſent, atque ut fratrem Hyrcanum mitterent conſilium ei dediſſent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, & an Regem adire poſſet, paratuſque ſit, interrogat. Qui cum ſe iturum promiſiſſet, dixiſſetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) ut ſatis futura ſint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus eſt pueri moderatione. Deinde parvo ſpatio interjecto, patri conſulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, ſed ſibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipſi pecuniam præberet, ad coëmenda quæ inveniret pulcherrima atque pretioſiſſima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impenſurum eſſe muneribus quæ Regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter eum monuiſſet, Arioni diſpenſatori ſcripſit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procurationem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Joſephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, & inſtante die præſtituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, ſcribebat Arioni ut id faceret. Petitis igitur à patre ad hunc *Arionem* literis, acceptiſque, Alexandriam ire properavit: eoque profectus, ſcribunt ejus fratres ad omnes Regis amicos ut eum interficiant.

Fratres inſidias ſtruunt Hyrcano.

8. Poſtquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quæſiviſſet, quot talenta vellet accipere (ſperabat enim eum poſtulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille ſibi mille opus eſſe diceret, iratus eum objurgabat, ut luxurioſe admodum vivere volentem; eique oſtendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans & cupiditatibus reſiſtens, congeſſerit, monebatque, ut parentis imitatorem ſe præbeat. ſe quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi *offerenda*. At puer ira accenſus Arionem in vincula conjiciebat. Cum autem Arionis uxor hoc ipſum Cleopatræ indicaſſet, oraſſetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion ſummo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, miſſis ad Hyrcanum nunciis, dicebat ſe *magnopere* mirari, quî factum ſit ut ad ſe à patre legatus in conſpectum ſuum non veniſſet, & inſuper procuratorem in vincula dediſſet: itaque juſſit ut ei ſignificatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, reſponſo ad Regis nuncium dato, ferunt dixiſſe, ipſum Regem habere legem, quæ vetaret, ne natus filius ſacrificium guſtaret, niſi prius in templum intraſſet, Deoque ſacrificaſſet. Eaque ratione neque ſe ad eum veniſſe, quod exſpectaret, dum dona ferre poſſet homini de ſuo patre bene merito. Quod ad ſervum attineret, ſeſe in eum propterea animadvertiſſe, quod ſibi dicto audiens non fuiſſet. nihil enim intereſſe, utrum parvus aliquis ſit herus an magnus. Quòd niſi

Arion procurator male tractatur ab Hyrcano.

Seſe coram Rege defendit Hyrcanus.

πίχετο, τ δ' ἰῶν ἀπεπέμψατο εἴ τις αὐτῶν βέλεται ἀπελθεῖν πρὸς τ βασιλεα. τῶν ὴ πρεσβυτέρων ωδιαιτησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀχροικοτέρους ἔχειν φησάντων, τ ἀδελφὸν ἢ Υρκανὸν πέμψαι συμβαλλουσίλων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τ Υρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τ βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ προθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένυ ἢ [z] πορεύεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων ὰ πολλῶν φήσαν[τ]ος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰ ὀλιγικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη ὃ παιδὸς τῇ [a] σωφροσύνῃ. Διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς [b] συνεβάλλετ τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν [c] αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ, δοῦναι δ' ὀλίγῳ πρὸς τ [d] Αλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ [e] παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων ἃ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ὴ νομίζων δέκα τα-λάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τ υἱὸν ἐπαινέσας ὡς ωδιανοούμενα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ Αρίωνι, ὃς ἅπαντα τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτὸ διώκει, σὺν ὄντα ἐλάσσω τριακοσίων ταλάντων. ὁ δὲ Ιώσηπ[τ]ος τὰ ἀπὸ τ Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, καὶ [f] τ [g] ωεσθεσμίας ἐνιστεμένης, καθ' ἣν ἐδεῖ τῷ βασιλεῖ τὰς φόρυς ἀπαριθμεῖν, ἔγραφε τῷ [h] Αρίωνι τὸτο ποιεῖν. πρὸς οὗ τοῦτον ἀπαντήσας τ πατέρα [i] λαβὼν ὑπισολὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντ[τ]ος δ' αὐτὸ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τ βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν διαφθείρωσιν.

ἡ. Ως δὲ ωδηγμένον εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ Αρίωνι τὴν ὑπισολὴν, ἐπερωτήσαν[τ]ος αὐτοῦ, πόσα βέλεται τάλαντα λαβεῖν· [k] ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰπόντ[τ]ος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέσκηπτεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτὸ σωφρονοῖ τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τῆς ὀλιγυμίας ἀντέχων, ἐὰν ἔλθ, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἥξειν γνώσεσθαι τοῦ γνήσιου[τ]ος. δώσειν δ' [l] οὐδὲν πλέον τάλαντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν Αρίωνα ἐκέλευε. τῆς δὲ ξ Αρίων[τ]ος γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπομνήσῃ τῷ παιδί· σφόδρα γὰ ἦν ὁ Αρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖ[τ]ος πέμψας πρὸς τὸν Υρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀποστελεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὔτε ὀφθείη αὐτῷ, καὶ ωροσέτι δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ, φασὶν, [m] ἀποκρινάμενον τῷ ωδὸ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμ[τ]ος ἐστὶ [n] παρ' αὐτῷ κωλύων [o] τὸν γνησίως γευσαθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθῃ καὶ θύσῃ τῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν [p] δεῖ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ωθυμένοντα δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς διεργέτῃ [q] γνομένῳ. τὸν δὲ δῆλον κολάσαι ωδηγησάντα ὧν ωροσέταξε. Διαφέρειν γὰ ὀδὲν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ [r] κολάζοιμεν τοὺς τοιούτυς, καὶ σὺ ωροσδόκα ἴσα τῶν

z Πορεύεσθαι,] Πορεύεσθ in nonnullis *MSS.*

a Σωφροσύνη.] Ita cum pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) & *Vet. Interpr.* Φρονήσει in *Editis.*

b Συνεβάλλετ τῷ πατρὶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* συνεβάλλοντ in *Editis.*

c Αὐτόθεν μὴ πέμπειν] Sic *MSS.* αὐτόθι in *Editis.*

d Αλεξανδρια] Εν Αλεξανδρείᾳ in aliquot (ut & *L. B.*) *MSS.*

e Παρέχῃ] Παρέχῃ *C.*

f Τῆς ωδθεσμίας] Illud τ ex *MSS.*

g Προθεσμίας] Hinc ωδθεσμίας νόμ[τ]ος ſeu præſcripti temporis in Jure Attico *Demoſth. adv. Phorm.* p. 603. & *adv. Nauſim.* p. 635. B. Hinc ὑπερθέσμ[τ]ος δίκη, & ὑπερθεσμῆσαι, ultra præſcriptum judicio tempus differre ſolutionem judicati, Ulpian. in Midiam. p. 399. C. SPANH.

h Αρίωνι] Αρίωνι paſſim in aliquot *MSS.*

i Λαβὼν ὑπισολὴν,] Tranſponit hæc *L. B.* ὑπισολὴν λαβὼν.

k Ηλπισε δ'] Ita ex *Hen. Busb. C.* & *NC.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν in *Editis.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν *Epiphan.*

l Οὐδὲν πλέον] Οὐδὲν πλέον ἔλεγε τάλαντα δ'. in aliquot *MSS.*

m Αποκρινάμενον] Αποκρίνασθ τῷ π. τ. β. φ λέγειν in aliquot *MSS.*

n Παρ' αὐτῷ κωλύων] Πρὸ αὐτοῦ, & mox aliud quiddam pro τ γνησίως γεύσασθ θυσίας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Legem eſſe apud Judæos qua prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare.* Unde locum corruptum eſſe ſuſpicatur *Schotanus.*

o Τὸν γνησίως] Horum verborum verſio in aliis *Edit.* præter *Hudſ.* deſideratur, atque ab illis intelligitur, tanquam de Judæorum ritu ſermo eſſet. HAV.

p Οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν] Οὐδ' αὐτὸς & mox ωδμῆσαι in aliquot *MSS.*

q Γενομένῳ.] Γεγενημένῳ *Hen. C.* & *NC.*

r Κολάζοιμεν τοὺς τοιούτυς,] Κολάζομεν *Busb. Hen. C.* & *NC.*

* Re-

τῶν ἐρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. παῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρείων ὅτι τάχιον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη· καὶ τρεῖς ἡμέρας λιπὼν ἡμέρας ὁ Ὑρκανὸς ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ [a] Φιλοφρόνως εἱστίασαν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους [b] ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γραμματα δὲ πεπαιδευμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντος, ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑπανακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τόπων καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. [c] τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τὰ μέρη τὰ ὀστᾶ· [d] ἀνήρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρεύοντων ἔμπροσθεν τοῦ Ὑρκανοῦ, ὡς πληρῶσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἐν ταῖς πότοις γέλωτας ὑπανεδέδεκτο, προσκαλεσάμενον αὐτὸν [e] τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεστῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα Ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου [f] συχάσας, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [g] τὴν Συρίαν ἅπασαν περιεδύσεν ὡς ἔτι τοῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτοῦ προκειται ὀστᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα συὼ τοῖς κρέασι κατεσθίειν ὥσπερ ἔστι, πρὸς τοὺς κατακειμένους ἀποβλέπων, ὅτι [h] μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἕκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὸ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἀνθρώπου ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀποκρισιν αὐτοῦ σοφὴν ἔτω γενομένην, πᾶσιν ἐκέλευσεν ἀναχωρῆσαι, τὰ δευτεραπλάσια [i] ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν φίλων τοῦ βασιλέως φιλοτιμούμενος καὶ τῶν [k] ἀπὸ τὴν αὐλὴν δυναστῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, ἀπὸ δὲ τῶν οἰκετῶν [l] ἀπεπυθάνετο, τί μέλλοιεν δίδοναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τοὺς μὲν, τοὺς μὲν ἀνὰ [m] δώδεκα τάλαντα μέλλειν δίδοναι Φησάντων, τοὺς δὲ ἐν ἀξίᾳ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, [n] πρὸς ἕκαστον [o] ὑπερβάλλεσθαι λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε τάλαντα οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεραπεύοντες ταῦτ' [p] ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνιαυσίους τὰς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ [q] τάλαντα, οἱ λίαν μεγαλοδωρεᾶς νομίζοντες, τὸ πλεῖον εἰπεῖν· ὁ δὲ Ὑρκανὸς ὃς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυ-

tales puniemus, exſpecta tu quoque futurum, ut à tuis ſubditis contemnaris. His auditis, Ptolemæus ridere cœpit, & pueri magnanimitatem admiratus eſt.

9. Arion autem, ubi intellexit, Regem ita in eum animo affectum eſſe, & opem ſibi ferri à nemine, puero datis mille talentis, vinculis ſolutus eſt: & triduo interjecto Hyrcanus * Reges ſalutavit. Illi vero eum libenter viderunt, & comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde *is* mercatores ſecreto aggreſſus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoſdemque valentiſſimos, talento unumquemque, & centum puellas eodem pretio. Tum à Rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat *convivis* ex *cujuſque* dignitate loca aſſignare. Cum autem omnes, qui una accubuerunt, partium oſſa (nam carnes iis ipſi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo ut mensam ipſi appoſitam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, & ad ſcommata & ridicula in compotationibus jacienda factus erat, rogatus *ad id* à convivis, ubi Regi adſtiterat, Viden', inquit, ô Domine, quantum oſſium ante Hyrcanum jaceat? Ex his conjice, quod illius etiam pater totam Syriam ſpoliaverit, quemadmodum hic iſta nudavit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis ſermonem in riſum effuſo, & Hyrcanum interrogante cur tam multa eum præjacent oſſa. Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim eſt oſſa una cum carnibus devorare, ſicut iſti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil oſſium ante eos reperiatur: homines autem comeſis carnibus oſſa ſolent abjicere, quod & ego, homo cum ſim, etiam nunc feci. Ibi Rex, reſponſi ejus acumen miratus, juſſit univerſos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, *Hyrcanus*, aditis omnibus Regis amicis & in domo regia potentibus, ipſos quidem ſalutavit, à famulis vero quæſivit, quæ munera Regi daturi eſſent die natali filii ejus. Cumque illi dixiſſent, quoſdam largituros eſſe talenta duodecim, alios autem in dignitate conſtitutos pro ſuarum quemque facultatum magnitudine, coram ſingulis ſimulavit ſe dolere, quod ejuſmodi munera afferre non potuerit: ſibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta ſuppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Joſephum *parſimoniæ* damnatum iri, animumque Regis offenſurum eſſe muneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad ſummum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis ſingula talenta ferenda tradidit, & illos Regi, has Cleopatræ adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipſiſque adeo Regibus, inſperatam largitionis magnificentiam & ſumptus; inſuper & amicis famuliſque Regis do-

Benigne excipitur à Rege & Regina.

Locus in Hyrcanum.

Facetum Hyrcani reſponſum.

Ejus munificentia.

* *Reges ſalutavit.*] *Id eſt*, Regem & Reginam.

a Φιλοφρόνως εἱστίασαν] Conf. ἀλλαχ. lib. 3. c. 2. §. 4. SPANH.

b Ἐλθὼν] Ἀπελθὼν in iiſdem *MSS.*

c Τῶν δὲ συγκατακειμένων] Τῶν δ' ἐν κατακ. *NC.*

d Ἀνήρουν γὰρ] Ἀφῄρουν *Busb.* & *Hen.*

e Ἀνεδέδεκτο,] Ita *Hen.* ἐπεδέδεκτο *Busb.* ἀνεδέδεκτο in *Editis Aliiſque.*

f Τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ,] Alii ſic diſtinguunt, τῶν κατακειμένων, τῇ τραπέζῃ παρεστῶς, τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, &c.

g Στοχάσας] Στοχασαι *Busb. Hen.* & *Gall.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* haud pejus vulgari lectione, unde & recepi. Pariter Latini. Lucret. L. 2. verſu 16. —— —— *Nonne videre*
Nil aliud ſibi naturam latrare? HAV.

h Τὴν Συρίαν ἅπασαν περιεδύσεν] *Spoliavit* περιέδυσεν αὐτὸν infra lib. 13. c. 15. §. 3. ἐξεδύσατο ἀλλαχ. lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

i Μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἕκειτο·] Μηδὲν ἔπροσθεν *Hen.* forſan pro μηδὲν ἔτι ὧν ἔμπρ.

d Ἀποδεχομένους αὐτόν.] Ἀποδεχόμενον *Hen.* & *NC.*

e Παρὰ τὴν αὐλὴν δυνατῶν,] Περὶ τὴν αὐλὴν *Hen.* & *NC.*

f Ἀπεπυθάνετο,] Ἐπυθάνετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Δώδεκα] *Lugd. Bat.* δέκα.

h Μίαν δίδοναι φησάντων,] Illud μίαν acceptum debemus *MSS. Hen. Busb.* & *NC.*

i Πρὸς ἕκαστον] Ita auximus ex *Lugd. Bat.* eſt enim ſignificantius, atque propter præcedentium ſimilitudinem ex aliis codicibus excidiſſe videtur. HAV.

k Ὑπερεβάλλετο λυπεῖσθαι] Ὑπερεβάλλετο *NC.*

l Ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις.] Ἀκούοντες *Hen.* & *NC.* & mox ἀπήγγελλον *NC.*

m Τάλαντα,] Τάλαντα & dein ὁ πλείω ἔπ. *Busb.* τάλαντον, & ὁ πλείονα ἔπ. *Hen.* & *NC.* Ἢ γὰρ ἄλλως ἀπάιτουν, ἢ μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντον ἀποσεμνύνοντα τῷ βασιλεῖ, ἢ ἧ μείζω δαρεικείων ὐχ ὑπερβαίνοντα τὰ ἄκοσιν. *Zonar.*

dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt ejus fratres, ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, jussit ut quod vellet donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quam ut ad patrem & ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, amplisque donis muneratus, scriptis ad patrem & ad fratres & ad omnes suos præsides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum auditione accepissent quæ Hyrcanus à Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumptas in dona pecunias, de salute ejus minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Josephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano prœlio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: cæteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, cum nemo *omnium* eum admitteret, *non mediocriter* timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit; & ibi, Barbaros cogens sibi tributa solvere, commoratus est.

Duos ex fratribus, qui eum honorifice redeuntem aggressi sunt, interficit, & trans Jordanem se recipit.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur & Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate & tenuitate *eripuit* & in splendidiorem vitæ statum perduxit, & Syriæ Phœnicesque & Samariæ vectigalia viginti annos tenuit. Moritur & ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro *vita* defuncto Onias ejus filius in *eundem* honorem successit, ad quem *populi* Lacedæmoniorum rex Arius legatos misit & literas, quarum exemplar hujusmodi est.

Seleuco Antiochi Magni filio.

Onia & Simone mortuis, pontificatum obit Onias Simonis filius.

V. REX LACEDÆMONIORUM ARIUS ONIÆ SALUTEM.

Arii, Lacedæmoniorum regis, ad Oniam pontificem literæ.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo in-
"venimus ejusdem generis esse Judæos & Lace-
"dæmonios, & ex Abrami domo oriundos.
"Quamobrem æquum est, ut vos, qui sitis fra-
"tres nostri, nobis significetis, si quid est quod
"velitis. Etenim nos idem faciemus, & quæ ve-
"stra sunt nostra existimabimus, & nostra vobis-
"cum communia habebimus. Demoteles, qui lite-
"ras affert, mandata *ad vos* gerit. Scriptura est
"quadrata, sigillum est aquila draconem tenens.

11. Et epistola quidem, à Lacedæmoniorum rege missa, hæc continebat. Josepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter e-

Mortuo Josepho oritur seditio.

πλῆαν, καὶ τ βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἐπ Ꞓ τοῖς ωρὶ τὴν ἱερωσύνην Ꞓ βασιλέως ὄσι, πολλῶν ἀξία τα-
λάντων δῶρα ἐ ωκεν, ὡς [n] Ἀ ῆφυγεῖν τ ἐξ αὐτῶν κίνδυ-
νον. τούτοις γὰρ [o] ἐγεγράφεισαν αὐτ οἱ ἀδελφοὶ Ἀ ῆρῆσθαι
τ Ὑρκανόν. Πτολεμαῖ Ꞓ ὁ, τὴν μεγαλοψυχίαν [p] ἀγασθεὶς
νῶ Ꞓ μεγαλοκίᾳ, ωροσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλ) λαμ-
βάνειν. ὁ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γνέσθαι παρ' αὐτ, ἢ
γράψαι τῷ πατρὶ Ꞓ τοῖς ἀδελφοῖς ωρὶ αὐτ. τιμήσας οὖν
αὐτὸν φιλοδημοσθένη, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, [q] καὶ τῷ τε πα-
τρὶ γράψας Ꞓ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτ Ꞓ
ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες) οἱ ἀδελφοὶ τούτων τε-
τυχηκότα τ Ὑρκανὸν ωρὸς τὸν βασιλέως, καὶ μ μεγάλης
[r] ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ Ἀ ῆφε-
ρῶντες αὐτὸν, καὶ Ꞓ πατρὸς εἰδότ Ꞓ. ὀργιζόμεν Ꞓ γὰρ αὐτῷ,
ἕνεκεν τ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τ σωτη-
ρίας αὐτ. τ ὀργὴν μέν τοι τὴν ωρὸς τ ὑὸν ὁ Ἰώσηπ Ꞓ ἀπε-
κρύπτετ, φοβούμεν Ꞓ τ βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ
τ ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέ-
κτανε, καὶ δύο τ ἀδελφῶν· οἱ) λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσό-
λυμα ωρὸς τ πατέρα. ωυνθανομένου δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν,
ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετ, δείσας ἀνεχώρησεν [s] εἰς τὴν πέραν Ꞓ
Ἰορδάνου παλαμῆ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς Βαρβάρους.

ι'. Ἐβασίλευσε) καθ' ἑκεῖνον τ καιρὸν τ Ἀσίας Σέλευ-
κ Ꞓ ὁ [t] Σωτὴρ ἐπικαλούμεν Ꞓ, ὑὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ Μεγά-
λου. πεύσας) Ꞓ ὁ τ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπ Ꞓ, ἀνὴρ ἀγαθὸς
γνώμεν Ꞓ Ꞓ μεγαλόφρων, καὶ τ τ Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλουσίας
καὶ πεζημάτων ἀθενῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου
καταστήσας, [v] εἴκοσιν ἔτη Ꞓ δύο τὰ τ Συρίας τέλη Ꞓ Φοινίκης
Ꞓ Σαμαρείας κατεῖχεν. ἀπέθανε) Ꞓ ὁ θε Ꞓ αὐτ Ὀνίας,
τ ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ [x] καταλιπών. πευτήσαν-
τος) Ꞓ τοῦτο, ὁ ὑὸς αὐτ Ἀδδοῦχος τ τιμῆς αὐτ Ὀνίας γένε-
ται, [y] ωρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς [z] Ἀρει Ꞓ πρεσ-
βείαν τε ἔπεμπε Ꞓ ωιστολὰς, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι [a] τοιοῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ [b] ΑΡΕΙΟΣ,
[c] ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ἐντυχόντες γεγραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς [d] ἐξ ἑνὸς εἶεν
"[e] γένους Ἰουδαῖοι Ꞓ Λακεδαιμόνιοι, [f] καὶ ὄντ τ ωρὸς [g] Ἀβρα-
"μον οἰκείοτη Ꞓ. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας
"ἀ ῆπεμπεσθαι ωρὸς ἡμᾶς, ωερὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιή-
"σομεν) Ꞓ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τάτε ὑμέτερα ἴδια νομιῶ-
"μεν, καὶ τὰ [h] αὐτῶν κοινὰ ωρὸς ὑμᾶς ἕξομεν. Δημοτέ-
"λης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀ ῆπεμπ [i] τὰς ἐπιστο-
"λάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ [k] τετράγωνα, ἡ σφραγὶς ἐστιν
"ἀετὸς δράκοντ Ꞓ ἐπιλημμέν Ꞓ.

ιά'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ἡ πεμφθεῖσα [l] ωρὸς τὸν Λακε-
δαιμονίων βασιλέως, τοῦτον ωερείχε τ [m] τρόπον. ἀποθανόν-
τ Ꞓ) Ἰωσήπου, τ λαὸν στάσις κατέσχεν ἀ ῆ τὰς παῖδας
αὐτ.

n Διαφυγεῖν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπιφυγεῖν *Bas.* & *G.*

o Ἐγεγράφεισαν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* ἐγεγράφεσαν in *Editis.*

p Ἀγασθεὶς Ꞓ Μεγαλοκίᾳ,] Sic *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit *admiratus.* ἀσπασάμεν Ꞓ in *Editis.* ἄγαν θαυμάσας *NC.*

q Καὶ τῷ τε πατρὶ] Καὶ τότε πάτερ *Hen.*

r Ἐπανερχόμενον τιμῆς,] Ἐπανιόντα *Busb.*

s Εἰς τὴν πέραν Ꞓ Ἰορδάνου παλαμῆ,] Εἰς τὸ πέραν *Busb. Hen. C.* & *NC.* ut & infra in libris omnibus (§. 10.) τοῖς πέραν Ꞓ Ἰορδάνου.

t Σωτῆρ ἐπικαλούμεν Ꞓ,] In *Cod. NC.* Φιλοπάτωρ. quod rectum esse ostendit *Usserius* ad A. M. 3817. Videsis *Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* ad A. M. 3754. & 3776. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3781. & *Fot-Vaillant* de *Seleucidarum Imperio*, p. 159.

v Εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο] Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτη *NC.* perperam, ut constat ex præced. §. 6. cæterisque omnibus dissentientibus.

x Καταλιπών.] Καταλιπὼν, ὡς ωροεῖπον solus *NC.*

y Πρὸς ὃν] Hic erroris *Josephum* arguit *Scalig.* (in *Canon. Isagog.* p. 332. & in *Notis* ad *Eusebium*, p. 128.) quem sequuti sunt *Cappellus* & *Simsonus.* hic ad A. M. 3696. ille ad A. M. 3700. videsis *Usserium* ad A. M. 3821.

z Ἀρει Ꞓ πρεσβείαν] Passim Ἀρεῖ Ꞓ in aliquot *MSS.*

a Τοιοῦτον.] Τοῦτο *Hen.*

b Ἀρει Ꞓ,] Οὐιάρης βασιλεὺς &c. 1 Maccab. XII. 20. SPANH.

c Ὀνίᾳ,] Conf. infr. lib. 13. c. 5. §. 8. SPANH. Epistolæ hujus fit mentio in 1 Maccab c. 12. v. 7. Vide tamen *J. Scaliger.* in *Isag.* l. 3 p. 332. & in Euseb. p. 128. HUDS. *in Add.*

d Ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Conf. αλλοτ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

e Γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Ita cum *MSS.* γένῳ male in *Editis.* De ista, quæ Lacedæmoniis cum Judæis intercessit, affinitate, vide *Scaligerum* ad *Canon. Isagog.* p. 332. *Bochartum* in *Chanaan.* l. 1. c. 22. *Huetium* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. præcipue vero *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 12. v. 7.

f Καὶ ὄντ τ ωρὸς] Illud καὶ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Ἀβραμου οἰκειότη Ꞓ.] Ita cum *Cod. Hen.* Ἀβραάμου C. Ἀβραὰμ in *cæteris.*

h Αὐτῶν κοινὰ] Ἡμῶν ex conjectura *Schotani.*

i Τὰς ἐπιστολάς.] Hoc est, τὰς ἐπιστολάς. Non enim dubium est *Josephum* ωροφράσαι illa *prioris Maccabæici*, ἐντεθύμηται δ' ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν καὶ ταῦτα. *Scalig.*

k Τετράγωνα,] Τετραγώνου juxta *Epiphanium*, ut subintelligatur vox χάρτη. Verum verba ista, τὰ γεγραμμένα &c. non conjungenda videntur cum superioribus: ut quæ *Josephi* potius quam *Arei* fuerint. PETITUS in *Observatt. ἀνεκδότοις*, tom. 4. p. 81. Atqui sequentia tum minus cohærent. HAV.

l Πρὸς Ꞓ Λακεδαιμονίων βασιλέως,] Ὑπὸ Ꞓ in aliquot *MSS.* & mox ωροεῖχε *NC.*

m Τρόπον.] Forte τύπον. HUDS. *in Add.*

n Οὐκ

αὐτὸ. τ ὢ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Τρκανὸν, ὃς ἦν νεώτ[ος] τ Ιωσήπε πάντων, διέφη τὸ πλῆθ[ος]. ϗ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχηκε, ϗ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων [δι]ὰ τὴν συγγένειαν · ὁ ὢ Τρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν [a] οὐκ ἔτι διέγνω εἰς Ιεροσόλυμα. [b] προσκαθίσας ὢ τοῖς πέραν ⸗ Ιορδάνε, συνεχῶς ἐπολέμ[ει] τὺς Αραβας, ὡς πολλὺς αὐτῶν ϗ ἀπεκτεῖναι ϗ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε ὢ [p] βάθρα ἰσχυρὰ, οὐκ λίθε λευκῆ κατασκευάσας ἅπασαν [q] μέχρι ϗ τ στέγης, ἐγγλύψας ζῶα πολυμεγεθέστατα. περίφραγμα ὢ αὐτῇ εὐρύτατον μέγαν ϗ βαθύν. ὀρ ὢ τ [r] κατ' ἀντικρὺ ⸗ ὄρους πέτρας [ἐ]κτεμὼν αὐτῆς τὸ προέχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκ[ος] κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς ὢ εἰς ὕπνον ϗ διαίτων ἐποίησεν. [s] ὑδάτων δὲ [ἀ]θροίσ[μα]τος πλῆθ[ος], ἀ ϗ πύργις [τ]ὸ ϗ κόσμ[ον] τ αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέν[τ]οι ῥεύματα τῶν σπηλαίων, ὥστε ἕνα δ' αὐτῶν [τ] εἰσιέναι Ꞓ μὴ πλείους, βραχύτερα ἤνοιξε. ϗ παῦτ' ἀπίτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν [v] κινδυνεύσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. [x] προσῳκοδόμησε ὢ Ꞓ αὐλὰς τῷ μεγάλῳ [ν]αῷ φερούσας, ἀς ϗ [ἐ]φοδείσις ἐκόσμησε παμμήκεσι. ϗ τοιῦτον ἀπεργασάμεν[ος] τ τόπον, [y] Τύρον ὠνόμασεν. ἔσ[τ]ι ὁ τόπ[ος] ἐστὶ μεταξὺ τ τε Αραβίας Ꞓ τ Ιουδαίας πέραν ⸗ Ιορδάνε, ὑ πρὸς τ [z] Εσεβωνίτ[ι]δ[ος]. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν [ἐ]πὶ ἔτη ἑπτὰ, [a] πᾶσα τ χρόνον ὃν Σέλευκ[ος] τ Συρίας ἐβασίλευσεν. ἀπεθανόν[τ]ος ϗ τότε, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Αντίοχ[ος], ὁ ϗ κληθεὶς Επιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. πλευτᾷ ὢ Ꞓ Πτολεμαῖ[ος] ὁ τ Αἰγύπτε βασιλεὺς, ϗ αὐτὸς καλέσας Επιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν · ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερ[ος] Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, [b] φύσκων ὢ ὁ νεώτερ[ος]. Τρκανὸς ὢ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τ Αντίοχον, ϗ δείσας μὴ ϗ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ [δι]ὰ τὰ εἰς τὺς Αραβας αὐτῷ πεπραγμένα, πλευτᾷ τ βίον αὐτὸς αὐτὸς ἡμέρᾳ.

jus natos. Cum enim grandiores bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa est multitudo. majorque pars à grandioribus stabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hierosolyma deinceps non redire statuit. at trans Jordanem capta sede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita ut eorum multos partim interfecerit, partim captivos coperit. Ædificavit etiam validum castellum, quod è candido marmore totum exstruxit usque ad tectum, insculptis ei animalibus enormi magnitudine. cui etiam euripum circumdedit magnum & profundum. Ex oppositi autem montis petra, saxa ejus prominentia & *prærupta* perforando, speluncas multorum stadiorum in longitudinem construxit. Deinde in illa œcos quosdam in convivia, alios vero ad somnum capiendum & ad vitæ consuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quæ in atrio plurimum conferebant ad oblectationem & ornatum. In speluncis vero ostia non majori amplitudine aperuit, quam ut unus solus posset ingredi. idque de industria incolumitatis ergo, ne à fratribus obsessus in illorum manus incidendi discrimen adiret. Ædificavit etiam atria amplæ magnitudinis, eaque hortis spatiosis ornavit. Et cum hujusmodi locum absolvisset, Tyrum eum nominavit. Locus iste est inter Arabiam & Judæam trans Jordanem *fluvium*, non procul ab Essebonitide. Illos autem tractus rexit per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus *ejus* frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur & Ptolemæus Ægypti rex, & ipse vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc juvenibus: quorum natu majori Philometor, minori Physcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne comprehensus ab eo propter illatas Arabibus injurias supplicio afficeretur, vitam finivit mortem sibi consciscendo. In ejus autem facultates omnes Antiochus invasit.

Hyrcanus infestat Arabas, & castellum validum ædificat.

Tyrus nominatur Hyrcani castellum.

Seleuco mortuo, Antiochus Epiphanes fit Syriæ rex: & Ptolemæus Epiphanes moriens relinquit filios Philometora & Physcona. Hyrcanus mortem sibi consciscit.

VI.

ΚΕΦ. ε'.

Ως στασιάζ[ου]σιν πρὸς ἀλλήλους τ Ιουδαίων περὶ τ ἀρχιερωσύνης, ἐστράτευσεν Αντίοχ[ος] ἐπὶ Ιεροσόλυμα, ϗ πάλιν περιλαβὼν τ ναὸν ἐσύλησε ϗ Ιουδαίους ἐκάκωσε. ϗ ὡς Ιουδαίων πολλοὶ τὺς πατρίους νόμους κατέλιπον, ϗ οἱ Σαμαρεῖται ἔθεσιν Ελληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ελληνίῳ Διὸς προσηγόρευσαν.

CAP. V.

Quomodo Antiochus, Judæis de sacerdotio inter se discordantibus, exercitum duxit in Hierosolyma, captaque urbe templum spoliavit, & Judæis mala intulit. utque Judæorum multi patria instituta deseruerunt, & Samaritæ Græcorum mores amplexantes templum in monte Garizin Jovis Hellenii appellarunt.

ΥΠΟ ὢ τ αὐτὸν καιρὸν [d] ἀποθανόν[τ]ος Ꞓ [c] Ονίε Ꞓ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ιησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, *Rex* ejus fratri Jesu summum sacerdotium

Onia defuncto, Jesus (Jasonis dictus) fit pontifex.

---

n Οὐκ ἔτι διέγνω] Οὐκ ἔτι ἔγω in plerisque *MSS.*

o Προσκαθίσας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *NC.* προσκαθίσας in *Editis Aliisque.*

p Βάθρα] Conf. supr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

q Μίχρι ϗ τ στέγης,] Μίχρι ϗ τ γῆς *Hen. NC.* & *Epiphan.* qui vertit *& totam usque ad terram sculpsit eam diversis animalibus*; quasi lectum & distinctum fuisset, ὁκ λίθε λευκῆ κατασκευάσας, ἅπασαν μίχρι ϗ τ γῆς ἐγγλύψας ζώοις παμμεγεθεστάτοις.

r Κατ' ἀντικρὺ Ꞓ ὄρους] Καθ' ὅλκρυς *Hen.* forsan pro κατ' ἀντικρύς, quod habet *NC.*

s Υδάτων ὢ ἀθροίσματος πλῆθ[ος],] Ita cum *MSS.* ὑδάτων ὢ θέσεων in *Editis.* HUDS. Voluit & id *Lugd. Bat.* in quo Ἀθροίσ[μα]τος πλῆθ[ος]. Adscripserat Codici suo *Coccejus*, forte πλῆθ[ος]. HAV.

t Εἰσιέναι] Εἰσδύναι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.* εἰσδύεσθαι *Busb.*

v Κινδυνεύσαι ληφθεὶς,] Καὶ κινδυνεύσαι *Hen.* πολιορκηθεὶς ὑ. τ. ἀδ. ϗ κινδυνεύσαι *NC.*

x Προσῳκοδόμησε ὢ ϗ αὐλὰς] Προσῳκοδόμησας ὢ *NC.*

y Τύρον ὠνόμασεν.] Ea ratione qua plurima in terrâ Israëliticâ oppida nomine *Rama* insignita sunt, quia nempe loco edito sita erant; eadem etiam plurima nuncupata sunt nomine *Tyri*, quia scilicet ædificata fuerunt in loco petroso. HUDS. Vide Relandi Palæst. p. 134.

z Εσεβωνίτ[ι]δ[ος].] Juxta *Epiphanii* libros Σεβωνίτ[ι]δ[ος]. Verum cum Εσεβὼν urbs alibi memoretur à *Josepho*, non dubito quin Εσεβωνίτ[ι]δ[ος] vera sit lectio. Vide *Eusebium* de *Locis Hebr.* voce Εσεβὼν, & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 402. HUDS. Sebonitide regione *Rufin.* infr. l. 13. c. 15. § 4. Εσεβὼν. SPANH.

a Πάντα τ χρόνον] Σέλευκ[ος] ὃν ὁ Φιλοπάτωρ ἐβασίλευσε τ Συρίας ϗ Ασίας ἔτη δώδεκα. Ἀπεθανόντ[ος] ὢ τότε &c. *NC.*

b Φύσκων ὢ ὁ νεώτερ[ος].] Φύσκων ὢ ὁ νεώτερ[ος]. κατέχε ὢ τὴν βασιλείαν τ Αἰγύπτε Πτολεμαῖ[ος] ὁ Φιλομήτωρ. τότε ἦκον ἐτ[ος] τ βασιλείας, ὅτε Αὐλος Αντίοχ[ος] ὁ Επιφανὴς ἐβασίλευε τ Ασίας, Ῥωμαίων &c. *NC.*

c Λαμβάν.] Ελαβεν *NC.*

d Αποθανόντ[ος]] *Josephus* longe aliter in libro *de Rationis imperio*, & ad mentem *Maccabaïci Scriptoris*, 2 *Maccab.* iv. 7, 10. Hac de re ita *Theodoretus* ad *Danielem*, p. 683. ἐνταῦθα προσπεμένη τὴν ἡγουμένην ἐκπαίσαστο Ονίαν τὸν ἀρχιερέα ὑπὸ Ιησοῦ Ꞓ ϗ Ιάσονος, ϗ Ονίε Ꞓ ϗ (ita enim lego. nam male interpres reddit *& Onia filio Menelai.*) Μενελάε. τούτου ὢ φασὶν [ἐ]μὲ ὁ Ιάσων, ὡς τ Αντίοχου θρασυνόμενος, τ οἰκεῖον ἀδελφὸν τ ἀρχιερωσύνης ἐξέβαλεν · ὁ ὢ Μενέλα[ος] δῶρα ϗ χρυσίον πολὺ πλεῖον κομίσας τῷ Αντιόχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μετέθηκε, ἐξήλασε τ Ιάσονα. Videsis *Seldenum*, l. 1. c. 6. *de Success. ad Pontif. Ebr.* & *Usserium* ad A. M. 3829. & *Simsonum* ad A. M. 3832. & *Petavium*, l. 10. c. 50. *de Doctrina Temporum.*

e Ονίε Ꞓ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc est Genealogia:

Onias

tium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quæ ad hunc puerum ſpectant, ſuo loco declarabimus. Jeſum vero (nam ille frater Oniæ) ſummo ſacerdotio privavit Rex, iratus ei, idque *honoris* dedit ejus fratri natu minimo Oniæ nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes *deinceps* fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jeſus quidem Jaſoni ſibi nomen impoſuit: Onias vero Menelaus appellatus eſt. Igitur orta ſeditione inter priorem pontificem Jeſum & Menelaum, qui poſtea pontifex factus eſt, ſciſſaque in partes multitudine, à Menelao ſteterunt Tobiæ filii: maxima vero populi pars Jaſonem ſequuta eſt, cujus vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filii, ad Antiochum ſe receperunt; ei dicentes, * velle ſe, relictis patriis legibus & inſtitutis, ſequi regia & Græcanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, ut ſibi permitteret ædificare gymnaſium Hieroſolymis. Cumque hoc eis conceſſiſſet, genitalium etiam circumciſionem obtexêre, ut vel nudato corpore Græci viderentur. Atque aliis omnibus, quæ eis patria erant, omiſſis, cæterarum gentium facta imitati ſunt.

Jeſus ab Antiocho pulſus Pontificatu: eique ſuffectus Onias Menelaus appellatus.

Orta ſeditione inter Jeſum & Menelaum, Menelaus ſe recepit ad Antiochum, moreſque Græcorum aſſumpſit. 1 Maccab. c. 1.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipſius arbitrium ſuccedentibus, ſtatuit in Ægyptum expeditionem facere, ejus occupandæ cupidus; ſimulque Ptolemæi filios contemnens, qui debiles adhuc eſſent, necdum res tantas adminiſtrare poſſent. Igitur ad Peluſium cum magnis copiis profectus, & circumvento fraudibus Ptolemæo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiiſſet, eamque cepiſſet, Alexandriam contendit, ut eam obſidione caperet, & regnantem ibi Ptolemæum in ſuam poteſtatem redigeret. Verum repulſus eſt non ſolum ab Alexandria, ſed etiam ab univerſa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, ut ab illa regione abſtineret, ſicuti jam prius & alibi declaravimus. Particulatim autem narrabo quæ ad hunc Regem ſpectant, qui Judæam occupavit & templum. nam cum in priore opere ſummatim *tantum* ea attigerim, neceſſarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius perſequi & altius repetere.

Antiochus expeditionem facit in Ægyptum.

Eam depopulatus, Romanorum metu regreditur.

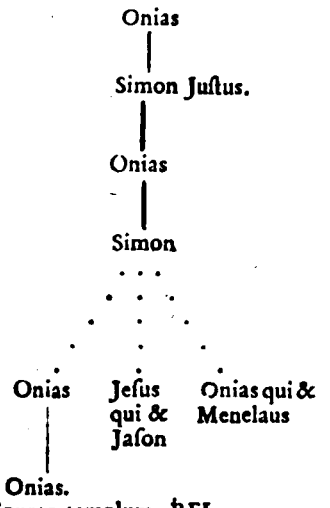

hic condidit in Ægypto templum. REL.

f Δίδωσι.] Ἀντίοχος δίδωσιν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

g Παιδὸς τούτου] Παιδὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

h Τῶ Ονίᾳ,] Ο Ὁ Ονίας *Hen.* & *NC.*

i Βασιλίας,] Βασιλίως Ἀντίοχος *NC.*

k Καὶ δίοτος —— τύνομα.] Conf. Ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

l Καθὼς διδηλώκαμεν.] Illa καθὼς διδηλώκαμεν abſunt *NC. Busb.* & *Hen.*

m Ἰάσονα] *Al.* Ἰάσονα.

n Πλεῖον Ὁ λαῶ] Πλεῖον *Busb.* & *NC.*

o Ο, τι —— ἀπεχώρησαν,] Vid. ea de re ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

* *Velle ſe*,] Se velle, relictis patriis inſtitutis ac legibus, imperata regia ſequi, & Græcanicam reip. formam complecti. *Selden.* de *Synedriis*, l. 2. c. 15. §. 3.

p Οἰκοδομῆσαι —— ἐπεκάλυψαν,] 2 Maccab. 1. v. 15. 16. SPANH.

q Γυμνάσιον] Locum in quo homines nudi luctabantur. Vide 2 *Maccab.* IV. 12.

r Τῶ τὰ αἰδοῖα ἀφελκύσαι] Attrahebatur enim pellis ad tegendam glandem, ea ratione quam deſcribit *Celſus*, VII. 25. quod ſane prohibet *Apoſtolus* 1 *Corinth.* 7, 18. ad quem locum vide *G. Eſtium*, & *Th. Bezam.*

s Διέγειν τεταράχασι,] Ἐγειν τεταράσσασι *Busb.* διέγειν τεταράσσαθαι *Hen.* & *NC.*

t Πτολεμαίου παίδων] Πτολεμαίου Ἐπιφανοῦς *NC.*

v Κατὰ τὸ Πηλούσιον,] Meminit ejus expeditionis, ſed & infra alias res geſtas hujus Antiochi *Polyb. in Exc. Valeſ.* p. 132. & inde *Diodor. in Supp. Exc.* pag. 312. SPANH.

x Περιελθὼν,] Ἐκπεριελθὼν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

y Ὡς πολιορκίας] Ὡς πολιορκίαν ἐβούλετο Πτολεμαῖον *NC.* cæteris omiſſis. atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *contra Alexandriam, ut obſidendo Ptolemæum caperet, ambulavit.*

z Ἀπεκρούθη —— χώρας,] Vid. Liv. XIV. c. XVII. SPANH.

a Παραπλεύσαντα ἀπίχειαν] Vide *Juſtini* Hiſt. l. 34.

b Καθὼς ἤδη] Illa καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν non agnoſcit *NC.* & cum nullibi, quod ſciam, hujuſce rei meminerit *Joſephus*, quis non ea inſititia eſſe ſuſpicaretur?

c Καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν.] Nempe ἀλλοι. l. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

d Περὶ τούτου τοῦ βασιλέως,] Περὶ τοῦτον τὸν βασ. *Busb.* & *Hen.*

e Ὡς τοῦ τε Ἰουδαίων ἐκρατήσαθ'] Ὡς legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Et ita quum clare quoque exhibeat *Lugd. Bat.* totam ejus ſcriptionem expreſſi prout ſeſe habet, non, prout in *Vulg.* legitur, atque *Huſd.* ὡς τοῦ. Verti itaque debet, *quomodo videlicet & Judæam* &c. HAV.

f Τῇ πρώτῃ μὲν πραγματείᾳ] Sc. *De Bellis patriis.* Liber *NC.* (qui Πτολεμαϊκὸν dicitur) in hæc verba deſinit, διηγήσομαι δὲ κατὰ μέρος τὰ πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, ὅς τοῦτο Ἰουδαίων ἐκράτησατο, καὶ τὸν νεὼν ἐμίανεν, ἐν τῇ τῶν Μακκαβαίων βίβλῳ. *Nicephorus* etiam in *Eclogis* iſta habet, ἀπίστει δ' ὁ Ἰώσηπος ὅτι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ αὐτὸς συνέγραψε. λέγει γὰρ τὰ πράγματα Ἀντίοχον χρόμενα, καὶ φησίν· ὅτι ταῦτα ἐν τῷ πρώτῃ τούτων ἱρῶ. ἐπείπερ ἐν τῇ πρώτῃ πραγ-

μα-

γ'. [b] Ὑπερέψας ἀπὸ τ Αἰγύπτε ἀφὰ τὸ φόβῳ Ρωμαίων θέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐπὶ τλὼ Ἱεροσολυμίτων πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτι ἑκάστῳ καὶ τεσσαρακοστῷ τ τρίτῳ μὴ τὰς ἀπὸ Σελεύκε βασιλεῖς, [h] ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνε σεσαιρήσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ [i] ἐγένετο τ Ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλὰς ἀπέκτεινεν [k] τ ἑαυτῶν φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

δ'. Σωέβη δὲ μὴ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς [l] πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς [m] Χασλεὺ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Ἀπελλαῖος, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ παρεληφέναι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε γοῦν τ εἰσδεξαμένων αὐτὸν ἀφὸ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας· χρυσὸν γὰρ εὗρε πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς φυλάξειν. [n] περιδύσας οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, [o] λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ [p] θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τ καταπετασμάτων ἀποχόμενον, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσε καὶ κόκκε πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ [q] τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ Θεῷ κατὰ τ νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· [r] καὶ διαφθείρας πᾶσαν τλὼ πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους ἡμέραν τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὸ τεῖχος, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει [s] ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δὲ ἐνταῦθα ἥ τε ἄκρα καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ [t] καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ ἱερατικῷ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀνόμιμον ἐνδς πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ παντλὼ ἀπεπλῶν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους [v] τ θεοῦ τ αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι· [x] οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει κώμῃ τιμένη αὐτῶν βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς οὓς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὲ [y] καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλασιν ἀπειλήσας, εἴπερ φανεῖεν παῖδα παῖον ἀπρεπῆ. κατέσησε δὲ

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reversus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum: eamque ingressus centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo regnare cœperunt Seleucidæ, absque pugna urbem capit, portas illi aperientibus suæ factionis hominibus. Ubi autem is in sua potestate habuit Hierosolyma, multos diversarum partium interfecit; magnaque pecuniæ vi direpta, Antiochiam rediit. VII. *Contra Hierosolymitanos exercitum movet.*

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno *Seleucidarum* centesimo quadragesimo quinto, vigesimo quinto die mensis, qui à nostris Chasleu nominatur, à Macedonibus vero Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut Rex magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simulata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem pepercit à quibus receptus fuerat, propter templi divitias: sed avaritia ductus (multum enim pecuniæ in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretiosissimum) ut illud expilaret, etiam fœdus, quod ipse cum iis fecerat, violare sustinuit. Templum itaque depeculatus, ita ut vasa Dei *inde* auferret, candelabra aurea, & aram auream, & mensam, & thuribula; ac ne velis quidem abstinens quæ ex byssо coccoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re *alicujus pretii* relicta, Judæos ob ea magnum in luctum conjecit. Nam & sacrificia quotidiana, quæ offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; urbemque totam depraedatus, alios quidem necavit, alios vero una cum mulieribus & liberis in captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, dejectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris & turribus munivisset, in ea præsidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; à quibus factum est ut cives multa & acerba subinde paterentur. Quin & rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Judæorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere quos ipse Deos existimaret; &, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent & aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; pœnam comminatus, si quis contra hæc feciisse inveniretur. Constituit quoque curatores qui populum *Urbem dolo occupat, & templum depeculatur. 1 Maccab. c. 1. Antiochus, urbe vastata, sævit in Judæos, multosque Græcari cogit.*

ματείας κιφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐμπέθλω. ἀλλαχῆ δὲ ἑδαμῆ ἀναγεγράφε τὰ κθ' τ Ἀντιόχου, εἰ μὴ ἐν τοῖς Ἑβραϊκοῖς. Prius volumen Maccabæorum (inquit *Scaliger* de *Emendat. temp.* l. 5.) Ebraïce scriptum fuit ab Auctore. Eximium opus, ex quo omnem Maccabæorum historiam hausit *Josephus*.

g Ὑποσρέψας] Male hoc anno Antiochum jussu Romanorum ab Ægypto recessisse existimat: nam legati Romanorum Antiochum compellarunt secunda, non prima ejus in Ægyptum expeditione. *Jac. Cappellus*, ad *A. M.* 3830. & ex eo *Simsonus* ad A. M. 3835. Aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui locum istum ad hunc modum vertit, *Reversus ergo propter Romanorum timorem ab Ægypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum civitatem duxit exercitum, quo perveniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, vicesimo & quinto die mensis Kislen, quem Macedones Apellæon apellant, cepit eam sine conflictione cujuspiam, aperientibus ei portas his qui voluntati ejus consentiebant. Ingressusque civitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: nec non eos, qui portas aperientes civitatem ei tradiderunt, propter templi divitias interfecit: multasque ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reversus est. Postquam autem exspoliavit templum, ita ut vasa Dei auferret* &c. At nostram lectionem sequutus est *Zonaras*.

h Ἀμαχητὶ λαμβάνει τλὼ πόλιν,] In 2 Maccab. v. 11. urbem δορυάλωτον *armis cepisse* dicitur. Ipseque *Josephus* in *Belli Judaïci* l. 1. non solum τλὼ πόλιν αἱρεῖν κατὰ κράτ, *vi urbem expugnavisse* eum refert; sed etiam κατὰ μικρὸν ὑπ' ἐκ τλὼ πολιορκίαν ἔπαθεν, *eorum quæ in obsidione pertulerat memoria* efferatum fuisse adjicit. *Usserius* ad *A. M.* 3834. quem videsis.

i Οὗτος τ Ἱεροσολύμων ἡγούμενος,] Οὕτως *Busb.* & *Hen.*

k Τῶν ἑαυτῶν φρονούντων.] Τὰναντία φρονούντων in *iisdem*.

l Πέμπτῃ καὶ εἰκάδι,] Πεντεκαιδεκάτῃ 1 *Maccab.* 1. 55.

m Χασλεὺ, μὴν ὃν Μακεδόνες Ἀπελλαῖον,] Ita legendum censui. Χασλοὺς in *Editis*. Χασλεῖ *Hen.* HUDS. Χασλεὺς Mensis, Macedonibus Ἀπελλαῖος, qui à 24. Septembr. ad 24. Octobr. Ὀλυμπ. ργ'. Ita etiam in Chronico Eusebii. 1 Maccab. 1. v. 57. Χασιλεῦ inf. c. 7. §. 6. Χασλοῦ· *Gen.* χασλαῖς· SPANH.

n Περιδύσας οὖν τ ναὸν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 26. §. 4. SPANH.

o Λυχνίας —— θυσιαστήρια,] Vid. *Reland.* de Spoliis templi Hierosol. p. 19.

p Θυσιαστήρια,] Hic cum *Grotio* (ad 1 *Maccab.* c. 1. v. 23.) θυμιατήρια legendum censeo, nolui tamen sine auctoritate *Cod. MS.* aut *Epiphanii* (qui *Sacrarium* vertit) vocem istam in textum recipere.

q Τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

r Καὶ διαφθείρας πᾶσαν τλὼ πόλιν,] Omnia per Heliodorum gesta Antiocho tribuit, ut auctori: quod notatum *Usserio* ad A. M. 3836. & *Grotio* in 1 *Maccab.* c. 2.

s ὨΙκοδόμησεν ἄκραν.] Τλὼ πόλιν Δαυὶδ & ἐμφερῆ αὐτοῖς εἰς ἄκραν 1 Maccab. 1. v. 35. SPANH.

t Καὶ δεινὰ] Illud καὶ è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

v Τῆς πρὸς τ αὐτῶν Θεὸν θρησκείας,] Τλὼ πρὸς τ. αὐ. θρησκείαν *Hen.*

x Οἰκοδομήσαντας δὲ] Οἰκοδομήσαιτο & mox καθιδρύσαιτο *Busb.*

y Καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 2. SPANH.

pulum cogerent imperata facere. Et multi quidem Judæorum, alii ſponte, alii pœnæ indictæ metu, Regis præceptis obſequebantur; eminentiſſimi vero & animo generoſi eum non curabant, ſed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum pœnæ ejus, quam ille non obedientibus minabatur: & propterea quotidie vexati, & graviſſimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam & flagellis cæſi & corpore mutilati, vivi adhuc & ſpirantes crucibus ſuffigebantur: mulieres vero ſimul & pueros quos illæ circumcidebant juſſu Regis ſtrangulabant, pueris de parentum crucifixorum cervicibus ſuſpenſis. ſicubi etiam reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, & apud quos reperti erant, & ipſi *tanquam* mali male peribant.

Samaritæ, negantes ſe Judæos eſſe, legatos mittunt ad Antiochum.

5. Samaritæ autem, cum viderent Judæos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe præ ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, * *ut prius*, *fatebantur*, ingenio ſuo, quod *ante* indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque ſe eſſe Medorum & Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quæ infra ſcripta ſunt ſignificarunt. "Regi Antiocho

Samaritarum litera ad Antiochum.

"Deo Illuſtri hæc verba ſubjiciunt Sidonii Sicima habitantes. Majores noſtri propter crebras "in regione coörtas peſtilentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, conſuetudinem in"ſtituerunt diem iſtam obſervandi, quæ apud "Judæos vocatur Sabbatum: temploque ſine no"mine in monte qui Garizin appellatur ædifica"to, ibi victimas pro more ſolennes offerebant. "Cum autem tibi viſum fuerit cum Judæis agere "pro eo ac mereatur eorum malitia, regii mi"niſtri exiſtimantes nos, propter conſanguinita"tem, eadem cum illis facere, ſimili nos damnant "crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id quod "manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus "ergo te, benefactorem & ſervatorem, ut man"dare velis Apollonio regionis præſidi & Nica"nori regiorum negotiorum procuratori, ne "quid *poſthac* nobis moleſti ſint, eadem ac Ju"dæis crimini dantes, à quibus tam diverſi ſu"mus & moribus & origine: atque *obſecramus* "ut templum, quod nullo nomine inſignitur, "Jovis Hellenii appelletur. hoc enim facto eri"mus à moleſtiis liberi; operibuſque ſine metu "vacantes majora tibi poterimus tributa ſolve"re." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam hujuſmodi verbis. "Rex Antio-

Antiochi reſponſum ad Samaritas.

"chus Nicanori. Sidonii qui Sicima incolunt "miſerunt ad nos *petitionis* commentarium *quem* "hiſce incluſum *dedimus*. Quoniam igitur no"bis & amicis in conſilium adhibitis repræſenta"runt *legati* ab iis miſſi, ea quæ Judæis vitio ver"tuntur nihil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex

κ᾽ ἐπισκόπους, οἱ πρὸς ἀναγκάσειν αὐτὸς τὰ ἐπιταλμένα ποιεῖν. κ᾽ πολλοὶ μὲν τ Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκουσίᾳ, οἱ δ᾽ ὑπὸ φόβου τ ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάκτο, οἱ δ᾽ δοκιμώτατοι, κ᾽ τὰς ψυχὰς ἀγῶνι, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τ δ᾽ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον ἢ τ τιμωρίας, ἣν ὑ πάσχοντες ἠπείλησεν αὐτοῖς· κ᾽ διὰ τῦτο κ᾽ πᾶσαν ἡμέραν [z] αἰκιζόμενοι & πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. κ᾽ δὴ μαστιγόμενοι, κ᾽ τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἐπ᾽ κ ἐμπνέοντες [a] ἀνεσαυροῦντο· τὰς δ᾽ γυναῖκας & τὺς παῖδας αὐτῶν ὃς περιέπεμνον, κ᾽ τὸν ὑ βασιλέως προαίρεσιν, ἀπῆγχον, ὐκ τ τραχήλων αὐτὺς τ [b] ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ὑφαίζετο δ᾽ εἴπ᾽ βίβλος φυρεθεὶη ἱερὰ κ᾽ νόμος, κ᾽ παρ᾽ οἷς [c] φύρετοι κ᾽ ὅτοι [d] κακοὶ κακῶς [e] ἀπώλοντο.

ε. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τὺς Ἰουδαίους, [f] ὁκέθ᾽ ὁμολόγουν [g] αὐτὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, ὅθ᾽ τ ἐν Γαριζεὶν ναὸν τ μεγίστ Θεο, [h] τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλυθα, ὣν δεδηλώκαμεν, κ᾽ λέγοντες αὐτὺς Μήδων ἀποίκους κ᾽ Περσῶν· κ᾽ γάρ εἰσι τύτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖ πρὺς τὺν Ἀντίοχον πρέσβεις, κ᾽ ὑπομνήμ, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα, "Βασιλεῖ Ἀντιόχῳ Θεῷ Ἐπιφανεῖ ὑ"πόμνημα πρὸς τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτε"ροι πρόγονοι διά τινας [i] συχνὺς τῆς χώρας λοιμούς, "πρὸς ἀκολυθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ, ἔθ"ος ἐπήσαντο σέβειν τὴν πρὸς τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην "[k] Σαββάτων ἡμέραν· ἱδρυσάμενοι ἀνώνυμον ἐν τῷ "Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ᾽ αὐτ πὰς "καθηκούσας θυσίας. σὺ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς πονη"ρίας αὐτῶν ἀξίως χρήσαμένυ, οἱ τὰ βασιλικὰ διοι"κοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς [l] ταὐτὰ ποιεῖν "ἐκείνοις, τῆς ὁμοίας αἰτίας [m] προσάπτουσιν, ὄντων "ἡμῶν τ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. κ᾽ τῦτο φανερόν ἐστιν "ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖ σε, "τὸν Δεργέτην κ᾽ σωτῆρα, προστάξαι Ἀπολλωνίῳ τῷ "[n] μεριδάρχῃ, κ᾽ Νικάνορι [o] τῷ τὰ βασιλικὰ πρά"τοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, προσαπτοῦσι τὰς τ Ἰου"δαίων αἰτίας, ἡμῶν κ᾽ τῷ γένει κ᾽ τοῖς ἔθεσιν ἀλ"λοτρίοις ὑπαρχόντων· προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώ"νυμον ἱερὸν [p] Διὸς Ἑλληνίου. γενομένυ γὰρ τύτυ παυ"σόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι· τοῖς δ᾽ ἔργοις μετ᾽ ἀδείας "προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσό"δους." ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντιπεμψεν αὐτοῖς γράμματα ὁ βασιλεὺς τοιάδε. "Βασι"λεὺς Ἀντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι "ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ "οὖ [q] συμβαλλομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων πα"ρέσχον οἱ πρεσβεύσαντες ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς "τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκειν, ἀλλὰ τοῖς Ἑλ"ληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι χρῶμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε "αὐ-

z Αἰκιζόμενοι] Huc illa ſpectare videntur *ad Hebræos*, c. XI. v. 35, 36.

a Ἀνεσαυρεῦντο·] Crucifixio Syriaca pœna. REL.

b Ἀνεσαυρωμένων γονέων] *Al.* ἀνασαυρωμένων.

c Εὑρεθέοι] *Al.* εὑρεθῆ & εὑρεθείη.

d Κακοὶ] Id eſt, ὡς κακοί. non enim *malos* dicere aut haberi voluit eos, quicunque legis divinæ codices apud ſe habebant. Vide *Gatakerum* in *Adverſ. Miſcell.* l. 2. c. 20. HUDS. Tollendum putat *Coccejus*; immerito, nam omnes *MSS.* etiam *Lugd Bat.* agnoſcit. HAV.

e Ἀπώλοντο.] Ἀπώλοντο *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Οὐκέθ᾽ ὁμολόγουν αὐτὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν,] Vid. lib. XI. c. 8. §. 6. lib. 9. c. 14. §. 3. *Montacutii* Apparatum, p. 281. *Ejuſdemque* Acta & Monumenta, p. 460. & 470. HUDS. Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

g Αὐτὺς εἶναι συγγενεῖς] *Al.* ἑαυτύς.

* *Ut prius*,] Illa, *ut prius*, ex *Vet. Interpr.*

h Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλυθα,] Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλυθα ὧν δεδηλώκαμεν.

i Συχνὺς] Αὐχμὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Σαββάτων ἡμέραν.] Τῶν σαββάτων in *iiſdem MSS.*

l Ταὐτὰ ποιεῖν ἐκείνοις,] Ita ex *Epiphanio* reſcripſi. ταῦτα in *Editis* & *MSS. Gr.*

m Προσάπτουσιν,] Προσάπτουσιν (*Lugd. Bat.*) *Busb.* προτιθέντουσιν *Hen.*

n Μεριδάρχῃ,] Μεριδάρχῃ, *noſtrarum partium judici*, vertit *Epiphan.* Idem Apollonius, tributorum collectioni præfectus, Μυσάρχης dicitur 2 *Maccab.* c. 5. v. 24. ad quem locum vide *Grotium.* HUDS. Μεριδάρχῃ, noſtrarum partium Judici. *Ruſin.* SPANH.

o Τῷ τὰ βασιλικὰ πράτοντι,] Ita *Hen.* τὰ deeſt *ceteris.*

p Διὸς Ἑλληνίου·] Ita & *Zonaras.* Διὸς Ἑλλησ *Hen.* in melioribus *Epiphanii* libris *Græci Jovis*, in aliis, *Cretæi Jovis.* Διὸς Ἑλληνίου meminit *Herodotus*, l. 9. c. 7. Διὸς Ξενίου legendum aliquis ſuſpicaretur ex 2 *Maccab.* c. 6. v. 2. Vide *Uſſerium* ad A. M. 3837. HUDS. Διὸς Ἑλληνίου templum, quod in monte Garizim. Ejuſdem Jovis eo nomine à Græcis culti mentio in antiquis nummis Syracoſanorum ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ, item in Ægina culti apud Ariſtophan. Equit. p. 157. & Pindar. Nem. Od. v. p. 370. κ᾽ βωμὸν πατέρος Ἑλληνίου· SPANH. Vide Nummos in fine Tomi II. & Commentarium noſtrum ad Parutam. HAV.

q Συμβαλλομένοις ἡμῖν] *Al.* Συμβεβληκόσι.

r Ἐπίσει-

"αὐτὰς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθά-
"περ ἠξιώκασι, φοσαγορδθήτω Διὸς Ελλωνίε." ταῦ-
τα δὲ καὶ Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ [r] ἐπέστειλεν ἔτ[ε]
[s] ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς [t] Εκατομβαιῶνος
[v] ὀκτωκαιδεκάτῃ.

"Græcorum institutis vivere, & culpa quam
"sustinent eos libero, voloque ut eorum tem-
"plum, quemadmodum petierunt, Jovis Helle-
"nii cognominetur." Eadem etiam & Apollo-
nio regionis præsidi scripsit anno XLVI. mensis
Hecatombæonis XVIII.

Templum Garizitanum Jovis Hellenii cognominatum.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Αντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρώοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος ὁ Ασαμωναίου παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντίοχος στρατηγοὺς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίου καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

CAP. VI.

VIII.

Quomodo, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Asamonæi filius Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit. De obitu Mattathiæ & successione Judæ.

Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν [x] Μωδεΐμ κώμῃ τῆς Ιουδαίας, [y] ὄνομα [z] Ματταθίας, υἱὸς Ιωάννου, τοῦ Συμεῶνος, τοῦ [a] Ασαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας [b] Ιωαρείβου, Ιεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ιωάννης ὁ καλούμενος [c] Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς [d] Ματθῆς, καὶ Ιούδας ὁ καλούμενος [e] Μακκαβαῖος, καὶ Ελεάζαρος ὁ κληθεὶς [f] Αὐρὰν, καὶ [g] Ιωνάθης ὁ κληθεὶς [h] Απφοῦς. ὅτε οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως ἁρπαγὴν, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τοῦ ὠλέθρους τὰς συμφορὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἄτως [i] ἀδόξως.

PER idem vero tempus habitabat in Modim, vico Judææ, quidam nomine Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, filii Asamonæi, sacerdos ex vice Joaribi, Hierosolymita. Huic autem erant filii quinque, Joannes cognomine Gaddes, & Simon Matthes appellatus, & Judas vocatus Maccabæus, & Eleazarus qui Auran dicebatur, & Jonathas cognomento Apphus. Ille ergo Mattathias deflebat apud filios *miserum* rerum statum, & urbis direptionem, & templi spoliationem, populique calamitates; ajebatque præstare mori eos pro patriis legibus, quam vivere tanto cum dedecore.

Mattathias Maccabæorum pater. 1 Maccab. c. 2.

β'. Ελθόντων δὲ εἰς τὴν [k] Μωδεΐμ κώμην τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως [l] καθεσταμένους [m] ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς Ιουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσαι· λέγει δὴ τὴν δόξαν, τήν τε λέγειν πᾶσαν καὶ λέγειν [n] τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιουμένων τὸν Ματταθίαν πρωτοκαθέδρειν τῶν θυσιῶν, καταπεπλεῦσθαι γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ λέγειν τοῦτο τιμηθήσεσθαι παρὸς τοῦ βασιλέως. ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ πᾶλλα πάντα ἔθνη τοῖς Αντιόχου προστάγμασιν ἢ λέγειν φόβον ἢ δι' [o] εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πεφήσεσθαί [p] ποτ' αὐτὸς

Cum autem in Modim vicum venissent, qui à Rege *in hoc* constituti erant ut Judæos ad mandata ejus exsequenda cogerent, juberentque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout Rex jusserit; atque Mattathiam rogassent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina assequutus fuerat, ut præiret immolando, sequuturos enim cum cives, & id ipsi honori fore apud Regem: Mattathias, se non ita facturum esse, dicebat, nec, si aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, sive ob metum sive placendi studio, obsequerentur,

[r] Επέστειλεν ἔτει] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ἐπέστειλα. mallem sane ἐπιστείλαμεν, si illa ταῦτα δ' καὶ, &c. pars essent Epistolæ Antiochi.

[s] Ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ,] Anno XLVI. sed nescio à qua Epocha deducto. *Usserius.* Samaritani supplicationis ad Antiochum missæ responsum non anno XLVI. (ut est apud *Josephum*) sed CXLVI. mensis *Hecatombæi*, i. e. *Julii* XI. pergratum acceperunt. *Foy-Vaillant* in *Historia Regum Syriæ*, p. 180. Nullus dubito, quin pro μς'. legendum sit ρμς'. secundum æram *Seleucidarum.* Vide infr. c. 7. §. 2.

[t] Εκατομβαιῶνος] Quod Antiochus ita tempus notarit, ingenue fateor me non intelligere: nisi, quod credo, fuerit is Εκατομβαιὼν Calippicus Lunaris & sane non dubito, quin verum sit. SCALIG. lib. 1. *de Emend. Temp.* p. 49. Nomen Εκατομβαιῶνος hic ferri non potest. Asiæ enim reges non utuntur mensium Atticorum appellationibus. in uno *Regis Galliarum* codice, μηνὸς Υπερβερεταίου ιη'. [μηνὸς Εκατομβαιῶνος Υπερβερεταίου ιη'. (ὀκτὼ καὶ δεκάτῃ *Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Hen.*] Quæ scriptura nihil nos juvat. nullus enim apud Syro-Macedonas Υπερβερεταῖος appellatur. Propius accedit ad verum *Epiphanii* versio, *mense Echato* [*mense Echate* in aliis *Codd.*] unde reponendum conjicio μηνὸς ἐσχάτου *mensis ultimi*, id est, *Gorpiæi.* qua voce sciolus aliquis nomen proprium mensis Syro Macedonici mendosum latere existimans, Εκατομβαιῶνος rescripsit; quod ad ἐσχάτου ex omnibus mensium nominibus proxime accedit. PETITUS in *Animadvers. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 673.

[v] Ὀκτωκαιδεκάτῃ.] Id est, *Julii* XIV. ut dicit *Cappellus* ad A. M. 3833.

[x] Μωδεΐμ] Μωδεὶν l. 1. *de Bello Jud.* Μωδεῖ *Busb.* Μωδαεῖ (*Lugd. Bat.*) *Hen.* Μωδαΐμ *Suid.* ex *Josepho.* Varie Μωδεΐν, Μωδεὶν, Μωδεὶν in *Maccabaïcis.* Μωδεῖν *Eusebio.* Dicitur *Modim* apud *Hieronymum*, & *Modim* vel *Modin* in *Epiphanii* libris. Videsis *Drusium* ad *Sulpicium* l. 2. c. 12. *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 2. v. 1. & *Relandum* in *Palæstina Sacra*, p. 901. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 3. item infr. c. XI. §. 2. SPANH.

[y] Ονόματι] Ονόματι *Hen.*

[z] Ματθίας,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* Ματθίας in *Editis Aliisque.* HUDS. Ματθαίας 1 Maccab. 1. conf. infr. lib. 14. c. 10. §. 4. SPANH.

[a] Ασαμωναίου,] Eo modo *Busb. Hen. Zonar.* & meliores *Epiphanii* libri, Ασαμωναίου in *reliquis.* Videsis *Simsonum* ad *A. M.* 3837. & *Usserium* ad *A. M.* 3837.

[b] Ιωαρείβου,] Perperam Ιωαρὸς *Hen.* atque *Jobab* apud *Epiphanium.* nam Joaribi familia inter XXIV. ἐφημερίας prima est 1 *Chron.* c. 24. v. 7.

[c] Γαδδῆς,] Ita etiam *Zonaras.* Rectius forsan Γαδδὶς 1 *Maccab.* c. 2. v. 2. quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Καδδὶς 1 Macc. II. 3. Conf. infr. lib. 13 c. 1. §. 2. SPANH.

[d] Ματθῆς,] Θαλὶς *Busb.* Θαθὶς *Hen.* & *Zonar.* Parum refert (inquit *Grotius*) an Θασὶ cum *Maccabæico* legas an Ματθὶς cum *Josepho.* utrumvis enim dicas, Syriace *ferventem* significat. HUDS. Pro Ματθὶς 1 Macc. II. v. 3. Θασὶ *Rufin.* Thasi. SPANH.

[e] Μακκαβαῖος,] Ideo Judas dictus est *Maccabæus*, quod in vexillis scriptum habuerit per sigla (ut *Justinianus* loquitur) sententiam eam quæ exstat *Exod.* 15. v. XI. *Mi Camoca Baelohim Jehovah, Quis similis tui inter Deos, Domine* Solent enim Hebræi primas literas nominum colligere, & ex eis collectis vocem fingere compendii causa, ut *MaCHal* ex vocibus modo allatis.

[f] Αὐρὰν,] Non aliter *Zonaras.* Αὐαρὰν 1 *Maccab.* c. 2. v. 5. HUDS. Αὐαρὰν 1 Macc. I. 5. Confer infr. c. 9. §. 4. ὁ Σαυαρὰν 1 Maccab. VI. 43. SPANH.

[g] Ιωνάθης] *Al.* Ιωνάθαν & Ιωνάβας.

[h] Απφοῦς.] In Græcis *Josephi* Απφοῦς vel Αφῆς, in *Latinis*, inverso ordine, *Eleazarus qui Apphus, Jonathan qui Abaron.*

[i] Ἀδόξως.] *Lugd. Bat.* ἀτιμῶς.

[k] Μωδεΐμ] Μωδαεὶ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) vide *Annott.* ad super. §. 1.

[l] Καθεσταμένους] Ita ex *Lugd. Bat.* Reliqui καθισαμένους. HAV.

[m] Ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν,] Ἐπὶ τὸ ποιεῖν *Hen.*

[n] Τὴν εὐπαιδίαν,] Male vertitur *doctrina.* De Mattathiæ enim doctrina nihil, de liberis multum habet Josephus: neque unquam εὐπαιδία ad doctrinam, ad liberos semper refertur. Εὐτεκνίαν certe (id enim εὐπαιδία) in magna parte felicitatis ponit *Aristoteles*; & apud Judæos potissimum honorifica fœcunditas, infamis sterilitas. Non numerum autem solummodo, sed & indolem liberorum complectitur εὐπαιδία, sive εὐτεκνία, νεότης (*Sc.*) ἐν ᾗ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, ut ait *Aristoteles* Rhetor. I. 22. Ed. *Sturm.* IBBETSON.

[o] Εὐαρέσκειαν] Εὐαρεσίαν solus *Busb.* HUDS. Ευαρεσίτους in Schol. Græc. ad Exod. XXIV. 18. & Λέξεσιν LXX. Gen. v. 23. VI. 9. &c. SPANH.

[p] Ποτ' αὐτὸς] Ποτ' αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

tur, *eousque* obsequuturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium & ex mandato Regis sacrificavit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum *ad aram* obtruncavit, & Apellem præfectum regium, qui *sacrificare* cogebat, interfecit una cum paucis militibus: dirutaque ara exclamavit, dicens, "si "quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, "exeat post me." Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, & ipsi cum liberis & uxoribus in desertum profugerunt, & in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, ut pœnitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, ut belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: & ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, & ne obsepto quidem *specu* aditu. Etenim propter religionem diei à vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, ut illa die otium ageremus. Interierunt itaque una cum *suis* uxoribus & liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem è periculo evaserunt, &, cum Mattathiæ sese adjunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, "legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, "quandoquidem fiet ut inimici illos eo die ag"grederentur, cum vim non propulsarent, adeo"que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc "pacto absque pugna pereant & tollantur." Ista loquutus *hoc ipsum* eis persuasit: atque hactenus nobis mansit *consuetudo*, ut Sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, & aras evertit, & delectores occidit, quotquot deprehendere potuit (nam multi *illius* metu ad gentes in circuitu dispersi fuere) puerosque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsis illinc, quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

Mattathias Judæum deastris sacrificantem obtruncat. 1 Maccab. c. 2.

Judæi Sabbati pugnare nolentes occiduntur. 1 Maccab. c. 2.

Mattathias persuadetur etiam Sabbato pugnare. 1 Maccab. c. 2.

3. Cum autem annum imperasset & in morbum incidisset, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, "Equidem ego, inquit, filii, viam o"mnibus calcandam ingredior. At vobis consi"lium meum commendo, oroque & obsecro ne "male id custodiatis, sed, illius qui vos genuit "nutrivitque voluntatis non immemores, serva"te ritus patrios, veteremque reipublicæ for"mam, in discrimen adductam, ite restitutum, "non seducti ab iis, qui, aut sponte aut necessi"tate coacti, *eam *hostibus* produnt: sed vosmet

Mattathias filios suos ad legis defensionem animat. 1 Maccab. c. 2.

μὴ τὰ τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντι αὐτῷ, προσελθών τις τῶν Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν καθ' ἃ προσέταξεν Αντιοχος, ζυμωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων χειρίδας· καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν Απελλῆν, ὃς ἠνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξεν, εἴπερ ζηλωτὴς ἐστὶ τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω, φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥστε αὐτοὺς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλειν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. διὸ δὴ ἀμύνεσθαι λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς προδαπανῆσαι τὴν διὰ Σαββάτου τιμὴν ἐθέλησαντες. λέγειν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, φυ"λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν "μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ"βαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων· κωλύσει τε "μηδὲν, οὕτως ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι." ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἴποτε δεήσοι, μάχεσθαι. ποιήσαντες οὖν διώκουν πολλοὺς περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχείριους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἀλλόφυλοι διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ἀλλοτρίους τῶν κωλύσεων καθισταμένους ἐκβαλών.

γ'. Ἀρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ εἰσιὼν πρὸς αὐτοὺς, "ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἅπαμαι τῆς "εἱμαρμένης πορείας. παρατίθεμαι δὲ ὑμῖν τὸν "φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ψεύσασθαι κακοὺς αὐτοῦ "φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑ"μᾶς καὶ θρεψαμένης προαιρέσεως, ἔθη τε σώζειν τὰ "πάτρια, καὶ κινδυνεύσασιν οἴχεσθαι τὴν ἀρχαίαν "πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι· μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ λόγῳ "βέ-

q Επωάγκαζε,] Επηνάγκαστε *Hen.*

r Πολλοὶ ποιησαντες] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἅπαντες in *cæteris.*

s Μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν] Μετὰ τέκνων *Busb.*

t Χρῆσθαι πολέμου νόμῳ.] Χρήσασθαι *Hen.*

v Πολεμεῖν] *Lugd. Bat.* πολεμεμμένους.

x Συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις] Εμπνιγέντες *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι,] Vid infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Hic de pugna Judæorum die Sabbati ante omissa; ibi vero Sabbatis, ut contra hostes pugnarent Judæi, auctor Mattathias. Confer infr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH. An vitæ discrimen pellat Sabbatum olim ambigebatur. REL.

z Φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον,] Id est Legem de Sabbato non violantes, quod vitæ periculum amovet Sabbati observandi obligationem. Nam cum tacitæ exceptiones plerisque insint legibus, nulla est aut receptior aut justior quam ea quæ fluit ex necessitate. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* 2, 41. & ad *Matth.* c. 12.

a Κωλύσει τε μηδὲν,] Κωλύσειν μηδὲν τὸ ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι *Busb.*

b Αχερ —— μάχεσθαι.] Vid. *alsen.* lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 162. C. Navis gubernator Judæos, omisso navis gubernaculo Parasceves tempore, in summa etiam tempestate, media nocte ad illud redit: νῦν γάρ, φησιν, ὁ νόμος ἐξέπεσεν, ἐπειδὴ καὶ σαφῶς τὸ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς δίδωσιν. Ita Thalmudici de Sabbato, & Ramban in Jad. adde Petav. in Not. ad Synes. p 47. SPANH.

c Επὶ τῷ κωλύσει] Επὶ τὸ κωλύειν *Hen.*

d Τῷ τῆς εἱμαρμένης πορείᾳ.] Τῶν εἱμαρμένων πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Παρατίθεμαι ὑμῖν] Παρατίθημι *Hen.*

f Αρχαίαν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι·] Ita *Hen. Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* πατρῴαν in *Editis Aliisque.*

* *Eam* hostibus *produnt:*] Ea aut perdunt aut produnt, *Epiphan.*

"βάλησιν ἢ δι' ἀνάγκλυ παρδιδῶσιν αὐτλῳ, [g] ἀλλ' "ἀξίας παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγ- "κης ἐπάνω φρέσθαι, τὰς ψυχὰς ἄτως [h] παρεσκδασ- "μένας, ὥστε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λα- "μπρομένας τῦθ' ὅτι τὸ θεῖον, πιστὰς ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ "ὑπερόψεται, τὸ δι' ἀρετῆς [i] ἀγαπώμενον, ἀποδώσ- "πάλιν ὑμῖν [k] αὐτὸ, καὶ τλὺ ἐλθθερίαν ἐν ᾗ [l] ζήσεσθε "μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀπονοπαῦσης. "θνηταὶ μὲν γὰρ τὰ σώματα ὑμῶν ἐστὶ θήκεια, τῇ δὲ τῶν "ἔργων μνήμῃ τάξιν ἀθανασίας λαμβάνῃ· ἧς ἐραστέν- "τας ὑμᾶς βάλομαι διώκειν τλὺ εὔκλειαν· καὶ τὰ μέγιστα "ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὡσὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον. "μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ [m] πρὸς ὃ τὶς "ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρυ, πρὸς τῦτ' εἴκοντας "ἀλλήλοις οἰκείως χρῆσθαι τῦ ἀρετῆς. καὶ Σίμωνα μὲν "τὸν ἀδελφὸν, σωφρονῆ πρέσχοντα, πατρὸς [n] ἠγεῖσθε, καὶ "οἷς ἂν ὅτῳ συμβουλεύῃ πείθεσθε· Μακκαβαῖον δὲ τὸν "στρατιᾶς, δι' ἀνδρείαν τὸ ἰσχυὸ, στρατηγὸν ἕξητε. τὸ γὰρ "ἔθνος ὅτος ἐκδικήσει, καὶ ἀμυνεῖται τὰς πολεμίους. "[o] πρόσεσθε δὲ τὰς δικαίας τὸ θεοσεβεῖς, καὶ τλὺ δυνά- "μιν αὐτῶν αὔξετε.

δ'. Ταῦτα προσλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν Θεὸν ὁξάμε- νος σύμμαχον αὐτοῖς φρέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τλὺ ἰδίων ἀνα- σῶσαι πολιν ἐκ βίας σωτηρίαν, μετ' [p] ὀ πολὺ τελθτᾶ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν [q] Μωδείμ. πᾶς δ' ἐπ' αὐτῷ μέγας καὶ λαὸς πανὸς ποιεῖται μένυς, διεδέξατο τλὺ προφασίαν τὸ πραγμάτων ὁ παῖς αὐτὸ Ἰούδας, ὁ καὶ Μακκαβαῖος, ἐκατοστῷ ἔτει καὶ πεντηκοστῷ [r] ἕκτῳ. σωτερημένων δ' αὐτῷ προθύμως τὸ ἀδελφῶν καὶ τὸ ἄλλων, τὺς τε πολε- μίυς ἐξέβαλεν ἐκ τὸ χώρας, καὶ τὺς προνομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τὸ ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τλὺ γλῶ.

"liberos me dignos præstantes & vi omni & ne- "cessitate superiores estote, paratis animis, ut "pro lege, si ita res ferat, moriamini, cogitan- "tes Deum vos ipsos, si tales videat, non ne- "glecturum, † sed æstimatione virtutis redditu- "rum vobis quod amisistis, eamque vivendi li- "bertatem restituturum, ut cum securitate mori- "bus vestris perfruamini. Corpora enim vobis "mortalia & caduca, sed *præclare* gestorum me- "moriâ immortalitatem consequuntur; cujus a- "more inflammatos vos aspirare volo ad gloriam, "& ut maxima aggredientes non gravemini illis "exsequendis immori. Præcipue autem vos ad "concordiam hortor; & qua præstantiorem na- "tura quemque fecerit, eatenus alii aliis cedatis, "virtutem quisque suam exercentes. Et Simo- "nem quidem fratrem, prudentia præcellentem, "patris loco habete, ejusque consiliis *semper* ob- "temperate: Maccabæum vero, fortitudine & "robore egregium, in bello gerendo militiæ du- "cem habebitis. ille enim popularium injurias "persequetur, atque ulciscetur hostes. Denique "conciliate vobis justitiæ & pietatis cultores, & "*hoc pacto* vires illorum augebitis.

IX. *Mattathia defuncto Judas Maccabæus principatum occupat. 1 Maccab. c. 3.*

4. Ista filiis loquutus, Deumque precatus ut eis auxilio esse dignaretur, & populo pristinum suum vivendi morem restitueret, non multo post diem supremum obit, & in Modim sepelitur. Postquam autem à populo universo planctu magno deploratus est, rerum administrationem in se suscepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus, anno centesimo quadragesimo sexto. Cumque ei opem alacriter tulissent ipsius fratres aliique, & hostes è regione expulit, & populares suos patria instituta violantes ferro peremit, terramque *suam* ab omni inquinamento expiavit.

ΚΕΦ. ζ'. CAP. VII. X.

Ὡς Ἰούδας τὰς Ἀπολλωνίυ & Σήρωνος δυνάμεις κατέστρε- ψεν, αὐτύς τε στρατηγὺς ἀπέκτεινεν· καὶ, μετ' οὐ πο- λὺ Λυσίυ & Γοργίυ ἡττηθέντων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνα- βὰς τὸν ναὸν ἐκάθαρε.

Quomodo Judas Apollonii & Seronis exercitus profligavit, ipsosque duces occidit: & non multo post Lysia & Gorgia superatis, Hierosolyma ascendit, templumque repurgavit.

ΤΑῦτ' ἀκηύσας Ἀπολλώνιος ὁ τὰς Σαμαρείας στρατη- γὺς, ἀναλαβὼν τλὺ δυνάμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰού- δαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πολλὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν· ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τλὺ μάχαιραν, ᾗ [s] χρῆ- σασθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας [t] εἶχε· πολείας δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τὸ στρατο- πέδυ λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σήρων δὲ, ὁ τὸν [v] Κοίλης Συρίας στρατηγὸς, ἀκύσας ὅτι πολλοὶ προσκε- χωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη προβέβληται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμυς ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι· προσήκειν ὑπολαμβάνων τὺς εἰς τὸ βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας πειρᾶσθαι κολά- ζειν. συναγαγὼν οὖν δυνάμιν, ὅση παρῆν αὐτῷ, προσ- καταλέξας δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων τὺς φυγάδας καὶ ἀσε- βεῖς, ἐπὶ τὸν Ἰούδαν παρεγένετο. προελθὼν δὲ

HÆC cum audisset Apollonius, Samariæ præfectus, coacto exercitu, contra Judam egressus est. Ille vero ei obviam ivit & conser- tis manibus prælio superat, atque hostium mul- tos quidem interfecit, (in quibus & Apollonium imperatorem, cujus armis exuti ensem, quo tum forte usus est, *postea semper* gerebat) plures vero vulneravit, & cum ingenti præda ex hostium ca- stris direpta recessit. Seron autem, Cœles-Syriæ exercitus dux, audito quod multi sese Judæ ad- junxerant, atque *is* satis copiarum ad prælia bel- lumque gerendum jam comparaverat, statuit ex- ercitum contra eum educere, suâ interesse pu- tans pro virili in eos animadvertere, qui contra Regis mandata facerent. Contractis igitur quos penes se habuit militibus, adjunctisque Judæo- rum etiam perfugis & impiis contra Judam pro- fectus est. Cumque Bethoron usque Judææ vi- cum

Judas Apollonium vincit. 1 Maccab. c. 3.

Seron Judam adoritur. 1 Maccab. c. 3.

[g] Ἀλλ' ἀξίας παῖδας ὄντας ἐμῦ, καὶ βίας πάσης] Ἀλλ' ἀξιῶσαι παῖ- δας ὄντας ἐμοὺς ἐμμεῖναι καὶ βίας ἁπάσης *Hen.* (ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄν- τας ἐμῦ ἐμμεῖναι, καὶ β. π. *Lugd. Bat.*) ἀλλὰ παῖδας ὄντας ἐμῦ ἀ- ξιῶ βίας τε πάσης *Busb.*

[h] Παρεσκδασμένας,] Παρεσκδασταμένας *Hen.* & *Busb.* προσκδα- σμένας in *Editis Aliisque.*

† *Sed æstimatione virtutis redditurum vobis quod amisistis,*] Sed vestram virtutem inspiciens reddet vobis libertatem, & retri- buet quandoque ut cum securitate vestris moribus perfruami- ni. *Epiphan.*

[i] Ἀγασώμενον,] Ἀπογδυσώμενον solus *Hen.*

[k] Αὐτὸ,] *L. B.* αὐτὰς.

[l] Ζήσεσθε μετ' ἀδείας] Ita in Cod. *Gall.* (& *L. B.*) ζήσεσθαι in *reliquis.*

[m] Πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν] Πρὸς ἃ τὶς, dein πρὸς ταῦτα *Busb.*

[n] Ἡγεῖσθε,] Ita *Busb.* & mox πείθεσθε. quo modo legisse vi- detur *Epiphan.* ἡγεῖσθαι & πείθεσθαι in *reliquis.*

[o] Προσέσθε δὲ] Προσίεσθαι *Hen.* & *Gall.* προσάξατε πρὸς ὑμᾶς πάντας τὺς ποιητὰς δὲ νόμυ 1 *Maccab.* c. 2. v. 67.

[p] Οὐ πολὺ τελθτᾷ,] Conf. *alius.* lib. 1. c. 1. §. 3. SPANH.

[q] Μωδείμ.] Ita legit & distinguit *Hen.* Μωδαεῖ, πάντες ἐπ' αὐτῷ μ. τ. λ. π. ποιησάμενοι. Ἀφώρισαν δὲ τλὺ τῦ.

[r] Ἕκτῳ.] καὶ ἑκτῷ *L. B.*

[s] Χρήσασθαι] *L. B.* χρῆσθαι.

[t] Εἶχε·] Αὐτὸς εἶχε *Busb.* & *Hen.*

[v] Κοίλης Συρίας στρατηγὸς] Συρίας 1 *Maccab.* c. 3. v. 13.

cum processisset, illic castra metatur. Judas autem ei obviam factus, idque congrediendi animo, ubi vidit suos, tum quia pauci & inedia confecti essent, (nam *eo die* jejunaverant) ad pugnam *ineundam* parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitu-
Judas suos animat. 1 Maccab. c. 3. "dine *militum* sitam esse victoriam, triumphum-
"que ex hostibus reportatum, sed in pietate er-
"ga Deum: idque compertissimum haberi *plu-*
"*rimis* majorum exemplis, qui cum ex jure &
"pro legibus suis & liberis dimicasient, multas
"sæpe hostium myriadas fuderunt. nemini enim
"injuriam facere magnas dat vires." Hæc ubi dixit, suis persuasit, ut, contempta hostium multitudine, cum Serone manus consererent; con-
Seron à Juda caditur. 1 Maccab. c. 3. gressusque fugavit Syros. prostrato enim duce universi sese in fugam conjiciunt, quasi omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in campum usque persequutus, ex hostibus occidit ad octingentos: reliqui evaserunt in regionem maritimam.

XI. *Antiochus Epiphanes in Persidem proficiscitur. 1 Maccab. c. 3.* 2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis vehementer iratus, copias suas omnes coëgit, multisque ex insulis mercenariis militibus assumptis, paravit primo vere in Judæam irrumpere. Verum cum, stipendio illis *in annum* numerato, vidisset thesauros deficere pecuniæque inopiam esse (nam neque tributa omnia reddebantur propter seditiones in gentibus *conflatas*, & ipse, vir magni animi & largitor, iis quæ habuerat non contentus erat) statuit primum in Persidem pro-
Antiochus relinquit Lysiam, qui Judæos ulciscatur. 1 Maccab. c. 3. ficisci, & regionis istius tributa colligere. Cum itaque reliquisset Lysiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipsum auctoritatem habentem, & provincias à flumine Euphrate usque ad fines Ægypti & inferioris Asiæ, atque copiarum & elephantorum partem, jussit ut Antiochum filium suum usque ad reditum suum diligenter educaret, utque Judæa eversa, ejusque incolis in servitutem abductis, deleret Hierosolyma, & genus Hebræorum extingueret. Et ista quidem cum Lysiæ in mandatis dedisset rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo quadragesimo septimo, & Euphrate trajecto ascendit ad superiores provincias.

Lysias milites colligit, ut cum Judæis congrederetur. 1 Maccab. c. 3. 3. Lysias autem, delectis *ad hoc negotium* Ptolemæo Dorymenis filio & Nicanore & Gorgia, hominibus amicorum Regis potentissimis, eos cum quadraginta peditum millibus & septem equitum millibus dimisit in Judæam. Illi vero, ad urbem usque Emmauntem progressi, in loco campestri castra metantur. Illisque accedunt auxilia ex Syria & regione finitima, multique perfugæ Judæi: necnon & mercatores quidam, veluti illos empturi qui in servitutem redigendi erant, compedibus quibus captivos vincirent secum allatis, argentoque & auro in pretium illorum numerando. Judas autem, castris conspectis & adversariorum multitudine animadversa, mili-
Judas suos hortatur & rem militarem ordinat. 1 Maccab. c. 3. tes suos hortabatur ut forti essent animo, suade-

[x] ἄχρι [y] Βεθωρὸν κώμης τῆς Ιουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δ' Ιούδας ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην διά τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νενηστευκόσας γὰρ ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων· "[z] οὐκ ἐν "τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, "ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τοῦτο σαφέ-"στατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ διὰ δι-"καιοσύνην καὶ τὸ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀ-"γωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἤρήσαν μυριάδας. τὸ "γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δυνάμις." ταῦτ' εἰπὼν πεί-θει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ Σήρωνι· καὶ συμβαλών, τρέπει τοὺς Σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τὴν σωτηρίας αὐτοῖς ἀπο-κειμένης. ὀκτακοσίων δ' [a] ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν [b] εἰς τὴν Φιλιστίαν.

β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ [c] τῶ νήσων μισθοφόρους [d] ἀναλα-βών, ἡτοιμάζετο φέρειν τὸν πόλεμον καὶ εἰσβάλλειν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀργυρίου, ἑώρα τοὺς ἡσαυροὺς ὑπολειπομένους, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὔσαν· οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπλουτοῦντο διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στά-σεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ὢν ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν· ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι [e] Αἰγύπτου ὁρῶν ἐπὶ κάτωθεν Ασίας ἀπ' Εὐ-φράτου [f] διήκοντα ποταμοῦ, [g] καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν [h] Αντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις πάν-της φροντίδος ἐπιτέλεσῃ ἕως ἂν παραγένηται, καταστρε-ψάμενον τὴν τῶν Ιουδαίων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδρα-ποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐ-τῶν ἐκτελέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βα-σιλεὺς Αντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα [i] τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ ἐπὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περιωσάμενος τὸν Εὐ-φράτην ἀνέβαινε [k] πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας.

γ'. Ο δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δορυ-μένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς [l] τῶν βασιλέως φίλων, καὶ ἀποστόλους αὐτοῖς μὲν δυνάμεως μυριάδας τεσσαρας, ἱππεῖς δὲ ἐπακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν. οἱ δ', ἄχρις [m] Εμμαοῦς πόλεως ἐλθόν-τες, ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύουσι. προσγίνονται δὲ αὐ-τοῖς σύμμαχοι [n] ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολ-λοὶ τῶν πρόσφυγῶν Ιουδαίων· ἔτι γὰρ καὶ τῶν ἐμπόρων τινες, ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, [o] πέδας μὲν κομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ιούδας κατανοήσας, ἔπειθε τοὺς οἰκείους προθύμους εἶναι περὶ τοῦ

[x] Αχρι Βεθωρὸν] Ita in *Editis Aliisque.* Βαιθωρὸν *Hen.* ἕως ὑπερέκεινα Βαιθωρών, vel Βεθωρῶν in 1 *Maccab.* c. 3. v. 6.

[y] Βεθωρὸν] *Gen.* Βεθώρων. 1 Macc. III. 16. Βαιθωρών. SPANH.

[z] Οὐκ ἐν —— σώζεσθαι·] Victoria scil. non est in multitudine, sed infiducia in Deum & alacritate bellatorum posita. vid. lib. 1. Antt. cap. XI. §... τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ &c. SPANH.

[a] Αχρι τοῦ πεδίου,] Εν τῇ καταβάσει Βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου 1 *Maccab.* c. 3. v. 24.

[b] Εἰς τὴν Φιλιστίαν.] Εἰς γῆν Φυλιστιείμ 2 *Maccab.* 3. v. 24.

[c] Τῶν νήσων] Αἱ νῆσοι, Græcia. יון. REL.

[d] Αναλαβὼν,] Παραλαβὼν *Hen.*

[e] Ορων] *Gen.* ὁρίων.

[f] Διήκοντα ποταμοῦ,] Ex *Epiphanio* aliquis suspicaretur eum διέποντα legisse.

[g] Καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως] Καὶ τὰς ἡμίσους τῆς δυνάμεων 1 *Maccab.* c. 3. v. 34.

[h] Αντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ] Ita ex *MSS.* τὸν Αντίοχον in *Editis.*

[i] Τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει,] Æra Seleucidarum CXLVII. sic 1 Macc. III. 37. SPANH.

[k] Πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας.] Id est, πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας. atque ita verba accipit *Epiphanius*, qui vertit, *ad superiores provincias:* nisi forsan πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας legerit. πρὸς τὰς ἐπάνω χώρας 1 *Maccab.* c. 3. v. 27.

[l] Τῶν βασιλέως φίλων,] Τῶν φίλων τοῦ βασιλέως *Hen.* τοῦ φίλου βασιλέως 1 *Maccab.* c. 3. v. 38.

[m] Εμμαοῦς πόλεως] Alibi apud *Josephum* Αμμαοῦς. Juxta Emmaus quæ nunc Nicopolis dicitur, *Hieron.* ad *Dan.* c. 8. πλησίον Εμμαοῦ aut Εμμαοῦμ (1 *Macc.* c. 3. v. 40.) quod malit *Grotius*, qui censet ultimas literas vocis Εμμαοῦς debere mutationem recipere. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 758.

[n] Απὸ τῆς Συρίας] Απὸ τῆς Συρίας *Hen.* & *Busb.*

[o] Πέδας μὲν κομίζοντες] Πέδας μὲν κομίσαντες *Hen.* Ex hoc loco constat, πέδας pro παῖδας reponendum esse 1 *Maccab.* c. 3. v. 41. quod notatum Cl. *Lowthio.*

p Isi-

τ̃ νίκης ἐχούσας ἐν τῷ Θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους ἀναδεδεμένους, καὶ τὸ σώζεσθαι αὐτῷ χῶμα τ̃ Ρ ἱκετείας ἀνδρὶ τὸς μεγάλους κινδύνους ὑποδείξαντας, τούτῳ δυσωπῆσαι ἀναθαρρεῖν αὐτοῖς τὸ κῦ τ̃ ἐχθρῶν κράτος. Διαπάξας δὲ τ̃ ἀρχαῖον αὐτὸς τρόπον καὶ πάτριον κῦ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ [q] τὸς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τὸς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὸ τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωΐσαντες ἀτολμότερον μάχωνται, καταστὰς τοιούτοις [r] παρορμᾷ λόγοις πρὸς τ̃ ἀγῶνα τὸς αὐτῷ σφετέρους. "καιρὸς μὲν [s] ὑμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος δ παρόντος, ὦ ἑταῖροι, εἰς ἀνδρείαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν [t] κατα-"λελειμμένος. νῦν γὰρ ἔστιν ἀνδρείως [v] ἀγωνισαμένοις τὸ "ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν δ' αὐτὸ ἅπασιν ἀγαπη-"τὸν ἴσον, ἡμῖν [x] ὑπὲρ ἐξουσίας δ θρησκεύειν τὸ θεῖον "ἔτι πολυτελεστέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς ἂν ἐν τῷ πα-"ρόντι κειμένων ὑμῶν, [y] πάντων ἀπολαβεῖν, καὶ τ̃ ἀν-"δαίμονα καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον· ἔστ δ' "ἣν ὁ κῦ τὸς νόμους καὶ τὸν πάτριον σωτηρίαν· ἢ τὰ "αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲ σπέρμα δ γένους ὑμῶν [z] ἀπο-"λειφθῆναι, κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γινομένων, ἅτως ἀγω-"νίζεσθε. τὸ μὲν ἂν ἀποθανεῖν κ μὴ πολεμῶσιν ὑμῖν "ὑπαρξὲν ἡγούμενοι· τὸ δ' ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, "ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὸν "εὔκλειαν καταστοχάζειν πεπισευκότες, ἑτοιμάζεσθε τοι-"γαροῦν, ἅτως τὰς ψυχὰς [b] ἠυτρεπισμένοι ὡς αὔριον "ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις.

δ. Καὶ ὁ μὲν Ιούδας τοῦτα διεθαρσύνων τὸν στρατὸν [c] ἔλεγε. τ̃ δ πολεμίων πεμφθέντων Γοργίαν μ̃ πεντακισχιλίων πεζῶν κ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τ̃ νυκτὸς ὑπιόντα τῷ Ιούδᾳ, καὶ τοὺς τῶν ὁδηγὸς ἔχοντας αὐτῷ τινας τ̃ πεφευγότων Ιουδαίων, αἰσθόμενος ὁ δ Ματθίου παῖς, ἔγνω κ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ̃ πολεμίων ὑπιέναι, καὶ ταῦτα διῃρημένης αὐτῶν τ̃ δυνάμεως. καθ' ὥραν δὲ δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπὲρ δ στρατοπέδου, δι' ὅλης [d] ὧδε τ̃ νυκτὸς ὑπὲρ τὸς ἐν [e] Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων. ἐχ εὗρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸς ἐχθρὸς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτὸς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὧδὶ δ τ̃ ὄρθρου ὑπεφάνεται τοῖς ἐν Εμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ιούδας μ̃ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τὸς ἐχθροὺς ἄρσας πεφαγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρορμήσας [f] τοὺς Ιουδαίους, ὡς ἐ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι [g] δέοι, καὶ τὸ θεῖον ἤδη πο ἐ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κῦ τ̃ πολεμίων ἐ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τ̃ δυψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. [h] ὑπεσὼν δ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὸν διάνοιαν καὶ παράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δ λοιποὺς διώκων ἦλθεν [i] μέχρι [k] Γαδάρων, καὶ τ̃ πεδίων τ̃ [l] Ιδουμαίας καὶ [m] Αζώτου ἐ [n] Ιαμνείας. ἔπεσον δ αὐτῶν ὡς μὲν τρισ-

batque ut ſpem victoriæ in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum cui in magnis periculis * conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum ut vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, & dimiſſis novis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiverant, ne illis fruendi deſiderio vitæ amantes timidius dimicarent, poſthæc milites ſuos ad pugnam excitat hujuſmodi oratione. "Non *Cum hoſti-*
"aliud quidem tempus, ô ſocii, magis neceſſa- *bus congreſ-*
"rium vobis relictum eſt ad fortitudinem & pe- *ſurus ſuos*
"riculorum contemptum, quam quod in mani- *oratione*
"bus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus *confirmat.*
"licet libertatem aſſequi, quæ ſuapte natura o- *1 Maccab.*
"mnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſiderabilior *c. 4.*
"eſſe contigit; inde poteſtatem habituris Deum
"*rite* colendi. Quaſi itaque res veſtræ in eo eſ-
"ſent loco, ut *vel* eam recipiatis, & vitam bea-
"tam felicemque renovetis (ex legibus ſcilicet
"patriaque conſuetudine inſtitutam) vel turpiſſi-
"ma patiamini, & cum omni ſtirpe veſtra perea-
"tis, minus ſtrenue voſmet in pugna gerentes,
"cum hac cogitatione inite prælium. Et quidem
"vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe
"exiſtimantes, perſuaſique præter tanta præmia,
"libertatem, patriam, leges, pietatem, vos æter-
"nam manere gloriam, vos igitur accingite, ita
"animis parati ac ſi cras prima luce cum hoſtibus
"congreſſuri.

4. Et iſta quidem Judas, ut ſuis militibus ani- *Judas ſtra-*
mos adderet, verba faciebat. At hoſtes Gorgiam *tagemate*
miſerunt cum quinque peditum millibus & mille *hoſtes ſupe-*
delectis equitibus, ut noctu Judæorum caſtra *dere-* *rat. 1 Mac-*
pente adoriretur, perfugarum quorundam Judæo- *cab. c. 4.*
rum ductu utens: quod ubi intellexit Mattathiæ filius, ipſe etiam ſtatuit in hoſtes caſtra tenentes impetum facere, idque *magis* quod diviſæ eſſent illorum copiæ. Cœna itaque tempeſtive ſumpta, multiſque in caſtris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hoſtes qui circa Emmauntem conſederant. Gorgias autem cum hoſtium neminem in caſtris offendiſſet, eoſque ſuſpicaretur metu ceſſiſſe & in montes ſeſe abdidiſſe, *inde* profectus ſtatuit ubinam eſſent quærere. At Juda ſub diluculum in hoſtium, qui ad Emmauntem erant, conſpectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidiſſet hoſtes valide loricatos periteque admodum caſtra metatos, Judæos hortatus ut nudis etiam corporibus non vererentur prælio congredi, memoria repetentes quod Deus jam olim ita ſe habentes fecerit ſuperarare multitudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; juſſit tubicines ſigna dare. Hoſtes diende ex improviſo adortus, injectoque illorum animis terrore & perturbatione, multos quidem *ſibi* reſiſtentes occidit, reliquos vero perſequutus eſt uſque ad Gadara, & Idumææ Azotique & Jamniæ campos. Ceciderunt autem il-

p Ικετείας] *L. B.* ικεσίας.

* *Conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes,*] Sc. *Deus.* At malim *conſueverant*: ita ut in textu αὐτοῖς pro αὐτῷ reponatur.

q Τὸς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τὸς τὰς κτήσεις] Vid. 1 Macc. III. v. 56. SPANH.

r Παρορμᾷ λόγοις] Παραίνεμα *Hen.*

s Υμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος δ παρόντος,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ὑμῶν in *Editis Aliiſque.*

t Καταλέλειπται.] *L. B.* καταλείπει.

v Αγωνισαμένοις] Αγωνισαμένης *Hen.*

x Υπὲρ ἐξουσίας] Υπὲρ ἐξουσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ταύτῳ ἀπολαβεῖν,] Ταύτῳ τε ἀπολαβεῖν *Hen.*

z Ἀπολιφθῶσιν,] Υπολειφθῶσιν *Hen.* ἀπληφθῶσιν perperam in *Editis.*

a Υπάρξειν ἡγούμενοι·] Υπάρξειν *Hen.*

b Ηυτρεπισμένοι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* cæteris deëſt vox ἡυτρεπισμένοι.

c Ελεγε.] *L. B.* ἔλιξε.

d Ωδὶ τ̃ νυκτὸς] Ita *Hen.* ὧδε in *reliquis.*

e Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων.] Εμμαοῖ *Busb.* Εμμαοῦ *Hen.*

f Τοὺς Ιουδαίους.] Τοὺς ἰδίους *Busb.* atque ita in nonnullis *Epiphanii* libris.

g Δέοι,] *L. B.* δεῖ.

h Επιπεσὼν δ ἀπροσδοκήτως] Εἶτα ἐπιπεσὼν ἀπροσδοκ. *Busb.* ἔπειτ' ἐπιπεσὼν *Hen.*

i Μέχρι] Αχρι Γαζαίων *Busb.* ἄχρι Γαζάων *Hen.* Urbem hanc modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellari notavit Cl. *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679.

k Γαδάρων,] Γαζηρῶν in aliis MSS. SPANH.

l Ἰδουμαίας] Ιουδαίας malit *Relandus*, tam hîc loci quam 1 *Maccab.* c. 4. v. 15. HUDS. Confer Relandi Palæſtinam p. 68. 371. 598. 606. 759. 829. HAV.

m Αζώτου] Ασαριμῶν. 1 Macc. IV. 15. SPANH.

n Ιαμνείας.] Ιαμνίας *Hen.* & 2 *Maccab.* c. 4. v. 15. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 369. & *Relandum* p. 833.

• Τὸ-

illorum quasi ad tria millia. Judas vero suos milites hortatus est, ut spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen & prælium cum Gorgia ejusque exercitu. illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc solum faciendum haberent, & nihil aliud exspectarent. At hæc adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani è *monte* eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, & castra incensa. nam fumus *qui ab* illis eminus *conspiciebatur* indicabat quod acciderat. Igitur ubi ista ita se habere intellexerunt Gorgiani, & Judæ agmen ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi in fugam versi sunt. Judas vero, quasi devictis absque pugna Gorgianis militibus, reversus, spolia diripiebat: captoque plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura, domum se recepit, lætus laudansque Deum ob res prospere gestas. ad libertatem enim *illorum* haud parum contulit *ejus diei* victoria.

Gorgiani in fugam conjecti. 1 *Maccab.* c. 4.

Lysias bellum redintegrare parat. 1 *Maccab.* c. 4.

Judas cum Lysiæ exercitu inferior pugnaturus, Deum implorat. 1 *Maccab.* c. 4.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus, sequenti anno contractis delectorum hominum millibus sexaginta, & equitum quinque millibus assumptis, impetum in Judæam fecit; &, cum montana ascendisset, apud Bethsura Judææ vicum castra posuit. *Illi* obviam profectus est Judas cum decem *hominum* millibus; animadversaque hostium multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, præcursores hostium aggreditur, illosque superat; cumque ex iis ad quinque millia cecidissent, reliquis terrorem incussit. Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judæi, ad moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere liceret; eorumque desperationem, ut vim *insuperabilem* veritus, collectis quæ supererant copiis Antiochiam reversus est: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, & cum majori exercitu cogitabat iterum in Judæam impressionem facere.

Judas, hostibus toties profligatis, ad fanum lustrandum se confert. 1 *Maccab.* c. 4.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, advocata concione, dicebat, oportere illos, post tot victorias eis à Deo concessas, Hierosolyma ascendere, & templum purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum tota multitudine Hierosolyma accessit, & fanum desertum inveniebat, & portas exustas, & sponte enata in templo ob solitudinem virgulta, lamentari cum suis cœpit, templi spectaculo confusus. Deinde quibusdam è suis militibus delectis negotium dedit, ut eos qui custodiebant arcem oppugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Cum autem illud summa cura repurgasset, *ei* intulit nova vasa, candelabrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac præterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Quin & aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem & quinta die mensis

λίας. Ιούδας ὁ τ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τὰς αὐτὰ σρατιώτας· ἔτι γὰ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα ⸂ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν ⸂ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ὃ ⸂ τούτων, ἔτι σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, ° τοῦτο μόνον ἔχοντας, κὰ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι ὃ αὐτὰ διαλεγομένα ταῦτα πρὸς τὰς σρατιώτας, P ὑπερκύψαντες οἱ τ Γοργίου τὴν μὲν σρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ ὃ σρατόπεδον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὔσι ⸂ συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἅτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, κὰ τὰς μὴ Ιούδα πρὸς ἀδάπαξιν ἑτοίμους κατανοήσαντες, κὰ αὐτοὶ δείσαντες εἰς Φυγὴν ἐτράποντο. ὁ ὃ Ιούδας, ὡς ἀμαχητὶ P τῶν Γοργίου σρατιωτῶν ἡττημένων, ⸂ ἀποσρέψας ⸂ ἀνῃρεῖτο τὰ σκύλα· πολλὰ ὃ κὰ χρυσὸν κὰ ἄργυρον κὰ πορφύραν κὰ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν ⸂ ὑπέσρεψε, χαίρων, κὰ ὑμνῶν τ Θεὸν ὅτι τῆς κατωρθωμένοις. ἀ μικρὰ γὰ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο.

ε'. Λυσίας ὃ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν σταλέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ἐπιλέκτων συναθροίσας ἐξ, κὰ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν ᵛ Ιουδαίαν· κὰ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν ᶻ Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ιουδαίας ἐσρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ιούδας· κὰ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, ʸ σύμμαχον ἐσεσθαι τὸν Θεὸν δόξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, κὰ φονεύσας αὐτῶν ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐν ἐπιφορὰν. ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ιουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, κὰ δείσας αὐτῶν τὴν ᶻ ἀπόγνωσιν ὡς ᵃ ἰσχύν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ἐπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν· κὰ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, κὰ πρασκευαζόμενος μείζονα σρατὸν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ς'. Τοσαυτάκις δὲ ἡττημένων ἤδη τ Αντιόχου ⸂ βασιλέως σρατηγῶν, ὁ Ιούδας ἐκκλησιάσας, ἔλεγε, μὴ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, κὰ τ ναὸν καθαρίσαι, κὰ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς ὃ πορευόμενον ᵇ μὴ πάντας ⸂ πλήθους εἰς Ιεροσόλυμα, κὰ τ ναὸν ἔρημον εὗρε, κὰ κατακεκαυμένας τὰς πύλας, κὰ φυτὰ ἁγὰ τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ ᶜ βεβλασηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μὴ τ ἰδίων, ἀλλὰ τὴν ὄψιν ⸂ ναοῦ συγχυθείς. ἐπιλεξάμενος δέ τινας τ αὐτοῦ σρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι ᵈ τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς ᵉ τ ναὸν ἁγνίσῃ. καθήρας δ' ἐπιμελῶς αὐτὸν, ᶠ εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ᵍ ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, ʰ ἀπήρτησε ὃ ⸂ τοῖ ⁱ παραπετάσματα τ θυρῶν, κὰ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν ὃ ⸂ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, ᵏ ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ ὃ ⸂ εἰκάδι ⸂ Χασ-

o Τοῦτο μόνον ἔχοντας,] Ita *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.* jubebat quoque ita vel μηδὲν scribere *Coccejus*) τοῦτον in *Editis Aliisque*, quo admisso μηδὲν ἕτερον reponendum censeo.

p Υπερκύψαντες] Εκκύψαντες juxta 1 *Maccab.* c. 4. v. 19. HUDS. Μέρος τι ἐκκύψαν ἐκ ἦ ὄρους 1 Macc. IV. v. 19. SPANH.

q Τῶν Γοργίου σρατιωτῶν ἡττημένων,] Τῶν μὴ Γοργίου *Hen.*

r Αποσρέψας] Υποσρέψας *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.*

s Ανῃρεῖτο τὰ σκύλα·] Sic *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* ἀνῃρεῖ) perperam in *Editis*. Si quis ἀναιρεῖ) malit, per me licet.

t Υπέσρεψε, χαίρων,] Υπέσρεψε χάρας, χαίρων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

v Ιουδαίαν·] Ita etiam *Epiphan.* & *Zonar.* Ιδουμαίαν *Hen.* & 1 *Maccab.* c. 4. v. 29. Verum cum munimentum fuerit Judæorum κὰ σύσημα τ Ιδουμαίας (ut 1 *Macc.* c. 4. v. 61. 2 *Macc.* c. 13. v. 19.) & urbs sita in finibus Judææ, ut 1 *Macc.* c. 14. v. 33. adscribi potest tam Idumææ quam Judææ.

x Βεθσούροις κώμῃ] Βαιθσούροις *Hen.* Βαιθσούρων 1 *Macc.* 4. 29. & alibi. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 658. HUDS. Conf. ἀλλον. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

y Συμμαχον ἔτεσθαι τ Θεὸν] Σύμμαχον ἐπ' αὐτὸν ἕτεσθαι *Hen.* HUDS. Ἐπ' αὐτὰ *L. B.* quod forsan non est contemnendum. HAV.

z Απόγνωσιν] Conf. supr. lib. 11. c. 3. §. ..... τὴν ἀπόγνωσιν ⸂ τόλμαν &c. ἀπόγνωσις, ἀνελπισία *Hesychius*, malè ibi ἀνελπία, quod jam viderunt alii: hîc *desperationem* dicit. SPANH.

a Ισχὺν,] Ισχυρὰν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Μετὰ παντὸς ⸂ πλήθους] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* σὺν τῷ πλήθει *Busb.* μετασάντος ⸂ πλήθους perperam in *Editis*.

c Βεβλασηκότα,] Αναβεβλασηκότα *Hen.* & *Busb.*

d Τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας] *Lugd. Bat.* τοὺς. Rectior tamen videtur *vulg.* lectio, opponitur enim mox ἄχρι. HAV.

e Τὸν ναὸν ἁγνίσει.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ ναὸν αὐτῶν ἁγνίσει in *Editis*.

f Εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη,] Iterum cum *MSS.* & *Epiphan.* εἰσεκόμισε κὰ καινὰ σκ. in *Editis*.

g Εκ χρυσοῦ πεποιημένα,] Ex ligno fuisse hunc lychnuchum in Gemara legitur; ex sententia nempe R. Jose. REL.

h Απήρτησε] *L. B.* ἀπαρτῶν.

i Παραπετάσματα τ θυρῶν,] Εκπετάσματα *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* HUDS. Vela januarum ἐκπετάσματα, non καθαπετάσματα. REL.

k Οὐ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου] *L. B.* λελαξευμένων ὑπὸ σιδήρου.

l Χασ-

[l] Χασλεὺ μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι, ἡψάν τε φῶτα ἐπὶ τῶν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους [m] ἐπὶ τῆς τραπέζης [n] ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς τοιοῦτον ἔπεσι συνέβη τελεῖν· ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Ἀπελλαίου [o] μηνὸς, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπελλαίου μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τὴν δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὸν Δανιήλου προφητείαν, πρὸ [p] τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γενομένων ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ Ἑορτάζει δὲ Ἰούδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἴδους, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τὰς θυσίας καλλωπίζων αὐτὸς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μεγαλύνων, αὐτὸς δὲ πᾶσιν. τοσαύτην δὲ ἐχρήσαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μετὰ χρόνον πολλὸν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, [r] ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτὸς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου [s] μέχρι δεῦρο. τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν [t] Φῶτα· ἐκ δὲ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν προσηγορίαν ἴσχουσι τῇ ἑορτῇ. τὰ χίσας δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ περὶ τὰς ἀναδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ [v] τὴν Βεθσοῦραν ἐπόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρίου αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

Chasleu, quem Apellæum nominant Macedones, lumina in candelabro accenderunt, & ad aram suffitum fecerunt, panes mensæ imposuerunt, solidaque sacrificia super novo altari obtulerunt. Hæc autem eadem die facta sunt, qua triennio elapso mutata est eorum religio in profanam impuramque consuetudinem. accidit enim ut templum ab Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit. nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo contigerunt, vigesima & quinta die Apellæi mensis, Olympiade supra centesimam quinta & trigesima. Instauratum vero erat eadem die, quinta & vigesima Apellæi mensis, octavo & quadragesimo & centesimo anno, Olympiade vero centesima & quinquagesima quarta. Accidit autem ut templi desolatio fieret secundum id quod Danielus ante quadringentos & octo annos prædixerat. ostendit enim ipsum à Macedonibus eversum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies instaurationem sacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens, hymnis etiam & psalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum restitutione, libertate religionis post multum temporis inexspectato recuperata, ut legem posteris fecerint, quotannis solennes agere dies octo ob res templi restitutas: & ex eo tempore in hodiernum usque diem celebramus id solenne quod dicitur Lumina. hac festivitati, ut opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit *agendi* potestas. Cum autem urbi mœnia circumdedisset, turresque altas ædificasset contra hostium incursus, custodias in eis imposuit, urbemque Bethsuram munivit, ut ea tanquam arce uteretur, si quando ab hostibus in necessitatem adactus esset.

Judæorum lætitia ob sacrorum instaurationem. 1 *Maccab.* c. 4.

Luminum festum instítutum. 1 *Maccab.* c. 4.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἰούδας τὰ περὶξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων ἐκράτησεν· καὶ ὡς Ἰούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τὴν Ἰωσήπου καὶ Ἀζαρίου ἧτταν.

CAP. VIII.

Quomodo Judas gentes finitimas subegit, & Simon Tyrios & Ptolemæos profligavit: utque Judas Timotheum prælio victum in fugam compulit, aliaque multa gessit post Josephi & Azariæ cladem.

Τούτων δὲ γενομένων, τὰ περὶξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ἐπισυνισταμένας διέφθειρεν, ἐπέδραις καὶ ἐπιβουλαῖς [x] αὐτῶν ἐγκρατὴς γενόμενος. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς [y] ἐκφέρων Ἰούδας, ἐπέσχε αὐτοὺς τῶν καταδρομῶν, καὶ ὧν ἐποίουν [z] κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπαύσατο. καὶ τοῖς [a] Ἰδουμαίοις τοῖς Ἰδουμαίοις κατ' [b] Ἀκραβατήνην

HIS ita gestis, finitimæ gentes, Judæorum vires exsuscitatas recreatasque ægre admodum ferentes, conspiratione facta multos occiderunt, insidiis dolisque eos in potestatem suam redigentes. Cum istis Judas assidue bellum gerens, conabatur eos ab incursibus cohibere, & à malis quæ Judæis intulerunt. Atque Idumæos Esavi filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit & depræ-

Judas Idumæos ulciscitur & Baanenses & Ammanitas. 1 *Maccab.* c. 5.

datus

[l] Χασλεὺ μηνὸς,] Ex præced. c. 5. § 4. Χασλεὺ μηνὸς rescripsi. Χισλαίου in *Editis Aliisque.* Χασλεῦ 1 *Macc.* c. 4. v. 52. & 59. Τεβέθου μηνὸς *Hen.* HUDS. Conf. sup. c. 5. §. 4. SPANH.

[m] Ἐπὶ τοῦ τραπέζης] *Gen.* ἐπὶ negligit.

[n] Ἐπέθηκαν,] Ἐπέθεσαν *Busb.* ἔθεσαν *Hen.*

[o] Μηνὸς, —— ἔτει,] Ita *Hen. Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τετάρτῳ. τὴν δὲ ἐρήμωσιν &c. *Bas.* μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγένετο ἡ. κ. ῥ. καὶ μ'. ἔτει, Ὀλυμπιάδι ῥ'. καὶ ν'. καὶ δ'. τὴν δὲ ἐρήμωσιν &c. *Gen.* Vide *Scalig.* ad *Can. Isag.* p. 294. & *Vossium* in *Chronol. S.* p. 152.

[p] Τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ] *Gen.* υ'. καὶ η'. Sed *Lugd. Bat.* τετρακοσίων scripturæ vitio. Vetus quoque *quadringentos & octo.* HAV.

[q] Τιμῶν,] Ετίμων, αὐτὸς δὲ ἕτερον *Hen.* ἴλιμα, καὶ αὐτὸς ἕτερον *Busb.* ἴλιμα, καὶ ἑαυτὸς ἕτερον legisse videtur *Epiphan.*

[r] Ὡς νόμον θεῖναι] Καὶ νόμον ἔθεντο *Busb.* & *Vet. Interpr.*

[s] Μέχρι δεῦρο.] Μέχρι δὲ τοῦ δεῦρο *Hen.* (μέχρι δὲ δεῦρο *L. B.*)

[t] Φῶτα·] Vocabatur (ut inquit *Grotius* ad *Joann.* c. 10. v. 22.) Φῶτα *Lumina*, quia per totos hos octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur, ut in titulo *Talmudico*, quo de hoc festo & festo Sortium agitur, traditum est. Videsis Cl. *Seldenum*, lib. 3. *de Synedriis*, cap. 13. §. 9. HUDS. Festum annuum restaurati à Maccabæo Templi indictum, quod Φῶτα vocarunt, Judæi 1 *Macc.* IV. v. 59. ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ· *Hebr.* חנוכה & *Gr.* Ἐγκαινία vid. Joseph. ἀρχ. lib. XI. c. 4. §. 7. & *Scalig. de Emend.* p. 435. Item *Contra Apion.* lib. 2. §. 9. & 39. λυχνοκαΐαι apud Judæos frequentes. De cultu ἰδδομαδῶν, de quo ibi vide Selden. de Jur. Græc. & Hebr. SPANH. Festum luminum. At חנוכה nomen est, quod & olim & nunc huic festo datur. Id Φῶτα non notat, sed ἐγκαίνια. Forsan tunc quoque ab usu lucernarum plurimarum, quibus hoc festum celebrant, nomen gessit. Ceterum quod putet Josephus lumine illo designari lumen libertatis, quod iis insperato affulsit, non existimem. Solebant Judæi lumina in signum lætitiæ, uti & aliæ gentes, accendere: & in festo tabernaculorum, ad cujus imitationem hos dies octo celebrarunt, thyrsos quoque manibus gestantes (uti notatur 2 Hasmon. 10. 6. 7.) notum est quales delicias fecerint lychnis noctu accensis; sic ut inde potius hanc λυχνοκαΐαν repetendam crediderim. REL.

[v] Βεθσοῦραν ἐπόλιν] Βεθεσοῦραν *Hen.* Vide *Annott.* ad præced. §. 5. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1 c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Αὐτῶν ἐγκρατὴς γενόμενος.] Αὐτῶν κρατήσειν οἰόμενος *Hen.* (*L. B.*) *Busb.* & C.

[y] Ἐκφέρων Ἰούδας,] Ἐκφερὼν ὁ Ἰούδας *Hen.* & *Busb.*

[z] Κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις ἐποίουν.] Κακὸν *Hen. Busb.* & C.

[a] Ἰδουμαίους] Ita C. & *Vet. Interpr.* Ἰδουμαίοις τοῖς Ἰουδαίοις *Hen.* Ἰδουμαῖον τοῖς Ἰουδαίοις in *Editis.*

[b] Ἀκραβατήνην] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C. Ἀκραβατανὴν *Gall.* & 1 *Macc.* 5, 3. & Ἀκραβαττηνὴν in *MS. Collegii Novi.* Ἀκραβετηνὴν in *Editis.* Forsan Ἀκραβαττανήν legendum. Vide *Relandum*

datus est: porro & Baani filios, qui *per vias* insidiati sunt Judæis, conclusos *in* turribus admoto exercitu obsidebat, turresque illorum incendebat, hominesque *ferro* trucidabat. Postea inde progressus in Ammanitas, validam manum numerosumque nactos exercitum, cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazoron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxoribus eorum & liberis, & urbe incensa, in Judæam reversus est. Cum autem vicinæ gentes inti ellexissent ipsum revertisse, coëunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi, missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festinare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc istæ recitabantur epistolæ, cum *ecce* adsunt *alteri* ex Galilæa nuncii, indicantes convenisse Ptolemæeos, & Tyrios, atque Sidonios, & Galilææ extraneos.

Judæ à Juda per literas auxilium petunt.
1 Maccab. c. 5.

XII. 2. Judas igitur, cum cogitasset quid fieri oporteret ad utrasque quæ *sibi* nunciatæ erant necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandavit, ut cum tribus delectorum millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent: ipse vero assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Josephum autem Zachariæ filium & Azariam, qui reliquo exercitui præessent, reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam, & cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit; & fugientes persequutus usque ad portas Ptolemaïdis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremptorum spolia sustulisset, tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

Id negotii Simoni dat ut Judæorum hostes ulciscetur.
1 Maccab. c. 5.
Judas cum Jonatha in Galaaditin proficiscitur.
1 Maccab. c. 5.
Simon in Galilæa vincit hostes.
1 Maccab. c. 5.

Nabatæi Judæ opem implorant.

3. Judas autem Maccabæus & Jonathas ejus frater, trajecto Jordane, & ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabatæos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent quæ fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella & oppida Galaaditidis, atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, *iis* obsequutus iter per solitudinem convertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cremavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eò pervenit. Cum-

νλω ὀπιπεσών, πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτηνε Ϲ ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἢ Ϲ τὰς υἱὰς Ϝ [c] Βαάνη λοχῶντας τὰς Ἰουδαίας, ϖεῖκαθίσας ἐπολιόρκει, καὶ τὰς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ [d] τὰς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁρμὴ τὰς Ἀμμανίτας [e] ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην Ϲ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, [f] καὶ τούτους κρατησάμενος, τὴν [g] Ἰαζωρὸν [h] ἐξεῖρε πόλιν· καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ἰουδαίαν [i] ἀνέστρεψε. μαθὼν δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῶν ἐθνῶν [k] ἀναστρατεύεται, συναθροίζει εἰς τὴν [l] Γαλααδῖτιν ὁπὶ τὰς ἐν τοῖς [m] ὀρείοις αὐτῶν Ἰουδαίους. οἱ ἢ [n] καταφυγόντες εἰς [o] Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες ϖρὸς Ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβὼν ἐπανούδακεν ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ ϖαρεπιφύγοιεν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῶν ὑπιστολῶν τούτων, καὶ [p] τῶν Γαλιλαίας ἄγγελοι ϖαρῆσαν ἢ σημαίνοντες ὑπισχνῆσθαι τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι Ϲ Τύριοι Ϲ Σιδώνιος, [q] καὶ τε ἀλλογενῶν τῶν Γαλιλαίας.

Β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ἰούδας ὅ, τι χρὴ ϖοιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ϖροστάξει ὡς τρισχιλίοις τῶν ὁπλιτῶν λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ἰουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ Ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετὰ ϛρατιωτῶν ὀκτακισχιλίων [q] ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. [r] κατέλιπεν ἢ, ὁπὶ τῶν ὑπολοίπων τὴν δυνάμεως, Ἰώσηπόν τε τὸν Ϝ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίαν, ϖροστάξας αὐτοῖς Φυλάττειν ὁπιμελῶς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ϖολέμειν πόλεμον ϖρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων ϖαρῆν ϖορεύεται εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτηνεν αὐτῶν ὡς ϖεὶ τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν.

Γ'. Ἰούδας ἢ ὁ Μακκαβαῖος Ϲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης, διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ϖοταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, [s] τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι ϖαρεγένοντο. ὧν διηγησαμένων τὰ ϖερὶ τοὺς ἐν Γαλαααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις [t] ἀπειλημμένοι Ϲ τε πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ ϖροσαγγειλάντων οὕτω ϖαρεύδειν ὁπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, ϖεισθεὶς ὑπὸ ἔστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ ϖροσπεσὼν ϖρώτοις τοῖς τῆς [v] Βοσορρὰν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, [x] κατασκαλὼν ϖᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ὀπιγομένης ἢ νυκτὸς, οὐδ' ὅτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὁπὶ τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, ϖερικαθιζομένην τὸ χωρίον Τιμοθέῳ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἕως-

ἦεν

landum in *Palæstina S.* p. 176. & 191. HUDS. Ἀσχασατλίνλω 1 Macc. v, 3. Ἀσχασατιν & MS. Big. Ἀσχασατλιὴ ἀλλοι. lib. 11. c. 12. §. 4. Big. *Ox.* & cap. 20. §. 4. & lib. 4. c. 9. §. 3. ubi *Gen.* Ἀσχαισατλιὴ & c. 22. §. 2. Ἀσχασατλιλω. SPANH.

c Βαάνη λοχῶντας τὰς Ἰουδαίους,] Σαβαάνη *Hen.* & C. Βαιάνη juxta 1 *Maccab.* c. 5. v. 4.

d Τὰς ἄνδρας διέφθειρεν.] Τὰς ἄνδρας αὐτῶν διέφθειρεν *Hen.* & C.

e Ὁρμήσας,] Ἐξόρμησε *Hen.* & *C.*

f Καὶ τούτους χειρωσάμενος,] Χειρωσάμενος ἢ καὶ τούτους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Ἰαζωρὸν] Γαζαρὰ 2 *Maccab.* c. 10. v. 32. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 5. v. 8.

h Ἐξεῖρε πόλιν·] Ἐξαιρεῖ *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Ἀνέστρεψε.] Ὑπέστρεψεν *Hen.* & C.

k Ἀναστρατεύεται,] Ἀναστρέφονται *Hen.* & C.

l Γαλααδῖτιν] Γαλαδινὶν *Hen.*

m Ὀρείοις] Ita ex *Epiphan.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 9. (ὄρεσις *L. B.*) ὀρείοις in *Editis.* HUDS. Ὀρείοις est montanis: at interpres ὀρείοις finitimis legisse videtur. REL.

n Καταφυγόντες] Κατεφύγοντες *Hen.* & *Epiphan.*

o Δάθεμα τὸ φρούριον,] Ita etiam appellatur 1 *Maccab.* c. 5. v. 9. Διάθεμα *Hen.* & *C.* HUDS. Διαθέμα τὸ ὀχύρωμα 1 Maccab v. 10. SPANH.

p Καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.] Τῶν τε ἀλλογενῶν Γαλιλαίας malit *Schotanus.* Πάντας Γαλιλαίας ἀλλογενῶν 1 *Macc.* c. 5. v. 15. καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Γαλιλαίας *Hen.* (*L. B.*) *C.* & *Epiphan.*

q Ὡρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν.] Ὡρμησεν *C.* & *Vet. Interpr.*

r Κατέλιπεν ἢ] Κατέλοιπεν C.

s Τοῖς Ναβαταίοις] Ναβαταίους Ἀρεβας infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

t Ἀπειλημμένοι] Συνειλημμένοι (prout in 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & 27.) malit *Schotanus.* Καταπεθλιμμένοι legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod multi ex iis tribularentur.*

v Βοσορρὰν] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 26. (*L. B.* Βοσόρων) Βόσορα juxta meliores *Epiphanii* libros. in aliis *Barasa*, ut & in *vulgata* versione lib. 1. *Maccab.* Hæc autem Βοσορρὰ distinguitur à Βοσὸρ urbe Gileaditide ab ipso *Josepho* & *Scriptore* lib. 1. *Maccab.* sic ut Βοσὸρ possit haberi eadem atque בצר in tribu *Rubem*, & Βοσορρὰ pro *Bostris. Relandus* in *Palæst.* p. 665. בצרה significat *locum munitum*: unde & Carthaginis arx inversis literis Βύρσα Græcis; ex quo vocabulo male intellecto fluxit fabula de taurino tergo. Erant in vicinia Judæorum urbes duæ quibus nomen בצרה, altera Idumææ, de qua *Esaias* c. 34. v. 6. & c. 63. v. 1. & *Jeremias* c. 49. v. 13. altera Moabitidos, de qua *Jeremias* c. 48. v. 24. illa in 2 *Maccab.* & *Josepho* Βοσορρὰ dicitur, *Ptolemæo* & *Stephano* Βόσορα, hæc veto Βοσὸρ tam 1 *Macc.* quam *Josepho. Grotius* ad 1 *Macc.* c. 5. v. 26. HUDS. Βοσὸρ 1 Macc. v. 28. supra lib. 4. c. 7. §. 4. βόσορα μὲν 2 ὑπὶ τοῖς ὄροις τῆς Ἀραβίας· SPANH.

x Κατασκαλὼν] Κατασκάψας *Hen.* & *L. B.*

ϑεν [y] ἐπ' αὐτὸ ϖροσγίνε϶. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς πέρασι [z] ϖροσβεβληκότας τὰς μηχανὰς, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα ϖροσφέροντας, κελεύσας τῇ σαλπιγκτῇ [a] σημαίνειν, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας [b] ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν διακινδυνεύειν ϖροθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸ στράτευμα ἐπιπίπτει καὶ νῦν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ ϖρὶν τὸ Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ ϖρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εἰληφότες, [c] εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μέχρις στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν [d] εἰς ὀκτακισχιλίους. ἀπονεύσας δὲ εἰς [e] Μάλλου πόλιν [f] ἕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν [g] ἐμπίμπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν, τήν τε [h] Χάσφωμα, καὶ [i] Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δυνάμει μεγάλῃ ϖροσκαταστήσας, καὶ συμμάχους ἄλλους τε ϖροσλαβὼν, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν [k] τοῦ χειμάρρου [l] Ῥαφῶν ἀνίκητος. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, ϖροθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸ χείμαρρον. διαβαίνων γὰρ ἤτιατο αὐτοῖς ϖρόλεξις. Ἰούδας δὲ ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸν Τιμόθεον ϖρὸς μάχην, ἀναλαβὼν [m] ϖᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ὅπως τὸν πολέμιον, καὶ περαιωσάμενος τὸ χείμαρρον [n] ἐπιπέσῃ τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν [o] ὑπαυλιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον· οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν [p] Καρναὶν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν [q] πεύξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν [r] καταλαβόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ϖολλὴν χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπεραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν [s] Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπί τινα πόλιν [t] Ἐφρὼν ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ὅτι ἄλλως αὐτῷ ϖεραμένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅτι ἀναστρέφειν ἤθελεν, ϖέμψας ϖρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, ϖαρεκάλει τὰς ϖύλας ἀνοίξαντας ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀϖελθεῖν. τῶν τε γὰρ ϖύλας λίθοις ἐμϖεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον [u] ἀϖετείνοντο. μὴ ϖαθόμενων δὲ τῶν Ἐφραίων, ϖαρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐϖολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [x] ϖροσκαθίσας, [y] ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ ϖᾶν ὅσον ἄρρεν τῷ

que jam offendiſſet hoſtes mœnibus admotos, atque alios ſcalas ad ea aſcendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, juſſo tubicine canere, ſuoſque adhortatus milites, ut alacriter ſeſe periculis objicerent pro fratribus & cognatis, diviſis trifariam copiis hoſtes à tergo invadit. At Timothei milites Maccabæum eſſe cognoſcentes, cum & jam ante ejus virtutem & in bellis *gerendis* felicitatem experti eſſent, è veſtigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu ſuo eos inſequutus, occidit illorum *eo die* ad octo millia *hominum*: atque *inde* ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipſam incendit. Illinc autem profectus, & Chaſphoma & Boſor, aliaque quamplurima Galaaditidis evertit oppida.

Judas Timotheanis cladem infert. 1 Maccab. c. 5.

4. Non multo poſt Timotheus cum magnas coëgiſſet copias, alioſque ſibi in auxilium aſſumpſiſſet, & Arabibus quibuſdam mercede ſuaſiſſet ſecum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, *caſtraque poſuit* ex adverſo urbis *Raphôn: & milites hortabatur, ut, ſi forte prælio congrederentur cum Judæis, alacriter dimicarent, & arcerent eos à tranſitu torrentis. Si enim tranſirent, prædicebat fore ut cladem ſui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam ineundam eſſet paratus, copiis ſuis omnibus aſſumptis hoſtem verſus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, & quoſdam eorum ſibi occurrentes peremit; alios vero metu perculſos, abjectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli *è periculo* evaſerunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï *ita* vocatum, confugientes, ſe ſalvos fore *religione loci* ſperarunt. At Judas, capto oppido, & ipſos interemit & fanum incendit, hoſtibus variis modis morte affectis.

Timotheus bellum renovat. 1 Maccab. c. 5.

Judas Timotheanos profligat. 1 Maccab. c. 5.

5. His geſtis, cum Galaaditidis Judæos liberoſque & uxores omnemque eorum ſupellectilem coëgiſſet, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum eſt ad urbem Ephronem nomine, in via poſitam, & neque ſibi poteſtas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorſum revertendi, miſſis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, eumque per urbem diſcedere paterentur. nam & portas lapidibus obſtruxerant, & tranſitum *ei* præciderant. Sed cum Ephronitæ ei noluiſſent parere, milites ſuos adhortatus, coronaque facta, urbem obſidebat. Et poſtquam diem noctemque aſſederat, urbem expugnat; omnibuſque in ea maribus occiſis, eaque

Judas Ephronem urbem obſidet & expugnat. 1 Maccab. c. 5.

---

[y] Ἐπ' αὐτὸ ϖροσγίνε϶.] Ἐπ' αὐτῷ C.

[z] Περσοβεβληκότας τὰς πολεμίους,] Ita mallem cum *Baſ.* (*L. B.*) & *Hen.* ϖεσοβεβληκότας perperam in *Gen. Aliiſque.*

[a] Σημῆναι,] Σημήνας *Hen.*

[b] Ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν] Ita *Baſ. Hen.* & C. ὑπὲρ τῶν ἀδ. *Gen.*

[c] Εἰς φυγὴν τρέπονται.] Φυγῇ χρῶν϶ *Hen.* & *L. B.*

[d] Εἰς ὀκτακισχιλίους.] Illud εἰς omittunt *Genevenſes.*

[e] Μάλλου] Μάλλα *Hen.* Μαλλὼ C. in *Epiphanii* libris *Mellam.* Μάλλου *Joſephi* eandem eſſe credit *Grotius* quæ (in 1 *Macc.* c. 5. v. 35.) dicitur Μαϖφὰ, & in *Codd. Alex.* & *NC* Μαμφὰ, & *Ptolemæo* Μαλιάτθα. & *Stephano* Μαλσάη. unde pro ἐν Αλέμοις 1 *Macc.* c. 5. v. 26. legendum conjicit literis tranſpoſitis ἐν Μαλέοις. HUDS. Μαϖφὰ 1 Macc. v. 35. SPANH.

[f] Οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων,] Illa ἕτω λεγομένην non agnoſcit *Epiphan.*

[g] Ἐμπίμπρησιν] Sic *Hen.* & *C.* ἐμπίπρησιν in *Editis.*

[h] Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ ϖολλὰς ἄλλας πόλεις] Χαμφάλα *C.* (Καφουμάχλα *Lugd. Bat.* & in marg. Καπωμάλα,) Καθμαχεῖ *Hen.* in *Epiphanii* libris *Caſtomachi* vel *Caſthomachi.* Χαφὼς 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & Χασφὼν v. 36. atque ſemel *Cheſchbon* habet *Vulgatus Interpres.* HUDS. Χασφὼν, Μαχὶδ. Βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις· 1 Macc. v. 36. SPANH.

[i] Βοσὸρ,] Σοβορίαν, *C.* tranſpoſitis (ut credo) literis pro Βοτορίαν (ita exſtat in *L. B.*) ſicuti Σκαφὼς pro Χασφὼς habet *NC.*

[k] Τοῦ χειμάρρου] Sic Ῥαφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 Macc. v. 37. SPANH.

[l] Ῥαφῶν] *L. B.* ἀμφῶν.

* *Raphôn:*] Κατὰ ϖρόσωπον Ῥαφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 *Macc.* c. 5. v. 37. *Raphana* urbs Syriæ *Plinio*, l. 5. c. 18. Ῥαφανία *Ptolemæo* & *Stephano.* Ῥαμφὼν *Hen.*

[m] Πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Απασαν *Hen.* & C. & mox poſt τὸ χείμαρρον, ἐμπίπτῃ in *utriſque*, & poſt τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδε, & poſt τα ὅπλα φεύγειν, ἠνάγκαζε *Hen.*

[n] Ἐπιπέσῃ τοῖς] *L. B.* ἐμπίπτῃ.

[o] Ὑπαυλιάζοντας αὐτῶν,] Ita *MSS.* perperam ὑπαυλίζοντας in *Editis.*

[p] Καρναὶν τέμενος] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 43. in *Epiphanii* libris *Grana*, &, literis (ut puto) trajectis, *Crana* pro *Carna.* (ἐγκαινίοις *L. B.*) ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ἀταργατεῖον 2 *Macc.* c. 12. v. 26. Videſis Grorium ad loca iſta; & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 598, 621, 696. HUDS. Τὸ τέμενος ἐν Καρναὶν 1 Maccab. v. 44. SPANH.

[q] Τοῦ σωτηρίας.] Τοῦ ἁγίου *Hen.* & C.

[r] Καταλαβόμενος,] Ita ex *C.* (ut & *L. B.*) *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 24. καταβαλόμενος in *Editis.* HUDS.

[s] Ἰουδαίαν] Ἰουδαίων ἐπαναγαγὼν διεγνώκει C. quod ferri poteſt, omiſſis οἷός τε ἦν. quorum ad ἐξέγνωσι forſan oræ libri primitus appoſitum erat.

[t] Ἐφρὼν] Quod *Epiphanii* libri *Ephron* & *Efron* habeant & Ἐφραίων paulo infra *Hen.* (*L. B.* habet Ευφρὼν, ſed mox inferius Εμφραίων) ut & Ἐφρὼν 1 *Macc.* c. 5. v. 46. mutavi Εμφρὼν *Editorum* in Ἐφρὼν & mox Εμφραίων in Ἐφραίων. Videſis *Grotium.* HUDS. Εφρὼν 1 Macc. v. 46. Εμφρων hic etiam *edit. Baſil. Ruſin.* Ephron. SPANH.

[u] Ἀπετίμοντο.] Εκτετίμοντο in *Edit. Gen.*

[x] Προσκαθίσας,] Περικαθίσας *Hen.*

[y] Ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν,] Ita cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἑξαίρει in *Editis Aliiſque.*

que tota exusta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Bethsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus & laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas mactarunt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Judæorum nemo istis in præliis cadebat.

Josephus & Azarias cum Gorgianis male pugnant. 1 Maccab. c. 5.

6. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias, quos copiarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Galilæa bellum gerebat contra Ptolemæos, ipse vero Judas & frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes & ipsi ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum suis militibus profecti sunt ad Jamniam. sed eis obviam egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa, homines de suis ad duo millia amittunt, & terga vertentes usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ mandavit Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse adesset, prælio dimicarent. nam præter cætera ejus consilia solertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi & Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit, si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dederat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non destiterunt: sed eos undique premebant urgebantque. Cumque urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones diruebant: & turribus *circumquaque* incensis, extraneorum regionem depopulabantur, urbemque Marissam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt & diripuerunt. multum autem spoliorum & prædæ secum asportantes, in Judæam reversi sunt.

Judæ expeditio in Idumæam. 1 Maccab. c. 5.

ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔχει. τοσοῦτος δὲ ἦν τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τὰ νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκεν εἰς [z] τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις [a] Βεθσανη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ιουδαίαν παρεγένοντο, ᾄδοντές τε καὶ [b] ὑμνωδοῦντες· [c] καὶ τὰς σωθήσας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν [d] κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς διαπύμαλον σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ιουδαίων ἀπέθανεν.

5'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Αζαρίας, οὓς [e] κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ιούδας, καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ιούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ιωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τε πολεμικὰ γυναίων, τιὼ ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ Ιαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γιομένης διχθίλιοι λιποβάλλουσι τοὺς σφετέρους, [f] καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τοῦ Ιουδαίας ὁρίων διώκονται. σωιέδη δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆσμα τοῦτο ἀδικήσαι ὧν αὐτοῖς Ιούδας [g] ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχιν μηδενὶ πρὸ τοῦ ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ τοῦτο τοῦ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Αζαρίαν πλῆσμα θαυμάσειν ἄν τις, ὃ σωῆκεν εἰ μὴ διακινήσασί τι τῶν ἐπεσταλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ [h] πολεμοῦντες τοῖς Ιδουμαίοις οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο παντάχοθεν αὐτοῖς. τιὼ τε Χεβρῶνα πόλιν [i] καταλαβόμενοι, ὅσον μὲν ἰσχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τιὼ [k] ἀλλοφύλων χώραν, καὶ [l] Μάρισαν πόλιν, εἶτα Αζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτιὼ διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν [m] κομίζοντες, εἰς τιὼ Ιουδαίαν ὑπέστρεψαν.

XIII. CAP. IX.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Judam exercitu, ipsum in templo obsidebat: ac postea, pace facta, discessit. De Alcimo & Onia.

ΚΕΦ. 9'.

Περὶ τελευτῆς Αντιόχου Επιφανοῦς. ὡς Αντίοχος Εὐπάτωρ στρατεύσαμενος πρὸς Ιούδαν, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Αλκίμου καὶ Ονίου.

Antiochus Epiphanes ab Elymaïde repulsus. 1 Maccab. c. 6.

SUB id tempus etiam rex Antiochus, superiores tractus peragrans, audivit urbem esse in Perside opibus præstantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianæ templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam & loricas *ibi* esse, quæ fama acceperat reliquisse Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properavit, admotoque exercitu eam obsidebat. Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. Cum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione eum

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, [o] τὴν ἄνω χώραν [p] ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν [q] Ελυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Αρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι· ἔτυχε μὲν ὅπλα δὲ θώρηκας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο [r] τὸν τοῦ Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Αλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν [s] ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τιὼ Ελυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν [t] αὐτιὼ ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιχόντων, ἀποκρούει τὰς ἐλπίδας. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τὰς πόλεως δὲ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν·

---

z Τὸ Μέγα πεδίον,] Conf. sup. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

a Βεθσάνη,] Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 5. v. 52. atque Σκυθῶν πόλις dicitur 2 *Macc.* c. 12. v. 29. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

b Υμνωδοῦντες·] *L. B.* ὑμνοῦντες.

c Καὶ τὰς —— ἄγοντες·] Καὶ τὰς σωιθείσας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς (*L. B.* παῖδας) ἄγοντες *Hen.* & C.

d Καθορθωμένων,] Κατωρθωμένων *Gall.* & *C.*

e Κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ιούδας,] Κατέλειπε στρατηγὸς Ιούδας *C.*

f Καὶ φεύγοντες] Καὶ φεύγουσιν ἄχρι τῶν τοῦ Ιουδαίας ὁρίων. σωιέδη *Hen.*

g Επίστειλε,] *Gen.* ἀπίστειλε.

h Πολεμοῦντες τοῖς Ιδουμαίοις] Πολεμοῦντες τοὺς Ιουδαίους in *Cod. C.* Πολεμοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολεμοῦντες τοὺς Ιδουμαίους in *Editis Aliisque.* ipse mutavi in πολ. τοῖς Ιδουμαίοις. Si quis malit πρὸς τοὺς Ιδουμαίους, per me licet.

i Καταλαβόμενοι,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *C.* καταλαμβανόμενοι in *Editis Aliisque.*

k Ἀλλοφύλων χώραν,] Ἀλλόφυλον *Hen.* & *C.*

l Μάρισαν] Μάρεισαν *Hen.* & *C.* atque ita vel Μαρησὰν juxta *Epiphanii* libros. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 889. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* l. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

m Κομίζοντες,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Vet. Interpr.* κομίσαντες in *Editis Aliisque.*

n Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον] Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

o Τὴν ἄνω —— διαφέρουσαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 4. & infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

p Επερχόμενος,] Ὑπερχόμενος solus *Hen.*

q Ελυμαΐδα τοὔνομα,] Ita *Hieronymus* in *Danielem*, cap. 11. *Polybius & Diodorus narrant eum templum Dianæ in Elymaïde, quod erat ditissimum, spoliare conatum.* In Elimæis etiam Dianæ templum collocat *Strabo*, l. 16. p. 744. D. Vide *Bocharti* Phaleg. l. 2. c. 2. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 16. p. 491.

r Τὸν τοῦ Φιλίππου,] Sic in *Cod. C.* τὸν τοῦ Φιλίππου in *Editis Aliisque.*

s Ὑπὸ τούτων,] Ἐπὶ τούτῳ *Hen.*

t Αὐτιὼ ἐπολιόρκει.] Αὐτῇ *Busb.* & *Hen.*

Κα-

ξαν· ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὰ τῶν στρατηγῶν ἥτταν, ὃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις [v] καταλελοίπει, καὶ τὰ ἰσχὺν ἤδη τὰ τῶν Ἰουδαίων. προσλυπουμένης οὖν καὶ τὸ περὶ τούτων φροντίδι τῇ παρούσῃ, συγχυθεὶς εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖς ὅτι [x] μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὰ τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὰ οὖσαν ἐμήνυεν, καὶ τοῦτο ὅτι παρὰ [y] κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλω, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν Θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, [z] ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βεληθέντα τὸ τοῦ ἐν Πέρσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. [a] τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβουλευμένον, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὴ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ κατεσπευσθαι τὸν βίον Ἀντίοχον ἔτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ἣν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν ἐπεθύμησε, τὴν [b] βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου [c] διαφέρομεν, τὴν ὑπὸ Μεγαλοπολίτου λεγομένην [d] αἰτίαν, διὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσιν.

β'. Ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, [e] καλέσας Φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, [f] τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι· καὶ δὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸ δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα σκέλεσι κομίσοντα δοῦναι, δεηθεὶς [g] προνοῆσαι τῆς ἀναθροφῆς [h] αὐτοῦ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὴ Ἀντίοχος ἐννάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν μὲν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, [i] ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτωρα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, [k] θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπεσόντες οἱ φρουροὶ διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ [l] ἡ ἄκρα. τούτων δὲ συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὴν φρουράν· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. [m] ἔτους δὲ ἓν τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκου, ἑκατοστὸν καὶ πεντηκοστόν. κατασκευάσας δὲ μηχανήματα, καὶ χώματα [n] ἐγείρας, φιλοπόνως προσεκάθητο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, "δεόμενοι ἀξιῶν-"τες ἑαυτοὺς ὑπεροράσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύ-"λων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν "μὲν πάτριον αὐτῶν [o] καταλύσαντας θρησκείαν, ᾗ δὴ "προσέταξε πάσης ἀνθίπτασθαι· κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ "Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς "φρουροὺς τοὺς ὑπὸ σοῦ βασιλέως καταστραφῆναι, εἰ μή τις "παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη." ταῦτ' ἀκούσας ὁ [p] παῖς

perſequuti ſunt: adeo ut fuga ſe Babylonem receperit, magna exercitus parte amiſſa. Dolenti autem, quod tam male ei res ceciderant, nunciant quidam duces etiam profligatos eſſe, quos ad bellum cum Judæis gerendum reliquerat, Judæorumque vires magna cepiſſe incrementa. Hac de re nova ſolicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, & augerentur cruciatus, cogitans jam ſibi eſſe moriendum, amicos convocat, & morbum ſuum illis gravem eſſe ſignificabat, ac præterea illud declarabat, ſe iſta paſſum eſſe, quod Judæorum gentem male multaverat, templumque ſpoliaverat, & Deum contempſerat. atque his dictis animam exhalavit. Adeo ut mirari ſubeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir eſſet alioqui probus, memoriæ proderet, Antiochum periiſſe, quod Dianæ templum apud Perſas expilare voluiſſet. voluiſſe enim tantum nec feciſſe haud pœna dignum erat. Quod ſi Polybio videatur Antiochum ob hujuſmodi cauſam finiiſſe vitam: multo veriſimilius eſt, ob ſacrilegam templi Hieroſolymitani direptionem exſtinctum eſſe. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui cauſam *mortis ejus* à Megalopolita allatam huic noſtræ præferendam eſſe arbitrantur.

Antiochus moriens ſuos alloquitur. 1 Maccab. c. 6.

Polybius Megalopolitanus erroris arguitur.

2. Cæterum Antiochus, priuſquam moreretur, Philippo uno de ſodalibus ſuis vocato, ipſum regni curatorem conſtituit: traditoque ei diademate, veſtituque ſuo & annulo, juſſit ut ad Antiochum filium ſuum perferret eique redderet, orans & *obſecrans* ut ipſum educandum curaret, & regnum ei ſervaret. Atque *ita* diem ſupremum obiit Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. At Lyſias, poſtquam ipſum mortuum eſſe populo indicaverat, filium ejus Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

XIV. *Antiochus Philippum regni curatorem conſtituit. 1 Maccab. c. 6. Moritur, eique in regno ſuccedit Antiochus Eupator. 1 Maccab. c. 6.*

3. Hoc autem tempore arcis Hieroſolymitanæ cuſtodes & Judæorum perfugæ *mala* multa Judæis intulerunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo aſcendebant, *ferro* peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præſidium iſtud de medio tolleret: populoque omni convocato, eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centeſimus quinquageſimus. Fabricatis itaque machinis, & aggeribus excitatis, magnopere urgebat *obſidionem* ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egreſſi, &, coactis quibuſdam ſui ſimilibus & impiis, ad Antiochum regem ſe conferebant, poſtulantes "ut ipſos non ne-"gligeret, dum à popularibus ſuis dira paterentur, "atque illa ſuſtinerent patris ipſius gratia, quod "religionem patriam reliquiſſent, illamque ab eo "inſtitutam ſequerentur. nunc vero periculum eſ-"ſe, ne Judas & qui cum eo ſunt & arcem capiant "& præſidium à Rege *in ea* conſtitutum, niſi *ma-*"*ture* ab ipſo ſuppetiæ mitterentur." His auditis, An-

Judas arcem Hieroſolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 6.

Iſraëlitæ quidam apud Eupatorem criminantur.

---

v Κατελελοίπει.] *Al.* καταλελοίπει.

x Μέλλει τελευτᾶν.] Μέλλοι *Hen.* (*L. B.*) & C.

y Κακώσας τὸ Ἰουδαίων] Κακώσας τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ συλήσας τὸν ναὸν *Hen.*

z Ὃς, ἀγαθὸς —— ἄξιον.] Deſunt hæc hodie in Polybio, ac proinde hinc inter ejus fragmenta à Caſaubono relata pag. 997. SPANH.

a Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον] Vide *Seldenum* de *Synedriis*, l. 2. c. 13. §. 7. & *Grotium* in *Exodi* cap. 20. v. 17.

b Βασιλέα.] Ita cum *Hen. C.* & *Vet. Interpr.* τελευτῆσαι τὸν βίον in *Editis*.

c Διαφέρομαι,] Διαφέρομαι *Hen.*

d Αἰτίαν,] Λοιτίαν, ταύτην ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομιζόντων *Hen.* & C.

e Καλέσας Φίλιππον,] 1 Maccab. vi. 14. SPANH.

f Τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον] 1 Macc. vi. 15. SPANH.

g Προνοῆσαι τῆς ἀναθροφῆς] Ita cum *MSS.* (in *L. B.* προῆσαι ſcribentis vitio) & *Vet. Interpr.* προνοῆσαι in *Editis*.

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ ex *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphanio*.

i Ἀποδεικνύει βασιλέα,] Ἀποδείκνυσι in *MSS.* ut & *L. B.*

k Θύσαι βουλομένους,] Καὶ θύσαι ſolus *Hen.*

l Ἡ ἄκρα.] Arx igitur olim Templo Hieroſolym. imminens. de Ἀκρᾳ ἀλωτ. lib. 5. c. 4. §. 1. SPANH.

m Ἔτους —— πεντηκοστόν.] Æræ caput Seleuci imperium. REL. Quia ſcilicet eadem à principio regni ejus venit computanda. Confer doctiſſimum Noriſii librum de Epocha Syro-Macedonum. HAV.

n Ἐγείρας,] Alii ſic diſtinguunt, ἐγείρας φιλοπόνως, προσέκειτο &c.

o Καταλύσαντες —— ποιησάμενους.] Ita locum hunc reſtituimus ex *L. B.* in *Vulg.* enim hactenus legebatur καταλείψαντας & ταύτην ποιησαμένους. nimis languide. HAV.

p Παῖς Ἀντίοχος,] Nonum ætatis annum agebat, cum vita diſcederet Antiochus Epiphanes, teſte *Appiano* in *Syriacis*, p. 177.

Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus & amicis, jussit eos milites colligere mercenarios, virosque è regno *suo* qui militaris essent ætatis. & *brevi* coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo & triginta.

Antiochus Eupator cum copiis in Judæam proficiscitur. 1 Maccab. c. 6.

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitûs imperium habente. Cumque Idumæam perveniſſet, inde ad Bethsuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare cœpit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & machinas ab ipso paratas, incursionibus *subinde* factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obviam profectus, castra posuit ad angustias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum intervallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum angustias, jussit ut unus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites & equites quingenti, qui eos *ubicunque pergerent* undique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas & sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere, amicis in duces eis præpositis. Cum autem jussisset exercitum clamorem *militarem* tollere, hostes aggreditur, aureis æreisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens emicaret. illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos qui circa elephantum erant peremisset, alioſque dimovisset, sub ventrem subiit, & elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finivit.

Antiochus Eupator cum Juda congreditur. 1 Maccab. c. 6.

Eleazarus occiso elephanto ab ipso opprimitur. 1 Maccab. c. 6.

Judæi cedunt. 1 Maccab. c. 6.

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitûs ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hierosolyma profectus est. At enim Bethsuritæ *hostium* multitudine territi, videntesque commeatus eos deficere, semet *ei* tradiderunt, fide jurejurando accepta se nihil mali à Rege passuros esse. Cæterum Antiochus, urbe potitus, * nulla alia injuria eos affecit, quam quod nudos eos ejecerit. urbem autem suorum præsidio firmavit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime *pro salute sua* propugnantibus. nam contra

Bethsuritæ obsessi deditionem faciunt. 1 Maccab. c. 6.

Fanum Hierosolymitanum oppugnatum. 1 Maccab. c. 6.

Αντίοχ⊙, ὠργίσθη· κ) τὰς ἡγεμόνας Ꞓ φίλας μετα-πεμψάμεν⊙, ἐκέλευε μισθοφόρους συναγαγεῖν, κ) ἐκ τ βασιλείας τὰς σεσ]ευσιμον ἡλικίαν ἔχον⟨ας. κ) συν-ήχθη σρατὸς [q] πεζῶν μὲν, [r] ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱπ-πεῖς ὃ δισμύριοι, ἐλέφαντες ὃ δύο κ) τριακον⟨α.

δ'. Ταύτ]ω οὖ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ Ἀντιοχείας μ) Λυσίᾳ, πάσης τ σρατιᾶς ἔχον⟨⊙ τ]ὼ ἡγε-μονίαν. κ) διελθόμεν⊙ εἰς τ]ὼ Ἰδουμ]αίαν, ἐκεῖθεν εἰς [s] Βεθσύρα ἀναβαίν] πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν Ꞓ δυσαλω-τον. κ) περικαθίσας ἐπολιόρκ] τ]ὼ πόλιν. ἰσχυρῶς ὃ ἀντε-χόν⟨των τ [t] Βεθσυρ]ων, κ) τ]ὼ παρασκεύ]ω αὐτ τ μηχα-νημάτων ἐμπρησαν⟨των, ἐπεξῆλθον γὰ αὐτ], χρόν⊙ ἐτρί-βετο πολὺς περὶ τ]ὼ πολιορκίαν. Ἰούδας ὃ, τ]ὼ ἐφοδον ξ βα-σιλέως ἀκήκοας, ἀφίσ]ε μὲν ξ τ]ὼ ἄκραν πολιορκεῖν· ἀ-παν⟨ήσας ὃ τῷ βασιλεῖ, βάλλε] σρατόπεδον ὀπὶ τῶν σενῶν, ἔν πινι τόπῳ [v] Βεθζαχαρί]α λεγομένῳ, σαδίοις ἀπέχον⟨α τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντ]α. ὁ ὃ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τ Βεθ-σύρας, ἦγαγε τ]ὼ δύναμιν ὀπὶ τὰ σενὰ, κ) τὸ ξ Ἰούδα σρατόπεδον. ἀμ' ἡμέρᾳ ὃ πρὸς μάχ]ν διέτασε τ]ὼ σρα-τιάν. τὰς μὲν οὖ ἐλέφαν⟨ας ἐπίησεν ἀλλήλοις ἕπεσθαι ⳨ τ]ὼ σενοχωρίαν, ἑ δυναμένων αὐτῶν ὀπὶ πλάτ⊙ πάχθαι. εἰς ὃ κύκλον ἐλέφαν⟨⊙ ἑκάσ[ῳ] [x] συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππῆς ὃ πεν⟨ακόσιοι· ἔφερον ὃ [y] οἱ ἐλέφαντες πύργους τε [z] ὑψηλοὺς κ) τοξότας. τ]ὼ ὃ λοι-π]ὼ δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐπίησεν ἀναβαίν] ὀπὶ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους [a] αὐτῆς σεσ]άξας. κελεύσας ὃ ἀλαλάξαι τ]ὼ σρατιὰν, σεσσέαλλ] τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε [b] χρυσᾶς κ) [c] χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥσ]ε αὐγ]ὼ ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. σωεπήχ] ὃ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐ-τῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἀ καπ]λάγη, δεξάμεν⊙ ὃ γ]ναίως τοὺς πολεμίους, τῶν σεσρόμων σ]ὶ ἐξακο-σίους ἀναιρεῖ. Ελεάζαρ⊙ δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτ, ὃν [d] Αὐ-ρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότ]ον τ ἐλεφάν⟨ων ὡπλισμέ-νον σ]έρεξι βασιλικοῖς, κ) νομίζων ἐπ' αὐτ τ βασιλέα εἶναι, [e] παρεβάλλε]ο σφόδρα ὑκαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμή-σας. κ) πολλοὺς μὲν τ σ]ὶ τ ἐλεφαν⟨α κ]είνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν· ὑσοδὺς ὃ ὑσὸ τ]ὼ γασέρα Ꞓ πλήξας, ἀπέκτ]νε τ ἐλέφαν⟨α. ὁ δ' ὑπικατενεχθεὶς τῷ Ελεα-ζάρῳ, [f] διαφθείρ] τ ἄνδρα ὑσὸ ξ βάρους. κ) [g] ἔτ⊙-μεν, ἀψύχως πολλοὺς τ ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τ βίον κατέσρεψεν.

ε'. Ο ὃ Ἰούδας, ὁρῶν τὴν τ πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρη-σεν εἰς Ιεροσόλυμα, [h] κ) σὺς πολιορκίαν παρεσκευά-ζε⟨ο. Αντίοχ⊙ ὃ, τὸ μὲν τ σρατιᾶς εἰς Βεθσύραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ ὃ τ δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖ [i] Βεθσυρ]ται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγ]ῆτες, κ) σαιζόν⟨α βλέποντες τὰ ὀπιτήδ]α, σ⳨διδόασιν [k] αὐτὲς, ὅρκους λαβόντες ὑσὲρ ξ μηδὲν πείσεσ]αι δεινὸν ὑσὸ ξ βασιλέως. Αντίοχ⊙ δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτὲς οὐδὲν διέ]ηκεν, ἢ μόνον γυμνὲς ἐξέβαλε. Φρουρὰν δὲ κατέσησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλ]. πολλῷ δὲ χρόν]ῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις [l] σεσεκαθίζε⟨ο, καρτερῶς τῶν [m] ἔνδον ἀμυνομένων. [n] σὺς

[q] Πεζῶν —— δισμύριοι,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[r] Ωσεὶ δέκα μυριάδες,] Jason Cyrenæus (2 Macc. c. 13.) totam hanc historiam aliter narrat: atque inter alia, Eupatori pedites plures tribuit, quam cæteri, equites vero ac elephantos multo pauciores. Vide Jac. Cappellum ad A. M. 3837.

[s] Βεθσύρα] Βησυρὰ Busb. Βησὺρ & Βεθσυρᾶ alibi apud Josephum. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[t] Βεθσυρ]ων,] Iidem Βεθσυρεῖ) mox §. 5. SPANH.

[v] Βεθζαχαρί]α,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Συμπαρῆσαν πεζοὶ μ) χίλιοι] Περῆσαν Busb. & Hen. συμπεσὸν L. B.

[y] Οἱ ἐλέφαντες πύργους τε ὑψηλοὺς κ) τοξότας] Julian. Imp. Orat. II. p. 63. B. κ) ἕκασον ὡς σιδήρου πύργους τοξοτῶν πλήρεις. SPANH.

[z] Υψηλοὺς] Υψηλοὺς κ) ἰσχυροὺς, κ) τοξ. Hen.

[a] Αὐτῆς σεσ]άξας.] Αὐτὲ Hen. & Busb.

[b] Χρυσᾶς] Improprie *aureos clypeos* dicit, qui erant ex argento deaurato.

[c] Χαλκᾶς —— λαμπράν.] 1 Maccab. VI. v. 39. SPANH.

[d] Αὐρὰν] Ita etiam Zonaræ. Αὔραν C. Αὐαρὰν 1 Macc. c. 2. v. 6. Vide Annot. ad p. 611. §. 1. HUDS. Vid supr. c. 6. §. 1. SPANH. Αυρὰν. filius Saura. 1 Macc. 6. 43. REL.

[e] Παρεβάλλε]ο σφόδρα ὑκαρδίως] Παρεβάλετο Hen. (L. B.) & C.

[f] Διαφθείρ] τ ἄνδρα] Διέφθειρε Hen. C. & Epiphan.

[g] Οὕτ⊙ μ),] Οὕτως Hen.

[h] Κ) σὺς πολιορκίαν] Ita Busb. (L. B.) C. & Zonaras. σὺς deëst Editis Aliisque.

[i] Βεθσυρ]ται,] Βησυρεῖται Busb. HUDS. Conf. sup. §. 4. SPANH.

[k] Αὐτὲς,] Ἑαυτὲς Hen. αὐτὲς in Editis.

* *Nulla alia injuria eos affecit,*] Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, Gelen.

[l] Περσεκαθίζε]ο,] Περσεκαθίζετο Hen. (Lugd. Bat.) & C.

[m] Ενδον ἀμυνομ]ένων.] Ita etiam Epiphan. ἔνδοθεν Busb. (Lugd. Bat.) Hen. & C.

[n] Πρὸς

[n] πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὰς ἔσησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' [o] αὐτοῖς ἐπελελοίπει, ὃ μὲν ὄντως ἀπανηλωμένου καρποῦ, τὸ δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὁ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν εἶναι τὴν χώραν ἀπορίᾳ μεμενηκέναι. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδιδράσκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

ε'. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς [p] Ἀντίοχος, ἐπειδὴ [q] Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τοῖς πολιορκίαν ἀφέντες ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὁρμᾶν· ἐμελλε δὲ τοῦτο ποιήσειν φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν. ἀλλὰ κελεύσας τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῶν [r] περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τοῖς δὲ πολιορκίαν ὅτι [s] χρονιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τοῖς ὀχυρότητα καὶ χωρίᾳ, καὶ ὅτι τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τὸν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἐπιτρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρῴοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες [t] νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ Λυσίου φήσαντος, ἤρεσθη τό, τε στράτευμα καὶ [v] οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

ζ. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς [x] πατρῴοις νόμοις [y] χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύσας τοῖς δυνάμεσι [z] περιελεῖν καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτοῦ τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς [a] Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερεύσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν ὄντα καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ [b] τὸν τοῦ Μενελάου θάνατον [c] Ἀλκιμος ὁ καὶ [d] Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑπερισχύοντα, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς υἱὸς Ὀνίας, [e] ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, [f] οὐκ ὄντα ἐκ τῶν [g] ἀρχιερέων γενεᾶς, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίου πεισθεὶς [h] μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς

singulas, à Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere cœperat, frugibus, quos condiderant, absumptis, terraque eo anno non culta, &, quod septimus erat annus quo secundum legem *tota* regio feriatur, nulla semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessariorum inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relicti fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux & Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat, Philippum è Perside venire, & rerum summam sibimet vendicare, in ea erant sententia ut soluta obsidione adversus Philippum ire contenderent; id tamen *consilii* tam duces quam milites eclare decreverunt. Cæterum rex mandavit Lysiæ, ut in concione cum ipsos tum duces alloqueretur, ne mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, & commeatus eos jam defecisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri fœdus cum obsessis & amicitiam cum tota illorum gente inire, & sinere eos uti patriis legibus & *institutis*, quibus ademptis in bellum eruperant, atque *ita demum* domum redire. Cum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus quam exercitui *ea* placuit sententia.

Lysias persuadet Antiocho ut cum Judæis componat. 1 *Maccab.* c. 6. *Antiochus Lysiæ mandat, ut ad milites verba faceret de pace ineunda.* 1 *Maccab.* c. 6.

7. Tum Rex, missis ad Judam & qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem illis se datum ire promisit, libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero verbis istis libenter obsequuti, fideque jure-jurando accepta, è templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingressus animadvertisset locum egregie adeo munitum, datum à se jusjurandum violavit, præcepitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent soloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reversus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dedit Regi, ut Menelaum interficeret, si vellet Judæos quiescere, nullumque que sibi negotium facessere. Hunc enim malorum *omnium* auctorem extitisse, patri ipsius persuadendo, ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Beroeam Syriæ urbem ablegatum, interfici jussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum & impium, qui, ut principatum sibi adstrueret, gentem coëgit à propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui & Jacimus nominatus. Cæterum Antiochus rex, cum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat; & in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod Rex, patruo suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe à Lysia ut honorem *gentilem* ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti: atque, ab eo & uxore ejus Cleopa-

XV. *Antiochus fœdus init cum Judæis.* 1 *Maccab.* c. 6. *Fidem dat. tam violat.* 1 *Maccab.* c. 6. *Menelaus supplicio afficitur.* 2 *Maccab.* c. 13. *Alcimus fit pontifex. Philippus occiditur.*

tra

[n] Πρὸς ἕκαστον] Καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν τοῦ Ἀντιόχου μηχανημάτων Busb.
[o] Αὐτοῖς ἐπελελοίπει,] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*
[p] Ἀντίοχος] Vocem Ἀντίοχος insertam dedi ex *Busb.* & *Vet. Interpr.*
[q] Φίλιππος] Ita C. & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ὁ βασιλεὺς Φίλιππος.
[r] Περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα,] Περὶ τοῦ Φιλίππου C.
[s] Χρονιωτάτη] Πολυχρονιωτάτη *Hen.* & C.
[t] Νῦν ἐξεπολεμώθησαν,] Ex *Lugd. Bat.* additum νῦν. HAV.
[v] Οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.] Illud οἱ ex *Hen.* & *Busb.*
[x] Πατρῴοις] *L. B.* πατρίοις.
[y] Χρωμένους ζῆν.] Χρωμένοις *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[z] Περιελεῖν καθελεῖν] Περιελεῖσαν *Hen.* & *Epiphan.*

[a] Βέροιαν τῆς Συρίας] Ita *Hen. C.* & *Nummi Veteres.* Βέρροιαν in *Editis Aliisque.*
[b] Τὸν τοῦ Μενελάου θάνατον] Τὸν Μενελάου *Hen.* & C. ut alicubi supra.
[c] Ἀλκιμος] Hisce repugnare videtur locus in 1 *Macc.* c. 7. v. 5. Sed *Josepho* eum conciliat *Grotius.*
[d] Ἰάκειμος] Ἰωάκειμος ἐπικληθεὶς *Busb.* & *C.* Ἰάσιμος *Hen.*
[e] Ὃν προείπομεν] Scilicet, supr. c. 5. §. 1.
[f] Οὐκ ὄντα] Ita ex *Hen.* & *C.* οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γενεᾶς in *Editis.*
[g] Ἀρχιερέων γενεᾶς,] Erat tamen stirpis Aaronicæ, 1 *Macc.* c. 7. v. 14. Vide *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontific. Hebr.* c. 9.
[h] Μεταθῆναι τὴν τιμὴν] Μεταθέσθαι *Hen.* (*L. B.*) & C.

ὁ Αὐ-

Onias in Ægypto templum edificat.

tra honorifice exceptus, impetravit ab eis locum in regione † Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano ſimile ædificavit. Sed de iſtis dicendi locus erit magis opportunus.

γυναικὸς [i] αὐτοῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνῃ τόπον ἀξιώσας [k] ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ηλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ Ϲ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. [l] περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

XVI. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Judæos ſuſcepta, infecto negotio reverſus eſt: utque Nicanor non multo poſt contra Judam miſſus cum univerſo exercitu periit. De obitu Alcimi, & ſucceſſione Judæ.*

Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἀποστραλεὶς ὑπὸ τοῦ Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετ' ὀλίγον κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμου, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

Demetrius Seleuci filius regnum occupat. 1 Maccab. c. 7.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ *urbe* occupata, diadema ſibi impoſuit: atque militibus aliquot mercenariis ſibi comparatis, * regiam ingreſſus eſt, omnibus eum læte *admodum* excipientibus, & ſemet ei ſubmittentibus. Cum autem Antiochum regem & Lyſiam comprehendiſſent, *ipſos* ad eum vivos deducunt: atque illi, ita è veſtigio jubente Demetrio, *à militibus* interfecti erant, cum jam annos duos regnaſſet Antiochus, ſicut & alibi jam ante memoravimus. At cum multi ex Judæis impii & profugi ad eum ſeſe aggregaſſent, & cum eis Alcimus pontifex, accuſabant totam gentem, ac *præcipue* Judam & fratres ipſius, narrantes, ut amicos ejus omnes trucidarint, & quotquot in regno rebus ejus ſtudebant ipſumque exſpectabant, etiam illos perdiderint, & ipſos propria è terra ejectos in aliena peregrinos fecerint; poſtulabantque ut *uno* aliquo ex amicis ſuis miſſo ex ipſo diſceret quæ à Juda patrata fuerint.

ΥΠΟ ταὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ἀπὸ Ρώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καὶ [m] καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν, περιέθηκε μὲν [n] αὐτῷ διάδημα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους [o] εἰς τὴν βασιλείαν [p] εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων [q] καὶ προσδιδόντων αὐτόν. συλλαβόντες γὰρ Αντίοχον τὸν βασιλέα Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ· καὶ ὅτοι μὲν, κελεύσαντος Δημητρίου, διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχου [r] ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που Ϲ [s] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συσταφέντες γὰρ πολλοὶ τῶν Ιουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ μάλιστα Ιούδα Ϲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας [t] ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου [v] φρονοῦντες καὶ προσιμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλεκασιν, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες [x] ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, [y] ἠξίουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ περὶ τὸν Ιούδαν πεπραγμένα.

Demetrius Bacchidem mittit contra Judæos. 1 Maccab. c. 7.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum *integrumque*, cui tum Meſopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipſi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam & qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, poſtquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam & ejus fratres, ut *cum eis* de pace & amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem *ipſi* non habuit: videbat enim quod tanto cum exercitu adeſſet, quo ad bellum non ad pacem *faciendam* itur. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique ſibi ab Alcimo, *utpote* populari ſuo, nihil mali eventurum eſſe, ad eos ſe contulerunt: & jurejurando ab uriſque accepto, nec ipſos nec qui ejuſdem ſecum erant voluntatis mali quidquam paſſuros eſſe, eorum fidei ſeſe commiſerunt. Bacchides autem, jurejurando inſuper habito, ſexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipſum ſe recipere, *à propoſito* a-

Bacchides Judæ inſcaſſum ſtruit inſidias. 1 Maccab. c. 7.

Multos ſibi fidem habentes interficit. 1 Maccab. c. 7.

Βʹ. Ο δὲ Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, Φίλον [z] Αντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενος αὐτῷ Αλκιμον, [a] ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι Ιούδαν Ϲ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ [b] τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχείδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ προσβαλὼν εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ιούδαν Ϲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας Ϲ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευσεν· ἑώρᾳ γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς [c] παρέῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπὶ πολεμόν τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσεχόντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ὅδεν αὐτοὺς ὑπὸ Αλκίμου [d] πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους [e] παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτούς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρμώμενος προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἑξήκοντα μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν [f] ἀπέτρεψε, τοῖς πρὸ-

---

i Αὐτοῦ Κλεοπάτρας,] Αὐτοῦ abeſt *Hen.* & C. agnoſcitur tamen ab *Epiphanio.*

* *Heliopolitana,*] *Joſephum* de Onia erroris arguit D. *Hieronymus* in Comment. in Eſaiam, p. 132. Edit. *Bened.*

k Ἐν τῷ —— ἱερόν.] Templum in Heliopolitana præfectura in Ægypto extructum, ſimile Hieroſolymitano. vid. infr. lib. 13. c. 3. §. 2. & cap. 10. §. 4. ut & lib. 20. c. 9. §. 1. item *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

l Περὶ τούτων μὲν] Ita etiam *Epiphan.* περὶ τούτου μὲν οὖν οὐκ. *Hen.* & C.

m Καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν,] Λαβὼν *Busb.* accitus erat, ut videtur à Philippo. Vide *Cappellum*, ad *A. M.* 3838. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 1.

n Αὐτῷ διάδημα.] Ἑαυτῷ *Busb.* & C.

* *Regiam ingreſſus eſt,*] *Vel*, regni ſedem.

o Εἰς τὴν βασιλείαν] Εἰσπορεύεται εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ 1 *Macc.* c. 7. v. 2. *ſc.* Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim. *Uſſerius* ad A. M. 3842.

p Εἰσῆλθε,] Ita *Busb. Han. C.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἀ. π. κ. π. αὐτὸς, *ſumm. in Editis.*

q Καὶ προσδιδόντων αὐτόν.] Illa καὶ προσδιδόντων αὐτὸν nec agnoſcit *Busb.* nec *Vet. Interpr.*

r Ἔτη δύο,] Sic & *Euſebius* in *Chronico*: licet à *Porphyrio* (in *Græc. Euſeb. Scalig.* p. 228.) & *Severo Sulpicio* (lib. 2. c. 21.) unus tantum annus & ſex menſes illi adſcribantur. *Uſſer.*

s Ἐν ἄλλοις διεδήλω.] Ἐν ἄλλῳ C. Sed ubi? ſuſpicor verba illa, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις διεδήλω, hic loci & alibi margini à ſciolo aliquo adſcripta, poſtea in textum irrepſiſſe.

t Ἀπέκτειναν,] Ἀπεκτόνασι *Busb.* & *Hen.*

v Φρονοῦντες] Ἐφρόνουν *Busb.*

x Ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν,] Ἀλλοτρίους *Gall.*

y Ἠξίουν τε πέμψαντα] Ita *Busb. Hen. C.* & *Epiphan.* ἀξιοῦντες πέμψαντα in *Editis.*

z Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς βασιλέως,] Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς βασ. ἄνδ. *Hen.* Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς ἄνδρα χρ. C.

a Ἐντειλάμενος] Ita *Busb. Hen.* & C. ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι in *Editis.*

b Τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχείδης] Τῆς Ἀντιόχου *Baſ.*

c Παρέῃ τοσαύτης,] Πάρεισι *Busb.* (*Coccejus*) C. & *Epiphan.*

d Πείσεσθαι δεινὸν] Πείσασθαι C.

e Παρ' ἀμφοτέρων,] Παρὰ Βακχίδου τε καὶ Αλκίμου *Busb.* ἐξηγήσεως ἕνεκα.

f Ἀπέτρεψε,] Ἐπέτρεψεν *Hen.* & C. ἐπέρρεψε *Busb.*

πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπὶ δὲ ὃν τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην [g] Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας ἐκ λαοῦ, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ [h] πᾶσιν ὑπακούειν Αλκίμῳ· καὶ μέρος τινὰς, ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν [i] αὐτοῦ, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Αντιόχειαν πρὸς τὸ βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Αλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιῶσαι, καὶ σωτὴρ ὅτι κατασκευάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, ζητῶν ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δὲ ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ιούδα φρονοῦντας εὗρισκεν, ἐφόνευσεν, ὁρῶν δὲ τὸν Αλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ιούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ [k] ὁσίων ἐν ἔθνεσι, καὶ αὐτὸς, ὑπιπορεύμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς [l] τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δὲ αὐτὸν ὁ Αλκιμος ἀντίσχειν τῷ Ιούδᾳ μὴ δυνάμενον [m] ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύι ὑπὲρ τὴν πρὸς Δημήτριον εὐνοίαν καὶ συμμαχίαν ἐγνω τεταπεῖσθαι. πορευόμενος οὖν εἰς Αντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸν Ιούδαν, κατηγορῶν, ὡς πολλὰ μὲν ἐπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακὰ, πλείω δὲ γένοιτ' ἄν, εἰ μὴ προκατελήφθειη, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποστελείσης.

δ'. Ο δὲ Δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ προϊδεῖν Ιούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γινόμενον, σκέπτεται Νικάνορα, τὸν φιλτατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων· ἔστι γὰρ ἐκ καὶ ἀπὸ τῆς Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών· καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἐβούλετο ἐκέλευσεν [n] αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ Νικάνωρ, παραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίωκεν τὸν Ιούδαν, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, [o] προσέπεμψε λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι, φάσκων, πολεμεῖν καὶ "κινδυνεύειν, ὅρκους δὲ αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πει"σεσθαι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ὑπὲρ τοῦ ποιῆσαι φα"νερὰν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, "[p] ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ." τούτοις διαπεσταθέντες οἱ Ιούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ιούδαν, [q] μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς [r] οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ιούδαν. ὁ δὲ σωτὴρ τὴν ὑπόθεσιν, σκηπτόμενος πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνέδρας γενομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ιούδᾳ· [s] καὶ συγκροτήσας [t] καὶ προσκαλεσάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην [u] Καφαρσαλαμὰ, [x] καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν Ιούδαν [y] ὑπὲρ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

vertebat, prioribus fide non ſervata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum pervenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam è ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos & è populo nonnullos, atque omnibus mactatis, juſſit ut quot-quot in ea regione eſſent Alcimo parerent: reliquitque cum eo militibus, qui ipſum in provincia ſua cuſtodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reverſus eſt. *Bacchides in Bethſuritas cadē graſſatur. 1 Maccab. c. 6.*

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum ſibi firmaret, ſentiensque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi benevolum fecerit, omnes blandis ſermonibus delinibat, & ad gratiam ſingulis & delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum & exercitum ſibi comparavit: horum autem plerique erant impii & perfugæ, quibus miniſtris & militibus utens regionem obiit, & quotquot Judææ rebus ſtudere offendit *ad* unum obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam creviſſe potentiam, multoſque de gente *ſua* viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem evagatus, partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns ſe non poſſe Judæ *exercitui* reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipſum accuſando, quod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, pluresque ab eo fierent, niſi anticipetur, & pœnas luat, potenti in eum miſſo exercitu. *Alcimus, quotquot Judæ rebus ſtudere comperit, morte affi.it. 1 Maccab. c. 7. Judas Alcimum ſa-vientem reprimit. 1 Maccab. c. 7. Alcimus Judam apud Demetrium acerbe criminatur. 1 Maccab. c. 7.*

XVII. 4. Tum Demetrius id ſuis rebus periculoſum eſſe exiſtimans, ſi Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis ſummæ erga ipſum benevolentiæ fideique *virum*: (idem enim ille *erat*, qui cum ipſo urbe Roma profugerat) datoque ei exercitu quantum ſatis eſſe putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente *iſta* parceret. Nicanor autem, cum Hieroſolyma veniſſet, è veſtigio adverſus Judam præliari non decrevit, dolo vero ipſum in poteſtatem ſuam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil cauſæ eſſe cur armis de-"certarent & diſcrimen adirent, ſeque paratum "eſſe fidem jurejurando dare, illum nihil mali paſ-"ſurum eſſe. ideo enim ſe venire cum amicorum "comitatu, ut mentem Demetrii regis illis pate-"faceret, qualiter de genere illorum ſentiat." Cum iſta per legatos promiſiſſet Nicanor, Judas ejuſque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi ſuſpicantes, fidem ei *viciſſim* dant, & Nicanorem cum exercitu ſuſcipiunt. Ille vero, cum Judam *amice* ſalutaſſet, ſignum quoddam, dum inter ſe colloquerentur, ſuis dat *militibus*, ut Judam corriperent. At ille, inſidiis intellectis, proſiluit, & ad ſuos ſe recipiebat. Nicanor autem, conſilio ſuo patefacto, doliſque jam detectis, *tum demum* aperto Marte cum Juda rem gerere ſtatuit: cumque copias *undique* contraxiſſet & ad pugnam *eas* paraſſet, prælio commiſſo ad vicum quendam Capharſalama *dictum*, partaque victoria, Judam in arcem, quæ Hieroſolymis erat, fugere compulit. *Cum Juda doloſe agit. 1 Maccab. c. 7. Dolis detectis ad prælium ſe parat. 1 Maccab. c. 7. Fundit fugatque Judæ milites.*

5. Cum

g Βηθζηθὼ] Βηρζηθῶ *Hen.* & *C.* Βηζαὼθ forſan pro Βηθζαὴθ 1 *Macc.* c. 7. v. 19. HUDS. Βηζὶτ 1 Maccab. VII. 19. infr. c. XI. §. 1. *Gen.* Βηρζηθὼ· Ελιανὰ 1 Maccab. VIII. 5. *Ruſin.* Barziton. SPANH.

h Πᾶσιν ὑπακούειν Αλκίμῳ·] Sic *Busb. Hen.* & C. πάσῃ in *Editis.*

i Αὐτοῦ,] Αὐτῷ ſolus *Busb.*

k Οσίων ἐν ἔθνεσι,] Οσίους ἐν ἔθνεσι. inde nomen Eſſæorum. REL.

l Τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας.] Ita *Baſ.* ταῦτα ἐκείνῳ φρ. habet *Hen.* τὰ αὐτὰ Ιωακείμῳ φρ. *Busb.* ταῦτα αὐτῷ ἐκείνῳ συμφρ. C. τὰ αὐτὰ ἐκείνοις *Gen.*

m Ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύι,] Ἀλλὰ κατὰ πολὺ λειπόμενον αὐτοῦ *Hen.*

n Αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι τῶν ἐθνῶν.] Αὐτῷ deeſt *Hen. Busb.* & C.

o Προσέπεμψε λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,] Προσέπεμψε C.

p Ως περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ.] Οτα περὶ τοῦ γ. *Hen.* & *C.*

q Μεταξὺ προσομιλῶν] Καὶ μεταξὺ *Busb.* & *Hen.*

r Οἰκείοις τὸ σημεῖον,] Οἰκείοις σημεῖον C. & *Vet. Interpr.*

s Καὶ συγκροτήσας] Eſt qui legit, ὃς συγκροτήσας, & poſt καὶ νικήσας, infr. ἀναγκάζει τὸν Νικάνορα. nam victoriam penes Judam fuiſſe oſtendit auctor libri 1 *Macc.* in c. 7. v. 32.

t Καὶ προσκαλεσάμενος πρὸς τὴν μάχην,] Καὶ προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην *Hen.* (*L. B.*) & C.

u Καφαρσαλαμὰ.] Χαφαρσαλαμὰ 1 Maccab. VII. 32. SPANH.

x Καὶ νικήσας,] Καὶ νικᾷ, νικήσας ὁ ἀναγκάζει *Hen.* καὶ νικᾷ. Ιούδας ὁ εἰς τὸν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν ἠναγκάσθη φυγεῖν *Busb.* Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3839.) legendum cenſet, καὶ νικᾷ), καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Ιούδας &c. contra fidem *MSS.* & *Vet. Interpr.*

y Επὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.] Ita etiam *MSS.*

Nicanor, templo minatur excidium. 1 Maccab. c. 7.

5. Cum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli & senatorum obviam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum esse cum rediret. Et post has quidem minas jactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter mœrorem ex iis quæ dixerat, in lachrymas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam perveniisset Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi & alius ei ex Syria accessit exercitus: Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui à Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille homines *secum* habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi & pro qualibus præmiis periculum subeunt secum reputantes, animose obviam irent hostibus, in prælium eos educit; & cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, adversarios superat, & multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo cæso, nequaquam subsistit exercitus: sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugæ mandarunt. At Judas *impigre* eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, & fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti opposita. adeo ut ex hac pugna nemo *salvus* evaserit, homines licet fuerint ad novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima-tertia die mensis, qui à Judæis Adar, à Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judæorum gens à bellis aliquandiu requievit, & pace fruebatur: postea *vero* in certamina & pericula recidit.

Nicanor, iterum cum Juda congressus, superatur & occiditur. 1 Maccab. c. 7. 2 Maccab. c. 15.

Alcimi mors. 1 Maccab. c. 9.

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterem *admodum* & à sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; à qua & voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit, quadriennium functus pontificatu. Illo vero mor-

Judas pontificatum obit.

ε'. [z] Επι δ' αὐτῷ καλούντι [a] ἐκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, [b] ἀπαντήσαντες τ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας [c] ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τ βασιλέως ἔλεγον [d] προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δ' βλασφημήσας [e] αὐτοῖς ἠπείλησεν, εἰ μὴ [f] παραδῷ τ Ιούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τ ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τ Ιεροσολύμων· οἱ δ' ἱερεῖς εἰς δάκρυα διὰ τὴν ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις λύπην [g] προέπεσον, καὶ τ Θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι σφᾶς ἐκ τ πολεμίων αὐτῶν. ὁ δ' Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τ Ιεροσολύμων ἐξελθὼν, ἐφύετο κατά τινα κώμην [h] Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ιούδας δ' ἐν [i] Αδασσῖς ἑτέραν κώμην, σταδίους ἀπέχουσαν τριάκοντα τ [k] Βεθωρὰ, στρατοπεδεύεται, εἰς [l] χιλίους [m] ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τ σφετέρων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοις ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσειν ἐνθυμουμένους, ἀψύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὴν μάχην ἐξάγει· καὶ [n] συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τ μάχης γενομένης, κρατεῖ τ σφετέρων, καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ [o] τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τ στρατηγὸν ἀπολέσαντες, [p] εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες [q] τὴν πανοπλίαν. ὑπεδιώκων δ' ὁ Ιούδας ἐφόνευσε, καὶ [r] τ σάλπιγξι τ πέριξ κώμας ἐσήμηνεν, ὅτι νικῴη τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐτῇς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γενόμενοι κατ' πρόσωπον. ὥστε ἐκ τ μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγε, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δ' νίκην ἔσεσθαι γένεσθαι ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τ μηνὸς, τ λεγομένου παρ' μὲν Ιουδαίοις [s] Αδὰρ, κατ' δὲ Μακεδόνας Δύστρον. [t] ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι [v] χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τ Ιουδαίων ἔθνος τ [x] πολέμων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, [y] ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

ς'. Τῷ δ' [z] ἀρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ ἁγίου, ὃν παλαιὸν & κατεσκευασμένον ὑπὸ τ [a] ἁγίων προφητῶν, πληγή τις αἰφνιδίως ἐκ τ θεοῦ προσέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὴν γῆν κατωλίσθη, καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας

[b] ἔτη

(sed *L. B.* ἔτι) & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν τ Ιεροσολύμων ἀκρόπολιν *Zonar.* εἰς τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν legendum censet *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 32.

z Επι δ' αὐτῷ καλοῦντι] Ita *Hen. Busb.* & C. ἐπεὶ δ' in *Editis.*

a Εκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν,] Απὸ τ ἄκρας *Hen.*

b Απαντήσαντες] Υπαντήσαντες *Hen.* & C.

c Επεδείκνυον] Υπεδείκνυον C.

d Προσφέρειν τῷ Θεῷ.] Επιφέρειν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

e Αὐτοῖς ἠπείλησεν,] Ita legisse videtur *Epiphan.* τῷ λαῷ ἠπείλησε habet *Zonaras.* in *Editis Aliisque* βλασφημήσας αὐτῷ ἠπείλησε. quæ quomodocunque distinguantur, haud placebunt. βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησε in uno *Cod.* quæ sane ferri possunt, modo comma ponatur post αὐτὸν.

f Παραδῷ τ Ιούδαν] Παραδώῃ *Busb. Hen.* C. & *Zonar.*

g Προέπεσον,] Προσέπεσον C.

h Βεθωρὸν] Βηθώρων *Hen.* Βαιθωρὸν *C.* Vide *Annot.* ad præced c 7. §. 1. HUDS. Βίθθαρα πόλιν prope Hierosolyma Eus. H. Eccl. l. IV. c. VI. p. 118. Βαιθωρὸν 1 Maccab. VII. 39. infr. lib. 13. c. 1. §. 3. ubi *Gen.* Βεθωρῶν· SPANH.

i Αδασσῖς] Sic *Hen.* C. & *Vet. Interpr.* ἐν Αδασσοῖ in *Editis.* ἐν Αδαρὰ 1 *Macc.* c. 7. HUDS. Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 1. §. 6. SPANH.

k Βεθωρᾶ,] Ita mox supra post τπὰ κώμην & *Vet. Interpr.* Librariorum vitio Βεθωρᾶ in *Editis.* Βηθώρων *Hen.* Βαιθωρῶν *C.* HUDS. *Gen.* Βεθωρᾶ· leg. Βεθωρᾶ· SPANH.

l Χιλίους] Haud aliter & hic loci & infra c. XI. §. 1. initiò. in libris omnibus tam Latinis quam Græcis, excepto *Cod. C.* qui διχιλίους habet. τεσσαρακοσίους 1 *Macc.* c. 7. v. 40.

m Απαντας ἔχων.] In *Hen.* & aliquot *Epiphanii* libris ἔχων τοὺς ἅπαντας· ὡς παρομ.

n Συμβαλὼν τῷ Νικάνορι,] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, & mox κρατεῖ τούτων *Busb.*

o Τελευταῖον αὐτὸς] Καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν πολέμῳ 1 *Macc.* c. 7. v. 43.

p Εἰς φυγὴν ἐτράπησαν,] Εἰς φυγὴν οἱ αὐτῶ ἐτράπησαν *Busb.*

q Τὴν πανοπλίαν.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τὰς πανοπλίας in *Editis Aliisque.*

r Τῇς σάλπιγξι] *L. B.* τῇ σάλπιγγι.

s Αδὰρ, κατ' ὃ Μακεδόνας Δύστρον.] Conf. sup. lib. XI. c. 6. §. 13. SPANH.

t Ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' πᾶν ἔτος,] Νικητήρια singulis annis à Judæis celebrata in memoriam devicti à Juda Nicanoris. 1 Maccab. VII. 49. SPANH. Festum anniversarium die 13 Adar ob devictum Nicanorem. Ita & in Megillath Taanith legitur. nunc eo die jejunant ob Jejunium Estheræ ante Purim. REL.

v Χρόνου πρὸς ὀλίγον] Τῶ χρόνω *C. Busb.* & *Hen.*

x Πολέμων ἀναπαυσάμενον,] Πολεμίων solus *Hen.*

y Επειτ' εἰς ἀγῶνας] Πάλιν εἰς ἀγ. καὶ κιν. C. Hac in re manifesti erroris ex 1 *Macc.* 9. 54, 55, 56. convincitur *Josephus*: ubi post Judæ excessum vita functum fuisse Alcimum clarissime ostenditur. Ipseque *Josephus*, errore postea agnito (*sc.* l. 20. c. 8.) Jacimo sive Alcimo nullum omnino successisse retulit, sed per totum septennium Hierosolymam pontifice caruisse. *Usserius* ad A. M. 4843. Verum hanc periochen, à verbis τῷ δ' ἀρχιερεῖ usque ad τελευτήσαντος, in hunc locum intrusum esse suspicatur *Petitus* (in *Animadv.* αἰτιδότοις in *Josephum*, Tom. 4. p. 89.) atque inseri debere lib. 13. c. 1. §. 3. post verba illa, καὶ τῶν ἐφύλαττε τ τρόπον.

z Αρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ] Αρχιερεῖ Αλκίμῳ *Hen.* ἀρχιερεῖ Ιακείμῳ *Busb.*

a Ἁγίων προφητῶν,] Vocem προφητῶν additam fuisse existimat *Jos. Scaliger.* (in *Elencho Tribæres. N. Serarii*, p. 316.) ob verba ista in *Chronico Eusebii*, Αλκιμος ὁ ἀνὴρ καθελὼν τὸ τεῖχος τ αὐλῆς τ ἁγίων δίκας ἔδωκε πικρὰς θεῶν. Verum locus *Esdræ*, c. 5. v. 6. quem suæ sententiæ firmandæ affert *Scaliger*, vulgatæ potius lectioni favet.

[b] ἔτη τέσσαρα. πολιτήσαντο δὲ τότε, τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν· ὃς ἀκούσας ὡς τὸ Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπολεμήκασι τόν τε Γαλατίαν καὶ τὸν Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τὸ Λιβύης, καὶ ὡς τούτοις τὸν Ἑλλάδα κεχείρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς [c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸ [d] μέγαν Ἀντίοχον, [e] ἔγνω φιλίαν ποιήσασθαι πρὸς αὐτούς. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τὸν αὐτοῦ φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου υἱὸν, καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλεσε δι' αὐτῶν συμμαχίας εἶναι καὶ φιλίας, καὶ δημοτρίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς πρέσβεις τοῦ Ἰούδα πρεσβεύτας ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ, διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφησαν, [f] τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο. ποιησαμένη δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. [g] ὧν ἦ [h] τοιοῦτον. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας τοῦ πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἰου-"δαίων. Μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ῥωμαίοις πολεμεῖν "τοῖς Ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον "ἢ ὅπλα ἢ χρήματα. ἐὰν ἦ [i] τινες Ἰουδαίοις ἐπίωσι, βοη-"θεῖν Ῥωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τῇ "Ῥωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν "δέ τι πρὸς ταύτοις τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν Ἰουδαίων "ἔθνος ἢ [k] προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ [l] γνώσθαι "γνώμῃ καὶ δόξῃ τῶν Ῥωμαίων. ὃ δ' ἂν προσετεθῇ, τοῦτ' "εἶναι κύριον. [m] ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου καὶ "Ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ὅτι "ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ "ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τὴν μὲν πρώτην Ῥωμαίοις πρὸς Ἰου-δαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

tuo populus Judæ pontificatum dedit: qui cum *multa* audiisset de Romanorum potentia, eosque subegisse, * & Galatiam & † Iberiam, & Carthaginem in Africa, ac præterea Græciam in suam potestatem redegisse, regesque Persæum & Philippum & Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam, ex amicis suis, Eupolemo Joannis filio & Jasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat, ut societatem secum inirent & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne *posthac* Judæos bello lacesseret. Cumque Romam venissent Judæ legati, *benigne* eos excipit senatus: habitoque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. *Mox* facto hac de re senatus-consulto, exemplar ejus in Judæam missum est; illud vero ipsum, in tabulas æneas incisum, in Capitolium relatum est. Erat autem hujusmodi. "Decretum senatûs de societate & bene-"volentia erga gentem Judæorum habenda. Ne "quis Romanæ ditionis cum gente Judæorum "bellum gerito, neque bellum gerentibus frumen-"tum aut naves aut pecuniam subministrato. Si "quis Judæos invadat, Romani illis opem feruno-"to pro viribus. vicissim, si quis Romanos inva-"dat, Judæi auxilium ferunto. Si quid ad hoc *so-*"*ciale* fœdus voluerit gens Judæorum addere aut "ab eo demere, id fiat cum consensu populi Ro-"mani. & quod sic additum fuerit, ratum esto. "Scriptum est hoc Senatus-consultum per Eupo-"lemum Joannis filium & Jasonem Eleazari, Ju-"da gentis pontifice & duce Simone fratre ipsius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam & societatem factam esse.

Romanorum potentia. 1 Maccab. c. 8.

Judas mittit qui societatem cum Romanis coëant. 1 Maccab. c. 8.

Romanorum senatus-consultum de iniita cum Judæis societate. 1 Maccab. c. 8.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γενναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

CAP. XI.

Quod Bacchides denuo in Judam missus ipsum superavit: utque Judas strenue se gerens occubuit.

XVIII.

Δημήτριος δὲ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τὸν Νικάνορος πολιτῆς, καὶ τὰ ἀπωλείας τῶν σὺν αὐτῷ στρατευμάτων, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰουδαίαν, ἐν [n] Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύσας. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ [o] συμπεφεύγασιν· ἐκπολιορκήσας δὲ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα σπεύδει. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ [p] Βηθζηθὼ τόνομα καταστρατοπεδεύμενον, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ [q] διχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν [r] οἱ πάντες [s] χίλιοι. ὅτι τὸ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, καὶ τὸν παρεμβο-

Cæterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris & clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum *aliis* copiis in Judæam. qui, Antiochiâ profectus, ubi in Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra metatur. Cumque illos qui in istius loci speluncis erant (nam multi in eas confugerunt) vi expugnaverat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Judas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa *exercitûs* Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt præ-

Demetrius Bacchidem in Judæam mittit. 1 Maccab. c. 9.

Judas multis è suis dilapsis, prælium cum Bacchide non detrectat. 1 Maccab. c. 9.

[b] Ἔτη τέσσαρα.] Triennium vero ei assignat in lib. 20. c. 8. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3844. & *Cappellum* ad *A. M.* 3840. & *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. 10.

* *Et Galatiam*] Gallias *Epiphan.* partem Galatiæ, quæ Gallogræcia dicta est, intelligendam esse censet *Grotius*: quod tota Galatia serius facta fuerit provincia, Gallogræcia vero à Cn. Manlio subacta post pacem cum Antiocho Magno.

† *Et Iberiam*,] Celtiberis per M. Porcium Catonem, Fulvium Flaccum & Tiberium Sempronium Gracchum devictis; Vaccæis vero per L. Posthumium, temporibus Antiochi Magni, Seleuci, & Antiochi Illustris. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 8. v. 3.

[c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον,] Περσέα καὶ Φιλ. *Busb.* & *Hen.* Philippus rex Macedonum victus erat à T. Q. Flaminio, & Perses victus & in fidem acceptus à Paulo Æmilio.

[d] Μέγαν Ἀντίοχον,] Vide apud *Polybium* in *Excerptis* Legationum, *Livium* libro XXXVII. & XXXVIII. & *Florum* l. 2. c. 8.

[e] Ἔγνω φιλίαν ποιήσασθαι.] Conf. *alios*, lib. 1. c. 1. §. 4. SPANH.

[f] Τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο] Συμμαχεῖν ἐποιήσατο *Busb.*

[g] Ὧν ἦ τοιοῦτον. Δόγμα συγκλήτου,] Vid. infr. lib. 14. c. 8. §. 5. & lib. 16. c. 2. §. 4. SPANH.

[h] Τοιοῦτον.] Ita ipse distinxi. prius erat, ὧν ἦ τοιοῦτο δόγμα &c.

[i] Ἐπίωσί τινες Ἰουδαίοις,] Ἐπιῶσι hic & seq. liñeâ secundâ in *Cod. Hen.*

[k] Προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν] Προσθῆσαι *Hen.*

[l] Γνῶσθαι] Γίγνεσθαι *Hen.*

[m] Ἐγράφη τὸ δόγμα] Hanc ὑπογραφὴν commentitiam esse & à *Josepho* adjectam existimat *Usserius* ad A. M. 3843. nam quis credet Juda superstite alium imperatorem fuisse quam ipsum Judam; aut si alius exstitisset, illum non Jonathanem potius fuisse, quam Simonem, qui post illius demum mortem principatum est adeptus.

[n] Ἀρβήλοις πόλει] Ἀρβάτοις malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 2. idque ex 1 *Macc.* c. 5. v. 23. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 575. HUDS. Conf. de Vita §. 37. SPANH.

[o] Συμπεφεύγασιν·] Ita in *Editis*. συμπεφεύγεσαν *Hen.* & *Busb.*

[p] Βηθζηθὼ] Hoc modo etiam supr. c. 10. §. 2. Βηζηθὼ hîc loci in *Editis*. Βεζηθὼ *Hen.* Βεζηθοῖ *Busb.* HUDS. Conf. sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[q] Διχιλίων.] Χιλίων solus *Hen.*

[r] Οἱ πάντες χίλιοι.] Verum 1 Maccab. v. 6. dicuntur τετρακόσιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ· *Rufin.* verò hic, Judæi verò fuerunt omnes duo millia, ut pro χίλιοι legerit hic διχίλιοι· SPANH.

[s] Χίλιοι.] Non dubitat *Petitus* (in *Animadv. ἀνεπιδότοις* tom. 3. p. 640.) quin litera numeralis è *Josephi* codicibus exciderit, & à manu ipsius fuerit γ'. χίλιοι. Habemus quidem 1 *Macc.* c. 9. v. 5. τρισχίλιοι. *Zonaras* tamen receptam *Josephi* lectionem agnoscit.

præter octingentos. Judas autem à ſuis militibus deſertus, cum hoſtis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus habendi concederet, in eo erat, ut cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos ut forti animo pericula ſuſtinerent, juſſit ut in aciem prodirent. Illis vero dicentibus ſe nequaquam poſſe cum exercitu tantæ magnitudinis congredi, atque ſuadentibus ut in præſentia quidem recederet & ſaluti ſuæ conſuleret, poſtea vero copiis ſuis collectis cum hoſtibus manus conſereret, "ne hoc, "inquit, ſol factum aſpiciat, ut terga mea hoſti- "bus obverſa oſtendam. Sed ſi nunc fatalis hora "venit ut moriar, & omnino neceſſe eſt ut per- "eam ſi pugnem, * fortiter *tamen* ſtabo, & quic- "quid futurum ſit malo excipere, quam ut res "præclare geſtas gloriamque ex illis partam turpi "fuga jam dedecorem." Atque iſtis quidem verbis reliquos de ſuis hortabatur, ut ſpreto contemptoque periculo cum hoſtibus prælium committerent.

Suos hortatur. *1 Maccab. c. 9.*

XIX. *Prælium atrox inter Bacchidem & Judam.* *1 Maccab. c. 9.*

2. Interea Bacchides, cum copiis ex caſtris egreſſus, aciem ad pugnam inſtruebat: atque ita eam ordinavit, ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites & ſagittarii totam phalangem præcederent; ipſe vero eſſet in dextro cornu. Sic inſtructa acie, quamprimum hoſtium exercitui admoveretur, juſſit tubicinem ſignum dare, militeſque clamore ſublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hoſtibus congreditur, & utriſque acriter dimicantibus, pugnaque ad ſolis occaſum protracta, Judas, animadvertens Bacchidem & quod erat exercitui robur in dextro eſſe cornu, aſſumptis animoſiſſimis quibuſque in iſtam aciei partem impetum fecit: eoſque qui illic erant aggreſſus diſſolvit eorum phalangem. Cumque in medios *hoſtes* penetraſſet, eos in fugam compulit, perſequiturque uſque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in ſiniſtro cornu, pullos qui erant in dextro conſpicati, Judam ſequentes circumiverunt, atque in tergum converſi ipſum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, ſed undique hoſtibus ſeptus eſſet, conſtitit cum ſuis & *ſtrenue* pugnabat. Cumque multos adverſariorum fudiſſet, atque labore & *vulneribus* conficeretur, ipſe etiam cecidit, animamque efflavit, non minus ex rebus jam ante præclare geſtis, quam ex ſimilibus dum moreretur *conſpicuus*. Juda autem proſtrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem ſequerentur, tantoque duce orbati, fugæ ſeſe mandarunt. Simon vero & Jonathas, fratres Judæ, corpus *ejus*, ex fœdere ab hoſtibus receptum, in Modim vicum deportarunt, ubi & pater eorum monumento conditus erat, atque ibi ſepelierunt, cum illum populus *univerſus* aliquammultis diebus luxiſſet, atque ſolennibus exſequiis honoraſſet. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis & bellicoſiſſimus, quique memor erat mandatorum Mattathiæ patris, & pro popularium ſuorum libertate omnia & agere & pati ſuſtinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam *poſt ſe* reliquit gloriam ſuique memoriam, gente *ſua* in libertatem vindicata & è Macedonum ſervitute erepta: cumque tres eſſet

Judas occumbit.

Magno cum ploratu ſepelitur. *1 Maccab. c. 9.*

λιὼ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ἰούδας ὃ καταλειφθεὶς ὑπὸ τ οἰκείων στρατιωτῶν, κ πολεμίων ἐπικειμένων, κ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τ δυνάμεως ἐπιτρεπόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μ τοῦ Βακχίδου· κὴ προτρεπόμενός γε τούτους ἀψύχως ὑφίστασθαι τ κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὸν πόλεμον. τῶν ὃ λεγόντων, ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθ στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλούντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν Ϲ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ', εἶπεν, ἥλιος ἐπίδοι ἡμόμενον, ἵνα ἐγὼ πὶ "νῶτά μ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ Ϲ πεπρωτὸν ὁ "παρών μοι καιρὸς φέρει, κ δεῖ πάντως ἀποθνήσκειν μαχό- "μενον, ἡσσημαι γναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ "τοῖς ἤδη καλῶς θωμένοις Ϲ τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ βλα- "βαλὼν τὸν σὸν φυγῆς ὕβριν." ᵗ κ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνε, δακρύων τὸν κίνδυνον καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ᵛ ἔλεγεν.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ὅλ τ στρατοπέδ τὴν δύναμιν, εἰς μάχην παρετάσατο· κὴ τὸν μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τ κεράτων ἔταξε, τὸν ὃ ψιλὸν κὴ τοξότας προεσήκαν ἁπάσης τ φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἐν τῷ ὀπὶ τ δεξιᾶ κέρως. ὅτως ὃ συντάξας τὴν στρατιὰν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τ πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τ σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, κὴ τὴν φαλαγγα ἀλαλάξαντα προσενεγκεῖν. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· κὴ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, κ τ μάχης μέχρι δυσμῶν προϊούσης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τ Βακχίδην κὴ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τυγχάνον τ στρατιᾶς, προσκαλεῖται τοὺς ὑπερτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τ τάξεως, κ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρεν αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὠσάμενος δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, κ διώκει μέχρις ˣ Ἀζᾶ ὄρους ὕτω λεγομένου. ἰδόντες ὃ τὸν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ, οἱ τὸ εὐώνυμον ἔχοντες, ʸ ἐκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες, κὴ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν πατάξαι μέλλοντες. ὁ ὃ ᶻ φεύγειν μ δυνάμενος, ἀλλὰ περιεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἔρρωτο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς ὃ κτείνας τ ἀντιπάλων, καὶ κατάκοπος ᵃ γενόμενος, κ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν πρότερον γεγυμνασμένοις, ἐφ' ὁμοίοις ὃ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ᵇ ἀφιείς. πεσόντος ὃ Ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν ὃ τοιοῦτον στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες ὃ τὸ σῶμα ἀφ' τῶν πολεμίων ὑπεστρωσαν Σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ Ϝ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν ᶜ Μωδεὶμ κώμην, ὅπερ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσαι, ᵈ πενθήσαντος ὅτι συχνὰς αὐτὸν Ϝ πλήθους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γναῖον κ μεγαλοπάλεμον γενόμενον, κ τ Ϝ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίου μνήμονα, κ πάντ' ὑπὲρ τ τ πολιτῶν ἐλευθερίας Ϲ δρᾶσαι Ϲ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος σὺν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὑτοῦ κλέος κ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, κ τ ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας ᵉ αὐτὸ δουλείας· κ τὴν ἀχαρωσύνην

* Fortiter *tamen* ſtabo,] *Al.* ſtabo *tamen* omnia potius ſuſtinens, quam &c. *legendo* πᾶν ὑπομένων μᾶλλον ἢ τοῖς.

ᵗ Καὶ ὁ μ ταῦτα] Ita diſtinxi, prius erat, κ ὁ μ ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας θάρρυνε, Ϝ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν. Hac lectione ſervata, eſt qui ἔπεισθεν pro ἔλεγεν reponit.

ᵛ Ελεγεν.] Forte ἔπεισθεν. COCC.

ˣ Αζᾶ ὄρους] In *Epiphanii* libris *Gazara* aut *Gazarat*. 1 *Macc.* c. 9. v. 15. ἕως Αζώτου ὄρους. perperam, ut puto. HUDS. Conf. ſup. lib. VII. c. 12. §. 2. SPANH.

ʸ Ἐκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες,] Ἐκύκλωσαν τ Ἰούδαν διώκοντα *Busb.*

ᶻ Φεύγειν μ δυνάμενος,] Ita *Hen.* φυγεῖν in *Editis Aliisque.*

ᵃ Γενόμενος,] Iterum cum *Hen.* γεγυμνασμένος in *cæteris.*

ᵇ Ἀφιείς.] Sic *Hen.* ἄφεις in *reliquis.*

ᶜ Μωδεὶμ κώμην,] Μωδαεῖ *Hen.* Vide præced. c. 6. §. 1. HUDS. Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 1. §. 3. & vid. 1 Maccab. IX. 18. SPANH.

ᵈ Πενθήσαντος] *L. B.* πενθήσαντα.

ᵉ Αὐτὸ δουλείας·] Illud αὐτὸ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

f Ετος

σιὴν [f] ἔτ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθνησεν.

annos pontificatu functus, *ita* occubuit.

Τέλ☉ ξ βιβλίε δωδεκάτε.

Finis Libri duodecimi.

f Ετ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.] Hoc ita intelligendum (inquit *Cappellus* ad A. M. 3839.) ac si dixisset, obiisse triennio solido post repurgatum templum; cum tamen maximam temporis hujus partem pontificatus munia usurparit Alcimus. Vide super. cap. 9. §. 7.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOTERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, [b] τελευτήσαν☉ αὐτ☉, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

1. *Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.*

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἠνάγκασε, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τ☉ χώρας.

2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, è Judæa discedere.*

γ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ὁ τ☉ Επιφανοῦς Αντιόχε ὑὸς, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus, Demetrio bellum intulit.*

δ'. Ως Δημήτρι☉, πρεσβευσάμεν☉ πρὸς Ιωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, [c] αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉ ἐ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν.

4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem init, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.*

ε'. Ως Αλέξανδρ☉, ταῦτ' ἀκούσας, ἢ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα [d] τ☉ Δημητρίε, ἢ ἀποδείξας Ιωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

5. *Quomodo Alexander his auditis, cum Demetrium muneribus superasset & Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*

ς'. Η Ονίε φιλία πρὸς τ☉ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον καὶ τ☉ αὐτὸν καιρὸν γενομένη. καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τ☉ Ονίε καλουμένου ναὸν πρὸς τ☉ ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

6. *Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore. utque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*

ζ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ἀποθανόντ☉ Δημητρίε, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.*

η'. Ως Δημήτρι☉ ὁ Δημητρίε παῖς, πλεύσας εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, ἢ πολεμήσας τ☉ Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμεν☉.

8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum è Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro illato eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.*

θ'. Ως Τρύφων ὁ Απαμεὺς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρε υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμεν☉ ἑ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

9. *Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.*

ι'. Ως Δημητρίε ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτε ληφθέν☉, [e] ὁ Τρύφων παρεσπόνδησε τ☉ Ιωνάθην, ἢ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ☉ ἀδελφὸν αὐτ☉ Σίμωνα.

10. *Quomodo, Demetrio à Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, & Simoni ejus fratri bellum intulit.*

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτ☉ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε [f] τὸ ἔθν☉, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

11. *Quomodo Judæorum gens exercitûs imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.*

ιβ'. Ως [ὁ Σίμων] ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχ☉ γενόμεν☉ Αντιόχῳ τῷ Δημητρίε ἀδελφῷ, τῷ ἑ Εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι.

12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.*

ιγ'. Ως Τρύφων☉ ἀναιρεθέν☉, [g] Αντιόχ☉ ἐπολέμησε Σίμωνα, κἀκεῖν☉ Κενδεβαῖον τ☉ στρατηγὸν αὐτ☉ νικήσας, ἢ Ιουδαίας ἐξέβαλεν.

13. *Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit: atque ille Cendebæum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.*

14. *Quod*

a Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ, vel ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ λόγῳ.

b Τελευτήσαντ☉] Τῦ τελευτήσαντ☉, αὐτὸς τὴν *Hen.*

c Αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉] Ita ex *MS. Hen.* αὐτόν τε, & mox καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν desunt in *Editis Aliisque.*

d Τῦ Δημητρίε,] Illud ξ ex *MS.*

e Ο Τρύφων] Ita *Gen.* ὁ Τρύφων desunt *Aliis.*

f Τὸ ἔθν☉] Illa τὸ ἔθν☉ non agnoscit *Hen.*

g Αντιόχ☉] Ita cum *Cod. Hen.* in cæteris Αντιόχου ἐπολέμησε Σίμωνι, καὶ Κενδεβαίου &c.

14. *Quod Simon, à genero ſuo Ptolemæo inter convivandum dolo occiſus, diem ſupremum obiit: atque Ptolemæus, uxore ejus & liberis in vincula conjectis, conatus eſt imperium ſibimet aſſerere.*

15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obſedit, in arcem incluſum, cui nomen erat Dagon.*

16. *Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hieroſolymitanæ, obſidionem ſolvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, & ſocietate cum eo amicitiaque facta.*

17. *Hyrcani, poſt mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: utque urbes multas vi expugnavit.*

18. *Amicitia facta inter Hyrcanum & Alexandrum cognomine Zebinam.*

19. *Quomodo Antiochus Cyzicenus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obſeſſis ferendum veniſſet, fuſus fugatuſque eſt, & ab Hyrcani filiis Judæa pulſus.*

20. *Quod Ariſtobulus, ſuſcepto imperio, primus ſibi diadema impoſuit.*

21. *Quomodo, Ariſtobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in imperium ſucceſſit, expeditionem fecit in Syriam, & Phœnicen & Arabiam, & multos ex hoſtibus ſubegit.*

22. *Ptolemæi Lathuri cum eo pugna & victoria.*

23. *Quomodo Demetrius Eucærus, exercitu in Alexandrum educto, ipſum ſuperavit.*

24. *Antiochi, Dionyſi appellati, in Judæam expeditio: & quomodo prælio victoriam reportavit.*

25. *Quomodo poſt obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, cum imperium per novennium tenuiſſet, & in pace & gloria vixiſſet, vita deceſſit.*

ιδ'. Οτι ὑπὸ [h] τῦ γαμβρῦ Πτολεμαίυ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, δήσας αὐτὸ τὸν γυναῖκα & τὰ τέκνα, τὸν ἀρχὸν αὐτὸς ἐπεχείρησε καταλαχεῖν.

ιε'. Ως ὁ νεώτατος τῶν Σίμωνος υἱῶν Υρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὸν ἡγεμονίαν ἀφελόμενος, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸ Πτολεμαΐδα, εἰς τὸ φρούριον ἐγκλείσας Δαγὼν καλούμενον.

ιϛ'. Ως στρατευσάμενος ἐφ' Υρκανὸν Αντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὸν πολιορκίαν, λαβὼν ἀφ' Υρκανῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν & φιλίαν [i] συνθέμενος.

ιζ'. Υρκανῦ στρατία, μετὰ τὸν Αντίοχον τελευτὸν ἐν Μήδοις ἀποθανόντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις καὶ κατὰ κράτος εἶλεν.

ιη'. [k] φιλία πρὸς Υρκανὸν Αλεξάνδρου & [l] Ζεβινᾶ κληθέντος.

ιθ'. [m] Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκυμένοις πρὸς Υρκανῦ, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωξάντων αὐτὸν τῶν Ιουδαίας τῶν υἱῶν Υρκανῦ.

κ'. Οτι ἀφ' Αριστόβυλος τὸν ἀρχὸν, διάδημα [n] πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Αριστόβυλου ὁ ἀδελφὸς αὐτὸ Αλέξανδρος, τὸν ἀρχὸν ἀφελόμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν & Φοινίκην & Αραβίαν, καὶ πολλὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κϐ'. Πτολεμαῖος & Λαθῦρος πρὸς αὐτὸν μάχη & νίκη.

κγ'. Ως στρατευσάμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαιρος ἐπὶ Αλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτὸ.

κδ'. Αντίοχος [o] & Διονύσου λεγομένου στρατία ἐπὶ Ιουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὸν Αλεξάνδρου τελευτὸν ἡ γυνὴ αὐτὸ Αλεξάνδρα, τὸν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατασχοῦσα, καὶ βιώσασα μετὰ εἰρήνης & δόξης ἀπέθανεν.

b Τῦ γαμβρῦ Πτολεμαίυ] Hoc lemma, pariter ac iſtud quod ſequitur, edidimus juxta exemplaria *Gall.* & *Henneb.* In *cæteris* ita ſe habebant: Οτι ὑπὸ γαμβρῦ Πτολεμαίυ ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν. Οτι Πτολεμαῖος τὸν ἀρχὸν ἐπεχείρησε καταλαχεῖν, καὶ πῶς Υρκανὸς τὸν ἡγεμονίαν περίλαβεν.

i Συνθέμενος.] Sic *Cod. Hen.* Σίμβρος in *reliquis.*

k Φιλία πρὸς Υρκανὸν Αλεξάνδρου] Hoc lemma etiam acceptum debemus *Cod. Hen.*

l Ζεβινᾶ] Ζεβίνᾳ juxta *Porphyrium* in *Græcis Euſebii*, p. 227.

m Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς,] Brevius aliquanto in *Cod. Hen.* Ως ἡττηθεὶς ὑφ' Υρκανῦ Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐξέπεσε τῆς Ιουδαίας.

n Πρῶτος ἐπέθετο] Περιέθετο πρῶτος *Hen.*

o Τῦ Διονύσου] Καὶ Διονυσίου *Hen.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSTERTIUS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ιωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ιούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτοῦ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

[b] ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν [c] Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ιούδας ἀπέθανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν Ιούδα, πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν, καὶ παραβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, [d] ἐπεφύη τοῖς Ιουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον [e] ἐκάκου. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὸν χώρον καταλαβών· ὡς πολλοὺς ἀφ' ὧν τὸν πάντων τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῖς περὶ ἀμφοτέρων, ὅπου τι καὶ λιμῷ καὶ τῶν ἐχθρῶν, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ιουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου σωτηρίας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προτετιμένους σωφροσύνης, τούτοις ἐνεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ιούδα φίλους, καὶ τοὺς ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ [f] παρέδοσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, [g] ἔπειθ' ἅπαντα διέφθειρε. τότε δὲ συμφορᾶς τοῖς Ιουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ [h] περιλειφθέντες τῶν ἑτέρων τῆς Ιούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον [i] οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν

CAP. I.

Quomodo Jonathas, post Judam fratrem, principatum suscepit; utque una cum Simone ejus fratre bellum gessit adversus Bacchidem.

QUEMADMODUM Judæorum gens, à Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperârit; & quibus quantisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiit, pro illis *strenue* pugnans; superiori libro declaravimus. Judæ vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violaverant, Judæos adoriebantur, * animisque resumptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam & fames adjuvabat, quæ *tum forte* regionem urgebat: ita ut multi, ob necessariorum inopiam, & non ferentes malum utrinque hinc à penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Judæis, qui à patriis moribus desciverant & profanam vitæ consuetudinem *eis* prætulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto *omnes* pari crudelitate occidebat. Judæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post *suum* ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Judæ sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Jonatha ejus fratre adito, *eum* rogabant ut fra-

Juda defuncto, Bacchidis permissu male tractantur Judæi.

[1] *Macc. c. 9.*

---

[a] Ογδοήκοντα καὶ δύο.] Ita *Hen. Busb. Gall.* 2. 3. 5. *Voss.* & *Bas.* Vide *Is. Vossium* in *Chronologia S.* c. XII. p. 152. & 155.

[b] Τίνι μὲν οὖν τρόπῳ] Τίνα μὲν οὖν τρόπον *Hen.* (*L. B.*) & *Gall.*

[c] Μακεδόνων,] Hebræi solent reges Syriæ מלכי יון & hos quidem solos reges Græcos nominare. Μακεδόνων nomen alii usurpant non pro Syris modo, sed aliis ex successoribus Alexandri. Eusebius histor. eccles. lib. v. c. 8. ex Irenæo. Πρὸ τοῦ Ρωμαίους κρατῆσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ἔτι τῶν Μακεδόνων τὴν Ασίαν κατεχόντων Πτολεμαίου τοῦ Λάγου. *Antequam Romani imperium suum confirmassent, quum Macedones adhuc Asiam obtinerent, Ptolemæus Lagi.* &c. mox narrat Judæos Ptolemæo petenti codicem Sacrum annuisse, ὑπήκουον γὰρ ἔτι τοῖς Μακεδόσι ποτε, *parebant enim tunc Macedonibus*, id est, Ægyptiis. Ceteroquin enim ratio non esset cur regi Ægyptio debuerint id concedere, quia parebant Macedonibus, nisi ipse inter Macedones habeatur. Syncellus in Chronographia p. 277. notat illam Monarchiam, quæ Persicam secuta est Ελλήνων & Μακεδόνων dici, Ελληνας γὰρ καὶ Μακεδόνας ἐξ ἑνὸς τῶν Μακκαβαίων τοὺς αὐτοὺς μεμαθήκαμεν, *ex libris enim Maccabaicis didicimus eosdem esse qui Græci & Macedones dicuntur*, addens imperium τὸ ἐξ Μακεδονίας post Alexandri mortem divisum fuisse in Ægyptium, Syriacum & Macedoniæ ipsius. Africanus in Chronico (vide Syncellum p. 276.) Ἀπὸ Αλεξάνδρου δὲ κτίσεως χρόνων ὑποδιώτης Ιουδαίοι τῇ Μακεδόνων ἀρχῇ ποτὲ μὲν Πτολεμαίοις, ποτὲ δὲ Ανλίοχοις ἐτέλουν ὑπόφοροι. *A tempore Alexandri conditoris imperii Judæi fuerunt subjecti regno Macedonum, & modo Ptolemæis, modo Antiochis paruerunt.* Hic & Ægyptii & Syri appellantur Macedones. Tacitus lib. v. histor. 8. *Judæi Macedonibus invalidis sibi ipsi reges imposuere.* REL.

[d] Επεφύη τοῖς Ιουδαίοις,] Adhæsere Judæis, i. e. eos ursere & infectati sunt. Sic רבק Hebræis. In vernacula etiam lingua similis locutio. IBBETSON.

* *Animisque resumptis eos undique vexabant.*] *Vel* numeroque aucti, *aut* viribusque pollentes.

[e] Εκάκου.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐκάκουν in *Editis Aliisque.*

[f] Παρέδοσαν.] Παρεδίδοσαν *Busb.* & *Hen.*

[g] Επειθ' ἅπαντα διέφθειρε.] Ita in *Editis* & aliquot *MSS.* Verum ἅπαντα nec agnoscitur à *Busb.* nec ab *Epiphanio.* præterea *Zonaras* legit εἶτα διέφθειρε.

[h] Περιλειφθέντες] Ita *Gen.* & *Gall.* περιληφθέντες *Bas.* & *Hen.*

[i] Οἰκτρῶς τὸ ἔθνος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (*Lugd. Bat.* idem volebat scribens οἰκτρῶν) πικρῶς in *reliquis.*

[k] Απο-

fratrem ſuum ſibi in exemplum proponeret, ejuſque de popularibus ſuis curam & providentiam, qui pro patriæ libertate vitam profudit, imitaretur, & ſine defenſore non relinqueret gentem, præſertim cum in extremum diſcrimen adduceretur. Tum Jonathas, cùm dixiſſet ſe pro illis mortem obiturum eſſe, atque exiſtimaretur nihilo inferior eſſe quam frater, Judæorum dux declaratur.

Jonathas Jude fratri ſuccedit. 1 Maccab. c. 9.

2. Quod ubi reſcivit Bacchides, *is* veritus ne Jonathas negotium faceſſeret Regi & Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum hoc illius *vafrum* conſilium nec Jonatham, nec Simonem ipſius fratrem latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumptis, in ſolitudinem, quæ proxime aberat ab urbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, ubi intellexit quod viribus animiſque deficerentur, & illic loci conſiderent, adverſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, & poſitis trans Jordanem caſtris *exercitum reficiebat. Cæterum Jonathas, certior factus quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabatæos Arabas, (erant enim amici) ut apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amaræi filii, ad inſidiandum ex urbe Medaba egreſſi, & ipſum, & qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque quæ ferebantur direptis, & Joannem & ſocios ejus omnes interficiunt. Veruntamen pœnam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſolvebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

Bacchides Jonatha & Simoni inſidias ſtruit. 1 Maccab. c. 9.

Dein adverſus eos cum copiis proficiſcitur. 1 Maccab. c. 9.

Joannes frater Jonatha intercipitur. 1 Maccab. c. 9.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluviumque concluſis, ut qui non habeant quò ſe fuga recipere nt (nam hoſtes quidem à fronte eos premebant, à tergo vero flumen erat) quin & Deum precatus ut illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, ubi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Cum autem ille ictum prævideret eumque declinaſſet, *Jonathas* cum ſociis in fluvium inſiluit, & tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaſerunt, quod hoſtes non amplius amnem tranſirent, ſed Bacchides è veſtigio ad arcem Hieroſolymitanam ſe reciperet. De ſuo autem exercitu *hominum* circiter duo millia amiſit. Cæterum

Bacchides Judæos adoritur, & clade accepta Hieroſolyma ſe recepit. 1 Maccab. c. 9.

Per Judeam præſidia ſtatuit. 1 Maccab. c. 9.

multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, & Hierichuntem, & Emmauntem, & Bethoron, & Bethellam, & Thamnatha,

ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐκείνου εὐεῖ τῶν ὁμοφύλων πρόνοιαν ἔχειν, ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ ῥᾳθυμῆσαι [k] ἀπροσκέπτωτον τὸ ἔθνος, μηδὲ [l] ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ Ἰωνάθης φίλους ἑτοίμους ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς [m] ἧς μηδὲν εἶναι χείρων ἢ ἀδελφὸς, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων.

Β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας ταῦτα, καὶ φοβηθεὶς μὴ παράσχῃ πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. τοιοῦτος δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα· ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ὅτι καὶ παραλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς [n] τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον, καὶ παραγενόμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον [o] λάκκον Ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς [p] ἀπῃρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδευόμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ, γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, τὸν καὶ [q] Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς [r] Ναβαταίους Ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν [s] ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. τοὺς δὲ Ἰωάννην ἀπιόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ [t] Μηδάβας πόλεως [v] οἱ [x] Ἀμαραίου παῖδες, αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, [y] κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοι γε τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγου δηλώσομεν.

Γ'. Ὁ δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ἰωνάθην [z] ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου καταστρατοπεδευόμενον, παραφυλάξας [a] τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς δι' μαχόμενον [b] ἐκείνην διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰπὼν, μέσους ἀπειλημμένους τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν [c] ἐπίεσαν, ὁ ποταμὸς δὲ ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν· δεξάμενος δὲ τῷ θεῷ νίκην αὐτοῖς παράσχειν, πιέζει τοὺς πολεμίους. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδε προσερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὁ δὲ προσδοκήσας τὴν πληγὴν ἐκκλίναι, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τὸν διασώζοντα τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δι' ὀργὴν τοῦ Βακχίδου εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀρχήν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς [d] ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ἰουδαίας [e] καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν [f] Ἱεριχοῦν καὶ [g] Ἐμμαοῦν, καὶ [h] Βεθωρὸν, καὶ [i] Βεθήλ-

k Ἀπροσκάτωτον] Ἀπροσκάτητον *Busb.* & *Hen.* HUDS. Chryſoſt. Serm. XI. T. V. p. 56. ἀπροσκάτωτον ὄντα καὶ ἔρημον. SPANH.

l Ἐν οἷς φθείρεται.] Ἐν οἷς κακοῖς φθείρεται *Busb.* ἐν οἷς κακῶ (ἴσ. κακῶς) φθείρεται *Hen.*

m Κατὰ —— Ἰουδαίων.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

n Τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως] Ἐρημον Θεκωὲ 1 Maccab. IX. 33. vid. de Vit. §. 75. & *alibi.* lib. 6. c. 6. §. 3. SPANH.

o Λάκκον Ἀσφάρ,] Ita & 1 *Macc.* c. 9. v. 33. Ἀκύασφαρ *Hen.* Non *lacum* fuiſſe, ſed *foſſam* exiſtimat *Grotius*. Ad occaſum lacûs Aſphaltitis fuiſſe videtur. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. pag. 267. HUDS. Lacus Aſſur *Ruſin.* 1 Maccab. IX. 34. itidem ut hic λάκκος Ἀσφάρ. SPANH.

p Ἀπειρηκότας,] *L. B.* ἀπηρκότας.

* *Exercitum reficiebat.*] Confluentem illic militem recipiebat, *Gelen.*

q Γαδδὶν] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. SPANH.

r Ναβαταίους Ἄραβας,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 3. SPANH.

s Ἕως ἂν πολεμήσωσι] Ἕως ἂν πολεμήσωσι περὶ τοῦ Βακχίδου *Hen.*

t Μηδάβας πόλεως] Ita & *Suidæ*. Μήδαυα *Ptolemæo*. In *Græcis* 1 *Macc.* c. 9. v. 36. Ναβαδὰθ, & in quibuſdam *Epiphanii* libris *Nabath*. Γαβαθὰ veram lectionem eſſe apud *Joſephum* ſuſpicatur *Grotius*. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 893. HUDS. Et Μηδαβὰ 1 Maccab. IX. 36. Nabath *Ruſin.* SPANH.

v Οἱ Ἀμαραίου παῖδες,] Υἱοὶ Ἰαμβρεὶ 1 Maccab. IX. 36. filii Amri *Ruſin.* SPANH.

x Ἀμαραίου παῖδες,] Fuerit illorum parenti nomen *Amri*, quale regi cuidam Iſraëlis, 1 *Reg.* 16, 22.

y Κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην] Κτείνουσιν αὐτόν τε τὸν Ἰωάννην, καὶ τοὺς *Hen.* αὐτόν τε κτείνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*

z Ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου] Jordanis paludes vid. inf. §. 5. SPANH.

a Τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. & *alibi.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

b Ἐκείνην διὰ τὸν νόμον.] Ἐν ἐκείνῃ *Hen.*

c Ἐπίεσαν,] Ἐπίεσαν *Hen.* & *L. B.*

d Ὡς περὶ δισχιλίους.] Εἰς χιλίους ἄνδρας 1 *Macc.* c. 9. v. 43.

e Καταβαλλομένας πόλεις] Καταλαβομένας *Busb.* (καταλαβόμενος *L. B.*) *Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ἱεριχοῦν —— Γάζαρα.] Urbes Judææ præſidiis à Bacchide munitas legimus etiam 1 Maccab. IX. 50. erantque Ἱεριχ. Ἐμ. Βαιθωρὼν, Βαιθὴλ, Θάμναθα & Φαραθωνὶ καὶ τὴν Τιφών. SPANH.

g Ἐμμαοῦν,] Ἀμαθοῦ *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.*

h Βεθωρὸν,] Βαιθαρὼν (forſan pro Βαιθωρὼν, *Hen.* Βεθηρὼν malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 50. Adi *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 637. HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 5. SPANH.

i Βεθήλ-

[i] Βεθήλλαν, καὶ [k] Θαμναθὰ, καὶ [l] Φαραθὼ, καὶ [m] Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακῶσι ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ιουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δ' τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν [n] ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῶν Ιουδαίων παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, [o] καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Τὸν αὐτὸν [p] δὴ καιρὸν ἐπιβαλόμενός τις ἐπὶ Ιωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Αμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμου ἐπιτελουμένους, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ [q] Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ὧν τῶν ἐπιφανῶν ἐν τοῖς Αραψι, μέλλειν δ' γίνεσθαι [r] ἐν παμπλήθει τὴν κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ ἐπὶ τὸν Ιωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκιαν τοῦ ἀδελφοῦ [s] νομίσαντες αὐτοῖς [t] ἐπιφανῆναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ιωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς [v] Μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δ' εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὅση τότε εἰκὸς λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ιωάννου τοῦ ἀδελφοῦ ἔσχον τῶν υἱῶν Αμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτι ἦσαν οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες [x] ὡς τετρακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν ὁ Ιωνάθης, εἰς [y] τὰ ἕλη ἔξω τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δ', τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν Βασιλέα. [z] καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ιουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ιωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐνδιατρίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν Βασιλέα, παρακαλοῦντες [a] ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ιωνάθου σύλληψιν. [b] ἐδόκουν γὰρ αὐτοῦ ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, [c] ἀποκτενεῖν ἅπαντας. [d] ὃ δὴ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην, ἡδόμενος ἦτος ἐν τῇ Ιουδαίᾳ πᾶσιν ἔχρησε τοῖς φίλοις καὶ Ιουδαίοις καὶ συμμάχοις, [e] συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν Ιωνάθην. ἀγωνιζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι διὰ Ιωνάθου· ἐφυλάττετο γὰρ [f] σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν [g] ἡδημένος· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα [h] αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ιωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς [i] Βηθαλαχὰν

& Pharathonem, & Techoam, & Gazara. Cumque turres in unaquaque urbe ædificasset, & muros validos & magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent. Maxime vero *omnium* Hierosolymorum arcem firmavit. Cumque & principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Jonathan & Simonem ejus fratrem adiit, illisque nunciavit Amaræi filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex urbe Gabatha, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido & sumptuoso apparatu. Jonathas autem & Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse Joannis *occisi* pœnas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, & ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, & *magnam* cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, & omnes *ad unum* interfecerunt, captoque mundo muliebri & reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab Amaræi filiis sumpserunt ob ea quæ Joanni fratri fecerant. nam & illi ipsi & qui eos comitabantur amici, ut & uxores eorum & liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt. *Jonathas & Simon opprimunt Nabatæos nuptias celebrantes. 1 Maccab. c. 9.*

5. Et quidem Simon & Jonathas, in fluvii paludes reversi, illic confederunt. Bacchides vero, cum Judæam omnem præsidiis muniviset, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per *integrum* biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ & scelerati, cum viderent Jonatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem *quosdam* legarunt, rogantes ut Bacchidem mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, una que nocte omnes, si eos de improviso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex *eò* Bacchidem misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, & Judæos & auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Jonatham capiendum (nam *sibi* valde cavebat, intellectis *eorum* insidiis) Bacchides, iratus perfugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit & interfecit. Jonathas autem cum fratre suorum- *Proditores Bacchidem accersunt ad occidendum Jonatham. 1 Maccab. c. 9. Bacchides, frustra id conatus, perfugis iratscitur. 1 Maccab. c. 9.*

[i] Βεθήλαν,] Βεθήλα *Hen.* HUDS. Βεθήλα supr. lib. 1. c. 19. §. *ult.* & lib 5. c. 1. §. 22. ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελδιτῶ πεδίον· & lib 6. cap. 4. §. 2. & Βεθηλῶ supr. lib. 6. cap. 3. §... & cap 7. §. 1. ἐν πόλει Βεθήλῳ. SPANH.

[k] Θαμναθὰ,] *Eusebio* Θαμνὰ vicus. Vide *Relandum*, p. 1032. HUDS. Θαμνὰ supr. lib. 5. c. 10. § 1. vel 2. εἰς Θαμνὰ πόλιν τῆς Παλαιστίνης· nempe hic additur terminatio Syriaca θά. SPANH.

[l] Φαραθὼ,] Βεχθὼ *Hen.* Φαραθῶνα aut Φαραθὼν legisse videtur *Vet. Interpres.* HUDS. Φαραθωνιτῶν supr. lib. v. c. 9. §. ult. πόλεως ἣ Φαραθωνιτῶν γεγονώς· & mox ibid. ταφῆς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνῃ· SPANH.

[m] Τοχόαν,] Θοκόαν *Hen.* Τοφὼν malit *Grotius* ex 1 *Macc.* c. 9. v. 50.

[n] Ἰσχύρωσε.] Ωχύρωσε *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.] Illa καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον non legisse videtur *Epiphan.* ἐφύλαττον, καὶ ἐφύλαττον. τοῦτο &c. *Busb.*

[p] Δὴ καιρὸν ἐπιβαλόμενός] Δὲ *Hen.*

[q] Γαβαθὰ] Ex 1 *Macc.* c. 9. v. 37. Ναδαβὰθ malit *Relandus*, p. 771. cujus conjecturam aliquatenus firmat *Epiphan.* apud quem *Nabatha* aut *Madaba*. Sed Γαβαθὰ præfert *Grotius*. HUDS. Supr. lib. 5. c. 1. §. *ult.* τοῦτο ἐν Γαβαθὰ πόλει &c. lib. 6. c. 4. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ & §. 6. ἀπεχομένῳ εἰς Γαβαθὼ, & lib. 8. c. 7. §. *ult.* ἐπὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.

[r] Παραπομπὴν τῆς κόρης] Μετὰ ἐξαπομπῆς λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς *Busb.* μετὰ πολυτελοῦς ἀποπομπῆς *Zonar.* μετ' ἐξαπομπῆς μεγάλης 1 *Macc.* c. 9. v. 37.

[s] Νομίσαντες αὐτοῖς] Τοῦτον νομίσαντες *Busb.*

[t] Παραφανῆναι,] Παραφανησομένους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[v] Μηδάβαν,] Τὰ Μήδαβα *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[x] Ὡς τετρακοσίους.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄντες ν', in *Editis.*

[y] Τὰ ἕλη ἔξω ποταμοῦ] Conf. supr. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ τότε μέν] Post Alcimi pontificis obitum quievit Judæa annos duos. 1 *Macc.* c. 9 v. 57.

[a] Ἀποστεῖλαι Βακχίδην] Ὑποστεῖλαι *Hen.*

[b] Ἐδόκουν γὰρ αὐτοῦ] Ita legisse videntur *Epiphan.* & *Zonaras*. male in libris omnibus ἐδόκει.

[c] Ἀποκτενεῖν ἅπαντας.] Ἀποκτεῖναι *Hen.*

[d] Τὸν δὲ βασιλέως] Ὁ δὲ Βακχίδης ταλεὶς καὶ ἡνιόχου *Busb.* ὁ δὲ Βακχίδης ὑπὸ δὲ βασιλέως ταλεὶς καὶ ἡνιόχου. juxta *Epiphanium*.

[e] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαβοῦσαι.

[f] Σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν] Illud σφόδρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἡδημένος,] Αἰδούμενος *Hen.*

[h] Αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας] Ἐξ αὐτῶν *Busb.*

[i] Βηθαλαχὰν —— ἐρήμῳ,] Intelligit haud dubie eum locum, qui in *Tabula Judaïca*, בית יעלה, nam ע per Γ sæpe vertitur Græce, & literæ frequenter transponi solent in ejusmodi nominibus. Βαιθαὶ dicitur 1 *Macc.* c. 9. v. 62. qui locus videtur fuisse in proximo, ut parum referret hic an ille nominaretur. *Grotius*. HUDS. Βαιθαὶ τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ Maccab. 1. 11. 62. Vithalagam *Rufin.* SPANH.

rumque manu Bacchidis metu Bethalagam ſeceſſit, vicum in ſolitudine ſitum: & turribus ædificatis & mœnibus *ei* circumdatis, ſeſe à periculo ſecurum conſervabat. At Bacchides, iſtis auditis, cum copiis quæ tum ſibi aderant exiens, & Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus eſt, ejuſque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipſum obſidebat. Ille vero acri oppugnantium ſtudio nihil cedit, ſed, cum fortiter reſtitiſſet, Simonem fratrem in urbe relinquit, adverſus Bacchidem præliaturum: ipſe vero clam in regionem egreſſus, magnaque inter ſuæ factionis homines manu collecta, nocte in caſtra Bacchidis impetum facit; & cum multos illic occidiſſet, Simoni etiam fratri palam fit, quod hoſtes eſſet adortus. nam & is ſentiens ſtragem ab illo editam exit in eos, & Macedonum machinas, in obſidionem paratas, incendit, & cæde multa in eos graſſatur. Bacchides autem, cum vidiſſet ſeſe ab inimicis circumventum, & alios quidem à fronte, alios vero à tergo ipſum urgentes, in deſperationem animique conſternationem incidit, *vehementer* perturbatus quod res obſidionis præter ſpem cecideriſ. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipſum à Rege accerſiverant, convertit, quaſi ab eis deceptus: volebatque, obſidione finita, cum dignitate, ſi fieri poſſet, domum redire.

Bacchides Bethalagam oppugnat. 1 *Maccab.* c. 9.

Obſidionem ſolvit. 1 *Maccab.* c. 9.

II. 6. Quod ejus conſilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia & ſocietate *ineunda*, *ea conditione* ut ſibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujuſmodi diſceſſionem ſibi *aliâ* honeſtiorem fore ratus, paciſcitur cum Jonatha amicitiam, ſibique mutuo jurarunt neutrum *alteri* arma illaturum. atque ita, redditis receptiſque captivis, Antiochiam ad Regem reverſus eſt: & poſt hunc diſceſſum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & in Machma urbe vitam agens, illic populo res adminiſtrabat: atque ſceleratos & impios ſupplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

Jonathas cum Bacchide componit. 1 *Maccab.* c. 9.

ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ πίσῃ [k] περιβαλόμενος, [l] αὐτὸν εἶχεν ἀσφαλῶς περιῳρημένον. Βακχίδης δὲ [m] ταῦτα ἀκούσας, τῷ πλήθει [n] μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους προσκαλεῖται, ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἦκε, καὶ παρεμβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀπορίαν τὴν πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀνθίστατο, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν [o] ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρᾳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν παρά [p] τῶν αὐτοῖς φρονούντων, [q] νυκτὸς ἐπιπίπτει [r] τῷ Βακχίδῃ στρατοπέδῳ, καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς [s] τοῖς ἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ὅτε [t] αἰσθόμενος τὰς πολεμίους ὑπ' αὐτοῦ κλεινομένους, ἐπέξεισιν [u] αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπολημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ παραχρῆμα τῶν βουλῶν ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντι [v] τῆς πολιορκίας συγχυθείς. τὸν μέντοιγε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἱ μετεπέμψαντο αὐτὸν ἐκ βασιλέως αὐτὸν, [x] ἀπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβούλετο δὲ [y] τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀπράκτως, [z] εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν [a] οἰκείαν [b] ὑποστρέφειν.

ς'. Μαθὼν δ' αὐτὸ τὴν βουλὴν Ἰωνάθης, πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ὃς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ πάντως [c] ἀπρεπεστέραν ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, οὕτω δὴ πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ [d] στρατεύειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τούς τε αἰχμαλώτους ἀπέδοσαν, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἀναχώρησιν, οὐκέτι ἐπ' εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης, ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν [e] Μαχμᾷ πόλει τὴν διαίταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπτε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων [f] ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

III. CAP. II.

Quomodo Alexander bellum gerens adverſus Demetrium Jonathæ multa elargitus eſt, & pontificatu ei delato ipſum in ſocietatem ſuam pertraxit, quamvis illi majora pollicitus eſſet Demetrius. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἀλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ἰωνάθῃ, καὶ ἀποδείξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ἐκείνῳ ὑπισχνεῖτο Δημήτριος. περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Alexander Ptolemaïdem occupat. 1 *Maccab.* c. 10.

ANno autem centeſimo ſexageſimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam aſcendiſſet, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum qui eam præſidio tenebant. infenſi enim erant Demetrio, tum quod is ſuperbus eſſet, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus muni-

Demetrii malum ingenium.

ΕΤΕΙ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ [g] Ἀλέξανδρον ὁ Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς [h] υἱὸν, ἀναβάντα εἰς Συρίαν, πυνθάνεται καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν φρουρούντων. ἀπηχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διά τε τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας δὲ [i] αὐτὸν εἰς [k] πυραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκευ-

---

k Περιβαλόμενος,] Περιβαλλόμενος *Hen.* & *Busb.*

l Αὐτὸν ἶχεν ἀσφαλῶς] Ἑαυτὸν εἶχεν *Busb.* αὐτὸν εἶχεν *Hen.* αὐτῷ ἔχειν ἀσφαλῶς περιῳρημένον juxta *Vet. Interpr.*

m Ταῦτα ἀκούσας,] Ταῦτα μαθὼν *Busb.*

n Μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων,] Μετ' αὐτοῦ *Hen.*

o Ἐν τῇ πόλει] Ἐν τῇ πόλει εἶασε τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα *Busb.* & *Hen.*

p Τῶν αὐτοῦ φρονούντων,] Τῶν αὐτῷ *Hen.*

q Νυκτὸς ἐπιπίπτει] Νύκτα *Busb.*

r Τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ,] Τῷ Βακχίδου *Hen.*

s Τοῖς πολεμίοις] Τοῖς πολεμίοις adjecimus è *Cod. Hen.* & *Vet. Int.*

t Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Busb.* ſed nec *αὐτοῖς* nec *αὐτοὺς* agnoſcit *Epiphan.*

v Τῆς πολιορκίας συγχυθείς.] Περὶ τὴν πολιορκίαν *Hen.*

x Ἀπέσκηψεν,] Ita malui cum *Busb.* & *Hen.* præſertim quod eodem ſenſu occurrat apud *Dionyſ. Halic.* p. 368. v. 37. *Edit. Oxon.* ἐπέσκηψεν in *Editis.* HUDS. Verſ. *convertit.* potius *effudit.* IBBETSON.

y Τελέσας] *L. B.* τελεστέας.

z Εἰ δυνατὸν,] Εἰ δυνατὸν adjectum eſſe volui ex *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.*

a Οἰκείαν] Οἰκίαν *Hen.*

b Ὑποστρέφειν.] Ὑποστρέψαι *Busb.* & *Hen.*

c Ἐνέπεσε τοῖς ἐμοῖς] Ἐνέπεσε τοῖς αὐτῶν *Busb.* & *Hen.*

d Στρατεύειν ἐπ' ἀλλ'] *Lugd. Bat.* στρατεύσειν ἐπὶ τοὺς.

e Μαχμᾷ πόλει] Conf. lib. VI. c. 6. §. 1. SPANH.

f Ἐκάθηρεν] Ἐκάθαιρεν *Busb.* ἐκάθαιρεν *Hen.*

g Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς] Verum non Antiochi filius, ſed ſortis extremæ juvenis à *Juſtino* dicitur lib. XXXV. c. 1. & *Appian.* in *Syriac.* Alexander Bala dictus *Euſeb. Gr. p.* 505. Item in ejus Nummis ΘΕΟΠΑΤΩΡ. 1 Maccab. c. X. v. 1. Ἀλέξανδρος ὁ δὲ Αὐλάχου ὁ ἐπιφανής· SPANH.

h Υἱὸν,] Id eſt, qui ſe filium Antiochi illuſtris dicebat. *Nomen ei* (ut inquit *Juſtinus*, l. 35.) *Alexandri inditur, genituſque ab Antiocho dicitur, ſortis extremæ juvenis* &c. in Epitome *Livii*, l. 2. 11. *Alexander homo ignotus & incertæ ſtirpis, impoſuit* ὃς αὐτῷ τις Ἀλέξανδρος ψευδώνυμος εἶναι Σελευκείας γένους, *Appian.* Dictus eſt ab adverſariis Balles. *Strabonis* l. XVI. ὁ Βάλας Ἀλέξανδρος. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 1. Vide *Hiſtoriam Regum Syriæ* per *Foy Vaillant*, p. 245.

i Αὐτὸν] Αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

k Τετραπύργιόν τι] Τετραπύργιον τὸ βασίλειον *Busb. HUDS.*

For-

πεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄποθεν τ῀ Ἀντιοχείας, οὐδένα παρεσίεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμότερον καὶ ὀλιγωρότερον. ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τῶν ὑποτεταγμένων μῖσος ἐξήφθη, [1] καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Ἀλέξανδρον ἀκέσας ὁ Δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἔπεμψε δὴ καὶ πρὸς Ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον βούλετο, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτῷ σχῇ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. [m] τοῦτο δ' ἐποίει, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ Ἰωνάθης αὐτῷ τὴν ἔχθρας ἀποπληρώσῃ. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ [n] κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους, οὓς τῶν Ἰουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, [o] ἀποδοῦναι. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίου προσταττομένων, ὁ Ἰωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἔν τε βασιλέως, ἀκουόντων ἔν τε λαῶ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ [p] τ῀ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, [q] ἐπιτροφότου Ἰωνάθη ἔν τε βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀποδοῦναι. ὁ δὲ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ῀ ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτους μὲν Ἰωνάθης ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν μοναρχὴν ἐπιεῖτο, καινίζων τὰ κατ' τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τ῀ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἡ πρὸς τοὺς [r] πολεμίους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν Φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ Φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν [s] Βεθσούρᾳ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων. ἔτοι γὰρ ἦσαν πολεῖται μισοῦντες τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων καὶ [t] πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς Φρουροὺς οὐκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνοὺς δὲ Ἀλέξανδρος πάς τε ὑποτοπήσας ἀφ' ἑπτέρας Δημητρίου πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὅπου διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου τ῀ [u] Δημητρίου στρατηγοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ· ὃς καὶ πρὸς τοὺς [x] πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοίνυν καιροῦ δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι [y] αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστιν οὐκ ἄλλο τι χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τ῀ Ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. [z] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν "ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ "τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε περὶ [a] φιλίας καὶ συμμα- "χίας. [b] χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰου- "δαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, "καὶ προσκαλῶ τιμηέντα ὑφ' ἡμῶν ὅμοιον γίνεσθαι περὶ "ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμενος [c] δὲ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ἰωνάθης, ἐνδὺς

tam ſe concluſiſſet, quam ipſe non procul ab Antiochia exſtruxerat, neminem *in eam* admittebat: ſed in rebus adminiſtrandis ſocors erat & negligens. unde & ſubditorum in eum odium magis accenſum erat, ſicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum eſſe in *urbe* Ptolemaïde, copiis ſuis omnibus aſſumptis contra eum profectus eſt. Quin & legatos ad Jonatham miſit, ut eum ſibi ſocium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat ut Alexandrum præveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eo magis faciebat, veritus ne Jonathas, injuriarum memor, ipſum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit, ut delectum haberet, & arma compararet, obſideſque Judæorum reciperet, quos Bacchides in Hieroſolymorum arcem concluſerat. Igitur cum mandata ejuſmodi ad eum à Demetrio delata eſſent, Jonathas, ubi ad Hieroſolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum cæteris tum iis qui arcem præſidio tenebant. Illis autem recitatis, impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer territi ſunt, quod Jonathæ facta eſſet à Rege exercitum colligendi poteſtas, obſideſque ſibi habendi. Ille vero eos parentibus ſuis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hieroſolymis habitabat, urbem inſtaurans & pro arbitrio ſuo unumquodque conſtruens. juſſit enim ædificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut eſſent illi ab hoſtibus tutiores. Iſta autem cum animadverterent qui in præſidio erant munitionum per Judæam, cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, præter eos qui Bethſuram tenebant & Hieroſolymorum arcem. Horum enim pars maxima Judæi erant impii & transfugæ: ideoque præſidia non deſerebant.

IV. *Demetrius Jonathæ ſibi conciliare conatur.* 1 *Maccab.* c. 10.

2. Alexander autem, cum didiciſſet, quid Demetrius Jonathæ promiſerit, ſimul & reſciviſſet, & quam egregie ſe geſſerit, & quæ mala bellando Macedonibus intulerit, quæque viciſſim ille paſſus fuerit à Demetrio & Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium habere quam Jonatham: qui & fortis eſt adverſus hoſtes, & ſingulari Demetrium odio proſequitur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multiſque viciſſim eum affecerit. Itaque ſi *idem ipſis* videatur, ut illum ſibi amicum *ſociumque* facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore è re ſua erit illum invitare ad ſocietatem ineundam. Cum igitur ita viſum eſſet ei & amicis, ut ad Jonatham mitterent, hujuſmodi literas ſcribit. REX ALEXANDER JONATHANI FRATRI S. "Jamdudum audivimus de fide tua & fortitudine: "ideoque ad te miſimus *qui* de amicitia & ſocieta- "te *agant*. Porro te facimus hodie Judæorum pon- "tificem, & ut noſter amicus dicare *ſtatuimus*. "Quin & munera tibi mittenda curavi, ſtolam "purpuream & auream coronam: teque obſecro, "ut à nobis honoratus ſimiliter erga nos affectus "ſis.

V. *Alexander id etiam agit ut Jonatham ſibi conciliet.* 1 *Maccab.* c. 10.

Alexandri literæ ad Jonatham. 1 *Maccab.* c. 10.

Jonathas ſtolam pontificalem induit. 1 *Maccab.* c. 10.

3. His literis acceptis, Jonathas pontificalem ſtolam

Forte τετραπύργου τι &c. COCC.

l Καθὼς ἤδη] Ubi hoc demonſtratum dedit, plane neſcimus.

m Τοῦτο δ' ἐποίει] Ita cum *Hen.* τοῦτο ἦ ποιεῖ in *Editis Aliiſque.*

n Κατασκευάζειν ὅπλα,] Ita *Hen.* & in 1 *Maccab.* c. 10. v. 6. κατασκευάζειν in *Editis.*

o Ἀποδοῦναι.] Ἀπολαμβάνειν *Busb.* & *Hen.*

p Τ῀ς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν,] Οἱ ἐν τ῀ ἀκρ. *Hen.* καὶ οἱ ἐκ τ῀ *Busb.*

q Ἐπιτροφότου] *L. B.* ἐπιτροπαφότου.

r Πολεμίους ἀσφαλέστερα.] Sic *Busb.* & *Hen.* πολίμους in *Editis.*

s Βεθσούρᾳ πόλει,] Βαθσυρᾷ *Hen.* Vide lib. 12. c. 8. §. 4. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 658. HUDS. Βεθσούρ, locus Judææ munitiſſimus. vid. infr. c. 5. §. 6. SPANH.

t Πεφυγότων ἦσαν.] Τὸν νόμον καταλιπόντων 1 *Macc.* c. 10. v. 14.

u Δημητρίου στρατηγοῦ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* Τ῀ στρατηγοῦ in *Editis Aliiſque.*

x Πολεμίους] Πολέμους ſolus *Hen.*

y Αὐτὸν κατὰ Δημητρίου,] Τὸν Ἰωνάθην *Busb.*

z Βασιλεὺς —— χαίρειν.] Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ χαίρειν. 1 *Macc.* c. 10. v. 18. Sic Ædui fratres Romanorum, teſte *Tacito*, Averni *Lucano*, Batavi in *Inſcriptione Antiq. Grot.* HUDS. Conf. infr. c. 4. §. 9. SPANH.

a Φιλίας καὶ συμμαχίας.] Illa φιλίας καὶ abſunt *Busb.* & *Epiphan.*

b Χειροτονοῦμέν σε] Καὶ χειροτονοῦμέν σε *Busb.* & *Hen.* quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* De voce χειροτονεῖν videſis *Seldenum*, lib. 2. de *Synedriis Heb.* p. 730.

c Δὲ τὴν ἐπιστολὴν] Δὲ abeſt *Hen.* & mox ὁ deeſt *Hen.* & *Busb.*

ſtolam induit, inſtante Umbraculorum feſto, quadriennio poſt fratris ejus Judæ interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, & multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; cœpitque ſuam ſibi vitio vertere ſarditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obſequio Jonathæ benevolentiam demerendo, ſed illi ſatis temporis relinqueret ad eam præripiendam. Veruntamen & ipſe literas ſcribit ad Jonatham populumque in hanc ſententiam. "REX "DEMETRIUS JONATHÆ ET JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam amicitiam nobiſ- "cum initam ſervaſtis, & ad noſtros inimicos qui "vos tentarunt non defeciſtis, hanc veſtram fidem "laudo, hortorque ut in iiſdem permaneatis, be- "neficii gratiam à nobis viciſſim conſequuturi. "Pleroſque enim veſtrum tributis & penſionibus "levabo, quæ & regibus anteceſſoribus meis & mi- "hi jam ante pendebatis. Et nunc vobis vectiga- "lia remitto quæ ſolvere ſemper conſueviſtis. Ac "præterea pretium ſalis vobis condono, & coro- "narum, quas nobis afferre ſoliti eratis; & quod "mihi, pro tertiis frugum & dimidiis fructûs ar- "borum, jure cedebat, ex hodierno die *in* poſte- "rum vobis remitto. Et quod in ſingula capita "mihi dari oportebat, ab his qui Judæam inco- "lunt & qui ſunt in tribus toparchiis, quæ Judææ "adjacent, Samariæ & Galilææ & Perææ, id vo- "bis concedo ab hoc tempore in perpetuum. Et "urbem Hieroſolymitarum ſacram & inviolabi- "lem eſſe volo, & à decumis vectigalibuſque im- "munem qua patet ejus territorium. Arcem etiam "ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, & quos "ipſe pro amicis & fidis habuerit præſidio ejus "adhibere, ut eam nobis cuſtodiant: ac præterea "Judæorum eos, qui bello capti in terris noſtris "ſerviunt, dimitto liberos. Ad hæc jubeo ut Ju- "dæorum jumenta ad angarias non adigantur: at- "que Sabbata & feſta omnia & tres dies feſtum "antecedentes immunes ſint. Similiter & Judæos "in meo regno degentes dimitto liberos nulliſque "injuriis affectos: & qui mecum militare voluerint, "eos ſino, liceatque illis *in exercitum meum deſcri-* "*bi* ad *hominum* millia triginta: idemque ſtipen- "dium, quod noſtri milites accipiunt, illis, ubi- "cunque ierint, numerabitur. Ex iis autem quoſ- "dam in præſidiis collocabo, alios vero in cor-

Demetrii litera ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆ Σκιροπηγίας ἑορτάσης [d] μὴ ἔτη τέσσαρα, ἡ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθανεῖν. καὶ γὰρ ἐδὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. συναγαγὼν δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ ὡπλίσθη ὅπλων ἐχάλκευε. Δημήτριον δὲ ταῦτα [e] σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὸ βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐπέτρεπεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ φθάσας Ἀλέξανδρον αὐτὸς [g] ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίπει καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει [h] μέντοι καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ Ἰωνάθη καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. "ΒΑΣΙ- "ΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩ ΕΘΝΕΙ "ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Επειδὴ [i] διετηρήσατε τὴν "φὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ παρεμείνατε ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς "ἐχθροῖς οὐ προσήγεσθε, καὶ τούτῳ μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ "τῷ πίστιν, [k] καὶ προσκαλῶ εἰς τοῖς αὐτοῖς [l] ὑπομέ- "νειν, [m] ἀπολήψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάρι- "τας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνήσω τῶν φόρων καὶ τῶν "στεφανιτῶν ἃς [n] προσετέλεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦ- "σι καὶ ἐμοί. νυῦν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς ἀεὶ "παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ πιμῶ ὑμῖν χαρίζομαι τῶν "[o] ἁλῶν. καὶ τῶν [p] στεφάνων οὓς προσεφέρετε ἡμῖν· καὶ ἀντὶ "τῶ [q] τρίτων καρποῦ, καὶ ἡμίσους καρποῦ τὸ "γινόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέ- "ρας. [r] καὶ ὥσπερ κεφαλῆς ἑκάστης ὁ ἔδει μοι δίδοσθαι τὸν ἐν "τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ [t] τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰου- "δαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, "[v] τοῦτο πρόσχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ καιροῦ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. "καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [x] ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλο- "μαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν [y] ὁρίων αὐτῆς [z] ἀπὸ τῆς δεκάτης "καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἀποτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ιωνάθῃ, ὡς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλος, "τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καταστήσαι, ἵνα φυλάσσωσιν [a] ἡμῖν αὐτήν· καὶ Ιουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ "δουλευούσας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω "δὲ μηδὲ [b] ἀγγαρεύεσθαι [c] τὰ Ιουδαίων ὑποζύγια· τὰ δὲ "Σαββατα, καὶ ἑορτὴ ἅπασα, [d] καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς "ἡμέραι, ἔστωσαν ἀτελεῖς. [e] τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ "ἐμῇ καταοικοῦντας Ιουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους "ἀφίημι· καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέ- "πω, καὶ μέχρι τελισμυρίων ἐξέστω τοῦτο· τῶν δ' αὐ- "τῶν, ὅποι ἂν ἀπιῶσι, πεύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στρά- "τευμα μεταλαμβάνῃ. καταστήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν "εἰς τὰ φρούρια, τινὰς δὲ καὶ πρὸς τὸν φυλακὴν [f] τοῦ- "μοῦ

d Μετὰ ἔτη τέσσαρα,] Anno *nono* poſt mortem Jonathanis, non *quadriennio* poſt, ut vult *Joſephus*. qui error ex alio illo de Juda in pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus, quem ab ipſo *Joſepho* (ſc. l. 20. c. 8.) agnitum fuiſſe comperimus. *Uſſerius* ad *A. M.* 3852. *Oſtennio* poſt mortem Jonathanis pontificem factum eſſe cenſet *Petitus*, adeoque reſcribendum, μὴ ἔτη δ' ἄρα θ'. ἢ τὸν ἀδ. ac ſi excidiſſet numeralis θ'. propter ἢ ſequens, & librarius mutaſſet δ' ἄρα in τέσσαρα. Tom. IV. *Animadverſ.* p. 93. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 133. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3847. & *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. XI. p. 151.

e Σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα,] Illud σφόδρα è *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι,] Ἑαυτὸν ἠτιᾶτο *Busb.* ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσασθαι *Hen.*

g Ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ἰωνάθην,] Φιλανθρωπεύσασθαι *Busb.*

h Μέντοι καὶ αὐτὸς] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *veruntamen nec ſic diſtulit ſcribere* &c. γραφὴ τοίνυν in *Editis*, *Aliiſque.*

i Διετηρήσατε] Ετερήσατε *Hen.*

k Καὶ προσκαλῶ] Καὶ abeſt *Hen.*

l Επιμένειν,] Εμμένειν *Busb.*

m Απολήψομένους] Ita *Busb. Hen.* & *Gall.* ἀπολήψομένοις in *Editis.*

n Προσετέλεῖτε] Ετελεῖτε *Hen.* & mox πρῶτοι.

o Ἁλῶν.] Ita *Gen. aliquot MSS.* & *Vet. Interpr.* ἅλων *Baſ.* & *Hen* perperam. Id enim ſibi vult *Joſephus*, Regem illis remittere pecunias quæ dabantur ad ſal eximendum è ſalinis in Judæa Videſis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29 & c. 11. v. 35.

p Στεφάνων] Coronas Judæi ſoliti erant regibus offerre quotannis: poſtea *aurum* quod vice coronarum ſolvebatur aut in coronas impendebatur, dictum eſt *coronarium*, & φόρος στεφανίτης ſupr. lib. 12. c. 3. §. 3. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29.

q Τρίτων δὲ καρπῶ,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τρίτων τὸν δὲ καρπῶ in *Editis Aliiſque.*

r Καὶ ὥσπερ κεφαλῆς ἑκάστης] Καὶ ὡς ὥσπερ κεφαλῆς ἑκ. ἔδει μοι δίδοσθαι. *Busb.* & *Hen.*

s Τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων,] Τῶν omittit *Hen.*

t Τῶν τριῶν τοπαρχιῶν] Τῶν πατρικῶν τοπαρχιῶν ſolus *Hen.* τῶν τελῶν νομῶν τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τοῦ Σαμ. 1 *Macc.* c. 10. v. 30. τῶν τρ. τοπ. τῶν ἐν τῇ Ἰουδ. in *Editis Aliiſque.* Voculam ἐν (cum *Cod. Hen.*) ejectam eſſe volui, præſertim quod nec eam agnoſcat *Hen.* nec *Epiphan.* qui vertit, *necnon & trium finitimarum vobis provinciarum, Samariæ* &c. ac ſi legiſſet τελῶν τοπαρχιῶν τῶν ὑμῖν προσκειμένων. Hoc modo legendum eſſe monuit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 30 qui præterea ſcribendum cenſet ἐν Σαμαρείαις &c. contra fidem *MSS.* & *Epiphanii.*

v Τοῦτο πρόσχωρῶ] Ita *Busb.* τοῦτος in *Editis Aliiſque.* πάντα aut πᾶν legiſſe videtur *Vet. Interp.* qui habet *univerſa concedo.*

x Ιερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι] Videſis *Ez. Sphanhemium* de *præſtantia & uſu Numiſm.* in *Diſſert.* IX.

y Ὁρίων αὐτῆς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ὁρῶν in *reliquis.*

z Ἀπὸ τῆς δεκάτης] Ὑπὸ τελῶν ἡ δεκάτης *Busb.* ὑπὸ τελῶν τὴν δεκάτης à decima parte vectigalium *Epiphan.*

a Ἡμῖν αὐτήν·] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὑμῖν in *Editis.*

b Ἀγγαρεύεσθαι] Vide *Grotium* ad *Matt.* 5. v. 41. & *Jac. Lydium* in *Florum Sparſione ad Paſſ. Chriſti*, p. 182. HUDS. Menander in Συκωνίᾳ in Exc. H. Grot. p. 745. ἐὰν ἔχῃ τι μαλακὸν, ἀγγαρεύῃ. SPANH.

c Τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια·] Τὰ τῶν Ἰουδαίων ſolus *Busb.*

d Καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι,] Καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέρας μὴ ἑορτὴν 1 *Macc.* c. 10. v. 34.

e Τὸν αὐτὸν τρόπον] Τὸν ὃν αὐτὸν *Hen.*

f Τοῦμῶ σώματος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τοῦ σώματος in *reliquis.*

"μῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω [g] τῶν ἐκεῖ
"τῷ ἐμῷ αὐλῷ. ἐπιτρέπω ἢ καὶ τοῖς πατρίοις
"χρῆσθαι νόμοις ἐξ τούτους φυλάσσειν, [h] καὶ τοῖς τρισὶ
"τοῖς προσκειμένοις τῇ Ιουδαίᾳ νομοῖς ἐπιτάσσεσθαι βού-
"λομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἷς
"Ιουδαίων ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν
"Ιεροσολύμοις. [i] δίδωμι δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τῷ δαπά-
"νῃ τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος [k] μυριάδας πεντεκαίδεκα, τὰ
"ἢ προσήκοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι·
"τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ
"βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ [l] προσήκειν αὐτὰς [m] τοῖς
"ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς
"τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ [n] ὑπ' αὐτῷ χρημα-
"τίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην
"αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν [o] ὅσοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς
"σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω ἢ ἐκ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν ἐκ οἰκοδο-
"μεῖν, τ' εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὰ
"τείχη ἢ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως [p] οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύρ-
"γους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν [q] ἀνισταν-
"τας. εἰ δέ τι ἐκ φρούριόν ἐστιν, ὃ συμφέρῃ [r] τῇ Ιουδαίων
"χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευα-
"ζέτω".

δ'. Ταῦτα [s] μὲν ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος τοῖς
Ιουδαίοις [t] ἔγραψε Δημητρίῳ. Ἀλέξανδρος ἢ ὁ βασι-
λεὺς, δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων ἐκ τῶν
προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸ Δημή-
τριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον
κέρας ὑπὸ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ
ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνῃ τε συχνοὺς αὐτῶν ἐκ διαρπάζῃ
τὸ στρατόπεδον· [v] τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον,
κρατεῖται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτριος ἢ
γενναίως μαχόμενος οὐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων,
διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνῃ τὸν ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ
καὶ δυσεκπέρατον, ἔνθα συνέβη, πεσόντος [x] αὐτοῦ ὑπὸ ἵππου,
μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναπεδῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς
ὑπὸ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμε-
νοι τὸν Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ἢ, πεζὸς
ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πλείστων τραύματα λαβὼν
πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος, κατέπεσε. [y] καὶ
τέλος μὲν τοιοῦτος ὁ Δημήτριος κατέλαβεν, ἔτη βασι-
λεύσαντα [z] ἕνδεκα, ὡς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

"poris mei custodes habebo, præfectosque faciam
"illorum qui sunt in regia mea. Permitto etiam
"eis patriis legibus vivere, easdemque servare;
"voloque illos imperare tribus præfecturis Judææ
"attributis, pontificique id curæ esse, ut nemo
"Judæus aliud templum habeat, ad Deum vene-
"randum, præter illud quod Hierosolymis est.
"Insuper singulis annis de meo *fisco* largior cen-
"tum & quinquaginta millia *drachmarum* in sum-
"ptum sacrificiorum, & quicquid pecuniæ super-
"est *id* vestrum esse volo: illa autem decem mil-
"lia drachmarum, *quæ de templo reges accipie-
"bant, vobis remitto, quod pertineant ad sacerdo-
"tes rem divinam in templo procurantes. Qui-
"cunque etiam confugerint in templum Hieroso-
"lymitanum † & in ejus pomœria, qui debitores
"essent pecuniæ fiscalis, aut ex alia re, absolvantur
"& ipsi, & res eorum ipsis salvæ sunto. Tum au-
"tem permitto ut instauretur templum & ædifice-
"tur, sumptibus ad ista ex fisco meo suppeditatis:
"quinetiam concedo ut mœnia urbis exstruantur,
"turresque altæ excitentur, ita ut ista *omnia* meis
"impensis erigantur. Denique si quod castellum
"sit, quod Judæorum regioni expediat munitum
"esse, sumptibus meis opera fiant & munitiones.

4. Ista quidem Demetrius, promissa faciens vo- *Pugna in-*
lensque gratificari Judæis, *ad eos* scripsit. Alexan- *ter Deme-*
der autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex *trium &*
mercenariis quam ex militibus qui è Syria ad eum *Alexan-*
accesserant, contra Demetrium profectus est. *drum.* 1 *Maccab.*
Cumque pugna committeretur, sinistrum Deme- *c.* 10.
trii cornu eos qui sibi oppositi erant in fugam
vertit, & diu persequutum est, multosque illorum
occidit & castra diripit; dextrum vero, in quo for-
te erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem
omnes in fugam se conjecerunt: at Demetrius, for-
titer dimicans, hostium non paucos interfecit,
dumque alios subsequitur, equo invectus est in cœ-
num profundum & transitu difficile, ubi contigit
ut ille, cum prolapso equo effugere non potuerit,
occideretur. nam hostes, viso quod ei acciderat,
reversi sunt; cumque Demetrium circumdedissent,
eum jaculis omnes petierunt. at ille, quanquam
pedibus esset, fortiter propugnabat, tandemque
multis vulneribus confectus, cum diutius resisten- *Demetrius*
do non esset, occubuit. Atque hoc modo vitam *occisus.*
finivit Demetrius, anno regni sui undecimo, sicut 1 *Maccab.*
& alibi declaravimus. *c.* 10.

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς
ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύ-
μοις.

CAP. III. VI.

Amicitia inter Oniam & Ptolemæum Philometorem: utque Onias in Ægypto templum exstruxit Hierosolymitano simile.

Ὁ δὲ [a] Ονίᾳ ὑὸς ἀρχιερέως ὢν, ὁμώνυμος ἢ ὢν τῷ
πατρὶ, ὃς ἐν Αλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν [b] βα-

Onias ædificare.

Oniæ autem pontificis filius, eodemque no- *Onias sta-*
mine quo pater appellatus, (qui profugus ad *tuit tem-*
Pto- *plum in*
Ægypto

g Τῶν πρὸς τῷ ἐμῷ αὐλῷ.] Iterum cum *Hen.* τὸν deest *cete-ris.*

h Καὶ τοῖς τρισὶ] Ita cum *Grotio* ex præced. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10. v. 38. antea erat καὶ τ. πρ. τ. προσ. ἐν τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑπο-τάσσεσθαι βούλομαι, *tribus propositis in Judea legibus obedire*, ut vertit *Epiphan.* καὶ τοὺς πρὸς νομοὺς τοῖς προσκειμένοις ἐν τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, rescribit *Schotanus* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 1292.

i Δίδωμι δὲ ἐκ τῶν ἐμῶν,] Δίδωμι ἢ καὶ ἐκ solus *Hen.*

k Μυριάδας πεντεκαίδεκα,] Locus hic plerisque videtur in mendo cubare. Nonnulli (ex 1 *Macc.* 10. v. 40.) volunt χιλιάδας ις'. ita ut addatur vel subintelligatur vox σίκλων. Alii cum *Fac. Cappello* ad A. M. 3846. malunt μυριάδας ς'. & mox τὰς ἢ δισμυρίας. Videsis *Villalpandum* in *Appar.* part. 2. p. 401.

* *Quæ de templo reges accipiebant*,] *Sc.* quæ ex primitiis, unde vivebant sacerdotes ἐκ ἐφημερίας, decerpebant.

l Προσήκειν αὐτὰς] Ἀνήκειν 1 *Macc.* c. 10. v. 42.

m Τοῖς ἱερεῦσι] Καὶ τοῖς λειτουργοῦσι τῶν ἱερῶν *Hen.* & *Busb.*

† *Et in ejus pomœria*,] Vel, *& in ea quæ Templo accedunt.* Nam more Græcorum jus asyli dat templo, & spatio definito circa templum. *Grotius.*

n Ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα,] Ἀπ' αὐτῶ *Hen.*

o Οὗτοι,] Αὐτοὶ *Hen.* & mox αὐτὰ pro ταῦτα.

p Οἰκοδομεῖσθαι,] Οἰκοδομεῖν *Hen.*

q Ανισάντας.] Ανισᾶν πάντα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

r Τῇ Ιουδαίων χώρᾳ] Τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων *Hen.*

s Μὲν ὑπισχνούμενος] Μὲν οὖν ὑπισχνούμενος *Hen.*

t Ἔγραψε Δημητρίῳ.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἔγραψε Δημήτριος τοῖς Ιουδαίοις in *Editis Aliisque.*

v Τὸ ἢ δεξιὸν,] Τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, κατ' *Busb.*

x Αὐτοῦ ἢ ἵππου,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

y Καὶ τέλος μὲν] Similiter & lib. 12. c. 11. §. 2. circiter fin. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ιούδαν. Verum τοιοῦτο Δημήτριος *Busb.*

z Ἑνδεκα,] *Polybius*, *Porphyrius*, *Eusebius*, & *Severus Sulpicius* ei assignant annos XIII. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3854. & Simsonum ad A. M. 3853.

a Ονίᾳ ἢ ἀρχιερέως ὑὸς,] Σίμωνος ὑὸς dicitur in *Bello Judaico*, l. 8. ἁμαρτήματα μνημονικῷ, ut puto. de Onia vide Hieronymum in Isaiam, p. 182. Ed. *Ben.*

b Βασιλέα Πτολεμαῖον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* βασιλέα deest in reliquis.

Ptolemæum regem cognomine Philometorem *se contulit* & Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus) cum videret Judæam vexatam à Macedonibus eorumque regibus, velletque sibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, missis ad Ptolemæum regem & Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut sibi liceret in Ægypto templum ædificare Hierosolymitano simile, & in eo Levitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem volebat, præsertim quod Esajæ vate confideret, qui, cum ante sexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Judæo. Onias igitur, propter hæc *cupiditate* elatus, Ptolemæo & Cleopatræ hujusmodi literas scribit.

Hæc de re literas ad Ptolemæum & Cleopatram misit.

"CUM MULTA magnaque belli munera Dei "auxilio in vestram utilitatem confecissem, atque "in Cœlen-Syriam Phœnicemque me contulissem, "& cum Judæis in Leontopolim etiam præfectu"ræ Heliopolitanæ urbem aliaque *istius* gentis lo"ca pervenissem, & quamplurimos animadvertis"sem templa contra atque oporteret habentes, & "idcirco sibi invicem infensos, id quod Ægyptiis "etiam accidit propter multitudinem templorum "& diversas de religione sententias, invento loco "maxime opportuno in arce, Dianæ agrestis no"mine vocata, varia materia abundante, sacrisque "animalibus pleno, rogo ut fanum isthic nulli sa"cratum numini jamque collapsum mihi liceat re"purgare, & in templum Deo maximo exstruere "ad similitudinem Hierosolymitani, iisdem *plane* "mensuris, pro te tuaque conjuge & liberis, ut "Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien"tes ex mutua inter se concordia, tuis utilitatibus "pareant. Nam & Esajas vates hoc prædixit: fu"turum esse in Ægypto altare domino Deo *sacra*"*tum*. & multa id genus alia propter locum *illum* "vaticinatus est.

Ptolemæus & Cleopatra permittunt Onia templum exstruere.

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi scribit: de ipsius autem & Cleopatræ ejus sororis & conjugis pietate conjecturam licet facere ex ea qua literis istis responderunt epistola. fecerunt enim ut peccatum hoc legisque prævaricatio in caput Oniæ reciderent. nam in hunc modum *ei* rescripserunt.

Ptolemæi & Cleopatræ literæ ad Oniam.

"PTOLEMÆUS REX ET CLEO"PATRA REGINA ONIÆ S. Legimus tuam "petitionem, qua *nos* oras ut tibi permittatur il"lud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolita"næ templum, quod Bubastis agrestis vocatur, col"lapsum repurgare. Unde fit ut mirari subeat, an "poterit Deo gratum esse templum, quod exstru"cturus es in loco impuro & sacrorum animalium "pleno. Quandoquidem vero tu dicas id ipsum "ab Esaja vate jamdudum prædictum esse, pote-

σιλέα Πτολεμαῖον τ̃ ἐπικαλ̃μενον Φιλομήτορα δι῀γῆ, ὡς Ϲ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰ̃δαίαν κακ̃μενὴν ὑπὸ τ̃ Μακεδόνων Ϲ τ̃ βασιλέων αὐτῶν, [c] βυλόμεν Ϲ ὢ αὐτῷ μνήμην Ϲ [d] δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τ̃ βασιλέα Ϲ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱερουσαλήμοις, κ̀ Λευίτας Ϲ ἱερεῖς ἐκ Ϝ ἰδίας γ̃ους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο θαῤῥῶν μάλισα [e] τῷ προφήτῃ [f] Ησαΐᾳ, ὃς, ἔτεσιν ἔμπροσθεν [g] ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. Ἐφ' τούτοις οὖν ἐπ̃ρμένος ὁ Ονίας, γράφει Πτολεμαίῳ κ̀ Κλεοπάτρᾳ [h] τοιαύτην ἐπιστολήν. "ΠΟΛΛΑΣ κ̀ μεγά"λας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κ̀ πάλεμον ἔργοις "μ̀ δ' [i] Ϝ Θεοῦ βοηθείας, κ̀ γνόμενος [k] ἐν τῇ Κοίλῃ "Συρίᾳ Ϲ Φοινίκῃ, [l] κ̀ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιο"πολίτην σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, κ̀ [m] εἰς ἄλλους τόπους ἀφι"κόμενος Ϝ ἔθνους, κ̀ πλείστους δύρων σ̃ρὶ τὸ καθήκον "ἔχοντας ἱερά, κ̀ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ κ̀ Αι"γυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, κ̀ τὸ "[n] περὶ τ̃ θρησκείας οὐχ [o] ὁμοδόξειν, ἀπιτηδότατον [p] τό"πον δύρων ἐν τῷ προσαγορευομένῳ [q] τ̃ ἀγρίας [r] Βυβά"στεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης κ̀ τ̃ ἱερῶν ζώων "μεσὸν, δέομαι συγχωρῆσά μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθά"ραι ἱερὸν κ̀ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ "Θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν Ϝ ἐν Ιεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέ"τροις, ὑπέρ τε σῦ Ϲ τ̃ [s] γυναικὸς Ϲ [t] τ̃ τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες κ̀ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τ̃ σῆς ἐξυπε"ρετῆν χρείας. κ̀ γὰ Ησαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· "ἔσαι θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ. κ̀ πολλὰ "ἄ προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τ̃ τόπον.

β'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσει δ' ἄν τις αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν Ϲ Κλεοπάτρας τ̃ ἀδελφῆς αὐτοῦ κ̀ γυναικὸς, ἐξ ἧς [v] ἀντίγραψαν ἐπιστολῆς. τὴν γὰ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντίγραψαν γὰ ὧδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ "ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑι ΧΑΙΡΕΙΝ. Ανέ"γνωμέν σε τὴν [x] παράκλησιν, ἀξιοῦντ Ϝ ἐπὶ Ϲα"πῆναί σοι τὸ ἐν [y] Λεοντοπόλ [z] Ϝ Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμ"πεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον δ' τ̃ ἀγρίας "[a] Βυβάστεως. διὸ Ϲ θαυμάζομεν, εἰ ἔσαι τῷ Θεῷ κε"χαρισμένον τὸ [b] καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀστεμεῖ τό"πῳ Ϲ πλήρ [c] ζώων [d] ἱερῶν. ἐπὶ δ' σὺ φῂς Ησαΐαν τ̃ "προφήτην ἐκ πολλ̃ χρόνου τοῦτο προφητεύειν, συγχω"ρ̃μέν

[c] Βυλόμεν Ϝ] Hoc modo *Busb.* atque ita, vel βυλόμενός τε legisse videtur *Epiphan.*

[d] Δόξαν αἰώνιον] Quod Oniæ consilium Templum illud exstruendi arguitur *alsar.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[e] Τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ,] Conf. *alsar.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Ησαΐᾳ,] Locus, quo ad sacrilegam suam ambitionem statuminandam abusus est Onias, reperitur apud *Esajam*, c. 19. v. 18, 19. ubi pro עיר החרס *civitate destructionis*, ob maximam literarum similitudinem עיר החרס olim legebatur, id est, πόλις Ηλίου, ut interpretatus est *Symmachus*. Quomodo & *Hieronymus* reddidit: *Civitas Solis vocabitur una*. & *Chaldæus paraphrastes*, utraque lectione conjuncta, *Civitas Solis quæ destruetur*. Qua occasione fortasse & Ηλιοπολίτην νομὸν Oniam elegisse, in quo templum suum construeret, conjicit *Scaliger. Usserius* ad A. M. 3854. Videsis *Hieronymum* in *Esajæ* cap. 20, & 21. p. 131. & 181. & 187. *Edit. Benedict.* & *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3837. & *Schotanum* in *Biblioth.* S. p. 1300.

[g] Ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς,] Ἑξακοσίων πλείοσι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[h] Τοιαύτην ἐπιστολήν.] Περὶ τούτων ante τοιαύτην inserit *Busb.*

[i] Τ̃ Θεοῦ βοηθείας,] Ita *Hen.* Ϝ deest *reliquis.*

[k] Ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ κ̀ Φοινίκῃ,] Sic *Hen.* ἔντι τῇ in *cæteris.*

[l] Καὶ εἰς Λεόντων δ' πόλιν] Est qui malit κ̀ Λέοντων δ' πόλιν τῇ Ηλ.

[m] Καὶ εἰς ἄλλους τόπους] Illud κ̀ non agnoscit *Hen.*

[n] Περὶ τ̃ θρησκείας] Ita malui cum *Hen.* ἐπὶ τὰς θρησκείας & mox ὁμόδοξον in *cæteris.*

[o] Ομοδόξειν,] Ita quoque in *Lugd. Bat.*

[p] Τόπον δύρων] Sic *Hen.* δύρων τ̃ τόπον in *Editis Aliisque.*

[q] Τ̃ ἀγρίας Βυβάστεως ὀχυρώματι,] Βυβάσιτι ποταμῷ Adverſ. Apion. lib. 1. §. 14. SPANH.

[r] Βυβάστεως] Sc. *Dianæ*. nam Ægyptiace Βύβαστος erat *felis*. & Βύβαστις *Diana*, teste *Herodoto* l. 2. c. 156. ut & *Antonino Liberali* in *Fab.* 28. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* lib. 1. c. 10. p. 63.

[s] Γυναικὸς] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλίσσης in *reliquis.*

[t] Τῶν τέκνων,] Καὶ τέκνων *Hen.*

[v] Αντίγραψαν ἐπιστολῆς.] Ita ex *Vet. Interpr.* ἀντίγραψεν hîc loci in *Græcis* omnibus, at infra post ἀνέθεσαν cum *Epiphanio* ἀντίγραψαν habet *Busb.* hoc modo, οἱ δ' πρὸς αὐτὸν ἀντίγραψαν ὧδε.

[x] Παράκλησιν,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστολὴν in *reliquis*

[y] Λεοντοπόλ] Λεόντων πόλιν *Busb.*

[z] Τ̃ Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι,] Conf. sup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

[a] Βυβάστεως.] Βυβάστεως hîc & super. §. 1. *Hen.*

[b] Καθιδρυόμενον] *Coislin.* & *Lugd. Bat.* καθιδρυθησόμενον.

[c] Ζώων ἱερῶν.] *Coislin.* & *Lugd. Bat.* ἀνίερων· ἐπειδὴ. at mox ἱερῶν ζώων.

[d] Ἱερῶν.] Ita etiam *Epiphan.* ἀνίερων *Hen.* & *Busb.*

"ῥᾳμέν σοι, εἰ μέλλοι τῆτο ἕξεσθαι κῇ τὸν νόμον, ὥστε μηδὲν
"ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

"statem tibi facimus, modo res futura sit ex lege,
"ne nos in Deum deliquisse videamur.

γ'. [c] Λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιερουσαλύμοις, μικρότερον δὲ καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτῶν καὶ τὰ σκεύη νῦν σοι οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, [f] ἐν ᾧ τῇ [g] ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε δὲ Ονίας καὶ Ιουδαίους πολλοὺς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου [h] ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

3. Onias igitur, locum nactus, templum & altare Deo ædificavit ad instar Hierosolymitani, sed minusculum & pauperculum. Mensuram vero ejus & vasa mihi non visum est in præsentia indicare: nam de illis nonnulla memoriæ prodidi in libro septimo quem scripsi de Bellis Judaïcis. Invenit etiam Onias & Judæos quosdam sui similes, & sacerdotes & Levitas, qui *Dei* cultum illic instaurarent. Sed de hoc quidem templo satis nobis dictum est.

Templum in Ægypto conditum.

δ. Τοὺς δὲ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, [i] εἰ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσκύνημα ἱερὸν οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τῶν Αλεξάνδρου χρόνοις, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τοῦ ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ Πτολεμαίου διακρίνοντα· τῶν μὲν Ιουδαίων λεγόντων ὑπὲρ τοῦ τοὺς Μωϋσέως νόμους [k] οἰκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιερουσαλύμοις, τοῦ δὲ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζείν. [l] παρεκάλεσαν δὲ σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ [m] ζημιῶσαι. τοῦ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν Σαμαρέων λόγου Σαββαῖος ἐπεμελήσατο, καὶ Θεόδοσιος· [n] τοῦ δὲ ὑπὲρ τῶν Ιεροσολυμιτῶν Ἑ Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν δὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὲν πείσασθαι τοῖς ἀποδείξεσι καὶ τὸν νόμον· [o] παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τῶν φίλων εἰς συμβουλίαν παρελαβεῖν, ἐπάθησεν ἀκουσόμενος τῶν λεγόντων. οἱ δὲ ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τῶν ἀνδρῶν, οἷς [p] ἀγανακτεῖν [q] ὑπῆρχε μὴ ἐν Ιερουσαλύμοις ἱερὰ συμβαίνειν. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τοῦτό τινες καταλύσουσιν, ὅτως ἀρχαῖον καὶ διασημότατον τῶν κατὰ πολὺ οἰκουμένων ὑπάρχον. μὴ δὴ Σαββαίου Ἑ Θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ Ανδρονίκῳ πρώτῳ πείσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων [r] ἐκ μὲν νόμου καὶ τῶν [s] διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἅπας μὲν καὶ πᾶς τῷ τιμίῳ ἐκδεξάμενος ἦρξε δὲ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπρωτάταις δωρεαῖς· μὴ δὲ ἐν Γαριζεὶν, ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὁτιοῦν ἐποιήσατο. [t] ταῦτα λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν Ιερουσαλύμοις ἱερὸν, [v] ἀποκτεῖναι δὲ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γνόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος, ταῦτα ἦν.

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos & Samaritas, qui templi monte Garizin, sub Alexandro *Magno* exstructi, religionem introduxerunt, forte exorta est seditio: atque istue res devenit, uti coram Ptolemæo de templis disceptarent. Judæis quidem contendentibus juxta Moysis præscripta conditum esse templum Hierosolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur *enixe* rogarunt, ut ab eo in amicorum consessu causa hæc cognosceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbæus, ut & Theodosius; pro Hierosolymitanis vero & Judæis Andronicus Messalami filius. Per Deum autem jurarunt & Regem, sese probationes allaturos è lege: & à Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte multaret, quem jurejurando non stetisse deprehenderet. Proinde Rex, adhibitis non paucis in consilium amicis, consedit causam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hierosolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, si quis templi adeo antiqui, & toto terrarum orbe celeberrimi, auctoritatem labefactatum iret. Atqui cum Sabbæus & Theodosius concessissent Andronico, uti prior verba faceret, is à lege exorsus est rem demonstratam dare, & à successione pontificum, uti quisque post patrem dignitatem adeptus templo præfuisset, quodque omnes Asiæ reges majestatem ejus donariis muneribusque splendidissimis auxissent, Garizitani vero, ac si ne quidem exstitisset, neminem habuisse rationem illudve respexisse. Dum hæc diceret Andronicus & his multa similia, Regi persuasit, uti decerneret, templum Hierosolymitanum de sententia Moysis exstructum esse, Sabbæum vero & Theodosium morti addicendos. Atque ista quidem sunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt sub Ptolemæo Philometore.

Contentio inter Judæos & Samaritas.

Provocant ad Regem.

Is, causa audita, judicium fert pro Judæis.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· καὶ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, κρατήσας Αλεξάνδρου, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

Δημητρίου δὲ ὑποφευγόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τοῦ [x] τὴν Συρίας Ἑλλάδων βασιλείαν, γράφει τῷ Φιλομήτορι Πτο-

CAP. IV.

Quomodo Alexander Jonatham summo in honore habuit: utque Demetrius Demetrii filius, Alexandro devicto, cum Jonatha amicitiam iniit.

CUM autem Demetrius vitam in pugna amisisset, sicut superius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, scribit Ptolemæo Philo-

Alexander Ptolemæi filiam petit in matrimonium.

1 Maccab. c. 10.

---

a Λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ Ονίας,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

f Ἐν ᾧ δὴ —— ἀναγέγραπται.] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH. Libros de bello antea scripsit. REL.

g Ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων] Non procul à fine.

h Ἀρκούντως] Πεφροντίσθω *Busb.*

i Οἱ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει] Ita *Busb.* & *Hen.* & forsan *Epiphan.* qui vertit, *qui templum temporibus Alexandri Macedonis super Garizin montem construxerunt.* οἱ τὸ ἐν Γαριζὶν προσκύνημα ἱερὸν, καὶ τὰς Αλ. in *Editis.*

k Ωκοδομῆσθαι] Sic *Busb.* οἰκοδομεῖσθαι in *Editis.* οἰκοδομηθῆναι *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) non male

l Παρεκάλεσαν δὲ] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρεκάλεσαν γὰρ *Hen.* προσκαλέσασθαί τε in *Editis.*

m Ζημιῶσαι.] Sic *MSS.* ζημιῶσαι in *Editis.*

n Τὸν δὲ ὑπὲρ τῶν Ιεροσολυμιτῶν] Ita *Hen.* τὰς in *reliquis.*

o Παρεκάλεσάν τε] Παρεκαλέσαντες δὲ τὸν Πτολεμαῖον δι' ὧν λάβοι π. τ. ὅρκους ἀποκτεῖναι *Hen.*

p Ἀγανακτεῖν] Ita in *Græcis* omnibus: mallem tamen *ἀγωνιᾶν*, quo modo legisse visus est *Epiphan.*

q Ὑπῆρχε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἐκεῖ in *cæteris.*

r Ἐκ δὲ] *L. B.* ἀπό τε Ϝ.

s Διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων,] Διαδόχων *Hen.*

t Ταῦτα λέγων Ανδρόνικος] Διαλεχθέντων μέντοι τῶν ἀπὸ τῆς ἐναντίας στρατιᾶς, ὁ βασιλεὺς κελεύει τὸν *Busb.*

v Ἀποκτεῖναι δὲ] Ἀποκτεῖναι δὲ τὸν τῷ αὐτῷ ζητοῦντας καθαίρεσιν καὶ τὰ μὲν *Busb.* ἀποκτεῖναι δὲ τοὺς ἐκεῖ τὸν Σαββ. *Hen.*

x Τῆς Συρίας Ἑλλάδος βασιλείαν.] Illud τὸν ἐπὶ *MSS.*

metori, filiam ejus nuptum ſibi dari depoſcens; æquum eſſe dicens, ut ipſum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperaſſet, Deique providentia eò provectus fuiſſet, & Demetrium ſuperaſſet, atque cætera futurus eſſet ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, cum libenter ejus poſtulatis annuiſſet, reſcripſit, dicens, ſe gaudere quod paternum regnum adeptus eſſet, promiſitque filiam *ei* daturum eſſe; juſſitque ut ad Ptolemaïdem ſibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipſum enim eam ab Ægypto huc uſque comitaturum eſſe, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemæus, his ſcriptis, omni feſtinatione Ptolemaïdem pervenit cum Cleopatra filia *ſua*. Cumque Alexandrum, ſicuti per epiſtolam imperaverat, illic jam obviam ipſi profectum inveniſſet, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri & argenti in dotem, quantum regem decebat.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 *Maccab.* c. 10.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Jonatham pontificem datis, juſſit ei ut Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges veniſſet, eoſque ſplendidis muneribus donaſſet, honorem ab utroque conſequutus eſt. Alexander eum, veſte ſua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum ſecum in ſolio ſedere feciſſet, ducibus *ſuis* imperavit, ut cum eo in mediam urbem progreſſi ederent, nemini licere eum criminis inſimulare, eive ulla de re negotium faceſſere. Quod cum duces feciſſent, ubi illi, qui ad accuſationem *inſtituendam* parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, *omnes* diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propenſaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipſum etiam primum amicorum *ſuorum* ſcripſerit.

VIII. *Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiſcitur.* 1 *Maccab.* c. 10.

3. Anno autem centeſimo ſexageſimo quinto, Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis *militibus*, quos Laſthenes Cretenſis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem & perturbationem injecit: moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret. Apollonium autem Daum reliquit Cœles-Syriæ præfectum. qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem miſit, dicens, "rem indignam eſſe, ut is ſolus ſecurus "ageret * ſuique ad arbitrium, Regi non ſubje-"ctus: idque ipſi ab omnibus opprobrio verti, "quod illum Regi non ſubjecerit. Ne igitur, *in-*"*quit*, in montibus deſidens teipſum decipias, va-"na opinione tui roboris: ſed ſi quid viribus tuis "confidis, deſcende in planum, ut cum noſtris mi-"litibus fiat contentio; & palam erit, fortiſſimum "eſſe qui victoriam conſequetur. Veruntamen ſci-"to, quod è ſingulis urbibus fortiſſimi quique me-"cum militant. nam & illi ſane ipſi ſunt qui tuos

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 *Maccab.* c. 10.

λεμῶ μνησθώμεν αὐτὸ πρὸς γάμον τῆ θυγατρὶ· δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τῆ πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ ἅμα τῆ τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προσαχθέντι, καὶ κρατήσαντι [y] Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἄλλα ἐσομένῳ τῶ πρὸς αὐτὸν οἰκειότητι ἀναξίῳ, σωσάμενον συγγένειαν. Πτολεμαῖος ὁ προσδεξάμενος ἡδέως τῆ μνηστείαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῷ τῆ ἀρχῆ αὐτὸν πατρῴαν ἔσον ἀπολήφεναι, καὶ τῆ θυγατρὶ δώσειν ὑπαίγειαν, [z] ἀπαντᾶν δ' [a] αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα τῆ θυγατρὶ μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν· [b] αὐτὸν γὰρ αὐτῆ μέχρι τούτου προπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτὸν τῆ παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας προήγεν· ὡς δ' ἀπαντᾷ εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγων τῆ θυγατέρα. ὑπαντῶν δ' ἐκεῖ τ Αλέξανδρον, καθὼς ἐπέστειλε, προπεμπόμενον, δίδωσιν αὐτῷ τῆ παῖδα, καὶ φερνῆ, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, [c] ὅσον εἰκὸς ἦν δύναι βασιλέα.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελουμένων, Αλέξανδρος Ιωνάθη τῶ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. προσηλθόμενος δὲ πρὸς τὲς βασιλεῖς, καὶ δωρησάμενος [d] αὐτὲς λαμπρῶς, τε παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. Αλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, [e] ἀποδυσάμενον τῆ [f] οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν· καὶ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τ βήματος, προσέταξε τὲς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτὸ [g] προελθόντας τῆ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν καθ' αὐτὸ [h] ἐφέξαν, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τῶν δὲ ποιησάντων τε ἡγεμόνων, ὁρῶντες τῆ δόξαν τε βασιλέως κεκηρυγμένην [i] Ιωνάθη τιμὴν οἱ κατηγορεῖν [k] παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι προσλάβωσί κακὸν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ ἀσφάλεια [l] πρὸς Ιωνάθην ὁ βασιλεὺς Αλέξανδρος [m] ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν [n] πρῶτον ἀναγράψαι τ φίλων.

γ'. [o] Ετει δὲ πέμπτῳ προσέβαλεν πρὸς τὴς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἄρας [p] ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. [q] τῦτο δὲ Αλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν [r] ἐνέβαλε· καὶ διαχρῆμα ἐκ τ Φοινίκης εἰς Αντιόχειαν ἔπλευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ, [s] μὴν ἡ Δημήτριον ἔλθειν, ἀσφαλῶς ᾖ. καταλιπὼν δὲ τ Κοίλης Συρίας Απολλώνιον τ [t] Δάον ἡγεμόνα, ὃς, μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ιάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ιωνάθην τ ἀρχιερέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν "ἐπ' ἀδείας ζῆν δὲ μετ' ἐξουσίας, ἐᾶν ὑποτασσόμενον τῷ "βασιλεῖ· τῦτο δ' αὐτῷ πᾶσιν ὀνειδος φέρειν, "ὅτι μὴ ὑποτάξειν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν [u] σεαυ-"τὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν "ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς "τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγξὶ συγκέχωρηκε, καὶ τὸ τέλος "τ νίκης ὑπόδειξιν τ [x] ἀνδρικώτερον. ἴσθι μέντοι γε τὲς "ἀρίστους [y] ἐξ ἑκάστης πόλεως ἡμοὶ συστρατεύεσθαι. [z] καὶ "γὰρ

[y] Δημητρίου,] Ita cum *Cod. Hen.* Δημήτριον in *reliquis*.
[x] Απαντᾶν δ'] Συναντᾶν δὲ *Hen.* & *Busb.*
[a] Αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα] Sic cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὸν & dein μίξοντα in *Editis*.
[b] Αὐτὸν γὰρ αὐτῆ] Ita *Hen.* αὐτὸς in *cæteris*. quod ſi quis malit, per me licet.
[c] Οσον εἰκὸς] Ως εἰκὸς ἦν δύναι *Hen.*
[d] Αὐτὲς λαμπρῶς] *Hen.* ſolus αὐτοῖς. αὐτὲς in *reliquis*. Verum vocem hanc in T. receptam minime oportuit; cum ſine dubio αὐτὲς vera ſit lectio, quæ in omnibus excepto *Hen.* habetur. firmant multa Joſephi loca. v. l. 13. c. 15. §. 1. l. 15. c. 4. §. 2. appoſitiſſime etiam ad hunc locum l. 15. c. 6. §. 7. δυσπαράβατον ἰσχὺς δυνάμεων αὐτὸν τε καὶ τὲς φίλους ---- neque unquam, quod ſcio, aliter, niſi forſan l. 15. c. 9. §. 5. ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο; ubi tamen ſi ejuſdem *Hen.* auctoritate legatur αὐτὲς, ſibi conſtabit *Joſephus*. IBBETSON. & HUDS. *in Add.*
[e] Αποδυσάμενον] Sic *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἀπό. in *Editis*.
[f] Οἰκείαν ἐσθῆτα,] Ἰδίαν *Hen.* & *Busb.* & mox βαλιῦ.
[g] Προελθόντας] Ita *Hen.* προβιόντων in *cæteris*.
[h] Εφέξαν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ἐφίεσαν in *reliquis*.
[i] Ιωνάθη τιμὴν] Τῷ Ιωνάθη *Hen.*
[k] Παρεσκευασμένοι,] Παρασκευασάμενοι *Hen.* & *Busb.*
[l] Πρὸς Ιωνάθην ὁ βασιλεὺς] Περὶ τ Ιωνάθου *Hen.* & *Busb.*
[m] Εχρήσατο,] Εχρῆτο *Busb.*
[n] Πρῶτον ἀναγεγράψαι τ φίλων] Conf. infr. §. 4. Fibula aurea ſolis Regis cognatis permiſſa 1 Maccab. x. v. 89. vid. inf. c. 5. §. 4. SPANH.
[o] Ετει δὲ πέμπτῳ] Forſan Ἐν ἔτει, vel Ἐπ' ἔτει.
[p] Απὸ Κρήτης,] Ita cum *MSS.* ἀπὸ τ Κρήτης in *Editis*.
[q] Τῦτο δ' Αλέξανδρον] Τῦτο Αλέξανδρον *Hen.* τ Αλέξανδρον ἀκούσαντα τῦτο *Busb.*
[r] Ενέβαλε·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐνέβαλε in *cæteris*.
[s] Μὴν ἡ] Μὴν ἡ Δημήτριον ἐλθὴ ἀσφαλῶς δὴ *Busb.*
[t] Δάον ἡγεμόνα.] Ita etiam apud *Zonaram*. Ταὸν *Gall.*
* *Suique ad arbitrium*,] *Al.* cum poteſtate.
[u] Σαυτὸν οὖν τοῖς ὄρεσι] Σαυτὸν deeſt *Busb.* & *Hen.* qui mox ἐξαπατᾷ habent.
[x] Ανδρικώτατον.] Ανδρειότατον *Busb.* & *Hen.*
[y] Εξ ἑκάστης πόλεως] Ita malui cum *Hen.* ἐξ deeſt *cæteris*.
[z] Καὶ γὰρ δὴ] 1 *Macc.* c. 10. v. 72. δὶς ἐστρατώθησαν οἱ πατέρες σὺν σὺ τῇ γῇ αὐτῶν.

"γὰρ δὴ τὰς σὰς πολεμήσας [a] οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἔτοι.
"[b] ποιήσῃ δ' τ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν [c] τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ
"λίθοις σοι ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις [d] ἀμύνεσθαι, οὐδὲ τόπος
"εἰς ὃν ἀπάξομεν φεύξῃ.

δ'. Παροξυνθεὶς δ' ὑπὸ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ὑπλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, μετὰ Σίμωνος [e] τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ [f] γενόμενος ἐν [g] Ιόππῃ, στρατοπεδεύεται τ πόλεως ἔξω, τ Ιοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. Φρουρὰ γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίᾳ καταλειφθεῖσαν. ὡς δ' Ιωνάθης [h] πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένης, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δ' Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου κατειλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς σὺν πολλαῖς μυριάσι πεζῶν ἀπὸ Ακκαρώνων ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, πρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ιόππην, [k] ὡς ἀναχωρῶν, ἕλκει τ Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ [l] μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τ νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δ' ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν [m] εἰς Αζωτον τ Απολλώνιον. ὁ δ', ὡς ἐν τῷ πεδίῳ συνέβη [n] γενέσθαι [o] τ πολέμιον, [p] ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δ' Απολλωνίου χίλιοι ἱππεῖς καθίσαντες εἰς ἐνέδραν [q] ἔν τινι χαράδρᾳ, ὡς ἂν κατόπιν [r] ὑπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης ὑπ' καταλάγη· τάξας δ' τὴν φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τὰς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ [s] καθ' ὁπόθεν ἐπιθησομένοις [t] ἐναντίον ἀντιτάξας. τ δὲ μάχης ἕως ἐπὶ πλεῖστον προυβαινούσης, δὸς Σίμωνι [v] τῷ ἀδελφῷ μέρος τ δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φαλαγγι τ ἐχθρῶν· αὐτὸς δ' τοὺς σὺν αὐτῷ προσέταξε, φραξαμένους τοῖς ὅπλοις, [x] ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τ ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν· οἱ δ' τ πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι τ ἐξεκενώθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ὑ γὰρ διικνεῖτο τ σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους δ' τ ἀσπίσι καὶ σωλωσωμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐπεσχέθη, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δ' παρείθησαν ὑπὸ πρωΐ μέχρι δείλης ὀψίας ἀντιτίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, γνόντες Σίμων κεκμηκότας αὐτούς, συμβάλλει τῇ φαλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν ὑπ', τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. διωκόμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς [y] φεύγουσας οἱ ἱππεῖς, οὐκ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεσσι μὲν ὄντες αὐτοὶ διὰ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τοῖς δὲ πολλοῖς τῶν πεζῶν ἐλπίδα αὐτοῖς [z] ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαφθείρας αὐτοὺς διὰ παντὸς διασκορπισθῆναι τ πεδίου. διώκων δ' αὐτοὺς Ιωνάθης μέχρι τ Αζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογόνους τ σωτηρίας ἠνάγκασεν ὑπὸ τ τ [a] Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, [b] ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁδρομῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. [c] ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ [d] συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

"majores semper vicerunt. Quin & prælio nobis-
"cum dimicabis in ejusmodi terra, ubi armis non
"saxis pugnandum est, neque locus victo ad per-
"fugium *erit*.

4. His *verbis commotus* animo Jonathas, delectis hominum millibus decem, Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo: cumque Joppen veniisset, extra urbem castra metatur, quod portas ipsi clauserant Joppenses. nam intus illis præsidium erat ab Apollonio constitutum. Jonatha autem ad obsidionem semet parante, veriti *oppidani* ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Cæterum Apollonius, ubi accepit Joppen à Jonatha occupatam, cum tribus equitum & octo peditum millibus Azotum venit; & inde profectus, quietè lentoque gradu iter faciebat. cumque ascensum Joppen *versus* fecisset, recessu simulato, Jonatham in planitiem trahit, fidens equitatui, spemque victoriæ in eo collocans. Jonathas autem progressus, Apollonium ad Azotum usque persequitur. Ille vero, ubi factum est ut hostis in campum processerit, conversus pugnam cum eo commisit. cumque mille equites in insidiis ad torrentem quendam posuisset Apollonius, qui à tergo sese hostibus in conspectum darent, Jonathas, re intellecta, nequaquam animo consternatus est: sed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus est suos ut utrinque hostem propulsarent, acie ex adverso ita instructa ut tam à tergo quam à fronte adorituris resisterent. Cumque prælium vesperam usque protraheretur, data parte exercitûs Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange congredi; ille vero suo agmini imperavit, ut objectis scutis se muniendo tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod præceptum erat exsequuti sunt; hostium vero equites, jaculati in eos tela usque dum exhaurirentur, nihil eos læserunt. nam missilia in corpora non pervadebant, sed in clypeos projecta, in unum coactos interque se densissime junctos, facile superata erant & in irritum cadebant. Cum vero hostes à mane ad vesperam in eos jaculando *tandem* languescerent, ubi illos defatigatos esse animadvertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab ejus militibus pugnatum esset, inimicos in fugam conjicit. Tum & equites ipsi, simul ac conspexerunt pedites terga vertentes, non amplius restiterunt, sed, quod defessi essent usque ad vesperam pugnando, spesque *omnis* quam in peditatu collocaverant illis periisset, turpiter confuseque fugiebant, ut dissipati lateque per planitiem dispersi vagarentur. Jonathas autem victos Azotum usque persequens, multisque cæsis, reliquos desperata salute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Jonathas cum urbem primo impetu cepisset, & ipsam & finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abstinuit; sed & illud igni cremavit, & quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis

Jonathas Joppe potitur, & Apollonium fundit fugatque. 1 Maccab. c. 10.

Jonathas Azotum cum Dagonis templo & alia oppida incendit.

1 *Maccab.* c. 10.

a Οἱ ἀεὶ νικῶντες] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* οἱ abest *Editis Aliisque.*
b Ποιήσῃ δ'] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ποιήσεις δ' *Bas.* ποιήσεις *Gen.*
c Τοιαύτῃ γῇ,] Ἐν τῇ τοιαύτῃ γῇ *Busb.* & *Hen.*
d Ἀμύνεσθαι,] Ἀγωνίσασθαι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
e Τῷ ἀδελφῷ] Ita *Hen.* prout paulo infra τὸν ἀδελφὸν.
f Γενόμενος —— πύλας.] 1 Maccab. x. v. 75. &c. SPANH.
g Ιόππῃ,] Haud aliter *Hen.* Ιόπῃ & mox Ιοπλιτῶν *Busb.*
h Πρὸς πολιορκίαν] Πρὸς πολιορκεῖν αὐτὸς *Hen.* ὡς πρὸς τὸ πολ. αὐτὸς *Lugd. Bat.*
i Ἀπελθὼν] Ἐλθὼν *Hen. Busb.* & *Epiphan.*
k Ὡς ἀναχωρῶν,] Iterum cum *iisdem.* in *Editis* ἀναχωρῶν absque ὡς.
l Μέγα φρονῶν,] Ita ex *Lugd. Bat.* in reliquis καταφρονῶν. HAV.
m Εἰς Αζωτον τ Απολλώνιον.] Ita cum *Hen.* prout supra, mox hac §. εἰς τὴν Αζ. in *reliquis.*
n Γενέσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* γενέσθαι συμβὰν in *cæteris.*
o Τὸν πολέμιον,] Πόλεμον solus *Hen.*
p Ὑποστρέψας εἰς μάχην] Ὑποστροφὴς *Busb.* & *Hen.*
q Ἐν τινι χαράδρᾳ,] Ἐν χαραδρᾷ i. e. in valle נחל. REL.
r Ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,] Ita *Bas. Big.* & *Samb.* (ἐπιφανεῖ ᾗ *Lugd. Bat.*) ἐπιφανεῖν *Gen.*
s Καθ' ὁπόθεν ἐπιθησομένοις] Τοῖς ὁπόθεν *Hen.* & *Busb.*
t Ἐναντίον ἀντιτάξας.] Ἐαυτὸν ἀντιτ. *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
v Τῷ ἀδελφῷ] Τῷ ἀδελφῷ solus *Busb.*
x Ἀποδέχεσθαι] Ἀποδέξασθαι *Busb.* & *Hen.*
y Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,] Φυγόντες *Busb.*
z Ἀπολωλυίας,] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀπωλείας in *Editis Aliisque.*
a Δαγῶνος ναὸν] *Dagon* apud *Philistimos* erat ea forma qua *Triton* apud *Græcos.* Vide *Grotium* ad *Jud.* c. 16. & *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 2.
b Ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ.] Dagonis Templum Azoti, de quo capto & incenso à Jonatha 1 Maccab. x. v. 84. SPANH.
c Ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τ Δαγῶνος ἱεροῦ,] De Dagonis forma ex piscino corpore & humana facie constante, eodemque cum *Atargati*, *Astargati* aut *Derceto* Syrorum numine vid. Seld. de D. Syr. Syntagm. 11. c. 111. SPANH.
d Συμφυγόντας διέφθειρε.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat. Cocceius*

omnis hoſtium nnmerus, qui vel prælio cecidêre vel flamnis in templo interiêre, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitæ obviam prodierunt, munera ei hoſpitalia & honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum præda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito quod victus eſſet dux ejus Apollonius, lætitiam ſimulabat, quòd *ille* præter animi ſui ſententiam adortus eſſet Jonatham, ſibi amicitia & ſocietate junctum: & Jonathæ in hujus rei teſtimonium pariter ac in præmium honoremque *monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum & Accaronem ejuſque toparchiam hæreditatis jure poſſidendam ei concedit.

Ptolemæus Philometor in Syriam ſe confert. 1 Maccab. c. 11.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus, cognomine Philometor, cum navalibus & pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam *is* gener illius erat. omneſque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Jonathamque accuſabant, qui illud funditus deleverat, & regionem igni vaſtaverat, multoſque illorum *ferro* peremerat. Et quidem Ptolemæus, iſtis auditis, *interea* tacebat: Jonathas vero, Ptolemæo ad Joppen obviam factus, & ſplendidis muneribus ab eo *augetur*, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hieroſolyma revertit.

Jonatham ei obviam factum honorifice excipit. 1 Maccab. c. 11.

Ptolomæo per Ammonium inſidiæ ſtructæ ab Alexandro.

6. Cum autem Ptolemaïda præter omnem exſpectationem perveniſſet, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro inſidiis petitus per Ammonium, qui ipſi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad ſupplicium depoſceret, dicens inſidias ipſi ab eo intentatas eſſe; ideoque ſe poſtulare ut meritas ille pœnas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recuſaret, conjectura inde facta illum *ipſum* eſſe inſidiarum auctorem, vehementer ei iratus eſt. Antiochenos autem jam ante ſibi infenſos habuerat Alexander propter Ammonium.

Ammonius cæſus.

nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæſus, cum id egiſſet ut muliebri amictu ſeſe occultaret, ſicut alibi diximus.

Ptolemæus filiam ſuam Alexandro ereptam, Demetrio in matrimonium dat. 1 Maccab. c. 11.

7. At Ptolemæus, de ſe queſtus, quod & filiam ſuam Alexandro locaverat, & adverſus Demetrium ſocietatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim ſua *ei* ablata, confeſtim ad Demetrium mittit *legatos* de ſocietate & amicitia, pollicitus ſe filiam ei in uxorem daturum eſſe, ipſumque in regnum paternum reſtituturum. Demetrius, lætatus iis quæ obtulerant legati, & ſocietatem & nuptias amplectitur. unum tamen Ptolemæo ſupererat certamen, ut Antiochenſibus per-

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὀκταχιλίοι. κρατήσας οὖν τοσούτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τ Αζώτου εἰς Ασκάλωνα ᾠχετο· καὶ καταστρατοπεδευσάντ ἔξω τ πόλεως αὐτ, [c] προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτ [f] οἱ Ασκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ Ϲ τιμῶντες. ὁ δ, ἀποδεξάμεν αὐτὰς τ προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμεν λείαν, ἣν [g] ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὰς πολεμίους. Αλέξανδρ δ, ἀκούσας ἡγημένον τ αὐτ στρατηγὸν Απολλώνιον, προσποιεῖτ χαίρειν, ὅτι πρὸ τὴν αὐτ γνώμην συνέβαλεν Ιωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ιωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ χάριτας [h] τιμὰς διδοὺς, [i] πόρπην χρυσέαν, [k] ὡς ἔθ δὲ ἐστὶ διδόναι τοῖς τ βασιλέων συγγενέσι, καὶ Ακκάρωνα Ϲ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρονομίαν ἀπιτρέπει.

ε'. Τὸ δ τῶν τ καιρὸν [l] καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμ δ, ὁ φιλομήτωρ ἐπικληθείς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Αλεξάνδρῳ. [m] γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Αλεξάνδρ κελεύσαν δ δεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Αζώτου πόλεως, [n] ἔνθα πάντες κατέβαινον αὐτ πρὸ τ ἐμπεπρησμένου ἱερ αὐτῶν Δαγῶν δ, κατηγόρουν τε Ιωνάθου τοῦ ἀφανίσαν δ, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαν δ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναν δ. καὶ Πτολεμ δ μὲν ταῦτα ἀκούσας [o] ἡσύχασεν· Ιωνάθης δ, εἰς Ιόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτ τυγχάν Ϲ τιμῆς ἁπάσης· ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως [p] Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ϛ'. Γενόμεν δ' ἐν [q] Πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν, μικρὰ [r] διεφθάρη Πτολεμ δ, ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' Αλεξάνδρου δι' Αμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλ δ ὤν. φανερᾶς δ τ ἐπιβουλῆς γνομένης, Πτολεμ δ γράφει τῷ Αλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τ Αμμώνιον, ἐπιβεβουλεῦσθαι λέγων [s] πρὸς αὐτ, καὶ δίκαιον εἶναι [t] ὑποσχεῖν. τοῦ δ' Αντιοχεῦσι Ϲ πρότερον ἦν προσκεκρουκὼς Αλέξανδρ δι' τ Αμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτ [x] πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τ πεπραγμένων Αμμών δ ὑπέσχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύψιν ἑαυτὸν ἀπωδάσας σαλῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ. Πτολεμαῖ δ, μεμψάμεν αὐτὸν τ τε προνοίας τὴν θυγατέρα Αλεξάνδρου, τ τε συμμαχίας τ πρὸς Δημητρίου, διαλύε [y] τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποστάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον περὶ συμμαχίας Ϲ φιλίας, συνθέμεν δ τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταξιώσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δ Δημήτρι δ ἡδέως [z] τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν Ϲ τ γάμον. [a] ἐν δέ π Πτολεμαίῳ [b] λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τὸν Αν-

κατασυγόντας) συμφυγόντας in *Editis*.

e Προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ] Ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 10. v. 86. προσῆλθον mutavi in προῆλθον.

f Οἱ Ασκαλωνῖ),] De Aſcalonitis, qui obviam Jonathæ facti 1 Maccab. x. 86. SPANH.

g Ελασεν ἐκεῖθεν νικήσας] *Lugd. Bat.* ἔλασε νικήσας.

* *Monile mittit aureum*,] *Al.* fibulam auream.

h Τιμὰς —— ἐπιτρέπ.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

i Πόρπην χρυσέαν,] Καὶ πόρπην legiſſe videtur *Epiphan.* Phœnicibus *etiam* mos vetus erat bene meritos *aurea fibula* donare, ut & *Romanis*.

k Ως ἔθ δὲ ἐστὶ] Οὐκ ἔστιν ἔθος *Hen.* unde aliquis forſan legendum conjiceret, ἣν οὐκ ἔστιν ἔθος δίδοσθαι εἰ μὴ τοῖς &c.

l Καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, ταυτικὸν in *ceteris*.

m Γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ.] Γαμβρὸς ὢν ἦν αὐτῷ *Busb.*

n Ἔνθα —— Δαγῶν,] 1 Maccab. xi. v. 4. &c. SPANH.

o Ησύχασεν·] Mallem ἡσύχαζεν.

p Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ,] Hujus etiam fluvii meminit *lib.* 1. de *Bell. Jud.* Ελεύθερον *Hen.* & *Lugd Bat.* HUDS. De hoc Syriæ fluvio vid. infr. De Bell. Jud. lib. 1. c. 18. §. 5. τοὺς ὑπὲρ Ελεύθερα ποταμὸν πάσας· & Antt. lib. 15. c. 4. §. 1. & lib. 13. c. 5 §. 10. SPANH.

q Πτολεμαΐδι] Alii ſic diſtinguunt, Πτολεμαΐδι, ὥστε πᾶσαν προσδοκίαν μικρὰ &c.

r Διεφθάρη Πτολεμαῖ δ,] Διεφθάρη δὲ Πτ. *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν,] Ὑπ' αὐτοῦ *Hen.*

t Ὑποσχεῖν.] Ὑπέχειν *Hen.*

v Ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβουλεύσαντα,] Αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι *Busb.* & *Hen.*

x Πεπόνθεσαν κακά.] Πεπόνθεισαν *Busb.* & *Hen.*

y Τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν.] Illud τὴν ex *MSS.*

z Τοῖς πεπρεσβευμένοις,] Τοῖς πεπρεσβυμένοις non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

a Εν δέ τι] *L. B.* ἓν δ' ἔτι.

b Λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο,] Vel λοιπὸν vel κατελείπετο redundare videtur.

Ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνήσατο. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο. μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἧκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, [c] καὶ ἀναγκασθεὶς δύο περιτίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, [d] καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι συνετὸς, φείσασθαι τοῦ [e] μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς [f] εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτοὺς, [g] λέγων, "ὡς οὐδενὸς μνησικακήσειν "αὐτοῖς περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργετηθείς· διδάσκαλόν τε "ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἔσεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύ"λοις [h] ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχε"το. αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς Κιλικίας [i] εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, [k] Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε [l] μετὰ τοῦ γαμβροῦ Δημητρίου· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. οὗτος μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ Πτολεμαίου, φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος, ταραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσεισάμενον [m] καταβαλεῖν· τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μήτε συνιέναι τι, μήτε [n] φθέγξασθαι δυνηθῆναι. τοῦ [o] δὲ Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν Ἀράβων [p] δυνάστης ἀποτεμὼν [q] Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν [r] ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα, τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀκούει καὶ θεᾶται· καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας [s] Ἀλέξανδρος, ὁ [t] Βάλας λεγόμενος, ἔτη [v] πέντε, [x] καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ [y] Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, [z] ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου στρατιωτικὸν, [a] τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενής. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτοῦ [b] τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· τῶν δὲ ἐλεφάντων Δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν,

suaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter injurias, quas pater ejus Demetrius iis intulerat. Verum & hoc ipsum perfecit. nam Antiochenses Alexandrum perosi propter Ammonium, uti jam diximus, facile eò perducti sunt ut illum Antiochia ejicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. ubi vero ad Antiochenses se contulit Ptolemæus, & ab illis rex declaratur & ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, unum Asiæ, alterum vero Ægypti. Sed cum natura esset bonus justusque & alieni non appetens, sciensque præterea de futuris bene conjicere, *ab Asiæ regno*, ne Romanis sibi invidendi occasionem daret, abstinere decrevit: atque Antiochensibus in concionem advocatis, hortatur eos ut Demetrium reciperent, dicens, "quod beneficiis ipse affectus illis ignosceret ob injurias patri illatas: "se quoque *illi* magistrum fore ducemque declaravit, & si mali quidpiam aggrederetur, *illum se* "non permissurum esse promisit. Ægyptique regnum sibi satisfacere, ajebat." His dictis, eò "perducit Antiochenses ut Demetrium reciperent.

Demetrio Antiochia pulso, Ptolemao regnum deferunt Antiochenses. 1 Maccab. c. 11.

Antiochenses hortatur Ptolemaus, ut Demetrium recipiant. 1 Maccab. c. 11.

8. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu è Cilicia in Syriam irrupisset, & Antiochenum agrum incendiis & rapinis vastasset, Ptolemæus & gener ejus Demetrius (jam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum moverunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit: in prælio vero contigit, ut equus Ptolemæi, barritu elephanti audito, metu exterreretur, & Ptolemæum *dorso* excussum humi prosterneret: adeo ut hostes hoc viso in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis, in mortis periculum eum adduxerint. nam cum *hostibus* eum eripuissent satellites, tam male se habebat, ut per quatuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscissum Ptolemæo misit; qui, die quinta è vulneribus *paululum* recreatus & ad se reversus, rem auditu visuque jucundissimam, Alexandrum mortuum esse caputque ejus *amputatum*, audit videtque: & non multo post satiatus gaudio ex Alexandri interitu & ipse vitam finivit. Asiæ vero imperio per quinquennium potitus est Alexander, Balas nominatus, ut & alibi dictum est.

Ptolemaus & Demetrius Alexandrum vincunt fugantque. 1 Maccab. c. 11.

Alexandri & Ptolemai mors. 1 Maccab. c. 11.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii pravitate male multare cœpit Ptolemæi exercitum, & societatis cum eo initæ oblitus, & quod gener ipsius esset, eique per nuptias Cleopatræ affinis. Milites itaque, ejus malitiam aufugientes, Alexandriam concesserunt: sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Jonathas autem pontifex, coacto ex Judæa omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam ag-

Demetrius regnum adeptus, male tractat Ptolemai milites.

c Καὶ —— Αἰγύπτου.] 1 Maccab xi. v. 13. SPANH.

d Καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῶν λαμπρῶν in *Editis*.

e Μὴ δόξαι εἶναι] Μὴ δόξαι Ῥωμαίοις *Hen.*

f Εἰς ἐκκλησίαν,] Εἰς τὴν ἐκκλ. *Hen.*

g Λέγων,] Λέγων οὐδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αὐτὸν εὐεργετηθέντα, διδάσκαλός τε ἀγαθῶν αὐτῷ καὶ ἡγεμὼν ἔσεσθαι διωμολόγει *Hen.* & *Busb.*

h Ἐγχειροῦντα πράγμασιν] Ἐγχειροῦντι *Hen.*

i Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τὴν τῆς Ἀντιοχίαν.

k Πτολεμαῖος] Ὁ Πτολεμαῖος *Hen.* & *Busb.*

l Μετὰ τοῦ γαμβροῦ Δημητρίου·] Μετὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Δημ.

m Καταβαλεῖν·] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀποβαλεῖν in *Editis Aliisque.*

n Φθέγγεσθαι] Φθέγξασθαι *Hen.* & *Busb.*

o Τοῦ δὲ —— Ζάβηλος,] Alexandri Balæ caput ab Arabum Dynasta abscissum & missum Ptolemæo. vid. 1 Maccab. xi. v. 17. SPANH.

p Δυνάστης ἀποτεμὼν] Id est, unus duodecim Φυλάρχων.

q Ζάβηλος,] Σαβδιὴλ 1 *Macc.* c xi. v. 14. unde Ζαβδιῆλος apud *Josephum* reponendum censet *Grotius*. HUDS. Pro Ζάβηλος Maccab. Ζαβδιὴλ. *Syr.* Zarid. SPANH.

r Ἀνενεγκὼν] Ita cum *Hen. Busb.* & *Zonarâ.* ἀναδυκὼς in *Editis.*

s Ἀλέξανδρος, ὁ Βάλας λεγόμενος,] Ὁ Βάλλης *Gen.*

t Βάλας λεγόμενος,] Sic *Busb.* & *Polyb.* nec non meliores *Epiphanii* libri. Βάλλας *Gall.* ὁ Βάλλης in *Editis Græcis*. Est qui malit Βαλᾶς aut Βαάλης.

v Πέντε,] Alexandro quinquennium tribuit, quia jam biennio ante regnare cœperat Demetrius. *Cappellus* ad A. M. 3854. Menses quinque circiter quinquennio detrahendos esse censet *Usserius*, ad A. M. 1859.

x Καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν in *Editis Aliisque.*

y Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος,] Ita ex *Nummis.* Νικάνωρ in *libris*. HUDS. Lege Νικάτωρ è Nummis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. SPANH.

z Ὑπὸ πονηρίας] Πονηρίᾳ *Busb.* & *Hen.* atque ita legisse visus est *Epiphan.*

a Τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας] Ita *Hen.* & *Busb.* τῆς τε συμμαχίας in *Editis Aliisque.*

b Τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν.] Τὴν πονηρίαν solus *Busb.*

Jonathas arcem Hierosolymitanum oppugnat. 1 Maccab. c. 11.

aggressus est, occupatam à Macedonum præsidio, & à sceleſtis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, à Jonatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea *homines* nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham: cumque Ptolemaïdem perveniſſet, literas ei scripsit, imperavitque ut è vestigio Ptolemaïdem ad se properaret. Cæterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus & sacerdotibus, & aurum secum deferens & argentum & vestem & alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo ut à Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus anteceſſoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugæ eum accusarent, tantum abfuit ut Demetrius *illis* fidem haberet, ut illi petenti, ut pro Judæa universa, & tribus toparchiis, Samariæ & Perææ & Galilææ, trecenta *tantum* talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DEMETRIUS "JONATHÆ FRATRI ET GENTI JU- "DÆORUM SALUTEM. Exemplum epistolæ, quam ad Lasthenem consanguineum nostrum "scripsimus, vobis misimus ut *eam* sciatis. REX "DEMETRIUS LASTHENI PATRI S. "Genti Judæorum nobis amicæ, & necessitudinis, "quam nobiscum habent, jura servanti, decrevi "benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ- "fecturas, Apherima, & Lydda, & Ramatha, "quæ Judææ ex Samaria additæ sunt, omniaque "ad eas pertinentia, ac præterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere à sacra facientibus "Hierosolymis, & tributa omnia ex terræ frugi- "bus & arborum fructibus, aliaque quæ nobis de- "bebantur, ut & lacuum salis vectigal, coronasque "ad nos adferri solitas, illis remitto, & nihil horum "hinc in perpetuum *ab illis* extorquebitur. Qua- "re operam da, ut harum literarum exemplum "exscribatur, & Jonathæ detur, & in illustri loco "adyti templi collocetur". Et literæ quidem *regiæ* ita se habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stipendium minuit; & solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo è Creta aliisque insulis ascenderant, illud *in posterum* numerabat.

A Demetrio accersitus ad eum proficiscitur. 1 Maccab. c. 11.

Ab eo Judææ immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 11.

Militum in Demetrium odium 1 Maccab. c. 11.

Quæ res inimicitias & odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari vo-

[c] περσβαλών ἐπολιόρκ τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν, ἔχυσαν Μακεδονικὴν φρυκτὰν, καὶ τ ἀσεβῶν τινας ἐκ τ πεφυγότων τὸ πάτριον σωτῆραν. ὅτοι ἦ τὸ μὲν πρῶτον κατεφρόνουν ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι τ χωρίου· νυκτὸς δέ τινες τ ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ ἦ τοῖς ἠγγελμένοις παροξυνθείς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἧκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τ Ιωνάθην. ἡμόμενος ἦ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ ἦ, τὴν μὲν πολιορκίαν [d] οὐκ ἔπαυσε, τοὺς ἦ πρεσβυτέρους καὶ λαὸν παραλαβὼν ἐπὶ τὸν ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα ἐπὶ πολὺ δῶρα πολλὰ ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τ Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπείᾳ τὴν ὀργὴν καὶ βασιλέως· καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει [e] βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς ἐπ [f] παρὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων ἦ αὐτοῦ τῶν Φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ [g] παρεκάλεσεν αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τ Ιουδαίας ἅπασης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ [h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας, [i] τριακόσια [k] τάλαντα πληρώσῃ, δίδωσι [l] καὶ ταῦτα πάντων ἐπιστολὰς αἳ παρειλήχουν τ τρόπον τοῦτον. "[m] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑ- "ΘΗι ΤΩι ΑΔΕΛΦΩι [n] ΚΑΙ ΤΩι ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ "ΧΑΙΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τ ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν "Λασθένῃ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν [o] ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰ- "δῆτε. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩι "[p] ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, "καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τ εὐνοίας "ἕνεκεν χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς περὶ [q] νομὺς, "[r] Αφερεμὰ καὶ [s] Λύδδα καὶ Ραμαθὰ, οἱ τῇ Ιουδαίᾳ προσ- "τέθησαν [t] ἀπὸ τ Σαμαρειτῶν, [v] καὶ τὰ προσπερι- "πτόντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀποδοὺς τῶν θυσίων ἐν Ιερουσαλή- "μοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ "τῶν καρπῶν τ γῆς καὶ τῶν ξύλων, καὶ τἄλλα τὰ "προσήκοντα [x] ἡμῖν, καὶ [y] τοὺς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ "τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ "πάντα [z] ἀποδιαθήσει) τούτων ἀπὸ τ νῦν, καὶ εἰς τ "ἅπαντα χρόνον. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον "δοθῇ), καὶ δοθῇ Ιωνάθῃ, [b] καὶ ἐν ἁγίῳ τόπῳ τ ἁγίου "ἱερᾷ πεθῇ." τὰ μὲν δὴ γραφέντα τοιαῦτ' ἦν. ὁρῶν ἦ ὁ Δημήτριος εἰρήνην ἄσπερ, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τ μισθὸν αὐτῶν ἠμείωσε· καὶ μόνοις [c] τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα [d] παραχρῆμα αὐτῷ ἐκ μέσου ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν ἄδεν ἐκ

ἔτι

c Περσβαλών,] Περσεαλών omittunt *Busb.* & *Hen.* qui mox habent ἐν τοῖς Ιερος.

d Οὐκ ἔπαυσε,] Negationem retinet & Textus Maccab. L. 1. c. 23. quidam tollunt.

e Βεβαίαν ἔχειν] Βεβαίως *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Παρὰ τ πρὸ αὐτοῦ] Επὶ τ solus *Hen.*

g Παρεκαλέσεν αὐτὸν] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* προσκαλέσατο in *Editis.*

h Περαίας καὶ Γαλιλαίας,] Ita ex præced. c. 3. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10, 30. si quis paulo ante malit, ἐκ vel ἀπὸ Σαμαρείας &c. per me licet. in libris tamen omnibus (tam *MSS.* quam *Editis*) ἰόπης inferitur loco Περαίας. Videsis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & c. xi. v. 28. ut & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 178, 179.

i Τριακόσια τελῆ τάλαντα, δίδωσι] Tributum 300 Talentorum de universa Judæa, & tribus Toparchiis, Samaria, Joppe & Galilæa 1 Maccab. xi. 28. SPANH.

k Τελῆ τάλαντα,] Sic *Busb.* (& *L. B.*) τάλη in *Editis Aliisque.*

l Καὶ] Abest καὶ à *L. B.*

m Βασιλεὺς —— Ἀδελφῷ] Ita supra c. 2. §. 2. Alexandri Balæ Epistola ad eundem Jonatham cum Fratris titulo; 1 Maccab. xi. v. 30. SPANH.

n Καὶ τῷ Ιουδαίων ἔθνει] Καὶ τῷ ἔθνει τ Ιουδαίων solus *Hen.* Eadem epistola exstat 1 *Macc.* c. xi. v. 30 &c. sed verba illius adeo in melius mutantur, ut hinc liceat conjicere, quam studiosus fuerit *Josephus* purioris Græcitatis.

o Απεσάλκαμὲν ὑμῖν] Ita ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. xi. v. 31. ἔγραψα in *Editis Aliisque.* non refragabor, si quis malit ἔγραψα & mox ἀπεσταλκα μὲν.

p Πατρὶ χαίρειν.] Solebant reges viros summæ auctoritatis *patres* vocare, ut & Romani postea *imperatores.*

q Νομὺς,] Perperam antea νόμους.

r Αφερεμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ραμαθὰ,] Αφερεσμᾶ in quibusdam *MSS.* ἀφέσμι ῥιμᾶ in *L. B.* HUDS. Αφαίρεμα καὶ Λύδδαν (*MS. Alex.* Λυδδα) καὶ Ραμαθὲμ. in *MS. Alex.* Ραθαμὶν· *Rufin.* Afferema, Belscalidai vel Ramathe Lydda prima Samaritica Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. Vid. infr. lib. 14. c. 10. §. 6. SPANH.

s Λύδδα] Λύδδαν καὶ Ραμαθὲμ *Macc.*

t Από τ Σαμαρειτῶν,] Synedoche, pro ἀπὸ τ Σαμαρείτιδος καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & *Macc.* c xi. v. 34.

v Καὶ τὰ προσκυρήσαντα τούτοις,] Καὶ πάντα τὰ συγκυρήσαντα αὐτοῖς 1 *Macc.* c. xi. v. 34. προσκυρήσαντα *L. B. Vetus. his attinentia.*

x Ημῖν,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Macc.* ut & mox infra ὑμῖν male in *Editis Aliisque.*

y Τὰς λίμνας τ ἁλῶν,] Λίμνας τ ἁλῶν· sic 1 Maccab. xi. 35. τὰς δ' ἁλὸς λίμνας, salis stagna. *Vulgat.* areas Salinarum. SPANH.

z Παρεδιαθήσει) τούτων] Παρεξεδιαθήσει) *Hen.*

a Επιστα] *L. B.* ἔπεστα.

b Καὶ ἐν ἁγίῳ τόπῳ] Καὶ τιθέτω ἐν τῷ ἱερῷ τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ 1 *Macc.* c. xi. v. 37.

c Τοῦτον ἐχορήγει] Ita *Busb.* & *Hen.* τούτων in *Editis.*

d Τοιγαροῦν αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Hen.* γὰρ ὢν in *cæteris.*

c Μάλ-

ἔτι παρεῖχεν, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοϊκῶς ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσοι ποτε προθύμως.

luit, reges vero ejus antecessores id ipsum etiam pacis tempore illis persolvebant, ut eos *sibi* benevolos haberent, & ad certamina pro illis, quoties opus esset, obeunda promptos paratosque.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντιόχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην· οἷά τε ἔπραξε καὶ ἐπρεσβεύσατο Ἰωνάθης.

CAP. V.

Quomodo Tryphon, postquam devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto: & quas res gessit Jonathas bellis & legationibus.

IX.

Ἀμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγός, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθείς, προσγίνεται πρὸς [e] Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν [f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον· καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς [g] τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν ἐκ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὡς ἀπιστίας· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐνικᾶτο τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου [h] τοιοῦτος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

Tryphon à Demetrio ad Malchum Arabem deficit. 1 *Maccab.* c. 11.

Verumenimvero cum illud militum in Demetrium odium intellexisset quidam ex Alexandri ducibus, genere Apamenus, Diodotus *nomine*, cui & Tryphon cognomen erat, Malchum Arabem adit, qui Antiochum Alexandri filium educabat: cumque eum docuisset quanto Demetrius apud milites odio flagraret, ei suadebat ut Antiochum sibi traderet; ut qui regem eum facturus esset, & in regnum paternum restituturus. Ille primum quidem se difficilem præbebat, quod non satis ei fideret; postea vero, cum Tryphon precibus eum urgere diu perseverasset, animo flectitur, ut ea quæ petebat Tryphoni concederet. Et quidem res hujus viri ita se habebant.

Β'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης [i] ἐξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ [k] τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουροῖς, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβεύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς Ἰουδαίους ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ ὑπὸ μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποχείσιον, μετὰ τοῦ ἐν χερσὶ πολέμου· [l] τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ὁπλίτας ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν.

2. Interea Jonathas pontifex, eos, qui arcem Hierosolymitanam tenebant, deduci volens, ut & Judæos transfugas & impios, quique erant in omnibus istius regionis præsidiis, missa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, se non hæc solum ei præstiturum, sed & his majora pollicetur, confecto quod ei in manibus erat bello: in hoc enim se jam totum occupari. ipsum autem, ut auxiliares mitteret copias orabat, indicans suos omnes defeciisse milites. Et quidem Jonathas tria millia lectissimorum militum *ei* misit.

Γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν [m] πεπόνθεισαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς [n] ἐξαμαρτόντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν [o] ἐπιθοῖντο αὐτῷ. γνόντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ Ἰωνάθῃ τῷ Δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθροίσει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες περικαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ φθάσαντες τοὺς βασιλείους αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἁλόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. [p] Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν Ἀντιοχέων ὁπλισμένον πρὸς αὐτὸν [q] καὶ ἐν ὅπλοις ὄντας, καὶ ξενολογοῦντας τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ [r] τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἡττᾶται. βλέποντες δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας [s] οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον [t] αὐτούς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες παρρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, πολεμίους δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, [v] τὴν συνέγγυς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο, καὶ πολλοὺς μὲν διὰ πῦρ

3. Cæterum Antiochenses, infensi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, & cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem qui multis injuriis eos affecerat, tempus observabant quo possent eum adoriri. Cumque animadvertissent auxilia ei à Jonatha suppetias venisse, secumque reputassent *brevi* fore ut magnas colligeret copias, nisi ipsum mature prævenirent, correptis armis regiam circumsteterunt, ac si eam oppugnaturi essent, exitibusque viarum occupatis, regem in potestatem suam redigere studebant. Ille vero videns populum Antiochensem sibi hostem factum, & in armis esse, assumptis mercenariis militibus & Judæis auxiliaribus cum Antiochensibus acie congreditur; atque ubi vim illorum ferre non potuit, (nam multæ erant myriades) *ingruentibus* cessit. Judæi autem, cum cernerent Antiochenos pugna esse superiores, in tectum regiæ ascenderunt, & inde *missilibus* ipsos feriebant, atque longius quidem ab illis distantes propter *loci* eminentiam quam ut læderentur, iis vero multum damni inferentes quod è sublimi pugnarent, facile

Jonathas cum suis Demetrium Antiochiæ in seditione tuantur. 1 *Maccab.* c. 11.

eos

[e] Μάλχον τὸν Ἄραβα,] Μαλχηλον malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. XI. v. 39.

[f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον·] Conf. *alsup.* lib. 1. c. 2. §. 1. πρός τε τὸν Ἀντίοχον &c. item ἐπιτροπῷ μὲν ὢν Ἀντίοχου παιδὸς &c. ibid. SPANH.

[g] Τὸν Δημήτριον,] Illud τὸν ex *MSS.*

[h] Τοιοῦτος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.] Τῶν ἀνδρὸς *Hen.*

[i] Ἐξελεῖν] Ita rescripsi, sensu id postulante. ἐπεξελθεῖν in *Editis.* ἐξελεῖν *Busb.* erasο ἐπ. ἐλεῖν juxta *Vet. Interpr.* HUDS. Ἐπεξελθεῖν est *persequi, ulcisci, punire*, qui sensus huic loco optime convenit. IBBETSON.

[k] Τοὺς ἐν ἅπασι] Ita fere in 1 *Macc.* c. XI. v. 41. καὶ τοὺς ἐν ἀπάσῃ τῇ χώρᾳ Φρουροὺς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[l] Τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν.] Ita cum *Busb.* τούτων γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Hen.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν in *Editis.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Lugd. Bat.*

[m] Πεπόνθεισαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς,] Ita *Hen.* πεπόνθεισαν *Busb.* πεπόνθεσαν in *Editis.* Vide *super* c. 4 §. 3.

[n] Ἐξαμαρτόντα,] Ita *Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* ἐξαμαρτῶντα in *Editis Aliisque.*

[o] Ἐπίθοιντο αὐτῷ.] Ἐπίθωνται *Busb.*

[p] Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν Ἀντιοχέων ὁπλισμ. *Busb.* ὁ δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς ὁρῶν ὁπλ. juxta *Epiphanium.*

[q] Καὶ ἐν ὅπλοις ὄντας,] Illud καὶ non agnoscunt *Hen.* & *Busb.*

[r] Τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους,] Articulum insertum dedimus è *Cod. Hen.*

[s] Οἱ Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Busb.*

[t] Αὐτούς.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* τοὺς Ἀντιοχεῖς in *Editis Aliisque.*

[v] Τὴν συνέγγυς αὐτοὺς οἰκιῶν] Τῶν συνέγγυς οἰκιῶν αὐτοὺς ἀπώσαντο *Hen.* & *Busb.*

eos repulerunt à propinquis ædibus, illiſque mox ignem injecerunt. At flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, è ligno maxima ex parte conſtructis, univerſam *fere* depaſcebatur. Antiochenſes vero, cum non potuiſſent opem ferre, aut incendium exſtinguere, in fugam vertuntur. Cumque Judæi ab uno tecto in aliud tranſilirent, atque ita eos perſequerentur, contigit ut incredibilis eſſet inſectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in ſervandis liberis & conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum ſtragem edidit, ut cogerentur arma abjicere, ſeque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dediſſet, ſeditionem compeſcuit. Judæos autem ſpoliis locupletatos, gratiiſque iis quaſi auctores ei victoriæ exſtiterant relatis, Hieroſolyma ad Jonatham remiſit, auxilii *opportune* lati teſtimonium ei tribuens. At poſtea maligne in eum ſe geſſit, & promiſſa fefellit, bellumque ei minatus eſt, niſi tributa omnia ei redderet, * quæ Judæorum gens debuit à primis *Syriæ* regibus. Atque iſta peregiſſet, niſi Tryphon eum inhibuiſſet, feciſſetque ut copias in Jonatham paratas ad ſui curam *tutelamque* avocaret. nam ex Arabia in Syriam reverſus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adoleſcentulus admodum) diadema ei impoſuit; & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui Demetrium deſeruerant ob ſtipendia non ſoluta, aperto bello Demetrium adoritur; prælioque commiſſo eum ſuperat, & tum elephantos in ſuam poteſtatem redigit, tum Antiochenorum urbem.

Demetrius Jonathæ fidem fallit. 1 Maccab. c. 11.

Antiochus Alexandri filius, victo Demetrio, Jonatham ſibi conciliat. 1 Maccab. c. 11.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam ſe recepit: puer vero Antiochus, miſſis ad Jonatham legatis literiſque, *illum* amicum ſibi ſociumque adſcivit, & pontificatum ei confirmavit, ceſſitque quatuor præfecturis, quæ adjectæ erant Judæorum regioni. Ad hæc vaſa aurea & pocula veſtemque purpuream, data illis utendi poteſtate, ad eum miſit. Quin & eum aureo donat monili, interque primos ejus amicos referri *jubet*. Simonem etiam ejus fratem imperatorem conſtituit à Scala Tyriorum uſque ad Ægyptum. Jonathas vero, lætus iis quæ in eum contulerat Antiochus, miſſis ad eum ſimul & Tryphonem legatis, promittebat ſe illi amicum fore ſociumque, & cum ipſo arma juncturum adverſus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retuliſſet, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo conſequutus, ſed maleficia pro beneficiis repoſuiſſet.

Jonathas urbes obibat, ut eas Antiochi in poteſtatem redigeret. 1 Maccab. c. 11.

5. Cum igitur Antiochus ei conceſſiſſet, ut, magno exercitu, è Syria & Phœnice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, ſtatim profectus obibat urbes. Et nonnullæ quidem eum ſplendide exceperunt, ſed milites ei dare diſtulerunt. Cum autem illinc ad urbem Aſcalonem ſe contuliſſet, & Aſcalonitæ certatim cum muneribus ei occurriſſent, & hos ipſos hortabatur & ſingulas Cœles-Syriæ urbes, ut à Demetrio deficerent &

---

x Εἰῆκαν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀνῆκαν in *Editis*.

y Βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι ⸗ πυρὸς,] Illa βοηθῆσαι μηδὲ deſunt *Busb.* & *Vet. Interpr.*

z Ως αἰτίοις] Ως αἰτιωζίτοις *L. B.*

* *Quæ Judæorum gens debuit à primis* Syriæ *regibus.*] Quæ Judæorum gens prioribus Syriæ regibus ſolvebat, *Epiphan.* & *Gelen.*

a Τὰς πρὸς αὐτὸν φορτίδας.] Τὰς ἑαυτῷ φορολίδας *Hen.*

b Ετι τῷ ἡλικίαν·] Illud ἔτι è *MSS.*

c Καταλελοίπῃ] Κατελελοίπῃ *Busb.*

d Επoιήσατο,] Ita è *Cod. Hen.* ἐποιεῖτο *Busb.* ποιεῖ) in *Editis*.

e Εὐεβαίᾳ,] Εὐεβαεῖ *Busb.*

f Τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* convenienter iis quæ habemus 1 *Macc.* c. 10. v. 30. quæque ſupra emendata dedimus c. 2. §. 3. τῷ χώρῳ τῶν Ἰουδαίων ἀφῶσιν. in *Editis Aliiſque*.

g Πόρπη —— φίλων.] Conf. ſupr. c. 4. §. 2. SPANH.

h Χρυσίᾳ,] Χρυσῇ ſolus *Hen.*

i Τῶν πρώτων αὐτῷ καλῶς φίλων.] Καὶ ἵνα τὸ φίλων ⸗ βασιλέως 1 *Macc.* c. xi. v. 57. τὸ πρῶτον αὐτῷ καλῶς φίλον *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Απὸ Κλίμακος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου] Ita è *Cod. Hen.* niſi quod (ex *Joſepho*, l. 1. de *Bello Jud.* c. 9. & 1 *Macc.* c. xi. v. 59.) Κλίμακος pro Κλίματος reposuerim. Απὸ ⸗ κλίματος τῶν Τυρίων ἕως τῆς Αἰγύπτου in *Editis Aliiſque*. HUDS. A Regione Tyri utque ad Ægyptum *Ruſin.* Lege κλίμακος, ſic ἄλλοι. lib. 2. c. 10. §. 2. τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ, κατ' ἄκρον, ὃ καλοῦσι Κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι· SPANH. Κλίμακος lego. Κλίμαξ Τυρίων eſt ſcala Tyriorum. REL.

l Επὶ τούτοις] Illud ἐπὶ è *Codd. MSS.*

m Εἰς τὰς πόλεις.] Επὶ τὰς πόλεις *Busb.* & *Hen.*

n Αὐτὸν ἐξεδέξαντο,] Ita *Busb. Hen* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν deeſt *Editis*.

o Υπαντησάντων,] Απαντησάντων *Busb.* & *Hen.*

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων] Καὶ ἐν τῶν ἐν τῇ Κ. *Busb.* & *Hen.*

q Εἰς

ἀποστῆναι Δημητρίῳ, προσθέσθαι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμήσας πειρᾶσθαι τοῦ Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτῆς βουλομένοις ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τὴν τούτων εὔνοιαν Ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Ἀντιόχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν [q] εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τὴν χώρας τὴν κάκωσιν· [r] μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτῶν ἅπασαν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ ἥξοντος, [s] σῶφρον ἔκριναν [t] εἶν' αὐτῷ ἀφέντας παρεσμένειν [v] ἐκεῖνον θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὶν πείρας τῶν δεινῶν, ἃ σωτηρίαν τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γιγόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν παθεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται. ὁ δὲ σωθεὶς πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν [x] μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ς'. [y] Τῶν δὲ Δημητρίου [z] στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παραγεγονέναι εἰς [a] Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, [b] μεταξὺ δ' ἐστὶν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάγειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπέλαβον [c] ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον, τοὺς δὲ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ἀ παλαιόψυχα πολεμιμένους, [d] ὑπέλιπεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ὃς [e] τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ πολὺ ἱκανώτατον, τὴν [f] Βεθσύραν πολιορκῶν παρεσκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ [g] Φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. [h] ὡς δὲ, χώματα μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, [i] μηχανήματα [k] δ' ἐστάντος, καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου τοῦ τὴν Βεθσύρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ Φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἑλόντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, [l] καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ Φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν.

ζ. Ἰωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων

Antiocho ſe adjungerent, unaque cum eo belligerantes pœnas à Demetrio repetere eniterentur ob injurias ab eo quondam acceptas. illiſque volentibus cauſas multas eſſe cur iſta facere in animum inducerent. Cum autem civitatibus perſuaſiſſet, ut pollicerentur cum Antiocho belli ſocietatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazæos longe alieniore in ipſum animo eſſe invenit quam exſpectabat. nam portas ei occluſerunt, relictoque Demetrio noluerunt ſeſe Antiocho adjungere. id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret & regionem infeſtaret: nam urbe ab una exercitus parte obſeſſa, cum reliqua, excurſionibus factis, terram vaſtavit & incendit. Tum Gazæi, cum viderent ſe iſta pati, nullumque à Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet præſens eſſe, quod vero adjumento foret longe abeſſe, ſpemque ejus adventus eſſe incertam, bene ac ſapienter ſe facturos judicarunt, ſi illo deſerto Jonatham obſequiis demererentur. Miſſis igitur ad Jonatham *nunciis* & amicitiam & *armorum* ſocietatem *ei* promittebant. nam ita comparatum eſt ut homines, antequam mala *ſubeant* & experiantur, quid è re ſua futurum ſit non intelligant, ſed ubi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata ſententia, quæ priuſquam læderentur facere præſtitiſſet, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiæ fœdere, obſidibuſque acceptis, iſtos quidem Hieroſolyma miſit, ille vero totam regionem ad Damaſcum uſque peragravit.

Gazæi à Jonatha male multati.

6. Cum autem audiviſſet Demetrii duces cum magnis copiis profectos eſſe ad urbem Cedaſam, quæ Tyriorum agrum & Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut eum è Syria extraherent in Galilæam, quaſi *ſuis* opem laturum, Galilæos enim ſuæ ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum eſſe) illis obviam ivit, fratre *ſuo* Simone in Judæa relicto. Qui exercitu è regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethſuram caſtris eam oppugnavit; locum *totius* Judææ munitiſſimum. is enim *valido* tenebatur præſidio à Demetrio. id quod à nobis jam ante memoratum eſt. Cum autem, poſtquam Simon aggeres excitaſſet, machinaſque *ei* adhibuiſſet, & ingenti ſtudio obſidionem urgeret, veriti eſſent cuſtodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, miſſis ad Simonem nunciis, obſecrarunt, ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere & ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea juraſſet, illos urbe ejicit, ſuoque eam præſidio firmavit.

Demetrii ducibus obviam eunte Jonatha, Simon Bethſuram oppugnat, eaque potitur. 1 Maccab. c. 11.

7. Interim Jonathas, caſtris motis è Galilæa ab

*Jonatha * aquis prælium cum Demetrii ducibus & victoria. 1 Maccab. c. 11.*

[q] Εἰς πολιορκίαν] Πολιορκίαν αὐτῶν legiſſe videtur *Epiphan.*

[r] Μέρος —— Γάζῃ,] Ergo non adeo ἔρημος Gaza à tempore Alexandri. REL.

[s] Σῶφρον —— διεπράξαντο.] Optimum eſſe decreverunt, hunc dimittentes, illi obedire *Rufin.* SPANH.

[t] Εἶν' αὐτῷ ἀφέντες] *L. B.* εἶναι ταῦτα ἀφέντας τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. Forte εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. COCC.

[v] Ἐκεῖνον θεραπεύειν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἐκεῖνο in *reliquis.*

[x] Μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.] Ἐπῆλθεν *Hen.*

[y] Τῶν δὲ Δημητρίου] Τῶν Δημ. *Hen.* & *Busb.* HUDS. Totum locum ita concipit *L. B.* Τῶν δὲ Δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς Κέδασαν σὺν πολλῇ στρατιᾷ· μεταξὺ δ' ἐστὶν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ Γαλιλαίας. HAV.

[z] Στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτῷ προσελθεῖν] Ita ex *Hen. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *cum* (al. *dum*) *Demetrii duces audiſſet* (al. *audiſſent*) *ad Cedeſſam cum multa manu veniſſe.* quo fere modo 1 *Macc* XI. v. 63. καὶ ἤκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου &c. στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς K. in *Editis.*

[a] Κέδασαν] 1 *Macc.* c. XI. v. 63. Κάδης & Κήδες in *Cod. Alex.* Κεδὰς *Joſh.* c. XIX. v. 37. HUDS. Κέδασαν τὴν Τυρίων· *alias.* lib. 2. c. 18. §. 1. ἐπὶ Κέδασαν τὴν Τυρίαν Κάδης τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 1 Maccab. XI. 63. *MS. Alex.* Κήδες. SPANH.

[b] Μεταξὺ] Sic *Hen.* & *Vet. Interpr.* μεταξὺ ὅπου τε τι T. *Busb.* πλησίον δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας in *Editis.*

[c] Ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον,] Ἐπὶ τῆς Γαλιλαίων συμμαχίαν *Hen.* (ut & *L. B.* qui addit τὴν poſt ἐπὶ) εἰς τὴν Γαλιλαίαν, cæteris omiſſis, legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Ὑπέλιπεν αὐτοῖς,] Ὑπέλιπεν ὢν αὐτοῖς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[e] Τὸν στρατὸν] Καὶ στρατὸν *Hen.*

[f] Βεθσύραν] Βιτσοῦραν ἱπολιόρκει, χωρίον *Busb.* HUDS. Conf. ſupr. c. 2. §. 1. SPANH.

[g] Φρουρὰ Δημητρίου.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Φρουρὰ Δημητρίου in *Editis.*

[h] Ὡς δὲ, —— ἐστάντος,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὡς δὲ χ. λ. ἐγείραντος δὲ Σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐστάντος in *Editis.* Mallem ſane, quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, reſcribere, ἐρῶντες δὲ χώματα μὲν ἐγείραντα τὸν Σίμωνα, μηχανήματα (vel μηχανήμασι) δ' ἐστάντα, κ. τ. σ. χρώμενον. atque ita recte ſequeretur (prout in Cod. *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *interirent. Et mittentes* &c.) πέμψαντες δὲ τὸν Σίμωνα.

[i] Μηχανήματα δ' ἐστάντος,] *Gen.* μηχανήμασι.

[k] Δ' ἐστάντος,] *L. B.* δ' ἱστάντος.

[l] Καταλιπεῖν τὸ χωρίον] Illa καταλιπεῖν τὸ χωρίον κ. τ. Δ. ἀπελθεῖν deſunt *Hen.* & *Epiphanii codicibus.*

m Τὸν

* aquis Genneſaris, ut vocantur, ibi enim cum exercitu conſediſſet, ad campum Aſor appellatum proceſſit, ignorans illic hoſtes eſſe. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præſenſerant, cum inſidias ei poſuiſſent & homines in monte *deliteſcentes* collocaſſent, ipſi cum exercitu *ex adverſo* ei in planitie occurrebant. Quos conſpicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipſe cum ſuis militibus, quoad potuit, aciem inſtruit. Verum cum ii qui à Demetrii ducibus in inſidiis locati erant, à tergo adorirentur Judæos, *illi* veriti ne *ab hoſtibus* circundati perirent, in fugam ſe conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, ſubſtiterunt, & *cum iis* Mattathias Abſalomi filius & Judas Chapſæi filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter & quaſi *de ſalute* deſperantes in hoſtes irruiſſent, & animis intrepidi in conſternationem eos egerunt, & manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hoſtium aciem, è fuga collecti impetum cepere eos perſequendi; & id fecerunt uſque ad Cedaſa, ubi caſtra erant hoſtium.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, & duobus hoſtium millibus cæſis, Hieroſolyma reverſus eſt. Cumque videret omnia, providentia Dei, ſibi ex voto ſuccedere, legatos Romam miſit, eo animo ut amicitiam, quæ Judæis olim interceſſerat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, ut in reverſione ſua à Roma Spartanos adirent, illiſque in memoriam revocarent *veterem* cum ipſis amicitiam & cognationem. Illi vero, cum Romam veniſſent, & in Senatum ingreſſi ea expoſuiſſent, quæ illis mandaverat Jonathas pontifex, ut *ſcilicet* illos miſiſſet ad priorem ſocietatem confirmandam, poſtquam Senatus rata habuerat quæ olim de amicitia cum Judæis colenda decreverat, eiſque literas dederat ad reges omnes Aſiæ Europæque & civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, *ſuo* in reditu ad Spartam pervenerunt, & literas quas à Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum eſt hoc. "JONATHAS GENTIS Judæorum "Pontifex & Senatus & Commune Judæorum, "Lacedæmoniorum Ephoris & Senatui Populo- "que fratribus *ſuis* ſalutem. Si valetis, & res ve- "ſtræ publicæ privatæque proſpere cedunt, erunt "omnia ex voluntate noſtra: nam nos quoque va- "lemus. Superioribus temporibus cum perlata eſ- "ſet ad Oniam pontificem noſtrum ab Ario rege "veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna- "tione quam nobiſcum habetis, cujus exemplum "infra poſitum eſt, & literas eas cupide accepi-

Jonathas mittit qui cum Romanis & Spartiatis amicitiam renovent.

Jonathæ literæ ad Lacedæmonios.

[m] τ̃ Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἑσρατοπεδ̃κὼς, εἰς τὸ καλούμενον [n] Ασὼρ πεδίον παρῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες δ̃ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τ̃ Δημητρίου μέλλειν [o] Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν κατ̃ τοὺς [p] λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τῆς ἑραλιᾶς ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκεύαζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους ἑραλιώτας πρὸς τ̃ ἀγῶνα, ὡς ἠδύναντο. τ̃ δ̃ εἰς τὴν ἐνέδραν κατὰ τ̃ Δημητρίου ἑρατηγῶν καταπαρθέντων καὶ νῶτα τοῖς Ιουδαίοις διδομένων, δείσαντες μὴ μέσοι [q] ληφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τ̃ Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, [r] ὡς περὶ πεντήκοντα τ̃ ἀριθμὸν, παρέμειναν, καὶ [s] Ματταθίας ὁ Αψαλώμου, καὶ Ιούδας ὁ [t] Χαψαΐου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. [v] οἱ τολμηρῶς δ̃ καὶ μὴ ἀπειρώτως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσάμενοι, τῷ τε [x] θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέτρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ̃ ἀναχωρήσαντες τ̃ Ιωνάθου ἑραλιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας, ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ἕως τὸ ἑρατόπεδον ἦν [y] τ̃ πολεμίων.

η'. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ [z] διχιλίους τ̃ ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέσρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ὁρῶν δ̃ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατ̃ νοῦν προσνοίᾳ Θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ρωμαίους πρεσβυτὰς ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι [a] βουλόμενος τὴν γενομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δ̃ αὐτὸ πρεσβυτὰς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς Ρώμης ἀναγράφεσθαι πρὸς [b] τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν [c] καὶ συγγένειαν. οἱ δ̃ ὡς [d] ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὸ βουλεῦ αὐτῶν, καὶ τὰ πρὸς Ιωνάθου γ̃ ἀρχιερέως εἰπόντες, ὡς πέμψειν αὐτοὺς [e] ὑπὲρ τὴν τ̃ συμμαχίας βεβαίωσιν, τ̃ βουλῆς ὑπεκυρωσάσης τὰ πρόσπορα αὐτῇ πρὸς τ̃ Ιουδαίων [f] φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ὑπὲρ ὁδοῦ πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως [g] ἀσφαλῶς τ̃ εἰς τὴν [h] οἰκείαν κομισθῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναγράφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ὑπὲρ ὁδοῦ, ἃς ἔλαβον παρὰ Ιωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩ- "ΝΑΘΗΣ γ̃ ἔθνους τ̃ Ιουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοι- "νὸν [i] τῶν Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ "καὶ [k] δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐῤῥωμένοις ὑμῖν "καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ̃ νοῦν, ἔτους ἂν ἔχοι "ὡς βουλόμεθα· ἐῤῥώμεθα δ̃ καὶ ἡμεῖς. [l] ὑπὸ τοῖς ἔμ- "προσθεν χρόνοις [m] κομισθείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρ- "χιερεῖ παρ' ἡμῖν, ωδὲ Αρείου γ̃ [n] βασιλεύσαντος ὑμῶν "ὑπάρχοντος Δημοτέλους, ὡς τ̃ ὑπαρχόντος ἡμῖν "πρὸς

m Τῶν Γεννησάρων] Eo modo *Hen.* Γεννησάρων in *cæteris*. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. & *Relandum* in *Paleſtina* S. HUDS. Aqua τ̃ Γεννησάρων· Ὕδωρ Γεννησὰρ 1 Maccab. xi. v. 67. SPANH.

* *Aquis Genneſaris,*] *Id eſt*, lacu Geneſaret.

n Ασὼρ πεδίον] Conf. ſupr. lib. 9. c. xi. §. 1. SPANH.

o Ιωνάθου] Τὸν Ιωνάθου *Hen.* & mox Ιωνάθης ſine articulo.

p Λοχήσαντας] Λοχίσαντας *Busb.*

q Ληφθέντες ἀπόλωνται,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* λημφθέντας in *Editis*.

r Ως περὶ πεντήκοντα τ̃ ἀριθμὸν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ὑπέμειναν ὡς περὶ ν'. τ̃ ἀριθμόν in *Editis*.

s Ματταθίας,] Ita *MSS.* Ματθίας in *Editis*.

t Χαψαΐου,] Ο Χαλφὶ, 1 *Macc.* c. xi. v. 70. unde forſan hìc loci Χαλφαίου ſcribendum, ut notavit *Grotius*.

v Οἱ τολμηρῶς δ̃] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* οἱ deëſt *cæteris*.

x Θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς,] Θράσει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Τῶν πολεμίων.] Τοῖς πολεμίοις *Hen.*

z Διχιλίους τ̃ ἐχθρῶν] Sic in *libris* omnibus tam *Lat.* quam Gr. Verum in 1 *Macc.* c. xi v. 74. τετραχιλίους habemus, unde forſan & *Joſephum* ita ſcripſiſſe conjicit *Grotius*.

a Βουλόμενος τὴν γενομένην] Βουλόμενος deëſt *Busb.* agnoſcitur tamen ab *Epiphanio Aliiſque*.

b Τοὺς —— συγγένειαν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

c Καὶ συγγένειαν.] Ita *Hen.* & *Busb.* κ̃ τὴν συγγένειαν in *Editis Aliiſque*.

d Ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην,] Sic in iiſdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθον in *Editis*.

e Ἐπὶ τὴν τ̃ συμμαχίας βεβαίωσιν,] Ἐπὶ τῇ τ̃ συμμαχίας βεβαιότητι *Hen.*

f Φιλίας ἐγνωσμένα,] Vide ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & *Seldenum* in lib. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 6. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 12. v. 7.

g Ἀσφαλῶς] Gen. ἀσφαλοῦς.

h Οἰκείαν κομισθῆς] *L. B.* interſerit χώραν. quod ſatis tuto abeſſe poteſt. HAV.

i Τῶν Ιουδαίων] *Lugd. Bat.* ἱερέων.

k Δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.] Καὶ δημόταις (κ̃ ἀδελφοῖς addit *L. B.*) χαίρειν. Εἰ ἐῤῥωμένοις ὑ. κ. τ. κ. τ. ἴ. χωρεῖ *Hen.* nec aliter, ut videtur, *Vet. Interpr.*

l Ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις,] Ἐπειδὴ *Hen.*

m Κομισθείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

n Βασιλεύσαντος ὑμῶν] Ita *Baſ.* (*L. B.*) & *Hen.* Βασιλεύοντος *Gen. Aliique*.

* *Non*

"πρὸς ὑμᾶς συγγνωμείας, ἧς ὑποτέτακ᾽ τὸ ἀντίγραφον,
"τιὼ τε ὑπισολιὼ ἐδεξαμεθα προθύμως, κ᾽ τῷ Δημοτί-
"λ᾽ Ϲ τῷ Αρειῳ φύσικῶς διετέθημεν, ° ἃ δεόμενοι τ᾽
"τοιαύτης ἀποδείξεως, ἀφ᾽ τὸ ἐκ P τ᾽ ἱερῶν ἡμῶν q πε-
"πεῖσθ᾽ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖ προκατάρχ᾽ τ᾽ ἀνα-
"γνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ r κ᾽ προαρπάζειν δο-
"κῶμεν τιὼ παρ᾽ ὑμῶν s δεδομένιω δόξαν. πολλῶν γ᾽ χρόνων
"διαγεγονημένων ἀπὸ τ᾽ ἐξ ἀρχῆς t ἀναπληθείσης ἡμῖν
"οἰκειότη Ϲ, ἐν τ᾽ ἱεραῖς Ϲ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ
"Θεῷ προσφέροντες, κ᾽ ὑπὲρ τ᾽ ὑμετέρας σωτηρίας τε κ᾽
"νίκης αὐτὸν προσκαλοῦμεν. πολλῶν δ᾽ ἡμᾶς πολέμων
"περιστάντων διὰ τιὼ τ᾽ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἤθ᾽
"ὑμῖν μὲτ᾽ u ἄλλοις τ᾽ προσηκόντων ἡμῖν ἀνοχλεῖν ἐκρί-
"ναμεν. καταγωνισάμενοι γ᾽ τὰς x πολεμίας, πέμψαντες
"πρὸς Ρωμαίους Νεμήνιον τ᾽ y Αντίοχ Ϲ Αντίπατρον τ᾽
"Ιάσονο Ϲ, τ᾽ ἀπὸ τ᾽ γερουσίας ὄντων z παρ᾽ ἡμῖν ἐν τι-
"μῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς κ᾽ πρὸς ὑμᾶς ὑπισολὰς, ὅπως
"ἀνανεώσωνται τιὼ πρὸς ὑμᾶς a ὑπάρχουσαν ἡμῖν φι-
"λίαν. καλῶς οὖ ποιήσετε Ϲ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, κ᾽
"πῶ ὧν ἂν δέησθε ὑπισέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυ-
"μηθησομένοις ὑπὲρ τ᾽ ὑμετέρας προαιρέσεως." b οἱ
"μὲν οὖ Λακεδαιμόνιοι τὰς τε πρεσβείας φιλοφρόνως
"ὑπεδέξαντο, κ᾽ ψήφισμα ποιησάμενοι πῶ φιλίας κ᾽
συμμαχίας πρὸς αὐτὰς ἀπέστειλαν.

θ'. c Κατὰ τ᾽ τ᾽ χρόνον τῶτον d τρεῖς αἱρέσεις e τ᾽ Ιου-
δαίων ἦσαν, αἳ πῶ τ᾽ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφό-
ρως ὑπελάμβανον. f ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετ᾽, ἡ δ᾽
Σαδδυκαίων, ἡ τρίτη δ᾽ Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖ g Φαρι-
σαῖοί τινα κ᾽ ἃ πάντα τ᾽ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον,
πινὰ δ᾽ h ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὑπάρχειν, συμβαίνειν τε i κ᾽ ἃ
γίνεσθ᾽. τὸ δ᾽ τ᾽ Εσσηνῶν γέν Ϲ, πάντων τιὼ εἱμαρμέ-
νιω κυρίαν ἀποφαίνεται, κ᾽ μηδὲν ὃ μὴ κατ᾽ ἐκείνης
ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶ. Σαδδυκαῖοι δ᾽, τιὼ μὲν εἱ-
μαρμένιω ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι τοῦτιω ἀξιοῦντες, ὅτε
κατ᾽ αὐτιὼ τὰ k ἀνθρώπινα πάλ Ϲ λαμβάνειν, ἅπαντα δ᾽
ἐφ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς τίθεν᾽, ὡς ἐ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς
l αὐτὰς γινομένους, κ᾽ τὰ χείρω ὑφ᾽ ἡμετέρων ἀβελίαν
λαμβάνοντας. ἀλλὰ πῶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν m πεποί-
ημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ n τ᾽ Ιουδαϊκῆς πραγμα[τ]είας.

"mus & Demoteli atque Ario ſummam benevo-
"lentiam exhibuimus; * non egentes hujuſmodi
"teſtimonio, quod nobis ea de re perſuaſum eſſet
"ex ſacris libris noſtris. Et quidem nos non con-
"ſultum eſſe judicabamus ut recognitionis initium
"primi faceremus, † ne præripere etiam videre-
"mur gloriam à vobis conceſſam. Cum autem
"multum temporis interceſſerit, ex quo primum
"‡ nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo, in
"ſacris *tamen* feſtiſque diebus rem ſacram Deo fa-
"cientes, ipſi ſupplicamus ut & ſalutem vobis im-
"pertiat & victoriam. Et cum multa nos circum-
"ſtetiſſent bella ex nimia in vicinis habendi cupi-
"dine, noluimus *tamen* vobis aut aliis ex propin-
"quis *noſtris & amicis* graves eſſe. Nunc vero,
"hoſtibus debellatis, cum ad Romanos miſerimus
"Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis
"filium, viros ex ordine Senatorio apud nos ho-
"noratos, illis etiam dedimus literas ad vos, ut mu-
"tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare
"recte facietis, ſi vos quoque nobis reſcripſeritis,
"atque ſignificaveritis ecqua re *noſtra* opus habea-
"tis, perſuaſi nos in omnibus veſtræ voluntati
"prompte obſequuturos eſſe." Et quidem Lace-
"dæmonii tum legatos benigne exceperunt, tum
decretum de amicitia & ſocietate factum ad illos
miſerunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum ſectæ, quæ de rebus humanis diverſe ſentiebant. quarum una Phariſæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero Eſſenorum. Et quidem Phariſæi dicunt, quædam *eorum quæ fiunt*, non omnia, fati eſſe opera, eſſe enim & quædam in noſtra poteſtate, ut fiant aut non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud nihil eſſe exiſtimantes, neque iſta quæ hominibus eveniunt ei accepta deberi, ſed omnia etiam noſtro arbitrio ſubjiciunt, adeo ut tum bonorum nobis ipſis auctores ſimus, tum mala nobiſmet per ſtultitiam noſtram accerſamus. Verum iſta plenius & accuratius indicavi in ſecundo rerum Judaïcarum libro. *Phariſæorum, Eſſenorum & Sadducæorum ſectæ.*

10. Cæ-

* *Non egentes hujuſmodi teſtimonio*,] Non egentes hujus rei approbatione, quia per ſacras noſtras literas hoc eſſe credidimus, *Epiphan.* Jam ante hoc non ignorabamus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis, *Gelen.* Non egentes hujuſmodi declaratione, quod ſacræ literæ noſtræ huic rei fidem fecerint. *Huetius* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. &c.

o Οὐ διόμφροι] Vid *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* prop. IV. c. 8. §. 10, 11, 12.

p Τῶν ἱερῶν ἡμῶν] In quibus ſcilicet de *Cethura* ſcriptum eſt poſteris. Nam *Dores*, quorum pars *Spartiatæ*, ex *Pelaſgis*: illi vero *Pelaſgi*, ſive *exſules*, ex Arabiæ & Syriæ confiniis, in quibus *Abrahami* & *Cethuræ* poſteri ſedes fixerant. *Grotius.* Vel potius ex S. Libris (*Gen.* 11. 17, 28.) ubi dicitur *Phalegum* fuiſſe filium *Ebri* è quo ortus *Abrahamus.* Nam *Pelaſgi*, ex quibus *Spartiatæ*, originem duxere à *Phalego*: ideoque cognationem habuere cum *Judæis*, qui ab *Abrahamo* oriundi filio *Ebri*, cujus filius etiam *Phalegus.* Vide *Stillingfleeti* Origines Sacr. lib. 3. c. 4.

q Πεπεῖσθ᾽ γεγραμμάτων.] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πεπιστεῦσθ᾽ in *reliquis.*

r Καὶ προαρπάζειν] Illud κ᾽ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.*

† *Ne præripere etiam videremur gloriam à vobis conceſſam.*] Ne præripere videamur gloriam veſtram, *Epiphan.* ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere, *Gelen.*

s Δεδομφῶ δόξαν.] Διδομφῶ *Hen.*

t Ἀναπληθείσης ἡμῖν οἰκειότητ Ϲ,] Ἀναπληρωθείσης *Hen.* Eſt qui ἀναπολη Ϙθείσης ſcribendum conjicit. HUDS Sophocl. Philoctet. v. 1270. κ᾽ τελὶς ἀναπολεῖν μ᾽ ἔπη· SPANH.

‡ *Nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo*,] Ita cum *Gelenio*, cujus verſionem firmant iſta ex *Sophocle* in *Philoct.* v. 1270. Δὶς ταῦτα βάλλ᾽ κ᾽ τρὶς ἀναπολεῖν μ᾽ ἔπη, *Bis me eundem ac ter vis iterare ſermonem.* ubi notat, *Scholiaſtes*, ἀναπολεῖν, τὰ αὐτὰ λέγειν, ἀπὸ τ᾽ δεύτερον ἀναπολοῦντων τιὼ τραγικὸν γλῶ.

u Ἄλλοις τ᾽ προσηκόντων ἡμῖν] Ita *Hen.* ut & mox (cum *Lugd. Bat.*) ἡμῖν. quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἄλλῳ & ὑμῖν in *ceteris.*

x Πολεμίας,] Iterum cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* πολίμις in *reliquis.*

y Αντίοχ] Ita ex *Epiphanii* libris, & 1 *Macc.* c. 12. v. 16. in *Græcis Flavii* Αντιμάχ.

z Παρ᾽ ἡμῖν ἐν τιμῇ,] Illa παρ᾽ ἡμῖν è *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Vet. Interpr.* deſunt in *Editis Aliiſque.*

a Ὑπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν.] Ita *Hen.* ὑπάρχουσαν abeſt *ceteris.*

b Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι] Οἱ δὲ Λακ. *Hen.* & *Busb.* & forſan *Epiphan.*

c Κατὰ δὲ τ᾽ χρόνον τοῦτον] Annos circiter viginti poſt Haſidæos exſtinctos [de quibus vide *Scaligerum* contra *Serrarium* c. 22.] ut dicit *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3891.

d Τρεῖς αἱρέσεις,] De tribus iſtis Sectis vide lib 2. ἀλώσεως, ut & *Schultetum* in *Exercit. Evangel.* l. 1. c. 20. & *Bullum* in *Harmon. Apoſtol. Diſſert. poſter.* c. IV.

e Τῶν Ιουδαίων ἦσαν,] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

f Ὧν ἡ μὲ —— Εσσηνῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 1. item inf. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

g Φαρισαῖοί τινα] Φαρισαῖοι λέγουσί τινα κ᾽ ὁ π. τ. εἱ. ἔργον εἶναι *Hen.* τ᾽ εἱμαρμένης λέγουσιν εἶναι, τινὰ &c. *Busb.*

h Ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὑπάρχειν,] Cum l. 18. c. 2. dicat, πρόσεσθ᾽ εἱμαρμένη τὰ πάντα αἰτίους, & l. 2. de *Bello Jud* c. 12. εἱμαρμένη τε κ᾽ Θεῷ προσάπτουσι πάντα, illa τινὰ κ᾽ ὁ è margine in textum irrepſiſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, (Tom. 3. *Animadv.* ἀνεδότων, p. 546.) & quidem corrupta, ex hiſce, τί; ναὶ; ὁ; *quid? etiam & non?* quæ ſtudioſus aliquis oræ libri adſcripſerat, exiſtimans *Joſephum* modo affirmare modo negare, omnia fato regi atque temperari. At *Caſaubonus*, in *Exercit.* 1. contra *Baronium*, ab inconſtantia liberat *Joſephum*, docens Phariſæos, mediam inter Eſſenos & Sadducæos viam ingreſſos, ita fato tribuiſſe omnia, ut hominum liberum arbitrium non tollerent. Ἐφ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

i Καὶ γίνεσθ᾽.] Cl. *Lowthius* malit ἃ ὐ γ. *Lugd. Bat.* κ᾽ μὴ γ.

k Ἀνθρώπινα πάλ Ϲ λαμβάνειν] Ἀνθρώπεια *Busb.* & *Hen.*

l Αὐτὰς] Αὐτὰς pro αὐτοῖς reſcripſi è *Cod. Hen.*

m Πεποίημαι —— πραγματείας.] Vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

n Τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.] Juſtuſne בְּרֵאשִׁית librorum de bello titulus? Ιουδαικῆς πραγματείας. REL.

Demetrii milites, cum Jonatha dimicare non ausi, fugiunt. 1 *Maccab.* c. 12.

10. Cæterum Demetrii duces, cladem acceptam reſarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu, repente illis obviam proceſſit in regionem Amathitim. ceſſando enim noluit ſpatium illis dare irruptionem faciendi in Judæam. atque ubi ad quinquaginta ſtadia ab hoſtibus conſediſſet, mittit qui caſtra illorum explorarent & *perſpicerent* quo modo ea ſe haberent. Cum autem ſpeculatores ei omnia nunciaſſent, & aliquos noctu comprehendiſſent, qui *ei* indicabant hoſtibus in animo eſſe eum aggredi; hoc præcognito ſecuritati ſuæ proſpexit, & procubias extra caſtra habendo, & faciendo ut milites ſui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque ut animo eſſent forti, atque ita mente affecti, ut etiam nocte ſi opus fuerit pugnaturi, * ne illis fraudi ſit *callidum* eorum conſilium. Demetrii vero duces, ubi audiverunt Jonatham *rem* intellexiſſe, non amplius animis valebant, ſed *territi* erant & perturbati, quod in re ipſa deprehenſi eſſent ab hoſtibus; nullaque illis ſupereſſet ſpes alio modo vincendi, poſtquam inſidiæ male adeo ceciderant: nam ſi aperto Marte certaminis aleam ſubirent, ſe Jonathæ nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati ſunt, & multis *per caſtra* ignibus incenſis, ut hoſtes his viſis ipſos arbitrarentur *illic* manere, *clam* diſceſſerunt. Jonathas autem, cum prima luce ſeſe illorum caſtris admoviſſet, eaque deſerta eſſe deprehendiſſet, cognito hoſtes aufugiſſe, illos inſequebatur: non tamen eos aſſequutus eſt. jam enim fluvium Eleutherum trangreſſi, in tuto erant. Tum *Jonathas*, converſo illinc in Arabiam itinere, fuſiſque Nabatæis, & multa præda abacta captiviſque abductis, Damaſcum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni peragrata & Palæſtina uſque ad Aſcalonem, caſtella munivit: cumque ea & ædificiis & cuſtodiis firmaſſet, Joppen ſe contulit, eaque occupata validum ei præſidium impoſuit. audiverat enim Joppenſes *magnopere* velle Demetrii militibus urbem tradere.

Nabatæi fuſi. 1 *Maccab.* c. 12.

Jonathas Hieroſolyma & Judæam communit. 1 *Maccab.* c. 12.

11. Itaque cum has res *geſſiſſent* & ordinaſſent Jonathas & Simon, Hieroſolyma reverſi ſunt. atque Jonathas, populo univerſo in templum convocato, cum eis ſtatuit Hieroſolymorum mœnia inſtaurare, & templi ſeptum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus præaltis munire. ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto, præſidiarios in arce foro excludere, eoſque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac præterea caſtella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem hæc ſententia etiam populo viſa fuiſſet ſe recte habere, ille quidem urbem mœnibus & ædificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimiſit ut eam operibus firmaret. Cæterum Demetrius flumine trajecto Meſopotamiam pervenit, eo animo ut hanc ſimul &

ι'. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγυμνένην ἵππον ° ἀναμαχέσασθαι βυλόμενοι, πλείω τὴ προτέρας δυνάμεως συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὴ Ιωνάθην. ὁ δὲ, ἐπιόντας πυθόμενος, ἐξέως ὑπεδέξατο αὐτοὺς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. P οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἄπωθεν σταδίοις πεντήκοντα, πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον· παρεγγυᾷ ἀσφαλίσασθαι, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν δυνάμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς q ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων r ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς s τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τῇ διανοίαις ἄτρεστους ἔχειν, ὡς ἐκ μὲν τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὰ Ιωνάθῃ t ἐγνωκότα, οὐκ ἔτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐταράχθησαν u αὐτοὺς τὸ καταφέρειν τοῖς ἐχθροῖς γεγενέναι, x καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικεφάλιόν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης· οὐκ γὰρ ἐκ φανερᾶ διακινδυνεύσοντες οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ιωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ιωνάθης ἕωθεν προσμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, σωθεὶς ὅτι πεφευγασιν, ἐδίωκεν· ὑ μέντοι φθάνειν καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν y Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν z πρὸς Αραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς a Ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα b ἀπέδοτο. ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, c τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, d ἠσφάλισατο τὰ φρούρια, καὶ ποιήσας ταῦτα ἐπὶ τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ τὰ φυλακαῖς e ὀχυρώτερα f ἦλθεν εἰς Ιόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ιοππίτας g βυλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

ια'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ, τε Σίμων καὶ Ιωνάθης, h ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντα εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, i συνεβουλεύετο περὶ τοῦ Ιεροσολύμων k ἐπικαταskευάσασθαι τείχη, καὶ τὸ καθῃρημένον δὲ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλον πάλιν ἀναζῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὸ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος l ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν m ἀγορὰν, καὶ τῆς ἐπιμελείας αὐτοὺς τοῦ σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον· ἔτι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρώτερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἐχούσης, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος ἀναβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βυλόμενος καὶ τὴν

o Αναμαχέσασθαι βυλόμενοι,] Ita etiam *Zonaras*. ἀναμάχεσθαι *Hen.*

p Οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν] Οὐδὲ γὰρ ἔγνω *Busb.*

q Εν τοῖς ὅπλοις] Εν ὅπλοις ἔχων *Hen.*

r Απασαν,] Vox ἅπασαν deeſt *Busb.*

s Τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι,] Ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμένους εἶναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Ne illis fraudi ſit* callidum *eorum conſilium.*] Nequid eos fallat hoſtium conſilium, *Gelen.* non ignorato eorum conſilio, *Al.*

t Εγνωκότα,] Μεμαθηκότα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

u Αὐτὸς —— μηδενὶ] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

x Καὶ μηδενὶ] Ita *Baſ. Gen.* & plerique *MSS.* καὶ μηδὲν προσδοκώντων αὐτῶν ἔτι κρατήσειν ἑτέρας *Hen.*

y Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν,] Ελευθέραν ſolus (ut & *Lugd. Bat.*) *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

z Πρὸς Αραβίαν,] Εἰς τὴν Αραβίαν *Busb.* & *Hen.*

a Ναβαταίους,] Ναβατηνοὺς *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* Ζαβαδαίους aut Ζαβαδέους 1 *Macc.* c. 12. v. 31. Verum Ναβαταίους illic ſcribendum eſſe monuit *Grotius*: utpote quod Nabatæi, quanquam olim amici Judæ, manſerint in parte Demetrii Nicatoris, nec Alexandrum ſequuti fuerint.

b Απεδοτο.] Επέδοτο *Hen.*

c Τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν] Ιουδαίαν πᾶσαν ἐπελθὼν καὶ Παλ. *Hen.* Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπιὼν καὶ Παλ. *Busb.*

d Ησφαλίσατο τὰ φρούρια,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* nec aliter *Epiphanius.* ἠσφαλίσατο φρουρίοις in *Editis.*

e Οχυρώτατα] Ita *Lugd. Bat.* Reliqui ἰσχυρά. HAV.

f Ηλθεν εἰς Ιόππην,] Ηκεν *Busb.* & *Hen.* (εἰς Ιόππην ἦκε *Lugd. Bat.*)

g Βυλομένους] Βούλεσθαι *Busb.* βυλευσίους *Hen.*

h Υπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα.] Sic *Busb.* & *Hen.* atque ita, vel ἐπέστρεψαν (ut in 1 *Macc.* c. 12. v. 35.) legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

i Συνεβουλεύετο] Eo modo *MSS.* συνεβουλεύετο τοῦ Ιεροσ. in *Editis.*

k Επικατασκευάσασθαι τείχη,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπικοσμῆσαι in *Editis.*

l Ανοικοδομησαμένους] Ανοικοδομησάμενον *Busb.* & *Hen.*

m Αγορὰν,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* πόλιν in *cæteris.*

n Πα-

τῷ Βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τ ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γιόμενος· ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ τότε καθοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο, [n] παραδώσειν μὲν αὐτὸς ἐπιχειροῦντες, συγκαταπολεμήσειν δὲ Ἀρσάκῃ τ Πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς τ ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ [o] καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γνοίη αὐτῷ δυνάμεις, τ Τρύφωνα πολεμήσειν [p] διεγνωκώς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε [q] πρὸς τ Ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν [r] ἀπεβάλετο, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις [s] δεδηλώκαμεν.

Babylonem occuparet, utque potitus ſuperioribus ſatrapiis, * inde occaſionem arriperet totum imperium occupandi. nam & Græci & Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege ut ad eos veniret, ſeſe deditionem facturos, ſimulque cum eo bellum ſuſcepturos contra Arſacen Parthorum regem. Hac ſpe elatus ad eos contendit, eo conſilio, ut, ſi Parthos debellaret vireſque ei ſuppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepiſſent iſtius regionis homines, copiaſque coëgiſſet, bellum intulit Arſaci, totoque exercitu amiſſo, ipſe vivus captus eſt, ſicut alibi jam retulimus.

Demetrius ab Arſace capitur. 1 Maccab. c. 13.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς, Ἰωνάθῃ ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράξατο, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

CAP. VI.

Quomodo, Jonatha à Tryphone dolis occiſo, Judæi Simonem conſtituerunt exercitus ducem & pontificem: quæque ab eo fortiter geſta erant, præcipue adverſus Tryphonem.

[t] Τρύφων δ' ἐπιδὴ τὰ περὶ τ Δημητρίου ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐπὶ τῷ Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν τοιαύτην ὁ περὶ Ἰωνάθου φόβος, φίλος τυγχάνοντος Ἀντιόχου. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τ Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τ Ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρύφας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσάνην ἐκ τ Ἀντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτὸς μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσειν ὑπελήφθη πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπέλαβεν. [y] ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τ Ἰωνάθην, ὑπερέχεται δώροις αὐτὸν ἐκ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πλουτεῖν Ἰωνάθῃ [z] παρεσκεύαζε· τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἀδέσμευτον παρορώμενον. τὴν τε στρατιὰν [a] συνεβούλευσεν ἀπολῦσαι· καὶ γὰρ νῦν ἀδεῶς αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· καταφρόνημα μέντοι γε παρ' αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, πάντ' ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἶναι ὀχυρώματα ποιήσειν [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

β'. Ὁ μὲν οὖν Ἰωνάθης, οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ [c] γνώμης ἀληθοῦς τ Τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τρισχιλίους δὲ καταλαβὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τ χιλίων [d] ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα [e] σὺν Τρύφωνι. τ δ' ἐν τῇ Πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τ Τρύφωνος προστεταγμένον, [f] τ μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας [g] ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν ἐκ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τ περὶ τ Ἰω-

Ergo Antiochum perfidus Tryphon. Tryphon Jonatha inſidiatur. 1 Maccab. c. 12.

Tryphon autem, poſtquam res Demetrii hujuſmodi exitum habuiſſe cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, ſed cogitabat quonam pacto, eo ſublato, regnum ipſe poſſet occupare. nam & huic illius conſilio obſtabat metus ei incuſſus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem ſtatuiſſet eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethſanam proficiſcitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipſum enim ad bellum gerendum veniſſe ſuſpicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum eſſe, ipſum muneribus & blanditiis ſubdole aggreditur, ſuiſque ducibus, ut ei *perinde ac ſibimetipſi* obedirent, imperavit: hiſce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adſtruere, omnemque *illi* ſuſpicionem eximere, ut curis & cuſtodibus ſolutum, ſibi non conſulentem, caperet. *poſtremo* ſuaſit ut exercitum dimitteret; (eum enim jam ſine neceſſitate adduci, ceſſante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa ſe retentis, rogabat ut ipſum uſque Ptolemaïdem comitaretur. ſe enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei ſubjecturum: quippe qui harum rerum cauſa affuerit.

2. Et quidem Jonathas, nihil horum *quæ acciderunt* ſuſpicatus, confiſuſque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi ſententia iſta ſuaderet, exercitum dimiſit. Tribus autem duntaxat *hominum* millibus retentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero ſecum duces Ptolemaïdem cum Tryphone ſe contulit. Portis autem à Ptolemaïdenſibus clauſis, nam & hoc illis imperaverat Tryphon, Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero *milites* omnes ferro trucidavit. Miſit etiam *ſuos* ad relictos in Galilæa bis mille, ut & eos perimerent. Sed illi, iſtis quæ Jonathæ

Capitur Jonathas. 1 Maccab. c. 12.

n Παραδώσειν μὲν αὐτὸς] Καὶ παραδώσειν & mox τ περὶ Πάρθων βασ. *Hen.*

* *Inde occaſionem arriperet totum imperium occupandi.*] *Al.* inde in univerſum regnum ſeſe inferret.

o Καταστρέψαιτο] Κατασείσειτο *Hen.*

p Διεγνωκὼς.] Διεγνωκὼς *Hen.*

q Πρὸς τ Ἀρσάκην,] Πρὸς Ἀρσάκην, καὶ τ. ϛ. πᾶσαν ἀπόβαλὼν, *al.* ζ. ἀπιλιφθὴ *Busb.* & *Hen.* Arſacen & *Joſephus* & *Maccabæorum* auctor dixere communi nomine: nam proprium ei nomen fuit Phraates, ut *Appianus* nos docet. *Grot.*

r Ἀπεβάλετο, —— δεδηλώκαμεν.] Demetrius II. Nicator à Parthis captus, poſtea dimiſſus ab Arſace inf. c. 7. §. 1. & c. 8. §. 4. De eo capto ab Arſace 1 *Maccab.* c. XIV. v. 3. Idem Σωτὴρ dictus Demetrius II. vid. c. 10. §. 1. SPANH.

s Διεδηλώκαμεν.] Alii διέδηλον.

t Τρύφων] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

u Ἀντιόχῳ.] Ἀντιόχου *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

x Βεθσάνην] Ita prout edidimus ſupr. lib. 12. c. 8. §. 5. Βίθσαν in *Editis Aliiſque.* Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 12. v. 40. HUDS. Βηθσὰν ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. infr. c. 10. §. 2. SPANH.

y Ὁ δ' ἕτοιμον] Ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην Ἰωνάθου ἰδὼν *Busb.* & *Hen.*

z Παρεσκεύαζε·] Παρεσκεύασεν *Hen.* παρεσκεύαζε *Busb.*

a Συνεβούλευσεν ἀπολῦσαι·] Συνεβούλευσεν ἀπολύσας *Busb.* & *Hen.*

b Ὑπ' αὐτῷ.] Ἐπ' αὐτῷ *Hen.*

c Γνώμης ἀληθοῦς] Γνώμης ἀληθοῦς *Hen.*

d Ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα] Ita *Busb.* & *Hen.* ἦλθεν in *Editis Aliiſque.*

e Σὺν Τρύφωνι.] Σὺν τῷ Τρύφωνι *Busb.* & *Hen.* & mox ὑπὸ Τρύφωνος.

f Τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

g Ἀπέκτεινεν.] Ἀπέκτειναν *Hen.*

nathæ acciderant exauditis, priusquam advenerint quos miserat Tryphon, armis tecti è regione excesserunt. Qui vero ad eos persequendos missi erant, ubi viderunt paratos esse ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reversi sunt.

XI. *Populi luctus & lamentatio ob Jonatham captum.*

3. Hierosolymitani autem, cum fama accepissent Jonatham captum esse & qui cum eo erant interiisse milites, & illum ipsum ob ea quæ evenerant deplorabant, & omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus justusque eis incussus animos valde solicitabat; ne, cum Jonathæ virtute simul & cura & moderatione destituti essent, gentes finitimæ illis infestæ, Jonathæque metu *eousque* quiescentes, nunc in eos insurgerent, belloque illato extrema discrimina adire cogerent. id quod eis, non aliter quam exspectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cœperunt Judæos, utpote duce carentes. Ipse etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam ascenderat, bellum gerere adversus eos qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hierosolymitanos ex iis in terrore esse atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impressionem alacriter sustinendam, populi concione in templum vocata, hujusmodi verbis eos consolari cœpit. "Equidem jam non "est ut *amplius* ignoretis, viri populares, ut cum "patre meo & ego & fratres mei pro libertate "vestra ausi fuerimus mortis periculum libenter "adire. Cumque hujusmodi exemplorum abun-"de habeam, etiam ex eo quod decretum sit no-"stræ familiæ mortem obire pro lege & religione, "nullus tantus erit metus, qui hanc nostrorum "sententiam ex anima mea ejiciet, ejusque in lo-"cum inducet vitæ amorem & gloriæ contem-"ptum. Quapropter, tanquam ductore non egen-"tes, qui vel maxima pro vobis pati atque facere "paratus sit, sequimini me alacriter quocunque "vos duxero; neque enim meis sum fratribus præ-"stantior ut vitæ meæ parcam, neque deterior "quam illi, ut quod iis pulcherrimum visum est, "mori pro legibus cultuque Dei vestro, hoc ipse "fugiam & *aliis* relinquam. quibus autem me o-"portet meipsum germanum illorum fratrem præ-"stare, istis memet ejusmodi esse ostendam. per-"suasum enim habeo me pœnas ab hostibus re-"petiturum esse, vosque omnes cum uxoribus & "liberis ab illorum injuriis erepturum, atque tem-"plum Dei auspiciis ab omni vastatione sartum "tectum conservaturum. nam gentes video, con-"temptu vestrûm, utpote ducem non habentium, "bellandi impetum cepisse."

Simon populum consolatur. 1 *Maccab.* c. 13.

Summa rerum à populo ei defertur. 1 *Maccab.* c. 13.

3. Cum in hæc verba Simon dixisset, populum *ad omnia* confirmavit; ut qui metu exanimatus esset & dejectus *statim* melius se haberet, & ad bene sperandum excitaretur: ita ut universi * confertim exclamarent, Simonem sibi ducem esse, ipsumque pro Juda & Jonatha fratribus suis principatum habere, seque ei, in omnibus quæ imperaverit, dire-

γάθην συμβεβηκότων, [h] ἔφθασαν πρὶν ἢ τὰς ὑπὸ τῷ Τρύφωνι ἀπεσταλμένας ἀφικέσθαι, φοβηθέντες τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτὰς πεμφθέντες, [i] ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

γ'. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν Ἰωνάθην συλληφθῆναι, καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον δεδιότες τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο, καὶ δεινὴ πάνδρος ὀπτιζήτησις ἦν ἅπασιν ὧν, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον [k] αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τοῦ Ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας [l] ἀφῃρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ μᾶλλον Ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ἐπιουσῃ, καὶ πολεμουμένους εἰς τὰς τῶν ἐσχάτων κινδύνους ἀναγκάζωνται [m] καθίστασθαι. καὶ δὴ [n] τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ Ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς Ἰουδαίους * ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος. αὐτὸς γὰρ ὁ Τρύφων, δυνάμιν [p] συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. Σίμων δ' ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἰσοσθῆναι προθύμως ἐπὶ τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, [q] συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς προσκαλεῖν ἤρξατο. "τὸ μὲν ὑπὲρ [r] ὑμετέρας ἐ-"λευθερίας, [s] ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τοῦ πατρὸς ἐγὼ "τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ὑπο-"μεῖναι, [t] οὐκετ' ἀγνοεῖτε. παραδειγμάτων δ' τοιούτων "ὑπορουμένους μοι, κἀκ τοῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ "τῆς θρησκείας [v] τῆς ἐκ τῆς ὑμετέρας οἰκίας δεδογμέ-"νου, φόβος ὐδεὶς ἔσται τηλικοῦτος, ὃς τοιούτῳ ἡμῶν "τὴν ψυχὴν [x] ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, [y] ἀντισάξῃ δ' εἰς "αὐτὴν φιλοζωίαν καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν [z] ὡς "οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος, οἵα τε καὶ πάλαι ὑπὲρ [a] ὑ-"μῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' "ὃς ἂν ἡγῶμαι· ὅτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελ-"φῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτι χείρων, "ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν "νόμων & τῆς θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω "καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων "φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν [b] δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ "δίκλειν ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας "ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως "ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντά ὑ-"μῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολεμεῖν ὠρ-"μηκέναι.

γ'. Τούτοις ποιησαμένου & Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας [c] ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας· ὡς ἁθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ [d] ἀντὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν, [e] αὐτὸν τῷ προστασίαν ἔχειν, ἑπεσθαι γὰρ πρὸς ὅ, τι [f] κελεύσοι reposui.

λεύσοι

h Ἔφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *cæteris.*

i Ἰδόντες ἑτοίμους] Ὡς εἶδον *Hen.*

k Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει,] Illud *αὐτοῖς* insertum dedi ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἀφῃρημένοι,] Ἀφῃρημένων *Hen.* (& *Coccejus*, quod & volebat *L. B* in quo *ἀφῃρημένον*) sed *ἀφῃρημένοι* loco suo movere nolui, quod sæpe pro Genitivis absolutis Nominativus more Attico videri possit adhibitus.

m Καθίσασθαι.] Ita *MSS. καθίσασθαι Gen. Aliisque.*

n Τοῦτ' αὐτοῖς] Ταῦτ' αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

o Ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος.] Illud *ὡς* ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

p Συναγαγὼν,] Συλλέγων *Hen.*

q Συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

r Ὑμετέρας ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliisque.*

s Ἄνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iisdem* (& *Lugd. Bat.*)

t Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb.*

v Τῆς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένου,] Ita cum *Cod. Busb.* favente nonnihil *Hen.* qui habet τῆς ἐκ. in *Editis Aliisque* deest τῆς. Quid sibi velint *Codd. Gall.* in quibus καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τ. ἡ. οἰκίας γνωμένους, φόβος &c. plane nescio.

x Ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀντισάξῃ] *L. B.* ἀντισάξει.

z Ὡς οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος,] Illud *ὡς* reposui ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

a Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

b Δείξω.] *L. B* ἐπιδείξω.

c Ἀνηγέρθη] Ἀνήγετο πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰ ἐλπίδα *Hen. Vat.* & *Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

d Ἀντὶ τοῦ Ἰούδα] Ἀντὶ Ἰούδα *Hen.*

e Αὐτὸν τῷ προστασίαν] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *cæteris.*

f Κελεύσοι προθύμως.] Κελεύσει *Busb.* κελεύσοις *Hen.*

g Εὐ-

λεύσῃ πληνίας. σωαθροίσας ὢν πᾶν [g] ἡλικὸς ὅσον ἰσχὺν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν [h] ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ιωνάθην τινὰ φίλον Αψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ιόππην, ἀποστείλας αὐτῷ τὰς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν· ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν αὐτὸν τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δ' [i] ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ιεροσόλυμα.

δ'. Ο δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ιουδαίαν [k] παραγίνεται, [l] καὶ τὸν Ιωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δ' αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς [m] Αδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ιουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ [n] ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ιουδαίων [o] καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ βουλόμενος, κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ιωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων [p] Ιωνάθου ὁμήρους ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστῇ τὴν Ιουδαίαν [q] τοῦ βασιλέως. ἄρτι γὰρ αὐτὸν ἔχει τὸ ἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος [r] ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς ὅτι τὸ ἀργύριον [s] ἀπολεῖσθαι δώσει τὸν ἀδελφὸν λύσει, μετ' αἰτίας τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν θανάτου γενόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς [t] δέδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὸν στρατὸν, [v] ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος· εἰπὼν ὅτι ταῦτα μὲν ἐνέδραν μοι διαβολὴν ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον [x] εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος πρᾶγμα λαμβάνουσι μὴ ὑπακούσαντα λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τοὺς τε Ιωνάθου παῖδας [y] ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, [z] οὐδὲ ἀπέλυσεν Ιωνάθην· ἀλλὰ, τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκπορεύθη τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς Ιδουμαίας ἀναβαίνων διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς [a] Αδωρα πάλιν τῆς Ιδουμαίας. [b] ἀνθαπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ καταστρατοπεδεύόμενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε'. [c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων στεῦσαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ιεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν [d] διὰ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον [e] ὀδοιπόρον ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν [f] παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν [g] εἰς Ιεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν· στρατὸν τε εἰς τὴν [h] Γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε Ιωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι [i] ταφῆ-

cto audientes fore. Itaque coactis mox omnibus quotquot ex ſuis ad militiam eſſent idonei, feſtinavit urbis mœnia denuo ædificare. Et cum turribus eam celſis validiſque firmaſſet, Jonatham quidem, unum ex amicis, Abſalomi filium, cum exercitu Joppen miſit, eique in mandatis dedit ut incolas ejiceret, (metuebat enim ne iſti urbem Tryphoni traderent) ipſe vero Hieroſolymis manſit ad urbis cuſtodiam.

4. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Judæam ſe confert, Jonatham etiam vinctum ſecum ducens. At Simon ei quoque obviam venit cum ſuis copiis ad urbem Addida, in monte poſitam, cui ſubjecta erant Judææ campeſtria. Quod ubi Tryphon intellexit, Simonem à Judæis ducem conſtitutum eſſe, miſit ad eum *nuncios*, eo animo ut ipſum etiam fraude doloque circumveniret; eique mandat, ſi fratrem Jonatham dimitti vellet, ut mitteret argenti talenta centum & duos de Jonathæ filiis obſides, ne dimiſſus Judæam in defectionem à Rege trahat. jam enim ipſum in vinclis retineri propter pecuniam, † quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis aſtutias non ignoravit; ſed cognito quod & pecuniam perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, quin & filios ejus inſuper hoſti dediturus eſſet, tamen veritus ne à populo traduceretur, ut qui fratri cauſa fuiſſet interitûs, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advocato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ à Tryphone acceperat: addito inſidias fraudemque ſub illis latere, optabilius tamen eſſe & pecuniam & filios ad eum mittere, quam propoſitis à Tryphone non auſcultando dare ſuſpicioni locum, ſe fratrem ſervare noluiſſe. Atque ita Simon & Jonathæ filios *ei* miſit & pecuniam. illis vero acceptis fidem non ſervavit Tryphon, neque Jonatham dimiſit: ſed cum exercitu regionem circumivit, & Idumæa peragrata deinde Hieroſolyma aſcendere ſtatuit, factoque itinere veniebat Adora uſque Idumææ urbem. cui Simon cum ſuis copiis contra venire, caſtris ex adverſo caſtrorum illius ſemper poſitis.

5. Interea qui erant in arce, miſſis ad Tryphonem legatis, hortatum ut cito ad ſe veniret, ſibique commeatum mitteret, equitatum *ad profectionem* paravit, quaſi ea nocte futurus Hieroſolymis. ſed multa nix, noctu delapſa & viis obducta, difficilemque equis quà irent ob profunditatem nivis tranſitum reddens, illi obſtitit quo minus Hieroſolyma proficiſceretur. Itaque Tryphon, inde digreſſus, in Cœlen-Syriam abiit: feſtinanterque in Galaaditin facto impetu, & Jonatha illic interfecto & ſepeliri juſſo, ipſe Antiochiam reverſus eſt.

Tryphon irruptionem facit in Judeam. 1 *Maccab.* c. 13.

Tryphon à Simone pecuniam per dolum auferet. 1 *Maccab.* c. 13.

Jonatham interficit & Antiochiam revertitur. 1 *Maccab.* c. 13.

[g] Ἐξ ἡλικὸς ὅσον] Εὐθέως *Hen.*
[h] Ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς] Ὑψηλοτάτοις καὶ καρτεροῖς *Hen.* & *Vat.*
[i] Ὑπομείνας] Παραμείνας *Hen.*
[k] Παραγίνεται,] Παρεγένοντο *Hen.* & *Busb.*
[l] Καὶ τὸν Ιωνάθην] Καὶ deeſt *Busb.* & commode abeſſe poteſt.
[m] Αδιδὰ] *Al.* Αδιδά. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 546. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 338. HUDS. 1 Maccab. XIII. 13. Αδιδὰ *MS. Alex.* Αδίδοις· ἀλλοι. lib. 4. c. 9. §. 1. Αδίδοις vid. infr. c. 15. §. 2. SPANH.
[n] Ο Τρύφων ἡγεμόνα] Articulum accepi ex *MSS.*
[o] Καθεστῶτα,] Καθεστάμενον *Hen.*
[p] Ιωνάθου] Τῶν Ιωνάθου *Busb.* & *Hen.*
[q] Τοῦ βασιλέως.] Illud Ϝ è *Cod. Busb.*
[r] Ὠφειλε,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὤφειλε in *Editis Aliiſque.*
* *Quam regi acceptam deberet.*] Potius, *quam mutuam à Rege acceptam deberet.* IBBETS.
[s] Απολεῖσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* ἀπωλέσῃ in *Editis*, forſan pro ἀπολέσῃ.
[t] Δέδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ,] Ita *Hen.* ἔδωκεν in *cæteris.*
[v] Ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ] Sic *MSS.* ἐδήλωσεν παρ' αὐτῇ τὰ τοῦ Τρύφωνος in *Editis.*
[x] Εἶναι πέμψαι] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἔχει in *cæteris. L. B.* εἶναι ἔγνω.
[y] Ἐξέπεμψε] Ἐπεμψε *Busb.* & *Hen.*
[z] Οὐδὲ ἀπέλυσεν Ιωνάθου·] Sic *MSS.* οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν Ιωνάθου in *Editis.*
[a] Αδωρα] In Græcis omnibus Δῶρα. Verum cum in *lib.* 2. c. 13. *contra Ap.* ſcribat Δῶρα eſſe *urbem Phœnices, & quatuor dierum itinere diſtare ab Idumæa*, ac præterea *nullam urbem Idumææ Dora nuncupari*; ideo ex 1 *Macc.* c. 13. v. 20. ipſoque *Joſepho*, infr. c. 9. §. 1. Αδωρα pro Δῶρα reſcripſi: præſertim cum in *Epiphanii libris* habeamus *ad doram* aut *addoram civitatem*, proculdubio pro *Adoram civitatem*. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 739. & *Ez. Spanhemium* in *Orbe Rom.* p. 389. Ιουδαίας ſolus *Hen.* HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. & contra Apion. lib. 2. §. 9. nullam dari in Idumæa Doram, ſed quatuor dierum ſpatio eandem Doram ab Idumæa diſſitam, ac propè Carmelum montem ſitam, ſed pro Δῶρα ibi legendum puto Αδωρα, de qua Idumææ aut in vicino tractu ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. & cap. 8. §. 4. & 1 Maccab. XIII. 70. in narratione hujus facti Αδωρα. SPANH.
[b] Ανθαπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων] Περιῆγε *Busb.*
[c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων] Ita *Busb.* & *Hen.* Τοὺς δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ in *Editis.*
[d] Διὰ νυκτὸς] Sic *Hen.* διὰ τῆς νυκτὸς in *cæteris.*
[e] Οδοιπόρον ὑπὸ βάθους] Πεζοῖον *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἵπποις μᾶλλον καὶ πεζοῖς legiſſe videtur *Epiphan.*
[f] Παρεχοῦσα,] Παρεχοῦσα *Busb.* καταχοῦσα *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[g] Εἰς Ιεροσόλυμα.] Iterum cum *Hen.* εἰς τὰ Ιεροσ. in reliquis.
[h] Γαλααδῖτιν] Γαλααδίτιδα *Busb.* & *Hen.*

est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca urbem, ossa *Jonathæ* fratris *inde* transfert. Atque is quidem eis justa solvit in *ipsius* patria Modim: magno vero luctu à populo universo deploratus est *Jonathas*. Quin & Simon patri & fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit ex lapide candido & polito. Cum autem illud in magnam & conspicuam altitudinem extulisset, porticus ei circumdedit, & columnas uno ex lapide singulas, opus visu mirandum, erigit. Ad hæc etiam Pyramidas septem, parentibus & fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc usque diem servantur. Et Jonathæ quidem sepulturæ, structuræque monumentorum pro Simonis domesticis, hujusmodi studium adhibitum fuisse novimus. Diem autem supremum obiit Jonathas, cum annos quatuor in pontificatu egisset & genti præfuisset. Atque ita quidem se habent quæ ad hujus interitum spectant.

Simon pontifex populo immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 13.

6. Simon autem, pontifex constitutus à multitudine, primo sui pontificatus anno populum è servitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem & immunitatem à tributis nacti sunt post annum septuagesimum & centesimum regni Assyriorum, ex quo Syria potitus est Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter se quam in publicis tabulis scriberent, primo anno Simonis benefactoris Judæorum & ethnarchæ. Sub eo enim magna usi sunt felicitate, hostesque finitimos debellarunt. nam Gazara urbem & Joppen & Jamniam in suam potestatem redegit Simon: expugnataque Hierosolymorum arce, solo eam æquavit, ne *posthac* esset hostibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc *experti sunt*. Quo facto optimum visum est & è re sua, ut & montem deprimerent, cui arcem impositam esse contigit, ita ut templum emineret. ad quod populum, in concionem advocatum, hortabatur, ut id facere liceret, malis commemoratis quæ à præsidiariis & à Judæis perfugis passi sunt, porroque passuri essent, si regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præsidio teneret. His dictis populo persuasit, ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis, mon-

Gazara aliasque urbes capit, & arcem Hierosolymitanam diruit. 1 Maccab. c. 13.

ναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὑπανέστρεψεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς [i] Βασκὰ πόλιν, μεταπεμψάμενος τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύσας μὲν ταῦτα ἐν [k] Μωδεείμ τῇ πατρίδι· πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς [l] ἐποιήσατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ περίοπτον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται, καὶ στύλους μονολίθους, [m] θαυμαστὸν ἰδεῖν χρῆμα, ἀνίστησι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, [o] αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρῶτι μὲν τὴν Ἰωνάθου ταφῆς, καὶ τὴν τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσούτῳ σπουδῇ οἶδαμεν γιγνόμενον. ἀπέθανε δὲ Ἰωνάθης, [p] ἀρχιερατεύσας [q] ἔτη τέσσαρα, [r] πρὸς καὶ γένους. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦτον πλούτῳ ἐν τούτοις ἦν.

ς'. Σίμων δὲ, καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει [s] τοῦ ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους [t] αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ [v] ἀνείσφορον [x] Ἰουδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς [y] Ἀσσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος [z] ὁ Νικάτωρ ἐπεκλήθεις κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἡ τοῦ [a] πρὸς Σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, [b] ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν [c] Σίμωνος τοῦ διεργέτου Ἰουδαίων καὶ [d] ἐθνάρχου. εὐτυχήσασι γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν [e] ἐχθρῶν τῶν πρίν κρατήσασι. καταιρέψας γὰρ Σίμων [f] Γάζαρα πόλιν καὶ Ἰόππην καὶ Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις [g] ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἡ καταλαμβανομένοις αὐτὴν, καὶ κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἔδοξε καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, [h] ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἔπραξεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γίνεσθαι, [i] ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἃ τι πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστηθείσης. [k] ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ὥστε καινῶν αὐτῷ τὰ [l] συμφέροντα. καὶ πάν-

i Βασκὰ] Βασκόπολιν, ut supra Δωρόπολιν *Hen.* Βασκαμὰ 1 *Macc.* c. 13. v. 23. *Grotius* putat Βασκαμὰ eandem esse urbem quæ Βασκαθ vocatur *Josuæ*, c. 15. v. 39. litera emollita ob faciliorem pronunciationem. Verum (inquit *Relandus*) errant qui volunt esse *Botzkath* urbem Judæ. HUDS. 1 Maccab. XIII. 23. Βασκαμᾶ. SPANH.

k Μωδεείμ] Ita ut supra lib. 12. c. 6. §. 1. Μωδεὶν in *Editis*. Μωδαεὶ *Hen.* HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 1. §. 3.

l Ἐποιήσαντο.] Ἐποίησεν *Hen.*

m Θαυμαστὸν ἰδεῖν] Ita *Hen.* Θαυμαστόν τι ἰδεῖν χρῆμ' ἀνίστησι in *Editis Aliisque*.

n Ἑκάστῳ μίαν] Sibi etiam meta una reservata. De hisce vide *Sanctium* in *Macc.* pag. 515. &c.

o Αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται.] Sic & *Euseb.* lib. περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων.

p Ἀρχιερατεύσας] Ita *Busb.* & *Hen.* Ἀρχιερατεύων in *Editis Aliisque*.

q Ἔτη τέσσαρα,] Apud *Zonaram*, μὴ τελείαν τὴν ἀρχιερωσύνης. HUDS. Scaliger animadvers. in Eusebium pag. 146. legit τέσσαρα καὶ δέκα στοὰς ἢ ἥμισυ τὰ πάντα ιη'. *annum agens Pontificatus* 14, *quum jam* 18 *annos nationi præfuisset*. REL.

r Πρὸς ἢ ἥμισυ.] At *Josephus* lib. 20. c. *penult.* septem annos pontificatui ejus adsignat. Itaque *Scaliger* (in *Animadvers. Euseb.* p. 134.) mendum loco subesse putans scribit, ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα, στοὰς ἢ ἥμισυ τὰ πάντα ιη'. probante *Casaubono*. Verum *Fac. Cappellus* (ad A. M. 3857.) malit ἔτη δ'. vel *i.* καὶ μῆνας τέσσαρας. Ab utrisque dissentit *Is. Vossius* qui (in *Chronol. S.* c. XII.) legit, ἀρχιερατεύσαντα ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἔτι τέσσαρα στοὰς ἢ ἥμισυ. Videsis *Torniellum* ad A. M. 3912. In *Epiphanii* libris omnibus, quos vidimus, post illa στοὰς ἢ ἥμισυ sequuntur ista, *Et de labore quidem mortis ejus in mutuis documentis, publicisque monumentis* &c. aliquammultis omissis quæ in *Græcis* omnibus exstant.

s Τῆς ὑπὸ ——— τελεῖν.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

t Αὐτοῖς τελεῖν.] Ita cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὰς in *ceteris*.

v Ἀνείσφορον] Τὸ ἀνείσφορον idem quod αὐτοτελές. SPANH.

x Ἰουδαίοις μὲν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη] Eo modo *Hen.* τοῖς Ἰουδαίοις in *reliquis*.

y Ἀσσυρίων βασιλείας,] Σύρων malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 41. Sed *Assyrios* & *Syros* confundi solere notarunt *Geographi Aliique*. Sic apud *Justinum* ex *Trogo* l. 1. c. 11. *Assyrii*, *qui postea Syri dicti sunt*.

z Ὁ Νικάτωρ] Ὁ Νικάτωρ ut in Nummis. SPANH.

a Πρὸς τὴν Σίμωνα φιλοτιμίαν,] Ita in *Editis Aliisque*, πρὸς τὸν Σιμ. *Busb.* & *Hen.*

b Ἐπὶ τοῦ ——— Ἰουδαίων] Ἐπὶ Σίμωνος Ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγεμόνος Ἰουδαίων 1 Maccab. XIII. 43. SPANH.

c Σίμωνος τοῦ διεργέτου Ἰουδαίων] Σίμωνος εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ ἐπάρχου *Busb.* & *Hen.*

d Ἐθνάρχου.] *L. B.* ἐπάρχου.

e Ἐχθρῶν] In marg. MS. *Lugd. Bat.* manus antiqua jubet legere ἐθνῶν. HAV.

f Γάζαρά τε πόλιν] Ita lego cum *Epiphanio*. in *Editis* Γάζαράν τε π. Verum Γάζαν τ. π. (cum *Cod. Gall.*) ex 1 *Macc.* c. 13. v. 43. 54. rescribi jubet *Grotius*. malim tamen *Maccabæorum* auctorem ex *Josepho* corrigere. præsertim quod in eodem libro (c. 13. v. *ult.*) Γάζαρα habeamus. Hanc urbem Γάδαρα appellat *Strabo*, l. 16. litera sibilante Syrorum more in δ conversa: quod notatum *Cellario* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 778. & *Casaubonum* in *Strabonis* locum, l. 16. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

g Ἄκραν,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

h Ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι] Ἐφ' ἣ in *Cod. Busb.*

i Ὧν τε ——— Ἰουδαίων] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὧν τι ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων. in *Editis*.

k Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος] Ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὸ πλῆθος *Busb.*

l Συμφέροντα.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀμφότερα perperam in

πάντες περιβαλόντες καθῆρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς [m] ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν αὐτοῖς τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήραγον εἰς ἔδαφος τὸ πεδινὸν λειότητα· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν [n] ἀπάντων τὸ ἱερὸν, ἥ τε ἄκρα καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν [o] ἀνῃρημένων. καὶ τὰ [p] μὲν δὴ Σίμωνος πραχθέντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

tem sustulerunt; tribusque in universum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt & in campi planitiem: adeo ut in posterum omnia superemineret templum, arce & monte in quo posita erat in nihilum redactis. Et quæ à Simone quidem gesta sunt in hunc modum se habuerunt.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχον ἡγούμενον Ἀντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, καὶ μετ' οὐ πολὺ Κενδεβαίῳ Ἀντιόχου στρατηγῷ· ὡς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου δολοφονηθείς.

CAP. VII.

Quomodo Simon, inita societate cum Antiocho Pio, bellum gessit adversus Tryphonem, & non multo post contra Cendebæum Antiochi ducem: utque Simon diem obiit dolo occisus à genero suo Ptolemæo.

XII.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ [q] τῆς αἰχμαλωσίας καὶ Δημητρίου, τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, [r] ὃς καὶ Θεὸς ἐπικληθῆ, Τρύφων διέφθειρεν, ἐπιτροπεύων αὐτοῦ, πέμπτῳ [s] βασιλεύσαντος ἔτει. [t] καὶ τὸν μὲν, [v] ὡς [x] χειμαζόμενον ἀποθάνῃ, διήγγειλε· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν. [y] Δημήτριον μὲν γὰρ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μιμνῴων, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τῆς [z] ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες ὑπερβαλεῖν ἐν τῷ Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. ἡνίκα δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὑτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸν ὄχλον, καὶ μετριότητα ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸν τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, [a] καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς [b] διὰ ταῦτα [c] ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸν μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦσι ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. [d] ἀλωμένῳ δὲ Ἀντιόχῳ τῷ Δημητρίου ἀδελφῷ, ὃς ἐπικαλεῖτο [e] Σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτραν, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τε γάμου καὶ βασιλείας. ἐκάλει δὲ τὸν Ἀντίοχον ὑπὲρ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτῷ ἀναπειθόντων, ἅμα δὲ καὶ, τῷ πάλιν [f] ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

β'. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχος, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα· καὶ κρατήσας [g] αὐτοῦ τῇ μάχῃ, [h] τῆς ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἀεὶ πόστης, εἰς τε [i] Δῶραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπιλιορκῆσαι συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας πρέσβεις. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώ-

NON multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita excesserat, sermonibus divulgabat; amicos vero suos & necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens se multum pecuniæ illis largiturum si ipsum in regem eligerent: Demetrium quidem à Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, si potiretur imperio, multa illis mala illaturum esse ad defectionem ulciscendam. Illi, in spem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, *una voce* illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum esset rerum summa, *continuo* ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat populo obsequebatur, & moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus est, larvam exuebat, & verum præ se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat, ut hostes ipso potentiores evaserint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, *tota regione* vagaretur, nulla ipsum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium simul & regnum accersens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuit, cum nonnulli è Seleucienses urbem Tryphoni tradere studerent.

Demetrio capto Antiochum Deum permittit Tryphon.

Demetrii milites ad Tryphonem deficiunt.

Postea ad Cleopatram, Demetrii uxorem, se conferunt.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescerent, *inde* profectus est Tryphoni bellum illaturus: eumque prælio victum è superiore Syria ejecit in Phœniciam, & eo usque *illum* persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, præsidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia & societate *cum eo ineunda*. Ille vero postulatis ejus libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim & commeatum, mitten-

Antiochus, ad conjugium simul & regnum à Cleopatra accersitus, Tryphoni bellum infert.

Cum Simone amicitiam jungit. 1 Maccab. c. 15.

---

in *Editis Aliisque.* errore orto ex similitudine vocum ἀμφότερα & συμφέροντα in abbreviaturis.

m Ἀπολυόμενοι δὲ ἔργου,] Ἀφισάμενοι *Busb.*

n Ἀπάντων τὸ ἱερὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅπαν in *Editis.*

o Ἀνῃρημένων.] Docet margo *L. B.* in altero codice quodam fuisse κατηλειπτωμένων. HAV.

p Μὲν ἐπὶ Σίμωνος] Illud μὲν ex *MSS.*

q Τῆς αἰχμαλωσίας] Hic *Josephus* dissentit ab auctore *Maccabæorum*, c. 13. Videsis *Fac. Cappellum* ad *A. M.* 3860.

r Ὃς καὶ Θεὸς ἐπικληθῆ,] Item in nummis ejus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. SPANH.

s Βασιλεύσαντος] *L. B.* βασιλεύσαντα.

t Καὶ τὸν —— διήγγειλε·] K. τ. μ. ω. χειμ. &c. omittit hæc *Rufin.* in Versione. SPANH.

v Ὡς χειμαζόμενον ἀποθάνῃ, διήγγειλε·] In *Epitome Livii*, c. 55. corruptis medicis, qui, ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti, dum secant, occidunt.

x Χειμαζόμενον ἀποθάνοι,] *L. B.* χαλεζόμενον ἀποθάνοι.

y Δημήτριον —— γεγονέναι] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Ἀποστασίας ἀμυνόμενον.] Ἀποστάσεως *Hen.* & *Busb.*

a Καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν.] Καὶ ἀληθὴς *Hen.*

b Διὰ ταῦτα] Διὰ τοῦτο *Hen.*

c Ἐποιεῖτο κρείττονας.] Ἐποιεῖ *Hen.* & *Busb.*

d Ἀλωμένῳ —— βασιλείας.] Antiochus Soter frater Demetrii Cleopatram eandem ducit. vid. inf. c. 10. §. 1. ubi Cleopatra uxor duorum fratrum, primo Demetrii, dein Antiochi Soteris SPANH.

e Σωτῆρ,] *Sc.* paterno cognomento. Etiam paulo infra à religione dicitur *Pius*. Apud *Trogum Pompeium*, in *prologo* lib. 39. & *Eusebium* in *Chronico* dictus reperitur *Sidetes* vel *Sedetes*, sive à venatione (quæ Syris צידה est, & cui summe illum deditum fuisse tradit *Plutarchus* in *Problematis*) cognomentum illud acceperit, sive ab urbe *Side*, ex qua ad Tryphonem obsidendum profectum illum fuisse scribit *Syncellus*. *Usserius* ad *A. M.* 3864.

f Ἐκδιδόντων τινῶν] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* δίδοντων in *cæteris.*

g Αὐτοῦ τῇ μάχῃ,] Αὐτὸν *Hen.*

h Τῆς ἄνω Συρίας] Conf. αἰνιγ. lib. 1. c. 1. §. 4. sic Συρία κάτω supr. lib. 12. c. 3. §. 1. & ἄνω χώρα de Syria ibid. c. 9. §. 1. SPANH.

i Δῶραν] Δῶρα *Hen.* pluraliter. Δωρῶν 1 *Macc.* c. 15. v. 13.

&

tendo ad Antiochum, large ſuppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime neceſſarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugiſſet, atque in ea obſidione captus eſſet, interfectus eſt, poſtquam tres annos regnaverat.

XIII. *Simon cum filiis adverſus Cendebæum, Antiochi ducem, proficiſcitur. 1 Maccab. c. 16.*

3. Cæterum Antiochus, ex avaritia & indolis pravitate, oblitus eſt eorum quæ Simon ei, cùm neceſſitate premeretur, ſubminiſtraverat: copiiſque militaribus Cendebæo amico *ſuo* traditis, eum ad Judæam vaſtandam & Simonem comprehendendum emiſit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provectior, tamen indignatione commotus quod nihil juſti ab Antiocho fieri experiretur, ſumptoque animo ſupra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat: & filios quidem cum militum pugnaciſſimis præmittit: ipſe vero cum exercitu proceſſit diverſo itinere. Ac multis è ſuis ad anguſtias montium in inſidiis collocatis, nuſquam auſis excidit; ſed, ubique hoſtibus ſuperior reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipſo cum Romanis ſocietate.

XIV. *Ptolemæus Simonem & ejus filios interficit. 1 Maccab. c. 16.*

4. Et quidem octo in univerſum annos in Judæos regnavit: in convivio autem interiit ex inſidiis, ei à genero ſuo Ptolemæo inſtructis. qui, uxore etiam Simonis & duobus filiis comprehenſis & in vincula conjectis, miſit qui tertium quoque interficerent, Joannem *ſcilicet*, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adoleſcens cum miſſos venire intellexiſſet, evitato ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia à patre ejus acceperit, & Ptolemæum odio habuerit. Nam & Ptolemæum, cum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

τῆς, πέμψας πρὸς Αντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεμῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας Φυγὼν εἰς [k] Απάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ο δ' Αντίοχος, ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην [l] τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν [m] Κενδεβαίῳ συμμαχὸν τῷ φίλῳ, ὅπως τήν τε Ιουδαίας πορθήσειν καὶ τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπίδηλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Αντιόχου παρανομίαν, [n] καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίων τε παρὰ Αντιόχου γινομένων τυγχάνειν προρμηθεὶς, καὶ τῆς ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον [o] λαῶν, νεανικῶς ἐστρατήγει τε πολέμου. καὶ τοὺς μὲν ἡβῶντας μετὰ τῶν μαχιμωτάτων παρεκπέμπει στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος παρῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν ταῖς φάραγξι τῶν ὀρῶν [p] τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων· κρατήσας δὲ [q] διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

δ'. [r] Ἦρξε μὲν οὖν [s] ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ιουδαίων ἔτη· πλὴν διὰ [t] ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ πάντων [v] αὐτῷ συσταμένου. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ἐπὶ Ιωάννου τὸν τρίτον, τοῦτο γὰρ καὶ Υρκανὸς ἦν ὄνομα, [x] τοὺς ἀφεθερωῶτας. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν [y] ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἤπείγετο, θαρρῶν τῇ ψυχῇ διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀνδραγαθίαν, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδέδοκτο δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος [z] ἀπώσατο, τὸν Υρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

CAP. VIII.

Hyrcanus pontificatum ſuſcipit, & Ptolemæum è regione ejicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum ducit, ac poſtea ſocietatis fœdus cum eo jungit.

Hyrcanus fit pontifex, & adverſus Ptolemæum expeditionem facit.

ET Ptolemæus quidem in arcem quandam receſſit, ſupra Hierichuntem poſitam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum ſacrificiis exoraſſet, fecit adverſus Ptolemæum expeditionem: locoque *quò ſe receperat* oppugnato, aliis quidem rebus ſuperior erat, tantum miſericordia erga matrem & fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conſpicuo loco cruciabat: & præcipitaturum minabatur, niſi ille ab obſidione deſiſteret. Atque is, putans quantum de ſtudio locum capiendi remitteret, tantum ſe gratiæ chariſſimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, ſegnior aliquanto erat ad obſidionem urgendam. Veruntamen mater paſſis manibus eum orabat, ne

Hyrcani matris cruciatus & fortitudo.

ΚΕΦ. η'.

Υρκανὸς δεχιερωσύνῃ [a] παραδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τῆς χώρας ἐκβάλλει. Αντίοχος στρατεύεται ἐφ' Υρκανόν, καὶ ἕκτος συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται.

ΚΑΙ ὁ μὲν εἷς ἕν τι τῶν [b] παρὰ Ιεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, [a] Δαγὼν λεγόμενον. [b] ἀπολαβὼν δὲ τὸν πάτριον δεχιερωσύνην Υρκανὸς, καὶ [c] τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις προσηνεσάμενος, ἔπι τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ [d] χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις προσεῖχεν αὐτὸ, ἡσσᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος [e] ἀνάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάτου ἠκίζετο, καὶ καταπρημνίσειν σὺν ἀφιεμένου τὴν πολιορκίαν ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον ἂν ἐνδώσῃ τὴν προῖκα τὴν τοῦ χωρίου προσοδῆς, [f] τοσοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμως. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μα-

---

& 25. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

k Απάμειαν] Primo *Orthoſiadem* ſive *Orthoſiam*, inde *Apameam* ſe contulit. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 27. HUDS. 1 Maccab. xv. 37. Τρύφων ὁ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἤγαγεν εἰς Ορθωσιάδα· in Homil. Cleopatra XII. ſect. 1. p. 701. ἐν Ορθωσίᾳ & Tropoli vicina. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

l Τῶν ἐκ Σίμωνος] Τῶν ἐκ τοῦ Σιμ. *Busb.*

m Κενδεβαίῳ] Κενδεβαίῳ τινὶ Δωδὼ τῷ φίλων *Hen.* & *Busb.*

n Καὶ πρεσβύτερος] *L. B.* καίτοι πρεσβ.

o Λαῶν,] Ἀναλαβὼν *Hen.*

p Τούτων εἰς ἐνέδραν] Illud τούτων non agnoſcit *Vet. Interpr.* & commode abeſſe poteſt. ad ὀρῶν refertur à *Gelenio.*

q Διὰ πάσης] *L. B.* ἀπὸ παντὸς.

r Ἦρξε μὲν οὖν] Ita *Hen. Busb.* ἦρξεν δὲ in *Editis.* ἦρξεν γ' ὡς τὰ π. *Petitus* in *Animadverſ. ineuditis*, Tom. IV. p. 118.

s Ὀκτὼ τὰ πάντα] Octo annos & circiter tres menſes, poſt mortem Jonathæ, pontificatu functum illum fuiſſe ex *Maccabæica Hiſtoria* colligit *Uſſerius* ad *A. M.* 3869.

t Ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

v Αὐτῷ συσταμένου.] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

x Τοὺς ἀφεθερωῶτας.] Τοὺς αὐτὸν ἀφεθ. *Hen.* & *Busb.*

y Ἐξ αὐτῶν κίνδυνον] Ita *Baſ. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐξ αὐτοῦ *Gen.*

z Απώσατο,] *L. B.* ἀπωσάσθ.

a Δαγὼν —— Υρκανὸς, καὶ] 1 *Macc.* c. 16. v. 15. Δὼκ vel Δῶκ. HUDS. Vid. Arab. Maccabæis additis in Polyglot. Anglicanis c. xx. SPANH.

b Απολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνην Υρκανὸς,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

c Τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις προσηνεσάμενος,] Sic cum *Busb.* (*Coiſlin. Lugd. Bat.*) & *Hen.* quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *Deum hoſtiis placavit.* τὸν Θεὸν πρώταις θυσίαις προσηνεσάμενος in *Editis.* ſi quis malit τῷ Θεῷ πρώτας θυσίας προσηνεσάμενος, aut τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας προσηνεσάμενος, per me licet.

d Χωρίῳ,] Φρουρίῳ lib. 1. de *Bello Jud.* c. 2.

e Ανάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάτου ἠκίζετο,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τοσοῦτο χαρίζεσθαι] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τοῦτο in *Editis*

g Πο-

λακίζεσθαι δ' αὐτὴν, ἀλλὰ [g] πολὺ πλέον ὀργῆς χρώμενον ἐλεῖν ἀπαιδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν [h] ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι τιμωρῆσαι τοῖς Φιλτάτοις. [i] ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τ' μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκην ὑπάρχοι τ εἰς αὐτὰς ὠμότητος ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τ δ' Υρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τ μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν ἔτ φρονήσ. ἡνίκα δ' αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι Ϲ ἀπαρατομένην, ἐξελύετο, καὶ τ ὀλίγου τοῖς εἰς τὴν μητέρα πεπτωκόσιν συμπαθείας ἥττων [k] ἐγίνετο. ἐληλυθυίας δ' ἤδη εἰς χρόνον τ πολιορκίας ἐνίοτε τὸ ἔτος ἐκεῖνο, [l] καθ' ὃ συμβαίνει [m] τοῖς Ιουδαίοις ἀργεῖν. [n] καὶ ἦ ἐπὶ ἔτη τρία ὠφελήσειν, ὡς ἐν τ ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ τούτου ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας ἔτ πολέμου, ἀποκλείνει τὸν ἀδελφὸν Υρκανὸν καὶ τὴν μητέρα· καὶ τοῦτο δράσας πρὸς Ζήνωνα Φεύγει, τ ὀνομαζομένην Κοτυλῶν, τυραννευομένην τῆς [o] Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. [p] Ἀντίοχος δ', χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐνέβαλε, [q] τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Υρκανοῦ ἀρχῆς, [r] Ολυμπιάδος ἑκατοστῷ Ϲ ἑξηκοστῷ Ϲ δευτέρῳ· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τ Υρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις βαρυλαβῶν, ἤνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν [s] ἔνδον πολιορκουμένων, [t] ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτὸς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης τεταδος. κατὰ δὲ τὸ [v] βόρειον μέρος δὲ πίχυς, καθ' ὃ σημαίνει αὐτὸ καὶ ἐπίπεδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑκατὸν [x] τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὰς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ φυλακὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, πάροδον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ [y] διπλῆν [z] τειχίσας, [a] ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δ', πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντεπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις, πολλὰ ἔδρων αὐτούς, [b] αἰσθομένοις δὲ, ἀνεχώρουν [c] εὐχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὸν κατενόησεν Υρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τ ὀπιτηδείων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς [d] ἐκ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ὀπτερέναις ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἐν ἀκμῇ καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. Αντίοχος μὲν οὖν τοὺς ὀπολειφθέντας ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ πίχεσι πλανώμενοι Ϲ περιαναλώμενοι [e] τῷ λιμῷ, ἀπέ-

sua causa remolliscereť, quin eo majori indignatione commotus operibus instaret, ad locum expugnandum & hostem in potestatem suam redigendum, ut sibi charissimos ulciscereťur. Ipsi enim suave esse cum cruciatibus necari, dummodo pœnas scelerum in ipsos editorum luat hostis eorum auctor. Hæc dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, *mox* elangueſcebat, vincente misericordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obsidione, annus ille instat, in quo Judæis ociari mos est. nam per *singulos* annos septenos hoc ipsum observant, sicuti septimo quoque die. Et Ptolemæus, hac de causa levatus bello, Hyrcani fratres & matrem interficit: eoque facto ad Zenonem se recipit, cognomento Cotylam, Philadelphensium urbis tyrannum.

Annus sabbaticus.

Ptolemæus fuga dilabitur ad Zenonem.

2. Antiochus vero, Simonis adversum se facta ægre ferens, Judæam invasit anno regni sui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centesima sexagesima secunda: vastatisque agris Hyrcanum in urbem ipsam compulit. quam cum septenis castris cinxisset, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obsessorum virtutem, accedente etiam aquæ penuria; qua *tamen* eos liberavit delatus sub occasum vergiliarum multus imber. A parte autem muri septentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinûm contabulationum, cohortes militares in eis collocavit. Cumque quotidie impressionem *in mœnia* fecisset, atque altam & valde latam fossam duxisset, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excursiones facerent, sicubi hostes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, sin sentirent, facile se in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, postquam animadvertit suorum multitudinem sibi detrimento esse, propterea quod & necessaria *ad victum* ab eis celerius absumerentur, & verisimile esset nihil à multis manibus quod sit operæpretium fieri, inutilem turbam secrevit & ejecit; quodque roboris erat & ad pugnandum idoneum, id solum retinuit. Et quidem Antiochus exclusos prohibet exitu: illi vero, * inter muros oberrantes & fame confecti,

XVI. *Antiochus Demetrii frater oppugnat Hierosolymam.*

[g] Πολὺ πλέον ὀργῆς] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῷ πλέον ὀργῇ in *Editis*.

[h] Ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι τιμωρῆσαι] Ὑφ' ἑαυτῷ *Busb.*

[i] Ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τ' μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 2. § 4. SPANH.

[k] Ἐγίνετο.] Ἐγίνεται *Hen.*

[l] Καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ιουδαίοις ἀργεῖν.] Hic *Josephum* erroris arguit *Salianus* (ad *A. M.* 3919.) rectèque monet, anno Sabbatico belli administrationem, aut obsidionem urbium, aut propugnationem, nusquam in lege Judæis fuisse prohibitam. Cui & nos hoc addimus: præsentem quidem annum revera fuisse Sabbaticum, non tamen post, sed quatuor mensibus ante Simonis cædem illum cœpisse. *Usserius* ad *A. M.* 3869. Verum hoc tantum voluisse videatur, obsidionem esse solutam propter annum Sabbaticum, ne commeatus exercitui deëesset, ob incultos agros. HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[m] Τοῖς Ιουδαίοις ἀργεῖν.] Τοῖς Ιουδαίοις *Hen.* & *Busb.*

[n] Καθ' —— ἡμέραις.] Hoc de soluta obsidione annô Sabbaticô refellit è 1 Maccab. c. xv. 10. Petav. de D. Temp. lib. 11. p. 154. SPANH.

[o] Φιλαδελφέων] Φιλαδελφεῦσι infra lib. 20. c. 1. §. 1. SPANH.

[p] Ἀντίοχος —— ἔπαθεν] In Arabicis additis Maccabæorum libris in Polyglot. Anglic. c. xxi. & *Antiq.* lib. 1. c. 2. §. 4. ἐπολιόρκει τ Υρκανὸν συσκευαζόμενον τοῖς Ιεροσολύμοις· SPANH.

[q] Τετάρτῳ μὲν ἔτει] Anno Antiochi quarto desinente (inquit *Usserius*) Hyrcani primo inuente.

[r] Ολυμπιάδος ἑκατοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ δευτέρῳ·] Ita in *Editis Aliisque*. Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* Certe hîc (inquit *Scalig.* in *Animad.* ad *Euseb.* p. 134, 135.) dormitabat *Josephus*. nam mendum in codice non esse ex *Epiphanio* colligimus. itaque mendum est in Olympiade, si non in annis Sidetæ & Hyrcani. Ολυμπιάδος ρ'. καὶ ξα'. τῷ β'. *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3865. Ολυμπιάδος ρ'. καὶ ξ. καὶ α β. olim scriptum fuisse existimat *S. Petitus*, (in *Eclog. Chron.* p. 23.) id est, Olymp. centesimæ sexagesimæ primæ β'. ἔτει, *scilicet* anno secundo. imperitos autem librarios in errorem induxit repetitus digitalis numerus, quare τὸ α. expunxerunt. Ολυμπιάδος ρ' καὶ ξα' ἔτει β. etiam scribendum contendit *Is. Vossius* in *Chron. S.* c. 12. p. 154.

[s] Ἔνδον πολιορκουμένων,] Ita etiam legisse & distinxisse videtur *Epiphan.* ἐμπολιορκημένων. ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτὸς ἀπ. in *Editis*. ἐμπολιορκημένων. ἔτι γε μὴν ἀπορίαν, αὐτὸς *Hen.* Quod si mavis, verte. *Adde quod aquæ penuria eos liberavit* &c. ἀπορίαν, ὃ τ εὐδείας αὐτὸς ἀπέλυσεν &c. *Busb.* καὶ ὕδατος ἀφθονίαν; ἐξ ἐπομβρίας ἀφῆκε συμβᾶσαν *Zonar.* HUDS. Ita restitui ex *Lugd. Bat.* pro ἐμπολιορκημένων, quod alii omnes habent. HAV.

[t] Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν,] Ita etiam *Lugd. Bat.* & verti potest: *quantum enim ad aquæ penuriam, eam exemit iis* &c. Dubium vero est, utrum ista aquæ penuria obsessi, an obsidentes (ut ego puto) pressi fuerint. HAV.

[v] Βόρειον μέρος δὲ πίχυς,] Sic *MSS.* & *Zonaras*. βόρειον perperam in *Editis*.

[x] Τριωρόφους,] Ita *MSS. Al.* τριωρόφους. *Gen.* τριωφόρους. HUDS. F. τριωρόφους· sic τριωρόφα LXX. Gen. VI. *Hesych.* τριώροφα τείχη· *Rufinus* verò hic turres &c. numero centum tres, rectè quoque &c. Editio *Basil.* quam postea inspexi itidem, ut emendarem, τριωφόρους. SPANH.

[y] Διπλῆν] Διὰ πλείονος solus *Hen.*

[z] Τειχίσας,] Θέμενος *Hen.* & *Busb.*

[a] Ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἀπετύχησε in *Editis*.

[b] Αἰσθομένοις δ',] Ita scribendum esse existimo. αἰσθομένους in *libris omnibus*. quod ferri nequit, nisi suppleatur καταλαβόντες, aut simile verbum. HUDS. Forte αἰσθομένων COCC.

[c] Εὐχερῶς.] Εὐμαρῶς *Hen.* & *Vet. Int.*

[d] Ἐκ πολυχειρίας,] Forte ἐν πολιορκίᾳ. COCC.

[e] Τῷ λιμῷ,] Ταῖς βασάνοις *Hen.* & *Vet. Int.*

cti, miserabiliter perierunt. Sed ubi umbraculorum festum instaret, qui erant in urbe, eos, miseratione commoti, rursum intro receperunt. Cumque Hyrcanus misisset ad Antiochum & petiisset inducias in septem dies propter festum, ille, pietati in Deum cedens, eas pacisci tur, ac præterea magnificum sacrificium intromisit, tauros auratis cornibus, &, cum omni genere aromatum, pocula aurea & argentea. Et quidem sacrificium à ferentibus acceperunt qui ad portas erant, & in templum adduxerunt. Antiochus vero exercitum convivio excipiebat, multum dissimilis Antiocho Epiphani, qui capta urbe sues super altari mactabat, & jure carnium earum ædem aspergebat, violatis Judæorum legibus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat, ut gens illa in bellum exarserit & nunquam in gratiam cum eo redierit. Hunc autem Antiochum propter singularem ejus religionem omnes Pium nuncuparunt.

Antiochi pietas: ex qua cognomen adeptus est.

Antiochi Epiphanis flagitia.

3. Quamobrem Hyrcanus, ejus æquitate approbata, cognitoque ejus erga Deum studio, legatos misit ad eum, petitum ut ipsis concederet ex patriis legibus & institutis vivere. Atque ille, cum repudiasset eorum consilium qui gentem utpote nullam cum aliis vitæ consuetudinem habentem, delendam suadebant, hac de re non deliberabat: sed illud sibi persuadens ut ex pietate omnia faceret, legatis respondit, ut obsessi arma traderent, & sibi Joppes reliquarumque urbium, circa Judæam, vectigalia penderent, ac præterea præsidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in cætera consentiebant, præsidium vero non admittebant, propter insociabilitatem suam, ut qui cum aliis vitæ commercium non haberent. Verum pro præsidio obsides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in præsentia dederunt, etiam cum Antiocho regi placuisset obsides accipere, quos inter erat & Hyrcani frater. Atqui vero * murorum urbis pinnas dejecit. Et his quidem factis, Antiochus soluta obsidione discessit.

Hyrcanus immunitatem petit ab Antiocho Pio.

Antiochus, acceptis obsidibus & talentis ccc. init cum Hyrcano societatem.

4. Hyrcanus vero aperto sepulchro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit: & his opibus fretus Judæorum primus cœpit externum militem alere. Iniit & cum Antiocho amicitiam & societatem: eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde & † magnifice submini stravit. Cumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ista narrans. "At Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, "cum Indatem Parthorum ducem superasset, illic "per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, "quod forte inciderat patrium quoddam festum, "in quo Judæis non licebat iter facere." Et hæc quidem dicendo non falsus habetur. nam instabat Pentecoste post Sabbatum: atque nobis non licet

Hyrcanus aperit sepulchrum Davidis.

Comitatur Antiochum in expeditione contra Parthos. Nicolaus Damascenus.

θνησκον οἰκτρῶς. [f] Ἐπισάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτὸς οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντι δ' Ὑρκανῷ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ ἀπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν αἰτήσαντι γενέσθαι, [g] τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένδετα, καὶ πρόσθεν θυσίαν εἰσεπέμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους [h] χρυσοκέρωτας, [i] καὶ μετὰ παντοίων ἀρωμάτων, σκεύη χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἱστία, πολεῖσιν Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πάλιν ἐλεὼν, ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τοῦ νεὼ δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥαινε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Ἀποδεξάμενος δὲ αὐτοῦ τὴν ἔντευξιν Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμενος [k] τὴν συμβουλὴν τῶν [l] συγγινομένων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς [m] ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· [n] πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα πιεῖν, τοῖς πρεσβευταῖς ἀπεκρίναντο, συγχωρεῖν μὲν τὰ ὅπλα τοὺς [o] πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων [p] πόλεων, τῶν περὶ τὴν Ἰουδαίαν, φρουρὰν δὲ δεξαμένους ὑπὸ τούτοις ἀπολλάττεσθαι τοῦ πολέμου. οἱ δὲ τἆλλα μὲν [q] ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν [r] οὐκ ἐφικνουμένοις πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοιγε τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν δοθέντων τὰ τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους παραδεξαμένου [s] Ἀντίοχου τοῦ βασιλέως, ἐδόσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν περιφάνειαν τοῦ τείχους. διὰ τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχος, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ [t] τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πολὺ τῶν πώποτε βασιλέων ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν [v] ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν. ὁρμώμενος δ' [x] ἀπὸ τούτων [y] πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφόβως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Ὑρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, ἄνδρες ἰσορρῶν. "τρόπαιον δὲ φησὶν Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικήσας [z] Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντος Ὑρκανοῦ τοῦ "Ἰουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδὴς λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· [a] οὐκ ἔστιν

[b] Σαῦ-

[f] Επισάσης —— ἱστιᾶτο ξενῷ.] Eadem *in Arab.* SPANH.

[g] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένδετο,] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον αἰδοῖ εἰκὼν, ἵνα ἀπένδεται, καὶ π. *Busb.* Ut & Margo *Lugd. Bat.*

[h] Χρυσοκέρωτας,] Mos boum mactandorum cornua deaurandi ex Poëtis & Historicis notus.

[i] Καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων,] Καὶ μετὰ π. *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν συμβουλὴν] Τὴν ἐπιβουλὴν *Hen. pessimum consilium* in versione *Epiphanii.*

[l] Παρεπιόντων] Περιεόντων *Hen.* Hac de re videsis *Diodorum Siculum* in *Excerptis* (apud *Photium*) ex libro XXXIV.

[m] Ἄλλους αὐτῶν] Ita, ut mox infra hac §. è Cod. *Busb.* legere placuit.

[n] Πυθόμενος δὲ] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πυθόμενοι δὲ in *Editis Aliisque.*

[o] Πολιορκουμένους,] Vocem λέγων post πολιορκουμένους adjicit *Busb.*

[p] Πόλεων, τῶν περὶ] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πόλεσιν, πέριξ τῆς Ἰουδ. in *Editis Aliisque.* ἅτις τῆς Ἰουδαίας *Zonar.*

[q] Ὑπέμενον,] Iterum cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὑπέμειναν in *Editis.*

[r] Οὐκ ἐφικνουμένοις πρὸς ἄλλους.] Επιμιγνυμένοις *Busb.* & *Hen.*

[s] Ἀντίοχου τοῦ βασιλέως,] Αντιοχου insertum dedimus ex *Hen.* & *Vet. Interp.*

* *Murorum urbis pinnas dejecit.*] *Al.* loricam urbis.

[t] Τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας,] Conf. αἰων. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

[v] Ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν·] Sic *Hen. Busb. Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἀργυρίου deest *Editis.*

[x] Ὑπὸ τούτων] Επι τουτων solus *Hen.* HUDS. Forte λοιπὸν τούτων. COCC.

[y] Πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο.] Conf. αἰων. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

† *Magnifice submini stravit.*] *Al.* cupide.

[z] Ἰνδάτου] In Chronico Eusebii est Σίνδαν τινα στρατηγὸν p. 71. REL.

[a] Οὐκ ἔστιν ὃ ἡμῖν] Οὐκ ἔξεστι οἷ ἡμῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[b] Σαῦ-

ἢ ἡμῶν ἅπ ἐν τοῖς [b] Σαββασιν ἅπ ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύῃν. [c] συμβαλὼν δὲ Αντιοχ☉ Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλῷ τε [d] τ☉ γραλιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς [e] ἀπόλλυ). τὴν δὲ τ☉ Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ☉ Δημάδεχε) Δημήτρι☉, Αρσάκῃ αὐτὸν ἐκ τ☉ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαν☉, καθ' ὃν χρόνον Αντιοχ☉ εἰς τὴν [f] Παρθυαίνλω ἐνέβαλεν, ὡς κ☉ πρότερον [g] ἐν ἄλλοις δεδήλω).

aut Sabbato aut festo *patrio* iter susciperet. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. *Antiochus in prælio cadit.* Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως μ☉ τ☉ Αντιόχ☉ θάνα☉ Υρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ Φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ρωμαίους. περὶ τ☉ τελευτῆς Δημητρίου βασιλέως Ϲ Αλεξάνδρ☉.

Υρκανὸς δὲ, ἀκούσας τ☉ Αντιόχ☉ θάνα☉, ὡς ὅπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμεν☉ αὐτὰς [b] ἀρήσθν, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τ☉ μαχίμων Ϲ ῥύεσθ☉ δυναμένων. [i] Μήδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τ☉ στρατιᾶς αὐτῷ παλαιπωρησάσης, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα κ☉ [k] Σαμεγὰν, κ☉ τὰ πλησίον [l] αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις Ϲ Γαριζεῖν, τό τε Χθαίων ἔθν☉, ὅπερ ὡσαύτ☉ τὸ εἰκαθέντα τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν Αλέξανδρ☉ ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, ἀφ' ὃ γαμβρὸν [m] Μανασσὴ τ☉ Ιάδδ☉ τ☉ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, [n] ὡς Ϲ [o] πρότερον δεδήλωκαμεν. συνέβη δὲ τ☉ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μ☉ ἔτη διακόσια. Υρκανὸς δὲ κ☉ τ☉ Ιδουμαίας αἱρεῖ πόλεις [p] Αδωρα, κ☉ [q] Μάρισσαν· κ☉, ἁπαντας τοὺς Ιδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμεν☉, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ [r] περιτέμνοντ τε τὰ αἰδοῖα Ϲ τοῖς [s] Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθ☉ θελοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τ☉ πατρίου γῆς Ϲ [t] τοῦ περιέσθαι κ☉ τὴν ἄλλην ὑβρὶν διῆκαν ὑπομένειν τοῦ αὐτοῦ Ιουδαίοις ποιήσαι. [v] κἀκεῖν☉ αὐτοῖς χρόν☉ ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ιουδαίους.

Β'. Υρκανὸς μ☉ ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τοῦ πρὸς Ρωμαίους φιλίαν βουλόμεν☉, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ☉ ἡ σύγκλη☉, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ☉ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τοῦτ☉ τ☉ τρόπ☉. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴ συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ [x] εἰ- "δῶν Φεβρουαρίων ἐν [y] Κομιτίῳ, παρόν☉ Λουκίου [z] Μαν- "νίου Λουκίου υἱοῦ [a] Μεντινᾷ, κ☉ Γαΐου Σεμπρωνίου [b] Γαΐου υἱοῦ "Φαλερνᾷ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε Σίμων Δοσιθέου, κ☉ Απολλώ- "νι☉ Αλεξάνδρου, κ☉ Διόδωρ☉ Ιάσων☉, ἄνδρες καλοὶ "κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ☉ Ιουδαίων, οἳ Ϲ διελέ- "χθησαν περὶ φιλίας τ☉ ὑπαρχόντος τούτοις Ϲ συμμαχίας "πρὸς Ρωμαίους, κ☉ τ☉ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε Ιόππη "κ☉ λιμένες, κ☉ [c] Γάζαρα Ϲ [d] πηγαὶ, κ☉ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας Ϲ [e] χώρας πολεμῶν [f] ἔλαβεν Αντιοχ☉ περὶ τοῦ τ☉

CAP. IX.

XVII.

Quomodo, post Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, & amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis & Alexandri.

CÆterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confestim in urbes Syriæ expeditionem susci- *Hyrcani expeditio in Syriam.* pit: ratus (id quod erat) inventurum vacuas à propugnatoribus & defensoribus. Et quidem Medabam magno cum exercitus sui labore sexto *demum* mense cepit: deinde Samegam & finitima loca capit; itemque Sicima & Garizim, Chuthæorumque gentem, quæ templum accolebat Hierosolymitani simile, quod Alexander permisit Sanaballetæ duci ædificare, in gratiam generi ipsius Manassis, qui frater erat Jaddi pontificis, ut jam ante memoravimus. Contigit autem hoc templum vastari, postquam ducentos duravit annos. Hyr- *Templum Garizitanum deletum.* canus etiam Idumææ urbes capit, Adora & Marissam: subactisque omnibus Idumæis, permisit in regione *sua* manere, si pudenda circumcidere, Judæisque legibus uti vellent. Illi vero patriæ *suæ* amore tum circumcisionem admiserunt, tum vi- *Idumæi fiunt Judæi.* tam in cæteris similiter ac Judæi agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis contigit, ut deinceps Judæi essent.

2. Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam *Romanorum senatusconsultum pro Judæis.* volens cum Romanis *olim factam* renovare, mittit ad eos legationem. Et Senatus, acceptis quas dederat literis, amicitiam cum eo pacisci tur in hunc modum: "FANIUS MARCI FILIUS PRÆ- "TOR Senatum convocavit ante diem octavum "Iduum Februarii in Comitio, præsente Lucio "Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempro- "nio Caji filio Falerna, propter eas res quas *Ju-* "*dæorum* legati retulerunt, Simon Dosithei *filius*, "atque Apollonius Alexandri, & Diodorus Jaso- "nis, viri honesti & boni, missi à populo Judæo- "rum, qui etiam egerunt de amicitia & societate "quæ eis cum Romanis intercedit, & de publicis "negotiis, ut Joppe & portus, & Gazara & fon- "tes, & quascunque alias eorum urbes & loca bel- "lo

b Σαββατιν] *L. B.* Σαββάτοις.

c Συμβαλὼν ὃ Αντιοχ☉ Αρσάκῃ τῷ Πάρθῳ,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

d Τ☉ γραλιᾶς] *L. B.* γραλιὰν.

e Απόλλυ).] Απώλετο *Busb.* & forsan *Epiph.* Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3874.

f Παρθυίνλω] Παρθιλαὶω *Busb.* Παρθυήνῳ (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Εν ἄλλοις δεδήλω).] Supr. c. 5. §. 11.

h Εὑρέσεν,] Ita *Hen.* εὑρεῖν in *cæteris*.

i Μήδαβαν] Μηδαβὰ *Hen.* Vide supr. c. 1. §. 2. & 4. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

k Σαμεγὰν,] Σαμαίαν l. 1. de *Bello Judaico* c. 2. Σαμεγὰ *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.* HUDS. Pro Σαμεγὰν *alter.* lib. 1. c. 2. §. 6. Σαμαίαν. SPANH.

l Αὐτῆς αἱρεῖ.] Εὐθὺς αἱρεῖ *Vat.*

m Μανασσὴ τ☉ Ιάδδ☉] Ita *Hen.* Μανασσῆ in *aliis*.

n Ως κ☉ πρότερον δεδηλώκαμεν.] Vid. lib. XI. c. 8. §. 2. & 4. SPANH.

o Πρότερον δεδηλώκαμεν.] *Sc.* lib. XI. c. 8 §. 4.

p Αδωρα, κ☉ Μάρισσαν·] In *Epiphanii* libris *Abora*, aut *Aboracum*. Vide *Annot.* ad super. c. 6. §. 4. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

q Μάρισσαν.] Μάρισον *Hen.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

r Περιτέμνοντ τε τὰ αἰδοῖα] Περιτέμνονθ *Busb.* & *Hen.* Hac de re videsis *Ammonium* in libello de *Differ. Verb.* v. Ιδουμαῖοι. *Montacutium* in *Originibus*, p. 56. *Seldenum* lib. 2. de *Synedriis*, p. 96. *Eundemque* de *Jure Nat. & Gent.* p. 151. *Hilperum* de *Proadamitis*, p. 105. & *Usserium* ad A. M. 3875.

s Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθ☉] Ιουδαίων νομίμοις *Hen.* & *Busb.*

t Τοῦ περιέσθαι] Idumæi tum circumcisi, ac inter Judæos relati. Hinc una cum iisdem Judæis accedunt ad Pentecosten: seq. lib. 15. c. 7. §. 9. & lib. 17. c. 12. §. 2. vid. & *alter.* lib. 2. c. 3. §. 1. SPANH.

v Κἀκεῖν☉ αὐτοῖς χρόν☉ ὑπῆρχεν,] Κἀκείνοις αὐτοῖς χρόνοις ἦρχεν *Hen* & *Lugd. Bat.*

x Εἰδῶν Φεβρουαρίων] Ιδῶν Φεβρουαρίου *Hen.*

y Κομιτίῳ,] Ita rescripsi cum *Brissonio.* ὁ κομετίῳ in libris omnibus, literis ετ in π coalescentibus. *in campo* etiam vertit *Epiphanius.* Sed ubi lectum, aut cui unquam fando auditum, Senatum in campo habitum? Plura vide in *lib.* 2. de *Formulis*, p. 238. *Edit Francof*

z Μανίου Λουκίου] Μανίου υἱοῦ M. *Hen.*

a Μεντινᾷ,] Μεντινᾷ & mox Φαλερνᾷ malit *Pighius*, *in Annal. Rom.* lib. 13. p. 39.

b Γαΐου υἱοῦ Φαλερνᾷ,] Παπαίου υἱοῦ *Hen. Vat.* & *Gall. L. B.* Παπιαίου & in Marg. παπίου.

c Γάζαρα] Γάζωρα *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris *Abora*. Vide *Annot.* ad cap. sup. 6. §. 6

d Πηγαὶ,] Conf. supr. lib. 8. c. 8. §. 4. SPANH.

e Χώρας πολεμῶν] Χωρία *Hen.* in *Epiphanii* versione *villas*.

f Ελαβεν Αντιοχ☉] Vox ἔλαβεν deest *Hen.* qui mox legit, δόγμα ἀφεῖλετο ταῦτα διαπαναθλῶν.

"lo cepit Antiochus citra Senatus decretum, hæc "eis reddantur, neve regiis militibus liceat per i- "pſorum aut ſubditorum fines iter facere. Item, "ut quæ per id bellum ab Antiocho attentata "ſunt præter Senatus ſententiam, irrita fiant: ut- "que miſſis legatis curent eis reddenda quæ per "Antiochum ablata ſunt, & regionem æſtiment, "quæ ab eo bello vaſtata eſt: utque eis ad reges "& liberos populos dentur literæ ad redeundum "tuto domum. Igitur de his rebus decreta ſunt "hæc, renovari amicitiam & ſocietatem cum viris "bonis, & à bono amicoque populo miſſis." De literis autem *allatis* reſponderunt ſe deliberaturos eſſe, cum Senatui per ſua negotia vacaverit; operamque daturos ut in poſterum nulla ejuſmodi afficiantur injuria; mandatumque eſſe prætori Fanio, ut eis pecuniam ſuppeditet ex ærario ad domum reditionem. Et quidem Fanius *prætor* ita Judæorum legatos dimiſit, data eis pecunia ex ærario, necnon ſenatuſconſulto ad eos, qui deducere & tutum iter domum uſque eis præſtare deberent.

Demetrius rex militibus invisus.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus & opportunitatem non habuit, quod tum Syris eſſet tum militibus inviſus. nam improbus *admodum* erat. Cumque illi miſiſſent ad Ptolemæum, cui Phyſcon cognomen erat, legatos, *petitum* ut ſibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, & Ptolemæus miſiſſet Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, & pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab uxore non admiſſus, inde Tyrum profectus capitur, multaque paſſus ab oſoribus ſuis diem ſupremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus à Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

Alexander Zebinæus Demetrium vincit, & regnum adipiſcitur.

"συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκαλασταθῆ, ἵνα τε τοῖς πρα- "πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας [g] τῆς αὐτῶν "καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὸ κατ' τὸν πόλεμον "ἐκεῖνον [h] ψηλαφηθέντα ὑπ' Ἀντιόχου παρὰ τὸ τῆς συγκλή- "του δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες "ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Ἀντιόχου ἀφαιρε- "θέντα, καὶ τὴν χώραν διαλιμήσωνται, τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ "διαφαρμένου, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλέας καὶ δήμους "ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον "ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φι- "λίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ τὸν δῆμον "πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου." [i] περὶ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο [k] βουλεύσασθαι, ὅταν ἀπὸ [l] τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαχολήσῃ, ἀποδόσιν τε δὲ λοιπὸν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτον γνῶσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸ στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς [l] διαπέμψοντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἴκαδε παρουσίαν.

γ'. Τὰ μὲν οὖν [m] περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. Δημήτριος δὲ τῷ βασιλεῖ πολεμεῖν σπουδάσαντι στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς διὰ ἀφορμὴν, τῶν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ Σελεύκου γένους δῷ αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, ὃν ἦν Πτολεμαῖος πέμψαντος Ἀλέξανδρον [n] μετὰ στρατοῦ τὸν [o] Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸ Δημήτριον γενομένης, ἡττηθεὶς μὲν τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τὸ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκεται, [p] καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν· Ἀλέξανδρος δὲ, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. [q] ἔπειτα πολεμούσης αὐτῷ Δημητρίου Ἀντιόχου τοῦ Γρυπὸς ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ [r] διαφθείρεται.

CAP. X.

ΚΕΦ. ί.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo & Antiocho Cyziceno pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus delevit: utque Hyrcanus, à Phariſæis avulſus, in Sadducæorum ſententiam conceſſit.

Ὡς, δύο ἀδελφῶν, Ἀντιόχου Γρυποῦ καὶ Ἀντιόχου Κυζικηνοῦ, περὶ τῆς βασιλείας μαχομένων, Ὑρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἐλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· καὶ ὡς Ὑρκανὸς τῇ τῶν Σαδδουκαίων προστέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων διαφορᾶς.

Duobus Antiochis inter ſe diſſidentibus, pace fruitur Hyrcanus, & opibus augetur.

CÆterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito ſuum ex matre fratrem (cui & ipſi Antiocho nomen erat) contra ſe apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines ſuos ſe continens, ſtatuit in fratris ſui incurſum ſemet præparare, qui Cyzicenus à Cyzico urbe, in qua nutritus eſſet, cognominatus eſt. patre autem erat Antiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater

Πάρθαλαβὼν τὴν τοῦ Συρίας βασιλείαν [s] Ἀντίοχος, ἐπὶ μὲν τοὺς Ἰουδαίους στρατεύειν ὤκνει, τὸν ἀδελφὸν [t] ἀκούων [v] τὸν ὁμομήτριον, Ἀντίοχον καλεῖσθαι, δυνάμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκου συλλέγειν. μένων δὲ ἐν τῇ χώρᾳ, ἔγνω φυλάσσειν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἔφοδον τοῦ ταὐδελφοῦ, [x] ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. πατρὸς δὲ [y] Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· [z] ἦν δὲ ὁ ἀδελφὸς [illegible]

[g] Τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων] Τῆς αὐτῶν ὑπηκόων ὄντων *Hen.* quo modo forſan & *Epiphanius*, qui vertit, *per terram eorum cum ſubjectis ſibi, tranſeant.*

[h] Ψηλαφηθέντα] Ψηφισθέντα *Hen.* HUDS. LXX. *Gen.* XXVII. 12. ψηλαφήσω & *Exod.* X. V. 21. ψηλαφητὸν· SPANH.

[i] Περὶ μέντοι γραμμάτων,] Περὶ μέντοι τῶν γραμμάτων *Hen.*

[k] Βουλεύσασθαι,] Ita *Hen.* βουλεύεσθαι in *ceteris.*

[l] Διαπέμψοντας,] Sic *Hen* ἀφαπέμψαντας in *reliquis.*

[m] Περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα] Immo ab eo tempore Hyrcanum Regem etiam appellatum tradit Arabic. Append. Maccab. c. XXII. SPANH.

[n] Μετὰ στρατοῦ] Μετὰ στρατιᾶς *Busb.* & *Hen.*

[o] Ζεβινᾶν] Infra c. 10. §. 1. dicitur Ἀλέξανδρος ὁ Ζεβινᾶς. Zebinæ apud *Diodorum Sic.* in *Excerptis* ex libro XXXIV. Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3877. HUDS. Alexander Ζεβινᾶς Diod. Exc. Peiresk. p. 378. inf. c. 10. §. 1. Ζεβινάου. SPANH.

[p] Καὶ πολλὰ παθὼν] Aliter *Juſtinus* l. 39. c. 2. & *Porphyrius* in *Græcis Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3882. & ex eo Pagi in *Apparatu* ad *Crit. Baron.* p. 9.

[q] Ἐπειτα πολεμούσης αὐτῷ] Ἐπειτα δὲ πολ. αὐτῷ Δημ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[r] Διαφθείρεται]] *Al.* ἐπιδιαφθείρει).

[s] Ἀντίοχος,] Ὁ Ἀντίοχος *Hen.* & *Busb.*

[t] Ἀκούων —— συμμιγεν.] Antiochus Cyzicenus ejus frater Antiochi Soteris filius ſeu Euſebii item ſupr. c. 5. §. 11. ἀντίνδιος dictus ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[v] Τὸν ὁμομήτριον,] Τὸν deeſt *Hen.*

[x] Ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[y] Ἀντίοχος δὲ Σωτὴρ ἐπικληθέντος,] Conf. ſupr. c. 5. §. 11. SPANH.

[z] Οὗτος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ παιδός.] Scilicet *Antiochus Soter.* quo ſubintellecto nec opus eſt ut παιδὸς ejiciatur, aut παῖς ante Δημητρίου addatur, aut ut iſta omnia οὗτος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ παιδὸς tollantur. HUDS. Hæc corrupta ſunt, & ut puto gloſſa, quæ è Margine in textum irrepſit,

λῶ Δημητρίε τῦ Γρυπῦ πατρός. σωίεδη μέντοι [a] μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γήμας Κλεοπάτραν, ὡς Ꞓ ἐν ἄλλοις [b] ἱσορήκαμεν. ὁ ỳ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος ἀπαγθόμενος [c] εἰς Συρίαν, [d] πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Ὑρκανὸς ỳ πάντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε. κỳ γὰρ αὐτὸς μὴ τῷ Ἀντιόχῳ τελευτῆσαι τὴν Μακεδόνων ἀπειρηκὼς, κỳ ἔτι ὡς ὑπήκοος, ἔτι ὡς φίλος, αὐτοῖς ἀδὲν ἦττον παρεῖχεν· ἀλλὰ κỳ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν εὐπιδόσει πολλῇ Ꞓ ἀκμῇ κỳ τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ [e] Ζεβινναίου καιρὸν, κỳ μᾶλις' ὅλῃ τέτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος ἀχολῶ Ὑρκανῷ καρπὸς [f] Ἰουδαίοις ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἄπορόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. ἓ μᾶλλον Κυζικηνῷ τῷ γλῶ κακὸν, φανερῶς κỳ αὐτὸς τῷ [g] ἑαυτῦ προαίρεσιν ἐπιδείκνυτο· [h] κỳ τὸν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸν Ἀντίοχον, κỳ αὐτὸν τι πράττοντα κακῶς κỳ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων [i] κατεφρόνησεν.

β'. Καὶ ῥωτινὴ μὲν ὅτι Σαμάρειαν πάλιν ὀχυρωτάτην, πρὸς ἣν ὅτι καλεῖται νῦν [k] Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου, κỳ [l] χώραν δηλώσομεν. περιβαλὼν δ' αὐτὴν φιλοπόνως ἐπιλόρκῃ, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπῆρ ὧν [m] Μαρισσηνοὶ, ἀποίκους ὄντας Ἰουδαίων Ꞓ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούσαντες τοῖς τῦ Σύρων βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν διῶρυγα πανταχόθεν τῇ πόλει, κỳ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ἑβδομήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίησιν, Ἀντίγονόν κỳ Ἀριστόβουλον. οἳ [n] ὑπικαμόντων, εἰς τοσῦτον ἀνάγκης ὑπὸ λιμῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς [o] ἄψασθαι μὲν τῦ ἀήθων, ὑπικαλέσασθαι ỳ βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς, ἐπείπερ ὑπὸ τῷ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῦ πρὸς Ἀριστόβουλον ἡττᾶτο· διωχθεὶς δ' ἄχρι [p] Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῦ ἀδελφῦ, διέφυγε. οἱ δ' ὑπὸ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς κỳ δεύτερον ὑπικαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντας [q] πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον. ὃς, προσλαβὼν Πτολεμαίου τοῦ [r] Λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, ὧς ἀνέσεως τὴν μητρὸς ἕνεκεν, κỳ ὅσον ὕπω τὴν ἀρχὴν αὐτὸν ἐκβεβληκέναι, [s] ἐξαπίσελε, τὸ μὲν πρῶτον ὑπιὼν ἐπόρθει τὴν Ὑρκανοῦ χώραν μὴ τὸν Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κỳ πρόσωπον [t] ὐ τολμῶν, ἀγὼ τῷ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτῷ, νομίζων ỳ τῇ κακώσει τὴν χώραν ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν [u] ὑπὸ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ỳ πολλὰς τὰς προλοιπὰς ἀπώλλυεν ἐνέδρας τῶν πίπλων, ἀπῆρεν εἰς Τέρπολιν, Καλλιμάνδρῳ κỳ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ὑπηρέτας.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θερσύτερον τοῖς πολεμίοις [x] προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος [y] ἀβρόχημα διέφθαρη. Ἐπικράτης ỳ, [z] ὑπὸ φιλοχρημασίας, τῷ τε Σκυθόπολιν, κỳ πᾶλλα [a] πρὸς ταύτῃ χωρία, προέδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις· τὴν ỳ Σαμαρείας πολιορκίαν ἀφῆλυσε τὸν ἡδυσμάτων. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐναυτῷ πολιορκήσας, τὸν ἠρκέθη μόνῳ

Demetrii, patris Grypi. accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut & alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi à Macedonibus defecerat; nec quidquam eis jam nec ut ſubditus nec ut amicus præſtabat: quin rebus ſecundis admodum & florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, & maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa ſecure, ita ut pecuniæ vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyziceno agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: & deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Hinc fit ut expeditionem faceret adverſus Samariam, urbem munitiſſimam, de qua, utpote nunc Sebaſte vocata ab Herode *iterum* condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter injurias quas Mariſſenis Judæorum colonis & ſociis intulerant juſſu regum Syriæ. Cum igitur urbem foſſa undique & duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos *eis* præfecit Antigonum & Ariſtobulum. quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritæ, ut etiam inſuetis veſcerentur, & Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; & Scythopolim uſque fugatus à fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas converſi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, eum denuo accerſiverint in auxilium. qui, acciſis à Ptolemæo Lathuro hominum ad ſex millia, quos ille, invita matre, * & ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, ut agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſolvere obſidionem Samariæ. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum & Epicratem bello *gerendo* contra Judæos præfeciſſet.

Hyrcanus expeditionem facit in Samariam.

Samaritæ fame vexati.

Antiochus Cyzicenus, Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

3. Et quidem Callimander, dum *audacius* in hoſtes invehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, † quippe quod pecuniæ avidus, & Scythopolin & alia finitima loca prodidit manifeſte Judæis, neque Samariam obſidione levare potuit. Et quidem Hyrcanus urbem, uno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ‡ ſed & eam funditus delevit, inductis eò torrentibus.

Samaria excidium.

eam

---

pſit, paullo ante *Antiochus Grypus Demetrii filius* dictus, unde aut tollenda hæc, aut legendum ἀδ. τῷ Ἀντιόχῳ τῷ Γρυπῷ, πᾶις Δημητρίε πατρός· Idem error in *Ruſino: frater erat Demetrii Criſpi* (l. Grypi) *Patris.* SPANH.

a Μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν,] Conf. ſupr. c. 7. §. 1. SPANH.

b Ἰσορήκαμεν.] Διηλάκαμεν *Hen.*

c Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν *Busb.* & *Hen.*

d Πολλοῖς] Vid. infr. c. 12. §. 2. SPANH.

e Ζεβινναίου] Σιβινναίου *Busb.* Σαβινναίου *Vat* HUDS. Vid. ſup. c. 9. §. 3. SPANH.

f Ἰουδαίοις ἐπ' ἀδείας παρέχειν,] Τὴν Ἰουδαίαν *Hen. Vat.* & *Busb.* & mox παρεῖχεν *Hen.*

g Ἑαυτῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο·] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

h Καὶ τὸν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων] Καὶ τὸν *Busb.* & *Hen.*

i Κατεφρόνησεν.] Κατεφρόνησεν ὁ Ὑρκανὸς *Busb.* & *Hen.*

k Σεβαστὴ] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

l Χώραν δηλώσομεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* κολλῶ in *Editis* Aldiiſque.

m Μαρισσηνοὶ] Μαρισσηνοὶ *Hen.* Μαρισσηνοὶς *Vat.*

n Ἐπικειμένων,] Ἐγκειμένων *Hen.* & *Busb.*

o Ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων,] Ἄψασθαι κỳ τῶν *Hen. Vat.* & *Busb.*

p Σκυθοπόλεως] Σκυθόπολις antea Βηθσὰν vel Βηθσὰν ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. & lib. XIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* quo modo legendum eſſe conjecerat *Cl. Lewithius.* πρὸς deëſt *Editis.*

r Λαθύρου] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3888.

* *Et ab ea principatu propemodum deturbatus,*] Nam necdum eum à principatu depulerat, *Epiphan.*

s Ἐξαπίσελε,] Ἐξαπίστελλεν· ὡς τὸ μ. ως. *Hen.* & *Busb.*

t Οὐ τολμῶν,] Μὴ τολμῶν *Busb.*

u Ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν.] Ἐπὶ τὴν Σαμαρείας *Hen.* & *Busb.*

x Προσενεχθεὶς,] Συμβαλὼν *Busb.*

y Παραχρῆμα διεφθάρη.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἀβρόχημα deëſt *Editis.*

† *Quippe quod pecuniæ avidus,*] *Al.* pecunia corruptus.

z Ὑπὸ φιλοχρημασίας,] Ὑπὸ χρημάτων *Hen.* & *Busb. Epiphanius* habet *pecuniis ſeductus.*

a Πρὸς ταύτῃ χωρία,] Πρὸς ταύτῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

‡ *Sed & eam funditus delevit,*] *Al.* ſed & torrentibus inundatam totam funditus delevit, eam enim effoſſam in alveos torrentis injecit, ut ne &c.

eam enim effodiendo ita ſubruit, ut in cavernas delaberetur, & ne veſtigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in *congreſſum* ejus & colloquium venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiviſſe, quæ ſignificaret ſuperatum modo ab ejus pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicavit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

Hyrcanus vates.

4. Accidit autem eodem tempore, ut non ſolum qui Hieroſolymis, & in ea regione erant Judæi, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriæ & in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina à filio ſuo Ptolemæo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hieroſolymitani ſimile conſtruxerat, prout alibi narravimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut & nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens. "Plerique enim, & qui "nobiſcum ſe contulerunt Cyprum, & qui poſtea "à Cleopatra eò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant "ad Ptolemæum: ſoli vero ex Oniæ factione Ju"dæi *fidi* permanebant, eo quod cives eorum Chel"cias & Ananias maxima eſſent in gratia apud Re"ginam." Et hæc quidem Strabo dicit.

Cleopatra duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios.

Strabo Cappadox.

5. Cæterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res ſecundæ: & maxime Phariſæi erant in eum male animati, una quidem Judæorum ſecta, ut ſuperius memoravimus. Tantæ autem ſunt auctoritatis apud plebem, ut ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus & Hyrcanus erat, eiſque in primis charus. Cumque aliquando eos ad convivium vocaſſet, & opipare accepiſſet, poſtquam animadvertit *eos* vehementer delectari, cœpit eis dicere. ut *illi* quidem norint, ſeſe velle eſſe juſtum, & omnia facere quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſæi profiterentur: petere tamen ſi quid peccare ſe & de via deflectere viderent, ut ſe in eam revocarent atque corrigerent. Cum vero illi *amplum* virtuti ejus teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi & ſeditionis amans, quoniam, inquis, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe juſtus, pontificatu tete abdica, & ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quæreret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus à natu majoribus, captivam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſæi omnes graviter offenſi ſunt.

Phariſæorum in Hyrcanum odii cauſa.

τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπίκλυστον τοῖς χαμάρροις ποιήσας. Διασκάψας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς [b] χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆς γῆς ποτὲ πόλιν αὐτὴν [c] ἀφείλετο. Θαῦμα δέ τι περὶ τῆς ἀρχιερέως Τρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. Φασὶ γὰρ ὅτι καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν [d] ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκούσαι φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ [e] νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Αντίοχον. καὶ τῷ, παρελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ἔτους ἑβδόμου. καὶ τὰ μὲν [f] περὶ Τρκανοῦ ἐν τούτοις ἦν.

6. Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τῇ χώρᾳ Ιουδαίους ὑπεραγεῖν, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ κατοικοῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ [g] βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον, τὸν Λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, [h] Χελκίαν, καὶ Ανανίαν υἱοὺς ὄντας Ονίου τοῦ οἰκοδομήσαντος [i] τὸν ναὸν ἐν τῷ Ηλιοπολίτῃ [k] νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ιεροσολύμοις, ὡς ἐν [l] ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Θαῤῥοῦσι δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τῷ γραπτὰν, ἔδειν δίχα τῶν τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων ἔτως. "οἱ γὰρ "[m] πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν ἐν οἱ ὕστερον ἀπεστα"λέμενοι Θαῤῥεῖ τὴν Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μεταβάλλοντο "Θαῤῥαχθὲν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ Ονίου "λεγόμενοι συνέμενον Ιουδαῖοι, διὰ [n] τὸ τοὺς πολίτας αὐ"τῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα Θαῤῥεῖ τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε "ἐν Ανανίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

7. Τρκανῷ δὲ [o] φθόνον [p] ἐκίνησεν ἡ ὑπεραγία Θαῤῥεῖ τῶν Ιουδαίων· μάλιστα δὲ [q] οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ιουδαίων, ὡς [r] καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὲ ἔχυσι τὸν ἰσχυὸν Θαῤῥεῖ τῷ πλήθει, ὡς καὶ τῆς βασιλέως τὰ λέγοντες καὶ τῆς ἀρχιερέως, ἧττον πιστεύεσθαι. μαθητὴς δὲ [s] αὐτῶν ἦν καὶ Τρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς [t] ἐφ' ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, [v] ἐπὶ σφόδρα ἡδομένους ἐώρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσαι ἂν τῷ Θεῷ, [x] καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίους φιλοσοφοῦσιν· [y] ἠξίου γε μέν, [z] εἴ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν [a] ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τῶν δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδετο [b] τοῖς ἐπαινουσιν. εἷς δέ τις τῶν καθημένων Ελεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσεσι χαίρων, ἐπεί, φησὶν, ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, [c] εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀποθοιτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, [d] ἀκούομεν Θαῤῥεῖ τῶν πρεσβυτέρων, [e] αἰχμάλωτόν σε γενέσθαι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Αντιόχου τοῦ Επιφανοῦς. ψευδὴς δὲ ὁ λόγος ἦν· καὶ ὠργίσθη αὐτῷ Τρκανὸς παρωξυμμένος, καὶ πάντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι [f] σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. 8. Τῶν

b Χαραδρας μεταπεσειν,] Χαραδρευσαι *Hen.* & *Busb.*
c Αφειλετο.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀφείλατο in *ceteris.*
d Ο ἀρχιερεύς,] Articulus abeſt *Busb.* & *Vat.*
e Νενικηκασιν ἀρτίως τὸν Αντίοχον·] Νενικησασιν *Busb.*
f Περὶ Τρκανοῦ ἐν τούτοις ἦν.] Περὶ Τρκανὸν *Hen.*
g Βασίλισσα] Βάσιλις *Busb.*
h Χελκίαν,] Et hîc & infra mox hac ead. §. Χαλτίαν *Gall.* nobiſcum faciunt *Epiphanii* libri.
i Τὸν —— Ιεροσολύμοις,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.
k Νόμῳ] *L. B.* νομῷ.
l Εν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Πρόσθεν *Hen. Sc.* ſupr. lib. 12. c. 8. §. 7.
m Πλείους,] Πλείους συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕσ. *Hen.*
n Τὸ τοὺς πολίτας] Illud τὸ abeſt *Hen.*
o Φθόνον —— Ιουδαίων] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.
p Εκίνησεν ἡ ὑπεραγία] Εκίνησεν Θαῤῥεῖ τῶν Ιουδαίων ὅτι αὐτῷ καὶ τῶν ὑπεραγία *Hen.*
q Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.
r Καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν.] Καὶ ἤδη) ἤδη *Busb.*
s Αὐτῶν ἦν] Αὐτῶν καὶ Τρκανὸς ἐγεγένητο *Hen. Busb. Zonar.* & forſan *Epiphan.*
t Εφ' ἑστίασιν,] Ita *Hen.* ἐφ' ἑστιάσεις *Busb.* ὡσὲ ἑσθίσειν in *Editis.*
v Επὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα,] Επὶ σφόδρα *Hen.*
x Καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίους φιλοσοφοῦσιν·] Καὶ αὐτοὶ γὰρ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν *Busb.* (*Lugd. Bat*) & *Hen.* verba iſta non agnoſcit *Epiphan.*
y Ηξίου γε μὲν,] Ηξιῶν *Hen.* forſan pro ἀξιῶν.
z Εἴ τι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* εἰ βλέπουσιν in *Editis Aliiſque.*
a Επανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν.] Illa ἐπανάγειν καὶ ἐ *MSS.*
b Τοῖς ἐπαινοῦσιν.] Τοῖς ἐπαίνοις *Busb.* & *Hen.*
c Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,] Εἰ θέλεις *Busb.* & *Hen.*
d Ακούομεν Θαῤῥεῖ τῶν πρεσβυτέρων,] Ακούσαι *Hen.*
e Αἰχμάλωτόν σε] Captam fuiſſe in monte Modiith, tradit *David Ganz* in *Chronolog. S. Pr.* p. 77. in *verſione Vorſtii.* quem videſis in *Annott.* & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 901.
f Σφοδρῶς ἠγανάκτησαν,] Σφόδρα ἐγανακτήσαις *Busb.*

ς'. Τῶν δ' ἐκ τῆ Σαδδυκαίων αἱρέσεως, [a] οἱ τῷ ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεζιν ἔχουσιν, [b] Ιωνάθης τὶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Υρκανῷ, τῆ κοινῆ πάντων Φαρισαίων γνώμη, πεποιῆσθαι τὰς βλασφημίας τ Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιός ἐστιν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ἔρ' δ' Υρκανὸς τὰς Φαρισαίους [i] ἐρομένῳ, τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας· πεθήσεσθαι γὰρ ὑ μὴ τ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τετιμωρημένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ δίκης· φάσκοντες ἔφασαν καὶ δεσμῶν. [k] ὑ γὰρ ἐδοκεῖ λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπήκοως ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν [l] ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις πεποιῆσθαι τὰς βλασφημίας τ ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὑπεπαρώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέθηκεν ὕστως, ὥστε [m] τῆ Σαδδυκαίων [n] ποιεῖσθαι μοίρα, τ Φαρισαίων ἀποστένζαι, καὶ τότε ὑπ' αὐτῶν κατασκευάζα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς Φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μίσος οὖν συνῆν ἀπ' αὐτῶν τε καὶ τοῖς υἱοῖς πρὸς ὑ μὴν ὑ πλήθος [o] διεγένετο. πρὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐρῶμεν. νῦν δ' δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ [p] οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο παῦται τὰ Σαδδυκαίων ῥῆσις ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ πρὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γίνεσθαι συνέβαινε μεγάλας, [q] τῶν μὲν Σαδδυκαίων τοὺς ὀλίγους μόνον πλουσίων, τὸ δ' δημοτικὸν ὐκ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ πρὶ μὲν τούτων τῶν δύο [r] τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῆ δευτέρα μου τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβῶς [s] διελήλυθαμεν.

ζ'. Υρκανὸς δ', παύσας τὸν πόλεμον, καὶ μετ' αὐτὸν βιοὺς εὐδαιμόνως, καὶ τὸν ἀρχὸν διοικήσας ἔτη τ ἄριστον τρόπον [t] ἔπεσιν ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα, πολλὰ, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε· [v] τελῶν τῶν μεγίστων ἄξιος ὑπὸ ὑ θεοῦ κριθείς, [x] ἀρχῆς ὑ ἔθνους, καὶ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὸν τῶν μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ὕστως, ὥστε καὶ πρὶ [y] τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τὸν καθηγεμόνα εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τ ὑ πατρὸς ὑπερέβησαν ὀτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

6. Tum Jonathas quidam de secta Sadducæorum, qui contrarium tenent Pharisæis institutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Pharisæorum sententia conviciatum esse Eleazarum: idque ipsi fore manifestum, si ab illis quærat quanam pœna dignus sit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus à Pharisæis sciscitaretur, quam pœnam illum commeritum esse censeant, (se enim persuasum habiturum non ex illorum sententia sibi factum esse convicium, si illum pœna, quam postulat flagitium, affecerint) responderunt *illi*, verberibus & vinculis dignum esse. neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: & alioquin ita Pharisæi à natura comparati, ut in pœna irroganda clementes sint. Ea re graviter adeo offensus est *Hyrcanus*, ut hominem ex illorum sententia contumeliam dixisse existimaverit. Et maxime Jonathas insuper incendit, & ita affecit, ut suaderet ei à Pharisæis deficere, & ad Sadducæorum partes transire, & præscripta à Pharisæis populo jura antiquare, atque in eos qui ea servarint animadvertere. Itaque hinc natum est multitudinis tum in eum tum in ejus filios odium. Verum de his postea dicemus. In præsentia autem demonstrare volo, Pharisæos multa instituta populo * tradidisse à patribus accepta, quæ in Moysis leges non relata sunt. ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro institutis habenda quæ scripta sunt, quæ autem à patribus tradita sunt non esse servanda. Atque accidit ut de his quæstiones eis gravesque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes solum in suas partes pertrahentibus, Pharisæis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus *sectis* & Essenorum *tertia* accurate tractavimus in secundo quem scripsimus de rebus Judaïcis libro.

Jonathas Sadducæus Hyrcanum in Pharisæos irritat.

De Pharisæorum institutis.

7. Cæterum Hyrcanus, sedata contentione, cum post eam feliciter vixisset, & imperio optime annos unum & triginta præfuisset, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima consequutus à Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, & vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præsensionem & prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus suis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operæpretium est narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater fellicitate supergressus est.

Hyrcani mors, & elogium.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Αριστόβουλος, τὸν ἀρχὸν διαδεδεμένων, διάδημα πρῶτος ὑπιτίθεται· καὶ τ ἐκάτης ὠμότητος πρὸς τ μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπει. καὶ ὡς μὴ τὸν Αντιγόνου ἀναίρεσιν αὐτὸς πόλασε.

CAP. XI.

Quomodo Aristobulus imperio suscepto diadema sibi primus imponit; & nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratresque reliqui facit. atque ut ipse post Antigoni cædem vitam finit.

XIX.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τ πατρὸς, ὁ [z] πρεσβύτατος [a] Αριστόβουλος [b] τὸν ἀρχὸν εἰς βασιλείαν

DEfuncto enim eorum patre Aristobulus ejus filiorum natu maximus, * cum sibi visum fuisset

Aristobulus ex pontificibus primus rex Judæorum.

---

[a] Οἱ τὸν ἐναντίαν] Ita *Hen.* οἱ τὸν in *Editis.* οἱ τοὺς *Busb.*

[b] Ιωνάθης] Ιωάννης in nonnullis *MSS.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* at *Jonathas*, quoque est apud *Epiphan.* Inferius etiam idem nomen olim scriptum fuerat, sed mutatum est in Ιωνάθης. HAV.

[i] Ἐρομένῳ,] Τοῦτο ἐρωμένῳ· πρεσβ. *Busb.*

[k] Οὐ γὰρ —— Φαρισαῖοι.] Conf. infr. libr. 20. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Ἐχαλέπηνε,] Ἐχαλέπαινε *Hen.* & *Busb.*

[m] Τῆ Σαδδυκαίων] Τῆ τ Σαδδ. *Hen.* & *Busb.* ut & mox infra.

[n] Ποιεῖσθαι] Ποιεῖσθαι deest *Busb.* ἐποίουν *Hen.*

[o] Διεγένετο.] Αὖ ἐγένετο *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[p] Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

* *Tradidisse*] Vel, *ex patrum continuata traditione.* IBBETS.

[q] Τῶν μὲν —— ἐχόντων.] Ditiores à parte Sadducæorum, plebs pro Pharisæis. vid. infr. c. 15. §. 5. SPANH.

[r] Τῶν Εσσηνῶν, —— διελήλυθαμεν.] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. per tot. & Antt. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

[s] Διελήλυθαμεν.] Διελήλυθα *Hen.* & *Busb.*

[t] Ετεσιν ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα,] Ἐτ ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τελευτᾷ legit *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 135. vel 147. Ioannem Hyrcanum mortuum esse, cum per annos XXIX summo functus fuisset sacerdotio, ex *Josepho* refert *Eusebius*, l. 8. *Demonstrat. Evang.* c. 2, ut & *Hieronymus* ad *Danielis* cap. IX. licet in *nostris libris* & in *Epiphanii* versione, nunc anni XXXIII. (ut in lib. 1. *de Bello Jud.*) nunc XXXI, ut hic loci, & lib. 18. *Usserius* ad *A. M.* 3898. Verum (inquit *Vorstius* ad *Chronol. Davidis Ganz*, p. 277.) in *lib. de Bello* censendus est loqui rotundo numero, ut partes primi & ultimi anni sumpserit pro integris annis. Videsis *Is. Vossium* in *Chronol. S.* c. 12. p. 154, 155.

[v] Τελῶν τῶν μεγίστων ἀξιος] Καὶ τελῶν *Hen.*

[x] Αρχῆς —— προφητείας.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.

[y] Τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων,] Τῶν deest *Hen.*

[z] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Busb.* & *Epiphan.*

[a] Αριστόβουλος] *Conf. alibi*. lib. 1. c. 3. §. 1. SPANH.

[b] Τὸν ἀρχὸν εἰς βασιλείαν] Alio nomine *Judas* dictus & *Phillellen.*

* *Cum sibi visum fuisset*] *Aut*, cum in regium imperium trans-

isset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta & unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes revenerat. cumque Antigonum fratrum suorum sibi *aetate* proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, cæteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necârit. Addidit & matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, & in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat *male* dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, & tunc in eo essent ut festum agerent, quo Deo erigunt tabernacula, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: utque tum homines mali & concordiæ eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiose in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum interficeret cum eò venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri *sat* magna assequutus.

Crudelis in fratres Matremque.

Antigonus calumniis petitus.

Regina Aristique Antigono necem machinantur.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo & fratris suspicionem vitaret, & simul saluti suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit (decumbebat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia) eisque imperavit, ut neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed & Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed Regina, & qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem *scilicet*, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiæ con-

[c] μεταθῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἄτοπος, διάδημα [d] πρῶτος ἐπιτίθησι μὴ [c] πεντακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς, καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' ὧν ὁ ἀπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν [f] ἐπανῆλθε. στέργων δὲ [g] τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν [h] Ἀντίγονον, τὸν μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα ὡσεὶ τὸ δέκατον ἀπὸ διενεχθεῖσαν· ἐκείνῃ γὰρ Ὑρκανὸς [i] τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς ὠμότητος προῆλθεν, ὡς [k] διαφθεῖραι δεδεμένην. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀντίγονον, [l] ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν [m] εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν ἀεὶ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. [n] τοῦ δὲ Ἀντίγονον ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ [o] στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνιστάσης, [p] ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Ἀντίγονον ἐπιτελοῦντα [q] τῇ ἑορτῇ ἀναβάσῃ λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μὴ τοῦ ἀδελφὸν ὁπλίτων, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πολέμου τοῦ τὸν ἀδελφὸν σωτηρίας εὐχέσθαι· τοὺς δὲ πυνθομένους καὶ ἀφορμὴν ζητοῦντας τῇ τε πρὸς τὸν πομπὸν τοῦ Ἀντίγονου φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κακοήθως ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐξωρίσειν τὰ περὶ τὸν πομπὸν τὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτου ἕκαστον ἐῶ τὰ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχων βασιλικοῦ τὰ περαινόμενα, καὶ ὡς κἀκεῖνον αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφρως ἐληλυθὼς καρπεῖσθαι, [r] λογιζόμενος δικαίως αὐτὸν, βασιλεύοντα ἐνὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν.

β'. Ἀριστόβουλος δὲ [s] τούτοις ἄκων πεῖθόμενος, καὶ τοῦ ἀνύποπτος εἶναι τὸν ἀδελφῷ προνοῶν, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, [t] διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ· κατέκειτο δὲ [v] ἐν τῇ Βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ· καὶ προσέταξεν ἀνοῖξαι μὲν ἁπλοῦν [x] μηδενὸς, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον ἂν ὡπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ [y] οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Ἀντιγόνου, πείθουσι [z] τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, [a] ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειν ὅπλα καὶ κόσμον [b] πολεμικὸν, προσκαλεῖται ὡπλισμένον, ὅπως [c] ἴδοι τὴν κατασκευήν. ὁ δ' Ἀντίγονος μηδὲν [d] ὑποπτεύων κακόν,

transferendum (ita enim ipsi placuit) suum statuisset principatum.

c Μεταθῶσιν δόξας.] Μεταθῆναι Busb. Hen. & Zonar.

d Πρῶτος ἐπιτίθησι] Alexandrum illius fratrem & successorem primum hoc fecisse dicit *Strabo* non habita ratione Aristobuli, quod is fortasse post assumptum diadema parum vixerit. *Usserius* ad A. M. 3892.

e Τετρακοσίων —— ἑνὸς] Ita etiam apud *Zonaram*. Verum lib. *de Bello Jud.* annos tantum CCCCLXXI huic intervallo tribuit: & sic scripsisse *Josephum* contendit *Vossius*, demonstratque in *Chronol. S.* c. 12. p. 154. Neutrum verum ait *Cappellus* ad *A. M.* 3891. Sed ab ultima captivitate Babylonica ad Aristobuli principatum sunt anni CCCCLXXXI. Hoc forte voluit is à quo hæc mutuatus est *Josephus*. ντϑ'. *Nicephorus* in *Eclogis*. Videsis *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 137.

f Ἐπανῆλθε.] Κατῆλθε *Hen.* & *Busb.* Ita etiam *Zonar.*

g Τῶν ἀδελφῶν] Τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν Αντίγονον legisse videtur *Epiphan.* τὸν μετ' αὐτὸν Αντιγ. *Zonar.*

h Ἀντίγονον,] Id quod πρῶτος ἀπ' ἰσρίως ἀνέδειξεν ἑαυτῷ βασιλέα de Alexandro Aristobuli fratre & successore dicit Strabo lib. XVI. p. 762. G. H. Unde Josephum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 24. SPANH.

i Τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει·] Τῷ νόμῳ κυρίαν *Hen.*

k Διαφθεῖραι δεδεμένην.] Διέφθειρεν *Hen.*

l Ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν] Levicula mutatio nescio quomodo commodiorem reddit sensum, ὃν στέργειν ἐδόκει μάλιστα δὴ, καὶ κοινωνὸν. IBBETS.

m Εἶχε τῆς βασιλείας,] Ἔχειν *Hen.* & *Epiphan.*

n Τοῦ δὲ] *Gen.* τι δὲ, Vel τοῦ δὲ Ita etiam *editio Basil.* SPANH.

o Στρατιᾶς ἐπανελθόντος] Στρατείας *Busb.* (*Cocceius*) *Epiphan.* & *Zonar.*

p Ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον] Ἔτυχεν ὥστε τὸν *Busb.*

q Τῇ —— κεκοσμημένον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 2. SPANH.

r Λογιζόμενος δίκαιος αὐτὸν, βασιλεύοντα ἐνὸν,] *Lugd. Bat.* λογιζόμενον εὐηθες &c. Malebat *Cocceius* λογιζόμενος. Si quid mutandum esset, ita scribi posset: λογιζομένῳ, δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ἴσα, ἢ τιμῆς &c. i. e. reputante illo secum, melius esse ut solus regnaret, quam participato imperio credere, sese satis magna esse assecutum. Verum satis proba est vulgata lectio. δίκαιος enim conjungi debet cum δοκεῖν, atque hic illam animi significat facilitatem & segnitiem, quæ stultitiæ vitium incurrit. HAV.

s Τούτοις ἄκων πειθόμενος,] Τούτων ἀκόων καὶ πειθ. solus *Hen.* HUDS. *Lugd. Bat.* similiter. sed καὶ πειθ. non agnoscit. HAV.

t Διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας] Διέσπασε *Hen. Vat.* & *Busb.*

v Ἐν τῇ Βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Αντωνίᾳ·] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

x Μηδενὸς,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* μηδένα in *Editis.*

y Οἱ συνεπιβουλεύοντες] Illud οἱ ex *MSS.*

z Τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν,] Τὸν ἀγγελὸν *Hen.* & *Busb.*

a Ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας] Ita etiam l. 1. de *Bello Jud.* ὡς ὁ ἀδελφὸς *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

b Πολεμικὸν,] Ita *Busb. Hen.* & l. 1. *de Bello Jud.* πολέμου in *Editis.*

c Ἴδοι τὴν κατασκευήν.] Sic *Busb.* & *Hen.* ἴδῃ *Bas.* ἴδῃ *Gen.*

d Ὑποπτεύων] Forte ὑφιστάμενος. COCC.

e Πα-

γον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ πρὸς τὰδελφὸν Ἀριστέᾳ, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν [e] παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον, ὑποδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν Στράτωνος καλούμενον πύργον, ὃ συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκτείνυσιν οἱ σωματοφύλακες. διεδείξε γε μὴν ὁ τότε θάνατος, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνῳ μήτε Ἀριστόλου ἰσχυρότερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὐνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίστησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσαι καὶ [f] Ἰούδαν τινὰ, [g] Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος, ἀδέκοτε ἢ ἐν οἷς προεῖπε ἀψευδήσαντα ταλήθης. ἦν γὰρ [h] δή, ἰδὼν τὸν Ἀντίγονον παρελθόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἷ διδασκαλίας ἕνεκα δὴ προελήλυθε τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν [i] διεψευσμένῳ ζῶντος Ἀντίγονον, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προφητῶν ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ [k] παρελθόντα ὁρᾷ. [l] καὶ δὴ μὲν χωρὶς σταδίων ἀπέχοντος ἐξακοσίων, ὅπου φονεύσειν αὐτὸν, τὸν ἤδη ἡμέρας ἤδη δὴ πλείονος ἠνυσμένης, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδες εἶναι. [m] ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφῶντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς Ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, [n] ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, [o] ὁμώνυμον τῇ θαλάσσῃ Καισαρείᾳ. τὸ μὲν οὖν μάντιν τοῦτο διεπεράξεν.

γ'. Ἀριστόβουλον δὲ τὸν ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος [p] ἐπ' αὐτῇ, τοῦ θράσους ὑπὸ δὲ [q] μύσους κεκακωμένης, ὡς, διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκρασίας τὸν ὀδυνῶν τὰ ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διακονουμένων τις παίδων, καὶ [r] δαιμόνιον οἶμαι προνοίαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὃ σφαγεὶς Ἀντίγονος ἔπιλεν ἐπὶ τὸ αἵματος ἐκεῖνο συνέβαινεν εἶναι, νομίζων, [s] ὀλιγωρῶν ἐξέχεε. γνομένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων, ὡς δὴ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον [t] ἐπεπίνετο μανθάνειν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοοῦντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, παῖδες εἶπον, προχεῖται μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν Ἀντιγόνου ὑπὸ δὲ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας, "οὐκ ἄρα, εἶπε, λή-"σειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἄτων καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν "ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγόνων φόνου με-"τελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, "ψυχὴν ὀφειλομένην [v] ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις "δαίμοσι; τί δ' οὐκ [x] ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδί-"δως, καὶ μέρος δ' [y] ἀπαντένδω τὲμὸν αἷμα τοῖς μιαι-"φονηθεῖσι;" ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπωθήσας τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας [z] Ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τὴν χώραν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν. [a] φύ-

fidens, ſicut erat toto corpore armatus, adit Ariſtobulum, arma ei oſtenſurus. At poſtquam venit ad turrim, quæ Stratonis appellabatur, qua valde obſcurus erat aditus, occiditur à ſatellitibus. Hujus ſane mors oſtendit, nihil livore & calumnia eſſe fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam iſtas perturbationes. Maxime autem alicui ſubeat mirari Judam quendam, genere Eſſenum, qui in prædictionibus ſuis nunquam à vero aberraverat. Is, Antigonum conſpicatus præter templum euntem, exclamavit apud ſocios familiareſque ſuos, qui diſcendæ futurorum prædictionis gratia aſſiduo cum eo erant, ſibi *quidem* mortem eſſe optandam, poſtquam falſum dixiſſet, vivente Antigono: quem, cum prædixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri prædixiſſet, *illinc* ſtadiis ſexcentis abeſſet, & diei jam major pars præterita eſſet: adeo ut periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mœretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui & ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæſarea. Et quidem hæc res vatem *non mediocriter* perturbabat. *Antigonus occiſus.* *Ejus mors à Juda Eſſeno prædicta.*

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternæ pœnitentia, & ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem dum quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, divina ut opinor providentia, exportat uſque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hîc orto clamore ab iis qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire avebat; quod natura ita comparatum ſit, ut homines, cum quid ejuſmodi accidit, quæ ſilentio premuntur deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem ubi minis & terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiæ ſtimulis animo vulneratus multum lachrymarum profudit, & cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, "ut mea tam impia & conſcelerata facinora Deum "laterent, quin me celeris pœna cognati cædis in-"vaſit. Et quouſque, ô corpus impudentiſſimum, "retinebis deditam fratrum matriſque manibus "animam? Cur vero non univerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos ne-"farie interfeci." Hæc fatus, moritur inter loquendum, cum unum *duntaxat* annum regnaſſet, Græcorum amator dictus, patriâ ab eo multis beneficiis auctâ, Iturîâ debellatâ, & multâ ejus regionis parte Judææ additâ, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, & ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat *Ariſtobulus diem obit.*

&

[e] Παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον,] Παρεγένετο *Busb.* παρεγένετο *Hen.* & *Vat.*

[f] Ἰούδαν τινὰ, Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. & infr. lib. 17. c. 15. §. 3. SPANH.

[g] Ἐσσαῖον μὲν τὸ γένος,] Ἐσσαῖον *Busb.* & *Hen.* atque ita in lib. 1. de *Bello Jud.*

[h] Γάρ, ἰδὼν,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[i] Διεψευσμένῳ] Διαψευσαμένῳ *Hen.* HUDS. Et melius mihi inquit mori, quàm ſi mortem fuero mentitus Antigoni *Ruſin.* SPANH.

[k] Παρελθόντα ὁρᾷ.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* παλαιόντα in *Editis.* HUDS. Editorum παλαιόντα multum antepono huic lectioni, quæ forſan ex ſuperioribus παλαιόντα τὸ ἱερὸν, irrepſit. Hominem prophetam male habuit, quod Antigonum *ſuperſtitem* i. e. παλαιόντα, nec, ut prædixerat, fato functum videret. IPBETSON.

[l] Καὶ δὴ μὲν χωρὶς] Ita *Busb.* & *Vat.* quo modo & *Vet. Interpr.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.* καὶ δὴ χωρὶς μὲν σταδίων ἀπέχοντα νυῦ χ. in *Editis Aliiſque*: juxta *Pſeudogorionidem* σταδίων ἀπεχόντων φ'. Exiſtimo per notam numeralem χ non ſignificari ſtadiorum *ſexcentorum* numerum, ſed mille, χ poſito pro χιλίων. *Petitus* in *Animadv.* ἀνιαθέτοις tom. 3. p. 719. Videſis *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 443.

[m] Ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ] Ταῦτα λέγοντος αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[n] Ὃ καὶ —— Καισαρείᾳ.] Illud ὃ non agnoſcit *Hen.* reperitur tamen & in l. 1. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

[o] Ὁμώνυμον] Ὁμωνύμως *Hen.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[p] Ἐπ' αὐτῇ,] Ἐκ ταύτης δ' δ. *Busb.*

[q] Μύσους κεκακωμένης,] Ita *Busb.* (*Coccejus*) & in lib. de *Bello Jud.* μίσους perperam in *Editis Aliiſque.*

[r] Δαιμόνιον] *Lugd. Bat.* δαιμονίως.

[s] Ὀλιγωρῶν] In Marg. *L. B.* ὀλιγώρως.

[t] Ἐπετείνετο μαθεῖν,] Ἐπίτεινε δὲ μαθεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[v] Ἀδελφῶν καὶ μητρὸς,] Ἀδελφὰς *Busb. Hen. Vat.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[x] Ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως,] Ἀθρόον *Hen.* & *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 6 SPANH.

[y] Ἐπαντένδω τὲμὸν αἷμα] Ἐπαντένδεις *Busb.*

[z] Ἰτουραίαν,] Ἰτουραίους *Busb.* Ἰτουραίοις *Hen.* & *Vat.*

[a] Φύσει δ' ἐπιεικείᾳ κέχρηθε,] Φύσει ἢ ἐπιεικεῖ ἐπέχρηθε *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐχρῆτο *Busb.* Dubium an hoc de Ariſtobulo ex ſua ſententia dixerit *Joſephus*, an ex auctoritate *Timagenis*. pro

Strabo & Timagenes.

& admodum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis. "æquum "etiam ſeſe oſtendebat hic vir, valideque Judæis "utilem, quippe qui & ditionem eorum ampliaſ- "ſet, & partem gentis Ituræorum, circumciſionis "fœdere devinctam, illis adjunxiſſet.

σφ δ' ἐπιεικείᾳ κέχρητο, καὶ σφόδρα ἐῶ αἰδῆς [b] ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τῶν καὶ [c] Στράβων ὁ κ τ Τιμαγένης [d] ὀνόματος λέγων ἅτως. "ἐπιφανὴς τὸ ἐνφυὲς ἦν ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ "τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτῆς προσεκτή- "σατο, καὶ τὸ μέρος τῶν τῶν Ἰτουραίων ἔθνους [e] οἰκήσαντος, "δεσμῷ σωφρύας [f] τῶν αἰδοίων προσειλημμένον.

XX. CAP. XII. ΚΕΦ. ιβ'.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, & metu Ptolemæi Lathuri obſidionem ſolvit: utque ipſi, quod Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſit & cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemæus, & Judæos pugna ſuperat.

Ὡς Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβὼν, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ οὕτω δέους Πτολεμαῖον ἐξ Λαθύρου πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκεῖνος, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀφικόμενος καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος, πολεμεῖ Πτολεμαίῳ, καὶ Ἰουδαίους μάχῃ νικᾷ.

Salome quæ & Alexandra. Alexander Jannæus Judæorum rex.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome ejus uxor, quæ à Græcis Alexandra dicitur, ſolutis ejus fratribus (eos enim in vinculis ut jam diximus, habebat Ariſtobulus) Jannæum, qui *idem eſt* Alexander, regem creavit, qui & ætate & moderatione præſtabat: cui accidit, ut, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inviſus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus conſpectum veniret. Odium autem ex hujuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum & Ariſtobulum, interrogavit Deum, (qui ei *aliquando* in ſomnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei hujus Alexandri formam oſtendiſſet, ægre ferens, eum ſibi omnium bonorum hæredem fore, * in Galilæa ubi natus eſt educandum curavit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic *Alexander*, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀριστοβούλου, [g] Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ [h] αὐτοὺς εἶχεν Ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν, [i] Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, [k] τὸν καθ' ἡλικίαν πρέσχοντα καὶ μετριότητα· ᾧ καὶ συνέβη γνησθέντι διὰ μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τοῦ πλούτου αὐτοῦ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον δοκοῦσι τοιόνδε λέγεσθαι γεγονέναι. [l] στέργων μᾶλλον τῶν παίδων Ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος. ὁ δὲ Θεὸς τοὺς τούτου χαριστηρίους δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἔτος ἕκαστος κληρονόμος, γιόμενον εἶδεν ἐν τῇ [m] Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν Θεὸς διέψευσε τὸν Ὑρκανόν. τὴν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὸν Ἀριστόβουλον πλοῦτον, ἔτος παραλαβὼν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· [n] τὸν δ' ἕτερον, ἀπεναγμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

Alexander in Ptolemaïdenſes expeditionem facit.

2. Compoſito deinde principatu *ejus*, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: civeſque prælio victos compellit intra urbem, & admoto exercitu obſidet. nam maritimarum urbium Ptolemaïs ei & Gaza ſolæ ſubigendæ reſtabant, necnon Zoïlus tyrannus qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ejuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, † legionem militum alens, &, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim utrique accidebat quod athletis, ut qui, viribus de-

β'. Καταστησάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν, ὃν τρόπον συμφέρειν αὐτῷ ἐνόμιζε, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προσκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τὰ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ Πτολεμαΐδι αὐτῷ ἔτι Γάζα μόνα χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωΐλος ὁ κατέχων τὸν Στράτωνος πύργον τυραννος ἔτι Δωρέων· ἦν δὲ [p] Φιλομήτορος Ἀντιόχου, καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀντιόχου, ὁς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, πολεμοῦντων ἀλλήλους, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλυόντων, ὥστε ἀδεμία τοῖς Πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, Ζωΐλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατεχηκὼς ἔτι καὶ Δωρέων, παρῆν σύνταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχάρων, διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἔριν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὸν ὥς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ πως τοῖς ἀθληταῖς ἔπα-

---

Joſepho tamen reſponderi poteſt, eum dixiſſe Ariſtobulum fuiſſe natura mitem & modeſtum, non in vita vel rebus geſtis. nam ſæpe fit ut plurima contra naturam fiant, ex neceſſitate, aut timore urgente. *Montacut.* in *Apparatu* p. 229.

b Ἥττων,] Ita cum *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & *MSS.* quibus uſus eſt *Petitus.* κρείττων in *Editis.* Quo modo legerit *Epiphanius*, qui vertit *naturæ valde modeſtæ erat & pudoris ingenui*, aliis conjiciendum relinquo.

c Στράβων] Timagenem quidem laudat *Strabo.* Sed in iis quæ ſuperſunt *Strabonis* hic locus non reperitur. Suſpicor tamen potius Timagenem Syrum fuiſſe quam Mileſium, quem laudat *Joſephus.*

d Ὀνόματος] ὀν δ' ὀνόματος, בשם. REL.

e Οἰκειώσαντος,] Lege οἰκειόσαντος. COCC.

f Τῶν αἰδοίων προσειλημμένον.] Τῇ τῶν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Σαλώμη ἡ] Ita in omnibus libris, quibus uſi ſumus, tam *Lat.* quam *Gr.* præter *MSS. Gall.* & *Vat.* qui habent Σαλίνα cum *Euſebio Aliiſque.* ut videre eſt apud *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 139. Sed Salinam à Salome diverſam facit *Uſſerius* ad *A. M.* 3892. Videſis *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3897. HUDS. Judæi in Megillath Taanith hoc nomen ſcribunt שלמיון, & id nomen dant uxori Regis Jannæi. Sic μήτηρ αὐτῶν Σολομίνης appellatur mater 7 fratrum, in MSto codice libri quarti de Machabæis. REL.

h Αὐτοὺς εἶχεν] Αὐτοὺς non agnoſcit *Hen.*

i Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι,] Ἰανναῖον *Hen. Busb. Nicephor. in Eclogis* & *Zonar.*

k Τὸν καθ' ἡλικίαν] Τὸν κ' καθ' ἡλ. & mox ᾧ συνέβη *Hen.*

l Στέργων] *Lugd. Bat.* στέργων ση. Adſcripſit Codici meo *Cocceius*, Forte εἰς τα. HAV.

* *In Galilea ubi natus eſt educandum curavit.*] Genitum in Galilæa nutriri dimiſit, *Epiphan.*

m Γαλιλαίᾳ] Nam Galilæa non adeo felix habita & exculta ac reliqua Judæa, ut conſtat ex *Actis* c. 2. v. 7. *Joan.* c. 7. v. 52. & *Matth.* c. 26. v. 73.

n Τὸν δ' ἕτερον,] Qui Abſalomus dictus eſt.

o Τὸ ὃ —— ἀλλήλους,] Antiochus Philometor & Antiochus Cyzicenus *Philometor* idem qui *Grypus* in Exc. Scalig. p. 227. vid. de mutuis eorum bellis ſupra c. 10. §. 1. SPANH

p Φιλομήτορος] Ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. in Græcis *Euſebii*, p. 227.

† *Legionem militum alens*,] *Al.* una cum legione militum quam alebat.

q Ἐπ-

ἔπαχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορδκότες, αἰσχυνόμενοι δὲ ὡδαχωρῆσαι διετέλεν, δεγόμενοι δὲ ἀναπαύσει διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λειπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὡδὲ τῶν Αἰγύπτε βασιλέων, καὶ δὴ Κύπρον ἔχοντος Πτολεμαίε τὸν Λαθύρε, ὃς ἦν τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας ὁ δεύτερος ἀπὸ τῆς Κύπρου παρεγένετο. πεμψάντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλεν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῆς Αλεξάνδρε χερῶν αὐτὰς ῥύσασθαι κινδυνευούσας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τῆς πρέσβεων, ὡς διαβὰς εἰς Συρίαν ἕξει Γαζαίους καὶ ἐστῶτας μὲν τῶν Πτολεμαέων καὶ Ζωίλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς Δημαίνετος, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, "ἄμεινον εἶναι φάσκων ἐπ' ἀδήλῳ τῷ γενησομένῳ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ιουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότῃ προδιδόντας αὐτούς, "καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸ παρόντος μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτε. τὸν γὰρ Κλεοπάτραν ὑπολήψεσθαι δυνάμιν αὐτῷ καταστασιάζομενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτὰς μὴ μεγάλης στρατιᾶς· ἀπιδόσθαι γὰρ αὐτὸν ὥστε καὶ τὴν Κύπρον τὸν ἐκβαλεῖν. εἶναι δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὸν Κύπρον· αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος κατὰ τὸν πόρον μαθὼν τὸν τῶν Πτολεμαέων μεταβολὴν, δύο ἡμέρας ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὸν λεγόμενον Συκάμινον, ἐντεῦθεν τὸν δυνάμιν ἐξεβίβασεν. ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς ὡσεὶ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μυρίοις· ὃς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαίδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτῆς πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωίλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς παρθαμένης αὐτῶν τὴν χώρας ὑπὸ τῶν Ιουδαίων καὶ Αλεξάνδρου, λύσει μὲν τὸν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αλέξανδρος· ἀπαγαγὼν δὲ τὸν στρατὸν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατηγεῖ τὸ λοιπὸν, λαθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὑπὲρ τοῦ Πτολεμαίου μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τεσσαράκοντα δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωίλον ἐκποδὼν ποιησάμενος τὸν τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ιουδαίοις παστνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Αλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χάριτα τοῦ Ζωίλου· ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρᾳ διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγαμημένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ παρασκευὴν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ἐπὶ τὴν πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τὴν Ιουδαίαν καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Αλέξανδρος, τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν, συνήθροισε καὶ αὐτὸς περὶ πέντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δέ τινες συγγεγραφῆς εἰρήκασιν, ὀκτώ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δυνάμιν ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν Ασωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει, Σαββάσιν αἱρεῖ καὶ κρατεῖ αὐτὴν, καὶ περὶ μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν ἐλάβε λείαν.

fecti & laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeverarent, atque quieſcentes & reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, Cyprum tenente, qui à matre Cleopatra imperio dejectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, ut ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam trajectus habiturus eſt Gazæos & Zoilum à Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent & multos una cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus navigationem adornare feſtinabat.

Ptolemæum Lathurum in auxilium accerſunt Ptolemaïdenſes.

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, & qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit ut ſententiam illi mutarent, dicens "præſtare incerto eventu periclitari cum "Judæis, quam manifeſtam accipere ſervitutem, "domino ſe tradendo: & inſuper non modo præ"ſens habere bellum, ſed etiam multo majus ab "Ægypto *exſpectare*. Non enim rerum ſuarum "adeo negligentem fore Cleopatram ut permiſſu"ra eſſet Ptolemæum vires ſibi comparare ex vi"cinis, ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: "quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere co"netur. Eſſe autem Ptolemæo, ſi ſua ſpe dejectus "ſit, receptum rurſus in Cyprum; ipſis vero ex"tremum periculum *adeundum*." Et quidem Pto"lemæus, cognito dum proficiſceretur, quod Pto"lemaïdenſes conſilium mutarint, nihilominus na"vigavit; & in eam quæ Sycaminus dicitur appulſus, ibi cum copiis ſuis exſcenſionem fecit. Erat autem in univerſum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factiſque caſtris, cum *cives* neque ipſius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat & æſtuabat.

Demænetus ſuadet Ptolemaïdenſibus, ut Ptolemæum in urbem non reciperent.

4. Poſtquam vero Zoilus & Gazæi ad eum veniſſent, oraſſentque ut ſibi auxilium ferret, agris eorum vaſtatis à Judæis & Alexandro, obſidionem quidem, præ metu Ptolemæi, ſolvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps aſtu rem gerebat, clanculum Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſens, aperte vero amicitiam & ſocietatem cum eo ſimulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum ſe promiſit, ea lege ut Zoilus tyrannus è medio tolleretur, & regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in poteſtatem ſuam redigit: verum poſtea, ubi audivit Alexandrum clam ad matrem ſuam Cleopatram nuncios mittere, ſolvit quod ei præſtiterat jusjurandum, & Ptolemaïdem, quæ eum non admiſerat, adgreſſus obſidet: atque relictis in obſidione ducibus & parte copiarum, ipſe cum reliquis ad Judæam populandam profectus eſt. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coëgit & ipſe ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut ſcriptores quidam tradiderunt, octoginta; & aſſumptis copiis Ptolemæo obviam proficiſcitur. Ptolemæus vero Aſochin Galilææ urbem Sabbato de improviſo adortus expugnat; & circiter decem corporum millia, multamque aliam prædam capit.

Ptolemaïdis obſidionem ſolvit Alexander.

Fœdus inter Ptolemæum Lathurum & Alexandrum.

Quòd Alexander dolo malo egerit, fœdus frangit Ptolemæus.

Aſochim expugnat.

5. Dein-

q Εστῶτας μὴ τῶν Πτολεμαέων] *Lugd. Bat.* σωιεστῶτας μὴ τῶν Πτολεμαίῳ.
r Πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.] Τὰ πρὸς τὸν ἔκπλουν *Busb.* & *Hen.*
s Δημαίνετος,] Δημήτριος juxta quoſdam *Epiphanii* libros.
t Επρίησεν,] Επεισεν *Busb.* & *Hen.*
v Γενησομένῳ διακινδυνεύειν] Γενομένῳ διακινδυνεύσειν *Vat.*
x Εἰσδέξασθαι δουλείαν,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit *ſuſcipere.* εἰσδέξασθαι in *Editis Aliiſque.* Forſan εἰσδέξασθαι legendum.
y Καταστασιάζομενον] *L. B.* καταστασιαζομένῳ.
z Διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος] Διαμαρτεῖν *Hen.*
a Κίνδυνον τὸν ἔσχατον.] Κινδυνεύειν *Hen.*
b Κατὰ τὸν πόρον μαθὼν] Καθὼ τὴν πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
c Μεταβολὴν.] *L. B.* μεταβυλὴν.
d Αὐτὸν] Αὐτῷ *Hen.* & *Vat.*
e Περὶ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι] *L. B.* περὶ πεζοί τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι.
f Αὐτῶν τὴν χώραν] Ita *Gen.* αὐτὸν *Baſ.* αὐτοῖς *Vat.*
g Πρὸς Αλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν] Πρὸς τὸν Αλεξάνδρου *Busb.*
h Διαπεμπόμενον αὐτὸν] Διαπεμψάμενον *Vat.*
i Τῷ λοιπῷ] Μετὰ τῶν λ. *Hen.* τὸ λοιπὸν *Busb.*
k Τὴν Ιουδαίαν] Ita *MSS.* τὴν Ιουδαίων in *Editis.*
l Απήντα τῷ Πτολεμαίῳ.] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπαντᾷ in *Editis.*
m Ασωχεῖ] Hæc urbs alibi *Joſepho* dicitur Ασωχὶς & Ατὰξις. *Epiphanio* autem *Aſochiton* aut *Aſocron.* at *Sachan* appellat *Pſeudogorionides.* Ασωχίτου τῆς Γαλ. in *Cod. Vat.* HUDS. Conf. de Vita §. 41. SPANH.

XXI. *Ptolemæus & Alexander pugnæ se parant.*

Acies quo modo ordinata.

Alexandri copiæ fusæ fugateque.

Timagenes historicus.

Ptolemæi Lathuri crudelitas.

Strabo & Nicolaus Damascenus.

5. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat: multisque ibi amissis Ptolemaïdem abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Asophum, non longe à Jordane fluvio; & prope hostes castra metatur. Cæterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui scutis ære tectis utebantur. itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos gestabat. Veruntamen cæteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæani, eoque timidius periculum subierunt: sed non parum eis audaciæ addidit Philostephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens transire fluvium qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimavit. nam facilius hostes, si fluvium à tergo haberent, se superaturum esse credidit; quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat & manibus & animis prælium; magnaque utriusque exercitûs facta erat cædes. Cumque superiores evaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias *suas*, cedentibus commode subsidia mittebat; ac nemine inclinanti Judæorum parti succurrente, fiebat ut isti fugerent, qui in proximo erant *illis* non subvenientibus, sed simul cum eis in fugam se conjicientibus, at Ptolemæani contra ac illi faciebant. Nam Judæis instantes, eos occidebant: & ad extremum omnes in fugam actos persequebantur, tanta strage edita, ut eis & ferrum obtunderetur & manus delassarentur. quippe triginta hominum millia *in eo prælio* occisa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia *cecidisse*) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapsos.

6. Ptolemæus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis: quos feminarum & infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent & frustatim dissecarent, & cum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem *illis* mandavit, ut qui ex prælio elapsi fuerint & ad eos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur; & ea re illos qui viderent magis perterrefacerent. Imo & Strabo refert & Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit ut memoravi. Ad hæc Ptolemaïdem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

ε'. Πειράσας ὴ καὶ [n] Σεπφώρην μικρὸν ἄπωθεν τ̃ πεπορθημένης, πολλὰς ἀποβαλὼν ἦει πολεμήσων Αλεξάνδρῳ. [o] ἡπλώτησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ιορδάνῃ ποταμῷ Αλέξανδρος, [p] ὡ εἴ τινα τόπον λεγόμενον Ασωφὼν, ὃ παρρῶγεν τ̃ Ιορδάνου ποταμοῦ· καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τ̃ πολεμίων. εἶχε μέντοι τὰς [q] προμαχομένας ὀκταχιλίας, ὰς Εκατοντομάχας προσηγόρευσεν, ὑπηχάλκοις χρωμένας τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν ὴ καὶ τοῖς τ̃ Πτολεμαίου [r] προμαχῶσιν ὑπηχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοιγε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τ̃ Πτολεμαίου, δίλα-βέστερον σωτήριαν εἰς τ̃ κίνδυνον· θήρσος ὴ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον [s] ἐποίησεν ὁ ταξιάρχης Φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Αλεξάνδρῳ ὴ κωλύσαι αὐτῶν τινὰ διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. [t] ἐνόμισε γὰρ εἰ κατὰ νώτου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴον αἱρήσειν τὸς πολεμίους, φεύγειν οὐκ ἐ μάχης ὀ δυναμένους. [v] κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἴσῳ ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας ἐδείκνυτο, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων [x] τ̃ στρατευμάτων. ὑπερτέρων ὴ τ̃ Αλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, διελὼν τινὰ δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει· μηδενὸς ὴ τῷ κλιθέντι μέρει τ̃ Ιουδαίων προσβοηθοῦντος, [y] τοῦτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθουμένοις [z] τ̃ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνοῦσι τ̃ φυγῆς, οἱ ὴ τ̃ Πτολεμαίου πάντα τάντία τούτων ἔπραττον. ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τὸς Ιουδαίους, καὶ τὸ πλεῖστον τραπέντας αὐτὸς ἄπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ὃ ἐ ὁ σίδηρος [a] αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, κ̀ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν [b] ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης ὴ, πεντακισμυρίους εἴρηκε· τ̃ ὴ ἄλλων, τὸς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τὸς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

ς'. Πτολεμαῖος ὴ μ̃ τὴν νίκην [c] προσπαλάσμασι τ̃ χώρας, ὀψίας [d] ἐπιγινομένης ἔν [e] τισι κώμαις τ̃ Ιουδαίας κατέμεινεν· ὰς γυναικῶν ὥρων μεστὰς κ̀ νηπίων, ἐκέλευσε τὰς σφαγὰς, ἀποσφάττοντας αὐτὰς ἐ κρεουργοῦντας, ἕψειν τε εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο ὴ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τ̃ μάχης, [f] κ̀ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τὸς πολεμίους, κ̀ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτὰς [g] καταπλήσσωσι ταῦτ' ἰδόντας. [h] λέγει ὴ ἐ Στράβων ἐ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐμηχανήσατο τ̃ τρόπον, καθὼς καὶ γὼ προείρηκα. [i] ἑλὼν ὴ ἐ τὴν Πτολεμαΐδα κ̃ κράτος, ὡς κ̀ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.

n Σεπφώρην] Ita *Hen.* & *Vat.* & recte, cum ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ habeant Nummi. Σεμφώρην in *Editis Aliisque.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 304. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 999. HUDS. *Gen.* Σεμφώρην, vel Σέπφωρην. malè etiam *Gen.* Σαμφόρεως seq. lib. 14. c. 5. §. 3. Vel Σεπφωρῆς· lib. 17. c. 12. §. 5. Σιπφώρην, ubi *Gen.* Σέπφωρην· & *alter.* lib. 2. c. 4. §. 1. Nummi ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. SPANH.

o Ηπλώτησε δ' αὐτῷ] Υπλώτησε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

p Ασωφὼν,] Σαφὼν veram scripturam esse existimat *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 3. p. 724. eundemque locum esse credit, qui *Hieronymo* dicitur *Saphon.*

q Προμαχομένας ὀκταχιλίας,] Μαχομένας legisse videtur *Epiphan.* unde nonnihil firmari videtur, quod loco jam citato asserit *Petitus*; scilicet, eos non fuisse qui in prima acie pugnant, *velites*, sed *triarios*, in quibus totius exercitus spes, quorum singuli *centum hominum* impetum sustinere poterant.

r Προμαχῶσιν] Ita cum *Hen.* προμαχῶσιν in *cæteris.*

s Εποίησεν] Ενεποίησεν *Hen.* & *Vat.*

t Ενόμισε γὰρ] Ενόμιζε *Vat.*

v Κατ' ἀρχὰς] Ως ὃ συωῆψαν, κατ' ἀρχὰς μ̃ παρ' ἀμφοτέροις ἴσῳ ἔργα χειρῶν κ̀ προθυμία διαπλησία, κ̀ πολὺς γίνετο φόνος ἐξ ἑκατ. *Busb.*

x Τῶν στρατευμάτων.] Illud τ̃ ex *MSS.*

y Τούτοις μ̃ συνέβαινε φεύγειν,] Τούτους *Hen.* & *Busb.*

z Τῶν πλησίον,] Μηδὲ τ̃ πλ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι,] Αὐτῶν *Vat.*

b Ανδρῶν ἀποθανεῖν.] Ita *Hen. Busb.* ἀνδρας αὐτῶν in *Editis.*

c Προσκαλάσμασι] Προσκαλασεῶν *Vat.*

d Επιγινομένης] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* γινομένης in *Editis.*

e Τισι κώμαις τ̃ Ιουδαίας] Hoc modo *Hen.* & *Vat.* τῶς in *reliquis.* & χώραις pro κώμαις *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

f Καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες,] Καὶ abest *Hen.* & *Busb.*

g Καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόντας.] Καταπλαγῶσι *Vat. Hen.* & *Busb.* καταπλαγῶσι in *Editis.* mox ταῦτα ἰδόντις *Hen.* quod una cum καταπλαγῶσι ferri potest, si αὐτοὶ pro αὐτὰς scriberetur.

h Λέγει ὴ κ̀ Στράβων κ̀ Νικόλαος,] Illi λέγει ὴ κ̀ & cætera usque ad ἑλὼν desunt in *Epiphanii* libris.

i Ελὼν ὴ κ̀ τὴν Πτολεμαΐδα κ̃ κράτος,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑλεῖν in *Editis.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Αλέξανδρ☉, Κλεοπάτρας συμμαχίαν ποιησαμένης, στρατεύ☽ ἐπὶ τὴν Κοιλὴν Συρίαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν κατασκάπτ☿· καὶ ὡς πολλὰς Ιουδαίων κατ' αὐτὸ στασιασάντων μυριάδας ἀναιρεῖ. Περὶ Αντιόχου Γρυπός, Σελεύκου, Αντιόχου Κυζικηνοῦ Ϲ Εὐσεβοῦς, Ϲ ἄλλων.

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, postquam Cleopatra cum ipso societatem iniisset, expeditionem facit in Cœlen-Syriam, & Gazæorum urbem funditus evertit: utque multas Judæorum myriadas, ob motam in ipsum seditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno & Pio, aliisque.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τ ὑὸν αὐξανόμενον, καὶ τὸ πλῆθος Ιουδαίων ἀδεῶς πορθοῦντα, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, οὐκ εἰδεῖν ὅπως τοῦτον ἐπὶ τὰς πύλας ὄντα, καὶ πολεμοῦντα τὴν τ Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον· ἀλλὰ [k] παραχρῆμα καὶ μετὰ ναυτικῆς καὶ [l] πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα [m] Χελκίαν καὶ Ανανίαν τοὺς Ιουδαίους. πολὺ δὲ πλοῦτον [n] ὡλουτον, καὶ τοὺς υἱωνοὺς καὶ ἀδελφὴν πέμψασα [o] Κώοις [p] παρέθηκεν. κελεύσασα [q] δὲ τ ὑὸν Αλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ [r] πλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τ [s] Πτολεμαέων [t] ἐπολιόρκ τὴν πόλιν. Πτολεμαῖ☉ δ' ἀπελθὼν ἐκ τ Συρίας [v] εἰς Αἴγυπτον ἔσπευσεν, αἰφνιδίως αὐτὴν οἰόμεν☉ κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διημαρτάνθ τ ἐλπιδ☉. καὶ [x] τοῦτον δὴ τ χρόνον, συνέβη καὶ Χελκίαν, τ ἕτερον τ τ Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, [y] διώκοντα Πτολεμαῖον.

β'. Ακούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τ ὑὸς, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον ἐκ ὃν προσεδόκα τρόπον [z] προσεχώρησεν αὐτῷ, πέμψασα μέρ☉ τ στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν [a] ἀπὸ τ χώρας. καὶ ὁ μὲν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τ χειμῶνα [b] διέτριβεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν Πτολεμαΐδι Φρουρὰν ἐκ πολιορκίας [c] λαμβάνθ Ϲ τὴν πόλιν. Αλεξάνδρ☉ δ' αὐτῇ μὲ δώρων προσελθόντ☉, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν, [d] πεπυσμένος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγὴς δ' ὁκ ἄλλης ἦν τούτης ἀπορούμενος, τινὲς μὲν τ φίλων Ϲ ταῦτα συνεβούλευον [e] αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπιθυμοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ περιιδεῖν ὅπως ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ιουδαίων κείμενον. Ανανίας δ' συνεβούλευε τούτοις [f] ἐναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτὴν, εἰ "σύμμαχον ἄνθρωπον [g] ἀφαιρήσ☽ τῆς ἰδίας, ἐξουσίας, καὶ "πῶς συγγενῆ ἡμέτερον. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ περὶ τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ιουδαίους "[h] καταστήσ☽." ταῦτα δ' [i] Ανανίου παρακαλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πείθ☽ μηδὲν ἀδικῆσαι τ Αλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν περὶ αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλ τῆς Κοίλης Συρίας.

γ'. Ο δ', τ ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθεὶς, στρατεύ☽ μὲν αὖθις ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· [k] αἱρεῖ δ' Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ Ϲ Αμαθοῦνθα μέγιστον ἔρυμα τ [l] ὑπὲρ Ϲ Ιορδάνου καλουμένων, ἔνθα καὶ τὰ

Cleopatra videns filium crescere, & Judæam arbitratu suo vastare, urbemque Gazæorum in sua potestate habere, statuit non adeo sui negligens esse ut eum pateretur, cum jam ad portas esset, majorque factus Ægypti imperium cuperet: sed confestim cum navalibus pedestribusque copiis adversus eum proficiscitur, mandata totius exercitûs cura Chelciæ & Ananiæ Judæis. magnam autem facultatum suarum partem, nepotesque & testamentum ad Coos depositum misit: jussoque filio suo Alexandro in Phœnicen ingenti cum classe navigare, Cleopatra, cum ea *regio* deditionem fecisset, ad Ptolemaïdem venit: & à Ptolemaïdensibus non admissa, urbem obsidebat. Ptolemæus vero, à Syria profectus, Ægyptum properavit, existimans ab exercitu vacuam posse de improviso opprimi. Sed eum spes fefellit. Eodem tempore accidit, ut Chelcias alter Cleopatræ dux moreretur in Cœle-Syria, dum Ptolemæum persequitur.

Cleopatra contra Ptolemæum proficiscitur.

Cleopatra Ptolemaïdem obsidet.

2. At Cleopatra, audito filii conatu, & ut in Ægypto non qualem sperabat successum res habuissent, missa exercitus parte eum è regione *ista* expulit. Atque ille quidem, ab Ægypto iterum reversus, Gazæ hyemabat. Cleopatra interea Ptolemaïdis præsidium urbemque obsidione capit. Cum autem eam Alexander adiisset cum muneribus & quali decebat cultura, quippe qui à Ptolemæo male multatus esset, & aliud perfugium nullum haberet, quidam amicorum Cleopatræ ei suadebant ut & dona acciperet, & regionem impetu in eam facto occuparet: neque permitteret ut tanta strenuorum Judæorum multitudo uni viro pareret. Verum Ananias longe aliter consulebat, dicens, "injuste facturam si socium hominem sua "potestate privaret, idque cognatum nostrum. "Non enim ignorare te volo, inquit, si huic facta "fuerit injuria, nos omnes Judæos tibi habebis "hostes." Cum autem ista *eam* admonuisset Ananias, adducta est Cleopatra ut Alexandrum non violaret; quin societatem cum eo fecit Scythopoli in Cœle-Syria.

Ptolemaïdem capit.

Cum Alexandro societatem facit.

3. Ille vero, Ptolemæi metu liberatus, continuo exercitum ducit in Cœlen-Syriam: & Gadara decem mensium obsidione expugnat. Insuper & Amathuntem capit, munitionem omnium quæ ad Jor-

Alexander, expeditione facta, multas urbes in potestatem suam redigit.

k Παραχρῆμα καὶ μετὰ ναυτικῆς] Παραχρῆμα μετὰ καὶ ναυτ. *Vat.* παραμετὰ ν. *Busb.* & *Hen.*

l Πεζικῆς δυνάμεως] Πεζῆς *Hen.* & *Busb.*

m Χελκίαν καὶ Ανανίαν] Vide supr. c. 10. §. 4.

n Πλοῦτον,] Πλοῦτον αὐτῆς *Hen.* & *Busb.* Ϲ αὐτῆς *L. B.*

o Κώοις] *Apud Côn insulam commendans* in *Editis Epiphanii*, in *MSS.* vero *apud Coos commendans.* Κῶς πόλις Αἰγύπτου *Steph. Byzant.* Κῶς τῆς Αἰγύπτου, *Ægypti*, apud *Ptolemæum.*

p Παρέθηκεν.] Παρέθετο *Hen. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

q Δὲ τ ὑὸν] *L. B.* τ υἱὸν.

r Πλεῖν —— Πτολεμαΐδα·] Παραπλεῖν, εἰ δὲ φυγὴ χρείη. ἡ Κλεοπάτρα δὲ μετὰ πάσης αὐτῆς τ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* (*Lugd. Bat.*) παραπλεῖν εἰς Φοιν. ἡ Κλ. μετὰ πάσης αὐτῆς τ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* & *Busb.* in *Epiphanii* libris, cumque jussisset filium suum *Alexandrum cum maxima classe navium ad Phœnicen navigare propter refugia, omnem suam expeditionem Cleopatra in Ptolemaïde deposuit.*

s Πτολεμαέων] Πτολεμαίων *Busb.* & *Hen.*

t Επολιόρκ τὴν πόλιν.] Πολιορκεῖ *Vat.*

v Εἰς Αἴγυπτον ἔσπευσεν,] Επὶ τὴν Αἴγυπτον *Vat.* & *Hen.* εἰς τὴν Αἴγυπτον *Busb.*

x Τοῦτον δὴ] *L. B.* τοῦτον δ'.

y Διώκοντα Πτολεμαῖον.] Ita etiam *Epiphan.* διδιόντα τ Πτολ. *solus Hen.*

z Προσεχώρησεν αὐτῷ,] Προσεχωρήσαν *Hen.* satis recte; modo deleatur ἐτι in superioribus. προσεχώρησεν *Lugd. Bat.*

a Απὸ τ χώρας.] Ex τ χ. *Hen.* & *Busb.*

b Διέτριβεν ἐν Γάζῃ.] Ita *Hen.* & *Busb.* διέτριψεν in *Editis.*

c Λαμβάνθ Ϲ τὴν πόλιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολιορκίᾳ λαμβάνθ *Busb.* λαβὼν ἐκ πολιορκίας Ϲ τὴν π. in *Editis.*

d Πεπυσθότ☉ μὲ κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου,] Καὶ ἀξιοῦντ☉ ἐπιμεῖναι πεπυσθότι & mox ἀποροῦντι *Busb.*

e Αὐτῷ λαβεῖν,] Αὐτὴ & mox ἐπιθυμοῦσα *Hen.*

f Εναντία,] Ταὐναντία *Busb.*

g Αφαιρήσ☽ τ ἰδίας ἐξουσίας,] Αφαιρεθήσ☽ *Hen.*

h Καταστήσ☽.] Καταστραφήσ☽ *Busb.*

i Ανανίου παρακαλέσαντ☉,] Ανανίᾳ παρακαλέσαντ☉ *Busb.* Ανανίᾳ παρακαλέσαντ☉ *Hen.*

k Αἱρεῖ δ' Γάδαρα] Αἱρεῖ *Hen.*

l Υπὲρ Ϲ Ιορδάνου καλουμένων,] Υπὲρ τ Ιορδάνου *Hen. Vat.* atque l. 1. de *Bello Jud.* in *MS. Lipsiensi* ὑπὲρ Ιορδάνου, forsan pro περὶ Ιορδάνου. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 560. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 401.

Jordanem ſitæ erant maximam, ubi rerum ſuarum pulcherrimas & chariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Judæos nec opinantes aggreſſus, decem eorum millia interficit, & Alexandri impedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non eſt attonitus, ſed in maritimas oras Raphiam & Anthedonem (cui poſtea rex Herodes Agrippiadi nomen impoſuit) expeditionem facit, quam & ipſam vi cepit. Cumque videret Ptolemæum à Gaza in Cyprum, ejuſque matrem Cleopatram in Ægyptum receſſiſſe, iratus Gazæis, quod Ptolemæi opem imploraſſent, urbem obſidebat agrumque eorum vaſtabat. Apollodotus vero Gazæorum dux, cum duobus peregrinorum millibus & decem millibus domeſticorum noctu, Judæorum caſtra invaſit; ac quantiſper nox erat vincebant Gazæi, (hoſtes in eam opinionem adducentes, ut crederent Ptolemæum eſſe qui ipſos adortus eſſet) verum orta die, animiſque errore liberatis, ubi rei veritatem intellexerunt Judæi, ſeſe in unum conglobant, factoque in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazæi reſiſterent, & nec ob *rei alicujus* inopiam nec ob cæſorum multitudinem cederent (nam vel quodvis potius perferre in animum inducebant, quam in hoſtis poteſtatem redigi) eis etiam animos & alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem ſibi auxilio venturum ſperabant, quod ita promiſerat. Sed accidit, ut Apollodotus ante perimeretur. nam Lyſimachus ejus frater, ei ex invidia obtrectans, quoniam apud cives gratia valeret, eum interfecit, & collecto milite urbem Alexandro tradidit. Atqui ille ſtatim ut ingreſſus eſt placide ſe gerebat; verum poſtea milites in Gazæos immiſit, & eos ulciſci permiſit. Illi autem alii aliò verſi Gazæos interficere: quanquam ne Gazæi quidem ſegnes animos præbuerunt, quin in ſe irruentibus ita reſtiterunt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot erant ipſi. Nonnulli vero deſerti domos incenderunt, ne ulla ex eis ſpolia ſupereſſent quibus potirentur hoſtes. Erant etiam qui liberos uxoreſque *ſuas* ſuis manibus perimebant, coacti eos hoſtium ſervitute ita liberare. erant autem conſiliariorum omnino quingenti qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, ut, dum capta urbs eſt, ſenatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, & urbe in illos diruta revertit Hieroſolyma, poſtquam eam unum annum obſederat.

Gazam obſidet.

Gazæi fortiter ſe gerunt.

Gaza capta.

Magna ſtrages Gazæorum & Judæorum.

Mors Antiochi Grypi.

4. Cæterum ſub id ipſum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex inſidiis Heracleonis, cum quidem annos vixiſſet quinque & quadraginta, regnaſſet vero novem & viginti. Cum autem Seleucus ejus filius ei in regnum ſucceſſiſſet, bellum adverſus Antiochum movebat, patris *ſui* fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; i-

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

κάλλιστε Ĉ ασυδῆς ἄξια [m] Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς ὡς προσδοκῶσιν ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν [n] ἀποκτείνῃ, καὶ τῷ ἀποσκοπῷ Ἀλεξάνδρῳ διαρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν [o] ὁ καταπλήττῃ τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρατεύῃ [p] τοῖς [q] ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἃ ὕστερον [r] μὲν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππάδα μετωνόμασε, ϗ κῶμαι εἶλε Ĉ ταύτας. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον [s] ἀναχεχωρηκότα, τῷ δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν [t] πορευόμενον. Ἀπολλόδοτος δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ [v] μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσὼν τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γνωσθείσης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι παλιν, ἐπισυστρέφονται, ϗ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν πρὸς [x] χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντεχόντων, καὶ μήτε [y] ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρεμένων ἐνδιδόντων· πᾶν γὰρ ὁτιοῦν ὑπομένουσι παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· [z] προσηκήγαγεν αὐτῶν τῷ [a] προθυμίαν Ĉ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπιδοξον ὢν [b] ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχον ἐπαγγειλάμενον. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. [c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [d] ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ προέχειν τοῖς πολίταις δοκιμεῖν, κλείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσι [e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' οὗτος μὲν [f] εἰσελθὼν ἠρέμει· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῇ [g] τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκλειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀμύνειν, ἀλλὰ Ĉ τοῖς προσπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς [h] οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ἵνα μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι [i] τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [k] αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλῆς ἦσαν οἱ πάντες [l] πεντακόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν· σωφρονούντων γὰρ τῶν ἐπιθέσιν ποιεῖσθαι· ὁ δ' Ἀλέξανδρος [m] τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν [n] αὐτοῖς ἐπικαταστρέψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνιαυτῷ πολιορκήσας.

δ'. [o] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ἐπικληθείς, ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλθείς, βιώσας μὲν ἔτη πεντηκοντα Ĉ πέντε, [p] βασιλεύσας δ' ἐνέα Ĉ εἴκοσι. Παραδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπολέμει μὲν τῷ [q] πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς, νικήσας

m Θεόδωρος] De hoc Theodoro infr. §. 5. SPANH.

n Ἀποκτείνῃ.] Ἀπέκτεινε & mox *διέπρασε Busb.*

o Οὐ καταπλήττῃ] *L. B.* οὐ non agnoſcit.

p Τοῖς —— μετανάστασε.] Rhaphia & Anthedon, maritima loca, poſterior *Agrippias* ab Herode dicta. Idem *alias.* lib. 1. c. 4 §. 4. & lib. 4. c. 11. §. 5. Ῥάφια, Συρίας ἀρχή· SPANH.

q Ἐπιθαλαττίοις] Τοῖς θαλαττίοις *Hen.* & *Busb.* Legi poteſt, τοῖς ἐπὶ θαλαττίοις *m.*

r Μὲν Ἡρῴδης] Illud μὲν ex *MSS.*

s Ἀναχεχωρηκότα,] Μεταχεχωρηκότα *Busb.* & *Hen.*

t Πορευόμενον.] Πορευόμενον legendum cenſeo.

v Μυρίων οἰκετῶν,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* χιλίων in *Editis.*

x Χιλίους.] Διχιλίους ſolus *Hen.*

y Ὑπὸ τῆς εὐδείας,] Mallem ſane ὑπὸ δίους aut δουλείας.

z Προσηκήγαγεν αὐτῶν] Προσεπήγειρεν αὐτῶν *Busb.* Προσεπήγειρε δ' αὐτῶν forſan pro προσεπήγειρε δ' αὐτῶν *Vat.* προσεπέγειρε δ' αὐτῶν in *Editis.*

a Προθυμίαν καὶ Ἀρέτας] Εὐψυχίαν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

b Ἕξειν αὐτοῖς συμμαχον ἐπαγγειλάμενον.] Ἥκειν *Busb.*

c Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

d Ζηλοτυπῶν αὐτὸν] Ζηλοτυπῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ *Busb.*

e Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν.] Gazæ deditio & vaſtatio. Hinc *Act.* VIII. 26. de Gaza αὕτη ἐστὶν ἔρημος· Eadem ab Alexandro M. ante vaſtata, καὶ μέντοι ἔρημος *Strabo* lib. XVI. SPANH.

f Εἰσελθὼν ἠρέμει·] Εἰσελθὼν *Vat. Busb.* & *Hen.* ἠρέμει *Busb.* ἠρεμῆ *Hen.* ἠρέμα *Vat.* εἰσῆλθεν ἠρέμα in *Editis.* in *Epiphanii* verſione *ſtatim cum ingreſſus fuiſſet quievit.*

g Τραπόμενοι] Ita *Busb.* & *Vat.* πεπόμενοι in *Editis.*

h Οἰκίας ἐνεπίμπρασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* οἰκείας in *reliquis.*

i Τοῖς πολεμίοις λαβεῖν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς μηδὲν λάφυρον οἱ πολέμιοι λάβοιεν *Busb.* ὡς μ. αὐτῶν λ. εἰ. τοὺς πολεμίους λ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *ne aliqua ſpolia adverſarii poſſent invenire.*

k Αὐτοὺς δουλείας] Αὐτῶν *Hen.*

l Πεντακόσιοι,] Συμφυγόντων *Busb.*

m Τούτους] Τούτους μὲν *Busb.*

n Αὐτοῖς ἐπικαταστρέψας] Αὐτῶν ἑκάστοις. *Busb.*

o Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν *Busb.*

p Βασιλεύσας δ' ἐνέα καὶ εἴκοσι.] Βασιλεύσας δὲ ἓξ καὶ εἴκοσι juxta *Frag. Porphyrii* in *Gr. Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3907.

q Πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ,] Πατρὸς αὐτοῦ ἀδ. *Busb.*

σας δ' αὐτὸν, καὶ λαῶν ἀπέκτανε. μετ' ὀ πολὺ ἦ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς [z] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, φθαγγηθεὶς εἰς Ἀραδον, καὶ φθειρόμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης [a] τῆς Συρίας. ὁ ἦ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ ἁλόμενος [c] ἐν τῇ Μόψῳ ἐσῖᾳ πάλιν αὖτὸς εἰσπεφθε χρήματα. ὁ ἦ τῶν [v] Μαψυεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν [x] αὐτοῦ τὰ βασίλεια, καὶ [y] διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Ἀντίοχος ἦ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς [z] βασιλεύοντος τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς [a] αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος, διαδήσαμενος διάδημα, μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος ἦ ὁ Λάθυρος τὸ τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν [b] Δημήτριον, τὸν [c] Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος, κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις ἦ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς [d] ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. [e] Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τοῦ [f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμούσῃ, μαχόμενος [g] ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν ἦ Συρίαν [h] κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος ὁ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις [i] δεδήλωται.

ε'. Ἀλέξανδρος ἦ τὸ οἰκεῖον πρὸς αὐτὸν στασιάσαντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἔτι ἔτι βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, [k] κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμος ὄντος καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον [l] θύρσους ἐκ Φοινίκων καὶ [m] κιτρίων, δεδηλώκαμεν ἦ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις· [n] προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν [o] ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν [p] ἀνάξιον. ἔτι τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους· δρύφακτον ἦ ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ [q] θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ τοῦ πλήθους

psumque victum & *prælio* captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum perveniſſet & diadema ſibi impoſuiſſet, Seleuco bellum infert, & *armis* ſuperatum ex univerſa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus eſſet in Ciliciam & in Mopſueſtiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopſueſtienſis, *iſta re* irritatus, regiæ ipſius flammas ſubjecit, ipſumque cum amicis *illic* perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victuſque vitam ſimul & exercitum amittit. Poſt eum vero pater ejus Philippus, impoſito *ſibi* diademate, in parte Syriæ regnavit. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus dicebatur, accitum è Cnido regem apud Damaſcum conſtituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus ſtrenue reſiſteret, brevi diem obiit ſupremum. Nam in auxilium veniens Laodices Galadenorum reginæ, adverſus Parthos *tum* bellum gerenti; fortiter dimicans *in prælio* cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius & Philippus, imperio tenuerunt, ſicut alibi narratum eſt.

Antiochus Cyziceni occiditur.
Antiochus Pius, Cyziceni filius, Seleuco bellum infert.
Seleuci interitus.
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello adoritur.
Demetrius Eucærus rex Syriæ.
Antiochus, in auxilium Laodices vocatus, prælio cadit.
Demetrius & Philippus Syriæ reges.

ſ. Quod autem ad Alexadrum attinet, cum in ipſum ſeditionem ſui moviſſent, (in eum enim gens inſurrexit) dum feſtum ageretur, & ipſe aræ aſtaret rem divinam facturus, citriis eum petebant (more *eo* apud Judæos obtinente in Umbraculorum feſto, ut ſinguli ramos ferrent palmarum & citriorum, id quod alibi declaravimus) atque convicia ei dixerunt, quaſi ex captiva genitus eſſet, ideoque honore *pontificali* & ſacra faciendi poteſtate indignus. iſtis *ille* iratus occidit eorum ad ſex millia: & exſtructo circa aram & templum ſepto ligneo uſque ad *ſeptum* iſtud intra quod ſolis ſacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis

Motæ in Alexandrum ſeditio.

ad

---

[z] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς] Ita lego ex fide Hiſtoricorum (*Appiani* in *Syr.* p. 132. & *Gr. Euſebii* p. 232.) non auctoritate librorum *Joſephi*, qui nobis ſuperſunt. in quibus (tam *Lat.* quam *Gr.*) Ἀντίοχος καὶ Ἀντιῶν ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος φθαγγηθέντες εἰς Ἄ. καὶ φθειράμενοι διάδημα πολεμοῦσι τῷ Σ. καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν. niſi quod unicus *Busb.* habeat Ἀντίου ὁ Εὐσ. & mox φθαγγηθόν. eraſis in fine tribus aut quatuor literis, deinde διάδημα. poſtremoque πρὸς τὸ Σιλ. Verum quod hoc (inquit *Petav.* l. 10. de *Doctr. Temp.* c. 45. p. 233.) hiſtoriæ portentum? aut quis ille eſt Antoninus Pius Cyziceni filius? nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen Antiochi Cyziceni filii, qui & unicus in hiſtoria reperitur. Cui addo *Ez. Spanhemium*, qui (in lib. de *Præſt. & Uſu Numiſm.* p. 410. *Edit. Lond.*) dicit ex verbis iſtis *Joſephi* expungendum eſſe ὃς Ἀντιῶν, tanquam Gloſſema alicujus Magiſtelli, à quo, nempe quod eodem Εὐσεβὴς nomine dictus ſit apud Romanos Antoninus, ad marginem forte adnotatum, inde autem librariotum imperitia in textum aſſumptum. idque ſane à ſæculis aliquot ante Epiphanium natum. HUDS. Antiochus Cyzicenus à Seleuco v. cæſus Trog. Epit. XL. At hic *Antonini* nomen gloſſema eſt, quod ideo, quia Εὐσεβὴς etiam dictus, è margine, ubi adſcriptum fuerat, in Textum irrepſit. Quod mirum, idem occurrit apud *Rufinum*: Antiochus & Antonius Pius. Idem etiam gloſſema in Edit. Baſil. SPANH.

[a] Τῆς Συρίας.] Illud τῆς ex *MSS.*

[b] Ἐν τῇ ——— κρήματα.] Vide de hoc Antiochi Grypi interitu Mopſueſtiæ Appian. qui idem tradit Syriac. p. 132. SPANH.

[v] Μοψυεστίων δῆμος.] Ita *Busb.* & *Hen.* Μοψοεστίων in *Editis Aliiſque.*

[x] Αὐτοῦ τὰ βασίλεια.] Sic *Busb.* & *Vat.* (*Lugd. Bat.*) αὐτῷ βασίλεια in *Editis Aliiſque.*

[y] Διέφθειρεν αὐτὸν.] Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3911.

[z] Βασιλεύοντος τῆς Συρίας,] Sic *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλεύοντος in *cæteris.*

[a] Αὐτὸν,] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *reliquis.*

[b] Δημήτριον,] Demetrius Eucærus IV. frater, Rex Damaſci. Hi Antiochus & Philippus fratres *Gemelli* dicti à *Porphyrio in Exc. Scaligeri.* SPANH.

[c] Εὔκαιρον λεγόμενον,] Ἄκαιρον *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* Potuit quidem Demetrius per ludibrium ita appellari (uti obſervavit Cl. *Aldrichius*) ſicut Antiochus *Epimanes* pro *Epiphanes*, & Ptolemæus *Kacergetes* pro *Euergetes.*

[d] Ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος,] Ἀντιοχισάμενος *Busb.*

[e] Λαοδίκη] Ἐν Λαοδίκῃ *Hen.* ἐν Λαοδικείᾳ *Busb.* ἐν Λαοδικίᾳ in *Editis Aliiſque.* Verum cum *Epiphanius* habeat, *Nam Laodiciæ Gaminorum reginæ contra Parthos bellanti cum ſocius advenisſet*, reſcripſi Λαοδίκη è *Cod. Hen.* & voculam ἐν delevi, ut quæ detracta fuiſſet ex fine vocis præcedentis ἀπέθανεν. Videſis *Foy-Vaillant*, in *Hiſtoria Regum Syriæ*, p. 376. HUDS. Ἐν Λαοδίκῃ· *Rufinus.* Nam Laodiciæ Gæmiorum reginæ &c. *Edit. Baſil.* ut hoc ἐν Λαοδικίᾳ τῶν Γαλαδηνῶν. Laodicea quippe urbs in Galadena regione trans Jordanem. Verum hunc Antiochum Euſeben non mortuum in eo prælio, ſed fugientem in Oronte ſubmerſum tradit Porphyrius Exc. Græc. Scalig. Eundem verò Antiochum regno Syriæ à Tigrane ſpoliatum tradit Appianus Syriac. p. 119. Laodice verò hæc Calamanorum Regina Porphyr. SPANH.

[f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ,] Γαλιμῶν *Hen.* & *Busb.* (Γαλιτηνῶν *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* verſione *Gaminorum.*

[g] Ἀνδρείως ἔπεσε.] Quod negat *Vaill.* quem conſule in Hiſt. Regum Syriæ pag. 376.

[h] Κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ] Κατέχουσι *Busb.*

[i] Δεδήλωται.] Δεδηλώκαμεν *Hen.*

[k] Κιτρίοις ——— ἄλλοις.] Conf. ſupr. lib. VIII. c. 4. §. 4. SPANH.

[l] Θύρσους ἐκ Φοινίκων] Sc. lib. 3. c. 10. §. 4. Videſis *Pſeudogorionidem*, l. 3. c. 33. *Petitum* in *Animadv. ineditis* tom. 3. p. 729. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad *A. M.* 3910.

[m] Κιτρίων,] Κιτρέα leg. nam citrea geſtabant mala lævâ, non thyrſos ex citreis. REL.

[n] Προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν] Προσπελοιδόρησαν *Busb.* & *Hen.* προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθόντες ὡς &c. legendum cenſet *Petitus* (in *Animadv. ineditis* tom. 3. p. 738.) quod hoc fere modo legiſſe videatur *Epiphan.* qui vertit, *contumelioſe eam aggreſſi ſunt, cum ingreſſi fuiſſent, dicentes de captiva genitum.*

[o] Ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα,] Ita ex *Epiphanii* verſione jam allata, & *MSS.* (ut & *L. B.*) lectione ὡς ἐξ αἰχμαλώτου. In *Editis* ὡς αἰχμαλώτου γεγονότα. quæ lectio (inquit *Petitus*) ferri non poteſt. nam ſacerdoti captivo, qui olim fuiſſet, non interdicebatur ſummo Pontificatu. Cum autem dicit ἐξ αἰχμαλώτου, aviam ejus intelligit, matrem Joannis Hyrcani. Vide ſupr. c. 10. §. 5.

[p] Ἀνάξιον.] Εἶναι ἀνάξιον *Hen.*

[q] Θριγκοῦ,] Τοιγκοῦ *Busb.* & *Hen.* *Joſephus* in templi deſcriptione *γείσιον* vocat *ſepimentum ὄντος πηχυαίου ὕψος*, quod populum à Sacerdotibus arcebat, ut & alterum ſepimentum, quo ἀκρόφυλοι arcebantur, vocat δρύφακτον λίθινον *loricam è lapide.* Idem alibi quod Græci vocant θριγκὸν id alt *γεῖσον* vocari ἐπιχώριον γλῶτταν, cum tamen ea vox Hebræa non ſit origine, ſed, ut multæ aliæ, ex Græco ſermone in Hebræum tranducta. *Grot.* ad *Matt.* p. 281. Exiſtimo (inquit *Petitus*, p. 741.)

ad ſe aditum obſtruxit. Alebat & peregrinos milites, Piſidas, & Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infenſus, non utebatur. Item cum Moabitas & Galaaditas, qui Arabes ſunt, ſubegiſſet, ut inde tributum exigeret, demolitus eſt etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conſerere. Congreſſus autem cum Obeda Arabum rege, inque inſidias delatus in locis aſperis & difficilibus, à multitudine camelorum in vallem profundam detruſus eſt apud Gadara pagum Galaaditidis, & ipſe ægre evaſit. Cumque inde fugeret, Hieroſolyma pervenit: atque præter acceptam cladem à gente laceſſitus, bello cum ea ſex annos geſto, occidit Judæorum non minus *quam* quinquaginta millia. Ac dum eos, ut ſimultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: rogantique quid facto opus eſſet, omnes clamarunt, ut ille moreretur; & ad Demetrium Eucærum miſerunt, qui *ipſum* in auxilium aſciſcerent.

Moabitas aliaſque gentes ſubigit Alexander.

Multa cum cæde in Judæos graſſatur.

Demetrius Eucærus à Judæis in auxilium accerſitus.

ἐπ' αὐτὸν [r] ἀπέφραξεν εἴσοδον. ἔτρεφε γὰρ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. [s] Σύροις γὰρ πολεμίοις οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ [t] τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, [v] κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα, [x] Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. στενάψας δὲ μάχην πρὸς [y] Ὠβηδᾶν τὸν Ἀράβων βασιλέα, [z] καὶ [a] πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πολλῶν [b] καμήλων εἰς βαθεῖαν καταῤῥαχὴν [c] φάραγγα καλουμένην Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. Φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγίνεται. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὀπτηθέντος δ' ἔθνους, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ [d] ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον πέντε [e] μυριάδας. παρακαλοῦντος δὲ πάσης τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυθανομένου δ' αὐτοῦ [f] τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν [g] Εὐκαιρον ἔπεμψαν [h] παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

CAP. XIV.

XXII. *Quomodo Demetrius Eucærus ſuperavit Alexandrum & non multo poſt Judæorum metu diſceſſit: utque Alexander, magna Judæorum ſtrage edita, turbis ab illis concitari ſolitis liberatur. De obitu Demetrii.*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημητρίου [i] ὁ Εὐκαιρος ἐκράτησεν Ἀλεξάνδρου, καὶ μετ' ὀλίγου δείσας Ἰουδαίους ὑπεχώρησε· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος, πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων φονεύσας, τὸ ὑπ' αὐτῶν παρασχὸν ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου πλούτου.

Is Alexandrum bello petit & ſuperat.

AT ille, cum exercitu profectus, iiſque aſſumptis qui ſe acciverant, apud urbem Sicima caſtra fecit. Alexander vero cum mercenariorum ſex millibus & ducentis, adjunctis Judæorum circiter viginti millibus qui ejus partes tuebantur, Demetrio adverſus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, & peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata ſunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem ſolicitat; ille vero ſtantes à Demetrio Judæos. Sed cum neutris perſuaderi potuit, in prælium deſcenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique ſunt fideliter & fortiter ſe gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

Ὁ δὲ, μετὰ [k] στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ προσλαβὼν [l] τοὺς ἐπικαλεσαμένους, πρὸς Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε [m] πρὸς δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παραλαβών, ἀντιπαρῆλθε τῷ Δημητρίῳ· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέσσαρες. [n] πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπῆρκτο, καὶ μέχρι τοῦ δοῦναι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πρόοντο, καὶ δὴ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους. μηδετέρου δὲ πείσαι δυναμένου, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τοῦ Δημητρίου στρατιωτῶν.

2. Cæterum cum Alexander ad montes profugiſſet, Judæorum ſexies mille, ejus fortunam mutatam miſerati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius diſceſſit: poſt hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in præliis. *Is* vero, cum eorum potentiſſimos in urbem Bethomam compuliſſet, *eam* oppugnat: captaque urbe, & iis potitus, Hieroſolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immaniſſimum. Nam dum epu-

Judæi bellum inferunt Alexandro & vincuntur.

Alexandri crudelitas.

Β'. Φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ [o] Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, [p] ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατασχὼν δὲ τὰς δυνατωτάτας αὐτῶν ἐν [q] Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀπήγαγε εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ἑστιῶμενος γὰρ ἐν ἀσπίδι μετὰ τῶν

τὸ θριγκὸν conjungendum eſſe atque referendum ad τὸ ξυλινὸν, nam τῷ θριγκῷ nomine intelligitur *teſtacea lorica*, qua ſepes iſta lignea tegebatur, ne aqua pluvia corrumperetur, eſt itaque vertendum quaſi ita ſcriptum eſſet, φράκτου ἢ ξύλινου μίχει τῷ θριγκῷ περὶ τὸ βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλόμενος, *ſepem de ligno ad loricam teſtaceam uſque circa altare & templum exſtruxit* Hujus *ſepis lignea* vice ſuffecit Herodes *loricam cubitalem* è lapide. ἐποίησε φησὶ καὶ τὸν τε ναὸν καὶ τὸ βωμὸν ἐξ ὑλίθου τε καὶ χαλκοῦ γέσιου, ὅσον πηχυαῖος ὕψος, ὃ διήργει ἐξωτέρω τὸ δῆμον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ.

r Ἀπέφραττεν εἴσοδον.] Ἐπέφραττεν *Busb.* & *Hen.*

s Σύρους γὰρ πολέμιος οὐκ ἐχρῆτο.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

t Τῶν Ἀράβων Μωαβίτας] Ita *Busb.* & *Hen.* τὴν Ἀράβων in *Editis Aliiſque.*

v Κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα,] Κατέβαλε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

x Θεοδώρου] Vid de Theodoro ſupr. §. 3. SPANH.

y Ὠβηδᾶν τὸν] Ὀβείδαν τὸν Ἀρ. *Busb.* & *Hen.* Ὀβόδαν in *lib.* 1. de *Bello Jud.*

z Καὶ πεσὼν] In *Epiphanii* verſione, & *incidiſſet in inſidias altiſſimæ vallis juxta Galaaditidem.* adeo ut aut verba nonnulla in ſuo codice non habuerit, aut inter vertendum omiſerit.

a Πεσὼν —— ἐσώθη.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

b Καμήλων] Ita in *Hen.* & *lib.* 1. de *Bello Jud.* καμίλων hîc loci in *ceteris*, tam *MSS.* (præterquam *Lugd. Bat.* in quo καμήλων) quam *Editis.* Scio *Schol Ariſtoph.* & *Suidam* diſtinguere inter κάμηλον & κάμιλον. ſed an hoc diſcrimen ullibi obtineat, me neſcire fateor.

c Φάραγγα] Χαρώδαν ſolus *Hen.*

d Ἔτη ἓξ,] Ἔτεσιν ἓξ *Busb. Hen.* & *Vat.*

e Μυριάδας.] Μυριάδων *Busb.* Legi poteſt οὐκ ἔλαττοι ἢ μυριάδα. Sed conjecturis parum tribuo.

f Τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι,] Τί δεῖ γ. *Busb.*

g Εὐκαιρον] Ακαιρον *Vat.* (*Coiſlin.* & *L. B.*) vid. ſupr. c. 13. §. 4. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

h Παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.] Παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ σ. *Busb.* & *Vet. Interpr.*

i Ὁ Εὐκαιρος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

k Στρατοῦ ἐλθὼν.] Στρατιᾶς *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Τοὺς ἐπικαλεσαμένους,] Αὐτὸς ἐπικαλεσαμένους *Busb.*

m Περὶ δισμυρίους] Εἰς μυρίους in lib. 1. *de Bello Jud.*

n Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπῆρκτο,] Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 5. SPANH.

o Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι in *Editis Aliiſque.*

p Ὑπεχώρει Δημήτριος·] Ὑποχωρεῖ *Hen.* & *Busb.*

q Βεθόμῃ πόλει,] Βεθάμαις *Busb.* & forſan *Epiphan.* (Βεθόμας *Lugd. Bat.*) Βεθομᾶς *Hen.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 6. SPANH.

r Ἐπέ-

τῶν παλλακίδων, ἀναστρωθῆναι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκείνων ὄψεις [r] ἐπέσφαξεν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον πάντων εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐμοὶ εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς [s] πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τέλος ἦλθε [t] κινδύνων ψυχῆς τε περὶ καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκεσθέντων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγομένων, καὶ τὸ πλεῖστον εἰς τέλος ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε μὲν κατισχύσατο γοῦν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυμάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸν πόλεμον, ἄλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ὑπήφειαν πεπραξάντων. ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπιθάνως [v] δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι· ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν [x] παρὰ τῶν Ἰουδαίων [y] Θρακίδαν. οἱ δὲ [z] ἀνδραπαλιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτός, ἐν ᾧ παρ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔτος μὲν, ἀπηλλαγμένος τῶν ἐκ τούτων παραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας [a] ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς [b] Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ περὶ μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στράτων δὲ ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, [c] Ζίζον τὸν Ἀράβων Φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ Μιθραδάτην τὸν Σινάκην, τὸν [d] Παρθυαίων ἔπαρχον. οἳ ἀφικόμενοι μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκήσαντες Δημήτριον ἐν τοῖς χαρακώμασιν, [e] εἰς ὃ τῆς τε τοξεύμασι [f] καὶ τῇ διψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς ᾠδήσασθαι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον ᾠχμαλωτισμένον, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. [g] τῶν δὲ Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους ἀσπόνδους τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. [h] Μιθραδάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ πρώτῃ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ καταπρεσβὺς Δημήτριος τὸν βίον. Φίλιππος δὲ, μετὰ τὴν μάχην ταύτην, ἐπὶ Ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

laretur in conſpicuo loco cum *ſuis* concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: eiſque adhuc viventibus eorum liberos & uxores in ipſorum conſpectu jugulat, acceptas quidem *ab iis* injurias ulciſcens, ſed tamen ſeverius, quam homini licet, pœnas exigens, quamvis in mala graviſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis conjectus, dum adverſum illum belligerarent, & in extremum vitæ regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe invicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo anguſtiarum perduxerint, ut quam terram in Moabitica & Galaaditica regione ſubegerat una cum locis in illa *munitis* Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo ut ille vocatus fuerit à Judæis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Cæterum ejus adverſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; &, quamdiu vixit Alexander, fugitivi fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietiſſime. *Alexander dictus Thracidas.*

3. At Demetrius, à Judæa Berœam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnavit, ſecum habens decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, & Mithradatem Sinacem Parthorum præfectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis & ſiti conſtrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione præda *magna*, & capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captivos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, donec *ipſe* Demetrius morbo interiit. Philippus vero ſtatim poſt pugnam *iſtam* profectus eſt Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus eſt. *Demetrius & Philippus fratres inter ſe bellum gerunt.* *Demetrius captus.* *Ad Mithradatem delatus moritur.*

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρέτας στρατεύει ἐπὶ Ἰουδαίαν· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη νοσήσας τελευτᾷ. οἵᾳ τε συνεβούλευσε τῇ Ἀλεξάνδρᾳ.

CAP. XV.

Quomodo Antiochus Dionyſus, & poſt eum Aretas expeditionem facit in Judæam: utque Alexander, multis civitatibus captis, reverſus eſt Hieroſolyma, & per triennium morbo conflictatus moritur. & quænam Alexandræ conſuluit.

XXIII.

Ἐπειτα [i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς [k] Διόνυσος, [l] ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀνθιποιούμενος, εἰς Δαμασκὸν

POſtea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum aſpirans Damaſcum vc- *Antiochus Dionyſus Syriæ rex.*

[r] Ἐπισφαξεν,] Ἀπίσφαξεν *Hen.* & *Busb.*

[s] Πρὸς αὐτὸν πολέμοις,] Πρὸ αὐτῷ *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* verſione *bello contra eos.* Eſt qui malit πρὸς αὐτούς.

[t] Κινδύνων] Κινδυνον *Hen.*

[v] Δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι·] Δοκεῖ malit Cl. *Lowthius.* HUDS. Mavult & *Coccejus*, quod *Epiphan.* quoque *videtur* habeat. Sed & ſuperius quoque iſto infinitivo uſus eſt *Joſephus.* HAV.

[x] Παρὰ τῶν] Ὑπὸ τῶν *Hen.* & *Busb.*

[y] Θρακίδαν.] Vocem Θρακίδας *Joſ. Scaliger* interpretatur, *gladiator, homicida.* Verum in *Epiphanii* libris redditur *crucida*, aut *trucida*, quaſi nomen inde traxerit quod Judæos *cruci affixerit*, aut *trucidarit.* Sed probabilius eſt eum nomen hoc inveniſſe à crudelitate qua non inferior erat ipſis Thracibus: à quorum moribus non multum abhorrebat etiam in cæteris: multas enim habebat pellices, uti Thraces uxores, teſte *Heraclide Pontico*, voce ΘΡΑΚΩΝ. Verum non dubito (inquit *Wolfius* in lib. de *Notitia Karæorum*, p. 86.) quin ad Hebraïcum verbum דקר alluſerit. HUDS. תרשץ Αρσάν. ita Titum vocat. Sed magis placet ita dictum à cognomine ipſi dato à Judæis ob hoc facinus הדוקר *transfodiens.* Ζώκηρον. Syncellus in chronico pag. 294. ſcribit eum Θρακηδὼν ab inimicis dictum eſſe ὡς ἀδικώτατον, *ut injuſtiſſimum.* REL.

[z] Ἀνδραπαλιῶται αὐτοῦ,] Ἀντισπασιῶται ſolus *Vat.*

[a] Ἐβασίλευσε.] Ἐβασίλευε *Busb.*

[b] Βέροιαν,] Ita *Hen.* Βίππουν in *Aliis.*

[c] Ζίζον] *Lugd. Bat.* Τίτον.

[d] Παρθυαίων] Παρθυαίων ἔπαρχον *Busb.* Παρθιαίων ὑπ. in *Editis Aliiſque.* Ex *Stephano Byzant.* & *Suida* Παρθυαίων reſcripſi, & ſupra (cap. 8. §. 4.) Παρθυαίοις pro vulgato Παρθυαίοις ex *iiſdem* ſcribendum cenſeo.

[e] Εἰς ὃ τῆς τε τοξεύμασι] Εἴσω τοῖς τοξ. *Busb.*

[f] Καὶ τῇ διψῃ συνέχοντες αὐτὸν,] Καὶ τῇ δίψῃ hîc loci omittit *Busb.* & poſt ἠνάγκασαν inſerit. adeo ut forſan legendum ſit, εἰς ὃ τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ διψῃ τὸν σ.

[g] Τῶν δὲ Ἀντιοχέων] Τῶν δ' αἰχμαλώτων ὅσ [ὅσους *Hen.*] Ἀντιοχέων εἶναι πολίτας συνέβ. *Busb.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *captivos vero gratis Antiochenis reddiderunt.*

[h] Μιθραδάτης δὲ] Μιθριδάτης δ' Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ, μέχρι *v. Busb.*

[i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος,] Antiochus Dionyſus quintus frater, ſeu Antiochi Grypi filius. Dictus in Nummis ANTIOXOΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. SPANH.

[k] Διόνυσος,] Διονύσιος perperam *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* Ἀντίοχος Ἐπιφανὴς Διόνυσος in nummis. Hic Antiochus unus erat ex quinque Antiochi Grypi filiis, & Demetrii Eucæri frater.

[l] Ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου,] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 4. § 7. SPANH.

venit, & ibi rerum potitus rex factus est. Cum autem ille expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascum se contulit. Urbe autem ipsi à Milesio qui arcis relictus erat præfectus & à Damascenis tradita, cum in *Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quæ speraverat ab eo *in urbem* recepto præstitisset, maluissetque videri sui terrore urbem cepisse quam gratiâ Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat *Philippus*, *illis* in suspicionem venit, & rursus Damascum perdidit. Nam ipsum in circum *equestrem* egressum exclusit Milesius, & Damascum Antiocho servavit. Ille vero, auditis quæ Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit exercitum octo millium peditum & equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam ducit à Chabarzaba, quæ nunc Antipatris appellatur, ad Joppicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac structis turribus ligneis & pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus iis operibus incensis, copias illac trajecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus acriter dimicavit; & quidem vincens occubuit, dum laborantibus parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

Ut Philippus Damasci potiundæ spe excidit.

Antiochi in Judæam expeditio.

Antiochus in prælio occumbit.

2. Post hunc regnavit Aretas in Cœle-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascum tenebant, odio Ptolemæi * Mennæi. Inde autem cum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum *munitum* prælio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

Aretæ Syriæ regis in Judæam expeditio.

3. Alexander vero, cum secunda vice ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque. Et triplici quidem muro locum cingit; urbe vero prælio capta ad Gaulanam & Seleuciam contendit. & his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem & præsidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum præfecto objiciens, ei provinciam ademit: & cum jam triennium in ea expeditione consumpsisset, domum repetiit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas excipientibus.

Alexander loca multa in potestatem suam redigit.

4. Eo autem tempore jam Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora, & Marissam, & Samariam,

Varia urbes Syrorum, Idumæorum, aliarumque gentium subactæ.

ϖροήνε), καὶ τ̃ ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γνόμενος ἐβασίλευσεν. στρατεύσας δ' αὖτις ἐπὶ τοὺς Ἀραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς, παῖς ὢν ἀκόμης, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλήσιος δ', ὃς [m] καταλέλειπτο [n] τ̃ ἄκρας φύλαξ, [o] καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν ϖροδοὺς αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάρις εἰς αὐτὸν γνόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ϖροσχών, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βληθεὶς δοκεῖν ϖρολαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίᾳ, [p] μὴ δωρήμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπεωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τ̃ Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν Ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ', ἀκόμης τὰ ϖρῶτα τ̃ Φιλίππου, ὑπέστρεψεν ἐκ τ̃ Ἀραβίας. στρατεύεται δ' ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὀκτακισχιλίοις, ἱππεῦσι δ' ὀκτακοσίοις. δείσας δ' Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τ̃ [q] Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τ̃ εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἧ καὶ μόνον ἦν ϖρόσιτον· τεῖχός τε ἐγείρας καὶ ϖύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ [r] μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν ϖεντήκοντα, τ̃ Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ', ϖᾶσι ϖάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ϖαύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωροῦντος δ' Ἄραβος τὰ ϖρῶτα, ἔϖειτα μὴ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντων, ὑπαντήσας τούτοις Ἀντίοχος καρτερῶς ἐμάχετο· καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε, ϖροβοηθῶν τῷ ϖονοῦντι μέρει. ϖεσὼν δ' Ἀντιόχου, καὶ τὸ στράτευμα [s] φεύγει εἰς [t] Κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ ϖλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται.

β'. Βασιλεύει δὲ μ̃ τοῦτον τ̃ Κοίλης Συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑϖὸ τ̃ τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, ἀφ' οὗ τὸ ϖρὸς Πτολεμαῖον [u] τ̃ Μεννάου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ϖρὸς [x] Ἀδίδα χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον, ἐπὶ συνθήκαις ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ Ἰουδαίας.

γ'. Ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ [y] Δίον πόλιν, αἱρεῖ ταύτην· καὶ στρατεύεται ἐπὶ [z] Εσσαν, ἃ ϖᾶ τὰ ϖλείστα ἄξια Ζήνωνι συνέβαινεν εἶναι. καὶ τρισὶ μὲν ϖεριβάλλει ϖίχεσι τὸ χωρίον· [a] μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ [b] Γαύλαναν καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. ϖροσλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, ϖροσεξεῖλε καὶ [c] τῷ Ἀντιόχῳ λεγομένῳ Φάραγγα καὶ [d] Γάμαλα τὸ Φρούριον. ἐγκαλῶν δὲ Δημητρίῳ ϖολλὰ τῷ τ̃ τόπων ἄρχοντι, [e] ϖερεῖδυσεν αὐτόν· καὶ τρίτον ἤδη ϖεϖληρωκὼς ἔτος τ̃ στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑϖέστρεψε, ϖροθύμως αὐτὸν τ̃ Ἰουδαίων Δῆ τὴν ἐλευθερίαν δεχομένων.

δ'. Κατὰ τοῦτον [f] δὲ τ̃ καιρὸν ἤδη τ̃ Σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων [g] πόλεις εἶχον [h] Ἰουδαῖοι. ϖρὸς θαλάσσῃ μὲν Στράτωνος ϖύργον, Ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰαμνειαν, Ἄζωτον, Γάζαν, Ἀνθηδόνα, Ῥαφίαν, [i] Ῥινοκόλουραν· ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ κ̃ τὴν Ἰδουμαίαν, [k] Ἀδωρα, καὶ Μάρισαν, [l] καὶ Σαμά-

---

m Καταλίλειπτο] Κατελίλειπτο *Busb.* & *Hen.*

n Τ̃ς —— ϖροδόντος] Vel corrigenda distinctio ---- φύλαξ καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν, ϖροδόντος ---- vel, quod verius puto, legendum ---- τ̃ ἄκρας φύλαξ τ̃ Δαμασκηνῶν, ϖροδ. ----. IBBETSON.

* *Milesium ingratum sese ostendisset*,] Suspicor *Eudemum* aut simile nomen excidisse.

o Καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν] Forsan μ̃ τ̃ Δαμ.

p Μὴ δωρήμενος αὐτὸν] Sensus postulat vocularn μὴ, quam uncis inclusam dedi. nam abest *Editis* & *MSS.* & quæ sequuntur δωρήμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν nec agnoscit *Busb.* nec ea legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Recte inseruit *Hudsonus* vocularn μὴ, & quoniam in præstantissimo nostro *Lugd. Bat.* exstat, uncinulas quoque illas, quibus incluserat, delevi. HUDS.

q Χαβαρζαβᾶ] Καβαρσαβᾶ *Busb.* & *Hen.* nec aliter in *Epiphanii* libris. *L. B.* Χαβαρσαβᾶ.

r Μεσοπύργια,] Μεταπύργια *Hen.*

s Φεύγει εἰς Κανὰ κώμην.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

t Κανὰ κώμην,] Κανὰν πόλιν *Busb.* & mox Δαφθείρεται.

u Τ̃ Μεννάου] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

* *Mennæi.*] Lego Τ̃ Μεναίου ex infr. c. 16. §. 3. & in Lib. de Bello. non τ̃ Μεναίου ut in *Editis* & *MSS.*

x Ἀδίδα] Ἀδιδὰν χωρίον *Busb.* Ἀδιδὰ χωρίον *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 4. SPANH.

y Δίον πόλιν,] Ita cum *Epiphanio*, ipsoque *Josepho* non multo post. Δίαν hìc in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

z Εσσαν,] *Essemon* aut *Essamon* in *Epiphanii* versione.

a Μάχῃ] *Lugd. Bat.* αὐαχεὶ, id est sine pugna, tradentibus se oppidanis, melius forsan. HAV.

b Γαύλαναν] Γαυλανὰ *Hen.* Γαυλὰν in lib. 1. de *Bello Jud.* Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 815. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

c Τῷ Ἀντιόχῳ λεγομένῳ Φάραγγα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

d Γάμαλα τὸ Φρούριον.] Γάμαλα πόλις infr. lib. 18. c. 1. §. 1. & ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. lib. 2. c. 20. §. 4. SPANH.

e Περιέδυσεν αὐτόν·] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

f Δὲ τ̃ καιρὸν] Ita cum *MSS.* ὃ abest *Editis.*

g Πόλεις εἶχον] Καὶ Κιλίκων adjicit *Busb.* HUDS. Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

h Ἰουδαῖοι.] Οἱ Ἰουδαῖοι *Busb.* & *Hen.*

i Ῥινοκόλουραν.] Ita cum *Epiphanii* libris. Ῥινοκόρων in *Editis Aliisque.* Ῥινοκόρουλαν *Hen.* forsan pro Ῥινοκόλουραν. Ῥινοκόρουραν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 610. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 969. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

k Ἀδωρα,] *Aboram* in omnibus *Epiphanii* libris.

l Καὶ Σαμάρειαν,] *L. B.* ὅλη Ἰδουμαίαν καὶ Σαμ.

μόρφαν, Καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, Σκυθόπολιν, [m] Γάδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκειαν, [n] Γάβαλα, Μωαβίτιδας, [o] Εσεβὼν, Μήδαβα, [p] Λεμβᾶ, [q] Ορώνας, [r] Γελίθωνα, Ζᾶρα, [s] Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· ταύτην δὲ [t] κατέσκαψαν, οὐκ ὑποδεχομένων τὸ ἐποικεῖν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἐθη μεταβαλεῖσθαι. ἄλλας τε πόλεις περιῴκουσας τὴν Συρίας, [v] αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Αλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τρισὶν ἔτεσι [x] τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεθεὶς, οὐκ ἀπέστη τῆς [y] στρατείας, ἕως ὑπὸ [z] τοῦ πόνου ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ραγαβᾶ Φρούριον πέραν τοῦ Ιορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα [a] πρὸς τὸ πλῆθος ὄντα, καὶ μηδεμίαν [b] ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα [c] κοπτομένη, τὴν μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας [d] ἀπωδύρετο, καὶ "τίνι καταλείπῃς ἔτως "ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα [e] τὴν παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, "πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς ἔχει) πρὸς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος". ὁ δὲ σπεύδοντα [f] αὐτῇ, "πι-"θεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσει), πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφα-"λῶς κατέχειν μὴ τὰ τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸ "πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα "[g] ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [h] παρελθοῦ-"σαν, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν. τούτους γὰρ, "ἐπαγωγοὺς αὐτῷ ἀντὶ τῶν πολλῶν, εὔνουν καταστήσειν αὐτῇ "τὸ ἔθνος. [i] δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις τούτους "ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους ἀμείνους "ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει ὡς ὧν "[k] ἂν καὶ φθονοῦντες τὸ χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτόν τε παρα-"κρῦναι τῷ ἔθνει λέγειν ταῦτα ἔλεγε, ὑποθέντος [l] παρ' αὐτοῦ. "σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις γενομένη, μεταπέμ-"ψαι μὲν τοὺς [m] πρωτεύοντας αὐτῶν· ὑποδείξασα δὲ τὸ σῶ-"μα τοῦμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλωνται) χρῆσθαι μὴ πολλῆς "ἀξιοπρεποῦς ὑπάρξεται, εἴτε καταφρονεῖν ἀπιστίᾳ μου δο-"λήσουσι τοῦ νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ "τινὰ κατ' ὀργὴν αἰτίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσονται). "καὶ μηδὲν δίκα τῶν ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀμα-"πράξασθαι ὑπισχνοῦ. [o] ταῦτά σου πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, "[p] ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, "ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν ἀμαρτὸν ἐξεῖναί μοι ποιεῖν μου κα-"κῶς τὸν νεκρὸν ἀμαθίᾳ θελησάντων· [q] σὺ δὴ βεβαίως ἄρ-"ξεις." ταῦτα προσποιούμενος τῇ γυναικὶ τελευτᾷ, βασιλεύ-σας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς [r] δέοντα πεντήκοντα.

montem Carmelum & montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas *etiam*, Essebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, & Pellam; (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt se ad ritus Judaïcos transituros) atque alias præcipuas Syriæ urbes *tenebant*, quæ *itidem* erant eversæ.

5. Postea autem Alexander ex ebrietate lapsus in morbum, & tribus annis quartana febre vexatus, *tamen* militia non destitit, donec laboribus exhaustus obiit in Gerasenorum montibus, obsidens præsidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis esse, & nullam amplius salutis spem præ se ferentem, flebat & lamentabatur, se suosque natos deplorans, qui deserti futuri essent: &, "cui me, ipsi dicebat, ita re-"linquis & liberos ope aliena indigentes, propter-"ea quod non ignores quam infensa sit tibi *Judæo-*"*rum* gens." Ille vero ei consuluit, "ut suis mo-"nitis pareret, ut regnum & liberos tuto conser-"varet, mortem vero suam milites celaret, donec "locum expugnasset: deinde quasi victrix splendi-"de Hierosolyma se conferret, & Pharisæis pote-"statem aliquam præberet. hos enim, eam ob ho-"norem laudantes, conciliaturos ei nationis bene-"volentiam. Hos scilicet plurimum posse apud "Judæos dicebat, & lædere quos oderint, & juva-"re quibus bene velint: maxime enim eis vulgò "credi, si de quopiam, quamvis per invidiam, "maledicant; seque adeo in odium gentis propter "eos incurrisse, quod eos affecisset contumelia. "Quare tu, subjiciebat, ubi Hierosolyma perve-"neris, accersito eorum primarios: illisque meo "corpore ostenso, potestatem eis facito, probe "composita ad fidem oratione, utendi me arbitra-"tu suo, sive cadaveri meo, sepulturæ honore pri-"vato, voluerint illudere, ut qui multa à me per-"pessi fuerint, sive aliam quamcunque injuriam "corpori meo ex iracundia facere libuerit. teque "nihil in regno sine eorum sententia facturam "promittito. Hæc te ad eos loquutâ, & ego "splendidiore funere ab eis efferar, quam à te ef-"ferrer, propterea quod, quia eis me mortuum in-"juriose tractare licebit, id facere non libebit: & "tu tuto regnabis." Hæc ille postquam uxorem monuit, vitam finivit, cum quidem regnasset annos viginti septem, vixissetque undequinquaginta.

Alexander gravi morbo laborat.

Alexandri prudens consilium.

Pharisæorum adulatio.

Alexandri obitus.

m Γάδαρα,] Γάζαρα *Hen.* Γάδαρα quandoque Γάζαρα appellari notavit *Relandus* in *Palæstina S.* p. 679. Verum ejus verba non respiciunt urbem hanc, utpote mediterraneam, sed alteram non procul à Joppe & Jamnia.

n Γάβαλα,] Mallem hîc Γάμαλα rescribere cum *H. Norisio* in *Dissert.* III de *Epochis Syro-Maced.* p. 294. *Edit. Lipsi.*

o Εσεβὼν] In *Epiphanii* libris *Sebon.* eadem est ac *Chesbon.* HUDS. Conf supr. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. 8. §. 5. SPANH.

p Λεμβᾶ,] Λίμβα, Ορῶν, Αἶμα, Γαλαβῶνα, Ζάρα *Hen.* Λεμβᾶ, Ορῶνας, Αἱμᾶ, Τιλίθωνα, Ζαρᾶ *Vat.* in *Epiphanii* Editis, *Lembaoronem, Mega, & Onzorom*, & similia aut majora nominum portenta in *MSS.*

q Ορώνας, Γιλίθωνα, Ζάρα,] Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

r Γιλίθωνα,] *Lugd. Bat.* Ματαὶ, *Lambert.*

s Κιλίκιον αὐλῶνα,] In *Rufino* distinguuntur ut diversa loca, *Cilicum*; *Aulonem*: Certe αὐλὼν de Syriæ convalli seu potius Hierichuntina dicta, ubi balsamum. Ita forte pro Κιλίκιον legendum Κίμμαν, seu Κιμμίτας, de quibus in Palæstinorum ditione supra lib. 6. c. 13. §. 1. ἐμπεδληκότας εἰς τὸν Κιμμανῶν χάρακα & §. ead. χαίρει ὁ Σαλώμης ἀκούσας τὸ Κίμμα τοῦ Δαυίδου· mox οἱ Κιμμῖται) *Lambert.* item τοῦ τῶν Κιμμιτῶν· SPANH.

t Κατέσκαψαν,] *L. B.* Κατέσκαψεν.

v Αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.] Quæ erant subversæ. SPANH.

x Τεταρταίῳ πυρετῷ] Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

y Στρατείας,] Στρατιωτῶν *Hen.*

z Τοῖς πόνοις] F. τοῖς πόνοις *Hen.* & *Busb.* Crediderim (inquit *Relandus* in *Palæstina S.* p. 959.) in hoc nomine Ραγαβᾶ esse vestigium nominis *Argob in Basan*, uti *Sacer Codex* loqui solet. Vide *Euseb.* in *Locis Hebr.* v. Αργοβ.

a Πρὸς τὸ] Πρὸς τῷ solus *Busb.*

b Υποφαίνοντα] Υποτίθεντα *Busb.*

c Κοπτομένη,] Vox propria in luctu, sic Jeroboami uxor κοπτομένη, plangens filium mortuum supra lib. 8. c. 11. §. 1. Ἔτίκτων κοπτομένη τελευτᾷ· & lib. 7. c. 1. §. 6. κοπτομένους τε καὶ τοὺς δακρύοις &c. Hinc κόπτω & κοπετὸς de tali luctu in funere proximorum. vid. Æschyl. Choëph. v. 21. ἐξύχησε σὺν κόπτῳ, & de luctu ob cædem Agamemnonis. sic LXX. *Gen.* L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν (f. κόπτων) de inferiis Jacobi. SPANH.

d Απωδύρετο,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπεδύρετο sine augmento in *reliquis*.

e Τὴν παρ' ἄλλων βοηθείας δεομένην,] Sic in *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) favente *Epiphanio*, qui vertit, *alterius auxilii egentem.* παρ' ἀλλήλων βοηθείας in *Editis Alisque.* τὰ παρ' ἀλλήλων βοηθ. *Vat.*

f Αὐτῇ,] Iterum ex *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὸν in *ceteris*.

g Ως ἂν νικήσῃ λαμπρῶς] Ως ἀπὸ νίκης *Busb.* & *Zonar.*

h Παρελθοῦσαν,] Παραγενομένην *Busb.* & *Zonar.*

i Δύνασθαι ——— ὠφελῆσαι] Confr. supr. c 10. §. 6. SPANH.

k Αν καὶ φθονοῦντες] Κἂν φθονῶσιν *Hen.* κἂν φθονῶντες *Lugd. Bat.*

l Παρ' αὐτοῦ.] Υπ' αὐτῆ *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

m Πρωτεύοντας αὐτῶν] Στρατιώτας *Hen.* & *Vat.*

n Διαπραξάμενος ὑπισχνοῦ.] Διαπραξαμένη *Busb.* & *Coccejus.*

o Ταῦτα σου πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος,] Καὶ ταῦτα *Hen.*

p Εγώ τε λαμπροτέρας] Εγωγε *Busb.*

q Σὺ δὴ βεβαίως ἄρξεις] Σό τε *Hen.* & *Busb.*

r Δέοντα] Δέοντα *Lugd. Bat.*

XXIV. CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſæorum benevolentia ſibi conciliata, regnum per novennium tenuit; &, cum multa præclare geſſiſſet, cum gloria è vita exceſſit.

Alexandra, Phariſæis ſibi conciliatis, regnum adminiſtrat.

ALexandra vero, expugnato præſidio, * ut mariti monita poſtulabant, & Phariſæos alloquuta eſt, & omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedavit, eoſque benevolos & amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi conciones habebant, res geſtas Alexandri recenſentes & juſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum luxerit atque deploraverit; ita ut magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum qui eum anteceſſerant. Cæterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, ſed regnum Alexandræ teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, & vitæ quietæ magis addictus: junior vero Ariſtobulus navus erat & audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

Hyrcanus & Ariſtobulus filii Alexandri.

Hyrcanus fit pontifex. Phariſæi, nimium iis permittente Alexandra, ſeviunt in Judæos.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter ætatem, tum multo magis propter ejus ſegnitiem, & omnia Phariſæis gerenda permiſit: quibus & multitudinem obedire juſſit; & ſi quod inſtitutum Hyrcanus ejus ſocer aboleverat, eorum quæ Phariſæi à patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero *habebant* Phariſæi. nam & exſules iſti revocabant, & vinctos ſolvebant, & prorſus nihil à dominis differebant. Quanquam & femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, & ſuas vires majores effecit; adeo ut finitimos tyrannos terruerit, & obſides ab eis acceperit: eratque univerſa regio quieta, exceptis Phariſæis. nam illi reginam turbabant, ſuadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerunt, ut octingentos *ſimul* necaret. Tandemque ipſi eorum unum occiderunt, *nomine* Diogenem, & poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, una cum Ariſtobulo (videbatur enim ægre ferre quæ fiebant, & omnino præ ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant *ei*, "quanta feliciter geſ-
Ariſtobulus Alique hac de re querentur.
"ſerunt pericula adeundo, quibus ſe fidos firmoſ-
"que domino probaverant, adeo ut ab eo maxima
"conſequuti fuerint, orantque ne ſuas ſpes velit
"prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui
"ex hoſtium periculo elapſi eſſent, domi ab ini-
"micis more pecudum mactari, nemine ipſis opem
"ferente. ajebantque ſi adverſariis jam interfectis
"contenti ſint, propter innatum erga Dominos
"affectum patienter ſe laturos quæ acciderant;
"ſin in eiſdem perſeveraturi ſint, petebant inpri-

ΚΕΦ. ις'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπάγουσα τὰς Φαρισαίους, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέσχε, καὶ πολλὰ κατορθώσασα μετὰ δόξης ἀπέθανεν.

Ἡ δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνημα ἐξελοῦσα, καθ' ἃς ὁ ἀνδρὸς ὑπεθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἐθεμένη, [c] περί τε τοῦ νεκροῦ, καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὸς τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὐνοϊκοὺς δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις [v] τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος [x] ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατάφλαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν [y] πρὸ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν ἐκήδευσεν. δύο μέντοι υἱοὺς Αλέξανδρος κατέλιπεν, Υρκανὸν καὶ Αριστόβουλον, τὸν μὲν βασιλείαν εἰς τὸν Αλεξάνδρου διέθετο. τῶν δὲ παίδων, Υρκανὸς [z] μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠσκηκώς· ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε ἦν καὶ θαρσαλέος. ἐτέργετο μὲν οὖν [a] τοῦ μὲν πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν.

β'. Η δὲ χειροτονία μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανόν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πείθαρχεῖν, καὶ εἴ τι [a] καὶ τῶν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, [b] ὧν εἰσήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὴν πάτρωσιν ἀπέδοσαν, τὸν πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν ἓν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, [c] τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. [d] καὶ γὰρ φυγάδας ἔστι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ὑδὲν δεσποτῶν διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν [e] συνέστησε, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν [f] ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περιξ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει δὴ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. ἔστι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς [g] κτείνοιεν τοὺς Αλεξάνδρῳ συμπεσόντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι [h] Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες [i] εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Αριστόβουλος· εἰκὸς γὰρ τοῖς [k] γινομένοις δυσανασχετῶν, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς [l] λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον "ὅσα [m] κατορθώ-
"σαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν [n] τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως
"πρὸς τὴν δεσπότιν ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων
"ἠξιώθησαν, καὶ ἐδέοντο [o] μὴ ἄχει δὴ πάντως ἔμπαλιν τρέ-
"ψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. [p] ἀποφυγόντας γὰρ [q] τὸν ἐκ πο-
"λεμίων κίνδυνον, [r] ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκη-
"μάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς [s] πιμελείας ἔσης. ἔλεγόν τε,
"ὡς εἰ μὲν ἐχρεὼν ἦν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ
"τὸ πρὸς τὰς δεσπότας γνήσιον μελέσθαι εἰκὸς τὰ ξυμβάν-
"τα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταύτης [t] μελήσειν, ἠτιμένοι μᾶλλον
"μὲν

s Η δὲ ——— θυμὸν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. ὧδε καὶ διαφέροντα τὰ ὅλων ἐγίνοντο.

* *Ut mariti monita poſtulabant,*] *Vel,* ex mariti conſilio.

t Τάτε περὶ τοῦ νεκροῦ,] Ita *Busb.* & *Hen.* τα περὶ in *Editis Aliiſque.*

v Τῦ Αλεξάνδρυ διηγήμενοι,] Τὰς Αλεξ. *Hen.* & *Busb.*

x Απόλοιτο] Απώλοιτο *Hen.* ἀπώλυτο *Busb.*

y Πρὸ αὐτοῦ] Deeſt in *Gen.*

z Μὲν ἦν ἀσθενὴς πράγματα διοικεῖν] Illud μὲν è *MSS.*

a Καὶ τῶν νομίμων] Καὶ τὰ ν. *Busb.*

b Ων εἰσήνεγκαν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς εἰσ. in *aliis.*

c Τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

d Καὶ γὰρ φυγάδας] Καὶ γὰρ καὶ *Busb.*

e Συνίστησι.] Συνίστης *Busb.*

f Απέδειξε πλείονα,] Επέδειξε διπλασίονα *Busb.* & forſan *Epiphan.* ἐπίδειξε πλείονα *Hen.*

g Κτείνοιεν] Κτείνειεν *Busb.* & *Hen.* κτείνειε *Lugd. Bat.*

h Διογένην,] *L. B.* Διογένη.

i Εἰς τὸ βασίλειον,] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.*

k Γινομένοις δυσανασχετῶν,] Γενομένοις *Busb.*

l Λάβοιτο,] *Gen.* Γένοιτο.

m Κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις,] Καθορθώσαντο *Busb.*

n Τὸ σφίσι βέβαιον] Τὸ βέβαιον ἐν σφίσι πίστεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Μὴ ἄχει δὴ πάντως ἔμπαλιν] *L. B.* μὴ ἔμπαλιν, reliquis deletis.

p Αποφυγόντας] Αποφυγόντες *Hen.*

q Τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον,] Τὸς ἐκ π. κινδύνους *Busb.*

r Εν τῇ οἰκίᾳ] Εν τῇ οἰκείᾳ *Busb.* & *Coccejus.*

s Τιμωρίας ὕστης.] Τιμωρίας, βοήθεια *Schol.* ad *Thucyd.* p. 15. *Edit. Oxon.* HUDS. Sic τιμωρία pro βοήθεια ſæpe apud Thucydidem, ut l. 1. p. 18. B. & l. 111. p. 183. SPANH.

t Μελήσειν,] Μετῶσιν *L. B.*

"μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ὁ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι
"χωρὶς [v] αὐτῆς προέσθαι τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν
"[x] θνήσκοντες πρὸς τοῖς Βασιλείοις, ὡς μὴ [y] συγγνῶεν [z] αὐ-
"τοῖς. αἰσχρόν τε εἶναι σφίσι Ϲ τῇ Βασιλίσῃ, εἰ πρὸς αὐ-
"τῆς ἀμελημένοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν Ϲ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν·
"ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν [a] τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τὴν Ἀραβα Ϲ τὰς
"[b] μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσόνδε ἄνδρας, οἷς
"ἴσως τάχα φθονοῦσες καὶ τὸνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ
"τόγε δεύτερον, εἰ τὰς Φαρισαίους αὐτῇ πρεπιμᾶν ἔγνωσαν,
"καταταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουροῖς. εἰ γὰρ ὧδε
"δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Αλεξάνδρᾳ οἴκῳ, αὐτός γε
"μὴν ἂν [c] ἀποδέξαι Ϲ ἐν παντὶ σχήματι βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ [d] τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον
τῶν τεθνεώτων Ϲ τῶν κινδυνευόντων τὰς Αλεξάνδρᾳ δαίμο-
νας προκαλεμένων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὥρμησαν εἰς
δάκρυα. μάλιστα δὲ Αριστόβουλος, ὅπως [e] ἔχοι γνώμην,
ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν
αἴτιοι σφίσιν [f] αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ Φιλαρ-
χίαν ἐκλελυσσηκυῖα γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλείᾳ,
γνεᾶς [g] ἐν ἀκμῇ ὄσης, ἐπιτρέψαντες. ἡ δέ, οὐκ ἔχουσα ὅ,
τι πράξῃ μὴ τὸ δύσφερες, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων
σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅπη μὴ [h] Τρκανίας Ϲ [i] Αλεξανδρείου Ϲ
Μαχαιρουντος, ἔνθα τὰ πολεισι ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ
πολὺ τὸν γὲ Αριστόβουλον μὴ σταλῆς ἐξέπεμψεν ἐπὶ Δα-
μασκὸν, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Μενναίου λεγομένῳ, ὃς βα-
ρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὐδὲν ἐργασάμενος
ἀσυδὴς ἄξιον [k] ὑπέστρεψεν.

δ'. Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν
Αρμενίων Βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι σταλιωτῶν [l] πεντή-
κοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, καὶ δὴ τὴν Ιουδαίων
ἀφιξόμενος. τότε ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν Βασίλισσαν
καὶ τὸ ἔθνος· [m] καὶ δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμψα-
σιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, [n] πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
Βασίλισσα γὰρ [o] Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη,
τὸν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, [p] ἣ Ϲ ἐνῆγε τοὺς ἐνοικοῦν-
τας ἀποκλεῖσαι Τιγράνῃ. [q] σωτεύγχανον οὖν αὐτῷ, καὶ
ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς Βασιλίσσης Ϲ καὶ ἔθνους συγγινώσκειν.
ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τὸν μὲν πλησίον θεραπ-
πείας, ἐλπίδας [r] ὑπέθετο χρηστάς. ἅρπ δὲ τὴν Πτολεμαΐ-
δα ἑαλωκυίαν, ἀγγέλλει Τιγράνῃ, [s] Λεύκυλλον διώ-
κοντα Μιθριδάτῃ, ἐκεῖνον μὲν διαμαρτεῖν, εἰς τὸν
[t] Ιβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Αρμενίαν πορθηκέναι πολιορ-
κεῖν. Τιγράνης δὲ, ταῦτα πυθόμενος, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο, τῆς Βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν
ἐμπεσούσης, δόξαν Αριστόβουλος τοῖς πράγμασι [u] ἐπιτι-
θέναι, τῆς νυκτὸς ὑποξελθὼν μετ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων,
[x] ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια, [y] ἵνα οἱ πατρῷοι κατατύχοιεν
αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ,
πολὺ μᾶλλον [z] ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς Φαρι-

mis ſibi dari miſſionem: neque enim eos eſſe qui
"ſine regina ſalutem ullam ſibi quærere ſuſtine-
"ant, qui libenter in regia morituri ſint, ſi ipſis
"venia non detur. turpe *quidem* & ipſis eſſe & re-
"ginæ, ſi ab ea neglecti à mariti inimicis excipian-
"tur: in maximis enim poſituros Aretam Arabem
"cæteroſque principes, ſi liceat conducere tot vi-
"ros, quorum vel nomen fortaſſe terribile erat eis
"priuſquam *plane* auditum. Quod ſi nec poſterius
"hoc placeat, ſi Phariſæis tantum tribuere ſtatuit,
"ſe diverſos in præſidiis diſponat. Si enim dæmon
"aliquis Alexandri domum uſque adeo perſequa-
"tur, ſe quidem non recuſare quo minus in humi-
"li conditione vivant.

3. Hæc autem illis & alia multa dicentibus, & ad mortuorum periclitantiumque miſericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumſtantes in lachrymas proruperunt. Maxime autem Ariſtobulus quomodo eſſet animatus oſtendebat; multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem ſibiipſis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiſerunt regni habenas, *Regia* prole ætate jam florente. Itaque ipſa non habens, quod honeſte faceret, cuſtodiam locorum *munitorum* ipſis credidit, excepta Hyrcania & Alexandrio & Machærunte, ubi pretioſiſſima quæque habebat. Et haud multo poſt filium ſuum Ariſtobulum cum exercitu miſit Damaſcum, adverſus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille re quidem nulla memorabili geſta reverſus eſt.

Ariſtobulus etiam Alexandræ convicia facit.

Illa locis pleriſque munitis cedit.

Ariſtobulus adverſus Ptolemæum Mennæum miſſus, re infecta redit.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invaſiſſe Syriam, & adoriturus Judæam. id quod, ut par fuit, terruit Reginam & gentem *univerſam*: quo factum eſt ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obſidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quæ & Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat; quæ & incolas induxit, ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum convenerunt *legati*; & ut de Regina deque gente *Judæorum* nihil niſi bonum ſtatueret, orarunt. Ille verò collaudatis eis, quod ex longinquo ſe coluiſſent, bonam ſpem eis fecit. Jam vero Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem perſequitur, illum quidem non eſſe aſſequutum, quia in Iberas effugiſſet, ſed Armeniam depopulatum eſſe, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum ſe recipere contendit.

Tigranes Syros & Judæos expeditio.

Cleopatra Selene.

Tigranes metu Lucculli domum revertitur.

5. At poſt hæc, Regina difficili morbo correpta, Ariſtobulus aggrediendas ſibi res arbitratus, noctu clam egreſſus, cum uno famulo, adiit præſidia, ubi paternos amicos diſpoſitos habuit. Jampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne ea mortua ejus univerſum genus eſſet in Phariſæorum poteſtate. videbat

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

[v] Αὐτῆς προέσθαι] *L. B.* προέσθαι tantum.
[x] Θνήσκοντες] *L. B.* θνήσκοντας.
[y] Συγγινῶσιν] Συγγινῶσιν *Gall.*
[z] Αὐτοῖς.] *L. B.* ἑαυτοῖς.
[a] Τιμήσασθαι Αρέταν] Τιμήσασθαι Ἀρέταν *Hen.*
[b] Μοναρχας,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. μοναρ-
χους *L. B.*
[c] Αποδέξαι] Αποδέξαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[d] Τοιαῦτα λέγοντων αὐτῶν,] Illud τοιαῦτα è *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.*
[e] Ἔχοι γνώμην] *L. B.* χοίη γνώμης.
[f] Αὐτοῖς] Abeſt à *L. B.*
[g] Ἐν ἀκμῇ ὄσης,] Fortius multo videtur, quod in *Lugd. Bat.* eſt ἐν ἀκμῇ ὄσης, *prole* (*Regia*) *ætate florente*, quod ſcilicet maxime populo periculoſum erat, quam, quod hactenus in editis circumferebatur ἕνεκα μὴ ὄσης, quodque ideo verterat *Hudſonus* ita: *quaſi* Alexandro *deeſſent poſteri.* HAV.
[h] Τρκανίας] Conf. *ἀλωσ.* l. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
[i] Αλεξανδρειου] Conf. inf. lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.
[k] Υπέστρεψεν.] Ανέστρεψεν *Hen.* ἀλλ' οἱ μὲ ὐδὲν ἐγγασάμβροι απ. ἀ. ὑπέστρεψαν *Busb.* & *Epiphan.*
[l] Πεντήκοντα,] Ita in *Editis* & omnibus *MSS.* Gr. præter *Busb.* qui habet τριάκοντα, conſentiens cum *Epiphanii* libris. Suſpicor à *Joſepho* fuiſſe μυριάσι σταλιωτῶν Δ.
[m] Καὶ δῶρα δὴ] Καὶ δῶρα πολλὰ *Zonar.* δῶρα δὴ πολλὰ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
[n] Πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.] Πολιορκοῦντι ἦ Πτολ. *Hen.* & *Vat.*
[o] Σελήνη,] Videſis *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3934. & *Uſſerium* ad A. M. 3934.
[p] Ἣ καὶ ἐνῆγε τοὺς ἐνοικοῦντας,] Η κατ' ἐκλύσιν ἐνῆγεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[q] Συνετύγχανον οὖν αὐτῷ] Ἐντετύγχανον *Hen.*
[r] Υπέθετο χρηστάς.] Υπετίθετο *Busb.*
[s] Λεύκυλλον διώκοντα Μιθριδάτῃ,] Ἀκίλλιον *Busb.* & *Zonar.*
[t] Ἰβηρας ἀναφυγόντος,] Vide *Uſſerii* Annales, p. 196. *Edit. Lond.*
[u] Επιτίθεσθαι,] Επιθέσθαι *Hen.*
[x] Ἦλθε ἐπὶ τὰ Φρούρια,] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ in *Editis Aliiſque.*
[y] Ἵνα οἱ πατρῷοι κατετύχθησαν αὐτῷ φίλοι.] Apud *Zonaram* ὅπως οἱ π.
[z] Ἔδεισε,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἴδησε in *Editis Aliiſque.*

debat enim infirmitatem fratris, qui in principatum ſucceſſurus erat. Ejus autem facti conſcia erat ſola conjux; quam ibi cum prole ſua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galæſtes *unus* ex potentibus erat, admiſſus eſt ab eo. Orta autem die ſentit Regina fugam Ariſtobuli: & aliquandiu arbitrata eſt non rerum novarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent illum primum præſidium occupaſſe, deinde ſecundum, & univerſa: (ſtatim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe cœperunt, tam Regina quam gens. Videbant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant ne pœnam irrogaret eis, quoniam in ejus domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis ejus uxorem & liberos in præſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat à Libano, & Trachone, & principibus. Homines enim, majorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eò, quod ſperabant, ſi cum in rebus non ſperatis adjuviſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, ut qui ei ejus obtinendi cauſa exſtitiſſent. Judæorum autem ſeniores & Hyrcanus adierunt Reginam; & ut ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſim capere. periculum autem jam eſſe pene pro foribus. At illa juſſit, ut, quod utile judicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, & exercitum, & fiſci pecuniam. ſibi quidem parum jam curæ eſſe negotia, ut quæ corporis viribus jam deficeretur.

Ariſtobulo creſcunt vires & potentia.

Hyrcanus & Seniores Alexandram adeunt, & ab ea quærunt quid facto opus ſit.

Alexandræ conſilium.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos novem, & vixiſſet in univerſum LXXIII. Mulier* quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit *prodiditve*. nam cum ingenti regnandi cupiditate, ut quæ maxime, teneretur, & quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo oſtendit, & quam hebetia ſint virorum ingenia, qui in imperandi poteſtate titubare ſolent. Nam præſentia futuris potiora exiſtimans, aliiſque omnibus inſuper habitis modo imperioſe dominaretur, nec honeſti nec juſti, illorum ſaltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res ſuæ familiæ eò infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam multis τὸ πᾶν ἦθος αὐτῆς ὑπαρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ ἀδύναλον ἅ μέλλοντα διαδέχεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῶ. ᵃ ξωῄδει δ' ἡ ᵇ αὐτὴ γυνὴ τῇ πράξει μόνη, ἣν καταλιπεν αὐτόθι μὴ τὰ ἤθεα. καὶ πρῶτον ἀφικόμενον εἰς ᶜ Αγαβα, ἔνθα ᵈ Γαλαιστὴς ἦν τῶν δυναλῶν, ὑπεδέχθη παρ' αὐτοῦ. μεθ' ἡμέραν ἢ τὴν βασιλίσσην αἴσθησις γίνεται τῆς Αριστοβούλου φυγῆς· καὶ μέχρι τινὸς ὥστε γεγονέναι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἀπὸ νεωτερισμῶ. ὡς μέντοι ἦκον ᵉ ἀπαγγέλλοντες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις, ὅτι κατελήφθη τὸ πρῶτον χωρίον, καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα· δίκης γὰρ ἑνὸς δεξαμένου πάντα ᶠ ὑπῆγετο πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα· τότε δὴ ἐν μεγίστῃ ταραχῇ ὑπῆρχεν ἡ τε βασίλισσα ἐ τὸ ἔθνος. ᾔδεισαν γὰρ ἀ πάρεσαν τὸ δύνασθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κεκλῶσθαι ὄντα Αριστόβουλον· μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποινὴν εἰσπράξαιτο ὧν παρώνησαν ᵍ αὐτοῦ τοῖς. ʰ δόξαν ἂν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τέκνα ⁱ εἰς τὸ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ φρούριον κατάθεσθαι. Αριστοβούλῳ δὲ ᵏ ὡς ἂν ἐκ πολλῶν ˡ συχνὰ ᵐ συναλοίσθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμῳ ἤδη βασιλεῖ ὠθεῖ αὐτὸν ἰδεῖν. σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις δεκαπέντε χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσιδύο, ὄντα ἀφορμὰς ἔχων, σχεδὸν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνου καὶ ⁿ Τραχῶνος, καὶ τ° μοναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπήκουον· ἄλλως ᾗ νομίζοντες εἰ ᵖ ξυλλάβοιεν αὐτῷ ᵠ τὰ μὴ προσδοκωμένων ἐκ ἦσαν χαρπώσασθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ ἅ κρατήσαι προφάσει ψηφιζόμενοι. τὰ ᾗ Ιουδαίων οἱ πρεσβύτεροι ἐ Τρκανὸς εἰσήεσαν ʳ ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην ὠφελοῦσαν τὰ ἐνεστῶτα. τὰ γὰρ Αριστόβουλον, τὰ πάντων σχεδὸν ἤδη κυριεύοντα, ὁπότε χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον ᾗ εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοι ὠφελοῦσης αὐτῆς καὶ σοφῆς βουλεύσαι. περιεσᾶσαι ᾗ τὰ κίνδυνον ὁ λόγῳ μακρῷ σοφίσιν. ἡ ᾗ αὐτὰς ἐκέλευσε πράττειν ὅ, τι δοκοῖεν χρήσιμον εἶναι· πολλὰς ᾗ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, καὶ ˢ τὴν δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαλκοφυλακίοις χρήματα· αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τῶν πραγμάτων, ὡς ᵗ ὑπολελειμένης ἤδη τὸ σώματος.

Moritur Alexandra. Eius elogium.

ς'. Ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπαντα βιώσασα τρία καὶ ἑβδομήκοντα. ᵛ γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ ἅ φύλῳ κατ' ὀλίγον χρησαμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ˣ ἐν ποῖς μάλιστα ᾠομένη διήλεγξεν ἔργοις τό, τε πρακλικὸν ἐν αὐτῇ γνώμης, ʸ καὶ τὸ ἀσύνετον τῶν ἀεὶ πλειόνων ὠφελοῦσα τὰς δυναστείας ἀνδρῶν. τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα ἅ μέλλοντο, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη ἅ ᶻ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ὅτε καλῶ ὅτε δικαίω, ἕνεκά γε τούτων, ᵃ ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο ᵇ τῷ οἴκῳ ἀτυχίας τὰ πράγματα ὠθείσησεν, ὥστε λῦ μετὰ πολίτων κινδύνων καὶ πολλαὶ-

ᵃ Ξυνῄδει δ'] Ita ex *MSS.* συνῆδε in *Editis.* forſan pro συνεῖδε, ut in *Codd. Gall.*

ᵇ Αὐτῦ γυνὴ] Illud αὐτῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ᶜ Αγαβα] Αγαβῶ *Busb.* Αγαβὰ *Hen.* Γαβαθὰ juxta *Epiphanii* libros.

ᵈ Γαλαιστὴς λῦ τ δυναλῶν] Παλαιστὴς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Galeſtis.*

ᵉ Απαγγέλλοντες,] Αγγέλλοντες *Hen.* & *Busb.*

ᶠ Υπήγετο] *Lugd. Bat.* ὑπείγετο.

ᵍ Αὐτῦ τ οἴκου.] Αὐτῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

ʰ Δόξαν ἂν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ] Vide *Budæum* in *Comment. Gr. L.* p. 12.

ⁱ Εἰς τὸ ὑπὲρ ἅ ἱερᾶ φρούριον κατάθεσθαι.] *Gen.* εἰς τὸ ὑπὸ ἅ ἱερ. Caſtrum infra Templum Αντωνία, antea Βάρις dictum *ἀλωσ.* lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

ᵏ Ως ἂν ἐκ πολλῶν] *Al.* ἀτὰρ.

ˡ Συχνὰ] Illud συχνὰ è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) idemque agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Ariſtobulum autem cum multi frequenter nunciaſſent regio circumdatum ornatu.*

ᵐ Συναλοίσθη,] Συνήχθη *Busb.* συνωσίχθη *Hen.* ἀπωσίχθη *Lugd. Bat.*

ⁿ Τραχῶνος,] Τραχωνίτιδι juxta exemplaria *Epiphanii.*

ᵒ Μοναρχῶν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. Μοναρχαν *Lugd. Bat.*

ᵖ Συλλάβοιεν αὐτῷ] Συλλάβοιεν ſolus *Hen.*

ᵠ Τῶν μὴ προσδοκωμένων] *Lugd. Bat.* τ ἀπροσδοκήτων.

ʳ Ως τὴν βασίλισσαν,] Εἰς τὴν ſolus *Busb.*

ˢ Τὴν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ᵗ Υπολελειπονῖ ἤδη ἅ σώμαῖ.] Υπολιπόνῖ *Hen.*

ᵛ Γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ ἅ φύλῳ] Γυνὴ ὡς ἀσθενὴς τῷ φύλῳ κατ' ὀλίγ χρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit* prodiditve.] Quæ debilitati ſui ſexûs nunquam ſuccubuit, *Epiphan.*

ˣ Εν τοῖς μάλιστα ᾠομένη] Ἐν ταῖς μάλιστα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

ʸ Καὶ τὸ ἀσύνετον τ ἀεὶ πλειόνων] Suſpicor hunc locum immendo cubare. HUDS. Neque temere; nam neque optimus ille *Lugd. Bat.* probam omnino lectionem exhibuit, mendum tamen latere, dum variat a vulgata, monſtrat. Scriptio ejus hæc eſt: καὶ τὸ ἀσύνετον τ ἐν αὐτῇ παρόντων &c. Puto ſcripſiſſe Joſephum καὶ τὸ σύνετον τ ἐν ἀκμῇ παρόντων &c. Ut ita dicat mulierem iſtam, anum licet, oſtendiſſe tamen operibus, melius ſeſe regnum adminiſtrare potuiſſe, quam multos viros, qui ætate integra & florente ad rempublicam gerendam acceſſerunt. Eadem hæc vox immerito ſedibus ſuis expulſa fuerat ſuperius hoc cap. §. 3. ubi ex eodem hoc Codice *Lugd. Bat.* a nobis in priſtina ſede locata fuit. HAV.

ᶻ Εγκρατῶς ἄρχειν,] Eadem phraſi utitur *Thucydides* p. 43. *Edit. Oxon.*

ᵃ Επιστρέφετο.] Juxta *Heſychium* φροντίδα ἐποιεῖτο.

ᵇ Τῷ οἴκῳ ἀτυχίας] Ita cum *Cod. Hen.* τ οἴκου in *ceteris.* HUDS. Τῶν οἴκων *Lugd. Bat.* Lege ἅ οἴκου. COCC. Sed recte *Vulg.* Lectio. HAV.

λαιπερῶν περιεκτήσατο δυναστείαν, ὑπεπτυμία τῶν μὴ πρεπουσῶν γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῶν τῷ αὐτῷ γνώμῃ [c] προθεῖσα, τῷ δ' ἀρχῷ ἔρημον τῶν [d] προηγουμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ὁ ἐπέπλησε καὶ παραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τῷ τελευτῷ τὸ βασίλειον. δὲ μὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτους ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. [e] τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο εἶχε [f] τέλος.

Τέλος τῆς βιβλίου τρισκαιδεκάτου.

tis periculis & laboribus paraverat, desiderio eorum quæ mulieri non conveniebant, haud multo post amiserit; ut quæ eadem cum illis senserit qui animo essent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium præsidio destitutum reliquerit. prætereaque ex sua dum viveret reipublicæ administratione regiam post obitum calamitatibus turbisque complevit. Veruntamen licet hoc modo in imperio se gesserit, gentem in pace conservavit. Et quidem res Alexandræ hunc exitum habuerunt.

Finis Libri decimi tertii.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUARTO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως μὲν ὁ Αλεξάνδρας θάνατον ὁ νεώτερος αὐτῆς ὁ παίδων Αριστόβουλος ἐπολέμησεν πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ σωεδίωξεν εἰς τὸ ἐν Ιερουσαλύμοις βάθρον· ἔπειθ' ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Αριστόβουλον, Υρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

1. *Quomodo post mortem Alexandræ, filiorum ejus natu minor Aristobulus de regno bellum gessit cum Hyrcano fratre, victumque persequutus est usque ad arcem Hierosolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.*

β'. Περὶ τε Ανιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πόθεν πρόπον [b] ἐκ μικρῶν καὶ τῆς τυχούσης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ [c] δόξαν ἅμα τοῖς παισὶν προῆλθη, καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Υρκανοῦ Ανιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ιεροσολύμων πρὸς Αρέταν τὸν τῶν Αράβων βασιλέα, ἱκέτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆν τε πολλὴν δώσων καὶ χρήματα ὑπισχόμενος.

2. *De Antipatro & ejus genere, & quomodo ex parvis & mediocribus initiis ad claritatem & gloriam & magnam potentiam ipse ejusque filii pervenerunt: utque ejus suasu Hyrcanus, Hierosolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipsum restitueret in regnum, supplicavit, factis promissis se ei daturum multum terræ pecuniæque.*

γ'. Ως Αρέτας, προσδεξάμενος τὸν Υρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ σωεδίωξεν ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ προκαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepisset, bellum intulit Aristobulo: utque cum prælio congressus eum vicisset, persequutus est eum usque Hierosolyma, exercituque urbi admoto eam obsidet.*

δ'. Ως Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Αρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνος Πομπήϊος, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Υρκανοῦ καὶ Αριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας προσκαλοῦντες αὐτόν.

4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miserat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano & Aristobulo venerunt, ipsius auxilium implorantes.*

ε'. [d] Οτι Σκαῦρος τεταρακοσίοις διαφθαρεὶς ταλάντοις Αριστοβούλῳ προσέθετο.

5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Aristobuli rebus studebat.*

ς'. Ως Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Αρμενίας ἐλθόντος, Αριστόβουλος καὶ Υρκανὸς ἐπ' αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας διακριθησόμενοι. [e] ὑπέρθεσις Πομπήϊος, ἕως ἂν εἰς τοὺς ἐκείνων χώρους διαβαίνῃ.

6. *Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damascum profecto, Aristobulus & Hyrcanus eum conveniebant de regno disceptantes. utque Pompejus, cum se causam querelarum cogniturum dixisset, rem distulit donec in eorum regionem veniret.*

7. *Quod*

c Προσθεῖσα, *Lugd. Bat.* προθεῖσα.

d Προηγουμένων] *L. B.* προσκηδομένων. *Coccejus* corrigit προκηδομένων. Josephi sensus est mulierem hanc ambitione sua populum privasse viris, qui juste cum imperio (quales filii ejus) ipsi præesse possent. HAV.

e Τὰ μὲν οὖν] In *Cod. Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο εἶχε τέλος. ἔρχομαι δὲ λέξων τὰ τοῖς ἤθεσιν αὐτῆς συμβεβηκότα, Αριστοβούλῳ καὶ Υρκανῷ, μετὰ τοῦτο ἐκείνης τελευτοῦτο ἐν τῇ μετὰ ταῦτα μου βίβλῳ.

f Τέλος.] *Lugd. Bat.* τὸ τέλος.

a Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τετράτῳ καὶ δεκάτῳ λόγῳ.

b Ex μικρῶν] Non dicit Josephus Antipatrum ex parvis initiis ad magnam dignitatem provectum esse, sed solummodo ducem totius Idumææ ab Alexandro & Alexandra constitutum. Summariorum auctor hic sequi videtur *Eusebium*, qui ex *Africano* narrat, *eum adeo pauperem fuisse, ut filium à latronibus captum præ inopia redimere non potuerit.* Quam sententiam redarguit *Christ. Noldius* in *Historia Idumea*, p. 1, 2 &c. Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3932.

c Δόξαν ἅμα] Ita in *Cod. Vat.* & *Epiphanii* libro *MSS.* ἀνιάμων in *Edit. Bas.*

d Οτι Σκαῦρος] Summarium hoc habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.*

e Υπέρθεσις Πομπήϊος,] Illa ὑπέρθεσις & Π. &c. usque ad ἀναιρήσαντος desunt in *Edit. Bas.*

f O-

7. *Quod Ariſtobulus, cum intellexiſſet quo eſſet in eum animo Pompejus, in Judæam diſceſſit: utque Ariſtobulus, Pompejo ei irato & in expeditionem adverſus eum profecto, in Alexandrium ſe recepit, præſidium bene firmum & expugnatu difficile.*

8. *Quomodo Pompejus, ubi hoc reſciverat, ſtratagemate uſus ſuaſit Ariſtobulum relicto præſidio ad ipſum deſcendere, ut qui principatum ei firmaturus eſſet. quibus obſequutum, poſtquam cum fratre ſæpius diſceptaverat, coëgit Pompejus præſidiorum præfectis ſua manu ſcribere, ipſique caſtella tradere.*

9. *Quomodo Ariſtobulus, cum hoc præ metu feciſſet, & poſtea rem ægre tuliſſet, quod nihil eorum quæ ſperabat à Pompejo nactus eſſet, diſceſſit, in Hieroſolyma ſemet incluſurus.*

10. *Quomodo Ariſtobulus, Pompejo è veſtigio eum cum exercitu ſubſequuto, ſententiam mutavit, & Hierichuntem uſque progreſſus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, & urbem & pecuniam ei tradere pollicitus eſt: utque Gabinio cum militibus lectiſſimis à Pompejo miſſo ad urbem & pecuniam accipiendam, Hieroſolymitani, cum viderent Ariſtobulum in cuſtodia detentum, Romanis portas occluſerunt.*

11. *Quomodo hanc ob rem ira incenſus Pompejus Ariſtobulum in vincula conjecit, adductiſque copiis urbem obſidebat: ipſumque in urbem ſuperiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Ariſtobulo ſtabant in fanum fugiunt.*

12. *Quomodo fanum & inferiorem urbem tertio menſe expugnat Pompejus. deque ipſius modeſtia & religione.*

13. *Quod Pompejus nihil eorum attigit quæ in fano erant, licet magna illic eſſet pecuniæ vis.*

14. *Quod cum iſta geſſiſſet & Judæam Romanis vectigalem feciſſet, & Hyrcanum ethnarcham conſtituiſſet, Ariſtobulum vinctum, cum ejus prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriæ procuratorem fecit.*

15. *Quod, facta à Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obſeſſa, cum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi perſuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, fœdus cum eo faceret.*

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompejo fugerat & in Judæam ſe contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano & Antipatro.*

17. *Quomodo Alexander à Gabinio pugna ſuperatus, & in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*

18. *Quemadmodum cum Alexandrum mater ejus flexiſſet ut ſui caſtellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac præterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata quâ eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet cui hæc gratia tribueretur.*

19. *Quomodo Ariſtobulum à Roma in Judæam pro-*

ζ. Οτι σωεὶς ὁ Αριστόβυλος τίνα ἔχοι διάνοιαν ὁ Πομπήιος, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ ὡς ἀγανακτήσαντος αὐτῷ, καὶ στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν, εἰς Αλεξάνδρειον Αριστόβυλος ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ὀχυρὸν [f] ὂν καὶ δυσκαταμάχητον.

η'. Ως Πομπήιος, τῷ σωιδὼν, στρατηγήματι χρησάμενος ἔπεισε τὸν Αριστόβυλον, καταλιπόντα τὸ φρούριον, καταβῆναι πρὸς αὐτὸν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πιθόμενος, καὶ πολλάκις διαλογισάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἠνάγκασε τοὺς φρουράρχους τῇ αὐτοῦ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ φρούρια.

θ'. Ως Αριστόβυλος τῷ πεισθεὶς διὰ φόβον, ἔπειτα δυσχεράνας, [g] ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα παρὰ Πομπηίου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ιεροσόλυμα [h] ἐγκλείσων αὐτόν.

ι'. Ως, Πομπηίου καὶ πάντα μὴ τὰ στρατιᾶς καταπολεμήσαντος, μετενόησεν Αριστόβυλος, καὶ προελθὼν ἄχρι Ιεριχοῦντος ἀπιόντα αὐτὸν, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς περὶ τῶν ἁμαρτημένων, τήν τε πόλιν καὶ τὰ χρήματα παραδώσειν ὑπέσχετο· καὶ Πομπήιος πέμψας Γαβίνιον μετὰ ὁπλιτικῶν στρατιωτῶν ὅπως τε τὴν πόλεως παραλήψεται καὶ τῶν χρημάτων, οἱ Ιεροσολυμῖται, τὸν Αριστόβυλον ὁρῶντες ἐν φυλακῇ καθεστῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ρωμαίοις.

ια'. Ως ὅπως τάχιστα παροξυνθεὶς Πομπήιος Αριστόβυλον μὲν [i] ἔδησεν, προσαγαγὼν ἧ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δεχόντων μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Υρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ Αριστοβούλου συναισθόμενοι φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερόν.

ιβ'. Ως αἱρεῖ καὶ κράτος τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήιος τῷ τρίτῳ μηνί. καὶ πολὺ τῆς ὑπεικείας αὐτοῦ καὶ θεοσεβείας.

ιγ'. Οτι Πομπήιος μηδενὸς ἔψαυσε τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

ιδ'. Οὗ τότε διαπραξάμενος, καὶ τὴν Ιουδαίαν ποιήσας φόροις ὑποτελῆ, καὶ Υρκανὸν δοκιμάσας ἐθνάρχην, Αριστόβυλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ρώμην [k] ἀνήγαγε, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας [l] ἐπίτροπον κατέστησεν.

ιε'. Οτι Σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ὄρους τῶν Αράβων, καὶ πολιορκούμενος, ἐν ἐνδείᾳ τῶν χρημάτων αὐτοῦ γινομένων, Αντίπατρος πείθει τὸν Αραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν ποιήσασθαι.

ιϛ'. Ως Αλέξανδρος Αριστοβούλου παῖς, φυγὼν Πομπήιον, καὶ διαβαλόμενος εἰς τὴν Ιουδαίαν, στρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς γινομένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν ποὸς Υρκανὸν καὶ Αντίπατρον.

ιζ'. Ως ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Αλέξανδρος, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Αλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

ιη'. Ως Γαβίνιος, πεισάσης τὸν μητρὸς τὸν Αλεξάνδρου παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τὸν μὲν Αλέξανδρον ἀφῆκεν· [m] ἔγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἳ ἦσαν μὲν Αριστοβούλου καὶ πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀποπέμψαι ποὸς τὴν μητέρα, δηλῶν [n] αὐτῆς τὸ πρὸς Ρωμαίους πιστὸν, καὶ ὡς ἔστιν ἀξία τοιούτης τοῦ χαρίζεσθαι τυγχάνειν.

ιθ'. Ως μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριστόβυλον εἰς τὴν Ιου-

[f] Οὐ καὶ δυσκαταμάχητον.] Τύγχανον post δυσκαταμάχητον adjicit *Vat.*

[g] Ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα] Ἐπὶ τὸ *Vat.*

[h] Ἐγκλείσων αὐτόν.] Illa ἐγκλείσων αὐτὸν non reperiuntur in *Edit. Baſ.*

[i] Ἔδησεν,] Ἔδησε perperam *Ed. Baſ.*

[k] Ἀνήγαγεν,] Ηγαγεν in *Ed. Baſ.*

[l] Ἐπίτροπον κατέστησεν.] Κατέλιπεν ἐπίτροπον in *Ed. Baſ.*

[m] Ἔγραψε δὲ] Ita *Codd. Vat.* & *Gall.* necnon *Epiphanii Codd. MSS.* illa ἔγραψε δὲ καὶ quæ ſequuntur uſque ad finem *Summarii* deſiderantur in *Ed. Baſ.*

[n] Αὐτῆς] Ita *Vat.* αὐτοῖς *Gall.*

Ιουδαίων λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον, πάλιν [o] ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.

κ'. Κράσσος κ᾽ τὴν ἐπὶ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναβασις, κ᾽ σύλησις τ ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κα'. Φυγὴ Πομπηίου εἰς Ηπειρον, κ᾽ Σκιπίωνος ὑπ᾽ αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἄφιξις, [p] ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Αλεξανδρον.

κβ'. [q] Οτι Καίσαρ, λύσας Αριστόβουλον τῶν δεσμῶν, οἷός τε ἦν πέμψαι μὴ δύο τάγματων εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔφθη δ᾽ ὑπὸ τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων ἀφθαρεὶς Αριστόβουλος [r] φαρμάκῳ.

κγ'. Καίσαρος εἰς Αἴγυπτον στρατεία, κ᾽ ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Τρκανός τε & Αντίπατρος, κ᾽ τὸς Ιουδαίους αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.

κδ'. Αντίπατρος προθύμως ἀγωνισαμένου κ᾽ τὴν μάχην ἀρίστεια, κ᾽ ἀφ᾽ τούτου Φιλία πρὸς Καίσαρα· κ᾽ ὡς Τρκανὸν Καῖσαρ ὑπὲρ τῆ νίκη χάριτων ἐτίμησε μεγάλως, ὑπιτρέψας αὐτῷ τὰ τ πατρίδος ἀναστῆσαι κατεσκαμμένα τείχη, ἐπὶ τε Αντιπάτρῳ τὴν τ Ιουδαίας ὑπιτροπὴν ἐνεχείρησεν.

κε'. Καίσαρος ὑπιστολαὶ, κ᾽ δόγματα συγκλήτου περὶ τ πρὸς τὸς Ιουδαίους Φιλίας.

κς'. Οἱ Αντίπατρος τοῖς παισὶν, Ηρώδῃ μὲν τὴν τ Γαλιλαίας προνοιαν, Φασαήλῳ δ᾽ ἐπέτρεψε τὴν Ιεροσολύμων· κ᾽ ὡς Σέξτος Καῖσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ᾽ Ηρώδου ἡγεμόνος ὄντος ἐν Συρίᾳ, μέγαν τ ἔνδοξον ἐποίησεν Ηρώδην, καταστήσας ἄρχοντα τ Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ως Κάσσιος, Καίσαρος δολοφονήσαντος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀναβὰς, τήν τε χώραν ἐπόρθησε, κ᾽ πάλαντα ὀκτακόσια παρ᾽ αὐτῶν εἰσπράξας Φορολογήσας· κ᾽ πῶς Ηρώδης ἐκ τ εἰσπράξεως τ χρημάτων αὐτοῦ δοὺς ἔδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ως Μάλιχος ὑπιβουλεύων Αντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ, ἀλοὺς δωροδοκήσαντος χρήμασι τ οἰνοχόου Τρκανοῦ.

κθ'. Ως Ηρώδης ὑπιστείλαντος αὐτῷ Κασσίου τ Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ. Ως Αντίγονον τ Αριστοβούλου βοηθούμενον ὑπὸ τ Τυρίων τυράννου Μαρίωνος, Ηρώδης ἀπαντήσας τρέπει τε κ᾽ τ Ιουδαίους ἐνέβαλε.

λα'. Οτι μὴ τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ τ νέου Καίσαρος & Αντωνίου, Ηρώδης ἐν Βιθυνίᾳ ὑπαντήσας ἐποίησατο πολλοῖς χρήμασιν ἑαυτὸν Αντώνιον· κ᾽ διὰ τοῦτο τὸς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο Αντώνιος. κ᾽ ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

λβ'. Οτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Αντωνίου, κ᾽ κατηγορούντων τινῶν Ηρώδου & Φασαήλου, ὁ μόνον οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, ἀλλὰ & τετράρχας αὐτὸς κατέστησεν, τ ἓ κατηγόρων δέκα τ ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ᾽ ἣν τ Αριστοβούλου υἱὸν Αντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ως Τρκανὸν & Φασάηλον τ ἀδελφὸν Ηρώδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ως Ηρώδης φεύγων ἐκεῖθεν εἰς τ Ιουδαίαν, κ᾽ παραγενόμενος εἰς τ Ρώμην, κ᾽ δεηθεὶς Αντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπάτου τ συγκλήτου κ᾽ Καίσαρος βασιλεὺς τ Ιουδαίας.

λς'. Ἑκόντας Ηρώδου μὴ παῦσαι εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπὸ Ρώμης, κ᾽ μάχη πρὸς Αντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ρωμαϊκῆς ἑπομένης, κ᾽ ἡγεμόνος Σίλωνος.

λζ'. Ως, Σίλωνος Ιεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου κ᾽ Ηρώδου Αντίγονος διεφθάρη.

fugum comprehendit Gabinius, Romamque revertitur.

20. *Crassus in expeditione contra Parthos in Judæam ascendit, sacrasque pecunias depeculatur.*

21. *Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.*

22. *Quod Cæsar, cum Aristobulum vinclis exemisset, in eo erat ut cum mitteret cum duabus cohortibus in Judæam: interim vero accidit, ut Aristobulus à Pompejanis veneno necaretur.*

23. *Cæsaris in Ægyptum expeditio: & quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus & Antipater, fecerunteque ut Judæi semet ei adjungerent.*

24. *Antipatri in pugna egregium factum & ex eo cum Cæsare amicitia: & quemadmodum Cæsar, lætus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permisso ei ut eversos patriæ civitatis muros excitaret: ac præterea Antipatrum Judææ procuratorem constituit.*

25. *Cæsaris literæ, & Senatusconsulta de amicitia cum Judæis inita.*

26. *Antipater filiis administrationem mandat, Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Sextus Cæsar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux esset, acceptis, magnum & glorioſum fecit Herodem, Cœles-Syriæ præsidem eum constituendo.*

27. *Quomodo Cassius, cum in Judæam Cæsare mortuo ascendisset, & regionem afflixit, & septingenta talenta à Judæis in tributum exegit: utque Herodes, pecunia redacta, Cassio sui studioſus visus est.*

28. *Quomodo Malichus per insidias Antipatrum veneno sustulit, ope pocillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.*

29. *Quomodo Herodes jussu Cassii dolo interfecit Malichum.*

30. *Quomodo Antigonum Aristobuli filium, à Marione Tyriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam vertit & ex Judæa pellit.*

31. *Quomodo, Cassio in Macedonia superato à Cæsare juvene & Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum sibi conciliavit: ideoque Herodem accusare volentes non admisit. quodque Tyriis pro Judæis scripsit.*

32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam venisset & nonnulli Herodem & Phasaëlum accusarent, non solum hos repudiavit, sed & illos tetrarchas constituit, & decem ex accusatoribus interfecit.*

33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Aristobuli filium in regnum restituerunt.*

34. *Quomodo Hyrcanum & Phasaëlum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.*

35. *Quomodo Herodes à Parthia in Judæam fugiens & postea Romam profectus, cum Antonium obsecrasset multum pecuniæ pollicitus, creatus est à Senatu & Cæsare rex Judææ.*

36. *Herodes post hæc navigat ex Italia in Judæam, & pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano eum comitante & Silone duce.*

37. *Quomodo, Hierosolymis à Silone obsessis, Antigonus à Sosio & Herode oppressus est.*

[o] Ανέπεμψεν εἰς Ρώμην.] Legi potest ἀνέπεμψε.

[p] Ἐντολὴν ἔχοντος] Sic Cod. *Vat.* & *Epiphanii MSS.* illa ἐντολὴν ἔχ. ἀπ. Αλεξανδρον omittit *Ed. Bas.*

[q] Οἱ Καῖσαρ,] Hoc *Summarium* habuimus è Codd. *Vat.* & *Gall.* & *Epiphanii MS.* nihil ejus reperitur in *Ed. Bas.*

[r] Φαρμάκῳ.] Καὶ ὅτι Σκιπίων, ὑπιστειλαντος αὐτῷ Πομπηίου, τ Αλέξανδρον πελέκει διεχρήσατο adjicit *Gall.*

[s] Ἔδοξε Καισίῳ.] Ita cum *Edit. Bas.* ἔδοξεν ὑπάρχειν Καισίῳ in Cod. *Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τριάκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUARTUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum. & quomodo inter eos convenit, ut Ariſtobulus regnaret, & Hyrcanus vitam privatam degeret: utque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

SUPERIORI quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejuſque obitum ſpectant. Quæ vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memoriæ vitium omittamus. Illud enim agimus ut hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas *pro virili* proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum ſuavitate & voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curæ eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis quæ ipſi plane neſciunt fidem illis habituri ſunt.

Joſephi in ſcribendo propoſitum.

Hiſtorici munus.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis * centeſimæ ſeptimæ, Romæ conſulibus Quinto Hortenſio & Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: & commiſſo apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli uxor & liberi ipſius à matre in cuſtodiam dati fuerunt, ut jam diximus: & adverſarios, qui intra templi ſeptum con-

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum.

ΚΕΦ. α'.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος. καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνου βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν· καὶ ὡς μετ' ὀλίγον Ὑρκανὸς, ὑπ' Ἀντιπάτρου πεισθεὶς, πρὸς τὸν Ἀρέταν φεύγει.

[b] Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ πρόσοχῃ νῦν ἐρῶμεν· οὐκ ἄλλα τινὸς, ἢ ἵν' [c] μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάμαλον τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τῷ μὲν ἱστορίαν καὶ τῷ μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὸ δεκαιότητα [d] δίημεν, καὶ τὸ τῆς [e] ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἐκπεπονῆσθαι τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγνωσομένοις, ὡς ἂν μὴ χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς τῷ ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, [f] τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς προσήκειν δεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. [g] Ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης [h] Ὑρκανοῦ τῷ [i] τρίτῳ ἔτει ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατὸν Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων [k] Κοίντου Ὁρτησίου, καὶ Κοίντου Μετέλλου, ὃς διὰ τὴν Κρητικὴν ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον αὐτοῖς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἰερίχουντα, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ὃ γενόμενον, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα σωτήριον [l] κατεῖχεν τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προεῤῥήκα-

a Τεσσάκοντα καὶ δύο.] Ita in libris omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* rectumque eſſe demonſtrat *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. XIII. p. 156.

b Τὰ μὲν οὖν π. & mox τὰ τούτοις ἂν ἀκόλουθα *Vat.* Τῶν ὃ περὶ Αλ. & dein διεδηλωμένων πραγμάτων, τὰ τούτοις *Hen.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

c Μηδὲν παραλιπεῖν] Ergo Jeſu quoque mentionem feciſſe Joſephus credendus eſt. REL.

d Δίημεν,] Si cui duriuſculum videatur δίημεν μεῖναι, in locum vocis δίημεν, per me licet, ſubſtituat εἴζημεν. HUDS. *Lugd. Bat.* δίμμεν· καὶ. Lege (inquit *Coccejus*) δεῖ μὲ καὶ. Ego nihil mutandum cenſeo. HAV.

e Ἐπαγγελίας] Forte ἀπαγγελίας.

f Τῆς ἀκριβείας —— μέλλουσιν.] Accurationis & Veritatis ſtudium in Hiſtorico vid. ſupr. lib. 8 c. 2. §. 8. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παραλόγους, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τῷ ἀληθεστάτῳ· SPANH.

g Ἀρξαμένου τοίνυν] Περαλαβόντος τὴν βασιλείαν Ὑρκανοῦ *Basil.* verum nec iſta, nec vulgata ἀρξαμένου τ. τ. ἀ. Ὑρκανοῦ agnoſcit *Vet. Interpr.* & mox hac §. egit περὶ Ὑρκανοῦ.

h Ὑρκανοῦ] Πρώτου Ὑρκανοῦ *Vat.*

i Τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς] Pro anno tertio Olympiadis CLXXVII. in *Veteri Verſione* aut *centeſima octogeſima tertia Olympiade*, aut *centeſima octogeſima Olympiade*, aut *centeſima ſeptuageſima tertia Olympiade.* Videſis *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 336. HUDS. Malè *Ruſinus* centeſima octuageſima Olympiade, mutatione τῆς π ολ. pro τῆς ζ καὶ ο ολ. vid. Caſaub. Exer. Baron. p. 155. SPANH.

* *Centeſimæ*] Vide *Caſaub.* contra Baron. p. 155.

k Κοίντου Ὁρτησίου,] Κοίντου Ὁρτησίου *Hen.* & *Vat.* Κοίντου τοῦ Ὁρτησίου *Basil.*

l Κατεῖχεν] *Lugd. Bat.* κρατεῖ.

m Κα-

ρήκαμεν· καὶ τὰς ἀνδριαντώνας ἢ [l] καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος, [m] αἱρεῖ πρόσκαιρον. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ [n] συμβάσεως, καταλύει τὴν ἔχθραν, ὅπως τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, καρπούμενον ἀδεῶς τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ κλῆσιν. τοῦτο [o] ὑπὸ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καθασπασάμενοι δὲ πλῆθος παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Τρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης [p] εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀριστοβούλου.

γ'. Φίλος δέ τις Τρκανῷ [q] Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν [r] πρὸς Τρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, [s] τοῦτον εἶναι [t] γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. τοῦτο δὲ λέγω χαριζόμενος Ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς [u] γενομένῳ. περὶ οὗ καὶ καιρὸν δηλώσομεν. οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, [x] Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ [y] τοῦτο καὶ τοὔνομα· ὃν Ἀλεξάνδρα καὶ Βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς [z] ὁμονοοῦντας αὐτῷ Ἄραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγεται, πολλοῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλοις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν δὴ Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, [a] ὑποσωτικὰ κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοὺς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων περιορᾶν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τῷ ἀρχῷ, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτῷ οὐσίαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. [b] τούτοις δὲ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Τρκανὸν [c] ποιούμενος διατελῶν τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύοι [d] τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Ἀριστοβούλου μηδένα [e] παραλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις Τρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὢν, καὶ διαβολὴν δι' ὀλιγωρίαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δὲ αὐτὸν τὸ ἀπράγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγνὴν καὶ ἀνανδρον δοκεῖν· τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, θρασὺς καὶ διεγηγερμένος [f] τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ἃ προσέχοντα ἐώρα τοῖς λόγοις τοῦ Τρκανοῦ, ἃ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατύνων καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς [g] ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πιθανὴν γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος [h] ὑπισχνεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, [i] συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμ-

fugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compositione verba fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam otiosam ageret, suisque facultatibus placide frueretur. Hoc fœdere ita facto in templo, cum quidem pacta jurejurando & dextris confirmassent, & invicem spectante universa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo privatus in ædes Aristobuli. *Fœdus ineunt Aristobulus & Hyrcanus.*

II. 3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero navus & seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo & ab eo diffidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Quamvis Nicolaus Damascenus hujus genus à primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fortuna ad Judæorum regnum evexit. de quo *suo* tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander & ejus uxor totius Idumææ præfectum constituissent, ajunt fecisse amicitiam cum Arabibus, & Gazæis, & Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis & magnis muneribus conciliavisse. Itaque *hic* juvenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & veritus ne quid *mali* ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat adversus eum clandestinis obtrectationibus Judæorum primates; iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste principatu potiatur, & de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui propter * ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caveret & illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, & calumniam pro sua æquitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas & remissio fecerunt ut degener & imbellis spectantibus videretur: at natura diversus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque *ad omnia* erecto. *Antipater Idumæus Herodis pater.* *Nicolaus Damascenus.* *Antipater Judæos excitat in Aristobulum.* *Hyrcani elogium.*

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aurem non præbere videt, non desinebat quotidie apud eum ficta crimina & calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui eum vellet interficere; fuga se revixque acrius urgendo persuadet, cum ei consuluisset ut ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei socium futurum. Ille vero his auditis, dicebat, è re sua esse ad Aretam fugam maturare. Est autem Ju- *Antipater auctor est Hyrcano ut ad Aretam fuga se recipiat.*

l Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος, αἱρεῖ πρόσκαιρον.] Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος αἱρεῖ. πρόσκαιρον δὲ καὶ λ. *Busb.* αἱρεῖ, πρόσκαιρον δὲ καὶ *Hen.*

m Αἱρεῖ πρόσκαιρον.] *Gen.* αἴρει. *L. B.* ἱερεῖ. Legendum αἴρει. COCC.

n Συμβάσεως,] Συμβιβάσεως *Hen.*

o Ἐπὶ τούτοις] Ita ex *Vet. Interpr.* & lib. 1. *de Bello Jud.* ἐπὶ τοῖς in *Codd. Gr.* & *Editis* & *MSS.* Est qui vertit, *in eorum præsentia qui in templo erant.*

p Εἰς τὴν οἰκίαν] Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν Ἀρ. *Vat.* εἰς τὴν οἰκείαν τὴν Ἀρ. *Hen.*

q Ἰδουμαῖος,] Ἰουδαῖος in *Cod. Gall.* Ἰδουμαῖος in *ceteris* omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* HUDS. Conf. *Δλωτ.* lib. 1. c. 6. §. 2. SPANH.

r Πρὸς Τρκανὸν εὔνοιαν.] Πρὸς τὸν Τρκ. *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτον εἶναι γένος] Idem in *Historia Judæorum Arabica*, ad calcem *Bibliorum πολυγλώττων Parisiensium* [& *Londinensium*] legimus, cap 35. ut notavit *Usserius* ad *A. M.* 3932. quem videsis.

t Γένος] *L. B.* γενόμενον. Forte γενόμενον inquit *Coccejus.* Nihil tamen muto. HAV.

v Γενομένῳ.] Γεγονυίᾳ *Busb.*

x Ἀντίπας] *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Herodis pater in minore fortuna *Antipas*, in majore Antipater. *Grot.* ad *Luc.* c. 1.

y Τοῦτο δὲ τοὔνομα·] Dissentit *Eusebius* (*Hist. Eccl.* l. 1. c. 6.) qui ex *Africano* Herodem ei patrem fuisse scribit. Verum fidem potius *Josepho* quam *Eusebio* habendam esse ostendit *Chr. Noldius*, sub initium *Historiæ Idumææ.*

z Ὁμονοοῦντας] Ὁμόρους αὐτῶν *Busb.* ὁμορόντας αὐτῷ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione, *cum finitimis Arabibus.*

a Ἐπισωτικὰ κρύφα κατ' αὐτοῦ] Ἐπισυνιστὰ κατ' αὐτοῦ κρύφα τῶν Ἰουδ. *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

* *Ætatem deberetur imperium.*] *Al.* ætatis prærogativam.

b Τούτοις δὲ] Ita *Hen.* & *Busb.* τούτοις τε συνεχῶς πρὸς in *Editis Aliisque.*

c Ποιούμενος] Ἐποιεῖτο τοὺς λόγους *Busb.*

d Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* (certe *Lugd. Bat.*) τὸ ζῆν *Busb.* τῷ ζῆν *Gen. Aliisque.*

e Παραλιπεῖν] *L. B.* παλαιπεῖν.

f Τὸ φρόνημα.] Φρονήματι *Busb.*

g Ἀποκτεῖναι θέλοντα·] Ita *Hen.* & *Busb.* κτεῖναι in *reliquis.*

h Ὑπισχνεῖτο.] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* ὑπισχνεῖ) in *Editis Aliisque.*

i Συμφέρον] *Lugd. Bat.* σύμφορον.

Judææ finitima Arabia. Itaque misit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non esse inimicis traditurum si ad eum supplex venisset. Fide *hac* accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hierosolyma. Et haud multo post assumpto eo, noctu egressus est urbe, & longo itinere expedito eum in *urbem* Petram ut appellatur perducebat, ubi erat Aretæ regia: & ut regi in primis amicus, orat, ut Hyrcanum reducat in Judæam. Cumque hoc singulis diebus faceret & non intermitteret, quinetiam dona daret, *tandem* persuadet Aretæ. neque non Hyrcanus ei promisit, si reductus & in regnum restitutus esset, redditurum regionem & duodecim urbes quas Alexander ipsius pater ab Arabibus abstulisset. erant autem illæ Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Marissa, Rydda, Lyssa, Oryba.

Hyrcanus fugit ad Aretam, qui auxilium ei pollicetur.

πρῶτον Ὑρκανὸς πρὸς τὸν Ἀράβων βασιλέα τὸν Ἀντίπατρον, λαμβάνει πίστις, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτὸν γιγόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστις ὁ Ἀντίπατρος, ὑποστρέφει πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀπαγαγὼν αὐτὸν, καὶ τὴν πόλεως ὑποξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἀρέτᾳ· μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, καταγὼν τὸν Ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει. καὶ τοῦτ' ἐπάσης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προσιέμενος, πείθει τὸν Ἀρέταν. ὁ μὲν ἄλλα καὶ Ὑρκανὸς ὑπεσχέτο αὐτῷ, καταχθεὶς καὶ τὴν βασιλείαν νομισόμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, Ναβαλλὼ, Λιβιὰς, Θαραβασὰ, Ἀγαλλα, Ἀθώνη, Ζώαρα, Ὀρώναι, Μάρισσα, Ῥύδδα, Λύσσα, Ὀρυβα.

III. CAP. II.

Quomodo Aretas & Hyrcanus exercitum ducunt adversus Aristobulum, & Hierosolyma obsident: utque Scaurus Romanus obsidionem solvit. De obitu Oniæ.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἀρέτας καὶ Ὑρκανὸς στρατεύουσιν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ πολιορκοῦσιν Ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς Σκαῦρος ὁ Ρωμαῖος λύει τὴν πολιορκίαν. περὶ Ὀνίου τελευτῆς.

Aretas in Aristobulum expedit, eumque superat, dein templum oppugnat.

HIS promissis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in Aristobulum, cum quinquaginta equitum simul & peditum millibus, eumque prælio vincit. Cum autem multi post hanc victoriam ad Hyrcanum defeciissent, desertus Aristobulus fugit Hierosolyma. At rex Arabum, copiis suis omnibus secum adductis, fanum aggressus oppugnat Aristobulum, populo ab Hyrcano stante & oppugnationem adjuvante, cum soli sacerdotes essent apud Aristobulum. Igitur Aretas, junctis Arabum Judæorumque castris, obsidionem acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymorum festum, quod Pascha vocamus, Judæorum præcipui, relictis suis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir

Onias, vir justus, & Deo charus.

justus & * Deo charus, (qui aliquando, cum siccitas esset, Deum oravit ut ardores depelleret, Deusque precibus exauditis pluviam misit) sese

Τούτων αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων γιγομένων, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, μετὰ πέντε μυριάδων ἱππέων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προστιθεμένου καὶ δήμου τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων τὸν Ἀριστόβουλον προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, ἣν πάσχα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων, σκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. Ὀνίας δὲ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὕσης ηὔξατο τῷ Θεῷ λῦσαι τὸν αὐχμὸν, καὶ γιγόμενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὕσεν, ἔκρυψεν αὐτὸν ἀφὸ τοῦ τὴν στά-

σιν

---

k Πρῶτος Ὑρκανὸς] Πρῶτον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλὴ in *Editis Aliisque.*

m Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἀρέτᾳ·] Πέτρᾳ Arabum Regia. Eadem Ἀεκείμη dicta, supr. lib. 4. c. 7. §. 1. quæ Arabum primaria urbs, Græcis Πέτρα. supra Πέτρᾳ hæc eadem, quæ prius Ἀρκη dicta lib. 4. c. 4. §. 7. Alia nempe hæc Ἀρκη ab altera in Phœnice, quæ Ἀρκη ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ dicitur supr. lib. 1. c. 7. §. 1. ubi natus Alexander Severus Imperator. *Lamprid.* in Alexand. Sever. Ab hac Ἀρκη Phœniciæ alia Arabiæ, postea Πέτρᾳ dicta, de qua loc. cit. lib. 4. c. 7. §. 1. superioris Ἀρκης mentio iterum lib. 5. c. 1. §. 22. Ἀρκη ἦ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν &c. item lib. 8. c. 2. §. 3. Ἀρκὰ Θεσβίων. SPANH.

n Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἀρέτᾳ·] Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τῷ Ἀρέτᾳ. παρεκάλει δὲ αὐτὸν Ὑρκανὸς ἵνα παρέξῃ οἱ ἀδικουμένῳ, καὶ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ εἰς τὰ βασίλεια ἀποκαταστῆσαι, ὑπισχνούμενος δώσειν αὐτῷ κ. *Busb.* atque ita fere *Zonaras.*

o Ὁ πατὴρ —— Ἀγαββα,] XII. Urbes Arabibus ereptæ ab Alexandro Judæorum Rege, vid. supr. lib. 13. c. 15. §. 4. SPANH.

p Ναβαλλὼ,] In *Epiphanii* libris, *Nabalota*, aut *Nabalotha.*

q Λιβιὰς] *Λαβιὰς* juxta aliquot *Epiphanii* libros.

r Θαραβασὰ,] Θαραβαθὰ *Hen.* Ἀραβατὰ aut Ἀραβαθὰ *Epiphan.*

s Ἀγαββα,] *Galata* & *Galathone* in *Epiphan.* pro Ἀγαββα, *Athône.*

t Ζώαρα,] Ζωάρων τῆς Ἀραβίας· ἐλαιῶν. lib. 4. c. 8. §. 4. & Ἀρχ. lib. 1. c. XI. §. 4. ζόαρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· *Hebr.* עלי, nempe עיר. SPANH.

v Ὀρώναι,] Ὀρῶν Λιγμᾶ *Hen. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Monstingo Adissa* aut *Edissa*: dein *Ribdalusa*, *Oriblo.* HUDS. Conf. supra Antt. lib. 13. c. 15. §. 4. Ὀρώνας· SPANH. Post Ὀρώναι in *Lugd. Bat.* subjungitur Λυγμὼ, inque ejusdem MS. margine adnotatur alia lectio Λιγμών. Quum vero tot Codices novam adjungant urbem, plurimi vero legant Λιγμᾶ, substitui debere judico Λιμβᾶ, quam urbem conjungit Josephus cum Oronis, Marissa aliisque ex his urbibus, quas enumerat etiam superius Lib. 13. c. 15. §. 4. HAV.

x Λύσσα,] Λᾶσα *Hen.* Λῦσα *Ptolemæo.* Vide *Bocharti* Phaleg. p. 350.

y Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων.] Τῶν Ἀριστοβούλῳ *Busb. Hen.* & *Vat.*

z Βαλόμενος τὰ στρατόπεδα] Ita *Busb.* βαλόμενος in *reliquis.* Forsan ἴξῃ βαλόμενος, inquit *Cl. Louthius.*

a Γινομένων,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* γιγομένων in *ceteris.*

b Φάσκα λέγομεν,] Πάσχα *Busb.*

c Ὀνίας δ'] Ὀνίαν δέ τινα, δίκαιον ὄντα καὶ θεοφιλῆ *Busb.* atque ita *Zonaras*, qui subjungit, ὃς αὐχμοῦ ποτὲ γενομένου, εὐχῇ τὸν Θεὸν δυσωπήσας, ὕλυσε τὴν ἀνομβρίαν, εἶπεν οἱ Ἰουδαῖοι εὔξασθαι καὶ Ἀριστοβούλου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο. ὡς δὲ ἐθύμωσε, φῦσαι Θεὸς β. τ. ὅλων, εἶτε &c.

d Ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὕσης] Illud ἂς deest *Hen.* HUDS. Historia hæc narratur in Gemara Taanith fol. 23. 1. & his verbis in Megillath Taanith fol. 49. fac. 2. יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים הלך אצל להם חוני המעגל אמרו לו התפלל שיהו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים יגע עוגה וימר בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מאצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי אמר רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין. *Maxima pars mensis Adar jam effluxerat. & pluviæ nondum descenderant. Adierunt Oniam, circularem dictum* (ob rationem mox indicandam) *rogantes ut pluviam à Deo peteret. Respondit, ite & furnos paschales intro ferte, ne à pluvia liquefiant. Precatus est, at non descenderunt aquæ pluviæ. Tunc circulum designavit humi & se in medio ejus constituit, exemplo Chabacuci, qui dixit* cap. 2. 1. in custodia mea stabo & figam gradum super locum munitum (undique qualis est figura circuli) & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi & quid respondeam arguenti me. *Dixit Onias, Domine hujus universi, oculi filiorum tuorum in me conversi sunt, quoniam veluti filius domus tuæ sum coram te: juro per nomen tuum magnum me ex hoc loco non digressurum antequam misertus fueris filiorum tuorum. Mox cœperunt pluviæ descendere.* REL.

* *Deo Charus,*] *Al.* Dei amicus.

e Ὀνίου

σιν [c] ὁρᾶν ἐπιμένουσιν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ιουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομοβρίαν εὐξάμενος, [f] ἵν' ἔτους ἀγομένου κατὰ Αριστόβουλον καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ἐπιθῇται. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ ἀποδυσωπούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, [g] στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν, "[h] ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν "ἑστῶτες σὸς δῆμός ἐστι, καὶ πολιορκούμενοι δ' ἱερεῖς "σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων [i] ἐκείνοις ἐπακοῦσαι, "μήτε κατ' ἐκείνων ἃ ἔτοι ἀποκαλοῦσιν εἰς τέλος ἀγα-"γεῖν." καὶ τὸν μὲν οὕτω δεξάμενον ἀποκτείναντες οἱ πατροὶ τῶν Ιουδαίων κατέλυσαν.

Onias lapidatur.

β'. Ο δὲ Θεὸς τούτοις αὐτὸς ἀποκρῖμα ἐπιμορήσατο τῇ ὠμότητι, καὶ δίκην εἰσέπραξεν ἐκ Ονίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. [k] πολιορκουμένων τὸν ἱερέων καὶ τοῦ Αριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιτελεῖσθαι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορουμένων δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν Αριστόβουλον, ἠξίωσαν [l] αὐτοὺς τὰς ὁμοφύλους ἀποδόσθαι, χρήματα [m] λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλωσι. τοῦ δὲ, εἰ [n] βούλονται λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντος, προθύμως ὅ, τε Αριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες [o] ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα· ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον, ὥστε ἀποβιῶναι τοὺς πίστας καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ [p] ἀναγκάζοντας τοῖς δεομένοις. [q] ἀναπονδηθέντες δ' οἱ ἱερεῖς ἠύξαντο τῷ Θεῷ, δίκην [r] αὐτῶν εἰσπράξασθαι τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνέβαλετο τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον σίτου ποτ' [s] αὐτοῖς ἑξωνεῖσθαι δραχμῶν ἕνδεκα.

Fides violata ab obsidentibus.

Illos ob scelus ulciscitur Deus.

γ'. [t] Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν [v] Αρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἐπὶ Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὑρὼν, αὐτὸς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἠπείγετο. [x] πυθόμενος δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτὸν τοῦ Αριστοβούλου πρός αὐτὸν καὶ Υρκανοῦ, [y] συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἑκατέρῳ. [z] ὑποσχομένων δὲ, Αριστοβούλου μὲν [a] τετρακόσια δώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ Υρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὴν Αριστοβούλου ὑπόσχεσιν, ἅτε δὴ εὐπόρου χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ὢν, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν· ὁ δὲ καὶ πένης ὢν, καὶ γλίσχρος, [b] καὶ πρὸς μείζονων τὴν ἄπιστον πρόσταιν ἐπαγγελίαν. ἀδύνατον γὰρ ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, [c] ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, [d] ἢ φυγάδας σκεδαλεῖν μὴ τοῦ [e] Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὖ πρὸς πόλεμον [f] διακειμένου. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προφερομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Αρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ρωμαίων ἀποδειχθή-

IV.

Scaurus, in Syriam à Pompeio missus, mox in Judæam contendit.

Scauro magna pollicentur Hyrcanus & Aristobulus.

Scaurus, accepta ab Aristobulo pecunia, Hierosolyma ab obsidione liberat.

abdidit, quoniam durare seditionem videbat. Sed *illi*, eo in Judæorum castra perducto, postulant, ut quemadmodum siccitatem precibus finierat, ita nunc Aristobulum & ejus factionis homines diris ageret. cumque contradicens & deprecans coactus esset à multitudine, stans in medio eorum dicebat, "O Deus rex universitatis, quandoqui-"dem qui mecum nunc stant, tuus populus est, "itemque qui obsidentur sacerdotes tui sunt, pre-"cor ut neque contra hos illos audias, neque quæ "hi contra illos orant ad exitum perducas." Et illum quidem ista precatum circumstantes Judæorum pessimi quique lapidibus necarunt.

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus est, cædisque Oniæ pœnas exegit ad hunc modum. Obsessis sacerdotibus & Aristobulo, accidit ut festum instaret quod Pascha vocatur, in quo nobis moris est multas hostias Deo immolare. At cùm victimis carerent qui cum Aristobulo erant, populares suos rogarunt ut eas *ipsis* præberent, & pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. cumque illi, si habere velint, in singula capita mille drachmas dari postularent, Aristobulus & sacerdotes conditionem libenter acceperunt, & demissam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt: sed eo improbitatis processerunt, ut fidem violarent, & impii essent in Deum, ea quibus ad sacra facienda opus erat egentibus non suppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, ut se in populares suos ulciscereturet. Atque ille vindictam non distulit: sed immisso magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo ut eo tempore tritici modus undecim drachmis emeretur.

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompejus, cum ipse esset in Armenia & adhuc adversus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damascum protectus, Lolliumque & Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus *è vestigio* in Judæam contendit. ubi vero eò pervenit, conveniunt eum ab Aristobulo & Hyrcano legati, auxilium postulantes utrique. Cumque Aristobulus quidem promitteret se quadringenta talenta daturum esse, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Aristobuli promissionem accipit, quippe hominis pecunios & magnifici & æquiora postulantis: cum Hyrcanus pauper & parcus esset, & incredibilia pollicerétur cum majora postularet. non enim ejusdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitissimam & potentissimam, ac fugitivos depellere cum Nabatæorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur causas cum Aristobulo pacisci-tur, acceptaque pecunia solvit obsidionem, jubens Aretam discedere, aut *ni pareat* hostem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damascum

[c] Ὁρᾶν ἐπιμένουσιν] Ὁρᾶν ἰσχυρὸν ἐπ. *Hen.* HUDS. Et *Lugd. Bat.* neque male forsan. HAV.

[f] Ἵν' ἔτους ἀγομένου] Ἵν' ἔτους ἀγομένου θῇ κ' Αρ. κ. τ. συστασιωτῶν αὐτοῦ. ἐπεὶ *Hen.* & *Busb.*

[g] Στὰς μέσος αὐτῶν] Semper stabat in circulo, uti dicitur ibid. abusus ad id verbis Haggæi. REL.

[h] Ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων,] Ὦ Θεὸ βασ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Vat.* & *Zonar.* HUDS. Eadem fere phrasi utitur in precibus suis, quas Talmudici habent. REL.

[i] Ἐκείνοις ἐπακοῦσαι, μήτε κατ' ἐκείνων] Ita *Hen. Vat.* & forsan *Epiphan.* nec aliter *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) nisi quod ὑπακούσῃς habeant. ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτε ἐκείνων in *Editis.* ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε μὴν κατ' ἐκείνων τούτοις *Zonar.*

[k] Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων] Sic *Busb. Hen.* & *Epiphan.* πολιορκουμένων γὰρ τῶν in *Editis.*

[l] Αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους] Αὐτοῖς non agnoscit *Busb.* αὐτὰς habet *Vat.*

[m] Λαβόντας] Λαβόντες *Busb.* λαμβάνοντες *Hen.*

[n] Βούλονται λαβεῖν,] Βούλοιτο *Busb.* & *Vat.* εἰ βούλονται μυρίας χιλίας δραχμὰς *Hen.*

[o] Ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα.] Ἔδοσαν & mox ἀπέδοσαν *Hen.*

[p] Παρεχώντας τοῖς δεομένοις.] Παρεχόντες *Busb. Hen.* & *Vat.*

[q] Παρασπονδηθέντες] Conf. de Vita §. 59.

[r] Αὐτῶν εἰσπράξασθαι] Αὐτῶν deëst *Hen.* & εἰσπράξειν habet *Busb.* paulo post ἅτε pro ὡς.

[s] Αὐτοῖς] *Lugd. Bat.* αὐτὸς.

[t] Ἐν τούτῳ —— Πομπήιος,] Conf. *alior.* lib. 1. c. 8. §. 1. item infra c. 5. §. 1. SPANH.

[v] Ἀρμενίᾳ] Vide *Usserii* Annales, p. 246. *Edit. Lond.*

[x] Πυθόμενος] *L. B.* πυθόμενος.

[y] Συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ.] *Lugd. Bat.* εἰ βούλοιτο συμμαχεῖν. α. ἑκατέροις.

[z] Ὑποσχομένων δ',] Ὑποσχομένου *Hen.* & *Busb.*

[a] Τετρακόσια δώσειν τάλαντα,] Τεσσαράκοντα *Vat.* & *Gall.* ut & *Vet. Interpr.* in l. 1. *de Bello Jud.* quæ lectio firmari videtur ex seq. cap. 2. §. 5. ab init. HUDS. Conf. *alior.* lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[b] Καὶ πρὸς μείζονων] Ita *Bas. Hen. Busb.* & *Vat.* ὑπὲρ μειζόνων in *Ed. Gen.*

[c] Ἐν τοῖς μάλιστα] Ἐν τοῖς μ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[d] Ἢ φυγάδας] Cl. *Lowthius* κ' pro ἢ reponendum censet.

[e] Ναβαταίων] Ναβαταῖοι de Arabibus. SPANH.

[f] Διακειμένου.] Διακειμένων *Busb.* & *Lugd. Bat.*

ſcum iterum petiit: Ariſtobulus vero cum magnis copiis in Aretam & Hyrcanum expeditionem fecit: & cum eis, ad locum qui Papyron appellatur, congreſſus, prælio ſuperat, & hoſtium circiter ſeptem millia interimit, cum quibus cecidit & Phalion frater Antipatri.

στεθαι. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε Ἀρέταν καὶ Ὑρκανὸν ἐστράτωσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς [b] ὅτι τὸ καλούμενον [h] Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνει [i] ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε [k] καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

V.

CAP. III.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus Pompejum conveniebant de regno diſceptantes: utque Ariſtobulo in caſtellum Alexandrium fugiente, Pompejus in eum exercitum ducit, jubetque ut munitiones ſibi traderet.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἔρχονται περὶ τῆς βασιλείας διακαλοῦμενοι· καὶ ὡς Ἀριστόβουλος εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγει, Πομπήϊος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει, καὶ τὰ ἐρύματα παραδιδόναι κελεύει.

Pompejus in Syriam venit, eique vitem auream mittit Ariſtobulus.

NON multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & Cœlen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria & Ægypto & Judæa. Miſit enim ei ingens donum Ariſtobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. "Venit & ex Ægypto legatio, cum "corona aureorum quatuor mille, & ex Judæa ſive "vitis ſive hortus: quod opus τερπωλὼ *delectationem* nominabant. Hoc donum vidimus etiam "nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedica"tum, cum inſcriptione ALEXANDRI JU"DÆORUM REGIS. Æſtimabatur autem "quingentis talentis. Et quidem fertur, Ariſto"bulum Judæorum dynaſten hoc miſiſſe.

Strabonis de ea teſtimonium.

Μετ' ὀλὺ δὲ ἦν Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνούμενος, καὶ Κοίλῃ Συρίαν διιόντι, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ὧδε. "ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσ"βεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς "Ἰουδαίας εἴτε [l] ἄμπελος εἴτε κῆπος· [m] τερπωλλὼ [n] ὠνό"μαζον τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν "καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπε"τωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ° ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ἐπιμήθη δὲ εἶναι πεντακοσίων "ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγουσι πέμψαι [p] τῶν "Ἰουδαίων δυνάστου.

Hyrcani & Ariſtobuli legati ad Pompejum veniunt.

2. Non multo autem poſt venerunt rurſus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano & Nicodemus pro Ariſtobulo: * qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta *acceperat;* hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At *Pompejus* juſſis iis, qui controverſias habebant, ineunte vere *ad ſe* venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damaſcenum contendit: & in tranſitu arcem Apamiæ; quam munivit Cyzicenus Antiochus, funditus evertit, &

Multa in Syria præclare geſta à Pompejo.

† Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionyſius Tripolitanus, ſecuri percuſſus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus ſtipendium ſolvit. Expugnavit etiam Lyſiada præſidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Cumque urbes Heliopolim & Chalcida pertranſiſſet, & montem ſuperaſſet Cœlen-Syriam ut appellatur diſterminantem, à Pella Damaſcum ſe contulit; Su-

Βʹ. Μετ' ὀλὺ δὲ [q] ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ὑρκανοῦ, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, [r] Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, ὧν μὲν τριακόσια, ὧν δὲ πεντακόσια τάλαντα, [s] πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροὺς καὶ τούτους αὐτῷ καταστρώζων. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνιαυτοῦ δὲ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν [t] χειμαδίων, ὥρμησεν [v] ὅτι τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τήν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς [x] ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαΐδα τοῦ Μεννάου χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ [y] οὐδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου, τοῦ πελεκισθέντος, [z] ὅσπερ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν [a] ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ [b] τὰς πόλεις τήν τε [c] Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διέξοδον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην καταγορδυόμενος

---

g Ἐπὶ τὸ καλούμενον] Περὶ *Busb.*

h Παπυρῶνα,] Καπυρῶνα juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

i Ἑξακισχιλίους] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἑπτακισχιλίους *Baſ. Gen.* & *aliquot MSS.* HUDS. Ὀκτακισχιλίους; ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. MSS. ibi ἑξακισχιλίους, unde Ox. ἑπτακισχιλίους· SPANH.

k Καὶ Φαλίων] Cum in lib. 1. *de Bello Jud.* habeamus in *Græcis* omnibus Φασαήλου, hic loci (cum *Montacutio* in *Exerc.* 10. §. 1.) καὶ φαλίων reſcripſi pro Καιφαλίων. (*Lugd. Bat.* Κεφαλίων) Verum juxta *Vet. Interpr.* hic Κεφαλὼν legendum, illic Κεφαλῶνα. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

l Ἀμπελος εἴτε κῆπος·] Vide *Plinii* Nat. Hiſt. l. 37. c. 2. Non ad Templum pertinuiſſe videtur hæc vitis, ut nonnulli voluerunt: ſed, ut veriſimile eſt, κειμήλιον erat domus Haſſamonæorum, prout dicit *Scalig.* in *Elencho Trihæreſ. Nic. Serrarii*, c. 5.

m Τερπωλλὼ] Ita *Hen.* τερπολλὼ in *Editis Aliiſque.* τερπνὸν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Τερπολὴ de vite aurea Hieroſolymis Romam miſſa. SPANH. Τερπολή. מרפלין. REL.

n Ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.] Iterum cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* qui vertit, *nominabant.* in *ceteris* ὀνόμαζε.

o Ἀλιξάνδρου] Ita in *Græcis* pleriſque, tam *Editis* quam *MSS.* Ἀριστοβούλου pro Ἀλιξάνδρου habet *Busb.* in *Epiphanii* verſione *Ariſtobuli filii Alexandri regis Judæorum* &c. unde aliquis forſan reſcribendum cenſeret, Ἀριστοβούλου τοῦ Ἀλιξάνδρου. Vulgata lectione retenta, dicendum cum *Uſſerio* (in *Annalibus* V. T. p. 248. *Edit. Lond.*) donarium hoc ab Alexandro Jannæo in templo Hieroſolymitano repoſitum, & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompejum inde tranſmiſſum.

p Τῶν Ἰουδαίων δυνάστου.] Τὸν Ἰουδ. *Hen.* ἢ τῶν Ἰουδ. *Vat.*

q Ἦκον πάλιν] Ἦκον πρὸς αὐτὸν πάλιν πρέσβεις *Hen.*

* *Qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant,*] Qui etiam accuſabant Gabinium & Scaurum quod pecunias accepiſſent, ille trecenta talenta, alter quadringenta, *Epiphan.*

r Γαβινίου] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* Γαβίνιος in *cæteris.*

s Πρὸς τοῖς ἄλλοις] Πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τούτους ἐχθροὺς αὐτῷ κατ. *Hen.*

t Χειμαδίων,] Χειμαδίων *Hen.*

v Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνὸν·] Ἐπὶ τὸ Δαμασκηνῶς *Busb.* (ut & margo *Lugd. Bat.*) ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν *Gall.*

x Ἐτείχισεν] Ita ex *MSS.* (etiam *L. B.*) & *Vet. Interpr.* ἐπεῖχεν perperam in *Editis.*

† *Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit,*] Id eſt *qui Mennæus dicebatur:* aliis vero, *Mennæi* filii. Vide ſupr. lib. 13. c. 16. §. 3. & ſupr. lib. 13. c. 15. §. 2.

y Οὐδὲν ἐλάττονος] Οὐδὲν ἔλαττον *Busb.*

z Ὅσπερ καὶ κηδεύων] Sic in pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) ὅσπερ in *Editis.*

a Ἡμαρτημένων τιμωρίαν,] Sequutus ſum *Cod. Hen.* in *Editis Aliiſque* ἁμαρτημάτων.

b Τὰς πόλεις] Καὶ πόλεις ἑτέρας ſolus *Busb.*

c Ἡλιόπολιν] Ita cum *Cod. Hen.* Ἡλίαν πόλιν in *reliquis.* In *Epiphanii* verſione, *Cumque civitates Heliopolin & Chalcidem tranſiſſet, in medio poſitum montem aſcendit, & in inferiorem Syriam Damaſcumque pervenit.*

d Ἦκεν·

Συρίαν, ἀπὸ τ Πέλλης εἰς Δαμασκὸν [d] ἦκεν· ἔνθα δὴ κ τ Ιουδαίων διήκουσε κ τ [e] ἡγεμόνων αὐτῶν, οἱ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Ὑρκανὸς κ Ἀριστόβουλος, κ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιοῦν [f] βασιλεύεσθαι, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τ [g] τιμωμένων παρ' αὐτοῖς Θεῷ προΐστασθαι, ὄντας δὴ τούτους ἀπογόνους τ ἱερέων εἰς ἄλλην μεταγαγεῖν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως μ [h] δοῦλοι γένοιντο. Ὑρκανὸς δὴ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν [i] ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, κ μικρὸν ἔχοι μέρος τ χώρας ὑφ' αὐτῷ, πλὴν ἃ ἄλλην βίᾳ [k] λαβὼν Ἀριστόβουλος· τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, κ τὰ πρόσοδα τὰ ἐν θαλάττῃ τοῦτον εἶναι τ συσήσασθαι [l] διέβαλλεν, οὐκ ἂν ἀδίκως ἀποσῆναι λέγων τὸ ἔθνος, [m] εἰ μὴ βιαιός τε κ παροξὺς ὑπῆρχε. συνηγόρουν δ αὐτῷ [n] ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τ δοκιμωτάτων Ιουδαίων, Ἀντιπάτρου προσκαθάσαντος. ὁ δ μὲν σκοπεῖν αὐτὸν τ ἀρχῆς πλὴν σκαιότητα φύσιν ἠτιᾶτο, ἄπρακτον εἶναι, κ διὰ τοῦτ' ἀκαταφρόνητον. αὐτὸν δ ἔλεγε φόβῳ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, προσαγορεύεσθαι δ αὐτὸν τοῦτο ὅπερ κ Ἀλέξανδρον τ πατέρα. κ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους κ συναρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας κ τὰς κόμας κ τὰ φάλαρα, κ τ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἀδίκως ὀφείλοντες ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες [o] ὑπεκείροντο.

γ'. Πομπήιος δ τούτων ἀκούσας, κ καταγνοὺς Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, [p] ἐπειδὰν τὰ τ Ναβαταίων πρῶτον [q] ἴδοι. τέως δ' [r] ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τ Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποσήσῃ κ διασκευσθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο ἐξ Ἀριστοβούλου γιγνόμενον. ὁ γὰρ ἀναμείνας ἀδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, [s] εἰς [t] Δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπῆρεν.

δ'. Ὀργίζεται δὲ ἐπὶ τούτοις Πομπήιος, κ τὴν ἐπὶ τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκτῃ Δαμασκοῦ τ ἄλλης Συρίας [v] ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τ Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παρῆλθεν Πέλλαν κ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τ Ιουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγαιον, [x] ἐνταῦθα εἴς τι περικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου δ ὄρους ἱδρυμένον, [y] Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφυγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ, παραινούντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κάτεισι κ, δικαιολογησάμενος πρὸς τ ἀδελφὸν περὶ τ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρίς, [z] ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τ βασιλείας ἐλπίδα, κ πρὸς ἕκαστον ὧν [a] ἐκέλευσε Πομπήιος ὑπακοήν ὑπισχνούμενος, ἅμα δ ἀναχωρῶν εἰς [b] τὰ ἐρύματα· [c] ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν, κ πρὸς τὸ πολε-

ubi & Judæos & eorum duces audivit, qui & ipsi inter se diffidebant, Hyrcanus scilicet & Aristobulus, & gens ab utroque, regio quidem imperio subjici detrectans, quod patrium esset, sacerdotibus ejus Dei, qui apud ipsos coleretur, ut obedirent, hosque sacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, ut in servitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipse ab Aristobulo privatus esset jure ætatis; parvamque terræ partem sub se haberet, reliquam vi abstulisset Aristobulus; eumque esse criminabatur, qui & incursionum in finitimos agros, & in mari ut piratica exerceretur, auctor exstitisset: gentem nunquam fuisse rebellaturam dicens, nisi ille violentus & turbidus fuisset. Atque hæc ei attestabantur supra mille de Judæorum illustrissimis, quos Antipater subornaverat. At Aristobulus eum principatu excidisse suæ ipsius naturæ culpa contendebat, ut quæ ignava esset, ideoque facile contemneretur. se vero, ajebat, imperium necessario subiisse ne ad alios transferretur; ipsum autem non alio nomine appellari, quam quo & pater Alexander *ante se* usus est. Atque harum rerum testes citabat juvenes quosdam insolentiores, purpura & coma & phaleris & reliquo invidioso *nobilitatis* ornatu comptos, quem non quasi causam dicturi, sed quasi pompam obituri sumpserant.

Querela Judæorum de Hyrcano & Aristobulo.

Hyrcani querela de Aristobulo.

Aristobuli defensio.

3. Pompejus, his auditis, Aristobulum de vi condemnavit, ac tum eos comiter alloquutus dimisit: seque in terram eorum profectum omnia compositurum dicebat, postquam prius Nabatæorum res inspexisset. at interea quietos se tenere jussit; Aristobulum simul colens, ne nationem averteret & transitum ei intercluderet. neque tamen non est id ab Aristobulo factum. Nam nulla re exspectata earum, de quibus cum eo Pompejus colloquutus erat, in urbem Delium & inde in Judæam se contulit.

Pompejus, Hyrcano favens, Aristobulum dimittit.

VI.

4. Istis autem Pompejus irascitur, & assumpto quem in Nabatæos ducebat exercitu, & à Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Atque ubi præterita Pella & Scythopoli ad Coreas venit, quæ *urbs* per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quoddam præsidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium *dictum*, cum Aristobulus confugisset, *Pompejus ei* significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: &, postquam cum fratre de potentatu disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. id quod iterum & tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, & ad omnia ejus imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, &

Pompejus in Aristobulum exercitum ducit.

Aristobulus castella Pompejo tradit.

d Ηκεν·] Ηλθεν *Busb.*
e Ηγεμόνων αὐτῶν,] Ηγεμόνων *Busb.*
f Βασιλεύεσθαι,] Βασιλεύσασθαι *Busb.*
g Τιμωμένων] Τιμηθέντα *Hen.*
h Δοῦλοι γένοιντο.] Δοῦλον γένοιτο *Busb.* & *Hen.*
i Ἀφαιρεθείη] Ἀφαιρεθῆ τὸ πρεσβεῖον *Vat.* ἀφαιρεθείη δ πρεσβείου *Busb.*
k Λαβὼν Ἀριστόβουλος·] Λαβεῖν Ἀριστόβουλον *Busb.*
l Διέβαλλεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* διέβαλλον in *ceteris.*
m Εἰ μὴ βιαιός τε] Αὐτὸς post ἔθνος addit *Busb.*
n Ταῦτα λέγοντες] Ita lego cum *Cod. Hen.* ταῦτα in *ceteris.* id quod admitti potest, si λέγοντι legamus cum duobus *MSS.*
o Ὑπεκείροντο.] *Lugd. Bat.* non male προσείκειντο. HAV.
p Ἐπειδὰν] Καλῶν post ἕκαστα addit *Hen.*
q Ἴδοι.] Ἴδῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
r Ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν,] Ἐδόξει *Busb.*
s Εἰς Δήλιον πόλιν ἦλθε,] In *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἀπὸ Διοσπόλεως χωρίζει, nulla mentione facta urbis Delii. In *Epiphanii* libris, *in Delon civitatem venit.*
t Δήλιον πόλιν] Conf. *alios.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.
v Ἐπικουρίαν,] Ἐπικουρικὰς, σὺν τοῖς ὑπάρ. *Hen.*
x Ἐνταῦθα] Ἐνταῦθα ἴσι περικαλλὲς ἔ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς ὃ Ἀρ. συμπεφυγότος, πέμψας in *Editis.* ἃ ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον συμπεφυγότος Ἀριστοβούλου, ἔρυμα ἓν τοῦτο περικαλλὲς ἐπ' ἄκρου δ ὄρους ἱδρυμένον, πέμψας *Busb.* quæ lectio non displiceret, nisi quod nimium à *vulgata* recedat. Ἐνταῦθα εἴς τι περικ. ἔρ. ἐ. ἄ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς Ἀριστ. *Hen.* &c. unde textum (omisso εἰς ὃ *Editorum*, aut εἰς *Cod. Hen.* & ἴσι in εἴς τι mutato) restituendum censui.
y Ἀλεξάνδρειον,] Ἀλεξάνδρειον Castrum Judææ infr. c. 5. §. 2. item supr lib. 13. c. 16. §. 3. SPANH.
z Ἅμα μὲν κολακεύων] Ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ἀπ' αὐτοῦ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
a Ἐκέλευσε Πομπήιος] Κελεύσειεν *Hen.*
b Τὰ ἐρύματα] Ita *Lugd. Bat.* quomodo scribendum esse etiam sequentia docent. *Alii* τὸ ἔρυμα. HAV.
c Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν] Ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν ἔξω αὐτοῦ, *ne extra illud diverteret*, legendum conjicit *Schotanus.* Ὡς μὴ προκαταλύειν δόξειεν αὐτὸν in l. 1. de *Bello Jud.* quod *Rufinus* vertit, *ne quid regiæ dignitati detrahere videretur.*

d Πα-

& ad bellandum opes sibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At jubente Pompejo ut castella traderet & præsidiorum præfectis sua manu scriberet (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent) paruit ille quidem; sed ægre id ferens, Hierosolyma concessit, seque ad bellum præparavit. Atque haud multo post Pompejo, adversus eum copias ducenti, quidam in via, qui à Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui à Pharnace filio suo peremptus erat.

Mithradates à Pharnace occisus.

μεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευαζόμενον, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν μεταστήσῃ. κελεύοντι δὲ Πομπηίῳ [d] παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς [e] φρουράρχαις ἐπιστεῖλαι τῇ ἑαυτοῦ χειρί, παραδέχεσθαι δὲ ἄλλως [f] ἀπείρητον, πείθεται μὲν, δυσανασχετῶν ὅμως ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἐγένετο. Ὡς μετ' ὀλίγον Πομπηίῳ, στρατιὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν [g] ἀφικόμενοί τινες ἐκ Πόντου τὸν [h] Μιθραδάτην τελευτῆσαι ἐμήνυον, ὑπὸ Φαρνάκου τοῦ παιδὸς [i] αὐτὸν ἠμυμένου.

CAP. IV.

VII. *Quomodo Pompejus Hierosolyma, postquam cives ei portas clauserant, obsidet & vi expugnat: & quæ præterea in Judæa fecit.*

Pompejus Hierosolyma contendit.

CUM autem apud Hierichuntem castra posuisset *Pompejus*, (ubi palmæ nascuntur vigentque, & opobalsamum unguentum præstantissimum, quod fruticibus acuto lapide incisis instar succi exsudat) mane Hierosolyma contendit. Et Aristobulus mutata sententia eum adit; atque pecuniam se ei daturum, & Hierosolymis recepturum esse pollicens, orabat ut bello supersedeat, & quæ velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dedisset Pompejus, mittit Gabinium & milites ad pecuniam & urbem *accipiendam*. neque tamen quidquam horum factum est: quin reversus est Gabinius, urbe exclusus, nec accepta pecunia, quod Aristobuli milites conventa servari non permiserunt. Has ob causas ira incensus est Pompejus, &, cum Aristobulum in custodiam dedisset, ipse ad urbem proficiscitur, cætera quidem firmam, tantum septentrionali parte levius munitam. circundabat enim eam lata profundaque vallis, intra se fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

Gabinio, Pompeji legato, portas claudunt Hierosolymitani.

VIII. 2. Erat autem hóminum intus dissidium, quid facto opus esset non consentientium. nam quidam censebant urbem dedendam Pompejo: alii vero, Aristobulo faventes, portas ei claudendas bellumque parandum esse suadebant, quoniam Aristobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, & pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interruperunt, sese ad sustinendam obsidionem parantes: alii vero, admisso exercitu, urbem Pompejo & regiam tradiderunt. At Pompejus, misso Pisone legato cum exercitu, urbem & regiam præsidiis firmabat: domosque fano adjacentes, & omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non descenderent, circumjecta loca muro sepsit, Hyrcano ad omnia studiose ei subserviente. Porro Pompejus castra collocavit extra, à fani parte septentrionali, qua erat expugnabile. Stabant & ibi magnæ turres, & fossa depressa erat, profundaque valle circun-

Hierosolymorum una pars Pompejo tradita, altera obsessa.

Pompejus templum oppugnare parat.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Πομπήιος Ἱεροσόλυμα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλεισαμένων, πολιορκεῖ καὶ κρατεῖ· οἷά τε ἄλλα τότοις ἔπραξεν ἐν Ἰουδαίᾳ.

Συστασιαζομένης [k] δὲ τῆς Ἱεριχοῦντος, [l] ἣ τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε, [m] καὶ τὸ ἀποβάλσαμον μύρον ἀκρότομον, ὃ τῶν [n] θάμνων τεμνομένων ὀξεῖ λίθῳ [o] ἀναπηδᾷ ὥσπερ ὀπὸς, ἕωθεν ἐπὶ [p] Ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μεταγνόντος Ἀριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήιον· καὶ χρήματα [q] δίδωσι, καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅ, τι βούλοιτο. συγγνοὺς [r] δὴ Πομπήιος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ἐπί τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. ὁ μὲν ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν, τοῦ Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείμενα γενέσθαι. ὀργὴ δὴ ἐπὶ τούτοις Πομπηίου λαμβάνει, καὶ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασχόντος, αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον.

Β'. Ἦν δὴ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁμονοούντων περὶ τῶν ἐνεστώτων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι Πομπηίῳ τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου φρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κρείττονι ἔχεσθαι δεδεμένον. φθάσαντες δὲ ὅσοι τὸ ἱερὸν κατελαμβάνοντο, καὶ τὴν πύλην ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ὑποδεχόμενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν [s] συνεχείρισαν Πομπηίῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήιος δὲ Πείσωνα [t] τὸν ὑποστράτηγον πέμψας σὺν [v] στρατῷ, τήν τε πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς [x] πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἦν ἔξω πρὸ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς προσέφερεν· ὡς ὑπακούοντας δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ περιέξ ἐπέτρεψε χωρία, πρὸς ἅπαντα γραικὰ προθύμως ὑπηρετοῦντι. Πομπήιος δὲ ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ [y] τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπίμαχον. ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ [z] ὀρώρυκτο, καὶ βα-

d Παραδιδόναι τὰ ἐρύματα,] Παραδῶναι *Hen.*

e Φρουράρχοις] Φρουράρχοις *Hen.* & *Busb.*

f Ἀπείρητον,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* ἀφεῖτο in *Editis.* ἀπείρητον *Gall.*

g Ἀφικόμενοί] In *Epiphanii* versione, *quidam ex Ponto veniens nunciavit Mithridatem hausto veneno defunctum, quod illi filius suus Pharnaces confecerat.*

h Μιθραδάτην τελευτῆσαι] Mithridates à filio Pharnace occisus. Item *alsm.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

i Αὐτὸν ἠμυμένον.] Αὐτῷ solus *Hen.*

k Ἐπὶ Ἱεριχοῦντα,] Περὶ Ἱερ. *Busb.* & *Hen.*

l Οὗ τὸ —— ὀπὸς,] Conf. *alsm.* lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

m Καὶ τὸ ἀποβάλσαμον] Καὶ τὸ ἀπὸ βαλσάμου μύρον *Hen.* καὶ τὸ ἀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον *Busb.* τὸ μύρον τὸ ἀκρότατον *Zonar.*

n Θάμνων τεμνομένων] Πάλμων in l. 1. de *Bello Jud.*

o Ἀναπηδᾷ] Similiter fere ac *Josephus* scribit *Strabo* l. 10. p. 763. τὸ φλοιὸν ἐπιχίσαντες ὑπολαμβάνουσιν ἀλιγείοις τὸ ὀπὸν, γλιχρῷ γάλακτι ἐοικὸς ἐξαπλήσιον. HUDS. In marg. *Lugd. Bat.* adnotatur, ἀντὶ δὲ ἀναδίδωσι τὸ ὀπὸν δίκην ἱδρῶτος· γίνεται γὰρ ὅταν δὲ ἰδίῳ τὸ ἰδρῶ. οἱ δὲ ἐκ δὲ πίων φ. αὐτὸ. ἔνθεν καὶ πίδαξ καὶ πιδύαι καὶ ἀναπιδύαι. HAV.

p Ἱεροσόλυμα ἐχώρει.] Ἱεροσολύμων. *Hen.* & *L. B.*

q Δίδωσι,] Hic loci est temporum ἐνάλλαξις, præsenti pro future posito. Vide *H. Stephanum* in *Append.* ad *Script. de Dial. Att.* p. 131.

r Δὴ Πομπήιος] Ita etiam *Zonaras* & *MSS.* omnes, præter *Busb.* qui habet ἦν.

s Συνεχείρισαν Πομπηίῳ] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) συνεχείρησαν in *ceteris.*

t Τὸν ὑποστράτηγον] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* τὸν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν) τὸν στρατηγὸν in *Editis.*

v Στρατῷ,] *L. B.* στρατιᾷ.

x Πρὸς τὸ ἱερὸν,] Πρὸς τῷ ἱερῷ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος,] Πρὸς τὸ προσάρκτιον κλίμα· *alsm.* lib. 1. c 7. §. 3. SPANH.

z Ὀρώρυκτο,] Ὤρυκτο solus *Busb.*

a Τα-

βαθεῖα ϖϐειέχετο φάραγξι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, ὃ μεφύρας ἀναπεφαμμένης ἐφ' ἃ ὄλιγε Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι [a] παλαιπωρέμενον ἐγήγερτο, [b] ϖϐειτεμνόντων τὰ πέλεξ ὕλην Ρωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τέτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις ϖληθείσης τὰ πάφρα διὰ βάθος ἄπρον, ϖϐοσβαλὼν μηχανὰς ἐκ ὄργανα ἐκ Τύρε [c] κομιθέντα, ὀλιγίσας κατήραστε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ γὰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἄγειν [d] τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. [e] ἀρχοντας [f] γὰρ μάχης ἐκ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν [g] ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τὰς πολεμίας οὐκ ἐᾷ.

γ'. Ο δὴ καὶ Ρωμαῖοι [h] σωιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς [i] ἡμέρας, ἃς δὴ Σάββατα καλοῦμεν, ὅτ' ἔβαλλον τὰς Ιουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς [k] ἀπήντων, χεῖρ γὰ ἐκ πύργους ἀνίστασαν, γὰ τὰ μηχανήματα ϖϐοῆγον, ὥστε αὐτοῖς εἰς τὰ ὀλίγα ἐνεργὰ ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὰ ὑπερβολὰ ἧς ἔχομεν ϖϐὶ τ Θεὸν ὁσιότητος, γὰ τὰ φυλακὰ τ νόμων, μηδὲν ὑπὸ τ πολιορκίας διὰ φόβον [l] ἐμποδιζομένων ϖϐὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τ ἡμέρας, πρωΐ τε καὶ ϖϐὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργοῦντων ὅπου γ βωμοῦ, καὶ μηδ', εἴ τι ϖϐὶ τὰς ϖϐοσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρεῖντων. γὰ γὰ ἁλόσης τ πόλεως [m] ϖϐὶ [n] τρίτον μῆνα, τῇ τ [o] νηστείας ἡμέρᾳ, [p] κατὰ τὴν ἐνάτην ἐκ ἑβδομηκοστὴν γὰ ἐκάτης τὴν Ολυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Αντωνίου ἐκ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δ' ϖϐὸς τ θυσίαις ἤδεν ἦττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, ὅτε ὑπὸ γ φόβου γ ϖϐὶ τ ψυχῆς, ὅτε ὑπὸ τ ϖλήθους τ ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ἀποθνάναι, πᾶν δ' ὅ, τι δέοι ϖαθεῖν τὸν ϖϐὶ αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ ϖαρελθεῖν τι τ νομίμων. ὅπ δ' ὁ λόγος ταῦτα μόνον [q] ἐστὶν ἐγκώμιον ψεύδους δυσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθὰ, μαρτυροῦσι ϖάντες οἱ τὰς κ Ϝομπηίου ϖράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ [r] Στράβων καὶ Νικόλαος, γὰ ϖρὸς τέτοις [s] Τίτος Λίβιος, ὁ τ Ρωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς.

δ'. Επὶ δὲ γ μηχανήματος ϖροσπεσόντος, σφοδρὸς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατερράγη, καὶ ϖαρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. ϖρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα ϖαῖς ὢν [t] τῆς ἑαυτῆ σρατιώτας ἐπέβη τ τείχους, μεθ' ὃν αὐτὸν, [u] Φούριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κ θατέρου μέρους· [x] διὰ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σφῷ χαλεραῖς. φόνος δ' ἦν ϖάντα [y] ἀνάπλεως. [z] γὰ τῶν Ιουδαίων

data. Erat enim prærupta pars ea quæ in urbem ſpectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus: & agger quotidie magno labore ſurgebat, ſecantibus proximas arbores Romanis. Ac poſtquam ab olutum erat opus, foſſa ægre completa propter infinitam *ejus* altitudinem, admotis machinis & tormentis à Tyro allatis, fanum ſaxis miſſilibus quatere inſtitit. At niſi nobis patrium fuiſſet ſeptimis diebus feriari, non fuiſſet perfectus agger, illis prohibentibus. Prælio enim laceſſentes & ferientes hoſtes repellere permittit lex, ſed aliud quidpiam agentes *impedire* non patitur.

3 Itaque cum id intellexiſſent Romani, iſtis diebus, quas *à feriando* Sabbata appellamus, neque Judæos telis petebant, neque cum eis manus conſerebant, ſed aggerem & turres excitabant, & machinas admovebant, ut eis poſtridie uterentur. Licet autem vel hinc diſcere, quam immenſo pietatis ſtudio Deum colamus, & quam obſervantes legum ſimus, quod *ſacerdotes* ex obſidione nihil præ metu impediti fuerint, quo minus ſacra peragerent; ſed bis quotidie mane & hora nona rem divinam ad aram fecerint, neque, ſiquid in oppugnatione difficile inciderit, ſacrificia omiſerint. Etenim capta urbe, tertio *demum* menſe, die jejunii, Olympiade centeſima ſeptuageſima nona, Cajo Antonio & Marco Tullio Cicerone conſulibus, cum vi ingreſſi hoſtes eos qui erant in fano jugularent; tamen qui ſacra procurabant nihilo ſecius rem divinam facere perſeverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæſorum multitudine in fugam compulſi, quicquid pati neceſſe erat illud ad aras ipſas laturos eſſe melius putantes, quam ut aliquid legibus patriis præſcriptum omitterent. Quod autem iſta non ſint fabula, unice ad falſæ pietatis laudem oſtendendam adhibita, ſed *ipſamet* veritas, teſtimonio ſunt qui res à Pompejo geſtas memoriæ prodiderunt; & in his Strabo & Nicolaus, ac præterea Titus Livius, hiſtoriæ Romanæ Scriptor.

Judæi, dum templum oppugnatur, rem divinam faciunt.

Templum captum.

Strabo, Nicolaus, & Livius.

4. Atque poſtquam admota machina maxima turrium concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit & locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſua militum cohorte murum aſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena cædibus erant.

Magna Judæorum cædes.

a Παλαιπωρέμθον ἐγήγερτο,] Παλαιπωρεμθοις *Busb.* παλαιπωρέμθε *Hen.* παλαιπόρως *Lugd. Bat.*

b Περιτεμνόντων] Ita ex *Lugd. Bat.* Alii τεμνόντων. HAV.

c Κομιθέντα,] Alii ſic diſtinguunt, κομιθέντα ἐκτισάμας, κατήραστο τ. ἱ. τ. πετροβόλοις.

d Τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας,] Vide *Strabonem* l. 16. p. 763. & *Xiphilinum* è *Dionis* l. 37. p. 141. *Edit. Sylburg.*

e Αρχοντας —— οὐκ ἐᾷ.] Die Sabbati licet Judæis vim inferentes repellere, non autem impedire hoſtem opus prementem. Vid. infr. lib. 18. c. 10. §. 2. & 6. & ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. Item ἀλωτ. lib. 1. c. 7. 3. SPANH.

f Γὰρ μάχης] Μὴν γὰρ *Vat.* & *Busb.*

g Ο νόμος,] Lege utique non ſcripta, ſed à Doctoribus tradita, poſt tempora Mattathiæ Maccabæi.

h Σωιδόντες,] Σωειδότες *Hen.*

i Ημέρας,] Ημέρας ἃ καταβαλλόμθα *Hen.* reliquis omiſſis.

k Απλώτων,] Υπλώτων *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Εμποδιζομθων] Aut ἱερέων ſubintelligendum monuit Cl. *Lowthius*, aut ἡμῶν.

m Περὶ —— Ολυμπιάδα,] Pro ϖερὶ τρίτον μῆνα, *Scaliger* & *Caſaubon.* legunt ϖερὶ τέταρτον &c. & explicant de Jejunio *Tammus*, qui quartus menſis Judæorum. Quod improbat & *Petavius* ac *Steph. le Moyne* Obſervat. in V. L. p. 663. qui de tertio obſidionis Menſe, quo expugnata à Pompejo Hieroſolyma & *Jejunium* νηστείας de ſolenni Judæorum jejunio nempe *Coppernia* explicant. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

n Τρίτον μῆνα,] Τέταρτον poſt *Scaligerum* malit *Caſaub.* p. 665. *Edit. Lond.* Verum tertius hic menſis (ut inquit *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις*) non eſt anni ſed obſidionis, ut conſtat ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit τρίτῳ μηνὶ τ πολιορκίας &c. Adde *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 1. c. 18. p. 337. & *Steph. le Moine* in notis ad *Barnabæ* Epiſt. p. 602. Monet tamen *Uſſerius* ad *A. M.* 3940. intelligi menſem tertium *anni civilis* ab autumno deducti, adeoque diem (quo Judæi eţiamnum jejunant) menſis Ciſleu viceſimum octavum, qui hoc anno erat Decembris Juliani viceſimus, idemque Saturni dies: templum autem à Pompejo Saturni die expugnatum, etiam *Dionem* jam laudatum ſignificare.

o Νηστείας ἡμέρᾳ,] Τῇ ἑορτῇ τ νηστείας, ἥτις ἐν ἀθροίσεσι τ ἡνιοχίης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ιουδαίοις συμφορᾶς *Joſ.* ſub finem hujus libri. De Jejunio iſto videſis *Langium*, *Monachum*, & *Uſſerium* locis jam citatis.

p Κατὰ τὴν ἑνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ολυμπιάδα,] Eadem etiam Olympias de Tempore capti Templi, in Epitom. Temp. Scalig. pag. 259. SPANH.

q Εστὶν ἐγκώμιον ψεύδους δυσεβείας] Illud ἐστὶ non agnoſcit *Hen.* nec *Epiphan.* qui præterea legiſſe videtur ἐγκώμιον ψεύδη.

r Στράβων] Lib. XVI. p. 762. *Edit. Pariſ.* HUDS. & SPANH.

s Τίτος Λίβιος,] *Epitom.* CXI. adde *Tacitum* l. 5. Hiſt. c. 9. HUDS. & SPANH.

t Τοῖς ἑαυτῆ σρατιώταις] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphanius* qui vertit, *cum ſuis militibus*. Τοῖς ἐπ' αὐτῆ in *Editis* *Aliiſque* eſt qui legendum cenſet, τοῖς ὑπ' αὐτοῦ.

u Φούριος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

x Διὰ μέσων δὲ Φάβιος] Διὰ μέσου *Hen.* διὰ μεσῆ *Lugd. Bat.*

y Ανάπλεως.] Ανάπλεα *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

z Καὶ τ Ιουδαίων,] Τῶν γὰρ Ιουδ. *Busb.*

erant. ac Judæorum alii quidem à Romanis, alii vero à ſuis occidebantur: nonnullique per prærupta ſeſe dejiciebant, aut ſuccenſis ædibus ſeipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli avunculus & idem ſocer. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ *quibus libatur*, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. & urbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quæ vero Cœles-Syriæ oppida incolæ prius ſubegerant ab eis abſtulit, & Romano prætori ſubjecit: univerſamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante everſa, inſtauravit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, & Scythopolim, & Pellam, & Dium, & Samariam, itemque Mariſſam, & Azotum, & Jamniam, & Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et hæc quidem *oppida* mediterranea, præter everſa; ut & maritima, & Gazam, & Joppen, & Dora, & Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus & templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt) Pompejus omnia libera eſſe ſivit, provinciæque *Syriæ* attribuit.

Pompejus in penetrale ingreditur.

Abſtinet ſacris.

Pontificatum reddit Hyrcano.

Hieroſolyma Romanis ſubdita.

Gadara inſtaurata.

Urbes Judæis ademptæ.

Diſſenſio fratrum cladis Hieroſolymitanæ cauſa.

5. Hujus cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus & Ariſtobulus. nam & tunc nobis erepta erat libertas, & in Romanorum redacti eramus poteſtatem; & regionem, quam armis captam à Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt: † ſublataque regia adminiſtratione, honore *ſcilicet* generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompejus autem cum Cœlen-Syriam uſque ad

δαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς [a] ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασθο, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν Ιουδαίων, εἰς [b] μυρίους καὶ δισχιλίους, Ρωμαίων δ' πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ [c] Αψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Αριστοβούλου. [d] παρῳκοδόμηθη δ' οὐ μικρὸν ὑπὲρ τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ & ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ [e] μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. [f] ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δυο χιλιάδας ταλάντων, [g] οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθαίρειν Θεοφάνειλας τὸ ἱερὸν τοῖς [h] ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Υρκανῷ· ἀφό τε ἄλλα ὅσα χρήσιμον ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τὸν κατὰ τὴν χώραν Ιουδαίοις Αριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τὰς αἰτίας ἐν πολέμῳ τῷ πελέκει διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦλον, καὶ τὰς ἄλλας, ὅσοι [i] τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τὰ πεπόνθοσαν ἀριστεῖα ἠξίωσε. καὶ [k] τὰ μὲν Ιεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρῳ Ρωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δ' οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχφρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὃπερ μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέσχεν. καὶ [l] Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν [m] καταστραφέντα, ἀνέκτισε, [n] Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ· τὰς δ' λοιπὰς, Ιππον, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ [o] Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισσαν, καὶ Αζωτον, καὶ Ιάμνειαν, καὶ Αρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ παύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τῶν κατεσκαμμένων, [p] Γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ Ιόππην, καὶ [q] Δῶρα, καὶ Στράτωνος τὸν πύργον· ἣν κτίσαντος αὐτὴν Ηρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μεταονομάσθη Καισάρεια· πάσας ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τότε δὲ πάθος [r] τοῖς Ιεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Υρκανὸς & Αριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τὴν τε γὰρ ἐλευθερίαν [s] ἀπεβάλομεν, καὶ [t] ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τὰς Σύρας ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ πρόσπι πλεῖον ἢ μύρια τάλαντα Ρωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο· [v] καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατ' γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη [x] τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ πρὸς μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. Πομπήιος δὲ τὴν Κοί-

a Ἐρριπτον,] Ἐρρίπτων *Busb.* ἔρριψαν *Hen.*

b Μυρίους καὶ δισχιλίους,] Δισμυρίους καὶ δισχιλίους *Hen.* & *Epiphan.* Vulgatam lectionem retinui, præcipue quod cum ea conſentiat *Eutropius.*

c Αψάλωμος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

d Παρῳκοδόμηθη —— ἀόρατον.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

e Μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν.] Η μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ in lib. 1. de *Bello Jud.*

f Οντων δὲ —— ἀρωμάτων,] Εὑρὼν δὲ τραπέζας χρυσᾶς, καὶ λυχνίας πέλεκ, καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀργυρωμάτων *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *invenerunt autem menſam auream & circa eam candelabra, & libatoria non pauca* &c. Videſis *Villalpandum* in *Ezech.* part. 2. p. 586.

g Οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν,] Habemus & Pompeji moderationis illuſtre exemplum apud *Ciceronem* in *Orat. pro Flacco*, hiſce verbis; *Cn. Pompejus, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit.*

h Ναοπόλοις] Νεόκοροι videntur eſſe iidem ac Νεώκοροι, qua voce utitur ipſe *Joſephus*, lib. 1. *de Bello.*

i Τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν,] Τῷ τείχει *Hen.* & *Vat.*

k Τὰ μὲν —— ἐποίησεν·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. & lib. 2. c. 16. §. 4. & 5. SPANH.

l Γάδαρα —— ἀνέκτισε,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

m Καταστραφέντα] Ad πόλιν, quæ poſt vocem Γάδαρα ſubintelligenda eſt, refertur. Quomodo hæc de Gadaris intelligenda ſunt, oſtendit Cl. *Noriſius* in Diſſert. III. *de Epochis Syro-Macedonum* p. 304. *Edit. Lipſ.*

n Δημητρίῳ χαριζόμενος] Meminit illius & *Seneca* in lib. *de Tranquillitate*, c. 8. & *Plutarchus* in *Pompejo* & *Catone Uticenſi.*

o Δίον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

p Γάζαν τε —— ἐπαρχίαν.] Gaza, Joppe, Dora, Straboniſ Turris ſeu Cæſareæ, Liberæ à Pompejo declaratæ. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θαλαττίους, Γάζαν, Ιόππην, Δῶρα &c. Inde etiam initium æræ Græcorum in Euſ. Coll. Gr. Scalig. p. 195. nempe Olymp. CLXXIX. Coſſ. Silano & Murena. SPANH.

q Δῶρα,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

r Τοῖς Ιεροσολύμοις] Τῶν Ιεροσολύμων *Busb.* τοῖς ἐν Ιεροσολύμοις *Hen.*

s Απεβάλομεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἀπεβαλόμεθα in *ceteris.*

t Υπήκοοι] *Al.* ὑπήκοον Ρωμαίοις.

† *Sublataque regia adminiſtratione*] *Al.* & regnum, quod prius Sacerdotalis generis hominibus conferebatur, *Honor* plebejorum virorum factum eſt. Herodis ſcilicet & ejus poſterorum. Vide Cl. Cleric. in Proleg. ad. Hiſt. Eccleſ. p. 21. HUDS. in *Add.*

v Καὶ βασιλεία,] Καὶ ἡ βασιλεία *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Τιμὴ,] Τιμὴ abeſt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

Κοίλλω Συρίαν, ἕως Εὐφράτης ποταμὸς & Αἰγύπτιος, Σκαύρῳ τῷ δεδοὺς καὶ δύο τάγματα Ρωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ὥχετο, ἐπηγόμενος εἰς Ρώμην. [y] ἐπήγετο δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ [z] νεώτερος Ἀντίγονος [a] συνεκομίζετο εἰς Ρώμην ἅμα τε ἀδελφαῖς.

Euphratem fluvium & Ægyptum Scauro tradidisset, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. erant enim ei duæ filiæ totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonus Romam una cum suis sororibus deportabatur.

Scaurus Cæles Syriæ præfectus.

Aristobulus liberique ejus Romam abducti.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν ποιεῖται πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβιον· οἷά τε Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱόν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

[b] Καιρῷ δὲ ἐπὶ Πέτραν τὴν Ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολώτατον εἶναι τὸ ἐν κύκλῳ δηοῦσθαι αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνέδει [c] παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβεύτης ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει μὲν αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ἐπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν ἐπιθυμεῖν τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.

β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν καταστρέχοντος δι' Ἀριστοβούλου παιδός, [d] στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ρώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανοῦ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντίσχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ἐπιχειροῦντος, ὅπερ εἶλε Πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐπιτήδειοι Ρωμαῖοι. πολλοὺς δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὠπλίζε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, [e] Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς τῇ [f] Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. [g] ἐρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ρωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ αὖ τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐπικουρικὸν ὑπλιτῶν Ἀλεξάνδρῳ· ἠκολούθει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ρωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, πρόκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς ἀμνηστίαν, συγγνώσεσθαι περὶ τοῖς πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνήεσαν οἱ Ρωμαῖοι, Μάρκος Ἀντώνιος ἐπιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἠμυνακέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς φαλάγγος [h] ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, [i] αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ᾔει, καὶ ὅσας γε ἐνετύγχανε καθῃρημένας τὰς πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο. καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ῥαφία, καὶ [k] Δῶρα, Μάρισά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πλειόμενοι

[y] Ἐπήγετο δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐπάγαγε *Zonar.* ἐπήγετο in *Editis Aliisque.*

[z] Νεώτερος] *Lugd. Bat.* νεώτατος.

[a] Συνεκομίζετο] Συνεπεκομίζετο *Busb.* συνεπεκομίζετο *Hen.*

[b] Σκαύρου —— στρατεύσαντος,] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

[c] Παρείχε.] Παρεῖχε *Hen.*

[d] Στρατηγὸς Γαβίνιος] Vide *Montacutium* in *Exercit.* VIII. p. 275.

[e] Ἀλεξάνδρειόν] Conf. supra lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.

[f] Κορέαις ἔρυμα,] Al. Κορεαῖς.

[g] Ἔρχεται] ὧν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος,] Ἔρχεται δ' ὧν *Busb.*

[*] *Gravi armatura sequebatur.*] Cum legione, *Epiphan.* cum phalange *Schot.* cum reliquo exercitu, *Gelen.*

[h] Ἐνταῦθα καταλιπών,] Ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον *Busb.* quod interpretamentum esse puto vocis ἐνταῦθα. *Lugd. Bat.* ἐντυθοῖ.

[i] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν, καὶ ὅσ. *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

[k] Δῶρα,] Conf. *alior.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

CAP. V.

IX.

Quomodo Scaurus fœdus facit cum Areta: quæque Gabinius, victo Alexandro Aristobuli filio, in Judæa gessit.

CUM autem Scaurus in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem fecisset, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani jussu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: missusque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hospes esset, persuasit *ei* ut pecunia vastationem agri redimeret. & ipse trecentorum talentorum sponsor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit; non minus quod ipse hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit.

Scauri expeditio in Petram.

2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursante, imperator Gabinius Roma venit in Syriam: qui & alia memoratu digna gessit, & in Alexandrum arma movit, cum quidem Hyrcanus Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed jam Hierosolymorum murum à Pompejo dirutum erigere institueret. Verum ab hoc quidem *conatu* eum prohibuerunt qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Judæorum armabat, collegitque celeriter decem millia peditum, ut & mille & quingentos equites, & Alexandrium munitionibus firmavit (castellum prope Coreas situm) & Machæruntem apud montes Arabiæ. Igitur eum aggreditur Gabinius, præmisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis quos ducebant Romanis, & præterea Judæis qui eis parebant, quibus Pitholaus & Malichus præfecti erant, assumpto insuper Antipatri auxilio, obviam iverunt Alexandro: Gabinius autem & ipse cum * gravi armatura sequebatur. Et quidem Alexander prope Hierosolyma se recepit: cum vero ad manus illic ventum esset, præliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, vivosque ceperunt non pauciores.

X.

Gabinius in Syriam venit.

Alexandrum, Judæam incursantem, persequitur.

Prælio superat.

3. Interea Gabinius, ad Alexandrium profectus, eos qui intus erant ad compositionem invitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Cum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnamque cædem faciendo *reliquis* palmam præripuisse visus est. Cæterum Gabinius, relicta ibi parte exercitûs, ad locum expugnandum, ipse reliquam Judæam obibat, & in quascunque incidebat urbes eversas, instaurari jubebat: & refectæ sunt Samaria, & Azotus, & Scythopolis, & Anthedon, & Raphia, & Dora, & Marissa, & Gaza, & aliæ non paucæ. Dumque homines Gabinii

Alexandrium it oppugnatum.

Urbes aliquot eversas instaurari jubet.

binii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incolerentur, poſtquam diu deſerta fuerant.

Alexandrium aliaque caſtella diruta à Gabinio.

4. Ille vero, iſtis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium: & dum obſidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, & de caſtellis tradens Hyrcaniam & Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et iſta quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat; quod ejus vir cæterique liberi Romæ habebantur, ad eum veniſſet, conceſſit ei quæcunque poſtulabat: & compoſitis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hieroſolyma, fani curam habiturum. Deinde conſtitutis quinque juridicis conventibus, in *totidem* æquales partes gentem diviſit: ita ut alii jus peterent ad Hieroſolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, & quinti ad Sapphora Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi, *deinde* ab optimatibus regebantur.

Judæorum rectionis mutatio.

οἷς ὁ Γαβίνιος [l] προσέταξε, βεβαίως [m] οἰκηθῆναι σωέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γιγομένας.

δ. Ταῦτα δὴ διαπεραξάμενος καὶ τῷ χώρᾳ ἐπάνοδον εἰς τὸ Αλεξάνδριον· καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύνας τοὺς διαπρεσβευσαμένους πρὸς αὐτὸν Αλέξανδρος, συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ προδιδόντας τὰ ἐρύματα [n] Υρκανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὴ καὶ Αλεξάνδρειον. καὶ [o] ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. ἡ Αλεξάνδρα δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, [p] ἣ ἐφρόνει τὰ Ρωμαίων, καὶ τι ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ρώμῃ ἐχομένων, σωεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου· καὶ διοικησαμένου τὰ πρὸς αὐτὸν, Υρκανὸν κατῆγε εἰς Ιεροσόλυμα, σχοῦσαν τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπιμέλειαν. [q] πέντε δὲ σωέδρια κατασήσας, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν [r] Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Αμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ιεριχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν [s] Σαπφώροις τῆς [t] Γαλιλαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι [u] τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

XI.

CAP. VI.

Quomodo Gabinius Ariſtobulum, poſt fugam à Roma captum, Romam remittit: utque Gabinius ex Ægypto reverſus prælio ſuperat Alexandrum & Nabataeos.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ρώμην· καὶ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Αλεξάνδρου τοῦ Ναβαταίων.

Res geſtæ ab Ariſtobulo à Roma in Judæam profugo.

CUM autem Ariſtobulus Roma in Judæam profugiſſet, & Alexandrium, quod nuper erat everſum, reficere inſtitueret, mittit Gabinius adverſus eum milites, & duces Siſennam & Antonium & Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipſumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Ariſtobulum confluebant, tum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus ſtudebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hieroſolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: ſed eorum qui ei ſe adjungebant plerique erant inermes. Cum autem Ariſtobulus ad Machæruntem ſe conferre ſtatuiſſet, eos dimiſit, quod non eſſent inſtructi (ſibi enim ad opera *bellica* inutiles erant) aſſumptiſque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus eſt. Sed Romanis eos acriter aggreſſis, victi ſunt egregie Judæi: & animoſe prœliati hoſtium vi in fugam verſi ſunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero diſſipati, ſibimet, ut poterant, conſulere conabantur. Ariſtobulus tamen, plus mille ſecum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire inſtituit: &, quamvis rebus afflictis, nihilominus bonas ſpes habebat. Sed poſtquam duos dies obſidionem ſuſtinuit, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono filio ſuo, qui una cum eo Roma aufugerat, & ad Gabinium ducitur. Et quidem Ariſtobulus, cum ea ſibi fortuna obtigiſſet, iterum ad Romam mittitur, & in vinclis ibi tenebatur, poſtquam rex & Pontifex fuiſſet annos tres & ſex menſes, vir præclarus & magni animi. Verum

Eum comprehendit Gabinius, Romamque remittit.

Ἀριστόβουλος δὴ διαδράντος ἐκ Ρώμης εἰς τὴν Ιουδαίαν, καὶ [x] τὸ Αλεξάνδριον, ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευαζόμενος, πέμπει Γαβίνιος [y] πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσενναν τε καὶ Αντώνιον καὶ [z] Σερβίλιον, [a] κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δὲ Αριστοβούλῳ τῶν Ιουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν παρεστέρεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. Πειθόλαος γάρ τις, ὑπασπιστὴς ἐν Ιεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἡυτομόλησε πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δὲ τῶν προσηγμένων ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὴ εἰς Μαχαιροῦντα ἀπανίστασθαι Αριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν [b] ἀπόρους ὄντας· ἃ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δὲ ὡπλισμένους περὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ παρατεσόντων αὐτοῖς τῶν Ρωμαίων καρτερῶς, ἡττήθησαν τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ιουδαῖοι· [c] καὶ παρὰ μικρὸν ἀγωνισάμενοι βιασαμένων [d] τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ [e] σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν [f] αὑτοὺς ἐπῆρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Αριστόβουλος εἰς Μαχαιροῦντα διέφυγε, ὠχύρωτό τε τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς ἐδέησεν ἥττων ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχεν. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, αἰχμάλωτος μετ' Αντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ Ρώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν Αριστοβούλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς Ρώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεσμοῖς [g] αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας [h] ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ

---

l Προσέταξε,] Παρεκελεύσατο *Busb.*

m Συνέβαινε οἰκηθῆναι] Οἰκισθῆναι *Busb.*

n Υρκανίαν] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

o Ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε.] De diruta à Gabinio Macherunte *ἀλωτ.* lib. 7. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἡ ἐφρόνει] Εφρόνει δὲ *Hen. Lugd. Bat.* ſimpliciter ἐφρόνει.

q Πέντε δὲ συνέδρια καθίσας,] Vide *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. §. 5. & *Vorſtium* de *Synedriis*, §. 14. HUDS. Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

r Γαδάροις,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

s Σαπφώροις] Ita *Busb* (*Lugd. Bat.* in quo Σισφώρει) *Vat.* & *Epiphan.* Σαμφόροις in *Editis*. Σαμφώροις *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. & *ἀλωτ.* lib. 1. c. 16. §. 2. SPANH.

t Γαλιλαίας.] Sic *Busb. Gall.* (*Coccejus*) *Epiphan.* & ipſe *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* Ιουδαίας in *ceteris*.

u Τῆς δυναστείας,] Τῆς abeſt *Busb.* & *Hen.*

x Τὸ Αλεξάνδριον, —— ἀνατειχίζειν] Herodes fratrem Pheroram jubet ἀνατειχίζειν καὶ Αλεξάνδρειον infra c. 15. §. 4. hic Ariſtobulum. SPANH.

y Πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας,] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.*

z Σερβίλιον,] *L. B.* Σαρβίδιον.

a Κωλύσοντάς τε] Κωλύσοντας τε *Busb.* & *Hen.*

b Ἀπόρους ὄντας·] In *Cod. Busb.* ἀόπλους, *armis inopes*, ut vertit *Epiphan.*

c Καὶ] *L. B.* καίτοι.

d Τε] Abeſt à *L. B.*

e Σκεδασθέντες,] Διασκεδασθέντες *Busb.*

f Αὑτοὺς ἐπειρῶντο.] Ἑαυτοὺς *Busb.*

g Αὐτόθι κατείχετο,] Sic *Baſ. Busb.* & *Epiphan.* αὐτοῦ in *reliquis*.

h Ἔτη τρία καὶ μῆνας ἓξ,] Ita in omnibus *Joſephi* libris, tam *Lat.* quam *Gr.* βασιλεύσας καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία *Zonar.* præciſe. ἔτη ς'. καὶ μῆνας γ'. legendum cenſet *Jac. Capellus* ad *A. M.* 3937. Cum regnum tenuiſſe dicitur annos tres & menſes ſex,

αὐτὸ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίῳ γράψαι τῷ τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν [i] Ιουδαίαν [k] ἐπανέρχεται.

β'. [l] Γαβινίῳ δὲ ὅτι Πάρθοις στρατεύοντι, καὶ τὸν Εὐφράτην [m] ἤδη πεπερασιωμένῳ, μεταβουλεύσασθαι καὶ [n] ὑποστρέψαντα καταστῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίῳ μέντοι, κατὰ τὴν [o] στρατιὰν ἣν [p] ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο, Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ιουδαίων ὄντας αὐτῷ παρασκευάσας συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ιουδαίων ἀπέστησεν· στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὑπετύχοι τῶν Ρωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσκειτο πολιορκῶν.

γ'. Ο δὲ Γαβίνιος, τοιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Ἀντίπατρον, σωφρονοῦντα γὰρ καὶ τῶν πραγμάτων ἔμπειρον, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτερίσαντας, εἰ πάσῃ δυνηθείη τῇ σωφροσύνῃ αὐτοὺς, καὶ πείσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν [q] ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι· [r] τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς μυριάδας Ιουδαίων, ἀπλώτησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡς τὸ [s] Ιταβύριον ὄρος.

δ'. Καταστησάμενος δὲ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πάλιν, ὡς ἐδόκει Ἀντιπάτρῳ φίλοις ὅτι Ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ· [t] Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην, ὡς αὐτὸν ἐλθόντας, [v] πέπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν [x] στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς Ρώμην, Κράσσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. ὡς δὲ ὁ Πομπήιος καὶ Γαβίνιος στρατείας ὅτι Ιουδαίους, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, οὐδὲν [y] ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

ejus liberos dimisit Senatus, propterea quod scripsit Gabinius, id se eorum matri castella tradenti promisisse. atque ita rediere tum in Judæam. *Aristobuli liberi dimissi.*

2. Gabinius vero, cum in eo esset, ut in Parthos duceret exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam; & reversus est in Ægyptum, ut *ibi* Ptolemæum in illius regnum restitueret. *Et hæc quidem etiam in aliis scriptis memorata sunt.* Attamen Gabinio, in ea expeditione quam fecit adversus Archelaum, Antipater frumentum & arma & pecuniam suppeditavit: eique Judæos, qui supra Pelusium collocati custodes erant aditum Ægypti, idem conciliavit, sociosque fecit. Deinde reversus ex Ægypto Syriam offendit seditione & tumultu laborantem. Nam Aristobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Judæorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incursans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eosque obsidione urgebat. *Antipater Gabinium, Ptolemæum in Ægyptum reducentem, adjuvat.* *Alexander Aristobuli filius principatum occupat.*

3. Gabinius autem, cum hoc in statu Syriam offendisset, Antipatrum (nam prudens erat & rerum peritus) ad rebelles præmittit, si forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem mentem consilio suo revocare. Ille *eò* profectus multos quidem repressit & ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Judæorum millia in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio: & cum eo congressus victus est, amissis suorum decem millibus apud montem Itabyrium. *Gabinius contra Alexandrum proficiscitur.* *Eum prælio superat.*

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabatæos proficiscitur. Et hos quidem prælio superat: Mithradatem vero & Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se receperant, deduxit, sparso rumore, quod ab eo fuga dilapsi essent. Et Gabinius quidem, cum res multas & præclaras gessisset, Romam discessit, tradita Crassо provincia. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, quorum unus nihil ab altero alienum refert. *Aliis rebus gestis Romam redit.* *Nicolaus Damascenus & Strabo.*

sex, hoc ipsum *Arabica Hist. Jud. Collector* (ad calcem *Bibliorum πολυγλώττων* editus) cap. 40. de prioris principatûs spatio accipit, *donec captivus adductus est prima vice.* quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumptis, intelligendum potius fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. *Antiq.* c. 8. diserte *Josephus* confirmat) post reditum vero ex urbe Roma, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit. *Usserius* in *Ann.* V. T. p. 287. *Edit. Lond.*

i Ιουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

k Επανέρχεται.] Ita *Hen.* (*L. B.* στρατείαν *Busb.*) & *Vat.* ἐπανέρχονται in *reliquis.* HUDS. Si vertas *redire*, ἐπανέρχονται cum cæteris legendum. IBBETSON.

l Γαβινίῳ δὲ ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι,] Ἀλλαχ. lib. 1. c. 8. §. 7. Γαβινίῳ δὲ ἐπὶ Πάρθους ὁρμωμένῳ &c. SPANH.

m Ἤδη πεπερασιωμένῳ,] Ita *Hen.* ἤδη deest *cæteris.*

n Ὑποστρέψαντα —— αὐτόν.] Ὑποστρέψαντι *Vat.* & *Hen.*

* *Et hæc quidem etiam in aliis* scriptis *memorata sunt.*] Hæc vero & per alios historiarum scriptores monstrata sunt, *Epiphan.*

o Στρατιὰν ἣν] Στρατείαν ἣν ἐφ' Ἑλλ. *Busb.* HUDS. Forte ἐπ' Αἴγυπτον. COCC.

p Ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο,] Prius erat ἐφ' Ἡρῴδου ἐστέλλετο in *Edit. Bas.* quod falsum, & contra omnem Historiæ fidem, cui etiam ipse *Josephus* refragatur *lib.* 1. *de Bello Jud.* ὑφ' Ἡρῴδου in *Edit. Gen.* quod nulla nititur verisimilitudine. Γαβινίῳ μέντοι στρατιώτας Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *Gabinii deinde militibus Antipater ministravit* &c. Unde *Montacutius* in *Apparat.* IV. p. 149. & in *Exercit.* VIII. p. 275.) legendum esse conjicit, Γαβινίῳ μέντοι ἐξ τὴν στρατιὰν ἣν ἐστέλλετο, Ἡρῴδου δὲ Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε &c. Est qui malit ἐπ' Αἴγυπτον ἐστέλλετο. Verum cum *Livius* (*Epitom.* CV.) dixerit, *A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant* &c. placuit rescribere ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο.

q Ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐσωφρόνησε in *Editis Aliisque.*

r Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν.] Conf. infr. c. 8. §. 4. SPANH.

s Ἰταβύριον ὄρος.] Vid. ἀλλαχ. lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

t Πάρθων δὲ φυγάδας,] Eo ordine *Hen.* Πάρθων δὲ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην φυγάδας in *cæteris.* Καὶ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην φυγόντας ἐκ Πάρθων κρύφα μὲν ἀπέπεμψε, ὥστε δὲ τοῖς στρατιώταις ἔλιγεν ἀποδρᾶναι, lib. 1. *de Bello Jud.*

v Πέπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν.] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

x Στρατείαν ἐρράσας] Στρατηγίαν *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Ετερος ἑτέρου καινότερον λέγων.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἄλλος ἑτέρου in *Editis Aliisque.*

XII. CAP. VII. ΚΕΦ. ζ.

Quomodo Craſſus, in Judæam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentavit & cum exercitu interiit: utque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, & in Judæam aſcendit.

Ὡς Κράσσος, εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν τὸν ναὸν συλήσας, ὑπὸ Πάρθων ἐξώρμησε, καὶ ἐφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ ὡς Κάσσιος, συρίαν κατασχὼν, τοὺς Πάρθους ἐμποδὼν ἦν, καὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀνέβη.

Craſſus in Judæam venit & ſacras pecunias depeculatur.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Judæam: & ſublata quæ in templo erat pecunia, quam Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) à ſe impetrabat ut omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit & trabem ſolido auro factam ex minis trecentis. una autem mina apud nos valet duas libras & dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit ſacerdos *ſacri* theſauri cuſtos, nomine Eleazarus, non malitia *quidem*, nam vir bonus erat & juſtus, ſed cum concreditam haberet velorum templi cuſtodiam, quæ & pulchritudine miranda & opere ſumptuoſa erant, & ab ea trabe dependebant, videretque Craſſum colligendo auro incumbentem, metuens de univerſo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit; cum quidem eum jurejurando aſtrinxiſſet, nihil aliud ex templo moturum, ſed eo contentum fore quod ab ipſo daretur, quod quidem eſſet multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava: id quod alios omnes latebat, ſolus vero ſciebat Eleazarus. At Craſſus & hanc, tanquam nihil aliud facturus eorum quæ eſſent in templo, ſumpſit, & contra jusjurandum omne templi aurum ſuſtulit.

Κράσσος δ' ὑπὸ Πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήιος καταλελοίπει, δισχίλια [z] δ' ἦν τάλαντα, βασέας, [a] οἵός τε ἦν καὶ τὸ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ὄντα καὶ ὀκτακισχίλια, σκεδάσαι [b] τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦ, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν [c] ἴσχει λίτρας δύο καὶ ἥμισυ. παρέδωκε δὲ αὐτῷ τοιοῦτον τὸν δοκὸν ὁ τῶν [d] θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ μὲν πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων καὶ ναοῦ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ ἂν δοκοῦ τοιαύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸ Κράσσον εἰώρα σπεύδοντα τὸν ἐκ τοῦ χρυσοῦ γινόμενον συλλογὸν, δείσας σπὲρ τοῦ παντὸς κόσμου τοῦ ναοῦ, τὸν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν [e] τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, μόνῳ δ' ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντα μυριάδων ἀξίῳ. ἦν δὲ δοκὸς αὕτη ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ Ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσος καὶ τοιοῦτον, ὡς ἑδενὸς ἀψόμενος ἄλλου τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβὰς τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

Fidem, Eleazaro ſacrorum theſaurorum cuſtodi datam, violat Craſſus.

Unde ſacræ Judæorum pecuniæ.

2. Ne cui autem mirum ſit, quod tantæ divitiæ in noſtrum templum congeſtæ eſſent, cum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Aſia, per multa retro ſecula eò munera contulerint. Nec teſtibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex oſtentatione noſtra, aut rem verbis exaggerandi ſtudio, in immenſum adeo extollitur: ſed cum alii multi ex ſcriptoribus nobis teſtimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hiſce verbis. "Mithradates autem in Co miſit qui ſibi *inde* pecuniam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi depoſuerat, ut & Judæorum octingenta talenta". Nobis autem nulla eſt publica pecunia niſi quæ Deo ſacra. Atque perſpicuum eſt, Judæos in Aſia hanc pecuniam in Co tranſtuliſſe metu Mithradatis. Haud enim veriſimile, eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes & templum, pecunias Co miſiſſe. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hoc ipſum feciſſe credibile eſt, ut qui nihil Mithradatem metuerint. Quin & Strabo alio in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. "In urbe autem Cyrenæorum quatuor erant *hominum claſſes*,

Straboni teſtimonium.

Aliud ejuſdem teſtimonium.

Β'. [f] Θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ὢν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, [g] πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων, καὶ σεβομένων τὸν Θεὸν, [h] ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προσφερομένων χρημάτων, ἀλλ' [i] ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιλογίας ὑπὲρ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ Στράβων ὁ Καππαδὼξ ὧδε λέγων. "[k] πέμψας δὲ Μιθραδάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα." ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθραδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ πεῖσαι, μηδὲν Μιθραδάτην [l] δεδιότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι κατ' ὀλίγον χρόνον διέβη [m] Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολεμήσων [n] Μιθραδάτην, [o] καὶ Λεύκολλον πέμψαι ὑπὲρ τῆς ἐν Κυρήνῃ στάσεως τῶν ἐθνῶν ἡμῶν, ὧν [p] ἡ οἰκουμένη πεπλήρωτο, λέγων οὕτως. "[q] τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥτε τῶν πο-

z Δ' ἦν τάλαντα,] *Vaticanus* habet δὲ pro δί.

a Οἵός τε ——— τὸν ναόν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 8. SPANH.

b Τὸν ναόν.] *L. B.* τοῦ ναοῦ.

c Ἰσχὺ λίτρας δύο καὶ ἥμισυ.] Ἰσχύϊ *Busb.*

d Θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς,] Χρημάτων *Busb.*

e Τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ,] Τῶν ἐν ναῷ *Busb.*

f Θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς] Θαυμάσῃ *Hen.* & mox ναῷ pro ἱερῷ in *Eodem.*

g Πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων,] Tanta vis auri Hieroſolyma mittebatur à popularibus, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant disjunctiſſimas, ut ad ſummum culmen evecta fuerit Hieroſolymorum opulentia. Sane quidem & ii, quos Meſopotamia, & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuere, in quibus tanquam in ærario quodam ſiti omnes theſauri erant, quos in Palæſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat. *Cuneus* de *Rep. Hebr.* l. 2. c. 23.

h Ἔτι δὲ ——— χρόνων.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 5. c. 5. §. 1. SPANH.

i Ὑπὸ] *Lugd. Bat.* διὰ.

k Πέμψας δὲ ——— τάλαντα.] Πλεύσας pro πέμψας aliquis legendum ſuſpicaretur ex *Appiano* in *Mithridaticis*, p. 186. v. 10. *Edit. Steph.* HUDS. Strabonis verba, quæ in eo hodie non exſtant. SPANH.

l Δεδιότας.] Ita *Hen.* δεδειότας in *Editis Aliiſque.*

m Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα,] Sic *Hen.* Σύλλας in *ceteris.*

n Μιθραδάτην,] *Lugd. Bat.* in *Marg.* Μιθριδάτη.

o Καὶ Λεύκολλον πέμψαι] Hic Λεύκολλον *Hen.* alibi vero habet Λούκολλον.

p Ἡ οἰκουμένη πεπλήρωτο,] Illud ἡ è *MSS.*

q Τέτταρες δ'] Iſta quæ ſequuntur, ut & alia quamplurima è *Strabone* deſumpta, in ejus *Geographicis* non exſtant. Nullus tamen dubito, quin *Strabonis* ſint, ex ejus *Hiſtoricis*, ſive ὑπο-μνη-

"πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοί-
"κων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν
"πόλιν ἤδη [r] παρεληλύθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥαδίως εὑ-
"ρεῖν ἣ οἰκουμένης, ὃς [s] οὐδαδέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον,
"μηδ' ἐπικεκλεῖται ὑπ' αὐτοῦ. τιμᾷ τε Αἴγυπτον καὶ τιμᾷ
"Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχόντων, τῶν
"τε ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι σπουδῇ, καὶ δὴ τὰ συντάγμα-
"τα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι [t] διαφερόντως, καὶ συναυξή-
"σαι ζῶμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν
"Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χω-
"ρὶς καὶ ἡ [v] τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισο μέρος
"μέρει τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσταται γοῦν καὶ ἐθνάρχης αὐ-
"τῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις, καὶ
"συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πο-
"λιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ
"ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαίους, καὶ
"διὰ τὸ παλαιὸν ἔσεσθαι [x] τοῦ καταοικίαν τοὺς ἀπελθόντας
"ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τοῦ Κυρηναίαν μετῆλθε, διὰ τὸ καὶ παρ-
"τοῦτο ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τοῦ
"Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον."
Στράβων [y] δὴ οὕτω ταῦτα λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό-
πον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς [z] μὲν δὴ σὺν
παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς [a] καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσ-
σιος δὲ εἰς Συρίαν φυγών, καὶ προϊππομένους αὐτοῦ, Πάρ-
θοις ἐμποδὼν ἦν, [b] ἐκπολέμουν ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὴν τοῦ Κράσ-
σου νίκην· αὖθις δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν
Ἰουδαίαν. [c] Ταριχαίας μὲν οὖν προσπεσὼν [d] ἀθρόως αἱρεῖ,
καὶ πεντακισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, Πειθόλαόν τε
τὸν Ἀριστοβούλου στασιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τῷ
αὐτὸν Ἀντιπάτρου [e] προσηκομένου, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ
σπουδαίνει δυνάσθαι, καὶ πολίτου τόπου ἀξιοῖ καὶ καὶ παρὰ
Ἰδουμαίοις, περὶ ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ἐπιφανῶν ἐξ Ἀρα-
βίας [f] Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες,
Φασάηλος, καὶ Ἡρώδης, [g] ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, Ἰώσηπός
τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔστοι ὁ Ἀντίπατρος
[h] ἐπεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν,
μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς
Ἀριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστροπῇ δια-
σάμενος ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς
ἐκεῖθεν ἐπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καίσαρ, κατασχὼν Ῥώμην μὲν τὸ
Πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ Ἰονίου, θαλάτ-
τους τε δεσμῶν Ἀριστόβουλον εἰς Συρίαν διεγνωκὼς πέμπειν,
δύο τάγματα αὐτῷ παραδοὺς, ὡς ἂν ὑπερέποιτο τὰ κατ'
ταύτην δυνατὸς ὤν. [i] Ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώναρτο τὰ ἐλπί-
δων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τὰ παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες [k] οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθεί-
ρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πρά-
γματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐκεῖσε [l] ἐν μέλιτι κεκηδυμένος

μνήμασιν. De quibus vide Cl. *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. IV. c. 1. p. 7.

r Παρεληλύθη,] Ita *Gall.* (*Coccejus*) & *Hen.* παρελήλυθε in *Editis Aldisque*.

s Τοῦτο τὸ φῦλον,] Τούτῳ δ' φύλῳ τὸ πλῆθος *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Διαφερόντως,] Διαφερόντων in *Codd. Gall.*

v Τῶν Ἀλεξανδρέων ——— τούτῳ.] Infr. lib. 19. c. 5. §. 2. ἴσης πολιτείας θαὶ τοῖς βασιλέως τετυχότας. & alibi. lib. 2. c. 18. §. 7. ut & mox infr. c. 10. §. 1. Alexandrinæ urbis magna pars Judæorum, quibus etiam Ἐθνάρχης, quare Judæi Alexandriæ cives in Columnis æreis declarati à J. Cæsare. Hinc apud *Philon. ad Caium* p. 1020. A. de jure Alexandrinæ civitatis, quo gaudebant Judæi, eoque in periculum adducto. vid. Philon. in Flaccum p. 971. B. C. & p. 975. D. de Γερουσία Judæorum Alexandriæ Augusti decreto constituta. De Jul. Cæs. vid. mox infr. c. 10. §. 1. SPANH.

x Τοῦ ——— ἐκεῖθεν.] Præpositionem κατ' subintelligendam puto.

y Δὴ οὖν ταῦτα λέγει.] Μὲν δὴ *Hen.* & mox seq. §. μὲν οὖν σὺν π.

z Μὲν δὴ σὺν πάντι] *L. B.* μὲν οὖν πάντι.

"una civium, altera agricolarum, tertia inquilino-
"rum, & quarta Judæorum. Hæc autem jam in
"urbes universas *fere* invaserat, haudque facile est
"locum in toto orbe invenire, quin hoc genus ho-
"minum *sedibus* exceperit, & ab eo teneatur. nam
"factum est ut & Ægyptus & Cyrenæa, utpote
"iisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ re-
"giones horum mores imitentur, magnumque Ju-
"dæorum numerum peculiariter foveant, & cum
"iis *opibus viribusque* crescant, patriis Judæorum
"usi institutis. Etenim in Ægypto concessum est
"Judæis habitare, & magna pars urbis Alexandri-
"næ seorsim huic genti assignata est. Quin & *Ethnarcha*
"suus illis ethnarcha est, qui gentis res admini-
"strat, & judicia exercet, curatque contractus &
"mandata, quasi esset perfectæ reipublicæ prin-
"ceps. Et quidem in Ægypto plurimum pollet
"hæc gens, quod Judæi ex Ægyptiis originem ha-
"buerint, & quod ab iis digressi sedibus *illis* vici-
"ni essent. Trangressum autem est in Cyrenæam,
"quod hæc finitima sit Ægyptiorum ditioni,
"quemadmodum etiam Judæa est, vel potius pars
"olim fuerit regni Ægyptiaci." Strabo nimirum hæc dicit.

3. Crassus autem, omnibus arbitratu suo com- *Crassus in Parthia perit.*
positis, in Parthorum regionem profectus est: & ipse quidem *illic* cum universo exercitu periit, ut alibi narratum est. Cassius vero in Syriam fugit, *Cassius Parthis repressis, in Judeam tendit.*
eaque potitus Parthos arcebat, qui eam, ob partam de Crasso victoriam, incursionibus vexabant. Deinde rursus ad Tyrum profectus, ascendit etiam in Judæam: & Tarichæas quidem adortus primo impetu expugnavit, & triginta circiter millia captivorum cepit, & Pitholaum Aristobuli seditionis successorem interfecit hortatu Antipatri, qui forte apud eum auctoritate plurimum valebat, & magnæ tum erat existimationis etiam apud Idumæos, à quibus uxorem duxit ex nobili Arabiæ familia nomine Cypron, ex qua liberos quatuor sustulit, *Antipatri uxor & liberi.* Phasaëlum, & Herodem, eum qui postea rex erat, *Herodes rex.* & Josephum, & Pheroram, & filiam Salomen. Hic Antipater & alios sibi principes conjunxerat amicitia & hospitio, & potissimum Arabem, apud quem liberos deponebat dum bellum gerit cum Aristobulo. Et quidem Cassius, motis castris, ad Euphratem contendit, invadentibus illac hostibus occursurus, ut ab aliis memoriæ proditum est.

4. Aliquanto autem post Cæsar, potitus Roma XIII.
postquam Pompejus & senatus trans Ionium mare *Pompeji fuga in Epirum.*
fugerant, Aristobulum, vinculis solutum, in Syriam mittere decreverat, traditis ei duabus legionibus, ut qui posset illic negotia componere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat: sed, antequam id agere posset, Pompejani Aristobulum veneno sustulerunt, ipsum vero Cæsareani sepeliverunt. Atque *Aristobulus à Pompejanis veneno sublatus.*
corpus ejus, * melle conditum, aliquandiu jacuit, do-

a Καὶ ὡς ——— αὐτοῦ,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

b Ἐκπολέμουν ἐπ' αὐτοῦ] Εἰσπολέμουν *Busb.*

c Ταριχαίας] Ταριχίας *Hen.* HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

d Εὐθὺς αἱρεῖ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* εὐθέως θροσπεσὼν αἱρεῖ in *cæteris.*

e Προσηκομένου, ὃν πολὺ] *L. B.* θαστιμένου, ὃν πολύ τι.

f Κύπρον ὄνομα,] *Al.* (ut & *Lugd. Bat.*) Κύπρον. Sed male, quum Κύπρις Græcum sit, & Veneris cognomen, Κύπρος mere Hebraïcum. Sic turris, quam Herodes in honorem matris suæ construxit, Κύπρος non Κύπρις vocabatur. *Scalig.* in *Animadverss* in *Eusebium*, p. 149. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 8. c 9. SPANH.

g Ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε,] Ὃς καὶ ὕστερον *Bas.*

h Ἐπεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας] Ἐκπεποίηθο *Hen.*

i Ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπώναρτο] Ἀριστόβουλος δ' οὐκ ἀπ. *Hen.*

k Οἱ τὰ ——— διαφθείρουσιν,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

* *Melle conditum*,] Mellis natura est, ut corpora non sinat computrescere *Plinius Nat. Hist.* XIV. 13. HUDS. in *Add.*

l Ἐν μέλιτι] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

m Σκη-

donec id Antonius poſtea miſit in Judæam, & in regum loculis condendum curavit. Scipio vero cum ei ſignificatum fuiſſet literis Pompeji, ut Alexandrum Ariſtobuli filium interficeret, inſtituta in juvenem accuſatione propter ſuperiora ejus in Romanos commiſſa, ipſum ſecuri percuſſit. Et ille quidem ita moritur Antiochiæ. Ejus vero fratres ad ſe recepit Ptolemæus Mennæi filius dynaſta Chalcidis ſub monte Libano *poſitæ*: miſſoque filio ſuo Philippione Aſcalonem ad Ariſtobuli conjugem, juſſit eam una mittere filium ſuum Antigonum & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio, eam duxit uxorem. Poſtea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram*, ejuſque fratrum deinceps curam gerebat.

Alexander ejus filius juſſu Pompeji à Scipione occiſus.

Ptolemæus ad ſe recipit Ariſtobuli liberos.

ὅπι χρόνον πολὺ, ἕως Αντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἐν τ βασιλικαῖς ϑήκαις ἐποίησε πεϑῆναι. [m] Σκιπίων δὲ, ὅπισείλαντος αὐτῷ Πομπηίου ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον τ Αριστοβούλου, αἰτιασάμενος τ νεανίσκον ὅπι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ρωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πλήϑει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἔτως ἐν Ανιοχείᾳ τελευτᾷ. τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ [mm] Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου παρέλαβε, δωρασάμενος Χαλκιδῆνα [n] τ ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τ υἱὸν Φιλιππίωνα εἰς Ασκάλωνα πρὸς τὴν Αριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν [o] αὐτὴν συναποστέλλειν τ υἱὸν Αντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τ ἑτέρας [p] Αλεξάνδρας [q] ἐρασθεὶς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος [r] γαμεῖται τὴν Αλεξάνδραν, καὶ τ ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διετέλει.

CAP. VIII.

ΚΕΦ. η'.

XIV. *Judæi auxilium ferunt Cæſari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri præclara facinora, & cum Cæſare amicitia. Honores à Romanis & Athenienſibus habiti Judæis.*

Ιουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Αντιπάτρου ἀριστεία, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ρωμαίων καὶ Αθηναίων πρὸς Ιουδαίους.

Cæſari in Ægypto ſuccurrit Antipater.

POſt Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Cæſari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa utilem ſe præbuit Antipater Judæorum adminiſtrator, idque juſſu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Peluſium iter facere valentem, ſed apud Aſcalonen hærentem, veniebat Antipater, ſecum habens Judæorum peditum tria millia, perfecitque ut ex Arabia primates venirent auxilio: & propter ipſum Syri omnes opem Cæſari ferebant, nolentes aliis concedere promptitudine in Cæſarem, & Jamblichus dynaſta, & Ptolemæus ejus filius, & Tholomæus Soëmi Libani

Mithradati in Peluſio capiendo operam navat.

montis incola. Mithradates vero, motis è Syria caſtris Peluſium venit: cumque ab *ejus loci* hominibus non admitteretur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium fortiſſime ſe geſſit; & primus, detracta muri parte, cæteris aditum in urbem patefecit. atque ita quidem Peluſium obtinuit. Antipatrum autem & Mithradatem ad Cæſarem euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Oniæ dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis perſuaſit, ut idem cum popularibus ſuis ſentirent, maxime oſtenſis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæſaris eſſent amici, monebat, & exercitum muneribus omnibuſque neceſſariis juvarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum & pontificem conſentire, *Mithradati* parebant. Iſtos vero ubi acceſſiſſe audiverunt Memphitici, vocaverunt & ipſi ad ſe Mithradatem: & ille, eò profectus, eos quoque aſſumpſit.

Μετὰ δὲ τ Πομπηίου θάνατον ἐν τῷ νίκῃ τῷ ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον [s] εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Αντίπατρος, ὁ τ Ιουδαίων ὅπαρχος ἐξ ἐπιτροπῆς Υρκανοῦ. Μιθραδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ [t] κομίζοντι [v] ὅπικουρικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ἀλλὰ δι' Ασκάλωνα διαβαίνοντι, ἦκεν Αντίπατρος ἄγων Ιουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Αραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπάσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν Συρίαν ἅπαντες ἐπεκύρουν, ἀποδειπόντων τ ὑπὲρ Καίσαρος σπουδὴν οὐ βουλόμενοι, Ιάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος [x] καὶ [y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις πρόθυμον ἅπασαι. Μιθραδάτης δ' ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον [z] ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡρέϑη δ' Αντίπατρος, καὶ πρῶτος [a] καταύσας τὸ τεῖχος, ὁδὸν εἰσιτητὴν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον ἔτως εἶχε. τοὺς δὲ περὶ Αντίπατρον ἐν Μιθραδάτῃ, ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ιουδαῖοι Αἰγύπτιοι, [b] οἱ τὴν Ονίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθέντες δὲ τούτοις τὰ αὐτῶν φρονῆσαι [c] καὶ τὸ ὁμόφυλον Αντιπάτρου, καὶ μάλιστα ὑπιδείξας αὐτοῖς τὰς Υρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ὑπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια ἐν πάσῃ τ ὑπηκόῳ χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οὕτω μὲν, ὡς ἑώρων τ Αντίπατρον ἐν τ ἀρχιερέα [d] σπουδάζοντας, ὑπήκουον. τούτους δὲ προθυμουμένους ἀκούσαντες [e] οἱ ἐν Μέμφιν, ἐκάλουν ἐν αὐτοὶ τ Μιθραδάτην [f] πρὸς αὐτούς· καὶ πεισϑέντες ἦλθον ἐν τούτοις καὶ Ιάμβλιχος.

XV. *Mithradates cum Ægyptiis congreditur.*

2. Poſtquam autem locum qui Delta vocatur jam circuiviſſet, cum hoſtibus congreditur ad Caſtra Judæorum, ut appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithradates, ſiniſtrum vero Antipater. Commiſſo autem prælio, inclinat Mithra-

β'. [g] Επὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον [h] Ιουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθραδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Αντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ

[m] Σκιπίων δὲ, —— Αλεξάνδρου,] Conf. infr. lib. 15. c. 7. §. 4. SPANH.

[mm] Πτολεμαῖος —— ὄρει·] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[n] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει·] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβ. *Busb.*

[o] Αὐτὴν συναποστέλλειν] Αὐτῇ πρὸς αὐτὸν ἀναπέμπειν *Busb.*

[p] Αλεξάνδρας] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[q] Ερασθεὶς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα.] Ερασθεὶς ὁ Φιλιππίων *Hen. Busb.* & *Vat.*

[r] Γαμεῖ] τὴν Αλεξάνδραν,] Γαμῇ τε *Hen.* & *Vat.*

[s] Εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν] Εἰς deëſt *Busb.* & *Vat.*

[t] Κομίζοντι ἐπικουρικὸν,] *Rufinus ineptè:* dum per Choracum tranſiret. *leg.* ἐπὶ Κωρακὸν· Vid. *Caſaub. ad Apparat.* Baron. p. 155. & Dion. lib. XXXIX. p. 204. SPANH.

[v] Επικουρικὸν] Επὶ κωρακὸν certe légebat *Epiphan.* qui, nullo plane ſenſu, vertit, *dum per Chericum tranſiret.*

[x] Καὶ Θολομαῖος] Illa καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου non agnoſcit *Hen.* (ut nec *Lugd. Bat.*) nec legiſſe videtur *Epiphan.* ὁ δυνάστης καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ονίαμου Διῶ. *Vat.* cæteris omiſſis. Confer l. 1. *de Bello Jud.*

[y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[z] Αφικνεῖται·] Ita *Busb.* & *Hen.* ἱφικνεῖ) in *reliquis.*

[a] Καταύσας τὸ τεῖχος,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[b] Οἱ τὴν Ονίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[c] Κατὰ τὸ ὁμόφυλον] Nota Antipatrum contribulem dici hîc Judæis, qui erat Idumæus. De Herode tamen ejus filio infrà c. 15. §. 2. ἰδιώτην τε ὄντα, καὶ Ιδουμαῖον τυγχάνοντα ἡμιιουδαῖον· SPANH.

[d] Συνθέλοντας,] Ita cum *Cod. Vat.* συνηλθότας in *reliquis.*

[e] Οἱ ἐν Μέμφιν,] Οἱ ἐν Μέμφιν i. e. Memphitæ ipſi. REL.

[f] Πρὸς αὐτούς·] Πρὸς αὐτὸν *Busb.* πρὸς ἑαυτὸν *Vat.*

[g] Επὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα] Ita è *Cod. Vat.* favente *Joſepho* in lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit, κύκλῳ ἤδη τὸ Δέλτα ἐκείλϑων σταίσας &c. ἐπὶ δὲ [ἐπεὶ δὲ *Gen.*] τὸ κ. Δέλτα ὡς ἤδη παρεληλύθει *Baſ. Alique.*

[h] Ιουδαίων στρατόπεδον.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

τῶν

τὸν Μιθραδάτην κέρας, καὶ παθεῖν ἂν σκινδυνώδεστα τὰ δόκιμα, εἰ μὴ αὐτὸς τῷ ἡνίοχα ἐκ παραλόγου, σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις, Ἀντίπατρος Ἰουδαίων, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τοὺ μὲν ῥύεται, τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. αἱρεῖ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ὀκτωκαίδεκα τὴν διώξει· τόν τε Μιθραδάτην σκάλλει, πλεῖστον ἐν τῇ τροπῇ διώκοντα. ἔπεσον δὲ [i] τῶν μὲν αὐτῶν τετρακόσιοι, τῶν δὲ Ἀντιπάτρου [k] πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τούτων ἐπιστέλλει Καίσαρι, τό τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ αὐτῷ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συμβῆναι αὐτῷ τὰς ἀγῶνας αὐτοῦ.

γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν [l] ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ δοὺς καὶ [m] ἀτέλειαν παντα χῆ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ἐξ [n] Ἀσινίου ὀνόματος ὧδε. "μετὰ δὲ τὸν Μιθραδάτην [o] εἰσβαλεῖν εἰς "τὴν Αἴγυπτον, καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς ὅστος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὧδε. "τὸν μὲν Μιθρα-"δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀσκάλωνα "Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπιμελητὴν, "τετραχίλιόν τε αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς "ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρα-"τιᾶς καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα." ταῦτα μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε πρὸς Καίσαρα, τοῦ τε [p] πατρὸς ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείνανος πελέκει [q] Σκιπίωνος, εἰδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου· Ὑρκανοῦ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων. παρὼν δὲ Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν [r] γεγραμμένην. νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στασιώδεις· [s] ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ἐπὶ τοῖς [t] στρατηγήμασι, πιστούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε Ἀριστόβουλον μὲν εἰς Ῥώμην [v] ἀνάρπαστον γεγονέναι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίοις· [x] τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [y] κεκτημένον ἐπὶ ληστείᾳ ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἃ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν [z] ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

ε'. Τούτοις Ἀντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, Καῖσαρ Ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, [a] τούτου ἐπ' αὐτῷ [b] ποιησαμένου τὴν κρίσιν, [c] ὁπότερον αὐτὸν [d] ἀποδείκνυς τὸ

datis cornu, & in discrimen extremum adductum fuisset, nisi Antipater, secundum fluminis ripam cum suis militibus currens, victis jam à se hostibus, illum liberasset, & victores Ægyptios in fugam vertisset. Cumque in iis persequendis perseveraſſet, castris eorum potitur; & Mithradatem revocat, qui pulsus longissime aberat. Ceciderunt autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his scripsit ad Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro acceptam ferens, ita ut & Cæsar & tunc Antipatrum collaudaverit, & ejus opera toto bello in maximis periculis usus sit; usque adeo ut Antipatrum in præliis vulnerari contigerit. *Antipatri egregium factum.* *Cum Cæsare amicitia.*

3. Cæterum aliquanto tempore post Cæsar, cum finito bello in Syriam navigasset, magnum ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana civitate omniumque immunitate donando. Multi vero ajunt Antipatrum hujus expeditionis socium fuisse & in Ægyptum venisse: atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. "Postquam Mithradates Ægy-"ptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum "pontifex." Imo & idem ille Strabo etiam alibi, ex auctoritate Hypsicratis, in hæc verba. "Mi-"thradatem quidem solum profectum esse, Anti-"patrum vero Judææ procuratorem, ab ipso "Ascalonem accitum, cum tribus militum milli-"bus auxilium ei tulisse, & *ad idem faciendum* "alios dynastas hortatum esse, atque expeditioni "etiam Hyrcanum pontificem interfuisse." Et "hæc quidem Strabo. *Cæsar magnum Antipatro honorem habet.* *Strabonis testimonium ex Asinio.* *Alterum ejusdem ex auctoritate Hypsicratis.*

4. Quin & eodem tempore Antigonus Aristobuli filius, cum ad Cæsarem venisset, & patris *sui* fortunas deplorabat, quodque propter ipsum mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque frater ejus à Scipione securi percussus, orabatque ut sui misereretur è paterno imperio expulsi: ac præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, & ipsi *Antigono* injuriam fecissent. Verum Antipater, qui præsens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusationem contra se institutam videbat, & Antigonum novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat *oculatus*. Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostis esset & nunquam benevolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum à Scipione pœnas *crimini* debitas subiisse, non autem per vim & injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat. *Antigonus Aristobuli filius Hyrcanum & Antipatrum accusat.* *Antipatri defensio.*

5. Cum hæc Antipater verba fecisset, Cæsar Hyrcanum quidem pontificem pronunciavit, & Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione data, eligere voluit, ipsum *totius* Judææ procuratorem faciens. * Hyrcano vero etiam patriæ mu-ros *Cæsar in pontificatu confirmat Hyrcanum, & magnam Antipatro dat potestatem.*

XVI.

i Τῶν μὲν αὖ τοῦτον ὀκτακοσίοις,] Ita *Busb.* & *Vat.* τούτων μὲν αὖ τοῦτον ὀκτακοσίους in *Editis Aliisque.*

k Πεντήκοντα.] Τεσσαράκοντα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & nonnulli *Epiphanii* Codd. juxta alios ὀγδοήκοντα prout in *lib.* 1. *de Bello Jud.* HUDS. Ογδοήκοντα *alter.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

l Ἀποπλεύσας] Vide *Usserii* Annales V. T. p. 351. *Edit. Lond.*

m Ἀτέλειαν παντα χῆ.] Ἀτέλειαν παραχῆ ἢ λέγει ὑπὸ π. *Busb.*

n Ἀσινίου ὀνόματος ὅτως.] Utrum Asinius fuerit *Trallianus*, ut vult *Usserius*, an *Quadratus*; & quinam fuerit *Hypsicrates* mox laudatus, aliis discipiendum relinquo.

o Εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐκβαίνειν in *cæteris.*

p Ἀπωδύρετο τύχην] Ita cum *MSS.* (ut & *L. B.*) ἐπωδύρετο in *Editis.*

q Σκιπίωνος,] *L. B.* Σκηπίωνος.

r Γενομένην,] Γεγραμμένην *Vat.* γενομένου *Hen.*

s Ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς] Ὅσα τε ποιήσειεν *Hen.* & mox αὐτοῖς *Busb.* & *Vat.*

t Στρατηγήμασι,] Στρατεύμασι *Busb.* & *Vat.*

v Ἀνάρπαστον γεγονέναι,] Ἀνάστατον *Vat.* & *Hen.* & mox γενόμενον pro γεγονέναι in *Busb.* & *Vat.*

x Τὸν δὲ —— λῃ,] Nempe Antigoni. Uterque enim, ille & Alexander securi percussus jussu Scipionis, Aristobuli filii. vid. infr. c. 6. §. 3. SPANH.

y Κεκτημένον ἐπὶ λῃστείᾳ] Κολασθέντα *Busb. Vat.* & *Epiphan.*

z Ὑπὸ δ' δεσπότου.] Illud ὑπὸ è *Cod. Busb.*

a Τούτου ἐπ' αὐτῷ ποιησαμένου] Τούτου δ' *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτῳ δ' *Busb.*

b Ποιησαμένου] *L. B.* ποιησαμένῳ.

c Ἐπίτροπον —— τύχῃ,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

d Ἀποδεικνὺς] Ἀποδείκνυσι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Vat.*

* *Hyrcano*,] In Libro *de Bello Jud.* primo Antipatro hoc concessit. HUDS. in *Add.*

Hyrcano permittit Cæsar urbis muros reficere.

ros reficere permisit, ut qui hanc gratiam rogaverat: (nam adhuc jacebant à Pompejo diruti) scripsitque Romam ad consules ut hoc *ipsum* in Capitolio perscriberetur. atque Senatusconsultum factum est in hunc modum; "LUCIUS VALE-

Senatusconsultum de fœdere cum Judeis renovando.

"RIUS LUCII FILIUS PRÆTOR retulit "ad senatum idibus Decembribus in æde Concor-"diæ. Decreto scribendo adfuerunt Lucius Co-"ponius Lucii filius *tribu* Collina, & Papirius "Quirina, quibus de rebus Alexander Jasonis, "Numenius Antiochi, & Alexander Dorothei, "legati Judæorum, viri boni & socii, egerunt, ve-"terem erga Romanos benevolentiam & amicitiam "renovantes, & clypeum aureum, in signum so-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureo-"rum, & literas sibi dari petierunt & ad liberas "civitates & ad reges, ut regionem eorum & por-"tus secure possint adire, & nemini fiat injuria. "Placuit igitur *Senatui* cum iis amicitiam & gra-"tiam inire, & quæ à nobis postularunt illa ipsis "concedere, clypeumque allatum accipere." Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono mense Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus est à populo Athenienst, quoniam in eos multa beneficia contulisset: miserunt-que ad eum decretum in hæc verba. "PRYTA-

Antipatro honos ab Athenienſibus habitus.

Decretum Athenienſium.

"NE ET SACERDOTE DIONYSIO FI-"LIO Asclepiadis mensis Panemi definentis die "quinto, traditum est Ducibus decretum Athe-"nienstum, archonte Agathocle. Eucles Me-"nandri Alimusius scribam agebat, Munychionis "*mensis* undecimo die Prytaniæ, habito præsidum "concilio in theatro. Dorotheus pontifex popu-"lum in suffragia misit, cæterique præsides ejus "collegæ. Dionysius Dionysii filius *hanc sententiam* "dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, Pon-"tifex & Judæorum Ethnarcha, perpetuo tam "publice populum quam privatim civium unum-"quemque benevolentia prosequitur, summumque "studium in eos confert; & quotquot Athenien-"sium, vel legationis causa, vel propter privata "negotia, eò profecti fuerint, perhumaniter apud

Ιεδαίας. [e] ὑπερέπῃ ἡ Ϲ Υρκανῷ τὰ τ πατρίδ ἀναςῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· [f] ἐφάπλο ϐ. γὸ ἔτι Πομπηίᾳ καταβαλόντ· καὶ [h] τῦτ' ὑπισέλλ τοῖς ὑπάτοις εἰς Ρώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπετωλίῳ. καὶ [i] τὸ ἡμόμενον ὑπὸ τ συγκλήτ δόγμα τῦτον ἔχ τ τρόπον. "[k] ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ "ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ σωεβυλεύσαν τῇ συγκλήτῳ εἴδοις "Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ Ομονοίας ναῷ. [l] γραφομένης "τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκι Κωπώνι Λουκίου υἱὸς "Κολλίνα καὶ Παπιρί Κυρίνα, οἷς ἐν Αλέξαν-"δρ Ιάσον, καὶ Νεμήνι Αντιόχ, καὶ Αλέξαν-"δρ Δωροθέ, Ιεδαίων πρεσβύται, ἄνδρες ἀγαθοὶ "καὶ σύμμαχοι, διελεχθησαν, ἀναιρέμενοι τὰς πρὸ-"πεγμένας πρὸς Ρωμαίους [m] χάριτας καὶ τὴν φιλίαν, "καὶ ἀσπίδα χρυσῆν [n] σύμβολον τ συμμαχίας ἠνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ χρή-"ματ' αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, [o] περί τε τὰς αὐτονομι-"μένας πόλις Ϲ περὶ βασιλέας, ὑπὲρ ϗ τὴν χώραν "αὐτῶν καὶ τὰς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, [p] ϗ μηδένα "ἀδικεῖσθαι. [q] ἔδοξεν οὖν σωθῆναι φιλίαν Ϲ χάριτας "πρὸς αὐτὰς, ϗ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν ταῦτ' αὐτοῖς πα-"ρασχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα [r] προσδέξασθαι." [s] ταῦτα ἐγένετο ἐπὶ Υρκανῦ ἀρχιερέως Ϲ ἐθνάρχου, ἔτους ἑνάτου [t] μηνὸς Πανέμου. [v] ἠύξατο ἡ Ϲ βουλὴ ϗ τὸν Αθηναίων δῆμον τιμᾶς Υρκανὸς, [x] πολλὰ χρήσιμ ἡμέν εἰς αὐτύς· ἔπεμψάν τε ψήφισμα χράψαντες αὐτῶ, τῦτον ἔχον τ τρόπον. [y] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ [z] ΙΕ-"ΡΕΩΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ϗ Ασκληπιάδ μηνὸς Πανέμου "πέμπτῃ ἀπιόν, ἐπεδοξε τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Α-"θηναίων, ἐπὶ Αγαθοκλέους ἄρχον. Εὐκλῆς Μενάν-"δρου Αλιμούσι ἐγραμμάτευε, [a] Μουνιχιῶν ἐνδεκά-"τη τ Πρυτανείας, ἐκκλησίας ἡμένης ἐν τῷ θεάτρῳ "[b] τ προέδρων. ἐπεψήφισε Δωρόθε [c] ἀρχιερεὺς Ϲ οἱ "συμπροέδροι τῷ δήμῳ. Διονύσι Διονυσίου εἶπεν· ἐπ-"δὴ Υρκανὸς Αλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς Ϲ ἐθνάρχης τ Ιου-"δαίων, φιλοτιμεῖ καινῇ τε τῷ δήμῳ Ϲ ἰδίᾳ τ πολιτῶν "ἑκάστῳ ἁπάντων, ϗ πάσῃ σπουδῇ ἡμέν ἐπὶ αὐτὺς ἀναδῆ, "ϗ

e Επιπρέπ —— τυχη,] Confer *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

f Εφίπλ] Εφέστατο *Vat.*

g Γὰρ ἔτι Πομπηίᾳ] Hic γὸ pro ϗ substitui ex auctoritate *MSS.*

h Τῦτ' ἐπισέλλ] Ταῦτα *Busb.* & *Hen.*

i Τὸ ἡμόμενον ὑπὸ τ συγκλήτ δόγμα] Conf. supr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

k Λεύκι —— συνεβυλεύσαν] Hîc *Josepho* (inquit *Keplerus* de *Anno Natali Christi*, p. 52.) humani quid accidit. nam promittit Decretum *de restauratione Hierosolymorum*, infert vero Decretum longe antiquius *super amicitia & societate*. Credibile est aliud *Josephum* præcepisse, aliud exsequutum esse Amanuensem, permutatis decretis homonymia *Hyrcanorum*. ad primum enim hujus nominis sacerdotem pertinet, quod *Josephus* hîc refert ad posteriorem. Decretum vero, quod hic profitetur, paulo infra sequitur in fasciculo decretorum Romanorum de Judæis. Cæsare V. Cos. Vide *Scaligerum* in *Notis* ad *Eusebium*, p. 145. *Usserium* in *Annalibus*, p. 119. 271, & 365. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 68. 69. & 77. & l. 10. p. 250. HUDS. De his duobus decretis Romanorum & Athenienstum, ut alieno loco positis, & quæ Joannis Hyrcani Avi tempore data fuerant, non sub Nepote. vide *Petav. Doct. Temp.* P. 11. p. 250. SPANH.

l Γραφομένῳ —— Κυρίνα,] Ita lego & distinguo ex *MSS.* (ut & *L. B*) prius erat γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν ϗ Λεύ-κι Κωπώνι Λουκίου υἱὸς ϗ Παπιρί Κυρινᾶς.

m Χάριτας ϗ τὴν φιλίαν,] Ita *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* χάριτας· ϗ τὴν φιλίαν, ϗ ἀσπ. in *Editis Aliisque.*

n Σύμβολον τ συμμαχίας ἡμομένην] Ista delenda censet Scaliger.

o Περί τε τὰς αὐτονομουμένας] Περὶ τὰς αὐτ. *Hen.* & *Vat.* qui mox omittunt ϗ πρὸς βασιλέας, & dein legunt τὴν χώραν.

p Καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι.] Μηδὲν *Hen.* & *Busb.*

q Εδοξεν οὖν σωθῆναι] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξε ϗ in *Editis Aliisque*, forsan pro ἔδοξε δή.

r Προσδέξασθαι.] Προδέξασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

s Ταῦτα Πανέμου.] Annus ille IX. Hyrcani sumendus ab eo jam Ethnarchia à Gabinio illi concessa. vid. Dodwell. p. 82. 83. SPANH.

t Μηνὸς Πανέμου.] Quomodo hoc fieri potest, quum scriptum fuerit Idibus Decembribus (ut constat ex superior.) in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus, Panemus vero Macedonicus Junio Juliano respondeat? *Usser.* in *Annalibus*, p. 120. 271. Locum sanandum putat *Petitus* (in *Eclogis Chronol.* p. 305.) mutata interpunctione ad hunc modum, ἔτους ἑνάτου. μηνὸς Πανέμου ἠύξατο ϗ ϗ &c. ut quod hic habetur de mense Panemo referendum sit ad Athenienstum psephisma. unde sequitur (ut pergit *Petitus*) & *illud* Romanorum senatusconsultum & hoc Athenienstum psephisma, scripta fuisse anno pontificatus Hyrcani nono, illud quidem Idibus Decembribus, hoc vero mense Panemo. HUDS. Mensis Πανεμ, de quo hac §. initium à XXV. Junii Juliani statuitur à Dodwell. de Cycl. Calyp. p. 83. de quo vide Usserium & Dodwell. de hoc Josephi loco Dissert. de Cycl. Calyp. p. 81. SPANH.

v Ηὔξατο ϗ] Εὔξατο ϗ *Vat.* εὔξατο δὴ *Hen.*

x Πολλὰ χρήσιμ] Πολλὰ χρήσιμα εἰς αὐτὺς ἡμέν *Hen.* πολλὰ ϗ αὐτὸς εἰς αὐτὺς χρήσιμ ἡμέν, ἔπεμψέ τε αὐτῷ ψήφισμα, τῦτον &c. *Vat.*

y Επιπρυτάνεως —— ἀπιόντ,] Athenienstum decretum pro Judæis, quod refertur in Chronico Eusebii ad Ann. MDCCCLXX. sed quod incertum putat Scaliger Anim. p. 157. SPANH.

z Ιερέως διονυσίου] De decretis Pontificum nominibus signatis videsis *Ez. Spanhemium* in Diss. VIII. de *Præst. Numism.* p. 693. & *Dodwellum* in *Diss* 3. de *Cyclis Veterum* p. 191, 192.

a Μουνιχιῶν ἑνδεκάτη τ Πρυτανείας,] Hic mensis Attici nomen habemus, sed numerum diei duntaxat secundum Prytaniam, quam cujus tribus fuerit non docet. *Petavius* (in *Doctr. Temp.* l. 1. p. 77.) suspicatur librarii culpa diei numerum excidisse, sive *Munychionis*, sive τ Πρυτανείας. nam & ἑνδεκάτη ad Μουνιχιῶν referri potest, quod & *Epiphanius* sequitur, & tum *Prytaniæ* tempus erit omissum. Quid si rescribamus Μουνιχιῶν ἑνὶ ϗ νέᾳ, δεκάτῃ τ Πρυτανείας, aut aliquid hujusmodi? Confer *S. Petitum* in *Eclogis Chronol.* l. 4. c. 18.

b Τῶν προέδρων.] פרוידרין *Rel.*

c Αρχιερεύς] Is non alius ab eo fuisse videtur, qui olim Πρυτανίων ἐπιστάτης appellari solebat. Decem enim Πρυτάνεις, qui populum in suffragia mittebant, πρόεδροι dicti sunt, & primus eorum ἐπιστάτης, & reliqui συμπρόεδροι.

d Πα-

"καὶ τὰς [d] ψηφιζομένας Ἀθηναίων, ἢ καὶ πρεσβείαν ἢ "κατ' ἰδίαν προφασιν, ὡς αὐτὸν ὑποδεχε[e]ται φιλοφρό- "νως, καὶ προπέμπῃ τὰ ἀσφαλῆς αὐτῶν ἐπανοδω προνοού- "μενον, ἐμαρτυρήθη μὲν ἐπὶ πρότερον καὶ τούτων, [f] δέ- "δοκται δὲ καὶ νῦν, "[f] Θεοδοσίῳ τε Θεοδώρου Συνιέως εἰση- "γησαμένου, καὶ περὶ [g] τῆς ἀνδρὸς ἀρετῆς ὑπομνήσαντος "τὸ δῆμον, καὶ ὅπως προαίρεσιν ἔχῃ ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι ποτ' "ἂν [h] δώσ[i]α ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ, "ἀρίστειῳ καὶ τῷ νόμῳ, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ τεμένει [i] Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν "δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις, τραγῳ- "δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ [k] Παναθηναίων καὶ "Ἐλευσινίων, καὶ ἐν τοῖς Γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ὑπομελη- "θῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἁγαμένοντί τε αὐτῷ, καὶ ἁγα- "φυλάττοντα τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅ, τι "ἂν ὑπονοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τοῦ ἀνδρὸς ἀπο- "δοῦς καὶ φιλοτιμίας. ἵνα τούτων γιγνομένων φαίνηται ὁ "δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς "προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς "ἡμᾶς ἀπόδοσιν ἐκ τῶν ἤδη πεπραγμένων· ἐλέσθαι "δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵτινές τε "αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ προσκαλέσωνται προσ- "δεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν [l] ἀεὶ ἀγαθὸν "ἡμῶν τὴν πόλιν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ρωμαίων καὶ [m] δῆμου τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδη- λωνται ἱκανῶς.

"se excipit, curatque dedacendos, ut salvi & in- "columes redeant prospiciens, quibus & antea "quidem perhibitum fuit testimonium, visum est "etiam nunc, Theodosio Theodori filio Sunienſi "referente, populumque de virtute hujus viri ad- "monente, deque voluntate ejus nobis quoad po- "tuit beneficiendi, honorare ipsum corona aurea, "præmio legitimo, statuamque *ei* ex ære item "collocare in Templo * Populi & Gratiarum: "& præconis voce pronunciari coronæ donatio- "nem in theatro, Dionysiis, dum Tragœdiæ no- "væ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in "Gymnicis certaminibus; curæque esse Ducibus, "ut, dum ille *in amicitia colenda* perseverat, & in "benevolentia erga nos conservanda, omnia, quæ "in honorem ejus & gratiam excogitari possunt pro "ipsius in nos studio & liberalitate, ei *vicissim* tri- "buantur, quibus rebus fiet ut se ostendat popu- "lus noster grato esse erga bene merentes animo, "velleque alios, ut par est, remunerare; quò ille "jam honoribus affectus studium nostrum imite- "tur: præterea que legatos ex omni Athenienſium "numero legi, quibus id negotii datum erit ut & "ad illum decretum hoc perferant, ipsumque hor- "tentur ut honores *à nobis* assequutus deinceps "studeat de civitate nostra bene mereri." Et qui- dem de honoribus, qui à Romanis & populo A- thenienſi habiti sunt Hyrcano, satis à nobis dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀντίπατρος Ἡρώδῃ τῷ τῆς Γαλιλαίας προνοιαν, Φα- σαήλῳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιτρέπει· καὶ ὡς Ἡρώδης, Ἰουδαίων τῷ Ἀντιπάτρῳ φθονούντων, κατηγορεῖται πρὸς Ὑρκανόν.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilææ administrationem mandat, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Herodes, Judæis invidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accusatur.

Ὁ Καῖσαρ δὲ, διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ἀπέ- πλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, [n] ἀνεγείρει μὲν λύων τὸ τεῖχος, ὑπὸ Πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὴν κατὰ τὴν χώραν [o] θόρυβον ἁπιὼν κατέστελλεν, ἀπο- λῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἡρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ Ὑρκανῷ φρονοῦντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τὰ ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπερίσπαστος· πεισθεμένους δὲ τὴν ἐκ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι πεφυκέναι χαίρειν, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην, Ὑρκανὸν δὲ [p] ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ρωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα πικροὺς ἀνθ' ἡγεμόνων πολεμίους. εὐ γὰρ ἀνέξεσθαι μεθισταμένου ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων [q] καθίστα δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Β'. Βλέπων δ' ὁρῶν καὶ [r] νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν, φασάη- λον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύμων καὶ τῶν περὶξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι· τῷ δὲ μετ' αὐ- τὸν Ἡρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν [s] ἐπίτρεψε, [t] νέῳ παντά- πασιν ὄντι. [v] πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐνιαυτοὶ μόνα ἦτη.

Cæsar autem, ordinatis Syriæ rebus, per mare discessit. Antipater vero, postquam, deducto à Syria Cæsare, in Judæam reversus est, confestim dejecta à Pompejo mœnia reficit; & regionem obiens, tumultum qui in ea erat, compescebat, partim minando, partim ut quiescerent consulendo. Si enim ab Hyrcano starent, fore *dicebat* ut feliciter degerent, suisque bonis absque turba fruentes vitam agerent: sin rerum novarum spe ducerentur, & ab eis quæstum sectarentur, ipsum *Antipatrum* habituros pro præfecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero & Cæsarem pro ducibus hostes acerbos. non enim passuros eum summoveri, quem constituissent ipsi. Cum hæc dixisset, ad res regionis ordinandas se solum accingebat.

Antipater Hierosolymorum muros reficit.

Tumultuantes compescit.

2. Videns autem Hyrcanum tardum esse atque segnem, Phasaëlum filiorum suorum natu maximum Hierosolymorum finitimique agri præfectum constituit; Herodi vero, qui illum ætate sequebatur, Galilæam commisit, cum esset omnino juvenis. nam * quindecim tantum annos natus erat. ve-

XVII. *Phasaëlo mandat Hierosolyma, Herodi Galilæam.*

[d] Παραγινομένους Ἀθηναίων,] Παραγινομένης *Hen.* & *Vat.*
[e] Δέδεκ[ε]ται ὑπ' αὐτῶν,] Δεδέχθαι *Vat.*
[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου] Διονυσίου τοῦ Θεοδώρου *Vat.*
[g] Τῆς τοιάδε ἀρετῆς] Ita *Hen.* τῆ ἀνδρὸς in *reliquis.*
[h] Δώσ[ι]α] Δώση *Hen.* & *Vat.*
[i] Δήμου] Videsis *Meursium* in *Athenis Atticis*, l. 2. c. 11. HUDS. Δήμου, *Demi* recte, non *populi*. REL. & SPANH.
* Παναθηναίων καὶ Ἐλευσινίων,] Forsan legendum Παναθηναίοις καὶ Ἐλευσινίοις, ut monuit Cl. *Lowthius*.
[l] Ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν.] Illud αἰεὶ ex *MSS*.
[m] Δήμου τῶν Ἀθηναίων] Ita cum *Cod. Hen.* καὶ τοῦ δήμου καὶ τῶν Α9. in *Editis Aliisque*. Ἀπὸ τοῦ δήμου τῶν Ρωμαίων καὶ Ἀθηναίων legendum conjicibat *Lowthius*.
[n] Ἀνεγείρει ——— καθῃρημένον,] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[o] Θόρυβον] *L. B.* Θρύλον.
[p] Ἀντὶ βασιλέως τύραννον,] Βασιλέως nomen solum gerere Hyrcanum *αλωσ.* lib. 1. c. 10. §. 6. τοῦνομα μόνον βασιλέως ἔχων ἔρημον ἐξουσίας. SPANH.
[q] Καθίστα δι' ἑαυτοῦ] Καθίστα δι' αὐτοῦ *Busb.* καθίστα in lib. 1. de *Bello Jud.*
[r] Νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν,] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[s] Ἐπίτρεψε,] Ἐπιτρέπει *Busb.*
[t] Νέῳ παντάπασιν ὄντι.] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 10. §. 4. & *inst.* lib. 19. c. 9. §. 2. SPANH.
* *Quindecim tantum annos natus erat.*] Quid mirum (inquit *Noldius* p. 59.) cum etiam infra eam ætatem, *Alexander Severus*, adhuc puer, in imperio &c. vide *Prideaux*.
[v] Πεντεκαίδεκα] Isaacus Casaubonus epistola ad Thuanum, quæ est 936. contendit τεσσαρεσκαίδεκα legendum: *nos*, scribit, *contendimus & clarissime demonstramus scribendum esse τεσσαρεσκαίδεκα, nec movemur librorum consensu aut Photii assensu.* Mox dixerat: magni momenti est hic locus ad investigationem annorum τῆς Σωτῆρος. REL.

verum illi juvenilis ætas nihil est quidquam incommodi: sed quoniam animi generosi erat adolescens, statim invenit exercendæ suæ virtutis occasionem.

Herodes Ezechiam latronem interficit.

Cum enim offendisset Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriæ incursantem, illum nactus interficit, & multos ejus gregales latrones. Ipsum autem ob hoc facinus magno amore prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam à latrociniis liberari desiderabant, purgavit. itaque eum hanc ob causam passim per urbes vicosque prædicabant, ut qui pacem illis dederit, feceritque ut bonis suis tuto fruerentur. Quo fiebat ut etiam Sexto Cæsari innotesceret, cognato magni Cæsaris, & Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis factis æmulatio nata est Phasaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus est, ut studuerit non deteriorem sibi parare famam, & Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inhoneste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam injuriam abuteretur. His rebus efficiebatur, ut Antipater à gente more regio coleretur, & honoribus, qui tribui solent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, ut plerumque evenit, suæ erga Hyrcanum benevolentiæ atque fidei.

Sextus Cæsar procurator Syriæ.

Antipater magno in honore.

Primorum Judæorum in Antipatrum odium.

3. Cæterum Judæorum primarii, videntes Antipatrum & ejus filios multum crescere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani & Judææ pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; & impulso ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert. nam ut propriam, non ut Hyrcano dante *eam* misit. Hæc Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere lætabatur. Verum in metu erant primi Judæorum, cum viderent Herodem violentum & audacem, & dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte jam Antipatrum accusabant; &, "Quousque, inqui-
"unt, ista quæ fiunt quietus feres? Annon vides
"Antipatrum & ejus filios principatu succinctos,
"ipsum vero regni solum nomen audientem?
"Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra
"periculum putare, dum temet atque regnum
"juxta negligis. non enim jam rerum tuarum pro-
"curatores sunt Antipater & ejus filii, ne te fal-
"lat hæc opinio, sed domini manifeste habentur.
"Etenim Herodes ipsius filius Ezechiam & ejus
"socios interfecit contra legem nostram, quæ ho-
"minem quamvis malum interfici vetat, nisi prius
"ad hoc supplicium ex sententia Synedrii damna-
"tus fuerit: & tamen ille, non accepta à te po-
"testate, hoc ausus est.

Antipatrum ejusque filios accusant.

4. His auditis Hyrcano persuasum est: atque

Hyrcano ira in Herodem accenditur.

βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι γυναῖος ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δείσκῃ ποιεῖται τοῦ ἐπιδείξασθαι τὴν ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ληστὴν, [x] τὰ περιέχοντα τὴν Συρίας καταστρέφοντα σὺν μεγάλῃ δυνάμει, τοῦτον [y] καταφθείρει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. φόβος δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἐνέπεσεν τοῖς Σύροις· παθεῖν γὰρ αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι τῆς λῃστρίδος τὴν χώραν, καθήρωσεν. ὑμνοῦν γοῦν αὐτὸν ὅπη τύχοι [z] κατὰ κώμας καὶ πόλεις, [a] ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τὰ κτήματα κατέλαυσιν. ἐγένετο δὲ καὶ τότε καὶ [b] Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ δὲ μεγάλου Καίσαρος, καὶ [c] διέποντι [d] τὴν Συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τοῦ Ἡρῴδου πεπραγμένων Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δόκιμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς [e] ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῶν ἐμοίας εὐφημίας, [f] καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις φίλους ἐπιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ὅτι δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. τοῦτ' Ἀντίπατρον ἐπὶ θεραπείᾳ ποιεῖται δεῖν τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις [g] μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ἰσχὺν μέντοι τοσαύτην ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, εἶδεν [h] τοῖς περὶ Ὑρκανὸν φίλοις καὶ πίστεως παρέβη.

γ'. Οἱ δ' ἐν πόλει τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, φύσει τε τῇ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε φιλίᾳ τοῦ Ἰουδαίας καὶ τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντιπάτρου πεποιημένου πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας· καὶ χρήματα πείσας πέμψαι τὸν Ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν [i] νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανοῦ δίδοντος, ἔπεμψε. τοῦθ' Ὑρκανὸς οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέῳ δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρῴδου βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος ἐρασθέντα· καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντιπάτρου, καὶ "μέχρι
"τοῦ ἔφασαν, ὦ βασιλεῦ, τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; οὐκ ὀ-
"ρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ δέχεσθαι δη-
"λοῦντας, [k] σωτὴρ δὲ τοῦ βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούον-
"τα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον
"εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν πρός τε σωτῆρα καὶ τῇ βασιλείᾳ.
"οὐ γὰρ ἐπίτροπόν σου τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ
"παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσὶ, μὴ δοκεῖτε σωτῆρα τοῦτον οἰόμε-
"νοι, ἀλλὰ δεσπότην φανερῶς ἀνομολογοῦντες. καὶ γὰρ
"Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ,
"παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, [l] ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον
"ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνωσθείη
"τοῦτο παθεῖν ὑπὸ [m] συνεδρίου· μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν
"παρὰ σοῦ, ταῦτα ἐτόλμησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὴ, ἀκούσας ταῦτα, πείθεται· προσεξήψαν δὲ

Cum hucusque religio mihi fuerit quidquam in *numeris* mutare, absque auctoritate *MSS.* etiam hic nolui κε'. pro ιε'. rescribere. id quod faciendum esse monuerunt viri quamplurimi eruditissimi, quos laudat *Casaubonus* in *Exercit.* c. *Baron.* 1. §. 34. quibus accedit *Casaubonus* etiam in *Epist.* 299. ut & *Montacutius* in *Exercit.* 10. p. 34. & in *Apparatu*, p. 194. *Lydiatus* in *Emendat. Temp.* p. 114. & *Keplerus* de *Anno Nat Christi*, p. 52. immo demonstratum dederunt *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 252. *Edit. Lond.* & *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis*, *Dissert.* 2. c. 6. p. 160. illis assentiente viro doctissimo *Antonino Pagi* in *Apparatu ad Annales Baronii*, p. 12. Quibus factum est ut nihil moremur Cl. *Harduinum* qui (in libro de *Nummis Herodiadum*, p. 334. *Edit. Amst.*) ex scribarum lapsu arripit occasionem fugillandi *Josephum*. Quam male autem sese tueatur ex verbis νέῳ παντάπασιν ὄντι, perspicere licet omnibus, qui cum eo conferent *Is. Casaubonum* & *Antonium Pagi* in locis jam allatis.

x Τὰ περιέχοντα τὴν Συρίας] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

y Καταφθείρει,] Συλλαβὼν *Busb.* & *Hen.*

z Κατὰ κώμας καὶ πόλεις,] Ita etiam *Vet. Interpr.* κατ' τι χώρας καὶ κατὰ πόλιν *Busb.* κατὰ τὰς κώμας καὶ κατὰ πόλιν *Hen.*

a Ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

b Σέξτῳ Καίσαρι] Sextus Cæsar Συρίας ἐγημὼν. REL.

c Διέποντι τὴν Συρίαν.] Διοικοῦντι τὴν Συρίαν· *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

d Τὴν Συρίαν.] Τὰ τῆς Συρίας *Hen.*

e Ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι] Ἐφιλοκινδύνει *Busb.*

f Καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις] Καὶ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις φίλους *Busb.*

g Μεταλαμβάνοι] Παραλαμβάνοι *Hen.*

h Τοῖς περὶ Ὑρκανὸν φίλοις] Τοῖς περὶ Ὑρκανὸν φίλοις ἐπιεῖτο καὶ πίστεως *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) Vel propositio ἐν aut ἐπὶ subintelligenda est, aut dicendum ἐδεῖτο ἐν τῷ scriptum fuisse à *Josepho*.

i Νοσφίζεται —— ἔπεμψε.] Νοσφίζεται, ἰδιοποιεῖται *Hesychius*. quandoque pro *interficit* Æschyl. Choëph. v. 489. ἀποσφίσας. SPANH.

k Σαυτὸν —— ἀκούοντα.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 6. & supra §. 1. SPANH.

l Ὃς κεκώλυκεν —— συνεδρίου·] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. § 6. SPANH.

m Συνεδρίου.] Videsis Cl. *Seldenum* de *Synedriis* l. 2. c. 14. §. 3. & l. 3. 9. §. 1. & *Grotium* ad *Matt.* c. 5. v. 22.

ὃ αὐτὸ τὴν ὀργὴν ἡ αἱ μητέρες τ ὑπὸ Ηρῴδ n πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκάλουν τ βασιλέα ἡ τ δῆμον, ἵνα δίκην Ηρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τ πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διεπέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Τρκανὸς Ηρῴδην ἐπὶ δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, καθ' πατρὸς ο αὐτῷ παρεκινεσυνίᾳ, μὴ ὡς ἰδιώτης, μετὰ δ' ἀσφαλείας p παρεσκευασμένος εἰσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τ περὶ τὸ σῶμα, τά τε κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ὧν ἐνόμισεν q αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ r μετὰ πλήθους ἱππέων αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ἐπιφορᾶς Τρκανῷ s δόξειε μείζονος παρασκευάζεσθαι, μήτε γυμνὸς καὶ t ἀφυλάκτως ἴοι πρὸς τὴν δίκην. Σέξτος μέντοι, ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακαλῶν Τρκανὸν ἀπολῦσαι τ Ηρῴδην ἐκ τ δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακινδυνεύσειν. u τῷ δ' ἐπὶ ἀφορμὴ v καὶ τὰ παρὰ Σέξτου γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τ συνεδρίου πεπονθὼς ἀπολῦσαι τ Ηρῴδην· ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τ συν αὐτῷ πάγματος Ηρῴδης, w κατεπλήξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν ἀδείς τῶν πάλαι ἀφικέσθαι διαβαλλόντων· ἀλλ' ἐπὶ ἡσυχία, καὶ τ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. διακειμένων δ' οὕτως, εἷς τις x Σαμέας τοῦνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ διὰ τὸ τ y δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς z εἶπεν· "Ανδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ὅτ' αὐτὸς "οἶδά τινα τῶν πώποτε a ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ἅτῳ παρασταθέντα, ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν "ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς ὅστις δίκαιος οὖν ἀφίκηται εἰς "τοῦτο τὸ συνέδριον κριθησόμενος, ταπεινὸς παρίσταται, "καὶ σχήματι δεδοικότος, καὶ ἔλεον ἠρωμένος παρ' ἡμῶν, "κόμῃ τε ὑπηρεέψας καὶ ἐσθῆτι μέλαιναν ἐνδεδυμένος. "ὁ δὲ βέλτιστος Ηρῴδης, b φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰ"τίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσηκε τὴν πορφύραν πε"κείμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνήθει "τοῦ κόμης, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατα"κρίνωμεν αὐτὸν καθ' τὸν νόμον, κλείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐ"τὸς δὲ σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ηρῴδην μὲν "ὅπῃ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον "ποιεῖται πρὸ πολλοῦ ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δὲ καθ' τὴν "βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ παρασχόντας. ὅστε μέν"τοι μέγαν τ Θεὸν, καθ' ὃν νῦν δι' Τρκανὸν ἀπολῦ"σαι βέλεσθε, c κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καθ' αὐτὸν τ βασιλέα." διήμαρτε δ' ὧν τ εἰρημένων. ὁ γὰρ Ηρῴδης, τὴν βασιλείαν παραλαβών, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ,

insuper ejus iram accenderunt matres occisorum ab Herode. nam & illæ singulis diebus in fano regem & populum orare non intermittebant, ut pro factis coram Synedrio * judicium subiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat *ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur. Herodes vero eò veniebat, cum hoc eum monuisset pater, ut non privati hominis more, sed cum præsidio corporisque custodia *Hyrcanum* adiret, compositis Galilææ rebus quo modo è re sua esse judicavit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter satis esset, ut nec Hyrcano metuendus videretur, si cum majoribus copiis venisset, neque nudus & incustoditus committeret se judicio. † Veruntamen Sextus Syriæ præses Hyrcanum literis monuit, ut Herodem ‡ judicio liberaret, minis si non pareret adjectis. Huic autem in causa erant literæ à Sexto acceptæ, quod Herodem nullo à Synedrio supplicio affectum dimiserit; quippe quem amaret ut filium. Postquam vero Herodes in Synedrio cum agmine constitit, omnes perculit, & de cætero nemo *illorum* ausus est accusationem instituere, qui in eum antequam veniret invehebantur: sed *altum* erat silentium, & quid agi deberet dubitatio. Rebus autem sic se habentibus, unus quispiam nomine Sameas, justus homo, idcoque timere nescius, surrexit, & *in hunc modum* verba fecit: "Equidem, viri mecum judi- "ces, tuque ô Rex, neque ipse quenquam unquam "novi, neque vos nominare posse arbitror, qui in "judicium apud vos ut causam diceret vocatus ita "stiterit: quin quisquis omnium unquam in hoc "synedrium venit judicium subiturus, humilis "comparet, & habitu metuentis, & à nobis mise- "ricordiam aucupantis, capillis promissis *horridus*, "& veste pulla indutus. At iste bonus Herodes, "cædis reus, & ob tam grave crimen appellatus, "astat hîc purpura amictus, & caput ornatus cæ- "sarie *pulchre* composita, & armatis hominibus sti- "patus, ut si eum ex lege condemnaverimus, tru- "cidet nos; ipse vero violato jure evadat. At He- "rodem haud equidem ob ista reprehenderem, si "utilitatis suæ majorem quàm legum rationem "habuerit: sed vosmet & Regem, qui tantam ei "licentiam præbuistis. Veruntamen scitote po- "tentem esse Deum, & quod iste, quem nunc pro- "pter Hyrcanum vultis absolvere, & vos aliquan- "do & ipsum Regem *merita* pœna afficiet." Nihil autem deceptus erat in iis quæ dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes qui tum fuerant in Syne-

Herodes in judicium vocatur.

Samea oratio contra Herodem.

Sameas postea magno in honore apud Herodem.

n Πεφονευμένων.] *Sc.* eorum qui erant cum Ezechia, ut dicit *Pseudo-Gorionides*, l. 6. c. 44.

* *Judicium subiret Herodes.*] Ita placuit interpretari δίκην ὑπέχειν: quæ verba in aliis auctoribus sonant, *pœnas subire.* Ut coram confessu judicum facti sui rationem cogeretur reddere, *Gelen* Ut facti causam diceret coram concilio, *Castal.* Ante concilium de actis suis redderet rationem, *Epiphan.*

* *Ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur.*] Rationem redditurum de iis quorum accusabatur, *Aliis.* Satisfacturum de criminibus sibi illatis, *Epiphan.*

o Αὐτῷ παρανίσαντος,] Αὐτὸν solus *Busb.*

p Παρεισελθεῖν,] Εἰσελθεῖν *Hen.* & *Busb.*

q Αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* αὐτὸς in *ceteris.*

r Μετὰ πλήθους ἱππέων.] Μετὰ καρτερᾶς πίφυος· ὥλων. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

s Δόξειε μὴ μείζονος] Sic *Baf. Busb.* & *Hen.* δόξειν *Gen.* & *aliquot MSS.*

t Παραγινόμενος τάγματος,] Ita *Hen.* παραγενόμενος in *reliquis.*

v Ἀφυλάκτως ἴοι.] Ἀφύλακτος ἴοι *Vat.* ἀφύλακτος εἴη *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

† *Veruntamen Sextus Syriæ*] Imo & Sextus Syriæ rector, *Epiphan.* Syriæ præses, *Aliis.*

‡ *Judicio liberaret,*] *Al.* crimine absolveret.

x Τῷ δ' ὧν ἀφορμὴ] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* τὸ δ' ἦν in *Editis Aliisque.* τότε δ' ὧν legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

y Καὶ τὰ παρὰ Σέξτου γράμματα,] Καὶ τὸ παρὰ Σέξτου γράμμα *Busb.*

z Κατέπληξεν ἅπαντας,] Κατέπληξε πάντας.

a Σαμέας τοῦνομα,] Σαμαίας ὄνομα *Hen.* Σαμαῖος ὀνόματι *Busb.* & *Zonar.* Vide *Annott.* sub initium libri xv. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

b Δεδιέναι κρείττων,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* δεδοικὼς in *Editis Aliisque.*

c Εἶπεν·] Hæc conveniunt cum historia, quam Talmudici narrant de Simeone ben Shetach. Gem. Sanhedrin. 19. 2. REL.

d Ὑπ' αὐτῆς] Ὑφ' ὑμῶν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *à vobis.* id quod monuit Cl. *Lowthius.* Forsan ὑπ' ὑμῶν.

e Κόμῃ τε ὑπηρεέψας] Id opponitur homini τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένῳ τῇ συνήθει τοῦ κόμης, uti liquet ex iis quæ mox sequuntur. Id Hebræi dicunt פרוע ראש & גלח פרע, quod caput incomtum indicat & comas non in statione positas sed demissas. Vetus Scholiastes Juvenalis Sat. xv. 137. *puellares capilli tristitia & squalore longiores. Cum enim rei tenemur & capillos demittimus.* Solebant veteres non fœminæ modo sed viri capillos componere. Servius id docet ad x Æneid. *Antiquo more quo viri sicut mulieres componebant capillos. Quod verum esse statuæ nonnullæ antiquorum docent & personæ, quas in tragœdiis videmus, similes in utroque sexu quantum ad ornatum pertinet.* REL.

f Φόνου δίκην φεύγων] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

g Κολάσει —— βασιλέα.] Hæc non Sameæ, sed Pollioni tribuit infra lib. 15. c. 1. §. 1. De Pollione & Samea eorumque sectatoribus eod. libr. c. 10. §. 4. & lib. 15. c. 10. §. 1. SPANH. Simillimam plane de Julio Cæsare divinationem monitionemque Sullæ eventus quoque, teste Suetonio, comprobavit. *Vincerent*, ajebat apud illum in Vita Cæsaris cap. 1. *ac sibi haberent; dummodo scirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque Optimatium partibus, quas secum simul defendissent, exitio futurum.* HAV.

Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipſum, interfecit, excepto Samea. ipſum enim propter ejus juſtitiam magno habebat in honore; quodque, poſtea obſeſſa urbe ab Herode & Soſio, populum monuiſſet, ut Herodem admitterent, dicendo, *ipſos* eum propter peccata effugere non poſſe. Et de iſtis quidem ſuo loco dicemus.

Hyrcanus finit Herodem effugere.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem diſtulit, & clam Herodi conſultum miſit ut ab urbe profugeret: ita enim ex periculo evaſurum. Et ille quidem Damaſcum ſe, ut Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Cæſarem veniſſet, reſque ſuas in tuto collocaſſet, ita erat animatus, ut ſi denuo vocaretur ad Synedrium in judicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur qui in Synedrio erant, & Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipſum facere. idque eum non latebat, ſed quid ageret non habebat, præ ignavia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Cœles-Syriæ præſidem feciſſet (hoc enim ipſi pecuniâ vendiderat *imperium*) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes ſibi etiam bellum inferret: * id quod non multo poſt hunc metum accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipſum ducens, iratus ei ob judicium, & quod ad cauſam dicendam in Synedrio vocatus fuiſſet. Verum *ejus* pater Antipater & frater, eum prohibuerunt ab impreſſione in Hieroſolyma faciendâ, ei *quidem* obviam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique ne quid *hoſtile* moliretur, nec ultra quam minis terrorem incutiendo procederet adverſus eum, cujus beneficio ad hanc dignitatem provectus eſt. Atque orabant, ut indignanti, quod citatus fuerit ut judicio ſe ſiſteret, in memoriam veniret & quod fuerit dimiſſus, atque adeo gratiam haberet, & non ad ſeveriora ſe reciperet, & pro ſalute accepta ingratum ſemet oſtenderet: utque ſecum reputaret, quod, ſi belli caſus Deus regit & moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipſi ſperandam eſſe, bellum illaturo regi & ſocio, qui multis *ipſum* affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admiſerit; & quod ad ea quorum inſimulatur, ut ut per malos conſiliarios, per ſe nullam ipſi ſuſpicionem dederit, feceritve quidpiam quod rei durioris ſpeciem præ ſe ferebat. Iſtis flectitur Herodes, arbitratus ſibi ſatis eſſe ad *futuras* ſpes ratas habendas, quod hoc ſaltem aſſequutus eſſet ut genti potentiam ſuam oſtenderet. Et hoc quidem in ſtatu erat Judæa.

Herodes ad Sextum Cæſarem profiſciſcitur.

Ab eo Cœle-Syriæ præficitur.

Suadetur Herodi, ne bellum inferat Hieroſolymitanis.

ἢ Τρκανὸν αὐτὸν, [h] χωρὶς [i] Σαμέα. σφόδρα γὰρ αὐτὸν διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε, καὶ ὅτι τῆς πόλεως μὴ παῦται πολιορκουμένης ὑπό τε Ἡρώδου καὶ [k] Σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν, διὰ τὰς ἁμαρτίας δ' [l] δυνάσθαι διαφυγεῖν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων καὶ χώραν ἐρῶμεν.

ε'. Τρκανὸς δ' ὁρῶν ὠργισμένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν [m] Ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν [n] ἀνεβάλετο, καὶ πέμψας κρύφα πρὸς Ἡρώδην, [o] συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν, ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. καὶ φθάσαντι πρὸς Σέξτον Καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισαμένῳ, ἔτους εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν Τρκανὸν ἐπῄρωντο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτοῦ. τὸ δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πεφάτειν δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναυδείας καὶ ἀνοίας. Σέξτῳ δὲ πιστοῦται Ἡρώδης στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας, [p] χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, Τρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται Ἡρώδης [q] καὶ ἐπ' αὐτόν. ὁ πολὺ δὲ [r] τούτου δεινὸς ἐφάνη. ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ Ἡρώδης [s] στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τοῦ κληθῆναι [t] πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν [v] προσβαλεῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὑπαντήσαντες ὅ, τε πατὴρ Ἀντίπατος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τῇ ὁρμῇ αὐτοῦ καταπαύσαντες, καὶ προσκαλέσαντες [x] ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κατασχεθέντα δ' ἁπλῇ [y] μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω καὶ τοῦ προσιόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς [z] κλητεύοντα ὑπὲρ [a] δίκης ἐλθεῖν ἀναπτοήτως, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἅπαντα, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν· λογίζεσθαι δὲ, ὡς, [b] εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεβαιοῖ τὸ θεῖον, πλέον ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον, διὸ καὶ τῷ νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν διηρτῆσθαι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν [c] αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δὲ ὧν ἐγκαλοίη, διὰ πενητὰς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς [d] παρεσχημένῳ. πείθεται τούτοις Ἡρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι [e] αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχὺν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν.

CAP. X.

Honos à Romanis aliiſque gentibus habitus Judæis, & fœdera cum illis inita.

Hyrcani legatio ad Cæſarem.

CÆſar vero, *Syria* Romam profectus, navigationem in Africam adornabat, cum Scipione & Catone bellum geſturus. Cæterum Hyrcanus ad eum miſit rogatum, ut amicitiam ſecum initam

ΚΕΦ. ι'.

Ρωμαίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν τιμαὶ καὶ συμμαχίαι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

[f] Ὁ δὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' Ἀφρικήν, πολεμήσων Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. πέμψας δ' Τρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει βεβαιῶ-

h Χωρὶς —— πολιορκουμένης] Vid. infra lib. 15. c. 1. §. 1. SPANH.

i Σαμέα.] Σαμαΐα *Busb.* & *Hen.*

k Σοσίου.] Σοσσίου in aliquot *MSS.*

l Δυνάσθαι διαφυγεῖν αὐτόν.] Ita *Hen.* δυνήσεσθε διαφυγεῖν *Busb.* δύνασθε φυγεῖν in *Editis.*

m Ἡρώδου] Τοῦ Ἡρώδου *Hen.* τὴν Ἡρώδου *Lugd. Bat.*

n Ἀνεβάλετο,] Ita *Busb.* ἀνεβάλλετο in *ceteris.*

o Συνεβούλευσεν αὐτῷ] Συνεβούλευεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Baſ.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Gen. Aliiſque.* HUDS. F. διὰ χρημ. nam hoc ei pecuniis vendidit *Ruſin.* SPANH.

* *Id quod non multo poſt hunc metum accidit.*] Nec morabatur diu poſt hunc metum ſed ven. *Schotan.*

q Καὶ ἐπ' αὐτόν.] Illud καὶ ex *MSS.* eſt.

r Τούτου δεινὸς ἐφάνη.] Τοῦ δίκης ἐφάνη. *Vat.* τὸ δίκης *Busb.*

s Στρατὸν] *Lugd. Bat.* στρατιὰν.

t Πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν] Ita *Baſ.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πρὸς τὸ λ. *Gen. Aliique.*

v Προσβαλεῖν τοῖς Ἱεροσολύμοις,] Προσβάλλειν *Busb.*

x Ἔργῳ] *L. B.* ἔργων.

y Μόνον] Μόνου deëſt *Busb.* μόνη legit *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Κληθέντα] Κληθῆναι *Busb.* qui mox omittit ἐλθεῖν, & (poſt χάριν infr.) αὐτῷ pro αὐτῆς reponit.

a Δίκης] *L. B.* δίκης.

b Εἰ καὶ —— ἄδηλον,] Eadem *alias.* lib. 1. c. 10. §. 9. niſi quod ibi τὸ στρατείας τὸ ἀδήλου· SPANH.

c Αὐτὸν εἰργασμένῳ] Εἰς αὐτὸν εἰργασμένῳ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Παρεσχημένῳ.] Παρεσχημένου *Hen.* qui mox legit πείθεται) τούτοις ὁ Ἡρώδης.

e Αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχὺν ἐπιδείξασθαι] Αὐτῷ τὸ καὶ *Hen.* & *Vat.*

f Ὁ δὲ Καῖσαρ,] Καῖσαρ δὲ ἐλθὼν εἰς Ῥώμην *Busb.*

g Συμ-

ξωπισθεν τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ [g] συμμαχίαν. [h] ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γενομένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔσχον ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ ἦ πολλοὶ, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχοῦ μηδὲ ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ παρ' ἄλλοις τισὶ τῶν βαρβάρων· πρὸς ἦ τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντιφέρειν, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἀνακειμένοις τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ νεὼ ἐν τῷ [i] Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. [k] ἃ μὲν οὖν ἄλλα Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῇ στήλῃ, ἐδήλωσεν, ὅτι [m] Ἀλεξανδρέων πολίται εἰσιν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

β. "[n] ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑ-"ΤΩΡ, καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι, "κἀγὼ δ' ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γνωσθείσης ἀνα-"γραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν τὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-"χιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαῖον, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, "ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναθῆται γράμμασι. βούλομαι "δὲ καὶ Ἑλλησι καὶ Ρωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀναπε-"θῆναι. ἔστι δὲ τοῦτο. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκρά-"τωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς, [o] ἐξ συμβουλίου γνώμης "ἐπέτεινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νεὼ καὶ "ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε "καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐπιδείξατο, ὡς "αὐτοὶ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, [p] καὶ ἐν τῷ "ἔσχατα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων "στρατιωτῶν ἦκε συμμαχῶν, καὶ πρὸς Μιθραδάτου ἀπο-"σταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς [q] ἐν τάξει ὑπερέ-"βαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ "τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερω-"σύνην τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχειν [q] κατὰ πάτρια ἔθη; εἶναί "τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε ἐν "τοῖς [r] κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε καὶ τοὺς "ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶν [s] ἀρχιερατικὰ ἢ φιλανθρωπά, "ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἐὰν δέ "μετοχύ τις ζήτησις περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀγωγῆς, "ἀρέσκει μοι κρίσιν [t] γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. θυσιασμοὺς "δὲ καὶ [v] πρόσοδος ὁ δοκιμάζω.

γ. "[x] ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα,

& societatem *denuo* firmaret. Mihi autem *jam* necessarium esse visum est percensere omnes honores genti nostræ à Romanis eorumque imperatoribus habitos, & societatis fœdera *memorare*, ut alios universos non lateat, quod & Asiæ & Europæ reges nostrûm studiosi fuerint, ex amore fortitudinis nostræ fideique. Siquidem multi, propter suum in nos odium, nolint animum inducere ut iis credant quæ Persæ & Macedones de nobis scripserunt, quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis extent, sed apud nos & alios quosdam Barbarorum adserventur: non est tamen quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in urbium locis publicis reposita sunt, & etiamnum in Capitolio, idque columnis æreis inscripta. Quin & Julius Cæsar, Judæis qui Alexandriæ sunt factâ æneâ columnâ, palam fecit *omnibus*, eos cives Alexandrinos esse. atque ex istis rem demonstrabo. præterea etiam decreta à senatu facta & Julio Cæsare apponam, quæ ad Hyrcanum gentemque nostram spectant.

Recensio honorum Judæis habitorum à Romanis Asiisque.

2. "CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPE-"RATOR, & pontifex maximus, dictator ite-"rum, Sidoniorum magistratibus, senatui, popu-"lo salutem. Si valetis bene est, ego quoque & "exercitus valemus. Misi ad vos exemplar decre-"ti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum Alexan-"dri filium, pontificem & ethnarcham Judæum, "attinet, ut in vestris actis publicis reponatur. "Volo etiam ut Græce Latineque tabulis æreis "mandetur. Est autem hoc. JULIUS CÆSAR "imperator iterum, & pontifex maximus, ex con-"cilii sententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Ale-"xandri *filius* Judæus, & nunc & superioribus "temporibus, tam pace quam bello, fidem & di-"ligentiam nostris in negotiis præstitit, id quod "ei multi Imperatores attestati sunt; & nuperri-"me in bello Alexandrino in auxilium venit cum "mille & quingentis militibus, & ad Mithrada-"tem à me missus omnes in agmine fortitudine "superavit; has ob causas Hyrcanum Alexandri "*filium*, filiosque ejus Judæorum ethnarchas esse "volo, & pontificatum Judæorum perpetuo reti-"nere more patrio; esseque ipsum & filios ejus "socios nobis, prætereaque in singularibus amicis "recenseri; quæcunque etiam, propriis illorum le-"gibus ad pontifices pertinent, aut *aliorum* beni-"gnitate illis concessa sunt, ipsum filiosque ejus "habere jubeo: siqua vero inter eos de Judaicis "institutis quæstio oriatur, placet mihi judicium "penes ipsum esse. ut vero illic hyemetur, aut "pecuniæ ab illis exigantur, mihi non placet.

C. Julii Cæsaris litera ad Sidonios & decretum in gratiam Judæorum.

3. "CAII CÆSARIS consulis placita, con-"cessa,

Alia à C. Cæsare decreta.

[g] Συμμαχίαν.] Post συμμαχίαν adjicit *Busb.* ὁ ἦ, μὴ τὸ συγκλητικὸν δόγμα τοῦτο πεποίηκε. dein statim subjicit ea quæ sequuntur, τούς τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, reliquis omnibus quæ in medio sunt omissis.

[h] Ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί] Ἔδοξα *Gall.*

[i] Καπετωλίῳ.] Καπιτωλίῳ *Gall.*

[k] Οὐ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος,] Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κ. *Vat.*

[l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῇ στήλῃ,] Ita distinxi. antea erat, Ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῇ στήλῃ ἐδήλωσεν, ὅτι.

[m] Ἀλεξανδρέων πολίται εἰσιν.] Conf. supr. c. 7. §. 2. SPANH.

[n] Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ,] Γ. Ι. Κ. αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς malit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις. tom. 2. p. 24. aut potius αὐτοκράτωρ β. ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον. p. 25.

[o] Καὶ ἐν τῷ ἔγνωσα] Hæc verba non sinunt nos dubitare (inquit *Petitus* p. 24.) quin Hyrcanus ipse in Ægyptum venerit cum auxiliis ad Cæsarem, prout testatur *Strabo* apud *nostrum* paulo supra, cap. 8. §. 3.

[p] Ἐν τάξει] *L. B.* ἐν τι τάξει. Legendum ἐν τῇ τάξει. HAV.

[q] Κατὰ πάτρια ἔθη,] Κατὰ τὰ πάτρια ἤθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[r] Κατ' ἄνδρα φίλοις] Inter varia amicorum epitheta, frequens est illud apud Latinos, quo *singulares* dicuntur. Id usurpaverat dubio procul Julius Cæsar in hoc decreto. unde *Josephus*, vel si quis alius ejus interpres Græcus, vocem Latinam minus intelligens κατ' ἄνδρα vertit. *Vetus Interpres* habet, *inter viros amicissimos esse censendos.* bene ad sensum, quanquam errore Græco, ni fallor, nequaquam percepto. *Cotelerius* in notis ad *Monumenta Eccles. Gr.* ad p. 64 *Tom.* 2.

[s] Ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάνθρωπα,] Ita primus rescribendum esse monuit *Is. Casaubonus*, teste *Seldeno* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12. id quod firmatur ex sequentibus, §. 6. & ex *Cotelerio* in notis ad *Tomum* prædictum, ad p. 180. Ἀρχιερατικῶς καὶ φιλανθρώπως reponendum censet *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 2. p. 26. HUDS. Vel ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα, immo è MSS. ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα· *Selden. de Success. Pontif.* ex Casaubono p. 137. SPANH. Quum itaque optimus *L. B.* lectioni Casaub. adstipuletur, non est cur de alia solliciti simus. HAV.

[t] Γενέσθαι παρ' αὐτοῖς.] *L. B.* γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς.

[v] Πρόσοδος] *L. B.* πρόσταξις.

[x] Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου] Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος, ὑπάτου *Vat.* τὸ αὐτὸ *Lugd. Bat.* Γαΐου Καίσαρος, δικτάτορος, ὑπάτου legisse videtur *Epiphan.* Verum (ut inquit *Petitus*, p. 59.) excidit nota numeralis, quam repone Γ. Κ. ὑπάτου τ. Sed & alia desunt. nam Hyrcani mentio certe præcesserat, unde hic habes cum pronomine relativo, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ, Hyrcani scilicet. Præterea verba illa Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου videntur ita accipi debere ut sint nota temporis quo factum est decretum, *C. Cæsare Cos.* nam vix est ut significent ista à Cæsare decreta & concessa: cum ad hunc sensum exprimendum addi oporteat præpositio.

[y] Περ-

"ceſſa, decreta, ita ſe habent. Ut filii ejus principatu Judæorum gentis & locis ſibi conceſſis fruantur; atque pontifex ipſe & Judæorum ethnarcha eos defendat qui injuria afficiuntur. mittendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium Judæorum pontificem legatos de ſocietate & amicitia acturos; æreamque tabulam iſta continentem dedicandam, & in Capitolio, & apud Sidonem & Tyrum, & Aſcalonem, & in templis inſcriptam Romanis Græciſque literis; *curandumque* ut & hoc decretum ad omnes ſingularum urbium quæſtores earumque prætores & ad amicos *ſuos* perferantur, quò legatis lautia præbeantur, & mandata hæc paſſim divulgentur."

C. Cæſaris alterum decretum.

4. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator, conſul, honoris & virtutis & benignitatis ergo, conceſſit, quod felix fauſtumque ſit ſenatui populoque Romano, uti Hyrcanus Alexandri filius, & pariter ac ipſe ejus filii, pontifices & ſacerdotes fiant Hieroſolymorum totiuſque gentis, eodem jure rituque quo & majores eorum ſacerdotium tenuerunt.

Ejuſdem aliud decretum.

5. "CAIUS CÆSAR, quintùm conſul, decrevit, ut iſti habeant muniantque Hieroſolymorum urbem, atque Hyrcanus Alexandri *filius* Judæorum pontifex & ethnarcha eam occupet quemadmodum ipſe voluerit: & ut Judæis ſecundo *quoque* frugum locationis anno de reditibus eorum ſubducant; * & neque fiat *tributorum* redemptio, nec eadem tributa *ſemper* ſolvantur.

Iterum aliud ejuſdem.

6. "CAIUS CÆSAR, imperator iterum, ſtatuit, ut † propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio, excepta Joppe, idque ſingulis annis, niſi ſit annus ſeptimus, quem Sabbaticum appellant, quod mos eſt in eo neque fructus arborum legere neque ſeminare. utque in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam ſatorum partem; ac præterea Hyrcano ejuſque filiis decimas ſolvant, quas eorum etiam majoribus ſolvebant. utque nemo vel Præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere ad hybernandum, aut alio quocunque nomine, ſed ubique ſint injuriâ immunes. quæcunque etiam poſtea habuerint & poſſederint, aut emerint, his omnibus fruantur. Joppen civitatem præterea, quam ab initio habuerunt Judæi, cum ſocietatem cum Romanis facerent, illorum eſſe, quemadmodum & antea, nobis placere: tributa quoque hujus civitatis nomine habere Hyrcanum Alexandri filium ejuſque filios ab agri cultoribus, propter frumentum è regione & portu quotannis in Sidonem exportatum, modios viginti mille ſexcentos ſeptuaginta quinque,

"συγκεχωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν ὅτως ἔχοντα. "ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τοὺς δε"δομένους τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ "ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων [y] προϊσῃ τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι "δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, "πρεσβυτὰς τοὺς περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομέ"νους· ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῷ δέλτον ταῦτα περιέχουσαν, "ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ ἐν Ἀσκάλω"νι, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένῳ [z] γράμμασι Ρω"μαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς, ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι "τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἴς τε "τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβυταῖς πα"ρασχεῖν, καὶ διαπέμψαι πέμψαι πανταχοῦ.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, [a] δικτάτωρ, "ὕπατος, τιμῆς μὲν ἀρετῆς δὲ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, "συνεχώρησεν ὅπῃ συμφερόντως τε συγκλήτῳ καὶ δήμῳ τῶν "Ρωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα "αὐτοῦ, ἀρχιερῆ τε καὶ ἱερέα Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶ"ναι ὅπῃ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγο"νοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ [b] κατέσχον.

ε'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [c] ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρε"νε, τούτους ἔχειν καὶ τυγχάνειν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ "κατέχειν αὐτῷ Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰου"δαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς [d] προαιρῆται· ὅπως "τε Ἰουδαίοις [e] ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ μισθώσεως ἔτει τοῦ προσ"όδου [f] κόρον ὑποξέλωνται, καὶ μήτε [g] ἐργολαβῶσί τινες, "μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔδη"σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν [h] ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν "πόλεως, Ἰόππης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς δὲ ἑβδόμου ἔτους, "ὃν [i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐ"τῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρου"σι· καὶ ἵνα ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν [k] φόρον ἀποδιδῶσι, "τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων· πρὸς τούτοις ἔτι δὲ Ὑρκανῷ καὶ "τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ "τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε "στρατηγὸς ἢ πρεσβυτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων [l] ἐπισῶ "συμμαχίαν, καὶ [m] στρατιώτας [n] ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τέ"των εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς σῖτον χρήσασθαι, ἢ ἄλλῳ τινὶ "ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴν "πάντα ἔχουν [o] καὶ [p] ἐνεμέσησαν, ἢ ἐπρίαντο, πάντα πάντα "αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην τε πόλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχουν Ἰου"δαῖοι ποιούμενοι τὸν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι "καθὼς καὶ τὸ [q] πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ "πάσης τῆς πόλεως Ὑρκανὸν [r] ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν καὶ παῖ"δας αὐτοῦ, πρός τε τὸν γῆν νεμομένων, χωρὶς καὶ λιμέ"νος ἐξαγωγὴν κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους "[s] ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαιρεμένου δὲ "τ ἐ-

[y] Προϊσῃ] τῶν ἀδικουμένων.] Vim paſſis adeſſet *Rufin.* SPANH. *L. B.* π. τ. Ἰουδαίων.

[z] Γράμμασι Ρωμαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. infr. c. 12. §. 5. SPANH.

[a] Δικτάτωρ, ὕπατος,] Abeſt à *Lugd. Bat.*

[b] Κατέχον.] *Lugd. Bat.* διακατέχον.

[c] Ὑπατος τὸ πέμπτον,] Ὑπατος τὸ τρίτον reſcribendum cenſet *Petitus* p. 61. quod Hyrcanus legatos Romam miſit ad Cæſarem, eo quo in Africam expeditionem parabat tempore; eoque anno Cæſar, quo tertium conſul, itemque tertium dictator fuit, in Africam movit.

[d] Προαιρῆται·] *L. B.* προαιρῇ.

[e] Ἐν τῷ —— προσόδου] *Rufin.* in ſecundo anno locationis ex reditibus cori p. e. triginta modii ſubducantur, neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant. SPANH.

[f] Κόρον ὑποξέλωνται,] Κόρους malit Cl. *Lowthius*, ſuſpicans numerum *cororum* librariorum negligentia excidiſſe. *Petitus* cenſet κόρον pro ſingulis *binis jugeribus* ſolutum fuiſſe.

[g] Ἐργολαβῶσί τινες,] Conf. *alnor.* lib. 1. c. 25. §. 2. SPANH.

* *Et neque fiat* tributorum *redemptio*,] Immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus, *Gelen.* neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant, *Epiphan.*

[h] Ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν] *Epiphanius* legiſſe videtur, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πόλεως Ἰοππαίων, ὑπεξαιρεμένης δὲ ἑβδόμου ἔτους. Sed male, ut arbitror. nam excipi debere Joppen ab hoc tributo licet colligere hac ead. §.

† *Propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio*,] *Id eſt*, ad reficienda Hieroſolymorum mœnia.

[i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν,] Confer mox infr. §. eadem & *alnor.* lib. 2. c. 17. §. 1. SPANH.

[k] Φόρον] *Gen.* φόρου. SPANH.

[l] Ἐπισῶ συμμαχίαν] Ἀνισῶ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[m] Στρατιώτας ἐξείη,] Ita ex conjectura. prius erat στρατιώτας. dein μὴ ἐξείη legendum conjicit Cl. *Lowthius*. quod ſane poſtulare videtur loci ſententia.

[n] Ἐξείη,] *L. B.* ἐξίη.

[o] Καὶ ἐνεμέσησαν, ἢ ἐπρίαντο,] *L. B.* καὶ ἐπρίαντο καὶ διανεμήσαντο.

[p] Ἐνεμέσησαν,] Cum alii exiſtimarint ἐνεμέσησαν nulla ſignificatione verbi ἐνθυμέομαι huic loco convenire, non dubitavi ἐνεμέσησαν reſcribere è *Cod. Vat.* Ἐνεθυμάσθησαν, levicula mutatione, voluit *Petitus*, ab ἐνθυμάζω invado, ex *Heſychio* voce ἐνθύμημα.

[q] Πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν·] *L. B.* πρῶτον ἡμῖν ἀρέσκει.

[r] Ἔχειν] Abeſt à *L. B.*

[s] Ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε,] *L. B.* ἑξήκοντα ἑβδομήκοντα πέντε.

τ Ἐ-

"[t] ἑβδόμῳ ἔτει ὃ [v] Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ [x] ὅτε ἀρ-
"σιν ἄτε τ ἀπὸ τ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τὰς τε κώ-
"μας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ὑρκανὸς ⸗ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτῶ πρότερον ἀφικατίσχον, [y] ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ
"ταῦτα Ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅτι τοῖς δικαίοις οἷς
"καὶ πρότερον εἶχον· μένειν ⸗ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια,
"ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίοις ⸗ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐῶ,
"τότε φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δῆμος ψηφισαμένη ⸗ τ
"συγκλήτῳ ἔχον. ὅτι τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐ-
"τοὺς ἐξεῖναι ἐν [a] Λύδδοις. τάς τε τόπους ⸗ χώρας καὶ
"ἐπίκεια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας ⸗ Φοινίκης συμμάχοις
"ὄσι Ρωμαίων κῦ δωρεὰν ὑπῆρχε καρπᾶσθαι, ταῦτα δο-
"κιμάζει ἡ σύγκλητος Ὑρκανὸν τ ἐθνάρχην ⸗ Ἰουδαίους
"ἔχειν. δίδοσθαί τε Ὑρκανῷ, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ⸗ πρεσ-
"βεύταις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἔν τε πυρᾷ μονο-
"μάχων ⸗ θηρίων καθιζομένους μετ τ συγκλητικῶν θεω-
"ρεῖν· [b] καὶ αἰτησαμένους ἐξεῖναι δικλάπορ ἢ ἐξὸν ἀπ-
"πάρχειν παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ
"[c] ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα τ
"ἀπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.

ζ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [d] αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ
"τέταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμέ-
"νος ἄλλα βίᾳ, λόγους ἐποιήσατο περὶ τ δικαίων τ Ὑρκανοῦ
"τ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους.
"[c] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων [f] ἐν τ ἐπαρχίαις μαρτυ-
"ρησάντων Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ὅτι τε
"συγκλήτῳ καὶ δήμῳ Ῥωμαίων, ὑπαγορεύσαντός τε τ δήμου
"καὶ τ συγκλήτου αὐτοῖς, [g] καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημο-
"νεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τ Ἰουδαίων καὶ
"τοῖς Ὑρκανοῦ πᾶσιν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων
"ἀξία τ πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐεργήτησαν
"ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.

η'. "[h] ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγὸς, ὕπατος Ρω-
"μαίων, Παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, [i] καὶ δήμῳ χαίρειν.
"ἐντετύχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καί τινες τ παροίκων
"Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τ ὑμετέρων πρέσβεων· καὶ ἐπεφά-
"νισαν ὡς ὑμεῖς τι ψηφίσματα κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πα-
"τρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κῦ
"τ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψη-
"φίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κῦ τὰ αὐτῶν ἔθη, [k] καὶ
"χρήματα εἰς συνόδεια καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τῶν τε πιεῖν
"αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάϊος Καῖ-
"σαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ Διατάγματι
"κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κῦ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ
"ἐκώλυσεν, ἅτε χρήματα συνεισφέρειν, ἅτε συνόδεια
"πιεῖν. ὁμοίως ⸗ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων,

"except the seventh year which they call Sabbatical, "in which they neither plough nor gather the fruit of "trees. Moreover the villages which are in the Great "Plain, which Hyrcanus and his ancestors formerly "held, it pleases the senate that Hyrcanus and the Jews "should have them by the same right as they formerly "had them. And that the things which have been "granted by the Jews to the high priests, and which "they have had from the beginning, be continued to "them, as many as have been granted by the Jews to "each other, and by the people of Rome, and by the "senate. And that they may use the same privileges "in Lydda. And that the places and territories, and "the revenues, as many as the kings of Syria and "Phœnicia had in alliance with the people of Rome, "as they have had the enjoyment of them by their "gift, that they be confirmed to them. And that "Hyrcanus the ethnarch and the Jews enjoy them. "That the ambassadors whom he sent, be dismissed "by us, and that they have their request granted in "the senate in the first month, when the senate is "met. That it be lawful for them to sit in the "theatre, when the combats of wild beasts are ex-"hibited, among the senators, at the request which "they made to the dictator, that they may have it "granted them. That they be not obliged to go out "of doors, when they are introducing the senate, "unless they please themselves. That the things "which are laid up for them be delivered to them "within ten days, from the day on which the decree "is made.

7. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator C. Cæsaris "quartùm, consul quintùm, perpetuus dictator de- postremum "claratus, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani decretum. "Alexandri filii, Judæorum pontificis & ethnar-"chæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me "fuerunt, testimonium dederunt Hyrcano ponti-"fici Judæorum & Judæis, tam in provinciis quam "coram senatu populoque Romano, atque gratias "eis populus & senatus egerit, bonum factum, ut "nos quoque meminerimus & operam demus, ut "Hyrcano & Judæorum genti filiisque Hyrcani "à senatu populoque Romano debitæ eorum erga "nos benevolentiæ & beneficiis in nos collatis "gratiæ referantur.

8. "CAIUS JULIUS, prætor, consul Roma- Caji Julii "norum, Pariorum magistratibus, senatui, *ac* po- decretum. "pulo salutem. Convenerunt me Judæi in Delo, "& quidam ex Judæis *insulæ* inquilinis, præsenti-"bus etiam vestris legatis; & significarunt, quod "vos etiam decreto eos prohibetis patriis ritibus "& sacris uti. Quocirca mihi non placet ejusmo-"di decreta contra amicos & socios nostros fieri, "vetarique eos ex suis institutis vivere, & confer-"re pecunias in epulas & rem divinam, præsertim "cum nec Romæ ista facere prohibeantur. Nam "Cajus Cæsar, prætor noster & consul, cum edicto "vetaret ullas in urbe coitiones haberi, solum istæ "ne fierent, simulque ne pecuniam conferrent aut "convivia agitarent, non interdixit: similiter & "ego, alias coitiones prohibens, illis solis permit-"to

[t] Ἑβδόμῳ ἔτει] Ita expresse è *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* Ἑ ὁ. Ἔτος in *Editis Aliisque.* ὑπεξαιρουμένου Ἑ κύκλῳ ἔτους *excepto illo orbis anno* legit *Petitus*, p. 41. ο pro κύκλῳ positio, cujus erat figura. nam orbis erat hebdomas annalis, recurrebat quippe in orbem. Sed pari jure rescribere liceret Ἑ ὅλῳ ἔτους, quod ο sit litera initialis vocis ὅλῳ.

[v] Σαββατικὸν] Paullo antè §. ead. SPANH.

[x] Οὗτι ἀρῶσιν] Abest à *Gen.*

[y] Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ] Ita ex præced. h. ejusd. §. ἐμοὶ ἀρέσκειν· si quis utroque loco malit ἀρέσκῃ, per me licet.

[z] Τοῖς ἀρχιερεῦσιν] Hisce etiam κῦ τοῖς ἱερεῦσιν addit *L. B.* HAV.

[a] Λύδδοις.] Λύδδα, Samaritica antea Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. supra lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

[b] Καὶ αἰτησαμένους] Locus antea sic se habebat, διωρεῖν· αἰτησαμένους ἐξὸν δικλάτωρ ἢ ἐξὸν ἱππάρχῳ παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. κῦ τὰ ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδωσιν ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται). aliter distinxi, κῦ transtuli ab hac voce ad αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ἀποδιδόσθαι rescripsi, & ἀφ' ἧς restitui ex *MSS.*

[c] Ἀποκείμενα] *L. B.* ὑποκείμενα.

[d] Αὐτοκράτωρ,] Αὐτοκράτωρ τὸ τέταρτον juxta *Epiphanium*, voce δικτάτωρ omissa. Verum (inquit *Petitus*, p. 56.) licet rectè expungatur δικτάτωρ, male se habet αὐτοκ. τὸ τέταρτον, nam imperator sextùm dictus est in quinto consulatu, si nummis fides, in quibus, C. CAESAR. COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO, ut & CAESAR. AUGUR. IMP. QUINCT. COS. QUART. DICT. QUART. PARENS. PATRIAE. Quare rescribendum αὐτοκράτωρ τὸ ϛ'. ὕπατός τε τὸ ε'. δικτ. &c. Eadem fere habet *Petavius* (lib. X. *de Emend. Temp.* c. 57. p. 258.) qui suspicatur vel pro IMP. IV. legendum VI. vel duorum rescriptorum Cæsaris inscriptiones diversas in unam coaluisse, librariorum vitio. Præterea videsis *Petitum*, p. 57.

[e] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων] Imperatores hi videntur fuisse, *Pompejus*, *Scaurus*, *Gabinius*.

[f] Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις] Ἐν τοῖς ἐπ' ἀρχῆς malit *Petitus*, ut sensus sit, *cum ii qui ante me fuerunt imperatores, quando verba fecerunt de rebus à se in magistratu gestis, in Senatu & apud populum Romanum testim. &c.*

[g] Καλῶς ἔχει] Quod autem dixit in hac oratione Cæsar, καλῶς ἔχει κῦ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν &c. eo monente præstitum fuisse à Senatu nullus dubito; videturque pars illius Senatusconsulti fuisse, quod legitur in hæc verba, Γάϊος Καῖσαρ διδόγμισα &c. p. 618. v. 40. [de quibus vide *Annott.* ad imum paginæ.] *Petitus*, p. 58. & 59.

[h] Ἰούλιος Γάϊος,] Ἰούλιος Γάϊος, δικτάτωρ, ὕπατος juxta *Vet. Interpr.* Illud στρατηγὸς rectè se habere, sed ὕπατος delendum esse censet *Petitus*, p. 64. Et quod ad nomen hujus Prætoris attinet, putat fuisse Ἰούνιος Γάϊος.

[i] Καὶ δήμῳ χαίρειν.] Illud κῦ additum ex *Lugd. Bat.* HAV.

[k] Καὶ —— εἰσφέρειν,] Conf. infr. §. 12. SPANH.

[l] Αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένων.] *L. B.* αὐτοῖς μ. τ. Ρ. κεκωλυμένοις.

"to ex patriis moribus & inſtitutis congregari & "in eo perſiſtere. Quare bonum factum *erit*, ut "vos etiam, ſi quid contra amicos noſtros & ſo- "cios edixeritis, id *ipſum* abrogatum iretis, pro- "pter illorum erga nos merita & benevolen- "tiam.

"τέτες μόνες ὀπιτρέπω κ τὰ πάτρια ἔθη κὴ νόμιμα "συνάγεσθαί [m] τε κὴ ἱερᾶσθαι. κ ὑμᾶς οὐ καλῶς ἔχει, "εἴ τι κ τ ἡμετέρων φίλων κ συμμάχων ψήφισμα "ἐποιήσατε, τέτο [n] ἀκυρώσαι κ ἀφ' τῶν ὧν ἡμᾶς αὐτῶν "ἀρετῶν κὴ εὐνοιαν.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella conſules ſenatum convocant.

9. Poſt mortem autem C. Cæſaris, M. Antonius & P. Dolabella conſules ſenatum convocabant, & introductis Hyrcani legatis de illorum poſtulatis retulerunt, & amicitiæ fœdus cum eis fecerunt: & omnia illis concedi ſenatus decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem etiam decretum, ut demonſtrationem eorum quæ dicuntur ad manus habeant lectores hujus hiſtoriæ. Erat vero tale.

Θ'. Μετὰ δ τ [o] Γαΐε Ἰελίε, Μάρκ Ἀντωνίε κ Πόπλι Δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες, τῶ τε σύγκλητον συνήγαγον, κ [p] τὰς Ὑρκανῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίωσαν, κ φιλίαν πρὸς αὐτὰς [q] ἐποίησαν· κ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητ ἐψηφίσατο, ὅσων [r] τυγχάνειν ἐβέλοντο. [s] εἰσγράψαι δ Ϲ τὸ δόγμα, ὅπως τῶν ἀποδείξιν τ λεγομένων ἐχόντων οἱ ἀναγινώσκοντες τῶ [t] πραγματείαν. ἕως δ τέτε.

M. Antonii & P. Dolobellæ decretum.

10. "Senatuſconſultum ex ærario deſcriptum "ex tabulis publicis quæſtoriis, Quinto Rutilio "C. Cornelio quæſtoribus urbanis, tabula ſecunda "& ex primis. ANTE DIEM TERTIUM i- "dus Apriles in æde Concordiæ ſcribendo adfue- "runt Lucius Calpurnius *tribu* Menenia Piſo, "Servius Papinius Lemonia Potitus, Cajus Cani-

ι'. "Δόγμα συγκλήτε [v] ἐκ δ ταμείε ἀναγεγραμμέ- "νον [x] ἐκ τ δέλτων τ δημοσίων τ ταμιδλικῶν, [y] Κοίντῳ "Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις κ πάλιν, [z] δέλτῳ δευτέρᾳ Ϲ "[a] ἐκ τ πρώτων. [b] ΤΗι ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Απριλλίων ἐν "τῷ ναῷ τ Ὁμονοίας γραφομένῳ παρῆσαν, Λύκιος [c] Καλ- "πέρνιος Μενενία Πείσων, Σερβίος Παπώνιος Λεμωνία Πο-

m Τε κ ἱερᾶσθαι.] Voces τε κ ἱερᾶσθαι non interpretatur *Epiphan.* κ ἱερᾶσθαι legendum eſſe conjicit *Petitus*, p. 66. nec mihi diſplicet conjectura.

n Ακυρώσαι] *L. B.* ἀκυρῶσαι.

o Γαΐε Ἰελίε τον,] Καίσαρ *Busb.* Forſan Γαΐε Καίσαρ.

p Τὰς Ὑρκανῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες,] Τὰς malui cum *Busb.* quam ℣ *Editorum Aliorumque.*

q Εποίησαν·] Εποιήσαντο *Busb.*

r Τυγχάνειν ἐβέλοντο.] Ita ex *Codd. Voſſ.* in *Vulgatis* & *cæteris* omnibus (quod ſciam) libris *MSS.* τυγχάνειν ἐβέλοντο· κ Δολοβέλλας ℣ λαῶν εἰδὲ Ὑρκανῦ γράμματα ἐπιστείλῃ τοῖς κ τῶν Ασίαν ἅπασαν, κ τῇ Ἐφεσίων πόλ, πρωτεύσῃ δ Ασίας ἔτος. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ &c. reliquis omiſſis. Non ita tamen in *codicibus Latinis*, utpote plenioribus: quorum etiam defectus in ſequentibus notare non gravabor.

s Παραθήσομαι ℣ κ τὸ δόγμα,] Hic incipit ingentis lacunæ ſupplementum à *Jacobo Gronovio* ſartum, cujus deinceps integras notas ſubjecimus. Dedicationem vero, atque Præfationem, inter ſimilia Collectanea ſuis locis collocavimus. HAV.

t Πραγματείαν.] MS. πραγματίαν.

v Εκ δ ταμείε] Satis caute peculiarem hanc deſignationem loci vel ipſe auctor addidit, vel iſtæ urbes, quibus id SCtum exhibitum fuit, & unde Joſephus exſcripſit ac repetiit, eas voces habuerunt adſcriptas. Sic enim probabatur legitima ejus auctoritas, non tantum quod hinc patebat exſtare, ſed quoniam decretum tale vix ante poſſet vindicare aliquam vim, niſi poſtquam illuc delatum eſſet, quo ſpectat locus Taciti lib III. Annal. cap. 51. & alia tam multa antiquorum verba, ut fere erubeſcendum ſit recentiores feciſſe, ut id ipſum adeo ſæpe ab ipſis iterarent, ac denuo per typos moneretur, tanquam non unicuique patens. Inde ergo petitum eſt hoc fidei & probationis pignus, quo illa tum vigere incepit. GRONOV.

x Εκ τ δέλτων τ δημοσίων τ ταμιδλικῶν.] An non ſatis multa verba? & poſſet videri abundantia ſupervacua. Quum enim ærarium foret cura propria quæſtorum, non tantum ratione pecuniarum ſed etiam tabularum publicarum, ut per quos etiam conſulta publica in id deferebantur, certe alterutrum ſuffecturum erat. Nimirum ita res ſe habuit, ut & tabulæ de pecuniis ſeu redactis ex provincia ſeu variorum redituum imperii, omnes illæ forent etiam publicæ & per quæſtores conficerentur; ut hinc quum diſtincte loqui oporteret, videatur ſuffeciſſe ad has pecuniarias intelligendas, ſi dicerentur tabulæ publicæ, quod ab initio quæſturæ inceptum videtur continuaviſſe in perpetuum. Sed poſtea quum ad eoſdem quæſtores fuit delata etiam cura ſervandi Senatuſconſulta & decreta; tabulas, quas de iis conficiebant, & ex quarum diſpoſitione patebat ſingulorum locus, & ex delatione firmitas, videntur dixiſſe tabulas, ut erant, etiam quidem publicas, ſed ſimul quæſtorias, quod in ea potiſſimum parte ærarii ſervarentur, quæ in cura quæſtorum eſſet. Quippe haud dubie ærarium ſic fuit diſtinctum, ut conclave aliud (unum ſive plura) inſervierit cuſtodiæ pecuniarum, aliud SCtis. Itaque quum Joſephus ſupponi debeat hæc olim hauſiſſe vel ex exemplo, quod patuit in templo Hieroſolymitano, vel loco ærarii Saturni quo æra legum & SCtorum deferri & ſervari ſolebant, apparet unicum ſpecimen præſcriptionis, quæ ſolebat præponi apographis illis, quæ auctoritate publica ex authentico ſumptæ & deſcriptæ erant, cui ſimile nullum memini legiſſe. GRON.

y Κοίντῳ Ρετιλίῳ Κορνηλίῳ] Memorandi iſtius anni DCCIX quæſtorum urbanorum nomina penitus intercidêrunt, ut patet ex Faſtis per viros doctos collectis. Eſt quidem apud Pigium Cornelius Spinther, ſed non alia ejus mentio, quam quod titulo Exquæſtoris extra urbem & Italiam fuerit, ut hinc ea pars inſtaurari queat. Notabis tamen vocem Ρετιλίῳ tantum eſſe poſitam in margine, ut quædam quoque alia, ſed tamen omnia egregia ad reſtitutionem hujus loci, ut videatur ea vir doctus in margine notaviſſe collecta ex pleniore codice Manuſcripto, ut idcirco etiam de hoc nomine dubitare non ſuſtineam & ideo poſui ſuo ordine. Alioquin ſi res ita habuiſſet, facile & credibile erat auctorem ſcripſiſſe Κοΐντῳ Κορνηλίῳ ταμίαις, ut ſolent in his collegiis Romani per negligentiam copulativæ. GRON. In *Epiphanii* libris, *ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode; dum tertio idus Aprilis in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calpurnio & reliquo Senatu. Publius Dolobella & M.*

z Δέλτῳ δευτέρᾳ] Magis etiam notabilis eſt hæc deſignatio, nempe quod hoc SCtum fuerit tabula ſecunda & ex primis. Sic enim videmus in hoc ſpecimine finiri velut ex more communi verba ſolita præmitti exemplis decretorum publicorum; quæ deſcriberentur publico juſſu, & deſcripta in alias mitterentur regiones aut provincias aut urbes, addito non tantum loco, quem in ærario obtinebant, ſed etiam præpoſitis nominibus quæſtorum, qui tunc erant, quum iſta deſcriberentur; prout nunc cenſeo conſiderari debere nomina quæſtorum, quæ hic poſita cernimus. Illud itaque ταμιείου τ δέλτων τ ταμιδλικῶν ſupponi oportet bene magni ſpatii, ſive id haberi oporteat unum conclave, ſive in plura diductum, ut illic tot æra, quæ fuerunt innumera in tanto & tanti temporis imperio, in manifeſto penderent oculis ſtatim expoſita, & ibidem δέλτῳ δευτέρᾳ κ ἐκ τ πρώτων hanc fuiſſe, ut decretorum tabulæ illic fuerint fixæ numero facto & collecto ab ipſo ingreſſu, ut diceretur tabula prima, ſecunda, tertia &c. prout propinqua eſſet ingreſſui: nec tantum, ſed etiam primæ aut ſecundæ aut tertiæ pro ordine, in quem erant digeſtæ ab ſummo tabulato ad infimum ſolum, vel vice verſa, ubi profecto potuerunt plures eſſe ordines, non ſecus ac hodie forulos librorum formamus. Eſt aliquid ſimile in tabernis veterum, quas ita depingit Martialis I, 18.

Hoc nomen dominus gerit taberna,
De primo dabit alteroque nido
Raſum pumice, purpuraque litum.

Quinimo talis ordo tabularum in porticibus ornandis apud Cl. Sponium in Miſcellan. pag. 337. ſήτησον τὴν εἰκόνα ἀφ' τὰς πρώτης ſοᾶς τ Δωρικῆς, ubi vir doctus reddidit *ſtatuam ejus collocent juxta tabulas primæ* (h. e. incipientis, & prope ingreſſum, ut ego explico) *porticus Doricæ*, confundens tabulas & menſas. GRON.

a Εκ τ πρώτων.] Diverſi, ut puto, foruli erant, Decretis adſervandis deſtinati, ſignatique numeris, I. II. III. &c.

b Τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Απριλλίων] Itaque nec menſis integer præterlapſus fuit ab Idibus Martiis occiſo Cæſare inclitis, ut hinc pateat, quantopere urſerint Judæi, homines ardenti fervidoque ingenio & præſertim in ſuis commodis, confirmationem favoris & privilegii ab Julio ſperati; quum tantæ curarum moles confluerent de univerſi imperii lapſantis cuſtodia, hi tamen de ſuis per Aſiam ſparſis civibus cupiverunt eſſe certi. Nempe ad id impetrandum ab utroque conſule plurimum valuit imber aureus, ut palam de M. Antonio ſcribunt cum infamia ejus perpetua veteres ſcriptores. GRON.

c Καλπέρνιος Μενενία.] Ita niſi fallor jure edidi, quum in MSto reperirem vitioſum κ καρπόνιος μενδλία, quum in eo ſequerer exempla doctorum hominum, quibus in aliis ſcriptoribus occurrit idem error. Mox in MS. erat Σεργίνιος Παπτίνιος Νεμωνία Τάϊντος, ubi prima vox videbatur abundare duabus literis ιν, quas expuli. Certe id mihi probabilius viſum fuit, ad ſimilitudinem præcedentis decentius, (ubi etiam tamen poterat videri ſcripſiſſe Λύκιος Γαΐε ὑὸς Καλπ.) quam ſi vellem tentare Σερ. Σ ρ. υἱὸς, hoc eſt, *Servius Servii filius*. Falſa iſta Nemonia tribus mox adhuc occurrit. Et recte ſpero mutaviſſe. GRON. Κ κὴ Καρπόνιος Μενενία. Πείσων Σεργίνιος Παπτίνιος Νεμωνία Τάϊντος in *MSS. Voſſ.* Verum in textu exprimendo ſequutus ſum *Gronovium*, cui in notis non diſplicet ut legatur Λύκιος Γαΐε ὑὸς Καλπ.

d Τῇ-

"Ποπίτιος, Γάϊος Καινίνιος [d] Τηρωτίνα [e] Ρεβίλιος, Πόπλιος
"[f] Τιδήτιος, Λεύκιος [g] Απυλῖνος Λευκίε υἱὸς Σεργία, [h] Φλά-
"βιος Λευκίε Λεμωνία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίε Παπ-
"εία, Μάρκος [i] Ακίλιος Μάρκε Μεκία, Λεύκιος [k] Ερύκιος
"Λευκίε [l] Σπλλατίνα, [m] Μάρκος Κυίντιος [n] Μάρκε υἱὸς
"Πολλία [o] Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέργιος. Πόπλιος Δολο-
"βέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι [p] λόγυς ἐποιήσαντο. περὶ
"ὧν [q] δόγματι συγκλήτε Γάιος Καῖσαρ ὑπὲρ Ιουδαίων
"ἔκρινε, μὴ εἰς τὸ ταμιεῖον σφᾶς ἔφασεν ἀνενεχθῆναι, περὶ
"τύτων ἀρέσκει ἡμῖν ἡγεμόσι, [r] ὡς μὴ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ μὴ
"Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα
"εἰς δέλτους καὶ πρὸς τὰς κοίλην ταμίας, ὅπως φροντίσω-
"σι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπτύχοις. [s] ἐγένετο πρὸ
"πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τ Ομονοίας. οἱ δὲ
"πρεσβεύσαντες παρ' Υρκανῦ τ ἀρχιερέως ἦσαν ἅτοι· Λυσι-
"μαχος Παυσανίου, Αλέξανδρ Θεοδώρου, Πατρόκλος
"Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείρυ.

ια'. Επεμψε δὴ τύτων Υρκανὸς [t] τῶν πρεσβυτῶν ἕνα καὶ
[u] πρὸς Δολοβέλλαν τ τὴν Ασίαν τότε ἡγεμόνα, παρακαλῶν
ἀπολῦσαι τὺς Ιουδαίους τ στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν
αὐτοῖς ἔθη, [x] ἀπολαύσαντα τε κοὶ ταῦτα ζῆν. [y] λαβὼν γὰρ ὁ Δο-
λοβέλλας τὰ παρὰ τ Υρκανῦ γράμματα, μηδὲ βουλευσά-
μενος ἀπιστείλῃ [z] τοῖς κοῖ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ
τῇ Εφεσίων πόλει [a] πρωτεύσῃ τ Ασίας, [b] περὶ τῶν Ιουδαίων.
ἡ δὲ ἀπιστολὴ τοῦτον περιέχει τὸν τρόπον.

"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lu-
"cius Apulinus Lucii *filius* Sergia, Favius Lucii
"*filius* Lemonia, Publius Platius Publii *filius* Pa-
"piria, Marcus Acilius Marci *filius* Mæcia, Lu-
"cius Erucius Lucii *filius* Stellatina, Marcus Quin-
"tius Marci filius Pollia Plancillus, Publius Serius.
"Publius Dolabella, Marcus Antonius conſules
"verba fecerunt. In quibus rebus ſenatuſconſulto
"Cajus Cæſar pro Judæis decrevit, neque ante cu-
"ravit in ærarium deferri, de his placet nobis fie-
"ri, ſicut etiam Publio Dolabellæ & Marco An-
"tonio conſulibus viſum fuit, & deferre iſta in
"tabulas, & ad quæſtores urbanos, ut & ipſis curæ
"ſit ea in tabulis duplicibus reponere. Factum eſt
"ante diem quintum idus Februarias apud ædem
"Concordiæ. Legati autem ab Hyrcano pontifi-
"ce erant iſti: Lyſimachus Pauſaniæ *filius*, Ale-
"xander Theodori, Patroclus Chæreæ, Jonathas
"Oniæ.

11. Sed & ad Dolabellam, qui tunc Aſiæ præ- *Legatum ad Dolabellam mittit Hyrcanus.*
erat, Hyrcanus unum ex his legatis miſit, obſe-
erans ut dimitteret Judæos à militia, & ſervaret
eis patria inſtituta, ſineretque ex illis vitam agere.
Dolabella vero poſt acceptas ab Hyrcano literas,
nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Aſiatici
epiſtolam miſit, tum etiam Epheſiorum urbi,
quæ prima erat Aſiæ, de Judæis. Atque epiſtola
illa erat hoc exemplo.

12. "PRY-

d Τηρωτίνα Ρεβίλιος,] Id quoque probatum iri ſpero, quum ſic repono pro τηρωτίνα ρενίλιος, etſi potuit Joſephus, & in prima voce literam ι omiſiſſe quocunque caſu. Nam ultimam partem cognominis etiam extulerit per λιος, ut ſæpe Græci, & infra adeſt Κυϊντιλίῳ. ſed quum non ſit credibile etiam ſic exſtitiſſe in primigenio, opinor recte etiam me vertiſſe. GRON.

e Ρεβίλιος, Πόπλιος] Sic *Gronov.* Ρενίλιος in *MSS.* Forſan Τερεντίνα Ρεγίλιος.

f Τιδήτιος, Λέντλος] Mallem Τιδίτιος.

g Απυλῖνος Λευκίε υἱὸς Σεργία,] Forſan Ακυλῖνος.

h Φλάβιος Λευκίε Λεμωνία,] Huic nomini præreptum eſt ſuum prænomen, quod videtur fuiſſe ei antepoſitum, forſan interceptum ab voce præcedente σεργία, quaſi fuerit *Aulus Flavius.* GRON A. Φλάβιος legendum recte conjicit *Gronov.* prænomine forſan abſorpto à litera finali in voce præcedente.

i Ακύλιος Μάρκε Μικία,] Nomen valde dubium ad Latine exprimendum, utrum fuerit *Acilius*, an *Aquilius.* GRON. Ita edidit *Gronov.* Ακυλίος in *MSS.* an pro Ακυλίας vel Ακυλίος, aliorum eſto judicium.

k Ερύκιος Λευκίε Τηλιτλία.] Sic erat in MS. plana aberratione, ut mihi videbatur, pro Στιλλατίνα. GRON.

l Στιλλατίνα,] Non dubitavi Στιλλατίνα in textum recipere, prout legendum eſſe conjecerat *Gronov.* Τηλιτλία corrupte in *MSS.*

m Μάρκος Κυίντος Μάρκε υἱὸς Πομπία] Verba iſta ſic exſtant in MS. varie corrupta, quum ſecunda vox ut alterum prænomen tolerari nequeat, unde ad Quintios retuli, quorum quum ſint talia cognomina jam olim. quæ deducuntur ex nominibus familiarum aut aliis cognominibus, ut Criſpinus ab Criſpus, Flamininus ab Flaminius, poteſt etiam tolerari Plancilus pro Plancillus ab Plancus vel Plancius, ut in Arriis eſt Balbillus, quamvis exſtare hactenus hoc tantum loco novi Plancillum, cui valde affine eſt cognomen Pacilus jam in republica uſurpatum. Tribum illi dedi, quæ proxima erat ſcripturæ corruptæ. GRON.

n Μάρκε υἱὸς Πομπία] Ita *Gronov.* Μάρκ Κύϊντ Μάρκε υἱὸς Πομπία in *MSS.* Πομπία forſan pro Πομπιλίᾳ vel Ποπιλίᾳ.

o Πλαγκίλλ, Πόπλι Σιεργ.] Πλαγκίλι in *MSS.* Πλαγκίλ *Gronov.*

p Λόγυς ἐποιήσαντο.] Sic *Gronov.* λόγοις & mox δόγμασι in *MSS.* Sed in poſteriori verbo ſextæ literæ ſuperſcribitur T.

q Δόγματι —— ἔκρινε,] Sic loquitur, quaſi plane iſta res jam fuiſſet acta in ſenatu & conſulto ejus firmata ante necem Julii. Quod ſi ita eſt, jam intelligimus interiorem cauſam, cur in exterarum gentium multitudine necem Julii ejulante ſic eminuerit inſania Judæorum, ut diſerte notat Suetonius, quod viri docti non ſatis perſpiciunt, quum in hoc arcano ea res ſita ſit. Quid ſi tamen non videatur factum fuiſſe vivo Cæſare, ſed univerſum hoc includi & pendere ab uno SCto de ratis habendis actis Cæſaris, ut ſint verba plena doli & ex violentia ac juſſu M. Antonii ſic compoſita? Hactenus tamen ſequimur quod ſcriptum eſt. GRON.

r Ως μὴ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ] Ως μὴ συγκλήτῳ ἔδοξεν juxta *Epiphanium*, qui vertit, *ſicut & Senatui viſum eſt ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum eſt. Quinto id-*
dus Februarias &c.

s Εγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν] Nempe iſta delatio SCti in ærarium. Tantum ſcilicet temporis traxit iſta ad pleniſſimam SCti confirmationem requiſita nota, antequam poſſet peragi, ſive ob moleſtias reipublicæ exortas, ſive artibus utriuſque Conſulis rapaciſſimi per annum ſuum, ut inde adhuc fieret hæc res Judæis pretioſa magis & carior, & per decem menſes concurſare debuerint ad impetrandam hujus rei conſummationem, ac SCtum ære incidendum, & quidem ita, ut tabulæ eſſent duplices. Erant enim alioquin ἄπαλ. & hinc quoque talia inde ſumpta exempla, ut notum ſatis. Sed nunc etiam id ipſum ſingulare eſt, tanquam SCta omnia in ærario non ſint inciſa uni & patenti tabulæ, ſed multa duplicibus, ut haberentur plane δίθυρα, atque unum per duas tabulas extenſum complicari poſſet & ſic dimidium loci tantum occupare, quam alioquin teneret. An vero pertinuit hoc ad SCta de provinciis & regionibus exteris, ut illis ſeparatim deſtinatum fuerit conclave, idque juxta parietes habuerit ſuſpenſas δέλτυς δικτύχυς vel διθύρυς, tam bene illuſtratas olim ab Salmaſio, quam facinoroſe tractatas nuperrime ab clericato omnium librorum, quos non legit, editore. Ex hoc loco utique præclara antiquitatis illuſtratio non tantum ærarii Saturni, ſed ubi illa δίπτυχα vel δίθυρα fuerint, notabiliter uſurpata. GRON.

t Τῶν πρεσβυτῶν ἕνα] Quis ille ſpeciatim fuerit exprimitur ab Joſepho in ſequentib. ex teſtimonio ipſius Dolabellæ ad civitatem Epheſinam, nempe Alexander Theodori filius. Sed pariter inde probatur illic ſcribi admodum minute Δολοβέλλας ὁ λαβὼν παρὰ Υρκανῦ γράμματα, ſed quæ patet per fraudem quandam & aſtum ex pleniore hiſtoria fuiſſe repetita; item, quam abſurde vertatur ibidem *Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt.* locus ille Græcus καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Υρκανῷ πρεσβεύσαντι παρ' αὐτὸν ἐχαρίσατο. GRON.

u Πρὸς Δολοβέλλαν τ τὴν Ασίας τότε ἡγεμόνα,] Eximie id convenit cum hiſtoria, quæ dictat jam menſe Junio Dolabellam has regiones petiſſe & occupaviſſe. GRON.

x Επιτρέπειν τε κοῖ ταῦτα ζῆν.] Επιτρέπειν τε habui è *Cod. Busb.* qui niſi in hoc loco convenit cum *Editis*, in quibus κοῖ τ. ζ.

y Λαβὼν γὰρ ὁ Δολοβέλλας] Voculas aliquot ante λαβὼν excidiſſe ſuſpicor: eoque magis, quod in *Epiphanio* ſit, *quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella &c*

z Τοῖς κοῖ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῇ Εφεσίων πόλει] Si inſpexeris vulgatas editiones, agnoſces alteram fraudem. Cæterum hæc urbs ſpeciatim notanda erat velut caput omnium; in cujus titulo iſto, quo dicitur πρωτεύουσα, quale reſederit privilegium & quæ auctoritas, apparet ex fine epiſtolæ, ut nempe illa partim exemplo ſuo, partim dignitate aliis imperaret. Et certe in ea urbe multos fuiſſe Judæos etſi Acta Apoſtolorum non habuerint occaſionem ſignificandi, tamen ibi conſediſſe multitudinem diſcimus ex Suida in voce Ιουδαῖος, ubi legimus Τεύφων ἀρχηγὸς τ ἐν Εφέσῳ Ιουδαίων. Quin etiam Norbani Flacci epiſtola ad Epheſios memorat apud Philonem pag. 1036. GRON.

a Πρωτεύσῃ τ Ασίας,] Ita in *Apographis* noſtris & *Editis Joſephi.* Εφεσίων πολι-τεύσῃ in *MSS.* ut dicit *Gronov.*

b Περὶ τῶν Ιουδαίων.] Forſan ὑπὲρ τ. niſi καὶ hic idem valeat ac ὑπέρ.

Dolobellæ litera ad Ephesios.

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenæonis, Dolabella imperator senatui Ephesiorum & magistratibus & populo salutem. "Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani, "filii Alexandri, pontificis Judæorum & ethnarchæ, mihi significavit non posse populares suos "militiæ nomen dare, idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos patrios & quibus consueverant "seorsum comparare. Propterea ego do illis, sicut "etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immunitatem à militia, permittoque ut utantur patriis "institutis, cum propter sacra & res divinas ex "more suo congregantur, & ad oblationes in sacrificia faciendas, & vos volo literas de istis per "urbes singulas dimittendas curare.

Decretum L. Lentuli consulis.

13. Et hæc quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos misisset, gratificatus est nostris. "LUCIUS vero Lentulus consul dixit; Cives "Romanos Judæos, * sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro tribunali religionis ergo ab militia dimisi, ante diem duodecimum calendas Octobres, Lucio Lentulo "Cajo Marcello consulibus. Adfuerunt Titus Appius Titi filius Balgus Horatia legatus, Titus "Tongius Titi filius Crustumina, Quintus Ræsius Quinti *filius*, Titus Pompejus Titi *filius* "Longinus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina "Bracchus tribunus militum, Publius Clusius "Publii *filius* Veturia Gallus, Cajus Sentius Ca-

ιϛ'. "[c] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ [d] ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Λη"ναιῶνος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ΕΦεσίων "βουλῇ καὶ ἄρχουσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Αλεξανδρος Θεο"δώρου, πρεσβεύσας Υρκανοῦ τοῦ Αλεξάνδρου ἱερέως "καὶ ἐθνάρχου τῶν Ιουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι ὡς οὐ δύνα"ται στρατεύειν τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ [e] μήτε ὅπλα "βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σιτη"θῶν [f] κατ' αὐτοὺς ὑπαρχόντων. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς "καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι [g] τὴν ἀσφάλειαν, καὶ "συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθισμοῖς, ἱερῶν ἕνεκα "καὶ ἁγίων συναγομένους, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ "τῶν τοὺς τοὺς θυσίας [h] ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλε"σθαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιγ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας [i] Υρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν [k] ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. "ΛΕΥΚΙΟΣ "ὁ Λέντλος ὕπατος [l] εἶπε· Πολῖται Ρωμαίων Ιουδαῖοι, "ἱερὰ Ιουδαϊκὰ ἔχοντες καὶ ποιοῦντες ἐν Εφέσῳ, [m] πρὸ ἕξ βή"ματος [n] δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσα, [o] πρὸ "δεκάτου καλανδῶν Οκτωβρίων, Λευκίου Λέντλου, Γαΐου "Μαρκέλλου ὑπάτων. [p] παρόντων [q] Τίτου Αππίου Τίτου "υἱὸς Βάλγου Οραπία πρεσβευτής, Τίτου Τόγγιου Τί"του υἱὸς Κερκυρίνα, Κοιν[ου] [r] Ραισίου Κοίντου, Τίτου "Πομπηίου Τίτου Λογγίνου, Γαΐου Σερουίλιου Γαΐου "[s] Τηρωτίνα Βράγχου χιλίαρχος, Πόπλιος [t] Κλύ"σιος [v] Ποπλίου [x] Ερωείᾳ Γάλλος, Γάϊος [y] Σέντιος "[z] Γα-

c Επὶ Πρυτάνεως] Atqui ex nummis docent viri docti summos magistratus in urbe Epheso fuisse aut Ἀρχιερέως aut Γραμματέως, sicut Rhodo præfuisse Prytaneis tam ex nummis quam ex scriptoribus probant. Discamus igitur in urbe Epheso si non fuit magistratus, quia mox agnoscit ἄρχοντας, certe Prytanes usos hoc honore fuisse, ut præscriberentur in decretis; id quod jam pertractatum est. Cæterum ex instauratione hujus præscriptionis apparet violentia illorum, qui in Josepho dominari voluerunt sublata ista parte, quæ erat curiosissima. GRON.

d Αρτέμωνος] Ita juxta meliores *Epiphanii* libros, & in *Gronovii Editione*, & uno ex *Apographis* nostris: Αρτεμήνιος in altero, & Αρτεμίλλιος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

e Μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι,] Vide simile Rescriptum nomine Augusti ad Ephesios pro Judæis apud Philon. Leg. ad Cajum p. 1036. A. B. & infra lib. 16. c. 6 §. 4. SPANH.

f Κατ' αὐτούς] Forte καθ' αὐτούς. COCC.

g Τὴν ἀσφάλειαν,] Ita *Gronov.* τὴν ἀσφάλειαν in *Apographis* nostris & *Editis Josephi*. τὴν στρατείαν in *MSS. Voss.* ut ait (in Var. Lect. in ima pagina subjectis) *Gronov.*

h Ἀφαιρεμάτων,] Retinui hanc vocem ex Josepho, quum in MS. legatur id quod subnotatum vides contextui ἀφαιρεμάτων, solita hæsitatione inter diphthongum αι & vocalem ε, unde & infra notabam in MSto ἰαιρετοῦσιν, item ἀγόρεον, & antea Μιλαῖε. Sed miror cur hunc locum non annotaverit in Thesauro Stephanus, quum male in Josepho vertatur *& conferentes in offerenda templo sacrificia.* Video autem quid ex Christianis apportet idem Stephanus. Ego aliter censui. GRON. Sic etiam in *Apographis* nostris. ἀφερεμάτων in *MSS. Voss.* teste *Gronov.*

i Υρκανὸν πρεσβεύσαμένου] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ sine τοῖς ἡμετέροις in *Editis Josephi.*

k Εχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις.] Quanto rectius & mollius hoc ipsum occurrit tibi, mi lector, quam ista compilatio & mutatio nominis cum participio Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ? GRON.

l Εἶπε·] Forte tollendum. COCC.

* *Sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso*,] Judaicis sacris addictos, iisque operatos, *Gronov.*

m Πρὸ ἕξ —— ἀπέλυσα,] Plura hic sequuntur in *Rufino* cap. XXI. p. CXVI. Decreta Romanorum, Deliorum, Sardianorum &c. in gratiam Judæorum, quæ hic in Græco Josephi contextu aut Gelenii Versione non leguntur. Eadem omissa in postrema Versione Gallica. Vide etiam infra lib. 16. c. 6. §. 1. & 4. ubi similia Decreta Sardianorum, Cyrenæorum, Ephesiorum referuntur. SPANH.

n Δεισιδαιμονίας ἕνεκα] Non de se ita jactavit Lentulus, sed sic loquutus fuit respectu Judæorum, a quibus scrupulum omnem removere voluit, ut possent indulgere δεισιδαιμονίᾳ, qua esse obsessos Judæos & noverant & videbant quotidie Romani: unde in bonam partem accepi de religione, prout aptissime descriptio ejus huc convenit ex lapide, qui scribitur esse in urbe Pola, *Matri pientissimæ religioni Judaicæ metuenti*, apud Gruterum p. 721., 11, quamvis meminerim Romanos ubique Judaicam superstitionem agitare. GRON.

o Πρὸ δεκάτου καλανδῶν] Πρὸ δώδεκα καλανδῶν Οκτωβρίων. πολλὰ ὧν ἴσι κ' ἄλλα &c. in *Editis Josephi*, reliquis omnibus omissis usque ad c. 10. §. 25. v. 13. In *Epiphanii* libris: *duodecimo Kalendarum Octobris, L. Lentulo & C. Marcello Coss. præsente Senatu, Balbus Legatus & victarius Ephesiorum* &c.

p Παρόντων Τίτος Αππιος] Satis clara diversitas est, qua nunc illud γραφομένῳ, vel ut Latini dicunt *scribendo*, omittit, quod supra addebat. Istic enim agebatur de legitimo SCto in urbe facto: nunc autem etsi præscribantur etiam Consulum duorum nomina, tamen illi cum Pompejo non tantum ex urbe fugerant, sed & ex Italia, ut tanquam in provincia hoc decernatur, ubi non licuit implere solennitatem Romæ usurpatam. Et sic habuerunt alia Collegia hinc quandam imitationem, sed ut abstinerent ab illo senatorio *scribendo*. Certe apud Sponium in Miscellaneis pag. 5. in decretis Fratrum Arvalium occurrit identidem *in collegio adfuerunt*, & *adstantibus fratribus Arvalibus*. Item pag. 69. *Nomina quæ adscripserunt decuriæ ea quæ i. s. s.* Ex quibus primum exstat etiam apud Brissonium libro 1. de Form. pag. 104. in voto Fratrum Arvalium pro Nerone & Octavia. *In collegio adfuerunt Sulpicius* &c. Ea vero quæ recensentur deinceps octo nomina vere Romana sunt, eorum scil. qui adhærebant Pompejo & consulibus fugientibus, ut adversarii Cæsaris, quos idcirco satis magno numero oportuit illic fuisse, quocunque in oppido id decretum fuerit conceptum, ut plane hic sit eadem species, quam describit Tacitus 2. annal. 74. *Consultatum inde inter legatos, quique alii senatorum erant.* GRON.

q Τίτος Αππιος Τίτου υἱὸς Βάλγου] Retineo (quippe venerabile est antiquum) in hoc incerto lectionem in MS. positam, exponens more Romano de Appio Valgo, alioquin ignoto, quum etiam Valgus inter cognomina Romana ignoretur; attamen nihil vetat fuisse, perinde ut Varus, aut Vatia. Alioqui sunt Romana alia nomina his admodum vicina, sive Ampius Balbus, sive Atius Balbus: sed infra plane repetitur Αππιος Βάλγος, qui videtur non fuisse multum ab hoc remotus, etsi augeatur titulo ἀνθυπατεύων, ut multi tunc fuerunt. GRON.

r Ραισίου Κοίντου,] Ita *Gronov.* Ραίσιος in *MSS.* & mox Τηρωτίνα.

s Τηρωτίνα Βράγχος] Prius more sueto corruptum adjuvi, ut antea. Posterius quod rarissimum in Romanis, quum haberet sibi proximum Γράγχος, tamen non sustinens mutare, sibi reliqui, quamvis facile quarta litera transiret ad molliorem ac vicinam illi γ, ut fieret Βράγχος sumpto cognomine ex Mileti oraculo, Latine Branchus; tamen quia nec id invenio inter cognomina Romana, intactum transii. Sunt quidem Brochus, Broccus, Brocchus Furiorum cognomen, Broccius, Brocchius, Brocco, Barchius. Sed quis aliquid pro vero præstet? Etiam apud Reinesium est Julius Barneus. GRON.

t Κλύσιος] Κλούσιος in *Apographis* nostris.

v Ποπλίου Ερωείᾳ Γάλλος,] Optime conjicit *Gronovius* Ποπλίου Οὐεστωείᾳ legendum esse. Videsis *Sponii Itiner.* tom. 1. p. 409.

x Ερωείᾳ] Tali appellatione non memini censeri ullam tribum, nec in libris, nec in monumentis aliis. In hoc tamen fragmento bis occurrit. Idcirco nisi placuerit referre inter ignota inscriptionum nomina, quæ in tribubus passim causantur viri docti, fere correxeram Οὐολτίᾳ, quod tamen remotius est. Sed quum adverterem antecedere vocem Ποπλίου, credidi ultimam diphthongi formam non iteratam a scriba *sic* obumbraviisse lectionem Josephi, qui scripserat Ποπλίου ἰλωσίᾳ.

La-

"[z] Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα. [a] Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλ-
"βος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λέκιος Λέν-
"τλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τὰς
"στρατείας. [b] αἰτησάμενος δὲ ἐγὼ μὲν παῦτα καὶ παρὰ Φαννίου τοῦ
"ἀντιστρατήγου καὶ παρὰ Λουκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιταμίου ἐπέ-
"τυχον, ὑμᾶς τε βουλομαι φροντίσαι μή τις ἐνοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ [c] ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιω-
"τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ ἱσταμένου συνεδρίου στρατηγῶν.
"[d] Μάρκος Πείσων πρεσβευτὴς, συνημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν,
"ὁ καὶ τεταγμένος ὑπὲρ τῆς στρατολογίας, παρεκαλεσάμενος
"ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, παρεστήσεν, ἵνα, εἴπερ
"[e] Ἰουδαῖοι πολίται Ρωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ πρὸς
"στρατείας, διὰ τὸ τὸν ὕπατον Κορνήλιον Λέντλον θρησκεια-
"μονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας.
"διὸ πειθαρχεῖν ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὅμοια δὲ τούτοις καὶ
Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "[f] ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου ὑὸς, στρατηγὸς, ὕπα-
"τος, Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βουλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι
"πρέσβεις Ἰουδαίων μοι παρῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ
"ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γενόμενα. ὑπολέ-
"πεται δὲ τὰ δεδογμένα. Ὑμᾶς θέλω φροντίσαι καὶ παρακο-
"λουθῆσαι τῷ συγκλήτου δόγματι, ὅπως μετὰ τῆς
"ὑμετέρας χώρας εἰς τὴν οἰκείαν ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος [g] λέγει, πο-
"λίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους, οὓς ἐμοὶ ἱερὰ ἔχειν καὶ
"ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας
"ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦτο ἐγένετο πρὸ [h] δεκαπέντε καλαν-
"δῶν Ὀκτωβρίων.

ιζ'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου ὑὸς, [i] ἀν-
"τιταμίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι παρα-
"γενόμενοί μοι ἐπέδειξαν ἑαυτοὺς συνόδου ἔχειν ἰδίαν καὶ
"τοὺς πατρίους νόμους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
"ᾧ τά τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας
"κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένοις, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν,
"τηρῆσαι καὶ διαγράψαι ἐκέλευα.

"ji * * filius Sabatina. Titus Atilius Titi filius Bul-
"bus, legatus & proprætor, Ephesiorum magi-
"stratibus, senatui, populo salutem. Judæos qui
"in Asia sunt Lucius Lentulus consul, me pro il-
"lis intercedente, dimisit à militia. Postea vero
"cum idem petiissem à Fannio imperatore & à
"Lucio Antonio proquæstore *id ipsum* impetravi,
"vosque volo curare, ne quis *eis* molestiam creet.

14. DECRETUM DELIORUM. "Ar- *Decretum Deliorum.*
"chonte Bœoto mensis Thargelionis die vigesimo
"responsum prætorum. Marcus Piso legatus, cum
"in urbe nostra ageret, præesset quo delectui ha-
"bendo, nobis multisque civium advocatis impe-
"ravit, si qui Judæi cives Romani *essent*, eos ne
"quis vexaret propter militiam, idcirco, quòd
"consul Cornelius Lentulus religionis ergo Ju-
"dæos à militia dimiserit. Quam ob causam vos
oportet prætori obtemperare". Similia autem
his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. "CAIUS FANNIUS Caji filius, impera- *Decretum C. Fannii consulis.*
"tor, consul, Coorum magistratibus salutem. Vo-
"lo vos scire, legatos Judæorum ad me accessisse,
"orantes ut acciperent decreta senatus de ipsis fa-
"cta. Ea vero consulta subjuncta sunt. Vos volo
"ex senatusconsulti sententia his hominibus curam
"adhibere & prospicere, ut per regionem vestram
"secure in suam revehantur.

16. "LUCIUS LENTULUS consul dicit, *L. Lentuli decretum.*
"cives Romanos Judæos, qui mihi videbantur sa-
"cra habere & colere Judaïca in urbe Ephesо,
"religionis ergo dimisi. Id factum est ante diem
"tertium decimum calendas Octobres.

17. "LUCIUS ANTONIUS Marci filius, *L. Antonii litera ad Sardianos.*
"proquæstor & proprætor, Sardianorum magi-
"stratibus, senatui, populo salutem. Judæi cives
"nostri, cum ad me accessissent, ostenderunt, se
"suos habere cœtus ex legibus patriis jam in-
"de ab initio, & locum proprium, in quo
"de negotiis & controversiis inter ipsos ortis ju-
"dicium ferunt: cumque à me petiissent ut id ei-
"psis facere liceret, eadem illis servari permittique
"decrevi.

18. MAR-

Latine *Veturia*, quæ apud Sponium in Itiner. tom. 1. pag. 409. Οὐετυρεία. GRON.

y Σέντιος Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] Ecce genus fraudis, quod perfrequens libris antiquis illatum est, ut vox aliqua, quoniam in proximo aut sequente illum versu iterabatur, traxerit oculos describentis ab suo loco ad illum, quem debebat differre paulisper, & sic aliqua iste omiserit, immo etiam falsa ad posteros propagaverit. Id fecit in hac parte vocabulum Γαΐου, quod prænomen quum fuisset hujus patri, eodemque usus fuisset ille Cajus Polupejus, ut infra scribitur, qui vere erat tribu Sabatina, eam false transfert scriba ad Sentium, qui censebatur tribu Æmilia, ut egregie & liquide in repetitione hujus consularis auctoritatis, quæ infra posita est, discimus; unde hunc locum in versione supplevi, Græca notavi lacuna paris spatii, ut oportebat. Hoc quidem opinor necessarium factu fuisse, quoniam falsa tribus adsignabatur Sentio. In eodem infra loco etiamnum in proxime sequentibus vides citari plures, quos hic locus prætermittit; quo casu aut jure, nescio, sed in illis nihil ausus fui. GRON.

z Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] In nostris *Apographis*, Γαΐου ὑὸς Σαβαλίνα, nullo intercedente hiatu. Lacunam hic in *Græcis* inter Γαΐου & ὑὸς Σαβατίνα reliquit *Gronovius*: supplevit tamen in *Latinis* ex seq. §. 19. Locum in versione eo modo repræsentavi ex *Gronovio*, quo legendum putat Vir Clarissimus.

a Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλγας,] Erit Ἀτίλιος, si vetera monumenta sequimur, ubi Atilius Bulbus occurrit, & videtur ipsa corruptela huc ducere, idque exhibui in versione; sunt alioqui affines & Aufidius Balbus & Aurelius Balbus & super omnes notus Atius Balbus. Sed abstinere præstat. GRON. Erit Ἀτίλιος, si vetera monumenta sequimur, in quibus *Atilius Bulbus* occurrit; & videntur verborum corruptorum vestigia huc ducere, ait *Gronov.*

b Αἰτησάμενος δὲ] Ita in nostris *Apographis* pariter ac in *Editione Gronovii*. Ἀντιταμίας in *MSS. Voss.* teste *Gronovio.*

c Δηλίων] In quibus tum frequentes etiam fuisse Judæos patet ex ipso Josepho, ubi inter Cæsaris Julii decreta, hoc est, in ipsa fere hujus narrationis parte ac tempore refert verba hæc ex ejus edicto ad Parianos: Ἐντυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων. Magnum profecto fuit in tam urgente necessitate Judæis remitti potuisse ab Pompejanis militandi vexationem, quum alios omnes ad eam compellerent nulla adhibita conniventia. Oppressit haud dubie Pisonem admiratio auri & argenti, quod in vicem ipsorum Judæorum cessit. GRON. Judæos multos fuisse in Delo constat supr. ex §. 8.

d Μάρκος Πείσων.] Admodum notabile indicium in Pompejanorum consiliis, qui quum versus omnia miserint ad colligendas copias, ad Cycladas hunc illustris nominis virum delegarunt tali muneri exsequendo: ut ita historia hujus Pisonis alioqui in toto bello civili non nominati, referri debeat ad libri III. de bello isto caput IV. apud Cæsarem, ubi ex Bœotia & Achaja magnus numerus supplementi nomine distributus legitur. Et hinc Cæsar III. Civil. cap. 4. ait Pompejum effecisse legiones duas ex Asia, quas Lentulus conscribendas curaverat. GRON. Historia hujus *Pisonis* (ut notavit Cl. *Gronovius*) referri debet ad lib. 3. *Comment. Cæsaris* de *Bello Civili*, c. 4.

e Ἰουδαῖοι] MS. Ἰουδαῖοι.

f Γάϊος Φάνιος Γαΐου ὑὸς στρατηγὸς, ὕπατος] Est hic ergo Fannius alius illo, quem ponit Josephus XIII, 17, ubi tractatur materia similis, sed quem ponit absque prænomine, & dicitur Μάρκου υἱὸς, & tantum στρατηγός. Itaque hæc est momentosa accessio ad consummandos fastos hujus temporis, si constaret quo anno titulum hunc usurpaverit. Certe enim inter Consules, ne quidem suffectos, occurrit quisquam Fannius consul. Itaque ut hoc nescimus, ita egregie evenit, ut hunc Fannium noscamus ex Cicerone, unde allegavit Pigius pag. 442 inter duces Cn. Pompeii eumque in Græciam sequutos C. Fannium" f. "n. Strabonem cognomine, quod ut inde accipimus, *ita* ex hoc loco haurimus patrem ei fuisse Cajum. Neque enim causa ulla nos monet de Cæpione cogitare. Interea consulatum hujus Fannii videbimus, quum exoriretur notitia consulatus C. Rabillii, qui infra ciatur. GRON. De hoc Fannio videsis *Pigium* in *Annalibus*, tom. 3. p. 442. de quo loco nos monuit *Gronov.*

g Λέγει,] Εἶπεν legisse videtur *Epiphan.*

h Δεκαπέντε καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] In *Epiphanii* libris *duodecimo Kalendarum Juliarum.*

i Ἀντιταμίας] *MSS.* ἀντὶ ταμίας.

M. Publii aliorumque testimonium.

18. "MARCUS PUBLIUS Spurii filius & "Marcus Marci & Publii filius Lucius dicunt. "Cum Lentulum proconsulem adiissemus, illum "edocuimus, de quibus rebus Dositheus Cleopa- "tridæ filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judæos "cives Romanos sacra Judaïca celebrare solitos, "* siquidem ei videretur, religionis ergo dimitte- "ret; & dimisit ante diem tertium decimum ca- "lendas Octobres.

Senatus decretum.

19. "*Mense* QUINTILI Lucio Lentulo, Ca- "jo Marcello consulibus. Aderant Titus Appius "Titi filius Balbus Horatia legatus, Titus Ton- "gius Crustumina, Quintus Ræsius Quinti *filius*, "Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Longi- "nus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina Brac- "chus tribunus militum, Publius Clusius Publii "filius Veturia Gallus, Cajus Teutius Caji *filius* "Æmilia tribunus militum, Sextus Atilius Sexti "filius Æsquilina Serranus, Cajus Pompejus Caji "filius Sabatina, Titus Appius Titi *filius* Menan- "der, Publius Servilius Publii filius Strabo, Lu- "cius Paccius Lucii *filius* Collina Capito, Aulus "Furius Auli filius Tertius, Appius Menas. His "præsentibus Lentulus decretum pronunciavit; "Judæos cives Romanos, qui sacra Judaïca facere "consueverunt in urbe Epheso, pro tribunali re- "ligionis ergo dimisi.

Laodicensium litera ad C. Rabilium.

20. "LAODICENSIUM magistratus Cajo "Rabilio Caji filio consuli salutem. Sopater Hyr- "cani pontificis legatus reddidit nobis à te episto- "lam, qua significabat nobis, ab Hyrcano Judæo- "rum pontifice quosdam profectos attulisse literas "de gente ipsorum scriptas, ut Sabbata Judæis li-

ιη'. "[k] ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ [l] Σπυρίε υἱὸς ϗ Μάρ- "κ⟨ου⟩ Μάρκε καὶ Ποπλίε υἱὸς Λύκι⟨ος⟩ λέγυσι. Λέν- "τλω τῷ ἀνθυπάτῳ προσελθόντες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ "ὧν [m] Δωσίθε⟨ος⟩ Κλεοπατρίδε Ἀλεξανδρεὺς λόγυς ἐ- "ποιήσατο, ὅπως [n] πολίτας Ρωμαίων [o] Ἰουδαίυς ἱερὰ Ἰυ- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἂν αὐτῷ φαίνῃ, δεισιδαιμονίας "ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ [p] ἀπέλυσε πρὸ [q] δεκαλείων κα- "λανδῶν Ὀκτωβρίων.

ιθ'. "[r] ΚΥΙΝΤΙΛΙΩι Λευκίῳ [s] Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρ- "κέλλῳ ὑπάτοις. παρῆσαν Τίτ⟨ος⟩ Ἀππι⟨ος⟩ Τίτε υἱὸς "Βάλβ⟨ος⟩ Ὁρατία πρεσβεύτης, Τίτ⟨ος⟩ Τόγγι⟨ος⟩ Κρυστο- "μίνα, Κόιντ⟨ος⟩ [t] Ῥαίσι⟨ος⟩ Κοίντε, Τίτ⟨ος⟩ [v] Πηί⟨ος⟩ "Τίτε υἱὸς, [x] Κορνήλι⟨ος⟩ Λογγῖν⟨ος⟩, Γάι⟨ος⟩ Σερβί- "λι⟨ος⟩ Γαΐε Τηρεντίνα Βράχχ⟨ος⟩ χιλίαρχ⟨ος⟩, Πόπλι⟨ος⟩ "Κλώσι⟨ος⟩ Ποπλίε υἱὸς Ἐρεκία Γαλλ⟨ος⟩, Γάι⟨ος⟩ [y] Τεύ- "τι⟨ος⟩ Γαΐε Αἰμιλλία χιλίαρχ⟨ος⟩, Σέξτος Ἀτίλιος Σέξτε "υἱὸς [z] Αἰσυμία Σέσρανος, Γάϊος [a] Πομπήιος Γαΐε υἱὸς Σα- "βατίνα, Τίτος Ἄππιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος [b] Σε- "ρουίλιος Ποπλίου υἱὸς Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λευκίε "Κολλίνα Καπίτων, [c] Αὖλος Φούριος Αὔλου υἱὸς Τέρτιος, "Ἄππιος Μήνας. ὑφ' οἷς τούτων ὁ Λέντλος δόγμα [d] ἐξή- "νεγκε· πολίτας Ρωμαίων [e] Ἰουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ἰου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ ⟨τοῦ⟩ βήματ⟨ος⟩ δει- "σιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα.

κ'. "ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλλίῳ Γαΐε υἱῷ "ὑπάτῳ χαίρειν. [f] Σώπατρος Ὑρκανοῦ ⟨τοῦ⟩ [g] ἀρχιερέως πρεσ- "βύτης ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρά σου ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐδή- "λου ἡμῖν παρ' Ὑρκανοῦ ⟨τοῦ⟩ Ἰουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας "τινὰς γράμματα κομίσαι περὶ ⟨τῶν⟩ ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, "ἵνα

---

k Μάρκος Πόπλιος] Quinam fuerint isti duo Marci cum tertio Lucio, quum in scripto nulla quidem sit nota dignitatis, sed varia habeant addita forsan ad distinctionem, tamen nihil ad eam nobis conferunt, & in Romanum morem admitti queunt, si statuamus eos ex plebe fuisse, & hinc Judaicis sacris addictos, ut præter prænomina de illis nihil dicatur; unde licet alia cogitari possint, judicavi tamen intacta relinqui. GRON.

l Σπυρίε υἱὸς] Ita in nostris *Apographis*, prout edidit *Gronov.* (in V. L. Gronovii ἴχεμα ος πυρίε. Sic MS. media sunt in margine) Ποπλίε juxta *Epiphanium*.

m Δωσίθεος Κλεοπατρίδε Ἀλεξανδρεύς] Ita ex *Vet. Interpr.* corrupte in *MSS. Voss.* δώσι κλεοπατρίδε ἀλεξανδρεὺς λόγυς.

n Πολίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους ποιῆσῃ] Hoc postremum verbum sic plane exstat in MSto, quum prorsus sit supervacuum nec ullum tueatur locum: non enim agitur de Judæis ut fiant cives Romani, sed ut illi, qui jam erant cives Romani, beneficio aliquo per eum adficerentur. Hinc satis mihi fuit id verbum uncis inclusisse, & in vertendo omisisse. GRON.

o Ἰουδαίους ἱερὰ] Verbum ποιοῦντας (quod post Ἰουδαίους habent *MSS.* & uncis inclusum dedit *Gronov.*) omisi, præsertim cum illud non agnoscat *Epiphan.*

* *Siquidem ei videretur*,] *Vel*, si hoc ad eum deferatur.

p Ἀπέλυσε] Ita cum *Epiphan.* ἀπέλυσα in *MSS.*

q Δεκατρίων καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] *MSS.* δρεκατρίων ἀβρυεμίων.

r Κυϊντιλίῳ Λευκίῳ Λέντλῳ,] Prima vox continet Romanum nomen satis bene notum ubique, sed ut opinor, male huc conveniens, ut illud aberraverit forsan ad illudendum lectoribus, quippe destitutum voce antecedenti; ut hinc fere videatur jus sibi arrogare veniendi in censum propriarum appellationum sequentibus annectendum. Cæterum existimo vocem *μῆνι* præcessisse, ut temporis titulus inter prima legeretur, etsi fatear eum aliter conceptum esse in antecedentibus. Ita certe egi in versione, & ideo signum defectus non apposui. GRON. Vox Κυϊντιλίῳ abest *Vet. Interpr.* Μῆνι excidisse suspicatur *Gronov.* ideoque *Mense* ante *Quintili* posuit in versione. Hoc decretum, omissis senatorum nominibus, in *veteri versione* sic se habet. *L. Lentulo & C. Marcello Coss. L. Lentulus decretum protulit. Cives Rom. Jud.* &c.

s Λέντλῳ, Γαΐῳ] MS. Λεντλαγαΐῳ.

t Ῥαίσι⟨ος⟩ Κοΐντε, Τίτ⟨ος⟩ Πήι⟨ος⟩] En locum plenum nodi, & tantum ulceris, ut difficulter expurges. Immo hinc apparet scribam hujus codicis non esse laudandum ab doctrina, sed ab fide, qua persequutus est vestigia literarum in volumine, quod describebat. An noluerunt hic Ræsius cum Cornelio ostentare suam tribum, quum in inscriptionibus occurrant duo Ræsii, alter Palatina, alter Fabia, etiam cognominibus diversi? Quumque omnes gaudeant prænomine, an Cornelius Longinus id fuit aversatus solus? In MS. tamen non aliter habetur. Si placet nos exercere in appellatione Πήι⟨ος⟩ quidem potuit latere aliquis Pedius, cujus familia bene clara. Sed ex loco superiore nequimus ambigere, quin istæ quinque literæ sint posterior pars vocis Πομπήι⟨ος⟩, ut omnino significetur hîc tres illos adfuisse Κοΐντ⟨ος⟩ Ῥαίσι⟨ος⟩ Κοΐντε, Τίτ⟨ος⟩ Πομπήι⟨ος⟩ Τίτε υἱὸς, Κορνήλιος Λογγῖν⟨ος⟩. Et quid opus est alia tentare? Mox pro Τάλλ⟨ος⟩ probabilius ante exstat nomen Σίλλ⟨ος⟩. GRON.

v Πηίος Τίτυ υἱὸς,] Ita *MSS.* Verum e super. §. 13. Πομπήι⟨ος⟩ legendum videtur. quod etiam monuit *Gronov.*

x Κορνήλιος Λογγῖν⟨ος⟩,] Supra §. 13. decrat Κορνήλιος.

y Τάλτιος Γαΐε Αἰμιλίε] Pro Τάλτιος ante exstat Σίλλ⟨ος⟩, supr. §. 13. ei affines sunt Τίτλ⟨ος⟩ & Τίγιος.

z Αἰσυμία Σίσρανος,] Sic edidi omissa litera ς, quæ insuper in fine adhærebat. Vult enim exprimere nomen tribus, quæ quomodo vocata fuisse supponetur? Utique istud nomen est ignotum Romæ. Vicina sunt *Ausonia* itemque *Auximia* ab claro oppido *Auximum*, sane colonia quondam & municipio; etiam quandoque scriptum *Ausimum*, ut vides in Cluverio. Verum & has tanquam tribuum appellationes perinde istic insolitas animadvertimus, ut hic idem lusus sit. An vero dicemus aliquid in his contigisse, quod nos docent scholia *in* Luciani Vitam Demonactis? Οὐ γὰρ ἤδη εἶπεν ὅτι τῇ Ρωμαίων ἐπιμιξίᾳ με πολιτείᾳ. ἀλλ⟨ά⟩ νοητὸν γὰρ τοῦτο καὶ ἀδηλον, ποῖα τις εἰσαγαγὼν ἐθνη αὐτὸν φατρίαν ἐκ πολλῶν φατριῶν τῆ Ρωμαίων πολιτείᾳ συγκεκραμένην, οἷον Οὐστίλιον, Φλαυΐαν, ϗ ἄλλην πλείσην. Cæterum meditanti varia visum fuit latere illic nomen tribus Esquilinæ, quomodocunque illud fuerit editum; & forsan Αἰσκυλίᾳ. Notant diversitatem ab Græcis admissam in hoc Latino ad suam linguam concinnando tutores Dionysii Halicarnassei, ut modo Ισκ, modo Εσκ. incipere, sed & occurrere Αἰσκυλῖνον deprehenderint. Nam quod statim sequebatur nomen Πολυπτίλιος in MS. codice, non existimo me peccasse, dum celebratissimum supposui. GRON. Αἰσυμίας Σίσρανος, pro quibus verisimiliter Αἰσκυλίᾳ vel Αἰσκυλίᾳ Σίββιος reponendum censuit *Gronov.*

a Πομπήι⟨ος⟩ Γαΐε υἱὸς] Πομπήιος pro Πολυπτίλιος substitui cum *Gronovio*.

b Σερουίλιος Ποπλίε υἱὸς] Φάλλιος in *Apographis* nostris.

c Αὖλος Φούριος Αὔλυ.] Ita firmus reparavi simpliciter morem & nomen Romanum, quum in MS. vitiaretur Αὔλιος Φούριος Παύλυ. GRON. Ita *Gronov.* Αὔλιος Φούριος Παύλυ υἱὸς in *MSS.*

d Ἐξήνεγκε· πολίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους, εἶναι] Hæc optime cohærere possunt, si modo sola possent in se considerari, & non sequentia deberent his annecti; unde apparet non egisse Lentulum de eo, si Judæi tales forent cives Romani, sed si illi Judæi, qui sacra sua Ephesi colerent, ac cives Romani essent, immunitatem haberent aut habituri essent ab militia. Hinc clare colligis verbum εἶναι ex supervacuo his insertum esse, idque omisi in versione. GRON

e Ἰουδαίους,] Ἰουδαίους εἶναι in *MSS.* sed εἶναι (quod non agnoscit *Epiphan.* & in versione sua omisit *Gronov.*) facessere jussi.

f Σώπατρος Ὑρκανοῦ ⟨τοῦ⟩] Σωσίπατρος juxta *Epiphanium*.

g Ἀρχιερέως] *MSS.* ἀρχαιρέως sed correctum.

h Επι-

"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ιουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπι-
"τελεῖν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"[h] ἐμποδίσῃ, [i] διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ σύμ-
"μαχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ,
"ὡς Τραλλιανῶν τι [k] ἀντιποιῶν καὶ βούλοιτο μὴ ἀρέσκειν
"τοῖς παρ' αὐτῶν δεδομένοις [l] ἐπιτάξας ταῦτα ἵνα γένηται·
"ἐδόκει δέ μοι, ὥστε καὶ ἡμῖν τοῦτο γράψαι παρ' αὐτῶν.
"ἡμεῖς οὖν, κατακολουθοῦντες τοῖς ἐπιταχθεῖσιν ὑπὸ σου,
"τήν τε ἐπιστολὴν τὴν ἀποδοθεῖσαν ἐδεξάμεθα καὶ κατέχω-
"μεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα· καὶ περὶ τῶν ἄλ-
"λων ὧν ἐπέταξας, φροντιοῦμεν ὥστε μηδὲν μεμφθῆναι.

κά. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς [m] Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρυτάνις Ἑρμοῦ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, παραγενόμενός μοι
"ἐν Τράλλεσιν ἄγοντι τὸν [n] ἀγόραιον, ἐδήλου πρός τε τὴν ἐμὲ
"πίστιν γνώμην Ιουδαίους ὑμᾶς [o] φιλανθρώπως, καὶ κω-
"λύειν αὐτοὺς τά τε Σάββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πά-
"τρια πλεῖν, καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζεσθαι, [p] καθὼς
"ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε καὶ τοὺς νόμους τεθεικέναι τὸ
"ψήφισμα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ
"[q] λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γινομένων, ἐπέκρινα μὴ κω-
"λύειν Ιουδαίους τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κϚ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ [r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. [s] Ἐπὶ Πρυτάνεως
"Κρατίππου [t] Δαισίου πρώτῃ γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, καταπολυθέντες τῇ τῶν [v] προγόνων ἀγωγῇ, τοὺς
"ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους
"ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται [x] τοὺς συμμάχους καὶ φίλους
"ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ [y] καταστῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαν-
"τος πρὸς αὐτοὺς ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ Υρκανοῦ τοῦ ἀρ-
"χιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Απολ-
"λώνιον Αλεξάνδρου, Αἰνείαν Ἀντιπάτρου, Ἀριστόβουλον
"Ἀμυντᾶ, Σωσίπατρον Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς κἀγα-
"θοὺς, καὶ περὶ τῶν κατὰ μέρη ἐμφανισάντων, ἐδογμάτισεν ἡ
"σύγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδεν
"ἀδικῇ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς Ἀντιόχου υἱὸς Ιουδαίους συμ-
"μάχους Ρωμαίων, ὅπως τε φρούρια καὶ λιμένας καὶ χώ-
"ραν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, [z] καὶ
"ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τε μηδεὶς
"ἀτελὴς [a] ᾖ τῆς Ιουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐ-
"τῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
"μαῖος ὁ Αληξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμ-
"μαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὴν ἐν Ἰόππῃ
"φρούραν ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βα-
"σιλέως ἡμῶν [b] Λεύκιος Πέττιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς παρέταξεν, ἵνα [c] φροντίσωμεν ταῦτα ἵνα γέ-
"νηται, καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, παρενο-
"μή τι τῶν ἀσφαλῶς εἰς οἶκον τῶν πρεσβέων [d] ἀνακο-
"μιδῆς. ἀποδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὴν βιβλον καὶ τὴν

ceret ac reliqua ſacra peragere ex patriis legibus,
& ut nullus eis imperet, quia amici noſtri ſunt
& ſocii, ac nemo eos injuria afficiat in noſtra
provincia, utpote qui & Trallianis coram con-
tradicentibus non placere hæc de illis decreta,
imperaris illa ſic fieri: ſed inſuper me roga-
tum eſſe, ut nobis quoque iſta de illis ſcriberes.
Nos igitur, præceptis tuis obſequentes, epiſto-
lam traditam accepimus & in publicas noſtras
tabulas repoſuimus; & cætera *omnia*, quæ in
mandatis dediſti, nobis curæ erunt, ne quid re-
prehendatur.

21. "PUBLIUS Servilius Publii filius Galba *P. Servilii*
proconſul Mileſiorum magiſtratibus, ſenatui, *litera ad*
& populo ſalutem. Prytanes Hermæ filius ci- *Mileſios.*
vis veſter, cum ad me veniſſet in *urbe* Tralli-
bus, ubi conventum agebam, ſignificabat vos
præter ſententiam noſtram tractare Judæos, &
prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum ſa-
cra patria facere, & fructus pro ſua conſuetu-
dine adminiſtrare, ipſumque ſe ex legibus au-
ctorem fuiſſe hujus decreti. Volo igitur vos
ſcire, me, verbis auditis quæ ultro citroque ha-
bita ſunt, tandem decreviſſe, non prohibendos
Judæos uti ſuis moribus.

22. "DECRETUM PERGAMENO- *Pergameno-*
RUM. Prytane Cratippo, primo Dæſii men- *rum decre-*
ſis die decretum prætorum. Quoniam Roma- *tum.*
ni, majorum inſtitutis obſequentes, pericula
pro communi omnium hominum ſecuritate ſu-
ſcipiunt, & certatim id agunt ut ſocios ami-
coſque in felicitate & firma pace conſtituant,
cum ad illos miſiſſet natio Judæorum & Hyrca-
nus eorundem pontifex legatos, Stratonem
Theodoti, Apollonium Alexandri, Ænean
Antipatri, Ariſtobulum Amyntæ, Soſipatrum
Philippi *filium*, viros bonos & probos, atque
hi præcipua quæque negotiorum ſignificaſſent,
decrevit ſenatus, de quibus rebus verba fece-
runt, ne qua injuria Antiochus rex Antiochi fi-
lius Judæos ſocios Romanorum afficiat, utque
præſidia & portus & regionem & ſi quid aliud
ab eis abſtulit, id reddatur, atque liceat *illis ſuis*
ex portubus exportare *quodcunque volunt*, & ne
quis ſine vectigalibus ex Judæorum regione aut
ex portubus eorum quidquam exportet, *ſive*
rex ſive populus, præter ſolum Ptolemæum
Alexandrinorum regem, quia eſt ſocius noſter
& amicus; immo & præſidium quod eſt Joppe
expellendum eſſe, ſicuti petiverunt, & ſena-
tus noſtri *unus* Lucius Pettius, vir bonus &
probus, mandavit, ut nobis curæ eſſet illa ita
fieri quemadmodum ſenatus decrevit, atque
provideremus ut legati in patriam ſalvi & inco-
lumes redeant. Quin etiam admiſimus in ſena-
tum

[h] Ἐπιζάσῃ,] Ἐμποδίζῃ forſan in *ſuo codice* habuit *Epiphan.* nam vertit, *ne quis eos quicquam impediat.*

[i] Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι] Sic *Gronov.* διὰ Ϝ in *MSS.*

[k] Ἀντιποιῶν] *MSS.* ἀντιπόντων.

[l] Ἐπιτάξας ταῦτα ἵνα γένηται·] Ita in *Apographis* noſtris. ἐπιζάξας in *Editione Gronovii.* forſan *Typothetarum* errore.

[m] Γάλβας ἀνθύπατος] Eo modo *Epiphan.* & *Gronov.* Γάλλας in *MSS.*

[n] Ἀγόραιον.] *MSS.* ἀγόρεον ſed correctum.

[o] Φιλανθρώπως,] Sic apud *Ælianum*, l. 12. c. 27. φιλανθρώπως τοῖς πολεμίοις ἡμερώτατα *hoſtes mitiſſime tractare.*

[p] Καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,] Ita ſcribitur in MSto, quod quum ſit manifeſte vitioſum, ita interpretatus ſum, ut minima mutatione unius tantum literæ ο in ω defungerer, ut ſimplex ſit uſurpatum pro compoſito ἔχεσι. Utrum id ſufficit? an apparet etiam ſatis clare coaluiſſe in unum voces καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς? prout hic ſenſus aliquoties ante occurrit. GRON. Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *& fructus ſua conſuetudine colligere.* καθὼς ἐστὶν in *MSS.* quod in καθὼς ἔθος ἐστὶν mutavit *Gronov.* ut ἔσι accipereturpro ἔχεσι. quo modo & ſupra, p. 383. v. 30.

[q] Λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γινομένων,] Sic *Gronov.* λέγων in *MSS.*

[r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ] Forte ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. HUDS. In *Add.* Inde, opinor, id putat *Hudſonus*, quod in fine hujus §. dicant majores ſuos amicos Judæis Abrahami fuiſſe temporibus, verum (ut ex Joſepho *Antt.* l. 12. c. 4. §. 10. & *de Bello* l. 1. c. 25. §. 1. patere poteſt) Lacedæmoni non modo de amicitia, ſed & propinquitate generis cum Abrahamo & Judæis gloriabantur. HAV.

[s] Ἐπὶ Πρυτάνεως Κρατίππου Δαισίου] Verba illa Ἐπὶ Πρ. Κρατ. in textum recepi, quod ita legerit *Epiphan.* & in margine exſtent *MSS. Voſſ.*

[t] Δαισίου] *MSS.* Περγαμηνοῦ Δεσίου.

[v] Προγόνων] *MSS.* μαγογόνων.

[x] Τοὺς συμμάχους] *MSS.* τοὺς δημάχους.

[y] Καταστῆσαι] *MSS.* Κατασῆσαι.

[z] Καὶ ἐξῇ αὐτῶν] Καὶ μὴ ἐξῇ edidit *Gronovius.* in *Apographis noſtris*, καὶ μὴ ἔξι. unde καὶ ἐξῇ reſcripſi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& liceat* &c.

[a] Ἢ τῆς Ιουδαίων χώρας] In *MSS.* ᾖς. atque ita edidit *Gronov.* verum ι expunxi, quod ἐξῇ in ſuperiori verſiculo detractum voculæ ᾖ adhæſiſſe ſuſpicor.

[b] Λεύκιος Πέτλιος] *Lucius Peticus* in *Editis Epiphanii.* at *Lucius Petitus* in *MSS*

[c] Φροντίσωμεν] *MSS.* φρουρησωμεν, unde tres literæ ραι poſtea fuerunt inductæ.

[d] Ἀνακομιδῆς.] *MSS.* ἀπακομιδῆς.

e Αἰ-

"tum & in concionem Theodorum, cumque ab "ipso epistolam accepissemus & senatusconsul- "tum, atque ipse magno studio verba fecisset, "& virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimi- "tatem, quod tam communiter universos quam "privatim singulos, qui ad ipsum veniunt, be- "neficiis afficiat, ideo & literas in publicis archi- "vis nostris deposuimus, & nos quoque ipsi, ut- "pote Romanorum socii, omnia etiam Judæis "præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insu- "per Theodorus, qui epistolam nobis reddidit, "prætores nostros obsecravit, ut mitterent Hyr- "cano exemplum decreti, & legatos qui populi "nostri *erga illos* studium significarent, & horta- "rentur ad conservandam augendamque ipsorum "erga nos amicitiam, & ad novum aliquod bene- "ficium conferendum, ut qui debitam gratiam "meritamque consequuturi sint, meminerintque "quemadmodum etiam Abrami temporibus, qui "pater erat omnium Hebræornm, majores nostri "fuerint illis amici, prout in * acta publica rela- "tum invenimus.

Decretum Halicarnassensium.

23. "DECRETUM HALICARNASSEN- "SIUM. Sacerdote Memnone Orestidæ *filio*, & "per adoptionem Euonymi, Anthesterionis die

"ἐκκλησίαν τ Θεόδωρον, ἐπιλαβόντες τε τὴν ὑπὸ- "λοιπὸν παρ' αὐτὸ καὶ τὸ τ συγκλήτε δόγμα, καὶ ποιησα- "μένε μ πολλῆς σπουδῆς c αὐτὸ λόγυς, ⊂ τὴν τρκα- "νῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν ⊂ μεγαλοψυχίαν, καὶ ὅτι κοι- "νῇ πάντας εὐεργετεῖ, f καὶ κατ' ἰδίαν τὰς πρὸς αὐτὸν "ἀφικνυμένυς, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν "ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ιυδαίων, "σύμμαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τ συγκλήτε δόγμα "ἐψηφισάμεθα. ἐδεήθη ᾗ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τὴν ὑπο- "στολὴν ἡμῖν δοὺς, τ ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμ- "ψωσι πρὸς τρκανὸν τὸ ἀντίγραφον τοῦ g ψηφίσμα- "τος, καὶ πρέσβεις δηλώσοντας τὴν ᾗ ἡμετέρε δήμε "σπουδὴν, καὶ παρακαλέσοντας σωτηρεῖν καὶ αὔξειν αὐ- "τῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ ἀγαθῆ τινος αἴτιον "γίνεσθαι, ὡς ἀμοιβάς τε τὰς προσηκούσας ἀπολη ψόμε- "νον, μεμνημένον τε h ὡς καὶ ἐν τῖς κ Αβρααμου χρο- "νοῖς, ὃς ἦν πάντων Εβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι ἡμῶν "ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τῖς δημοσίοις εὑρίσκομεν "γράμμασι.

κγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Ἐπὶ ἱερέως "Μέμνονος ᾗ i Ορηστείδε, κατὰ ᾗ πίησιν Εὐωνύμε, "k Ανθεσηριῶνος ... ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένε "Μάρ-

e Αὐτῆ λόγυς,] Ita rescribendum censui. αὐτὸς edidit *Gronovius* ex *MSS.*

f Καὶ κατ' ἰδίαν] *MSS.* κ κατηδίαν.

g Ψηφίσματος,] *MSS.* ψίσματος.

h Ως κ ἐν τοῖς κ Αβρααμου χρονοῖς,] En Chronologiæ caput novum & incognitum, & fere deridendum ab unoquoque, qui Abrahamum, illum verum & priscum, cogitet, quem hi Phryges aut Pergameni statuunt quasi principem constitutæ reipublicæ fuisse, qui fœdera cum externis non tantum, sed & longissime remotis sanciverit, ut vel ipse Abrahamus vel propinquo gradu ab eo orti habuerint jam Phrygas amicos, idque signatum hi publice servaverint. Habes medii temporis testationem inconditam & fraudulente captatam ex veteris Ilii & veterrimorum Phrygum recordatione ad insinuandum, cui forsan occasionem dedit historia Herodoti, unde tradebatur Ægyptios etiam sub Psammitticho, aliis testantibus de Sesonchosi, inquirentes agnovisse tandem Phrygas fuisse ipsis vetustiores, quum sese antea jactavissent tales esse. GRON.

* *Acta publica*] Vide *Grotium* in 1 Maccab. cap. 12. & *Huet.* in D.E. p. 96. HUDS in *Add.*

i Ορηστείδε,] Αρηστείδε in *Apographis* nostris. Αρειστείδε edidit *Vossius* in notis ad *Catullum*, p. 313. contra fidem *MSS.* ut dicit *Gronov.*

k Ανθεσηριῶνος] Nihil amplius exhibetur in MS. Sed spatii aliquid vacui sequitur, quod Vossius hanc partem edens in Observationibus ad Catullum corripuit ac plane abolevit, nescio an satis perite & licite, quum ipse opiner non frustra evenisse; sed esse locum, ubi posita fuerit nota diei in isto mense, forsan Ανθεσηριῶνος ς' id est, ἕκτῃ, nisi velis primam sequentis verbi excidisse ι, ut de quinta die intelligatur, ut solebat fieri in decretis Græcorum & sequitur infra in Ephesino. Sed ipse nihil prætento, quia lectori cuivis facile patet ex contextu hujus decreti aliqua excidisse, non tantum quia post ἔδοξε τῷ δήμῳ sequitur δεδόχθαι, sed etiam quia in fine dicitur τῷδε τῷ ψηφίσματι, quod nullum deprehenditur in ipso decreto, nec aliquod nominatum est, forsan omittente ipso Josepho, qui tantum sectatus fuit verba ad Judæos pertinentia. Etiam nosci oportet Vossium edidisse Ανθεσηριῶνος, quasi non statuisset appellationem mensis, sed viri, sed vane & contra MS. Insuper scias eundem Vossium dedisse in citando & describendo ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ & Αρειστείδε, item Ιυδαίυς τὺς βυλομένυς aliter quam in MS. exhibentur.

Neque tamen vel laudis vel necessitatis, cur publicari hæc decreta & istam operam Josephi in vitam velut revocari interat, summa etiamnum mihi expressa fuit. Aliud commoditatis publicæ quasi cornu & inde enascentem magnæ hæsitationis dispulsionem prodere statuebam. Etenim inter ea, quæ tum me nondum nato, tum per meam ætatem agitaviſſe eruditas plurium horas deprehendi, fuit illud caput de Apostolo Paulo, unde illi nascenti adfuerit jus civitatis Romanæ. Quod quum distraheretur inter duas sententias, utrum contingeret ex natalis urbis Tarsi a Cæsaribus locupletatæ communi privilegio, an ex peculiari patriæ domus, quæ id sibi impetraverit, lætitia & successionis in Paulum transgressu, non vidi ab ullo tale quid proferri, quo anxietas illa tollatur. Noviſſimus se ad eam causam exuit Conditor Romani Orbis, in quo magna pars capitis XVII. impenditur huic deliberationi velut summam manum impositura. In qua etsi denique vergat ad rectum, & ad Grotii opinionem, tamen sic quoque quam turbide & parum constanter pag. 143.? [ut nempe civitate Romana iidem (majores S. Pauli) quacunque tandem causa, sint donati: aut vero ut eam, quod de Pauli patre dicitur, pecunia, haut insolito maxime illa ætate more, iidem redemerint] Nihil ergo habuit in hoc bivio, quorsum flecteret; unde quamvis haberet Græcorum scholia clare hic testari ausa, tamen suspensus & vacillans suspicari maluit de *quacunque tandem causa*, quam esset nunquam reperturus. Verissime scripserunt Græci. Neque pater S. Pauli aliam existimavit se inventurum viam ad tranquille & credule vivendum in urbe Tarso, quam tot alii Judæi per alias Asiæ minoris urbes constituerant & muniverant, nempe ex empto ab Romanis ducibus circa tempus belli civilis pecuniam solam spectantibus. Hinc alienam patet esse pronunciationem de ἰσοπολιτείᾳ Judæorum per Antiochiam, Alexandriam, Cyrenen & Cæsaream & quæ inde trahuntur privilegia huc non pertinentia. Judæi enim jam non curabant jus æquum cum aliis per illas urbes habere, sed obtrudebant se illis, quod clare apparet ex his decretis. Si quid tale proprium fuit in istis quatuor oppidis, certe id non desideraverunt obtinere per Asiam minorem, quum videamus invitis incolis urbium istarum ab Romanis imperari, ut tolerent Judæos, quorum sacra ante turbabantur ab iis: Romani ab eis fuerunt implorati, ut in hac & illa urbe nanciscerentur securitatem non solum vitæ, sed & religionis, non per aliam causam, quam quod uterentur titulo civitatis Romanæ, & dicere se possent Romanos, quod eis non adfuisset, nisi ab Romanis magistratibus per provinciam iterventu pecuniæ unico impetravissent. Nihil ergo ad Judæos vel civitatis Laodiceæ aut Pergami & aliarum jus. Sed sicut Laodicea & Pergamum & omnes patebant civibus Romanis; hunc modum conati sunt in se transferre Judæi, ut quum essent facti cives Romani, irent habitatum ubique, nec tamen electi ad habitationem oppidi jura quidquam curarent, aut laborarent quoque dici cives Laodicenses aut Pergameni, quum essent cives Romani, & hoc titulo tuti contra insultationes. Aliquid sublimius adfectaverunt Judæi, ut in urbibus nequaquam jure civitatis Romanæ fruentibus ipsi viverent honore isto ipso decorati, & ex hoc capite cogerentur reliqui incolæ istarum urbium non tantum indulgere illis vitam disciplinæ, quam profitebantur, nempe Mosaicæ, convenientem, adeo ut & loca ad hanc rem eis adsignare & separare cogerentur; atque adeo sine molestia essent in iis, per quæ cultus inquinari videtur, ut loquuntur Digesta juris; sed etiam habere illos pro civibus Romanis, unde plura in eos derivabantur privilegia, quorum unum manifeste nunc innuit ipse Paulus Apostolus, qui non mittitur ad virgas, ut in eo cultus inquinaretur. Quo quid arrogantius poterat ab Romanis statui? quid magis recusandum ab Judæis postulari? quid intolerabilius illis, qui gentilismo ab majoribus addicti erant, imperari? Sed & insuper in ista ratiocinatione incongruum est, quod quum in principio paginæ 144. agat de Agrippa & Antipatro & Josepho, & mox adjiciat verba Philonis de Augusti ætate, atque inde sic ut dixi sermocinetur, mox id probet per Ulpianum & Modestinum in longe ulteriora sæcula post varias temporum mutationes & hinc edictorum diversitates delapsos, ut illorum verba nihil de isto anteriori tempore adfirmare possint, sed tantum ut appareat eos de eadem materia loqui.

Ex hoc igitur supplemento patet hanc vitam tunc Judæorum fuisse. Quum per expeditionem Alexandri Magni, certe ab ejus tempore contigerit, ut Judææ civitates magis magisque cœperint ab gentilibus simul incoli, (exemplum in Jamnia refert Philo pag. 1021.) etiam ipsi inde, avaritiæ dediti homines, excesserunt ad urbes gentilium, (patet ex loco Strabonis, quem

"Μάρκυ Αλεξάνδρυ. Επὶ τὸ ωρὸς τὸ θεῖον δοσεβὲς καὶ "ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ μᾶλλον σπουδὴν ἔχομεν, κατανοη- "λυθότες τῷ δήμῳ τ Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄντα

". . . placuit populo, relatione facta à Marco "Alexandro. Quoniam pietatem erga Deum & "religionem omni tempore ſtudioſe colimus, ve- "ſti-

quem citat Joſephus XIV, 12. pag. 479. atque item ex Philone pag. 1031.) præſertim ubi apparebant illecebræ & oportunitates diteſcendi. Ad hanc rem uſi diu regibus tum Syriæ, tum aliarum gentium, poſtquam viderunt ad Romanos fortunam declinare, præſertim in Aſia minore, contemplati morem reipublicæ iſtius, viderunt ſtatim illic adminiculum firmius, quam ab Regibus nanciſci potuerant. Hi enim ornare eos tantum ſolebant & poterant, quum nihil aliud haberent, jure civitatium earum, in quibus morari conſtituerant, ut inſigni loco docet Hieronymus ex Euſebio: *Seleucus Babylonem obtinet, & in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.* At reſpublica Romana afferebat aliquid ſanctius, & magis invictum, & antea inauditum, nempe jus civitatis Romanæ, per quod & libertate agendi & inviolata ſecuritate eminebant ultra gradum incolarum illius urbis, in quam erant adſciti. Ad divitias autem maturandas perinde ut Romani fœneratores videbant ſatis nullam regionem Aſia minore efficaciorem. Hinc eam nubes & examina Judæorum per ſingula fere oppida inſederunt, ut non tantum ubique occurrant in Actis Apoſtolorum, ſed diſerte ſcribat Philo pag. 1027. Petronius ἐπιτρέπει τ χωρῶν, ἐν οἷς Ιουδαῖοι καθ' ἑκάστην πόλιν εἰσὶ πεπληθεῖς Ασίας τε κ Συρίας. Quem ipſum locum citat etiam Grotius ad Lucam VII, 5. ut habuerit eum ante oculos, & eo magis mirari oporteat notam ejus ad eundem Evangeliſtam XIX, 9. qua ſcribit aliquammultos Judæos fuiſſe donatos Romana civitate credibile eſſe. Qui enim in illis oppidis poſſent vivere, aut quod providendum erat, ſatisfacere palam ſacris, niſi jure illo fruerentur? ut de omnibus fere id ſupponi debeat per Aſiam minorem verſantibus. In numero iſtarum urbium ab Judæis electarum ad habitandum fuit etiam hæc ipſa Tarſus, in eamque conceſſerunt majores Pauli, ſive jam ſub dominatione Regum Syriæ, ſive demum prolato iſtuc imperio Romano, quando non ſolum id curarunt ut eſſent jure civium Tarſenſium, (quippe quod nequaquam erat ſatis validum) ſed ut, ne à gentilibus poſſent ludibrio haberi ac vexari, ipſum quoque jus civitatis Romanæ adipiſcerentur, fruerenturque iis omnibus, quæ occaſione hujus juris ab magiſtratibus provincialibus in eos conferri potuiſſe & ſueviſſe patet ex hoc Supplemento. Non erant ab hac donatione alieni iſti magiſtratus; quippe quam ſtatuo ab eis non contigiſſe, niſi expugnatis magnitudine mercedis. Non alia ratione id impetrabatur, quam qua Herodes ab Sexto Cæſare impetravit στρατηγίαν τ κοίλης Συρίας, de quo ſcribit Joſephus in hoc ipſo noſtro loco, χρημάτων ἢ αὐτῷ τοῦτο αἰτήσαι, & XIV, 4. Ariſtobulo & Hyrcano certantibus de pace apud Scaurum: ὑπισχνεῖτο ἢ Αριστόβουλος μᾶλλον ἢ ὑ δώσειν τάλαντα, ἢ ἢ Υρκανὸς τέτταρα σὺν ἐλάττοσι. Immo vel unum exemplum Julii Cæſaris hic licet divulgare ad omnes, quem teſtatur Suetonius in adminiſtratione Galliarum pretio dediſſe ſocietates ac regna; multo enim facilius hi per Aſiam ſive Judæis ſive aliis voluerunt civitatem Romanam dare, ſi quis pretio redimere cuperet. Tempeſtive in rem ſuam hoc commune jam inter Romanos proceres vitium traxerunt Judæi, quum & plus videantur offerre potuiſſe, quam alii, & cauſas graves habuiſſe, ut promptius ad id adſpirarent. Hoc ſimplex & clarum eſt: hoc ſequitur ex univerſa ratione hujus Supplementi, ut jejune iterans eadem ſcribat Orbis Romanus pag. 148. *quocunque demum titulo aut jure id majores ejus eſſent adepti.* Titulus fuit honeſtus & amicitia Hyrcani cum Romanis per legatos aliquoties commemorata: ſed hic titulus in publico propoſitus non fuit niſi particulatim magno argenti vel auri pondere eum ante corroborante.

Hæc igitur quum ſic conarer inſtaurare, debui tandem confirmari in eo, quod diu in ambiguo me ſuſpenderat. Nam quum ipſe Cl. Voſſius in verbis, quæ citavi in præfatione, memoret de antiqua interpretatione, quæ locum hunc exhibeat, ut idcirco & iſta exſtet, & ejus auctor in Græcis codicibus ipſum legerit; opinor miraturos plurimos, cur eam nunc non uſurpaverim & Græcis appoſuerim. Sed arceſſitam inſpectamque ut cœpi noſcere, ut fidem Muſarum imploravi! adeo credere nequivi talia unquam ſcribi poſſe, nedum ut implerent interpretationem Latinam. Secunda dubitatio fuit, an iſta verſio etiam hîc publico eſſet exponenda conſpectui, necne. Ut poſterius cenſerem, faciebat fœditas ejus, quæ tanta eſt, ut merito inſtar obſcœni monſtri debeat removeri ab oculis noſtris; atque ita huc uſque pro certo conſtituebam. Nunc quum res venit ad ipſam ἀκμὴν, immutor, & fateor additam me volente, vel ob illam cauſam, ut quum gratulari Joſepho conveniat de loco hoc certe aliquatenus reſtituto, etiam ex ipſa verſionis fœditate ab tempore noſtro abacta, rei literariæ gratulemur. Eheu! quæ fuit illius temporis ignorantia, quam ſordida cœcitas? Cui amovendæ non parum contulit hæc ipſa Lugduno-Batava Academia, tot nævis in doctrina humana abſterſis inclita, cui famæ utinam perpetim inſerviat! & Chriſtiani non pro vili negotio ducant intelligere Græca! Quin etiam quum editio iſta non ſit in omnium manibus, putabam oportune his admiſceri, ut poſſet in tempore inſpici. Denique id tertia cauſa exigebat, quo pluribus teſtibus præſentibus conſtaret fides ac veritas hujus Supplementi, non uni tantum innixa codici, ſed ſimul huic noſtro, ſimul alteri vel pluribus, quot adeſſe concinnatoribus verſionis illius potuerunt.

Sumta eſt ex editione Colonienſi anni 1524. *Subjuncto etiam Senatuſconſulto, quatenus probationem dictorum habeant qui hanc hiſtoriam relegunt, quod tale fuit ſenatuſconſultum ab ærario tranſcriptum de tabulis publicis, ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode: dum tertio idus Aprilis, in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calphurnio, & reliquo ſenatu. Publius Dolabella & Marcus Antonius conſules, dixerunt: De his quæ per ſenatus decretum Cajus Cæſar pro Judæis decernens in ærario deponere non occurrit, ſic placet nobis, ſicut & ſenatui viſum eſt, ut hæc in tabulis æneis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum eſt; Quinto idus Februarias, in Templo Concordiæ. Legati autem principis ſacerdotum fuerunt Lyſimachus Pauſaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Cereæ, Jonathas Oniæ. Miſit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolabellam, tunc Aſiæ proconſulem, petens eum ſolvere Judæos a militia, ut patriam cuſtodirent conſuetudinem, quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella cum ſuſcepiſſet literas Hyrcani, nihil remoratus ſcribit per totam Aſiam Judæis, & ad Epheſinam civitatem, primam totius Aſiæ, qua hujuſmodi legebant, ſub judice Artemione, menſis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Epheſiorum curiæ & magiſtratibus vel populo ſalutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filii Alexandri principis Sacerdotum & rectoris Judæorum, intimavit mihi, quod non poſſent cives ſui militare, dum nec arma portare poſſint, nec iter facere diebus ſabbatorum, nec alimentorum ſecundum patrias leges copiam habere: iccirco ego ſicut prædeceſſores mei imperatores, præbeo eis militiæ remiſſionem, & concedo patriis uti legibus ſecundum ſolennes & ſacras immolationes, & congregare ſicuti ſolent pro ſacrificiis pecunias, & volo vos hæc per ſingulas conſcribere civitates. Hanc quidem Dolabella Hyrcano legationem mittente, noſtris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos, templa habentes, Epheſi ante tribunal, religionis cauſa à militia dimiſi duodecimo Kalendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Cajo Marcello conſulibus, præſente ſenatu. Balbus legatus & vicarius, Epheſiorum magiſtratibus, curiæ, & populo ſalutem. Judæos per Aſiam conſtitutos, Lucius Lentulus me pro ipſis petente, à militia dimiſit. Poſtulans vero poſt hæc & Fannium tribunum plebis & Lucium Antonium ærarium, impetravi. Vos aut cupio curare, ne quis eis moleſtiam inferat. Decretum Deliorum ſub præſide Bioto: menſe Thargelione, vicesima die ad titulationem judicum. Marcus Phiſon legatus, adveniens in civitatem noſtram, pro delectu militum convocans nos, & multos civium, præcepit, ut ſi qui ſunt Judæi cives Romani, nequaquam militare cogantur, eo quod Cornelio Lentulo conſuli religionis cauſa Judæos dimittere placuit. Quapropter obedire conſuli vos oportet. His ſimilia Sardiani quoque de nobis decreverunt. Cajus Fannius Caji filius, Dux, conſul, magiſtratibus Coorum ſalutem. Volo vos ſcire, quod legati Judæorum adierunt me, petendo accipere ſenatuſconſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubjuncta ſunt. Igitur volo vos curare vel providere his hominibus ſecundum ſenatuſconſultum, quatenus per veſtram provinciam incolumes ad propria revertantur. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos qui templa Judaica habere Epheſi videntur, dicentur religionis cauſa dimiſſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Juliarum. Lucius Antonius, Marci filius vicarius ærarii vel proconſul, Sardianorum magiſtratibus curiæ & populo, ſalutem. Judæi cives noſtri adeuntes probaverunt nobis conſilium habuiſſe proprium ſecundum patrias leges ab initio, & locum proprium, in quo negotia vel judicia invicem movent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod cuſtodiri vel permitti decrevi. Marcus Publius, filius Publii, & Marcus Lucius Marci Publii filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimavimus ei, de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus verba fecit, ut cives Romanos Judæos templa Judaica facere ſolitos, ſi illi viſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimittat: & dimiſit duodecimo Kalendas Julias. Lucio Lentulo & Cajo Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Cives Romanos Judæos, ſacraria Judaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodicenſium principes C. Rabilio Caji filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum legatus, porrexit nobis epiſtolam tuam, per quam deſignavit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Judæorum deſtinatos quoſdam cum literis, pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Judæis liceat ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores noſtri probantur: aut ne quis eis violentiam inferat in noſtra provincia: & licet Tralliani palam dicant, non ſibi placuiſſe quæ pro his decreta ſunt, tamen præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem ita, ut & nobis ſcribas de his & eadem obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſcepimus, quam reposuimus inter publica noſtra monumenta: & de reliquis quæ præcepiſti providemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Servilius, Publii Galbæ filius, proconſul, Mileſiorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem. Pritanis Mercurii filius civis veſter, dum in Trallibus negotia tractarem, inſinuavit mihi præter noſtram ſententiam Judæis vos inquietudinem inferre, & prohibere eos ſabbata celebrare, vel templa patria perficere, fructuſque ſua conſuetudine colligere. Volo igitur vos ſcire, quomodo audiens verba ejus vel eorum qui contra eum diſſerebant, decrevi ne prohiberentur.*

Decretum Pergamenorum ſub judice Cratippo menſe Deſio, ſententia principum. Quod Romani ſequentes ſuos majores, pro communi

"ſtigiis ſequentes populum Romanum de homi-
"nibus omnibus bene meritum & reſpicientes ad
"ea quæ de Judæorum amicitia & ſocietate ad
"*hanc* urbem ſcripſerunt, *ſcilicet* ut illis liceat Dei
"ſacris operari, feſta ſolennia & cœtus celebrare;
"nobis placuit ut jus poteſtatemque habeant Ju-
"dæorum quicunque volunt, ſive viri ſive mulie-
"res, tum Sabbata obſervandi, tum ſacra peragen-
"di ex legibus Judaicis, & proſeuchas faciendi ad
"mare pro more patrio, quod ſi quis quidquam
"eos impedierit, vel magiſtratus vel privatus, huic
"mulcta eſto & urbi debeto.

Decretum Sardianorum.

24. "DECRETUM SARDIANORUM.
"Viſum eſt ſenatui & populo, relatione facta à
"prætoribus. Quoniam cives Judæi, urbem hanc
"noſtram incolentes, multis magniſque à populo
"per omne tempus cumulati fuerunt beneficiis, &
"nunc ingreſſi ad ſenatum & populum obſecra-
"runt, reſtitutis ipſis legibus & libertate à ſenatu
"& populo Romano, ut more rituque à legibus
"præſcripto cœtus agitent, & nullam illis con-
"troverſiam moveamus, locuſque illis ſit aſſigna-
"tus, in quo congregatis cum uxoribus & liberis

"διεγράτη, καὶ οἷς ϖᾶσι τ Ἰουδαίων φιλίας καὶ [l] συμ-
"μαχίας ϖρὸς τὴν πόλιν ἔχραψεν, ὅπως [m] σωτηλῶνται
"αὐτοῖς αἱ εἰς τ Θεὸν [n] ἱεροπιίαι καὶ ἑορτὴ αἱ εἰθισμέ-
"ναι καὶ σύνοδοι· [o] δέδοκται ἡμῖν Ἰουδαίων τὰς βουλο-
"μένας [p] ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ταῖς Σάββασι ἄγειν
"καὶ τὰ ἱερὰ σωτηλεῖν κ τὰς Ἰουδαϊκὰς νόμους, καὶ
"τὰς ϖροσευχὰς ποιεῖσθαι ϖρὸς τῇ θαλάσσῃ κ τὸ πά-
"τριον ἔθος, ἐὰν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης,
"[q] ὀδε τῷ ζημιώματι ὑπευθυνος ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ
"πόλει.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Ἐδόξε τῇ βουλῇ κ
"τῷ δήμῳ, στρατηγῶν [r] εἰσηγησαμένων. Ἐπεὶ οἱ κατοι-
"κοῦντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαῖοι πολῖται, πολλὰ καὶ
"μεγάλα φιλάνθρωπα ἐσχηκότες διὰ παντὸς ὑπὸ κ
"δήμου, καὶ νυῦ εἰσελθόντες ἐπὶ τὴν βουλὴν κ τ δῆμον
"παρεκάλεσαν, ἀποκαθισαμένων αὐτοῖς τ νόμων καὶ τ
"ἐλευθερίας ὑπὸ τ συγκλήτου κ τ δήμου τ Ῥωμαίων,
"ἵνα κ τὰ νομιζόμενα ἔθη σωάγωνται, καὶ μὴ διαδικα-
"ζώμεθα ϖρὸς αὐτὰς, [s] δοθῇ τε αὐτοῖς καὶ τόπος, εἰς
"ὃν συλλεγόμενοι μετ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐπιτελοῖεν τὰς
"πα-

omnium hominum tutela pericula ſuſcipiunt, & ſtudent auxiliatores & amicos ſuos in felicitate vel firma pace conſiſtere, cum tranſmiſiſſet ad eos Hyrcanus princeps ſacerdotum gentis Judææ legatos, [m] Antonem Theodori, Apollonium Alexandri, Æneam Antipatri, Ariſtobulum Amintæ, Soſipatrum Philippi, viros optimos, & hi ſingula demonſtraſſent, decrevit ſenatus de his quæ poſtulaverunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius lædat Judæos auxiliatores Romanorum, imò ut & caſtella & portus, vel provinciam, & ſi quid aliud ab eis abſtulit redderet: & liceat eis a portubus Judæorum ſeu vectigalibus deportare quæ volunt, & ut nullus rex vel populus à portubus Judæorum ſeu vectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemæo rege Alexandrino, quia & ipſe auxiliator his & amicus noſter exiſtit, imò etiam cuſtodiam à Joppe depelli, ſicut petiverunt. Noſtræ vero curiæ Lucius Peticus vir optimus, juſſit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum ſenatus decrevit, & provideamus, quatenus incolumes legati ad propria poſſint redire, nec non etiam Theodorum in curia, vel in conventu ſuſcepimus: Qui cum nobis Epiſtolam ex ſenatuſconſulto porrexiſſet, verba faciens, demonſtravit Hyrcani virtutem & liberalitatem, quia publice vel privatim cunctis prodeſt, qui ad eum convenerint: Literas vero inter publica conſcripta repoſuimus, & nos quoque omnia pro Judæis agere, tanquam auxiliatores Romanorum ſecundum ſenatuſconſultum decrevimus. Quippe etiam poſtulavit Theodorus dum epiſtolam nobis porrigeret, quatenus à magiſtratibus noſtris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantes noſtri populi ſententiam, & petentes cuſtodiri vel ampliari noſtras cum eis amicitias: & ut meminerit, temporibus Abraham, qui omnium Judæorum pater extitit, noſtros majores amicos ei fuiſſe, ſicut & in publicis conſcriptis invenimus. Decretum Halicarnaſſeorum, ſub ſacerdote Memnone Ariſtidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro inſinuante, quòd Judæi pietatis ſtudium omni tempore habent, populi Romani omnium hominum benefactores, pro Judæorum amicitiis vel auxiliis ad noſtram civitatem præcepta miſerunt, quatenus permittantur immolationes deo ſolemnes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Judæis viris vel mulieribus ſabbata celebrare, vel ſacrificia producere ſecundum leges Judaicas. Siquis vero hos prohibuerit, militiæ reus & debitor civitatis exiſtat. Decretum Sardianorum. Placuit curiæ, vel populo, ducibus intimantibus, quomodo noſtram civitatem habitantes Judæi, multa vel maxima beneficia à populo ſæpe meruerunt: nunc quoque cum ingreſſi fuiſſent in curiam populum petere, quatenus ſuis legibus, & libertate data à ſenatu populoque Romano ſecundum conſuetudinem congregentur, & judicia ſua diſponant, datus eſt illis locus, in quo cum uxoribus vel filiis poſſint celebrare deo patrias orationes. Igitur viſum eſt curiæ vel populo, concedere eis convenientibus certis diebus agere ſecundum ſuas leges: deputari etiam eis locum quem aptum ædificationibus vel habitaculis putaverint. Habeant etiam curatores annonæ civitatis diligentiam, ut ſi qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Epheſiorum ſub judice Minophilo, menſe Arthemiſio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus, quomodo interpellaverunt in civitate Judæi, Marco Julio Bruto proconſule, quatenus agerent ſabbata, & omnia facerent ſecundum patrias leges, nemine penitus impediente, proconſul conceſſit. Placuitque populo propter Romanos, nullum prohiberi obſervare ſabbatorum diem: imo concedere eis omnia facere, ſecundum Judaicas ſuas leges.

Ita habes, mi lector, non Joſephum, præclara & juſta Romanorum in variis locis decreta ſic colligentem, ut inde cognoſci queat mos eorum agendi in provinciis, ſi quid ſine exceptione vellent illic admitti & peragi; atque unde ſimul veritas ipſarum rerum ita pellucet, ut mereatur fidem & oſtendat Judæos illum titulum Romani civis affectantes; ſed profecto aliquem multiplicem ſonum velut bovis mugientis a capite ad ipſam calcem. Quid enim iſtam interpretationem perlegens ſolatii experiris, dum vel in Romano tempore vel in hac parte hiſtoriæ proficere cupiens illuc te confers? Et eſt tamen hoc ſplendidiſſimum tempus, quo ipſius DEI nomen ab Judæa ſic paulatim tenebroſis idolorum ineptiis immixtum intra eadem mœnia audiri cœpit, quæ modo nihil niſi μάτεον complectebantur; & Romani licet tunc perditiſſimi, illi tamen fuerunt, qui ſuis mandatis illum DEUM & cultum ejus, quo nihil mirabilius, propugnaverunt. Inprimis autem manifeſte declaratur aut ignorantia aut malignitas interpretis, qui quum tot ſpeciatim ex Romano more nomina proferrentur, ea conſulto obſcurare voluit ponendo *reliquo ſenatu*, quod ibi nequit intelligi. Et tamen poſtea ne tantillum quidem admonere voluit; plane ut in decreto peregre facto, ubi nomina conſulum Lentuli & Marcelli adſcribuntur, vides addi *præſente ſenatu* vice tot nominum. Non mens ſenatuſconſulti bene percepta aut expreſſa, ut ad ſingulas civitates referantur, quæ proprie includebantur urbi Romæ. Sic Balbum vicarium, ſic Fannium tribunum plebis, ſic Antonium ærarium, ſic adtitulationem judicum, ſic Kalendas Julias circumfert Lentulus conſul, plane obnubilante ipſo ſermone, cur toties nominetur Lentulus & decretum ejus iteretur. Quam mendax finis decreti Laodicenſium, qui velint poſtulentque ut ipſis ſcribat Rabillius? Hic cernis Mercurii filium, negotia in Trallibus, Marcum Julium Brutum proconſulem, & talia infinita; quæ tamen omnia augentur in editione antecedente Veneta anni MCCCCXCIX. die XXIII. Octobris per Albertinum Vercellenſem, ubi rubricæ dicuntur ſi non antiquitatum, certe belli Judaici factæ per magiſtrum Franciſcum Macærata ordinis minorum, & in qua Hieronymus Squarzaficus ſcribit libros Joſephi a Rufino in linguam Latinam tranſlatos. Ibi longe graviora monſtra deprehendes.

Quæ quum ita comparata ſunt, tamen licet ex his tantis ſordibus aliquid proficere. Nam per hæc confirmatur in principio nomen Rutilii, ut in Græco illud adſcriptum ex alio MS. credi debeat: hinc Doſitheus Cleopatridæ filius, ubi in Græco erat tumultus: hinc dum ſcribit *& dimiſit duodecimo &c.* quaſi pag. 710. v 7. in ſuo MS. inveniſſet κ ἀπέλυσε: hinc ibid. v. 24. Σωπατῷ Latine dicitur *Soſipater*, quaſi idem nomen foret, quod in pag. 711. v. 42. Immo perquam notabile in decreto Pergamenorum quum id dicitur factum *ſub judice Cratippo*, ut prorſus quoque obvia iſti interpreti fuerint in MS. ἐπὶ Πευτωνίως Κρατίππου, quæ ſane exſtant etiam in MS. Lugdunenſi, ſed non in recto verborum & verſiculi ordine, ſed tantum adpoſita in margine, unde non ſuſtinui pro mere legitimis inferre, quum tamen nunc hæc interpretatio plane iſtud exigat. Mox notabilis ille *Lucius Peticus*, quaſi aliquem Sulpicium innuiſſet Joſephus, cujus familia habuit iſtud cognomen. Prima autem editio exhibet plane *Halicarnaſeorum*. GRON. Proculdubio legendum, Ἀνθεσηριῶνος ϛ'. vel Ἀνθεστηριῶνος ϛ'. prout monuit *Gronov.* qui ex contextu hujus Decreti nonnulla excidiſſe ſuſpicatur, non tantum quia poſt ἔδοξε τῷ δήμῳ ſequitur (hac ead. §.) in *MSS.* δεδόχθαι, ſed etiam quia (in iiſdem *MSS.*) in fine dicitur (hac §.) τῶδε τῷ ζημιώματι, cum nulla ζημιώματος facta ſit mentio in decreto.

l Συμμαχίας] *MSS.* υημαχίας.

m Σωτελῶν.] Σωτελῶν αὐτοῖς in *MSS.*

n Ιερροιίαι] *MSS.* ἱαιερροιίαι.

o Δέδοκ.] ἡμῖν Ἰουδαίων τὰς βουλομένας] Ita (infr. §. 24.) reſcripſi pro δεδοχθαι, quod habent *MSS.*

p Ἄνδρας τε κ γυναῖκας] *MSS.* ἄνδρας τε γυικὰς, & ſuper ſcr. αι.

q Ὀδε τῷ ζημιώματι] Ὀδε lego, ſenſu id poſtulante, pro τῷδε, quod exhibent *MSS.* Vide *Annot.* ad ſuperiora hac ead. §.

r Εἰσηγησαμένων.] *MSS.* ἐσηγησαμένων.

s Δοθῇ τε] Ita lego. ἐδόθη τε in *MSS.*

"παρρήσιας ἀρχὰς καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκ) οὖν τῇ "βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγχεχωρῆσθαι αὐτοῖς, [t] συνερχο- "μένοις ἐν τῇ [v] ψηφισθεισμέναις ἡμέραις, πράσσειν τὰ "κῇ τὰς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς ἐν τόπον "ὑπὸ τῶν [x] στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν "ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτήδειον, ὅπως τε τοῖς τῆς "πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς τρο- "φὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.

κέ. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως Μίνω- "φίλα, [y] μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ πρώτῃ, ἔδοξε τῷ δή- "μῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατη- "γῶν. Ἐπεὶ ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων Μάρκῳ "Ἰουλίῳ Πομπηίῳ υἱῷ Βρούτου ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ "Σάββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, "μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώ- "ρησε· [z] δέδοκ) τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, περὶ πράγματος "Ρωμαίοις ἀνήκοντος, μηδένα κωλύεσθαι ἄγειν τὰ "τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ πράσσεσθαι ἐπίτιμιον, "ἐπιτετράφθω δ' αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐ- "τῶν νόμους.

κς'. Πολλὰ [a] μὲν οὖν ἐστι καὶ ἄλλα [b] τῇ συγκλήτῳ τοιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ῥωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψη- φίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς [c] περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡμεδαποῖς. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν [d] παρεπιδεδέμεθα πιστεύειν τοῖς [e] ἀναγνωσομένοις ἐ βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεστιν. ἐπεὶ γὰρ σαφῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γραμένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένουσα καὶ διαμενούσας, τὴν μὲν πάντων παρρησίαν, ὡς περιττόν τι ἅμα καὶ ἀπρεπῆ, παρητησάμεθα. ἑκόντα δ' ἔτως ἡγησάμενον σκαιὸν, ὃς οὐχὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι πιστὴν καὶ διὰ παλαιόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναι φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδη- λώκαμεν.

"liceat patrias preces & ſacra Deo facere; placuit "igitur ſenatui & populo, ut illis conceſſum ſit "diebus præſtitutis convenire, & perfungi omni- "bus prout leges poſtulant, inſuper ut locus etiam "illis ſeparetur à prætoribus ad ædificandum eiſ- "que habitandum, quem ad id accommodatum "exiſtimaverint, utque ædilibus urbanis curæ ſit, "etiam illa importare quæ ad victum ipſis idonea "habeantur.

25. "DECRETUM EPHESIORUM. Pry- *Decretum Epheſiorum.* "tane Menophilo, die primo menſis Artemiſii, "placitum eſt populo. Nicanor Euphemi filius "dixit, relatione à prætoribus facta. Quoniam "Judæis qui in urbe ſunt, Marco Julio Pompejo "Bruti filio proconſule compellato, ut liceret illis "Sabbata obſervare, & omnia facere ex patriis "eorum inſtitutis, nemine eos quidquam impe- "diente, hoc ipſum prætor conceſſit; placuit ſe- "natui & populo, præſertim cum res ad Roma- "nos pertineat, neminem prohiberi à die Sabba- "torum celebrando, neque mulctam exigendam "eſſe, ſed illis poteſtatem datum iri omnia ex pro- "priis ipſorum legibus faciendi.

26. Et multa quidem exſtant & alia hujuſmodi decreta à ſenatu & imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani gentiſque noſtræ; necnon civitatum pſephiſmata, & prætorum reſcripta ad literas de juribus noſtris *miſſas*. De quibus omnibus, ex iis quæ exhibuimus licet illis perſuaſiſſimum habere, qui noſtra hæc ſcripta candide lecturi ſunt. Quoniam enim clara & manifeſta noſtræ cum populo Romano amicitiæ dedimus argumenta, indicatis æreis columnis & tabulis in Capitolio etiamnum durantibus & duraturis, univerſis hîc loci apponendis, ut qui id ſupervacaneum duximus ſimul & *legentibus* injucundum, ſuperſedimus. Quippe neminem adeo perverſum *fore* credidimus, ut de amicitia noſtra cum Romanis inita, nobis non habiturus ſit fidem, præſertim cum decretis pluribus noſtrûm in gratiam factis id palam fecerint; quin potius ex iis quæ demonſtravimus, nos id quod verum eſt dicere, animo præſumet. Atque ita quidem amicitiam & ſocietatem, quæ Romanis nobiſcum interceſſit, declaravimus. *Alia decreta non affert, utpote ſupervacaneum putans.*

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα Μᾶρκος, ἐπὶ τε τῷ Καίσαρος θανάτῳ κάκεῖ- νος εἰς Συρίαν ἀφικνεῖται καὶ Ἰουδαίαν σκήπτεται· καὶ ὡς Μάλιχος Αν- τίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεῖται.

CAP. XI.

Quomodo Sexto à Baſſo inſidiis perempto ſuccedit Marcus, & poſt Cæſaris mortem in Syriam venit Caſſius & Judæam afflixit: utque Malichus Antipatrum interfecit, & ipſe ab Herode interficitur.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Βάσσος [g] Κεκίλιος, εἷς τῶν τοῦ Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβαλὼν συν- θεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ, τὸ στράτευμα αὐτοῦ προσλαβών, ἐκράτει τῶν πραγμά- των. [h] πόλεμός τε μέγας [i] περὶ Ἀπάμειαν συνέστη, τοῦ Καί- σαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετ' ἰππέων καὶ πε- ζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ καὶ Ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμ- ψε [k] μετὰ τῶν τέκνων, καὶ μνήμην ὧν [l] εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος· καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ καὶ δίκαιον ἐδόκει καὶ ἐξ *Accidit autem per idem tempus ut tumultuatum eſſet in Syria, ob hujuſmodi cauſam. Baſſus Cecilius, unus è Pompejanis, ſtructis inſidiis Sextum Cæſarem inſidiis occiſo, illum quidem interfecit, ipſe vero, accepto ejus exercitu, rerum potiebatur. Hinc etiam grave bellum apud Apamiam conflatum eſt, Cæſaris ducibus eum cum equitatu & peditatu adortis. Quin & Antipater iis ſubſidium miſit cum filiis, memor beneficiorum in ipſos à Cæſare collatorum; & idcirco juſtum eſſe exiſtimans & ipſum vindicare & pœnas* *Sexto Cæſare ex inſidiis occiſo Baſſus Cecilius rerum potitur.*

ab

---

t Συνερχομένοις] *MSS.* συνιερχομένοις.
v Προαποδεδειγμένοις] *MSS.* προαποδεδειγμένοις.
x Στρατηγῶν.] *MSS.* στρατηγῶν.
y Μίνωος] *MSS.* μινὸς.
z Δέδοκ) τῇ βουλῇ] Iterum δέδοκ) repoſui pro διδόχθαι, quod exſtat in *MSS.* & ἐπιβαστῶ (mox infer.) mutavi in ἐπιτετράφθω.
a Μὲν οὖν] Illud μὲν è *MSS. Voſſ.*
b Τῇ συγκλήτῳ] Παρὰ τῇ συγκλήτῳ legendum cenſet Cl. *Lowthius* & mox τοῖς τῶν ἡμ. δικαίων. proculdubio rectius, quam ut ſubintelligantur præpoſitiones.
c Περὶ] Hæc vox inſerta eſt ex *Lugd. Bat.* HAV.
d Παρεπιδέμεθα πιστεύειν] Ita ex *Epiphanio* legendum eſſe cenſui. παραβιβάσθαι in *Editis.* (παρατεθείμεθα *Lugd. Bat.*) παρατεθειμένα *Vat.* & *Gall.*
e Ἀναγνωσομένοις ἐ βασκάνως] Tranſponuntur in *Lugd. Bat.*
f Βάσσος Κεκίλιος,] Conf. *annot.* lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.
g Κεκίλιος,] *Al.* Καικίλιος.
h Πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Conf. *annot.* lib. 1. c. 10. §. 10. ſeq. SPANH.
i Περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Περὶ τὴν Ἀπάμειαν *Vat.* & *Busb.* & mox (infr. poſt εὐεργετήθησαν) ὑπὸ τοῦ Καίσαρος *Busb.*
k Μετὰ τῶν τέκνων,] Διὰ τῶν υἱῶν *Zonar.*
l Εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος·] Εὐεργετηθείσης *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* εὐεργετῆ *Zonar.* juxta canonas εὐεργετήθησαν.

Marcus Sexto in imperium succedit.

ab ejus interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium *suscipiendum* Roma venit, & Cæsar à Cassio & Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres & sex menses. Et quidem hoc ab aliis memoriæ proditum est.

XVIII. *Post mortem Cæsaris Cassius Syriæ præfector.*

2. Bello deinde ex morte Cæsaris conflato, & *viris* omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum qui erat ad Apamiam: solutaque obsidione, ambos sibi conciliat Bassum & Marcum; urbesque peragrans, arma colligebat & milites, & ipsis *urbibus* gravia tributa imperabat. Sed maxime Judæam afflixit, exactis *ab ea* septingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu & perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem dividit, & utrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho sibi parum amico, partimque aliis *quibusdam*. Ac primus Herodes, redacto ex Galilæa quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse sibi visum est, Romanos hoc officio demereri, & illorum benevolentiam ex aliorum laboribus captare. Cæterarum autem urbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, & quatuor urbes in servitutem redigit Cassius; quarum erant potentissimæ, Gophna & Emmaus, reliquæ vero Lydda & Thamna. Insuper eò præ iracundia processit Cassius, ut etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat) nisi ejus impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

Judæam afflixit.

Herodes apud Cassium gratiam iniit.

Hyrcanus Malichum mortis periculo liberat.

3. Postquam vero Cassius à Judæa profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen ejus consilium latuit Antipatrum. Id enim cum sensisset, recepit se trans Jordanem, & ex Arabibus simul & indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, insidias inficiabatur, se cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, *dicensque*, fieri non posse, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, & Herode armorum custodiam habente, ut tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns * sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conventumque est inter eos, cum Marcus Syriæ prætor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Judæa res novas moliri, parum abfuit quin eum interfecerit, sed Antipatri precibus ejus vitam condonavit.

Malichus Antipatro struit insidias.

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

XIX. *Summa rerum Herodi commissa.*

4. Nesciebat Antipater, se sui interfectorem conservasse. Certe quidem Cassius & Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, & eum Cœles-Syriæ præsidem fecerunt, attribu-

---

m Χρηιζομένε ἢ δ πολέμε,] Τελεσμένε ἢ δ καιρὲ ἐπ τᾷ πολέμᾳ *Busb.* & *Zonar.* Qui factum est ut bellum traheretur docet *Strabo*, l. XVI. p. 752. D.

n Μάρκ@ μ̃ ἦλθεν] An *Josephus* hic in errore sit, an ejus codices (in quibus omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* Μάρκ@ habemus) incertum est. Marcum quidem Crispum *Dio* docet cum Cæcilio Basso depugnasse. Verum *Appianus* expresse dicit Murcum adversus Bassum à Cæsare missum fuisse. Unde ex *Dione*, l. XLVI. *Aliisque*, Μᾶρκος rescribi placet Viris doctissimis, *Casaubono* in Exercit. c. *Baronium*, p. 133. *Edit. Lond.* *Montacutio* in Exercit. VIII. p. 279. *Usserio* in Annalibus V. T. p. 162. *Edit. Lond.* & *Ez. Spanhemio* in Diss. VI. *de Præst. Numism.* Vide *Annott.* in lib. I. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 10 §. 10. SPANH.

o Ἐκ Ρωμης] Hausimus id ex *Lugd. Bat.* HAV.

p Τὲ Σεξτε] *Lugd. Bat.* τᾷ δ Σέξτ.

q Καταχὼν τᾷ ἀρχᾷ] Statim à Pompeji morte honores in Cæsarem effusi erant, & quamvis extra Italiam esset, præturam iniit. Ut recte hinc principatum illius *Josephus* arcessiverit, tres annos cum dimidio illi assignans. *Usserius*, p. 337.

r Ἐκ Ρωμης,] Ἐκ Ρωμ. insertum dedi ex *Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἐξ Ἰταλίας l. I. de *Bello Jud.*

s Τὸ ὡσεὶ τᾷ Ἀπαμείαν στρατόπεδον·] Τὸ ὡσεὶ τ. Α. στρατόπεδα *Vat.* & *Busb.*

t Μάρκον,] Vel Μᾶρκον. SPANH.

v Ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίε] In Lemmate XXVII. ἑξακόσια.

x Ὅσα ὑ αὐτᾷ ὑπεσχέγμενα,] Nempe 400 Talenta *ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐξανδραποδίζ@] Κάσσι@·] Ἐξωνδραποδίσε τότε Κάσσι@ *Busb.*

z Γόφνα] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 1. §. 5. & lib. 5. c. 2. §. 1. SPANH.

a Ἐμμαὺς,] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. XI. §. 2. SPANH.

b Λύδδα κ̃ Θαμνά.] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

c Ἐπ' ὀργῆς Κάσσι@·] Ὑπ' ὀργῆς *Vat.*

d Εἰ μὴ —— τάλαντα] Ab Antipatro data illi C. Talenta *ἀλωσ.* lib. I. c. XI. §. 2. SPANH.

e Μάλιχ@] Ita *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μάλισα ὑπ', in *Editis Aliisque.*

f Ἐλαθε τ Ἀντίπατρον] Ἐλάνθανε, & mox ἀπ' αἰσθόμε@ ἐκεῖν@ ἰχώρᾳ *Busb.* ἀπ' αἰσθόμε@ habet *Vat.*

* *Sibi negotium non succedere,*] *Vel*, rei *tentatæ* difficultatem.

g Μάρκε] Vel Μᾶρκε vid. *ἀλωσ.* lib. I. c. 10. §. 10. SPANH.

h Μαρκ@,] Μᾶρκ@. SPANH.

i Τᾷ ἐπιμέλειαν ἅπασαν] Τᾷ τε ἐπιμ. *Busb.*

k Ἐπιχείρεσιν Ηρώδῃ,] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπιχείρεσιν in *ceteris.*

l Τὸν

τις Ϲ δυϑαμιν ἱππικὴν τε Ϲ πεζικήν· ὑποσχόμενοι ϗ καὶ Βασιλέα τ̃ Ιουδαίας ἀναδείξειν μετὰ τ̃ πόλεμον. συνεζηκὴ γὰρ τότε πρὸς τε Αντώνιον καὶ τ̃ νέον Καίσαρα. Μάλιχ@ ϗ τότε δείσας μάλιστα τ̃ Αντίπατρον, ἐπιβου-λὴν ἐπιῤῥᾳ· καὶ πείσας δῆϑεν τ̃ Τρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰσιῶντο, [m] φαρμάκῳ κτείνει τ̃ ἄνδρα. καὶ, ὁπλίτας ἔχων, ἐπιτρέπει τὰ κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων ϗ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ ϗ πατρὸς Ηρῴδης καὶ Φασαήλ, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, [n] ἤρνειτο πάντα ὁ Μάλιχ@, κ ἐξαρνος ἦν ϗ φόνου. καὶ Αντίπατρος μὲν ϗσεβεια κ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν, κ τῇ πρὸς τὸν πατρίδα σπουδῇ, τέλος ἐτελεύτησε τ̃ τρόπον. τῶν ϗ παίδων αὐτοῦ Ηρῴδης μὲν ὡρμᾶτο ἐγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ ϗ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον εδόκει πρᾶξαι τάνδρὸς, μὴ πολέμου καταρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίου. τὴν τε οὖν ἀπολογίαν [o] Μαλίχου προσδέχεται, κ πιστεύειν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τ̃ Αντιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, [p] πάσῃ ϗ σκόσμῳ τῷ πατρί. καὶ προελθόμεν@ Ηρῴδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, [q] ἀνεκτᾶτο κ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Μετ' ὀ πολὺ ϗ, ἑορτὴς ἦν ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτὴς, προελήλυθεν σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν· [r] κ δείσας Μάλιχ@, ἔπεισεν Τρκανὸν μὴ εἰσιέναι τὸν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντ@ εἰσδέχεσθαι ϗ πλήθους. ὀλίγον ϗ Φροντίσας Ηρῴδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσῆσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ Φασαὴλ μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ· ὁ δ' οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρίσιν, ἀλλ' ἐβόα τε Αντίπατρον Ϲ ἀνεκαλεῖτο Φασαήλου [s] ὡς φίλ@, κρύφα ϗ φυλακὴν ϗ σώματ@ ἐποιεῖτο. ἐδόξε ϗ Ϲ τοῖς περὶ Ηρῴδην μὴ ἀπελεῖσθαι αὐτὸν τὴν παρουσίαν· ἀλλὰ Ϲ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνυπόπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τ̃ Μάλιχον.

ϛ'. Καισιῳ μέντοι περὶ τ̃ πλοῦτον [t] ϗ πολέμου Ηρῴδης [u] ἐπέστελλε. κἀκεῖν@, εἰδὼς οἷ@ εἴη τ̃ τρόπον Μάλιχ@, ἀντεπέστελλε τιμωρεῖν τῷ πατρί· καὶ λάθρᾳ λάμπειν πρὸς τοὺς ἐν Τύρῳ χιλιάρχους, κελεύων αὐτοὺς συμπράττειν Ηρῴδῃ, [v] δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς ϗ Λαοδικίαν ἦλθεν@ Καισίῳ, [w] πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ, στέφανόν τε αὐτῷ κ χρήματα κομίζοντες, Ηρῴδης μὲν προσεδόκα δώσειν τ̃ Μάλιχον τιμωρίαν ὀφειλόμενον. ὁ ϗ περὶ Τύρου τ̃ Φοινίκης ὑποπτεύομεν@ τὸ πᾶγμα, μειζόνων [a] ἐφίεσθαι [b] κ, ϗ παιδὸς [c] αὐτοῦ ὁμηρευόντ@ ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω [d] τοῦτόν τε ὑποκλέψαι, κ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπάρειν, ἀπευδοντός τε ἐπ' Αντώνιον Καισίου, τὸ ἔθν@ ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς ϗ βεβουλευμένοις ὁ, τι δαίμων ἀντέπραξε, κ δῆνος ὢν Ηρῴδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καινοποιήσας, προαπέμψας ἀγγέλους, τῷ μὲν δοκεῖν ὅπως δεῖπνα παρασκευὴν, κ γὰρ ἐστιάσων αὐτοὺς ἄπαντας προῆκε, τ̃ ϗ ἀληθείας πρὸς τοὺς χιλιάρχους, [e] ἐξελθεῖν ὅπως Μαλίχου πίθηται μὴ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, κ πλησίον τ̃ πάλεως αὐτῷ προτυχόντες ὅπως ϗ αἰχμαλῶν, κατακεντοῦσι τ̃ ἄνδρα. Τρκανὸς μὲν οὖν, [f] ὑπ' ἐκπλήξεως

ta ei classe, & equestribus pedestribusque copiis. polliciti etiam Judææ regem eum creaturos post bellum, quod tunc *illis* cum Antonio & juvene Cæsare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, è medio *eum* tollere curabat: cumque *id* pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Cæterum cum insidias patri *suo* factas resciviſſent Herodes & Phasaëlus, & graviter ferrent, negabat omnia Malichus, & cædem *strenue* inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate & justitia & studio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus *patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phasaëlo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incepisse putarentur. Itaque *ille* Malichi defensionem accipit, seque credere simulat illum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulchrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam venisset, eamque afflictam offendisset, *urbem* recreabat & hominum dissidia composuit.

Antipater ex insidiis à Malicho occisus.

Herodes statuit patris mortem ulcisci.

5. Non multo autem post, instante Hierosolymis † festo, venit cum militibus in urbem: & Malichus *eum* veritus suasit Hyrcano, ut eum intrare non sineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per speciem prohibendi alienigenarum turbam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, & Malicho quidem terrorem incutiebat: ille vero nihil de simulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, & palam ut amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam agebat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coarguere; sed, ad tollendam suspicionem, eum vicissim comiter accipere.

Hierosolyma ingreditur.

Malichum ex simulatione comiter accipit.

XX.

6. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, Herodi rescripsit, ut patrem ulciscereturt: & tribunis, qui Tyri erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent, ‡ quatenus æqua facturus esset. Capta autem à Cassio Laodicea, cum communiter ad ipsum iviſſent, coronas ei & pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore, ut postquam eò veniret Malichus pœnas daret. Ille vero, apud Tyrum Phœniciæ rem suspectam habens, majora moliri cœpit: &, cum filius ejus Tyri obses servaretur, in animum induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, & in Judæam proficisceretur, &, dum properaret adversus Antonium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipsemet occuparet. Sed consiliis ejus & Deus restitit, & Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per famulum præmissum, specie ad parandam cœnam (nam omnes ad convivium invitaverat) re autem vera ad tribunos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus est Hyrcanus, ut vox ejus

Cassio placet ut Herodes patrem ulciscereturt.

Malichus astute agit.

Herodis tamen astutia occiditur.

---

l Τὸν πόλεμον.] Illud τ̃ ὲ *MSS. Busb.* & *Vat.* ut & mox Ϲ post κατὰ ante πατρὸς.

m Φαρμάκῳ κτείνει τ̃ ἄνδρα.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 4. SPANH.

n Ηρνεῖτο πάντα] Ηρνεῖτο πάλιν ὁ M. *Vat.*

* *Patrem vindicare statuit,*] *al.* parentare patri.

o Μαλίχου προσδέχε᾽ται,] Τῷ Μαλίχῳ *Vat.*

p Πάσῃ ϗ κόσμῳ τῷ πατρί.] Πάσαν τε κοσμεῖ τῷ πατρὶ *Busb.*

q Ανεκτᾶτο κ τὰ νείκη] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνακτᾶ᾽ται *Gall.* ἀνακτᾶ τι in *Editis.*

† *Festo,*] *Sc.* Pentecostes.

r Καὶ δείσας Μάλιχ@,] Καὶ δείσας ὁ Μάλιχ@ ἀνίησιν *Busb.*

s Ὀχλον —— πλήθους.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 6. SPANH.

t Ὡς φίλ@,] Ὡς φίλου *Zonar.* & *Vat. Interpr.*

v Τῷ πατρὸς Ηρῴδης] Illud Ϲ ὲ *MSS.*

x Επέστελλε.] Επέστελλε *Busb.* & mox ἀντεπιστέλλ.

y Δίκαια μέλλοντι πράξειν.] Επὶ δικαίῳ πράξει *Busb.*

‡ *Quatenus æqua facturus esset.*] Non *quatenus*, vel sub aliqua conditione, sed omnino justum aliquid, quodque ipse probabat, acturum. HAV.

z Πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ,] Δηφω (ὅτου Μάλιχ@ κ Ηρῴδης) πρὸς αὐτὸν ἀπῆεσαν, *Zonar.*

a Εφίεσθαι·] *Lugd. Bat.* ἔπεσθε.

b Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῷ.

c Τοῦτόν τε ὑποκλέψαι,] Τοῦτον ὑποκλέψαι *Busb.*

d Εξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον] Λαθρᾳ ἐξελθεῖν *Busb.*

e Υπ' —— ἐκπλήξεως.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 8. SPANH.

ejus defecerit. Ubi autem ægre ad se rediit, quærit ab Herode quidnam accidisset, & quis Malichum occidisset. Cumque illi Cassium id jussisse dixissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstitisse, & patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in Antipatrum admisso pœnas persolvit Malichus.

Factum laudat Hyrcanus.

Tumultus in Judæa motus ab Felice.

Superatur Felix.

7. Cassio autem ex Syria profecto, oritur in Judæa tumultus. Felix enim relictus Hierosolymis cum exercitu, in Phasaëlum impetum fecit, & populus arma sumpsit. Herodes vero Fabium adibat Damasci præfectum: volensque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaëlus per se superatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compositionem dimittit, & Hyrcanum accusabat, quod multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, præsidio tenebat, in quibus & Masadam omnium munitissimum. Haud ita multo post Herodes, cum convaluerat, illuc venit; & eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum, * per compositionem dimisit.

ζ. Καισίᾳ δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντι, ταραχὴ γίνεται κατ' τὴν Ιουδαίαν. [h] Ελιξ γὰρ, ὑπολειφθεὶς ἐν Ιεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ, τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ηρώδης δ' ὁ ἀδελφὸς Φάβιον ἐπορεύετο ἐν [i] Δαμασκῷ στρατηγῶντα, καὶ βουλόμενος παραβοηθεῖν τοῖς τ' ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως [k] δι' αὐτοῦ [l] Ελικος κρείττων γιόμενος, καταλείβει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δ' ὑπάσπονδον ἀφίησι, τόν τε Τρκαιὸν ἐμέμφετο, [m] ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπεράτοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε δυσῆσαις οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ [n] Μασάδαν τὰ πάντων ἐρυμνότατον. ὅτι μὲν οὖν [o] τούτων [p] ῥᾳδίως ὁ Ηρώδης ἐκ τοῦ νόσου ἀπηλλάγη, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπάσπονδον ἀπέλυσεν.

XXI.

CAP. XII.

Antigonum Aristobuli filium ex Judæa pellit Herodes: & multa pecunia Antonium sibi conciliavit ubi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quænam Tyriis pro Judæis scripsit Antonius.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Αντίγονον τὸν Αριστοβούλου τοῦ Ιουδαίας ἐκβάλλει Ηρώδης· καὶ Αντώνιον ἐν Βιθυνίᾳ γενόμενον πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν, ὃς διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν Ηρώδου βουληθέντας οὐκ ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν Αντώνιος.

Antigonum in Judæam reducit Ptolemæus Mennæi filius.

Marion in Antigoni gratiam in Galilæam irrumpit.

Antigonum vincit Herodes & ex Judæa pellit.

Ab Hyrcano & Hierosolymitanis honorifice excipitur.

Mariamne Hyrcani neptis Herodi desponsata.

Antigonum autem, Aristobuli *fratris Hyrcani* filium, qui exercitum coëgerat & Fabium sibi pecuniis conciliaverat, *in Judæam* reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum *quidem* Syriam occupasset, tyrannorum dominatu *eam* custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit; & tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed & eum aggressus Herodes, omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, & prælio cum eo congressus victoriam reportat, atque † *eum* jamjam extremos Judææ fines ingressum *inde* depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum & populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua *postea* pater factus est trium filiorum & duarum filiarum. Duxerat

Αντίγονον δὲ τὸν Αριστοβούλου, στρατὸν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον πεζεταρχήσαντα χρήμασι [q] καταγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κῆδεμα. συνεμάχει δ' αὐτῷ [r] Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κασσιος τύραννον. [s] τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν ὅτε ὁ ἀνὴρ ἐφρόνησεν. ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν, ἐνέβαλε, καὶ τείχη καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτον Ηρώδης, [t] ἅπαντα μὲν [v] αὐτὸν ἀφείλατο· τὰς δὲ Τυρίων φρουρὰς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ [x] δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ εὐνοϊκὸν τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα διαπεραξάμενος ὑπελύτησεν Αντιγόνῳ, καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ [y] ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπέβαινε τῆς Ιουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ιεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον στεφάνοις [z] ἀνέδει Υρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. [a] ἐγεγάμβρευτο δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ Υρκανῷ γήμει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν [b] προείσηκε, [c] μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου θυγατέρα, Υρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται [d] τέκνων μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦκτο

---

f Αθηνίαν ἐπέπτη,] Ita cum *Busb.* ἀφηνίαν in *reliquis*.

g Τί ποτ' εἴη] *L. B.* ὅ, τι &c.

h Ελιξ γὰρ,] Ita *Busb.* & in *lib.* 1. *de Bello Jud.* atque in *Epiphanii* libris *Felix*, aspiratione in digamma mutatâ. In *Editis Josephi* hîc loci & *reliquis MSS.* Ελιξ cum spiritu leni, & *Elichus* in *Pseud-Hegesippo*.

i Δαμασκῷ στρατηγοῦντα] De Bello l. 1. c. 12. §. 1. eodem modo loquitur. SPANH.

k Δι' αὐτοῦ] Βίᾳ δὲ Ελικος κρείττων *Busb.*

l Ελικος] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ως πολλὰ μὲ] *L. B.* πόλλα μὲ.

n Μασάδαν] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

o Τούτων] *L. B.* τοῦτο.

p Ραίως] Vid. *alibi*. lib. 1. c. 33. § 1. SPANH.

* *Per compositionem dimisit.*] Sub pactionis fœdere *Epiphan.*

q Καθήγε] Ita *Busb.* & forsan *Epiphanius*, qui vertit, *ad Judæam ducebat*. atque hoc modo legendum esse conjiciebat Cl. *Lowthius*, quod cap. 13. §. 3. καθήγοντες Αντίγονον, *regnum Antigono asserentes*, habeamus. in *Editis Aliisque* κατῆγε), *sibi ascivit*, sicuti vertit *Castalio*. HUDS. In *Lugd. Bat.* κατῆγε, etiam satis bene. HAV.

r Μαρίων, —— τύραννον.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 12. §. 2. SPANH.

s Τυραννίσι γὰρ λαβὼν] Ita rescribendum censui ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi τυραννίσι πάσων διαλαβὼν τὴν Συρίαν, *qui tot Syriæ tyrannos præfecerat*, prout vertit *Rufinus*. τυραννίδι in *Editis* & *MSS.* qua lectione admissa, vertendum *occupatam per vim Syriam præsidiis munivit*. HUDS. Itaque quum in *L. B.* etiam clare διαλαβὼν exstet, alterum λαβὼν, ut spurium, pariter ejeci. HAV.

t Απαντα μὲ αὐτὸν ἀφείλατο·] Αφείλατο ἃ πολέμιον infr. c. 13. §. 10. SPANH.

v Αὐτὸν ἀφείλατο·] Ita *Busb.* & *Vat.* prout supra post ἀδελφὸν γίνεται, καὶ αὐτῷ in *cæteris*.

x Δωρεὰς δοὺς] Δῶρα solus *Busb.*

y Οσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβαίνοντα] Αντιγόνῳ ἄρτι τῶν ἄκρων τῆς Ιουδαίων γῆς ἐπιβαίνοντι ὑπαντήσας, μάχῃ ἐνίκησε καὶ τῶν ἐφίων ταύτης ἐξέωσεν, *Zonar.*

† Eum *jamjam extremos Judææ fines ingressum* inde *depulit.*] *Al.* ex ipso, quo ferme processerat, Judææ fastigio eum depulit.

z Ανίδει Υρκανός τε] Ανίδων *Busb. L. B.* στεφάνους ἀνίδων.

a Εγεγάμβρευτο δὲ] Επεγεγαμβρεύτο *Busb.* ut & *L. B.*

b Προείσηκε,] Προεισήκει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* μέλλων *Editorum* forsan ferri potest, nominativo pro genitivo absoluto adhibito, more Attico.

d Τέκνων —— θηλειῶν.] Herodis è priori uxore Antipater,

ἢ καὶ πρότερον γυναῖκα [e] δημότιν, [f] Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, Ἀντίπατρος.

β'. Κάσσιον μὲν οὖν χειρούμενον Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ πρὸ [g] φιλίππου, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ [h] ὀπὶ μὲν [i] Γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γενομένῳ δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγοροῦντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, [k] πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τῆς βασιλείας Ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδῃ δὲ Ἀντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ διὰ τοῦτο σωφρονῆσαι μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς Ἔφεσον ἦλθεν Ἀντώνιος ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος [l] τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρεκάλουν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Κασσίου Ἰουδαίους, ἀνόμῳ πολέμου, χαρίσασθαι τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους αἰτεῖν, ἐπιστολὴν ἔγραψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ [m] Τυρίοις διάταγμα περιέχον [n] τοῦτο.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, "εὖ ἂν ἔχοι, ἔῤῥωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύμα-"τος. Λυσιμαχος Παυσανίᾳ, καὶ Ἰώσηπος Μενναίᾳ, "καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρᾳ, πρεσβευταὶ, ἐν Ἐφέσῳ "μοι συντυχόντες, τιμῇ τε ἔρρωσθέν ἐν Ῥώμῃ τελεσθῆ-"σαν αὐτοῖς πρεσβείαν [o] ἀνανεώσαντο, καὶ τιμῇ νυνὶ ὑπὲρ "σῶν δὲ τοῦ ἔθνους αὐτῶν διέθεντο, ἵνα ἔχῃς εὔνοιαν πρὸς "ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν δὲ ἐκ τῶν πραγμά-"των, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, "καὶ τὸ [p] ἄφαρος ὑμῶν ἦθος δὲ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντας, "ἴδιον [q] ἥγημαι. καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν "ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε δὲ τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μή-"τε πόλεων μήτε [r] ἱερῶν ἀπεχομένων, μή τε ὅρκους "δὲ [s] ἐπιτηρησάντων φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ τοῦτο "ἰδίᾳ μόνον ἀγῶνα, [t] ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆ, "τὰς αἰτίας καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀδικημάτων καὶ "τῶν εἰς θεὸς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα· [v] δι' ἃ καὶ τὸ "ἥλιον [x] ἀπεστράφθαι δοκεῖμεν, ὃς δὲ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπεί-"δε τὸ ὑπὲ Καίσαρι [y] μῦσος. ἀλλὰ [z] καὶ τὰς ὑπερβολὰς "αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, "[a] καθάπερ ἴδιον [b] αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων [c] ἀέρα, "[d] καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς [d] κακοήθους γνώμης, "ἣν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας συνεκρότουν,

etiam prius uxorem plebejam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium suſtulit natu maximum Antipatrum.

2. Cæterum Cassium Antonius & Cæsar in *campis* Philippicis vicerunt, sicut & ab aliis demonstratum est. Post victoriam autem Cæsar in Galliam profectus est, Antonius in Asiam inde movit. Atque ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam & Judæorum primarii, qui Phasaëlum & Herodem accusarent, dicentes Hyrcanum quidem regni speciem habere, illos vero omnem potestatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna existimatione, qui ad eum venerat, ut semet contra accusatores defenderet; eamque ob causam accidit, ut ne dicendi quidem locum adversarii obtinuerint. id enim pecuniæ largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Ephesum venit Antonius, misit Hyrcanus pontifex & natio nostra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut scriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Cassius captivos reddidisset, utque eis restitueretur ager, quo Cassii temporibus mulctati fuissent. Hæc Judæorum postulata æqua esse judicans Antonius, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulque Tyriis mandatum misit in hæc verba. XXII.

Antonio in Bithynia obviam veniunt Judæorum legati.

Legati accusant Phasaëlum & Herodem.

Herodes pecunia Antonium sibi conciliat.

Altera legatio ad Antonium.

3. "MARCUS ANTONIUS imperator "Hyrcano pontifici & ethnarchæ Judæorum sa-"lutem. Si valetis bene est, ego quoque & exer-"citus valemus. Lysimachus Pausaniæ *filius*, Jo-"sephus Mennæi, Alexander Theodori, legati "*vestri*, cum apud Ephesum me convenissent, & "candem quam prius Romæ gesserant legationem "renovarunt, & quam illis nunc mandasti dili-"genter obierunt, cum testificatione tuæ erga "nos benevolentiæ. Cum itaque tam ex rebus "quam verbis persuasum habuerim, vos animo esse "in nos amicissimo, vestrosque mores constantes "& pietatem reputaverim, meam rem *quidem* agi "existimo. Quoniam vero nostri atque populi "Romani adversarii incursibus vastarunt totam A-"siam, & neque civitatibus neque Divorum fanis "manus abstinuerunt, neque fidem jurejurando "datam servarunt, nos, ut qui non pro nostra "tantum salute, sed communi omnium dimicave-"rimus, eos vindicta persequuti sumus, qui & in-"juriarum erga homines & flagitiorum in Deos "auctores existiterunt; propter quæ solem etiam "aversum fuisse credimus, qui & ipse scelus in "Cæsarem admissum invitus aspexit. Quin & in-"sidias illorum cœlo minantes, quas Macedonia "excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, "& colluviem hominum animi malignitate furen-"tium, quam ad Philippos Macedoniæ congrega-"bant,

M. Antonii responsum ad legationem.

è secunda seu Mariamne tres filii & duæ filiæ. *alwo.* lib. 1. c. 12. §. 2. *Zonaras* autem *Annal.* Tom. 1. p. 228. C. εἶχε δὲ πρότερον ἑτέραν γυναῖκα δημότιν, Δωρίδα καλουμένην. SPANH.

e Δημότιν,] *Cocceius* mavult δημότιν.

f Δωρὶν ὄνομα,] Ita *Busb.* & in lib. 1. *de Bello Jud.* Δωρὶδ in *cæteris.*

g Φιλίππους] Post Φιλίππους in suo *Codice* habuisse videtur *Epiphan.* ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. nam vertit, *sicut & ab aliis demonstratum est.* HUDS. Adstipulante itaque *Epiphanio* Codice nostro *Lugd. Bat.* reposuimus ejus lectionem, atque versionem interpolavimus. HAV.

h Ἐπὶ] Illud μὲ ex *MSS.*

i Γαλλίας] Ἐπ' Ἰταλίας ex lib. 1. *de Bello Jud.* pro ἐπὶ Γαλλίας hic loci rescribendum esse monuit Cl. *Aldrichius.* HUDS. Conf. *alwo.* lib. 1. c. 12. §. 4. SPANH.

k Πρόσχημα —— Ὑρκανὸν,] Vide quæ noto ad Julium Cæsarem p. 354. & Philon. in Flaccum p. 968. A. SPANH.

l Τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν] Illa τὸ ἡμέτερον absunt *Hen.* & *Busb.*

m Τυρίοις] M. Antonii literæ ad Tyrios pro Judæis infra §. 4. SPANH.

n Τοῦτο.] Mallem τουτί.

o Ἀνανεώσαντο,] Ἀνενεώσαντο solus *Hen.*

p Ἄφαρος] Mirum ἀφαρεύτους *Æschyl.* Suppl. v. 952. SPANH.

q Ἡγημαι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐγήνοσμαι in *reliquis.*

r Ἱερῶν] *Lugd. Bat.* ἱερῶν.

s Ἐπιτηρησάντων] *L. B.* ἐπόησαν.

t Ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων] Ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πάντων *Hen.*

v Δι' ἃ —— μῦσος.] Vid. Plutarchum in M. Antonio. SPANH.

x Ἀπεστράφθαι δοκεῖμεν,] Ita *Hen.* ἀποστρέφθαι in *Editis Aliisque.*

y Μῦσος.] Antea erat μῖσος & in *Editis* & *MSS.* quod ferri non potest. proculdubio levicula cum mutatione μῦσος legendum. HUDS. & COCC.

z Καὶ τὰς ὑπερβολὰς] Illud καὶ reposui, quod ex hoc loco excidisse suspicor, & in versum sequentem irrepsisse. nam antea erat, ἀλλὰ τὰς ἐπ. α. τ. θ. ἃς ὑ. ἡ. M. καὶ καθάπερ. nostræ conjecturæ aliquantulum favet *Hen.* qui καὶ ante καθάπερ non agnoscit.

a Καθάπερ] *Gen.* καὶ καθάπερ. verum *Hudf.* & *MSS.* illud καὶ non agnoscunt. HAV.

b Αὐτὸς] *L. B.* αὐτοῖς.

c Ἀέρ,] *Gen.* αἰῆρ.

d Κακοήθους γνώμης,] Forsan κακοήθης legendum. *al.* ἡμιμανοῦς κακοηθείας καὶ Φιλ. *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) *al.* ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης καὶ Φ. *Vat.*

e Τὴν

"bant, locis etiam opportunis occupatis & usque "ad mare montium vallo munitis, ut per unicam "veluti portam pateret aditus, Diis ipsos ob inju- "sta molimina exitio addicentibus, vicimus. At- "que Brutus, cum Philippos confugisset, & à no- "bis obsessus teneretur, communem cum Cassio "habuit interitum. His *merito* supplicio affectis, "pace in posterum frui licere arbitramur, *nos*que "fecisse ut Asia à bello requiescat. Pacem itaque "à Deo nobis donatam cum sociis nostris commu- "nicamus: adeoque *universum* Asiæ corpus nostrâ "victoriâ quasi è gravi valitudine nunc se recolli- "git. Tui igitur memor gentisque *beneficiis* au- "gendæ, curæ mihi erit quicquid è re vestra fu- "turum sit. Immo & literas edidi singulas per ur- "bes, ut si qui liberi vel servi hastæ subjecti fue- "rint à C. Cassio, ejusve ducibus, illi dimittantur. "Voloque vobis rata esse quæcunque mea & Do- "labellæ benignitate concessa habetis. Veto etiam "Tyrios vim vobis intentare; & quicquid de Ju- "dæis abreptum occupant, id totum restituendum "esse jubeo. Coronam autem, quam mittendam "curasti, accepi.

M. Antonii literæ ad Tyrios in gratiam Judæorum.

4. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Cum mihi Ephesi declarationem fecerint "Hyrcani pontificis & ethnarchæ legati, agros "ipsorum ditionis vos occupare dicentes, quos in- "vasistis cum adversarii nostri rerum potirentur: "quoniam *itaque* bellum pro imperio suscepimus, "atque justitiæ & pietati prospicientes eos vindi- "cavimus, qui neque beneficiorum memoriam ne- "que jurisjurandi fidem servarunt, volo etiam "vos pacem colere cum sociis nostris, & quæ- "cunque ab adversariis nostris accepistis *vobis* "non cedere, sed ipsa illis reddi à quibus abla- "ta fuerint. Nemo enim illorum aut provin- "ciam à senatu accepit aut exercitum, sed per "vim *omnia* sibimet arripuerunt, *aliisque erepta* "per vim largiti sunt injustitiæ suæ ministris. "Quandoquidem igitur illi *meritas* pœnas dede- "rint, æquum censemus ut socii nostri ea quæ "ante habuerunt, nemine vetante, retineant: "vosque, si quos agros, qui Hyrcani Judæo- "rum ethnarchæ erant vel una diecula ante- "quam C. Cassius bello illicito moto provinciam "nostram invaserit, nunc possidetis, *eos* illi resti- "tuatis; nec ullam vim Judæis adhibeatis, quò mi- "nus valeant suis dominari. Si quid vero in vestri "defensionem ipsi dicendum habeatis, cum eò lo- "corum venerimus, vobis licebit illud apud nos "proferre, ut qui constituimus singula sociis *no*- "*stris* æquo jure servare.

Altera ejusdem ad Tyrios litera.

5. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Edictum meum ad vos misi, de quo id vo- "bis curandum esse volo, ut illud in tabulas publi- "cas literis Græcis Latinisque referatis, idemque "scriptum reponatis in loco maxime illustri, ut ab "omnibus legi possit. MARCUS ANTO- "NIUS imperator, *unus* è triumviris pro rebus

M. Antonii decretum pro Judæis.

"καὶ τόπους ὑφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάτ- "της ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ [c] τὴν "πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν Θεῶν [f] αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς "ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. "καὶ Βροῦτον συμφυγόντα εἰς Φιλίππους, καὶ συγκλεισθέντες "ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. "τούτων κεχολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν "[g] νομίζομεν, καὶ [h] ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ "πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις "τὴν [i] ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ "νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νῦν ἀφ' ἧς τὴν ἡμετέ- "ραν νίκην [k] ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀφ' μνή- "μης καὶ τὸ ἔθνος αὐξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν [l] διαφε- "ρόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ [m] γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως "εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ [n] ἐπεχάθησαν ὑπὸ "Γαΐῳ Κασσίῳ ἢ τῶν [o] ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶ- "σιν ἔτι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φι- "λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυραννίδα τε κωλύω "βιαίως εἶναι παρ' ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαίων, "ταῦτα ἀποκαθίστασθαι κελεύω. τὸ δὲ στέφανον, ὃν ἐπεμ- "ψας, ἐδεξάμην.

δ'. "[p] ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. [q] Ἐμφανισάντων μοι "ἐν Ἐφέσῳ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβυ- "τῶν, χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς οὓς "ἐνέβητε, [r] κατὰ τοὺς τῶν [s] ἐναντιωμένων ὑμῖν ὁπλοφο- "ρεῖσθαι· ἐπεὶ τὸ μὲν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- "μεθα, καὶ τῶν δυσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι φόνους "ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας, "μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τοὺς ἀφ' ὑμῶν "εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα πα- "ρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀντιπαγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, "ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ- "χίας ἐκείνων ἠξιοῦτε ὑπὸ στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δυ- "σις ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο "βιαίως τοῖς πρὸς ἃ ἠδίκησαν χρησίμοις αὐτοῖς γνω- "μένοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων, τὰς τε συμμά- "χους τὰς ἡμετέρας ὅσα πρὸ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους "ἀφικνεῖσθαι, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα "τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάϊον Κάσ- "σιον πόλεμον ἐπ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ὑπῆκται τῆς "ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ· βίαν τε "αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὑπὲρ τῶν ἀσθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν "τῶν ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δι- "καιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὑπὲρ τοὺς τόπους, ἐξέσται "ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἑκάστοτε τοῖς συμμάχοις ὁ- "μοίως τοῖς κρίμασι φυλαττόντων.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- "χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν [t] ἀπέσταλκα "πρὸς ὑμᾶς, ὃ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς "τὰς δημοσίας [v] ἐνταξητε δέλτους, [x] γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς "καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὀφθαλμοφανεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμ- "μένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι [y] δυνήσεται. ΜΑΡ- "ΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, [z] τριῶν ἀνδρῶν καθε- στώ-

[c] Τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι,] Τὴν πάσων πάροδον *Hen.*

[f] Αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) αὐτοῖς ἐπ. ἀδ. in *reliquis.*

[g] Νομίζομεν] *Lugd. Bat.* ἐλπίζομεν.

[h] Ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀναπαῦσθαι in *cæteris.*

[i] Ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ *Hen.*

[k] Ἀναφέρεται.] *Lugd. Bat.* ἀναφέρειν.

[l] Διαφερόντων.] *L. B.* συμφερόντων.

[m] Γράμματα κατὰ πόλεις,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* γράμμα in *reliquis.*

[n] Ἐπεχάθησαν ὑπὸ Γαΐῳ] Sic *MSS.* ἐπεχάθησαν perperam in *Editis.*

[o] Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν solus *Hen.*

[p] Μαρκος ——— χαίρειν.] Conf. supra §. 2. SPANH.

[q] Ἐμφανισάντων] Ὑπαντησάντων & mox καὶ χώραν legisse videtur *Epiphan.*

[r] Κατὰ ——— περὶ τῶν] Καθὼ τῶν τοῦ ἐναντιωθέντων, & (versu seq.) ὑπὲρ τῶν in *Cod. Hen.* καθὼ τῶν τοῦ ἐναντιωμένων & dein ὑπὲρ τῶν *Vat.*

[s] Ἐναντιωμένων] *L. B.* ἐναντιωθέντων.

[t] Ἀπέσταλκα] *L. B.* ἐπέσταλκα.

[v] Ἐνταξητε δέλτους,] Ἐνθέξητε) solus *Hen.*

[x] Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. supr. c. 10. §. 3. SPANH.

[y] Δυνήσεται.] Δύνηται) *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[z] Τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων] Τυρίων in *Editis* & *MSS.* Verum illud Τυρίων in τριῶν mutavi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *Marcus Antonius imperator & triumvir dixit.* HUDS. Forte τριῶν. v. *triumphator. Gelen.* recte *Triumvir.* COCC.

a A-

"σάντων τῶν δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Ἐπεὶ Γάιος Κάσ-
"σιος τότε τὴν ἀποστᾶσαν ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
"[b] ὑπὸ στρατοπέδων σὺν μάχῃ ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπο-
"λιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, Φίλον ὑπάρχον τῶν Ῥωμαίων
"δήμῳ, τὴν ὀργὴν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διαφ-
"θαρέντα σὺν κρίμασιν ἐπανορθώμεθα [c] τὰ ὑπ' αὐτοῦ [d] διηρ-
"πασμένα, ὥστε ἀποκαταστᾶναι τοῦτα τοῖς συμμάχοις ἡ-
"μῶν· καὶ ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ [e] κτήσεις, τοῦτα
"ἀφεῖσθαι, τὰ μὲν σώματα [f] ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ
"δὲ κτῆσις τοῖς [g] προτέροις κυρίοις. τὴν δ' ὀργὴν ὑπακόσαντα
"τῷ ἐμῷ δικαιώματι δίκην [h] ὑφίστασθαι βούλομαι· κἂν
"ἄλλῳ, τότε καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι [i] ὑπεξελ-
"θεῖν τὴν ἀχ [k] ὑπακόσαντα.

ς'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι καὶ [l] Ἀ-
ραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα [m] μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίρως, τεκμήρια [n] γενησόμενα ἧς φαμὲν Ῥωμαίους ποιήσα-
σθαι προνοίας [o] ὑπὲρ καὶ ἡμετέρου ἔθνους.

"publicis conſtitutis, dixit: Quoniam C. Caſſius
"in hac defectione provinciam, quæ præſidiis te-
"nebatur, alienam diripuit, & ſocios expilavit,
"& Judæorum gentem oppugnavit, populo Ro-
"mano amicam, inſolentia ejus armis *noſtris* per-
"domita, edictis & judiciis quæ ab ipſo depræda-
"ta erant redintegramus, ita ut iſta ſociis reddan-
"tur; & quæcunque Judæorum vendita fuerint,
"ſive corpora ſive bona, illa dimittantur, corpora
"quidem libera ut antea erant, bona vero ut prio-
"ribus dominis cedant. quiſquis autem edicto meo
"non paruerit, pœnas luere volo: atque ſi depre-
"hendatur tunc pro rei dignitate curæ mihi erit
"perſequendum eſſe contumacem.

6. Eodem etiam exemplo & Sidoniis & Antiochenſibus & Aradiis ſcripſit. Et quidem iſta opportune, *ut putamus*, appoſuimus, ut quæ *manifeſta* futura ſint curæ illius indicia, quam Romanos genti noſtræ adhibuiſſe dicimus. *Antonius Sidoniis aliiſque ſcripſit, ut Judæis parerent.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Ἀντώνιος Ἡρώδην καὶ Φασάηλον μάτην κατηγορηθέντας τετράρχας κατέστησεν· καὶ ὡς Πάρθοι, Ἀντίγονον εἰς τὴν Ἰουδαίαν κατάγοντες, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Ἡρώδου φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Ὑρκανὸς καὶ Φασάηλος.

ΜΕΤΑ δὲ τοῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου παραγενόμενον, Κλεοπάτρα μὲν Κιλικίαν ἐντυχοῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν [p] ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι [q] παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες Ἡρώδου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, πυθησόμενοι σφῶν αὐτῶν τὰς διανοίας λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς [r] Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων [s] παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ, [t] ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονώς. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων Ἀντώνιος [v] ἐπὶ Δάφνης, πυθάνεται Ὑρκανοῦ, πότεροι δὲ ἔθνους ἄμεινον βεβουλεύνται; Φήσαντος δὲ τὸν περὶ Ἡρώδην, Ἀντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, διὰ νίκα σὺν Γαβινίῳ [x] παρῆν ἐπὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, [y] τούτους μὲν ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι, [z] καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ καὶ γράμματα, [a] καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ Ἡρώδην.

β'. Ἡρέμουν δὲ ἀπ' ἔτους ἐπανελθόντες ἐκ τῆς πρεσβείας· ἀλλ' ἀπάντων πάλιν Ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Ἀντώνιος, πολλοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ἡρώδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προσέταξε κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πρά-

CAP XIII.

XXIII.

Quomodo Antonius Herodem & Phaſaëlum fruſtra accuſatos tetrarchas conſtituit: utque Parthi, Antigonum in Judæam reducentes, Hyrcanum & Phaſaëlum captivos fecerunt. Herodis fuga, & clades Hyrcani & Phaſaëli.

CUM autem poſtea in Syriam veniſſet Antonius, Cleopatra in Cilicia ei obviam facta, amore illius captus erat. Ac tum centum Judæorum viri potentiſſimi eum iterum conveniunt, ut Herodem cum ſuis accuſarent, delectis ad eam rem ſuorum eloquentiſſimis. Illis vero contradicebat Meſſalas pro adoleſcentibus, præſente etiam Hyrcano, * qui jam Herodis ſocer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem utriſque, quæſivit ab Hyrcano, utri gentem melius regerent? Cum autem *ille* reſpondiſſet, Herodem & ſuos, Antonius, cui jam ante cum illis interceſſerit familiaritas ob paternum hoſpitium, quod, cùm una cum Gabinio adeſſet, cum patre eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas conſtituit, eiſque rerum Judaïcarum adminiſtrationem mandat, & ea de re literas ſcripſit, & quindecim adverſariorum in vincula dedit. At cum ipſos etiam occiſurus eſſet, *eum* pro illis deprecatus eſt Herodes. *Antonius Cleopatræ amore captus. Herodem accuſant Judæi. Antonius tamen Herodem & Phaſaëlum tetrarchas conſtituit.*

2. Neque tamen illi à legatione reverſi quieſcebant: quin Antonium rurſus *eorum* mille adierunt apud Tyrum, quò venturum fama erat. & Antonius, multis jam pecuniis ab Herode & ejus fratre corruptus, ejus loci adminiſtratori præcepit, ut de Judæorum legatis ſupplicium ſumeret, qui no- *Iterum accuſationem inſtituunt Judæi.*

---

a Ἀποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν] In *libris* omnibus ὑποστάσῃ. quod ferri non poteſt. στάσῃ vel ἀφεστάσῃ legendum eſſe conjicit Cl. *Lowthius*. ipſe levicula mutatione ἀπιστάσῃ repoſui.

b Ὑπὸ στρατοπέδων] Ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχων *Hen.*

c Τὰ ὑπ' αὐτοῦ] Καὶ τὰ *Busb.*

d Διηρπασμένα,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Vet. Interpr.* διηρπαγμένα *Busb.* διαιρεθέντα in *Editis Aliiſque.*

e Κτῆσις] *L. B.* κτήσεις.

f Ἐλεύθερα,] Addit *L. B.* εἶναι.

g Προτέροις κυρίοις.] Πρότερον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

h Ὑφίστασθαι βούλομαι·] Ita ex conjectura reſcripſi pro δίκην συνίστασθαι. quod mihi vix ferendum videtur, niſi paulo ante ſcribatur, τῷ δ' ἀχ ὑπακόσαντι.

i Ὑπεξελθεῖν] *L. B.* ἐπεξελθεῖν.

k Ὑπακόσαντα.] *L. B.* ὑπακούσαντα.

l Ἀραδίοις ἔγραψε] Ἀραβίοις *Vat.* (*Lugd. Bat.*) Ἀξίοις *Hen.*

m Μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίως,] Illud μὲν è *Cod. Vat.*

n Γενησόμενα] *L. B.* γενόμενα.

o Ὑπὲρ ἧς ἡμετέρου ἔθνους.] Quæ hic ſequi debent vel potius ſupra, Cl. Gronovius edidit in libro cui titulus, Decreta Romana & Aſiatica pro Judæis, in 8vo. quæ vide. Exſtant & in veteri Latina interpretatione. REL.

p Ἐκεχείρωτο.] Rectius forſan ἐχειρώσατο. vel ἐχειρώσατο. niſi hic Attica uſus fuerit temporum ἐκεκράξῃ.

q Παραγίνονται] πρὸς αὐτὸν,] Παραγινομένῳ, & mox πρὸς αὐτὸν *Hen.*

r Μεσσάλας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (Μεσσάλα *Lugd. Bat.*) Μασσαλᾶς in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

* *Qui jam Herodis ſocer erat.*] Qui jam Herodi affinis erat, malit *Baſnagius* in *Annalibus*, tom. 1. p. 14. quod non niſi poſt quadriennium Herodis cum Mariamne celebratæ fuerint nuptiæ. Verum, pace Viri clariſſimi, æque potuit dici *ſocer* ac *affinis*, poſtquam neptem jam ſuam Herodi deſponderat. HUDS. Virgil. de Chorœbo, futuro Priami genero,

Et gener auxilium Priamo Phrygibuſque ferebat.

Æneid. lib. 2. ψu. 344. HAV.

s Παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5 SPANH.

t Ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονώς.] Κηδεστὴς δὲ ἐπ. *Hen.*

v Ἐπὶ Δάφνης,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

x Παρῆν ἐπὶ τὸν πατέρα] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) πατρὸς in *cæteris.* διὰ σὺν Γαβινίῳ πατρὸς ἐπ. legiſſe videtur *Epiphan.*

y Τούτους —— πράγματα,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

z Καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων] Ita *MSS.* (ut & *Lugd. Bat.*) καὶ τῶν Ἰουδαίων in *Editis.*

a Καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν] *L. B.* καὶ πέντε καὶ δέκα τῶν στασιαστῶν.

Eosque Antonius supplicio affici jubet.

novis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut diſcederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, ſi ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, ſtatim vero in eos à Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapſi, quietos ſe trepidi tenuerunt. Populo vero adverſus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

Pacorus & Barzapharnes Syriam occupant. Lyſanias Antigoni amicitiam ambit.

3. Anno autem ſecundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa. Quin & obiit Ptolemæus Mennæi filius; ejuſque filius Lyſanias, occupato principatu, amicitiam inſtituit cum Antigono Ariſtobuli filio, uſus ad id opera ſatrapæ, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta & quingentas feminas pollicebatur, ſi ſibi principatum Hyrcano ereptum traderent, & Herodem cum ſuis interficerent: neque vero dedit. & tamen Parthi eam ob cauſam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero ſatrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluſerunt Tyrii, Sidonii vero & Ptolemaïdenſes admiſerunt. Cæterum Pacorus equitum turmam miſit in Judæam, quæ regionem ſpecularetur & Antigonum adjuvaret, ducemque *una cum illis* regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Judæorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum ſe contuliſſent, & parati eſſent cum eo una irrumpere, ſperabat Antigonus ſe horum opera partem aliquam regionis adepturum eſſe: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli *illis* occurriſſent, Hieroſolyma dein homines *iſti* clam pergunt: & quorundam acceſſione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phaſaëlo & Herode, commiſſaque in foro pugna, adverſarios vicerunt juvenes: &, eis in fanum compulſis, miſerunt armatos quoſdam in vicinas domos, qui eas cuſtodirent, quos aggreſſus populus auxilio deſtitutos cum ipſis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc injuriam paulo poſt adverſarios ulciſcitur Herodes, cum iis prælio congreſſus, ita ut multos illorum interfecerit.

Hieroſolyma oppugnant Parthi.

Fanum & urbem occupant.

4. Cum autem quotidianæ velitationes inter eos fierent, exſpectabant hoſtes multitudinem ad Pentecoſten, ut vocatur (ipſa autem feſtum eſt) è

μάτων, καὶ τοῖς περὶ Ηρώδην συναθισέναι τὴν ἐφοδον. ταχὺ δὲ Ηρώδης, [b] ἵδρωτο γὰρ ὅπλοις τὸ ψάμμος περὶ τὸ πόλεως, [c] περίων ἀπέναι παρεκελεύετο, σωτῆρι δὲ [d] αὐτῷ καὶ Υρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένα. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. προσχῆμα δὲ σκιδραμόντες [e] Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, [f] πολεῖς δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες [g] ἐπ' οἴκων προθύμως ἡσύχαζον. ἔτι δὲ δῆμος καταβοῶντος Ηρώδου, παροξυνθεὶς Αντῶνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. [h] Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέσχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ [i] Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν [k] Πάρθων. τελευτᾷ δὲ Πτολεμαῖος ὁ [l] Μενναίου· καὶ τὴν ἀρχὴν [m] αὐτοῦ ὁ παῖς [n] Λυσανίας διαλαβὼν διαπρέπει φιλίαν πρὸς Αντίγονον τὸν Αριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην διαλαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον. Αντίγονος δ' [o] ὑπισχνεῖτο [p] χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Υρκανὸν ἀφελόμενοι διαδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ [q] τὸν Ηρώδην [r] ἀνέλοιεν· ὁ μὲν ἔδωκεν. ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τὴν Ιουδαίαν ἐφράσθησαν, [s] καταγαγόντες Αντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς διαλατείας, ὁ δὲ σατράπης [t] Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογείας. Τύριοι μὲν οὖν ἀποκλείσαι Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ καὶ [u] Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. [x] εἴλκυε μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὴν [y] χώραν τὴν χώραν, καὶ Αντιγόνῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπὶ δὲ τὸ περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ιουδαίων πρὸς Αντίγονον ἐληλυθότων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα [z] δι' αὐτὸς τὸ χωρίον μέρος τι λαβεῖν ὁ Αντίγονος· [a] Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται καί τινων ὑπαυλιασάντων αὐτοῖς, [b] διεκπίπτουσιν εἰς Ιεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγινομένων δέ τινων, πολλοὶ συραφέντες ὅτι τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ηρώδην, καὶ μάχης γινομένης καὶ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους· καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, ἢν ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχους ἔρημους σὺν αὐτοῖς [c] οἴκοις κατέτρεσεν. ὑπὲρ μὲν οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης Ηρώδης μετ' ὀλίγον τιμωρίαν ἔδωκε τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνων, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας.

δ'. [d] Γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν ὅλην τὴν χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην [e] Πεντηκοστὴν, [f] ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντες ἥξειν.

b Ἱδρωτο γὰρ ἐπὶ τῷ ψάμμῳ] Ita cum *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἵδρυτο in *cæteris.*

c Περίων] *L. B.* περσιῶν.

d Αὐτῷ καὶ Υρκανὸς,] Ita lego ex lib. 1. *de Bello Jud.* quod me monuit Cl. *Lowthius*.. in Græcis omnibus αὐτοῖς. nec aliter *Epiphan.* Ita ſi legas, verte, *hortabatur* (*aderat una cum eis etiam Hyrcanus, quippe* &c.

e Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις,] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Ιουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις in *Editis Aliiſque.*

f Πλείους δὲ κατέτρωσαν.] Πλείους *Busb.* ἑνίους (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐπ' οἴκων] Εποίκια *Gen.* ἐπ' οἴκων. SPANH.

h Δευτέρῳ δὲ ἔτει] Scilicet ab adventu Antonii in Aſiam.

i Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρναίνης *Busb. Gall.* & *Zonar.* Βαρζαφρανὴς *Hen.* atque ita nonnullis *Epiphanii* libris.

k Πάρθων.] Πάρθοις *Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Μενναίου] *Al.* Μιναίου.

m Αὐτοῦ] Αὐτοῦ παῖς *Vat.* Lyſaniam Iturææ (regionis in confinio Syriæ & Arabiæ) regem ab Antonio factum eſſe narrat *Dio*, l. 49. p. 411. Vide *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 239. *Edit. Lond.*

n Λυσανίας] Imo Lyſanias, ut in Lib. 1. *de Bello Jud.* Uterque (ut notavit Cl. *Aldrichius*) juncta opera perfecere ut Antigonum Parthi reducendum ſuſciperent.

o Υπισχνεῖτο] Ita cum *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὑπισχνεῖ) in *reliquis.*

p Χίλια τάλαντα καὶ πενταξοσίας γυναῖκας] Conf. *Alian.* lib. 1. c. 13. §. 1. SPANH.

q Τὸν Ηρώδην] Ita *Vat.* τὸν perperam in *cæteris*, τὸν omittit *Zonar.*

r Ἀνέλοιεν·] Ἀνέλωσιν *Busb.* ἀνελῶσιν *Vat.*

s Καθάγοντες Ἀντίγονον·] Καταγαγόντες *Vat.* ex qua lectione vertendum, *Antigono ſecum adducto.*

t Βαρζαφάρνης] Vox ea ex *Epiphan.* (*Lugd. Bat.*) & *Cod. Hen.* qui legit Βαρζαφράνης.

u Πτολεμαεῖς] Πτολεμαῖοι *Busb.* Πτολεμαεῖς in *Editis Aliiſque.*

x Εἵλκυε μέντοι] Id malui cum *Hen.* etymologiæ cauſa. ἵλκυε in *reliquis.*

y Καὶ τὴν χώραν,] Περὶ *Busb.*

z Δι' αὐτὸς τὸ χωρίον] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit, προσεδόκα διὰ τὸ χ. conſtat voculam aliquam excidiſſe. διὰ τοῦ τὸ χ. legendum monuit *Lowthius*. ipſe δι' αὐτοῦ prætuli. δι' ὃ προσεδόκα legiſſe videtur *Epiphan.* προσεδόκα δὲ τὸ χ. *Hen.* HUDS. A *Lugd. Bat.* illud διὰ abeſt, ubi ita legitur προσεδόκα τὸ χώρας μέρος τι λαβεῖν. & forte ſuo loco motum fuit, debuitque conjunctim legi διαλαβεῖν. in compoſitis enim illud διὰ amavit auctor. HAV.

a Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον] Δρυμῶν *Busb.* δρυμὸς lib. 1. *de Bello Jud.* & in verſione *Alexandrina* V. T. 4 *Regum*, c. 9. v. 23. Per δρυμὸν campeſtria *Saronæ* intelligenda eſſe docet Cl. *Relandus* in *Palaſt. S.* p. 188. HUDS. Conf. *Alian.* lib. 1. c. 13. §. 2. SPANH.

b Διεκπίπτουσιν] Forſan διεκπίπτουσι.

c Οἴκοις κατέτρεσεν.] Τὰς οἴκους *Busb.*

d Γινομένων δὲ] Γινομένου *Busb.*

e Πεντηκοστὴν,] Vide *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 340. &c.

f Ἑορτὴ δ' ἔστιν] Conf. *Alian.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

ἦξεν. τ δ' ἡμέρας ἑστώσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ περόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ηρώδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν, Ηρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις [g] καὶ τὸ προάστιον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· ἦν γάρ τι καὶ τοῦτο. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος. Πάκωρος δὲ ὁ [h] Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Αντιγόνῳ δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς [i] καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δὲ ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασάηλος δ' ὑπαντήσας καὶ δεξαμένος ξενίᾳ, Πάκωρος πείθει πρεσβεύσασθαι πρὸς [k] Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τῶν [l] σωθησομένων. καὶ Φασάηλος ἀδεῶς ὑποδυόμενος πείθεται, μὴ ἐπαισθόμενος Ηρώδου τοῖς πραττομένοις, διὰ τὸ τῶν Βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πακώρου καὶ τοῖς ἥκουσιν ὑπακούεσθαι κελεύσαντος.

ε'. Ωχοντο γὰρ πρεσβεύοντες, Υρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκωρος δὲ καταλιπὼν Ηρώδου διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα [m] τῶν Ελευθέρων λεγομένων, πρέσπεμψεν αὐτούς. ἡνυσμένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μετ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν [n] πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως, καὶ δῶρα δίδωσιν· [o] εἶτα ἐπεβούλευε. πλησίον γάρ μιν ἱππέων [p] ὑπὲρ θαλάττης [q] οἱ περὶ Φασάηλον κατέγοντας. καὶ ὑποπτεύσαντες ἀκούσασι, ὡς Αντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντηκοσίας τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς Βαρβάρους. ἐμοὶ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς [r] ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς [s] αὐτοὺς [t] ἐκ παφανοῦς προβεβλημένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιμένοντες ἕως ἂν οἱ περὶ Ιεροσόλυμα Πάρθοι Ηρώδῃ συλλάβοιεν, μὴ προαισθομένων τούτων ἐκεῖνος αἰσθόμενος [u] ἀλαφύγοι. καὶ ἐμοὶ ταῦτα ἔτως ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασαήλῳ μὲν οὖν παρήνουν τινες φεύγειν ἵππους [x] ἀφιππασαμένους, καὶ μὴ προσμένειν· [y] μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸν [z] Οφέλλιος ἐτάραττε, ὃς [a] ἥκηκόει παρὰ [b] Σαραμάλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν [c] ὑπαρχεῖτο. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' Υρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, ὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν Βαρζαφάρνην, ἃ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλεύοντα περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἕξειν παρ' αὐτοῦ ὧν Αντίγονος δίδωσι· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν δόλῳ πίστει σωθέντας πρεσβύτας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικήσαντας. ὁ δὲ Βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, [d] ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεσθαι αὐτὸν ὑποψίας παρέχοντα· ἀπήγγειλέ τις πρὸς Πάκωρον.

ς'. Οἰχομένου δέ, τῶν Πάρθων ἐδεσμώτουν τινες Υρκανὸν, *tota* regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum & urbem *illi* qui aderant, præter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phasaëlus mœnia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, & ita acriter pugnavit ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin & Phasaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit; per speciem quidem compescendæ seditionis, re autem vera ut illum in adipiscendo principatu adjuvaret. Cumque Pacoro obviam prodiisset Phasaëlus, & eum hospitio excepisset, persuadet *ei* Pacorus, ut ad Barzapharnem ipse legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phasaëlus nihil *mali* suspicatus obtemperat, non assentiente iis quæ gererentur Herode, propter Barbarorum perfidiam, sed Pacorum cæterosque venientes invadi jubente. *Pacorus Hierosolyma adit.*

ς. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanus & Phasaëlus: & Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus & decem eorum qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilæam ventum est, venerunt eis obviam in armis qui illic præerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit, & muneribus donavit: deinde insidiabatur. Diversabatur autem Phasaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. ubi cum audivissent, Antigonum mille talenta & quingentas feminas promisisse Parthis contra ipsos, cœperunt suspectos habere Barbaros. Accessit eò, quod insidias eis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita custodia. Et sane comprehensi fuissent, nisi exspectatum esset, donec Parthi, qui ad Hierosolyma erant, Herodem cepissent: ne, si hi prius essent interfecti, ille id sentiens effugeret. Atque ista sic se habebant, & eorum custodes cernebantur. Itaque Phasaëlum monebant nonnulli, ut statim equo aufugeret, nec exspectaret: maxime vero Ophellius, qui id à Saramalla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletissimo, hoc ei suasit, & ad fugam navigia *ei* pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deserendum censebat, neque fratri periculum creandum: sed Barzapharnem aggressus, eum non recte facere dicebat, qui hæc in ipsos moliatur. nam si pecunia egeat, majorem à se habiturum, quam quantam dat Antigonus: & alioquin atrox facinus esse, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere insontes. At Barbarus, hæc *eo* dicente, jurabat nihil verum esse eorum quæ suspicaretur, sed eum falsis suspicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus est. *Insidiatur Hyrcano & Phasaëlo.*

6. Eo digresso Parthorum quidam Hyrcanum con- XXV. *Eosque in vinculis conjici jubet.*

---

g Καὶ τὸ προάστιον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

h Πάρθων στρατηγὸς] Πάρθων βασιλῶς *Vat.* & *Zonar.* non ita *Epiphan.* *cæterique.*

i Καταπαύσων τὴν στάσιν,] Καταπαύσεις *Busb.* καταλύσων *Zonar.*

k Βαρζαφάρνην] Hîc loci Βαρζαβαρμάνην *Vat.* & infra seq. §. 5. ut & Βαρζαφαρμάνης ibid. superius. Vide Annott. ad super. §. 3. HUDS. Βαζαφαρμάνην Zonaras Annal. Tom. 1. p. 229. D. SPANH.

l Σωθησομένων.] Σωθεὶς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

m Τῶν Ελευθέρων λεγομένων,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

n Πόλεων ἐφεστῶτες.] Πολεμίων *Vat.* & *Busb.*

o Εἶτα ἐπεβούλευε.] Ἐπειτα *Busb* & *Zonar.*

p Ὑπὲρ θαλάττης] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

q Οἱ περὶ] *L. B.* ὑπὲρ.

r Ἀπήγγειλέ —— βεβιασμένης.] Nempe Saramalla Syrus ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

s Αὐτὸς] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* αὐτοῖς in *reliquis.*

t Ἐκ παφανοῦς] Vel ἔκ τ' ἀφανοῦς· SPANH.

u Διαφύγοι.] Eo modo *Hen.* & *Busb.* ἀλαφύγῃ in *cæteris* & *Zonara.*

x Ἀφιππάσασθαι,] Παρεμπάσασθαι solus *Busb.* παρεμπδύσασθαι *Zonar.*

y Μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα] Μάλιστα ἦ *Busb.*

z Οφέλλιος] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

a Ηκηκόει παρὰ] Ita *Vat.* ἀκηκόει in *cæteris.* utrum horum fuerit à manu *Josephi*, incertum est.

b Σαραμάλλα] Περὶ Σαραμάλλα in lib. 1. de *Bello Jud.* HUDS. *Lugd. Bat.* Σαραμάλλα quoque hic, & Σαραμάλα ibi alter Codex *Lugd. Bat.* ita ut non dubitem, quin hic quoque ita scripserit Josephus, non Σαμαράλλα, quod *Alii* habent, & in textu ipse *Hudsonus* retinuerat. HAV.

c Υπηρχεῖτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ὑπηρχεῖ in *reliquis.*

d Ωμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι] Ita *Busb.* & *Gall.* ὤμνυε in *Editis Aliisque.*

constringunt, & Phasaëlum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem missus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii à Phasaëlo missi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hostes cepissent, Herodes Pacorum adit, & Parthorum potentissimos quosque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conscii, malitiosè dissimulabant; dixeruntque oportere cum extra muros cum ipsis egredi, & literas afferentibus obviam ire: nondum enim eos ab adversariis comprehensos, sed ad significandum Phasaëli successum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehensionem audivisset. Accedebat eò, quod admonente Hyrcani filia (cujus filiam ipse sibi desponderat) magis etiam suspectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auscultabant: ipse vero cordatæ inprimis feminæ credebat.

Herodes sibi à Parthis cavet.

7. Interim dum Parthi quid facto opus sit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) & negotium in posterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione constitutus, magisque iis quæ de fratre *capto* & Parthorum insidiis acceperat, * quam allatis in contrarium fide habita, ubi vespera venit, statuit ea ad fugam uti, & non ideo cunctari quasi in incerto essent periculá ex hostibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, & impositis in jumenta mulieribus, matre sua, & sorore, & filia Alexandri Aristobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujusque matre, Hyrcani filia, & fratre suo natu minimo, una cum famulitio & reliqua turba, in Idumæam ire contendebat, insciis hostibus. Quorum nemo à natura adeo ferreus inventus est, qui, cum iis quæ agerentur adesset, eorum fortunæ non misereretur, feminis infantulos suos trahentibus, & cum lachrymis & ejulatu relinquentibus patriam vinctosque amicos, & de se nihil quod bene habeat exspectantibus.

Cum suis noctu aufugit.

8. Verum Herodes, animo supra calamitatis ictum sublato, & ipse, periculo impendente, fortiter se gerebat; atque per viam singulos obeundo bono esse animo hortabatur, & mœrori nequaquam succumbere: hoc enim ipsis officere & obstare in fuga, in qua sola salutis spem positam esse contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obsequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipse sibi manus afferret, everso vehiculo & matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipsa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re injecta mora, hostes insequentes eum comprehenderent. ipsum itaque, cum gladium strinxisset, & in eo esset ut seipsum ense feriret, qui aderant prohibuerunt; cum & numero prævaluissent, dicerentque non committendum esse, ut ipsos in hostium potestate futuros relinqueret, non enim viri fortis esse, ut, cum semét è periculis liberasset, amicos in ipsis *hærentes* negligeret. Itaque à vi sibimet intentata abstinere coactus, partim verecundia illorum quæ dicebant, partim

Quanam Herodi in fuga acciderunt.

καὶ φασάηλον, πολλὰ τὴν ἀπιστρκίας κακίζοντα τὸς Πάρθυς. ὁ δ' ἐπὶ τ Ηρώδῃ ἀπεσταλμένος [e] οἰνοχόος, ἐντολὰς εἶχε [f] παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τ τείχυς συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ ἄγγελοι φθὰς φασάηλε πεμφθέντες ἐπὶ δηλώσῃ τ Πάρθων ἀπιστίας· ὡς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνὺς Ηρώδης πρόσεισι Πακόρῳ καὶ [g] τῶν Πάρθων τοῖς [h] δυνατωτάτοις, ὡς ὢν τῶν ἄλλων δεσπότης. οἱ δ', τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο [i] δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τ τείχυς ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· ἀδέπω γὰρ αὐτὸς εἰλῆφθαι πρὸς τῶν ἀντιστασιωτῶν, ἥκειν μέντοι δηλῶντας ὅσα παρεσκεύασε φασάηλος. τούτοις Ηρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὴν σύλληψιν τ ἀδελφῆ παρ' ἑτέρων. καὶ φθάσασης δ [k] τ Υρκανῆ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγγήτο τὴν [l] θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον [m] ὑπώπτευσε τοὺς Πάρθυς. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι [n] αὐτῇ ἐπεστεῖχον· αὐτὸς δ' ἐπίστευε λίαν ἐμφρονι γυναικί.

ζ. Βουλευομένων δ τ Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν· ἐδόκει αὐτοῖς οὐκ ἐκ φανερᾶ ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ· καὶ [o] ὑστερημένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ παραχαῖς Ηρώδης γενόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τ ἀδελφῆ καὶ τ Πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις [p] προσθέμενος, ἑαυτέρας ἐπελθούσης ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς [q] θφὰς τ πολεμίων κινδύνοις. ἄγει δὴ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ ταῖς γυναιξὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτὸ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Αλεξάνδρυ θυγατέρα τ Αριστοβούλυ παῖδος, τήν τε ταύτης μητέρα, Υρκανῆ δ' ἣν θυγάτηρ, καὶ τ νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν [r] πᾶσαν, καὶ τ ἄλλον ὄχλον τ σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἐπὶ Ιδυμαίας, λαθὼν τὺς πολεμίυς. ὧν οὐδεὶς ἂν ἔτω σκληρὸς τὴν φύσιν εὑρεθῇ, ὃς πότε παρὼν τοῖς πεσοῦσι σὐκ ἂν ὠκτίρεν αὐτὺς τ τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπομένων τὴν πατρίδα Ϲ φίλυς ἐν δεσμοῖς, καὶ αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων.

η. Αλλ' Ηρώδης ἐπόνει τ ἐκ τ δεινῆ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιούμενος, αὐτός τε ἐν τῷ πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παρὼν καὶ τὴν ὁδὸν διαρρεῖν ἕκαστον [s] παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν [t] αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνην κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ηρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρᾷ δ' αὐτὸν διεχρήσαντο τ ζεύγυς ἐκτραπεῖσα· καὶ τ μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, λόγῳ τε τὸ ἐπ' [u] αὐτῇ πάθος, καὶ λόγῳ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελευτῆς [x] ἐκ τὸ πρᾶγμα γενομένης. σφαξάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχουσιν οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει κατισχύσαντες, καὶ ὡς σὐκ ἐχρῆν αὐτὸς ἐγκαταλιπεῖν ἔτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένυς λέγοντες, ἐ γὰρ εἶναι γενναίυ, τ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τὺς φίλυς ἐν αὐτοῖς ὑπεριδεῖν. βιασθεὶς οὖν ἀποσχέσθαι τ [y] κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πλήθει τῶν σὐκ ἔτι-

[e] Οἰνοχόος,] Sic *Epiphan.* & *Zonar.* atque ita appellatur supr. §. 3. & lib. 1. *de Bello Jud.* ἀνὴρ οἰνοχόος in *reliquis.*

[f] Παραγαγὼν αὐτὸν] Παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τειχῶν *Busb.*

[g] Τῶν Πάρθων] Τῶν deëst *Vat.* & *Busb.*

[h] Δυνατωτάτοις,] *L. B.* δυνατοῖς.

[i] Δολίως·] Δολερῶς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[k] Τῆς Υρκανῆ θυγατρὸς,] Mariamne dicitur hæc Hyrcani filia ἀλλαχ. lib. 1. c. 13. §. 5. Υρκανῆ θυγάτης Μαριάμμη γυνιτωτάτη γυναικῶν. SPANH.

[l] Θυγατέρα,] *Lugd. Bat.* παῖδα.

[m] Υπώπτευσε] Ita *Busb.* ὑπώπτευσε *Vat.* ὑπώπτευζε in *Editis Aliisque.*

[n] Αὐτῇ ἐπεστεῖχον·] Ταύτῃ *Vat.*

[o] Υστερημένων] Ita *MSS. Gen.* ὑποθεμένων.

[p] Προσθέμενος,] Προσιθέμενος *Vat.*

* *Quam allatis in contrarium fide habita,*] *Epiphanius* vertit, *quam adversariis fides hab.* &c.

[q] Πρὸ τ πολεμίων κινδύνοις.] Est qui malit ἀφὰς τ πολ. HUDS. Neque video, cur ὡς fuerit ab Editore prælatum, nisi quod MS. absuerit auctoritas, qua nunc videlicet *Lugd. Bat.* accedente, illud ἀφὰς prætuli. HAV.

[r] Πᾶσαν,] Illud πᾶσαν addidimus è *Codd. Vat.* & *Busb. Epiphan.* & *Zonara.*

[s] Παρεκέλευε,] *L. B.* παρεκέλευεν.

[t] Αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ.] Εαυτὸν *Busb.* ut & mox hac ead. §. αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

[u] Αὐτῇ] *L. B.* αὐτῆς.

[x] Περὶ τὸ πρᾶγμα γενομένης.] Περὶ τὸ πτῶμα *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.*

[y] Κατ' αὐτὸν] Forte καθ' αὐτὸν. COCC.

ὑπιζεπίπλων αὐτὸ τῇ χλεὶ Δημονεῖν οἷς [z] ἐντεθύμητο, ἀναπτησάμενος τὴν μητέρα, [a] καὶ, θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἤπῳ ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτονωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς [b] Μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε [c] πάσας.

θ'. Ἔμενε δ' αὐτοῦ πρὸ τὴν φυγὴν ὅδε τὸ πρὸ τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. [d] συνεπέπεντο γὰρ καὶ ἔτοι ἡμομένοις ἀπὸ [e] σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχομένοι κατὰ τὴν ὁδόν. ὡς δὴ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, ἐκ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ πρείοντος πρὸς πόλεμον [f] παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε, μετὰ χρόνον [g] βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, [h] Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ἡμομένῳ δὲ τῷ [i] Ἰδουμαίας ἐν [k] Θρήσσα χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπήντησε· καὶ βουλὴ περὶ τῶν ὅλων ἦν, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πληθυς ἑπομένη, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, ἔτι δὲ χωρὶς τῆς Μασάδας, [l] εἰς ὃ προύκριναν συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδεξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτὰ χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας λαβεῖν τὴν Ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, δὺς ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κῶμοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους προπαλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα προήγαγε· καὶ καταλεμεὶς αὐτοῖς τάς τε γυναῖκας [m] καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ ἔτι ὕδατος ἔτι τῶν ἄλλων ὑπηρδείων ἁπάντων [n] διαρκῶς, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὑπὸ [o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι ἔτι τὸ βασίλειον, μόνων ἦν ἀπέχοντο τῶν Ὑρκανῶν χρημάτων· τὰ δ' ἰδίᾳ [p] εἰς τριακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν Ἡρώδου [q] διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ [r] προκεκομίσθη καὶ προμήθειαν πάνδρὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ ἔτι τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐκάκωσαν, Μάρισάν τε πόλιν δυναστείᾳ ἀνέσησαν.

ι'. Καὶ Ἀντίγονος μὲν ἕτω κατασχὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας ἔλαβε βάνδ. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἀφυγεσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, [s] τοῦτον αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ [t] Ἀσαμωναίου, ἐτήρει δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων, [v] ἀποτέμνῃ αὐτοῦ [x] τὰ ὦτα, πεπαιδευμένος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ πεπωρῶσθαι, δοκεῖ τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσαι τὴν εὐψυχίαν, ὃς, γνοὺς αὐτὸν ἀποφάσεως

tur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut manu sua exsequeretur quæ in animo versaverat, matre recreata & pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, majori cum festinatione rectâ pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos *subinde* incursantes & persequentes dimicasset, universis victoriam reportavit.

9. At neque à Judæis, dum fugeret, tutus erat. Sed & ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustia fuisset & necessitate, sed quasi optime & magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea rex factus, ædificavit, & exstruxit palatium excellentissimum, & id urbe circundedit, quam Herodiam appellavit. Ubi autem in Idumææ locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater ejus Josephus, & de toto negotio quid agendum esset deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadæ, in quem confugere decrevissent, angustior esset, quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia: jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes saluti suæ consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expeditissimis quibusque & maxime necessariis, in castellum pervenit: & collocatis ibi feminis & comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti & aquæ aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Cæterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt & regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa evaserunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providentia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis *ad diripiendum* non suppetebant, sed egressi suburbanam regionem affligebant, & Marissam urbem potentem everterunt.

Judæi Herodem in fuga adversantur.

Masadam venit Herodes.

Inde Petram se confert.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Judæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminæ, quas hostibus dare in animo habebat, hanc *etiam* mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui à Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus esset, cum lex id munus integrorum esse velit. Verum Phasaëlum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui, cum se

Antigonus vinctos accipit Hyrcanum & Phasaëlum.

Hyrcano aures amputat Antigonus.

[z] Ἐντεθύμητο,] *L. B.* ἐντεθύμητο.

[a] Καὶ, θεραπείας] Θεραπείας ἧς ὁ κ. *Vat.* θεραπείας, ὡς ὁ καιρὸς ἤπειγεν *Zonar.*

[b] Μάσαδαν τὸ ἔρυμα.] Μασάδα passim *Busb.*

[c] Πάσας.] Abest à *L. B.*

[d] Συνεπέπεντο γὰρ] Συνεπέπεντο γὰρ αὐτῷ καὶ Ἰουδαῖοι ἡμόμενοι *Busb.*

[e] Σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως,] Ita in *Ed. Gen.* & *aliquibus MSS.* ut & apud *Epiphan.* & lib. 1. *de Bello Jud.* σταδίων ς'. *Bas.* (*L. B.*) & *Vat.*

[f] Παρεσκευασμένος,] Sic *Vat.* κατεσκευασμένος in *ceteris.* παρεσκευασμένος in *L. B.*

[g] Βασιλεύσας, —— αὐτὸ,] Βασιλεύσας, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξ. καὶ πόλιν ἔκτισε περὶ αὐτῷ malit Cl. *Louthius.* HUDS. Forte, καὶ βασ. κατ. ἀξ. καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἔκτισεν. COCC.

[h] Ἡρωδίαν] Alibi Ἡρώδιον & Ἡρώδειον. Forsan Ἡρωδία cum de *urbe*, Ἡρώδιον cum de *castello* accipitur. Verum Ἡρώδιον legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ἰδουμαίας] Ita ex *Epiphan.* & l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίας in *Editis Aliisque.* Frequenter in codicibus *Josephi* permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία.

[k] Θρήσσα] Alibi Ῥῆσσα. quod forsan rectum, voce θ orta ex aspiratione. (*Lugd. Bat.* Ῥήσσα) in *Epiphanis* libris, *Rissa*, & *Rissa.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

[l] Εἰς ὃ προύκριναν συμφυγεῖν,] Εἰς ὃ προύκειτο *Busb.* προύκειτο *Lugd. Bat.*

[m] Καὶ τοὺς ἑπομένους,] Ex lib. 1. de *Bello Jud.* suspicaretur aliquis hîc legendum, καὶ τοὺς ἑπομένους σὺν τοῖς Φύλαξιν, ἦσαν δ' ὀκτακόσιοι, &c. nam illic legimus, καταλιπὼν δ' ὀκτακοσίους φύλακας καὶ διφκεῖ τάπιτήδεια &c.

[n] Διαρκῶντως,] Διαρκῶντα αὐτοῖς *Busb.*

[o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας.] Idem Zonaras Annal. T. 1. p. 230. B. SPANH. *Lugd. Bat.* πέτρας τῆς Ἀραβ.

[p] Εἰς τριακόσια τάλαντα.] Εἰς ὀγδοήκοντα *Busb.* & *Zonar.*

[q] Διέφυγον,] Διεφύγετο *Busb.*

[r] Προκεκομίσθη] Ὅσα κομιδῇ λῶν *Busb.* qui mox habet Ἰουδαίων pro Ἰδουμαίαν, quo modo & *Vat.*

[s] Τοῦτον] Rectius forsan τοῦτον. HUDS. Addo & verius, teste *Lugd. Bat.* ejeci itaque τοῦτον, & pro *harum* reposui *hanc* in Versione. HAV.

[t] Ἀσαμωναίου,] Illud Ἀσαμωναίου omittunt *Epiphan.* & *Zonar.*

[v] Ἀποτέμνῃ αὐτοῦ τὰ ὦτα.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 9. Eadem *Zonaras* p. 234. B. vid. & infr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

[x] Τὰ ὦτα,] Τὸ οὖτον *Vat.*

se occisum iri resciviſſet, mortem nihil habere quod ſit horrendum putavit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum præ vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita privavit, pulcherrime ut ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem præripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito à quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus evaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, ut qui necis ſuæ ultorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet ab inimicis pœnas exigere.

Phaſaëlus vinctus, alliſo ad ſaxum capite, vitam finit.

Phaſaëlus, audito Herodem effugiſſe, placide obit.

μέλλοντα, οὐχὶ τὸ θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν [y] οἰκτρότατον & αἴσχιστον ὑποπτεύων, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, [z] πέτρᾳ [a] προσρίξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν & ζῆν, ὡς εὐδοκεῖ κάλλιστα πρὸς τοιαύτην ἀπορίαν, τὸ δ' ἐξουσίας & κλεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν [b] ἀφείλετο τὸ πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς τραύματι μεγάλῳ νοσοῦντα, φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπέμψας ἰατροὺς Ἀντίγονος ὡς ὑπὸ θεραπείαν, διέφθαρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ τραῦμα. πρὶν μέντοι & [c] τελέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας πρά τινος γυναικὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τῷ πλούτῳ θύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν [d] τὸ ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, & illinc Romam contendit: atque, multum pecuniæ Antonio pollicitus, à Senatu & Cæſare creatus eſt rex Judææ.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἡρῴδης, ἀπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀπαλλαχθεὶς, πρεσβύς ἐπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἐπείγει· καὶ, χρήματα πολλὰ Ἀντωνίῳ ὑποσχόμενος, ἀποδείχθη ὑπὸ τε τῆς συγκλήτου & Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

Herodes ad Arabia regem ſe recipit & repudiatur.

AT Herodem malorum, quæ ipſum circumſteterint, magnitudo non perterruit, ſed acriorem fecit ad inveniendas magna audendi occaſiones. Ad Malchum enim regem Arabum, plurimis à ſe beneficiis antea affectum, proficiſcebatur; ab eo viciſſim aliquid reportaturus, cum maxime opus eſſet, pecuniam vel mutuam vel dono *datam* accepturus, præſertim cum ab ipſo multa conſequutus fuerit. Ignarus enim quo in ſtatu res fratris eſſent, properabat eum ab hoſtibus liberare, etiamſi in pretium ejus redemptionis nummum ſolverit ad trecenta uſque talenta. Hanc ob cauſam ducebat ſecum & Phaſaëli filium ſeptennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed cum occurriſſent ei *miſſi* à Malcho nuncii, per quos juſſit eum diſcedere; interdictum enim ſibi à Parthis ne Herodem acciperet, (id autem prætexebat ne mutuum redderet, impellentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri depoſitum, quod acceperant, interverterent) illis reſpondit, non ſe veniſſe ut eis ulla in re moleſtus eſſet, ſed ut duntaxat cum rege de rebus ipſi maxime neceſſariis colloqueretur.

Ἡρῴδῃ μὲν τὸ μέγεθος τῶν περιεσηκότων αὐτὸν κακῶν οὐ κατέπληξεν, ἀλλ' ἐπὶ δεινὸν ἐξέκαιεν [c] ἐπιβολὰς ἔργων [f] παραβόλων. πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν [g] εὐηργετημένον αὐτῷ, τῷ ἀμοιβῇ κεχρημένῳ, ὅτι μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα λησόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεὰν, [h] ὡς παρὰ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τετυχηκότος. οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατ' τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι [i] παρὰ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλών νόμισμα, ἕως τριακοσίων παλάντων. ἐπήγετο δὲ & τὸν Φασάηλα παῖδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐπλάσθη τυγχάνοντα, [k] παρέξων αὐτὸν ἰσχυρὸν τοῖς Ἄραψι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, [l] παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρῴδῃ μὴ δέχεσθαι· ταύτην δ' ἐχρῆτο προφάσει [m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, καὶ τὸν ἐν τέλει παρὰ τοῖς Ἄραψιν εἰς τοῦτο ἐναγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον· ἀπεκρίναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων [n] ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς, μόνον ἂν διαλεξόμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

2. Deinde ubi diſcedere viſum eſt, * caute admodum abiit Ægyptum verſus: ac tum in fanum quoddam divertitur, ubi comitum ſuorum multos reliquit. Poſtero vero die, cum Rhinocolura perveniret, ibi etiam quæ fratri acciderant cognovit. Malchus autem, pœnitentia ductus, poſt Herodem cucurrit, ſed nihil eo profecit: quippe cum ille abeſſet longiſſime properans ad Peluſium. Quò poſtquam pervenit, cum naves, quæ illic in ſtatione erant, eum navigatione ad Alexandriam prohibuiſſent, *loci* rectores convenit: à quibus reverenter & honorifice admodum in urbem deductus à Cleopatra detinebatur. ei tamen perſuadere non potuit, ut apud ſe maneret, quippe qui Romam

In Ægyptum proficiſcitur.

Β'. [o] Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τῷ ἐπ' [p] Αἰγύπτου. καὶ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέμεινε· καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ διαβαίνοντα εἰς [q] Ῥινοκόλουρα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δ' [r] μεταγνόντι, καὶ μεταθεμένῳ τὸν Ἡρῴδῃ, ἥδεν τότε πειστότερον ἐγένετο. παῤῥωτάτω γὰρ ἦν ἤδη ἀπευδων τῷ ἐπὶ Πηλουσίου. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὡρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον & ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει· ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλῷ σὺν πλείονι προπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πᾶσαν μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώ-

Cum

---

y Οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑποπτεύων,] Δεινότατον *Busb.*

z Πέτρᾳ —— & ζῆν,] Phaſaëlus in vinculis alliſo ad ſaxum capite periit. Vid. *alibi.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

a Προσρήξας] Προσαράξας (præter *Lugd. Bat.*) *Busb.* & mox αὐτὸν pro ἑαυτὸν.

b Ἀφείλετο τὸ πολέμιον.] Conf. ſupr. c. 12. §. 1. SPANH.

c Τελέως ἀφέσθαι τῷ ψυχῷ] Τελείως ἀφεῖναι *Busb.* & *Coccejus.*

d Τὸν ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ,] Τὸν ἀδελφὸν ἐκδικῆσαι καὶ τοὺς *Busb*

e Ἐπιβολὰς ἔργων] Ἐπιβολὰς *Vat.*

f Παραβόλων.] Conf. *alibi.* lib. 5. c 11. §. 3. SPANH.

g Εὐηργετημένον ἀπῆλθ] Ita *Vat.* εὐεργετηθέντα *Busb.* εὐεργετημένον in *reliquis*, omiſſo augmento.

h Ὡς παρὰ πολλῶν] *L. B.* ὡς ἂν πολλῶν.

i Παρὰ τῶν πολεμίων.] Ex *Lugd. Bat.* additum παρὰ. HAV.

k Παρέξων αὐτὸν ἰσχυρὸν τοῖς Ἄραψι.] Ῥύστον θεὶς & λυτρωμένου παῖδα. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

l Παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ] Παραγγεῖλαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Ὑπὲρ & μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα,] Nihil tamen de pecunia Herodi à Malcho debita dicitur, vel ante vel *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

n Ἀφικέσθαι] *L. B.* ἀφικνεῖσθαι.

o Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεί τε in *cæteris.*

p Αἰγύπτου.] Ita *Busb.* & *Vat.* Αἴγυπτον in *cæteris.*

* *Caute admodum abiit Ægyptum verſus:*] *Al.* modeſte.

q Ῥινοκόλουρα,] Ita ex *Epiphan.* quo modo apud *Strabonem.* Ῥινοκόρουρα in *Editis Aliiſque.* Ῥινοκόρουρα *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) juxta *Ptolemæum* & *Steph. Byzant.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

r Μεταγνόντι,] Sic *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μεταγνῶτι in *reliquis.*

Ῥώμλω ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τῶν κῆ τλὼ Ιταλίαν ἐν παρεχῇ καὶ σίλῳ πολλῷ [a] δηλυμένων.

γ'. Ἀναχθεὶς ἂν ἐκεῖθεν ἀπὶ Παμφυλίας, καὶ χμῶνι σφοδρῷ ἐμπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον ἀφικνεῖται, φορτίων ἀποβολῆς γλυομένης. καὶ δύο μὲν ἐνταυθοῖ τ φίλων αὐτῷ συνελώτησαν, Σαππίνας τε & Πτολεμαῖος. ἀῤῥων ἦ τλὼ πάλιν ὑπὸ & πρὸς Κάσσιον πολέμω [b] κεκακωμένλω, [c] ἀσθ' ἑτέροις ὢν εὖ ποιεῖν αὐτλὼ ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς δυνάμιν αὐτλὼ [d] ἀνεκλᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἀπὶ [e] Ιταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατάγεται· κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμλω ἀφικόμενος, [f] πρώτῳ μὲν Αντωνίῳ φέρει τὰ συμβάντα αὐτῷ κῆ τλὼ Ιουδαίαν, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλος ὑπὸ Πάρθων [g] ἀπώλυτο συλληφθεὶς, καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο, καὶ ὡς Αντίγονον κατασήσαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπισχόμενον χίλια τάλαντα, καὶ γυναῖκας πενταικοσίας, αἳ τ πρώτων [h] καὶ & γένους [i] τ αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅπως ταύτας νυκτὸς [k] ἐκκομίσῃ, καὶ Ἀμφύγοι τὰς τ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας παλαιπωρίας. εἶτα ἀπιδιακινδυνεύσῃ αὐτῷ τὰς οἰκείας αὐτοῦ πολιορκημένας, καὶ ὡς τελεύσῃ τε Ἀμὼ χμῶνος, καὶ παντὸς καταφρονήσῃ δεινοῦ, πεύδων ἀπὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ & τλὼ μόνλω βοήθειαν.

δ'. Αντώνιον δ' οἶκτος εἰσέρχεται τ Ηρώδλ μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ πεῖ τῶν ἐν ἀξιώμασι τοσούτῳ καθεσώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κῆ μνήμλω τ Αντιπάτρλ ξενίας, τὰ ἦ & ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ηρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεὺς, καθὼς & πρότερον [l] ὅτε τετραάρχης ἀποδέδειχτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον Ἀμὰ τὸ πρὸς Αντίγονον μῖσος, στασιαστὴν γὰρ & Ρωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμος λῶ οἷς Ηρώδης παρεκάλλ συλλαμβάνεσθαι. Καῖσαρ μὲν οὖν & Ἀμὰ τὰς Αντιπάτρλ στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνδιήνεγκε, καὶ τλὼ ξενίαν, καὶ τλὼ ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, [m] χαριζόμενος ἦ καὶ Αντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ηρώδλ ἐσπουδακότι, πρὸς τλὼ ἀξίωσιν καὶ τλὼ ὧν ἐβούλετο Ηρώδης συνεργίαν ἑτοιμότερος λῶ. συναγαγόντες τε τλὼ βουλὼ Μεσσάλας [n] καὶ μετ' αὐτὸν Ατρατῖνος, προφησάμενοι τὸν Ηρώδλ, τάς τε & πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆξαν, καὶ λῶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον [o] ἀποφαίνοντες Αντίγονον, ὃν οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' [p] ὅτι καὶ προφὰ Πάρθων τλὼ ἀρχὴν λάβοι, Ρωμαίους ὑπερειδών. τῆς ἦ βουλῆς [q] ἀπὶ τούτοις παροξυνμένης, παρελθὼν Αντώνιος ἐδίδασκεν αὐτὰς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κῆ Πάρθων πόλεμον, Ηρώδλ βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τῷ πᾶσι ψηφίζονται.

ε'. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τ Αντωνίλ περὶ τ Ηρώδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποίησαν· [r] ἀ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτλν αἰτησόμενος

† *Cum & tempus esset procellosum,*] Ita interpretatus sum, sicuti *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 423. *Pagi* in *Apparat. ad Annales Baron.* p. 16. *Norisius* in *Cenotaph. Pisan.* p. 136. & *Basnagius* in *Annalibus Eccl.* tom. 1. p. 16. Aliter *Langius* de *Annis Christi* p. 341.

a Δηλυμένων.] Κεκμένων *Busb.*

b Κεκακωμένλω,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 3. & lib. 7. c. 4. §. 1. SPANH.

c Οὐδ' ὢν ἀπόροις ὢν] Ita elegantius *Lugd. Bat.* quam reliqui, qui habent οὐδ' ἄπορος ὢν. HAV.

d Ανεκτᾶτο. —— καζίγε.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 3. SPANH.

e Ιταλίαν,] *Lugd. Bat.* Ιταλίας.

f Πρώτῳ μὲ Αντωνίῳ] Πρῶτον *Busb.* & *Vat.* πρῶτα *Lugd. Bat.*

g Ἀπολλυθ συληφθείς,] Ἀπόλοιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Καὶ & γένους] Καὶ & γ. *Busb.* & αὐτὰς ead. §. & ἐπικινδυνεύσει ead. §.

i Τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθ.] Τὰ αὐτὰ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *de genere suo. Lugd. Bat.* & αὐτῶν.

k Ἐκκομίσει,] Abduxisset. SPANH.

l Ὅτε τετράρχης ἀπεδέδειχθ,] Ita lego cum *Cod. Vat.* ὁ τετράρχης in *ceteris* tam *Editis* quam *MSS.*

m Χαριζόμενος ἦ καὶ Αντωνίῳ] Καὶ χαριζόμενος Αντωνίῳ *Busb.*

‡ *Promptiori erat animo ad dignitatem* ipsius tuendam,] *Al.* promptiori animo ejus petitioni concessit, & ad ea quæ volebat Herodes operam suam contulit.

n Καὶ μετ' αὐτὸν Ατρατῖνος,] Καὶ μετ' αὐτὸν Σατρατῖνος *Vat.* & *Lugd. Bat.* καὶ μετ' αὐτὸν Σατρατῖνος *Gall.*

o Ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον,] Ἀποφαίνοντες τ Αντίγονον *Vat.*

p Ὅτι κὰ προφὰ —— πᾶσι ψηφίζονται.] Herodes Judæorum Rex in Senatu declaratus Olympiade, uti mox, CLXXXIV. SPANH.

q Ἐπὶ τούτοις παροξυνμένης,] Ἐπὶ τούτῳ *Busb.*

r Οὐ γὰ —— αἰτησόμενος,] Verba illa, ἃ γὰ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτλν αἰτησόμενος, otiosa esse & Græculi alicujus glossatoris manum redolere, pronunciat *G. E. Phaletranus* in *Diss. de Scepti*

Herodes Rhodum appulsus inde Romam se confert; quæque acciderant Antonio exponit.

3. Igitur cum inde solvisset Pamphyliam versus, & in gravem tempestatem incidisset, ægre in Rhodum evasit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas & Ptolemæus. Cumque urbem invenisset Cassiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus est ei benefacere, immo & supra vires eam recreabat. Deinde exstructa triremi, cum illinc cum amicis solvisset in Italiam, Brundusium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio exposuit quæ sibi in Judæa contigerant, & quomodo frater ejus Phasaëlus captus à Parthis occisus sit, & Hyrcanus ab illis captivus teneatur: quodque Antigonum regem constituissent, pecuniam eis pollicitum usque ad mille talenta daturum, & quingentas mulieres, quæ ex primoribus *oriundæ* forent atque è genere ipsorum: & quod eas noctu asportasset, & è manibus hostium evasisset, multas passus ærumnas. Deinde *narravit* suos sibi maximo esse in periculo, ex obsidione; utque *ipse* per medias tempestates navigasset, & mala omnia *impendentia* contempsisset; festinans ad ipsum, in quo omnem spem repositam habuit & unicum auxilium.

Summum Antonii erga Herodem studium.

4. Antonium autem subit miseratio mutatæ Herodis fortunæ, cumque secum, quod fieri solet, animo reputasset fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate constituti sunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipse usus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si rex factus esset, quemadmodum antea, cùm tetrarcha factus erat, & multo etiam magis odio Antigoni (ipsum enim seditiosum & Romanis infensum existimabat) paratus erat Herodem in suis postulatis adjuvare. Et quidem Cæsar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipsius patre functus fuerat, propterque ejus hospitium & in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis studiosissimo gratificaretur, ‡ promptiori erat animo ad dignitatem *ipsius tuendam*, & ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato senatu, Messala & post eum Atratinus, producto Herode, patris ipsius beneficia narrando recensuerunt, ejusque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accusantes simul hostemque pronunciantes Antigonum, non modo propter ejus primum in eos delictum, sed etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. His commoto senatu, Antonius in medium progressus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, ut rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuisset, decretum faciunt.

XXVI. *Facit Antonius ut Herodes à Senatu creëtur rex Judæa.*

scendit illud sibimet petiturus, nam minime putabat id ipsi concessuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare consuessent, sed uxoris suæ fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam quod intra septem in universum dies efficiebat, ut ipsi, quæ non speraverat assequuto, liceret ex Italia discedere. Et hunc quidem adolescentem *postea* Herodes interfecit quod suo tempore indicabimus. Dimisso autem Senatu, medium stipantes Herodem Antonius & Cæsar exierunt; deducentibus consulibus, una cum aliis magistratibus, ad sacrificandum, & decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die convivio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum suscipit, illud adeptus Olympiade centesima octogesima quarta, Cajo Domitio Calvino iterum & Cajo Asinio Pollione consulibus.

Herodem, regem à senatu creatum, in Capitolium deducunt Antonius & Cæsar.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Masadæ oppugnat, cæteris quidem necessariis abundantes, sed aquæ penuria laborantes; ut eam ob causam Herodis frater Josephus cum ducentis suorum decreverit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commissorum in Herodem pœnitere. Ipsum vero *ab hoc* continuit Deus, dum noctu plueret. nam cisternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: sed cum omnes jam animos sumpsissent, idque magis ex rei desideratæ affluentia, quasi Dei providentia hæc ipsa illis contigisset, eruptiones *crebro* facientes, manusque cum Antigonianis conferentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, missus ad Parthos Syria arcendos, post illos in Judæam venit, verbis *ille* quidem ut Josepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque castris proxime Hierosolyma positis, satis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipse discessit cum copiarum parte majori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipsum coluit Antigonus, ne quid sibi noceret, sperans iterum Parthos sibi subsidio futuros.

Herodis familia ab Antigono obsessa & oppugnata.

Ventidius in Judæam venit.

ν, ὃ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς Ρωμαίους παρέξειν, [m] τοῖς ἐκ τῆς γῆρας ἐθέλουσιν ἔχοντας αὐτὴν διδόναι, [n] ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν, ἡμιονῷ τυγχάνοντι μὲν πατρὸς Ἀριστοβούλου, μητρὸς δὲ μητρὸς Ὑρκανοῦ· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πᾶσι ταῖς παούσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν δὲ προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ιταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸ νεανίσκον Ηρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, [o] μέσον ἔχοντες Ηρώδην Αντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξήεσαν, [p] προαγόντων ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχοῦσι τὸ ὑπάτων, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα [q] καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπιτώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν Ηρώδης τῆς βασιλείας Αντωνίου. καὶ ὁ μὲν ὕστερος τὴν βασιλείαν προσελαμβάνε, τυχὼν αὐτῆς ὅτε τὸ ἑκατοστὸν καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ [r] τέταρτος Ολυμπιάδος, ὑπατεύοντος [s] Γαΐου Δομιτίου [t] Καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐου Ασινίου [v] Πωλίωνος.

ς'. Τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Αντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν [x] Μασάδᾳ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἁπάντων ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ [y] σπανίζοντος ὕδατος· ὡς καὶ διὰ τοῦτο [z] καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρώδου Ιώσηπον σὺν δισχιλίοις τῶν οἰκείων ὑποδραναι βουλεύσασθαι πρὸς Αραβέας. ἠκηκόει γὰρ [a] καὶ Μάλχον τὸν εἰς Ηρώδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσαις διὰ τῆς νυκτὸς ὁ Θεός. τῶν γὰρ ἐκδοχείων πλησθέντων ὕδατος, [b] οὐκ ἔτι τῆς φυγῆς ἐδεῖτο· ἀλλὰ πεθαρρηκότες ἤδη, [c] καὶ πλέον κατὰ τὴν ὑποψίαν τοῦ σπανίζοντος, ὡς ἐκ Θεοῦ [d] προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Αντίγονον, τοὺς μὲν φανερῶς τοῖς ὅπλοις καὶ [e] λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κἀν τούτῳ [f] Ουεντίδιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ Συρίας ὡς τε Πάρθους ἀνειργήν, μετ' ἐκείνους εἰς Ιουδαίαν [g] παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ιωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ὡς αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Αντίγονου λαβεῖν. ἔγνωσται γοῦν Ιεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, [h] ἀποχωρήσεως [i] ἠργυρίσατο τὸν Αντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ [k] κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα, Σίλωνα μέρος τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Αντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλείη, προσδοκῶν πάλιν αὐτῷ Πάρθους ἐπαμύνειν.

ptri Jud. ablatione, p. 435. *Edit. Ultraject.* A *Gelenio* quidem, ut multa alia, omittuntur: sed ea agnovit *Epiphan.* ideoque retinuimus. HUDS. Quem minime petiturus adscenderat supplex. *Rufin.* SPANH.

m Τοῖς ἐκ τῆς —— γενεᾶς.] De Regis dignitate eadem, ab Augusto restituta, infr. lib. 15. c. 6. §. 7 SPANH.

n Ἀλλὰ διὰ τὸ μὲν γυναικὸς ἀδελφῷ] Antea erat, (tam in *Editis* quam *MSS. Gr.*) ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Αλεξάνδρου, ἡμιονῷ &c. Quid enim? (inquit *Phaletranus*) An Alexander Mariamnes uxoris Herodis frater? Imo (teste *Josepho* ipso supr. c. 13. §. 7.) pater fuit, ut & Aristobuli junioris, quem in piscina natantem parricidarum manu ab Herode interfectum esse, infra narratur. Ipse vero Alexander, filius fuit senioris Aristobuli, fratris Hyrcani, ipsius vero Hyrcani pontificis gener. ut lib. xv. ipse indicat *Josephus*, & lib. II. de *Bello Jud.* Omnino igitur legendum est, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Αλεξοβήλου Αλεξάνδρου ἡμιονῷ τυγχάνοντι, ἡμιῶν δὲ πρὸς μὲν πατρὸς Αρ. &c. Verum cum hoc, utut rei veritati consentaneum, nimium à Textu recedat, vocem Αλεξάνδρου delevimus, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& ideo fratri suæ conjugis id præberi volebat, qui nepos per patrem quidem Aristobuli, per matrem vero Hyrcani fuerat* &c. si quis Αλεξοβήλου pro Αλεξάνδρου reponi vult, absque ulla alia mutatione, per me licet.

o Μέσον —— Καπιτώλιον.] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 4. SPANH.

p Προαγόντων] *L. B.* συμπροαγόντων.

q Καταθησόμενοι εἰς Καπετώλιον.] Θησόμενοι *Vat.*

r Τετάρτης Ολυμπιάδος,] Defendit & explicat *Langius* (de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 341.) qui exeunte anno id factum prolixe probare conatur. Verum *Bucherius* (in *Belgio Rom.* l. 2. p 75.) post *Usserium* (in *Ann. V. T.* p. 424.) ε. pro δ'. substituendum censet; nisi *Josephus* Olympiadem CLXXXIV. plane evolutam intelligat; contra scriptorum suumque morem, quo Olympias absolute posita pro ineunte non expleta capi solet. Vide *Norisium* in *Diss. secunda* de *Cenotaph. Pisanis*, p. 139. & Apparatum *Antonii Pagi* ad *Annales Baron* p. 17. ut & *Basnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 16.

s Γαΐου] Κ. Γαΐου legendum esse ostendit *Toinardus* in Proleg. ad Harm. Evang. p. 9.

t Καλβίνου] Al. Καλβίνου. *L. B.* καὶ Αλβίνου.

v Πωλίωνος.] In *Lugd. Bat.* Πομπώνος. Sed quomodocunque scribatur, id certum est per duplex λ scribi oportere, ita enim in Nummis quoque utroque modo scribitur, sicuti patere potest ex Spanhemii Opere Majore Tom. 1. p. 510. atque ex ipsis Nummis, à nobis in fine Tomi II. in suis Tabulis exhibendis. HAV.

x Μασάδᾳ,] Ita cum *Busb.* quod alibi Μασάδας in *cæteris* Μασάδη.

y Σπανίζοντος] *L. B.* σπανίζοντας.

z Καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρώδου Ιώσηπον] Illud καὶ omittit *Vat.* & mox τὸν ante Ηρώδου ponit *Busb.*

a Καὶ Μάλχον] *L. B.* Ὡς Μάλχου.

b Οὐκ ἔτι τῆς φυγῆς ἐδεῖτο·] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 1. SPANH.

c Καὶ πλέον] Καὶ πλέον ἢ κατὰ *Busb.*

d Προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης,] Τῆς θεοπροπίας τ. *Busb.* θεοπροπίας αὐτῆς *Lugd. Bat.*

e Λαθραίως,] *L. B.* λάθρα.

f Ουεντίδιος ὁ] *Al.* Βεντίδιος.

g Παρέβαλε,] Ita *Bas. Busb.* & *Vat.* παρέλαβε *Gen.* (*Lugd. Bat.*) cum *Aliis*

h Αποχωρήσεως] Καὶ ἀποχωρήσαντος ἀργυρολογεῖται τὸν Αντίγονον, αὐτὸς μὲν *Busb.*

i Ηργυρίσατο τὸν Αντίγονον,] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

k Κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα,] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) κατάφορον in *reliquis*. HUDS. Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως Ηρώδης ἐκπλεῖ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας ⸂καὶ μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κ⸃ τ' καιρὸν τοῦτον ἐν Ιουδαίᾳ συνέβη.

Ηρώδης δ' ἐπ⸂ τ⸃ Ιταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ [1] συναγηοχὼς δυνάμιν οὐκ ὀλίγων ξένων τε ἅμα ⸂καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τ⸃ Γαλιλαίας ἐπ' Αντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ Σίλων τε καὶ Ουεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ [m] Δελλίου συγκαταλῦσαι Ηρώδῃ, ⸂ὃν πεμφθέντος ὑπ' Αντωνίου. Ουεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρεσκευὰς τὰς διὰ Πάρθους ἐν τ⸃ πόλεσιν ἔτι καθιστάμενος, Σίλων δ' ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρώδῃ μέντοι προϊόντι καθ' ἡμέραν [n] δυνάμεις ἠύξανε, καὶ πᾶσα Γαλιλαία πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. [o] ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν λῦσαι τοὺς ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν Ιόππη γένεται. πολεμίαν γὰρ ἔσεσθαι αὐτὴν ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, [p] ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ⸃ νῶτα τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντι ἐπὶ Ιεροσολύμων. ποιησαμένῳ δ' καὶ Σίλωνος παύσασθαι ⸂τὸν πρὸς τὸν ἀπανασάστους, καὶ τῶν Ιουδαίων διωκόντων αὐτόν, Ηρώδης μετ' ὀλίγων σίφων ἐπίξεισι, κ⸃ τρέπει μὲν τοὺς Ιουδαίους, Σίλωνα δ' σώζει καπῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ' τὴν Ιόππην, ⸂ἔπαυσε ῥυσάμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ' ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρουν φιλίαν, οἱ δ' διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δ' κ⸃ ἀμοιβὴν ⸂τῶν παρ' ἀμφοτέρων ἐνεργεσίας, οἱ πλείους δ' διὰ τὰς ἐλπίδας, [q] ἃς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον.

β'. Ηθροιζε δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, κ⸃ προιόντι Αντίγονος τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδραις κ⸃ λόχοις καταλάμβανε. κ⸃ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἢ [r] μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ηρώδης δ' τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, κ⸃ [s] Ῥῆσαν τὸ Φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μ⸃ Σίλωνος στρατιωτικὸν, κ⸃ πολλοὶ τῶν ἐκ τ⸃ πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγήτες, στρατοπεδευσαμένου δ' κ⸃ τὸ [t] πρὸς δύσιν τ⸃ πόλεως κλῖμα, οἱ κ⸃ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον [v] πρὸς αὐτόν. ἐνίων δ' ⸂καὶ σίφωνος ἐκτεινόντων, κ⸃ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ηρώδης [x] τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, "ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε [y] παρεῖη "⸂δῆμῳ καὶ σωτηρίᾳ τ⸃ πόλεως, μηδὲν μηδὲ [z] τοῖς φανεροῖς "τ⸃ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς διαφο- "ρωτάτοις ἀμνηστίαν τ⸃ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." ⸂ὃ δ' Αν- "τιγόνῳ πρὸς τὰ ὑπὸ ⸂ὃ Ηρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα καὶ τὸ τ⸃ Ρωμαίων στράτευμα, "ὡς ⸂ἀδικοῦσι τὴν αὐ- "τῶν δικαιοσύνην Ηρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε "ὄντι καὶ [a] Ιδουμαίῳ τυτέσιν [b] ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ ⸂γένους ὄντα παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. κ⸃ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐ- "τὸν ἔχουσι χαλεπῶς, κ⸃ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα πα- "ρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι [c] διεγνώκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ "⸂γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κ⸃ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίους κ⸃ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν "εἰκότως πάσχοιεν ⸂ταῦτα ὑπὸ τῶν [d] στερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλή-

CAP. XV. XXVII.

Quomodo Herodes navigat ex Italia in Judæam & pugnat cum Antigono: & quænam alia sub idem tempus in Judæa acciderunt.

HErodes autem, cum jam ab Italia Ptolemaïdem navigasset, & copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo & Ventidius, à Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius *jam* in eo erat, ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret: Silo vero in Judæa *manebat*, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur: omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. Illi vero, adversus eos qui in Masada erant contendenti, (nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur, utpote cognatos, servare) impedimento erat Joppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua à tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, & Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Judæis, Silonem male repugnantem servavit. Deinde, capta Joppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii vero propter ipsius gloriam, & nonnulli ut utrique ob beneficia gratiam referrent; plerique vero propter spes quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

Herodes Roma reversus copias ducit adversus Antigonum.

Silo suspecta fide dux.

Herodes Joppen capit.

2. Cum autem valida manu coacta procederet; Antigonus adituum loca opportuna obsessione & insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe perparum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiæ, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum & missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent & cum principiis manus conferrent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia, "Sese pro- "pter populi utilitatem urbisque salutem adesse; "ne apertos quidem adversarios ulturum, sed etiam "inimicissimorum in se peccata oblivioni traditu- "rum." Cum è contra Antigonus ad ista Herodis præconia diceret Siloni & Romanorum exercitui, "Præter ipsorum justitiam facturos, si He- "rodi regnum dederint, homini privato & Idu- "mæo, hoc est semi-Judæo, cum id *regii* generis "hominibus præberi deberet, ut est eorum con- "suetudo. Quod si nunc sibi succensent, & à se "regnum auferre, quoniam id à Parthis accepe- "rit, statuerunt, esse quidem multos sui generis, "in regnum *jure* successuros, qui, cum neque quic- "quam contra Romanos peccassent, & sacerdotes "essent, indigne paterentur honore *isto* privari." Hæc

Herodes suis è Masada receptis, captaque Ressa, Hierosolyma oppugnat.

Herodi multa exprobras Antigonus.

[l] Συναγηοχὼς] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

[m] Δελλίου] Sic lego (prout monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 425.) ex lib. 15. non procul ab initio & ex *MSS.* lib. 1. de *Bello Jud.* Δελλίου hîc loci in *Impressis* & *MSS.* excepto *Vat.* qui habet Βιλλίου. ut & *Lugd Bat.* qui Βδιλίου. HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

[n] Δύναμις ἤυξατο,] Η δύναμις ἤυξετο *Busb.*

[o] Ωρμημένῳ δ' αὐτῷ] Ωρμηκότα ⸂αὐτὸν *Busb.* & *Vat.*

[p] Ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται] Ὅπως ἂν μηδὲν ὑπολίπῃ *Busb.*

[q] Ας ὡς ἐπὶ βασιλεῖ] Illud ὡς ex *Lugd. Bat.* adjecimus. HAV.

[r] Μικρὸν] *L. B.* μικρᾷ.

[s] Ῥῆσαν τὸ φρούριον,] Supra Θρῆσσα dicitur. Hic *Lugd. Bat.* Ῥῆτα. Vet. *Risan.* Vide *Annott.* ad p. 646. v. 11.

[t] Πρὸς δύσιν τ⸃ πόλεως κλῖμα,] Κατὰ τὸ ⸂δυσάρκτιον κλῖμα· *alsor.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Πρὸς αὐτόν.] Εἰς αὐτὸν *Busb.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

[x] Τὸ πρῶτον ἐκέλευσε] Τὸ μ⸃ πρῶτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[y] Παρεῖη δ' δήμῳ] Παρεῖη *Gall.* παρῇ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[z] Τοῖς φανεροῖς τ⸃ ἐχθρῶν] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

[a] Ιδουμαίῳ τυτέσιν ἡμιιουδαίῳ.] Conf. *supr.* c. 8. §. 1. SPANH.

[b] Ημιιουδαίῳ] Ita cum *Cod. Basil.* ἡμιουδαίῳ in *cæteris.*

[c] Διεγνώκασιν,] Διεγνώκεσαν εἰ. *alsor.* τε π. *Vat.*

[d] Στερόμενοι.] *L. B.* στερόμοι.

Hæc dum utrinque dicuntur, & ad convicia proceditur, * Antigonus ſuis de muro propugnare permittit. Illi vero, cum jacularentur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos à turribus averterunt.

Silonis perfidia ſe prodit.

3. Tunc & Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui & clamitarent commeatus eſſe penuriam, & pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci *poſtularent*, vaſtatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum movebat & diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubjectos Siloni duces & milites cohortando ne ſe derelinquerent, miſſum à Cæſare & Antonio & Senatu. Eorum enim commeatui proviſurum, eiſque abundantiam eorum quæ poſtularent facile præbiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, ut frumentum & vinum & oleum & pecudes & alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverit Antigonus facientes, & ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, confederunt montibus ut illos obſervarent qui commeatus convehebant. Nec quidem Herodes, dum hæc fiunt, quietem agebat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiſcuis mercenariis, & præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem ſe confert: urbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui unà cum ſuis uxoribus & liberis arcem occupaverant) captos dimiſit; Romani vero, impetu in urbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte præſidio, reverſus eſt: & Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam & Galilæam & Samariam, in hyberna dimiſit. Quin & Antigonus à Silone impetravit, pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum eſt ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quieſcerent.

Herodes Silonianis commeatum abunde ſuppeditat.

Romani Hierichuntem diripiunt.

Herodes, Joſepho fratre in Idumæam miſſo, Sepphorim capit.

4. Herodi autem otium agere non viſum eſt, ſed fratrem ſuum Joſephum cum peditibus bis mille & equitibus quadringentis miſit in Idumæam: ipſe vero in Samariam profectus, & depoſita ibi matre aliiſque ſuis conſanguineis, qui jam è Maſada fuerant egreſſi, in Galilæam contendit, expugnaturus quædam loca ab Antigono præſidiis occupata. Cumque Sepphorim cœlo ningente perventum eſſet, & Antigoni præſidium clam inde proficiſceretur, nactus eſt ſummam commeatus copiam. Deinde, cum illic latrones quidam in ſpeluncarum receſſibus habitarent, equitum turmam

λας αὐτῶν λεγόντων ἃ προελθόντων εἰς βλασφημίας, [e] Αντίγονος ἀμυνάσθαι [f] τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐτρέψαντο.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. [g] καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, [h] στάσιν τε τῶν ὑπηνδείων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας [i] ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηνδείους τόπους, τῶν [k] περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκυλᾶσθαι. ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. Ηρώδης δὲ ἐνέκειτο, φοβούμενος τούς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπεμψάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ [l] αὐτῶν τῆς ὑπερίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ὑπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μετὰ τὴν δέησιν ὀλίγας ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἀδεᾶ μίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελείπετο. πληθος γὰρ ὅσον οὐδεὶς ἤλπισέ τις τῶν ὑπηνδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τε ἄλλα πάντα [m] καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, ὡς μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν [n] τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλαυθάνε δὲ τοῦτ' Αντίγονον, ἀλλ' ὀλίγους ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πεμφθέντες τοῖς Αντιγόνου προστάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὑποζυγίων περὶ Ιεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον [o] ἀπὸ τῶν ὀρῶν καθεζόμενοι τοὺς τὰ ὑπηνδεῖα κομίζοντας. ὁ μὲν Ηρώδης τούτων πραττομένων ἠρέμει· [p] δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων, πέντε δὲ Ιουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἀπὸ τὴν Ιεριχοῦντα [q] παρήγετο· καὶ τὴν μὲν πάλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, πεντακοσίους δὲ τοὺς ἄκρα κατηλφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γηραιοῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαίους δὲ εἰσπεσόντες [r] διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ὑπαρχόντων παντοίων κειμηλίων τοῖς οἰκήταις. Ιεριχοῦντα μὲν οὖν Φρυγὶ ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε· καὶ χειμάσουσαν τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας διέφθειρεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ Αντίγονος τοῦ Σίλωνος ἀντὶ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι δι' στρατὸν μοῖραν ἐν Λύδδοις, ἱεροπρεπείων Αντωνίου. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῶν ὅπλων.

δ'. Ηρώδῃ δὲ οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ιδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ιώσηπον [s] σὺν διχιλίοις ὁπλίταις καὶ πεντακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ εἰς Σαμάρειαν πορευόμενος, καὶ καταλήμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἐξελκυσθέντας ἤδη ἐκ τοῦ Μασάδας, ὑπὲρ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τῶν χωρίων ὑπ' Αντιγόνου φρουρᾶς κατεχόμενα. διελθὼν δὲ εἰς [t] Σέφφοριν νίφοντος καὶ θεοῦ, καὶ τοῦ Αντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ὑπηνδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν ληστῶν τινῶν ἐν ἀσυλαίοις κατει-

[e] Αντίγονος ἀμύνασθαι τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Antigonus*] Vide de Bello lib. 1. c. 15. §. 5.

[f] Τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους] Ἀμύνασθαι τοὺς ἀπὸ τ. τ. *Vat.* ἀμύνεσθαι τοῖς *Busb.* ἀμύνασθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς σφετέροις in lib. 1. de *Bello Jud.*

[g] Καθῆκε] In *Marg. Lugd. Bat.* καθεικέ.

[h] Στάσιν] Στάσει τ' ἐπιτ. *Busb.* καταβοᾶν δὲ Ηρώδη ἀλλὰ στάσιν τῶν ἀναγκαίων *Zonar.*

[i] Απαγαγεῖν] *Lugd. Bat.* ἀγάγειν.

[k] Περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων,] Περὶ τὴν πόλιν *Vat.*

[l] Αὐτῶν τῆς ὑπερίας,] Αὐτὸν *Busb.*

[m] Καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα,] Καταγεῖν *Busb.*

[n] Τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν.] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*

[o] Ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεζόμενοι] Ἐπὶ τῶν ὀρείων διαπαθίζοντο φυλάσσοντες &c. in lib. 1. de *Bello Jud.*

[p] Δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν,] Ἀλλὰ πλῆθος ἀναλαβὼν *solus Busb.*

[q] Παρήγετο·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

[r] Διήρπασαν —— οἰκήταις.] Hierichus plena κειμελίοις à Romanis direpta. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

[s] Σὺν διχιλίοις ὁπλίταις] Ita non modo ſcribitur in Lib. 1. de Bello c. 16. §. 1. verum & hic agnovit *Epiphan.*, ſcribens *cum duobus millibus* &c. ut mirer effugiſſe *Hudſoni* induſtriam, qui nihil hoc loco adnotavit. Securos denique de numero jubet nos eſſe *Lugd Bat.* cum quo repoſuimus διχιλίοις, & in Verſione *bis mille*, duplicato numero. HAV.

[t] Σέφφορειν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) & in lib. 1. de *Bello Jud.* Σίμφορειν in *Editis Aliiſque.* HUDS Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 16. §. 2. & ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

[r] E-

τοικοιώτων, ἱππέων ἐπ' αὐτὸς [v] εἴλλω ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικῦ τρία τέλη, πᾶσαι κακοεργοῦντας ἐγνωκώς. ἔγνετο δ' ἐν τούτῳ [x] κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν πασαγενόμενος ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντραλίᾳ, καὶ [y] θρασέως ἐξελθόντων τῶ πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆ Φαλαγγι· ὄπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σπουδῆς, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τὰς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει δὲ τὰς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τὰς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου ἐπὶ πολαμῶ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ περσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, [z] πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. [a] Διενέμει δὲ [b] καὶ δεκάδας κατ' ἄνδρα οὐς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, [c] καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν [d] τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Αντιγόνου τροφὰς παρεχθῆναι οὐ θέλοντος. μόνα γὰρ ὁ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἐθρέψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τὰς κύκλῳ κελεύων τὰ χωρία ἀνασκάψασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ρωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ηρῳδης δὲ τὸν μὲν τούτων προνοίαν φερώρα τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, [e] κελεύσας αὐτὸν ἀνατθίζειν τὴν Αλεξάνδρειαν. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς σρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Αλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκλισεν.

ε'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Αντωνίου μὲν [f] ἔτριβεν ἐν Αθήναις· τῆ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς Πάρθους [g] ἐπέσθαι πρῶτα μὲν Ηρῴδῃ συλλαμβάνειν τῶδε τῷ πολέμῳ, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια πόλεως [h] ἐξερρωγόσι, καὶ τῆ τὸ μεσαίτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεφυκόμενα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων [i] ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς, λαρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος, καθῆ ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας διὰ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι διὰ τὴν ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ἀνδρῶν [k] ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεσπῶτας ὑπαπτόμενοι κλείειν καταφερομένους. τὴν μέντοι [l] κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθος ἀπείρου [m] γινομένην· ἔνδον [n] μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπηρέτια. ὡς δὲ [o] καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομίων, ἀλλ' ἦν δέος ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆ ὑπὸ τὸ σῶμα, δυχεράνας τὴν περιβολὴν τῶν ἐπιξέναι μὴ τολμώντων. καὶ ἡνώμενος κατά τι σόμιον, πρῶτα μὲν [p] πάλτοις ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σομίῳ, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεσπῶτας [q] ὑπαπτόμενος ὦθῆ κατὰ τὸ κρημνῶδες, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπιστελθὼν ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς

& peditum cohortes tres adversum eos mittit, eo consilio ut maleficiis eos prohiberet. Erant autem ista *loca* proxime vicum nomine Arbela. Ipse quadragesimo die eò venit cum omni exercitu, atque hostibus audacter *ad pugnam* egressis, sinistra ejus aciei pars inclinavit: sed ubi ipse cum sua copiarum parte apparuit, jamdudum vincentes in fugam vertit, & *suos* fugientes revocat. Porro ingrediebat, hostes usque ad Jordanem fluvium diversis viis dilapsos persequens. Atque ita totam Galilæam recipit, exceptis iis qui in speluncis habitabant. Deinde suis viritim centum & quinquaginta argenti drachmas dividit, ducibus autem multo plus, & in hyberna *eos* dimisit. Interea Silo ad eum venit, ut & duces eorum qui in hybernis fuerant, quod Antigonus illis commeatum præbere recusarit. nam mense uno & non amplius eos sustentavit. Quin & ad omnes in circuitu misit, præcipiens ut quæcunque erant in agris tollerent *destruerentve*, & ad montes se reciperent, ut Romani necessariis *ad victum* destituti fame perirent. Verum Herodes Pheroræ, fratrum suorum natu minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis ut Alexandrium etiam reficeret. Atque ille è vestigio curavit, ut & milites magna necessariorum copia affluerent, & Alexandrium desolatum refecit.

Herodes in Galilæa cum hostibus pugnat eosque vincit.

Romanis, commeatu prohibitis ab Antigono, annonam præbet Herodes.

5. Sub idem tempus Antonius Athenis commorabatur: in Syria vero Ventidius, Silonem adversus Parthos accersens, ei mandavit, ut primum Herodem in eo bello adjuvaret, deinde ad illud quod sibi in manibus erat socios vocaret. At Herodes, ad latrones speluncas tenentes properans, Silonem quidem Ventidio dimisit; ipse vero adversus illos ire contendit. Erant hæ speluncæ sitæ in montibus abruptissimis, ac in media circiter altitudine *angustos &* præcipites habebant aditus, acutis undique cinctæ rupibus. In harum igitur cavernas sese abitrudentes cum domesticis suis delitescebant. Rex autem, cum arcas compegisset, eas catenis ferreis alligatas de vertice montis machinæ subsidio dimittit, quandoquidem nec ab imo propter erectum montis fastigium ascendere, nec è summitate ad eos reptando quidem devenire quisquam poterat. Erant autem arcæ hominibus armatis plenæ, harpagones longos habentibus, quibus repugnantes attraherent eosque præcipitando occiderent. Hanc tamen arcarum demissionem periculosam esse contigit, propter immensam altitudinem: quanquam illis etiam intus aderant omnia necessaria. Cum autem demissæ essent arcæ, & nemo illorum, qui ad ora speluncarum erant, *ad eos* accedere auderet, sed præ timore quieti consisterent, armatorum quidam gladio accinctus, manu utraque apprehensa catena è qua arca dependebat, ora adibat, quòd ægre tulisset cunctationem illorum, qui in eos egredi non sustinuerunt. Cumque ori cuidam *speluncæ* appropinquasset, primo quidem jaculis plurimos, qui illic erant, fugavit, deinde resistere conatos falcata hasta attractos præcipites dejiciebat; moxque penitius reconditos ad-

Silo à Ventidio jussus Herodi jupetias ferre.

Herodis pugna cum latronibus in antris habitantibus.

[v] Εἴλλω] Ita prout supra. ἴλλω in *Editis Aliisque.*
[x] Κώμης Ἀρβήλων] Conf. de Vita §. 37. SPANH.
[y] Θρασέως] *Lugd. Bat.* ταχέως.
[z] Πλὴν ——— κατοικούντων.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[a] Διενέμει δὲ] Διένεμε *Busb.* & ita forsan *Epiphan.*
[b] Καὶ] *L. B.* τὸ.
[c] Καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε.] Illud καὶ deest *Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui mox legunt ἔπεμψε.
[d] Καὶ ἡγεμόνας τῶν] Καὶ οἱ ἡγεμόνες *Busb.* Præterea *Epiphanius* ita vertit, ac si verba hoc modo distincta fuissent, καὶ ἡγεμόνες, τῶν τὸ τοῖς χειμαδίοις Αντιγόνου τροφὰς &c.
[e] Κελεύσας ——— Αλεξάνδρειον.] Conf. sup. c. 5. §. 3. SPANH.
[f] Ἔτριβεν τὸ Αθήναις·] Διέτριβεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[g] Ἐπέσθαι πρῶτα] Ἐπίεσθαι in *Iisdem.* Vide *Montacutii* Apparat. p. 153.
[h] Ἐξερρωγόσι, ᾗ] Ἐξερρωγόσα, ἧ μὴ τὸ μ. *Vat.* De speluncis istis videsis *Fulleri Miscell.* lib. IV. c. VI. & *Steph. Monachi* notas in *Barnabæ* Epist. p. 822.
[i] Ἐφώλευον] *L. B.* ἐφώλδευον.
[k] Ἦσαν,] Ὑπῆρχον *Busb.*
[l] Κάθεσιν τῶν λαρνάκων] Ita è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθέθησιν in *reliquis.*
[m] Γινομένην] Γινομένῳ *Busb.*
[n] Μέντοι παρῆν αὐτοῖς] Illud μέντοι non agnoscit *Epiphan.*
[o] Καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες,] Καθιμῶν τὸ λάρναξ· *alibi*. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[p] Πάλτοις ἀνακόπτει] Πέλταις *Busb.* & *Vat.*
[q] Ἐπισπώμενος ὦθῆ] Ἐπισπασάμενος ὠθεῖ *Busb.*

ortus ex iis aliquammultos jugulat, & tum demum in arcam reversus quievit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & salutis desperatio. ne tamen opus perficeretur nox superveniens impediit: multi, rege per præconem veniam pollicente, sui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex caniſtris impetum in eos faciendo, & ante ostia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagrarint speluncæ. in ipsis enim multa congesta erat materia. Senex autem quidam intus erat inclusus cum septem liberis & uxore, qui, orantibus ipsis ut sibi permitteret exire & hostibus semet tradere, stetit in ostio, & ut natorum quisque egressus est eum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, postremoque uxorem, & corporibus in præceps devolutis, seipsum insuper dejecit, mortem servituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob *generis* humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant prospiciebat) dextram porrigente & omnimodam securitatem. Et quidem hac ratione specus omnes tandem subactæ sunt.

Latronis veterani atrox facinus.

Herodes, ut prælio dimicaret cum Antigono, in Samariam proficiscitur.

6. Deinde rex, præposito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiscitur cum equitibus sexcentis & peditum tribus millibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Cæterum Ptolemæo parum prospere cessit præfectura: verum ii qui prius Galilæam turbaverant, impetu in ipsum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes & inaccessa loca confugiunt, regionem universam vastantes ac diripientes. Herodes autem reversus supplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, & ipsos interficit & munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi studio urbes etiam centum talentis mulctat.

Ventidius, cæso Pacoro, Parthos debellat.

7. Interea cum Pacorus in prælio occubuisset, & Parthi male pugnassent, mittit subsidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus & mille equitibus, incitante *eum ad hoc* Antonio. Cæterum Machæras, Antigono eum sollicitante, præter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, *eum* ne quidem admisit, sed fundis impetitum repulit, & qua esset voluntate non dissimulabat. Cum autem *Machæras* intelligeret Herodem sibi optima suasisse, seque peccasse consilio ejus non obtemperando, in Emmauntem urbem se recepit: & in quoscunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, sive hostes sive amicos, iratus ob ea quæ sibi acciderant. At rex istis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium. nihil enim talibus sociis egere, qui ipsum magis quam hostes læderent: se etiam ad debellandum Antigonum satis esse. Machæras vero eum comitatus, orabat ut maneat: atque si adeo ire cupiit, at fratrem suum Josephum sibi adjunctum esse velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machæræ, cum vehementer rogaret, reconciliatur *Herodes*: & Josepho cum exercitu illic relicto, monuit

Machæras Herodi subsidio venit, sed mala fide agit.

Reconciliatio facta inter Herodem & Machæram.

τῷ λάρνακα ἡσύχασε· φόβῳ δ' εἶχε τὰς ἄλλας ἀ οἰμωγῆς ἀκούσας, [r] καὶ τ σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον [s] ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος βασιλέως [t] ἀπηκηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς [v] ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τῷ ἀπιέναι ἐχρήσαντο τῇ φρουρᾷ, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπιξιόντων αὐτοῖς καὶ δι' ὑβρεως μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τ ἄντρων. πολλὴ δὲ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς [x] ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, [y] ἐπεὶ δὲ ἦν ἐξιόντα τ παίδων ἀποσφάττειν, εἰς ὃ [z] καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, [a] καὶ ῥίψας κατ' ὄρους τοὺς νεκροὺς, ὑπερκατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον τοῦ δουλείας ὑπομένων. [b] πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισεν τ Ηρώδῃ εἰς ταπεινότητα, καί τοι τοῦ βασιλέως, ἐν γὰρ αὐτῷ ἄποπλα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἀνεχείρωτα.

ς'. Καταῤῥήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κελεύσοντος τοῖς Αντίγονον. ὁ μὲν τῷ Πτολεμαίῳ προσχώρησε τὰ κατ' τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ κατ' ἄλλον τὴν Γαλιλαίαν παροξύναντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, κατ' τοῦτο δράσαντες συμφεύγουσιν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τ χωρίων, [c] ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. τιμωρεῖται δὲ τούτους Ηρώδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τ ὑποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ προσαγαγόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, πώσας ἔτως τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκατὸν ταλάντοις.

ζ'. [d] Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τ Πάρθων [e] πλησάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ηρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὑπατεύοντος Αντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Αντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν κρύφα τῷ Ηρώδου γνώμῃ, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπιὼν ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τῷ δὲ Δρύνοιαν ὑποφθόμενος αὐτοῦ τῷ φ ἀφίξεως Αντίγονος, [f] ὃ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀνῆρε, καὶ διεδήλωτῷ αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ηρώδῃ αὐτῷ προσηνέχθη καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, προσκείμενα τ σκεύη συμβολίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς [g] Εμμαῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ιουδαίοις προσέτυχεν, [h] τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑστέρῳ ὧν [i] πεπόνθει. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ βασιλεὺς ὑπὸ Σαμαρείας ἦγε· πρὸς γὰρ Αντώνιον ἦν πρὸ τούτων ἀφικέσθαι. δεῖσθαι γὰρ ἐκ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· [k] ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Αντιγόνου καθαίρεσιν. προσελθὼν δὲ ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ ὅτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιώσηπον προσκαθίσαντα σφίσιν πρὸς τοὺς πολεμίους Αντιγόνῳ. καὶ διαλαβὼν μὲν τὸν Μαχαιρᾶν πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν

r Καὶ τ σωτηρίας ἀπόγνωσις,] Περὶ τ σωτ. *Vat.* & *Busb.*

s Ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα·] Ita ex *Epiphanio* (qui vertit, *rei vero terminum nox prohibuit*) cum Cl. *Lowthio* (ut & *Coccejo* in ora codicis mei) legendum censui. Antea erat ὑπέσχεν ὑπελθεῖν. nullo plane sensu. Ἐπέσχεν ἐπελθοῦσα *Busb.*

t Ἐπικηρυκευσαμένου,] Ἐπικηρυκευσαμένου deëst *Vat.* & interpretem omisit *Epiphan.* HUDS. Lege ἐπικηρυκευσάμενοι. COCC.

v Ὑπηκόους.] Εἶτα post ὑπηκόους addit *Busb.* ut & *Lugd. Bat.*

x Ὑπεξελθεῖν] *Lugd. Bat.* ἐπεξελθεῖν.

y Στὰς ἐπὶ —— ἐπέσφαττεν,] Singulare factum Senis Judæi, de quo etiam *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

z Καὶ πάντας διεχρήσατο,] Illud καὶ ἐς *Cod. Busb.*

a Καὶ ῥίψας κατ' ὄρους τοὺς νεκροὺς,] Καὶ ῥίψας κατ' ὄρους, τοῖς νεκροῖς ἐπικατέβαλεν *Busb.*

b Πολλὰ δὲ —— ταπεινότητα,] Ex ἀπόπτα ἀποβλέποντα· *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 4. Vid. infr. lib. 15. c. 2. §. 3. SPANH.

c Ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες] Ἀγοντές τε *Busb.* & mox τιμ. δὲ καὶ, & hac §. ἀπιστάτων.

d Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ] *Sc.* Octavo mensis Julii die, ut demonstrat *Pagi* in Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

e Πτωσάντων,] Τραπέντων *Busb.* & forsan *Epiphan.*

f Οὐ δὲ] *L. B.* ἐ.

g Εμμαῦν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

h Τούτους —— φίλους,] Πάντας *Busb.*

i Πεπόνθει.] *L. B.* πεπόνθῃ.

k Ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν] Ἐξαρκεῖν δ' ἑαυτῷ *Busb.* ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτῷ *Vat.*

λιπὼν δὲ τ Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

η'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἐπῆλθε· l ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν m Σαμόσατα, τὸ n πρὸς τῷ Ευφράτῃ χωρίον· σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆζι. Διαγομένῳ δ' εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοῖς ἐπιτυχὼν ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζειν ἐχθροῖ σπουδῇ, ὑπὸ δέους δὲ διὰ τὸ κατὰ τὰς ὁδὸς ἐπιτίθεσθαι τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἀπολμῶντας ἐξορμᾶν, Διαθαρρύνας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ σταθμὸν δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, o δρυμῶν δὲ p τὰς εἰσβολὰς q εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων ὀλίγους, ἡρεμήσοντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, r ὠπισθοφυλακῇ μὲν Ηρῴδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους, καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ Βασιλεὺς τῇ s ῥώμῃ τῇ πρὸ αὐτὸν διαγώνημα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται· καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἤδη σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος πρόβατα. ἤ πλειόνων αὐτοῖς ἐπιτεθειμένων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἱ πλησίον τ εἰς τὸ πεδίον t ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τάχιστα προσμίξας αὐτὸς μετὰ σὺν ὅπλοις χαρτερᾶς τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν u ἀπεκάλουν.

θ'. Επὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων x ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον Αντώνιον σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν Ηρῴδην παρόντων ἀπανέμων, καὶ ὑπὲρ ἀσφαλείας ἕνεκα. τὴν γὰρ τῶν Βαρβάρων ἐπιβουλὴν κατ' αὐτῶν ἐπύθετο. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε φθάσας αὐτὸν Αντώνιον ὡς εἶδεν y ἀσμένως ἠσπάζετο, πρέπειν τε z ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀπεδείκνυ. Αντιόχου δὲ μετ' ὀλίγον τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, a Σοσίῳ μὲν Αντώνιος b παραδίδωσι· παραγενόμενος δὲ Ηρῴδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς c ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, d ἐπικουρήσοντα Ηρῴδῃ, πέμπει εἰς τὴν Ιουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

ι'. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν παθὼν Ἰώσηπος τρόπῳ e τοιῷδε. λήθῃ μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον f ἀπερχόμενος λαμβάνει. σταπιδοῦσόμενος δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη· πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶ δόντος g ὅτε Ιεριχοῦντος ἤπείγετο βουλόμενος σιτήσασθαι τὸ σῖτον αὐτῶν· καὶ h νεοσυλλέκτου μετὰ i Ρωμαίων στρατεύματος

l Ετύγχανε δ' πολιορκῶν] Ετύγχανε γὰρ πολ. *Busb.*
m Σαμόσατα, —— χωρίον·] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 7. SPANH.
n Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ] Πρὸς Εὐφράτῃ *Busb.*
o Δρυμῶν] *L. B.* δρυμάτα.
p Τὰς] Forte κατὰ τὰς. COCC.
q Εἰς] *L. B.* τὰς εἰς.
r Ωπισθοφυλακῇ μὲν Ηρῴδης,] Ita *Busb.* ὀπισθοφυλακῇ in *cæteris.*
s Ῥώμῃ τῇ πρὸ αὐτὸν] Sic visum est rescribere è *Cod. Busb.* qui habet τῇ ἰσχύι τῇ π. in *Editis Aliisque.* τῇ ῥώμῃ τῇ π.
t Ἐκβολῆς ἦσαν,] Ἐκδρομῆς *Busb.* & mox συμμίξας.
u Ἀπεκάλουν.] *L. B.* ἐπεκάλουν.
x Ἐγεγόνει,] Γεγονὼς *Busb.* & *Vat.*
y Ἀσμένως ἠσπάζετο,] Ἀσμένως non agnoscunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.*
z Ὡς νεωστὶ] Abest à *L. B.* ὡς.
a Σοσίῳ] Al. Σωσίῳ & Σεσσίῳ. HUDS. Conf. *Αλωσ.* lib. 1. Procem. §. 7. SPANH.
b Παραδίδωσι·] Συμπαραδίδωσι forsan legendum lib. 1. de *Bello Jud.* Si quis χώραν παραδ. malit, per me licet.
c Επ' Αἰγύπτου ἐχώρει.] Ita *Busb.* ἐπ' Αἰγυπτίους in *cæteris.*
d Επικουρήσοντα Ηρῴδῃ,] Επικουρικὰ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
e Τρόπῳ.] *L. B.* τοιούτῳ.
f Απερχόμενος λαμβάνει.] Απερχόμενος *Vat.* nec aliter infra alicubi.
g Επὶ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ Ιεριχοῦντα perperam in *cæteris.*
h Νεοσυλλέκτου] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 17. §. 1. SPANH.
i Ρωμαίων στρατεύματος] Ρωμαίων *Busb.*

ne periclitaretur, neve cum Machæra contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem *situm*) cum equitibus & peditibus qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam pervenisset, & quamplurimos *illic* congregatos offendisset, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu tamen ne se in via Barbari adorirentur multosque interficerent, proficisci non audebant, ipse *eos* cohortatus viæ ducem se præbuit. Cum autem duabus mansionibus abessent Samosatis, illic quidem Barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, quà vero sylvæ clauderent aditus in campestria præstructæ erant insidiæ ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui transituri erant. Ubi vero primi pertransierant, in Herodem, qui novissimis præsidio erat, ex improviso irruunt equites fere quingenti in insidiis dispositi; cumque eos qui præcesserant in fugam vertissent, rex, cum eo quod circa se erat robore in eos invectus, hostem statim repulit. Qua re suorum animos erigit, & paulum à metu respirare facit: iisque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus, magna ubique fiebat Barbarorum strages. Rex autem eade *eos* persequebatur: cumque erepta recuperasset, & in iis non exiguum jumentorum & mancipiorum numerum, viam *quam instituerat* perrexit. Et cum plures è saltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipsos adorirentur, hos quoque ille valida suorum manu aggressus in fugam vertit, multisque illorum occisis, securum iis qui sequerentur iter præstitit. Illi vero servatorem eum & protectorem *suum* appellabant.

Herodes Antonium adit ad Samosata.

Barbaros multos fugat fugatque.

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occursurum suo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos fecisse. Itaque & præsentia ejus & aspectu lætatus est, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius suspiciebat: ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius alacriter admodum salutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem fecisset, & propterea finiretur bellum, Sosio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandavisset ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sosius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam; ipse cum majori exercitu subsequebatur.

Herodes ab Antonio honorifice excipitur.

Antiocho deditionem faciente, Sosio provinciam mandat Antonius.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Josephus in hunc modum. Illi quidem è memoria excidunt quæ *ei* mandaverat frater ad Antonium discedens. Cum vero apud montes castra posuisset (nam, quinque cohortibus ipsi à Machæra datis, properabat ad Hierichuntem, volens segetes eorum demetere) & Romanorum exercitus tyronum esset bel-

Josephi Herodis fratris mors.

* *Majoremque ei honorem habebat,*] Sibique præponebat quem paulo ante regem monstraverat, *Epiphan.*

bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte collectus, hostibus *eum* illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, & ipse generose pugnans occumbit, & exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Josephi caput abscidit, Pherora ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilæi, cum à suis optimatibus desciviſſent, eos qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: & multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machæras erat, ut Gittam castellum muniret.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Macheras Gittam munit.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: & apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Romana legione quam habebat, Ptolemaïdem se confert: & inde cum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam progressus est. Hostes autem ei *ad dimicandum* occurrebant: & prælio victi concluſi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coörta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abducit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad cœnam adhibuit: finitoque convivio, cum illos qui aderant dimisisset, in cubiculum se recepit: Hîc licebat alicui perspicere Dei erga regem benevolentiam. Etenim tectum cœnaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum ut omnes crediderint Herodem Deo charum esse, qui magnum adeo & inopinatum effugerat periculum.

Herodes Galilæos adoritur fugatque.

Magno periculo mirum in modum liberatur.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium jugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: leviſque armaturæ milites, progressi, in regis stipatores, qui exierant, pila & lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vulneravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opinionem creare, sese tanquam viribus superiorem bellum gerere. Atque ille Machæræ duci se opposuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos *ibi* comprehenderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum rediit. is autem castra habebat ad vicum Isanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Judæa confluentibus; ubi prope hostes ventum est, cum illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos superat, &, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum cæde persequebatur. Cumque domus armatis essent re-

Antigonus Pappum ducem Samariam mittit.

Herodes oppida capit & magnam stragem edit.

Herodes Pappum superat, hosteſque in domos compulsos conficit.

μάχε στρατευμαλ@ ὄντ@, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντ@, καὶ γὰ πολὺ ἐκ Συρίας ἰὼ [k] κατειλεγμένον, [l] ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ἀπληφθεὶς ἐν [m] δυσχωρίαις, αὐτός τε ἀπεθνήσκε γναίως μαχόμεν@, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἐξ γὰ ἀτείρας διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Αντίγον@, ἀποτίμησε τὴν Ιωσήπ κεφαλὴν πεντήκοντα τάλαντων [n] αὐτὴν ῥυομένης φερούσης τὰδελφόν. καὶ μετὰ τῦτο ἀποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν ἐν Δαφνῇ σφίσι δωναλῶν, τὰς τὰ Ηρώδ Φρονοῦντας [o] ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς [p] Ιδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς γὰ [q] Γιτθῶν χωρίον ἐξωχύρω.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς τ βασιλέα· καὶ [r] ἐν Δάφνῃ τῆς Αντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τ ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἀφά τινας ὀνείρων ὄψεις, τραχὺς προφαινούσας τ ἐξ ἀδελφῆς θάνατον. ἐπιχθεὶς οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρ@ γένετο, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ρωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα καταγίνετο· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζεὺς μετὰ ἓξ στρατῆ, προῆλθ ἐφ' Γαλιλαίας. ὑπαντώντων δ' οἱ πολέμιοι· καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν [s] εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ἀρμηκότες τῇ προτερείᾳ. προσβολὰς δὴ τεντεῦθεν ἑωθεν ἐποιεῖτο. καὶ πολλῶ χειμῶν@ καταῤῥαγέντ@ οὐδὲν ποιεῖν δυνάμεν@, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας· ἐλθόντ@ δ' αὖτις παρ' Αντωνίᾳ καὶ δευτέρᾳ τάγματ@, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἑστιάσεν ὅπερ Ιεριχοῦντ@, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτὸς ὑπὲρ τὰδελφῶ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἶτα μὲν τὰς ἐν τέλει· μετὰ δὲ τὴν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τὰς παρούσας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν ἐξ βασιλέως τ ἐν θεῷ εὐνοιαν. πίπτει μὲν γὰ ἡ στέγη τῇ οἰκήμα@, ὥστε μηδένα ἂ ἀπολαῦσαι διέφθειρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τ Ηρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ἄτω καὶ θαυμαζόμενον ἀφ' ὑπερβολῆς κινδύνων.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταίροντες τ ὀρῶν εἰς μάχην, ἐφόβουν τὸς Ρωμαίους. οἱ δ' [t] γυμνῆ) προσιόντες τοῖς [v] παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τὸς περὶ τ βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε πελτῷ τις ἀφ' τὴν [x] λαπάραν ἔβαλεν. Αντίγον@ δ' ὅπλα τ Σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βυλόμεν@ ἀφασχεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. [y] ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ [z] παρεκάθητο· Ηρώδης δ' πέντε πόλεις ἁλοὺς τοὺς ἐγκαταλειφθέντας περὶ χιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπλα τ Πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτ@ ὅπλα κώμην [a] Ισάνας καλουμένην. καὶ πολλῶν αὖτις προσρεόντων ἐκ τ [b] Ιεριχοῦντος καὶ τ Ιδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνε), τ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, [c] συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὰδελφῷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην [d] ἐπακολουθεῖ κτείνων. πεπληρωμένων

δ

k Κατειλεγμένον,] *L. B.* τὸ κατ.

l Επιθεμένων αὐτόθι] Επιτιθεμένων *Busb.*

m Δυσχωρίαις,] Sic *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* δυσχειρίαις in *Editis Aliisque.* forsan pro δυσχερείαις.

n Αὐτὴν ῥυομένης] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

o Ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν·] Idem Zonaras T. I. p. 232. C. SPANH.

p Ιδαίας] Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 2. SPANH.

q Γιτθῶν) Forsan legendum Γιτλῶν vel Γιτθῶν. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 813. HUDS. Conf. Antiq. Jud. lib. VI. c. I. §. 2. SPANH.

r Ἐν Δάφνῃ τ Ἀντιοχείας] Idem Zonaras p. 232. C. SPANH.

s Εἰς χωρίον,] Εἴς τι χωρίον *Busb.*

t Γυμνῆ)] *L. B.* γυμνῆτες.

v Παλτοῖς —— πελτῷ] Ita ut supra, §. 5. πιλτοῖς in libris & mox πιλτῷ. HUDS. Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 4. SPANH.

x Λαπάραν] De voce λαπάρα *Galen. de Officin. Medic.* p. 51. T. XIV. & prognost. lib. II. p. 680. T. VIII. & Hippocr. *de Artic.* T. XII. p. 224. vid. etiam *Athenæ.* p. 286. C. SPANH.

y Ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ] Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

z Παρεκάθητο·] Προσκάθητο *Busb.* & mox καταλαβών.

a Ισάνας] Conf. supra lib. 8. c. XI. §. 3. & *alibi.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

b Ιεριχοῦντ@ καὶ τ Ιδαίας,] Ita ut alibi edere placuit, Ιεριχοῦς hic loci in libris.

c Συμβαλὼν κρατεῖ] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις *Busb.*

d Επίκειτ@] *L. B.* ἔπιτ@.

e Οἱ-

τ̃ [e] οἰκίων ὁπλιτῶν. καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κεραπεῖ τούτων· [f] καὶ τὰς ὀροφὰς τ̃ οἴκων ἀνασκάπτων, ἔμπλεα τὰ κάτω τ̃ σταλιωτῶν ἐώρα [g] ἀθρῶν ἀπλημμένων. τούτους μὲν οὖν πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες [h] σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῄρουν. καὶ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἦν καὶ τόνδε τ̃ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων [i] ἐκτὸς τ̃ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τοῦτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τ̃ πολεμίων ἔκλασεν, καραδοκούντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πορρώθεν συγγινόμενοι τοῖς τότε ἐμφύγον· καὶ εἰ μὴ [k] χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαρρῆσαι τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τὴν πανταλῆ φυγὴν ἐσκόπει ἀπαναστῆσαι ἐκ τ̃ πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δῆπον πιεῖν κελεύσας τοὺς στρατιώτας. αὐτός τε, ἐκπεπονηκὼς γὰρ, εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον, ὡς λουτρὸν ἦν. [l] ἔνθα δὴ κίνδυνος αὐτῷ μέγας ἐπέπεσεν, ὃν καὶ θείᾳ προνοίᾳ διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μιᾶς παιδὸς ἑνὸς ἀκολουθοῦσης λουμένῳ, ἐκ τῶν ἐκτὸς οἰκημάτων τ̃ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν· καὶ μεταξὺ λουμένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος, καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὑδὲν βλάψαντες τ̃ βασιλέα τῶν ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες τῷ μηδὲν αὐτοὺς παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὴν μὲν Πάππου κεφαλὴν, [m] ἀνῄρηται γὰρ, ἀποκόψας φερώνᾳ ἔπεμψε, τιμωρῶν ἀνθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· ἦτος [mm] καὶ αὐτὸν [n] αὐτόχειρ ἐκείνου γεγονώς.

ιδ'. Λήξαντος [o] δὲ χειμῶνος, ἄρας ἐκεῖθεν ἦγεν Ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τ̃ πόλεως. τρίτον δὲ [p] αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἦν ἐξ οὗ βασιλεὺς ὑπὸ Ῥώμης κατεδεδείκτο. ἀναστρατοπεδευόμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τ̃ τείχους τὸ ἐπιμαχώτατον, ὡς ἐν ἱερᾷ καταστρατοπεδεύσειν, [q] προσβαλεῖν διενοεῖτο ὡς ἐν [r] πρότερον ποτὲ Πομπήιος. τρισὶ δὲ χάραξι τὸν τόπον πύργους [s] ἀνίστησι, πολλῆς τε χρεία πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τῶν πέριξ ὕλης. ὡς δὲ κατέστησε δὲ τοῖς ἔργοις τὰς ὑποστάσεις, ἱδρυμένης ἐπὶ τ̃ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τ̃ γάμον ᾤχετο, ἀξόμενος τὴν Ἀλεξάνδρου δὲ Ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτην γὰρ ὑπ' [t] ἠγγυημένος, ὡς μοι ἐν [v] πρότερον εἴρηται.

fertæ, & multi in tecta refugerent, iis potitur: & evulsis domorum tabulatis, quæ infra erant confertis militibus plena conspicit. Et hos quidem jactis superne saxis acervatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat spectaculum, quam immensa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congesta. Atque hæc res maxime fregit animos hostium, sollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui *hoc conspicati* refugiebant: & nisi hycmis asperitas prohibuisset, invasisset Hierosolyma regis exercitus, victoria fretus, negotiumque peregisset. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus, & ab urbe discessionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim serum erat) jussit milites cœnatum ire; atque ipse, utpote defatigatus, in cubiculum ingressus ad lavandum se parabat. ubi & maximum discrimen adiit, è quo tamen Dei providentia evasit. Cum enim ipse inermis esset & cum uno puero, qui ei pedisequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hostium aliquot armati in fugam conjecti sese præ metu abdiderant: etiam inter lavandum unus stricto gladio prodit è latibulo & foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti ut regem ne quidem læserint, contenti sine noxa sese ex ædibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput, nam occisus erat, amputatum Pheroræ misit, † pœnam repetens ob ea quæ fratri ipsius acciderant. nam & is eum sua manu interfecerat. *Ut Herodes è magno discrimine evasit.*

14. Hyeme autem * finita, cum inde exercitum movisset, Hierosolyma venit, & prope urbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At cum inde castra movisset & prope muros accessisset, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, *ea* ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus: atque obsepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, & proximas arbores secans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii. nam illa ei desponsata erat, ut jam ante à me dictum est. *Ad Hierosolyma castra facit.* *Mariamnem uxorem ducit.*

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς Ἡρώδης, Μαριάμμῃ γαμηκὼς, μετὰ Σοσίου Ἱεροσόλυμα κατὰ κράτος αἱρεῖ· καὶ ὡς ἡ τ̃ Ἀσαμωναίων ἀρχὴ παύεται.

CAP. XVI.

Quomodo Herodes, Mariamne in uxorem ducta, una cum Sosio Hierosolyma vi expugnat: utque Asamonæorum principatus deficit.

Μετὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ Φοινίκης Σόσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν διὰ τ̃ μεσογείου· ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πολὺ ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ̃ Σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον [x] πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων· πρὸς τρισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ἐπὶ τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ [y] βορείῳ πλευρᾷ τ̃ πόλεως.

Post nuptias autem venit per Phœnicem Sosius, præmissis per mediterranea copiis: post quas venit etiam dux ipse *magnam* habens equitum peditumque multitudinem. Ipse quoque rex advenit à Samaritide, non parvum exercitum præter veterem agens: quippe qui esset plus minus triginta millium. Isti autem omnes ad mœnia Hierosolymorum convenerunt, & à muri parte septentrionali *Sosius & Herodes ingentes copias contra Hierosolyma ducunt.*

---

e Οἰκίων] *L. B.* οἰκήσεων.

f Καὶ τὰς ὀρόφους τ̃ οἴκων] Ita *Busb.* & *Zonar.* (ut & *L. B.* nisi quod οἰκιῶν habeat) καὶ τ̃ ὀρόφων τὰς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα τ̃ στρ. in *Editis Aliisque.*

g Ἀθρῶν] *L. B.* ἀθρόων.

h Σωρηδὸν] *Gen.* σορηδὸν.

i Ἐκτὸς τ̃ τειχῶν] Ita lego (id quod me monuit Cl. *Lowthius*) ex iis quæ sequuntur πόρρωθεν &c. & ex ipso *Josepho* in lib. 1. de *Bello Jud.*

k Χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς,] Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 433. *Edit. Lond.* & *Norisium* in *Cenotaphiis Pisanis*, p. 144. & *Pagi* Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

l Ἔνθα καὶ ——— λυομένῳ,] Conf. *Salmas.* lib. 1. c. 17. §. 7. SPANH.

m Ἀνῄρηται γὰρ.] Ἀνῄρηκε *Busb.*

mm Καὶ ἦν] *Gen. altera* γὰρ ἦν.

n Αὐτόχειρ ἐκείνου] Conf. *Salmas.* lib. 1. c. 17. §. 8. SPANH.

† *Pœnam repetens ob ea*] Proprie, *in pœnam pro iis, quæ* &c HAV.

o Τοῦ χειμῶνος,] Χειμῶνος de hyeme explicandum benè monet Pagius in Critic. ad Baron. p 20. & 21. SPANH.

* *Finita*,] *Al.* ubi hyems desiverit, *aut* rigor hyemis cessit, *aut* ineunte vere.

p Αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἦν] Αὐτῷ *Busb.*

q Προσβαλεῖν διενοεῖτο] Προσβάλλειν ἐγνωκὼς *Busb.*

r Πρότερον ποτὲ Πομπήιος.] Πρώτῳ *Busb.*

s Ἀνίστησι,] *L. B.* ἀνίστη.

t Ἠγγυημένος] Ἐγγεγυημένος *Busb.* & *Vat.*

v Πρότερον εἴρηται.] *Sc.* c. 12. §. 1.

x Πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων·] Πρὸς τῷ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

y Βορείῳ] Vid. *Salmas.* lib. 1. c. 18. § 1. κατεστρατοπεδεύσατο δὲ βορείῳ τείχους πλησίον· SPANH.

x O-

nali conſederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum & equitum millibus ſex, præter alia auxilia à Syria. Duces vero duo *erant*, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hoſtis declaratus eſſet) ipſe pro illo regnaret ex ſenatuſconſulto.

Judæi obſeſſi ſtrenue ſe defendunt.

2. Jam vero Judæi magno animo & contentione (utpote univerſa gente congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia concluſi; multaque circa templum jactabant, & populo fauſta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra urbem omnia ſuſtulerunt, ut nec alimenta relicta eſſent hominibus aut jumentis, & clandeſtinis latrociniis *hoſti* * difficultatem afferebant. Cum autem Herodes iſta animadvertiſſet, adverſum latrocinia locis opportunis inſidias diſponebat: atque, ad neceſſaria miſſis armatorum legionibus, forum rerum venalium è longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus eſſet copia abundaverint. Jam vero, cum multa manus continenter in opere verſaretur, facile perfecti ſunt tres aggeres: nam & æſtas erat, nihilque ad ſtructuram impedimenti aut ab aëris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt & omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus, quin excogitabant & ipſi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca; & eorum opera excurſionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; & ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, ſed ingenio ſuperabantur. Quin & adverſus machinas dirutis primis ædificiis alia exſtruebant, & ſub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac deſperatione magis quam providente conſilio utentes, bellum ad extremum perſequebantur, idque magno licet exercitu circumſeſſi, & fame rerumque neceſſariarum penuria laborantes. nam contigit ut in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem

Romani muros aſcendunt.

muros conſcendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Soſii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, ſecundus vero quindecim, & quædam circa

Templi pars exterior & ima urbs in hoſtium poteſtatem redacta.

templum porticus combuſtæ erant; quas *poſtea* Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria ut cum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriore templo & urbe inferiore, Judæi in templum interius & urbem ſuperiorem confugerunt. veritique ne à Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt qui poſtularent, ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt ubi nihil ab eis eorum quæ ſuſpicabatur fieri videbat, ſed eos

Urbs ſuperior & interiora templi capta.

fortiter pro Antigoni regno propugnare, * urbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena cædibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Judæis nullum adverſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, & per domos conſtipati, & in templo, in quod refugerant, jugulabantur. nec parvulorum nec ſenum

λεως, σραλιὰ ἕνδεκα μὲν ὅσα πλη [z] ὁπλιτικῶν, ἐξ ἧ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλά τε ἐπικερμὰ ἀπὸ τ Συρίας. δύο δ' [a] ἡγεμόνες, Σόσιος μὲν ὑπ' Αντωνίᾳ ἐπέλεις σύμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὐτῦ, ὡς Αντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἀποδειχθεὶς ἐν Ρώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνε βασιλεύσῃ κ τὸ συγκλήτε δόγμα.

β'. Μετὰ πολλῆς ἧ σπουδῆς Ε ἔρυδος, ἅπ σύμπαντος ἠθροισμένε [b] ἔθνους, οἱ Ιεδαῖοι τοῖς περὶ τ Ηρώδην ἀντεπολέμων, καταλειφθέντες ἐντὸς κ τείχους, [c] πολλά τε [d] ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, κ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ κ δίμᾳ, ὡς ῥυσομένε τ κινδύνων αὐτὸς τῦ Θεῦ· τά τε [e] ἐκτὸς τ πόλεως ἀπεσκεύασαν, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λῃστείαις τε λάθρα χρώμενοι ἀπορίαν παρέχον. ταῦτα δ' Ηρώδης σαφῶς, πρὸς μὲν τὰς λῃστείας [f] τὰς ἐπικαιροτάτας τόπους προσελόχιζε· πρὸς ἧ τὰ ἐπιτηδεῖα πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη, πόρρωθεν ἀγορὰν σωνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγε χρόνε πολλῶ ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τ ἀναλισκομένων. ἤρτο ἧ, συχνῶς ἤδη πολλῆς χώρας ἐργαζομένης, κ τὰ τρία χώματα ἀπετῶς· θέρους τε γὰρ ἦν, κ ὕδεν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάστασιν, ἔτ' ἀπὸ τῦ ἀέρος, ἔτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τάτε μηχανήματα προσάγοντες, κατέσκον τὸ τεῖχος, κ πάσης ἐχρῶντο πείρας. ὁ μὲν ἐξέπληττον τὰς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεμηχανῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ἀπὸ τούτων γινόμενα σὺν ὀλίγοις· ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν, τὰ ἧ ἐξειργασμένα, εἴς τε χεῖρας ἰόντες, ὕδεν κακίους Ρωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας, ἀπεσήμῃ δ' ἐλείποντο. πρός τε τὰς μηχανὰς ἀνεπίχιζον, ἐρυπομένων τ πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπανθῶντες [g] μεταλλεύσι διεμάχοντο· ἀπονοίᾳ ἧ τὸ πλέον ἢ [h] προμηθείᾳ χρώμενοι [i] προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ εἰς τύχαιεν, κ ταῦτα μεγάλε σφαλῆ περικαθημένε σφᾶς, κ λιμῷ παλαιπωρέμενοι Ε ἀπάνθ τ ἀπιτηδείων. τ γὰρ [k] ἑβδομαδικὸν συνεπὲς [l] κ ταῦτον εἶναι. ἀναβαίνουσι ἧ ὅπι τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες εἴκοσι, ἕπεται [m] ἑκατονταρχαι Σοσίᾳ. ἠρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρας τεσσαρακονθα, τὸ ἧ δεύτερον πεντεκαίδεκα, κ πύες τ περὶ τὸ ἱερὸν συνεπεσήθησαν ςοῶν· ὃς Ηρώδης Αντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μισος ὡτῷ περιμαχουμένος περὶ τ Ιεδαίων ψευδῶς. ἠρημένε ἧ ἔξωθεν ἱερῦ κ τ κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν Ε τὴν ἄνω πόλιν Ιεδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ διαπαυλύσωσιν αὐτὸς οἱ Ρωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ Θεῷ, πρεσβεύονται ἐπιτρέψαι [n] προκαλέσασθαι θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίσασθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδωσόντων αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα. κ ἐπὶ μηδὲν ἐώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντίχοντας ὑπὲρ τ Αντιγόνε βασιλείας, προσβαλὼν κ κρατῶν εἷλε τὴν πόλιν, κ πάντα δῃῦς ἐπὶ φόνων ἀνάπλεα· τ μὲν Ρωμαίων ἐπὶ τρισὶ τ πολιορκίας διωργισμένων, τοῦ ἧ θείε Ηρώδε Ιεδαίους μηδὲν ὑπολιπεῖν εὐδόνος ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο ἧ [o] συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς κ κατὰ τὰς οἰκίας σωῳζόμενοι, κ τῷ ναῷ προσφεύγοντες. ἐπὶ τε οὖν-

[z] Οπλίκων,] *L. B.* ὁπλιτικὸν.

[a] Ηγεμόνες,] Ησαν post ἡγεμόνες habet *Busb.* & mox κ Ηρώδης ὑπ.

[b] Εθνους,] Πλήθους *Busb.*

[c] Πολλά τε —— ἐφημίᾳ] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[d] Επιφήμιζον] *L. B.* ἐφόμιζον.

[e] Εκτὸς τ πόλεως ἀπεσκεύασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐντὸς in *reliquis.*

* *Difficultatem afferebant.*] *Al.* inopiam faciebant.

[f] Τὰς ἐπικαιροτάτους τόπους προσελόχιζε·] Εν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[g] Μεταλλεύσι διεμάχοντο·] Ita ex *Vet. Interpr.* μεταλλεύουσι *Baſ.* μεταλλεύοντι *Gen.* ὑπὸ τοῖς μεταλλεύουσι *Busb.* & *Vat.*

[h] Προμηθείᾳ χρώμενοι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* προθυμίᾳ in *reliquis.*

[i] Προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ] Και ante προσελιπάρουν delevi, auctoritate *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[k] Εβδομαδικὸν συνεπὲς συνεῖναι] Vide *Scaligerum* in *Can. Chron.* p. 282. HUDS. Annus ſeptimus Sabbaticus. de hoc loco vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 276. & contra Scaligerum. SPANH. Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[l] Κατὰ ταυτὸν εἶναι.] Κατ' αὐτὸν *Busb.*

[m] Εκατονταρχαι Σοσίᾳ.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑκατονταρχης in *reliquis.*

[n] Προκαλέσασθαι θύματα] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.* καλέσαντες in *Editis.*

* *Urbem aggreſſus vi cepit,*] *Al.* totis viribus urbem aggreſſus eam cepit.

[o] Συνεχεῖς] *L. B.* παμπληθεῖς.

οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεω, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καὶ τοι [p] προεπέμπετω Ἡρῴδου βασιλέως, καὶ φειδέσθω καλῶν, ἐδεὶς ἐκράτησε τὴν δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξῆεσαν. ἔνθα δὴ Ἀντίγονον, μήτε τὴν πάλαι μήτε τὴν τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κατῆρε μὲν ἀπὸ τοῦ βάρεως, προσαπτόμενος τοῖς Σοσίου ποσί. κἀκεῖνον μηδὲν αὐτὸν οἰκείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Ἀντίγονα ἐκάλεσεν· ἃ μὲν ὡς γυναῖκα γε Φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, αὐτὸς δὲ ὁ μὲν δεσμὸς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ἡρῴδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, καὶ κρατῆσαι καὶ τῶν [q] ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πᾶν ὅπη ἦσαν τῶν ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἀγίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν Ῥωμαίων, τοῖς δὲ ἀπλῶν, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειεν, ἥτις χαλεπωτέραν ἡγεμὼν τῇ νίκῃ, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ [r] διϊσχυριζόμενος πρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βεβαχὺ καὶ τὴν οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀνταλλαγμα [s] κρινεῖ. δεῖν δὲ ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη διαφυλάξειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὰς μισθὰς ἑκάστοις. ὕστερον τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐμπορουμένους.

δ'. [t] Τῷ τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπαλεύοντος ἐπὶ Ῥώμης Μάρκου Ἀγρίππα καὶ [v] Κανινίου Γάλλου, [x] ἐπὶ τῇ πεμπτῇ καὶ ὀγδοηκοστῇ καὶ ἑκατοστῇ [y] Ὀλυμπιάδος, [z] τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ συμπεσούσης τὴν γινομένης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς. καὶ γὰρ ὑπὸ ἐκείνῃ τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, [a] μετὰ ἔτη [b] εἰκοσιπεντέ. Σόσιος δὲ, χρυσοῦν [c] ἀναθέμενος τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ. δείσας δὲ Ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς Ἀντίγονος ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, [d] ἀποδεικνὺς [e] αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πρόσηκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' οὗ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε· ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. ὃ γενόμενον, καὶ δέος μὲν Ἡρῴδῃ ἀπαλλάσσεται· παύεται δ'

misertum est; nec mulieribus, utpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamvis rex undique mitteret, & ut parceretur oraret, nemo dextram continebat, sed tanquam rabiosi in omnem ætatem sævierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque præsentis fortunæ memor, ex arce descendit, Sosioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miseratus mutatam ejus fortunam, intemperanter *ei* insultavit, & Antigonam appellavit: non tamen ut feminam è custodia liberum emisit; sed in vinculis quidem ipse asservabatur. *Antigonus Sosio se dedit.*

3. Herodi autem curæ erat, postquam hostes superaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere & moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum sacraique templi res aspiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, victoriam clade graviorem existimans, si quid eorum cerneretur quæ ne ab illis quidem aspici fas est. Quin & urbem diripi prohibebat, cum Sosium etiam atque etiam interrogasset, utrum Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis imperium tam multorum civium cæde non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore prædam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua urbe redempta, promissum præstitit. Nam & singulos milites magnifice, & duces pro rata parte, & Sosium plane regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti & locupletati discederent. *Herodes laborabat ne in templum grassarentur peregrini milites.* *Urbisque direptioni obstitit.*

4. Hæc urbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa & Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima & octogesima quinta, mense tertio, jejunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Judæis à Pompejo calamitate. nam & eodem die ab illo post septem & viginti annos *Hierosolyma* capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio servatus Antigonus & ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi sorte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, ut Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero desiit domus Asamonæi prin- *Quando ex pugnata Hierosolyma.* *Antigonus captivus.* *Herodes id agit ut Antigonus tolleretur.*

[p] Προεπέμπετω Ἡρῴδου βασιλέως,] Ita ex lib. 1. de *Bello Jud.* προεπέσπετο in libris *Græcis* omnibus. Quomodo *Epiphanius* legerit, incertum, ut qui verterit, *rege destinante.*

[q] Ἀλλοτριοφύλων] *L. B.* ἀλλοτρίων.

[r] Διατεινόμενος πρὸς Σόσιον,] Διατεινάμενος *Busb.*

[s] Κεῖσθ.] *L. B.* κείσει.

[t] Τοῦτο τὸ —— Ῥώμη,] Hierosolyma à Sosio capta A. ab U. C. 718. contendit *Harduin.* in *Num. Herodiad. p.* 4. & 19. & eò refert Nummum, in quo hinc cap. Antonii Triumviri, illinc SOSIVS IMP. Tropæum & infr. duo Captivi manibus vinctis post terga, ob captam Judæam. nummus à reperto Gazæ Regiæ. SPANH.

[v] Κανινίου Γάλλου,] Καινδίου ex Josepho profert Georgius Syncellus chronici pag. 306. REL. Antea erat Καινδίου veteri mendo. ex Historicorum fide non dubitavi rescribere Κανινίου. HUDS. *Agrisius* Caninii Galli vid. Pagium ad Annal. Baron. p. 21. SPANH.

[x] Ἐπὶ τῇ —— Ὀλυμπιάδος,] Apud *Euseb.* in *Coll. Scal. Græc.* p. 197. A. IV. Olymp. ΡΠΕ. SPANH.

[y] Ὀλυμπιάδος,] Anno illius tertio: ut inquit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 435. *Edit. Lond.* Videsis *Apparatum Ant. Pagi* ad Ann. *Baron.* p. 22.

[z] Τῷ τρίτῳ μηνὶ,] *Sc.* Anni civilis, ab Autumno deducti, ut ait *Usserius* in *Annalibus Veteris Testamenti*, p. 261: *Edit. Lond.* Confer cum eo *Langium* de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 343. & *Petitum in Animadversionibus ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 47. qui de Anno tertio obsidionis intelligendum esse contendit.

[a] Μετὰ ἔτη εἰκοσιπέντε.] Nempe capta Hierosolyma à Pompejo Anno U. C. . . . . 11. Olymp. CLXXVIII. ab Herode & Romanis IV. Olymp. CLXXXV. Vid. Græc. Eusebiana. SPANH.

[b] Εἰκοσιπεντέ.] Ita quidem in *Græcis Eusebii*, p. 73. & apud *Syncellum*, p 306. Verum *Jos. Scaliger* (in libro *de Emend. Temp.* p. 451. *Edit. Colon.*) μετ' ἔτη κε'. legendum esse contendit. Atque ita *Usserius*, nisi μετ' ἔτη κζ'. *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo *Marci* c. 8. v. 31. μετὰ τρεῖς ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod *Matt.* c. 16. v. 21. magis explicate habetur propositum τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Apud ipsum *Josephum* quod in lib. 1. *de Bello*, initio cap. XI. legitur μετ' ἔτη δύο in *Antiquitat.* lib. 14. p. 643. v. 3. δευτέρῳ ἔτει exponitur. Plura in hanc sententiam ab *eodem* allata videre est, p. 435. πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν habet *Cod. Busb.*

[c] Ἀναθέμενος τῷ Θεῷ] Ἀνατεὶς *Busb.*

[d] Ἐπιδεικνὺς] Ἀποδεικνὺς ex Josephi hoc loco Eusebius profert in Chronico pag. 73. pro καὶ ὅτι, ἔτι ὅτι Eusebius loc. cit. ἀφ' οὗ γένος Eusebius non agnoscit. pro Ἀσαμωναίου, Eusebius legit Ἀσαμοναίου, quod præfero. Ita mox Eusebius quoque Ἀσαμοναίων γένεσις. Sed tamen Syncellus in Josepho hoc loco legit Ἀσαμοναίου. vide Chronicon ejus pag. 307. pro ρκς MS. *L. B.* p. ρκζ'. Sed Syncellus ρκς. pro γένος Euseb. γένους τε. REL.

[e] Αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,] Ἑαυτὸν *Zonar.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

Asamonæorum finis.

principatus, poſtquam centum viginti ſex annos duravit. Hæc domus clara fuit & illuſtris, tum generis nobilitate & honore pontificis, tum rebus per ejus majores pro natione geſtis. Verum hi, propter mutuas diſſenſiones, principatum amiſerunt; iſque ad Herodem tranſlatus eſt, Antipatri filium, hominem plebejæ familiæ, & generis privati, & regibus ſubjecti. Atque hunc quidem Aſamonææ familiæ exitum à majoribus accepimus.

Finis Libri decimi quarti.

ἔτως [f] ἡ ϛ Ασαμωναίων ἀρχὴ μέχρι [g] ἔτη ἑκατὸν ϛ εἴκοσι ἕξ. οἶκος λαμπρὸς ἦν ἀρχιερωσύνῃ τε καὶ βασιλείᾳ, καὶ ἀμφοτέρων [h] ἀξίας ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε αὐτὸς ϛ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπράξαντο. ἀλλ' ὅτι μὲν, διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους στάσεις, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον· μετῆλθε δ' εἰς Ηρώδην τὸν Αντιπάτρου, οἰκίας ὄντα [i] δημοτικῆς, καὶ ἰδιωτικοῦ, καὶ [k] ὑποτακτικοῦ τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος [l] ϛ Ασαμωναίων ἦλθε παρειληφόσιν.

Τέλος ϛ βιβλίου τεσσαρεσκαιδεκάτου.

f Η ϛ —— ἔτεσι ἕξ.] Aſſamonæorum in Judæa Imperium per annos CXXVI. Apud Zonaram verò T. 1. p. 233. D. ἐπ' ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι· à Mattathia primo Judæorum Principe ex Aſſamonæorum genere, de quo ſupr. lib. 12. c 6. §. 1. ſeq. Nempe juxta Euſebianos calculos Mattathiæ hujus incepit principatus A. 4. Olymp. CLIII. Deſiit autem in Antigono Regnum Aſſamonæorum A. 2. Ol. CLXXV. qui efficiunt annos CXXVI. Ασαμωναῖοι dicuntur in Collect. Græcis Euſebii p 69. SPANH.

g Ετη ἑκατὸν] Velim omnino videas *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. part. 2. p. 56. & 437. & *Voſſium* in *Chronol. S.* c. 13. p. 156.

h Γένους ἕνεκα καὶ τῆ ἱερωσύνης τιμῆς,] Γένους τε ἕνεκα καὶ τῆ ἱερᾶς τιμῆς. *Busb.* & *Vat.* γένους τε quoque legit *L. B.* verum in reliquis conſentit.

i Δημοτικῆς,] *Sc.* non *Sacerdotali.* Nam qui è familia *ſacerdotali* non erant, utut opibus & potentia florerent, obſcuri, ignobiles, & privati cenſebantur ab Hebræis: ſicut in Romanis Hiſtoriis omnes appellantur *privati* præter imperatorem. Vide *Caſaubonum* hac de re fuſe agentem, in *Excerc.* 1. contra *Baronium*, p. 33. 34. *Edit. Lond.*

k Υποτακτικοῦ τοῖς βασιλεῦσι.] Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ in Nummis hoc anno dictus apud *Harduin. de Num. Herod.* p. 4. Judæa tantum cum Samaria Herodi mandata, & qui in ſolutionem Æris alieni, quod J. Cæſari fœnori dederat Herodes *Herod.* p. 21. Nugæ & fabulæ Galilææ non ſane fuerunt Herodi Ibid. p. 23. SPANH.

l Τῆς Ασαμωναίων γένους] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. Græcis Euſebii, Zonara* & *Syncello.* Ε Ασαμωναίων γένους in *Editis Aliiſque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως ληφθείσης τ Ιεροσολυμίτων πόλεως ὑπὸ Σοσίου Ϲ Ηρώδου, Αντωνίου μὲν Αντιγόνου ἐπελέκισεν ἐν Ανλιοχείᾳ, Ηρώδης ὁ πέντε καὶ τεσσαράκοντα τ ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν [a] ἐπανείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

1. *Quomodo, Hierosolymis à Sosio & Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi feriit apud Antiochiam, & Herodes quadraginta quinque ex ejus amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, & pecuniam ab urbe exegit.*

β'. Ον τρόπον Υρκανὸς, [b] ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων Ϲ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ Ϝ τ Πάρθων βασιλέως Αρσάκου, πρὸς Ηρώδην ὑπέστρεψεν.

2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex & pontifex, à Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*

γ'. Ως Ηρώδης Αριστόβουλον, τ τ γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν, ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον διεφθαρμένον παρεσκεύασεν.

3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris suæ fratrem, pontificem constituit, & non multo post interficiendum curavit.*

δ'. Ως Κλεοπάτρα τῆ τ Ιουδαίων Ϲ Αράβων ὑπεβουλεύσατο βασιλεία, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

4. *Quomodo Cleopatra Judæorum & Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

5. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

ς'. Ως Ηρώδης ἐπολέμησεν Αρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντωνίου ὑπὸ Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτιον νικᾶται μάχῃ.

6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore Antonius à Cæsare pugnâ Actiacâ debellatur.*

ζ. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τ φθορᾶς τ ἀνθρώπων Ϲ βοσκημάτων.

7. *De terræ motu qui in Judæa accidit; & internecione hominum & jumentorum.*

η'. Λόγος Ηρώδου πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὸ πάθος Ϲ τὴν ἥτταν τὴν γενομένην.

8. *Herodis concio ad Judæos adversis casibus & clade iis allata perterritos.*

θ'. Ως ἀναγκαῖον ἔχων Ηρώδης ἀπεῖναι πρὸς Καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρε Υρκανόν· [c] καὶ ὡς ἔσχε πρὸς Καίσαρος τ βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.

9. *Quomodo Herodes, ad Cæsarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: utque à Cæsare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*

ι'. [d] Ως Ηρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, à Cæsare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*

ια'. Ως ἐπανελθὼν [e] ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὸν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad uxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*

ιβ'. Περὶ τοῦ λιμοῦ κ τὴν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις Ηρώδης.

12. *De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes populi & civitatum saluti prospexit.*

ιγ'. [f] Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ηρώδης ὁ βασιλεὺς ἐκ βελτίστης ἐποιήσατο.

13. *De exstructione urbium Græcarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*

ιδ'. Ως Ηρώδης, [g] καθελὼν εἰς ἅπαν τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου ἀνέστησε μὴ παρελκὼν ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλοῦν τοῖς μέτροις ὑπάρχοντα.

14. *Quomodo Herodes diruto veteri Judæorum templo aliud pro eo exstruxit, postquam annos sexaginta duraverat, magnitudine duplum ejus.*

a Επανείλετο,] Ita *Vat.* ἐπανειλθὼν ἀνείλετο in *Editis Aliisque.*
b Ο πρῶτος] *Gen.* πρῶτος. Forte ὁ πρὸ Ϝ. COCC.
c Καὶ ὡς ἔσχε] Sic in *MSS. Vat.* Ως Ηρώδης ἔσχεν ἡ π. in *cæteris.*
d Ως Ηρώδης] Hoc lemma habuimus è *Cod. Vat.*
e Ο αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου] Illa ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου accepimus è *Cod. Vat.*
f Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων] Iterum è *Cod. Vat* Κτίσις π. Ε. ἃς Ηρώδης ἐποιήσατο in *reliquis.*
g Καθελὼν] Ita demum è *Cod. Vat.* Ως καθελὼν ὁ Ιεροσολύμοις τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε μὴ ἔτη χ'. διπλοῦν τοῖς μέτροις.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιη'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUINTUS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

CAP. I.

De Pollione & Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, & pecuniam ab urbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

Herodes suos promovet, Antigonianos interficit.

UT quidem Sosius & Herodes Hierosolyma vi ceperint, & Antigonum captivum *fecerint*, superiore libro declaravimus: quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus est, quicunque ex urbana multitudine privati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promovebat, qui vero ab adversariis faciebant, eos quotidie ulcisci & suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus & Sameas ejus discipulus. nam hi *duo*, obsessis Hierosolymis, civibus consuluerant, ut Herodem *in urbem* admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano & judicibus prædicebat Herodem conservatum ipsos omnes ulturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret eventus.

Pollio & Sameas honoribus aucti.

Judæi divitiis spoliati.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus *Herodes*, omnia regia ornamenta congerebat, & insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, & his omnibus Antonium ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quin-

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος & Σαμέα. Ηρώδης τ̃ Αντιγόνου φίλων τὰς πρώτας ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πάλιν ὁμολογίαν· Αντώνιος πελεκίζει Αντίγονον.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν & Ηρώδης ὡς κατ' κρατος ἔλαβον Ιεροσόλυμα, καὶ τοὺς τότε αἰχμαλώτου [b] Αντίγονον, ἡ τοῦ ποτὲ ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. [c] τὰ δ' ἐκείνοις συνεχῆ νυνὶ ἐροῦμεν. [d] ἐπειδὴ δ' [e] τ̃ ὅλης Ιουδαίας ἐνεχειρίσθη τὴν ἀρχὴν Ηρώδης, & κατ' τὴν πάλιν πλῆθος [f] ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, [g] ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ τ̃ ἐναντίων ἑλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπιμῶντο δ' μάλιστα περὶ αὐτῷ [h] Πολλίων [i] ὁ Φαρισαῖος & [k] Σαμέας ὁ τούτου [l] μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τ̃ Ιεροσολύμων, ὅτε συνεβούλευον [m] τοῖς πολίταις δέξασθαι τ̃ Ηρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δ' [n] Σαμέας ἔτος, & [o] κεκριμένης ποτὲ Ηρώδου τοῦ θανάτου, [p] προεῖπεν ὀνειδίζων Υρκανῷ & τοῖς δικάζουσιν ὡς σωθησομένοις Ηρώδης ἅπαντας αὐτοὺς [q] μετελεύσεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ πεῖραν, & θεοῦ τοὺς λόγους αὐτοῦ πλάσαντος.

β'. Εν δ' τῷ τότε κρατῆσαι τ̃ Ιεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τ̃ ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον· ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν ταλάντου ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τ̃ Αντωνίου ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δ' [r] τεσσαράκοντα πέντε τοὺς πρω-

[a] Ιη'.] Ita *Basil. Voss. Vat. Gall.* 2. 3. & *Epiphanii* librorum pars maxima. in nonnullis XXII. proculdubio errore. Vide *Vossium* in *Chronol.* S. c. 14. p. 157.

[b] Αντίγονον,] Conf. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[c] Τὰ δ' ἐκείνοις] Ita refinximus ex *Lugd. Bat.* Antea erat τὰ δ' ἐκείνης. at non agetur in posterum, quid libro priori sit cohærens, sed quid acciderit post captas Hierosolymas & vinctum Antigonum. Debet itaque verti *illis*, sicuti fecimus pro *ei*. HAV.

[d] Επειδὴ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐπειδὴ γ̃ in *Editis Aliisque.*

[e] Τ̃ς —— Ηρώδης,] A captis Hierosolymis nova etiam Epocha regni Herodis quandoque apud Josephum; vid. Petav. D. Temp. P. II. p. 290. 291. vid. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[f] Οσοι μ̃] Sic *Vat.* & *Busb.* ἴσον in *reliquis.*

[g] Εν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο,] In dignitatibus eos constituit. *Rufinus.* Sic ea de re *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 5. τοῖς τιμαῖς καθίσας. SPANH.

[h] Πολλίων ὁ Φαρισαῖος & Σαμέας] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. infr. c. 10. §. 1. SPANH.

[i] Ο Φαρισαῖος &] Ita è *Cod. Busb.* in *ceteris* deëst articulus.

[k] Σαμέας] Σαμαίας *Busb.* Σαμαῖος malit *Drusius* in *Observat.* l. IX. c. 22. Vide *Annott.* ad lib. 14. c. 9. §. 4.

[l] Μαθητής.] Vide *Seldenum* in *uxore Hebr.* l. 3. c. 20.

[m] Τοῖς πολίταις] Eo ordine *Busb.* δέξασθαι τοῖς πολίταις in *ceteris.*

[n] Σαμέας ἔτος,] Cum Σαμαίας habeat *Cod. Busb.* ideo Σαμέας pro Πολλίων rescripsi. quo modo (nisi αἰμάξτημα fuerit μνημονικὸν *Josephi*) scribi debere monuerunt Viri doctissimi; *Drusius*, loco jam citato, *Casaubonus* in *Exercit.* contra *Baronium*, p. 56. *Montacutius* in *Exercit.* VI. p. 231. & *Vorstius* de *Synedriis Hebræorum*, §. 12. HUDS. Id de Samea ante retulit, non de Pollione. REL.

[o] Κεκριμένης] Καὶ κρίν. Ηρώδου πρώτου *Busb.*

[p] Προεῖπεν —— σωθησομένοις] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. SPANH.

[q] Μετελεύσεται.] Ita cum *Cod. Busb. Epiphanii* libris, ipsoque *Josepho*, sup. c. 9. §. 4. ἐπελεύσεται in *reliquis.*

[r] Τεσσαρακοντα πέντε] Τεσσαράκοντα τοὺς πρ. *Busb.* nec aliter in quibusdam *Epiphanii* exemplaribus.

s Μέ

πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως Ἀντιγόνου, φύλακας ἐφεισήσας τῆς πύλας τῶν τειχῶν, ἵνα [s] μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ ἀνευρισκόμενον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ. πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὸ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τοῦ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένη, τὸν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ [t] ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. [v] ἐνειστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῇ ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. Ἀντώνιος δὲ, λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πρὸς Ἡρῴδην μίσους εὔνοιαν Ἀντιγόνῳ δεδομένον, ἔγνω τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ [x] πελεκίσαι· χαλεπὸν γὰρ οὐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠθέλησαν Ἰουδαῖοι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ λέγων ὧδε. "[y] Ἀντώνιος "μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελε- "κίζει· καὶ ἔδοξε μὲν [z] ὅδε πρῶτος Ῥωμαίων βασι- "λέα πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι "ἂν τοὺς γνώμας τῶν Ἰουδαίων, ὡς τε δέξασθαι τὸν ἀντ' "ἐκείνου καθεσταμένον Ἡρῴδην. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμε- "νοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ἠνέσχοντο, ὅτως μέ- "γα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ [a] πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν "ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώ- "σειν δ' [b] καὶ τὸ πρὸς Ἡρῴδην μῖσος." ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

que primos Antigoniarum partium, constitutis ad murorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, & quicquid erat inventum argenti, aut auri, aut rerum preciosarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter summam dominantis, qui indigeret, avaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus septimus. tunc enim instabat, & in illo nobis ne terram seramus interdictum est. Antonius autem, cum captivum cepisset Antigonum, decreverat usque ad triumphum servare vinctum. Sed cum audiret rebus novis studere gentem, & præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiæ securi feriendum: alioquin quiescere Judæi minime poterant. verbisque meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. "Antonius Antigonum Judæum "Antiochiam perductum securi ferit: & hic qui- "dem Romanorum primus, visus est regem secu- "ri percussisse; ratus non posse alia via flecti Ju- "dæorum animos, ut Herodem in illius locum "suffectum *pro rege* agnoscerent. nam ne tormen- "tis quidem adigi poterant, ut eum regem appel- "larent; adeo magna illis opinio erat de priore "rege. Fore igitur existimavit, ut memoria ejus "ignominiâ *sensim* minueretur, & odium illorum "in Herodem *paulatim* mitigaretur. *Atque* hæc quidem Strabo.

Antigonus securi percussus.

Ea de re testimonium Strabonis.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Τρκανὸς ὑπὸ τῶν Πάρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ἡρῴδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἐπραξεν Ἀλεξάνδρα, ὅτε Ἀνάνηλον ἀρχιερέα ἀποδειχθῆναι ἠκηκόει.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem rediit: quæque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiverat.

Κατασχόντος δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος Τρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν δὴ καὶ Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρῴδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς [c] τρόπῳ τοιῷδε. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Τρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλος μὲν ὁ Φέρωρα τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δὴ ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται [e] φονεὺς καθὼς προεῖπον.

CUM autem Herodem regnum occupasse fama accepisset Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captivus erat, ad Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus est & deinde rex, & fratrem Herodis Phasaëlum captivos fecissent, eos ad Parthos abducebant. Et Phasaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, & cum gloria mori satius esse ducens quam quomodocunque vivere, ipse sua se manu jugulavit, sicuti jam ante diximus.

Hyrcanus pontifex apud Parthos captivus.

Β'. [f] Τρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, τό τε δι' ὑφείας [g] αὐτοῦ ἀφόβητον προπεπυσμένος. διὸ καὶ τῶν δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ [h] πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔτι δὲ Τρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου

II. 2. Hyrcano vero *ad Parthos* deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis ejus nobilitatem audiisset, clementius eum tractavit. atque ideo eum è vinculis dimisit, & Babylone degere concessit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem & regem honorabant, ut & universa Judæorum gens, quæ usque ad Euphratem

Id agit, contra mentibus Judæis, ut ad Herodem redeat.

[s] Μή τι συνεκκομισθῇ] Ita cum *Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *ne quid deportari possit cum defunctis.* atque hanc veram esse lectionem declarant sequentia, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, *scilicet*, ne quid inde auri argentive exportaretur in feretris, in quibus mortui efferebantur.

[t] Ἑβδομαδικὸν] Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[v] Ἐνειστήκει —— ἡμῖν.] Anno Sabbatico nefas Judæis ferere: ἐνειστήκει γὰρ τότε, qui in cursu jam erat, juxta Petav. D. Temp. P. 11. p. 277. non, *qui instabat*, quod ἐνειστήκει sit tempus plusquam perfectum. SPANH.

[x] Πελεκίσαι·] Cum *Josepho* facit *Plutarchus* in *Antonio*. At *Dio* l. 49. Ἀνήγαγον ἁμασχισάμβῳ ἀναρτῶντα. *Euseb.* ad A. MDCCCLXXVIII. Ἀντίγονον ἁμαχεσάμβῳ ἀναρτῶντα. Ubi *Scaliger* fortasse nimis rigide, qui hos auctores sibi contrarios facit. Nam non necesse est πολλὰ ἁμαχεσάμβῳ interpretari, *post multa tandem prælia.* sed sufficiat ita reddere, *cum multum repugnasset*, ut apud *Euripidem* ἁμάχομαι τὸ μὴ θανεῖν. Atque nihil aliud innuisse videtur *Dio*, quam Antigonum alligatum ad palum securi percussum fuisse. nam σανὸς apud *Thucydidem* aliosque *auctores Græcos* nihil aliud denotat quam ξύλον ὀρθόν. idemque plane significat vox Danica *staure*, Græcæ certe originis, & apud Anglos septentrionales *stoure*. HUDS. Dio à Josepho non dissentit, quamvis eum σανῷ alligatum dicat & dein occisum. σανὸς crux non est, sed palus, ὀρθὸν ξύλον. REL.

[y] Ἀντώνιος —— μῖσος.] Antigonus securi Antiochiæ percussus, Strabo; quæ hodie apud eum non leguntur. conf. infr. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[z] Οὗτος πρῶτος] Videsis *Seldenum* l. 2. de *Synedriis*, c. 13. §. 9.

[a] Πρώτου] Forte πρὸ Χ.

[b] Καὶ τὸ] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[c] Τρόπῳ τοιῷδε.] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*

[d] Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρμάνης *Vat.* Βαρζαφαρνάκης *Gall.*

[e] Φονεὺς καθὼς προεῖπον.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. SPANH.

[f] Τρκανῷ δ' ἀναχθέντι,] Hic dativus absolutus loco genitivi, sicuti alibi apud *Josephum*, *Ælianum*, *Alioque*. Ἀναχθέντι δὲ αὐτῷ πρὸς Φραάτην τὸν βασιλέα ἐκεῖνον ἐπιεικέστερον προσενεχθῆ, ἅμα τό τε δι' ὑφείας αὐτοῦ ἀφόβητον, καὶ δεσμῶν μὲν αὐτὸν ἀφῆκεν. *Busb.*

[g] Αὐτοῦ] Gen. αὐτῷ.

[h] Πλῆθος ἦν Ἰουδαίων.] Babylone multitudo Judæorum; hinc apparet quosdam de Petro Babylonem ac Romam profecto ad Judæos ibi convertendos argumentum hausisse, quod convellere tentat *Pearf.* de Success. Episc. p. 52. vide tamen seq. c. 3. §. 1. ἐν δὲ ὀλίγαις μυριάσι &c. Judæorum in Babylone. Item lib. 18. c. 10. §. 1. & *Philon. Leg. ad Cajum.* de insecuta clade Judæorum in Babylonia. Adde infr. Contra Apion. lib. 2. §. 5. & 6. SPANH.

tem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexiſſet, ſpem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum & morte mulctandum, periculo & ſupplicio liberaviſſet. Itaque hac de re Judæis ſermonem injecit, qui ipſum frequentabant. At illi eum retinere, & ut maneret ſuadere, officia & honores commemorantes, nihilque ei deeſſe quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam augendamque* ab illis præſtari poteſt: quodque majus eſſet, hæc eum Hieroſolymis propterea conſequi non poſſe, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter à regibus referri, quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

Ejus reditus vafro conſilio favet Herodes.

3. Cum iſta ei è re ſua eſſe ſuggererent, diſcedere tamen cupiebat Hyrcanus: & literis eum monuit Herodes, ut Phraatem oraret & qui illic eſſent Judæos, ne ei communem regni poteſtatem habituro inviderent. Nunc enim tempus eſſe & ſibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus & conſervatus fuiſſet, & illi accipiendæ. Hæc Hyrcano ſcribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, & complura dona: eum etiam comiter orans ne ſe homini bene de ſe merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo deſiderabat: ſed, quoniam præter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus eſt, quærebatque Hyrcanum in poteſtate ſua habere, aut etiam omnino tollere. id quod poſtea faciendum curavit.

Honorifice excipitur Hyrcanus & in magno honore habetur.

4. Cæterum tunc, poſtquam ſpei plenus aderat, à Partho dimiſſus & à Judæis pecunia inſtructus, cum eum honorificentiſſime excepiſſet *Herodes*, primam in conventibus ſedem ei tribuebat, & in conviviis accubandi loco ſuperiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, & omnem inſidiarum ſuſpicionem amoliens. Quin & alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domeſticam ſeditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illuſtribus pontificem crearet, evocat à Babylone quendam Ananelum nomine ſacerdotem, eique pontificatum dat.

Ananelo Herodes dat pontificatum.

Quam ob rem turbatur Alexandra, & filio per Cleopatram ab Antonio pontificatum petit.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Ariſtobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine præcellentem, nomine Ariſtobulum, alteram vero nuptam Herodi Mariamnem, formæ venuſtate inſignem. Verum *animo* turbata erat, & pueri ignominiam ægre ferebat, ſi eo ſuperſtite adſcitus quidam pontificatu donaretur: atque *adeo* ſcribit Cleopatræ, (fidicine quodam operam ſuam ei præſtante ut recte perferrentur literæ) ut puero ab Antonio peteret principatum.

Dellius perſuadet Alexandra, ut Ariſtobuli & Mariamnes picturas Antonio mittat.

6. Antonio autem ſegnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter

νεμόμενον Ιουδαίων ἐθνῶν· τῷ δ' ἰῷ ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενον δὲ τὸν Ηρῴδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν [i] ἀντιμεταχωρεῖ τῆς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοτέχνως διακείμενον, καὶ τὸ χάριτος ἀπομνησθήσεσθαι παρὰ δοκῶν, ὅτι κρινόμενον, καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἐκ κινδύνου καὶ τῆς κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν [k] προσέφερε τοῖς Ιουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν [l] ἐπανδάκοι. οἱ δὲ παρεῖχον καὶ μένειν ἠξίουν, τάς τε ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἐδέν ἐνδεὲς αὐτῷ τὸ εἰς τὰς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλέας τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνατὸν, [m] κατὰ λῶβον ἐκ σώματος ἰῷ ὑπ' Αντιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας οὐκ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτὰς οὐκ ὀλίγως τὴν τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, Τρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπέναι· καὶ γράφων Ηρῴδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτου καὶ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων, μὴ φθονῆσαι [n] δυνάμει κοινῇ ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτῆσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθείς, ἐκείνῳ ἢ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Τρκανῷ, πέμπει καὶ δῶρα τῷ Φραάτῃ πρεσβεύτῃ [o] Σαραμάλλαν, ἃ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν ἱερέα αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενον. ἰῷ δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἡ ἀπορία. [p] διὰ γὰρ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὀλίγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Τρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἐπόθει, ἢ καὶ παντάπασιν [q] ἐκποδὼν ποιήσασθαι. τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοιγε ἐπιδὴ παρῆν [r] πεμφθείς, ἀφέντος τε Πάρθου καὶ τῶν Ιουδαίων χρήματα συναγομένων, ἁπάσῃ τιμῇ [s] διεδέχετο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ συνεδρίοις καὶ τὰς ἑστιάσεις προκαλούμενος ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ [t] παντελῶς τὸ τῆς Βαβυλῶνος ἀνύποπτον παραμαλλόμενος. [v] ὅπου καθίσαιτο δὲ ταῦτα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ δὲ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐσασιάθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ὑπισήμων [x] ἀποδεικνύει ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων [y] Ανάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς οὖν οὐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν, θυγάτηρ μὲν Τρκανοῦ, γυνὴ δὲ Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· [z] τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' Ηρῴδῃ συνοικοῦσαν [a] Μαριάμμην, διμορφίᾳ διάφορον. ἐτεταράχει δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν ὁ παῖς, εἰ φθείντος ἐκείνου τῶν ὑπολήπτων τὸν ἀξιοῦντα τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μισθοῦ τινὸς αὐτῇ συμπαραμαλλόμενα τὰ φθείροντα τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ς'. Αντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος αὐτοῦ [b] Δέλλιος [c] εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ὅτι τινας χρείας, ὡς

[i] Αντιμεταχωρεῖ] Αντιμετεχώρει *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[k] Προσέφερετο τοῖς Ιουδαίοις,] Προτίθετο *Busb.* & *L. B.*
[l] Επανδάκοι.] Επανδάκων. *Busb.* & *L. B.*
[m] Κατὰ —— τύχης.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 13. §. 10. & ἀλλοσ. lib. 1. c. 13. §. 9 SPANH.
[n] Δυνάμει] Ita repoſui ex *L. B. Reliqui* δυνάμεως. HAV.
[o] Σαραμάλλαν,] Σαραμάλλαν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Nos & hic & ſuperius *Epiphanium* & *L. B.* ſumus ſecuti, nam cum uno λ. extulerat Ed Anglus. HAV.
[p] Διὰ γὰρ —— μεταβολὰς,] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 16. §. 4. & ſupra lib. 14. c. 15. §. 5. πολλὰ γὰρ πρῶτον ἀνειδίσαν τὸν Ηρῴδην εἰς ταπεινότητα. SPANH.
[q] Εκποδὼν ποιήσασθαι.] Ex ποδῶν θέσθαι τὸν Τρκανὸν *Zonaras* p. 234. C. SPANH.
[r] Πεμφθείς,] Συμπεπεμφθὼς *Busb.* & *L. B.*
[s] Διεδεξάμενος.] *L. B.* δεξάμενος.
[t] Παντελῶς] Παντοδαπῶς *Busb.*
[v] Αποκαθίσαιτο δὲ] Ita cum *Cod. Busb.* ὑποκαθίσαιτο in *cæteris.*
[x] Αποδεικνύει] Αποδεικνύων ἀρχιερέα τοῦ λαοῦ *Busb.*
[y] Ανάνηλον ὀνόματι] Ανάνηλον paſſim in *Codd. Busb.* & *Vat.* HUDS. Ανανὴλ ἔνομα *Zonaras* p. 234. SPANH.
[z] Τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον *in Editis Aliisque.*
[a] Μαριάμμην,] Clarum eſt ita ſcribi oportere, ſi nominis originem ſpectemus. מרים *Miriam* enim eſt, quod more Syrorum in *Marjam* veritur, uti ſolent illi M initiali pro Chirek dare Petocho, ſed Syncellus & alii Μαριάμνη ſcribunt: quod mihi videtur ſuavius eſſe pronuntiatu. REL.
[b] Δέλλιος] Hic Dellius (inquit *Uſſerius*) fuit Hiſtoricus ille, cujus apud *Plutarchum* in Antonio facta eſt mentio, & cujus epiſtolæ laſcivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in *Oratione Suaſoria prima* retulit *M. Seneca*, quem & turpi conſuetudine ipſi Antonio devinctum fuiſſe innuit *Dio*, lib. 49. p. 415. Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 6. c. 15. *L. B.* Γελλίου· hic & infra. HUDS. Δέλλιος, Gellius *Rufino*. *Zonaras* p. 234. D. SPANH.
[c] Εἰς Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν *Busb.*

d H-

ὡς εἶδε τ̀ Ἀριστόβουλον, [d] ἡλάθη πι τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῦ παιδὸς, ὐχ ἧσσον ἢ τὴν Μαριάμμιλν συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δῆλος ἲν καλλίπαιδά τινα τὴν Ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης ἢ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαλεπαμένλν ἀμφοτέρων εἰκόνας Ἀντωνίῳ ἀποπέμψασθαι. θεασαμένου γὰ ἀὐτὰς [e] ἀξιοῖ. τάχιστα ἐπερρῶσθαι τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐπεφαίνετο, λέγων ὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλά τινος Θεῦ γεγόναι τὰς παῖδας. ἐπεφαντάζετο ἢ δι' αὐτῶ ὡς ἡδονὰς ἑλκύσαι τ̀ Ἀντώνιον. ὁ ἢ, τὴν μὲν κόρλν ἠρέθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένλν Ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν ἀφεβολὰς ὐκ ἔ τυχτε φυλαττόμενος. ἐπέστελε ἢ [f] πέμπειν τ̀ παῖδα σὺν δικαιοπρέπεια, ψευσθεὶς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τάτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ἡρῴδλν, ὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρας τ καλλίονος ὄντος τ̀ Ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτης γὰ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γήρει πεσοῦσα πέμπειν πρὸς τ̀ Ἀντώνιον, ἰσχύουσα μὲν ὡς ὐκ ἄλλος [g] τότε Ῥωμαίων, ἕτοιμον ἢ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπεραπαλύπλως ὐκ ἔ δύναθαι περιζόμενον. ἀντίρραψεν σὺν, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμλ καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται., Ἰουδαίων ἐλπιούντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλλ βασιλεῖ.

ζ'. Τότε ἢ παθαιτησάμενος τ̀ Ἀντώνιον, ἔγω μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τ̀ παῖδα καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τ̀ γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδῶναι τὸν ἀδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῶν δικαίου ἢ τιμημένος, [h] σύλλογον ποιήσας τ̀ φίλων, ἐπῆρε πολλὰ τὸν Ἀλεξάνδραν· "κρύφα τε ἐπιβουλεύειν, λέγων, τῇ "βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ̀ Κλεοπάτρας πείθειν ὅπως "αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ ἢ μειράκιον αὐτ' "αὐτῷ παραλάβοι τὰ πράγματα δι' Ἀντωνίλν, καὶ παῦ- "τα βέλεσθαι μὲν ἐκείνλν ἀ δικαίως, ὅπερ καὶ τὸν "ὑγατέρα [i] συναποστερῶν τ̀ ἴσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ πε- "ρὶ ἀρχὰς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πραγματείοις, πολλὰ πονή- "σαντος αὐτὸς, καὶ κτησαμένλ κινδύνοις τοῖς ἀ τυχῦ- "σιν, ἀ μὲν, ἀπομνημονεύοντας αὐτὸς ὢν ἀ καλῶς ἐκεί- "νη πράξειεν, ἀποφήσεσθαι ἔ δίκαιος εἶναι παρ' αὐτὰς, "ἀλλὰ καὶ νῦν, ἔφη, δίδόναι τῷ παιδὶ τὸν ἀρχιερω- "σύνην, καὶ πάλαι προκαταγηράσθαι τ̀ Ἀνάνηλον, παῦ- "σιν πεντάπασιν ὄντος Ἀριστοβούλλ." τοιαῦτα λέγον- τος ὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίλ μάλιστα πεφροντι- σμένως, εἰς ἀπάντλν γυναικῶν καὶ τ̀ συμπαραληφθέν- των φίλων, ἀθεσπέσιος ἅμα, καὶ χαρᾶ τ̀ ἀ προσδο- κηθέντων καὶ δείᾳ τ̀ ὑποψίας, Ἀλεξάνδρα μὴ δακρύων ἀπελογεῖτο, "ὡς μὲν τ̀ ἱερωσύνης, φαμένη, πᾶν ὁ- "τιοῦν ἂν' ἀδοξίας ἀπεδάσθη, βασιλείᾳ ἢ [k] μήτε "ἐπιτίθεσθαι, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοί βέλεσθαι λαβεῖν, "καὶ νῦν ἀπροσδοκήτως τιμῆς ἔχοντα, διὰ τὴν ἀρχὴν "τὴν ἐκείνλ, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ὐκ ἔ δύναθαι "μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντα τῷ γήρᾳ πλεῖσθαι, "γυῖ τε νενικημένη τῆς ἀσθενείας, δέχεσθαι μὲν εἰς τ̀ "υἱὸν τὴν τιμὴν, ἕσεσθαι ἢ πρὸς πᾶν ὑπήκοος, πρόθυμι- "τίθεσθαι ἢ καὶ εἴ τι διὰ τὸ γῆρας καὶ τὴν ἕσσω αὐτῇ "παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' [l] ἀναξιοπαθείας δράσειεν."

quædam negotia venerat, ut vidit Ariſtobulum, & pueri venuſtate *plane* obſtupuit, & proceritatem *ejus* & pulchritudinem admiratus eſt, neque minus Mariamnem regis conjugem: ac ſe pulchrorum matrem natorum Alexandram exiſtimare præ ſe ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniſſet, perſuadet ut depictas amborum imagines Antonio miſſum iret. iis enim viſis, nihil non ab illo impetraturam eſſe. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immenſum exaggeravit, dicens non ab hominibus ſed à quopiam Deo natos videri ſibi pueros. eo enim animo ipſe id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accerſere verecundatus eſt, quod ea Herodi nupta foret, & apud Cleopatram ex ejuſmodi re criminationes vitaret: ſed * ut puerum mitteret ſcripſit, idque honeſte fecit, addens, niſi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud *ſibi* tutum eſſe judicavit, forma & ætate florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim.) & genere præſtantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum ut illo ad amores *ſuos* uteretur, & voluptates invere-cunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem è regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes reſque novas *ſub* alio rege ſperantibus.

Ariſtobulum ad ſe mittendum poſtulat Antonius: ſed per Herodem ſtetit, quo minus mitteretur.

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit *ille* puerum & Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, ut fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum & è re ſua eſſe judicaret, ut ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, convocato amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur; dicens, "& "ipſam clam regno inſidiari, & per Cleopatram "id agere, ut ipſe regno exueretur, & adoleſcens "ope Antonii rerum adminiſtrationem ſuſciperet, "idque eam haud juſte conſtituiſſe, quando & fi- "liam ſuam de honoris poſſeſſione deturbaret, & "tumultus faceret in regno, quod ille multis la- "boribus ac periculis non levibus quæſiſſet, neque "tamen ipſum, memorem eorum quæ nefarie ege- "rit, deſiturum eſſe ſemet illis æquum præbere, "ſed & nunc, dicebat, ſe filio ejus pontificatum "dare, atque antea Ananelum pontificem creaſſe, "quod puerulus omnino eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto & cogitato diceret, ut mulieres & amicos qui *tum forte* aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis quæ non exſpectaverat tum metu ne ſuſpecta foret, cum lachrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdo- "tio quidem præ ignominia magnopere laboraſſe, "de regno vero nequaquam cogitaſſe, neque, ſi ad "ſe delatum foret, *illud* velle accipere, ut quæ ſa- "tis honoris habuerit, quod ille principatum te- "neret, & abunde ſecuritatis *ſuæ* familiæ, quod "is magis quam alii ad imperandum à natura fa- "ctus ſit; atque nunc quidem ſibi gratum eſſe ho- "norem in filium collatum, ſe vero ad omnia *poſt-* "*hac* obedientem fore, veniamque petere ſi quid "propter generis neceſſitudinem ſuique nimiam "fiduciam rei indignitate commotus inconſultius "feciſſet." Poſt hoc colloquium, majori etiam cum

Herodes ſtatuit ab Ariſtobulo & Alexandra gratiam inire.

Herodis de Alexandra querela.

Herodi ſe excuſat Alexandra.

d Ἡγάθη τι τ̀ ὄψις] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἠγάθη in *cæteris.*

e Ἀξιοῖ ἂν ἀξιοῖ.] Ἀτιμοῦσθαι *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) quod forſan olim margini appoſitum, ἐξηγήσεως ἕνεκα. Nam ἀξιόω cum genitivo conſtrui notavit *Suidas*, atque vocem per *fraudare* vel *fraudare* alicubi interpretatur *Valla*, ut dicunt *Lexicographi*. HUDS. Ἀτιμοῦσθαι ἂν ἀξιοῖ· *Zonaras p.* 235. A. SPANH.

f Πέμπειν —— εἰ μὴ] Quid ſi mutata paulum diſtinctione legatur, πέμπειν τ̀ παῖδα, σὺν ἀσφαλείᾳ προσοῖσοις, εἰ μὴ &c. *ut mitteret puerum, honeſtatis gratia addens, niſi* &c. HUDS. *in Add.*

* *Ut puerum mitteret ſcripſit,*] Scripſit ut aliquo honeſto prætextu puerum ad ſe mitteret, *Gelen.* cum honore, *Epiphan.*

g Τότε Ῥωμαίων,] Ἐν τῷ τότε Ῥωμ. *Busb.* τ̀ τότε Ῥωμ. *Vat.*

h Σύλλογον ποιήσας] *L. B.* σύλλογον ἂν ποι.

i Συναποστερῶν] In marg. *L. B.* eſt συναποστερῶν.

k Μήτε ἐπιτίθεσθαι,] Μηδέποτε ἐπιτίθεσθαι *Vat.*

l Ἀναξιοπαθείας] Mox infra c. 3. §. 2. ἀναξιοπαθῆ. & lib. 16. c. 7. §. 2. ut & lib. 18. c. 3. §. 4. ἀναξιοπάθειαν. SPANH.

m Καὶ

Gratia ficte reconciliata.

cum ſtudio quam antea, fide invicem data in gratiam redierunt, omni ut videbatur ſuſpicione ſublata.

ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες [m] καὶ πιστοτέρον ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς [n] διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

III. CAP III.

Quomodo Herodes Ariſtobulum pontificem conſtituit, & non multo poſt interficiendum curavit: utque coram Antonio cauſam ſuper Ariſtobulo dicebat. Deque Joſepho & Mariamne.

Herodes Ananelo pontificatum abrogat.

IGitur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicavit, qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, ſed à Judæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim hujuſce populi millia circa Babylonem habitatum deportata ſunt: è quibus erat Ananelus, generis *inter eos* pontificii, quem Herodes jamdiu ſibi conſuetudine devinctum tenebat. Hunc ille quidem honoravit cum *primum* regnum adeptus eſt, ipſe vero *poſtea* honorem ei abrogavit, ut domeſticas turbas ſedaret, contra leges faciens. * haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit, ubi ſemel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violavit, abdicato Jeſu & fratre ejus Onia ſubſtituto: ſecundus vero Ariſtobulus Hyrcanum fratrem ſummovit; tertius autem Herodes principatum *ſacerdotii* Ariſtobulo puero reddidit.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſervatur.

2. Et tunc quidem ſibi viſus eſt malis domeſticis remedium adhibuiſſe. neque tamen, ut par fuit, poſt gratiam reconciliatam à ſuſpicione vacuus erat, Alexandram tum ex præteritis conatibus cur vereretur ſibi juſtam cauſam eſſe arbitratus, tum ſi res novas moliendi occaſionem nacta ſit. Itaque juſſit eam in regia degere, neque quicquam * per poteſtatem facere. Quin & cuſtodes eam ita obſervarunt, ut nihil præter quotidianam vivendi conſuetudinem agere poſſet quod non reſciſceretur. Hæc omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque *mox* ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati, quam ut fiduciâ privata, honoris ſpecie in ſervitute & formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatrám, de rebus ſuis continenter conquerendo, & illam ut ſibi pro viribus ſubveniret orando. Illa vero juſſit, ut clanculum cum puero

Fugam adornat in Ægyptum.

ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, & artem hujuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſeipſam & filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet ut ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, naviſque parata qua in Ægyptum navigaturi erant. Sed ejus famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem ejuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio lo-

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἡρώδης Ἀριστόβουλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀφανίζειν παρεσκεύασεν· καὶ ὡς πρὸς Ἀντώνιον περὶ τῆς εἰς Ἀριστόβουλον ἀπολογεῖτο. Περὶ τε Ἰωσήπου καὶ Μαριάμμης.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ὃν μὲν ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, [o] ὄντα μέν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀποικισθέντων Ἰουδαίων. [p] ἐπὶ γὰρ ὀλίγαις μυριάσιν τῶνδε ἐκ λαοῦ πρὸς τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρώδῃ συνδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν [q] ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὑπὲρ τῷ πᾶσαν τὰς [r] οἰκίας παρανόμοις παθῶν. ἐπὶ γὰρ [s] ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ἀξιωθεὶς. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καταστήσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν· δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος τρίτος ἀπὸ τοῦ ἀδελφὸν Ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφὸν, Ἡρώδης δὲ τρίτος [t] ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει πεπαῦσθαι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ἡ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν ἀφθονίαις ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Ἀλεξάνδραν ὅτι τε τοῖς [v] ἐγχειρηθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ [x] λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προσετήρουν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὑπεμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνουσι δὴ εἴ τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὑπιτηδεύοιτο. πρῶτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίαν, καὶ μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἔμπλεως ὢσα γυναικεία, οὐκ ἐν τοῖς ὑπὸ ὑπομελείας [y] ἀνηξιοπάθει, [z] πάντες ἔπασχον ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ ἐν [a] παῤῥησίᾳ τρεφομένη, τιμῆς ὑπεροψίᾳ, μετὰ δουλείας καὶ [b] φόβου καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν [c] περὶ οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ παρακαλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσα ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ὑποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, παρασκευασαμένη, τούτοις αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑπαπέξασα τῶν οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι μέσης νυκτὸς ἐκφέρειν. ᾗ δὴ πωπύσθην ὑπὸ θαλάτταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον [d] ᾧ μέλλοιεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον [e] παρεσκευασμένον. τοῦτα Σαββίωνι τῶν ἐκείνης φίλων Αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πεισθεὶς, ὡς εἰδότι φασίας. πυθόμενος δὲ [f] Σαββίων, καὶ

---

m Καὶ πεπαιδαιότερον ἢ θάτερον] Illa καὶ πεπ. ἢ θάτερον οὐ δικαίως non agnoſcunt *Busb.* & *Zonar.*

n Διελύοντο,] Διελύθη *Busb.* & *Vat.*

o Ὄντα μέν] Aut totam hanc periochen (ὄντα μὲν ὡς καὶ πρ. uſque ad ἐπὶ τῷ παύσαι) tollendum eſſe exiſtimo, ut quæ olim in *Joſephi* codicibus non exſtiterit, quod in *Epiphanii* verſione de illa nec vola, quod dicitur, nec veſtigium apparet: aut legendum, hac ead. §. οὐκ ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι &c. & vertendum, *inde Ananelus, erat non quidem ex pontificio genere, quamvis* (ita hoc loco καὶ pro καίτε reddendum eſt) *ob veterem conſuetudinem Herodi eſſet in pretio. Phaletranus* in *Diſſert.* de *Ablatione ſceptri* &c. Verum quid vetat, quo minus ἀρχιερατικοῦ γένους retineamus, cum verba intelligi poſſint de genere pontificali Judæorum Babyloniorum, non Judæorum familiæ Aſamonæorum, qui quidem illuſtres erant, cæterique omnes, ſi cum iis contendantur, pro obſcuris & ἀσημοτέροις habendi.

p Οὐ γὰρ —— ἀπῳκίσθησαν,] Conf. ſup. c. 2. §. 2. SPANH.

q Ἐτίμησεν] Ἐτίμησε τὴν βασιλείαν Θεοδαλάσσιον, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν *Vat.*

r Οἰκίας παρανόμοις,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* οἰκείας in *cæteris.*

* *Haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit,*] *Id eſt,* non enim ſine injuria quiſpiam &c.

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Ἀντιπαρέδωκε τ' ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* Θεοδοὺς τὴν ἀρ. A. τ. παιδὶ, τότε μὲν ἐδόκει *Busb.*

v Ἐγχειρηθεῖσιν] *L. B.* ἐγχειρισθεῖσιν.

x Λάβοι] *L. B.* λάβοις.

* *Per poteſtatem facere.*] *Vel,* ſuapte auctoritate.

y Ἀνηξιοπάθει,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Πάντες ἔπασχον] Πάντες ἐπαινοῦν *Busb.*

a Παῤῥησίᾳ] *L. B.* παῤῥήσεις.

b Φόβου καταζῆν.] Φόβων *Busb.* & *Zonar.*

c Περὶ οἷς εἴη συνεχῶς] Forſan aliquis malit, ὑπὲρ οἷς εἴη συνεχῶς.

d ὯΙ ἀφανίζοιεν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* Θεοδοσιωμένον in *cæteris.*

f Σαββίων,] Σαβίων *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

ζ Ὑπαλ-

καὶ γὰρ ἐχθρὸς Ἡρῴδῃ ἐτύγχανον, ὅτι τῶν ἀπεκτονότων Ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μὲν[g] ὑπαλλάξεσθαι[h] τῇ περὶ τὴν μίσους δυνοίᾳ προσεδόκησε. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν Ἀλεξάνδρας ἀπόκρισιν. ὁ δ', τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δράσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδέν, εἰ καὶ σφόδρα[i] βουλόμενον[k] αὐτῷ[l] ἀφεθῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀναχέσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ἀπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν· ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἀπιστίας αὐτῆς συνεγνωκέναι· προΐκειτο μέντοι πανταπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τὴν σκιροφορίας ἑορτήν,[m] ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὐτὴ παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, πάσας τὰς ἡμέρας ὑπερέβαλλεν, καὶ πρὸς[n] εὐφροσύνας αὐτός τε ὢν τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐπῆρε. κινήσας δ' αὐτὸν ὅμως κατ' ἐκείνων ἀπατεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Ἀριστόβουλος,[o] ἑβδομον ἀπὸ τοῖς δέκα[p] γεγονὼς ἔτος, ἐπιδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸ βωμὸν θυσιάσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἱερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν σκευῶν, κάλλει τε κάλλιστος ἦν, καὶ μεγέθει πολέων ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τάχα μὲν[q] περὶ δὲ ψυχὴν ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τὰ Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων[r] εναργὴς μνήμη παρέστη. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τὰ ὄχλων, καὶ προπετέστερον[s] ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπονθέναι ὁμολογίαν. ἀπὶ τούτοις πᾶσιν Ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν λῦσαι εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τὴν ἑορτῆς παρελθούσης, εἰστιᾶτο μὲν ἐν Ἱεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τὴν Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονούμενος τὸ μειράκιον καὶ προσείλκων εἰς ἀδεᾶ[t] τόπον, ἕτοιμος λῦ συμπαίζειν καὶ νεανιεύεσθαι κεχαλασμένως ἐκείνῳ. ἐπεὶ δὲ τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος, σπουδῇ μέν τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ τὴν[v] κολυμβήθρας ἀπιδόντες, αἱ μεγάλαι περὶ τὸν αὐλῶνα ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμαίνεσθαι καὶ μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων[x] τοὺς νεανίσκους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων· ἔπειτα προσαχθέντος καὶ ἐς μειρακίου τοῦ καὶ τὴν Ἡρῴδου παροξυσμοῦ, τῶν φίλων οἷς τοῦτο ἀπετέτακτο, σκότους[y] ἀπιόντος, βαρυοῦντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνίξαι.[z] καὶ διεφθάρη μὲν ἔτως Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα[a] μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην καθαρὰν ἐνιαυτὸν, ὃν Ἀνάνηλος ἐκομίσατο πάλιν.

δ'. Ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς γυναιξὶν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνοῦσι λῦ[b] ἀπὶ πεπεμένῳ

queretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi inviſus eſſet, quod unus eorum eſſe putaretur qui Antipatri venenum porrexiſſent) ſperavit hujus indicii benevolentia ſeſe odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandræ conſilium narrat. Ille vero paſſus eam uſque ad *rei* aggreſſionem procedere, cum jam in eo eſſet ut fugeret eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil duri, quamvis libenter in eam animadverſurus eſſet, *ſtatuere* auſus: († non enim Cleopatram, propter ſuum in eum odium, laturam putabat, ut illa accuſaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignoviſſe putaretur: ſed omnino adoleſcentem è medio tollere ei propoſitum erat. Verum ut probabilius latere poſſet, non ſtatim id, neque mox poſt illa quæ perpetraverant, faciendum videbatur. *A ſervo prodituri ei- que metu Cleopatræ ignoſcit Hi- rodes.*

3. Cumque jam inſtaret umbraculorum feſtum, quod apud nos maxima cum ſolennitate ſervatur, eos dies præteriit, atque voluptati una cum populo ſeſe dedidit: quæ tamen res in cauſa fuit, ut eum invidia manifeſte ad id quod ſtatuerat celerius exſequendum incitarit. Nam adoleſcens Ariſtobulus, annos ſeptemdecim natus, cum ad aram ex lege ſacra facturus aſcendiſſet, & veſtitu pontificio indutus, & religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine ætatem antecellens, neque non in forma plurimam generis ſui nobilitatem oſtendens, tum multitudo & impetu quodam mentis & voluntate in eum ferebatur, eiſque non obſcure avi ejus Ariſtobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipſum animo palam faciebant, gaudentes ſimul & mœrentes fauſtiſque acclamationibus preces miſcentes, adeo ut populi in ipſum benevolentia facile perſpiceretur, & plus juſto *uti* in regno viderentur beneficiorum *prius* acceptorum teſtificationi ſtudere. His omnibus de cauſis decrevit Herodes, quod inſtituerat adverſus adoleſcentem perficere. Itaque feſtis tranſactis, cum Hierichunte epulatus eſſet ipſos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis in locum ſecurum adoleſcentem proliceret. quo facto ita ſe comparabat, ut ſimul cum eo luderet & juvenili licentia uteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo æſtuoſior eſſet, congregati cito exierunt præ languore, & piſcinis adſtantes, quæ ſatis magnæ aulam circumfluebant, plagæ meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum ſpectabant quoſdam è ſervulis & amicis *ſuis* natantes: deinde poſtquam provocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuiſſet, amici *Herodis*, quibus id negotii mandatum, cum jam tenebræ eſſent, per luſionis ſpeciem deprimere & mergere natantem non prius deſtiterunt, quam eum plane ſuffocaſſent. Atque ita quidem exſtinctus eſt Ariſtobulus, cum annos in univerſum octodecim vixiſſet, & pontificatum anno tenuiſſet, quem Ananelus iterum ſuſcepit. *Ut populus gaudio ex- ſtitit ex con- ſpectu Ari- ſtobuli.* *Ariſtobulo Herodes in- ſidias ſtruit.* *Ariſtobuli mors.*

4. Cum autem id quod acciderat mulieribus nunciatum eſſet, ſtatim quidem ex mutatione in- ex- *Luctus Alexandræ ex morte Ariſtobuli.*

[g] Ὑπαλλάξασθαι] Ὑπαλλάξασθαι *Vat.* & *Gall.*

[h] Τῇ περὶ τὴν μίσους δυνοίᾳ] Ita ex *L. B.* Nam alii habent τῇ περὶ τ. μ. δυοίαν. HAV.

[i] Βουλόμενον] Forſan βουλομένῳ, ut apud *Ælianum*, οὗ σὺ βουλομένῳ ἐστίν.

[k] Αὐτῷ] *Gen.* αὐτοῦ.

[l] Διαφθῆναι, τολμήσας] Διαφθῆναι *Busb.*

† *Non enim Cleopatram.*] *Vel*, non enim laturam Cleopatram putabat, ut illa *ideo* accuſaretur quod ipſum odio habuerit.

[m] Ἑορτὴ —— τηρουμένη,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

[n] Εὐφροσύνας] Forte Δῴρεσιάς. COCC.

[o] Ἑβδομον ἀπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος,] At ne Sacerdotes quidem ante vigeſimum ætatis annum fas fuiſſe munere ſacerdotali fungi tradunt Talmudici. REL.

[p] Γεγονὼς] Scribe γεγονὸς. COCC.

[q] Περὶ δὲ ψυχὴν] Περὶ τὸ ψῴος *Busb.* & *Vat.*

[r] Ἐναργὴς μνήμη παρέστη.] Ἐναργὴς ἡ μνήμη *Busb.* & *L. B.*

[s] Ἐν βασιλείᾳ] Forte ἢ ὡς βασιλέα. COCC.

[t] Ἀδεᾶ τόπον,] Ita *Busb.* prout ſupra alicubi. ἀδεῆ in *Editis Aliiſque.*

[v] Νεανιεύεσθαι κεχαλασμένως] Ἐνεανιεύετο Zonaras de Herode in narratione hujus facti p. 236. B. SPANH.

[vv] Κολυμβήθραι] In Jordane ſuffocatum Ariſtobulum ſcribit auctor דברי כלכי בית שני Chronici regum templi ſecundi pag. 104. 1. Sed non tanti eſt, quiſquis ille eſt, ut Joſepho opponi mereatur, quem ipſe citat. Joſephus hic contrarium teſtatur, & ultimo capite libri XX Antiqq. ἀνῄρει αὐτὸν ἐν Ἱεριχοῖ πτοιγῶσι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, *ſuſtulit illum dolo Jerichunte natantem.* REL.

[x] Τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων] Τοὺς νεανίσκους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων νηχομένους *Busb.* τοὺς νέους τ. οἰ. καὶ φίλων *Vat.* ſine νηχομένους.

[y] Ἐπιόντος,] *L. B.* ἐπίοντος.

[z] Καὶ —— πάλιν.] Conf. ἀλλαχ. lib. I. c. 22. §. 2. SPANH.

[a] Μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη.] Οὐ πάντα *Busb.* ὅπου τ' ὀκτωκαίδεκα ἀνούσας ἐνιαυτὸν *Zonar.*

[b] Ἐπὶ πεπεμένῳ] Ita *Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἔτι in *Editis Aliiſque.*

exſpectata fletus fiebat & luctus continuus ſuper mortuo ante oculos jacente; totaque urbs ſparſo rumore graviter dolebat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam & non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, ubi filii interitum reſcivit, vehementer affecta eſt; majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, cæterum neceſſe habens omnia patienter ferre, mali gravioris metu. Et ſæpe quidem eo ventum eſt, ut ſibi manus afferendo vitam finiret, tamen ſe cohibuit ſi forte vivendo poſſet opis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per inſidias injuſte peremptus erat; proptereaque magis vitam retinebat: ac, diſſimulando ſe ſcire filium de induſtria necatum fuiſſe, exiſtimabat hoc ſibi ſatis eſſe ut aliquando factum ulciſci poſſet. Et illa quidem ſe reprimebat, † ne eum ſuſpicaretur. Herodes vero omnibus qui foris eſſent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuiſſe, non ſolum id agendo ut nihil ad luctus *ſolennes* deeſſet, verum etiam lachrymas emittendo, & ſe ex animo vereque lugere oſtendendo. ac fortaſſe à dolore victus fuerit ad conſpectum exſtincti in flore ætatis & pulchritudinis, tametſi arbitraretur pueri mortem ſibi in ſecuritatem cedere: ſed perſpicuum erat iſta ab eo facta eſſe, ut ſemet expurgaret. Atqui præcipue in funeris magnificentia modum exceſſit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatum vi congerenda, plurimiſque cum eo ſepultis ornamentis; adeo ut * mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem, atque hac *ſaltem* parte ſolamen eis præbuerit.

Herodis diſſimulatio.

IV. 5. At hujuſmodi nihil vincere & lenire quidem potuit Alexandram; ſed indies magis magiſque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus ſatisfacere cuperet ejuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciſcendam impellere non deſinit: haud enim æquum eſſe, *diſſuaſit*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, ejuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ ſimultatem veritus, quæ Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Joſepho avunculo ſuo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum eſſe, ut contumeliam timeret, ſi ſe mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his præceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

Inſidiæ Herodis filiique necem Cleopatræ per literas ſignificat Alexandra.

Antonius Herodem ad cauſam dicendam evocat.

Herodis mandatum ſecretum de conjuge occidenda.

Joſephus arcanum detegit.

6. Joſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id poſtularent & homœſtas & dolentes in ſtuporem dederit.

τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχετον· ἥπε πάλις ξ λόγυ λλδοδοθέντος ὑπερήλγε, πάσης ἑτέρας οἰκειυμένης τὴν συμφορὰν ὡς σὺκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ ηὐομένυν. Αλεξάνδρα ἡ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν σαφέσ τ ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ ξ γνώσκειν ὅπως ἐπεχάχθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ ἢ καρτρεῖν ἀναγκαῖον ὂν μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ σωιεμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ῥᾳδιυργήσασθαι βίον, ἐπέσχετο δ' ὅμως εἰ διαίτης ζῶσα προσαρκέσοι τῷ κατ' ὀπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τε πλέον ἐπιῦσιν αὐτῇ παρεκρέτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑπονοίαν [c] ὀπιδόξειν ξ κατὰ προνοιαν ἀποπλέσθαι τὸν υἱὸν ἱκανὸν εἰς δικαιρίαν [d] ἀμύνης [e] ἐνομίζετο. καὶκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑπονοιαν. Ηρώδης ἢ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς [f] ἐπεσκιάζετο, μὴ μετὰ προνοίας ηὐσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ὀπιπηδεύων μόνον ἀλλὰ καὶ δάκρυσι χρώμενος, καὶ σύγχυζιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινὴν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλυς, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· [g] δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματιόμενος. τάχε μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον [h] ὑπερεδείξατο, πλὴν μὲν τὴν ῥᾳδιυργίαν περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πολὺ τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολλὴν ἢ συγκαταθάπτων χόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν γυναιξὶν ἀληθοῦς, καὶ ῥᾳδιυργήσασθαι τότῳ τῷ μέρει.

ε'. Τὴν δ' Αλεξάνδραν ἤπησε μὲν ὧδεν τ τοιότων, ἀεὶ ἢ ἐ μᾶλλον ἡ μνήμη ξ κακῦ παρέχυσα τὴν ὀδύνην ὀδυρτικὴν ἐπιῖ ἐ φιλόνεικον· καὶ χεάφι τὴν ὀπιβυλὴν Ηρώδυ τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τὴν ἀπώλειαν ξ παιδός. ἡ ἢ, καὶ πάλαι ψευδυσα προσαρκέσαι δεομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρυσα τ Αλεξάνδρας, [i] αὐτῆς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Αντώνιον σὺκ ἀνιῖ ποιεῖσθαι τ φόνον ξ παιδὸς [k] παροξύνουσα. ἠδὺ ἄξιον Ηρώδυ, δι' αὐτὸ καταστάντα βασιλέα τ ὧδεν προσηκόντος ἀρχῆς, εἰς τὰς ὄντως βασιλεῖς τοιαύτας ὀπιδείκνυσθαι παρανομίας. τύτοις ἀναπθόμενον Αντωνίῳ, ὡς ὀπὶ Λαοδικείας ἐγένετο, πέμπει κελεύων Ηρώδυ ἐλθόντα τ εἰς Αριςόβυλον [l] ἀπολογήσασθαι· πεπράχθαι γὰ σὺκ ὀρθῶς τὴν ὀπιβυλὴν, εἰ δ' αὐτὸ γέγονεν. ὁ ἢ τὴν τε αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς σὺκ ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τ Αντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακύειν· ἠδὺ γὰ ἄλλο τι πράττειν ἐξῆν· καταλιπὼν ἢ τ θεῖον αὐτὸ Ιώσηπον ὀπίτροπον τ ἀρχῆς ἐ τ ἐκεῖ πραγμάτων, ἐνετείλατο λελῃθότως, [m] εἴ πάθοι τι παρ' Αντωνίῳ, ῥᾳδιυργῆσαι [n] τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν. [o] ἔτως τι γὰ ἔχει φιλοτίμως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικένη τὴν ὕβριν, εἰ ἐ πθάνοιτο ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ παρθάζοιτο. τὸ ἢ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Αντωνίυ πρὸς τὴν ἀνθρωπον, [p] ὅτι ἐ πάλαι ῥᾳδιυργοῦς ὑπῆρ τ ὀμορφίας ἐτύγχανεν. Ηρώδης μὲν ὢν ὀπαιτίλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας σὺκ ἀσφαλεῖς [q] ἔχων [r] ὑπὲρ τ ὅλων, ἀπῄει πρὸς Αντώνιον.

ς'. Ο ἢ Ιώσηπος ὀπὶ τ διοικήσεως [s] ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ἅτε τὸν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ, πρός τι πραγματείας ἐ τιμῆς ἕνεκεν λὺ ἔδοξ

c Επιδόξειν] *L. B.* ὑπόδοξιν.

d Αμυνῆς ἐνομίζετο.] Ιλεων καὶ ἀμυνῶν (*Gen.* ἀμυνόλω) ἄνω infr. lib. 19. c. 4. §. 6. SPANH.

e Ενομίζετο.] *L. B.* νόμιζε.

† *Ne eum ſuſpicaretur.*] Dicere vult, aſtute & magnanime odium atque ſuſpicionem de Herodis perfidia texiſſe Alexandram. HAV.

f Επεσκιάζετο] Απεσκιάζετο *Baſ.* Ηρώδης ἢ πάντα ἐπετήδευεν, ὑποσκιαζόμενος [*amoliens*] τὴν ὑπόνοιαν, καὶ δακρύων, καὶ συγχέμενος &c *Zonaras.*

g Δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν] Aliquis forſan malit, δῆλος δ' ὢν εἰς ἀπολογίαν ταῦτα πραγματευόμενος.

h Υπερεδείξατο,] *Lugd. Bat.* ἐπεδείξατο.

* *Mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem,*] *Vel*, mulieres

i Αὐτῆς] Αὐτῆς *Gen.* forte αὐτῆς. SPANH.

k Παροξύνουσα.] Ερεθίζουσα *Busb.* atque ita legiſſe videtur *Zonaras.*

l Απολογήσασθαι·] *L. B.* ἀπολύσασθαι.

m Εἴ πάθοι] Εἴ πάθοι τι παρ' Αντωνίῳ *Busb.*

n Καὶ τὴν] *L. B.* interſerit αὐτὸν.

o Οὕτως τι] *L. B.* αὐτός τε.

p Οὗ καὶ πάλαι] Ita lego pro ὅτι καὶ ex *Epiphanio*, qui vertit, *cum olim* &c.

q Εχων] Ita diſtinxi. antea erat, ἴχων, ὑπὲρ τ ὅλων ἀπῄει.

r Υπὲρ τ ὅλων,] Υπὲρ τῶν ἅπαντων *Busb.*

s Ων ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων,] Των poſt ὢν addunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

ἔδῃ βασιλεύσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, [t] καθὼς εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆ Ηρῴδε πρὸς αὐτὴν φύσεως καὶ φιλοστοργίας. ἐξειρωνευομένων δὲ [v] γυναικείως τὰς λόγους, καὶ μᾶλιστα τῆ Αλεξάνδρας, ὑπερεπιστόμως ὁ Ιώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν Αλέξανδραν τῆ βασιλέως, προῆκτο καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δυνάτου, κἂν εἰ παθεῖν δεινὸν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο οὐδὲ θανάτῳ Αλεξάνδρᾳ. ταῦτα μὲν ὁ Ιώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τὸ φιλόστοργον τῆς πρὸς Ηρῴδην Αλεξάνδρας, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπωλείας ἐκ θανάτου τυραννικοῦ, [x] προσλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν ἐκ ῥηθέντος εἶχον.

ζ'. Ἐν δὲ τούτῳ ἐκ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν περὶ τοῦ ἐν ἔχθρᾳ τοῦ Ηρῴδου ἐχόντων, ὡς Αντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν [y] ἀπεκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν [z] ἐτάραττεν, ὡς εἰκὸς, τὰς περὶ τὸ βασίλειον, [a] μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Αλεξάνδρα δὲ ἐκ τοῦ Ιώσηπον ἀναπεῖσθαι, τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς [b] συμφυγεῖν τοῖς σημείοις καὶ Ρωμαϊκοῦ πάσματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τὰ βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, [c] ἡγεμόνα Ιούλιον. Αλέγε γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν, εἰ καί τις ἀπαντήσειεν [d] παρακαλῶν περὶ τὴν αὐλὴν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ Αλέξειν αὐτὸν Ρωμαίους δύνασθαι ἔχοντας· ἔπειτα καὶ [e] πολλοῖς πάνυ ἠλπικέναι, τὴν Μαριάμμην Αντωνίου θεασάμενον, δι' ἣν ἐκ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν βασιλείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν.

η'. Επὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν [f] πιτυχηκόσιν αὐτοῖς, γράμματα παρὰ Ηρῴδου περὶ τῶν ὅλων [g] ἀφίκετο, τῆς φήμης ἐναντία καὶ τὰ βουληφέντων. ἐπιδὴ γὰρ ἐλθὼν παρὰ Αντώνιον, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων· ταχὺ δὲ τῇ ὁμιλίας παρεσήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τῆς Κλεοπατρας λόγοι [h] πρὸς τὸν [i] ἐξ ἐκείνων διεφθαρεῖαν ἦττον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Αντωνίου βασιλέα εἶναι τῶν ἀρχὴν γεγυμνασμένων ἀρχὰς ἀπαιτεῖν, ἵνα γὰρ αὐτὸν βασιλεύς εἴη· δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῇ Κλεοπατρᾳ [k] μὴ πολυπραγμονεῖν εἶναι τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ηρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας οἰκείας τιμὰς, ἃς ἔχοι παρὰ Αντωνίου, [l] συνθωκῶν ἐν τοῖς Αμφιγνώσεσιν, καὶ συνεστιώμενον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, [m] καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς Αμφόλας αὐτῷ τῆς Κλεοπάτρας ὄσης· [n] ἢ, πάθῳ τῆς χώρας [o] ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσγενέσθαι, πάντα τρόπον [p] ἐπιβουλὴν σκοπὸν ποιεῖσθαι. δικαίως μέν τοι τυγχάνων Αντωνίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ ἐκ ῥᾴστου ἥξειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσπλεφῶς τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Αντωνίου ἀνθ' ὧν ᾔτει τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποσβασαμένου τὰς ἐντεύξεις, ἃς ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἐποιεῖτο.

nos quem reginæ ab ipso haberi oportuit, eò devenit ut sæpe memoraret Herodis erga ipsam benevolentiam & amorem. Cumque illæ, præsertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Josephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eò provectus est etiam ut ea detegeret quæ sibi data in mandatis essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea disjungi vellet. Hæc quidem Josephus. Mulieres vero, ut verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur Herodes, sed ad *facti* atrocitatem animum advertentes, ac quasi illo mortuo ipsis pereundum esset & tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad gravissima quæque suspicanda adductæ sunt.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu & morte ab Antonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia perturbata est, præsertim feminæ. Itaque persuasit Alexandra Josepho, ut ex regia egressus sese una cum ipsis sub legionis Romanæ signa reciperet, quæ tum ad urbem regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim primùm, *dicebat*, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum benevolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, & nulla re carituros quæ in nobilitate regia educatis digna foret.

Rumor vanus de morte Herodis.

Alexandræ consilium irritum.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literæ, priori etiam rumori plane contrariæ. Ut enim venit ad Antonium, eum statim donis (quæ Hierosolymis apportaverat) sibi conciliavit: ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatræ verba parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus demerebatur. Negabat enim Antonius decere à rege rationem eorum reposci, quæ gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem eum fore; atque par esse ut qui honorem ei dederint & potestatem tribuerint, ea *quam liberrime* uti sinant. Idem etiam Cleopatræ nequaquam convenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali illi assideret, & quotidie conviviis ejus interesset, atque ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incusante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus studuerat ut eum è medio tolleret. Verum sibi æquum habenti Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum benevolentia, & Cleopatræ nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum quæ postulaverat, Cœlen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque ut à petitione regni Judææ desisteret.

Antonium Herodes muneribus placat & sibi conciliat.

Herodis literæ ad amicos suos de honoribus ipsi ab Antonio habitis.

9. His

t Καθὼς εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθάπερ συνεχῶς in *Editis Aliisque.*

v Γυναικείως] Τῶν γυναικῶν *Busb.* & *Epiphan.* Vulgata lectio bene ferri potest.

x Προσλαμβάνουσαι,] Περιλαμβάνουσαι *Vat.*

y Απεκτάνειεν.] Αποκτείνῃ *Busb.*

z Εταράττεν,] Ita *MSS.* ἐτάραττεν in *Editis.*

a Μάλιστα δὲ] Μάλιστα δὲ καὶ τὰς γ. *Vat.*

b Συμφυγεῖν τοῖς σημείοις] Προσφυγεῖν *Vat.*

c Ηγεμόνα Ιούλιον.] Ηγεμόνα ὄντα Ιούδα *Vat.*

d Παρακαλῶν] Ita *Busb.* παρακαθὴν in *Editis Aliisque.*

e Τοῦξαι πάντες ἠλπικέναι,] Τοῦξαι *Busb.*

f Τετυχηκόσιν αὐτοῖς] Οὕτω pro τετυχηκόσιν habet *Busb.*

g Αφίκετο,] Αφίκετο δὲ ὁ Φ. ἐν καὶ τὰ προσλαληθέντων *Vat.*

h Πρὸς —— ἐδυνήθησαν.] Πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνου διεφθαρεῖαν ἧττον ἠδυνήθησαν *Vat.* πρὸς τὸν ἐκείνου διεφθαρεῖαν ἧττον ἠδυνήθησαν *Busb.*

i Εξ ἐκείνων] *L. B.* ἐξ ἐκείνου.

k Μὴ πολυπραγμονεῖν] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι τὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς συμφέρειν *Vat.*

l Συνθωκῶν ἐν τοῖς Αμφιγνώσεσιν,] Usitatius συνθακῶν. in *Busb.* & *Vat.* συνθηκῶν. HUDS. M. Antonio adsidens in conventu, seu disceptationibus Judiciorum h. e. pro tribunali. Sic Zonaras p. 237. A. συνέδρευεν αὐτῷ ἐν τοῖς Αμφιγνώσεσι· SPANH.

m Καὶ τούτων] Καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι, χαλεπῆς *Vat.* καὶ ὅτι τούτων τυγχάνοι, καὶ ταῦτα τῆς Κλεοπάτρας χαλεπῆς ὄσης αὐτῷ πρὸς Αμφόλας *Zonar.*

n Η, πάθῳ τῆς χώρας] Πάθῳ δὲ τῆς χώρας (absque ἢ) in *Cod. Vat.*

o Εξαιτουμένη τὴν βασιλείαν] Εξαιτουμένη δὲ αὐτῇ τὴν β. *Busb.*

p Επιβουλὴν σκοπὸν ποιεῖσθαι.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* in *reliquis* deest ἐπιβουλὴν. præterea ποιήσαι pro ποιεῖσθαι habet (præter *L. B.* quoque) *Busb.*

Accusatio contra Josephum & Mariamnem instituta.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos se recipiendi, tanquam mortuus esset *Herodes*, statim restinctus est. neque tamen non rescitum est illorum consilium. Nam postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente, in Judæam rediit, ejus soror Salome & mater ei protinus Alexandræ institutum declararunt: & insuper Salome contra maritum suum Josephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne consuetudinem habuerit. Ista autem hac de causa dicebat, quòd ei jampridem infensa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus justo fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in Mariamnem semper ardore flagrabat amatorio, statim turbatus est, & obtrectationis impatiens erat: verum semet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu & æmulatione incitatus, Mariamnem seorsum interrogavit de congressibus cum Josepho. Sed ea jurante, & omnia quæ insontibus inesse solent ad sui purgationem allegante, regi paulatim persuadebatur, & ira sedabatur, vincente eum conjugis amore eousque ut sese excusaret, quòd iis quæ audierat credidisse videretur, ejusque modestiæ magnas gratias ageret, & singularem suum erga ipsam amorem & benevolentiam fateretur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lachrymas & mutuos complexus magno affectu evaserunt. Cum autem rex *id ageret ut* magis magisque ei fidem faceret, eamque ad ipsum redamandum pertraheret: *sane* non est amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, ut, si quid ipsi gravius accideret ab Antonio, ego una peream nihil commerita. Hoc elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimittebat, & vociferabat, atque ipse sibi capillos vellebat: manifestum se dicens indicium habere Josephi cum ea consuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuisse quæ seorsum audiisset, nisi magna illis apud se invicem fides fuisset. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret. Illius autem amore victus, postquam se dolenter & ægre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Josephum, ne in conspectum quidem suum admissum, necari jussit; & Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

Mariamne apud Herodem se excusat, & cum eo in gratiam redit.

Post ea ob verbum sibi elapsum in vitæ periculum venit.

Herodes Josephum necari jubet, & Alexandram in custodiam dat.

Θ'. Τούτων τ̃ γραμμάτων ἀπηνεχθέντων ἐπώσατο μὲν ἑκείνης τῆς ὁρμῆς, ἦν ὡς ἀποθανόντος εἶχον καταφυγεῖν ὅπου τοὺς Ρωμαίους. ὁ μὲν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ προαίρεσις. ἀλλ' ἐπεὶ ἀναπέμψας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ὅπου Πάρθους εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπέστρεψεν, [q] οὗτος μὲν ἥπτε ἀδελφὴ Σαλώμη ⟨ἡ μήτηρ [r] αὐτῷ τὴν Αλέξανδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ δὲ Σαλώμη ⟨ [s] κατ' ἀνδρὸς Ιωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς Αλεξανδρᾶς παιδὸς, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγιγνόμενον Αλεπελεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ἐκ παλαιοῦ, ὅτι καὶ πρὸς Αλλοφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι, τὴν ἑκείνων ἐξουσιάζειν δυσγένειαν. Ηρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, οὗτος μὲν [t] ἐξεπαράκλο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ἐκ ἔφερεν· ὑπεκρατέμενο δὲ, ἵν μὴ προπετῶς τι ποιήσῃ Αλλὰ τὴν ἐρωτα, σωπῇ τῷ πάθει ⟨ τῷ ζήλῳ παροξυμμένο, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τ̃ πρὸς τ̃ Ιώσηπον. διστρυμένης δὲ ἑκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτάσῃ προσῆν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο κ̃ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τ̃ ὀργῆς [u] ἡδόμενο τ̃ πρὸς τὴν γυναῖκα Φιλοστοργίας, ὡς ἀπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιθυκέναι, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητο· αὐτῇ πολλὰ ὡμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σπουδῆς, καὶ θυσίας πρὸς αὐτὴν [x] ἀνωμολόγει· καὶ τέλο, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόσπτωμα εἰς δάκρυα μ̃ πολλῆς παρ' ἑκάτερα ἐμπεφυκότος ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον ⟨ βασιλέως [y] πιστευόμενος, καὶ ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ Αξίωσιν ἔλκοντος· ὁ φιλέντος, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ κ̃ τὴν ἐντολὴν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Αντωνίου [z] καὶμὲ συναπολέσαι τὴν ἀθέσπιν αἰτίαν. τούτου [a] προαγαγόντο λόγου, ἐκπαθήσας ὁ βασιλεὺς, οὗτος μὲν ἐκ τ̃ χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, [b] καὶ τ̃ αὐτοῦ τοίχων αὐτὸς ἐσπάραττε, πρόφασιν [c] φόβου ἔχειν τῆς ⟨ Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ὁ γὰρ ἂν ἐξεπεῖν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως [d] ἐγγεγυημένης. ἔτως δὲ ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενο δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, [e] παύτῳ μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκρύπτετο, ἑαυτῷ Αλλαχρήσασθαι δυνηρῶς καὶ δυσχερῶς· [f] τ̃ μέν τοι Ιωσήπου ὀλίγ εἰς ὄψιν ἐλθόντα Αλλαχήσασθαι προσέταξεν· καὶ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἀπάντων ⟨ Αλαυτίαν, δήσας ἐφύλαττεν.

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Judææ & Arabiæ ab Antonio impetrasset, in Judæam venit: utque Herodes, ipsam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

ΚΕΦ. Δ'.

Ὡς Κλεοπάτρα, τ̃ Ιουδαίας ⟨ τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίου λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτο· καὶ ὡς Ηρώδης, αὐτῷ πολλοῖς δωρέμενο, ἐπ' Αἰγύπτου προπέμπει.

Cleopatræ insana avaritia.

INterea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desinente Antonium incitare, ut vicinos omnes *bello* adoriretur. illi enim persuadebat, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi *eam* donaret: multumque *apud eum gratia* valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura esset alieni appetens, nihil utcunque injustum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quindecim annos natum, quem sibi in regnum successurum norit, ve-

ΕΝ [g] δὲ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν πράγματα εἶχε, ⟨ ἀνιείσης τῆς Κλεοπάτρας τ̃ Αντώνιον μὴ πᾶσαν ἐπιχειρεῖν. ἔπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι. καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ἐκ τ̃ ἑκείνῳ πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. Φύσει δὲ πλεονεξίας χαίρουσα, ἀδικημάτων οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδει νεμομένην, προσαπολέσθαι φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτο ἔχοντα· τὴν δὲ ἀ-

q Εὐθὺ] Ita MS. quoque *Lugd. Bat.* & mox ipse Josephus, ne quis cogitet οὗτος esse reponendum. HAV.

r Αὐτῷ τὴν Αλέξανδραν,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.* & mox ἀπεσήμαναν.

s Κατ' ἀνδρὸς] Κατὰ τ̃ ἀνδρὸς *Busb.* κ̃ τὰνδρὸς *Vat.*

t Εξεπεπαράκλο,] Εξεπετράπλο *Busb.*

u Ηδόμενο] Ηδημενο τῇ π. τ. γ. φιλοστοργίᾳ *Busb.* & *Vat.* Verum cum infra cap. IV. §. 1. post τὸ μὲν ὅλον, ἡδόμενο τ̃ γυναικὸς exstet in libris omnibus, vulgatam lectionem retinendam censui.

x Ανωμολόγει·] Ανθωμολογεῖτο *Busb.* ἀνωμολογεῖτο *Vat.*

y Πιστευόμενον,] Sic *Busb.* & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.* ἀπιστουμένου nullo plane sensu in *Editis.*

z Καὶμὲ συναπολέσαι] Καὶμὲ ἐν ἀπολέσαι *Vat.*

a Προαγαγόντο] *L. B.* προπεσόντο.

b Καὶ τ̃ αὐτοῦ τοίχων] Καὶ τ̃ αὐτὸς ἑαυτῷ τοίχων ἐσπάραττε *Vat.*

c Φόβον] Julian. Orat. II. p. 52. C. καὶ τὸ φόβημα τὸ ἐντεῦθεν· φοβέον, πλίμμα *Hesychius.* SPANH.

d Εγγεγυημένης] Εγγουμένης *Vat.* & *Busb.* HUDS. F. ἐγγεγυημένης. SPANH.

e Ταύτῳ μὲ τῷ ὁρμῷ] *L. B.* ταύτης μὲ τ̃ ὁρμῆς. Utrumque dicitur; sed malo Lect. Vulg. ob secundum casum mox sequentem. HAV.

f Τὸν μὲ —— προσέταξεν·] Confer infr. c. 7. §. 9. SPANH.

g Δὲ] *Gen.* δὴ.

h Ἀ-

δ' ἀδελφὴν [h] Ἀρσινόην ἱκετεύσασαν ἐν Ἐφέσῳ [i] πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἀποκτεῖναι δι' Ἀντωνίαν. χρημάτων [k] μὲν γὰρ ἕνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπιδείη, καὶ νεοὶ καὶ τάφοι [l] περιωμόθησαν, οὐδ' ἱερόν τινος οὕτως ἀσύλου δόξαν ἦν ὡς μὴ [m] διαρπασθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον [n] πρὸς ὕβριν τῇ τῆς ἀδικούσης πλεονεξίᾳ. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὐτάρκες ἦν γυναικὶ [o] πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον [p] ἤπτῃν ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρουμένον αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ διαβᾶσαι σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. [q] Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη ταῖς πράγμασιν ἐπάγει, ἀποκτίννυσιν· ἤτει δὲ παρ' Ἀντωνίου τήνδε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, αἰτιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας [r] αὐτὰς ἀφελέσθαι. τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὅ, τι ἂν ἐκείνη [s] θέλοι. τὸ μέντοι φανὲς τῆς ἀδικίας [t] ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι [v] τούτου κατήκοον γιγόμενον ἐπὶ μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μητ' [x] ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέπταιεν ἐκείνῃ διαπραξάμενος [y] ἐκ φανερᾶς δόξῃ κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ [z] τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἁπάσας Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρους, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δοῦναι.

β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ διαπλεύσασα μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύοντα, [a] ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρῴδης συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὸ δοθὲν τε καὶ τὰς περὶ τὴν Ἰεριχουῦσαν φοίνικας Ἡρῴδης μισθωσαμένης. [b] φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ οὐδὲ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολλὴν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας [c] περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης, διεπείρᾶτο εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπαρακαλύπτως πρὸς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπιδεῖξαι δεῖσθαι τινὰ [d] ἐπ' αὐτῷ γενησομένῳ ὕβριν ὑποκατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφαινεν. Ἡρῴδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὔνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ἐπιόντι, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τὸν πρόσθεν, καὶ [e] φθῆναι προνοούμενος, εἰ συνεδρεύσαι τοιούτοις [f] ἐγχειρήσει, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, [g] βουλὴν δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐχθρά τε ἦδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ

neno pridem ſuſtulerat; & ſororem Arſinoën, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, ſicubi vel minima ejus ſpes affulgeret, & templa & ſepulchra violata erant: nec quis locus ſacer adeo à violentia tutus exiſtimatus, quem non ſuis ornamentis ſpoliavit, nec profanus qui non paſſus eſt quodcunque fieri nefas eſſet, ſi vel tantillum faceret conferretque ad injuſtam alieni cupidinem. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ atque cupiditatibus ſervienti, quo minus omnia ei deeſſe viderentur, quorum ſtudio teneretur. Quamobrem & Antonium continuo *illa* ſolicitabat, ut aliis ablata ipſi largiretur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in poſſeſſionem ſuam redigere cogitabat. Et Lyſaniam quidem Ptolemæi *filium*, ipſum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Judæam & Arabiam, *ipſum* orans ut à regibus, qui eas teneret, auferret. Confiebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non ſolum quod cum ea conſuefceret, ſed faſcinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quouſque ipſa voluerit. veruntamen manifeſtæ injuriæ verecundia ipſum inhibuit, ne in omnibus voluntati ejus obſequendo in maximis offenderet. Ne itaque *poſtulanti* prorſus recuſaret, neve quæcunque ipſa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abſtulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatræ tribuit: eique etiam urbes dedit, quæ ſunt intra Eleutherum flumen uſque in Ægyptum, exceptis Tyro & Sidone, quod eas antiquitus liberas eſſe ſciret, licet illa ut ſibi darentur multum flagitante.

Arſinoën ſororem interfecit.

Cleopatra Lyſaniæ necem machinatur.

Arabia & Judea partem ab Antonio impetrat.

V. 2. Cleopatra his impetratis, & Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, uſque ad Euphratem deducto, reverſa eſt, & Apamiam Damaſcumque venit, & in Judæam proceſſit; Herode ipſam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventum agri Hierichuntis. regio enim illa balſamum fert, rem ejus loci pretioſiſſimam, & nuſquam alibi provenientem; itemque palmas multas, eaſque pulchras. Ibi dum illa moratur, & cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus, quæ illic eſſent, & forſan etiam illius amore capta, aut, quod veriſimilius, clam id agens, ut ex ſtupro quod ab illo paſſura eſſet, inſidiarum occaſionem nanciſceretur. Summâ autem, amore irretitam eſſe præ ſe ferebat. At Herodes, qui jampridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes moleſtam eſſe, inſuper & tunc, ſi ex effrenata libidine eò devenerit, dignam judicans quam odio haberet, & anteverteret ab ipſa pœnas ſumendo, ſi ex inſidiis ad hujuſmodi aliquid aggrederetur, ejus ſermonem à ſe repulit, & cum amicis conſultavit, utrum eam cum poſſet occidere deberet. malis enim multis omnes *ſe* liberaturum eſſe, quibus & jam moleſta fuit ac porro futura ſit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipſum fac-

Cleopatræ in Judæam adventus.

Balſamum in agro Hierichuntino.

Herodi in animo erat Cleopatram necare.

tu-

h Ἀρσινόην —— Ἀρτεμίδι.] Arſinoën apud Miletum, Dianæ Leucophrynes ſupplicem, immiſſis percuſſoribus ab Antonio ſublatam, narrat *Appianus*, lib. 5. p. 676.

i Πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος] *L. B.* πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

k Μὲν] Abeſt à *L. B.*

l Περιωμόθησαν,] Eo modo *MSS.* περιωμόθησαν in *Editis.*

m Διαρπασθῆναι] *L. B.* διαρπασθῆναι.

n Πρὸς ὕβριν) *L. B.* εἰς ὕβριν.

o Πολυτελεῖ,] Πολυτελεῖ, ἐπιθυμίας τε δουλευούσῃ *Busb.*

p Ἡπτῃν ἀεὶ] Ita cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliisque* ἐπῆγεν ἀεί τι, dein mox Λυσανίαν μὲν τὸν & poſt ἀπέκτεινεν.

q Λυσανίαν] *Sc.* Lyſaniam, Ptolemæi Mennæi filium, Chalcidis & Iturææ regem.

r Αὐτὰς] *L. B.* αὐτῶν. forte melius. HAV.

s Θέλοι.] *L. B.* θέλῃ.

t Ἐξεδυσώπει,] Δυσωπέρῳ *Zonaras p.* 237. D. SPANH.

v Τούτου κατήκοον] Aut μέχρι τούτου (cum *Vat.*) aut μέχρι τούτῳδε (cum *Busb.*) legendum. perperam μέχρι τούτου in *Editis.*

x Ἀρνηθῇ] *L. B.* ἀνηθείη.

y Ἐκ φανερᾶς] Εἰς τὰμφανὲς *Busb.*

z Τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις] Conf. ſupr. lib. 13. c. 4. §. 4. & alibi. lib. 1. c. 18. §. 5. SPANH.

a Ἀνέστρεψε.] *L. B.* ἀνέστρεφε.

b Φέρει δὲ —— φύεται,] Conf. alibi. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

c Περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης,] Πρὸς τὸν Ἡρῴδην χρωμένης *Busb.*

d Ἐπ' αὐτῷ] Ἐπ' αὐτῇ *Busb.* & *Vat.*

e Φθῆναι] *L. B.* ἐφθῶσι.

f Ἐγχειρήσει,] Lege ἐγχειρήσῃ. COCC.

g Βουλὴν δὲ ἐποιήσατο] Βουλὴν δὲ ἐποιεῖτο *Busb.*

Ab ea re amici eum avertunt.

cturum, quandoquidem nec ei se fidelem præstitura esset, * si unquam opportunum & utile ei foret ut ita se gereret. Cum hæc vellet, *ab incepto eum* prohibuerunt amici, primum quidem suggerendo, ei haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifestum adire discrimen; deinde urgendo & obsecrando, ne quid temere ageret. non enim *hoc* laturum Antonium, licet ipsi perspicuum foret magno id ei esse emolumento: immo & amorem ipsi magis accendet, quod vi & ex insidiis ea orbari existimaretur, nec aliquid adesse quod in commodam excusationem afferri posset, cum & mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentissimam, & utilitas, si qua esse putaretur, cum audacia & amoris illius reprehensione conjuncta videatur. Ex quibus manifestum, regnum ipsius & domum malis impletum iri magnis & non desituris: cum nihil vetet, quin amosiendo peccatum, ad quod ipsa eum alliciat, opportunitate commode & decenter utatur. Illa ad eum absterrendum dicentes, & periculum ex verisimilibus repræsentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulsisset, ad Ægyptum eam deduxit.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deduc.

Armenia ab Antonio debellata.

3. Antonius autem, Armenia subjugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis ejus & satrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eosque dono dedit Cleopatræ, & regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapsus est. Quem cum Archelaus & Nero Cæsar ejecissent, Tigranem juniorem ipsius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem postea contigerunt.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, *Cleopatræ* ob datam *ei* ab Antonio regionem pendenda, ea rite solvebat Herodes; parum tutum existimans, Cleopatræ causam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipso exigendam recepisset, quippe qui pro eo spopondisset, aliquandiu ducenta illa talenta ei solvit; sed postea pravus tardusque ad pensiones factus est: quod si quam partem ægre solvebat, ne id quidem sine fraudatione faciebat.

Αντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καταλάβῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον ἐκκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα [h] κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοί τε καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι τὸν Αντώνιον, οὐ δ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον φήσει πρὸ τῶν ὀμμάτων· τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ [i] καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τι ὄφλειν εἰς τὴν ἀπολογίαν [k] φανεῖσθαι· ἅμα μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγημένην, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐσχηκυῖαν τὸ χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ τούτῳ τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τὸ σκαιὸν ἀφροσύνης φανησομένης. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπόρων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὖθις καὶ τὸ γύος, ἔχον, ἀποκρεμάμενον τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἣν ἐκείνη προσκαλεῖ, θέσθαι τὸ καιρὸν ἀσχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες [l] ἐξ εἰκότων προδηλοῦντες, ἐπέσχον αὐτὸν τὴν [m] ἐπιχειρήσεως. ὁ δὴ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου πέμπει.

γ'. Αντωνίου δὲ, τὴν Αρμενίαν [n] καταλαβών, [o] Αρταβάζην τὸν Τιγράνου, [p] σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δ' ἐβασίλευσεν [q] Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, διαφορὰς ἐν τῷ τότε. καὶ τὸν Αρχέλαον Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες, [r] Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Περὶ δὲ τὰς φόρους ἃς ἔδει τελεῖν, τὸν ὑπ' Αντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν Ηρώδης δίκαιον ἦν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον διδόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' Αραψ, Ηρώδου τὴν Φοινίκην [s] ὑποδεξαμένου, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ διακόσια τάλαντα· μὴ ταῦτα δὲ κακοήθης ἦν καὶ βραδὺς εἰς τὰς [t] ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἴ τι μέρη τινὰ διαλύσειεν, ἀλλὰ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

VI. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, & multis præliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus est. Deque magno terræ motu.

Ως Ηρώδης ἐχώρει κατὰ τὸν Αραβα, καὶ συμβαλὼν πολλάκις τελευταῖον νικᾷ, καὶ προσεταιρίζεται τὸν ἔθνους ὑπὸ τὸν Αραβῶν ἡρέθη. Περί τε σεισμὸν μεγάλου.

Herodes cogitat de Auxilio ad Antonium mittendo in Actium.

HErodes autem, cum *Arabs* improbe & inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet justo & debito, in eo erat ut armis illum persequeretur, sed rem distulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exspectaretur pugna Actiaca, quæ in centesimam & octogesimam septimam Olympiadem incidit, Cæsar quidem cum Antonio de summa rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam jamdiu teneret, &

Ηρώδης δὲ, τὸν πρόσθεν ἀγνωμονοῦντα καὶ τελευταῖον οὐδὲν ἐπὶ τὸ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντα, εἶχε μὲν ὡς ἐπιλυσόμενος, [v] προθεσμίαν δὲ ἐζήτει [x] Ρωμαϊκῷ πολέμῳ. τὸν γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης προσδοκωμένης, διὰ τὴν [y] τὴ ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδα γενέσθαι συνέβη, Καίσαρι μὲν Αντωνίῳ περὶ τὸ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δὲ καὶ [z] τὸ χώρας οὐδέτερα μενούσης αὐτῷ πολὺ

* *Si unquam opportunum & utile ei foret ut ita se gereret.*] *Vel*, si quod tempus inciderit (*vel* res in eo loco essent) ut illius officio opus haberet.

h Κινδυνον] *L. B.* κινδύνων τ.

i Καὶ κατ' ἐπιβουλὴν] Illud καὶ è *MSS.*

k Φανεῖσθαι,] *L. B.* Φανῆσθαι.

l Εξ εικότων] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐξ εικότος in *reliquis.*

m Επιχειρήσεως.] Επιχειρήσεσιν *Vat.* & *L. B.*

n Καταλαβὼν,] Παραλαβὼν *Busb.*

o Αρταβάζην τὸν Τιγράνου,] Aliis *Artavasdes* dicitur, *Oroso* vero *Arabanes.* Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 441. *Edit. Lond.*

p Σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις,] Ita *Busb.* σὺν τοῖς παρὰ σατράπαις in *aliis.* Forsan σὺν τοῖς πᾶσι σατράπαις. HUDS. Id etiam innuitur in *Margine L. B.* cui adscribitur plane eadem lectio. HAV.

q Αρταξίας] Hunc paterno nomine *Artabazem* appellat *Dio*, lib. 54. p. 526.

r Τιγράνην τὸν νεώτερον] A *Vellejo* patris nomine *Artavasdes* dicitur, ab aliis vero *Tigranes.* Adi *Lipsium* ad *Taciti* Annales l. 2. c. & ad *Vellejum*, ut & *Usserium* p. 510.

s Επιδεξαμένου,] Επιδεξαμένῳ *Busb.*

t Αποδόσεις,] Sic *MSS.* δόσεις in *Editis.*

v Προθεσμίαν] Προθεσμία pro *dilatione* accipio cum *Epiphanio* hîc loci: nonnihil favente *Vet. Glossario.* atque eundem sensum voci tribuit *Valesius* ad *Eusebium* in *Hist. Eccl.* l. 9. c. 10. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

x Ρωμαϊκῷ πολέμῳ.] Τῷ Ρωμαϊκῷ π. *Busb.*

y Τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς] *L. B.* ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν.

z Τὸ χώρας οὐδέτερα] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 3. SPANH.

a Κα-

λω ἤδη χρόνον, καὶ πρεσβύων ἐρημένων, Αντωνίῳ συμμαχίαν [a] κατέλεξεν, [b] ἐπιμελέστατος τῆς παρασκευῆς χρησόμενος. Αντώνιος δ', τὸ μὲν ἐκείνης συμμαχικὸς οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ Ἀραβα, καὶ γὰρ ἠκηκόει πρός τι αὐτοῦ καὶ τῆς Κλεοπάτρας τῷ ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προσέταξε. [c] ἠξίει γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυσιτελεῖν αὐτῇ τὸ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγεμένῃ. τούτων αὐτοῦ παρὰ Αντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέψας Ηρῴδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικὸν, [d] ὡς ἔδυς εἰς τὴν Αραβίαν [e] ἐμβαλῶν. καὶ προσφοσδαθένθ ἱππικῇ καὶ πεζῇς δυνάμεως, εἰς [f] Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τὸ Αραβῶν ἐκεῖ συναντῶντων· ὁ γὰρ ἐλελήθη τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτὸς· καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ Ιουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν Αράβων [g] εἰς Κανὰ συνῆλθε, χωρίον δέ ἐστι ταῦτα τῆς Κοίλης Συρίας. Ηρῴδης δὲ προπαρασκευασάμενος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πολεῖσον ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας ἐν [h] Κανὰ στρατοπεδεύσας ἐλογίζετο, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ ὑκαίρου τῆς μάχης ἐπιφέρειν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐπινοοῦντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων, περιελόμενον τὸν τρισσὸν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Αραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ σωτηρίᾳ πίστιν καλῶς, καὶ τὸ προθυμίας ἄμεινον ἔχοντων ὅσον τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, ἀσθενεῖς χεῖρας ἐλθεῖν ἐπιφέροντες τοῖς πολεμίοις. θορυβούντων δὲ καὶ πάντων ἐπιδεικνυμένων τὸ σθένος, ἔγνω τὴν προθυμίαν ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθαι· καὶ προσπὼν ὡς ὁ λελειμμένος τὸν ἐκείνων ἀρετῆς, [i] πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο, πάντων κατ' οἰκεῖα [k] τάξη συναναλυθησόντων. ἐκπληξις δὲ ἐμπίπτει τοῖς Αραβίοις· ἀνλισάντες γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς εἶδον ἀμάχους ὄντας καὶ μεστοὺς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι ἐκκλίναντες· κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ [m] Αθηνίων καπώσαντο Ηρῴδῃ τε καὶ τοῖς Ιουδαίοις. ἦν γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τοῦ ἔθνους, [n] διάφορος δὲ Ηρῴδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀπερισκέπτως ἐσκέπτετο, δρασάντων μέν τι λαμπρὸν τὸν Αραβῶν ἐννοικὸς ἰσχύειν ἄγειν, [o] ἡττωμένων δέ, ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συνεληλυθόσι [p] τῶν οἰκείων [q] παρεσκευασμένον ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολλοὺς ἔπεφε φόνου. πᾶς τε δὲ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ιουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' εὐδείας χρώμενοι, ταχὺ τῶν ἐπιχειρούντων ἡττῶντο καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις [r] ἀφίπτοις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πολὺν τὸν ἐμπέδιον εἶχον οἱ τῶν ἐπίππων πειρώμενοι. κακῶς δὲ πασχόντων, οἵ τε Αραβες [s] αὐτοὺς ἀνελήφεσαν, καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντες [t] ἔκτεινον ἤδη πεφευγότας. ἐγίνοντο δὲ πανταχοῦ κτεννυμένων ἀπώλειαι· καὶ τῶν Διαπτηνίων [v] οἱ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ηρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ καθ' τὴν μάχην, ἀφίππαζε βοηθεῖν ἄξων. [x] ὁ μέλει διέφθη καὶ περὶ ἑσπέραν ἐπιφανεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τῶν Ιουδαίων. οἱ δὲ Αραβες ἐκ μυρίους δυστυχήσαντες ἐν ὀλίγῳ, νίκην τε ἧς πολεῖσον ἀπεδείσαντο ἀνδληφότες, καὶ πολλῶν τῶν ἑαυτῶν ἀφῃρημένοι δυνάμεων. τὸν-

magnos reditus atque opes quæsiviſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, ut Antonio ferret auxilium. Verum Antonius ejus ſe ſubſidio egere negavit; eique mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipſo Herode, tum à Cleopatra, audiviſſet) *bello* adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, ut quæ exiſtimaret è re ſua eſſe, ut alter alterum læderent. Cum hæc ei relata fuiſſent ab Antonio, reverſus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim pervenit, eò Arabibus illi obviam venientibus: (non enim eos latuit hæc expeditio) magnoque commiſſo prælio, Judæi victores evaſerunt. Poſtea vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Cœle-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque ubi ad Cana appropinquavit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, ut cum opportunum eſſet prælia faceret. Sed hæc eo inſtituente, conclamat Judæorum multitudo, ut ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſe pulchre ordinatos credebant: & omnes qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, vicerant, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur & magnum præ ſe ferrent animi ardorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti; præfatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus cum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes invaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, ubi Judæos invictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi & Judæis injuriam feciſſet. Is enim, cum Cleopatræ nomine dux eſſet illius tractus, & ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: ut qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Judæos adoriri, ad hoc paratus unà cum ſuis qui ex ea regione convenerant. Et tunc laſſos & ſe vincere putantes aggreſſus de improviſo, magnam eorum cædem edidit. nam cum & animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Judæi, & paulo remiſſius victoria uterentur, facile cedebant iis qui eos adorti ſunt, & magnam cladem accipiebant in locis petroſis & ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumpſerunt, & converſi eos in fugam jam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus perempti interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum jam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia, ſubvenire potuit, quin capta ſunt caſtra Judæorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, à qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus

Herodes, juſſu Antonii, bellum Arabibus infert.

Victoria penes Judæos.

Bello ab Arabibus redintegrato res male cecidérunt Judæis, ex Athenionis perfidia.

[a] Κατέλιξεν,] Κατέλιγεν *Vat.*

[b] Επιμελέστατος] *L. B.* ἐπιμελέσεται.

[c] Ηξίει γὰρ] Ita diſtinxi. antea erat, ἠξίει γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγεμόνι.

[d] Ως δ' ἔδυς] Ita *Vat.* & *Epiphan.* καὶ εὐθὺς in *ceteris.*

[e] Εμβαλῶν.] Εμβαλὼν non ἐμβαλὼν lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *ingreſſurus.*

[f] Διόσπολιν] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[g] Εἰς Κανὰ] Εἰς Κανάθα συνῆλθε *Vat.* Εἰς Κάναθα adjecta terminatione in lib. 1. de *Bello Jud.* Sibi equidem perſuadet *Berkelius* (ad *Steph. Byzant.* v. Ανα) hanc eſſe urbem quæ *Stephano* Ανα, *Joſapho* l. v. Αἶνα, & *Joſ.* c. 8. v. 8. Αἰ. & inde forſan terminatione addita Αἶνα. In textu Hebraico *Joſ.* XIX. *Cana* appellatur, nec aliter à LXXII. diverſa ſcribendi ratione orta ex more populorum Orientalium, qui, ad aſperiorem ſonum molliendum, ſæpiſſime permutant literas, *Ajin*, *Caph*, *Coph.* &c. HUDS. Conf. *alnot.* lib. 1. c. 14. §. 7. SPANH.

[h] Κανᾷ] Κάλῳ *Vat.* & in *Epiphanii* libris *Calon.*

[i] Πρῶτος ὢν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο,] Πρῶτος αὐτὸς ὢν τοῖς *Busb.*

[k] Τάξη] Abeſt à *L. B.*

[l] Εἰ μὴ] Deëſt in *L. B.*

[m] Αθηνίων κακώσαντο] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 19. §. 2. τὸν δὲ τῶν Καπάθων ἐπιχωρίως αὐτοῦ Αθηνίων &c. SPANH.

[n] Διάφορος ἦν Ηρῴδῃ,] Διάφορος ὢν Ηρῴδῃ *Busb.*

[o] Ηττωμένων δέ,] Ηττημένων *Busb.*

[p] Τῶν οἰκείων] Forte ἀπὸ τῶν οἰκείων. COCC.

[q] Παρεσκευασμένον ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ιουδαίοις.] Ita *Vat.* & *Busb.* παρασκευασμένον in *Editis.*

[r] Αφίπτοις καὶ πετρώδεσιν,] Πετρώδη καὶ δύσβατα χωρία· *alnot.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] *L. B.* ἑαυτοὺς.

[t] Εκτεινον ἤδη τετραμμένους.] Sic *Vat.* Ἔκτεινον in *reliquis*, & mox συνέφυγον.

[v] Οἱ πολλοὶ] *L. B.* οἱ πολλοί.

[x] Οὐ μὴ διέφθη] Οὐ μὴ ἔφθη *Vat.* & *L. B.*

Postea Herodes incursibus Arabiam infestat.

ribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis utebatur, multisque factis excursionibus Arabiam incursibus vastabat in montibus castra faciens; atque in universum ne aperte ad manus veniret, cavebat: neque tamen non hostibus assiduitate & labore incommodabat, & suorum casum omni ratione corrigere studebat.

VII. *Terræ motus in Judæa.*

2. Interea per tempus pugnæ Actiacæ, quæ Cæsari cum Antonio fuit anno regni Herodis septimo, concussa Judææ terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum stragem fecit per *totam* regionem, oppressaque sunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: sed exercitui, quòd erat sub dio, in ea, quam alii passi sunt, calamitate, illæsus mansit. Quæ cum Arabes fama accepissent, plura etiam quam vera essent ad illos perferentibus, qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Arabum odio *adversus Judæos* gratificabantur, majores spiritus sumpserunt, quasi, eversa hostium terra deletisque hominibus, nihil jam superesse videretur quod ipsis obstaret. Quinetiam Judæorum legatos, (nam eò venerant post ista quæ acciderant pacem facturi) comprehensos interfecerunt, & in eorum exercitum omni studio ire contenderunt. At Judæi incursum illorum excipere detrectarunt, animosque ex calamitate despondentes omnem de rebus suis curam abjiciebant, ut quæ jam ab illis valde desperatæ essent. non enim sperabant post tot clades in præliis acceptas æquis viribus decertaturos esse, neque auxilium ullum exspectabant rebus suis domi afflictis. Igitur cum ita se haberent, id agebat rex, ut & ducibus oratione persuaderet, tentaretque animos illorum dejectos erigere: atque commotis & audacioribus factis quibusdam de præstantioribus, ad universam multitudinem jam verba facere ausus est, cum antea gravaretur id facere, ne sibi difficile esset eos tractare, utpote adversis casibus vexatos. Cohortationem autem suscipiebat, hujusmodi ad vulgum habita oratione.

Arabes Judæis bellum inferunt.

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

3. "Non nescii sumus, Viri fortissimi, quod "multa hoc tempore evenerint conatibus nostris "adversa: & fortasse vix iis in hujusmodi rebus "bono esse animo detur qui fortitudine plurimum "præstant. Sed quoniam bello urgemur, & ni"hil eorum quæ acciderint ejusmodi est, quod "non una re præclara gesta in melius restituere "potestis, maxime sane volui vos cohortari, si"mulque monere quo pacto vobis constabit ani"mi vestri *robur* & magnitudo. Primum qui"dem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam justis de causis illud suscipiamus, adversa"riorum injuriis eò compulsi; nam & hoc, si "rescisçatur, maximam vobis alacritatem affe"ret: deinde ostendam, quare pro nihilo ha"bendum sit quicquam malorum quæ nos pre"munt, & magnam nobis superesse victoriæ "spem. A primo autem exordiar, vosque ipsos "testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis "utique & ipsi quam injuste egerint Arabes, & "quanta fuerint erga alios quoque omnes perfi"dia, ut usu venit barbaris & de Deo nihil co-

πεῦγεν ὁ μὲν Ηρώδης ληστείαις [y] ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταλαμβάνων τὴν τῶν Ἀραβίων σκηνὴν ἐπὶ ἀποδρομαῖς, σπανοπεδεύομεν ὄπῃ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τὰ μάχας εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· ὅσῃ [z] ἀζημίῳ ἢ γινόμενον τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ [a] Φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πλῆσμα διορθόμενον.

β'. [b] Ἐν τούτῳ καὶ τὴ ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνεστώσης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον [c] ἑβδόμῳ ὄντι Ηρώδῃ τὴ βασιλείας ἔτους, σφάλεται ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδοκεῖ, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἢ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς πεπτωκυίας οἰκίας [d] περὶ μυρίους· τὸ μέντοι σπανιώτατον, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, οὐδὲν ὑπὸ ἢ πάθους κατεβλάβη. ταῦτα πυνθανομένοις τοῖς Αραψὶν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τὰς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μισεῖ τῶν ἀνωμοσμένων ἐχαρίζοντο, μεῖζον ἐπῆλθε φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀναπεφαμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μησὶ εἰς αὐτὰς ἀντιπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ιουδαίων τὰς πτέσεις, ἤκουν δὴ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρωνίᾳ ποιησόμενοι, [e] συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης παρθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. οἱ δ' ἔτι τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ, τὰς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακειμένους, πτοίεντο τὸ πράγματος, παλαίειν ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ὁ γὰρ ἦν ἔτι ἰσοπαλίας ἐλπὶς προηγημένους ἐν τοῖς μάχαις, ἔτι βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆγε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πεῖθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν [f] πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας ἢ καὶ ὡσθαρρύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ὢν αὐτὸ, μὴ καὶ [g] χαλεπὸς χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει ἢ τοιούτοις ποιούμενος [h] εἰς τὸ ὄχλον τοὺς λόγους.

γ'. "[i] Οὐκ [k] ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γεγόνασι πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν "ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις οὐδὲ "τοὺς πλεῖστον ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπει"δὴ καταπέπτηκε τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων οὐδέν "ἐστιν τοιοῦτον, ὃ [l] μὴ δι' ἑνὸς ἔργου καλῶς πραχθέν"τος ἐπανορθώσεται, παρακαλέσαι προειλόμην ὑμᾶς "ἅμα καὶ διδάξαι [m] δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις "φρονήμασιν. βούλομαι ἢ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ὧν πο"λεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ἐπιδεῖξαι, διὰ τὴν "ὕβριν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ "μάθοιτε τοῦτο, παρθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσεσθαι· μετὰ ἢ "[n] τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν οὐδέν ἐστιν, "καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι ἢ "ὅπου ἢ πρῶτα, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. "τὴν γὰρ τῶν Αράβων ἀθυμίαν ἴστε μὲν ὅπως, καὶ πρὸς "τὰς ἄλλας ἅπαντας ἔτως ἀπίστως [o] διακειμένην, ὡς "εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον Θεοῦ. πολεῖται μὲν "τοι προστήκουσιν ἡμῖν πλεονεξία καὶ φθόνῳ, καὶ τε παρα-

"χαῖς

y Εχρῆτο] Εχρᾶτο *Busb.*

z Αζημίῳ] Ita ex *L. B. Reliqui* ἀζημίως. HAV.

a Φιλοπόνῳ,] *Gen.* φιλίππῳ.

b Εν τούτῳ —— συνεστώσης] Accidit itaque pugna Actiaca anno septimo imperii Herodis. REL.

c Εβδόμῳ ὄντι] Scilicet à morte Antigoni, circa mensem Sextilem anni *Periodi Julianæ* 4676. hic & deinceps numerati. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 466.

d Περὶ μυρίους·] Περὶ τετρακισμυρίους *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* τρεῖς μυριάδας in lib. 1. *de Bello Judaïco.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 3. SPANH.

e Συλλαβόντες ἀπέκτειναν,] Legati Judæorum ab Arabibus necati. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

f Πεπτωκότα τὰ φρονήματα.] Πεπτωκότων *Busb.*

g Χαλεπὸς] Forte χαλεποῖς. COCC.

h Εἰς τὸ ὄχλον τοὺς λόγους.] Πρὸς τὸ ὄχλον *Busb.*

i Οὐκ —— πολλὰ] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

k Αγνοοῦμεν,] *L. B.* ἀγνοοῦμεν.

l Μὴ δι' ἑνὸς ἔργου] Ita cum *Cod. Vat.* μηδενὸς ἔργου in *Editis Aliisque.* utra lectio melior sit, aliorum esto judicium.

m Δι' ὧν ἂν ἐμμένητε] Δι' ὧν ἂν ἐμμένοντες *Vat.*

n Τοῦτο δεῖξαι] Illud τοῦτο δεῖξαι habui è *Cod. Vat.* (adstipulante in ora codicis sui *Coccejo*) sensu plane ejusmodi quid postulante. antea editum erat μοῦ ἢ τὸ ὑποδεῖξαι.

o Διακειμένην,] Διακειμένων *Vat.*

"χαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑποψίας. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύσας αὐτὰς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἐκ-
"πεσεῖν, καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ δέος
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνης
"πρὸς [p] ἡμᾶς ἀλήθεια αἰτία μεγίστη, μηδὲ τούτους ἀνή-
"κεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένης πάντοθεν μηδὲν ὑπίτη-
"δειον, ὃ δύναιτ' ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσορίσαι ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμενος ἐγὼ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
"[q] ἴδια, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, πολὺς δὲ
"δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, ἀλκήσια μὲν δοὺς τάλαντα,
"ἀλκησίων δὲ [r] ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοδοῦ-
"μένη [s] γεγόνει, αὐτοὶ δὲ ὑπὲρ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίους φόρον, ἢ τὴν χώραν
"ἀποδόσθαι πλεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων
"οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσου-
"σας [t] μετὰ πολλῆς ἐπιτάξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"ἀρχῷ ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦν-
"τας, καὶ ταῦτα ὑ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [v] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετήρηται. ἀλλ'
"ὑ δοκεῖ τούτοις οἷ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν σὺν ὀλί-
"ζῃ μον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζή-
"τησις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"[z] θεοῦ βουλόμενα, καὶ προαγγέλλαντος ἀεὶ μισεῖν
"τὸν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ ταῦτα ὑ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπιξενούμενον; ἃ γὰρ
"[z] ὁμολογήσαι προσηνώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, ταῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πέρσεως
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὰ μὲν Ελλήνων ἱερὰ καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων παρὰ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [a] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους ἀμαλάττειν δύναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν
"γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων ἀφικομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο,
"ἢ πρὸς τὸν βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν
"τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν ὑδαμῶς δοκῶ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρῳότεροι δ' ἢ πολεῖς ἐκεῖνοι τυγχάνα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ πληθος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τὸν δεύτερον οὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐ-
"φυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον καὶ τὰ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηναίων ἐπῆλθε, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δευτέρα προπομία, καὶ ἐπέδρα; τί ἂν ἔλαττον φρονῆ-
"σειεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνί-
"ζωνται, πάντοτε νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ πεπεῖσθαι; πῶς δ' ἂν, εἴ τις γναίους ἢ-
"τηταί τις αὐτοὺς, ἃ περὶ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὀρμηθείη;
"τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀσθενεστάτοις ἐπιχει-
"ρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δύνασθαι τοὺς ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήξει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ πρὸ τοῦ

"gitantibus. Sed in nos maxime offenderunt a-
"varitia & invidia, & cum in turbis eramus ſubi-
"to nos & inſidioſe aggrediendo. Multa quidem
"quid memorem? Verum, cum illis immineret
"è principatu excidere & Cleopatræ ſervire,
"quinam alii *eos* metu liberarunt? Nam meus
"erga Antonium amor, & illius in nos benevo-
"lentia in cauſa fuit, ne quid gravius iſti pate-
"rentur, illo cavente aliquid agere quod nobis
"ſuſpectum foret. Attamen cum vellet partes
"ex utraque ditione quaſdam Cleopatræ dare, i-
"pſe hujus rei curam in me ſuſcepi: &, datis de
"meo magnis muneribus, ſecuritate utriuſque
"viam munivi, impenſaſque ipſe feci, talenta præ-
"ſtando cc, & fidejubendo pro aliis cc, quæ ter-
"ræ imperata erant, cujus reditus perceperunt;
"nos vero defraudarunt. quamvis par erat ut Judæi
"nemini de bonis ſuis tributum penderent, aut
"terræ illorum pars vectigalis fieret. Sin vero,
"ſaltem non pro iis quos ipſi ſervavimus: neque
"Arabes, qui cum nos compellarunt gratiaſque e-
"gerunt, faſſi ſunt, quod *noſtra opera* imperium
"tenere videantur, *decet* injuria nos afficere &
"fraudare, idque non hoſtes ſed amicos. quippe
"cum fides etiam inter inimiciſſimos locum ha-
"beat, inter amicos neceſſario ſervanda ſit: at non
"apud eos qui omni modo lucrum quærere ho-
"neſtum putant, injuſtitiam autem cum lucro
"conjunctam haud damno futuram. Vobiſne igi-
"tur dubium eſt, an injuſtos ulciſci oporteat, Deo
"hoc jubente & volente ut ſemper odio habeamus
"injuriam & improbitatem; præſertim, cum non
"modo juſtum, ſed & neceſſarium bellum perſe-
"quamini? Quæ enim & apud Græcos & Barba-
"ros habita ſunt iniquiſſima, iſta admiſerunt in le-
"gatos noſtros, quos jugularunt: cum Græci le-
"gatos ſacros eſſe & inviolabiles dicant, & nos do-
"gmatum potiſſima & ſanctiſſimam legum partem
"per * Angelos à Deo acceperimus. hanc enim
"vim habet hoc nomen, ut Deum hominibus co-
"ram ſiſtat, & hoſtes cum hoſtibus in gratiam
"redire faciat. Quæ major igitur eſſe poteſt im-
"pietas, quam legatos trucidare de jure agentes?
"Vel quî dehinc aut in vita tranquilli aut in bel-
"lo felices eſſe poſſunt, hoc in ſe ſuſcepto facino-
"re? Mihi quidem minime videntur. Dicat tamen
"fortaſſe aliquis, fas quidem & jus nobiſcum eſt,
"illos tamen fortiores eſſe vel plures contigit. Sed
"primum quidem vobis haud convenit hæc ora-
"tio. Cum quibus enim eſt jus, cum illis & Deus:
"Deus autem ſi adſit, adſunt ſimul & copiæ &
"robur. Ut autem & res à nobis geſtas conſidere-
"mus, prima pugna vicimus, commiſſa ſecunda,
"vix nobis reſtiterunt, ſed ſtatim fugiebant, non
"ſuſtinentes impreſſionem adeo animoſam. Victo-
"res autem nos aggreſſus eſt Athenio; bellum in-
"ferens non denunciatum. Utrum hæc eſt eorum
"virtus, an ſecunda iniquitas, & inſidiæ? Cur igi-
"tur abjectiore ſumus animo ob eam rem, quæ
"efficere debet ut majorem ſpem concipiamus?
"Et quî fit ut illi terrorem nobis injicerent, qui,
"quoties ſine dolo congrediuntur, ſemper ſupera-
"ti ſunt; ſi quando autem victores eſſe exiſtimen-
"tur, id ex improbitate conſequuntur? Quod ſi
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipſa de
"cauſa majori *pugnandi* ardeat cupiditate? Animo-
"ſum enim arguit non imbecillos adoriri, ſed poſ-
"ſe etiam viribus ſuperiores vincere. Si quem au-
"tem

p Ημᾶς ἀλήθειαι] Ita ex *Epiphanio*. ὑμᾶς in *Græcis* omnibus.
q Ιδια,] Forte ἰδίᾳ. COCC.
r Εγγυητὴς γενόμενος,] Ποιητὴς *Vat.*
s Γεγόνει,] Juxta canones ἐγεγόνει. verum γέγονεν habet *Vat.* & *L. B.*
t Μετὰ πολλῆς ἐπιτάξεως] Illa μετὰ πολλῆς deſunt *Vat.*
v Πολεμιωτάτους τόπον,] Πολεμίους *Vat.*
x Τὸ δ' ἀδικεῖν] Τὸ δ' ἄδικον *Vat.*
y Τιμωρήσασθαι,] Τιμωρεῖσθαι *Vat.*
z Ωμολόγηται] Ὁμολογεῖται *Vat.*
* *Angelos à Deo acceperimus.*] *Sc.* nuncios, *aut* legatos.
a Αγεῖν,] Αγὲ *Vat.*
b Ερεῖ τις,] Illa ἐρεῖ τις deſunt *Vat.* & *Epiphanio.*
c Καταπλήξει] τὰ οἰκεῖα πάθη,] Καταπλήξει] *Vat.* In *Marg. L. B.* καταπλήττει.

"tem terrent domeſtici caſus, & quæ in terræ "motu acciderunt, primum quidem reputet, quod "hoc ipſum etiam Arabibus imponit, majora quæ "facta ſunt quam pro rei veritate exiſtimantibus; "deinde non decere, ut quæ illis audaciæ, nobis "ſit ignaviæ cauſa. Neque enim illi quidem, quod "boni aliquid ipſis obtigerit, animos ſumunt, ſed "quia ſperant nos jam malis ſuccumbere. Si nos "autem contra eos proficiſcamur, magnos eorum "animos contundemus; & hoc etiam lucrabimur, "ut non iterum cum ferocibus pugnemus. Ne- "que enim adeo affligimur; neque, ut putant qui- "dam, id quod accidit Dei iræ indicium eſt: ſed "caſus ſunt hæc, & infortunia. Atque ſi Dei con- "ſilio facta ſunt, patet ejuſdem conſilio deſiiſſe, "ut qui præteritis contentus ſit. Si enim voluiſ- "ſet adhuc amplius nobis nocere, non *tam cito* mu- "taſſet *ſententiam*. Bellum autem illius voluntate "ſuſcipi, & juſtum ab eo exiſtimari, ipſe oſtendit. "Nonnullis enim terræ motu per totam regionem "peremptis, nemini armatorum mali aliquid acci- "dit, ſed vos omnes ſalvi eſtis; *hoc ipſo* declarante "Deo, quod ſi univerſi cum liberis & conjugibus "militaſſetis, ne quidem gravius aliquid pati vobis "contigiſſet. Cum hæc vobiſcum reputaveritis, "& quod plus eſt, quod propugnantem ſemper "habeatis Deum, juſte & fortiter perſequimini in "amicitia infidos, in bello implacabiles, in legatos "impios, & à vobis ſemper virtute ſuperatos.

Judæi Arabes vincunt.

4. Judæi, iſtis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, ſacrificiis rite peractis, eos ſecum aſſumptos propere adverſus Arabes trans Jordanem fluvium ducit; & non procul ab hoſtibus caſtra metatur. Sibi utique viſum eſt caſtellum in medio poſitum occupare: nam & ſibi id uſui fore putavit, tum ad hoſtem celeriter prælio laceſſendum, tum ad caſtrorum munitionem, ſi pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo eſſet, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: & deinde aliquam multi, cum res ad manus veniſſet, utrinque cadebant, donec victi Arabes ceſſerunt. Ea res protinus Judæis non parvum ad ſpem momentum præbuit. Cumque cogitaret *rex*, Arabum exercitum omnia malle, quam ut pugnam lubenti animo inirent, cœpit vallum fortiter divellere & propius ad caſtra admotus *ea* oppugnare. Atque ita vi compulſi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut ulla victoriæ ſpe freti. Veruntamen manus conſeruerunt, tum quia numero ſuperabant, tum quia eos animum ſumere cogebat pugnandi neceſſitas: atque acre prælium committitur, multis utrinque cadentibus. tandem vero Arabes in fugam verſi ſunt. Tantaque eorum cædes facta eſt, poſtquam cedere cœperunt, ut non ſolum ab hoſtibus interierint, verum etiam ſibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quia confuſi ruebant, conculcatis & ſuis ipſorum telis vulneratis. Igitur ex iis cæſa ſunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo evaſit. Sed certa ſalutis ſpe deſtituebantur, quippe cum commeatu & maxime aquæ penuria laborarent. Judæi autem, eos perſe-

"σφισιν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τῦτ' "αὐτὸ καὶ τὲς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ ῥωμένα τ "ἀληθείας ὑποτειληφότας· ἔπεστι ὡς ὰ καλὸν ἐκείνοις τὸ "τόλμης ἓ ἡμῖν δειλείας τιὼ αὐτιὼ αἰτίαν ῥωμέσθαι. οἱ "μὲν γὰ, ὐκ ἐξ οἰκείων τινὲς ἀγαθῶ τὸ εὔψυχον ἔχυσιν· "ἀλλ' ὐκ τ σοὶ ἡμᾶς, ὡς κάμνονλας ἤδη τοῖς κακοῖς, "ἐλπίδ☉. ἡμεῖς ἢ χωρήσαλες ἐπ' αὐτὲς, σφᾶς μᾶλλον ἐρεθιζόμε- "θα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναλήψόμεθα δ' "αὐτὸι, τὸ μηκέτι θαρσῆσι μάχεσθ. κὰ γὰ ὅτι κεκακώ- "μεθα τοσῶτον, ὥτ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργιὼ Θεῦ [d] παρέ- "χειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται κὰ "πάθη πινά. κὰ εἰ κῇ Θεῦ γνώμιω πέπρακ), δῆλον ὡς κὰ "πέπαυ) κῇ τιὼ ἐκείνε γνώμιω δεκεμένε τοῖς γεγονό- "σι. βελόμεν☉ γὰ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ὐκ ἂν [e] μετε- "βάλλετο. τ ἢ πόλεμον, ὅτι ἓ θελῇ τῦτον [f] ἐνεργῆσαι, "κὰ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰ ἐν τῷ σῶ- "σμῷ σῴζει τιὼ χώραν ἀσπολομένων, ὐδεὶς ὐδὲν ἔπαθε τ "ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιεῖ- "τες ἓ Θεῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μὴ τέκνων ἓ γυναι- "κῶν ἐστρατεύεσθε, σῴζιῶ ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. "ταῦτα ἐνθυμηθέντες, κὰ τὸ μεῖζον ὅτι [g] σῴζ πάντα καὶ- "ρὸν σῳσάμενον ἔχετε τ Θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίως "ἀνδραγαθίας τὲς ἀδίκως μὲν σὺς Φιλίαν, ἀσπόνδως "δ ἐν τ μάχαις, ἀνοσίως δ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ δ τ ὑμε- "τέρας ἀρετῆς ἠτιμένως.

δ'. Ταῦτα ἀκέσαντες οἱ Ἰεδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνως ἐφύοντο σὺς τιὼ μάχιω. Ἡρώδης δ, θυσίας κὰ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, κὰ μὴ ἀπεδῆς ἀναλαβὼν αὐτὲς ἦλθ ἐπὶ τὲς Ἀραβας, διαβὰς τ Ἰορδάνιω ποταμόν· [h] κὰ τῶν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύ) πλησίον. ἐδόκ δ' αὐτῷ φρόνιμον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔτως γὰ αὐτὸς μὲν ὠφεληθή- σεσθ, κὰ σὺς τὸ θᾶττον σιωάψαι τιὼ μάχιω, κἂν εἰ [i] παρέλκοι δέον, ἑρυμνὸν αὐτῷ πεπερισμέν☉ τὸ στρατόπεδον. [k] τὸ δ' αὐτὸ κὰ τῶν Ἀραβέων σὺς ἐναντίους, ἄμιλλα γίνε) σὺς ἓ χωρίω. [l] κὰ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· [m] εἶτα ἤ κὰ πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἠτιθέντες οἱ τῶν Ἀραβέων ἀπεχώρησαν. τῦτο εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰεδαίοις ὀλίγον ἐγεγένη. κὰ τιὼ δύναμιν αὐ- τῶν [n] ἐννοήμεν☉ πάντα μᾶλλον ἢ σὺς μάχιω ἰέναι βε- λόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τ χάρακα λαμ- βάν, κὰ ἓ στρατόπεδα [o] σῳούγων [p] ἄπρακ. τῦτοις γὰ ἐκ- πλαγέντες, [q] σῳήεσαν ἄτακτοι, κὰ σῳθυμίας ἢ τ εἰς τὸ νι- κᾶν ἐλπίδ☉ ὀλίγοις ἐρηκότες. ὅμως δ' οὐ εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους τε ὄντες ἓ λὰ τὸ καταπεῖγον ὑπὸ τὸ πολεμι- κὸν ὑπὸ τ ἀνάγκης στρατηγέμενοι· κὰ μάχη γίνε) καρ- τερά, πιπτόντων ἑκατέρωθεν σὺκ ὀλίγων. τέλ☉ [r] ἢ τρα- πέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. [s] ὧν ἢ τοσῦτ☉ φόν☉ ἐκλιπόντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς αἴτιοις γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑ- πό τε πλήθυς κὰ φορᾶς ἀτάκτ συμπατεμένων, κὰ σῳεμπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦ αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί· τὸ δ' ἄλλο πλῆθ☉ ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δ' ὐκ ἐν βεβαίῳ τιὼ ἐλπίδα τ σωτηρίας, ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων, κὰ μᾶλλον ὕδατ☉. [t] οἱ ἢ Ἰεδαῖοι διώκοντες σωεκαστοῖν μὲν

[d] Παρέχειν τὸ γεγονὸς,] Παρέχῃ *Vat.* & *Coccejus.*

[e] Μετεβάλλε☉.] *L. B.* μετεβάλε☉.

[f] Ενεργῆσαι,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἀνεργῆσαι perperam in *Editis Aliisque.*

[g] Παρὰ πάντα καιρὸν] Ita *Vat.* σῴζει πάντα καιρὸν in *ceteris.*

[h] Καὶ —— πλησίον.] Circa Philadelphiam *alleg.* lib. 1. c. 19. §. 5. στρατοπεδευτάμενος ἢ σὺς Φιλαδελφίαν, ἰσχὺς τ πολεμίων· SPANH.

[i] Παρέλκοι δέον,] Sic *Vat.* παρελθεῖν in *reliquis.*

[k] Τὸ ἢ αὐτὸ] Τῷ ἢ αὐτῷ *Busb.*

[l] Καὶ πρῶτον] Ita *Busb.* κὰ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμοῖς *Vat.* κὰ πρῶτ☉ μὲ ἀκροβόλισμος in *Editis.*

[m] Εἶτα ἢ κὰ πλείους,] Εἶτα δὴ κὰ *Vat.* εἶτ' ἤδη κὰ in *Editis.* εἶτα κὰ *Busb.* unde mihi viſum eſt εἶτα ἢ reſcribere.

[n] Ενοούμεν☉] Καὶ τιὼ δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μ. in *Editis.* κὰ τιὼ δύναμιν αὐτῷ ἐνοούμεν☉ πάντα μ. *Vat.* unde ipſi edidi, κὰ τιὼ δ. αὐτῶν ἐνοούμ☉ π. id quidem ſenſu poſtulante. *L. B.* ἐνοούμεν☉ π. μ. ἢ π. μ. ι. βελομένους. *Coccejus* legit αὐτὸς δ' ἐνοούμενος &c.

[o] Σῳούγων] *L. B.* σῳὸς ἀγῶνα.

[p] Απρακ. τῦτοις] Videndum an nihil hîc deſit. SPANH.

[q] Σῳήεσαν ἄτακτοι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* σῳσῆσαν in *Editis Aliisque.*

[r] Δὲ τραπέντες] Illud ἢ è *Codd. Vat.* & *Busb.* ut & mox κὰ ante σφίσιν ex eodem *Cod. Vat.*

[s] Ων ἢ τοσῦτ☉] Ων ἢ φόν☉ ἐκλιπόντων πολὺς *Vat.* & *Busb.*

[t] Οἱ ἢ Ἰεδαῖοι] Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *Judæi autem licet perſequerentur* &c. οἱ τε in *Græcis* omnibus.

τ Εἰς

μεν ὰ κατίχυσαν, ϖϐικαθιζόμενοι ᾗ τ χάρακα, κὴ ϖϐλατηροῦντες [v] εἰσόδους τε τὰς ἐπαρχθοῦντας κὴ ἐξόδους φυγεῖν βυλομένυς εἶργον.

ε'. Εν τύτοις ουῦ ὄντες οἱ Αραβες ἐπρεσϐεύοντο [x] παρὰ τ Ηρώδλω, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ Δαλύσεως, ἔπεμπε, τὸ γὸ δίψῳ ἤπτε, πᾶν ὁτιῦν [y] ὑφίσαθαι, κὴ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ ᾗ ὅτε πρέσϐεις, ὅτε λύτρα τ ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τ μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὼν ἐκδικῆσαι τὰς ϖϐλανομίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγνημένας. [z] καϐαναγκαζόμενοι ουῦ τοῖς τε ἄλλοις, κὴ τῷ δίψῃ, προϐιόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἄγαν ἓ δεῖν· κὴ πέντε μὲν ἡμέραις [a] τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ ᾗ ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιπὸι διέγνωσαν [b] ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ὅπὶ τὰς ἐναντίας ἐγχειρεῖν· εἰ κ δέοι τὶ πάσχειν αἱρέμενοι, κὴ μὴ Δαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγυς ἀδόξως. ταῦτα ᾗ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ὃ χαρακώμασιν, διήρκεσαν δ' ὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι ἓ τὰς ψυχὰς ἓ τὰ σώματα τόπον σὐκ ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, τὸν συμφορᾶν [c] τὸ ζῆν ποιούμενοι· κὴ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ϖϐροτερχίᾳ μάχῃ [d] ϖϐὸς [e] ἑπτακισχιλίυς. τοιαύτῃ ᾗ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἰῷ αὐτοῖς ϖϐότερον ἀφῄρηντο· τεθαυμακότες ᾗ ἐν τ οἰκείαις συμφοραῖς τὸν Ηρώδυ στρατηγίαν, εἷς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, κὴ [f] ϖϐοσάτου [g] ἀπέφηναν ὃ ἔθνος. ὁ ᾗ πλεῖσον ὅπὶ τοῖς [h] εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὸν οἰκείαν, μέγα ϖϐοσπλεφὼς ἀξίωμα, κὴ Δὶ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν.

quuti, cum una cum eis irrumpere nequiviſſent, vallum circumſident; &, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

5. Quamobrem eò *anguſtiarum* redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, utpote ſiti cogente, rogatum ut vel quacunque conditione liceat illis in præſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captivis, nec aliud quicquam æqui admittebat, cupiditate ulciſcendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque & aliis & ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque *Judæis* dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, & in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire paulatim. Cum hæc ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed prælium ſuſtinere non potuerunt, præclare quidem dimicandi præ corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate dutentes: ceciderunt*que* primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, & in poſterum ei ceſſerunt, & pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam.

Arabes legatos ad Herodem mittunt.

Magna Arabum clades.

IX.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Ηρώδης, Τρκανὸν ἀποκλείνας, ἠπείγετο ϖϐὸς Καίσαρα, κὴ παρ' αὐτῷ τὴν ϐασιλείαν ἔχειν· ὡς τε Καίσαρ μετ' ὀλὺ ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properavit ad Cæſarem, & ab ipſo regnum obtinuit: utque non multo poſt Cæſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

Τ μὲν ουῦ ἄλλα [i] καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπιχειρήτῳ κὴ πάντα γεγνημένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπλει τὸν ὑπὲρ τ ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Αντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὸ [k] ἀπέγνωσο αὐτῷ τε Ηρώδῃ τὰ πράγματα, κὴ τοῖς ϖϐερὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε κὴ φίλοις. [l] ὃ γὸ ἰῶ εἰκὸς ἀπιμώρητον μένειν τοσούτης αὐτῷ ϖϐὸς Αντώνιον φιλίας γεγνημένης. ἰῶ μὲν ουῦ, τοῖς μὲν φίλοις ὑπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' [m] ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκων μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωάχθεσθαι, πάθος ᾗ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταϐολῆς. [n] αὐτός τε Ηρώδης. τ Τρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος ϐασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν ϖϐεισθείη κὴ Δαφύγῃ τ κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, ϖϐὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις ° αὐτὸς καιροῖς [p] ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς ϐασιλείας ἀξιώτερον. εἰ ᾗ κὴ πάσχοι τὶ Δὶ Καίσαρος, φθόνῳ τ μόνον ὅπὶ τῆς ϐασιλείας γνησόμενον ὅπιθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα ᾗ αὐτὸς δ' ἐννοίας ἔχοντος, ἐπεδόθη τὶ κὴ

AT enim dum cæteræ res ſuæ bene ſe haberent, utpote quod difficile eſſet ipſum ulla ex parte aggredi, in periculo erat ne omnia perderet, poſtquam Cæſar Antonium in pugna Actiaca viciſſet. Tunc enim actum de ſe putavit & Herodes ipſe, ejuſque amici pariter ac inimici. nam haud veriſimile erat ut ipſe pœnas effugeret, cui cum Antonio tanta interceſſit amicitia. Quo ſane factum eſt, ut amici quidem de ſpe ſua deciderent deque eo deſperarent; quotquot vero ipſi inimici erant infeſtique condolentium vultum habitumque induebant, gaudio autem tacito geſtiebant, quaſi foret ut illis res in melius mutarentur: atque Herodes ipſe, cum Hyrçanum ſolum videret in dignitate regia eſſe, ſuâ referre plurimum exiſtimabat ut is è medio tolleretur: ſi quidem incolumis foret & è periculo evaderet, ſibi proviſum eſſe putans, ne in tali ejus fortuna impetum faceret *ad regnum occupandum* vir regno ſe dignior; ſin vero quid gravius à Cæſare de ipſo ſtatuatur, præ invidia cupiens illum perimere, qui ſolus ſibi in regnum ſucceſſurus ſit.

Pugna Actiaca.

Herodes, ad Cæſarem ire neceſſe habens, de Hyrcano interficiendo cogitat.

2. Quæ dum in animo verſat *Herodes*, illi ei non-

Hyrcanus, ſuaſu Alexandræ, ad Malchum ſe recipere decrevit.

---

[v] Εισόδους] Εισόδυς & mox ἐξόδυς *Vat.* (& *L. B.*) utraque lectio ferri poteſt.

[x] Πρὸς τ Ηρώδλω,] Πρὸς τ Ηρώδλω *Vat.*

[y] Υφίσαθαι,] Ita in *Editis Aliiſque.* ὑφισάμβοι *Busb.* & *Vat.*

[z] Καταναγκαζόμβοι] Καταναγκαζόμβοί τε τοῖς τε ἄλλοις *Busb.* & *Vat.*

[a] Τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος] Τετρακισχίλιοι ὄντας ἑάλωσαν *Busb.* (*L. B.*) & *Vat.*

[b] Εξιέναι] Ita cum *Busb.* ἐξεῖναι in *reliquis.*

[c] Τὸ ζῆν ποιούμενοι·] Levicula cum mutatione τὸ ζῆν edidi, cum antea eſſet ἓ ζῆν. ὃ συμφορᾶ τὸ ζῆν *Vat.*

[d] Περὶ ἑπτακισχιλίυς.] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[e] Επτακισχίλιυς.] Εξακισχιλίυς *Busb.*

[f] Προσάτου ἀπέφηναν ἓ ἔθνος.] Conf. *Ælian.* l. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[g] Απέφηναν] Απέφηναντο *Busb.* & *Vat.*

[h] Εὐημερήμασιν] Τὰς εὐημερίας infrà c. 7. §. 2. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 136. Εν τ εὐημερίᾳ. SPANH.

[i] Καλῶς εἶχεν αὐτῷ,] Ασφαλῶς εἶχεν *Busb.*

[k] Απέγνωσο αὐτῷ,] Ita *Vat. Hen.* (*L. B.*) & *Busb.* ἐπέγνωσαν in *Editis.*

[l] Οὐ γὸ ἰῶ] Sic in *iiſdem MSS.* ὃ γὸ εἶναι in *Editis.*

[m] Εχθρῶς] *L. B.* ἐχθρωδῶς.

[n] Αὐτός τε Ηρώδης,] Ηρώδης ᾗ τ. *Busb.*

[o] Αὐτῷ καιροῖς] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἀξιολογώτερον in *cæteris.* Fuit cum mallem ut αὐτῷ proponatur τῷ ἀξιώτερον quam voci καιροῖς.

[p] Εφορμᾶν] *L. B.* ἐφορμεῖν.

nonnullam ejus rei occaſionem præbuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti eſſet ingenio, ne tunc *quidem* aut alio tempore negotiis ſe miſcere volebat, nec novis rebus ſtudebat, fortunæ concedens, ut quodcunque ſors efferret illo contentus viveret. Verum Alexandra contentionem amabat, & mutationis ſpe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem ſuum ſolicitabat, ne Herodis in domum ſuam ſcelera in perpetuum perferret, ſed futuras ſpes, cum tuto liceret, anticipet; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiam tenentem ſcriberet, utque illos acciperet & eò ſalvos perduceret: ſi enim poſt ipſorum diſceſſum Herodi accideret, ut Cæſaris inimico accidere conſentaneum eſſet, ipſos unos principatum recepturos, quà propter genus, quà propter plebis benevolentiam. Dum iſta ipſi ſuadere niteretur, Hyrcanus ejus ſermonibus non auſcultabat: cum vero pertinacia muliebri ipſa uteretur; & nec die nec nocte ceſſaret, ſed de iſtis continuo & de inſidiis ipſis ab Herode ſtructis verba faceret,

Per Doſitheum ea de re literas mittit.

tandem ei perſuadetur ut cuidam Doſitheo literas daret, in quibus ſtatuebatur ut Arabs ei mitteret equites, à quibus reciperetur & uſque ad lacum Aſphaltiten deduceretur, qui à finibus Hieroſolymitanis abeſt trecentis ſtadiis. Doſitheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipſum tum Alexandram colebat, neque non minimas cauſas Herodem odio proſequendi habebat. nam & conſanguineus erat Joſephi ab Herode occiſi, & eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen iſtis non inductus erat, ut fidelem Hyrcano ſe miniſtrum præſtaret: ſed cum pluris fecerit quæ à rege ſperaret quam quæ ab illo, literas Herodi tradidit.

Doſithei perfidia.

Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc inſuper officium injunxit, ut clauſas ſignataſque literas Malcho redderet, literaſque viciſſim ab illo acciperet. nam ſua maxime intereſſe, ut ejus quoque animum cognoſceret. Cum autem iſta libenter feciſſet Doſitheus, reſcripſit Arabs, ſe Hyrcanum ejuſque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo ſtarent Judæos *non gravatim* recipere, & homines miſſurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius poſtulatis defuturum. Poſtquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum è veſtigio accerſit, & de factis inter eum & Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negaſſet, literas in concilio oſtendit, & Hyrcanum *protinus* interfici juſſit.

Hyrcanus occiditur.

3. Atque hæc ita ſcribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita ſe rem habuiſſe. Non enim ob hujuſmodi quid Herodem, ſed magis ex inſidiis accuſationem adverſus Hyrcanum inſtituiſſe exiſtimant, atque ita illum occidiſſe. nam ſic ſcribunt. Quæſiviſſe in convivio quodam (nullam dando ſuſpicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum à Malcho accepiſſet: illumque literas in quibus ab illo ſalutaretur, accepiſſe confeſſum. atque Herodem rurſus interrogaſſe, ecquod donum accepiſſet: cumque reſpondiſſet, nullum niſi quatuor jumenta ab eo miſſa quibus vectaretur, illud *regem* corruptelam & proditionem interpretatum, eum ad ſupplicium duci imperaſſe. Atqui nullius culpæ affinem

Alia de Hyrcano narratio.

παρ' [q] ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ὑπεικεία τροπῇ, καὶ τότε καὶ [r] ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' [r] ἐκείνῳ γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμένειν τὴν Ἡρῴδου πλεονομίαν εἰς [s] αὐτὸ οἶκον, [t] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτῆς ἐλπίδας, ἠξίου τε πρὸς τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τὴν [v] Ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὸ [x] πρὸς Ἡρῴδου ἔτως χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρι, αὐτὸς ἕψεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τοῦ ὄχλου. ταῦτα πιθόμενος, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διῳκεῖτο τοὺς λόγους· φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μηδ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεί περὶ τούτων ἐν τῷ Ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν ὀργῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι [y] Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ σωτέτακτο πέμψαι αὐτῷ τὸν Ἀραβα τοὺς ἀναληψομένους ἐν ὀλιγοπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, [z] ὅρων, σταδίους τριακοσίους. ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸς ἐν αὐτὸν ἐν τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὸ πρὸς Ἡρῴδην [a] δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντι. Ἰωσήπου τε γὰρ ὃν ἐκεῖνος ἀνῃρήκει συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν [b] ἐπήγαγε ταῦτα τῷ Δοσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡγεῖτο· προλιμήσας δὲ τὰς ἐκείνου τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ἐπιδίδωσιν Ἡρῴδῃ τῷ ἐπιστολήν. ὁ δὲ τὴν εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔπι ἐν τούτῳ [c] προσυπηργήσατο παρεκελεύετο, πύθεσθαι τὴν ἐπιστολὴν ἐν καταμηνύοντα ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ Δοσιθέου προθύμως ὑπηρετήσαντος, ὁ μὲν Ἀραψ [d] ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχεσθαι ἐν τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, [e] ἢ ἐν Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δυνάμιν τε [f] πέμψειν τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδήσειν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταῦτα Ἡρῴδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν [g] εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῶν γνωμένων αὐτῷ συνηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. [h] ἐρευνωμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ [i] διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρῴδου περιείχετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἃ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸ γὰρ Ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκεῖν, ἀλλ' [k] ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν [l] ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν [m] αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας [n] ἐνδιδόντα, λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὸν μὲν ὁμολογῆσαι προσηγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι· τοῦ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, [o] ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τὴν μὴ-

q Ἐκείνων.] Ἐκείνου *Busb.*
r Ἐκείνῳ γινόμενον ἠγαπηκέναι.] Ἐκείνου γιγνόμενον *Hen.* (*L. B.*) & *Vat.*
s Αὐτὸ οἶκον] Αὐτῶν *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*
t Ἀλλὰ προλαβεῖν] Ἀλλὰ προσλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας δέξασθαί τε αὐτὸν καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν ἠξίου τε. *Vat.*
v Ἀραβίαν] *L. B.* Ἀραβιαρχίαν.
x Περὶ Ἡρῴδου] Περὶ Ἡρῴδην *Hen.* & *Vat.*
y Δοσιθέῳ τινὶ] Δωσιθέῳ *Hen.*
z Ὅρων,] Ὁρῶν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*
a Δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντι.] Δυσνοίας οὐ μικρᾶς *Busb.* & *Hen.*
b Ἐπήγαγε ταῦτα] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀπήγαγε in *Editis Aliisque.*
c Προσυπηργήσατο παρεκελεύετο,] Προσυπηργήσειν *Busb.* & *Vat.*
d Ἀντεπέστειλεν αὐτόν] Ἀντεπίστειλεν *Hen.* & *Zonar.*
e Ἢ ἐν Ἰουδαίων] Vocula ἢ abeſt *Hen.*
f Πέμψειν τὴν] Πέμπειν *Hen.* quod ſane mallem, niſi è mox præc. cum *Zonara* δεξάσθαι legatur.
g Εὐθὺς μεταπέμπεται] Illud αὐθὶς è *Codd. Busb. Hen.* & *Epiphan.*
h Ἐρευνωμένου ——— ἄνδρα.] Conf. infr. c. 7. §. 4. SPANH.
i Διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.] Διεχρήσατο *Hen.*
k Ἐξ ἐπιβουλῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐξ deeſt *cæteris.*
l Ἐπαγαγόντα,] Ἐπάγοντα *Busb.* & *Vat.*
m Αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι.] Αὐτῷ *Vat.*
n Ἐνδιδόντα,] *L. B.* ἐνδόντα.
o Ἀπαγαγεῖν] Ἀπάγχειν ſolus *Hen.* & *Lugd. Bat.*

πεμήρια ἢ ℨ μηδὲν [p] ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει ᾠκειῶσθαι, καταλογιζόντων τὴν ἀπιστίαν ℨ τρόπον, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ ἀκρασίας ἀπόδειξιν [q] ποιεῖσθαι, μηδ' ὅτι τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν τοῦτο τὸ πλεῖστον τ κ' τὴν διοίκησιν Ἀντιπάτρῳ ᾠδήκει χωρηκέναι. [r] τότε ἢ πλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ἢ μὴ πάσης ἀσφαλείας τ Ἡρῴδου [s] ἥπτετο, διαβεβηκὼς ἢ καὶ τ Εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, [t] ὅλως ἐπ' [v] ἐκείνῳ τε γινόμενον· ἐγχωρεῖν [x] τι καὶ καινοτέρων ἅπασιν ἀπιστανώτατον, καὶ ὃ ᾠκεῖον ℨ ἐκείνου φύσεως, [y] ἀλλὰ τοῦτο σκῆψιν Ἡρῴδου γινόμενον.

δ'. [z] Τοῦτο μὲν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε ℨ βίου, ποικίλαις ℭ πολυτρόποις χρησαμένῳ τ ἐν τῷ ζῆν τύχαις. Σύφις μὲν [a] γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας [b] αὐτὸν τ μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καταστὰς ℨ Ἰουδαίων ἔθνους, ἐπέσπον ἐννέα τὸν πάντα κατέσχε· ᾠκοδόμησεν ἢ τὸν βασιλείαν ἀποθανόντος τ μητρὸς αὐτῷ, καὶ πάντων κατασχὼν [c] τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Ἀριστοβούλου ℨ ἀδελφοῦ· καταίρεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀποδοθεὶς, [d] ἔτη πεσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ἢ τὸ δεύτερον ὑπ' Ἀντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, ᾠκεῖτο Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὸν [e] οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, διὰ τὰς ἐξ Ἡρῴδου [f] πεποιημένας ἐλπίδας· ὧν οὐδὲν αὐτῷ τ πεποσδοκίαν ἀπέβαινε, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. [g] τὸ δυσχερέστατον ἢ, ὡς προφθάκαμεν, ἐν γήρᾳ [h] τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ἀπιστικὸς καὶ μετάλλος ἐν πᾶσι γινόμενος καὶ τὰ πλεῖστα τ δεκτῆς ὑπὸ διοικητοῦ ἄγαν, ὁ πολυπράγμων, οὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἀπίστασθαι· Ἀντιπάτρῳ τε ℭ Ἡρῴδῃ μέχρι τοῦδε προελθεῖν ἐγένετο διὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν ἐκείνου, ᾗ τὸ πέρας ὅτι δίκαιον ὅτι εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὕροι [i] τοιοῦτον τέλος.

ε'. Ὁ ἢ Ἡρῴδης, ὡς ᾗ τ Ὑρκανὸν σκοπὸν ἐποιήσατο, πιστεύων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρὸ τ αὐτοῦ πράγματος δυνάμενον χρηστὸν ἐκ τ γινομένης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπενεχθεμένη [k] τὸ πλῆθος ὀπτήσῃ ℭ σασιάσῃ τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο ἢ πάντα φερώνα τῷ ἀδελφῷ, ᾗ τὴν μητέρα Κύπρον ℭ τὴν ἀδελφὴν ᾗ τὴν γυναῖκα ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατεσήσατο· παρακελευόμενον, εἴ τι [l] πρὸς αὐτὸν ἀκούσῃ δυσχερὲς, ἔχεσθαι τ πραγμάτων. Μαριάμμην ἢ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα· δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [m] καὶ μητέρα τὴν ἐκείνου διαιτᾶν τὸν αὐτὸν ἔχθρα· [n] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σὺν Ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατεσήσατο, Ἰώσηπον τ ταμίαν καὶ τ Ἰτουραῖον Σόαιμον [o] ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γενομένους αὐτῷ, τότε ἢ πρόφασιν τιμῆς φερομένην ἀποκρυφέντας τὰς γυναῖκας. ᾗ ἢ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθοῦσι τι πρὸς αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας [p] διαχειρίσασθαι, τὸν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν

hujuſmodi exitum habuiſſe, in argumenta afferunt, quod natura fuerit mitiſſimus, ut cum juvenis eſſet nihil audaciæ aut temeritatis præ ſe tulerit, ac ne tum quidem cum regno potiretur, ſed in eo pleraque omnia adminiſtranda Antipatro permiſerit. Accedit quod tunc quidem ætatis annum octogeſimum exceſſerit, noveritque res regni Herodi omnino in tuto eſſe, quin & Euphratem tranſierat, relictis qui trans amnem eum in ſummo honore habuerant, atque ſemet ejus poteſtati ſubjecturus: adeoque maxime omnium incredibile eſſe, & ejus ab ingenio alienum ut aliquid moliretur, noviſque rebus ſtuderet; potiuſque iſta ab Herode conficta videri.

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diverſas dum viveret & multiplices calamitates expertus. Nam, ſtatim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cœpit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium ſuſcepiſſet, illudque tribus menſibus tenuiſſet, eo excidit à fratre Ariſtobulo ejectus. reſtituitur autem à Pompejo, receptiſque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permanſit: iterumque illis ab Antigono privatus, & corporis mutilationem paſſus, in captivitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto poſt tempore domum reverſus eſt, ſpe inductus quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum quæ ſperaverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato. quodque graviſſimum eſt, ut modo diximus, in *ſumma* ſenectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuiſſe videtur & moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios adminiſtrabat, à negotiis averſus, regnandique artium imperitus: fiebatque ut Antipater & Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo uſque proceſſerint; atque ad extremum coactus eſt ab illis contra jus ac fas hujuſmodi mortem oppetere. *Varia Hyrcani fortuna.*

5. Cæterum Herodes, Hyrcano ſublato, ad Cæſarem properans, nihilque boni habens quod de rebus ſuis ſperaret propter ſuam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem ſuſpicabatur, ne per occaſionem populum ad rebellionem pelliceret, & in regni rebus ſeditionem ſuſcitaret. Itaque omnia Pheroræ fratri ſuo mandat, & Cyprum matrem & ſororem & liberos omnes apud Maſada collocat: dato *fratri* in mandatis, ut ſi quid durius ſibi accidiſſe fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat, ut, dum adeo à ſorore & matre ipſius *regis* diſſideret, una cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis, qui eas curarent & attenderent, Joſepho quæſtore & Soëmo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidiſſimis, tunc vero honoris ſpecie ad mulieres cuſtodiendas adhibitis. Verum & illis præceptum erat, ut ſi quid *mali* gravioris de ipſo intellexiſſent, ſtatim ambas necarent, regnumque ſuis filiis una cum fratre *Herodis ad Auguſtum properantis mandata de Mariamne uxore.*

[p] Ἁμαρτόντα τοιούτῳ] Ita *Busb.* & *Hen.* ἁμαρτῶντα in *reliquis.*
[q] Πεποιεῖσθαι,] Πεποιῆσθαι *Hen.*
[r] Τότε —— γεγονὼς] Τότε ἢ ἐνὸς πλείω ἢ ὀγδοήκοντα *Hen.* & *Busb.* tamen non ita *Epiphan.* HUDS. Ογδοήκοντα ᾠκὸ ἑνὶ ſeu LXXXI. annos Hyrcano tribuit Zonaras p. 231. D. SPANH.
[s] Ἥπτετο,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἥπτατο in *Editis.*
[t] Ὅλως] *L. B.* ὡς ὅλου.
[v] Ἐκείνῳ τε γινόμενον·] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐκείνου *Baſ.* ἐκείνων *Gen. Aliique.*
[x] Τι] *L. B.* ἂν τι.
[y] Ἀλλὰ ταῦτα] Διὰ ταῦτα ᾗ πλείω ἕτερα σκῆψιν Ἡρῴδου τὰ ᾗ Ὑρκανὸν ἐκείνου γινόμενα *Busb.*
[z] Τοῦτο —— βίου,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 22. §. 1. SPANH.
[a] Γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας] Illud γὰρ è *Cod.* (*Lugd. Bat.* quoque) *Hen.*
[b] Αὐτὸν τ μητρὸς Ἀλεξάνδρας,] Ita *Baſ.* in *pleriſque aliis* αὐτῷ.
[c] Τρεῖς μῆνας,] Τρεῖς ἑαυτὰς vel τρία ἔτη forſan ſcribendum, ut monuit *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 229. *Edit. Lond.*
[d] Ἔτη τεσσαράκοντα] Ἔτη μγ'. pro ἔτη μ', reſcribi debere cenſet *Scaliger* in *Animadverſionibus Euſebianis*, p. 118.
[e] Οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ,] *Al.* οἰκείαν. atque ita *Coccejus. L. B.* οἰκείας.
[f] Πεπτηνομένας ἐλπίδας·] Πεστεινομένας *Hen.*
[g] Τὸ δυσχερέστατον ἢ,] Ita *Gall.* antea erat τῷ δυσχερέστατον.
[h] Τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν.] Τέλους οὐκ ἀξίου τούτου τυχεῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[i] Τοιοῦτον τέλος.] Mallem τοιοῦτο τέλους.
[k] Τὸ πλῆθος ὀπτήσῃ] Τὸ, τε πλῆθος *Hen.*
[l] Πρὸς αὐτὸν ἀκούσῃ δυσχερὲς,] Πρὸς αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* dein ἀκούσαις *Hen. Busb.* & *Vat.*
[m] Καὶ μητέρα τὴν ἐκείνου] Καὶ τὴν μητέρα ἐκείνου *Hen.* & *Vat.*
[n] Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ —— διαιτᾶν.] Eadem *Zonaras*, & iiſdem verbis. p. 279. A. SPANH.
[o] Ἐπ' αὐτῷ καταλιπών,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* ἐπ' αὐτῷ in *Editis Aliiſque.*
[p] Διαχειρίσασθαι,] Μεταχειρίσασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

tre pro viribus conſervarent.

X. *Herodes, cum in Cæſaris conſpectum venisſet, diadema deponit.*

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæſarem. atque ubi in urbem pervenit, diadema depoſuit, cætero apparatu ne minimum quidem mutato. Poſtquam vero in ejus congreſſum colloquiumque veniſſet, multo magis animi ſui magnitudinem oſtendit, neque ad ſupplicationes (ut par erat in hujuſmodi rebus) verſus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret; ſed impune factorum rationem reddens. *Magna cum fiducia Cæſarem alloquitur.* Nam Cæſari dicebat, "& amicitiam ſibi maximam "cum Antonio fuiſſe, ſeque omnia pro virili præ"ſtitiſſe, ut ſumma rerum penes illum eſſet, armis "tamen eum non adjuviſſe, quod tum bello Ara"bico diſtineretur, ſed tantum ei pecuniam fru"mentumque ſuppeditaſſe. nec tamen ſe hac in "parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe *alicui* "amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt il"lum de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non mi"nus ac opes profundendam omne cum eo diſcri"men adire. ex quibus licet ipſe minus quam "oportebat ei reddiderit; hoc tamen ſe præclare "feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod eum pugna "Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna "jam plane mutata, ad ſpes novas ſe tranſtulerit, "ſed quamvis pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non "geſſerit, conſiliarium tamen Antonio optimum "ſemet probaverit, ut qui unicam ſalutis viam ra"tionemque ſibi omnia ſalva conſervandi ei oſten"derit, nempe ut Cleopatram interficeret: ipſa "enim perempta ſibi rerum potiundi ſpem ſubcſ"ſe, atque illi facilius eſſe gratiam à te inire quam "inimicitias tecum habere. Quæ cum ille nulla"tenus ſecum reputaſſet, temerarium conſilium "meo prætulit, quod ſibi in damnum tibi in com"modum ceſſit. Nunc igitur ſi Antonio ſubiratus "me *hoc crimine* condemnaveris, quod huic adeo "ſtuduerim, confitentem habes reum, neque me "pigebit coram dicere, quanto illum amore pro"ſequutus ſim. Sin vero, commutata perſona, re"quiras qui vir ſim erga beneficos, qualiſque ami"cus, licebit tibi ex præteritis edocto nos *optime* "cognoſcere. Mutato enim nomine, erit nihilo"minus ut amicitiæ noſtræ firmitudinem alteri "approbemus.

Herodes ab Auguſto Cæſare regnum obtinet.

7. Cum iſta diceret, & quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Cæſarem allexit, virum generoſum & magnificum; ita ut illa ex quibus accuſatio inſtitueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit ut ſibi non minus amicus eſſet quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcripſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis confirmatum, tam dona-

μιν τοῖς παρὰ αὐτοῦ σὺν [q] τἀδελφῷ φερώρα διατηρεῖν.

ς'. [r] Ταῦτα εἰπόντος, εἰς Ῥόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν. κἀκεῖθεν κατέπλευσεν εἰς τὴν [s] πόλιν, ἀφήρητο μὲν τὸ διάδημα, ἓν δ' ἄλλο περὶ αὐτὸν ἀξίωμα τοῦ [t] ἔθεν ὑφεικώς. ὅτε γὰρ κοινωνήσας λόγου καὶ τὴν συντυχίαν ἠξίου, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἓν κατ' αὐτὸν φρονήματος, ἔτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀλισθαίνων τοιούτοις πράγμασιν, ὅτε δέησίν τινα περιεῖναι, ὡς ἐφ' [v] ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων [x] ἀνυπολήπτως. [y] ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ φιλίαν "αὐτῷ μεγίστην γνῶναι πρὸς Αντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι "καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γνήσιος τὰ πράγμα"τα· σφαλείας μὲν δὲ κοινωνήσας καὶ περιόλκας τὸν Αρά"βων, πέμψας ἢ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' "εἶναι μετριώτερα τῶν ὑπερβαλλόντων αὐτῷ γνώσης. τὸν γὰρ ὁ"μολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ' ἐκεῖνον ἡ"πισάμενον, παντὶ μέρει τε ψυχῆς τε σώματος καὶ πε"ρουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα"λῶς εἶχεν ἀναφανεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σπουδέναι κα"λῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τὴν ἐν Ακτίῳ "μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαίνειν τῇ ἐλπίσι φα"νερῶς ἤδη [a] μεταβαινούσης τὴν τύχης, φυλάξαι δ' αὐ"τὸν εἰ καὶ μὴ σωαγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ [b] σύμ"βουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν ἓν καὶ "σώζεσθαι, καὶ μὴ τῶν πραγμάτων σκήπτεσθαι, [c] ὑπο"δεικνύντα Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· [d] προαιρημένης "γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἄρχειν εἶναι, "καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾷον εὐλόγησεσθαι τὸ ἔχθρας. "ὧν ἕνεκεν ἐκεῖνος συνοικήσας, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, "συμφερόντως ἢ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν "εἰ μὲν τῇ πρὸς Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν "προθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τῶν πεπραγμένων ἄρνησις, "ἀλλ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν οὐκ "ἂν φανερὸν λέγων. εἰ δὲ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τὸν "εἰμὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας, καὶ σοῦ φίλου ἐξετά"ζοις, [e] ἔσῃ σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέ"ναι. τοῦ γὰρ ὀνόματος ἀλλαγέντος, οὐδὲν ἔλατ"τον αὐτὸ τὸ τῆς φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυ"νήσεται.

ζ. Τοιαῦτα λέγων, καὶ [f] παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπεσπάσατο τὸν Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε [g] διάδημα πάλιν ἐπεκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ, στρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ὡς περὶ τὸν Αντώνιον φαίνεσθαι, πᾶσης ἦγε τιμῆς. πυθόμενος ὅτι [h] Κοΐντος Δίδιος γράφειεν, [i] ἀπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς [k] μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ηρώδην. τοσαύτης ἐπιδοχῆς [l] ἀξιώμενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ

q Τἀδιλφῷ Φερώρα διατηρεῖν.] Conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ταῦτα εἰπόντος,] Ταύτας δὲ τὰς ἐπιστολὰς αὐτὸς εἰς Ῥόδον *Busb.* & *Hen.* atque ita forſan *Epiphan.*

s Πόλιν,] Πόλις de Roma *Zonaras* p. 239. εἰς Ῥόδον ἐπείγετο πρὸς τὸν Καίσαρα· Καταπλεύσας δὲ &c. nempe εἰς τὴν πόλιν, & quod malè ibi expreſſit Zonaræ Interpres. SPANH.

t Οὐδὲν ὑφεικώς.] Οὐδὲν ὑφῆκεν, ἀλλ' ὅτε καὶ κοινολογήσας λόγου *Busb.*

v Ἁμαρτήμασιν,] Ἡμαρτημένοις *Busb.* & *Hen.*

x Ανυπολήπτως.] Forte ἀνεπιλήπτως. COCC.

y Ελεγε —— γνώσεσθαι] Herodis Oratio ad Cæſarem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. § 1. & ſeq. SPANH.

z Κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ] Κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν *Hen.* ut & *Vat.* qui (cum *Lugd. Bat.*) mox habet ἐπ' ἐκείνῳ.

a Μεταβαινούσης τὴν τύχης,] Μεταβαινούσης καὶ τὴν τύχης *Vat.*

b Σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,] Σύμβουλόν γε δεξιώτατον *Vat.*

c Υποδεικνύντα Κλεοπάτραν] Ita cum *Cod. Vat.* ὑποδεικνύντα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Baſ.* & *Hen.* προδεικνύντα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Gen.* HUDS. Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. SPANH.

d Προαιρημένης γὰρ ἐκείνης,] Περὶ ἀφῃρημένης in *Editis.* προῃρημένης *Vat.* Levicula cum mutatione legendum cenſui προαιρημένης. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

e Εσῃ σοι πεῖρα] Ενεσαί σοι *Vat.*

f Παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων] Εν ἅπασι *Busb.* παρέφαιν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Διάδημα πάλιν ἐπεκαθίσησιν αὐτῷ,] Conf. ſup. lib. 14. c. 14. §. 5. SPANH.

h Κοΐντος Δίδιος] Ita & hîc loci & libro 1. *de Bello Jud.* reſcripſi ex *Dione* p. 447. cum aſſenſu virorum Clariſſimorum, *Caſauboni*, *Uſſerii*, *Pagi*, invito tamen *Montacutio*, qui (in *Exercitationibus*, p. 347.) utroque in loco Βεττίδιος malit. Antea editum erat Καπίδιος, pro quo Ταΐδιος vel Ταΐδος in *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

i Απάσῃ προθυμίᾳ] Εν ἁπάσῃ προθυμίᾳ *Vat.*

k Μονομάχους] Μονομάχας pro μονάρχας (*L. B.* μονάρχους) ſubſtitui ex libro 1. *de Bello Jud.* atque ita plane legendum eſſe monuerunt Viri jam laudati, *Caſaubonus* adv. *Baronium*, p. 135. *Edit. Lond. Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 477. *Edit. Lond.* & *Pagi* in *Apparatu* ad *Baronium*, p. 24. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

l Αξιώμενος] Ηξιωμένος *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Vat.*

ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει Καίσαρος, καὶ δόγματι Ρωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν [m] ἐπ' Αἰγύπτου Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσιν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνόντων [n] Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένου Καίσαρος. [o] ἐπανιὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τἀναντία προδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ προσεπικτώμενος. [p] εὐθὺς μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐγένετο Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον [q] εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ δὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι [r] πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ὑπηρεσίων ἀφθονίαν. καὶ τοῖς εὐγενεστάτοις ἐξητάζετο, τάς τε δυνάμεις [s] ἐκτάττοντος [t] συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους [v] ἀνδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ [x] πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν [y] ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἐπιόντων χορηγίαν, ὡς μήτε οἴνῳ, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερῆσαι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα τάλαντοις ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο· καὶ παρέσχησεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι τῆς βασιλείας ἧς [z] ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ [a] λαμπρότερα τὰ καθ' τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπεσωίζη, καὶ πλεῖσον ἠνέγκαλο τῇ χρείᾳ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων [b] ἑνὸς τὰς ὑπηρεσίας ἤτησεν ἐφάνη.

tione Cæſaris, quam Romanorum ſenatuſconſulto, quod ad majorem certitudinem curavit obtinendum, Cæſarem in Ægyptum *proficiſcentem* deduxit, eumque & ejus amicos ſupra vires muneratus eſt, ſeſe quam potuit magnificentiſſime gerens. Quin & petebat, ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: ſed illud quidem non impetravit, impediente Cæſarem jurejurando. Rurſus autem in Judæam ſe recepit, majore cum honore & fiducia; coſque qui contraria exſpectaverant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate majorem ſemper ex periculis ſplendorem ſibi acquireret. Et quidem continuò Cæſarem ut acciperet operam dedit, qui à Syria invaſurus erat in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Ptolemaïdem eum omni regio apparatu excepit: inſuper & exercitui ejus lautia dedit, magnamque rerum neceſſariarum copiam. quo factum eſt ut inter fidiſſimos *poſtea* haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret & luſtraret, ipſumque & amicos ejus excipiens centum & quinquaquaginta viris *comitatus*, qui ad miniſteria ſplendidiſſima & ſumptuoſiſſima omnes exercitati erant. Qnin & ipſos per eam regionem tranſeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis neceſſaria erat militibus, caruerint. immo Cæſari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes exiſtimarent, quod majorem in modum & luculentius quam regni facultates ferebant omnia ſuppeditarit. atque inde fiebat ut eo magis illis de ſua benevolentia ſtudioque perſuaderetur; atque ei plurimum profuit, quod ad temporis neceſſitatem magnanimitatem ſuam accommodaverit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora præſtitit.

Cæſarem magnis muneribus donatum in Ægyptum deduxit.

Poſtea Cæſarem ejuſque exercitum honorifice excipit.

Cæſarem DCCC. talentis donat.

---

m Επ' Αιγύπτῳ Καίσαρα,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλέξανδρον,] Αλέξας ὁ Λαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλέξας & Αλέξανδρος idem nomen, ut pluribus oſtendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Lucæ*. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανιὼν δὲ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam *ἐπωσὶν* in *Editis Aliiſque*.

p Εὐθὺς μὲν οὖν] Εὐθὺς ὧν *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντος.] Ἐμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Ἐκτάττοντος] An ἐξετάζοντος prout in *de Bello*?

t Συνιππαζόμενος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. *συνιππάσατο ποιμένι τῶν Πτολεμαΐδα τῆς δυνάμεως ἐξέτασιν*· SPANH.

v Ανδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in cl. domibus ornatis cum amicis ſuſcepit*, ac ſi legiſſet *ἀνδρῶσιν*.

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις] Ita *Hen.* πλούτων in *reliquis*.

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) *ἀνυδρίαν* in *cæteris*.

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα τῆς ὑπουργίας ἐπεδείκνυτο *Hen.*

b Ούδενὸς τὰς ὑπηρεσίας] Οὐδεὶς εἰς τὰς ὑπουργίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τὴν τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis*.

d Γ' ἦν ὑποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ἦν ὑποπτοι. HAV.

e Φρουρᾶν] *L. B.* Φρουρᾷ. Forte ἐν φρουρᾷ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηδ' ἑνός.

g Γινομένῳ,] *L. B.* γινομένην.

h Βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχηκόειν·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Κατὰ μὲν] *L. B.* καὶ τὰ μὲν.

k Επετέλατο παρεὶς] Ita *Hen.* ἐπετέλετο παρεὶς in *cæteris*.

Ως Ηρώδης Σόεμον τὸν Μαριάμνης ἀπέκτεινεν· ἔπειτα Αλεξάνδραν, καὶ Κοσίβαρον, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, πλὴν τοὺς Βάβα υἱούς.

Quomodo Herodes Soëmum & Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, & Coſtobarum, & amicos ejus maxime neceſſarios, tandemque Babæ filios.

Τότε μέντοι ἡμέρου τῆς βασιλείας, πεπερασμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἐχούσης [c] τὴν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' [d] ἦν ὕποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεφῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς [e] φρουράν, [f] μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μηδ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦν τε Μαριάμμῃ τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ [g] ἡμένην, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἤχθετο δὲ τῷ μισεῖ εἴ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ [h] βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι· καὶ τοὺς Ιωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστε ἤδη ἀφ' ἑστίας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σόεμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν θέσθαι μένη. Σόεμος μὲν οὖν [i] τοῦ μὲν πρὸς ἡδονὰς πιστὸς ἦν, ἐδέν ὧν Ηρώδης [k] ἐνετείλατο παρεὶς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπεύοντος αὐ-

Unc vero in regnum reverſus, domum ſuam turbatam offendit, uxoremque Mariamnen & illius matrem Alexandram male compoſitas. ratæ enim, id quod ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita ut & nihil rerum alienarum ſuarumve in ſua poteſtate haberent, ægerrime *id* ferebant: & Mariamne regis amorem, ipſius præſertim commodo ſimulatum, fallaciam eſſe exiſtimabat. Illam autem *vehementer* angebat, quod per eum ſteterit, quo minus, ſi quid gravius pateretur, ipſi vitæ ſpes ſupereſſet: ſibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Joſepho, ita ut cuſtodes modis omnibus demereri ſtuderet, & in primis Soëmum, gnara ejus in manu eſſe omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita ut nihil eorum omiſerit quæ præceperat Herodes. Cum autem mulieres ſtudioſius eum blandis ſermonibus & muneribus de-mu-

Mariamne & Alexandra infenſa Herodi.

Soëmus ad Herodis mandata enunciandæ adductus.

---

m Επ' Αιγύπτῳ Καίσαρα,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλέξανδρον,] Αλέξας ὁ Λαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλέξας & Αλέξανδρος idem nomen, ut pluribus oſtendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Lucæ*. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανιὼν δὲ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam *ἐπωσὶν* in *Editis Aliiſque*.

p Εὐθὺς μὲν οὖν] Εὐθὺς ὧν *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντος.] Ἐμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Ἐκτάττοντος] An ἐξετάζοντος prout in *de Bello*?

t Συνιππαζόμενος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. *συνιππάσατο ποιμένι τῶν Πτολεμαΐδα τῆς δυνάμεως ἐξέτασιν*· SPANH.

v Ανδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in cl. domibus ornatis cum amicis ſuſcepit*, ac ſi legiſſet *ἀνδρῶσιν*.

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις] Ita *Hen.* πλούτων in *reliquis*.

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) *ἀνυδρίαν* in *cæteris*.

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα τῆς ὑπουργίας ἐπεδείκνυτο *Hen.*

b Ούδενὸς τὰς ὑπηρεσίας] Οὐδεὶς εἰς τὰς ὑπουργίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τὴν τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis*.

d Γ' ἦν ὕποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ἦν ὕποπτοι. HAV.

e Φρουρᾶν] *L. B.* Φρουρᾷ. Forte ἐν φρουρᾷ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηδ' ἑνός.

g Γινομένῳ,] *L. B.* γινομένην.

h Βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχηκόειν·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Κατὰ μὲν] *L. B.* καὶ τὰ μὲν.

k Επετέλατο παρεὶς] Ita *Hen.* ἐπετέλετο παρεὶς in *cæteris*.

mulcerent, paulatim victus cedebat, & ad extremum omnia regis mandata exposuit: præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reversurum. quamobrem, ut qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas verisimile erat suam retenturas esse dignitatem, immo & majorem gratiam sibi referendi potestatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura esset. nec tamen minorem spem concipiebat, si Herodes, rebus ex sententia confectis, rediret, ut qui uxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam sciebat regem Mariamnes amore justo vehementius ardere. His inductus *regis* mandata enunciavit. At Mariamne ægre admodum accepit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optansque ut ille nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem esse sibi persuaderet. id quod postea non dissimulavit, aperte fassa quid ipsam male haberet.

Herodes reversus parum benigne à Mariamne excipitur.

2. At ille quidem cum *domum* revertisset; magna præter spem feliciter assequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de istis nunciabat, solamque eam ex omnibus, cæteris prælatam, ex amore & more suo salutabat. Illi autem contigit, ut dum is itineris sui successum narrat, non magis gauderet quam mœreret, neque dolorem suum occultare potuit; sed, dignitatis quippe & nobilitatis suæ conscia, dum salutaretur ingemiscebat, & ex narratione ejus tristitiam magis quam lætitiam præ se ferebat: ut jam Herodes non tam suspicionibus quam factis manifestis turbaretur. Angebatur enim cum videret uxorem in se habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquissime tulit, & amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, semperque ab uno ad alterum transiens in utroque varius erat & inconstans. Atque ita in medio inter amorem & odium nutabat: & cum sæpe eam ob superbiam pœna persequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem *à se* summoveret. Ad summam, cum valde eam punire cuperet, veritus est ne in seipsum nihil tale cogitantem gravius, illâ defunctâ, animadvertat.

Odio pariter ac amore inflammatur Herodes.

Acriores ei stimulos subdunt mater ejus & soror.

3. Cum autem soror ejus & mater animum illius in Mariamnen intellexissent, pulcherrimam se occasionem nactas existimarunt suum in eam odium exercendi: & Herodem, dum sermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium & obtrectationem perduci posset. Atqui neque ille hujusmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quasi illis fidem haberet, aliquid statuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; gliscebatque utrinque malum, dum & illa affectum suum non dissimulat, & hic amorem assidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid statuturus. Sed cum interea nunciaretur Cæsar victoria potitus, & mortuis Antonio & Cleopatra Ægyptum obtinuisse, Cæsari celeriter obviam proficiscens domum suam in eo statu reliquit. At discedenti commendavit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur qui sui sedulo curam gessisset, eique præfe-

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Augustus.

τὸν, ἡδέως κ) μικρὸν ἥδη, κ) πάλιν ἐξέπεσεν ἀπάσας τὰς ἐντολὰς τ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἀθ' ἑλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τ αὐτῆς [l] ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ κ μᾶλλον [m] ἐκφεύγων τ ἀπ' αὐτ κίνδυνον, ἀ μικρὰ [n] χαρίσασθαι τ γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἴσως εἰκὸς ἀπολειφθῆναι τ πρείονος ἀξιώματος, ἀλλὰ C πλέον εἰς τὸ ἀμοιβὴν ἐξεῖναι, [o] βασιλεύσοντι ἢ τ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γενησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἧττον, εἰ C πάντα κ) νέαν πράξας ὑποστρέψειεν Ηρώδης, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε ἀντιπεῖν. ἠπίστατο γὰρ τ περὶ τὴν Μαριάμμην ἔρωτα μείζονα λόγου τῷ βασιλεῖ. [p] ταῦτα τὰ [q] προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγείλαι. Μαριάμμη δ' ἡ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τ ἐξ Ηρώδου κινδύνων ἔσται· χαλεπῶς δ' διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τ ἴσων εὐχομένη, δυσύποιστον δ' εἰ [r] τύχη τ μετ' αὐτ βίον κρίνοιτο. κ) τοῦτο [s] διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἐπικρυψαμένη τ κατ' αὐτὴν πάθους.

Β'. Ο μὲν γὰρ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας [t] ἠτυχήκει καταπεπλῆχθαι, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο. μόνην δ' [v] ἐκ πάντων διὰ τ ἔρωτα κ) τὴν ἴσην αὐτῷ συνήθειαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς [x] εὐημερίας διηγουμένη χαίρειν μᾶλλον ἢ καλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὅτ' ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν. ἀλλ' ὑπ' [y] ἀξίας κ) τ προύσης εὐγνωμοσύνης, πρὸς μὲν τὰς ἀσπασμὰς ἀνέσεις, πρὸς δὲ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, [z] ὡς οὐχ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ κ) καταφανῆ γινόμενα τ Ηρώδῃ [a] ἐπιτηρούμενα. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ προάλογον τ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον· ἤχθετο δὲ τῷ πάσμασι κ) τ ἔρωτα φέρειν [b] ἀδυνάτων, τ τε ὀργῆς κ) τ μαλλακίας οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δὲ ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. [c] ἔτως δὲ ἐν μέσῳ τ ζυγῶν κ) στέργειν ἀπολειφθεὶς, κ) πολλάκις ἔπειτα ὢν ἀμνάσθη τ ὑπερηφανίας αὐτῷ, διὰ τὸ προκατηλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ [d] μεταίστασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' [e] αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανούσης εἰσπραττόμενος.

Γ'. Συνιδοῦσα δὲ αὐτὸν ἔτως ἔχοντα πρὸς τὴν Μαριάμμην ἥτε ἀδελφὴ κ) ἡ μήτηρ, κάλλιστον ἐνόησαν τ καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι· κ) διελάλουν ὑ μικρᾶς παροξυνόμεναι τ Ηρώδην ἀφορολαῖς, μίσει ὁμοῦ κ) ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὁ δ' οὔπω τ τοιούτων ἀκοὰς ἥκιστα λόγων, ἔτι δ' ἄν τι κ) τ γυναικὸς ὡς πεπεισμένης ἐπεθάρρει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεί, κ) τὸ πάθος ἀνεξεκαίετο, τ μὲν οὐκ ἀποκρυπτομένης τὴν ἀφορολαῖν, κ) τ τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος· κἂν εὐθὺς ἐπράχθη τι τ ἀνηκέστων. νεῦε δὲ Καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τῷ πολέμῳ, κ) τεθνηκότων Αντωνίου κ) Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπιόντος εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, καταλιπεῖν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιόντι δὲ Μαριάμμη συστησαμένη τ Σόαιμον, πολλήν τε χάριν τ ἐπιμελείας ὡμολόγει, κ) μεγαλοψυχίαν αὐτῷ προσ-

[l] Επιστρέψειν] *L. B.* ὑποστρέφειν.
[m] Εκφεύγων] *L. B.* ἐκφυγὼν.
[n] Χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν] Χαρισθῆναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[o] Βασιλεύσοντι ἢ τ βασιλεύοντος] Βασιλεύσας & mox γενησομένης *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) unde aliquis (sicuti & *Coccejus* in ora codicis sui) forsan βασιλεύσαντος & γενησομένης legendum esse conjiceret. βασιλεύσοντος τ βασ. *Vat.*
[p] Ταῦτα —— ἐξαγγεῖλαι] *Rufinus*: Itaque cum hujusmodi illum fefellisset spes, secreta omnia indicavit. SPANH. *L. B.* ταῦτ' ἂν.
[q] Προσελκύσαντα] Ita ex conjectura. προσεκλύσαντα in *libris* omnibus, nullo plane sensu.
[r] Τύχῃ] *L. B.* τύχοι.
[s] Διέδειξεν] *L. B.* ἔδειξεν.
[t] Ηυτυχήκει] Ita *Busb.* ἀτυχήκει in *cæteris.*
[v] Εκ πάντων] Εκ παντῶν legisse videtur *Gelenius*, non item *Rufinus* Solamque præponens omnibus. SPANH.
[x] Εὐημερίας] Conf. supr. c. 5. §. 5. SPANH.
[y] Ἀξίας κ) τ σεμνότητος δόξης.] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀδοξίας in *Editis Aliisque.* Est qui legendum conjicit, ὑπ' ἀδοξίας αὐτῷ κ) τ σεμνότητος αὐτῆς δόξης.
[z] Ως οὐχ] *L. B.* ὡς δ' οὐχ.
[a] Επιτηρούμενα] Επιζητούμενα *Hen.*
[b] Αδυνάτων,] Αδύνατον ἦν *Hen.* & *Lugd. Bat.* sed in *marg.* ἀδυνατῶν.
[c] Οὕτως ἦν] *L. B.* ὥστε ἦν.
[d] Μεταστήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἰσχύσει.] Μεθεστῶσαν *Busb.* μεθεστήσασθαι *Hen.* & *Vat.*
[e] Αὐτὸ] *L. B.* αὐτῆς.

f Γα-

ἔ βασιλέως ἠτήσατο. καὶ κεῖνος μὲν τυγχάνει τ τιμῆς. Ηρῴδης ᾗ ἡγούμενος ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μᾶ πλείονι συνετυγχάνει τ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κ μεγίστων ἠξιώθη. τῶν τε γὰ Κλεοπάτραν δορυφορούντων Γαλατῶν τετρακοσίους αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, δι' ἣν ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέζευξε ᾗ καὶ τῇ βασιλείᾳ Γάδαρα καὶ Ιππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι ᾗ τ θαλάττιε Γάζαν καὶ Ανθηδόνα καὶ Ιόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Επιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος δι· καὶ τ μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Αντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθών, ὅσον ὥσπερ τὰ πράγματα αὐτῷ διὰ τ ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τ γάμων, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. [h] ἐρωτικὸς γὰ ἀνὴρ ἐλάττω τ ἰσορροπούντων ἐπιστήμῃ μᾶ ἔ δικαίᾳ τ Μαριάμμης. ἡ δὲ, [i] τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν δι. εἶχε δέ τι ἐ γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν [k] ἐντρυφῶσα δεδουλωμένῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν [l] ἄλλον αὐτῆς ὐ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μετρίως. ἀναφανδὸν ᾗ [m] τὴν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγενείᾳ διεχλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγεν· ὥστ' ἤδη φάσιν ἐν τοῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄπορον, ἐν ᾗ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἥ τε ὑπονοία τραφομένη παρέτεινεν ἐπαυλῆ μῆνας, ἐξ ὧν θᾶτ Καίσαρος Ηρώδης ὑποστρέφει. πλέον μέντοι προσοικειωμένου ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς [n] ἐκπεσούσης. κατακλινόμενον ὁ βασιλεὺς [o] ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὲρ φιλοτεχνίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ ᾗ εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὴν καὶ κατεκλίθη, [p] σπεύδοντος ἐκφαυλίσαι καὶ προσλοιδορῆσαι, [q] τόν τε πατέρα καὶ τ ἀδελφὸν [r] αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνης τὴν ὕβριν ἐνεγκούσης, κ γενομένης εἰς προπέτειαν ἐτοίμης, τ παραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ ἔ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τ οἰνοχόον [s] εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πείθοι Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταπασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν παραχθῇ καὶ πυθάνηται τί ποτε τοῦτ' ἐστὶν, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ ᾗ διακωλῦσαι παρακαλυμένης. μὴ κινηθέντος ᾗ [t] ὑπὲρ τὸ φίλτρον, τ λόγον δεῖν ἐᾶν· ὀδέν γὰ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν εἰσέπεμπε διαλεξόμενον. ὁ ᾗ [v] πιθανὸς ἅμα καὶ μᾶ πανοῦργος εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν Μαριάμμην [x] παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν ᾗ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. [y] πρὸς τοῦτο διακινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, ἃ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ [z] εἶδε· διὸ

ctum à rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, ubi in Ægyptum pervenit, cum Cæsare confidenter, jam ut amicus, colloquutus est, & ab eo maxima *beneficia* accepit. Nam Cæsar ei quadringentos Gallos, Cleopatræ stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon ejus regno Gadara & Hippon & Samariam addidit; & in ora maritima Gazam & Anthedona & Joppen & Stratonis turrim. *Herodis dignitatem auget.*

4. Quas ille insuper res consequutus, magnificentior evasit: & Cæsarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est. Ille vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, præsertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiæ. atque illa alioquin pudica, & erga eum fidelis erat: sed ingenium habebat mulicbre paulo odiosius; quippe quæ eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret & alterius imperio subesset, sæpe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate & patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem & sororem, & de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam *aperta* esset simultas & odium inexpiabile, & tunc etiam graviores jacerentur calumniæ. atque ea suspicio *magis magisque* fota integrum annum duravit post Herodis à Cæsare reditum. Postremo alitum diu malum erupit ex hujusmodi occasione. Cum rex *quodam die* quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, sed cum hoc vellet contempsit & contumelia affecit, quasi patris ipsius fratrisque necis auctor exstitisset. Cum autem ille graviter contumeliam tulisset, & ad temerarium aliquid committendum se paratum esset, Salome regis soror, majorem turbam sentiens, eò summisit regis pocillatorem à se jampridem subornatum, jussitque ut diceret, à Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret. Quod si rex turbatus quæsivisset quid esset, diceret amatorium penes ipsum esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret. sin hac amatorii mentione rex non moveretur, fileret & nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro *cum rege* colloquuturum. Ille compositus ad fidem & cum studio ingressus, dicit, Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, *id* amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id *regi* indicasse, ra- *Herodes ab uxore indies magis offensus est.* *Mariamnes ingenium paulo morosius.* *Mariamne ex superbia odium sibi concitat.* *Herodi maleficia exprobrat.* *Salome falsum testem contra Mariamnem subornat.*

f Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

g Γάδαρα —— πύργον.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 20. §. 3. Verum mox Gazam etiam Costobaro datam ab Herode §. 9. seq. scribit, ubi regnum adeptus. Unde repugnantia hîc à Josepho dici contendit Harduin. de Numm. Herod. p. 233; vid. & de Costobaro uno è Primatibus Idumæorum & Salomes marito *alter.* lib. 2. c. 17. §. 4. SPANH.

h Ερωτικὸς γᾶ] Ερωτικὸς μᾶ γᾶ *Busb.*

i Τὰ μᾶ ἄλλα σώφρων] Ita *MSS.* & *Zonar.* τὸ μὲν ἄλλο in *Editis.*

k Ενετρυφῶσα δεδουλωμένῳ] Καταντρυφῶσα *Zonar.*

l Αλλον αὐτῆς] Sic *Busb.* & *Hen.* ἄλλων in *ceteris.*

m Τὴν τε μητέρα] Eo modo *Vat.* τὴν μητέρα in *reliquis.*

n Εκπεσούσης.] Εγκειμένης *Hen.*

o Αναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας,] Ως ἀναπαύσασθαι *Hen.* & *Busb.*

p Σπεύδοντος ἐκφαυλίσαι] Σπεύδοντος (hîc absolute sumptum) non agnoscunt *Hen. Busb.* & *Vat.* Fuit cum vocum ordinem & interpunctionem mutatam esse vellem, ut esset, ὡς μὴν κατεκλίθη κ σπεύδοντος ἐκφαυλίσαι κ προσλοιδορῆσαι &c. aut hoc modo, ὡς μὴν κατεκλίθη, κ σπεύδοντος ἐκφ. aut demum, ὡς μὴν κατεκλίθη, κ σπεύδοντα ἐκφ. quo modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *festinantem eam depulit.*

q Τόν τε πατέρα κ τ ἀδελφὸν] Τὸν πάππον αὐτῆς habet hic *Zonaras* p. 240. A. Alexander enim Mariamnes Pater non ab Herode cæsus, sed Antiochiæ à Scipione Pompeji jussu secuti percussus supr. lib. 14. c. 7. §. 4. *Patris* tamen & *fratris* habet hic etiam *Rufinus*. Hyrcanus verò ab Herode cæsus Avus Maternus Mariamnes. vid. supr. c. 6. §. 2. SPANH.

r Αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει.] Sic *MSS.* αὐτῷ perperam in *Editis.*

s Εισπέμπει] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* εἰσπέμπει in *ceteris.*

t Επὶ τὸ φίλτρον,] Επὶ τῷ φίλτρῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* utraque lectio satis commoda.

v Πιθανὸς ἅμα] Πιθανῶς *Busb.* & *Hen.*

x Παρεχῆσθαι λέγων,] Παρεχηκέναι *Busb.*

y Πρὸς τοῦτο διακινηθέντος,] Plenius aliquanto in *Cod. Hen.* ad hunc modum, πρὸς τοῦτο διακινηθέντος, κ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐρωτήσαντος, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης διδόμενον. Verum cum cæteri libri una cum *Epiphanio* vulgatam lectionem tueantur, loco dimovere nolui.

z Εἶδε·] *L. B.* εἰδέναι.

ratum id & ſibi & regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus eſſet, etiam magis exacerbatus eſt: & de ſpadone, qui erat Mariamne fidiſſimus, quæſtionem habuit ſuper pharmaco, ſciens abſque illo nihil tantum tantulumve potuiſſe fieri. At homo in anguſtias redactus, nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in ſe odium dixit à verbis profectum, quæ ei Soëmus dixiſſet. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore ſublato, dicebat, Soëmum, antea & ſibi & regno *ſuo* fideliſſimum, nunquam fuiſſe mandata enunciaturum, niſi majus ei, quam par eſſet, cum Mariamne commercium interceſſiſſet. Atque ita Soëmum quidem è veſtigio comprehendi & necari juſſit: de uxore vero judicium habuit, convocatis ſuis familiariſſimis, & accuſatione in ipſam magno ſtudio inſtituta de amatoriis & pharmacis ei per calumniam objectis. Erat autem *Herodes* in verbis intemperans, & iracundior quam eſſe in judicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata ſententia, & ipſi & nonnullis qui præſentes erant in mentem venit, ut non temerario illam perimerent, ſed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome ſedulo operam dedit, ut mulier de medio tolleretur: idque magis regi perſuaſit, conſulendo ut populi motus caveret, qui poſſent exiſtere, ſi ea viva conſervaretur. Atque ita quidem ad necem ducta eſt Mariamne.

Soëmum necari jubet Herodes.

Mariamne capite damnata.

5. Alexandra vero, quo loco res eſſet animadvertens, & ſibi exiguam ſpem ſupereſſe videns ne ipſa ita plecteretur ab Herode, contra quàm in ſuperiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta eſt. Ut enim ſe eorum, de quibus illa accuſaretur, inſciam eſſe oſtenderet, exſiliit foras, & omnium in præſentia filiæ conviciando, clamabat, improbam & adverſus maritum ingratam fuiſſe, & merito ei accidere quæ ejuſmodi res auſa fuiſſet. haud enim quæ oportebat retribuiſſe, de omnibus ipſis bene merito. Hæc dum inhoneſte ſimulat, & illi etiam in crines involare audet, multi quidem, ut veriſimile erat, fœdam ejus ſimulationem culpabant; maxime vero eam culpare viſa eſt illa ipſa, quæ tum mortem erat obitura. neque enim unum prorſus verbum effata, neque *vel tantillum* turbata ad matris offenſionem reſpiciebat; ſed excelſo quaſi animo ut erraverit, præſertimque manifeſtam ejus turpitudinem ſe ægre ferre monſtravit. Ipſa porro intrepida *animi* firmitate, & ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta eſt, generis ſui nobilitatem etiam in extremis, ut ab omnibus conſpiceretur, præ ſe ferens.

Alexandra indecore ſe gerit erga Mariamnen.

Mariamnes mors.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam & animi magnitudinem optime comparata. ipſi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine & auctoritate in congreſſibus, plus quam dici poteſt, cæteris ſuæ ætatis antecellebat: quæ potiſſima cauſa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minuſque jucunde cum eo viveret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, & nihil aſperius duriuſve ab eo exſpectaretur

Ejus elogium.

κὴ πεφυγξεῖλαι τᾶτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ κὴ τῷ βασιλεῖ διʃληφότα. τοιᾶτων ἀκέσας ὁ Ηρώδης λόγων, κὴ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον [a] ἠρεθίσθη, τὸν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ πιστάτης, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τᾶ Φαρμάκου, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου ὐδὲ ἓν ἂν μεῖζον ἢ ἐλαττόν τι πεπραχέναι. ὠφόμενος δ' ἐν τῇ ἀνάγκῃ ὁ ἄνθρωπος, ὐδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε· τὸ μέντοι τᾶ γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ῥηθέν, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόαιμος αὐτῇ [b] Φερόμενος ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἂν, ἔφη, Σόαιμον πιστάτην ὄντα τᾶ ἄλλου χρόνου αὐτῷ τι ἐς τὴν βασιλείαν καταπροδοῦναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ ἐς θηλυτέρω [c] προσελήλυθέ τις πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. κὴ τὸν μὲν Σόαιμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας· τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπέδιδε, συναγαγὼν τὰς οἰκειοτάτας αὐτῷ, κὴ τὴν κατηγορίαν [d] ἐπισταδασμένως ποιούμενος, ὑπὲρ τᾶ κὴ τὰς ἀκριβολὰς φίλτρων κὴ Φαρμάκων. ἐν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ, κὴ κρίσεως [e] ὀργιλώτερος· κὴ τέλος ἅτως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες, θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. [f] διενεχθείσης δὲ τᾶ γνώμης, [g] ὑπεξῆλθε μέν τις κὴ τοιᾶτον αὐτῷ τι καὶ περὶ τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς ἅτως ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπισταδάθη δὲ [h] τοῖς περὶ τὸν Σαλώμην, σκηψὰν ποιήσασθαι τὸν ἄνθρωπον· κὴ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς παρούσας δι' ὀλίγου, εἰ ζῶσα [i] τύχοι, φυλάξασθαι συμβουλεύσαι. Μαριάμμη μὲν [k] δὴ ἔτως ἤγετο τὸν ὕστερον θάνατον.

ε'. Συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Αλεξάνδρα, κὴ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχοι μὴ κὴ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐκ Ηρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θρασυνομένου κὴ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. [l] βλωμένη γὰρ ἐμφῆναι τὸν ἀγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα κὴ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκόντων, ἐβόα, κακὴν κὴ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα φωνᾶσαι, κὴ δικαίαν πάσχειν [m] ὑπὲ τοιούτοις τολμήμασιν. ὁ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀκηκόνως, κὴ τολμώσης ἐφάπτεσθαι κὴ τῶν τριχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς κὴ πρὸς τῶν ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἐπὶ τῇ ἀπρεπεῖ πρόσποιήσεως· μᾶλλον δὲ ἐνεφάνη περὶ αὐτῆς ἡ ὀπλλυμένης. ὅτε γὰρ λόγον δοῦναι τῷ δεσπότῃ, ὅτε παρελθοῦσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄκρατος ἀναισθησίας ἐνέφηνεν. [n] αὐτὴ γε μὴν ἀτρεμήσω τῷ καταιχήματι, κὴ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆλθε, τὴν εὐγλωσσίαν δὲ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπηρετοῦσιν αὐτῷ ἐμφαίνουσα.

ς'. Καὶ εἰκὴ μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν κὴ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δ' ὑπιεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, κὴ πλεῖον [o] ἢ ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως [p] ἢ ὡς φρόνησις τὰς κατ' αὐτὴν [q] ὑπερῆρε· ἥ τε πλείων ἀφορμὴ δι' μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν [r] ἐγεγόνει. θεραπευομένη γὰρ διὰ τὸ ἔρωτα, κὴ δυσχερὲς ὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἰ-

a Ηρεθίσθη,] *L. B.* ἀνηρεθίσθη.
b Φερόμενος.] Ita *Busb.* & *Zonar.* φερόμη *Gall.* φερόσης in *Editis Aliisque.*
c Προσελήλυθέ] Sic *Hen.* & *Busb.* προσελήλυθεν in *reliquis.*
d Εσπουδασμένως ποιούμενος,] Εσπουδασμένως *Busb.*
e Οργιλώτερος·] Οργίλως κατ' αὐτὸν διέκειτο *Zonaras* p. 240. C. SPANH.
f Διενεχθείσης δὲ τὸ γνώμης,] Διελεγχθείσης *Vat.* in *Epiphanii* versione, *dum hæc ſententia pronunciaretur.*
g Υπεξῆλθέ τις] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſubvenit.* ἐπεξῆλθέ in *cæteris.*
h Τοῖς περὶ τὸν Σαλώμην] Τοῖς περὶ τὸν Σ. *Hen.*
i Τύχη,] Τύχοι *Busb.* & *Hen.*
k Οὕτ' ἅτως ἤγετο] Illud δὴ è *Cod. Hen.* & *Epiphan.*
l Βλωμένη γὰρ] Βλωμένη δὲ ἐκφῆναι *Vat.* βλωμένη δὲ ἐμφῆναι in *Editis.*
m Επὶ τοιούτοις τολμήμασιν.] Ita in *MSS.* ἐπὶ τοῖς τοιούτοις in *Editis.*
n Αὕτη] *L. B.* αὐτὴ.
o Ηι ὡς τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον,] Illud ὡς è *MSS.*
p Η ὡς φρόνησις] *L. B.* ἢ φρόνησις.
q Υπερῆρεν·] Forte ὑπερῆρε.
r Εγεγόνει.] Εγίνετο *Hen.*

s Καὶ

εἶχεν· ἠνία δ' αὐτὴν καὶ τὰ περὶ τοὺς οἰκείους, [s] καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγειν ἠξίου· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ'. [t] Ἀναιρεθείσης δὲ τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. οὐ γὰρ ἀπαθὴς οὐδ' οἷος ἂν [v] ἐκ συνηθείας ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παρρησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ [x] ἀπενικήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει κατὰ νέμεσίν τινα [y] τῆς κατὰ τὴν Μαριάμμην ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλήσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνος ἀσχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἴ τι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν, πότους καὶ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενος. καὶ τούτων οὐδὲν ἤρκει. τὰς οὖν διοικήσεις τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν παρῃτεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἥττητο τοῦ πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη καὶ καλεῖν τὴν Μαριάμμην προστάξαι τοῖς ὑπηρέταις, [z] ὡς ζώσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν. οὕτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, [a] ἣ καὶ τὸν ὄχλον καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ ἐντιμοτάτους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν [b] ὑπονοῆσαι κατὰ μῆνιν [c] τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, διὰ τὴν γεγενημένην παρανομίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ. χεῖρον οὖν διετίθει καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων ταύταις ἐναδημονῶν, οὐκ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. [d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις τοῦ ἰνίου, καὶ τῆς διανοίας παραλλαγή· τῶν τε θεραπευμάτων οὐδὲν ὅ, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπεικούσης τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως ἢ κατὰ τὸ βιαζόμενον τῆς ἀρρωστίας διαιτᾶσθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν [e] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ [f] Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο.

η'. Διατρίβουσα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐσπούδαζε τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. [g] δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι. τὸ δὲ μὴ ταύτας συντελεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, τοῦ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν παραχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας, ἣν εἰς τὸν Θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν ἐπὶ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου παραδοῦναι παιδίοις, μὴ καὶ [h] φθῇ τις, ἐκείνου μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ, οὐδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν [i] οἰκείων διατηρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἐπιεικῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρό-

ret libertate usa est immoderata. Quin & ea ipsam male habebant quæ suis acciderant; atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat dicere non dubitavit: tandemque infestas sibi reddidit & matrem regis & sororem, illumque ipsum, cui unice fidebat quod non laturus esset ut gravius aliquid pateretur.

Herodes ex uxoris nece perturbatus.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. non enim à perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor: sed cum primum ad insaniam usque eam deperiret, *postea*, licet liberius fidentiusque se in vitæ consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conviviis & conventibus, ut ejus desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare & res regni administrare recusabat, & adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis imperaret ut Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viveret & audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quæ tum plebejorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, divina ira id accidisse, propter illatam Mariamne injuriam. Hæc res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, & ibi per speciem venationis semet affictans, non potuit sese per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat & dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus; nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

Pœnas ob necem Mariamnes luit Herodes.

Deo vindice oritur pestis.

Herodis morbus.

Alexandra absente Herode id agit, ut arces in potestatem suam redigeret.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, universam gentem in sua potestate habent. nam sine iis sacrificia fieri nequeunt. Judæorum autem nemo à seipso impetrare potest ut sacra non faciat; quippe quod eo sint ingenio ut mori malint, quam cultum eum omittere quem solebant Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsidiis colloquuta est, demonstrans eas sibi & Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convaluisset, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide sua tunc perstiterunt, quam & antea regi præ-

s Καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον] Additur ex *L. B.* πάντα. nihil non videlicet, & magna & parva male habuerunt irritaveruntque Mariamnes asperitatem. HAV.

t Ἀναιρεθείσης δὲ τότε] Ἀναιρεθείσης δ' αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

v Ἐκ συνηθείας ἦν] Ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως ἦν Gall.

x Ἀπενικήθη] *L. B.* ἀπενεμήθη

y Τῆς κατὰ τὴν Μαριάμμην ἀπωλείας] Forte τῇ κ. Μ. ἀπωλείᾳ.

z Ὡς ζώσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν.] Ἁλωσ. lib. 1. c. 22. §. 4. ὑπὸ κακώσεως δὲ ὡς ζώσῃ προσλαλεῖν· SPANH.

a Η καὶ —— ἐντιμοτάτους] Η καὶ τὸν ὄχλον τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ τοὺς ἐντιμοτάτους *Hen.* & *Busb.* HUDS. *Lugd. Bat.* vulgata (ut puto) concinnius, ita scribit. Η καὶ τὸν ὄχλον τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων τοὺς ἐντιμοτάτους διέφθειρε. HAV.

b Ὑπονοῆσαι κατὰ μῆνιν] Ἐξυπονοῆσαι *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι,] Ita è *Cod. Vat.* τοῦτο Θεοῦ συν. in *cæteris.*

d Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις τοῦ ἰνίου,] Eadem *Zonaras* p. 241. SPANH.

e Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ,] Conf. ἁλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. & c. 21. §. 2. SPANH.

f Σεβαστῇ,] Id est *Augusta*, in honorem Augusti.

g Δύο δ' —— ἐσχήκασι.] Duæ Arces Hierosolymis, una in Urbe circa Regiam, altera ad Templum Antonia dicta, quas qui obtinent, totius gentis Domini. Vid. infr. c. 8. §. 5. SPANH.

h Φθῇ τις,] *Gen.* φθῆτις· *Distingue* φθῇ τις, præveniat aliquis. SPANH.

i Οἰκείων διατηρήσει.] Οἰκειοτάτων *Hen.* & *Busb.*

præstiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege desperare quamdiu superstes esset. Erant autem de ejus veteribus amicis: quinetiam eorum unus, *nomine* Achiabus, regis erat consobrinus. Itaque eum continuo, nunciis missis, de Alexandræ instituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici jussit: ipse vero, postquam ex morbo difficulter, nec sine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animæ simul & corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de causa supplicium sumeret. Quinetiam amicos ejus maxime necessarios interficit, Costobarum, & Lysimachum, & Gadiam cognomine Antipatrum, insuper & Dositheum, ex hujusmodi causa.

Quam ob rem Herodis jussu interficitur.

Herodes savit in amicos.

Costobarus Idumæus Salomes maritus.

9. Erat Costobarus, natu Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere sacerdotum Coze; quem Deum existimant Idumæi. Hunc Costobarum, postquam Hyrcanus eos ex patriis institutis in Judæorum mores legesque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum constituit; eique sororem suam Salomen nuptum dedit, interfecto Josepho qui eum ante duxerat, ut *supra* indicavimus. Costobarus autem, ista læte admodum & præter spem assequutus, felicitate *sua* valde elatus est, paulatimque modum excessit, neque sibi honestum existimans imperantis Herodis jussa facere, nec Idumæis in Judæorum potestate esse, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, significans Idumæam semper majoribus ipsius Cleopatræ paruisse; ideoque æquum esse ut ea ab Antonio regionem illam postularet: se enim paratum esse, suam benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere; sed quod arbitrabatur, accisis Herodis viribus, facile se posse gentis Idumææ dominatum adipisci, & ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem spem, occasionem non exiguam *ut putabat* nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas assidua quæsiverat avaritia: neque quidquam mediocre moliebatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem istam ab Antonio *impense* flagitasset, eam non impetravit. Herodes autem ista de re certior factus est, atque in eo erat ut Costobarum interficeret; sed, fororis & matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit; sic tamen ut eum deinceps suspectum haberet propter illum conatum.

Conatur Idumæa principatum occupare.

Herodes ea de re certior factus, à matre & sorore exoratus, ei veniam dat.

10. Aliquanto deinde post, cum forte inter Salomen & Costobarum ortum esset dissidium, ea illi continuo misit libellum ad dissuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; * neutiquam vero feminæ, quæ sponte discesserit, alteri

Dissidium inter Costobarum & Salomen.

νον πιστὸι ὄντις, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς Αλεξάνδρας, καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τ Ηρώδην ἀπεγνωκέναι. Φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ᾧ βασιλέως [k] Αχίαβος ἦν. εὐθὺς οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Αλεξάνδρας. ὁ δ' τὴν μὲν ὀδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προστάξεν· αὐτὸς δ' μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, [l] χαλεπῶς ἦν [m] ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσαις ταῖς αἰτίαις [n] ἑτοιμοτέρως εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. φονεύσ δ' καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοστόβαρον, καὶ Λυσίμαχον, καὶ τ Γαδίαν καλούμενον Αντίπατρον, ἔτι δ' Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

ϑ'. [o] Κοστόβαρος ἦν γένει μὲν Ιδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ [p] Κοζέ· Θεὸν δ' τοῦτον Ιδουμαῖοι νομίζουσιν. [q] Υρκανὸς δ' τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταχήσαντος, [r] Ηρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἄρχοντα τῆς Ιδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσι τ Κοστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, [s] Ιώσηπον ἀνελὼν τ εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κοστόβαρος δ' τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἤρθη [t] μᾶλλον ὑπὸ τ εὐτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, ὥϑ' αὐτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος Ηρώδου τὸ προστεταγμένον ποιεῖν, ὅτε τοῖς Ιουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ιδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις εἶναι. [v] Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ιδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγωνῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι [x] παρ' Αντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔπραττε δ' ταῦτα, τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος· εἰ δ' [y] πλεονεξίᾳ τῶν πλησίον Ηρώδης [z] ἐπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρχὴ τοῦ τ Ιδουμαίων ἔθνους, καὶ [a] μεῖζον πράξειν. ἐπῃδίεζεν γὰρ τὰς ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χώρας καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ δίκης αἰσχροκερδίας ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπινόει. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Αντωνίου δεηθεῖσα τὴν τῆς χώρας ταύτης ἐπετύγχανε. λέγονται δ' πρὸς Ηρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος [b] ἦν ἀποκτεῖναι τ Κοστόβαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφῆσι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τ τότε.

ι'. Χρόνου δ' διελθόντος, [c] ἐπεὶ σωφρονεῖν τὴν Σαλώμην ἐπείσαν πρὸς Κοστόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ [d] γράμματιον, ἀπολυομένη τ γάμου, οὐ γὰρ τοὺς [e] Ιουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ ἀφορισθείσῃ καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι,

---

k Αχίαβος ἦν.] Εχίαβος *Vat.* in *Epiphanii* versione *Amabec.*

l Χαλεπῶς ἦν] Χαλεπὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

m Ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος] Τῷ ψυχῷ καὶ σῶμα *Busb.*

n Ετοιμοτέρως] Ετοιμότερον *Busb.*

o Κοστόβαρος] Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 24. §. 6. & supr. §. 3. SPANH.

p Κοζέ·] Κοζὲ Idumæorum Deus, *Goze Rufino.* SPANH.

q Υρκανὸς —— μεταχήσαντος,] Vid. sup. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

r Ηρώδης —— Κοστόβαρον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

s Ιώσηπον —— ἐδηλώσαμεν.] Vid. sup. c. 3. §. 9. SPANH.

t Μᾶλλον ὑπὸ τ εὐτυχίας,] *Μάλα Busb.*

v Διαπέμπεται οὖν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλ. in *reliquis.*

x Παρ' Αντωνίου τὴν χώραν·] Iterum cum *Cod. Hen.* παρ' Αντωνίῳ in *ceteris.*

y Πλεονεξίᾳ τῶν πλησίον Ηρώδης] Rursus prout *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) παρεῖθεν in *Editis Aldi*sque. HUDS. Confer lib. VI. c. 13. §. 8. & lib. 5. *ἀλωσ.* c. 1. §. 5. SPANH.

z Ἐπιχείρητον εἶναι] Ἐπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὐτὸν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπιχείρητον εἶναι νομίζων καὶ καθ' αὐτὸν *Hen.*

a Μεῖζον πράξειν.] Καὶ μεῖζον αὐτῶν πράξειν *Vat.*

b Ην ἀποκτεῖναι τ Κοστόβαρον,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἦν in *reliquis.*

c Επεὶ σωφρονεῖν] Επισυνιέντα τ. Σ. ϛ. ὡς τ Κ. καὶ πέμπει μ. ὁ. αὐ. γραμματεῖον *Hen.* & *Busb.*

d Γραμμάτιον,] *L. B.* γραμματεῖον.

e Ιουδαίους νόμους.] Ιουδαίων *Hen.* & *Busb.*

* *Neutiquam vero feminæ,*] Uxori vero nullatenus separari & ducere alium, nisi prius à marito dimittatur. Salome tamen non generali lege, sed potestatis sanctione connubium separavit. *Epiphan.* Mulieribus tamen ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi jure fecit divortium, *Gelen.* Quod plane (ut inquit *Seldenus* lib. 3. c. 19. *de Uxore Hebraïca*) contra instituta Judaïca, & ipsi *Josepho* inauditum. & miror à viris doctissimis (*Josepho Scaligero* in *Animadversionibus* in *Eusebium*, p. 159, & *Nic. Serrario* in *Herode*, c. 17.) locum verti & intelligi juxta illud *Gelenii.* Vertendum itaque, *neutiquam vero uxori quæ sponte abierit nubere, nisi prius à viro dimittatur. Verumtamen Salome, non lege generali* (*seu communi, sc. Hebraïca*) *sed tamen ea quæ auctoritatem ac vim obtinuit usa conjugio renunciavit.*

f Πρὸ-

ναι, μὴ ᾖ [f] πρότερον ἀνδρὸς [g] ἀφιέντος. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη [h] τὴ ἐν γῇ νόμου, ἀλλὰ τῇ [i] ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τῷ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὲρ τῆς εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποσῆναι πάντος· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Ἀντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τῶν λόγων, τοὺς [k] Βάβα παῖδας, ὅτι διασώζοιντο [l] παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. τοῦτο γὰρ εἶχεν ἔτος· [m] καὶ πολλοῦ ἐκωλήζιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκοῦσαι, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ παραδόξῳ τῶν λόγων. τὸ γὰρ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας [n] ἐπαύσασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γενομένους τῇ Δομετοῦ. τότε γὰρ τὸ μῆκος τῶν χρόνων καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθησαν. ἡ γὰρ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μίσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. Ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος, Ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν [o] Ἱεροσολύμων πόλιν· ὑπὸ γὰρ χρείας καὶ κακῶν [p] ὅσοι πολιορκημένοις [q] παρέκειντο, πολλοὶ ἦσαν οἱ τὸν Ἡρώδην ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποπηδῶντες ἤδη τῆς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ πρὸς τῷ πλήθει δυνατοὶ, περὶ διατέλουν Ἀντιγόνῳ, τόν τε Ἡρώδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν παρῄνουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτοῖς νομίζοντες, ὅτι πιστῶν ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατοῦντος τῶν πραγμάτων Ἡρώδου, Κοσσώβαρος ἀποδειχθεὶς [r] τὰς διεξόδους ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ Δομετίλλιον ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑποχρεως τῶν πολιτῶν ἡ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, [s] εἰδὼς ὂν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοὺς δὲ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέλετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ἡρώδου, διελήλυθε γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πιστούμενον ὅρκοις, ἢ μὴν εἰδέναι τῶν καθ' ἑκάτερους, ἀφεῖτο τῆς ὑποψίας. αὖθις δὲ [t] κηρύγματα ἐν μύοντα δὲ βασιλέως ἐκελεύθη, καὶ πάντα τρόπον ἐρευνῆς ὑπενοῦντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνος ἡδέως, τὸ φυλαχθῆναι τοὺς ἄνδρας [v] οὐκ ἀνυποτίμητον αὐτῷ πεπεισμένος, οὐ μόνον ἐκ τῆς εὐνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη δὲ λανθάνειν αὐτοὺς προείχετο. [x] περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ Δομετοῦς τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς Δομετίλλειν ἐμεμύηντο, ἀνεῖλε τε καὶ τοὺς συγκαταπαυθέντας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς Ὑρκανοῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον [y] αὐτῷ, μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱστασθαι τοῖς βουλομένοις.

nubere fas est, nisi prius à marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege *Hebræorum* patria, sed eâ quæ tum valebat, usa, & conjugio renunciavit & ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum benevolentiam à marito discessisse: quoniam comperisset eum & Antipatrum & Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex, ejusmodi quid audiens quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quòd res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberos attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent: verum tum tantum jam temporis præterierat, ut eorum jam non recordaretur. Ejus autem in eos odii & inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obsidebat Hierosolymorum urbem, & propter necessitatem & calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent & spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii (qui dignitate & gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles *esse* perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac *cæteros* eò cohortabantur, ut regibus operam suam præstarent in tenendo principatu quem à patribus accepissent. atque illi quidem, dum & ista *magno* commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studuerunt. Verum urbe capta, & Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus & urbi custodiendæ præfectus, ne cives qui sontes essent & regis adversarii evaderent; cum sciret Babæ filios esse in existimatione & honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum * ad novas res moliendas, eos subtraxit & † certis in locis abscondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat suspicatus est, jurejurando fidem fecit, se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii præmium proposuisset, & modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: sed quòd primum inficiatus esset, si postea viri deprehenderentur non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia sed necessitate tenebatur eos occultare. De istis quæ sibi nunciata erant à sorore cum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, & ipsos, & alios cum ipsis accusatos interfecit: ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani *genere* & cognatione, sed regnum plane in sua potestate haberet *Herodes*, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

Salome ei repudium mittit, & accusationem injicit.

De Babæ filiis à Costobaro servatis.

Babæ filios necari jubet Herodes.

[f] Πρότερον ἀνδρὸς] Πρότερον forsan *Epiphan.* Vide Grotium ad Matth. c. 5. v. 31.

[g] Ἀφιέντος.] Ἐφιέντος solus *Busb.*

[h] Τὴν ἐν γῇ νόμου,] Ἐν γῇ *Hen.* forsan pro ἐγγενῆ (in *Lugd. Bat.* ἐγγενῆ νόμου) prout in *Cod. Busb.*

[i] Ἐπ' ἐξουσίᾳ] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.* & *Busb.*

[k] Βάβα παῖδας,] Baba vir erat pietate insignis, ex stirpe Asamonæorum (ut constat ex hac ead. §.) qui singulis totius anni diebus, uno excepto, qui erat undecimus mensis *Tisri*, sacrificium offerebat pro delicto, cujus tamen non erat sibi conscius, ut habet *Cod. Talmud.* tract. *Cheritboth*, cap. 6. atque *Abraham Zacuth* in libro *Juchasin.*

[l] Παρ' ——— δώδεκα.] Παρ' αὐτῶν *Busb.* mallem παρ' αὐτῷ.

[m] Καὶ πολλοῦ ἐκωλήζιν] In *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ὁ κῆ, & mox *Cod. Hen.* ἐποιοῦσεν.

[n] Ἐπαύσασε πρότερον] Ἐπαυδάθη μ' αὐτῷ πρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Ἱεροσολύμων πόλιν] Ἱεροσολυμιτῶν *Gen. Hen.* & *Epiphan.*

[p] Ὅσα πολιορκημένοις] Ὅσα τοῖς πολίταις πολιορκ. *Hen.* & *Busb.*

[q] Παρέκειντο,] Παρέκειτο in *iisdem* (ut *Lugd. Bat.* nam in aliis est ἀφεστό) & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.*

[r] Τὰς διεξόδους ἀναφράττειν] Τὰς ἐπιβουλὰς ἀπατζίπιον καὶ Φρ. *Vat.* ut & Margo *Lugd. Bat.*

[s] Εἰδὼς] *L. B.* εἰδὼς δ'.

* *Ad novas res moliendas,*] *Al.* Siqua interveniisset rerum mutatio.

† *Certis in locis abscondit.*] In propriis prædiis, *Epiphan.* suis in agris, *Gelen.*

[t] Κηρύγματα καὶ μυόντα] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) μυόντα καὶ κηρύγματα in *cæteris.*

[v] Οὐκ ἀνυποτίμητον αὐτῷ πεπεισμένος,] Illud οὐκ, quod in sua versione agnovit *Epiphanius*, inferendum esse volui, sensu id postulante. HUDS. Recte, confirmante nunc etiam clara lectione MS. *Lugd. Bat.* ex quo insuper reposuimus ἀνυποτίμητος, pro quo hactenus lectum fuit ἀνυποτίμητον, non quidem male, sed fides *Cod.* nostri ostendit maluisse Josephum hoc in versu dicere ἀνυποτίμητος, sicuti in præcedenti ἔξαρνος. HAV.

[x] Περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων] Vocula περὶ (quam delet & *Cocejus*) commode satis abesse potest. Si quis τὸ περὶ τούτων malit, per me licebit.

[y] Αὐτῷ,] Τυγχάνειν post αὐτῷ adjicit *Busb.*

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria instituta, decem cives conjurarunt. De exstructione Sebastes & Cæsareæ, aliarumque munitionum.

Herodes à patriis moribus recedit.

HAC de causa deflexit etiam magis à patriis moribus, & peregrinis institutis antiquum rerum statum subinde labefactavit, quem inviolatum esse, & integrum mansisse oportebat. unde temporis processu magna mali labes nobis illata est, illis insuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales instituit Cæsari, & theatrum Hierosolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conspiciendum, sed à moribus Judaïcis alienum. horum enim usum & spectaculorum apparatum à majoribus non acceperant. Ille tamen hunc conventum quinquennalem maximo cum splendore celebravit, missis qui eum finitimis indicerent, & *spectatores* ex omni gente convocarent. adeoque ex cunctis finibus athletæ & omnis generis ludiones accersiti erant spe præmii propositi gloriæque ex victoria. confluxeruntque exercitatissimi quique in ludicris hisce studiis. nam non solum iis qui gymnicis certaminibus operam dant, sed & in musica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine constituit præmia; atque in id omni cura incumbebat ut nobilissimi quique in certamen venirent. quin & dona non exigua & bigis & quadrigis & equo singulari *vincentibus* proponenda curavit: & quæcunque uspiam ad magnificentiam & dignitatem elaborata fuerant studiose æmulabatur, modis omnibus agens ut spectaculum eximium daret & illustre. Theatrum vero ipsum splendidissime ornatum erat, depictis per circuitum Cæsaris gestis, & trophæis quæ à gentibus debellatis reportaverat, opere ex probo puroque auro & argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat vestis adeo pretiosum, nihil gemmarum ornatûs *adeo splendidum*, quod non cum ludionibus qui spectarentur simul in conspectum veniret. Paratæ erant etiam feræ, & leonibus quamplurimis ipsius jussu conquisitis, aliisque quæ aut robore præcellebant aut natura mira erant raritate: atque id agebatur ut vel istæ inter se committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem *summa* erat admiratio sumptuum, simul & animorum oblectatio ex periculorum conspectu: indigenis vero manifesta videbatur morum, qui ipsis summo in honore erant, dissolutio. Res ipsa enim indicabat plane impium esse, homines ad bestias projicere in hominum ex spectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat quam trophæa: nam cum ea putarent imagines esse armis inclusas, ideo quod patriis legibus istiusmodi quid colere nefas esset, indignissime eas ferebant.

Ludi & theatra ab Herode facta.

Herodes spectacula exhibet magnifica.

Judæos offendunt trophæa.

2. Neque vero nescicbat Herodes eos turbari, *Herodis ista de re consilium.*

ΚΕΦ. η'.

Ως κατ' Ηρώδε, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαστῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτηδευμάτων.

ΔΙΑ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶ [z] πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὸ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν. ἐξ ὧν ἡ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὖθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τῷ εὐσεβείαν ἦγε τοὺς ὄχλους. [a] πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοπα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, ἃ δὴ κατὰ τοὺς Ιουδαίους ἔθους ἀλλότρια. [b] χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ [c] παραδίδοται. τῷ μέντοι πανήγυρι ἐκεῖνον ἐπιφανεστάτῳ τιμὴ τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγγείλας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης [d] εὐδοξίαν, συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ [e] διαγωνιουμένοις, [f] θυμελικοῖς καλουμένοις, πρόθυμα μέγιστα νικητήρια· καὶ διεπράσσετο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τιμῇ ἄμιλλαν. προσῆκε γὰρ καὶ [g] πρόθυμοις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ἡ μικρὰ δωρεά· καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπράσσετο, φιλοτιμία τοῦ Καίσαρος αὐτῷ δοκεῖν ἡδέως τῇ ἐπιδείξει, ἐξεμιμήσατο. τὸ μὲν θέατρον ἐπιγράφαι κύκλῳ προσεῖχον Καίσαρος, καὶ τροπαῖα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας [h] ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν, οὔτ' ἐσθὴς τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. θηρσὶ δὲ καὶ θηρίων ἐχρῶτο, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τ' ἄλλων ὅσα καὶ τὰς [i] ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐκ παραλλαγῆς θαυμαστότερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν πεμπομένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ παλαιοῦ κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, [k] ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς [l] θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅπερ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ οὐδὲ τὸν Ηρώδην ἐκπεραιτούμενοι, καὶ

z Πατρῴων] *L. B.* πατρίων.

a Πρῶτον μὲν γὰρ —— ἀθλητικὰ.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 21. §. 7. τάγε τῶν λοιπὰ τῶν ἔργων ἀμφιθέατρον, καὶ θέατρον, καὶ ἀγορὰν ἄξια τῆς προθυμίας ἐνίδρυσατο, καὶ πενταετηρικὰς &c. Athletica certamina quinquennalia in honorem Cæsaris, & Theatrum Hierosolymis ab Herode erectum, & Amphitheatrum in Campo. SPANH.

b Χρῆσίς τε] *L. B.* χρήτῃ τε. & mox ἐπιδείξεις.

c Παραδίδοται.] Παραδίδοτ' *Vat.*

d Εὐδοξίαν,] Ita *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *victoriæ gloria.* (Εὐδοξίᾳ *Lugd. Bat.*) Δόξαν in *reliquis.*

e Διαγωνιουμένοις,] *L. B.* ἀγωνιουμένοις.

f Θυμελικοῖς καλουμένοις,] In *Græcis* omnibus καὶ θυμελικούς. verum auctoritate *Epiphanii*, (qui vertit, *quos Thymelicos vocant*) καὶ expunxi: quasi per θυμελικοὺς intelligendi essent Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines, atque alii Symphoniaci. Si καὶ retineatur, necesse est ut per *Thymelicos* Histriones intelligamus. *Thymele* quidem suggestum erat: & qui semet illic exercebant *Thymelici* appellabantur. Videsis *Baldi* Lexicon *Vitruvianum*, p. 150.

g Τεθρίπποις καὶ συνωρίσι] *Gen.* nec non quadrigarii ac trigarii; immo *bigarii*. SPANH.

h Ἐκεῖνος ἐκτήσατο,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκείνης in *Editis Aliisque.*

i Ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας] Ἀλκὰς ὑπερβολὰς *Hen.*

k Ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας·] Ἐπὶ τέρψιν *Busb.*

l Θεσμούς.] Εθισμοὺς *Vat.*

καὶ [m] βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο· καθωμίλει δ' ἑνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν σκεῖνον ὠλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, [n] εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἱοτὸ, [o] μὴ φέρειν εἰκόνας [p] ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ηρώδης δ' ὑπερεφρονημένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσοῦντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, [q] τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς τοῦτο ἐπυθετο. τῶν δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπετάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν ἀθέσμιον κόσμον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ [r] τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ὑπὸ συλη-θέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ἀφθονίαν ἐδωκεν, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τιθεὶς τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον αὐτοῦ θεραπευσαμένου τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν [s] ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀφαιρέσαι, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλημένοι· οὐ μὴν χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δ' αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τῶν οὐκ ἐξ ἔθους ὑπομνημάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι δεινὸν κακῶν, [t] ὅσιον ὑπέμειναν κινδυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, θεωρᾶν Ηρώδην, πρὸς βίαν ἐπισπόμενα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον καὶ παντὸς ἔθνους. [v] ἐκ δὴ τούτου σωωμοσίαις παντὶ κινδύνῳ ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ὑπὲρ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις [x] ὑπολαβόντες· ἦν δ' αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπαθίαν ὧν [y] ἤκουσεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὶς τὸν ὀφθαλμὸν σεσωμοσμένου, οὐχ ὡς [z] συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταστῆσαι αὐτὸν, παθεῖν εἴ τι καὶκείνοις [a] συμβαίνῃ δυσχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γίνεσθαι.

δ'. Ταῦτα γιόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδ' αὐτὸν Ηρώδην [b] διαφεύξεσθαι, περιστοῦντων [c] ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δ', εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἐρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν [d] οὖν προκατασκευάσαντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν [e] προθυμίας. εἷς δὲ τῶν [f] ὑφ' Ηρώδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξόρκως ὅλως τὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ', ὡς γὰρ ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνῄδει πᾶσι τῶν πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς ὑπὸ τοῖς καθ' ἕκαστα [g] γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ἐνομασὶ τοὺς ἐν τῇ αἰτίᾳ ἐκάλει. περιστοιχούντων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ἤδεσαν· ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν [h] καταφρόνησιν καὶ τέλος, τῷ μηδὲν ὑφιέναι καὶ φρονήματος. ἐπεὶ γὰρ ἐντραπέντες, καὶ δεινησάμενοι τὴν πρᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κεκαλυμμένα τὰ ξίφη· [i] διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ

& vim *illis* inferre intempestivum existimabat; quapropter operam dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, & ea religione solveret. Verum nihil proficiebat: sed quod molestè ferrent ea, quibus illum flagitium admittere existimabant, uno consensu vociferabantur, si omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (trophæa innuentes) in urbe non passuros. haud enim moribus patriis fas esse. Herodes vero, cum videret illos turbatos esse, & non facile ei cessuros, nisi solatii aliquid adhiberetur, eorum præcipuos vocat, & in theatrum ductis trophæa monstrat, quæritque quidnam hæc eis videantur. Cumque exclamassent, hominum esse imagines, *tunc ille*, ubi jusserat ornamenta detrahi, merum lignum eis ostendit. Atque ista repente suo denudata erant ornatu, & risus in omnium ora vultusque diffusus est; quippe qui jam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

3. Cum autem populum hoc pacto repulisset, atque impetum quo irati ferebantur dissipasset, plerique sic erant ut mutati pacatique esse viderentur. tamen eorum nonnulli in offensione ex mutatis moribus perseverabant; &, cum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura esse mala, satius esse putarunt vel quodvis periculum subire, quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu, quidquam contra receptos per vim introducere, &, dum pro rege se gereret, revera se toti genti inimicum infestumque ostendere. Itaque conjurarunt cives decem in quodvis periculum, & pugiones sub vestibus sumpserunt; eratque inter eos quidam cæcus, qui, eorum quæ audiverat indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem quasi eos in facinore patrando multum adjuturus, sed cum eis adversa pati paratus, si eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit. *Judæi ex moribus ab Herode mutatis offensi.* *Decem viri contra Herodem conjurant.*

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, spei pleni ne Herodem quidem ipsum evasurum, cum ex improviso eum adorituri essent: aut certe si ab eo aberrarent, fore arbitrantes ut multos ex ejus comitibus interficerent; atque ita regi ipsi occasionem præberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus satagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciavit. Atqui ille (nam nuncium à vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi à plerisque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, & conjuratos tuis nominibus evocabat. Cum autem à satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, ubi intellexerunt se crimen effugere non posse, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt inficiati; sed cum jam tenerentur, pugiones ostenderunt: confessique sunt *Delegitur conjuratio.* *Libera eorum juratorum confessio.*

m Βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο·] Ita *Busb.* βία vel βίᾳ in *ceteris.*
n Εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν] Εἰ καὶ τὰ πάντα *Hen.*
o Μὴ φέρειν ——— λέγοντες.] Conf. *Æliam.* lib. 1. c. 33. §. 2. & infr. lib. 17. c. 6. §. 2. SPANH.
p Ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,] Ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐν τῇ π. *Busb.*
q Τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς] Τί ποτ' ἔστιν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα *Vat.*
r Τὰ ξύλα.] Τὰ ξύλα ἃ δὴ δύθυς *Vat.*
s Ἐπεπόνθεισαν ἐξ ὀργῆς ἀφαιρέσαι,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπιπόνθεισαν in *Editis.*
t Ὅσιον ὑπέμειναν διαπολεμῆσαι μᾶλλον,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὅσιον ἢ ὑπέθεσαν in *Editis Aliisque.*
v Ἐκ δὴ τούτου σωμοσάμενοι] Ἐκ δὴ τούτου *Busb.*
x Ὑπολαβόντες·] Ὑποβαλόντες *Hen.*
y Ἤκουσεν,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *audiebat.* ἤκουσαν in *Editis Aliisque.* ἤκουον *Hen.* ἤκουεν *L. B.* ἤκουεν *Coccejus.*
z Συνεργῆσαί τι] Ἐνεργῆσαί τι καὶ ἀρᾶν εἰς *Hen.*
a Συμβαίνῃ δυσχερές·] Συμβαίνοι *Vat.* συμβαίνοι *L. B.*
b Διαδύσεσθαι,] Διαφεύξασθαι *Hen.*
c Ἐξ ἀφανοῦς,] Ita cum *Hen.* & *Busb.* δι' ἀφανοῦς in *reliquis.*
d Οὖν προκατασκευάσαντες,] Illud οὖν è *Codd. Hen. Busb.* & *Vat.*
e Προθυμίας.] Ita *Hen.* & *Busb.* qui etiam paulo ante habet ἐπὶ τῇ αὐτῆς. Non est cur dubitem, quin *Epiphanius* legerit προθυμίας, qui vertit, *cumque parati cum audacia properarent.* προθεσμίας in *Editis Aliisque.* mallem tamen ἐπὶ ταχτῆς ἦσαν προθεσμίας.
f Ὑφ' Ηρώδου] Sic *Busb.* & *Vat.* ἐφ' Ηρώδῃ in *reliquis.*
g Γινομένας,] Γινομένοις παρυφισαμένας, ἀναχωρήσας *Hen.*
h Καταφρονήσει καὶ τέλει,] Ex hoc loco aliquis forsan suspicaretur *Josephum* scripsisse τὸ πέρας καὶ τέλος supr. cap. 6. §. 4.
i Διωμολογήσαντο] Ita *Hen.* & *Busb.* διωμολογήσαντες in *Editis Aliisque.*

ſunt ſe pulchre ac pie conjurationem feciſſe, ne quidem quæſtus ullius gratia, neque ſuis ut obſequerentur affectibus; ſed, quod majus, pro inſtitutis publicis, quæ par eſt ut omnes aut cuſtodirent aut pro illis vitam amitterent. Iſtis quidem ab illis de ſuo inſidiandi propoſito magna cum fiducia dictis, à regiis circundati *militibus* abducti ſunt, & modis omnibus excruciati mortem oppetierunt, Verum cum & indicem iſtum, qui illis odio erat, quidam non multo poſt corripuiſſent, non ſolum interfecerunt, ſed & membratim diſcerptum canibus *dilaniandum* objecerunt. atque id multi civium viderunt, neque tamen quiſquam indicavit, donec, Herode acerbum & acrem quæſtionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confeſſæ ſunt quæ facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadverſum eſt, à totis familiis pro temerario auſu pœnas repetendo. At populi perſeverantia, & in legum tuitione intrepida conſtantia, fecit ut Herodes non facilior evaderet, niſi ſe tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumſepire, ne hujuſmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

Delator conjuratorum membratim diſcerptus.

Herodes ſe-ipſum munit.

ſ. Cum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipſe, & templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipſe conſtruxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum eſſe poſſe Samariam, quam nominavit Sebaſten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris eſſe momenti, locum valide munivit, diſtantem quidem Hieroſolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter uſui eſſe poſſet. Quin & ad totam nationem inædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipſo vero Cæſarea nominata eſt. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipſum militibus ſorte quoſdam duxiſſet, caſtellum conſtruxit, itidemque in Galilæa *locum*, Gaba nomine, & in Peræa Eſebonitim. Et iſta quidem in ſingulis, ad *locorum* ſecuritatem ſemper aliquid adjiciens, totamque gentem cuſtodiis circundans, ut nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leviſſimo fieri ſolebant, neque laterent cum concitari cœperint, dum nonnulli ſemper in promptu haberentur qui motus reſciſcere & impedire poſſent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eò coloniam, tum eorum quorum opera in bello uſus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in ſui ſecuritatem etiam munificentiæ valde ſtudebat; atque nomine ejus mutato Sebaſten appellavit, & finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, diviſit incolis, ut in

Stratonis turris dicta Cæſarea.

Samaria munitur & Sebaſte vocatur.

σὺν εὐσεβείᾳ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ψέξαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, [k] τὸ δ' ὅλον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, [l] ἃ καὶ πᾶσιν ἦν φυλάττειν καὶ θνήσκειν περὶ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ παραυτίκα δ' ὀλιγωρίᾳ ἐμπαρρησιασάμενοι, ἀφιστάντων [m] αὐτοῖς τὸ βασιλικὸν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δ' καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ [n] μελιστὶ διελόντες πρέβαον κυσίν. ἐφάνη δ' πολλοῖς τῶν πολιτῶν [o] τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως Ηρώδης [p] πικρότερον καὶ φιλόνεικον πεισμένῳ τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαί γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν ἃ πραχθέντα εἶδον. καὶ τὰ μὲν ἐνεργηθέντων ἐγίνετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν ἀσπόνδαν αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δ' [q] ὀπτιμονὴ δ' ὠλήθευε, καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, ὑ ῥᾴδιον ἐπὶ τ Ηρώδην, εἰ μὴ μετὰ πολέμου ἀσφαλείας [r] κρατήσ. καὶ δίκαιον πάντοθεν ἀφιλληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζόντων φανερὰν ψέξαι τὴν ἀπόστασιν.

ε. Ἐξωχυρωμένης οὖν οὕτω τῆς πόλεως μὲν [s] ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ [t] διητᾶτο, δ' ὃ ἱερὸν τῇ θεῷ τὸ φρούριον ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν [v] ἐπενόησεν ὀπτιτείχισμα, [x] καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δ' ἂν κατὰ τῆς χώρας [y] γένεσθαι τοῦτο ὀδὲν ἔλαττον, ἰσχυροποιεῖ τ τόπον, ἀπέχουσα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὐχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ὀπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὑπηκόοις. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον [z] Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. [a] ἔν τε [b] τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ὀπιλέκτων ἱππέων θεὶ αὐτὸν [c] ἀποκληρώσας, χωρίον συνέλεξεν ὀπί τε τῇ Γαλιλαίᾳ [d] Γάβα καλούμενον, τῇ Περαίᾳ τοῦ [e] Εσεβωνῖτην. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν [f] ἐπεξεργάζων, καὶ ἀφαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἦκεν μὲν [g] ἀπ' ἐξουσίας εἰς πᾶς παραχὰς προπίπτειν, αἷς δ' μικρᾶς κινήμασι ἐγκρυμένην συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δ' μηδ' εἰ θρασύνοιεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ δ' γνώσεσθαι δ' κωλύσειν ἐδύναντο. τότε δ' τοῦ Σαμαρέως ὁρμημένου πλήθειν, πολλὰς μὲν τ [h] συμμαχησάντων κατὰ τὰς πολέμους, πολλὰς δ' τ ὁμόρων συμπολίζειν [i] ἐπετήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας δ' [k] νεὼν ἐγείρειν, καὶ [l] διὰ τὸ πρότερον οὐκ ἐν τοῖς ὀπισήμοις εἶναι, καὶ μᾶλλον [m] ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τοῦ τε προσηγορίαν ὑπήλλαξε, [n] Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τ χώρας ἀρίστου τοῦ πλησίον καταμέρισε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς [o] ἐπὶ-

---

k Τὸ δ' πλέον] Τὸ δ' ὅλον *Busb.*

l Α καὶ πᾶσιν ἦν φυλάττειν ἢ θνήσκειν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἃ καὶ πᾶσι φυλάττειν in *Editis Aliiſque.*

m Αὐτοῖς τ βασιλικὸν ἤγοντο,] Αὐτοὺς *Hen.*

n Μελιστὶ διελόντα γινόμενα,] Μελιστὶ διελόντες itidem *Zonaras* p. 241. B. SPANH.

o Τὰ γινόμενα,] *L. B.* ταῦτα γινόμενα.

p Πικρότερον καὶ φιλόνεικον] Eo modo *Hen.* πικρότερον in *reliquis.*

q Επιμονὴ] *L. B.* ἐπιδρομὴ.

r Κρατῆσ.] *L. B.* κρατοίη.

s Υπὸ δ' —— Αντωνίαν,] Conf. ſupra cap. 7. §. 9. SPANH. Hic duo *φρούρια* Hieroſolymitana indicat. REL.

t Διητᾶτο] Lege Διαιτᾶτο. COCC.

v Επενόησεν] Ita *L. B.* ἐπινόησεν *Alii*, minus recte. HAV.

x Καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. & c. 21. §. 2. SPANH.

y Γένεσθαι τοῦτο ὀδὲν ἔλαττον,] Ita *Hen.* in *reliquis* οἰόμενος δ' κατὰ τῆς χώρας ὀδὲν ἔλαττον ἰσχυροποιεῖ τ τόπον.

z Στράτωνος πύργον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 4. Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος· SPANH.

a Εν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Εν δ τῷ μεγ. *Hen.*

b Τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Conf. ſup. lib. VIII. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αποκληρώσας] Αποπληρώσας iterum in *Cod. Hen.*

d Γάβα] Eo modo *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* adſentiente *Stephano Byzantino*, apud quem Γάβα πόλις Γαλιλαίας. in *Editis Aliiſque* Γάδαλα. HUDS. Euſebius in Chron. pag. 76. vocat τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ Γαμαήλ. Locus eſt mutilus. At *Gamala* legendum videtur גמלא נגלילי nota eſt Hebræis. de qua alibi. REL. Conf. ſupr. lib. 9. c. 9. §. 1. SPANH.

e Εσεβωνῖτην.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Epiphan.* cujus in libris *Sebonitidem*, aut *Sobonitidem*. Εσβωνῖτην in *Editis Aliiſque*, ε mutato in σ, & β in μ. Vide lib. 13. c. 15. §. 4.

f Επεξεργάζων,] Iterum cum *Cod. Hen.* ἐξεργάζων in *ceteris.*

g Απ' ἐξουσίας] Ita ex infer. c. 9. §. 3. ἐπ' ἐξουσίας in (*Lugd. Bat.*) *Editis Aliiſque.*

h Συμμαχησάντων κατὰ τὰς πολέμους,] Συμμαχησάντων αὐτῷ *Vat.*

i Επετήδευεν,] Sic *MSS.* ἐπιτηδεύων, & mox ἐπιτηδεύσῃ in *Editis.*

k Νεὼν ἐγείρειν,] Aut ναὸν aut νεὼν ſcribendum. male in *libris* νέον. HUDS. Atque etiam in *L. B.* expreſſe νεὼν (quod reponi pro ναὸν juſſi) exſtat. HAV.

l Διὰ τὸ πρότερον] Δι' αὐτὸ πρότερον οὐκ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

m Οτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ] Οτι δὲ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλοτ. & mox αὐτῶν τὸ φιλ. *Hen.* & *Vat.*

n Σεβαστὴν καλῶν,] De Samariæ ſub Σεβαστῆς nomine ab He-

ἐπόλθυς ὲν εὐδαιμονίᾳ [p] σωιόντες οἰκεῖν· καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν [q] ωὐξέλαβε, τότε δὲ χωρίου ωεφυκότες εἰς ἐρυμνότητα καθασκαλάζομεν, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων ωὐξαμβάνων. στάδιοι γὰρ ἦσαν εἴκοσιν. ἐν ὅλος ἦν καὶ κύκλῳ μέσῳ τριῶν [r] ἡμιστεδίων τέμενος ἀνῆκε, πανοίκως κεκοσμημένον, [s] καὶ ναὸν ὲν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν· ἔν τε τοῖς κύκλῳ μέρεσι [t] διὰ πάντων ὑπερφυῶς κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν ωεριβόλων ἐρυμνότητι φρόνημον αὐτῇ ωοιούμενος· ὑπὲρ τὴν μείζονι, τὸ δὲ εὐπρεπὲς, ὡς ἂν ὲκ τοῦ φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ὲν ὑστέρῳ.

ipso ſtatim adventu feliciter agerent: & valido muro urbem circumdedit, uſus declivitate loci ad firmitatem, comprehenſoque ſpatio, non quantum fuerat prius, ſed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet. nam quinque ſtadiorum erat in circuitu. Quin & intus ejus in meditullio ſacrum ſeſquiſtadii locum reliquit, omnibus rebus ornatiſſimum, & ibi templum exſtruxit magnitudine & pulchritudine in primis memorabile: urbemque in ſingulis ejus partibus indies decorabat, ſibi quidem neceſſarium eſſe videns ut tutius degeret, adeoque mœnium validitate eam caſtelli ad inſtar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut poſſet ex elegantiæ ſtudio beneficentiæ etiam monumenta poſteris relinquere. *Templum Samarie ab Herode exſtructum.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ δὲ λιμοῦ καὶ τῶν Ιουδαίαν καὶ Συρίαν γεγενότος· καὶ ὡς Ηρώδης, γάμον ἑαυτῷ ωεποιησάμενος, Καισάρειαν καὶ πόλεις ἄλλας Ελληνίδας ἀνακτίζει.

CAP. IX.

De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes, cum nuptias ſibimet adornaſſet, Cæſaream & alias urbes Græcas inſtaurat.

XII.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, [v] τεσσαρεσκαιδέκατον ὄντα τῆς Ηρώδου βασιλείας, πᾶσι μέγιστα τῶν χώρων [x] ἐπέλασεν, εἴτε δὴ τοῦ Θεοῦ μίσει, ἢ καὶ κατὰ τύχην [y] ἀπαντήσαντος· τοῦ καιροῦ. [z] πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς [a] ἐγένοντο, καὶ [b] διὰ τὸ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, [c] μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναδλαστάνειν φέρειν· ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων ἐπὶ πᾶσι λοιμικὴν ἐκέκτητο, διηνεκῶς ἀντιφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τό, τε γὰρ [d] ἠπορημένην θεραπείας ἐπὶ τροφῆς ἐπιτεῖνον εἰς πλέον ὀξυμένου ἰσχυρῶς τὸ λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἄτως ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς ωειούσας εὐθυμίας, ἐπεὶ ωεσπερεῖν τὴν ἀπορίαν ἐξ ὑπαμελείας [e] οὐκ ἐλύ. φθαρέντων γε μὴν τῶν [f] ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι ωρότερον ἀπεκείντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα [g] χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κατὰ ωεσδοκίαν ὑπερτείνοντος δὲ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ὑποληλύθειν δὲ [h] καὶ τῶν ωειόντων τὰ σπέρματα, [i] μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνείσης τῆς γῆς. ἥ τε ἀνάγκη πολλὰ λοιπὸν τοῖς χρείας ἐπανευρεῖν. καὶ τὰς ὑποψίας οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῶν τι φόρων ὡς ἐλαμβάνειν ὑπὸ τῆς ἀφῃρημένης, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι [k] ωρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπισκευάζειν. [l] ἵν' τι οὐδὲν ὄν, τι καὶ βοηθείας ἄξιον [m] ἐδόκει, ωεοκατηλφότος δὲ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ὲκ τῶν ὑπαχθέντων. τὸ γὰρ οὐκ εὖ ωάσχειν φιλαίτιον [n] ἀεὶ κατὰ τῶν ωεοεστηκότων.

Cæterum eodem anno, qui regni Herodis xxxx[us] fuit, maximæ calamitates in eam regionem invaſerunt, ſive ex Dei ira, ſive malo ſtatis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat ſiccitas, & inde inſequuta eſt ſterilitas terræ, ne illos quidem fructus ferentis quæ ſolita erat ſponte ſua edere: ac deinde victus ratione præ eduliorum inopia mutata, corporum invalitudine laborabant & peſtilentiæ morbus graſſabatur, *aliis poſt alias* calamitatibus perpetuo in ipſos *irruentibus. nam, & quod curatione egerent & alimento, peſtis vehementer ingraveſcens magis exacerbatur, & ſtrages eorum qui ita moriebantur etiam ſuperſtitibus omnem de ſe ſpem eripuit, ut qui neceſſitatibus ſuis nulla cura ſubvenire poſſent. Porro corruptis anni fructibus, & abſumptis qui jam ante reponebantur, nihil boni quod ſperarent reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, & non in iſtum duntaxat annum. adeo ut ne minimum quidem illis reſtaret, ſed etiam ſemina reſervata perierint, terra ſecunda vice nihil reddente. Quin & neceſſitas fecit ut ad inopiam ſublevandam novis quamplurimis excogitandis ſtuderent. fiebatque ut ipſe rex non minus egeſtate laboraret: ut qui nihil tributi, prout conſueverat, è terra acceperit, & pecuniam conſumpſerit in liberalitate erga eos, quorum urbes inſtauravit. nihilque erat quod dignum videbatur cui opem ferret, cum jam ei ex calamitatibus conflatum eſſet ſubditorum odium: non raro enim fit, ut, cum res minus proſpere cedant, in eos qui præſunt querelas adhibeant. *Fames in Judæa, & ex fame peſtis.*

2. Cum ita ſe res haberent, cogitabat temporis atrocitatem levare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum ſuppeditaret, ut qui *Herodes, ut facultas fuit, Judæis opitulatur.*

Herode reſtauratæ anno. *Hardu*in de Nu. Herod p. 60. SPANH.

o Εκδύης δὲ ἐνδαιμονίᾳ] Εὐθὺς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Σωιόντες οἰκεῖν·] Σωιόντας ſolus *Hen.*

q Ωὐξέλαβε,] Ita *Hen.* ἐπίλαβε *Vat.* ωὐξέσαλε in *reliquis.*

r Ημισεδίων] *L. B.* ἥμισυ σαδίων. *Epiphan.* unius & ſemis.

s Καὶ —— ἤγειρεν·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 2. ναόν τε ἐνιδρυσάμενος τῷ Καίσαρι μίγισον· SPANH.

t Διὰ πάντων ὑπερφυῶς κοσμῶν] Διὰ πάντων ἀκόσμῳ *Hen.*

v Τεσσαρεσκαιδέκατον] *Sc.* ab Antigoni morte, ut dicit *Uſſerius* ad A. M. 3679.

x Επέλασεν,] Ita *MSS.* ἐπίσαλεν *Gen.*

y Απαντήσαντος δὲ καιροῦ.] Οὕτως ἀπαντήσαντος *Hen. Busb.* & *Vat.*

z Πρῶτον —— ἡ γῆ,] Gelu percuſſa terra. *Ruſin.* SPANH.

a Εγένοντο,] Εἶχόντο *Busb.* & *Hen.*

b Διὰ τὸ τοιοῦτον] Διὰ τοῦτο *Busb.*

c Μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μηθ' ὅσης κατ' αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

* *Irruentibus.*] Ita verto auctoritate *Gloſſarii Veteris*, in quo, *ἐφοδιάζω impetum facio, irruo.*

d Ηπορημένην θεραπείας καὶ τροφῆς] Ita ſane cum *Hen.* (& *Cocceio*) vel ἀπορεῖσθαι legendum. antea erat ἠπορεῖσθαι.

e Οὐκ λύ.] Οὐκ ἐδυώσατο *Hen* ἐδυώσατο. *Lugd. Bat.*

f Επ' ἔτους καρπῶν,] Επ' ἔτους *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Χρηστὸν] Lege χρησιμὸν. COCC.

h Καὶ τῶν ωειόντων τὰ σπέρματα,] Ita *Hen.* καὶ τῶν in *cæteris.*

i Μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνείσης τῆς γῆς.] Eo modo *Hen.* μηδ' ἕτερον in *reliquis.*

k Ωρὸς φιλοτιμίαν] Πρὸς φιλοτιμίας *Busb.*

l Ἵν τι —— ωεοεστηκότων.] Deeſt horum explicatio in *Ruſino.* SPANH.

m Εδόκει, —— μῖσος] Εδόκει, ωεοκατειλφότος δὲ κακοῦ, καὶ μ. *Baſ.* & *Lugd. Bat.* ἐδόκει, ωεοκατειλφότος δὲ κακοῦ, καὶ μ. *Gen.*

n Αεὶ κατὰ τῶν ωεοεστηκότων.] Ita cum *Cod. Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀεὶ κατὰ τῶν ἐφεστηκότων *Busb.* ἀεὶ τῶν ἀ ωεοεστηκότων in *Editis Aliisque.*

o Εν τοιούτοις διενοεῖτο] Ita *Baſ.* & *Vat.* ἐν τούτοις *Gen.* ἐν τούτοις ὧν διεν. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

qui iisdem malis conflictarentur; nec pecunia *illi* suppeteret, si quo modo vel tantillum pro *tam* multis comparari potuisset. Par tamen esse existimans, ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos, quicquid erat ornatûs in regia ex auro & argento id totum concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cujus præfecturam à Cæsare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus, cum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos conservatos esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, & modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos adjuvit, ita ut magna ex parte vel in universum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis allatæ causam suæ *populi* curæ adscribendo, non modo eos qui prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit, sed & palam omnibus fecit, se animo plane benigno illorum saluti prospicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant sibi ipsis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactissimo, distribuit: deinde quia multi erant quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia sibimet præparanda, his *etiam* providebat pistores illis assignando, & quæ ad victum suppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne dum hyemem agerent periculum adirent, ut qui vestium etiam inopia laborarint, perditis planeque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Cum autem & horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus subvenire cogitabat, Syriæ incolis semina subministrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad *terræ* fertilitatem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipse aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum summa cura sublevasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem malis erant, *calamitate* levavit. nemo enim erat qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit. immo & populi & urbes & privati, quotquot pluribus prospiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes quæ desiderarunt assequebantur. adeo ut frumenti cori, extra regnum distracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem) in ipso vero regno ad octogies mille. Atque fiebat ut hæc ejus cura & tam opportuna benevolentia tantum gratiæ sibi conciliaverit apud Judæos, adeoque aliorum sermone percrebuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quædam in *receptis* moribus & regno in ipso violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin & magna erat apud ex-

Petronius, Herodis amicus, ei frumentum suppeditat.

Herodis cura & diligentia in populo sublevando.

Inde populi benevolentiam sibi conciliavit.

τι σὺν ὄντων, εἰ καὶ δυναῖον ὀλίγον ἅπτ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν [P] πάντως εἰς τὸν βοηθεῖαν μὴ ἀμελεῖν, τ ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωέκρυψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίᾳ, μήτε τ ἐν ταῖς καλασκευαῖς ἅπιμελείας, μήτ' εἴ τι τέχνη τίμιον ἦν, τότε φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτε τὰ χρήματα, [q] Πετρωνίᾳ [r] τὸν ἐπαρχίαν ὅτε Καίσαρος εἰληφότος. ἦν δ' σὺν ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν [s] καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδία τε φίλος ὢν Ηρώδη, καὶ διασώσασθαι θέλων τὸς [t] ὑπ' αὐτῷ, πᾶσι μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τ σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὸν ὠνὸν καὶ τ ἐκπλοῦν συνήργησεν, ὡς μέχα μέρος ἢ τὸ πᾶν χρέαθαι πάντας [v] τ βοηθείας. ὁ γὰρ Ηρώδης, τότων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὸν ἅπιμέλειαν τὸν αὐτὸ [x] προτιθεὶς, ὃ μόνον ἀντιμετίσησε τὰς γνώμας τ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μείζω ἐποίησατο τὸν [y] ἀπόδειξιν τ εὐνοίας καὶ τ προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν [z] τὰς τροφὰς σκοπονεῖν, ἔνειμε δ' σίτε τὸν [a] ἔκπλεξιν ἀκριβεστάτω ποιήμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἱ χ' γῆρας ἢ τινὰ προσῆσαν ἄλλην ἀσθένειαν ἐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς σῶμα διαγεῖν τὰ σιτία, πρόνοιά καταστήσας ἐξοπωλὰς, καὶ παρέχων [b] ἑτοίμας τροφάς. ἐπιμέλειαν ἦ κ δ' μὴ διαλιμάσαι μ' κινδυνίων αὐτὸς ἐποιήσατο, συγκατλήψεως καὶ τ πρὸς τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ πανταπασιν ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ὅτε ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ὅτε τ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπεμφθέντων δ' αὐτῷ καὶ τότων, πᾶς τοῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ δίδως. καὶ τότ' ὤνησεν ἐκ ἧττον [c] αὐτὸν, [d] εὐσχημοσύνης εἰς εὐφορίαν τ χάρτ, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς χρέαθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμήτε πρὸ τὸν χρόνον ἐπιφανέντος, σὺν ἔλαττον ἢ πᾶσι μυριάδας ἀνθρώπων, ὃς αὐτὸς [e] ἔθρεψεν, εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ [f] τότῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὸν βασιλείαν ὑπὸ πάσης [g] φιλοτιμίας καὶ αφθόνης ἀναλαβὼν, σὺν ἤκισε καὶ τὰς πλείξ, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ἐ γὰρ ἔθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν [h] εὑρόμενος κ' τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τ ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλειόνων προστεθῆναι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε χρέαθαι λογιζομένῳ, τὰς μὲν ἔξω τ δεχθείσας, ὅτε κόρας μυρίας· ὁ δὲ χόρος δυσὶν [i] μεδίμνοις Αττικοῖς δέκα· τὰς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίας. τοιοῦτον ἦ αὐτῷ τὸν ἐπιμέλειαν, καὶ τὸν τ χάρτ εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ιουδαίοις ἰσχύσαι σωέβη, καὶ διαδοθῆναι [k] πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν παλαι μίση κινηθέντα, διὰ τὸ [l] παραχαραχθέν ἔνια τ ἐθῶν καὶ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι [m] δ παντὸς ἔθνους, ἀντικαλάλαγμα ἦ φανέντος τὸν ἐν τῷ βοη-

p Πάντως εἰς τὸν βοήθειαν] Sic *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἐν πάντως *Busb.* πάντας in *Editis.* πάντας εἰς τὸν βοήθειαν ἀμελεῖν τ ὄντα κόσμον *Vat.*

q Πετρωνίᾳ —— ἐληφότος.] Petronius Ægypti Præfectus sub Augusto. Strabo lib. XVII. Dio Cass. lib. LIV. p. 524. SPANH.

r Τὸν ἐπαρχίαν] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸν ἀρχὸν in *Editis Aliisque.*

s Καταφυγόντων] Καταπεφυγότων *Busb.* & *Hen.*

t Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Busb.* & *Hen.* ὑπ' αὐτὸν in *ceteris*, forsan pro ὑπ' αὐτῷ.

v Τὰς βοηθείας.] *L. B.* τ βοηθείας τ Ηρώδε. quæ ex sequentibus nata videntur; de Petronio enim jam est sermo, non de Herode. HAV.

x Προτιθεὶς,] *L. B.* προτεθεὶς.

y Επίδειξιν] In Marg. *L. B.* ἀπόδειξιν.

z Τὰς τροφὰς σκοπονεῖν,] Τὰ πρὸς τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

a Ἔκπλεξιν ἀκριβεστάτω ποιήμενος·] Forsan ἐξέτασιν. HUDS. In *Marg. L. B.* legitur ἔκτασιν κ ἐξέτασιν. HAV.

b Ἑτοίμας τροφάς.] Ἑτοίμους τοὺς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

c Αὐτὸν,] Ita *Hen. Vat.* & *Busb.* αὐτῷ in *ceteris.*

d Εὐσχημοσύνης εἰς εὐφορίαν τ χάρτος,] Sic *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀσχημοσύνης *Busb.* εὐθύς τε χυθείσης in *Editis Aliisque.*

e Ἔθρεψεν,] Ἐθρεψε κ προεπέμψεν εἰς τὸν χ. *Busb.* & *Hen.*

f Τότῳ τῷ τρόπῳ] Τότον τ τρόπον *Hen.* & *Busb.*

g Φιλοτιμίας] Ita *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *munificentia vel industria recuperasset.*

h Εὑρόμενος κ' τὸν ἀξίαν.] Eo modo *Hen.* εὑρεῖν in *Editis Aliisque.* si quis malit εὑρεῖν, per me licet.

i Μεδίμνοις Αττικοῖς δέκα·] Hic vel legendum (inquit Capellus de *Mensuris* & *Pond.* p. 108.) μεδίμνοις vel μεδίμνοις Σικελικοῖς, ut causa erroris sit, quod *Selah* vel *Medimnus Siculus* vini tantundem pendet atque *Medimnus Atticus* olei. Italicis pro Atticis rescribendum esse contendit *G. Agricola de Mens.* & *Pond.* Receptam *Josephi* lectionem firmat *Vet. Interpr.* ut & *Zonaras* hisce verbis, ὁ δ' χόρος δυσὶ κ' τ Ιωσηπου μεδίμνοις Αττικοῖς δέκα. Videsis *Salmasii* Epist. 67. p. 142.

k Πρὸς τοῖς ἄλλοις,] Illud πρὸς è *Codd. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

l Παραχαραχθέν ἔνια τ ἐθῶν] Demosth. Philip. I. SPANH.

m Τὸ παντὸς] *L. B.* κ δ παντὸς. non male. HAV.

n Πα-

βοηθεία τ δεινοπάτων φιλοτιμίαν. εὐκλεια ἢ κ ὠφελὰ τ ἐξωθεν λω, καὶ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγυ, κακώσαντα ἢ τὸν βασιλείαν ἐχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τῆς ἀπορίαις μεγαλόψυχον πρὸς δόξαν ἐπιδεικνύμενο ἀντιμετέσησε τὰς ἔχλας, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τ παλαι γεγμημένων, ἀλλ' οἷον ἡ μ τ χρείας ἐπιμέλεια [n] παρέσησε.

γ'. Περὶ ἢ τ χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πεντακοσίας ἐπιλέκτας τῶν σωματοφυλάκων, ὃς [o] Γάλλο Αἴλιο πρὸς τὸν Ερυθρὰν θάλασσαν ἦγεν ἡμῖν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ ἡγούμενος. πάλιν οὖν αὖ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐπίδοξιν [p] εὐθηνημένων, βασίλδον ἐξωκοδόμῃ πρὸς τὸν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ [q] κατακλιμάτων· ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν [r] ἔχειν πολλοὺς ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, [s] κατὰ μέρος ἢ καὶ τὰς θεοσηγορίας. ὁ μὲν γὰρ Καίσαρο, ὁ ἢ Αγρίππα [t] ἐκέκλητο. προσελάμβανε ἢ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τοῦ κατὰ τὸν οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν [v] ὑπολογισμὸν ποιούμενο. ἠρχὴ δ' αὖτῷ τῶν γάμων ἐγίνετο τοιάδε. [x] Σίμων ἦν Ιεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινο Αλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὄντο οὖν λόγυ ὠφελὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ηρώδην συνέβαινεν. ὡς ἢ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν [y] ἀπ' ἐξουσίας χρώμενο ἁρπάσαι ἄπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα ἁρμόσεσθαι· βέλτιον δ' ὤετο γάμῳ τὸν κόρην λαβεῖν. καὶ ἦ Σίμωνο ὄντο ἀδοξοτέρα μὲν ἡ πρὸς οἰκειότητα, μείζονο δ' ἡ καταφρονεῖσθαι, τ ὀπτικώτερον τρόπον μετὰ τὸν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ τιμιωτέρας ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ιησοῦ τ ἦ φάσκοντο ἀφαιρεῖσθαι τὸν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα ἢ καθίζησιν ὀπὶ τ τιμῆς, καὶ τὸ κῆδο πρὸς αὐτὸν συνάπτεσθαι.

δ'. Τελευτέντο ἢ αὖτῷ ἦ γάμυ, προσκατασκευάσατο Φρούριον ὀπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ιουδαίους, ὅτε [z] τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντο Αντίγονο ὀπὶ τῶν πραγμάτων λω. τοῦτο ἢ τὸ Φρούριον ἀπέχει μὲν Ιεροσολύμων πρὸς ἑξήκοντα σταδίους, φύσει ἢ ὀχυρὸν, καὶ πρὸς κατασκευὴ ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἔγγυς [a] ἐπίκλης χωλωνὸς, εἰς ὕψο ἀνιὼν χλροπίητον, ὡς εἶναι μασῶδη τὴν περιφορὰν· διείληπται ἢ κυκλωτέροις πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστοῖς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς λαξόσις. ἐντὸς δ' αὐτ καταγωγαὶ βασίλδοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλδαν ὁμῶ καὶ κόσμον πεποιημέναι· πρὸς ἢ τὴν βάσιν ἦ λόφυ, λαμπρόταται κατασκευῆς ἀξιοθεάτυ, πάντα ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων, ἃ γὰρ ἦτο ὁ τόπο ἔχοντα, ἐκ μακρᾶ [b] καὶ πολλόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ὑπόπεδα πρὸς οἰκοδόμησιν, πόλεως ἐδεμιᾶς ἐλάττω, τ λόφον ἀκρόπολιν

teros gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quæ regnum licet afflixerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in *summis* angustiis *omnium* opinione majorem ostenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio cum exstitisse putarint, non qualem jam ante experti sunt, sed qualem ex cura illorum in necessitatibus sese exhibuit.

3. Sub illud autem tempus misit & Cæsari subsidio quingentos lectos homines de suis satellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno usui fuerunt. Cumque iterum res secundas & auctiores haberet, regiam in superiore urbe condidit, tricliniis exstructis amplissimis exornatisque auro sumptuosissime & marmoribus & lectis decubitoriis; ut illorum unumquodque lectis instrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis *cujusque illorum* & appellationis. nam unum Cæsaris, alterum Agrippæ nominabatur. Porro & uxorem sibi accipiebat amatoriæ cupidinis impulsu, nulla religione impeditus quo minus in vitæ voluptatibus animo suo obsequeretur. Nuptiæ autem factæ sunt ex hujusmodi occasione. Erat Simon *quidam* Hierosolymitanus, Alexandrini cujusdam nomine Boëthi filius, sacerdos, vir illustris, habebatque filiam omnium ejus (ut existimabatur) temporis formosissimam. Itaque cum in ore atque sermone Hierosolymitanorum esse cœperit, primum quidem fiebat, ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, simul vero ac visa formæ venustate animum illi perculit puella, noluit uti sua potestate ad desiderium explendum, suspicans id, quod erat, sibi vitio versum iri ac si per vim & tyrannice ageret, satius vero arbitrabatur ut illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis esset, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati suæ satisfaciendi viam persequutus est, illos honoribus augendo & illustriores reddendo. Mox igitur Jesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & honorem *ipsum* in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

4. Cum autem nuptias celebrasset, castellum etiam in eo loco construxit, ubi Judæos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. quod castellum abest ab Hierosolymis plus minus sexaginta stadiis, natura munitum & ædificationi aptissimum. est enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem evectus, ut ambitu suo mammæ formam & similitudinem præ se ferat: distinguitur autem turribus rotundis, arduum habens ascensum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis structum. intus vero diversoria sunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: & ad imum collis habitationes structuræ spectatu dignissimæ, tum propter alia tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua destitutus erat) ex longo intervallo & magnis impensis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet, cui collis erat pro ar-

Cæsari quingentos ex suis satellitibus mittit Heres.

Regiam Hierosolymis ædificat.

Simonis filiam desponsat.

Jesu pontificatum abrogat, Simonem in ejus locum substituit, filiamque ejus uxorem ducit.

Castellum ædificat stadia circiter LX ab Hierosolymis.

n Παρέσησε.] *L. B.* παρεσήσατο.

o Γάλλο —— θάλασσαν] Pro Αἴλιο Γάλλο *Petav. Doct. Temp.* P. II. p. 291. leg. Αἴλιο Λάργο è Dion. l. LIII. ubi Ælius Largus in Arabiam Felicem expeditionem duxisse dicitur. Malè autem ex hoc Josephi loco *Casaub. ad Sueton. Aug. cap.* LXVI. pro Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Aulum Gellium legendum putat. Decesserat hic enim antequam Petronius, de quo paullo antè, Ægypto præesset. SPANH.

p Εὐθηνημένων.] Ita *Busb. Hen.* (*Coccejus*) & *Vat. Lugd. Bat.* εὐθυνομένων. εὐθυμορίων in *Editis.*

q Κατακλιμάτων·] Περικλειμάτων *Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* περιβλείμματων *Vat.* περικλημάτων *L. B.*

r Εχειν πολλοὺς ἄνδρας] Εἶχε *Vat.*

s Κατὰ μέρος] Καζὰ τὰ μέρος *Hen.* κ' μέρος θεσπιγόρους τὰς εἴκας, τ μ Καίσαρο καλῶν, τ ἦ Αγρίππα. πς. *Busb.* καὶ τὰ μέρος *L. B.*

t Εκέκλητο.] Κέκληθ *Hen* & *Vat.*

v Υπολογισμὸν ποιούμενο.] Υπόλογον ποιούμδο juxta *Demosthenem.*

x Σίμων —— νομιζομένων.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 7. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

y Απ' ἐξουσίας χρώμδο] Επ' ἐξουσίας *Hen.*

z Τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντο] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τὴν ἀρχὴν in *ceteris.*

a Επίκλης κολωνὸς,] Επικῶς *Hen.* & *Vat*

b Καὶ πολλόνων ἀναλωμάτων] Ita *Busb.* & *Vat.* ὠκ μακρᾶ ἦ κ πολ. in *Editis Aliisque.*

arce ſubjectis domibus imminente.

Herodis mores.

5. Cum autem omnia quæ ſperaverat bene ei cecidiſſent, ne minima quidem tenebatur ſuſpicione de ullo in regno ſuo motu, ut qui ſubditos utrinque ad obſequium adſtrictos haberet, & timore, quod nemini ſupplicium remittebat, & cura ſua, quod dum premerentur calamitatibus ſeſe magnificum oſtenderit. Veruntamen foris ſecuritatem quæſivit, quaſi in ſui munimentum contra ſubditos hoc faceret. nam in civitates comis erat & humanus, & dynaſtas ex occaſione colebat, quorum ſingulos muneribus proſequebatur, majoribus non omiſſis beneficiis, ut qui ad regnum accommodate natura magnificus eſſet; ita ut ſua omnia undique incrementa caperent ex proſpero rerum ſucceſſu. Atqui ex hac magnificentia, ſtudioque demerendi Cæſarem & Romanorum potentiſſimos, cogebatur à receptis moribus decedere & patria inſtituta violare, dum & urbes ambitioſa ſui oſtentatione conderet & templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, nam *Judæi* nunquam tuliſſent, cum nobis interdictum ſit ſtatuas & ſimulachra Græcorum more colere, ſed alias regiones & urbes *ita* inſtruxit & ornavit, Judæis ſemet quidem purgans, quod non ſuapte ſponte ſed ex juſſu & mandatis hæc faceret, à Cæſare vero & Romanis gratiam iniens, quaſi non adeo patriis moribus ac illorum honori ſtuderet; dum tamen ipſe in ſumma ſuæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illuſtriora ſui dominatus monumenta poſteris relinqueret. Quo factum eſt ut in animum induxerit urbes inſtaurare, & in eum finem immanes profuderit ſumptus.

XIII. *Cæſareæ conſtructio.*

6. Cumque animadvertiſſet in ora maritima locum urbi *condendæ* aptiſſimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice deſcribendam aggreſſus eſt, & ædificia ejus univerſa dilapſa non tenui opera excitando, ſed è candido lapide, tamque regiis ſumptuoſiſſimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos; &, quod omnium erat maximum & operoſiſſimum, portu quam tutiſſimo, magnitudine Piræeo pari, in quo naves commode ſtationem haberent & ſubducerentur, eoque magis ſtructura viſendo, quod locus ipſe nihil ſuppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, ſed materia aliunde advecta & immenſis ſumptibus omnia perfecta eſſent & abſoluta. Sita quidem eſt hæc urbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen. Iſtæ autem urbeculæ maritimæ ſunt, importuoſæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas è mari in litus provolventes, nullam ſtationem quietam eſſe patiuntur, ita ut plerunque mercatores jactis ancoris in ſalo morari neceſſe habeant. Cum autem in eo eſſet ut hanc regionis incom-

Cæſareæ ſitus.

[c] ἔχουσα τ' ἄλλης οἰκήσεως.

ε'. Πάντων δ' αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἐλπίκει, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς ἀσφ' ὅσον οὖν δ' ὑπονοίας εἶχεν, ἐκατέρωθεν ὑπηκόους [d] παρασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπαρρήτῳ εἰς τὰς τιμωρίας, τῷ δ' ἐπιμελείαν δ' μεγαλόψυχος ἐν τ' εὐσεβείας ευρίσκετο. εὐεβάλλετο δ' τῷ [e] ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτείχισμα [f] αὐτὸ καὶ τοῖς ἐχομένοις τῆς τιμώμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὁμίλῃ δεξιῶς ἐ φιλανθρώπως, καὶ τὰς δυνάστας ἐθεράπευεν [g] ἐν εὐκαιρίαις, ὧν [h] ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζως τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει τοῦς τῷ βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων· ὡς αὐτῷ πάντα ἀφ' πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων. ὑπὸ δ' τ' εἰς τὸν φιλοτιμίας ἐ τ' θεραπείας, ἵν' ἐθεράπευε Καίσαρα ἐ Ρωμαίων τὰς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τ' [i] ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τ' νομίμων προκεχωρήκειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τ' Ιουδαίων, οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο, τ' τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, [k] ὡς ἀγάλματα ἐ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τ' Ελλήνικον τρόπον, τῷ δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζεν, [l] Ιουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἐ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι δ' καὶ Ρωμαίοις, [m] τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τ' ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτης χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτῆ σχολάζομενος, ἢ ἐ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τ' ἀρχῆς τοῖς αὖθις [n] ὑπολείπεσθαι. [o] ὅθεν ἐ πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τῶν πόλεων ἐκείνης, καὶ πολείτας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

ς'. [p] Καισάρειαν δ' καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε ἀφορᾷ μεγαλοπρεπῶς [q] ἐπεβάλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνισοὺς ἅπασαν ὑπάρξας, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ ἀγαθοῖς βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς, τὸ δ' μέγιστον καὶ πολείσιν ἐργασίαν ἁρμόδιον, ἀκλύστῳ λιμένι, [r] μεγέθους μὲν κατὰ τ' Πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δεξιτέρας [s] ὑφόρμους, τῇ δ' δομῇ πρόβλεπτον, ὅπ μηδ' ἐκ ἓν τόπῳ τῷ ἐπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, [t] ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, [v] κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον πλοῦν, Ιόππης μεταξὺ ἐ Δώρων. πλισμάτια [x] ταῦτ' ἐστὶ πρόβολα, δύσορμα ἀφ' τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, [y] αἳ, τὰς ἐκ ἓν πόντου θῖνας ὑπὸ τῶν νότων ἀεὶ φερούσας, καταγωγεῖ οὐ μικρὸν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. [z] τοῦτο τὸ δυσέτιον τῆς χώρας διορθούμενος, [a] καὶ προσέγραψε

[c] Ἔχουσα τ' ἄλλης οἰκήσεως.] Eſt perplexa conſtructio & σολοικοφανής. quam ſi quis omnino retinendam eſſe duxerit, utpote quod eam habeant *MSS.* vox πόλις ſubintelligenda videtur. Verum σολοικοφανία tollitur, ἔχοντα legendo.

[d] Παρασκευάσαμενος,] Παρασκευάμενος *Hen. Lugd. Bat. Busb.* & *Vat.*

[e] Εξωθεν ἀσφάλειαν,] Illud ἔξωθεν è *Cod. Busb. Lugd. Bat. Hen. Epiphan.* & *Zonar.*

[f] Αὐτῷ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος.] *L. B.* tranſpoſita oratione, τοῦτο τοῖς ἀρχ. αὐτῷ ποιούμενος.

[g] Εν εὐκαιρίαις,] Vocula ἐν deeſt *Busb.* & *Hen.*

[h] Εκάστοις ἐδωρεῖτο,] Εκάστους *Hen.*

[i] Εθῶν ἀναγκάζετο] Sic *Busb.* (& *Coccejus*) ἐθνῶν *Hen.* proculdubio mendoſe pro ἐθῶν. in *Editis Aliiſque* ἠθῶν.

[k] Ως —— τρόπον,] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

[l] Ιουδαίοις —— ἐποιεῖτο.] Ιουδαίοις μὲν &c. uſque ad finem ſectionis ἐποιεῖτο, non explicantur à *Rufino.* SPANH.

[m] Τὸ μηδὲν τ' οἰκείων] Τῷ μηδὲν *Hen.*

[n] Υπολείπεσθαι.] In *Marg. L. B.* ὑπολιπεσθαι.

[o] Οθεν —— ἐκείνης,] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[p] Καισάρειαν δ' καὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo fere modo in lib. 2. *de Bello Jud.* καισαρειῶν δ' ὡς τ. in *Editis.* HUDS. De Cæſarea exſtructa infra lib. XVI. c. 5. §. 1. & *Harduin. de Num. Herod.* p. 28. Hinc *Joſ. Scaliger Prolegom. in Euſeb.* meritò redarguit id, quod dicitur in *Juſtiniani Novell.* CIII. Veſpaſianum Stratonis Turrim CAESAREAM à ſe vocâſſe, quia is in partibus Palæſtinæ Cæſar fuit ſalutatus &c. Sed impoſuit Triboniano Colonia deducta in eam Urbem à Veſpaſiano non Patre, ſed Tito, cujus Nummus habet ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *In Nummis:* AUG. CAESAREA. SPANH.

[q] Επιεβάλετο,] Επιβάλετο *Busb.* & *Hen.*

[r] Μέγεθος μὲν κ' τ' Πειραιᾶ] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

[s] Υφόρμους,] *Λιμένα δ' λιμένι* vocat Strabo, ubi de *Tyro.* REL. Innuit forte locum Strabonis, qui exſtat p 757. ubi urbs illa ſimiliter dicitur habere δυὸ λιμένας. HAV.

[t] Αλλ' —— δαπάναις.] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Κεῖται —— Δώρων.] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 21. §. 5. Cæſarea inter Dora & Joppen, in Phœnice hic dicitur ſita, ab aliis in Palæſtina. *Flavia* eadem in Nummis dicta à Flaviorum temporibus. Hoc de Cæſareæ ſitu à Joſepho adſcriptum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 28. SPANH.

[x] Ταῦτ' ἐστὶ παρόλια,] Ταῦτ' ἐστὶ καὶ πρόβολα *Busb.*

[y] Αἳ, τὰς ἐκ ἓ πόντου] Αἳ ἀεὶ τὰς *Busb.*

[z] Τοῦτο τὸ δυσέτιον] Ita cum *Cod. Vat*, & *Lugd. Bat.* τοῦτό τε δύσεδον in *ceteris.*

[a] Καὶ προσέγραψε τ' κύκλον] Περιγράψας *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo admiſſo mox puto legendum (prout in lib. 1. de *Bel-*

lo

γραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸν αὔταρκες πρὸς τὴν χέρσον μεγάλοις στόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, [b] οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ [c] πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, [d] τὸ βάθος ἡ σύνεσις, τούτων οἱ μὲν μείζους οἱ ἦσαν ἐλάττους. ἡ δὲ ἐνδόμησις οὕτω συνεβάλετο κατὰ τὴν θαλάττης εἰς ἀγκῶνας [e] πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο [f] κυμαγωγίας ὡς ἀπομάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὰ κλύδωνα, [g] προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ λοιπὸν προεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος [h] Δρῦσος ὠνομάζετο, πάνυ καλόν τι χρῆμα, τῷ προσηνεγκάμην εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, πελάτησαντος νέος. ψαλίδες δὲ συνεπεπήγεσαν συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ δὲ [i] πρὸς αὐτῶν ἀπόβασις [k] πλατεῖ κύκλῳ προεκεφάνωτο τὰ πάντα λιμένα, προσπατος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ δὲ εἰσπλους καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, [l] ὃς ἀνέμων αἰθριώτατός. βάσις δὲ τοῦ προβόλου παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος [m] προλογισμένος ἀπὸ πολὺ στερρῶς ἀντέχειν· καὶ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, καὶ οἱ [n] καὶ θατέρα πύργω μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. [o] προέκειντο δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα, λευκοπάτου λίθου κατασκευῇ, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶ τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, [p] καλῆς τε ὕλης καὶ κατασκευῆς τυχηκυῖα. τὰ δ' [r] ὑπ' αὐτῷ, ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσι. τούτων αἱ μὲν καὶ σύμμετρα διασήματα φέρουσιν εἰς τὰ λιμένα καὶ τὴν θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τάς τε ὄμβρους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τήν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπιγένηται διαῤῥεῖν, καὶ τὴν σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. [s] κατεσκεύασε δὲ αὐτὴ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον εὐπαιδεύτως ἐκπρεπεύειν εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις οὕτως ἐξετελέσθη [t] δωδεκαέτει χρόνῳ, καὶ τὰ ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, καὶ τῆς δαπάνας [v] ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

moditatem corrigeret, tantum in circuitu portus ſpatium deſcripſit quantum terram verſus magnis claſſibus recipiendis ſufficeret, immenſæ magnitudinis ſaxis in viginti ulnarum profundum demiſſis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine novempedali fuerunt; alia tamen hiſce majora, rurſuſque alia minora. Hæc moles, quam contra maris impetum exſtruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium undarum agitationi oppoſuit, ut fluctuum circumquaque alliſorum fractorumque vim repelleret, unde procymatia dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum, turribus diſtinctum, quarum maxima (quæ ſpecioſa admodum erat) Druſus nominabatur, appellatione deſumpta à Druſo privigno Cæſaris, qui juvenis obiit. Quin & crebri facti erant fornices, nautis diverſoria: præque fornicibus exſcenſus lato ambitu toti portui circundatus erat, locus ad inambulandum animi cauſa jucundiſſimus. Aditus autem & oſtium portûs obverſum eſt Aquiloni, ventorum placidiſſimo. Ad imum vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem *portum* intrantibus, turris rotunda lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum *fluctibus*; à dextra vero duo magni lapides, & turri ex adverſo majores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum ædes circumjacent continuata ſerie, lapide politiſſimo exſtructæ, tumulo in medio exſtante, in quo templum Cæſaris iis qui adnavigant eminus viſum, habens ſtatuas, unam quidem Romæ, alteram vero Cæſaris: atque urbs ipſa Cæſarea appellatur, tam materia quam ſtructuræ artificio conſpicua. Quod autem ad ſubterranea ſpectat, cuniculos meatuſque anguſtos, non minori opere conſtantes quam quæ ſuperſtructa erant. horum nonnulli paribus à ſe invicem intervallis ad litus & mare ferebant, unus vero tranſverſus omnes ſuccinxit: adeo ut imbres facile & incolarum purgamenta una exonerentur, & mare, æſtu foris accedente, totam etiam urbem ſubluat. Exſtruxit autem urbi & theatrum è ſaxo, & pone theatrum à meridionali portûs latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportuniſſimo ſitum, ut ei pateat proſpectus in mare. Atque ita quidem ea urbs perfecta eſt annis XII, cum nec operi rex ſuccubuiſſet, nec ei defuiſſet unde ſumptus faceret.

Turris Druſus nominata.

ΚΕΦ. ί.

Ὡς Ηρώδης αὐτοῦ παῖδας εἰς Ρώμην πέμπει· καὶ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου καὶ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, καὶ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων καὶ Ἐσσηνῶν, καὶ Μαναήμου.

CAP X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: utque à Zenodoro & Gadarenis accuſatus abſolvitur, & Cæſaris benevolentiam ſibi conciliat. De Phariſæis & Eſſenis, & Manahemo.

ΕΠΙ τούτοις δὲ ὢν, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμψειν εἰς Ρώμην, Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον, [x] σωτηριζομένους Καίσαρι.

HIS autem abſolutis, & Sebaſte jam ante ædificata, ſtatuit Romam filios ſuos mittere, Alexandrum & Ariſtobulum, * ut ſe Cæſari offerrent.

Herodes filios Romam mittit.

lo Jud.) καθεῖς. Quin & καὶ ante ἀφεῖναι tollendum videtur.

b Οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν] *L. B.* πεντάκις. π. ἦσαν οἱ πλείους.

c Πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

d Τὸ βάθος ἡ σύνεσις,] Εὖρος δίκα, τινὲς ἢ καὶ μείζους in lib. 1. *de Bello Jud.*

e Πόδας.] *L. B.* πόδις.

f Κυμαγωγίας] Forte κυματογιῶς. COCC.

g Προκυμάτια] Προκυμία in lib. 1. *de Bello Jud.* προβυμία *Busb.* forſan pro προκυμία, aut προκυμαία. HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

h Δοῦσος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

i Πρὸς αὐτῶν ἀπόβασις] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* πρὸς αὐτὸ in *Editis.*

k Πλατεῖ κύκλῳ προεκεφάνωτο] Πλατεῖα *Hen.* & *Busb.*

l Οἱ εὐθριώτατοι] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

m Προλογισμένος ἀπὸ πολὺ] Προεγμένος *Hen.* προεγμένος *Busb.* & *Vat.*

n Καὶ θατέρα πύργω] Ita cum *Cod. Busb.* καθ' ἑκάτερα in *Editis Aliisque.*

o Προέκειντο δ' ἐν κύκλῳ τὰ λιμένα,] Sic *Hen.* & *Busb.* προέκειντο ἢ κύκλῳ in *cæteris.*

p Καλῆς τε ὕλης] Καθίσης καὶ τῆς ὕλης *Busb.* Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

r Ὑπ' αὐτῷ,] *Gen.* ἐπ' αὐτῷ.

s Κατεσκεύασε —— ἀμφιθέατρον,] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος, καὶ ὄπισθεν ἀμφ.

t Δωδεκαέτει χρόνῳ,] Ita, accentu retracto, edidi, id quod me monuit *H. Steph.* in *Theſauro Gr.* tom. 1. p. 1294. antea erat δωδεκαετῆ. verum δωδεκαετεῖ habent *Busb. Coccejus* & *Hen.* HUDS. Scribe (inquit *Huds.* in *Add.*) δεκαετεῖ χρόνῳ. Vide ad l. 15. c. 5. HAV.

v Επαρκέσαντος] *L. B.* κατεπαρκέσαντος.

* *Ut ſe Cæſari offerrent.*] *Al.* ut ſalutarent Cæſarem.

x Σωτηριζομένους Καίσαρι.] Εντυχομένους *Busb.* & *Zonar.*

Herodis filii à Pollione hospitio excipiuntur.

rent. Eò postquam pervenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiæ studiosissimum, diverterunt: eisque permissum est etiam apud Cæsarem diversari. nam & ipse eos accepit humanissime, & Herodi potestatem fecit regnum utri filiorum vellet confirmandi; eique insuper amplius regionum dedit, *videlicet* Trachonem, & Batanæam, atque Auranitidem: & dedit ob hujusmodi causam. *Erat* Zenodorus quidam, *qui* Lysaniæ domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatæ vitæ homines, qui Damascenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impediebat, quin & ipse prædæ particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, adversus Varronem, qui *tum* præfectus erat, vociferabantur, & ut Cæsari de Zenodori injuriis scriberet flagitabant. Cæsar, his ad eum allatis *querelis*, rescripsit, ut ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur; ut ejus cura & diligentia cautum sit, ne Trachonitæ deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea & speluncæ, ubi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam & abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut possent ex occulto diu resistere. Verum aditus *ad eos* sunt angusti, ut non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant: atque domorum superius solum non supereminet, sed propemodum terræ æquale est. Id totum rupes est dura, & aditu difficilis nisi via incedatur qua præcat ductor; quippe non rectæ sed valde flexuosæ factæ sunt semitæ. His hominibus, si quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris est ut alii alios spolient, adeo ut à nullo scelerum genere sibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donatus à Cæsare, & in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut à maleficiis illi abstinerent, finitimisque pacem & securitatem præstitit.

De Zenodoro & Trachonitide.

Zenodorus & Gadarenses Herodem accusatum proficiscuntur.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus esset præfectura, deinde, & quidem potissimum, quod Herodi principatum assequuto invideret, profectus est Romam ut eum accusaret. Et ille quidem re infecta reversus est. Agrippa vero missus est, ut provincias trans mare Ionium Cæsaris nomine procuraret: eumque Mitylenæ hybernantem Herodes (utpote ei amicissimus & familiarissimus) adiit, deinde Judæam repetiit. Cæterum Gadarenses quidam Herodem apud Agrippam accusatum iverunt: ac ille, eos nullo dignatus responso, regi vinctos remisit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc ejus rebus diffidium creare conabantur, idque de causa ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim, de suis rebus jam despe-

τάτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ [y] Πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα ἀγαπησάντων τὴν Ἡρῴδου φιλίαν. ἐφῆτο δὴ κἀν τοῖς Καίσαρος καταγεσθαι, καὶ γὰρ ἐδέξατο μὴ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν Ἡρῴδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βέλτιον βεβαιοῦν τὰ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔπι τούτοις τε [z] Τραχῶνα καὶ [a] Βαταναίαν καὶ [b] Αὐρανῖτιν· ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην [c] αἰτίαν. [d] Ζηνόδωρός τις [e] ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ Λυσανίου. τότῳ τὰ μὲν κατὰ τοὺς προσόδους οὐκ ἠκριβῆ· λῃστήρια δὲ ἔχων ἐν τῷ Τραχῶνι, πλείω τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ Δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ Ζηνόδωρος ἦν ἐργάτης, καὶ αὐτὸς τῶν ὠφελειῶν κοινωνός. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ [f] πλησιόχωροι, [g] Οὐάρρωνος κατεδόων [h] τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν Καίσαρι τοῦ Ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. Καῖσαρ δὲ, ἀνενεχθέντων τούτων, [i] ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τὴν δὲ χώραν Ἡρῴδῃ [k] προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρὸν τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον διὰ ταύτην αὐτοὺς, ἐν ᾗ τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἦσαν γὰρ πόλεις αὐτοῖς, ἦσαν κτήσεις ἀγρῶν ὑπῆρχε, [l] ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ σιταγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἱ μὲν εἴσοδοι στεναὶ [m] καθ' ἕνα παρερχομένων· τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ἐπιπέδου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρά, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τρίβου χρῶτό τις ἐξ ὁδηγίας. ἐνθὲν γὰρ αὖται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας [n] ἐξελίττουσι. τούτοις ἐπιὼν τῶν εἰς τοὺς πλησίον κακουργημάτων κωλύοντο, καὶ [o] κατ' ἀλλήλων διὰ τὴν τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ [p] λελεῖφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρῴδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρία, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν.

β'. Ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς τετραρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τῷ δεχθέντι Ἡρῴδῃ μετεληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρακτος ἀνεστρέφη. πέμπεται δὲ Ἀγρίππας [q] τὰ πέραν Ἰονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τότῳ περὶ [r] Μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν Ἡρῴδης, ἦν γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀνεστρέφη. [s] Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ἡρῴδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Ἄραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν δεχθέντα τὸν Ἡρῴδην, διεκεκίνηντο, καὶ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν εὐλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογινώσκων ἤδη

y Πολλίωνος οἶκος.] Videsis *Casaub.* adv. *Baron.* p. 90. & *Montacutium* in *Exercit.* IV. p. 158. HUDS. Asinii Pollionis, alius proinde à Pollione Pharisæo, de quo supr. lib. 14. c. 9. §. 4. item lib. 15. c. 1. §. 1. & paulo post §. 4. SPANH.

z Τραχῶνα] Vid. infr. §. 3. SPANH.

a Βαταναίαν] Βαταναιάδι supr. lib. 4. c. 7. §. 4. vid. & *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

b Αὐρανῖτιν·] Sic lego ex lib. 1. de *Bello Jud.* Ἀβρανῖτιν in *Editis.* Αὐρανίτιδα *Hen.* καὶ Ἀβρανῖτιν ἔδωκε Διὸς τ. *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 2. & *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

c Αἰτίαν.] *L. B.* αἰτίαν τοιαύτην, quasi delendum foret Διό. HAV.

d Ζηνόδωρός —— Λυσανίου.] Hic forsan ille est, cujus meminit Strabo lib. 16. p. 756. Ed. *Paris.* HUDS. in *Add.* Id. de Zenodoro *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

e Ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον] Ἐμεμισθώσατο *Busb.*

f Πλησιόχωροι,] Lege πλησιόχωροι.

g Οὐάρρωνος κατεδόων τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita cum *Casaubono* lego ex *Vet. Interpr.* antea erat Οὐάρους. HUDS. Conf. *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

h Τοῦ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita *Hen.* & *Vat.* Τοῦ Τραχῶνος ἡγεμ. *Busb.* Τοῦ ἡγεμ. in *Editis.*

i Ἀνέγραφεν ἐξελεῖν] Ἀντέγραφεν *Busb.* & *Hen.*

k Προσνέμειν,] Προσνεῖμαι *Busb.*

l Ὑποφυγαὶ] Ita ex *L. B.* posuimus. *Vulgati* & *Alii* φυγαί. HAV.

m Καὶ καθ' ἕνα] Illud καὶ è *Cod. Hen.*

n Ἐξελίττουσι.] Ἐξαμαύτου solus *Vat.*

o Καὶ κατ' ἀλλήλων] Ita *Hen.* κατἀλλων absque καὶ in *cæteris.*

p Λελεῖφθαι.] Ita *Hen.* (*Coccejus*) & *Gall.* λελεῖφθαι in *cæteris.*

q Τὰ πέραν Ἰονίου διάδοχος] Trans Ionium *Rufin.* SPANH.

r Μιτυλήνην] Μυτιλ. ex Nummis. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. SPANH.

s Γαδαρέων] Mox §. 3. Γαδαρηνοί· Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ seu ΓΑΔΑΡΩΝ. SPANH.

t Αὐ-

ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τλῶ [r] Αὐρανῖτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι πεντήκοντα. ταύτης ἐμφθειρομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντες, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν ἐπιδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, [v] ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα δὲ μακρᾷ γνώσκων Ηρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ἐπιλογισμῷ παρηγόρει, τῆς παραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

γ'. Ηδη δ' [x] αὐτῷ [y] τῆς βασιλείας [z] ἐπτακαιδεκάτῳ [a] παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρέων κατηκόων οἱ πλεῖστοι κατιδόντες Ηρῴδην, βαρὺν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. τότε δὴ ἀπτόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένην καὶ [b] διαβάλλοντες αὐτὸν Ζηνοδώρῳ, καὶ ὀμνύντες ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ηρῴδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τοῦ Καίσαρος. τούτοις ἀναπεφθέντες οἱ [c] Γαδαρηνοὶ [d] ἀπὸ μικρῶν [e] καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεὸν δὲ μηδὲ τὸν ὑπ' Αγρίππα προσδοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφθέντες Ηρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, εὐόργητος μὲν ὑπὲρ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὑπὲρ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασι ἄφιεναι. κατηγορουμένων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ καθαιρέσεις ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρῴδης ἀπαραιτήτους ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδείκνυτο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, ἐξ ὧν ὑπὸ τῆς παραχῆς καὶ πλήθους μεταβαλὼν τὴν εὐνοίας. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, οἱ περὶ τούτων [f] ἐρίσθησαν λόγοι· τῇ δ' ἑξῆς οὐκέτι [g] προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὸν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τῆς συνεδρίας, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, πολλοὶ δὲ καθ' ὕψους [h] ἀφέσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες ἑκουσίῳ διεφθείροντο. τότε δὴ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν δὲ μελήσας ὁ Καῖσαρ ἀπέλυσε τῶν αἰτιῶν Ηρῴδην. ἐπισυμπίπτει δὲ ὑπὲρ μέτρον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. [i] ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ σπλάγχνου, καὶ πολλοῦ καὶ τοῦ ἀθρόου ὑποχωροῦντος αἵματος, [k] ἐν Αντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ δὲ καὶ τοῦτο μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ηρῴδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τοῦ [l] Τραχωνίτου καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, [m] Ουλάθαν καὶ [n] Παναιάδα καὶ τὴν περιέχ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύσι τῆς Συρίας, ἐντελλόμενος μὴ τὰ ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τὸ, τι συμβολον εἰς τοῦτο προσῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο τότων τῶν Ρωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἴσον, [o] Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Αγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν, Καῖσαρ μὲν ἴδιόν μετ' Αγρίππαν Ηρῴδῃ προετίμησεν, Αγρίππας

rans, eis suæ præfecturæ partem, Auranitidem *scilicet*, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæsar, continebatur, tanquam injuste ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, & crebras incursiones faciendo, & vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin & sibi conciliabant pauperes milites, & Herodi infesti erant, semper sperantes, & novis rebus studentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hostiliter agebat, sed eos prudenter leniebat, neque turbis occasionem dare volebat.

Zenodorus præfecturæ suæ partem Arabibus vendit.

Arabes Herodi injuriam facere tentant.

Sensi.

3. Cum autem jam annum decimum septimum in regno egisset *Herodes*, venit Cæsar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expostulare cœperunt, imperiosum esse acerbumque & tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, instigando, & de Herode conquerendo, jurandoque se nunquam deserturum eos, quin Herodis regno adempturum esse & Cæsaris ditioni adjecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem *contra eum* sustulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, pœnas non dedissent, sed ab Herode dimissi, nihilque mali ab eo passi fuissent: etenim, si quis alius, in suos inexorabilis esse existimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem se præberet. Igitur cum ab illis de vi & rapinis & templorum eversionibus accusaretur, Herodes imperturbatus parabat causam suam defendere: sed Cæsar ei dextram dedit, neque quidquam de sua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hisce rebus actum est; die vero sequenti non perrectum est in cognitione. Nam Gadareni, propensionem tum ipsius Cæsaris tum assessorum videntes, & se regi traditum iri (ut erat verisimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim se noctu interfecerunt, partim *ex alto* se præcipitarunt, aliique se in fluvium dejicientes mortem sibimet conscivernnt. Ista autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæsar sine ulla dubitatione Herodem absolvit. Præterea & aliud accidit, quod ei feliciter admodum cessit. Nam Zenodorus, rupto intestino, multoque, cum viribus deficeretur, amisso sanguine, vita decessit Antiochiæ in Syria. Quamobrem & ejus regionem Cæsar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem & Galilæam posita) *scilicet* Ulatham & Paniadem, agrumque finitimum. Quin & eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit; eisque, ne quid sine Herodis sententia facerent, imperavit. atque, ut rem in pauca conferam, eò felicitatis pervenit, ut, cum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo isti regerent, Cæsar eique proxime Agrippa, ex *singulari* in eum benevolentia, Cæsar quidem neminem secundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero secundum Cæsarem Herodi primum in amicitia sua locum tribuerit. Itaque

Gadareni Herodem accusant.

Causæ suæ diffisi semetipsos male multant.

Zenodori mors.

Cæsaris & Agrippæ in Herodem benevolentia.

Herodes tetrarchiam à Cæsare Pheroræ impetrat.

t Αὐρανῖτιν] Supra §. 1. *Gen.* Αβρανῖτιν SPANH.

v Ελπίζοντες ἀεὶ] Ελπιλπίζοντες *Busb.* & *Vat.*

x Αὐτῷ τῆς βασιλείας ἐπτακαιδεκάτου] Anno XVII. Regni Herodis profectio Augusti in Syriam. *Petav. D. Temp.* l. IV. c. 1. vertenda hæc statuit: *Cum jam regni* XVII. *annus Herodi præterisset*, quod probat Pagius adv. Baron. p. 28. SPANH.

y Τῆς βασιλείας] Τῇ βασιλείᾳ *Hen.*

z Επτακαιδεκάτου] *Sc.* à morte Antigoni. *Usserius* in *Annalibus V. T.* p. 509. Ex quo devicerat Antigonum. *Langius* de *Annis Christi*, l. 2. c. 18. p. 347.

a Παρελθόντος ἔτους,] Παρελθόντος *Busb.* παρελθόντος *Hen.*

b Διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρῳ,] Καὶ διαβάλλοντος αὐτὸς *Busb.*

c Γαδαρηνοὶ] Γαδαρεῖς *Hen.* & *Busb.* & in *Epiphanii* versione *Gadarenses*. HUDS. Supra §. 2. Γαδαρέων. SPANH.

d Οὐ μικρῶν] Illud ὑ è *MSS.*

e Καταβολὴν] Sic καταβολῶν sup. lib. 4. c. 3. §. 1. ὁ δὴ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρειν τῇ καταβολῇ τῶν κακῶν τε καὶ τιλῶν· καταβολὴ *Thucyd. lib.* 1. *p.* 48. SPANH.

f Ερίσθησαν λόγοι·] Ερρίφθησαν *Busb.* rectius ἐρρίφθησαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Προσῆλθε] *L. B.* προσῆλθε.

h Αφέσαν,] Ηφίεσαν *Hen.* & *Busb.*

i Ο γὰρ —— αἵματος,] Vixisse Zenodorum Tetrarcham ad initia Herodis & Philippi Tetrarcharum censet Harduin. de Numm. Herod. p. 25. 26. SPANH.

k Εν —— τὸν βίον.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

l Τραχωνίτου] Verum Trachonitida Zenodoro tribuit infr. lib. 16. c. 9. §. 1. & supr. §. 1. & Dio Cassius lib. LIV. 602. SPANH.

m Ουλάθαν] Infra lib. 17. c. 2. §. 3. Ουλαθὰ. SPANH. Ουλαίθαν *Lugd. Bat.*

n Παναιάδα] Παναιάδα *Eusebio Aliisque.* HUDS. Vel Παναιάδα· SPANH.

o Καίσαρος; —— Καίσαρος] Idem ἀλωτ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

p Περὶ-

que pro ea quæ ſibi ex *gratia* nata eſt fiducia, à Cæſare * tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ, atque ipſe ei centum talentorum reditum de ſuo regno dedit, ut ſi forte moreretur *Herodes*, eſſet in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Poſtquam autem Cæſarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exſtruxit, ex candido ſaxo, in Zenodori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus eſt pulchra admodum in monte, eique ſubjectus eſt terræ hiatus & vorago prærupta immenſæ altitudinis, ſtagnantis aquæ plena: ſupra autem mons ingens imminet, & infra ſpecum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo inſuper exornavit *Herodes*, quod Cæſari ſacrum eſſe voluit.

Jordanis ortus.

4. Tunc etiam ſui regni hominibus tertiam vectigalium partem remiſit, prætextu quidem ut ſemet poſt *terræ* ſterilitatem recrearent reficerentque: ſed id magis faciebat, ut ab illis ſibimet infenſis gratiam iniret. Nam ejuſmodi opera quibus adeo ſtuduerit, quaſi ex iis tolleretur religio & mores dilaberentur, ægre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe ſemper irritato & perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occaſiones adimendo, & perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, ſimulve ambulare aut vivere non liceret, obſervantibus omnia cuſtodibus: atque ſi quis deprehenſus eſſet, in eum acerbe animadvertebatur; multique, tum palam tum ſecreto, in Hyrcaniam caſtellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in urbe tum in viis, homines, qui obſervarent ſi qui convenirent. Quin ipſum quoque ajunt, ne hanc quidem partem neglexiſſe: ac ſæpe veſtitu privati hominis ſeſe noctu turbis immiſcuiſſe, ut experiretur & reſciſceret quid de principatu *illius* ſentirent. Quod ſi qui obſtinate in mores conſentire recuſarent, eos modis omnibus perſequebatur: reliquos vero ad fidem jurejurando perducendos cenſebat, atque ipſos compulit ut ſacramento ſe aſtringerent fidelitatem ei in imperio conſervaturos eſſe. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ poſtulabat conſenſerunt: qui vero faſtidioſe ſtomachabantur, & ſeſe cogi non ſuſtinebant, eos quavis ratione è medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Phariſæum & Sameam, & complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere: ſed illi in eam rem non conſenſerunt; neque tamen, ut cæteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem neceſſitate ex-

Herodes Judæos indies majore ſervitute premit.

Pollio & Sameas Phariſæi.

Eſſæi Pythagoricis ſimiles.

ἢ μὴ Καίσαρα [p] πρῶτον ἀπεδίδου Φιλίας τόπον Ηρώδης. τοιαύτης ἢ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ [q] Φερώρᾳ ᾠδρᾷ Καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ προσόδους ἐκ τῆς βασιλείας ἐκατὸν ταλάντων, ὡς, [r] εἰ καί τι πάθοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχοι, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δὲ μετὰ θάλασσαν ἀποπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου προσκαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, [s] πλησίον δὲ [t] Πανίου καλουμένου. [v] στάδιον ἐν ὄρει προσκαλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπέῤῥωγεν [x] ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον· καθύπερθεν δὲ ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ δὲ τὸ στάδιον ἀναπέλλουσιν [y] αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ὑπισημότατον ὄντα τ τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε δὲ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακτώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τοῦτο ἐξεργασίαν τοιούτων ὑπηνδαλμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπόντων τὰ ἤθων, χαλεπῶς ἔφερον. [z] καὶ λόγος ἦν πᾶσιν ἐγίνετο παροξυνομένοις ἀεὶ καὶ πρασσομένοις. ὁ δὲ δεῖς τοῦτο τοιοῦτον πολλοῦ ὑπεμίμνησκεν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ὑπάτων δὲ ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις, [a] ἵν' δὲ ὅτι συνόδους ἐφιεμένη τοῖς πρὶν τοῦ πόλιν, ὅτι κοινωνίαι πρὸς ἀλλήλους καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐπιτήρησε πάντα. καὶ χαλεπὴ τῶν φορουμένων ἦσαν αἱ κολάσεις· πολλοί τε καὶ φανερῶς [b] καὶ λεληθότως εἰς τὸ Φρούριον ἀναγόμενοι, τοῦ [c] Υρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν τῇ ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνόδους εἰς ταὐτὸν ὑπισκοπούμενοι. ἤδη δέ φασιν αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν οὕτω ἔχειν [d] ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν πανταπάσιν [e] ἐξανδραποδιζομένους, ὡς τὸ μὴ [f] συμπεριφέρεσθαι τοῖς ὑπισχνουμένοις, πάντας ἐπέσχε τοὺς τρόπους· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ὅρκοις ἦγε ὡς τοῦ πίστιν ὑπάγεσθαι. καὶ [g] συνηνάγκασεν αὐτοῖς ἐνώμοσον τοῦ εὔνοιαν ἢ μοῦ διαφυλάξειν [h] ὑπὲρ τοῦ ἀρχῆς ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεραπείαν καὶ δέος, εἶχον οἷς ἤγε· τοὺς δὲ φρονήματος μεστωθέντας καὶ δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ σκηπτὸν ἐπιεῖτο. [i] συνέπιπτε δὲ καὶ [k] τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ [l] Σαμέαν, καὶ τοὺς ἐκείνοις συνδιατριβόντας τοὺς πλείστους ὁμωνύμων· οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἀφ' ὁμοίως τοῖς δεηθεῖσιν ἐκολάσθησαν, ἐντροπῇ δὲ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. [m] ἀφείθησαν δὲ ταύτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' [n] ἡμῶν [o] Ἐσ-

p Πρῶτον —— Ηρώδη.] Illa πρῶτον ἀπεδίδου Φιλίας τόπον Ηρώδη accepta debemus *Codd. Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* ὑπὸ μὲ Καισαρος ἰφιλιῖτο μετ' Αγείππαν, ὑπ' Αγείππα δὲ μὴ Καίσαρος, lib. 1. *de Bello Jud.*

* *Tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ,*] *Id eſt*, unam de quatuor regionis partibus.

q Φερώρᾳ —— τετραρχίαν,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

r Εἰ καί τι πάθοι,] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* εἰκέτι in *Editis Aliiſque.*

s Πλησίον δὲ Πανίου καλουμένου.] Conf. ſup. lib. VIII. c. 8. §. 4. Πάνιον montem extitiſſe negat, ſed factum Harduin. de Num. Herod. p. 30. Verum mons etiam dicitur infr. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

t Πανίου] Ita in libris omnibus *Joſephi*, tum *Editis* tum *MSS.* & Πάνιον στηλαῖον Παλαιστίνης *Stephano Byzant.* Juxta *Euſebium* tamen (in *Hiſt. Eccl.* l. 7. c. 17.) & *M. Aurelii* nummum Mediceum Πάνιον ſcribendum. Videſis *Scalig.* in *Euſeb.* p. 157. *Salmaſium* in *Exercitationibus* ad *Solinum* cap. 35. *Noriſium* de *Epocha Syro-Maced.* Diſſ. IV. *Spanhemium* de *Præſt. Num.* Diſſ. IX. *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 35. & *Relandum* in *Palæſtina S.* p. 918.

v Στάδιον] Πανίου ὄρους meminerunt *Euſeb.* & *Philoſtorgius.* nomen tamen hoc nunquam monti tribuit *Joſephus*, nec alii Veterum quod ſciam ulli præter iſtos. Nec eſt quod quis nummum objiciat, qui habet, KAIC. CEB. IEP. KAI ACY. YΠ. ΠANEIΩ. cum illa YΠ. ΠANEIΩ poſſint æque referri ad ſpecum ac ad montem; cui nomen *Chermon*, ut oſtendit *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 324.

x Ἄφατον] Ἄπατον *Hen.* & *Epiphanius*, ut puto.

y Αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ.] Vide *Noldium* p. 274. & *Reland.* in P. S. 922. HUDS. in *Add.* Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

z Καὶ λόγος ἦν πᾶσιν ἐγίνετο] Καὶ λόγοι ἦν πάντων ἐγίνοντο *Hen.* & *Vat.*

a Ἵν' δὲ ὅτι —— ἀναγόμενοι,] Idem Zonaras p. 242. SPANH.

b Καὶ λεληθότως] Ita *MSS. Gen.* μὲ. *Cocceius* è.

c Υρκανίαν] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* (ἐπὶ *Lugd. Bat.* at *Cocceius* conjicit pro οἱ reponendum forte eſſe ἦσαν) οἱ ἐπὶ in *Editis Aliiſque.*

e Ἐξανδραποδιζομένους,] In *Editis* ἐξανθαδιαζομένους, proculdubio pro (ut & corrigit *Cocceius*) ἐξανθαδιαζομένους. verum ἐξανθαδιζομένους habent *Busb.* & *Hen.*

f Συμπεριφέρεσθαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* συμπαραφύεσθαι in *Editis Aliiſque.*

g Συνηνάγκασεν αὐτῷ] Συνωμόσαν *Vat.*

h Ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ὁμολογεῖν.] Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

i Συνέπιπτε δὲ] Ita *MSS.* & *Zonar.* συνεπιπτεν perperam in *Editis.*

k Τοὺς —— Σαμέαν,] Conf. ſup. lib. 14. c. 9. §. 4. & ſupr. hoc eod. cap. 1. SPANH.

l Σαμέαν,] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.* ſicuti lib. 1. c. 1. §. 1. Videſis *Caſaubonum* contra *Baronium* p. 56. *Edit. Lond.* & *J. H. Othonem* in *Hiſtoria Doctorum Miſnicorum.*

m Ἀφείθησαν δὲ ταύτης] Ita in *MSS.* ἀφίεσαν in *Editis.*

n Ἡμῶν] *Gen.* ὑμῶν.

o Ἐσ-

σεῖοι καλούμενοι. γλῶ δ' τοῦτ' ἐστὶ ἀλλότριᾳ χρώμενον τῇ παρ' Ελλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις συμφέρον διέξειμι. τοὺς δὲ Εσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα, μείζονα τὴν φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὸν θνητὸν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰρ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γνώμῃ, σαφηνίζων καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν.

ε'. Ην τις [p] τῶν Εσσηνῶν [q] Μανάημος ὄνομα, καὶ πάλλα κατὰ τὸν σοφαίρεσιν ἐξ βίου καλοκαγαθία [r] μαρτυρόμενος, καὶ [s] σεφγνωσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔσχων. ἔτος ἔπι παῖδα τὸν Ηρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα παιδὸν, βασιλέα Ιουδαίων σεσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δ', μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ [t] κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι καὶ "βασιλεύσεις, ἔφη, ἐξ τοῦ δεξιοῦ εὐδαιμόνως [v] ἀπάρ- "ξεις, [x] ἠξίωσας γὰρ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μα- "ναήμου σημείων, ὡς καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν "κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦ- "τος λογισμὸς, [y] εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ "σεβὴς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, ὑπιεικειάν τε σεὸς τοὺς "πολίτας· ἀλλ' ἐγὼ οἶδά σε τυφλὸν ἔσεσθαι, τὸ πᾶν "ὑπισάμενος. [z] εὐτυχίαν μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλος δι- "οίσεις, καὶ πύξῃ δόξης αἰωνίου, λήθην δ' εὐσεβείας "ἔξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι [a] τὸ "θεῖον ὑπὸ καταφροφῆ τοῦ βίου, [b] τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀρ- "γῆς [c] ὑπομνημονευομένης." τοῦτοις αὐτίκα μὲν ἠνίασε τὸν νοῦν σεσοῖχεν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δ' ὀφθεὶς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς [d] μεταπέμπει τὸν Μανάημον, καὶ σεῦ τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, [e] ἐπυνθάνετο. Μανάημος δ', τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γνήσονται τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὶ σεσοεπύθετο· καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰπὼν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς σεσθεσμίας. Ηρώδης δ' ἐν τούτοις δεχεσθεὶς, τὸν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ [f] πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Εσσηνοὺς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ δ σοφία δόξα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, ἐν τῷ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῦναι, διότι πολλοὶ [g] διὰ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιούμενοι.

cepti fuerunt etiam qui Eſſæi appellantur. iſti autem ſunt genus hominum qui ſimili vitæ inſtituto utuntur ac Græcorum Pythagoræi. Et quidem de illis planius & apertius alibi verba feci. De Eſſenis vero, quamobrem magis iis tribuit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit. non enim ab hiſtorica narratione alienus videbitur hujuſmodi ſermo; præſertim cum oſtendat, quam de iſtis opinionem homines habuerint.

5. Erat Eſſenorum quidam nomine Manahemus, præter alia in vitæ inſtituto ob morum honeſtatem bene audiens, & qui futura divino inſtinctu prævideret. Hic conſpicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judæorum. Et Herodes, illum aut ſui notitiam non habere aut jocari arbitratus, ſubmonuit *eum*, ſe privatum eſſe. At Manahemus, leniter ſubridens, & ei nates manu feriens, "Atqui & regnabis, inquit, & imperium "(à Deo quippe dignus habitus) feliciter auſpi- "caberis: & memento ictuum Manahemi, ut hoc "tibi ſit indicium mutationum fortunæ. Optima "enim erit hujuſmodi cogitatio, ſi juſtitiam & "pietatem erga Deum amaveris, & erga cives cle- "mentiam: verum ego, totius rei gnarus, ſcio te "non talem futurum. Vitam enim fortunatam tu "quidem, ſi quiſquam alius, ages, & laudem tibi "paries æternam, ſed pietatis & juſtitiæ oblivio- "nem capies. Hæc autem Deum ſane non late- "bunt, dum ſub vitæ tuæ finem de te pœnas ob "iſta ſumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod ejus rei ſpem nullam haberet. ſed poſtquam paulatim ad regnum, & quidem fortunatum, evectus eſt, in ipſo imperii vigore Manahemum accerſit, & ex eo quamdiu regnaturus eſſet quærebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: ſed eo tacente quærebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum eſſet regnum: ad quod ille reſpondit, etiam viginta aut etiam triginta, & vitæ nullum certum finem præſtituit. Herodes vero etiam hiſce contentus, & Manahemum dextra ei data dimiſit, ac deinceps Eſſenos omnes habuit in honore. Atque hæc quidem, licet fidem pene ſuperant, nobis tamen viſum eſt lectoribus indicare, & de noſtris id palam facere, quod multi illorum in hujuſmodi rebus propter vitæ honeſtatem honorati erant rerum divinarum peritia.

Manahemus Eſſenus, vates.

Quare Eſſenos in honore habuit Herodes.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸν ναὸν μετεσκεύασε, καὶ πρὸς ὕψος ἄρας μεῖζον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἐξεπόλεσε· καὶ περὶ τὸ βάρεως, ὃν Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutavit, atque altius & magnificentius exſtruxit: deque turri, quam Antoniam vocavit.

XIV.

Τοτε [h] γοῦν [i] ὀκτωκαιδεκάτῳ τοῦ Ηρώδου βασιλείας [k] γενομένου ἐνιαυτοῦ, μετὰ τὰς σεοφρημένας πράξεις,

Tunc igitur decimo octavo regni Herodis anno, poſt ea facta quæ ſuperius dicta ſunt, arduum

---

o Εσσαῖοι καλέμενοι.] Εσσηνοὶ, qui Εσσαῖοι, Εσσαῖος apud Zonaram p. 243. A. B. conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. item ſupr. lib. 13. c. 10. §. 8. Porphyr. de Abſtin. lib. IV. c. XI. XII. Euſeb. Præp. lib. IX. c. 11. Item *Philo* libro Quod omnis ſtudioſus liber. SPANH.

p Τῶν Εσσηνῶν] Conf. ſup. §. 4. SPANH.

q Μανάημος ὄνομα,] Hunc illum Manahemum eſſe ajunt, cujus meminit Autor *Juchaſin*, tanquam collegæ ipſius *Hillelis*, antequam ei acceſſerat *Schamajas*. Vide *Juchaſin*, fol. 19.

r Μαρτυρόμενος,] Μαρτυρούμενος *Busb.* & *Vat.* Vide *Pricæum* ad *Act.* c. 6. v. 3.

s Σεφγνωσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔσχων.] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 12. SPANH.

t Κατὰ τὸν γλουτὸν,] Κατὰ τὸν γλουτὸν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Απάρξεις,] Απάξεις *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

x Ηξίωσας γὰρ ἐκ Θεοῦ.] Sic è *MSS.* ἀξίωσας in *Editis*

y Εἰ καὶ δικαιοσύνην] Voculam καὶ ex *L. B.* additam eſſe volui. HAV.

z Εὐτυχίαν μὲν γὰρ] Εὐτυχίας *Busb.* & *Hen.*

a Τὸ θεῖον ὑπὸ καταφροφῇ τοῦ βίου] Τὸν Θεὸν ὑπὸ τῇ κατ. *Busb.* & *Hen.*

b Τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς] Vers. *de te pœnas ob iſta ſumet*, potius *pœnæ ob iſta te manebunt*. vel totam periodum ſic verterem. *Hæc autem Deum non latere, pœnæ ab iſta ſub vitæ finem in te immiſſæ monebunt.* Dele itaque comma poſt βίου. IBBETS.

c Υπομνημονευομένης.] Απομνημονευομένης *Busb.* & *Hen.*

d Μεταπέμπει τὸν Μανάημον,] Μεταπέμπει *Busb. Hen.* & *Vat.* μεταπαλεῖ *Zonar.*

e Επυνθάνετο.] Διεπυνθάνετο *Hen* & *Vat.*

f Πάντας —— διετέλει.] De Eſſenis & eorum inſtitutis vid. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

g Διὰ] Abundat. COCC.

h Γοῦν] *L. B.* οὖν.

i Οκτωκαιδεκάτῳ] *Sc.* poſtquam Herodes regnum adierat, captis Hieroſolymis, ut dicit *Caſaub.* quem videſis in *Exercit.* XIII. contra *Baronium*, n. 22. & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Joan.* c. 3. v. 20. HUDS. Malè ιε in Ed. Gr. vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 221. ἀλλοτ. lib. 1. c. 21. §. 1. anno πεντεκαιδεκάτῳ Herodis inſtauratum Templum dicitur. *Zonaras* autem p. 243. C. ἑκτωκαιδεκάτῳ ſeu A. Regni XVIII. id factum dicit. SPANH.

k Γενομένου ἐνιαυτοῦ,] Non de ineunte ſed adulto jam Hero-

De templo Hierosolymitano instaurando cogitat Herodes.

duum opus aggressus est, *scilicet* ut Dei templum sua opera ædificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, & in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset præclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam *sui* memoriam. Verum cum populum *ad hoc* minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde toti operi manum admovere; cumque illos convocasset, verba fecit in hunc modum. "De

Herodis concio ad populum.

"aliis quidem ex quo regnare cœpi à me factis, "viri populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, "quanquam ita comparata fuerint, ut vobis plus "securitatis quam mihimet ornamenti attulerint. "Nam cum in rebus difficillimis neque ea negle"xerim quæ ad vestras necessitates levandas face"rent, neque in iis quæ ædificavi studuerim ut i"pse magis quam vos omnes ab injuriis sarti tecti "essetis, mihimet persuadeo quod Dei voluntate "Judæorum gentem ad eam, quam nunquam antea "habuerunt, felicitatem perduxerim. Cæterum, "*ut dixi*, sigillatim omnia, quæ per provinciam "perfecimus, quotque urbes in ea & regione ei "contributa excitando genus vestrum maximis or"namentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, supervacaneum mihi videtur. Quod "autem in præsentia mihi in animo est aggredi, "id omnium pientissimum, vobisque pulcherri"mum fore nunc *paucis* ostendam. Fuit quidem "templum hoc summo Deo à parentibus nostris "ædificatum, cum à Babylone revertissent. Ve"rum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta: "tanto enim altius erat primum illud à Solomo"ne constructum. nemo tamen negligenttiam pie"tatis nostrorum parentum accuset. nam per illos non stetit, quo minus hoc magnitudine prius adæ"quaret: sed Cyrus & Darius Hystaspis filius hunc "ædificii modum præscripserunt; quibus illi sub"jecti, eorumque filiis, & post illos Macedonibus, "facultatem non habuerunt * primum *hoc* pieta"tis *illorum* exemplar ad eandem magnitudinem "perducendi. Quoniam vero nunc ego quidem "Dei beneficio regnum adeptus sum, & longa pa"ce fruor, & divitiis affluo, & magnis reditibus "abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum "& gratia, operam dabo, ut, id quod necessitate "& superiorum temporum servitute omissum est "resarciendo, perfectam Deo, pro illius in me be"neficiis, hujusce regni pietatem reddam.

Solomonis templi altitudo.

Populus mœstus & solicitus, ne Herodes opus nimis arduum & impeditum aggrederetur.

2. Et quidem Herodes hæc verba habuit: multi vero sermone ejus attoniti sunt, quod præter opinionem accidebat: &, quia incredibile minime-

ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπιβαλεῖτο, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ [l] δι' αὐτοῦ [m] κατασκευάσασθαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστερον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τ' [n] πεπραγμένων [o] ὑπισημότερον, ὥσπερ ἦν, ἐκπλεῦσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσειν. οὐκ ἕτοιμον δ' τὸ πλῆθος ὑπολαμβάνων, οὐδὲ ῥάδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑποχειρίσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταρτήσαμενος ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν κατὰ τὴν βασι"λείαν [p] πραγμάτων, ἄνδρες [q] ὁμόφυλοι, πρόσω "ὑπολαμβάνω λέγειν, καί τοι τοῦτον ἡγοῦμαι τὸν "τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν [r] ἀπ' αὐτῶν κό"σμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε "γὰρ ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς "ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, [s] ὅτε ἐν τοῖς κα"τασκευάσμασιν ὑπιτηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ "πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σοὶ [t] τῇ δ' Θεῷ "βελτίοσι, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγαγεῖ"ναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος "ἐξειργασμένα πρὸς τὴν χώραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν "αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπ..τήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλ"λίστῳ, τὸ γνῶς [v] ὑμῶν ἠυξήσαμεν, προσήκειν μοι "δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δὲ τί ὑπιχειρήσεως, [x] ἧς "νῦν ὑπιχειρεῖν βούλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον καὶ "κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γνῶναι νῦν ἐκφανῶ. τὸν γὰρ ναὸν "τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέ"τεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος [y] ἀνάστασιν. ἔσ"δει δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος [z] ἑξήκον"τα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος "ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς [a] ἀ"μέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε "γὰρ ὁ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός· ἀλλὰ ταῦτα "καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέτρα "τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχεί"ροις δουλεύσασιν, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ "ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἐκτε"ῖναι εἰς τοῦτον ἀναλαβεῖν μέγεθος. [b] ἐπειδὴ δὲ νῦν "ἐγὼ μὲν ἔχω Θεοῦ βελτίονι, τυγχάνει δὲ καὶ μά"λιστα εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος "προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας "οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κεφαλοῦντες Ῥωμαῖοι, πε"ράσομαι, τὸ παρημελημένον ἀνάγκῃ καὶ δουλείᾳ ὑπ' "ἄλλου χρόνου διορθούμενος, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ τὴν ἀπ' ὧν ἔτυχον τῇδε τῆς βασιλείας εὐσέ"βειαν.

β'. Ὁ μὲν Ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, [c] ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπήνεγκεν αὐτούς. ἠδημόνουν δὲ, μὴ φθά-

dis anno XVIII capiendum esse *Josephum*, ostendit *Basnagius*, tom. 1. p. 66.

l Δι' αὐτῆ] Δι' αὐτοῦ, id est δι' αὐτῆ, vel δι' ἑαυτῆ. Verum δι' αὐτῆ non agnoscunt *Busb.* & *Epiphan.* † νεὼν ᾧ Θεῷ αὐτῶν legit *Hen.*

m Κατασκευάσασθαι,] Ita *MSS.* κατεσκευάσθαι in *Editis.* κατασκευάζεσθαι legit *Montacutius.* Exercit. 10. §. 6. *Harduinus* (in *Nummis Herodiadum*, p. 336.) *Josephi* historiam de instaurato ab Herode Templo in augustiorem formam mendacii insimulat: sed frustra; quod ostenderunt viri summi, *Casaubonus*, c. *Baron.* n. 22. *Simsonus* ad A. M. 3987. & *Torniellus* ad A. M. 4032. Vide infra ad §. 2.

n Πεπραγμένων] Πραγμάτων *Gen.* perperam.

o Ὑπισημότερον,] *L. B.* ἐπισημότερον.

p Πραγμάτων,] *L. B.* πεπραγμένων. forte melius. HAV.

q Ὁμόφυλοι,] Judæos vocat ὁμοφύλους, quamquam fuit Idumæus ad captandam benevolentiam. SPANH.

r Ἀπ' αὐτῶν κόσμον,] Τὸν ἁπάντων κόσμον solus *Hen.*

s Οὔτε —— ἔθνος.] Instauratio tamen Templi potius, quam Novum Templum ob ἐνδελεχισμὸν seu continuata sacrificia. vid. Scalig. de Emend. Tempor. lib. VI. p. 635. Eadem Templi hujus structura finita demum LXXXIII. annis tribus ab Herode cœpto anno XVIII. regni & circa belli Judaici initium infra lib. 20. c. 8. §. 7. De Templo Herodis marmoreo loquuntur Talmudistæ Ord. 2. Moëd. Cod. 9. Succ. & p. 9. tractat. Quo tempore antea hanc illi fabulam consignarint, aliàs Deo dante aperimus. Fictam autem ac fabulis refertam Josephi narrationem, de renovatione Ædis ab Herode &c. jamdudum Salianus docuit ad A. M. 4035. Harduin. de Numm. Herod. p. 27. SPANH.

t Τῇ δ' Θεῷ βελτίονι,] Illud τῇ è *Codd. Hen.* & *Vat.*

v Ὑμῶν γνῶς ηὐξήσαμεν,] Ἡμῶν *Hen.* & *Vet. Interpr.* Vide *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 32. *Edit. Lond.*

x Ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι,] Ἣν νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιθύμουμαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀνάστασιν.] Ἐπάνοδον *Hen.* & *Lugd. Bat.* quod pro interpretamento habeo.

z Ἑξήκοντα πήχεις·] Ἑκατὸν *Busb.* & *Vat.* errore orto ex similitudine inter ξ & ζ. in *MSS.*

a Ἀμέλειαν εὐσεβείας] Ita cum *Hen. Vat.* & *Epiphan.* ἀμέλει in *ceteris.*

* *Primum* hoc *pietatis illorum*] *Vel*, ad eandem cum primo pietatis exemplari magnitudinem &c. ut πρῶτον ante πρῶτος subintelligatur.

b Ἐπειδὴ δὲ νῦν] Sic *Hen.* ἐπεὶ δὲ νῦν *Vat.* ἐπειδὴ γὰρ in *Editis.*

c Ἐξέπληξε δὲ] Ἐξέπληξε *Busb.* & *Hen.*

d Αὐ-

φήσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσαι πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τῷ προαιρεῖσθαι· ὃ, τι κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον εὐθὺς τὸ μέγεθος τῆς ὑπηρεσίας. οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, ὡς πρότερον καθαιρήσων φάμενος τὸ νεὼν ἢ πάντων [d] αὐτῷ τὰ εἰς τὴν σωτήριαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ [e] εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ἢ μυρίους τοὺς ἐμπειροτάτους ὑπολεξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν ἃ ἀριθμὸν χιλίοις [f] ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν [g] διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους ἢ τέκτονας, ἤσκητο τῆς καταγωγῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προδιηρεπισμένων.

γ'. [h] Ἀνελὼν ἢ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι πρείττοις, [i] ὡς τῷ χρόνῳ [k] συνιζησάντων τῶν θεμελίων ὑποπεσεῖν. καὶ τοῦτο μὲν [l] κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεχείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη ἢ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λευκῶν πάνυ καὶ [m] μεγάλων, τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς πέντε καὶ εἴκοσι [n] πήχεις ὑπὲρ μῆκος, ὀκτὼ ἢ ὕψος, εὖρος ἢ περὶ δώδεκα. καὶ παντὸς αὐτοῦ καθάπερ καὶ τῆς [o] βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν παπῳότατον, ὑψηλότατον ἢ τὸ μεσαίτατον, ὡς περίοπτον οὐκ ὀλίγων σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες [p] κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. [q] θύραις ἢ ὑπὲρ τὰ εἰσόδους αὖ τοῖς ὑπερθύροις, ἴσην ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη [r] ἀλυσγέσι, κίονας δ' [s] ὑφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν [t] ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν, ἄμπελος [v] διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς [x] ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα καὶ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πλουτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. προσελάμβανε ἢ καὶ σοαῖς μεγίσταις [y] τὸν ναὸν ἅπασα, πρὸς τὴν ἀναλογίαν ὑπιτηδευόν, καὶ τὰς δαπάνας τὰς πρὶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις εὐθὺς ὑπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. [z] ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ ἢ τὸ τεῖχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθῆναι. λόφος ἦν

que sperandum dicere putabatur; nihil animis attollebantur. sed anxii erant & soliciti, ne si totum opus jam dissolveret, non satis opum haberet ad perficiendum quod proposuerit: atque in majus illis crescebat periculum, & augeri visa est rei difficultas ex incœpti magnitudine. Cum autem ita affecti essent, rex eos confirmabat, dicens, non se prius templum diruturum, quam omnia, quæ ad id absolvendum pertinerent, præparasset. Atque hæc præfatus, fidem firmavit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparasset, & decem peritissimorum opificum millia delegisset, & mercatus mille sacerdotibus vestes sacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuisset, opus aggressus est, omnibus diligenter præparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, & jactis aliis, templum super eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem *totidem* & viginti amplius, * qui viginti aliquanto post consi- *ptio.* dentibus fundamentis retro cesserunt. atque hoc, *quicquid erat*, attollere decreveramus Neronis temporibus. Ædificatum autem est templum ex lapidibus candidis & firmis; & singulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque & viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum & regia porticus) utraque parte depressius, medio vero editius, adeo ut à multis stadiis regionis incolis conspicuum esset, maxime si qui ex adverso habitarent aut eò accederent. Fores in ingressu cum superliminaribus, ipsi fano æquales, aulæis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant & flores purpurei & columnæ intextæ. At † supra hæc sub muri coronulis vitis ex- *Vitis aurea.* pansa erat aurea, cum racemis ex illa sublime pendentibus; eâ quasi materiæ profusione facta, ut aspicientibus tam magnitudine quam arte stuporem incuteret. Quin & templo universo circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, & sumptibus majores superans, ut nec quisquam alius videretur ita templum exornasse. Ambæ autem magno innitebantur muro: ipse vero murus opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum. Collis erat petrosus, arduus, ad orientale

Templi ab Herode instaurati & exstructi descriptio.

d Αὐτῷ τὰ εἰς τὴν σωτήριαν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* αὐτῶν in *reliquis.*

e Εὐτρεπίσας ἁμάξας,] Ita *MSS.* ἐτοιμήσας perperam in *Editis*, ut & mox προευτρεπισμένων.

f Ἱερατικὰς] Videsis *Seldenum*, lib. 3. de *Synedriis*, c. 11. p. 172, 173.

g Διδάξας οἰκοδόμους,] Vocem διδάξας in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sed & quosdam cæmentarios, alios autem fabros lignarios eruditos ad templi fabricam hortabatur.* Ἐπιτάξας οἰκονόμους legendum esse conjicit *Montacutius* in *Originibus Eccl.* p. 49. & καθηγήτας οἰκ. in *Antidiatriba* p. 247. Verum licet utrumque ferri possit, (aut ἀφήξας ex conjectura *Cotelerii* in *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 545.) vox οἰκονόμους repugnat *Josepho*, qui postea ὃ ὃν ναὸν ἀφ' ἧς ἱερέων οἰκοδομηθέντα.

h Ἀνελὼν ἢ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους] Templum (ut ait *Grotius*, lib. 5. de *Ver. Christ. Rel.*) non ex ruinis resuscitatum fuit, sed paulatim per partes innovatum: qualis mutatio facit idem templum appellari. Non aliud erat templum dicit *Scaliger* (l. 6. *de Emend T.* p. 500.) quia ἐνδελεχισμὸς & continuatio sacrificii facit ut unum idemque templum habeatur. HUDS. Ex his verbis nonnulli collegerunt hoc, quod struxisse dicitur Herodes ædificium, habendum esse pro templo novo & quidem tertio, quod distinctum erat à templo secundo, quod ædificarunt Hebræi reduces facti ex Babylonia. Verum Judæi ipsi (quorum tamen maxime intererat hoc templum, si fieri posset, tertium appellare ut ita Messias noster dici non posset venisse stante illo templo, quod à Zorobabele & sociis ejus conditum fuit) templum hoc, uti ab Herode erat exædificatum & dein a Tito versum fuit, nunquam alio nomine in Talmude & aliis scriptis nuncupant, quod sciam, quam בית שני Templum secundum. Christiani autem nequeunt ullo modo dubitare, quin templum uti Herodes illud renovavit idem fuerit, adeoque templum secundum appellandum, ac illud quod Zorobabel excitavit, quoniam stante eodem illo templo secundo, quod Zorobabelis opera constitutum est, Messias venire debuit, uti Haggai cap. 2. prædictum est. Si autem templum Herodis fuerit templum tertium & plane novum haberi debeat, ac diversum a secundo, quomodo Christus venit stante Templo secundo? Denique, num cultus sacer unquam legitur interruptus fuisse tempore Herodis, quod factum oportuit, si Sanctum & Sanctum Sanctorum plane nova facta sunt, sublatis veteribus. REL.

i Οὐς τῷ —— ὑπέδυ.] Per tempus fundamentis desiccatis resederunt. *Rufinus.* SPANH.

k Συνιζησάντων] Ita in *MSS.* συνεζησάντων perperam in *Editis.* Hanc rem pro impossibili habet *Villanpandus* ad *Ezech.* tom. 2. p. 577.

* *Qui viginti aliquanto post*] Versio nostra & sensus postulat ut sit ellipsis vocis πρὸς ante ὃς. integre enim καθ' ὃς ὑπέδυ.

l Κατὰ τοὺς Νέρωνος] Vide lib. 20. c. 8. & *Torniellum* ad A. M. 4082. n. 7, 8. & *Usserium* ad A. M. 3987.

m Κρατερῶν] Κραταιῶν *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

n Πήχεις ἐπὶ μῆκος,] Ita *Busb.* & *Hen.* πηχῶν in *ceteris.*

o Βασιλικὴς στοᾶς] Βασιλείου *Hen. Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.*

p Κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες] Κατ' ἀνατολὰς dicit, ut orientalem plagam designet. *L'Empereur* de *Mensuris Templi.*

q Θύραις ἢ] Cum hæc dicit (inquit *L'Empereur*) non exteriorem, sed interiorem portam, quæ ad fanum ducebat, intelligi vult.

r Ἀλυσγέσι,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀλυσγέσι *Gall.* ἀλυσγῆσι in *Editis Aliisque.*

s Ὑφασμένοις.] Ὑφασμένους *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

t Ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν,] Ita lego cum *Seldeno*, (lib. 2. *de Jure Naturæ & Gentium*, c. 8. p. 234.) probante *Petito* in *Animadv.* tom. 4. p. 134. ὑπὸ τοῖς πτερώμασι in *Græcis* omnibus. in versione *Epiphanii* omittuntur.

† *Supra hæc sub muri coronulis vitis expansa erat aurea*,] *Id est*, in fronte supra fores, *ut explicat Seldenus.*

v Διετέτατο χρυσῆ,] Διεπέτατο *Hen.*

x Ἀπηωρημένους ἔχουσα·] Ita *Vat.* βότρυας ἀπαωρεμένους *Hen.* βότρυς ἀπεωρεμένους (ἀπαωρημένους *Coccejus*) in *Editis Aliisque.* Εἶχε ἢ καὶ θύλη καὶ τοὺς χρυτᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνθρωπίνης κατεσφίμασθε, lib. 1. *de Bello*, c. 6.

y Τὸν ναὸν ἅπασα,] Est qui sic distingult, τὸν ναὸν, ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνατ.

z Ἄμφω δ' ἦσαν] Videtur esse Ellipsis præpositionis ἐπὶ, ut sit ἄμφω δ' ἦσαν ἐπὶ μεγάλῃ τείχει.

tale urbis latus ſenſim ac leniter reſupinatus uſque ad ſummum ejus faſtigium. Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, ſuperne ad verticem muro circumduxit, Dei *ipſius* inſtinctu: immo & inferne, à radicibus *ejus* incipiens, quibus ad libem circumjecta eſt vallis admodum depreſſa, *eandem* vallavit ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, ſemper aliquid ſpatii intùs concludens, & alte progrediens, adeo ut immanis eſſet magnitudo pariter ac profunditas ſtructuræ, forma quadrangulari factæ, ut vaſtitas quidem lapidum à fronte quoad ſuperficiem in conſpectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne ævum indivulſas haberent. Opere ita continuato ut ſummitati collis jungeretur, cum verticem illius aliquantulum lævigaſſet & cavitates intra murum comprehenſas repleviſſet, ſuperficiei partibus quæ forte eminerent totum æquavit & ad planum redegit. Atque uuiverſum hoc ſeptum erat, quatuor ſtadiorum in circuitu, unoquoque * angulo in longitudinem ſtadium complectente. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem ſuſtinens porticum pari cum muro longitudine, ſpectantem ad januas templi, quod ad medium ejus conſtitit. Hanc multi priorum regum adornaverant. Porro circa templum undique fixa erant ſpolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis etiam quæ ab Arabibus ipſe reportarat.

Ingens opus Solomonis.

Spolia Barbarica.

4. Ad ſeptentrionale autem *ſepti* latus arx conſtructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem antecеſſerunt, Aſamonæo prognati, reges & ſacerdotes, ædificarunt, & Barim appellarunt, ut ibi ſtola ſacerdotalis illis reponeretur, quam ipſe pontifex, duntaxat cum erat facienda res divina, induere ſolebat. Hanc ſtolam rex Herodes eo in loco cuſtodivit, & poſt ejus obitum fuit in poteſtate Romanorum, uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, cum Hieroſolyma veniſſet, & à populo honorificentiſſime exceptus fuiſſet, volens eis gratiam referre, ipſe, quoniam obſecrarunt ut *ſacra* ſtola illis in poteſtatem permitteretur, hac de re ſcripſit ad Tiberium Cæſarem, atque ille eam conceſſit *eis*: manſitque penes Judæos ſtolæ ſacerdotalis poteſtas uſque ad deceſſum regis Agrippæ. Poſt eum Caſſius Longinus, qui tum Syriam adminiſtrabat, & Cuſpius Fadus, Judææ procurator, Judæis imperarunt, ut ſtolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes ſe habere, ſicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæſarem miſerunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam perveniſſent, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit ſuo rogatu

Turris Antonia.

Stola pontificalis ubi cuſtodita.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Cuſpius Fadus Judææ procurator.

Judæorum legatio ad Claudium Cæſarem.

πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πως τοῖς ἐώοις μέρεσι τῆς πόλεως [a] ὑπολήμμενον ὅπῃ τῷ κορυφῷ ἄκρον. τοῦτον [b] ὁ πρῶτος ἡμῶν [c] βασιλεύσας Σολομῶν, κατ' ὀπιφροσύνην τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν [d] ἄνωθεν τὰ πρὸς τῷ ἄκρον, ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν [e] ὑπὸ τὰ ῥίζης δεχόμενον, ᾗ βαθεῖα πρόκειται φάραγξ, [f] κατὰ λίθοις τε πετραίοις μολίβδῳ δεδεμένοις πρὸς ἀλλήλας ἀπολαμβάνων [g] ἀπὸ τῶν ἔσω χώρας, καὶ πρὸς βάθος, ὥστ' [h] ἄπορον εἶναι τὸ, τε μέγεθος τῆς [i] οἰκοδομῆς ἐς τὸ ὕψος περιεχόμενα [k] θωμένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μέτρου καὶ τῷ ὀπιφανείαν ὁρᾶσθαι, τὰ δὲ ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τὸ δὲ ἐργασίας ἔτως συναπῆσαι εἰς ἄκρον τὸ λόφου, [l] ἀπειργασμένον αὐτῷ τῷ κορυφῷ, καὶ πέλας τοῦ πρὸς τὸ πεῖχος ἐμπωλήσους, ἰσοπέδου τοῖς κατὰ τῷ ἐπιφάνειαν τῷ ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τότε δὴ λοιπὸν τὸ πᾶν περίβολον, τετράρων σταδίων τὸ κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μήκος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου ἐκ παρ' αὐτῷ τῷ ἄκρον ἄλλο πεῖχος ἄνω λίθινον περιῆει, κατὰ μὲν ἑῴαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ πείχει σοὰν ἔχων διαλείμματι, ἐν μέσῳ δὲ νεὼ πετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἐν δὲ ἱερᾷ πάντος λοιπὸν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, ἃ πάντα βασιλεὺς Ηρῴδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα ἐκ τῶν Ἀράβων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὴ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος εὐερκὴς ἐπετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ηρῴδου ἐκ [m] Ασαμοναίων γένους βασιλεῖς ἐκ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ [n] Βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱεραπικὴν αὐτοῖς ἀποκειμένης στολὴν, [o] ὁπόταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. [p] ταύτην ὁ βασιλεὺς Ηρῴδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μέχρι τὴν ἐκείνου τελευτὴν [q] ὑπὸ Ρωμαίοις ἦν, μέχρι τοῦ Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δὴ [r] Οὐιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ιεροσολύμοις, δεξαμένης δ' πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοῖς τὴν εὐποιΐας ἀμείψασθαι, ἐπὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν [s] αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· καὶ παρέμενεν ἡ ἐξουσία [t] τῆς ἱεραπικῆς στολῆς τοῖς Ιουδαίοις, μέχρι ἐπελεύτησεν ὁ βασιλεὺς [v] Αγρίππας. μετὰ τοῦτον δὴ Κασσιος Λογγῖνος, ὁ τῶν Συρίων τότε διοικῶν, καὶ Κοσπιος Φάδος, ὁ τῆς Ιουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν [x] Αντωνίαν καταθεῖναι τὴν στολήν· Ρωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς ἐπρότερον ἦσαν. πεμπτεύσαν οὖν Ιουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, [y] ὁ νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας, ἐν Ρώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐπιστα-

[a] Υπολήμμενον] Ita *Baſ.* & *MSS.* ὑπολείμμενον perperam *Gen.*

[b] Ο πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομῶν,] Primus *ſcilicet* è ſtirpe Davidica. alibi etiam Solomonem primum ponit in ſerie Regum. Dicit (l. 20. c. 8.) opus fuiſſe Solomonis, ᾧ πρώτῳ δεηθέντι τὸ συμπαν ἱερὸν, & (lib. 6. de *Bello Jud.* c. 6.) ᾧ Σολομῶνι βασιλεῖ, ὃς καὶ τὸν ναὸν ἔκτισε.

[c] Βασιλεύσας] *L. B.* βασιλεύς.

[d] Ανωθεν τὰ πρὸς] Τὰ πρὸς τῷ ἄκρον ἄνωθεν *Hen.*

[e] Υπὸ τὰ ῥίζης ἀρχόμενον,] Απὸ τῆς ῥίζης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[f] Κατὰ λίθοις] *L. B.* ἠλίθιοις.

[g] Απὸ τῶν ἔσω χώρας,] Αεί τι τῶν ἔσω χώρας *Hen.* & *Lugd. Bat.* qui habet in *Marg.* τα πρὸς. unde forſan legendum, ἀεί τι τῶν ἔσω χωρας.

[h] Απορον] *L. B.* ἄπειρον.

[i] Οικοδομῆς] Οικοδομήσεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[k] Τιθεμένης,] *L. B.* & *Hen.* γεγλυμμένης.

[l] Απειργασμένον αὐτῷ] Τῆς ἄκρας κατειργασμένοις τὸ ὕψος in lib. 6. *de Bello Jud.* c. 6.

* *Angulo longitudinem ſtadium complectente.*] *Id eſt*, latere inter angulos.

[m] Ασαμοναίων γένους] Ασαμωναίων *Busb.* & *Hen.*

[n] Βάριν] Conf. ſupr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

[o] Ην ὁπόταν δέῃ θύειν,] Videſis *Sheringhamum* in *Cod. Joma*, p. 152.

[p] Ταύτην ὁ βασιλεὺς] Ταύτην Ηρῴδης ὁ βασ. *Hen.*

[q] Υπὸ Ρωμαίοις ἦν,] Archelai tempore penes Judæos fuiſſe dicit, l. xvii.

[r] Ουϊτέλλιος —— ἐπέτρεψε·] De hoc facto Vitellii infra lib. 18. c. 5. §. 3. & lib. 20. c. 1. §. 2. ſtolam Pontificalem in Antonia Arce ſervatam Sacerdotibus in Templo cuſtodiendam permittit. Juſſi poſtea Judæi eandem ſtolam denuo in Antonia reponere Stola Pontificalis ante prope Templum aſſervari ſolita, Judæis ſub Tiberio Imp. conceſſa. Eadem ſub Claudio primo in Arce Antonia, poſtea junioris Agrippæ cuſtodiæ. SPANH.

[s] Αὐτῶν] Ita *L. B.* αὐτῶν HUDS. Αὐτῆ *Gen.* HAV.

[t] Τῆς ἱεραπικῆς στολῆς] Τῆς στολῆς ἱερατικῆς *Hen.* ultima vox *L. B.* deeſt.

[v] Αγρίππας.] *Act.* 12. v. 1. dicitur Herodes, quem *Syrus* recte appellat Agrippam, magni Herodis filium, ex qua familia quotquot erant, communi nomine *Herodes* vocabantur. Grotius ad *Act.* 12. v. 1.

[x] Αντωνίαν] Confer de Antonia Arce prope Templum infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[y] Ο νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας] Filius ejus Herodis Agrippæ, de quo ſupra hac ead. §. & *Act.* 12. Vide *Grotium* ad *Act.* 25, 13.

λαμένῳ Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας [z] ὄντι στρατηγῷ. [a] πρότερον δ' ἐν τῷ ἱερῷ σφραγίδα ἔχ ἀρχιερέως καὶ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας [b] τῆς ἑορτῆς, ἐπὶ τὸ Ρωμαίων φρούριον ἀναβαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ παραμανθάνοντες τῷ [c] ἑαυτῶν σφραγίδα, τῷ στολῷ ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες [d] σύμφωνον τῇ σφραγίδα, κατεπίθεντο. ταῦτα μὲν οὖν [e] ὑπὸ τῶν πάθους τῶν ὑπισυμβεβηκότων παρεδηλωθη. τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς Ηρῴδης καὶ ταύτῃ τῇ βάρει ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ & φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Αντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ Ρωμαίων δ' ἄρχοντι, [f] μετωνόμασεν Αντωνίαν.

ε'. Εν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ βοβόλου, [g] πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, ἡ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ πρόαστον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ἐπὶ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἐκείνου τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, πρόκειται βαθεῖα φάραγξ [h] κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. [i] τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν & αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τῇ [k] βασιλικῇ στοᾷ, τριπλῆν κατὰ μῆκος διάστασιν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑσπέριον. ὁ γὰρ [l] σκηνὴν πρόσωπον δυνατόν. ἔργον δὲ μὲν ἀξιαφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλης γὰρ ὄντος τοῦ φαράγγος ἀναλήμματος, καὶ [m] μὴ δυναμένου ἀνεκτὸν κατιδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν [n] εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχηκεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρας τῆς ταύτης [o] στέγης ἄμφω σωτιθεὶς τὰ βάθη διοπεύοι, σκοτοδινιᾶν, σὸκ [p] ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δὲ ἐφέστασαν κατ' [q] ἀντίστιχον ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τετράχα· συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος [r] ὡς τρεῖς ἐπισυναπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν· μῆκος δὲ ποδῶν εἰκοσὶ καὶ εἴκοσι, διπλῆς ἀπείρας [s] ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκρανῶν αὐτοῖς κατὰ τὸ Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσαις διὰ τὸ δαπανηρὸν μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ἐπολαμβάνοντο τὰς διὰ μέσου χώρας τῆς στοᾶς. τῶν δὲ αἱ δύο παραλλήλοι τὸ αὐτὸν μεγέθους τρόπον, εὖρος ἑκατέρας πόδας τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. [t] ἀνεῖχε γὰρ πλεῖον παρὰ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων [v] εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ἐπὶ μεῖζον [x] ἤγερτο, περιπεμμένου τοῖς ὑπισυλίοις περιμετωπίου

apud imperatorem ut eam illis poteſtatem traderet, hoc ipſo Vitellio in mandatis dato, Syriæ *tunc* prætori. Antea erat ſub ſigillo pontificis & *ſacri* ærarii quæſtorum: & pridie feſtorum ibant quæſtores ad præfectum Romani præſidii, & agnito ſuo ſigillo eam auferebant. deinde rurſum feſtis tranſactis in eundem locum referebant, &, ſigillo quod concordabat oſtenſo præſidii præfecto, *illic eam* deponebant. Et hæc quidem ex iis qui poſtea acciderunt caſibus declarata ſunt. Verum hanc turrim Herodes rex Judæorum tunc munitiorem fecit, ad templi ſecuritatem & cuſtodiam; & in gratiam Antonii, amici ſui & Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam.

Vitellius Syriæ præſes.

Turris Antonia unde dicta.

5. A ſepti autem parte occidentali quatuor erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle interjacente ad tranſitum intercepta *& completa*; duæ in ſuburbium; poſtrema in * aliam urbem, multis gradibus diſtincta, ut in vallem deſcenderetur, & deinde ab ea rurſus eſſet aſcenſus. nam urbs poſita erat è regione templi, ſpeciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis *templi* à meridie habebat & ipſa portas in † medio, ſimulque regiam porticum, quæ triplex erat, & longitudine ab orientali valle ad occidentalem uſque pertinebat. nec enim amplius produci poterat. Opus erat omnium quæ unquam ſol vidit maxime memorabile. nam cum vallis depreſſa admodum eſſet, ut inde caligarent oculi cujuſquam ex alto in fundum deſpicientis, porticum immanis altitudinis ſuper ea exſtruxit, ut ſi quis ex tecti ejus ſummitate altitudinem ſimul utramque viſu penetrare vellet, periculum eſſet ne vertigine corriperetur, priuſquam viſus ad immenſum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum ſeries, ita ab uno porticus fine in alterum diſpoſitæ, ut ex adverſo ſibi reſponderent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque craſſitudo cujuſque columnæ tanta erat, quantam poſſent tres *hominum* inter ſe contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum ſeptem & viginti, duplici ſpira *cuilibet columnæ* ſubjecta. Numero autem univerſæ erant centum & ſexaginta duæ, capitellis ipſarum more Corinthio ſculptura obductis, opere omnino magno & mirabili. Cumque quatuor eſſent *columnarum* verſus, ex illis tres ſpatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem *porticuum* duæ ſibi mutuo reſpondentes ſimiliter factæ erant, ut utraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero ſtadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine ſeſquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex utraque parte multum ſupereminebat. Tecta vero ſculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum ſpecies elaboratis: atque medium in majorem altitudinem evectum eſt, muro

Digreſſione finita, templi deſcriptionem proſequitur.

---

z Οὐιτ ςρατηγῷ.] Αντιςρατηγῷ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Πρότερον ——— γαζοφυλάκων,] Conf. infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

b Τῆς ἑορτῆς] Notat P. *Molinaus* in *Vate* ſuo, c. 25. ſtolam hanc tribus tantum feſtis ſolennibus, ſc. *Paſchatis*, *Penteceſtes*, & *Tabernaculorum*, pontifici traditam fuiſſe.

c Ἑαυτῶν σφραγίδα,] Τῷ σφραγίδα δείξαντες σύμφωνον *Hen. ſc.* ſigillum de quo convenerant. σύμφυτον, συμπορεύμενον *Heſych.* atque eo ſenſu vocem accipio.

d Σύμφωνον] Ita reponi juſſi ex *L. B.* quum magis convenire huc videatur, quam *Vulg.* hactenus σύμφυον, quod dicit rem rei adeo arcte adhærentem, ut una cum illa nata atque orta videatur. Hic vero agitur de obſignationis cera & ſigillo obſignante, quæ quidem duo ſemper debent eſſe σύμφυτα, ſeu ſecum convenientia; at σύμφυτα eſſe nunquam poſſunt. *Epiphanius* vertit, *ſimul cum ſigillis*. At *Hudſ.* ita, *& ſigillo quod eam comitabatur oſtenſo*; pro quo repoſuimus, *quod concordabat* &c. HAV.

e Ὑπὸ δὲ πάθους] Forſan ὑπὲρ & mox προδηλώθη.

f Μετωνόμασεν Αντωνίαν.] Conf. mox ſupr. & infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

g Πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν,] Ita *Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* πύλαις in *Editis Aliiſque.*

* *Aliam urbem*,] *Sc.* Hieroſolyma.

h Κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα.] Κατὰ τὸ νότιον κλίμα *Vat.*

† *Medio*,] *Sc.* latere inter angulos.

i Τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸ δὲ τέταρτον δὲ μετώπου *Vat.* τὸ δὲ τέταρτον μετώπου in *Editis Aliiſque.*

k Βασιλικῇ] *L. B.* βατίλειον.

l Ἐκτῆναι] *L. B.* in *Marg.* ἐκθλῖψαι.

m Οὐδ' ἀνεκτὸν] Ita cum *Cod. Vat.* & non dubito quin idem voluerit *Hen.* qui habet οὐδ' ἂν οὐκ ἔ. in *Editis Aliiſque* ὃ δυνατόν.

n Εἰσκύπτοι] *L. B.* εἰσκύπθοι.

o Τεγης ἄμφω] Στέγης *Hen.*

p Ἐξικνουμένης τῆς ὄψιως] Ἐξικνουμένης *Hen.*

q Ἀντίστιχον ἀλλήλοις] *Al.* Αντίσοιχον.

r Ὡς τρεῖς] Ita lego, ſenſu hujuſmodi quid poſtulante. antea erat, εἰς τρεῖς ἐπὶ σωπαπόντων.

s Ὑπειλημμένης] Επειλημμένης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Ἀνεῖχε] *L. B.* ἀνεί.

v Εἰδέαις.] *L. B.* εἰδίαις.

x Ἤγερτο, περιπεμμένου] Ηγείρθω περιδεδομημένων *Hen.* ἠγείρεθο

ro frontali epiſtyliis circumſecto, & columnis inſertis diſtincto, totoque ad amuſſim polito, ut qui non viderant minime fidem iſtis haberent, nec ſine admiratione à præſentibus ſpectarentur. Atque hujuſmodi quidem erat primum ſeptum, in medio vero juxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus aſcendebatur, circundante lapidea maceria, cum inſcriptione quæ vetaret alienigenam intrare ſub pœna capitis. Habebat autem interius conſeptum à parte meridionali & ſeptentrionali portas tres continuas *æqualiter* inter ſe diſtantes; & ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare conſuevimus. Adhuc autem interius erat ſanctuarium, quo feminæ non intrabant. Et porro interius erat tertium, quò non niſi ſacerdotibus licebat introire. Hæc erat ædes, & ante eam altare, in quo ſolida ſacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingreſſus eſt rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam ſacerdos non eſſet, ſed totus in eo erat ut porticus & exteriora conſepta curaret exſtruenda. & iſta octo annis ædificavit.

Τὸ ἱερὸν ὀκτὼ annis exſtruitur.

Naὸς, ſive Ædes, anno & ſex menſibus abſolvitur.

6. Poſtquam autem ædes à ſacerdotibus uno anno & ſex menſibus exædificata eſt, univerſus populus lætitiæ plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuiſſet, deinde quod eam operi diligentiam adhibuiſſet rex, feſtum diem agentes, & templi inſtaurationem fauſtis ominibus proſequentes. Rex autem Deo trecentos boves immolavit; reliqui item pro ſua quiſque facultate: quorum numerum dicere haud fas eſt, quod ad veritatem quo pacto dicendus ſit nos lateat. nam acciderat, ut idem eſſet dies inaugurationis regis, quem celebrare ſolitus erat, ac ille, quo templum fuit abſolutum; atque adeo his duabus de cauſis feſtum illuſtrius.

Crypta ſubterranea.

7. Præterea regi facta eſt foſſa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, ſuper quam etiam ſibimet turrim exſtruendam curavit, ut per ſubterranea in ipſam aſcenderet, quo caveretur à populo ſi quando adverſus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum conſtruebatur, non niſi noctu pluiſſe, ne opus impediretur. id quod à majoribus accepimus. neque incredibile eſt, ſi quis animum advertat ad alia quibus ſemet nobis patefecerit Deus. Et quæ ad templum quidem ſpectant hoc modo exædificata erant.

Finis Libri decimi quinti.

διου [y] τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐνδεδομημένους, καὶ ξεστῷ παντὸς ὄντος, ὡς [z] ἀπιστοῦσθαι τοῖς οὐκ [a] εἰδόσι καὶ σπουδὴν ἐκκωλύειν θεατὰς τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος [b] μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἀρκοῦντως δεύτερος, πρόσβασιν βαθμοῖσιν ὀλίγοις, ὃν [c] περιεῖχε λιθίνη δρυφακτὸς, γραφῇ [d] κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, φαναλικῆς ἀπηλγμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρδον κλῖμα, [e] τρισίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας· κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τὸ μέγαν, δι' οὗ [f] παρήειμεν ἁγνοὶ μετὰ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ κἀκεῖνο γυναικὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεῖνο δὲ [g] ἐνδότερον τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἐξὸν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ Θεῷ. [h] τούτων [i] εἰς οὐδένα τῶν τριῶν ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς [k] ἔργοις τὰ πρὸ τοῦ καὶ τοῦ ναοῦ ἔξω περιβόλους ἐπισφαλισάμενος, καὶ [l] ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.

ς'. Τὸν δὲ [m] ναὸν ἀφ' ὧν ἱερεῖς ᾠκοδομήθη τοῦτον [n] ἐνιαυτῷ καὶ μηνὶ ἐξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ δι' τάχους πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ὄντος καὶ [o] τῆς προθυμίας δι' βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατοφθιμοῦντες τὴν [p] ἀνάκλισιν. ὁ δὲ βασιλεὺς τελικοῖσδε ἔθυσε τῷ Θεῷ [q] βόας, καὶ τὰ ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν· ὧν ἐκ οἷόν τε τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν, ἀσφαλὲς γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπόνηκει γὰρ τῇ [r] προθεσμίᾳ δι' οὗ τὸν ναὸν ἔργον, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους [s] ἑόρταζεν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν· καὶ προσημοτάτην δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι.

ζ. Κατεσκεύασθη δὲ καὶ [t] κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι δι' ἔσω ἱερὸν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς δὲ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφ' οὗ τὴν ἀναγωγὴν εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν δὲ δῆμον νεωτερισμὸν ὅτι τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενον. λέγεται δή, καθ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐ νύειν, ἐν δὲ τῇ νυκὶ γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, ὡς μὴ [u] κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν. ὅσ' ἐστὶν ἄπιστον, εἰ δὲ πρὸς τὰς ἄλλας ὁδοὺς τὰς ἐμφανείας τοῦ θείου. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν ἐξωκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

Τέλος τοῦ βιβλίου πεντεκαιδεκάτου.

το ἐνδιδομημένον Lugd. Bat.

y Τοίχου,] Ita viſum eſt reſcribere, quod in *libris* omnibus ſit τοίχων, præter *Gall.* qui habet τοίχους. HUDS. Recte, & ita expreſſe *Lugd. Bat.* HAV.

z Ἀπιστόταται] Ἀπιστα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Εἰδόσι] Lege ἰδοῦσι. COCC.

b Μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν,] Ita *Vat.* & *Busb.* καὶ in *cæteris.*

c Περιεῖχε] *L. B.* εἶχεν.

d Κωλύων εἰσιέναι] Legi etiam poteſt κωλύον, ut referatur ad ἱκίον.

e Τρισίχους] *L. B.* πρισοίχους, & in *Marg.* πρισπύχους.

f Παρήειμεν ἁγνοὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat. Hen.* & *Vet. Interpr.* παρήεισιν in *Editis.*

g Ἐνδότερον] *L. B.* ἐνδοτέρω

h Τούτων —— παρῆλθεν.] Horum atrium nullo modo Rex intravit &c. *Ruſin.* SPANH.

i Εἰς οὐδένα.] Locus hic de mendo ſuſpectus, adeo ut forſan legendum τούτων εἰς οὐδέτερον ὁ βασ. vel τούτων εἰς οὐδέτερον τὸ δύο ὁ βασ. niſi βωμὸς in τῶν τριῶν numerum veniat, aut aliquid exciderit textui de *Sancto Sanctorum.*

k Ἔργοις] Ita *Busb. Hen. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut & mox ἔξω. ἱερεῦσι & ἴσον perperam in *Editis Aliiſque.*

l Ταῦτα ᾠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.] Ἐν ᾧ ὀκτὼ διδομηδ ἔτεσι· *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

m Ναὸν] Notandum hîc τὸν ναὸν & τὸ ἱερὸν diſtingui, ut illa voce *ædes ipſa* ſive *templum proprie dictum*, hac vero exteriora ædificia & ſtructuræ deſignentur. Verum hæc diſtinctio non perpetuo obſervatur.

n Ἐνιαυτῷ] Etſi iſta totidem annis ædificaſſe dicatur Herodes, non tamen niſi Agrippæ junioris temporibus, ſexaginta circiter poſt Chriſtum natum annis, abſolutum eſſe totum templi ædificium, teſtatur *Joſ.* l. 20. c. 8. Videſis *Caſaub.* c. *Baron.* in *Exerc.* XIII. n. 22. & *L. Cappellum* in *Spicileg.* in *Joannem*, c. 1. v. 20. p. 60. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3987.

o Τῆς προθυμίας] Ita lego cum *Cod. Hen.* τῇ προθυμίᾳ in *Editis Aliiſque.*

p Ἀνάκλισιν.] Ἀνακλίζειν Græcis urbem reſtaurare, ut apud Dion. Chryſoſt. Orat. 11. p. 36. SPANH.

q Βόας,] *L. B.* βοῦς.

r Προθεσμίᾳ] Hæc Encænia ab Herode ſemel ſunt peracta, ob renovatum à ſe templum; itaque diverſa ſunt ab Encæniorum feſto (de quo *Joan.* c. 10. v. 22.) quæ quotannis celebrata erant ob repurgatum à Juda Maccabæo templum.

s Ἑόρταζεν,] Ἑόρταζον *Vat.* ἑόρταζεν *Gen.* ἑόρταζον emendavit *Coccejus.*

t Κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,] Simillimum fuit inſtitutum Tyrannorum Siciliæ, qui in urbe Syracuſis tales etiam ſubterraneas exſtruxerunt cryptas; in ea parte quæ *Acradina* appellabatur; cujus mirandæ adhuc ſuperſunt reliquiæ, laudatæ à *Jo. Bonanno*, in *Syracuſis Antiquis* pag. ed. Italæ 79. noſtræ vero Latinæ pag. 57. atque ſingulari cum cura deſcriptæ atque depictæ à *Vincentio Mirabella*, in *Syracuſis ſuis Antiquis* pag. ed. Italæ 78. noſtræ vero Latinæ 98. Sunt autem hi *libri* inſerti in Theſauro Antiq. Siciliæ. HAV.

u Κωλῦσαι τὸ ἔργον.] *L. B.* uno verbo κωλυσιεργῆσ.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOSEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. ΟΝ τρόπον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ἀπὸ Ρώμης ἀπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, τὸν κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

1. QUomodo Alexander & Ariſtobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome & Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.

β'. Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Αλέξανδρον ὁ Αριστόβουλον Ηρώδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπλευσεν εἰς Μιτυλήνην, κἀκεῖθεν αὐτὸν ἔπεισεν εἰς Ιουδαίαν παραγενέσθαι.

2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro & Ariſtobulo uxores locaſſet, ad Agrippam in Mitylenen navigavit, eique perſuaſit ut inde in Judæam veniret.*

γ'. [a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

3. *Agrippæ in Ioniam profectio. & quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Boſporum.*

δ'. Εντυξις τῶν κατ' Ιωνίαν Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας.

4. *Judæorum in Ionia ſupplicatio ad Agrippam, præſente Herode, de iis quorum Græcos accuſabant.*

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρώδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ἀπέστρεψεν.

5. *Quomodo Agrippa ſuas illis leges confirmavit, & Herodes Judæam repetiit.*

ς'. [b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν φόρων τοῦ παρελθόντος ἔτους.

6. *Quomodo Herodes excepit Hieroſolymitanos, & quartam ſuperioris anni vectigalium partem eis condonavit.*

ζ. Ως ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὸν οἶκον Ηρώδη, [c] περιμένοντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτερον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὰ περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

7. *Quomodo domi Herodis oritur diſſidium, quod ille Antipatrum filium ſuum natu maximum pluris faceret, & res iſta ut contumelia doleret Alexandro.*

η'. Ως Αντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τοὺς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν.

8. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Ariſtobulum ad Cæſarem ductos accuſat.*

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

9. *Alexander cauſam ſuam agit ad Cæſarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ι' Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς Ηρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæſaream ædificatam celebravit.*

ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

11. *Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.*

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυΐδου τάφον, καὶ δεινάτων αὐτὸν παραξάντων, μνημεῖον ἔστησεν ἐπὶ τῇ τάφῳ.

12. *Quomodo Herodes pecunia egens deſcendit in ſepulchrum Davidis, & terroribus perturbatus in oſtio ſepulchri monumentum exſtruxit.*

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, [d] δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρώδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum à patre in vincula conjectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, & Herodes Romam profectus eſt.*

ιδ'. Απόστασις τῆς Ηρώδου βασιλείας τῶν τε Τραχώνα οἰκούντων, καὶ ἀφαίρεσις ἀπὸ τῶν στρατηγῶν [e] τῆς χώρας.

14. *Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque à regionis præfectis iterum ei adjiciuntur.*

ιε'. Ως Ηρώδης τοὺς εἰς τὴν Αραβίαν διαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐζήτει, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπιτρέποντος Σατορνίνου τοῦ ἡγεμόνος.

15. *Quomodo defectores, qui ſe in Arabiam receperant, depoſcebat Herodes; cumque iis potiri nequiſſet, exercitum in eos duxit permiſſu Saturnini ducis Cæſareani.*

ις'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος Αραψ ἐπὶ Καίσαρος,

16. *Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæſarem ac-*

a Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν,] Illa Ἔφοδος Ἀγρίππα εἰς Ἰωνίαν, καὶ ſupplevimus ex *MSS.*

b Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης,] Ita in *MSS.* antea in *Editis* hoc modo, ὑπέστρεψεν, καὶ τὸ τέταρτον &c.

c Περιμένοντι μὲν Ἀντίπατρον] Sic *Vat.* περιμένων in *Editis Aliiſque.*

d Δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ] Eo modo *Vat.* διηθέντα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὡς in *reliquis.*

e Τῆς χώρας.] Illa τῆς χώρας adjecimus è Cod. *Vat.*

f Καὶ

accusavit de impressione in Arabiam facta; utque Cæsare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.

17. *Euryclis ad Herodem calumniæ adversus ipsius filios, & quomodo eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit.*

18. *Quomodo Herodes Cæsaris permissu, Beryti in judicum assessu filios accusavit. Mors juvenum & corporum eorum sepultura in Alexandrio.*

ὑπὲρ τ ἐμβολῆς τ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῦ Ἡρώδυ· καὶ ὡς λέγω Νικολάυ ἀπελύσαντο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένυ Καίσαρος.

ιζ. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους κ τ παίδων πρὸς Ἡρώδην· [f] καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιή. Ὡς, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ ἐπὶ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τ παίδων Ἡρώδης. [g] Θάνατος τ νεανίσκων, καὶ ταφὴ τ σωμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

[f] Καὶ ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ,] Quæ sequuntur usque ad Ὡς Καίσαρος accepta debemus *MSS.*
[g] Θάνατος τ νεανίσκων.] Καὶ οἱ θανόντες ἐτάφησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιϛ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUSSEXTUS.

Continet hic liber tempus annorum XII.

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum & Aristobulum Roma reversos Salome & Pheroras calumniantur: iis tamen uxores dat Herodes.

Herodis lex de furibus.

CUM in reipublicæ administratione operam dedisset rex ut privatas omnes injurias, quæ tam in urbe quam in agris grassarentur, coerceret, *inter cætera* legem tulit, prioribus plane dissimilem, quam & ipse sanciit, *scilicet* ut extra regni terminos fures venditi educerentur. quæ res non solum facinorosis gravis erat, sed & ad mores patrios dissolvendos plurimum conferebat. nam servitutem servire apud exteros & diversam vivendi rationem habentes, & necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in injuriam cedebat, quam scelere deprehensis in supplicium, dum in priscis legibus de hujusmodi pœna cautum fuisset. Illæ enim ju-

Furti pœna juxta Moysis legem, Exod. 22.

bebant furem quadruplo mulctari, aut si solvendo non esset vendi, sed non alienigenis, neque ut perpetuo serviat. oportebat enim ut post annos sex

ΚΕΦ. α'.

Ἡρώδυ νόμος περὶ κλεπτῶν. Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον ὑπὸ Ῥώμης ὑποστρέψαντας διαβάλλουσι Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ἡρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

ΕΝ τῇ διοικήσει τ [b] ὅλων πραγμάτων ἐσπουδακὼς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναστεῖλαι, τῶν περὶ τὴν πόλιν ἢ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, πλῆσι νόμον ἔθηκεν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοὺς [c] πλεχωρύχους [d] ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας. ὅπερ οὐ σὺν εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορμὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν [e] ἐπεῖχον τῶν [f] πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχειν δίαιταν τῦ ζῆν, δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προστάττουσιν [g] ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν οὖσα, ἡ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τ τοιαύτης τιμωρίας. [h] ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι [i] πλαστὰ πλείονα καταβαλεῖν τ κλαπέντα, ἐὰν ἔχοντα ἢ πιπράσκεσθαι μὲν, [k] ἀλλ' ὕπυγα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἕως ὡς διανύσῃ τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔως γὰρ

[a] ιϛ'.] In hoc numero consentiunt *Codices* fere omnes, tam *Græci* quam *Latini*. adeo ut ista de re ne minima quidem occurrat difficultas.
[b] Ὅλων πραγμάτων] Vox ὅλων deëst *Busb.*
[c] Τειχωρύχους —— ζῆν,] Ita in *libris omnibus*. Alibi (prout & emendavit *Coccejus*) semper (quod sciam) in aliis auctoribus, τοιχωρύχους. Apud *Zonaram*, τοὺς τοιχωρύχους ἐπ' ἐξαγωγῇ τ χώρας πιπράσκειν. HUDS. Idem *Zonaras* p. 244. A. SPANH.
[d] Ἀποδιδόμενος] Ἀποδιδόμενον *Busb.* Hunc locum, ut innumera alia non percepit *Vet. Interpr.* ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας *vendi*, est *peregre venum ire*, & *sub ea lege, ne in patria moretur, exportandum venire.* Phrasi hac utitur *Dio*, l. 54. ut ostendit *Cujac.* ad *Paratitl. Cod.* l. 4. t. 55.
[e] Περιέχον] Περιεῖχον *Busb.* & *Vat.*
[f] Πατρίων] Lege πατρίων. COCC.
[g] Ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν] Mallem hoc ordine, ἐκεῖνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν.
[h] Ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι] Vide *Antiquitatum* lib. IV. c. 27.
[i] Τετραπλάτιον καταβαλεῖν] Τετραπλᾶ καταβαλεῖν *Busb. Gall.* & *Vat.* τετραπλᾶν *Zonar.*
[k] Ἀλλ' ὕπυγα τοῖς ἀλλοφύλοις.] Ἀλλ' ὁ μὲν ἀλλοφύλους, ἕως δὲ γε ὁμοεθνεῖς, ἵνα μήτε τ θρησκείας ἐκπίπτοιεν, μήτε παρ' ὅλον τ βίον δουλεύοιεν, ἀλλὰ τυγχάνοιεν μὴ ἐξαίφνης ἀφέσεως. *Zonar.*

γὰ ἀφεῖναι μὴ ἐξαετίαν. [l] τόδε, ὥσπερ ὠήθη τότε χαλεπὸν ⸗ παρόνομον ἡμέρᾳ τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδοκᾶ μέρος, ὡ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως, θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα [m] λοιπὰ τρόπα γινόμενα, μέρος ἦν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, Καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ρώμῃ διατρίβοντας. Καῖσαρ μὲν οὖν τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν [n] ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη πλεωνεξίας ἐν τοῖς μαθήμασιν, [o] ἀπέδωκεν ἄγαν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκεν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀγαθὴ πρὸς τὰ μέγεθος τῶν ὄχλων ἦν, καὶ πρόθυμοι πᾶσιν ἐγεγένητο, τῷ τε μεγέθει τῆς πρὸς αὐτοὺς [p] τύχης κεκοσμημένοι, καὶ βασιλικὴ καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀπολείπουσαι. ἐπίφθονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμης τῆς Ἀλεξάνδρου κατηγωνισμένοις. [q] ἵνα γὰρ ὥσπερ [r] δυνηθεῖεν αὐτῶν δίκην δοῦναι τοῖς τῆς μητέρας τὰ ἐκείνων πρὸς ἀνομηθέντων. τοῦ αὐτοῦ δὲ καὶ τοῦτο ἐπῆγεν ἡδέως εἰς τὴν κατ' ἐκείνων Ἀλεξάνδρου μεταφέρον, λογοποιοῦντες ἐκ καθ' ἡδονὰς σωτῆναι τῷ πατρὶ, Ἀλλὰ τὰ τῆς μητρὸς θανάτου, ὡς μηδὲ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ ταὐτὸν σωτῆναι τῷ τὴν πρόσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ [s] ἀπὸ τῆς ἀληθείας ὑπὸ τὸ πιθανὸν τὴν αἰτίας φέροντες, κακοῦ ἐδύναντο, καὶ τὴν εὐνοίας ἣν εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος [ss] ἐσκόρπιζον τοιούτους λόγους· [t] ἐξ ὧν πρὸς Ηρῴδου ἀναφερομένων ὑποκαλεσκάζετο μῖσος, ἀεὶ αὐτῇ τῇ Φύσει χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑπονοίας καὶ Ἀλεξάνδρου μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ γεγωνηκέναι φιλοσοργίᾳ, καὶ πλῆς ἣν ἐδὲ μεταδίδοι, καὶ γυναῖκας [v] ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τῇ Σαλώμης [x] θυγατρὶ τῇ Βερενίκῃ, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῇ Ἀρχελάου τοῦ [y] Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

manumitteretur. Hoc ipſum, ſicuti tunc æſtimatum erat in animadverſione pœnaque durum & iniquum, *ita* cum arrogantia conjunctum videbatur, quaſi non regio ſed tyrannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ, pœnam conſtituere in animum induxiſſet. Atque iſta quidem, eo modo quo conſueverat facta, in parte erant criminationum odiique in ipſum *popularis*.

2. Per id autem tempus profectus eſt in Italiam, quod deſiderarit & cum Cæſare colloqui, & filios ſuos, qui *tum* Romæ agebant, videre. Eumque Cæſar tum alias comiter excepit, tum filios ei, ut jam in diſciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat populi erga juvenes ſtudium, & conſpicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiæ formæ dignitas: ſtatimque inviſi eſſe cœperunt & Salomæ regis ſorori, & iis qui calumniis ſuis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, ut, ſi illi rerum potirentur, ipſi pœnas luerent ob illatam matri eorum injuriam. Itaque hanc ipſam metus cauſam adhibebant, ut calumnias illis ſtruerent, dictitantes, eos patris conſuetudine non delectari, propter necem matris, ut qui religioni ſibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim à rei veritate ad rationem veriſimilem progredientes lædendi poteſtatem habuerunt, patrique eripiendi ſuam erga filios benevolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, ſed in vulgus hujuſmodi rumores ſpargebant: quibus Herodi relatis, ſubinde oriebatur odium, quod poſtea natura ipſa vincere non potuit. Eo tamen tempore rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni ſuſpicione & criminatione potentior, & eis honorem habuit, quem debuit, & adultis uxores dedit, Ariſtobulo Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

Herodis in Italiam profectio.

Herodis filios Romæ reverſos calumniantur Salome & Pheroras.

II.

Herodes filiis ſuis uxores locat.

---

l Τόδε, ὥσπερ ὠήθη] Ita reſcripſi. in *libris* τὸ δ' ὥσπερ. Si quis malit, τόδ', ὅτερ ὠήθη, per me licet.

m Λοιπὰ τρόπα γινόμενα,] Sic *Busb.* & *Vat.* κοινῶ τρόπω in *ceteris*

n Ἐδέξατο,] Ἐξεδέξατο *Vat.*

o Ἀπέδωκεν ἄγαν] Ἀποδώκει *Vat.*

p Τύχης κεκοσμημένοι,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* Ψυχῆς in *ceteris*. ut vertendum ſit, *& quod animi magnitudinem præ ſe ferebant.*

q Οὕτω —— ἐώσιν] Forte ἵνα. HUDS. in *Add.* Dum putarent, ſi prævalerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem ſuam commiſſa videbantur. *Ruſinus* Unde pro ἵνα γ. legiſſe videtur, ἐς γὰρ τὸν ὠοῖο δυνασθεῖεν, εἰ &c. SPANH.

r Δυνασθεῖεν αὐτῶν εἰκὼ ἐώσειν] Iterum cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* adſentiente *Epiphanio*, qui vertit, *dum putarent, quod ſi prævalerent, ultionem exigerent de his quæ in matrem ſuam commiſſa videbantur.* δυνασθεῖεν, εἰ μὴ εἰκὼ in *Editis Aliiſque.*

s Ἀπὸ —— φέροντες,] Ita plane cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* in *Editis Aliiſque*, ἀπὸ δ' ἀληθείας ἀπὸ τὸ πιθανὸν αἰτίας φέροντες &c.

ss Ἐσκόρπιζον] Conf. lib VI. c. 6. § 3. SPANH.

t Ἐξ ὧν πρὸς Ηρῴδου ἀναφερομένων] Ἐξ ἃ *Busb. Hen.* & *Vat.*

v Ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν,] Ἐν ἡλικίᾳ *Vat.*

x Θυγατρὶ τῇ Βερενίκῃ] De Berenice Matre Agrippæ. infr. lib. 18. c 7. §. 1. SPANH.

y Καππαδόκων] Ita *Vat. Busb.* & *Zonar.* Καππαδοκῶν in *Editis Aliiſque.*

z Ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Vide *Philonem Judæum* in Legatione ad Cajum, p 1033.

a Μετὰ —— ἐπιδεικνύμενος,] Sic lego cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αὐτῆς ἐπιδεικνύς in *ceteris*.

b Τό, τε Ἀλεξάνδρειον] Perplexa eſt conſtructio, qualis Atticis familiaris eſt, ut oſtendit *H. Steph.* in *Append ad Dial. Gr.* p. 125. &c.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ηρῴδης οἷς ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν· καὶ ὡς τὴν κατ' Ἰωνίαν Ἰουδαίων τοὺς Ἕλληνας ἐπιτιμησαμένων, Ἀγρίππας Ἰουδαίοις τοὺς νόμους ἐβεβαίωσεν.

CAP II.

Quomodo Herodes ſemel & iterum ad Agrippam navigavit: utque Agrippa, accuſatione à Judæis in Ionia contra Græcos inſtituta, Judæis leges ſuas confirmavit.

Ταῦτα διοικήσας, ἐπεὶδὴ ⸗ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπελθὼν πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἴς τε τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει φίλῳ καὶ ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνον μὲν εἵλετο λιπαροῦντα ἐγκειμένου, [z] ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ηρῴδης δ' ὅδεν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε τοῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ [a] μετὰ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύμενος, πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἀμίτης καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρεία περὶ τὰ λιμένα τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐχωκοδόμησεν, [b] τό, τε Α-

Herodes ad Agrippam navigat.

Agrippa in Judæam venit.

Agrippa magnificè excipitur ab Herode.

drio *scilicet* & Herodio & Hyrcania. Quin & in urbem Hierosolymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam festo vestitu prodiit, faustisque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boves immolavit, & populo convivium præbuit, nemini rerum lautissimarum copia cedens. Is vero, cum ad semet oblectandum etiam plures adhuc dies mansisset, propter anni tempus festinabat: sibi enim, necesse habenti Ioniam repetere, hyeme appetente navigare haud adeo tutum esse arbitrabatur.

Convivium lautissimum populo dat.

2. Atque ille quidem oram solvit, Herode ei, ejusque comitum clarissimis, multa largito. Rex vero, cum in sua ditione hyemem exegisset, incunte vere eum iterum convenire properavit, sciens eum in Bosporum expeditionem parasse: Rhodumque & Coon navigando prætervectus prope ad Lesbum appulit, ratus se eo loco offensurum esse Agrippam. Sed à vento aquilonari correptus prohibetur navibus portum tenere. Ille vero *hac de causa* aliquot diebus apud Chium morabatur; *ubi* & multos, ipsum *salutatum* adeuntes benigne excipiens, regiis prosequitur muneribus: cumque urbis portam prolapsam animadvertisset, (quam, bello Mithridatico dejectam, haud facile erat illis, quemadmodum in cæteris fecerant, propter ejus magnitudinem & pulchritudinem instaurare) tantum pecuniarum eis contulit quantum satis superque esse posset ad structuram absolvendam, hortatus ut non cessarent, idque ocius facerent, ut suum urbi ornamentum restituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit contentione eum secutus est. Cumque apud Sinopen in Ponto eum inveniisset, ex insperato quidem visus est cum classe appellere, se tamen gratum præstitit, multumque inter se amicissime consalutabant, quippe quod Agrippa existimasset se maximum ejus erga ipsum benevolentiæ & amoris testimonium accepisse, cum rex tantum mari cursum confeciisset, & illius rebus opportune interfuisset, quibus, regno utpote relicto rerumque suarum administratione, nihil prius & antiquius habuit. In universis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis socius & adjutor, & in singulis consiliarius & autor. ei etiam cum animum remitteret gratus & acceptus, solusque omnium particeps, difficilium quidem propter benevolentiam, jucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum causa Agrippa illuc missus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, sed Paphlagoniam & Cappadociam pertranseuntes, ac deinde itinere pedestri in Phrygiam majorem profecti Ephesum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et quidem multa per singulas civitates, Herodis in gratiam, data erant ab *Agrippa* beneficia, prout supplicantibus opus erat. Quin & *Herodes* ipse nihil prætermisit, quod, pecuniam largiendo & amice *omnes* recipiendo, præstare potuit, sumptibus etiam de suo erogatis; quotiesque desideraretur aliquid intercessit apud Agrippam, effecitque ut voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem & ille esset *natura* benignus, animique magnifici ad largien-

III. *Herodes Agrippam denuo adit.*

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam est in gratia.

Agrippa, Herode intercessore, multa multis condonat.

λεξάνδρειον καὶ [c] Ηρώδιον καὶ τὴν Τρκανίαν. ἦλθ ἢ καὶ εἰς τὴν πόλιν τ Ιεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντός τε ξ δήμυ παντὸς ἐν ἑορτώδ στολῇ, καὶ δεχομένυ τ ἄνδρα σὺν [d] εὐφημίαις. Αγρίππας ἢ τῷ Θεῷ μὲν ἑκατόμβας κατήνυσεν, [e] εἰσίτ ἢ τ δῆμον, ὕδενος τ μεγίστων [f] πλήθ λιπόμεν. αὐτὸς ἢ, ὅσον ὀπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπ πλείυς ὀπιμείνας ἡμέρας, λοιπ τ χειμῶν ἠπείγετ· τ γὰ πλοῦ, ὑπβαίνονθ ξ χειμῶν, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

β'. Ἐκεῖν μὲν οὖ ἀπέπλ, πολλαῖς αὐτῶν δωρεαῖς τετιμηκότ Ηρώδ, [g] καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὑπομνοτάτυς. ὁ ἢ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρ ἠπείγετ σωτυχεῖν αὐτῷ [h] τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον· καὶ πλεύσας λοιπ Ρόδ, καὶ Κῶ παρασχὼν πλησίον Λέσβου, οἰόμεν ἐκεῖ καταλήψεσθαι τ Αγρίππαν. ἐκεῖ ἢ αὐτὸν ὑπολαμβάν πνεῦμα βόρειον, εἶργεν τὴν ἀναγωγὴν τ νεῶν. ὁ δ ὑπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείυς ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλὰς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιώμεν ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς [i] δωρεαῖς. αὐτῆς ἢ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπλωκυῖαν σάν· ἰὼ, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεῖσαν, ὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα λοιπ μέγεθ καὶ κάλλ ἀναξῆναι ῥᾴδιον ἰῷ· χρήματα δὲ ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ παρεπιτείνειν ἐθύσαντ πρὸς τὴν σωτέλειαν ξ κατασκευάσματ, ἐνετέλλετ μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ θᾶττον ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ἢ, λήξαντ πν πνεύματ, εἰς [k] Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παρακομισθείς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς Κυανέων ἤδη πεπλωκέναι τὸν Αγρίππαν, μετεπορεύετο ὡς ἐκεῖν. καὶ περὶ Σινώπην [l] τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητ μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶν προσπλέων, ἀσμένως ἢ ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσεις [m] ἦσαν, ὥστε ξ μείζω πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντ εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν [n] Αγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντ τοῦ βασιλέως, οὐκ [o] ἀπολειφθέντ ἢ τῆς ἐκείνυ χρείας, ἰὼ μετὰ τοῦ καταλιπεῖν δεχθὼ καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προυργιαιτέραν ἔθετο. πᾶν γοῦν ἰὼ αὐτῷ κατὰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τῆς κατὰ μέρ συμβουλ. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς ἀνέσεσι, καὶ μόν ἀπάντων κοινωνός, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτῆς κατέργασε καὶ τὰ περὶ τ Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐσκέλη, τὴν ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκ πιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ [p] διαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὑπὲρ τ μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντ, [q] πάλιν δὲ ἐξ Εφέσυ διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλὰ μὲν οὖ καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργετῆσαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυχανόντων ἐχρῄζοντο. καὶ γὰ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἰὼ ἢ δεξιώσεως ἀ παρέλειπεν, ἐξ αὐτ τὰς δαπάνας ποιούμεν· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα [r] πινῶν ὑπιζητυμένων μεσίτης ἰὼ, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τὰς δεομένους. ὄντ δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχυ πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπ, πλεῖσον ἢ τοῦ βα-

c Ηρώδιον] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.
d Εὐφημίας.] *L. B.* Ἐφημίᾳ.
e Εἰσίᾳ ἢ τ δῆμον,] Εσιᾷ *Busb.* & *Hen.*
f Πλήθ λιτόμεν.] Πλήθ λιπομένων *Vat.* πλήθυς λειπόμεν *Busb.* πλήθ λειπόμεν *Lugd. Bat.*
g Καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὑπομνηματίστας.] Καὶ τ σὺν αὐτῷ *Busb.*
h Τὴν εἰς Βόσπορον] Videsis *Dionem*, l. 54. p. 538.
i Δωρεαῖς] Hæc & sequentia, usque verbum ἅπασι quod initio §. 4. occurrit, desunt in *L. B.*
k Μιτυλήνῳ] Conf. supr. lib. 15. c. 10. §. 2. SPANH.
l Τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβών,] Τὴν ἐν Πόντῳ *Vat.*
m Ησαν,] Ησαν ἀεὶ αὐτὸν *Busb.*
n Αγρίππαν,] Αγρίππαν *Hen.* à prima manu. Αγρίππᾳ *Vat.*
o Απολειφθέντ] Ita ex *Gall.* (adstipulante Cocceio) οὐκ ἀποληφθέντ in *cæteris.*
p Διαμειψάμενοι] Mallem διαμειψάμενοι.
q Πάλιν ἢ ἐξ Εφέσυ] Ita *Vat.* πάλιν ἢ ἐξ Εφέσυ διαπλεύσαντες εἰς Σάμον in *Editis Aliisque.*
r Τινῶν ὑπιζητυμένων] Τινῶν *Gall.*

βασιλέως ἐπίκουρον, προτρέπεσθαι πρὸς τὰς εὐεργεσίας οὐ βραδυνούσης τὴν Ἀγρίππαν. [s] Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν· τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὃ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρῆν.

γ'. Τότε δὴ περὶ τῶν Ἰωνίαν αὐτῶν οἰκούντων, πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ὤκει, προσῆκε, καιρὸν καὶ παρρησίας ἐπειλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρέαζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν [c] εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιροῦντο, φορτίων καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ, Ρωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα κατηγορούντων, [v] παρῆτησατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν [x] δικαιολογουμένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὑτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ἔνθ' ὁ Ἀγρίππας Ρωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησάμενος, καλέσας ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων [y] ἔλεξεν.

δ'. "Ἅπασι μέν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ "γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ἀφελήσοντας "τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχά-"νουσι καὶ παρρησία. τυχόντες γὰρ πρότερον [z] ὑμῶν "οἷς ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χαρείσας ἀφαι-"ρεῖσθαι δι' ὑμῶν [a] αἰτοῦσιν τῶν δεδωκότων, καὶ τού-"τοις εἰληφότες μὲν αὐτὰς παρὰ τούτων, οἷς μόνοις δι-"δόναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἐκείνοις κρείτ-"τοσιν, ἀλλ' ὡς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς [b] ἐχομένοις ὁμοίως "[c] ὑμῶν ἴσασιν. καί τοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔ-"παινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐ-"τοὺς ἀξίους· εἶτα μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βε-"βαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες "καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς "[d] ἄμφω ἀδικοῦσι, τούς τε εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν "ἀγαθοὺς οἷς [e] οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ "τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ πρὸς χά-"ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. [f] εἰ δέ τις "αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ἥτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρε-"θῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς "θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγου-"σι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται πα-"θεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς "πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττό-"μενοι [g] μὴ προσκαίνειν αὐτά· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, "ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, "τούτῳ μετροῦμεν, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις "τὰ οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν "οὐκ ἂν αὐτοὶ [h] παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' "ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴ τι τῶν οἰ-"κείων εἰς θεοὺς [i] ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴ τι τὰ οἰκεῖα πα-

dum quicquid petentibus prodesset, modo alios non læderet, non leve momentum erat & in rege, ad incitandum Agrippam vel sponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis iraſceretur, illum reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſolvit, & à tributis *eos* liberavit; itemque aliis, quacunque in re ſingulis opus eſſet, *libenter* adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam veniſſent, magna Judæorum multitudo (qui urbes illas incolebant) ad Agrippam, occaſione fiduciaque ſumpta, ſe contulerunt: & apud eum de injuriis, quæ ſibi fierent, expoſtulabant, ut qui ſuis uti legibus prohibeantur, & ſacris *diebus* in jus vocentur magiſtratuum iniquitate, & pecuniis ſpolientur quas Hieroſolyma *ad templum* mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam & publica munera, & in ea ſacras pecunias inſumere, quibus ſemper ſoluti erant, cum eis Romani ſecundum patrias leges vivere permiſiſſent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet: allegavitque quendam ſuum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum cauſam ageret. Cumque aſſeſſores ſibi advocaſſet Agrippa, Romanorum primos & qui aderant reges & principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggreſſus eſt. IV. *Iones Judæi de Græcis apud Agrippam expoſtulant.*

4. "Equidem omnes, Agrippa potentiſſime, "qui in anguſtiis ſunt, neceſſe habent ad eos con-"fugere, qui malis ipſos levare poſſunt: hi vero, "qui nunc ſupplices adſunt, etiam fiducia freti *ac-*"*cedunt*. Cum enim vos jam ante habuerint quales "*ut effetis* multis votis expetiverunt, ne beneficia "illis *veſtra* eripiantur per vos poſtulant qui ea de-"diſtis: præſertim cum ea quidem ab iſtis accepe-"rint, quibus unica erat dandi poteſtas; eiſdem "vero privati ſint, non à ſuperioribus, ſed ab illis, "quos ſciunt æque ac ipſos veſtro imperio ſubje-"ctos eſſe. quanquam ſi magna aſſequuti fuerint, "id ipſis in laude ponendum, quod tantis ſeſe di-"gnos præſtiterint; ſin parva, turpe erit, quod ea "confirmare nolint ii ipſi qui dederint. Minime "enim dubium eſt quin iſti, qui Judæos impediunt "& modis indignis tractant, utrisque injurii ſint; "eis qui *beneficia* acceperint, ſi bonos eſſe non exi-"ſtiment, quibus viri optimi, tam præclarè de il-"lis merendo, teſtimonium tribuerunt; & illis "etiam *injurii ſint* qui ea dederint, ſi gratiam illo-"rum irritam fieri poſtulant. Si quis autem eos "interroget, utrum horum malint ſibi eripi, vi-"tam, an patrios ritus, pompas, ſacrificia & feſta, "quæ Diis ſuis *in honorem* adhibentur; probe novi "quod omnia potius perpetienda eſſe ducent, quam "ut aliquid ex inſtitutis patriis imminui ſinant. "Quin & multi propter iſta bella movent, ſum-"mopere caventes ne quis ea tranſgrediatur: atque "felicitatem, qua nunc univerſum hominum ge-"nus per vos fruitur, eo ipſo metimur, quod per "provincias ſingulis liceat ſua ſolennia obſervare, "moreque ſuo vivere. Et hoc quidem, quod illi "ipſi ægre ferrent, contra alios facere vi conantur; "quaſi non æque nefarie agant, ſive ſuam in deos "pietatem negligant, ſive aliis contra jus faſque ſa- *Nicolai Damaſceni concio.*

[s] Ἰλιεῦσι μέν] Vide Excerpta ex *Nicolao Damaſceno* edita per *Valeſium*, p. 418.

[t] Εὐθυνόντων] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* διθυνόντων in *cæteris*.

[v] Παρητήσατο] Ita *Hen.* προσιτήσατο *Busb.* παρεσήσατο in *Editis Aliiſque*.

[x] Δικαιολογουμένων] Sic *MSS.* λεγομένων in *Editis*.

[y] Ἔλεξεν.] Ἐλεγεν *Busb.*

[z] Ὑμῶν οἷς] Ita cum *Cod. Vat.* ὑμῶν deeſt in *cæteris*.

[a] Αἰτοῦσιν τῶν δεδωκότων,] Iterum è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αἰτοῦντες in *Editis Aliiſque*.

[b] Ἀρχομένοις] Eo modo *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à prima manu. ἀρχομένους in *Editis Aliiſque*. HUDS. Lege ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν. COCC.

[c] Ὑμῶν] *L. B.* ὑμῖν.

[d] Ἄμφω ἀδικοῦσι,] Præclara hæc emendatio debetur MS. *Lugd. Bat.* vulgatum enim fuerat hactenus ἐφ' ᾧ ſenſu valdè contorto; atque verterat *Hudſ. eo ipſo, quod injurii ſint eis* &c. pro quo *utriſque* repoſuimus. HAV.

[e] Οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν] Οἱ κρείττους *Vat.*

[f] Εἰ δέ τις] Ita *Vat.* εἴτις in *cæteris*.

[g] Μὴ προσκαίνειν] *Lugd. Bat.* μὴ τὸ. *Coccejus*.

[h] Παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται] *Gall.* παθεῖν θέλοντες βιάζονται. *Lugd. Bat.* vero in *Marg.* π. ἐθέλοντες ἢ βιάζονται.

[i] Ὁσίων ἀμελοῖεν,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὁσίως in *Editis Aliiſque*.

"ſacra ſua adimi velint. Alterum vero *illud* jam con-
"ſideremus. nunquid populus eſt, aut civitas, aut
"hominum natio, cui non maximum bonorum vi-
"ſum eſt imperii veſtri patrocinium, & populi Ro-
"mani poteſtas. Eſtne ullus qui veſtra beneficia ir-
"rita eſſe deſiderat? nemo certe, niſi mentis inops.
"neque enim reperiuntur qui illorum publice pri-
"vatimque participes non fuerunt. Atqui veſtro
"quicunque munere conceſſa aliis auferre volunt,
"nihil ſibimet, ex iis quæ vobis accepta debent,
"firmum & incolume relinquunt: quanquam ea
"ejuſmodi ſint beneficia quæ ex dignitate æſti-
"mari nequeunt. Nam ſi regnorum quæ olim fue-
"rint præſentiſque imperii rationem haberent, in-
"ter multa ab eo ad felicitatem illis ſuppeditata,
"etiam & hoc inſtar omnium agnoſcendum, quod
"non amplius ſervi ſed liberi videantur. Noſtræ
"autem res, licet præclare nobiſcum agatur, non
"ita comparatæ ſunt ut invidiam nobis pariant.
"per vos enim factum eſt ut una cum omnibus
"vitam feliciter degamus; & hoc ſolum cum aliis
"commune habere poſtulavimus, ut ſine impedi-
"mento nobis liceat patriam pietatem colere. id
"quod & in ſe videatur haud invidendum, & è re
"illorum eſſe qui conceſſerint. nam ſi Deus ho-
"nore delectetur, illis etiam delectatur qui per-
"mittunt ut honore afficiatur. Porro noſtris in
"inſtitutis nihil ab humanitate alienum, ſed pieta-
"ti omnia conſentanea, & cum juſtitia ſalutari
"conjuncta. Neque enim præcepta *noſtra* occul-
"tamus, quibus ad vitam inſtituendam utimur, ut
"*veteris* pietatis monumentis noſtræque inter ho-
"mines profeſſionis. Septimum etiam diem addi-
"cimus inſtitutis noſtris & legibus perdiſcendis,
"volentes ut hiſce, æque ac aliis quibuſcunque,
"meditandis incumbamus, quibus obtemperando
"peccata vitabimus. Et pulchra quidem *appare-*
"*bunt*, ſi cui lubet ſigillatim ea diſcutere; nobis
"vero etiam antiqua eſſe *perſuaſum eſt*, licet non-
"nullis haud ita videantur: adeo ut à vetuſtatis il-
"lorum honore ægre diſceſſuri ſint, qui pia mente
"ea acceperunt & obſervant. Iſta *tamen* nobis vi
"& injuria auferunt: immo & pecuniam, quam
"Deo dicandam colligimus, ſacrilege diripiunt, &
"tributa à nobis exigunt, & feſtis diebus in judi-
"cia nos vocant, atque ad alia negotia obeunda,
"quibus non opus eſſet ex rerum contractarum
"fide, ſed ut religionem noſtram injuria affice-
"rent: cui & *illi* nobiſcum conſcii ſunt, ut qui
"odio in nos præter jus & fas omne flagrarint.
"Nam cum veſtrum in univerſos imperium ex
"æquo ſit, ita comparatum eſt ut benevolentiam
"*mutuam* alat odioque obſiſtat, ſi qui huic potius
"quam illi ſtudeant. Iſta itaque te rogamus, A-
"grippa potentiſſime, ne quid mali patiamur, ne-
"que injurioſe tractemur, neque inſtitutis noſtris
"uti prohibeamur, neque fortunis noſtris ſpolie-
"mur, neque illorum vi opprimamur cum vim iis
"nullam adhibeamus. nam & iſta non ſolum æqua &
"juſta ſunt, ſed & antea veſtro beneficio conceſſa.

"σιν ἀνοσίως [k] καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη [l] σκο-
"πήσωμεν. ἔστι τὶς δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος
"[m] ἀνθρώπων, οἷς ὐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφηνεν ἡ παρὰ-
"σια τῆς ὑμετέρας δεξιᾶς, καὶ τὸ Ρωμαίων κρά-
"τος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι
"χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰ-
"σὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ
"μὰν οἵ [n] τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε ἀφαιρούμενοι, [o] βέ-
"βαιον δ' αὐτοῖς δέδεν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν [p] ὑπο-
"λείπουσι. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐ-
"δὲ μετρῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν
"[q] πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν δεχθεῖσαν, πολ-
"λῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν,
"ἔτι κατὰ πάντων δοκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ
"ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
"πρῶς πραττόντων, οὐκ ἔστιν ὅπῃ ζηλωτά. δι' ὑμᾶς
"γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μό-
"νου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πατρίαν
"εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δοξειεν
"οὐκ ἀπίθανον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶ-
"ναι. τὸ γὰρ θεῖον, [r] εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίρει
"τοῖς ἀπιτηδεύουσι τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων,
"ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβὴ γὰρ πάντα καὶ
"τῇ [s] σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ'
"ἀποκρυπτόμεθα τὰ θεσμοθετήματα οἷς χρώμεθα πρὸς
"τὸν βίον, [t] ὑπομνήμασιν [v] τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν
"ἀνθρωπίνων ἀπιτηδευμάτων. τήν τε ἑβδόμην τῶν
"ἡμερῶν [x] ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν
"[y] καὶ νόμων, [z] μελέτην ὡσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τού-
"των ἀξιοῦντες εἶναι, [a] δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.
"καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ γὰρ ἡμῖν κἂν μή τισι [b] δοκῇ· ὡς αὐ-
"τῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμιῶν [c] δυσαποδίδακτον εἶ-
"ναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν.
"τούτων ἡμᾶς ἀφαιροῦνται κατ' ἐπήρειαν, χρήματα
"μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμφέρομεν [d] ἐπώνυμα [e] διαρπά-
"ζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη γὰ [f] ὑπι-
"τιθέντες, [g] καὶ τὰς ἑορτὰς ἄγοντες ἐπὶ δικαστήρια,
"καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συν-
"αλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας·
"λῦ [h] καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσος οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεποιῆται. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων ἀρχὴ, γνωμένη μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐπ-
"γὸν, τὴν δύσνοιαν [i] ἀεργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον ἀντ'
"ἐκείνου πραυρουμένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε
"Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἁρπαζόμεθα,
"μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
"ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τίνες,
"ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
"ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι.
"καὶ [k] δυνάμεθα καὶ [l] πολλὰ δόγματα τῆς συγκλή-
"του, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ κειμένας δέλ-
"τους,

k Καταλύοιντο.] Καταλυθεῖεν *Vat.* καταλύοιεν *L. B.*
l Σκοπήσωμεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σκοπήσουεν in *reliquis.*
m Ἀνθρώπων,] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ἀνθρώποις in *cæteris.*
n Τινες] *L. B.* τινὰ.
o Βέβαιον] *G.* βεβαιῶν.
p Ὑπολείπουσι).] *G.* ἀπολείπουσι).
q Πάλαι βασιλείαν,] Iterum cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πᾶσαν in *Editis Aliisque.*
r Εἰ χαίρει τιμώμενον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut puto. ἀεὶ χαίρει in *Editis Aliisque.* qua lectione retenta, mox legendum, κὴ χαίρει, vel χαίρει τι τιμώμενον.
s Σωζούσῃ δικαιοσύνῃ] Συνίθη *Vat.* forſan pro συνήθ.
t Ὑπομνήμασιν] *Gen.* σεθμοθετήμασιν.
v Τῆς] *G.* κὴ.
x Ἀνίεμεν] *L. B.* in *Marg.* ἀνεῖμεν.
y Καὶ νόμων,] Καὶ νόμων μελέτη *Hen.* κὴ νόμων μελέτη *Vat.* forſan pro νόμων μελέτη.
z Μελέτην] *L. B.* μελέτῃ.
a Δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.] Illud δι' habuimus è *Cod. Vat.*
b Δοκεῖ.] Δοκεῖν *Hen.* δοκῇ *L. B.*
c Δυσαποδίδακτον εἶναι] Ita reſcribere placuit è *Cod. Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς' αὐτῶν κὴ τῇ δ' χρόνῳ τιμῇ τὸ δυσαπόδεικτον εἶναι in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab his qui eas caſte cuſtodiunt.*
d Ἐπώνυμα] An? ἐπόνυμα & ἱερᾶ. HUDS. in *Add.*
e Διαρπάζοντες,] Διαφθείροντες *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit, *rapientes.*
f Ἐπιτιθέντες,] Ita *Vat.* ἐπιθέντες in *reliquis.*
g Καὶ] *G.* κὰν.
h Καὶ συνίσασιν] Καὶ non habet *L. B.*
i Ἀεργὸν] Ita reponi in *Addend.* juſſit *Hudſ. L. B.* vero expreſſe habet ἀναίεργον. *Coccejus* emendat αὖ ἀίεργὸν. *Editi* ἀργὸν. HAV.
k Δυνάμεθα] Δυνάμεθ' ἂν *Vat.*
l Πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

m Ὑπέρ-

"τους, ὑπὲρ τούτων ἀναμνῆσαι. ἃ δῆλον μὲν
"ὡς μετὰ πείσαν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως
"εὐθὺ, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς [m] ὑπάρξαν-
"τος ἐχαρίσασθε. χρέων γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλ-
"λὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα [n] ἐφυλάξα-
"σθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων πεποιήκατε, εὐ-
"εργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν
"τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν [o] ἔχουσιν,
"ἀπερείπλειον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι καὶ δι-
"καίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ἐπι-
"δείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν, τὰ πρό-
"τερον σιωπήσαντας, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ
"σὺν προσκαλεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια
"πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσκαλέλειπται; ποία δὲ πίστις
"ἐνδεής ἐστιν; τίς δὲ ὁ νενόηται τιμή; [p] ποίας δὲ
"χρείας μὴ εἰς [q] πρῶτον [r] ὁρᾷ; τί δὴ κωλύῃ, καὶ
"τὰς [s] ὑμετέρας χαρίτας τῶν εἰς πρότερον εὐεργε-
"σιῶν ἀριθμὸν εἶναι; [t] δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὴν
"τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου προσκαλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνη-
"μόνευτον, ὃς, [v] εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότι Καί-
"σαρι, διχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ἅτ' ἐν τοῖς
"κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἀθ' ὅτε νεῶν ἔδει, δευτερο-
"ζητήσας. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι παρέσχον
"ῥοπῇ τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δω-
"ρεῶν ὑπὸ Καίσαρι ἠξιώθησαν; [x] ἄνωθεν δέον [y] ὑ-
"πομνῆσαι τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς ἔγραψε τότε Καῖσαρ
"τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς καὶ πολιτείαν
"ἔλαβεν Ἀντιπάτρος. ἀρκέσει γὰρ [z] ταῦτα τεκμήρια
"τοῦ καὶ τὰς χαρίτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ
"σοὶ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτῆσαι, παρ' οὗ καὶ
"πρότερον μὴ [a] δοθείσας ἴσως ἐλπίσαι, πρὸς τοῦ βα-
"σιλέως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ πρὸς ὑμέτερον πρὸς
"αὐτὸν ὁρῶσιν. [b] ἀπαγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν
"ἐκεῖ Ἰουδαίων, ὡς μὲν ἐπίδης τῆς χώρας εὐμε-
"νὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ πλεία θύματα, τι-
"μῶν αὐτὸν [c] ὑπιτελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ-
"μον [d] ἑστιάσας, καὶ τὰ παῤ αὐτοῦ ἐκείνοις ξένια
"προσήκω. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ὃν [e] ἔθνει καὶ πό-
"λει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὑπερτεθειμένα πραγμάτων
"δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἃ τῶν
"ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξε-
"νήσης αὐτοῖς ἑστίας. τούτων ὑπομιμνήσκοντές σε, καὶ
"αὐτοῦ τε παρόντος καὶ συγκαλεζομένου βασιλέως ἠξιώ-
"καμεν πρεῖττον ἄδειν, ἃ δι' αὐτοὺς δεδώκασι, ταῦτ' ὑπὲρ
"ἄλλων μὴ πρειδεῖν ἀφαιρεμένους.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐλύετο μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀνθυπολόγησις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, [f] ἀλλ' ἡ ἔντευξις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων ἀπο-
λογία μὲν οὐδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν· πρόφασις δὲ, ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἱ δὲ [g] εὐγλωσσίᾳ τε [h] αὐτὰς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖντες οἰκεῖν. σπουδὴν οὖν Ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίναντο ταῦτα. "Δι-
"μὲν τὴν Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν,
"ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι [i] Ἰουδαίοις ἀξιώ-

"Possimus & multa de iisdem senatus consulta,
"& tabulas in Capitolio positas recitare. quibus
"sane, fide nostra perspecta, nosmet ornastis, sa-
"crosanctis alioqui futuris, etiamsi gratiam vestram
"nostra non præcessissent merita. Nam non solum
"nobis sed & omnibus mortalibus sua conservastis,
"multisque præter opinionem in majus auctis vin-
"cendo benefacitis. adeo ut in immensum dicen-
"di campum excurreret, qui singulorum res pro-
"speras, quas vobis acceptas referunt, numerando
"percenseret. Verum ut nosmet istis omnibus *be-*
"*neficiis*, quæ in nos contulistis, non indignos
"ostendamus, sufficiat nobis ad confidentiam,
"priora omnia si tacuerimus, de eo, qui jam re-
"gno potitur tibique assidet, *pauca* dicere. Quod
"enim ille benevolentiæ *aut officii* genus vestræ fa-
"miliæ non præstitit? qua in re fides ejus deside-
"rata? quemnam erga vos honorem non excogita-
"vit? ad quam necessitatem non primus adfuit?
"Quid igitur vetat, quo minus vestra beneficia
"tantis ejus in vos meritis respondeant? Forsan &
"par est ut patris ejus Antipatri fortitudinem si-
"lentio non prætereamus, qui, expeditione in
"Ægyptum facta à Cæsare, cum duobus armato-
"rum millibus suppetias tulit, & tam terrestribus
"quam navalibus præliis nemini cedere comper-
"tus est. Et quidni dicerem, quantum illi eo tem-
"pore rebus ejus momentum attulerint, & quan-
"tis & qualibus muneribus à Cæsare donati fue-
"rint? cum antea debuerim literarum mentionem
"fecisse, quas tunc Cæsar senatui scripsit; & quo-
"modo à populo honores & jus civitatis obtinuit
"Antipater. Hæc enim satis indicant, nos non
"immerito vestra consequutos esse beneficia, nec
"*sine ratione* petere, ut ea nobis confirmares, quæ,
"si prius data non fuissent, à te sperare nobis li-
"cuisset, spectantibus regis erga vos animum, ve-
"strumve in illum. Quin & nunciatum est à Ju-
"dææ incolis, quam amice & benevole provinciam
"ingressus es, utque Deo justa sacrificia obtulisti,
"& votis rite factis illum honorasti, utque popu-
"lum epulis adhibuisti, ejusque non dedignatus es
"hospitalia munera. Atque hæc omnia, quibus
"vir in tanta dignitate constitutus à gente & ur-
"be exceptus fuerit, pro argumentis haberi debent
"amicitiæ inter te & Judæorum gentem sancitæ,
"propter necessitudinem quæ tibi cum Herodis
"domo intercessit. Horum te admonentes, regis-
"que, qui jam præsto est tibique assidet, nihil præ-
"terea postulamus, quam ut ea, quibus nos imper-
"tiri voluistis, aliorum vi & injuria nobis eripi
"non patiamini.

ς'. Cum ejusmodi orationem Nicolaus habuisset, Græci quidem nullatenus intercesserunt: non enim ut in judicio de rebus istis litigabatur, sed supplicatio erat contra vim. nec illi quidem omnino inficiabantur, se ista fecisse: sed eo se regebant, quod dicerent Judæos ipsorum finibus uti, & in eo nunc injurios esse. Illi vero se bono genere esse demonstrarunt, quodque *ubi versarentur ibi* leges suas haberent in pretio, in eo illis injuriam non facere. Quamobrem Agrippa, intellecto quod vim paterentur, sic respondit. "Se quidem propter "Herodis in ipsum benevolentiam & amicitiam "paratum esse Judæis postulata concedere, eaque "etiam

V. *Agrippa Judæorum immunitates confirmat.*

m Ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε.] Ὑπαρξιν *Vat.*
n Ἐφυλάξασθε,] Φυλάξαντες *Vat.*
o Ἔχουσιν,] Ἔχωτιν *Vat.*
p Ποίας δὲ χρείας] Ita lego. ποῖα δὲ χρεία in libris.
q Πρῶτον] *L. B.* in *Marg.* πρῶτον.
r Ὁρᾷ;] Sic *Hen.* ὁρᾷ in *cæteris*, quod *Ibbetson* præfert.
s Ὑμετέρας χαρίτας] Ita lego. ἡμετέρας in *libris.*
t Δίκαιον δ' ἴσως] Καλὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.* interpretamentum, ut puto, vocis δίκαιον.
v Εἰς —— Καισαρ,] Illud εἰς è Cod. *Vat.*
x Ἄνωθεν] *Lugd Bat.* καὶ ἄνωθεν & forsan melius. HAV.
y Ὑπομνῆσαι τῶν ὑπηρεσιῶν,] Ἀναμνῆσαι *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὑπομιμνῆσαι G.
z Ταῦτα τεκμήρια] Ταῦτα τὰ τεκμήρια *Vat.* & *Lugd. Bat.*
a Δοθείσας ἴσως ἐλπίσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.* δοθείσης in *Editis Aliisque.*
b Ἀπαγγέλλεται] *Lugd. Bat.* in *Marg.* ἀπήγγελται.
c Ὑπιτελείαις] Forte ἐπὶ τελείαις. COCC.
d Ἑστιάσας,] *L. B.* εἰστιάσας.
e Ἔθνει καὶ πόλει] Illud ὃν adjectum esse volumus è *Cod. Vat.*
f Ἀλλ' ἡ ἔντευξις] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀλλ' ἦ ἔντευξις in *Editis Aliisque.*
g Εὐγλωσσίᾳ] *L. B.* εὐγλωσσίας.
h Αὐτὰς] Ita lege, non αὐτὰς. COCC.
i Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν,] Ἰουδαίους, ἃ ἠξίουν καὶ καθ' αὐτὰ δίκαια δοκεῖν *Vat.*

"etiam in se justa existimare: adeo ut si plura qui-
"dem petiissent, non gravaretur ea illis largiri,
"dummodo sine incommodo fieret imperii Ro-
"mani. quoniam vero *tantum* postulant ut quæ
"prius acceperint rata maneant, se confirmatum
"dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua
"observare perseverantibus". Cum ista dixisset, concionem dimisit. Atque Herodes coram stans ipsum salutabat, & quod ita in illos affectus esset gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria referebat, illum in suos complexus accipiens salutansque. Et tunc quidem à Lesbo discessit. Rex autem Samo mari domum reverti statuit, atque ubi Agrippæ valedixerat oram solvit: & non multis post diebus Cæsaream appulit, vento usus secundo. Indeque Hierosolyma profectus convocavit omnem populum (ingens autem erat etiam ex agris multitudo) atque in mediam concionem progressus, eis totius itineris sui rationem exposuit, seque Judæis in Asia perfeciisse, ut deinceps sua jura quiete retenturi essent. Prolixam etiam de rebus suis prosperis regnique administratione narrationem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum studiosus fuerit; atque lætitia elatus, quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit. Illi vero, & gratia & oratione *regis* mirifice capti, vehementer lætati discesserunt, bona multa *prosperaque omnia* regi optantes.

A Lesbo digreditur.

Herodes, Hierosolyma reversus, quæ in itinere gesserit, populo exponit.

"σιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὡς εἰ μὲν
"ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι τοῦτο [k] μὴ
"λυπῶντα τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν παραχεῖν. [l] ἐπεὶ
"δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα [m] μὴ γένοιτο,
"[n] βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις νό-
"μοις ἔθεσι". τοιαῦτα εἰπὼν, [o] διέλυσεν τὸν σύλ-
λογον. Ηρῴδης δὲ [p] πρὸς ὠμὸν κατηπάτζετο, καὶ τῆς
[q] πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ
εἰς τοῦτο φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντι-
μωλεκόμενος καὶ καταπατζόμενος. καὶ τότε μὲν
ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. [r] ἀπὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασι-
λεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Αγρίππαν προσπεσόμε-
νος ἀνήχθη· κατάγεται δὲ εἰς Καισάρειαν ὑπὸ πολλοῖς ὕστε-
ρον ἡμέραις, πνεύμασιν ἐπιτηδείοις τυχών. κἀκεῖθεν
ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πανδημον.
ἦν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπο-
λογισμόν τε τῆς ὅλης [s] ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς
τοὺς Ιουδαίους ὅσα κατὰ τὴν Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν [t] ἀνεπη-
ρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. [v] διηγήσατό τε σύμπαν ὅτι
τῇ εὐτυχίᾳ, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς [x] οὐδενὸς παρα-
λείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, [y] ἀγαλλόμενός τε τὸ
τέταρτον τῶν φόρων ἀφῆσιν αὐτοῖς ᾧ παρεληλυθότος
ἔτους. οἱ δὲ, καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι,
μὴ πλείσης ἀπήσεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ [z] σευδυχό-
μενοι τῷ βασιλεῖ.

VI. CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.

Ως ἐτασιάσθη τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν Ηρῴδῃ, προτιμῶντι
μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὸ
πρὸς Αλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν.

Oritur domi Herodis dissidium.

Salome hereditario odio Mariamnes filios prosequitur.

GLiscebat autem indies domesticum dissidium, crescendoque in deterius vergebat, dum Salome quasi jure hereditario in adolescentes odium exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra matrem eò temeritatis & audaciæ efferebatur, ut neminem relinquere è natis conaretur, qui occisæ mortem ulcisci posset: atque adolescentes è contra feroces & in patrem malevoli fiebant, tum recordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod & adolescentes Salomæ & Pheroræ libere & aperte maledicebant, atque illi malicioši erant in adolescentes, eisque enixe insidias struebant. Nam odium quidem utrinque par erat, modus vero illud exercendi dissimilis. dum hi quidem palam conviciarentur & temere probra jacerent, præ rerum imperitia animi ingenui esse existimantes iram non dissimulare: illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide & improbe confictis utebantur, juvenes ex omni occasione provocantes, reputantesque audaciam illorum versum iri in vim contra genitorem. nam, cum matris criminum eos non puderet, neque eam jure occisam esse putarent, fieri non posse colligebant, ut non eum ultum irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem

Προὔβαινε δὲ [a] ἀεὶ τὰ πρὸς τὸν γάμον τῆς οἰκίας, καὶ
χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ἔριδοσιν, ἀντιμε-
ταλαβόσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ πρὸς τοὺς νεανί-
σκων μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει
πρὸς τὴν μητρὸς αὐτῶν εἰς ἀσέβειαν καὶ θράσος λαμβα-
νούσης, μηδένα τοὺς ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς [b] δυνή-
σαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ [c] τὴν ἀνῃρημένης· ἐχόντων δέ
τι καὶ τοὺς νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὴν γεγυνηκότα,
μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι πρὸς τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ
τοῦ κρατεῖν ἐπιθυμία. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγίγνε
τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν
Σαλώμην καὶ τὴν Φερώραν, κακοήθεις δὲ τούτων εἰς τὸ
μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ἐπιβουλή. τὸ μὲν γὰρ
μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ
ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ
προσονειδίσαι προπετῶς, εὐχερὲς ὑπὸ τὴν ἀπειρίας οἰόμε-
νοι τὸ τῆς [d] ὀργῆς ἀνυπόσχετον. [e] οἱ δ' ὑπὸ τοιοῦτον τρόπον,
ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τῇ ἀμφοτέρων,
[f] προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλο-
γιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγυνηκότα. τὸ γὰρ οὐκ
αἰδεῖσθαι τὴν τῆς μητρὸς ἁμαρτίαν, πόθεν οἴεσθαι δίκαια
παθεῖν ἐκείνῳ, ἄρχοντα εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δο-
κοῦν-

[k] Μὴ λυποῦντα] M. *lῶ* perperam *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[l] Επεὶ δὲ ἃ] Επειδὴ ἃ καὶ πρότερον *Vat.* ἐδὴ δὲ ἃ καὶ πρότερον *Busb.*

[m] Μὴ γένοιτο,] Ita in plerisque *MSS.* μὴ γένοιτο *Hen.* & *Bas.* Post μὴ γένοιτο subintelligendum ἀξιῶσι, quod forsan alieno loco positum, mox supr.

[n] Βεβαιοῦν αὐτοῖς] Διὰ βεβαιοῦν *Busb.*

[o] Διέλυσεν] *L. B.* διέλυε.

[p] Πορεσως] *L. B.* προσεσως.

[q] Πρὸς αὐτὸν διαθέσεως] Εἰς αὐτὸν *Vat.*

[r] Απὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασιλεὺς] Ita quum expresse exstet in *L. B.* veram credidi lectionem, atque eam recepi. *Vulgati* omnes πλεῖν δ' ὁ βασιλεύς. HAV.

[s] Ο βασιλεὺς —— ἀνήχθη·] Rex autem domi (domum) reverti volens *Rufin. adde:* exorato Agrippa, *aut* impetrata ejus rei venia ab Agrippa; navigavit. *Omittis hæc Gelenius.* SPANH.

[ss] Αποδημίας ἐποιήσατο,] Εκδημίας *Vat.*

[t] Ανεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν.] *Erit*, quod imperturbatè & tranquille deinceps degerent. SPANH.

[v] Διηγήσατό τε σύμπαν] Διηγήσατο τότε σύμπαν *Vat.* (Cæsenas) & *Busb.*

[x] Οὐδενὸς παραλείποιτο] Παραλείποιτο *L. B.* Οὐδὲν παραλείποι τῶν ἐκ. *Busb.*

[y] Αγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον] Αγαλλόμενος τὸ τ. *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

[z] Σευδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.] Εκδυχόμενοι *Busb.*

[a] Αεὶ τὰ πρὸς τὸν γάμον] Αὐτῷ pro ἀεὶ *Busb.*

[b] Δυνήσαιτο] *L. B.* Δυνήσεται.

[c] Τῆς ἀνῃρημένης·] Τῆς δ' αὐτὸν ἀνῃρημένης *Vat.*

[d] Οργῆς ἀνυπόσχετον.] Ασφαλείας τε καὶ ἀνυποσχέτου Dio Chrys. Or. XIII. p. 223. B. SPANH.

[e] Οἱ δ' ὑπὸ τοιοῦτον τρόπον,] Οἱ δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τρόπον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[f] Προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια,] Προείλκοντες *Vat.*

κωῦτα [g] τιμωρήσεσθαι, ϗ δι' αὐτοχειρίας. τέλ@ οὕω [h] ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τ τοιούτων λόγων, ϗ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, [i] ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τ Σαλώμης ἐπιμέλεια, ϗ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ℰ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰρ ὅτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τ μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ ℰ σφᾶς αὐτὰς κακῶς [k] ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινῷ μὲν ὥσπερ ὢν ἀποφαίνειν τῷ καταστρεφῶ τ μητρὸς, ἐλεεινὰς δ' αὐτὰς οἱ τ ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκαζόντας συζῆν, ℰ τ αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα περὶ μειζόνως, καιρὸν ἐχόντος τ σάσεως ἐν ἀποδημίᾳ ℰ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρώδης, ϗ τῷ πλήθ διελέχατο καθὼς προεφθέγξαμεν, περιέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι πρός τε ℰ Φερωρᾶ ϗ τ Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τ κίνδυνον εἶναι, τ πρὸς τ νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπεπλεγμένων, ὡς οὐκ ἀνέξον) μὴ τιμώμενοι τ μητρὸς τ Φόνον. περιεπήσαν [l] δή τι, ϗ ὡς ℱ παρ' Αρχελάου ℰ Καππαδοκ@ ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, ϗ κατηγορήσοντες ℰ πατρός. Ηρώδης δ' ἐπεταράχθη μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπεπλήκτο δ' μᾶλλον ὅτι ϗ τ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. [m] ϗ ἀνέκαμπτε τῇ συμφορᾷ τά τε πρῶτα καταλογιζόμεν@, ὡς ὅτι τ φιλτάτων ὅτι τ σπερχομένης οὕτω γυναικὸς ὤνητο, πρὸ τὰς [n] ἐγχινομένας παραχὰς ϗ τῷ οἰκίαν. [o] τό, τε μέλλον ℰ προσπεπωκότ@ ἤδη βαρύτερον ϗ μεῖζον ἔσεσθ' ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσῃ τ ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πολλὰς μὲν τ ἔξωθεν ℭ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσεπῆκε· μείζους δ' τ οἴκοι, ϗ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ [p] προσπόν@ ὡς οὐκ ἄν τις ὠήθη, ϗ παρέχον@ ἀμφήριστον τῷ ὑπερβολῇ, εἰ δέον τῷ τοσούτων εὐτυχιῶν τ ἔξωθεν πραγμάτων [q] ἀλλάξαι τ οἴκοι κακῶν, ἢ τοῦτο μέγεθος τ περὶ τὰς οἰκείας συμφορὰς διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ [r] τὰ [s] τ βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθ.

γ'. Ταραττόμεν@ [t] δὴ ϗ διακείμεν@ τ τρόπον τοῦτον, [v] ὅτι καθαιρεῖ τ μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γνώμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσήγετο, ϗ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν· ἐκάλειτο δ' Αντίπατρ@· οὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ ϗ τελέως ἡττηθεὶς αὐτῷ, ϗ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμεν@ δ' [x] προαιρεῖσθ τ θράσος τὸν ἐκ Μαριάμμης, ϗ μᾶλλον εἰς νωθρίαν τῷ ἐκείνων [y] οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰρ αὐθαδες οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεφθέγοιτο, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τ βασιλείας ὀφείλ). διὸ ϗ [z] καθάπερ ἔφεδρόν τινα τ Αντίπατρον [a] εἰσήγαγε, οἰόμεν@ ὀρθῶς προνοεῖν, ϗ καταστελέντων τ μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ πᾶσιν ὁ μετρίως ἐδόκει esse arbitrarentur. Tandem itaque factum est ut urbs hujusmodi sermonibus plena fuerit, &, ut fit in certaminibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, prævalebat autem Salomes cura & diligentia; atque ab illis ipsis occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi enim ægre adeo ferentes matris occasum, postquam & ipsi & illis maledictum esset, studiose agebant, ut miserabilis, sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam miserandi, qui necesse haberent una cum parentis interfectoribus vivere, & eadem cum illis participare.

2. Ista propterea crescebant, quod absente rege major erat dissensionis occasio. Quam primum vero reversus est Herodes, & cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus est, statim sermones serebant Pheroras & Salome, magnum illi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Addebant & illud, eos sperare ab Archelao Cappadoce, fore ut ejus ope ad Cæsarem irent & patrem accusarent. His sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque magis perculsus est, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam & cogitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter dissidia inter domesticos orta nec charissimis sibi nec conjuge dilectissima frui potuerit. Atque futura præteritis graviora & majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam revera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ maxima essent domi, etiam præter exspectationem, male ei cederent; rebus utrinque aliter quam opinio tulerit evenientibus, & incertum reddentibus utrum præstabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando & quæ homines in eo mirari solent. *Pheroras & Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.*

3. Turbatus itaque & in hunc modum afflictus, ut pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc privatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersivit, & illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset & ad eum omnia referret: sed eo animo ut audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque ut eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, * quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis providere; atque, repressa juvenum ferocia, licere tempestive eos meliores habere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam & *Antipater Herodis filius.*

[g] Τιμωρήσεσθαι] Τιμωρήσασθαι *Vat.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Gall.*
[h] Ανεπλήσθη] *L. B.* ἐπλήσθη.
[i] Ηλέητο μὲν] Ηλείπτο *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[k] Ελεγον,] *L. B.* ἔλεγεν.
[l] Δι τι] *L. B.* δ' ἔτι.
[m] Καὶ ἀνέκαμπτε] *L. B.* ἀνέκαμπτε ϗ.
[n] Εγχινομένας] *L. B.* ἐγχυνομένας.
[o] Τό, τε μέλλον ℰ] Ita lego, sicut in ora libri à docta manu emendatum inveni. prius erat τότε μέλλοντ. π. ἤ. βαρὺ, ϗ μεῖζον ἐκείνων ὑπολ. in *Cod. Vat.* τότε μᾶλλον π. τ. ἢ βαρὺ ϗ μεῖζον ἐκείνων ὑπ' si rectum esset τότε μᾶλλον, (quod & in *L. B.* exstat) in sequentibus legendum ἐκεῖνα pro ἐκείνων.
[p] Προσπόντ@] *L. B.* προσπόντ@.
[q] Αλλάξαι τ οἴκοι κακῶν,] Αλλάξασθαι *Vat.*
[r] Τὰ τ βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθ.] Ita *Vat.* τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθ in *Edd. Aliisque.* Omnia fere à τῷ γὰρ ὄντι &c. à §. 2. usque ad ταραττόμεν@ in versione sua prætermisit *Epiphan.* At *Gelenius* in hunc modum interpretatus est, *Revera enim quemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica; an satius esset carere ex æquo utraque, & intra privatam fortunam consistere.*
[s] Τῆς] Illud τ ex *L. B.* additum, qui in reliquis *Vat.* adstipulatur. HAV.
[t] Δὴ ϗ διακείμεν@ τ τρόπον] Ita lego & interpungo auctoritate *Epiphanii.* antea in *Editis*, ταραττόμεν@ δ' ϗ διακείμεν@ τ τρόπον τοῦτον ἐπὶ κ. τ. μειρακίων, ἕτερον &c.
[v] Ἐπὶ καθαιρεῖ τ μειρακίων] De cæde filiorum, *quæ omittit Gelenius, aut aliter vertit.* SPANH.
[x] Προαιρεῖσθ ℰ] Forsan προαιρεῖτ.
[y] Οἰκονομῶν αὐτό.] Ita *Vat.* οἰκοδομῶν αὐτὸν in *Editis Aliisque.* HUDS. Omnia in eum traxtulit *Rufinus.* SPANH.
[z] Καθάπερ ἔφεδρόν τινα] Appositè hic ἔφεδρ@ Antipater, quasi tertiarius in duorum fratrum vicem subsidiarius juxta *Schol. ad Ajac. Sophol.* v. 618. ἔφεδρ@ ἡ παρισοκλασμάρ@, ὅταν δύο τινὲς παλαίωσι, παλαίειν τῷ νικήσαντι· Hinc *Lucianus in Gallo.* ἢ ἔφεδρ@ ἐγὼ ϗ ἀνίβλεπτ@ ϗ διάδοχ@ ἐκκλησίᾳ· Vide plura quæ noto de hac voce ad *Æschyli Choëph.* v. 861. μόν@ ὦ ἔφεδρ@ Δίοσοις μέλῃ Θεὸς Ορέστης &c. Idem vero hic *Zonaras* p. 245. B. ὡς ἔφεδρόν τινα τ Αντιπάτρου ἐπεισάγειν. Infra ἀλλοτ. lib. 1. c. 42. ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῖς ἰδίοις &c. SPANH.
* *Quasi æmulum,*] Succedaneum, *Gelen.*
[a] Εἰσήγαγεν,] Εἰσῆγεν *Vat.*

Παρ-

& pueri gravi se injuria affici interpretabantur: & Antipater, homo versutus, postquam semel eò venit ut sperare auderet quod antea non sperabat, id unum dabat operam, ut fratres male tractaret, & primum eis locum non cederet, patrique adhæreret, qui jam ab illis alienatus erat per calumnias, & in id cui studuerat facile adduci potuit, ut in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui *tamen* cavebat ne ipse videretur hujusmodi quid *ad patrem* deferre: sed in eam rem uti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua in regem benevolentia facere crederentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem colebant, & hujusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque hæc per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præbebant occasionem. Nam frequenter lachrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, & matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redarguere conabantur. quæ omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, ut domestica lis sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis *istis* offensus, & Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum indies novis augebat honoribus; adeo ut tandem victus ejus matrem domum asciverit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset ut Romam, postquam annos decem res Asiæ administrasset, peteret, à Judæa profectus *Herodes* ad illum navigavit, eique Antipatrum, quem unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

Mariamnes filios male tractat, eisque insidias struit.

Atque Herodes ad eos deprimendos Antipatrum ad honores evehit.

Antipater Romam mittitur ad Cæsarem.

κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὰς ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τὸ τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπειδὴ [b] παῤῥησίας τινὸς τὸ ὑπέρτερον ἔσης ἐλπίδος ἀντεποιήσατο, μίαν ἔσχεν ὑποθεσιν [c] κακοῦν τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ προχωρεῖν τοῦ πρώτειον, ἀλλ' [d] ἐνέχεσθαι τῷ πατρὶ, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένῳ τὸν Ἀλεξανδρον, εὐμεταχειρίστως δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπιτηδείως πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς Ἀλεξανδρινομένοις. ἦσαν οὖν [e] ἔτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττομένου δ' αὐτοῦ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχθροῖς συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πιστευθησομένοις αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείους [f] ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικὴ θεραπεύσεις, καὶ τὸν Ἡρῴδην οὐκ ἄν δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ [g] παρὰ τὸν μιεραχίων ἀφορμαὶ [h] προσεγίνοντο. καὶ γὰρ καὶ δάκρυα πολλάκις ἐπ' κατ' ἐπήρειαν ὧν ἠπιάζοντο, καὶ τὸ μητρὸς [i] ἀνακλησις, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἀδίκως ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον [k] καιροφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ἡρῴδην ἐξαγγελλόμενα, προύβαινεν ὀλίγα ἀπεργαζόμενα τοῦ τῆς οἰκίας σάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ταπεινῶσαι βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν· καὶ τέλος ἠξιώθησαν, ἐπεισήχθη [l] τοῦ ἐκείνου μητέρα. Καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ σωίζη ἀσφαλέστερον. [m] Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥωμὴν, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς ὑπὲρ τὸν Ἀσίας [n] δεκαετῆ γενομένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ συντυχάνων μόνον τε τὸν Ἀντίπατρον [o] ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ [p] παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἐλπίδος τὰ μειράκια.

VII. CAP. IV. ΚΕΦ. δ'.

Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.

Ὡς Ἀντιπάτρου Ἀγρίππου ἐν Ῥώμῃ, τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον Ἡρῴδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρα, αὐτῶν κατηγόρησεν. Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρα, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

Antipater Romæ id agit ut literis patrem incenderet adversus fratres.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum ut *fratribus* prælatus videretur: quippe Romæ, cum de eo scripsisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Cæterum ægre ferebat quod *patri* non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque magis veritus est ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, à proposito suo non desistebat: sed & Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare & irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, * revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quæstum faciens, donec eo indi-

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Ἀντιπάτρῳ συνέχωρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπεσταλκότος Ἡρῴδου τοῖς φίλοις, διάσημος ἦν. ἤχθετο δ' τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφούς· καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν ἔξ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ἐπιεικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δ' δι' εὐνοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, [q] ὅτε ἀνιάσειέ τι καὶ παροξύνειν ἤλπιζεν τὸν πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς [r] ὑπεραγωνιῶν αὐτὸν, τὸ δ' ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τοῦ

Antipatri Romæ degentis literæ patrem in fratres concitant.

Alexandri ad Cæsarem oratio.

Antipatri Romæ degentis literæ patrem in fratres concitant.

Alexandri ad Cæsarem oratio.

Reconciliatio patris cum filiis.

b Παῤῥησίας] Forte μὴ vel μὴ addi debet. COCC.

c Κακοῦν τοὺς ἀδελφούς,] Ita è *Codd. Gall.* & *Lugd. Bat.* κακοῦν τοὺς ἀδελφοὺς μὴ προσχ. *Busb.* κακοῦ τοὺς ἀδελφοὺς μὴ προσχ. *Hen.* & *Vat.* κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ προσχωρεῖν in *Editis.*

d Ἐνέχεσθαι τῷ πατρὶ,] Ἐχεσθαι *Busb.* & *Zonar.* ἀνέχεσθαι *Lugd. Bat.*

e Οὗτοι παρ' αὐτῷ] *L. B.* ὁ παρ' αὐτῷ.

f Ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον] Ita *Vat.* γεγόνεισαν in *reliquis.*

g Παρὰ τὸν μιεραχίων ἀφορμαὶ] Vox προσχ deest *Hen.* & *Vat.*

h Προσεγίνοντο.] Προσεπίχυσις *Busb.*

i Ἀνακλησις,] Ἀνακλήσεις *Busb.*

k Καιροφυλακτούμενα,] Καιροφυλακούμενα *Busb.*

l Τοῦ] Μὲν τοῦ *G.*

m Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι] Ἀγρίππᾳ *G.* Ἀγρίππα τέ μεν ἀνιόντος *Lugd. Bat. Coccejus* legit Ἀγρίππα γε μὲν ἀνιόντος. HAV.

n Δεκαετῆ γενομένην,] *Sc.* ex quo à Cæsare in Syriam & Asiam missus Lesbi permansit. *Usserius* ad *A. M.* 3992. vide *Casaub.* contra *Baron* p. 136.

o Ἐπηγάγετο,] Ἐπήγετο *Busb.* & *Hen.*

p Παρεῶσθαι —— μιεράκια.] Eadem hîc *Zonaras* p. 245. C. SPANH.

q Ὅτε ἀνιάσειέ τι καὶ παροξύνειν] *L. B.* ὅ, τι ἀνιάσειε καὶ ὅ, τι καὶ π.

r Ὑπεραγωνιῶν αὐτὸν] Ita *Vat.* & *Gall.* ὑπὲρ ἀγωνιῶν & ὑπὲρ ἀγωνίαν perperam *Editis.*

* *Revera autem,*] *Sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens, donec* &c. vertit Gelen, plane omisit *Epiphan.*

s Ex

τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὴν ἔσαν ἐμπορδόμενον, ἕως εἰς τοῦτο προήχθη τὸν Ἡρώδην ὀργῆς [s] ἐκ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. [t] ἐν ᾧ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον [v] ἐμβλῶψαι πάθος, [x] ὡς μητ' ἀμελῶν [y] μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, πρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν πρὸς Καίσαρα, [z] καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑπιτρέπειν, ὁ καὶ μέγιστος τῆς εὐσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐχώρει μὲν μέχρι τῆς [a] Ἀκυληίας πόλεως Καίσαρι συντυχεῖν ἐπηγόμενος. ἐλθὼν δὲ εἰς [b] λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλων [c] οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, [d] παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἡπᾶτο δὲ τὴν ὑπονοίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν "ἅπαντα τρόπον ἐπιδεδακότες μισεῖν τὸ ἑαυτῶν [c] πα- "τέρα, ὥστε ἀφῃρεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασι- "λείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ προλαβεῖν. ὁ δὲ ἤδη θνή- "σκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει προδοῦναι τῷ "ἀμυνεῖσθαι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ πρὸς Καίσαρα "ἐχθραν ἔχοι. τοῖς δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, "ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στεροῖντο καὶ ζῆν [f] ἔλαττον λόγου, εἰ "μόνον ἀποκλεῖναι τὸ πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως ἄρριζόν τι "καὶ μιαρὸν ἐντεθηκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν [g] μῖσος. καὶ "ταύτην τὴν εὐτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακρᾶς φέρων ἀναγκα- "σθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτὸ τοῖς "ἀκοαῖς τοιούτοις λόγοις. καί τοι τί μὲν εἶπεν πεισθέντος "ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὑπὲρ τίνι δὲ μέμφονται [h] βαρύνεται; πῶς "δὲ οἷόν τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις "καὶ κινδύνοις ἀρχήν, ταύτης μὴ ἐᾶν κύριον εἶναι, κρα- "τεῖν τε, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τέτταρα μὴ τὰ πλ- "λων ἄθλων εὐσεβείας [i] ἐκτήσεται τῷ [k] μέλλοντι πρὸς "τὸ πατὴρ γήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ὑπιμέλειαν, ἅπερ καὶ "τὰ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἕσης ὑπιτυγχάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ "εὐσεβεῖς αὐτοῖς ἐκεῖνα τέτε πολυπραγμονεῖν, εὐδηλον. "ὁ γὰρ ἀεὶ τὴν περὶ τὰ βασιλείας εὐθυμούμενος, συλλο- "γιζέσθω τὸ ἀναλγὲς καὶ γεγυμνωκὸς, μεθ' ὧν ἄλλως "οὐκ ἔστιν τῇ ἀρχῇ προσβλεπεῖν. αὐτὸς δὲ ὅσα βασι- "λευομένοις καὶ βασιλέως παισὶν ἐκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν "δοτοδιδοὺς, ἐ κόσμον, ἐκ ὑπηρεσίαν, ἐ τρυφὴν, ἀλλὰ "καὶ γάμους τοὺς ὑπισημοτάτους παρεχόμενος, τῷ μὲν ἐκ τῆς "ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῇ Ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυ- "γατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ὧν ὑπὲρ τοιούτοις ἐῶ "εἶχεν ἐξουσίαν ταύτῃ κατ' αὐτῶν χρησόμενος ἀγαγεῖν "ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ "πᾶν ὅσον ἦ πατὴρ αἰσθόμενος ἢ βασιλεὺς ὑπεβαλλό- "μενος δύναιτ', κρίσεως ἰσοδυμίαν παρεσκευάκει. [l] δεῖσαι "μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον ἡμᾶς, μηδ' "ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, [m] ὧδ' ἐκείνοις λυ- "σιτελοῦντος, ἐφ' οἷς ἀνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τὸ ἥλιον, εἰ

gnationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit; ut jam adolescentibus infensus esse cœperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam navigare, ibique eos coram Cæsare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine *sua* impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam pervenit, progressus est ad *urbem* Aquilejam, Cæsarem convenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset ut se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de *nefario* eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, ut qui "modis omnibus id egerunt ut suum in patrem o- "dium ostenderent, eo usque ut illum perimerent, "regnumque crudelissimo facinore sibimet arripe- "rent. dum & ipse potestatem habeat à Cæsare "regnum relinquendi, cum moreretur, non ex "necessitate sed judicio, filio isti qui in maxima "erga se pietate perseverarit. Illis vero non tam "magni imperium, quam, si illo priventur, parvi "penditur vita, dummodo patrem possent inter- "ficere. adeo immane & fœdum illorum animis "penitus insedit & inveteravit odium. eamque "calamitatem diu toleratam nunc demum se coa- "ctum esse Cæsari aperire, & aures ejus hujusmodi "sermonibus offendere. Atqui, quid ab eo durius "perpessi sint? aut qua de re graviori querantur? "Quomodo justum & æquum esse putant, ut quem "ipse principatum longo tempore per multa pe- "ricula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, "eoque potiri, & optime merenti dare. nam hoc "cum aliis pietatis præmiis proponitur ei cui in "animo est præcedentem diligentia æquare, ut- "pote qui speret talem sibi gratiam relatum iri. "Quod vero nefas sit illis hac de re satagere, ma- "nifestum. nam qui semper regnum in animo ha- "bet, simul cogitat de patris interitu, cum non "nisi post illum assequuturus sit regnum. Ille vero "quænam ipsis, ut in regio imperio viventibus "regiisque liberis, hactenus non largiendo deesse "passus est, non ornamenta, non ministerium, non "delicias; immo & conjugia illis honoratissima "procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero "Archelai regis filia collocata. Et quod maxi- "mum est, ne post talia quidem *ausa* sua se pote- "state in eos usum, sed ad communem benefacto- "rem Cæsarem adduxisse, & cedendo de omni eo "quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus age- "re potuit, æquo cum illis jure disceptatum ve- "nisse: rogare tamen ne ipse omnino inultus sit, "neque in summo metu ætatem agat; cum, post "ea quæ moliti sunt, ne ipsis quidem, si nunc *pœ-* "*nam* effugiant, expediat diutius vivere, malorum "ex-

Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ducit.

Apud Cæsarem eos accusat.

s Ἐκ δυσφημίας] Ita lego ex conjectura; καὶ in ἐκ mutato, cum antea esset καὶ δυσθυμίας. Verum καὶ μανίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ad tantum iræ vel furoris perduxisset.* HUDS. Forte δυσθυμίας. COCC.

t Ἐν ᾧ τῷ κατοκνεῖν] Ἐν κεκνεῖν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

v Ἐμβλῶψαι πάθος,] Ita *Vat. Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐκβῆναι in *reliquis.*

x Ὡς] *L. B.* ὡς ᾧ.

y Μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,] Μήτε καὶ προπ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

z Καὶ —— ἐπιτρέπειν,] Sic *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* nec aliter ut puto *Epiphanius*, qui vertit, *nihilque sibi tale permittere* &c. ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπιτρέπειν πάθος in *Editis Aliisque.*

a Ἀκυληίας πόλεως] Ἀκυλείας *Hen.* unde pro Ἀκυλείας *Editorum* fecimus Ἀκυληίας è *Cod* (cui & adstipulatur *Lugd. Bat.*) *Gall.* HUDS Id Romæ factum tradit *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

b Λόγους,] Καίσαρος post λόγους addit *Busb.*

c Οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν,] Οἷς δοκεῖ συνδυσυχεῖν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. in *L. B.* in *Marg.* exstat δύτυχεῖν.

d Παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας] Solum tamen Alexandrum ad Cæsarem adduxisse dicitur, & accusasse apud eum ἀλωσ. lib. 1. c. 23. §. 3. τὸν γὰρ Ἀλέξανδρον σὺν αὐτῷ μέχρι Ῥώμης ὁ πατὴρ &c. Cum Josephi hoc loco: σὺν τοῖς παισὶ &c. *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

e Πατέρα, ὥστε ἀφῃρεῖσθαι αὐτὸν,] Ita è *Cod. Busb.* nonnihil favente *Zonara*, hisce verbis, ἡτιᾶτο δὲ τὴν ὑπονοίας, ὡς τὸν ἑαυτῶν πατέρα μισοῦντας, καὶ ἀφῃρεῖσθαι μελετῶντας αὐτὸν, καὶ ὅτως τὴν βασιλείαν λαβεῖν, in *Editis* πατέρα καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασ. paulo aliter *Vat.* & *Lugd. Bat.* πατέρα μεταχειρίσασθαι καὶ τὴν βασ.

f Ἔλαττον] *Gall* & *Lugd. Bat.* ἐλάττων.

g Μῖσος.] Deest *Gall.* & *L. B.*

h Βαρύνεται;] *L. B.* Βαρὺ ὄντα.

i Ἐκτήσεται] *L. B.* ἐκτήσεσθαι.

k Μέλλοντι —— ἀμοιβῆς] Ita *Hen.* & *Vat.* μέλλοντι φανεῖ γήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπιμελείας τε (ἅπερ *L. B.* ἅτε *Coccejus*) καὶ τὰ ἀμ. in *Editis Aliisque.*

l Δεῖσαι μέντοι] Mallem δείσειν.

m Οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος,] Quæ sequuntur usque ad finem orationis corrupta esse suspicor. neque facile existimari potest quomodo legerit *Epiphanius*, qui vertit, *Et auferens à se totum quantum aut pater læsus aut rex insidiatus potuisset agere, pariter eos in judicio secum fecisse astare: & reliquum esse aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse viveret; aut se opprimi, quatenus utilque fabula hominum aut opprobrium sotent. Cum hæc Herodes* &c.

"extrema, quemadmodum patrarunt, certissime "passuris.

Pueri patris accusatione confusi lachrymabantur.

2. Ista quidem Herodes magna cum vehementia filiis suis objecit coram Cæsare. Juvenes autem etiam eo dicente confusi lachrymabant, magis vero postquam Herodes dicendi finem fecit. nam se quidem extra hujusmodi impietatem esse ex conscientia bonæ mentis persuasum habuerunt, contra ea vero quæ illis pater crimini dedisset, difficile esse, id quod erat, sese defendere probe noverant, cum libere etsi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem, dum violenter semper & nimium festinanter ageret, in errorem inductum ostenderent. Quid ideo dicerent non habebant, lachrymæque illis obortæ sunt & tandem vehementius suspirabant, veriti quidem, ne, si silerent, ex conscientia *sceleris* viderentur hæsitasse, haud vero invenientes quo pacto defensionem sui expedirent, propter ætatis infirmitatem animique consternationem. Non tamen Cæsar, aspiciens ipsos quemadmodum perturbati erant, non sentiebat eos ex imperitia & modestia potius hærere & impediri, quam ex facinorum conscientia. nec quisquam aderat quem non eorum misereseceret: immo & patrem ita affecerunt, ut vere animo moveretur.

VIII. *Ex populi misericordia paululum recreantur.*

3. Postquam vero *juvenes* animadvertunt & patrem illis aliquanto magis benevolum, ipsumque etiam Cæsarem, insuper & aliorum singulos, partim vicem ipsorum dolentes, partim à lachrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggressus est, dicebatque, "Pater, qua es in nos benevolentia satis de-

Alexandri oratio.

"clarat hoc ipsum judicium. nam si quid in nos "durius in animo agitasses, nunquam ad omnium "servatorem nos adduxisses. etenim poteras, vel "pro regia vel patria potestate, de fontibus sup"plicium sumere. Cæterum Romam nos ducere, "& hunc ipsum testem adhibere, servare volentis "*indicium* est. nemo enim, cui in animo est quen"quam interficere, ad templa eum sacrariaque per"ducit. Verum pejori adhuc statu res nostræ "sunt. non enim amplius vivere sustineremus, si "talem patrem nos læsisse cuiquam persuasum es"set. Fortasse & hoc isto deterius: ut cum mori "debuissemus boni & innocentes, sceleris suspecti "viveremus. Jam vero si quid valeret fiducia ex "veritate, nobis lætissimum esset tibi fidem face"re, & periculum effugere. Quod si ita vincit "calumnia, satis superque nobis præsens hic dies, "quem quorsum suspecti intueremur? Et quidem "dum dicis nos regnum affectare, accusationem "in juvenes bene accommodas, dumque adjicis "istam à matris miseræ interitu petitam, ex hac "infelicitate præsenti cumulus accedit. Sed vide "obsecro, annon hæc nobis cum omnibus com"munia similiter *de iis* dici possint. Nihil enim "vetabit, quin rex, cui filii sint juvenes & matri "defunctæ superstites, eos in suspicionem vocet, "quasi *patri* struant insidias. sed suspicio non sa"tis est ad fidem hujusmodi impietati faciendam.

"νῦν ἀφαφεύγοιεν, [n] ἔργῳ μέγιστα τ̃ ἀνθρωπείων καὶ "δράσαντας καὶ πεισομένους.

β'. Ταῦτα [o] μὲν Ηρώδης ἐμπεθῶς ἠπάσατο τῶν παῖδα Καίσαρι τὰς αὐτοῦ παῖδας. τῶν δ' νεανίσκων ἡ μὲν καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ συγχύσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ηρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἐξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας [p] πεῖσθαι, [q] τὸν λόγον πιστὸν [r] εἶδον ἐν τῷ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τ̃ πατρὸς ὑπαφέρεσθαι τὰς ἀφορμὰς, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἦν, ἤδεσαν, οὐκ εὐχημονοῦντος οὐδὲ τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεφωλευμένον. ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ πέλας οἰμωγὴ συμπαρῆσέρα, δεδοικότων μὲν [s] ὡς εἰ σιγῶεν δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότος ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίαν [t] δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν [v] ὑπὸ νεότητος καὶ παραχῆς ἧς ἐπεπονθησαν. [x] σὺ μὴν γε ὁ Καῖσαρ, ὑπέβλεπων αὐτοὺς [y] ὡς εἶχον, ἀσαφέστερον [z] ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν [a] ἀτοπωτέραν, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας καὶ μετριότητος οἰκνεῖν. ἐλεεινοί τε ἐγεγονεισαν [b] τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ [c] τῷ πάθει συνεχόμενον.

γ'. Επεὶ δ' συνεῖδον εὐμένειάν τινα, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ πᾶσι δ' Καίσαρος, [d] καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τοὺς μὲν συμδακρύοντας, ἅπαντας δ' συναλγοῦντας, θάτερος αὐτῶν Αλέξανδρος, ὑπικαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει ἀφαλύειν τὰς αἰτίας, καὶ, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δήλη, "καὶ παρ' αὐτῷ τῷ κρίσιν. οὐκ ἂν γὰρ εἴ τι δυσ"χερὲς [e] ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὑπὸ τὸν [f] πάντα σώζον"τα προήγαγες. καὶ γὰρ ἐξὸν, [g] παρόσης μὲν ἐξου"σίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ, τὰς ἀδι"κίας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς Ρώμην ἄγειν, καὶ τού"των πιστοῦσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. οὐδεὶς γὰρ ἀ"πεκτονέναί τινα προαιρούμενος, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄ"γει. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν ὑπομεί"ναμεν ἔτι ζῆν, εἰ πιστὸν ἠδικηκέναι πατέρα πι"στεύοιμεθα. καὶ μήποτε τοῦτο ἐκείνου χεῖρον, ἀντὶ "τ̃ πεφυκέναι μηδὲν ἀδικοῦντας, [h] τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑ"ποπτευόμενους. εἰ μὲν οὖν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ "παῤῥησία, μακάριον [i] καὶ σὲ πίστει, καὶ τ̃ κιν"δύνων ἀφυγεῖν. εἰ δ' ἅπως ἡ ἀφοβολὴ κρατεῖ, "πρόπους ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ "τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας ὑπε"ρημεῖν, εὐκαίρου εἰς νέους αἰτίας, καὶ τὸ προσι"σθέναι τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς προσ"θήκης τὴν νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δ' εἰ "μὴ καινὰ πᾶσι καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησό"μενα. κωλύσει γὰρ ἐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ "εἰσὶ νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑ"ποπτους εἶναι τ̃ πατρὸς ὑπεβάλης δουλεῖν. ἀλλ' ὁ "τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκεῖον. εἰπάτω "[k] δή τις, ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ

"πρὸ

n Ἐργῳ μέγιστα τ̃ ἀνθρωπείων] *L. B.* ἔργων μ. τ. ἀνθρωπίνων.
o Μὲν Ηρώδης] Illud μὲ è *Codd. Busb.* & *Vat.*
p Γενέσθαι,] *Gall.* γιγονέναι.
q Τὸν λόγον πιστὸν] Τὸν λόγον redundare puto.
r Εἶδον ἐν τῷ συνειδότι,] Εἶπον *Hen.* & *Vat.* Forsan εἶχον.
s Ως εἰ σιγῶεν] Illud ὡς ante εἰ, ut & σιγῶεν, quod statim sequitur, habuimus ex *Zonara*, qui præterea legit, δόξουσιν ἐκ τ̃ συνειδότος μὴ δύνασθαι ἀπολογίας
t Δ' οὐχ εὑρισκομένων.] In *Cod. Vat.* δ' ὡς οὐχ.
v Υπὸ νεότητος καὶ] Ista ὑπὸ νεότητος καὶ παραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν desunt in *Cod Hen.* nec agnoscuntur ab *Epiphanio.* ὑπό τε τ̃ *v. Vat.*
x Οὐ μὴν γε ὁ Καῖσαρ,] Ita lego. ὃ μὴν ὅγε Καῖσαρ in libris omnibus.
y Ως εἶχον] Ως εἶχεν *Vat.* & *Hen.* à prima prima.
z Εποιεῖτο] *L. B.* ἐγεῖτο.
a Ατοπωτέραν,] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἀτοπάτερον in *Editis Aliisque.* ἄτοπος *facinorosus* in *Vet. Gloss.* nec aliter intellexit *Epiphanius*, qui vertit *ex conscientia facinorosa.*
b Τοῖς παρῦσιν ἰδίᾳ,] Forsan sic distinguendum, τοῖς παρῦσιν, ἰδίᾳ καὶ τ̃ π.
c Τῷ πάθει] Ita lego è *Cod. Gall.* & *Lugd. Bat.* τῷ πάθῃ in *Editis Aliisque.*
d Καὶ τ̃ ἄλλων ἕκαστον,] *L. B.* καὶ πᾶσι τ̃ ἄλλων ἑκάστῳ καὶ &c.
e Ενενόεις] *L. B.* ὠόεις.
f Πάντα] *L. B.* πάντας.
g Παρόσης] *L. B.* in *Marg.* παρόντος ἦν ω. π. τὸ τὰς.
h Τὸ ζῆν ἀδικεῖν] *L. B.* primam voculam delet.
i Καὶ σὲ πίστει,] *Gall.* καὶ πίστιν.
k Δή τις,] *L. B.* δέ τις.

l Υπέρ

"πιστὰ πίστιν εἴωθεν [l] ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. φαρ-
"μάκῳ δ' ἀσκοῦντι ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ σωφρο-
"σύνην ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμμα-
"τα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἐφ'
"ὅπῃ καὶ μὴ γιγνόμενον ἐκ διαβολῆς ἐπλάσθη. χα-
"λεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοοῦσιν οἴκοις ἐν βασιλείᾳ· καὶ τὸ
"δέχεσθαι, ὦ σὺ φὴς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαί-
"νει πολλάκις αἰτίαν [m] γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποστολὴν ποιοῦνται κακοη-
"θείας. ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς
"δ' διαβολὰς πῶς ἂν λύσειεν, ὁ [n] ἀκοῦσαι μὴ θέλων;
"ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σέ, τοῦ-
"το γὰρ ἂν ἄθεμιν ἦν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδεῖ', ὅ, τι λελά-
"ληται μὴ σιωπῶντας. τίνα μητέρα τῶν ἡμῶν ἔκλαυ-
"σεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἐλπὶς δ' ἀπεθυμοῦμεν,
"ἣς [o] ἴσμεν ἐχούσας τὸν πατέρα; τί καὶ θέλον-
"τες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ
"εἰσὶν, οὐ κενοπονοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ
"ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τοῦ
"βασιλείου προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσι-
"μος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον;
"ἡ δὴ τῶν ἐχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τοῦ
"παντὸς ἔθνους, ἐνέσχετο ἂν πατροκτόνους ὄπτι τῶν
"πραγμάτων εἶναι, καὶ εἰς τὸν ἀγιώτατον ὑπὸ
"σοῦ καθασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ
"τῶν ἄλλων καταφρονήσαμεν, ἐδυνάτό τις φονεύσας
"ἀτιμώρητος μένειν, ζῶντος Καίσαρος; οὔτ' ἀσε-
"βεῖς οὕτως ἐγνώμεθα, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέ-
"ρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δ' μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ὑποβολὰς εὑρίσκεις, τί σοι πρὸς
"πίστιν αὐτάρκες τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τέ-
"θνηκεν. ἀλλά τοι τὰ [p] κατ' ἐκείνῳ, ἃ παρο-
"ξύνειν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν
"ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὑποδέ-
"χεται τὰ μὴ γιγνόμενα. διόπερ, ὑπὲ τῶν παντων
"δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντι τὸν παρόντα καιρὸν, σωτηρίαν παύτῃ τῷ σωθῆναι. εἰ μὲν
"ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τοῖς πρὸς ἡμᾶς
"διαθέσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσωμεν, οὐδ'
"οὕτως μὲν εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κα-
"κῶν καὶ ψυχρὸς αἰτία. παρούσης δ' τινὸς ὀργῆς,
"σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσο-
"μεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡ-
"μῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδω-
"κότος.

δ'. Τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὅ, τε Καῖσαρ, ἅδε ποτέρου πιστεύων τῷ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ [q] συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον [r] ὑποσυγχυνόμενον· ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπλώκει, καὶ ποτὲ τὸν αὐλὸν ὁ λόγος διαδοθεὶς ὑπέφθονον ἐποίει τὸν βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ ποτὲ τὰς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεφνὸν [s] ἐπεσπᾶτο βοήθειαν. [t] ἔτι δ' μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λόγῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπλώτησεν Αλέξανδρος. [v] ὧν δ' ὅδε ἐκείνοις ἔτι πάντων χῆμα, κλαυθμοῖς μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ ποσὶ τὸν γῆν νε-

"Dicat itaque quiſpiam, an tale aliquid auſi fue-
"rimus, unde & incredibilia propter *hominum* cre-
"dulitatem fidem acquirere conſueverint. Poteſt
"ne quiſquam indicare venenum paratum, aut
"conjurationem cum æqualibus, aut corruptos *pe-*
"*cunia* famulos, aut ſcriptas contra te literas? atqui
"horum ſingula interdum de nihilo fingit calu-
"mnia. Grave enim regno eſt diſſidium & diſſen-
"ſio in regia: atque ſæpe fit ut principatus, quem
"tu dicis eſſe pietatis præmium, homines flagi-
"tioſiſſimos ad ſpem excitet, quæ facit ut nihil
"mali intentatum relinquant. Cæterum injuriam
"alicui factam nemo nobis objicit. nos vero ca-
"lumniis quomodo liberabit, qui nobis auſcultare
"recuſat? An paulo liberius loquuti ſumus? at non
"in te; nam hoc nefas eſſet: ſed in eos, qui nihil
"quod dictum fuerit ſilentio premunt. An no-
"ſtrûm quis matrem deflevit? *at* non quod inter-
"ierit: ſed quod mortua ab hominibus inhoneſtis
"male audierit. Num regnum appetimus quod
"ſcimus à patre teneri? at quid in animo habentes?
"ſi enim nobis ſint regii honores, id quod faten-
"dum, nonne fruſtra laboramus? ſin minus, non-
"ne eos ſperare licet? An te interfecto in regnum
"ſucceſſuros eſſe exſpectavimus; quibus, tali faci-
"nore commiſſo, nec terra amburanda nec mare
"navigandum? num ſubditorum pietas, & totius
"gentis religio ferre potuerit, ut parricidæ ſumma
"rerum potirentur, & in ſanctiſſimum à te inſtau-
"ratum templum ingrederentur? Sed quid? ſi cæ-
"teros contemnere datum fuiſſet, num qui te in-
"terfecerit, dum Cæſar in vivis eſſet, pœnam ef-
"fugere potuerit? Non tam impios genuiſti,
"neque tam ſtultos, ſed infeliciores forſan quam
"rebus tuis expediat. Quod ſi nec aliquid nobis
"vitio vertendum habes, nec inſidias *tibi locatas*
"inveniſti, quid tanti erat ut poſſet ejuſmodi im-
"pietatis tibi fidem facere? Mater *quidem* occidit.
"illius vero caſus *miſerabilis* nullam nos irritandi,
"ſed admonendi vim habuit. Equidem pluribus
"cauſam agere nobis in animo eſt: ſed excuſatio-
"nem non admittunt quæ nunquam commiſſa
"erant. Quapropter coram Cæſare, omnium do-
"mino noſtroque in præſentia ſequeſtro, hanc
"tecum pactionem facimus. Si poſſis, ô pater,
"revera affectum in nos induere ab omni ſuſpicio-
"ne vacuum, liceat nobis vivere, quamvis haud
"ita feliciter. grave enim eſt magnorum malorum
"etiam falſo inſimulari. verum ſi quid eſt quod
"timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos
"nobiſmet rationem reddemus. non enim uſque
"adeo chara nobis eſt vita, ut eam in autoris da-
"mnum conſervare velimus.

4. Cum ita cauſam ageret, tum Cæſar, qui jam ante gravi adeo calumniæ non credebat, magis ad-huc mutatus eſt, & Herodem, quem nonnihil etiam confuſum animadvertit, continenter aſpexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant & ſoliciti de juvenibus, ſermoque *de illis* per aulam diffuſus regem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis viſa eſt, juveneſque in flore ætatis erant ſummaque corporum pulchritudine, illorum miſertum eſt, & miſeratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis poſtquam Alexander tam ſolerter prudenterque patris accuſationi reſpondiſſet. Verum non illis idem manebat oris vultûſque habitus, lachrymantibus qui-

Subit omnes juvenum miſeratio.

l Υπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν.] Εὐεργεία, δίκαιος Heſych. Verum ὑπ' εὐεργείας habet Vat. ὑπευεργείας Lugd. Bat. ὑπὲρ εὐεργείας Hen.

m Γενέσθαι] L. B. γίνεσθαι.

n Ἀκοῦσαι] L. B. ἀκοῦσαι.

o Ἴσμεν ἔχουσαι] Ità Gall. ἴσμεν in ceteris.

p Κατ' ἐκείνῳ,] Κατ' ἐκείνης Vat. & mox ἃδε πατρ. & ſtatim ἐδυνάτο.

q Συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην] Συνεχῶς Busb.

r Ὑποσυγχυνόμενον] Ὑποσυσχυμένον Busb. & Zonar. ut & alibi apud Joſephum.

s Ἐπεσπᾶτο βοήθειαν,] Ἐπεσπάσατο Busb.

t Ἔτι δ' μᾶλλον] Ἔτι δὲ μ. Busb. Vat. & Hen. à prima manu.

v Ὧν δ' ὅδε ἐκείνοις] Ὧν δ' ἐκείνοις Hen. ὧν δ' ἐκείνοις Busb. atque ita accepiſſe videtur Geleuius, qui vertit *manentibus reis in eodem habitu, & præ mœſtitia humentes oculos in terram dejicientibus.*

quidem & præ mœſtitia in terram intuentibus: ſpei tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipſe ad perſuadendum uſus eſt haud juſte accuſaſſe viſus, excuſatione aliqua egebat, ut qui nihil ipſe haberet quo dicta redargueret. At Cæſar, paulatim cunctatus, adoleſcentes, licet à crimine abeſſe viderentur, tamen in eo peccaſſe dicebat, quod non ſe tales erga patrem præſtitiſſent, ut hominum ſermones reprimerent. Herodemque hortatus eſt, ut, depoſita omni ſuſpicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim eſſe talia de iis, quos genuiſſet, credere; fierique poſſe ut animorum mutatio non ſolum medeatur iis quæ utriſque acciderant, ſed & alliciat ad benevolentiam, dum invicem excuſantes ſuſpicionis temeritatem, æquum cenſebunt ut majori ſtudio ad mutuum amorem ferantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere & veniam orare pararent, antevertit pater eos orantes complecti, & in collum utriuſque invadere; adeo ut nemo præſens eſſet, ſive ingenuus ſive ſervus, qui non ad miſericordiam adduceretur.

Quid de illis ſenſerit Cæſar.

Patri reconciliantur.

Antipater lætitiam ſimulat ex reconciliatione patris & fratrum.

5. Et tunc quidem Cæſari gratias egerunt, & una diſceſſerunt, comitante Antipatro cum ſimulatione lætitiæ ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus eſt Herodes Cæſari trecenta talenta, ludos agenti & Romano populo congiaria dividenti: & Cæſar ei dimidium reditum æris Cyprii donavit, & alterius dimidii curam commiſit, & præterea hoſpitiis & manſionibus cum honoravit, atque de regno ei poteſtatem dedit, quem vellet filiorum ſucceſſorem ſuum conſtituendi, aut honorem in ſingulos pro rata parte dividendi. Cumque Herodes id è veſtigio facere vellet, negavit Cæſar permiſſurum ſe, ut non per omnem vitam dominus eſſet & regni & filiorum.

Trachonitæ rebelles domantur.

6. Poſtea ille rurſus in Judæam rediit. Dum autem peregre abeſſet, Trachonitæ, ejus ditionis pars non exigua, rebellarunt: ſed relicti illic duces eos ſubegerunt, itcrumque ſub imperium redegerunt. Cæterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad *inſulam* Eleuſam, quæ nunc mutato nomine Sebaſte dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociæ regem, qui eum perhumaniter excipit, lætus admodum quod cum filiis in gratiam rediiſſet, quodque Alexander, qui filiam ejus *in matrimonio* habuit, crimina ei objecta diluiſſet: atque munera, quæ regibus convenirent, ſibi invicem largiti ſunt. Inde Herodes in Judæam reverſus, ingreſſuſque in templum, de iis quæ in profectione ſua egiſſet orationem habuit, Cæſaris in ipſum liberalitatem narrando perſequens, ut & præcipua quæque ab ipſo geſta, quæ non neſcire aliorum intereſſe exiſtimabat: & in extremo ſuæ orationis filios ſuos monitis inſtruxit, auliceſque & reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur; declaravitque filios poſt ſe regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum & Ariſtobulum. In

Herodis poſt reditum concio ad populum.

νδυκήσιν· ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν [x] αὐτὸς ἔπαθεν [y] οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι, [z] διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καίσαρ δ' μικρὸν ἀπισχών, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς διαβολῆς δοκοῖεν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὑτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ γνώσεσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ηρῴδην δ' παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἐδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' αὐτῶν· δύνασθαι δ' τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δ' τὴν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ σφετερίζειν ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀσφαλῆ πλείονι σφὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, [a] ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δ' βουλομένων ὑποπεσεῖν ἅμα δεησόμενοι, σφαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει σφιπτύοντων, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνώσεσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆσαν, [b] δι' οὗ αὐτοῖς Αντίπατρος ὑποκρινόμενος ἐφήδεσθαι τοῖς διαλλαγαῖς. [c] ἐν δὲ τῇ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ Ηρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, ἀγῶνα τε δι' ἀνομάτων [d] πεμπόμενον τῷ Ρωμαίων δήμῳ· Καίσαρ δ' αὐτῷ δι' μετάλλου δι' Κυπρίων χαλκοῦ τὸν ἡμίσειαν προσέδου δι' τὴν ἡμισείας τὸν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, δι' ἄλλα ξενίαις δι' καταγωγαῖς ἐτίμησε, δι' τῆς βασιλείας αὐτῷ τὸν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον [e] καθιστάναι, ἢ δι' διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τὴν τιμῆς εἰς πάντας [ee] διαλυομένης. ἐκεῖνος δ' ἥδη βέλτιον αὐτὰ ποιεῖν, [f] οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ δι' τῆς βασιλείας δι' τῶν παίδων κρατεῖν.

ς'. Επὶ τούτοις ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν. ἀποδημοῦντος δ', ὃ μικρὸν μέρος ἀπέσχε τῆς ἀρχῆς, τὸ πλεῖστον [g] Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακοῆν ἠνάγκασαν. Ηρῴδης δ' πόλεων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐλθεῖν [h] δι' Κιλικίαν ἐν [i] Ελεύσῃ, τῇ μετονομασμένῃ νυνὶ [k] Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Αρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος μὲν ταῖς τῶν παίδων ἐπιγαμίαις, καὶ τῷ τὸν Αλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, [l] τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεάς τε [m] ἀντίδωκαν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ηρῴδης, ἐπὶ [n] Ιουδαίας ἐλθὼν, καὶ γνόμενος [o] ἐν τῷ ἱερῷ, [p] περὶ τῶν πεπραγμένων. [q] δι' τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ πάντα διεξιὼν, ὅσα δι' μέρος αὐτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ [r] τοὺς ἄλλους εἰδέναι· πολὺς ἐπὶ νουθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας γνώσεσθαι, [s] πρῶτον μὲν Αντίπατρον, εἶτα δι' τοὺς ἐκ Μα-

x Αὐτὸς ἔπαθεν] Ita lego. αὐτὸν (quod tamen abeſt a *Lugd. Bat.*) in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

y Οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι,] Illud οὐκ inſerui è *Cod. Busb.*

z Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν] Διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἐλέγχειν *Busb.* Δι' ὃ τὸ μηδὲν ἔχειν, ἁπλ. *Hen.* & *Vat.*

a Ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις.] Apud *Zonaram*, ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις προπεσεῖν τῷ πατρί. atque in forſan *Epiphanius* legebat, qui vertit, *juvenibus innuit ad veſtigia patris ſeſe projicere. qua ſupplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter complexus* &c.

b Καὶ σὺν αὐτοῖς] Καὶ μετ' αὐτῶν *Busb.*

c Ἐν δὲ τῇ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ *Busb.* & *Zonar.* ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ *Lugd. Bat.*

d Πεμπόμενον] *L. B.* πεμπόμενος.

e Καθισάναι,] Καθισᾶν *Zonar.*

ee Διαλυομένης.] Ελυομένης *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

f Οὐκ ἐπιτρέψειν] Οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη, ζῶντι δὲ τῆς βασιλείας ἔφη κρ. *Hen.* & *Vat.*

g Τραχῶνα·] *L. B.* τραχῶνα.

h Καὶ Κιλικίαν ἐν] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 22. §. 4. SPANH.

i Ελεύσῃ,] Ελέυσα νῆσος, προσκειμένη τῇ Ηπείρῳ, ἣν συνῴκισεν Αρχέλαος, καὶ κατεσκεύασε βασίλειον. *Strabo*, l. 14.

k Σεβαστῇ,] Νῆσος Κιλικίας, ἡ νυνὶ Σεβαστὴ. *Steph. Byzant.* voce Ελαιοῦσα.

l Τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι.] Τῆς αἰτίας *Busb.* & *Coccejus.*

m Αντίδωκαν ἀλλήλοις] Ita *Vat. ἀντίδοσαν* in *reliquis.*

n Ιουδαίας ἐλθὼν,] Ιουδαίων *Busb.*

o Ἐν τῷ ἱερῷ,] Quomodo itaque ante dixit Herodi, quia Sacerdos non erat, non licuiſſe in ullum e tribus περιβόλοις intrare; ubi templum deſcribit. REL.

p Περὶ —— διελέγετο,] Exſtat ea Herodis Oratio infr. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 22. §. 4. & ſeq. SPANH.

q Καὶ τὴν ἀποδημίαν] Περὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

r Τοὺς ἄλλους εἰδέναι·] Τοὺς ἔλους *Vat.* & *Hen.* à prima manu. ut & mox κατέστρεψε.

s Πρῶτον μὲν Αντίπατρον,] Πρῶτον μὲν τὸν Αντίπατρον, ἔπειτα δὲ τοὺς Μαριάμμης *Busb.*

Μαριάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας [ss] ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὑφιστάμενον, ἐν ᾧ καὶ χρόνῳ τὸ τοῖς ἄρχειν ἐμπρόσθεν ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ὑπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ παίδων ἀρχήν· τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ τοῖς ἕνα βλέπειν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕξειν τὸν βίον ἔφη, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξειν. τοιαῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς μὲν ἀρεστὰ [t] διειλεγμένῳ, ἐνίοις δὲ οὐχ ὁμοίως. οὐ γὰρ ἐκεῖνος τὰ ἀμύλλης καὶ τὰ ἐλπίδων ἃς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

præsentia autem edixit ut omnes in ipsum intuerentur, eumque pro domino & rege ducerent, nihil senectute impeditum, quæ ex omni vitæ tempore rerum usu aptissima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit institutis, quibus possumus regna moderari & liberos regere: duces quoque cum exercitibus, si se unum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibique invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimisit: fuitque ejus oratio grata multis, sed aliis non item. jam enim ex contentione & spe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve desiderio tenebantur.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ἡρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει· ὡς τε τόπους πολείους μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ κατεσκεύασε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἔπραξεν.

CAP. V.

IX.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit: utque loca quamplurima magnifice ædificavit ornavitque, atque alia multa splendide gessit.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον [x] σωτέλειαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια [y] Σεβαστὴ ὑπὸ ᾠκοδόμει, [z] δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς πλήρει ἐληλύθοσι αὐτῷ τῷ ὅλης κατασκευῆς, ὀγδόῃ δὲ καὶ ἑβδομηκοστῷ τῷ προθεσμίας εἰς [a] ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ ἀρχῆς, [b] ἐπ' [c] Ολυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. [d] ὑπὸ οὖν εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευαὶ πολυτελέστατοι. καταγγέλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακτο δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμου, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ [e] καὶ παρ' ἄλλοις τισὶν ὑπιτηδευμάτων. ἀνετίθη δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, [f] ᾧ πενταετηρίδα παρεσκευασμένῳ ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασκευὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν φιλοτιμίαν ὑπερασμῶν [ff] ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος [g] Ιουλία, τὰ πολλά τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς [h] μηδὲν ὑστερεῖν. τὰ πάντα σωτιμώμενα ταλάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πολείου καὶ θεωρίαν, [i] καὶ πρέσβεων ὡς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διαιτήμασιν ἑορταῖς, τε πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ νυκτὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ἀπίστου γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσειεν, ἐφιλονείκει τῷ τε ἤδη γεγενημένων ἐπίδειξιν ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ἡρώδῃ τῆς ἕξεως ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

Circa id tempus Cæsarea Augusta, quæ ab eo condebatur, perfecta & absoluta est, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, stata autem solennitate in annum ejus regni duodetrigesimum & Olympiadem centesimam nonagesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem & sumptuosissimum apparatum. Indixit enim certamen musicum, & ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum & ferarum præparaverat, cursusque equorum & quicquid ejusmodi studii pretiosius erat & Romæ & alibi uspiam. Quin & hoc certamen Cæsari consecravit: quod ita instituit, ut per singula quinquennia instauraretur. * Ille autem omnem ad istiusmodi spectacula apparatum propriis sumptibus suppeditari voluit, ut inde major esset liberalitatis suæ laus. Verum & de suo † Julia, Cæsaris uxor, multa ex iis, quæ in Italia maximo in pretio habita, mittenda curavit, ut nihil ad *splendorem* deesset. summa omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in urbem spectatum convenisset ingens multitudo, & legationes, quæ à *diversis* populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero lætitiis & sumptibus in eas profusis: adeo ut ab universis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus studeret, id agere contendebat, ut quæ prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur & Cæsarem ipsum & Agrippam aliquoties dixisse, Herodis imperium minime respondere animi ejus magnitudini: dignum enim esse qui totius etiam Syriæ & Ægypti regno potiretur.

Herodes, exædificata Cæsarea, ludos agit.

Ludorum magnificentia.

2. Post

ss Ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν] Confer dictum Severi apud *Spartianum* cap. 18. *Tandem sentitis caput imperare, non pedes.* HAV.

t Ἀρεστὰ] Ἀρεστὰ *Busb. Hen.* & *Vat.*

v Διειλεγμένῳ,] Ita *Busb.* διηλεγμένῳ *Vat.* διελεγμένῳ in *Editis Aliisque.*

x Συντέλειαν —— οἰκοδομῇ,] Conf. supr. lib. xv. c. 9. §. 6. SPANH.

y Σεβαστὴ τῇ οἰκοδομῇ,] Σεβαστὴ abest ab *Epiphanii* libris. καὶ μετωνομάσθη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τὴν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπώνυμον τῶν αὐτοκράτορα Σεβαστοῦ. *Philo* in Legat. ad Cajum, 1034.

z Δεκάτῳ μὲν ἔτει] Lib. XV. c. IX. p. 695, v. 39. ἡ μὲν δὴ πόλις (Καισάρεια) ἐξετελέσθη δωδεκαέτει χρόνῳ. adeo ut forsan hîc rescribendum δωδεκάτῳ. id quod probare conatur *Petitus* in *Animadvers. ανεκδότοις*, tom. 3. p. 319.

a Ὀγδοον καὶ εἰκοστὸν] Anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) XXVIII. *Usser.* ad A. M. 3994.

b Ἐπ' —— ἑκατόν] Ἄλλως lib. 1. c. 21. §. 8. ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος· Olymp. XCV. 11. Harduin. Num. Herod. p. 28. SPANH.

c Ολυμπιάδος —— ἑκατοστῆς.] Anno videlicet illius tertio. *Id.* Vide *Norisii* Cenotaphia Pisana, p. 153.

d Ὑπὸ οὖν εὐθύς] Ὑπὸ δὲ εὐθὺς καθιερώσει μείζονες ἑορταὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

e Καὶ παρ' ἄλλοις] Καὶ παρὰ τοῖς τισιν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

f Καίσαρι πενταετηρίδα] Καὶ πεντ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

* *Ille*] Immo Augustus. SPANH.

ff Ἰδίᾳ δὲ] In libris ἰδία, absque puncto subscripto.

g Ἰουλία,] Ita Liviam, Augusti uxorem, passim appellat, ut & alii, postquam in familiam Juliam adsumeretur ex testamento Augusti, ut narrat *Tacitus* in *Annalium* libro primo. Vide quæ habet *Casaub.* ad *Sueton.* p. 291. HUDS. Livia, Καίσαρος Ἰουλία h. e. Livia. Unde de utroque Augusto & Livia explicandum puto duos hujus Cæsareæ nummos sub Nerone percussos cum Inscrip. ΜΗΤΡ. ΚΑΙΣΑΡΙΑ Η ΠΡΩ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ. non verò de Augusto & Claudio cum Eumenio Pacato, seu P. Harduino. SPANH.

h Μηδὲν ὑστερεῖν] In libris, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα &c. nulla distinctione adhibita.

i Καὶ πρέσβεων] Ita *Busb.* & ut puto, *Epiphan.* καὶ πρεσβείας ἃς in *Editis Aliisque.*

Herodes oppida quædam condit.

2. Post hanc autem celebritatem & lætitiam aliam urbem condidit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc loco irriguo, & terra arboribus accommodata, & amne urbem ipsam circumfluente, & luco *eam* circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatris exstructa.

Antipatris exstructa.

patro patre nominavit Antipatridem. Ædificavit & alium locum supra Hierichuntem, magnæ securitatis nec minoris ad habitandum amœnitatis, quem matris suæ nomine Cypron appellavit. Porro fratri Phasaëlo, ex suo erga illum amore, monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipsa urbe exstructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque Phasaëlum nuncupavit, quæ & urbi partim esset in securitatem & *fratri* defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque urbem ipsi cognominem construxit in valle Hierichuntia, qua itur boream versus: quæ in causa erat, ut terra omnis finitima, *antea fere* deserta, incolarum industria cultior evaderet. hanc autem Phasaëlidem nominabat.

Cypron conditum.

Phasaëlus turris & oppidum.

Herodis in exteros liberalitas.

3. Quin & alia ejus beneficia longum esset dicere, quæ contulit in civitates, tum in Syria, tum in Græcia, & ubicunque eum versari contigit. nam & ingentem pecuniæ vim impendisse videtur pluribus muneribus publicis, & publicorum operum exstructionibus, operibusque non satis curatis, exhausta, quæ jam ante suppeditata erat, pecunia. Maxima vero & nobilissima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum suis sumptibus exædificavit, & ad naves compingendas multa argenti millia præbuit. Nicopolitarum autem urbi, apud Actium à Cæsare conditæ, ad pleraque loca publica exstruenda, plurimum contulit. Antiochensibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem secantem, porticibus ex utraque parte inclusam dedit, & viam ejus subdialem lapide polito stravit, ad maximum ejus ornamentum & incolarum commoditatem. Porroque fecit ut ludi Olympiaci, propter pecuniæ inopiam nominis gloriæ haud satis respondentes, majori in honore haberentur, annuos eis reditus assignando: & quoad sacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

Pythium templum ab Herode exstructum.

Ludi Olympii ab eo magnifice instaurati.

Herodis ingenium varium, & hujus diversitatis causa.

4. Jam vero alios forsan subeat mirari tantam in eo animi ingeniique diversitatem. Nam si ejus liberalitatem spectemus & beneficentiam, qua erga omnes usus est, non est sane ut quisquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propensissimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis respexerit supplicia & injurias, quibus subditos affecit & sibi conjunctissimos, secumque perpendat quam durus fuerit & inexorabilem se præbuerit, victus fatebitur ipsum videri ferum & immanem & ab omni mansuetudine alienum. unde *plerique* existimant voluntatem ei variam fuisse &

β'. Μετὰ δὲ τὸν πανήγυριν τούτων καὶ τὰς ἑορτὰς, πάλιν ἄλλων ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ [k] Καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς σκιερὰς, ποταμῷ τε περιρρέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστῳ κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιφυτόντος ἄλσος. τοῦτον ἀπὸ Αντιπάτρου τοῦ πατρὸς Αντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ιεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διάφορον, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσε [l] Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὸν γεγενημένον πρὸς αὐτὸν φιλοστοργίαν [m] ἀνέθηκε τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, [n] ὃς ἐλάττων ἦν [o] τοῦ Φάρου, ὃν προσηγόρευσεν [p] Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τεθνηκότι διὰ τὸν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὖ, καὶ πόλιν ὠκοδόμησε τὸν [q] αὐλῶνα τῆς Ιεριχοῦντος ἔκτισεν, [r] ἀπείλων καὶ βορρᾶν ἄνεμον, διὸ καὶ τὸν περὶ χώραν ἔρημον ὄσαν εὐεργοτέραν ἐποίησεν τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν οἰκητόρων. [s] Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ελλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πολλὰς λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευὰς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις [t] εἰς ἐπιμέλειαν, τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, [v] Ροδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν ἀργυρίᾳ πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. [x] Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ακτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καισαρος τὰ πολλὰ τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. [y] Αντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστῃ πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τιμᾶν πλατεῖα, [z] τούτῳ αὐτῷ σοᾶς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τῷ ὑπαίθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πολὺ πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ἀφέλησεν. τόν γε μὴν Ολυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας [a] διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταστήσας· καὶ [b] πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον [c] ἐσεμνοποίησεν τῷ πανηγύρει. Διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν [d] διὰ βίου ἀγωνοθέτης ἀεὶ διὰ τοῖς πολείταις ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέπωμεν, αἷς ἐπέσχηπτε πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ [e] τῶν ἐλαττόνων [f] πεπληκότων ἠρνήθη μὴ σωμολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τὴν φύσιν. ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς δεχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ [g] τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ [h] δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης με-

[k] Καφαρσαβᾶ,] Lib. XIII. c. XV. p. 598. v. 4. ἀπὸ τοῦ Καφαρσαβᾶ, ἣ νῦν Αντίπατρις καλεῖται. adeo ut idem esse videatur nomen urbis & campi. Hic loci etiam Καφαρσαβᾶ habet *Cod. Gall.* HUDS. Καφαρτόβα Urbs Idumææ ἀλωσ. lib. 4. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Κύπρον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 2. c. 18. §. 6. hic de Castro condito ab Herode. SPANH.

[m] Ανέθηκε τὰ κάλλιστα,] Εἵθηκε *Vat.* & *Busb.*

[n] Οὐδὲν ἐλάττων[Οὐδὲν ἔλαττον *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Καὶ τοῦ Φάρου,] Tacitus. *procul intuentibus Phari.* de turribus Hierosolymitanis, vulgo *pares* legitur. REL.

[p] Φασάηλον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[q] Αὐλῶνα τοῦ Ιεριχοῦντος] De hoc Theophr. H. Pl. IX. c. VI. de Balsamo: γίνεται οὐ τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ Συρίαν· vid. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[r] Απείλων] *L. B.* ἐπιόντων.

[s] Φασαηλίδα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[t] Εἰς ἐπιμελειαν,] Mallem εἰς ἐπιτέλειαν.

[v] Ροδίοις —— ἀναλώμασι,] Munifica opera Herodis apud Rhodios lib. 1. c. 21. §. 10. ἐκαρκώθη δὲ τὸ Πύθιον, ἰδίοις ἀναλώμασι &c. SPANH.

[x] Νικοπολίταις δὲ] Ita *Suetonius* de Nicopoli: *Quoque Actiaca victoriæ memoria celebratior in posterum esset, urbem Nicopolin apud Actium condidit, ludosque illic quinquennales constituit.*

[y] Αντιοχεῦσι —— πλατεῖα.] Idem ἀλωσ. lib. 1. cap. 21. §. 10. SPANH.

[z] Τούτῳ αὐτῷ] Hic verbum aliquod excidisse suspicor, quod agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ex utraque parte porticibus ornavit.*

[a] Διατεθειμένον,] Διαλελέμμενον *Busb.*

[b] Πρὸς] *L. B.* ποῦς τε.

[c] Εσεμνοποίησεν] Ita *MSS.* ὀκτιμοποίησεν in *Editis.*

[d] Διὰ βίου ἀγωνοθέτης] Vid. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 10. SPANH.

[e] Τῶν ἐλαττόν] Ita *Gen.* τ ἐλαττὸν τετιμηκότων *Bas.*

[f] Τετιμηκότων] Τετιμηκὸν *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[g] Τις, καὶ καθαμάθῃ] Illud τις è *Cod. Busb.*

[h] Δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου,] Δυσπαρακλητον *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

μετριότης ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα ζῆλον πρὸς τὸν ἀμείνω ἐπ' αὐτῷ νομίζω γίνεσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' ἐκ ἄτως ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τοῦτο ζ πάθος [1] ἐπήμενος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπερ μνήμης εἰς αὖθις ἡ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι τοῖς ὑπὲρ δύναμιν χρώμενος, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὸ γὰρ εἰς ὀλίγα εὐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, [k] κακὸν περιστὰν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει. καὶ σωρεύων ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτόν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας ἐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· ἄδε γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τῇ δύσνοιαν αὐτῷ εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. πρὸς μὲν [l] οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δῆλον ἐξομολογούμενος, [m] ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι προσκινεῖν, οὐκ ἰκανὸς ἑαυτῷ κεχτῆσθαι ἐγίνετο, καὶ διεζήλου ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἴσα πολεμίοις τιμωρούμενος, οὐκ ἐκ μόνου θέλειν τετιμῆσθαι τοὺς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου ἐκ παθὼν, ὅτι μέγιστον πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ τὰ γινόμενα πρὸς τοὺς Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων πρὸς. οἷς γὰρ ἐπεκόσμησε τοὺς προσήκοντας, τούτοις καὶ τοὺς ἀξίους θεραπεύειν. [n] καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοτριώτατα νομίζων πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ σωρεύσας τὸ δίκαιον ἀντὶ ἐκ πρὸς δόξαν ἠσκηκέναι· διόπερ οὐκ ἦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν [o] εἰκάσαι, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν ἐκ βασιλέως τὸ φιλότιμον αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβόλους ἁμαρτίας, πρὸς ἃ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσηκοντας εὐεργεσίας.

sibi dissentientem. Ego vero, seorsum ab iis sentiens, unam eandemque utriusque causam fuisse arbitror. Eo enim quod honoris esset cupidissimus & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis aut in posterum memoriæ: quare quod profusior esset sumptibus quam res pateretur, subditis asper & iniquus esse cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, necesse erat id aliquando ab aliis male quærere. sibique conscius, quod subditorum in odium incurrerit ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia ista corrigere *& offensas lenire* (neque enim fieri potuit nisi reditus suos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum malevolentia captans occasionem suas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, si quis ad ejus voluntatem non loqueretur, servum se ei *ob æquentissimum* profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos simul & amicos persequebatur, tanquam in hostes vindicatum esset, istiusmodi in se peccata admittens, quod ipse solus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei desiderio teneretur, mihi testimonio sunt isti honores, quos Cæsari & Agrippæ aliisque amicis deferendos curavit. quemadmodum enim majores colebat ipse, ita sibi *à minoribus* fieri volebat; & quod ille optimum se dare putabat, id *ab aliis* ipsum desiderare indicio erat. Atqui Judæorum gens lege sua ab istis omnibus abhorrebat, & assuefacta erat majorem justi & æqui quam gloriæ rationem habere. quapropter ipsi non adeo grata erat & accepta, quod non potuisset statuis & templis & hujusmodi rebus *insanam* regis ambitionem adulari. Mihi quidem hæc causa videtur, cur familiares & consiliorum participes male tractando peccaverit, dum exteros & alienos beneficiis demereri studuerit.

Herodes cum in exteros liberalis, in suos sævus fuerit.

ΚΕΦ. ε'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης τῆς Ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ τε Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

CAP. VI.

Judæorum Cyrenensium & Asianorum legatio ad Cæsarem de iis quorum Græcos accusabant: & exemplaria literarum quas Cæsar & Agrippa pro ipsis ad civitates scripserunt.

X.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους [p] ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει σκληρῶς αἱ πόλεις, τῶν μὲν [q] πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτούς, ὡς ἐκ χρημάτων [r] ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν [s] ἐν τοῖς ἴδιοι μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες [t] τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο [v] πρὸς Καίσαρα ἐκ περὶ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοπολιτείαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατ' ἐπαρχίας· ὧν ὑποταξάμενοι τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς διαθέσεως ἣν ἔσχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ πρεσβευταί.

Judæorum Cyrenensium & Asianorum legatio ad Cæsarem.

Cæterum Judæi, qui in Asia & Lybia Cyrenensi degebant, à civitatibus vexabantur, cum à superioribus quidem regibus in suo jure defensi fuissent, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut sacra pecunia spoliarentur, & privatim læderentur. Quapropter cum in ea calamitate essent, neque Græcæ crudelitatis finem ullum invenirent, miserunt etiam istis de rebus legatos ad Cæsarem. Ille vero iis eadem jura concessit, & ad provinciales ea de re scripsit: cujus rescripti exemplar subjecimus, ut nobis testimonio sit, qua in nos voluntate erant imperatores superiores.

β'. "[x] ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΤΣ, ΔΗ-
"ΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος

2. "CÆSAR AUG. PONT. MAX. TRIB.
"POTEST. EDICIT. Quandoquidem Judæorum

Augusti Cæsaris edictum.

ἐ Ἡσημένος ἰσχυρῶς,] Ἡσσώμενος *Busb.*

ζ Καὶ τοῦτο πάθος] Καὶ τοῦτο πάθος ἔζωθεν ὑπελάμβανέ με ποιεῖν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

ἑ Οὐδὲ τοὺς οἰκείους] Οὐδὲ deest *Vat.*

η Ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι προσκινεῖν,] Ἢ καθ' τινος ὑπόνοιαν ἔχειν ἰφίεσθ τὴν ἀρχὴν, ἢ τι περὶ αὐτὴν προσκινεῖν. *Zonaras.*

θ Καὶ τὸ κάλλιστον] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ὤετο παρέχειν ἐν τῷ εἰδέναι τὴν ἐκ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου.

ι Εἰκάσαι,] *L. B.* εἰκὸς ἦν. *Cocceius* εἰκάζειν ἦν.

κ Ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη] Judæos illic plurimos fuisse etiam docemur Act. 2. 10. Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. quare sæpe junguntur Judæi Libyes, Cyrenenses & Alexandrini. Syncellus chronographiæ pag. 347. de iis quæ Trajano imperante contigerunt, Ἰουδαῖοι κατὰ Λιβύην καὶ Κυρήνην καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν, *Judæi qui in Libya & Cyrene, & Ægypto & Alexandria erant.* Quare quum Act. 6. 9. junguntur Synagogæ Judæorum Λιβυστίνων, Ἀλεξανδρέων, Κυρηναίων, non dubito quin iidem intelligantur, & corrupta sit ibi in Actis Apost. lectio Λιβυστίνων. Notum est Libystinus formari a Libya æque ac Libys. Catullus epig. 60.

——— *lexna montibus Libystinis.* REL.

λ Πρότερον βασιλέων] Πρότερον *Busb.*

μ Ἱερῶν ἀφαίρεσιν] Illud ἱερῶν è *Codd. Gall. Bamb.* & *Vet. Interpr.*

ν Ἐν τοῖς ἰδίοι μέρεσι.] Αὐτοὺς ἐπὶ μέρους *Busb.*

ξ Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας,] Καθ' τῶν Ἑλλ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

ο Πρὸς Καίσαρα,] Πρὸς τὸν Καίσαρα περὶ τούτων *Busb.* ὑπὲρ Καίσαρος καὶ π. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

π Καίσαρ ——— λέγει.] Conf. supr. lib. 14. c. 10. §. 8. & 13. SPANH.

ρ Συμ-

"rum gens non ſolum hoc tempore fida & grata "populo Romano inventa fuerit, ſed & multo an- "te, maximeque ſub patre meo Cæſare imperato- "re, & in primis pontifex maximus Hyrcanus: "placuit mihi & conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, ut Judæi ſuis moribus "uti ex patria ipſorum lege ſinerentur, quemad- "modum uſi fuiſſent tempore Hyrcani pontificis "ſummi Dei; neque eorum donaria attingerentur, "ſed Hieroſolyma mitti *permitterentur*, & iis tradi "quibus eſſet recipiendi munus Hieroſolymis de- "legatum: neve cogerentur ad vadimonia præſtan- "da Sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præparatio "ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eorum "libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclavium virorum, compertus eſ- "ſet, pro ſacrilego haberetur, ejuſque bona in pu- "blicum populo Romano addicerentur. Decretum "etiam quod mei in honorem ſcripſerunt, ob me- "um in univerſum hominum genus pietatem, & "ob Caji Marcii Cenſorini *in illos* merita, una "cum hoc edicto reponendum eſſe jubeo in loco "celeberrimo à communi Aſiæ mihi Ancyræ con- "ſecrato. Si quis contra ea, quæ ediximus, fece- "rit, non levi mulctabitur pœna". Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris.

Auguſti Cæſaris litera.

3. "CÆSAR NORBANO FLACCO S. "Judæis ubicunque gentium degentibus, qui ex "veteri inſtituto ſoliti erant etiam pecuniam ſa- "cram Hieroſolyma mittere, liceat hoc facere ne- "mine prohibente". Atque hæc quidem Cæſar.

Agrippæ litera ad Epheſios.

4. Porro & ipſe Agrippa pro Judæis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, ET PO- "PULO S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma "in templum mitti ſolebat, procurationem & cu- "ſtodiam penes Judæos in Aſia eſſe volo more "patrio: & ſi qui ſacram Judæorum pecuniam fu- "rati ad aſyla confugerint, eos inde abſtrahi volo "& Judæis *in ſupplicia* dari, quo jure abſtrahi ſo- "lent ſacrilegi. Inſuper & Silano prætori ſcripſi, "ne quis Judæum Sabbatis compellat ad vadimo- "nia præſtanda.

Ejuſdem litera ad Cyrenenſes.

5. "M. AGRIPPA CYRENÆORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, POPU-

"τὸ τ Ιουδαίων εὐχάριστον εὑρέθη, ὃ μόνον ἐν τῷ ἐπιτω- "πῳ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγονημένῳ, καὶ μά- "λιστα ὅτι ἐμὲ πατρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, "θεὸς τ δῆμον τῶν Ρωμαίων, ὅ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν "Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ [y] συμβουλίῳ μετ' "ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου Ρωμαίων, τοὺς Ιουδαίους "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις [z] θεσμοῖς κατὰ τὸν [a] πατρῷον "αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὅτι Υρκανὸς ἀρχιε- "ρέως Θεοῦ ὑψίστου, [b] τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ "ἀναπέμπεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, [c] καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ "τοῖς ἀποδοχεύουσιν Ιεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολο- "γεῖν αὐτοὺς ἐν σαββασιν, ἢ τῇ [d] πρὸ παύτης παρασκευῇ, "[e] ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς "ἱερὰς βίβλους [f] αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, [g] ἔκ τε "σαββατείου, ἔκ τε [h] ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, "καὶ τ βίον αὐτοῦ ἐπεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τ Ρωμαίων. "[i] τὸ τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τ "ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ "ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κινσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα "κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ [k] γνησίως "μοι ὑπὸ τ κοινοῦ τ Ασίας ἐν [l] Αγκύρᾳ. ἐὰν δέ τις πα- "ραβῇ τι τ προειρημένων, δώσει δίκην [m] ὃ μετρίαν". ἐσημειοφαφήθη ἐν τῷ Καισαρος ναῷ.

γ'. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ· "Ιουδαῖοι, ὅσοι πατ' οἰκουμένην εἰσὶν [n] οἱ δ' ἀρχαίαν σπου- "δὴν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν "εἰς Ιεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν". καὶ ταῦτα μὲν Καίσαρ.

δ'. Αγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τ Ιουδαίων τ τρόπον ° τοῦτον. "[p] ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ "ἐν Ιεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐ- "πιμέλειαν καὶ φυλακὴν βούλομαι τοὺς ἐν Ασίᾳ Ιουδαίους "ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια· τούς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρή- "ματα τ Ιουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, "βούλομαι ἀποστᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ιουδαίοις, ὡς "δικαίῳ ἀποστῶν) οἱ ἱερόσυλοι. [q] ἔγραψα δὲ καὶ Σιλανῷ "τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ιουδαίους ἐγγύας ὁμολογεῖν.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, [r] ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ "Ιου-

[y] Συμβουλίῳ] Συμβόλως *Hen.* à pr. m.

[z] Θεσμοῖς] *L. B.* ἰδίμοις. in Marg. ἰδιωτικοῖς. *Cocc.* ἰδιωμοῖς. minus recte, ut Legum Græcarum periti norunt. HAV.

[a] Πατρῷον αὐτῶν νόμον,] Πάτριον *Vat.*

[b] Τά τε ἱερὰ εἶναι] Id eſt, ut nemo ἱερόσυλος rapaces in ſacram pecuniam manus injiciat

[c] Καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ] Καὶ ἀποδόσθαι τοῖς ἀποδοχεῦσιν *Vat.* & rectius, ut puto, quam in *Editis Aliiſque.*

[d] Πρὸ ταύτης παρασκευῆς,] Nota παρασκευὴν Judæos incipere pridie Sabbati, ſeu Veneris hora nona, ad Solem occidentem. Παρασκευὴ tamen etiam de tota die Veneris dicta & *Evang. Joham.* vid. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. p. 569. SPANH.

[e] Ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.] Vid. infr. ἀλλοι. lib. 6. c. 9. §. 3. & ſupra lib. 3. c. 10. §. 5. καὶ δὴ τελευτῶν αὐτῷ καὶ φερνὰς· *Ruſin.* per contubernia. *Aliter* Philo de Septen. p. 1190. A. B. qui à Meridie ad Veſperam *Phaſe* ſacrificatum dicit. SPANH.

[f] Αὐτῶν,] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἔκ τε σαββατείου,] *Ex Synagogis* vertit *Epiphanius*; quæ Σαββατεῖα (vel Σαββάτια juxta *Cod. Gall.*) forſan dicebantur, quia ſingulis Sabbatis in eas conveniebant Judæi. Porro *in* Synagogis erant arcæ, in quas conjiciebant ſtipem, quam ſinguli conferebant, ſive ad levandam tenuiorum inopiam, ſive in uſus ſacros. Harum arcarum formam deſcriptam habes apud Judæorum magiſtros. σαββατεῖον videtur Synagoga eſſe, in quam viri & feminæ communtur in Sabbatis (unde nomen ſuum habet) ſolebant convenire, ἀνδρῶνες vero ſcholæ publicæ, in quibus ſapientiæ ſtudioſi erudiebantur & exercebantur. *Vitringa* de Synagog.

[h] Ἀνδρῶνος.] Ἀνδρὼν, inquit *Suidas*, οἶκος ἔνθα οἱ ἄνδρες εἰώθασιν ἀθροίζεσθαι. Forſan ἀνδρῶνας hic vocat Auguſtus, quæ *Andronitides* appellantur *Vitruvio*, in quibus ſolis erant Bibliothecæ, non in *Gynæconitidibus*. HUDS. Forſitan ſcripſit Ἀμαρῶνος. Nam ארון, *armarium*, ὁ τῷ Ἀμαρὼν Epiphanius ſcribit ſacros libros ſervari, at hoc erat ὁ σαββατείου. & in Gloſſis *Androna*, αὐλὴ exponitur & ἀνδρὼν *Androna*. *Andron* pars eſt ædium. Themiſtius oratione XVIII. ὃς μὲν πρῶτον ἐγείρει, ὃς δ' θάλαμον ὃς δ' ἀνδρῶνα, ὃς δ' ἐπτάκλινον ἢ ὀνταύκλινον οἶκον. *Hic prodomon, hic thalamum, hic androna, alius æcon, ſive conclave ſeptem vel novem lectorum capax exſtruit.* Locus a viris ibi congregatis ἀνδρὼν dicitur. Idem orat. XXVI. Τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίξεστον καλαιτεῖν εἶναι οἴηται, πειθόμενοι Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ. *Androna impolitum non vis relinquere, ab Heſiodo perſuaſus.* Heſiodus δόμον habet, quod Themiſtius reddit ἀνδρῶνα. REL.

[i] Τό τε] *L. B.* τὸ δ.

[k] Γνησίως] Ἀνεπιθέτως malit *Caſaubonus.* Sed vulgata lectio bene ferri poteſt. nam apud *Dionem*, τιμᾶν γνησίως τῷ Καίσαρι &c.

[l] Ἀγκύρᾳ.] Ita cum *Scaligero*, *Caſaubono*, *Aliiſque.* ἀργύρᾳ in *Græcis* omnibus. At *Sam. Petitus* (in lib. IV. *Var. Lect.* c. XI. & in *Animadverſ. ἀνεκδότοις*, tom. II. p. 126.) ὁ ἀργυρῇ pro ὁ ἀργύρῃ legendum putat, hoc eſt, *argentea* ſeu *ſtela* ſeu *tabella.* Verum iſtam emendationem (tum ob alia tum quod inſolitus ſit vocis illius ἀργυρῆς uſus) rejicit Ill. *Ez. Spanhemius* in *Epiſtola prima* ad *Mollerum*, quam videſis, p. 91. HUDS. *Ruſinus* ſine ullo loci nomine vertit, *locoque quem omnis Aſia meo nomini dedicavit.* SPANH. Et tamen *Petiti* conjecturam firmat *L. B.* in quo expreſſe ἀργυρῇ legitur. HAV.

[m] Οὐ μετρίαν".] *L. B.* οὐχὶ μετρίαν.

[n] Οἱ δ' ἀρχαίαν] Voculam οἱ uncis incluſam dedi ad ſenſum ſupplendum, qua non admiſſa, vertendum, *Judæi, quotquot ubique gentium ſunt, ſoliti erant ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere. id ipſis facere nunc liceat*; pleniore diſtinctione poſita poſt Ιερόσυλα. HUDS. At ego uncinulas delevi, quum jam *L. B.* auctoritate illud οἱ ſeſe ſatis tueri poſſit. HAV.

[o] Τοῦτον.] Τοιοῦτον ſolus *Hen.*

[p] Αγρίππας —— χαίρειν.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 12. SPANH.

[q] Ἔγραψα δὲ] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & melioribus *Epiphanii* libris. ἔγραψε δὲ καὶ Σιλανῷ in *Editis Aliiſque.*

[r] Δημῷ χαίρειν.] Illud δήμῳ è *Cod. Vat.* & *Hen.* conſentientibus *Epiphanii* libris.

"Ιουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τ̃ ἐν
"Λιβύῃ στρατηγὸν [s] τότε ὄντα [t] Φλάβιον, καὶ πρὸς τὰς ἄλ-
"λας τὰς τ̃ ἐπαρχίας ὑπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως
"ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς
"ἐστὶν αὐτοῖς πάτριον, ἐνετυχόν μοι νυῦ, ὡς ὑπό τινων
"συκοφαντῶν [v] ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν πρόφασί τολῶν
"μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθιστάναι κατὰ
"μηδένα τρόπον [x] ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρή-
"ματα ἀφῄρηται τ̃ πολεων τὰς εἰς ταῦτα ἀποκειμέ-
"νους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ιουδαίοις κε-
"λεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ-
"ΤΟΣ [y] ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ [z] ΑΡΧΟΤΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καί-
"σαρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τὰς Ιουδαίας,
"[a] ὅσαι ἂν ὦσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος [b] συναγα-
"γοῦσαι, χρήματα ἀναπέμπειν εἰς Ιεροσόλυμα. ἔγραψα
"ἂν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ ὅτως θέλομεν γί-
"νεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧττον [c] Ιουλίου Αντωνίου ἀνθύπατος ἔγρα-
"ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΤΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι
"ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ κατοικοῦντες Ιουδαῖοι ἰδοῖς Φε-
"βρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Εφέσῳ ἐπέδειξαν, Καί-
"σαρα τ̃ Σεβαστὸν καὶ Αγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς
"χρῆσθαι [d] τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς
"ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τ̃ ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνε-
"κα τ̃ πρὸς τὸ θεῖον [e] ἀνακομιδῆς συμπορευομένης, ποιεῖν
"ἀνεμποδίστως. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τ̃
"Σεβαστ̃ ἐκ Αγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῳ βε-
"βαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι, [f] ἐν τοῖς τ̃ Σε-
"βαστ̃ ἐκ Αγρίππα βεβήμασιν, σωσπερεῖπον [g] αὐτὰς
"χρῆσθαι ἐκ ποιεῖν καὶ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμ̃.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπει-
δὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ
παλαιὸν εἰς τὰς Ελλήνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πά-
σης τιμ̃ς [h] ἄνωθεν ὑπετυγχάνοντες, ἀφ' ὧν τῶν παλαιῶν
ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἐχόντων πράττειν, [i] ἀλλὰ καὶ
συνεργήμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τ̃
Θεὸν τιμῶν. ποιούμεθα δὲ πολλάκις αὐτῶν τῷ μνήμῳ
διαλλάττων τὰ γένη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας [k] ἀλο-
γίστοις ἡμῶν τε [l] κἀκείνοις μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμε-
νος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἐστι γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ
χρῆται, [m] κατὰ πόλεις δ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τ̃
διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δ' πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως [n] ἐπι-
τηδεύσαι λυσιτελέστατον ὂν Ελλησίν τε καὶ Βαρβάροις,
οὗ φλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡ-
μᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὔνους καὶ φί-
λους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν
ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων οἰεσθαι τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς
καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν [o] ἅ-
πασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώ-
πων βίον. [p] ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱσ-
τορίας.

"LO S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus jam Au-
"guſtus ſcripſit Flavio Libyæ prætori, aliiſque
"iſtius provinciæ procuratoribus, non eſſe vetan-
"dos mittere ex more patrio ſacram pecuniam
"Hieroſolyma, nunc me interpellarunt, dicentes
"ſe vexari à delatoribus quibuſdam improbis, ve-
"tarique hoc facere ſimulatione quorundam tribu-
"torum quæ minime debentur: quibus ſine ulla
"moleſtia in integrum reſtitui jubeo, etiam ſacram
"urbis uniuſcujuſque pecuniam, ſi quæ homini-
"bus erepta fuerit ad eam colligendam cuſtodien-
"damve delectis, curarique *in poſterum* ut res iſtæ
"Judæis, qui illic ſint, in melius cedant.

6. "CAJUS NORBANUS FLACCUS
"PROCOS. SARDIANORUM MAGI-
"STRATIBUS S. Cæſar mihi ſcripſit, jubere
"ſe, ut Judæi, qui more patrio *ſacram* pecuniam
"collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero-
"ſolyma mittere. Vobis itaque ſcripſi, ne vos la-
"teat quod & Cæſar & ego hoc ita fieri volu-
mus.

7. Nec aliter Julius Antonius procoſ. reſcripſit *Julii Antonii litera ad Epheſios.*
"EPHESIORUM MAGISTRATIBUS, SE-
"NATUI, POPULO S. Judæi, Aſiam habi-
"tantes, mihi, idibus Februariis Epheſi jus red-
"denti, indicaverunt, Cæſarem Auguſtum & A-
"grippam ipſis conceſſiſſe, ut ex ſuis legibus &
"inſtitutis viverent, & primitias, quas unuſquiſ-
"que ſponte ſua ex pietate in Deum ſolvet, liceat,
"nemine prohibente, cum comitatu *Hieroſolyma*
"deportare. rogabantque ut ipſe, convenienter iis
"quæ à Cæſare & Agrippa conceſſa erant, meam
"ſententiam decreto ſancirem. Volo itaque vos
"ſcire, Cæſaris & Agrippæ voluntatem eſſe, ut
"permittantur pro libitu vivere atque agere juxta
"patriam conſuetudinem.

8. Et hæc quidem apponere neceſſe habui, ut oſtenderem Græcis, quorum in manus maxime perventura ſunt quæ de rebus noſtris geſtis perſcripſi, quod ſuperiore tempore omni in honore habiti, nequaquam à magiſtratibus prohibiti fuerimus ex patriis legibus vitam inſtituere; ſed eorum etiam auctoritate freti & muniti religionem Deique cultum conſervavimus. Sæpius autem illorum mentionem facio, ut gentes *nobis* reconciliem, odiique in nos & illum cauſas in hominibus nihil penſi habentibus inſitas ejiciam. Nam gens quidem nulla eſt, quæ tota eiſdem utitur inſtitutis, ſed oppidatim *fere* diſcrepatur plurimum. At jus ipſum omnibus ex æquo hominibus accommodatur, tam Barbaris utile quam Græcis: cujus quidem rationem habentes maximam quæ apud nos ſunt leges, faciunt nos, eas recte modo obſervemus, cunctis hominibus benevolos & amicos. Quamobrem par eſt, ut & iſta ab illis expetamus; neque nos arbitrari à ſe alienos debent *alii*, in eo quod inſtitutis differamus, ſed id potius ſpectare an ad virtutem & probitatem comparata ſint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, ſolumque per ſe ſufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem inſtitutam redeo.

s Τότε ὄντα] Τόν τε ὄντα *Vat.* & *Hen.*
t Φλάβιον,] *L. B.* Φάβιον.
v Επηρεάζοιντο,] Επηρεαζόμενοι *Vat.*
x Ενοχλουμένοις,] Ενοχλουμένας *Hen.* & *Vat.*
y Σαρδιανῶν] ΕΦΕΣΙΩΝ apud *Philonem* in lib. *de Legatione ad Cajum*, p. 1036.
z Αρχουσι] *L. B.* ἄρχουσι καὶ βουλῇ.
a Οσοι ἂν ὦσιν] Forſan ἅ ἂν ὦσιν, ut apud *Philonem.*
b Συναγαγοῦσαι,] *L. B.* συνάγουσι.
c Ιουλίου Αντωνίου ἀνθύπατος] *Ruſinus* Proconſul. SPANH.
d Τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε] Deſunt in *L. B.*
e Ανακομιδῆς συμπορευομένης,] Rectius forſan ἂν κομιστ̃. Verum hoc non ſufficit ad locum integritati ſuæ reſtituendum. Videſis *Annott.* HUDS. Videntur quædam deeſſe. Fortaſſis hoc modo defectus ſupplebitur: καθιέρωσεν, ἀνακομιδῆς χάριν συμπορευομένης ποιεῖν. COCC.
f Εν] Fortè ἐμοὶ. COCC.
g Αὐτὰς χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Vat.*
h Ανωθεν ὑπετυγχάνοντες,] Αὐτοῖς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
i Αλλὰ καὶ] Ita è *Cod. Vat.* vel συνεργούμεθα, quomodo *Epiphanius* legiſſe videtur, qui vertit, *ſed & defendebamur, religiones & honores in Deum ſervantes.* ἀλλὰ καὶ συνεργὸς μαθημάτων τ̃ θρ. in *Editis Aliiſque.*
k Αλογίστοις ἡμῶν] Τοῖς ἀλογίστοις ἡμῶν *Vat.* & *L. B.* τοῖς ἀλογίστοις ὑμῶν *Hen.*
l Κἀκείνοις] *L. B.* καμείνων.
m Κατὰ] *L. B.* καὶ κ̃.
n Επιτηδεύσαι λυσιτελέστατον ὄν] Επιτηδεύοντες *Vat.* & *Hen.* à pr. m. HUDS. *L. B.* ὡς ἐπιτηδεύοντες, ſed *Coccejus* ita corrigit ὁμοίως ἐπιτηδεύ̃), vel ἐπιτηδεύ̃) ὡς λυσιτελέστατον. HAV.
o Απασιν,] *L. B.* ἅπασι ὦν.
p Επάνειμι δ̃] Επάνειμι δ̃ πάλιν ἐπὶ τὸ σ. *Vat.*

CAP. VII.

XI. *Quomodo, post Herodis descensum in sepulchrum Davidis, ingravescebat dissidium in domo Herodis.*

Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis.

HErodes vero, qui tum in regno suo tum extra ingentes sumptus faciebat, cum jam ante audivisset, Hyrcanum suum in regno antecessorem, aperto sepulchro Davidis, inde tria millia talentorum argenti abstulisse, atque ibi multa adhuc plura restare, quæ ejus largitioni abunde sufficerent, multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret: tunc vero noctu recluso sepulchro, eo cum amicorum suorum fidelissimis intravit, cavens ne id in urbe resciscceretur. Et pecunias quidem depositas similiter ac Hyrcanus non invenit, sed aurea ornamenta multumque supellectilis pretiosæ, quæ omnia abstulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit & ulterius progredi etiam usque ad conditoria, in quibus sita erant corpora Davidis & Solomonis. Et duos quidem è suis satellitibus amisit, flamma ex adytis (ut ferebatur) prodeunte quæ in intrantes incidit: ille vero perterritus exiit, & placandi numinis gratia, exstruxit in ostio sepulchri magnis sumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis meminit Nicolaus histeriarum scriptor, qui eo tempore floruit; non tamen *memoravit* quod *in sepulchrum* descenderit *rex*, ut qui præter decorum id factum esse noverit. Quin & in aliis ad hunc modum scribit. * Nam cum & in regno ejus vixerit & simul cum eo, quæ illi grata essent, eique inservirent, scriptis mandavit, ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinerent: insuper & multa ejus facinora manifesto injusta aliis coloribus depingens, & quantum potuit occultare studens. Ille etiam Mariamnes ejusque liberorum cædi, crudeliter à rege perpetratæ, speciosam causam astruere volens, illam calumniatur quod impudice se gesserit, juvenesque quod insidias struxerint. totoque opere idem fecit, quæ à rege præclare gesta erant nimium extollens, quæ vero improbe egerit excusare laborans. Cæterum illi, ut dixi, facile quis potest ignoscere. nam id sibi negotii dedit, non ut res gestas aliis narraret, sed ut regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Asamonæorum reges attingimus, propterea que sacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falsi quid audeamus, incorrupte sincereque res *ante* actas exponimus, multos quidem è posteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, † etsi, dum id honeste fiebat, acciderit etiam, ut eos ipsos nobis iratos habuerimus.

Nicolaus Damascenus notatur.

Josephus ex stirpe Asamonæorum.

Herodis domestica turbæ.

2. Cæterum Herodis domesticæ res, postea quam sepulchrum aggressus est, indies deterius ha-

ΚΕΦ. ζ.

Ως μὴ τὸν Ηρώδε καταβασιν εἰς τ Δαυίδε τάφον, μᾶζόνως ἐξεπάσθη τὰ περὶ τὸν οἰκίαν Ηρώδε.

q Ο γὰρ Ηρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἐπ πάχιον ὡς Υρκανὸς ὁ πρὸ αὐτε [r] βασιλεὺς, ἀνοίξας τ Δαυίδε τάφον χρυσέᾳ λάβοι τριχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων [s] ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῇς χορηγίαις, ὀκ πλείονος μὲν δ' ἐννοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν· ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τ τάφον, εἰσέρχε [t] πραγματευσάμενος ἤκισα μὲν ἐν τῇ πόλ [v] φανερῶς εἶναι, παρειλημφὼς ᾗ τὸς πιστοτάτυς τ φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἦν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, ὐχ εὗρεν· [x] κόσμον ᾗ χρυσᾶ καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὃν [y] ἀνείλετο πάντα. ἀπωδίλα δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτ Δαυίδε κ Σολομῶνος τὰ σώματα. κ [z] δύο μὲν αὐτῷ τ δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς [a] ἔνδοθεν εἰσιᾶσιν [b] ἀπανθρώπως ὡς ἐλέγετο. πτοηθεὶς δ' αὐτὸς ἐξῆλθ, κ ᾧ δέους ἱλασήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας [c] ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκεύασε, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο δ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται δ κατασκευάσματος, ἃ μὲν [d] ὅτι κατῆλθεν, ὀκ εὐπρεπῆ τὸν πρᾶξιν ὑπισάμενος. Διαπλεῖ ᾗ δ τὰ ἄλλα τὸν τ τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. [e] ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ δ σπεύδει αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ δ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, [f] μόνον ἀπτόμενος τ πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ ᾗ δ τ [h] ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων, κ μὴ [i] πάσης αἰσχύνης ὑπικρυπτόμενος. ὅς γε δ τ Μαριάμμης φόνον, κ τ παίδων αὐτῆς [k] ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀναγὼν βυλόμενος, ἐκείνης τε ἀπολογίαν, κ τ νεανίσκων ὑποβολὰς καταψευδεῖ. καὶ διατελεῖ τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, θατέρου ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ᾗ τ θρασυνομηθέντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην. ἀ γὰρ ἰσοτιμίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπεροχίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ᾗ δ γένους ὄντες [l] ἀγχοῦ ᾗ ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ [m] τὴν ἱεροσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί π [n] ὑπὲρ αὐτῶν ὀκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τ ἐγγόνων τ ἐκείνε βασιλεύοντας ἔτι δ' ὑπερόπτας ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν σὺν ἐκείνων τετιμηκότες, ° ὥν, ὅτε δικαίως ἐγένετο, P συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

Β'. Ηρώδης ᾗ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ὧν ἐποίησε τῷ πίφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κ τὴν οἰκίαν,

εἴτε

q Ο γὰρ Ηρώδης,] Ηρώδης ᾗ *Busb.*

r Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Busb.* & *Zonar.*

s Ἔτι, κ δυναμένων] Ita lego cum *Cod. Hen.* πλειόνων ἔτι κ δ. in *aliis.*

t Πραγματευσάμενος] Πραγματεύμενος *Busb.*

v Φανερῶς εἶναι,] Φανερὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Κόσμον ᾗ χρυσᾶ] Κοσμον ᾗ πολλὰ κειμηλίων χρυσῶν *Busb.* & *Zonar.* κόσμον ᾗ χρυσῶν κειμηλίων πολλὰ *Vat.* & *Gall.*

y Ανείλετο] Ανείλατο in *Editis Aliisque.*

z Δύο —— ἀπαιτώσης] Inde *Zonaras* p. 247. A. B. SPANH.

a Ενδοθεν] Ἔνδον *Vat.* verum ἔνδοθεν juxta *Epiphan.*

b Απανθρώπως ὡς ἐλέγετο.] Απανθησάσης *Zonar.*

c Επὶ τῷ στομίῳ] Επὶ τ στομίων κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Busb.* ἐπὶ ᾗ σ. κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Gall.*

d Ὅτι κατῆλθεν,] Καὶ κατῆλθεν *Busb.* & *Vat.* ἔτι κατῆλθεν *Hen.* à prima manu.

* *Nam cum & in regno ejus vixerit & simul cum eo,*] *Nam cum vivente illo & regnante scriberet, regique, cujus gratiam magni faciebat, obsecutus est, eaque tantum attigit, quæ ad ipsius gloriam pertinerent.* &c. *Grot.* in Epist. p. 49.

e Ζῶντι] *L. B.* συνὼν sed *Coccejus* jubet scribere ζῶν τι.

f Μόνον] Μόνων legit *Coccejus.*

g Τῶν πρὸς εὔκλειαν] Sic forsan *Epiphanius*, qui vertit, *quæ ad gloriam ejus pertinebant.* τ εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων *Vat.*

h Εμφανῶς] Εμφανῶν ἀδίκων *Hen.* & *Vat.* atque in forsan *Epiphan.*

i Πάσης] Abest a *L. B.*

k Ωμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον,] Οὕτως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένον *Vat.* ὕστως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένων *Hen.*

l Ἀγχοῦ ᾗ ἐξ Ασαμωναίων] Ἀγχοῦ τ ἐξ Ασαμωναίων *Vat.* ἀγχοῦ τ ἐξ Ασαμοναίων *Hen.* & *L. B.*

m Τὴν ἱεροσύνην] *L. B.* κ τὴν ἱεροσύνην.

n Υπὲρ αὐτῶν] *L. B.* ὑπὲρ αὐτῶν.

o Ὧν, ὅτε δικαίως ἐγένετο,] Ita lego, Ὧ *Hen.* à prima manu. Ὧν in *Editis Aliisque.* mox pro συνέβη τε mallem συνέβαινε. HUDS. Forte ὃ εἰ μὴ &c. COCC.

p Συνέβη τε] Fortè ᾧ συνέβη. SPANH. *L. B.* συνέβη ᾗ. *Coccejus* συνέβη δή.

† *Etsi*,] Vel, *si quid forte, dum honeste fiebat, ipsos offenderit.* ac si lectum fuisset συνέβη τι.

q Πλείω

εἶπε δὴ ⸗ μιᾶιμαι⸗ ὑποδυι⸗ εἰς ἃ μαλιστα ⸗ πρότερον ἐτόσθ, [q] πλείω γνέσ⸗ [r] πρὸς ἀνηκεστα ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τ τυχης ἐν [s] ἐκείνοις τῶν ὑπιόντων πιεσμένης, [t] ἐν οἷς το κ⸗ τῶν αἰτιαν εὔκαιρον ⸗ μικρὰν πίστιν [v] παρεῖχε ⸗ Δι⸗ τὴν ἀσεβειαν αὐτῶν τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. στάσις γὰρ ἦν ὥσπερ ἐμφύλιος πολεμος [x] κ⸗ τῶν αὐλῶν, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τὰς Δι⸗βολὰς. ἐστατηγ⸗ δ' ἀεὶ κ⸗ τ ἀδελφῶν Ἀντίπατρ⸗, δεινὸς ὢν, [y] ἔξωθεν μὲν [z] περιβάλλειν αὐτὰς τὰς αἰτίας, αὐτὸς ⸗ πολλακις ἀπολογυμένος πρὸν [a] λαμβάνειν, ἵν' ⸗ τὸ δοκεῖν εὔνουν πρὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ὑπιχειρήσεις ὦν εὐόκ⸗. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθ⸗ τ πατέρα, μόν⸗ ὡσπερ τ ἐκείνῳ σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς [b] πεπιστευκώς. ὁ ⸗ κ⸗ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν [c] αὐτῷ διοικητὴς τ τ βασιλείας πραγματων, Ἀντιπάτρῳ σωίζη, καὶ μ⸗ τ ἐκείνῳ μηδὲν ὡσπερ τ ἐπιόντων ἐβούλευε. καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ὅτοι, καὶ πράττειν ὅσα θέλοιεν, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἔξωθεν [d] οἷς ἐδόκ⸗ συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τ Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντ⸗, [e] κ⸗ τὴν ἀτιμίαν ἐπ' εὐγνωμοσύνης οὐκ ἔφερον [f] παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγατηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μίσ⸗ εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, καθ' ἅπερ τὴν πρὸς τ ἄνδρα Δι⸗θεσιν, κἀκ τ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον Δι⸗κεῖσθ⸗. συνοικ⸗ μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὴν ⸗ ἰσοτιμίαν αὐτῆς [g] ἀνηξιοπαθ⸗ Γλαφύρα.

γ'. Δυσέρας δὲ τούτης ἔριδ⸗ ἐμπεπλωκυίας, ἐδ⸗ ὁ τ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω παραχῆς ἦν. ἰδίαν ⸗ ὑπόθεζιν ὑποψίας κ⸗ μίσους εἶχεν. [h] ἐμπεπλωκὼς μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοσύνης αὐτῷ γυναικὸς, ἥβητ⸗ ⸗ τ ἀνθρώπ⸗ μεμισωότως ὑπὸ τοσοῦτον κεκλουμέν⸗, ὡς αὐτῷ [i] τ τ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑποφανῆναι, πρὸς ⸗ [i] τῇ δούλῃ τ νοῦν εἶχεν. ἦκτο ⸗ ἀτιμασθεὶς Ἡρώδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τ ἀδελφὸν, [k] δυνάμ⸗ ⸗ κ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσχεραίνειν ὤετ⸗. κ⸗ τὴν μὲν κόρην, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν· αὐτὸς ⸗, χρόνου διελθόντ⸗ οἰόμεν⸗ ἤδη παρηκμακέναι τὴν ὑπθυμίαν [l] τῷ ἀδελφῷ, πρεσβύ τε τ πρώτων ἡπάτ⸗, κ⸗ τὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρ⸗ δ' ἐκαλεῖτ⸗. Φερώρα ⸗ [m] συμβουλεύ⸗ Πτολεμαῖ⸗ ἤδη παυσαμένῳ τ εἰς τ ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τ ἔρωτα. κ⸗ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ὑποστερεῖν μὲν αὐτὸν τ εὐνοίας τ πρὸς βασιλέως, αἴτιον ⸗ κἀκείνῳ παραχῆς ἐν μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστα⸗. ταῦτ' ἐκεῖν⸗ [n] εἰδὼς λυσιτελοῦντα, τῷ κ⸗ πρότερον ἐν Δι⸗βολαῖς γνόμεν⸗ [o] συνεγνῶσθαι, τὴν μὲν ἄνθρωπον, ἤδη ἐν παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὑποπέμπε⸗· βασιλεῖ ⸗ ὁμολόγ⸗ λήψεσθ⸗ τ δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, κ⸗ τριακοστὴν ἡμέραν συνέθετο γάμων, συνεπομνύμεν⸗ ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ὑποπεμφθεῖσαν ἕξειν. διελθουσῶν ⸗ τ τριάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ἦν ἥττων κ ἔρωτ⸗, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆ-

bebant, sive diris ultricibus in eam partem invadentibus qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingravesceret ad insanabilem usque calamitatem, sive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipsum propter impietatem in miserias istas incidisse. Dissidium enim erat in regia quod belli civilis speciem præ se ferebat, & mutua crescebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem semper aliquid adversus fratres moliebatur, adeoque malitiose versutus erat, ut eos ab aliis insimulandos curaret, & ipse sæpe eos simulate excusaret, ut quoniam benevolus videretur facilius conata sua perficere posset. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut crederet unum esse Antipatrum, cui patris salus summæ curæ foret. Quinetiam Ptolemæum, negotiorum regni sui procuratorem Antipatro commendavit *rex*, ac magnis de rebus cum Antipatri matre consultabat. In summa ii omnia erant, ut & quæ vellent facerent, & in alios prout iis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies gravior; & quod ad omnia summa nati essent, minimum eos pupugit dedecus, neque se repelli suamque dignitatem minui ferre poterant. Immo & de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri conjux, simultatem cum Salome exercebat, partim propter suum in maritum amorem, partim quia habita esset paulo insolentior in ejus filiam. nam nupta quidem erat Aristobulo, quam illa pari secum dignitate esse indigne ferebat.

Antipatri callidias.

Dissidia inter mulieres.

3. Cæterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat privata suspicionis & odii causa. Nam amore quidem captus est servæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perdite eam adamavit, ut spreta regis, quam sibi desponderat, filia, servæ totus adhæresceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quasi contumelia affectus, cum frater quem tot beneficiis ornaverat & eo potentiæ evexerat ut pene regni socius esset, sibi in amore parum responderet: atque in eo homine sese infelicem esse existimabat. Et puellam quidem, cum parum æquum haberet Pheroram, Phasaëli filio nuptam locavit: tempore vero aliquanto post, arbitratus fratris amores jam refrixisse, de prima apud eum expostulavit, & ut secundam, nomine Cypron, duceret, postulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ consilium dat ut omissis amoribus suis * fratri opprobrio esse desineret. Turpe enim esse, servam deperiundo, semet privare regis amicitia, eique molestiam facessere & sibi odium conflare. Ille itaque, id è re sua esse videns, quod sibi ante accusato venia data fuisset, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit: regique pollicebatur, se filiam ejus secundam ducturam, & nuptias in diem trigesimum constituebat, fide jurejurando data sibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præstiterit quæ pepigerat, sed iterum servæ adhæserit.

Pheroras in regis odium incurrit, quod Jerusalem mulierculam regis filiabus prætulerit.

q Πλείω γνέσθαι] Supple ὡς. COCC.
r Πρὸς] *L. B.* κ⸗ πρὸς.
s Ἐκείνοις τῶν ἐπιθέζιν ποιουμένης] Ἐν ἐκείνῳ *Vat.* & *Hen.*
t Ἐν οἷς] *L B.* γρ οἷσπερ.
v Παρεῖχε ⸗] *L. B.* παρέχετο.
x Καὶ τῶν αὐλῶν,] Καὶ τῶν αὐλῶν τῶν βασιλικῶν Zonar.
y Ἔξωθεν] Δι' ἄλλων μ⸗ αὐτὸς περιβάλλων αἰτίας, αὐτὸς ⸗ πολλάκις ὑπερατολογούμεν⸗, ἵνα δοκῶν εὖνους ἐκείνοις, ἀνύποπτ⸗ εἴη τῷ πατρὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, κ⸗ μον⸗ τ ἐκείνου σωτηρίαν φρον⸗τίζων δοκῇ. Zonar.
z Περιβάλλειν αὐτὰς] Περιβάλλων *Busb.*
a Λαμβάνειν,] Λαμβάνων *Busb.* & *Vat.*
b Πεπιστευκὼς] *L. B.* in *Marg.* πεπραγώς.
c Αὐτῷ διοικητὴς] Ἐπὶ τ πραγμάτων *Busb.*
d Οἷς] *L. B.* ὅσοις.
e Καὶ [τῶν ἀτιμίαν] Καὶ τὴν αἰτίαν ὑπ' ἐνγ. *Vat.*
f Παρεωσμένοι,] *L. B.* in *Marg.* habet παρεωραμένοι.
g Ἀνηξιοπάθ⸗] Ita *Busb.* (& *Colc. L. B.* ἀνειξιοπάθει) ἠναξιοπαθεῖ *Hen.* à prima manu. ἀναξιοπαθεῖ in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. sup. lib. 15. c. 2. § 7. SPANH.
h Ἐμπεπλωκὼς —— κρατούμεν⸗,] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ἐμπεπλωκει.
i Τῇ δούλῃ τ νοῦν εἶχεν.] Τῶν δούλων *Busb.*
k Δυναμέν⸗ ⸗ κ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας,] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
l Τὰδελφῷ,] *L. B.* τἀδελφῶ.
m Συμβουλεύ⸗] Ita *Gall.* συμβουλεύη in *cæteris.*
* *Fratri opprobrio esse desineret.*] *Al.* fratri obtemperaret. *Vel,* fratrem non amplius contemneret.
n Εἰδὼς λυσιτελοῦσαν,] Ἰδὼν *Hen.* à pr. m. εἰδὼν *Vat.*
o Συνεγνῶσθαι,] *L. B.* in *Marg.* habet συγγνώμης ἀξιωθῆναι.

ſerit. Quam rem Herodem ægre tuliſſe iratoque animo palam erat: dum ſibi ſemper aliquod ea de re verbum elabi ſinebat; unde multi ab ira regis occaſionem ſumebant de Pherora detrahendi. Jamque eò proceſſum eſt, ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin ſemper novæ aliquæ ſimultates intervenirent, quas ejus conſanguinei & ſummi amici inter ſe exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenſo infeſtoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem ſuam, Ariſtobuli juvenum alterius conjugem, paſſa eſt ita ſe in maritum gerere ut poſtulabat conjugium, ei perſuadens ut ſecreta illius colloquia renunciaret, ipſique proderet; & cum aliquid (ut fieri ſolet) offenſionis accidiſſet, multas ſuſpiciones injiciens. Quibus factum eſt ut omnia illorum arcana reſciſceret, & filiæ animum alienaret à marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos ſæpiuſcule, dum ſeorſum eſſent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odiſſe, atque identidem denunciare, ſi unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex cæteris uxoribus ſuſtuliſſet, ſcribas paganos; (ad quod munus idoneum fore ſtudium quod tum in literas impenderent) feminis vero, ſi unquam matris ſuæ mundo comptas viderent, minari, facturos, ut pro præſenti veſtitu & deliciis centonibus induti includerentur, ut ne ſolem quidem aſpicerent. Hæc continuo à Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suſpicionibus autem adeo erat exagitatus, ut deterior indies fieret & omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc filios quidem objurgavit, & audita eorum purgatione, paulo melius in præſentia ſe habuit. at poſtea tamen longe pejora evenerunt.

Salome filiam ſuam eò perduxit, ut ſecreta domus mariti proderet.

Nonnulla à Salomes filia patefacta contra maritum.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum veniſſet, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelai filiam *in uxorem* habuit, ſeſe ex Salome audiviſſe dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile deſiderium ejus leniri poſſe. Qua re audita, ille, ex juventutis fervore & zelotypia vehementer inflammatus erat; & quam comitatem Herodes erga puellam ſæpe honoris cauſa exhibuit in pejorem partem vertebat, ſuſpicione injecta ex iis quæ audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pheroræ verba non ſine lachrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, & ſe turpis adeo criminis falſo inſimulari non ferens, turbatus eſt, ſuorumque malitiam ſæpe deplorabat, exprobrans ipſis, quàm magnis eos affecerit beneficiis & quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, &, cum multis eum opprobriis oneraſſet, "Omnium, in-"quit, *hominum* nequiſſime, adeone ſupra modum "& inſigniter ingratus evaſeris, ut talia de nobis "cogites, talia loquaris? Nonne perſpectam habeo "quid velis, quod non ſolum ut nobis convicia "faceres hujuſmodi ſermones cum filio inſtitueris, "ſed ut ſuaderes mei in interitum inſidias & ve-"neficia parari? Quis enim, niſi qui Deum præ-"ſentem haberet ut iſte puer, non ultum iret pa-"trem ob hujuſmodi criminis ſuſpicionem? Utrum "tibi videris ſermonem in animum, an in dex-

Pheroras calumniatur Herodem de amore Glaphyræ.

Quod ægre fert Herodes.

σαι τ ὠμολογημένων, πάλιν ἢ ἀφατελεῖν ὅτι τῇ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἰδὴ τ Ηρώδῃ ἐλυπᾶ, ἢ πρὸς ὀργὴν ἦγω. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ [p] παραπίπτοντες παρ' αὐτᾷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν ἧ βασιλέως ἀφορμὴν τ κ Φερώρᾳ ἀφαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε ἢ [q] οὐκέτι τὰς ἡμέρας ὅσ' ὥρᾳ, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεὶ τὸ παρεπίπτεν [r] καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν ἐ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους [s] πεποιημένων. [t] τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ ἐ δύσνους ἅπασι τοῖς ἐκ Μαριάμμης, ἅδε τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Αριστοβούλῳ πατρὸς τῶν νεανίσκων εἶα τῇ ἧ γάμῳ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων εἶπε [v] λαλήσειν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μισεῖν ἑαυτῇ, κἂν τοῖς παροξύσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑπονοίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, δύσνουν ἢ τὴν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιηκέ. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγε ὡς μεμνῶτο μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τ Μαριάμμης, ἐσυγήκασι ἢ τ πατέρα, σωνεχὲς ἢ ἀφαπλάττειν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τ ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ηρώδῃ γεγονημένους, [x] κωμογραμματεῖς καθιστάν· [y] ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ὑπημελὲς αὐτῶν καὶ πρὸς [z] παιδείαν ἐσταλμένον· τὰς ἢ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ ταύτας [a] εἶδοιεν ἧ μητρῴᾳ κόσμῳ μετηλφύας, ἀντὶ τ παρούσης ἀβρότητος ἀπειλεῖν ὡς [b] τείχεσιν ἠμφιεσμένας [c] καθειργνύντας, μηδὲ τ ἥλιον βλέπειν. ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλετο ἀφὰ τ Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἤχθετο μὲν ἀληθῶς, ἐπειρᾶτο ἢ διορθοῦν. ἐκάκα ἢ ταῖς ὑπονοίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν ἧ πάντων ἐπίφθονος. ἐ μὴν ἀλλὰ τότε μὲν ἐπανῆλθας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένοις ῥᾴδιον εἰς τ καιρὸν ἐγένετο. ταῖς δ' ἐξῆς πάλιν [d] χείρω πεσόντες.

δ'. Ο γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Αλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Αρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τ Ηρώδου ἠτιῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαρεστήτον αὐτοῦ τὴν ὀργυιάν εἶναι. τοῦτο οὖν ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' Ηρώδου, πολλάκις ἢ ἦσαν αἱ τοιαῦται Φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑπονοιῶν ἀφὰ τὸν ἐκπεσόντα λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τι τὴν ὀδυνὴν ἧ πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, [e] καταμανὺς τὰ ὑπὸ ἧ Φερώρᾳ ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ηρώδης ἢ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γιγόμενος, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τ ἀφαβολῆς ἐψυσμένον ὑ Φέρωρα, ἐτεταράκει. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵος εἰς αὐτοὺς γιγόμενος, οἷον τυγχάνοι. μεταπέμπεται ἢ τ Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, "[f] κάκιστε ἁπάν-"των, εἶπεν, εἰς τοῦτο τ ἀμότητος καὶ ἀχαριστίας ἦλθες "ὡς τοιαῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν [g] νοῆσαι, τοιαῦτα ἢ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς ὑ "βλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ "παιδὶ προσήνεγκας, ὑπόβολὴν ἢ καὶ φάρμακον αὐ-"τοὺς πιόμενος τ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ "δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ [h] ὅτος ὁ παῖς, ἡνέ-"χετο

[p] Παραπίπτοντες] *L. B.* προσπίπτοντες.
[q] Οὐκέτι τὰς ἡμέρας] Οὐκ ἐᾶτ' ἀτὰς *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[r] Καινὸν ἀγώνισμα τ συνόντων] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συνόντων, quæ mihi minus recta lectio viſa fuit. HAV.
[s] Πεποιημένων.] Forte πεποιημένων. COCC.
[t] Τοῦτο μὲ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce ὅτος.
[v] Λαλήσειν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσειαν in *Editis Aliisque.*
[x] Κωμογραμματεῖς] Conf. ſupr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.
[y] Αρμόσειν γὰρ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσῃ in *ceteris.*
[z] Παιδείαν ἐσταλμένον·] Ita *Hen.* & *Busb.* παιδίαν in *Editis Aliisque.*
[a] Εἶδοιεν ἧ μητρῴᾳ κόσμῳ] Ἰδοιεν *Busb.*
[b] Τείχεσιν] Τειχίνους *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.
[c] Καθειργνύντας,] Καθειδοῦντας *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[d] Χείρω προσπίπτοντες.] Ita *Busb.* (*Coccejus* χεῖρον) χείρων in *reliquis.*
[e] Καταμανὺς] Καταμανόντ' τὰ *Vat.*
[f] Κάκιστε ἁπάντων,] Κάκιστε πάντων *Vat.*
[g] Νοῆσαι,] Νοῆσαί τε ἢ λαλεῖν. *Vat.*
[h] Οὗτος ὁ παῖς,] Αὐτὸς ὁ παῖς *Vat.*

"χειρ τ πατέρα μὴ τίσασθαι Δι᾽ τοιαύτην ὑποψίαν; "πότερον ᾗ λόγον [i] εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν "δεξιὰν ἐμβαλεῖν [k] αὐτῷ δοκεῖς καὶ μᾶλλον γνήσιος; τί "δέ σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντά τε αὐτὸν καὶ τ ἀδελφὸν "αὐτοῦ, πρὸς μόνην τὴν κατ᾽ ἐμοῦ βλασφημίαν, εὐ"νοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ πρὸ τούτων λέγειν ἃ τ σῆς "ἀσεβείας μὴ ὄντα νοῆσαι καὶ ἐμβαλεῖν; ἔρρε κάκιστε εἰς "εὐεργέτην καὶ ἀδελφὸν γνώμενος, καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδη"σις [l] αὐτὴ συζήσεται· ἐγὼ δ᾽ [m] νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμενος κατ᾽ ἀξίαν καὶ μείζονος εὐεργετῶν ἢ "τυχεῖν [n] εἰσι δίκαιοι.

ε΄. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δ᾽ ἐπ᾽ αὐτο-
φώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ [o] ἁλούς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα [p] συν-
θῆναι, καὶ παρ᾽ ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δ᾽ ὡς μό-
νον ἤκουσεν, ἐτύραννεν ᾗ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν,
ὡς οὐδὲν εἴη [q] παρ᾽ αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι Δι᾽ ἀπιθάνου ἐστὶν
ἅπασιν εἰς μῖσος [r] ἀγαγεῖν αὐτὸν ᾗ βασιλέως, καὶ
πάντα τρόπον [s] ἀνελεῖν Δι᾽ τὴν εὔνοιαν ἣν [t] ἔχει περὶ τ
Ηρώδην, ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους· ἐν ᾗ τῷ πα-
ρόντι καὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύεσθαι. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα [u] τ
ἀδελφὸν [x] ἐκβάλλειν ἣν [y] εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν ᾗ
θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ἂν ἐκείνης μεμισημένη.
τοιαῦτα λεγούσης, καὶ πολλάκις μὲν ἐπιδραττομένης τ τρι-
χῶν, πολλάκις ᾗ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὶ
πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ δ᾽ κακοήθεια καὶ τρόπος τὴν ἐν
τοῖς [z] γνωμένοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ᾽ Φερώρας εἰς
μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὐσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰ-
πεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκῦσαι δ᾽ οὐ πιστεύομενος. ἐγίνετο
[a] δ᾽ ἐπὶ πλεῖον ἤπερ σύγχυσις, καὶ ἡ τ λόγων εἰς ἀλλήλους
ἀμιλλα. τέλος δ᾽ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελ-
φὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τ μὲν ἐπαινέσας τ ἐξηρε-
τίας, καὶ ᾗ πρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν τοὺς λόγους, οὐδὲ τ ὥρας
πρὸ ἡσυχίαν τῷ σώματι ἐνῆλθε. τοιαύτης δὲ τ μάχης
ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ᾽ αὐτῆς γὰρ ἐδόκει
μεμηνῦσθαι τὰ [b] πρὸς τὴν Δισβολήν· αὕτη τῶν βασιλέως γυ-
ναικῶν ἠχθοντο, Φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γινομένην
ἄλλοτ᾽ ἄλλην καιροὺς [c] ἔχθραν τ φίλην. ἔλεγον οὖν
ἀεὶ τὶ πρὸς τ Ηρώδην κατ᾽ αὐτῆς, καὶ τὶ συμπεσὸν ἐπὶ
μεῖζον [d] ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς΄. Ην μὲν γὰρ ὁ τ [e] Αραβίας βασιλεὺς [f] Οβό-
δας, ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν Φύσιν· Σύλλαιος δ᾽
αὐτῷ [g] διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν
νέος ἔτι καὶ καλός. [h] οὗτος ὑπὸ χρείας οὔ τινος
ἐλθὼν πρὸς τ Ηρώδην, συνδειπνῶν [i] ἴδεν τὴν Σαλώμην,
καὶ τ νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν· γινώσκων δ᾽ ὅτι καὶ χήρα
[k] τυγχάνει, διελέγετο. Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ
πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τ νεανίσκον οὐχ
ἁπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τ γάμον ὥρμητο· [l] τῆς τε με-
τοχῆς Φοινίκων ὑπὲρ τὸ δεῖπνον ἐνεφαίνετο πολλοῦ τε καὶ
μὴ μέτρια τ ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖ-
κες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, Δι᾽ φιλοτιμίαν τὴν ἀχθομένην

"tram gladium inferuiſſe, quo parentem confice-
"ret? aut quid tibi voluiſti, qui, cum & ipſum
"oderis ejuſque fratrem, benevolentiam ſimulaſti,
"duntaxat ut in me calumnias projiceres, atque
"ea *liberius* diceres, quæ tu ſolus, qua es impieta-
"te, in animo & in ore habere potuiſti? Apage,
"peſſime de benefactore & fratre meritus, & quam-
"diu vivas te angat crucietque ſcelerum conſcien-
"tia: ego vero non deſinam meos *benignitate* vin-
"cere, & debitas pœnas ab illis non exigendo, &
"majoribus quam mereantur beneficiis eos proſe-
"quendo.

5. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta commentam eſſe dicebat, & ab ea *prima* hæc verba prodiiſſe. At illa, cum præſens adeſſet, ſimulac hæc audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi inviſam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter ſuam erga Herodem benevolentiam, dum ſemper pericula prævidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fratri ſuadere, ut quam habebat uxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inviſa foret. Hæc dicens, & ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii ejus perverſitas ſimulationem in factis eſſe coarguebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, ut qui ſe iſta dixiſſe non inficias iverit, ſed aliunde audiviſſe non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio, & verborum mutua contentio. tandemque rex, & fratrem & ſororem exoſus, *eos* dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, & eos ſermones ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audiebat Salome, quippe quæ prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: & eam regis uxores oderant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, & quæ ſubinde mutaretur, & modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque Herodi ſemper aliquid adverſus eam dicebant, & ad id majorem audaciam eis addidit caſus quidam.

Culpam in Salomen rejecit Pheroras.

Salome ſe purgat.

Male tamen audit.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura ſegnis & tardus: hujus autem negotiorum pleraque adminiſtrabat Syllæus, vir acer & juvenis adhuc, idemque formoſus. Hic *Syllæus* cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium veniſſet, & inter cœnandum Salomen vidiſſet, animum ad eam adjecit: & viduam eſſe cum ſciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea chara eſſet, neque non juvenem valde amaret, in conjugium conſentiebat: ac ſequentibus diebus, cum ad cœnam ibatur, multa magnaque ſigna cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejuſmodi turpitudinem deridentes: & Herodes eadem de re quæſivit etiam

Syllæi & Salomæ mores.

ex

i Εἰς τὴν ψυχὴν] Εἰς τὴν ψυχὴν ᾗ παιδὸς *Busb.* & *Zonar.*
k Αὐτῷ δοκεῖς] Αὐτὸς *Busb.* & *Zonar.*
l Αὐτὴ συζήσεται·] Ita vel αὐτὴ (prout expreſſe in *Lugd. Bat.* exſtat) legendum cenſeo pro αὐτῇ, quod præ ſe ferunt libri omnes.
m Νικῶν] *L. B.* νικῶν.
n Εἰσι δίκαιοι.] Εἰσιν ἄξιοι *Vat.*
o Ἁλοὺς,] Abeſt a *Lugd. Bat.*
p Συνθῆναι,] Συμπεσεῖν *Vat.* (ut & *Lugd. Bat.* & in *Marg.* συνθεῖναι. *Coccejus* legit συνθεῖναι) *Busb.* & *Hen.* à pr. m. συνθεῖναι *Zonar.*
q Παρ᾽ αὐτοῖς τοιοῦτον,] Sic *MSS.* ὧδε deeſt *Editis.*
r Ἀγαγεῖν αὐτὴν] Καθιστῶσιν *Busb.*
s Ἀνελεῖν] Ἐσίχειν *Vat.* ἀνίχειν *Hen.* à prima manu. & in *Marg. L. B.*
t Ἔχει] *L. B.* ἴσχει.
v Τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν] Pheroram. SPANH.
x Ἐκβάλλειν] Ἐκβαλεῖν δὲ ἴσχε γυναῖκα, λαβεῖν ᾗ θυγατέρα ᾗ βασιλίως· ἀφ᾽ οὗτο μεμισῆσθαι *Busb.*
y Εἶχε] *L. B.* ἴσχε σαῦ.
z Γενομένοις] *L. B.* συγγενομένοις.
a Δι᾽] *L. B.* μὴ σαῦ.
b Περὶ τὴν Δισβολήν·] Περὶ τ Δισβολῆς *Busb.*
c Ἔχθραν] *L. B.* ἴσχθραν.
d Ἤγαγον] Ἦρε τὴν κατ᾽ ἐκείνης ἴσχθραν *Busb.*
e Ἀραβίας] *Sc.* Nαβαταίων, ut apud *Strabonem*, l. 16. p. 780.
f Οβόδας,] Οὐάδας *Busb.* perperam, ut conſtat ex *Strabone*, l. 16. p. 781. ubi Οὐόδας dicitur. HUDS. Conf. ἀλλο. lib. 1. c. 24. §. 6. SPANH.
g Διώκει τὰ πολλὰ,] Hic Syllæus Nαβαταίων ἐπίτροπος dicitur *Straboni*, p. 780.
h Οὗτος ὑπὸ χρείας] Υπὸ χρείας δέ τινος *Busb.* ſine οὗτος.
i Ἴδεν τὴν Σαλώμην,] Εἶδε *Busb.*
k Τυγχάνει,] *L. B.* τυγχάνοι.
l Τῆς τε μετοχῆς] Ita verto ac ſi lectum eſſet τῆς τε ἐξῆς, ſc. ἡμέρας, aut μετοχῆ acciperetur pro *poſtea*. Eſt qui legendum eſſe conjicit, τοῖς τε μετοχῆ Φοίνιξιν, aut τῆς τε μετοχῆ Φοίνιξιν.

ex Pherora, jussitque ut in cœna observaret, quomodo se erga se invicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum aspectibus & nutibus intelligi posse, utrumque ad eam rem proclivem esse. Postea discessit suspectus Arabs: deinde post duos aut tres menses rediit ob eam rem nominatim, & de ea cum Herode loquutus est, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum * regno, quod & jam, si potestas spectetur, sibi contigit, multoque magis penes ipsum futurum esset. Cum autem hoc ad sororem referret Herodes, & eam interrogaret an ad nuptias

Non fiunt nuptiæ, quod Syllæus in Judæorum mores concedere noluerit.

consentiret, protinus quidem illa annuit. Syllæus vero, cum rogaretur ut ipse in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non posse) non consensit, dixitque, si faceret, se ab Arabibus lapidatum iri: atque ita discessit. Inde Salome à Pherora, ut mulier intemperans, vituperabatur, magisque etiam à feminis, quæ eam cum Arabe rem habuisse dicerent. Cum autem Salome filio suo è Costobaro nato puellam peteret, à rege fratri suo Pheroræ desponsam, ei tamen non nuptam, quòd, ut antea dixi, *alterius* uxoris amore captus esset, *rex* quidem voluit illam ei locare; sententiam vero mutavit suasu Pheroræ, dicentis, haud fore ut amaret *eam* propter patris sui cædem; atque satius esse ut sibi *in generum* caperet ipsius filium, qui in Tetrarchiam successurus erat. Atque ita *prioris offensæ* veniam impetravit, simulque in suam sententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis sponsalibus, nuptum datur Pheroræ puero, rege centum talentorum dote eam locupletante & ornante.

Herodis filia Pheroræ filio nupta datur.

νλω· Ηρώδης δὲ καὶ αὐτὸς τοῦ Φερώρα πεισθέντος, καὶ τηρεῖν ἐξὶν αὐτῷ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος ἦ ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τᾶρ, ὁ μὲν Ἄραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆλθε· Διελιπὼν ἦ δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τᾶρ, καὶ λόγους Ηρώδη προσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίᾳ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἢν αὐτῷ καὶ νυῦ ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ἐπὶ ἦ Ηρώδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυθανομένης τὸ ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως [m] ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. Σύλλαιος ἦ, ἀξιούτων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, ἀλλ' οὐκ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. Σαλώμη οὖν ὅ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀπιστίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γνώσεως πρὸς τὸν Ἄραβα. τῷ ἦ κόρῳ ᾧ ταδελφῷ κατενεχθήσεσθαι ὁ βασιλεὺς, ᾧ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, [n] ἠτιμένος τὸν γυναικὸς, αἰτήσας Σαλώμης εἰς τὸν [o] τὸν ἐκ Κοστοβάρου γεγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ [p] συνοικίσαι. μεταπείθει ἦ ὑπὸ ᾧ Φερώρα, τὸν νεανίσκον [q] οὐκ εὔνοιαν ἔσεσθαι λέγοντος, Διὰ τὴν ἀπώλειαν ᾧ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τὸν τετραρχίας ὄντα Διάδοχον. ἔτω δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο, [r] καὶ μετέπεσεν ἔτως. [s] ἐκείνη μὲν ὧν, ἀντιμεταθείσης τὸν ἐγγύης, ἐγαμεῖτο [t] τῷ Φερώρᾳ μειραχίῳ, Φέρνην ἐπίδοσιν ἑκατὸν τάλαντα ᾧ βασιλέως.

CAP III.

ΚΕΦ. η'.

Quomodo Herodes Alexandrum in vincula conjecit: quem non multo post Archelaus Cappadocum rex patri ejus Herodi reconciliat.

Ως Ηρώδης συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον, ὃν μετ' ὀλίγον Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρώδῃ αὐτῷ πατρὶ διήλλαξεν.

Novæ turbæ domi Herodis.

ATtamen in tranquillo non erant res domesticæ, sed magis magisque indies crescebant turbæ. Atque istiusmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honestis profectum magnas peperit difficultates. Erant spadones *quidam* regi propter formæ elegantiam chariſſimi. quorum unus ei erat à poculis; alter à mensa; tertius sopiendi regis procurationem habebat, & regni maxima negotia administrabat. atque hos ab Alexandro *ejus* filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, cum interrogati essent, an cum eo consueverint & congressi fuerint, rem fassi sunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum scire. Sed cum acrius cruciarentur & in necessitatibus essent, & à ministris in gratiam Antipatri semper crudelius torquerentur, *in hanc sententiam* dixerunt,

Eunuchorum de Alexandro confessio.

Alexandrum scilicet patri esse infensum, innatumque odium alere; seque ab eo monitos, † Hero-

ΟΥΚ ἀνεῖτο δὲ τὰ [v] κῆ τῷ οἰκίαν ἀεὶ καὶ [x] μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. [y] καὶ συμπίπτει τοιῶτον, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεπῶς, χωρῆσαν δὲ πρόσω κῆ δυσχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ Διὸ καλλος ἀ μετρίως ἐσπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ [z] καταχειμίζειν [a] τὴν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. [b] καὶ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ [c] Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. [d] ἀνακρίνεται δὲ ὠδὶ [e] μὲν τῆς γεγυμνένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγουν· ἄλλο δὲ ἀδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτεύνοντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ πιστὸν, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τὸν πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· ὑφαινοίη δ' αὐτοῖς Ηρώδην

* *Regno*,] Principatu, quem jam sibi nunc adesse, magis vero futurum ex plano credebat, *Epiphan.* cum Arabibus, quorum principatum & sibi deberi & jam magna ex parte contigisse, *Gelen.*

m Εχει,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἔχῃ in *ceteris.*

n Ητιμένος τὸν γυναικός,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἠτιμένῳ, forsan pro ἠτιμένος (ut vult *Coccejus*) in *Editis Aliisque.*

o Τὸν ἐκ Κοστοβάρου] Articulus τὸν ex *L. B.* accessit. HAV.

p Συνοικίσαι.] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) συνοικῆσαι in *reliquis.*

q Οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι] *Fidam non mansuram* vertit *Noldius* in *Hist. Idum.* p. 121. 122. qui negat puellam hanc Herode prognatam HUDS. in *Add.*

r Καὶ μετέπεσεν ἔτως.] Καὶ μὴ πείσας ἔτως *Vat.* & *Hen.* a' pr. m. ᾧ μετέπεσεν ἔτος *L. B.* sed superscribitur ἔτως. Legit autem ἔτος *Coccejus.*

s Ἐκείνη μὲν οὖν,] Ἐκείνης *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ Φερώρᾳ μειραχίῳ,] Ita *Bas.* τῷ ᾧ Φερώρᾳ μειρ. *Busb.* τῷ Φερώρᾳ μειρ. *Gen.*

v Καὶ τῷ οἰκίαν ἀεὶ] Sic lego (adstipulante nunc *Lugd. Bat.*) & distinguo, quo fere modo *Busb.* qui οἰκίαν habet & κῆ post ἀεὶ omittit. κῆ τῷ οἰκίαν, ἀεὶ κῆ in *Editis Aliisque.*

x Μείζους τὰς ταραχὰς] Μείζον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Καὶ συμπίπτει τοιῶτον.] Καὶ συμπίπτει τι τοιοῦτον *Busb.* ἔτερον τι συνίστησι *Zonar.*

z Καταχειμίζειν] Κατακοιμίζειν *Zonar.*

a Τὸν βασιλέα πεπίστευτο,] Illud τὸν è *Cod. Busb.*

b Καὶ τις ἀγγέλλει] Καὶ τις ἀναγγέλλει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου] Conf. *supra* lib. 1. c. 24. §. 7. SPANH.

d Ανακρίνεται] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀνακρίνουσι in *Editis Aliisque.*

e Μὲν τῆς γεγυμνένης] Illud μὲν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

† *Herodem imperium abdicasse*,] Herodem quidem spernere velut superfluum, & cooperientem senectutis suæ tempora; dum annos ætatis celaret &c. *Epiphan.*

JA-

δην μὲν [f] ἀπεγνωκέναι βέλτιον ἤδη πεπυσμένος, καὶ [g] τῷ γήρᾳ βαθὺ κάλυμμα καὶ χρόνῳ πιόμενον, μελαίνοντά τε τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. [h] εἰ δ' αὖ πως προσέχοιεν τὸν νοῦν [i] βεβηλουμένῳ τὴν βασιλείας, ἰδίῳ καὶ μὴ βουλομένῳ τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλου τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸ πρῶτον ἔξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ὁ γὰρ μόνον διὰ τὸ γῆρας, [k] ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς βασιλικῆς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεστᾶσιν, [l] οὐχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὅτι οὖν ἕτοιμοι δρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ηρώδης, ὅλον ἐνέπεσε τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑποψίαν οὐκ ἀκινδύνως σκληρῶν· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει [m] μηκέτι τῆς ἀληθείας συνειδηκέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. [n] ἔνθεν δὴ οὐκ φανερῶς τινὰ ἔρδοντα ἐπιεῖτο, κατασκόπους δὲ τῶν ὑποπτευομένων διέπεμπεν· ὑποψία τε καὶ μίσος πρὸς ἅπαντας αὐτῷ, καὶ τινὰ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν, [o] καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε ἁδὲν αὐτῷ, ἀλλὰ μένειν [p] οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοῖς δὲ οἷς οὐκ αὐτῷ σωήθη τὸ πλεῖον ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλοις ἐτράποντο, [q] νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίων φέρειν. ὑπόπτους δὲ εἴ ποτε τύχοιεν ὄντες ἠξίουν ἡγούμενοι, καὶ [r] τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν [s] προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲ οἰκείας [t] τινὰς ἔχθρας ἐπέξησαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐλύοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πόλιν ὑπὸ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἑτέροις ἐπεβούλευον. ἦτε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ φανῶς [v] ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ παύσης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ μωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἀπηρτίζετο.

γ'. Τοιαύτη μὲν οὖν τῇ αὐλῇ [x] ἡ ταραχή. [y] πολλοῖς γὰρ τῶν φίλων ἤδη καὶ τότ' αὐτὸ προῆκεν, ὡς δὴ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δὴ [z] εἰς [a] τὸ βασίλειον εἰσιέναι· τούτῳ γὰρ τῷ θαρσαλέᾳ ἐπιεῖτο, [b] καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος ἢ πλείονος εὐτροπῆς μετεῖλήφει. καὶ γὰρ Ανδρόμαχον καὶ [c] Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν πρὸ τῆς βασιλικῆς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὀνήσαντας αὐτὸν τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντάς τε καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἢ πρῶτον παῤῥησίας τόπον ἐσχηκότες, παρῃτήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημητρίου ὁ παῖς αὐτῷ συνῆθης ὢν Αλεξάνδρῳ, [d] Γέμελλον δὲ εὔνουν ὑπισχνούμενον ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν τῷ

dem imperium abdicasse, ut qui jam inutilis esset, & senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quod si ejus partes sequi vellent; fore ut eo regnum adepto (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent. sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed etiam propter apparatum quem haberet. quippe quod multi & ducum & amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quidvis & faciendum & patiendum parati.

2. His auditis, Herodes iræ timorisque plenus erat, contumeliose dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo ut ex utrisque magis irritaretur, & exacerbatus metuerit nè quid revera gravius contra se conflatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad observandos eos quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione & odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eò versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios inveherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppressérat, invisus erat, adeoque merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Quin hac ratione sese nonnunquam de privatis inimicitiis vindicabant: & ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, & occasione tanquam machina & decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necasset convicti non essent: quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

Ex qua irritatur Herodes.

Herodes, calumniis fidem habens, sævit in suos.

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciavit, non fore deinceps cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eò fecit, quod propter eorum reverentiam minus peccare licenter audebat. Nam & tunc expulit *aula* Andromachum & Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, & multum ejus domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus & consiliis, profuerant, ejusque filios docuerant, * & sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: & alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum nosceret animo esse in Alexandrum benevolo. nam & ei puc-

Turbis mirum in modum agitatur regia.

Andromachus & Gemellus regia pulsi.

[f] Απεγνωκέναι] Non de abdicante dici puto ἀπεγνωκέναι, nisi addito ἀρχῶ vel tale quid. Verto itaque, *monitos, Herodem omnem vitæ longioris spem abjecisse, utpote ætate provectum, &c.* multo autem facilius flueret sensus, si legeretur, βέλτιον ἤδη τετυπεχότα τῷ γήρᾳ καὶ βαθὺ κάλυμμα. IBBETSON.

[g] Τῷ γήρᾳ —— ἡλικίας.] De tincto Herodis capillitio sic ἄλλως. lib. 1. c. 24. §. 7. ἀναδεῖ γήρᾳ καὶ βαπτῷ τὰς κόμας. SPANH.

[h] Εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν] Ἢν δ' αὐτῷ *Vat.*

[i] Πεφηνομένῳ] *L. B.* βεβηλουμένου.

[k] Ἀλλ' ἤδη] Ἀλλὰ δὴ *Busb.*

[l] Οὐχ οἱ] *L. B.* in *Marg.* habet οὐχὶ. quasi vellet haud ineptos esse hos duces ad quidvis patiendum vel faciendum. HAV.

[m] Μηκέτι τῆς ἀληθείας] Hic τι post μηκέτι subintelligendum videtur.

[n] Ἔνθεν δὴ οὐκ φανερῶς] Ἐνθένδε δὴ οὐκ φ. *Busb.*

[o] Καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων] Καὶ deest *Busb.*

[p] Οἱ νομιζόμενοι] *L. B.* οἱ νομιζόμενοι.

[q] Νομίζοντες] Νομίζοντες δὲ εἰ φθ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[r] Τῷ δικαίως] Τῷ pro τοῦτῳ. *L. B.* τὸ.

[s] Προλαμβάνοντες μόνον.] Προσλαμβάνοντες *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσελάμβανον *Busb.*

[t] Τινὰς] *L. B.* τινὲς.

[v] Ἁμαρτάνοντας] Ἁμαρτάνοντα ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο *Vat.* ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν γίνεται *Hen.*

[x] Η ταραχή.] Illud ἡ præponitur ex *L. B.* HAV.

[y] Πολλοῖς γὰρ τῶν φίλων] Πολλοὶ γὰρ τῶν φίλων ἤδη καὶ τότ' αὐτὸ προῆκεν *Vat.*

[z] Εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι·] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.* & *Zonar.*

[a] Τὸ βασίλειον] Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 24. §. 8. SPANH.

[b] Καθὸ ἡ παῤῥησίας] Καθ' ὃν ἡ παῤῥησία *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Γεμελλον,] *L. B.* Γέμελλον.

* *Et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum:*] *Magis ad verbum*, & quid enim aliud quam primum *&c.*

[d] Γέμελλον] *L. B.* Γέμελλον.

puero adhuc in ludo literario adfuerat, & Romæ commoranti comes adhæserat. Cæterum & hos expulit, porroque graviori pœna libenter affeciſſet: ſed ne licenter graſſari videretur in viros tantæ dignitatis, ſatis habuit honore eos & poteſtate ſibimet peccanti obſtandi privare.

Malorum auctor Antipater.

4. Horum autem omnium cauſa erat Antipater, qui, poſtquam inſanam patris licentiam animadverterat, cum jam diu ei à conſiliis fuiſſet, vehementer eum urgebat, eoque facilius quæ vellet perficere putabat, ſi omnes qui ſibi reſiſtere poſſent è medio tollerentur. Tunc igitur ejectis Andromacho & Gemello, ut regem alloqui & admonere non poſſent, cœpit rex in omnes tormentis quæſtionem habere, quos Alexandro fideles eſſe credebat, ut extorqueret ſi quid ille contra ſe molitus eſſet. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furioſiorem, quia nihil eorum quæ male ſuſpicaretur deprehendi poſſet: & Antipater ita malitioſus erat, ut cum quis reipſa innocens reperiebatur, negaret innocentiam eſſe, ſed *erga Alexandrum* conſtantiam atque fidem, regemque inſtigaret ad quærendum ex aliis de arcanis inſidiis. Atque accidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur, ſe noſſe Alexandrum dicere ſolitum, cum à corporis proceritate & jaculandi peritia cæterarumque virtutum ſingulari excellentia collaudaretur, eas ſibi naturæ dotes magis pulchras eſſe quam bonas, quippe patri inviſas & invidioſas. itaque ſe cum patre ambulantem ſeipſum ſupprimere ſolere atque demittere, ne illo major videretur: & in venatione cum patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloriæ ſtudioſiorem norit, quam ut alios ferret ſibi laudem ex iſtis comparare. Deinde ſuper ea re tormentis interrogatus, remiſſo cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre ſuo Ariſtobulo ſtatuiſſe in venatione patrem inſidiis perimere, & tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Repertæ ſunt præterea Alexandri ad fratrem literæ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum redirent. Hîc continuo ſibi viſus Herodes certum aliquod habere argumentum ſuſpicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi & in vincula tradi jubet. Deinde ne ſic quidem moleſtus eſſe deſinebat, partim quia auditis non multum fidei adjungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat cur deberet ab illis per inſidias appeti, ſed videbat querimonias eſſe & contentiones juveniles, neque credi poſſe ut qui patrem interfecerat palam Romam proficiſceretur. Quapropter majus argumentum culpæ filii habere volebat, & ſollicitus erat ne cum inconſideratius in vincula dediſſe videretur. Itaque ſummos amicorum Alexandri eouſque excruciavit ut multos ne-

Quidam, tormentorum vim non perferens, Alexandrum accuſat.

Alexander in vincula conjicitur.

τροφᾶις ℭ τῇ [c] παιδίᾳ ϖϖαραγενόμ, καὶ τὼ ἐν τῇ Ρώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρητήσατο ℨ ℭ τέτας [f] ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον· ὑπὸ ℨ ℣ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὧν ἀσήμων ἔχειν τὼν ἀχρι τοσέτων παῤῥησίαν, τὼ τε πιμὼ καὶ τὸ [g] δυνασθαι κωλύειν [h] ἁμαρτάνοντα παραιρούμενον.

δ'. Ην ℨ τέτων ἀπάντων αἴτιος Αντίπατρος, ὃς, ἐπεὶδὴ τὸ νεανισκὸς τ ℣ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν σωφρόνων αὐτῷ ϖροσέκρυτο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει πεῖραν, εἰ τ ἀντέχειν δυναμένων ἕκας ὑπεξαιρεθείη. τότε γὰρ τ ϖρὸς τ Ανδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγε καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ Βασιλεὺς ὅσες ὤφετο πιςὰς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ' αὐτὸ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ℨ ἀπέθνησκον, ϗδὲν ἔχοντες λέγειν. [i] τὸ δ' ἰὼ φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιῦτον οἷον [k] ἐνόει κακῶς εὑρίσκοιτο· καὶ δεινὸς [l] Αντίπατρος τ μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν Αλεξάνδρε ϖϖεριποιεῖσθαι ℨ ζητῶν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τ ἐπιχειρήσεως. καὶ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς [m] εἰδείη τ νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγόμενον αὐτὸς τύχοι τὸ τε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὼ τοξικὼ εὔρυχος, καὶ τἄλλα τὰ ϖρὸς ἀρετὼ ὑπὲρ ἅπαντας, [n] ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἦπερ ἀγαθὰ ϖϖρὸ τῆς Φύσεώς ἐσιν· ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτὸς τε [o] ὅταν μὲν ἅμα ϖϖεριπατῶν συγκέλευσιν αὐτὸν, καὶ [p] καθαιρεῖν ὡς μὴ [q] μᾶζον ὀρᾶσθαι· τοξεύων ℨ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκεῖνα παρόντος [r] ἄκρα σκοπὸν ῥίπτειν. τὼ γὰρ [s] φιλοτιμίαν εἰδέναι τὸ γενομένε, [t] τέτων εὐδοκιμούντων. [v] βασανιζόμενον ὧν ℨ λόγων, καὶ ϖϖροσγινομένης ἀνέσεως τῷ σώματι, ϖϖροσεπῆλθ, ὅτι, καὶ σωφρονῶν [x] ἔχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβυλον, [y] βυλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τ πατέρα, καὶ [z] φεύγειν εἰς Ρώμην, ἐπειδὰν τᾶτ' αὐτῷ πραχθῇ, τὼ βασιλείαν αἰτησόμενον. εὑρέθη ℨ καὶ γράμματα τὸ νεανίσκε ϖϖρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια [a] ποιήσειν, Αντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα ϖϖρόσοδον Δραχμῶν ταλάντων φέρουσαν. ὑπὲρ τέτοις εὐθὺς μὲν [b] ἐδοξε τὶ πιςὸν ἔχειν Ηρώδης, ὡς ὤφετο, [c] κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑποψίας· καὶ συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον. αὖθις ℨ ὅτι [d] ἀνὴρ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν ὀρθ' οἷς ἤκουσεν ἄχαρι πεπιςευκὼς· ἀναλογιζομένῳ [e] ℨ ἄξιον μὲν ὑπῆρχεν ἐξ αὐτῶν ὀδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, [f] καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὼ Ρώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίε δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς ϖϖερὶ τὸν υἱὸν ϖϖλανομίας τιμώρημα, καὶ φιλόνεικος ἰὼ μὴ δόξαι ϖϖροπετῶς τὰ δεσμὰ κατηγωνέναι. τῶν δὲ Φίλων τ Αλεξάνδρε βασανίζων τὰς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν ὁλί-

[a] Παιδίᾳ] Lege παιδείᾳ. COCC.
[b] Ηδέως μ] Ηδέως μ ἂν καὶ τέτοις, ὑπὸ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δυάσθαι κωλύειν] Δυάσθαι λύειν *Vat.*
[h] Αμαρτάνοντα ϖϖαραιρούμενον.] Αμαρτάνοντας in *libris.*
[i] Τὸ δ' ἰὼ] *L. B.* τῷ δ' ἰῷ.
[k] Ενόει κακῶς εὑρίσκοιτο·] Εννόει *Busb.*
[l] Αντίπατρος τ μὲν] *Lugd. Bat.* melius videtur legiſſe Αντίπ. ὢν, τὸ μ &c. ut ita *innocentia* & *fides* opponantur, non vero *fides* & *innocens*; mavult tamen *Coccejus* Αντίπ. ἰὼ τὸ μ &c. HAV.
[m] Εἰδείη τ νεανίσκον] Οἶδε *Busb.*
[n] Οὐ ταῦτα αὐτῷ καλά] Οὐ ταῦτα αὐτῷ τὰ καλὰ, λυπηρὸ μᾶλλον *Busb.* ὅτι ταῦτα αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἦπερ *Vat.*
[o] Οταν μ ἅμα ϖϖεριπατῶν] Οταν μ ϖϖεριπατῶν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. *Lugd. Bat.* ο. μ. α. ϖϖεριπατῶν.
[p] Καθαιρεῖν] *Gen.* καθαίρειν· forte καθαιρεῖν à καθαιρέω· καθαίρειν enim à καθαίρω huc non quadrat. SPANH. & COCC. Atque ita edidit *Hudsonus. L. B.* καθιρεῖν.
[q] Μᾶζον] *L. B.* μείζων.
[r] Ατὸ σκοπᾶ ῥίπτειν.] Ita edendum cenſui. ἀποσκοπᾶ in *libris.* ſi quis ἀποσκοπὸς malit, per me licet.
[s] Φιλοτιμίαν] *L. B.* in *Marg.* habet κενοδοξίαν.
[t] Τέτων] Forte κ τ. COCC.

[v] Βασανιζόμενον ὧν ℨ λόγων,] Βαζανιζομένῳ τῷ τι λόγῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. βαζανιζομένων . . . τῷ λόγῳ *L. B.* βασανιζομένε ὧν ℨ λόγε mavult *Coccejus.*
[x] Εχων τ ἀδελφὸν Αριστόβυλον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ἔχειν in *Editis Aliisque.*
[y] Βυλεύσαιτο] Eo modo *Baſ.* atque ita fere *Zonaras*, ϖϖροσβυλεύσαιτο ℨ, ὡς [δ' ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.] καὶ βυλεύσαιτο σὺν Αριστοβύλῳ ἐν κυνηγεσίῳ ἀνελεῖν τ πατέρα καὶ εἰς Ρώμην φυγεῖν, τὸν βασιλείαν μετελθησόμενον. *Epiphanius* vertit, *addebat, quod patrem Ariſtobulum conſcium haberet, ut in venatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumque peterent.* antea editum erat, ſenſu plane mutilo. Αριστόβυλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φθάσειν εἰς Ρώμην.
[z] Φεύγειν] *L. B.* φθάσειν.
[a] Ποιήσειν,] *L. B.* ποιεῖν.
[b] Εδοξε τὶ πιςὸν] *L. B.* τὶ delet.
[c] Κατὰ τ] *L. B.* τ κ τ'.
[d] Ανὴρ χαλεπὸς ὤν,] Ανὴρ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[e] Δὲ ἄξιον μ ὑπῆρχεν] Γὰρ *Hen. L. B. Busb.* & *Vat.*
[f] Καὶ τ κτείναντα] Καὶ τ πατέρα κτείναντα *Busb.* καὶ κτείναντας legiſſe videtur *Epiphan.*

ὀλίγως, ὧδέν εἰπόντας [g] ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὄσης, καὶ φόβου καὶ παραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν τῷ ἀνάγκαις ἐλθεῖν, Ἀλεξάνδρῳ ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦσθαι κληθῆναι ταχέως ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν [h] γάρ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένῳ μυρίων, Μιθραδάτῃ τῷ βασιλεῖ Πάρθων τοῦ πατρὸς ἠρημένου κατὰ Ῥωμαίων φίλον· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν Ἀσκάλωνι [i] παρεσκευασμένον.

ε'. Τούτοις ὁ Ἡρῴδης, καί τινα θάμυθίαν τῆς περιπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τῶν χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐπιμελέστατα ζητεῖν ἠξίωσεν, [k] τῷ δ' ὑπερβολῇ τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ὑπερῆρεν, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο· μετὰ γὰρ τῆς περιπετείας τοῦ πατρὸς ἁμαρτίαν μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τοῦτο δυσωπῆσαι [l] βουλόμενος τὸ περὶ τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, οὐκ ἤκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πιστευθεὶς κακοῦργος αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις [m] τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν, ψεύσαιτο γὰρ τὴν ἐπιβουλήν, καὶ [n] τοιαύτης συλλαμβάνειν τόντε Φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμαν δὲ καὶ νυκτωρ ἐπεισελθόντα [o] ἀκοίτην μιγῆναι· καὶ πάντας ὑπὸ ταὐτὸν ἥκειν, τοῦ θηρίου ἐκείνου ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς ἀεὶ περιδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβλητο καὶ [p] Σαπίννιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. [q] καὶ τί γὰρ ἢ καθάπερ λύσσης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι πεφήνοντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον [r] ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμὰ, τῶν δὲ [s] θάνατον, τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τις καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν Ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκπεπαροιμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς περιδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα λαβὼν φαντασίας ἐλάμβανεν. ἔτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τοῦτο γινομένη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἤσσον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ἔτως.

ς'. Ἀρχέλαος δὲ ὁ τῆς Καππαδόκων βασιλεὺς, [t] ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὴν Ἡρῴδου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς θυγατρὸς καὶ νεανίσκου, καὶ σωφρονῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ὀπὶ τοσοῦδε παραχῆς, ἦκεν [v] οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὀπτιμᾶν ἢ φῶναι ψεύσασθαι τὸ περιπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. [x] μετὰ δὲ τάξιν ἑτέραν [y] εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἠτυχημένων, [z] ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, καὶ κατ' ἐκεῖνον ὀπτικὴ λέγων,

cârit, nec tamen quicquam extorserit eorum quæ exspectabat. Huic illic rei dum vehementer incumbit, & regia timorum turbarumque plena est, fuit juvenis quidam, qui, ubi tormenta ei admota erant, fatebatur, Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, ut se curarent à Cæsare cito accersendum. habere se novas adversus eum res, quas ei indicare vellet, videlicet suum patrem cum Mithradate Parthorum rege amicitiam contra Romanos coiisse: atque illud adjecit, Alexandrum habere paratum venenum Ascalone. *Alteri etiam extorquetur confessio.*

5. His rebus credidit Herodes, & in iis malis nonnullam temeritatis suæ consolationem cepit, sibiipsi assentando & majora esse quam erant mala persuadendo. Verum non est inventum venenum, licet diligentissime quærendum curaverit; neque tamen id negavit Alexander, ut qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem majori adhuc crimine incitavit, forsan ut hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera, ut, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse "tormentis, neque procedendum ulterius, quippe quod ipse insidias fecerit, & quidem socio "Pherora & regiorum amicorum fidissimis; Sa- "lomen quoque ad se venisse noctu & secum per "vim concubuisse: atque omnium conatus eo "tendere, ut regem de medio tollerent, atque "ita perpetuo metu liberarentur". Inter cæteros etiam accusabantur Ptolemæus & Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se invicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi neque alios refellendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo judicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo & mœstitia, pro præteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, ut qui *perpetuo* turbaretur, &, quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, invadi se à filio, & eum stricto gladio astare. adeo ut, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus & mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat. *Alexander, quo magis Herodem irritaret, insidias structas esse jactetur.* *Conjurationis socios indicat, viros regi fidissimos.* *Herodem vita taedet.*

XII. 6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, & de filia & de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens qui in tantas inciderit turbas, *Hierosolyma* profectus est de industria ut res componeret. Cumque eum *sicut audiverat* affectum inveniisset, tempori nequaquam congruere existimavit, ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim ut ille æger animi irritaretur, & quo majori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quæ tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, & He- *Archelaus astute agit, ut Alexandrum patri reconciliet.*

[g] Ὧν ἐκεῖνος ᾤετο.] Οἷον ἐκεῖνος Zonar.
[h] Δὲ αὐτῷ] Γὰρ Hen. Busb. & Vat.
[i] Παρεσκευασμένον.] L. B. κατεσκευασμένον.
[k] Τῷ δ' ὑπερβολῇ] Διὰ δὲ τὴν τῶν κακῶν ὑπερβολὴν ὁ Ἀλέξανδρος φιλονεικίας ἀφαιρεθεὶς καὶ βληθεὶς ἀμυνάσας τοὺς ἐχθροὺς, ἵν' αὐτῷ συναπόλωνται), γράμματα ἔπεμψε τῷ πατρὶ Zonar.
[l] Βουλόμενος] Κατεσκευασμένος Busb.
[m] Τέτταρσιν] L. B. τέσσαρσιν.
[n] Ταύτης] L. B. ταύτην.
[o] Ἀκοίτην μιγῆναι·] Ita lego (atque huic jam lectioni accedit auctoritas optimi codicis *Lugd. Bat.*) ἀκοίτην in libris *Editis* & plerisque *MSS.* αὐτῷ μιγῆναι ἀκοίτην Busb. αὐτῷ μιγῆναι καὶ ἀκοίτην Zonar.
[p] Σαπίννιος,] Σαπίνιος Busb. Σαπλάιος Gall. in *Epiphanii* versione *Sapphinius*.
[q] Καὶ τί γὰρ] Ita legendum censui, prout supr. §. 3. καὶ τί γὰρ εἰ in *Editis* & *MSS.* plenius καὶ τί γὰρ ἄλλο ἦ, *quid enim aliud nisi*, vel *quid enim aliud quam*.
[r] Ἕως] *L. B.* ὡς. *Cocc.* ὑπὲρ.
[s] Θανάτου,] Θανάτοις in *libris*. in *L. B.* θανάτους.
[t] Ὡς ἐπύθετο] Illud ὡς abest *Hen.* & *Vat.*
[v] Οὐκ ἐν] Abest à *L. B.*
[x] Μετὰ δὲ τάξιν ἑτέραν] Μετὰ δ' ἑτέρως *Busb.*
[y] Εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν] Illud εἰς, quod sensus postulare videtur, clare addit *Lugd. Bat.* itaque ex illo expressimus. HAV.
[z] Ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 25. §. 3. SPANH.

Herodem hominem æquum esse pronunciando, qui nihil temere feciſſet. atque illud inſuper adjecit, ſe filiæ ſuæ & Alexandri matrimonium diſſoluturum, ac ne filiæ quidem jure parſurum eſſe, ſi quid ea ſciret quod Herodi non indicaſſet. Rex autem ubi Archelaum (quem ſibi adverſaturum putabat) à ſe ſtare vidit, ſuique in gratiam tantam præ ſe ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate ſua remiſit, & dum putaret jure facta videri quæ feciſſet, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miſerandus erat. cum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum convertebatur, graviterque dolore affectus erat: eò uſque ut eum oraverit, ne connubium diſſolveret, neque adeo juveni ob maleficia iraſceretur. Itaque ubi paulo æquiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis eſſet, neque malitiam ſentiret: & ſuſpicionem etiam magis in *regis* fratrem detorſit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurriſſet, ille, cum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire poſſet, videns magnam eſſe Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque ſigna de ſalute deſperantis præ ſe ferens. Tum Archelaus ſupplicis preces admiſit, fieri tamen poſſe negavit, ut tantam regis iram cito reſtingueret; proinde præſtare, ut ipſe ab illo veniam petitum iret, ſeque totius mali auctorem eſſe confiteretur. ita enim immodicam *regis* iram interquieturam, ſe vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem hæc ei perſuaſiſſet, perfecit ut pax utrique componeretur. atque ita juvenis præter opinionem crimine ſublevatus eſt, & Pheroram Herodi reconciliavit: deinde ſe in Cappadociam recepit, Herodi ut temporibus illis gratior quam quiſquam alius. adeo ut cum muneribus pretioſiſſimis honoraverit Herodes, & in aliis magnificus fuerit, eumque pro ſummo amico habuerit. Pepigit etiam iturum ſe Romam, quoniam de ſuis negotiis ad Cæſarem ſcripſiſſet: iveruntque una Antiochiam uſque: & litem ibi compoſuit Herodes inter Archelaum & Titium Syriæ * præſidem; atque ita in Judæam reverſus eſt.

Archelaus in Herodis amicos Alexandri crimina transfert.

Herodes cum Alexandro & Pherora redit in gratiam.

Herodes comitatur Archelaum Antiochiam uſque, & lites componit inter Archelaum & Titium.

τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐρχόσθαι. τόν τε γάμον ἀβολύσειν ἔφη πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρου, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς Φερώρα [a] δικαίως εἴ τι σωφθῆμα τούτῳ δὲ καταμηνύσειν. τοιαῦτα δ' ὄντος [b] Ἀρχελάου δὲ κατὰ πρόσδοκίαν [c] ὧν ὁ Ἡρῴδης ὤφερε, [d] τὸ δὴ πλέον ὑπὲρ αὐτὸ τὸ ὀργὴν ὑπιδεικνυμένου, μετεπίπτειν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ δὲ δικαίως δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεπιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ δὲ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. [e] οἰκτρὸς δὴ λοιδ ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς δὲ νεανίσκου ἀβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκπεσόντος, ἐπεδὴ δὴ Ἀρχέλαος συνηγορεῖ, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῆ μεθίστατο. εἰδέτο γοῦν ἐκεῖνος μήτε ἀβαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκησεν. Ἀρχέλαος δὴ, ὥσβαλεῖν ὀπτικώτερον, εἰς τε τὰς φίλους μετέφερεν τὰς ἀβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον ἀβαθεῖραι· τόν τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. δὲ γὰρ Ἡρῴδης χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν λύπης δὲ ἀβαλλάξαι, Ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον δυνάμενον, αὐτὸς [f] τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο [g] μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα δ' μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχέλαός [h] τε ὅτε ὑποερείδεν τῷ ἐντυγχάνειν, ὅτ' ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπεισθῆναι ὅτως ἔχοντα τὰ Βασιλέως· βέλτιον δὴ εἶναι αὐτῷ πρεσβεύειν καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. [i] λωφήσειν γὰρ ὅτως δὲ θυμὸν τὸ πρόσθεν, αὐτὸς δὴ [k] συλλήψεσθαι παρών. πάντα δὴ [l] πείσεσθαι αὐτόν, [m] σὺν ἀμφοτέροις λοιδ ἀβαπεπραγμένον. αἵ τε ἀβολαὶ πρὸς δόξαν ἀφήρουν τὸ νεανίσκου, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος ἀβαλλάξας, ὅτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῆλθ, κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβείσει τὰ καιρῶν, Ἡρῴδῃ γνώμενος. ὅθεν δὲ [n] δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις [o] μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπεὶ δὲ σωθῆκας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπεδὴ πρὸς τούτων ἐγκρατὴς Καίσαρος, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἅπερ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὴν ἡγεμονίαν Συρίας [p] Τίτιον, ἐκ ἀβαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρῴδης, καὶ παλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

XIII. CAP. IX. ΚΕΦ. θ'.

De Trachonitarum defectione. Quomodo Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſavit: utque Herodes, iratum habens Cæſarem, Nicolaum Romam mittere decrevit.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ἡρῴδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαιος ὑπὲρ Καίσαρος· καὶ ὡς Ἡρῴδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ῥώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

Trachonitarum rebellio, ejuſque cauſæ.

POſtquam autem Romam ivit, & inde revenit, bellum ortum eſt adverſus Arabas ob hujuſ-

Γενομένου δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [q] οἱ κα-

[a] Δικαίως εἴ τι συνεσθῆκα] Δικαίως abeſt *Vat.* & *Busb.*

[b] Ἀρχελάου] Ἀρχελάῳ repoſui è *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[c] Ὧν ὁ Ἡρῴδης ὤφερε,] Ἦν Ἡρῴδης *Vat.* ὃν ὁ Ἡρῴδης *Hen.* à pr. m.

[d] Τὸ δὴ πλέον ὑπὲρ αὐτὸ] Τὸ δὴ πλέον ἐπ' αὐτῷ *Vat.* Ita interpretatur *Epiphanius*, ac ſi legiſſet τὸ πλέον αὐτῷ.

[e] Οἰκτρὸς δὴ λοιδ] Ita lego cum *Cod. Busb.* (adſtipulante jam *Lugd. Bat.*) οἰκτρὸς in *reliquis*.

[f] Τυχὼν] Forte τυχὸν. COCC.

[g] Μελανείμων,] *Æſchyl Eum.* v. 372. ἡμιτέραις ἐφόδοις μελανείμοσιν. SPANH.

[h] Τε] *L. B* δὴ

[i] Λωφήσειν γὰρ ὅτως] In *Editis Aliiſque* ὠφελήσειν. veteri mendo, quod & codices obſedit *Epiphanis*, qui vertit, *quia prodeſſent hæc ad ejus indignationem mitigandam.* Verum cum ὠφελεῖν habeat *Busb.* ὀφελήσειν repoſui, prout legendum eſſe docuit *Cotelerius* in *Notis* ad *Monumenta Eccl. Gr.* Vol. 2. p. 578. Μαλάξω γὰρ ὅτω τὸ σκληρὸν τῆς ὀργῆς *Zonar.* HUDS. Veram lectionem ſine dubio repræſentat *Lugd. Bat.* ex quo illam recepimus, atque juxta eandem verſionem *Hudſoni* interpolavimus; verterat enim ille: *ita ipſum immodicam* regis *iram diminuturum.* Λωφᾶν autem ſignificat *reſpiro*, *laxo*, *interquieſco*, ut ita dicat pauſam fore iræ regis, illumque a rabie ſe interim collecturum, atque quieturum. HAV.

[k] Συλλήψεσθαι παρών.] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Hen.* & *Zonar.* συνήψεσθαι in *Editis*, nullo plane ſenſu.

[l] Πεισθέν,] Πεισθέν, δὲ *Vat.* Φερώρα *Busb.*

[m] Σὺν ἀμφοτέροις λοιδ] *L. B.* συναμφοτέροις.

[n] Δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις,] Vid. *alaor.* lib. 1. c. 25. §. 6. ἀπιόντα δὲ αὐτὸν Ἡρῴδης δωρεῖται, παλαίων ἐξομένων, δώροις &c. SPANH.

[o] Μεγαλοπρεπὴς] Ita cum *Cotelerio* in *Notis* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 634. μεγαλοπρεπῶς in *libris* omnibus. & *omnibus magnifice ditavit* in verſione *Epiphanii.*

[p] Τίτιον,] Ita reſcripſi, prout exſtat in *Cod. Mediceo* & pleriſque *Epiphanii* libris *MSS.* atque apud *Strabonem*, l. 16. p. 515. Τίτιον in *Editis Aliiſque.* quod male ſe habere poſt *Caſaubonum* (in *Exercitt.* p. 136.) contra *Montacutium* (in *Apparatu*, p. 154.) oſtendit *Ill. Card. Noriſius* (adſtipulante jam etiam *Lugd. Bat.*) in *Cenotaphiis Piſanis*, pag. 206. &c.

* *Præſidem*;] Procuratorem, *Epiphan.*

[q] Οἱ —— Ἡρῴδη] Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

[p] Τί-

καὶ οἰκοῦντες τὴν Τραχωνα, Καίσαρος ἀφελομένου Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ἡρῴδῃ τῷ χώρᾳ, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο: [r] τοῦτο δ' οὐ σφίσιν ἀρεστὸν ἦν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονουμένοις. ὅμως δὲ [s] κατ' ἀρχὰς μὲν, οὐκ ἐπιτρέποντος τοῦ βασιλέως, ἀπέχοντο τοῦ εἰς τοὺς πλησίον ἀδικημάτων. καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο ἐπὶ τούτῳ εὐδοξία τοῦ ἐπιμελείας Ἡρῴδου. στελλομένου δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, ὅτε δὴ παῖδος Ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ προσδεησόμενον Ἀντίπατρον τὸν ὑὸν παρελήψεσθαι Καίσαρος, λόγον ὡς [t] ἀπολωλὼς εἴη [u] διαπειρῶντες οἱ τὴν Τραχωνα νεμόμενοι, τοῦ τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ἐπὶ τὰ σφέτερα ἦθη τοὺς πλησιοχώρους [x] ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχειρώσαντο. [y] οἱ δὲ πεφευγότων τὰ δύο πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς, [z] καὶ δέκα τῶν ἡλωκότων, ἐξελιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ἣν τὴν Ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον σφίσιν ἔδωκεν, ὤκησαν· καὶ καταφέροντες οὐ μόνον τὴν Ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐληίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήριον τὸν Συλλαίου, καὶ κακῶς [a] ποιοῦσιν ἄδειαν. Ἡρῴδης δὲ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ὃν ἐκ τῶν Ἀράβων προσπασίας ἐποιήσατο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τῶν ἀδικημάτων, [b] προσελθὼν τὴν Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν [c] ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον [d] ἐπιξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυπολήπτως τῷ Ἡρῴδου πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς [e] Καίσαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, [f] ὅτι κολάσει τοὺς ληστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι δὲ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πολεῖς μὲν ἐγένοντο, πάντα δὲ ἐπάρατον ἐπανεστάσει τὴν Ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων [g] ἀποσφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τῷ ἀδικίαν [h] ἐοικυῖαν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους· ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ἡρῴδης, τούς τε ληστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὃ ἀπὸ Συλλαίου δανείσας ἔτυχεν Ὀβόδᾳ, τάλαντα [i] ἑξήκοντα, παρηκόντος αὐτῷ τοῦ προθεσμίας, ἀπολαβεῖν ᾔτει. Σύλλαιος δὲ τὸν μὲν Ὀβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε ληστὰς ἔλαθε λαβὼν ὡς μὴ εἶναι τὴν Ἀραβίαν, καὶ τὰ χρήματα ἀνεκάλεσε, πρὸς ὃν ἔτι τε Σατορνίνον καὶ Οὐολομνίου τοῦ Συρίας ἐπιτρόπων, ἐγένοντο λόγοι. τέλος δὲ [k] συνέθεντο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τὸν Ἡρῴδην ἀπολαβεῖν, [l] καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πρὸς μὲν Ἡρῴδου, τοῦ Ἀράβων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ἔτι ἐπ' ἀδικίᾳ, ἔτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δὲ Ἄραβες ἠλέγχοντο τοὺς ληστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

β'. Διελθούσης δὲ τὴν προθεσμίας ὁ Σύλλαιος, οὐδὲν τῶν δικαίων [m] πεποιηκὼς, εἰς Ῥώμην ἀνέρχεται.

modi causam. Incolæ Trachonis, postquam Cæsar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere & quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, † nec admodum idoneum agriculturæ solum *habebant*. veruntamen à principio, rege eos coërcente, finitimos nullis lacessebant injuriis. qua ex re Herodes magnam diligentiæ laudem adeptus est. Illo autem Romam profecto, cum & puerum Alexandrum accusabat, & Antipatrum suum filium commendaturus Cæsarem adibat, Trachonis incolæ mortuum esse Herodem sermonibus divulgarunt, rebellaruutque, & iterum finitimum agrum, ut ante consueverant, diripere & vastare cœperunt. At tum regii duces, absente ipso, eos domuerunt. Cæterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus cesserunt, seque in Arabiam receperunt, & à Syllæo, postquam is à Salomes conjugio aberraverat, accepti sunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione usi, cœperunt non solum Judæam incursare, verum etiam universam Cœlen-Syriam, receptum & præsidium maleficis sceleratisque præstante Syllæo. *Latrones à Syllæo recepti.* Herodes autem, Roma reversus, comperit eos gravia damna suis intulisse: & quoniam latronibus ipsis potiri nequibat, quippe securitate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias ægre ferens, Trachonem obiit, & latronum consanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, præsertim quod legem habebant, quæ suorum interfectores omnibus modis ulcisci juberet: adeo ut, quicunque tandem sequuturus esset eventus, ex universa Herodis ditione prædas agere eamque diripere non cessarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino & Volumnio, Cæsarianis ducibus, latrones ad supplicium depoposcit. Quamobrem latrones seipsos magis etiam confirmare, & numero aucti omnia perdere, loca pagosque Herodiani regni vastando, hominesque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujusmodi incursiones bellicis similes essent. homines enim jam circiter mille erant. Quam rem molestе ferens Herodes latrones deposcebat, & sexaginta talenta exigebat, quæ Obodæ per manus Syllæi mutua dederat, quorumque dies transacta jam erat. At Syllæus, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia esse latrones, & pecuniæ solutionem differre: qua de re coram Saturnino & Volumnio, qui tum Syriæ * præessent, disceptatum est. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit, Herodi intra dies triginta pecuniam solutum iri, & utrumque alterius homines redditurum, quos in suo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus est, neque ob maleficium, neque ob aliam causam: at Arabes convicti sunt habere in suis finibus latrones. *Eos ad supplicium deposcit Herodes.*

2. Cæterum cum jam elapsa esset dies præstituta, Syllæus, antequam aliquid eorum quæ debebat XIV. *Syllæus, cum promissis non stetisset, Romam profectus.*

[r] Τοῦτο δ' οὐ] Τὸ δ' ὦ *Busb.* & *Vat.*

† *Nec admodum idoneum agriculturæ solum* habebant.] Neque terra respondebat laboribus. *Gelen.*

[s] Κατ' ἀρχὰς μὲν,] Διὰ δέος τοῦ βασιλέως *Busb.*

[t] Ἀπολωλὼς εἴη] Ita rescripsi è *Cod. Gall.* (corrigente quoque sic *Coccejo*) cum ἀπόλωλὸς & mox νεμώμενοι antea editum esset. διεδόθη λόγος ὡς ἀπόλωλὸς εἴη. Διαπαρέντες δὲ οἱ τὴν Τρ. *Busb.*

[u] Διαπειρῶντες] Διαπειρᾶντες. COCC.

[x] Ἀδικεῖν ἐτρέποντο.] Ἠδίκουν pro ἀδικεῖν ἐτρέποντο in *Cod. Busb.* ἐτράποντο *Gall.*

[y] Περὶ τετταράκοντα] Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit. *ex quibus* XL. *principes latronum cum cognatione sua à Trachone provinc.*

[z] Καὶ δέκα] Gen. τῶν.

[a] Ποιοῦσιν ἄδειαν.] Ποιοῦντος *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[b] Προσελθὼν τὴν Τραχωνα,] Ἐκπεσελθὼν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Ἐπεπόνθεισαν,] Ἐπεπόνθησαν ἠρεθίσθησαν *Busb.*

[d] Ἐπιξιέναι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Coccejo*) ἐπιξιῆναι in *Editis Aliisque.*

[e] Καίσαρος —— Οὐολομνίῳ.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 27. §. 2. & infr. c. 10. §. 8. SPANH.

[f] Ἐπὶ κολάσει] Eo plane modo *Vat.* τῷ ἐπὶ κολ. in *reliquis.*

[g] Ἐπισφάττοντες] Ἀποσφάζοντες *Busb.* ἀπισφαίζοι *Vat.*

[h] Ἐοικυῖαν.] Gen. ἐοικυίας.

[i] Ἑξήκοντα,] Πεντακόσια *Busb.* non ita in *ceteris*, aut in *Epiphanii* libris.

* *Præessent*,] *Sc.* non æquata potestate & imperio. cum Saturninus id temporis esset Legatus Proprætor Syriæ, Volumnius vero tantum Procurator ejusdem provinciæ, ut ostendit *Norisius* in *Cenotaph. Pis.* p. 206. & *Pagi* ad *Ann. Baronii*, p. 30.

[k] Συνέθεντο δι' ἐκείνων] Συνέθεντο *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[l] Καὶ τοὺς ἀλλήλων] Καὶ τοὺς ἀλλήλων ἑκατέρᾳ ἀπολαβεῖν τῇ βασιλείᾳ *Busb.* quo sane modo legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& eos qui de utroque regno aufugissent invicem reddere.*

[m] Πεποιηκὼς,] Ποιοῦντος, ἀλλ' οὐ P. *Busb.*

bat feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum & latronum qui apud Arabas erant, Saturnino & Volumnio permittentibus ut contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad præſidium, quod latrones habebat, pervenit, omnes primo impetu cepit, & locum *munitum*, qui Raëpta vocabatur, complanavit: aliorum vero nihil violavit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, prælium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis *deſiderati ſunt*, Arabum vero dux Nacebus una cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumpto ſupplicio, cum tria Idumæorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in Phœnicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes *fieri* oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

Herodis expeditio in Arabiam.

XV. 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllæum res geſtas pertulerunt, &, ut fere fit, ſingulas in majus auxerunt. Ille vero, qui jam id conſequutus erat ut Cæſari innoteſceret, & forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Cæſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, & univerſum regis exercitum everſum ab Herode, qui regionem vaſtaverat. Ad hæc lachrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiæ primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque divitias, quæ Raëptis eſſent, contempto Oboda ut ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllæus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllæus, &, ut invidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adjiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Cæſarem putaſſet daturum operam, ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Cæſar, quæſivit ab Herodis amicis qui aderant, & à ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem cum illi fateri neceſſe haberent, Cæſar vero quam ob cauſam & quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, & inter alia, literarum ſumma hæc fuit, "Se eum aliquando in "amicis habuiſſe, nunc pro ſervo habiturum". Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi *literis ejus* elati neque prædones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſolverunt, inſuper & paſcuis, quæ Herodis erant & ipſi conduxerant, gratis utebantur, quoniam Judæorum rex eſſet Cæſaris ira dejectus. Item Trachonitæ, hanc occaſionem nacti, in Idumæorum præſidium conſurgunt, atque una cum Arabibus latrocinantes, qui Idumæorum agrum populabantur, non ſolum lu-

Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

Cæſar in Herodem irritatur.

Trachonitæ in eum inſurgunt.

[n] ῥύσια ᾗ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις λῃστῶν Ηρῴδης ἐποιεῖτο, καὶ τῶν περὶ τὸν Σατορνῖνον καὶ Οὐολλούμνιον ἐπιτρεπόντων ἀγνωμονέστερον [o] ἐπεξιέναι. στρατιάν τε ἔχων, παρῆλθεν εἰς τὴν Ἀραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἐπὶ ἑπτὰ μονὰς διανύσας. καὶ γινόμενος ὑπὲρ [p] Φρυρίου τῶν λῃστῶν ἐχόντων, [q] αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτούς, κατασκάπτει ᾗ τὸ χωρίον, [q] Ραιπτὰ καλούμενον· τῶν ᾗ ἄλλων [r] οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβεβηκότων ᾗ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νακέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν [s] τῶν Ηρῴδου, Νάκεβος ᾗ ὁ τῶν Ἀράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ ᾗ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πομπεύσας ᾗ τούτους, τρισχιλίους [t] Ἰδουμαίων ὑπὸ τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας, [v] ἦρε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πέπρακται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι παλυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Ἀγγέλοι ᾗ Συλλαίῳ καταπεχήσαντες, εἰς Ρώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ ᾗ ἤδη μὲν ἐπιπραγμάτου γνώμης εἶναι Καίσαρι, τότε ᾗ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγε [x] ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ [y] περὶ τὴν Ἀραβίαν εἴη κεκακωμένα, [z] καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῇ Ηρῴδου. [a] δακρύων ᾗ, πεντακοσίους μὲν ὅτι διχιλίους Ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνῃρῆσθαι ᾗ [b] καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πολίτην ᾗ διηρπάσθαι τὰ ἐν Ραέπτοις. καταφρονηθῆναι ᾗ τὸ Οβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας οὐκ ἀγωνίσασθαι τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μητ' αὐτὸν, μήτε τὴν Ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα ᾗ Συλλαίου λέγοντος καὶ ποιοῦντος ὑπόφασιν, ὡς ἀδί-κως ἂν αὐτὸς [c] ἀπέλθοι τὴν χώρας μὴ πεπισθυκὼς ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιήσαι τὸν πόλεμον Ηρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὑπὸ τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκλινε τὸν Ηρῴδου τοὺς παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τοὺς [d] ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ηρῴδης [e] κατάγοι. τὸ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην εἶχον, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς οὐκ ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ Καίσαρι, καὶ χάριν πρὸς τὸν Ηρῴδην, πάντα ἄλλα καλεπῶς, καὶ τοῦτο τὸ ὑπεροπλὴς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ "φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται." χάριν δὲ καὶ Σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τῆς Ἀραψίν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες ὅτε τῶν λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα [f] διελύοντο, νομάς τε ἃς ἐκείνου μισθωσάμενοι διεκάλυπτον, ἀμισθὶ ταύτας ἐχόντων, τεταπεινωμένου τὸν Ιουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Καίσαρος. ὑπεπίπτουν ᾗ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν [g] Ἰδουμαίων φρουρᾶς καθεξαναστάντες, καὶ λῃστηρίοις χρώμενοι μετὰ τῶν Ἀράβων, οἳ ἐλεη-

n Ρύσια ᾗ τῶν χρημάτων] Redditionem pecuniarum. *Ruſinus.* SPANH.

o Ἐπεξιέναι.] Τοὺς Ἄραβας poſt ἐπεξιέναι addit *Busb.*

p Αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας] Ita *Busb.* ὥρᾳ in *Editis Aliiſque.*

q Ραιπτὰ καλούμενον·] Αιπτὰ *Vat.* Ράιπτα *Gall.* & *Lugd. Bat.* in *Epiphanii* libris *Repta.*

r Οὐδὲν] *L. B.* οὐδένα.

s Τῶν Ηρῴδου,] Illud τῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

t Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίους *Busb.*

v Ἦρε] Lege Εἷρε. atque ita (cum *Colleio*) *Busb.* IBBETS.

x Ὡς αὐτὸν,] Illa ὡς αὐτὸν deſunt *Busb.*

y Περὶ τὴν Ἀραβίαν] Κατὰ τὴν Ἀραβίαν *Busb.*

z Καὶ πᾶσα ἀνάστατος] Καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῷ Ηρῴδου in *Editis Aliiſque.* καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία στρατιᾷ πορθήσαντος αὐτῷ Ηρῴδου *Vat.* unde reſcribere non dubitavi, καὶ π. ἀ. ἡ. βασιλεία στρατιᾷ π. nec aliter, ut puto, legebat *Epiphanius*, qui vertit, *totumque regnum commotum ab Herodis exercitu fuiſſet.*

a Δακρύων ᾗ] Δακρύων μὲν *Hen.* à prima manu, & *Vat.* qui mox μὲν poſt πενταχοσίους negligit.

b Καὶ τὸν στρατηγὸν] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

c Ἀπέλθοι τὴν χώρας] Ita lego pro ἐπέλθοι, quod in *Editis* exſtat & *MSS.* (præter *Lugd. Bat.* tamen, in quo edita hæc nova lectio invenitur) in *Epiphanii* verſione, *quod nec ipſe rediret in provinciam, neque ſi præſens fuiſſet, commodum fuiſſet cum Herode bellum committere.*

d Ἀπὸ Συρίας ἥκοντας,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπὶ Συρίας in *Editis Aliiſque.*

e Κατάγοι.] Καταγάγοι *Busb.* & *Baſ.* ἐξαγάγοι *Lugd. Bat.*

f Διελύοντο,] Διελύετο *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

g Ἰδουμαίων] Ιουδαίων *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

ἐλεηλάτην τὴν ἐκείνων χώραν, οὐχ [h] ὑπὲρ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι [i] τὰς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρῴδης δὲ τοῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκυίας αὐτῷ τὴν παῤῥησίας, ἣν εἶχε πρὸς Καίσαρα, [k] καὶ τὸ μεῖζον [l] ἀφῄρητο τὸ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένῳ ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ἦν δ' οὖν ὑπὲρ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅ, τε Σύλλαιος μετρίως ἐλύπει, πιστευθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, παραλαμβάνει δὲ τὴν τῶν Ἀράβων ἀρχὴν Αἰνείας, ὁ μετονομασθεὶς [m] αὖθις Ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπεχείρει μὲν Συλλαῖος παρωσάμενος αὐτὸς [n] ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχήν, χρήματα μὲν πολλὰ δοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐλῶνα, πολλὰ δὲ Καίσαρι δῶρα ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ὑπεισελάσαι πρότερον αὐτὸν βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ὑπισχνούμενος καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο κατηγορεῖν Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, Ὀβόδαν [nn] τε φαρμάκοις ἀφθεῖραι, καὶ ζῶντος ἐπικρατεῖν αὐτόν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχευούσας, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέχειν δὲ ὁδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφρονουμένων μηδένα προέσθαι. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, [o] ὅπως τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ἡρῴδης δ', ἐφ' οἷς [p] ἠμύνετο πάλαι ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὑβρεις φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' ἔδει ὁρῶν τῶν προϊεσώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δυνατὸν μετρίωτερον εὑρεῖν ὑπέρ τε τῶν φίλων, καὶ περὶ αὐτὸν Καίσαρα τὴν εὐτυχίαν [q] ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆλθε Νικόλαος.

cri sed etiam ultionis causa miris modis in eos sæviebant.

4. Herodes autem ista omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Cæsare habuerat, fiducia, & animum multo quam ante demissiorem gerebat. nam Cæsar legationem missam ab Herode ob causæ suæ defensionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remisit. Itaque erat ex istis in magna solicitudine atque metu, & ei permolestus erat Syllæus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ esset, & eo tempore ad majora spiraret. Nam Obodas quidem diem supremum obierat, Æneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Cæterum Syllæus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multasque Cæsari promittens. Aretæ quoque Cæsar succensebat, quod regnum usurpasset, neque prius ad se scripsisset. Verum & ille literas cum muneribus ad Cæsarem mittit, & in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllæum accusabat, ut qui malus servus esset & Obodam veneno sustulisset, quo etiam vivo rerum dominus fuisset, dum & Arabum uxores adulteraret, & pecuniam mutuaretur, ut imperium sibimet vendicaret. Cæsar autem ne hos quidem *legatos* audire dignatus est, sed nullo accepto dono remisit. Judææ vero & Arabiæ regna indies deterius se habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat qui ei malo mederetur. Nam *duorum* regum alter nondum certo rex erat; alter vero Herodes, quod semet vindicatum iverit, Cæsarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumsteterant, Romam iterum mittere decrevit, si quid æquius amicorum gratia & precibus apud Cæsarem posset obtinere. Atque istam quidem legationem suscepit Nicolaus Damascenus.

Legatos ad Cæsarem frustra mittit Herodes.

Aretas Obodæ in Arabum regnum succedit.

Cæsar ei offensus.

Nicolaus Damascenus ad Cæsarem missus.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Εὐρυκλῆς τὰς Ἡρῴδου παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὰς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίου ὑπὸ Νικολάου κατηγορηθέντος.

CAP. X.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipsum calumniatus est: utque eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit. De Syllæo à Nicolao accusato.

XVI.

Ἐξεπεπύρωκτο δὲ τὰ περὶ τὴν [r] οἰκείαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ [s] πολὺ χεῖρον ἐχηκότας κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, [t] οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνου [v] ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν [x] ἠπείλειτο τῇ βασιλείᾳ ἀπὸ τῆς τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ἐκείνῃ τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ὑπὸ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τὸν ἐκεῖ, κακὸς τὴν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς [y] ἑκατέραν αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπιδημήσας ὡς τὸν Ἡρῴδην, δῶρά τε δόντος αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβών, τῆς εὐκαιρίας τῶν ἐντεύξεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς

VErum res suæ domi, filiorumque, qui multo magis in ipsum eo tempore exacerbati erant, valde turbari cœperunt. Omnino enim nec jam ante obscurum erat, fortunam malorum, quæ in homines cadunt, maximum & gravissimum regno *ipsius* minatam esse: tunc autem ingruebat & in majus crevit ex hujusmodi causa. Eurycles *quidam* Lacedæmonius, honesto loco natus, sed homo nequam, voluptatibus & assentationi deditus, ita tamen secte ut non animadverteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis & majoribus acceptis, urbanitate sua sese in intimam regis amicitiam insinuavit. Antipatri quidem hospitio utebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; ut qui se Archelao Cappado-

Eurycles Lacedæmonius.

Eurycles in Herodis & Antipatri & Alexandri amicitiam se insinuat.

---

h Ἐπὶ ὠφελείᾳ μόνον,] Ἀπὸ ὠφελείας *Hen.* & *Vat.* ἀντιφιλείας *Lugd. Bat.* ἀπ' ὠφελείας *Coccejus* mavult.

i Τὰς] Lege ἐν τὰς. COCC.

k Καὶ τὸ μεῖζον] Καὶ μεῖζον *Hen.* & *Vat.*

l Ἀφῄρητο] *L. B.* ἀφῃρεῖτο.

m Αὖθις Ἀρέτας.] Ex *L. B.* αὖθις hoc loco inseruimus, & in versione pariter expressimus. Regium enim illud nomen postea videtur assumpsisse, in regno confirmatus ab Augusto. Minus recte verterat *Hudson* cognomento Aretas. HAV.

n Ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν,] Ἀναλαμβάνῃ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

nn Τε] *L. B.* γ.

o Οὕπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν,] Ο οὐδέπω τὴν ἀρχ. *Vat.*

p Ἠμύνετο] Ἠμύνατο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Ποιησόμενος.] *L. B.* ποιησάμενος.

r Οἰκείαν] Οἰκίαν *Busb.* & *Zonar.*

s Πολὺ χεῖρον ἐχηκότας] Πολὺ χεῖρον ἐχηκότα *Busb.* & *Lugd. Bat.* ὡς τὸν in *ceteris.* χεῖρον ἔχειν τὰ κατὰ τοὺς παῖδας *Zonar.*

t Οὐδὲ ——— Λακεδαίμονος,] Conf. ἄλλο. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

v Ἀσύνοπτον] Ἀνύποπτον legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet sine suspicione nunquam fuissent, malum tamen plus tunc ex hujusmodi causa prævaluit.*

x Ἠπείλει] Ἀπείλει in *Editis* & *MSS.* unde ἠπείλει fecimus.

y Ἑκατέραν] Cum in *Editis Aliisque* fuerit ἑκατέρων, rescripsimus ἑκατέρων. in *Cod. Vat.* ἑκάτερον. quod & *Coccejus* malebat.

dociæ regi familiariſſimum eſſe dictitaret. ideoque Glaphyræ honorem ſe præbere ſimulabat: atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, & quæ dicerentur & fierent ſemper obſervabat, ut ita calumniis retineret hominum benevolentiam. Poſtremo id conſequutus eſt, ut, cum ſe in familiaritatem alicujus dedidiſſet, ejus amicus eſſe videretur; quod ſi alium frequentaret, id ejus gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem, adeo ſibi conciliavit, ut ei perſuaſerit, ſe tuto poſſe ei querelas de iis quæ paſſus fuerat concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater *ab ipſo* alienatus eſſet, narravitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipſis ab honoribus repulſis, omnem ſibimet poteſtatem arripuiſſet. Atque iſta haud ferenda eſſe dicebat, præſertim quod pater tantum in eos odium jam conceperat, ut cum ipſis, prout adjiciebat, nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Talia quidem ipſi, ut veriſimile erat, dolor ſuggerebat. Hæc autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipſum ſe facere, ſed tanti eſſe momenti rem ut tacere nequeat, quòd illi ab Alexandro cavendum eſſe putet. neque enim ſingula illorum ſine affectu eum dicere, quin non obſcuram præ ſe ferre nocendi voluntatem. Jam vero Antipater, cum ex iſtis eum ſibi amicum opinaretur, ei ſæpe liberaliter largiebatur: & ad extremum perſuaſit, ut ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quæ ſe audiviſſe dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non difficulter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium inexpiabile *in filium* ſuſciperet. id quod ea ipſa hora oſtendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum iſta accepiſſet, & Archelaum Cappadociæ regem adiiſſet, *ei* laudabat Alexandrum, ſeque ei in componenda cum patre pace magno uſui fuiſſe prædicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, diſceſſit. Et quidem Eurycles iſte, cum *poſtea* in Lacedæmone improbus eſſe non deſiiſſet, ob multa facinora à patria relegatus eſt.

Ab Antipatro & Herode muneribus donatur.

Archelao etiam pecuniam extorquet.

Herodes filiis fit infenſior.

2. Judæorum autem rex non ut ante ſatis habebat criminationes adverſus Alexandrum & Ariſtobulum audire: verum etiam tam inteſtino in eos odio flagrabat, ut, ſi nemo criminaretur, ipſe ad criminandum induceret, omnia ſpeculando & explorando; & omnibus, ſi quid contra eos haberent, dicendi poteſtatem faciendo: ac perfecit ut ei referretur, Evaratum Coum cum Alexandro conſpiraſſe. Et hoc quidem omnium libentiſſime audivit Herodes.

Jucundus & Tyrannus ſe ſollicitatos ab Alexandro; ut inter renandum Herodem interficerent, fatentur.

3. Huc & majus quiddam contra juvenes accedit, dum novæ ſemper in eos excogitantur calumniæ, & omnes ut ita dicam certatim id agunt, ut grave aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro ſalute ipſius facere videretur. Erant Herodi ſatellites duo, qui propter corporis fortitudinem

Αντιπάτρῳ, πεύσοδον ἢ καὶ σωτήρια πρὸς τὸ Αλέξανδρον· Αρχελαῷ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι λόγῳ απιστον. ὅθεν καὶ τῷ Γλαφύρᾳ ὑπερεφάνως τιμᾶν· καὶ πολὺς ὢν ἀφανῶς μὲν ὑπηρετῶν ἅπασιν, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις παρόντων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς διαβολάς. πλὴν ἦ [z] τοιοῦτον [a] ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας [b] ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλον, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ [c] παρεῖναι. [d] τὸν οὖν Αλέξανδρον παρεσκευάσατο νέον ὄντα, καὶ πρὶν ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπουμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν Αντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτὸς τῆς τιμῆς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τοῦ πατρὸς, [e] μηδὲ συμποσίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς, ἐφ' οἷς ἤλγει. τοὺς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, [f] νικᾶσθαι ἢ ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει δὲ πραγμάτων, καὶ φυλαττεσθαι προσκελεύομενος τὸν Αλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀπαθῶς [B] τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρος μὲν οὖν εὔνουν ὑπολαμβάνων [h] ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἕκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ πλὴν ἤδη πείθει πρὸς τὸν Ηρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐῶν τὴν Αλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος [i] ἀπίθανος, ἀλλ' ὕστερον διέθηκε τὸν βασιλέα, προάγων ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξυνῶν, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Αρχέλαον [k] ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῶν Καππαδόκων, τὸν Αλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγενῆσθαι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τὴν κακοηθείαν, ἀπῆλθεν. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὕστερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι παυσάμενος εἶναι μοχθηρὸς, ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη [l] τὴν πατρίδος.

β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγενημένους αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, [m] ἐξεργάζετο, παρατηρῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνίδυε τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, [n] Εὐάρατόν τι Κῶον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν ἦν [o] καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ηρῴδῃ ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται δὲ τῷ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, [p] σκωπτομένης ἀεὶ τὸ κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλα τοῦτο προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων [q] δυσχερές, ὃ πρὸς τὸ τοῦ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ηρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος

z Τοιοῦτον] Τοιοῦτο in *Cod. Gall.*

a Ἑκάστῳ] Ἐν ἑκάστῳ *Vat.*

b Απέβαινεν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ὑπέβαινεν in *Editis Aliiſque.*

c Παρεῖναι.] Παρεστῆναι *Busb.*

d Τὸν οὖν Αλέξανδρον] Οὕτως Αλέξανδρον προάγῃ νέον ὄντα πρὶν ἐπεπόνθει μὴ ὡς πεπεσμένον μηδενὶ μᾶλλον, πρὸς ἐκεῖνον *Vat.*

e Μηδὲ συμποσίοις] Ὡς μηδὲ συμποσίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι *Vat.*

f Νικᾶσθαι —— πράγματος,] *Non pro mea utilitate tibi hæc nuncio, ſed tuis jam victus honoribus, & rei magnitudine*, vertit *Ruſinus.* ut legiſſe videatur, τιμώμενος ἢ ὑπὸ σοῦ τοσ. &c. SPANH. Quomodo legerit *Vet. Interpres* ſeu *Ruſinus*, apparet ex lectione Cod. *Lugd. Bat.* qui diſtincte τιμώμενος exhibet, quod inſerui pro vulgato τιμωμένου, unde patet totum locum ita eſſe legendum, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ (pro vulgato σοῦ) τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, τιμώμενος ἢ, ὑπὸ σοῦ τιμωμένου, τῷ &c. i. e. *Dicens quidem, non ſui ipſius gratia ſeſe illud facere, verum illius, quod victus eſſet honore ejuſdem erga ſe, atque ipſius ſceleris magnitudine.* HAV.

g Τούτων ἕκαστον] Ita rurſus ex *Lugd. Bat.* quod fortius quam vulgatum τοῦτο ἕκαστον, & in verſione *ſingula illorum* repoſui pro *hæc* &c. HAV.

h Ἐκ τούτων,] Illa ἐκ τούτων è *Codd. Hen.* & *Vat.*

i Απίθανος,] Πιθανὸς *Vat.*

k Ἀναβὰς τὸν βασιλέα] Διαβὰς *Busb.*

l Τῆς πατρίδος.] Τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος.

m Ἐξεργάζετο,] Περιεργάζετο juxta *Zonaram.* qui hoc ipſum ex *Joſepho* ad hunc modum narrat; Ηρῴδης ἢ τοσοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας ἐξώργισο, ὡς μηκέτι δεῖσθαι διαβολῶν, ἀλλ' αὐτὸς περιεργάζεσθαι τὰ ἐκείνων, καὶ παρατηρεῖν ἕκαστα.

n Εὐάρατόν τι Κῶον] De hoc Eurato Coo. *alibi.* lib. 1. c. 26. §. 5. SPANH.

o Καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων] Forſan κατ' ἀκοήν.

p Σκώπτομένης —— διαβολῆς,] Alibi. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

q Δυσχερὲς,] Δυσχερὲς πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως σωτηρίας *Vat.*

r Τὸ-

θος πιμώμενοι, Ιάκχυνδ@ καὶ [r] Τύραννο@. ἔτοι, πεοπεφάσθαι αὐτοῖς ὑπ' βασιλέως ἀπεωσμένοι, [s] τοῖς πεὶ Αλέξανδρον ἤσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κ[ὴ] [t] γυμνασίαν τιμώμενοι, καὶ τὸ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. [v] οἱ δ', ἀκαρτερήσαντες πολλὰ χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι Φονεύειν αὐτὸς Ηρώδην Αλέξανδρο@, [x] ἐπεὶ πεὶ κυνηγέσιον ἠνίων διώκων [y] πεοσβάλοι. [z] δυνατὸν γὰ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ ὑ ἵππου κατενεχθεὶς [a] ἀναπαρείη τ ἑαυτὸ λόγχαις. καὶ γὰ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν [b] γεγονὸς πάθος. [c] ἐπέδειξαν δ' καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππῳ κατορωρυγμένον, καὶ τ' ἀρχικωήγιον ἐξήλεγχον, ὅτι [d] λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Αλέξανδρου ἠεραπεύσιν ὅπλα, κελεύσα@ ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τοῦτο ὁ Φρούαρχο@ [e] Αλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο· [f] καὶ γὰ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε [g] δέξασθαι τῇ Φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποχώσαι, τὰ κείμενα τ βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ Φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ παρελθὼν τοῦτο ἔφη γνώσαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν, [h] ὡς εἶναι εἰκάσαι τ Αλεξάνδρου [i] χειρός. "Τε-"λέσαντες, σοὶ Θεῷ εἰπεῖν, ἃ πεοσηήμεθα πάντα, ἤξο-"μεν πεὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πεοσήκετε, καθὼς [k] ὑπέχε-"σθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φρουρίῳ." μὴ τοῦτο τὸ γράμματεῖον, ὁ μὲν Ηρώδης [l] οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε πεὶ τ τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ὑπιξνείσθης. Αλέξανδρος δὲ [m] Διόφαντον ἔφη τ γράμματέα μιμήσασθαι τ τύπον, καὶ δι' Αντιπάτερον κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. [n] ὁ γὰ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός· ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἔτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανιοθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος πεοήγαγεν ἐν Ιεριχοῦντι [o] κατηγορήσαντας τῶν παίδων· [p] καὶ τούτους μὲν [q] ἐκ χαιρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ [r] τοὺς πεὶ Αλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρεπήσατο, λέγε Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστέλλας. ὑπὸ δὲ Φυλακὴ καὶ τηρήσις αὐτῶν, καὶ πεοσίει μὲν [s] οὐδείς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. [t] καὶ τί γὰ ἢ κατεδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Αριστόβουλος, ἐν βαρυθυμίας [v] ἐπαγόμενος καὶ τὸν ἑαυτοῦ [x] πεθέα καὶ πενθερὸν σωαλγεῖν αὐτῷ ταῖς συμφοραῖς καὶ μισεῖν τ τὰ τοιαῦτα πειθόμενον, "ἀ γὰ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, "[y] διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα [z] γάμων "ἅπαντα ταῦτα πεομηθεύειν"; τούτοις ἐκείνη ταχὺ μάλα τἀδελφῷ πεοσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διασήσασθαι ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὅτι τῷ

& proceritatem habebantur in pretio, videlicet Jucundus & Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, &, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, & auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, & in quæstionem vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suismet venabulis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, & venatorum præfectum convicerunt, sibi regia venabula, & Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur & torquetur præfectus præsidii Alexandrii: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem *præfectus* nihil confessus est: sed prodiit ejus filius, & ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri, *in hanc sententiam.* "Perfectis, si "Deus voluerit, omnibus quæ instituimus, venie-"mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, "ut nos castello recipiatis". Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiæ sibi à filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam à Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse convictus morte pœnas dedit.

In Alexandrii præfectum quæstio.

Litera fictæ à Diophanto, manum Alexandri assimulante.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte ad populum, ut accusarent pueros: atque illos quidem † multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro & Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem nè fieret prohibuit rex, per Ptolemæum & Pheroram populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta & dicta observarentur. Et nihil omnino à condemnatis differebant infamia & *futuri* metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amitæ socruique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui se eò perduci sineret. "Etenim non-"ne tu quoque, inquit, in mortis periculo versa-"ris, cum omnia quæ hîc fiunt Syllæo spe con-"jugii detegere dicaris"? Hæc verba illa protinus *Herodi* fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cun-

Alexander & Aristobulus in carcerem conjecti.

Operam dat Aristobulus ut Salomen Herodi infensam reddat.

*Aristobulus, Salome ejus consilia Herodi narrante, con-*stringitur.

r Τύραν@.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

s Τοῖς πεὶ Αλέξανδρον] Τοῖς deest *Vat.*

t Γυμνασίαν τιμώμενοι,] Γυμνάσια *Vat. Lugd. Bat. Busb.* & *Hen.* à manu secunda.

v Οἱ δ', ——— ἔλιγον,] Conf. ἀλωσ. lib 1. c. 26. §. 3. SPANH.

x Επεὶ πεὶ κυνηγέσιον] Επειτ' εἰς κυν. *Busb.* atque ita *Hen.* voce πεὶ in ora libri posita. ἐπεί πι *Lugd. Bat.* ἀπεί τε πεὶ καὶ *Vat.*

y Πεοσβάλοι,] *L. B.* πεοσλάβοι, in *Marg.* πεοσκαλῇ.

z Δυνατὸν γὰ εἶναι λέγειν,] Δυνατὸν δὲ εἰπὴ λέγειν *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

a Αναπαρείη ταῖς ἑαυτῆ λόγχαις.] Εμπαρείη *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἀναπαρείη *Hen.* à pr. m. ἀναπαρείη ταὶς ἑαυτῆ λόγχαις *Gen.*

b Γεγονὸς] *L. B.* γενέσθ.

c Επέδειξαν δ'] Επεδείξαν δ' καὶ τὸ χευσίον *Vat.*

d Λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς,] Eadem *Zonaras* p. 250. D. SPANH.

e Αλεξανδρείου] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

f Καὶ γὰ ἐκεῖν@ αἰτίαν εἶχεν ὡς ἐπαγγελλόμεν@ ἐδέξαθ τῷ Φρουρίῳ *Busb.* καὶ ὁ Φρούαρχο@ δ' ὑ Αλεξανδρίνων ἠτιάζατο, ὡς ἐπαγγελλόμεν@ δέξαθ τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ Φρουρίῳ *Zonar.*

g Δέξαθαι] Forte δέξεσθαι.

h Ως εἶναι εἰκάσαι] Ως εἰκάσαι *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

i Χειρός.] Φερόμενα post χειρὸς addit *Busb.*

k Υπέχεσθε,] Υπέχεσθε *Vat.*

l Οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε] Οὐκέτι εὐδοιάσιμ@ ἦν *Zonar.* HUDS. Ita etiam *Zonaras* p. 251. A. SPANH.

m Διόφαντον ἔφη] Hujus Diophanti meminit *Tzetzes*, Chil. VI.

n Ο γὰ Διόφαντο@] Ο γάρ τοι. Δ. *Vat.*

o Κατηγορήσαντας] Καὶ τοὺς κατηγορήσαντας τ παίδων legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& accusatores eorum.*

p Καὶ τούτους] Καὶ βάλλοντες ἐπίκτειναν *Busb.*

q Ἐκ ——— ἔκτειναν.] Manu jaculantes multi interemerunt. *Rufinus.* malè *Gelenius*: saxis sunt obruti. Βάλλειν tamen pro *saxis obruere* dictum infra cap. XI. §. 2. ubi *Zonaras* pro βάλλειν habet λιθολουτεῖν· & §. 6. in genere τοῖς δυστυχοῦσι βάλλοντες. item ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 5. ξύλοις βαλλόμενοι καὶ λίθοις. SPANH.

† *Multi*] Melius vertas per *vulgus.* HAV.

r Τοὺς πεὶ Αλέξανδρον] Id est, *Alexandrum*; ut aliquanto post τοῖς πεὶ Ολυμπον, ubi de Olympo agitur §. 9. REL.

s Οὐδείς.] Οὐδεὶς ἔτι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ τί γὰ] Καὶ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν ἢ δέ@ *Zonar.*

v Επαγόμεν@] Υπαγόμεν@ *Vat.*

x Τιτθίδα καὶ πενθερὸν] Salomen vid. infr. lib. 17. c. 1. §. 1. ubi *Rufinus* male vertit *nutricem.*

y Διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ] Ita *Busb. Gall.* & *Zonar.* Διαβεβλημένης in *Editis Aliisque.*

z Γάμων] Γάμω *Vat.*

a Ταῦ-

cunctatione constringi jubet, & utrumque ab altero separatum scripto prodere quicquid mali in patrem commisissent. Illi vero, quoniam ita ipsis mandatum esset, scribunt, se in patrem insidias neque cogitasse neque struxisse: fugam autem adornasse, idque vi coactos, quia suspectam molestamque vitam degerent.

Nonnulla ab Alexandro quærit Herodes coram Mela Archelai legato.

6. Eo tempore, cum venisset ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynastis, volens Herodes ei ostendere Archelai in se malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad se, & ex eo iterum quæsivit de fuga, quonam & quo pacto discedere decrevissent? Ad quod respondit Alexander, "ad Archelaum, qui se inde "Romam eos missurum promisisset: verum in pa- "trem nihil quidem sceleris aut maleficii conatos "fuisse, neque eorum quæ ipsis ab adversariis ma- "litiose imponerentur, quicquid verum esse. vo- "luisse etiam *se*, ut de Tyranno & illo altero cir- "cumspectius haberetur quæstio, sed illos celerius "periisse, auctore Antipatro, qui amicos suos in- "ter multitudinem summisisset.

Interrogatur etiam de iisdem Glaphyra.

7. Hæc eo dicente, jussit *Herodes*, ut Melas & Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; & ex ea quæreretur, ecquid insidias Herodi structas sciret. Quò ut ventum est, Glaphyra, simulac vinctum conspexit Alexandrum, caput sibi percussit, animoque consternata magnum tristemque ploratum edit. Quin & juveni manarunt lachrymæ, atque iis qui aderant miserabile adeo erat spectaculum, ut diu id cujus causa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) jussisset dicere, ecquid ei factorum conscia foret mulier; "quî potuit, inquit, non con- "scia esse, quæ mihi sit vel ipsa anima charior, & "communes mecum natos habeat?" Ad hæc quidem illa exclamavit, "nullius se malæ rei con- "sciam: sed *tamen* si ejus utilitas postulet, ut ali- "quid vel contra seipsam mentiatur, omnia con- "fessuram". Tum Alexander, "scelus quidem, "inquit, nullum eorum quæ suspicantur quos mi- "nime omnium decebat, neque ego cogitavi, ne- "que tu nosti, nisi quod ad Archelaum nos reci- "pere decreveramus, & inde Romam". Ista etiam illâ fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiæ in se convictum esse, dedit Olympo & Volumnio literas, jussitque ut inter navigandum ad Eleüsam Ciliciæ * *insulam* appulsi Archelao scriptum de his redderent, &, post expostulationem quod insidiarum particeps cum filiis suis fuisset, recta inde Romam navigarent. & si quid illic à Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæsar † ipsi non succenseret, literas *ei* & testimonia traderent, quæ contra adolescentes parata mittebat. Cæterum Archelaus sese purgabat, de susceptione quidem juvenum confitendo, quod è re illorum ipsorum esset patrisque, * ne quid præterea du-

De fuga ad Archelaum se cogitasse fatetur Alexander.

Olympus & Volumnius Romam missi.

Archelaus Herodi se excusat.

πατρὶ [a] τοῦτα γεγραμένης ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλεῖ μὲν [b] ὅτι νοήσαι κατὰ τοῦ γεγυνηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, φρασμῷ δὲ ὑπεκαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὑπόπτου καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

ς'. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος [c] ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντός τινος Ἀρχελάου, Μήλα τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδείξασθαι τὴν δυσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν, σκάλῃ τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "πρὸς Ἀρχέλαον, ἔφη, [d] κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολο- "γήσαντα διαπέμψειν· ἀλλ' ἤδειν ὅτι ἄτοπον ὅτι δυσχερὲς "ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ πατρὸς, ἤδη ὅσα συνεσκευάσμεθα κα- "κοηθείας τῶν ἀναντίων ἀληθῆ εἶναι τὰ τούτων. βουλό- "μενος [e] ἀνετάζειν δὲ τοὺς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀ- "σφαλεστέραν, ἀλλὰ δι' αὐτοὺς [f] ἀπολέσαι θᾶττον, Ἀντι- "πάτρου τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους [g] ἐγκαθισάντος φίλους.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, σκέλλουσιν ἅμα τόν τε Μήλαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἴ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ὑπόβουλον Ἡρῴδην γιγνομένων. [h] ὡς δ' ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ κατακλιθεῖσα, μέγα καὶ [i] συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὥστε δὴ καὶ τοῖς νεανίσκοις δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ὀδυνηρά τις θέα, μέχρι πολλοῦ· ὅθεν ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυναμένων. ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου, [k] τοῦτο γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν [kk] κελεύοντος, [l] εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ συνοίδεν αὐτῷ· "τί γὰρ οὐκ ἂν, ἔφη, "συνείην [m] τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στεργομένης πλέον, καὶ κυ- "ρώσασα τέκνων; " ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συμφοβεῖν μὲν ἤδειν ἄτοπον· εἰ δὲ φέροι [n] πρὸς σω- "τηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καὶ [o] κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, "πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "ἀστεῖος μὲν "ἤδειν, εἶπεν, ἤδη ὢν [p] συνοῦσιν ὃς ἥκιστα ἐχρῆν, ὅτι "αὐτὸς ἐνενόησα, ὅτι [p] σὺ ἤδειν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι περὶ "Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην." ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, Ἀρχέλαον [q] ἐξελεγχθῆναι τῇ πρὸς αὐτὸν δυσνοίᾳ [r] τολμηρῶν, διδοῦσιν Ὀλύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ γράμματα, κελεύσας [s] ἐν πλῷ πλεῖν [t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρεσβεύσασθαι, [v] Ἀρχελάῳ τὸ [x] περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τῇ [y] ὑπόβουλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν. κἂν εὑρωσιν ἀνύσαντά τι Νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα, διδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους, ὃς κατὰ τῶν νεανίσκων [z] καθεσκευασμένους ἀπέστειλεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ

[a] Ταῦτα γεγραμμένης] Ταῦτα γεγραμμένους Καίσαρι ἀποφέρειν *Busb. & Lugd. Bat.*

[b] Οὔτε νοῆσαι] Οὔτ' ἐνοῆσαι *Busb.*

[c] Ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντός] Ἐκ Καππαδοκίας πρεσβεύοντα *Busb.* πρεσβευτὴν *Vat.*

[d] Κἀκεῖθεν] Forte ἐκεῖθεν. COCC.

[e] Ἀνετάζειν] *L. B.* ἀνετάζει.

[f] Ἀπολέσαι] Ἀπολέσαι *Lugd. Bat. & Vat.*

[g] Ἐγκαθισάντος] *L. B.* Ἐγκαθίσαντος.

[h] Ὡς δ' ἦκον,] Ita *Vat. & Busb.* nec aliter *Epiphanius*, qui vertit, *qui cum venissent.* ὡς δ' ἦκεν in *Editis.*

[i] Συμπαθὲς ἀνώμωξεν.] Περιπαθὲς *Busb.*

[k] Τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπετέτακτο *Busb.*

[kk] Κελεύοντος,] Κελεύοι *Vat.*

[l] Εἴ τι τῶν πραττομένων] Εἴ τι τῶν πραττομένων συνοίδε τοῦδε *Busb.* quo ferè modo *Epiphan.* qui vertit, *interrogante Glaphyram* [*Ptolemæo*] *si quid de his quæ fiebant cognosceret.*

[m] Τῆς ψυχῆς ἐμοὶ στεργομένης] Ὑπὲρ τῆς ψυχῆς *Busb.*

[n] Πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου] Πρὸς τοῦ σωτ. *Hen. & Vat.*

[o] Κατ' αὐτῆς] Lege καθ' αὐτῆς. COCC.

[p] Σὺ ἤδειν οἶσθα,] Illud σὺ è *Cod. Busb. & Epiphan.*

[q] Ἐξελεγχθῆναι] Ἐξελήλεγχθαι *Vat.*

[r] Ὑπολαβεῖν,] Καβαλαβεῖν *Busb.* Χαλαβεῖν *Hen.* à pr. m.

[s] Ἐν πλῷ πλεῖν] Ἐν Σιδῆτῃ τῇ Κιλικίας πρεσβεύσας *Zonar.* unde pro Ἐλεύσης, quod (in *Lugd. Bat.* tamen est Ἐλαιούσης) in libris omnibus exstat, rescripsi Ἐλεύσῃ. Vide supr. c. 4. §. 6.

[t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρεσβεύσας,] Ησιόδῳ τῷ Κιλικίας *Gen.* infr. lib. 18. c. 6. §. 4. Ubi *Rufinus*: Lesidi Ciliciæ civitatis, vel Hesidis. SPANH.

* Insulam ——— *redderent*,] Civitatem *Epiphanio.* Vide *Annott.* supr. ad cap. 4. §. 6.

[v] Ἀρχελάῳ] Ἀρχελάου *Busb. Hen. & Vat.*

[x] Περὶ τούτων ἀποδοῦναι,] Περὶ τούτων ἐντυχεῖν *Busb. & Zonar.*

[y] Ἐπιβουλῆς ἐφάψαιτο] Ita è *Codd. Busb. & Gall.* ἐπιβολὰς in *reliquis.*

† *Ipsi non succenseret*,] *Sc.* Herodi.

[z] Κατεσκευασμένους ἀπέστειλεν,] *L. B.* Καθασκευασμένους ἐπέστειλεν.

* *Ne quid præterea durius in eos statueret.*] Ne quod illi suspicionibus adacti minus se obsequentes patri præbuerant, id ipsa ira-

τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, [a] μὴ χαλεπώτερόν τι [b] προσενεγκεῖν κατ' ὀργὴν ὧν ὑποπτως ἐχοντες ἐτύγχανον, ἢ μὴν Ϲ πρὸς Καίσαρα πέμψειν, ἢδὲ ἄλλό τι κῆ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς ἣ τὴν Ρώμην ἀποκομισθέντες, ἔχόν τε καιρὸν [c] ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ηρώδην. τὰ γὰρ πρὸς τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐχώρει, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθη μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίει. καὶ [d] οἱ Ἄραβες ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, [e] ὑποτοησάντων ἐξ αὐτῶν, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἀπάσας ἐμήνυον, καὶ τὰ Ὀβόδα ὡς διαφθαρέντων πολίτων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. διὰ γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων [f] αὐτὸ κῆ τὴν ὑπόνοιαν [g] ὑφηρημένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ Νικόλαος [h] ἀτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπίγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ηρώδῃ [i] πιθανὰ Καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γνώσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν. σωζομένων οὖν ἐπ' ἀλλήλους καὶ δοξάσης ἡμέρας, [k] Νικολάου, παρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τότε ἄλλα κατηγόρει Συλλαίου, "τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέ"γων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδα"νεισμένον ἐπ' ἐδάφει ὑγιεῖ, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, "οὐ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ρώμῃ "γυναικῶν· προσετίθη δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστήσαι "Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ηρώδου "πεπραγμένων". ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐξεῖργεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν, "[l] ὡς εἰ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς Ἀραβίαν, "μηδὲ διχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείναντα τῶν ἐκεῖ, "μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας". [m] πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "ὑπὲρ τούτων, ἔφη, καὶ "μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν "οὐ γέγονεν [n] ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐμοὶ [o] χα"λεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν". πρὸς ἣ τὸ εὐδόξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον Ρείπων τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἐμοὶ [q] προσγεγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς εὐθυμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τὴν μὲν [r] στρατιὰν οὐ στρατιὰν ἔλεγε, "ἀλλ' ὑπὲρ [s] δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ [t] τούτῳ, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγρα"φαὶ, πολλάκις μὲν ὑπὲρ [v] Σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ "Οὐολούμνιον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας· τελευταῖον δὲ, "ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τῷ σφῷ τύχῃ "ἐπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα πα"ρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς δεχῆς τῆς "Ηρώδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν πιστεύσαντος Συλλαίου

rius in eos ſtatueret, dum illis ſuccenſeret ob ea quorum ex ſuſpicione orta eſſet diſſenſio; non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, neque aliud quidquam ex ſua in illum malevolentia juvenibus promiſiſſe.

8. Cum autem Romam perveniſſent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæſari, quòd eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit & in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere cujus cauſa venerat, verum etiam Syllæum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe à Syllæo ſubduxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia injuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, cum multos ex Obodæ hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent ſubreptæ erant literæ, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens ut Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllæum accuſare conſtitueret, fore ut occaſio ſibi daretur Herodis cauſam *melius* agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, & alia Syllæo objiciebat, "& quod regi ſuo Arabumque "multis perniciem attuliſſet, quodque † ad per"turbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet; "eum etiam arguebat mulieres corrupiſſe, tam "Romæ quam in Arabia: &, quod maximum eſ"ſet, adjiciebat, Cæſarem alienaſſe, quod *ipſum* "nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." ‡ Ubi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Cæſar, jubens hoc unum diceret de Herode, "annon exercitum in Arabiam duxiſſet, & bis "mille & quingentos homines illic occidiſſet, & "direpto agro abduxiſſet captivos?" Ad hæc Nicolaus, "de his ſe vel maxime, ajebat, docere poſ"ſe, hæc partim nihil habere veri, partim non ita "facta, ut tute intellexiſti, nec ut ob ea merito "ſuccenſere *Herodi* debeas". His præter opinionem auditis, & Cæſare attentiorem ſe præbente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, & de Syngrapha, in qua cautum fuerat, ut liceret Herodi, ubi dies præſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex univerſa *Arabum* terra, "hanc expeditio"nem non expeditionem eſſe dicebat, ſed juſtis "de cauſis pecuniæ ſibi debitæ exactionem. ne"que tamen huc feſtinanter decurriſſe *Herodem*, ne "tum quidem cum formula cautionis id permitte"ret, ſed poſt aditos aliquoties Syriæ duces Sa"turninum & Volumnium: denique, poſtquam "apud Berytum his coram Syllæus * per tuam "fortunam juraſſet, omnino intra trigeſimum "diem ſe & nomen exſoluturum, & dediturum "qui ex ditione Herodis *in Arabiam* profugerant. "& cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, iterum "ab

Literæ ab Olympo & Volumnio traditæ Cæſari, Herodi ope Nicolai reconciliato.

Syllæum apud Cæſarem accuſat Nicolaus.

Herodem criminibus ei falſo objectis purgat.

racunde magis quam paterne vindicaret, *Gelenius*.

a Μὴ χαλεπώτερον] Μὴ κῆ χαλεπώτερον *Bnsb.* & *Lugd. Bat.*

b Προσενεγκεῖν] Forte προστιθῆ. COCC.

c Ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα] Ἀποδοῦναι *Busb.*

d Οἱ Ἄραβες] Illa οἱ Ἄραβες deſunt *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu. mox autem poſt πολεμοῦντες in *iiſdem* habentur οἱ ἣ Ἄραβες.

e Ὑποτοησάντων] Forte κῆ ὑπονοησάντων. COCC.

f Αὐτῶν —— ἤλεγχον.] Αὐτῶ ὁ (ſic. ἃ) κῆ τὴν ἀπόκρισιν ὑφηρημένοι διὰ τούτων ἤλεγχον *Vat.* Forſan, διὰ γὰρ τ. γρ. ἃ. κ. τ. ὑ. ὑφηρημένα, κῆ διὰ τ.

g Ὑφηρημένα.] *L. B.* ὑφηρημένοι. & in *Marg.* ἐτύγχανον.

h Ἐπιτυχίαν ταύτην] Εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν *Busb.* & *Vat.*

i Πεισθῆναι Καίσαρα.] Πεισθῆναι deëſt *Vat.*

k Νικόλαου,] Ο Νικόλαος παρόντων αὐτῷ κῆ τῶν *Busb.*

† *Ad perturbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet*;] Pro nullo reip. commodo, *Epiphan.*

‡ *Ubi autem ad hunc locum ventum eſt*,] *Vel*, in hac orationis parte interfatus eſt Cæſar.

l Ὡς εἰ στρατιὰν] Εἰ μὴ στρατιὰν, & mox ἀπέκτεινεν, *Busb.* & *Vat.*

m Πρὸς ταῦτα] Ο ἣ Νικόλαος *Busb.*

n Ὡς σύ τε ἀκήκοας,] Ὡς σὺ ἀκήκοας *Vat.* ὡς σύ τε ἀκήκοας *Hen.* à pr. m. ὡς σύγε ἀκ. ab altera manu.

o Χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς] *L. B.* ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς.

p Εἰπὼν τὸ πεντακοσίων] Εἶπεν *Vat.*

q Προσγεγεγραμμένον.] Προσγεγραμμένον *Vat.*

r Στρατιὰν οὐ στρατιὰν ἔλεγεν,] Hic στρατιὰ ſumitur pro στράτευσις.

s Δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν] Ita cum *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ut αἰτίαν aut πρᾶξιν ſubintelligatur. forſan delendum ἐπὶ ante δικαίων. in *Editis* δικαίων.

t Τούτῳ,] Ita *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m. τούτῳ in *reliquis*.

v Σατορνῖνον —— ἡγεμόνας.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 2. SPANH.

* *Per tuam fortunam juraſſet*,] *Al.* per tuum Genium.

"ab Herode appellatos duces; cumque hi ei per-
"mississent pignora capere, vix tandem cum suis
"profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit,
"est quod, tragice exaggerantes bellum appel-
"lant, atque ejusmodi erat ista expeditio. At quo
"modo bellum dicatur *hæc juris persequutio*, post
"impetratam à ducibus à te datis veniam, idque
"ex præscripto cautionis, post violatum & Deo-
"rum aliorum numen & tui, Cæsar, nominis ma-
"jestatem. Jam restat dicere, quæ ad captos ho-
"mines pertinent. Cum Trachonitæ latrocinari
"cœpissent, quadraginta primum, mox etiam com-
"plures, ne ab Herode ad supplicium raperentur,
"in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus,
"& omnium hominum in damnum aluit, locum-
"que ad habitandum dedit, immo & horum ex
"latrociniis quæstûs partem in se vertit. Eodem
"tamen juramento spopondit, hos se dediturum
"illa ipsa die, quæ & pecuniæ exsolvendæ erat
"præstituta. nec potest ostendere in præsenti
"quenquam alium præter hos ex Arabia abdu-
"ctum, ac ne hos quidem omnes, sed qui latebras
"reperire nequibant. Jam cum videris illud invi-
"diæ plenum de hominibus captis nihil esse nisi
"calumniam, rogo aliud, Cæsar, cognoscas ne-
"quissimum figmentum & mendacium, quo usus
"hic est, ut te ad iram concitaret. Pro cognito
"enim affirmo, cum in nostras partes irrupisset
"Arabum exercitus, & eorum qui Herodi pare-
"bant unus atque alter periissent, tum demum,
"& non ante, tua tutante Herode, occubuisse Na-
"cebum illorum ducem, & una homines non su-
"pra XXV. è quorum iste singulis centenos faciens,
"bis mille & quingentos narrabat occisos.

Syllæus capitis damnatus.

9. Cæsarem *jam ante nutantem* hæc *maxime* commoverunt; & ad Syllæum versus, jam manifestus iræ, quærit quot Arabes interierint. Illo autem hærente, & male se edoctum fatente, lecta est rei creditæ cautio, lectæ & ducum literæ, & civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eò perductus est Cæsar, ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum, quæ calumniis inductus duriora ipsi scripserat; & Syllæo hoc quoque exprobraret, sese ejus falsis verbis adductum † ut in amicum *veterem* amicitiæ officia exueret. In summa, remittitur Syllæus jure functurus, & æs alienum soluturus, deinde afficiendus supplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæsar, quod per se non exspectata ipsius voluntate regnum arripuisset. ‡ Constituerat enim & Arabiam Herodi dare: sed huic rei obstiterunt literæ; quas *de pueris* miserat Herodes. Nam cum Olympus & Volumnius placatum esse Cæsarem audivissent, illico eis, prout jusserat Herodes, visum est, literas de filiis ei reddere & argumenta *ad insidias illorum patefaciendas*. Quibus lectis Cæsar haud consultum putavit, alterum imperium & seni & circa pueros laboranti addere. Itaque Aretæ homines admisit: & eo ob id duntaxat reprehenso, quod temere fecisset, non exspectando dum regnum à se haberet, munera accepit & ei principatum confirmavit.

Aretæ reconciliatur Cæsar.

"πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ἡρῴδῃ, κἀκείνων
"ἐφέντων αὐτῷ λαμβανειν τὰ ῥύπια, μόλις οὕτως ἐξ-
"ελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. [x] ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς
"ὅτι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τί τῆς ὑπερβα-
"τείας τοιαῦτα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὑπο-
"τρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς
"σωφροσύνης, ἠσεβημένης δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ
"τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς
"αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσαί [y] τῶν τὸν
"Τραχωνα κατοικούντων, πεσαρράκοντα τὸ πρῶτον,
"εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ἡρῴδου κολάσεις διαφεύ-
"γοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Ἀραβίαν. τού-
"τους ὑποδεξάμενος Σύλλαιος ὑπὲρ πάντας ἀνθρώ-
"πους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ
"κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ
"καὶ τούτους ὑπὲρ τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ
"τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν. καὶ [z] δυσα-
"το ἂν οὐκ ἐπιδείξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα
"τῆς Ἀραβῶν χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ἐδὲ
"πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως οὐδὲ
"καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπῆρξάν συκοφαντημα-
"τος πέφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε
"πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν [a] αὐτῷ
"ποιηθέν. φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν [b] τῆς Ἀραβῶν
"δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ἡρῴδην [c] πεσόντος ἑνὸς
"καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Ναχεβον τὸν
"στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι [d] τοὺς
"πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δι-
"χιλίους [e] καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.

ϑ'. Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Σύλλαιον ὑπισχνούμενος, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τοῖς Ἀραβῶν. ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πεπλανημένῳ λέγοντι, εἴ τε σεσωφρόκασι τὸν δανείων ἀναγινώσκοντες, [f] καὶ τὰς τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε [g] ὅσων λῃστήρια κατῳκίσαντο. καὶ πέρας εἰς τὸν κατὰσχη Καῖσαρ, ὡς μὲν Συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον, Ἡρῴδῃ δὲ Διαλλάξαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ Διβούλης πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαιον, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὸν ψευδῆ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Σύλλαιος [h] ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ἔτω κολασθησόμενος. Ἀρέτα δὲ οὐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρι, ὅτι τὴν δεχλὼ μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνωκὼς γὰρ καὶ τὴν Ἀραβίαν Ἡρῴδῃ δεδόναι· διεκώλυσε δὲ τὰ [i] παρ' ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. [k] τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ Οὐολούμνιον, εὐμενῆ Καίσαρα [l] πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ἡρῴδου τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τὰς ἐλέγχους ἀναδιδόναι. Καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν δεχλὼ ἄλλῳ [m] πρεσβυτέρᾳ γερουσίᾳ, καὶ κακῶς πράττουσι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠξίωσε καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς περὶ Ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπιπτεύσας, ὡς πρόφασίν ζητοῦσιν, τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε ὧρα προσήκαλεῖτο, καὶ τὴν δεχλὼ [n] ἐβεβαιώσατο.

[x] Ὁ μὲν δὴ πόλεμος] Ὁ μὲν οὖν δὴ πολ. *Vat.*

[y] Τῶν τὸν Τραχωνα κατοικούντων,] Illud τὸν è *Codd. Busb. & Vat.*

[z] Δυσαῖτ' ἂν] Notatu dignum, adverbium negativum verbo postponi, licet constructio & Latinitas exigant ut præponatur. καὶ δυσαῖτ' ἂν οὐκ ἐπιδείξαι κ. τ. πλεῖω ἢ ἄλλόν τινα *Vat.* καὶ δυσαῖτ' ἂν ἐπιδ. κ. τ. πλεῖον τῶν ἄλλόν τινα *Busb.*

[a] Αὐτῷ ποιηθέν.] Αὐτῷ πεποιηθὲν *Vat.* αὐτὸ ποιηθὲν *Busb.*

[b] Τῆς Ἀραβῶν δυναμεως,] Τὴς τῶν Ἀραβῶν *Vat.*

[c] Πεσόντος ἑνὸς] Πεσοντων *Busb.*

[d] Τοὺς πάντας,] Συνεῖδη πεντε πάντας *Busb.*

[e] Καὶ πενταχοσίους] Illud κὲ è *Codd. Busb. & Vat.*

[f] Καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα,] Ita *Hen. Busb. & Vat.* καὶ τὰ ἡγ. in *Editis.*

[g] Ὅσων λῃστήρια κατῳκίσαντο.] Ὅτων τὰ λῃστήρια *Vat.*

† *Ut in amicum* veterem *amicitiæ officia exueret.*] *Vel*, ut in amicum delinqueret. *vel*, discederet ab officiis amicitiæ. *vel*, virum sibi amicum offenderet.

[h] Ἀνεπεμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα] Dist. ἀνεπέμπετο, τὰς δίκ. κ. τ. χρ. &c. SPANH.

‡ *Constituerat enim & Arabiam Herodi dare:*] *Alii* vertunt, Itaque statuerat &c.

[i] Παρ' ἐκείνου] Παρ' ἐκείνῳ pro τοῦ ἐκείνου reposui è *Cod. Busb.*

[k] Τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ Οὐολούμνιον,] Ita supra cap. 10. §. 5. τὸν περὶ Ἀλέξανδρον, de ipso Alexandro. REL.

[l] Πυθομένοις,] Πυθανομένοις *Vat.*

[m] Πρεσβυτέρᾳ γερουσίᾳ,] Πρεσβύταν *Hen.* à prima manu. πρεσβεία *Vat.*

[n] Ἐβεβαιώσατο.] Ἐβεβαίωσεν *Vat. & Busb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιά'.

Ως, Καίσαρ ἐξουσίαν δόντ, ἐν Βηρυτῷ τῷ πωεδρίῳ κατηγόρησε τ παίδων Ηρώδης· οἷά τε Τήρων, ἀμέτρῳ τ ἐλευθερίᾳ χρώμενος, πέπονθε. περὶ πλούτης νεανίσκων, τ ταφῆς αὐτῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ.

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Cæsaris permissu, Beryti in Judicum assessu filios accusavit: quæque Teron, immoderata & militari libertate usus, passus est. De morte juvenum & eorum sepultura in Alexandrio.

Ηρώδη δ' ἡ χάρις διηλλαγμένου πρός τε τοὺς παῖδας ἀχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι πεπλημμεληκέναι ο ἐπεξιέναι P παλαιοῖς "οὖσιν· q οὕτω γὰρ ἐφήνατο τοῦτο τὸ ἐξούσιον. εἰ "δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νουθετήσοντα μηδὲν "ἀνήκεστον διαπράξασθαι. r συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ"τῷ σωτήριον ἀποδείξαντα περὶ s Βηρυτῶν, ἐν ᾗ κα"τοικοῦσι Ρωμαῖοι, καὶ συγκαλέσαντα τούς τε ἡγεμό"νας, καὶ τὸ βασιλέα τῶν Καππαδόκων Αρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ss ἀξιώμα"τι εἶναι ἐπιφανεῖς, μετὰ τ ἐκείνων γνώμης ὅπη χρὴ "διαλαμβάνειν.". Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα t ἐπέστειλεν. ὁ δ' Ηρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, εὐθὺς μὲν εὐθυμότερος ἐπὶ τῇ διαλλαγῇ ἐγεγόνει, περιχαρὴς δ' ἦν καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων οὕτω. καὶ πῶς u τὸ μὲν εὐπεράστατον, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἐμπλαθόμενος, τὸ μισος x ἐκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. y διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Αρχελάου χωρίς. ἐκεῖνον γὰρ δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου συναγωνιᾶν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δ' ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων a ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας, ὑ γὰρ ἠξίου συνάγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ b Σιδωνίων εἶχε, c Πλατάνην καλουμένην, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν συνάγεσθαι. μόνος d δ' καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλεῖον δ' ἀπειοκίαν ἢ πατρὸς δίκη παῖδα εἶπεν. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ πρὸς τὴν e ἐπίδειξιν τῆς αἰτίας ἐπεπαρώξυντο, καὶ μέγεθος θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδιδοὺς σημεῖα, τούς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ἐπέτρεπεν κατανοεῖν· ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσιέμενος, πατρὶ κατὰ παίδων ἀρχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων, ἐν οἷς ἐπιβουλή μὲν ἢ τις ἐπίνοια δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλεύσαντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ἐνείδη προσέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν. f ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐψεύσατο, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ πρὸς ὁμολογίαν τ ἐπιβουλῆς δι' ἐκείνων ἤυξανε, ἐπομνύμενος, ὡς ἥδιον ἂν σέροις g τῆς ζωῆς ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δ' πλούτωνος εἰπὼν, "ὅτι καὶ τῇ Φύσει, καὶ "τῇ Καίσαρος h δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι", i προσ-

HErodi autem reconciliatus *Cæsar* ad eum scribit hujusmodi verbis, "Dolere se vicem "ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, "si quid gravioris sceleris susceperant, ut parrici"das animadvertere: se enim ei ejus rei potestatem facere. Sin nihil nisi fugam instituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. "Se etiam suadere, ut ea de re judicium haberet "concilio indicto apud Berytum, * in qua Ro"mani degerent, & advocatis ducibus, & Cappa"dociæ rege Archelao, omnibusque reliquis quos "sibi amicos & dignitate illustres putaret, eorum "sententiam in judicio ferendo sequeretur." Ita quidem Cæsar ad eum scripsit. Herodes vero, literis ad ipsum perlatis, lætitia statim gestiens exsultabat, tum quod Cæsar secum in gratiam rediisset, tum propter potestatem sibi factam de filiis pro arbitrio statuendi. Et *nescio* quo modo factum est, ut qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut præceps ferebatur ad filiorum interitum; nunc rebus suis in melius mutatis & fiducia fretus, novo more laxaverit habenas odiis. Advocavit itaque quos visum est ad concilium; sed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is interesset ex suo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati suæ repugnaturus esset.

Cæsaris ad Herodem literæ.

Herodis in filios immanitas.

2. Postquam autem duces, atque alii, quos ab urbibus accersivit, Berytum advenerunt, filios quidem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocavit; prope urbem, ut sisti possent si *forte* vocarentur; soluseque per se *in curiam* ingressus, centum & quinquaginta virorum in consessu usus est accusatione, non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, & in crimine demonstrando turbidus, & maxima furoris & agrestis immanitatis præ se ferebat indicia; non permittens assessoribus ut argumenta ponderarent atque perpenderent: sed, haud convenienter patri contra filios, ipse ea tuens atque defendens, & quæ ab illis scripta erant legens, in quibus nihil insidiarum inerat, aut scelcris quod machinati fuerant, sed tantum cogitatam fugam continebant, & maledicta quædam in patrem contumeliosa, propter ejus in eos malevolentiam. Ad quæ ubi ventum est, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac si de insidiis confessi fuissent, jurans se vitam amittere maluisse quam talia audire. Postremo autem, cum dixisset, "se tum jure "naturæ, *utpote patrem*, tum permissu Cæsaris po-

Eos accusat in concilio Beryti habito.

"te-

o Επεξιέναι] Επεξίναι *Busb.* (ut & Coccejus. *Lugd. Bat.* ἐρέινειν.) ἐπιξίνειν ὡς παλαιοῖς *Zonar.*

p Παλαιοῖς ὄντας] Πατραλόαις, forsan pro πατραλῴαις, *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτῷ γὰρ ἐφήνατο] Αὐτῷ γράφειν τ. *Vat.*

r Συμβουλεύειν δ' ἔχειν] Συνεβούλευεν *Vat.* & forsan *Epiphan.*

s Βηρυτῶν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ρωμαῖοι,] Romani Beryti habitantes. Colonia enim erat ab Augusto deducta, unde *Ulpianus de Cens. Bel. L. T.* xv. *Berytensis Colonia Augusto benefactis gratiosa*, ac inde in Nummis Augusti COL. IUL. AUG. FEL. BER. . . . SPANH.

* *In qua Romani degerent,*] *Id est*, quæ esset Romanorum colonia.

ss Αξιώματι ἄλλοις ἐπιφανεῖς,] Αξιώματος *Busb.* ἀξιώματι ἐπιφανεῖς *Vat.*

t Επέστειλεν.] Επέστειλεν *Busb.*

v Τὸ μὲν οὐκ εὐπεράστατον] Τὸ μὲν οὐκ εὐπεράστατον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Ἐκαινοδόξει] In *Marg. L. B.* legitur ἐν ἀλλ' γρ. ἐκαινοδόξησ.

y Διέπεμπεν οὖν] Εὐθὺς οὖν διέπεμπεν *Busb.* (& *Lugd. Bat.* neque male, nisi ex superioribus influxerit) & *Epiphan.*

z Δι' ἔχθος] Δι' ἔχθρας *Busb.* δι' ἔχθραν *Zonar.*

a Οσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε,] Οσους τῶν πόλεων *Vat.*

b Σιδωνίων εἶχε,] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* & *lib.* 1. *de Bello Jud.* Σιδωνίῳ in *Editis.*

c Πλατάνην καλουμένην,] Πλατανῶ *Vat.*

d Δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν,] Δὲ καθ' αὐτὸν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

e Επίδειξιν τῆς αἰτίας ἐπεπάρωξτο,] Απόδειξιν *Vat.*

f Εφ' αἷς ἐκεῖνος ὡς ἐψεύσατο,] Εφ' οἷς *Busb.* & *Gall.*

g Τῆς ζωῆς] Τῆ ζῇν *Vat.* & *Busb.*

h Δόσει] In *Marg. L. B.* legitur δόξῃ.

i Προσίεντο] Προσίεντο ὑ κ *Hen.* à prima manu.

Lex Judæorum de filiis contumacibus.

"teſtatem habere," addidit & legem patriam quæ juſſit, "ut, ſi parentes filio accuſato manus "in caput imponant, neceſſe habeant circumſtantes in eum lapides mittere atque ita eum occide- "re. quod cum ipſe in ſua patria & regno facere "potuiſſet, illorum tamen ſententiam exſpectaſſe: "qui tamen eò non ut judices (utpote in tam ma- "niteſtis *inſidiis*, quibus parum abfuit quin ipſe "*extrema* paſſus fuiſſet à filiis) ſed ut iræ ſuæ ad- "jutores opportune veniſſent, ac ſi par eſſet, ne- "mini, quamvis remoto, negligendas eſſe ejuſmo- "di inſidias.

Mitem ſententiam ferunt Saturninus ejuſque filii.

3. Hæc loquuto rege, & juvenibus ne ad cauſæ quidem ſuæ dictionem introductis, aſſeſſores, cum eum iratiorem eſſe percepiſſent, quam ut ad æquitatem aut concordiam perducere poſſent, poteſtatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir conſularis, & magnæ auctoritatis, ſententiam protulit moderatiſſimam cum pietatis adjuncto. dicebat enim, "ſe damnare quidem He- "rodis filios, non vero juſtum cenſere ut morte "multentur, ut qui ipſe filios haberet, cum ma- "jus eſſet hoc ſupplicium, quam omnia quæ ab "ipſis accidere mala potuiſſent." Deinde Saturnini filii (nam tres una ſecum legatos habebat) eandem ſententiam ſequuti ſunt. Sed Volumnius è contra morte plectendos pronunciabat, qui ſe in patrem tam impie geſſiſſent. In eadem deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nil aliud crederetur, quam capite damnatos iri juvenes. Moxque illinc Tyrum proficiſcitur Herodes, pueros ſecum ducens: & Nicolaum ad ſe Roma reverſum interrogat, poſtquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum ſuorum, qui Romæ eſſent, de pueris ſententia. Cui ille reſpondit, "videri eis impios quidem eſſe filiorum in te co- "natus, debere tamen eos à te vinculis cuſtodia- "que teneri. poſtea, ſi ſeverior ſententia placue- "rit, *morte* poſſe puniri, ne iracundia magis quam "ratione uſus eſſe videare: ſin mitiora malis, poſſe "abſolvi, ne in immedicabile infortunium incidas. "Hæc ſunt quæ plerique omnes amici tui Romæ "degentes cenſent." Tum ille, cum aliquandiu in tacita cogitatione fuiſſet, Nicolaum ſecum navigare juſſit.

Duriorem Volumnius Alique.

Nicolai reſponſum ad Herodem.

Herodes filios ſecum ducit Cæſaream.

4. Ubi autem Cæſaream ventum eſſet, cœperunt ſtatim vulgo de pueris loqui: atque per regnum ejus ſuſpenſi tenebantur, *cuinam* quo tandem res illorum evaſuræ eſſent exſpectantibus. metuebant enim omnes ne propter inveteratum diſſidium immineret eis exitium, atque vicem illorum graviter dolebant: tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat ſine periculo; ſed miſericordiam, *quam de pueris habebant*, clauſam tenebant, & tam atrox facinus dolenter quidem, ſed taciti ferebant. Unus autem, nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, & ſæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, di-

Tero verba facit ad populum paulo liberiora.

ἔθηκε τὸν πάτριον αὐτῷ νόμον, [k] ὃς ἐκέλευσεν, "[l] εἰ "δ' κατηγορηθεντ@ οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν [m] τῇ κεφαλῇ "τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι πᾶς ἀθεσῶσι [n] βάλ- "λειν, καὶ τῶτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἔτοι- "μ@ ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποι- "εῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἔχειν μέν- "τοι, δικαστὰς μὲν οὐκ ἄτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐκ "τῶν παίδων ὀλίγα πάθοι, [o] σωφρονισθῆναι δ' καιρὸν ἔχον- "τας, ὡς ἑδενὶ κατὰ τὸ πρῶτον γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης "ἐπιβουλῆς ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντ@, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ πρεσβύτερον ὡς ἐπιεικείας καὶ ἀφελλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν [p] ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ [q] πρῶτ@ μὲν Σατορνῖν@ ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματ@, ἀπεφήνατο γνώμην [r] αἰδημονεστάτην προενεγκάμεν@. ἔφη γὰρ "κατα δικά- "ζειν μὲν τῶν Ηρῴδου παίδων, κτείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι "[s] δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ [t] τάθυς μείζο- "ν@ ὄντ@, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτὸς δεδυσώχηκε." [u] μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπαντο γὰρ αὐτῷ [v] τρεῖς ὄντες πρεσβύται, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπε- φήναντο. Οὐολόμνι@ δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θα- νάτῳ τὸς ἄτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, [x] ὥστε μηκέτ' ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ὑπὸ θανάτῳ τὸς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ηρῴδης ἦκεν, ἄγων αὐ- τὸς εἰς Τύρον, καὶ τὸν Νικολάου πλεύσαντ@ ὡς αὐ- τὸν ἐκ τῆς Ρώμης ἐπιθυμοῦντα, πυθόμεν@ τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἴν' τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ [y] αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖν@ εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν [z] ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, "χρῆναι μέν τοι αὐτὸς [a] καθείρξαντα, δεσμώτας φυ- "λάττειν. καὶ εἰ μὲν [b] ἕτερόν τι δοκοίη, κολάζειν αὐ- "τὸς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρημένος· "εἰ δ' ταναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτου εἴη σοι "τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ρώμῃ τοῖς πλεί- "στοις τῶν σῶν φίλων". καὶ ὡς σιωπήσας [c] ἐν πολλῇ ἐγένε- σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

δ'. Ὡς δ' [d] ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγ@ [e] εὐ- θὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρ@ ἡ βασιλεία, [f] πῇ ποτε χωρίσῃ τὰ κατ' αὐτὸς ἐκβαίνοντα. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέ@ ἐκ παλαιᾶς καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον· οὐκ ἐᾶν δ' οὐδὲ εἰπεῖν τι προφάσεις, ὅτε ἄλλα λέγοντ@ ἀκίνδυνον ἀκοὴν ἀκινδύνως, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἔλεον, ὀδυ- νηρῶς μὲν, ἀναυδως δ' πως ὑπερβολὴν δ' πάθεσ ἔφερ- ον. εἷς δ' [g] αὐτῷ πάλαι γραπτώτης, [h] ὀνόματι [i] Τήρων, ᾧ [k] αὐτὸς καθ' ἡλικίαν ὄντ@ Αλεξάνδρῳ φίλος, πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἐᾶν, [l] αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητ@ ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγ- κάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρακαλύπτως λέ- γων,

k Ος ἐκέλευσεν,] Εκέλευεν *Busb.*

l Εἰ δ' κατηγορηθειη@] Εἴτε κατάγορήσαιεν *Busb. Vat.* & *Zonar.* Hac de lege confer *Deut.* c. 21. v. 19, & 20. & *Joſephum* in *Antiq.* l. 4. c. 8. p. 168. 169. Videſis etiam *Seldenum* l. 3. de *Synedriis*, c. 13. p. 555. & *Grotium* ad *Deut.* c. 21. v. 20.

m Τῇ κεφαλῇ] Επὶ τῇ κεφαλῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

n Βάλλειν,] Conf ſupr. c. 10. §. 5. SPANH.

o Συνοργισθῆναι δ' καιρὸν ἔχοιεν,] Συνοργισθῆναι δ' κ καιρὸν *Hen.* à pr. m.

p Ἐπεβεβαίων αὐτῷ.] Ἀπεβεβαίων *Gall.*

q Πρῶτ@ μὲ] Πρῶτοι *Vat.*

r Αἰδημονεστάτην] Ἀκριβεστάτην *Vat.* αἰδημονεστάτην *Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Δίκαιον,] Ita *Gen. Gall.* & *Vat.* δικαίων *Baſ. Busb.* & *Hen.*

t Μετ' —— αὐτῷ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 2. & 3. SPANH.

v Τρεῖς —— θανάτῳ] Δύο πρεσβύται hic dicuntur *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 3. &c. SPANH.

x Ὥστε μηκέτι] Ὥστε κ μηκέτι *Vat.*

y Αὐτῦ] Gen. αὐτῷ.

z Ασεβῆ εἶναι] Ασεβῆ μοι εἶναι *Hen.*

a Καθείρξαντα,] Καθείρξας *Hen.*

b Ετερόν τι δοκοίη,] Ετέρως *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εν πολλῇ ἐγένε συνοίᾳ,] Εν πολλῇ εὐνοίᾳ *Hen.* à pr. m. ἐν πολλῇ ἐχθίστῃ εὐνοίᾳ *Vat.*

d Ηλθεν εἰς Καισάρειαν,] Ηλθον *Busb.* & *Vat.*

e Εὐθὺς] *L. B.* ὡς ἐᾶν εὐθὺς.

f Ποῖ ποτε χωρήσεις] Ita *Busb. Hen.* & *Baſ.* ποίποτε in *aliis.*

g Αὐτῷ πάλαι γραμματιστής,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.*

h Ονόματι Τήρων,] Ονομα *Busb. Vat.* & *Zonar.*

i Τήρων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH. Τήρωι *L. B.*

k Αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντ@ Αλεξάνδρῳ] *L. B.* αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντ@ Αλεξάνδρῳ.

l Αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητ@ ἐξελάλει,] Αὐτὸς ἐπ' ἐλ. *Vat.*

m Κρυ-

γων, "ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ἐκ
"τ ἀνθρώπων ἠφανισμένον εἴη, [m] κερτείη δὲ τὰ ψεύσμα-
"τα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγοι τοῖς
"πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ ἀνθρωπίνων πα-
"θῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν". τοιοῦτος οὖν, ἐδόκει
μὲν οὐκ ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι· τὰ δὲ εὔλογον ἐκείνῃ
πάντας, οὐκ ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τ καιρὸν ἐξαμένα.
διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἑκατέρου ἡδέως ἤκουεν
ὑπὲρ ἐκείνα λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἀσφαλὲς ἐν
τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τὴν ἐκείνα παῤῥησίαν ὅμως ἀπε-
δέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο πάντα
ὅν τινα αὖ ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.

δ'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τ βασιλέα μὴ πάσης παῤῥησίας ἀπο-
μένοντος, μόνου μόνῳ λέγειν ἠξίου· καὶ συγχωρήσαντος, [n] ἃ
δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, [o] διακαρτερεῖν ὑπὲρ τοιού-
"τῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν
"δὲ σοὶ, καὶ συμφέρουσαν εἰ [p] λάβοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς,
"προκρίνα τ ἐμῆς ἀσφαλείας. [q] ποῦ ποτε ὤχου; σε, καὶ
"πεπώκασιν ἐκ τ ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ πρέπος
"ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα [r] κατώρθωσας; τίς δὲ
"ἡ τ φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κενὸν δὲ, καὶ παρόντας
"αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἷ προορῶσι τοιοῦτον [s] μὴ-
"τις ὑπὲρ τῆς μακαριζομένης ποτὲ βασιλείας. σὺ δὲ ὁ σκέψη
"τί πραττόμενόν [t] ἐστι; [v] δύο νεανίσκους ἐκ βασιλικ[x] σοὶ
"γυναικὸς [y] γεγενημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους, [z] ἀ-
"ναιρήσῃς, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κα-
"κῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν
"αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις [a] κατέγνως θανάτου; οὐκ ἐννοήσῃ ὅτι
"καὶ τ ὄχλων ἡ σιωπὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
"πάθος· ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον
"μὲν τ ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τ ταῦτα διαπραττομένων ἐρρή-
"κασιν"; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν ὑπ' ἀπει-
πασιν ἀγνωμόνως· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, [b] διεκίνησεν ἑαυ-
τὸν ἀψαμένου δὲ [c] Τήρωνος ἐναργῶς δὲ τε πάθους καὶ τ πρὸς
τὰς οἰκείας ἀπιστίας. αὐθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου καὶ μικρὸν ἀνέ-
τερον καὶ στρατιωτικῇ χρώμενος παῤῥησίᾳ. [d] τὸ γὰρ ἀπαιδεύτου
[e] ἐξέπεσε δὲ καιρὸς. παρῆχθη δὲ Ἡρῴδης ἐνεπιμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τ
λόγων, [f] ἐπεὶ καὶ τοὺς [g] διακριθέντας στρατιώτας καὶ τοὺς ἀγανα-
κτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προστάξας [h] τ τε ὀνόματι δηλω-
θέντων ἁπάντας, καὶ τ Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν Φυλακῇ.

ε'. Ταῦτα γενηθέντος, ὑπεδέδετο τῷ καιρῷ Ὁ Τρύφων τὴς
κουρεὺς δὲ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πεῖσαι πολλά-
κις ὁ Τήρων, [i] ὁπόταν [k] θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ τ λαι-
μὸν [l] ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις [m] τοῖς πρὶ Ἀλέξαν-
δρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλλαμ-
βάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα βάσανον ἰὼν δὲ τε Τήρωνος,
καὶ δὲ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ δὲ κουρέως. Διακαρτεροῦντός τε δὲ Τή-
ρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τ πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακ-
κείμενον, ἔχοντα δὲ ἐλαφρίαν ἐλπίδα σωτηρίας, [n] αὐτό τε
τὸ μέλλον ἐκ τ πρὶ τ πάσχοντα δυσχερείας πρᾶγμα, ἔφη

cens, "interiisse veritatem, sublatum jus ex homi-
"nibus, vigere mendacium & malitiam, & tantam
"nubem rebus inducere, ut à peccantibus ne ma-
"xima quidem mala in homines cadentia cerni
"possent." Hæc tam libere dicens, videbatur qui-
dem non sine periculo facere: sed movebat omnes
æquitas rei, quod animose & fortiter se illis tem-
poribus gereret. quapropter omnia quæ ille dice-
ret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, &
cum sibi cavendum esse silentio providerent, tam-
en ejus confidentiam collaudabant. nam tanti
mali exspectatio unumquemque cogebat quodcun-
que liberet pro eo loqui.

4. Ille vero regem ipsum adiit audacissime, & solum cum solo colloqui velle dicebat: ac facta potestate. "Non possum, inquit, ô Rex, diutius
"ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem
"hanc confidentiam, sed tibi necessariam & con-
"ducibilem, si quid ab ea utilitatis perceperis,
"meæ vitæ antepositi. Sanusne es, aut ubi est ex-
"cellens illud ingenium, quo tot tantasque res as-
"sequutus es? quæ est ista amicorum cognatorum-
"que solitudo? quos equidem, quamvis præsentes,
"nec cognatos nec amicos judico, qui tantum
"scelus in quondam felici regno perpetrari susti-
"neant. Et tu non aspicies quid agatur? duos ju-
"venes regina conjuge tibi natos, omni virtute
"ornatissimos interficies, tuamque senectutem uni
"puero committes, qui susceptam de se spem ma-
"le sustinuit, & consanguineis, quos ipse toties
"jam capitis damnasti? Nonne cogitabis vulgus
"silere, tamen peccatum videre, & facinus odisse:
"exercitumque universum, & maxime præcipuos,
"misericordia commoveri erga infelices, odio er-
"ga infelicitatis auctores?" Audiebat rex ista, principio quidem non omnino *intemperanter: sed ubi scilicet Tero facinus & domesticorum perfidiam aperte taxavit, commovit se rex. Et Tero è contra paulatim modum excessit immoderata & militari libertate usus. nec tempus satis scite & commode cepit. Unde ita turbatus est Herodes, ut, ea verba pro conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi milites rem ægre ferre & duces indignari audivit, tam eos qui nominati fuerant quam ipsum Teronem in custodia vinctos adservari jusserit.

Paridem alloquitur regem.

Regem nimia libertate usus offendit.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonsor, arrepta occasione, regem adiit, eique nunciabat, Teronem sæpe sibi persuadere voluisse, ut regi barbam tondens eum novacula jugularet: ita principem locum apud Alexandrum habiturus, & magna præmia consequuturus. Hæc loquutum jussit rex comprehendi: ac deinde de Terone & ejus filio & tonsore quæstio habita est. Cumque Tero persisteret, juvenis patrem male jam mulctatum, nec ullam spem salutis habere videns, & quid futurum esset ex summis ejus angoribus conjicien-

Tryphon Herodis tonsor Teronem accusat.

m Κερτείη] Lege κρατοίη. COCC.

n Οὐ δυνάμενος,] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ὀδυνώμενος εἶπεν, *Editis Aliisque*, nisi quod Διακαρτερεῖ habeat *Hen.* à pr. m.

o Διακαρτερεῖν] Ita quoque *L. B.*

p Λάβοις τι χρήσιμον] Ita *Vat.* & *L. B.* λάβοι in *cæteris.*

q Ποῦ ποτε ὤχου σε,] Ποῖ ποτε οἴχεταί σοι *Busb.* ποῖ ποτε οἴχονταί σε *Vat.*

r Κατώρθωσας;] *L. B.* κατώρθως.

s Μὴ] *L. B.* μοῦ.

t Ἐστι;] *L. B.* ἔτι. unde *Coccejus* legit τὸ πραττόμενον ἔτι.

v Δύο νεανίσκους ἐκ βασιλικ] Εἰ ἑνὸς ν. *Busb.*

x Σοὶ γυναικὸς γεγενημένους,] Illud σοὶ deest *Vat.*

y Γεγενημένους,] *L. B.* γενομένους.

z Ἀναιρήσεις,] *L. B.* εἰ ἀναιρήσεις.

a Κατέγνως θανάτου;] Κατέγνωκας *Busb.* & *Vat.*

* *Intemperanter*:] *Al.* libenter, *aut* non iracunde, *aut* æquis auribus.

b Διεκίνησεν ἑαυτὸν] Διεκίνησεν αὐτὸν *Vat.*

c Τήρωνος] *L. B.* Τήρωνος.

d Τὸ γὰρ ἀπαιδεύτου ἐξέπεσε δὲ καιρὸς] Verto, *rerum enim imperitia mala decori magistra*, ut sumatur γνωμικῶς —— Si ad Teronem —— referatur, sic potius, —— *pro rerum enim imperitia à decoro deflexit.* IBIBETSON.

e Ἐξέπεσε δὲ καιρὸς.] Ὑπεξέπεσε *Vat.* ὑπερεξέπεσε *Busb.*

f Ἐπεὶ καὶ τοὺς] Ἐπειδὴ *Busb.*

g Διακριθέντας στρατιώτας,] Ἀπεχθῶς, aut aliud adverbium excidisse aut subintelligendum esse existimo. *Epiphanius* vertit, *quia milites tum abhorrerent, & primates eorum sibi indignarentur.*

h Τ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἅπαντας,] Τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων *Vat. L. B.* τ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων. *Coccejus* μὴ τ ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων. τοὺς τε ὀνόματι δηλωθέντας ἅπαντας *Busb.*

i Ὁπόταν —— ἀποτεμεῖν.] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 27. §. 5. SPANH.

k Θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ] Θεραπεύοι *Busb.* ὡς πείθοι πολλάκις αὐτὸν ὁ Τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ *Vat.*

l Ἀποτεμεῖν·] Ἀποτέμνειν *Vat.* τεμεῖν *Zonar.*

m Τοῖς πρὶ Ἀλέξανδρον,] Τοῖς abest *Vat.*

n Αὐτό τε τὸ μέλλον] Ἑαυτῷ τι τὸ μ. *Vat.* αὐτῷ τε τὸ μ. *Busb.*

ens, dicebat "se regi veritatem patefacturum, si "fore polliceretur ut & ipsi & patri tormenta & "cruciatus remitteret." Ubi autem rex ei fidem dedit, ajebat, "constitutum fuisse, ut Tero regi "manum afferret; ac factu facile esse ut solus solum "aggrederetur: quo perpetrato, si quid ei sinistrum "accidisset, id honori fore, dum Alexandro gra- "tificaretur." Iis quidem ab illo dictis, patrem à necessitate redemit: neque scitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit ut à semetipso & patre dolorem depelleret.

Confessio filii Teronis.

6. Herodes vero si vel minimam antea de filiis *suis* occidendis dubitationem habuerit, jam ei nullo in anima loco relicto, sed ejectis omnibus quæ sibi vel tantillum melioris consilii suggerere possent, institutum exsequi properavit. Cumque in cœtu produxisset trecentos duces, in reos relatos, & Teronem cum suo filio, & tonsorem indicem, eos omnes accusavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt in manum, eos necavit. Alexander vero & Aristobulus, ducti Sebasten, jussu patris ibi strangulantur: & corpora noctu portantur Alexandrium, ubi siti erant maternus avunculus & multi ex majoribus eorum.

Tero, filius ejus, & tonsor lapiduti.

Aristobulus & Alexander jussu Herodis strangulati.

7. Et forsan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inveteratum adeo crevisse, & eousque processisse, ut ipsam naturam vinceret. Merito autem dubitari possit, an adolescentibus ejusmodi quid vitio vertendum, quod patri justam illis succensendi causam dederint; ac deinde ita eum perversitate sua irritarint, ut implacabilis evaderet: an quod ipse adeo durus fuerit & ferreus, & tam in aliis rebus gloriæ quam dominationis vehementer cupidus, ut neminem sibi *socium* assumendum putaret, quod quicquid ei placeret firmum ratumque haberi voluerit: an *quod dicendum* fortunam vim obtinuisse, omni consilio prudentiæ licet pleno potentiorem; unde & credere solemus, humanos actus à necessitate quadam præsancitos esse ut omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. Cæterum satis erit, ut arbitror, sententiam hanc, *quò refellatur*, cum illa conferre, quæ nobismet aliquid *in agendo* tribuit, nec prohibet quo minus sua cuique imputetur morum pravitas: quæ jam olim ante nos sapienter in *Lege tractata sunt. Ex duabus autem reliquis causis, ea quæ ad filios spectat *merito* culpari potest, tam ex juvenili arrogantia quam fastu regio, quod calumniis in patrem auscultarint, & in acta ejus & vitam parum æqui inquisitores fuerint; malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescii, & ob utrumque iis obnoxii qui id egerunt ut eos observarent, & ad gratiam captandam *Herodi*

"ο μλωύϕν τῷ βασιλεῖ τλὼ ἀλήϑειαν, εἰ ϖαιτήσε) ἀϕὰ ξ "ϕεάσυ τ βασίνα ϰ τ αἰκίας αὐτόν τι ϰ τ πατέρα". δόντος ὃ πίσιν ὅπι τύτοις, ἔλεγλν "ὡς εἰη σωϑηκη τις "ὑπόϑεσ δι' αὐτοχϕείας βασιλεῖ τ Τήρωνα. ϖεσελϑεῖν "γὰ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, ϰ δράσαν]α παϑεῖν τι τ "εἰκότων σὺκ ἀγλυνες Αλεξάνδρῳ χαριζόμενον". ταῦτα μὲν [P] ἂν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξωρεῖτ τ πατέρα τ ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τλὼ ἀλήϑειαν ἐκκιαϑεὶς ϕεάζλν, εἴτε ϰὰν ϖαραφλὼ νοήσις τινὰ ταύτλω τ ϰακῶν αὐτῷ ϰ τῷ γεγωνηκότι.

5'. Ο ὃ Ηρώδης, [q] ἤδε εἰ τὶ ϖρότερον ἐνδοιάσιμον λὼ αὐτῷ ϖεῖ τ τεκνοκλονίαν, τύτῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημέν) τὸ δυνάμενον αὐτῷ [r] ὑπόνοιαν ἀμείνονος λογισμῦ ϖαραχεῖν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ὅπιϑεῖναι τῇ ϖεφαιρέσ. ϰ [s] ϖεραγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίυς τι τ ἡγεμόνων τὺς ἐν αἰτίᾳ γλομένυς, ϰ τ Τήρωνα σὺν τῷ παιδὶ, [t] ϰ τῷ ϖερὶ ἐκεῖνα διελέγχονλι κυρεῖ, καθηγεμόνα [v] ἁπάνλων αὐτῶν ἐποιήσατ· κἀκεῖνυς μὲν τὸ πλῆϑος ἀεὶ [x] τοῖς ϖαρατυχοῦσι βάλλονλες, ἀπέκλειναν. Αλέξανδρ) ὃ ϰ Αριστόβλος, ἀχϑέντες εἰς Σεβαςλὼ, ὑπ' ἀπάξαν]) ξ πατρὸς, ϕραγμῷ κλείνον). τὰ ὃ σώματα νύκλωρ εἰς Αλεξάνδρϕον ἀπῆνεγκ, ξ τε μητροπάτορ) ἐκεῖ, ϰ τ ϖλείσων αὐτοῖς [y] ϖρογόνων [z] κϕμένων.

ζ'. Ισως μὲν ἂν ϰ ἄλογον ἐνίοις καταϕαίνεται, τρεϕόμενον σὺκ πολλοῖς τὸ μῖσ) ὅτως αὐξηϑῆναι, ϰ περαιτέρω ϖεφελϑὸν ὑπονικῆσαι τλὼ Φύσιν. ὑπίσασις ὃ γένοιτ ἂν εἰκότως, εἴτε εἰς τὲς νεανίσκυς ἀνοισέον [a] τλὼ τοιαύτλω αἰτίαν, [b] ϖρὸς αἶπον ὀργῆς [c] ἀναγαγόνλας τ πατέρα, ϰὴ χρόνῳ ϖαδασκδάσαν]ας ὑπὸ χαλεπότητ) ἀνήκεσον αὐτοῖς, εἴ τε ϰὴ ϖρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαϑῆ ϰὴ ϖειϑὸν ὄν]α ϖεὶ τλὼ ὑπϑυμίαν τ ἀρχῆς, ϰὴ τ ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσϑαι ϖαλητέον, ἐϕ' ᾧ πᾶν τὸ βελόμενον ἀκίνλον ἔχειν, ἢ ϰὴ [d] τλὼ τύχλω παντὸς εὐγνώμον) λογισμῦ μείζω τλὼ δυνάμιν ἐχηκῆαι, ὅϑεν ϰὴ ϖϑόμεϑα τὰς ἀνθρωπίνας ϖράξεις ὑπ' ἐκείνης [e] ϖροκαϑωσιῶσϑαι τ ξ γνέσϑαι ϖάντως ἀνάγκης, ϰὴ καλῦμεν αὐτλὼ [f] εἱμαρμένλω, ὡς κδενὸς ὄντ), ὃ μὴ δι' αὐτλὼ γίγνεται. τῦτον μὲν οὖ τ λόγον ὡς [g] νομίζω ϖρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσ κρίνειν, ἡμῖν τε αὐτοῖς [h] ἀποδιδόν]α τι, ϰὴ τὰς ϕϑορὰς τ ὑπϑδμάτων σὺκ ἀνδϑύνυς ποιῶν]ας· ἃ ϖρὸ ἡμῶν ἤδη περιλοσόφηται ϰὴ τῷ νόμῳ. τ ὃ ἄλλων δύο, τλὼ μὲν ἀπὸ τ παίδων μεμψαίατ' ἄν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐϑαδείας [i] νεωτερικῆς ϰὴ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι ϰὴ ϕϑόνων ἠνείχοντο ϰατὰ ξ πατρὸς, ϰὴ τ πραττομένων αὐτῷ [k] ϰατὰ τ βίον σὺκ εὐμενεῖς ἦσαν ἐξεταστ), ϰὴ ϰακοήϑεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκεχτῖς ὃ λέγειν, εὐάλωτοι ὃ δι' ἀμϕότερα τοῖς ὑπτηρέταις αὐτὲς, ϰὴ ϖὸς χά-

ἀνάγκη, per illam (*sc.* fortunam) quod eos evenire omnino necesse sit, à culpa esse præexemptos &c.

o Μλωύειν τῷ βασιλεῖ τλὼ ἀλήϑειαν,] Μλωύσειν *Vat.*

p Οὗ ἐκεῖν) εἰπὼν,] Illud ἓν è *Cod. Vat.*

q Οὐδὲ εἰ τὶ πρότερον] Οὐδ' εἰ τὸ πρ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Υπόνοιαν ——— ϕϑαχεῖν,] Ita cum *Cod. Vat.* μειζονα in *Editis Altisque.*

s Περαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν] Περάγων *Vat.* ϖεσαγαγὼν *Zonar.*

t Καὶ τῷ ϖερὶ ἐκεῖνα] Καὶ τῷ ἐκείνυς *Busb.*

v Απάντων αὐτῶν] Απάντων ἐποιεῖτο *Busb.*

x Τοῖς ϖαρατυχοῦσι βάλλοντες,] Conf. supr. c. 10. §. 5. SPANH.

y Προγόνων κειμένων.] Rufini Versio hujus libri hic desinit in morte & sepultura Herodis filiorum. Reliqua à verbis: Ἴζως μὲν ἂν &c. ad finem libri & capitis non ibi comparent. SPANH.

z Κειμένων.] Post κειμένων habemus τῦτο τὸ τέλ) τ ηαιϊσκων in *Cod. Busb.*

a Τλὼ ——— ἀναγαγόντας] Forte τλὼ τοιαύτλω αἰτίαν, ϖρὸς ὀτιῦν ὀργῆς ἀγαγόντας. COCC.

b Προς αὐτον] *L. B.* ϖροσέτιτον.

c Αναγαγόντας] Εναγόντας *Vat.* forsan pro ἐναγαγόντας. *L. B.* ἀγαγόντας.

d Τλὼ τύχλω ——— γίγνετ).] De Fortuna & vi Fati, sine qua nihil fiat, quæ Pharisæorum sententia, è quorum numero Josephus, vid. lib. 8. c. 15. §. 6. & alsor. lib. 5. c. 13. §. 7. SPANH.

e Προκαθωσιῶσϑ] Προσκαθωσιῶσϑ τῇ ξ γνέσϑ πάντως ἀνάγκη. & *Lugd. Bat.* Est qui malit ὑπ' ἐκείνης ϖροκαθωτιῶσϑ τῇ τ. γ. π.

f Εἱμαρμένλω,] Alludere videtur ad notationem Latini nominis potius quam Græci. nam *fatum* à *faciendo* dictum videri potest: at in Græco idiomate, quo usus est *Josephus*, εἱμαρμένη non ab *efficiendo* sed *sortiendo* deducitur. *Salianus* in *Ann. Eccl.* l. 6. p. 386.

g Νομίζω ϖρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσ κρίνειν,] Ita conjicit vir doctissimus, *T. Terry Gr. L. Prof.* Antea in *Editis* erat, ὡς μείζω π. ἐ. ἀ. κινεῖν, & mox ϕϑορὰς. nullo plane sensu.

* *Lege tractata sunt.*] *Id est*, in Legis commentariis.

h Αποδιδόν]α τι,] Αποδιδόντάς τι & mox ποιῶντας *Vat.* & *Hen.* à pr. m. δεδειχόμεϑα ἢ ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι &c. legendum censet *Salianus*, vertendumque, *verum hunc sermonem, qui causas humanis superiores attingat, movisse sufficiat; eum autem amplectamur, qui & nobis ipsis aliquid tribuit, nec varietatem studiorum obnoxiam faciat rationi reddendæ.* Vel, certe nihil addendo, ita si placet interpretemur, *hunc ergo sermonem, quem scilicet subjicio, ut illo utiliorem movere sufficiat, qui nobis ipsis tribuat aliquid, & non omnia fato, & multiplices actiones nostras examini subjiciat.*

i Νεωτερικῆς ϰ βασιλικῆς οἰήσεως,] Vide *J. A. Bosii* dissertationem de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις ad 2 *Tim.* c. 2. v. 22. in *Thesauro Theologico Philologico*, vol. 2. p. 687.

k Καῖ ——— ἐξεταστ),] Περὶ τ βίον *Vat.*

l Τὰ

χάειν καταμιώυσιν. ὁ μέν τοι πατὴρ, ἀδὲ ἐντρο-
πῆς ἔσικεν ἄξιον φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβή-
ματος, ὃς, ὅτε πίστιν ὑπιβυλῆς ἀναρχῆ λαβών,
ὅτι ωδιασκευὴ ὑπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλ-
μησεν ἀποκτεῖναι τὺς ἐξ αὐτοῦ φυέντας, ἀρίστυς μὲν
τὰ σώματα, καὶ ωδιπρεπεῖς πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις,
οὐκ ἀποδέοντας ἢ ἐν τοῖς ὑπιτηδεύμασιν, εἴπερ ἡμε-
ρᾶν, ἢ γυμνάζεσθαι [l] τὰ πολέμυ, ἢ λέγειν ὑτὲρ τῶν
ἐμπεσόντων ἐδύ. τύτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Αλέ-
ξανδρος ὢν καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἡκμὴ γὰρ, εἰ καὶ
κατεγνω, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλω ἀσφάλειαν αὐτῷ ωδιεσε-
βλημένῳ τῇ Ρωμαίων δυνάμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὕτε
[m] ἐξ ἐφόδυ καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδυνατο. τὸ γὰρ ἀποκτεῖ-
ναι ταχὺ, καὶ ωδὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος [n] αὐτὸν
πάθυς, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυπιμήτυ. καὶ τῆς
[o] ἡλικίας ἔτι οὔσης σὺν γήρᾳ ωσσὸν ἐξήμαρτεν. ἦν
μὲν [p] παρολκὴ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην οὐκ
[q] ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆται
καὶ κεκινημένον χωρῆσαι ωδὸς τι τῶν ἀτόπων, εἰ
καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· [r] ἐν ὑπιτάσει
δ', καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα πολλάκις δ' μελλη-
σαντα, τὸ τελευταῖον δὲ ὑποστῆσαι καὶ διαπεράσα-
σθαι, φονώσης καὶ δυσμεταβλήτυ ψυχῆς ἀπὸ τῶν
χρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὐθις, οὐκ ἀποχό-
μενος αὐδὲ τῶν ωδιλοίπων ὅσυς [s] ἐδόκει [t] φιλτά-
τυς, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δικαιον ἔλαττον ἐποίᾳ συμπαθεῖ-
σθαι τὺς ἀπολλυμένυς, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον ἦν, τῷ
μηδὲ ἐκείνων [v] φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ὑτὲρ αὐτῶν
ἐξῆς ἀφηγόμενοι.

Τέλος τῆς βιβλίυ ἑκκαιδεκάτυ.

omnia indicarent. Veruntamen, non eſt ut pater juſtam excuſationem inveniat ſuæ in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos convincendos hujuſmodi conatûs in *ipſius pernicicm* parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia *juvenes*, & ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia & exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiæ muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, præſertim Alexander natu major. Satis enim fuiſſet, etiamſi *eos* damnare libuiſſet, aut vivos in vinclis aſſervare, aut procul à regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut vel repentinum impetum aut vim *apertam* metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, & ut impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ. præſertim quod adeo peccaverit, cum eſſet ætate provectior. Quin & neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo ignoſcatur. Nam ut quis repentino caſu perculſus & commotus ad atrocia facinora impelleretur, utut grave ſit, ſæpe tamen ſolet accidere. Verum ut re perpenſa, cum ſæpe incitaretur & ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur & perpetraret, ſanguinarii animi eſt & obſtinati in deterius. id quod & poſtea declaravit, dum nec reliquis parceret quos chariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod jure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eò quod ab illorum cædibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

Finis Libri decimi ſexti.

[l] Τὰ πολίμυ,] Τὰ πόλεως *Vat.*

[m] Ἐξ ἐφόδυ καὶ βίᾳ] Vid. ἀλωτ lib. 3. c. 6. §. 1. ἐξ ἐφόδυ αἱρήσειν. & cap. 7. §. 1. καὶ πρώτῳ ἔρρειν. *Julian. Imp. Orat.* 1. p. 48. de Perſis, ὡς ἐξ ἐφόδυ τῇ Συρίᾳ ληψόμενοι, ubi *Petavius* tanquam primo impetu Syria porituri. SPANH.

[n] Αὐτὸν πάθυς,] Ita lego. (adſtipulante jam quoque *Lugd. Bat.*) αὐτῷ in libris.

[o] Ἡλικίας ἔτι ὄντος σὺν γήρᾳ] *L. B* ἡλικίας ὄντος σὺν γήρᾳ.

[p] Παρολκὴ,] Παρολκὴ de re aliqua ſuperflua Baſil. Epiſt. ccxxxiv. p. 1011. B. SPANH.

[q] Αν αὐτῷ τινα φ ρει] Illud ἂν è *Cod. Vat.* Cui jam quoque favet *L. B.* in quo totus locus ita legitur, καὶ τ. χ. σὺν ἂν αὐτῷ συγγνώμην τ. φ.

[r] Εν ἐπισατ: ᾗ,] Εν ἐπισάτῃ ᾗ καὶ μήκῃ ποιᾷ. *Vat.* & *Hen.*

[s] Εδόκει] *Gen.* ἐδοξέ.

[t] Φιλτάτυς,] Forte ſupplendum ἔχειν.

[v] Φεισαμένῳ.] Φεισαμένων *Vat.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant.*

2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.*

3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri & Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suasit, ut illas è contra filiis suis desponsatas daret. utque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur. utque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narravit. utque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.*

4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eò misit filium.*

5. *Quomodo Antipater Pheroræ suasit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pheroræ dederat. utque Herodes rex jussit fratri ejus Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut è regno discederet. cui ille libenter morem gessit, & in suam Tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.*

6. *Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.*

7. *Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.*

8. *Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.*

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τῶν ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

β'. Ως Ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, Ζάμαριν Ἰουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος ὑποχωρήσαντα, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ διαιτώμενον, μετεπεμψάμενος, [a] ἐγκαθίκισεν αὐτῇ, καὶ ἐχρῆτο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Ἄραβας.

γ'. Ως Ηρώδης τοὺς Αλεξάνδρου καὶ Ἀριστοβούλου τῶν ἰδίων αὐτοῦ παῖδας προεξευσαμένους, καὶ τὰς θυγατέρας μνηστεύσαντος αὐτοῖς, Αντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθεῖναι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Αντίπατρος τὴν πρὸς τὸν πατέρα, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλώμη, κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρώδης παρήγγειλεν Αντιπάτρῳ μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲ ἀπόρρητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ ταῦτα δὲ οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ηρώδην.

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, ὅπως καλῶν αὐτὸς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μετὰ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ηρώδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

ε'. [b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε Φερώραν ἵνα ἀνέλῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρώδην φαρμάκῳ, δοὺς αὐτὸς τὸ φάρμακον Φερώρᾳ. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλὺ τελευτᾷ.

ς'. Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθείη φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, κατασκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Αντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

ζ'. Κατάπλους Αντιπάτρου ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ [c] Κοϊντιλίου Οὐάρου τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

η'. [d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα ὑπὸ Ηρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Αντιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θανάτου. Θ'. Πε-

a Εγκατώκισεν αὐτῇ,] Εγκατώκησεν in *Editis* & *MSS.*

b Ως Αντίπατρος ἔπεισε] Illa ὡς Αντίπατρος ἔπεισε &c. usque ad vocem Ηρώδης accepta debemus Codd. *Vat.* & *Gall.*

c Κοϊντιλίου Οὐάρου] Ita cum *Strabone Aliisque.* Κοϊντιλίου in *Editis* & *MSS.*

d Πρεσβεία πεμφθεῖσα] Hoc summarium nobis conservatum dederunt *MSS. Vat.* & *Gall.*

e Δι-

θ'. Περὶ τ Ηρώδε νόσε Ꞓ φάσεως τ Ιεδαίων [c] δι' αὐτλύ· ϗ κόλασις τ φασιαςῶν.

9. *De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: & quomodo puniti erant seditiosi.*

ι'. Ως δόξαντος Αντιπάτερ Ηρώδε τετελευτηκέναι, Αντιπατρ Διαλεχθείη τῷ σωματοφύλακι περὶ ἀφέσεως· [f] ϗ ὡς τῦτο Αντιπάτερ ἀναίρεσις.

10. *Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum esse Herodem, verba fecit ad custodem de liberatione è vinculis: quam ob rem patris jussu interimitur.*

ια'. Ηρώδε [g] τελευτὴ, ϗ Διαθήκη Ꞓ αὐτ πρὸς Καίσαρα, ϗ μερισμὸς πρὸς τὺς τρεῖς υἱὺς αὐτ, ϗ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τ Ιεδαίας.

11. *Herodis mors, & quænam testamento legavit Cæsari, qualisque facta erat divisio in tres filios, & quomodo Archelaum Judææ regem constituit.*

ιβ'. [h] Επιστολὴ Ηρώδε πρὸς τ στρατὸν, ϗ ἑκάστῳ αὐτῶν δωρεὰ, ϗ παράκλησις πίστεως πρὸς τ υἱὸν αὐτ Αρχέλαον.

12. *Herodis epistola ad exercitum, & munificentia erga milites, & cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio suo præstarent.*

ιγ'. [i] Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ τῷ Φρυγίῳ, ϗ ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ υἱὸν αὐτ Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· ϗ ὡς Αρχέλα τρισχιλίυς αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς Ꝟ ἔπλευσε πρὸς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτ Ηρώδῃ εἰς Ρώμλν, πιστεύσας τλὺ βασιλείαν αὐτ τῷ ἀδελφῷ Φιλίππῳ.

13. *Sepultura Herodis in Herodio castello, utque in festo seditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: & ut Archelaus tria seditiosorum millia occidit, atque ipse cum fratre suo Herode Romam navigavit ad Cæsarem, regni cura fratri suo Philippo commissa.*

ιδ'. Ως Σαβῖν ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρ ἐπίτροπ ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἰτῶν τὰ Ηρώδε χρήματα Ꞓ Φρυγία πρὸς τ Αρχελάε ἐπιμελητῶν. ϗ ὡς ἔπεμπον οἱ [k] Αρχελαε ἐπιμεληταὶ τ λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, ϗ πολιορκῆσαι τ Σαβῖνον Ꞓ στρατὸν αὐτ ἐν τῇ Αντωνίᾳ. ϗ ὡς ταῦτα ἀκύσας ὁ Ὄυαρ μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, ϗ ῥυσάμεν τ Σαβῖνον ἐκ τ πολιορκίας, τὺς αἰτίυς τ στάσεως ἐκόλασε· ϗ καλῶς Διαθεὶς τὰ ἐν τῇ Ιεδαίᾳ ἔχαιρε Καίσαρι, δηλῶν [l] αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

14. *Quomodo Sabinus Cæsaris in Syria procurator Hierosolyma ascendit, vi contendens ut sibi Herodis pecuniæ & munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. utque curatores ab Archelao relicti populo suaserunt, ut arma caperent, & Sabinum exercitumque ejus in Antonia obsiderent. & ut Varus, istis auditis, magna cum militum manu Hierosolyma ascendit, Sabinoque ab obsidione liberato in seditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judæa compositis literis Cæsari significavit res a se gestas.*

ιε'. Ως Καῖσαρ τὰς Ηρώδε Διαθήκας βεβαίας ἐπίησε, φυλάξας τὰς υἱοῖς αὐτ τλὺ Διαδοχλύ· ϗ περὶ Ψευδαλεξάνδρε.

15. *Quomodo Cæsar Herodis testamentum sancivit, custodita ejus filiis successione: & de falso Alexandro.*

ιϛ'. [m] Καὶ ὡς κατηγορεῖτ Αρχέλα ὑπὸ τ συγγενῶν αὐτ ἐπὶ Καίσαρ, ϗ νικήσας ἔλαβε τλὺ βασιλείαν· ϗ βασιλεύσας μοχθηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βιένναν, τλὺ Ꝟ βασιλείαν αὐτ μετέθηκε Καίσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

16. *Et ut Archelaus à consanguineis suis coram Cæsare accusatur, & illis superatis regnum accepit; cumque decem annos imperasset, accusatione iterum in eum instituta, Viennam relegatus est, quo facto regnum ipsius in provinciam mutavit Cæsar.*

[c] Δι' αὐτλύ·] Ita *Gall.* δι' αὐτὸν *Vat.* desunt *Editis Aliisque.*

[f] Καὶ —— ἀναίρεσις.] Sic *Gall.* Διὰ ταῦτα in *reliquis.*

[g] Τελευτὴ,] Eo modo *Vat.* τελευτὴ, Διαθήκη πρὸς κ. in *Editis Aliisque.*

[h] Επιστολὴ Ηρώδε] Hoc summarium etiam debemus *MSS. Vat.* & *Gall.*

[i] Τάφη Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ] Illa ϗ ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ φρυγείῳ, quæ in *Editis* subjiciuntur verbis istis βασιλεία ποιεῖ τ Ιεδαίας, in principio hujusce summarii habent *MSS. Vat.* & *Gall.*

[k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ] Illud Αρχελάε è *Cod Vat.*

[l] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα.] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα desunt in libris omnibus præter *Vat.*

[m] Καὶ ὡς κατηγορεῖτ Αρχέλα] Illa ϗ ὡς κατηγορεῖτ usque ad vocem πάλιν accepta referimus *Codd. Vat.* & *Gall.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιδ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

CAP. I.

Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem, utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant. De Herodis conjugiis & liberis.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustulisset, & patrem extrema nequitia & furiis illorum injurias ulciscentibus circumdedisset, nihil ad spem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus esset, tamen ut regnum adipisceretur opus arduum fore & impeditum sentiebat: odium in ipsum tam inveteratum genti penitus insederat. Cum autem & hoc ei grave esset & molestum, majorem adhuc solicitudinem ei injiciunt milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens *ipsa* novarum rerum studio teneatur. tantum periculi sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane à rege discrepans: & majorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob quæ periisse debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis securitatem fratrum delator exstitisset, non autem ex odio quo illos prosequebatur & in primis patrem. tales ipsum agitabant diræ. Quæ scilicet omnia Antipatro viam sternebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo esset qui ipsum accusaret de iis quæ perpetrare cogitabat, utque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum est, ut fratribus insidiaretur. Sed tunc longe magis sti-

Cum patre res Judeorum administrat.

Antipater patris necem machinatur.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἀντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ἡρῴδου γάμων καὶ παίδων.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δ', ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφούς, [b] ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῶν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα τελευτήσαντι, ὅ τι [c] καὶ γνώμην ἡ ἐλπὶς ἐπ' αὐθις βίου λῦ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου παντὸς ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς διὰ τὸ τῶν ἀδελφῶν μὴ ὑπολοιπωνῆσον, [d] ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὕρισκεν [e] τὸ τοῦ βασιλείαν ἀσφαλισθῆναι. [f] τοσοῦδε ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος δὲ [g] αὐτῷ καὶ τῆδε χαλεπῆ, πολεμίως παρελύπει τὸ φρονηματῶδες, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτόν, εἰς ὃς τὰ πάντα λῦ τοῖς βασιλεῦσιν ἀναχείμενα καὶ οἰκεία ἀσφαλὴς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων [h] ὀρεγνώμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμήσατο αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ἦ μὴν ἀλλὰ καὶ [i] συνῆρχέ τε τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο [k] ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ ὑπετεύετο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς [l] ἐνδεδειχώς, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ [m] πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα αὐτὸν ὠφείλησαν ἀραί. ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ὑπὸ τὸν Ἡρῴδου ὁδοῦ ἵσταντο Ἀντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν [n] κατηγόρων ἐφ' οἷς πεπάθειν διενοεῖτο, Ἡρῴδῃ δὲ οὐ καταφυγῆς, [o] οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, καὶ Ἀντιπάτρῳ φανερῶς πολεμίῳ καταστάντι. ὥστε μισῶν μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔκστασις τοῦ ὑπερβαλεῖν τοὺς ἀδελφούς. τότε δὲ [p] ἥπτετο μᾶλλον

[a] Ιδ'.] Ita in *Græcis* omnibus & plerisque *Latinis*.

[b] Ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ] Ἀσεβείᾳ τε ὑς. & mox ἀλαστορίᾳ τῶν π. *Busb.*

[c] Κατὰ γνώμην] *L. B.* κὴ γνώμας.

[d] Ἐργωδέστερον] Ἐργωδεστέρα ἦν ἡ τοῦ βασιλείας ἐπιτυχία *Zonar.*

[e] Τὸ τοῦ βασιλείαν ἀσφαλισθῆναι.] *L. B.* τὸ τοῦ βασιλείας ἀσφαλισθῆναι.

[f] Τοσόνδ' ἐφύη τῷ ἔθνει] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Epiphan.* τοσόνδε φύει in *Editis Aliisque.*

[g] Αὐτῷ καὶ τῆδε χαλεπῆ,] Ita ex conjectura. αὐτῇ in *libris.* HUDS. Quam conjecturam verissimam esse, præclari codicis *L. B.* fides docet. HAV.

[h] Ὀρεγνώμονα] Euripid. Bacch. v. 1253. θηρῶν ὀρεγνώτ'. infra c. 6. τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωμόνοις. & c. 9. §. 2. ὀρεγνῶσι· & sic *Gen.* h. l. ὀρεγνώμονι, ut & c. 13. §. 3. SPANH.

[i] Συνῆρχέ] *L. B.* σωῆργε.

[k] Ἢ βασιλεὺς] *L. B.* ὡς βασιλεύς.

[l] Ἐνδιδειχὼς,] Προδειχὼς legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *proditor exstitisset.*

[m] Πρὸ αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

[n] Κατηγόρων] *Gen.* κατηγορῶν.

[o] Οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ,] Ἢ βοηθείας, αὐτῷ δὲ &c. Ita lego ex conjectura. εἰ βοηθοῖεν αὐτῷ in *Editis* & *MSS.* in *Epiphanii* versione *non habens qui sibi auxiliaretur.* HUDS. At conjectura doctiss. viri jam opus non est, quum certiorem lectionem nobis suppeditaverit inviolata *L. B.* manus; ex quo Codice distinctionem posuimus post illud αὐτῷ, δὲ &c. HAV.

[p] Ἥπτετο μειζόνως] Sic *Hen.* (*Colcius*) & *Gall.* ἥπτετο in *Editis Aliisque.* ἥπτετο in *L. B.*

νως ᾧ [q] ἐγχεῖρεῖν μὴ ἀφ. ξεσθαι τ πράξεως. ἀποθνήσκοντ@ μὲν γὰρ Ηρῴδ, βεβαίως αὐτῷ πεπιστωμένης τ ἀρχῆς· ἐξικνυμένη δ εἰς τὸ πλέον ἐπιζῆν, κινδυνῶν [r] ἂν πεισάντων ἐξαγγελτῶ γνομένης τ πράξεως, ἧς συνήθεις γεγονὼς, πολέμιον ἀναγκάζειν τ πατέρα κατασταθῆναι. [s] Ϲ Διὰ τῶτο χαρίζεσθαι πολυτελῶς ἐπ [t] τὸς περὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἀκωλύτως τὸ τ ἀνθρώπων μῖσ@ πρὸς αὐτόν, καὶ μάλιστα τὸς ἐπὶ Ρώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὐνους [v] καθιστάμεν@, πρὸ πάντων δ Σατορνῖνον, τ τ Συρίας ἐπιμελητήν. [x] ὑπεδέχετο τι καὶ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τ Σατορνίνα ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδα, καὶ τὴν ἀδελφὴν ᾧ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τ περὶ τ Ηρῴδην συνοικῆσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χαριούμεν@. ψευσάμενός τε φιλίαν πρὸς τὸς ὁμιλοῦντας δυνάτ@ ἐπ πεπιστευκὼς, καὶ μῖσ@ ἀφάμεν@ ἐφ' ὃς πάντας ἐπικρύψασθαι συνήθ@. ὁ μὲν ἐπάτα γε τὴν [y] πιθίδα, πρὸ καὶ ἀνενοήτων ἐκ πολλοῦ@ αὐτόν, καὶ μηκέτ' οἵαν δύνασθαι προσποιεῖσθαι, διὰ τὸ ἤδη πρόσκοπ τῇ πάσῃ [z] ἀντιτεχνάσθαι αὐτ πρὸς τὸ κακότροπον· καί τοι συγγενὴς αὐτῆς συνών· ἦν@ πρὸς μητρὸς Αντιπάτρ πρεσβυτέρ· πρόνοια τῇ ἐκείνης Ϲ Διαπεράσῃ, [b] λαβὼν τὴν κόρην πρότερον Αριστοβούλῳ γεγαμημένην, [c] τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς [d] Καλλαϊα παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' οὐδὲν ἐπὶ τῷ μὴ καταγνοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα [e] ἡ ἐπιγαμία τεῖχ@, ὥσπερ οὐδ' ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ ἀ μεμισῆσθαι. τὴν γ Σαλώμην Ηρῴδης, ἐσπουδακὼς Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπεισάσης αὐτῷ [f] Ιουλίας Ϲ πιθούσης τὸν Σαλώμην μὴ ἀνήναθαι τ γάμον, μὴ καὶ [g] ἔχθρα καθίστηται αὐτοῖς πρὸς@, [h] ὁμωμοκότ@ Ηρῴδ μὴ ἂν εὐνοήσειν Σαλώμῃ, μὴ ὑποδεξαμένῃ τ Αλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπίδοξ@ Καίσαρός τε ἔσῃ γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβουλεύσῃ πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ Ϲ τὸν Αρχελάου θυγατέρα ᾧ βασιλέως Ηρῴδης ὡς τ αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικήσαν, ἐκ τῶν αὐτοῦ τὸν προῖκα δόσεως, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

Β'. Ανέτρεφε δ αὐτὸς τ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· [i] ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δ ἐκ [k] Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τ φίλων ᾧδιαλεγομένου τὰ παιδάρια, καὶ τ ἡλίων ἀνακλαύσας τὸν τόπον, ἤυχετο μηδὲν τοιόνδε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμβῆναι· αὐξηθέντας δ ἀρετῇ, [l] καὶ συμφορᾶ ᾧ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς [m] ποιοῖτο. [n] ἐνεγύητό τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥρην τὸν ἐπ' αὐτῷ, [o] τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τ Αλεξάνδρᾳ παίδων φερώνυμα θυγατέρα, τῷ δ Αριστοβούλᾳ τὸν Αντιπάτρου, καὶ [p] τὸν θυγατέρα τὸν Αριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρου, τὸν δ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλου θυγατέρων, Ηρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ, γίνεσθαι δ τῷ [q] βασιλεῖ ἐκ τ ᾧ ἀρχιερέως

mulabatur cœptos conatus persequi. *scilicet* quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus esset: sin vero diutius viveret, magno in periculo foret, ne patefacto facinore, cujus ipse auctor erat & machinator, patrem eo adigeret ut hostis sibi fieret. Hac de causa nullis sumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum in se odium abolere volens magnis beneficiis, præsertimque amicos qui Romæ erant, missione ingentium munerum sibi benevolos reddens, & in primis Syriæ prætorem Saturninum. Fore etiam sperabat, ut eorum quæ dono dedit magnitudine sibi conciliaret Saturnini fratrem, iisdemque artibus & regis sororem, quæ uni de præcipuis Herodis amicis nupserat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuscum veniaretur, veram esse quam simulavit amicitiam, & ad odium in quoscunque illud susceperat dissimulandum callidissimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jampridem explorave-rat, nec jam decipi poterat, præsertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ: quamvis avus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupserat Aristobulo, auctore & conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex ejus marito habebat Callæas filius in uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perspecta esset ejus malitia, sicut nec prior illa consanguinitas odium exstinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi studebat, compulit Herodes ut nuberet Alexæ, operam suam ei præstante Julia, & Salomæ suadente, ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipsa illi intercederent inimicitiæ, utpote quod juraverit Herodes, nunquam se eam amaturum, nisi vellet sese nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, & quod Cæsaris uxor esset, & quod præterea utilia admodum suaderet. Hoc ipso tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remisit, eique dotem de suo restituit, ne quid esset inter eos controversiæ.

In demerendis patris amicis nullis sumptibus parcit.

Amitam fallere non potuit.

Salomen ad Alexæ conjugium compulit Herodes.

Glaphyræ patri suo remissa.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratissime (sustulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, & Aristobulus ex Bernice Salomes filia tres filios & duas filias) & cum liberos aliquando, præsentibus amicis, in conspectum eorum dedisset, & filiorum fortunam deploravisset, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, sed ut virtute aucti, insuper & æqui bonique scientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Spoponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adoleviscent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam; Aristobuli autem filio Antipatri filiam; Aristobuli autem filiam *unam* addicebat Antipatri filio, Aristobuli vero alteram Herodi filio suo, quem ex pontificis filia rex sustulerat. nam mos nobis est patrius eodem tempore plures habere uxores.

Herodis progenies.

Nepotibus suis sponsalia fieri curat Herodes.

Hæc

[q] Εἰσχεῖρεῖν μὴ ἀφίξεσθαι] *L. B.* ἐγχειρεῖν μὴ ἀρίεσθαι. *Coccejus* legit ἐκ χειρῶν non male. HAV.

[r] Αν πεισάντων] *L. B.* ἀντιπερισάντων.

[s] Καὶ διὰ τῶτο χαρίζεσθαι] Καὶ διὰ δ χαρίζεσθαι *Hen.* à pr. m.

[t] Τὰς] Forte τοῖς. COCC.

[v] Καθισάμεν@,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* (imo jam etiam cum *L. B.*) καθισαμένης in *libris.*

[x] Υποδεξαθαί τι] *L. B.* in *Marg.* ὑπαίξεσθαι.

[y] Τιτθίδα,] Conf. supr. lib. 16. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Αντιτεχνάσθαι] *L. B.* ἀντιτέχθαι. *Coccejus* ἀντιτετάχθαι.

[a] Θυγάτ@ τοῦ τ μητρὸς Αντιπάτρου] Salomes filia Berenice & ante Aristobuli uxor nupta Antipatri filio Avunculo. Vid. *Αλωτ.* lib. 1. c. 28. §. 2 & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. & c. 7. §. 1. & lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH. Vertunt *Avus maternus*; sed θεῖ@ est *avunculus*, non *avus*, vel potius nomen generale, & *patruum* & *avunculum* complectens. Vide *Justin.* Instit. L. III. Tit. VI. §. 3. IBBETSON.

[b] Λαβὼν τὴν κόρην] Παραλαβὼν *Vat.* & *L. B.*

[c] Τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τ ἀνδρὸς] Τὴν δ ἑτέραν ὁ ἐκ τ ἀνδρὸς *Vat.* & *L. B.*

[d] Καλλαϊα] Καλλαῖαν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit *nam alteram Calleas viri ejus filius habebat uxorem. L. B.* Καλλία.

[e] Η δ ἐπιγαμία τεῖχ@,] Illud ὦ è *Codd. Vat. L. B.* & *Gall.*

[f] Ιουλίας] Ιουλίας τ Καίσαρ@ γυναικὸς *Busb.*

[g] Ἐχθρα καθίσταῖτο] Ita *Busb.* ἐχθρὰ in *reliquis.*

[h] Ομωμοκότ@ —— γάμου.] Jurabat quippe Herodes nunquam se circa Salomen benevolum fore, nisi conjugium Alexæ susciperet, & obediret Juliæ &c. *Rufinus.* SPANH.

[i] Ησαν —— δύο.] Tigranes & Alexander Alexandri filii; Herodes, Agrippa & Aristobulus; filii Aristobuli, Herodias & Mariamnes; filiæ Αλωτ. lib. 1. c. 28. §. 1. & lib. Antt. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[k] Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς] Βερενίκης *Vat.* & *L. B.*

[l] Καὶ συμφορᾶ ᾧ δικαίᾳ,] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

[m] Ποιοῖτο.] Gen. ποιεῖτο & clarè *L. B.* ποιεῖτο exhibet; nescio itaque, unde ἐποιεῖτο (quod exsulare jussi) in *Hudſ. Edit.* irrepserit. HAV.

[n] Ενεγύητό τε εἰς γάμον,] Εγεγύητό *Vat.*

[o] Τῷ —— αὐτῷ,] Conf. Αλωτ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[p] Θυγατέρα —— αὐτῷ,] Herodias dicta est vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. & Αλωτ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[q] Βασιλεῖ ἐκ τ ᾧ ἀρχιερέως θυγατρός] Vocem αὐτ@ post βασιλεῖ addit *Vat.*

Hæc liberorum ſponſalia faciebat rex pupillorum miſericordia, ut eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non ceſſabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam ſtudium, quod in eos exſtitit, vehementer illum irritabat, cui jam perſuaſum erat, illos fore potentiores ipſius fratribus, præſertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiæ dignitatis, nepotibus auxilium laturus eſſet, & Pheroras, qui & ipſe tetrarcha, pupillarum alteram filio ſuo conjugem accepturus. Quin & ipſum provocabat, quod populus miſeratione orbatorum parentis, odioque in ipſum malitiæ in fratres reum, cuncta *demum* patefacturus eſſet. Itaque tentabat ut patrem ad ſua decreta reſcindenda pertraheret, periculoſum ducens, ut eos in ſocietatem adſciſceret qui tanta eſſent poteſtate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus à ſententia ſua diſceſſit, ita ut Antipater ducturus eſſet Ariſtobuli filiam, Antipatri vero filius Pheroræ filiam. Et ſponſalia quidem, invito rege, in hunc modum mutantur.

Antipatri odium in Ariſtobuli & Alexandri liberos.

Herodis uxores liberique.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet * Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex quâ filium ſuſtulit ſibi cognominem, ut & fratris ſui filiam & *alteram* ſororis ſuæ filiam, quæ *duæ* liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios *duos* procreavit Antipam & Archelaum, & filiam *nomine* Olympiadem, quæ poſtea Joſepho nupſit regis fratris filio. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hieroſolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem & Philippum; qui Philippus Romæ educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quæ ei Phaſaëlum filium peperit. Præterque illas habuit Phædram & Elpim, ex quibus duas filias ſuſtulit Roxanen & Salomen. Filias autem ſuas grandiores, Alexandri *filii ſui* ſorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recuſarat, elocavit, alteram quidem Antipatro ſororis ſuæ filio, alteram vero Phaſaëlo, qui & fratris ſui filius erat. Atque hæc fuit Herodis progenies.

γ'. [c] Ηρώδη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τέτταρα τὰ χρόνον συνήκησαν ἐννέα γυναῖκες, [f] ἥτε Ανλιπάτερ μήτηρ, καὶ ἡ θυγάτηρ [g] ἔξ Αρχιερέως, [h] ἐξ ἧς ἡ ὁμώνυμος αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόνει. ἰδίᾳ δὲ ἀδελφῆ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ [l] ἀνεψιαὶ [m] σὺν αὐταῖς. καὶ ταῦτα μὲν τέκνον ἄδην [n] ἐφύη. ἰδίᾳ δ' ἐν τῇ γυναικῖν κάκ [g] Σαμαρέων ἔθνους μία, καὶ παῖδες [o] αὐτῇ [p] Αντίπας καὶ [q] Αρχέλαος, καὶ θυγάτηρ Ολυμπιὰς. καὶ ταύτην μὲν ὕστερον Ιώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδῆς ὤν. Αρχέλαος δὲ Αντίπας [r] ἐπὶ Ρώμης ἐθράφησαν [s] ἰδιώτῃ τροφῆς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, καὶ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρώδης τε ἐγεγένηντο καὶ Φίλιππος, ὃς δὲ αὐτὸς ἐν Ρώμῃ τροφῆς εἶχεν. καὶ Παλλὰς δὲ ἰδίᾳ τῇ γαμετῇ, [u] Φασαήλου πεποιημένη αὐτῷ παῖδα· πρὸς γὰρ μιᾷ ταύταις Φαίδρα καὶ Ελπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη καὶ Σαλώμη. [y] τὰς δὲ πρεσβυτέρας αὐτοῦ θυγατέρας ὁμομητρίους τοῦ πρὸ Αλέξανδρον, ὧν πρεσβυτέρα Φερώρᾳ τῷ γάμου, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ [a] τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δὲ τῷ ἑτέρου· καὶ ἔστι Ηρώδῃ ἀδελφῆ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τοῦτο μὲν Ηρώδῃ τὸ γένος ἦν.

r Πάτριον —— συνοικεῖν.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

s Ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν.] Καθ' ἑαυτὸν Zonar.

t Προσκαλέμενος.] Ita cum Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλούμενος in *ceteris*.

v Γνώμη —— ἔλιπεν] *L. B.* γνώμῃ τῇ πρὸς τ. ἀδ. τολιτεύειν οὐκ ἔλιπε, pro οὐκ ἔλιπε.

x Προς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν] Conf. infr. c. 3. §. 3. SPANH.

y Μείζονας ἔσεσθαι τῶν ἀδελφῶν] Sic *Hen.* à pr. m. μείζονα in *Editis Aliisque*.

z Συλλαμβανόμενον] Προσδεχομένη in *Editis Aliisque*. προσλαμβανόμενον *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *nepotibus auxilium præbiturus* &c. unde συλλαμβανόμενον repoſui.

a Τετράρχης δὲ καὶ ἔστι καὶ.] Pheroras Herodis frater τετράρχης, de quo ſupra lib. 15. c. 6. §. 5. SPANH. Vocula καὶ ex *L. B.* inferitur. HAV.

b Κακοτεχνίας τῆς ἐπὶ] Κακοτεχνίᾳ τῇ.

c Προσλήψοιθ' τοσῆσδε] Εἰ προσλήψοιθ' τῇδε αὐτὰς in *Editis Aliisque*. εἰ προσλάβοι τοσῆσδε αὐτὰς *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσλήψοιθ' σῆσδε *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *adverſum ſibi reputans ſi contra ſe talium adunaretur potentia*.

d Τὴν θυγατέρα Αρχελάου γαμεῖν,] Mariamne vid. infr. c. 15. §. 4. ubi Archelai cum Mariamne uxore divortium. Ariſtobuli filia deſponſa Antipatro ex Pheroræ filia Antipatri filio. SPANH.

e Ηρώδῃ —— γυναῖκες,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 24. §. 2. & c. 29. §. 2. SPANH.

f Η τε Ανλιπάτερ μήτηρ;] Doris. SPANH.

* *Antipatri matrem;*] Scil. *Doridem*. Vide etiam *Petitum* Tomo IV.

g Τῆ Αρχιερέως,] Simon vocatur lib. 18. c. 6. §. 1. ubi & de Herode ejus filio: Neque enim Herodes Tetrarcha ſacerdotis filia genitus *juxta Rufinum*. SPANH. & ſupr. lib. 15. c. 9. §. ult. & *alibi*. lib. 1. c. 3. §. 7.

h Εξ ἧς καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ] Εξ ἧς δὴ καὶ *Vat.* & *Busb.*

i Παῖς ἐγεγόνει.] De Herodis poſteris vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ ἀνεψιαὶ σὺν αὐταῖς.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 28. §. 4. SPANH.

l Ανεψιαὶ] Εξαδέλφη ἐκλαδή· τὰς γὰρ ἐξαδέλφους ἀνεψιὰς καλοῦσιν οἱ παλαιοί, ὡς ἔστιν εὑρεῖν πολλαχοῦ καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι, καὶ παρὰ τοῖς βιβλίοις τοῖς νομικοῖς. *Zonar.* HUDS. ἀνεψιαὶ —— Sororis filia è *Zonara*, qui per ἐξαδέλφῳ exponit. Verum per ἐξαδέλφῳ videtur intelligi non *ſororis filia* ſed *conſobrina*, vel *patruelis* quo ſenſu interpretatur *Phrynich.* IBBETSON.

m Σὺν αὐταῖς] Σὺν αὐτῇ *Vat.* *Busb.* & *Zonar.*

n Εφύη.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐφύῃ in *Editis*. ἔφυε *Gall.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *Busb.*

p Ανλίπας καὶ Αρχέλαος,] Conf. infr. c. 9. §. 4. SPANH.

q Αρχέλαος,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 31. §. 1. vid. etiam infr. c. 4. §. 3. & c. 8. §. 1. vid. & *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 1. ut & Antt. lib. 17 c. 9. §. 4. SPANH.

r Επὶ Ρώμης] Illa ἐπὶ Ρώμης è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

s Ιδιώτῃ] *L. B.* ἰδίᾳ.

t Τε] Δὲ *L. B.*

u Φασαήλου] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

x Εξ —— Σαλώμη.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 29. §. 1. & infr. c. 13. §. 5. & *alibi*. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

y Τὰς —— γάμου,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.

z Συνῴκισε —— ἑτέρου·] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 28. §. 6. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

a Τοῦ βασιλέως] Ἀδελφῆς αὐτοῦ & mox ἔστι ἀδελφῆ αὐτοῦ. *Busb.*

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάρεω Ιουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, περὶ ἐπιβουλῶν Ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

ΤΟτε δὴ βουλόμενος τοὺς [b] Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην, πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω [c] Ιουδαίοις κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτὴν, [d] καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγίον ὁρμώμενον, ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ ἐπισάμενον ἄνδρα Ιουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας [e] σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα καὶ τύχας, ἐν [f] Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνῖνον δέ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, [g] Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μεταπέμπεται τοῦτον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑποσχόμενον γῆν, [h] ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτοῦ κατᾶσθαι· ἀπολῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν [i] αἷς εἰωθυῖα ἐγκαθοικεῖν, τὴν γῆν [k] ἀπρακτον διάγουσιν.

β'. Τούτοις πεισθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδόμησατο, καὶ κώμην, [l] Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. πρόβλημά τε ἦν ὅτου ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ιουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις [m] διὰ θυσίας τὰς εἰς Ιεροσολύμων, ὃ μὴ λῃστείας ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ Ιουδαίων θεραπεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία δὲ ἀπὸ πάσιν ἀτελὴς, ἃ [n] παρέμενεν αὐτοῖς Ἡρώδου ζῶντος. [o] Φίλιππος δὲ ὁ δεύτερος ἐκείνου, θαλαβῶν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἐπ' ὀλίγον [p] αὐτοὺς ἐπράξατο. Ἀγρίππας μέντοι γε ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ [q] καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτοὺς, ἀ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ρωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὲν ἐλευθέρους αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὑπερβολαῖς δὲ τῶν φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπέσυρε αὐτούς. καὶ τάδε μὲν ἐς καιρὸς ἀκριβώσομαι περιόντος τοῦ λόγου.

γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, [r] ὃν ἐπὶ ἑκατὸν τοῖσδε τοῖς χώραις [s] Ἡρώδης [t] περιποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας [v] λειπόμενος ἀγαθούς· Ἰάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ χρώμενος ἐπιφανὴς ἱππεύειν [x] συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τότε τοὺς βασιλέας. καὶ Ἰάκιμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φίλιππον ἄνδρα χειρὸς ἀγαθὸν κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τἆλλα ἀρετῇ [y] χρήσασθαι [z] παρ' ὅν τινα οὐ φαῦλον. διόπερ φιλία τε πρὸς καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς Ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα· στρατιὰν μὲν, ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅτου ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέοιτο ἡγούμενος.

CAP II.

De Zamari Judæo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Phariſæis nonnulla.

EO autem tempore, cum vellet adverſus Trachonitas in tuto eſſe, ſtatuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judæis in medio condere, ut & ſuam terram contra irruptiones muniret, factoque è propinquo in hoſtes impetu, repentina incurſione eos inteſtaret. Cumque intelligeret Judæum quendam è Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes eſſent ex equo ſagittarii, & cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte trajecto, degere in Antiochia quæ eſt ad Daphnen Syriæ, eique Saturninum, qui tum prætor erat, locum dediſſe ad habitandum, nomine Valatha, hunc *ipſum* ejuſque comites accerſivit, pollicitus ſeſe ei terram daturum in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis eſt, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum *in hoſtes* haberet: promiſitque regionem vectigalibus immunem, utque ipſi incolerent nullis tributis obnoxii, quæ pendi ſolebant, cum terram ab exactionibus liberam *eis* dediſſet.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea caſtella ædificavit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat & iſte vir præſidio tum incolis adverſus Trachonitas, tum Judæis qui ex Babylonia Hieroſolyma veniebant ob ſacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitæ; multique ad eum ſe receperunt, & undique ii quibus curæ erant patria Judæorum inſtituta. Et facta eſt ea regio valde populoſa, quod ſecure ageretur cum immunitate in omnibus, quæ eis Herode vivente *ita* manſerunt. Philippus vero filius ejus, principatum adeptus, pauca & non diu ab eis exegit. Cæterum Agrippa Magnus & filius ejus ei cognominis eos etiam valde attriverunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepiſſent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conſervarunt, ſed tributis quæ imperarunt in univerſum eos oppreſſerunt. Et iſta quidem ſuo tempore accuratius deinceps perſequar.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem poſſidendam accerſit Herodes, moritur, poſtquam cum virtute vitam egiſſet, liberis egregiis poſt ſe relictis, & in his Jacimo, qui, fortitudine illuſtris, Babylonios ſuos ad equitandum inſtituit: atque turma horum virorum reges iſti in ſatellites uſi ſunt. Jacimus, cum ſenex eſſet, moritur, & Philippum filium reliquit, virum manu ſtrenuum, & in cæteris ob virtutem ſupra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam præſtitit rex Agrippa: & milites, quotquot rex alebat, ille ad *militiæ munera* exercebat, & quocunque expeditionem facerent *eos* ducebat.

4. Cum

Herodes urbem condit, quæ Judæis propugnaculo eſſet contra Trachonitas.

Zamaris, Babyloniæ relicta, in Syria habitat.

Eum in Batanæam pertrahit Herodes.

Bathyram, aliaque loca condit Zamaris.

Philippus Herodis filius & Agrippa M. Zamaritas duriuſcule tractant.

Zamaris moritur, Jacimo filio relicto.

Philippus Jacimi filius.

b Τραχωνίτας] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

c Ιουδαίοις] Ita cum *Epiphan.* Ιουδαίων in *Græcis* omnibus.

d Τοῖς —— κακουργεῖν.] Hæc verba in MSS. *L. B.* notulis ∴∴∴ deſuper poſitis expungi videntur, neque etiam in utroque *Vet. Interp.* inveniuntur. Satis apte tamen locum ſuum tutantur. HAV.

e Σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις] Illud σὺν è *MSS.* ἱππότας deeſt *Vat.*

f Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

g Οὐαλαθὰ] Οὐλαθα *Vat.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

h Ἐν τοπαρχίᾳ] Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Busb.*

i Αἷς εἰωθυῖα ἐγκαθοικεῖν,] *Sc.* εἰσφέρειν. antea diſtinctum erat, εἰωθυῖα, ἐγκαθοικεῖν τὴν γ. π. HUDS. Forte dicit ἴσον εἰσφέρειν. COCC.

k Ἀπρακτον διάγουσιν.] Fuit cum aut legendum cenſerem γῆν ἄπρακτον, aut vertendum *terram feriatam.*

l Βαθυρὰν] Confer ſcripta ad Joſephi Vitam §. 11. in medio. SPANH.

m Διὰ θυσίας] Καὶ θυσίαν *Vat.*

n Παρέμενεν αὐτοῖς] Παρέμενεν *Vat.*

o Φίλιππος δὲ ὁ δεύτερος] Φίλιππος ὁ υἱὸς ἐκείνου *Vat.* & *Epiphan.*

p Αὐτοὺς ἐπράξατο.] Ita *Busb.* & *Coccejus.* αὐτοῖς in *Editis.*

q Καὶ ὁμώνυμος,] Dele καί. COCC.

r Ὃν] *L. B.* ὃς.

s Ἡρώδης] *L. B.* Ἡρῴδῃ.

t Περιποιεῖται,] Sic *Vat.* & *L. B.* ποιεῖται in *Editis.* περιποιεῖται *Hen.* à pr. m.

v Λειπόμενος ἀγαθούς·] Λιπὼν *Busb.*

x Συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους,] Συνεκρότει τὰ ὑφ' αὐτῷ Βαβυλώνιον *Vat.*

y Χρήσασθαι] Χρῆσθαι *Vat.*

z Παρ' ὅν τινα οὐ φαῦλον.] Ita lego. παρήλικα in *Editis.*

III. *Apud Herodem plurimum valebat Antipater.*

4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodesset rata faciendi potestate carebat, id quod & ipsi concesserat pater, bene sperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis potestatem sibi vendicare ausus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter potestatis magnitudinem, quam propter versutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, & ipse *vicissim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater instructis in eum feminis callidissime irretiverat. erat enim Pheroras uxori suæ & socrui obnoxius & *uxoris* sorori, quamvis *Feminarum sodalitium.* eas perosus propter injurias filiabus suis virginibus illatas: sed tamen ferebat, neque quidquam sine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis esset Antipater addictissimus, tum per seipsum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta est inter Pheroram & Antipatrum dissensio ob nullius momenti causas. Eos quippe dissociabat regis soror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentosam esse sciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum suam concordiam regi non placere cognoscerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, sed mutua interdum odia & convicia simulare, præsertim præsente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus esset: secreto tamen conjunctiores *Salome Herodi mulierum aliorumque consilia aperit.* fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejusmodi rebus instituerant, neque procul erat cum eadem exsequi cœpissent. Sed & omnia perveſtigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congressus, & compotationes, & arcana consilia, "quæ, inquit, nisi in perni-"cicm illius struerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuisse. Nunc vero qui coram dissi-"dent & nihil non conviciorum jactant ad se in-"vicem lædendos, ubi ex omnium oculis sese abs-"tulere, benevolentiam profiteri, & cum secum "versentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppu-"gnandis, quibus suam benevolentiam occultam "esse studuerunt." Et hæc quidem illa perscrutabatur, fratrique, cum ei adesset, accurate referebat, qui & ipse per se magnam jam partem sciebat, sed nihil audebat, quoniam suspectos habebat sermones sororis. Erat etiam Judæorum quædam *Pharisæi fidem regi jurejurando dare recusant.* secta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ea ferociebant, quibus, se Deo charos esse simulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Pharisæi vocantur, *homines* qui maxime regibus ausi sunt resistere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum universa Judæorum natio juravisset se Cæsaris regisque rebus fauturos esse, ii non jurarunt, cum essent supra *Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctam pro eis solvit.* sex millia: cumque eos rex mulctasset, Pherorae

δ. Ηρώδης δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφειώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσατε κυρωῦ σὺκ ἀπήλαυε ἐξουσίας, ὑπῆρχε δὲ καὶ τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περαιτέρω κἀκείνου τῷ ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, [c] διὰ τὸ ἀδηλον τῷ πατρὶ εἶναι κακοῦργον, καὶ ἐφ' οἷς εἰπάτε πιστόν. ὧ τε πᾶσι φοβερὸς ἐχθρὸς ἰσχύι τῆς ἐξουσίας, ὡς τοῦ κακοήθους τῷ σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου σπουδάζοντος αὐτὸν καὶ τῶν γυναικωνίτιν συνιστάμενα τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδήλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, ἃ ταῦτα [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πάσχειν τε οὐδὲν ὧν δίκαια τ' γυναικῶν [e] ἐκπεφευγυιῶν τ' ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλοις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ἐκράτει αὐτῶν, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταύτην γὰρ αἱδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ μὲν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς πίσιν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. [f] ἀντίπαθος δ' ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφὴ, πρόσκοπόν τε κτῆμα τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πεπονθόσιν εἰδυῖά τε, καὶ μηνύσουσα οὐκ ἀποτραπομένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πεπονθόσιν ὄντα, ὑπενόησαν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν συνῳδὸν, μίσους δὲ λοιδορίαν [k] εἰ καιρὸς προσοίσειν, καὶ μᾶλλον Ηρώδου θαρσύνοντος [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἔπρασσον ὅτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ὑπὲρ τοιούσδε ὡρμημένων, ὅτε ἐπιδοὺς τοῖσδε χρῆσθαι σὺκ ἀπήλαυσε [m] αὐτή. πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκοπὸν ἀπεσημαίνεν, συνῳδάς τε κρυπτὰς [n] πότους, βλασφημιά τε ἀφανῶς κατασκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συντιθεμένων, κἂν πεφανερῶ-"σθαι μὴ κεκωλύσθαι. νυνὶ δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν διαφόρους "καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ βλάβης τῆς ἀλλήλων λέγουσας, εἰς δὲ τὸ ἀ-"φανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀναπεφευγυίας, καὶ ὁπότε ἀλλή-"λοις συμμονωδεῖν [o] φιλίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθανούσῃ χρώμενοι εὐνοίᾳ "τῇ ἀλλήλων ἐπιτυδάκοιεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέτε δὲ ἀκριβῶς σωτυγχάνουσι τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ δὲ δι' ἑαυτὸν, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑ [p] διακειμένου ὑπονοιῶν. καθισαμένων διαβολαῖς τ' ἀδελφῆς. καὶ ἦν γὰρ μόριόν τι Ιουδαϊκῶν ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβώσει μέγα [r] φρονούντων τοῦ πατρίου νόμου, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πεποιημένων [s] ὑπήκοα ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, [t] βασιλεῦσι δυναμένοις μᾶλλον ἀνθιστάσθαι, πεπομφεῖς, κἀκ δὲ πρόσθεν εἰς τὸ πολεμεῖν τε δὲ βλάπτειν ἐπηρμένοι. πάντος γοῦν τοῦ Ιουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος ὅρκῳ δι' ὅρκων ἢ μὴν εὐνοήσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες σὺκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

a Ὠφελήσατε] In *Marg. L. B.* ἐδελήσατε.
b Ὡς καὶ περαιτέρω κἀκείνου] Illud ὡς deest *Vat.* & *L. B.*
c Διὰ τὸ ἄδηλον] Διὰ τῷ in *Editis* & *MSS.* ut & mox εἰπόντες.
d Μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων] Μισῶν τὰς *Hen.* μισῶν τὰς *Busb.* μισῶντος Ηρώδου τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*
e Ἐκπεφευγυιῶν] Περιῳδωσί με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.
f Ἀντίπαθος] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντιπάθειαν
g Ἡ βασιλέως ἀδελφὴ,] Salome. SPANH.
h Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Ομόνοιαν in primo *de Bello.*
i Ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πεπονθόσιν] Absunt hæc à *L. B.*
k Εἰ] *L. B.* ἢ.
l Ἢ εἴ τις] Ἢ οἱ ποῦς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*
m Αὐτή.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὖτη *Vat.* & *L. B.*
n Πότους,] Κώμους vocat postea. REL.
o Φιλίᾳ] In *L. B.* φιλίαι. An φίλια scribendum? HAV.
p Διακειμένου] Διὰ κενῆς ὑπονοιῶν *Gall.* & *Vat.* ὑδικενῆς *L. B.* unde ὑ διακενῆς conjicit *Coccejus.*
q Ἐπ' ἀκριβώσει] Ἐπ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B.* & *Busb.*
r Φρονοῦντων] Φρονήσαντων *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*
s Ὑπήκοα] *L. B.* οἷς ὑπήκοα.
* *Feminæ*] Gynecæum nempe Herodis.
t Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*
† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; cauti enim aperta vi fere abstinent, nisi commoda se obtulerit occasio. Totam periodum sic verto. *Homines ad regibus resistendum maxime validi, circumspecti utpote, data etiam occasione ad aperte bellandum lædendumque promti.* IBBETSON.

αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δὲ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωζιν ὑπ᾽ [v] ἐπιπνεύσης θείας θεοῦ, πύθεσθαι ὡς Ηρώδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ᾽ αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τε ἐκεῖνον προελθούσης καὶ φερώραν, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ἃ γὰρ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγέλται βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τὸ πρὸς τὸν αὐλὸν ἀμφιθείροιέν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς τε φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ Βαγώαν τὸν εὐνοῦχον [y] Καρόν τε τινὰ τῶν τότε προύχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεπεῖς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κλείνῃ δὲ καὶ πᾶν ὅ, τι τῶν οἰκείων συνειδυῖα οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο δὲ ὁ Βαγώας ὑπ᾽ αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθησόμενον τοῦ ὑπὸ καταπεπλησμένου προρρήσει βασιλέως· καὶ γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντα αὐτῷ γάμου τε ἰσχὺν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura scire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos esse: quamobrem rex Pharisæorum nocentissimos interficit, & Bagoam spadonem, & Carum quendam regis pusionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Pharisæorum dictis consenserant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent eum patrem benefi-cumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex esset: * habiturum enim eum regem omnium rerum potestatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioque liberos gignendi.

Pharisæorum de novo regevaticinium.

Bagoas & Carus plurimique ex Pharisæis eorumque fautoribus occisi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ηρώδῃ πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ηρώδης ἐπεμψε τὸν Αντίπατρον πρὸς Καίσαρα. καὶ τὸν Φερώρας τελευτῆς.

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora intercessit. Quomodo Herodes Antipatrum misit ad Cæsarem. Deque Pheroræ obitu.

ΗΡώδης δὲ, κολάσας τοὺς φαρισαίων τοὺς ὑπὲρ τοῖσδε ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρα γυναικὸς, τήν τε ὕβριν τῶν παρθένων [a] τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς ἀναπηδεῖς, καὶ ἔγκλημα ποιοῦμενος ἀτιμίαν αὐτῷ ποιᾶσθαι, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν στά-"σιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [b] καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐ-"τοῖς ἐκ λόγων ἐς δι᾽ ἔργων ὅσα δυνατὸν, τήν τε ἀφέλυ-"σιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ ὑπεληφθείσης τέλεσι ἀφα-"φυχθῆναι τοῖς ἐκείνης, τῶν τε νεῶν πεπραγμένων ἥδεν "ὅ, τι καὶ μετ᾽ αὐτῆς. ἀνθ᾽ ὧν [c] Φερώρα καλῶς [d] ἔχειν, "καὶ δεήσει [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, [f] αὐτοκέλευ-"στον ἀποπέμπειν γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρὸς "με σοὶ αἰτίαν ἐσομένου· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγε-"νείας τῆς ἐμῆς, ἀπείπασθαι τήνδε τὴν γαμετήν. [g] μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἐς τέρμα οὐκ ἀπηλλαγμέ-"νος." Φερώρας δὲ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθομένους, "οὔτε συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τῆς πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοίας· αἱρεῖσθαί τε πρό-"τερον [i] θανεῖσαν, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." [k] Ηρώδης δὲ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὴν ὑπὲρ τούτοις ὀργὴν, καὶ περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπε-πραγμένος· Αντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε ἐς μηδὲν τῇ ἐκείνης Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, καὶ τῶν γυναικῶν Φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνε-ισόμενον. οἱ δ᾽ ὡμολόγουν μὲν, συνῆσαν δὲ ἔν τε καιρῷ, καὶ συνεκώμαζον Φερώρᾳ ἐς Αντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν ἐς Αντιπάτρῳ τὴν Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπρασσούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Αντιπάτρου μητρός.

Herodes Pherora uxorem accusat, suadetque Pheroræ ut eam dimitteret.

Pheroras uxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pheroræ.

β'. Τροφώμενος δὲ τοῦ πατρὸς, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς

2. Patrem autem suspectum habens *Antipater*, IV. & *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*

[v] Επιπνεύσης θείας] Επιπνεύσαντος *Busb.*

‡ *Credebantur enim futura scire ex afflatu divino*] Fortasse *eis antea concessa est futuri cognitio ex afflatu divino*, qui sensus verbi προγινώσκω frequens D. Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

[x] Αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ᾽ αὐτοῦ,] Καὶ τῷ γένει τῷ *Busb.*

[y] Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τινὰ non agnoscitur ab *aliis.*

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudsonum* manus *Josepho* admoverunt, quid sibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, prebente illis rege & conjugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* sic: *Prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.* Verum optime Josephi mentem intelliget, qui considerabit nebulones istos impia adulatione in Regem futurum detorsisse vaticinia de Messia agentia; atque in ipsum Bagoam expressa Esaiæ verba, quæ exstant cap. LVI. 1 -- 5. ubi Eunuchis nomen liberis præstantius promittitur. HAV.

[z] Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[a] Τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς] Καὶ τόλμῃ τῆς γ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

[b] Καὶ πόλεμον] Illud καὶ insertum dedi ex *Epiphanio.* Forsan legendum, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον αὖτ.

[c] Φερώρᾳ] Eo modo ipse: antea erat Φερώρᾳ. in *Cod. Busb.* ὦ Φερώρᾳ.

[d] Εχειν,] Εἶχεν *Vat.*

[e] Οὐδὲ γνωμῶν] Forte ἀλλὰ γνωμῶν. COCC.

[f] Αὐτοκέλευστον —— ταύτην,] Αποπέμπειν) de dimissa seu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. §. 2. dimittit seu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκέλευστόν τε ἀλλὰ ταύτην τὸ γυναῖκα ἀποπέμψασθαι, muliercula ultro tibi repudianda. SPANH.

[g] Μενεῖς γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένεις μὲν γὰρ οὕτως ἀδελφός τε *Vat.* & *L. B.*

[h] Οὔτε τῆς πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοίας·] Οὔτε τὴν πρὸς τ. γ. εὐνοίαν *Busb.*

[i] Θανεῖσαν,] Θανεῖν *Busb.*

[k] Ηρώδης δὲ —— συνεσόμενον.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

[l] Τῷ

& ne ejus in ſe odium longius progrederetur metuens, ſcripſit ad amicos ſuos Romæ degentes, Herodi ſignificare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæſarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus miſit, necnon teſtamentum ſuum, in quo ſtatuebat ut poſt mortem ſuam regnaret Antipater, ſin vero prius moreretur, filius ſuus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus eſt Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præſtitiſſet quæ Cæſar imperaverat: eumque poſtulavit apud Cæſarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat poſtulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum inſimulabat interfectorum Petræ, injuſſu ſuo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potiſſimum Soëmi, ob ſuam in omnibus virtutem honore digniſſimi, inſuper & necis Fabati Cæſaris ſervi *eum accuſabat*. Et in Syllæum *quidem* inſtituta erat accuſatio ex hujuſmodi cauſa. Habebat Herodes rex ſatellitem nomine Corinthum, cui ſummopere fidebat. Huic ſuaſit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille ſuſcepit. Hoc ubi ipſius Syllæi indicio reſcivit Fabatus, regi ſignificavit. Ille vero Corinthum comprehendi juſſit, & ab eo quæſtione totius criminis confeſſionem expreſſit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipſi, quæſtionem de eis habente rege, confeſſi ſunt, ſeſe veniſſe ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, ſi res poſtularet, ei operam ſuam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum expoſuiſſet Herodes Saturnino, miſit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accuſant apud Cæſarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obſtinate perſeverantem, juſſit Herodes in ſuam regionem diſcedere. Ille vero, cum multa juraſſet non ſe prius rediturum quam Herodem obiiſſe intelligeret, libenter in ſuam tetrarchiam ſe recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curaſſet ut ad ſe veniret, quod ei quaſi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in iſtis eodem animo ſe erga fratrem geſſit Herodes, ſuam jam ante mutando ſententiam: ſed poſtea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum viſendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curaſſet, Hieroſolyma deportatum ſepultura dignatus eſt, luctuque ingenti proſequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem perſequar, ut in poſterum hominum generi documento ſit, in omni vitæ inſtituto adhibendam eſſe virtutem.

Pheroras, Herodis juſſu, in tetrarchiam ſuam ſe recipit.

Pheroræ obitus.

πλεῖον ποιεῖσθαι τὰ ἐξ μίσους ἐπ' αὐτὸν, χαλεπὴ τοῖς [l] τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ φίλοις, κελεύων ἀπιστέλλειν Ἡρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος Ἀντίπατρον εἰς Καίσαρα. ὁ δ' ἡγεμὼν, ἔπεμπεν Ἡρώδης Ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Ἀντίπατρον [m] ἀπεδείκνυε βασιλέα, [n] φθάσαντος τὴν πλάνην, Ἡρώδου, τὸν ἐκ τοῦ ἐξ ἀρχιερέως γεγαμηκότος υἱὸν αὐτῷ γεγυμνασμένον. συνεξορμᾷ δ' Ἀντιπάτρῳ καὶ Σύλλαιος ὁ Ἀραψ, μηδὲν ὢν πρότερον Καίσαρι διαπεπραγμένος· καὶ Ἀντίπατρος αὐτὸν κατηγορεῖ ὅτι Καίσαρος, ὡς ἐὼν πρότερον Νικόλαος κατηγορεῖτο δ' καὶ ὑπὸ Ἀρέτα Σύλλαιος· [o] ὃς πολλὰς ἀπέκτεινεν ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγους, ἀφ' ἁπάντων δὲ μάλιστα [p] Σόημον ἄνδρα [q] τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνῃρηκέναι δ' καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. καὶ [r] Σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. [s] Κόρινθος ἦν Ἡρώδῃ σωματοφύλαξ δορυφόρων βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος δῶρα μεγάλοις Ἡρώδου ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν ταῦτα Φάβατος, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, δηλοῖ τοῦτο πρὸς τὸν βασιλέα. [t] ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα [u] ἀνάπυστα ἦν αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ [x] δύο ἑτέρους Ἄραβας κατηγορεύσῃ τῆ Κορίνθου [y] πιθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου φίλον. [z] οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν, ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνόντες μὴ μελλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἶπε δεήσαι καὶ συγχρεωργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσαντος αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ἡρώδου γενομένης, εἰς Ῥώμην [a] ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ἡρώδης κελεύει. ὁ δ' ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας μὴ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ἡρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ἡρώδης γε μεμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] παραφρημένος ἐστὶν ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρξεται νοσεῖν, [f] καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ μὴ γινομένης. ἐνόσει δ' ἀθεράπευτος ὑπὸ Ἱεροσολυμῶν ἀγόμενος ταφῆς ἀξίᾳ, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ ἐποιήσατο. τῶν δ' Ἀντιπάτρου καὶ τούτου ἐπὶ Ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγίνετο ἀρχή, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] πεμπούσης τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δ' τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

---

l Τοῖς ὁ τῇ Ῥώμῃ φίλοις.] Τοῖς ἐν Ῥώμῃ *Vat.*

m Ἀπεδείκνυε βασιλέα,] Ἐπεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντος ——— γεγυμνασμένον.] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ὃς πολλὰς ἀπέκτεινεν] Ὃς πολλοὺς ἀπέκτεινε τοὺς τ' ἐν π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόημον ἄνδρα] Σίνδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόημον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *ceteris.*

r Σύλλαιος ——— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem cauſas habuit ex iiſdem criminibus propagatas. *Ruſinus.* SPANH.

s Κόρινθος] Κορίνθιος δή τις Ἡρώδου juxta quoſdam *Epiphanii* libros. Κόρινθος δ' δή Ἡρ. *Vat.*

t Ὁ δὲ Κόρινθος] Ὁ δέ τον τε Κ. *Vat.*

u Ἀνάπυστα δή αὐτῷ.] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Coccejo*) ἀνάπυστα perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Ἄραβας] Δύο Ἄραβας in *Editis.* Δυοτέρους Ἄραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Joſepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Ἄραβας reſcripſi.

y Πιθόμενος,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confeſſioni credens Corinthi.* πυθόμενος in *Editis Aliiſque.*

z Οἱ καὶ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ καὶ αὐτοὶ βασανιζόμενοι ὡμολόγουν.

a Ἐξέπεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Ἐντολῶν ὡς ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliiſque.* ἐντολῶν, ἢ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) quod non diſplicet, vocula φαίη ſubintellecta, aut ſine ea ἢ μέλλοι τ. Verum cum *Joſephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τελευτήσοντος, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Ἐπὶ τῇ τιμῇ δ' ὅρκου.] Ἐπὶ τιμῇ *Vat.*

d Παραφρημένος δὴ ἔχει·] Παραπεφρασμένος *Vat.* forſan pro παραπεφαμένος. quod verbum in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem ſuæ mentis oſtendens.*

e Ἐπειδὴ ——— ποιήσατο.] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεταπλήσεως αὐτῷ] Μεταπλήσεως αὐτῷ μηδὲ γενομένης *Busb.*

g Πεμπούσης δ' Θεοῦ.] Πεμφθὲν *Vat.* perperam in *Editis* πεμπόμενον.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπείῳ γενομένῳ *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. ſup. c. 1. §. 2. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν. SPANH.

KEΦ.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα, ὡς ἀναιρεθέν[τ]ος Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ Φαρμακον, καλεσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τ ἰδίᾳ αὐτ' Αντιπάτρε, κ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρε ἐπιβελάς.

CAP. IV.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accuſatur occiſi veneno mariti. utque Herodes, inquiſitione facta, pharmacum invenit ſibi à filio ſuo Antipatro paratum, & quæſtione habita deprehendit Antipatri inſidias.

VI.

ΕΠειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] ταφαί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τ ἀδελφῷ τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθ τ ἀλόγως τε & δυσχεροῦς μεταστάσεως. τ δ' ἐπισταφέν[τ]ος πῶς λόγοις, πιστὰ μὲν ἐδόκει, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσον, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώμασι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομισὸν μέν τοι φασὶ τὸ Φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προποιήσει ἐρώτων, Φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρᾳ τελευτῇ. Φαρμακίσται δ' ἦσαν εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἦ ἦν πάσαις ἐπεκάλουν, κ τ Συλλαίου ἐρωμένης ἐν τ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι Φίλη. πείσασά τε αὐτὴ ἐπὶ πᾶσι τ Φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐληλύθησαν, ἔνθα μητὴρ [m] τ Φερώρα γυναικὸς & ἡ ἀδελφὴ, κ ἐπανῆκον αὐτὴ ἀγόμεναι τὸ δεῖπνον πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δίκας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [n] καί τινας ἐλευθέρας, κ ὄντ[ως] ἀφανοῦς τ πράγματ[ος], διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξιπεῖν, πολυτρόπως τὰς, προσιόντων [o] αὐτῇ τ ἀληθόνων, ἄλλο μὲν ἔφη ἰδεῖν, Θεὸν ἦ [p] ὑπακαλεῖσθ ποιᾶσδε αἰτίαις δῶσον περιβαλεῖν τὴ Αντιπάτρε μητέρα, κακῶν τ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γινομένοις. ταῦτα [q] εἰς ὑπόνοιαν Ηρώδῃ ἄγει, κ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα λῇ, οἵ τε κῶμοι, κ οἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ δὴ κ λόγων πρὸς μόνον τ ἦον εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας· [s] λῇ ἦ παλαίων ἐκάλουν [t] δωρεὰν ὑπικρύπτεσθ [v] ὑπὲρ τῷ μὴ Φερέζειν πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ τ πατρός· μίσ[ος] τε πρὸς τ πατέρα, κ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴ μητέρα, ὡς ὑπὲ μήκιστον τ πατρὸς [x] βίᾳ ἐξηρμένης, κ [y] αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος τ γήρως ὑπηκμένης, [z] ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴ βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί πατ' αὐτόν. προτρέφεσθαί τε πολλὰς ὑπὲ τῇ βασιλείᾳ & ἀδελφὰς & ἀδελφῶν παῖδας, ἐλπίδα τὴ ἐλπίδα [a] περιχομένας τοσφαλεῖς· κ γὰρ δὴ & νῦν, εἴ τι [b] πάσχοι αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ' κελεύειν τὴ ἀρχὴ δίδοσθ. ὠμότητά τε πολλὴ κατηγορεῖ τ βασιλέως, κ τὰς σφαγὰς τ υἱέων, φόβῳ τε μὴ & αὐτῶν ἄπλοιτο ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἄραι τέχνῃ ὑπενοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ' τετραρχίας.

β'. [d] Ταῦτα ἦ συνῳδὰ τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, κ πολὺ, τ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθ, [e] συνῆρεν αὐτάς. ὁ ἦ βασι-

PO St obitum Pheroræ ſolutaſque ei exſequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, ſed de eo ita miſere & infeliciter mortuo quæſtionem haberet. His verbis auſcultante rege (videbantur enim vera eſſe) dicebant illum, pridie quam ægrotaſſet, cœnaviſſe domi uxoris ſuæ, comeſoque pharmaco, quod ei in ferculo inſolito appoſitum fuiſſet, inde interiiſſe. idque pharmacum allatum fuiſſe à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) ſed re ipſa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum inſimulabatur, eam conſtabat amicæ Syllæi eſſe amiciſſimam. eique perſuaſuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuiſſe *ajebant* matrem & ſororem uxoris Pheroræ, & in reditu ſecum illam adduxiſſe, uno die ante iſtam cœnam. His verbis incenſus rex, feminarum ſervas torſit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, niſi ſe Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum cauſa eſſet. Iſta Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quo factum eſt ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandeſtinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipſe ſoli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipſo data*, * ne cum Pherora colloquia miſceret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut etiamſi regnum adipiſceretur, nunquam eo tantum delectaretur. eſſe etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una ſecum in ſpem regni nutrirentur, quæ res ſpes ſibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, ſi quid fatale ſibi accidiſſet, fratrem ſuum, non filium, ab Herode regem conſtitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipſe ſibi Romam proficiſcendum prudenter excogitaſſet, Pheroras autem in ſuam tetrarchiam.

2. Conveniebant autem hæc cum ſororis ſuæ dictis, multumque, ad elevandam perfidiæ ſuſpi-

Pheroræ liberti uxorem ejus veneficii accuſant.

Narratio de Pherora veneno occiſo.

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta detegit.

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

---

k Ταφαί —— προσελθόντες] Ita lego & diſtinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [ſ. *libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, poſtulantes* &c. in *libris* ταφιτῆ) [ταφνῆ] *Busb. & Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῇ *Vat.*] ἀπελεύθεροι δύο τ. Φ. τιμίων, ὅτοι προσελθόντες, Ηρώδῃ [προσ. Ηρώδη *Busb.*] ἠξίουν μὴ &c. Si quis ὅτοι retinendum cenſeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

l Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

m Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τῆς δ' Φερώρα γ. *Vat.* τ Φερώρα γυν. *Busb.*

n Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας κ ἐλ. *Busb.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat. & L. B.*

p Επικαλεῖσθαι τοιᾶσδε] Επικαλεῖτο *Busb. & Zonar.*

q Εἰς ὑπόνοιαν] Εἰς ὑπόνοιαν *Busb. Hen. L. B. & Vat.* εἰς ἐπίτασιν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad inſtandum*: εἰς ἐξέτασιν legi poteſt.

r Ανάπυστα λῇ] Ita cum *Epiphanio. & Lugd. Bat.* ἀνάπυστα in *Editis.*

s Η ἦ —— Φερώρα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

t Δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι] Sic lego. Δωρεὰς *Busb. & Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰ in *Editis Aliiſque.*

v Επὶ τῷ μὴ Φερέζειν πρὸς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ deërant in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inſerta dedi ipſius *Joſephi* auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) iſta habet, δῶρα γὰρ αὐτῷ πρῶτα ἐκέλευε τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ ἀλλοιοῦσθαι Φερώρᾳ.

* *Ne cum Pherora colloquia miſceret*] Ut ſecretò Pheroræ perſuaderent quidquid Antipater impetravit *Ruſin.* SPANH.

x Βιᾷ ἐξηγμένης,] Βιᾶν *Busb. Vat. & Hen.* à pr. m.

y Αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος τ γήρως] Ita *Vat. & Busb.* αὐτῇ & mox γήρως in *Editis Aliiſque.*

z Ως μηδ' ἐλθοῦσαν τὴ βασιλείαν] Ως μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν *Vat. & L. B.* ὡς μηδ' αὐθιδεῖσθαι τ τ βασιλείας ἰδίαν, ὅτοτε αὐτῷ ἥκοι), ἀλλὰ γῆρας ἤδη αὐτῷ ἐπικείμενον *Zonar.*

a Περιχομένας τοσφαλεῖς] Ita *Busb.* περιχούσας in *cæteris.*

b Πάσχοι αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

c Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

d Ταῦτα] Pro ἀλλὰ ταῦτα. COCC.

e Συνῆρεν αὐτάς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* niſi quod συνῆγεν αὐτοῖς in συνῆρεν αὐτάς mutaverim. ταῦτα, συνῳδὰ γὰρ τοῖς λόγοις

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendiſſet Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam ſpoliaverat, poſtea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipſius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dediſſet, eique mandaſſet ut cum peregre profectus eſſet, * ne in minimam rei hujuſmodi ſuſpicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuiſſe id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, miſſum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui ſervandum Pheroras tradidiſſet. Illa vero cum rex eam *iſta de re* interrogaſſet, id quod erat confeſſa eſt; & quaſi venenum petitum ſe foras proripuiſſet, ſeipſam de tecto præcipitat; ſed in pedes delapſa non interiit. Atque ita, poſteaquam ipſam recreaſſet, eique & omnibus domeſticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, ſi obſtinate aliquid reticere decreviſſet; pollicetur, juravitque ſeſe rem omnem uti geſta eſſet dicturam, id quod fecit, nihil niſi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum eſt venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id ſui cujuſdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertuliſſet, ipſa ſervavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adverſum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum veniſſes, ille, animadverſa tua in ſe be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "ſuum ipſius patrem eundemque meum fratrem "conſilia capit mortifera, & quod iis ſubſerviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile oſtendit nihil ſe de priſti- "na ſua erga me virtute diminuere, & ego non "diu ſuperſtitem fore me ſpero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& ſpectante me combure. ſeque, cum illud at- "tuliſſet, ſine cunctatione viri mandatis obſequu- "tam eſſe, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum ſibi reſervaſſe, ut ſi poſt obitum "Pheroræ inclementius ipſam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* neceſſitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accuſat.

Pheroræ uxoris confeſſio.

λεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν περὶ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἐπέστρεψε αὐτὴν [h] ἀποπέμπεται, καὶ τὴν Φερώρᾳ γυναιξὶν φιλίαν [i] ἐπισείσατο. μάλιστα δὲ ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὸν Βασιλέα, Σαμαρείτης ἄνθρ Ἀντίπατρος, ἐπιτροπεύων τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλέως Ἀντίπατρον, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς Βασάνοις κατέπων, καὶ ὅτι [k] φαρμακοῦμεν Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύσας φυλάξαι τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τῶν ἐν τούτοις ὑποπτασμῶν, τῷ πατρὶ δῷεν· καὶ κομίσαι μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, σκαλεῦσαι δὲ ὡς Φερώραν διὰ [n] Θευδίωνος ἀδελφὸν τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ Βασιλέως παιδὸς, ἔτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τῷ Φερώρᾳ, δοῦναι δὲ φυλάσσειν τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ μὲν ὁμολογεῖ μὲν ἀνακεκλῆσθαι τὸν Βασιλέως, [o] καὶ φάρμακα ὡς κομίσαι, [p] ῥίψαι καὶ πίναξ αὐτὴν, ἐπὶ μὲν πλάκα, [q] ἐπὶ πόδας τὸ πήσεως γενομένης. καὶ ἔτως ἐπεὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑποσχόμενον καὶ πὶς εἰκείας [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθὲς τρεπομένη, τρέψειν γε μὲν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προσδεικνῦσα, ὑποσχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὲν [t] ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[v] κομίζη γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ Φάρ- "μακον ὑπὸ Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνου ἰατρὸς ὢν "ἐπέμψε· καὶ Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύ- "λαξον αὐτὴ, φοβοῦ Φερώρᾳ λαβόντα ὅτι σὲ ὑπὸ Ἀν- "τιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σε τὴν εὔνοιαν "[y] ἣν πρὸς αὐτὸν ἐχεῖς, ἐπεκαλέσατο τε τῇ διανοίᾳ, καὶ "μετακαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] προδέδυτέ με "Ἀντίπατρος ὑπὲρ μὲν τοῦ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφοῦ ὄν "τοῦ ἐμοῦ, θανάσιμόν τε γνώμῃ συνθεὶς καὶ Φάρμακον ὃ "διαχειρήσοντ [b] αὐτῇ πεπρισμένον. νυνὶ οὖν, ἐπειδή ὅ, "τε ἀδελφὸς ὢδεν ἀρετῇ ἧς πρότερον ἔχοντ [c] πρὸς ἐμὲ "ὑφαιρῶν ὑπίαν, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπίστας "ἔβιν, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] ἀντισταθμῶ "προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ Φάρμακον, [e] καίτε τε ἐμοῦ "βλέποντ, [f] κομίσασάν τε ὢδεν εἰς ἀναβολὰς πρᾶσ- "σὴν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖστον κιν- "δυνεῦσαν τοῦ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δ' ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστᾶ, [g] πρεσβύτι κακῶς αὐτῷ ὁ "Βασιλεὺς, [h] μεθύσαντ Ἀφόδασιν πιεσμένη τῶν ἀναγ- "κῶν." τοῦτα εἰποῦσα, τό, τε Φάρμακον καὶ τὴν πυξίδα εἰς

λόγοις τὸ ἀδελφῆς καὶ πολὺ, ὃ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βατιλεὺς, κεφτιωσάμενον ἐπὶ κακίᾳ ὃ Ant. τ. Δ. &c. in *Editis Aliiſque. Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoſcebat ſororis ſuæ ſermones, quos ad ſe ſæpius detulerat. Incitabatur autem rex ſuper Antipatri nequitia, juſſitque matrem ejus ornamenta ſua cuncta contradere, quæ multorum conſtabant pretio talentorum. quæ poſtquam abſtulit rejecit eam, & in amictiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδε γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφῆς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφελόμενον] Ἀφαιρεῖ Zonar. qui ad hunc modum rem exponit, τότε ἡδη κατηγνὺς Αντιπάτρου ὁ βατιλεὺς, ἀφαιρεῖ μὲν τὴν ἐκείνου μητέρα τὴν Δωρίδα τὸ περὶ αὐτὴ πάντα κόσμον, ταλάντων ὄντα πολλῶν· αὐτὴν δὲ ἀπιπέμπεται &c.

h Ἀποπέμπεται] Ἐκπέμπεται (*foras ejicit*) legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. item ſupr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπισείσατο.] Ita lego cum *Cod. Busb. & Lugd. Bat.* ἐπείσατο in *Editis Aliiſque.*

k Παρασκευασόμενον Φάρμακον θανάσιμον,] Παρασκευασμένον *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὅσον ἀφεστηκὼς τὸ τοιούτοις *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τοιούτων ὑποπτων. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίωνος ἀδελφὸν τὸ μητρὸς Αντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίωνος μητρὸς Αντιπάτρου ἀδελφὸν in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ φάρμακα] Καὶ ἀπιδοσα κομίσαι Zonar.

p Ῥιπὶς πίναξ αὐτὴν,] Ῥιπὶς πίναξ ἑαυτὴν *Busb.* & *Zonar.*

q Ἐπὶ πόδας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτὸν,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσατο αὐτὸν ſolus *Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρήσειν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & Zonar.

v Κομίζη γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ φάρμακον] Κεκομίζη τε γὰρ ἐκ τῆς, & mox ἀδελφὸς ὢν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον,] Ἐθεράπευσεν *Hen.* à pr. m.

y Ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχεις,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat. ut* in *Editis Aliiſque.* HUDS. Infra διαχεῖ lib. 18. c. 4. §. 4. SPANH.

z Προδέδυτέ με] Conf. ſupr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτῆ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forſan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ᾧ διαχειρήσει τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Cocceius* ᾧ διαχειρίσοιμι αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem nundinatus eſt.* HAV.

c Πρὸς ἐμὲ] Περὶ ἐμὲ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Ἀποτισαίμην] Ἀποτιτοίμην *Busb.* & *Vat.*

e Καίτε τε ἐμοῦ βλέποντ,] Καίγε τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασάν τε ὢδεν] Κομίσασά τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

g Πρεσβύτι] Ita *Busb.* πρέσσοῖ *Hen.* à pr. m. πρεσβοῖ in *Editis.* HUDS. Πρεσβοῖ *Gen.* vel πρέσσοι· SPANH.

h Μεθύσαντ] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθύσα) in *Editis.* μεθύσαν αὐτῷ *Vat.* καθίσα) *Hen.* à pr. m.

ὁ Τὰν-

εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς ἦν Ἀντιφίλᾳ ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτός, ἀναγκαίως τε ὑπὸ βασάνων σφοδρότητι, [i] ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὴ καὶ [k] τῆς δεσποίνης ἡ θυγατὴρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων [l] ἴσως γνωμένη, [m] κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Δὴ καὶ παῖδε Ἡρῴδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλε, καὶ [n] τὸν ἴδιον αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Δωρητικῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνης· καὶ τὸν πενθερὸν τὸν δεσποινικὸν ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, [p] καθίστᾳ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην γένει.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ Βάθυλλος ἐκ Ρώμης ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς ὑπὲρ φάρμακον κομίζων, δόσιν [r] τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπιστος. ἔτι βασιλέως, τούτῳ γὰρ μεταχειρίζοιντο αὐτόν. [s] ἀφίκετο δὲ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ρώμῃ φίλων τῷ Ἡρῴδῃ, [t] γνώμῃ δὲ καταγορεύσαι Ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορίαν [v] Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου συγκείμενα· ὡς δῆθεν Δημοσθένειόν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ [x] τοῦ μὲν Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου, δι' οἴκτου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ καὶ σκαλεύειν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προαπολωλέναι τῆς κλήσεως αὐτῶν γενομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπεισαν. γράφει δὲ καὶ Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μείζοσι τοῖς αἰτίοις, καὶ παντελῶς ἀπολλύοντι [a] φάσκων αὐτὰ μεμφόμενα, τοῖς δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὸν ἀνάδοσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ, δι' ὧν τὰ περὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ δεξιώσεις τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐσπούδαζε, [b] κόσμος τε [c] ἀριστεύσεως παλαίσμασιν ἐώνητο μεγάλοις. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅτι [d] τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτὸν κεκινημένων μηδὲ πρότερον ἐπὶ, ὐδὲν αὐτὸ δῆλον ἦν. αἴτιον δὲ ἦν ἥ τε ἀκριβεστάτη φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ [e] μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· οὐδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως, κινδυνεύων τῷ αὐτοῦ, περιῆν τὰ ἐκείνου ἀσφαλείᾳ καθίστατο.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attulerant* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

Mariámnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.

Simoni pontificatum abrogat Herodes, & Matthiam facit pontificem.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuiſſet, eum illo tollerent. Venerunt & Roma literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperassent, eorumque miserescerent: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus; & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere.

Archelaus & Philippus ab Antipatro accusantur.

Καπίτωλιος Ἀντιπάτρου ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοιντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, εἰρκτῇ μὲν ἔτι ἐνεῖναι ἕως ἂν ἐπιγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Ἡρῴδης δὲ, Ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὂν χρὴ διαπεπραγμένον τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, θπικρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπιστέλλει, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι πρὸς τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα δὲ [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου,

Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.

Herodes vero, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens sese, postquam ille veniſſet,

i Ταῦτα ἔλεγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτα in *reliquis.*

k Τῆς ——— βασιλέως,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

l Ἴσως] Σωφρονίσας *alsor.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

m Κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά.] Sic *Busb.* κρύπτειν τε. in *ceteris.*

n Τὸν ——— Δωρητικῶν,] Conf. *alsor.* lib. 1 c. 29. §. 2. SPANH

o Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras.* si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσειν μετ' Ἀντίπατρον μεμνημένον. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν, καὶ τὰ π. in *Editis Aliisque.* εἰς ἃς βασιλεύσας μ. α. *Hen.* à prima manu. εἰ ὃ βασιλεύσει μεμνημένων, καὶ τὰ π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in ceteris permanente.* Est qui μεμνημένων αὐτὸν legendum esse conjicit, è vestigiis *Cod. Vat.*

p Καθίστᾳ δὲ Ματθίαν] Καθίστᾳ) solus *Vat.* καθίστη *L. B.*

q Τὸν Θεοφίλου,] Τὸν τοῦ Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

r Τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δώσειν τε τῇ αὐτοῦ in *Editis Aliisque.* δώσειν τε τῇ ἑαυτοῦ *Vat.*

s Ἀφίκετο δὲ γράμματα] Ἀφίκοιτο *Busb. Vat.* & *Hen.*

t Γνώμῃ καταγορεύσαι Ἀντιπάτρου,] Illud γνώμῃ restitui consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dictatione.*

v Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatra Hierosolymitana filii, de quibus supra c. 1. §. 3. SPANH.

x Τοῦ μὲν Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

y Ἤδη γὰρ] Ἤδη καὶ καλεῖσθαι *Busb.*

z Ἀλλ' ἐπὶ τῇ κἀκείνους] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κἀκείνοις συναπολωλόσι κατασκήψειας αὐτῶν γενομένης *Vat.* κατασκήψειας hic loci habet *Cod. Gall.*

a Φάσκων αὐτὰ μεμφόμενα.] Φάσκων τὰ μεμφόμενα τῆς δὲ τῇ ἡλ. τ. ἀπ. αὐτὸς δὲ τὰ περὶ Σ. π. καὶ διεξιέναι τ. πρ. ἐγ. κόσμος τε ἀξιοσεβεστὰς παλαίσμασι ἐώνητο Δημοσίου *Vat.*

b Κόσμος ——— Δημοσίου.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 30. §. 1. Δημόσια γὰρ ἀναλώματα ἀνῄσγκει τάλαντα. SPANH.

c Ἀριστεύσεως] Ἀξιοσεβεστῆς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

d Τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ] Τοσούτων *Vat.*

e Μῖσος τῶν ἀνθρώπων] Μῖσος τὰ ἀν. τὰ πρὸς Α. ὑ. γ. ἴσ. ὃς πρ. κινδύνῳ δὲ αὐτῷ προεῖτο τὰ ἐκείνου ἀσφαλῆ π. *Vat.*

f Τὰ πάντα] Τὰ πάντα ἢ χρὴ διαπεπραγμένον ἥξειν *Vat.*

g Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπιέναι τι εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

h Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηδέτι in *ceteris.* HUDS. *Gen.* μηκέτι· Vel μὴ καιρὸν· Edit. Basil. itidem μηκέτι· SPANH.

i Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου,] Μητρὸς αὐτοῦ *Vat.*

niſſet, querelas illas miſſum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ ſe ferebat, ne quid ille ſuſpicatus reditum ad ipſum non maturaret, ſed *diutius* Romæ degens regno inſidiaretur, & in ipſum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepiſſet quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, ſed quia mortuus eſſet non interfecto patre, quod ſe facturum ſuſceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquiſſime. Atque amicorum quidem alii ſuadebant ut exitum alicubi exſpectaret, alii vero ut ſine mora domum rediret: adventu enim ſuo crimen *matris* omne ſoluturum, at nunc una ejus abſentia confirmatos eſſe delatores. Ab his perſuaſus oram ſolvit, appellitque ad portum nomine Sebaſtum, quem magno ſumptu conſtructum in honorem Auguſti Sebaſtum appellavit Herodes. Jam mala ſua in conſpectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, ſalutaret nemo, ut in ejus diſceſſu factum fuerat, cum quidem ei fauſta omnia comprecati fuiſſent: quin è contra eum, nemine prohibente, exſecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebaſtum portum appulſus, male excipitur.

Quintilius Varus Syria præſes.

2. Erat eo tempore Hieroſolymis Quintilius Varus; miſſus Saturnino ſucceſſor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei ſuper præſentibus negotiis conſilium daret. Atque his concilium habentibus, ſupervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi ſinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus eſſet plane intelligens; præſertim cum à patre, ad quem ſalutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac poſtridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *d:cente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo diſtractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem reciviſſet, ſeſe ad cauſæ ſuæ defenſionem præparavit.

Antipater judicio ſiſtitur coram Varo.

3. Poſtero die conſederunt in concilio Varus & rex, advocatis eò utriuſque amicis, regiſque conſanguineis, & ejuſdem ſorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæſtio, & matris Antipatri ſervis, qui paulo ante ejus adventum comprehenſi fuerant, literas ferentes, quarum ſumma hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "eſſe factum, jamque hoc unum ei ſupereſſe perfugium, ut ad Cæſarem ſe reciperet, neve ſimul "cum ipſa in patris manus veniret." Cum autem Antipater ſeſe patris ad pedes abjeciſſet, oraſſet-

---

k Καταθήσεως μέμψεις] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θήσεσθαι μέμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεσθαι in *Editis.* καθῆσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall.* & *L. B.* ἀναβήσεσθαι μέμψεις αὐτῷ ἔπαγε. juxta *Zonaram.* HUDS. Ἀγαθήσεως αὐτὰς h. e. μέμψεις in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

l Μὴ καί τι] *Gen.* μηκέτι· Vel μὴ καί τι· SPANH.

m Ενδιατρίβῳ] Vocem κτίσεις, quæ poſt ἐνδιατρίβῳ erat in *Editis Aliiſque*, ejiciendam cenſui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in ſuo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus verſione, *ne Rome demorans aliquas ſibi poſſibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret miniſter &c.*

n Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

o Διασῴσοιτό τι αὐτῷ] Διασῴσοι τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

p Αὐτῷ.] *L. B.* αὐτῇ.

q Κελίνδιεν] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 31. §. 3. ὡς ἦ εἰς Κελίνδιεν κατέπλη &c. SPANH.

r Επίχειν,] *L. B.* ἀνίχειν.

s Επὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ Κ. *Busb.*

t Διῶσαι.] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

v Οὔαρος Κυιντίλιος,] Quintilius Varus, Præſes Syriæ, Saturnini ſucceſſor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

x Κυιντίλιος,] Ita *Busb.* Κυιντίλιος in *Editis* omnibus. Κοιντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

y Ηκων ἦ αὐτός] Ηκων δὲ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἦκον δὲ αὐτός τε *Hen.* & *Vat.*

z Επεγκόντων] *L. B.* ἐπιμεῖναν. *Cocceius* ἐπιμείνασι.

a Αὐτῷ ὅτι μητὴρ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *reliquis*, tam *Editis* quam *MSS.*

b Συνήφθαι μὲ Οὐαρῷ] Συνήφθαν *Zonar.*

c Εἴ τε τινὲς μιαίνοιεν] Εἴτ' ἄτινες *Vat.* εἴτα εἴτινες *Lugd. Bat.*

d Τινὲς βάσανοι γεγόνασιν,] Vocem τινὲς non agnoſcit *Vat.*

e Μητρῴοις] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

f Επανίοιεν,] Επανέλθοιεν *Hen.* & *Vat.* ἐπανήκοιεν *Busb.* & *Zonar.*

g Πύσιν,] Ita ex conjectura. πίστιν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non poſſumus; firmat enim Clariſſ. Viri ſententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

h Αὐ-

κ καταθήσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενον τὰς πρὸς αὐτὸν, ὁπότε ἐκεῖνον ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ φιλότησα τὸν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς [l] μὴ καί τι ὑποτοπήσας ὑπερβάλλοιτο μὲν ὁδὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ [m] ἐνδιατρίβων ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, ἢ δὴ [n] καὶ [o] διαπράσσοιτό τί [p] αὐτῷ. τότοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ὑπετυγχάνει, τοῖς δὲ τὸν Φερώρᾳ τελευτὸν διαφθοῖσιν, ἐν Ταράντῳ πρότερον· ὅθενπερ τε ἤνεγκεν οὐκ εὐνοίᾳ τῇ Φερώρᾳ, διότι δὴ ἐκ πατρὸς τὸν ἀναίρεσιν ἐξ διαπραξάμενον, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς δὲ [q] Κελένδερίν τε Κιλικίας γλόμενον ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡς ἐκ οἴκαδε πάλιν, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένον. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν παῦτα πᾶσαν [r] ἐπίσχειν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸ οἴκαδε πάλιν· λύσειν γὰρ ἅπαντα μηνυόμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς ἐκ νεῶν ἐκ ἐπέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἐκείνης ἀπουσίαν, ἰσχνὸν τοῖς κατηγόροις ὑπάρχειν. τότοις πιθόμενος ἔπαλέ τε καὶ ἐνέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασε Ηρώδης πολλῶν χρημάτων [s] ὑπὸ τιμῇ τῇ Καίσαρος, καλεῖ [t] Σεβαστόν. ἐν πρώτοις δ' ἐκ τὸν Αντίπατρον ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντι αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων· τοῖς δ' ἐναλισκομένοις ἀρᾶις οὐκ ἐκώλυόν τε αὐτὸν δέχεσθαι, πολὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὑποτίνειν ἐπιληφότες.

β'. Ετύγχανε ἦ ἐν Ιεροσολύμοις κῇ τότον τὸν καιρὸν [v] Οὔαρος [x] Κυιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνου τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, [y] ἥκων ἦ αὐτὸς τε σύμβουλος Ηρώδῃ, ὡς τῶν [z] ἐπεγκόντων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων, παρῆν ὁ Αντίπατρος ἀδενὸς αὐτῷ ὄντος γεγενότος. εἰσῆσι ἦ εἰς τὸ βασίλειον, ἔτι πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ὑπὸ θυρας, ἀνείργυσι ἦ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο ἦ ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθη κατάνοῶν, ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀπάσατο ἀπώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὑπικαλῶν καὶ βάλλουσιν ὀλέθρῳ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἔστας Οὔαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν πιστὸς καὶ κακῶς ἅμα τε ἀκροαθεὶς δὲ παρόντος τῷ μεγέθει ἀνιφερόμενον ὤχετο, ὑπαντιάζουσι δ' [a] αὐτῷ ἥτε μητὴρ δὲ ἡ γυνή· αὐτὴ ἦ ἦν ἡ γνομένη Αντιγόνῃ παῖς τῷ πρὸ Ηρώδου Ιουδαίων βεβασιλευκότι· παρ' ὧν τὰ πάντα ἐπιμαθὼν ἐν ὠμοσκοπίᾳ ἐξ ἀγῶνος ἦν.

γ'. Τῇ δ' ἑξῆς [b] συνήφθαι μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν ἦ δὲ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, [c] εἴ τε τινὲς μεμύσθαι ἔμελλον, καὶ ὧν [d] τινὲς βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε [e] μητρῴοις ἐξ Αντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ὑπαγαγὼν φέροντες, ἐς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, "μὴ [f] ἐπανιέναι, ὡς πάν-"των τῶν πατρὶ ἡκόντων εἰς [g] πύσιν, μόνῳ τε ἂν κατα-"φυγὴν αὐτῷ λιπεῖν Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ "πατρὶ ὑποχείριον γνέσθαι." Αντιπάτρου ἦ προσπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προ-

προδιεγνωσμένῳ καταςῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκροάσεως [h] αὐτῷ ἡγουμένης πρὸς τῷ πατρὶ, [i] ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας Ηρώδης ἀπαγθῆναι εἰς μέσον, "[k] αὐ-
"τὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ἣν ὑπὸ τοιαύ-
"της αὐτῷ τύχης [l] ἡγουμένῳ, εἰς Αντίπατρον ἐμβα-
"λεῖν αὐτὸ τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιή-
"σαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενος, καὶ πάλιτα εὐκαιρίαν ἐν
"καιροῖς ὡς ἐθελήσαι παρεσχῆσαι εἰς πάντα· ὧν ὑ-
"δὲν ἐπ' ἐμποδίσματι ἡγεῖσθαι τοῦ μὴ οὐκ ὑπερβαλεῖν τῇ
"ἐκείνων κινδυνευούσῃ τελευτῶν, ὑπὲρ τοῦ ἧττον δυσ-
"σεβῶς τὴν βασιλείαν ἁρπάσαι, ἢ φύσεως νόμῳ
"μεταςάντος, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν-
"τε Αντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς
"θαρρήσειεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ [m] ἀποτραπῶσαι.
"Δῆλόδοχον μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι Δῆλ γεγραμμάτων τὴ
"ἀρχῆς, ζῶντος ἔτ' ἐπ' ἴσῃ [n] μετασχεῖν, ἀξιώ-
"ματός τε ὑπεφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντή-
"κοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κομιζόμενον,
"δωρεὰν δ' εἰληφότα ὀδῷ τῆς εἰς Ρώμην τριακο-
"σίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικάλει τε καὶ τῶν ἀ-
"δελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποι-
"ησάμενον, μιμητὴν γεγονότα· [o] εἰ δὲ μὴ Δῆλ κα-
"κῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συγγενῶν.
"τὰ γὰρ πάντα ἁδαμόθεν ἀλλὰ μιμούσῃ τῇ ἐκείνου
"μεμαθηκότα, πρᾶξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμέ-
"να γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παν-
"τὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστά-
"μενον.

δ'. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέ-
γειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς
φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαι-
τώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πραγμασιν ὃν πραχθὲν
τρόπον ἁπανταχοῦ, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ
εἰπεῖν, [q] ἐλέγχῳ ὅπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχό-
μενα ἦν. καὶ τοῦ Αντιπάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς
τὸν πατέρα τεταμμένου, καὶ ὁπόσα ἀπὸ παίδων εἰς
τὰ τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς πρώ-
ας αἰεὶ ὑπαρχούσας αὐτῷ προφερόμενος, [s] ἃς μὴ ἄν ποτε
ἡγεῖσθαι μὴ οὐκ [t] ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι·
"καὶ γὰρ ὁπόσα προϊδεῖν δεῖσαι πάντων προύνοη-
"λοτέραν σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἰδίᾳ χειρῶν πόνῳ τῷ
"[u] αὐτοῦ ἐκπεπρᾶχθαι τὰ πάντα, εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν
"ἀλλαχόθεν ὑπερβαλῶν τὸ πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν
"ὑπερβαλοῦτο καταςῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν
"ἐπ' ἐκείνοις ἡμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοιόνδε [x] μεγ-
"λόσῃ σωτείνας. [y] καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος Δῆλόδο-
"χον παραπεδεῖχθαι, καὶ τοῦ σωναπολαυομένου τιμῶν,
"ἃ εἰς τὸ παρὸν ἔξεῖναν, οὐκ ὑπεκκωλύθαι. εἰκός
"τε οὐκ εἶναι τῶν ἀπόντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς
"ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνῳ ἐφίεσθ
"τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένου ἔξεῖναι· καὶ τοῦ-
"τον πυθόμενον τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μὴ μετὰ

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis suis con- *Ab Hero-*
"queri aggreditur, per quos tot infortunia per- *de accusa-*
"pessus, in senectute incidisset in improbitatem *tur.*
"Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ
"illis educandis instituendisque impenderit, quan-
"tumque divitiarum opportune illis, quandocun-
"que voluerint, ad omnia suppeditarit, quibus se
"nihil profecisse quo minus insidiis illorum in vi-
"tæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata
"sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet,
"scelerate regnum arriperet. Sibique mirum vi-
"deri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave au-
"dacia fretus eo usque procedere non dubitârit.
"Successorem enim imperii jam scripto testamen-
"to designatum fuisse, sibi quoque viventi nec
"dignitatis splendore nec potestatis amplitudine
"cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum
"in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro-
"ficisceretur, dono accepisse talenta trecenta in
"viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fra-
"trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent,
"accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin
"vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus
"tales consanguineos criminationes ad se attule-
"rat. Se enim nec comperisse de iis quicquam ni-
"si ejus indicio, nec quicquam eorum quæ per-
"pessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & con-
"silio: quos ipsum omni crimine absolvere, quip-
"pe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ fi- *Nicolaus*
nem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, *Damasce-*
qui & regi amicus erat & convictor prope quoti- *nus Anti-*
dianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum age- *patri crimi-*
bantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reli- *na exagge-*
qua adderet, quæ pertinerent ad criminum proba- *rat.*
tionem & redargutionem persequebatur. Tum
Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem
conversus, & quæcunque essent paternæ in eum
benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi *Antipatri*
habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, *defensio.*
nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim
"quæcunque providenda erant solerter prospexis-
"se, & sicubi res manuum operam postularet suo
"labore omnia confeciisse; atque haud verisimile
"esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit,
"ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis op-
"primendis ostenderat, malitia, hujusmodi facino-
"ra comitante, obscuraret. præsertim cum jam
"ante, nemine vetante, regni successor declaratus
"fuerit, & in partes venerit honorum quibus in
"præsens tempus fruitur. atque haud consentane-
"um esse, ut qui rerum omnium dimidium sine
"periculo & cum dignitate teneret, totum cum
"infamia & discrimine cupide appeteret, dum in
"incerto sit an obtineri possit: maximeque, post-
"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;
"quo-

h Αὐτῷ ἡγουμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτῷ, aut δυναμένῳ.

i Ακεραίως] Forte ἀκεραίῳ. COCC.

* *De —— perpessus,*] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam deflevit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

k Αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

l Γενομένῳ, εἰς Αντίπατρον] Γενομένῳ, ἀποτείνει δὲ τὴν δυσμενείαν Ἀντιπάτρου, καὶ εἰς Αντ. Basil. ἡγουμένῳ, ἀποτείνει δὲ (ὡς L. B. in reliquis cum *Vat.* consentiens) τὴν δυσωπίαν Ἀντιπάτρου τὴν ἀποτείνει, καὶ εἰς Αντ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgerent, aut unde tantam divinitatis indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitias incidisset.*

m Αποτραπῶσαι.] Ita cum Cod. *Vat.* (& *L. B.* nisi quod ibi legatur ἀποτροπιάσαι) ἀποτραπῶσαι in *reliquis.*

n Μετασχεῖν,] Ita cum Cod. *Vat.* πλεοναστῶν in *cæteris.*

o Εἰ δὲ μὴ] Deest in *L. B.*

p Δῆλ κακῆς] Δῆλος ἐστὶν, teste *Suida*, ἀπὸ τοῦ ἀφανίσαι exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hîc loci Δῆλ κακῆς accipio.

q Ελεγχῳ ὁπόσα ἀποδείξεών] Illud ἔλεγχῳ è *Cod. Basil.*

r Εχόμενα δῆ.] Supplendum forte παρεσκευάζετο. COCC.

s Ας μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

t Αρετῆς] Forte ἀρετῇ. COCC.

u Αὐτοῦ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῶν.

x Μεγάλῃ συνέσει.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Coccejus*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & ἢ ante δὲ φανίζοντα & ἐπὶ ante τοιόνδε commode satis abesse possunt.

y Καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τῷ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύοντα aut βασιλείαν reponendum censeo. fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus* &c.

z Δυναμένου] Forte δυναμένου. COCC.

"quorum ipſe, cum forſan delituiſſent, index erat "& accuſator, itemque ſupplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem ſceleris convicti fuerunt. "Atque iſtæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento eſſe, quam ſincera fide & "benevolentia in patrem ſe geſſerit. Quæ vero "Romæ egerit, teſtatiſſima eſſe Cæſari, * quem "æque difficile ſibi eſt ac Deum ipſum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo miſſæ, "quas periniquum eſſe hominum, id ſibi propo- "nentium ut ſeditionem turbaſque moverent, ca- "lumniis poſthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos eſſe inimicos, dum "ipſe abeſſet, quod ſe præſente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæſtiones invehebat, quibus factum eſt ut falſa dicerentur, quaſi ea eſ- ſet vis neceſſitatis ut homines ei ſubjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque ſeſe in quæſtionem offerebat.

5. Cum ex his dictis mutatio facta eſſet totius conſeſſus, (miſerebat enim eos valde Antipatri, qui obſoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adverſarii miſe- ricordia commoverentur; immo & ipſum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius perſequens, argumenta omnia ad accuſationem fir- mandam, quæ ex quæſtionibus aut teſtium fide haberi poterant, denſabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis inſtituendiſque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, ſed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo ſe mirari priorum filiorum temeritatem: fuiſ- "ſe enim juvenes, & à malis conſultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "feſtinatione à naturæ legibus deſciſcerent. At "Antipatri ſtupendum plane ſcelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, niſi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miſeranda exempla abſterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipſe, *inquit*, ô Antipater, index "fuiſti facinoris fratrum, tu argumenta ſuppedita- "ſti, tu in convictos ut animadverteretur feciſti. "Nec id culpamus quod in illis iram ſatiaſti: ſed "hoc miramur te tam ſubito æmulatum ipſorum "improbitatem: & hinc diſcimus quæ feciſti an- "tea, in iis propoſitam tibi fuiſſe non ſalutem pa- "tris, ſed fratrum perniciem, dum infectando ſci- "licet ipſorum malitiam id conſequutus ut patris "amans filius credereris, majores inde vires & au- "daciam ad ſcelus aggrediendum ſumeres. id quod "docet res ipſa. Item & fratres ſuſtuliſti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at conſcios "& adjutores eorum non dedidiſti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accuſationem ingreſſum, eo nimirum animo ut "ſolus parricidii compos fieres, & ex duabus con-

Nicolaus Damaſcenus accuſationem ab Herode cœptam proſequitur.

"μὲν καὶ κατηγορητὴν γιγόμενον λαμβάνειν δυναμένων, "κολαζήν τε ἐπὶ φανεροῖ κατίσησαν πονηροὶ τὰ πρὸς "τὸ πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τ' ἐσταῦθα ἠγωνι- "σμένων πρόδειγμα εἶναι, τ' ἀκριβῆ εὐνοίας πρὸς "τὸ πατέρα πεπλιθυμένων. τ' δ' ὅτι Ῥώμης μάρτυ- "ρα εἶναι Καίσαρα, ὅτιος τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι "᾽ οἱ ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γεγρα- "μμένα ἐπιστελλόμενα, ὧν ὁ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν ζητούντων αὐτὰς προθυμέ- "νων, τὰς πλείους δοκοῦσαν τῇ αὐτῇ σωτηρίᾳ "σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμούσης, ἵν' οὐκ ἂν αὐτοῖς "ἐπιδημοῦσι πρόφασις γένηται." Διαβάλλοντα δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψεύδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπιπτούσας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐρωτηκότων λέγειν, [b] καὶ παρέχοντα αὐτὴν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τροπῆς δ' σωτηρίας γιγομένης· σφόδρα γὰρ ὤκλαιεν τ' Ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ [c] αἰκίαις δ' προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι, [d] φανερὸν ἦ καὶ Ἡρώδῃ ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαον δεξάμενον οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο [e] λό- γοις, μειζόνως ἐπιδεινῶν, καὶ ὅπως ἐκ βασάνων ἡ μαρ- τυριῶν σωτὴρ [f] τῷ ἀποδείξιν δ' ἐγκλήματος. "μά- "λιστα ἦ τῷ ἀρετῷ ἐπιπολὺ ἐχηγεῖτο δ' βασιλέως, "[g] ἅπερ εἷς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρηαίμενον τ' "ἡβῶν, [h] ὑδαμόθεν εὑρεῖν ὠνησιφόρον αὐτῷ, πρὸ- "πλαίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐχ ἥττους φαν- "μάζειν τῶν προτέρων τῷ ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς "φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς [i] θᾶττον ἢ χρῷ μετα- "πεισθῆναι παιδάσκαλα. Ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τῷ "[k] μιαρίαν καταπλαγεῖναι, μὴ μόνον ὑπὸ δ' πατρὸς "[l] εὐεργετηθέντα τ' λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσοδολώπαλα τῶν "ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντα, καίτοιγε κἀκείνοις πινὸς "ἐγγινομένης μαλακίας δ' ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀ μιμητῷ "αὐτῶν καταζῆναι τ' ὠμότητα ἐμποδὼν στάντα. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μιαυτής τε ὢν "τολμήσας αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρασυνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολαστὴς [m] τῶν πεφωραμένων. [n] καὶ ὁ τῶ ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλῶμεν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντα, ἀλλὰ τῷ μι- "μεῖσθαι τῷ ἀσεβήματα [o] αὐτῶν παιδάσκαλον ἐπε- "πλήμεθα, εὐλόγους [p] καίτοιγε οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ "τῶ παῖδες, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραμέ- "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπισθμένον, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργίαν θέσ- "θαι δώσαμεν. ὁ δὲ ἐ τοῖς ἔργοις παρέσησας. [q] ἅ- "μα γὰ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς "γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπραγήσαντάς σοι οὐχ ὑπεδέ- "δεις, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς ἐ σωθήσῃ πρὸς "αὐτοὺς καὶ τῶ παῖδος ποιησάμενον, [r] ἐπὰν εἴλῃ κατη- γορεῖν,

* *Quem —— decipere*:] Inſeruimus vocem *ſibi*, nam *Græca* id docent atque poſtulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ οἷόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo poſſet. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere οἷον ὄντα. Poſſet alius inde fa- cere ὁμοῖον ὄντα, verum nullum mihi ſubeſt dubium, quin οἱ vera ſit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dan- di caſu, ut plus ſemel, ab Auctore noſtro uſurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντα] Paulo aliter legit & diſtinguit *Basil.* ad hunc ſcilicet modum; καὶ τίλῳ παρέχοντα ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐ- πὶ τούτοις πρακτὴ δ' συντηρία γέγονε. σφόδρα γὰρ &c. dein ἔκδηλον εἶ- ναι. ὁ δ' Νικόλαος &c. atque ita fere legiſſe & diſtinxiſſe viſus eſt *Epiphanius*.

c Αἰκίαις δ' προσώπου χρώμενον,] Ικετείαι δ' πρ. *Vat.*

d Φανερὸν ἦ καὶ Ἡρώδῃ ἤδη] Φανερὸν ἦν ἤδη καὶ Ἡρώδου εἶναι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογεῖν poſt λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

f Τῷ ἀπόδειξιν δ' ἐγκλήματος.] Mallem εἰς ἀπό.

g Ἅπερ εἷς τε] *L. B* ἃ δεῖτε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quarum rerum labor in nullo ei profuiſſet ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus irruenti *Rufinus*. SPANH.

i Θᾶττον ἢ χρῷ] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐχρῶ *Coccejus*. Θᾶττον ἢ χρήματων *mſs.* in *Editis Aliiſque*.

k Μιαρίαν καταπλαγῆναι,] Μαίαν *Vat.* & *Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τ' λογισμὸν] Εὐεργετηθεὶς τὸν λογισμὸν *Vat.*

m Τῶν πεφωραμένων.] Vocula τῶν non agnoſcit *Vat.*

n Καὶ ὁ τῶ ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ὁ τῶν ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliiſque*.

o Αὐτῶν παιδάσκαλον] Illud αὐτῶν ἐ *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

p Καίτοιγε οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ δ' παιδὸς,] Καίτοιγε σοι οὐκ ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Ἅμα γὰ τοὺς ἀδελφούς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Ἐπὰν εἴλῃ κατηγορεῖν,] Ἐπὰν εἶπω *Vat.* ἐπαναίλῃ *L. B.* ἐπανείλῃ *Coccejus*.

s Οἷς

"γορεῖν, βυλόμενος σοὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παλροκλονίας
"κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνῃ καρ-
"πωμενος, τρόπαιά γε σὰ ἀξίαν. Φανερὰ μὲν γὰρ καὶ τὸν ἀδελ-
"φὸν, ὦ καὶ ἡλάλυκας ὡς ὑπὸ τοῖς μεγίστοις, καὶ λίαν ἄξιον ἄτω
"φρονεῖν, εἰ μὴ γε, σὺ χείρων [s] οἷς κρύπτειν δόλον κατ-
"τὸ τοῦ πατρὸς [t] σωτετιθεις, ἐκείνους μὲν, οὐκ ὡς τῷ
"πατρὶ ὑπεβεβλαβηκότας μισῶν, ὃ γὰν ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ὑπὲρ περᾶξιν ὑφαιρησίαν, ἀλλ' ὡς
"Ἡρώδους τῆς ἡγεμονίας σε δικαιότερον ἂν ἡγουμένους·
"τὸν γὰρ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ἧσσον ὡς ἐκείνων [y] ὑπικατεψεῦσθαι μὴ ἐλεγχθῇς,
"καὶ ὧν αὐτὸς δίκας ὑφέξειν ἄξιος [z] ἦσθα, ταύ-
"τὴν ὑφὰ τὸ δυσχὲς [a] εἰσπεράξαις πατρὸς, ὑπε-
"νοῶν πατροκτονίαν ὁ κοινὸν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν
"οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐχ ὡς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπι-
"βεβουλευκὼς, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, κοι-
"νωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ Ἡρώδου
"ὑφανθεὶς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη
"προλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμένος, ἐλπίδα δὲ τὴν
"εἰσαῦθις γνώμῃ τοῦ πατρὸς καὶ γράμμασι προσφα-
"λισμένος. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ Ηρώδου δεξιᾷ τὰ
"πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἐκείνης τῇ ἐκεί-
"νου, βυλόμενος τοῦ πάντων σοι [b] ὑπακουσιωτέρου πα-
"τρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσεποιοῦ
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
"καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
"τὴν μητέρα [c] ὦ ἐπενόεις πιμπλὰς, καὶ στασιωτῶν τὴν
"εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν ἡμῖν ἀποκαλεῖν τὸν
"πατέρα, παντὸς ἐρπετοῦ χαλεπώτερον τὴν Ἀφανίαν
"κατασκάσαντα, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τοὺς συγγενεστάτους
"καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις φυλάκων, καὶ τείχεσιν ἀνδρῶν ἓ γυναικῶν φρασ-
"σόμενος καὶ τὸ γήρους, ὥσπερ σὸν δρκύσας σᾶ τὰ Ἀρ-
"γοίας μίσος τὸ ἀποικτεῖναι [d] ὑφαιρήσας. καὶ νῦν ἐλεύθερας
"μὴ βασάνοις ἐλευθέρων οἰκετῶν ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν Ἀρὰ
"σὲ γενομένας, μιαίνεις τῶν σεσωσμοτῶν, ἀντιλέγων τῇ
"ἀληθείᾳ ψευδῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τὸ πατέρα ἀναιρεῖν
"μεμελετηκὼς ἐκ τῆς ἀνθρωπείας, ἀλλ' ἤδη καὶ [e] νόμον τὸν
"καὶ σὲ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν Οὐάρου, καὶ τὴν
"δικαίαν τὴν φύσιν. ὅτως ἄρα [f] τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς
"ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς
"βασάνους τῶν προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε
"τὸν πατέρα ἐκκρεμασθῶσιν τῇ ἠληθευκυίᾳ· αἱ δὲ σαὶ βά-
"σανοι [g] δοκῶσι πίστιν; ὦ ῥύστα Οὐάρε τὸν βασιλέα τῶν ἐπη-
"ρείας τῶν συγγενῶν; ὦδε [h] ἀπολεῖς πονηρὸν ἦθος, ἐπ'
"ἐλεύθερον μὲν τὴν ἀδελφῶν εὔνοιαν προπαροξυνόμενον τῷ πα-
"τρὸς, ἔνθα δὲ μέλλοι καὶ μόνας ταχέως ἀποίσασθαι τὴν
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτερον ἀναφαινόμε-
"νον; [i] γνῶς ὅτι παλροκλονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς
"φύσεως καὶ τοῦ βίου, [k] πεφυκὸς ὦδεν ἧσσον ὡς τοῦ βε-
"βουλευμένου· καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.

5. Προσεπῆλθε [l] ἤδη τὰ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου, ὅπως ποτὲ

"certationibus duplicem, sed utramque tuo di-
"gnam ingenio, perciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, &
"merito quidem; sin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod
"patri moliti essent necem, odio habens, (nam si
"id esset non te obligasses eodem crimine) sed
"quod regni hæredes essent justiores: patrem au-
"tem interficere voluisti, scilicet fratribus super-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es supplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, sed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius insidiatus es, sed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni,
"& successor etiam designatus, immo & voluptа-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, spe futuræ possessionis certissima præmu-
"nitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentissimo par-
"tem quæ ei restabat de imperio auferres, & cu-
"jus conservator volueras dici, eum reipsa cona-
"reris interficere: ac quasi non satis esset temet
"malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
"implesti, atque fratrum concordiam dissociasti,
"ac deinde patrem feram appellare ausus es, ipse
"pessimos serpentes exsuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos sanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato
"satellitiis, armato * astubus, nec virorum tantum
"sed & mulierum adversus senem, quasi tuus ille
"odio tam injusto infestus animus ad maleficia non
"sufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut post
"tortos homines, liberos, servos, viros, feminas,
"tuam unius ob causam, post tot indicia eorum
"qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes:
"quasi quod patrem rebus humanis voluisti exi-
"mere parum sit, nisi insuper evertas legem in te
"scriptam, & Vari æquitatem, & ipsam vim ju-
"stitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici ve-
"lis, dum prius habitis quæstionibus fidem detra-
"his, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à consanguineorum injuriis? quan-
"do exstingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem si-
"mulavit; ac deinde cum solus brevi regno esset
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum esse infestum, nec ideo minus esse *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipsi facere injuriam.

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa præterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

s Οἷς κρύπτειν] *L. B.* οἷς κρυπτῶν.

t Συνεθεις,] Συνιθεις *Vat.* & *L. B.*

v Αὐτοῖς ἐπὶ περᾶξιν] Αὐτὸς deest *Vat.* & *L. B. Coccejus* vero αὐτοῖς delet. mox αὐτὸς pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius*. Forsan σὺν αὐτοῖς legendum, aut συνεῴκειλας αὐτὸς αὐτοῖς.

x Θᾶσσον] In *Editis* Ἧσσον. sed Ἧσσον malui cum Cl. *Lowthio*. *L. B.* Θεῶσον.

y Επικαταψεῦσθαι] *L. B.* ἐπικαλαψεύσασθαι.

z Ἦσθα,] Ἦισθα & mox εἰσπεράξαις *Busb.*

a Εἰσπεράξαις] *L. B.* εἰσπεράξασθαι.

b Υπακουσιωτέρου] *L. B* in *Marg.* ὑπηκοωτέρου. unde *Coccejus* legit ὑποσκώπτου, sed ego nihil mutandum esse censeo. HAV.

c Ω ἐπενόεις] *L. B.* ὧν ἐπενόεις.

* *Astubus*,] Vocem illam vix probo. IBBETSON.

d Παρεῖσθαι.] *L. B.* Φασθαι.

e Νόμον τὸν τοῦ σὸν] Inseritur τὸν ex *L. B.* HAV.

f Τῇ —— ψευδεῖς] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ è *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoscit eandem laciniam *Lugd. Bat.* sed ibi πεποιθὼς legitur pro πεποιθώς.

g Δοκῶσι πίστιν;] Ita *Vat. L. B.* δόξωσι πίστιν. δοξοπίστιν in *Editis Aliisque*.

h Απολεῖς] Deest in *L. B.*

† *Et* —— *infestum*,] Est qui vertit, *neque minus natura ac vitæ hominum esse infestum, quam ei cui exitium molitur.*

i Γνῶς —— βεβουλευμένου·] Vetus: scias quod parricidium communis injuria est & naturæ ipsius & totius vitæ hominum, neque minus facinorosus reputandus est qui cogitaverit, tametsi eum effectum non contigerit adipisci. Græca forte sic legenda. πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, πεφυκὸς παντοκτονία ὦδεν ἧσσον τοῦ βεβουλευμένου ὡς τοῦ διεπραγμένου. COCC.

k Πεφυκὸς ὦδεν ἧσσον] *L. B.* τὴν πεφυκὸς παντοκτονίαν ὦδεν ἧσσον &c. sed puto esse scholion. HAV.

l Ηδη] *L. B.* ἦδη.

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, consultos vates, & sacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æstu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ testes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora responderant. Homines enim, etiam si quid metu Antipatri, cujus facinora scire non refugerant, silentio premebant, cum viderent ipsum criminationibus eorum, * qui accusare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulserat, manifesto illum inimicis, qui insatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus est *suum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accusandum aggressi sunt, ac magnitudine ausorum & scelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratresque; & quod domum *paternam* seditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia justa exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, sed prout in rem suam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi observarint, (qui scilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accensi facta suffragiis suis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro se quisque ea proferre quæ scirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falsitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici posset quod periculi metu silentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris securitatem quam suam nequitiam omni supplicio dignum censuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidissimus esset mendaciorum artifex frontisque perfrictissimæ, tamen nec respondere ad hæc aut omnino hiscere auderet. Postquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre desierat, jussit Antipatro Varus, ut semet ad criminationes depellendas accingeret, si quid paratum haberet, quo se non teneri criminibus quorum accusabatur, ostenderet; valde enim & se optare, scireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omnesque appellabat ut testatum fieret, se nulli culpæ affinem esse, aut ut manifestis signis ostenderetur se nihil adversus fratrem molitum fuisse. Solent nimirum omnes quibus deest virtus, cum scelus aliquod aggrediuntur, quasi Deum rebus humanis præsentem adesse negassent, suopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehensi in judicii periculum venerint, Deum testem invocando *conari* omnia *contra se allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Postquam enim nefa-

Antipater ab universis accusatur.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.

Antipater manifestissimis indiciis convictus Deum invocat.

πινας ἰῶ [m] κηφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα, μανίας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονήμας, καὶ ὁπόσα μὴ τ' Φερώρᾳ γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἐσέλυπτο μὴ οἶνῳ καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τ' τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις ὁπόσοι μαρτυρίων ἐχόμενα· πολλὰ ἦ παντοῖα ἰῶ, τὰ μὲν προηπατεσμένα, τὰ ἦ πρὸς ὀργὴν ἀπαγγέλλεσθαί τε βεβαιῶσαι ἐφθεγμένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν [n] εἴ τι καὶ φόβον τῷ Ἀντιπάτρῳ, μὴ ἀλλοτριούμενοι [o] τὰ αὐτὸ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ἀληθῆ κατηγορίας τ' δεξάντων γιγνόμενα, καὶ τὰ ποτὲ πολλὰ αὐτῷ συγγνώμης τύχην προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς προδεδοκῆσαι, οἱ δὲ ἀπωλείας μίσος τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπεφορωῦτο, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] κατέπαυδε ἦ [q] ὁ τοσοῦτον ἔχθρας τ' ἀπεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθει τόλμης ὧν [r] ἐπενόησεν κακιῶν, καὶ δυσμενείας τ' πρὸς τ' πατέρα δὲ τοὺς ἀδελφοὺς, στάσεως δὲ ἀλληλοφθορίων ἀναπεπλησμένος τ' οἶκον, καὶ μήτε μίσει κρίσει δίκαιον μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἀπάντων ὀκ ἐλάττων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προαισθόμενοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δίκαιοι κρίνειν πεφύκασιν ἐπὶ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένους ἐπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, [t] καὶ καταδοὰς ὃν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες πιεῖν, προγνωσθείσης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροποί τε κακῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ἀδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκαλεῖν δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ἡρῴδην λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρῷ τε ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τ' Ἀντίπατρον ὀκ ἀσφαλείᾳ τῇ Ἡρῴδου, πονηρίᾳ ἦ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε ἰῶ δ' ἀπὸ πολλῶν οἷς μὴ παρῆγγελτο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὥστε τ' Ἀντίπατρον καὶ περὶ τοῦ πολεῖσον πάντα δεινότατον ὄντα ψευσασθαι δ' [x] ἀπερυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ἀπὸ φωνῆς [y] ὑπὲρ τὸ ἀντιλέγειν τῷ ἰσχυρῷ εἰσφέρεσθαι. Νικολάου ἦ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τ' ἐλέγχων, Οὔαρος [z] ἐκέλευσεν Ἀντίπατρον [a] ἐπ' ἀπολογίαν τ' ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴπερ αὐτῷ δοκοῖεν ἔχειν τοῖς ὑπαφερομένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὑπὲρ γόνυ ἔκειτο ἀναπεπταμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι [b] προσιὼν τὸ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τιμωρίας ἐμφανεῖς ποιῆσαι, μὴ σὺν ὑπόζυλον αὐτὸν ἔ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν οἱ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγκρύπτειν τινα κακῶν, [c] οἷον ἔ θεῖα τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις συγχωρεῖν ἁμαρτάνειν, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὁπόταν ἦ φωραθέντες κινδυνεύοιεν δίκας ἔχειν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα [d] ἐκτρέπειν. ὁ δὴ καὶ τῷ Ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ἔ θεῖα διαπεπραγμένον, [c] κα-

m Κηφολογίᾳ] Conf. infr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

n Εἴ τι] Εἴτι εἰδεῖεν *L. B.*

o Τὰ αὐτὰ,] Ita legi & distinxi, cum antea esset ad hunc modum, Ἀλλ' ἀπάτῃ μὴ ἀλλοτριούμενοι τὸ αὐτῷ σιγῇ &c. absque ulla interpunctione. *L. B.* διαφθορᾶς ἀμύνοιθ' αὐτὸς. *Vetus*: silentio præterunda mandabant.

* *Qui accusare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

p Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis inclusa inserui non sine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adversus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ sane necessario postulat sensus, nisi οἱ καὶ ante ἀπλήστως deleamus.

q Οὐ τοσοῦτον] *L. B.* τοῦτο ὅτε τῇ. *Coccejus* τοῦτο ἀφ' ὅτε.

r Ἐπενόησεν κακιῶν] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) in *cæteris* ἐπενόησαν.

s Ἀπηλλαγμένους] *L. B.* ἀπηλλαγμένοις.

t Καὶ καταδοὰς.] *L. B.* καταδοὰς.

v Πολλά ——— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ἦν καὶ ἄλλα ἔ θεῖα πολλῶν οἷς μὴ παρήγγελτο εἰπεῖν ὑπ' Ἀντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

x Ἀπερυθριάσαι,] Ἐπερυθριάσαι *Vat.*

y Ἐπὶ τὸ ἀντιλέγειν] Ἐπ' ἀντιλέξῃ *Vat.* & *L. B.*

z Ἐκέλευσεν Ἀντίπατρον] Ἐκέλευσε τ' Ἀντίπατρον *Busb.*

a Ἐπ' ἀπολογίαν] Ita *Busb.* ἐπ' ἀπολογίᾳ, aut ἐπ' ἀπολογίᾳ in *Editis Aliisque.*

b Προσιὼν τὸ ὑπομαρτυρῆσαι] Προσιθεὶς *Vat.* τ' Θεὸν ὑπομαλόμενον ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

c Οἷον ——— ἀφορίσαντες,] Εἰ ἐν τοῦτ' εἶν τὸ πᾶσι τὸ ἀνθρ' τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες in *Editis Aliisque.* εἰ ἐν ἔ θεῖα τὸ πᾶσι ἀνθρ' τυχὸν ἀφορίσαντες *Vat.* quam lectionem sequutus sum, nisi quod εἰ ἐν in οἷον mutarim, & ἀφορίσαντες in ἀφορίσαντας. *Epiphanius* vertit, *solent quippe universi, quibus justitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores exsistunt dicere, sibi liberum arbitrium ex divinitate concessum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον ἔ θεῖα πᾶσι ἀνθρ' τυχὸν ἐ θηλύτατον. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι ἀνθρ' τυχὸν ἐ φρονήσαντες. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: ἰσχυρόταται τινων κακῶν εἶεν ἔ θεῖα τὸ παρὸ ἀνθρ' τὸ τυχὸν (forsan pro ἀνθρ' τυχὸν) ἀφορίσαντες. In *Margine* ejus ita legitur, ἀμυνοῦσιν ἔ θεῖα ἔ πᾶσι ἀνθρ' τυχόντ', quod ex glossa natum videtur. HAV.

d Ἐκτρέπειν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐκτρέπειν in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* versione, *per invocationem ejus omnia testimonia conantur evertere.*

c Κα-

[e] κατειργάσης αὐτὸν πανταχόθεν τ̃ δίκης ἀποφυγὰς τῶν ἀλλαχόθεν δικασωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις [g] ἐπαιρόμενος τῇ ἀρετῇ τ̃ θεοῦ, μαρτυρίαν ἐπισκήψων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου [h] πεισθησόμενος, εἰς μέσους [i] προαγαγὼν ὁποῖα πρὸ τῶ πατρὶ πράσσειν πλημμῆν οὐκ ἐκέλευεν.

ζ. Ὁ δ' Οὔαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τ̃ Ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκειν πλέον τ̃ ἀνακλήσεως τοῦ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπρακτον ὂν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τὸ πρὸς αὐτῷ δυνάμιν. καὶ κομισθέν, τ̃ ὑπὸ θανάτου τὸς ἁλωκότων τινὶ κελεύσαντος Οὐάρου, καὶ πρόσχρημα ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπὸ τοῦ συνεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας· [m] ἔνθα δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, διὰ τὸ Σύροις τοῦτο βασίλειον εἶναι. Ἡρῴδης δ' πρόσχρημα μὲν ἔδησε τ̃ υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλύθη. εἰκάζετο δ' τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου περὶ τοῦ Ἀντιπάτρου ἔπραξεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς Ρώμην ὡς Καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ̃ Καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ [n] Ἀντιπάτρου. ἁλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ὀπίσω ὑπὸ Ἀντιφίλου πρὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δ' αὐτὸς διέτριβε· καὶ λυθεῖσι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. "Ἐπεμψά "σοι τὴν παρ' Ακμῆς ὀπίσω, μὴ φθονήσῃς "ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης πρὸς τὸ πρᾶγμα." καὶ ἡ μὲν ὀπίσω τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἕτερον ὀπίσω. ἐφάνη γέ πω· καὶ ὁ τ̃ Ἀντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἕτερον πρόσταλασεῖν. ἀπορίας οὖν ἐχούσης τ̃ βασιλέα, τ̃ φίλων τις τ̃ τοῦ Ηρῴδου γνωμένου ὑπερράμμενον τοῦ δούλου τ̃ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἵκασεν ἐντὸς [p] τ̃ ὑπερυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. καὶ δὴ δ' ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὀπίσω, ἐγγεγραμμένα τι δὴ δ' αὐτῇ τάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Ἐγραψα τῷ πατρί σου "οἵαν ἤθελες ὀπίσω, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ [q] πρὸς "τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς πρὸς Σαλώμης ἔγραψα· δὴ ἀναγκὴς, "οἶδ', ὅτι [r] τιμωρήσει Σαλώμῃ ὡς ὀπίσθιον." δὴ δ' ἡ πρὸς τ̃ Σαλώμης δοκοῦσι εἶναι πρὸς τὴν διάνοιαν αὐτῆς, ὑπ' Ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Δίκαιος θέλοι [s] ὑπαγορευόμενα, λέξει δ' συνέκρυψεν αὐτῆς. τὰ δ' γεγραμμένα δὴ τοιάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λαν- "θάνειν τ̃ κατ' σοῦ γινομένων, εὑροῦσα ὀπίσω Σαλώμης πρὸς "[u] τὴν ἐμὴν κυρίαν κατ' σοῦ γεγραμμένην, ἐπικινδύνως "ἐμαυτῇ, σοὶ δ' ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, [x] καὶ ἀπέστειλά σοι. "πότερον δ' ἐκείνη ἔγραψε γήμασά Συλλαίῳ θέλουσα. κα- "τάσχου οὖν τὴν ὀπίσω ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζ̃ν κινδυνεύ- "σω." πρὸς δ' αὐτὸν ἐγέγραπτο Ἀντίπατρον, [y] Δικαιοφάνους ὅτι Δικαιωμένη κελεύσματι τοῦ ἐκείνου αὐτή τι γράψῃ πρὸς Ηρῴδου, ὡς Σαλώμης ὀπίσθιον αὐτῷ πράσσειν ἐπιχειρούσης τὰ πάντα· καὶ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς διάνοιαν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης ὀπίσω Σαλώμης ὑπὸ Σαλώμης ὑποπεμψάσης αὐτῇ. [z] δὴ δ' ἡ Ακμὴ, Ιουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ' Ιουλίᾳ τῇ

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſupereſſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid eum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à rege ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe ullam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam ſutura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego dans operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita pericli- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva: at-

Antipater in vincula conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

[e] Κατειργάσης] Ita lego (Legit quoque ita *Coccejus*) κατειργάσω in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Οἷς ἀπολύσαιτο] Οἷς τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαφρίσῃ τῇ ἀρετῇ *Vat.*

[g] Ἐπαιρόμενος] *L. B.* ἐπαιρόμενος.

[h] Πεισθησόμενος.] *L. B.* πεισόμενος.

[i] Προαγαγὼν] Προαγαγόντ@ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[k] Ἐκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. *ælian.* lib. 1. c. 31. §. 3. SPANH.

[l] Ἵν' εἰδῇ τὸ πρὸς αὐτῷ δύναμιν.] Ἰν' εἰδῇ τὸ π. *Vat.*

[m] Οὗπερ δὴ] Ηπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ διατριβαὶ *Vat.*

[n] Ἀντιπάτρου. ἁλίσκεται] Inter Ἀντιπάτρου & ἁλίσκεται verba illa καὶ Καίσαρι γράμματα (τῇ *L. B.*) Καίσαρ@ poſita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

[o] Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

[p] Τῆς ὑπερυχῆς] Vel ὑπὸ πτυχῆς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

[q] Πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

[r] Τιμωρήσει] *L. B.* τιμωρήσασθαι.

[s] Ὑπαγορευόμενα,] Ὑπαγορεύμενα *Vat.*

[t] Ακμὴ βασιλεῖ Ηρῴδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

[u] Τὴν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

[x] Καὶ ἀπέστειλά σοι.] Καὶ ἐπέστειλά σοι *Vat.*

[y] Δικαιοφάνους] Eſt qui malit Δικαιοφάνη.

[z] Ἡ —— γένει·] Conf. mox ſupra. SPANH.

atque ista faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipsum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, singulari Antipatri malitia stupefactus, impetu ferebatur ad ipsum è vestigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non sibi solum sed & sorori insidias struxerat, domumque Cæsaris corruperat. Quin & ipsum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, teque occidi juberet; siquod argumentum istis de rebus fide dignum contra se afferri possit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, jussitque ut sine ulla dissimulatione diceret, si quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmutescente, petiit ab eo *Herodes*, ut, postquam undequaque malus reperiretur, saltem suos in his sceleribus *socios* & adjutores sine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem esse dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, festinavit Romam mittere filium ad Cæsarem, pœnas daturum scelerum quæ mente agitaverat. Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in custodia, ut antea, habuit: iterumque legatos misit ad Cæsarem & literas ad filium accusandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ supra positæ sunt*, exemplaribus.

Legatos literasque de eo Romam mittit.

Καίσαρ⟨α⟩ γυναικί· καὶ ἔπεισαν τοῦτο Φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσει χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατά γε ⟨τοῦ⟩ πατρὸς καὶ τ[ὸ] [b] πρὸς ⟨τὸν⟩ υἱόν.

η'. Ηρῴδης ⟨δ'⟩, ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ αὐθημερὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, καὶ ⟨τοῦ⟩ Καίσαρ⟨ος⟩ διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, [c] στρογγυλουμένη, καὶ κλεῖναι αὐτῷ κελεύσασα, εἴ τι⟨ν⟩ ⟨ἐπὶ τοιούσδε⟩ πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν ψόγου. Ηρῴδης δ' μεταπέμψας, ἀνέκρινε τ[ὸν] υἱόν, κελεύων εἴ τι ἀντιφέρειν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποδεδιότα. ἐπεὶ δ' ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτόν, [d] ἐπειδὴ πανταχῇ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [e] συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μέλλῃσι [f] κατασχεῖν. ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τῷ πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα προσίθη. Ηρῴδης δ' ἀθυμήσας ὥρμησεν μὲν πέμπειν ἐπὶ Ρώμης τ[ὸν] υἱὸν ὡς Καίσαρα, λέγων ὑφέξοντα τ[ὰ] ἐπὶ τοῖσδε [g] βουλεύματα. ἐπεὶ δείσας [h] μὴ ⟨οὐ⟩ βοηθείᾳ τ[οῖς] φίλων [i] εὐρέσκοιτο τῷ κινδύνῳ διαφυγών, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν· αὖθις δ' [k] πέμπει ἐξέπεμψε καὶ γράμματα [l] ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ⟨οῦ⟩, ὅσα τε Ακμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τ[ῶν] ἐπιστολῶν.

VIII. CAP VI.

ΚΕΦ. ς'.

De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: & quomodo puniti erant seditiosi.

Περὶ τ[ῆς] Ηρῴδου νόσου ⟨καὶ⟩ στάσεως τ[ῶν] Ιουδαίων δι' αὐτὸν· καὶ κόλασις τ[ῶν] στασιαστῶν.

Herodes morbo correptus testamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid responderent ad interrogata, & literas secum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapsus, testamentum fecit, in quo filiorum suorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias prosequebatur; Cæsarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæsaris uxori & Cæsaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea suis pecuniam & pensiones & agros distribuebat, itemque nepotibus suis: Salomen etiam sororem suam valde locupletabat, quod in omnibus summam ei benevolentiam præstiterit, & nusquam aliquid adversus eum moliri ausa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum se non speraret, quippe jam septuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus est, & ex ira & acerbitate omnia stomachabatur; eoque præcipue nomine, quod contemni se gentemque suo malo delectari putabat. accedit quod exstiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam consurrexerunt ob hujusmodi causam.

ΚΑΙ οἱ μὲν πρέσβεις [m] ἐπὶ τ[ὴν] Ρώμης [n] ἐπήγοντο, ὁπόσα τε ἀνακρινομένους δεήσοι λέγειν [o] προδιδαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [p] διαθήκας γράφει, [q] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν δίδοὺς, μετὰ [r] τοῦ πρὸς τ[ὸν] Αρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Αντιπάτρου διαβολῶν, καίσαρί τε [s] τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρ⟨ος⟩ καὶ τέκνοις καὶ φίλοις [t] καὶ ἐπελευθέροις Καίσαρ⟨ος⟩ πεντακόσια. ἔνεμε δ' καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, καὶ υἱέπι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμῃ τε ἐπὶ μέγα [u] ἐπλούτιζεν τὴν ἀδελφὴν, [x] εὔνουν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμενηκυῖαν, καὶ μηδαμόθι τρεπομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' προσοίσειν, [y] καὶ γὰρ πρὸ ἔτ⟨ους⟩ ἑβδομήκοντα ἦν, [z] ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ [a] εἰς πάντα χρώμενος· αἴτιον δ' ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε ἐπιδή τινες τ[ῶν] [b] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

Herodis in senio amarulentia.

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

2. Erant Judas Sariphæi & Matthias Marga-

Β'. Ην [c] Ιούδας ὁ Σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ [d] Μαργα-

a Καῖ γε δ πατρὸς] Καῖ τε δ π. *Vat.*
b Τιτθιδ⟨ος⟩.] *L. B.* τηθιδ⟨ος⟩.
c Στρογγυλουμένη,] Στρογγυλυμένη *Busb. Vat. Lugd. Bat. & Zonar.*
d Επειδὴ πανταχῇ] Επειδὴ τὰ πάντα πανταχῇ *Vat.*
e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*
f Κατασχεῖν.] Ανασχεῖν *Vat.*
g Βουλεύματα.] Βεβουλευμένα *Busb.*
h Μὴ ⟨οὐ⟩ βοηθείᾳ] Illud οὐ ex *L. B.* adjicitur. HAV.
i Εὑρέσκοιτο δ' κινδύνῳ] Εὑρέσκοι τ[ὸν] κινδύνων διαφυγὰς *Busb.*
k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Πρεσβείαν *Vat.*
l Επὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ⟨οῦ⟩,] Επὶ κατηγορίᾳ *Vat.*
m Επὶ τ[ὴν] Ρώμης] Επὶ τὴν Ρώμην *Busb.*
n Επήγοντο,] Ita *Gall.* ἠπείγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetsonus* & *Cocceius*) ἠπείγοντο in *Editis Aliisque.*
o Προδιδαχθέντες,] Sic lego, προδιδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*
p Διαθήκας γράφει,] Conf. inf. c. 9. §. 4. & alibi. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH
q Τῷ νεωτάτῳ τ[ῶν] υἱῶν] Conf. alibi. lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
r Τῷ μετὰ τ[ὸν] Αρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μετὰ τῷ μετὰ τε τ[ὸν] Αρχ. *Busb.* μετὰ τότε μετὰ in *Editis.*
s Τάλαντα χίλια,] Ταλάντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B. & Busb.*
t Καὶ ἐπελευθέροις Καίσαρ⟨ος⟩ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελευθέροις πεντακόσια in lib. 1. de *Bello Jud.*
u Επλούτιζεν τὴν ἀδελφὴν,] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐπλούτιζε *L. B.* ἐπλούτισεν in *ceteris.*
x Εὔνουν τε ἐν πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διαμ. *Vat.*
y Καὶ γὰρ πρὸ ἔτ⟨ους⟩] Καὶ γὰρ πρὸ ἔτ⟨ους⟩ ἑβδομήκοντα ἤσθην ὧν legendum esse contendit *S. Petitus* in *Animadversionibus ineditis*, Tom. 1. p. 524. ut & supra (lib. 14. c. 9. §. 2.) νέος πανδέπασιν ὤν τοῦτ, ἐτ. γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.
z Εξηγρίωσεν] Ita in *plerisque libris.* ἐξηγρίωσε (*Cocceius*, nam inferius quoque ἐξαγριώσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίωσε *L. B.*
a Εἰς πάντα χρώμενος·] Mallem εἰς πάντας χρ.
b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικοτέρων *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Alisque.*
c Ιούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib.* 1. *de B. J.* Ιούδας τε ὁ Σεπφοραίου, καὶ Ματθίας Μαργάλω in *Marg. L. B.* Σαπφωραίου. HUDS. Conf. alibi. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

χαλώθ Ιουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ὅς τινας [e] τὰ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ σφόδρα φιλεῖς διὰ παιδείαν [f] τῶν νεωτέρων· ἡμέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς σφαλοίησις ἀρετῆς [h] ἐπιτηδεύετο. οἱ τε πυνθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὸν νόσον θεραπεύειν ἄπορον ὄντα, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὁπόσα [i] παρὰ τὰ νόμιμα τὰ πάτρια κατασκευάσθη ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, πάντα [k] καθαιρόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα διὰ τὰ νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὸν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τὰ ποιήσεως, πάτε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς διὰ τὸ εἰωθὸς τοῦ ἀνθρώπου [m] διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὸν νόσον. διὰ γὰρ τῶν Ηρώδῃ τινὰ πραγματευθέντα διὰ τὰ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὰ Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκευάκει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς, [o] ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀναστάσεις ὑπινοεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦσι κατ' αὐτὸν [p] σεσημειωμένοις. "[q] ὥστε σκέλυον οἱ σοφισταὶ τὸν "ἀετὸν καταπᾶσαι· [r] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡδίστῳ κίνδυνος "[s] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τὸ ἐν τῷ ζῆν ἡδο- "νῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τοῦ [t] προτεθειμένου ἀρε- "τοῦ ὑπὸ αὐτοῦ, τοῖς ὑπὲρ σωτηρίας καὶ φυλακῆς τοῦ "πατρίου [v] μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ αἰώνιον [x] τοῦ "ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἔν τε τοῖς νεῦ "ἐπαινεθησεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον [y] κα- "ταλιπεῖν τὸν βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμέ- "νοις ἄφυκτον εἶναι τοῦ συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν "τοῖς ἀρετῆς [a] ὀρεγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον [b] αὐτῶν "μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένους ἀπέναι τοῦ βίου. "[c] φέρειν δὲ κάφισιν πολλῷ τὸ ὑπὲρ καλοῖς ἔργοις, ὧν "μνησθὲν τὸν κίνδυνον εἶναι, πλατᾶν, καὶ ἅμα ἐξεῖναι τοῖς "αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ "γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ "ἀπ' αὐτῶν.

lothi F. Judæorum eloquentiſſimi & legis patriæ interpretes præſtantiſſimi, virique populo chariſſimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt juventutem, ut, ſublatis operibus quæcunque à rege præter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & ſuper majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex ejus inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium ſimulachris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui ejuſmodi immine- "at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex "re propoſitum illis, qui pro legibus patriis con- "ſervandis tuendiſque morituri ſunt, longe magis "è re ſua eſſe videri quam voluptatem ex vitæ u- "ſura percipiendam, eo quod ſempiterna ſibi lau- "de comparata vitam relicturi ſint, præſenti ſe- "culo celebrandam, futuriſque in omne ævum "memorandam. Et quidem iis, qui ſine periculo "vitam agunt, non effugiendam eſſe mortis cala- "mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de- "fiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit cum laude "& gloria amplectentes, diem obierint ſupremum. "quippe magnum *ſortis* levamen, præclaris operi- "bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex "gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejuſque "in partem tota cognatio tam viri quam feminæ "veniant.

Juventutem concitant ad ea tollenda quæ rex contra Moyſis legem fecerat.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆγον τοὺς νέους· ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι [d] φεύγων τὸν βασιλέα, καὶ [e] συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέσπασάν τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως· ἀγγέλλει γὰρ ἡ ὑπόθεσις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος θρασύτητος ἢ ἐπράσσετο ὑπολαβὼν, ἄγει σὺν πολλῷ [g] ὄχλῳ, ὅπως ἀντέξουσι τῷ πλήθει τῶν πεφρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ὑπερσχόντα τε μὴ προσδεχομένους, ἀλλ' οἷα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἁμαρτεῖν ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκότι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ νικήσοντος προσανεσκοπημένοις, τῶν τε νέων οὐκ ἐλάττους παραρρηγνύντα ἀνδρῶν, οἳ διὰ τοῦ

3. Dum illi his & aliis ſermonibus juventutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adjuvabat *iſtos* magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus majorem aliquam rem, quam revera eſſet, tentari, eò cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præſumpta quam tuta rerum proviſione adductum) & incompoſitos *adortus*, quique nihil quod in rem ſuam eſſet animo pro-

Aquila aurea dejicitur.

Prætor regis milites ducit in conjuratores.

d Μαγαλάθη] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μαγγάλα.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῶν νεωτέρων·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri poteſt

g Οἷς σφαλοίησις ἀρετῆς] Infra §. 6. σφαλοίησις ἀρετῆς. SPANH.

h Επιτηδεύετο.] *L. B.* ἐπιτετήδευτο.

i Παρὰ τὰ νόμιμα] Παρὰ νόμον *Busb.*

k Καθαιρόντες] Καθαιρόντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Niſi ſic diſtinguatur poſt αὐτῶν & νόμος, legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος Μωϋσέως. αὐτῷ καὶ τὰ &c. ſcribit *Caſaub.*

m Διετρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνέβη.

n Κατεσκεύακει] Κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασ. *Busb.*

o Αετὸν —— σεσημειωμένοις.] Imagines erigere aut animantium effigies conſecrare, vetitum Judæis. *Ruſinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propoſitiones conſtituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita ſupr. lib. 3. c. 5. §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιήσασθαι σέβασμα· & Lev. xxvi. 1. Philo: περὶ Γιγ. p. 196. Conf. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Σεσημειωμένοις.] Ita *Busb.* σεσεσημένοις in *Editis Aliiſque.*

q Ὥστε ἐκέλευον] Ὥστε ἐξεκέλλουν *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡδίστῳ κινδύνῳ] Ηγαύρ τινι κινδύνῳ διὰ τοῦτο ἡδύ) *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτοῦ καθαιρέσεως *Busb.* HUDS. *L. B.* τῷ ἐ. θ. ἀνακειμένων. neque forſan pejus, ut ſignificet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte ſolent eſſe conjuncta. HAV.

t Προτεθειμένου ἀρετοῦ] Προτεθειμένῳ *Vat.*

v Μελλήσουσι τελευτᾶν,] Μέλλουσι *Busb.*

x Τὸ ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud ὃ ἐ Cod. *Vat.*

y Καταλιπεῖν τὸν βίον.] Ita *Vat* καταλιπεῖν τὸ κλέος in *cæteris*,

z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etiamſi quiſquam ſine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, poſt paululum tamen venturam mortem naturæ lege non valebit effugere. Proinde pulchrum eſt his* &c.

a Ορεγνωμένοις] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῷ *Vat.*

c Φέρειν δὲ κάφισιν πολλῷ] Φέρειν *Vat.* Φέρειν γὰρ κ. *Baſ.*

d Φεύγων τὸν βασιλέα,] Vocem Φεύγων omittit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

e Συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophiſtis illis admodum ſuffragatus ſit. *Ruſinus.* SPANH.

f Εξέκοψαν τὸν ἀετὸν,] Εξέκοπτον *Busb.* ἐξῆγον *Vat.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγέλλῳ,] Επαγόμῳ *Busb.*

h Επιπεσόν τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσὼν μὴ σφ. in *cæteris.*

Judas & Matthias cum aliis ad Herodem perducti.

prospexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquis fuga dilapsis eum animose exspectarant, comprehendit, tactique suasores ducesque Judam & Matthiam, qui sibi dedecori esse putarunt ad adventum ejus recedere; eosque ad regem perduxit. Quos, cum rex, postquam ad eum venerant, interrogasset, an quod ipse donasset, id dejicere ausi fuissent? "At nos, *inquiunt*, de iis quæ deliberata

Sese arrogantius excusant.

"erant deliberavimus, & quod factum erat id fecimus, atque ut viros bonos fortesque decuit. "Nam & iis succurrimus quæ Dei honori sacrata "sunt, & de lege ex ejus auditione soliciti esse di"dicimus. nihilque mirum si servatu digniora cre"dimus jussis tuis ea quæ Moyses Deo docente & "suggerente scripta reliquit. nobisque volupe erit "mortem, etiam quovis supplicio exacerbatam, "obire, ut qui conscii erimus nos cum ea con"gressuros, non ob maleficia, sed ob pietatis amo"rem." Atque in istis quidem illi omnes consentiebant, audacia verbis respondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex autem, ubi eos colligaverat, Hierichuntem nuncios misit, Judæorum primores eo accersens. Cumque illi convenissent, concione advocata in ipsum theatrum, *is* in lectica jacens, quoniam stare non posset, "enumerabat quot & quamdiu eorum causa "labores pertulisset, utque templum magnis suis "sumptibus extruxisset, cum Asamonæi nati centum viginti quinque annis (quibus regnassent) "nullum unquam tale opus ad Dei honorem fa"cere potuissent. idque se ornasse *adjiciebat* præ"cellentibus donariis, pro quibus se etiam post "mortem celebratum & collaudatum iri sperasset. "Hic vero clamare cœpit, eos ne vivente quidem "illo à contumeliis abstinere, quin luce palam au"dere suis donariis manus admoliri, eaque detur"bare, per simulationem eum contumelia afficien"di, sed reipsa (si res diligenter perpenderetur) "id esse sacrilegium.

Vincli Hierichuntem mittuntur.

De illis queritur Herodes ad Judæorum primores.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipsos, vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac *sibi* videri facinus vindicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicavit, & Jozarum uxoris ejusdem *Matthiæ* fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit, ut alius crearetur pontifex, in unam *duntaxat* diem, qua Judæi *solenne* jejunium agebant, ob hujusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem antecessit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum mu-

Jozarus pontifex suffectus in locum Matthiæ.

Josephus creatur pontifex in unam diem.

ἔμενον ἐπόνησα εἰς φυγὴν ἅπαντας ἀνθρώπους κατασκευάσαι, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ παλαιόματος Ἰούδαν καὶ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ἀναχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, [i] καὶ ἀνηρώτησε ἐπὶ τὸ βασιλέα. ἐρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, [k] εἰ παλαιόσαν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν; "ἀλλὰ καὶ πεφρονηκότι γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, "[l] καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα, μετ' ἀρετῆς ἀνδρὸς "[m] πρεπωδεστάτης. τοῦ τε γὰρ θείου τῆς ἀξιώσεως πεπιστευμέ"να βεβοηθηκότι ὑφ' ἡμῶν, [n] καὶ τοῦ νόμου τῆς ἀκροάσεως "[o] πεφροντισμέθα. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων "ἀξιωτέρους [p] τετηρήκαμεν [q] ἡγησάμεθα [r] τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ"σῆς ἐπαγορεύσας καὶ διδαχῇ τοῦ Θεοῦ χρησάμενος κα"τέλιπεν. ἡδονῇ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἐπὶ τα"να ὑποβάλοις, μᾶλλον τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φι"λίᾳ τοῦ εὐσεβοῦς [s] μέλλειν σωίσεσθαι τὸ ἐφομολήσαν αὐ"τοῦ." καὶ οἱ μὲν πάντα πάντες ἔλεγον, οὐδὲν ἐλλειπέστε"ρα τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον πράξειν οὐκ [t] ἀπετράποντο. [v] βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ιουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ θεραπευομένων, ἐξεκκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὑπὸ κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σῶναι, "τὸ [x] ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον [y] αἴτιος ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγο"νῶς ἀνηριθμεῖτο, καὶ τὸν ναὸν τοῦ κατασκευῆ ὡς μεγά"λοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ ἤροιτο, μὴ [z] διωκηθέντων ἔτεσιν "ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τῶν Ασαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τριών"δε τι ὑπὲρ τιμῆς πεφυκὼς τοῦ Θεοῦ. κοσμῆσαι δὲ καὶ ἀναθή"μασιν ἀξιολόγοις, [a] ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ ἠρέσκε [b] κἂν μὴ θανάτου καταλελειφέναι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ "εὐκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν "ἐπιχειροῦσι εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τῆ "πόλεως ὑπὲρ χρωμένους ἅψασθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ [c] ἀνα"κειμένων, καὶ καθαίρησιν ὑβρίζοντάς τε πιεῖσαι, λόγῳ "μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δὲ εἴ τις [d] ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς "ἱεροσυλοῦντας.

δ'. Οἱ δὲ διὰ τοῦ ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαγριώσας εἰσαῦθις τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπράχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κηλίδος αὐτὰ εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρᾴτερος ἔσχεν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶσθαι ὡς αἴτιον τοῦ μέρους τούτων γεγονέναι, [e] καθίστα Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τοῦ αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ [f] Ματθίου τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καθῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν διὰ Ιουδαίους νηστείαν ἄγοντας. αἰτία δέ ἐστιν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένου, ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣν ἡ νηστεία εἰσῆγεν, ἔδοξεν [g] ἐν ὀνείρου

i Καὶ ἀνηγάγετο] Καὶ ἀπήγαγον *Vat.* & *Busb.* κατήγαγε in *lib.* 1. *de B. J.*

k Εἰ τολμήσειαν] Εἰ ἐτόλμησαν *Zonar.*

l Καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα,] Καὶ οἱ ἄνδρες, πέπρακται, εἶπον, καὶ θαυμάζειν ὑ χρὴ &c. *Zonar.*

m Πρεπωδέστατης.] Περιπωδέστατης *Gen.* Vel πρεπωδ. SPANH.

n Καὶ τοῦ νόμου] Καὶ τοῦ νόμου τε ἡγεμόνος τὸ σώφρον. θαυμ. *Vat.*

o Πεφροντίσμεθα.] *L. B.* in *Marg.* πεφρονήσαμεν.

p Τετηρήκαμεν] *Al.* τετηρεκέναι.

q Ἡγησάμεθα] Ita lego cum *Cod. Vat.* ἡγήμεθα *Bas.* ἡγούμεθα *Gen.* & *Lugd. Bat.*

r Τοὺς νόμους,] Illud τοὺς è *Cod. Busb.*

s Μέλλειν συνεστοῦ] Ita cum *Cod. Vat.* qui mox habet ἱκετηρίαν. Locum hunc corruptum esse suspicor. nec ad eum sanandum quidquam confert *Epiphanius*, qui vertit, *non enim pro injusto facinore sed pro amore pietatis nobis sustinenda sunt.*

t Απετράποντο.] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀπεπειράθησαν in *cæteris.*

v Βασιλεὺς] Βασιλεύς τε αὐτοὺς καταδήσας μετέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα Ιουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ θεραπευομένων ἐξεκκλησίαζεν εἰς τὸ *Vat.* βασιλεὺς δὲ δήσας αὐτοὺς, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καὶ καλέσας *Busb.*

x Ἀγωνιῶν τε] Εὐποιιῶν *Busb.* & *Zonar.*

y Αἴτιος] *L. B.* δὴ τινες.

z Διωκηθέντων] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* διωκηθέντες in *Editis Aliisque.*

a Ἀνθ' ὧν ἐλπίδα] Ἀνθ' ὧν ἐλπίδα ἠρέσκε αὐτῷ καὶ μὴ θάνατον *Busb.*

b Κἂν μὴ θανάτου] Κἂν μετ' ἂ θάνατ *Vat.* quod & voluit *L. B.* in quo exstat μεθοθάνατ.

c Ἀνακειμένων,] Ἀνακειμένων καθαιρέσθαι ὑβρίζοντάς τε ποιῆσαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, *Vat.* ἀναπεθειμένων καθαιρεῖν ὑβρίζοντάς τε ποιῆσαι *Busb.*

d Ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς] Sic *Busb.* ἐξετάζοι δὲ γεγονότα in *reliquis.* Forlan tamen legendum, ἀληθειαν δὲ εἴ τις ἐξετάζοι δὲ γεγονότα.

e Καθίστα Ἰώζαρον] Καθίστα *Busb.*

f Ματθίου] De Josepho Matthiæ suffecto, nocturnam pollutionem passo, vide *Misn. tom.* I. 1. Hujus etiam rei exstat memoria in *Talm.* Hierof. *Horaijoth tom.* fol. 47. col 4.

g Ἐν ὀνείρου] Hæc adversa videntur iis quæ in Talmude traduntur. Non solebant Pontifices ea nocte quæ antecedebat solemnem expiationis diem dormire, ob metum pollutionis, & in codice Joma cap. 1. misn. 7. diserte legitur בקש להתנמנם כהן לפניו באצבע צרדה ואומרים לו אישי כהן גדול יגמור פרי כהונה כיון לפנינו ראצבע צרדה ואומרים לו אישי כהן גדול יגמור והפך אחרת על הרצפה. *Si quærebat se somno dare, sacerdotes juniores digito indice percutiebant coram ipso, & dicebant ipsi: Domine Pontifex Maxime, sta & pelle somnolentiam super pavimentum.* Quodque hæc dicta confirmat, ne quis Judæos finxisse illa autumet & collegisse ita se rem habere debuisse, est quod historica fide tradat Zacharias ben Kebural, se ipsum legisse sæpius coram Pontifice illa nocte, ne videlicet somnus ei obreperet. Qua ratione ergo Josephus testatur Pontificem ea nocte dormivisse? Nimirum ex testimonio Talmudicorum liquet consuetudinis fuisse, ut Pontifex ea nocte vigilaret: nec longe quærenda est hujus moris ratio, ne videlicet dormiens polluceretur. Verum an inde colligitur nunquam ullum Pontificem in somnum incidere potuisse? Aliud est quum testor quid mo-

ris

ἐχλ [b] ὠμιλῆσαι γυναικί· καὶ Δι᾽ τόδε οὐ δυναμένῳ ἱερουργεῖν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ [i] Ἐλλήμου συνιερέσατο αὐτῷ, συγγυὴς ὤν. Ἡρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπιπαύκῃ τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τ᾽ ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκῃ τινὰ στάσιν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε [k] ζῶντας. καὶ ἡ [l] σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. [m] Ἡρώδῃ δ᾽ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην ὧν θεομηνόμησεν ἐκπρεσσομένου θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ [n] μαλακὸν ἰὼ, [o] ὃ δὲ πολλοῦ δεόμενον τοῖς ἁπτομένοις τοῦ φλόγωσιν, [p] ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσιόντι τοῦ κάκωσιν. ἐπιθυμία δ᾽ δεινὴ [q] τοῦ δέξασθαί [r] τι ἀπ᾽ αὐτοῦ· ὃ γὰρ ἰὼ μὴ ἔχ᾽ ὑπουργεῖν. καὶ [s] ἑλκώσεις τ᾽ τε ἐντέρων ἐμάλιστα τοῦ κώλου δῆναι ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας ἐδιαυγές· θεομασηνία δ᾽ [t] καὶ περὶ τὸ [v] ἦτρον κάκωσις ἰώ. [x] καὶ μὴν ἐδ᾽ τοῦ αἰδοίου [y] σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα· πνεύματός τε ὀρθίου [z] ἔντασις, καὶ [a] αὐτῇ λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τοῦ [b] ἀποφορᾶς, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθματος, [c] σπασμός τε περὶ πᾶν ἰὼ [d] μέρος, ἰσχιὰ δ᾽ [e] ὑπομενητικὰ περισιτέμενος. [f] ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τ᾽ [g] θαζόνων, καὶ οἷς τοῦτο περιαποφέγγεσθαι [h] σοφίᾳ [i] πεύκῃσθαι, πολὺ τὸ [k] πολλῷ δυσεβὲς τοῦτο ὁ Θεὸς εἰσπράσσεσθαι θεοῦ τοῦ βασιλέως. [l] ὁ δ᾽, καίπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίσχοι ἄν τις παλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι [m] τοῦ ἀνασφῆλαι ἰώ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσαιεν χρῆσθαι [n] μὴ ἀποτετραμμένος· [o] ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατ᾽ [p] Καλλιρόην αὐτὴν παρεδίδα, ἅπερ σοὶ τῇ ἐς πάντ᾽ ἀρετῇ ἐπιτιμᾶ ἔστιν. ἐξεισι δ᾽ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς [q] λίμνην τινὰ ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς ἀναθαλπὴν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πέλον ἐλαίου [r] πλέον, δόξαν [s] μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῶν δ᾽ οἰκετῶν οἰμωγῇ κεκραμένων θρηνεννεσκῶν, καὶ μηδὲ ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις [t] ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύσ᾽ νεμηθῆναι. πολλὰ δ᾽ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ παρ᾽ ὧν αὖθις

liere: quam ob cauſam cum rem divinam facere non poſſet, ei vicariam operam præſtitit Joſephus Ellemi filius, ejus conſanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui ſeditionis auctor exſtiterat, & ejus ſociorum nonnullos, vivos igni crematavit. eadem etiam nocte fuit lunæ defectio. *Vivicombustum Judæ & Matthiæ.*

5. Herodi autem morbus magis magiſque ingraveſcebat, Deo pœnas ſcelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid aſſumendi deſiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam inteſtinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin & pedes occupaverat humor aqueus & pellucens, ſimiliſque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; & laborabat, cum erectus eſſet, gravi ſpirandi difficultate, quæ tum ob anhelitus fœtorem tum ſpiritus crebritatem erat moleſtiſſima. denique convulſiones per univerſa propemodum membra inſuperabile ipſi robur addebant. Ajebant porro divini, & qui in hujuſmodi vaticinandi ſcientia ſtudium ſuum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum à rege expoſcere. Ille vero, licet gravius affligeretur quam ut quis cruciatum ferre poſſe videretur, ſalutem tamen ſperabat, & medicos accerſebat, & eorum conſiliis per omnia obſequebatur: trajectoque Jordane fluvio thermis utebatur Callirhoënſibus, quæ præter cæteras tot dotes etiam potui commodæ ſunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax eſſe dicitur. Ibi cum medicis viſum eſſet, ut eum refoverent, demiſſus in ſolium olei plenum, *non multo poſt* in eo eſſe credebatur ut animam efflaret. ſed famulis ploratum edentibus ad ſe rediit: ac de ſalute ſua deſperans, quinquaginta drachmas militibus viritim juſſit diſtri- *Herodis morbus & cruciatus.*

ris & conſuetudinis fuerit, aliud quid aliquando acciderit. An non recte dico, Levitas ſemper in templo noctu vigilaſſe? Et tamen inventos aliquando fuiſſe qui dormirent, liquet ex Talmude. Unum ejuſmodi factum, labefactare non poteſt auctoritatem dicti de conſuetudine prolati. Et multa eo tempore fiebant, & fieri poterant; quando Pontifices pro arbitrio Herodis mutabantur & homines impii eo munere fungebantur, ſecus ac bene ordinatis omnibus quæ ad ſacra ſpectabant. Illuſtrem dicta exemplo. Clarum eſt ex lege Dei & ſcriptis Judæorum non licuiſſe ante oblatum die 16 menſis Niſan manipulum falcem immittere in ſegetem. Conceſſerunt tamen aliquando ſapientes Jerichuntinis ante illum diem metere. Id ipſi fatentur in Talmude. Quod ſi hoc literis tradere neglexiſſent, ut facile fieri poterat, & Joſephus aut quis alius ſcriptor narraſſet ſe veniſſe octo diebus ante Paſcha Hieroſolymis Jerichuntem, ſed amicos ſuos domi non invenille quoniam in agris metebant fruges, num protinus falſi poſtulandus eſſet Joſephus? Ita quibuſdam in more eſt poſitum. Ego malo judicium ſuſpendere, & quando nulla ratione conciliari poſſunt ſcriptores duo, fidem alterutrius ſuſpectam non reddere. REL.

h Ωμιλῆσαι γυναικί·] Ωμιληκέναι *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

i Ἐλλήμου συνιερέσατο αὐτῷ] Ἐλλίμου *Busb.* & *Epiphan.*

k Ζῶντας.] Ζῶσας *Vat.*

l Σελήνη δ᾽] Videſis *Scaligerum* in *Animadverſ. ad Chron. Euſeb.* p. 162. *Keplerum* de *Anno Natali Chriſti* p. 80. *Petavium* in lib. X. *de Doctr. Temp.* c. 66. *Uſſerium* ad *A. M.* 4000. *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346. & *Pagi Apparat.* ad *Ann. Baronii*, p. 55.

m Ἡρώδῃ δ᾽ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο,] Hunc locum de morbo Herodis: Ἡρώδῃ δ᾽ μειζόνως ἡ νόσος &c. adducitur ab Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. ἐνεπικραίνετο *Euſeb.* Ὃ δίκαιόν τι· ὃ δὲ ἰὼ μὴ ὑπουργεῖν· καὶ ἑλκώσεις *Euſeb.* SPANH.

n Μαλακὸν ἰὼ,] Μαλθακὸν *Zonar.*

o Οὐδὲ πολλὸ] Οὐχ ὧδε πολλῷ *Vat. Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 8. & *Nicephorus Caliſtus* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 15. HUDS. Οὐχ ὧδε πολλοῦ &c. *Euſeb.* SPANH.

p Ὁπόσον] Apud *Euſeb.* & *Nimph.* ὅσον. HUDS. Ὅσον *Euſeb.* SPANH.

q Τοῦ —— ὑπουργεῖν·] Confer mox initio. §. SPANH.

r Τι ἀπ᾽ αὐτοῦ·] Ita *Vat. L. B.* in *Marg.* nam καὶ ibi eſt in *Textu* & *Niceph.* τινὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* Ὃ δίκαιόν τι, ὧδε ἰὼ μὴ ἔχ᾽ ὑπουργεῖν *Euſeb.* omiſſis ἀπ᾽ αὐτοῦ, quæ ſuperflua eſſe exiſtimat *Valeſius.*

s Ἑλκώσεις] Ita *Busb. Epiphan. Zonar.* & meliores *Euſebii* libri. ἕλκωσις in *Editis Aliiſque*, ut & apud *Nicephorum.*

t Καὶ περὶ τὸ ἦτρον] Καὶ ἡ περὶ *Euſeb.*

v Ἦτρον κάκωσις ἰώ.] Ἦτρον, ſpatium inter umbilicum & pubem, quod aliter ὑπογάστριον dicitur Polluci onomaſt. l. 2. §. 170. HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

x Καὶ μὴν] Καὶ μὰν καὶ *Niceph.*

y Σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

z Ἔντασις,] Ἔκτασις *Vat.* & *Busb.* à pr. m. perperam.

a Αὐτῇ] Αὐτὴ *Euſeb.* & *Niceph.*

b Ἀποφορᾶς,] Ἐπιφορᾶς contra librorum omnium fidem legit *Gregorius* noſter, in tractatu *de Epiſcopo puerorum.*

c Σπασμός τε] Ita cum *Busb.* & *Zonar.* & quibuſdam *Euſebii* libris (*Marg. Lugd. Bat.* σπασμὸς) ἐσπασμένος τε in *Editis Joſephi.*

d Μέρος,] Μέλος *Busb. Zonar.* & *Niceph.*

e Ὑπομμητικὰ περισιτέμενος.] Ita *Vat. Busb. Euſeb.* & *Niceph.* ὑπομνητικὰ in *Editis Aliiſque.*

f Ἐλέγετο οὖν] Ἐλέγετο γοῦν *Euſeb.*

g Θεαζόνων,] Iterum cum iiſdem & *Lugd. Bat.* θεαζόντων perperam in *Editis Aliiſque.* HUDS. Θεαζόντων *Euſ.* SPANH.

h Σοφίᾳ] Ita cum *Euſebii* libris. σοφίαν πεύκησθαι *Niceph.* σοφίαν πεύκεσθαι in *Joſephi Editis* & *MSS.*

i Πεύκησθαι,] Πεύκεσθαι *Euſ.* SPANH.

k Πολλῷ δυσεβὲς] Τὸ πολλῷ κὲ δυσεβὲς in *Editis Euſebii* non ita in quibuſdam ejus *MSS.* quibuſcum conſentit *Joſephus.*

l Ὁ δ᾽,] Ita *Busb.* καίπερ δ᾽ μειζόνως ſine ὁ δ᾽ in *Editis Aliiſque.*

m Τοῦ ἀνασφῆλαι] Τοῦ ἀνασφαλεῖσθαι *Vat.* HUDS. Ἀνασφήλας, ὑγιάνας *Heſychius.* SPANH.

n Μὴ —— ἔχων,] Καὶ λέγεται· μὴ ἀνασπόμενον *Busb.* ſimiliſque lectio apud *Zonaram.*

o Ποταμόν τε περάσας] Hic locus de morbo Herodis paullo aliter refertur apud *Euſeb.* H. Eccl. l. 1. c. VIII. p. 25. A. B. C. SPANH.

p Καλλιρόην] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

q Λίμνην τινὰ ἀσφαλτοφόρον] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

r Πλέον,] *L. B.* πλέων.

s Μεταστάσεως] Sic μετάστασιν de Morte infr. lib. 19. c. 1. §. 19. SPANH.

t Ἀνὰ πεντήκοντα] Καὶ π. *Vat.*

tribui. Insuper ducibus & amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatus est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Cum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata; & universis edicto obsequutis, quòd pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligerent) rex, ut qui similiter in omnes insontes insontesque sæviret, eos in Hippodromum cunctos conclusit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, "se, nimirum quod tantis undique premeretur doloribus, non procul à "morte abesse: quæ res tolerabilis & omnibus o-"ptanda est. ut vero sine ulla lamentatione aut "luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi "animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens "perspectum habere, nihilque illis sua morte o-"ptatius lætiusque accidere posse, ut qui se viven-"te rebellare ausi fuerint, suoque donario contumeliam facere. Itaque illorum officii esse, ut ad "se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid "decernerent. Nam si secum sentire voluerint, "fore ut justa sibi splendida, & longe alia quam "regibus solent, persolvantur, utque serio per universam nationem luctu condecoretur, quem alio-"quin non nisi per ludum jocumque deplorarent. "Quare ubi illum animam egisse videbunt, debere "eos collocare circa Hippodromum milites, mor-"tis ejus adhuc ignaros (neque enim eam nisi hoc "perfecto indicandam) jubereque se ut omnes "ibi conclusos missilibus configant: atque ita, cum "isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bifa-"riam delectaturos esse, dum & illi sui morientis "voluntatem exsequantur, & is luctu memorabili "cohonestabitur." Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, & per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

Herodis crudelitas ultima.

Quid auctor de Herode senserit.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, cui & priora forsan placebant, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; *scilicet* ut totam gentem in luctum & charissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem è singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerant, nec criminis cujuspiam ab aliis accusati fuerant: cum iis qui vel minimum sibi virtutis vendicant moris sit, in eos, quibuscum illis justæ inimicitiæ, in ejusmodi præsertim tempore odium deponere.

ὅτι Ιεριχοῦντος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἥρᾳ ὅτι πᾶσιν ἐξαγριαίνοι, ὥστε [ν] δὴ τελούντων πρᾶξιν τοιάνδε ὑπονοεῖν. ἀφικομένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ιουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους [x] ὁπουποτε ἀξιολόγων· πολλοὶ ἦ ἐγίνοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος, εἰς γὰ στάδιον ἰὼν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήτοις τῶ [y] ὑποζυγίων· ἐμιμνομένου πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις & παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν [z] τῷ ἱπποδρόμῳ, τήν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην & τὸν ἄνδρα αὐτῆς [a] Αλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξεσθε μέν, οὐ πρᾶον, ἔλεγεν, ἐπὶ τοσούν-"δε τῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν [b] περιεχουσῶν· καὶ τόδε μὲν οἰκτρόν "τε καὶ πᾶσι φίλον συμπυγχάνειν· [c] ὁλοφυρμῶν ἦ ἄπει-"ρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ἐπὶ βασιλεῖ πρόσοιτο ἄν, "μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἐ γὰ [d] ἀποστατοῦσι τὴν "Ιουδαίων διάνοιαν, ὡς [e] εὐκτῶς αὐτοῖς καὶ πάνυ "κεχαρισμένος ὁ θάνατος αὐτοῦ, διὰ τὸ καὶ ζῶν-"τος ὅτι ἀποστήσεσθαι ἐπίγειόν καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτοῦ "προπηλακισμένων. ἔργον δὴ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κήδε-"σθαί τινα αὐτῷ ψηφίσασθαι & ὅτι τοιῶσδε ἀλγεινοῦ. "τὰ αὐτὰ [f] γὰ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπα-"μένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον [g] γνήσεσθαι, καὶ ὁ-"μοίως [h] ἐπὶ ἄλλοις βασιλέων, καὶ πένθος διὰ & "ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων [i] ἐπὶ παι-"διᾶ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τήν ψυ-"χὴν ἀφέντα αὐτὸν, προεισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ "στρατιωτικὸν, ἀγνοοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ· μὴ γὰ προ-"πον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ πάθει [k] πρᾶξαι· κε-"λεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους, καὶ πάντας τοῦ-"τον ἀνελόντας τὸ πρέπον διεχθεῖν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσον-"τας & εὐφρανοῦντος, κυρώσαί τε ὧν [l] ὑπισχνεῖτο αὐ-"τοῖς μέλλων τελεῖν, καὶ τῷ πένθει ἀξιόλογον τέπ-"μῆναι." καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πιστευόμενος, καὶ τὸ συγγενοῦς τιμὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τὸ θεῖον [m] προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠπιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν & ὀμεῖσθαι.

ς'. Καταγνοίης δὴ ἄν τις τὴν διάνοιαν [n] αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, [o] καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ἐπὶ τοῦ φιλοζωεῖν πράξεις τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν ἐδέξατο ἀνθρώπους [p] εἰσφερομένων· εἴγε καὶ ἀπὸ τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καταστήσειν ἔθνος, ἵνα ἀπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύων [q] μεταχωρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γιγνομένης, εἰωθότων οἷς [r] προστοίησις ἀρετῆς καὶ πρὸς [s] τοὺς δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση καταπήσεσθαι.

Herodes legatos Romam mittit.

Herodis legati, Roma venientes, læta nunciant.

IX. CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; & paulo post Antipatrum interfici jubet.

ΚΕΦ. ζ'.

Ηρώδης διάνοιαν τὴν φόνου αὐτόχειρ γίνεται, καὶ μετ' ὀλίγον Αντίπατρον ἀναιρεῖται κελεύει.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, advenium Roma literæ à legatis, quos ad Cæsarem

ΤΑῦτα ἦ ἐπιστέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ἐκ τῆς Ρώμης πρέσβεων ἀπεσταλμέ-

ν Δὴ τελούντων πρᾶξιν] Ἤδη *Busb.*
x Ὁπουποτε ἀξιολόγων·] Οποιποτε *Vat.* & *Busb.*
y Ἐντολῶν·] Εντολῶν *Busb.*
z Τῷ ἱπποδρόμῳ,] Circus Hierichunti. SPANH.
a Αλεξᾶν] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 33. §. 6. SPANH.
b Περιεχουσῶν·] Περιεπουσῶν *Vat.*
c Ολοφυρμῶν ἦ ἄπειρον] Τὸ ἦ ὀλοφυρμῶν τε ἄπειρον *Vat.*
d Αποστατοῦσι] *L. B.* ἀπὸ στατοῦ.
e Εὐκτῶς αὐτοῖς] Ἐκτῶς *Vat.* forsan pro εὐκτῶς.
f Γὰρ δὴ] *L. B.* δεῖ.
g Γνήσεσθαι,] *L. B.* γνοίας.
h Οὐδ' ἄλλοις βασιλέων,] Ita cum Cod. *Vat.* οὐδ' ἄλλων in *Editis Aliisque.*
i Ἐπὶ παιδιᾷ] Ita lego. ἐπὶ παιδίᾳ in *Editis.* ἐπὶ παιδὶ καὶ γ. *Vat.* ἐπὶ παιδιᾷ *Busb.* qui & ὀλοφυρομένων habet.
k Πρᾶξαι·] Πρόξειν *Vat.* & *Busb.*
l Ἐπισείλειν αὐτοῖς] Ita *Vat.* ἐπισείλειν in *Editis Aliisque.*
m Προσκαλῶν,] Eo modo *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλῶν in *reliquis.*
n Αὐτοῦ] Abest a *L. B.*
o Καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν,] Est qui malit καὶ ὅτῳ. Forsan καὶ ὅτῳ, vel καὶ αὐτῷ, vel καίτοι αὐτῷ τὰ πρ.
p Εἰσφερομένων.] Ita ex conjectura. εἰσφερομένῳ in *Editis* & *MSS.*
q Μεταχωρῆσαι,] Lego μεταχειρίσαι. COCC.
r Προστοίησις —— καθεστῶτος.] Conf. *supr.* §. 2. SPANH.
s Τοὺς δίκῃ ἐχθρούς] Ita lego cum Cod. *Vat.* τοὺς οὐ δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῖσδε κ. in *Editis Aliisque.*

σταλμένων [c] εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ὧν, ὡς τὴν τε Ακμῆς ὀργὴ τῇ Καίσαρος ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς Αντιπάτρῳ συγκακουργήσαντα, αὐτόν τε Αντίπατρον, ὡς ὂν πρὸ γνώμης τῆς ἐκείνου [v] ποιεῖτο ὡς πατρὸς & βασιλέως, εἴτε φυγαδεῖα ἐλαύνειν ἐβούλετο, εἴτε [x] καὶ κτανεῖν. τούτων [y] ἀκροασαμένου Ηρῴδου, βραχὺ μέν τις ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῶν γεγραμμένων, θανάτῳ τε τὴν Ακμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίαν τὴν ὂν τῷ παιδὶ πεμφείσης. [z] φειδόμενος δὲ εἰς μέγα τῶν ἀληθόντων, [a] παρείχετο πεπλανημένον σπῶν· καὶ ἥπτετο μᾶλλον & μαχαίρου. ἦν γὰρ ἐν ἔθει & πρότερον αὐτῷ, [b] περιελλήσασθαι αὐτὸ δι' αὐτῆς & κατ' ὀλίγον τέμνειν ἐσθίειν. λαβὼν δὲ & [c] βουλευόμενος, γνώμῃ εἶχεν ὡς πάντων ἑαυτόν. [d] κἂν ἐπεπράχει, μὴ φθάσαντος αὐτὸν καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν [e] Αχιάβου, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀνακεκράγει, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου δὴ βασιλέως. [f] καὶ Αντίπατρος, πεῖσαι γὰρ πάλιν ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θαρσαλέως τε [g] ἐχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλως ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν [h] ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκινήτως [i] δεξόμενος εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι πρὸ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ διάλογος, μεγάλα ὑπισχνουμένου εἰς τὸ παρὸν & τὸ αὖθις, ὡς ἂν πρὸ τοιούσδε τοῦ ἀγῶνος [k] ἐνεγκόντος. ὁ δέ, οὐ μόνον ἀπῆν πρᾶσσειν ἐφ' οἷς ἠξίου Αντίπατρος, ἀλλὰ & τῷ βασιλεῖ κοπτομένην διάνοιαν τοῦ ἐκείνου, πολλαῖς [l] καὶ προσφοραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ηρῴδης & πρότερον ἀεὶ ἡσυχάζοντος [m] ὀργὴ, εὐνοίας δὲ ἦθος, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀναπηδήσας τὴν κεφαλὴν, καί περ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὤν, καὶ ἐπὶ [n] τὸν ἀγκῶνα πεσὼν ἑαυτὸν κελεύσας πέμψαι [o] τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως [q] κτείναντας αὐτὸν ἐν [p] Τρκανίᾳ [r] ταφῆς ἀσήμους ποιεῖσθαι.

miſerat, quibus ſignificabatur, Acmen indignatione Cæſaris interfectam eſſe, quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipſumque Antipatrum relictum eſſe arbitrio illius, ut patris & regis, ſive in exſilium eum pellere vellet, ſive morte multare. Cum iſta accepiſſet Herodes, meliuſcule ſe habuit ex tam læto nuncio, animis & ex Acmes interitu ſublatis & ex poteſtate de filio ſupplicium ſumendi ſibi permiſſa. Cruciatibus autem in immenſum creſcentibus, langueſcebat inedia confectus: atque pomum popoſcit & cultellum. ſolitus enim erat & antea manu ſua poma decorticare & fruſtatim comeſſe. Ubi id habuit, circumſpexit, & ſeipſum ferire voluit. Quod ſane feciſſet, niſi ejus ſobrinus Achiabus manum ei prehendiſſet, magnumque clamorem edidiſſet. unde tantus repente in regia ululatus & tumultus coortus eſt, quantus ſi mortuus rex fuiſſet. & Antipater, patrem vere mortuum credens cœpit confidenter, quaſi jam ſolvendus & rex nullo negotio futurus, loqui, cumque cuſtode carceris de miſſione agere, multa ei tum in præſens tum in futurum promittens, quaſi jam de re ejuſmodi inſtaret certamen. Ille vero non ſolum id, quod voluit Antipater, facere recuſabat, ſed & voluntatem ejus regi it nunciatum, poſtquam multas ab eo ſolicitationes expertus fuiſſet. Tum Herodes, qui jam ante male affectus erga filium, ubi audivit cuſtodem carceris iſta narrantem, cum exclamatione caput ſibi, quamvis in extremis eſſet, percuſſit, erectuſque in cubitum imperat, miſſis quibuſdam ſatellitibus, ut è veſtigio, ſine ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyrcania ignobili funere ſepelirent.

Herodes manus ſibi inferre conatur.

Mors Antipatri.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ηρῴδου τελευτῆς, διαθήκης καὶ ταφῆς.

CAP. VIII.

De Herodis deceſſu, teſtamento & funere.

X.

ΤΑΣ δὲ διαθήκας αὖθις [s] μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν διάνοιαν γιγνομένης· [t] Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, [v] τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, [x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε [y] Γαυλωνῖτιν & Τραχωνῖτιν & Βαταναίαν & [z] Πανιάδα [a] Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, Αρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, [b] Ιάμνιαν δὲ & Αζωτον & [c] Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ δραχμὰς ἀργυρίου πεντήκοντα. προνοήσας δὲ καὶ τῶν λοιπῶν, [d] ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

Deinde mutata voluntate teſtamentum ſuum denuo mutavit *Herodes*: & Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilææ Perææque tetrarcham conſtituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem & Trachonitidem & Batanæam & Peniadem Philippo filio ſuo, Archelai fratri, tetrarchiæ nomine conceſſit; & Salomæ ſorori ſuæ Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. Quin & aliis, quotquot ſibi conſanguinei eſſent, proſpexit atque conſuluit, ſingulos, pecuniam

Herodis teſtamentum mutatum.

---

[c] Εἰς] *L. B.* ὡς.

[v] Ποιεῖτο] Πεποίητο *Busb.*

[x] Καὶ κτανεῖν.] Illud καὶ è *Codd. MSS.*

[y] Ακροασάμενος Ηρῴδης,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀκουσάμενος Ηρ. in *reliquis.*

[z] Περιησῶν δ'] Ita *Busb.* & *Vat.* φειδὼς & mox φείσασθαι in *Editis.* φεῖσαι δὲ ὁ *Gall.* τῶν δ' ἀληθόντων εἰς μέγα ἡμάρτανε, ἀπεῖχεσθαι μὲ οὐκέτι *Zonar.*

[a] Παρείσθαι] *L. B.* παρεῖτο. & in *Marg.* παρεῖτο.

[b] Περιελλήσασθαι αὐτὸ] Περιγλύψασθαι *Busb.*

[c] Περισκεψάμενος,] *L. B.* βουλευσάμενος. *Cocceius* βουλεύσασθαι.

[d] Κἂν ἐπεπράχει,] Καὶ πέπραχεν ἂν *Busb.*

[e] Αχιάβου,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. § 7. SPANH.

[f] Καὶ Αντίπατρος,] Καὶ ὁ Αντίπατρος *Vat.* & *Busb.*

[g] Εχρῆτο ἐπὶ τοῖς λόγοις,] Ita *Busb. Cocceius* & *Gall.* ἐχρᾶτο in *Editis Aliisque.*

[h] Αφησόμενος,] *L. B.* ἀφειμένος.

[i] Δεξόμενος εἰς χεῖρας·] Εξόμενος *Vat.*

[k] Ενεγκόντος.] Ita cum *Busb.* ἐνεγκόντος in *ceteris.*

[l] Καὶ προσφοραῖς] *L. B.* καὶ συσφοραῖς, unde conjiciebat *Cocceius* καὶ μυγάλαις εἰσφοραῖς. dubium reliquit *Epiphan.* vertens: & quæ ab eo munera ſpondebantur. HAV.

[m] Οὐδ'] Abeſt à *L. B.*

[n] Τὸν ἀγκῶνα πεσὼν] Illud τὸν è *Codd. MSS.*

[o] Τινὰς τῶν δορυφόρων,] Sic *Busb. Zonar.* & *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* τινὰ τῶν in *Editis.*

[p] Κτείναντας αὐτὸν] Ita *Busb.* κτεῖναι δὲ *Zonar.* κτείναζι in *Editis Aliiſque.*

[q] Τρκανίᾳ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

[r] Ταφῆς ἀσήμους ποιεῖσθαι.] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ταφὰς in *reliquis.*

[s] Μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ] Μετεγράφη *Busb.*

[t] Αντίπαν] Αντίπατρον μὲ οὖν ᾧ *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.

[v] Τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας] Conf. inf. lib. 18. c. 8. §. 1. SPANH.

[x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

[y] Γαυλωνῖτιν] Γαυλανῖτιν *Busb.*

[z] Παναιάδα] Παναιάδα *Busb.* videſis *Var. Lect.* ad p. 775.

[a] Φιλίππῳ, —— γνησίῳ,] Philippus hic Archelai germanus frater, qui tamen non ex eadem Matre natus dicitur. ſupr. c. 1. §. 3. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 31. §. 1. SPANH. Abſunt hæc à *Lugd. Bat.*

[b] Ιάμνειαν δὲ καὶ Αζωτον] *Al.* Ιάμνιαν.

[c] Φασαηλίδα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[d] Οπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,] *Epiphan.* verba *Joſephi* ſic vertit. *diſpoſuit autem de ceteris ſuis conſanguineis atque cognatis*, unde ſuſpicatur *Caſaubonus* (in Exerc. contra Baron. p. 282. Edit. *Lond.*) legendum eſſe ὁπόσοι σὺν σώματι ἢ συγγενείᾳ ἦσαν αὐτῷ, *quicunque ſanguine junctli erant aut cognatione.* Phraſis σὺν σώματι occurrit apud *Orig.* c. *Celſum* p. 35. Ed. *Cant.* HUDS. in *Add.*

am iis largiendo redituſve *annuos*, egregie locupletans. Cæſari quoque *legavit* argenti ſignati centies centena millia, ac præterea vaſa *ſua* tam aurea quam argentea, pretiique ſtupendi veſtes. Juliæ autem Cæſaris uxori, & aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto poſt occiſum Antipatrum die vitam finivit, cum regnaſſet poſt interfectum Antigonum annos triginta quatuor; poſtquam autem à Romanis rex creatus fuerat, triginta ſeptem: vir pari in omnes immanitate, iræ effrenatæ, animoque jus faſque deſpiciente, fortuna autem, ſiquis alius, propitia uſus, ut qui ex privato ad regnum evectus fuerit, & innumeris circundatus periculis ex omnibus effugerit, & non niſi provecta ætate vita deceſſerit. Quod vero ad res domeſticas attinet, præſertimque filios ſuos, hîc quoque felix fuit ſua ſententia, quod ſe de inimicis victoriam reportaſſe exiſtimaverit, meo vero judicio pro miſero admodum & infelici habendus eſt.

Ejus deceſſus.

Auctoris de Herode judicium.

2. Cæterum Salome & Alexas, antequam divulgata eſſet regis mors, concluſos in Hippodromum domum dimiſerunt, dicentes regem jubere ut in provincias *ſuas* diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens *univerſa*. Atque jam mors regis in ore & ſermone omnium cœpit eſſe: ac Salome & Alexas, militia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem & gratum erga ſe animum, gratias agebat, & ut idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, præſtarent orabat. deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitavit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet à Cæſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, cique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri præſtitiſſent, amicitiam benevolentiamque præſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

Salome & Alexas dimittunt Judæos in Hippodromum concluſos.

Archelao, ut regi, acclamatur.

3. At poſt hæc funus parabant regi, id agente Archelao ut pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente ut *magna* cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis & variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, & corpus purpura erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, ſupraque corona aurea; & dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii & cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde *agmen* Thracicum; poſtea Germani; & deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſeque-

Exſequiæ Herodi ſolutæ.

[c] χρημάτων τε δόσεσι καὶ τροσόδων ἀναφορᾶς, ἑκάστης ἐν εὐτοκίᾳ καθιστάμενον. Καίσαρι μὲν οὖν ἀργυρίου μὲν ἀπεσήμου μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρια, καὶ ἐσθῆτα [f] παμπολυτελῆ. [g] Ἰουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ, καὶ ἄλλοις ἐτέροις πεντακόσιας μυριάδας. τελευτᾷ δὲ πέμπτῃ μὲν ἡμέρᾳ μετ' Ἀντίπατρον κλείνῃ [h] τὸν ἴσον, τελευτᾷ, βασιλεύσας μετ' ὀλίγον μὲν ἀνεῖλεν Ἀντίγονον, [i] ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μετ' ὀλίγον δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων [k] ἀποδεδειγμένος, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἀνὴρ ὠμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἦσσων, [l] κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνοις ἐνειληχὼς μυρίοις, πάντων ἐκείνους ἀφῆρηται, καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μῆκιστον [m] ἐξέβη. ὁπόσα δὲ καὶ κατ' οἶκον ἐπεῖς τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, [n] καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ κεχρημένος ἀφ' οὗ τὸ κρῖνας ἐχθροὺς κρατεῖν οὐκ [o] ὑστερήσατο, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσυχής.

β'. Σαλώμη γοῦν καὶ Ἀλεξᾶς, πρὶν ἐκπυθέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τοῦ ἱπποδρόμου καθειργμένους ἐκπέμπουσι ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πράττεταί τε [q] αὐτοῖς ἤδη εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερὸν δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένας, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τοῦ ὁμοίων [q] παρέξειν Ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα [r] καθίστησι. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος, [s] τὸ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν, αἳ λήψεσθαι κύριοι σὺν ἄλλοις [t] ἔμελλον, ἢν Καίσαρος ἐντυχόντος αὐτοῖς. βοὴ δὲ εὐθὺς ὑπὸ τῶν ἐπιλυσιόντων Ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ σὺν ὅπλοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τὸν κόσμον [u] ἐπορεύοντο τὸν αὐτοῦ, καὶ συλλήπτορα τὸν Θεὸν παρεκάλουν.

γ'. Ἐντεῦθεν ἦν [x] τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελήσειν Ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γοῦν τῷ σκηνοθετῷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον [y] συνεκόμισεν εἰς ὃ [z] συμπομπεύσει τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης· [a] στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς καὶ [b] ἠμπέχετο πορφυρίδα ὁ νεκρὸς, διαδήματι ἠσκημένον, ὑπερκειμένης στεφάνης χρυσέας, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ προκείμενον. ᾗδει δὲ τῇ κλίνῃ οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν [c] καὶ οἰκεῖα ἔθνη [d] καὶ προσηγορίας διέκειντο, [e] ἵπποις νεμεθλίοις. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπλῖται Γερμανοὶ, [f] καὶ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμου πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι

[a] Χρημάτων τε δόσεσι] Χρημάτων δόσ. *Basil.*

[f] Παμπολυτελῆ.] Πάνυ πολυτελῆ *Basil.* & *Lugd. Bat.* πάνυ πολλοῦ εἵλετο *Vat.*

[g] Ἰουλίᾳ —— μυριάδας.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[h] Τὸν —— Ἀντίγονον,] Duplex Regni ejus Epocha, una ab expulſo Rege Antigono, de quo ſupr. lib. 15. c. 1. §. 1. & 2. Altera, à quo Rex à Senatu declaratus, de quo ſupr. lib. 14. c. 14. §. 4. SPANH.

[i] Ἔτη τέσσαρα] *Joſephi* numeros hic loci (poſt *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4001.) defendit explicatque *Ant. Pagi* in *Apparatu* ad *Annales Baronii*, p. 35. Videſis *Joſ. Scaligerum* de *Emend. Tem.* p. 433. in *Can. Iſagog.* p. 332. & in *Animadverſ. Euſeb.* p. 163. *Kepplerum de Anno Nat. Chriſti*, c. 9. & *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346.

[k] Ἀποδέδεικτο,] Ita *Vat.* ἀπέδειξεν *Basil.* ἀπέδειξαν in *Editis* & *Zonara.*

[l] Κρείσσων] *Gen.* κρείσσων.

[m] Ἐξέβη.] *L. B.* ἐξέπεσε.

[n] Καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ] Ita lego ex *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.* deerat vox τύχῃ in *Editis* & *MSS.*

[o] Ὑστερήσας,] Ὑστέρησε *Basil.* & mox δοκῶν *Vat. L. B.* in *Marg.* ὑστερῆσαι.

[p] Αὐτοῖς] *Gen.* αὐτῷ.

[q] Παρέξειν —— καθίσατο.] Παρέξῃ *Basil.* παρέξαιμι *Vat.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[r] Καθίσταῖο.] *L. B.* καθίσαιτο.

[s] Τὸν σημαντῆρα] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[t] Ἔμελλον,] Ἔλεγον *Vat.* qui mox habet ἐπιτ. τοῦ Ἀρχ.

[u] Τὸν αὐτοῦ] Τὸν αὐτῶν *Vat.*

[x] Τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,] Ταφὸν *Basil.*

[y] Συνεκόμισεν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[z] Συμπομπεύσει] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Basil.* συμπομπεύσουσιν in *Editis Aliiſque.* ἀλλὰ πάντα ἐπὶ βασίλειον κόσμον ἀποθέσεως, συμπομπεύσοντα τῷ νεκρῷ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[a] Στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[b] Ἠμπέχετο πορφυρίδα ὁ νεκρὸς,] Sic *Basil.* & *Vat.* ἠμπίσχετο πορφυρίδα in *Editis Aliiſque.*

[c] Καὶ οἰκεῖα ἔθνη] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*; qui vertit, *per proprias diſtincta nationes & diſcreta nominibus.* καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο in *Editis Aliiſque.*

[d] Καὶ προσηγορίας διέκειντο,] *L. B.* προσηγορία τε διέκειτο.

[e] Οὕτως νομίζουσι.] Ita lego ex conjectura, favente *Epiphanio*, qui vertit, *erant autem tali ordine diſtributi.*

[f] Καὶ τὸ] *L. B.* ἢν τὸ.

μενοι ϗ τοῖς ταξιαρχῶζιν [g] αὐτων. [h] τῶτοις εἵπονῳ πενζακόσιοι τ οἰκετῶν [i] αρωματοφόροι. ἦεσαν ὃ ὅπῃ [k] Ηρωδίε [l] στάδια ὀκτω. τῆδε γὰ αὐτῷ ἐκέλευσαν αἱ ταφαὶ κελεύσματι τῷ αὐτ. Ηρώδης μὲν δὴ τῶτον ἐτελεύτα τ τρόπον.

δ. [m] Αρχέλαος ὃ, ὅπῃ μὲν ἑβδόμῳ ἡμέραν πένθος [n] τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ πιμῶν διετέλ. τόσας γὰ ἀξιοῖ πατρίε τὸ νόμιμον τοῦ πατρός. ἑστιάσας ὃ τὰς ὁμίλας, ϗ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι ϗ ἔπαινοι καθ' ἕς τινας ἴοι, ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμημένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι [o] χρῆσαι τῆς εὐφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν ζῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, ϗ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον [p] χρυσοῦ πεποιημένον, [q] ἀντεδεξιοῦτο τὰς ὁμίλας, χάρματι τ εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν τε [r] ὡμολόγει, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακῆσαι ἀνθ' ὧν ὁ "πατὴρ εἰς αὐτὰς ὑβρίσθη, ϗ [s] πειράσεσθαι μὴ "ἐλλείψειν ἀμειβόμενος τὸ πρόθυμον αὐτῶν. ἄρτι μέν- "τοι [t] φειδὼ ποιεῖσθαι ϑ βασιλείε ὀνόματος· τελιῶσθαι "γὰ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ [v] βεβαίως Καίσαρ ὅπι- "κυρώσει τὰς διαθήκας, αἷ ὑπὸ ϑ πατρὸς ἐγράφη- "σαν αὐτ. δι' ἣν αἰτίαν ϗδὲ ϑ στρατεύματος ἐν Ιε- "ρίχουντι [x] διάδημα αὐτῷ πρόθεσθαι προθυμουμένου, "δέξασθαι τὸ προμάχηθον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ "μηδέπω τ κυρίως ἀποδοθέντος φανερὸν εἶναι πρόθυμο- "μενον. πρόθυμον μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ὄ "λείψειν ἀρετῆς ϑ ἀμειψομένου τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. πι- "θάσθαι γὰ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι ϑ πατρὸς "ἀμείνονα τὰ πάντα." οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἴωθεν φι- λεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε λαχὰς, ὅσῳ πρᾴως ϗ φιλοπόλιτικῶς ὁ Αρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τι ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, [y] ϗ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν [z] ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίας φέροιεν ὑπάρχειν βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἳ ὑφ' Ηρώδε ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν ϗ πολλῶν χρόνων, λύσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσεις τῶν πλῶν, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς [a] δημοσίαις ἐπεβάλλετο [b] πραττόμενα πικρῶς, ἠτοῦντο. ἀντέλεγέ τε ἡδέως Αρχέλαος, [c] ἐπεὶ ἥρατο ὁμίλοις αὐδαίως ὧν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τ ἀρχῆς γνώσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῷ τῆς πληθύος. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

batur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo è vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris integravit. tot enim dies postulat patria consuetudo. Deinde cum multitudinem convivio excepisset, luctu finito, in templum ascendit. atque omnes, quaqua transibat, faustis eum ominibus & præconiis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam lætissimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, conscenso suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim excipiebat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam, lætis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, "quod "paternarum in ipsos injuriarum memoriam de- "posuissent, seque sedulo conaturum *pollicebatur* ne "quid sibi desit, quo minus egregiæ illorum vo- "luntati vices rependeret. In præsenti quidem "regio nomine se abstinere: appellationis tamen "honorem consequuturum, si Cæsar testamentum "à patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: "quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret "exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem "inde adeo expetitum accipere noluisse, quod es- "set adhuc incerta voluntas ejus, qui istum vale- "re ratumque esse jussurus est. Verum, si fuerit "adeptus imperium, sibi non defuturam illius bo- "nitatem qui benevolentiam eorum remunerabit. "operam enim daturum ut in omnibus erga eos "patre melior esse videatur." Illi vero, quo more vulgus solet facere, rati primis diebus aperiri mentem eorum, qui ad tantæ potestatis fastigium provehuntur, quo suavius & humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, & scribebant quæ sibi dari postulabant. Alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos & multos & longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia, rebus in foro emptis venditisque imposita, & satis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quæ Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

Luctu finito Archelaus populum convivio excipit.

Ejus concio.

Archelai promissa.

Populi postulata.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ Αρχέλαον· ϗ ὡς αὐτὸς ἔπλευσεν ἐπὶ Ρώμης.

ΕΝ τούτῳ ὃ τινὲς τ Ιουδαίων, συνελθόντες νεωτέρων ὀπτυμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν ϗ τοὺς

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem movit contra Archelaum: & ut ipse Romam profectus est.

INterea Judæi quidam, novarum rerum desiderio congregati, Matthiæ & ejus sociorum, ab He-

Tumultuose agunt Judæi ut occisos ab Herode ultum iret Archelaus.

[g] Αὐτῶν.] Casaubonus supplet ἑπόμβοι.
[h] Τούτοις εἵπονῳ] Τούτοις ἐπετέλεσε π. Vat.
[i] Αρωματοφόροι. —— ὀκτώ.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 9. SPANH.
[k] Ηρώδιε] Herodium secundum Josephum. l. 14. Antiq. c. 25. & de bell. l. 1. c. 11. & cap. 16. ab Hierosolymis aberat 60. stadiis. quo delatum Herodis mortui cadaver, pompa funebris comitante Archelao processit usque per octo stadia. lib. 17. ant. c. 11. p. 600. Quomodo igitur hîc lib. 1. de bell. c. ult. dicitur quod τὸ σῶμα ἐκομίσθη σταδίες ἑξήκοντα εἰς ἡρώδιον? nisi fortè postquam desiisset συμποπεύειν ipse Archelaus, reliqua pompa per devium vel flexuosum iter ducta, quo pateret neutiquam exequiis spoliatum fuisse cadaver Herodis, 200. stadiorum viam confecerit. COCCEJUS FIL.
[l] Στάδια ὀκτώ] Vide *Annott.* ad extremum lib. 1. de *Bello Jud.*
[m] Αρχέλαος —— πατρίε.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 1. §. 1. SPANH.
[n] Τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.* licet ibi τῷ legatur) & *Vat.* πένθος τ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει *Bas. Aliique* ϑ ἐν τῷ π.
[o] Χρῆσαι τῆς εὐφημίας.] Χρῆσθαι *Busb.*
[p] Χρυσοῦ πεποιημένον,] Χρυσοῦν *Busb.* & *Vat.*
[q] Αντεδεξιοῦτο τὰς ὁμίλας,] Ita cum *Busb.* & *Vat.* ἀντιδεξιοῦτο in *Editis Aliisque.*
[r] Ωμολόγει,] Ομολογεῖν διότι μηδὲν *Vat.*
[s] Πειράσεσθαι] Πειράσασθαι *Busb.*
[t] Φειδὼ ποιεῖσθαι ϑ βασιλείε ὀνόματος.] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* Φειδοποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.* HUDS. Φειδοποιεῖσθαι *Gen.* Vel φειδὼ ποιεῖσθαι· sic φειδοῖ χρῆσθαι infr. lib. 19. c. 1. §. 5. & ἀλωσ. lib. 6. c. 2. §. 5. ὐδὲ φειδὼ τινα ϑ ἰσῦ ποιούμενον. SPANH.
[v] Βεβαίως —— διαθήκας,] Archelaus abstinet Regis nomine, donec à Cæsare confirmatum. SPANH.
[x] Διάδημα αὐτῷ πρόθεσθαι] Τὸ διάδημα *Vat.* & *Busb.*
[y] Καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν] Καὶ κατ' αἰτήσεις *Vat.*
[z] Επιγεγράφοντο.] Επέφερον *Busb.* ἐπιφέτοντο *L. B.* ἐπιγεγράφατο *Vat.* ἐπὶ τὰς αἰτήσεις δωρεὰν ἐτρέποντο *Casaub.*
[a] Δημοσίαις] Ita lego, *Epiphanio* vertente, *alii vero gravedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis nundinis constituerat, auferri vociferabantur.* ἡμισείαις in *libris* omnibus, nullo plane sensu.
[b] Πραττόμενα πικρῶς,] Eo modo *Busb.* πρασσομένας in *Editis Aliisque.*
[c] Επεὶ ἥρατο ὁμίλοις] Ita lectum esse volui prout conjecerat

Herode occiſorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exſequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe iſti ob dejectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem & lamentationem; inſuper & convicia quædam, quaſi in mortuorum ſolatium, in regem *defunctum* jactabant. Cumque in unum locum conveniſſent, ab Archelao contendebant, ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: utque in primis pontificem abdicaret ab Herode conſtitutum, aliumque deligeret magis legitimum & ad munus obeundum puriorem. Iſtis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quòd illi iter inſtaret quod ad Romam quam ocyſſime facere propoſuerat, ut voluntatem Cæſaris de ſe perſpectam haberet. Miſſo itaque duce qui perſuaſione uteretur, ut omiſſo propter iſta vindictæ ſtudio conſiderarent, & morte pœnas dediſſe illorum amicos ex lege, & poſtulatis eorum magnas ineſſe contumelias, & tempus hoc alia *conſilia* poſcere, opuſque eſſe concordia, donec ad ipſos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Cæſaris; tunc enim de iis quæ poſtularent una cum illis conſultaturum eſſe: interim vero quieſcerent ne ſeditionis crimen incurrerent.

Archelaus ad populum ſedandum ducem mittit.

Ducem aliumve quempiam verba facere non ſinit multitudo.

2. Et ille quidem, cum iſta ſuggeſſiſſet edocuiſſetque, ducem miſit ad eos *hæc ipſa loquuturum.* Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiſerunt, mortiſque periculum ei intenderunt alterique cuipiam qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad ſanam mentem perduceret, averteretque ab hujuſmodi rerum ſtudio, quod plus ſuæ voluntati tribuerent quam præſidentium auctoritati; grave eſſe exiſtimantes, ſi chariſſimorum, quos vivo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum jus & fas reputantes quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, & periculum ab eo *intentatum* providere neſcientes, etiamſi alicui de eo ſuſpicio foret, præſenti quippe lætitia nimium elato, quod eos ulturi eſſent, quos ſibi inimiciſſimos eſſe crediderunt. Et multis ab Archelao miſſis qui cum eis colloquerentur, quibuſdam etiam non ipſius juſſu ſed ſponte quaſi ſua *ad eos* advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui paſſi ſunt. Et ſeditio mota eſt ab iis qui valde iraſcebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

Seditio mota in feſto Paſchatis.

3. Cum autem ſub id tempus inſtaret feſtum, quo Judæis patrium eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha enim illa feſtivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto inſtituta, quam

σὺν αὐτῷ ὑφ' Ηρῴδου ἀποθανόντας· οἱ δὲ δακρῦσαι τε [d] οὐκ ἐῶντες πενθεῖν τιμῆς φθόνῳ τῷ σκείνου [e] ἀπεστέλλοντο, [f] ἦσαν δὲ τοῦτο καθαιρέσει τε χρυσοῦ ἀετοῦ [g] καταδεδικασμένων· [h] ὅπερ μέγα τε τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κόφιν φέρουσα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὰ βασιλέα. σωφρόνων τε αὐτοῖς γνωμένης ἡσύχιον τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ Αρχελάου [i] γνώσεσθαι κωλύσεσι τὰ ὑπὸ Ηρῴδου τιμωμένων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ [k] σκυθρωπότατον [l] τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δεχιερέα καθεζῶται [m] παύσασθαι, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν δεχιερᾶσθαι ἄνδρα [n] αἱρεῖσθαι. τούτοις Αρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων [o] τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, [p] ἔχων τὴν ὑπὲρ Ρώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένου αὐτῷ τάχους, ὅπως προεισκοπήσῃ τὰ δοξάντων Καίσαρι. πέμψας οὖν τὸν στρατηγὸν πείθοι χρῆσθαι, [q] καὶ τὰ ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίαις ὑποτείνασθαι σκοπεῖν, θανάτου τε ὑπὲρ τοῖς φίλοις αὐτῶν [r] συμβῆναι μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα τὸ ὑβρίζειν προῖοιεν, τύχης τε κυρίας οὐκ ἐν τοιούτοις εἶναι, [s] μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως καταστησάμενον τὴν ἀρχὴν ὑπηνεύσῃ τῷ Καίσαρι ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε γὰρ κοινῇ [t] βουλευσομένους ὧν ἀξιοῦσιν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, [v] μὴ δὲ στασιάζειν δοκοῦσιν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑποτειπὼν καὶ διδάξας τὰ στρατηγὸν, [x] ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε οὐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τὸν [y] ἀπολουμένου ἐκείνου τε καθίστασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε [z] ὀργιάσθαι παρῄνεσεν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἀλλὰ τὰ πάντα βουλῇ τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων [a] συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ηρῴδου [b] στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ παλαιᾶς αὐτῷ γνωμένης τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, [c] ὠμηκότες τῇ γνώμῃ, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κινδυνόν τε τὸν [d] ἀπ' αὐτοῦ προορᾶσθαί τε ἀμαθεῖς, καὶ [e] εἴτ' ὑποπτεύειν, ὑπερβολῆς αὐτῷ γνωμένης τὸ δακρῦσαι ἡδονῆς ἐκ τοῦ πεπορῆσθαι τὰς ἐχθίστας [f] δοκούσας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Αρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, [g] τῶν δὲ ἧκε μὲν οὐδὲ ὑπὸ σκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [h] δοκεῖν παρεόντων, ὅπως εἰς τὸ πρόσθιτον καταστήσονται αὐτούς, ἀδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. [i] ἀνάστασις τε οὐ λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανερά τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὸν στασιν πολίτας ὑπουρούντων αὐτοῖς.

γ'. Ενστάσης δὲ κατὰ τὸν καιρὸν [k] ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ιουδαίοις ἄζυμα πατρίως ἐσθίεσθαι πάτριον· [l] Πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐ-

---

Cotelerius in notis ad Volumen ſecundum *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ*, pag. 614. ἐπεὶ ἤρξω ὁμίλως πανδαῖος ὧν ποιεῖν πάντα in in *Editis*. ἐπειρᾶτο ὁμ. παν. ὢν ποιεῖν *Vat.* ἐπείρατο ὁμίλως παν. ὢν ποιεῖν πάντα *Busb.*

d Εκ δὲ πενθεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* εἰς τὸ πενθεῖσθαι in *ceteris.*

e Απεστέλλοντο.] Sic *Busb* & *Vat.* ἀπεστέρηντο In *Editis Aliisque.*

f Ἦσαν δὲ] Iterum cum *Cod. Busb.* ἦσαν δὲ οἱ τὰ in *reliquis.* ἦσαν δ' ἥτοι malit *Caſaub.*

g Καταδεδικασμένων·] Καταδεδικασμένων *Busb.* δεδικασμένων *Vat.*

h Επὶ μέγα τε τῇ βοῇ] Ita *Vat.* ἐπὶ μέγα μὲν τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. *Busb.* ἐπὶ μέγα τε τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. in *Editis.*

i Γνώσεσθαι] *L. B.* γνόσθαι.

k Εκθρόπατον] *L. B.* σκύθρωπότατον.

l Τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ δεχιερέα καθεζῶται] Illud τὸν δὲ *Codd. MSS.*

m Παύσασθαι,] *Al.* παύσεσθαι.

n Αἱρεῖσθαι.] Vocem αἱρεῖσθαι non agnoſcit *Busb.*

o Τὴν ὁρμὴν αὐτῶν,] Illa τὴν ὁρμὴν αὐτῶν deſunt *Vat.* & deerant forſan codici *Epiphanii*, nam vertit, *Archelaus autem, licet iſta graviter ferret, annuebat tamen* &c.

p Ἔχων] *L. B.* ἐπέχων.

q Καὶ —— ὑπεσῶτας] Καὶ σκέλουσιν ὡς τοῖς ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίαις ὑπὸς. *Busb.*

r Συμβῆναι] *Gen.* συνέβησαι.

s Μᾶλλον] Μᾶλλον δ' ἐν τῷ ὁμ. *Busb.*

t Βουλεύσειν] Ita *Vat.* βουλεύειν in *ceteris.*

v Μὴ δὲ στασιάζειν δοκοῦσιν] Ως μὴ στασιάζοι *Busb.* atque ita forſan *Epiphanius.*

x Εκπέμπεται πρὸς αὐτούς.] Εκπέμπει *Vat.*

y Απολωμένου σκείνου] Ita *Vat.* ὑπολογομένου σκείνου καθ. in *Editis Aliisque.* ὑπολαβὼν οἰκείως καθ. malit *Caſaub.*

z Οργιάσθαι] Conf. ſup. c. 1. §. 1. SPANH.

a Συγχωρεῖν,] Ita lego cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* συγχωρεῖν δεῖν in *ceteris.*

b Στερηθεῖεν] *L. B.* στερηθεῖν.

c Ωμηκότες τῇ γνώμῃ,] Ωργικότες *Vat.* Addit *Lugd. Bat.* καλούοντο.

d Απ' αὐτοῦ] Sic *Vat.* ὑπ' αὐτῷ προειδέσθαι in *reliquis.*

e Εἴτ' ὑποπτεύειν,] Εἶτι malit Cl. *Louthius*, ita ut ὑπὸ vel ἕνεκα ante τὸ δακρῦσαι ἡδονῆς ſubintelligendum ſit.

f Δοκούσας αὐτοῖς.] Eſt qui malit δοκεῖν αὐτοῖς.

g Τῶν δὲ ἧκε ὡς ὑπ' σκείνου,] Τῶν τε σκεύσιν μὲν ὑπ' σκείνου, γνώμῃ δὲ *Vat.* Lectionem ab hac *Editaque* diverſam habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *aliis ex regis perſona loquentibus, aliis autem ex illius quidem ſententia, ſed veluti ex ſua mente monentibus* &c.

h Δοκεῖν παρεόντων,] Παρεύσαν δοκόντων *Busb.*

i Ανάστασίς τε οὐ λίαν] Prima vox & ultima in *L. B.* deſunt.

k Εορτῆς, —— ἡγουμένης,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

l Πάσχα] *Al.* Φάσκα.

αὐτῶν γνομένης, καὶ θύσιν [m] αὐτῶν προθύμως, πολὺ δὲ τὸ ἱερείων [n] ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ καταπλῆξαι ἐστὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι ἡ πληθὺς ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας ὅπη θρησκείᾳ καὶ θεῷ· καὶ οἱ νεωτερίσαι τὰς περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συσκάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφὴς ὑπορουῦντο, τοὺς σεσιωπηκότας οὐκ ὀνειδίσαι [o] ἐν αἰσχύνῃ μεταλεῖν [p] αὐτῶν. καὶ δείσας Ἀρχέλαος [q] μήπερ δεινόν βλαστήσειεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει πρὸς ἐκείνους τε ὁπλιτῶν χιλίαρχόν τε τῷ ὁρμῷ [r] σεσιαζόντων καταστεῖλαι πρὶν καὶ τὸ πᾶν ὅμιλον καὶ μανιώδεις αὐτῶν [s] πλέον καταφῆναι· καὶ εἴ τινες ἀμείνονες [t] πολὺ τῶν ἄλλων καθιστάμενοι προθυμίᾳ τοῦ σεσιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. [v] ὅπερ τούτους οἱ σεσιωτῶν τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος [x] ἐχειρώσαντο, βοῇ καὶ διακελεύσματι χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς σεσιάζοντας, καὶ καταξάντες καταπλεύσαι τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν πρὸ τῆς πράξεως διὰ χρόνου αὐθις ἡ θυσία ἦν. Ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, [y] μὴ οὐκ ἀνακόψουσι τῷ ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῷ τὸ πλῆθος· ἐκπέμπει δὴ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἱ τούς τε [z] αὐτόθι ἐσκεδασκότας κωλύσειν τοῖς περὶ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ἐπὶ τὸ πεζὸν δέχοιντο ἀντελήψεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ἤδη πεπεισμένους. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκλεισαν οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ᾤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυττε δ' Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὑτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τῇ ἑορτῇ καταλιπόντες, φόβῳ κακῷ μείζονι, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπρόβουλον. Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῆλθε μετὰ τῆς μητρὸς, [a] Νικόλαον τε Πτολεμαῖόν τε πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τῷ ἀδελφῷ τὰ πάντα [b] ἐφεὶς καταστήσας· οἰκεῖ τε τὸ ἀρχῆς. συνεξῆλθε δ' αὐτῷ τε [c] Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ τῷ γένει ἀγομένη τῷ αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀνύσαντες, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι κατάβασιν. [d] ὑπαντιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τῷ Ἀρχέλαον [e] Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὁρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς [f] ἐπέσχεν [g] ὁ Οὔαρος παρελθών. διὰ γὰρ Πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' Ἀρχελάου παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας [h] ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δοξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦθ' ὑπισχνούμενος. ἐπεὶ δ' ἐκώλυε μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας τὰ βασιλεῖα μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτεῖν ποιεῖται τοῦ, καὶ τὰς ἄκρας καθίστατο ἢ αὖπω [i] δοκοῖ. ἃ μὲν οἱ φύλακες [k] ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐπιθυ-

quidem agant ingenti lætitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia solennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex *universa* regione locisque extra illius fines *ad istam celebritatem* religionis erga convenit) etiam seditiosi illi, Judam & Matthiam *legis* expositores lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quærere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit eò centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coërcerent, priusquam cætera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt qui è factione erant *legis* expositorum, clamoribus suis & cohortationibus: adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio & alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eò misit & equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, & eos qui à peditibus evasissent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit, ut omnes domum discederent: id quod illi fecerunt, & festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum & Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus & principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est Herodis soror Salome, una cum suis natis, multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed reipsa ad ei adversandum, & maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam: sed Varus superveniens eum ab itinere avertit. aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum: inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit; eoque promisso Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, & Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, & de castellis statuit arbitratu suo. non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt: sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perseve-

Magnam vim militum ad seditiosos coercendos mittit Archelaus.

Tria Judæorum millia occisa.

Archelaus Romam proficiscitur.

Sabinus & Varus in Judæa.

---

m Αὐτῶν προθύμως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*

n Ὡς] *Casaub.* ὅτα.

o Ἐν αἰσχύνῃ] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αἰσχύνης in *reliquis.*

p Αὐτῶν.] Ita legere visum est, quod τῷ αὐτῷ habeat *Busb.* αὐτὰς in *Editis Aliisque.*

q Μηκέτι] Μή καί τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Στασιαζόντων] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente *Zonara*, qui habet χιλίαρχον μὴ πείρας ἐξέπεμψε, τῷ ὁρμῷ καταστεῖλαι τε ἢ δήμου στασιάζοντος. in *Editis* τῷ ὁρμῷ τῶν συστηκότων πρότερον τῶν π. quæ lectio certe manca & vitiosa.

s Πλέον καταφῆναι·] In *Editis* μὴ πλέον, sed μὴ expunxi auctoritate *MSS.*

t Πολὺ τῶν ἄλλων] Ita *Vat.* & *Busb.* πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο in *Editis Aliisque.*

v Ἐπὶ τούτους] Ἐπὶ τούτοις *Busb.* ἐπὶ τούτων *Vat.*

x Ἐξηγείσαντο.] Ἐξηγίστε *Vat.* ἐξαγείσαντο in *Editis.* ὥστε καὶ πλῆθος ἐξαγελῶσαι *Busb.*

y Μὴ οὐκ ἀνακόψουσι] Εἰ μὴ ἀνακόψει *Busb.* μὴ οὐκ ἀνακόψειεν *Vat.*

z Αὐτόθι ἐσκεδασκότας] Ita in *Cod. Vat.* αὖθις in *Editis Aliisque.*

a Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

b Ἐφεὶς καθίσασθαι] Ἀφεὶς *Busb.*

c Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ] Σαλώμη ἡ Ἡρ. *Vat.* & mox πολλοί τε τῶν συγγ. λόγοις μὲν ὡς σ.

d Ὑπαντιάζει] Ita hîc loci in *libris omnibus.* Supra tamen (p. 829. §. 3.) ὑπαντιάζω (è *Cod. Busb.*) jungitur cum dativo.

e Σαβῖνος, —— πραγμάτων,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 2. SPANH.

f Ἐπέσχεν] Ita cum Cl. *Lowthio* pro ἔσχεν *Editorum* & *MSS.* in lib. 2. *de Bello Jud.* τοῦτον ἐπέσχε πρότερον χωρεῖν Οὔαρος ἐπελθών.

g Ὁ Οὔαρος παρελθών.] Conf. supr. c. 5. §. 2. SPANH.

h Ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις] Ὅσαι ἐν τοῖς *Vat.*

i Δοκοῖ.] Δοκοίη *Busb.*

k Ἐν ὀλίγῳ] Mallem ἐν ὀλιγωρίᾳ. conjecturæ huic favente *Josepho* In lib. 2. de *Bello Jud.* c. 2. τῷ μὲν οἱ φρούραρχοι τῶν Ἀρχελάου κατιμῶντο ἐντολῶν.

verabant, & præ se ferebant, quod cuncta Cæsari reservarent.

Antipas Romam se confert.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus est, spe regnandi elatus ex Salomes promissis, ceu longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore testamento rex institutus, quod magis ratum esse deberet quam posterius. Ille vero una secum ducebat matrem, & Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi charissimum, & tum sui studiosum. At potissimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenæus, qui orator erat & ob eloquentiæ existimationem regni procurationem habuerat. unde etiam iis qui consulebant ut cederet Archelao, qui & natu grandior & ultimo patris testamento rex constitutus esset, auscultare nolebat. Postquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, sed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi esse, & sub Romani præsidis administratione: quod si parum succederet, Antipam magis è re sua fore sperantes quam Archelaum, operam suam Antipæ commodarunt ad regnum adipiscendum. quin & Sabinus apud Cæsarem literis accusabat Archelaum.

Ptolemæus frater Nicolai.

Irenæus orator.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus jus suum tueretur, Cæsari misisset, necnon patris testamentum, & Ptolemæum Herodianæ pecuniæ rationes sigillumque ferentem, eventum exspectabat. Ille vero postquam scripta ista legerat, Varique & Sabini literas, & quantum pecuniarum annuique redditus esset *cognoverat*, utque Antipas regnum appetens literas misisset, amicos convocat ut eorum sententias audiat, & in his Cajum, Agrippæ quidem natum & Juliæ Augusti filiæ, sed ab ipso *Augusto* adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque ut qui velit de præsentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis difertus & Archelai adversarius, dicebat, "Archelaum nunc per "ludibrium de regno agere, ut qui potestatem "ejus prius sibimet vendicasset quam bona Cæsa- "ris cum venia licuerit, ei objiciens audaciam qua "impulsus in festo die tam multos interemerat. "Qui etiam si inique egissent, oportebat vindi- "ctam externæ legitimæque potestati reservari, "& non ab homine exigi, qui, si spectetur ut rex, "injuriam facit Cæsari, dum adhuc ignoret, quid "ille de se statuet, sin vero ut privatus, multo pe- "jus erit, utpote cui, regiam dignitatem quæren-

Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæsarem accusat.

τ· ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐτοῖς. Καίσαρι δὲ Φυλάσσειν [l] ἔκασα ἐδόκει προσποίησις αὐτοῖς.

δ'. Πλεῖ δὲ κζ' τῶτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης ὁ Ἀντίπας, Ἡρώδῃ μὲν παῖς, ἐπὶ ἀνδραποδισμῷ τῆς δεχῆς, ὡσπερχέσει Σαλώμης ὁρμένος ἐπὶ τῷ ἄρξειν, κζ πολὺ [m] δικαιότερος Ἀρχελάῳ προσδοκᾶν τὰ πεπραγμένα, [n] ἠξιωκὼς τὸ κζ' τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεῦσι ἀποφάνσαι, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶναι τῶν [o] ὑπερεφόντων. ἐπήγετο δὲ σὺν τῇ [p] μητέρᾳ κζ' τὸν ἀδελφὸν [q] τὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, Φίλων τε Ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγενημένον κζ αὐτῷ προσκείμενον. μᾶλλον δὲ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' ἀνδραποδισμὸν τῆς βασιλείας Φρονεῖν [r] Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, κζ δόξῃ δεινότητος τὸ περὶ αὐτὸν τῇ βασιλείαν πεπισευμένος. διὸ δὴ κζ τὸν κελεύοντων εἶκειν [s] Ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, κἂν τῇ ὑπὸ διαθήκαις ὡσὸν ἐκ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο, κζ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόντων αὐτῷ, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον, μᾶλλον μὲν ὑπομενόντες ἐλευθερίας, κζ ὡσὸν Ρωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα [t] τι ἀνδραθείη, λυσιτελέστερον Ἀρχελάου τὸν [v] Ἀντίπαν λογιζόμενοι, σωτήριον Ἀντίπα τὴν βασιλείαν. κζ Σαβῖνος κατηγόρει αὐτοῦ Καίσαρι διὰ γραμμάτων.

ε'. [x] Καίσαρι δὲ Ἀρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τε αὐτὸς, κζ τὴν Ἡρώδου διαθήκην κζ πατρὸς, κζ τὰς λογισμὰς τῶν Ἡρώδου [y] χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτά τε ἀναγνὺς τὰ γράμματα, [z] κζ τὰς διαθήκας κζ Οὐάρου κζ Σαβίνου ἀπιστολὰς, ὅσόν τε χρήματα ἦν [a] κζ τί ἐπ' ἔτεσι φόροιτο, κζ ὡς Ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγε μὲν ἐπὶ προσκοχῇ γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς κζ [b] Γάιον τὸν Ἀγρίππου μὲν κζ Ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς ὄντα, πρεσβύτερον δὲ [c] αὐτῷ [d] γεγονότα, πρῶτόν τε καθεδόμενον παρέλαβε, κζ κελεύσ λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεστηκότων. κζ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Ἀντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν κζ τῷ Ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε, "Ἀρχελάῳ παιδιὰν τὸ περὶ τῆς δεχῆς εἶναι λό- "γον, ἔργῳ τῇ δυνάμει αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα "συγχωρῆσαι παρειληφότι, [e] ὑπεκλῶν τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς "μένα ὑπὸ τοῖς ἀπολωλόσι κζ τῇ ἑορτῇ. ὧν κζ αὐτὸς "κλήσων ἄλλως, [f] ἔχοιτο τῇ τιμωρίᾳ εἰς τοὺς [g] ἔξω "χρῆσθαι δυναμένους ἀνακεκμένων εἶναι, κζ μὴ ὑπ' ἀν- "δρὸς πεπαχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος [h] τὸ "Καίσαρος [i] διαγνοίᾳ περὶ αὐτοῦ ἔτι χρεμένης, εἰ δὲ "ἰδιώ-

[l] Εκασα] *Gen.* ικάση.

[m] Δικαιοτερος] Δικαιότερον in *MSS.*

[n] Ηξιωκως ——— επιγραφεισων.] Ita cum *Cod. Vat.* ἠξιωκὼς τῷ κζ' in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

[o] Επιγραφεισων.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

[p] Μητερα] Samaritidem vid. supr. c. 1. §. 3. SPANH.

[q] Τον Νικολαον] Τὸν Νικολάου *Busb.*

[r] Ειρωναιος,] Irenæus Orator. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. § 3. SPANH.

[s] Αρχελαῳ πρεσβυτερῳ ὄντι,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. Antipas tamen ante Archelaum nominatur, supr. c. 1. §. 3. SPANH.

[t] Τι ανδρεσθειη,] Ita *Vat.* τὶς in *Editis Aliisque.*

[v] Αντιπαν λογιζομενοι] Ἀντίπατρον hic loci *Vat.* & mox v. 2. Ἀντιπάτρῳ, & §. seq. 5. (post κζ ὡς) Ἀντιπατρος.

[x] Καισαρι δ' Αρχελαος] Ita *Busb.* Καίσαρι δ' Ἀρχελάου τε εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τὰ αὐτὰ in *Editis Aliisque.* nisi quod ὡς pro εἰς & dein τε αὐτὸς pro τὰ αὐτὰ habeat *Vat.*

[y] Χρηματων συν τω σημαντηρι] Ita *Busb Lugd. Bat.* & *Vat.* γραμμάτων αὐτῷ in *Editis.*

[z] Και τας δ' Ουαρου] Καὶ τὰς Οὐάρου *Vat.*

[a] Και τι επ' ετεσι φοροιτο,] Ita *Busb.* κζ τὸ in *cæteris.*

[b] Γαιον τ' Αγερπα] Videsis *Salianum* in tom. 6. p. 419. *Casaub. c. Baron.* p. 138. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* part. 1. p. 273. *Keplerum* de *Anno Nat. Christi*, p. 90, 91. & *Norisium* in *Cenotaph. Pisan.* p. 132.

[c] Αυτῳ γεγονοτα,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτῷ in *reliquis.*

[d] Γεγονοτα] *Gen.* male αὐτῷ γεγονότα. SPANH.

[e] Υπεκλων ——— απολωλοσι] Illa ὑπεκλῶν τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς μένα accepta debemus *Codd. Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* necnon *Epiphanio*, qui vertit, *hujus testimonium esse dicebat ejus audaciam, quæ præsumpserat in die festo Judæos interimere.*

[f] Εχοιτο] Εχειν *Vat.* & *L. B.*

[g] Εξω χρησθαι] Fuit cum legerem ἐξωτέρω χρῆσθαι ὁ.

[h] Το] *L. B.* τὸ οὖ.

[i] Διαγνοιᾳ περι αὐτου ετι χρεμενη,] Διὰ ἀγνοιαν περὶ αὐτῶν ὑπερχόμενον in *Editis.* διὰ ἀγνοίας περὶ αὐτὸν ἔτι χρώμενον *Vat.* (ἔτι χρεμόμενον *Lugd. Bat.*) unde Διαγνοίᾳ (ex Διαγνοῶ *ignoro*, si *Lexicis* fides) pro διὰ ἀγνοίαν substituit, & χρεμένη levicula mutatione pro χρώμενον. Si quis cum *Viro docto* malit, ἀδικοῦντος τὰ Καίσαρα Διαγνῶναι περὶ αὐτὰ ὑπερχόμενον, per me licet. *Epiphanius* locum ita vertit, *Qui & si injustum aliquid gessissent, alios eos debere ulcisci, qui eos possint legitima & ordinata potestate compescere, & non ab illo tantam eadem fieri oportere. qui si ut rex illud fecisset, contumeliam grandem Cæsari intulisse firmabat, quod ignoraret quid de eo adhuc dispositurus esset, regia jam uti potestate præsumeret. Si autem uti privatus illa gessisset, amplius eum deliquisse narrabat: quod regnum non possidens, supplicia quibus sibet intulerit, de quibus decretum Cæsaris debuit expectari.* HUDS. Emendationem licet non reprehendam, versionem tamen minus probo. an Διαγνοίᾳ *ignoro* significet, mihi non compertum; certe ex analogia idem quod Διαγινώσκω, i. e. *dijudico, cognosco, inquiro, statuo* significat, quem sensum postulat hic locus: sic igitur verte: *Injuriam facit Cæsari, in causæ ipsius cognitione, vel examine, jam versato.* Injuria erat, judicio nondum finito, auctoritatem ad se non pertinentem arripere. IBBETSON.

"ἰδιώτᾳ, [k] πολὺ χειρόνως, ἢ τὸ μὴ βασιλείας ἀντι-
"τιμηθέντα καλῶς ἂν τι συγκεχωρηκέναι, ἢ τὸ Καίσαρα
"τὰ ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφῃρῆσθαι. καθάπερ γὰρ αὐτός τι-
"νας ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῷ πραιτωρίῳ μεταστάσας ἐπικαλῶν,
"καὶ καθίσαντα ἐπὶ θρόνου βασιλείου, [m] καὶ δίκην ἀφλύ-
"ους ὡς ὑπὸ βασιλέως γραμένας, καταγνούς τε αἰτή-
"σεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτησαμένοις, καὶ πάντων ἀφέσεως,
"ὧν [n] ἥδεν ἂν μείζονος ἐπινοῆσαι καθισάμενον ὑπὸ τῷ
"Καίσαρι εἰς τὴν ἀρχήν. ἀνεπίφθη γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ ὀκτὼ τῶν
"ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γε-
"γονότα, τὰ δὲ [o] καὶ πιστευθέντα δυνάμενα, ἀφ' ὧν φύσιν
"ἔχειν γίνεσθαι τοῦ τε νεωτέρων καὶ [p] φιλοπιμίᾳ τῆς ἀρχῆς
"προλαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε [q] τῷ ἐπὶ τῷ
"παιδὶ [r] ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τε-
"λευτῇ γεγονότας· ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληβην ἄγειν τῷ
"στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντι αὐτὸν τῷ
"πατρὸς, καὶ ὅτῳ μεγάλων ἠξιωκότι, τοιοῦτος ἀμείβεται
"τὸν νέκυν, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς δακρύων μὲν προσποιούμε-
"νον τὰς ἡμέρας, [s] ἀπολαύοντα δὲ ἡδονῇ τῇ ἐπὶ τῷ λύ-
"πῃ ὅσας νύκτας, φανεῖσθαί τε καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα τοιού-
"δε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὴν βασιλείαν, ὁ-
"τῷ γνοίη ἂν πρὸς τὸν πατέρα. χορεύων γὰρ ἂν ἄδειν,
"ὥσπερ ἐχθρᾷ πενθοῦντα, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς, ὅτως μὲν
"συγγνώσῃς, τηλικαῦτα δ' εὐεργετεῖν ἐξηγμένα. [t] δεινό-
"τατόν τε πάντων ἀπέφηνε. τὸ νῦν ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα,
"καταγνούς τῆς ἐκείνου χρησομένου τῇ βασιλείᾳ, πάν-
"των αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γνοίη ἂν [v] ὑπ' αὐ-
"τοῦ βεβαίως ἤδη γεγαχηκότα πραττόμενα. μάλιστα δὲ τὸν σφαγὸν τοῦ ἱερου
"[x] ἐδείνυ τῷ λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε
"ἐνεστηκυίας, καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαχθοῖεν, ἔνιοι
"μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι· πληθεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν.
"[y] οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ μὴ νομίμων ὀνομάτων
"τῆς βασιλείας ἐφιεμένης τῆς πράξεως, ὅπως δυνηθείη
"πληρῶσαι τὴν φύσιν τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις
"μεμισημένην ἀδικίαν. ὃν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρέγεσθαι τῆς
"βασιλείας αὐτῷ τὴν ἀφθονίαν ἀρετῇ τοῦ πατρός· ἐπι-
"στασθαι γὰρ [z] αὐτοῦ τὸν τρόπον, [a] καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ οὐκ τῶν
"ἀφθήκων τῶν [b] ἰσχυροτέρων [c] Ἀντίπαν καθίστασθαι· κλη-
"θήναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν [d] οὐχὶ νε-
"κρᾶς ὄντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ
"ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένης, ἀλκῇ δὲ σώ-
"ματος τοῖς πράγμασιν ἐφεσηκότος. εἰ δὲ καὶ πρότε-
"ρον εἰς αὐτὸν ἐπίσης τοῖς νῦν [e] ἀφατεθεῖσθαι [f] τὸν πα-
"τέρα, [g] ἀποφήνασθαι πάντας ἂν γνοίης βασιλεῦς,
"τὸν μὲν κύριον πεπαχθῆναι τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφη-
"ρημένου τοῦ δῶναι τὴν ἐξουσίαν, τὰς δὲ πόλεις ἰδιώ-
"την ὄντα ἀκινδύνως σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποστερεμέ-
"νον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρ-
τύρων παρισταμένων τὰ εἰρημένα [h] κρατυνόμενος πολ-

"ti, haud fas esset quidquam *à Cæsare* concedi,
"quod Cæsarem in ipsos potestate privatum ive-
"rit. Quin & ipsum perstringebat, vitio ei verten-
"do quod duces nonnullos in exercitu mutaverit,
"& in solio regio sese collocaverit, & lites tan-
"quam rex extitisset dijudicarit, populique po-
"stulatis palam factis annuerit, in summa omnia
"ita fecerit, ut nihil amplius ei in mentem venire
"potuerit, si à Cæsare in imperio constitutus fuis-
"set. Illi quoque imputabat, quod in Hippodro-
"mo vinctos dimiserit, aliaque afferebat multa,
"partim vera, partim verisimilia, quod hujusce-
"modi res fieri consueverint ab adolescentibus, &
"qui regnandi cupiditate imperium festinanter
"præripiunt. Præterea ei crimini dabat neglectum
"patris luctum, & comessationes eadem qua ille
"obiit nocte celebratas: unde coortam esse popu-
"li seditionem. Si, cum pater tanta in eum con-
"tulisset beneficia & tam magna ei præstitisset,
"mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu
"tanquam personam induens lachrymas simularet,
"noctes vero singulas in voluptatibus regiis age-
"ret, non alium sese ostensurum esse erga Cæsarem,
"si ab eo regnum acceperit, quam erga patrem
"*sui amantissimum* se gessit. cantu quippe se oble-
"ctare & choreis tanquam in morte inimici, non
"sibi conjunctissimi & beneficentissimi. Omnium
"etiam indignissimum esse ostendebat, nunc veni-
"re ad Cæsarem, ut regnum ipsius munere & con-
"cessu accipiat, cum jam ante omnia *arbitrio suo*
"egisset, quæ ab ipso fieri poterant, postquam
"validam ea agendi potestatem dedisset rerum do-
"minus. Maxime autem cædem in templo nefarie
"factam verbis exaggerabat: utque festiva solen-
"nitate etiam victimarum more mactati fuerint,
"tam peregrini quam indigenæ; & cæsorum cor-
"poribus tanum fuerit repletum, idque non ab a-
"lienigena, sed qui legitimam regis appellationem
"prætexens ferebatur ad facinus, ut tyrannico suo
"ingenio obsequutus posset explere injustitiam o-
"mnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis qui-
"dem spem successionis in regnum à patre habuisse,
"ut qui mores ejus probe norit, & in potioribus
"tabulis ejus adversarium Antipam *successorem* con-
"stituerit; à patre quippe ad regnum vocatum,
"non cum animam pariter ac corpus vires defi-
"cerent, sed dum integra esset mente & ratione,
"eoque corporis robore quod negotiis obeundis
"adhiberi potuit. Immo si jam antea tale de Ar-
"chelao fuisset patris judicium quale in posterio-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qua-
"lisnam rex futurus sit, qui Cæsarem, cujus erat
"regnum ei largiri, largiendi potestate ademptum
"iverit, & privatus adhuc cives in templo jugu-
"lare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba lo-
quutus, multisque è consanguineis ad ea quæ di-
xerat

[k] Πολὺ χειρόνως,] Ita cum *Cod. Vat.* πολὺ χεῖρον, ὡς ἢ τὸ μεθεῖναι βασιλέως in *Editis Aliisque.*

[l] Μετασάσεις ἐπικαλῶν,] Ita *Busb.* μεθέσεσιν *Vat.* μετανασάσεις in *Editis & Aliisque.*

[m] Καὶ δικῶν ἀφλύσεις] Καὶ δικῶν ἀφλύσιν ὡς ὑπὸ βασιλέως γεγομένων *Vat.*

[n] Οὐδὲν ἂν μείζονος ἐπινοῆσαι] Ita *Vat.* οὐδὲν μείζονος in *reliquis.*

[o] Καὶ πιστευθέντα δυνάμενα] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

[p] Φιλοτιμίᾳ τῆς ἄρχειν] Ita *Vat.* φιλοκμίας in *Editis.*

[q] Τῷ ἐπὶ τῷ παιδὶ] Legendum sinè dubio τῷ ἐπὶ τῷ παιδί. IBBETSON.

[r] Ἀμελείας,] Ἀμελείας τε καὶ κώμους αὐτῇ νυκτὶ ἐπὶ τῇ ὁκ. *Busb.*

[s] Ἀπολαύοντα ——— νύκτες,] Ita hunc locum ex *L. B.* constituendum esse judico. HUDS. ἀπολ. ἢ ἡδονῆς τῇ &c. *Coccejus* ἀπολαύοντα ἢ ἡδονῇ τῇ &c. *Gen.* ἀπολαύοντα ἢ ἡδονῆς τῇ &c. Verum illud videtur innuere Josephus, totas quidem dies in lamentis & plangoribus consumpsisse Archelaum; verum per noctes singulas recuperasse lætitiam quam per dies amiserat. HAV.

[t] Δεινότατόν τι πάντων] Ita cum *Cod. Vat.* δεινότατόν τε πάντων ἐπέφαινε τὸ νῦν *Busb.* ἐξηγμένα, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο νῦν ἥκειν in *Editis.*

[v] Ὑπ' αὐτοῦ κ βεβαίως ἤδη] Ὑπὸ τοῦ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[x] Ἐδείνυ τῷ λόγῳ] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἐδείνυτο in *Editis Aliisque.*

[y] Οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων,] Deest οὐχ in *Cod. Vat.* qui mox habet ἀλλὰ καὶ μὴ νομ.

[z] Αὐτοῦ τὸν τρόπον,] Ἐπίστασθαι γὰρ αὐτοῦ τὸν τρόπον, καὶ τὸ ἰσχυρὸν αὐτῷ· καὶ ἢ τοῦτο οὐκ τῶν ἀφθ. τὸ ἰσχυροτέρων Ἀντίπαν καθίστασθαι. nam videtur aliquid deesse. COCC.

[a] Καὶ τὸν] *L. B.* καί τοι.

[b] Ἰσχυροτέρων] *L. B.* ἰσχυρότερον Ἀντίπατρον.

[c] Ἀντίπαν καθίστασθαι.] Conf. ἀνθ. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[d] Οὐχὶ νεκρᾶς ὄντος] Οὐχὶ νοσοῦντος πρὸς τῷ σ. *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[e] Διατεθεῖσθαι] Lege ἀφατετῆσθαι. COCC.

[f] Τὸν πατέρα,] Ita *Vat.* in *cæteris* deest τόν.

[g] Ἀποφήνασθαι] *L. B.* ἀποπέσαι.

[h] Κρατυνόμενος] Ita *MSS.* κρατυνόμενος in *Editis.*

xerat teſtimoniis ſuis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai cauſam egit, dicebatque, "Illa quidem quæ in templo facta erant obſtinatis potius eorum animis qui paſſi ſunt imputanda eſſe, quam Archelai poteſtati. qui enim tales res cœptant, non eo tantum injuſtos eſſe quod innocentes vexant, ſed & quod pacis & æqui amantes in ultionem impellunt. Hos autem homines verbo quidem in Archelaum patraſſe hoſtilia, re ipſa autem in Cæſarem res aperta eſt. Conſtat enim tumultuum auctores, eos, qui ad vim & injuriam propulſandam ab Archelao miſſi aderant, facto impetu occidiſſe, neque Deum neque fas dierum nobis ſanctiſſimorum reverentes: & hi ſunt quorum non puduit Antipatrum ſuſcipere tutelam, ſive ut odio in Archelaum ſuo morem gereret, ſive quod jus & æquum omne averſatur. Certe qui adoriuntur alios, nihilque mali ſuſpicantes injuriis laceſſunt, hi ſunt qui nolentes cogunt ſui cauſa ad arma recurrere. Tum reliquorum omnium, quæ objecta fuerant, cauſam aſſignavit iis ipſis qui à conſilio erant acculatoribus. Nihil referri unde color quæratur injuriæ, quod non ipſis factum ſit ſuaſoribus. Neque ea per ſe eſſe improba, ſed in odium Archelai ita referri ut improba videantur. Tanto illos agi ſtudio lædendi cognatum hominem, de ipſorum parente bene meritum & ipſos omnibus amicitiæ officiis proſequutum. Teſtamentum à patre factum bene mentis compote, & haud dubie poſteriores tabulas potiores eſſe prioribus, eoque magis quod Cæſari omnium, quæ in iis ſcripta ſunt, pleniſſimum arbitrium relinquitur. Non timendum ne horum iniquitatem Cæſar imitetur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fructus plurimos cepere, nunc mortui voluntatem oppugnant; idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam ſe de Herode ita meritos ut Archelaus fuit. Non is eſt Cæſar qui viri amici, bellorum ſocii, qui in omnibus etiam in hoc ipſo à Cæſare pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum ſuæ commiſſum fidei. Multum ab horum malignitate abeſt Cæſaris virtus ac fides, toti humano generi teſtatiſſima; neque id in eum cadit, ut non ſanæ mentis pronuntiet regem, qui primum filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc ipſius Cæſaris fidem imploraverit. Quando teſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit ut Cæſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede quidem eligendo deſipere potuit.

Nicolaus pro Archelao reſpondet Antipatro.

Cæſar benigne alloquitur Archelaum.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Cæſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, ut non aliter

λοῖς τῶν συγγνῶν, παύεται τὰ λέγειν. [i] ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου, καὶ ἔλεγε, "τὰ μὲν ἐν "τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπεῖσθαι μᾶλ- "λον ἢ ἐξουσίᾳ τὰ Ἀρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε "ἄρχοντας, ἃ μόνον [k] τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουλι εἶ- "ναι πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουλι εἰς τὴν ἄμυ- "ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν πεφαιρουμένων. ὡς δὲ πο- "λέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀλη- "θὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ [l] ὑβριουῦ- "τας, κωλύτας [m] παραγνωμένους [n] καὶ ὑπ' Ἀρχελάου "πεμφθέντας, κλεῖναι ὑπειθημένους, ὅτε τὰ Θεοῦ ὅτε "τὰ νόμιμα τῆς ἑορτῆς ἐν Φρουτίδι γνωμένους, ὧν Αντί- "πατρον οὐκ αἰσχύνεσθαι συνδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ δι- "εφθαρμένοις ἔχθρας τὰ αὐτὰ πρὸς Ἀρχέλαον, ἢ [o] μίσει τὴν "ἀρετὴν δικαίαν. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς Δημοκρά- "τους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οὐδὲ εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι "καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀ- "νεπιφθόνως καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τὴν [p] κατη- "γόρων. [q] οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μίσους γνώμης τὰ αὐτῶν "γεγραμμένον αἰτίαν ἔχειν ἀδικεῖν ὑπάρχειν. ἐκ τῆς [r] φύσει "τοιούτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλά- "πτειν ἂν δοκεῖν Ἀρχέλαον. τοσόνδε αὐτοῖς εἶναι βε- "βλαμμένον ἔχειν εἰς [s] ἄνδρα συγγνώμην, καὶ πάλαι "μὲν εὐεργέτην, [t] συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ πάντος οἰ- "κείως πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν διαθήκας ὑπὸ τοῦ "σωφρονοῦντος γεγράφθαι τὴν βασιλέως, καὶ [v] κυ- "ριωτέρας τὰ γεγραμμένα πρότερον, διὰ τὸ Καίσα- "ρα δεσπότην ὅλων [x] καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρί- "σιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἀδάμως "Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, [y] οἳ τὸν Ηρῴδην παντοίως "ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάν- "τα ὑπὲρ ὕβριν γνώμης ἐπείγονται αὐτοῦ, ἃ δ' αὐτῶν "πρὸς τὴν συγγνώμην τοιούτων γεγονότων. ἔχειν Καίσαρά τε "[z] ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεπιημένα τὰ πάντα καὶ φίλα "καὶ συμμάχα καταλύσειν τὰς διαθήκας, ὑπὲρ πίστε- "τῆ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἀδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν "ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπα- "σιν τὴν οἰκουμένην ἀνενδοίαστον ὑπομένην, καὶ μανίαν "καὶ [a] λογισμὸν ἔκστασιν [b] καταφέρειν ἀνδρὸς βασι- "λέως, ᾧτε μὲν ἀγαθῷ τὴν διαδοχὴν καταλελοιπό- "τος, πίστει δὲ τῇ αὐτοῦ πρωταιφυγότος. ὅτε ἁμαρ- "τάνειν Ηρῴδην ποτὲ πρὸς κρίσιν τὴν διαδοχήν, σωφρο- "σύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα "ποιεῖσθαι.

ζ. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καῖσαρ δὲ Αρχέλαον, πεσόντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώματον εἶναι τὸ βασιλείας· πολλοῦ τε ἀπέφαινε προπολὺ γνώ-

i Ανίσα[ται] —— πονηρὰς,] Ανίσαται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζειν εἶναι πονηρὰς in *Editis*. Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τὰ Αρχελάου. τοὺς γὰρ &c. *Busb.* & *Lugd. Bat.* Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν· τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τὰ Αρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας, ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουλι εἶναι πονηρὰς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουλι εἰς ἄμυναν τῶν εὐγν. *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Surgit Nicolaus pro Archelao verba facturus: dicebat itaque, Illa quidem quæ in templo contigerant, improbitate potius eorum quæ paſſi ſunt, quam Archelai poteſtate contigiſſe: ſiquidem tantum eos facinus aggreſſos fuiſſe, ut non ſolum injurias contumeliaſque jactarent, ſed etiam eos qui devote humiliterque vivere diſponebant, ulciſci prætenderent.* Ipſe lectionem *Vaticanam*, paucis mutatis, in textu exprimendo ſequutus ſum. Si cui inſolens videatur τῷ ὑβρίζουλι poni pro ὑβρίζειν & τῷ ἀναγκάζουτι pro ἀναγκάζειν, adeat *H. Stephani Append. ad al. Scripta de Dial. Attica* p. 164. Fuit cum pro καθ' αὑτοὺς legerem ἀθρόως vel καθ' ἁθρόους.

k Τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουτι] Ita quoque exſtat in *L. B.*

l Υβριώντας,] Τοὺς ὑβριώντας.

m Παραγνωμένους] Παραγνωμένους *Vat.*

n Καὶ] *L. B.* οἱ.

o Μίσει δὲ ἀρετῇ] Ita ex conjectura pro φύσει, aut ſane μίσει δὲ δικαίᾳ, ejecta voce ἀρετῇ. In *Epiphanii* verſione, *& odio magis quam natura juſtitiæ judicaret*, ac ſi legiſſet, καὶ μίσει μᾶλλον ἢ φύσει δὲ δικαίᾳ κρίνοντα.

p Κατηγόρων·] *L. B.* Εν κατηγόρων. Forte τῶν. COCC.

q Οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μίσους γνώμης τὰ αὐτῶν] Senſus videtur eſſe, *nihil enim eorum eſſe quæ injuſtitiæ inſimulantur, quin ipſis auctoribus ſit factum.* IBBETSON.

r Φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα] Φύσει δὲ ὅπως αὐτὰ *Busb.* φύσει τῇ ὅτως αὐτὰ *Vat.*

s Ανδρα —— διεγείτω,] *L. B.* ἄνδρας συζῆν, καὶ π. μ. διεγείτω.

t Συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ] Ita è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* συνήθει in *cæteris*.

v Κυριωτέρας τὰ γεγραμμένα] Vocem εἶναι poſt κυριωτέρας addit *Busb.*

x Καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν] Sic *MSS.* καταλεῖφθαι in *Editis*. Quin & διὰ τὸ Καίσαρα ὡς διαστήν τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι habet *Busb.*

y Οἳ τὸν Ηρῴδην] In *Cod. Vat.* ὅτι τὸν Ηρῴδην.

z Ανδρὸς ὑπ' αὐτῷ] Ανδρὸς ἐπ' αὐτῷ *Vat.*

a Λογισμὸν ἔκστασιν] Λογισμῶν *Vat.*

b Καταφέρειν] Lege καταφερεῖν. COCC.

γνώμης τ αὐτ' ὀκ ἄλλα [c] πράξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε Ἀφλήκα ὑπηγόρευον, καὶ Ἀρχελάῳ συνέφερεν. ὁ μέντοιγε ἐκεκύρωτο ὁδὲν, [d] ὡς ἂν ἐκ τούτου τεκμαιρόμενος ἐπ' ἀδείας Ἀρχέλαον εἶναι. καὶ Ἀφλούσεως τ ἀνδρῶν ἡγουμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴ τι Ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν [e] εἴη κυρώσων, [f] εἴ τι νομίῳ αὐτῆς ποιεῖν ἅπαντι τῷ Ἡρῴδου γένει, καὶ [g] τοῦτο πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

facturus esset, quam testamentum postularet, & è re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiæ ejus* indicio satis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil sanxit. Postea dimisso concilio, dispexit ipse secum, utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ι'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὔαρος τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐκόλασεν.

Πρότερον δ', ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, [h] Μαλθάκη τε ἡ Ἀρχελάου μήτηρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ ὡς τὰ Οὐάρου ἐν Συρίᾳ στρατηγοῦ παρῶν γράμματα τῶν Ἰουδαίων ἀπόστασιν ἀφισταμένων. ἐν γὰρ Ἀρχελάου μὲν τ ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὔαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τὰς αἰτίας τ κινήσεως τιμωρίᾳ πολεμίων, καὶ τὸ πλεῖστον τ στάσεως ἀπισχεῖν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Ἀντιοχείας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τ στρατιᾶς ἐν Ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τῶν Ἰουδαίων [i] νεωτεροποίαν [k] ἀπισομιοῦντας. ὁ μὲν ἐπερρώνυτό γε ὁδὲν ἀπὸ παλαιᾶ τὸ [l] μὴ ὁ στασιάσουσιν αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὔαρος ἀπῆν, καὶ Σαβῖνος [m] ὁ ἐπίτροπος τὸ Καίσαρος καταμείνας αὐτόθι μεγάλως [n] τοὺς Ἰουδαίους καθεπόνει, στρατείᾳ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ βεβαίοις αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. [o] πολλὰς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους καὶ σκυθρώπους ἐπὶ ἀποστάσει. πάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο καταλαμβάνειν, καὶ τ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ [p] κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

β'. [q] Ἐπισάσης δὲ τ Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ δ' ἡμῶν ἐστι πάτριον τοῦτο κεκλημένη, ὅτι καὶ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τ Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες [r] συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, [s] Γαλιλαίων τε καὶ Ἰδουμαίων, Ἱεριχουντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὁπόσοι περαῖαν [t] Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, [u] αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος [v] ὁ πρὸς πάντας [x] συνελέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τ ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὥρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοιῶνδε στρατοπεδεύουσι χωρίων. οἱ μὲν [y] τ Ἱππόδρομον ἀπολαβόντες, καὶ τ ἓν λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν [z] τεταγμένοι τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον· μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ τρίτη πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπεφοίτα δ' πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τ Ρωμαίων ἀπηναγκασμένοις [a] ἀποκεκλεισμένων. καὶ Σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θαρρεῖν ποιουμένων ὑπὸ τοῦ ἡδέως μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς [b] ἀρετὴν κέρδος [c] αὐτὸ

CAP. X.

Seditio Judæorum contra Sabinum: & quomodo Varus in auctores ejus animadvertit.

ANtequam vero horum quicquam sancitum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai: veneruntque à Varo Syriæ præside literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum, seditionem fecit universa natio: & Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione (quæ gravis sane fuit) maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, ceu Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotii facessebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse. Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim castella vi conabantur occupare, & ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebantur, lucrorum & rapinarum cupidine incitati.

Malthace mater Archelai moritur.

Varus seditionem Hierosolymis composuit.

Sabinus Judæis molestus.

2. Instante autem Pentecoste, festum enim est nobis patrium ita appellatum, conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coïveruntque plurima Galilæorum & Idumæorum & Hierichuntiorum millia, & omnes Transjordanini, & Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, & plus aliis cupiditate incensi in Sabini ultionem festinarunt: atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur. Pars quidem una Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera à septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam & multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari

Turbæ in festo Pentecostes.

---

c Πράξειν,] *L. B.* πράξων.

d Ὡς ἂν ἐκ τούτου τεκμαιρόμενος] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.* cujus *Margo* præterea exhibet ἂν ἐκ τούτου.) ὡς ἐκ τούτου in *Editis Aliisque.*

e Εἴη κυρώσων,] Ἐπικυρωτέον *Vat.* εἴη κυρωτέον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

f Εἴ τε νομίῳ αὐτῆς ποιεῖν] Sic *Cod. Vat.* εἴτε νοσίῳ αὐτῷ ποιεῖν in *Editis Aliisque.*

g Ταῦτα πάντων] *L. B.* τούτῳ, *Coccejus* τούτων. sequens vox πάντων abest à *Lugd. Bat.*

h Μαλθάκη] Ita *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* Μαρθάκη perperam in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

i Νεοτεροποίαν] Lege νεωτεροποίαν. COCC.

k Ἐπισομιοῦντας.] Ἐπισόμισμα infr. lib. 18. c. 10. §. 8. & eodem c. §. 3. ἐπίσομισμα. SPANH.

l Μὴ ὁ στασιάσουσιν] Τῷ μὴ στασιάσοντι αὐτῶν *Vat.* Τῷ μὴ ὁ στασιάσαι αὐτοὺς *Busb.*

m Ὁ ἐπίτροπος] Illud ὁ insertum dedi è *Cod. Vat.*

n Τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει,] Τοὺς στασιώτας *Busb.* τοὺς στρατιώτας *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Πολλὰς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους] Πολλοὺς ἓξ ὄντας ὁπλ. *Vat.* πολλοὺς ὄντας ὁπλ. *Busb.* πολλοὺς γὰρ ὄντας ὁπλ. *Busb.*

p Κέρδη] Gen. κερδῶν.

q Ἐπισάσης] *L. B.* ἐπισάσης.

r Συνηθροίσθησαν] *L. B.* συνοίσθη.

s Γαλιλαίων —— πλῆθυς,] Conf. supr. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

t Αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος] Videsis *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 27. *Edit. Lond.*

v Ὁ] *L. B.* οἱ.

x Συνελέγετο,] Συνειλέχατο *Vat.* & *Lugd. Bat.*

y Τὸν Ἱππόδρομον] Hippodromus ad meridiem Templi; ergo Templum cum Hippodromo ad meridiem versum. COCC.

z Τεταγμένοι] In *Editis Aliisque* τεταγμένοι, οἱ ἓξ τὴν ἑῴαν &c. verum οἱ ἓξ expunximus, sensu ita postulante. Quin & *Epiphanius* & ipse *Josephus* (l. 2. *de Bello Jud.*) nostram lectionem firmant. HUDS. Forte τετραμμένοι. COCC.

a Ἀποκεκλεισμένων.] Ita *Busb.* ἀποκεκλεισμένοις in *Editis Aliisque.*

b Ἀρετὴν κέρδος] Ἀρετὴ κέρδους *Busb.* ἀρετὴ κέρδαντο ἀπὸ τοῦ νικᾶν.

c Αὐτὸ νικᾶν,] Sic *Vat.* qui & κέρδος habet. αὐτὸν νικᾶν in *Editis Aliisque.*

d A-

tari ut ſibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo verſari periculo, quod non longe abeſſe exſpectarent quin ipſi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelſiſſima turri occupata, (ea Phaſaëlus appellabatur, in honorem Phaſaëli Herodis fratris exſtructa atque ita nominata, poſtquam à Parthis occiſus fuerat) inde Romanis ſignum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur. & cum ipſe ne ad ſuos quidem amicos deſcendere auderet, poſtulabat ut alii propter ejus avaritiam ſe prius mortis periculo objicerent. Cumque Romani eruptionem feciſſent, commiſſum eſt acre prælium: in quo licet hoſtibus revera ſuperiores eſſent Romani, non tamen animis fracti erant aut deſponderunt Judæi ad conſpectum periculi, poſtquam multi de ſuis ceciderant: quin per circuitum conſcenſis porticibus, quæ circum exterius templi ſeptum erant, magnaque pugna edita, & ſaxa dejiciebant, partim è manibus partim è fundis, utpote in hujuſmodi pugnis bene exercitati. & ſagittarii univerſi illis immiſti Romanis multum nocebant, & quod ſuperiore loco eſſent, atque expugnatu difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, & hoſtes nullo negotio profligare poſſent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum eſt. Deinde Romani, * rei indignitate commoti, ignem porticibus (inſciis ipſis qui eò aſcenderant Judæis) ſubjiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque etiam flammam excitare poſſent, quam celeriter tectum corripuit. Ejus vero materies, quod & pice & cera abundaret, prætereaque auro cera perunctо, confeſtim *flammis* cedebat, atque opera magna & admiratione digniſſima ſenſim evanuerunt, & quotquot ſuper porticus erant improviſo perierunt exitio. nam alios ſecum ruina tecti trahebat, alii ab hoſtibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad ſalutem videntes, maloque eos circumſtante attoniti, aut in ignem ſe conjiciebant, aut ut flammas effugerent ſeipſos gladiis ſuis occidebant. quicunque vero retro abſcedendo qua aſcenderant evadere conabantur, à Romanis omnes cæſi ſunt, quippe inermes animoſque debilitati, deſperatione nihil eos adjuvante quod armis erant deſtituti. ex iis itaque qui tectum aſcenderant ne unus quidem elapſus eſt. Tum Romani per flammam, quà dabatur, irruentes, theſauro potiebantur in quo recondita erat pecunia ſacra. ejuſque magna parte à militibus direpta, ipſe Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

Acre prælium inter Judæos & Romanos.

Ignis, porticibus templi ſubjectus, exitio eſt Judæis.

Sacri theſauri direptio.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in iſta pugna ceciderunt: illoſque etiam male habuit † *ærarii* & donariorum direptio. veruntamen, conglobatis ſuorum fortiſ-

νικᾶν, ἀθδιχεῖμά τι ὡς τ Οὔαρον ἔπεμπε γράμματα· καὶ, τὸ σωθῆναι, οὐκ [d] ἀνιᾷ κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως βοηθεῖν, ὡς κινδύνῳ μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα πρειεχηκότ@, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μάχεσθαι ἐλπίζειν καταπεπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ᾗ τὸ φρούριον [e] τ ὑψηλότατον τ πύργων καταλαβόμεν@ [f] Φασάηλον, ἐπὶ τιμῇ τ Ηρώδου ἀδελφ Φασαήλου ὠνομασμένον τε Ϛ ἔτους εἰρημένου, τελευτῆς ὑπὸ Παρθαίων αἰτῷ γνομένης, κατέπεμπε τοῖς Ρωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν δ' εἰς τὰς φίλας τολμῶν καλιέναι, τὰς δ' ἄλλας πρεαποθνήσκειν αὐτοῦ τ πλεονεξίας δικαιῶν. τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τ Ρωμαίων, μάχη [g] σωνὴ καρτερά· καὶ οἱ Ρωμαῖοι [h] τ πολεμίων ἔργῳ σκεπάτειν, ἃ μὲν τὰ Φρονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τὸ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπωκότων, πειοδεύσαντες δ' ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς στοὰς, αἵπερ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τ ἔξωθεν πρεῖσολον πρειέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γνομένης, λίθους τε [i] ἠφίεσαν, τοὺς μὲν [k] ἐκ χέρος ὑποφεροντες, [l] οὓς ᾗ σφενδονῶν, ἀθλητὴ [m] τρόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες πρᾳπεπαγμένοι [n] μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ρωμαίους, διὰ τὸ ὑποδεξιοί τε εἶναι, καὶ ἀπὸ χειρὸς μὲν ἄπορα διὰ τὸ [o] ἀνέφικτοι τοῖς εἰσακοντίζειν πεφρωμένοις εἶναι, ῥᾴους ᾗ κεφαλῆς τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη σωέσῃ τοιάδε ἦσα. ἔπιπτε Ρωμαῖοι, δεινῶς φέροντες [p] τοὺς ὁρωμένους, πῦρ ἐνιᾶσιν τ στοαῖς, λαθόντες Ιουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν [q] πρεσπεθεμένων καὶ μὴ τ ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπερ ᾗ ὀρόφου ἦ τάχ@. ἡ ᾗ ξύλωσις, [r] παρέχουσα πίστης τε καὶ [s] κηρῷ πλέον, [t] ἐπ ᾗ κηρῷ χρυσὸν [v] ἐπαληλιμμένον, εὐθέως [x] εἶκεν· ἔργά τε μεγάλα σκεύη καὶ ἀξιολογώτατα [y] ἠφανίζετο, καὶ τὰς ὑποῤῥεῖ τ στοῶν ὅλεθρ@ ἅτ@ ἀπροσδόκητ@ κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ὀρόφου καταῤῥαγέντ@ συγκαλεφέροντο αὐτῷ, τὰς ᾗ πρεισεδον ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· πολλοὶ ᾗ [z] ἀποριᾳ τε σωτηρίας, καὶ σκοπεῖν κακῷ ἔ πρειεσκότ@, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ [a] εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ ᾗ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διέφθασιν [b] αὐτ' ἐπιουσῶν. ὁπόσοι ᾗ [c] εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι πάντας ἔκτειναν γυμνούς τε ὄντας Ϛ τὰ Φρονήματα σκελυμένους, ὥδεν τ ἀπονοίας διὰ τὸ ἄνοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ᾗ τ ἀνελπίστων ὀλίγοι τὸ πύργ@ ὑπ' ὀσιουῦ. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, διὰ δ πυρὸς ᾗ παρείκοι [d] ὠφέντες, σκεύατον δ θησαυρόν, [e] καθ' ὃν ἱερὰ ἰδ χρήματα. καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ ὑπὸ τ στρατιωτῶν, Σαβῖν@ ᾗ περιεπίσησεν εἰς τὸ φανερὸν πεντακόσια τάλαντα.

γ'. Ιουδαίους ᾗ ἐλύπει μὲν τὸ πάθ@ τῶν φίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ· ἐλύπει ᾗ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὃ μὲν ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωέ-

d Ανιᾷ] *L. B.* ἀνίᾳ.

e Τὸν ὑψηλότατον τ πύργων] Τὸ ὑψηλότατον *Vat.*

f Φασάηλον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

g Σωνὴ καρτερά.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* σωνὶ in *reliquis.*

h Τῶν πολεμίων ἔργῳ σκεπάτειν,] Iterum cum *Cod. Busb.* πολλῶν μ' ἔργων in *Editis Aliiſque. L. B.* πολεμίων ἔργων. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet Romani opere bellico & experientia ſuperiores exiſterent.*

i Ηφίεσαν,] Ita *Busb.* & *Joſephus*, l. 2. *de Bello Jud.* ἀφείεσαν in *Editis.* ἀφέεσαν *Vat.*

k Εκ χειρὸς ὑποφέροντες,] Εκ χειρῶν *Busb.*

l Οὓς ᾗ σφενδονῶν,] Uſitatius τοὺς ᾗ σφ. HUDS. Forte τοὺς ᾗ ἐκ σφενδονῶν.

m Τρόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες.] Ita *Cod. Vat.* ſi quis malit τρόπῳ τοιούτῳ μάχης, non refragabor. fuit cum legerem, ἀθλητικῷ τρόπῳ τοιούτῳ μηχανικῶς ὄντες.

n Μεγάλα ἔβλαπτον] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.* μέγα in *Editis.*

o Ανέφικτοι] Ita *Busb.* ἀνέφικτον in *Editis Aliiſque.*

p Τοῖς ὁρωμένοις,] *Sc.* Επὶ τοῖς ὁρωμένοις.

* *Rei indignitate commoti*,] Impune ſe talia perpeti non ferentes, *Epiphan.*

q Πρεσπεθεμένων καὶ] Ita *Vat.* πρεσεθεμένων *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in quo ſequentia uſque δυναμένων deſunt) πρεσπεθέμενοι in *Editis*: quo modo etiam *Epiphanius.*

r Παρέχουσα πίστης] Ita *Busb.* & *Vat.* παρεῖχεν in *Editis.*

s Κηρῷ πλέον,] Iterum cum *Cod. Busb.* κηρὸν in *ceteris.*

t Επ ᾗ κηρῷ χρυσὸν] Ergo tectum Porticus fuit inauratum. REL.

v Επαληλιμμένον,] Ita in *Editis.* ἐπαληλειμένον *Busb.* & *Gall.*

x Εἶκεν·] Ita *Busb.* ἧκεν in *ceteris*, nullo plane ſenſu. εἴκειτο in *L. B.*

y Ηφανίζετο,] Statim in medio §. 6. πολλάς τε καὶ ἄλλας τ βασιλικῶν οἰκήσεων πολλαχῇ τ χάρας πῦρ ἐνιεὶς ἠφάνιζεν. HAV.

z Αποριᾳ τε σωτηρίας,] Αποριᾳ σωτηρίας τε καὶ ὁπλ. *Busb.* & *Vat.*

a Εἰσήεσαν] *L. B.* ἐπαφῆσαν. *Coccejus* legit ἐπαφῆσαν.

b Αὐτῷ ἐποιοῦντο.] Illud αὐτῷ è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εἰς καθ' ὃν χωρήσαντες] Εἰς τὰ καθ' ὃν *Busb.*

d Ωφέντες,] Σωθέντες *Busb.* παρελθωσθέντες corrupte in *Cod. Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Romani autem per illud incendium in fiduciam ſublevati.*

e Καθ' ὃν] *L. B.* καθὸ.

† Ærarii & *donariorum direptio.*] Vocem *ærarii* ex *Epiphanio* adjectam eſſe volui.

σωεσταμμένον καὶ [f] μαχιμώταλον, [g] τάτῳ [h] ἐμπεδιέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλων πῦρ τε [i] ἐνίησιν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πθομένοις ὑπισχνούμενοι ἄδειαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τὸ βασιλικὸν τὸ πλεῖστον [k] ἠυτομόλησαν πρὸς αὐτούς· Ρᾶφός τε ἦν καὶ Γρᾶτος τελαρχίαις [l] τῶν μαχιμωτάτων τῶν Ηρώδου στρατεύματος ἐχόντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι θρασηρίους Ρωμαίοις [m] προσεπέμψαντο. καί τι καὶ ἱππικὸν ἦν [n] ὑπὸ τῷ Ράφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκη τοῖς Ρωμαίων ἐγένετο. Ιουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις σκέλλοντο μὴ ἐμποδίζειν εἶναι [o] ἔτι ἀπολειπομένου χρόνου παρεῖναι αὐτοῖς ἐλευθερίαν τὴν πάτριον. Σαβίνῳ μὲν οὖν [p] εὔκτον [q] ἦν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ [r] λίαν εὐγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀμφοτέροις τοῦ [s] κατασχησομένου εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὔαρον ἥξειν [t] προσδοκῶν ὑπέμενε [v] τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν Ιουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ιουδαίων ἔχθρας ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡρμημένων. διχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ηρώδῃ ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη κατελελυκότες, [x] ἐν αὐτῇ Ιουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστατοῦντος αὐτοῖς [y] Αχιάβου τοῦ Ηρώδου ἀνεψιοῦ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένοι δι' ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ δυχωρίαις σώζοντο ὅσοι δυνατοί.

ε'. [z] Ιούδας δὲ ὁ Εζεκίου τοῦ ληστάρχου ὃς ὑπὸ μέγα δυνηθεὶς, [a] ὑφ' Ηρώδου δὲ μεγάλοις ληφθεὶς πόνοις. ἦν οὖν ὁ Ιούδας πρὸς [b] Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας, συστήσας συρρεῖς ἀνδρῶν ἀπονενοημένων, ἐπιθρομῶν τῷ [c] βασιλείῳ παιδὶ· καὶ ὅπλων κρατήσας ὅσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλισε τοὺς πρὸς αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὅσα [d] κατελείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προσυρχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, ᾗ δὲ ὑβρίζειν ἐξουσίᾳ, [e] κτήσασθαι προσδοκῶν χάριτας τὸ ἐπιτυχεῖν.

ς'. Ην δὲ Σίμων δοῦλος μὲν Ηρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέγα πεφυκὼς τε καὶ πεπιστευμένος. ἔτος δὲ ἤδη [f] τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, θάρσημά τε ἐτόλμησε προσθέσθαι, καί τινος πληθὺς συρρεύσης αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορεύεται μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀλίγον, [g] τὸ ἐν Ιερειχοῦντι βασίλειον πυρπόλησι δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ [h] ἐγκαταλελειμμένα· πολλάς τε δὲ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τῆς χώρας πῦρ [i] ἐνιεὶς

simis quibuſque, hiſce regiam obſident, flammaſque ei & extrema omnibus minitabantur, jubentes ut celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipſis & Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Judæos ſeſe contulit. Sed Rufus & Gratus, qui tria millia è præſtantiſſimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos ſtrenuoſque, ad Romanos tranſierunt, quin & idem fecerunt equites quidam quibus præerat Rufus, & ipſi facti ſunt acceſſio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus obſidionem urgere, & cuniculos agere, atque obſeſſis clamare *ut exirent*, ne per ipſos ſtet quo minus tempus jam arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; ſed Judæis fidere non poterat propter ea quæ perpetraverat: & non vulgaris hoſtium lenitas, *ipſi utpote ſuſpecta*, in cauſa erat quod conditiones rejecerit. adde quod à Varo exſpectabat auxilium, eamque ob rem obſidionem ſuſtinebat. *Rufus & Gratus ad Romanos tranſeunt.*

4. Ea autem tempeſtate exiſtebant in Judæa mille aliæ turbæ, multique plurimis in locis, aut lucri cupiditate aut odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, jamque dimiſſi erant, in ipſa Judæa inter ſe conſpirarunt, & regios oppugnare cœperunt; quibus Achiabus Herodis ſobrinus reſiſtebat, & ex agris in editiora loca compulſus (quippe ab hominibus rei militaris ſcientiſſimis) difficiles aditus inſidendo ſervabat quæ poterat. *Tumultus in Judæa varii.*

5. Exſtitit & Judas, Ezechiæ filius latronum præfecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægre oppreſſerat. Hic Judas apud Sephorim Galilææ *oppidum*, coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi repoſita occupavit, iiſque ſuorum ſingulos armavit, & omnem illic repertam pecuniam abſtulit, ſuique terrorem omnibus injecit, obvios quoſque diripiens ſecumque abducens, rerum majorum deſiderio regnandique cupiditate, eam adipiſci ſperans dignitatem non virtutis peritia ſed effrenata nocendi licentia. *Judas latro.*

6. Fuit & Simon quidam regis Herodis ſervus, homo alioqui formoſus, & corporis amplitudine & pulchritudine excellens, † creditusque excellere. Hic, ſumpta ex rebus turbidis fiducia & diadema ſibi imponere auſus eſt, & congregata hominum multitudine, cum & ipſe rex illis inſanientibus ſalutatus fuiſſet, ſeque aliis digniorem imperio exiſtimaſſet, Hierichuntiam regiam à ſe direptam cremavit; aliaſque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis *Simon diadema ſibi imponit.*

f Μαχιμώταλον,] Μαχηλικώτατον *Busb.* ut & mox infrà.

g Τούτῳ] *L. B.* τοῦτο.

h Ευμφεδιέχοντες τὸ βασίλειον,] Ἐμπιεζεῖχόν τε τὸ βασίλειον καὶ ἠπείλων *Vat.*

i Ενίησιν αὐτῷ,] Ita *Busb.* ἐνίεσαν in *cæteris*.

k Ηυτομόλησαν πρὸς αὐτούς.] Ita *Busb. Zonar.* & *Epiphan.* ἠυτομολήκεσαν σὺν αὐτοῖς in *Editis*.

l Τῶν μαχιμωτάτων] Τὸ μαχιμώτατον *Vat.* & *Lugd. Bat.*

m Προσεπέμψαντο.] Προσεθεν? *Busb.* & *Vat.*

n Υπὸ τῷ Ράφῳ] Τῶν ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ τεταγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Τῇ ἀπολειπομένῃ χρόνῳ] Τῇ ἀπολήψεσθαι χρόνῳ τὴν ἐλευθερίαν τὴν πατρικὴν *Busb.* utram harum lectionum mavis per me licet accipias.

p Εὔκτ[ον] *L. B.* in *Marg.* ἔκτων.

q Ἦν ἀπιέναι] Εὔκτον ἀπιέναι *Vat.*

r Λίαν εὔγνωμον] Ita in *Cod. Vat.* λίαν μὲν εὔγνωμον in *Editis Aliisque.*

s Κατασχησομένου εἶχεν.] Καταβαθησομένου *Vat.*

t Προσδοκῶν ὑπέμενε] Sic *MSS.* προσδοκῶν in *Editis.*

v Τὴν πολιορκίαν.] Ita cum *Cod. Busb.* τῇ πολιορκίᾳ in *Editis Aliisque.*

x Ἐν αὐτῇ Ιουδαίᾳ συστάντες] Ita cum *Cod. Vat.* ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ in *Editis Aliisque.* ἐν τῷ Ἰορδάνῃ in l. 2. de *Bello Jud.*

y Αχιάβου δὲ Ηρώδου ἀνεψιοῦ.] Αλκιβιάδου *Vat.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.

z Ιούδας ὁ υἱὸς Εζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ ἦν] Non alius fuiſſe videtur Judas hic, quàm Theudas ille de quo in *Act.* 5. 36. ut inquit *Uſſerius* ad *An. M.* 4001. p. 538. *Edit. Lond.* quem videſis. Alterius *Theudæ* meminit *Joſ.* in *Antiqq.* l. 20. nec mirum eſt diverſis temporibus plures exſtitiſſe factioſos homines ejuſdem nominis.

a Υφ' Ηρώδου ὃ μεγάλοις λαφθέντος] Deſunt in *L. B.*

b Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας,] Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

c Βασιλείῳ παιδί.] Ita ex *MSS.* (*Coccejo* approbante) βασιλεῖ in *Editis.*

d Κατελείφθη αὐτόθι,] Sic *Busb. Coccejus*, & *Epiphan.* κατελήφθη in *reliquis.*

e Κτήσασθαι προσδοκῶν] Κτήσεσθαι *Vat.*

f Τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων] Τῇ ταραχῇ τῶν πρ. *Zonar.*

† *Creditusque excellere.*] Cui magna fuerant credita, *Epiphan.*

g Τὸ ἐν Ιερειχοῦντι] Τό, τε ἐν Ιερ. *Vat.*

h Εγκαταλελειμμένα.] Ἐγκατελειμμένα *Vat.*

i Ενιεὶς ἐφώκιζεν·] Sic *MSS.* ut & *L. B.* ἐνίης in *Editis.*

lis erant ſuis gregalibus in prædam conceſſis. Quin & majus quiddam perpetraſſet, * niſi mature in eum animadverſum fuiſſet. Nam Gratus, poſtquam regios milites Romanis junxiſſet, cum copiis ſuis omnibus Simoni obviam occurrit: & poſt longum & acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordaninis, & nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguſtias, ut ſalutem ſibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium poſita, crematum eſt palatium ab hominum caterva Simonis ſimilium. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet cujus juſto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenæ ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.

Idem facit & Athronges opilio.

7. Deinde & Athronges, vir neque generis dignitate illuſtris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, ſed opilio, cunctis cætera omnia obſcurus *viſus*, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, regnum affectare auſus eſt, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam male agendo facturus eſſet. Illi autem quatuor erant fratres, qui & ipſi grandi ſtatura, & ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti eſſe viſi ad conſervationem imperii: atque hi ſinguli ſingulis cohortibus præerant. convenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum præfecti erant, & cum per ſe itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipſe autem diadema ſibi impoſuit, & de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu ſuo: & diu in poteſtate permanſit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnaſque tum ipſe tum fratres cædes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utriſque ex æquo infenſi, his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem conſequenti magis magiſque pariter in omnes efferabantur: & vix quiſquam interitum poterat effugere, partim quod quæſtui inhiarent, partim ob interficiendi conſuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem (qui frumenta & arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggreſſi, ita circundederunt, ut Arium centurionem, legionis ducem, & quadraginta ejus peditum fortiſſimos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti *erant*, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, evaſerunt, relictis cæſorum

---

k Ηφάνιζεν,] Superius in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

l Λείαν ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν ἀναγαγεῖν in *ceteris*. ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt Φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

m Μὴ ταχείας ἐπισυφθείσης ῥυσμῆς.] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπισυρρὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura*. *Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus*.

n Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

o Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

p Τὰ ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ] Τὰ ἐν Ἰορδάνῃ *Vat.* & *Busb.*

q Ἐν Ἀμαθοῖς] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

r Ἀμαθοῖς] Videri poſſet Amathus *Joſephi* eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Ἀμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12. alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμθὰν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

s Τὸν] Abeſt à *L. B.*

t Ἐπιλθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

v Τῇ σατιάσοντι] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συσασιάσοντι in *Editis Aliiſque*.

x Ἀθρόγγης] Ἀθρογγαῖος in l. 2. *de Bello Jud.* Ἀθρόγγης *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρονήσας, —— ὑβρίσας,] Φρονήσας, τῷ πτώματί τε αὐτῶν ἡδονῆς πλέον *Vat.* φρονήσας τῷ πτωμάτων ἡ αὐτῶν (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ πτώματι δὲ αὐτῆς ἡδονῇ. *Cocceius* mavult.

k Ηφάνιζεν, τοῖς ἐνεχθεῖσι λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπὸτρεπων. ἐπέπεσε δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ m μὴ ταχείας ὑπεροφθεῖς γνωμένης. ὁ γὰρ Γρᾶτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις συνεσταλμένων, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ἐπαντιάζει n τὸν Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὲρ πολὺ γνωμένης, o τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπερισχύσει μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸν Σίμωνα, φυγῇ λαβόντα φάραγγος σώζοντος αὐτὸν, Γρᾶτος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. καλεπεσθη δὲ p τὰ ὑπὲρ τῷ Ἰορδάνῃ πεδίῳ q ἐν r Ἀμαθοῖς βασίλεια ἐπὶ πινῶν συγγενῶν ἀνδρῶν Σίμωνι συναπλησίων. ἔτως πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον σὺκ εἶναι s τὸν καθεξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους t ἐπελθόντας σωφρονιστὰς τῷ κατασιάσαντι τῶν ἀνθρώπων, ἐπεκαυμα αὐτῶν διά τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέρᾳ.

ζ. Ἐπεὶ δὲ x Ἀθρόγγης ἀνὴρ, ἔτε προγόνων ὑπαρξιν ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς περιουσίᾳ, ἢ πινῶν πλήθει χρημάτων, πομπὴν ἢ καὶ ἀνεπιφανῆς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως ἦν, μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαπρέπων, ἐτόλμησεν ὑπὲρ βασιλείας y φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων σὺκ ἐν μεγάλοις τίθεται τὴν ψυχῆς τὸ ὑπὲρ τοιοῖσδε z ἀνάλωμα γινόμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ a ὑπὲρ μεγάλα πρᾶγμα τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισμένοι, b τοῦθλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχον τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγει γὰρ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτούς. d καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ e ὑπεστράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὑπὲρ τοῦ f ποιητέου, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, g καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερημένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει h πολιτευσάμενοι ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. i τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαιντο ἐπὶ τὸν Ἡρῴδου ἀρχῆς, Ρωμαίους ἢ k ὧν εἰς τὸ παρὸν l ἔδοξαν ἀδικεῖν. στρατιὰν δὲ ἔχοντες, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως m ἐξηνδραποδίσαντο. n διαφθορὰς τε σὺκ ὀλίγοις o τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας καὶ φονεύειν. ὑπετόπησεν δὲ p ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ καὶ q Ἐμμαοῦσιν, r οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τὰ στρατιᾶς ἔφερον. καὶ περισχόντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τάγματος, καὶ τεσσαρακοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πλὴν τοὺς κρατίστους s κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γρᾶτος σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς t γενομένης, σώζουσι τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες.

---

k Ἡφάνιζεν, τοῖς ἐνεχθεῖσι l λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπότρεπων. ἐπέπεσε δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ m μὴ ταχείας ὑπεροφθεῖς γνωμένης. ὁ γὰρ Γρᾶτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις συνεσταλμένων, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ἐπαντιάζει n τὸν Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὲρ πολὺ γνωμένης, o τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπερισχύσει μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸν Σίμωνα, φυγῇ λαβόντα φάραγγος σώζοντος αὐτὸν, Γρᾶτος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. καλεπεσθη δὲ p τὰ ὑπὲρ τῷ Ἰορδάνῃ πεδίῳ q ἐν r Ἀμαθοῖς βασίλεια ἐπὶ πινῶν συγγενῶν ἀνδρῶν Σίμωνι συναπλησίων. ἔτως πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον σὺκ εἶναι s τὸν καθεξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους t ἐπελθόντας σωφρονιστὰς τῷ κατασιάσαντι τῶν ἀνθρώπων, ἐπεκαυμα αὐτῶν διά τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέρᾳ.

ζ. Ἐπεὶ δὲ x Ἀθρόγγης ἀνὴρ, ἔτε προγόνων ὑπαρξιν ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς περιουσίᾳ, ἢ πινῶν πλήθει χρημάτων, πομπὴν ἢ καὶ ἀνεπιφανῆς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως ἦν, μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαπρέπων, ἐτόλμησεν ὑπὲρ βασιλείας y φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων σὺκ ἐν μεγάλοις τίθεται τὴν ψυχῆς τὸ ὑπὲρ τοιοῖσδε z ἀνάλωμα γινόμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ a ὑπὲρ μεγάλα πρᾶγμα τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισμένοι, b τοῦθλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχον τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγει γὰρ μεγάλη πλῆθος πρὸς αὐτούς. d καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ e ὑπεστράτευον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὑπὲρ τοῦ f ποιητέου, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, g καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερημένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει h πολιτευσάμενοι ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. i τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαιντο ἐπὶ τὸν Ἡρῴδου ἀρχῆς, Ρωμαίους ἢ k ὧν εἰς τὸ παρὸν l ἔδοξαν ἀδικεῖν. στρατιὰν δὲ ἔχοντες, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως m ἐξηνδραποδίσαντο. n διαφθορὰς τε σὺκ ὀλίγοις o τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας καὶ φονεύειν. ὑπετόπησεν δὲ p ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ καὶ q Ἐμμαοῦσιν, r οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τὰ στρατιᾶς ἔφερον. καὶ περισχόντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τάγματος, καὶ τεσσαρακοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πλὴν τοὺς κρατίστους s κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γρᾶτος σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς t γενομένης, σώζουσι τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες.

---

k Ἡφάνιζεν,] Superius in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

l Λείαν ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν ἀναγαγεῖν in *ceteris*. ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt Φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

m Μὴ ταχείας ἐπισυφθείσης ῥυσμῆς.] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπισυρρὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura*. *Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus*.

n Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

o Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

p Τὰ ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ] Τὰ ἐν Ἰορδάνῃ *Vat.* & *Busb.*

q Ἐν Ἀμαθοῖς] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

r Ἀμαθοῖς] Videri poſſet Amathus *Joſephi* eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Ἀμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12. alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμθὰν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

s Τὸν] Abeſt à *L. B.*

t Ἐπιλθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

v Τῇ σατιάσοντι] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συσασιάσοντι in *Editis Aliiſque*.

x Ἀθρόγγης] Ἀθρογγαῖος in l. 2. *de Bello Jud.* Ἀθρόγγης *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρονήσας, —— ὑβρίσας,] Φρονήσας, τῷ πτώματί τε αὐτῶν ἡδονῆς πλέον *Vat.* φρονήσας τῷ πτωμάτων ἢ αὐτῶν (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ πτώματι δὲ αὐτῆς ἡδονῇ. *Cocceius* mavult.

z Ἀνάλωμα χρησάμενον] Ἀναλώμασι *Vat. Busb.* & *Gall.*

a Ἐπὶ μεγάλα πρᾶγμα] Ἐπὶ μέγα *Vat.*

b Καθ' ἑαυτοὺς] Καθ' ἑαυτοὺς *Busb.* Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 218.

c Προβλημα εἶναι] Πρόβλημα mendoſe in *Cod. Lugd. Bat.* & *Vat.* & στόλημα *Gall.*

d Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν,] Καὶ οἱ μὲν στρ. *Vat.* & *Busb.*

e Ὑπεστράτευον αὐτῷ] Ὑπεστρατήγει *Busb.*

f Ποιητέου,] *L. B.* στρατοποιητέους.

g Καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι] Καὶ πράσσειν ἄπερ ἤθελον *Busb.* omiſſis μὴ ἀποστερημένῳ.

h Πολιτεύσαντες] Τὸν γάμον πολιτεύσῃ τοῦτον ſupr. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.

i Τούτους] *L. B.* τοῦτο.

k Ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν.] Illud ὧν inſertum dedi è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὅτι.

l Ἔδοξαν] *Margo L. B.* ὠοιθ.

m Ἐξηνδραποδίσαντο.] *L. B.* ἐξηγειώσαν.

n Διαφθορὰς τε] Διαζώσεις *Busb.*

o Τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι,] Τοῖς πᾶσιν ἀμπεσοῦσι *Vat.*

p Ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τότε in *Editis Aliiſque*.

q Ἐμμαοῦσι,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 3. SPANH.

r Οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τὰ στρατιᾶς ἔφερον.] Οἳ σῖτόν τε καὶ *Vat.* & *L. B.* οἳ σῖτα καὶ *Busb.*

s Κατηκόντιζον.] Κατηκόντισαν *Busb. Vat.* & in l. 2. *de Bello Jud.*

t Γενομένης,] Γενομένων *Busb.*

v Τοιοῦ-

πόλεις. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον [v] τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίους τε παρελύπησαν [x] οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ἀπὸ μιᾶς. χειρωθέντες δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν Γρατῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸ πρεσβύτατον Αρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθη τε τῷ ἐκείνου [y] λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἀπὸ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν [z] ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τὴν δυνάμεως, ἐπὶ δεξιαῖς καὶ πίστει δὲ θείᾳ Αρχελάῳ ἐνεδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται.

η'. Ληστηρίων δὲ ἡ Ιουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ [a] ὡς ἂν ἕκαστοι τύχοιεν τινι οἱ [b] συνεστιάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖς ἐποιοῦντο ἐπ' ὀλέθρῳ δὲ κοινῷ ἐπείγοντο, [c] ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, δὲ ὅμοφύλων φόνον ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντες.

θ'. Οὔαρος δὲ, ἐπειδὴ τὰ πρῶτον πεπραγμένα, Σαβῖνον γράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας [d] περὶ δὲ πάσης, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία γὰρ ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν, καὶ ἵλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι τε βασιλικαὶ ἦσαν καὶ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ιουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ [e] Βηρύτιοι, διότι αὐτῶν τὴν πόλιν, ἀπὸ μυρίους πεζοὺς καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Αρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθρα τε τῷ Ηρῴδου φιλίαν [f] τῶν Ρωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. [g] συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι [h] πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης [i] τῷ υἱῷ τῷ Σατόρου, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, [k] οἳ ὑπὲρ τῆς Πτολεμαΐδος ἔχομενοι καλοικοῦσιν. [kk] ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε ἀνθισταμένοις εἰς μάχην τρέπει, καὶ Σεπφώριν ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Οὔαρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ πορεύεται, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχει διὰ τὸ ἀνέστιλτον ἐπὶ τοῖς νεωτερίσμοις εἶναι· στρατοπεδεύεται δὲ ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδος κλήματι, [l] Αρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Αραβες μίσει τῷ Ηρῴδου ἐμπίμπτασιν αὐτῷ, ἐχθρῶς ἔτι πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ πορεύονται [m] Σαμφὼ κώμην ἐπέρχον διήρπασάν τε οἱ Αραβες καὶ ἔκαυσαν, πάντα ἐρημωθῆναι ἔσαν ἐσχυρόν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπεται δὲ καὶ Εμμαοῦς, Οὐάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν [n] τελευτηκότων, πρεσεκλῃθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐκεῖθεν δὲ Ιεροσολύμοις ἤδη σωπᾷ, καὶ Ιουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν [o] δὲ τάγματος τῆδε στρατοπεδεύομενοι, τὴν ὄψιν τῶν πρόσθε στρατευμάτων οὐχ ὑπομείναντες ἔσχον, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι, δῆθεν δὲ Οὐάρου σφίσιν ἐσκαλοῦντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν σωθὲν τοῦ πλήθους διὰ τὴν ἑορτὴν γενομένης, δὲ τὸ πλέον μηδαμῇ γνωμῇ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ τε τῶν ἐπηλύδων, σωελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ρωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσπεπλήκασι δὲ τῷ Οὐάρῳ, Ιώσηπός τε [p] ἀνεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως, Γράτος τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς

cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conferentes, & Romanis magna detrimenta intulerunt & gentem suam valde afflixerunt. Postea tamen subacti sunt, unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu mœrore confectus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod ejus copiæ vel morbo vel continuis laboribus exhaustæ essent, accepta fide & jurejurando ipse quoque Archelao se dedidit. Sed hæc postea facta sunt. *Athrongæus cum fratribus subactus.*

8. Tunc autem Judæa plena erat latrociniis: & ut quisque seditiosorum cœtus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ; ut qui parum admodum & in rebus tenuissimis Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe lateque cædibus grassarentur. *Latrociniis plena Judæa.*

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, solicitus de legione * *Hierosolymis relicta*, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria) & quatuor turmas equitum, omniaque regum & tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio proficiscitur. omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per urbem eorum iret, mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petræus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem suis copiis, earum partem filio & cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque & incenso oppido Sephori incolas vendidit. Ipse Varus cum universo exercitu ad Samariam profectus, urbi (quod seditionis culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: eumque vicum Arabes, *Varo ab Areta subsidio missi*, Herodis odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum & instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Judæi, graviter à Varo increpati, sese purgarunt; demonstrantes ob festa coivisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis sobrinus, & Gratus & Rufus cum suis militibus, *Sepphoris cremata, ut & Arus, Sampho & Emmaus.* *Varus Hierosolyma venit & legionem obsessam liberat.*

[v] Τοιούτοις τρόποις] Forte τοιουτρόποις. COCC.
[x] Οὐκ εἰς ὀλίγα,] Οὐκ ὀλίγα *Busb.*
[y] Λελυπημένος,] *L. B.* λελυμένος.
[z] Ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ] Ὑπὸ μονώσεως καὶ καμ *Vat.* & *Lugd. Bat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nam se solum mansisse cernens, & omni manu militum spoliatum.*
[a] Καὶ ὡς ἂν ἔκαστοι τύχοιεν τινι οἱ] *L. B.* καὶ ὃς ἂν ἕκαστοι τύχοι τινῶν οἱ &c.
[b] Συνεστιάσαντες] Forte συνεστιάγιν. COCC.
[c] Ολίγα μὲ καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις] Ολίγα μὲν Ρωμαίοις λυμαινομένων, δὲ ὁμοφύλων φόνον ἐπὶ μήκιστον ἐμποιούντων *Busb.* in *Vulgatis* autem *Aliisque* non aliter ac edidimus, *nominativis* pro *genitivis absolutis* more Attico adhibitis.
[d] Περὶ δὲ τάγματος,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* ἀλλὰ δὲ τρίτου τάγματος in *Editis Aliisque.*
* Hierosolymis relicta,] Ita ex *Epiphanio.*
[e] Βηρύτιοι, —— χιλίους.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[f] Τῶν Ρωμαίων κτώμενος,] Ità *Vat.* τὴν Ρωμαίων in *ceteris.*
[g] Συναχθείσης] *L. B.* συνεσθείσης.
[h] Πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως,] Sic *Vat. Busb.* & *Epiphan.* illa πάσης ἤδη in *ceteris* desiderantur.
[i] Τῷ υἱῷ Σατόρου, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[k] Οἳ ὑπὲρ —— καλοικοῦσιν] Οἱ τῆς Πτολεμαΐδος ἐχόμενα κατοικοῦσιν. *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[kk] Ος ἐμβαλὼν] Οἷς ἐμβαλὼν *Busb.*
[l] Αρους] An *Atharus* sit, cujus meminit *Hieronymus*, judicent alii. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[m] Σαμφὼ κώμην] Σαπφὼ *Busb.* & *Lugd. Bat.* prout in l. 2. de *de Bello Jud.* HUDS. Conf. *alsw.* lib 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[n] Τελευτηκότων,] Συντετελευτηκότων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[o] Τῶ τάγματος] Τῶ τάγματος τοῦ δὲ *Vat.*
[p] Ανεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 2. SPANH.

bus, & Romani qui obſeſſi erant. At Sabinus in Vari conſpectum non veniebat, ſed clam ex urbe ſe ſubduxit & ad mare profectus eſt.

Varus in ſeditionis auctores animadvertit.

10. Tum Varus per regionem copiarum ſuarum partem ad conquirendos ſeditionis auctores mittit. factoque indicio, in quoſdam ut cæteris nocentiores animadvertit, cæteros vero dimiſit; duobus millibus ob eam cauſam in crucem ſublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles eſſe videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique præceptis & voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, cum decem Judæorum millia coïviſſe intellexiſſet, eò celeriter ad eos opprimendos profectus eſt. atqui illi manus conſerere non auſi ſunt, ſed ex Achiabi ſententia omnes ſeſe dediderunt. Atque Varus, data plebejis defectionis venia, eorum duces omnes miſit ad Cæſarem. Cæſar autem pleroſque ex eis dimittit: at de illis qui ex Herodis conſanguineis ſeſe eis adjunxerant, ſupplicium ſumpſit, quod præter jus faſque contra neceſſarios ſuos arma tulerant.

τ στραtιωτῶν ἄγονtες, καὶ τ Ρωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος μὲν οὖν οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τ πόλεως [q] ἐπὶ θαλάσσης.

ι'. Οὔαρος δὲ, καὶ τὴν χώραν πέμψας τῷ στραtῷ μέρος, ἐπεζήτει τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, [s] τοὺς μὲν σκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς καὶ ἀφῆκεν· [t] ἐβδομήκοντα δὲ οἱ μετὰ πολὺν τὸν αἰτίαν στασιωδῶντες διεχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπει, χρήσιμον [v] μὲν ὁρῶν ἐπ' [x] ἀδαμινοῖς ὅσον τοῖς πάσμασι. [y] πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτοῖς καὶ [z] παρήκουσαν τ δογμάτων, καὶ ὧν ἐξέβη Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ οὐκ ἦν κακουργῶν προσεληλύθασιν αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ἰουδαίους συνειληφέναι πυθανόμενος, ἠπείγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτὸν γνώμῃ τῇ Ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅπλα Καίσαρι ὅσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι [a] τε συγγενεῖς ὄντες Ἡρῴδου συνεφράσθησαν αὐτοῖς, [b] τοὺς δὲ σκόλασεν μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντες ἔξω δικαίου καὶ τ οἰκείων ἐστράτευον.

CAP. XI.

Judæorum legatio ad Cæſarem: & ut Cæſar Herodis teſtamentum confirmavit.

ΚΕΦ. ια'.

Ἰουδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν.

Archelaus cum Judæis litigat: inde Judæorum legatio ad Cæſarem.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus eſt, relicta Hieroſolymorum ad præſidium priore legione. Romæ vero Archelao novum ortum eſt negotium ex hujuſmodi cauſis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi poteſtatem faciente, Romam veniebat, ad poſtulandam ſuis legibus vivendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis miſſi, quinquaginta erant: illis vero Romæ ſeſe adjunxerunt ſupra octo Judæorum millia. Cumque Cæſar convocaſſet in ædem Apollinis, quæ ab ipſo magnis ſumptibus fuerat exſtructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eò legati, eos proſequente Judæorum Romæ degentium turba; Archelaus autem è contra cum amicis *aderat*. Verum regis quotquot fuere conſanguinei ab Archelao ſtare recuſabant, quod eum oderant, & tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id ſibi dedecori fore exiſtimantes, velle coram Cæſare adverſari homini tam propinqua neceſſitudine ſibimet conjuncto. Philippus quoque eò venit ex Syria, impulſu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret, (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque ſuſpicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi eſſent qui ſuis legibus vivendi libertatem deſiderarent) ut ipſe ſibi non deeſſet quo minus partem ejus aliquam obtineret.

Οὔαρος μὲν δὴ ταῦτα καταστησάμενος, καὶ Φρυγῶν Ἱεροσολύμων τὸ [c] καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Ἀντιοχείας ἠπείγετο. [d] Ἀρχελάῳ δὲ ὑπὲρ Ῥώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφυόντο ἔριδες καὶ τιμωρίαι κατ' αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων, Οὐάρου τ [e] ἀποστολὴν αὐτῶν τῷ ἔθνει [f] ὑπεκχωρησάντος ὑπὲρ αἰτήσεως [g] αὐτονομίας. καὶ ἦσαν [h] οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τ ἔθνους πεντήκοντα, [i] συνίσαντο δὲ αὐτοῖς τ ἐπὶ Ῥώμης Ἰουδαίων [k] ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων τῶν πρώτων [l] συναγαγόντος [m] ἐν ἱερῷ Ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τ πλήθους τῶν [n] αὐτόθι Ἰουδαίων ἀφικνοῦντο· Ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Ἀρχελάῳ μὲν συνετάχθησαν διὰ μίσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γνώσεσθαι [o] παρὰ Καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσειν [o] προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη [p] Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξοτρυνόμενος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνοῶς Οὐάρος αὐτῷ, [q] γενομένης δὲ [r] τ βασιλείας μεταπλάσεως, καὶ παῖδα ὑπολαμβάνειν Οὐάρος, νέμεσιν αὐτῆς γνώσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς [s] αὐτονομίας γλιχομένους, οὐχ ὑστερεῖν τοῦ καὶ αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγου οὖν τοῖς Ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ

Judæorum legati Herodem & Archelaum accuſant apud Cæſarem.

2. Igitur ubi dicendi locus datus eſt Judæorum legatis, cum de regno diſſolvendo verba facere

q Ἐπὶ θαλάσσης.] Ἐπὶ θάλασσαν *Busb.* & *Vat.*

s Τοὺς μὲν ἐκόλασεν] Ita *Vat.* οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν in *Editis Aliiſque.*

t Ἐβδομήκοντα] *L. B.* ἑβδόμοντα.

v Μὲν ὁρῶν ἐπ' ἀδαμινοῖς] *L. B.* in *Marg.* ὁρῶν ἀδαμῶς ἔτι.

x Οὐδαμινοῖς] Οὐδαμοῖς ἦσαν πράγμασι *Vat.*

y Πολλὰ γὰρ ἠτάκτησε] Πολλά τε *Vat.*

z Παρήκουσαν τ δογμάτων,] Ita cum *Cod. Vat.* παρήκουσαν in *reliquis.*

a Τε] *L. B.* δὲ.

b Τοὺς δὲ] *L. B.* τοῦδε.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ἀρχελάῳ —— ἀρχαὶ] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

e Ἀποστολὴν αὐτῶν] Cum *Caſaubono* (in *Exercit.* c. *Baron.* p. 312.) vocem ἀποστολὴν capimus pro ἀπόλυσι *miſſio*, *ipſe mittendi actus.* qua fere ſignificatione *literas dimiſſorias*, quæ aliter *libelli Appellationis* dicuntur, *Paulus* Juriſ-conſultus aliique Romani vulgo *Apoſtolos* dixerunt. Eſt tamen qui malit de viro quodam primario accipere, quem Varus Judæis ceu caput Legationis adjunxit.

f Ἐπεκεχωρηκότος] *L. B.* ἐπιχειρήσαντος.

g Αὐτονομίας.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

h Οἱ] Abeſt à *L. B.*

i Συνίσαντο δὲ αὐτοῖς] Sic *Vat.* συνίσαν δὲ *Busb.* συνίσαν in *Editis Aliiſque.*

k Ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους.] Ὑπὲρ ὀκτακισχιλίοις *Vat.*

l Συναγαγόντος] Συνάγοντες *Vat.*

m Ἐν ἱερῷ Ἀπόλλωνος,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6 §. 1. SPANH.

n Αὐτόθι] *L. B.* αὐτόθεν.

o Προθυμεῖσθαι.] Προμηθεῖσθαι *Vat.*

p Φίλιππος ἀπὸ Συρίας,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

q Γενομένης] *L. B.* γνωμένης.

r Τῆς βασιλείας μεταπλάσεως,] Τῇ βασιλείᾳ *Vat.* & *Busb.*

s Αὐτονομίας] Conf. *alter.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

γοείας τῶν Ηρώδᾳ [z] παρανομιῶν τρέπονται. "Βασι-
"λέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες [v] αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν
"ταῖς τυραννίσιν [x] ἑκάστης τὸ ἀνήκεστον [y] ἀναδεξά-
"μενον [z] εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συμ-
"φέροντα [a] χρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ πρὸς-
"καινοτρεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων
"οἷς ὀλέθριος ἀπολώλοιεν, [b] ὅσους οὐκ ἰσορρόπησεν [c] τῷ
"πρότερον, πολλῷ δυσχερέστερος τοῦ πάθους ἐκείνων
"τοὺς ζῶντας εἶναι, ἢ μόνον ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ
"ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν περὶ τῆς οὐσίας.
"[d] πόλεις μέν γε τὰς μὲν προοικιδίας, καὶ οὐδὲ ἀλ-
"λοφύλων οἰκουμένας, κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι, [e] κα-
"τελύσαί τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ
"κατῳκημένων. πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀνα-
"πεπληκέναι, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμον περιελήφοτα, τέ
"τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις
"αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ εἰς συγχω-
"ρῆσαι τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, χίλωσιν χρημάτων κα-
"ταδικάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πεπόσθαι φόρους
"ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτει, χωρὶς δὲ
"[f] εὐπορίας εἶναι [g] συκοφαντοῦλας αὐτῷ τε καὶ οἰ-
"κείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν ἄλλων, οἳ ἐπ' ἐκ-
"πράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι χρῆ-
"σιν τοῦ ἀνυβρίστου, [h] μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων
"διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναι-
"κῶν αἰσχύας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίᾳ καὶ ἀπανθρω-
"πίᾳ ὡρμένας, σιγῇν, διὰ τὸ [i] ἡδονὴν ἴσον εἶναι
"τοῖς πεπονθόσι, τοῦ μὴ γεγονέναι, [k] τὴν ὑπὸ τοῦ
"ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε Ηρώδῃ ἐπιστάτην
"ὄντα τῆς ὕβρεως αὐτοῖς, [l] ὁπόσῳ οὐκ ἂν ἧσσον,
"ἀνθρώπων ἐπικρατεῖν δυνάμεως αὐτῷ προσγενομέ-
"νης. [m] πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων πα-
"γαλαβόντων τὸ ἔθνος, ὀδυρμὸν [n] ἰσορρόπησε πώπο-
"τε τοιόνδε δυσυχίαν [o] ἐπελθοῦσαν αὐτῷ [p] παράδειγμα
"κακώσεως, ἢν [q] αὐτῷ Ηρώδης ἐπέστησε [r] τῷ ἔθνει.
"καὶ διὰ τοῦτ' εἰκότως ἂν γνοίη τὸ ἀσμένως Ἀρ-
"χέλαον βασιλέα προσφωνεῖν, οἰομένους πάντα ὁμοί-
"ως τὸν [s] ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον Ηρώδου μετριώ-
"τερον [t] φανεῖσθαι, καὶ [v] τόν τε πατέρα σωφρονοῦν-
"τα αὐτῷ θεραπευσάμενος, εἰ δὲ μετρίου τυ-
"χεῖν [x] δυνηθεῖεν, καὶ τἄλλα οἰκειωμένους. τέ δὲ,
"δείσαντα μὴ ἆρ' Ηρώδου γνήσιον πιστεύοιτο υἱὸς,
"ὧδεν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν
"ἂν τῷ ἔθνει τὴν [y] διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ τότε μη-
"δέπω τέλεον [z] κρατυνάμενον [a] ἡγεμονίαν, διὰ τὸ
"[b] ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι, καὶ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι.
"[c] παράδειγμά τε τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆς [d] πρόκειται τοῖς

metuerent, ad iniquitatum Herodis accusationem se convertunt. "nomine quidem eum regem ex-
"stitisse indicantes, at *re vera* gravissima quæque
"in omni tyrannide in se recepisse, & in Judæo-
"rum perniciem conflata exercuisse, & à novis ali-
"quam multis suo etiam ingenio excogitatis non
"refugisse. Cum itaque plurimi diversis mortis
"generibus occubuerint, quotquot superiore tem-
"pore nusquam reperire est, multo *tamen* infeli-
"ciores iis qui interierunt superstites esse, non so-
"lum quod ex vultu *illius* & animo in eos ma-
"ligno anxietate laborent, verum etiam quod de
"facultatibus suis in solicitudine versentur. urbes
"quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non
"desisse, ut quæ in suo regno sitæ sunt sumpti-
"bus exhaustæ funditus perirent: & ad summam
"inopiam gentem suam adegisse, quam cum pau-
"cis florentem acceperat, nobilium, quoties ei vi-
"sum fuerit eos levibus de causis interficere, bo-
"na diripiendo, quibusque vitam concesserit for-
"tunis suis eos spoliando. ac præterquam quod
"annua tributa singulis imposita exigerentur, in-
"super etiam in uberiorem quæstum munera col-
"lata esse & in ipsum & familiares ejus & amicos,
"servosque illos qui vectigalibus colligendis præ-
"fuerint; quippe quod immunitas ab injuriis im-
"petrari non potuerit, nisi auri aliquid argentive
"daretur. Cæterum virginum corruptelas matro-
"narumque pudicitiam summa cum petulantia &
"immanitate attentatam silere necesse habemus,
"quod miseris par fere solamen afferat ut ista la-
"teant facinora ac si nunquam perpetrata fuissent.
"*In summa*, tantas se ab Herode passos injurias
"ut majoribus ipsos afficere non potuisset bestia,
"si in homines imperium accepisset. Itaque cum
"multæ acciderint genti eversiones migrationes-
"que, nullum tamen exstare in rerum monumen-
"tis mali exemplum, cum quo conferri possit
"præsens per Herodem genti illata calamitas.
"Quapropter merito ab eis Archelaum non sine
"lætitia regem consalutatum, quod ita putarent
"fieri non posse, quin quicunque tandem in re-
"gnum succederet, sese Herode moderatiorem
"præstiturus esset, atque adeo in ejus gratiam pa-
"trem publico luctu cohonestasse, alia etiam fa-
"cturos ad demerendam ejus benevolentiam, si
"modo eum aliquanto mitiorem habere possent.
"At ille, quasi veritus ne non germanus Herodis
"filius crederetur, nihil ultra distulit, sed statim
"quo esset in gentem animo ostendit, idque priùs-
"quam principatum firmiter tenuerat, utpote quod
"penes Cæsarem esset *imperium illi* dare negareve.
"Immo & subditis futuræ virtutis, modestiæ sci-
"licet & æquitatis qua in eos uteretur, in ipso sta-
"tim

[z] Παρανομιῶν] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 2. SPANH.
[v] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν è *Codd. Busb.* & *Vat.*
[x] Ἑκάσης τὸ ἀνήκεστον] Ita *Gall.* ἑκάστοις *L. B.* ἑκάσης in *Editis Aliisque.*
[y] Ἀναδεξάμενον] Sic *MSS.* ἐκδεξάμενον in *Editis.*
[z] Εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ] Εἰς ταὐτὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[a] Χρῆσθαι, τὰ] *L. B* χρῆσθαί τε
[b] Οὓς οὐχ ἰσορρόπησεν] Vocem ὅσους inserui, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit, *& tantos quidem Judæorum ejus crudelitatibus interiisse, quantos nunquam ex historia periisse cognoscerent.* οὐχ ἰσορρόπησεν πῶ πρότερον *Vat.* qui mox ἐπ' αὐτοῖς habet.
[c] Τῷ πρότερον,] *L. B.* πω πρώτερον.
[d] Πόλεις μέν] Πόλεις τε τὰς *Vat.*
[e] Καταλῦσαί τε καὶ ἀφανισμῷ] *L. B.* καθαλύσε ὡς τε καὶ ἀφανισμῶ.
[f] Εὐπορίας εἶναι.] Cum *Epiphanius* vertat *lucrandorum gratia*, aut ἕνεκα post εὐπορίας excidisse aut subintelligendum esse existimo.
[g] Αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις,] Ita cum *Cod. Vat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliisque.*
[h] Μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων.] In *libris* omnibus (tam *Editis.* quam *MSS.*) μηδὲ ὅτως (in *L. B.* tamen est ὅτως) μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. nullo plane, ut mihi videtur, sensu. unde cum in *Epiphanii* versione habeamus *auri vel argenti*, rescripsi, μηδὲ χρυσῦ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. est qui malit μηδ' ὅτως ἀργ.
[i] Ἡδονὴν] *L. B.* μὴ ἡδονὴν.
[k] Τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνέκπυστα] *L. B.* ἢ ἀνέκπυστα.
[l] Ὁπόσῳ οὐκ ἂν ἧσσον,] Ὁπόσῳ δ' ἂν ἧσσον *Vat.*
[m] Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων] Ita è *Cod. Vat.* καὶ μεταστάσεων desunt in *cæteris.*
[n] Ἰσορρόπησε πώποτε] Ἰσορρόπησεν *Busb.*
[o] Ἐπιλθοῦσαν αὐτῷ] Ita *Vat.* ἐπελθοῦσαν αὐτῷ *Bas.* & *Hen.*
[p] Παράδειγμα κακώσεως,] Illa παράδειγμα κακώσεως omittit *Busb.* & statim habet εἶναι αὐτὸς Ηρώδης ἐπιλαβὲ τῷ ἔθνει. Sequuti sumus *Cod. Hen.* perperam in *Editis* ἵν' αὐτὸ Ηρώδης ἐπιθῇ τῷ ἔθνει.
[q] Αὐτῷ] Forte αὐτὸς. COCC.
[r] Τῷ ἔθνει.] Ita in *Marg. L. B.* ipse ut & *Gen.* τὸ ἔθνος.
[s] Ἐπὶ βασιλείᾳ] *L. B.* ἐπὶ τὴν βασιλείαν.
[t] Φανεῖσθαι,] Ita *Busb.* φαίνεσθαι in *cæteris.*
[v] Τόν τε πατέρα] Τόν γε πατέρα *Hen.*
[x] Δυνηθεῖεν,] *L. B.* in *Marg.* δυνηθεῖεν.
[y] Διάνοιαν αὐτοῦ,] Απόνοιαν αὐτοῦ *Busb.*
[z] Κρατυνάμενον ἡγεμονίαν,] Sic *MSS.* κρατυνάμενον in *Editis.*
[a] Ἡγεμονίαν,] *L. B.* τὴν ἡγεμονίαν.
[b] Ἐπὶ Καίσαρι] *L. B.* ἐπὶ τῷ Καίσαρος.
[c] Παράδειγμά τε] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in quo τε quoque abest) *& Hen.* καὶ παράδειγμα τῶν ἐ. ἐ. ἀ. τ. τ. ἀ. μετριότητος καὶ ἡμερότητος in *Editis Aliisque.* μετριότητα καὶ ἡμερότητα habet *Busb.*
[d] Τιθέναι] *L. B.* τίθεσθαι.

"tim primordio ſpecimen edidit, eo in cives & "Deum perpetrato facinore, quo tria ſuorum po- "pularium millia in templo necavit. Annon igi- "tur juſtis de cauſis odio habebitur, qui, ut reli- "quæ crudelitati hoc demum accederet, accuſa- "tionem in eos inſtituit, quod circa imperium ei "reſtiterint & contradixerint? In ſumma autem "hoc erat quod poſtulabant, ut regno & hujuſ- "modi principatu liberati Syriæ contribuantur, "prætorumque Romanorum adminiſtrationi ſub- "jiciantur: ita perſpicuum fore, utrum ſeditioſi "ſint rebuſque novis moliendis addicti, an quieti "modeſtique, cum illis contigerit ut moderato "imperio regantur.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

3. Cum autem Judæi hujuſmodi orationem habuiſſent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgavit, "Herodem quidem, quod nulla de re ab "illis accuſatus fuerit quamdiu viveret, neque fas "eſſe, ut, qui apud æquos *rerum judices* accuſare "& de vivente ſupplicium ſumere potuerint, mor- "tuo accuſationem conflarent; quæ vero ab Ar- "chelao acta eſſent, ad illorum improbitatem in- "juriaſque referebat, qui cum res contra leges af- "fectaſſent, & illorum cædes facere cœpiſſent "quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc "de injuriis vindicatis queruntur: & illis objicie- "bat rerum novarum ſtudium, quodque ſeditio- "nibus delectarentur, ut qui juſtitiam colere legi- "buſque parere neſcirent, quod in omnibus vince- "re & *ſuperiores eſſe* vellent." Atque hæc quidem Nicolaus.

XIII. *Cæſar Archelaum Ethnarcham facit, regnique dimidium Philippo & Antipæ dividit.*

4. Cæſar autem hiſce auditis dimiſit concilium: at aliquot poſt diebus Archelaum quidem regem non declarat, ſed ejus ditionis, quæ Herodi erat ſubjecta, in partem dimidiam *ipſum* conſtituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, * ſi dignam rege virtutem præſtitiſſet. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diviſit, Philippo & Antipæ, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transjordanenſis ager & Galilæa, quæ ei quotannis ducenta talenta penſitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori, ut appellabatur, domûs Philippo † datæ, ei talenta centum *reddebant:* Archelao autem tributæ erant Idumæa & Judæa & Samaria, quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæſaris decreto onere levatis, quod cum cæteris non rebellaſſent. Fueruntque Archelao ſubjectæ urbes, Stratonis turris & Sebaſte, Joppe & Hieroſolyma. nam Gaza & Gadara & Hippos fuere Græcæ

"ἀρχθησομένοις μετριάτητα καὶ εὐνομίαν, ἢ χρήσαι- "το ἂν τοῖς αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώτοις ἀποδει- "χθείσης πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ Θεῷ, "τετραχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τιμενί "ποιησάμενον. πῶς οὖν ἂν ἤδη [e] δικαίως μίσει χρήσαιτ' "κατ' αὐτῶν, τοῖς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τὴ "ἀνυφαίτους ἐκ ἀνυλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; "ἢν ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τ ἀξιώσεως, βασιλείας [f] μὲν "καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προθήκην ἢ Συρίας "γεγονότας ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατη- "γοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ ἅτοις εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις "εἶεν ἐν νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προησκημένοι, εἴτε καὶ "εὐτακτοι μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὀλιγήσουν αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα ἢ τῶν Ιουδαίων εἰρηκότων, Νικόλα- [g] τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαστε τῶν ἐγκλημάτων, "Η- "ρῴδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν "ἀκατηγορήτου, ἃ γὰρ δεῖν τὰς ἐγκαλεῖν ἔχοντας "ὅτι μετρίοις, καὶ ἔτι ζῶντι τιμωρίαν λα- "βεῖν δυναμένους, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν ποιεῖσ- "θαι, τὰ δὲ ὑπ' Αρχελάου πεπραγμένα ὕβρει τῇ "ἐκείνων ἀνετέθη, οἳ [h] ἐλεγχόμενοι πεπραγμάτων "ἔτι τοὺς νόμους, καὶ σφαγὴν ἄρξαντες τῶν κω- "λύειν ὑβριζόντας προσηκόντων, ἀμυνόμενοι ὑβρι- "σμένης ἐγκαλοῖεν. ἐπεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐ- "τοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν [i] ἀπαιδευσίαν τοῦ "[k] πείσεσθαι δίκην καὶ [l] νόμοις, ὑπὲ τοῦ θέλειν τὰ "πάντα νικᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

δ'. Καίπερ ἢ ἀκούσας ἀφελεῖ μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον Αρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει), [m] τῆς ἢ ἡμίσεως τ χώρας ἧπερ Ηρῴδης ὑπέστελλ [n] ἐθνάρχην καθίστησι· τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος [o] εἴπερ τ εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τ ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ, δυσὶν Ηρῴδαις παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίπ- πῳ [p] Αντίπᾳ, τῷ περὶ Αρχέλαον τ ἀδελφὸν ἀμφισβη- τήσαντι περὶ τ ὅλης ἀρχῆς. καὶ [q] τούτῳ μὲν ἥπ Περαία, καὶ [r] τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν· φορὰ τις ἦν, τάλαντα διακό- σια τὸ ἐπ' ἔτους. [s] Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρα- νίτις σύν τινι μέρει [t] οἴκου [u] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὰ δὲ Αρχελάου συνελθοῦσα Ιδουμαία τε [v] Ιουδαία, τό τε Σαμαρειτικόν. [x] τετάρτης μέ- ρους ἕνεκα τ φόρων προσαπέλυσε, Καίσαρος αὐτοῖς κρί- σιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύι. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Αρχελάου ὑποτέλουν, Στράτω- νός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σύν [y] Ἰόππῃ [z] Ιεροσολύμοις. [a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα [b] Ιππος, Ελληνίδες εἰσὶ [c] πόλεις, ἃς

[e] Δικαίως μίσει χρήσαισθαι] Ita *Hen.* à pr. m. δικαίῳ in *Editis.* ἤδη καὶ δικαίῳ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[f] Μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν] Illud μὲ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[g] Τάς τε βασιλεῖς ἀπήλλαστε] Τάς τε βασιλεῖς, δι' ὧν ἔλεγεν, ἀπήλλαστε *Busb.*

[h] Ὀλιγώμβροι] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[i] Ἀπαιδευσίαν δ' πείσεσθαι] *L. B.* ἀπαιδευσίαν τε δ' μὴ ἴπεσθαι.

[k] Πείσεσθαι δίκην] Πείθεσθαι *Busb.* & *Vat.*

[l] Νόμοις,] Νομίμοις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[m] Τῆ] *L. B.* τὴν.

[n] Εθνάρχην καθίστησι·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[o] Εἴπερ —— προσφέροιτο.] *Epiphanius* aliter legiſſe videtur: ſic enim ille, *ſi laboribus & favoribus circa ſemetipſum meritus appareret.* Liquet codicibus uſum in quibus erat ſcriptum εἰς αὐτόν. quam lectionem inepta verborum ambage ipſe conatus eſt exprimere.

* *Si dignam rege virtutem præſtitiſſet.*] *Vel,* ſi virtutem exhiberet regno convenientem.

[p] Αντίπᾳ,] Ανθίπατρῳ *Vat.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[q] Τούτῳ —— Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[r] Τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν·] Sic infra τὸ Σαμαρειτικόν. Verum τὰ Γαλιλαῖα habet *Busb.*

[s] Βαταναία δ' σὺν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[t] Οἴκου δ' Ζηνοδώρου] Cum dicat partem aliquam οἴκου Ζηνοδώρου (id eſt, *Abilenæ*) Philippo attributam, eo ipſo indicat partem ejus potiorem penes alium fuiſſe. Is autem fuit Lyſanias, cujus *Lucas* meminit, ex poſteritate illius Lyſaniæ qui eandem regionem (*Abylenam* dictam ab urbe Abyla; *Chalcidenen* aliis ab urbe Chalcide) Antonio per orientem imperante obtinuit, poſt patrem Ptolemæum Mennæi filium: à quo Lyſania regio iſta paſſim Ανσανίου dici cœperat. Et ſicut poſt prioris Lyſaniæ mortem dicta eſt *Zenodori Tetrarchia*, ita poſt Zenodori mortem, aut conductione ejus finita, cum alter Lyſanias prioris cognominis eandem regionem tenuit, dici iterum cœpit *Tetrarchia Lyſaniæ. Grotius* ad *Luc.* c. 3. v. 1. Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 239. 240.

[u] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. l. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

† *Datæ, ei*] *Reddebant.* IBBETSON.

[x] Τετάρτης μέρους] Τεταρτῆ μοίρᾳ *Vat.* τετάρτου μερὶς *Busb.* τέταρτον μέρος in *Editis.* unde levi mutatione reſcripſi τετάρτης μέρους.

[y] Ἰόππῃ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[z] Ιεροσολύμοις.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα] Quum *Gaza* tam longe remota fuerit à *Gadaris* & *Hippo*, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quæ urbs utrique vicina fuit. *Relandus* in *Paleſt. S.* p. 773.

[b] Ιππος,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[c] Πόλεις,] Πόλεις, ἀπερρήξαν αὐτὰς τ ἄκρας ἴσης Συρίας ας. π. in *Editis Aliiſque.* αὐτὰς τ ἀκροτάτης Συρίας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *quas abſcindens à diſpenſatione Syriæ additamento Judææ regioni conjunxerat.* Verum (cum iſta male conveniunt cum ipſo *Joſepho*, in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi habet ἀποτομόμορος τ βα-

ἃς [d] ἀπορρήξας αὐτὸ διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. πρόσοδος δὲ Ἀρχελάῳ φορᾶς χρημάτων τὸ καθ' ἐνιαυτὸν, εἰς [e] τάλαντα [f] ἑξακόσια, ἐξ ὧν παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρώδου υἱοῖν τῶν παλαιῶν παρῆν. Σαλώμῃ δ', πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ Διαθήκαις ἀπονέμει· [g] Ἰαμνία δ' ἔν τε Ἄζωτος καὶ Φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἀπαρίθμησιν μυριάδες πεντήκοντα· [h] Καῖσαρ δὲ χαρίζεται καὶ [i] τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἔν δ' καὶ παντὶ πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα [k] ἐπ' ἔτους· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἔν τῇ Ἀρχελάου δυνάμει. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς βασιλέως συγγενεῖς ὅσα αἱ Διαθῆκαι διηγόρευον. [l] δυσὶ δ' αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ καταλιπὼν, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε [m] μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἀπισήμου, καὶ [n] συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς φερωνύμοις υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὅσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα [o] πεντακοσίων παλάντων ἐπὶ χιλίοις, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, οὐχ ὅτω μεγάλῃ τιμῇ ὡς μνήμῃ τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

civitates, quas ab ejus dioecesi avulsas Syriæ adjunxit *Cæsar*. Archelao autem ex suo principatu quotannis redibant sexcenta talenta.

ſ. Atque hæc quidem Herodis filiis ex patris possessionibus obtigere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam & Azotum & Phasaëlidem & argenti signati quingenta millia, Cæsar regiam ei dedit Ascaloniam. Ejusque annui reditus summa erat talenta sexaginta, ac domus ei in Archelai ditione posita erat. Quin & cæteris regis consanguineis reddita erant legata, ita ut testamento caverat. Duabus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat *Herodes*, Cæsar utrique dono dedit argenti signati ducenta quinquaginta millia, easque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Imo quicquid ei rex legaverat regis ipsius filiis distribuit, mille scilicet & quingenta talenta, paucis aliquot vasis sibimet reservatis, utpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem quam ut regis memoriam conservarent.

Cæsaris erga Salomen liberalitas.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ τούτῃ [p] διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, [q] νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὑπὸ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως [r] ἀνατεθραμμένος παρά τινι τῶν Ρωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, [s] εἰσῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρώδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ [t] ἀνῃρημένον ὑὸν Ἡρώδου ἐμαρτυρεῖτο πολλοῖς. [u] καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταπιέσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπράγμονα προσλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον ὄντα τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλειον, [x] πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα πράγματα [y] φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρώδου παῖδα ὄντα διαφυγόντα [z] ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσπουδακότων· κτείναντας γὰρ ἑτέρους, εἰς ἀπάτησιν ἔμελλον τοὺς [a] θεωροῦντας, αὐτόν τε προποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρα, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλαττε ἀπατᾶν· ἀλλὰ [b] Κρήτῃ προσενεχθεὶς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγγέλετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὡς Μήλου ἔπλει. [c] πολὺ πλείονα δὲ ὧν ἐπεπόνθει ὁπόσα αὐτῷ προσῆκε χρήματα, [d] πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας.

CAP. XII.

De falso Alexandro.

XIV.

HIS ita à Cæsare ordinatis, juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam Romani civis libertum, semetipsum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ similitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occisus: id quod attestati sunt omnes qui utrumque viderant. atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis sibi assumpto, homine ejusdem tribûs, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam & improbo, & natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipsique facto ejusmodi malarum artium magistro, se Alexandrum esse præ se ferebat, Herodisque filium, qui abditus fuisset ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commissum negotium: qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfecissent, se vero & fratrem Aristobulum conservasse. Hisce ille rebus elatus inflatusque eos fallere pergebat in quos inciderat: adeo ut, cum Cretam delatus esset, Judæi, quotcunque ibi nactus est, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos suppeditarint, quibus fretus se in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus est, quod regio sanguine ortum crediderint, sperarintque fore ut regnum paternum recuperaret, & de se bene meritis vicem rependeret. Romam itaque propera-

Pseudalexander unde.

Judæis imponit.

βασιλείας προσθήκην Συρίᾳ) non dubito quin scripserit, *quas abscindens ab ejus dispensatione Syriæ additamento conjunxerat.* unde ipse in textum reposui, ἃς ἀπορρήξας αὐτὸ τῆς διοικήσεως Συρίας πρ. π. *Casaubonus* (in *Exerc. c. Baron.* p. 155.) legit, πρὸς ἃς ἀπορρήξας αὐτὰς τῆς βασιλείας, Συρίας πρ. π. Forsan voluit τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας. Est qui αὐτὰς (ut supra post τετάρτῳ μέρει ἄντοι) ferendum censet. Si ista displiceant, videsis *Norisium* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 482. & *Petitum* in *Eclogis Chronol.* p. 334 & in *Animadv. dissertat.* tom. 4. p. 123. 127.

d Ἀποῤῥήξας ——— ποιεῖται.] Casaub. Emendat. Baron. p. 155. ἀπορρ. αὐτὰς τῆς βασιλείας, Συρίᾳ προσθήκην ποιεῖται· *Pejus autem Rufinus:* quas abscindens à dispensatione Syriæ, additamento Judææ Regioni conjunxerat. vid. *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

e Τάλαντα ἑξακόσια,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

f Ἑξακόσια,] Τεσσαράκοντα in lib. 2. de *Bello Jud.* & *quadringenta* in quibusdam *Epiphanii* libris.

g Ἰαμνίαν δὲ] *Al.* Ἰάμνειαν.

h Καῖσαρ δὲ] Illud δὲ ex *L. B.*

i Τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν.] Quod ut fictum redarguit Harduin. de Num. Herod p. 59. SPANH.

k Ἐπ' ἔτους·] Τὸ ἐπ' ἔτους *Vat.*

l Δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις,] Roxanæ & Salomæ vid. supr. c. 1. §. 3. & *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

m Μυριάδας] Ita lego cum *Busb.* *Alii* μυριάδων. HUDS. in *Add.*

n Συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρᾳ υἱέσι.] Ita *Busb.* συνῴκησεν in *ceteris.* HUDS. Ita etiam *alsw.* lib. 2 c. 6. §. 3. SPANH.

o Πεντακοσίων ταλάντων ἐπὶ χιλίοις,] In lib. 2. de *Bello Jud.* πεντήκοντα μυριάδας ἀργυρίου. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

p Διατεταγμένων] Διαπεπραγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

q Νεανίας, ——— ἀπελευθέρου,] Conf. *alsw.* lib 2. c. 7. §. 1. SPANH.

r Ἀνατεθραμμένος] Τεθραμμένος *Vat.*

s Εἰσῴκισεν αὐτὸν] Ita cum *Cod. Busb.* εἰσῴκησεν in *ceteris.*

t Ἀνῃρημένον υἱόν] Ἀνῃρημένων *Bas.*

u Καὶ τοῦτο παρόρμημα] Καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἡγεμονίας μᾶλλον ἐπεποίητο *Busb.* brevisculè, ut amat.

x Πονηρὸν δὲ ἄλλως,] Πονηρὸν δὲ *Vat.*

y Φύσιν ἔχοντα] Δυνατὸν *Busb.*

z Ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν] Ὑπὸ τῶν ἀνελεῖν *al. ita. Vat.* ὑπό τινων τῶν ἀν. *Zonar.*

a Θεωροῦντας,] Θεωρουμένους & mox προποιῆσαι *Busb.*

b Κρήτῃ ——— ἀφίκετο] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

c Πολὺ πλείονα] Ita *Vat.* (volebat idem *Lugd. Bat.* scribens πλέον, pro πλέω forsitan) πλείονα deest *Editis.* πολλὰ δὲ *Busb.*

d Πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας] Sic cum *Cod. Vat.* & *Epiphanio.* σωτῆρι in *Editis Aliisque.*

perabat, hoſpitibus ſuis eum deducentibus; * ac Dicæarchiam appulſo tam bene res ceciderunt, ut in ſimilem fraudem iſtius loci homines impulerit. Immo & ei tanquam regi ſeſe adjunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hoſpitium *vetus* fuerat & amicitia. In cauſa erat hominum natura, libenter ea quæ de ſe prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis perſuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas interceſſerat, non alterum eſſe, ſed ipſiſſimum illum; id quod aliis etiam jurejurando firmarunt. Adeo ut, fama de illo *percrebreſcente* & ad Romam perlata, univerſa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adſcribentes quod præter omnium opinionem ſalvus & incolumis ſit, magnoque cum gaudio eum excipientes *maxime* propter maternum genus, quacunque per vias in curru ſublimis incederet regio plane apparatu: quæ res fiebat ſumptibus ejus hoſpitum. quin & magnus ad eum factus eſt populi concurſus, fauſtiſque ominibus ei acclamabatur, & nihil non actum fuerat quod iis ſolet accidere qui adeo præter ſpem ſervati ſunt.

Fraudem ſuſpicatur Cæſar.

2. Cum autem hæc de eo Cæſari nunciata eſſent, fidem dicentibus non habebat, quod ſciret Herodem haud facile potuiſſe decipi in re magna, quæ ipſum propius attingebat: nonnihil tamen ſuſpicans, Celadum unum è ſuis libertis, cum adoleſcentibus familiariter *olim* verſatum, mitti jubet ut Alexandrum ſibi in conſpectum adduceret. id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum diſcernendum erat perſpicacia. Verum non ita deceptus eſt Cæſar. nam erat quidem ſimilitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo acrius erat judicium. Iſte enim falſus Alexander & labore aſperitatem manibus obductam habuit, & pro mollitudine corporis, qua eſſe debuerat, utpote delicatus & ingenuus, contra erat corpore ſcabriore & rigidiore. Poſtquam igitur animadvertit magiſtrum atque diſcipulum in eadem conſpirare mendacia, inque eadem conſentire loquendi libertate, quærebat *ex eo* quid factum ſit Ariſtobulo, ſimul cum eo *è cuſtodia* ſubrepto, & quam ob cauſam ille non veniſſet, ut jus tam præclaris natalibus debitum repoſceret. Cui ille reſpondit, in Cypro inſula, periculorum in mari formidine, relictum eſſe, ut ſi quid Alexandro humanitus accidiſſet, Mariamnes genus non funditus interiret, ſed Ariſtobulus ſuperſtes exciperet inſidiatores. Juvenem hoc affirmantem, cum eo conſentiente qui commenti auctor erat, Cæſar ſeducit, & ita dicit, "ſi mihi verum dicere voles, hoc "tibi præmium erit quod veniam & ſalutem aſſe- "quuturus ſis. age itaque, dic mihi quis tu ſis, "& quis tibi ejuſmodi res audere perſuaſerit. iſta

Celadus ad rem explorandam miſſus.

ἐπὶ Ρώμης [c] οὐ ἀπέίγετο, ϖᾶσαπομπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ [f] Δικαιαρχία ϖροσβαλὼν σὺν ἠτύχῃ καὶ [g] τοὺς τῇδε Ιουδαίους [h] ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης ϖροσαγαγέϖαι. ϖροσήεσάν τε ὥσϖερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ἐπόσοις ξενία ϖρὸς Ηρῴδου καὶ εὔνοια λῷ. αἴτιον δὲ λῷ, τῶν ἀνθρώπων [i] τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὰς λόγους σὺν τῷ [k] φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰ τοῖς ϖάνυ ὠμιληκόσιν Αλεξάνδρῳ ϖολὺ τὸ ϖιϛὸν ἐνεϖῆϕ ϑ' μὴ [l] ἄχ ἕτερϑ, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ ϖρὸς τὰς ϖλησίον [m] καὶ ὤμνυσαν. ὥϛε καὶ [n] ϖροσελθόντϑ εἰς τὸν Ρώμυλον [o] λόγῳ ϖοῦ ϖρὸς αὐτὸ, ϖᾶν τὸ τῇδε Ιουδαίων [p] ϖλῆθϑ ὑϖαντιάζοντες ἐξέϐεσαν, τῷ ϖροϕὰ δόξαν τῆς σωτηρίας [q] ϑειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ϖοιούμενοι ϕέρὸ τὸ μητρῷον αὐτῶν γῆϑ, ὁϖότε [r] χωρῴη κατὰ τοῦ ϛενωπὸ διφροφορούμενϑ· καὶ [s] ϖᾶν τὸ βασίλειον ϖρὸς αὐτὸν χῆμα λῷ ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, [t] μεγάλαι τε ϖροσάσεις ἐγίνοντο τῆς ϖλησμονῆϑ, ὑϖοδοχήσεις τε εὔφημοι, καὶ ὁϖόσοι εἰκὸς ϖᾶς ἄτω ϖαρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἐδέν ὅ, τι σὺκ ἐπράσσετο.

β'. Καίσαρι δ' [v] ὡς ἀφίκητο ἀγγελία ϖρὸς αὐτὸ, ἠ- ϖίϛη μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥαδίως ἀπατηθῆναι Ηρῴδου ἐν ϖράγμασιν [x] ὑϖὲρ μέϛα ἀνήκουσιν αὐτῷ· διδοὺς δὲ τῇ ἐλπίδι, Κέλαδον [τ] αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων, ὠμιληκότα τοῖς μειρακίοις, ϖέμϖᾳ κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τ Αλέξανδρον. ὁ δ' ἀνῆγε, ϖδέν τι βελτίων ὑϖὲρ τὴν κρίσ τ ϖολλῶν γνώμην. [y] ὁ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο· ἀλλ' ὧν μὲν ἐμφερὴς, ὁ μὲν ὥϛε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. [z] αὐτυργία τε γὰ [a] ἐϖιτράχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρϑ, καὶ ϖρὸς τὸ ϖειρᾶν [b] ῥοδαρὸν ϑ' σώματϑ ὑϖὸ [c] τρυφῆς ϵ γυναικίτιδϑ σωϕερχόμενον, ϕὸ τὸ ἐναντία τῷδε ὑϖὸ [d] σκληρότερον ἐξεϐεϐήκῃ τὸ σῶμα. ϑεασάμενϑ οὖν συμπάϑειαν ἐϖὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλῳ ϵ μαθητῇ, καὶ λόγων ϖλημμελῶν συγκρότησιν, ἐξέταζε ϖρὸς Αρειοβάλῳ [e] τί ϵ γένοιτο [f] συνεκκλαπέντϑ αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ [g] ϖροσαγαγόντ μεταπαιόμενϑ τ ἀξίας, ἧς ϖρεσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἄτοι γεγονότας. Φαμένου δ' ἐϖὶ νήσῳ τ Κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορῶντ τ κϑ θαλάσσαν, εἰ [h] ϖρὸς αὐτὸν συϛαίη τι δεινὸν μὴ [i] ϖαντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ Μαριάμμης γένϑ, ἀλλὰ ϖρείων Αριϛοβούλϑ μένοι τὰς ἐπιβουλευούσας. τοῦτο διϊχνευομένου, καὶ σωιζῶτϑ αὐτῷ ϑ' μηχανοποιῆ τ ϖράξεως, Καίσαρ καταμόνας ἀϖολαβὼν τὸ μειράκιον, "ἀλλά σοι μυθὸς εἶϖε ϖροκείσεται "ϑ' μὴ καὶ ϖρὸς ἐμὲ ἀϖάτη [k] χρησαμένου τὸ μὴ [l] ἀϖο- "λαύοντα τ σωτηρίας, ϕάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν "τυγχάνεις, καὶ ὅς σε ϖαίδα [m] ἐξετόλμησε ϕρονεῖσθαι. "μεῖζον γὰ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας

.χρό-

e Οὐκ ἀπείγετο,] Illud ὧν è Cod. *Busb.* (Coccejo conſentiente) & *Epiphanio.*

* *Ac* —— *ceciderunt,*] Puteolos.

f Δικαιαρχία] Male Δικαρχία infr. lib. 18. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τοὺς τῇδε Ιουδαίους] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) τοὺς τῇδε Ιουδαίων in *Editis.*

h Εφ' ὁμοίας ἀπάτης] Ita *Vat.* ἀφ' ὁμοίας in *ceteris.*

i Τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὰς λόγους] Eandem locutionem de Chriſto uſurpat. REL.

k Φερεγγύῳ] *Æſchyl. Theb.* v. 612. ϖροσατῆν φερέγγυος· *Schol.* φερέγγυϑ, ἀσϕαλής, ἀξιόχρεως. SPANH.

l Οὐχ ἕτερϑ,] Οὐχ ἕτερον ἀλλ' αὐτὸν εἶναι *Busb.*

m Καὶ ὤμνυσαν.] Καὶ deeſt *Vat.* & *Busb.*

n Προσελθόντϑ εἰς τὸν Ρώμυλον] Ita *MSS.* ϖροσελθόντϑ in *Editis.*

o Λόγῳ ϑ' ϖρὸς αὐτῷ,] Λόγου ϖρὸς αὐτῷ *Vat.*

p Πλῆθϑ ὑϖαντιάζοντες ἐξῆσαν,] Εθνϑ *Vat.*

q Θειάζοντες] *L. B.* ἐνθειάζοντες.

r Χωρῴη] *L. B.* χωροίη.

s Πᾶν τὸ βασίλειον] Sic *Vat.* πᾶν βασίλειον in *ceteris.*

t Μεγάλαι τε ϖροσάσεις] Μεγάλαι ϖροσάσεις *Vat.* & *Busb.*

v Ως ἀφίκητο ἀγγελία ϖρὸς αὐτὸν,] Ως ἀφίκετο ἀγγελία ἡ ϖρὸς αὐτῷ *Vat.* ὡς ἠγγέλθη ϖρὸς αὐτῷ *Busb.*

x Επὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπὶ μεγάλα in *Editis Aliiſque.*

y Οὐ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο.] Οὐ μὲν ϑ' Κ. *Busb,* ὁ μὲν Καῖσαρ γε ἠπατᾶτο *Vat.* ὁ μὲν Καῖσαρ ϑ' διηπάτητο *Hen.* à pr. m.

z Αὐτυργία τε γὰ ἐτετράχωτο] Itidem Zonaras p. 263. ὑϖ' αὐτυργίας δ' ἐτετράχωτο, de hoc ipſo Pſeudalexandro. SPANH.

a Ετετράχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρϑ,] Ετέτυτο *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *ex labore & opere valde attritus. Coccejus* ἐτετρύχωτο.

b Ροδαρὸν ϑ' σώματϑ ὑϖὸ] Ita *Gen.* ῥωδαρὸν *Baſ.* ῥαδινὸν *Vat.* ῥαδνὸν *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

c Τρυφῆς ϵ γυναικίτιδϑ συνιεχόμενον.] Sic *Busb.* & *Zonar.* & ut puto *Epiphan.* τροφῆς in *ceteris.*

d Σκληρότερον] Πρὸς τὸ σκληρότερον *Busb.* & *Zonar.*

e Τί ϵ γένοιτο] Ita *Baſ. Hen.* & *Vat.* τί ϵ ἦσαν *Busb.* τί γὰ γένοιτο *Gen.*

f Συνεκκλαπέντϑ αὐτῷ,] Συνεκκλαπεὶς *Vat. Gall.* & *Hen.* à pr. m.

g Παραγαγόντ] *L. B.* ϖροσαγαγόντ.

h Περὶ αὐτὸν] Ita lego. (Ita quoque exhibet *L. B.*) ϖρὸς αὐτῶν in *Editis.* ϖρὸς αὐτὸν σὺν αὐτῷ *Busb.* ϖρὸς αὐτὸν σὺν αὐτῷ *Vat.* αὐτῶν ἀ σὺν αὐτῷ *Hen.* εἰ τι ϖρὸς ἐμὲ συμβαίη *Zonar.*

i Παντελὲς ἐξαλείφοιεν] Παντελῶς ἐξαλείφοιεν *Coccejus.* Παντελὲς ἐξαλείφοιτο *Vat.* παντελῶς ἐξαλείφοιτο *Busb.*

k Χρησαμένου] Χρήσασθαι *Busb.*

l Απολαύοντα τ σωτηρίας,] Forſan ἀπερύσθαι.

m Εξετόλμησε] *L. B.* ἤξε τολμῆσαι.

n Επὶ

"χρόνων ἐς γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δὴ, ἃ γὰρ ἦν ἄλλως πράσσειν, φράζει πρὸς τὸν Καίσαρα τὸ [n] διπλόλλυμα, ὄντα τρόπον, καθ' ὃν τυγχάνοι [o] συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον, ἃ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τινὰ πρὸς αὐτὸν, δεσμήμονα ὁρῶν αὐτοργήσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν ταῖς ναυσὶ καταλέγει· τὸν δὲ ἀναπίστωτα κτείνει. καταδίκη δὲ ἦρκει Μηλίοις ὅπερ [p] ἐπεπλέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον Δαμηνῆς [q] ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον πολυπρᾶγμα [r] συντεθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν.

"enim quæ animo agitasti & aggressus es majoris "sunt malitiæ quam pro ætate tua." Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, & quo pacto, & à quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; & ejus fraudis auctorem interfecit. Cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

Pseudalexander à Cæsare ad remiges relegatus.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

Ἀρχέλαος ὁ, τὴν [s] ἐθναρχίαν Ἰουδαίων, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖτο, [t] Ἰωάζαρον [v] τὸν Βοηθὸν ἀφελόμενος τὸν ἀρχιερωσύνην, [x] ἐπικαλῶν συνεστῶτας, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου [y] ἀποκαθίστησι ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱερειχοῦντι βασίλειον σκηψεπῶς, τῶν τε ὑδάτων ὅπως [z] Νεαρὰν τὴν κώμην [a] ὠφελεῖ διῤῥέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγαγὼν αὐτὴν πρὸς ἑσπέραν τῷ πεδίῳ φοινίσσων ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι· [b] καὶ γὰρ πατρίδα Γλαφύραν ἐποιήσατο, [c] Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, [d] ἀπόνομον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. Δαμασίου δὲ ἀφ' ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθεὶς αὐτοῦ ζῶντος Ἰησοῦ, [e] τοῦ Σιὲ παιδός.

β'. [f] Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ πρὸς Καίσαρα, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα φιλανθρώπως ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸ πρᾶγμα Ἀρχελάου τὰ ἐν Ῥώμῃ πρασσόντων, Ἀρχέλαον δὴ καὶ τοῦτο ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, ὃς, γράφειν μὲν Ἀρχελάῳ παπαῖνον ἠγεῖτο, σὺ δὲ παραχρῆμα, φησὶ, πολέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγων αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἐπαΐων [h] ὅτι δὲ ὀξέως

CAP XIII.

XV.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

POstquam autem Archelaus Ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boëthi * filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazaro ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; & dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum conseverat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupavit: & contra leges patrias Glaphyram, Archelai *regis* filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Siæ filio.

Joazarus pontificatu privatur, Eleazaro in ejus locum suffecto.

Eleazarus deponitur, eique successit Josua.

2. Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Judæorum & Samaritanorum, ejus crudelitatem & tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime cum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui & ipse Archelaus vocabatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, sed tu, inquit, è vestigio conscensa navi, age eum adeas, & nulla interposita mora ipsum

Archelaus iterum accusatur.

---

n Διπλόλλυμα,] Συμφόρημα Zonaras in narratione hujus facti pag. 265. A. SPANH.

o Συγκείμενον.] Συγκεκινημένον Vat. forsan pro συγκεκινημένον.

p Ἐπεπλέκεσαν] Ita Vat. & Lugd. Bat. πεπλέκειν in cæteris. Fuit cum legerem πεπλέκεσιν.

q Ἀναλωκέναι.] Ita quoque est in Marg. L. B. verum in ipso MS. ἀπηλακέναι.

r Συντεθέντα] Συνθέντα ὅπως ἀκλεῶς ἔχει Vat.

s Ἐθναρχίαν Ἰουδαίων.] Archelaus non Ethnarcha, sed Rex ab Augusto constitutus; Harduin. Num. Herod. p 24. Malè *Tetrarchiam suscipiens* Rufinus. SPANH

t Ἰωάζαρον τὸν Βοηθὸν] Ἰώζαρον Busb. Hujus in pontificatu Christum natum esse adnotat Nicephorus. sub Matthia potius existimat Petavius in lib. X. de *Doctr. Temp.* c. 55.

v Τὸν Βοηθὸν] Vel ex Simone filio nepotem. *Usser.* ad *A. M.* 4002.

x Ἐπικαλῶν] Ἐπικαλῶν αἰεὶ τῷ συνεστῶτι Vat. ἐπικ. αὐτῷ ὡς L. B. ἐπικαλῶν ὡς συνεστῶτα Busb.

y Ἀποκαθίστησι] Ἐπικαθίστησι Vat.

z Νεαρὰν τὴν κώμην] Verba ista Νεαρὰν τὴν κώμην non agnoscit Epiphan. ὑδάτων ὁ πρὸς Ἀναρὰν τὴν κώμην Vat.

a Ὠφελεῖ διῤῥέουσα,] Ὀφελεῖ in Editis. ὀφελεῖ Vat. unde ἀφελεῖ (pro ut quoque jam Lugd. Bat. expresse habet) rescripsi.

b Καὶ γὰρ πατρίδα] Τὴν πατρίδα νόμῳ ἐποιήσατο Busb.

c Γλαφύραν] Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου μὲ θυγ. Vat.

d Ἀπόνομον —— ἄγεσθαι,] Judæis lege vetitum fratrum uxores ducere; nempe quæ filios è priori marito seu fratre susceperat. Ita etiam, quem postea consului, *Zonaras* hunc locum exponit p 264. A. ἀπειρημένον τῷ νόμῳ ἀδελφῶν ἄγεσθαι γυναῖκας, παῖδας ἐκ τοῦ τεθνεότος ἐχούσας· Vide simile de Herodiade, quæ duobus fratribus nupsit, judicium infr. lib. 18. c. 6. §. 6. SPANH.

e Τοῦ Σιὲ παιδός.] Σιὲ Busb. & Vat. Σὶ Hen. à pr. m. Σιὲ Zonar. In *Epiphanii* libris, *Sea fil.* Abest Σιὲ in *L. B.*

f Δεκάτῳ δὲ ἔτει] At vero in *lib.* 2. *de Bello Jud.* non decem sed novem Archelao tribuuntur anni. Non tamen hoc mirum, (inquit *Is. Vossius* in *Chron. S.* p. 158.) decimus enim Archelai annus non fuit absolutus (sed tantum inchoatus ut dicit *Usserius*, quem omnino vide in *Annalibus* ad A. M. 4010.) Forsan aristæ illæ plenæ, quas in somnis videt, novem tantum fuere numero, decima fracta aut non plena. Vide etiam *Pagi Critica* in *Baronium*, Vol. 1. p. 13. HUDS. Conf. *alter.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τῶν ἀδελφῶν] Ἀδελφῶν deest Vat. immo ἀδελφῶν ἀνδρῶν desunt Busb. nec ea agnoscit *Epiphan.* Forsan ἀνδρῶν fuerit à manu *Josephi*, sed ἀδελφῶν à margine in textum irrepserit. Verum *Dio* (l. 55. p. 567.) à fratribus accusatum fuisse prodidit, hisce verbis, ὅ, τι ἡγοῦνται ὁ Παλαιστινὸς (ita enim *Archelaum* appellat, nec hallucinatur ut recentes Historici scribunt, sed *Archelaum* duplex nomen tulisse nos edocet, sicut & *Archelaus* junior, qui *Herodes* dictus est. *Pagi* ad *Baron.* p. 13.) αἰτίαν τινὰ λάβῃ τῶν ἀδελφῶν λαῶν, ὑπὸ τῆς Ἀλπεως ὑπερορισθῆναι. unde rescribendum censet *Petitus* (in *Animad. ἀνεκδότοις* tom. 1. p. 539.) οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τῶν Ἰουδαίων. Forsan distinguendum legendumque, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τε τῶν Ἰουδ. Ita verto ac si scriptum fuisset, οἱ ἀδελφοὶ σὺν πρώτοις τῶν ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδ. HUDS. Dele ἀδελφῶν. SPANH. Deleri idem jubet *L. B.* sed *Hudsonii* lectio sicuti fieri potest, ita facile etiam inde duplex oriri scriptura potuit, quod utraque vox per compendium literarum, in duobus MSS. fuit scripta, ne quid periret, in describendo deinde utraque fuerit posita; vel quod ambigens scriba an ἀνδρῶν an ἀδελφῶν esset in suo exemplari, utrumque expresserit. Nihil certe perit, si ἀδελφῶν cum MSS. & *Epiphanio* deleatur. HAV.

h Ἐκ τοῦ ὀξέως] Ὀξέως, ταχέως, *Hesych.* infr. lib. 18. c. 4. §. 1. & c. 5. §. 6. SPANH.

pſum ad nos adducas. Atque ille prima navigatione tranſmiſſus in Judæam venit, & Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Cæſaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Ubi autem *Romam* venit, Cæſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audivit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliavit.

In exſilium miſſus.

Archelai ſomnium.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, ſomnium hujuſmodi ſuis amicis narravit. "Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas, tritici plenas, "jam perfectas, quas, ut ipſi videbatur, boves de- "paſcerent." Experrectuſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) conjectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent (nam una eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſæus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione il- "la ſignificari rerum mutationem, idque in de- "terius. Boves enim ærumnam declarare, quippe "laborioſum animal; itemque rerum mutationem, "quoniam humus, quæ ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, "cum decem eſſent, totidem annorum indices eſſe, "quoniam una æſtate proveniat ſpica. itaque Ar- "chelao finem adeſſe imperii." Atque ſic ille ſomnium enucleavit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, *alter ille* Archelaus qui eum evocabat, à Cæſare in Judæam miſſus veniebat.

Glaphyræ ſomnium.

4. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ, quam, ut jam ante diximus, virginem in uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander à patre fuerat interemptus, nupſerat Jubæ Libyæ regi, cujus poſt deceſſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore ſua Mariamne. tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai conjux eſſet, vidit hujuſmodi ſomnium. "Viſa eſt cernere aſtantem ſibi Ale- "xandrum, qua re gaviſa cupidiſſime eum comple- "xa eſt. At ille de ea queſtus eſt, dixitque, Gla- "phyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo "feminis fidendum non eſſe dicitur, quæ mihi de- "ſponſa & nupta virgo, genitis ex me liberis, a- "mores oblita meos, alii nupſeris, neque hac contu- "meliâ contenta, cum tertio marito *ſponſa* cubare "auſa ſis, cum dedecore & probro in domum meam "*iterum* ingreſſa; Archelaoque viro tuo, fratri no- "ſtro, nupſeris. Ego vero meæ in te benevolen- "tiæ idcirco non obliviſcar, quin te omni infa- "mia liberabo, meam facturus ut prius fuiſti."

πιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ιουδαίαν [i] καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον ἐν [k] εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τῇ τε ἀφάνειαν ὑποσημήνας τῷ Καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένου ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος, [l] καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δῶρα οἰκητήριον αὐτῷ Βίεννα πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ τὴν πλῆθος [m] ἐπὶ Ρώμης ἀνελθεῖν Αρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. "[n] Θεα- "σάμενος [o] ἀσταχυας [p] δέκα τὸν ἀριθμὸν, τελείας πυρῶν τὴν "ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαν ἐμοὶ [q] αὐτῷ βιβρωσκομέ- "νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν." καὶ [r] ἐξεγρόμενος, φέρειν μὲν εἰς μέγα δόξαν ἐμοὶ τὴν ὄψιν αὐτῷ, μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς ἐνυπνιάτων ἦσαν αἱ ἀναγωγαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρους, ὁ μὲν εἰς ἕνα ἕκαστον πᾶσιν ἀφῆγησις, [s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν "πραγμάτων ἔλεγεν Αρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγα- "θοῖς πράγμασιν. [t] βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, "διὰ τὸ ἐργοις ὑπιπαλαιπωρεῖν τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ "πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ σκείνων ἀρομέ- "νην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δυναμένην· τὰς δὲ ἀσταχυας [u] δέκα σύν- "τας, [x] τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὀφείλειν, [y] προσθεὶς γὰρ ἑνὸς "προσαγόμενος ἔτους. καὶ τὴν ἀρχὴν ἐξήκειν Αρχελάῳ τὴν ἡγε- "μονίας." καὶ ὁ μὲν [z] ταύτῃ ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἡ ὄψις Αρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλούμενος Αρχέλαος πέμπεται εἰς Ιουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παρεσκευάσατο δὲ καὶ Γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ [a] τυχούσῃ, βασιλέως Αρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ἥ, ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει, παρθένον λαβών, Αλέξανδρος Ηρῴδου μὲν υἱός, Αρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Αλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς πελεκηθῆναι, [b] Ιούβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται, μεταστάντος δὲ καὶ Λιβύος χρεὼν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Αρχέλαος ἄγει, [c] τῷ [d] συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρσάμμῃ ἐκβαλών. τοσόνδε αὐτὸν ὁ Γλαφύρας [e] ἀνέστρεψεν ἔρως. καὶ [f] συνοῦσα τῷ Αρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται· "ἐδόκει, τὸν Αλέξανδρον ὀπτασίᾳ θεασαμένη, χαίρειν καὶ πρὸς "ἐμὲ μᾶλλον προθύμως. τὸν δὲ καταμεμψίμοιρον τῆς αὐτῆς πιστεῖας, καὶ "φάναι, Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, [g] ὃς ἄπιστα ἔλε- "γεν εἶναι γυναιξίν, ἢ [h] συνωμολογήσασά μοι καὶ συγκαθι- "κέτευσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθῃ παρεδί- "δους ἔρωτας τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ὑπεθυμίᾳ γάμων. [i] πλη- "σθεῖσα δέ σου δὶς ἤδη ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας "[k] σωτῆρι προκαθῆσθαι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύ- "τως [l] ὑπιδυσῆσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ [m] γάμῳ συνοικηθεῖσα "πρὸς Αρχέλαον, ἄνδρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτε- "ρον. ἀλλ' οὐκ ἔσῳγε λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλ- "λάξω δέ σε παντὸς τοῦ ἀνδρὸς, ἐμοὶ ὥσπερ [n] ἧς κατασκευ-

i Καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον] Ita *Busb.* λαμβάνει in *ceteris.*

k Εὐωχίαις] Sic *Busb.* & *Vat.* ὀψωχίᾳ in *Editis Aliiſque.*

l Καὶ ἐκεῖνον] Καὶ deeſt *Busb.* & *Vat.*

m Επὶ Ρώμης] Εἰς Ρώμην *Busb.*

n Θεασάμενος] Τεθέα *Busb.*

o Ασάχυας] Ita *MSS.* ut infra mox. ἀσάχυς in *Editis.*

p Δεκα τὸν ἀριθμὸν,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

q Αὐτῷ βιβρωσκομένους] Αὐτῇ *Busb.*

r Περιεγερόμενος,] *L. B.* περιεγρόμενος.

s Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος,] Supra de Juda quodam Εσσηνὸν τὸ γένος lib. 13. c. 11. §. 2. Conf. de Eſſæis ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

t Βόας —— ζῶον,] Conf. ſupr. lib. 2. c. 5. §. 6. ἀλωσ. lib. 2. c. 7 §. 3. SPANH.

u Δέκα ὄντας,] Alibi novem viſas refert. Sed in lib. *de Vita* decimum annum Archelai memorat, quare hoc vero propius videtur. REL.

x Τοσόνδε ἀριθμὸν] Τοσῶνδε *Busb.*

y Προσθεὶς γὰρ ἑνὸς] Προσθὲν γὰρ ἑνὸς Σφαίνεται θέρος *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *unam quippe futuram æſtatem & tempus ſuppleri aſſeverabat Archelao, quod de principatu ſuæ poteſtatis exiret.*

z Ταύτῃ ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον.] Ita *Vat.* & *L. B.* prout ſupr. c. 14. §. 1, initiò. ταῦτα in *reliquis.*

a Τυχούσῃ,] Συντυγχάνῃ *Vat.*

b Ιούβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται,] Eadem de tribus his Glaphyræ maritis ἀλωσ. lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

c Τῷ συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρσάμμῃ ἐκβαλών.] Conf. ſup. c. 1. §. 2. SPANH.

d Συνοικοῦσαν] Συνοῦσαν *Vat.* & mox (h. ead. §.) συνοικοῦσα, ut & *Busb.*

e Ανέστρεψεν ἔρως.] Επέχειν *Vat.*

f Συνοῦσα] *L. B.* συνοικοῦσα.

g Ος ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξίν,] Poſt γυναιξίν, diſting. ὃς ἀπίστως εἶναι τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας, φησί· *Zonaras* p. 265. D. *Ruſinus* fidem mulieribus non habendam. SPANH.

h Συνωμολογήσασά μοι καὶ] Συνωμόσασά τε *Vat.*

i Πληθῶσα] Infr. lib. 18. c. 7. §. 7. πληθωρούσας τὰ σώματος. SPANH.

k Σωτῆρι προκαθῆσθαι νυμφίον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταυτῇ *L. B.* αὐτῇ in *Editis Aliiſque.*

l Επισυσῆσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ,] Ita *Vat.* & *Coccejus.* ἐπισυσῆσα in *Editis.* ἐπισυσᾶσα *Vat.*

m Γάμῳ συνοικηθεῖσα πρὸς] Γάμου *Vat.* & *Busb.* &, ut videtur, *Hen. à pri. m.*

n Ης κατασκευαζόμενος,] Ita cum *Cod. Busb.* ὧν in *reliquis.*

"ταπεινωσάμενος." ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ πρὸς τ βασιλέων αὐτὸν σπουδηκέναι, καὶ ἄλλως ο ὅτι προθύμιόν τι φέρει, τοῦτο ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερὲς, καὶ δι' ἣν πρόνοια τὰ ἀνθρώπινα προϊδηφότος τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἐναντίον τ ἑαυτῷ κώλυμα οὐκ ἂν ἡγοῖτο τῷ ἐπ' ἀρετῇ αὐτῷ προϊδημένῳ. p τ δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποτελῆς προσενεμήθησαν τῇ Σύρων, πέμπεται q Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, r ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τ Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

Hæc cum apud mulieres ſocias ſuas narraſſet, aliquot poſt diebus moritur.

ſ. Ego vero, iſta ab hac narratione non aliena eſſe ratus, quod mihi ſermo ſit de *ipſis* regibus, præſertimque quod aliquid in exemplum afferant, & ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas providentiam, commodum eſſe exiſtimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, ſua dum fruitur opinione, illi rei non ſit impedimento, quæ ipſi datur pro incitamento ad virtutem. *Cæterum ditione Archelai Syriæ contributa, miſſus eſt à Cæſare Quirinus, vir conſularis, ut cenſum ageret bonorum in Syria, & Archelai domum addiceret. *Archelai Ethnarchia in provinciam redacta.*

Τέλος τῆς βιβλίου ἑπταικαιδεκάτου.

Finis Libri decimi ſeptimi.

o Ἐπὶ προθύμιόν τι φέρειν,] Ἐπὶ προθύμιόν τι *Busb.*

p Τῆς —— Σύρων] Mox lib. 18. c. 1. §. 1. προσθήκη τ Συρίας. SPANH.

* *Cæterum —— addiceret.*] Potius, *at regione quæ ſub Archelai ditione —— fuerat vectigali* Syriæ *contributa, mittitur Quirinus à Cæſare, vir Conſularis, tributi penſitationem cenſu habito taxaturus, & ipſam Archelai venditurus domum.* Hac de vide *Poſſini* Spicilegium Evangel. §. XXIV. HUDS. vel IBBETSON. in *Add.*

q Κυρήνιος] Κυιρίνιος *Straboni.* in aliquibus *Epiphanii* libris *Cyrinus*, in aliis *Cyrenius.* Verum & Κυρίλλιος nomen fuit *P. Sulpicius Quirinus*; ut monſtrat *Jac. Perizonius* in *Diſſ. de Auguſtea orbis Terr. deſcriptione*, p. 971. Rectius ſane ſcribendum Κυιρῖνος quam Κυρήνιος, niſi externis uſitatum fuiſſet cognomina Romanorum in ιος efferre. HUDS. Quirinius miſſus, ut cenſum ageret per Syriam. *Rufino* Cyrinus. De Quirinio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Κυρίλλιος τ Ἰουδαίας τιμητὴς ὄντος. Conf. *Ælian.* lib. 7. c. 8. §. 1. SPANH.

r Ἀποτιμησόμενος] Bis igitur à Cæſare in Syriam miſſus eſt, ſed non ex eadem cauſa. Prioris ἀπογραφῆς (cujus meminit *Lucas*, c. 2. v. 2.) cauſa, ut non tam in Judæa quam in toto orbe Romano omnes deſcriberentur, ut quot & quantos delectus ad bellum populus Romanus facere poſſet, tam ex provinciis quam ex ſociis regibus & civitatibus, ſciri poſſet. Poſterioris ἀπογραφῆς (cujus mentio *Act.* v. 37.) cauſa intra Syriam Palæſtinam, & unius Archelai patrimonium & Tetrarchiam ſtetit; nec mera & nuda erat ἀπογραφὴ, ſed redactio bonorum Archelai in fiſcum, & exactio tributi ſuper provinciales, Judæâ poſt exſilium Archelai redactâ in provinciam & Romanis præſidibus patere juſſa. Qui plura hac de re ſcire deſiderat, & de conciliatione *Lucæ* & *Joſephi*, adeat *Montacutium* in *Originibus Eccl.* parte pr. ſub initium, *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4000. *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 127. *Grotium* ad *Luc.* c. 2. v. 2. *Pagium* in *App. Chronol. ad Baronium*, p. 31. & 32. *Jac. Perizonium* in *Diſſ. de Auguſtea Orbis Terr. deſcriptione. Reineſium* in *Epiſt.* LVII. *Ryckium* ad *Tacitum*, p. 38. & *Baſnagium* in *Annalibus Politico-Eccleſ.* p. 108. &c.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Κυρλίνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας Ϲ Ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὴν Ἀρχελάου οὐσίαν, μεταπεσούσης τ Ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· καὶ ὡς Κωπώνιος, ἐκ τ ἐπιτικοῦ ταγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. καὶ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καί τινες ἕτεροι ἔπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀποτελέσαι τὰς οὐσίας, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν τ γνώμαις, μέχρι Ἰωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἔπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ρωμαίοις, καὶ ἀποδόμησαι τὰς βίας.

1. Quomodo Quirinius ad cenſendam Syriam & Judæam miſſus eſt à Cæſare, & ad Archelai facultates addicendas, Judæa è regno in provinciæ formam redacta: utque Coponius ad procurandam Judæam miſſus eſt. Et quomodo Judas Galilæus & alii nonnulli populo perſuaſerunt, ut bonorum cenſum impedirent, multique in eorum ſententiam iverunt, donec Joazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præſtandam, & ad cenſum facultatum admittendum. *

β'. Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ Ἰουδαίοις [a] φιλοσοφίαι, Ϲ τίνες οἱ νόμοι.

2. Quænam ſectæ, & quot apud Judæos philoſophandi genera, & quæ inſtituta.

γ'. Ως Ἡρώδης Ϲ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

3. Quomodo Herodes & Philippus tetrarchæ urbes in honorem Cæſaris ædificarunt.

δ'. [b] Ως Σαμαρεῖς, ὀστᾶ νεκρῶν διασπείραντες εἰς τὸ ἱερὸν, τ λαὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐμίαναν.

4. Quomodo Samaritæ, mortuorum oſſa paſſim per templum diſpergendo, populum ſeptem dies polluerunt.

ſ. Quo-

a Φιλοσοφίαι,] Ita lego pro φιλοσόφων.

b Ως Σαμαρεῖς,] Hoc ſummarium, & quod ſequitur, eruimus è *Codd. MSS.*

5. *Quomodo Salome Herodis soror bona sua cum moreretur Juliæ Cæsaris uxori reliquit.*

6. *Quomodo Pontius Pilatus secum statuit Cæsaris effigies in Hierosolyma clam inferre; populusque, ea re cognita, à seditione in eum movenda non destitit, donec imagines Hierosolymis Cæsaream relatæ essent.*

7. *Quænam Judæis Romæ degentibus sub id tempus acciderint, & de populo corruptela depravato apud Samariam, utque Pilatus complures interemit.*

8. *Pilatus à Samaritis accusatur apud Vitellium. utque Vitellius eum Romam ad Cæsarem proficisci compulit, ut factorum rationem redderet.*

9. *Vitellii profectio Hierosolyma, & quomodo ei scripsit Tiberius Cæsar ut Artabano Parthorum persuaderet obsides ei mittere, bellumque contra Aretam susciperet.*

10. *Philippi obitus, & quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.*

11. *Herodes Tetrarcha bellum movet contra Aretam, & prælio superatur.*

12. *Agrippa rex Romam mari proficiscitur ad Tiberium Cæsarem, utque à liberto suo accusatus in vincula conjicitur: & quo pacto post Tiberii excessum à Cajo solutus est, & rex factus est Philippi tetrarchiæ.*

13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus & ab Agrippa accusatus in exsilium missus erat; utque Cajus tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.*

14. *Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & legatio utrorumque ad Cajum.*

15. *Judæi ab Apione cæterisque cum illo legatis accusantur, quod Cæsaris statuam non haberent.*

16. *Ut Cajus iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.*

17. *Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.*

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδε πλουτήσαζα τὰ αὐτῆς κατέλιπεν Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρος γαμετῇ.

ς'. Ως Πόντιος Πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα εἰκόνας Καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς ἐξεσίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.

ζ. Τὰ συμβάντα Ιουδαίοις ἐν Ρώμῃ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καὶ πῶς δ' ἐν Σαμαρείᾳ καταφθορᾶς τοῦ πλήθους, καὶ ὡς πολλοὺς ἀπώλεσε Πιλάτος.

η'. [c] Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρέων Πιλάτου ἐπὶ Ουιτελλίου, καὶ ὡς Ουιτέλλιος ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναβλῶαι εἰς Ρώμην πρὸς Καίσαρα, καὶ ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων.

θ'. Ουιτελλίου ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ὡς Τιβέριος Καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ, Αρτεβάνην μὲν [d] τὸν Πάρθον πίσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς Αρέταν δὲ πολεμεῖν.

ι'. [e] Τελευτὴ Φιλίππου, καὶ ὡς ἡ τετραρχία αὐτοῦ ἐπαρχία ἐγένετο.

ια'. Πόλεμος Ηρώδου τοῦ τετράρχου πρὸς Αρέταν τὸν τῶν Αράβων βασιλέα καὶ ἧττα.

ιβ'. Ἀπόπλους Αγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ρώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς [f] κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελεύθερου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μετὰ τὸν Τιβερίου πλοῦτον, καὶ ἐβασίλευσε τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ Αγρίππα, ἐξωρίσθη· καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο Γαΐος Αγρίππα.

ιδ'. Στάσις τῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων καὶ Ελλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς Γαΐον.

ιε'. [g] Κατηγορία Ιουδαίων ὑπὸ Απίωνος καὶ τῶν συμπρεσβέων διὰ τὸ μὴ ἔχειν Καίσαρος ἀνδριάντα.

ις'. Ως [h] ἀγανακτήσας Γαΐος πέμπει Πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατολογίᾳ δυνάμεων πολεμῆσαι Ιουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ιζ'. Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, διὰ Ασιναίου καὶ Ανιλαίου τοὺς ἀδελφούς.

c Κατηγορία —— Ουϊτελλίου,] Verba ista, Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρέων Πιλάτου ἐπὶ Ουϊτελλίου, accepta debemus *MSS.*

d Τὸν Πάρθον] Ita *MSS.* τὸν Πάρθων in *Edits.*

e Τελευτὴ Φιλίππου,] Hoc summarium habuimus è *MSS.*

f Κατηγορηθεὶς] Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου ἰδίου in *Cod. Vat.*

g Κατηγορία Ιουδαίων] Et hoc summarium nobis conservarunt *Codd. MSS.*

h Ἀγανακτήσας] Vocem ἀγανακτήσας addidimus è *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] λϐ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἐπεμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, καὶ περὶ αἱρέσεως παρὰ Ἰουδαίοις.

[b] ΚΥΡΗΝΙΟΣ δέ, τῶν εἰς τὸν βουλευτὴν παραγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διεπεπλεκὼς, καὶ δι' ὧν πασῶν ὁδεύσας [c] ὑπάτου φύσεως, [d] τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας, σὺν ὀλίγοις δὴ τοῖς συμπαρῆν, ὑπὸ Καίσαρος [e] δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν γενησόμενος. [f] Κωπώνιός τις αὐτῷ συναπέπεμπτο, [g] ταγματάρχης τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. [h] παρὼν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὴν Ἰουδαίων [i] προσθήκην τῆς Συρίας γενομένην, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὸν ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ ἀκροᾶσιν, ἐπαυσαντο δὲ εἰς πλέον ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθοῦ δὲ ἦν υἱὸς Λιῶ. καὶ οἱ μὲν, πεισθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τοῖς λόγοις, ἀποτίμων χρήματα, μηδὲν [k] ἐνδοιάσαντες· [l] Ἰούδας δὲ [m] Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα [n] Γάμαλα, [o] Σαδδοκαῖον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἠπείγετο ἐπὶ ἀποστάσει, τῷ τε ἀποτίμησιν ἀδὲν ἄλλο ἢ ἀνίκρυς δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, καὶ τὸ ἐλεύθερον ἐπ' ἀντιλήψει προσκαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς [p] παρέσχον μὲν καταρθοῦν εἰς τὸ εὐδαιμον ἀνακαλούμενος τοὺς κτή-

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judeam missus est à Cæsare, & Coponius ad procurandam Judæam. item de Juda Galilæo, & de Sectis apud Judæos.

Quirinius ad censendam Syriam & Judeam missus.

IN TEREA Quirinius, unus è Senatoribus *Romanis*, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, & qui * per omnes honorum gradus ad consulatum usque provectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam pervenit, missus à Cæsare, tum ut jus redderet populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Judæis præesset. Quin & in Judæam Syriæ additam venit Quirinius, ut eorum bona censeret & Archelai pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio vel nomen descriptionis ægre audire voluerant, paulatim tamen eò venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu pontificis Joazari, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum censum agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduco Pharisæo sibi adjuncto, populum ad defectionem concitabat, *ambo* dicentes censum *eum* nihil minus secum afferre quam manifestam servitutem, & universam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi *ipsis* darent rem quidem bene agere & facultates

Coponius Syriæ præses.

Judas Gaulanita populum ad defectionem sollicitat.

---

[a] Λϐ'.] Ita in *Græcis* omnibus, in *Latinis* quibusdam XXXII. in aliis XXXIII.

[b] Κυρήνιος ——— ἐπιτετελεκὼς, &c.] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. § 1. & supr. lib. 17. c. 15. § 5. SPANH.

* Per ——— *fuerat*,] *Al.* Percurrit omnes magistratus, ut fuerit etiam Consul.

[c] Ὑπατου] Hunc Josephi de Quitinio locum adducit Eusebius H. Eccl. l. 1 c. v. p. 18. *ὡς καὶ ἐν Euseb.* SPANH.

[d] Τά τε ἄλλα ἀξιώματι] Est qui legendum censet, *τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας, σὺν ὀλ.* in *Editis* hoc modo distinctum erat, *τά τε ἄλλα ἀξιώμασι μέγας σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Σ.*

[e] Δικαιοδότης] Vide *Huet.* in D. E. p. 392.

[f] Κωπώνιός ——— ἐξουσίας.] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. § 1. SPANH.

[g] Τάγματος τῶν ἱππέων,] In *Editis* talis erat interpunctio; *τάγματος τῶν ἱππέων ἡγητόρος, Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας.* nec aliter *Epiphanius* legisse videtur, qui vertit, *ductor totius equestris agminis, potestatemque Judæorum omnium gerens.*

[h] Παρὼν δὲ καὶ Κυρήνιος] *Sc.* secundo missus ad censum agendum, cum antea id munus obiisset Sentio Saturnino Syriæ præside, cui censum priorem adscribit *Tertullianus* (lib. 4 contra *Marcionem* c. 48.) ab aliis Quirinio adscriptum, ut qui Saturnino, quod exacte didicisset res orientis, cum extraordinario imperio adjunctus fuerat. Videsis auctores in Not. mox citatos, ut & *Norisium* in *Cenotaph. Pis.* p. 321. & *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* p. 203.

[i] Προσθήκην τῆς Συρίας] Infr. c. 5. § 6. & c. 8. § 2. προσθήκην τῇ Αγρίππα βασιλείᾳ· vid. & supr. lib. 17. c. 15. § 5. ubi illam de Antipa mentionem ut falsam redarguit *Harduin.* eundemque fuisse illum Antipam, qui major Agrippa de Num. Herod. pag. 42. SPANH.

[k] Ἐνδοιάσαντες·] Ἐνδοιάσαντες. Γαυλανίτης δέ τις ἀνὴρ *Bosh. Vat.* & *Zonar.*

[l] Ἰούδας δὲ Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. § 1. SPANH.

[m] Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Lib. 20. à *Josepho* (qui satis accurate Galilæam & Gaulaniten distinguit) *Galilæus* appellatur. Verum *Judæ* quidni nomen duplex, unum ab urbe natali, alterum à loco educationis aut habitationis; sicuti *Apollonius*, Argonauticôn scriptor, qui patria *Ægyptius* erat, *Rhodius* appellatur.

[n] Γάμαλα,] Conf. supr. lib. 13. c. 15. § 3. SPANH.

[o] Σαδδουκον] Σαδδὼκ *Zonaras* p. 265. SPANH.

[p] Παρέσχον] *L. B.* Παρέσχε.

tates ſuas in tuto reponere, boni vero hiſce majoris ſecuritatem habere, gloriæ *ſcilicet* & laudis ex animi magnitudine comparandæ; Deumque non alia ratione prompte eos adjuturum eſſe, quàm ſi conſultis ſuis ſtrenue operam navarint, præſertim ſi magnis rebus in animo agitatis, iis exſequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam ſumma cum aviditate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus provehebatur temerarium quod auſi ſunt incœptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris iſtis profecto, repleta erat gens, etiam ſupra quam dici poteſt: alioque poſt aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, & amiſſione amicorum; qui ærumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum graſſatio, magnaque primariorum virorum occiſio, prætextu quidem communis libertatis propugnandæ, revera autem lucri privati ſpe. unde coortæ ſunt ſeditiones, & ex his cædes publicæ, partim quidem popularium edita ſtrage, (dum in ſe invicem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adverſa relictus eſſet) partim vero hoſtium: deinde ſequuta eſt fames, quæ omnem ad facinus quodcunque verecundiam ſuſtulit, urbium expugnationes, & excidia, uſquedum etiam templum ex iſta ſeditione igne hoſtili deflagraret. Tantum rerum novarum molitio & inſtitutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem convenerant, perdendos. Siquidem Judas & Sadducus, qui quartum philoſophandi genus nobis invexerant & plurimos habuerant ſectatores ejus ſtudioſos, non in præſens tantum univerſam ſeditione rempublicam perturbarunt, ſed & mala futura, quæ tum radices egerant, ſeverunt irrigaruntque ejuſmodi philoſophia, cui non antea homines aſſueverant. De qua paucis volo differere, eoque magis quod juniores iſtis inſtitutis dediti rebus noſtris exitium attulerint.

II. *Judæorum Sectæ.*

2. Habebant Judæi à priſcis etiam temporibus tres patriæ philoſophiæ ſectas, unam quidem Eſſenorum, alteram vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur Phariſæi nomine. Et quanquam de his egimus in ſecundo libro Judaïci belli, nunc tamen eas ſigillatim attingere non gravabimur.

Phariſæi.

3. Phariſæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam ſequuntur, tuenda omni modo cenſentes quæ ab illa præſcripta ſunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id ſibi ſumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

στως, [q] ἀσφάλισιν [r] ἢ τῶ ταύτης ϖϱειόντος ἀγαθῶ, τιμιὼ καὶ κλέος ποιήσεθαι τῶ μεγαλόφρονος, καὶ [s] τὸ θεῖον σὺκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βελῶμάτων εἰς τὸ κατορθῶν [t] συμϖοθυμεῖθαι, μᾶλλον ἂν μεγάλων [u] ἐρχάτην τῆ διανοία καθιςάμενοι [x] μὴ ἐξαφίωνται πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς. [y] καὶ, ἡδονῆ γὰ τὼ ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρόκοπεν [z] ἐπὶ μέγα ἡ [a] ἐπιβολὴ ἢ τολμήματος. κακὸν ἢ σὺκ ἔστιν ὃ μὴ φυέντος ἐκ τῶνδε τ ἀνδρῶν, καὶ περαιτέρω ἢ εἰπεῖν, ἀνεπλήθη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐχ [b] οἷόν τε [σὺκ] ἄπαυςον τὼ βίαν ἔχειν, καὶ ἀποςερήσιν φίλων, οἱ ἐπελαφρύοιεν τὸ πόνον, ληςηρίων ἢ μεγάλων ἐπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, [c] δόξα μὲν ἢ [d] ὀρθωμένη τῶν κοινῶν, ἔργω ἢ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν ςάσεις τε [e] ἐφύησαν, δι' αὐτὰς ἐ φόνος πολιτικός· ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανία τῶν ἀνθρώπων εἴς τε ἀλλήλως [f] καὶ αὐτὸς χρωμένων ἐλπίδι τοῦ μὴ λείπεθαι τῶν ἀντικαθεςηκότων, ὁ ἢ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑςάτω ἀνακείμενος ἀναισχυντίαν, καὶ πόλεων ἀλώσεις, καὶ [g] καταςκαφαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ςείματος [h] πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ ςάσις. ἔτως ἄρα [i] ἡ τῶν πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀπολυμένου [k] τοῖς σωιελθοῦσιν. εἶγε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδυκος, [l] τετάρτω φιλοσοφίαν ἠπείσακτος ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρασῶν εὐπορηθέντες, ὠφέλησάν τε τὸ παρὸν θορύβων τὼ πολιτείαν ςενώλησαν, καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσατο τῶ ἀσωπήθη ϖρότερον [m] φιλοσοφίας τοιᾶσδε. ϖεῖ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ τῶ κατ' αὐτῶν ϖαιδαθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι [n] ϖεποίηκε.

β'. [o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τῶ πάνυ ἀρχαίω τῶν πατρίων, ἥτε τῶν Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν Σαδδυκαίων· τρίτην ἢ ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνε μέντοι ϖεῖ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα [p] ἐν τῆ δευτέρα βίβλω τοῦ Ἰουδαϊκῶ πολέμω· μνηθήσομαι ἢ ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν [q] ἐπ' ὀλίγων.

γ'. Οἵτε γὰ [r] Φαρισαῖοι τὼ δίαιταν ἐξετελίζουσιν, ὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κέρνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἅπαντα τῆ ἡγεμονίᾳ, ϖεμάχην ἡγέμενοι τὼ φυλακὼ [s] ὧν ϖεναγορεύειν ἠθέλησε. τιμῆς γε [t] τοῖς ἡλικίας ϖεποίκασι ϖᾶσαν χωρᾶσιν, [v] ὐδὲν ἐπ'

---

q Ασφάλιζειν] *L. B.* σφαλεῖσι.

r Δὲ ἢ ταυτης ϖρειόντος ἀγαθῶ,] Ita in *MSS.* ἢ ἢ ἐκ ταύτης in *Editis.*

s Τὸ —— συμϖοθυμεῖσθαι,] Idem locus de Juda Gaulonite adductus ab Euſebio H. Eccl. l. 1. c. v. vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

t Συμϖοθυμεῖσθαι,] Antea diſtinctum erat, συμϖοθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων.

v Ἐργάζ] *L. B.* ἐργασεῖ.

x Μὴ ἐξαφίωνται] πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς.] Iſta verba, μὴ ἐξαφίωνται] ἢ ἐπ' αὐτῆς φόνε, omittunt interpretes, tam *Epiphanius* quam *Gelenius*: forſan quod mendoſa eſſent. cumque ipſe idem ſuſpicarer, mihi placuit φόνε ἢ ἐπ' αὐτῆς mutare in πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς, duobus Viris doctis in id ipſum mecum conſentientibus. In *Cod. Busb.* καθισάμενοι, ἐπὶ φόνου τε τ ταῦτ' ϖεργάσεται ἐρεθίζοντες, ἡδονῆ ἢ τῶ ἀκροάσει ὧν λέγοιεν τ ἀνθρώπων διχόμοροι, ϖεύκοπτον &c. HUDS. Acquieſcendum credo emendationi *Hudſoniane*, cui aliquantum favet *L. B.* in quo exſtat μὴ ἐξαφέντας φόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς. HAV.

y Καὶ, ἡδονῆ] Non aliter mihi ſenſus conſtare videtur, niſi ita diſtinguatur. prius erat, καὶ ἡδονῆ γὰ &c.

z Ἐπὶ μίγα] Ita è *Cod. Busb.* ἐπὶ μεγάλη ἐπιβολῆ ἢ τολμήματος in *reliquis.*

a Ἐπιβολὴ] *L. B.* ἐπιβλῆ.

b Οἷόν τε] *L. B.* ἔϊτε.

c Δόξα] Lege δοξη. COCC.

d Ὀρθωμένη τῶν κοινῶν,] Sic *Busb.* ὀρθομένη in *ceteris.*

e Ἐφυησαν,] Ita diſtinguendum cenſui. prius erat, ἐφύησαν δ' αὐτὰς, καὶ φόνος &c.

f Καὶ αὐτὸς] Ita *L. B.* nam reliqui καὶ αὐτῶν. HAV.

g Καταςκαφαὶ,] Καταφαγὰς in *Editis Aliiſque.* rectius καταςαγαὶ *Busb.* ipſe tamen, (conſentiente in Ora Codicis mei *Cocceio*) *Zonaram* ſequutus, καταςκαφαὶ prætuli.

h Πυρὶ] *L. B.* πῦρ.

i Ἡ τῶν —— σωιελθοῦσιν.] Ita reſcripſi è *Cod. Busb.* (conſentiente *L. B.* licet ibi perperam κίνησις & in *Margine* ſit κοίνωσις) ἔτως ἄρα τὰς τῶν πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει ῥοπὰς ἢ ἀπ' τ. σωιελθοῦσιν in *Editis Aliiſque*, nullo plane ſenſu.

k Τοῖς σωιελθοῦσιν.] An? *hominibus cum ſeditione concitatis.* vel, *in eandem ſectam coëuntibus.*

l Τετάρτω φιλοσοφίαν] Quarta φιλοσοφία, quarta Judæorum ſecta, præter tres Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſenorum, de quibus vid. lib. 1. ἀλωσ. c. 5. §. 2. de hoc Juda, σοφιςὴς ἰδίας αἱρέσεως ἀλωσ. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Φιλοσοφίας τοιᾶσδε.] Vid. mox ſupr.

n Συνεςετύχει.] Συνδιετύχει *Hen.* συνετύχει *Vat.* συνίτυχε *L. B.*

o Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν] Τρία δὲ Ἰουδαίοις αἱρέσεις φιλοσοφεῖ). ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. vid. & ſupr. lib. 13. c. 5. §. 9. SPANH.

p Ἐν —— πολέμω·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

q Ἐπ' ὀλίγων.] Ἐπ' ὀλίγοις *Busb* & *L. B.*

r Φαρισαῖοι τὼ δίαιταν ἐξετελίζουσιν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

† *Ratio*] Doctrina eorum vel Secta.

s Ὧν ϖεναγορεύειν ἠθέλησε.] In *Editis* ὧν ϖεφυγ. Verum ὧν pro ὧν repoſui è *Cod. Busb.* qui ὧν ἀναγορεύειν habet. ὧν ὑπαγορεύειν *L. B.* ὧν ὑπαγορεύειν *Hen.* & *Vat.*

t Τοῖς ἡλικίας] Ita cum *Cod. Busb. L. B.* τοῖς ἡλικίαις. & ἡλικίας πᾶς. in *ceteris.*

v Οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξαι] Οὐδ' ἐπ' ἀντ. *Busb.* & *L. B.*

x Εἴτε

ἐπ' ἀντιλέξει τ [x] εἰσηγηθέντων ταῦτα [y] θρᾴᾳ ἐπαιρόμενοι. πρᾴοτεόθαί τε εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, ὥδε τοῦ ἀνθρωπείου τὸ βουλόμενον τ [z] ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦντας· δοκῆσαι τῷ θεῷ [a] κρᾶσιν γίνεσθαι, καὶ τῷ [b] ἐκείνης βουλητέον καὶ τ ἀνθρώπων [c] τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μὲ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν τ ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ [d] ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὑπετέθησαν ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ τ μὲν εἰργμὸν ἀίδιον προσίεσθαι, τ δ' ῥᾳστώνην ἐς ἀναβιῶν. [e] καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα [f] εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πρασσόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς [g] αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὑπειδεύσει τὸ ὑπὲ πᾶσιν κρεῖσσον, ἔν τε τῇ διαίτῃ τὸ βίῳ ἐ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις δ' τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. [h] φυλακῆς δ' [i] ὀδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τ νόμων. πρὸς γὰρ τὰς διδασκάλους σοφίας, ἃς μετίασιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμῶσιν· εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ὑπὸ ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. [k] πρᾴοτεταί τε ἀπ' αὐτῶν ὧδέ πως εἰπεῖν· ὁπόταν γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν ἐ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει, διότι τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὸς γίνεσθαι τοῖς πολίταις.

ε'. [l] Ἐσσαίοις δ' ὑπὲ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φίλει τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δ' τὰς ψυχὰς, προμάχητον ἡγούμενοι τὸ δικαίᾳ τὴν προσόδου. εἰς δ' τὸ ἱερὸν [m] ἀναθήματά τε στέλλουσι, θυσίας σὺν ὑπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ [n] δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τὸ κοινὸ τεμενίσματος, [o] ἐφ' αὑτῶν τὰς θυσίας ὑπιτελοῦσι. βέλτιστοι δ' ἄλλως ἄνδρες τ τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲ γεωργίᾳ τετραμμένοι. ἄξιον δ' αὐτῶν θαυμάσαι παρὲκ πάντας τὸς ἀρετῆς μεταποιουμένους [p] τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπαρξαν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πρὸν, [q] ἀλλὰ μησὶ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις δ' ἐκ παλαιοῦ συνελθὸν, ἐν τῷ ὑπιτηδεύειν [r] μὴ κεκωλῦσαι τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ὀπαλαιοὶ δ' ὧδέν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μείζονως, ἢ ὁ μησὶ ὅτι ἂν κεκτημένος· καὶ πάδε πρᾴοτουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες. καὶ ὅτε γαμετὰς εἰσπέμπουσι, ὅτε δούλων ὑπιτηδεύουσι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπολαμβάνοντες, τὸ δ' στάσεως ἐνδιδόναι πρόφασιν· αὐτοὶ δ' ἐφ' ἑαυτῶν [s] ζῶντες ἀμαχονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλους ὑπερῴων. ἀποδέκτας δ' τ προσόδων [t] χρόνου τοὺς καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέροι, ἄνδρας ἀγαθοὺς [u] ἱερεῖς τε ποιοῦσιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. [x] ζῶσι δ' ὧδέν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μά-

illi induxere. Cumque dicant fato omnia fieri, voluntatem hominis non privant impetu à ſeipſis pendente: quippe ſic Deo placitum eſſe, ut certo temperamento miſcerentur in unum fati decretum & ratio humana, ſi quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim eſſe immortalem, ac ſub terra vel præmiis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti ſe aut vitiis addixerint; & hos quidem ſempiterno carcere clauſos teneri, illis vero facultatem eſſe in vitam redeundi. & propter hæc *placita* tantæ apud populum ſunt auctoritatis, ut quæcunque ad religionem pertineant, ſupplicationes & ſacrificia, iſta ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis teſtimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ optima eſſent ſtuduerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud præter legem ſibi ſervandum vendicant. nam contra magiſtros quidem ejus quam ſequuntur ſapientiæ diſputare, præclarum ducunt: eorumque opinioni ſuffragantur pauci, ſed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam ſi quando magiſtratus gerunt, inviti & neceſſitate coacti, Phariſæorum opinioni aſſentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus. *Sadducæi.*

5. Eſſeni autem omnia Dei in manu relinquenda eſſe cenſent. Animas immortales faciunt; fructuſque juſtitiæ magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi ſacra non faciunt, propterea quod luſtrationes habeant ſanctiores: hac de cauſa communi delubro arcentur, & † ſacra ſua ſeorſum faciunt. Cæterum homines ſunt optime morati, & agriculturæ prorſus addicti. Convenit autem illos mirari, ſupra omnes qui virtutis laudem ſibi tribui volunt, propter juſtitiam, (minime quidem inter Græcos Barbaroſque cultam, ab illis tamen non ad breve tempus ſed à multis retro annis uſurpatam) qua modis omnibus agebant, ne quid eos impediret quo minus habeant bona inter ſe communia, ita ut dives ſuis bonis non magis fruatur, quam qui nihil poſſidet: ſuntque ſuper quatuor hominum millia qui hæc faciunt. & neque uxores ducunt, neque ſervos habere ſtudent, quod hoc iniquum, illud jurgioſum arbitrantur, ſed ſeparati vivunt, & alii aliis miniſtrant. Quæſtores etiam ſuorum proventuum & terræ frugum creant viros bonos ſacerdotes, qui frumentum parant & edulia. Vivunt omnes uno eodemque modo, & quammaxime referunt Dacas qui *Eſſeni, ſive Eſſæi.*

---

x Εἰσηγηθέντων ταῦτα] Poſt εἰσηγηθέντων lacuna eſt in *Cod. Busb.* pro ταῦτα habet ταύτα *L. B. Coccejus* vero αὐθαδείᾳ.

y Θρᾴᾳ ἐπαιρόμενοι.] Οἱ θρᾴᾳ ἐπ. in *Cod. Vat.* nec aliter *Hen. à pr. m.*

z Ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦντας·] Sic *Busb.* & *L. B.* atque ita legendum eſſe conjecerat *Caſaub.* in *Exercitt. c. Baronium*, p. 58. ἐπ' αὐτοῖς nempe τοῖς ἀνθρώποις, *impetu qui eſt in hominis poteſtate*: ut ſit periphraſis liberi arbitrii. ἐπ' αὐτῆς in *Editis.* ἀπ' αὐτῆς *Vat.* ἐπ' αὐτῷ legit *P. Molinæus* in *Vate ſuo*, l. 3. c. 6.

a Κρᾶσιν] *L. B.* κρίσιν.

b Ἐκείνης] Ἐκείνῃ malit *Joan. Clericus* in Prolegom. ad Hiſt. Eccleſ. p. 7. καὶ τῇ ἐκείνης βουλητέον *L. B.*

c Τῷ θελήσαντι προχωρεῖν] Τὸ ἐθελῆσαν *Busb.*

d Ὑπὸ χθονὸς] Ὑποχθονίους *Busb.*

e Καὶ δι' αὐτὰ] Vide ejuſdem *Clerici* Prolegom. p. 11.

f Εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν] Εὐχῶν τε ἵνα καὶ ἱερῶν π. *Vat.* εὐχῶν τε ἵνα τε καὶ *Busb.* εὐχῶν τε ἴσε καὶ *L. B.*

g Αὐτοῖς αἱ πόλεις] Ita *Hen.* & *Gall.* & *Coccejus.* ἀρετῆς αὐτῆς in *Editis Aliiſque.* ἀρετῷ αὐτοῖς *Busb.*

h Φυλακῆς] *L. B.* φυλακῇ.

i Οὐδαμῶν τινῶν] Οὐδαμῶς *Busb.* & *Gall.* & *L. B.*

k Πρᾴοτεταί τε] Πρᾴοτεταί γε *L. B.*

l Ἐσσαίοις] Confer ſup. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

m Ἀναθήματά τε] Ἀναθήματα εἰθισμένοις θυσίας ὑπιτελοῦσιν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

n Δι' αὐτὸ εἰργόμενοι] Διὰ τοῦτο *Busb.*

o Ἐφ' αὑτῶν] Ἀφ' αὑτῶν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m. Coccejus* ἐπ' αὐτῶν.

* *Sacra ſua ſeorſum faciunt.*] Vertendum, *in ſeipſis ſacrificia peragunt*, i. e. ſeſe ipſos Deo vovebant & conſecrabant, & hoc eſt quod *Philo* dicit p. 676. *ſumma religione Deo ſerviunt, non mactando victimas, ſed ſuas mentes componendo ad ſanctimoniam.* Vide *Cuperum* in Epiſt. ad *D'outr.* ſub finem Diſſert. *D'outr.* de *Clangore Evangelii* p. 394. Vide etiam *Petit.* in Var. Lect. p. 203. 795. IBBETSONUS.

p Τὸ δίκαιον, μησαμῶς] Τόδε, ἀλλὰ τὸ μηδαμῶς &c. *L. B.*

q Ἀλλὰ μησὶ εἰς ὀλίγον,] Ita *Busb.* ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἀκείνοις ἐκ π. in *Editis Aliiſque.*

r Μὴ κεκωλῦσαι τὰ χρήματα] Iterum è *Cod. Busb.* μὴ κεκωλύσας. τὰ χρήματά τε κοινὰ αὐτοῖς ἴσιν in *Editis Aliiſque.*

s Ζῶντες ἀμαχονίᾳ] Sic *Cod. Busb.* ζῶντες ἐπὶ ἀμαχονίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις in *cæteris.*

t Χρόνου τοὺς καὶ] Ita *Busb.* χρόνου τοιοῦτους, in *Editis Aliiſque.*

u Ἱερεῖς τε —— βρωμάτων.] Ἱερεῖς δ' ἐπὶ ποιοῦ σίτου τε καὶ βρωμάτων προσχωρίζουσι *Busb.* HUDS. Illud τε additur ex *L. B.* HAV.

x Ζῶσι —— λεγομένοις.] *Ruſinus*: habitus inſumptior eſt & mundus. Quum ergo Philoſophiæ princeps Juda extitit &c. nulla de hujus loco de comparatione cum Dacis mentio. Natum autem de Dacis à Zamolxide Pythagorico, ut perhibetur, prout edoctis de immortalitate animæ, contemptu mortis, &c. De Πλείσεις inter Dacos vid. Bocharti Epiſt. Oper. p. 1051. &c. M. Χλόης è Strabone lib. VII. p. 296. ſeu potius apud Strabonem Πλείσης legendum è Joſepho. Πλεῖσος aliàs fluvius Delphidos, de quo Æſchyl. Eum. v. 27. Callim. H. in Del. v.

qui Poliſtæ appellantur.

Judas Galilæus quartæ Sectæ auctor.

6. Præter has tres ſectas, Judas ille Galilæus quartam introduxit, hominum qui cæteroquin cum Phariſæis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, ut eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore & domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia & amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in ejuſmodi rebus animi præſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum ne mea de illis verba fidem non inveniant; ſed è contra ne minus quam debuit tam inſignem patientiam & doloris contemptum aſſequatur oratio. Hinc & iſta ex amentia ægrotare cœpit gens, Geſſio Floro præſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem à Romanis. Atque ita philoſophatum eſt à Judæis.

λισε [y] ἐμφέροντες Δαικῶν τοῖς [z] Πολισταῖς λεγομένοις.

ς'. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν [a] φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμὼν κατῆρξε, [b] τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμης τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν [c] ὑπολαμβάνοντες. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν περιλλαμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας ἢ φίλων, ὑπὲρ δὲ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἑωρακότι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάπλακτον αὐτῶν [d] τὸ ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἓν γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολημφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τἐναντίον δὲ μὴ [e] ἐλαττόνως δὲ ἐκείνων καταφρονήμασι, δεχομένοις τὴν παλαιπωρίαν τὸ ἀληθές, ὁ λόγος ἀφηγήται. [f] ἀνοίας τε τῇ ἐστεῦξεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, [g] Γεσσίῳ Φλώρῳ, ὃς ἡγεμὼν ἦν, [h] τῇ ἐξουσίᾳ δὲ ὑβρίζειν δοκοῦντι. αὐτοὺς δὲ ἀποστῆναι Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοιάδε.

III.

CAP. II.

Quomodo Herodes & Philippus urbes ædificarunt in honorem Cæſaris. De pontificum & præſidum ſucceſſione: & quænam Phraati & Parthis acciderunt.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. ὡς δὲ ἱερέων καὶ ἡγεμόνων ἀλλαγὴς· ἃ, τε συνέβη Φραάτῃ καὶ τοῖς Παρθυαίοις.

Quirinii cenſus finitus.

QUirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit & cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Cæſaris Actiacam victoriam Antonii, Joazarum cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit, ejuſque muneri Ananum Sethi filium præfecit.

Ananus pontifex.

Herodes vero & Philippus in ſuæ uterque Tetrarchiæ poſſeſſionem invaſerunt. & Herodes Sepphorim munivit, & eam totius Galilææ * ornamentum fecit & urbem principem: item cum Betharamphtha (ipſa enim urbs erat) mœnibus cinxiſſet, Juliadem ab uxore imperatoris *eam* appellavit.

Herodes & Philippus urbes condunt.

Philippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes poſitam conſtruxit, eique Cæſareæ nomen fecit: vicum etiam Bethſaidam, lacui Genneſaritico adſitum, cum ad dignitatem urbis perduxiſſet, multiſque habitatoribus & cætera opulentia auxiſſet, nomen ei dedit ab Julia Cæſaris filia.

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα λαμβανόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐσχηκυιῶν, αἰ ἐγένοντο [i] τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ πέμψαι, [k] Ἀνανον τὸν [l] Σηθὶ υἱὸν ἀρχιερέα. [m] Ἡρῴδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν [n] ἑαυτοῦ περιεληφότες καθίστανται. καὶ [o] Ἡρῴδης μὲν Σεπφώριν τε τεῖχος, [p] περίχημα [q] δὲ Γαλιλαίας πάσης, [r] ἧς [s] αὐτὴν αὐτοκεφαλοῦσαν [t] Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν [v] αὕτη, τεῖχος περιλαβών, [x] Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύσῃ τὸ γυναικός. Φίλιππος δὲ [y] Παναιάδα, [z] τὴν πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου καταστησάμενος, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς [a] λίμνην τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως προσχὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, [b] Ἰουλίαν θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

Samaritæ polluunt templum.

2. Cæterum Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Judæam adminiſtrante, hujuſmodi quiddam accidit. In Azymorum feſto, quod Paſcha vocamus, ſacerdotibus moris erat poſt me-

β'. Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν ἔφην Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε περάσειεν. [c] τῶν [d] ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν

92. Apollon. Rhod. lib. II. v. 712. Πλειστῶν ἐπιχωρίων θηρῶν Thracum Herodot. lib. IX. cap. CCCLI. p. 556. SPANH.

y Ἐμφέροντες Δαικῶν] Ἐμφανὼς *Busb.*

z Δαικῶν] In *Marg. L. B.* ὅτι οἱ μὲν Δάοι.

zz Πολισταῖς] Πλείστοις in *Editis* & *MSS.* Primus (inquit *Scaliger* in *Elencho Trihæreſ.*) odoratus eſt *Ortelius* Κτίσαις eſſe *Strabonis.* Verum Πολισταῖς malo. Idem enim Πολισταὶ qui Κτίσαι. Omnes Scythæ & Thraces antiquitus *Nomades* erant, in plauſtris degentes. Primi inter illos φιλοσοφοῦντες quidam vicatim & oppidatim cœperunt habitare, qui ab eo Πολισταὶ & Κτίσαι dicti: quum tamen Λαοὶ, in quorum finibus habitabant, palabundi viverent, quod eorum nomen indicat. Adde quod nimis recederetur à veſtigiis corruptæ lectionis: ſi pro Πλείστοις legamus Κτίσαις. Igitur Πολισταῖς veriſſimum. Videſis *Tho. Brunonem* in *Diſſert de Therapeutis*, & *S. Bochartum* ad calcem *Geogr. S.* p. 1052. *Edit. Lugd. Bat.*

a Φιλοσοφιῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* φιλοσόφων in *Editis Aliiſque.*

b Τὰ μὲν λοιπὰ πάντα] Sic & *Zonaras.* Verum haud ita à *Joſephi* manu fuiſſe ſuſpicor: quod οἷς οἱ πρόσιμοι τὰ μὲν habeat *Busb.* & *Epiphanius* vertat, *hujus ſequaces in veſtitu, in habitu, cæteriſque aliis, Phariſæis conſentiunt.*

c Ὑπειληφότι.] *L. B* ὑπειλήφασι.

d Τῆς ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως,] Sic *Busb.* & deeſt *cæteris.* in *L. B.* τοῖς.

e Ἐλαττόνως δὲ ἐκείνων] Ita reſcripſi ex conjectura. prius erat ἐλάσσονι. HUDS. Atque huic conjecturæ adſtipulatur jam *Lugd. Bat.* HAV.

f Ἀνοίας τε] Ἐντεῦθεν ἤρξατο τὸ τε Ἰουδαίων ἔθνος νοσεῖν ἐξ ἀνοίας δεινοτάτης, Γεσσίου Φλώρου δὲ ἡγεμόνος εἰς ταύτην αὐτοὺς ἐρεθίσαντος ὕβριν &c. *Zonar.*

g Γεσσίῳ Φλώρῳ,] Γεσσίου Φλώρου *Zonaras* p. 266. *SPANH.*

h Τῇ ἐξουσίᾳ] Additur τῇ ex *L. B. HAV.*

i Τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει] Joſephum hic redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 36. SPANH.

k Ἀνανον] Is *Annas* dicitur ab *Evangeliſtis* & *Zonara.*

l Σὶθ ἱερᾶ] Σὶς *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Σεθεὶ *Zonar.* Σεθὶ καθίσας *L. B.*

m Ἡρῴδης] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Ἑαυτοῦ περιεληφότες] Παρ' αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Ἡρῴδης.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

p Περίχημα] *Sc.* καθάπισμα.

q Τῆς Γαλιλαίας] Eſt qui malit τὴ Γαλιλαίας ἁπάσης.

* *Ornamentum fecit & urbem principem:*] *Al.* propugnaculum fecit & regiam urbem.

r Ἧς τὴν] *L. B.* in *Marg.* ἡγεμόνα.

s Αὐτὴν αὐτοκεφαλοῦσαν] Αὐτοκεφάλου *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

t Βηθαραμφθᾶ] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

v Αὕτη,] Τυχὸν post αὕτη addunt *Busb.* & *Vat.*

x Ἰουλιάδα] Male Λιβιάδα apud *Euſeb.* ut oſtendit *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 169. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 3. c. 9. §. 7. SPANH.

y Παναιάδα,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 9. §. 1. SPANH.

z Τὴν ——— Καισάρειαν·] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

a Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

b Ἰουλίαν] Ἰουλίου *Busb.* & *L. B.*

c Τῶν ——— τὸ ἔθος] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

d Ἀζύμων τὴν ἑορτὴν ἀγομένην,] Videſis *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 17.

ἐν ἕξῃ τοῖς ἱερεῦσιν ἰῶ ἀνοιγνύναι ϗ ἱερᾶ τὰς πυλῶνας. ϗ τότε [c] ἂν ἐπὶ τὸ πρῶτον γένη ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρυφα εἰς Ιεροσόλυμα ἐλθόντες διαῤῥίπτουσιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν τῇ στοᾷ [f] ποιῶν· [g] διὸ ὁ ἐπὶ πάντας ϗ ἱερᾶ εἴρξαντο, [h] μὴ πρότερον ὅτι τοιούτοις νομίζοντες, πάντα ἄλλα διὰ φυλακῆς [i] μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. ϗ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ρώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος ἦ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἐπιγίνεται, Μάρκος [k] Αμβιούιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη ϗ βασιλέως Ηρώδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα Ιουλίαν Ιάμνειάν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, πλὴν ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα ϗ Αρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, ϗ καρπὸς αὐτῶν ἄφθονος. διαδέχεται δὲ τοῦτον Αννιος Ροῦφος, ἐφ' οὗ δὴ [l] τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἐπὶ ἦ ϗ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς [m] μείους ἓξ, [n] ἡμέραις δυοῖν πλείοσιν· τούτῳ ἦ αὐτῷ τοῦ χρόνου [o] τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Αντώνιος· βιώσας ἔτη [p] ἑπτὰ δὲ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ ἦ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν, Τιβέριος Νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτῷ Ιουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος [q] οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, ϗ [r] πέμπτος ἀπ' αὐτοῦ παρῆν Ιουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Αννίῳ Ρούφῳ, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ὃς παύσας ἱερᾶς [s] Ανανον, [t] Ισμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει [v] τὸν τοῦ [x] Φαβεί. ϗ τοῦτον ἦ μετ' οὐ πολὺ μεταῤῥίπτει, Ελεάζαρον τὸν Ανάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, ϗ πάνδε παύσας, Σίμωνι τῷ [y] Καμίθου υἱῷ ἀρχιερωσύνην ἀποδίδωσιν. οὐ πολὺν [z] ϗ τῷδε ἐνιαυτὸν τῷ πρώτῳ ἔχοντι διεγένετο χρόνος, ϗ Ιώσηπος, [a] ϗ Καϊάφας, διάδοχος ἐπὶ αὐτῷ. ϗ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ρώμην [b] ἐπαναχωρεῖ, ἔνδεκα ἔτη διαγενόμενος ἐν Ιουδαίᾳ· [c] Πόντιος ἦ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ηρώδης ἦ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα ἦν ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ φιλίας [d] προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ [e] Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις [f] ἐπικτίσας [g] αὐτὴν τῆς Γαλιλαίας ὅτι [h] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ ἦ ὀκ ἄπωθεν [i] ἔνεστιν ἐν κώμῃ, [k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες ἦ ἄνθρωποι, ὀκ ὀλίγοι ἦ δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅτι [l] ἐν, ϗ ὅσοι μὲν ἐν τῇ [m] ὑπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκασθὲν, ϗ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀχθόμενοι, τινες ἦ δὲ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο ἦ αὐτοῖς συνοίκους δὲ τοὺς πανταχόθεν ἐπισυναγομένους ἄνθρωπους ἀπόρους, ἔστι ἦ οὓς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοὺς δὲ [n] ὑπὲρ πολλοὺς ἠλευθέρωσε δὲ εὐεργέτησεν, ἀναγκαῖα ϗ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν [o] ὑπῆγεν, κατασκευαῖς τε οἰκήσεων πλείαις τε αὐτὸ ϗ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς πρόσφορον τὸν οἰκισμὸν ὄντα, ϗ ὅτι ϗ Ιουδαίοις πε-

diam noctem aperire templi januas. tunc igitur, quamprimum apertæ sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt per porticus & per totum templum: ideoque *eos* omnes, præter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, à templo arcebant, cæteroquin & solito majorem fano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam revertitur, eique successit in prætura M. Ambivius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ reliquit Jamniam omnemque toparchiam, & Phasaëlidem in planitie & Archelaïdem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo prætore mortuus est Cæsar *Augustus*, secundus Romanorum imperator, cum septem & quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus & duobus diebus (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixisset annos septem & septuaginta. Cæsari autem in imperium successit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, & ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu privavit, & eum Ismaëli Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicavit, & id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. uno autem post anno, sacerdotium huic ademptum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non ultra anni *spatium* tenuisset, Josephus, cui etiam Caïaphæ nomen fuit, ei successit. Et Grato quidem, cum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus successit.

Ambivius Judææ procurator.
Salome moritur.
Annius Rufus procurator.
Augusti obitus.
Tiberius Nero imperator.
Valerius Gratus procurator.
Ismaël pontifex.
Simon pontifex.
Josephus Caiaphas, dictus, fit pontifex.
Pontius Pilatus Judææ procurator.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat, urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Gennesareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque convenæ habitarunt & quamplurimi ex Galilæa, coactique nonnulli è regione sub illius imperio & per vim eò ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin & pauperes undique collectos ad incolendum admisit, & nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates & immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos *suis impensis* exstruxit eisque agros è suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaïcis legibus moribusque repu-

Tiberiadem ædificat Herodes.

[a] Οὐν ἐπεί] Illud ὧν è Codd. *MSS.* & *Epiphanio*.
[f] Ποιῶν ἦ.] Vox ποιῶν ἦ deest *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Διό ὁ ϗ πάντας] Ita ex conjectura. antea in libris erat, ϗ διαπαντὸς ἦ ἱερᾶ ἤρξαντο. in *Epiphanii* versione, *per templi cunctas porticus & per totum fanum ossa jaciunt mortuorum, & ex illo cœpit in templo custodia major adhiberi.*
[h] Μὴ πρότερον] Verba ista, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, desiderantur in *Cod. Busb.* relicta lacuna dimidii versiculi. nec ea quidem agnoscit *Epiphan.*
[i] Μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.] Ita cum *Epiphanio.* μειζόνως in *libris.*
[k] Αμβιβίου,] Eo modo sane legendum cum *Casaubono*, vel Αμβίβιον. HUDS. Vel Αμβιβίου vel Αμβίβιον M. Ambivius. Casaub. ad Baron p. 229. SPANH.
[l] Τελευτᾷ Καῖσαρ,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 8. §. 1. μᾶ τῶν Αυγούστου τελευτῶν &c. SPANH.
[m] Μείους ἓξ,] Μείους ε'. una litera minus malit *Scalig.* in *Animadv. Euseb.* p. 166.
[n] Ημέραις δυοῖν πλείοσιν·] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἡμέρᾳ *Cod. Vat.* ut & in *Editis Aliisque.*
[o] Τεσσαρεσκαίδεκα] *L. B.* δεκατέσσαρας.
[p] Ἑπτὰ ϗ ἑβδομήκοντα.] *L. B.* ἑβδομήκοντα ἑπτά.
[q] Οὗτος ἤδη] *L. B.* ἤδη οὗτος.
[r] Πέμπτος —— Γρᾶτος·] Ita cum *Casaubono.* male antea πέμπτῳ. HUDS. πέμπτῳ *Gen.* Vel πέμπτος *missus* ut *Casaub. ad Baron.* p. 229. sic infr. c. 4. §. 4. Valerius Gratus à Zonara etiam p. 166. non dicitur, quod quintus fuerit Judææ Præses. de Grato sub Tiberio Judææ Præfect. infr. c. 7. §. 5. SPANH.
[s] Ανανον,] Ανανον *Euseb.* & *Chron. Alex.*
[t] Ισμάηλον ἀρχιερέα] Conf. infr. lib. 20. c. 7. §. 8. SPANH.
[v] Τὸν ϗ Φαβεί.] Τὸν ϗ Βαφὶ Euseb. H. E. p. 283. SPANH.
[x] Φαβεί.] Βαφὶ *Euseb.* Βαβῆ *Chron. Alex.*
[y] Καμίθου] Καμαθεὶ *Chron. Alex.*
[z] Καὶ τῷδε] *L. B.* ϗ τῷδε.
[a] Ο ϗ Καϊάφας,] Ita cum *Euseb.* & *Niceph.* ϗ abest *Josephi* libris.
[b] Επαναχωρεῖ,] *L. B.* ἐπανεχώρει.
[c] Πόντιος ϗ Πιλάτος] Conf. infr. c. 7. §. 5. Josephi testimonium hoc de Pilato, qui XII. Tiberii anno missus sit Judææ Procurator, citat Euseb. H. E. lib. 1. c. IX. p. 27. SPANH.
[d] Προελθών,] *L. B.* προσελθών.
[e] Τιβεριάδα,] Confer Vitam Josephi §. 9. & infr. c. 7. §. 2. SPANH
[f] Επικτίσας] Επιτειχίσας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *mœnibus eam firmis fortibusque circumdans.*
[g] Αὐτὴν τῆς Γαλιλαίας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αὐτὴν abest *Editis.*
[h] Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.
[i] Ενεστιν ἐν κώμῃ,] Εστιν in *Cod. Busb.*
[k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ.] *Al.* Εμμαοὺς. in nonnullis (ut in *L. B.*) *MSS.* Αμμαθοὺς. De *Emmao* videsis *Lud. Capelli* Spicileg. ad *Luc.* c. 24. v. 13.
[l] Ἑν,] Ita *MSS. Lo* abest *Editis.*
[m] Υπ' αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀπ' αὐτῷ *Hen.* ἀπ' αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
[n] Επὶ πολλοὺς] Επὶ πολλοῖς *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[o] Επῆγεν,] *L. B.* ἐπήγαγεν.

pugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, ſublata fuerant multa, quæ illic erant ſepulchra, cum lex noſtra hujuſmodi incolas pollutos pronunciet in ſeptem dies.

Phrahates moritur.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex inſidiis illi à Phrahatace filio factis, hujuſmodi de cauſa. Phrahates, cum ei filii eſſent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen Thermuſa, quæ, cum aliis muneribus ei à Julio Cæſare miſſa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulchritudine, aliquanto poſt tempore etiam filio ex ipſa Phrahatace ſuſcepto, eam in matrimonium duxit & honoravit. Illa quidem cum univerſa quæ diceret regi perſuaderet, & modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmovendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito ut filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat regi Thermuſæ voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat & *inſtitutus*, moleſtum ſibi reputabat & longum fore, donec regnum à patre traditum acciperet. quo fit ut inſidias patri paraverit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro utroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, & è *regio* Arſacidarum ſanguine eſſe debere qui regnarent (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum quas ſæpius & hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciverunt, ut qui è genere regio, quamvis alias populo inviſus culpæque affinis ob immanem ejus crudelitatem, quippe ingenio intractabili & ad iram proclivi. Igitur & hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes & epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, ut vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt unum ex obſidibus: mittiturque Vonones, cæteris fratribus prælatus. videbatur enim iſti fortunæ ſufficere, quam ei duo maxima interris offerebant imperia, ſuum & externum. Sed brevi barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, ut qui natura infidi *verſatileſque*, præſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quæ alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, & iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim jure belli datum eſſe qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confeſtim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, gene-

Thermuſæ dolo & inſidiis Phrahataces regnum occupat.

Phrahataces regno pulſus.

Orodes, evocatus ad regnandum, non multo poſt occiditur.

Vonones Roma miſſus ad imperandum.

Qui cum Parthis diſpliceret, Artabanus accitur.

τείᾳ, διὰ τὸ ὑπὲρ μνήμασιν ἃ πολλὰ τῇδε ἦν ἀνηρημένοις τὴν ἵδρυσιν Τιβεριάδι γνέσθαι, μιαρὰς ἡ ὑπὲρ ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τὰς οἰκήτορας [p] εἰσαγορεύῃ ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ ἡ κὴ Φραάτης ὁ Παρθυαίων Βασιλεὺς κϛ' τῶν τ' χρόνον, ὑπὸ βουλῆς αὐτῷ γνομένης ὑπὸ [q] Φραατάκου τ' υἱέως, κὴ τοιαύτῃ αἰτίᾳ. Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων γνομένων, Ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ [r] Θερμοῦσα, πρότερον ὑπὸ [s] Ἰουλίᾳ Καίσαρι μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τ' εὐμορφίας, περιόντι χρόνῳ καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ Φραατάκου γνομένου, γαμετὴν τε τὴν αὐθεντῶν ἀποφαίνει καὶ [t] τιμίαν. ἥ γε δὴ πᾶσιν οἷς εἶπε πειθανὴ τῷ βασιλεῖ γεγονυῖα, καὶ παρευδοκοῦσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γνέσθαι τὴν Πάρθων ἡγεμονίαν, εἰ μὴ ἄλλως γνησομένην μὴ ἀποσκεδῇς αὐτῇ μηχανησάμενος τ' γνησίων τοῦ Φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἐκπέμψαι εἰς Ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καὶ ἦτοι μὲν, ἀ γὰρ ἀντιπεῖν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμούσης ὑπηκόοις, ὅτι τ' Ῥωμῆς ἐξεπέμποντο. Φραατάκης δὲ μόνον ὅτι τοῖς πράγμασι τρεφόμενον, δεινὸν ἡγεῖτο [u] ἅμα χρόνιον τοῦ πατρὸς ὀδόντι τῷ δεξιᾷ λαμβάνειν. ὥστε ἐπιβουλεύει τῷ πατρὶ συμπράξαντι τ' μητρὸς, ἣ δὴ [v] σωτείραν λόγον. καὶ δι' ἀμφότερα μισητείς, [x] ἐόντων ἧσσον τ' πατροκτονίας [y] τὸ μύσος τ' μητρὸς ἔρωτον πρεμένων τ' ὑποπτόων, σφόδρα προσελασθεὶς πρότερον ἡ φωνὴ μέγας, ἐξέπιπτε τ' πραγμάτων, καὶ ἄτω θνήσκει. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνησιώτατοι Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, [z] οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρσακιδῶν, ἃ γὰρ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν πρευθερίᾳ τὴν βασιλείαν ἔκ τε γάμων τ' Ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γνήσιον, Ὀρώδην σκαλοῦν πρεσβεύσαντες, [a] ἵν' δ' ἂν ἄλλως μὲν ὄντιφθορον ἅτε τὸ πλῆθος καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὰρ ἦν σκαιὸς καὶ [b] συνδιαίτητος εἰς ὀργήν, ἅτε δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους [c] Ἀρσακιδῶν. τέτον μὲν δὴ συσκευάσαντες [d] ἀποκτείνυσιν, ὡς μέν ἔνιοι φασὶν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πολὺν κατέχει λόγος, εἰς [e] θήραν πρεσάγοντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων· καὶ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν. εὐδοκεῖ γὰρ χαρεῖν τύχῃ, ἃ αὐτῷ δύο μέγιστα τῶν ὑπὸ τ' ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτρίᾳ. ταχείᾳ δὲ ἀναπτοίᾳ τὰς βαρβάρους ὑπῆσιν, ἅτε καὶ σφαλεροὺς φύσει ὄντας, πρός τι τοῦ [f] ἀναξιοπαθεῖν. ἀνδραποδῶν γὰρ ἀλλοτρίων ποιήσας τὸ προστατόμενον [g] οὐκ ἠξίου, τοῦ ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντος, καὶ τ' ὑποπλήσεως τοῦ ἀδοξίας. ἃ γὰρ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. ὥσθ' ἁρπάσαντα ὁ σκάλουν Ἀρτάβασον Μηδείας βασιλεύοντα, γένους Ἀρσακιδῶν. πείθεται δὲ Ἀρτάβανος καὶ μετὰ στρατιᾶς ἔπει-

p Εἰσαγορεύῃ] *L. B.* ἀναγορεύῃ. *Coccejus* προσαγορεύῃ vel ὑπαγορεύῃ.

q Φραατάκου] Φραατάκτου *Vat. & Hen.* à pr. m. Φραάτου *Busb. & Epiphan.*

r Θερμοῦσα,] Ita ex *Epiphanii* libris. Θερμοῦσα in *Græcis.* HUDS. Excepto tamen *L. B.* qui cum *Epiphanio* conſentit. HAV.

s Ἰουλίᾳ Καίσαρι] Σεβαστῷ pro Ἰουλίᾳ reponendum cenſet *Bucherius* in *Belgio Rom.* p. 12.

t Τιμίαν. —— γεγονυῖα,] *L. B.* τιμίαν ἴσχυε. π. ο. ε. πιθανὴ τ. β. γεγονέναι.

v Σωτείραν] *L. B.* σωτῆναι.

x Οὐδὲν ἧσσον] Ita cum *Cod. Busb.* ἧττον τιθεμένων etiam habet *Vat.* οὐδὲν ἧσσον ὡς τ' παιδοκτονίας τὸ μίσος, τ' μητρὸς ἔρωτα τιθεμένων in *Editis.*

y Τὸ μύσος τ' μητρὸς ἔρωτος] *L. B.* μῦσος δὲ μητρὸς ἔρωτος. *Gen.* μίσος &c.

z Οἱ δὲ βασιλεύοντες] Οἱ δὲ βασιλεύοντος *Vat. & Hen.* in *Epiphanii* verſione, *cæperunt inſpicere quiſnam illis ex genere Arſacidarum fieret imperator.*

a Ἵν' δ' ἂν ἄλλως] In *Hen.* ἵν' δ' ἂν ἄλλως. (in *L. B.* ἐσόδων ἄλλως.) in *Vat.* ἵν' δ' ἂν ἄλλως. unde reſcripſi ἵν' δ' ἂν ἄλλως. in *Editis* ἵν' ἦ ἄλλως, & mox ὑπίφθορον & ὑπαίτιον, pro quibus ὑπίφθονον & ὑπαίτιον ſubſtitui è *Codd. Busb. Lugd. Bat. & Hen.*

b Συνδιαίτητος] *L. B.* δυσδιαίτητος.

c Ἀρσακιδῶν.] Vocem Ἀρσακιδῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

d Ἀποκτείνυσιν,] Ἀποκτίννυσιν *Hen. & Vat.*

e Θήραν προσάγοντες.] *L. B.* θήρας (lege θήρασε) προσαγαγόντες.

f Ἀναξιοπαθεῖν.] Ἀξιοπαθεῖν *Busb.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſiquidem ſunt etiam natura mutabiles, conſuetudinem itaque ejus cæperunt contemnere, indignum putantes ut ſervo ſubjicerentur alieno.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.

g Οὐκ ἠξίου,] Illud οὐκ, ut ſenſus conſtaret, inſerui, favente *Epiphanio*, ut videre eſt ex ejus verſione jam allata. Si quis

ἐπειζιν. ὑπαντιάζει δὲ [h] αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντ@ αὐτῷ ϗ πλήθ@ τῶν Πάρθων, ὡς παρετάξαμεν@, [i] ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τὰς ὄρ@ς τ Μηδείας Ἀρτάβαν@· [k] κ μετ' ὀ πολὺ συναγαγὼν πολλὼ ϛρατιὰν, συμβάλλει τ Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς [l] Σελεύκ(αν ἀφιππάζεται σὺν [m] ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβαν@ ϗ πολλὼ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμεν@, ὑπὲρ σκηνοπηξέως τ Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ ϗ πλήθ@ ἀναχωρεῖ. κἀκεῖν@ μὲν [n] ἐβασίλευεν ἤδη [o] Πάρθων. Βονώνης ϗ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ καταρχὰς μὲν ἐφίετ τ χώρας, καὶ πρὸς Ρωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέρι@ μὲν ἀπῆπε. πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ ϗ Πάρθ@ τὰς ἀπειλάς· ἀναπρεσβεύ γὰρ δὴ πόλεμον [p] ἀνατεινόμεν@, μηχανὴ δὲ ἣν [q] ἐτέρᾳ βασιλείας [r] ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ πρὸ Νιφάτ(ου δυνατοὶ τ Ἀρμενίων Ἀρτάβανῳ προσῆκαν· παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τ Συρίας ϛρατηγῷ. κἀκεῖν@ μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ρώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετ· τὴν δὲ Ἀρμενίαν Ὀρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβαν@, ἑνὶ τ ἑαυτ παίδων.

ϛ'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς [s] Κομμαγηνῆς [t] βασιλεὺς Ἀντίοχ@, [v] διέϛηκε δὲ τὸ πλῆθ@ πρὸς τὰς γνωρίμας, ϗ πρεσβεύσιν ἀφ' ἑκατέρ μέρ@ς, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθ@ δὲ βασιλεύεσθαι κ τὰ πάτρια. κ ψηφίζε) ἡ σύγκλητ@ Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κ τὴν ἀνατολὴν, πραγματευομένης [x] αὐτῷ τ τύχης εὐκαιρίαν ϗ θανάτ. ϗ γὰρ ᾤχ(μεν@ [y] κ ἀνατολὴν, ϗ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσων@, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλω).

re Arsacidem. Illi persuadetur, & cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; & cum primum quidem plerique Parthorum ab ipso stetissent, prælio Artabanus victus in Mediæ montes fugam capessit: & non multo post magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque superat, ita ut Vonones cum paucis è suis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in fusos fugatosque, quod animis consternati erant barbari, cum copiis suis Ctesiphontem se recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapsus, & statim quidem *ut eò venerat* regionis imperium affectavit, Romamque legatos misit: ut vero repulsam passus est à Tiberio, & propter ipsius ignaviam & Parthi minas (nam per legatos se bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conservandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano se adjunxerunt) Silano Syriæ præsidi dedidit. Atque ille quidem eum utpote Romæ educatum reveritus apud se in Syria asservabat: Armeniam autem Orodi uni è filiis suis tradit Artabanus.

Vonones ab Artabano fusus fugatusque.

Silano Syriæ præsidi se tradit.

ϛ. Ea tempestate moritur etiam Antiochus Commagenæ rex: & contentio orta est inter plebejos & nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe vero patrio more regum imperio subjici. quapropter Germanicus ex Senatusconsulto ad componendum Orientis statum mittitur, fortuna occasionem quærente illius exitio. Nam cum in Oriente esset, & res illic composuisset, Pisonis *ministerio & opera* veneno sublatus est; sicuti alibi memoratum est.

ΚΕΦ. γ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριϛ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ Ϲ Ἰουδαίοις ἐν Ρώμῃ.

CAP. III. *Judæorum contra Pilatum seditio. de Christo. & quænam acciderunt Paulinæ & Judæis Romæ.*

Πιλάτ@ ϗ, ὁ τ Ἰουδαίας ἡγεμών, ϛρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας [z] χειμαδιῶσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅπ καταλύσ [a] τ νόμων τ Ἰουδαϊκῶν, [b] εἰσέφερε [c] πρώτας Καίσαρ@, αἳ [d] τ σημείας πρόσθεν, [e] εἰσαγόμεν@ εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύον(@ ἡμῖν ϗ νόμ. καὶ διὰ τοῦτ οἱ πρότερον ἡγεμόνες τ μὴ μ τοιῶνδε κόσμων σημείας ἐπιφέρ εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτ@ δὲ Πιλάτ@, ἀγνοίᾳ τ ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ ἡμέρᾳ τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων [f] εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ ἐπεὶ ἔγνωσαν κ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπ πολλὰς ἡμέρας, ὅπ μεταθέσ τ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχω-

Pilatus autem Judææ prætor, cum exercitum è Samaria eduxisset & Hierosolyma in hyberna transtulisset, ut Judaïcas leges aboleret, * Cæsaris effigiem in militaribus signis *depictam* curavit intra urbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob causam ejus decessores prætores soliti erant in urbem intrare cum signis quæ hujusmodi carerent ornamentis. sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem ubi populus rescivit, magno agmine Cæsaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt, ut eas imagines aliò transferre vellet. illoque non con-

Pilatus Cæsaris effigiem in urbem infert.

Inde oritur tumultus.

quis malit ἀπηξίων, (prout emendat *Cocceius*) per me licet.

h Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῷ.

i Ἡττηθεὶς φεύγει] Νικᾷ κ φεύγει *Vat.* & *Lugd. Bat.* forsan pro νικᾷ ϗ κ φεύγει.

k Καὶ μετ' ὀ πολύ] *L. B.* μετ' ὀ πολὺ ϗ.

l Σελεύκειαν] Seleuciæ nempe ad Tigrim. Polyb. lib. v. p. 399. SPANH.

m Ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν.] Λόγοις *Busb.* forsan pro λόχοις.

n Ἐβασίλευεν ἤδη] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐβασίλευσεν in *aliis.*

o Πάρθοις.] Πάρθων *Busb.*

p Ἀνατεινόμεν@,] Ἀνατείναζ, ἀπειλῶσαι *Hesychius.* SPANH.

q Ἐτέρᾳ] *L. B.* ἑτέρας.

r Οὐδεμία. κ̣] Ita ex MSS. Editi κ ὐδεμία, γὰρ &c.

s Κομμαγλωνῆς βασιλεὺς Ἀντίοχ@] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 7. §. 11. ubi *Gen.* Κομαγλωνῆς Ἀντίοχου. unicô μ. SPANH.

t Βασιλεὺς Ἀντίοχ@,] Vocem βασιλεὺς reposui è *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam) & *Epiphanio.*

v Διέϛηκε ϗ τὸ πλῆθ@] Διέϛη *Gall. Lugd. Bat.* & *Busb.* διέϛησε *Vat.* & *Hen.*

x Αὐτῷ τ τύχης] Ita è *MSS.* αὐτῶ in *Editis.*

y Κατὰ ἀνατολὴν,] Καζὲ τὴν ἀνατολὴν *Vat.*

z Χειμαδιῶσαν] Χειμαδιῶν@ infr. c. 6. §. 3. SPANH.

* *Cæsaris effigiem*] Vide *Niceph. Callist.* p. 149.

a Τῶν νόμων] *L. B.* τ νομίμων.

b Εἰσέφερε] Ἐφόρησε *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* forsan pro ἐφόρησε. ipse, sensu ita postulante, mutavi εἰσφέρεζαν *Editorum Aliorumque* in εἰσίφρησε. *Lambecius* (in *Commentariorum* l. VIII. p. 19.) μεθοδεύσας pro καθιδρύσας reponit, & quæ sequuntur hoc modo distinguit & interpretatur, χειμαδιῶσαν· οὐ Ιερ. ἱ. κ. τ. ν. τ. Ιουδ. εἰσφέρησαν, πρῶτοι αἳ τ. σ. πρόσθεν εἰσαγόμεν@ εἰς τὴν πόλιν· εἰκόνων π. ἀπ. ἡ. τ. νόμ. κ δ. τ. ὁ. π. τῦ. τ. μ. μ. τ. κ. ὃ. ἱ. ἐ. τ. πόλ· πρῶτ@ ϗ Π. *Ceterum Pilatus*, Judææ *procurator*, *exercitum Cæsarea adducens*, *eumque insidiose studens cum eversione legum Judaicarum Hierosolymis hybernatum immittere*; *utpote imagines Cæsaris*, *quæ militaribus signis adjunctæ erant*, *in urbem introducens* (*cum tamen nostra lege cautum sit*, *ne hujusmodi faciamus imagines*, *ideoque omnes qui ante eum fuerunt procuratores cum signis militaribus absque tali imaginum ornatu ingressi fuerint*) *primus ille*, *ignaris omnibus*, *quia noctu introitus fieret*, *illatas imagines Hierosolymis statuit.*

c Πρόσθεν —— νόμ.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Τῶν σημείων] Ita rescripsi cum *Cod. Busb.* τοῖς σημείοις in *Editis Aliisque.*

e Εἰσαγόμεν@] *L. B.* εἰσάγετ.

f Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.] Ὡς τὰ Ἱεροσόλυμα *Busb.*

concedente, utpote quod ea re Cæsari fieret contumelia, postquam illi eum urgere non desinebant, die septimo, cum milites occulte armasset, *ipse* suggestum in circo factum conscendit: quæ res collocatum in insidiis exercitum tegebat. Cumque Judæi eadem rursus ab eo flagitarent, signum militibus dedit, ut eos circumsisterent, eisque præsentem mortem minatus est, nisi quieti domum discederent. At illi humi procumbere, detectisque cervicibus dicere, se longe mori malle, quam ut auderent quidquam contra legum sapientiam committere. Atque Pilatus, animorum constantiam & firmitatem in legibus conservandis miratus, imagines è vestigio Hierosolymis Cæsaream referri jussit.

Pilatus imagines Cæsaris submovet.

Aquam Hierosolyma inducturus seditionem concitat.

2. Tentavit etiam *Pilatus* aquam derivare Hierosolyma, idque sacrarum pecuniarum impensis, petito fontis capite ducentesimo ab urbe stadio. Sed Judæis displicebat quod circa aquam fecerat: coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab instituto desisteret; nonnullis etiam id quod in turba promiscua fieri solet, convicia & contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaïco, qui occultas sub veste sicas ferrent, misit in locum unde possent circundare Judæos; deinde Judæis ut se inde reciperent imperavit. Cumque Judæi conviciis eum petere inciperent, signum quod convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius, quam jusserat Pilatus, quietos æque ac seditiosos castigarunt. Isti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii saucii discesserint. Atque ita compressa est *hæc* seditio.

Magna Judæorum strages.

Illustre de Jesu Christo testimonium.

3. Eo etiam tempore fuit Jesus, vir sapiens, si tamen virum eum appellare fas est. Fuit enim * mirabilium operum effector, magister hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multosque Judæos, multos item † Gentiles ad se ‡ pellexit. Hic erat Christus. quem cum Pilatus, ab homi-

ρουῶτ@· Δι᾽ τὸ [g] εἰς ὕβριν Καίσαρι φέρειν, ἐπιπερ σὺν ἐξαιεχώρουν λιπαρεῖν, ᾗ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐν ἔθνεσι ἀφανῶς ἐπικαθίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ στενῷ κατασκευάσας, ὅπερ ἀπέκρυπτε τ᾽ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τ᾽ Ιουδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, ἀπὸ σωτηρίας@· σεισήσας τὸν στρατιώτην, ἠπείλει θάνατον ἐπιθήσειν ζημίαν [h] ἐκ δ᾽ ἐξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πεπνεῦσι ῥίψαντες ἑαυτὸς, ᾗ [i] γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἠδέσῃ [k] δέξασθ᾽ τ᾽ θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν [l] τῷ σοφίαν σωζαβήσεσθ᾽ τ᾽ νόμων. ᾗ Πιλάτ@, θαυμάσας τὸ [m] ὀχυρὸν αὐτῶν ἐπὶ φυλακῇ τ᾽ νόμων, ἀναχρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἐπενεχθήσεσθαι εἰς Καισάρειαν.

Β΄. [n] Ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα ἔπραξε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἔξω ῥεύματ@, ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠνέσχοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ [o] ὀρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατιδόων αὐτὸ, παῤῥησίᾳ ᾗ ἐπὶ τοιούτοις ἀναθυμιωμένῃ· τινὲς δὲ ἐ λοιδορίᾳ χρώμενοι [p] ὕβριζον εἰς τ᾽ ἄνδρα, οἷα δὴ φιλεῖ πρᾶσσειν ὄμιλ@. ὁ δὲ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιωτῶν [q] ἀμπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο [r] σκυτάλας ὑπὸ τ᾽ στολὴν, διαπέμψας εἰς ὃ προειλήφεισαν αὐτὸς, αὐτὸς [s] ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ὡρμηκότων [t] εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις ὁ προσυνέκτ@ σημεῖον. οἱ δὲ ἐ πολὺ μειζόνως, ἢπερ ἐπέταξε Πιλάτ@, ἐχρῶντο πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ ᾗ μὴ κολάζοντες. οἱ ᾗ [v] εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὀδὲν, ὥστε ὄσιοι ληφθέντες ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἐκ ὡρισκόμενοι ἐπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν παρ᾽ ἠ ἐ ἀπέθνησκον, οἱ ᾗ ἐ τραύματα ἀνεχώρησαν. κἀ ὕτω παύε᾽ ἡ στάσις.

γ΄. [x] Γίνεται ᾗ [y] κ᾽ τοῦτον τ᾽ χρόνον [z] Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, [a] εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλ@ ἀνθρώπων [b] τ᾽ ἡδονῇ τἀληθῆ [c] δεχομένων· κἀ πολλοὺς μὲν [d] Ιουδαίους, πολλοὺς ᾗ [e] κἀ τ Ελληνικὸ ἐπηγάγετο. [f] ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν. κ᾽ αὐτὸν ἐνδείξῃ

[g] Εἰς ὕβριν Καίσαρα φέρειν,] Ita *Basil. Busb.* & *Hen. à secunda manu*, quo fere modo τοῦτο παρὰ πολλῶν ἀδοξίαν σοι οἰσθ᾽ apud *Platonem*. Δι᾽ τὸ ὕβριν in *Ed. Gen.* Δι᾽ τὸ μὴ εἰς ὕβριν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Legi potest, Δι᾽ τὸ ὑβρίσαι Καίσαρα εἰσφέρειν,

[h] Ἐκ δ᾽ ἐξέως] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

[i] Γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς,] Καὶ γυμνώμενοι παρὰς σφαγὰς *Busb.*

[k] Δέξασθ᾽ τ᾽ θάνατον ἔλεγον,] Ita *MSS.* δέξασθαι in *Editis.*

[l] Τῷ σοφίαν ——— τ᾽ νόμων.] Inde σοφισταὶ dicti, ipsi νομοδιδάσκαλοι qui aquilam detraxere templo. Ita mox cap. 5. σοφίαν νόμων. REL.

[m] Ὀχυρὸν] *L. B.* ἰσχυρὸν.

[n] Ὑδάτων ——— χρημάτων,] Aquæductus Hierosolymis è sacra pecunia Κορβωνᾶς dicti ἀλλοι. lib. 2. c. 9. §. 4. καλεῖ᾽ ᾗ κορβωνᾶς &c. SPANH.

[o] Δρωμένοις,] Χρωμένοις in aliquot *MSS.*

[p] Ὑβρίζον εἰς τ᾽ ἄνδρα,] Ὑβρίζειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[q] Ἀμπεχόμενον,] *Gen.* ἀπεχομένων. Ἀμπιεχόμενον *Busb.*

[r] Σκυτάλας] Vert. *Sicas.* sed *fustes* vel *claras* potius significat vox Græca IBBETSON.

[s] Ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν.] Ἐκέλευν *Busb.*

[t] Εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀποδίδωσι] Apud Euseb. H. Eccl. lib. 1. c. xi. p 30. SPANH.

[v] Εἰσέφερον] *L. B.* εἰσεφέροντο.

[x] Γίνεται ——— Ιησοῦς,] Γίνεται δὴ *Busb.* & *MS. Isidori Pelusiotæ Cæsareus*, quod probat *Lambecius*, ita ut verborum sensus sit, *Fuit porro circa hoc tempus* &c. Sic enim testimonium hoc de Christo cum præcedente narratione optime ac convenientissime connectitur. Tolerari tamen hic potest etiam particula ᾗ quia & hæc usurpatur pro δή. HUDS. Nonnemo hoc testimonium de Christo ex variante scriptura, quæ in Eusebio, Cedreno, Euthymio Zigabeno, Isidoro & Suida est, ita dedit, ut ab hac vulgata recederet quam maxime Γίνεται ᾗ (κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν) Ιησους (τις) σοφὸς, ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν (ἐχρῆν.) ἦν γὰ παραδόξων ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος τ᾽ τ᾽ ἀληθῆ (σεσωμένων) κ᾽ πολλοὺς μὲ (ἐ Ιουδαίους, πολλοὺς ᾗ κἀ ἐ Ελληνικὸ ἠγαγετο) ὁ Χριστὸς οὗτ@ λε κ᾽ (αὐτῶν) ἐνδείξῃ τ᾽ (παρ᾽ ἡμῖν ἀρχόντων) καθάλωσαν σταυρῷ ἐπιτιθεμένου Πιλάτου. Οὐκ (ἐξαπατασθῆ οἱ τὸ) πρῶτον (αὐτοὺ) ἠγαπήσαν᾽ις τὸ αὐτὸ καταγινώσκειν, ἐφάνη γὰ αὐτοῖς πείθων ἡμέρας, πάλιν ζῶν, τ᾽ θείων προφητῶν ταῦτα κ᾽ ἄλλα (μαρτυρησάντων περὶ αὐτοῦ θαυμάσια κ᾽) εἰρηκότων. (ἴδε τοίνυν) τ᾽ χριστιανῶν σὺν (ἀπελπίσῃ) τὸ φῦλον. In lib. 11. de bell. c. 9. §. 3. idem hoc testimonium de Christo legitur *in codice Petavii* sed auctum pia fraude. vide quæ infra notamus. REL. Eadem *Rufinus* Interpres c. IX. SPANH. Brevitatis gratia hic nihil dicimus, Dissertatiunculam de fide Josephici hujus testimonii subjecturi ad finem Tomi II. HAV.

[y] Κατὰ τοῦτον τ᾽ χρόνον] *Aliis* κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ χρόνον, & κ᾽ τ᾽ καιρὸν τοῦτον.

[z] Ιησοῦς,] Ἰησοῦς τις *Eusebio* in *Hist. Eccl.* l. 1. c. XI. HUDS. At Mosen ipsum sæpe ἄνδρα nuncupat. An Christum Mosi ipsi prætulit? Sunt ab aliena manu. REL.

[a] Εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή.] Verba illa, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, agnoscunt nostri *Codd.* omnes, tam *Latini* quam *Græci*. Itaque *Vossius* in *Chronol. S.* c. 17. (quod in uno ejus *exemplari Latino* desiderentur) sine ratione suspicatur ab aliena manu accessisse.

* *Mirabilium operum effector*,] Est qui vertit *incredibilium*. Sed (ut notavit *Lambecius*) differentiam esse inter παράδοξον & ἄπιστον liquet ex *Isocrate* ad *Nicoclem*, ὃν οἷς ἔστι παράδοξον, ἔστι ἄπιστον &c.

[b] Τῇ ἡδονῇ] Ita in *plerisque libris*, & sic loqui amat *Josephus*, ut paulo supra, & alibi τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Busb.* & *Euseb.* in H E. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Cedren.* omittuntur ab *Euseb.* in *Dem. Evangel.* HUDS. Inde *Zonaras* p. 267. τ᾽ οὐκ ἀδον. In MSS. Reg. Gall. apud Huetium Dem. Eu. p. 33. σὺν ἡδονῇ *Euseb.* SPANH.

[c] Δεχομένων·] Σεβομένων *Euseb.* in *D. E.*

[d] Ιουδαίους,] Τῶν Ιουδαίων in *Euseb. H. E. Niceph.* & *Suid.* probante *Is. Vossio*. Ἰουδαϊκὸ *Euseb.* in *D. E.*

† *Gentiles ad se pellexit*] Omnes *Ethnicos*, qui in Deum verum non credebant, cujuscunque fuerint gentis, Judæi Ἕλληνας sive Ἑλληνικὸς vocabant.

[e] Καὶ ἐ Ἑλληνικὸ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Hen. Vat. Isidor. Suid.* & *Zonar.* κ᾽ Ἑλληνικὸ *Basil.* & *Euseb.* in *D. E.* κ᾽ ἀπὸ ἐ Ἑλ. *Euseb.* in *H. E.* κ᾽ ἀπὸ ἐ Ἑλληνιστὶ *Niceph.* quod cæteris præfert *Is. Vossius.* πολλοὺς γὰ κ᾽ ἀπὸ Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστὸς *Niceph.* HUDS. Καὶ ἑλληνικὸς *Gen.* κ᾽ ἐ Ἑλληνικὸ ibid. κ᾽ ἀπὸ ἐ Ἑλληνικὸ· *Euseb.* SPANH.

‡ *Pellexit. Hic erat Christus.*] Sibi adjunxit *Epiphan.* HUDS. Et melius quidem vertit ita *Epiph.* IBBETS.

[f] Ὁ Χριστὸς οὗτ@ λε.] Sc. ὁ λεγόμεν@ Χριστός. Sic enim *Pilatus* dixit, τί ἂν ποιήσω Ιησοῦν τ᾽ λεγόμενον Χριστὸν. *Hieronymus* vertit, & *credebatur esse Christus*, unde, κ᾽ ἐπιστεύθη εἶναι Χριστὸς

δείξῃ τ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, στρατῷ ἐπιτιμηκότ Πιλάτῳ, οὐκ [g] ἐπαύσαντο [h] οἵγε πρῶτον [i] αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ [k] ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν [l] ταῦτά τε ἄλλα [m] μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ [n] εἰρηκότων. [o] εἰς ἔτι νῦν τ Χριστιανῶν [p] ἀπὸ τῶνδε [q] ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

δ'. Καὶ [r] τὰς αὐτὰς χρόνους, [s] ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς Ἰουδαίους, ἥ τε τὰ ἱερὰ τ Ἴσιδος τὰ ἐν Ῥώμῃ πραξεις αἰσχρῶν οὐκ ἀπηλλαγμέναι συντυγχάνουσι. καὶ πρότερον γε τῶν Ἰσιακῶν τολμήματα μνήμῃ ποιησάμενος, [t] ἔτι μεταδιδῶ τ λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. [v] Παυλίνα [u] τῶν ἐπὶ Ῥώμης προγόνων τε ἀξιώματι [x] τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προῖσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων ἅμα, καὶ γενοῦσα [y] τῷ ὄψιν εὐπρεπὴς [z] καὶ τ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνεκέκτο ἡ ἐπιτήδευσις γε βίᾳ. ἐγεγάμητο δ' Σατορνίνῳ, [zz] τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισταμένῳ τῶν περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μοῦνδος, τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ· [a] καὶ μεῖζον γὰρ ὅσης ἦν ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀφ' τὸ [b] καὶ πεμφθέντων εἰς προθυμίαν [c] πρεσβεῦσαι, ἐξῆπτο μᾶλλον, ὥστε εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν [d] Ἀττικῶν αὐτῇ δοῦναι ὑπισχνεῖται εὐνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ἐπικλωμένης, ὁ φέρων τὴν ἀτυχίαν γε ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ἐπιτιμᾷν αὐτῷ καλῶς ἔχειν [e] ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ κακῷ γε κατληφότι. καὶ ὁ μὲν ἐπεψήφιζέ τε [f] τοιαύτῃ τελευτῇ, καὶ πράσσειν οὐκ [g] ἀπηλλάσσετο. ἦν δ' Ἰδη πατρῷος ἀπελεύθερα τῷ Μόνδῳ, παντοίων ἰδέας κακῶν· [h] ἣ δεινῶς φέρουσα γε νεανίσκῳ [i] τὸ ψήφισμα γε θανεῖν, ὁ γὰρ ἀφανὴς ἦν ἀπολλύμενος, ἀνελπίστῳ τε αὐτὸν ἀφικνουμένη ἀφ' λόγῳ, πιθανή τε ἦν ἐλπίδων τινῶν [k] ὑποχέσθαι ὡς ἀμπεσχημένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν [l] Παυλίναν αὖθις. καὶ δεχομένῳ τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ [m] μόνον ἔλεγε, [n] ἀπὸ ἀλόχου τ γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναχίσασα τ νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα δεύτερον, ὁ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλλετο τοῖς προδεδιαχρημένοις, ὁρῶσι τ γυναικὸς τὸ

num noſtrorum primis delatum, crucis ſupplicio addixiſſet, eum tamen amare non deſierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Chriſtianorum natio durat uſque ad hunc diem.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Iſidis res ageretur, *ſumma* cum turpitudine conjuncta. Primum igitur facinus in Iſiacis commiſſum memorabo, ac tum demùm orationem convertam ad ea perſequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina & natalium dignitate illuſtris, & ob ſtudium quod ipſa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque diviſ- tiis affluens, & forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia geſtiunt mulieres, ac præter cætera vita ad pudicitiam compoſita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipſa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore correptus eſt Decius Mundus, vir magnæ inter equites *Romanos* dignitatis: qui, cum eam comperiſſet fruſtra muneribus ſolicitari, ut quæ ingentia ab eo miſſa rejecerat, tanto magis amore accendebatur; ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum *ea* nec hiſce animo flecti potuerit, illi, ſe amore deſtitui graviter ferenti, optimum viſum eſt, inedia mortem ſibi conſciſcere propter malum quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quæ, cum ei valde diſpliceret ut juvenis in obſtinato moriendi propoſito perſiſteret, nam palam erat ipſum ſe perditum ire, ad eum veniebat verbiſque afflictum excitabat, fidem ei faciens ſpem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auſcultante, ſubjiciebat, ſibi tantum opus eſſe quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum iſtis juvenis animum erexiſſet, quantumque pe-

Sacra Iſidis fœdantur.

Paulina Romana fraude ſacerdotis Iſidis à Mundo ſtuprata.

Ide patris Mundi liberta.

ſὸς à *Joſephi* manu fuiſſe exiſtimat. *Voſſ.* HUDS. Videtur eſſe gloſſema. In Veteri interprete etiam deeſt. REL.

g Επαύσαντο] Ἐξεπαύσαντο *Euſeb.* in *H. E.* quem ſequitur *Voſſ.*

h Οἵγε πρῶτον αὐτὸν] Οἱ τὸ πρῶτον *Busb.* & *Suid.* probante *Voſſio.* HUDS. Οἱ τὸ πρῶτον αὐτοὶ ἀγαπ. *Euſeb.* οἱ τε MS. R. SPANH.

i Αὐτὸν] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Euſeb.* in *H. E.* & in *D. E.* aſſentiente *Voſſio.* cæteris deeſt αὐτόν.

k Ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν,] Vox ἔχων abeſt *Euſebio* in *D. E.*

l Ταῦτά τε καὶ] Ita *Busb. Iſidor. Euſeb.* in *H. E.* & *D. E.* ταῦτα καὶ ἄλλα &c. in *Editis Joſephi Aliiſque.* ταῦτα καὶ ἄλλα μαρτυρούντων αὖθις αὐτῷ θαυμάσια καὶ εἰρηκότων *Cedren.* HUDS. Ταῦτά τε MSS. & *Euſeb.* SPANH.

m Μυρία θαυμάσια] Vocem *μυρία* omittendum cum nonnullis cenſet *Voſſius.* qui mox etiam cum illis mutato ordine legit αὖθις αὐτῷ θαυμάσια εἰρηκότων.

n Εἰρηκότων.] Προειρηκότων ſolus *Hen.* HUDS. Uti videlicet Chriſtiani credebant: nam Judæus ex ſua ſententia id ſcribere nequit. Sed omne hoc de Chriſto teſtimonium merito ſuſpectum eſt corruptelæ, & a Chriſtianis interpolatum: uti & idem in quibuſdam (vide infra) MSS tis librorum de bello invenitur, adhuc magis interpolatum. Nam plane nullam feciſſe Joſephum mentionem Jeſu non putem, quum Jacobi fratris Jeſu & Johannis Baptiſtæ cum honore meminerit. REL.

o Εἰς ἔτι νῦν] Ita *Busb. Euſeb.* in *H. E. Niceph.* & *Zonar.* εἴς τε νῦν in *Editis Joſephi Aliiſque.* ὅθεν εἰς ἔτι νῦν *Euſeb.* in *D. E.* HUDS. Εἰσέτι τε MSS. & εἰσέτι νῦν γε *Euſ.* SPANH.

p Ἀπὸ τῶνδε] Ἀπὸ τῶνδε γε χρόνου οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον *Euſeb.* in *D. E.* cæteris omiſſis. Verum plura verba in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed & in hodiernum Chriſtianorum, qui ab ipſe nuncupati ſunt, & nomen perſeverat & genus.*

q Ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.] Ita *Hen.* & *Vat.* ὀνομασθέντων *Aliis.*

r Τὰς αὐτὰς χρόνους,] Τὰς δ' αὐτὰς *Busb.*

s Ἕτερόν ——— Ἰουδαίους,] Id reſpicit ad ſeditionem ortam, quum Pilatus ſigna Cæſaris inferret Hieroſolymis: nec cohæret cum hiſtoria de Chriſto, uti nunc legitur. Et an dixiſſet de Chriſto, quem ita laudat, ἑτερούς; REL. Ita MSS. *Editi* ἕτερόν τι.

t Οὕτω μεταδιδῶ] Οὕτως μεταγάγω τ λ. *Busb.* ὕτως μεταδίδωμι τ λ. *Gall. Lugd. Bat.* ὅτω μεταδίδωμι τ. λ.

v Παυλίνα] Παυλίνα τις legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Eadem hinc *Zonaras* p. 268. 269. SPANH.

x Τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι] Τὸν καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύοντα κόσμια ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προῖσα τῷ ὀνόματι. δυνάμις τε in *Editis Aliiſque.* τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προῖσα· δυνάμις τε *Busb.* unde, quam minimum à veſtigiis vulgatæ lectionis recedendo, reſcripſi, καὶ τῷ καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμια ἀρετῆς &c in *Epiphanii* verſione, *majorum dignitate præclara, ſtudio caſtitatis intenta, honeſtatis opinione perſpicua.*

y Τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς] Τῇ ὄψει *Busb.* & *Gall.*

z Καὶ τ ὥρας] Καὶ τ ἡλικίας *Zonar.*

zz Τῷ εἰς τὰ πάντα] Ita cum *Cod. Gall.* nec aliter *Busb.* niſi quod τῷ non agnoſcat. τε εἰς τὰ πάντα ἀντισταμένῳ τ π. in *Editis Aliiſque.*

a Καὶ μεῖζον γὰρ ὅσης] Καὶ μᾶλλον γὰρ ὅταν ἀλῶναι δώροις *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μεῖζον γὰρ ἢ ὥστε ἀλ. in *Editis Aliiſque.* καὶ μείζονος ὅσης ἀλῶναι, *Busb.* omnibus perpenſis reſcripſi, καὶ μᾶζον γὰρ ὅσης ἦν ὥστε ἀλ.

b Καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος] Καὶ ἐπεμφθέντων *Busb.*

c Πρεσβεῦσαι,] Ὑπερβαδεῖν *Busb.*

d Ἀττικῶν αὐτῇ δοῦναι] Ἀττικῶν pro αὐτῇ δοῦναι habet *Busb.* Vocem Ἀττικῶν etiam agnoſcit *Zonar.* atque *Epiphanius* vertit, *ut etiam viginti myriadas drachmarum Atticarum ſe daturum pro uno concubitu ſpopondiſſet.* quibus factum eſt ut non dubitarim Ἀττικῶν in textum recipere.

e Ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ] Ἐνόμισεν *Busb.* & *Vat.*

f Τοιαύτῃ τελευτῇ,] Ita reſcripſi pro τοιούτῳ τελευτῇ. Si quis malit τοιούτῳ τέλῳ, non repugnabo.

g Ἀπηλλάσσετο.] Ἀπηλλάττετο in *libris* omnibus.

h Ἡ δεινῶς φέρουσα γε νεανίσκου] Αὕτη *Busb.*

i Τὸ ψήφισμα γε θανεῖν] Ita in *Editis.* τῷ ψηφίσματι in pleriſque *MSS.*

k Ὑποχέσθαι ὡς ἀμπεσχημένων] Ὑποχέαι *Busb.*

l Παυλίναν αὖθις] *Al.* Παυλίνῃ.

m Μόνον ἔλεγε,] Μόνον *Busb. Hen.* & *Vat.*

n Ἀπὸ ἀλόχου τ γυναικός.] Ἀπὸ δούλου *Busb.*

petierat pecuniæ accepiſſet, alia ipſam aggreditur via, quam ii quorum opera uſus fuerat & miniſterio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam eſſe Iſidis cultui, tale quiddam commini-ſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, verbiſque ultro citroque habitis, ubi fidem quam maxime ſolennem acceperat, &, quod efficaciſſimum, pecuniam oſtentaverat, in præſens viginti quinque millia, & altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. & illorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, atque intromiſſus petiit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo conceſſo, venire ſe ajebat miſſum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad ſe veniret. Illi verba iſta grata erant & optata, ſeque apud familiares ſuas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta ſibi cœnam & cubile Anubidis. Ille vero conceſſit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it *mulier* in fanum, & cum cœnaviſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis januis à ſacerdote, intus in Sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus conſortio aberravit; totamque noctem illi obſequuta eſt, Deum eſſe rata. Cumque ille abiiſſet, priuſquam moverentur ſacerdotes qui inſidias neſciebant, Paulina mane cum veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud familiares verbis *quam ampliſſimis* ſeſe extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam ſpectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam & nobilitatem reſpiciebant. Tertia autem die poſt facinus patratum Mundus, ipſi obviam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi & ducen-"ta millia ſervaſti, quæ potuiſti facultatibus tuis "adjicere, & morem nihilominus meæ voluntati geſſiſti. nihil vero mea refert, quod Mundum "verborum contumeliis oneraſti; ſed *magnæ* mihi "res ipſa voluptati fuit ſub Anubidis nomine la-"titanti." Et is quidem iſta loquutus diſceſſit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio reſcivit, & veſtem ſibi lacerat, & marito *protinus* indicat omnem inſidiarum turpitudinem, eumque obſecrabat, ut ipſam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quæſtione de ſacerdotibus habita, probe intellexiſſet, & illos cruci ſuffixit, & Iden exitii illorum cauſam, utpote quæ omnia machinata eſt in mulieris injuriam: inſuper & templum evertit, & Iſidis ſimulachrum in Tiberim fluvium demergi juſſit. Mundum autem exſilio multavit, cauſam ſatis idoneam ratus

Anubis Deus.

Tiberius Iſidis ſacerdotes & Iden in crucem agit, Iſidis templum evertit, & Mundum in exſilium ablegat.

μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδῦῖα δ' αὐτῷ θεραπεία τ Ισιδ@ σφόδρα ὑπηγμένῳ, ° τεχνᾶταί τι τοιόνδε τ ἱερέων τισὶν ἀφικομένη P διὰ λόγων ἐπὶ πίστει μεγάλαις, τὸ δ' μέγιστον δοσὶ χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν Ꞓ q ἡμιαείας, λαβόντ@ δ' ἔκδασιν ξ πραγματ@ ἑτέρῳ τοσῷδε, διασαφεῖ τοῦ νεανίσκου τ ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως r ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὸν ἄνθρωπον ποιῆσαι. οἱ δ' ἐπὶ s πολλῇ τοῦ χρυσίου t θωπχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατ@ ὡς τὸν Παυλίναν ὡσάμεν@, ᾐρημένων εἰσόδων, v καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ x συγχωρηθὲν, y πεμπθὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ανουβίδ@, ἔρωτι αὐτῆς κατημένου τοῦ Θεοῦ, κελεύοντ@ τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' z εὐκτὸς ὁ λόγ@ ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ a τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ανουβίδ@, καὶ φερόμενος πρὸς τ ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ Ꞓ εὐνὴν ξ Ανουβίδ@ εἰσηγγελθαι παρεχώρησε δ' ἐκεῖν@, τὸν σωφροσύνῃ τ γυναικὸς ἐξεπιτήδευκ@. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμεν@, καὶ δειπνήσασα, b ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τ θυρῶν ὑπὸ ξ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα ἐκπεσόντα ἦν, καὶ ὁ Μοῦνδ@, παρεκεκρυμμένος τῇδε, οὐκ ἐμάρτανεν ὁμιλιῶν τ πρὸς αὐτὴν· πανυχίαν τε αὐτῷ c διεκτήκασα, ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ d κίνησιν ἄρξασθαι τ ἱερέων, οἳ τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾔδεσαν, e ἡ Παυλίνα, πρωὶ ὡς τ ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται ξ Ανουβίδ@, καὶ πρὸς τοὺς φίλας f ἐνελαμπύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν ξ πρασυλ@ ὁρῶντες· τὰ δ' ἐθαύμαζον καθισταν, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε g εἰς τὴν σωφροσύνην Ꞓ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαιλάσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδ@, "Παυλίνα, φησὶν, ἀλλά μοι Ꞓ εἴκοσι μυριάδας "διεσώσω, δυναμένη οἴκῳ πρεσθεύειν τῷ h ἑαυτῆς, i διὰ "κοινωνίαν τε ἐφ' οἷς k προσκαλέμεθα οὐκ ἐνέλιπες. ἀ "μέντοι εἰς Μοῦνδον l ὕβρει m διεχρῶ μηδέν μοι μελήσουσι τ "ὀνομάτων, ἀλλὰ τ οὐκ τῆς πρασυλίας ἡδονῆς, Ανούβιον "ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ." καὶ ὁ μὲν ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών· ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς τολμήματ@, περιρρήγνυταί τε τὴν στολὴν, καὶ τὸν ἀνδρὶ δηλώσουσα τῆς παντὸς ὑπιβουλευμα@ τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ περιῶφθαι βοηθείας τυγχάνοντ. ὁ δ' τῷ αὐτοκράτορι ἐπισήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέρι@, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσει τ ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὴν Ἰδιν ὀλέθρῳ ζημίᾳ αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει σωφρονίσαν τ γυναικός· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τ Ισιδ@ εἰς τ n Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. ° Μόνδῳ δ' Φυγῆς ἐτίμησεν, P κώλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτ@ αὐ-

° Τεχνᾶταί τι τοιόνδε.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *tale aliquid machinatur*. τεχνᾶται τοιόνδε in *cæteris*.

p Διὰ λόγων] Διαλ χθὴ *Busb.*

q Ημισείας,] Ημισείας *Busb.* (ἡμίσεος *L. B.*) unde pro ἥμισυ *Editorum* reposui ἡμισείας.

r Επὶ τῷ ληψομένῳ] Επιλήψεσθαι τ ἀνθρώπου *Busb.*

s Πλήθει δ' χρυσίου] Ita cum *Cod. Busb.* πλωτῇ in *cæteris*.

t Παρεχθέντες ὑπισχνοῦντο.] Θ λχθέντες *Zonar.*

v Καταμόνας] Καθαμόνας infr. c. 10. §. 3. & §. 6. SPANH.

x Συγχωρηθὲν,] Συγχωρηθέντος *Busb.*

y Πεμπθὸς] Conf. ſupr. c. 3. §. 2. SPANH.

z Εὐκτὸς] *L. B.* in *Marg.* εὐκταῖ@.

a Τούτοις ἀξιώσει] Τοιούτοις *Busb.*

b Ως ὕπνου καιρὸς ἦν,] Sic in N. T. clauſis foribus ὕπνου καιρὸς ἦν. REL.

c Διεκτήκασα,] Mox hac ead. §. ἀμφισβητήσασα eadem de re. SPANH.

d Κίνησιν ἄρξασθαι τ ἱερέων,] Κινήσειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Immo vero (inquit Petitus in *Animadv. ad Xenoph. Ephes.* tom. IV. p. 196) ſurrexiſſe jam oportuerat, ut aperirent ei diſceſſuro fores. Adeo ut, cum moris illis fuerit ſummo mane Deam ſalutare, quas *ſalutationes* etiam *excitationes* appellabant, (ut conſtat ex *Arnobio*, l. VII.) non dubitem quin hanc *excitationem* appellet *Joſephus* κίνησιν, & locus hoc modo reddendus ſit, *cumque ille abiiſſet, antequam ſacerdotes doli conſcii excitationem canere cepiſſent.* Verum ipſe ſimplici verborum ſenſu retento, malui cum V. Cl. *J. Clerico* (in *Heſiodum*, p. 136.) voculam οὐκ ante ᾔδεσαν inſerere.

e Η Παυλίνα,] Ita *Busb.* Παυλίνα πρωὶ ὡς τ in *Editis Aliiſque.*

f Ενελαμπύνετο λόγοις] Ανελαμπύνετο *Hen.* & *Vat.*

g Εἰς τὴν σωφροσύνην ξ] Illud εἰς ſupplevi è *Cod. Busb.*

h Ἑαυτῆς,] Σαυτῆς *Busb.* nolui tamen in textum reponere, quod *Budæus* exempla quamplurima afferat ἑαυτῆ poſiti pro σαυτῆ.

i Διακοινωνίαν] Conf. mox ſupr. SPANH.

k Προσκαλέμεθα οὐκ ἐνέλιπες.] Προσκαλέμενα *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Ὕβρει διεχρῶ] *L. B.* ὑβρίζειν ἐπειχρῶ.

m Διεχρῶ] Conf. ſupr. lib. 17. c. 4. §. 2. διὰ πρὸς αὐτὸς ἐχρῶ. SPANH.

n Θύβριν ποταμὸν] *Al.* (ut & *L. B.*) Θύμβριν.

o Μόνδῳ δ'] Μοῦνδον *Busb.*

p Κώλυμα] Κώλυμα δ' μείζονος κολάσεως *Busb.*

q Πρε-

αὐτῷ ἡμαρτῆθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἰσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τοῦτο ἀφήγησιν τῶν ἐν Ρώμῃ Ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ [q] προεσήμηνεν ὁ λόγος.

ε'. Ην ἀνὴρ Ἰουδαῖος, φυγὰς μὲν τὰ αὐτά, καταγοήσας τε ἀφελαβάσεως [r] νόμων καὶ δίκῃ τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. [s] καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν Μωϋσέως, προσαποιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα [t] ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν [v] Φαλβίαν, τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθῶσαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρεαν [x] καὶ χρυσίον εἰς τὸ [y] ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι· [z] καὶ λαβόντες, ἐπὶ [a] χρείαις τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἀκοσμημένῃ γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνῖνος τῆς Φαλβίας ἀνὴρ [b] ὑπισχνῆται τῇ γυναικὶ, [c] κελεύειν πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ρώμης [d] ἀπελαθῆναι. οἱ δὴ ὕπατοι, τετρακισχιλίους [e] ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· πλείους δὴ ἀπόλαυσιν [f] μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ [g] οἱ μὲν, διὰ κακίαν τοσούτων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt, quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat & pœnam *ob maleficia* metueret, in omnibus vero nequam & improbus. Is tum Romæ degens, se quidem legis Mosaïcæ interpretem profitebatur, & tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram & aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios usus verterunt & profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius, ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione, juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt è civitate.

V. *Judæi urbe Roma pulsi ob Fulviam pecunia emunctam.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως ἐθορύβησαν οἱ Σαμαρεῖς, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖται ὁ Πιλάτος, οἷά τε Οὐιτελλίῳ πεπραγμένα πρὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ Παρθυαίοις.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. utque Pilatus accusatur, & quæ gesta erant à Vitellio apud Judæos & Parthos.

ΟΥΚ ἀπήλαυσε δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συνέπεισε γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος [h] πιθήμενος, [i] καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῷ πλήθει πιχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ [k] ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ὀρῶν ὑπειλῆφθαι, ἰσχυρίζετό τε [l] προδηλώσειν δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, [m] Μωϋσέως [n] τῆδε αὐτῶν τεθησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὴ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, [o] Τιραθαβᾶ λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ἐπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τῷ ἀναβάσει εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὴ Πιλάτος τῇ ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος [p] ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προπεπηθρισμένοις, προσπαταξεως γενομένης, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι, ζωγρίαι τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

INterea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir *quidam*, qui mentiri pro nihilo ducebat & omnia ad ineundam à plebe gratiam faciebat; jubens ut secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseverabat, se ostensurum ipsis, ubi eò pervenirent, sacra vasa à Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, *statim* arma sumpserunt; & in vico quodam Tirathaba nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat & peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenerant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, & multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, & potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

Seditio Samaritana.

Seditiosi à Pilato fusi fugatique.

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus *eorum* mittunt ad Vitellium, virum consu-

Pilatus caedis accusatus apud Vitellium & Romam missus.

---

q Προεσήμηνεν ὁ λόγος.] Προεπιστάμενοι habet *Busb.*
r Νόμων καὶ δίκῃ τιμωρίας] Τιμῶν post νόμων addit *Busb.*
s Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ] Καὶ δή ποτε *Busb.*
t Ομοιοτρόπους,] Ομοιοτρόπους *Vat.*
v Φαλβίαν,] Φαλβίαν passim *Hen.* & *Vat.*
x Καὶ χρυσίον] Καὶ τὸ χρυσὸν *Busb.*
y Ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν] Vocula ἐν abest plerisque *MSS.*
z Καὶ —— ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶνται] Καὶ λαβόντες, ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείαις οἰκείαις ποιῶνται· καὶ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ἐκ Σατορνίνου τῆς Φαλβίας ἀνδρὸς ἐπισκήψει ταύτης κελεύσει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ρώμης ἀπελθεῖν *Busb.*
a Χρείαις] *L. B.* χεῖρας.
b Επισκήψει τῇ γυναικὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπισχήψει perperam in *ceteris.*
c Κελεύειν —— ἀπελαθῆναι.] Judæi Roma pulsi, & 4000. ex iis in Sardiniam missi. Vid. *Sueton. Tiber.* c. XXXVI. SPANH.
d Απελαθῆναι.] Απελθεῖν *Busb.*
e Ανθρώπων ἐξ] Ανδρας ἐξ αὐτῶν *Busb.* ἀνθρώπους in *MS.* quo usus est *Petitus.*
f Μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι,] Id privilegium sæpe Judæis concessum Josephus memorat à Romanis, ut liberi essent à militia, nam Sabbathi observatio, ciborum delectus & alia in bello nequeunt locum habere. REL.
g Οἱ μὲν,] Καὶ οἱ μὲν δὴ *Busb.*
h Τιθήμενος] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *vir quidam mentiri pro nihilo ducens, Caphedon nomine.*
i Καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῷ πλήθει] Καθ' ἡδονὴν *Busb.*
k Αγιώτατόν τε αὐτοῖς] Αγιώταθον αὐτοῖς *Busb.*
l Προδηλώσειν δείξειν] Ita cum *Cod. Busb.* προδηλωμένοις in *ceteris.*
m Μωϋσέως] Ita etiam apud *Epiphanium* & *Zonaram.* Verum Ωζίου malit Cl. *Relandus* in *Dissert.* de *monte Garizim*, p. 155, & *Dissert. secunda de Nummis Samaritanis*, p. 45. & ex *Chronico Samaritano* recitat traditionem de arca & vasis sacris jussu Dei in monte Garizim reconditis sub pontificatu Oziæ, cujus mentio fit 1 *Chron.* c. 6. v. 6. quam historiam aliter narratam videre est, 2 *Maccab.* c. 2. v. 4. id quod me monuit Cl. *Lowthius.* HUDS. Lege Ωζίου, Ozis. hic Pontifex fuit. Moses autem Jordanem non transierat. REL.
n Τῆδε αὐτῶν] Ενεῖ *Busb.*
o Τιραθαβᾶ] *L. B.* Τιραθανᾶ, uti & statim inferius.
p Ἱππέων τε πομπῇ] Πέμψας ἱππεῖς καὶ ὁπλίτας *Busb.*

ſularem & Syriæ præſidem, atque Pilatum cædis eorum qui interiêre accuſabant. non enim ut à Romanis deſciſcerent, ſed ut tutum à Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirabatha ſeſe recepiſſe *dicebant*. Tum Vitellius, Marcello amico ſuo ad res Judæorum procurandas miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, ad objecta à Judæis *crimina* coram imperatore reſpoſiturum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obſequutus. At priuſquam Romam appelleret, deceſſit Tiberius.

Tiberius moritur.

VI. 3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hieroſolyma aſcendit, ea tempeſtate, qua feſtum ageretur quod Paſcha appellatur. Cumque à Judæis magnifice exceptus fuiſſet Vitellius, vectigal fructuum venalium Hieroſolymitanis in univerſum remiſit, & ſtolam pontificis cum omni ejus ornatu paſſus eſt in templo, ut olim, à ſacerdotibus adſervari. ſed eo tempore in Antonia, quæ turris eſt ita nuncupata, depoſita erat hujuſmodi de cauſa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nominis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exſtruxiſſet, illic maxima ex parte vitam agebat, & ſtolam, quæ in ejus cuſtodia erat, eo quod ſibi ſoli licebat eam induere, ibi depoſitam habebat, quandocunque privata veſte reſumpta in urbem iret. idemque filii ipſius eorumque filii facere conſueverunt. Herodes autem, regnum adeptus, & turrim hanc, loco opportuno ſitam, magno ſumptu inſtruxit, Antoniæ nomine ei indito ex Antonio qui ipſi erat amicus, & ſtolam, ita ut ibi reperta eſt, apud ſe retinuit; ratus populum ea de re nihil novi contra ſe moliturum. Deinceps vero ſimiliter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio ſucceſſit: cujus regnum cum Romani ſibimet aſſumpſiſſent, nacti ſunt ſtolam pontificiam, in domo ex lapide conſtructa repoſitam, ſacerdotum cuſtodumque ærarii ſigillo obſignatam, caſtelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante feſtum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: cumque ea * purificata uſus fuiſſet pontifex, die proxima poſt ſolennitatem rurſus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. idque quotannis fiebat, tribus feſtis & jequi vertit, *& Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

Vitellius ab Hieroſolymitanis magnifice excipitur. Ejus erga Judæos liberalitas.

Stola pontificia in turri Antonia olim depoſita.

ἡγεμονίαν ἔχοντα, κ᾽ Πιλάτῳ κατηγόρων ἐπὶ τῇ σφαγῇ τ᾽ ἀπολωλότων. ὁ γὰρ ἐπὶ ἀποστάσει Ρωμαίων, ἀλλ᾽ ἐπὶ ἀμφυγῇ τ᾽ Πιλάτου ὕβρεως, [q] εἰς τὴν Τιραθαβᾶ προσηγορεύθη. κ᾽ Οὐϊτέλλιος, Μάρκελλον [r] τ᾽ αὐτοῦ φίλον σκέψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ιουδαίοις χωρίσμενον, Πιλάτον [s] ἐκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγορεῖν Ιουδαῖοι [t] διδάξαντα τ᾽ αὐτοκράτορα. κ᾽ Πιλάτος, δέκα ἔτεσιν ἀρξείσας ἐπὶ Ιουδαίας, εἰς Ρώμην ἠπείγετο, τ᾽ Οὐϊτελλίου πυθόμενος ἐντολάς, [v] οὐκ ὂν ἀντιπεῖν. πρὶν δ᾽ [x] ἢ τῇ Ρώμῃ προσσχεῖν αὐτὸν, Φαβὶνος Τιβέριος μεταστάς.

γ΄. Οὐϊτέλλιος δ᾽, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ιεροσολύμων ἀνῄει, κ᾽ ἐν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δ᾽ καλεῖται. δεχθεὶς δ᾽ μεγαλοπρεπῶς Οὐϊτέλλιος, [y] τὰ τέλη τ᾽ ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς [z] ταύτην κατοικοῦσι, [a] κ᾽ τὴν στολὴν ἐξ ἀρχιερέως, κ᾽ τ᾽ πᾶσαν αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κειμενον. ἐπὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθὸ κ᾽ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. ἔστι δ᾽ ἐν τῇ Αντωνίᾳ, φρούριον δ᾽ ἔστιν ὕτως λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [b] τ᾽ [c] ἱερέων τὶς Υρκανὸς, πολλῶν δ᾽ ὄντων οἱ τόδε σκαλοῦσιν τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπὶ πλησίον τῷ ἱερῷ [d] βάρις κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὸν βίον εἶχεν [e] κ᾽ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ [f] κ᾽ μόνῳ συγχεχωρῆσθαι τ᾽ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, [g] ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὸν ναὸν, ὁπότε δ᾽ εἰς τὴν πόλιν κατ.

f Καὶ μόνῳ συγχεχωρῆσθαι] Καὶ μόνῳ ἐφοῖας ἐνδύσας αὐτὸν, ταύτῃ εἶχεν ἀπον. *Busb.*

g Ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην,] Ita *Busb.* ταύτην in *cæteris.*

h Τὸν ἰδιωτικόν.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec ſacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

i Επιτηδείῳ] *Caſaub.* addit τόπῳ.

k Αντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

l Ονομα,] Ὀνόματι Αντωνίᾳ φ. *Busb.* quo modo forſan *Epiphan.*

ἡμέ-

q Εἰς τὴν Τιραβαθᾶ] Εἰς τὴν κώμην Τιραβαθὰ *Busb.*

r Τὸν αὐτοῦ φίλον] *L. B.* τ᾽ αὐτοῦ φίλον, ut & *Epiphanius*, qui vertit, *Marcellum, unum ex ſuis amicis.* HAV.

s Εκέλευσεν ἐπὶ Ρώμης] Εκέλευσεν *Busb.* & *Zonar.*

t Διδάξαντα τ᾽ αὐτοκράτορος.] Διδάζοντα *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

v Οὐκ ὂν ἀντειπεῖν.] Οὐκ ἀντειπὼν *Gall.*

x Η τῇ Ρώμῃ προσσχεῖν] *L. B.* ἐν τῇ Ρώμῃ ἴσχειν.

y Τὰ τέλη τ᾽ ὠνημένων καρπῶν ἀνῆκεν] Nota quod τέλη τ᾽ ὠνημένων καρπῶν Romanis ſolvebant Judæi. REL.

z Ταύτην] Ταύτῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Καὶ ——— ἐξουσία.] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

b Τῶν ——— πρῶτος] De Hyrcano ejus nominis primo Pontifice, De Vita ſua §. 1. ὃς πρῶτος ἀρχιερέων Υρκανὸς ὠνομάσθη. SPANH.

c Ιερέων τὶς] Forſan ἀρχιερέων legendum.

d Βάρις] בירה Talmudicis, apud quos legitur, in monte templi è regione לפני דבירה quædam cremata fuiſſe ex ſacris memoratis. REL.

e Καὶ τὴν στολὴν] Codicem *Epiphanii* uno commate auctiorem fuiſſe ſuſpicor. vertit enim barbare, *in loco templi vicino tabernaculum conſtruxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam ſtolam pontificalem habuit, ac cuſtos ejus exſtabat, propterea quod eam ſoli licebat induere quando intrabat templum: cæterum quando in civitatem privatis indumentis utebatur* &c. Unde locus hoc modo refingi poteſt, κ᾽ τὴν στολὴν ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ κ᾽ μόνῳ συγχεχωρῆσθαι τ᾽ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοίσει εἰς τ᾽ ναὸν, ὁπότε δ᾽ εἰς τὴν πόλιν κατ.

m Ωστις ——— χατεῖχεν,] Τὸν ἀρχιερατικὸν λαμβάνει τὸν . . . . . πισεύων ἐδεῖ νεωτερίζειν δι᾽ αὐτόν. ἔπραξεν δ᾽ ὁμ. *Caſ.* ex *Euſ.* in D. E. l. 8.

n Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euſeb.* χατεῖχεν, πισεύων δ᾽, ἐδεῖ in *Editis Aliiſque.*

nn Τὸν λαὸν.] Τὸν λαὸν διὰ τάδε· ἔπρασσε δ᾽ ὅμοια *Busb.* τ᾽ λαὸν· ἔπρασσε δ᾽ ὅμοια *Gall.* τ᾽ λαὸν δι᾽ αὐτῶν. ἔπρασσε δ᾽ ὅμοια *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

o Επρασσεν] *L. B.* διὰ τάδε ἔπρασσε δ᾽.

p Λίθον] Λίθον addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Euſebio.*

q Οἰκοδομηθεὶς ——— χαζοφυλάκων,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

r Τῶν τε ἱερέων] Τῶνδε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *ſub ſigillo ſane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cætera templi ornamenta & candelabrum quoque ſervabatur, quod tantum per dies feſtos ad uſum pontificum tradebatur. Tranſacta vero feſtivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Obſervandum itaque *Epiphanium* non legiſſe ἐπεὶ δ᾽ ἡμέρας τῶν τ᾽ ἑορτῶν, ſed tantum ἡμέρας τ᾽ ἑορτῶν, neque item agnoſcere τὸ ἀγνισθείσῃ.

s Απδοτος.] Ανάστατος *Busb.*

t Επεὶ δ᾽ ἡμέρας] Credibile eſt inquit *Petitus* (in *Animadv. ineditis*, tom. IV. pag. 116.) non ſeptimo ante feſtum die, ſed pridie tantum feſti petitam fuiſſe ſtolam: unde reſcribendum cenſeo, ἔπειτα δ᾽ ἡμέρας τῶν τ᾽ ἑορτῶν. HUDS. Id confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* 1. 1. & alibi ſeptem diebus ante feſtum Pontificem præparatum fuiſſe & cultum ſacrum peregiſſe. REL.

* *Purificata uſus fuiſſet pontifex*,] Nam non niſi ea luſtrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuiſſet, utebatur ſummus Pontifex.

v Μίαν τ᾽ ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום dies maxime feſtus præ aliis diebus feſtis, uti dies 15. Niſan, dies octavus feſti tabernaculorum. REL.

x Ητις

ἡμέραν, ἀπιτίθετο αὖθις εἰς τ̀ οἶκον, [x] ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ [y] τὴν ἑπτάστερ τελσὶν ἑορτὴν ἑκάστ [z] ἔτους [a] καὶ τῇ νηστείᾳ. Οὐιτέλλιος ὢν Ἰουδαίοις τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ πιεῖν τὴν στολὴν, ἣν κείσιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ἐπισκήψας τῷ Φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας [b] ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τοῦ ἔθνους, καὶ τ̀ ἀρχιερέα Ἰώσηπον [c] τ̀ τὸν Καϊάφαν ἐπικαλούμενον ἀπαλλάξας τ̀ ἱερωσύνης, Ἰωνάθῃ καθίσησιν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐπιεῖτο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει δ' καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν Φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τ̀ Πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· [d] πιστεύῃ δ' τῇ Φιλίᾳ [e] μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα δ' Ἀρταβάνου υἱέως. ταῦτα δ' γράφων Τιβέριος πρὸς τ̀ Οὐιτέλλιον, [f] μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθῃ καὶ τ̀ Ἰβήρων καὶ τ̀ [g] Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ [h] μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ δ' αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, [i] Σκύθας δ', δόδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τ̀ αὐτῶν, καὶ τὰς ὑρείας [k] τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἧττε Ἀρμενίαν ἀφίεντο αὖθις, καὶ πληθύσιος πολέμων τ̀ Παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ ὁ βασιλέως ὁ υἱὸς [l] ἐκ τούτων τῶν μαχῶν [m] ἔπεσε μετὰ πολλῶν μυριάδων. καὶ αὐτὸ τ̀ πατέρα Ἀρτάβανον [n] Οὐιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἴς τε συμμάχους [o] καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου ἰόντα, [p] ἐμέλλησε μὲν κλαυσίγειν διὰ τ̀ τὰ δῶρα εἰληφότων. [q] αἰσθανόμενος δ' τῷ ἐπιβουλῷ ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσθαι [r] μὴ ἀνεῖσθαι δ' ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς συνεισήκει, καὶ τόδε [s] ἤδη ἐφθαρμένον ἐπὶ δόλῳ τῷ εὐνοίαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὐτῷ γιγνομένης [t] μεταπέσεσθαι πρὸς τοὺς προσφεύγοντας, ἐπὶ τῶν ἄνω [u] σατραπῶν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλῷ μᾶλλον τότε τοῦτο πρᾶξαι ἀθρόισας [x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθρήσαντας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἤξίου Φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τ̀ Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δ' καὶνεῖνος [y] προσκληθεὶς, [z] ἀσμένως ὑδέχετο τ̀ περὶ αὐτοῦ λόγον, ἐπὶ τ̀ Εὐφράτην

junii die. Vitellius autem facit ut *ſtola*, prout mos patrius ferebat, ſervaretur, dato arcis præfecto in mandatis, ut nec inquireret in locum ubi reconderetur, nec ad diem attenderet quo eâ uti oporteret. Cumque iſta feciſſet ut à gente gratiam iniret, & Joſepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ſacerdotium abrogaſſet, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum ſubſtituit, ac deinde Antiochiam reverſus eſt. *Jonathas pontifex in locum Caiaphæ ſubſtitutus.*

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus eſſet & Armeniam occupaſſet, ne majora *imperio* damna inferret; eaque ſolum lege ejus amicitiæ credendum eſſe *monet*, ſi obſides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Cum autem iſta Tiberius ad Vitellium ſcriberet, ille ingentis pecuniæ largitione Iberorum & Albanorum regibus perſuadet, ut ſine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias ſuas itineris faciundi, pyliſque Caſpiis patefactis, immiſerunt in Artabanum. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, belloque per terram illorum pervadente, nobiliſſimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota *ferro flammaque* vaſtata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus & amicos mittendo, perimeret, ope illorum qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret ſe inſidias effugere non poſſe, quod neceſſe erat ut quæ à multis viriſque primariis factæ eſſent ex illorum ſententia ſuccederent: cumque numerum iniret eorum qui ſibi adhærere profiterentur, & cogitaret etiam pleroſque ex illis *largitione* corruptos doloſe ſimulare benevolentiam, aut ſi periculum eorum faceret ad eos qui prius deſciverant tranſituros eſſe, *fuga* incolumis evaſit ad ſuperiores ſatrapias. Ac poſtea ex Dahis & Sacis magno coacto exercitu, & debellatis inimicis, imperium occupabat. *Res à Vitellio geſtæ contra Artabanum.* *Armeniam amittunt Parthi.* *Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus.*

5. Iſtis auditis Tiberius juſſit ut Artabanus ſibi amicitia adjungeretur. Poſtquam autem ille invitatus ſermonem de ſe habitum lubenter accepit, ad *Amicitiam cum Artabano juſſu Tiberii ineunta.*

[x] Ἧπερ —— νηστείᾳ.] Ita cum *Cod. Busb.* ᾗ πρότερον. τοῦτο ἔπραττε (*L. B.* ἐπράττετο) πρώτην ἑορτάς. in *Editis Aliisque.*

[y] Τὴν ἑπτάστ᾽ ἣ πρώτην ἑορτάς] Tria nempe Feſta Judæis præcepta Exod. xxiii, 14 15. SPANH.

[z] Ἔτους ᾗ τῇ νηστείᾳ] Iterum cum *Cod. Busb.* καὶ τὴν νηστείαν in *Editis* καὶ κατὰ τὴν νηστείαν *Coccejus.* καὶ τὴν νηστείαν *L. B. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ſi quis malit κατὰ τὴν νηστείαν, non repugnabo. Ex his intelligimus quibus diebus pontifex indutus eſſet ἀρχιερατικῇ στολῇ *pontificium ornatum*: nempe tribus illis Feſtis ſolennibus; *Paſchatis* ſcilicet, *Pentecoſtes*, & *Scenopegiæ*, itemque die *jejunii*, quam diem *Propitiationum* nominant. Videſis *Bonfrerium* in *Leviticum*, p. 648. & *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 96. HUDS. Nam tempore jejunii anniverſarii, die x. Tiſri, etiam veſtes has erat indutus P. M. REL.

[a] Καὶ τῇ νηστείᾳ.] De Pontifice M. amicto ſacram ſtolam Jejunii tempore αλωσ. lib. 5. c. 5. §. 7. Lege καὶ τῇ τὴν νηστείαν; Nempe Feſtum à tribus illis diverſum poſt Tubarum clangorem celebratum, & omnium Feſtum maximum, *Philoni* Σαββᾶθα Σαββάτων de Septenar. p. 1194. C. 1195. B. Ita etiam hic *Ruſinus*, ut poſtea animadverti, & *per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis, & per jejunia.* Hunc Joſephi locum καὶ τῇ τ. ν. &c. etiam emendare poſtea animadverti *Steph. le Moyne* in Var. S. p. 686. ſed ubi tacet, ita etiam legiſſe *Ruſinum.* SPANH.

[b] Ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τοῦ ἔθνους,] Vocula ἐπὶ abeſt quibuſdam *MSS.* ut & *Editis.*

[c] Τὸν τ. Καϊάφαν ἐπικαλούμενον] Ita *Busb. Epiphan. Euſeb.* & *Zonar.* Ἰώσηπον Καϊάφαν in *cæteris.*

[d] Πιστεύοι δ' τῇ Φιλίᾳ] πιστεύσειν τε *Busb.* forſan rectius.

[e] Μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* μόνον in *cæteris.* quod bene ferri poteſt.

[f] Μεγάλων δόσεσι χρημάτων] Ita cum *Cod. Busb.* μεγάλως in *Editis.*

[g] Ἀλβανῶν βασιλέα] Sic *Busb. Epiphan.* & *Tacitus* in *Annalium* l. 6. c. 33. Ἀλανῶν in *Editis Aliiſque.*

[h] Μηδὲν ἐνδοιάσαι.] Μὴ ἐνδοιάσαι *Busb.* μηδὲ ἐνδ. *L. B.*

[i] Σκύθας δ',] Ita lego cum *Epiphanii* libris, & ex auctoritate *Taciti*, qui dicit, *Hiberos locorum potentes Caſpia via Sarmatas* [*Scytharum gentem*] *in Armenios raptum effudiſſe.* Ἀλανούς aut Ἀλβανούς in *Græcis Joſephi.*

[k] Τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες,] Sic *Busb.* τ̀ Κασπίαν & mox πλειοθείσης in *Editis Aliiſque.*

[l] Ἐκ τούτων] *L. B.* ἐν τούτοις.

[m] Ἔπεσε —— μυριάδων.] Ἔπεσε *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. deſn μῦ πολλῶ τῳ. Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *atque ita devaſtatur Armenia, omniſque terra Parthorum hoſtibus impletur & cladibus. nam primi eorum paſſim ubique perimuntur, turbis & luctu cuncta complentur. filius etiam ipſius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numeroſo, nam multæ myriades ibi defecere Parthorum.*

[n] Οὐιτέλλιος] Οὐιτέλλιος δ' πομπῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[o] Καὶ φίλους] Voculam τους ante ἐκείνου omittit *Gen.*

[p] Ἐμέλλησε μὲν κλαυσίγειν] Ἐμέλησε *Busb. Hen.* & *Vat.*

[q] Αἰσθανόμενος δ'] Αἰσθόμενος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Μὴ ἀνεῖσθαι] Ita *Busb. Hen. Lugd. Bat. Gall.* & *Vat.* δὴ ἀνεῖσθαι in *Edstis.*

[s] Ἤδη] *L. B.* ἤτοι.

[t] Μεταπέσεσθαι] Ita *Hen.* & *Busb.* μεταθέσθαι *Baſ.* μεθέσθαι *Gen.* quod ſane interpretamentum vocis μεταπέσεσθαι, ut conſtat ex *Scholiis* in *Thucydidem*, p. 53. n. 26. *Edit. Oxon.*

[u] Σατραπειῶν] Sic & *Epiphan* σατραπειῶν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. στρατιῶν *Busb.*

[x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν,] Δακῶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. incertum quid legerit *Epiphan.* HUDS. Conf. infr. lib. 20. c. 3. §. 2. SPANH.

[y] Προσκληθεὶς,] Forſan προσκληθεὶς legendum.

[z] Ἀσμένως ἐδέχετο] Non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Cajo factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. *Uſſe-*

ad Euphratem pervenerunt rex & Vitellius; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et cum de fœdere convenissent, Herodes tetrarcha convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate *spectandus*, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, *jam ante* rescivisse, ut Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviorem, quam re vera erat, passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usque dum vindictam sumeret, Cajo imperium adepto.

Artabanus Darium filium Tiberio dat obsidem.

Vitellius Herodi tetrarchæ infensus.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuisset Trachonitidi & Gaulanitidi atque etiam Batanææ, * anno trigesimo septimo. Vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope & auxilio egeret, sine mora & dilatione quà occursus erat posito throno, in eo *sublimis* sedens causam cognoscebat; & fontes pœnis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit supremum in Juliade, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem principatum, nam sine † liberis decessit, cum sibi accepisset Tiberius, eum provinciæ Syriæ attribuit: tributa tamen quæ in Tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

Philippus Herodis tetrarchæ frater diem obit.

Philippi elogium.

παρῆσαν, ὅ, τε Ἀρτάβανος ὁ Οὐϊτέλλιος· καὶ ζεύξεως ἐν ποταμῷ γιγνομένης, καὶ τὸ μεσόγειον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ὑπωλισθίζον μὴ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν ἕτερον [b] αὐτῶν. καὶ λόγων αὐτοῖς [c] συμβατικῶν γιγνομένων, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης εἰσίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκιάδα ὑπεσκηνασμένος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ [d] ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μὴ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς δὲ ἄνδρα ἐπάπηχυν τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος [e] Ἐλεάζαρον ὄνομα, [f] ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦλθε, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίαν. Ἡρῴδης δέ, βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρῶτος γνῶναι [g] πύστιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τὴν λῆψιν, ἐκπέμπει [h] γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὑπομνήσεις, καὶ μηδὲν παραλιπόμενος ἐπὶ μείζονι τῷ παραλιπεῖν. [i] ὡς δὲ Οὐϊτέλλιος τὰς ὑπιπεμφθείσας ὑπομνήσεις, καὶ ὡς Καίσαρος ὑπομνήσαντος ὡς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πύστιν ὡς αὐτῶν Ἡρῴδης προσεδέξατο, παροξυνθεὶς ὁ Οὐϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τι μᾶλλον ἢ ἐπέπρακτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τοῦτο ἐπ' αὐτοῖς ἐκύησεν ὀργήν, μέχρι δὴ μετῆλθε, Γαΐου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος.

ς'. Τότε δὲ Φίλιππος, Ἡρῴδου δὲ τοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, [k] εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ [l] τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς [m] ἐπὶ δὲ τριάκοντα τῆς Τραχωνίτιδος καὶ [n] Γαυλανίτιδος, καὶ δὲ Βατταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν ὡδήγησε τὸν τρόπον καὶ ἀπράγμονα· διαιτᾶν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δέ ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ὑπιλέκτων, καὶ δὲ θρόνου εἰς ὃν κελεύσε καθιζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπομένου, ὁπότε τις ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ὑπιβοηθεῖν, ἄδεν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' [o] ἐκ τῆς ὀξείας ἰσχύσεως τοῦ θρόνου ἢ δὲ τύχοι γιγνόμενος, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν [p] ἐγκλήμασι γιγνομένους. τελευτᾷ δὲ ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτοῦ κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἐπὶ πρότερον ὠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφὴ γίνονται πολυτελεῖς. τῷ δὲ θρόνῳ, ἃ γὰρ κατέλιπεν παῖδας, Τιβέριος ὠφαλαβὼν, [q] προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Σύρων. τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους [r] ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γιγνομένῃ καταθέσθαι.

VII. CAP. V.

ΚΕΦ. ε'.

Herodes tetrarcha bellum movet contra Arabum regem, & profligatur: deque morte Joannis Baptistæ. Quo modo Vitellius Hierosolyma ascendit: nonnullaque de Agrippa, & Herodis magni posteris.

Πόλεμος Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἧττα· ὡφί τε τοῦ θανάτου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ὡς Οὐϊτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνῆλθε· καί τινα ὡφὶ Ἀχίππου, καὶ τῶν Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου ἐκγόνων.

Dissidium inter Aretam & Herodem.

SUB id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Petrææ & Herodes, hujusmodi de cau-

ΕΝ τούτῳ δὲ διεστάζησιν Ἀρέτας τε ὁ [s] Πετραίων βασιλεὺς καὶ [t] Ἡρῴδης, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τε-

rius ad *A. M.* 4040. Confer *Basnagium* in *Annalibus Eccles.* p. 489.

a Αὐτῷ λόγοι,] Ita *Busb.* αὐτῶν in *cæteris.*

b Αὐτόν.] Αὐτῷ *Busb.*

c Συμβατικῶν γιγνομένων] Ita *Busb* & *Lugd. Bat.* συμβιβαστικῶν in *reliquis.*

d Ὅμηρον —— υἱὸν,] *Sueton. Vitell.* c. 2. Artabanum Parthorum Regem summis artibus, non modò ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. SPANH.

e Ἐλεάζαρον ὄνομα,] Λαζαρον juxta *Epiphanii* libros.

f Ὃς διὰ τὸ μεγέθος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* διὰ μέντοι τὸ μέγεθος γίγας ἐπεκαλεῖτο in *cæteris.*

g Πύστιν Καίσαρι] Sic *Busb.* (atque Coccejus) atque ita lego mox hac ead §. πίστιν utroque loco in *Editis Aliisque.*

h Γραμματοφόρους,] Γραμματοφόρου *Busb.*

i Πρὸς Οὐϊτέλλιον] Πρὸς Οὐϊτέλλιον *Hen. à pr. m.*

k Εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ] Ita in *Græcis omnibus & Zonara.* εἰκοστῷ καὶ δευτέρῳ ἐνιαυτῷ ex *Epiphanis* libris emendant *Scaliger* & *Petavius.* Ἑκκαιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ legendum esse contendit *Chr. Noldius* in *Historia Idumæa*, p. 277. & 278. Videsis *Langium* de *Annis Christi*, p. 349. & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p. 445. & *Casaub.* c. Baron. p. 155. HUDS. *Rufin.* vigesimo secundo, quod tuetur *Scaliger de Emend. Temp.* p. 462. nempe εἰκοστῷ δευτέρῳ· cum vulgat. Casaub. Exercit. adv. Baron. p. 155. SPANH.

l Τῆς Τιβερίου] Καὶ τοῦ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

m Ἐπτὰ καὶ τριάκοντα] Pro ἑπτ. κ. τριακ. in *MSS. Rufin. Anglican.* triginta duo. Pro vulgata lectione *Casaub.* ibid. SPANH.

n Γαυλανίτιδος,] Alibi Γαυλανιτίδος, & forsan rectius. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. Est qui malit Αὐρανιτίδος.

* *Anno trigesimo septimo.*] Juxta Cod. Regium vet. versionis, *trigesimo secundo.* sed à vulgata scriptura stat ratio temporum.

o Ἐκ τῆς ὀξείας] Conf. supr. lib. 17. c. 15. § 2. SPANH.

p Ἐγκλήμασι] Lege ἐγκλήμασι. COCC.

† *Liberis decessit*,] *Filiis* non *liberis* vertendum censet *Cellarius* (in *Dissert. de Joanne B.* p. 385.) quia hereditatis causa dixit, sive cur Tiberius ejus provinciam Syriæ adjecerit. Sed quid ita, si Herodias alterius Herodis Philippi fuerit uxor.

q Προσθήκην ἐπαρχίαν ποιεῖται τῆς Σύρων.] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

r Ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου] Ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου *Vat.* & *Busb.*

s Πετραῖος βασιλεὺς] Πετραίων βασιλεὺς *Euseb.* Ἀράβων βασιλεὺς *Niceph.*

t Ἡρῴδης,] Conf. *alios*, lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

τε-

τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ σωλὺν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' ὑπὸ Ῥώμης, κατίησιν ἐν [x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐκ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ [y] τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρῳὰς ἐγεγόνει. [z] ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτῶν, [a] Ἀγρίππου δὲ [b] ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται [c] μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ Ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἐπὶ δὲ ταῖς συνθήκαις, ὥστε καὶ τὸν Ἀρέτα τοῦ θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, τούτου συνθεμένου. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔστελλετο, ἡ γυνὴ, [d] πίστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωιάδα συνθηκῶν γενομένης; πρὶν [e] ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὅπη Μαχαιροῦντος· μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς· γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης [f] ἐξέπεμπε, μηδὲν ἠθηθὼς [g] τὸν ἄνθρωπον ὑποπτεύσων. ἦν δ', ὑποπεσὼν γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα, [h] τότε παρὰ αὐτῆς ἐστάλη, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ [i] Ἀρέτα, παρὼν, καὶ [k] ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κωμιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ διαδοχῆς, παρὼν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος, καὶ αὐτὸ τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφερεν. [l] ὁ δὲ δεχθεὶς ἐχθρὰς ταύτην ποιησάμενος, ὥστε τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ [m] Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον [n] καθίστανται, στρατηγοὺς ἀποστείλαντες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν Φυλάδων, οἳ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ, ὀργῇ φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τὸν ζῶντα ἐλόντα [o] ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτανόμενα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πρᾶττειν ἐπέστελλε τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ.

sa. Herodes tetrarcha uxorem duxerat Aretæ filiam, & cum ea jam longiuscule vixerat. Cum autem Romam proficisceretur, divertit ad fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem. nam Herodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis hujus uxoris amore captus, quæ filia erat Aristobuli, utriusque illorum fratris, Agrippæque magni soror, autus est cum ea de nuptiis sermones ferere. Cui cum non displicerent, convenit inter eos, illam in ejus domum concessuram statim atque ipse Roma rediisset: insuper pactum erat ut Aretæ filiam ejiceret. Atque ille quidem Romam advehitur, postquam ista pepigisset. Ubi autem reverteretur, rebus Romæ perfectis, quarum gratia profectus est, uxor ejus, fama eorum quæ Herodiadi pactus fuerat ad ipsam perlata, antequam eam ille cuncta resciviſſe intelligeret, misit petiit Machæruntem, *castellum* in confinio ditionis Herodis & Aretæ situm, de suo consilio nihil *ei* indicans. Atque Herodes mittendam curavit, ne quidem suspicans mulieri quidquam innotuisse. Illa vero, (nam aliquandiu ante miserat ad Machæruntem, tunc in patris sui ditione & potestate) omnibus ad iter ineundum ab Aretæ præfecto paratis, eò pervenit, atque inde in Arabiam properat ab uno præfecto ad alium advecta, & quam celerrime ad patrem venit, ipsique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Gamalitici contentione, postquam utrique erant copiæ conscriptæ bellum inter eos conflatum est, qui vicem suam legatos suos miserunt. Commissoque prælio, Herodes victus est & omnis ejus exercitus cæsus, quippe proditus à quibusdam profugis, qui cum essent ex Philippi tetrarchia merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes Tiberio per literas significat. Ille vero, indigne ferens id quod aggressus est Aretas, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum in vinculis adducat, aut occisi caput ad ipsum mittat. Atque Syriæ quidem prætori, ut ista ageret, in mandatis dedit Tiberius.

Herodes tetrarcha Herodem adem Herodis Philippi, fratris sui, uxorem ducit.

Aretas Herodis exercitum cædit.

Tiberius Vitellio scribit ut Aretæ bellum inferat.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τὸν τοῦ Ἰωάννου [p] τὸν ἐπικαλούμενον Βαπτιστήν. [q] κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, [r] καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει

2. Erant autem quidam è Judæis qui existimarent, Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas ob interfectum Joannem, cognomento Baptistam, pœnas dabat. Hunc enim Herodes necari jussit, cum esset vir bonus, Judæosque ad virtutis studium excitaret, præcipiens ut juste quidem inter se, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lavacrum *ajebat*, cum eo non ad expiationem criminum uten-

Joannes Baptista ab Herode necatus.

[x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ] Cui etiam nomen Philippus. Immo verissimum (ut inquit *Grotius* ad *Matt.* c. 14. v. 3.) credo inter Herodis Magni filios, qui novem fuere, duos appellatos fuisse *Philippos*: sed horum alterum, qui natus erat ex Simonis pontificis filia, dictum fuisse *Philippum Herodem*, quomodo & iste de quo hæc narratur historia *Antipater* aut *Antipas Herodes* dicebatur; atque isto additamento *Philippum* hunc *minorem* distinctum ab altero *majore*, qui Trachonitidis fuit tetrarcha. Neque duos in tot liberûm numero dictos fuisse Philippos magis mirum videri debet, quam duos itidem eodem in numero dictos *Antipatros*: nam *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Vide sis *Chr. Arnoldum* in *Historia Idumæa*; p. 201, 202, 203, 204. & p. 214, 215. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* tom. 1. part. 2. p. 56, 57, 58. *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* tom. 1. p. 446. & *Norisium* in *Paraneſi ad J. Harduinum*, p. 65.

[y] Τῆς ——— ἐγεγόνει.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 30. §. 7. & infr. lib. 19. c. 6. §. 2. SPANH.

[z] Ἐρασθεὶς ——— καὶ] Clarius aliquanto *Zonaras*, ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωιάδος τῆς τοῦ ἀδελφοῦ γυναικὸς, θυγατρὸς Ἀριστοβούλου δὲ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀδελφῆς δὲ μεγάλου Ἀγρίππα. HUDS. Conf. *alibi* lib. 1. c. 28. § 2. SPANH.

[a] Ἀγρίππου δὲ ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου,] Eadem Herodias Agrippæ Magni soror *Zonaras* p. 250. C. De Epitheto Agrippæ Magni vid. Harduin de Num. Herod. ubi & Josephum redarguit, quod Ἀγρίππου pro Ἀγρίππα, ut est in Nummis, dixerit. SPANH.

[b] Ἀδελφὴ] Ita *Hen.* & *Gall.* ἀδελφοῦ *Busb.* ἀδελφῆ. in *Editis*.

[c] Μετοικίσασθαι] *L. B.* μετοικίσοιτο. *Cocceius* μετοικίσοιτο, vel μετοικήσαι.

[d] Πίστεως] Vide supra c. 5. §. 5. πίστεως etiam hic habet *L. B.*

[e] Ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι] Male in *libris* nonnullis ἔκπιστον. [f] Ἐξέπεμπε,] *L. B* ἐξέπεμψε.

[g] Τὸν ἄνθρωπον] *Gen.* τὸν non agnoscit.

[h] Τότε παρὰ] Τῶτε παρὰ *Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀρέτα, παρὼν,] *L. B.* ἅμα τε παρὼν.

[k] Ἀφορμᾶται] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* ἀφορμᾶτο in *Editis Aliisque* pro ἀφορμᾶτο ut puto

[l] Ὁ δὲ ἀρχὴν] Nisi dicamus Nominativum pro Genitivo absoluto more Attico poni, rectius forsan, οἱ δὲ ἀρ. ἐ. ταύτην ποιησάμενοι.

[m] Γαμαλίτιδι,] Γαμαλίτιδι *Gall.* Γαμαλιτῇ juxta *Epiphanii* libros.

[n] Καθίστανται,] Iterum cum *Cod. Busb.* καθίστανται in *cæteris*.

[o] Ἀναγαγεῖν] Ἀγαγεῖν *Busb.*

[p] Τὸν ἐπικαλούμενον Βαπτιστήν.] Τὸν καλούμενον *Euseb.* in *Hist. Eccl.*

[q] Κτείνει ——— σωιέναι.] De hoc Josephi testimonio de Joannis Baptismo Origen. adv. Celsum l. 1. p. 35. Εἰ γὰρ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογιῶν ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ἰωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γενομένῳ καὶ κελεύσαντι τοῖς βαπτίσμασι χρῆσθαι λόγῳ· *Hieronymus de Script. Eccles. in Jacobo & Josepho*, & post eum Freculphus Tom. 11. Chr. lib. 11. c. v. & *Suidas*, tradunt Josephum confiteri decimo octavo Antiquitatum libro *Joannem Baptistam verè Prophetam fuisse*, quod hic iis verbis non legitur. Item Euseb. H. E. lib. 1. c. xi. Niceph. lib. 1. c. xix. xx. SPANH.

[r] Καὶ τοὺς Ἰουδαίους] Ita cum *Cod. Busb.* & *Zonara*. nec aliter in *Eusebii Editis nuperis*. nisi quod ἐπασκῆσαι pro ἐπασκοῦντας habeant. καὶ τ. l. κ. ἀ. ἐπασκοῦντα & dein χρωμένους in cæteris *Josephi* & *Eusebii* libris, ut & apud *Nicephorum*.

rentur, sed ad corporis munditiem, utpote mentibus jam ante per justitiam purificatis. Cumque multi ad eum undique confluerent (hujusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de consilio ejus facturi esse) satius esse duxit, priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum è medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus pœnitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem in vincula conjectus, missusque ad castellum Machæruntem, cujus supra meminimus, ibidem cæsus est: Judæi vero persuasum habebant in ultionem necis ejus deletum esse exercitum, Deo propterea Herodi infenso.

Vitellius in Aretam movet.

3. Vitellius autem cum se accinxisset quasi ad bellum Aretæ inferendum, assumptis duabus legionibus, & quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque à sociis regibus missos secum ducens, Petram versus properabat, & Ptolemaïdem pervenit. Cumque vellet per Judæam cum exercitu transire, ei obviam facti viri primarii deprecabantur iter per *ipsorum* regionem: neque enim sui moris esse pati simulachra per eam ferri. multa autem esse *simulachra* in signis. Atque ille exoratus & mutavit quam sibi ejusmodi de rebus proposuit sententiam, cumque per magnam planitiem copias ire jussisset, & ipse cum Herode tetrarcha atque amicis ascendit Hierosolyma, Deo, in festo Judæis patrio quod instabat, sacrificaturus. Quo tempore cum adfuisset, & honorifice à Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum mansit, atque interim Jonatham pontificatu abdicavit, & fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero quarto postquam venerat die, cum literas, quæ Tiberii obitum significarent, accepisset, populum juramento adegit ut Cajo faverent. Quin & milites ex itinere revocatos in sua quemque hiberna dimisit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi potestas esset, rerum summa ad Cajum delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixisse; fieri non posse, ut iste exercitus Petram adiret, brevi enim moriturum esse ducem, vel qui belligerare jussisset, vel qui illius consilio morem gerere properaret, vel cum contra quem paratus esset exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam se recepit. Agrippa autem Aristobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiscitur, de re quadam cum imperatore tractaturus, simulac potestas primum ei data esset. Volo itaque fusius aliquanto & uberius agere de Herode, deque illius fatu ortis disseminatisque: & quia magni refert ad historiam illos percensere, argumentoque est *certissimo* numen esse *aliquod*, quod nihil profit numerosa soboles,

Vitellius honorifice ab Hierosolymitanis excipitur.

Theophilus pontifex.

χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, [s] ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ [t] ἥρθησαν ἐπὶ πλεῖον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις μὴ [v] ἐπὶ ἀποστάσει πῃ [x] φέροι, πάντα γὰρ [y] ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, [z] πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, μένειν τι νεώτερον [a] ἐξ αὐτοῦ γινόμενον, [b] προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γινομένης [c] εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ [d] τῇ Ηρώδου, δεσμοῖς εἰς τὰ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται· [e] τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸ ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, ὑπὸ Θεοῦ κακῶς Ηρώδῃ θέλοντος.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλίτων, ὅσοι τε περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τὴν Πέτραν ἐπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῶν Ιουδαίων ἀγὼν τὸ στράτευμα, ἐπαναβάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο διὰ τῶν χώρας ὁδόν. ἀθέμιτον γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, [f] εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σήματα [g] ἐπικειμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλε τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις βουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρώδου καὶ τῶν φίλων εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, [h] θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων πληθὺς [i] εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διῆγεν ποιεῖται, ἐν αἷς Ιωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ [k] καὶ γραμμάτων αὐτῷ διαγινομένων ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτήν, ὥρκισεν τὴν πληθὺν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστα [l] χειμαδίοντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν [m] τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· πεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, [n] ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὡρμημένον διαχειρίσασθαι, ἢ ἐφ' ὃν ἤλθοιτο ἡ στρατιὰ ἢ στράτευμα. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ πλουτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι [o] πράξων τι παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, δυνάμεώς τινος αὐτῷ παρεσομένης. βούλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρώδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, [p] ἅμα δὲ καὶ παρέξασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ [q] πληθὺς, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν

[s] Ατε δὴ καὶ] Οὕτω γὰρ δὴ καὶ *Gall. Euseb.* & *Niceph.* Verum *T. Faber* malit ἅτε δῆτα τῆς ψ. Vide *Epist.* 44. p. 133.

[t] Ηρθησαν ἐπὶ πλεῖον] Ηὐξησαν ἐπὶ πλεῖον *mirifice delectabantur*, in *Eusebii* libris.

[v] Επὶ ἀποστάσει] Επὶ στάσει *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[x] Φέροι,] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Niceph.* & *Zonar.* Φέρειν in *Editis Aliisque.* HUDS. Φέρειν *Gen.* Φοιτῷ Euseb. SPANH.

[y] Εῴκεσαν συμβουλῇ] Εοίκασι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[z] Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται,] Hæc impari usu apud Euseb. SPANH.

[a] Εξ αὐτοῦ] Απ' αὐτοῦ *Euseb.* & *Niceph.* HUDS. Απ' αὐτοῦ *Eus.*

[b] Προλαβὼν ἀναιρεῖν] Ita cum *Eusebii* & *Nicephori* libris. προλαβὼν ἀνελεῖν, & μεταβολῆς γινομένης, μὴ εἰς τὰ πρ. in *Zonara* & *Josephi* libris, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Nota Josephum ignorasse veram causam mortis Johannis Baptistæ in Euangelio traditam. At forsitan, ut variæ sunt opiniones hominum, Josephus & alii quidam sibi persuaserunt, Herodem ideo in carcerem conjecisse Johannem, ne seditionem excitaret; aut dici potest, eum dicendo regem impium esse, seditionem potuisse concitare. REL.

[c] Εἰς τὰ] Μὴ εἰς τὰ *Gen.* μὴ deest *Euseb.* SPANH. Delet illud μὴ quoque *Coccejus.* In *L. B.* est γινομένης μὴ εἰς πρ. HAV.

[d] Τῇ Ηρώδου,] Τῇ τοῦ Ηρωδ. *Euseb.* SPANH.

[e] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις ἔοξα ἐπὶ τ. τ. ἐ. τ. ὀλέθρου τοῦ στρατοῦ γενέσθαι, ὑπὸ Θεοῦ κακῶσαι Ηρῴδην θέλοντος *Busb.* atque ita *Zonaras*, nisi quod habeat δόξαι pro δόξα.

[f] Περιοράν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 33. § 2. SPANH.

[g] Επικειμένας.] Abest à *L. B. Coccejus* legit π. δ. ε. σημείοις ἐστιχισμένας.

[h] Θύσων τῷ Θεῷ] Nam holocausta etiam Gentes offerebant in templo Hierosolymis. REL. Sueton. in Aug. c. 93. *Sed & Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hierosolymam non supplicasset, collaudavit.* HAV.

[i] Εὐπρεπῶς,] *L. B.* ὑποπτεπῶς.

[k] Καὶ γραμμάτων] Illud καὶ abest à *L. B.*

[l] Χειμαδίοντος,] Conf. supr. c. 4. §. 1. SPANH.

[m] Τῆς Οὐιτελλίου στρατείας] Ita *Busb.* (*Coccejus* τ. Ο. ἐπισφαγείσης) τοῦ Οὐιτελλίου στρατιωτῶν in *reliquis.*

[n] Η τὸν γνώμῃ] Η τὸν κελεύσαντα, ἢ *Busb.* brevius aliquanto.

[o] Πράξων τι] Πράξοντά *Hen.* à pr. m. & *Vat.*

[p] Αμα δὲ καὶ παρέξασιν] Αμα δὲ καὶ διὰ τὸ π. *Busb.* plenius aliquanto quam solet, forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

[q] Πληθὺς,] *L. B.* πλῆθος.

r Επι-

τῶν ἐν ἀνθρώποις [r] ὑπιτεθυμένων, δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σωθῆναι ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, ἀφανισθῆναι τὸς Ηρώδου ἀπογόνους. Φέροι δ' ἂν τι καὶ σωφρονισμῷ ἀνθρωπείᾳ γνώσεως, τὸ τὴν δυσχέειαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δ' καὶ τ Αγρίππαν διηγησάσθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγονότα, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ σχεδὸν πᾶσαν δόξαν τ εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ τοσοῦτον ὑψώθη δυνάμεως. [s] εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεκτέον δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. [t] Ηρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης [v] τ Ιρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο. [x] Σαλαμψιὼ μὲν ἡ πρεσβυτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι [y] Φασαήλου ἀδελφοῦ Ηρώδου, δεδωκότος αὐτὸν τῷ πατρός· Κύπρος δὲ Αντιπάτρῳ καὶ [z] αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τ ἀδελφῆς Ηρώδου Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίνονται πέντε παῖδες, Αντίπατρος, Ηρώδης, Αλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Αλεξάνδρα καὶ [a] Κύπρος, ὧν Αγρίππας γαμεῖ ὁ Αριστοβούλου. Αλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τ ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ· Κύπρῳ δ' ἐξ Αγρίππα μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, [b] Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρουσίλλα. Αγρίππας δὲ ὁ Δρούσου τοῖς ἄρσεσιν ὀνόμασε; ὧν ὁ Δρούσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. [c] ὁ δὲ πατὴρ τούτων [d] Αγρίππας ἐτρέφετο [e] μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδου τε καὶ Αριστοβούλου. ἐκ Βερνίκης [f] καὶ οἵδε παῖδες τοῦ ἡμίσεος Ηρώδου τοῦ μεγάλου· [g] ἡ δὲ Βερνίκη [h] Κοστοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τ Ηρώδου ἀδελφῆς. τούτους Αριστοβούλου νηπίους [i] θνήσκοντα λιπὼν ἔτι τοῦ πατρὸς σὺν Αλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, [k] καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ηρώδης μὲν ἔτος, ὁ δὲ Αγρίππα [l] ἀδελφὸς, Μαριάμμην θυγατέρα Ολυμπιάδος τ Ηρώδου [m] τοῦ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ Ιωσήπου [n] τοῦ Ιωσήπου παιδὸς, [o] ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως [p] Ηρώδου. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς μὲν Αριστόβουλον. ὁ δὲ τρίτος τῶν Αγρίππου ἀδελφὸς Αριστόβουλος γαμεῖ Ιωτάπην [q] Σαμψιγειράμου θυγατέρα τοῦ [r] Εμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα δὲ τῇδε Ιωτάπη. καὶ παῖδε μὲν τοσόνδε ἔκγονα. [s] Ηρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ [t] γήμαι Ηρώδῃ Ηρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γίγνεται ἐκ Μαριάμμης τ τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς [v] Ηρωδιὰς, ὅτι συχνοῦ φρονήσασα τ παλαίων, Ηρώδῃ γαμεῖται τῷ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, [x] διαζεῦξαι ζωῆς.

neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quidem intra centum annos contigerit, ut Herodis posteri, qui fane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem: præsertim ubi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata, & præter omnium quibus notus erat exspectationem, ad tantæ potestatis fastigium provectus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. Altera quidem Salampsio, quæ nupsit Phasaëlo consobrino suo Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero *altera* Antipatro & ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippæ duos filios peperit, & tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa & Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode & Aristobulo. nam & isti filii erant *Aristobuli* filii Herodis magni ex Berenice: Berenice vero Costobari & Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, à patre cum Alexandro fratre occisus, quemadmodum diximus. Postquam autem ex ephebis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippæ frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ & Josephi, filii Josephi qui Herodis regis frater erat: & ex ea suscepit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigerami Emesorum regis filiam, & ipsis nata est filia surda, atque huic nomen Iotape. Et à maribus quidem hæc soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quæ in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, à quo vivo discessit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilææ tetrarchiam habebat.

Herodis progenies ex Mariamne.

Ejus

r Επιτεθυμένων,] *L. B. ἐπιτηδευμένων. Coccejus ἐπιτηδευμένων.*
s Εἴρηται] μὲ Εἴρηται μὲν οὖν μοι καὶ πρ. π. α. λεκτέον] ὃ καὶ νῦν *Busb.*
t Ηρώδῃ —— ὄντι.] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.
v Τῆς Ιρκανοῦ θυγατρὸς,] Τῆς Αλεξάνδρου καὶ Αλεξάνδρου τ θυγατρὸς Ιρκανοῦ *Busb.*
x Σαλαμψιὼ —— ὄντι] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 22. §. 2. & c. 28. §. 6. ut & supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.
y Φασαήλου —— ἀνεψιῷ,] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat Φασαήλου παιδὶ ὄντι Φασαήλου (*L. B.* Ηρώδου) ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτὸν τῷ πατρὸς, *Phasaëli filio dante illam Phasaëlo fratre patris.*
z Αὐτὴ ἀνεψιῷ,] Ita in *Editis.* αὐτῇ in *Cod. Hen. & Busb.*
a Κύπρος, ἣν Αγρίππας γαμεῖ] Conf. inf. c. 7. §. 2. SPANH.
b Βερνίκη,] *L. B.* Βερενίκη.
c Ο δὲ —— ἐτρέφετο] Ita ex vestigiis corruptarum lectionum & lib. 1. *de Bello Jud.* c. 28. pro modulo restitui, τῷδε πατρὶ τούτων Αγρίππᾳ ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδης τε καὶ Αριστόβουλος καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ηρώδου, τοῦ μὲν τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ Βερνίκη in *Editis.* τῷ δὲ πατρὶ τούτων Αγρίππᾳ ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδης δὲ καὶ Αριστόβουλος καὶ ἀδελφὴ Ηρωδιὰς Αριστοβούλου καὶ οἵδε παῖδες τοῦ μὲν Ηρώδου τοῦ μεγάλου. Βερνίκη δὲ Κοστοβάρου *Busb.* in *Epiphanii* versione, *Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem & Aristobulus, & Beronice, etiam hi quoque filii fuerunt Herodis majoris.* in *Gelenii* versione, *cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulque Bernice. Hi nepotes Herodis magni ex filio: Bernice vero neptis è Salome sorore & Costobaro nata est.* Αριστοβούλου δὲ καὶ Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς, Ηρώδης μὲν καὶ Αγρίππας καὶ Αριστόβουλος υἱοὶ, lib. 1. *de Bello Jud.* Vide etiam *Antiqq.* p. 827. in fine.
d Αγρίππας ἐτρέφετο] *L. B.* Αγρίππαι ἐτρέφετο. *Coccejus* Αγρίππᾳ ἀνετρέφετο.
e Μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,] Illa μετὰ καὶ ἑτέρων omittit *Epiphan.*
f Καὶ —— μεγάλου.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 28. §. 1. SPANH.
g Η δὲ Βερνίκη] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.
h Κοστοβάρου —— ἀδελφῆς.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 4. SPANH.
i Θνήσκοντα λιπὼν] Λείπει θνήσκων *Busb.*
k Καθάπερ εἰρήκαμεν,] Ὡς ἐδὴ εἴρηται *Busb.*
l Ἀδελφὸς,] Ita *Busb. L. B.* & *Epiphan.* ὁ ὢν in *Editis Aliisque.*
m Τοῦ βασιλέως θυγατρὸς,] Voculam τοῦ addidi è *Cod. Busb.*
n Τοῦ Ιωσήπου παιδὸς,] Ista τοῦ Ιωσήπου παιδὸς restitui è *Cod. Busb.* Τοῦ Ιωσήπου absque παιδὸς habent *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* Videsis *Chr Noldium* in *Historia Idumæa*, p. 269.
o Ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως Ηρώδου.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
p Ηρώδου.] Ηρώδου nobis suppeditant *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* Βασιλέως θυγατρὸς ἦν *Hen.* & *Vat.*
q Σαμψιγειράμου θυγατέρα] Ita in *Græcis* omnibus *Josephi.* Σιγειράμου juxta *Epiphanium.* Σαμψικέραμος Εμισηνῶν φυλάρχης apud *Strabonem*, l. 16. p. 753. Videsis *Reinesii Var. Lect.* p. 110.
r Εμεσῶν βασιλέως.] Εμισσῶν *Busb.* sic & *Emmesa* apud *Plinium.* ΕΜΙΣΩΝ & ΕΜΙΣΕΝΩΝ in *nummis.* Εμεσηνῶν ἔθνος meminit *Strabo.* HUDS. Vel Εμισῶν. Nummi ΕΜΙΣΑ & ΕΜΙΣΗΝΩΝ. Conf. infr. lib. 19. c. 8. §. 1. SPANH.
s Ηρωδιὰς] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.
t Γήμαι —— παιδὶ,] Ita è *Cod. Busb.* & *Epiphan.* γήμαντα in *cæteris.*
v Ηρωδιὰς, —— τῷ] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.
x Διαζεῦξαι ζωῆς.] Διαζεῦξαι δὲ σωτέρου γαμετὴ ζώντος *Busb.* forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippæ: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et hæc quidem eſt Phaſaëli & Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexæ filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem & Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius, qui à patre fuerat interemptus, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniæ rex, dum Romæ accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui à Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: & inſulæ in Cilicia rex à Veſpaſiano factus eſt. Et Alexandri quidem ſoboles fere ab utero deſeruit patria Judæorum inſtituta, ad ritus tranſiens moreſque Gentilium. Cæteris vero Herodis filiabus contigit, ut ſine prole decederent. Cum autem Herodis poſteri, quos percenſuimus, è medio non ſublati fuerint, eo tempore quo Agrippa magnus imperium adeptus eſt; cumque horum genus jam ante declaraverim, ſuperest ut narrem quos in caſus fortuna Agrippam demiſerit, utque ex iis evaſerit, & ad maximam dignitatem & potentiam pervenerit.

τεραρχίαν εἶχεν ὅτ⟨ε⟩. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖ⟨ται⟩, Ἡρώδῃ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τ⟨ῆς⟩ Τραχωνίτ⟨ιδος⟩. καὶ ἄπαιδ⟨ος⟩ τελευτήσαν⟨τος⟩, Ἀριστόβουλ⟨ος⟩ αὐτὴν ἄγε⟨ται⟩, Ἡρῴδῃ παῖς τῷ Ἀγρίππᾳ ἀδελφῷ. [y] παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ἡρῴδης, Ἀγρίππας, [z] Ἀριστόβουλ⟨ος⟩. τὸν μὲν δὴ τοῦ Φασαήλου καὶ [a] Σαλαμψιὼς ἐστὶ γόν⟨ος⟩. Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνε⟨ται⟩ Κύπρ⟨ος⟩, καὶ αὐτὴν Ἀλέξας [b] Σελκίας γαμεῖ τοῦ Ἀλεξᾶ· καὶ [c] αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ἡρῳδῆς δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς ἀδελφοὺς ἔφην Ἀντιπάτρου, ἄπαιδες τελευτῶσιν. [d] Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρῴδου παιδὶ τοῦ Βασιλέως, τῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεγόνεσαν ἐκ τῆς Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων Βασιλέως θυγατρός. καὶ [e] Τιγράνης μὲν [f] Βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτοῦ ὑπὸ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνε⟨ται⟩ παῖς, καὶ Βασιλεὺς Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπε⟨ται⟩· ὃς τε Ἀλέξανδρος αὖπω γίνε⟨ται⟩. γαμεῖ δ' ὅσος Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα [g] Ἰωτάπην· [h] νησιάδος τε τῆς ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν [i] ἴσα⟨ται⟩ βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, εὐθὺς ἅμα τῇ φυτείᾳ, τὴν θεραπείαν ἐξέλιπε τῶν Ἰουδαίων ὑπεχωρέων, μεταπαξάμενοι τοὺς τὰ Ἑλλήνων πάτρια. τῶν λοιπῶν θυγατέρων Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀπέκνους τελευτᾶν συνέπεσεν. τῶν δὲ γενομένων Ἡρῴδου ἐκγόνων ὃς [k] καταλέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τέκνων τέ μοι τῶν γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε Ἀγρίππα τύχαι συνέβησαν, ὥστε αὐτῶν Ἀδράσιν ποιησάμενος, ὅπῃ μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψῃ καὶ δυνάμεως.

VIII. CAP. VI.

Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo paſto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt, Philippi tetrarchiæ.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ἀπώλλυς Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ῥώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελυθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μὲν τοῦ Τιβερίου τελευτῶντος, καὶ ἐγγύτερον βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

Agrippa Romæ degens ad inopiam redactus.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano & familiari uſus Druſo, Tiberii imperatoris filio, nactus eſt etiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, amicitiam; utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura eſſet magnanimus & munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem ſuam occultabat & diſſimulabat, quod noluerit ut mater ſibi hujuſmodi de cauſa iraſceretur. Poſtquam vero deceſſit Berenice, cum jam ſui eſſet arbitrii, facultates partim luxurioſe vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Cæſaris fecerat ſumptus, ſperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevique ad inopiam redactus eſt, adeo ut non potuerit diu-

Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ⟨ῆς⟩ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διῃτώμεν⟨ος⟩, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τ⟨ὸν⟩ Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορ⟨ος⟩ υἱόν, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, [l] Βερενίκης τ⟨ῆς⟩ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, [m] καὶ συναγαγεῖν ἐξιωκώσης τ⟨ὸν⟩ υἱόν. Φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τ⟨ῆς⟩ μητρὸς, [n] οὐκ ἐξέφαινε τ⟨ὸ⟩ ψυχῆς τὸ θῆλυ, διαθρύπτειν αὐτῆς ἐξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γνωμένην ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ Βερενίκη τελευτᾷ, γνώμ⟨ῃ⟩ ὑπὸ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν [o] τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, [p] τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τ⟨ῶν⟩ δωρεῶν προϊέμενον [q] ἀναλῶσαι τ⟨ὰ⟩ χρήματα, τὰ πολλὰ δὲ εἰς τοὺς Καίσαρ⟨ος⟩ ἀπελευθέρους [r] ἐτελέλεστο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενία

y Παῖδες —— Ἀριστόβουλ⟨ος⟩,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

z Ἀριστόβουλ⟨ος⟩.] Καὶ Ἀριστόβουλ⟨ος⟩ ſolus *Busb.*

a Σαλαμψιὼς ἐστὶ γόν⟨ος⟩.] Ita *Gall.* Σαμψιῶς mendoſe in *cæteris.*

b Σελκίας γαμεῖ τοῦ Ἀλεξᾶ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἐλκίας *Gall.* Ἑλκίας *L. B.* Σέλκι⟨ος⟩ in *Editis Aliiſque.*

c Αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρ⟨ος⟩.] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *Alexæ vero hujuſque mulieris filia, fuit item Cypros.*

d Ἀλεξάνδρῳ —— θυγατρός.] Conf. *alibi* lib. 1. c. 28. §. 1. & Antt. lib. 17. c. 1. § 2. SPANH.

e Τιγράνης —— ἐκπέμπε⟨ται⟩.] Conf. *alibi* lib. 2. c. 11. §. 6. SPANH.

f Βασιλεύων Ἀρμενίας,] Βασιλέων *Hen.* & *Vat.*

g Ἰωτάπην·] Hujus Iotapes Commagenorum Regis filiæ nummus exſtat apud *Seguinum Select. Num.* p. 72. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ in av. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. SPANH.

h Νησιάδ⟨ος⟩ τε τ⟨ῆς⟩ ἐν Κιλικίᾳ] Ita lego ex emendatione Cl. *Harduini*, (in *Nummis Antiquis illuſtratis*, p. 150.) quam approbat *H. Noriſius* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 135, 136. Ἡσιόδης τε τ⟨ὴν⟩ ἐν Κ. in *Editis.* Ἡσιόδος τε abſunt quibuſdam *MSS.* relicta lacuna. in pleriſque *Epiphanii MSS. Leſidis Ciliciæ civitatis à Veſpaſiano rex conſtituitur:* in nonnullis *Iſiadis* vel *Yſiadis* &c. Ἰσιάδος τε τ⟨ῆς⟩ ἐν Κιλ. *Petitus* in *Animadv. ἀνικήτους*, tom. 1. p. 541. Utpote quod Iſſus urbs ſit Ciliciæ, Ἰσιάδ⟨ος⟩ voce omnes illas urbes ſignificari exiſtimans, quæ erant conventus Iſſici. HUDS. Conf. ſup. c. 10. §. 7. SPANH.

i Ἴσα⟨ται⟩] Καθίζᾳ *Busb.*

k Καταλέξαμεν ὄντων.] *L. B.* κατέλαξα ἤδμον. forte pro κατέλεξα ἔμμον.

l Βερενίκης τ⟨ῆς⟩ μητρὸς] Conf. ſupr. lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH.

m Καὶ συναγαγεῖν ἐξιωκώσης τ⟨ὸν⟩ υἱόν.] Et venerabiliter appellaret *Rufinus.* SPANH. Ante fuit συναγαγών. verum mutari ita juſſit *Hudſonus* in *Addend.* ita quoque in ora Cod. mei correxerat *Coccejus.* HAV.

n Οὐκ ἐξέφαινε τ⟨ὸ⟩ ψυχῆς τὸ θῆλυ,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐξεφαίνετο οὐ ψυχῆς τὸ θῆλυ in *Editis Aliiſque.*

o Τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης,] Sic cum *Cod. Busb.* τ⟨ὰ⟩ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης. in *cæteris.* Forſan εἰς τ⟨ὰ⟩ καθ' ἡμ. id eſt, εἰς τὰ τ⟨ῆς⟩ καθ' ἡμέραν διαίτης.

p Τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ δ', οὐ τ⟨ῶν⟩ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι in *Editis Aliiſque.*

q Ἀναλῶσαι] *L. B.* ἀνάλως. forte pro ἀναλώσας. HAV.

r Ἐτετέλεστο,] *L. B.* ἐτετέλετο.

s Ἐπεὶ

νία τε ἐν ὀλίγῳ ὡδὶ αὐτὸν ἰῶ, ἢ τὰτ' ἰῶ κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ Διφίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις ἧ υἱέως τεπελυτηκότος ἀπάντων φοιλᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, Διὰ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθ μνημονεύων ἧ παιδὸς θεραπείᾳ τῇ ἐκείνων.

β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὑπὸ τῆς Ιουδαίας πολέων ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ τε ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ [s] ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανειστᾶς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ [t] ἀλεωρὰν ἀδὶ ἰῶ τινα οὐ ἐνεδίδοσαν. ὥστε ἀπορία τῶν ποιητίων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν [v] Μαλάθοις τ Ιδουμάας, ἐν ᾧ ἐνοίᾳ [x] τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν ἰῶ. αἰσθάνεται δ' αὐτὰ τὰ Διφίνοιαν [y] Κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε ἰῶ ἀπείργειν τῶν ὑπὶ τοιάτοις βελῶν. Διαπέμπεται ὖ ἢ ὡς τὰ ἀδελφὰ αὐτὰ Ηρωδιάδα, Ηρῴδῃ τῷ τετράρχῃ σωοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τό, τε ὑπὶ τοῖς τοιάτοις τοῦ Αγρίππα [z] ποθεν λεῦσαν, καὶ τὰ ἀνάγκα [a] ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆλθ. ἐκέλευέ τε συγγενῆ ὄσαν βοηθεῖν, [b] καὶ τὸν ἄνδρα ποῖς τοῦτο διδασκάλειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ [c] πανταχοῖς κυφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ τῶτα [d] ὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ ὖ μεταπεμψάμενοι αὐτὸν, [e] οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ χρήματα ὤνησαν εἰς τὰ διαίτᾳν, ἀγορανομίᾳ τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ἃ μὲν ὑπὶ πολέων γε Ηρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε, ἀδὶ ὡς δεχόμενα ἰῶ. ἐν γὰ Τύρῳ πάλαι συνουσίαν ὑπὸ οἴνου [f] τε γιγνομένων αὐτοῖς λοιδορᾶν, ἀνεκτὸν ὐκ ἡγησάμενος Αγρίππας, τοῦ Ηρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας [g] μεταδοσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἴσειζι, φίλον ὑπὶ Ρώμης τὰ μάλισα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διέπειν.

γ'. Καὶ δεξαμένου φλάκκου πάλαι τότῳ δίκῃ, [h] παρεκαλέχησέ τ αὐτὰ ἐκεῖ Ε Αριστόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Αγρίππου Διάφορός τι ἰῶ. ὁ μὲν ἐβλάπτον ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ φιλία τὰ ὑπαλλικὰ [i] τὰ εἰκότα τιμὰν φέρειν. ὁ μὲν ὅ, γε Αριστόβουλ ἀνιᾷ τι τὰ πρὸς τ Αγρίππαν δυσμενῶς, μέχρι Ε εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίζησιν, αἰτίαν τοιαύτην ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ πάλαι λαβών. Δαμασκηνοὶ Σιδονίοις πρὶ ὅρων Διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου πρὶ τότων [k] ἀκροάσειν, μαθόντες τ Αγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ [l] μέγα δυάμενον, ἠξίουν μεμίδ τ αὐτῶν γνώμας, δεχόμενόν τε πολεῖσαν ὡμολόγησε αὐτῷ. ἢ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τ Δαμασκηνῶν ὥρμησε πράσσειν. Αριστόβουλ ὖ, ὁ γὰ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τ χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τ φλάκκον. ἢ βασανιζομένου τὰ πράγματ ἐπὶ [m] φανερᾷ ἰῶ, ἐξωθεῖ τ Αγρίππαν φιλίας τ πρὸς αὐτόν. ὁ ὖ, εἰς ὑστάτην ἀπορίαν πρεσσόμενος, εἰς Πτολεμαΐδα πάρεσι, καὶ ἢ τὸ ἄπορον τ ἀλλαχόθεν Διφίτης γνώμην ἐποιεῖτ [n] ἐπὶ τ Ιταλίας πλεῖν. εἰργόμενος ὖ χρημάτων ἀπορία, ἠξίου Μαρ-

tius Romæ commorari. acceſſit quod Tiberius filii ſui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conſpectum ſuum venirent, ne ex illis viſis renovata filii memoria luctus ſuus redintegraretur.

2. His itaque de cauſis conſcenſa navi in Judæam profectus eſt, male ſe habens, animoque dejectus & quod omnem ſuam pecuniam abſumpſerat, & nihil ei ſupererat unde ſolveret quod creditoribus debebat, qui & multi erant & motus ejus omnes obſervabant ne quà effugeret. Eò igitur redactus, ut quid ageret, neſciret, factorumque eum valde puderet, ſeceſſit in caſtellum quoddam apud Malatha Idumææ, & de manibus ſibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujuſmodi conſilio depelleret: ad ſororem quoque ejus Herodiadem ſcripſit, Herodi tetrarchæ nuptam, ſignificans, & quid rebus ita ſe habentibus Agrippa decreverit, & qua neceſſitate adactus eò devenerit: hortataque eſt eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, præſertim cum cerneret ipſam omnes vias perſequi quibus virum ſublevaret, idque cùm opibus non adeo abundaret. Acceſſitus igitur à ſorore ejuſque marito, juſſus eſt habitare Tiberiade, aſſignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum ædilitatis iſtius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamvis ne ſic quidem ſatisfieret *Agrippæ* neceſſitatibus. Cum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia *hinc inde* jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippæ exprobraſſet, quodque victum ei ſuppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum eſſe ratus, ad Flaccum virum conſularem ſe contulit, qui tunc Syriam adminiſtrabat, cum quo ſibi Romæ jam ante magna interceſſerat amicitia.

In Judæam reverſus de nece ſibi conſciſcenda cogitat.

Cypros uxor hac de re ad Herodiadem ſcribit.

Agrippam ad ſe accerſunt Herodes & Herodias, eique Tiberiadem ad habitandum dant.

Herodes Agrippæ inopiam exprobat.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque ſecum Ariſtobulum habentem, fratrem quidem Agrippæ, ab ipſo vero diſſentientem. non impediit tamen hæc ſimultas, quo minus uterque viri conſularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Ariſtobulus nihil de ſuo in Agrippam odio remittebat, nec quieſcebat donec Flaccum ei infenſum reddiderat, faciens ut ex hujuſmodi cauſa offenſionem exciperet. Damaſceni, orta cum Sidoniis de finibus controverſia, cum litem dijudicaturus eſſet Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adeſſet ipſorum partibus, magnam ei pecuniæ vim polliciti. Et ille quidem omnia ſtudioſe agebat ut Damaſcenis auxilium ferret. Ariſtobulus autem, (nam ipſum non latebat pactum de pecunia) *fratrem* apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquiſitione ita eſſe deprehenderet, ab amicitia ſua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaïda, &, quod nuſquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Cum au-

Ad Flaccum ſe confert Agrippa.

Ariſtobulus Flaccum ei infenſum reddit.

s Εκτίσοντος τὰ χρέα] Εκτίσας *Busb.* ἐκτίσοντος *Gall.*

t Αλεωρὰν] Αλεωρᾶς, σκέπην. *Heſych.* SPANH.

v Μαλάθοις] Eo modo *Busb* (*Lugd. Bat.* Μαλάθυς) & forſan *Epiphanius*, qui habet, *Malathoes.* Μαλάθοις in *Editis Aliisque.* Videſis Cl. *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 885. HUDS. Malathois *Ruſin.* SPANH.

x Τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν ἰῶ.] Τοῦ μεταστῆσαι *Busb.*

y Κύπρος ἡ γυνὴ,] Cypros Phaſaëlis è fratre Herodis filii, filia, uxor Agrippæ ſupra c. 6. §. 4. SPANH.

z Περιελιύσαν,] Περιελίσσω *Busb.*

a Η ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν.] Ἢ ἐπ' αὐτὸ ἐξῆγεν *Busb.* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν in *Editis Aliisque.* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν *L. B.*

b Καὶ τὸν ἄνδρα] Illa, καὶ τὸν ἄνδρα ποῖς τοῦτο διδασκάλειν, habui è *Cod. Busb.* καὶ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα ποῖς ἐπιτηδείαν ποιεῖσθαι λόγον *Zonar.*

c Παντοίως] Lege πάντως. COCC.

d Οὐκ] Abeſt à *L. B.*

e Οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα,] Galilææ quippe, quæ Herodis Tetrarchia, Herodiadis mariti civitas, vid. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τε] Abeſt à *L. B.*

g Μεταδόσιν,] Ita *Busb.* & *L. B.* μεταδίδωσιν in *Editis Aliisque.*

h Παρεκαλέχησέ] Locum reſtitui ex *Epiphanio*, qui vertit, *retinuit ibi quoque Flaccus Ariſtobulum fratrem Agrippæ*; ποσκατηλφότος ἐκεῖ τὸν Αριστόβουλον *Busb.* forſan pro Αριστόβουλον. in *Editis* προσκατηχήκοτος αὐτὸν ἐκεῖ Αριστόβουλον, nullo plane ſenſu.

i Τὰ εἰκότα] *L. B.* in *Marg.* εἰς τὰ εἰκότα αὐτῷ.

k Ακροάσειν,] *L. B.* ἀκροᾶσθαι.

l Μέγα δυάμενον,] Μέγα δυάμενος *Busb.* μέγα δυάμενον ἀν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

m Φανερᾷ ἰῶ,] *Sc.* ὁμολογίᾳ. Eſt qui malit φανερὸν, ut ad πρᾶγμα referatur.

n Επὶ τ Ιταλίας πλεῖν.] Εἰς Ιταλίαν *Busb.*

Agrippa ope Marsyæ pecuniam mutuatur.

autem ipsum inhiberet pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum, ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippæ matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniæ ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippæ syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniæ, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngraphum dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille & quingentis minus accepisset. id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem perveniisset, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quæ Cæsaris fisco ab eo debebantur dum Romæ ageret; à quibus illic manere coactus est. Et tunc quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, præcisis retinaculis, Alexandriam navigavit. ubi ab Alexandro Alabarcha poposcit ut ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipsi se crediturum dicebat: sed Cypro * *eadem postulanti* dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem cæteraque omnes virtutes obstupesceret. Illa autem cum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriæ repræsentatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicæarchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judæam reversa est.

Metu Herennii Capitonis Alexandriam navigat.

Pecuniam ab Alexandro Alabarcha impetrat.

Agrippa in Italiam redit.

Benigne à Tiberio excipitur.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Cæsari, qui *tum* sese in Caprearum secessum abdiderat; venisse se officii causa illumque ut viseret significans, roganque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nil cunctatus & alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, & quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille adveniisset, non minore alacritate, quam præ se tulerat literis, eum amplexus est & hospitio excepit. Postridie vero Cæsari allatis ab Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, è locis suæ ditionis sese fuga proripuisset, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademerit: cum istas legisset literas, ægerrime rem tulit Cæsar, & Agrippæ omnes ad se aditus præcludi jussit, usque dum debitum solveret. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici &

Postea Tiberius, acceptis ab Herennio Capitone literis, Agrippæ omnem ad se aditum præcludit.

σύας, ὄντα αὐτὸ ἀπελεύθερον, πεῖσαι χιλίους τ ἐπὶ τοιούτοις ° μηχανῶν, δανεισάμενον P παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας q Πέτρον κελεύει, Βερενίκης ὄντα ἀπελεύθερον τ Ἀγρίππα μητρὸς, λαβόντας ἢ r τ ἐκείνου s δικαίως ἐκτετελεσμένα τ Ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παρέχειν ἐπὶ γράμματα καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, t ἀναγκάζει τ Μαρσύαν v δισ μυριάδων Ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ x διχιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως πιθανόν. εἰλημμένου δὲ τοῦ χρήματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγινόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, y ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γὰρ Ἑρέννιος Καπίτων ὁ τ z Ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμψαι στρατιώτας, οἳ εἰσπράξονται αὐτὸν ἄγοντες τριακοσίας μυριάδας ἤσαν τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ὅπου Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτίθεσθαι ἕως a μενοῦντος. καὶ τότε μὲν b πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις παραπλησίως ἦν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κόψας τὰ ἀγκύρια, ἤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Ἀλεξάνδρου δεῖται τοῦ c Ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι d δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη παραχεῖν, Κύπρῳ δὲ οὐκ ἀρνεῖτο, τοῦ τε φιλανδρίαν αὐτῆς e καταπεπληγμένος, καὶ τοῦ λοιποῦ ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ f ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὰ λοιπὰ ἐν h Δικαρχίᾳ i γενομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τοῦ Ἀγρίππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἔπιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάξασα τ ἄνδρα, ἐπὶ τ Ἰταλίας k πλωσόμενον, l αὐτὴ μετὰ τ τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. m Ἀγρίππας δὲ, εἰς n Ποτίολους παραβαλὼν, ἐπιστολὴν ὡς Τιβέριον Καίσαρα γράφει ἀσπαζόμενον ἐν ° Καπρέαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ ἧς ὄψεται τῆς ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας παραβαλεῖν. Τιβέριος δὲ, ἅτε P ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίαν χρώμενος, q ἔτι δὲ χαίρειν ἀποσημαίνων ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκνεῖτο, μηδὲν ὑφελὼν τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι σεσημειωμένου, ἠσπάζετό τε καὶ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς r Καίσαρος γραμμάτων παρὰ Ἑρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς ταῖς καταβολαῖς ἐκλιπὼν χρόνον τ συγκείμενον ἀπαιτήσεως γιγνομένης, οἴκοθεν Φυγὰς ἐκ τ τῶν αὐτοῦ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τ ἐπὶ τ s εἰσπραττομένων ἐξουσίας· τοιγαροῦν ἀναγκαῖς τοῦ ὄντος t πρειαλγεῖται ὁ Καίσαρ, καὶ ἀφάκλειστον γιγνόμενος τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύει εἰσιόντων τ πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὴ u καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ, μηδὲν τῆς ὀρ-

---

° Μηχανῶν,] Δαπανῶν *Busb.* satis commode.

P Παρά τινων.] *L. B.* παράτινος.

q Πέτρον κελεύει,] Ita *Busb.* & *Zonar.* πᾶσιν in *reliquis.*

r Τῆς ἐκείνου] Μητρὸς subintelligendum.

s Δικαίως] *L. B.* δικαίου.

t Ἀναγκάζει τ Μαρσύαν] Ἀναγκάζει τ Ἀγρίππαν Μαρσύαν *Vat.* & *Hen. à pr.* m.

v Δύο —— λαμβάνειν.] Nota usuræ genus, quale Atticis dicebatur ἐπόγδοος τόκος, qui octavam sortis partem in anno reddit, seu in centum drachmas, duodecim & dimidiam. SPANH.

x Διχιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν.] Καὶ χιλίας ἔλασσον *Busb.*

y Ἐν ἀναγωγαῖς ἦν.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* quo modo apud *Philonem Aliosque.* ἐν ἀγωγαῖς in *Editis Aliisque.*

z Ἰαμνίας ἐπίτροπος,] Ἰαμνείας *Busb.*

a Μενοῦντος.] Μένειν *Busb.*

b Πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις] Πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Ἀλαβάρχου] Ἀβαλάρχου *Busb.* Ἀλαβάρχου in *cæteris* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* atque ita (non Ἀρχαβάρχου) scribendum esse docent *Bosius* in l. 2. *Epp. ad Atticum*, Ep. 17. & *Noldius* in *Hist. Idumææ*, p. 458.

d Δάνεια αὐτῷ δοῦναι.] Δάνειον *Busb.*

* Eadem postulanti *dare non recusabat*,] Ita *Epiphan.*

e Καταπεπληγμένος,] Τεθυπωμένος *Busb.*

f Ὑπισχνεῖτο,] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Bas.* ὑπισχνεῖτο *Busb.* ὑπισχνεῖτο τε *Gen.*

g Ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ] Ἐπὶ τῇ Αλ. *Busb.*

h Δικαρχίᾳ] Ita contracte hic 4oci. alibi (prout etiam hic in *L. B.* invenimus) Δικαιαρχίᾳ. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 14. §. 1. SPANH.

i Γενομένῳ παρέξειν] Γενόμενον παρέξειν ἐπιγίνεσθαι *Busb.* γενόμενον παρέξειν ἐπαγγέλλεσθαι *Hen.*

k Πλωσόμενον,] Illud malui quam Doricum πλωσούμενον, quod in *libris* exstabat.

l Αὐτὴ] Ita *MSS. Gen.* αὐτῇ.

m Ἀγρίππας —— γεγράφει &c.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

n Ποτίολους] Vel Πουτίολους infr. De Vita (§. 2.) ἐν Πουτίολοις Ἰταλοῖ &c.

° Καπρέαις,] Καπραίαις in *libris* plerisque. forsan pro Καπρείαις. HUDS. Vel Καπραίαις. SPANH.

P Ἐνδοιάσας,] Vid. infr. §. 10. SPANH.

q Ἔτι δὲ χαίρειν ἀποσημαίνων] Ita *Busb.* ἔτι χ. in *cæteris.* HUDS. Ἐλλιπὲς τὸ χαίρειν *L. B.* Sed *Cocceius* legendum putat ἐλλίπειν τὸ χαίρειν αὐτῷ σημαίνων. Vulgatæ tamen lectioni favet *Epiphanius.* HAV.

r Καίσαρος γεγραμμάτων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Καίσαρος γεγραμμάτων αὐτῷ π. in *Editis Aliisque.*

s Εἰσπραττομένων] *L. B.* εἰσπραξομένων.

t Πρειαλγεῖ] ὁ Καισαρ, *Busb.* quod non displicet.

u Καταβαλῇ τὸ χρέος.] Καταβαλεῖς *Busb.* καταβάλοι *L. B.*

ὀργῇ ϛ Καίσαρ☉ καπεπλαγεὶς, Αντωνίας δεῖπα, Γερμανικῆ τε μητρὸς Ĉ Κλαυδίᾳ ϛ ὕστερον γνωμένῃ Καίσαρ☉, δανεισμα αὐτῷ δοθῆναι * τ τριακοντα μυριαδων, ἵνα Φιλίας [y] μὴ ἀμαρτοι τ ποθὲν Τιβεριον. ἡ ϳ Βερνίκης τε μνημη τ μητρὸς αὐτ, σφόδρα γὰ ἀλλήλαις ἐχρῶντο. [z] αἵδε γυναῖκες, ϗ αὐτῷ ὁμοτροφίας ποθὲν τὰς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγνημενης, δίδωσι τὸ δραχμιον, ϗ αὐτῷ ἀποτίσασθαι τὸ χρε☉ ἀνεπικώλυτ☉ ἰῶ ἡ Φιλία ϛ Τιβερίᾳ. αὐθις ϳ αὐτῷ Τιβέρι☉ ὁ Καῖσαρ συνίσησιν ἰῶνον τ αὐτῆ, κελευων τὰ παντα αὐτ τ ἐξόδοις ☉ϑαρσχάνειν. Αγρίππας ϳ Φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τ Αντωνίας, ϗ ϑεραπεῦσαι τρέπε) τὸν Γαΐᾳ ἰῶνα τε ὄντ☉ αὐτῇ, ϗ εὐνοίᾳ ϛ πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένῃ. ϗ [a] δὴ τὶς ἰῶ Θάλλος [b] Σαμαρεὺς γῶ☉, Καίσαρ☉ ϳ ἀπελεύθερ☉. ☉ϑ τότε δάνεισμα [c] μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμεν☉, τῇ τε Αντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, ϗ τ λοιπῶν τῷ ἀναλώματι ϑεραπεύων τ Γαΐον, μᾶζόνως ἐν ἀξιώματι ἰῶ παρ' αὐτῷ.

ε'. Προϊόσης ϳ [d] εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ [e] τ ποθὲν Γαΐου φιλίας, [f] αἰωρυμένοις ποτὲ λόγ☉ ποθὲ ϛ Τιβερίᾳ γίνε), ϗ ϛ Αγρίππα κατ' εὐχὰς τραπμένῃ, μόνῳ σ' ἦσην, ἢ τάχ☉ Τιβέριον ὑπεκστάντα τ ἀρχῆς Γαΐῳ ☉ϑαχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι. τότων ἀκροᾶται τ λόγων Εὐτυχ☉, Αγρίππα σ' ἰῶ ἀπελευθερ☉ [g] ϗ ἡνίοχ☉, ϗ παρεσχεῦμα μὲν σιγῇ παρεῖδε. κλοπῆς ϳ ἱματίων αὐτῷ ϛ Αγρίππα ἐπικαλυμένης, ϗ ἀκριβῶς ϳ ἐκκλόφ, φυγὼν Ĉ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτ ἐπὶ Πίσωνα γνωμένης, ὃς ἰῶ φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένῃ τὸν αἰτίαν τ φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τ σωτηρίας αὐτ φέροντας. ὥστε δίσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς Καπρέας· ϗ Τιβέρι☉ τῷ [h] αὐτ τρόπῳ χρωμεν☉, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γνόμεν☉. ὅτι γὰ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ ϛ ὀκέως ἐποιεῖτο, [i] ἡγεμόσιν τε [k] ἢ ἐπιτρόποις ὑπ' αὐτ ἐκλεῖπειν ἀδημία ἰῶ διαδοχῆ, ὁπότε μὴ φθαίεν πεπλουτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως [l] ῥᾳθυμ☉ ἰῶ. ὥστε Ĉ τ φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτῷ ϛ ἐπὶ τοιούτοις ὀλκῇ [m] χρωμένῃ, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν "ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἐκ ϛ ὀκέως γνομένης, "ἕτεροι πρέσβεις ἐπιχρονισθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλ☉ τε "αὐτῷ γίνοιτο ἐπὶ δοκαῖς αὐτῶν Ĉ πομπαῖς [n] πρακτικῶς· "τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν [o] τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς "ὑπ' αὐτῶ καταξᾶσιν, αἰδῆς πρόμηθείᾳ τ ὑποπτῶν. "φύσ☉ μὲν γὰ εἶναι πᾶσιν ἡγεμονίαν [p] ϛ πλεονεκτεῖν. "τὰς ϳ μὴ [q] παγίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον Ĉ ἄδηλον ὁπότε "ἀφαιρεθεῖεν, ϗ μειζόνως ἐξοτρύειν ἐπὶ κλοπᾶς τὰς "ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν εἰς πλέον [r] αὐτὸς, "[s] ἄδηλον τ κλοπῶν ἔχειν ὑπὸ ϛ πολλῶ τ κεκερδημένων "ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτῆς χρωμένους. διαδοχῆς σ' Claudii, qui postea Cæsar factus est, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Cæsaris amicitiâ excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (istæ enim mulieres sibi invicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum * *quod postulabat* ei suppeditat; cumque *Agrippa* æs alienum exsolvisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Cæsar nepotem suum commendat, dato in mandatis ut cum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cœpit Cajum studiose colere, utpote nepotem illius, & in summo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentiâ. Erat etiam Thallus quidam, genere Samarita, Cæsaris libertus. à quo decies centena millia mutuatus, & Antoniæ solvit quod ei debebat, & cum reliquum in sumptus erogasset quibus Cajum demereretur, majore auctoritate apud ipsum pollebat.

Ab Antonia pecuniam accipit Agrippa, & cum Tiberio in gratiam redit.

Cajum sibi conciliare studet.

ſ. Agrippa autem plurimum apud Cajum in gratia proficiente, quodam die dum una in curru gestarentur & in sermonem inciderent de Tiberio, accidit ut Agrippa (nam soli erant) *Deum* precaretur, ut Tiberius Cajo omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippæ libertus & auriga, & tum quidem silebat. Insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei surripuerat (id quod revera factum erat) & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem urbis præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam Cæsari enuncianda, quæ salutis ejus interessent. quapropter ipsum in vincula conjectum Capreas mittebat: & Tiberius more suo vinctum servabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset. nam neque legationes sine mora admittebat; neque curabat ut mitterentur qui præsidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici causam ipsam quærerent, cur adeo procrastinaret, dicebat, "legationibus quidem se mo"ras nectere, ne illis cito dimissis, alii mox creati "ad ipsum denuo accedant legati, atque ita sibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi "ablegandique. Imperia autem illis, quibus semel "ea dederat, diuturna esse sinere, ut aliquo saltem "pudore adhibito consulatur subditis. ingenium "enim omnium hominum in magistratu proclive "esse ad avaritiam. qui vero haud perpetui sunt, "sed ad breve tempus, ut incertum sit quando il"lis auferatur potestas, majori aviditate ad rapinas "ferri. itaque si diutius ea fruantur, furtorum sa"tietate tandem expleti, ut qui satis superque sibi "acquisiverint, deinde tardiores fieri ad rapien"dum.

Agrippa, ab Eutycho liberto accusatus, in custodiam datur.

Tiberii tarditas & cunctatio.

---

x Τῶν τριακοντα μυριαδων,] Τὰς τριακοντα μυριαδας Busb.

y Μὴ] Οἱ Gen. &c. SPANH.

* Quod postulabat ei suppeditat;] Ita Epiphan.

z Αἵδε γυναῖκες,] Αἱ δὲ αὐ γυναῖκες Busb.

a Δὴ τὶς ἰῶ Θαλλ☉] E Cod. Busb. scripsi, ϗ δὴ τὶς ἰῶ pro ϗ γὰ ἰῶ & pro αλλ☉ ex conjectura reposui Θαλλ☉, quem inter Tiberii Augusti libertos fuisse constat ex *Gruteri Inscriptionibus*, p. DXCIX. n. 7. Videsis *Indices* ad *Gruterum* & *Reinesium*.

b Σαμαρεὺς] Alias Σαμαρίτης SPANH.

c Μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμεν☉,] Μυριάδας ἑκατὸν εὑρόμεν☉.

d Εἰς μεγα τῷ Αγρίππα] Ἐπὶ μέγα Busb.

e Τῆς ποθὲν Γαΐου φιλίας,] Conf. *alias*. lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

f Αἰωρυμένοις] Ita cum Cod. Busb. & Lugd. Bat. ἰωρυμένοις π. λ. π. Τιβερίου in *Editis Aliisque*. HUDS. Gen. ἰωρυμένοις Infr. §. 6. ἠωρεῖτο ἐπὶ φορείου ubi Gen. ἰωρεῖτο, & mox ἠωρύν☉ ἐφ' ἁμάξης, ubi Gen. ἰωρεῖτο. SPANH.

g Καὶ ἡνίοχ☉,] Illud ϗ insertum dedi, auctoritate *Epiphanii*.

h Αὐτῷ] Gen. αὐτῷ Lugd. Bat. αὐτῇ.

i Ἡγεμόσιν ——— τετελωτηκότες.] Idem *Tacitus* de eo Annal. 1. cap. LXXX. Ac plerosque ad finem vitæ in iisdem exercitibus aut præsidiationibus habere. SPANH.

k Ἢ ἐπιτρόποις] Καὶ ἐπιτρ. παρ' αὐτῷ Busb.

l Ῥᾳθυμ☉] Abest à L. B.

m Χρωμένῃ,] Χρῶσαν Busb.

n Πρακτικῶς.] Πρακτικῶν & mox αἰδῆς non agnoscit Busb. Lugd. Bat. πρακτικῶν.

o Τοῖς ἅπαξ] Τοὺς ἅπαξ ὑπ' αὐτῷ καταξᾶσιν εἰς αὐτὰς Busb. HUDS. Suetonius id confirmat lepido Tiberii dicto de homine, qui muscas abigi à corpore suo nolebat. REL.

p Τῷ πλεονεκτεῖν,] Ita, ut ellipsis sit præpositionis ἐπὶ, in *libris nostris*, omnibus præter Busb. (atque etiam Lugd. Bat.) qui habet οἰκεῖον ϛ πλ. quæ sane constructio alibi quod sciam non reperitur. Legi potest οἰκεῖον ἔχειν τὸ πλεονεκτεῖν, omisso εἶναι. aut potius, φυτῷ μὲ γὰ πᾶσιν ἡγεμονίαν ϛ πλεονεκτεῖν ἰφιέαζ. quod existimo margini appositum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & postea in textum irrepsisse.

q Παγίους] E Cod. Busb. vocabulum παγίους (quod in Lugd. Bat. quoque reperitur in *Margine*) restitui in locum ϛ πατρίους, quod existimo margini appositum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & postea in textum irrepsisse.

r Αὐτὸς,] Forte αὐτοῖς vel οἱ αὐτοὶ. COCC.

s Ἄδηλον τ κλοπῶν ἔχειν] Hic loci structura est perplexe composita, cujus complura exempla videre est apud *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* p. 127. Alius forsan dixisset, ἄδηλα τ κλοπῶν ἔχοντας & mox αὐταῖς χρήσασζ.

"dum. cum autem ocyus illis ſuccedatur, nequa-
"quam fore ut magiſtratibus ſufficiant qui illis in
"prædam expoſiti ſunt, tanto eis tempore haud
"conceſſo, in quo anteceſſores ſui ſpoliorum pleni
"de habendi cupiditate remitterent, quod revo-
"cati fuerant antequam ſatis diu magiſtratum obi-
"iſſent. Ac *deinde exemplo* utebatur. Quodam vul-
"nerato humi procumbente, magna vis muſca-
"rum ulcera circumſedebat: ac viator, cum forte
"adeſſet, vicem ejus miſeratus eſt, languidiorem eſ-
"ſe ratus quam ut illas arcere poſſet, propiuſque
"accedens parabat eas depellere. Orante autem
"*ſaucio*, ut hujuſmodi quid facere omitteret: *alter*
"ſubjiciens cauſam quærebat, cur ita liberari à
"præſenti moleſtia negligeret. Cui ille, gravius me
"læſum ibis illas abigendo. nam hæ jam plenæ
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mi-
"hi moleſtiam faceſſant; ſed aliquantulum remiſ-
"ſius inſiſtunt. Quod ſi *his depulſis* recentes & fa-
"melicæ convenerint, & *me* jam attritum accepe-
"rint, etiam ad interitum uſque exſugent. Has igi-
"tur ob cauſas & ipſum ſubditis ſuis, multis expi-
"lationibus male multatis, haud ita frequenter, u-
"num poſt alium, rectores mittere, qui more mu-
"ſcarum eos infeſtarent, præſertim cum natura pro-
"penſis ad lucrum inſuper ad cupiditatem augen-
"dam injiciatur metus, ne quæſtus ſibi adeo jucun-
"dus cito eripiatur." Huic quod dixi de ingenio
Tiberii res ipſa teſtimonio eſt; quod, duobus & viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat miſerit qui gentis *illius* res adminiſtrarent, Gratum ejuſque in præfectura ſucceſſorem Pilatum. nec talem ſe geſſit erga Judæos, aliumque in cæteros imperio ſubditos. Quin & vinctorum cauſas ſe ſerius aliquanto cognoſcere indicabat, ne capite damnati quibus premuntur malis leventur, id quod facinoroſi iſti nequaquam meriti ſunt; ſed ut angoribus præſentibus, dum diutius in cuſtodia morantur, major accedat calamitas.

Agrippa rogat Antoniam, efficeret ut Tiberius Eutychum audiret.

6. Atque ob hanc quidem cauſam Eutychus ad cognitionem non delatus eſt, ſed in vinculis ſervabatur: tempore vero aliquanto poſt Tiberius Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis fere centum ab urbe diſſitum: & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipſum accuſaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, & cognationis gratia; Druſi enim fratris uxor fuerat, & propter pudicitiam: nam florente adhuc ætate vidua manſit, & ſecundas nuptias recuſavit, quamvis eam hortatus eſt Auguſtus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conſervavit. huc accedebat & privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium. Magna enim conſpiratione in eum facta à Sejano, (amico viri Antoniæ, & maxi-

Antoniæ elogium.

"ἀπαλλαγησομένης ἐκ τῆς ὀξέως, ὑδαμῶς ἂν ἀρκέσαι
"τοῖς ἄλλα τοῖς ἄρχουσι [t] παρακειμένοις, [v] ἀναπροφῆς
"αὐτοῖς [x] ἀ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ παρει-
"ληφότες γιγόμενοι ὑπαποδιδοῖεν τ ἀπληδίας τῆς ἀπὶ τῷ
"λαμβάνειν, ἀφ' τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γενέσθαι μεζόνων.
"[y] παράδειγμά τε αὐτοῖς φησί. τραυματίᾳ τινὶ κειμένῳ
"μιᾷ κ πλήθει πὶς ὠπλὰς [z] παρίεσθαι· καὶ τὰς
"τ παραπιπτόντων [a] οἰκείρεσθαι αὐτὸ τὸν δυσχέραιαν, κ πα-
"ρίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀποσοβεῖν
"αὐτὰς παράσας. κ δεομένου πάσασθαι τ ἐπὶ τοι-
"οῖσδε, ὑπολαβὼν [b] εἶπε τὸν αἰτίαν τοῦ ἀπρο-
"μηθῆς εἰς τὸν ἀφυγὼν κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος.
"[c] μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῆσθαί με, εἶπεν, ταύτας ἀπε-
"λαύνοντα. ταῖς μέν γε ἤδη [d] πεπληρωθείσαις τοῦ αἵματ-
"τος, [e] οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἔπειξις, ὥστε μοι παρα-
"σχεῖν, ἀλλὰ πη κ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' [f] ἀκραιφνεῖς τῷ
"κατ' αὐτὰς λιμῷ συνελθοῦσαι, κ τετρυμένον ἤδη σπε-
"ρασλαμβάνουσι, κ ὀλέθρῳ παραδοῖεν. ἀφ' πάσε ἂν
"καὶ τὸς ὑπὸ πολλῶν τ κλοπῶν διεφθαρμένους τοῖς ὑπο-
"πελέσιν [h] προμηθὴς εἶναι, μὴ [i] συνεχὲς ἐξαπορίλλειν
"τὸς ἠγησομένους, οἳ ἐν τρόπῳ μιᾶς ἐκπλεμῶσιν αὖ-
"τὸς, φύσι πρὸς κέρδος ὁρωρεσμένοις σύμμαχον πα-
"ρεσλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα κ ταχέως [k] ἀφαιρησομέ-
"νην τὴν ἔνθεν ἡδονήν." μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ, περὶ
τ ἐπὶ τοιούτοις Φύσεως, Τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη
γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τὰς
πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, [l] Γρατ-
τον τε, κ [m] Πιλάτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. κ
οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, [n] ἕτερος δ ἐπὶ τ λοιπῶν
ὑπηκόων. ἀλλὰ κ τ δεσμωτῶν τὴν [o] ὑπερβολὴν τ
ἀκριβείας ἀπεσήμαινεν [p] ὑπὸ δ δικαιωτέροις μὲν θανάτε
κύρσιν γενέσθ τ ἐνεστηκότων κακῶν, ἀφ' τὸ μὴ ἐπ' αἰρετῇ
τ ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ συνελθεῖν· τρισομένους δ ἀχθηδόνι τῇ
ὑπαιμένῃ μείζονα πρόσπτειν τὴν δυσχέραιαν.

5'. [q] Διὰ μὲν δὴ πολὺν Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε σπ
ἐτύγχανε, κ [r] δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνῳ δ ἐγγενομένῳ,
Τιβέριός τε ἐκ τ Καπρέων εἰς [s] Τουσκλάνον παραγέ-
νετο, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τ Ῥώμης. κ ὁ Ἀγρίππας
ἀξιοῖ τὴν Ἀντωνίαν ἀφικέσθαι [t] τὸ χρεὼν τῷ Εὐτύ-
χῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς ποτε τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο
αὐτός. [v] τιμία δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγ-
γνείας τε ἀξιώματι, δρύσου γὰρ ἦν ἀδελφῆς δ αὐτοῦ γυνή,
κ ἀρετῇ τ σώφρονος· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, γάμου
τε ἀπεῖπε τῷ πρὸς ἕτερον, καίπερ τ Σεβαστοῦ [x] κελεύ-
σαντος πρὸς γαμετῆς, κ λοιδορηθεῖσα ὑπὸ Λιβίας, κ τὸν
ἀκριβέστατα αὐτῆς τ βίον. ἰδίᾳ τε [y] εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα
τ Τιβερίου. ὑπεβλήθη γὰρ [z] μεγάλης συστάσεως ἐπ' αὐτὸν
ὑπὸ Σηιάνου, φίλου τε ἀνδρὸς, κ δύναμιν ἐν τῷ τότε

με-

t Παρακειμένοις,] Παρακειμένους *Busb.*
v Ἀναπροφῆς] *L. B* ἀναπορῆς.
x Οὐ διδομένης καιρῶν,] Illud οὐ inſertum dedi è *Cod. Busb.* (approbante jam *Lugd. Bat.*) quod agnoviſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quibus largitas temporis non eſt attributa.* dein poſt λαμβάνειν comma (quod in libris deerat) appoſui, ut ſequentia pendeant ab iſtis præcedentibus, ἰδάμως ἂν ἀρκέσαι τοῖς ἄλλα τοῖς ἄρχουσι παρακ.
y Παράδειγμά τε αὐτοῖς φησί.] Ita *Busb.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *exemplum etiam eis proferebat.* in *Editis Aliiſque* παράδειγμά τε αὐτοῖς φησι τοιοῦτον ἔλεγεν, aut τοῦτο ἔλεγεν aut φησὶ redundante. forſan, ὡς φασι τοιοῦτον ἔλεγεν. HUDS. *Lugd. Bat.* haud malè τοῦτον τ λόγον, pro vulgato paſſim τοιοῦτον ἔλεγεν reponit. HAV.
z Παρείσασθαι.] Παρείσασαν *Busb.*
a Οἰκτίρας αὐτὸ τὸν δυσχέραιαν,] Οἰκτίρας in *Editis.* οἰκτίρας αὐτὸν *Busb.* quod ſane mox poſtularet τ δυσχέραιας.
b Εἶπε τὸν αἰτίαν] Ἤρετο *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.*
c Μειζόνως γὰρ ἂν] Καὶ ὡς μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης. & mox ταῦς μὲ γὰρ *Busb.*
d Πληρωθείσαις] Ita ex *L. B.* repoſuimus. *Reliqui* πλησθείσας. HAV. Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 4. SPANH.
e Οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἔπειξις,] Οὐκ ἔστ' ὁμοίως *Busb.*
f Ἀκραιφνεῖς] Νεαλεῖς κ λιμώττουσαι *Zonar. L. B.* ἀκραιφνῶς.
g Παραδοῖεν.] Παραδιδοῖεν *Busb.*
h Προμηθὴς εἶναι,] Ita lego. προμηθὲς in *libris.*
i Συνεχὲς ἐξαπορεῖλλειν] Συνεχεῖς *Busb.*
k Ἀφαιρησομένην τὴν ἔνθεν ἡδονήν.] Ἀφαιρεθησομένην τὴν ἐνθένδε *Busb.*
l Γρατ̃τον] Conf. ſupr. c. 3. §. 2. SPANH.
m Πιλάτον,] Conf. ſup c. 3. §. 2. SPANH.
n Ἕτερος] *L. B.* ἑτεραῖος.
o Ὑπερβολὴν τ ἀκριβείας] Ἀναβολὴν *Busb.*
p Ὑπὸ δ δικαιωτέροις] Ὑπὲρ δ δικ. *Busb.* ὑπὸ τῷ δ. *Gall.*
q Διὰ μὲν δὴ] Διὰ μὲ δὴ ταῦς κ ὁ Εὔτ. *Busb.*
r Δεσμοῖς ἐνείχετο.] Ita cum *Cod. Busb.* τὰ δεσμὰ ἐπέχετο in *Editis Aliiſque.*
s Τουσκλάνον παραγίνεται,] Iterum cum *Busb.* prout apud *Strabonem.* Τουσκολάνου in *Editis.* Τουσκολάνον *Vat.*
t Τὸ χρεὼν τῷ Εὐτύχῃ] Illud τὸ è *Cod. Busb.*
v Τιμία δ' ἦν Ἀντωνία] Τιμία δ' ἦν αὐτῷ Ἀντωνία Τιβερίῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
x Κελεύσαντος τινὶ γαμετῆς,] Κελεύσαντος *Busb.*
y Εὐεργέτις] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐνεργέτης in reliquis.
z Μεγάλης συστάσης] Μεγίστης *Busb.*

a Ηγε-

μεγίσλω ἐχονλ@ Δι᾽ ὃ τὸ τ ϛραλήματων εἶναι [a] ἡγεμονίαν αὐτῷ, κ᾽ τ βελὴς οἱ πολλοὶ, κ᾽ τ ἀπελεύθερων ϖϱοσέθεντο, κ᾽ τὸ ϛρατιωτικὸν διέφθαρτο, ϖϱόκοπόν τε ἡ ἐπιβελὴ ἐπὶ μέγα, κ᾽ ἐπεπράκτο Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τ Αντωνίας τόλμη χϱησαμένης σωτῆϱα τ Σηιανὸν κακουργίας. ἐπεὶ γὰ μανθάνει τὰ ἐπὶ τῷ Τιβεϱίῳ [b] συγκείμενα, γϱάφει ϖϱὸς αὐτὸν τὰ ϖάντα ἀκϱιβῶς, κ᾽ [c] Πάλαντι ἐπιδῶσι τὰ γϱάμματα τῷ ϖιϛοτάτῳ τ δούλων αὐτῆς, ἐκϖέμϖει ϖϱὸς Τιβέϱιον εἰς τὰς Καπϱέας. ὁ ὃ μαθὼν, τόν τε Σηιανὸν κτείνει, κ᾽ τὰς συνεπιβούλους· τὴν τε Αντωνίαν, κ᾽ ϖϱὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέϱαν τε ϖϱοελάμβανε καὶ ϖϱὸ τοῖς ϖᾶσι ϖϱοσηγεῖτο. ϖϱὸ δὴ τούτου τ Αντωνίας ὁ Τιβέϱιος ϖϱοσκαλέμενος ἐξετάσαι τ Εὔτυχον, "ἀλλ᾽ εἰ μὲν καταψεύσεται, φησὶν "ὁ Τιβέϱιος, [d] ὅτι Αγϱίππᾳ τὰ εἰϱημένα, Εὔτυχος δϱᾷ "σαν κομιζεῖ παϱ᾽ αὐτοῦ τιμωϱίαν ἣν ὑπετίμησα αὐτός· "εἰ ὃ βασανιζομένης ἀληθῆ [e] φανείη τὰ εἰϱημένα, μήπϖ "κολάζειν ποθῶν τ ἀπελεύθεϱον [f] ἐπ᾽ αὐτὸν μᾶλλον κα- "λοίη τὴν δίκην." κ᾽ ὁ Αγϱίππας ταῦτα φαμένης ϖϱὸς αὐτὸν Αντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γνώσεώς τε ϖϱάγματος· κ᾽ ἡ Αντωνία, ἀ γὰ ἀνὴϱ πολὺς ὢν ὁ Αγϱίππας ἐπὶ τοῖσδε δεῖται, καιϱὸν ϖϱοελαβοῦσα τοιοῦτον, [g] ὑϖεϱῆϱ μὲν Τιβέϱιος ἐπὶ φοϱείου κείμενος, ϖϱοϊόντων Γαΐου τε τ ἐκείνης υἱωνῶν Αγϱίππα, ἀϖ᾽ ἀϱίϛης ἦν ἦσαν, [h] ϖϱοσϖεϖαίκει τῷ φοϱείῳ, ϖαϱεκάλει καλεῖσθαί τε τ Εὔτυχον, κ᾽ ἐξετάζεσθαι. ὁ ὅ, "ἀλλ᾽ [i] ἴσων μὲν, εἶϖεν, "Αντωνία οἱ Θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀναγκῇ ὑ τῆς "σῆς ϖϱοσκλίσεως ἐξαγόμενος, ϖϱάξω τὰ [k] ϖϱοσταχθέ- "μενα." ταῦτα εἰϖὼν κελεύει Μάκϱωνα, ὃς Σηιανῷ διάδοχος ἦν, τ Εὔτυχον ἀγαγεῖν. [l] κ᾽ ὁ μὲν, ὅθεν εἰς ἀναβολὰς ϖϱοφέϱοι. Τιβέϱιος δ᾽ αὐτὸν [m] ἤϱετο, τί κ᾽ ἔχοι λέγειν κατ᾽ ἀνδϱὸς ἐλευθεϱίαν αὐτῷ ϖαϱεσκευασμένου. ὁ ὃ φησιν, "ὦ δέσϖοτα, [n] ἠϱούμην μὲν ἐφ᾽ "ἁμάξης, Γαΐος τε ἦν καὶ Αγϱίππας σὺν αὐτῷ, κ᾽ "σφῶν ἑζόμην ϖοδὸς τοὺς ϖόδας, λόγων τε ϖολλῶν "ἀνακυκλουμένων, Αγϱίππας φησὶ ϖϱὸς Γάϊον, [o] εἰ "γὰ ἀθίκητό ϖοτε ἡμέϱα ἡ μεταστὰς ὁ γέϱων ἦν "[p] χϱοτονοίη σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. ἰδὲν γὰ ἡμῖν "Τιβέϱιος ὁ ϝωνὸς αὐτοῦ γνοίη ἂν ἐμϖοδὼν ὢν σοῦ "ϖλοῦς· κ᾽ ἡ τε οἰκουμένη γνοίη ἂν μακαϱία, κἀ- "γὼ [q] ϖϱὸς αὐτῆς." Τιβέϱιος ὑ ϖιϛὰ ἡγησάμε- νος τὰ εἰϱημένα, κ᾽ ἅμα μῆνιν ἀναφέϱων τῷ Αγϱίππᾳ ϖαλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ ϑεϱαϖεύειν Τιβέϱιον [r] ϝωνὸν αὐτὸν γεγονότα, κ᾽ Δϱούσου ϖαῖδα ὄντα, ὁ Αγϱίππας [s] ὐ τιμίως ἦγε ϖϱοκϱυσάμενος τὰς ἐντολὰς, κ᾽ ϖᾶς ὡς τ Γάϊον μετεκάλιζε, τοῦτον μὲν δὴ φησὶ Μάκϱωνι δῆσαι. Μάκϱων ὃ τὸ μὲν ἀ σα- φῶς ὄντινα ἂν ϖϱοσδοκῶν ἐξεπίσαμενος, τὸ ὃ οὐκ ἂν ϖϱοσδοκῶν [t] ϖεὶ ὃ Αγϱίππα αὐτὸν [v] βουλεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐϖανεῖχεν ἀκϱιβωσόμενος τὰ εἰϱημένα. [x] ἐϖεὶ ὃ Καῖσαϱ ϖϱοδεύσας τὸν ἱϖϖόδϱομον λαμβάνει τὸν Αγϱίππαν ἐϛηκότα, [y] κ᾽ μὲν δὴ φησὶ Μάκϱων τῷ- mam eo tempore poteſtatem habente, quod ipſi mandata erat prætorianorum militum præfectura) & multi è ſenatoribus cum libertis ſeſe ei adjunxerunt, & corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, reſque Sejano *proculdubio* ſucceſſiſſet, niſi Antoniæ audacia ſapientiâ ſuperaſſet Sejani malitiam. quam primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati ſunt, omnia ei accuratiſſime perſcripſit, traditiſque literis Pallanti ſervorum ſuorum fidiſſimo miſit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit & hujuſce conſilii participes; & Antoniam, quam antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, "ſi quidem, inquit, mentitus fuerit "quod Agrippa iſte dixerit, Eutychus pœnam "ſatis gravem ſubiit, quam ipſe ei conſtitui; ſin "vero quæſtione habita vera eſſe deprehendantur, "*videndum* ne forte dum pœnas expetit à liberto, "faciat ut ſupplicium in caput ſuum recidat." At vero Agrippa, cum iſta ei narraſſet Antonia, eo magis precibus contendebat ut res diſcuteretur. Atque Antonia (nam rogare non deſiit Agrippa, multuſque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipſius nepote Cajo una cum Agrippa, cum jam pranſi eſſent) juxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum & examinari. Ille vero, "Deos, inquit, teſtor, Antonia, quod non ex mea "ſententia, ſed precibus tuis coactus faciam quod "facturus ſum." Cum iſta dixiſſet, Macroni, qui ſucceſſerat Sejano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem ſine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat quod diceret contra virum qui ipſum in libertatem vindicaverat? Cui ille, "Domine, inquit, vehebantur in "curru Cajus hic & Agrippa cum eo, atque ipſe "ad illorum pedes ſedebam, & poſt verba ali- "quammulta ultro citroque habita, Cajo dixit "Agrippa, Utinam *tandem* veniat dies, quo ſenex "iſte decedens te principem orbis terrarum deſi- "gnet. nam Tiberius ejus nepos minime nobis "impedimento erit, ſi à te tollatur: atque orbis "*univerſus* felicitate fruetur, eritque ut ego ejuſ- "dem particeps fiam." Cum autem verba iſta Tiberius credibilia exiſtimaſſet, ſimulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus inſideret, quod, juſſus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem ſuum Druſique filium coleret, ipſum contra quam mandaverat minus obſervaſſet, totumque ſe ad Cajum contuliſſet, ad Macronem verſus inquit, huic ſane injice vincula. At Macro, partim quod non ſatis intelligeret, quemnam vinciri juberet, partim quod non ſuſpicaretur ipſum quidquam tale de Agrippa ſtatuiſſe, cunctabatur donec certius ſciret quæ dixerit *Tiberius*. Poſtquam autem Cæſar, cum in circo per orbem iviſſet, Agrippam ſtan-

Sejani conſpirationem Cæſari patefacit.

Antonia obtinet à Tiberio ut Eutychus audiretur.

Accuſatio in Agrippam ab Eutycho inſtituta.

[a] Ηγεμονίαν αὐτῷ,] Τὴν ἡγεμονίαν *Busb.*
[b] Συγκείμενα,] Σωτηϱίαν *Busb.*
[c] Πάλαντι ἐπιδῶσι] Ita *Gall.* nec aliter *Dio Caſſius.* Πάλλαντι in *Editis Aliiſque.*
[d] Ὅτι Αγϱίππᾳ τὰ εἰϱημένα,] Poſt Αγϱίππᾳ ſupple ἐϛὶ aut ſimile verbum. niſi malis ἐπὶ Αγϱίππᾳ, cum ἐπὶ forſan pro ἐπὶ habeat *Busb.* HUDS. In *Lugd Bat* ἔϛι ϝ. in *Marg.* vero vulgata reponitur lectio. *Cocceius* emendabat ὅ, τιδὴ &c. Ego nihil novandum cenſeo; eſt enim locutio ut indignantis & iracundi impetuoſior atque abruptior, carens verbo ſuo relativo, vel ſero admodum accidente, videlicet tertio poſt verſu ἀληθῆ φανείη opponuntur enim, quæ *Agrippæ* præ ſe ferebat, quæque ejus libertus, ut dicat Tiberius: *Quid ſi jam Agrippæ verba* vera fuerint; *ſatis gravem* &c. *Sin vero torti* Eutychi, quæſtione de eo habita, *verba vera deprehendantur, ne forte* &c. HAV.
[e] Φανείη,] Ita *MSS.* Φανῆϛι *Gen*
[f] Ἐπ᾽ αὐτὸν μᾶλλο.] Ἐφ᾽ ἑαυτὸν *Busb.*
[g] Ηϱοῦτο] Conf. ſupr. §. 5. SPANH. *Gen.* habet ἠϱεῖτο. *Vind. Bat.* αἰνεῖτο.
[h] Παϱοϖεϖαικατῆϱα τῷ Φοϱείῳ,] Ηδε ϖϱε. *Busb.*
[i] Ἴσων μέ,] Ἴσασιν εἶϖεν *Busb. Gall.* & *Zonar.*
[k] Ποσταχθέντα.] Ποσχεθησόμενα *Busb.* ϖεαχθησόμενα *Lugd. Bat.*
[l] Καὶ ὁ μέ,] Καὶ ὃς μὲν ἰδὲν *Busb.*
[m] Ηϱώτα, τί κ᾽ ἔχοι,] Ηϱώτα τί κ᾽ ἔχοι *Busb.*
[n] Ηϱούμην] Αἰωϱοῦμ᾽ *Busb.* ἠϱεῖτο in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. §. 5. SPANH.
[o] Εἰ γὰ ἀφίκοιτό] Εἴθε γὰ *Zonar.*
[p] Χϱοτονοίη σε] Χϱοτοποιήσει σε *Gall.* HUDS. Χϱοβιοίησε *Gen.* forte χϱοβιοίη σε. SPANH.
[q] Ποὸς αὐτῆς.] Ποὸ αὐτῆς *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ϖϱὸ ταύτης ἐγὼ *Zonar.* quod *Wolfius* vertit, *atque ego in primis.*
[r] Γίωνον αὐτῷ γεγονότα] Γιωνέντι *Busb.*
[s] Οὐ τιμίως ἦγεν ϖϱοκϱυσάμενος] *L. B.* ἀτίμως ἦγε ϖϱοκϱεασάμενος.
[t] Πεϱὶ ὃ Αγϱίππα αὐτὸν] Ita *Busb.* ϖεϱὶ τῷ Αγϱ. in *cæteris.*
[v] Βουλεῦσαί τι τοιοῦτον,] Ποοσάξαι τὶ τ. *Busb.*
[x] Ἐπεὶ ὃ Καῖσαϱ] Ἐπεὶ δ᾽ ὁ Κ. *Busb.*
[y] Καὶ μὲν δὴ φησὶ] Καὶ μὰν δὴ *Busb.*

ſtantem deprehendit, ædepol Macro, inquit, hunc juſſi vinciri. Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo ſimul fuerat educatus, & Tiberium cujus inſtitutionis curam geſſerat. nihil tamen proficiebat, ſed ipſum, ita ut erat purpura amictum, vinctum agebant *ſatellites*. Atque tum, nam æſtus vehemens erat, quod inter veſcendum parum admodum vini ſuppeditaretur, gravis illi accendebatur ſitis. fiebatque ut animi nonnihil diſcruciaretur, remque ferret * indigne. Conſpicatus igitur quendam è Caji famulis, Thaumaſtum nomine, aquam in vaſe portantem, petiit *aliquantulum* ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibiſſet, "certe, inquit, *quandoquidem hoc feceris*, tuo bono, "ô puer, factum eſt quod mihi miniſtraſti. cum "ex his vinculis effugero, nulla in me mora erit "quin libertatem tibi à Cajo impetrem, qui mihi "etiam vincto, prout antea cum dignitatis ſpeciem "habuerim, miniſtrare non gravatus es." Neque mentitus eſt cum iſta diceret, ſed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſime, à Cajo, ubi Cæſar factus eſſet, impetratum manumiſit, & rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc filio ſuo Agrippæ & Berenice filiæ ſimiliter miniſtraturum reliquit. iſque in hoc honore ætate provecta obiit. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Agrippa in vincula conjectus.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, præ languore *paululum* reclinatus in arborem. Cumque ales quidam inſediſſet arbori, in quam ſe rejecerat Agrippa, (alitem hunc Romani bubonem appellant) unus è vinctis *natione* Germanus, viſo alite, quæſivit à milite quiſnam eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem nomine, Judæum vero origine, virumque ex ea gente nobiliſſimum, rogavit militem, qui ei *vinculis* copulatus erat, ut propius accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo *nonnulla* de rebus patriis percontari. Quo impetrato, cum ei aſtaret, intercedente interprete, "ô juvenis, in-"quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mu-"tatio, quæ tibi multam magnamque importavit "calamitatem. nec facile meis verbis fidem habe-"bis, quæ explicant quid Deus tibi providerit, "ut è malis præſentibus effugias. Scito vero, "(Deos meos patrios Deoſque hujus loci *præſides* "teſtor, quorum voluntate in hæc vincula deve-"nimus) me dicturum omnia, nihil ut auribus tuis "darem petulanter loquendo, ſtudiove te vana ſpe "lactandi. nam hujuſmodi prædictiones, ſi hallu-"cinatus fuerit vates, revera *alicui* plus afferunt "triſtitiæ, quam ſi nihil omnino de illis accepiſ-"ſet. itaque æquum duxi vel cum meo periculo "tibi patefacere quid Dei futurum eſſe prænun-"ciant. Fieri *equidem* non poteſt quin tua brevi "ventura ſit ex hiſce vinculis liberatio; dein ad "ſummam dignitatem provectus eris & potenti-

Quæ Germanus quidam prædixerit Agrippæ in carcere.

τον εἶπον δεῆναι. ὃ ὑπανερομένου ὕπνον οὗ, Αγρίππαν γε εἶπεν. καὶ ὁ Αγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δεήσεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετράφη μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἀνατροφῆς. ὁ μὲν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγεν αὐτὸν ἐν [z] πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καύματί τε γὰρ σφοδρῷ ἐχρῶ, καὶ ὑπὸ οἴνου τοῦ [a] ὀλίγου μὲν πολλοῦ γεγονότος, διψῶντι ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί [b] τι καὶ ἡγωνία, [c] καὶ τὸ παρ' ἀξίαν [d] καταλάμβανε. θεασάμενος [e] οὖν τινα τῶν Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ᾔτησε πιεῖν. καὶ ὀρεξαντος προθύμως πιὼν, "ἀλλ' εἴπερ "ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ὦ παῖ τὰ τῆσδέ σε τῆς Δίψης "κονίας γέγονε, Δίψυχῆς μοι γιγομένης τῶνδε τῶν "δεσμῶν, σὺν ἂν βεβαίωσιμι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμε-"νός σοι ταύτας Γαΐου, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γιγομένῳ "Δίψυχείαν καθάπερ ἐν τῷ πρώτερον καθεστηκότι χρή-"ματα τῆς σοὶ ἐμὲ ἀξιώσεως σὺκ [f] ἐλείπετο." καὶ σὺκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ὃν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερόν τι ἀφῆκεν τοῦτο Γαΐου Καίσαρος [g] γεγονότος λαβών, καὶ τῆς ὑσίας ἐπίτροπον καθίστη. πλούτῳ τε τῷ ἰδίᾳ Αγρίππαν καὶ Βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ὑπὲρ τοὺς ὁμοίους Δίψυχηνόμενον κατέλιπεν. ὃν πομπῇ τε ὧν τούτῳ μεγαλοις πλούτῳ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

ζ. Αγρίππας δὲ τότε δεθεὶς εἰσῆκτο πρὸ τοῦ βασιλείου, πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὄρνεα καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Αγρίππας προσεκέκλιτο, [h] βύκανα δὲ οἱ Ρωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Αγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ιουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν [i] συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν Δίψυχὰ λόγων· βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἔστη, δι' ἑρμηνέως, "ὦ νεανία, φησὶ, [k] κα-"ταχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε "ὄντος καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τῇ τύχῃ. ἀπιστία δέ "σοι [l] τῶν λόγων, οἱ ἐπὶ [m] φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκό-"τος [n] διηρωῦτο τοῦ θείου τῇ προνοίαν. ἴσθι γε μὲν "θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, "οἳ τόνδε ἐπευτάκτουσιν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμε-"νος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ [o] γλωσσάργῳ δι-"δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτε Δίψυχεῖς εὐθυμεῖν σε "ἐπαοιδακώς. [p] αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσε-"ρηκότος τοῦ [q] ἀποδείξοντος [r] ἔργῳ. χαλεπωτέραν "προσίενται τῇ ἀχθηδόνα, [s] τοῦ μηδ' εἰ τῇ ἀκοῇ "ἀκροάσαιτο αὐτῶν. ἀλλά καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνοις πα-"ραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι Δίψυχῆσαι "τῇ προαγορεύσει τῶν θεῶν. σὺκ ἔστ' ὅπως σὺκ εὐ-"θέως ἀπαλλαγή τέ σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, "καὶ

z Πορφυρίσι δέσμιον.] Πορφυρίδι Gall.

a Επὶ στίσιος] Ita Busb. Lugd. Bat. & Gall. ἐπιστίλῃ in Editis Aliisque.

b Τι καὶ ἡγωνία,] L. B. τιγονία. Coccejus mavult ἡ ἀγονία.

c Καὶ τὸ παρ' ἀξίαν] Καὶ τὸ ὡς ἀξίαν Vat. & Hen. à pr. m. Iſta in ſua verſione omittit Gelenius, at Epiphanius hoc modo vertit, *unde quoque anxius factus, præter decus atque dignitatem cœpit cuncta reſpicere, unde poſſet ſuis invenire remedium, & conſpiciens quendam ex famulis Caji, &c.*

d Καταλάμβανε.] Πρὸ ελάμβανε Busb. ἐλάμβανε L. B.

e Οὖ τινα τῶν Γαΐου] Illud οὖ è Cod. Busb.

* *Indigne.*] *Vel*, non ex æquo.

f Ἐλείπετο.] Ἀνέλιπτες Vat.

g Γεγονότος λαβὼν] Ita cum Cod. Busb. & Lugd. Bat. γεγονότα in *cæteris*.

h Βύκανα] De ſimili, ſed infauſto bubonis augurio infra lib. 19. c. 8. §. 2. SPANH.

i Συνδεδεμένον αὐτῷ] Τὸν δεδεμένον Vat. & Hen. à pr. m.

k Καταχθεῖ] Gloſſa in *Marg. L. B* καθέζεσθαι.

l Τῶν λόγων,] Λόγων tantum in *L. B.*

m Φυγῇ κακοῦ] Ἀποφυγῇ Busb.

n Διηρωῦτο τοῦ θείου] Διηρῶντο Gall. Δίψιοῦτο L. B.

o Γλωσσάργῳ] Γλωσσάλγῳ Busb. γλωσσαργίᾳ L. B. atque ibidem in *Marg.* γλωσσάλγῳ. Coccejus cogitabat γλωσσαλγίαι.

p Αἱ γὰρ ——— ὑστερηκότος &c.] Germani de Agrippæ viſo bubone vaticinium. Alioquin pro infauſto omine habitus viſus bubo. Ovid. Metam. lib. VI. ῥs. 430.

——— *tectoque profanus*
Incubuit bubo thalamique in culmine ſedit.

Item infra pro infauſto omine ſidereque viſus bubo ſupra caput ejuſdem Agrippæ lib. 19. c. 8. §. 2. ubi *Euſeb.* ὑστερηθέντος εἶδεν ἄγγελον, nulla bubonis facta mentione, cæterum ad hunc locum *Euſebii* vide *Valeſii* Notas. SPANH.

q Αποδείξοντος] *Gen.* ἀποδείξαντος.

r Ἔργῳ] *L. B.* ἐργῳ.

s Τοῦ μηδ' εἰ τῇ ἀκοῇ] *L. B.* Ἢ εἰ μηδὲ τῇδε ἀρχῇ.

"κὴ πρόοδ@ ἐπὶ μήκιςον ἀξιώματός τε κὴ δωμάμεως,
"ζηλωτὸς τε ἂν ϛ̃ιοις πᾶσιν οἱ υἱῶ δι' οἴκτ@ τὰς τύχας
"σ@ λαμβάνυσιν · [c] εὐδαίμων τε ἂν [v] ϖοιοῖο τῷ τε-
"λ&τῷ, [x] ϖαισὶν οἷ εἶεν τὸν ὅλβον καταλειϖόμεν@.
"[y] μνημονεύειν ϑ' ὁϖότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν ϑεάσαιο ϖρῶτον,
"πέντε ἡμέραις σοι τῷ τελ&τῷ ἐσομένῳ. ταῦτα ϖε-
"ϖράξετ@ μὲν ἥϖερ ἀϖοσημήνᾳ σοι [z] τὸ ϑεῖον τὸ ἐξα-
"ϖοστεῖλαν τ@τονὶ τὸν ὄρνιν. ϖεϱγνώσᾳ τε αὐτῶν σωέ-
"σιν τῷ ϖ@ϱᾳγνωμένῳ ἀϖοστερεῖν σε, ἄλικον ἡνησόμενον,
"ὅϖως ἀϖηϱάμεν@ ἀγαθ& μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν
"ὀλίγῳ τῷ ἀϰηδόνα ϑ' ϖαρόντος [a] τίθοιο. μνήμῃ ϑ'
"[b] ϖοιεῖσθαι εἰς χεῖρᾶς σ@ ϖ@ϱᾳγωμένᾳ ϑ' εὐδαίμονος,
"ϰ' ϑ' καθ' ἡμᾶς ἀϕαφύξομένᾳ δυσχίαν ἢ ϖανῶ σωέ-
"ᾶμεν." ϰ' ὁ μὲν Γερμανὸς ϖοσίδε ϖεϱφϖὼν, εἰς τοσόνδε
ὤϕλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕϛεϱον [c] κατε-
φάνη τεθαυμαϰὼς ἄξιος. ἡ ϑ' Ἀντωνία [d] ϰαλεϖῶς φέρουσα
[e] τὸ Ἀγρίππα τῷ δυσχίαν, [f] τὸ μὲν Τιβερίῳ ϖῶϛ αὐτὸ
ἀϖαλέγειν, ἐργωδέϛεϱον ἐῶρᾳ, ϰ' ἄλλως ἐϖ' ἀϖρᾴκτοις
ϑηνησόμενον. εὐϱίσκετο δ' αὐτῷ ϖ@ϱὰ τοῦ Μάκρωνος, ϛρα-
τιωτῶν τε μελέμων ἀνδρῶν, οἳ ϖ@ϱαφυλάξειαν αὐτὸν ἐν
Φρουντίσιν, ϰ' ἐϰαλουλάρχᾳ ἐφεϛηϰυίᾳ τε ϰείνοις ϰ' σω-
δέτᾳ ἐσομένᾳ, λύσεά τε καθ' ἡμέραν σ@σχωρεῖν, ϰ' ἀϖε-
λευθέρων ϰ' φίλων εἰσόδους, τῷ τε ἄλλῳ ϱᾳϛώνῃ ἢ τῷ σώ-
ματι ϑϱοῖ ἄν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, ϰ' τ̃
ἀϖελευθέρων Μαρσύας Ϲ [g] Στοιχεὺς ϖϱοφὰς εἰσομιζούσᾳς
αἷς ἔχαιρε, ϰ' δι' ὁϖαμελείας ϖάσης ἔχουσᾳς, ἱμάτιά τε
ϰομίζοντες ὁϖὶ ϖεϱιϖαϛοίησ [h] ϖέδιτος, ὁϖότε νὺξ ϑοϊτο
ϰατεϱϱώννυσαν αὐτῷ συμϖέδῃ τ̃ ϱαλιωτῶν, Μάκρωνος
ϖεϱφηϰότος. ϰὴ τοῦτο ἐϖεδείϰνυτο ὁϖὶ μῆνας ἓξ, ϰὴ
τὰ μὲν ϰ' Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

ϛ'. Τιβέριος δ' ἐϖανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμα-
λακίζετο, τὰ μὲν ϖρῶτα μετρίως · ὑϖιδόσης δ' εἰς
τὸ μᾶλλον τ̃ νόσ@, ϖονηϱὰς ἔχων [i] ἐϖ' αὐτῷ τὰς ἐλ-
πίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιωτατ@ τ̃ ἀϖελευθέρων,
κελεύᾳ τὰ τέϰνα [k] ϖ@σαγαγεῖν ϖῶς αὐτόν · [l] χϱῄζειν
γὰ ἀφιϰέσθαι, ϕησὶ, ϖϱὸ λόγων ϖϱὶν ἢ [m] τελευτῆ. ἦσαν
ϑ' αὐτῷ ϖαῖδες γνήσιοι μὲν ὀϰέτι, Δρ&σος γὰ δὴ, ὁ μόν@
αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε ϖεθνεώς · ὑὸς ϑ' τ@τ@ ϰατε-
λείϖετο Τιβέρι@, ὑϖϰαλούμεν@ Γέμελλ@, Γαΐός τε
Γερμανικ& ϖαῖς ἀδελφ& ὑὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη ϰὴ
ϖαιδείαν σϰεϖτονηϰὼς ὁϖὶ ϖλεῖϛον, εὐνοίᾳ τε ϱ̃ δήμ@
τιμώμενος, ϖϱὸ τῷ Γερμανικ& ϱ̃ ϖατϱὸς ἀϱετῷ. ὁϖὶ
μέγιϛον γὰ δὴ ἦρτ@ ἦλθε ϖ@ϱὰ τοῖς ϖολήταις τιμῆς, εὐσε-
βείᾳ τϱόϖῳ, ϰ' δεξιότητι ϱ̃ ὁμιλεῖν ἀνεϖαχθὴς ὤν, ϰ' τῷ
ἀξίωσιν ϰ@ώμεν@ [n] τῷ βούλεσθ ἴσ@ ϖᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν ϰ'
μόνον ὁ δῆμος ϰ' ἡ βουλὴ μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ ϰ τ̃
ὑϖοτελῶν ἕϰαϛον ἐθνῶν, οἱ μὲν [o] ὁμιληϰότες ἀλισϰόμενοι
τῇ χάριτι τ̃ ϖολεύξεως, οἱ ϑ' [p] ϖύϑ τ̃ ἐϰείνων ἀφηγή-
σεως ϖ@ϱαλαμβάνοντες. ϖένθος τε αὐτ̃ τελευτήσαν@
ϖεϱὶτίθη ϖᾶσιν, ὑ ϑεϱαϖείᾳ τ̃ δεχτῆς ὑϖτιῳδομένων τῷ
συμφοϱῶν, λύϖῃ ϑ' ἀληθεῖ οἰϰειομένων, ϖϱὸ τὸ ἴδιον τυ-

"am, & omnes beatum te prædicabunt quos tuæ
"jam sortis miseret, felicemque habiturus es exi-
"tum, liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens
"opes. Memento autem, cum istam volucrem de-
"nuo videris, te quinque post diebus moriturum
"esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum
"Deus significat, qui hunc tibi alitem mittere di-
"gnatus est. cumque ipse ea præsciverim, nefas
"esse putabam, tecum nolle ista quæ intelligerem
"communicare, ut de felicitate futura certior fa-
"ctus, leve esse existimes quod hoc tempore pa-
"tiaris. Cum autem ad hanc felicitatem perve-
"ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem
"cum qua nunc conflictamur, *tandem* effugiamus." *Agrippa miseriam in custodia solatur Antonia.*
Hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero à Macrone assequebatur, ut milites viri essent humaniores & modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centurio qui illis præesset & ei * copularetur; utque lavacra ei quotidiana concederentur, & liceret libertis & amicis eum adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stœchus, cibum ad comedendum afferentes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin & stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussu Macronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus, primum quidem modice cœpit ægrotare, morbo vero ingravescente, cum de salute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maximi faciebat, liberos ad se jubet adducere: se enim desiderare, dicebat, ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non jam in vivis erant liberi, nam mortuus erat Drusus quem unicum habebat: verum filius hujus Tiberius supererat cognomine Gemellus, & Cajus Germanici fratris filius, jam adolescens, & doctrina liberaliter institutus, & gratiosus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod esset moribus bene temperatis, in alloquiis comis & affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par esse voluerit. Quibus fiebat, ut tam senatus quam populus majorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam è singulis gentibus in provincias redactis, alii quidem suavitate ejus in congressu & colloquiis capti, alii vero, ubi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipsoque mortuo luctum omnes ingentem prætulerunt, non * ex observantia in imperium simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœrore eam ut suam deplorantes, quod unus- *De Tiberio Gemello & Cajo Germanici filio.* *Germanicus populi delicia.*

[z] Εὐδαίμων τε] *L.B.* εὐδαίμονά τε.
[v] Ποιοῖο τῷ τελευτῷ,] Ita cum *Busb. Vat.* & *Zonara*, & *Lugd. Bat.* ποιοῖς in *Editis Aliisque.*
[x] Παισὶν οἷ εἶεν τ̃ ὅλβον καταλειπόμεν@.] Παισὶν οἷς τ̃ ὅλβον in *Editis.* παισὶν οἷς ἔσῃ τ̃ ὅλβον *Vat.* Verum cum παῖσιν οἷ εἶεν τ̃ ὅλβον habeat *Busb.* & *Epiphanius* in versione sua *divitias tuis filiis qui tibi nati fuerint relinques*: rescribere non dubitarim, παισὶν οἷ εἶεν τ̃ ὅλβον καταλειπόμεν@. *Lugd. Bat.* τελευτῷ ἐσομένῳ παισὶν, (fortè ἐπὶ παισὶν Coccejus) οἷς ἦσῃ τ̃ βίον καταλιπόμεν@.
[y] Μνημονεύειν ϑ' ὁϖότε] Μνημονεύε *Busb.*
[z] Τὸ ϑεῖον τὸ ἐξαποστεῖλαν] Θεῖ τὸ ἐξαπ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ϑ Θεῖ τὸ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[a] Τίθοιο.] *Lugd. Bat.* in *Marg.* τίθεο.
[b] Ποιεῖσθαι εἰς χεῖρᾶς] Ποιῦ εἰς χεῖρας σοὶ παρ. *Busb.*
[c] Κατεφάνη τεθαυμαϰὼς ἄξι@.] Κατεφάνη τ̃ θαύματ@ ἄξιον *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἐφάνη θαύματ@ ἄξι@ *Busb.*
[d] Χαλεπῶς φέρουσα] Conf. lib. VI. sup. c. 14. §. 3. SPANH.
[e] Τῷ Ἀγρίππα τῷ δυσχίαν.] Illa ϑ Ἀγρίππα inferui, auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*
[f] Τὸ μὲ Τιβερίῳ] Τῷ μὲ Τιϐ. *Busb.*

* *Copularetur*;] Is *scilicet* cui Agrippas in custodiam traditus erat. nam eadem catena & militem & reum copulabat, teste *Seneca*. Ep. 5. qua de re videsis *Brissonium* de *Formulis*. l. 5. p. 474. *Edit. Francof.*
[g] Στοιχεὺς ϖϱοφὰς] Cum ὁ στοιχεὺς habeant *Codd. Gall.* & *Busb.* & *Stœchens* ocurrat in melioribus *Epiphanii* libris, placuit Στοιχεὺς pro Στυγεὺς *Editorum* rescribere.
[h] Περίστεως.] *Gen.* περίστεως.
[i] Ἐπ' αὐτῷ] Περὶ αὐτῷ *Busb.*
[k] Προσαγαγεῖν] *L.B.* Προσαγαγίσθαι.
[l] Χρῄζειν γὰ ἀφικέσθαι,] Χρίζῃ γὰ ἀφικέσθαι σφίσι δ. λ. πρὶν τοῦ λύτου *Busb.*
[m] Τελευτῆ.] *L. B.* τελευτᾷν.
[n] Τῷ βούλεσθ] Ita lego cum *Cod. Busb.* ϑ βούλεσθαι in *ceteris.*
[o] Ὁμιληϰότες] Scribe ὁμιληϰότες. COCC.
[p] Πύϑ τ̃ ἐϰείνων] Ita lego. πίσῃ in *libris.* HUDS. Præterquam in *Lugd. Bat.* qui clare (ut ubique in hoc verbo) emendationem istam comprobat. HAV.
* *Ex —— lugentes*,] Quin & aliter verti potest, si ἀρχὴς referatur ad συμφορῶν.

unuſquiſque ejus mortem ſemetipſum propius attingere crediderit. Quæ res & filio ipſius plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo devincti tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, ſi neceſſe eſſet, oppetere, modo ei imperium poſſent aſſerere.

Augurium Tiberii de ſucceſſore.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum juſſiſſet poſtridie filios ſummo mane ad ipſum adducere, Deos patrios precatur, ut eum qui in principatum ſucceſſurus eſſet, manifeſto aliquo indicio ſibi oſtenderent, id quidem modis omnibus agens ut nepoti ſuo imperium relinqueret, plus vero ſigno, quod Deus oſtenſurus eſſet, filius, quam ſuæ ſententiæ aut voluntati. Augurium itaque ei propoſitum erat, illi ceſſurum eſſe imperium qui ſequenti die ad ſe prior acceſſiſſet. Cum iſta ſecum reputaſſet, mittit ad nepotis ſui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad ipſum perduceret, † exiſtimans Deum inſuper habiturum eſſe imperatoris munus. Deus autem quod ille deſignavit irritum eſſe juſſit. Quippe cum is ita cogitaſſet, ubi illuxit, juſſit Euodum ut puerum qui prior adeſſet intro vocaret. Ille vero egreſſus, cum Cajum pro cubiculi foribus offendiſſet, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipſi tardiuſcule parato, atque Euodus place neſciverat quid ſibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, ſimulque eum introduxit. At Tiberius, ubi Caium aſpicit, tunc primum cogitare cœpit de Dei poteſtate, ſuumque ſibi plane ereptum eſſe imperium, ut qui non amplius poſſet quod ſibi viſum eſt ſtatuere. Multis itaque & ſeipſum quidem deploravit, cui adempta erat poteſtas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem ſuum, ut qui ex augurio acto & omni de ſpe imperii deciderit, vitæque diſcrimen adiret, quod foret ut ejus ſalus ab aliis iiſque potentioribus penderet, qui non ferendum cenſebunt, ut vitam cum illis ageret, nihil ipſi profutura cognatione, quem metuet ſimul & odio habebit rerum dominus, partim quod proximus ſit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiatur inſidias contra tendere non deſinet. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis; ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui ſe totos huic rei dediderant. adeo ut Galbam aliquando ad ipſum venientem conſpicatus, ad quoſdam ei maxime neceſſarios dixerit, ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime *omnium* ex imperatoribus omni quod

Cajus imperium præripit Tiberii nepoti.

Tiberius genethliacis deditus.

χεῖν ἑκάστοις τὴν μετάστασιν αὐτὸς ὑπειλῆφθαι. ὅτως ἀνεπαχθῶς ὁμίλησε τοῖς ἀνθρώποις [q] ἐξ ὧν μέγα ὄφελος ἐς τῷ παιδὶ αὐτοῦ ᾠδὴ πᾶσι [r] κατελέλειπτο· τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, [s] αἱρετὸν ἀριθμουμένοις τὸ θεῖναι τὴν ἀρχῆς ἐκείνῳ εὐδοκησομένης, εἰ δεήσοι ἐς τελοῦσαν.

Θ'. Ὁ δὲ Τιβέριος, Εὐόδῳ πρόσταγμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχετο τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι [t] προφαῦσον αὐτῷ δεῖξαι τοῦ τὴν ἡγεμονίαν [v] διαδεξομένου, πανεύδων μὲν τῷ μὴ τοῦ παιδὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τὸ αὐτοῦ πεπιστωκὼς τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπ' αὐτοῖς [x] ἀποφανούμενον. εἰώνισμα δὴ οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρὸ τῆς ὥρας ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν πρότερος. τοῦτο διανοηθεὶς, πέμπει πρὸς τὸν ἡνίοχον τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρωΐτου [y] ὥρᾳ ἄγειν τὸν [z] παῖδα ὡς αὐτὸν [a] καταμελήσοντα [b] στρατηγίας τὸ Θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ ἀντεψήφιζεν αὐτοῦ τὴν χρῆσιν. ὁ μὲν δὴ τοῦτ' ἐσθυμησάμενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰσκαλεῖν τὸν παῖδων τὸν πρεσβύτερον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάιον πρὸ τῶν δωματίων καταλαβών. ὁ δὲ Τιβέριος ἐκ παρέργου μετεώρου τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἡμένης, [c] ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος ἅδεν ὢν ἐβούλετο ὁ δεσπότης· καλεῖ σε, φησὶν, ὁ πατὴρ, καὶ [d] εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δὲ ὡς θεάσατο Γάιον, τότε πρῶτον [e] εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν τοῦ θείου τὸ ἐξουσίας, καὶ τὴν [f] κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς [g] ἀφῃρημένην, ὀλοφυρομένου οἷς [h] ψηφίσοιτο δυνάμεως ἐκεῖθεν [i] αὐτῷ μὴ ᾠδαγμένης. πολλὰ δὴ [k] καλωλοφύρατο, αὐτὸν μὲν τοῦ ἐφ' οἷς προβεβουλεύκει κυρωῦν [l] ἀφῃρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν ἔγγονον, ὡς τε Ρωμαίων δεχθῆναι ὁμοῦ δυναμένοις ἐς τὸ σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ [m] ἐπ' ἄλλων κρειττόνων οὐκ ἀνεκλόν [n] εἰσηγησαμένων τοῦ συναναστρέφειν [o] κείσεσθαι τοῦ σωτηρίαν, αὐτῷ τοῦ μὴ συγχωρῆσαι ὠφελεῖν δυναμένῳ, φόβῳ τε ἐς μίσος τοῦ ἐφεστηκότος χρησομένῳ πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσδρεύοντα τῇ δεσποτείᾳ, τὰ δὲ ὡς ἀντεπιβουλεύοντα ὑπέρ τε τοῦ σωτηρίας ἐς τὸ ἀνεπιλήπτως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπεὶ δὲ [p] γενεθλιαλογίᾳ Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, [q] κατὰ τὰ καλοροθούμενα αὐτῆς μείζονος τοῦ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκείνως τὸν βίον [r] ἐζηλωκώς. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ἐπιτηδειοτάτους αὐτῷ, ὡς [s] ᾠδαγμένῳ ἀνδρὶ τῆς Ρωμαίων [t] ποτὲ τιμησόμενος [v] ἡγεμονίας. [x] τά τε πάντα μαντικῶν ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἦτος, ὑπὸ τοῦ

[q] Ἐξ ὧν μέγα ὄφελος] Μέγα ὄφελος ἀφ' τούτων *Busb.*

[r] Κατελέλειπτο·] Καταλελειπτο *Hen.*

[s] Αἱρετὸν ἀριθμοῦντες] Αἱρετῶν ἀριθμοῦντες ἐς τὸ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

[t] Προφαῦσον] *L. B.* in *Marg.* προσφατον.

[v] Διαδεξομένου,] Διαδεξομενω *Busb.*

[x] Ἀποφανούμενον.] Καταφανισμενον *Gall.*

[y] Ὥρᾳ ἄγειν] Ημέραν *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Hen.* à *pr. m.*

[z] Καταμελήσοντα] Antea diſtinctum erat, παῖδα, ὡς αὐτὸν.

[a] Καταμελήσοντα —— ὑπολαμβάνων.] Hujus loci verſionem non aſſequor. itaque & mihi lubet experiri. verto, *ſperans fore ut in hoc ejus artificio conniveret Deus:* ad verbum, *ut hoc ejus artificium negligeret Deus*, i. e. *huic ſe non interponeret, nec impediret, quo minus optatum haberet eventum.* ut στρατηγία ſumatur pro στρατήγημα. IBBETSONUS.

† *Exiſtimans —— munus,*] Putans illa re numinis ſuperare ſententiam. *Epiphan.*

[b] Στρατηγίας] *L. B.* στρατηγίᾳ.

[c] Ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente aliquantulum *Epiphanio.* antea erat, ἡδομένης ἤδη ἃ ἤθελεν ὢν ἐβούλετο.

[d] Εἰσήγαγεν] *L. B.* εἰσῆγεν.

[e] Εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν] Εἰς εὔνοιαν *Busb.*

[f] Κατ' αὐτὸν] *L. B* κατατὸν.

[g] Ἀφῃρημένῳ,] Ita diſtinxi, cum in *Editis* eſſet ἀφῃρημένῳ ἐπιτρέψειν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμεως &c.

[h] Ψηφίσοιτο δυνάμεως] Ψηφίσαιτο *Gall.* & *L. B.*

[i] Αὐτῷ] *L. B* αὐτῇ.

[k] Κατωλοφύρατο,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* κατολοφυράμενον in *cæteris.*

[l] Ἀφῃρημένον τὸ κράτος,] Ἀφῃρημένῳ *Vat.*

[m] Ἐπ' ἄλλων κρειττόνων] *L. B.* in *Marg.* notat ſcribendum forte, ἐπὶ ἄλλῳ κρείσσονι.

[n] Εἰσηγησαμένων τοῦ συναναστρέφειν] Ita pro εἰσηγησαμένῳ vel εἰσηγησαμένῃ ut in *Editis Aliiſque.*

[o] Κείσεσθαι τοῦ σωτηρίαν,] Hoc modo diſtinxi. prius erat, κείσεσθαι, τοῦ σωτηρίαν αὐτῷ δὲ μὴ &c.

[p] Γενεθλιαλογίᾳ] Ideo Juvenalis Sat. 10. ℣s. 94. ait eum Capreis hæſiſſe, *Cum grege Chaldæo.* REL.

[q] Κατὰ τὰ καταρθούμενα] Ita legendum cenſui levicula cum mutatione. antea erat, ᾗ καταρθώματα αὐτῇ μείζονος τ. ἰ. τ. ἀ. ἐκείνων τ. β. ἐξηγμένῳ. nullo plane ſenſu. HUDS. Verſ. *ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens*, quæ perſpicuum non fundunt ſenſum. videtur etiam prior lectio levicula cum mutatione defendi poſſe. ᾗ καταρθώματα αὐτῇ, μείζονος τ' εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκείνως, ἐξηγμένῳ. Sic lego mutato ſolum τόδε in τόνδε; & verto, *illius virtutes prolixius etiam iis, qui ad hoc vitæ genus ſe ſponte contulerant, laudans & extollens.* neſcio tamen an ἐξηγμένῳ in ἐξηρμένῳ non ſit mutandum. IBBETSON.

[r] Ἐξηγμένῳ.] Κατηγμένων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* κατηγμένῳ *Gall.*

[s] Παρᾠδήσατο] *L. B.* Παρᾳγήσατο.

[t] Ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίας.] Sic *Busb.* προτιμησόμενος in *Editis Aliiſque.*

[v] Ἡγεμονίας.] Nota quod Imperatores ἡγεμόνες dicantur. REL.

[x] Τά τε —— ἡγούμενος] De Tiberio oſtentis tribuente *Sueton. Tiber.* c. 73. SPANH.

τῷ

τῦ ἐπαληθεύοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πεφγμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχίᾳ τῦ γεγονότ@, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ ἡδέι τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς [y] διατιθέμεν@, καὶ κατάμεμψιν αὑτοῦ ποιούμεν@, [z] πρότερον [a] οἰώνησιν ποιούμενος. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων, [b] διαφθείρεσθαι τῷ προγνώσει τὸν ἐσομένον δυσχέραν τῶν φιλτάτων τελευτᾶν. καίπερ ἢ συντεταραγμέν@ τῇ ψυχῇ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς ἃς οὐκ ἤθελεν ἐλθεῖν, ἄκων τε καὶ μὴ βυλόμεν@ φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, "ὦ παῖ, καί περ μοι συγγενέσ-"ρα Τιβερίυ ἡ κατὰ σὲ ὄντ@, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτῦ, "καὶ [c] τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων "ἐγχειρίζω τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν. [d] ἀξιῶ δὲ σε μη-"δὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς "ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματ@ καθίστημι μέγεθος, "μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπιστάμενον, "ὡς σοί τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιῶνδε σοὶ κα-"τασχεῖν ἀγαθῶν πορισὴς, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς "πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ φροντίζειν διὰ τὴν συγ-"γένειαν· ἄλλως τε [e] γινώσκειν ὡς τεῖχος σοὶ ἐς τῆς ἀρ-"χῆς ὁμῦ ἐς τῆς σωτηρίας πρεῖον γίνοιτ' ἂν Τιβέριος, "φροίμιον ἢ ἐκ δυσχερῶς μεθισταμένους. [f] αἱ τε γὰ μονώ-"σεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πταισμάτων ὄγκον "[g] καταστῆσιν, [h] καὶ θεοῖς οὐκ ἀτιμώρητα [i] ὁπόσα ἀφανὴ "δίκην πεφασόμενα ἀφανίζοι ἐκ νόμου τὸ ἑτέρως πεφα-"σθὲν ἀφαιρούμενος." ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, ὁ μὲν πιθανὸς ἦν τῷ Γαΐῳ καί περ ὑπισχνυμένῳ· ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸν τε Τιβέριον μαντείας [ii] αἱρεῖται τῆς ἐκείνου, κἀυτὸς, ἐπιβυλῶν [k] ἐπ' αὐτὸν συνιστάντι, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ.

ι'. Τιβέριος ἢ [l] τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιὺς ἡμέρας, [m] ἔθανε, χὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν [n] ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μείους, πρὸς ἑπταετῆν δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάϊος ἢ ἦν αὐτοκράτωρ τέταρτος. [o] Ρωμαῖοι μὲν δὴ, [p] πυθόμεν τὸν Τιβερίυ τελευτῆς, [q] εὐφραίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας· ὡς μὲν πιστεύειν γε θαρσοῦς ἦν αὐτοῖς, ὡς τῷ μὴ βούλεσθαι, [r] πρὸ πολλῶν γὰ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τὸν λόγων, δέει ἢ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας ἡμομένης προεξαναστάντες [s] ἐπίδηλοι ὦσι τῶν αὐτῶν χάρματος, εἶτ' [t] ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν [u] ἡμομένης· πολλὴ γὰ ἀνὴρ εἰς ἦν Ρωμαίων τὰς εὐπατρίδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσέρωτος ἐπὶ πᾶσιν ὢν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τοῦ αἰτίαν ἐπανέλοιτο ἐκ μισεῖν, καὶ ἐπὶ πᾶσι μὲν οἷς [x] κέκτηνται ἐξαρκιοῦν φύσιν ἔχων, εἰς

vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum *aliquoties* non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac si nepos jam exstinctus esset, & semetipsum accusans quod de venturis solicitus augurio uti voluisset. cum enim sibi, à mœrore vacuo, liceret è vita excedere futurorum ignoratione, *jam* de se *plane* actum esse, ut qui moriturus esset cum præsensione malorum quæ sibi charissimis eventura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinato adeo alii, quam ipse voluerit, imperii vices habituri sint, Cajo tamen invitus & præter voluntatem dixit, "Fili, etsi Tiberius mihi te genere pro- *Cajo imperium & Tiberium Gemellum commendat.*
"pinquior sit, ego tamen & meopte judicio &
"Deorum suffragiis tibi in manus trado Romano-
"rum imperium. te vero oro atque obsecro, ne
"ei admotus obliviscaris aut meæ benevolentiæ,
"qui te in tantæ dignitatis fastigium provexi, aut
"tuæ cum Tiberio cognationis; sed, intelligens
"quod Diis volentibus & secundum eos tantorum
"beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi
"referas pro mea ad ista propensa voluntate, Ti-
"beriique ut cognati rationem habeas: præterea-
"que scias quod superstes Tiberius tibi erit im-
"perii simul & salutis propugnaculum, interitus
"vero illius calamitatum origo. periculosa enim
"solitudo in ejusmodi rerum celsitudine constitu-
"tis; nec Dii inulta patientur quæ † præter jus fas-
"que perpetrata legem deleant alia agere præci-
"pientem." Ista quidem loquutus est Tiberius, haud tamen Cajo persuadebat, licet ita facturum recipiebat: sed in imperio collocatus, & Tiberium *Tiberii nepotem* juxta illius præsagium tollit, & ipse non multo post ex insidiis in semet structis interemptus est. *Cajus Tiberium nepotem Tiberii tollit.*

10. At Tiberius, cum eo tempore Cajum principatus successorem declarasset, paucis diebus *huic rei* superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos & viginti, ac præterea menses quinque & dies tres. Cajus autem quartus *Romanorum* erat imperator. Cumque Romanis quidem de morte Tiberii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vix tamen ausi sunt inducere animum ut crederent, non quod id *magnopere* non vellent, nam verum esse quod nunciaretur vel ingenti pecunia redemptum irent; sed quod vererentur ne vano rumore ante tempus excitati gaudium suum proderent, deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, & qui ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamsi odii in aliquem temere causam arripuisset, & natura quidem pro- *Ex Tiberii morte magna populi lætitia.*
cli-

[y] Διατιθέμεν@] Διανεύμεν@ *Busb.*
[z] Ταύτῃ] *L. B.* ἐκ τῇ.
[a] Οἰώνησιν] Scribe οἰώνισιν. COCC.
[b] Διαφθείρεσθαι] Ita quoque *L. B.* habet in contextu, sed in *Marg.* Διατελεῖσθαι.
[c] Τῷ ὁμοψήφῳ] Τῇ ὁμοψήφῳ *Busb.*
[d] Ἀξιῶ ἢ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν,] Ἀξιῶ τε σὲ μὴ ἀμνημονεῖν *Busb.*
[e] Γινώσκειν] *L. B.* γινώσκων. Coccejus ἄλλως τε ἢ γινώσκων.
[f] Αἵ τε ——— ἀδικαλῶν.] De Tiberii Nepote, a Cajo interempto, Philo Legat. ad Cajum p. 995. D. E. & p. 996. SPANH.
[g] Καταστᾶσιν,] Ita lego. καθίσασιν in *libris.*
[h] Καὶ θεοῖς οὖν] Οὐ γὰ ἀτιμώρητα τοῖς θεοῖς *Busb.*
[i] Ὁπόσα ἀφανὴ δίκην πεφασόμενα] Quod contra fas aut jus aut contra fœdus naturæ perpetratum *Rufinus.* SPANH.
[ii] Αἱρεῖται] ταῖς ἐκείνου,] Αἱρεῖ] *Busb.* (αἱρεμεῖ) *Lugd. Bat.* Coccejus ἀναιρεῖ]) forsan αἱρεῖ ταῖς.
[k] Ἐπ' αὐτὸν συνιστάντι,] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*
[l] Τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας] Illud τότε è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*
[m] Ἔθανε, ——— εἴκοσι.] Conf. αἰλιαν. lib. 2. c. 9. §. 5. Pro πέντε μείους Zonaras, qui Josephum hic, ut solet, exscribit, habet ἑπτὰ μείους, sicut Dio, l. LVIII. p 639. B. SPANH.
[n] Ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας,] Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Coss. mortem obiit XVII. Kal. Apr. (*Suet. Tib.* c. 73. *Tacit. Ann.* VI. 50.) seu potius VII. sive Martis die XXVI. quum post Augusti excessum imperasset annos XXII. menses VII. dies VII. ut refert *Dio* in fine libri 58. non menses V. dies III. ut hîc loci. nec menses VI. dies III. ut in *lib.* 2. *de Bello. Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 4750. *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere, habet μείους ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας. Videsis *Pagi Criticam* ad *Baron.* p. 29. HUDS. At ipse lib. de bell. II. 8. sex menses ei spatio dat. Dio Cassius *septem menses, septem dies* habet. Error itaque est à librariis profectus hic aut illic. REL.
[o] Ρωμαῖοι ——— ἀγγελίας·] Ρωμαίοις ἢ ἦκε μὲ πύσις τὸ Τ. τ. ἀφραίνοντό τε τῷ ἀγαθῷ τ. ἀ. ὡ μὲν ἐπίστευον. ὡ τῷ μὴ β. *Busb.*
[p] Πυσθ] *Gen.* πίσθ.
[q] Εὐφραίνοντο] *L. B.* ἀφραίνοντο.
[r] Πρὸ πολλῶν γὰ] Illud πρὸ non agnoscit *Busb.* qui mox habet ἐτιμήσαντο, & dein ἐπαληθεύσαν.
[s] Ἐπίδηλοι ὦσι] *L. B.* ἐπὶ δηλώσθ.
[t] Ἀπόλοιντο] Ita *Busb.* ἀπόλοιντο in *cæteris.* in *Lugd. Bat.* ἀπολύοιντο.
[u] Ἡμένης] Abest à *L. B.*
[x] Κέκτηνται] Videtur κέκτηνται legi debere. IBBETSON. Videlicet pro κέκτηται, quod erat in *Hudf.* & omnibus aliis excepto *L. B.* ex quo restituimus. HAV.

τε

clivis ad fæviendum pro arbitrio, mortemque vel leviſſimorum ſupplicium conſtituens. adeo ut cum rumorem de eo ſparſum libentiſſime audirent, lætitia perfrui quantum vellent inhibiti fuerint malorum metu, quæ fruſtrata ſpe ante oculos verſabantur. Marſyas vero Agrippæ libertus, audita Tiberii morte, contento curſu Agrippæ nuncium properabat; cumque ipſum forte offendiſſet in via quæ duceret in balneum admoto ei capite, ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit quid ſibi vellet iſtis verbis, & inde lætitia geſtiret, "at tibi, inquit, tum "pro cæteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, "gratias omnes & ago & habeo, modo vera ſint "quæ nnncias." Tum centurio, qui præerat cuſtodiæ Agrippæ; cum animadverſiſſet qua feſtinatione accederet Marſyas, & quantum gaudii ex illius verbis obortum eſſet Agrippæ, ſuſpicatus ſermonem illis fuiſſe de re nova, *protinus* eos interrogavit, de ſermonibus quos inter ſe conferrent. Illi vero primum quidem diverticula quærebant, cum autem inſtaret *centurio*, Agrippa ei, ut qui jam amicus eſſet, ſine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippæ; eique epulas appoſuit. Cum autem iis adhiberetur, & meliuſcule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium vivere, & cis paucos dies in urbem reverſurum eſſe. Tunc centurio his verbis graviter turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ diſcrimen adiret, ut qui morte Cæſaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me "impune, ut exiſtimaſti, falles mentitus mortem "imperatoris, & non capite lues hanc linguæ pe-"tulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius ſolverat, vinciri jubet, & accuratiorem ei quam antea cuſtodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: poſtridie vero rumor in urbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam refugerunt homines, quibuſdam etiam *hac de cauſa* ſacra facientibus; moxque allatæ ſunt à Cajo literæ, alteræ ad ſenatum quibus Tiberii mortem ſignificabat ſeque in *defuncti* imperium ſucceſſiſſe, alteræ ad Piſonem urbi præfectum, quæ & hoc ipſum nunciarunt, juſſeruntque Agrippam è militum cuſtodia in eas ædes transferri quas habitabat antequam vinciretur: adeo ut vacuus à timore in poſterum illic ageret. nam in cuſtodia quidem ſervabatur, ita tamen ut remiſſius haberetur viveretque. At Cajus, poſtquam Romam venit; perducto ſecum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum ſepelivit, voluitque eadem die Agrippam è vinculis dimiſiſſe, niſi ei obſtitiſſet Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, ſed ut decori quod ad Cajum attinet ratio haberetur: ne, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat, cum læ-

Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat.

Rumor it Tiberium adhuc vivere.

Agrippa artiorem in cuſtodiam datur.

Cajus ſenatui & Piſoni ſignificat mortem Tiberii.

θάνατόν [y] τε καὶ τῶν κυφοτάτων ἀναπηδήσεις τῷ ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ δὲ ἐπ' αὐτῷ λόγῳ φέρονσες τῷ ἀκρόασιν, εἰς ὄσον ἐβούλοντο ἀπολαύσωσι χρῆναι συνεκώλυτο δείμασι κακῶν, ἃ προσεφέρετο ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας δὲ τοῦ Ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος [z] Τιβερίου τὸν τελευτὴν, [a] ἔθει δρομαίως [b] τῷ Ἀγρίππᾳ [c] ἀγγελιόμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνιόντας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, [d] τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ δὲ συνέσιν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάριν [e] τοῦ ἐπ' αὐτῷ προσενεχθείς, "ἀλλά "σοι τῶν ἀπάντων καὶ τὸ δὴ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν "ἐμοὶ παντοίαι [f] γίνονται, μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα "εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὃς γε τῇ φυλακῇ ἐφειστήκει τοῦ Ἀγρίππα, θεώμενος τὸν παρόντα μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα [g] Ἀγρίππᾳ συνελθόν, ὑποπτήσας καινώσιν τινα γεγονέναι τῶν λόγων, [h] ἤρετο σφᾶς περὶ δὲ λόγου τοῦ ἐφειστήκοτος. οἱ δὲ πως μὲν παρέτρεπον, ἐγκειμένου δὲ ἀποσημαίνει ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν [i] ἐνδοιάσας. ὁ δὲ [k] συνιστάτο τε τὸν ἡδονὴν τοῦ λόγου, ἅτε τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, πεπίστευέ τε αὐτῷ δεῖπνον. [l] εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τοῦ πότου προϊόντος, παρῆν τις λέγων, ζῇ τε ὁ Τιβέριος, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, [m] ἅτε τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, [n] δεσμώτῃ τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου [o] Καίσαρος συνδηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τὸν Ἀγρίππαν τοῦ κλινιδίου· καὶ, "ἦπου, φησὶν, "λύσιν με ὑπονοεῖς θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος καταψευ-"σάμενος, ἀλλ' ὁ [p] κεφαλῇ τῇ σῇ τοῦτον [q] ἀναμαξᾶ-"μεν τὸν λόγον;" ταῦτα εἰπὼν [r] κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν, λευκοῖς ποσὶν πρότερον αὐτὸν, φυλακῇ τε ἀκριβεστέρᾳ [s] αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίστατο. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν ταύταις τοῖς κακοῖς· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε [t] πλείων τοῦ καὶ τὴν πόλιν ἰσχυρίζομενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη [v] θρυλεῖν, καί τινες ἐς θυσίας ἐπετίλουν, ὑπισχνοῦντό τε ἀφιγμένοι πρὸς τὸν Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τὸ σύγκλητον τοῦ Τιβερίου διαφθορᾶς [x] τοῦ τελευτοῦ ἐς τὸν αὐτοῦ προθυμίαν τῆς ἡγεμονίας γνωμένου, ἡ δὲ πρὸς [y] Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως, τοῦτό τε ἀγορεύσαι, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ φρατηρίου μεταχωρῆσαι εἰς τοῦ [z] οἰκίαν ἐν ᾗ [a] πρότερον ἡ δεσμὴν διαίταν εἶχεν· [b] ὥστε ἐν θαρρεῖ λοιπὸν ἦγε τὰ περὶ αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ ἐς τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν διαίταν. Γάιος δὲ ὡς [c] ἐπὶ Ῥώμης παρῆν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν δὲ αὐθημερὸν λύει [d] ὄντα προθύμου, κώλυμα Ἀντωνία ἦν, [e] ἔν τι μισεῖ τῶν πρὸς τὸν δεδεμένον, σωμηδία δὲ τοῦ Γαΐου εὐπειθὴς, μὴ δόξαν ἀπάγοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, ἄν-

[y] Τε] *L. B.* δὲ.
[z] Τιβερίου τοῦ τελευτοῦ] Τοῦ Τιβερίου *Busb.*
[a] Ἔθει δρομαῖος] Ὡθεῖτο *Busb.*
[b] Τῷ Ἀγρίππᾳ] Ita cum *Cod. Busb.* τὸν Ἀγρίππαν in *cæteris.*
[c] Ἀγγελιόμενος.] Eſt qui malit ἀγγελοῦμενος, nihil tamen mutare volui, licet ſimplex ἀγγελίζομαι, à quo ἀγγελιῶμαι, raro occurrat
[d] Τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν.] Familiare erat Judæis tyrannice dominantes appellare *Leones*, ut conſtat ex 2 *Tim.* c. 4. v. 17. *Eſth.* c. 14. v. 13. & *Ezech.* c. 19. Videſis *Grotium* ad 2 *Tim.* c. 4. v. 17. & *L. Capellum* in *Spicilegio* ad *Tim.* loco citato.
[e] Τῶν ἐπ' αὐτῷ] *L. B.* τῷ ἐπ' αὐτῷ. utrumque ferri poteſt. HAV.
[f] Γίνοιτ' ἄν,] Illud ἄν è *Cod. Busb.* qui etiam γίνοιτο habet.
[g] Ἀγρίππᾳ] Τῷ Ἀγρίππα *Vat.*
[h] Ἤρετο σφᾶς] *Al.* ἤρετο.
[i] Ἐνδοιάσας.] Conf. ſupr. §. 4. SPANH.
[k] Ἐκοινᾶτό τε] *Gen.* συνοινᾶτό τε.
[l] Εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ,] Εὐωχουμένων δ' αὐτῶν *Busb.*
[m] Διὰ τὸ εἰς θάνατον] Ὡς εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχὼς *Busb.*
[n] Δεσμώτῃ —— χάριτος,] Conf. infr. cap. 9. §. 4. SPANH.
[o] Καίσαρος συνδηθῆναι] Αὐτοκράτορος συνδιατρίβειν *Busb.*
[p] Κεφαλῇ —— λόγον;] Ex Homero Odyſſ. τ. v. 92. ἔρδουσα μέγα ἔργον, ὃ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. SPANH.
[q] Ἀναμαξόμεθα τὸν λόγον;] Ἀναμαξόμεθα *Gall.*
[r] Κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν,] Κελεύει δῆσαι, αὐτὸν ἤδη λευκοῖς *Busb.*
[s] Αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίστατο.] Ἢ πρότερον αὐτοῦ καθίστατο *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* αὐτοῦ ἢ πρ. καθίστα *Busb.*
[t] Πλείων τοῦ καὶ τὴν πόλιν] Πλειόνων *Busb.*
[v] Θρυλεῖν,] Θρεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.* Θρυλλεῖν *Gall.* HUDS. Lege Θρυλλεῖ cum *Gall.* IBBETS.
[x] Τοῦ τελούτου καὶ τοῦ αὐτοῦ] Τὸν θάνατον *Busb.*
[y] Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως,] Πείσωνα *Busb.*
[z] Οἰκίαν ἐν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οἰκίαις in *reliquis.*
[a] Πρότερον ἡ δεσμὴν διαίταν εἶχεν.] Πρότερον ἦ δεσμὴν *Busb.*
[b] Ὥστε ἐν θαρρεῖ] Ita *Vat. Busb.* & *Epiphan.* ὥστε in *Editis Aliisque.*
[c] Ἐπὶ Ῥώμης παρῆν,] Ἐπὶ Ῥώμης *Busb.*
[d] Ὄντα προθύμου,] Forte ὄντι προθύμῳ. COCC.
[e] Οὗ τι μισεῖ τῶν πρὸς τὸν δεδεμένον,] Ita etiam *Epiphan.* ᾧ τιμισεῖ τῶν πρὸς τὸν δ. *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*

f Απο-

ἀνδρα ὑπ' ἐκείνε δεδεμένον λύων ἐκ τε ὀχέως. διελθόσων μέντοι ὀ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τ οἶκον, [f] ἀποκείρά τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσιν· εἶτε ἐπὶ τὸ διάδημα ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ [g] βασιλέα καθίσησιν αὐτὸν τ φιλίππε τετραρχίας, [h] δωρησάμενος αὐτῷ ἐπὶ τῷ Λυσανίε τετραρχίαν, ἀλλάτει τε τὴν σιδηρᾶν ἁλυσὶ χρυσῆν ἰσόσταθμον. [i] ἱππάρχειν ἦ [k] ὅτι τ Ἰουδαίας ἐκπέμπει Μάρυλλον.

ια'. Δευτέρᾳ ἦ ἐπὶ τ Γαΐε Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἠξίε συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τῶν τε ἀρχὴν καταστήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενον ἐπανιέναι. καὶ συγχωρήσαντος ἐκ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς, πολλῷ τε τ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ὁποίας τε τ μετέπειτα ἔσ καὶ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον ἐκ μὴ ἁμαρτόντα [l] χρησάμενα τ ἐλπίδων· οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τὶ γενόμενον.

titia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet: impositoque deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, & auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Judæa. *Cajus Agrippam vinculis solvit, regemque creat.*

II. Anno autem Caji Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, cum omnia quo oportet modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, & præter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, ut rem ita esse crederent. *Agrippa in regnum suum navigat.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ ἦ Ἀγρίππε, συνοικοῦσα [m] Ἡρῴδῃ, [n] τετράρχῃ ὄντι ἐπὶ τ Γαλιλαίας τε Περαίας, φθόνῳ παιδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνέναν ἀνδρὸς ἦ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον ἦ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὕστως πολλῆ ἦ εὐδαίμονος. [o] ἐλυπεῖτο δ' οὖν καὶ βαρέως ἔφερε [p] τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν εἰωθότων φωτὸς ἡμῶν τ βασιλείας ὅτι φοιτώσας τοῖς πολήταις, [q] ὑπερφθονεῖσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέραν ἦ φθόνε, ἀλλὰ τ ἄνδρα ἐξῆρε, κελεύσας ὅτι τ Ῥώμης πολεῖν ὅτι μνησείας τῶν ἴσων. "ἐ "γὰ ἀνεκτὸν εἶναι, [r] φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστο- "βούλε μὲν ὑὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ ἦ πατρὸς κατηγωνισμέ- "νε, πενίᾳ ἦ ἀπόρῳ σιτῶν, ὡς πλέως αὐτῷ ὑπάρχοι φό- "βος τὰ καθ' ἡμέρας, φυγῇ ἦ τ δεδανεικό- "των τ πλοῦ πεπιημένον, ἐπανελθόντι βασιλεῖ, "αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τῷ συγγενεῖ τ ἀρχῆς "καλοῦντος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσῃ τ ἴσων, καθέζοιτο "ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ δ' ὑστέρου γε, "Ἡρῴδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ πατρὸς ἔ "γέγονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενοῦς ἀξιώμα- "τος· μηδὲ ὑπόμενε κατᾶσχεῖν πρόχειρα τιμῆς ἀνδρὶ, "πλοῦτον τεθραμμένῳ τ σὸν, μηδὲ πενίαν ὑποφήνης "τὴν ἐκείνε, τ ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι "δυναμένῳ, μηδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τ "χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὅτι "τ Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνε φειδώ τις ἔστω, μήτε "δεργείας δαπάνης καὶ χρυσίε, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἐλπ- "μενοῖς [s] ἐν βελτίοσιν ἡγεῖσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀνα- "λώτως [t] τ ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

IX.

HErodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, * invidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum suum, collocatum cerneret, & quod *de provincia* quidem cum fuga discesserit non valens debita dissolvere, reverius autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, graviterque ferebat tantam *rerum* mutationem; maximeque cum illum vidisset regiis insignibus ornatum per turbas invehi, non *amplius* sustinuit * invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem esse, dicebat, si A- "grippa Aristobuli, à patre morte multati, filius, "& cum extrema inopia conflictatus, ut omnino "ei ad victum quotidianum necessaria *ab aliis* sup- "peditarentur, postquam metu creditorum fugam "per mare capessiverat, cum regia dignitate re- "verteretur; ille vero, cum esset regis filius, & "cognatio cum imperio eum excitare deberet ad "eundem statum sibimet vindicandum, vita priva- "ta contentus quiesceret. Atqui si antehac nun- "quam tibi, Herodes, molestum fuerit infra pa- "trem è quo ortus es deprimi, nunc saltem digni- "tatem tibi cognatam appete, neque sustine viro "cedere te præeunti in honore, quem non puduit "tuas aucupari divitias, neque facias ut illius ege- "stas plus valere potestate videatur quam nostra "rerum omnia copia atque affluentia, neque non "erubescendum existima illis inferiorem esse qui "heri & nudiustertius tua vixerant misericordia. "Sed Romam eamus, nec labori parcentes, nec "auri argentive impendiis, quod nequaquam me- "lius erit ea servare quam regno parando prodi- "gere. *Herodias maritum suum ad regnum petendum hortatur.*

2. Il-

---

f Ἀποκείρά] Zonaras p. 276. A. κείρει τε τὸ ἀφεστῶτ τ τριχός. SPANH.

g Βασιλέα —— τετραρχίας,] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 9. § 6. SPANH.

h Δωρησάμενος αὐτῷ] Δωρησόμενος rescribendum esse monuit Cl. *Petitus* in *Animadv. miscellan.* tom. 3. p. 238. utpote quod Lysaniæ tetrarchiam non dederit Cajus, sed se daturum promiserit, id quod postea præstitit Claudius, ut constat ex l. 19. c. 4. Non tamen opus est quidquam in textu mutare, cum familiare sit huic auctori (id quod etiam in *Polybio* observavit Casaubonus) *aoristos* ponere pro *futuris*.

i Ἱππάρχειν] Ita quidem & *Epiphan.* forsan tamen ἵππαρχον legendum. HUDS. Ἱππάρχης in Judæam missus, Magister Equitum *Rufino*. Rectè hic *Gelen.* Præses. SPANH.

k Ἐπὶ —— Μάρυλλον.] Ex τ *Busb.*

l Χρησαμένα τ ἐλπίδων·] Χρήσασθαι *Busb.*

m Ἡρῴδῃ,] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Τετράρχης ὄντι ἐπὶ τ Γαλιλαίας] Conf. supr. lib 17. c. 8. §. 1. SPANH.

* *Invidebat fratri hanc potentiam*,] Potestatem fratris ex invidia non ferebat, *Epiphan.*

o Ἐλυπεῖτο δ' οὖν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐλυπεῖτο ὄν τε in *ceteris*.

p Τῇ ἐπὶ τοσούτοι μεταβολῇ,] Τῇ αὐτῇ μεταβολῇ solus *Busb.*

q Ὑπερφθονεῖσθαι] Ἐπικρύπτεσθαί τε *Busb.* quæ lectio satis commoda.

* *Invidiæ suæ infelicitatem clam habere*,] Si quis malit aliter interpretari, nimirum quasi ellipsis esset vocis ἴσην ante ἦ φθόνε, per me licet.

r Φησὶ,] *L. B.* σφίσι.

s Ἐν βελτίοσιν] *L. B.* ἐν βελτίοσιν ὄν.

t Τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.] In libris τὰς, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Præter *Lugd. Bat.* qui emendationi huic adstipulatur. HAV.

Frustra ei obnititur Herodes.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium & quietem diligens; † suspectasque habens res Romæ turbatas, conabatur etiam uxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipsum videret *ab itinere* refugientem, vehementius instabat, jubens ut regnandi causa nihil intentatum relinqueret; nec prius destitit, quam Herodem, etiam invitum, in suam sententiam pertraxisset, ut qui forte defugere non potuerit quod ipsi agere constitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentissime præparasset, ut nihil sumptibus parceret, Romam, Herodiadem secum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum consilio & apparatu, & ipse ‡ *ad idem iter* se parabat: & quamprimum eos ora solvisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum, unum è libertis suis ad imperatorem cum muneribus & literis contra Herodem *scriptis*, utque istis de rebus Cajum ipsum *viva voce*, si opportune posset, certiorem faceret. Ille Herodem è portu subsequutus, & secunda navigatione usus, ab Herode tantum modo à tergo relictus est, ut dum ille cum Cajo loqueretur, hic ipse adveniret & literas *ei* redderet. Uterque etiam Dicæarchiam adpulit, & Cajum apud Bajas reperiunt. id autem oppidulum est Campaniæ, quinque ferme stadia dissitum à Dicæarchia. atque illic prætoria sunt splendidissime instructa & apparata, quod imperatorum quisque superiorem vincere studuerit munificentia: calidaque lavacra suppeditat iste locus, sponte è terra scaturientia, quæ & utentibus prosunt ad instaurandam valetudinem, prætereaque ad vitæ delicias *plurimum* conferunt. Cajus autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipsum autem primum incidebat, & Agrippæ literas perlegeret, in Herodis accusationem compositas (accusabat autem eum & conspirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, & jam cum Artabano Partho adversus Caji dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quæ narraret afferebat, tantum armorum apparatum in ejus armamentariis esse repositum, qui satis erit instruendis virorum septuaginta millibus) & isto indicio commotus erat, & Herodem percontabatur, an vera essent quæ de armis nunciarentur. illoque arma se habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) *Cajus* credenda esse existimans quæ ei de defectione objicerentur, ademptam illi tetrarchiam Agrippæ regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, & Herodem perpetuo exsilio damnavit, Lugduno Galliæ oppido ei ad habitandum assignato. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, & pecuniam, quæ ad ipsam pertineret, *ei* concessit, & ratus ipsam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipsi præsidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, imperator, magnifice admodum, "sicut dignitatem tuam decebat, ista loquutus es,

Tandem precibus Herodiadis victus cum ea Romam proficiscitur.

Fortunatus Romam missus ab Agrippa ut Herodem accusaret.

Cajus ad Bajas.

Agrippæ literis fidem habet Cajus.

Herodem & Herodiadem perpetuo exsilio multat.

β'. ὁ δ' οὖν τέως μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τι αὐτὴν ἐπεχείρει. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα εἶδεν μειζόνως ἐπέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνιέναι πάντα πράττειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα [v] αὐτῇ ἀκινδύνως ὑφεῖσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως [x] ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένου. ὑγιασκδιασαμένος τε ὡς ἐνῆν μαλιστα, καὶ φιλοδοξήσας μηδενὸς χρώμενος, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὴ καὶ τὴν Ηρωδιάδα ἀγόμενος. Ἀγρίππας δὲ, τὴν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε ἐπεστάλθησαν ἀκριβῶς, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης φορτηγάτον αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς κατὰ τοῦ Ηρώδου, ταῦτα καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπιτυχὼν τοῖς ἀμφὶ τὸν Ηρώδην, καὶ δεξιῶς χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ Ηρώδου, ὥστε τὸν μὲν [y] ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικαταίσσειν, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ συνέπεσον ἀμφότεροι Δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίδιον δέ ἐστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας [z] ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου [a] προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λιπαρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ [b] ἀνειμένῳ τῆς ἀφέσεως συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε συνομιλῶν τῷ Ηρώδῃ, [c] πρῶτον ἢ αὐτῷ ἐντυχεῖν, ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς [d] ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου [e] συγκειμένας. [f] κατηγορῆ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε τοῦ Σηϊανοῦ κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ τοῦ Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ δηρόντῳ κατὰ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, ὑπόδειγμά τε ἰδίῳ αὐτῷ τὰ λόγῳ μυρίασιν ἐπλὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσι καταστρέψασθαι τὸν τοῦ Ηρώδου ὁπλοφόρους ἀπολιπόντα· ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ηρώδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὰ δὲ, ὡς γὰρ ἰδίῳ ἕτερα εἰπεῖν ἀφ' ὧν τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, [g] προσθήκην τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀιδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας [h] οἰκητήριον αὐτῷ [i] Λούγδουνον πόλιν τῆς [k] Γαλλίας. Ηρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἰδίᾳ ὅσα [l] ἐκείνῃ ἴδια ἦν, καὶ [m] τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τιμῶν αὐτῇ τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δὲ "ἀλλὰ "σὺ μὲν αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιῶς "μάλα τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δὲ "μοι

† *Suspectasque habens res Romæ turbatas*,] Molestiam Romæ declinans, *Epiphan.*

‡ Ad idem iter *se parabat*:] Etiam ipse semetipsum præparat, *Epiphan.* ipse quoque se accinxit ad resistendum *Gelen.* Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ὡς τὴν Ῥώμην παρεσκευάζετο, *Zonaras*: ex quo illa *ad idem iter* inserui. Agrippam animum mutasse existimat *Noldius* in *Hist. Idumeæ*, p. 263. quod non constat eum Romam profectum esse: illudque (in lib. 2. *de Bello*, c 8.) ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ κατήγορος Ἀγρίππας, intelligendum esse per *literas* aut *legatos*. Hæc ille. Verum dubito, an statim Herodem sequi in animum induxerit Agrippa: quem aliquanto post, ubi omnia ad iter necessaria pro dignitate regia apparaverat, Romam se contulisse manifestum est ex cap. ix.

v Αὐτῇ ἀκινδύνως ὑφεῖσθαι,] Αὐτῆς *Busb.*

x Ἀποφυγεῖν αὐτῆς] Ἀποφυγὼ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod sane mox postularet τοῦ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένου. in *Cod. Busb.* μὴ ὄντος ἄλλης ἀποφυγῆς αὐτῆς τὸ &c.

y Ἐντυχεῖν Γαΐῳ,] Ἐντυγχάνειν *Busb.*

z Ὅσον ἀπὸ] Ita cum *Cod. Busb.* ὅσων in *reliquis.*

a Προγεγονότας] *L. B.* τοὺς προγεγονότας.

b Ἀνειμένῳ τῆς ἀφέσεως συμφέροντα.] Vide *Scholiastem* ad *Thucydidem*, p 4. n. 4. *Edit. Oxon.*

c Πρῶτον ἢ αὐτῷ ἐντυχεῖν,] Ita in *Editis Aliisque.* πρῶτόν ἢ *Busb.* πρῶτόν τε *Hen.*

d Ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ] Ἐπὶ *Busb.*

e Συγκειμένας] Ita ipse distinxi. prius erat, συγκειμένας κατηγορῆ &c. dein ἁπλοΐκως ἀπεκειμένην ἐκινεῖτό τε.

f Κατηγορῆ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε] Κατηγορεῖ τε αὐτοῦ *Vat.* κατηγορῶ αὐτοῦ *Hen.*

g Προσθήκην —— ποιεῖται,] Conf. supr. c. 1. §. 1. Herodis Tetrarchia ei ablata & data Agrippæ. vid. Philon. p. 1037. C. SPANH.

h Οἰκητήριον —— Γαλλίας.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 9. §. 6. Hanc de Antipa mentionem, ut falsam redarguit Harduin. eundemque fuisse hunc Antipam putat, qui major Agrippa. *de num. Herod.* pag. 42. SPANH.

i Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας.] Sed in lib. de bello dicit in Hispaniam missum & ibi mortuum. REL.

k Γαλλίας.] Γαλατίας *Busb.*

l Ἐκείνῃ ἴδια ἦν,] Ἐκείνης *Busb.*

m Τῷ] *L. B.* τοῦ *Coccejus* tolli vult, vel mox legi νομίσας. frustra, sensus est νομίσας μὴ κοινωνεῖν τῷ τ. τ. α. HAV.

n Ἐγκα-

"μοι ἐστὶν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ
"πρὸς τὸν γεγαμηκότα, ὃ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας
"ἡγουμένῳ, ὃ δίκαιον [n] ἐγκαταλιπεῖν ὄντι τῆς τύχας
"καθιζάμενον." ὁ δ' [o] ὀργῇ τῷ μεγαλόφρονι αὐτοῦ
πεισάμενος, [p] συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ἡρῴδῃ, καὶ
τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππᾳ [q] δίδωσιν. Ἡρωδιάδι μὲν
δὴ φθόνος ἦν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ [r] κενologιῶν, δίκην τούτου [s] ἐπετίμησεν ὁ Θεός. Γαΐου δ' [t] τὸν μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸν
ἑξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ
μέτριον παρέχων αὐτὸν [u] εἰς εὔνοιαν προσχώρει, ὥστε
τε Ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ'
ἐξίστατο τοῦ [v] ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκφαίζων [x] αὐτὸν, καὶ [y] τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ
θείου πολιτευόμενος ἦρτο.

"sed mihi, quo minus tui muneris gratia uterer, "impedimento est meus erga maritum amor, cui "in secunda fortuna cum fuerim socia, non æquum "esse censeo ut eum in adversa desererem." At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode *in exsilium* abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, & Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, pœnam intulit Deus. Cajus porro primo ac sequenti *sui principatus* anno *egregia* cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam cæteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; & in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

Cajus sub imperii initium præclare res gerit.

Postea divinos sibi honores arrogat.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πρεσβείας Ἰουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμήσαι Ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα.

CAP. VIII.

De legatione Judæorum ad Cajum. Utque Cajus Petronium in Syriam misit, ut bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

[z] ΚΑΙ δὴ στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων
τε [a] οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ἑλλήνων, [b] τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας [c] τῆς στάσεως πρεσβευτὰς αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς
τὸν Γάϊον. καὶ ἦν γὰρ τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς
Ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς [d] τοῦ Καίσαρος τιμῶν θεομορφεῖν.
πάντων γοῦν [e] ὅσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποπεπλεῖς εἶεν,
βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ [f] νεὼς ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένοις, μόνους τούσδε ἀδόξον [g] ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ [h] τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν [i] δεῖσαι ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, [k] φίλων ὁ πρεσβεύων τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, [l] Ἀλεξάνδρου τε ὃς [m] Ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὢν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' ἐκπλαγίαις χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν Γάϊος κελεύσας [n] ἐκποδὼν ἀπελθεῖν· [o] θεομοργής τις ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισι βουλευσόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ θαρρεῖν, Γαΐῳ [p] λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη [q] τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντι.

[z] Et de seditione quæ Alexandriæ inter Judæos & illic habitantes Græcos exorta fuerat, tres ex utraque parte legati ad Cajum missi venerunt. Ex Græcis autem legatorum unus erat Apion, qui multa & Judæis maledicta dixit, & inter alia, quod Cæsari honores divinos tribuerent. Nam cum omnes qui Romano imperio subditi erant, aras templaque Cajo statuerent, eique tanquam Deo honores haberent, solos Judæos, *ajebat*, turpe existimare statuas illi dedicare, & per nomen ejus jurare. Hæc & alia Apion cum dixisset, quibus Cajum exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, & haudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est à Cajo, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat *Cæsaris* iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Judæisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Cajus verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

Apion & Philo legati ad Cajum.

Philo cum ignominia à Cajo dimissus.

2. Ve-

n Ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τοῖς τύχαις καθιζάμενον in *reliquis*.

o Ὀργῇ δὲ μεγαλοφρονι] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* forsan pro ὁ δὲ ὠργῇ δὲ μ. ἀ. ποιησάμενος. in *reliquis* ὀργιῶ. Est qui rescribendum censuit, ὁ δὲ ὀργιῶ δὲ μεγαλόφρονι αὐτὸς ποιησάμενος.

p Συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ἡρῴδῃ] Vid. Philo Legat. ad Caj. p. 1037. C. τῷ Ταραχονίτῃ λεγομένῳ καὶ τὴν Γαλιλαίαν συναφῄρει. Eandem in Hispania fugæ mariti sociam tradit *alius*. lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

q Δίδωσιν.] Δῶρον δίδωσιν *Busb.*

r Κενologιῶν,] Conf. supr. lib. 17. c. 5. §. 6. SPANH.

s Ἐπιτίμησεν ὁ Θεός.] Ἀπήτησεν *Busb.* HUDS. In *Marg. L. B.* ἐπέτισεν, sed novè hoc, ut plura, à Josepho dictum videtur, atque adnotari debet. HAV.

t Εἰς εὔνοιαν προσχώρει,] Εἰς εὔνοιαν παλιὸν *Busb.*

u Ἀνθρωπίνως φρονεῖν] Ἀνθρωπίνως *Busb.* & *Gall.*

x Αὐτὸν,] *L. B.* ἑαυτὸν.

y Τὰ ——— ἤδη.] Conf. *alius*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

z Καὶ δὴ στάσεως] Referuntur hæc ab Eusebio H. Eccl. l. 11. c. 5. SPANH. Totum hoc caput ex Josepho descriptum inseruit Eusebius historiæ suæ ecclesiasticæ, lib. 11. c. 5. & quidem ad verbum ἐξ' λέξιν ut ait. sed τοῖς ἐνοικοῦσι legit Eusebius. τῶν Eusebius. οὐ πάνυ Euseb. ἡγεῖσθαι Euseb. θεομορφεῖν Eusebius. λόγῳ deest in Eusebianis, sed apte exprimit acumen dicti. Cajus sermone suo se iratum Judæis ostendit, at revera Deum sibi iratum reddidit. REL.

a Οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ἕλλησιν,] Τοῖς ἐνοικοῦσι *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 5.

b Τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας] Quinque legatos missos dicit *Philo* in *Legatione* sub finem.

c Τῆς στάσεως πρεσβευτὰς αἱρεθέντες] Illud τὰ δὲ *Cod. Busb.* & *Euseb.*

d Τοῦ Καίσαρος τιμῶν θεομορφεῖν.] *Al.* τὸν Καίσαρα τ.

e Ὅσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ] Ὅσοι *Euseb.* & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* p. 142.

f Νεὼς ἱδρυμένων,] Ναοὺς *Euseb.*

g Ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν,] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* ἡγούμενος in *Editis Aliisque*

h Τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι,] Τὸνομα *Niceph.*

i Ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον,] Ἀναρθῆναι *Busb.*

k Φίλων ——— πρεσβείας] Vide eund. Philon. de hac Legatione. SPANH.

l Ἀλεξάνδρου τε ὃς Ἀλαβάρχου] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* Ἀλεξάνδρου ὄν in *Editis Aliisque*. HUDS. De Alexandro Alabarcha à Claudio liberato vid. infr. lib. 19. c. 5. §. 1. De hujus Alexandri filio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Idem, cujus mentio Act. IV. v. 6 juxta *Pearson. in Act. Apost.* p. 43. SPANH.

m Ἀλαβάρχου] Summus apud Judæos, in Alexandria jus civitatis habentes, magistratus, qui à *Philone* in *Flaccum* Γενάρχης dicitur. Videsis *Annott.* supr. ad cap. 7. §. 2. & *Valesium* ad *Euseb.*

n Ἐκποδὼν ἀπελθεῖν.] *Al.* ἐκ ποδῶν.

o Θεομοργής τις ὢν,] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam, in cujus *Marg.* tamen est θεομανὴς) *Euseb.* & *Niceph.* θεοῦ ὀργῆς male in *Editis*.

p Λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ,] Ita *Josephi* libri omnes, & *Niceph.* λόγῳ minus recte omittunt *Eusebii* codices.

q Τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντι.] Male δὲ Θεῷ apud *Nicephorum*. Videsis *Valesium* ad *Eusebium*.

XI. *Petronius in Syriam missus à Cajo, cum mandatis ut ſtatuam ejus in templo Dei erigeret.*

2. Verum Cajus, indigne ferens à Judæis ſolis ita ſe deſpici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio ſucceſſorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, ſtatuam ejus, ſi ſponte quidem eam ſuſciperent, in templo Dei collocarent: ſin vero detrectarent, poſtquam eos viciſſet id ipſum faceret. Petronius, ſuſcepta Syriæ adminiſtratione, Cæſaris exſequi juſſa properabat: contractiſque quantum poterat auxiliis, & duabus Romanorum legionibus aſſumptis, Ptolemaïdem veniebat, ut illic hyberna ageret, ac ſi *primo* vere bellum geſturus eſſet; quodque decreverat Cajo per literas ſignificabat. Illé vero collaudata ejus alacritate, hortatus eſt eum ad agendum gnaviter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judæorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium ne ad tranſgrediendum & patria inſtituta violanda cogerentur. "Quod ſi, *inquiunt*, tibi omni-"no conſtitutum ſit, ſtatuam afferre & *in fano* col-"locare, nobiſmetipſis prius interfectis quæ tibi "viſa ſunt perfice, nam, uſque dum vivimus, non "eſt ut ea fieri patiamur quæ nobis vetita ſunt, "& legiſlatoris autoritate & proavorum noſtro-"rum, qui ea ut vetarentur ad virtutem ſpectare "ſuffragiis ſuis confirmarunt." Ad hæc Petronius ſubiratus reſpondit: "ſi ita facere cogitarem mea-"pte auctoritate, meiſque ipſius conſiliis obſequu-"tus, æqua & honeſta videretur veſtra poſtula-"tio. Nunc autem cum Cæſar iſta fieri juſſerit, "neceſſe omnino habeo ejus decretis morem ge-"rere, ne illis non obtemperando malum mihi "graviſſimum accerſam." Cui Judæi. "Quoni-"am itaque hæc tua ſententia eſt, ô Petroni, nihil "eorum quæ Cajus præceperit omittendum eſſe, "neque par eſt ut nos contra legis interdictum "quidquam faciamus, qui Dei benignitate freti & "majorum noſtrorum perpeſſionibus hucuſque in "obedientia perſeveravimus; neque erit ut ſuſti-"neamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, ſi ea "obſervemus, ſtatuerit nobis in bonum ceſſura eſ-"ſe, ea mortis metu tranſgrederemur. Verum "quamlibet calamitatem perferemus, dummodo "leges patriæ maneant incolumes, ut qui certo "ſcimus effugii ſpem illos manere, quibus propo-"ſitum eſt periculis ſeſe objicere, quod Deus à "nobis erit, ſi propter ejus honorem gravia patia-"mur, & ancipitem fortunæ aleam experiamur: "ſin vero tibi pareamus, magnum ignaviæ dede-"cus admiſſuros eſſe, ut qui ex ea id nobis aſſum-"pſerimus ut legem violaremus, ſimulque Deum "nobis vehementer iratum habituros, qui vel te "judice non poteſt non eſſe Cajo præſtantior.

Judæi Ptolemaïdem veniunt flagitium iſtud à ſe deprecaturi.

Petronii reſponſum ad Judæos.

Inſtant & urgent Judæi, ne ſtatua erigatur.

β'. Γαΐῳ ὃ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τόσονδε ὑπὸ Ἰουδαίων ἠλιῶφθαι μόνων, πεισθυτλὺ ὅτι Συρίας ἐκπέμπει Πετρώνιον, Δημόδοχον Οὐϊτελλίῳ τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν διαλαβών, ἠπείγετο Δημονείδαν τὰς διαφολὰς τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν ὃν πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ἐπὶ Πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς ἐκεῖθεν τὸν πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὰ Γαΐου ἔγραφε περὶ τῶν ἐπιτεταγμένων. ὁ δὲ ἐπήνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλειν μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ πεθομένους ἀντιτελλομένους. Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κατὰ δεήσεις, μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ σφᾶς ἐπαναγκάζειν, καὶ παραβαίνειν τὰ πατρίων νόμιμα. "εἰ δὲ σοὶ πάντως πρόκειται τὰ ἀναγκαῖα φέρειν ἐπ' ἐσᾶς, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον ἀπολέσαι "χειρουργοῦμεν, πρίασθε τὰ δεδογμένα. ἐν γὰρ ἂν δυναίμεθα "μεθ' ἡδονῆς συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα "ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου καὶ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, "εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχαροτονημένων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν λαβών, εἶπεν. "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ "ὢν βουλεύομαι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, πάντα πράσσειν "ἐπαινῶν, καὶ δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος ἦτος. "νῦν δὲ μοὶ Καίσαρος ἐπέσταλκότος, πᾶσα ἀνάγκη Δημο-"κρατείαν τοῖς ἐκείνῳ πρεσβευψηφισμένοις, διὰ τὸ εἰς "ὁ ἀνηκεστότερον φέρειν ζημίαν τὴν παρακράσιν αὐτῶν. "ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, "ὡς μὴ ἂν ἐπιστολὰς τὰς Γαΐου παρελθεῖν, πρὶν ἂν αὐ-"τοὶ παραβαίνωμεν τὸν νόμον τὸν πατρῷον. θεὸν πρὸ-"θέντες ἀρετὴν καὶ προγόνων πόνους τῶν ἡμετέρων εἰς νοῦν "ἀπαράβατοι μεμενηκότες, πρὶν ἂν τολμήσωμεν ἐπὶ τε-"κνοῦσιν κακὸν γλυκὺ, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πρασ-"σόμενα ἀγαθὸν ροπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν "ποτ' ἂν δεινὸν φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας "ἰόντες, ἐπὶ φυλακῇ τε πατρίῳ, καὶ κινδυνεύειν προθυ-"μένοις ἐλπίδα ἴσην ἐξεπιστάμενοι καὶ σωθήσεσθαι, διό "τε τῷ Θεῷ τὸ ησόμενον μεθ' ἡμῶν, ἐπὶ πολλῇ τε τῇ ἐκεί-"νου τὸ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τὴν τύχης τὸ ἐπ' ἀμφό-"τερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι παραπυθάνειν. ὅπερ δὴ τοῦ "σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τοῦ ἀνάνδρου προσκη-"σομένῳ, ὡς δι' αὐτὸ παραβαίνοντι τοῦ νόμου προσταττο-"μένοις, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐν παρὰ σοὶ "δικαστῇ γένοιτ' ἂν βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ

---

r Πετρώνιον,] Publium Petronium, ut conſtat ex *Philone* in *Legatione ad Cajum* & ex *Antiquitatum*, l. 19. c. 6. de quo plura apud *Uſſerium* in *Annalibus*, p. 635. *Edit. Lond.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

s Οὐϊτελλίῳ τῆς ἀρχῆς,] Οὐϊτελλίου *Busb.*

t Εἰσβάλλοντι εἰς τὴν Ἰουδαίαν,] Ἐμβαλεῖν *Busb.* & mox εἰ μὲν δ. ν Δέχονται), Δέχοιτο *Busb.* & *Gall.*

u Διακοτεῖσθαι τοῖς ἐπιστολαῖς] Conf. infr. §. 4. SPANH.

y Ἐπιστολαῖς] Ἐντολαῖς *Busb.*

z Ἐπὶ Πτολεμαΐδος] Εἰς Πτολεμαΐδα παρὰ αὐτόθι χειμάσων *Busb.*

a Πολεμεῖν τὸν ἀφιξόμενον,] Πολεμεῖν ἐξόμενον *Busb.* cui lectioni in verſione adhæſi.

b Ἔγραφε περὶ τῶν ἐπιτεταγμένων.] Conſilium ſuum per literas intimavit. *Ruſinus.* SPANH.

c Ἐπιτεταγμένων.] *L. B.* ἐπιτεταγμένων. forte pro πεπραγμένων. HAV.

d Πεθομένοις ἀντιτελλομένοις.] Ita *Hen.* (& *L. B.* niſi quod in illo ſit ἀντιτελομένους) & *Vat.* πεθομένους in *reliquis.*

e Ἰουδαίων —— Πτολεμαΐδα] Vide Philonem Legat. ad Cajum p. 1024. de confluxu Judæorum in Phœniciam ad Petronium tum ibi agentem quoque inf. *alibi.* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

f Μὴ ἐπὶ παρανομίᾳ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ μηδὲν ἐπὶ in *cæteris.*

g Ἐπαναγκάζειν,] Καταναγκάζειν *Busb.*

h Τῷ πατρίῳ] Ultima vox ex *L. B.* additur, poteſt tamen omitti, ut fit in fine hujus paragraphi. HAV.

i Μεταχειρισάμενος,] In libris μεταχειρισάμενος. verum Δημοχειρισάμενος habet *Zonaras.*

k Οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα] Οὐδὲ γὰρ δυναίμεθα ἀδιάτρεπτα διαφεῖν σφάγματα *Busb.* receptam lectionem agnoſcit *Epiphan.*

l Αὐτὰ κεχειροτονημένων.] Poſt αὐτὰ vel ſubintelligendum ἀπηγορευμένα εἶναι, vel ſupplendum μὴ ποιεῖν, μὴ πράσσοντα, aut ſimile quid.

m Λαῶν,] *L. B.* στρατιωτῶν, forſan ab Auctoris manu. HAV.

n Καὶ δίκαιος ἦν] Δίκαιος ἦν abſque καὶ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

o Ἀνηκεστότερον φέρειν ζημίαν] Ἀνήκεστον *Busb.*

p Ὡς —— παρελθεῖν,] Ὡς ἂν τὰς ἐντολὰς διὰ Γαΐου μὴ παρελθεῖν *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 4. SPANH.

q Θεοῦ —— ἡμετέρων] Οὐ προθέντες *Vat.* & *Hen.* quo admiſſo, mox ἐκείνοις pro ἐκείνῳ legendum. HUDS. *L. B.* ita locum concipit Θεῷ προθέντες τὴν ἀρετὴν καὶ πόνους τῶν ἡμετέρων προγόνων. quomodo fere etiam legiſſe videtur *Epiphan.* vertens: *qui virtute majorum noſtrorum & laboribus inſtituti, nunc uſque ſine tranſgreſſione vivimus &c.* Receptæ tamen lectionis non pœnitet. HAV.

r Αὐτοὶ παραβαίνειν] Αὐτοὶ *Vat.* & *Hen.*

s Τύχας] *L. B.* in *Marg.* ψυχὰς.

t Πατρίῳ,] Idem in *Marg.* πατρίων.

v Δι' αὐτὸ παράσσειν τοῦ νόμου] Δι' αὐτοὺς *Vat.* & *Hen.* διαντοῦ *Lugd. Bat.* at *Coccejus* διὰ αὐτῶν.

x Θεα-

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων [x] θεασάμενος [y] δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν [z] ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ παρασκευάσαι [a] διακινῆσαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος, πολλῶν ἂν ἔσεσθαι [b] φόνων, τούς τε φίλους ἀναλαβὼν, καὶ θεραπείαν ἣ πρὸς αὐτὸν ἦν, ἐπὶ [c] Τιβεριάδος ὥρμητο, χρήζων κατανοῆσαι τὰ Ἰουδαίων πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἂν κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπήντιαζον [d] Πετρωνίῳ εἰς τὴν Τιβεριάδα ἰόντι, καὶ ἱκετείαν ποιούμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντι ἀναθέτι τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καί-"σαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευ-"ὴν λογιζόμενοι, μήτε τὴν [e] ὑμετέραν ἀθένειαν;" οἱ δέ, "ἁπαμῶς [f] πολεμήσομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα "δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι τοὺς νόμους." ἔπι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τοὺς σφαγεῖς παρδεικνύντες, ἕτοιμοι [g] καὶ κτιννύσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ τοῦτο ἐπράσσετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαρακοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπεῤῥοῦτοι [h] τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ τοῦτο τὸ [i] ὥρας ἦσης πρὸς σπόρον· [k] πολλή τε ἦν παίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος θεάσασθαι.

δ'. Ἐν τοιούτοις δ' ὄντων [l] τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσιασιν ὡς [m] τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν πρόθυμίαν ὁρᾷ τοῦ "πλήθους, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν [n] αὐτοὺς παρακινεῖν, "ἀλλὰ χαρίζεσθαι πρὸς Γάϊον [o] τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς "τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ἀποστάντες "τοῦ γεωργεῖν ἀντικαθέζονται, πολεμεῖν μὲν ἀβουλό-"μενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες "ἡδονὴν, πρὶν παραβῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε "ἀπορῶσι τῆς γῆς γιομένης λῃστῶν [p] ἀναφύσιντο, ἀδυ-"ναμίαν καταβολῆς τῶν Φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ὑπικλα-"θέντα τὸν Γάϊον μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' "ἀνασκευῇ Φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. "[q] ἐμμένοντα δὲ τῇ "τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὸν ἄπαντα θάνα-"τον τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τὸν μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ὑπικειμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τοῦτον δὲ [r] καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσῇδε μυριάδι ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου διδομένους, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον [s] ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διατεθῆναι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, [t] ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ

3. Tunc Petronius, cum ex verbis *illorum* perspexisset quam obstinato & pervicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Cajo in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multam factam iri cædem, assumptis amicis & famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent *melius* dispiceret. Atque Judæi, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio cum ad Tiberiadem veniisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statuæ erectione urbem pollueret. "Annon igitur, "inquit Petronius, bellum Cæsari illaturi estis, "neque *bellicos* ejus apparatus, neque vestram im-"becillitatem expendentes?" At illi, "minime, "inquiunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur "citius quam ut contra legem aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse ajebant. Atque hæc per quadraginta dies *continuos* acta erant, ac ab humo colenda interim cessabant, idque cum sementis faciundæ tempus esset: firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statuam *in urbe* positam conspecturi essent.

Petronius Tiberiadem proficiscitur.

Tiberiadem se conferunt Judæi, vehementius cum Petronio agentes.

4. Cum autem res ita essent, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Helcias *cognomine* Magnus, cum aliis ittius familiæ optimatibus & primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes, "ut, "cum perspectam haberet obstinatam populi vo-"luntatem, nihil furiose moveret quo eos in de-"sperationem ageret, quin potius Cajo scriberet "quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statu-"am recipiendam adduci possint; utque terræ cul-"tura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem "gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, "lubentissime vero morituri, prius quam aliquid "contra patria instituta admittant; atque semen-"te omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil "eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim "Cajum de sententia moveri posse, ut nihil sævi-"us statuat, neque de gente evertenda amplius co-"gitet. Quod si in eo consilio persistat ut bellum "*nobis* inferat, tunc & ipsi licere ad rem aggredi." Et Aristobulus quidem & qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo cæterisque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte & studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, *indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caji insaniæ gratificatum iret, morte multando, vitio vertere pietatem & religionem erga Deum, ac deinceps magna cum solicitudine vitam agere, longe satius videbatur, ut per literas Cajo significaret,

Petronius etiam supplicant Aristobulus & Helcias & Judæorum primores.

Petronii responsum ad Aristobulum alios-que.

[x] Θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν.] Γρὰς δυσκ. ἀ. τ. φ. κ. μ. ἂν ἀμαχὶ κ' φόνα δίκα *Busb.* omissis quæ sequuntur, πολὺν δ' ἔσεσθαι φόνον.

[y] Δυσκίνητον] *L. B.* δυσίκητον.

[z] Ἀμαχὶ] Corrige ἀμαχεὶ. COCC.

[a] Διακινῆσαι] Lege διακοινῆσαι.

[b] Φόνων,] *L. B* φόνον.

[c] Τιβεριάδος] Conf. *alios* lib. 2. c. 10. §. 2. ὡρμήθη δ' εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, καὶ τοὺς γνωρίμους πάντας εἰς τὴν Τιβεριάδα· SPANH.

[d] Πετρώνιον] *L. B.* in *Marg.* Πετρωνίῳ.

[e] Ὑμετέραν ἀθένειαν;] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέραν in *Editis Aliisque.*

[f] Πολεμήσομεν.] Ita cum *Zonara.* πολεμήσωμεν, aut πολεμήσαμεν in *Josephi* libris.

[g] Καὶ κτιννύσθαι] Illud κ' è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* κἂν σθαι.

[h] Τὸ λοιπὸν] Ex *L. B.* additur τὸ. HAV.

[i] Ὥρας ὕσης] *Josephus* in hac narratione quædam habet contraria iis quæ tradit *Philo*, p. 1028. J. CLERICUS.

[k] Πολλή τε ἦν αἵρεσις αὐτοῖς] Πολλή τε ἦν αὐτοῖς ἡ θνητοῖς ἐπιθυμία, εἰ μὴ ἀν. τ. ἀπ. θεάσασθαι *Busb.*

[l] Τῶν πραγμάτων,] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* τῶν abest *ceteris.*

[m] Αὐτοὺς δ' Ἀγρίππου,] Αὐτοῖς *Busb.* & Ἀγρίππα *Lugd. Bat.*

[n] Ἀλλὰ —— αὐτῶν] Quod à Petronio factum *Philo Legat. ad Caium* p. 1027. E. SPANH.

[o] Τὸ] *Gen.* τοῦ.

[p] Ἀναφύσιντο,] Ἀν φύσιν *Busb.* & *Lugd. Bat.* quod forsan rectius.

[q] Ἐμμένοντα δὲ τῇ τότε βουλῇ] Ἐμμίσοντα δὲ τὴν βουλὴν κ' αὖθις τὸν π. *Busb.* εἰ δ' ἐμμίσοι κ' αὖθις τῷ ψήφῳ *Zonar.*

[r] Καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος] Illud κ' è *Cod. Busb.*

* *Indignumque duceret,*] Sævum quoque ratus, ut multa millia hominum per ipsum darentur in mortem, si vellet Caji furiæ ministrare: simul etiam se Deum offensurum, & cum pessimis postea spebus advivere, *Epiphan.*

[s] Ἔχειν,] Σχεῖν *Busb.*

[t] Ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπιστέλλειν in *Editis Allisque.*

caret, quam grave foret ut ei succenseret, quod non ocius exsequutus fuerit quæ jusserat, (forsan enim & ipsi quidem persuasurum esse) dein si in eadem ac antea permanserit mentis insania, ad bellum cum eis gerendum sese accincturum; sin vero iram ipsius in se convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. statuit itaque supplicum orationi auscultare.

Petronius convocat Judæos ad Tiberiadem.

5. Cum autem Judæos ad Tiberiadem convocasset (qui etiam ad multa hominum millia eò veniebant) eisque circundedisset totum quem secum habuit exercitum; non suam voluntatem esse declarabat, sed Cæsaris mandatum, ut sine mora statim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare ausi fuerint quæ facere decreverat: quandoquidem sibi conveniret, qui illius gratia & beneficio tantum honoris assequutus fuerat, ei obsequium præstare.

Illisque pollicetur se Cajo scribere velle.

"Haud tamen *inquit* æquum esse arbitror, ut salu-
"tem honoremque meum non pro vestra incolu-
"mitate, qui multi admodum estis, impendam,
"dum operam vestram legi adeo præstanti addici-
"tis, pro qua utpote patria modis omnibus con-
"tendendum esse existimatis. Mihique, summa
"Dei auctoritate & potentia freto, religio erit
"templum pati principum licentia profanari. Ca-
"jo itaque mittam, ut eum de vestra voluntate
"certiorem faciam, quantum possum causam ad-
"juvans, ne vos negligam passuros ob ea quæ ho-
"neste *vobismet* proposuistis. Auxilioque sit Deus
"(illius enim potestas omni arte humana & po-
"tentia superior est) & ita pro imperio faxit, ut
"& vos patrios ritus servetis, † nec ille, humanis
"cupiditatibus modum transgressus, etiam consue-
"tis honoribus excidat. Quod si Cajus exacerba-
"tus graviter mihi succenseat & irascatur, quod-
"vis discrimen adibo, omnemque feram calamita-
"tem, quæ in corpus animamque inciderit, ne vos
"totidem numero pro iis quæ honeste facitis per-
"cuntes videam. Abite igitur quò suum quemque
"vocat negotium, & agriculturæ *strenue* incum-
"bite. Ipse autem Romam literas mitto: nec quid-
"quam, quod in rem vestram sit, tam per me quam
"per amicos, agere recusabo.

Petronius hortatur Judæos, ad operam agriculturæ impendendam.

6. Cum ista dixisset & Judæorum concionem dimisisset, magistratus hortabatur, ut agrorum colendorum curam agerent, & alloquiis suis populum ad meliora speranda animarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare properabat. Deus autem Petronio præsentiam suam declarabat, seque illi in omnibus adjutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Judæos, Deus pluviam ingentem demisit præter hominum

τὸ ἀνήκεσον [v] αὐτῷ, [x] ὀργῇ φέρονλος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως [y] δεδιακονημένα αὐτῷ τῆς ἐπισολῆς, τάχα μὲν γὰρ καὶ πείσθη, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἐπιμένοντ@, ἄψασθαι πολέμου θεὸς αὐτὸς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτὸ [a] τρέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν [b] τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύ@ πλάλῆναι. [c] ἔκεινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθ' τὸ δεομένων τὸν λόγον.

ε'. Συγκαλέσας [d] δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους, οἳ δὴ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καθεσθεὶς ἐπ' [e] αὐτῶν τὸν τε ἐν τῷ παρόντι [f] στρατὸν, ἀ γνώμης ἀπέφηνε τὴν αὐτοῦ, τοῦ δὲ αὐτοκράτορ@ τῶν προσταγμάτων, τὸν ὀργὸν εὐθὺς εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρεσθαι τοῖς πράγμασι τοῖς παρακρούσθαι δικαίως εἰσφερομένοις· ᾧ καλῶς [g] ἔχειν, τὸν γε πρὸς τοσαύτης ἐπιτυχότα συγχωρήσαι τῇ ἐκείνου, δόξειν ἐναντίον πράσσειν. "ἐμὲ μὲν δίκαιον ἡγεῖσθαι, ἀσφά-
"λειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἧττον τοῦ
"ὑμετέραν μὴ ἀπολωμένην τοσούτων ὄντων ἀναλωμῶν,
"[h] διαφθαρμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πατρίων ὄν-
"των πολεμάχητον ἡγεῖσθε. καὶ τῇ ἐπὶ πᾶσιν ἀξιώσει
"καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, [i] τὸν ναὸν σὺν ἂν βεβαίων
"[k] τολμήσειμι ὕβρει πιστεῖν τῆς τῶν ἡγεμονευόντων ἐξου-
"σίας. [l] σείλω δὲ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέ-
"ρας διασαφῶν, καὶ τῇ κατ' σωτηρίᾳ χρώμενο@
"[m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πεπομένους ἐφ' οἷς
"πεπράξθε ἀγαθοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ Θεός· βελ-
"τίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ'
"ἐκεῖνον ἐξουσία· πευσομένοις ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν
"πατρίων, [n] καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπίνοις παθὲ
"γνώμῃ βλάπτεσθαι τιμῶν τῶν [o] εἰωθότων ἁμαρτεῖν. εἰ
"δ' ἐκπεπραγμένοις Γάϊο@ εἰς ἐμὲ τρέψῃ τὸ ἀνήκεσον τ
"ὀργῆς, πλησιμον πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν παλαιπω-
"ρίαν σωιζόμενον τῷ σώματι ℰ τῇ [p] ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ
"ὑμᾶς τοσούσδε ὄντας ὑπὲ ὅτου ἀγαθοῖς πράξεσι διολ-
"λυμένους θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν ὑπὲ ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκα-
"στοι, καὶ τῇ γῇ ὑπομένετε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ Ρώ-
"μης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμοῦ τε καὶ τ φί-
"λων οὐκ ἀποκναπήσομαι διακονεῖν.

ς'. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ἰουδαίων τ σύλλογον, προμηθεῖσθαι [q] τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἐξίσ τοὺς ἐν τέλει, καὶ παθομιλεῖν τ λαὸν ἐλπίσι χρησταῖς. καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπῳδεν. ὁ Θεὸς δὲ [r] παρου-σίαν ἐπεδείκνυτο τῷ αὐτοῦ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἦφιε μέγαν [s] παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγόμενον, διὰ τὸ ἐκείνου τὴν ἡμέ-

[v] Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῶν.

[x] Ὀργῇ φέρονλο@] Ὀργὴν φέροντ@ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[y] Διδιακοσημένα αὐτῷ ταῖς ἐπισολαῖς,] Conf. supr. c. 7. §. 10. & infr. c. 9 §. 2. lib. 19. c. 1. §. 1. διδιακόσῃν τὴν ἐπισολὴν. & ἐπισολαὶ mandata infr. lib. 19. c. 1. §. 10. & alibi. lib. 2. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Γὰρ ἂν πείσειεν,] Illud γὰρ è *Cod. Busb.*

[a] Τρέποι] *L. B.* στρέποιθ.

[b] Τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους,] Sic *Busb.* τ ἀρετῆς in *reliquis.*

[c] Ἔκεινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσθ] Prius distinctum erat & lectum ad hunc modum, τελούτων, ἔκεινεν πιθανὸν &c. Cum autem sensus mihi haud constare videtur, insertam dedi vocalem γοῦν, plenamque distinctionem posui post τελούτων.

[d] Δὲ] Abest à *L. B.*

[e] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτὰς.

[f] Στρατιὰν,] *L. B.* στρατόπεδον.

[g] Ἔχειν,] *L. B.* ἴσχυε ἐσὶ.

[h] Διακονημένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου,] Ita legendum censeo. (ita legit quoque *Cocceius*, vel διακονημένου, ut de Petronio, in *Lugd. Bat.* erat διακονημένοι) διακονουμένου in *Josephi* libris.

[i] Τὸν ναὸν] Forte suppl. ἂ. τ. ν. COCC.

[k] Τολμήσοιμι ὕβρει πιστεῖν] *L. B.* τολμήσαιμι ὕβρεϊ πεπισευῶν.

[l] Στείλω γὰρ ὡς Γάϊον,] Ὑπέχειθ ἐπιστεῖλαι Γαΐῳ γνώμας τε τὰς αὐτῶν διασαφῶν καὶ τὴν τῆς σωτηρίας χρ. ὑπὲρ. ἐ κατ' αὐτούς. infr. hac §. ead. συμπράξειεν μὲ τ Θεὸν ἔυχεσθε, & mox ἐμοὶ γὰρ μηδὲν *Busb.*

[m] Ὑπὲρ ——— ἀγαθοῖς.] Ita lego ex conjectura, cui ansam dedit infr. h. ead. §. antea erat, nullo plane sensu, ὑπὲρ ἐ καθ' ὑμᾶς ἀδίκῳ γνώμῃ πεισομένῳ (*Lugd. Bat.* πεισομένην, *Cocceius* πεισομένοις.) οἷς πεπράξθε ἀγαθοῖς. *Epiphanius* vertit, *causam adjuvans & vestrum in bono propositum.*

† Nec ille,] Et me tutari ut nec ab ipsis etiam excidam humanis honoribus, *Epiphan.*

[n] Καὶ ——— ἁμαρτεῖν.] Ita *Busb.* ἐ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις ἀδίκοις γνώμῃ βαλούσεσι τιμῶν τ εἰς θεῖον ἁμαρτεῖν in *Editis.* verum εἰωθμῶν pro εἰς θεὸν omnibus MSS.

[o] Εἰωθμῶν] Hoc verbum quoque habet *Lugd. Bat.*

[p] Ψυχῇ,] *L. B.* τύχῃ.

[q] Τῶν ——— τέλῃ,] Ex hoc ergo ostendi non potest, Autumno scriptam esse hanc Epistolam, neque ex verbis Philon. in Legat. ad Cajum (cum statuantur ἐν τέλει) cum maturæ essent segetes; ac inde utrumque in hujus rei narratione vitiosè accusat *Harduin. de Num. Herod.* p. 42. & 43. SPANH.

[r] Παρουσίαν ——— Πετρωνίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphanius*, qui vertit, *Deus autem suam manifestavit repente præsentiam.* παρῆσίαν ἐπιδείκνυτο in *Editis.* παρῆσίαν ἐπεδείκνυτο *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[s] Παρ' ——— γιγόμενον,] Μετ' ἐν ἐλπίδι τότε τοῖς ἀνθρ. *Busb.*

t Οὐ-

ἡμέρᾳ αἴθριον [e] ἅπαν ἰδὲν [v] ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν ἀέρα, [x] καὶ τὸ πᾶν ἔτι αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ἄνωθεν, εἰ καὶ σωτήριόν ποτε θεάσαιντο τὸν ἀέρα. ὥστε δὴ τότε πολλῷ καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς καὶ παρὰ τὸ ἐτέρως δόξαν [z] ἀφιγμένα ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς μὴ ἀδαμῶς ἀτυχήσειν Πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ Πετρώνιος ἧ καταπέπληκτο μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλοὺς ἀποσημήναντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ πεισθεῖσι ταναντία φρονεῖν ἔχειν ἀνταλλάξεως καταλελεῖφθαι. [a] ὡς ἦ καὶ [b] πρὸς τὸ Γαΐου σπουδὴ τοῖς λοιποῖς ὅπερ ἔγραφεν. ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως προκαλούμενα μὴ τοσούτους μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἂς εἰ [c] κτείνοι, ἀ γὰρ δίκα γε πολέμῳ προχωρήσειν ἢ νομίμων τῆς θρησκείας, προσοδόν τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ [d] προπάππῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. [e] καὶ ἄλλως θεὶς ἂν προφερηκότος αὐτῶν τὴν [f] δύναμιν ὡς ἀκραιφνῆ [ff] ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν [g] ἐνδοίασον ἐπὶ [h] δύναμιν τὴν [i] αὐτὸς ἐπιδείκνυσθαι [k] καταλιπεῖσαν. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ζ. [l] Ἀγρίππας ἦ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διατρίβων, προὐκόπτε φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γαΐον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ προθυμίαν ἔχων πάντας [m] ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ ἔς εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γαΐον ποτε ἰσωθῆναι [n] θελήσοντα ἢ ὅπως [o] ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, [p] καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρονίσαι παρασχεῖν· [q] καὶ ὁ Γαῖος ἐκθαυμάσας τὴν τε Ἀγρίππου αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρεσκείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεπασσαμένῳ, ἀνειμένου ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν Ἀγρίππου εἰς τὸ ἱλαρότερον ἐκπεταμμένου, φησὶν ἐν συμποσίῳ, προκαλούμενος εἰς ποτὸν Ἀγρίππαν, "καὶ περιπρον μέν σοι πρώην σπουδὴν ἧ ἔχω [r] τὰ πρὸς ἐμὲ, "καὶ πολλὴν εὔνοιαν μετὰ κινδύνων [s] ἀποδεδειχθῆσαν, "οἷς ὑπὸ Τιβερίου φειδοῦς δι' αὐτὴν, ὑπολείπεις "τι ἰδεῖν καὶ ὑπὲρ δύναμιν [t] ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ "πρὸς ἡμᾶς. ὄφελον, αἰσχρὸν γὰρ ἡττᾶσθαί με ὑπὸ "τῆς σῆς προθυμίας, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελει-

exſpectationem, quod illa dies utpote ſerena admodum nullum pluviæ ſignum è cœlo dederit, ſiccitaſque magna per totum annum fecerit homines deſperare de aqua ſuperne deſcenſura, etiamſi cœlum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc præter ſolitum & opinionem ingrueret, ſpes facta eſt Judæis non irritam fore Petronii pro illis ſupplicationem. Quin & Petronius eo magis admiratione perculſus eſt, ubi ei perſpicuum erat Deum res Judæorum curare, clareque indicare ſe illis præſentem adeſſe, adeo ut qui revera aliter ſentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod & inter alia quæ ſcripſerat Cajo ſignificabat. omnia autem accommodata erant ad ſuadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, * ſi hoſce interficeret, ad inſaniam adigeret (non enim niſi bello compulſos à religione patria diſceſſuros) neve ſeipſum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, & inſigni apud eam maledicto & contumeliæ ſeſe ſubjiceret in omne ævum. prætereaque Dei, qui illis præerat, poteſtatem, utpote manifeſtam, oſtendebat, quæque nihil dubium reliquit ad vim ejus demonſtrandam. Et in iſtis quidem totus erat Petronius. *Res Judæorum Cajo repræſentat.*

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ verſabatur, magis magiſque apud Cajum amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum convivio exciperet, idque magno ſtudio curaque ageret, ut cunctos & impenſis in epulas factis, & in omnibus ad delicias & voluptates apparandis ſuperaret, ita ut nemo è cæteris, immo nec ipſe Cajus de iſtis æquandis cogitarit, multo minus ſuperandis, (adeo ille univerſis epularum apparatu facile præſtitit, deſiderioque omnia Cæſari *ad luxum* ſuppetandi) tum Cajus animi ergo & magnificentiæ eum admiratus, ut qui etiam ſupra facultates ſumptibus immenſis ſibi placere contenderit, volenſque Agrippæ liberalitatem ad ſui oblectationem accommodatam æmulari, cum animus vino laxatus eſſet & ad multam hilaritatem traductus, dixit in convivio, ipſum ad bibendum invitante Agrippa, "& ipſe tibi jam antea conſcius eram honoris quo "me proſequutus es, & quantam mihi benevolen-"tiam oſtendiſti, etiamſi ex ea te circumſteterint "pericula à Tiberio intentata; & *jam* nihil omit-"tis, quo mihi, fere ultra quam poſſis, gratifice-"ris. Quare, cum turpe mihi ſit à te vinci tua "erga me voluntate & ſtudio, omnia quibus antea "tibi deeram jam adjecta eſſe volo. Quod ad mu-"nera attinet quæ tibi dedi, ea levidenſia eſſe fa-"teor: *Agrippa apud Cajum gratia, cujus convivium ſplendide paratum & magnificum.* *Cajus Agrippæ magnificentia delectatus.*

---

[e] Οὖσαν] *L. B.* ἴωθεν.

[v] Ὀμβριμον] *L. B.* ὄμβελον.

[x] Καὶ τὸ πᾶν ἔτι αὐχμῷ] Τῶ γὰρ παντὸς ἔτους αὐ μ. κατεχημένην, ἐπ' ἀπογνώσει ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ἔς ἄνωθεν ὕδατος *Busb.*

[z] Παρὰ τὸ ἐτέρως δόξαν] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.* quoque, niſi quod habeat ἐτέρῳ) & *Hen. à pr. m.* καὶ παρὰ τὸ ἑτερόδοξον in *Editis.* καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν *Busb.*

[z] Ἀφιγμένα] *L. B.* ἐφιγμένα.

[a] Ὡς ἦ] Voculam unam & alteram excidiſſe ſuſpicor.

[b] Πρὸς τ —— λοιποῖς,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 10. §. 5. ὥσθεν ἀθέως ἐπίστευεν Καίσαρι· Aliter verò de hac Epiſtola Petronii *Philo* Leg. ad Cajum p. 1027. B SPANH.

* *Si hoſce interficeret,*] Ita repoſuimus. *Hudſonus* verterat: *ut eos interficeret.* HAV.

[c] Εἰ κτείνοι,] Κτείνοιο *Gall.* unde pro ἐκτείνοι (tam in *Editis* quam cæteris *MSS.*) haud aliud mihi occurrebat præter κτείνοι. Non dubito tamen quin hic locus in mendo cubet. Si quis malit ἐπιοιεῖν ἀποκτείναι, aut ἀπονοηθέντας κτείνειν, per me licet. *Epiphanius* vertit, *poſtulans ne tanta hominum millia contemneret, quæ non poſſent ſine bello & ingenti cæde ad tranſgreſſionem ſuæ religionis impelli.* HUDS. Interpoſitione unius voculæ εἰ, quam ex *Lugd. Bat.* inſeruimus (legitur enim ibi εἰ κτείνοι) ſanus ſatis eſſe videtur locus, ſi enim haſce myriadas hominum à patriis ritibus diſcedere nolentium, interfeciſſet Petronius, eo ipſo infinitam illam reliquorum Judæorum multitudinem ad inſaniam redegiſſet. HAV.

[d] Προπαππῳ] Forte ἀπογονοπάππῳ. COCC.

[e] Καὶ ἄλλως] *L. B.* καλῶς.

[f] Δύναμιν] Neque hic locus, ut puto, mendo vacat. nam δύναμιν aut hoc verſiculo aut in proxime ſequenti ſuſpectum habeo. *Epiphanius* vertit, *ſuper hoc quoque virtutem divinam Judæis præbere præſidium. nam exploratum eſſe firmabat pro Judæis evidenter indicium.* At *Gelenius* hoc modo *id quoque adjecit quam carus ſit Deo populus, quamque manifeſtis ſignis declaret ſuam erga illos benevolentiam.*

[ff] Ἀπέφαινε,] *L. B.* ἀπεφάνετο.

[g] Ἐνδοίασον] Conf. infr. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

[h] Δύναμιν τὴν] *L. B.* δυνάμει τῇ.

[i] Αὐτὸς ἐπιδείκνυσθαι] Antea αὐτῆς. Forſan τὴν αὐτὴν, deleto δύναμιν.

[k] Καταλιπεῖσαν.] *L. B.* καταλείπουσαν.

[l] Ἀγρίππας —— διατρίβων,] Philo p. 1029. C. SPANH.

[m] Ὑπερβάλλεσθαι,] *L. B.* ὑπερβαλέσθαι.

[n] Θελήσοντα] *L. B.* θελήσοντα.

[o] Ὑπερβαλέσθαι·] Ita MSS. plurimi. *Al.* ὑπερβάλλεσθαι.

[p] Καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι] In *Editis,* καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρος (ἢ Καίσαρος *L. B.*) ἐκφρονίσαι π. quæ plane omiſerunt *Epiphan.* & *Gelen.* Unde, cum ἐκφρονίσαι habeat *Hen.* (ἐκφρονίσαι *L. B.*) & ἐκφορίσαι (forſan pro ἐκφρονίσαι) *Gall.* reſcripſi, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρονίσαι παρέχειν.

[q] Καὶ ὁ Γαῖος ἐκθαυμάσας] Ὡς καὶ Γάιον ἐκθαυμάσαι *Busb.* & mox hac ipſa §. Φάναι pro Φησὶν.

[r] Τὰ πρὸς ἐμὲ,] Illud τὰ deeſt *Busb.*

[s] Ἀποδεδειχθῆσαν,] Ὑποδεδειχθῆσαν *Busb.*

[t] Ἀρετῇ χρῆσθαι] Fuit cum legendum eſſe ſuſpicarer: ἀρίστοις χρῆσθαι.

7 Ἰο-

Quicquid ab ipso petierit, se ei daturum esse pollicetur.

"teor: id autem totum, quod tibi aliquid confe-
"rat ad felicitatem complendam, alacriter & quo-
"ad potero tibi suppeditabo." Et ille quidem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis sibi decretum esset quid peteret, id tamen *in præsens* animo reticebat, & statim Cajo respondet, "quod
"neque prius, contra quam mandaverat Cajus, il-
"lum coluerit, ut qui lucri aliquid exspectaret;
"neque jam in ejus gratiam quidquam agere, ut
"inde vel minimum lucri sibi quæreret. abunde
"autem magna esse priora ejus beneficia, & ultra
"quam speraret quisquam se paulo arrogantior:
"nam etsi minora essent quam quæ dare potueras,
"mea tamen qui ea acceperim exspectatione &
"dignitate sunt majora." Tum Cajus, eum propter animi continentiam admiratus, magis instabat ut diceret, quidnam à se datum iri voluerit? Cui ille,

Agrippa nihil aliud poscit, quam ut mandatum, quod Petronio dederat, revocaret.

"quoniam ex tua in me benevolentia, domine, præ
"te fers me dignum haberi cui præterea aliquid
"largiaris, nihil quidem eorum quæ ad me locu-
"pletandum attinent à te postulabo, quippe quod
"tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus præ-
"ter cæteros excellam; illud vero te rogo, quod
"pietatis gloriam tibi conciliabit, facietque ut
"Deus tuæ voluntati faveat & adjutor sit, & mi-
"hi ad existimationem pulchrum erit apud eos
"qui fama id acceperint, ut qui certum habuerim
"omnia propter tuam potestatem impetraturum
"esse quorum opus mihi fuerit. Oro igitur & ob-
"secro te ut de statuæ dedicatione in Judæorum
"templo, mandata Petronio, nolis amplius cogi-
"tare.

Annuit Agrippæ, haud tamen libenter.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quæ persuaderi non poterant Cajo ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea *quæ peteret* magna existimaret ut revera erant, fortunæ aleam in istis experiri statuit. Cajus autem *simul* officiosa Agrippæ liberalitate *mirifice* captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quæ petenda Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi pœnituisset, simulque Agrippæ virtutem *egregiam* miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicæ tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo & numine divino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, & quod exercitum collegerat, & ipsum per literas consuluerat quid de Judæis faciendum censeret.

Cajus, Agrippæ virtutem miratus, scribit ad Petronium, in Agrippæ gratiam.

"Cæterum nunc, *inquit*, si contigerit te jam sta-
"tuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam
"collocasses, ne quid amplius molestiæ ea de re
"tibi faceslas; sed exercitum volo dimittas, disce-
"dasque ad ea quæ primo tibi mandavi exsequen-
"da. nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
"Agrippæ gratificari cupienti, quem virum ma-
"joris facio quam ut ejus desiderio & precibus
"quidquam denegarem." Et hæc quidem Cajus

"μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν
"ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. [v] τὸ γὰρ πᾶν, ὅπερ σοι ρο-
"πλοῦ ἂν [x] προθεία τοῦ εὐδαίμονος, [y] διακονήσε-
"ταί σοι προθυμίᾳ τε [z] καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦτα
ἔλεγεν, οἰόμενος [a] γῆν τε πολλὴν [b] αἰτήσασθαι,
ἢ καί τινων πρόσοδους πόλεων. ὁ δέ, καί περ τὰ πάν-
τα ἐφ' οἷς [c] ἤτησε θαυμάσας, οὐκ ἐφαύλιζε
τὴν δόσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξέως ἀμείβεται τὸ Γαΐου,
"ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ προσδοκῶν
"ἐπὶ τὰς Τιβερίου [d] ἐντολὰς ἠρεθίσθην αὐτόν, ἔτι
"τε νῦν πράσσειν τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου χρη-
"δῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι· μεγάλα δὲ εἶναι τὰ
"προδεδωρημένα, καὶ περαιτέρω τῷ θράσει χρωμένῳ
"τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα [e] δυνά-
"μεως, τῆς γέ μοι σῆς εὐμηφότος δόξης τε καὶ
"ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάιος, [f] τὴν
δόξαν αὐτοῦ, πλειόνως ἐπέκεινα εἰπεῖν, [g] ὅ, τι χα-
ρίζοιτ' ἂν αὐτῷ θαυμαζόμενος. ὁ δέ, "[h] ἐπεί περ,
"ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν [i] μὲ ἄξιον λογι-
"φαίνεις, αἰτήσομαι τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ὑ-
"δὲν, δόξῃ δὲ τὸ μεγάλως με ἐνδιαπρέπειν, οἷς ἤδη πε-
"ρέχεις· ὅ, τι δ' ἄν σοι δόξαν προσποιῇ τοῦ εὐσεβοῦς,
"καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεως θαυκαλῶ,
"[k] καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο θαυμαζομέ-
"νοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ἄτερ τῆς σῆς
"ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνοίη. ἀξιῶ [l] γὰρ σε τοῦ ἀν-
"δριάντος τὴν ἀναθησιν, ἣν ποιήσασθαι κελεύεις Πε-
"τρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πράσσειν δια-
"νοεῖσθαι.

η'. Καὶ ὁ μὲν, καί περ ἐπικίνδυνον τῷ ἠγεμό-
νι· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάιος, οὐδὲν ἄλλο ἢ
εἰς θάνατον ἔφερεν· ὅμως τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ
εἶναι, κύβον [m] ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς [n] ἠγεῖτο.
Γάιος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππου ἐκπλημ-
μένος, καὶ ἄλλως ἀπλετοις [o] ὑπολαμβάνων, ὅτι
τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδης γνώσεται τις ὢν προθύ-
μως ἐβιάζετο αἰτιᾶσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ
ἐξέως μεταμέλειαν χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίπ-
που τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, [p] ὃς ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν
οἰκείαν ἀρχὴν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυ-
νάμει, [q] τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας [r] ἀπιμελῶς, πρεσ-
βεύων τοὺς νόμους [s] καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ· καὶ χρά-
φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀφροσύνης τοῦ
γραπτοῦ ἐπαινῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῶν
ἀπεσταλκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδρι-
"άντα ἐσακὼς, ἐστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνά-
"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τόν τε
"στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔπεμψα,
"ἄπιθι. [tt] οὐδὲν γὰρ ὀφθείσης τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριά-
"τος, Ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ πρὸ ἐμοῦ τι-
"μωμένῳ μείζονος, ἢ ὥστε με χρείᾳ τῇ σῇ καὶ
"οἷς κελεύσεις ἀντειπεῖν." Γάιος μὲν δὴ ταῦτα χρά-
φει

[v] Τὸ δὲ —— δαίμονος] Forte τὸ πᾶν ὃν, ὅπερ σ. ρ. ἀ. π. τ. δό. αὐτῷ. COCC.

[x] Προθεία δὲ δαίμονος] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὃν ἐμπροθεία *Basil.* ἂν ἐμπροθεία in *aliis.* quin & γὰρ, quod antea sequebatur διακονήσεται, delendum esse volui, & paulo ante voculam δὲ inter τὸ & πᾶν insertam dedi.

[y] Διακονήσεται] *L. B.* διδιακονήσει.

[z] Καὶ ἰσχύι.] Addit *L. B.* τῇ ἐμῇ. quod nescio an sit necesse. HAV.

[a] Γῆν τε πολλὴν αἰτήσασθαι,] Γῆν τε πόλλων ἢ προσόδου αἰτήσασθαι ἢ καί τινων *Vat.* γῆν τε πόλιν ἢ προσόδου αἰτήσασθαι *Hen. à pr. m.* γῆν τε πολλὴν ἢ προσόδου αἰτήσασθαι *Busb.*

[b] Αἰτήσασθαι,] Forte αἰτήσειν.

[c] Ἤτησε] *L. B.* αἰτῆσαι.

[d] Ἐντολὰς] *L. B.* in *Marg.* ἐπιστολὰς.

[e] Δυνάμεως,] *L. B.* γίγνοιτο δυνάμεως.

[f] Τὴν δόξαν αὐτοῦ,] Τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

[g] Ὅ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ θαυμαζόμενος.] Ita *Busb.* ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[h] Ἐπεί περ, ὦ δέσποτα.] Hæc Epistola ab Agrippa ad Cajum scripto tradita pluribus refertur à Philone p. 1030. 1331. &c. SPANH.

[i] Μὲ ἄξιον λογίσαιο,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* ut & mox σοὶ post αἰτήσομαι.

[k] Καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο] *Al.* καίμοι πρὸς εὐκλεοποιίᾳ.

[l] Γὰρ σὲ τοῦ ἀνδριάντος] Ita *Busb. Vat.* & *Zonar.* (voluit idem *L. B.* in quo σοι legitur) ἀξιῶ γάρ σοι in *cæteris.*

[m] Ἀναρριπτεῖν] Forte ἀπορριπτεῖν. IBBETS.

[n] Ἠγεῖτο.] Forte ἐτίθη. COCC.

[o] Ἐν ὀλίγῳ] Forte supplendum ὅτι. COCC.

[p] Τὸ κοινὸν τῆς εὐθυμίας] Τῆς κοινῆς δὲ εὐθ. *Hen. à pr. m.* & *L. B.*

[q] Ἐπιμελῶτο,] Ἐπιμελούμενος καὶ ὑπὲρ τὸ νόμων περισσῶς συνεχώρει *Busb.* ἐπιμελὴς τὸ π. τ. ν. καὶ τ. θ. συνεχώρει *L. B.* ἐπιμελῆ τὸ *Cocceius* corrigit.

[r] Καὶ τὸ —— εἰπεῖν] Vide Philon. p. 1038. B. SPANH.

[tt] Οὐδὲν γὰρ ἐπιδόμενος] Οὐδὲν γὰρ ἔτι δόμενος *Busb. Hen.* & *Vat.*

φῆ πρὸς τ Πετρώνιον, πρότερον [s] ἢ ἐντυχεῖν τ αὐτῷ ὑπηρολαῖς ἐμφανισάσης ὑπὸ ἀποστασίαν Ἰουδαίους κ τ ἀνδριάντα ἐπείγεσθαι. [t] μηδὲν δ ἕτερον ἀπαιτημένην τὴν Δρώσειαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἄντικρυς [u] Ρωμαίων ἀπειλεῖν. κ πρειαλγήσας ὡς ὑπὲρ πείρας τ ἡγεμονίας αὐτῷ πεπολιτευμένων, ἀνὴρ ὑπὲρ πᾶσιν ἥσσων μὲν κ αἰσχρῶ, κρείσσων δ κ βελτίστω, κ ἐφ' οἷς ποτε κρίνας ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' ἂν ἐπιγόμενον, παύσουσιν [x] αὐτῇ ἀσφαλῶς τιν' οὐ προσιθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ ποιῆσαι τῇ ἐκείνης τὴν κρίσιν κ εὐδαίμονα, [y] γράφει πρὸς τ Πετρώνιον. "ἐπειδὴ δῶρα ὑπέσχου σοι οἱ Ἰου-
"δαῖοι παρέξειν, ἂν μείζονι λόγῳ τ ἐμῶν πεισθείσης ἐν-
"τολῶν, Δρωκινεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων δέ-
"ῃεις, ὑπὲρ ὧν ἐδιδάχθης τ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε,
"σαυτῷ κριτὴν γενόμενον, λογίσασθαι δεῖ κ ποιητέα σοι
"ὑπαρχόντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα [z] ποιοῦμ'
"ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι κ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἂν, μη-
"δαμῶς [a] ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.

θ'. Ταῦτα μὲν γράφει Πετρωνίῳ τὴν ὑπηρολὴν, ὃ μὴν φθάνει γε ζῶντος Πετρωνίου δεξάμενος αὐτὴν, βεβδωμηκοντος κ τὴν τοῖς φέρουσι εἰς τοσοῦνδε, ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαθὼν τὴν Γαΐου πλάνην. Θεὸς γὰρ οὐκ ἀρ' ἀμνημόνησεν ἐμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ὑπὲρ τῆς τ Ἰουδαίων χάριτος, κ τιμῆς τῆς αὐτοῦ. ἀλλὰ τ Γάιον ὑπερηλαζόμενον [b] ὀργῆς ὧν ὑπὲ σεβασμῷ τῷ αὐτοῦ πράττειν [c] ἐτολμήσαμεν, τ μισθὸν [d] χρεωλυσίαν [e] συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἥ τε Ρώμη, κ πᾶσα ἡ ἀρχὴ, μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βελτῖς πρόκεινται ἀξιώματι, Δρὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀπεράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τ Γάιον. καὶ πλάνῃ μὲν ὁ μὴ πολὺ χρόνον, ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὸν ὑπὲρ τοῦ θανεῖν ἀνακαμένῳ ὑπηρολήν. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλάνη τᾶ, κ τ ὑπηρεσίας τ τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόν κ λόγῳ. Πετρωνίῳ [f] μὲν προτέρα μὲν παρῆν ἡ Δρουσιφῦσα κ Γαΐου τὸν πλάνην ὑπηρολή, μετ' ὀλίγον δ ἡ κελεύουσα αὐτὸν πλάνην αὐτόχειρα. καὶ ἤδη τε τῇ συντυχίᾳ κ ὀλέθρῳ, ὃς τ Γάιον κατέλαβε, κ κ Θεοῦ τὸν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὀδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ὡς κ ὀξέως μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τ εἰς τ ναὸν καὶ βοηθείας τ Ἰουδαίων σωτηρίας [g] θεραπόμενον. καὶ Πετρωνίῳ μὲν ἔτως [h] μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος κ θανεῖν.

ad Petronium scripsit, literis illius nondum lectis, quæ significabant, Judæos ob statuam illam ad seditionem concitatos. quin & ex voluntatis eorum indiciis palam erat eos minitari bellum adversus Romanos. Itaque graviter dolens, quasi id ausi fuissent ut experirentur ejus imperium, homo *scilicet* nihil turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, & in quemcunque pro arbitrio ira excandescens, cui nullam moderationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans si iracundiæ maxime indulgeret, *denuo* scribit Petronio *in hanc sententiam*. "Quandoquidem munera, quibuscun- *Non multo*
"que te donarent Judæi, meis mandatis prætulisti, *post ei literas dat acerbas & minarum plenas.*
"illis gratificari ausus alia quam jusseram faciendo, jubeo te, qui temet judicem constituisti, *minarum*
"quid tibi agendum sit dispicere, cum iræ meæ *plenas.*
"onus sustinebis, postquam in te exemplum edam
"quod & præsentes & posteros moneat, non ne-
"gligenda esse imperatoris mandata.

9. Has quidem literas scribit ad Petronium: *Quæ, postea tamen, dum in vivis esset Cæsar, non accepit* Petronius, retardata eousque perferentibus navigatione, ut aliæ literæ, quibus mortem Caji intellexerit, prius ad manus ejus venerint. Deus utique haud immemor futurus erat periculorum, quæ adierat Petronius in Judæorum gratiam Deique honorem. sed cum Cajum è medio sustulisset, illi infensus quòd cultum *divinum* sibimet arrogare fuerit ausus, Petronio mercedem persolvere annituntur omnes tam Romæ quam per universum imperium, præcipue vero quotquot è senatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram suam effuderit Cajus. Et ille quidem moritur non mul- *Caji obitus.*
to postquam ad Petronium literas scripserat, mortem ei denunciantes. Causam autem propter quam sublatus est *Cajus*, & quemadmodum instructæ erant in eum insidiæ, in sequentibus narrabo. Ad *Petronius, acceptis Caji literis, Dei providentia objubebatur. simulque lætatus est quod ita evenerit stupescit.* Petronium autem primùm perlatæ sunt literæ Caji mortem significantes, & non multo post ei redditæ sunt istæ, quibus semet sua manu interimere ut Cajus mortem oppeteret, Deique admiratus est providentiam, quòd nulla interposita mora confestim ei præmium dederit pro honore à se templo habito, & auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius è mortis periculo ipsi non prævisо facile evasit.

s Η ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῆ ὑπηρολαῖς] Ita textum restituendum esse censui ex *Zonara*, qui hic loci *Josephi* verba exscripsisse videtur. nec longe recedit *Busbequii* Cod. qui habet, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῆ ὑπηρολαῖς ἐμφανίσας ἐπὶ ἀποστασίᾳ τὺς Ἰουδαίους κ δόξας αὐτὺς ἐπείγεσθαι. perperam in *Editis Altisque*, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ἐπὶ ἀποστάσει αὐτὺς κ δόξας ἐπείγεσθαι. A libris nostris valde discrepat *Epiphanius*, qui vertit, *Hoc enim Agrippæ gratiæ concessum esse volo, viro honorabili mihi semper, sed nunc amplius honorando. Et Cajus quidem talia scribit Petronio, antequam seditio major oriretur. nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monstrabantur, ut si forte contrarium nuncium adveniret, parati essent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Cajus, cujus animus obnoxius erat turpitudini, alienus bono consilio, & in omnibus quæ facienda decerneret, ira magis pertinax ad implendum, moderari se nullo modo sciens, sed beatitudinem judicans, si omne quod sibi esset voluptati perficeret, postea scribit Petronio &c.*

t Μηδὲν κ ἕτερον ἀπαιτημένην] Μηδὲν δὲ ἕτερον *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

u Ρωμαίων] *L. B.* Ρωμαίοις.

x Αὐτῇ] Ita, monente Cl. *Lowthio*, legendum censui. antea erat αὐτῷ. in *Lugd. Bat.* αὐτῆς.

y Γράφει πρὸς τ Πετρώνιον.] Γράφει αὖθις τῷ Πετρωνίῳ *Zonar.* in *Epiphanii* versione, *postea scribit Petronio hujusmodi verba.*

z Ποιοῦμ' ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι] Ita cum *Cod. Busb.* (quo pacto in *Marg. L. B.* quoque exstat, nisi quod ibi sit οἵ γε pro οἵ τε) antea erat, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῦμέ σε οἵ τε νῦν πάντες, κ ὁπόσοι &c. *Zonaras* habet παράδειγμα δὲ σὲ ποιήσομαι τοῖς τε νῦν κ τοῖς ἔπειτα &c. *Epiphanius* vertit, *jubeo temetipsum judicem fieri, & eligere quid debeas pati, qui me ad tantum iracundiæ concitasti, ut exemplum efficiare cunctis, & præsentibus & futuris, quo nullus audeat imperatoris mandata contemnere.*

a Ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.] Eadem *Zonaras Annal.* p. 278. C. SPANH.

b Ὀργῆς ὧν ὑπὲ σεβασμῷ τῷ αὐτοῦ] Id est, δι' ὀργὴν. HUDS. Forte ὀργῇ. COCC.

c Ἐτολμήσαμεν,] Scribe ἐτόλμησε.

d Χρεωλυσίαν συνεργεῖ] Conf. lib. VII. c. 15. §. 1. SPANH.

e Συνεργεῖ] *L. B.* συνεργετῖν.

f Παρῆν ἡ Δρουσιφῦσα.] Ita (quomodo & suo codici adscripserat *Cocceius*) ex conjectura. Δρωκόμενον in *libris.*

g Μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς] Iterum ex conjectura αὐτῷ ὀφθεὶς. antea perperam in *libris* omnibus μὴ αὐθαιρέτως, in *Lugd. Bat.* est ἀποπαθῶς.

XII. CAP. IX.

Quænam Judæis apud Babyloncm acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.

Judæorum in Mesopotamia & Babylonia calamitas unde orta.

CÆterum *sub id tempus* Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, gravis incidit calamitas, & alia quacunque non minor; multaque facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda urbs est Babyloniæ, & ex se populosa, & fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis *plurimis* bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non patet hostium assultibus, undique Euphrate & firmis muris circundata. porro & Nisibis urbs * intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi freti locorum natura, & didrachmum, quod à singulis *Judæis* Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, cæteramque votivam pecuniam. illis enim urbibus tanquam *communi* ærario utebantur: & inde Hierosolyma suo tempore transmissa erat *pecunia*, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus *tum* vectigalis erat Babylonia. Etenim *ex istis Judæis* erant Asinæus & Anilæus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, ut velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His *quadam die magister* qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, eosque verberibus multavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, cum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, & magna esse solebat pascuorum copia & ubertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit juvenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, & pro ducibus se gerebant, & haud ægre fiebat quin illis maleficiorum autores & principes se præberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, ad pastores è suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes, se amicos illis futuros qui morem gererent, & ab hostibus undecunque ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent, greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, & oves quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est, ut vires eorum augerentur, & potestatem haberent patrandi quodcunque illis, ex improviso alios adortis, allu-

Nearda & Nisibis Judæorum gazophylacia.

Asinæus & Anilæus Nearda profugi.

Inopes & egeni ad eos se recipiunt.

Asinæus & Anilæus, cum magnam ad se concivissent hominum multitudinem, raptu vivunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, δι' Ασιναῖον καὶ Ανιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δ' [h] καὶ τοῖς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα [i] τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν Ιουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς πρὸ ἐλάττων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποίου ἐκ ἱστορημένου πρότερον. τοῖς οὖν δὴ τὰ πάντα [k] ἐπ' ἀκριβείας διηγησαμένοις, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. [l] Νεαρδὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῶσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων [m] ἀναπλέων. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις ὁδὸν εὐέμβολος, περιόδῳ τε ἧ Εὐφράτης πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνων, καὶ καταskευαῖς τείχων. ἔστι δὲ καὶ [n] Νίσιβις πόλις ἧ τὸ αὐτὸν ἧ ποταμὸς περίρρους. ὅθεν Ιουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπισμένοι, [o] τό, τε δίδραχμον [p] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ὁ ἑκάστοις πάτριον ποτὲ καὶ πέμπειν, καὶ ὁπόσα [q] ἄλλα ἀναθήματα. ἐκφέρων [r] δὲ ὥσπερ [s] τιμίῳ τῷδε τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε Ιεροσολύμων [t] ἀνεπέμπετο [u] καιρὸς, [v] πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τοὺς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελοῦσι ἐκείνοις τῆς Βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ Ασιναῖος καὶ Ανιλαῖος, Νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοῖς, πατρὸς δὴ ὄντες ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ περισσότερον ἐσῶν μαθήσεως ποιήσεως· οὐκ ὄντος ἀπειρίας τοῖς ὑπηκόοις, ὥστε τοὺς ἄνδρας παλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τέτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, [x] παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βραδυτῆτα ὑπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, σκώλασι πληγαῖς. οἱ δὲ ἐφ' ὕβρει τῷ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταστάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἦν ἐπὶ τῆς [y] οἰκίας φυλασσόμενα, ὥχοντο εἴς τι χωρίον, διῤῥήξιν μὲν ποταμῶν [z] ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς παρέχειν πεφυκὸς, καὶ [a] χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα [b] ὑποτίθενται· συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ὑπορώτατοι, καὶ τέτοις τοῖς ὄχλοις φραγμοῖς τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκώλυόν τε εἶναι. [c] προελθόντες γὰρ ὑπὲρ τὸ ἄμαχον, καὶ καταskευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὰ βοσκημάτων, ἢ ἐλεύσου [d] ὑπερόφη γένοιτ' ἄν, προσιόντες φιλίαν τε παρομένοις, καὶ ἄμυναν τῶν ἀλλαχόθεν πόθεν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν προβάτων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, ἅτε γὰρ ἐν ἑτέρᾳ [e] ὁδῷ τοῦτο ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τῶν προβάτων [f] ἔσυλλον ὁπόσα κελευσθεῖεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς [g] συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν ᾗ ὀξέως ἐλαύνοντες κακῶς

h Καὶ τοῖς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,] Illud καὶ è Codd. Busb. & Vat.

i Τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν Ιουδαίοις,] Conf. supr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἐπ' ἀκριβείας] L. B. ἐπακριβῶς.

l Νεαρδὰ] Νεαρδὰ Busb. Νεάρδα Lugd. Bat. Ναυαρδὰ Steph. Byzant. Verum e & a apud Orientales facile permutantur, ut notavit Berkelius.

m Ἀναπλέων.] Ita lego, nec aliter forsan Epiphan. cujus versionem adhibui. ἀνάπλεως in libris omnibus. qua lectione admissa, verba ista, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώποις ἀνάπλεως redundare videntur, ut quæ in margine olim apposita fuerint, in interpretamentum τῶν, ἄλλως τε πολυανδρῶσα.

* *Intra* —— *est.*] Ita placuit locum interpretari, quod certissimum sit; Nisibin non *flumini Euphrati appositam fuisse*, prout vertit Gelenius, sed amni Mygdonio, qui in Tigrim influit.

n Νίσιβις] Νίσιβις· In nummis NECIBI. Infr. §. 9. τὰ Νεαρδαὶ καὶ τὴν Νίσιβιν· & lib. 20. c. 3. §. 2. Νίσιβις δέ ἐστιν ἄνομα τῇ γῇ. SPANH.

o Τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν] Ita cum Cod. Busb. τότε δίδραγμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν ἐκ. in *cæteris*.

p Τῷ Θεῷ] L. B. ὃ τῷ Θεῷ.

q Ἄλλ'] L. B. ἢ ἄλλα.

r Δὲ] L. B. τε.

s Τιμίῳ] Τιμίων Busb.

t Ἀνεπέμπετο ἡ καιρὸς,] Ἀνεπέμποντο Busb.

v Πολλαί —— χρημάτων] Vid. Philon. Leg. ad Cajum eadem de re. SPANH.

x Παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν] Ita Busb. & Epiphan. qui vertit, *apud quem etiam ipsam artem didicerant.* (Lugd. Bat. καὶ γὰρ ἐμ. τ. ἀ.) καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ in Editis Aliisque.

y Οἰκίας Φυλασσόμενα,] Ita Busb. Lugd. Bat. & Vat. οἰκείας in *reliquis*.

z Ποιούμενον,] L. B. λεγόμενον.

a Χιλῶν] Χιλὸς, ἡ τροφὴ· χιλὸν τὸ αὐτὸ, καὶ χόρτον τῶν βοσκημάτων· Hesychius. SPANH.

b Ἀποτίθενται.] L. B. ὑποτίθενται. Coccejus ὑπολιθαίνουσι.

c Προελθόντες] Προστελθόντες Busb.

d Ἐπιτροφὴ] L. B. ἐπὶ τροφῇ.

e Παρὰ ταῦτα] L. B. παρ' αὐτὰ.

f Ἔσυλλον ὁπόσα κελευσθεῖεν.] Ἔκτεμνον Busb.

g Συνελέγετο ἰσχὺς,] Συνέγετ' Busb.

b Πο-

χεργεῖν· θεραπεύειν τε αὐτὸς ἤρητο πᾶς ὁ συγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς [h] περισταμένοις. ὥστε ἤδη προῦκοπτε λόγος καὶ αὐτῶν καὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ὑπεφυομένης κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον [i] ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθῆναι θέλων ἐπισβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγέλτους γενέσθαι κατασκοπάζων τὸ στρατόν. [k] Ἐπιβαθίσας δὲ τὸ [l] ἕλος, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὴν ὑπόσπονδον, [m] ἣν δὲ σάββατον ἀργίας πᾶσιν Ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ὁ πολέμιος ἀνεπισκέπτως αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, καὶ βραχὺ προσιὼν χρόνον αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ὑπόπλωσιν. Ἀσιναῖος δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρεκείτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, φησὶν, ψόφημά μοι ἵππων προσέπεσεν, "ὃ φορβάδων, ἀλλ' οἷον γίνεται ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑπιόντων· ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν, δέδια, μὴ [n] ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι "προϊόντες. ἀλλὰ τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν "ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐνεστηκότων ποιησόμενος. εἰ δὲ ὄντι ψεύ-"δεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα." καὶ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ᾤχοντό τινες [o] προσκοποῦντες τὸ γινόμενον. καὶ ἧ τάχος παρελθόντες, "καὶ [p] ὅτε αὐτὸς ψεύδη σαφὴς "εἰκάσῃς εἶναι τῶν προσιόντων τοῖς πολεμίοις, [q] ὅτε "ἐκεῖνοι πλείονος ὑπιτρέψειν ἤμελλον [r] ἡμῖν ὑβρεῖν. "προειλήμμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων ἀφαφέροντες, "τοσῇδε ἵππῳ πληθος [s] ἐπελαυνόσης ἡμῖν ἐν ὀπο-"ίᾳ χειρῶν κειμένοις, ἀφ' οὗ [t] κατείργεσθαι πα-"ραγορεύσει τῶν πετρῶν εἰς τὸ ἄρχειν." Ἀσιναῖος δὲ οὐκ ἄρα γνώμης τοῦ κατασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ὑπὲρ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τοῦ ἐπ' ἀφάκτοις [v] πλουτῶντας εὐφραίνειν τὸς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δραξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃν ἐνεπεπώκει, θανουμεῖν πρωϊαίαν [x] ἀπολαμβάνοντας εἰ δέοι πλουτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, [y] τὸ ὑπὲρ τὰ ὅμοια [z] ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν [a] ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν, ἀφ' ὧν καταφρονοῦντας ὡς ὑπὲρ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται [b] τὸ λοιπόν.

γ'. Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῶν τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀφ' ὅτου ἄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Ἀρτά-"βανος, καί περ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ὑπὸ χειρήσεως "αὐτῷ τῇ δεχῇ γιγνομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῇ καθ' αὐ-"τὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέ-"στειλέ με [c] δεξιάν τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχω-

beſceret: atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non ſtudebat, congreſſuriſque terrorem injiciebant. ita ut ſermo de illis increbreſceret & ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, poſtquam hæc intellexerit, eos ipſo in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius ſerperet & dimanaret: collectoque quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, verſus eos curſu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impreſſione eos adoriretur, priuſquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem juxta paludem *quandam* aſſediſſet, quietem agebat: atque poſtridie, erat autem Sabbatum quo Judæi ab omni opere feriantur, ratus non auſurum hoſtem ſibi congredi, ſed abſque pugna captos vinctoſque ſe abducturum, lento greſſu procedebat, ut in eos ex improviſo impetum faceret. Sed Aſinæus, cum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis in otio deſideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures "allapſus eſt, non qualis eſt in paſcuis agentium, "ſed qui feſſorem tergo vehant; & quoniam præ-"norum etiam ſonitum me audire perſuaſum ha-"beam, vereor ne hoſtes nos circumvenientes ag-"grediantur. verum procurrat aliquis ſpeculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque "utinam falſa reperiantur quæ diximus." Ac ille quidem iſta loquutus eſt. & mox certi homines ſpectatum ibant, quid factum eſſet: celeriterque regreſſi, "neque te, *inquiunt*, conjectura fallit de iis quæ moliuntur hoſtes, neque illi amplius paſſu-"ri ſunt ut nos maleficia impune committeremus. "ex inſidiis circumventi ſumus, pecorum ad in-"ſtar mactandi, tanta equitum multitudine in nos "incurſante, manus à pugna abſtinentes, quod ex "legis patriæ interdicto neceſſitate adacti ſimus ad "quieſcendum." Cæterum Aſinæus non utique ex ſpeculatoris ſententia, quid fieri oporteret, decernebat, ſed æquius eſſe ratus, ut, ſumptis animis ex neceſſitate in quam inciderat, legem violarent, dum injuriam ulciſcantur, etiam ſi mori certum eſt, quam ut nihil agendo morientes hoſtem *morte ſua* exhilararent, & ipſe arma corripit, eamque illis qui ſecum erant audaciam injiciebat, ut pari cum fortitudine ſeſe gererent. pugnam itaque incunt cum hoſtibus, multiſque cæſis, quod cum contemptu eorum venerant, quaſi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

Satrapa Babyloniæ die Sabbati eos adoriri ſtatuit.

Id quod ſuſpicatus Aſinæus quoſdam exploratum mittit.

De Satrapæ incurſu certior factus arma corripit.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa *certi aliquid* fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi & alloquendi deſiderio tenebatur; miſitque ad eos fideliſſimum è ſatellitibus *ſuis*, qui diceret, "regem Artabanum, quamvis à vobis "injuria affectum, ut qui in regnum ejus invaſeri-"tis, virtuti tamen veſtræ iram ſuam condonare, "meque miſiſſe dextram vobis fidemque daturum, "ab ipſo concedi, ut ab omni periculo immunes "iter faciatis, quod *magnopere* vellet vos amicitiæ "er-

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum de ſocietate & amicitia ineunda mittit.

h Περισταμένοις.] *L. B.* ἐφεστομένοις pro περιεστομένοις.

i Ἐδύνατο πλεῖστον,] Ἠδύνατο *Busb.*

k Παραβαθίσας δὲ] Ita lego ex conjectura. ἐπιβαθίσας in *libris.*

l Ἕλος, ἡσύχαζεν·] *Epiphanius* vertit, *nemoroſum locum, ibidem latitabat.* ἕλος *Heſychio.* τελματώδης καὶ σύμφυτος τόπος. Infra locum appellat ὕλην.

m Ἦν —— πολεμίοις,] Conf. ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

n Ἐληλύθασιν ὡς] *L. B.* λελήθασιν. Sed in *Marg.* vulgatam habet lectionem.

o Προσκοποῦντες τὸ γινόμενον.] Προσκοπεῖτας *Busb.*

p Οὔτε αὐτὸς ψεύδη σαφὴς] Ita *Vat.* & *Hen.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἶναι τῶν πρ. (*Lugd. Bat.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης, σαφὴς τε. pro quo σαφὴς δὲ *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* verſione, *neque tu, inquiunt, falleris, ſed integre conjecta ſi quæ adverſum nos geruntur*, quaſi legiſſet, καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδεται, φασὶν, ἀλλὰ εἰκασὴς εἶναι τῶν πρ. Legi etiam poteſt, καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης φασὶν εἶναι εἰκασὴς τῶν πρ.

q Οὔτε ἐκεῖνοι πλείονος.] Sic legendum eſſe conjicio. ὅτε ἐκεῖνοι πλείονος ἐπιτρέψειν ἤμελλον ὑμῖν ὑβρεῖν in *libris* omnibus. nihil de iſtis in ſua verſione *Epiphanius.*

r Ἡμῖν] *Gen.* ὑμῖν.

s Ἐπελαυνόσης ἡμῖν.] Ita *Busb.* ἐπελαύνοντος in *cæteris.*

t Κατείργεσθαι —— ἄρχειν.] Ita in pleriſque *MSS.* καταμεγάσθαι in *L. B.* καθείργεσθαι in *Editis* & *Cod. Vat.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. §. 6. ut & ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

v Τελδωτῶντας εὐφραίνειν] Τελδωτῶν εὐφραίνειν *Busb.* & mox διξάμενος αὐτὸς ὑπὲρ τὰ ὅμ. *Busb.* & *Vat.*

x Ἀπολαμβάνοντας] *L. B.* ἀπλαμβάνοι.

y Τῆς ἐπὶ] Τῆς ἀπὸ τὰ ὅμοια *Busb.*

z Ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν ἴασι] Ita diſtinguo & lego cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque*, ἀρετῆς, ὁμόσε οὖν ἴασι &c.

a Ἴασι] Forte ἴωσι. COCC.

b Τὸ λοιπὸν.] Τὰς λοιπὰς *Busb.*

c Δεξιάν τε καὶ πίστιν] Δεξιὰς in quibuſdam *libris.*

"ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metu-
"entes: immo & dona *vobis* polliceri, & honorem,
"qui ex illius potentia multum vobis conferet ad
"præsentis virtutis incrementum." Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum ejusmodi muneribus quæ penes ipsum erant. Et ille quidem *recta* ibat, & *facile* ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilæum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causæ fuerit, quod Asinæus non simul advenerit. Cum autem audiret illum præ metu se intra paludria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos læsum ire qui sese ejus fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos convenientibus. nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua injuriæ suspicio, *de fide* dubitet, qui istud auctoramentum accepe-
rit. Et Artabanus quidem, cum ista fecisset, dimittit Anilæum, persuasurum fratri, ut cum eo reversuro ad regem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judæorum virtute veluti fræno coërcere ejus satrapias, ne amicitiam cum eo *& societatem* violent, ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & *forsan* ad defectionem magis adhuc animis propenderent, si in illos expeditionem susceperturus esset. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem suam redigeret, Asinæus & Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi cum de istis audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

Anilæus, ex consilio fratris, se ad Artabanum confert.

Benigne ab eo exceptus ad fratrem accersendum dimittitur.

Ejus saluti prospicit.

4. Et is quidem, cum in ejusmodi mente & cogitatione versaretur, Anilæum dimittit. Anilæus autem persuasit fratri, & regis voluntatem erga eos & studium prolixe commemorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, ubi eò pervenerunt, læte admodum eos excipit, simulque mirabatur Asinæum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipsum videri statura valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui esset iis qui eum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos ajebat, quod animum præ se tulerit, longe corpore, si ei conferatur, majorem. cumque inter bibendum eum ostenderet Abdagasi, uni è prætorianis præfectis, & qui vir esset ei indicabat, & quam strenue in acie dimicaret. Abdagase autem postulante, ut ei concederetur illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat;
"atqui non est, inquit rex, ut hoc permittam in
"virum, qui meæ fidei se credidit, præsertim cum
"dextram ei miserim, operamque dederim ut ju-
"rejurando adhibito ei fidem facerem. Quod si

Asinæus una cum Anileo ad Artabanum proficiscitur.

Asinæum miratur Artabanus.

"ρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπῃ φιλίας
"[d] προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλῳ τε & ἀπάτης χωρίς·
"δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται & τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς
"τῇ νῦν ἴσῃ ἀρετῇ μελλήσῃ δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφε-
"λεῖν." Ἀσινάῃ[ος] δ', αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδὸς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δ' Ανιλαῖον ἐκπέμπῃ μετὰ δώρων ὅσους περίσσους ἦν. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, καὶ εἰσοδ[ος] αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. Ἀρτάβαν[ος] δ', ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ανιλαῖον [c] καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ασιναῖον [f] ἐφυστερηκότα. ἐπεὶ δ' πυθάνεται αὐτὸν δεισάντα ἐν τῷ ἔλει ὑπομένειν, ὅδε τούς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν [g] δράσειν αὐτούς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν [h] δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πάντων τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις πρόσθεσμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἃ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιᾶς ὑπ' αὐτοῦ δόσεως [i] γνωμένης· ὅδε πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τεταχόδε ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, πρὸς τῶν ἐν ὑπωψίᾳ αὐλικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβαν[ος] μὲν, [k] ταῦτα πράξας, ἐκπέμπῃ τὸν Ανιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπρασσε δ' ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων [l] ἐνσήμισμα τῇ ἀρετῇ τῶν Ιουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπῶν, [m] ἐν ὑποψίᾳ σφ τε ὄντων καὶ διανοίᾳ τοῦ ὑποσημανοῦντος μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ & πρεσβευομένου πολέμου τῷ [n] ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅπῃ μέγα οἱ περὶ τὸν Ασιναῖον & τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε [o] συστάντες ἐπ' ἀκροάσῃ τῇ αὐτῶν, ἢ & τότε γε [p] ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ἁμαρτοίεν.

δ'. Ο μὲν δὴ, ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπῃ τὸν [q] Ανιλαῖον. ὁ δ' Ανιλαῖ[ος] πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην προθυμίαν διηγούμεν[ος] τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον· [r] ὥστε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Αρτάβαιον. ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται προσφθεγγόμενος, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ασιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψύχου, θεωρῶν [s] παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει σωθεῖσι δεῖναι καταφρονήμα[ος] ἀφορμὰς, ὡς ἄδεν κέρδοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα [t] πάντα προσθήσει παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματ[ος]. προσέτι δὲ δεικνὺς τὸν Ασιναῖον Αβδαγάσῃ [v] τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τό, τε ὄνομα διαφέρει, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἢ [x] χρῶτο εἰς πόλεμον. τοῦ δ' Αβδαγάσου κελεύοντ[ος] συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτεῖναι τὸν αὐτὸν [y] πρὶν ἀπολαβεῖν ὧν ἕνεκα ὧν ἔβεσεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχὴν, "ἀλλ' οὐκ ἄν,
"εἶπεν ὁ βασιλεὺς, συγχώρημα δοίην ἐπ' ἀνδρὶ [z] πί-
"στει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε
"πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι ἀσφάλειας.
"εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις, τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν

ὅπι-

d Προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν,] Forsan προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Vide paullo inferius, ubi quoque προσκεχωρηκότας. HUDS. Recte. Nam & *Lugd. Bat.* adstipulante, moveri sede sua jussimus, quod ante erat editum, προχωρεῖν. HAV.

e Καταμόνας] Conf. c. 4. §. 4. SPANH.

f Ἐφυστερηκότα.] Ita *Busb.* ἐφυστερηκότ[ος] in *reliquis*. HUDS. Conf. inf. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

g Δράσειν αὐτούς,] Δράσειν *Busb.*

h Δεξιὰν ἐδίδου,] Hæc certissima fidei apud Persas artha est. Videsis *Comment.* in *Justinum*, l. XI. c. 15. sub finem.

i Γενομένης·] Γινομένης *Busb.*

k Ταῦτα πράξας,] Οὕτως ἐκπέμπει *Busb.*

l Ἐνσήμισμα τῇ ἀρετῇ] Ἐνσημασμάτων τὴν ἀρετὴν *Busb.* ἐνσήμισμα τῇ τῇ ἀρετῇ *L. B.* ἐνσημισμάτων τῇ ἀρετῇ *Suid.* qui locum hunc *Josephi* verbis aliquot decurtatum affert in voce ἐνσημισμάτων. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ἐν ὑποψίᾳ τέ ἐστιν] Versionem paululum immutatam vellem: *ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & quod putaret res ad defectionem spectare, in illos jam expeditionem susceperturus esset.* IBBETS.

n Ἐκείνῳ κατὰ χειρωσιν τῶν ἀφεστηκότων,] Ἐκείνων *Vat.*

o Συστάντες ἐπ' ἀκροάσῃ] Συστάντας ἐπ' ἀκ. τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τότε γε ἀτυχοῦντες *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

p Τοὺ Ανιλαῖον.] Ita rescribendum censui, quamvis ἀτυχοῦντες habeant *libri* omnes. *Epiphanius* locum vertit ad hunc modum, *Agebat autem hæc, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapiæ, eo quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse eos per amicitiam occuparet. timebat enim ne in Babylonia plurimi se Asinæo conjungerent, & ille manu valida congregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se a Persarum imperio defensaret.*

q Ανιλαῖον.] Accessit hoc ex *L. B.* HAV.

r Ὡστε δὴ ἠπείγοντο] Οἱ δ' ἀδελφοὶ ἠπείγοντο πρὸς τ Αρτ. *Busb.* & mox ἐς ἡδονῆ.

s Παντελὲς] *L. B.* παντελῶς.

t Πάντα] *L. B.* τὴν.

v Τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν,] Τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρχῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

x Χρῶτο εἰς πόλεμον.] Ita *Busb.* χρῶντο in *reliquis*.

y Πρὶν] *L. B.* ἀποινα.

z Πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,] Πίστει τῇ ἐμῇ *Busb.*

a Ex-

"ἀπορκίας χρίζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων [a] ἀκδικῆ τὴν "ἀρχὴν ἀδικευσμένην· ἐπαναχωροῦντι γοῦν ἀπρέ- "μενόν σοι ἀδεῖναι κράτη τῷ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὲ μεταπαλέσας τὸν Ασιναῖον, "ὥ- "ρα σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἔτι τὰ σαυτοῦ, "καὶ μὴ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρε- "θίσῃς, ἀπιχθρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης "τῆς ἐμῆς. ὧδ' ἀκαταθήκην σοὶ δίδωμι τὴν [b] Βαβυ- "λωνίων γῆν, ἀληστόν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσο- "μένην ὑπὸ τῶν σῶν Φροντίδων. [c] ἄξιον δὲ μοὶ τυγ- "χάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπικλήτου σοὶ φιλοχρόμενον τὴν "ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κύβοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σω- "τηρίαν [d] ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν [e] καὶ ὅσα δὲς, [f] ὁπλοθήκια ἐκπέμπει τὸν Ασιναῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν ἀφικόμενον, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα [g] πρότερον ἰσχύρα, μέγας τις ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, καὶ [h] οἷον οὐκ ἄλλον τῶν πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἅψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων. Παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ [i] ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν [k] ἧσσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων πρέπουσα τιμή. ἐν ᾗ δὲ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει· πάντά τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, προύκοπτέ τε [l] αὖπω ἡ εὐδαιμονία ἐπὶ ἔτη πεντεκαίδεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἄρχει αὐτὰς ὑπεκπαλαμᾶσθαι κακῶν ἐκ τοιῶνδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν, ἣ πρὸς μέγα δυνάμεως, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν ἐπὶ βλάβαι τῶν πατρίων ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὲ ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων, [m] ὃν καὶ εἶπετο γαμετὴ, τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι πρεπηφόρα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύτης εἴτε [n] ἀκοῇ τῆς [o] εὐπρεπείας ἐκμαθὼν, εἴ τε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος Ανιλαῖος, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς, [p] ἐρασὴς τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπεράσεσθαι τὴν σωτηρίαν τῆς γυναικὸς, μὴ τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτήσεσθαι θηλυβοῶν, [q] τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ δυσαντίλεκτον κρίνειν τὴν ἐπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς ἀνὴρ [r] ἐκεχειροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτης γενομένης [s] πεσόντος, ἀνηρημένην ἀλόντα ἐγεγάμητο ἐρασῆ. ἃ μὲν δίχα γε μεγάλων δυσχιῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐτῷ καὶ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸ οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σύν τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ ἀνδρὸς τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἤγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα ἦν. ὁπηχώριον δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσίν ἐστιν ἐπί τε τῇ οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσασιν ἐπὶ ξένης σωζεπάγεσθαι· [t] ὥστε ἔλαθε, καὶ ταύτῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος σωαπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λελήθοτος αὐτῶν θρησκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὲ ἀποδειχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι, καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ δὲ πατρὸς ἀνδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτάς· καὶ τῶν ἑταίρων οἱ μάλιστα

"vir sis belli sciens fortisque, nihil opus est ut "meo perjurio utaris ad injurias Parthorum impe- "rio illatas ulciscendas: revertentem itaque ador- "tus, eum viribus tuis per me licet opprimas, "dum tuum mihi lateat consilium." Mane dein- de accito Asinæo, "Tempus tibi est, inquit, ad "tuos concedere, ô juvenis, etiam ne plures è du- "cibus meis qui mecum sunt ad te occidendum "irritentur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem "fidei committo terram Babyloniam, ut eam tua "cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. "Æquum autem est ut te mihi benignum habe- "am, qui fidem meam tibi inviolatam præstiti, "cum non de rebus leviculis ageretur, sed quæ ad "salutem tuam spectabant & incolumitatem." Cum ista dixisset & Asinæum muneribus auxisset, *Muneribus auctum dimittit.* sine mora ad suos eum dimittit. Ille vero domum reversus, castella partim nova condidit, partim vetera munitionibus firmavit: brevique eò potentiæ crevit, quantam alius ante se nemo adeptus est, qui ex hujusmodi initiis rerum gubernaculo se admovere ausus est. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provincias mittebantur, eum colebant & observabant: nam parva res meritisque suis levior *illis* visus est honos, quem à Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate *magna* & potestate, jamque omnia in Mesopotamia negotia ab illius nutu pendebant & arbitrio, ejusque felicitas per annos quindecim indies magis magisque augebatur.

5. Cæterum cum bonis omnibus florerent *af- Origo calamitatis quæ in fratres invasit.* *fluerentque*, eis adhærere cœpit mali labes ex hujusmodi causa, postquam à virtute defciverant, qua in tantam provecti sunt potentiam, eamque in contumeliam verterant, à patriis moribus lapsi in voluptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vicinam regionem administrandam Parthorum quidam dux, quem comitata est etiam uxor, quæ & cæteris dotibus laudes aliis præripuerat omnibus, præcipueque mirabili formæ elegantia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus, sive quod aliquid de pulchritudine illius fama acceperat, sive oculos in eam conjecerat, amator simul & hostis exstitit Asinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei superesset spes potiundi mu- liere, nisi eam quasi vi captam in potestatem suam redigeret, partim vero quod cupiditati suæ se resistere non posse crediderit. Simul itaque ac maritus hostis illis declaratus fuisset, & pugna inita acie cecidisset, occisi *uxor* captiva nupta erat amatori *suo*. non tamen sine magnis calamitatibus, & ipsi Anilæo & Asinæo importatis, in domum illorum ingressa est mulier, sed cum magno illorum malo ex hujusmodi causa. Postquam enim viro *priore* mortuo captiva duceretur, simulachra deorum sibi maritoque suo gentilitia (moris enim est omnibus in illa regione & domi habere numina, secumque, cum peregre irent, gestare) occultabat, atque ita patria consuetudine secum asportabat. & primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta esset uxor, suo pristino more, iisdemque quibus sub priore marito assueverat ritibus, Deos venerata est. Tunc socii eorum, quos maximi faciebant, leviter eum primo reprehende- bant,

Anilæus Parthicæ mulieris amore captus.

Nuptiæ Anilæi & Parthicæ mulieris.

Anilæo ob uxoris mores iratscuntur socii.

a Εκδικῆ τὴν ἀρχὴν] Eo modo *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐκδίκῃ in cæteris.
b Βαβυλωνίων γῆν,] Βαβυλωνίαν γῆν *Busb.*
c Ἄξιον δὲ μοὶ] *L. B.* ἄξιός εἰμι.
d Ανακειμένοις.] *Gen.* ἀνακειμένων.
e Καὶ ὅσα δὲς,] Καὶ ὅσα δίδωσι *Busb.* quæ lectio amplectenda, nisi ὁπλοθήκια *mox* aut *statim* denotet.
f Οπλοθήκια] *L. B.* τὸ πλοῦτον. τὸ πλοῦτον *Coccejus*, vel πλουτεῖν *Hudsonus*.
g Πρότερον ἰσχύρα,] Voculam ἐὸ post πρότερον inserit *Busb.*
h Οἷον οὐκ ἄλλον] Ita lego. ὁπόσα in *libris*.
i Εδόκει] *L. B.* καὶ ἐδόκει.
k Ἧσσον ἀρετῆς] Forsan ἧττον. HUDS. & COCC.
l Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῶν.
m Ὧδε καὶ εἵπετο γαμετὴ,] Antea erat ᾧ δή.
n Ακοῇ] *L. B.* ἀκολοῦ.
o Εὐπρεπείας] *L. B.* in *Marg.* ἐμορφίας.
p Ερασὴς τ' ἐγεγόνει] Ita lego. antea erat, ἐρασὴς τε γεγόνει. HUDS. Et recte ita legisse testem produco *Lugd. Bat.* HAV.
q Τὸ δὲ ὑπὸ δὲ] *Gen.* τὸ δὲ.
r Εκεχειροτόνητο.] Εκεχειροτόνητο κλῆσιν κλῆσιν καὶ μ. depravate in *Codd. Hen. Vat.* & *Gall.* κτῆσιν καὶ πίστιν in *Lugd. Bat.* ubi & in *Marg.* κλῆσιν.
s Πεσόντος,] Eo modo distinguendum censui; & in versione ἡ γυνὴ supplevi post ἀνηρημένην. prius absque commate post πεσόντος lectum erat.
t Πιεσίλωσα,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ὥστε ἴλωσι *Coccejus*. ὥστε ἴλωσα in *cæteris* omnibus.

bant, quod nequaquam ex inſtitutis Hebraïcis convenienterque illorum legibus ageret, in uxorem accipiendo mulierem alienigenam, & quæ ſacrificiorum cultuſque religioſi ritus illis accurate præſcriptos violaret. Videndum itaque ne dum nimium concedat corporis voluptati, à principatu excidat formæ cauſa, & à poteſtate quæ jam Dei auſpiciis eouſque proceſſerat. Poſtquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quidam è ſuis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit (qui & ipſe moriens ex ſuo in leges amore precatus eſt Deum ut vice interfectoris pœnas penderent Aſinæus ipſe & Anilæus, cunctique ſocii ſimili ab hoſtibus morte plecterentur, quod illi quidem ſcelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote ſibimet conſcii quod in univerſum illorum virtuti præſentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem *ſuam* haud amplius tolerandam eſſe rati, factoque plurium concurſu ad Aſinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes, oportere eum, ſi prius parum potuit quid utile ſit diſpicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere & emendare, antequam contigerit ut & ipſe & alii omnes peccati iſtius pœnas ſua pernicie luant; atque exprobrantes *ei* nuptias cum muliere *alienigena*, neque ex illorum conſuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque *deorum*, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere ſatagit. Ille autem & ipſe probe novit, fratris peccatum magnorum malorum cauſam exſtitiſſe, porroque futurum eſſe; veruntamen tolerabat, benevolentiæ cedens ex cognatione ortæ, eique ignoſcens quod mala cupiditate ſe fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concurſus ad eum fieret, majoreſque ederentur clamores, tunc demum de iſtis Anilæum alloquitur, & de anteactis eum objurgans, jubenſque ut in poſterum ita facere deſinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum eſt. Mulier autem ſentiens ſui cauſa tumultuari populum, & verita ne Anilæo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno, quod Aſinæo in cibis miſcuerat, hominem ſuſtulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura eſſet *virum* ipſam perdite amantem.

Is à ſuis leviter reprehenſus quendam interficit.

Anilæus apud Aſinæum accuſatur.

Aſinæus ab Anilæi uxore veneno ſublatus.

6. Cæterum Anilæus, cum imperium jam ſolus ſuſcepiſſet, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, & qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eoſque magna præda abacta populatus eſt. & magna quidem pecuniæ & mancipiorum vis in illis reperta eſt, multaque pecora & alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem non ante laceſſiverat, ipſum injuria afficere cœperit, ſuamque in præſenti dignitatem inſuper habuerit, poſtquam tantum equitatus, quantum poterat, collegiſſet, & ex omnibus eos qui ætate florerent, Anilæo obviam ibat, quaſi cum

Anilæus in Mithradatem educit exercitum.

πιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον [v] ἐπέσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς [x] πρέποι Ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένῳ ἀλλόφυλον, καὶ παραβαίνοιεν ἁγιστειῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τιμὴ ἀκριβείαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃ τιμὴ ἀρχὴν [y] ἧς εὐπρεπῶς, καὶ τιμὴ εἰς οὖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ ἧ ἐδὲν ἐπήρατον, ἀλλὰ καί τινας αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε· καὶ ὃς κλινόμενος [z] εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηράσατο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασπαίῳ, [a] καὶ πᾶσιν ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν ψυχὴν πλούτου, τοῖς μὲν, ὡς ἡγεμόσι παρανομιῶν γενομένοις, τοῖς ἧ, ὅτι μὴ [b] βοηθήσειαν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι ἀλλὰ τὸ σκοπεῖν τοῖς νόμοις· οἱ ἧ ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο ἧ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχὺν τῇ σφετέρων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σπουδάζοντες. ἐπεὶ ἧ καὶ τιμὴ θρασυτέραν ἀκροῶνται [c] τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις πιμωμένων, οὐκ ἔτι ἀνεκτὸν ἡγέμενοι ἧ Ανιλαίᾳ τὸ [d] ὑβρίζειν εἰς τὰς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασπαῖον ἐλθόντες καὶ πολέμου ἤδη κατιδόντες ἧ Ανιλαίᾳ, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον [e] κατ' αὐτὸν [f] ἐσκέπτο τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νῦν γοῦν ὑπισροφὴν ποιεῖσθαι ἧ γενομένῳ, πρὶν ἢ τιμὴ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἁλῶναι εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένῳ· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες ὃ μετ' αὐτῶν, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τιμὴ θρησκείαν ὧν ὑπενδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει ἧ θεοῦ ἧ αὐτοῖς σεβασμίᾳ πράττεσθαι. ὁ ἧ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τιμὴ ἁμαρτάδα ἧ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄσαν κακῶν, καὶ ἐσομένῳ, ὁ μιὼ ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ ἧ συγγνώσεως νικώμενος, καὶ συγγνώμιμον νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακῆ τ' ὑπηδυμίας νικωμένῃ. ἐπεὶ ἧ πλείους τε ἐσημέραι [g] συνεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τὴνικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γενομένοις ὑπιτιμῶν, ἧ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τιμὴ ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τὰς συγγενεῖς. ἐπεὶσθη ἧ ἐδὲν ὑπ' τ λόγων. ἧ ἡ γυνὴ ἧ αἰσθανομένη μὲν ἧ θρᾷ ἧ κατέχουσα τὰς λαὰς δι' αὐτιμὼ, δεδοικυῖα ἧ πρὸς τᾶ Ανιλαίᾳ [h] μὴ καί τι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτιμὼ, φάρμακον τῷ Ασιναίῳ δῶσα ἐν τοῖς σιτίοις, [i] μεθεῖσα τ' ἄνθρωπον, ἀδεής τε ὢν ἐπὶ κεφαλῇ τ' πρὸς αὐτιμὼ πεπραχθησομένων τῷ ἐρασθῆ γεγενημένῳ.

ς'. Ανιλαῖος ἧ, [k] καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν σφαλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθραδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως Αρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἁλοὺς λείας τε ἦμω αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν ζεύγεα καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ πρόσληψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. Μιθραδάτης ἧ, ἐτύγχανε γὰρ τῇδε [l] ὢν, ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τιμὴ ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων [m] ὁπότε μὴ προάρξαι ἧ ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπερδὼν, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τὰς ἐν ἡλικίᾳ, περὶ ὡς προσμίξων τοῖς

v Επέσκηπτον, ὡς] Abſunt à *L. B.*

x Πρέποι] *L. B.* πρέπειν.

y Τᾶ διπρεπᾶς,] Hic ellipſin eſſe puto ἧ ὑπὲρ aut ἕνεκα.

z Εὐνοίᾳ τῇ τ νόμων] Ita lego cum *Cod. Busb.* διοίας τι τ νόμων καὶ κτ. in *Editis Aliiſque* Forſan διοίας τ νόμων, ut ellipſis ſit voculæ ἀλλά.

a Καὶ πᾶσιν ἑτιμίοις] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ πᾶσιν ἑτίροις in *reliquis.*

b Βοηθῶσιν] *L. B.* βοηθοῖεν.

c Τῶν θεῶν] Illud τ è *Codd. MSS.*

d Υβρίζειν] *L. B.* ὑβρίζον.

e Κατ' αὐτὸν] Scribe κατ' αὐτὸν. COCC.

f Ἐσκέπτο] *L. B.* ἐσκέψατο.

g Συνεσρέφοντο,] Συναθροίζοντο *Busb.*

h Μὴ καί τι πάθοι] Ita in *Editis.* μηκέτι *Busb.*

i Μεθεῖσα] *L. B.* μεθίσατο.

k Καταμόνας] Conf. ſupr. c. 4. §. 3. SPANH.

l Ὢν, ἐπεὶ ἀκούει] Voculam ὢν inſertam dedi ex *MSS.*

m Οπότε μὴ προάρξαιτο] Οὐ μὴ ἄρξαιτο ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἤρξατο *Busb.*

n Μο-

τοῖς περὶ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτῷ καταιχὼν ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ἐπιούσῃ [n] μαχησόμενος. [o] Διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένῳ. Ανιλαῖος δὲ πῶς πυθόμενος περὶ ἀνδρὸς Σύρου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθραδάτης ἤμελλε [p] δαινυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῶν πραττομένων ζητοῦσι τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν. καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτῳ ἐπιπεσών, τοὺς μὲν ἔτι κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν [q] τρέπει. Μιθραδάτῃ δὲ [s] ζωγρίᾳ λαβὼν, ἤγεν ὡς αὐτὸν ἐπὶ [t] ὄνου γυμνὸν ἀναθήσων, ὅπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ Παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς [x] τὴν ὕλην μετὰ [y] τούτου ὁρμήματος, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθραδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπευδῶν αὐτὸς ἐναντία· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γέ- "νους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις, καὶ "ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τετιμώ- "μενον. νῦν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμέ- "να· καὶ γὰρ [z] εἴπερ ὕβρισεν Μιθραδάτης, ἀλλ' οὖν "σωτηρίαν τῆς ψυχῆς [a] εὐεργετούμενον χάριτος "μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε πράττουσι. [b] παντὸς "τε δέ τι ἀνήκεστον, σὺν ἀπειρημένῃ βασιλέα, [c] μὴ "οὐ μεγάλῃ σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶνι [d] ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά "τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ [e] ἀναστροφὴν εἶναι "ἐν αὐτοῖς, παίσματός τινος ἡγουμένου, [f] τῇ κατ' "ἐκείνους ἀνομίᾳ πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεται τε [g] Μιθραδάτης. [h] ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ, εἰ μὴ [i] προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ τοσοῦτῳ [k] τιμωρήσεται τὰς ὑβρίσεις εἰς αὐτὸν προερώμενος, ἀγαπῶν ἢ τὴν σωτηρίαν μετὰ [l] αἰσχμαλωσίας ὑπὸ [m] Ιουδαίων ἀνδρῶν [n] ἡγουμένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρε- "τὴν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μέλ- "λουσί σοι τῆς πρὸς σὲ ἐπὶ γάμου κοινωνίας." "ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ προδόται αὐτῷ γάμων, [o] ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος σωφρὴ [p] γοῦν φρονῶν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, [q] καὶ ἐλαύνει, σὺν ἀναχετὸν [r] παραλαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ [s] Ιουδαίων βοιωθοῖτο ἀντιπολεμούντων.

ζ. [t] Ανιλαῖος δὲ, ὡς μαθόντες προσελαύνουσι δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθραδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος

eo acie congressurus. Cumque ad vicum quendam è suis perveniſſet, illic se continuit & quiescebat, quasi postridie pugnam initurus, utpote Sabbati die, quem faustum in otio agunt Judæi. Anilæus autem cum ista resciviſſet ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incolа, qui & alia diligenter ei narrabat, & locum ubi Mithradates *cum suis* epulaturus esset, sumpta tempestive cœna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: & circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem *ipsum* cum vivum cepiſſet, secum abducebat, nudum asino impositum, quæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. Cumque in sylvam tali proposito cum perduxiſſet, juberentque amici ut Mithradatem occideret, ille ad diversa contendens eos perdocebat: "nequaquam è "re sua esse ut Mithradatem occiderent, ut qui "primæ esset dignitatis inter Parthos, majorique "in honore quod ex nuptiis arctiori necessitudine "cum rege conjungeretur. nunc enim toleratu "haud difficilia esse quæ fecerant, & licet contu- "melia affectus fuerit Mithradates, quòd tamen "vitam conservatam vobis acceptam debuerit, non "obliturum esse gratiam illis referre qui hujusmo- "di beneficium *ei* dederint. Sin vero malorum "gravissimum patietur, non conquiescet rex, do- "nec magnam Judæorum in Babylonia stragem "ediderit, quibus *sane* ut parceretur bene se habe- "ret, tam quod consanguinei sint, tam, quod nul- "lum erit vobis refugium, si res male ceciderint, "cum ille juvenum illorum plerosque in suam po- "testatem redegerit." Et cum ille quidem ista cogitasset & in concione loquutus esset, suis ea persuadebat; atque ita dimissus est Mithradates. Ipsum vero inde egressum conviciis excipiebat uxor, quod noluerit, cum & regis gener esset, atque adeo spretus & contemptus, eos persequi qui injurias ei fecerant & contumelias, sed contentus incolumitatis sorte vivere maluerit, etiam postquam à Judæis ductus fuerat captivus. "Et nunc, "inquit, aut forti animo regredere, * aut per deos "patrios juro me nuptiarum tecum societatem "dirempturam esse." Ille vero iterum (partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus esset mulieris animum elatum nè cum eo divortium faceret) copias, non sponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, & contra hostem proficiscitur, non ferendam putans salutem *sibi concessam*, si, cum Parthus esset, repulsam tulerit à Judæis adversus eum bellum gerentibus.

Mithradatem captum abducit.

Mithradatem dimittit Anilæus.

Mithradates ab uxore impulsus ad bellum redintegrandum.

7. Anilæus autem, audito Mithradatem in eo esse ut magnam militum vim contra ipsum duceret, *Anilæus congressui cum Mithradate se parat.*

---

[n] Μαχησόμενος] Μαχήσων Busb.

[o] Διὰ τὸ ——— ἀφηγουμένῳ.] Conf. αὐτ. lib. 1. c. 7. §. 3. & Antt. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

[p] Δαίνυσθαι,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* δαίνυσθαι δειπνοποιησάμενοι, καθ' ὥραν ἤλαυνε in *Editis Aliisque.*

[q] Τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσών.] Τοῖς σαυτῶν Busb. & Epiphan.

[r] Τρέπει.] Τρέπει Busb.

[s] Ζωγρίᾳ] Vel ζωγρίαν. *Hesychius* ζωγρίαν, ζῶντα. SPANH.

[t] Ονου] Vide *Suidam* in voce ὄνος.

[x] Παρθυαίοις.] Παίθοις Busb.

[y] Τὴν ὕλην] Supra p. 907. τὸ ὕλος.

[z] Τούτου] L. B. τοιοῦδε.

[a] Εἴπερ ὕβρισεν] Εἰ ἀδίκησεν Busb. ὑπερυβρισεν L. B. Cocceius εἰ ἀδικήσας.

[a] Εὐεργετούμενον χάριτος μνήσασθαι] Εὐεργετούμενον μιμήσασθαι χάριτος τοῖς τοιάδε π. Busb.

[b] Παντὸς] Ita lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc & *Lugd. Bat.*) πάντος δέ τι ἀνήκεστον σὺν ἀπειρημένῃ βασιλέα in *Editis Aliisque.*

[c] Μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγὴν] Iterum cum *Cod. Busb.* (pariterque *Lugd. Bat.*) non dissentiente *Epiphanio.* perperam antea erat, μὴ ἂν.

[d] Ποιησάμενον,] Ποιησόμενον Busb. & mox, ἔχοι, ἀφίησι τὸν π.

[e] Ἀναστροφὴν] Vide *Suidam* voc. ἀναστρέφεσθαι. ἴσ. ἀναστρέφεσθαι *refugium.* Vide Lib. xix. Cap. 1. §. 16. HUDS. vel IBBETS. in *Add.*

[f] Τῇ κατ' ἐκείνους ἀνομίᾳ] In *Editis* τὸ κατ' ὀν. verum τῇ vel τὴ legendum esse monuit Cl. *Lewelsius.* atque τῇ prætuli, quod τε (forsan pro τῇ) habeant *Vat.* & *Hen. a pr. m.*

[g] Μιθραδάτης.] *L. B.* Μιθριδάτης.

[h] Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν] Ἐλθόντα Busb. & *Lugd. Bat.*

[i] Προθυμήσεται.)] Προμηθήσεται *L. B.*

[k] Τιμωρήσεσθαι τὰς ὑβρίσεις] Τιμωρῶν τιμωρήσεσθαι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[l] Αἰχμαλωσίας] *L. B.* αἰχμαλωσίαν.

[m] Ιουδαίων ἀνδρῶν] In *Marg. L. B.* Ιουδαίοις ἀνδράσι.

[n] Γενομένης] Γενομένου *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

[o] Ἄκων μὲν ——— ἔσσω.] Aut deos testor, quibus curæ est regum dignitas, *Gelen.*

[o] Ἄκων μὲν] Ita *Bas. Vat.* & *Hen.* ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος in *Edit. Gen.* qua lectione admissa vertendum, *velit nolit.*

[p] Γοῦν] *L. B.* οἵ' ὄν.

[q] Καὶ ἐλαύνει,] Καὶ ἤλαυνεν ἐξ Ανιλαίου Busb.

[r] Ιουδαίων βοηθοῖτο ἀντιπολεμούντων.] Ιουδαίων βοηθοῖτο ἀντιπολεμοῦντος *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ιουδαίοις βοηθοῖτο ἀντιπολεμοῦντος *Lugd. Bat.*

[s] Ανιλαῖος δὲ,] Ενιοι δὲ μαθὼν ἐπεσε. Busb.

ret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere & non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, & audaciam *ſuis* audere jam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin & multi præter ſuum exercitum ei ſeſe adjunxerunt, quaſi res alienas prædatum ituri eſſent, primoque aſpectu terrorem hoſtibus rurſus injecturi. At cum progreſſi eſſent uſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida ipſoque meridie, tunc eos & ſitis urgebat & Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, & ob hoc ipſum & ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilæus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt cædes, & plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus autem & quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſylvam ſe receperunt, facientes ut Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Cæterum ad Anilæum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parvi pendentium dummodo rerum aſperitate in præſens leventur, adeo ut incrementum quod ex illis ceperit occiſorum numerum adæquaverit: haud tamen conferendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes eſſent & inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi & violentia Anilæi magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Judæos qui illic erant, Anilæum *ſibi tradi* poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim ſi id maxime vellent hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos invitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant ut de pace convenirent, mittuntque una cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilæo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, & qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilæus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque gravatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilæum inter cæteros interficiunt.

Anileani à Mithradate fuſi fugatique.

Anilæus in Babyloniorum vicos invadit.

Anilæum ex improviſo adoriuntur Babylonii, ipſumque interficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilæi metu liberati, (illis enim obſtabat quo minus ſuum in Judæos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos diſſidia erant ex legum diverſitate orta, & cuicunque parti forte animi creverint prior alteram injuriis laceſſebat) & tunc itaque occiſis qui cum Anilæo erant, in Judæos impetum faciunt. Illi vero graviter ferentes Babyloniorum injurias, cum neque aliquid poſſent contra illos in acie neque ſimul cum illis vivere ſuſtinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, plurimique Græci: quin & Syri

Judæi Babyloniâ Seleuciam migrant.

τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν τοὺς πολεμίους, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοια πράξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ τε τολμηζιν καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν προσπυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγένοντο αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προσκαλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς εἰς σταδίους ἐνενήκοντα, [z] καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γιομένης, καὶ μεσημβρίας [v] ὥσης, [x] τότε πρὸς τῷ δίψει, καὶ Μιθραδάτης ὀπτανεὶς [y] προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ὑποπίᾳ τῶν πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν πρὸς τὸν Ανιλαῖον αἰχμῇ, διὰ τὸ ἀπηγορακότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δὲ καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν ἦν σωματικὸς [z] ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεχόμενοι. Ανιλαίῳ δὲ προσῆλθε [a] ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίαν ποιουμένων, ῥαστώνης χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀντανίσωμα τῷ τούτων προσόδου γενέσθαι πλῆθος τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἐπῆλθε δὲ καὶ [b] τύποις ὀπιθοίταις τῆς κώμης τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα ποιοῦντα ὑπὸ τῆς Ανιλαίου ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν [c] εἰς τὰ Νεάρδα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτούμενοι. [d] καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ βουλομένοις ἔκδοτον σφᾶς ἔχειν [e] δυνατὸν ἦν, τῷ εἰρήνῃ [f] προκαλοῦντο· οἱ δὲ καὶτοι χρήζειν ἔλεγον τῆς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, [g] οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν Ανιλαῖον. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι [h] κατασκόπως αὐτοῖς γιομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος Ανιλαῖος ἦν, ὑπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις, κτείνουσιν ἁδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγῆτες τὸν Ανιλαίου βαρύτητος· [i] ὑπισχνοῦντο γὰρ ἦν αὐτῶν μισθὸν τῷ πρὸς Ιουδαίους, [k] ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίαι τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις [l] εὐθυμήσοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπειγον· [m] καὶ τότε ἂν ἀπολωλότων τὸν περὶ τὸν Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις. οἱ δὲ ἐν δεινῷ πεθέμενοι τὸ ὕβρει τὸ ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὸν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκου κτίσμα τοῦ Νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πολλοὶ-

[z] Καὶ διὰ τὴν ὕλης ἐπανεχώρουν] Καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

[v] Οὔσης,] Illud οὔσης ſupplevi è *Cod. Busb.*

[x] Τότε πρὸς τῷ τι] *L. B.* τότε ἄλλα περὶ τὸ τότε.

[y] Προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις] Προσέβαλε *Busb.*

[z] Ἐπὶ τὴν ὕλης ἐπανεχώρουν] Ὑπὸ τὴν ὕλην *Busb.*

[a] Ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν] Ita *Gall.* (idemque voluit *L. B.* legens ἄπορον) ἄπειρον aut ἄπορον in *Editis Altiſque.* Ανιλαίῳ δὲ αὖθις προσῆλθε πλῆθος δι' ἀπορίαν ἀνδρῶν πονηρῶν *Zonar.*

[b] Τύποις ὀπιθοίταις] Antea erat ταύταις, quod in τύποις mutari juſſit Cl. *Lowthius.*

[c] Εἰς τὰ Νεάρδα] Ita ut ſuprà c. 10. §. 1. Νεαρδὰ hîc loci in *libris.* ſed Νέαρδα hic habet *Lugd. Bat.*

[d] Καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον] Forſan, καὶ μὴ δεξαμένης, & dein αὐτὸν ἐβόων πρὸς καλοῦντο.

[e] Δυνατὸν ἦν,] Δυνάμεις ἦν *Busb.* δυνηθῶσι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[f] Προκαλοῦντο·] Προσεκαλοῦντο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[g] Οἳ διελέγοντο] Ὧν οἷς διελέξαιτο *Gall.* οἳ διελέξαιντο *L. B.*

[h] Κατασκόπως αὐτοῖς γιομένης.] Κατοπτείας *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[i] Ἐπισήμισμα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

[k] Ἀεὶ γὰρ] Ante in *Editis* erat, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ Βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγῆτες τὸν Ανιλαίου βαρύτητος, ἐπισήμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μισθὸν τῷ πρὸς Ιουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίαι τῶν ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις παρίζοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπειγον. καὶ τότε ἂν ἀπολωλότων τῶν περὶ Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τ. In eo diſcrepant *Codd. MSS.* quod ἀπέκτειναν deſit *Gall.* & Ανιλαῖον αὐτὸν κατέλαβον οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλαγέντες habeat *Busb.* ἀπέκτειναν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλ. *Hen.* & *Vat.* in quibus mox εἰ μὴ καὶ τότε ἂν ἀπολ. denique οἱ Βαβυλώνιοι omittit *Busb.* cujus auctoritate & ipſe idem feci, totumque locum aliter quam prius diſtinctum dedi. Quo modo legerit *Epiphanius*, conjiciat cui libet ex ſequentibus prout ille vertit, *ipſumque Anilæum obtruncant. Atque hoc modo Babylonii injuriis Anilæi & gravedine liberati ſunt. Impreſſio namque illis magno conſtabat odio, quod circa eos detinebatur. Nam pene ſemper inimicitias exercebant. Cauſa vero hujus iræ fuit lex eorum paterna quam ille oppugnabat: & propterea ſibi ſemper invicem emulabantur: unde ſi eorum quiſquam opportunitatem invenerat, ab injuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anilæo, cœpere Babylonii Judæis inſtare &c.*

[l] Παρεθύοιτο θαρρεῖν πρότερον] *L. B.* παρεθύοντο θαρρεῖν πρότερον.

[m] Καὶ τότε ἂν] *L. B.* præfigit εἰ μὴ. in *Marg.* vero vulgata eſt lectio.

πολεῖσι ἢ Ἕλληνες, ἔστι ἢ καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ τοῦτο καταφεύγουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐπὶ [n] πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ ἢ ἕκτῳ ἔτει μετὰ τὸ [o] πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, [p] καὶ καιναὶ μεταοικίσεις ἐκ τῆς πόλεως· καὶ δι' αὐτὸ ἄφιξιν εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται [q] δὴ μείζων αὐτὰς συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι.

Θ'. Σελευκέων τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν ἔριδι καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρείττους οἱ Ἕλληνες. τότε οὖν [r] συνοικούντων αὐτοῖς Ἰουδαίων ὁμοθυμαδὸν ἐστασίαζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ἰουδαίων πρὸς αὐτούς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεταγμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες πεισθέντες τῇ ἔριδι, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν [s] πᾶσαν [t] τοῦτον λέγοντας Ἰουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο [v] ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸ ὀλίγου γεγονότας, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ ἢ ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' [x] ἑτέροις ἀνδρῶν πρᾶσσόντων ἐπὶ διαλλαγαῖς τάχιστα ἡ σύμβασις [y] ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι [z] ἐνόησαν παρ' ἀλλήλους πρόσοχεῖν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος· ὑπεσπόνδησάν [a] τε αἰφνιδίου αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων [b] ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. [c] τούτοις ἢ ἦν εἰς [d] Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ἑλληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, [e] καὶ πλεῖστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. [f] ἀσφάλειαν ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τε βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφρονηκότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῶνδε Ἰουδαίων [g] γένος τούς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς. ἐπεὶ καὶ ὅπου ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις τούτων ἔλεγον τοῖς Σελευκεῦσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς [h] Ἰουδαίους. καὶ συνελέγησαν [i] ὡς τὸ πολὺ εἴς τε [k] τὰ [l] Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν. ὀχυρότητι τῶν πόλεων κλώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασι μαχίμων ἀνδρῶν καλοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καθ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ὀκτωκαιδεκάτου.

numero non pauci cum illis verſantur. In illam itaque ſe recipiunt Judæi, & per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno poſt priorem cladem, peſtis in eos graſſata eſt Babyloniæ, & ex urbe novæ factæ ſunt migrationes: &, quod in Seleuciam ſe contulerint, fane major eos occupat calamitas, propter cauſam quam memorabo.

9. Inter Græcos in Seleucia & Syros plerumque gliſcebat ſeditio & diſcordia, ita tamen ut Græci ſuperiores fuerint. Tunc itaque cum Judæi qui eo venerant ſimul cum illis viverent, orta eſt ſeditio, & Syri vincebant, quod ab illis ſtarent Judæi, viri qui prompte pericula adeunt, ſeque aliis ad bellum gerendum libenter adjungunt. Atque Græci, ex ſeditione male habiti, cum cernerent ſe ex illa una re priorem auctoritatem recuperaturos eſſe, ſi poſſent Judæos Syroſque diſſociare, ſinguli cum Syris illis colloquuti ſunt, quibuſcum antea interceſſerat familiaritas, pacem & amicitiam *facturos eſſe* pollicentes. Illi vero libenter *iſtis* auſcultabant. Poſt verba igitur aliquot ultor citroque habita, primariis ex utraque parte viris de gratia incunda agentibus, ſtatim reconciliatio facta eſt. Cumque conſenſiſſent, utrique non aliam certiorem amicitiæ teſſeram ſibi invicem daturos eſſe exiſtimabant, quam ut Judæos *communi* odio proſequerentur: eoſque ex improviſo aggreſſi ſupra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, præter eos qui amicorum aut vicinorum miſericordia evaſerunt. Illi autem Cteſiphonta migrarunt, urbem Græcam & Seleuciæ in vicinia ſitam, ubi rex quotannis hyemem agit, & impedimentorum ejus pars magna repoſita erat. Verum certam fidem ſtabilemque ſedem non invenerunt, Seleucenſibus de honore regis minime ſolicitis. Etenim Judæi omnes in eo loco terrore Babyloniorum & Seleucenſium perculſi erant, quippe quod Syri univerſi in ea regione conſpirarint cum Seleucenſibus ad bellum Judæis inferendum. unde factum eſt ut plerique Nearda ac Niſibin ſe receperint, in firmitate & munitionibus urbium *iſtarum* ſecuritatem *ſuam* reponentes: accedente quod viri bellicoſi univerſi illic habitarint. Atque ea quidem quæ ad Judæos in Babylonia ſpectabant, hujuſmodi erant.

Seditio inter Græcos Syroſque in Seleucia.

Facta inter eos reconciliatione, Judæos odio proſequuntur, magnamque eorum ſtragem edunt.

Finis Libri decimi octavi.

n Πέντε] *L. B.* μ πέντε.

o Πρῶτον,] *Sc.* κακόν.

p Καὶ καιναὶ —— ἄφιξιν] Ita lego. antea erat καὶ καιναὶ κλῆσεις ἐκ τ. π. Forſan malit aliquis, καὶ κατάπλωσις, aut καιναὶ πτήσεις ἐκ τ. π. & mox δι' αὐτῶν ἀφίξιν. In *L. B.* exſtat καὶ κεναὶ κλῆσεις (*Coccejus* οἰκήσεις corrigit) τ π λεως, κ δι' αὐτὴ ἀφιξις.

q Δὲ μείζων αὐτὰς συμφορὰ] Illud δὲ aberat *Hen. à pr. m.* *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Συνοικούντων] Forte σωοίκων. COCC.

s Πᾶσαν —— διελέγοντο] Niſi Judæos à Syris ſeparent *Ruſinus.* SPANH.

t Τοῦτον λέγοντας Ἰουδαίους] Ομοιοδοξας *Busb.* quod forſan interpretamentum ſit, τοῦτον λέγοντας.

v Ἕκαστοι] *L. B.* ἕκαστοι.

x Ἑτέροις] *L. B.* ἑκατέροις.

y Ἐγένετο.] Ἐκτελέλεστο *Busb.*

z Ἐνόησαν παρ' ἀλλήλους] Εὐνοίας ἀλλήλους ἕξιν ὑφάχων *Busb.* (εὐνοίας παρ' ἀλλήλοις ἕξιν ὑφάχων *L. B.*) & *Epiphanius* vertit, *atque hoc modo invicem exhortantur ut cum Judæis bellum gerant.*

a Τε αἰφνιδίου αὐτοῖς,] Illud τε è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Ἐπιχωρηθεῖεν] Eſt qui ἐπιχωρηθέντες malit. τ ἔλεγον pro ἐπιχωρηθεῖν habet *Busb.*

c Τούτοις ἢ ἦν] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* τούτοις τε in *ceteris.*

d Κτησιφῶντ] Videſis *Strabonem.* HUDS. Cteſiphon urbs Græca & Seleuciæ vicina. Rex Perſarum ſemper in ea hybernans *Amm. Marcellin.* l. XXIII. c. VI. p. 286 Cteſiphon, quam Varanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco nomine Perſidos effecit ſpecimen ſummum: poſt hanc Seleucia &c. SPANH.

e Καὶ πλεῖστη] Καὶ ἡ πλείστη *Busb.*

f Ἀσφάλειαν ἢ] Ita reſcribendum cenſui, cum antea eſſet, ἀσφάλειαν ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τ βασιλέως Σελευκέων πεφρονηκότων. *Epiphanius* vertit, *nulla tamen jam eis vivendi ſpes fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Judæorum terrore premebatur.*

g Γένος] *L. B.* ἔθνος.

h Ἰουδαίους.] Τοὺς Ἰουδαίους *L. B.*

i Ὡς τὸ πολὺ] *L. B.* ὥστε πολὺ.

k Τὰ —— Νίσιβιν] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

l Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν.] Ita ut ſupra p. 906. in princ. Νέαρδα aut Νεῤδὰν in *libris.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO NONO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cajus Cæsar, insidiis appetitus à Cassio Chærea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus à militibus, imperium susepit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque & Claudium militesque qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippæ ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat ut cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Cæsar reddidit Agrippæ omne regnum paternum; insuper adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Cæsaris ad Alexandrinos de Judæis qui illic erant & in universo ejus imperio.*
7. *Navigatio regis Agrippæ in Judæam.*
8. *Literæ Publii Petronii præsidis Syriæ ad Doritas pro Judæis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum mœnia magnifice instaurans, morte præventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.*
10. *Quæ gesserit per tres annos usque ad obitum, & quo modo vitam finierit.*

α'. [b]Ως Γάϊος Καῖσαρ, ὑπὸ βουλῆς ἐπὶ Κασσίου Χαιρέα, ἀνῃρέθη.

β'. Ως Κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ, βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

γ'. Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.

δ'. Πρεσβεία τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, [c]καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται οἱ μὲν τῆς βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τῶν πραγμάτων· ἡ δὲ βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλει Κλαύδιον αὖθις διαλλαγῆναι.

ε'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.

ς'. Προγράμματα [d]Κλαυδίου Καίσαρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ.

ζ'. Ἀπόπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.

η'. Ἡ ὑπιστολὴ Πουβλίου Πετρωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.

θ'. Ως βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῶς κατασκευάζων, ἀτελῆ τὸ σπουδὴν ἔσχε μεταξὺ πλουτήσας.

ι'. Οσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τοῦ πλοῦτος αὐτὸν τὸν βίον κατέστρεψεν.

a Ἐν τῇ ὀγδοηκαιδεκάτῃ] Ita *MSS.* ἐν τῷ ὀγδοηκαιδεκάτῳ λόγῳ in *Editis.*

b Ως Γάϊος Καῖσαρ,] Titulos paulo aliter ac in *Editis* constituimus, nonnullos separando qui antea conjuncti erant; idque auctoritate *Codd. MSS.*

c Καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται,] Quæ sequuntur usque ad titulum proximum habuimus è *Codd. MSS.*

d Κλαυδίου Καίσαρος] Ita *MSS.* Τοῦ Καίσαρος in *Editis.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [a] ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS NONUS.

Continet hic liber tempus annorum III. *menſium* VI.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Γάϊος ὑπὸ Χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ μὲν οὖν εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης [b] ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης ἔσελλεν αὐτῷ, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτῷ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρηται πρότερον. μάλιστα δ' ἠθάνατο δεινοῦ τὸ πραττομένων ἡ Ρώμη, κατ' ἐδὲν αὐτῷ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένη, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἄγοντι καὶ φέροντι, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανείαις τιμώμενοι. μυρία τε εὑρίσκετο, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὴν πόλεως ἀγομένων, [c] διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸ βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις μὲν καὶ μετανάστασις, κτηνομένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθειάζετο δ' ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτ' ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸν Διὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ [d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι. τιμιώτερον δ' ἄρ' αὐτοῖς [e] ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε ποιήσαι τὸν Δία. καὶ τἄλλα ἔπραττε μανίας ἐδὲν ἀπολελειμμένον, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς [f] Μισηνὸν, ἐπέραν πόλιν ἀπὸ θαλάσσιον, [g] καὶ τὸν διάβασιν ὁδὸν ἡγούμενον τελείᾳ περιόδῳ, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἡγούμενον αὐτῷ δεσποτείᾳ ὄντι τῆς θαλάσσης ταύτας καὶ ὁπόσα καὶ ποῦ γῆς ἀπαντᾶν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα [h] σταδίους τριακοντάμετρον τῆς θαλάσσης [i] ζεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, [k] ἤλαυνεν ὑπὸ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. Θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας πομπὰς καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς.

CAP. I.

Quomodo Cajus à Chærea cæſus eſt.

CAJUS autem non in Judæos ſolos qui Hieroſolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiæ ejus inſaniam effundebat, ſed eam per terras omnes & maria graſſaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriæ prodita ſunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta eſt Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam cæteras civitates: tum alios ejus cives agens ferenſque, tum maxime ſenatores, eoſque præcipue qui patricii erant & gloria majorum oculos omnium in ſe convertebant. Quin & innumera excogitabat contra eos qui equites vocabantur, & in civitate, quod dignitate & opibus florerent, pari erant in exiſtimatione cum ſenatoribus, utpote ex quorum ordine in ſenatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat & de gradu dejiciebat, & tam vita quam pecunia ſpoliabat, quippe quod plerumque evenerit cædes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majeſtatem ſibi aſſerebat, ipſique honores plus quam humanos tribui à ſubditis poſtulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque fanorum omnium apud illos celeberrimum eſt, Jovem fratrem *ſuum* appellare auſus eſt. Alia quoque agebat ſimiliter ac ſi plane inſanus fuiſſet, quando à Puteolis Campaniæ urbe ad Miſenum uſque, & ipſum Campaniæ oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, & alioqui ad ſe maris dominium pertinere exiſtimans, ut ab eo eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum per triginta in mari ſtadia ponte juncto, intuſque ſinus omnis ſpatio comprehenſo, curru per pontem vectus eſt. ſibi enim utpote Deo convenire ejuſmodi itinera facere. Templorum

Caji tyrannis & ſevitia.

Jovis fratrem ſe appellat.

Cajus Puteolos & Miſenum ponte junxit.

Gracorum templa ſpoliat.

a Ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.] Sic *Baſ. Vat. Gall.* 1. 4. & *Epiphanii Codd.* aliquot. *ἐτῶν γ'. μηνῶν ς'. ἡμερῶν ιθ'. Voſſ.* & *Gall.* 2. 3. 5. & in nonnullis *Epiphanii* libris, *annorum* III. *dierum* VIII. *menſium* VI. aut *dierum* VII. *menſium* VI.

b Ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης] Vocem *ἐσομένης* non agnoſcit *Busb.* Forſan pro ea reponi debet *οἰκουμένης*, vel *βασιλευομένης*.

c Διὰ —— τε] Exciderunt hæc ex *L. B.*

d Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι,] Ita *Busb.* Καπετώλιον in *reliquis.*

e Ἐστιν ἱερῶν,] Ἐστὶ τῶν ἱερῶν *Busb.*

f Μισηνὸν,] Ita reſcripſi prout in aliis auctoribus probatiſſimis. Μισλωὸς in *Joſephi* libris. De hoc trajectu videſis *Cluverium* in *Italia Antiq.* p. 1120.

g Καὶ τὴν διάβασιν] Καὶ deeſt *Busb.* ut & tota periſcope *L. B.* uſque περιόδῳ.

h Σταδίους τριακοντάμετρον] Intervallum erat *trium millium & ſexcentorum fere paſſuum* juxtà *Suetonium*, in *Caligula*, c. 19.

i Ζεύξας,] Illud ζεύξας è *Cod. Busb.*

k Ἤλαυνεν ὑπὸ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα.] Promontorium ad Miſenum cum Puteolis ponte junctum. Vide Dionem l. LIX. p. 650. 651. SPANH.

rum quoque Græcorum nullum inſpoliatum relinquebat, quæcunque picturæ aliquid aut ſculpturæ haberent, reliquoſque ſtatuarum & donariorum apparatus ad ſe deportari jubens. "haud enim de-"cere, *ajebat*, ut quæ pulchra ſint alio in loco "reponantur quam pulcherrimo, hunc autem eſſe "urbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat & hortos, ut & alia ſua per Italiam diverſoria. quippe qui & Jovem à Græcis in urbe Olympiæ cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiæ Athenienſis opus, Romam transferri jubere auſus eſſet. quod tamen non ſucceſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulachrum ſi loco ſuo moveretur. Ajunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quæ & ipſe ſcripſit ad Cajum, ut ſemet excuſaret quod mandatis ejus non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitæ diſcrimen adiret, evaſit, Cajo utpote morte præreptô.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Jovi ſe æquat.

2. Eo autem inſaniæ proceſſit; ut, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulachri genua deponeret, communem ſibi cum Jove prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adjecto ſe in medio relinquere uter horum major ſit. Atque illum, hæc licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin & ſervis permiſit dominos *ſuos* accuſare, & quæcunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum in ejus gratiam ejuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo ut in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux ejus mancipium, & Cajus, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit,* ſperans ſibi datam iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuæ ditionis orbem calumniis malitiaque repleviſſet, ſervoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſæpius in eum tendebantur inſidiæ: aliis quidem ei ſuccenſentibus ut acceptas injurias ulciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſquam ipſi in magnas calamitates inciderent. Proinde, ad leges omnium populorum conſervandas & ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtræ præcipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, præſertim quod & multum fidei afferat Dei potentiæ, & ſolatii illis qui in adverſis ſunt, & admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adjungatur virtus.

Servis dominos ſuos accuſare permittit.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructæ inſidiæ.

τ τι ἱερῶν τ Ελλωικῶν ὐδὲν ἔπ ἀσύλητον [l] κατέλειπεν. ἐπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, ϗ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων ϗ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας [m] παρ' αὐτόν. "ὰ γὰ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθ καλῶς ἔ-"χειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἂν τοῦτο ὅσον τὴν Ρω-"μαίων πόλιν." ϗκόσμ τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τὴν τε [n] οἰκίαν ϗ τὰς κήπους, ὁπόσην τε αὐτῷ καταγωγὴ [o] Διὰ γῆς τ Ιταλῶν. ἐπὶ ϗ τ [p] Ολυμπίασι τιμώμενον Δία ὑπὸ τ Ελλήνων, ϗ ὅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον, Φειδίᾳ δ Αθηναίᾳ πεποιηκότος, ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ρώμην μεταφέρειν. ὰ μὲν ἔπραξέ γε, τ δεχιτεκτόνων φαμένων πρὸς Μέμμιον Ρήγουλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσ δ Διός, ἀπολεῖσθ τὸ ἔργον κινήσεως αὐτὸ γενομένης. λέγε ἢ τ Μέμμιον Διὰ ταῦτα, ϗ σημείων μειζόνων γενομένων ἢ ὡς ἄν τινα [q] πιστὰ ἡγεῖσθ, ὑπερβαλέσθ τὴν ἀναίρεσιν. ϗ γράφ παῖδα πρὸς τ Γάιον ἐπ' ἀπολογίᾳ δ σκλιπεῖν [r] ἀδιακόητον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθ τε ἐκ τούτων αὐτὸ κινδύνου γνομένου, σώζεται [s] Φθάσαντ ἤδη Γαΐου πλάστησαι.

β'. Εἰς τοῦτ ἢ πρᾶξε τὸ μανικὸν αὐτῷ, ὥστε δὴ Ϛ γυναῖρος αὐτῷ γνομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τῶν γόνασι καταθέ δ ἀγάλματ, κοινὸν αὐτὸ τε Ϛ τῷ Διΐ γεγονέναι τὸ τέκνον [t] Φάσκων, ϗ δίο χέροτονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα Φαίνετ [v] ἐν μέσῳ καταλιμπάνων. ϗ παῖδε ἠνείχοντο πράσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. [x] ἐπέτρεψε ἢ ϗ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθ τ δεσπότων ἐφ' οἷς πισιν [y] ἐθελήσθεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰ πάντα λέγ ὁπόσα [z] μέλλοι γνέσθ, διὰ τὸ χάρ-τί τε ϗ ὑπαγορεύσ τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθ, ὥστε ἤδη Ϛ Κλαυδίᾳ [a] ἐτόλμα πεισθεὶς Πολυδεύκης ὁ δοῦλ κατηγορίαν, ϗ Γάι ἠνείχετο ϗ παρῆν δ αὐτὸ δίκης θανάτ λεγομένης ἐπ' ἀκροάσ σωελθεῖν, ἐλπίδι δ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὰ μὲν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. [b] ἀναπεπλησμέν ἢ αὐτὰ συκοφαντιῶν ϗ κακῶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, ϗ πολλὴν τὴν δυσκολαντείαν [c] ἐπηρμένα τοῖς δεσπόταις, [d] ἐπιβουλαὶ τὰ πολλὰ ἤδη σωίσαντο, τ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάσχειν [c] ὀργὴν ποιουμένων, τ ἢ [f] πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθ τ ἄνθρωπον. [g] ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις Ϛ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλην σωήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατ αὐτοῦ, ἐνθ τε τῷ ἡμετέρῳ ὐδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγένετ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ πλάστης Ϟαγνομένης. βούλομαι ἢ δ' ἀκριβείας τ πάντα ὡεῖ αὐτὸ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε [h] ἐπιδὴ ϗ πολλὴν ἔχ πιστν δ Θεοῦ τ δυναμέως, ϗ Ϟαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, ϗ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις εἴδιον τὴν εὐτυχίαν, [i] ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὴν ἀρετῆς αὐτῇ [k] μὴ Ϟαγνομένης.

γ'. Ο-

l Κατέλειπεν.] Κατέλιπεν *Busb.*

m Παρ' αὐτόν.] Παρ' αὐτῷ *Busb.* παρ' αὐτὸν *Coccejus.*

n Οἰκίαν ϗ τὰς κήπους,] Ita *Busb.* οἰκείαν in *reliquis.*

o Διὰ γῆς τ Ιταλῶν.] Διὰ τ τῶν Ιταλῶν γῆς *Busb.*

p Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία] Ita ſcribo, prout apud *Clementem Alexandrinum Alioſque.* cum antea eſſet Ολύμπιον. Si quis malit, leviori adhuc cum mutatione, Ολυμπίων, per me licet. Ολύμπιον legiſſe videtur *Epiphan.* omiſſis, quæ ſequuntur, ϗ ὅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον.

q Πιστὰ] *L. B.* μὴ πιστὰ. deſunt in *Gen.*

r Αδιακόητον τὴν ἐπιστολήν.] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 10. SPANH. In *Marg. L. B.* forte τὴν σύντολὴν.

s Φθάσαντ ἤδη Γαΐου τελευτῆσαι.] Ita *Busb.* φθάντ in *reliquis.*

t Φάσκων,] Illud φάσκων è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

v Εν μέσῳ καταλιμπάνειν.] Sic *Busb.* ἐν μέσῳ τὸ *L. B.* ἐν μέσῳ δ in *Editis Aliiſque.* quod ſane poſtularet ut paulo ante legeretur ϗ ὁπότερον.

x Επιτρεψε —— ποιεῖσθ] Επιχείρησε *Busb. Vat.* & *Hen. à p. m.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *molitus eſt & ſervos ad accuſationem excitare* &c.

y Εθελήσειν.] Lege ἐθελήσειαν. CGCC.

z Μέλλοι γνέσθ,] Μέλλοι λέγεσθ *Busb.* & *L. B.*

a Ετόλμα —— ἰσχύσ] Quo ſpectat illud *Suetonii in Claudio* IX. Deinde extraneo vel etiam domeſticorum aliquo deferente, aſſiduè varieque inquietatus. SPANH.

* *Sperans —— tollendi.*] *Sperans etiam ipſum, quo faciliorem potentiam adverſus cæteros adipiſceretur, exſtinguere*, vertit *Epiphan.* ac ſi plura verba in ſuo codice habuiſſet.

b Αναπεπλησμέν] Αναπεπλησται δ αὐτῷ in *quibuſdam libris.*

c Επηρμένα τοῖς δεσπόταις,] In *Editione Baſileenſi* ſic diſtinguitur, ἐπηρμένα, τοῖς δεσπόταις ἐπ.

d Επιβουλαὶ] Επιβουλαῖς *Busb.*

e Ὀργὴν ποιουμένων,] Ὀργῇ ποιουμένων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod forſan rectius.

f Πρὶν] Forte πρὶν ἢ. COCC.

g Οθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις] Οθεν ἐπειδὴ τοῖς τε *Vat.* & *Hen.* quod ferri poteſt, ſi commate diſtinguatur poſt Ϟαγνομένης p. *ſeq. lin.* 3. & ἢ poſt βούλομαι deleatur. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Proinde quoniam corruptis legibus, & hominibus in afflictione conſtitutis, non parvum beatitudinis momentum mors illius hominis apportavit* &c. HUDS. *Lugd. Bat.* ἐπειτηδὴ. Forte ἐπίτηδες. COCC.

h Επειδὴ ϗ] Forte ϗ ἐπειδὴ. COCC.

i Αλλὰ —— κακὸν] Αλλὰ μὴ ἐπιφέρειν κακῶς *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἀλλὰ ἐπιμεταφέρειν κακῶς *L. B.*

k Μὴ] *L. B.* δὴ.

l Ρέ-

γ'. Οδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος αὐτὸ παρεσκεύαζε, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε [1] Ρήγυλος, ἐκ Κορδύβης τὸ ἐν Ἰβηρίᾳ γένος, συνειδώς τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ πρόθυμος ὢν ἀρεῖσθαι Γάϊον. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δ' Ἄννιος οὐκ ὀλίγη μοῖρα τῶν ὑπὲρ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γάϊον συνελθεῖν, Ρηγύλῳ μὲν τὸ ὑπὲρ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσος χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἴχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ Δίωνοίᾳ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ὃ μηδὲ [m] σχεῖν προσίεσθαι τῶν βουλευμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις ὁποσοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις. [n] Μινυκιανὸν δὲ τὸ μὲν λεπίδου τε σπουδῆς, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθέντα πρὸς αὐτοῦ Δία τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ὑπὲρ θάνατον ἀνακειμένῳ ἐπαφιέναι τῷ ὀργῇ, ὑπὲρ τὴν ἐγχείρησιν [o] ἐλθεῖν. [p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέροντα ὀνειδῶν, τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου [q] προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου πλάνην [r] οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ [s] προπηγνᾶν τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ὑπόνοιαν αὐτὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν Δίωφυγεῖν αἰρουμένοις τὸν Γάϊον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι· καλὸν δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἱ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας πρόθυμοι καὶ μετὰ ὀλιγωρίας ἄπεισθαι τοῦ πράγματος. [t] πρὸ πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπέχειν, ὀνόματός τε ὑπόνοια μείζων, καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδεέστερον [v] προσιέναι τῷ Γαΐῳ Δία τὴν χιλιαρχίαν ῥᾳδίως αὐτῷ κλείειν ἐσομένης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ παρεδάζετο γὰρ Ρωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σπεύδουσι δὲ πρόθυμοι εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέοντας τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ πρόθυμον συνελθόντες. οἱ δέ, ἀναπτιλέκτους τὰς δεήσεις [x] κρίναντες, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάϊον, [y] ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, [z] τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ [a] τῶν φόρων ὑπηκρυφίζειν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ Δίωπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγούσας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἔπρασσον· πολεῖσί τε ἦσαν οἱ ὑπὲρ τοιούτοις ὀποθανόντες. [b] καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἠνείχετο δὲ παυσάμενος τὴν βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τῷ ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὑπὲρ τοιούτοις

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum eſt, idque trium virorum fortium ductu & auſpiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiæ oriundus, nonnullos ſecum conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut ſua manu Cajum tollere. Altera conjuratorum cohors conflata erat, duce Caſſio Chærea *prætorianorum* tribuno. Annius etiam Minucianus non parvæ præerat manui contra tyrannidem paratæ. Cauſa autem illis erat odii, quo impulſi in Cajum conſpirarunt; Regulo quidem, quod ſuapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia injuſte perpetrata. nam fortis erat & animoſus, ingenioque liberali, ita ut ſua conſilia non diſſimularet. ea itaque cum multis communicavit, tum amicis, tum aliis, qui ſibi viſi ſunt ad res agendas acres ſtrenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum ulciſcendi deſiderio, quem illi amiciſſimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat, præſertim vero de ſe metuens, quod moris eſſet Cajo ira in omnes ſimiliter ad mortem uſque debacchari, ad rem aggrediendam ſe accingebat. Chæreas autem, quod eum valde puderet conviciorum in ipſum tanquam mollem & effeminatum à Cajo jactorum, quodque alioqui periculum adiret ex ſua erga Cajum amicitia & obſervantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum exiſtimabat. Illis autem viſum eſt conſilium de re exſequenda cum omnibus communicare, qui injurias ſpectarent, eaſque inter ſe invicem flagrantes effugere deſiderarent, Cajo ſublato. Fortaſſe quidem fore ut res ex ſententia ſuccedat, pulchrum vero, ſi ſucceſſerit, tot viros bonos *ſecum conſentientes* habere, qui pro ſalute urbis & imperii expetunt etiam cum vitæ diſcrimine ad rem aggredi. At Caſſium ſuper omnia *ad facinus* ſtimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod illi in proclivi foret Cajum interficere, cum ei utpote tribuno *prætoriano* liberior ad ipſum pateret aditus.

Conſpirationes in Cajum factæ.
Ab Æmilio Regulo.
A Caſſio Chærea.
Ab Annio Minuciano.

4. Interea autem ludi agebantur Circenſes: cui ſpectaculo mirifice dediti ſunt Romani. Quin & magno ſtudio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris eſt illis quicquid deſiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi ejuſmodi petitionibus, quod eis contradicere haud æquum cenſeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque ſumma contentione Cajo ſupplicabant, ut aliquid de tributis remitteret, & quod grave erat & oneroſum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud *æquo animo poſtulata* ferebat, cumque majori uterentur vociferatione, aliis *ſatellitum* aliò miſſis clamatores comprehendi jubet, & abſque omni mora & cunctatione ad ſupplicium duci. Et ille quidem iſta imperabat, juſſa vero exſequebantur quibus id negotii datum erat; * plurimique hujuſmodi de cauſa interempti ſunt. Et iſta quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut ſtatim à clamoribus ceſ-

Ludis Circenſibus in populum ſævit Cajus.

[1] Ρήγυλος,] Ita cum *Dione Aliiſque.* Ῥίγυλος aut Ῥίγυλλος in *Joſephi* libris. Ρηγύλλος tamen *L. B.* ut & mox Ρηγύλῳ.

[m] Στίγλῳ σχεθεῖν] Ita lego. σίγειν in *libris.*

[n] Μινυκιανὸν] Ita reſcripſi pro Μινυκιανὸς, & φοβηθεὶς τὸ σὸν αὐτόν. HUDS.

[o] Ελθεῖν.] Forte ἦλθε. COCC.

[p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρονται ὀνειδῶν,] Ita lego ex conjectura. antea erat, Χαιρέαν δ' αἰσχύνῃ φέρονται ὀνειδῆ τε ἐ. τ. ἀ. ὑ. τ. Γ. προφερομένη, καὶ ἄ. τὸ ἐφ' ἡμ. κ. φ. καθ' τ. Γ. τ. ὑ πλανηλεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ κ. π. κ. προσελθεῖν [προτεθῶσιν Busb.] τὴν ἐ. τ. πρ. ἐκ. τὴν τε ὑ. θ' ε. ἐπ' ἀκμῆς ἐπ'. αἰσ. ἀκ. δ. ἀ. τ. Γάϊον. ἴσως μ. γ. κατορθῶσι, καλὸν δὲ κατ. τ. ἀ. χεῖν ἐπὶ τ. τ' π. καὶ τ' ἡγεμονίας πρόθυμοι, καὶ μ' ὀλ. ἄ. τι πρ. in *Epiphanii* verſione, *Chæreas vero confuſionem ſuam & Caji opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quaſi nihil in ſe fortitudinis haberet, inſuper etiam periculum ſibi per ſingulos dies imminere cernebat. Mortem quoque Caji omnes honeſtum opus & liberum excipere reputabant: cæteri vero cupiebant ſuper hoc habere commune conſilium; videntes tantas injurias, & exemplum pravum dari principatum cupientibus. Omnes ergo, ut tantis cladibus liberarentur, deſiderabant adverſus Cajum aliquid geri: decere namque ad talia negotia bonos viros accedere, pro ſalute pietatis & imperii macula auferenda, etiam cum ſuo diſcrimine.*

[q] Προσφερόμενα,] προσφερομένη *Gen. & L. B.*

[r] Οὐκ ἀνελεύθερον] *L. B.* ἀπαιτελεύθερον.

[s] Προτεθῶσιν] *L. B.* προστεθῶσιν.

[t] Παρὰ πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπέχειν.] Hic ὑπὸ inſertum dedi auctoritate *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & verſionis *Epiphanii.*

[v] Προσιέναι τῷ Γαΐῳ] Προσέναι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[x] Κρίναντες,] *L. B.* Κρίνοντες.

[y] Ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι,] Ἐκθύμως ἱκετείαις χρώμενοι *Busb.*

[z] Τῶν —— ἐπανιέναι] Vectigalia nova atque inaudita primum per Publicanos &c. nullo rerum aut hominum genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret. *Sueton.* in Cajo XL. SPANH.

[a] Τῶν φόρων ὑπηκρυφίζειν] Illa τῶν φόρων non agnoſcunt *Vat. Busb.* & *Hen. à pr. m.* quibus conſentit *Epiphanii* verſio.

[b] Καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν] Καὶ ὁ δῆμος ἐρῶν λύσιχθος, παυσάμενος τὴν βοῆς, τὸν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες παρ. *Busb.*

* *Plurimique hujuſmodi de cauſa interempti ſunt.*] Plurimis itaque hac cauſa morientibus, populus ſpectans clamare ceſſavit. Tunc omnibus ſuæ facultates in contemptu fuerunt, videntibus alios pro ſuis operibus ad mortem pervenire, *Epiphan.*

ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, ut morte multarentur, qui ejuſmodi pecuniæ exactionem à ſeſe deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad inſidiandum Cajo aggederetur, faciendumque ut ab immani in homines ſævitia deſiſteret. Et ſæpe quidem cogitavit de ipſo etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibuſdam tamen rationibus *ab iſto incæpto* inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum ut occaſionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu ſed ad perficienda quæ decreverant *vi* & manibus uteretur.

Chærea multis de cauſis in Cajum incitatus.

Tardus in tributis colligendis.

5. Jam multum temporis in militia *prætoriana* exegerat, ægre ferens quod *tamdiu* cum Cajo verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis præfeciſſet Cajus, aliiſque quæ tempori non ſoluta fiſco Cæſaris debebantur, in iſtis, quod & duplo majora facta eſſent, exigendis dum moratur, ſuæ magis naturæ *bonitatique* obſequens quam Caji mandatis, quodque afflictæ fortunæ poſtularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, à quibus exigenda erant tributa, miſeratus, concivit in ſe iram Cæſaris, mollitiem ipſi exprobrantis quod tardiuſcule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi & alias ingerebat, & quoties ei daret teſſeram pro eo die quo ille munus obiret, femineum aliquod idque valde probroſum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus à probro in certis myſteriis celebrandis à ſe inſtitutis; nam cum veſtitum muliebrem ſibi induiſſet & cincinnos quoſdam capiti imponendos excogitaſſet, aliaque quæ vultum femineum ementirentur, ipſe non veritus eſt hujuſmodi probra Chæreæ objicere. At Chæreas, cum teſſeram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magiſque adhuc cum eam *aliis* traderet, deriſui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut cæteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius eſſet teſſeram ab ipſo Cæſare afferre, prædicebant fore ut tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Propterea-que ei fiducia accreſcebat, ſibi ſocios adſciſcendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere *reip.* honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque, à negotiis abhorrens ac otii & quietis amans. Hunc accuſabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Cajum petulantius jactarit; & teſtem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis quæ in ſcenam prodibant propter formæ venuſtatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur ſui amantem falſo, id quod erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus, animo

Quam ob rem mollitiem ei exprobrat Cajus; & ſignum petenti Priapum aut Venerem dat.

Conjurationis ſocios ſibimet quærit Chæreas.

Pompedius à Timidio accuſatur.

βάσανον [c] εἰς θάνατον αὐτὴν φέρουσαν. τότε Χαιρέας [d] ἐνήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαί τε τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ παύειν κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐξηγελωκότα τὸν Γάϊον, καὶ πολλάκις μὲν, καὶ πρὸ τῆς ἐξιάσεως [e] ἐμέλησεν ἐπιχειρεῖν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν οὐκέτι [f] ἐνδοιαστὸν κεκρικώς, τὸν δὲ καιρὸν [g] ἐπισκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ καταπράξει τῶν βεβουλευμένων τῆς χερσὶ χρῷτο.

ε'. Ἐστρατεύετο δὴ πολλῷ ἤδη χρόνον, οὐχ ἡδονῇ φέρων Γαΐῳ τῷ συναναστροφῷ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν [h] ἰσῇ τε Γαΐῳ [i] εἰσπραξόμενον τάς τε φόρους, καὶ [k] ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸ Καίσαρος ἦσαυρον [l] ἐφυστέρησε τοῖς καιροῖς, [m] διὰ καὶ τὸ [n] διωλασιάσθαι τῷ δυνάμιν αὐτῶν χρόνον ἐκεῖ ποιεῖται τὴν [o] εἰσπράξει, τρόπῳ [p] τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον ἢ τῇ Γαΐῳ πρασσέσθαι, διὰ δὲ τὸ [q] φειδοῖ χρῆσθαι τοῖς τύχαις οἶκτον λαμβάνων τὸ ἐπὶ τῷ εἰσπράξιν, εἰς ὀργὴν προὐκαλεῖτο τὸν Γάϊον, μαλακίαν ἐπικαλούμενα αὐτῷ δι' σχολὴν [r] συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δή ποτε ἄλλα [s] ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον [t] παρεῖχεν αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκόσης εἰς αὐτὸν, ἰλεά τε ἐδίδα [v] τὰ ὀνόματα, καὶ τοῦτο αἰσχύνης ἀνάπλεα. καὶ τοῦτο ἔπραττεν αὐτὸς οὐκ [x] ἀπηλλαγμένος [y] ἔν τινων τελετῶν μυηθείς, ἃς αὐτὸς [z] συνίστη. σολὰς γὰρ ἐνδυόμενος γυναικείας καί τινων ὠμοβρόχων ὀπινῶν, ἄλλά τε ὁπόσα ἐπικατεψεύσασθαι ἰηλύτητα τοῦ ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τῷ ἐπὶ τοιούτοις αἰσχύνην ἐτόλμα Χαιρέᾳ [a] προσκαλεῖν. [b] Χαιρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν προσλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρέσχετο, μειζόνως δ' ὁπότε προδιδοίη, γελώμενος ὑπὸ τῶν προσλαμβανόντων, ὥστε καὶ οἱ συγκλίαρχοι, παιδιὰν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ [c] τοῦ Καίσαρος κομίζειν, πρόλεγόν τινα τῶν εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. διὰ τοῦτο δὴ αὐτῷ καὶ ἅρσος παρέσχετο κοινωνούς τινας προσλαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' [d] ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. [e] καὶ δὴ γὰρ [f] Πομπήδιος, συγκλητικὸς μὲν, πὶς δὲ χρὰς δὴ διεληλυθὼς σχεδὸν ἁπάσας. [g] Ἐπικούρειος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀπράγμων ὑπηθδωτὴς βίστον [h] ἐνδείκνυσι Τιμίδιος ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀπεσπεῖ κατὰ τοῦ Γαΐου, μάρτυρα προσλαμβάνων Κυϊντιλίαν, γυναῖκα τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑπαφανείᾳ τοῦ ὡραίου προεστάδασαν πολλοῖς τε ἴσον, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ τὸ ἀνθρώπου, ψευδὸς γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγουμένης μαρτυρίαν ἐπὶ θανάτῳ τοῦ ἔργου προσχεῖν, βασάνων ἐχρῄζεν ὁ Τιμίδιος. καὶ Γάϊος παρωξυμ-

[c] Εἰς θάνατον αὐτὴν φέρουσαν.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὴν φέρουσαν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

[d] Ἐνήγαγε μειζόνως ἅπτεσθαί] Ἀνήγαγε *Busb.*

[e] Ἐμέλησεν] *L. B.* ἐμέλησεν.

[f] Ἐνδοιαστὸν] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

[g] Ἐπισκοπῶν] *L. B.* προσκοπῶν.

[h] Ἰσῇ τε Γαΐῳ] Ἴσῃ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* σοῖσι *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

[i] Εἰσπραξόμενον τάς τε φόρους,] Εἰσπραξάμενον *Busb.* εἰσπαξόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Ἄλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

† *Aliiſque* —— *debebantur*,] Aliiſque quæ Cæſaris erant inferenda theſauris, per illud omne tempus à rato negotio privabatur. in quo tantum majorem ſibi virtutem implendi operis aggregabit, quod more ſuo magis rebus utebatur, quam Caji obediebat imperio: parcebat enim humilibus atque depreſſis. Unde ad iracundiam provoc. *Epiphan.*

[l] Ἐφυστέρησε] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

[m] Διὰ καὶ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, & mox Διὰ δὲ τὸ φ. Inſertis καὶ & δὲ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

[n] Διπλασιάσθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν] Ἐπιδιπλασιάσθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

[o] Εἰσπράξει,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* σπαράξει in *ceteris.*

[p] Τῷ αὐτῷ χρώμενος] Τῷ αὐτῷ *Busb.* & *Voſſ.*

[q] Φειδοῖ χρῆσθαι] Conf. ſup. lib. 17. c. 8. §. 4. SPANH.

[r] Συνάγεσθαι] *L. B.* συνάγεσθαι αὐτῷ.

[s] Ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ὑβρίζειν in *caterit.*

[t] Παρεῖχεν αὐτῷ] Illud παρεῖχεν è *Cod. Busb.*

[v] Τὰ ὀνόματα,] *L. B.* τὰ ὑπόματα.

[x] Ἀπηλλαγμένος] *Scilicet*, αἰσχύνης.

[y] Ἔν τινων —— ἱτιῶν,] Cupidinem, aut Venerem, aut aliud quidpiam id genus Chæreæ pro ſigno dabat Cajus apud *Dion. l.* LIX. *p.* 662. *E.* Priapum aut Venerem dare *Sueton. in Cajo c.* LVI. SPANH.

[z] Συνίστη.] Ita lego & diſtinguo cum *Epiphanio.* prius erat, συνίστη, σολὰς ἐνδυόμενος &c.

[a] Προσκαλεῖν.] *L. B.* προσκαλεῖν.

[b] Χαιρέας δὲ] Mallem ſane, Χαιρέας δὲ, & mox ὀργὴ παρέσχετο.

[c] Τοῦ] Abeſt à *L. B. Cocceſus* mavult παρὰ τοῦ.

[d] Ἀλόγοις] *L. B.* ὀλίγοις.

[e] Καὶ δὴ] Hæc δὲ pro καὶ δὴ habet *Busb.*

[f] Πομπήδιος,] Ita vel Πομπαίδιος ſcribendum eſſe monet *Voſſius* ad *Paterculum*, l. 2. c. 15.

[g] Ἐπικούρειος δὲ ἄλλως,] In libris ἐπικούρειος.

[h] Ἐνδείκνυσι] Gloſſa *L. B.* in *Marg.* αὐτὴ ἐ ἀπάγει.

δ Διὸ

ξυμμένῳ κελεύῃ τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὸν Κυϊντιλίαν, χρώμενον τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ ὁπόσα προβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τοῦ νομίζειν ὠμότερον ἀφηνιάσεσθαι, τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τὴν μαλακίας. Κυϊντιλία δὴ, ὀπὶ τὸν βάσανον ἀγομένη, τῶν συνιόντων τινὸς ὑπεθαίνῃ τῷ ποδὶ, ἀποσημήνασα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δειλίαν [i] δοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. Βασανίζει [k] πώτιν ὠμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτὸ· καὶ μηδὲν ἐνδόσιμον ἦλθ εἰς τὸν ὄψιν [l] τὸν Γαΐᾳ, ἀφικομένῳ σὺν [m] ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὸν ὄψιν τῆς Κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων ἀφικομένης, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίει καὶ αὐτὸν καὶ τὸν Πομπήδιον· ἐκείνῳ δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾶ πρὸς θεραπείας ἐσομένων λώβης, ὧν ἐλελώβητο εἰς τὸν [n] εὐπρεπείαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

ϛ'. Ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ Γαΐου [o] παρηγορίας ἀξίοις, κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ ἡγούμενον· φησί τι πρὸς Κλήμεντά τε καὶ [p] Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ὁπὶ τὸν πραιτοπέδων, Παπίνιος δὲ αὐτὸς ὧν χιλιαρχῶν. "ἀλλ' ἐπὶ "φυλακῇ γε, ὦ [q] Κλήμη, τὰ πάντα ἦν αὐτοκράτορος "ἡμῖν πράσσειν [r] οὐκ ἐλλέλειπε. τὸν γὰρ [s] συνομοκότων "αὐτῷ κατὰ τὴν ἡγεμονίας πρόνοιαν δὲ πόνοις τὰς μὲν ἀπε- "κτείναμεν, τὰς δὲ [t] ἐβρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεινὰς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ πόσης τι ἀρετῆς ἡμῖν "ἐξάγει τὸν πραιτῶν;" σιγῶντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνη φέρειν τὰ προσταττόμενα δὲ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι παρεστῶτος, [u] λόγῳ δὲ αὐτῷ τὸν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡσυχίαν προνοίᾳ τοῦ ἀσφαλοῦς, Χαιρέας [x] δὴ ἤδη θαρσῶν χρώμενος ἐν λόγοις ἐπὶ κινδύνων ἀνῃρημένοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα ὀφθαλμὸν τὸν πόλιν δὲ τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών· "καὶ ὅπως λέγω μὲν εἶναι Γάιος ὁ τὴν ἐπὶ "τοιούτοις αἰτίαν [y] προσθήμενος, τοῖς δὲ τἀληθὲς ἐξετάζειν "πρωμένοις, ἐγώ τι, ὦ Κλήμη, καὶ αὐτοὶ ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ "ἡμῶν σὺ, πᾶσαις Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ [z] ἀνθρωπίνῳ τὰς "βρέβλας προσφερόμενοι, [a] οὐκ ὑπαίσμασι τοῖς Γαΐου ἀφη- "νιάσμενοι, γνώμῃ τῇ αὐτῶν, παρὸν παῦσαι τοσαύτῃ ἤδη "χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀφικό- "μεθα δορυφόροι δὲ δήμιοι καθεσηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, "καὶ τὰ ὅπλα παντὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ "δεχῆς τὸν Ρωμαίων, ἀλλ' ὑπὲ σωτηρίᾳ δὲ δυσμένους τὰ "τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὰ "καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς δὲ βασάνου τὰ ἐκείνων, "μέχρι [b] δή τις καὶ καθ' ἡμῶν ἀφικνήσηται τοιαῦτα "Γαΐῳ. ἃ γὰρ εὐνοίᾳ τε πολιτικῇ ἀφὶ τοῦδε πρὸς ἡμᾶς, "[c] δι' ὑφορᾶσθαι ἦν μᾶλλον. καὶ ἄλλως δὲ πολλὰ τὰ ἀπολ- "λυμένων ἀποδεδωκότος· ἃ γὰρ δὴ σήσεταί ποτε Γαΐῳ τὰ

exasperatus, Chæream jubet sine mora & cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones injungere, quod putaret hæc exsecuturum inclementius, quo mollitici notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, consciorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sumeret, neve ad tormenta ipsius expaveseeret. se enim forti animo & invicto ea perlaturam. De illa quæstionem habuit Chæreas acerrimam, non sponte sua sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caji conspectum, ita corpore deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Cajus, animo nonnihil commotus, & ipsam & Pompedium crimine absolvit: insuper & Quintiliam pecunia donavit, * in læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*, quod dolorem intolerabilem fortiter & animose pertulisset.

Quintiliam torqueri jubet Cajus.

Cum nihil contra Pompedium fateretur, absolvitur à Cajo una cum Pompedio.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitisset hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Cajus: dicitque Clementi & Papinio, quorum Papinius & ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio: "Nobis vero, ô Cle- "mens, studium non defuit omnia agendi quæ ad "salutem imperatoris spectant. nam ex iis qui con- "tra imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura "& opera necati sunt, alii tormentis adeo vexati, "ut ipsi *Cajo* visi fuerint miserabiles. † Annon "interea mira cum virtute educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus rubore præ se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius & audacius loquitur, urbis & imperii calamitates numerando percensens; "quodque horum "causa vulgi sermonibus Cajus haberetur, sin ve- "ro in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, "& iste Papinius, & ante nos tu, Romanis & uni- "verso generi humano tormenta admovimus, non "Caji mandata exsequentes, sed nostram potius vo- "luntatem, cum penes nos fuerit facere ut desine- "ret à tantis in cives & subditos injuriis, obsequi- "um ei præstamus pro militibus satellites facti & "carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate "aut imperio Romanorum, sed pro ejus incolu- "mitate, qui eorum tam animos quam corpora in "servitutem redigit, fœdati quotidie sanguine illo- "rum quos occidimus aut torquemus, donec ipsius "jussu ab aliis pari modo tractabimur. Non enim "propter ista, dum nobiscum versatur, benevolen- "tia nos prosequitur, sed potius suspectos habet "& invisos. * Præterea cum multa facta fuerit cæ- "des (non enim ab ira conquiescet, ut qui irasci- "tur

Cherea de Caji sævitia queritur coram Clemente & Papinio.

Consilium suum iis aperit.

[i] Διοίσειν γὰρ] Οἴσειν *Busb.*
[k] Ταύτην] *L. B.* δὲ αὐτὴν.
[l] Τὸν Γαΐῳ,] Τῷ Γαΐῳ *Busb.*
[m] Ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι] Ἡδοναῖς *Busb.*
* In læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*,] Unde illi solatium esset, propter quod graviter erat debilitata tormentis. nam non solum sanitas ejus corrporis ex suppliciis rupta erat, sed etiam pulchritudo deformata, *Epiphan.*
[n] Εὐπρεπείαν] *L. B.* ἀπρεπείαν.
[o] Παρηγορίας ἀξίοις,] In *Editis*, παρηγορίας ἀξίοις τὸ αἰτίᾳ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγονόσιν. Fuit cum legerem τὸ αἰτίᾳ, quasi interpretamentum vocabuli αὐτίου, in margine olim appositas, ejiciendas esse censui; & cum γεγονόσιν pro γεγονόσιν habeat *Cod. Busb.* (qui illa τὸ αἰτίᾳ κακῶν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς omittit) locum ita refinxi prout in textu repræsentatum dedi.
[p] Παπίνιον,] Ita pro Παμπίλιον rescripsi. Καμπήνιον *Busb.*
[q] Κλήμη,] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* Κλήμης in *cæteris.*
[r] Οὐκ ἐλέλειπε.] Ὠὐκ ἐλίλειπε) *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*
[s] Συνομοκότων] Lego συνομωμοκότων. COCC.
[t] Ἐβρεβλώκαμεν] *L. B.* ἐβρεβλώσαμεν.
† *Annon* —— *exercitum* ?] Hæccine sunt nostræ militiæ munia *Gelen.* Ita nostram militiam cum nimia severitate tractamus, *Epiphan.*
[u] Λόγῳ δὲ αὐτῷ] Forsan τὸ δὲ αὐτῷ. αὐτοῖς *Hen. Voss.* & *Vat.*
[x] Δὴ] Abest à *L. B.*
[y] Προστιθέμενος,] *L. B.* προσθέμενος.
[z] Ἀνθρωπίνῳ] Ἀνθρωπίνῃ *Hen.* & *Vat.*
[a] Οὐκ ὑπαίσμασι] Ita restituimus ex *L. B.* consentiente *Epiphanio*, qui vertit, *non imperiis compulsi Caji, sed nostra in hoc voluntate progressi.* Editi ante καὶ ὑπαίσμασι. unde & alii, & ipse *Hudf.* verterant: *Caji mandata exsequendo: nostraque voluntate* &c. HAV.
[b] Δή] Αν δὴ *L. B.*
[c] Δι' ὑφορᾶσθαι ἦν μᾶλλον.] Ita distinxi. antea erat. δι' ὑφορᾶσθαι ἦν μᾶλλον, καὶ ἄλλως τ. π. τ. ἀ. ἀποδεδωκότος. ἃ γὰρ δὴ σήσεται π. Γ. τ. τ. ὁ. δ. τ. μ. δίκῃ, ἃ. ἢ. π. ἀ. τυγχάνειν, σκόπει ἦν π. κ. αὐτοῖ, δίον &c.
* *Præterea* —— *conquiescet*,] Ad hæc enim cum pereuntium multam stragem fecerit, *Epiphan.*

d Πρὸ-

"tur non ut jus & æquum tueatur, ſed ut animo "gratificetur ſuo) & nos quoque illius ſævitiæ "obnoxii erimus; cum oportuerit & omnibus ſe- "curitatem & libertatem firmatum ire, & conſti- "tuiſſe à nobiſmet pericula propulſare.

Quomodo Chæreæ conſilium approbat Clemens.

7. Et Clemens quidem Chereæ ſententiam approbat laudatque, tacere autem jubebat, "ne ſer- "mo in plures dimanaret, & divulgatis quæ ſilen- "tio premi oporteret, antequam res perficiatur "prodito conſilio & patefactis inſidiis, ipſi ad ſup- "plicium rapiantur: tempori autem procedenti & "ſpei in poſterum omnia permittenda, quaſi au- "xilium eis ex inopinato ſuppeditatura eſſet for- "tuna. Sui quidem non eſſe ob ætatem ingrave- "ſcentem tale aliquid audere. verum iis, quæ tu, "Chærea, machinatus es & dixiſti, tutiora forſan "poſſum ſuggerere, honeſtiora nemo quidem po- "teſt." Et Clemens quidem domum ſe recepit, dum mente agitaret ea quæ audierat quæque ipſe dixerat, in contrarias partes diſtractus. Chærea autem ea de re ſolicitus, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem alioqui virum egregium eſſe noverat, & libertatis amantem, ideoque animo infenſo & inimico præſenti rerum ſtatui, quòd vellet è veſtigio ad ea quæ decreverant exſequenda aggredi, opportunum eſſe ratus ipſi illa proponere, metuens etiam ne per Clementem proderentur, † ſecumque inſuper reputans quantum temporis cunctando perditurі eſſent.

Corn. Sabinum adit Chærea.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod neminem habuerit cum quo conſilium tuto communicaret; cumque in hominem incidiſſet, qui non modo reticere, quæ audiret, polliceretur, ſed & ſuam aperiret ſententiam, multo magis animo confirmatus erat, & Chæream orabat & obſecrabat, ne qua mora fieret. itaque *ambo* ad Minucianum ſe conferunt, eodem ac illi virtutis ſtudio accenſum, cognataque animi magnitudine illis ſimilem, Cajo vero ſuſpectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum & Lepidum interceſſerat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Cajus, ut qui in eorum ſingulos alioſque pro libitu ſævire non deſineret; ſibique invicem formidini erant quod ægre & iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte quæ ſentirent inter ſe loqui, odiumque, quo Cajum proſequebantur, indicare non ſuſtinerent timore periculorum, cum & aliàs ſuum in Cajum odium mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga ſe invicem habere non recuſarent.

Ambo ad Minucianum ſe conferunt.

Sermones de Cajo tollendo ſerunt Minucianus & Chærea.

9. Poſtquam autem conveniſſent & ſe mutuo ſalutaſſent (antea enim illis moris erat in congreſſibus primas deferre Minuciano, & ob dignitatis

"ὁ ὀργῆς, Δι' τὸ μὴ δικῶ, ἀλλ' ἡδονῇ πέρας αὐτῆς "τυγχάνειν· σκοτί δε [d] προκεισόμεθα & αὐτοὶ, δέον & "τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε & ἐλεύθερον βεβαιοῦν, "καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης ὃ τὸν μὲν Δία τὸν Χαιρέα [e] φανερὸς ὢν ἐπαινῶν, σιγᾶν ὃ ἐκέλευε, "μὴ καὶ φοιτῶν & "[f] εἰς πλέονας τὸν λόγον, καὶ Δι' ἀκριβεστέρων ὁπόσα κρύπτε- "σθαι καλῶς ἔχοι, περὶ τυχεῖν πράξαντας ἐκπύστου τοῦ "ἐπιβουλεύματος γιγνομένου, κολασθῆναι· [g] χρόνῳ ὃ "τῷ αὐθις [h] καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ "πάντα, ὡς παραγενησομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας "τυχαίας. [i] αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως [k] ἀφεῖσθαι τοιῶ "δὴ τοιοῖσδε τόλμαν. [l] τὰ μέντοιγε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, "συντεθέντων & ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως [m] ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα ὃ πῶς ἄν τις & δυνατο." [n] καὶ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύσῃ, [o] Δι' λογισμῶν τε τῶν ἀκροαθέντων & [p] ὁπόσον αὐτὸς εἰρηκὼς εἰσφερόμενος. Χαιρέας ὃ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὃ ἄλλως ἐξεπιστάμενος αὐτὸν, καὶ τὰ ἐλεύθερα ἐρᾶν, [q] καὶ δι' αὐτὸ τὴ καταστάσῃ τῶν πραγμάτων πολεμίως Δακείμενον, χρήζων ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων [r] ἐγχειρήσεως, ὑπὸ αὐτοῦ [s] καλὸν νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δεῖν μὴ ὑπὸ Κλήμεν- τος ἐκφοίτησις [t] γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς [v] πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων πρήμενος.

η'. Ἐπεὶ ὃ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν ἐχ ὑστεροῦσι ἴσης, [x] ἀπειρίας ὃ πρὸς ὅν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ παραδιδόντος, [y] ἐπεί τε ἀνδρὸς ὑπόρητο, ὃ μόνον σιγεῖν ὧν πύθοιτο προθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανεροῦντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ Χαιρέα. τρέπονται τε ὡς [z] Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὑπαινδεύσῃ ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγα- λόφρονος συζυγῇ, [a] Γαΐῳ ὃ ὑπῆν τῆς [b] Λεπί- δου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, Μινυ- κιανός τε καὶ Λέπιδος, καὶ δείματι [c] κινδύνων τῶν [d] καθ' αὐτούς. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν τέλει φοβε- ρὸς ἦν Γάιος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρὸς ὅς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι [e] μὴ [f] ἀφησόμενος· [g] φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχηδόνος, Δι' ἃ συμφεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὸν Δία καὶ μί- σος τὸ πρὸς Γάιον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, [h] ἄλ- λως ὃ αἰσθανόμενοι τὸ ἀλλήλων μίσος πρὸς τὸν Γάιον, καὶ [i] δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ [k] ἀπηλλαγμένοι.

θ'. [l] Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέ- βαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τί- μιον ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑπεροχῇ τε ἀξιώματος, γνω-

d Προκειτόμεθα] *L. B.* προθκειτόμεθα.
e Φανερὸς ὢν ἐπαινῶν,] Φανερῶς *Busb.*
f Εἰς πλέονας δ' λόγους,] Εἰς πλείονας *Busb.*
g Χρόνῳ ὃ τῷ αὐθις] Χρόνῳ ὃ καὶ τῷ αὐθις *Busb.*
h Καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Voſſ.* καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt, καὶ τῇ ἐπείσῃ ἐλπίδι.
i Αὐτὸν μὲν γὰρ] Αὐτὸς *Busb.* & mox mallem, τὸν ἐπὶ τοῖσδε τόλμης.
k Ἀφεῖσθαι] *L. B.* ἀφησῆσθαι.
l Τῶν —— δυνατὸν.] His vero, quæ à te Chærea, tractata dictaque ſunt, cautius fortaſſe aliquid inveniam, decentius autem quis poſſit, invenire *Rufin.* SPANH.
m Ὑποθείμην,] Ὑποθοίμην *Busb.*
n Καὶ —— λογισμῶν τῶν] Et Clemens quidem continuo mutare ſententiam, omnia quæ audiverat, quæque ipſe dixerat, non potuit efferre per plurimos *Rufin. ſed minus accurrate.* SPAN.
o Διὰ λογισμῶν] *L. B.* Δι' ἀλογισμῶν.
p Ὁπόσον] Corrige ἑπόσων. COCC.
q Καὶ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσῃ] Ita *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* καὶ τῇ *Busb.* in *Editis* καὶ Δι' τὸ τῇ κ. & mox Δακειμένην.
r Ἐγχειρήσεως,] Τῆς ἐγχειρήσεως *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.*
s Καλὸν] *L. B.* καλὰ.
† *Secumque —— eſſent.*] Super hæc etiam dilationes temporum aliquid contrarium reputabat allaturas, *Epiphan.* Et omnem moram periculoſam exiſtimabat in tanto negotio, *Gelen.*
t Γένοιτο αὐτῶν,] Γένηται *Busb.*
v Πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.] Καὶ τῶν ὑπ. *Busb.* πρὸς deeſt *Voſſ.*
x Ἀπορείας ὃ] *Sc.* δι' ἀπορίας. *L. B.* ἀπορία.
y Ἐπεί τε] *L. B.* ἐπεὶ ὧν.
z Μινυκιανὸν,] Duo Minuciani infr. c. 4. §. 3. SPANH.
a Γαΐῳ ὃ ὑποπτον] Ita *Busb.* Γαΐου in *ceteris.*
b Λεπίδου τελευτῆς.] Lepidi & Gætulici conjuratio detecta ſub Cajo *Sueton. in Claud.* c. IX. SPANH.
c Κινδύνων] *L. B.* κινδυνῶσιν.
d Καθ' αὐτούς.] Sic *Busb.* καθ' αὐτὸν in *reliquis.*
e Μὴ ἀφησόμενος.] Perperam μὴ ἀφιεσόμενος in *libris.*
f Ἀφησόμενος·] Fortè ἀφειθησόμενος ab ἀφειδέω. SPANH.
g Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν.] Ita *Voſſius, Busb.* & *Epiphanius.* Φανεροὶ in *ceteris.*
h Ἄλλως ὃ αἰσθανόμενοι] Ἄλλως τε *Hen. Busb.* & *Vat.*
i Δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* δι' αὐτὸ in *ceteris.*
k Ἀπηλλαγμένοι.] *L. B.* ἀπηλλαγμένων.
l Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως] Γενομένων ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεων *Busb.* & *L. B.*

m Λέ-

ηνιαύσατο· ὧ λῶ τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ὅτι πᾶσιν ἐπαγωμένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπλοιτό τι [m] λόγῳ, φθάσας κἀκεῖνο· [n] εἶρε Χαιρέαν, ὅ, τι ἐν ταῖς Δελφοῖς σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμο· γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως λῶ ἡ εἰς τὸ Χαιρέαν ἀπὸ τῶν σημείων τῆς δόσεως πρασσομένη ὕβρις. ὁ δ', χάρμαλι ἐν λόγῳ μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανοῦ τὸ ὅτι τοιοῖσδε [o] πιστεῦσαι ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτόν. "καὶ "σὺ μοὶ δίδως, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δ' "σοὶ [p] ἐν ἀναγείρειν με μειζόνως ἢπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὀρ- "μᾶν, [q] ὑδέ μοι χρεία πλειόνων [r] ἐστὶ λόγων οἵ με θαρ- "σύνειν, εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, [s] γνώμης γε τ' αὐτῆς "κοινωνοὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γενόμεθα. [t] καὶ ἓν "μὲν ὑπάζωσαι ξίφος, [v] ἀμφοῖν δ' ἂν [x] δεήσοι. "ὥστε ἴθι νῦν ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμών τ' ἴσθι, εἰ βού- "λοιο αὐτὸς, κελεύων με χωρεῖν, [y] ἢ ἐγ [z] προείσομαι "θάρσει τῇ σῇ, [a] συμπράστολός τε [b] πίστιν. ὡ- "ς ἀπρεπὲς σιδήρῳ τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα "προφέρομένοις, διὰ τοῦτο καὶ ὁ σίδηρος θρασύνε- "σθαι εἴωθεν εἶναι. ὠμηκά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, οὐκ ὢν ἂν "αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι ἀφιφερόμενος· ἡ γὰρ σχολὴ "κινδύνου μοι κατανοεῖν τὰς ἐμαυτοῦ, δυλώσει τε πα- "τρίδος ἐλευθερωτάτης ἐπαλγοῦντι, [c] καὶ τ' νόμων τ' "ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τάς τε πάντας ἀνθρώπους ἐλεύθερ "ἀπὸ Γαΐου κατθλιφότος. ἄξιος δ' ἂν εἴην ἀπὸ σοὶ "δικασῇ πίστως ὅτι τοιούτοις τυγχάνειν, [d] ὅτι γ' ὁμοια "φρονεῖν αὐτοῖς ἐς σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τὴν ὁρμὴν τῶν λόγων θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, καὶ [e] προπαρώξυνε τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀσπασάμενος, μετ' εὐχῶν [f] δὲ καὶ ἱκετείας [g] ἀπέλυεν. [h] καὶ ἰσχυρίζοντό τινες [i] ἅτως βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα, φωνὴν [k] λέγεται ἐκ τοῦ πλήθους ἠκοῦσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος πε- ραίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑποδέ- σθαι, μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότης γεγονότος ἁλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προτροπὴ φέροιτο, [l] εἴ τε θεομανείσῃ τῶν συνειδότων ἀντιπαραινούσης τινός, εἴτε δὴ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν [m] θαρσῆσαι. διελήλυθε δὲ ἀπὸ πολλῶν τὸ ὑποβούλευ- μα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν· οἱ μὲν [n] τῶν βουλευ- τῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνῆδεσαν. ᾔδεις γὰρ ὧν [o] ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμῳ τὴν Γαΐου [p] μετάστασιν, καὶ [q] δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁπόῳ δυνατόν τις τρόπῳ, [r] μηδὲ ἐκεῖνον εἶναι τὸ ὅτι πιστοῖς ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, [s] ἦλθε δὲ ὅτι τυραννοκτονίᾳ. [t] ἔτι

eminentiam, utpote civium nobiliſſimo, & quod omni laude cumulatus eſſet, præcipue vero cum ſermones ſereret) ille dicere orſus Chæream rogabat, quodnam ſignum ea die *ab imperatore* accepiſſet. Vulgatum enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ ſoleret teſſeris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hiſce fidei habuerit ut cum eo colloqui vellet: "& tu mihi, "inquit, libertatis ſignum da, gratiæque tibi re- "ferantur, quod me magis, quam mea fert natu- "ra, excitaſti, neque mihi pluribus opus eſt ver- "bis ad animum erigendum firmandumque, ſi ti- "bi eadem, quæ mihi, placeant, & ejuſdem etiam "antequam conveniremus ſententiæ fuerimus. "Uno quidem gladio accingor, ambobus vero ſuf- "ficiet. Age itaque & ad opus aggrediamur: tuum "ductum, ſi ita viſum fuerit, & imperium ſequar; "aut ipſe præibo tuo fretus auxilio, tibique adju- "tori fidens. Ferro non egent, qui rebus agendis "fortem animum adhibent; à quo etiam ferrum "ſolet exacui. ipſe certe totus feror in hoc nego- "tium, nullo malorum quæ poſſunt accidere me- "tu ſolicitus. non enim mihi vacat mei periculi "rationem habere, dum patriæ vicem doleo, è "ſumma libertate in ſervitutem datæ, legum vi & "auctoritate ſublata, & omnibus imminente à Ca- "jo pernicie. Utinam autem dignus ſim, qui apud "te judicem tuam in iſtis merear fidem, quando- "quidem aliter ac ipſe de illis ſentire tibi non in- "tegrum ſit.

10. Minucianus autem, cum obſervaſſet quò ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, & laudando ipſum amplexandoque audaciæ ejus ſtimulos addebat, atque ita cum votis eum precibuſque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmaſſe *Minucianum*. Cum enim in curiam ingrederetur Chærea, vox cujuſdam è turba ad eum impellendum fertur emiſſa, jubens perficere quod agendum erat, juvante Deo: & primum quidem Chereæ obortam eſſe ſuſpicionem, ne ab aliquo conjuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexiſſe adhortantis eſſe *verba*, ſive certo quodam, ſuadentibus id conſciis, ſignum ex adverſo dante, ſive Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo eſſe jubente. Multi autem jam participes facti erant inſidiarum, omneſque armati aderant, & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcii. nemo enim erat qui non pro *magna* felicitate haberet Caji necem, atque adeo omnes, quocunque modo poſſent, ſtudioſe id agebant, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, ſed ſumma alacritate & pro ſua quiſque virili ad tyrannicidium verbis factiſque parati erant. Quin & Calliſtus ſemet illis adjungit.

Chæreæ animos facit Minucianus.

Conjuratorum numeros auget.

Callistus ſemet illis adjungit.

m Λόγῳ,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, λόγῳ φθάσας, κἀκεῖνο· &c.

n Εἶρε] *L. B.* εἶπεν *Cocc.* ἤρετο.

o Πιστεῦσαι —— αὐτόν.] Suſtuli comma poſt πιστεῦσαι, auctoritate *Cod. Busb.*

p Τὸ ἀναγείρειν με] Iterum ex *Cod. Busb.* τ' ἀναγείροντός (ἀναγείροντο· *L. B.*) με μειζόνως ἤπερ in *Editis Aliiſque.* τῷ ἀναγείρειν με μειζόνως ἢ περ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

q Οὐδέ] Οὐδέν μοι *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

r Ἐστὶ] *L. B.* ἔτι.

s Γνώμης γε] Γνώμης τε *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ ἓν μὲν ὑπάζωσαι ξίφος,] Illud καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Ἀμφοῖν δ' ἂν δεήσοι.] Ἀμφοῖν δ' ἄρ' δεήσοι *Busb.*

x Δεήσει.] *L. B.* ἀρκέσειεν.

y Ἢ καὶ προείσομαι] Ita lego. ἢ in *Ed. Baſ. Aliiſque.*

z Προείσομαι] *L. B.* προσείσομαι.

a Συμπράστολός] Eſt qui malit συμπράοστολ.

b Πίστιν.] *L. B.* ἐπὶ σωιδεῖ.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ἐπὶ ὅ] *L. B.* λοιπὸ τ'.

e Προπαρώξυνε τὴν τόλμαν αὐτῷ,] Προσερέθιζε *Busb.*

f Δὲ καὶ ἱκετείας] Illud ὃ abeſt *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

g Ἀπελύετο.] Ita cum *Hen. à pr. m. Vat.* & *Epiphanio.* ἀπελύοντο in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ ἰσχυρίζοντό τινες] Καὶ ſalvo ſenſu abeſſe poteſt, nec (niſi *à ſecunda manu*) habet *Hen.*

i Οὕτως βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα.] Ita lego ex conjectura. ὡς βεβαιῶν τὰ εἰρ. *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα in *ceteris.*

k Λέγεται —— ἐξορμήσει.] Vocem λέγεται adjeci è *Cod. Busb.* qui mox legit, γνοίσθαι ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντα· πείσαιτε μ. δ. τ. πρ. κ. προσλαμβάνοιτο τὸ δ. *Epiphanius* vertit, *vox cujuſdam de populo fertur emiſſa, quæ quaſi admoneret, dicens, perfice quod agendum eſt opitulante divinitate.*

l Εἴ τε] *L. B.* αὖθιτον εἴ τε. ac ſuperiori linea.

m Θαρσῆσαι.] Ita *Busb. Θαρρῆσαι* abeſt *ceteris.*

n Τῶν βουλευτῶν ὄντες,] Articulum etiam τ' addidi è *Cod. Busb.* cui adſtipulatur nunc *Lugd. Bat.*

o Ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ] Ὃς οὐκ ἐν εὐθύμῳ *Busb.*

p Μετάστασιν,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 6. §. 5. SPANH.

q Δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο,] Ita *Busb.* δι' αὐτὸ in *ceteris.*

r Μηδὲ ἐκεῖνον εἶναι] Ὡς μὴ ἐκεῖ *Busb.*

s Ἦλθε] *L. B.* ἤρετο.

t Ἔτι ὃ καὶ Κάλλιστος·] Ita diſtinguo & lego, ſola conjectura fretus; cum antea eſſet, ἔτι καὶ Κάλλιστος, ἀπελθόντος δὲ ὧν Γαΐου, καὶ πλ.

ſtus *ſe eis adjunxit:* Caji enim libertus erat, vir unus qui, maxime omnium ad ſummam poteſtatem evectus, æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore quem omnibus incuſſerat, & opum magnitudine quas ſibi comparaverat. nam munera quocunque modo acceperat, nec ullis abſtinuerat injuriis; præter fas & æquum omnes ſua poteſtate premens; ac præterea noverat Caji ingenium implacabile eſſe, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod ſemel ſtatuerat in diverſum abiret, & ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe *ſentiret*, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo factum ut Claudium coleret, & clam ad eum transiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Cajo ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam cur apud eum etiam in honore eſſet, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. nam jactare auſus eſt, quod juſſus à Cajo Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, ut à Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Cajus, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes *æquo animo* tuliſſet: nec Calliſtus juſſus *à Cajo* in re facto expetenda tergiverſatus fuiſſet; neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, ſtatim meritas pœnas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem divinitus Caji furorem & inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium à ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

Simulat ſe à Cajo juſſum veneno Claudium tollere.

Chærea more impatiens.

11. Cæterum Chæreæ conatus indies differebantur *conſciorum* plerorumque ſegnicie. Nam ipſe invitus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. * Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiæ victimas, ſæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitandi dum ſtaret in faſtigio baſilicæ (tectum autem ſublime eſt foro imminens) & nummos inde aureos & argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim à nemine ſibi cavere, dum ſolicitus eſſet ut omnia in iis rite ſervatoque decoro fierent, minimeque crederet quenquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi à Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere ut vel abſque ferro Cajum conficeret. Adeo Chærea infenſus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem

δὲ ϗ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ ἦν Γαΐου, πολεῖταί τε ἀνὴρ εἰς ἄκρον ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, ϗ οὐδεν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δυναμιν, φόβῳ τε τ πάντων ϵ μεγέθη χρημάτων, ἅπερ ἐγήμετο αὐτῷ. [v] δωροδοκώτατος γὰρ ἦν ϵ [x] ὑβριστικώτατος, [y] παρ' ὄντινα οὖν [z] ἐξουσία χρησόμενος ὧδε τὸ εἰκός· ϗ ἄλλως τε ξ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπιστάμενος ἀνήκεστον ὅσον, ϗ ἐφ' οἷς ποτε κέκτηται ἀδαμῶς [a] ἀντιπαράσκαλα χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν ϗ ἄλλας ξ κινδυνώδεις αἰτίας, οὐχ ἥκιστα ἢ τὸ μέγεθος τ χρημάτων. ὥστε δὴ ϵ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς [b] μεταπαθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι ξ ϗὰν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν τ τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, προκατειλημένος χάριν ϵ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς διαχρήσασθαι Φαρμάκῳ τ Κλαύδιον, μυρίας εὕροι ξ χρήματος πάσας [c] ὑποβολάς. [d] δοκεῖ δέ μοι προπεποιῆσθαι Κάλλιστος ὅτι ἡ ἡρα τῇ Κλαυδίᾳ τ λόγον τοῦτον. [e] ἐπεὶ ὅτε Γαΐος ὁρμητικῶς μεταχειρίσασθαι Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστου προφάσεων, ὅτε Κάλλιστος, κελευσθεὶς πῃ τὴν πρᾶξιν εὐκλεᾶ [f] ὑποβάλειν, [g] ἢ κακοῦργων εἰς [h] ξ δεσπότην [i] τὰς ἐπιβολὰς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ προχείρου τ μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ [k] Κλαυδίῳ μέν τινι θεία δυνάμει σώζεσθαι ἐκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Καλλίστου ἢ προπεποιῆσθαι χάριν ϵ κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης.

ιά. [l] Τοῖς δ' ἀμφὶ τ Χαιρέαν [m] ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν [n] ὀκνῷ τ πολλῶν. ὁ γὰρ Χαιρέας [o] ἑκὼν ξ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑποτιθέμενος [p] τῇ πράξει νομίζων. ϗὰν γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα, [q] κατὰ θυσίας ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ὑποπλησμένας ὑπὸ τοῦ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, ϗὰν ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱσταμένου ϗὰ δήμῳ χρυσοῦ ϗὰ ἀργυρίου χρήματα διαῤῥιπτοῦντα ὥσαι κεφαλῆς, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ [r] στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὑπό τε τ μυσταγωγῶν τ πομπὴν αὐ [s] σωίσαι τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀφυλακτότατον εἶναι ποιοῦσα τοῦ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπῶς [t] ἀναστρεφομένου, ϗ ἀπογνώσῃ τοῦ ἐν ὑποχείρῳ [v] τινὰ γνώσεσθαι πιστεύειν. εἰ ἦ [x] μηδὲν σημεῖον, ὡς ἀπὸ τ θεῶν, αὐτῷ δυνάμιν τοῦ θανάτου προσαγορεύειν, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθαι, ϗ μὴ σιδηροφορημένῳ διαχρήσασθαι [y] τ Γαΐον. ἔτως δ' [z] ὀργῆς εἶχε τοὺς σωσωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς [a] διαῤῥύγνυσθαι. οἱ δ' ἐώρων μὲν [b] νομίμων τι χρήζοντα ϵ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς

ν Δωροδοκώτατος γὰρ ἦν ϗ] Et vigorem ultra modum haberet *Rufin.* SPANH.

x Ὑβριστικώτατος,] Ὑβριστότατος *παρὸν τινα ἂν γένοιτο*) *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Παρ' —— εἰκός·] Vel *παρόν τι ἂν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι*, præſenti utique potentia præter fas uſus. SPANH.

z Ἐξουσίᾳ] *L. B. γένοιτο* ἐξουσίᾳ.

a Ἀντιπαράσκαλα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 2. §. 4. SPANH.

b Μεταπαθίζων] *L. B.* μεταπαθίζειν.

c Ὑποβολὰς.] Ἀναβολὰς *Busb.* HUDS. Vel ἀναβολὰς, mox tamen ὑποβολὰς & ὑποβάλλειν §. 11. & 12. SPANH.

d Δοκεῖ δέ μοι προπεποιῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* quo fere modo legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius*, δοκεῖν ἢ προπεποιῆσθαι in *Editis Aliiſque.*

e Ἐπεὶ] *L. B.* ἐπειτα & in *Marg.* ἐπεὶτε.

f Ὑποβάλειν,] Sic lego. ὑπελαμβάνειν in *Joſephi* libris tam *Editis* quam *MSS.*

g Ἢ κακοῦργων] Ita *Hen. à pr. m.* (ut & *L. B.*) *ei ab altera manu.* quo modo, in *Editis* & *MSS.* niſi quod ϗ pro ει habeat *Busb.* omiſſis δόντων ὑπελαμβάνειν.

h Τοῦ δεσπότου τὰς ἐπιβολὰς,] Ἐπιβολῇ mandata ſupr. lib. 18. c. 9. §. 4. SPANH.

i Τὰς ἐπιβολὰς] Adjectum ex *L. B.*

k Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ] Ut aliquem ex loco, quem corruptum eſſe ſuſpicor, ſenſum elicerem ita reſcripſi, cum antea eſſet, Κλαυδίῳ, μὴ ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρῆσθαι μανιῶν τοῦ Γαΐου, Κάλλιστον προπεποιῆσθαι &c. *Epiphanius* vertit, *ſed Claudium quidem divinitas à Caji veſania liberavit, Calliſtus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur injuncta.*

l Τοῖς δ' ἀμφὶ] *L. B.* τοῖς ἀμφὶ.

m Ὑποβολαὶ] Ἀναβολαὶ vid. mox ſupr. §. 10. SPANH.

n Ὀκνῷ τ πολλῶν.] Ita *Busb.* ὀκνούντων πολλῶν perperam in *Editis Aliiſque.* ὀκνούντων πολλῶν *Gall.* & *Lugd. Bat.*

o Ἑκὼν ξ πράσσειν ἀναβολὴν] Ἑκὼν εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἕξειν ἑκὼν εἶναι *Vat* & *Hen. à pr. m.*

p Τῇ πράξει] *L. B.* πράξῃ.

* *Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium,*] *Epiphanius* vertit, *nam dum Cajus in Capitolium aſcendiſſet, ut pro filia ſacrificaret, venit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine ſtantem, ac populo auri & argenti pecunias diſpergentem: dum hæc miniſteria gererentur præcipitem ex eminenti loco cogitavit impellere, cum ſe à nullo videri putaret, nec inſidias feciſſe crederetur. Et licet non optata mors evenisſet, ipſi tamen acceſſiſſet audacia, ut præter ferrum perimeret.*

q Κατὰ θυσίας] Ita *Busb.* κατὰ τὰς θυσίας in *cæteris.* εἰς τὰς θυσίας legendum eſſe conjiciebat Cl. *Lowthius.*

r Στέγος] *L. B.* τέγος.

s Σωίσαι τότε.] *L. B.* σωίσασθαι.

t Ἀναστρεφομένου,] Ita lego, potius quam ἀναστρεφησομένου, quod tamen in *libris* exſtat.

v Τινὰ γνώσεσθαι πιστεύειν.] Sic *Busb.* τινὶ γνώσεσθαι πιστεύοντα in *cæteris.*

x Μηδὲν σημεῖον,] Locum hunc pro deploratiſſimo habeo. ut tamen ſenſum aliquem, licet languidum, inde elicerem, mutavi μηδὲν τιμιον, ὡς τ θεῶν αὐτῷ in μηδὲν σημεῖον, ὡς ἀπὸ τ θεῶν, αὐτῷ.

y Τὸν Γαΐον.] *L. B.* τότε Γαΐον.

z Ὀργῆς] *L. B.* δίχης. ſed in *Marg.* ἐργῆς.

a Διαῤῥύγνυσθαι.] *L. B.* διαῤῥεύγειν.

b Νομίμων] *L. B.* νόμων.

τοῖς αὐτῶν [c] ἐπιγόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον χρῆν [d] ὑπερβολὴν ποιήσασθαι, μὴ [e] ἐπισφάλμασι τῇ ἐπιχειρήσει συνελθόντα παράσχοιεν τῇ πόλιν, ζητήσεων τ' συνεγνωκότων τῷ πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ἐπιχειρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν [f] ποιήσαιεν, φεραμένης Γαΐᾳ πρὸς αὐτὰς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωριῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἅπασι τὸ πρᾶγμα· [g] ἄγων) ἢ ἐπὶ τιμῇ τῷ πρώτῳ μεταστησαμένους τὸν ὄχλον τῷ δήμου Καίσαρα εἰς αὐτὸν, μικρόν τι πρὸ τῷ βασιλείου καλύβης πηλῷ γιγνομένης, καὶ Ρωμαίων τοὺς εὐπατρίδας θεωρῆσαι ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ τὸν Καίσαρα· ῥᾳστώνην τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον [h] καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντα τὸν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμενος τοῖς ὑπασπισταῖς, εἰ καί τινες βοηθεῖν, μὴ [i] βραδύνουσιν αὐτῷ βοηθεῖν.

16. Ηνείχετο ἡ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωριῶν ἐπιτελουσῶν τῇ πρώτῃ [k] δεδογμένον ἄπρακτα τῆς πράξεως, ἰσχυρότερον [l] δ' ἐπὶ τῷ [m] κατ' ἐκείνους βραδύνοντα [n] τὸ τῆς τύχης συγχωροῦν [o] ὑπερβολάς· καὶ [p] τὰς τρεῖς [q] ὑπερβαλλομένας [r] τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν πλοῦταίαν αὐτοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον. [s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας τὰς συνωμότας, "πολὺς μὲν, "εἶπε, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος ὀνειδίζει τὸ ἐπι- "μέλειαν ἡμῶν ὑπὸ τοῖς ὕπω βουλομένοις μετὰ αἰρε- "τῆς· δεινὸν ἢ [v] εἰ καὶ μεμυημένοις ἡμῖν διαπε- "σεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ Γαΐῳ ὑβρεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ "ὁρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρούμεθα [x] ὅσον τῶν "ἡμετέρων, καὶ προσθήκην τοῦ Γαΐου τυραννίδι χα- "ριζόμεθα, δέον αὐτὰς παιδείας τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ "τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος διαγωγῆς [y] δι' "αἰῶνος ἅπαντος [z] τοῦ αὖθις ἐν θαυμαστῷ μεγάλῳ "καὶ τιμῇ καταστῆναι;" τῶν ἢ οὐδὲ ἀντιφθέγγεσθαι ὡς οὐ πάνυ [a] καλῶς δυναμένων, ὅτι τὴν πρᾶξιν ἄπικρος δεχομένους, σιγῇ ἢ κατεπεπληγότων, "τί φησιν, "ὦ γυναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σήμε- "ρον τῶν θεωριῶν [b] ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ Γάϊον "[c] ἐκπλεύσοντα; ὅτι γὰρ Αλεξανδρείας παρεσκευ- "ασε πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. καλὸν ἢ "[d] ὑμῖν προσέσται τῶν χειρῶν τὸν ὄνειδος, τῇ Ρω- "μαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον ἀφ' τι γῆς καὶ θα- "λάττης; πῶς ἢ οὐκ ἂν δικαίως [e] κρινόμεν αὐ- "τοὺς αἰσχύνῃ τῶν γιγνομένων, εἴ τις οὐ [f] αὐτὸν "Αἰγύπτιος κτείνοι, τὸ ὕβρεν ἐκ ἠνεσόμενος ἀ- "ναχωρεῖν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν. ἐγὼ μὲν οὖ "σοκεῖ εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς [g] σκέψεις [h] ὑ- "μῶν, χωρήσω ἢ τοῖς κινδυνίοις [hh] ὁμοῦ σήμερον, "ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, δοῦ-

sentiebant eum juſtis de cauſis iraſci, atque è re ſua eſſe quod ille adeo feſtinaret. Veruntamen poſtulabant pauliſper deferri negotium, ne, ſi quid male ſuccederet, tota civitas turbaretur conſcios facinori perquirendo, ipſiſque Cajum aggreſſuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præcluſis. Satius igitur eſſe, cum ſpectacula in palatio ederentur, ſeſe ad rem admovere: (celebrantur autem in honorem Cæſaris, qui primus poteſtatem populi in ſe tranſtulit; fixiſque prope regiam tuguriis eò ſpectatum veniunt patricii Romani cum liberis & uxoribus, necnon & ipſe Cæſar) facileque illis fore, tot hominum milibus in locum anguſtum concluſis, ipſum dum ingrederetur adortum ire, cum ne ſatellites quidem, ſi id magnopere vellent, ei auxilio eſſe poſſent. *Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.*

12. Chærea ergo *diem ex die* exſpectabat, cumque adeſſent ſpectacula, primo die ad rem aggredi conſtitutum erat. ſed fortuna, quæ moras interpoſuit, plus poterat quam conſilium, quod contra ipſum ceperant: cumque tres dies ſtati & ſolennes nihil agendo tererentur, vix die noviſſimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, "multum "quidem elapſum eſt temporis, quod nobis ſegni- "ciem exprobrat in honeſtis conſiliis exſequen- "dis: grave autem erit, ſi ex alicujus indicio in "nihilum recidat quod ſuſcepimus, & Cajus inde "exacerbatus magis etiam ſæviet *in univerſos.* "An non videmus, quod nobis noſtriſque omnibus "libertatem auferimus, & Caji tyrannidem in ma- "jus augemus; cum debeamus in poſterum nobiſ- "met ſecuritatem parare, aliiſque felicitatem lar- "giendo ad ſecula omnia ventura in admiratione "eſſe & honore?" Cum autem illi contra iſta honeſte quidquam dicere non poſſent, neque *tamen* facinus palam approbarent, ſed quaſi obſtupefacti conticeſcerent, tum ille, "Quid, inquit, "ô viri fortes, cunctamur & tergiverſamur? Non- "ne videtis hunc eſſe ſpectaculorum diem ulti- "mum, & Cajum *ſtatim ab eo* navigaturum eſſe? "comparavit enim ſe, ut navibus Alexandriam "proficiſcatur, Ægypti viſendæ gratia. Pulchrum "autem vobis erit è manibus dimittere hominem "propudioſum, cum magnifica Romanorum o- "ſtentatione terra marique inceſſurum? Quomo- "do vero non jure accuſemur, ut quos pudeat eo- "rum quæ fient, ſi quis ipſum Ægyptius forte per- "imat, qui injuriarum inſaniam hominibus libe- "ris & ingenuis non ferendam exiſtimaverit. Ego "ſane conſilia veſtra non amplius morabor, ſed "hodie paratus ſum memet periculis objicere, lu- "bentique animo ferre quicquid propterea eve- "nerit;

Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.

Chærea conjuratis ſtimulos ſubdit.

[c] Επιγόμενον.] Ita *Gall.* ἐπαγόμενον in *Editis Aliiſque.*
[d] Υπερβολὴν] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
[e] Επισφάλμασι.] *L. B.* πη σφάλμασι.
[f] Ποιήσαιεν.] Ποιήσαιεν infertum dedi, ſenſu illud aut ſimile verbum poſtulante.
[g] Αγων) ἢ ἐπὶ τιμῇ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *Hæc ſpectacula in palatio ob honorem Cæſaris, in parvo ejus rotundo templo, aguntur, qui primus &c.*
[h] Καθειργνυμένων,] Καθειργμένων *Busb.*
[i] Παραστάξομένης αὐτῷ βοηθεῖν] Ita cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) προσταξομένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἴχετο ἢ in *Editis Aliiſque.*
[k] Δεδογμένον] *L. B.* δεδομένον.
[l] Δ' ἐπὶ τῷ] *L. B.* ἐπὶ.
[m] Κατ' ἐκείνους βραδύνοντα] Sic *Busb.* & *L. B.* κατ' ἐκείνους in *cæteris.*
[n] Τὸ τῆς τύχης] *L. B.* τῆς τύχης.
[o] Υπερβολάς. —— ἡμέρας,] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
[p] Τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένας] Zonaras in narratione hujus facti p. 559. B. de Cajo, καὶ ἀφ' τούτου ἑτέρας τρεῖς ἡμέρας προσγενέσθαι. Adeo ut hic vertendum ſit: *tres inſuper dies præter legitimos horum ludorum ſuperaddentis.* Non adſecutus eſt etiam hunc locum *Ruffinus.* SPANH.
[q] Υπερβαλλομένας] *L. B.* ὑπερβαλομένας.
[r] Τὰς νομίμους ἡμέρας,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* τοῖς νομίμοις ἡμέραις in *libris.*
[s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας] Haud aliter *Busb* Χαιρέας ἢ καλέσας *Lugd. Bat.* Χαιρέας δὲ καλέσας in *reliquis.*
[t] Ονειδίζει τὸ ἐπιμέλειαν] Ita lego. ἀνειδίσαί τι τὸ in *Editis Aliiſque.* ἀνειδίζει τὸ *Busb.*
[v] Εἰ] Abeſt à *L. B.*
[x] Οπόσον —— προσθήκην] *L. B.* in *Marg.* ὁπόσας τ' ἡμερῶν, εἰς προσθήκην.
[y] Δι' αἰῶνος ἅπαντος] Ita *Hen.* niſi quod δι' αἰῶνος ἁπάντου pro ἅπαντος habeat. *Busb* ἅπαντος τ' αὐθις in *cæteris.*
[z] Τοῦ αὖθις] *L. B.* τοῖς αὖθις.
[a] Καλῶς δυναμένων,] Ita cum *Cod Busb* & *Lugd. Bat.* qui etiam ὡς ἀ omittit. Forſan τ' ἢ ἐδὲ ἀντειπεῖν ὡς πάνυ καλοῖς δυναμένοις.
[b] Υστάτην ἡμέραν οὖσαν,] Ημέραν τελουταίαν *Busb.*
[c] Εκπλεύσοντα;] *L. B.* ἐκπλεύσαντα.
[d] Υμῖν] Vel ἡμῖν legendum vel (ponendo *vobis* pro *nobis*) corrigenda verſio. IBB.
[e] Κρίνομεν] *L. B.* κρίναμεν.
[f] Αὐτὸν Αἰγύπτιος] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nam quo modo non juſte erimus conſuſioni obnoxii, ſi quis eum Ægyptius occidat, iniuriam non ferens libertatis oppreſſæ.* HUDS. Lectionem hanc confirmat *Lugd. Bat.* in quo eſt αὐτὸν, verum deſideratur id quod præcedit ὦν. HAV.
[g] Σκέψεις] Σκέψους *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[h] Υμῶν] Ita cum *Epiphan.* ὑμῶν in *Græcis* omnibus.
[hh] Ομοῦ σήμερον,] Mallem ὁμόσε.

"nerit; neque eſt ut ego, quodcunque ſit, rem "procraſtinem. Enimvero quid forti & generoſo "tam miſerabile, quàm ut alius me vivo Cajum "occideret, mihique laudem iſtam præriperet?

Quænam acciderint, dum ſpectacula ederentur.

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, & reliquis fiduciam ingeneravit, ut omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equeſtri ſuccinctus. nam moris erat tribunis, ut accincti ſignum peterent ab imperatore, & forte ea die vices ſignum accipiendi ad ipſum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente & premente, dum quiſque locum ſpectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem ſpectante Cajo: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca, nec equitibus, ſed promiſcue ſederent, viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. Cajus autem, via ei patefacta & munita, *egreſſus* rem divinam faciebat Auguſto Cæſari, cujus in honorem ſpectacula edebantur; & cadente victima contigit cruore reſpergi togam ſenatoris cujuſdam Aſprenatis *nomine*. quod quidem à Cajo riſu excipitur, ipſi vero Aſprenati plane ominoſum accidit: ſimul enim cum Cajo cæſus eſt. Dicitur autem Cajum ea die magis quam natura ejus ferebat affabilem exſtitiſſe, eaque ſermonis comitate uſum eſſe ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad ſpectacula ſe convertit, locumque ſuum in theatro occupabat; præcipuis ex amicis cinctus. Eo autem tempore exſtructum erat theatrum, ut quotannis fieri ſolebat, in hunc modum. Duo ei oſtia erant, quorum alterum exeuntibus ſub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus concluſi erant, & ut actores & muſici ex eodem tugurio, in quo & alterum ſeptis incluſum erat, exeuntes liberum regreſſum haberent. Conſidente itaque populo, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, (dextrum enim theatri cornu Cæſar tenebat) Vatinius ordinis ſenatorii vir & prætorius, Cluvium & ipſum conſularem ſibi *forte* aſſidentem, ecquid rei novæ accepiſſet, interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem *ejus* exaudiret. quo dicente, nihil ſibi nunciatum eſſe, hodie igitur, ô Cluvie, tyrannicidii fabula agenda eſt. Cui Cluvius, "Tace, ô vir fortis, ne quis A- "chivorum ſermonem *iſtum* audiat." Multis deinde in ſpectatores ſparſis miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem ſummi pretii habitis, Cajo volupe erat videre certamina hac de cauſa inita, utque ſpectatores de iſtis ſibimet

Ominoſa res accidit Aſprenati.

Vatinius & Cluvius conſcii facinoris.

Cajo periculum portenditur.

"ἂν ὑπερβαλοίμην [i] εἴπερ εἴη. τί γὰρ δὴ καὶ γένοιτ' "[k] ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τούτῳ κρεῖττον, [l] Γάϊον "ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὸν δεῖνα "τῶνδε ἀρετῶν ἀφῃρημένον.

ιγ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, [m] αὐτὸς τε ὡρμήκει πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος, πᾶσί τε ἓν ἔρως ἅπασι καὶ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένους· [n] ἕωθέν τε ἦν τοῦ παλατίου γέγονε τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος [p] ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν σύνθημα καὶ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἵν' τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τὴν σωμάτων καὶ σημείων. ἄρτι τε σωτὴρ [q] πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον [r] ὀχλικαταλήψει θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ Φέρωνος Γαΐου τὸν δεῖνα τοιοῦσδε τε πολλῶν ἀγωνίων, [s] παρὰ καὶ Διακένετο ἰδεῖν, ὅπη τὴν συγκλήτου [t] χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην τε [v] ἔζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήμῳ [x] ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γαΐου δὲ, [y] προόδων αὐτῷ ἡγουμένων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ ἐ τὰ τε θεωρίας ἦγεν· καὶ πίπλους τε ἱερείων τινὸς, σωιέβη [z] αἵματος τοῦ [a] Ἀσπρηνᾶ ἐπὶ ἐνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων ἱμάτων. τοῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἵν' δὲ ἔσχε εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀσπρηνᾶ φανερόν. ὑπαποφαίνει γὰρ τῷ Γαΐῳ. Γαΐου δὲ ἰσχυρὸν [b] φύσιν τοῦ ἑαυτοῦ εὐσεβοσυγχρωτότερον ἡμέρᾳ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα χρώμενον ὁμιλίας πάνθ' ὅν τιν' οὖν ἐκπλῆξαι τῶν θαυμαζόντων. μὴ δὲ τοῦ θυσίαν, ὅπη τοῦ θεωρίαν τραπεὶς ἐκαθέζετο, καὶ σὺν αὐτὸν τῶν [b] ἐπώνων οἱ ἀξιολογώτατοι. [c] καταεσκεύασε δὲ τὸ θέατρον, πλοῦν δὲ ἐγένετο καὶ ἕκαστον ἑκατοῦν, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τοῦ μὲν [d] εἰς αὖθις, τοῦ δὲ εἰς τοὰν εἰσόδοις καὶ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπολημμένοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράσμασιν ἑτέραν ἀπλῆφύσας [e] ἐπαναστροφὴν [f] τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συσκαθημένης δὲ τοῦ πλῆθος, καὶ [h] ξὺν Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις ὁσὰ ἄπωθεν ξὺν Γαΐῳ, δεξιὸν δὲ ξὺν τέταρτος κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, [i] Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο [k] Κλάβιον τὸν συγκαθεζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπαλικὸν, [l] εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων [m] διαφθορὰ [n] πόσις, προμηθὴς γενόμενος ξὺν μὴ ἐξάκυες εἶναι τάδε λέγων. ξὺν δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσμένος. σήμερον τοιαροιῶν, ὦ Κλάβιε, τυραννοκτονίας ἀγὼν [o] πρόκειται. καὶ ὁ Κλάβιος, "ὦ "γύναιε, φησὶ, [p] σίγα μήτις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκού- "σῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπαρχούσης τοῖς θεωροῖς, καὶ [q] πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ πανίῳ πέμπα τοῖς κλωμένοις, ὁ Γάϊος ἠδονῇ τὰς πρὸς [r] αὐτῶν ἐθεώρει μάχας, καὶ Διομήδεις

[i] Εἴπερ εἴη.] Εἰ πεφύκει *Hen.* à *pr. m.* forſan itaque εἰ πεφύκη. ſi quis malit ἔ, τι πέφυκε εἴη, per me licet.

[k] Ανδρὶ] *L. B.* ἀνὴρ ἀνδρὶ.

[l] Γάϊον —— τινὰ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, (jam etiam adſtipulante *L. B.*) ſenſu ita poſtulante. antea erat, Γάϊον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὴ τινὰ &c.

[m] Αὐτός τε ὡρμήκει] Αὐτός γε *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

[n] Ἑωθέν τε ἐπὶ ξὺν παλατίῳ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἑωθέν τε in *Editis Aliiſque.*

[o] Γέγονε τὸ ξίφος] Vocem γέγονε acceptam debemus *Codici Busb.* (εἰώθει *Lugd. Bat.*) ἐπείγει vel ἐπεφέρει, aut ſimile quid adjiciendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

[p] Ἱππικόν.] Τῶν ἱππικῶν. ἴσθι γὰρ δὴ τοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἱππικομῶν pro ἱππικῶν habent *Hen.* & *Vat.*

[q] Πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον] Πληθὺς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Ἐπὶ σωκαταλήψει] *Gen.* ἐπισωκαταλήψει. Diſt. ἐπὶ σωτ. SPANH.

[s] Παρὰ καὶ Διακένετο ἰδεῖν.] Id eſt, παρ' ὀλίγον, quod uſitatius, ἐ γὰρ διακένετο *Busb.*

[t] Χωρίον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* χωρίων perperam in *reliquis.*

[v] Ἔζοντο,] Ἰζοντο *Busb.*

[x] Ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον.] Ἀναμιξ *Busb.*

[y] Προόδων αὐτῷ ἡγουμένων, ἔθυε] Cajus proceſſu ſibimet facto *Ruſin.* SPANH.

[z] Αἵματος] Ita *Busb.* αἵματι in *cæteris.*

[a] Ἀσπρηνᾶ] Ἀσπρήνα *Busb.* tam hic quam infra.

[b] Ἐτέρων οἱ ἀξιολογώτατοι.] Ἑτέρων *Busb.*

[c] Κατεσκεύασε] In *Marg. Lugd. Bat.* eſt, forte ὃν ἄλλοις ὁ κατεσκεύασε.

[d] Εἰς αὖθις,] *L. B.* εἰς τὸ ἀναύθεσον.

[e] Ἀπλησφύσας ἐπαναστροφὴν] *L. B.* ἐπ' ἀναστροφῆ.

[f] Τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα.] In qua luſores exerceri ſolent atque cantores. *Ruſin.* SPANH.

[g] Δὴ τοῦ πλῆθος,] Δὲ *Busb.*

[h] Τῷ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις] Ita *Busb.* ξὺν Χαιρέᾳ σ. τ. χιλιάρχαις σὺν ἄπωθεν in *reliquis.*

[i] Οὐατίνιός] Sic ſcribo, in *Græcis* Βαθύβιος. *Batibius* in *Latinis.* HUDS. Bathybius *Ruſin.* Batibius. SPANH.

[k] Κλάβιον] In *libris* Κλάβιτον vel Κλαύιτον. HUDS. in *L. B.* Κρέιτον παρεζόμενον. *Ruſin.* Cludiſus, forte Cluvius, in Sueton. Neron. c. XXI. Cluvium Rufum Conſularem, ſic Cluvii mentio in Epiſtol. Ciceron. Tacito &c. SPANH.

[l] Εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων] Εἰ δή τις αὐτῷ ν. πρ. *Busb.* εἴ τις αὐτῷ &c. *L. B.*

[m] Διαφθορὰ] Ita lego. ἀφθορίτο *Busb.* ἀφθαρίτο in *cæteris.*

[n] Πόσις,] Sic lego. πύσεις *Voſſ.* πίσις in *reliquis.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet πύσις ut paſſim. HAV.

[o] Πρόκειται.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* πρόκειτ') in *Editis Aliiſque.*

[p] Σίγα —— ἀκούσῃ.] Ex *Homeri Iliad.* ξ'. v. 90. ubi legitur, Σίγα, μή τις τ' ἄλλος Ἀχαιῶν τοῦτον ἀκούσῃ Μῦθον. HUDS. Iliad. ξ'. v. 90. SPANH.

[q] Πολλῶν ὀρνέων] Multa poſtea in Theatro ſpargerentur *Ruſin.* SPANH.

[r] Αὐτῶν ἐθεώρει] Sic lego. αὐτῆς in *Editis Aliiſque.* αὐτοῖς *Voſſ.*

παρὰς οἰκειωμένων αὐτὰ τ̃ θεωρῶν. ἐνῆδε ⸌ σημεῖα μανθανῃ δύο γνώσῃ. καὶ γὰρ μῖμ⟨ος⟩ εἰσάγε⸌ται⸍ καθ' ὃν σωρᾶται [a] ληστῶν ἡγεμών, ὅ, τε ὀρχησὴς δράμα εἰσάγῃ Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτὸς τε ἀνῄρεῖτο, [b] καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἵμασί τε πολὺ τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ περὶ τ̃ σωρωθέντα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ περὶ τ̃ Κινύραν. [c] ὁμολογεῖται⸍ δ' καὶ τῶν ἡμέραν ἐκείνων γνῶναι ἐν ᾗ Φίλιππον τ̃ Ἀμύντα Μακεδόνων βασιλέα κτείνῃ Παυσανίας εἷς τ̃ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαΐᾳ δ' [x] ἐνδοιάζον⸌τι⸍ εἴτε περιμένειεν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ λῇ τὸ τελευταῖον εἶναι τῶν ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρησόμενον ⸌ἢ⸍ σίτῳ εἴτε ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Μινυκιανὸς ὑπὲρ [y] Γαΐᾳ καθεζόμενον, καὶ δεδιὼς μὴ [y] ἀναχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπῆλθε καὶ Χαιρέαν ἑώρα προεξελήλυθότα, [z] ἠπίγετο θορυβεῖν αὐτὸν προελθόντα. λαμβάνε⸌ται⸍ δ' αὐτ' τ̃ τόλμης Γαΐου καὶ φιλοφροσύνην δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ, φησὶν, ὦ μακάριε; καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ [a] δοκεῖ τ̃ Καίσαρα καθίζειν· κρείσσων δ' ὁ φόβος λῶ, ὀλίγον τε ἀναλιπὼν εἶτα ἀναστάντα. καὶ ὁ Γαΐου [b] ἄδεν ἐμποδὼν λῶ ἐξιέναι, δοκῶν ὑπό τινι τ̃ [c] ἀναπεπλεγμένων πρεπόντως τῶν ἔξοδον. [d] Ἀσπρηνᾶς δ', μετεῖχε δ' καὶ αὐτὸς, παρῄνει τῷ Γαΐῳ [e] καθὼ σύνηθες ἐστὶ προελθόντα τε καὶ ἀρίστου γευσάμενον, καὶ ἔπειτα δ' εἰσελθεῖν, [f] χρήζων ὑπὸ πόρρω ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα.

ιδ'. [g] Καὶ οἱ περὶ τ̃ Χαιρέαν ἔπασσον μὲν ἀλλήλοις ἢ καιρὸς, καὶ ἐκάλυπτον ἕκαστον σφᾶς ἢ προσαρκεῖν μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ὑπὸ πονοῦντες. ἤχθοντο δὲ τῇ ἀναβολῇ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν. ἐπεὶ καὶ περὶ [h] τὸν ἐνάτην ὥραν ἤδη [i] τὰ τ̃ ἡμέρας λῶ, καὶ Χαιρέας, βεβαιούντ⟨ος⟩ Γαΐου, προθύμ⟨ως⟩ λῶ ἐπελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ παραστεῖν. προῄδει μέντοι τὸν σὺν πολλῷ φόνῳ τ̃ τε βελόντων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· [k] καίπερ ἢ εἰδὼς, προθύμ⟨ως⟩ λῶ, καλῶς ἔχειν ἡγούμεν⟨ος⟩, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ἀνούμεν⟨ος⟩ ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τὸν [l] ἀπολυμένους. καὶ δὴ πεφαμμένων [m] εἰς ᾧ θέατρα τὸν εἴσοδον, σημήνεται Γαΐ⟨ος⟩ ἐξαναστὰς, καὶ θόρυβ⟨ος⟩ λῶ. ἀνέστρεφον ἢ καὶ οἱ συνωμόται, καὶ [n] ἀνωθοῦντο τὸν ὄχλον, λόγῳ μὲν ἀπὸ τὸ δυσχεραίνειν τ̃ Γάϊον, ἔργῳ ἢ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσασθαι αὐτὸν ἄπρεπτον τ̃ σφαγῆς. προεξῄεσαν ἢ Κλαύδι⟨ος⟩ μὲν ὁ [o] πατρῶ⟨ος⟩ αὐτ', καὶ Μάρκ⟨ος⟩ [p] Οὐϊνίκι⟨ος⟩ ὁ τ̃ ἀδελφ̃ ἀνὴρ, ἔτι ἢ [q] καὶ [r] Οὐαλέρι⟨ος⟩ Ἀσιατικὸς, [s] ὃς δὴ βουλόμενοις [t] ἀμαχωλύτοις δύναμις λῶ αἰδοῖ τ̃ ἀξιώσεως, εἴπερ ἢ αὐτὸς σὺν [v] Παύλῳ [x] Ἀρρουντίῳ. ἐπεὶ ἢ ἐντὸς λῶ ἢ βασιλείᾳ, τὰς

arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita ſunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, & pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipſe occiditur & filia ejus Myrrha; eratque multus ſanguis arte effuſus; tum circa cruci affixum, tum circa Cinyram. Conſtat etiam illum eundem fuiſſe diem, quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Pauſanias ejus amicus. Cum autem Cajus dubitaret, permaneretne uſque ad finem ſpectaculi, quòd dies eſſet ultimus, an lotus & cibo ſumpto reverteretur, uti jam ante ſolebat, Minucianus, ſupra Cajum ſedens, veritus ne tempus è manibus re infecta elaberetur, ſurrexit, ubi Chæream egreſſum viderat, ut ire maturaret ad ipſum confirmandum. Ejus vero Cajus comiter apprehendens *togæ* laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Cæſarem quaſi reveritus, denuo reſedit: at ſuperante eum metu non multo poſt exſurrexit, Cajo eum ab egreſſu non prohibente, quod exire putaret ad requiſitæ naturæ. Aſprenas autem, qui & ipſe *conſilii* particeps erat, Cajum hortabatur ut clam excederet, quemadmodum ſolebat, ad lavandum & prandendum, & tum demum reverteretur, utpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem atque ſui ſemet opportune diſpoſuerunt; eiſque incumbebat, locum, qui ſingulis obtigit, ne deſererent ſtrenue operam dare: & indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod jam eſſet hora diei nona. Chæreæ itaque, Cajo cunctante *exire*, in animo erat *in theatrum* regredi, ipſumque *illic* ſedentem adoriri. Cæterum cogitatione præceperat hoc fine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde fieri non poſſe: quamvis autem id ſciret, *Cajum aggrediendi* deſiderio ardebat, æquum eſſe ratus non morari ejuſmodi cædem, quæ *cæterorum* omnium incolumitate & libertate rependeretur. Cumque jam in eo eſſent ut theatrum ingrederentur, ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cajum. quo factum eſt ut ſeſe converterent conjurati, & turbam dimovebant, quaſi eam ægre ferret Cajus, re autem vera ſui in ſecuritatem, ut qui vellent eum nudare præſidiis atque ita cædem patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & Marcus Vinicius ſororis ejus maritus, ut & Valerius Aſiaticus; (quos etiam *loco* depellere, ſi maxime id voluiſſent, ex dignitatis reverentia non licebat) Cajus vero ipſe ſequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam eſſet, de via recta decedit, ubi con- *Ad facinus ſe parant conjurati.*

[a] Ληστῶν ἡγεμών,] Ita lego. in *libris* ληϛθεὶς ἡγεμών. *Bulengerus* (l. *de Theatro*, in *Append.* p. 250.) legit λῃστὴς ἡγεμὼν, & vertit *latro princeps*. Intelligendus Laureolus, latronum anteſignanus, in crucem actus. Vide *Sueton.* in *Cajo*, c. 57. & *Petitum* ad *Leges Atticas*, p. 248.

[b] Καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα,] Καὶ εἷ θυγάτηρ Μύρρα legit *Petitus*, loco jam citato. Sed verius eſt (ni *Joſephus* forſan in hiſtoria erraverit) excidiſſe verbum, quod ad Myrrham pertinebat, nimirum ἔφυγε vel *ἰδιεύετο*.

[c] Ὁμολογεῖ⸌ται⸍ —— γνῶναι] Videſis *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 3668. & confer *Petitum* in *Comment.* ad *Leges Attic.* p. 248.

[x] Ἐνδοιάζοντ⟨ι⟩] Conf. *ἀλλοι.* lib. 3. c. 7. (verè 8.) § 3. SPANH.

[y] Διαχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν,] Διαλυθείη *Busb.*

[z] Ἠπίγετο θορυβεῖν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείγετο θορυβεῖν in *reliquis*.

[a] Δοκεῖ τ̃ Καίσαρας καθίζειν.] Δοχεῖν *Busb.* & mox καθίζῃ.

[b] Οὐδὲν ἐμποδὼν λῶ ἐξιέναι,] Ita cum *Epiphanio*. id quod me monuit etiam Cl. *Lowthius*. ἐμποδὼν λῶ, ἄξιόν τι in *Editis Aliiſque*.

[c] Ἀναπεπλεγμένων] Conf. infr. c. 2. §. 5. SPANH. *Lugd. Bat.* ἀναγκαίων.

[d] Ἀσπρηνᾶς] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Epiphan.* antea erat, Ἀμπρώνας ἢ, καὶ αὐτὸς πας. HUDS. Aſprenas *etiam Ruſin.* SPANH.

[e] Καθὸ πρόπερον ἐξελήλυθε] Sic lego. κατ' ὃ in *Editis Aliiſque*. καθ' ὃς *Hen. à pr. m.* forſan pro καθώς. HUDS. Emendationi huic ſuffragatur *L. B.* in quo eſt καθ' ὃ. HAV.

[f] Χρήζων ὑπὸ πόρρω ἀχθῆναι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* χρῄζον in *reliquis*.

[g] Καὶ οἱ περὶ τ̃ Χαιρέαν] Οἱ ἢ π. τ. χ. *Busb.*

[h] Τὸν ἐνάτην ὥραν] Τὸν abeſt quibuſdam *libris*. ἐνδέκατον pro ἐνάτην juxta *Suetonium*.

[i] Τὰ τ̃ ἡμέρας] *L. B.* ταύτης ἡμέρας. *Gen.* τὰ τῶν ἡμέρας.

[k] Καίπερ ἢ εἰδὼς,] Ita *Busb.* καίπερ δεδιὼς in *Editis Aliiſque*.

[l] Ἀπολυμένους.] Ἀποδυμένους *Busb.*

[m] Εἰς ᾧ θέατρα τὸν εἴσοδον.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*. εἰς τὸ θέατρον τὸν ἄνοδον in *libris*. in *L. B.* εἰς τὸ θέατρον εἴσοδον.

[n] Ἀνωθοῦντο τὸν ὄχλον,] Ἀνεωθοῦντο *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[o] Πατρῶ⟨ος⟩] *L. B.* in *Marg.* πάτρως.

[p] Οὐϊνίκι⟨ος⟩ ὁ τ̃ ἀδελφ̃ ἀνὴρ,] Ita lego. Μινυκιανὸς in *libris*.

[q] Καὶ Οὐαλέρι⟨ος⟩ Ἀσιατικὸς,] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

[r] Οὐαλέρι⟨ος⟩] Ita legendum eſſe ſuadet *Epiphanius*, qui vertit, *Valerius Aſiaticus*. antea autem erat ἀνθυπατικὸς. (*Lugd. Bat.* ſubindicante veram lectionem, in quo Ἀνικλητικὸς.) Et *Dionis Caſſii* (ſub finem lib. LIX.) forſan legendum Οὐαλέρι⟨ος⟩ Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατικός. HUDS. Valerius Conſularis Aſiaticus infr. §. 10. SPANH.

[s] Οὓς δὴ] Ita lego pro οἷς, præeunte *Epiphanio*; qui vertit, *quos etiam ſi voluiſſent repellere* &c.

[t] Ἀμαχωλύτοις] *L. B.* ἀμαχλήτοις.

[v] Παύλῳ Ἀρρουντίῳ] *L. B.* ταλαιπωρουντίῳ.

[x] Ἀρρουντίῳ.] Haud aliter *Epiphan.* & *Dion Caſſius*. Παύλῳ Ἀρρουντίῳ, aut Ταλαιπωρουντίῳ mendoſe admodum in *Joſephi* libris.

conſtituti erant famuli, quorum munus erat ipſi miniſtrare, & qua Claudius aliique præceſſerant; & in angiportum inſuetum deflectit, balneas petiturus, ſimulque pueros ſpectaturus, qui ex Aſia venerant, miſſi inde partim ut hymnos canerent in myſteriis quæ celebrabat, partim ut Pyrrhicham ſaltarent in theatris. Ipſi autem Chærea obviam venit, & ſignum petiit. Cumque ille probroſum quiddam & ridiculum daret, nihil moratus *Chærea* conviciis *Cajum* impetit, ſtrictoque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicunt, hoc à Chærea data opera factum eſſe, ut non uno ictu Cajum interimeret, ſed repetitis vulneribns magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in ejuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chæream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiæ, quam celeriter ſemet & conjuratos è periculo eximere; maxime quando non deerant plurimæ viæ Cajo ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chæream rationem habuiſſe ſemetipſum & amicos æque ac Cajum affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe *Cajum* ulciſcentium iræ ſubducere, nec in incerto eſſet an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul & tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo uti atque frui judicio per me licet. At Cajus dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum & collum impacto, obſtitit os juguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamavit, neque amici cujuſpiam opem imploravit, ſive quod nemini ſatis fideret, ſive ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat ulterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad invicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque ut confeſtim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquammultos ad facinus patrandum ſibi adjunxerit; primus tamen illud excogitavit, & ante omnes quemadmodum res iſtæ gerendæ eſſent animo deſignavit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem probarent quem de cæde habuit, & diſperſos unum in locum congregavit, & omnibus bene ac ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe præſtabat, & ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodavit; ita ut & omnium animos ad audendum accenderit, &, cum tempus poſceret vim & manus adhiberi, tunc etiam

Cajus trucidatus.

Aquila Cajo extremum ictum inflixit; at Chærea cædis auctor.

μὲν [y] εὐθείας ὁδὸς λείπῃ, καθ' ἃς [yy] δὴ ἐξήκεσαν τῶν δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ ᾠχήσατο οἱ ἐπὶ τ Κλαύδιον· τρέπεται ᾗ μὴ [z] ξενωπὸν ἠρεμηκότα, καὶ ἅπτεται τοῦ ἐς λυτροῖς ᾄσοντος, ἅμα καὶ [z] παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ τ Ασίας καλουμένους, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν ἡγουμένης ἅπτεται ὕμνους μυσηρίων ἃ ἐπετέλει, ἔνιοι ᾗ κ πυρρίχισμὰς [a] οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται. ὑπαντιάζει ᾗ αὐτὸν Χαιρέας, κ ἤτησε σημεῖον. ᾗ ᾗ τ εἰς κλεῖσιν ἀνακειμένων εἰπόντος, ὅδεν ἐνδοιάσας λοιδορεῖται τε [b] ἐχρῆτο κ ᾗ Γαΐῳ, καὶ ἀπασάμενος τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδράν· ὁ μὲν γε ἰῶ καίριος. καίτοιγε φασί τινες τὴν γνοίαν τοῦ Χαιρέα ἡγεῖσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τ Γαΐον, ἀλλὰ πυρωθεῖσαν μειζόνως κλῆσαι τραυμάτων. [c] ἐμοὶ ᾗ ἀπίθανος ἐστὶν ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὑπιχωρεῖν ἐν τοῖσδε τοῖς πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τ [d] φόβον. Χαιρέαν ᾗ, εἴπερ ὅτως ἐφρόνει, πάντων ἥκιστα χρεία διαφέρειν, ἡδονῇ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπ ἡγεῖσθαι βοηθῶν Γαΐῳ μὴ θῦσαι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα Χαιρέα λόγον ἂν ἡγεῖσθαι ὁ θεὸς τῆς Γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὑτοῦ καὶ τῶν φίλων, [e] ὅπου γε καὶ πράξαι καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήσειν αὐτὸν τε ἀπολέσαι καὶ τ καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βυλομένοις, ᾗ καὶ θέλοιεν. ὁ ᾗ Γαΐος, ἀλγηδόνι τ πληγῆς [f] φερόμενος· [g] μεσηγὺς ᾗ τ τῶμα καὶ ᾗ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς ποσσωτέρω χωρεῖν. ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως [h] ἀφρονήσας. στένων ᾗ χρημάτων ποδὸς τῆς ἀλγηδόνος [i] τὸ πρόσθιον εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τῷ διανοίαν ἤδη [k] προκατειργασμένος, [l] ὡθεῖ κλιθέντα ὑπὸ γόνυ· πολλοὶ [m] ᾗ προστάντες ἀφ' ἑνὸς [n] ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, [o] παρακελευσμός τε πρὸς ἀλλήλους, κ πρὸς ἐπὶ τούτοις, ὦ. τελευτὴν ᾗ Ακύλας ὁμολογεῖται τὸν ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, [p] ἢ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκριβῶς. ἀναθεὶς δ' ἂν τις τῷ πράξιν Χαιρέᾳ. κ γὰ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε [q] ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη προλαβὼν πολὺ τῶν ἀπάντων, [r] καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς. δεχομένων ᾗ τ ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, παρῴθας τε ὤθρισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν [s] εἰσηγήσῃ ὡς ἐχρῆν πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρησίμοις, ὡς δὲ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τὰς πάντας, ἐπεί τε

[y] Εὐθείας] Ἐπ' εὐθείας *Busb.*

[yy] Δὴ ἐξήκεσαν] *L. B.* διεξήκεσαν.

[z] Παῖδας —— ἔσονθ.] Pueri ex Aſia evocati ad concinendos Hymnos & ſaltandum Pyrrhicham. Idem Sueton. in Cajo. c. LVIII. pueri ex Aſia nobiles ad edendas in Scena operas evocati præpararentur, Idem in Jul. Cæſ. c. XXXIX. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque Principum liberi. & Dio Caſſ. lib. LIX. p. 663. B. ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, οὓς ἐκ τ Ελλάδος κ τ Ιωνίας τ πάνυ ἀγενῶν &c. SPANH.

[a] Οἱ] Abeſt à *L. B.*

[b] Ἐχρῆτο κ ᾗ Γαΐῳ,] Ita in *Editis.* ἐχρῶτο *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

[c] Ἐμοὶ ᾗ ἀπίθανος] *L. B.* ὦ μοὶ πιθανὸς.

[d] Φόβον.] Sic lego cum *Voſſ.* (nunc *Lugd. Bat.*) *Gall.* & *Epiphanio.* τ φόνον in *Editis Aliiſque.*

[e] Ὅπου γε] Ita *Baſ.* & *Hen.* ὅπως ᾗ in *ceteris.* niſi quod illud ᾗ non agnoſcat *L. B.*

[f] Φερόμενος.] Περιφερόμενος *Voſſ.* nunc *L. B.*

[g] Μεσηγὺς —— χωρεῖν &c.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

[h] Ἀφρονήσας.] Ita *Vat. Voſſ.* (nunc *L. B.*) *Hen. à pr. m.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſive incredulitate ſive imprudentia.* Φρονήσας in *reliquis.*

[i] Τὸ πρόσθιον] Τὸ πρόσθιον *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Προκατειργασμένος,] Προκατειργασμένον *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[l] Ὡθεῖ κλιθέντα] Ὡθεῖ κ κλιθέντα *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[m] Δὲ] Abeſt à *L. B.*

[n] Ἐγκελεύσματος] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐγκελεύσματος in *ceteris.*

[o] Παρακελευσμός τε] In *Editis Aliiſque*, παρακελευσμὸς τε τὰ πρὸς ἀλλήλους κ πρὸς ἕνα αὐτοῖς ὦ. Verum τε delevi auctoritate *Cod. Busb.* reliqua ex conjectura mutavi. Forſan tamen legendum, κ ἕνα πρὸς αὐτοῖς ὦ. quod ſimplicius. Phraſis illa πρὸς ἐπὶ τούτοις occurrit in *Gloſſario veteri.*

[p] Ἢ μεθῆκεν αὐτὸν ἀκριβῶς.] *L. B.* μεθῆκεν ἀκριβῶς.

[q] Ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη προλαβών] Ἐνεθυμήθη δεδίεναι μήτοι αὐτὸ ὡς πραχθείη προλαβοῦσιν *Gall.* ἐνεθυμήθη εἶναι μήτοι αὐτὸ (imo μὴ τοιαῦτα ω. π. προλαβοῦσι *Lugd. Bat.*) ὡς πραχθείη προλαβοῦσιν *Voſſ.* atque ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* niſi quod προλαβὼν habeat *Vat.* ὃς προλαβὼν abſque πραχθείη *Hen.*

[r] Καὶ πρῶτος μὲ] Αὐτὸς γὰ πρῶτος. *Busb.*

[s] Εἰσηγήσῃ ὡς ἐχρῆν] Ita lego. εἰσηγήσεως ἐχρῆν in *libris.*

ἐ Χρὴ-

τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ [b] χρῆσθαι, φαίνεται κἀνταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος [v] ἀρετῇ δὲ φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβαλον θάρσος παρασχὼν καὶ προτιθεὶς τὸ Γάιον. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰς πεπραγμένα, τῇ Χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν καὶ ποιῷ τὰ χειρῶν.

ιέ. Καὶ Γάιος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῇ πλάνῃ, [x] ὑπὸ δὲ πολλῶν τραυμάτων ἀποψυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη Γάιος, οὐδὲν μὲν [y] τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτὸν ἀμήχανον εἶναι, ὅπως τε τῶν γεγονότων· ἀ γὰρ μικρὸν ἦν τοῦ αὐτοκράτορος ἀνηρηκόσι τὸ κινδύνωδες, ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου πιμώμενον, καὶ ὄντα περισφιλῆ, καὶ τῶν σφαλιωτῶν μὴ [z] ἀναιμωτὶ ποιησομένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ· ἄλλως τε στενῶν ὄντων τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἐπράξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὴν θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν σφαλιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου παρῆσαν τὴν ἡμέραν. [a] οὐδὲς τε ἐπέρας χωρῶντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικοῦ μὲν οἰκίαν τοῦ Γαΐου πατρὸς, ὃν τότε ἀνηρήκεσαν· σωτηρίαν γὰρ ἐκείνη, διὰ τὸ ἐν τῷ βασιλείῳ ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως λαβόντων τὴν ἐπωνυμίαν θαρσαλέος. [b] καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλήθους τὴν ἐφοδον ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, [c] λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρῶτοι δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ Γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν [d] αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' οὗ [e] κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν πάγμα [f] παρεχόμενοι αὐτῶν. θυμοῦ δὲ χρῆσθαι πάρεστιν αὐτοῖς, [g] ὅπερ ἀπάνιον ἔν τισιν ἑτέροις Βαρβάρων, [h] διὰ τὸ ἀτόνους λογισμὸν ὑποδέχεσθαι τῶν ποιουμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σωιόντες τοὺς πολεμίους, [i] οὓς ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα καταρρῶντες. ὅτοι δὴ πυθόμενοι δὴ Γαΐου τὸν σφαγέα, καὶ περιελαύνοντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὑπὲρ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέρουσι τῷ αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς περισφιλὴς ὢν Γάιος δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενος, ἀσασάμενοι τὰ ξίφη· περιῆσαν δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιάρχων, ὁ δι' ἀρετὴν καὶ γυμναστικὴν περιγόνων, μονομάχος γὰρ ὢν, ἰσχύι δὲ σώματος τὸν ὑπὲρ τοιούτοις κτησάμενος [k] ἀρχήν· διεξῆεσαν τὰ οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγέας τοῦ Καίσαρος. Ἀσπρῆναν τε κρεουργήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ [l] πρῶτον περιπεσεῖν, ὃ τὸν χολὴν μιάναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὸν συνοχὰν ἀπεσήμηνε τοῦ γεγονότος, [m] δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπαζεν, [n] ἐν τοῖς γυμναστάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπολόρων, καὶ μηδὲν αἰδούμενος αὐτὸν τὸν ἀξίωσιν, ἰσχύι πρέχων ἀφαιρεῖται τὸ

primus conſpiciebatur incitari, & ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, & Caji cædem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo ut merito quicquid etiam à ſociis perpetratum fuerit, Chæreæ conſiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum ſit.

Chæreæ cum ſociis in German. ædes ſe recipit.

15. Et Cajus quidem, hujuſmodi morte affectus, exanimis jacebat multis vulneribus confoſſus. At Chærea ſociique, cum ab illis peremptus fuiſſet Cajus, haud fieri poſſe animadvertebant ut incolumes eadem via redirent, ſive attoniti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum & acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſive quod anguſtæ eſſent viæ ubi patrata erat cædes, & magna ſervitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, ut & milites qui ea die præſto erant ad cuſtodiam imperatoris: proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad ædes Germanici, patris Caji quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat, ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum & ornatum, *varias* habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam abſolverit, aut ab eo qui partem aliquam ædificare inchoaverit) jamque clapſi è turbæ incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciverunt de Caji interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, è qua delecti ſunt qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum cæteris barbaris, ut qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferocesque, & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, ubi aliquid de cæde Caji acceperant, vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes ſed ſuis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Cajus crebris largitionibus conciliatam) ſtrictiſque gladiis perquirentes Cæſaris interfectores, per domos diſcurrebant duce Sabino, qui tribunus illis præerat, non ſua aut majorum virtute (nam gladiator fuerat) ſed corporis robore ad iſtam præfecturam evectus. Cumque illis, poſtquam Aſprenatem in fruſta concidiſſent, (quod in eum primum inciderant, cujus toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ reſperſa, ſibi quod evenerat infauſtum fore portendebat) proxime occurriſſet Norbanus, civis cum primis nobilis, & qui inter majores ſuos permultos belli duces habuerit, nihilque ejus dignitatem reveriti eſſent, is, magnis viribus fretus, manibuſque cum eo qui primus ipſum adortus eſt conſertis gladium ei extorſit, & non inultus

Germani Cæſaris ſatellites.

Legio Celtica.

Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas cæſus.

Norbanus.

---

[b] Χρῆσθαι,] *L. B.* χρίσασθαι.

[v] Ἀρετῇ δὲ φόνου,] Ἀρετῇ deeſt *Busb.* forſan ἀρχῇ.

[x] Ἀποψυχθεὶς] Sic *Gen.* ἀπὶ ψύχων, vel ἀποψύχων deficiens, exſpirans, De Maccab. §. 15. SPANH.

[y] Τὰς αὐτὰς] Ita lego ex *Epiphanio.* (ita & emendavit in ora libri ſui *Coccejus*) τοσαύτας in *Græcis* omnibus.

[z] Ἀναιμωτὶ] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 18. §. 8. SPANH.

[a] Οὐδὲς τε] *L. B.* οὐδὲς γε.

[b] Καὶ διεκπεσόντες] Ita reſcripſi. καὶ δι' ὀλιγοστόντες οὐ δὲ πλήθους τὴν ἔφοδον in *Editis.* καὶ διεκπεσόντες δὲ πλ. *Busb.* HUDS. Atqui lectio *Busb.* eadem eſt cum emend. *Hudſonii*, ut fortè διεκπιπτόντες legerit *Busb.* vel, ut *Lugd. Bat.* διεκπεσόμενοι, quod, vel potius διεκπεσόμενοι, vera lectio eſſe poterit. HAV.

[c] Λανθάνοντος ἀκμὴ] *Gen.* λανθάνοντες. brevius aliquanto in *Cod. Busb.* λανθάνοντος ἀκμὴν δὲ φόνου δὲ αὐτοκράτορος.

[d] Αὐτοὶ] Οὗτοι *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *L. B.*

[e] Κατελέχθησαν, —— αὐτῶν.] Quoniam infra (eadem §.) habeamus, πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπολόρων, legendum cenſui, κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν πάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. Κατελέχατο *Gall.* & *Voſſ.* κατέλεξαν τ. in *Editis Aliiſque.* Forſan ἀφ' οὗ κατέλεξαν τὸ Κελτικὸν πάγμα προσαγορεύσαντες.

[f] Παρεχόμενοι] *L. B.* τὸ παρεχόμενοι.

[g] Ὅπερ ἀπάνιον] Ὅπερ ἀπάνιον ex conjectura, quod ὅπερ ἀπαίνιον ἔν τισιν habeant *Gall. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* Conſtat locum minime intellexiſſe *Epiphanium*, qui vertit, *erant autem armigeri, æquivocum gentis ſuæ Celtica habentes tagma, quorum patria mos eſt importabili uti furore, ſicut Hiſpanis & cæteris Barbaris.*

[h] Διὰ τὸ ἀτόνους λογισμοὺ] Ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* διά τε in *Editis Aliiſque.*

[i] Οὓς ἂν ὁρμήσωσι] Sic lego favente *Epiphanio.* ὃς ἂν ὁρμήσωσι in *Editis.* ὃς ἂν νομίσωσι in *MSS.*

[k] Ἀρχὴν] Ἀρετὴν *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἔνθεσιν ἀρετὴν *Voſſ.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet ἄθεσιν ἀρετὴν unde Cod. meo adſcripſit *Coccejus*, legendum eſſe ἀνδρώων ἀρχὴν. haud male. HAV.

[l] Πρῶτον περιπεσεῖν,] Πρῶτος aut πρώτως in aliquibus *MSS.*

[m] Δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπάζει,] Βάρβαρος Νωρβανὸς *Hen. à pr. m.* & *Epiphan.*

[n] Ἐν τοῖς γυμναστάτοις] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* (ſeu *L. B.*) antea erat τῶν γυμναστάτων abſque ἐν.

ο Τῷ

ultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Antejus, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere & fortuito, sicuti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate *ductus*, utque lætitiam oculis suis caperet, Cajum prostratum *exanimem* aspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteji enim patrem, ejusdem cum eo nominis, in exsilium egit *Cajus*, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, & de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos qui investigarunt & perscrutati sunt omnia, & obvios quosque fontes insonteque occidere turebant. Atque illi quidem ita interierunt.

Antejus interfectus.

16. Cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caji perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum ejus acciperent, & vel quodvis darent ut sibi liceret esse adeo beatis, præ timore haud adducti erant ut crederent. Alii vero *rem confectam esse* plane diffidebant, & quod nollent tale quidquam Cajo accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla humana vi confici posse sibimet persuadentes. At isti fere erant feminæ & pueri, aut mancipia, & nonnulli ex militibus. Hi quidem, utpote quod ejus stipendia merentes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentiæ ministri, & optimum quemque civium concutientes, honore simul & opibus aucti essent. Mulieres vero & adolescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, & viscerationibus: quæ facta erant editaque, verbo quidem ut ista populum oblectarent, at re vera * ut insanientem explerent Caji crudelitatem. Servi autem propter licentiam datam dominos accusandi & contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus auxilium cum illos injuria affecissent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictæ in dominos calumniæ, & indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias ex accusationis institutæ mercede, octava bonorum parte illis in præmium assignata. Cæterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidiis aliquid præsciverant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex nunciatis perciperent, sed & se nihil audire simulabant. Hi quidem veriti, ne spe falsi ad pœnas cogerentur, ut qui animi sui sententiam aperire nimium festinarint: illi vero qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo ma-

Qui homines Caji necem iniquo animo tulerint.

ξίφ[ος] ° τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς, φανερός τε ἦν οὐκ ἀπεραγμόνως πεθνηξόμενος, μέχρι δὴ πειρηθεὶς πολλοῖς τῶν ἐπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους P τραυμάτων. τρίτος ἦν Αντήϊος, τῶν ἐκ τῆς q βουλῆς, σπὰνιος ὀλίγοις ἢ τυχαίοις τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον ἐμπεσών, ὑπὸ ἦν φιλοθεαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γενέσθαι Γαΐου κειμένου, r μῖσος s ἐπέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τοῦ Αντηΐου, καὶ ὁμώνυμον, φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς κτείνας σφαλίσασθαι δόσει πέμψας. καὶ παρὼν μὲν αὐτὸς t εὐφραινόμενος θεωρεῖ τὸ νεκρόν. u θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν x ἐνθυμησάμενος, ἐν ἀσφαλεῖ τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τέλος ἔρημον ἀκριβῶς, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε y αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγγειλάντων. καὶ οἱ μὲν τότε z πεθνήκασιν.

15. a Εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς Γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τὸ ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν b μετὰ πολλῆς ἠναγκάσθησαν σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέους c οὐκ ἀπιστίᾳ ἦσαν. c εἰσὶ δὲ οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, μετὰ τὸ μὴ ἐθέλειν d τι τοιόνδε e ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ πειστέον εἶναι, μήτε τὸ μὴ οἷόν τε f ἀνθρώπῳ εἶναι τοιαύτῃ ἀρετῇ χρῆσθαι. g γύναια δ' ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὀπαῖοί τε δοῦλοι, καί τινες τοῦ στρατιωτικοῦ. οἱ μὲν δὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ συντυγχανοῦντες, καὶ διακονίᾳ h τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως i ἐπανασχόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελείᾳ τυγχάνειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ k μονομαχίαις δόσεσι καί τινων l κρεαγορίαις ἡδοναῖς m ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπῆσαν, λόγῳ μὲν ἐπὶ n θεραπείᾳ τῆς πλήθους, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐκπιπλάσσα τῆς μανίας ° Γαΐου τὴν ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι διὰ τὸ ἐν P κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήμασι τῶν q δεσποτῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὄσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ r ψευσαμένοις τε κατὰ τῶν κυρίων πεπίστευτο, καὶ τὰ χρήματα ἐνεδείκνυσαν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶναι καὶ πλουσίοις, s μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, t διὰ τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς ὀγδόας τῶν ὄντων. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἴ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὴν ἐπιβουλὴν, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν εὐκλεῶς ἠγωνισμένοις, σιγὴ παρεδίδοτο ἢ μόνον ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δειλότης, μὴ καὶ ψευδέσιν ἐλπίδος u τιμωρίαν προσελθοιεν, ὡς x προεξορμήσασιν ὑποφήναντι τὴν ἀφάνειαν τὴν ἑαυτῶν· οἱ δὲ ἐξεπιστάμενοι, διὰ τὸ τ' ἐπιβουλῆς

° Τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς,] Iterum cum *Busb.* & *Voss.* (sed in *L. B.* est τῷ πρώτῳ τ'. unde corrigebat *Coccejus* τὸ πρῶτον τ') τ' πρώτων in *Editis Aliisque*.

P Τραυμάτων.] Τῶν τραυμάτων *Busb.*

q Βουλῆς,] Vocem ἀνὴρ post βουλῆς addit *Busb.*

r Μῖσος ἐπέφαινε πρὸς αὐτόν.] Διὰ μίσους δὲ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι τ' π. *Busb.*

s Ἐπέφαινε] *L. B.* ἀφεγίνας το. π. α.

t Εὐφραινόμενος] *L. B.* εὐφρενόμενος.

u Θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκίας.] *Gen.* οἰκείας, Vel οἰκίας *Rufin.* turbataque subitò domo. SPANH.

x Ἐνθυμησάμενος.] *L. B.* ἐνθυμηθέντος.

y Αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγγειλάντων.] Ita *Busb.* αἰτιῶν in reliquis.

z Τεθνήκασιν.] Ita *Gall.* τεθνήκασι in *cæteris*.

a Εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο] Ὡς δὲ εἰς τὸ θέατρον *Busb.*

b Μετὰ πολλῆς ἠναγκάσθησαν] Πολλῆς ἠν. *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) verum μετὰ πολλῆς hic eodem sensu ac μᾶλλον & μᾶλις πλείστου.

c Εἰσὶ δὲ οἷς] Εἰσὶ δ' οἳ καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦσαν *Busb.*

d Τι τοιόνδε] Τὸ τοιοῦτον τῷ Γ. *Busb.*

e Ἐπὶ Γαΐῳ] *L. B.* περὶ τ' Γαΐφ.

f Ἀνθρώπῳ εἶναι.] Ἀνθρώπων *Vat.* & *Hen.*

g Γύναια δ' ἦν] Ita *Busb.* γύναιά τε ἦν in *cæteris*.

h Τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως] Τῆς ἐκείνου ὕβρεως. *Busb.*

i Ἐπανασχόμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν,] Ὑπανασχόμενοι *Busb.*

k Μονομαχίαις δόσεσι] Μονομαχίαις solus *Busb.*

l Κρεαγοριῶν ἡδοναῖς] Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Julio Cæsare*, c. 38.

m Ἀνειλημμένοι·] Ἐκειλημένων *solus Busb.*

n Θεραπείᾳ τ'] Ita *Gall. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* θεωρίας in *Editis Aliisque*.

* Ut —— crudelitatem.] *Ad satiandam suæ crudelitatis insaniam*, Epiphan. *re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis*, Gelen.

o Γαΐου τὴν ὠμότητα.] Διὰ Γαΐου *Busb.*

p Κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήμασι] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* προσηγορίᾳ in *libris*.

q Δεσποτῶν] Ita distinguo. antea erat δεσποτῶν ἀποστροφῆς, τῷ ὑβρ.

r Ψευσαμένοις τε] Ψευσαμένοις, & mox πιστεύεσθαι, dein ἐλευθέροις & πλουσίοις *Busb.*

s Μισθῷ —— ὄντων.] Delatoribus octava confiscatorum bonorum decreta. *Sueton. in Neron. c.* x. Præmia delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. vid. Tacit. Annal. III. SPANH.

t Διὰ τὸ ἆθλα] Ita *Busb.* & *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* est enim idem Codex) ἀλλὰ τὰ in *Editis Aliisque*.

v Τιμωρίαν συνέλθοιεν] Τιμορίαι in *Editis Aliisque*. quod sane συνέλθοι postularet. τιμορίαις in *Vat.* & *Hen.* quod in τιμορίαν mutavi. in *Epiphanii* versione, *metuentes ne pœna succumberent*.

x Προεξορμήσασιν ὑποφήναντι] Ita *Voss.* προεξορμήσαντι in *reliquis*.

y Ὧν ἐκ-

λῆς μεταλαχεῖν, μειζόνως ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρὸς τινας εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴσατο [y] ὠφέλιμος ἂν, ζῶντος Γαΐου κωλυθῆναι ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ δὲ ἕτερος ἐπιφοιτήσας λόγος, ὡμιληκέναι μὲν [z] Γαΐου τραύμασιν, ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις εἶναι τῶν ἰατρῶν. καὶ τις πιστὸς αὐτῷ [a] ἦν, ᾧ δὲ θαρσήσας τὴν γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὑτοῦ. ἦ γὰρ φίλος ὢν, ὅποτε ἐγίνετο εὐνοίας τὸ τυραννίδος· ἦ δὲ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἐξαμόθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ [b] διαφθείρειν τὴν ὀπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο γὴ ὑπό τινων, οἱ δὲ μᾶλλον τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὐθυμοῦν τὸ ἐλπίδος, ὡς ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἄφρονι [c] κομιδῆς τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἡμαλωμένου ὀπὶ τὸ ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ὡς ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλήσει τῇ ἀλογίστῳ τοῦ θρασεῖν πεφυκέναι, καὶ ἐπ' [d] ἀμφότερα δόξῃ τὰ ἀκροώμενα λαμβανόμενα· ὁ μὲν τὸν γε [e] ἐνέδραν ἐξελιπον, δεδιότες τὸν ἐπενεχθησόμενον πρὸς ἐξιόντων αἰτίαν. ὁ γὰρ [f] ἀφ' ἧς ἐξίοιεν διανοίας γνώσεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὸν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς [g] εἰκάζειν θελήσαι [h] οἵ τε κατηγορήσαντες καὶ οἱ δικάζοντες.

ιζ. Ἐπεὶ δὲ πλῆθος τῶν Γερμανῶν περιέσχε τὸ θέατρον [i] ἐστασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς [k] ἐλπὶς μὴ [l] ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν ὅπου εἴσοδον ποία εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσεσθαι. ἐν μηχάνοις [m] τι ἦσαν, ὅτε ἀπέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὸν διατριβὴν τὸν ὀπὶ τῷ θεάτρῳ πεπιστεύκοτες. εἰσπιπόντων δὲ ἤδη, βοὴ τῷ θεάτρῳ ῥήγνυται καθ' ἡσυχίαν τρεπομένων τῶν στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας [n] αὐτῷ γενομένης τῶν βεβουλευμένων [o] καὶ τὸν ἐπανάστασιν, εἰ δή τις δὲ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας [p] τοῦ τῶν ἄδην ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, [q] παρέντας ἐν ἐρωτήσει τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένον εἴη, κατασκοπεῖσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περισσότερα μετὰ δακρύων καὶ τύπτεως προσώπων ὑπομιμνήσκοντες καὶ [r] πολυλογοῦντες, ὅποσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος πρὸς τὴν ψυχὴν [s] εἴποι τι, ἔλεγον. θρασύνεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ [t] μετεμέλησεν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος· ὠμόν τε γὰρ ἦν [u] τῷ καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδοκεῖ, τὰς κεφαλὰς τῶν πρὸς τὴν Ασπρῆναν ἐπὶ τὸ βωμὸν [x] ἀπερεισαμένους. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τῶν πάθους· ὥστε [y] παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς [z] ἥδεν ἐλλιπεστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἶναι τὸν συμφορὰν, εἴπερ εἰς τὸν φυχῆ-

gis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuentesque ne si quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam esse tyrannidem, Cajo vivente proditi ad supplicium deposcerentur. Nam & alius sparsus erat rumor, Cajum quidem vulnera accepisse, non tamen mortuum esse, sed adhuc vivere, eique à medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehensus erat, cui quispiam diceret auderet quod sentiret. sive enim *Caji* amicus esset, suspectæ erat fidei, ut qui tyrannidi faveret, sive odio eum prosequeretur, id ipsum dictorum ejus fidem imminuebat, quod eum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis spei solatium eripiebat, ipsum *scilicet*, periculum despicientem & de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, ut se habebat sanguine cruentatum, evasisse, atque ibi concionari apud populum. Et hæc quidem temere efficta erant ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, & in utramque partem pro affectu audientium trahebantur: * haud tamen sedes suas relinquebant, metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis judicium, sed ex eo quem illis affingere vellent delatores & judices. *De morte Caji rumores diversi.*

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis circumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua metuere cœperunt, & ad cujusvis ingressum expavescebant, quasi jamjam *ferro* concidendi essent: hærebantque inopes consilii, quod nec se in tuto esse crederent, si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, supplicantium militibus *seque excusantium* ut qui omnium ignari essent, tam eorum quæ de seditione movenda, si qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum quæ patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec pœnas aliorum audaciæ ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores inquirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu & planctu Deum obtestantes & implorantes dicebant, quæ præsentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitæ discrimine aliquid proferret. Ad hæc frangitur militum ira; ipsosque subpœnituit eorum quæ contra spectatores animo agitaverant: nam & *revera* crudele erat illud, ipsisque licet irritatis *ita* videbatur, cum capita eorum qui cum Asprenate cæsi erant aræ defixissent. quibus conspectis, majorem in modum commoti erant spectatores, cum & virorum dignitatem secum reputarent & eorum quæ passi sunt miseratione tenerentur: adeo ut parum abesset, quo minus præsentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat si quo tandem modo calamitatem evitare possent. *Germani milites in theatrum veniunt.*

y Ὠφέλιμος ἂν.] Ita distinxi. prius erat ὠφέλιμος ἂν ζώντος Γαΐου, κωλυθῆναι &c.

z Γαΐου τραύμασιν.] Γαΐου inserui è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

a Οὐθεὶς.] In quibusdam *MSS.* οὐδενὶ ὧν, vel οὐθενὶ ᾧ. Hic vulgatam lectionem retinui, vocula τις post θαρσήσας inserta ex *Epiphanio*, id quod & Cl. *Lowthio* suboluit.

b Διαφθείρειν τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν.] Διαφθείρει *Voss.*

c Κομιδῆς τῶν τραυμάτων.] Ita *Busb.* κομιδὴ in *cæteris.*

d Ἀμφότερα.] *Gen.* ἀμφοτέρα.

* *Haud tamen sedes suas relinquebant*,] Neque loca sua custodiæ relinquebant, *Epiphan.*

e Ἐνέδραν ἐξέλιπον.] Forsi. ἐξέδραν ἐκ.

f Ἀφ' ἧς ἐξίοιεν διανοίας] Ita placuit rescribere, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quando non quæ voluntate discederent accusari poterant aut damnari; sed quemadmodum vellent accusatores aut judices.* antea erat, ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν.

g Εἰκάζειν θελήσειαν.] Ἐγκαθίζειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

h Οἵ τε —— δικάζοντες.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, favente *Epiphanio* in versione jam allata.

i Ἐστασμένων τὰ ξίφη.] Ἐστασμένοι *Busb.*

k Ἐλπὶς μὴ ἀπολεῖσθαι,] Ἐλπὶς ἀπολέσθαι *pro* metu pereundi. SPANH.

l Ἀπολεῖσθαι.] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Τι ἦσαν.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἦ in *cæteris.*

n Αὐτῷ.] *L. B.* αὐτῇ.

o Καὶ τὸν ἐπανάστασιν.] Vocem ἦ insertam dedi, prout monuit Cl. *Lowthius.* Forsan tamen à *Josepho* subintelligenda relicta erat. τοῖς ἐπανασεῖσιν *Vat.*

p Παρὰ τὸ ἄδην ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων] Παρ' αὐτῶν *Voss.* & mox ἀδὲ *Busb.*

q Παρέντας ἐν ἐρωτήσει.] *L. B.* τι παρέντας ἐρωτήσει. quam lectionem inveniisse se etiam testari videtur *Epiph.* vertens: *sed acquirerent commissores, si tamen aliquod scelus probaretur esse commissum.* HAV.

r Πολυλογοῦντες.] Conf. infr. c. 2. §. 4. SPANH.

s Εἴποι τι, ἔλεγον.] Lego εἶπεῖν τι &c. εἴποιέν τι in *Editis* & *MSS.* εἴποι τι conjecerat Cl. *Lowthius.* HUDS. Atque *Lowthii* conjectura confirmata jam auctoritate *Lugd. Bat.* tuto mihi recipienda videbatur. HAV.

t Μετεμέλησεν αὐτοῖς.] *Epiphanii* auctoritate ductus μετεμέλησεν reposui. (*Lugd. Bat.* μεταμελῆσαι) antea erat μεταμελήσασθαι.

u Τῷ καὶ ἐκείνοις καὶ] Ita *Voss* seu *L. B.* ὅτε in *Editis Aliisque.*

x Ἀπερεισαμένους.] Ἀπερείσασθαι *Hen.* qua lectione admissa, locum hoc modo refingerem, ὠμόν τε γὰρ τὸ τοῦτο καὶ ἐ. κ. ἐξ. ἰδεῖς, ὅτε τὰς κ. τ. π. τ. Α. ἐ. τ. βωμὸν ἀπερείσαντο.

y Παρ' ὀλίγον] Forsan παρ' ὀλίγον in textum irrepserit, utpote oræ appositum ad interpretamentum phraseos ἄδην ἐλλιπεσέρως.

z Οὐδὲν ἐλλιπεσέρως;] Ἐλλιπεσέρως τὰ κίνδυνον ἐπ. *Busb.* ἐλλιπεσέρως τὰ τῶν κ. *L. B.*

sent. Quo factum est, ut iis, qui Cajum libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia & gaudium, quibus *alioqui* ex eo *mortuo* afficerentur: quod in eo fere erant ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes sida & firma alicubi effulsit.

Arruntius in theatro Caji interitum proclamat.

18. Erat autem *quidem* Euaristus Arruntius rerum venalium præco, adeoque magna & canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque volucrit plurimum in civitate poterat, tam eo tempore quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamvis enim Cajo erat omnium infensissimus, præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor, suggessitque astutia quærendi sibimet incolumitatem) lugubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caji denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari quæ acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, & milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes gladios recondere, & Caji interitum eis significantes. quæ res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convenerant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque incidissent: nam dum spes illis facta erat Cajum adhuc vivere, à nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum benevolentiæ, ut contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem præstitisse, & à gravi adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caji, statim deferbuit impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in rem suam cederet sui in illum animi promptitudinem ostendisse, mortuo eo qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos injurias facere pergentes animadvertatur à Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio perveniret. Atque adeo Germani quidem, licet ægre, à rabie cessarunt, quæ in eos invaserat ex morte Caji.

Germanorum militum rabies sedata.

Chærea de Minuciano sollicitus.

19. Cæterum Chærea, de Minuciano valde sollicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, & singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis rationem haberent, & ipse diligenter inquirebat ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti justitiæ honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse "tyrannos *dicebat*, ut se efferant voluptati haben-"do injuriarum licentiam, haud vero inde felicem "sortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus invisi "in ejusmodi incidant calamitatem qualis Cajo

ναι δυνατ' ἂν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν στρατιωτῶν μισούντων καὶ μὴ δίκης τὸν Γάιον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν [a] καὶ δ [b] χάρας, διὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν δ σωτηρίας γεγονέναι, πίστιν δ' εἰσῆναι μηδέπω πάντη ἐχέγγυον [c] σωτηρίας.

ιή. Ην δὲ [d] Εὐάρεστος Ἀρρούντιος τῶν κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάλης χρώμενος, καὶ [e] χρήματα στρεβλουμένῳ ὅμοια τοῖς Ρωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμεις τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἐφ' οἷς ἐθελήσοι πράσσειν κατὰ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ἔτος δὲ διαφθεὶς αὐτὸν ὡς ἐνδεῶ πενθημιώτατον· καί τοι μισῶν [f] παρ' ὄντινα οὐ ἐχρῆτο πρὸς Γάιον, ἀλλὰ μᾶλλον κρείττων ἡ δεισιδαιμονία δ' φόβος δ' ἀπατηλὰ στρεβλουμένῳ τὴν σωτηρίαν τὸ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ὑπιτηδεύσας, ὡς ἄν τις ὑπὸ τοῖς πιμωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν, [g] ἀποσημήνῃ τῷ Γαΐῳ τὸ θανατοῦν ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμπροφέρειν τῷ γεγονότι. ἤδη δὲ καὶ [h] στήλας Ἀρρούντιος περιῄει, ἀνακαλῶν τοὺς Γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταπίθεσθαι τὸ σίδηρον, καὶ διαφανῆς Γαΐῳ τὸν τελευτὴν. τότε [i] καὶ σαφέστερα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας [k] οἱ καὶ ὅπως οὐ τοῖς Γερμανοῖς συνετύχοιεν. ἐλπὶς δὲ αὐτοῖς διαγλυφομένης, ἔμπυον κεῖσθαι τὸν Γάιον, [l] οὐκ ἔστιν ὃ πονηρὸν κακῶν [m] ἂν ἀπέσχον. τοσόνδε ἐπερρώσθυσεν αὐτοῖς εὐνοίας [n] τὸ πρὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μὴ τὸ καθ' αὑτοὺς [o] ἀπολωμένου τὸ ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ [p] καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ μὴ σωιζόμενον. [q] παύονται δὲ τῶν ὠρμηκότος εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφοῦς διαγλυφομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ [r] Γαΐου, διά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ὑποδείξασθαι τὸ πρόθυμον τοῦ [s] εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δεῖ μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑπεροφθῆναι ὑπὸ τοῦ βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνων πρόνοιαν τὸ κράτος τοῦ ὑπικαθιστάντος ἀρχόντων. καὶ [v] οἱ μὲν Γερμανοὶ [x] εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τοῦ ἐπὶ Γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς.

ιθ'. Χαιρέας δὲ, σφόδρα γὰρ [y] περὶ Μινυκιανῷ ἔδεισε μὴ διαφθαρείη μανίαις τῶν Γερμανῶν πρόσπεσών, ἕκαστόν τε τῶν στρατιωτῶν [z] μετιὼν, προμηθεῖσθαι τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ δεόμενος, καὶ μὴ ὑπολώλοι πολλῶν ἐξέτασιν ποιούμενος. καὶ Μινυκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀνάγεται γὰρ ὑπὸ τοῦτον, [a] μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πράξει [b] συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετῇ τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ πράσσειν μὴ ὑποδεδειλιακόσι· "τυραννίδα γὰρ "[c] εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῆς δ' ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσιν, "εὐτυχεῖς δὲ οὐκ ἄρα πιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς δ' βίου, "μισοῦντος δ' ἀρετῆς πρὸς αὐτῷ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύ-"της δυσχερείας, ὁποίᾳ δὴ Γάιον σωθῆναι, πρὸ τ' ἐπα-"νασταν-

a Καὶ δ' χάρας] Illud καὶ insertum dedi, & mox ante τότε delevi, sensu ita postulante, meque id monente Cl. *Lowthio.*

b Χάρας,] *L. B.* χάρας.

c Συντελθεῖν.] Ita *Voss.* seu *L. B.* περιελθεῖν in *cæteris.*

d Εὐάρεστος Ἀρρούντιος] Ita rescripsi. Ἀκάρεος Ἀρρούντιος in libris omnibus *Græcis Latinisque.* Erit forsan qui malit, εὖ ἄρεστος aut εὐάρεστος *facile princeps.*

e Χρήματα στρεβλουμένῳ] Sic *Herodiano* l. 1. c. 2. πλούτῳ περιβολῇ. *Epiphanius* vertit, *indutus vestibus diversi coloris ad instar nobilium Romanorum*, ac si legisset, ἱματίοις πολυχρόοις στρεβλουμένῳ ὁμοίοις τοῖς Ρωμαίων εὐπατριδῶν.

f Παρ' ὅντινα οὐ ἐχρῆτο] Παρ' ὅτινα οὖν in *Editis Aliisque.* παρ' ὅν τιν' ἐν *Busb.*

g Ἀποσημήνῃ δ' Γαΐῳ τὸ θάνατον] Θελόντων ἀποσημαίνῃ legit *Busb.* ἵνα ἀποσημάνῃ *L. B.*

h Στήλας Ἀρρούντιος περιῄει,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *deinde statuas etiam Arruntius & loca singula circuibat.* σείλας in *Editis Aliisque.* σίλλας, *Busb.* σύλλας *L. B.*

i Καὶ σαφέστερα ἔσωσε] Καὶ omittit *Busb.* & commode abesse potest.

k Οἱ καὶ ὅπως οὖν] Οἵτινες ἂν τοῖς *Busb.* οἱ καὶ ὅπως ἂν *Hen. Voss.* & *Vat.*

l Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἦσαν *Vat.* & *Hen. à p. m.*

m Ἂν ἀπέσχον.] *L. B.* ἂν ἀπέσχοντο.

n Ἐπερρώσθυσεν] *Gen.* ἐπερρωσεύσεν.

o Ἀπολωλότος] Forte ἀπολωλότι.

p Καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ] Ita ex conjectura lego. antea erat καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ σωιζόμενον. Si quis σωιζόμενος malit, per me licet.

q Παύονται δὲ τῶν ὠρμηκότος] Πεύονται δὲ ὀργικότος, μαθήσεως *Busb.* & *Hen.*

r Γαΐου,] Γαΐῳ insertum dedi, fretus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

s Εὐνοίας,] Συνοικίας *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

t Τὸ κράτος δ'] *L. B.* τὸ κράτος τὸ τότε δ'.

v Οἱ μὲν Γερμανοὶ] Voculas οἱ μὲν non agnoscunt *Hen. Vat.* & *Voss.*

x Εἰ καὶ μόλις,] Illa εἰ καὶ μόλις addidi è *Cod. Voss.* seu *Lugd. Bat.* mox ἀλλ' εἰ καὶ σαλῶν ἐπαύσαιτο mendose in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Περὶ Μινυκιανῷ] Ita lego. περὶ Μινυκιανῷ in *Editis* & *MSS.*

z Μετιὼν, ——— αὐτῶν] Μήτε εἰ σε. in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

a Μεθίησι, ——— τῇ] Antea, μεθίστι π. μ. ἄ. συγκλητικῶν δ.

b Συμμαρτυρῶν,] Ita in *Editis Aliisque.* μαρτυρῶν *Busb* & *Gall.*

c Εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν] Εἰς ἀδὲν μὲν ἐλθεῖν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductum, eo quod injuriarum voluptate fuerit elevata.* Fuit cum legerem, εἰς ὀλιγωρίαν μὲν ἐλθεῖν, aut εἰς ὀλίγον μὲν ἀνθεῖν, aut θάλλειν.

d Στρα-

"νασκήλων καὶ [d] συνταθέντων τῷ ὀπίσεσιν αὐτὸν ὅπλε-
"λον αὐτῷ γιγόμενον, καὶ διδάξαντα, οἷς [e] ὑβρίζων
"ἀφορητ@ ἦν ἀφανίζων τ νόμα τὴν εὐσέβειαν, πολε-
"μῶ τε πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τὰς φιλτάτας, καὶ νῦν λόγῳ
"μὲν εἶναι τούτους οἳ ἀνῃρήκασι Γάϊον, ἔργῳ δ' αὐτὸν
"ὑφ' ἑαυτῶ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ἤδη δ' ἐκ τοῦ θεάτρου [f] ἐξανίστατο τ [g] θυρῶν, καὶ [h] πρῶται πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο [i] τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἦν τοῖς τε σπουδαῖος [k] διαφερομένοις τῶν θεωρῶν [l] Αλκυών ὁ ἰατρὸς, σπαραχθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυμάτων, ἐκπέμψας δ' τοὺς σπώντας, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μετελθομένους ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς τραύμασιν προσφορά, τὸ δ' ἀληθὲς, ὡς [m] ἀπέσοιντο κινδύνου τε καθηφότος. ἐν τούτῳ δ' βαλῆς τε γίνεται σπουδὴ, καὶ ὁ δῆμος, ἅπερ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ἐπὶ τὰ ἀγορᾶς καταστάς, [n] ἐν ζητήσει τῶν φαγέων τῶν Γαΐου ἦσαν· ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ [o] ἐκθύμως, δοκεῖν δ' ἡ βαλή. [p] καὶ μὴν [q] Ασιατικὸς Ουαλέριος ἦν ἀνὴρ, ὅτ@ [r] ἐπὶ τῶν δήμων καταστὰς θορυβούντων, [s] καὶ ἐν δεινῷ τιθεμένων τὸ ἔτι λανθάνον τῶν τ αὐτοκεφάτορα ἀπεκτασθῶν, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο, τίς ὁ πράξας τυγχάνοι, [t] εἴθε γὰ ἔγω γε, φησί. [v] καὶ πρῶτοι δ' ἔσαν οἱ ὕπατοι Δίαγραμμα, Γαΐου μὲν κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες [y] δ' τῷ [z] τότε δήμῳ ἐς τοὺς στρατιώτας, ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπέναι· τῷ μὲν δήμῳ, πολλὰ ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ δ' τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείναιεν τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέος γὰ μὴ ἐξαγριωσάντων ὀπολοίσθε τὰ κακὰ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν ἐς συλήσεις τῶν ἱερῶν [a] τρεπομένων. ἐφθάκει δ' ἤδη τῶν βαλβίδων τὸ πᾶν πλῆθος [b] συνειλεγμένον, καὶ μάλιστα [c] οἱ τὰ Γαΐου [d] σπουδέντες τ φόνου, θεάσει τε ἤδη χαίροντες [e] καὶ ἐν [f] φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὰς ἀνακειμένων [g] ἤδη τῶν πραγμάτων.

"contigit, qui ante seditionem ortam conflatam-
"que conspirationem ipse sibimet factus est insi-
"diator, atque non ferendis injuriis legumque con-
"temptu in causa erat aliis quod ex amicissimis
"hostes evaserint, & nunc quidem eos haberi Ca-
"ji interfectores, re autem vera ipsum à semet per-
"emptum jacere.

20. Tum vero etiam è sedibus in theatro surrectum est, quique intus erant in acerbos inciderunt tumultus: utpote quod sese foras proripere certatim festinarent. In causa autem erat Alcyon medicus, correptus *à nonnullis* quasi ut quosdam vulneratos curaret, dimittensque qui cum eo erant, specie quidem ut ea peterent afferrentque quibus opus esset ad medicinam fauciis adhibendam, re autem vera ut ab imminente periculo *longius* abessent. At interea Senatus in curiam convenit, populusque in foro, ubi comitia haberi solebant, congregatur, & interfectores Cæsaris perquirere cœperunt; populus quidem acriter, Senatus vero tantum in speciem. Aderat autem & Valerius Asiaticus, vir consularis. is progressus in medium tumultuantium, & indignantium quod laterent qui imperatorem interfecerant, cum multi eum cupide interrogarent, quinam esset qui facinus patraverat, utinam ego, exclamat. Quin & consules edictum proposuerunt, Cajum *graviter* accusantes, populumque qui aderat militesque domum se recipere jubentes; dum populo quidem spem magnam remissionis *onerum* facerent, militibus vero præmiorum, si consuetum servarent ordinem, ab omni maleficio abstinentes. nam metus erat, ne, illis exasperatis, clade aliqua urbs multaretur, si ad rapinas *faciendas* & templa spolianda se verterent. Jam enim convenerat omnis Senatorum multitudo, maximeque ii qui cædi erant conscii, magna cum audacia animique elatione, quasi jam penes ipsos esset rerum summa.

Alcyon medicus.

Inquisitio de Caji cæde.

Valerii Asiatici vox libera & honesta.

ΚΕΦ. β'. CAP. II.

Ως οἱ βαλβῖται δημοκρατικῶς ἔκρινον, οἱ δ' στρατιῶται μοναρχικῶς. περὶ σφαγῆς Γαΐου γυναικὸς τε θυγατρὸς· οἵός τε ἦν Γάϊος τὰ ἤθη.

Quomodo Senatores pro populari republica contendebant, milites vero pro regio imperio. De cæde uxoris filiæque Caji, & de Caji ingenio & moribus.

Ἐν τούτῳ [h] δ' ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἀρπάζει Κλαύδιος ἐκ τοῦ οἴκου. οἱ γὰ στρατιῶται, συνόδου γιγομένης [i] αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς ποιητέοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδυνάτου τε [k] ἐν ἐκκλησίᾳ τοσῶνδε ἄν ποτε γενέσθαι πραγμάτων, ἐξικνουμένου τε σφίσι ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν [l] γενήσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις [m] τῶν ἐν ἀρχῇ καταστήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα

DUM ita se res haberent, repente Claudius è domo extrahitur. Milites enim eòdem congressi, cum ultro citroque de rebus gerendis sermonem habuissent, fieri non posse comperiebant, ut populus sufficeret tot tantisque negotiis sustinendis, nec è re sua fore ut penes ipsum esset imperium: & si quis eorum, ad quos redierat rerum summa, factus esset imperator, sibi id magnum in ma-

Claudius è domo extractus.

Milites pro Claudio stant.

[d] Συντεθέντων] *L. B.* συνθέντων.
[e] Υβρίζων ἀφορητος] Ita *Voss.* ὑβρίσιν in *cæteris.*
[f] Ἐξανίστατο τ θάκων,] Ἐξανίσταθ τ φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ in *Editis Aliisque.* ἐξανίσταθ τ φυλάκων, καὶ ἀρχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο ἐς πᾶν εἶτα *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* & simili fere modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *jam ergo surgebant de theatro custodiæ, quæ principio perniciosæ fuerant; quando omnes abscedere festinabant.* Quæ cum parum sibi constent, ignoscat lector quod rescripserim, ἐξαίσαθ τ θάκων.
[g] Θάκων,] *L. B.* φυλακῶν.
[h] Ταραχαὶ] *L. B.* ἀρχαὶ & in *Marg.* αἱ καταρχάς.
[i] Τῶν εἴσω.] *L. B.* ὑπαίσιος.
[k] Διαφερομένων] *L. B.* Διαφθειρομένων.
[l] Αλκυών ὁ ἰατρὸς,] Ita *Voss.* & *Epiphan.* Αρκυών in *cæteris.*
[m] Απέσοιντο] *L. B.* πέσοιτο.
[n] Εν ζητήσει τ σφαγέων τ Γαΐου ἦσαν·] Επὶ ζητήσει *Busb.*
[o] Εκθύμως,] Ita in *plerisque libris.* εὐθύμως in *Edit. Gen.*
[p] Καὶ μὴν ——— ἀνὴρ] Ην δ' καὶ *Asc. Busb.*
[q] Ασιατικὸς Ουαλέριος ὑπάτικος ἀνὴρ,] Conf. *supr.* §. 14. SPANH.
[r] Επὶ τ δήμων καταστὰς] Ita *Busb.* ἐπὶ τ δήμων in *Editis Aliisque.* quæ lectio mox postularet θορυβοῦντα,
[s] Καὶ ——— ἀπεκτασθέντων,] Ita *Busb.* καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἔτι λανθάνον τ αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων, vel τ ἀπεκτονότων. Quod bene ferri potest, ἀπεκτονότων mutato in ἀπεκτονότας, vel τοὺς ἀποκτείναντας, prout conjecerat Cl. *Lowthius.* δεινὸν τιθεμένων τὸ ἔτι λανθανόντων τ αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων *Vat.* & *Hen.* καὶ δ. τ. τὸ ἔτι λανθανόντων τ τ αὐτ. ἀπεκτονότων *Lugd. Bat.*
[t] Εἴθε γὰ ἔγω γε] Εἴθε ἐγὼ αὐτοῖς ἀπεκτείνειν *Dio* in fine l. LIX. p. 663. SPANH.
[v] Καὶ πρῶθισαν] Illud καὶ abest *Busb.* & *Voss.*
[x] Οἱ ὕπατοι] Consules Sentius Saturninus & Pomponius Secundus *annot.* lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.
[y] Δὲ] Τε *L. B.*
[z] Τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις,] Τότε non agnoscunt *Busb.* & *Voss.*
[a] Τρεπομένων.] Τραπομένων solus *Busb.*
[b] Συνειλεγμένον,] Ita *Busb.* & *Vat.* συνειλιγμένον in *cæteris.*
[c] Οἱ δ'] Εἰς δ' *L. B.* seu *Voss.*
[d] Σπουδέντες τ φόνου,] Perperam συντεθέντες *Voss. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*
[e] Καὶ ἐν] Καὶ in plerisque *MSS.*
[f] Φρονήματι μεγάλῳ ὄντες] Ita in *Editis*, *Busb.* & *Voss.* καταφρονήματι *Vat.* (certe & *Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.*
[g] Ηδη τ πραγμάτων.] Sic *Busb.* δὴ in *cæteris.*
[h] Δὲ ὄντων τ πραγμάτων,] Ita *Busb.* δὴ in *reliquis.*
[i] Αὐτῶν ἀλλήλοις.] Ita cum *Cod. Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*
[k] Οὐκ ἐγχωρεῖν] Εν κράτει *Busb.* & *Voss.*
[l] Γενήσεσθαι τὴν ἀρχὴν,] Sic *Busb.* κτήσασθαι vel κτήσεσθαι in *cæteris.*
[m] Τῶν ——— ἡγεμονίαν,] Τῶν κ' ἴσα χήσει *Vat. Voss.* & *Busb.* unde *Coccejus* τ καθ' ἕνα χήσοι.

malum cedere, ut qui nihil opis & auxilii eò contulerant. optimum itaque esse, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, & defuncti patruum, & nemini eorum, qui in Senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis *suæ* ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret & muneribus prosequeretur. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem à militibus *paulo post* fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quódque imperium quasi invitus quidem sibi vindicarit, re autem vera sponte & voluntate sua, in Senatorum tamen consessu surrexit, nihilque attonitus hortationem, viris ingenuis & fortibus accommodatam, adhibet hujusmodi verbis.

Cn. Sentii Saturnini oratio contra Tyrannidem.

2. "Etsi pro incredibili *habeatur*, Quirites, ut-"pote quòd præter omnium spem nobis offertur "post tam longum temporis spatium, tenemus "tamen libertatem, incertam quidem quamdiu "duratura sit, & in deorum, quorum munus est, "potestate sitam; sed quæ satis in se habet ad nos "exhilarandum, &, si de ea decideremus, nonni-"hil *tamen* ad felicitatem conferet. nam & una "hora viris bonis & honestis sufficit, si cum men-"te integra acta sit in patria libera, & legibus, "quibus olim floruit, administrata. De priore li-"bertate, utpote ante me natum amissa, nihil me-"morabo: præsentis autem insatiabili cupiditate "flagrans, illos beatissimos existimabo quibus con-"tigit in ista gigni & institui, proximumque post "Deos *immortales* honorem illis habendum, qui fe-"cerunt, ut, sero licet & hac demum ætate, illam "gustaremus: atque utinam in perpetuum salva "maneat & incolumis. Nobis autem, juvenibus "æque ac senibus vel hæc dies sufficiat. seniori-"bus ævum habebitur, si bonorum libertatis par-"ticipes facti decesserint: junioribus vero docu-"mento erit virtutis, quæ viris istis in emolumen-"tum cessit, à quibus prognati sumus. Nunc ita-"que & nobis in præsens nihil prius esse debet & an-"tiquius quam cum virtute vivere, quæ sola ho-"minibus libertatem parit conservatque. Ex iis "enim quæ olim facta erant auditione accepi, "quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum "malorum in civitates invehant tyrannides, omni "virtuti obstando, & magnanimis libertatem aufe-"rendo, hominesque ad adulationem & metum "instituendo, dum res non ex sapienti legum cau-"tione, sed suo ex arbitrio administrant. Ex quo

λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ὰ συμφέρουσι τ ἀρχῆς καταστῆσαι. καλῶς οὖν ἔχειν, [n] ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι Κλαύδιον, [o] πάτρωά τε ὄντα τ θεῶν τ, καὶ τ εἰς τὸν βίον συλλεγομένων ἀδεινὸς ὕπνος [p] οὐκ [q] ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, [r] καὶ τ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, [s] καὶ σεμνότατα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ [t] ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα διανοηθέντα τε, καὶ ἔπραξαν οὐκ ἄνευ θείας χειρός. ἥρπασε μὲν δὴ Κλαύδιον ὑπὸ στρατιωτικῶν. [v] Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος, [x] καί τοι πεπυσμένος τὸν Κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ἀποδικάζοντος τ [y] ἀρχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ἐπὶ τ συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, [z] ἐλευθέροις τε καὶ γενναίοις ἀνδράσι πρέποντος παιεῖται θορύβοισιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ [a] ἄνδρες Ρωμαῖοι, μετὰ τὸ "χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀνέλπιστον ὅσον ἡμῖν, ἀλλ' οὖν "ἔχομεν δ ἐλευθερίᾳ τιμὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπό-"σον [b] θαρσύνουσιν, καὶ γνώμη θεῶν, οἳ ἐχαρίσαντο "αὐτὸν, κειμένου, [c] εὐφροσύνῃ δ' ἀρκοῦσαι, καὶ, εἰ-"περ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ σωσάσαι. "ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα [d] τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, "[e] καὶ μετ' αὐτοτελοῦς τ θαρσούσης ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρί-"δι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἤνθησε [f] θαρυνομένῃ, βιω-"θεῖσα. ἐμοὶ δ' τ μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν "ἐστι, θρῆνος τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι· τ δ' νῦν ἀπολή-"σως [g] πιπλημένῳ [h] μακαρίσας τε ἡγεῖται τοὺς ἐγκυ-"νηθέντας [i] ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τ θεῶν [k] οὐδὲν [l] μεί-"ονος ἀξίους τιμῆς τοσόνδε τοὺς ἄνδρας, οἳ ὀψὲ γοῦν κἂν "τότῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς [m] ἔγνωσαν αὐτῆς· καὶ εἴη μὲν "εἰς πᾶν δ αἰῶνος τὸ ὄπιον θαρρούμενα τὴν ἄδειαν αὐ-"τῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμῖν [n] καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι "γεγηράκαμεν. αἰὼν [o] ὑπεί-"ληπται τοῖς πρεσβυτέροις, [p] ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν "ὁμιλίᾳ γενόντες [q] μεταχειρίσῃ· τοῖς δ' νεωτέροις παιδεύ-"μα ἀρετῆς [r] καταχρήσιμος ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' "ὧν γεγόναμεν. νῦν δ' [s] δὴ ἐν ἡμῖν, μετὰ τὸν ἄρτι χρόνον, "οὐδὲν περιεργαίτερον εἴη δ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη συν-"φρονίζει τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ [t] ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ πα-"λαιὰ οἶδα ἀκοῇ παρὰ παλαιῶν, οἷς δ' ὄψει [v] ὁμιλήσας "ἠθόμην, [x] οἵων κακῶν τὰς πολιτείας [y] ἀναπίμπλα-"σιν αἱ τυραννίδες, κωλύουσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ δι' "μεγαλόφρονος ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δ' "καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, μετὰ τὸ μὴ ὑπὲρ σω-"φίας τ νόμων, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς [z] ὁρμῆς τῶν ἐφεστηκότων "[a] κα-

n Ακρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων,] Nondum perfectis rebus *Rufin.* SPANH.

o Πάτρωά τε ὄντα] Πατρῶόν τε in *libris.*

p Οὐκ] *L. B.* οὐ. *Cocc.* οὐ σὸν.

q Ἀξιολογώτερον,] Ἀξιολογώτατον *Busb.* omissis ἀδεινὸς ὕ τοσόνδε οὐκ.

r Καὶ τ κατὰ τὴν παιδείαν] Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν π. *Vat.* & *Voss.*

s Καὶ σεμνότατα αὐτοκράτορα] Κατασεμνότατα γὰρ αὐτοκρ. *Busb.*

t Ἀμείψεσθαι δωρεᾶς.] Ἀμείψασθαι *Busb.* & *Hen.*

v Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος,] Sic lego. Γνάϊος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος in *Editis* omnibus. νέος ἔτι ὢν Σίσιος *Gall.* νέος ὁ Σέντιος *Vat.* νέος ὁ ἔτι ὢν Σατ *Busb.* HUDS. Cn. Sentius Saturninus; Alterius Aponii Saturnini mentio apud *Sueton.* in *Cajo c.* XXXVIII. SPANH.

x Καὶ τοι πεπυσμένος] Abest a *Lugd. Bat.*

y Ἀρχῆς ἄκων] Ita *Busb.* ἀρετῆς in *ceteris.* nullo plane sensu.

z Ἐλευθέροις τε καὶ γενναίοις ἀνδράσι] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ἐλευθέροις καὶ γενναίοις in *reliquis.*

a Ἀνδρες Ρωμαῖοι,] Illud ἄνδρες è *Cod. Busb.*

b Παρρησιάσουσιν,] Τεύξονται *Voss.* τεύξουσιν *Lugd. Bat.*

c Εὐφροσύνῃ —— σωσάσαι.] Ita lego & distinguo, præsertim quod ἀφαιρεθείημεν habeat *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἀφροσύνῃ ὁ ἀρκοῦσαν καὶ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲ αὐτῆς εὐδαιμονίᾳ σωσάσαι in *Editis Aliisque.*

d Τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις,] Sic *Voss.* τ in *reliquis*: & mox αἰσθανομένης *Gall.*

e Καὶ μετ' αὐτοτελοῦς] Καὶ μὴ ταῦτα τέλους *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Διατεθρυμένῃ, βιωθεῖσα.] Ita distinguo. prius erat, θαρυνομένῃ βιωθεῖσα.

g Πιπλημένῳ] Πιπλαμένου in *Editis.* πιπλαμένων *Hen. à pr. m.* πιπλαμένῳ *Lugd. Bat.* πιμπλημένῳ *Vat.* quod in textum recepi.

h Μακαρίσας τε ἡγεῖται] Ita cum *Cod. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) μακαρισθεῖς τὸ αἰδοῖα in *Editis Aliisque.*

i Ἐντραφέντας αὐτῇ,] Ἐγγραφέντας αὐτῇ *Voss.* & *Hen. à pr. m.*

k Οὐδὲν] *L. B.* οὐδὲ.

l Μείονος ἀξίους] Μειόνως *Hen.*

m Ἔγνωσαν αὐτῆς·] Γνόντες *Vat. Voss.* & *Hen. à pr. m.*

n Καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα] Ex *L. B.* ἡ illud in medio additur. HAV.

o Ὑπείληπται τοῖς πρεσβυτέροις,] Præteritum perfectum pro præsenti. de quo *H. Steph.* in *Append. ad Scr. al. de Dial. Att.* p. 142.

p Ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς] Ita ex conjectura. δέοντων ἀγ. ἀ. ἐν ὁμ. γενομένοις μεταχειρίσῃ in *Editis* & *MSS.*

q Μεταχειρίσῃ·] Μίγα τε ἐν τοῖς *Hen. à pr. m.* μεθέσθαι μίγα τι ἐν τοῖσδε *Vat.*

r Καταχρήσιμος ἀγαθὸν ἀνδράσι] Ita, vel καθιστάς, legendum censui. καταχρήσιμος ἀγαθὸν in *libris* omnibus.

s Δὴ ἐν ἡμῖν,] Ἤδη *Voss.*

t Ἐλεύθερον.] In *Marg. L. B.* αἰδέσιμον.

v Ὁμιλήσας ἠθόμην,] Forsan ὁμίλησα.

x Οἵων κακῶν] Ita ex *MSS.* οἷον in *Editis.*

y Ἀναπίμπλασιν] *L. B.* ἀναπιπλῶσιν.

z Ὁρμῇ τ ἐφεστηκότων] Sic lego, sola fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *eo quod principum voluntati cuncta subjiciuntur.*

a Κα-

"[a] καταλείπειν τὰ πράγματα. [b] ἀφ' ἧς γὰρ Ἰούλιος Καί-
"σαρ φρονήσας ἐπὶ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, καὶ ἅμα
"διασύρειν τὸ κόσμιον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν [c] διετά-
"ραξε, [d] κρείσσων μὲν τῶν δικαίως ἡγουμένων, ἥσσων δὲ
"τῶν [e] κατιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιζόντων, [f] οὐκ ἔστιν ὅ, τι
"τῶν κακῶν ἡ [g] διέτριψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς
"ἀλλήλους ἁπάντων οἱ [h] ἐκείνῳ ἅμα δοῦλοι τῆς ἀρχῆς κα-
"τέσχον, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μά-
"λιστα τῶν πολιτῶν. ἐρημίαν τοῦ ἤθους [i] καταλείποιεν,
"ἅμα τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τῶν αὐτῶν τὸ κι-
"νδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῶν ἀρετῇ πρωτευόν-
"των ἁμένων δ' μόνον ὑφαιρεῖν τι τοῖς αὐχήμασιν, ἀλλ'
"εἰς τὸ πᾶν [k] ἐπιψηφίζειν [l] αὐτῶν τοῖς [m] ὀλέθροις.
"ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα
"[n] ἀνύποιστον ἐπιδεικνυμένων καθ' ἃ ἕκαστον ἦρξεν, εἷς
"ὢν ὁ Γάιος ὁ σήμερον πεθνεὼς, [o] πολέω τε παντων δή-
"νατο [p] ἀπόδειξεν, ἀ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ
"καὶ εἰς τοὺς συζύγους καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν [q] ὀρ-
"γὴν [r] ἐπαφιεὶς, ὁμοίως τοῖς ἅπασι καὶ μείζω κακὰ
"συνεργάμενον ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπράττεσθαι,
"ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγελάσας καὶ θεούς.
"τυραννίδι γὰρ οὐ [s] κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ οὐδὲ μεθ' ὕβρεως
"[t] ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ
"γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐν [u] παροικεσίᾳ
"διοχλουμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν γὰρ τυραννίδι πᾶν τὸ
"ἐλεύθερον· εἰς εὔνοιάν τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν, καὶ
"τοῖς ἐν ὀλίγῳ τιθεμένοις ὁπόσα πεπόνθοιεν, οὐκ ἔστιν.
"ἐξεπισάμενοι γὰρ ὧν ἀναπαλήσαν κακῶν ἔστιν οὓς,
"κακεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήμασι χρῶνται πρὸς
"τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν
"μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύσι κτήσασθαι τοῦ [x] ὑ-
"πόπτου τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς [y] αἱρεῖσθαι δυνηθεῖεν
"αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ἀπογεγονότες, καὶ σω-
"τελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἴπερ πολιτειῶν ἐχεγ-
"γυώτατα πρός τε τὸ παρὸν εὔνοιαν, καὶ τὸ αὖθις
"ἀνεπιβούλευτον, [z] καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρ-
"θωμένῳ τῆς πάλεως, [a] δικαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ
"τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τὴν ὠφέλειαν ἁπάντων, [b] ἢ καὶ
"ἀντεπιφθόνως τοῖς [c] προ-
"εισηγμένοις, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον [d] φέρουσιν, διὰ
"τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν [e] ἐφεστηκότα, [f] ᾧ ἀνεύθυνον
"τὸ βλάπτειν τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μεταστή-
"σασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τέτροφε τὴν τυραννίδα
"οὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥτε ἀγρία καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν
"ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον. τὸ γὰρ εἰρωνικὸν
"τῷ τερπνῷ ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνθρωπίνων ἐν
"τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τε τῶν πρόσθεν [g] ἐπαίομεν συμφο-

"enim Julius Cæsar in animum induxit populi
"poteſtatem tollere, legumque ratione inſuper ha-
"bita & violata, rempublicam perturbavit, jure
"ſuperior factus, ſuiſque cupiditatibus ſerviens,
"nihil quicquam malorum eſt quo non attrita fue-
"rit civitas, omnibus certatim id agentibus, qui
"ei in imperium ſucceſſerunt, ut patriam conſue-
"tudinem abolerent, & urbem, quoad ejus fieri
"potuit, fortibus & generoſis civibus exhaurirent;
"quod exiſtimarent hoc ad ſuam facere ſecurita-
"tem, ſi cum hominibus verſarentur vitioſis &
"flagitioſis, & eorum, qui virtute præſtantiſſimi
"haberentur, non ſolum ſpiritus deprimerent, ſed
"& in univerſum eos exitio addicerent. Quorum
"omnium, etſi multi fuerint numero & intoleran-
"dam oſtenderint moroſitatem in imperio exer-
"cendo, unus Cajus, hodie vita defunctus, plura
"quam cæteri omnes atrocia facinora edidit, non
"in cives ſolum ſuos, ſed etiam in cognatos pariter
"& amicos indomitam laxando iracundiam, omni-
"bus ſine diſcrimine graviora etiam mala inferens,
"ut injuſtas pœnas exigeret, iræ immanitate effe-
"ratus in deos ſimiliter ac homines. Tyrannis
"enim non ſatis eſt voluptatem ſibi acquirere,
"etiam cum injuriis conjunctam, neque fortunas
"*aliorum* vexare & uxores; ſed id præcipue in lu-
"cris ponunt, inimicorum totas *è vivorum numero*
"exturbare familias. Omnes enim liberi pro ini-
"micis habentur à tyrannis: quorum benevolentiam
"ne ii quidem ſibi conciliare poſſunt, qui patien-
"ter accipiunt quicquid perpeſſi ſunt. Etenim
"conſcii ſibi quam multis malis nonnullos opple-
"verint, utque illi magni animi deſpicientia & con-
"temptione fortunam *adverſam* ferunt, ipſi, ut
"quos ſua latere nequeant maleficia, ita demum
"ſecuritatem ſuſpicione vacuam ſibi pollicentur,
"ſi illos poſſint omnino tollere. Itaque ejuſmodi
"malis levati, nullique poteſtati niſi quæ veſtra
"eſt obnoxii, quod genus adminiſtrationis reip.
"quam maxime valet & ad præſentem concordi-
"am, & ad futuram incolumitatem, & ad propri-
"am civitati bene conſtitutæ gloriam, debetis ſin-
"guli providere quod in commune conferat, aut
"è contra etiam, ſi cui diſpliceant quæ ante con-
"ſulta erant & proviſa, ſententiam proferre, id-
"que ſine omni periculo; quod ejuſmodi dominus
"*vobis* non præſit, cui impune licebit civitatem
"lædere, eoſque qui *libere* ſententiam dixerint ar-
"bitratu ſuo è medio tollere. Atque nuper tyran-
"nidi nihil majus dedit incrementum, quam iſto-
"rum ſegnicies, qui contra voluntatem imperan-
"tium ne hiſcere quidem auſi ſunt. quietis enim
"dulcedine deliniti, & mancipiorum more vivere
"aſſueti, quotquot *è nobis* longius disjunctorum
"ca-

[a] Καταλείπειν τὰ πράγματα.] Καταλιπεῖν *Gall.* & *Voſſ.*

[b] Ἀφ' ἧς] Ἀφ' ὅτε *Busb.* & mox βιασάμενος, pro ἀφιστάμενος. & ὁπλησίαν pro πολιτείαν.

[c] Διετάραξε,] Συνετάραξε *Voſſ.* ἐ συνεῖραξε *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*

[d] Κρείσσων μὲ] Sic *MSS.* quo modo legendum eſſe monuit *Cotelerius* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 610. antea erat κρεῖσσον.

[e] Κατιδίαν] Κατ' ἰδίαν frequentibus occurrit. HUDS. Κατ' ἰδ. SPANH.

[f] Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔστιν ὅπως ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*

[g] Διέτριψε] *L. B.* διέτρεψε.

[h] Ἐκείνῳ ἅμα δοῦλοι] Ἐκείνῳ & ἐκείνων in *MSS.*

[i] Καταλείποιεν,] Καταλίποιεν *Vat.*

[k] Ἐπιψηφίζειν αὐτῶν] Ἐπιφημίζειν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à *pr. m.*

[l] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτῷ.

[m] Ὀλέθροις.] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat, ὀλίθροις ἢ ἁπάντων, ἀεσθμῷ, & mox εἷς ἂν ὁ Γάιος.

[n] Ἀνύποιστον] Gen. ἀνύπιστον· Vel ἀνύποιστον *Heſych.* ἀνύποιστον, ἀφόρητον, ἀνυποφόρητον· SPANH.

[o] Πλέω τε πάντων] Πλείω *Busb.*

[p] Ἀπέδειξεν,] Ita *Busb.* ἐπιδείξαι *Voſſ.* ἀποδείξαι *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἀποδείξας in *Editis.*

[q] Ὀργὴν] *L. B.* ὠργισμένων.

[r] Ἐπαφιεὶς,] Sic lego, levicula cum mutatione, pro ἐπαφεὶς, quod ἀφιεὶς habeat *Busb.*

[s] Κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ] Iterum ex conjectura. in *libris*, κερδαίνει.

[t] Ἀποχρῆ,] Forſan ἀπέχρη, καὶ σὺν εἰς τὰ χρ.

[u] Παροικεσίᾳ] Παροικησίᾳ Thucyd. l. 11. p. 111. B. ſupr. lib. 9. c. 8. §. 3. παροικὶ κολασθέντες ἔπαθον· ἀλλ. lib. 7. c. 7. §. 1. παροικεσίᾳ· & c. 8. §. 7. SPANH.

[x] Ὑπόπτου τὸ ἀδεὲς,] Ἀπόπτου *Voſſ.*

[y] Αἱρεῖσθαι] In *Marg. L. B.* αἰρέσθαι.

[z] Καὶ πρὸς] *L. B.* καὶ τὸ.

[a] Δικαιοί τε ἐσὲ προνοῆσαι] Ita lego ex conjectura; δίκαιοί τε πρόνοιαν, ἅμα τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τὴν ὠφέλειαν ἁπάντων in *Editis* & *MSS.*

[b] Ἢ] Abeſt à *L. B.*

[c] Προεισηγμένοις,] *L. B.* πρόσθεν εἰσηγημένοις.

[d] Φέρουσιν,] Sic legendum cenſui. φέρειν *Voſſ.* φέρειν in *Editis Aliiſque.*

[e] Ἐφεστηκότα,] Conf. infr. §. 3. SPANH.

[f] ὯΙ] *L. B.* ὡς.

[g] Ἐπαίομεν συμφορὰς ἀνηκέστους,] Ἐπάθομεν *Voſſ.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *importabiles incurrentes ærumnas, & dein, etiam proximis malorum videbamur autores*; ac ſi legiſſet, κακῶν τε τοῖς πέλας αὖτιοι ἐδοκοῦμεν. In *Editis Aliiſque*, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς ἀνηκέστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπείδομεν. Nam illa τῶν πρόσθεν ex conjectura repoſui, & κακοῖς τε τοῖς πέλας in κακά τε τοῖς πέλας mutavi.

"calamitates non ferendas audivimus, propinquio-
"rum mala vidimus, metu moriendi cum virtute
"etiam morti ſummo cum dedecore conjunctæ
"occumbentes. Ante omnia autem tyranni inter-
"fectoribus honores quam ampliſſimos habere *fas*
"*eſt*, præſertim vero Chæreæ Caſſio. Nam ille
"erat unus ſecundum deos qui conſilio manuque
"nobis libertatem peperit: cujus haud decet *vos*
"obliviſci, ſed & ei, ut qui ſub tyrannide ante o-
"mnes pro libertate veſtra conſilium ceperit,
"primuſque in diſcrimen ſemet conjecerit, recu-
"perata libertate honores decernere, idque primum
"veſtro conceſſu juſſuque factum oſtendere. Opus
"enim pulcherrimum eſt, & quod viros liberos *in-*
"*primis* decet; benefactoribus gratiam reponere:
"qualis & ille erga nos univerſos exſtitit, Caſſio
"& Bruto qui Cajum Julium peremerunt plane
"diſſimilis; quoniam iſti quidem ſemina diſcordia-
"rum bellique civilis in urbe ſeminarunt, ille ve-
"ro cæſo tyranno malis etiam omnibus inde ortis
"civitatem liberavit.

3. Sentius hujuſmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auſcultarunt & ſenatus & equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exſiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus incluſus erat inſculptam habens Caji imaginem, quem ille, præ ſtudio dicendi, ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, ſibi auferre oblitus eſt. Et ſculptura quidem è veſtigio fracta eſt. Cæterum cum in multam noctem res productæ eſſent, tum Chærea etiam à conſulibus ſignum petiit: atque illi libertatem dederunt. Iſta autem, poſtquam facta eſſent, & præſentibus admirationi erant, & vix fidem invenerunt. nam, anno poſt centeſimo, quam illis primo ablata fuerit imperii poteſtas, ad conſules rediit ſignum dare: quippe illi, priuſquam regio dominatu teneretur civitas, in milites poteſtatem habebant. At Chærea, ubi ſignum acceperat, militibus tradidit qui à Senatu ſtabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt eſſe ſine imperatore quam ſub tyrannide. Atque illi quidem cum ſuis tribunis abierunt: pauloque poſt etiam populus lætus admodum diſcedebat, cum ſpei plenus tum multum elatus, quod ſummam poteſtatem ſibimet acquiſiviſſet, nec amplius imperatori ſubeſſet. atque Chærea cum illis magna erat in gratia.

Annulus Sentio, oratione finita, detractus.

Fracta anaglyphe.

Teſſera data à Senatu, libertas.

4. Chærea autem indigne ferens Caji uxorem ſuperare & filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem deletam eſſe, (utpote quod foret ut quiſquis ex illo reliquus eſſet, is in perniciem civitatis legumque ſupereſſet) ac præterea perficere feſtinans quod in animo agitaverat, ſuumque in Cajum odium lætitia complere, mittit Julium Lupum, unum è tribunis, qui Caji uxorem filiam-

Chærea Lupum mittit, ut Caji uxorem filiamque interficeret.

"ρὰς ἀνηκέστους, κακά τε τῶν πέλας ἐπείδομεν, [h] φό-
"βῳ γὰρ μὴ ἀρετῆς πλούτῳ μὴ αἰσχύνης τὸ ὑστάτης
"ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον ὂν τοῖς [i] ἀραμέ-
"νοις τὸ τύραννον τιμὰς, αἵ τινες μέγιστοι, τούτους εἰσε-
"νεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέᾳ τῷ Καισίῳ. σοὶ γὰρ τοῖς
"θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔτυμος παρεσχὴς ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ
"τὸ ἐλευθερίας πέφηνεν· ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ'
"ὑπὲ τὸ τυραννικὸν [k] ὑπ' ἐλευθερίας τὸ ἡμέτερας
"προσεβελόντος τε ἅμα καὶ προσκεκινδυνευκότος,
"ὑπὲ τὸ ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τάς τε τιμὰς, πρῶτον
"τε ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀναφῆναι. [l] ἔργον δὲ κάλλιστον
"καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐερ-
"γέτας, οἷος δὴ καὶ ἀνὴρ ἔτυμος σοὶ ἡμᾶς πάντας γε-
"γονεν, ὅδεν προσηλησιώσω Καισίῳ τε Βρούτῳ τοῖς Γαΐου
"Ἰουλίου ἀνηρηκόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν στάσεως καὶ πολέμων
"ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ἔτυμος δὲ μὴ
"τὸ τυραννοκτονίας καὶ τὸ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν
πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρήσατο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις Τρεβέλλιος Μάξιμος περιαιρεῖται τὸν δακτύλιον τοῦ Σεντίου· [m] λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος [n] ἐδεσμεύετο αὐτῷ· καὶ [o] σπουδῇ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει [p] πράξει, ὅπερ ὤφετο, ἐν λήθῃ [q] γεγονότος. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ [r] κατερήγνυτο. προσελθόντι δὲ ἡ νὺξ ὑπὲ μέγα, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον [s] αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους· οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν. [t] ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ [v] ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. [x] ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ἐπέστρεψεν ὑπὲ τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ προδόσις. οὗτοι γὰρ, πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τῶν [y] στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δὲ, τὸ σημεῖον λαβὼν, παραδίδωσι τῶν στρατιωτῶν τοῖς περὶ τὴν σύγκλητον συνεσκηκόσιν. ἦσαν δὲ εἰς [z] στείρας τέσσαρας, οἷς τὸ [a] ἀβασίλευτον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προὔκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστησαν μετὰ τῶν χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος, προχαρὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, [b] ὑπὲ τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ὑπὲ τῷ [c] ἐφεσηκότι. καὶ πᾶσι πᾶσι λῶ ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. [d] Χαιρέας δὲ, ἐν δεινῷ τιθέμενος προελεῖναι [e] τὴν τε γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοίως τὸ ὅλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι [f] ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε προθύμως ἐπιδιδάσκων τελειώσειν τὴν αὐτὸς, καὶ πάνυ εὐφραίνειν μῖσος τὸ πρὸς Γάϊον, [g] Ἰούλιον ἐκπέμπει λόχον, ἕνα τῶν χιλιαρχῶν, κτενοῦντα τὴν

[h] Φόβῳ —— τελευτάς.] Fugientesque cum virtute mori, noviſſima confuſione peribimus *Ruſin.* SPANH.

[i] Ἀραμένοις] Ita *MSS.* ἀρμένοις in *Editis.*

[k] Ὑπ'] *L. B.* ὑπερ.

[l] Ἔργον ὃ κάλλιστον] Ἔργων *Voſſ.*

[m] Λίθος ὃ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος] Solebant enim annulis inſculptas Imperatorum imagines gerere. REL.

[n] Ἐδεσμεύετο] *L. B.* ἐνεδεσμεύετο.

[o] Σπουδῇ τε λεγομένων] Σπουδῇ τῶν λεγ. *Voſſ.*

[p] Πράξει,] *L. B.* πράξειν.

[q] Γεγονότος.] Ita lego. *γεγονότι* in *libris.*

[r] Κατερήγνυτο.] Καθήγνυτο *Voſſ.* κατατήγνυτο in *Editis Aliiſque.*

[s] Αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους] Ἠτεῖ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[t] Ἐν θαύματι] Ἐν θαύματί τε λῶ *Busb.*

[v] Ὁμοία] *L. B.* ὅμοια.

[x] Ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ,] Ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ (vel τοῦ ut in *L. B.*) μεθ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ προδόσις in *Editis* & *MSS.* nullo plane ſenſu. Ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ μετ' ὃ τὴν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφαιρεθεῖσαν ἐπὶ τοὺς ὑπ. &c. legendum eſſe monuit V. Cl. *Thomas Terry* Gr. *L. Profeſſor.* Quam ſane conjecturam acutiſſimam in *prioribus verbis* amplector, in *ſequentibus* vulgatam ſcripturam ſequor: ac deinde *ἐπιστρεψεν* inſertum dedi, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quia reverſa videretur ad conſules hæc poteſtas.*

[y] Στρατιωτῶν] *L. B.* σπειρικῶν.

[z] Στείρας τέσσαρας,] Tres tantum Cohortes illæ dicuntur ἀλλοθ. lib. 2. c. XI. §. 1. περὶ τὰς συμμάχους ταύτας στείρας· SPANH.

[a] Ἀβασίλευτον —— προὔκειτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.* in *Textu* βασιλεῦον) & *Epiphan.* βασιλεύτον in *ceteris.* HUDS. *Gen.* τὸ βασιλεύτον. Nota βασιλεύειν hic dici de regimine Senatus aut Conſulum, & τυραννίδα de dominatione Cæſarum. SPANH.

[b] Ἐπὶ τῷ —— ἐφεσηκότι.] Quaſi ipſi gubernationem Reip. rurſus ei quærerent, & nequaquam ideo ſubjacerent. *Ruſinus.* SPANH.

[c] Ἐφεσηκότι.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

[d] Χαιρέας ὃ,] Ὁ ὃ Χαιρέας *Busb.*

[e] Τὴν τε γυναῖκα Γαΐου,] Ita cum *Cod. Busb.* τὴν γυν. in *reliquis.*

[f] Ὑπολείποιτο.] *L. B.* ὑπολίποι.

[g] Ἰούλιον —— γυναῖκα.] Periit unà & uxor Cæſonia gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa. *Sueton. in Cajo* c. LX. Hic à Joſepho non Centurio, ſed Tribunus dicitur; quod ad Sueton. etiam monuit *Caſaub.* SPANH.

[h] Πρὸ-

τὴν γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν ἀγριότητα. κλιμένῳ δὲ ὄντι συγγενεῖ τῷ Λέντῳ τὴν ὑπὲρ τοιούσδε [h] πρόθεσιν λειτουργίαν, ὅπως μεταχὼν καὶ ὑπὲρ τοιούτοις τῆς τυραννοκτονίας ἀγαθὸς εἴη ἀρετῆς πρὸς τὸ πολιτικῶν, ὡς δὲ καὶ πάντες ὑπερβουλευμάτων δοξάσει κοινωνεῖν τὸ πρῶτον συμπεφευγότων. ἐνίοις δὲ τῶν συνωμοτῶν δοκεῖ ὠμὸν εἶναι τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θράσος [i] χρησόμενον, διὰ τὸ Γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον [k] ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορευκὸς τοῖς κατηλθόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅ, τι καὶ ἄνθρωπον ἀπώλεσε. οἱ δὲ καὶ [l] τὸν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμῃ, τὸ δὲ πᾶν καὶ τὸν ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν [m] ἐπέφερον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δοῦναι ἐννοιῶν δήλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς [n] αὐτῇ ψηφισάμενον, [o] ὡς εἰς μανίαν μεταστάντι, τὰ πάντα αὐτὸν εἶναι τὸν νεανιηγημένον ἐπὶ τῇς Ρωμαίων τύχαις καὶ τὸν ὑποπεπτώκοτα αὐτοῖς οἰκειμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν [p] ὥστε αὐτὸν πελάσαι, ἤδειν γὰρ οἱ ὑποπτεύοντες οἷόν τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐσπέμπει ὁ Λέντος· ἐβραδύνετο δὲ ἧττον μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὥστε μὴ σὺν εἰς καιρὸν διακονηθῆναι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπ' ἀδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ δὲ δόμα πιθανόν. παρελθὼν δὲ ἐπὶ δὲ βασιλείᾳ, καταλαμβάνει τὸν [q] Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ὧν δὲ Γαΐᾳ, ὠθεῖ κατακειμένῳ τῷ σώματι δὲ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν [r] ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μετασῶσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένῳ ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλῷ τῷ παλαιπωρίαν συμφερομένῳ, τὸ θυγατρὸς παρερριμμένης· ἠκέετό τε ἐν τοῖς τοιούσδε ἄδειν ἕτερον, ἢ [s] κατάμεμψις δὲ Γαΐᾳ, ὡς [t] πιθανῷ ὁ ἔχοντος πολλάκις προηγορευκυῖαν αὐτῷ. ἐπ' ἀμφότερα [v] αὐτὸς ὁ λόγος καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις προκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροατῶν, πρὸς ὅ, τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ προσπεφευγότων. οἱ μὲν [x] δὴ ὑποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον, ὡς συμβουλομένης, ὑποσκάζα μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πεπραγμάτων, [y] μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ [z] τῷ αὐτοῦ χρώμενον· οἱ δὲ, ὡς, λόγῳ δὲ πρὸ τῶν συνωμοτῶν ὑπερφοιτήσαντος, Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὑπονοιζόμενον, ὡς προηγορευκυίας διαπροθύμως [a] μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι περὶ αὐτῆς ἐφρόνουν τοῦτο ἦν. ἡ δὲ, ἐπεὶ θεάσατο τὸν πρόσοδον τοῦ Λέντος, τὸ, τε σῶμα τοῦ Γαΐου προδείκνυεν, καὶ ἄσσον ἰέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. [b] ἐπί τε τῇ διανοίᾳ μὴ συνεσκότα ἐώρα τὸν Λέντον, καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχαρισμένην, γνωρίσασα [c] ἐφ' ᾧ ἐχώρει, τῷ τε σφαγεῖ ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, [d] πλησιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἔτι σαφῶς ἐν ὑποψίαις τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ

que perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, ut tyranni-cædis, licet in re hujusmodi, particeps factus virtutis laude decoraretur à civibus, haud secus ac si consiliis eorum omnibus interfuisset qui facinus excogitaverant. Quibusdam autem è conjuratis immanitatis esse videbatur in mulierem sævitiam exercere, quando Cajus magis ex ingenio suo quam illius impulsu omnia comminiserit, quæ in causa fuerant ut & civitas malis ipsam vexantibus succumberet, & civium quosque fortissimos & nobilissimos amitteret: alii contra ejusmodi quæcunque decreta erant ipsi vitio vertebant, & omnino etiam omnium, quæ à Cajo patrata erant, malorum ipsam insimulabant, ut quæ philtrum ei dederit, ut animum ejus sibi obnoxium redderet, & ad amandum eum induceret sibique devinciret: adeo ut, illo ad insaniam adacto, ipsam omnia machinatam esse in fortunas Romanorum, orbisque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam sententiam itum esset, ut morte plecteretur (nihil enim ipsi profuerunt qui *hoc ipsum* dissuadebant) mittebatur Lupus: nec ulla erat mora tarditate sua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne sua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod salutis communis intererat. Cumque ingrederetnr in palatium, Cæsoniam Caji conjugem offendit juxta mariti cadaver humi prostratam, & destitutam rebus omnibus quas moris est exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipsamque fœdatam, & miserandum in modum afflictam, filia propter ipsam procumbente: nec in ejusmodi luctu & mœrore aliud quidpiam exaudiebatur quam Caji accusatio, quod ipsi, quæ toties eum præmonuerat, fidem non habuerit. Quæ verba & eo tempore in utramque partem accipiebantur, & nunc ambiguam etiam præ se ferunt sententiam ea audientibus, quippe qui faciunt ut utrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem ista hoc sibi velle perhibuerunt, ac si consuluisset ei ut ad saniorem mentem rediret, & in cives *suos* sævire desineret, ne *male* interiret ab illis suo more acceptus: aliis vero persuasum est, ipsam, cum rumor de conjuratoribus percrebresceret, Cajum hortatam esse, ut omnibus, etiamsi nihil inique egissent, nulla mora interposita & è vestigio interfectis, sese extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quasi ad agendum segniori, postquam ab ipsa præmonitus fuisset. Atque ista quidem sunt quæ à Cæsonia dicta erant, quæque de ea sentiebant *homines*. Illa vero, quamprimum Lupum advenientem conspicit, ostendebat ei Caji cadaver, & cum lachrymis & lamentis orabat, ut propius accederet. Cumque eum vidisset mente attonitum, & quasi ad aliquid agendum quod sibi displiceret accedentem, facta ei cognitione qua de causa veniebat, prompte admodum jugulum nudabat, deûm hominumque fidem implorans, quemadmodum ii consueverunt qui vitam

De Cæsonia uxore Caji diversæ sententiæ.

Cæsonia fortiter moritur.

[h] Πρόθεσιν λειτουργίαν,] Πρόθεσιν vel προθέσει in *libris*, excepto *Lugd. Bat.*

[i] Χρησόμενον,] *L. B.* χρησάμενον.

[k] Ἢ συμβουλῇ] Hic μᾶλλον subaudiendum relinquitur, ut in locis aliquammultis *N. Fœderis.*

[l] Τὸν μὲν ἐπὶ τοιούτοις] Τῶν μὲν & mox γνωμῶν in *Editis Aliisque.* τὸν μὲν & infra γνωμῇ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* unde rescripsi τὸν μὲν ἐ. τ. ἰ. ἀ. γνώμῃ.

[m] Ἐπέφερον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ὑπέφερον in *ceteris.*

[n] Αὐτῇ ψηφισάμενον,] Αὐτῷ *Busb.*

[o] Ὡς εἰς μανίαν μεταστάντι,] Ita lego è *Cod. Busb.* ὡς deerat in *Editis Aliisque.*

[p] Ὥστε αὐτὸν πελάσαι,] Ὥστε non agnoscit *Busb.* & commode satis abesse potest.

[q] Καισωνίαν,] Ita scribo ex *Dione Cassio.* in *Josephi* libris Κεσωνίαν vel Κεσσωνίαν.

[r] Ἀτυχίᾳ ὢν χαρίζοιτο] Sc. ἀπείᾳ.

[s] Καθάμεμψις δὲ Γαΐᾳ,] Ita *Busb.* κατάμεμψιν in *Editis Aliisque.* καθάμεμψιν *Vat.*

[t] Πιθανῷ ὁ ἔχοντος.] Iterum cum *Busb* assentiente *Voss.* πιθανὸν in *Editis Aliisque.*

[v] Αὐτὸς ὁ λόγος] Hæc δὲ ὁ λ. *Voss*

[x] Γὰρ ὑποσημαίνειν ἔφασαν] Illud γὰρ è *Cod. Voss.*

[y] Μὴ παρ' αὐτῶν] *L. B.* καὶ παρ' αὐτὸν.

[z] Τῷ αὐτὸ] Abest à *L. B.*

[a] Μαλακῶς] *L. B.* μαλακῷ satis bene. HAV.

[b] Ἐπεί τε τῇ Διανοίᾳ] Ita lego ex conjectura. ἐπεί τε τῇ Διανοίᾳ συνεσκότα ἑώρα τὸν Λέντον, καὶ μηδὲν προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχωρισμένην in *Editis* & *MSS.* ἐπεί τε Διανοίᾳ οὐκ αὐτῷ συνεσκότα ἑώρα τὸν Λέντον, καὶ μηδὲν προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν κεχωρισμένην δὲ V. Cl. *T. Terry Gr. L. Pr.*

[c] Ἐφ' ᾧ ἐχώρει,] Ἐφ' ὃ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* forsan pro ἐφ' ᾧ.

[d] Πλησιωμένη] Conf. supr. c. 1. §. 17. προσιώμενοι. SPANH.

tam in desperatis planeque perditis habent, jubensque ut perficere non moraretur quod in ipsam constituerant. Atque illa quidem forti & magno animo moritur hoc modo à Lupo occisa, ac deinde filiola *ejus*. moxque Lupus, ista ut nunciaret, ad Chæream properavit.

Caji elogium.

5. Cajus igitur, cum quatuor annos demptis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur. vir, etiam antequam imperium adeptus est, durus & vecors & summe maleficus; voluptatibus deditus, & fautor delatorum. iis quidem quæ terribilia erant obstupescens, adeoque in cædem paratissimus; potestatem vero habens in hoc ipsum, ut stolide ferox & elatus eos quos minime oportet injuriose tractarit, & occidendo & contra leges agendo sibimet quærens divitias. Et diis quidem & legibus superior esse & haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inusit, ea omnia majoris æstimavit quam virtutem. Et quidem amicorum immemor erat, summi licet fuerint & in maximis rebus spectati, quibus *forte* irasceretur, pœnas vel ob levissima infligens, atque universos virtute præditos pro inimicis habebat; ac ad omnia quæ sua juberet voluntas, indomita & effrenata ferebatur cupiditate: quo factum ut etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, unde & illi maxime apud cives vehementius conflari cœptum est odium, quo *simile quid*, longo tempore non conspectum, & ægre fidem impetrarit, eosque ad inimicitias cum flagitii auctore suscipiendas excitarit. Opus autem ullum, *vere* magnum aut regium ab eo factum nemo memorare potest, quodve præsentis sæculi & futuri hominibus in emolumentum cedat, præter receptacula ab ipso cogitata circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. quod in confesso est apud omnes maximum esse opus & navigantibus utilissimum; haud tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. in causa autem erat rerum inutilium studium, & quod, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis & munificus esse desierit. At vero & orator erat optimus, utraque lingua tam Græca quam Latina valde exercitatus, & quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis & non mediocriter accuratis ex tempore respondens, ita factus ut majori quam quisquam alius persuadendi vi pollere videretur, tam ex ingenii felicitate, quam quod ad eam augendam multam exercitationem adhibuerit. nam necesse erat illi doctrinæ plurimum attendere, utpote filio nepotis ex fratre Tiberii, cui in imperium successit, quod & ipse, ad summam in ea gloria aspirans,

κελεύσαι μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος ἃ ἐπ' [e] αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἦδε μὲν εὐψύχως τοιότῃ τελευτᾷ [f] τὸν τοῦ Λέπιδ, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ Λέπιδ πᾶσα προσαγγέλλων ἔπραξε τοῖς περὶ τ Χαιρέαν.

5. [f] Γάιος μὲν δὴ, τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ῥωμαίων [g] λείποντα τεσσάρων μηνῶν, οὕτω τελευτᾷ. ἀνὴρ, καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ σωῆλθε, σκαιός τε καὶ [h] κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φιλοβολῇ. καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσαι φονικώτατος· [i] τῆς δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ [k] πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς ὃς ἥκιστα ἐχρῆν [l] ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον καὶ νομίμου μείζων ἐπιφανῶς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, τοσούτῳ δὲ ἐπιόντων τῆς πλησίον. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ἀπεπιμᾶ [m] τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας [n] ἀμνήμων ὢν, εἰ καὶ πλείστη τε καὶ διὰ μεγίστων γένοιτο, οἷς [o] ποτὲ ὀργισθεὶς ἀπεπλήξατο κολάσεως καὶ ἐπ' [p] ἐλαχίστοις, πολέμιον ἢ ἡγέμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ σωεργόμενον, [q] ἀναντίλεκτον ἀπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσε τὴν ἀπιθυμίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ [r] ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ ἧς καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλὸν χρόνον μὴ ἱσορημένον, εἴς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τ παρόντα ἀναπαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδεν αὐτῷ πεπραγμένον [s] εἶποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σωόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, [t] πλήν γε τοῦ περὶ Ῥήγιον καὶ Σικελίαν [v] ἀπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ὃ μὴν [x] καὶ ἀπὶ τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' [y] ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμελητέρως αὐτῷ ἀπιπονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἦν ἡ περὶ τὰ ἀρχαῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανᾶσθαι εἰς ἡδονὰς, ἃ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τὴν ἀπὶ τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώττῃ [z] τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· σωίεσαν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σωτεθεῖσί τε καὶ ἐκ πλείονος σπουδυκειμένοις ἀντεπῶν ἐκ τοῦ ὀξέως, φανλῶαι πιθανώτερος ἐν μείζονι πράγματι [a] παρ' ὃν τινα οὐ γνώμενος, εὐκολίᾳ τε εἰς αὐτὰ τῆς φύσεως καὶ τοῦ [b] εἰς ἰσχὺν αὐτῇ [c] σπουδάζεσθαι μελέτῃ τοῦ ἀπιπονεῖν. [d] ἀδελφοῦ γὰρ παιδὸς υἱὸς γεγονότι Τιβερίου, ὃν καὶ διάδοχος γίνεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντίχεσθαι, διὰ τὸ καὶ [e] αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα

[e] Αὐτῆς συνέθεσαν.] Ita *Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

[f] Γάιος —— τελευτᾷ.] Cajus imperavit Annos III. & Menses VIII. *Dio* p. 669. tribus annis, mensibus novem, diebus 28, & *Sueton. in Cajo* LIX. imperavit triennio & x. Mensibus diebusque VIII. Ita etiam *Clem. Alex. Strom.* l. 1. SPANH.

[g] Λείποντα τεσσάρων μηνῶν.] Vide *Casaub.* ad *Sueton.* in *Caligula*, c. 59. & *Pagi* Criticam ad *Ann. Baronii* p. 34.

[h] Κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον] Κακοπραξίας *Busb.*

[i] Τῆς δὲ ἐξουσίας] Pro τε substitui δὲ, ut respondeat præcedenti μὲν.

[k] Πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν] Sic lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) antea erat, πιμπλάμενος, δὲ ὑβρίζειν &c.

[l] Ἀλόγῳ] *L. B.* ἀλόγως.

[m] Τιμιώτερα ἐνόμισεν] Ita ex conjectura. τιμωρίαν ἐνόμισεν ἀρετῆς in *Editis* & *MSS.* τιμὴν ἐνόμισεν. ἀρετῆς γὰρ φ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sua credidit esse ornamenta: virtutis & amicitiarum immemor, quando contra hæc cum illatione supplicii frequenter exorsus est.* Est qui malit, ἐπιζημίᾳ τιμᾶν ἐνόμ. δρ.

[n] Ἀμνήμων] Illud μὲ insertum dedi, quod mox sequatur δὲ. HUDS. Ediderat itaque V. D. μὲ ἀμνήμων, εἰ καὶ &c. Verum quum illam, quam posuimus, lectionem, exhibeat *Lugd. Bat.* conjectura præstantiorem judicavimus. HAV.

[o] Ποτὲ ὀργισθεὶς] In libris τότε, & mox ἐπλήξατο κολάσεως καὶ ἐλαχίστοις.

[p] Ἐλαχίστοις,] *L. B* ἐλαχίστως.

[q] Ἀναντίλεκτον] Conf. supr. c. 1. §. 13. SPANH.

[r] Ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν,] Drusillæ, de qua *Sueton.* in Cajo c. LXXIV. qui tamen de aliis etiam Caji sororibus ait: *Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit.* De Caji & Drusillæ sororis amoribus Dio etiam l. LIX. p. 648. & cum reliquis etiam sororibus p. 657. SPANH.

[s] Εἶποι ἄν τις,] Ita *Busb.* εἶποι τις in *ceteris.*

[t] Πλήν γε —— πλοίων.] Hujus operis non meminit Suetonius in rebus Caji & operum ab ipso susceptorum c. XXI. SPANH.

[v] Ἐπιπονηθέντος] Mallem ὑπονοηθέντος ὑποδοχείῳ.

[x] Καὶ] Abest à *L. B.*

[y] Ἡμίεργον] Vid. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες' *Hippocrat.* de Arte p. 1. ἡμίεργα. SPANH.

[z] Τῇ Ἑλλάδι] Τῇ τε Ἑλλωίδι *Busb.* Videsis *Suetonium* in *Caligula*, c. 53.

[a] Παρ' ὃν τινα] *Gen.* παρήλικα, Vel παρ' ὁντινα. SPANH.

[b] Εἰς ἰσχὺν] *L. B.* ἰσχύν.

[c] Περιπλάσσειν μελέτῃ δὲ ἐπιπονεῖν.] Ita lego. (accedit jam & *Lugd. Bat.* auctoritas) περιπλάσσειν in *libris.*

[d] Ἀδελφοῦ —— Τιβερίου,] Tiberii fratris filio natus; nempe Germanico, Drusi Tiberii fratris filio. SPANH.

[e] Αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα] Vide *Suetonium* in *Tiberio*, c. 70. & 71.

[f] Ἐπιλ-

πρῶτα ἐν αὐτῇ καταρξῶν διαπρέπειν, καὶ σωφιλοκάλει Γαΐῳ, συγγενῆς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἴκων ὑπηρεσίας. ἐπῃώρυσέ τε τῶν κατ' αὐτὸν πολιτῶν, ἃ μὲν ἀντισχεῖν οἷά τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν [f] ἐπελθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον ἔξεστιν πράσσειν ῥᾳδίως παρέσται. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ [h] τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποστησάμενος τὸ κατ' [i] ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, [k] μέχρι δὴ τῷ πρόσθεν τοῦ ὑβρίζειν [l] ἀπαμφισθητήσεως εὐνοίας ἧς πρὸς αὐτὸν ἐσχήσαντο, [m] καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ὑποβληθεὶς πλάτταται.

excellebat, pariterque ac ille eloquentiæ ſtudebat Cajus, viri neceſſitudine ſecum conjuncti & imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuæ ætatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſivit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari & regere, quibus ex poteſtate rationi reddendæ non obligata facile & expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adjunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, & eruditione & gloria præſtantiores fuerit æmulatus, magno ſtudio *a ſuis* colebatur: poſtea vero depoſita benevolentia quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιος ἁρπάζεται ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ τὰ στρατόπεδα ἄγεται· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

CAP. III.

Quo modo Claudius è domo extrahitur, & in caſtra aſportatur; utque Senatus legatos ad eum mittit.

Κλαύδιος ἦ, παρ' ἃ [n] ἀνώτερον ἔφην, [o] ἀποῤῥήξεως αὐτῷ [p] τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης, καὶ ἔτι οἴκου θορυβηθέντος πάθῃ τῆς Καίσαρος πλάττης, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατηλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ἀδημίαν κινδύνων αἰτίαν πάλαι τῆς γνωριότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγε αὐτὸν, καὶ τοῖς [q] παροῦσιν ἀρκῶν [r] ἦν, παιδείᾳ τε [s] σωφρονῶν, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ πάντας ἔτι εἰς θόρυβον ἀνακειμένους παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε γὰρ ποίας κατηλήφθαι τὸ ὄχλον, καὶ ὅτι βασιλείᾳ παντὸς στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεως γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀπειρίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπῃωρότων σωματοφυλάκων, [t] οἱ περὶ [v] τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς στρατιᾶς κατορθωτήριον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τῷ μὲν Γαΐου πεμφθέντι ἐν ὀλίγῳ πιθόμενοι λόγῳ τὸ κατὰ δίκην αὐτῷ τὰς τύχας σωζεσθαι, πάσῃ περὶ αὐτὸς ἀνεσκοπουῦντο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοιτο καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν πεμφθείσαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητι χαρίζεσθαι τὸ ἐκείνων μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τῶν περὶ τῶν Ἀσπρήνατ ἐπῄεσαν τὰς κεφαλὰς περιφερομένας. εἰσῆκτο δέ πῃ πρὸς βαθὺ ὀλίγοις βαθμίσι [x] χωρίον, ὑπερσκελῶς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ Γρᾶτος τῶν περὶ τὸ βασίλειον τοῖς τῶν [y] στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὸ μὲν [z] ἀκριβωσαμένῳ τῷ ἔψει ἀμαθὴς ὢν περὶ τὸ σκότος, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸ ὑποληπτὸν κρύπτης εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένον, προσῆλθέ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ἐπιγνωρίζει, [a] καὶ [b] Γερμανικὸς μὲν ἔστος, φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ [c] ζητήσωμεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενα. Κλαύδιος ἦ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας [d] μὴ κατὰ φόνον

Laudius autem, cum de via, ut ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant qui cum Cajo erant, & turbata eſſet domus ex calamitate quam paſſa eſt morte Caji, de ſalute ſua anxius & ſollicitus, in locum quendam anguſtum deveniens ſemet occultabat, nihil quod ſibi periculo eſſet ſuſpectum habens, præter natalium claritatem. nam vitam privatam agens modeſte ſe geſſit, & præſentibus contentus erat, & ſtudio literarum, Græcarum præcipue, deditus, & modis omnibus turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, & tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent ac ſi de pavore & confuſione privatorum participaſſent, illi qui prætoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caji ſupplicium parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidiſſe crediderint, id potiſſimum agebant, quo modo rebus ſuis optime conſulerent; præſertim cum Germani ab interfectoribus pœnas exigerent, ſuæ magis ut gratificarentur crudelitati, quam ut communi utilitati proſpicerent. Quæ omnia augebant trepidationem Claudii de ſalute ſua ſolliciti, maxime cum videret Aſprenatis & cum eo cæſorum capita circumferri. quodam autem in loco ſtabat, in quem aſcenſus erat paucis gradibus, ut in obſcuritate deliteſceret. Quem ubi conſpexerat Gratus, unus è militibus qui regiam cuſtodiebant, non valens ſatis accurate faciem ejus noſcere præ tenebris, hominem tamen eſſe exiſtimans qui *illic* inſidias locaret, propius acceſſit, ac cum illum rogaret Claudius ut recederet inſtare cœpit; atque apprehenſum eum agnovit, & ſequentibus dixit, & hic quidem Germanicus eſt, agite, eum conſtituamus imperatorem. Tum Claudius, ubi eos animadvertit ad ipſum extrahendum paratos, ve-

Quo ſeretipit Claudius poſt eadem Caji.

Gratus forte incidit in Claudium, loco obſcuro latitantem.

f Ἐπελθόντα ὄλεθρον] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐλθόντα in *Editis Aliiſque.*

g Τῷ πρόσθεν] Antea erat τὸ πρόσθεν.

h Τὰ πάντα] *L. B.* πάντα.

i Ἀπαρχὰς,] *L. B.* ἀρχὰς.

k Μέχρι δὴ] *L. B.* μέχρι ᾗ.

l Ἀπαμφισθητήσεως εὐνοίας] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* ἀναμφιάσεως in *libris.* in *Marg. L. B.* ἀπαλειφείσης.

m Καὶ μίσους ὑποφυέντος,] Illud καὶ infertum dedi.

n Ἀνώτερον ἔφην,] *Sc.* p. 926. in princip.

o Ἀποῤῥήξεως αὐτῷ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* nec aliter, ut puto, *Epiphanius*, qui vertit, *interruptione facta viarum.* διαῤῥήξεως in *Editis Aliiſque.*

p Τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης,] Τῶν σὺν Γαΐῳ (Γαΐου *L. B.*) ὁδῶν *Busb.*

q Παροῦσιν ἀρκῶν] Sic lego cum Cl. V. *T. Terrio*, πᾶσιν ἀρκῶν in *libris.*

r Ἦν,] Illud ἦν è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Σωφρονῶν,] *L. B.* συνιὼν.

t Οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον,] Videſis Cl. *Perizonium* de *Prætorio* contra *Hubertum*, p. 125.

v Τὸ] *L. B.* τὸν.

x Χωρίον, —— σκότῳ.] In Diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. *Sueton.* in *Claud.* c. x. SPANH.

y Στρατιωτῶν.] Palatini milites, iidem mox σωματοφύλακες §. 2. SPANH.

z Ἀκριβωσαμένῳ] *L. B.* Ἀκριβωσομένῳ.

a Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

b Γερμανικὸς μὲν ἔστος,] Germanici cognomen Druſo poſteriſque ejus à Senatu datum, memorat *Suetonius* in *Claudio* c. 1.

c Ζητήσωμεν τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.] Ita *Gall.* ζητήσωμεν in *reliquis.*

d Μὴ κατὰ φόνον] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nè*

veritusque ne similiter ac Cajus morte plecteretur, obsecrabat ut sibi parceretur, illis in memoriam revocans, ut vitam aliis quam minime molestus egisset, illoque imprudente & *invito* accidisset quod factum erat. ad quæ Gratus subridens, dextra prehensum sic alloquitur, "Humiliter adeo loqui de-"sine, cum te magno elatoque animo cogitare "oporteat de imperio, quod dii Cajo ablatum tuæ "concessere virtuti, orbis terrarum commoda re-"spicientes. age vero, & proavorum solium tibi-"met vindica." Sustinebat autem ipsum, præ metu simul ac gaudio, ex iis quæ dicta erant, labentem.

Ad Claudium latebris extractum concursus fit militum.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant multi è satellitibus; & Claudium abductum videntes, tristem præ se ferebant vultum, existimantes cum rapi ad supplicium ob nuperas damni injurias, cum & à negotiis turbisque per totam vitam abhorruerit, & Cajo imperante in magnis versatus fuerit periculis: quidam etiam censebant, consules decere judicium de illis ferre. Cumque plures ad eos aggregati essent milites, & multitudo *inermis* fuga dilapsa est, & Claudio progrediendi difficultas erat propter virium imbecillitatem: nam lecticarii ejus, dum ipse cum strepitu rapitur, oblata fugæ facultate, se periculo eripuerant, de salute domini desperantes. Cum autem perveniissent in aream * palatii (quem quidem urbis Romanæ locum primum habitatum esse tradunt qui de ejus originibus scripserunt) & jam attentarent curam reipublicæ, multo major fit militum concursus, Claudium oculis suis intueri gestientium; magnoque tenebantur desiderio illum constituendi imperatorem, ex sua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui sui gloriam ad summam auctam iis omnibus reliquerat quibuscum versatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant aviditate qui in Senatu dominabantur; quæque admiserant & perpetraverant dum imperio potirentur. Insuper, dum ad rei difficultatem attendebant, secum cogitabant, illis, si rerum summa iterum in unius potestatem deveniret, periculum esse ab alio quocunque imperium occupaturo, præter Claudium, qui, cum ipsorum concessu & benevolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem hujusmodi meritis parem illis retribuet.

3. Ita & inter se solique secum differebant, eademque ad obvios quosque proferebant. qui, cum ista audirent, libenter in eorum sententiam concesserunt, & armatis cinctum sublimem in castra perferebant, ne quid eis festinantibus impedimento esset. Interea autem orta est dissensio inter popu-

Claudius rapitur ad imperium.

ἀποθάνοι τὸν Γαΐα, φειδὼ ἀχεῖν ἠξίᾳ τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθὴς [e] ἀνάμνησιν [f] αὐτοῖς ὑποπτεῖς, καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γράτος μειδιάσας, ὑπεπάτησε τῆς δεξιᾶς, καὶ, "παῦσαι, φη-"σὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε "μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ᾗ οἱ θεοὶ "Γάϊον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ [g] συνεχώρησαν ἀρετῇ, σεσ-"νοιαν τ' οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι τῶν προγόνων "ἀπολάμβανε τ' θρόνον." [h] ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν ἅμα πάνυ βαίνῃν τοῖς ποσὶ δυναμένον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τ' εἰρημένων.

β'. Συνεστρέφοντο δὴ περὶ τ' Γράτον ἤδη καὶ πλείους τῶν [i] σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τ' Κλαύδιον ἀγόμενον [k] ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ δ' ὑπὸ κόλασιν ἕλκεσθαι τ' ὑπὸ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπεάγμονα βίᾳ βίᾳ δ' παντὸς, καὶ κινδυνώδεις ἔ τι μετρίως ὑπὸ τ' Γαΐου ἀρχῆς ὠμιληκότα· πινὲς δὴ καὶ τοῖς ὑπάτοις [l] ἐμπρέπειν κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων δ' στρατιωτικῶν συστρεφομένων, φυγή τε ἦσαν δ' ὁμίλου, καὶ [m] πεζόδων ἀσθένεια τῷ Κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν δ' σώματος· ἐπεὶ δ' οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ [n] πύστεως ἐσημαινομένης φυγῇ ἔσωζον αὑτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος ἡμένοι τὴν σωτηρίαν δ' δεισάντες. ἐν εὐρυχωρίᾳ δὴ δ' παλατίου γινομένοις· πρῶτον δὴ οἰκηθῆναι τ' Ρωμαίων πόλεως τοῦτο [o] σημαίνουσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένοις, πολὺ πλείων ἡ ὑποφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν [o] δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περί πλείστου τε ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σῆσθαι τ' ἄνθρωπον, [p] εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς δὴ ἦν αὐτοῦ, ὑπὲρ μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπὸς κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσήει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυναστευόντων, καὶ ὁπόσα ὑπὲ τῆς πρὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ὡς δὴ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν [q] διά τινος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν, [r] ὅθεν δὴ τὸν ὑπερχωρήσαντα καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσαντά τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἢ ὑπὲ τοιούτοις γένοιτο ἂν ἀρχθῆναι.

γ'. Ταῦτα ὡς τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι [s] διηρωτῶν. οἱ δὴ πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν προκλησιν, συμφράξαντές τε ἐκ πλείστους ἦγον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον [t] φοβούμενοι ἀναβαστάσωσι, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ [v] ἔπειξις.

propter Cajum ipse quoque mereretur. antea erat, μὴ κἀ φανῇ ἀποθάνοι τὸν Γαΐου. HUDS. Glossa *Marg.* in *L. B.* perperam, φανῇ εἶπε τ' φόνου ποιητικῶς. HAV.

e Ἀνάμνησιν] Ἀναμνήσεων αὐτοὺς καὶ δ' ἀπρ. *Busb.*

f Αὐτοῖς ὑποπτεύεις,] Ita lego. αὐτοὺς in *libris.* HUDS. MS. *L. B.* confirmat docti Interpretis emendationem. HAV.

g Συνεχώρησαν ἀρετῇ,] Συνεχωρήγησαν *Busb.*

h Ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν] Ita etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *supportabatque eum.* Est tamen qui malit ἀνεβάσαζον.

i Σωματοφυλάκων.] Conf. supr. §. 1. SPANH.

k Ἐσκυθρώπαζον,] Illud ἰσκυθρώπαζον inserui è *Cod. Busb.*

l Ἐμπρέπειν κρίσιν] Ἐπιπρέπειν ἀξίουν τὴν κρίσιν τὴν ἐπ' αὐτῷ *Busb.* ἐπιπρέπειν κ. η. τ. π. α. *L. B.*

m Πεζόδων ἀσθενείᾳ τῷ Κλαυδίῳ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* πεζόδων ἀσθένεια δ' Κλαυδίου in *Editis Aliisque.*

n Πύστεως ——— αὐτοὺς,] Nolui aliquid in *textu* mutare, licet valde mihi placuerit conjectura acutissima V. Cl. *T. Terrii*, Gr. *L. Professoris*, ᾗ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ παρασχῆς γνωμένης, φυγῇ ἔσωζον αὑτοὺς. HUDS. Recte fecit *Hudf.* quod conjecturam, licet probabilem non receperit, illam enim diversam à *Josephi* mente fuisse docet lectio MS. *Lugd. Bat.* quam inseruimus. Ediderant *Hudf.* & alii φέροντες, ᾗ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ διαγενομένης φυγῆς *c. a.* Ipse *Epiphan.* in illis *factaque turba*, nostram lectionem agnoscere videtur, verum in reliquis vel Codex ejus multum variavit, vel ipse potius sensum verborum non est assecutus, vertens: *Pluribus autem militibus aggregatis, factaque turba, fugæ totius plebis exortæ sunt. Tunc Claudio propter corporis debilitatem fugere non valente, cum in vehiculo rapientes, pro ejus incolumitate soliciti, cum fuga ad palatium devenerunt.* Versioni *Hudf.* interposuimus verba *cum strepitu*, illa enim vel similia exigunt Græca, quæ significant lecticarios Claudii in mediis istis turbis, sibi ipsis quoque metuentes, aufugisse. HAV.

* *Palatii* ——— *reipublicæ*,] Errat *Josephus*, ut videtur, nam in castra statim delatum esse narrat *Suetonius* in *Claudio*, c. 10. *Casaub.*

o Δεχομένων δ' Κλαυδίου,] Eo modo *Busb.* δεχομένοις in *Editis Aliisque.*

p Εὐνοίᾳ τῇ δ' Γερμανικοῦ.] Iterum cum *Cod. Busb.* ὀνόματι in *reliquis.*

q Διά τινος,] *L. B.* δι' ἑνὸς, quod si non ex εἰς ἑνὸς superiori linea natum est, significat *à singulis illorum* simile illis impendere periculum. HAV.

r Παρὰ τ' ἐπιχωρήσαντα] Ita lego ex conjectura. antea erat, κἀ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τ' ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν διά τινος κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισταμένων τ' ὅλων, παρὰ ἐπιχωρήσαντα κἀ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλ.

s Διηρώτων.] Forte διηγοῦντο. COCC.

t Φοβούμενοι ἀναβαστάσωσιν,] Vicissim succollantibus in castra delatus est. *Sueton. in Claud. c.* x. SPANH.

v Ἔπειξις.] *Lugd. Bat.* ἐπίδειξις.

πειξις. [x] διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι τὸ τὴν δύναμιν καὶ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματος [y] τὸ τὸ [z] πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν [a] ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβριν τῶν τυράννων ἡγούμενοι φιλοπμύμενοι ἀφαδισράσκειν, [b] χρόνῳ [c] πλαχόν· ὁ ἢ δῆμος φθόνῳ τὸ πρὸς ἐκείνους καθιστάμενος, καὶ τῶν παλαιοτέρων αὐτῆς ὑπερόμισμα τὰς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτὸ καταφυγὴν, ἔχαιρε [d] τῇ Κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, [e] ὁρῶν τὸ ἔμφυλον, ὁποῖα καὶ ἐπὶ Πομπηίῳ ἦν οἷα, ἀπαλλάξειν αὐτῶν [f] ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνοῦσα ἢ ἡ βουλὴ τὸ Κλαύδιον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον [g] ἄνδρας ἀρετῇ τοὺς ἐξ αὐτῶν πρώτους, οἳ διδάξειαν "[h] μηδὲν ἐπὶ "[i] καθέξει τὸ δεχθῆς βιάζεσθαι, πλὴν συγχωρεῖν ἢ τῇ συγ- "κλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, [k] ἢ ἑσόμενον, καὶ "τῷ νόμῳ πλὴν συγχωρῆσαι τὸ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμῳ τιμᾶ "πρώτοις, μνημονεύοντα [l] ὧν τε οἱ πρότεροι τύραννοι "κακώσεων τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου ἐς αὐτὸς κιν- "δυνεύσας σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσοντα τὴν βαρύτητα τῆς "τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πραττομένης τὸ ὕβρεως, αὐ- "τὸν ἑκουσίως ἐπὶ παροιμίᾳ θαρσεῖν τὸ πατρίδος. καὶ "πθομένῳ μὲν, [m] καὶ τὸ πρότερον ἀπράγμονος τιμᾶ "ἀρετὴν ἐπιδεικνυμένῳ βέβαιον, τιμὰς τε ὑπάρξειν "αἱ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφισθεῖεν τὸ πολιτῶν, καὶ ἐπιχω- "ρήσει τὸ νόμου τὸ μέρος ἄρχοντι τε καὶ δεχόμενον κερ- "δαινέν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ ἢ ἀπονοοίτο, μηδὲν ἐκ τῆς "Γαΐου τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ἴσθι τε γε [n] αὐτοὶ ἐπι- "τρέψειν. τὸ τε γὰρ στρατιᾶς πολὺ εἶναι τὸ συνεργικὸν αὐ- "τοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πληθὺν οἰκετῶν [nn] οἷς "χρήσαιντο αὐτοί. μέγα ἢ μέρος [o] τοῦδε ἐλπίδα εἶναι, καὶ "τοῦ τύχου, τῆς τε θεοῦ σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ "τοῖς μὴ ἀρετῆς ἕνεκα τὰ καλὰ τῶν ἀγώνας ποιουμένοις. εἶναι "ἢ [p] τοιούτους οἳ ἂν ὑπὲρ ἐλευθερίας μάχωνται ἢ τῆς πατρίδος.

lum ſenatumque: dum illi priſtinam appetunt dignitatem, & inductam à tyrannorum inſolentia ſervitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis invidens, & frœnum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe intelligens, ſibique *adverſus potentiorum injurias* perfugium, Claudii raptu gaudebat, quòd exiſtimaret ab ipſo facto imperatore ſublatum iri diſſenſionem civilem, illi non diſſimilem futuram quæ ſub Pompejo exarſit. Senatus porro, cognito quod milites Claudium in caſtra tranſportaverant, ſui ordinis viros *dignitate* præſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad im- *Senatus legatos ad Claudium mittit.*
"perium adipiſcendum vim ullam adhiberet, ſed
"Senatui cederet, è tot *tantiſque* viris unus, futu-
"ruſve ex illis, legibuſque concedens providere
"quod ad reipublicæ ordinem magni interſit, &
"in memoriam revocans mala quæ civitati intu-
"lerunt priores tyranni, quæque ſub Cajo etiam
"ipſe cum eis pericula pertulerat; neque, cum ode-
"rit tyrannidis ſævitiam, quam alii inſolenter ex-
"ercebant; ipſe ſponte ſua auderet in patriam de-
"bacchari. quapropter ſi *Senatui* morem gerat,
"oſtendatque ſe prioris vitæ quieti cum virtute
"conjunctæ firmiter adhærere, fore ut maximis
"cumuletur honoribus à liberis civibus, & optimi
"viri exiſtimationem ſibi pariat, qui non grave-
"tur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc
"ſubjici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, me-
"liora non edoctus ex Caji interitu, per illos non
"licebit. nam & non exiguam militum manum
"ab illis ſtare, & armorum ſupereſſe copiam, ſer-
"vitiorumque multitudinem, quorum opera in
"promptu ſit. Sed hoc præcipue ſpem illis face-
"re & fortunam & deos non alios eſſe adjuturos,
"quam qui pro recto & honeſto contendunt cer-
"tantque. tales autem iſtos eſſe qui pro patriæ li-
"bertate pugnant.

δ. Καὶ οἱ μὲν πρεσβεῦται, [q] Οὐηράνιος καὶ [r] Βρόκ- 4. Et quidem legati, Veranius & Brocchus tri- *Veranius & Brocchus legati.*
χος, δήμαρχοι ἢ ἦσαν ἀμφότεροι, τοιάδε ἐχρῶντο τοῖς buni plebis, hujuſcemodi verba habuerunt: pro-
λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ πεσόντες, cumbenteſque ad ejus genua ſuppliciter orabant,
μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν ne in bellum & calamitates urbem conjiceret. Et
πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πληθύι τὸ Κλαύδιον πε- cum viderent eum ſeptum magna frequentia mili-
φραγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς παρόντας ὄντας συγκεῖσθαι tum, *ſentirentque* cum ejus copiis conſulares mini-
τῇ πρὸς αὐτὸν, [s] ἐπῆνον, "εἰ δὲ δεχθῆς ὀρέγοιτο, πρέπει me conferendas eſſe, adjecerunt; "ſi concupiſceret
"τῆς βουλῆς δέχεσθαι διδομένου. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαι- "imperium, *debere* à Senatu datum accipere. me-
"μονέστερον χρῆσθαι τὸ μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τὸ δι- "lioribus enim auſpiciis & majori cum felicitate
"δόντων πραγματεύσασθαι. "eo uſurum eſſe, cui contigerit ut dantium bene-
"volentiæ acceptum referat.

[x] Διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι] Διεσήκεσαν *Busb.*
[y] Τι ἕ] *L. B.* τ' ὐ.
[z] Πρότερον ὀρεγόμενοι,] Πρωτίρεν *Busb.*
[a] Επακτον] *L. B.* ἐπακτλὼ.
[b] Χρόνῳ] *L. B.* χρῶ.
[c] Παρεχὼν·] Ita lego. παρέχον in *Editis & MSS.*
[d] Τῇ Κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ,] Τὲ Κλαυδίᾳ τῇ ἁρπαγῇ *Busb.*
[e] Στάσιν τε] *L. B.* πάσι τε.
[f] Υπολαμβανομένων] *L. B.* ὑπιλάμβανον.
[g] Ανδρας ἀρετῇ τους ἐξ αὐτῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἄνδρας ἀρετὰς ἐξ αὐτῶν in *Editis Aliiſque.* ἄνδρας ἀρετῇ τὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ δ. *Vat.*
[h] Μηδὲν ἐπὶ] Iterum cum *Busb.* & *Epiphan.* μὴ δὲν in *ceteris.*
[i] Καθέξει] Καθίξει, κρατήσει *Heſychius.* SPANH.
[k] Η ἐσόμενον] Ησσώμενον *Busb.* & *Lugd. Bat.* Hoc modo diſtinxiſſe videtur *Epiphanii* codex. συγχωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ τοσῶνδε ἕνα ὄντα. nam vertit, *ſed magis ut Senatui tantorum virorum unus cederet.*
[l] Ων τε οἱ πρότεροι] Ita *Busb.* ὧν οἵ τε πρότερον *L. B.* ὧν οἱ πρ. in *reliquis.*
[m] Καὶ] Abeſt à *L. B.*
[n] Αὐτοὶ ἐπιτρέψειν.] Αὐτοὺς *Busb.* αὐτοῖς *Hen.* à *pr. m.* αὐτοὺς à *ſecunda.*
[nn] Οἷς χρήσαιντο αὐτοί.] Ita lego. οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς in *libris.*
[o] Τοῦδε ἐλπίδα εἶναι,] Τάδε ἐλπίδα εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[p] Τοιούτους οἳ] Ita lego. τοὺς in *libris.*
[q] Ουηράνιος καὶ Βρόκχος,] Dio l. LX. p. 665. Υπατοι &c. Δημαρχικῆς τιμῆς ὄντες, ad Claudium non additis eorum nominibus. *Sueton. in Claudio* c. X. accituſque & ipſe per Tribun. Pleb. in Curiam. SPANH.
[r] Βρόκχος,] Βρόγχος legendum cenſui. Vèrum Βρόγγχος (ut in *L. B.*) & Βρόγχος & Βρόγχας in *Gracis.* Juxta *Epiphanii* libros Βρόκκος aut Βρόκκιος. in ora exemplaris *Caſauboni* appingitur *Brutus*, ac ſi Βροῦτος legiſſet.
[s] Επῆνον,] Ita *Busb.* in *ceteris* deeſt vox ἐπῆνον, legunturque εὖγε ἀρχῆς. in *Epiphanii* verſione, *ſuadebantque ſimul, ut ſi appeterent principatum &c.*

III. CAP. IV.

Quænam acta erant à rege Agrippa in gratiam Claudii: & quomodo Claudius, imperium adeptus, Caji interfectores necari jussit.

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῆ Κλαυδίᾳ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τῷ δορυφορικῷ καταλαβών, τὲς Γαΐᾳ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

Claudius benigne legatis respondet.

CLaudius autem, ut qui non nesciverit qua arrogantia missi erant legati, ex illorum etiam consilio ad moderatiora conversus est in præsens; non tamen ita quin se ex metu recolligeret, partim quidem audacia militum *animatus*, partim vero Agrippæ regis, hortantis, ne tantum imperium ultro oblatum è manibus dimitteret. qui, omnibus quidem Cajo præstitis, prout deceret hominem ab ipso honoratum, (nam & Cajum mortuum complexus est, & collocatum in lectulo operuit quoad ejus fieri potuit, dein ad satellites se recepit, nuncians Cajum quidem vivere, vulneribus vero cruciato medicos accersere dicens) cum audiret raptum esse à militibus Claudium, properabat ad eum; quem cum turbatum offendisset & in eo fere ut Senatui cederet, confirmabat eum, & hortabatur ut imperium capesseret. Ubi autem ista Claudio dixerat, eodem, unde digressus erat, revertebatur; & accitus à Senatu, delibuto capillo, quasi post compotationem finitam, aderat, & ex Senatoribus quæsivit quid de Claudio factum sit. Quibus id quod erat dicentibus, ac præterea illius sententiam de summa rerum rogantibus: se quidem ajebat, pro Senatus dignitate mori non recusare, dispicere tamen suadebat, quid è re sua esset, procul habentes favorem & gratiam. imperium enim sibimet vindicantibus opus esse armis, atque militibus qui illa induant, ne ab istis imparati *in pericula* labantur. Senatu autem respondente, sibi armorum abunde esse, pecuniamque collaturos, & exercitum non solum jamjam conflatum habere, sed & novum se delectum habituros manumittendo servos: Agrippa subjiciens, utinam, inquit, ô Senatus, res vobis succedat ex animi sententia. Verum non dubitanter mihi dicendum, quoniam in salutem vestram futura est oratio. "Scitote igitur "milites qui à Claudio stabunt veteranos esse, & "in re militari longo tempore exercitatos; nostros "autem, utpote ex convenis & servitiorum turba "quibus inexspectato data est libertas, *novos* fore "& intractabiles; & contra belli scientes peritosque in aciem rudes educemus, & qui gladium "stringere nesciunt. quapropter mihi *optimum* vi"detur mitti ad Claudium qui ei suadeant ut im"perium deponat: & ad legationem *istam* obeun"dam ipse paratus sum.

Κλαύδιον δ' ἠπίασε μὲν μεθ' οἵας αὐθαδείας [c] ἀποστείλειαν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μετριώτερον [v] ἐτράπετο, ἀ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ [x] περὶ αὐτὸν φόβῳ ἀφιγμένος, ἅμα μὲν θάρσος [y] τῶν στρατιωτῶν, ἅμα δ' Ἀγρίππα καὶ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τὴν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκιστα αὐτόμολον. [z] ὃς, πράξας μὲν καὶ περὶ Γάϊον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ μὲν τιμῆς ἠγμένον· [a] καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν [b] περιέπλεξε καὶ Γαΐᾳ, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης, καὶ προσείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὲς σωματοφύλακας [c] ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γάϊον [d] ἀπαγγέλλων, [e] κακοπαθοῦντα δ' ὑπὸ τραυμάτων ἰατρὲς μεταπέμπεσθαι λέγων· πυθόμενος δ' ὑπὸ Κλαυδίου τοῦ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγέντος, ὠθεῖται πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν πεπραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγαγεν ἀναπλαμβάνεσθαι κελεύων τὴν ἡγεμονίας. ταῦτα δὴ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλάσσοντος αὐτὸν τὸ βουλῆς, [f] χρισάμενος μύροις τοῦ κεφαλοῦ, [g] ὡς ἀπὸ συνουσίας, γινομένης [h] ἀναλύσεως αὐτῇ, παρῆν, καὶ ἤρετο τὲς βουλὰς τί [i] πέπραχε Κλαύδιος. τῶν δὲ [k] τά τε ὄντα φαμένων, καὶ προσαναμενομένων ἓν τινα γνώμην ἔχοι [l] περὶ τοῖς ὅλοις, τελοῦσαν μὲν ὑπὲρ τὸ κατ' ἐκεῖνον εὐκλεὲς ἕτοιμος ἓν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε [m] περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι εἰς ἡδονὴν φέροι [n] ὑπεξελομένους. χρείαν γὰρ εἶναι [o] τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φρόξαιντο [p] αὐτοῖς, μὴ εἰ ἀφοβήσκοι καθιστάντες εἰς τὰδε σφαλεῖεν. ἀποκεναμένης δὲ τῆς βουλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρημάτων εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς [q] τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς, "τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δίχα γιγνομένης. εἶπε μὲν, ὦ βουλὴ, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑπατυχὼν, πράσσοι ὅπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον δὲ ὅδεν ἐνδοιάσαντί μοι, ἀφικὲ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. "ἴστε δὴ στρατὸν, ὃς ὑ"πὲρ Κλαυδίου μαχεῖται, πλήθει χρόνου ὁπλιτεύσαν μεμε"λετηκότα· τὸ δὲ ἡμέτερον συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆ"θος ἔστι καὶ τῷ δόξαι τῆς δουλείας ἀπηλλαγμένων, "δυσκράτητον· πρὸς δὲ τεχνίτας [s] μαχούμεθα πρόσφα"τοι ἄνδρας, μηδὲ ὅπως [t] ἀσῶσι τὸ ξίφη εἰδότας. "ὥστε μοι [u] δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πείσοντας κατα"θέσθαι τῷ δορυφορικῷ, πρεσβεύειν τε ἕτοιμός εἰμι.

Agrippa; postquam Caji cadaver curasset, ad Claudium se confert.

Agrippæ, à Senatu accitî, consilium.

2. Atque ille quidem ita loquutus est, eisque assentientibus, cum aliis missus & Claudio seorsum trepidationem Senatus indicat, autorque erat ut more imperatorio responderet, & ex dignitate sua & potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudi-

Agrippa cum aliis à Senatu ad Claudium missus. Claudii responsio ad legatos.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκατατεθειμένων, πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τῷ τε παρόντι τὸν βουλῆς διηγεῖται καὶ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον [x] ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τῆς ἐξουσίας χρώμενον. [y] ἔλε-

---

c Αποστείλειαν,] Ita lego. ἀπεστείλαιεν in *Editis Aliisque.*

v Ετράπετο] Sic *Busb.* τρεπόμενος in *cæteris.*

x Περὶ αὐτὸν φόβῳ ἀφιγμένος] Ita lego. πρὸς αὐτὸν in *libris.*

y Τῶν στρατιωτῶν,] Sic cum *MSS.* τῷ in *Editis.*

z Ος, πράξας μέν] Illud ὃς ex *MSS.*

a Καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν] Καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν &c. in parenthesim inclusi.

b Περιέπλεξε δὲ Γαΐᾳ,] Ita lego. ἀπείπασε in *Editis* & *MSS.* Est qui malit ἀπείπατο.

c Υπεχώρει] Επεχώρει *Voss.*

d Απαγγέλλων,] Επαγγέλλων *Voss.*

e Κακοπαθοῦντα —— λέγων·] Ita *Busb.* κακοπαθοῦντ' ὃ ἀ. τῷ. ἰατρὲς μεθιεὶς λέγων in *Editis Aliisque.* in *L. B.* κακοπαθοῦντί γε ἀ. τ. ι. μετίεις (in *Marg.* μετίεις) λέγων.

f Χρισάμενος μύροις τοῦ κεφαλοῦ,] Ita lego. (& lectionem confirmat *Lugd. Bat.*) χρησάμενος in *libris.*

g Ως ἀπὸ συνουσίας,] Hoc modo lego & distinguo. antea erat, ὡς ἀπὸ συνουσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ.

h Αναλύσεως] Conf. lib. VI. Cap. 3. §. 1. SPANH.

i Πέπραχε Κλαυδίου,] Sic *Busb.* & *Voss.* πεπράχθαι in *Editis Aliisque.*

k Τά τε ὄντα φαμένων,] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ ὄντα φ. κ. προσαναμενομένων τινα in *cæteris.*

l Περὶ τοῖς ὅλοις,] Περὶ τὰς ὅλας *Voss.*

m Περὶ τῷ συμφέροντι,] Περὶ τὸ συμφέρον *Busb.*

n Υπεξελομένους.] Ita *Busb.* & *Voss.* ὑπεξελόμενον perperam in *Aliis.*

o Τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις] Τοῖς ἀρχῆς *Voss.*

p Αὐτοῖς,] Forte αὐτὰς. COCC.

q Τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὲς,] Eo modo *Busb.* τὸ μέντοι αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

r Δυσκράτητα·] Ita *Busb.* δυσκράτητον in *Editis Aliisque.*

s Μαχούμεθα] Sic *Busb. Voss.* & *Gall.* μαχόμεθα in *cæteris.*

t Σπάσι τὰ ξίφη εἰδότας.] Ita lego. σπάσιν *Voss.* σπάσιν in *cæteris* omnibus præter *Busb.* qui σπάσειεν habet, forsan pro σπάσειαν.

u Δοκεῖ πέμπειν] Δοκεῖν *Busb.*

x Αποκρίνεσθαι,] Αποκρίνασθαι *Busb. Hen.* & *Vat.*

y Ελεγεν —— μέσον.] Hac in Senatu per Agrippam à Claudio missum dicta referuntur ἀλλοι. lib. 2, c. XI. §. 2. SPANH.

γω οὖν Κλαύδιος, "ὰ θαυμάζειν τὴν βελὴν ἡδονῆ μὴ "φέρουσαν ἄρχειν, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι πεφυᾶν τ [z] πρό- "τερον ὑπὸ τὸ ἡγεμονεύειν καταφανῆναι. γεύσεσθαι δ' αὐτὰς, "ὑπεικείας [a] τῇ καθ' αὐτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι "μὲν μόνῳ τ ἀρχῆς ἐσομένης [b] αὐτῷ, ἔργῳ δὲ [c] κοινῆς "πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον. Ἀλλὰ πολλῶν δὴ καὶ ποικί- "λων [d] ὠδικημένων πραγμάτων, ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων, καλῶς "ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, τοιούτων ἀκρο- άσει λόγων [e] καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. Κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν. πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ [f] δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας [g] πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κατ' ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον κατ' ἀριθμὸν, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια.

γ'. Σωνεκάλουν δὲ εἰ ὕπατοι τὴν βελὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς [h] νικηφόρου Διὸς, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτὰς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· τοῖς δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆς ἐλευθερίας [i] γενόντες, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδυνίᾳ τῆς δουλείας ὑπαφληφότες ἀβιοτεῖν ἀργίαν τοῦ πονεῖν, ἢ κλώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων πρὸς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καταζῆναι. σωνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν ἢ πλείους, καὶ ἀμφιβαλλομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τῆς σωνεργούσης αὐτοῖς στρατιωτικῆς, [k] στρατηγικὴν αὐτοκράτορα κελευόντων τὸν βελὸν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὰς ἀπεφαίνοντο περὶ τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ δοκοῦντι ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ὑπεῖδεν, ὅσις [l] τοσαύτης πρόσεισιν ἀξίας. [m] ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν μὲν πολὺ πλέον, [n] δι' ἁμαρτίαν μὲν τῆς κατὰ τὸν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ Κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένος τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμων. καὶ γὰρ [o] Μινυκιανὸς Μάρκος, [p] καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γυναικότητι ἀξιόλογος ὢν, καὶ ἀδελφῷ Γαΐου γεγαμηκὼς Ἰουλίαν, πρόθυμός τε ἦν ἀντιποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρριπτοῦντες. Οὐαλήριόν τε Ἀσιατικὸν [q] Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων ἐνθυμίων. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος ὅ τινος ἐλάσσων, [r] ὑπεχωρηθέντων τῶν ὑπεθυμιωμένων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὑπὲρ τὴν πόλεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τ μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεύγοι τὴν πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέσχοντο.

δ'. [rr] Τῇ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας καὶ Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὑπαιθρίῳ λόγων ἦσαν

us, "se minime mirari, Senatum ægre ferre principis dominatum, quòd attritus fuerit priorum "crudelitate, qui ad imperii majestatem evecti "erant. nunc vero meliorum temporum moderationem degustaturos esse, ipso ad reip. gubernacula sedente; cum nomine tantum penes ipsum foret imperium, re autem vera omnibus secum commune. Illis itaque convenire ipsi non diffidere, qui illorum in conspectu multa & varia obiit negotia" Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiæ sacramento illos ad fidem sibi servandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, & duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exercitibus, ubicunque essent, daturum se promittit. *Sacramentum à militibus exigit.*

3. Consules autem Senatum convocabant in Jovis Victoris ædem, cum *multa* adhuc nox esset. quorum alii quidem in urbe sese occultabant, animo vacillantes ubi aliquid *de concione* audiverint: alii vero in prædia sua rustica concesserunt, providentes quónam res evasura esset cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in servitute, ab omni periculo vacua, vitam agere inertem & otiosam, quam cum paterna dignitate in ambiguo hærere de salute. Veruntamen haud plures quam centum convenerunt: cumque de iis, quæ in manibus erant, deliberarent, derepente sublatus est clamor militum, qui ab illis stabant, postulantium ut Senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, & multorum dominatu non perditum iret Principatum: & quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis sed uni *alicui* imperium deferendum esse; illis autem permittere ut dispicerent, quis tanta præfectura dignus sit. adeo ut res Senatus multo magis inter se contrariæ essent, & quod de libertate glorioſa excideret, & valde metueret Claudium. non tamen deerant qui dominatum affectarent, & propter majorum gloriam & cognationem ex nuptiis. Nam & Marcus Minucianus erat, qui, & sua nobilitate illustris, & in matrimonio habens Caji sororem * Juliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprimebant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoribus Caji, ab ejusmodi cogitatione inhibebat. Fuissetque cædes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuissent potestas contendendi cum Claudio. Quin & præsto erant & gladiatores insigni numero, & milites qui in urbe excubias agebant, remigesque qui in castra confluebant; adeo ut ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, à conatu destiterint. *Senatus à Consulibus convocatus.* *Milites imperatorem à Senatu postulant.* *Nonnulli è Senatoribus dignitatem istam expetunt.*

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chærea sociique, aggressi sunt orationem habere ad *Chærea militibus iratus.*

x Πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταφάντων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* πρότερον in *Editis Aliisque.*

a Τῇ καθ' αὐτὸν,] Τῶν κατ' αὐτὸν *Busb.*

b Αὐτῷ, ἔργῳ δὲ] Illud αὐτῷ è *Cod. Busb.*

c Κοινῆς πᾶσι περικειμένης εἰς μέσον.] Ita *Busb.* κοινῇ in *reliquis.*

d Ὠδικῆσθαι πραγμάτων,] Ita lego. ἀδικήσεων πρ. in *libris.*

e Καθομιληθέντες,] Συγκαθομιληθέντες *Busb.*

f Δωρεῖται) —— ὅμοια.] Donavitque singulos custodes corporum quinque millibus drachmis, & Ducibus nummorum promeritam posteriorem largitus est: sed & militibus absentibus similia compromisit *Rufin.* omisit hæc pleraque *Gelen.* SPANH.

g Πεντακισχιλίαις δραχμαῖς] *Sc.* Viginti HS. millia. *Suetonius* habet tantum *quina dena HS.* Vide *Scaligerum* de *re Nummaria*, p. 86.

h Νικηφόρου] *Rufin.* Triumphatoris. *Melius* Victoris. SPANH.

i Γεγονότες, —— δουλεύειν] Ita cum *Cod. Busb.* & mox κρεῖττον. (quomodo etiam *Lugd. Bat.* habet) γεγονότος & κρείττω in *Editis Aliisque.*

k Στρατηγικὸν αὐτοκράτορα] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *petentium ut militaris imperator eligeretur.* στρατηγὸν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Nota στρατηγὸν Αὐτοκράτορα, de Imperatore Romanorum, quod alias de summis Exercituum Ducibus à Græcis dicitur. SPANH.

l Τοσαύτης πρόσεισις ἀξίας.] Τοιαύτην *Busb.*

m Ὥστε ἐναντία τὰ] Ita etiam *Epiphan.* ὥστε ἐν ἀδημονίᾳ τὰ *Busb.*

n Δι' ἁμαρτίαν] Καὶ ἁμαρτίᾳ *Busb.* κ. τ. ἑ. αὐχήματος, καὶ φόβῳ *Busb.* Κλ.

o Μινυκιανὸς Μάρκος,] Μινυκιανὸν Μάρκον —— ἀξιόλογον ὄντα —— γεγαμηκότα —— πρόθυμον ὄντα ἀν. τ. πραγμάτων κατεῖχον *Busb.* & *Voss.*

p Καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γυναικότητι] Ita lego. καὶ τὸ καθ' αὐτὸν in *Editis* omnibus & *MSS.* præter *Gall.* qui habet καὶ καθ' αὐτόν.

* *Juliam*,] *Livillam* vocat Suetonius in vita Claudii cap. 1. COCC.

q Μινυκιανὸς] Conf. supr. c. 1. §. 8. SPANH.

r Ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων] Συγχωρηθέντων *Busb.*

rr Τῇ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν] Illud τὴν inseritur ex *Lugd. Bat.* HAV.

ad milites. quos cum universi viderent manu illis silentium indicere, & in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere cœperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere, quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram ægre laturi essent. Senatus autem dubitabat, & quo modo regeret aut imperio regeretur, & militibus eorum auctoritatem defugientibus, & Caji interfectoribus amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chærea, accensus in iram, quod imperatorem peterent *milites*, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Cajo devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis milites attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res & illis exprobrabat Chærea, atque alia multa hujuscemodi, seque Claudii caput allaturum *minabatur*. indignum enim esse *ajebat*, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis & sublatis signis se propiebant ad Claudium, adjuncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. ita Senatus desertus est à suis propugnatoribus, & Consules ferme in privatorum ordinem redacti: quin & consternatio erat ubique & mœstitia, nemine sciente quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios convicia jactabant, & ipsos *vehementer* pœnitebat. Tum Sabinus, unus è Caji interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum ut Claudius fiat imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Cajum contemptui habuit, vitam *jam* vitalem esse existimaret, cum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituatur. Chærea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

Opprobrium in eos jacit.

Senatus desertus à militibus.

Sabini mina.

ς'. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum: & Consulum alteri Q. Pomponio, *cum eódem veniret*, crimini milites objiciebant præcipue quod Senatum ad libertatem *asserendam* hortatus fuerat, atque impetum *in eum* fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet: Senatoribus vero qui cum Quinto non idem habitus est honos. nam & quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, & Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, & Senatum convocat in palatium, quò ipse per *mediam* urbem lectica delatus est, deducentibus eum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chærea & Sabinus, *duo* ex interfectoribus Caji, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in

Consulum alter multique è Senatoribus male tractantur à militibus.

Agrippa suadet Claudio ut mitius se erga Senatores gereret.

πρὸς τὰς φαλιώτας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ [a] παύσοντας αὐτὰς ταῖς χερσὶ, καὶ τῷ εἰπεῖν σίγας τι ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, [c] μὴ ἐφεῖς μὲν ὥστε εἰπεῖν, λέγειν δὲ τὸ ὠρμῆσθαι πάντας ὑπὲρ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸ δὲ ἡγησόμενον σκάλοιν, ὡς σὺν ἀνεχόμενοι [v] τὰς τριβάς. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν ἀρχθεῖεν ἂν τρόπον, ὅτι [x] δεχομένων αὐτὰς τὸ στρατιωτῶν, καὶ τὸ Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις σὺν ἐφιέντων. [y] ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν σὺν ἀναχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τοῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον φράσοι. [z] Εὐτύχῃ κομίσειεν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ὅτος, ἡνίοχος τοῦ καλουμένου Πρασίνου, φιλοτάδας Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τὸ στάσιον τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπακείμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὰς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν ἀφροσύνῃ δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ὑ μὲν διετάπησάν γε ὑπὸ τῶν λόγων, ἀλλὰ ταραττόμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα αἰρόμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόσασιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ὅτε σύγκλητος [a] ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, ὥδε ὅτι χρήσοιντο αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ [b] ἀνηρεθεῖσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἷς τῶν Γαΐου σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα ἡσθῆναι, καὶ δολοφονίαν ἐπόψεσθαι κατολαβοῦσαν· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπίπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ὅδε ὅτως ἀποδοθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας ἦ μὲν τοῦ θνήσκειν [c] ἐνδοιαστὸν ὅδεν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέν τοι [d] διακωδωνίζειν δίκαιον τὸν Κλαύδιον.

ε'. Καὶ οἱ μὲν [e] ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅτι ἦ δὲ στρατοπέδῳ [f] πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τὸν Κλαύδιον· καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κόιντος [g] Πομπώνιος δι' αἰτίας μὲν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς [h] ἐπ' ἐλευθερίαν τὸν σύγκλητον ἐκάλουν, [i] ὥρμησάν τε ταραττόμενοι τὰ ξίφη, κἀν ἐπέπεσον αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίου διακεκωλυκότος. ἐκαθάπτετο ἦ αὐτοῦ τὸ ὕπατον ἐξαρπάσας ἐκ κινδύνου· τῶν ἦ συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τῷ Κοίντῳ ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς ἦ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθούμενοι τὸ πρὸς αὐτὸν ἐστεύξεως. Ἀπώνιος ἦ τραυματίας ἀνεχώρει, [k] μὴ τι κίνδυνος εἶεν πάντας αὐτούς. καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καταξῆναι. ὀργιζομένου γάρ τινος κακῶς περὶ τὸν βουλὴν, οὐκ ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθει ἦ Κλαύδιον, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι ἐκ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, προσπέμπει αὐτὸν ἐκ στρατιωτικῆς σὺν πολλῇ πάνυ [l] κακώσει τοῦ πλήθους. προεξήεσαν ἦ τῶν Γαΐου σφαγέων [m] εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ὀλίγας

[s] Παύσοντας αὐτὰς] Παύσαντας *Voss.*
[t] Μὴ ἐφεῖς μὲν] Μὴ ἐφιέναι ὥστε εἰπεῖν *Voss.*
[v] Τὰς τριβάς.] Τῆς τριβῆς *Busb.*
[x] Δεχομένων αὐτὰς] Sic lego. δεχομένης αὐτῶν in *Editis & MSS.*
[y] Ἐν τοιούτοις ἦ ὄντων,] Ἐν τοιούτοις ἦ τοῦ πραγμάτων ὄντων *Busb.*
[z] Εὐτύχῃ κομίσειεν.] Est qui conjicit hunc esse eum, cui libros quatuor priores *Fabularum* inscripsit *Phædrus.*
[a] Ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων,] Ἐν ἐρημίᾳ *Busb.*
[b] Ἀνηρεθεῖσθαι] *L. B.* ἀνῃρεθῆσθαι.
[c] Ἐνδοιαστὸν] *Gen.* ἐνδυασὸν· ἐνδυασμὸς, ἀμφιβολία, ἀπορία· *Hesych.* SPANH.
[d] Διακωδωνίζειν] Διακωδωνίσαι Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 408.
[e] Ἐν τοῖσδε ἦσαν.] Ἐν τοιοῖσδε *Busb.*

[f] Πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο.] Illud πᾶς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
[g] Πομπώνιος δι' αἰτίας μὲν] Ita lego. Πομπήϊος in *Editis* & *MSS.*
[h] Ἐπ' ἐλευθερίαν τὸν σύγκλητον] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπ' ἐλευθερίας in *Editis Aliisque.*
[i] Ὡρμησάν τε ταραττόμενοι τὰ ξίφη,] Iterum cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ὠρμήσαντες ταραττόμενοι ξίφη in *Editis Aliisque.*
[k] Μή τι] *L. B.* μὴ ἦ.
[l] Κακώσει τοῦ πλήθους.] Quorsum κακώσει dicit; an id populo displicuisse credendum; contrarium huic supra dictum. Fuit cum legerem αἰκίσει, *desidério.* Sed locum posse commodum sensum recipere existimo, si ἦ sequens accipiatur pro γάρ.
[m] Εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος,] Εἰς τὸ φανερὸν *Busb.*

[n] Ἠσεί-

λοὺς

σολὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν [n] ἡρῆτο τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος μὲν οὖν, ἐπείπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς [o] ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. τοῖς μὲν τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ὀφθάλμιον δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀνοτρόπῃ δὲ μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο οὖν [p] Χαιρέας τὸν ὀφθαλμὸν θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λύπος τε καὶ Ρωμαίων πολλοί. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπώτῳ καὶ σκληρῷ, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνεδίδου Λύπον εἰς δάκρυα ἐκπεπταμένον. ἀποπηδήσαντά γέ που τὸν στολὸν δὲ Λύπου, [q] καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου, φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναυτία δὲ [r] Λύπου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πολλῶν τε ἀνθρώπων ἑπομένων κατὰ θέαν, ὡς ἦκεν ὀφθὲν τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δι' ἀμελείας αὐτῷ [s] γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ, [t] ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλους κομίζειν ᾧ Γάιον [v] μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λύπος δὲ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλόνων γενομένων, διὰ τὸ μάλακῶς τὸν τραχηλον φέρεσθαι.

ε'. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις [x] ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος [y] τοῖς αὐτῶν ὀφθαλμοῖς φέροντες, καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ πεμένεις, [z] ἵλεων καὶ [a] ἄμεινον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη πλοῦτος βίου συνέτυχε. Σαβῖνον δὲ, Κλαυδίου μὴ μόνον τὴν αἰτίας [b] φθαλύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο [c] ἐκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν πρὸς τὸν ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium *rex* veniret, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chærea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, & jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chærea ad supplicium, & una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chærea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit sed & ex iis quæ Lupo se lachrymis dedenti exprobrârit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, *ille* dicebat, non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad cædes, aut *tum* primum haberet gladium, jubebatque eum afferri quo ipse Cajum peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode è vita exiit præ timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit. *In Chæream & Lupum alioſque animadvertitur.*

6. Paucis post diebus, quando *solennia* instarent parentalia, & populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem conjectis, ipsum obsecrantes ut propitius illis non irascceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chæreæ quidem contigit, ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ut à fide conjuratis data descisceret, seipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto *in corpus*. *Sabinus ſibiipſi manus infert.*

n Ἡρῆτο τῶν σωματοφυλάκων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἥρεῖτο in *Editis Aliisque.*

o Ἑταίρους,] *L. B.* ἑτέρους.

p Χαιρέας τὸν ἐπὶ θανάτῳ,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* in *cæteris* deest Χαιρέας.

q Καὶ —— ῥῖγος.] Hoc non exstat in Versione Rufini. SPANH.

r Λύπου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος.] Mallem λύπης αἰτιάσαιτο.

s Γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγόνει *Vat.* γεγόνασιν in *Editis Aliisque.*

t Ἢ] *L. B.* εἰ.

v Μεταχειρίσαιτο αὐτός.] Διαχειρίσαιτο *Busb.*

x Ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων,] Romæ ἡμέραις ἐναγισμῶν *Rufin.* imminente festivitate. SPANH.

y Τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες,] Τὰ αὐτῶν *Busb.*

z Ἵλεων καὶ ἄμεινον εἶναι] Conf. sup. lib. 15. c. 5. §. 4. SPANH.

a Ἄμεινον] *L. B.* ἄμεινον. *Coccejus* ἀμείνονα.

b Παραλύοντος αὐτὸν,] Ἀπολύοντος *Busb.*

c Ἐκλειπίαν] *L. B.* ἐπικλειπίαν.

d Διάγραμμα] Διάταγμα *alias.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

e Τὴν τε —— Σαμάρειαν.] Conf. *alias.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

f Ἀβιλαν —— ὄρει,] Ita scribo. (ita quoque exhibet *Lugd. Bat.*) Ἀβιλαν in *Josephi* libris. Ἀβιλα, ἐπικληθείσα Λυσανίᾳ *Piol.* & apud *Lucam* (c. 3. v. 1.) exstat memoria Λυσανίου Ἀβιλήνης τετραρχοῦντος, quod ab Ἀβιλα non Ἀβίλα. HUDS. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. & infr. lib. 20. c. 6. §. 1. SPANH.

g Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλαβάρχην.] Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH. Illa Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον in *Marg.* modo habet *L. B.*

h Λυσίμαχον] Λυσίμαχον deest *Voss.* agnoscitur ab *Epiphanio*, qui tamen videtur Ἀλέξανδρον in suo *Codice* non habuisse. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. ad A. M. 1039. p. 623.

i Ἀλαβάρχην,] De *Alabarcha* videsis *Fullerum in Miscell.* L. 4. c. 16. p. 581. & quæ annotavimus ad lib. 18. c. 7. §. 3. & cap. 9. §. 1.

ΚΕΦ. ε'.

CAP. V.

Ὡς Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς διαγράμματα περὶτιθεὶς ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων.

Quomodo Claudius reddidit Agrippæ paternum regnum, ejusque imperium amplificavit: utque edicta proposuit in Judæorum gratiam.

ΚΛαύδιος δὲ, τὴν στρατιωτικὴν πᾶν ὅ, τι μὴ ὑπόπτον ἐκ τῆς ὀξέως ἀνασκοπήσαιμενος, [d] διάγραμμα περὶτιθη, [e] τὴν τε ἀρχὴν Ἀγρίππα βεβαιῶν, ἣν ὁ Γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα. προσετίθει δὲ αὐτῷ πρεῖττα πᾶσιν τοῖς ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσιν, ὅς ἦν πάππος αὐτῷ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τῆς γένους ἀπεδίδου. [f] Ἀβιλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προστίθη, ὄρκιά τε αὐτῷ τιμνόμενα πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ὑπὲρ τῆς ἀμοιβῆς μέσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ τὸν εἶχεν βασιλείαν ἀφειλόμενον, Κιλικίας μέρη τινὰ καὶ Κομμαγηνὴν δωρεῖται. λύει δὲ καὶ [g] Ἀλέξανδρον [h] Λυσίμαχον τὸν [i] Ἀλαβάρχην, Φίλον δίκαιον αὐτῷ γεγονό-

Claudius autem, cum è medio fine mora sustuliſſet milites omnes, quos ſuſpectos habuit, edictum propoſuit, quo & Agrippæ imperium, quod ei dederat Cajus, confirmabat, & regem *verbis quam ampliſſimis* laudabat. quin & adjiciebat quicquid Judææ & Samariæ *olim* ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quaſi cognationis jure ei debita reſtituit. quin & Abilam, quæ Lyſaniæ fuerat, & quæcunque erant in monte Libano, de ſuo adjungebat: fœduſque ab eo ictum eſt cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, cum ei regnum quod habuerat abſtuliſſet, parte quadam Ciliciæ & Commagena donavit. Inſuper & *vinculis* abſolvit Alexandrum Lyſimachum Alabarcham, cum quo vetus *Claudii erga Agrippam benignitas & liberalitas.* *Antiochus Commagenæ rex.* *Alexander Lyſimachus Alabarcha.*

k Καὶ

tus ei interceſſerat amicitia, quique *olim* ſuæ matris Antoniæ procurator fuerat, quem Cajus iratus vinxerat: cujus filius Bernicen Agrippæ filiam duxit uxorem. & hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans, Herodi fratri ſuo collocavit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio.

Herodes frater Agrippæ.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

2. Per idem autem tempus inter Judæos & Græcos exorta eſt ſeditio in urbe Alexandria. Cajo enim mortuo, Judæorum gens, ſub ejus imperio graviter oppreſſa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat præſidi Ægypti, ut ſeditionem illam compeſceret. quin & edictum, ſupplicantibus ei regibus Agrippa & Herode, mittit in Alexandriam & Syriam, ſcriptum in hanc ſententiam. "TIBE-

Claudii pro Alexandrinis Judæis edictum.

"RIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GER-
"MANICUS, PONTIFEX MAXIMUS,
"TRIB. POT. EDICIT. Quoniam jam olim
"cognitum habuimus Judæos, qui in Alexandria
"ſunt & Alexandrini appellantur, ſtatim ab urbe
"condita una cum Alexandrinis habitatum miſſos,
"& civitatis jus ex æquo à regibus conſequutos
"eſſe, id quod palam eſt ex reſcriptis eorum pa-
"riter & edictis, & poſtquam imperio noſtro per
"Auguſtum ſubjecta fuiſſet Alexandria, ſua illis
"integra manſiſſe jura, conſervata per miſſos illò
"diverſis temporibus præſides, nullamque de illo
"jure controverſiam motam fuiſſe, etiam quando
"Aquila præerat Alexandriæ, & cum mortuus eſ-
"ſet Judæorum ethnarcha, Auguſtum non vetuiſ-
"ſe alios deinceps ethnarchas fieri, volentem eo-
"rum quemque ſubjici, ita tamen ut ſuis uteren-
"tur inſtitutis, nec cogerentur patriam religionem
"violare; Alexandrinos autem excitari *contigit* in
"Judæos, una cum illis habitantes, eo tempore
"quo Cajus Cæſar rerum potiretur, qui ex vehe-
"menti inſania & dementia, quod noluerit gens
"Judæorum quidquam contra patriam religionem
"facere, ipſumque Deum appellare, eos *mirum in*
"*modum* depreſſerat: volo *itaque* nihil propter Ca-
"ji amentiam illis detractum iri, quod Judæorum
"genti fuerit conceſſum, ſed jura quibus olim gau-
"debant illis ſarta tecta manere, patriis in moribus
"& inſtitutis perſeverantibus; jubeoque ex utra-
"que parte modis omnibus cavendum eſſe, ne ulla
"moveatur ſeditio poſtquam edictum *hoc* meum
"fuerit publicatum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Judæorum Alexandriam miſſum, ita ſe habuiſſe accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, hu-

Claudii pro Judæis per orbem Romanum edictum.

juſmodi erat. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆ-
"SAR, AUG. GERMANICUS, PONTI-
"FEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CRE-
"ATUS ITERUM, EDICIT. Quandoqui-
"dem me ſupplices rogarint Agrippa & Herodes
"reges mihi amiciſſimi, ut permitterem etiam Ju-

τε, καὶ Αντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τῇ μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαΐου δεδεμένον· καὶ αὐτοῦ υἱὸς Βερνίκλῃ τῇ Αγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. [k] καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος [l] ὁ τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβών, [m] ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Αγρίππᾳ Ηρῴδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν Βασιλείαν [n] εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὴ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον [o] Ιουδαίων πρὸς Ελληνας ἐπὶ τοῖς Αλεξανδρέων πόλεως. πολυτροπωτάτου δὲ Γαΐου τὸ Ιουδαίων [p] ἔθνος ἐπὶ [q] τοῖς ἀρχῆς τοῦ ἐκείνου πεπαυμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Αλεξανδρέων [r] βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· καὶ ἐν ὀπλοις εὐθέως ἦν. καὶ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ [s] ἐπαρχοῦντι καὶ [t] τῷ Αἰγύπτου, ὥστε τὴν σάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὴ Ε διάγραμμα, περιεκεκληκότων αὐτὸν Αγρίππα τε καὶ Ηρῴδου τῶν βασιλέων, εἰς τε τὴν Αλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑ-
"ΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ
"ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ [v] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Επιγνὼς ἀνέ-
"καθεν τοὺς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους, Αλεξανδρεῖς λε-
"γομένους, συσκαλωκισθέντας τοῖς πρώτοις [x] εὐθὺ καιροῖς
"Αλεξανδρεῦσι, καὶ [y] ἴσης πολιτείας φανὲν τῶν βασιλέων
"πτυχόντας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων
"τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ, μὴ τὸ τῆς ἡμε-
"τέρας ἡγεμονίας Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Σεβαστοῦ ὑποτα-
"χθῆναι, [z] πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμ-
"φθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε
"ἀμφισβήτησιν ὡσὶ τούτων γινομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς
"ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ακύλας ἦν ἐν Αλεξανδρείᾳ, καὶ
"πολυτιμηθῆναι [a] τοῦ Ιουδαίων ἐθνάρχου τὸν Σεβαστὸν μὴ
"κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γενέσθαι, βουλόμενον ὑποτετά-
"χθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ πα-
"ραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὴν πάτριον [b] θρησκείαν,
"Αλεξανδρεῖς τε [c] ἐπαρθῆναι καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς Ιουδαίων
"ἐπὶ τοῦ Γαΐου Καίσαρος χρόνων, ἐξ ἃ δὲ τὴν πολλὴν
"ὀπόνοιαν καὶ παραφροσύνην, ὅτι μὴ παραδῆναι ἠθέλησε
"τὸ Ιουδαίων ἔθνος τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ θεὸν
"σεβαζόμενόν αὐτὸν, ταπεινῶσαι ὡς αὐτός· [d] βού-
"λομαι μηδὲν ἀφαιρεθῆναι τὴν Γαΐου παραφροσύνην τῶν δικαίων τῶν
"Ιουδαίων ἔθνει παρεπιδημούντων, φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς
"καὶ τὰ [e] ὕστερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς [f] ἰδίοις
"ἔθεσι, ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πολύ-
"τιμον ποιήσασθαι σπουδὴν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένη-
"ται τὸ ὕστερον ἐπὶ τούτοις μου τὸ [g] διάγραμμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων ἀφίγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς [h] τὰ ἄλλα οἰκουμένης εἶχεν ὧδε. "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥ-
"ΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡ-
"ΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ,
"ΥΠΑΤΟΣ [i] ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕ-
"ΓΕΙ. Αἰτησαμένων μου [k] βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου
"τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια
καὶ

k Καὶ —— Μάρκος] Verſ. *& hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans.* Sed ſic diſtinguendum, καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς παρθένον λαβών, ἀδελφῷ —— (*nam moritur Marcus Alexandri F. qui virginem duxerat*) *Uſſerius* quidem ad annum Chriſti 41. p. 641. cum verſione facit, & ait Marcum, cui deſponſa fuit Berenice, ante nuptias defunctum. verum ſola *Joſephi* auctoritate nititur, cujus verbis vim facit; cum expreſſe dicat *Joſephus* verſu ſuperiore —— αὐτῷ ὡς Βερενίκλῃ —— γαμεῖ. IBBETS.

l Ο τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς,] Τοῦ Λυσιμάχου υἱὸς *Busb.*

m Ἀδελφῷ —— βασιλέων] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

n Εἶναι αἰτησάμενον ὑπὸ Κλαυδίου.] Illud εἶναι non agnoſcit *Busb.*

o Ιουδαίων] Ιουδαίοις *Busb.*

p Εθνος ἐπὶ] Γένος *Busb.*

q Τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκείνου τεταπεινωμένον,] Illud τοῦ è *Cod. Busb.*

r Βιαζόμενον,] Υβριζόμενον *Voſſ.*

s Ἐπαρχοῦντι] Eſt qui malit ἐπαρχοῦντι.

t Τῷ Αἰγύπτου,] Ita *Vat.* τῷ deeſt *reliquis.*

v ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ.] ΥΠΑΤΟΣ poſt ΕΞΟΥΣΙΑΣ adjicit *Busb.* non ita *Graci* cæteri & *Epiphan.*

x Εὐθὺ] Forte εὐθὺς. COCC.

y Ισης —— πτυχόντας.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 7. §. 2. SPAN.

z Πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια] Πεφύλακε *Vat.*

a Τοῦ Ιουδαίων ἐθνάρχου] Εθνάρχαι Ιουδαίων Alexandriæ. REL.

b Θρησκείαν,] Poſt θρησκείαν iſta quæ ſequuntur, ἴσης πολιτείας τοῖς ἄλλοις Αλεξανδρεῦσι πτυχόντων αὐτοῦ, adjicit *Busb.* Verum deerant *Epiphanii* codicibus *noſtriſque* reliquis.

c Επαρθῆναι κ.τ.λ.] Επαρθῆναι συνίδη ſolus *Busb.*

d Βούλομαι μηδὲν] Βούλομαι δὲ μηδὲν *Busb.*

e Ὕστερον δικαιώματα,] Παράτερον *Busb.*

f Ἰδίοις ἔθεσι] Ita *Voſſ.* Ιουδαίοις in *Editis Aliiſque.*

g Διάγραμμα.] Ἀ. Β. Ἀφίγμα.

h Τὰ ἄλλα οἰκουμένης] Οἰκουμένη ſub Romanis. REL.

i Χειροτονηθεὶς] Χειροτονηθεὶς pro inauguratus. REL.

k Βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου] Ita *Busb.* & *Epiphan.* βασιλέως in *Editis Aliiſque.*

l Tum

"καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ [l] Ρωμαίους ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυ-
"λάσσειν, καθὰ [m] τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστε συνε-
"χώρησα, ὐ μόνον τοῦτο [m] τοῖς αἰτησαμένοις με χαρι-
"ζόμενος, ἀλλὰ [n] αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην
"ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους πίστιν καὶ φι-
"λίαν, μαλίστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ Ἑλ-
"λωνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ
"καὶ ὁπὸ τοῦ Θείου Σεβαστοῦ αὐτοῖς ἐπετηρημένα· καλῶς
"δὲ ἔχειν [n] τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ [n] ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ
"τὰ πάτρια ἔθη ἀνεμποδίστως φυλάσσειν, οἷς [n] αὐτοὺς
"ἤδη νῦν προσαγγέλλω μετὰ τούτης τῆς φιλανθρωπίας ὁπό-
"τέρου χρῆναι, καὶ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμο-
"νίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν, τοῦτό
"μου τὸ δόγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κω-
"λωνιῶν [n] μητροπόλεων, τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ [n] τῶν ἐκτὸς,
"βασιλεῖς τε [n] δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβυτῶν ἐγ-
"γράψαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ὡς ἔλαττον
"ἡμερῶν τριάκοντα, [o] ὅθεν [p] ἐξεπίτηδες καλῶς ἀναγνω-
"σθῆναι [q] δυνάσθαι.

"to dæis in omni imperio Romano degentibus jura
"eadem ſervare & habere quæ Alexandrinis con-
"ceſſa, libenter eorum precibus annui, nec ſo-
"lum iis qui à me petierunt hoc indulſi, verum &
"ipſos pro quibus rogatus ſum dignos *hoc beneficio*
"judicavi, propter fidem & amicitiam Romanis
"præſtitam; juſtiſſimum etiam cenſens, nullam,
"ne Græcarum quidem, urbem juribus illis pri-
"vandam, quoniam & ſub Divo Auguſto eis erant
"ſervata: proinde æquum eſſe arbitror ut Judæi
"etiam per univerſum noſtrum imperium patrios
"mores ſine impedimento aliquo ſervent, quos
"etiam nunc moneo ut hac noſtra gratia contenti
"modeſtius ſe gerant, nec religiones aliarum gen-
"tium contemnant, ſed leges ſuas cuſtodiant: vo-
"loque ut hoc meum edictum præſides civitatum
"atque coloniarum & municipiorum, tam intra
"Italiam quam extra, uti etiam reges & principes
"per miniſtros ſuos tranſcriptum habeant, & in
"hujuſmodi loco poſitum intra triginta dies, unde
"de plano recte legi poſſit.

ΚΕΦ. ϛ'.

Οἷα ὑπὲρ Ἀγρίππα εἰς Ἰουδαίαν ὑποστρέψαντος ἐπράχθη ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ ἃ τὸν Πετρώνιον πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔγραψεν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Ἀλεξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν, ἐδήλωσεν μὲν πρὸς Ἰουδαίων [r] ἔχει γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Ἀγρίππαν, κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὃν πρώτης λαμπροτέρας [s] ἐξέπεμψε, τοῖς ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ὑπηρέταις διὰ γραμμάτων ὑπηρεσίας [t] ἐφάμιλλον ἄγειν. ὁ δ', ὡς εἰκὸς μὲν τὸν ὑπὸ κρείττοσι τύχαις ἀνερχόμενον, μετὰ τάχους ὑπέστρεψεν· εἰς Ἱεροσόλυμα δ' ἐλθὼν, χαριστηρίους ἐξετέλεσε θυσίας, [v] ὐδὲν τῶν κατὰ νόμον παραλιπών. διὸ [x] καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τέλος τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τοὺς [y] ἡγεμονίδας χεῖρας εἶδεν, ἀνέθηκε συγγνώμης εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸν [z] ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἔντοσθεν ἀνεκρέμασε φωτοβόλων ὑπὲρ τὸ [a] χαλκοφυλάκιον, [b] ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ ὅτι μεγάλα δυνατὸν ποτε πεσεῖν, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ἐγεῖραι τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ τοῦ αἰλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Ἀγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτὴν ἀπέβη τὸ πρὶν ἀξίωμα· καὶ μετ' ὀλίγον τοῦ πόδης ἐκλυθὰς, εἰς βασιλέα τὸ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ τούτων ἐνοεῖσθαι ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθαίνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνάσθαι φωτὶ φανὲς πάλιν λαβεῖν ὕψος.

CAP. VI.

Quænam Hieroſolymis acta erant ab Agrippa poſt reditum ejus in Judæam: & quæ Petronius ad Doritas pro Judæis ſcripſit.

HIS igitur edictis, in Alexandriam & totum terrarum orbem miſſis, oſtendit Claudius Cæſar qua erat erga Judæos voluntate: moxque Agrippam, regnum * curaturum, ſplendidioribus auctum honoribus dimiſit, cum per literas provinciarum præſidibus & procuratoribus mandaſſet ut amice eum & benevole exciperent. Ille vero, id quod veriſimile erat homini facere cui proſpere omnia ceſſerunt, cum *magna* celeritate reverſus eſt: cumque Hieroſolyma perveniſſet, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil à lege præſcriptum omiſerit. unde & multos Naziræos tonderi præcepit; & catenam auream, quam ei dederat Cajus, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, in triſtis fortunæ monumentum ejuſdemque in melius mutatæ teſtimonium, intra conſeptum templi ſupra gazophylacium ſuſpendit, ut documento eſſet, & maxima poſſe concidere, Deumque ſolere ea quæ ceciderant erigere. omnibus enim oſtendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de cauſa in vincti conditionem mutata fuerit priſtina dignitas; pauloque poſt vinculis laxatus in regem evaſerit *multo* quam ante ſplendidiorem. ut hinc liceat intelligere, ita hominibus eſſe à natura comparatum, ut celſiſſimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum provehi poſſint ad illuſtriorem dignitatem.

Agrippam in regnum ſuum remittit Claudius.

Quænam poſt reditum præſtiterit Agrippa.

2. Cum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinerent, rite præſtitiſſet Agrippa, Theophilum quidem Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in ejus locum ſubſtituit. Erant autem Simoni fratres duo & Boëthus pater, cujus filiam He-

Simon Cantheras pontifex factus vice Theophili.

[l] Ρωμαίους ἡγεμονίας] Sic *Busb.* Ρωμαίοις in *cæteris.*
[m] Τοῖς αἰτησαμένοις] Αὐτοῖς *Busb.*
[n] Ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ] Ita *Vat.* ἀφ' ἡμῶν in *Editis Aliisque.*
[o] Ὅθεν ἐξεπιτήδες καλῶς] Hæc formula (inquit *Seldenus* de *Synedr.* l. 1. c. 8.) Romano in imperio, ut notiſſima, edictis hujuſmodi ſubſcribi ſolebat, literis ſuis tantum initialibus ad hunc modum, U. D. P. R. L. P. *Unde de plano recte legi poſſit.*
[p] Ἐξεπιτήδες] Ἐξ ἐπιτ. SPANH.
[q] Δυνάσθαι.] Forte δυνατόν. COCC.
[r] Ἔχει] *L. B.* ἔχοι.
* *Curaturum,*] *Al.* recepturum.
[s] Ἐξέπεμψε,] Ἐξέπεμπεν *Busb.*
[t] Ἐφάμιλλον ἄγειν.] Ἐφάμιλλον αὐτὸν ἄγειν *Vat.* & *Voſſ.*
[v] Οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον παραλιπών.] Οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ἐστὶν παραλιπὼν *Busb.* παραλιπὼν habet *Voſſ.*
[x] Καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι] Ναζιραίων μάλα συχνοὺς διέταξε ξυρᾶσθαι, τέλος δὲ χρ. *Busb.*
[y] Ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέθη,] Ἡγεμονίας *Busb.*
[z] Ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς,] Ἐπὶ τὸ κρεῖττον *Busb.* & *Gall.* εἰς τὸ κρεῖττον *L. B.*
[a] Χαλκοφυλάκιον,] De incenſis ſub Tito Gazophylaciis *alibi.* lib. 6. c. 5. §. 2. Vide de Gazophylaciis & in iis contentis Ezechiæ Regis 11 Reg. xxxix. 2. SPANH.
[b] Ἵν' ᾖ δεῖγμα,] Ἵν' οὖν δεῖγμα *Busb.*
[c] Τὸν Θεὸν Ἀγρίππας,] Ita cum *Busb.* & *Voſſ.* τῷ Θεῷ in *Editis Aliisque.*
[d] Καινοῦσθαι ἐπιλήσεις δεῖ,] Ita *Busb.* & *Zonar.* Καινῆς in *cæteris.*
[e] Οὗ —— δεδήλωμαι.] Herodis Magni uxor filia Simonis Pontificis. vid. *ſupr. alibi.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum ſupra declaravimus. Tam igitur ipſe quam pater & fratres pontificatum adeptus eſt, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, ſub imperio Macedonum, quod in ſuperioribus memoravimus.

Agrippa in Hieroſolymitas benignitas.

3. Cum autem res pontificatus ita conſtituiſſet rex, Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit. nam remiſit eis tributum quod pro ſingulis ædibus pendebatur, quod pulchrum eſſe duceret, ſe non pati ab illis amore & benevolentia ſuperari. Silam autem omnibus *ſuis* copiis præfecit, quem multorum laborum ſocium & participem habuerat. At paulo admodum poſt Doritæ *quidam* juvenes, ſanctitati anteponentes audaciam *ſuam*, ita facti à natura ut projectæ eſſent temeritatis, ſtatuam Cæſaris in ſynagoga Judæorum poſuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant, ac ſi patriam legem ſublatum iviſſent. Quare ſine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præſes erat, & in Dorienſium quoſdam accuſationem inſtituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus (nam & ipſe pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, alperius ſcripſit in hæc verba. "PUBLIUS PETRO-"NIUS, LEGATUS TIBERII CLAUDII "CÆS. AUG. GERMANICI, MAGISTRA-"TIBUS DORIENSIUM EDICIT. Quo-"niam veſtrum quidam eò inſolentiæ proceſſe-"runt, ut, cum edictum propoſitum fuerit à Clau-"dio Cæſare Auguſto Germanico, quo Judæi "ſuis legibus vivere permittuntur, id non egeritis "ut ei obſequium præſtaretis, ſed omnia è contra "feceritis, prohibentes Judæos conventus ſuos a-"gere, in ejuſmodi loco Cæſaris ſtatuam collocan-"do; qua re & maleficium admittitis non ſolum "in Judæos, ſed & in imperatorem, cujus ſtatua "rectius in proprio templo poneretur quam in "alieno, idque in loco ubi cœtus celebrantur, cum "à natura juſtum ſit ut ſui quiſque loci ſit domi-"nus prout decrevit Cæſar, (nam ridiculum eſſet "mea decreta commemorare poſt imperatoris edi-"ctum, quo Judæis permiſit uti ſuis utantur mo-"ribus *& inſtitutis*, ac præterea ſanciit ut civita-"tis jus ex æquo cum Græcis obtineant) eos qui-"dem, qui talia contra Auguſti edictum auſi ſunt, "ita ut & ipſi indigne ea ferant qui ex primoribus "illorum eſſe videntur, non ſuo ex conſilio ſed po-"puli furore facta eſſe aſſeverantes, jubeo per cen-"turionem Vitellium Proculum ad me adduci fa-"ctorum rationem reddituros, primos vero magi-"ſtratuum hortor, ut ſontes (niſi exiſtimari velint "injuriam ſua voluntate illatam eſſe) centurioni "indicent, operam dantes ne quæ turbæ aut rixæ "præbeatur occaſio, (quam quidam mihi captare "videntur ex iſtiuſmodi rebus) utpote quod ni-"hil mihi cariſſimoque regi Agrippæ curæ magis "ſit, quam ne Judæorum gens occaſionem arripi-"ens, ſemet defendendi prætextu congregetur, & "ad inſaniam uſque tumultuetur. Quo autem cer-"tius cognoſcatis Auguſti de toto hoc negotio "mentem & ſententiam, quæ ille non ita pridem

Doritarum audax facinus.

VI. *Petronii contra Doritas edictum.*

Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωϑ. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνϑ τὰ [f] Ονία παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τὴν τῶ Μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τοῖς προαγούσαις γραφαῖς παρέδομεν.

γ'. Καταςησάμενϑ δὲ τὰ περὶ τὰς ἀρχιερέας [g] ἅτως ὁ βασιλεὺς, τὰς Ιεροσολυμίτας ἠμείψατο τὴν εἰς αὐτὸν εὐνοίας. [h] ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάσης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενϑ ἀντιδόναι τοῖς ἠγαπηκόσι δοῦλοι. [i] ἵππαρχον δὲ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματϑ Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόνϑα. παντάπασι δὲ ὀλίγα χρόνα διελθόνϑ, Δωρίται νεανίσκοι τὴν ἁγιότηϑ [k] προπεθυμένοι τόλμαν, [l] καὶ πεφυκότες εἶναι θρασέως θρέξεις, Καίσαρϑ ἀνδριάνϑα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ιουδαίων συναγωγὴν ἀνέςησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν Αγρίππαν παρώξυνε. καπάλυσιν γὰρ τῶν πατρίων αὐτὸ νόμων ἐνόμιζε. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς Πάπλιον Πετρώνιον, ἡγεμόνα δὲ τῆς Συρίας ὄντϑ τότε, θρασύνεται, καὶ [m] καταλέγει τῶν [n] Δωριέων. ὁ δὲ ἄχ ἧττον ἐπὶ τῷ πραχθέντι χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων θράσεσιν, τοῖς ἀποστᾶσι τῶν Δωριέων σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε. "ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ "ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙ-"ΚΟΥ, ° ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Επὶ-"δὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινὲς ἐξεῤῥήσαντο ἐξ ὑμῶν, "ῥ ὥςε μηδὲ, διὰ τὸ προτεθῆναι τὸ διάταγμα Κλαυδίϑ "Καίσαρος Σεβαςῦ Γερμανικῦ περὶ τῦ ἀφίεϑ Ιουδαίους "φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι [q] ὑμᾶς αὐτὸ, τἀναντία "ἅπαντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ιουδαίων κωλύονϑας εἶναι, "διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρϑ ἀνδριάνϑα, "θρασυνομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ ϵ εἰς "τὸ αὐτοκράτορϑ, ὃ ὁ ἀνδρὸς [r] βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ "ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπίστη, καὶ πᾶσι ἐν τῷ τῦ σωμα-"γωγῆς τόπῳ, [s] τῇ φύσῃ δικαίᾳ ὄντϑ ἕνα ἕκαστον "τῶν ἰδίων τόπων κυρεύειν καὶ τὸ Καίσαρϑ ἐπιτρέ-"μα· τοῦ γὰρ ἐμοῦ ὑπερίμαϑϑ μιμνήσκεσθαι γελοῖόν ἐςι "μὴ τὸ τοῦ αὐτοκράτορϑ διάταγμα τοῦ ὑπερείψαντϑ "Ιουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μέντοι ϵ συμπο-"λιτεύεσθαι τοῖς Ελλησι κεκελευκότϑ· τοὺς μὲν θρᾶ-"τὸ διάταγμα τοῦ [t] Σεβαςοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' "ᾧ ϵ αὐτοὶ ἠγανάκησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἐξέχειν, "ἀ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει μεγαλῇ λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ "πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατονταρχῃ Πρόκλᾳ Οὐιτελλίῳ "σπέλλουσι ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον "[v] ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχουσι θρασυνῶ, εἰ "μὴ βέλον δοκεῖν καὶ τῇ αὐτῶν προαιρέσει μεγάλῃ "τὸ ἀδίκημα, ὑπιδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, "μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν ῥᾳδίαν, "ἵν' ὅπερ δοκῶσί μοι ζητεῖν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων, καὶ "ἐμοῦ καὶ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως Αγρίππα ἥδιςα "μᾶλλον προνοουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς [x] δραξάμενον "τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνϑ, [y] ὑπὸ τῆς ἀμυήτου πρὸς φάσεως "συνεθροισθὲν, εἰς ἀπόνοιαν [z] χωρῇ. ἵνα δὴ γνωρισθῆτε "ρον ἦ, τί ϵ ὁ Σεβαςὸς περὶ ὅλα τὰ πράγματϑ ἐφρόνησε, "τὰ

[f] Ονία παῖδες τρεῖς] Ονίου *Busb.*

[g] Οὕτως ὁ βασιλεὺς,] Ita *Busb.* ἅτϑ in *Græcis reliquis.* Οὕτως ὁ βασιλεὺς Αγρίππας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Rex igitur Agrippa hoc modo ſacerdotes inſtituens.*

[h] Ανῆκε γὰ] *L. B.* ἀνῆκε γὰν.

[i] Ιππαρχον] Επαρχον *Gall.* & *Voſſ.* in *margine.*

[k] Προθυμοῦντες] *L. B.* προθυμοῦντες.

[l] Καὶ πεφυκότες εἶναι] Ita *Busb.* & *Voſſ.* nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *cum natura viderentur audaces.* καίτοι δὲ πεφυκότες in *Editis Aliiſque.*

[m] Καταλέγει τῶ Δωριτῶν.] Κατηγορεῖ *Zonar.*

[n] Δωριτῶν.] Vid. mox infr. SPANH.

[o] Δωριέων] Leg. Δωριτῶν ut paulo ante Δωριῶ· SPANH.

[p] Ωςε μηδὲ,] Ita *Voſſ.* ὥςε λέγ τὸ π. in *Editis Aliiſque.* quæ lectio ferri poteſt, ſi mox legatur, μὴ πειθθῆναι.

[q] Υμᾶς] Gen. ξ ὑμᾶς.

[r] Βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ,] Iterum cum *Cod. Voſſ.* βελτίων in *reliquis.*

[s] Τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντϑ] Sic lego. Ϝ Φύσει δικαιῦντϑ in *Editis & MSS.* Si quis malit, Ϝ φύσῃ δικαίᾳ ὄντϑ, per me licet.

[t] Σεβαςοῦ τοιαῦτα] Σεβαςοῦ Καίσαροϑ Κλαυδίου τετολμηκότας, εἰς τὸν Ιουδαίων συναγωγὸν μεταθεθηκότας τὸν ἀνδριάντα, ἐν ᾧ *Busb.* Ista vero, utpote nec agnita ab *Epiphanio* nec ab aliis, in textum recipere nolui.

[v] Αποδώσοντας,] Παρασιωπῶντας σὺν εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὐτοκράτορα, poſt ἀποδώσοντας adjicit *Busb.*

[x] Δραξάμενον τὸ τῶ Ιουδαίων ἔθνϑ,] Ita *Busb.* δραξάμενοι in *ceteris.*

[y] Υπὸ τῆς ἀμυήτου πρὸς φάσεως] Υπὲρ τῆς ἀμυήτου πρὸς φάσεως *Busb.* & *Voſſ.*

[z] Χωρῇ.] Χωρίον *Busb.*

[x] Προσή-

"τὸ ἐν Αλεξανδρείᾳ αὐτῷ Δοσιάσασθαι προσθήκην [a] προσ-
"έθηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώρισμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ
"ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς
"Αγρίππας, δικαιολογησάμενος ὡς τοῦ μὴ δεῖν αὐτοὺς
"ἀφαιρεθῆναι τῶν τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸν λοι-
"πὸν, ὦ δέσποτα, μηδεμίαν προφάσεως μηδὲ πα-
"ραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔᾳ.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν ὕτω προνοήσατο, διορθώ-
σεως μὲν τὸ προσγινόμενον ἤδη τυχεῖν, γνήσεσθαι δὲ παραπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. Αγρίππας δὲ ὁ βασι-
λεὺς "ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τὸν [b] Καντηρᾶν Σί-
"μωνα, Ιωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῇ ἦγε τὸν [c] Ανάνου,
"τοῦτον ἀξιώτερον τοῦ πρὸς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ οὐκ
"ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν.
"παρητεῖτο [d] γοῦν ταῦτα λέγων. "Σοὶ μὲν οὖν, ὦ
"βασιλεῦ, πεπιμνέμενος χάριν, ἀπὸ ψυχῆς ἔχων
"τοῦτ' ὅ μοι γέρας σὺ [e] δίδως βέλτιστε, εἰ καὶ πρὸς
"ἡδονήν με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ
"δὲ [f] ἐνδύναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν
"ἡμφιασάμην ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ,
"εἰ [g] βέλτιον τοῦ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, δι-
"δάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς
"σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστί μοι. πέπυσμαι τῇ
"πρώτῃ τοῦτον σωίζημι." τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς
λόγοις, τὸν Ιωνάθην μὲν [h] ἔασε, γνώμην δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ Ματθίᾳ τῷ ἱερωσύνῃ ἔδωκε· καὶ μετ' ὀλίγον μὲν Πετρώνιον μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆπε Συ-
ρίαν.

"Alexandriæ edixerit hisce adjunxi, quæque licet
"omnibus nota esse videantur, carissimus rex A-
"grippa pro tribunali mihi recitavit, cum con-
"tendissem Judæos privari non debere Augusti be-
"neficio. Quamobrem edico, ut in posterum nul-
"lam quæratis seditionum turbarumve occasio-
"nem, sed liberum sit unicuique suo more rituque
"Deum colere.

4. Atque ita quidem provisum est à Petronio, ut quicquid errati fuerit admissum corrigeretur, & deinceps *caveretur* ne tale quidpiam Judæi paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantheræ ereptum Jonathæ Anani filio restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem es-
se præ se ferens. Illi vero haud gratum videbatur, ut tanta augeretur dignitate. eam itaque recusa-
bat, hujuscemodi usus oratione. "Equidem gau-
"deo, ô Rex, quod adeo me honorandum esse vo-
"luisti, mecum grato animo recolens dignitatem
"qua sponte tua & voluntate me cohonestas, etsi
"me Deus pontificatu plane indignum judicavit.
"Mihi autem satis est, semel induisse sacras vestes.
"tunc enim sancte magis eas accepi, quam nunc
"recepturus sum. Tum vero, si modo vis ut *ali-*
"*cui* me digniori deferatur honos, à me edoceri ne
"graveris. Est mihi frater, ab omni & in Deum
"& adversum te, Rex, peccato immunis. hunc
"tibi commendo, ut qui par sit isti dignitati."
His verbis rex delectatus, Jonatham quidem præ-
teriit, Matthiæ vero, ex fratris ejus consilio, pon-
tificatum dedit: nec ita multo post Petronio, in
Syria administranda, successit Marsus.

Pontifica-
tus Simoni
Cantheræ
ademptus,
Jonathæ
offertur.
Is honorem
recusat.

Matthias
fit pontifex.

ΚΕΦ. ζ.

Περὶ τοῦ Σίλα, καὶ ἀφ' ὅτι ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αγρίππας. ὡς Αγρίππας προεβάλλετο ἤρξατο τοῖς Ιεροσολύμοις τεῖχος, καὶ ὡς Βηρυτίοις εὐηργέτησεν.

CAP. VII.

De Sila, & cur ei succensuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa cœpit Hierosolymis murum circundare, quæque in Berytios contulit beneficia.

VII.

Σίλας δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπὶ ἀφ' πάσης [i] αὐτῷ τύχης ἐγγόνῳ πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηγάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας [k] ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως ἐπὶ αὐτῷ εὐνάπλεως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. θαρρῶν τοίνυν ὑπερκαπεκλίνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. κἂν τῇς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς, σεμνυόμενος ἑαυτὸν ἀμείτως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τοῦ ἑαυτοῦ [l] τότε προ-
θυμίαν ἐπιδείκνυῃ. συνεχῶς δ' οὖν, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ [m] κάμοι, πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσόντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδητον παῤῥησίαν τοῦ ἀνδρός. οὐ γὰρ ἡδεῖαν γε αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις· εὐήθης δὲ ὁ διηνεκῶς [n] ἃ ποτε ὠφέλησε προφέρων. τέλος γοῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τὸν βασιλέως τὸν θυμὸν, καὶ κατεῖδε, ὀργὴ πολέων ἢ λογισμῷ διδοὺς, ὃ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέῤῥησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ ἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾗ λαμβάνων [o] ὅσους ὑπὲρ ἐκεί-

Σίλας autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni fortunæ vicissitudine ei fidelis, nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed & labores difficillimos sæpe subierat, magna *benevolentiæ ejus* fiducia nitebatur, secum cogitans honorem sibi tribui debere amicitiæ suæ constantiæ parem. quapropter regi in omnibus æquari volebat, & quotiescunque cum eo esset summa utebatur dicendi libertate: & in familiaribus colloquiis molestus erat, sese immodice extollens, & regi sæpiuscule tristia fortunæ in memoriam revocans, ut ostenderet quo esset eo tempore in illum animo studioque: tum & frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in istis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo ut hominis effrenem libertatem infeste & iniquo animo tulerit rex. nam res injucunda est temporis inglorie acti recordatio: & insipientis est perpetuo dicere, quot & quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ magis quam rationi obsequens, non solum militiæ præfecturam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit & in patriam suam ablegarit. Tempore autem ira mitigata est, & rationem à præjudiciis liberam in con-

Silas Agrippæ in adversis socius.

Silas Agrippam offendit, & in patriam vinctus mittitur.

---

[a] Προσέθηκα, [*L. B.* προσέθηκα

[b] Καντηρᾶν Σίμωνα,] Καθυρᾶ in *Edit. Bas.* Verum aut Καν-θήρου aut Καυθηρᾶν legendum cum *Cod. Busb.*

[c] Ανάνου,] Ανανίᾳ solus *Busb.*

[d] Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

[e] Δίδως βελήσει,] Ita cum *Cod. Busb.* δίδωσι in *reliquis.* δίδου-σιν ἡ σὴ βουλὴ *Lugd. Bat.* δίδοῦ) legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

[f] Ενδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι.] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

[g] Βέλτιον τοῦ ἀξιώτερον] Βούλει *Busb.*

[h] Ἔασε, γνώμην δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Ηγάσατο τὴν γνώμης, τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐτοῦ *Busb* & *Lugd. Bat.* in *Marg.* nisi quod τῷ ἀδελφῷ habeat.

[i] Αὐτῷ τύχης ἐγγόνῳ πιστὸς,] Αὐτοῦ *Busb.*

[k] Ὑποδὺς πολλάκις πόνους,] Ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *sed cum eo manifestis in laboribus & necessitatibus succubuerat.*

[l] Τότε προθυμίαν ἐπιδείκνυῃ.] Illud τότε è *Cod. Busb. Zonaræ* & *Epiphan.*

[m] Κάμοι,] Σίμοι *Gen.* κάμοι *Ed. Basil.* SPANH.

[n] Α ποτε ὠφέλησε προφέρων.] Ita *Busb.* & *Voss.* ἅπερ ὠφέλησε in *Editis Alisique.*

[o] Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου] Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ὑπέτλη καὶ παλαι-πωρίας *Busb.*

Recusat cum Agrippa sin grattam redire.

consilium de homine adhibuit *rex*, secum animo reputans, quantum ille laborum pro se pertulisset. Itaque cum diem celebraret natalem, quo omnibus qui sub ejus erant imperio læta convivia agitabantur, Silam quamprimum revocari jubet, secum epulis accubiturum. Is autem, cum liberiori uteretur ingenio, se justam irascendi causam nactum esse existimabat, quam non celabat eos qui ipsum accerserent, dicens, "Ad quem me honorem vo-"cat rex è vestigio periturum? neque enim priora "meæ in ipsum benevolentiæ præmia diuturna "esse passus est, sed me illis spoliavit cum contu-"melia. num me loquendi libertatem amisisse cen-"set? quâ, certo quodam conscio, fretus, nunc ma-"gis clamabo, è quibus eum calamitatibus eripue-"rim, quos labores pro ejus salute & dignitate ad-"ierim: pro quibus *officiis* me vinculis & obscuro "carcere remuneratus est. Ego certe horum nun-"quam obliviscar. immo forsan, cum è vita mi-"gravero, mihi manebit præclare factorum me-"moria." Hæc vociferabatur, jubebatque ut ea-dem regi referrent. Ille vero, cum insanabili cum ingenio esse videret, in custodia reliquit.

Agrippa ab Hierosolymis muniendis desistit, ita volente Claudio.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad novam civitatem, publicis sumptibus muniebat, partim eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extollendo: & fecisset eos adversus omnem humanam vim inexpugnabiles, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari molimen *regis* per literas significasset. Quo factum ut Claudius, suspicatus aliquid innovatum iri, Agrippæ mandarit statim ut à mœnibus ædificandis desisteret: atque ille non committendum esse censuit ut dicto non audiret.

Agrippæ elogium. Comparatio Agrippæ & Herodis Magni F.

3. Erat autem rex iste à natura ita factus, ut muneribus studeret esse beneficus, & populos liberalitate demereri magnopere desideraret, & large effuseque sumptus faciendo sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens, gaudensque ita vitam agere ut ab omnibus prædicaretur; Herodis, qui ante eum regnaverat, moribus plane dissimilis. Nam huic natura erat prona ad ultionem & in ea inexorabilis, ut qui in vexandis quos habebat exosos modum nullum servaret, quique adeo fateretur majorem sibi ad Græcos quam ad Judæos esse adjunctionem: quippe alienigenarum urbes pecuniæ largitione decorabat. aliis balnea & theatra, atque aliis templa & porticus exstruebat; at Judæorum ne ullam quidem urbem vel minimo cohonestavit ornatu, donove aliquo memorabili *dignatus est*. Agrippa contra miti erat ingenio, in universos ex æquo beneficus. in exteros omnes humanus erat, &, cum illis munificentiam suam ostenderet, popularibus suis * cujusque ratione habita benignus, magisque dolens vicem illorum *in adversis*. Quapropter libenter & assidue Hierosolymis degebat, & patriorum institutorum custos erat religiosus. adeoque scipsum in omnibus mundum purumque servabat; neque diem unquam unum intermittebat, quin rem sacram ex lege faceret.

νυ πόνυς σκεῖν@ ἀνέτλη. [p] ἡμέραν ὃν ἑορτάζων αὐτοῦ γλυεθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσυνας καθίσανῳ θαλειας, τ Σίλαν ἀνεκάλει ᾧ θαυτικα, συνέσιον ὡπῳ γλησιμενον. [q] τῷ ϑ τρόπ@ ἐλευθερίας ὢν, ἐδοκῆ ωεσσληφέναι δικαίαν αἰτιαν ὀργῆς, λὼ σὺκ [r] ἀπεκρύπτετο ωεὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν, λέγων, "ὅπὶ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὼ ἀνακαλεῖ με, "τὼ μετὰ μικρὸν [s] ἀπολουμένῳ; οὐδε γὸ τὰ "πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, "ἀπεσύλησε δε ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ "[t] με τῆς παῤῥησίας, λὼ ἀπὸ [v] ποιοῦ σωειδότ@ "ἔχων [x] νῶ βοησομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-"μιν δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνυς, σκείνῳ [y] χαρι-"ζόμεν@ σωτηρίαν τε καὶ τιμὼ, ὧν γέρας ἠνεγκά-"μιν δεσμὰ καὶ [z] σκότεινον εἱρκτῶ. σὺκ ἐγὼ τι-"τε τούτων λήσομαι. τάχα [a] καμοὶ τιν τῆς ἀρι-"στείας [b] σωεπισετα μνήμιν καὶ μεταναστᾶσα τῆς "σαρκὸς ἡ ψυχή." τοῦτα ἀνεβόα, καὶ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν [c] αὐτά. ὁ ϑ ὡς ἀνιάτως ἐωρα ϑαρσκείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρυρᾷ.

Agrippa ab Hierosolymis muniendis desistit, ita volente Claudio.

β'. Τὰ δε τῶν Ιεροσολύμων πίχη, τὰ ωεὸς τὼ καινὼ νεύουτα πόλιν, [d] δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις, [e] τῇ μεν εὐρώων εἰς πλάτ@, τῇ δε εἰς ὕψ@ ἐξαίρων· καν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ [f] Μάρσ@ ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι ϑιὰ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαυδί@ ὑωοπτεύσας, ἐπέστειλεν Αγρίππᾳ μετὰ ταχυδρόμης παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δε ἀπειθεῖν σὺκ ἔκρινεν.

γ'. Επεφύκει δε ὁ βασιλεὺς [g] ὕτ@ εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη Φιλότιμ@, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνιέναι αὐτὸν εἰς ὀπτφάνειαν, ἡδόμεν@ τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ἐδεν Ηρῴδῃ τῷ ωεὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τ τρόπον συμφερόμεν@. [h] σκείνῳ γὸ πονηρὸν λὼ ἦθ@ ὅπὶ τιμωρίαν ὀπτομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον, Ελλησι πλέον ἢ Ιουδαίοις οἰκείως ἔχειν [i] ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνωσε δώσι χρημάτων, βαλανείων, ϑεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευῆς. ἔστιν αἷς ναὸς ἀνέστησε, στὰς ἄλλαις· ἀλλ' Ιουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδε ὀλίγης ὅπισκῦς ἠξίωσεν, οὐδε δώσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. ϑεαὺς ϑ ὁ τρόπ@ Αγρίππα, καὶ ωεὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν λὼ φιλάνθρωπ@, κἀκείνοις ἐνδεικνύμεν@ τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρησὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. [k] ἡδεῖα γουῦν αὐτῷ διαῖτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις λὼ, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. ϑιὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ ἁγνείας, οὐδε ἡμέρα τὶς παρῴδυεν αὐτῷ [l] τῆς νομίμης χρεύσασα ϑυσίας.

δ'. Καὶ

---

p Ημέραν —— γενέθλιον,] Γενέθλια mos in gente Herodum. REL.

q Τῷ ϑ τρόπ@ ἐλευθερίας ὢν,] Ita ipse distinguo. τῷ ϑ, τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδοκῆ in *Editis*. τῷ ϑ, τρόπῳ ἐλεύθερος ἂν *Busb.* forsan pro ὁ ϑ, (ut corrigit *Coccejus*) πρόπῳ &c. τῷ ϑ τρίτῳ ἐλευθερίᾳ δ' *Gall.* τρόπον δ' ἐλεύθερος λὼ *Voss.*

r Απεκρύπτετο ωεὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν,] Απέκρυπτε *Busb.*

s Απολωμένῳ;] Sic *MSS.* & *Zonar.* ἀπολυμένῳ in *Editis*.

t Με τ παῤῥησίας.] Mi deëst *Busb.* & *Vat.*

v Ποιῶ σωειδότ@ ἔχων] Ita lego. ποίᾳ in *libris* Est qui τοίᾳ malit.

x Νῶ βοησομαι μᾶλλον,] Voculam νῶ inserui è *Cod. Busb.* & *Zonar.*

y Χαριζόμεν@ σωτηρίαν τε καὶ τιμὼ,] Ποιεζόμεν@ *Busb.* ποιέζων *Zonar.*

z Σκότεινον εἱρκτῶ.] *Al.* σκίτιον.

a Καμοὶ] *L. B* μοι.

b Συνεπόισε ϑ] Forte συναπόισε ϑ. COCC.

c Αὐτά.] Αὐτὰ adjectum esse volui è *Cod. Busb.*

d Δημοσίοις ὠχύρου δαπάναις,] Mœnia urbis sumtu publico vid. Schecalim. REL.

e Τῇ —— ἐξαίρων·] Ita lego. (legerat quoque ita *Coccejus*) antea erat, πλῶ μ & mox πλῶ ϑ.

f Μάρσ@ ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν] *Sc.* Vibius Marsus.

g Οὕτ@.] *Gen.* Οὕτως.

h Εκείνῳ —— ὁμολογούμενον·] De Herodis Magni operibus in Græcis Syriæ & Phœniciæ urbibus supr. lib. 15. c. 9. §. 3. & 6. SPANH.

i Ομολογούμενον·] Ita *Busb.* ὁμολογούμενος in *Editis Aliisque.*

* *Cujusque ratione habita benignus,*] Pro modo, *Epiphan.*

k Ηδεῖα γοῦν αὐτῷ διαῖτα] Ιδίᾳ *Voss.*

l Τῆς νομίμης χρεώσασα ϑυσίας.] Ita lego cum *Cod. Busb.* τὰ νόμιμα in *Editis Aliisque.* forsan pro κ τὰ νόμιμα. Est qui τὰ νόμιμα delenda esse censet, quod mox §. 4. post δοκῶν occurrant. HUDS. Uti חסירים singulis diebus sacrificabat. REL.

m Εξα-

δ'. Καὶ δή πις ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνὴρ ὄνομα ιχω [m] ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ἰῶ ὄνομα τούτω, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, [n] τὼνικάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτὸν κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, προσηκούσης τοῖς ἐγχωρίοις. δηλοῦτω μὲν δὴ λόγῳ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δηλωθέντα Σίμωνα ταῦτα. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ [o] βασιλεὺς, καὶ, καθέζεσθαι γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἡρέμα τε καὶ πρᾴως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ παράνομον; ὁ δ', εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδεῖτο συγγνώμης. [p] καὶ ὁ βασιλεὺς αὖπω ἢ προσεδόκησέ τις διηλλάχθαι, τῷ πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμὸν ἧττον ἐπιεικείας. τὸν Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο.

ε'. Πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαιρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, [q] ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων στενότητι δαπανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὑπερπλῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα παράγων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, [r] ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων τὸ αὐτοῦ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τῷ κατὰ πλῆθος ἀντιτάξειν βεβηκὼς γνώμῃ τῶν θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τοῦτο τῷ πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πόλεμος δὲ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ [s] πάντας συνδιέφθειρεν.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata cum rex Cæsaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mereturque arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi † indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præfecto, quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari jussit; moxque sedata voce & placida, dic mihi, inquit, num quid hic agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, *præteritorum* veniam rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram regibus convenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

Simon quidam Agrippam criminatur.

Rex ei veniam dat.

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honoravit. theatrum enim illis exædificavit, quod elegantia & pulchritudine *aliis* multis præstabat; ut & amphitheatrum sumptuosum & magnificum, & ad hæc balneas & porticus, in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice conseerandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque *eò* musicorum omne genus certaminibus, & quæcunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum qui prælio congrederentur, maleficis quotcunque habuit in hoc ipsum designatis, ut ipsi quidem pœna afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

Agrippa in Berytios munificentia.

ΚΕΦ. η'.

Ὅσα μετὰ ταῦτα ἔπραξεν Ἀγρίππας ἄχρι τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

CAP. VIII.

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ΕΝ Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἰῶ δὲ ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι προέβλεπτο. ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν [t] Κομμαγηνῆς [v] μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος, [x] Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ἄρχων ἐβασίλευε, καὶ [y] Πολέμων τῷ Πόντου κεκτημένῳ δυναστείαν, Ἡρῴδης τε· [z] ἄρχων ἀδελφὸς ἰῶ αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα [a] Διαδείξας [b] Φρονήσεως ὕψος, καὶ διὰ τοῦτό γε δοκεῖν δικαίως [c] τῇ τῆς βασι-

ISTIS autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

Agrippa Tiberiade reges aliquot magnifice excipit.

m Ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα,] Ἐξακριβῶν *Vat.*

n Τὼνικάδε] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὼνικα ᾗ in *Editis Aliisque.*

† *Indigenis pateret.*] Ἐγχωρίοις lego pro ἐγχωρίοις, ut opprobrium sit in Agrippam jactum, quod Aliegena fuerit.

o Βασιλεὺς,] Βασιλεὺς, καθέζεσθαι δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καὶ καθεσθῆναι &c. *Busb.*

p Καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ] Ita cum *Cod. Busb.* ut μᾶλλον (aut θᾶττον) subaudiendum relinquatur, prout lib. 19. c. 2. c. 4. atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *tunc rex circa eum magis placatus quam ab aliquo crederetur* &c. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ ἐπέστ. in *Editis Aliisque.* καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ προσδοκίας διηλλάγη αὐτῷ *Zonar.*

q Ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων,] Ita cum *Cod. Busb.* ἀμφιθέατρον ᾗ π. ὧν. βαλανεῖα ἐπὶς τ. in *ceteris.*

r Ἐν —— μονομάχων] Vid. *Lipsium* Vol. 3. p. 898.

s Πάντας συνδιέφθειρεν.] *L. B.* πάντας δὲ διέφθειρεν, quasi respiceret locutionem Homericam Il. λ. 708. 772. pro quo alias idem Poëta dixit πανσυδίη. HAV.

t Κομμαγηνῆς μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Conf. ἀλλοι lib. 2. c. 18. §. 9. SPANH.

v Μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Illud μὲν ut & ᾗ post Ἐμεσῶν desumpsi è *Cod. Busb.*

x Ἐμεσῶν ᾗ Σαμψιγέραμος,] Ita lego ex libro XVIII. cap. 6. §. 4. (adstipulante *L. B.*) & ex *Strabone*, l. XVI. p 753. *Edit. Paris.* antea erat Δαμασκηνῶν Σαμψιγέραμος. at in melioribus *Epiphanii* exemplaribus, *Emesorum Sampsigeramus.* HUDS. Damascenorum Rex *Rufin.* pro quo Δαμάσκου *Gen.* pro quo Ἐμεσῶν hic *Gelen.* lege Ἐμέσων vel Ἐμισηνῶν ut Nummi. Conf. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

y Πολέμων τῷ Πόντου] Hic est Polemon, cujus meminit *Eutropius*, quo concedente Romanis, Pontus provincia facta est. Vide *Scaligeri* Animadvers. ad *Eusebium*, p. 180.

z Οὗτος ἀδελφὸς ἰῶ αὐτοῦ,] Ὃς ἀδελφὸς ἰῶ αὐτοῦ *Busb.*

a Διαδείσας] Ita *Busb.* ἐνδείξεως, (ἐπιδείκνυσθαι *Cocceius*) nullo plane sensu, in *Editis Aliisque.*

b Φρονήσεως] *L. B.* καὶ φρονήσεως.

c Τῇ τῆς βασιλείου παρουσίᾳ τελμᾶσθαι.] Sic placuit rescribere. (& jam

Verumenimvero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam, ex urbe usque ad septimum lapidem illi obviam processit rex. *Marsus eos discedere jubet: unde ei Agrippa infensus.* Accidit autem ut hoc simultatis cum Marso initium factum esset, quod alios reges eodem cum eo curru vectos secum adduxerit. Nam Marsus spectam habuit illorum concordiam, & quod tanta invicem conjuncti essent amicitia; existimans tot virorum potentium consensum haud è re esse Romanorum. Mox itaque, certis quibusdam è necessariis suis ad singulos missis, imperavit ut sine mora domum quisque suam discederet. Ista Agrippa ægre accipiebat, & ex eo quidem tempore inter se dissentiebant. Matthiæ autem pontificatu adempto, vice ejus Elionæum Cantheræ filium pontificem constituit. *Elioneus pontifex.*

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, cum in urbem Cæsaream ingressus est, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæsaris spectacula edebat, cum intelligeret pro illius salute hos festos dies institutos fuisse. Ad quam festivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter suos ac dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. *Agrippa Cæsaræa edit spectacula.* Secundo autem spectaculorum die, veste indutus tota ex argento admirabili opere contexta, processit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis solarium radiorum ictibus illustratum, mirum in modum resplendescebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatores, vocibus ne ipsi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicentesque, "propitius nobis esto, & licet "hactenus te veluti hominem reveriti sumus, in "posterum vero se eum mortali sorte majorem ha"bituros." At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Post paulum vero oculis in altum sublatis, supra caput bonem funiculo cuidam insidentem conspexit: & statim hunc malorum esse nuncium intellexit, qui *Veste splendida indutus theatrum ingreditur.* *Agrippæ ut Deo acclamatur.* *Conspecto bubone mortem sibi instare intelligit.*

λέων παρουσία πεπιῶκε. ἀλλὰ γὰρ, τούτων ἀμετρισθέντων ἔτι παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. ὡς Ῥωμαίους οὖν [d] τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω [e] σταδίους ἑπτὰ ὡρμήθην ὁ βασιλεύς. τότε ἦ ἄρα ἔμελλε τῆς [f] πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γνώσεως διαφορᾶς, [g] συγκαθεζομένους γὰρ ὅπῃ τῆς ἁπήνης [h] ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δ' ἡ τούτων [i] ὁμόνοια, καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑπωπτεύθη, συμφέρειν ἀκ ὑπολαμβάνουν Ῥωμαίοις δυνατῶν τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς ἂν ἑκάστῳ τῶν ὑπηρετικῶν τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτοῦ δίκτα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. πάντα Ἀγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔχει. τῷ δὲ ἀρχιερωσύνην ἦν Ματθίαν ἀφελόμενος, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα [k] Ἐλιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

Β'. [l] Τρίτον ἦν ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰουδαίας πεντήρους, καὶ παρὼν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ [m] πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, σωτηρίῳ ἦν ἑστιᾶσθαι θεωρίας εἰς τιμὴν Καίσαρος τιμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ὑπισχνούμενος. καὶ παρ' αὐτὸν ἤθροιστο τῆς καὶ τὴν ἐπαρχίαν [n] ἐν τέλει ὢν πρόβατον εἰς ἀξίαν πολῆθος. δευτέρᾳ [o] ἦ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν [p] ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένην παντὸς, ὡς θαυμάσιον [q] ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων [r] ὑποβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τε φοβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀπινίζουσι φρικώδες. εὐθὺς ἦ οἱ κόλακες τὰς, οὐδὲ ἐκείνῳ [s] πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλοθεν [t] φωνὰς ἀνεβόων, Θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμα"νής τε εἶης, ὑπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ [v] τοιγαροῦν [x] κρείττονά σε θνητῆς "φύσεως ὁμολογοῦμεν." οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβῆσαν [y] ἀπελέγξας. [z] ἀνακύψας [a] δ' ὢν μετ' ὀλίγον [b] τὸν [c] βύβωνα τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὅπῃ χοινίκι πινός· [d] ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, [e] τοῦ καί ποτε τῶν ἀγα-

θῶν

jam huic emend. adstipulatur *Lugd. Bat. Coccejus* cogitaverat ὡσσηγορία) antea in *Editis* τῆς βασιλείας παρουσίας τετ. in uno *MS.* τῇ τῆς βατιλείας παρουσίᾳ, in altero τῇ δὲ βασιλείως παρουσίᾳ τετιμῆσθαι.

d Τιμητικὸν] Forte præponi debet τὸ. COCC.

e Σταδίους ἑπτὰ ὡρμήθην ὁ βατιλεύς.] Sic *Busb.* σαδίοις in *aliis.* HUDS. Lapis est 8 stadiorum intervallum. REL.

f Πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γνώσεως διαφορᾶς,] Ita *Busb.* ὡς Μάρσον in *ceteris.*

g Συγκαθεζομένους —— βατιλέας.] Illud ὅτι ex ingenio, in reliquis sequor *Cod. Busb.* συγκαθεζόμενος ἐπὶ τῆς ἁπλοῦς, ἀπηγγειλε τοὺς in *Editis Aliisque.* ἐπῆγε *Voss.* & *Gall.* qui in *ceteris* cum *Editis* consentiunt. HUDS. Hisce ὅτι præfixerat ex ingenio *Hudsi.* quod videbatur in pristina lectione necessarium. Verum, quum γὰρ eo modo, ut edidimus, interserat *L. B.* ejus auctoritatem sequi maluimus. HAV.

h Επήγετο] *L. B.* ἐπῆγε.

i Ομόνοια,] Vicus Ομόνοια potuit à simili casu nomen accepisse. REL.

k Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.] Ita lego partim ex *Epiphanii* versione, partim ex auctoritate *MSS.* nonnihil favente *Josepho* in superioribus, lib. 19. c. 6. §. 2. & §. 4. Αλιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρα in *Editis Aliisque.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρου *Busb.* Ηλιωναῖον τὸν τοῦ Καθαρᾶ in ora *Cod. Voss.* sive *Lugd. Bat.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρα *Gall.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρα *Zonar.* in *Epiphanii* versione *Elionæum Cantharæ natum.* HUDS. MS. Καθαρᾶ. Scriptoribus Hebræis אליהועיני בן הקף memoratur, qui inter Pontifices est, qui stante Templo 11. vixerunt, id est Αλιωναῖος ὁ τοῦ Καρᾶ παῖς. In serie Pontificum qui vaccam rufam combusserunt hujus nomen legitur: Sed si illis fides sit vixit tempore Simeonis filiis Shetach. REL.

l Τρίτον ἦ ἔτος] Referuntur hæc usque ad Verba hujus §. πρὸς ἦ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας· Euseb. H. Eccl. l. 11. c. 1. SPANH. Nihil Josephus memoriæ prodidit de Tyriis & Sidoniis quibuscum in gratiam rediit hic Herodes per Blastum, paulo ante illam historiam quæ mox sequitur. uti legitur Act. 12. 20. Sic ut inde colligere liceat non omnia notasse Josephum, nec idcirco de veritate historiarum in Novo Testamento relictarum, uti cæde infantum Bethleemitica & similibus, dubitandum esse, quod Josephus eas omiserit literis mandare. REL.

m Πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο.] Τὸ πρότερον habet *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 10. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 13.

n Εν —— πλῆθος.] Οσον ἐν τέλει solus *Busb.*

o Δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολῇ] Ita *Busb.* & *Euseb.* δὴ in *Editis Aliisque.*

p Ενδυσάμενος —— πᾶσαν;] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

q Υφὴν εἶναι,] Τῷ ὑφῷ solus *Busb.*

r Επιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς] Επιτολαῖς *Busb.* & *Zonar.*

s Πρὸς ἀγαθῷ,] Πρὸς ἀγαθὸν τὰς ἀληθείας ἀπ. *Gall.* & *Voss.*

t Φωνὰς ἀνεβόων,] Vocem φωνὰς, quæ deërat in *Editis*, insertam dedi ex *Eusebio*, (imo nunc quoque *L. B.*) & *Nicephoro.* HUDS. Apud Eusebium qui verbis Josephi hanc historiam inseruit libro 11. historiæ Ecclesiasticæ cap. 10. legitur φωνὰς ἀνεβόων. REL. Adde φωνὰς, & sic Eusebius. SPANH.

v Τοιγαροῦν] Τοιγοῦν *Euseb.* SPANH.

x Κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν.] Θνητῆς φύσεως κρείσσονά γε ὁμολογοῦμεν *Niceph.*

y Απελέγξας.] *L. B.* ἐπιτιμήσας.

z Ανακύψας δ' ὢν] Ανακύψας ἦ μετολίγον, τὸ ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον· τοῦτον αὖθις ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν ἡνιόμενον *Euseb.* contra mentem *Josephi*, locique sensum. Sed fortasse (ut notavit *Valesius*) verebatur *Eusebius*, ne *Josephum* & *Lucam* parum inter se consentire lectores judicarent, si quem *Lucas* angelum dixerat, *Josephus* bubonem dicere videretur. quasi vero non utrumque fieri potuerat, ut & bubo supra caput Agrippæ, & ex alia parte angelus eidem appareret. HUDS. Ανακύψας ἦ. SPANH.

a Δ' ὢν μετ' ὀλίγον] Ita *Busb.* & *Niceph.* in *reliquis* vel ἦ vel ὢν omittitur.

b Τὸν βυβῶνα] Τὸν βυβῶνα τοῦτον *Busb.* & *Niceph.* HUDS. Hæc absunt ab Eusebio uti & illa ἐπὶ χοινίκι τινός. Reliqua ita in Eusebio se habent, ut ἄγγελον sententiam claudat, & dein legatur τοῦτον αὖθις ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον. Sine dubio bubonis mentio hic fieri debuit cujus & ante meminit & lectorem eo remittit. REL.

c Βυβῶνα] Conf. supr. lib. 18. c. 7. §. 7. SPANH.

d Ἀγγελὸν —— εἶναι,] Ita *Busb.* (*L. B.* nisi quod δ' habeat) & *Zonar.* τὸ deëst in *Editis Aliisque.*

e Τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν] Vide lib. 18. c. 7. §. 7. Vide etiam quæ hac de re contra *Josephum* affert *Antonius Van-Dale* in libro de *Orig. & Progressu Idololatriæ*, c. 7. p. 137.

f Ge-

θῶν [f] γιόμενον, καὶ μακάριον ἔχειν ὀδύνῃ. [g] ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας [h] προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος δεξάμενον. [i] ἀναβλεψας δὲ πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ "Θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη καταστρέφω ἀπιτάττομαι τὸν "βίον, προσκρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἀρὰς μου κατα- "ψευσμένας φωνὰς ἐλεγχόμενος· [k] καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνα- "τος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θνητῶν ἀπάγομαι. δεκτέον δὴ τὸ πε- "πρωμένῳ, εἰ Θεὸς [m] βεβούλη. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδα- "μῇ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τοῦ μακαριζομένης λαμπρότη- "τος." [n] ταῦτα λέγων ἀπιτάσσῃ τὸν ὀδυνῶν κατεπανῆγε. μὴ παυσθεὶς δὲ εἰς τὸ βασίλειον [o] εἰσομίσθη, καὶ [p] διῆξε λό- γος εἰς πάντας, [q] ὡς [r] ἔχοι δὴ πεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὴ [s] αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν [t] ὅτι πάντα καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. [x] οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν καὶ [y] ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμε- νος, καὶ [z] κάτω βλέπων αὐτὸς πρὸς ποδῶν προσπίπτοντας, αὐδάκρυς ὅδε αὐτὸς [a] ἔμενε. [b] συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τοῦ χαροὰς ἀλγήμασι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε- ψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δὲ ἕβδομον. [c] τέτταρας μὲν δὴ ὅτι Γαΐου Καί- σαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῷ Φιλίππῳ μὲν τετραρ- χίας εἰς τριετίαν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ Ἡρῴδου προσλήψως, [d] τρεῖς δὲ ὅτι Λαοδίκου [e] ὅτι τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τῶν προσφρημένων ἐβα- σίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσωδευσαν δὲ ὅτι [f] πλείστας αὐτῶν [g] προσ- φορὰς, μυριάδας ὅτι χιλίους μυριάδας. [h] πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ Φιλοδώρου εἶναι, δα-ψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν. ὧν δὲ ἀφειδὴς αὐτὸ τὸ φιλότιμον.

γ'. Ἀγομένης γε μὴν τοῖς πληθέσι τῆς σκηνοῦς αὐ- τῆς, συμφρονήσαντες Ἡρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυνα- στεύων, καὶ Ἑλκίας ὁ ἱππάρχου τε καὶ φίλου τοῦ βασιλέως, Δέμωνα ἔπεμψαν, [k] τῶν ὑπηρετῶν τὸν ὀπιτήδειον, καὶ Σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς, ἀποσφάξαν, ὡς δὴ τοῦ βα- σιλέως κελεύσαντος.

& antea bonorum *nuncius* fuerat, moxque cordicitus dolebat. acceſſerunt autem ventris cruciatus, etiam à principio vehementiſſimi. Converſis itaque ad amicos oculis, "Ecce, inquit, Deus ego "veſter cogor nunc è vita diſcedere, fati neceſſi- "tate voces mihi *improbe* affictas *falſi* protinus co- "arguente; & qui immortalis appellabor à vobis, "jam rapior ad mortem. Sed ferenda eſt fati con- "ditio, quandoquidem ſic Deo viſum eſt. neque "enim male & abjecte viximus, ſed in eo ſplendo- "re quem homines beatiſſimum exiſtimant." Hæc cum diceret, augeſcente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per urbem ſparſus eſt, regem in eo fere eſſe ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus & liberis, ſtratis ciliciis more patrio ſedens, Deum pro ſalute regis obtecrabat. atque *loca* omnia ejulatu & lamentis plena erant. Rex vero in excelſo quodam ſolario decumbens, cum eos humi proſtratos ex alto proſpiceret, ne ipſe quidem temperabat à lachrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum & quinquageſimum, regni vero ſeptimum. Quatuor namque ſub Cajo Cæſare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis ſub Claudii Cæſaris imperio exactis; in quibus & imperitabat prædictis regionibus, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque & Cæſaream. Quammaximos ex illis reditus percepit, ad MCC. *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus eſt. nam cum in dando munificus eſſet, impenſis non ſufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parſimonia, exerceret.

Populus de Agrippæ ſalute admodum ſollicitus.

Mors ejus.

3. Cæterum priuſquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflaſſet *rex*; Herodes dynaſta Chalcidis, & Helcias equitum magiſter regiſque amicus, uno conſenſu miſerunt Ariſtonem, miniſtrorum fideliſſimum, & Silam cui inimici erant occidendum curarunt, quaſi rex id juſſiſſet.

Herodes Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Οἷα ἐπράχθη ἐπὶ τοῦ πλουτοῦ Ἀγρίππα. καὶ ὡς Κλαύ- διος, λαβὼν τὴν τοῦ Ἀγρίππα νεωτέρου ἀμαθίαν, ἀπέστει- λε Κούσπιον Φάδον τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς βασιλείας ἐπί- σης ἐπιτροπεύοντα.

Ἀγρίππας μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς [l] τρόπῳ τοιούτῳ κα- τέτρεψε τὸν βίον· γένος δὲ [m] αὐτοῦ καταλέλειπτο

CAP. IX.

Quænam acta erant poſt mortem Agrippæ. & quomodo Claudius, quòd rerum imperitus eſſet Agrippa junior, Cuſpium Fadum ad Judæam totumque regnum procurandum miſit.

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de genere autem ſuo reliquit filium Agrippam,

Agrippæ progenies.

[f] Γενόμενον, κ.τ.] Μωυτοῦ *Zonar.*
[g] Ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας] Ἀθρόον in *pleriſque.*
[h] Προσέφυσεν ἄλγημα,] Προσέφυσεν *Busb.* & *Gall.* in *Marg. L. B.* προσεφήνεσεν.
[i] Ἀναβλεψᾶς] *L. B.* ἀναθορὼν.
[k] Καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν,] Ita cum *Busb.* & *Niceph.* καὶ deeſt *reliquis.*
[l] Θανὼν ἀπάγομαι.] Θανὼν ἐπάγομαι in *Editis.* Θανεῖν ἀπάγομαι *Voſſ.* & *Niceph.* Θανεῖν ἐπείγομαι *Busb.* & *Gall.* HUDS. Θανεῖν *Euſeb.* SPANH.
[m] Βεβούλη.] Βούλεται *Busb.*
[n] Ταῦτα λέγων] Ταῦθ' ἅμα *Busb. Voſſ.* & *Niceph.* ταῦτα δὲ *Zonar.* HUDS. Ταῦτα δὲ λέγων *Euſeb.* SPANH.
[o] Εἰσομίσθη,] Ita *Busb. Voſſ. Euſeb.* & *Niceph.* ἐξεκομίσθη *Niceph.* συνεκομίσθη *Zonar.* διεκομίσθη in *Editis Aliiſque.*
[p] Διῆξε λόγος εἰς πάντας,] Διῆλθε *Euſeb.*
[q] Ὡς ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ita *Baſ Busb. Vat. Euſeb.* & *Niceph.* ὡς ἔχοι τεθνάναι in *Edit. Gen.* quod non improbat *Valeſius*, ut ἔχοι poſitum ſit pro μέλλοι: licet magis probet ὡς ἔχει τεθνάναι. quod exſtat in aliquibus *Euſebii* codicibus. Si articulus retineatur, ἔχοιτο ſcribendum eſſe contendit, aut certe ſubaudiendum eſſe ἀπάγηλω. Hac de re aliorum eſto judicium.
[r] Ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ἔχοι δὴ τεθνάναι *Euſeb.* SPANH.
[s] Αὐτίκα σὺν γυναιξὶ] Αὐτίκα πασα ſolus *Niceph.*
[t] Ἐπὶ σάκκου καθεσθεῖσα] Ita *Busb.* & *Niceph.* quo modo LXXII. ἐκάθιζε ἐπὶ σποδοῦ *Jonæ* c. 3. v. 6. ἐπὶ σάκκου *Voſſ.* ἐπὶ σάκκῳ *Niceph.* ἐπὶ σάκκων in *Editis Aliiſque.* ut & apud *Euſeb.*
[v] Ἱκέτευεν] Ἱκέτευον *Busb. Euſeb.* & *Niceph.*
[x] Οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν] Οἰμωγῆς τε π. *Niceph.*
[y] Ἀνάπλεα καὶ θρήνων.] Ἀνάπλεω in codicibus *Euſeb.*
[z] Κάτω —— πίπτοντας,] Κάτω δὲ βλέπων *Busb.*
[a] Ἔμενε.] Διέμβρε *Voſſ.*
[b] Συνεχῶς —— κατέστρεψεν,] Conf. *ἀλλ.* lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.
[c] Τέτταρας μὲν δὴ ὅτι] Quatuor ſub Cajo, demptis tribus vel quatuor menſibus, neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipſe Cajus; & tres ſub Claudio tribus itidem aut quatuor menſibus additis. *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 647. *Edit. Lond.*
[d] Τρεῖς —— αὐτοκρατορίας,] Αὐτοκρατορίας· Hic deſinit Euſebius adducto loco H. Eccl. l. 11. cap. x. SPANH.
[e] Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος] Illud ἐπὶ cum Cl. *Lowthio* adjectum eſſe volui.
[f] Πλείστας αὐτῶν] Ita *Busb.* πλείσας in *ceteris.*
[g] Προσφορὰς,] Πρὸς εἰσφορὰς *Busb.*
[h] Πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* πολλὰ in *Editis Aliiſque.*
[i] Φίλου] *L. B.* φίλως.
[k] Τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον,] Illud τὸν ἐπιτήδειον *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
[l] Τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον·] Τῷ τρόπῳ τούτῳ *Busb.*
[m] Αὐτοῦ κατελέλειπτο] *L. B.* αὐτῷ κατέλειπτο.

pam, annos natum XVII. & tres filias, quarum una Bernice annorum ſexdecim nupta erat Herodi ejus patruo. duæ autem virgines erant, Mariamne & Druſilla; Mariamne quidem decennis, Druſilla vero ſexennis: erantque à patre deſponſatæ, Mariamne Julio Archelao Chelciæ filio, Druſilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarenſes & Sebaſteni, beneficiorum ejus obliti, pro inimiciſſimis ſeſe geſſerunt. nam & convicia dictu turpia in defunctum jactabant; & milites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, & filiarum regis ſtatuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, & collocatas ſuper tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora quam quæ dici poſſunt patrantes. Quin & locis publicis diſcumbentes magnâ frequentiâ convivia agebant, coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & ſibi invicem propinantes *præ gaudio* quod rex animam egiſſet. Atque ita immemores erant non ſolum Agrippæ, qui multa erga eos uſus eſt liberalitate; ſed & avi ejus Herodis, qui & ipſe urbes illis exſtruxit, portuſque fecit & templa ædificavit ſumptibus ſuis ſplendide & magnifice.

Cæſarenſes & Sebaſteni in Agrippam defunctum contumelioſi.

Agrippa, Agrippæ filius.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat, apud Claudium Cæſarem educatus. Atqui Cæſar, cum auditione accepiſſet mortuum eſſe Agrippam, quodque Sebaſteni & Cæſarenſes contumelioſi in eum exſtitiſſent, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem hominibus *vehementer* iratus eſt. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem è veſtigio mittere ut in regnum ſuccederet, volens etiam fidem jurejurando datam confirmare. Sed liberti & amici, qui plurimum apud eum poterant, diſſuaſerunt; periculoſum eſſe dicentes adoleſcentulo admodum, & qui nondum ex ephebis exceſſerat, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat adminiſtrationis curas, cum & adulto grave onus ſit imperii moles. Eos igitur Cæſar veriſimilia loqui exiſtimavit. adeoque Cuſpium Fadum miſit, qui Judææ totiuſque regni præſes eſſet; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum, cum quo Agrippæ erant inimicitiæ, in regnum ejus induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, ut Cæſarenſes & Sebaſtenos ob injurias caſtigaret defuncto illatas; factaſque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; alam vero Cæſarenſium & Sebaſtenorum & quinque cohortes in Pontum trajici juſſit, ut ibidem militarent: militumque è Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum ſupplerent. Haud tamen ex juſſu illius migrarunt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium, atque id aſſequuti ſunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus ſequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fue-

Claudius de eo in patris regnum mittendo cogitat.

Diſſuadent amici.

Vice Agrippa mittitur Fadus procurator.

Ei mandatum ut pœnas exigeret à Cæſarenſibus & Sebaſtenis.

[n] ὁ μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον, τρεῖς ἦν θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρῳδὴ [o] τοῦ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμημένη Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύο, Μαριάμμη τε καὶ [p] Δρούσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δ' Δρούσιλλα· [q] καθωμολόγηντο δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνδράσι γάμον, [r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου παῖδι Μαριάμμην, Δρούσιλλαν δ' Ἐπιφανεῖ, τοῦ τῆς Κομμαγηνῆς βασιλέως [s] Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτι. ἀλλὰ γὰρ ὅπως ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ [t] Σεβαστηνοὶ, τὰ [u] ἐναντίων αὐτῷ λαβόμενοι, [v] τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν καλούμενον ἀπόπεπτις λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατευόμενοι τύπτε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἴκαδε ἀπῆλθον, καὶ [w] τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων [y] ἁρπάσαντες, ὁμοθυμαδὸν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες [z] ἐπὶ τῶν τέγων ὡς δυνατὸν μάλιστα ἐφύβριζον, ἀφημονέστερα διηγήσεως ὄντα. [b] ἔν τε τοῖς δημοσίοις καταλυομένοις τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυρίζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ [c] Χάρωνι, προπόσεις τε τοῦ βασιλέως ἐκπώσεις ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου δ' Ἡρῴδου, [d] ὅτι τὰς πόλεις ἐκτῖσε, [e] λιμένας τε καὶ νεὼς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ὁ δὲ πυθόμενος υἱὸς Ἀγρίππας ἔτι Ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. πυθόμενός γε μὲν Καῖσαρ ὅτι πέπτωκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ὅτι δὲ τὰς ἀγαλματοφορίας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν παραδεξόμενον, ἅμα βουλόμενος [f] ἐμπεδοῦν τοὺς ὡμομένους ὅρκους. [g] ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, [h] κωμῳδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδος ἐκβεβηκότι χρόνους ὑπερέχειν [i] βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τοῦ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ πλείω δ' εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἀπούσης βασιλείας ἀπέστελλε Κούσπιον Φάδον, τῷ καταιχομένῳ διδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν [k] εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνωκὼς δ' ὑπὲρ πάντων ὑπισχνεῖται τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιστεῖλαι τὰ εἰς τὸ κατεχόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τοὺς ἔτι ζώσης, τιμὴν ἴλεω δ' τοῦ Καισαρέων καὶ τοῦ Σεβαστηνῶν, καὶ τοὺς πέντε στρατίας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύωνται· τοῦ δ' ἐν Συρίᾳ Ρωμαϊκῶν πραγμάτων ἐπιλείψαι στρατιώτας κατ' ἀριθμὸν, καὶ τοῦ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οὖν κελευσθέντες μετέστησαν. πρεσβευσάμενοι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μένειν [l] ἔτι τὰ Ἰουδαίας ἐπέτυχον· [m] οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχηγοὶ, ὧν

---

n Υἱὸς ——— ἑπτακαιδέκατον,] Conf. *ἀλων.* lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

o Τοῦ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμημένη Βερνίκη,] Τῷ πατρὸς *Busb.*

p Δρούσιλλα,] Δρυσίλλα *Busb.* nec aliter *Photius* in *Cod.* 238. *fol.* 796.

q Καθωμολόγηντο ——— γάμον,] Καθωμολόγηθ *Busb.* & *Vat.*

r Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου] Ἰουλίῳ non agnoſcunt *Epiphanii* codices. & Ἀρχελάῳ habet *Busb.*

s Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτι.] Illud Ἀντιόχου inſertum dedimus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

t Σεβαστηνοὶ,] Conf. infr. lib. 20. c. 5. (6.) §. 1. SPANH.

v Τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν.] Ita *Voſſ* & *Busb.* τὸ in *reliquis.*

x Τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων] *Photius* (*Cod.* 238. *fol.* 976.) ipſas Agrippæ filias ſic raptas fuiſſe dicit.

y Ἁρπάσαντες,] *Al.* ἁσπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν.

z Ἐπὶ τῶν τέγων] V. *ſuper tectis.* verum τέγος Græcis eſt lupanar, πορνεῖον (vide *Valeſ.* in *Euſ.* H. E. II. 13.) quo ſenſu hic ſumi videtur. IBBETSON.

a Ἐφύβριζον,] *L. B.* ἀφύβριζον.

b Ἐν ——— τόποις,] Ἐπὶ τῶν τοῖς δ. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Χάρωνι,] *L. B* Χάρωνι.

d Ὅτι ——— ἔκτισε,] Ὃς τὰς πόλεις αὐτοῖς ἔκτισε *Busb.*

e Λιμένας τε καὶ νεὼς κατεσκεύασε] Vide *Antiquitatum* lib. 15. c. 9. & 10. & lib. 1. de *Bello Jud.* c. 16.

f Ἐμπεδοῦν τοὺς ὡμομένους ὅρκους.] Ἐμπεδῶν *Plato de* Legib. lib. VII. p. 823. SPANH.

g Ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων] Multo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Et convocatis amicis indicavit, quod deliberaſſet ſuper commendato ſua fidei puero, interrogans quid & ipſis videretur autrum cogitata de hoc manere vel non decernerent. Qui, perſpecto Cæſaris animo, prudentius aliquid conſiliati ſunt, collaudantes quidem benignitatis ejus propoſitum, voluntatem autem ejus incautam eſſe dicentes, ut puero, qui nec infantiles annos exceſſerat &c.*

h Κωμῳδῇ νέῳ] Vid. *ἀλων.* lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

i Βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος,] Βασιλείαν *Busb.* nec βασιλείας nec βασιλείαν agnoſcit *Voſſ.*

k Εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον.] Εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἀντὶ διάφορον τοῦτον ἐγνώκει. ὃ δὲ πάντων ἦ ἀπίστευτα *Busb.* & *Gall.*

l Ἔτι τὰ Ἰουδαίας ἐπέτυχον·] Τοῖς Ἰουδαίοις *Busb.*

m Οἱ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις] Ὃ καὶ τ. ἐ. χ. τ. μ. Ἰ. ἐγένοντο *Busb.*

n Βα-

καὶ Φλῶρον πολέμιᾳ ἀπέρματα [n] βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, [o] ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς.

Τέλος τῆς βιβλίου ἐνεακαιδεκάτης.

runt, jactis ab illis belli sub Floro seminibus. Unde Vespasianus, cum Judæam vicisset, ut paulo post dicemus, eos è provincia eduxit. *Belli Judaici semina sub Floro jacta.*

Finis Libri decimi noni.

n Βαλόντες.] Λαβόντες *Busb.* λαβόντος in *Editis Aliisque.* ipse vero βαλόντες prætuli.

o Ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ ἀρχῆς.] Ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ ἐπαρχίας *Busb.* | quod suspicor esse interpretamentum vulgatæ lectionis. *Lugd. Bat.* ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ ἐπαρχίας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΙΚΟΣΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO VIGESIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Κλαύδιος Καῖσαρ μετὰ τὸν Ἀγρίππα πλοῦτον Φάδον ἔπεμψεν εἰς Ιουδαίαν, ἐπίτροπον [b] πραγμάτων ἐσόμενον.

1. *Quomodo Claudius Cæsar post Agrippæ mortem Fadum in Syriam misit, ut res procuraret.*

β'. Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μιάς· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφίων, Φάδος ἀγανακτήσας, τοὺς ἐν Περαίᾳ Ιουδαίων τοὺς πρώτους τρεῖς ἄνδρας λαβὼν ἀπέκτεινεν.

2. *Dissidium inter Philadelphenses & Judæos Peræ incolas de Miæ vici finibus: utque Fadus, multis Philadelphensium ab istis occisis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehensos interfecit.*

γ'. [c] Ως Θολομῆος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Ἄραβας λῃστεύων ληφθεὶς ὑπὸ Φάδου ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

3. *Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum populatur Arabas, captus & ad Fadum adductus perimitur.*

δ'. Ως Φάδος καὶ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ιεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ιουδαίων ἐκέλευσαν τὸν ποδήρη [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Αντωνίᾳ κατατεθεῖν, [κειμένην] ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ καὶ πρότερον ἦν.

4. *Quomodo Fadus & Cassius Longinus Syriæ præses, cum ascendissent in Hierosolyma, jusserunt primores Judæorum in castellum Antoniam deponere tunicam talarem & stolam pontificiam, ut esset in Romanorum potestate, quemadmodum olim fuerat.*

ε'. [d] Παράκλησις [e] ὑπὲρ τούτου τῶν Ιουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, ἀξιούντων αὐτοὺς ὑπιτρέψαι πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

5. *Judæorum hac de re supplicatio ad Fadum & Longinum, eos rogantium, ut legatos sibi liceat ad Claudium Cæsarem mittere de sacra stola servanda.*

ς'. Ως Φάδος, λαβὼν ὁμήρους, ἐπέτρεψεν.

6. *Ut Fadus, datis obsidibus, illis annuit.*

ζ'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ, παρακληθεὶς ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ιουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

7. *Quomodo Claudius Cæsar, supplicante ei Agrippa juniore, cessit Judæorum precibus, & ad Fadum de illis scripsit.*

η'. Ον τρόπον Ελένη τῆς Αδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονόβαζος καὶ Ιζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη.

8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejusque filii Monobazus & Izates cum tota illorum progenie Judæorum religionem amplexi sunt.*

θ'. Ως Τιβέριος Αλέξανδρος, ὑπίτροπος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ιούδα τοῦ Γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Judæam venisset, animadvertit in Judæ Galilæi filios, populum decipientes.*

ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὸν χρόνον.

10. *De fame quæ regionem pervaserat.*

ια'. Κυμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ιουδαίαν, ὑπιτρόπου πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

11. *Cumani, procuratoris à Cæsare missi, in Judæam adventus.*

ιβ'. Ως Ηρώδου τελευτήσαντος τοῦ Χαλκίδος βασιλέως, Αγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

12. *Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Cæsaris.*

ιγ'. Ως ὑπὸ τοῦ Κυμάνου πολλοὶ τῶν Ιουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

13. *Quomodo sub Cumano plurimi Judæorum circa templum oppressi sunt.*

14. *Dis-*

a Ως Κλαύδιος Καῖσαρ] Ita *Vat.* & *Gall.* in *Editis Aliisque* deest hoc summarium.

b Πραγμάτων ἐσόμενον.] Illa πραγμάτων ἐσόμενον solus agnoscit *Gall.*

c Ως Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Hoc summarium debemus *Cod. Gall.*

d Παράκλησις] Ita *Gall.* παράκλησις ὑπὲρ τοῦ minus recte in *Cod. Busb.*

e Ὑπὲρ τούτου τῶν Ιουδαίων] Ita rescripsi, ὑπὲρ τούτου in *libris.*

14. *Dissensio inter Samaritas & Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.*

15. *Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, cum ista audisset & in Judæam ascendisset, primores Judæorum & Samaritarum Romam proficisci jussit; simulque Cumanum procuratorem & Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros: Judæorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*

16. *Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eò adductus precibus regis Agrippæ; Cumanum vero in exsilium egit, & per Celerem tribunum à primoribus Samaritarum pœnas exegit.*

17. *Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.*

18. *Quomodo Felix procurator in Judæam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabiliendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*

19. *Quomodo Felix, cum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*

20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Judæorum & Syros Cæsareæ ortam, compressit.*

21. *Qui contigit Judæam à Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exterioris templi, & quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.*

22. *Quomodo Festus, cum hanc rem ægre tulisset, primores Judæorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*

23. *Quomodo Albinus Festo, in Judæa mortuo, successurus veniebat.*

24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*

25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judæos, ut eos ad arma sumenda compulerit.*

ιδ'. Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τῶν Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ὡς [f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως δὲ Κύμανον τὸν ἐπίτροπον, καὶ Κέλερα τὸν χιλίαρχον, λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τῶν πεπραγμένων· τινὰς δὲ τῶν Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ιϛ'. Ὡς Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τῆς αἰτίας ἀπέλυσε, πεφυκηκὼς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, Κύμανον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον, καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.

ιζ'. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ὡς Φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθεὶς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν κεκακωμένην ὑπὸ τῶν λῃστῶν, πέπαυκε, διαφθείρας αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας. τὸν δὲ πρῶτον τῶν λῃστῶν Ελεάζαρον ἄνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ὡς ἐπιδημούσης Αἰγυπτίου γόητος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, Φῆλιξ, ἐπεξελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ὡς στασιάζοντας Ιουδαίων τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ὡς Πορκίου Φήστου πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπον, συνέβη κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν [g] Σικαρίων. περὶ τῆς στοᾶς δὲ ἔσωθεν ἱεροῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὴν οἱ Ιουδαῖοι.

κϐ'. Ὡς Φῆστος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τῶν πεπραγμένων.

κγ'. Ὡς, τελευτήσαντος Φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ὡς ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν κακοποιεῖν.

κε'. Ὡς Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνῳ διάδοχος, τοσοῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

[f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος] Ita lego cum Cl. *Norisio* (in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.*) & Cl. *Pagio* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. Νομίδιος in *Editis Aliisque.* Μοδίος *Gall.* & *Vat.*

[g] Σικαρίων.] Ita distinxi post Σικαρίων, cum antea nulla esset distinctio aut in *Editis* aut in *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵βφ.

FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBER VIGESIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

ΚΕΦ. α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς Ιουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς.

CAP. I.

Philadelphensium & Judæorum dissidium, deque stola pontificia.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ τούτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ [b] Κάσσιον Λογγῖνον, [c] μνήμην τοῦ βασιλέως τούτῳ χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀξιωθεὶς, μηκέτι Μάρσον τῆς τοῦ Συρίας πραγμάτων προϊστάσθαι. [d] Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας, [e] τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους [f] πρὸς [g] Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης [h] Μιᾶς λεγομένης, [i] πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς Περαίας, χωρὶς γνώμης [k] τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διαφθείρουσι. τότε πυθόμενον [l] τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ προαπέλιπον, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' [m] ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειν. λαβὼν οὖν τρεῖς τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν· εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Ἀννίβας ἦν αὐτῷ ὄνομα τούτῳ. [n] Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ [o] Θολομαῖος [p] ὁ ἀρχιλῃστὴς, μετ' οὐ πολὺ χρόνον ἁλοὺς [q] δεσμοῖς ἐπ' αὐτὸν, διαπεφωὼς μέγιστα κακὰ [r] τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Ἀραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα [s] τοὐντεῦθεν ἡ Ιουδαία, φροντίδι καὶ σπουδῇ τοῦ Φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους [t] Ιεροσολυμιτῶν, [v] καὶ τὴν κέλευσιν δοὺς αὐτοκράτορος, παρήνεσεν αὐτοῖς [w] τὴν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in superiore libro narravimus, Cassium Longinum in locum Marsi successurum mittit Claudius Cæsar, memoriæ regis hoc ipsum tribuens; à quo dum viveret sæpe per literas rogatus fuerat, ut nollet Marsum amplius rebus Syriæ *administrandis* præesse. At vero Fadus, ubi procurator in Judæam veniebat, offendit Judæos Peræam habitantes seditionem movisse contra Philadelphenses de vici, Miæ nomine, finibus, referti viris bellicosissimis. immo Perææ incolæ, insciis primoribus illorum, arma sumpserant, multosque Philadelphensium occiderant. Ista Fadum, ubi de iis aliquid resciverat, valde commoverunt, quod integram illi causam non reservassent, si putarent sibi factam à Philadelphensibus injuriam, sed temere ad arma concurrissent. Comprehensis itaque tribus illorum primoribus, qui & seditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici jussit: Amaramum vero & Eleazarum ambos exsilio multavit. Quin & Tholomæus latronum princeps, qui multa mala Idumæis & Arabibus intulerat, non multo post vinctus ad eum adductus supplicio afficitur: atque exinde Judæa omnis latrociniis perpurgata est diligentia & cura Fadi. Is dein, accitis statim pontificibus & Hierosolymitarum proceribus, prout ipsi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, ut tunicam talarem & stolam sacram, quam solum pontificem sum-

Cassius Longinus Syriæ præses.

Lis magna inter Philadelphenses & Judæos, atque inde seditio.

Seditionis auctores pœna afficiuntur.

Fadus à Judæis postulat, ut stola pontificia in Romanorum potestate sit.

---

a Κδ'.] Sic *Bas. Gen.* & aliquot *Codd. MSS. Graci.* in *Græcis* reliquis & *Latinis* omnibus κς'. Videsis *Vossii* Chronol. S. c. 19. p. 161.

b Κάσσιον Λογγῖνον,] Hac de re velim consulas *Pighium* in *Annalibus* tom. 3. p. 573. *Usserium* in *Annalibus V. T.* p. 648. & *Pagium* in *Critica* ad *Baronium*, Vol. 1. p. 37. col. 1. Αττιον *L. B.*

c Μνήμη δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος,] Μνήμη τῇ δὲ *Voss.*

d Φάδος δὲ,] Φάδος δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν i. e. ἀ. καὶ καταλαμβάνει σολus *Busb* HUDS. Conf. ἀλωσ lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

e Τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους] Ita & *D. Matthæus*, c. 4. v. 13. κατῴκησεν εἰς Καπερναοὺμ. Verum τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας habet *Cod. Busb*

f Πρὸς Φιλαδελφεῖς] Πρὸς τοὺς Φιλ. *Busb.*

g Φιλαδελφεῖς] Φιλαδελφέων supr. lib. 13. c. 8 §. 1. SPANH.

h Μιᾶς λεγομένης,] Forsan Ζ ἁς legendum; nam *Eusebius* (in voce Σὰμ) dicit, *hodie villam Ziam ostendi in quintodecimo lapide Philadelphiæ contra occidentem.* *Relandus* in *Palæst. ill.* p. 897.

i Πολιμικῶν] *L. B.* πολεμίων.

k Τῶν πρώτων παρ'] Τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς *Busb.*

l Τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν.] Articulum omittit *Busb.*

m Ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειν.] Ἀδεῶς non agnoscit *Voss.*

n Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ] Ἀμεράνῳ *Busb.*

o Θολομαῖος] Θεοδοσαῖος *Busb.* & *Voss.* in margine.

p Ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀ πολὺ χρόνον, ἁλοὺς *Busb.*

q Δεσμοῖς ἐπ' αὐτὸν,] Δέσμιος abest *Vat.*

r Τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Ἀραβας.] Τοὺς τὴν Ἰδουμαίαν κατοικοῦντας καὶ τοὺς *Busb.*

s Τοὐντεῦθεν Ιουδαία,] Εντεῦθεν Ἰουδαία *Voss.* ἐντεῦθεν ὅτε Ἰουδαία καὶ Ἀραβία *Busb.*

t Ἱεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ἱεροσολυμιτῶν *Busb.*

v Καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος,] Illa καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος desunt *Vat.* & *Voss.*

ſummum geſtare moris erat, in Antoniam caſtellum reponerent, ut in Romanorum poteſtate eſſet quemadmodum & olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum & Longinum (nam & ille Hieroſolyma venerat, magnis copiis ſecum adductis, metuens ne quæ injunxerat Fadus Judæorum vulgus ad res novas moliendas impellerent) primum ut legatos ad Cæſarem ſibi liceret mittere, ab eo petituros ut ſacram ſtolam in ſua poteſtate haberent; deinde ut manerent pauliſper dum certiores facti eſſent, quid ad iſta Claudius reſponderet. Illi vero ſe permiſſuros eſſe dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum pro obſidibus acciperent. Cum autem Judæi alacriter dicto ſibi audiſſent, & liberos dediſſent, protinus miſſi ſunt legati. Ubi vero Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium Cæſarem agebat, ut jam ante diximus, cum cauſam adventus eorum cognoviſſet, rogavit Cæſarem, ut Judæorum precibus de ſacra ſtola annuere non gravaretur, utque mandata de iſtis quæ *obnixè* petierunt ad Fadum mitteret.

Legati ea de re Romam miſſi.

Judæorum legatis favet Agrippa junior.

2. Tum Claudius, vocatis ad ſe legatis, dicebat ſe iſta eis concedere, illiſque præcipiebat ut Agrippæ gratias haberent, (ſe enim iſta facere ad illius interceſſionem) &, præter reſponſa quæ illis reddidit, hujuſmodi epiſtolam miſit. "CLAUDIUS "CÆSAR, GERMANICUS, TRIB. POT. "V. CONSUL DESIGNATUS IV. IMPE-"RATOR X. PATER PATRIÆ, HIERO-"SOLYMITARUM MAGISTRATIBUS, "SENATUI, POPULO, TOTI JUDÆO-"RUM GENTI S. Quoniam Agrippa meus, "alumnus meus & quem mecum habeo uppote "pientiſſimum, veſtros legatos ad me adduxit, "gratias agentes pro mea de gente veſtra cura & "providentia, & enixe certatimque precatos, ut "ſtolam ſacram atque coronam in veſtra poteſtate "habeatis, *concedo quod petitis*, quemadmodum "vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius fecerat. "Huic autem veſtræ voluntati obſequutus ſum, "inprimis quod id mihi mea ſuaſerit pietas, quod-"que voluerim ut omnes Deum patrio ritu vene-"rentur: dein quod noverim me ita faciendo ma-"gnam ab ipſo rege Herode & juniore Ariſtobu-"lo, quorum in me pietatem & erga vos ſtudium "perſpectum habeo, gratiam initurum eſſe, qui-"buſcum, viris optimis & mihi cariſſimis, multis "officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis autem "ſcripſi & Cuſpio Fado procuratori. Nomina li-"teras deferentium hæc ſunt: Cornelius Ceronis, "Tryphon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis, "Joannes Joannis *filius*. Datæ quarto Kalendas "Julias, Rufo & Pompejo Sylvano *ſuffectis* Con-"ſulibus.

Claudius Judæorum precibus annuit.

Claudii ad Judæos epiſtola.

λῶ Φορεῖν μόνῳ ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχῃ, εἰς [x] τὸν Αντωνίαν, ὅπερ ἐστὶ [y] Φρούριον, κατεφθάχῃ, κειμένῳ ὑπὸ τὴν Ρωμαίων ἐξουσίαν, καθὰ δὴ καὶ [z] πρότερον λῶ. οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν [a] οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλεσαν δ' ὅμως τόν τε Φάδον, [b] καὶ τὸν Λογγῖνον· ἀφίκετο γὰρ καὶ [c] ὅτε εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, Φόβῳ δὲ [d] μὴ τὰ πρασσόμενα Φάδος τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ· πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι πέμσεις ὡς Καίσαρα πέμψαι, τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, εἶτα δ' ὑπομένειν, [e] ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος· [f] ἀποκρίναιτο. οἱ δ' ἐπιτρέψειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τὰς πέμσεις, [g] εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων καὶ [h] δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πέμσεις. ἀφιγμένων δ' εἰς τὴν Ρώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Αγρίππας, ὁ δὲ τυραννικώτερος πάντων, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν· ἐτύγχανε δ' ὢν παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν· παρακαλεῖ τὸν Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ιουδαίοις ἅπερ ᾐτήσαντο παρὰ τοῦ ἱερᾶς στολῆς, καὶ Φάδῳ περὶ [i] τούτων ἀποστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πέμσεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Αγρίππᾳ χάριν εἰδέναι· ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν [k] ἀξιώσαντος· ὅτι τε δ' ἀποκρίσεις, τοιαύτην [l] ἐπιστολὴν ἔδωκε. "ΚΛΑΥΔΙΟΣ "ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, [m] ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞ-"ΟΥΣΙΑΣ [n] ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ, ΠΑΤΟΣ ΑΠΟΔΕ-"ΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ "ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, ΙΕ-"ΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι, "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΝΤΙ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Αγρίππας δὲ "ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ εὐσεβέ-"σαλον ὄντα, πρεσβεύοντός μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσ-"βεις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεπίστευμαι δὲ ἔθνος [o] ὑμῶν "κηδεμονίαν, καὶ αἰτησαμένων ἀσφαλῶς καὶ φιλοπ-"μως [p] τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, [q] καὶ τὸ στέφανον σὺν τὴν "ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος "καὶ μοι τιμιώτατος [r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε. συλλαμβά-"μην δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ, πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐμαυτοῦ εὐ-"σεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους [s] καὶ τὰ πάτρια θρη-"σκεύειν. ἔπραττε εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ Ηρῴδῃ καὶ "Αριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν πρὸς ἐμαυτὸν εὐσέ-"βειαν καὶ τὴν πρὸς [t] ὑμᾶς γνώσκω ἀσφαλῆ, [v] πάνυ "χαρείμην ταῦτα ποιήσας, πρὸς ἃς ἐσί μοι πολλαὶ δι-"καιαι φιλίας κράσεις ὄντας καμοὶ τιμίους. ἔγραψα "δὲ περὶ τούτων καὶ Κασσίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἷ "τὰ γράμματα κομίζοντες, [x] Κορνήλιος Κέρωνος, Τρύ-"φων Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ιωάννης Ιω-"άννου. ἐγράφη πρὸ πεντεκαίδεκα καλανδῶν [y] Ιουλίων [z] ἐπὶ "ὑπάτων Ρούφου & Πομπηίου Σιλουανοῦ. γ'. Η-

[x] Τὸν Αντωνίαν,] De Antonia Caſtro infr. c. 4. §. 3. SPANH.

[y] Φρούριον,] Τὸ *Φρούριον Bush.*

[z] Πρότερον λῶ.] Vide lib. xv. cap. ult. §. 4.

[a] Οὐκ ἐτόλμων,] Τοῖς ὑπὸ δὲ ἡγεμόνος λεγομένοις οὐκ ἐτόλμων ſolus *Busb.*

[b] Καὶ τὸν Λογγῖνον·] Καὶ Λογγῖνον τὸν τοῦ Αρχελάου ἐπίτροπον ſolus *Busb.*

[c] Οὗτος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα,] Αὐτὸς *Vat.* & *Voſſ.*

[d] Μὴ τὰ πρασσόμενα] Τὸ μὴ ἀφ' ὧν φ. τ. π. τ. Ι. τ. ἀναγκασθεῖη *Busb.*

[e] Ἕως ἂν γνῶσι,] Αχρις ἂν γνῶσιν. *Gall.*

[f] Ἀποκρίναιτο.] Ita *Voſſ.* ἀποκρίνοιτο in *Editis Aliiſque.*

[g] Εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας.] Εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς π. *Voſſ.*

[h] Δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις.] Δόντων αὐτούς· ὃ γὰρ προσῆκεν τοῦτ' ἐκείνης δίκαιον λῶ. ἐξεπέμφθησαν *Gall.*

[i] Τούτων ἀποστεῖλαι.] Τούτων ἐπιστεῖλαι. σφοδρῶς δὲ ἐπικειμένου τῇ Θεκλείᾳ τῷ Καίσαρι δ' Αγρίππα, κελεύσας *Gall.* ἐπιστεῖλαι habet *Voſſ.*

[k] Ἀξιώσαντος·] Παρεισχόμην poſt ἀξιώσαντος addit *Voſſ.*

[l] Ἐπιστολὴν ἔδωκε.] Ἐπιστολὴν κομίσαι Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκεν *Gall.* in *Epiphanii* verſione, *quamobrem hujuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.*

[m] Δημαρχικῆς ἐξουσίας] Ita diſtinguo cum Cl. *Petavio*, lib. xi. de *Doctr. Temp.* c. 12. antea erat, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος. nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* adeo vetus eſt hoc interpunctionis mendum.

[n] Το —— πατρίδος,] Aliter habet *Ruſinus*: Quinquies Conſul, Ordinarius quater, Imperator decies, Pater Patriæ. SPANH.

[o] Ὑμῶν κηδεμονίας,] Ὑμῶν ἀνεργεσίας· ἢ αὐτοκρατορικὴ κηδεμονία *Gall.*

[p] Τὴν —— ἐποίησε.] Conf. ſupr. lib. 15. c. 11. §. 4. SPANH.

[q] Καὶ —— εἶναι,] Καὶ τὸ σίφανον, τοῦτο ποθῶν, ἢ τὰ ἄπασαν στολὴν *Gall.*

[r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε.] Vide lib. xv. cap. xi. §. 4.

[s] Κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν.] Καθὼ τ. π. θρησκεύειν ἔθη *Voſſ.*

[t] Ὑμᾶς γνώσκω ἀσφαλῆ,] Ita lego cum *Epiphanii* libris. ἡμᾶς in *Græcis.*

[v] Πάνυ χαρείμην ταῦτα ποιήσας,] Πάνυ χαρείμην non agnoſcunt *Voſſ.* & *Vat.*

[x] Κορνήλιος Κέρωνος,] In *Epiphanii* libris, ita efferuntur, *Cornelius Leo*; (unde in *Lugd. Bat.* Κορνήλιος ὁ Λέων) *Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Joannes Jovis panis.*

[y] Ιουλίων] Vocem Ιουλίων inſertam dedi ex *Epiphanio*; cujus in libris pleriſque xii *Kalendas Julii*, in nonnullis *Junii.*

[z] Επὶ —— Σιλουανοῦ,] Ita *Voſſ.* & *Gall.* ὑπάτου in *ceteris.*

γ'. Ητησατο δὲ καὶ Ηρώδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Αγρίππα τοῦ πεπελευτηκότος, Χαλκιδὸς δὲ τηνικάδε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν [a] τοῦ νεὼ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ [b] ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου πλουτῆς. καὶ δὴ ὁ Ηρώδης μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον [c] Καντηρᾶν, Ιωσήπῳ τῷ τοῦ [d] Καμεὶ αὐτὸν ἐκείνου τὴν διαδοχὴν τῶν τιμῶν παραλαχόμενον.

3. Quin & Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit à Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecuniæ, ut & jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia *à Cæsare* impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur & Herodes à sacerdotio submovit Cantheram ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum & honorem succederet.

Herodes Chalcidis dynastia jus in templum & pontifices impetrat à Claudio.

Josephus Cami filius pontifex.

ΚΕΦ. β'.

Ον τρόπον Ελένη τῆς Αδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ελένη, λιμοῦ μεγάλου ἐν Ιεροσολύμοις γιγνομένου, σῖτον τοῖς ἀπορουμένοις διένειμεν.

CAP. II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina ejusque filius Izates religionem Judaïcam amplexi sunt: & quomodo Helena, magna fame Hierosolymis grassante, frumentum egenis distribuit.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν [e] τῆς Αδιαβηνῶν [ee] βασιλὶς Ελένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης [f] εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον, ἀφορμὴ τοιαύτη αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῆς Αδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ [g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τὴν ἀδελφὴν Ελένης ἄλλως [h] ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίας ἄγεται, καὶ κατίσχυσεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα προσαναπαύσας, [i] ἡνίκα καθύπνωζε, φωνῆς τινος ἔδοξεν ἀκοῦσαι, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ πρόνοιαν καὶ δόξης τυχὸν καὶ τέλους εὐτυχοῦς τευξόμενον. παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, [k] εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, [l] καὶ γιγνόμενον τὸν υἱὸν Ιζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δὲ αὐτῷ Μονόβαζος τοῦτο πρεσβύτερος ἐκ τῆς Ελένης [m] γιγνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μέντοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς [n] μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων [o] φανερῶς εἶχε. φθόνος δὲ τοῦντεῦθεν τῷ παιδὶ πρὸς τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τοῦτο μίσος [p] ἤυξετο, λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τὸν Ιζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὲ καίπερ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ ἀφ' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' [q] ἧττον πρὸς τοῦ πατρὸς [r] αὐτῶν ἕκαστον [s] ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. [t] τὸν δὲ Ιζάτην σφόδρα δι' εὐδοξίαν [v] πρὸ αὐτοῦ μὴ μισούμενον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν παθεῖν τι· [x] πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς [y] Αβεννήριγον ἐκπέμπει [z] τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα, [a] παραπεμψάμενος ἐκεῖ-

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & filius ejus Izates, * religionem Judaïcam amplexi sunt, ex hujusmodi causa. Monobazus Adiabenorum rex, cognomento Bazæus, Helenæ sororis amore captus eo processit, ut matrimonio eam sibi jungeret: nec multo post gravidam reddidit. Aliquando autem cum eo dormiens, manu super ventre illius requiescente, sopitus audire vocem visus est, quæ manum de utero tollere juberet, ne infantulum in eo gestatum læderet, qui Dei providentia ortum habuit finemque felicem consequuturus est. Ea voce turbatus, statimque expergefactus à somno, uxori ista *quæ audisset* narrat, filiumque natum Izaten nomine vocavit. Erat autem ipsi Monobazus eo grandior ætate, quem ex Helena susceperat; aliique filii ex aliis uxoribus. hunc tamen, ac si unicus illi exstitisset, omni sua benevolentia non dissimulanter impertiit. Qua re fiebat ut puero invideretur à fratribus ex eodem patre: atque inde excitatum est odium, omnibus vicem suam dolentibus, quod Izaten illis prætulerit pater. Ista quamvis satis pater intelligeret, illis tamen ignoscebat, quasi non ex malitia ita animo affecti essent, sed à patre scilicet illorum unusquisque diligi vellet. Izaten vero (nam de eo valde metuebat, ne à fratribus odio habitus *mali* aliquid pateretur) cum multa ei donasset, misit ad Abennerigum Spasinæ castri regem, cui salutem pueri commendatam esse voluit. Abennerigus autem libenter excepit adolescentulum, atque illum singulari

Monobazo & Helenæ Adiabenorum regibus nascitur Izates.

Izati invidetur à fratribus natu grandioribus.

Izates missus ad Abennerigum.

[a] Τῷ νεῷ,] Sic *Voss.* & *Vat.* Σ τοῦ perperam in *reliquis*.

[b] Ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις] Ita locum verto cum Cl. *Seldeno* lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. XI. à *Gelenio* vertitur, *potestatem in templum & sacrum erarium, jusque eligendorum summorum pontificum. Impetravitque hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usque ad belli exitum.* quod, inquit *Seldenus*, intelligere omnino nequeo. Nam pontificum creatio post ejus excessum ad Agrippam juniorem Regem ejus ex fratre nepotem attinuit, ut in sequentibus videre est: & posteri Herodis illius fuere filii tres, *Aristobulus*, *Bernicianus*, *Hyrcanus*, quorum nemo pontificem omnino creavit. Locus itaque ita vertendus, ut posteris manserit potestas in templum & ærarium; ita ut de jure pontificis eligendi, qua posteros saltem spectat, neutiquam sit capiendus. Verum ne sic quidem omnia plana erunt. Ipse olim lectum fuisse suspicor, μ. τ. Σ πολέμου τελευτῆς, πλὴν τ. ἀρχιερωσύνης.

[c] Καντηρᾶν,] Verisimile Simonem Cantheræ fuisse restitutum. IBBETS.

[d] Καμεὶ αὐτὸν ἐκείνου] Hic *Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.* est, ibi enim Καμεῖ in textu, at Καμεῖ in *Marg.*) *Busb. Gall. Zonaram* & *Epiphanium* sequor. Καντῆ in *Editis Aliisque*.

[e] Τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς Ελένη] Adiabenorum Regina Helena *Euseb.* H. Eccl. l. II. c. XII. p. 50. A. SPANH.

[ee] Βασιλὶς Ελένη] *Talmud Hierosolymitanum* (ad *Succa*, c. 1. & *Nazir*, c. 3.) egregie hanc historiam illustrat.

* *Religionem Judaicam amplexi sunt*,] *Magis ad verbum*, vitam instituerunt ex legibus Judæorum.

[f] Εἰς —— μετέβαλλον,] Ita rem exprimit *Zonaras*, εἰς τὰ Ιουδαίων τὴν ἀγωγὴν μετέβαλον νόμιμα.

[g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν,] Sic *MSS.* Βαζίης in *Editis*.

[h] Ἐρωτι τῆς πρὸς γάμου] Ἐρωτι πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται) *Busb.*

[i] Ἡνίκα] *L. B.* ἐπὶ pro ἐπεὶ.

[k] Εὐθὺς διεγερθεὶς,] Καὶ διεγερθεὶς *Busb.*

[l] Καὶ —— ἐπεκάλεσεν.] Καί γε τὸν υἱὸν *Vat.* γινόμενον deëst *Busb.* γονώμενον *L. B.*

[m] Γενόμενος,] *L. B.* γονώμενος.

[n] Μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων] Μονογενῆ Ιζάτην *Vat.* & *Busb.*

[o] Φανερῶς ἦν.] Φανερὸς *Voss.*

[p] Ηυξετο,] In *Marg. L. B.* ἤυξητο.

[q] Ἧττον δὲ πρὸς Σ πατρὸς] Ita *Vat.* & *Voss.* ἀλλ' ἢ πρὸς τ. π. in *Editis Aliisque*.

[r] Αὐτῶν ἕκαστον] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *cæteris*.

[s] Ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν.] Ita lego. (legit quoque ita *Cocceius*) ἀξιῶν in *Editis* & *MSS.* πατρὸς αὐτῷ ἕκαστον ἀξιοῦν vel ἀξιοῦν conjecerat Cl. *Lowthius*. nec aliter forsan *Epiphanius*, qui vertit, *sed quoniam singuli favorem patris habere desiderabant.*

[t] Τὸν δὲ Ιζάτην·] Τὸν δὲ ταυτὸν σφ. *Voss.* τὸν δὲ ταυτὸν σφ. *Gall.*

[v] Πρὸ αὐτοῦ μὴ μισούμενον.] Πρὸ αὐτῷ *Busb.* σφόδρα ἰδιοῦται παρ' αὐτῷ *Gall.*

[x] Πολλὰ] *L. B.* πολλοῖς.

[y] Αβεννήριγον ἐκπέμπει] Αβεννήριγον *Voss.* Σαβεννήριγον *Gall.* Σ forsan attracto ex præcedente vocula πρὸς. Est tamen qui Αβυλμηλέχιμον legendum censet, nomine isto apud Arabas usitato, ut constat ex *Elmacino* in *Hist. Saracen.* sub finem.

[z] Τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα,] Rex Spasini Castro Pasini *Rufin.* SPANH.

[a] Παραπεμψάμενος ἐκεῖσε] Καταθέμενος *Busb.* & καταθέμενος in aliquot *MSS.*

Filiam eius in uxorem duxit.

lari complexus benevolentia, filiam ſuam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus perciperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum ſenex, cum videret ſibi non multum vitæ ſpatium ſupereſſe, in conſpectum filii venire, antequam moreretur, deſideravit. Itaque cum illum acciviſſet, ſumma benevolentia eum excepit, eique regionem Carras dictam attribuit. Ea autem eſt terra amomi feraciſſima. ibi etiam ſunt arcæ illius reliquiæ in qua Nochus diluvium evaſiſſe fertur, & etiamnum iſtæ videre *eas* volentibus oſtenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, uſque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita exceſſit Monobazus, Helena regina accivit magnates & regni ſatrapas & copiarum præfectos. Cumque illi veniſſent, "Non vos, inquit, latere arbitror, quod "maritus meus Izaten ipſi in regnum ſuccedere "optaverit, illumque *eo honore* dignum exiſtima- "verit: attamen veſtrum quoque *ſuper hac re* judi- "cium exſpecto. Beatus enim eſt, non qui ab uno, "ſed *qui* à pluribus iiſque volentibus regnum ac- "ceperit." Illa quidem iſta dixit, ut experiretur quænam eſſet ſententia eorum qui convocati erant. Illi autem, hiſce auditis, primum quidem pro more ſuo reginam adoraverunt, deinde vero ajebant, "ſe regis judicium firmatum ire, ſeque ultro Iza- "ti, recte à patre & ex votis omnium fratribus "prælato, parituros eſſe." prætereaque dicebant, "ſe velle & fratres & cognatos ejus in primis oc- "cidendos eſſe, ut ſecure regnum teneret Izates. "illis enim peremptis, omnem ſublatum iri me- "tum, qui ex illorum in ipſum odio & invidia ori- "retur." Ad hæc Helena gratias quidem illis agebat, pro ſua in illam & Izaten benevolentia; ſimulque obſecrabat ut ſententiam de nece fratrum differrent, donec Izates veniſſet ac eandem comprobaſſet. Illi vero, qui auctores ipſi fuerant ut occiderentur, cum ei non perſuaſiſſent, interim monebant eos in vinculis habendos eſſe uſque dum ille adeſſet, ſui *præſertim* in ſecuritatem. inſuper ei conſulebant, ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem conſtitueret. Iſtis paruit Helena, & filium natu maximum Monobazum prorege fecit, impoſito ei diademate, datoque an-

Arcæ Noëi reliquiæ ubi ſervantur.

Monobazi obitus.

Izates Monobazo in regnum ſuccedit.

Frater ejus Monobazus prorex.

νω τὴν ἐξ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ Ἀβεννήριγος, [b] ἀσμένως δέχεται τὰ νεανίαν, καὶ ἀφ' ἱκανῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, [c] Σάμαχον δὲ τὸν ὄνομα ταύτην, δίδωσι. δωρεῖται δὲ [d] χώραν, ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους.

γ'. Μονόβαζος δέ, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὸν ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι [e] Καρρῶν λεγομένην. Φέρει δὲ ἡ γῆ τὸ ἄμωμον ἀκριβῶς. ἔστι [f] δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, [g] ἣν Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νυῦν τοῦτο τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης [h] ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡνίκα δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ἑλένη μεταπέμπεται [i] πάντας τοὺς [k] μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικνουμένοις, "ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, "εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ Ἰζάτην ἤνεγκε δοκεῖν, "οἶδα, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, [l] οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, πε- "πεισμένη δ' ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ "ἂν ὁ παρ' ἑνὸς, [m] ἀλλὰ πλείονων καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν "λαμβάνων." ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν, ὑπὲρ πείρας τοῦ τί [n] φρονοῖεν οἱ [o] συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα, ἔφασαν, "τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιῶν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ "ροντις Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀ- "δελφῶν καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βέλεσθαί τε, [p] φασὶ, "προκρίνειν πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ "τοῦ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτῃ μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέν- "των γὰρ ἐκείνων καθαιρήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μί- "σους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον." πρὸς ταῦτα ἡ Ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, [q] παρεκάλει δ' ὅμως ὑπισχεῖν τὴν περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν Ἰζάτης παραγενόμενος [r] συνδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπὶ ἀνελεῖν [s] συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, [t] ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ [u] προπέμψαι τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πεισθεῖσα [v] τούτοις ἡ Ἑλένη, καὶ καθίσασα τὸν πρεσβύτερον παῖδα [x] Μονόβαζον βασιλέα, προεῖπε τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα τὴν [y] σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τῷ π[z]σαμψηρὰν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε

[a] τὰ-

Izates Monobazo in regnum ſuccedit.

Frater ejus Monobazus prorex.

[b] Ἀσμένως δέχεται τὰ νεανίαν,] *Asmenós te Voſſ.*

[c] Σάμαχον δὲ ἣν ὄνομα ταύτῃ,] Συμαχὼ, vel Συμαχὼς in *MSS. Gr.* in *Epiphanii* verſione *Amachos* dicitur.

[d] Χώραν, —— προσόδους.] Χώραν αὐτῷ *Voſſ.*

[e] Καρρῶν λεγομένην.] Ita cum *Cod. Voſſ.* favente aliquantulum *Busb.* (qui habet Καριῶν. facili lapſu pro Καρρῶν) ut & *Epiphanio*, cujus in libris *Charrorum* vel *Carrorum.* nec dubito quin locus hic ſit Καρρῶν τῆς Μεσοποταμίας, *Joſepho* alibi (ſc. l. 1. c. 12. §. 1. & l. 2. c. 3. §. 3.) Χαρράν. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* vol. 2. p. 444. Verum in *Editis Joſephi Aliiſque* Καριῶν, quod *Bochartus* (poſt *Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* l. 1. c. 4.) corruptum eſſe ſuſpicatur ex Chaldæo *Kardon*, ut montes Καρδυαῖοι intelligantur, qui à *Joſepho* memorantur, l. 1. c. 13. §. 1. Adiſis *Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 1. c. 3. HUDS. Καριῶν. an forte ex זכנין ? ﺫﻛﻨﻴﻦ nomen vici, in quem Noachus ex arca deſcendit, à numero deſcendentium ex arca dictus: quam vocem Hebraice reddit, uti Hebræis ſonaret, καιρὸς, quia זכנין *tempora* notat. In manuſcripto eſt Καρρῶν. REL.

[f] Δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος,] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* ᾗ αὐτῇ in *cæteris.*

[g] Ἣν Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας] Ita lego. ἣν Νῶχον in *Editis* & *MSS.*

[h] Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ,] Hic lacuna ingens eſt in pleriſque Veteris Interpretis Latini codicibus manuſcriptis & editis, uſque ad *Artabanum Parthum* &c. In vetuſta editione Latina poſt finem libri xx. id monetur, *noviter inventa* hæc fuiſſe *in uno libro antiquiſſimo, quæ in aliis libris omnibus deficiunt.* Ita ſe habent ad patris mortem. Quadam vero die Monobazus evocans Helenam reginam cunctos nobilium petiit ut ſucceſſor ejus Jazetis haberetur: dicens licet hoc ego dignum eſſe confidam, veſtram tamen exopto ſententiam. Beatus enim eſt qui non ab uno ſed à multis etiam volentibus ſumſerit poteſtatem &c. REL.

[i] Πάντας τοὺς] Πάντας, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας, *Voſſ.*

[k] Μεγιστᾶνας,] Qua voce uſum Menandrum pro μέγα δυνα-

μοῦς redarguit Phrynichus p. 32. Occurrit vox eadem à LXX. uſurpata in Jeremiæ Prophetia, ut & inferius cap. ſequenti §. 3. & ita in Vita Joſephi §. 23. & 31. Omnia autem hæc de morte Monobazi, ut & verba ejus hodie in Rufinò deſiderantur. Conf. *infr.* c. 3. §. & c. 4. §. 1. SPANH.

[l] Οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ,] Οὐδαμοῦ λεληθέναι *Busb.*

[m] Ἀλλὰ πλείονων καὶ θελόντων] Ἀλλὰ καὶ πλειόνων *Busb.* & *Voſſ.*

[n] Φρονοῖεν οἱ] Ita *Voſſ.* Φρονεῖν in *Editis Aliiſque.*

[o] Συγκληθέντες.] Μαθητομὴν poſt συγκληθέντες addit *Voſſ.*

[p] Φασὶ,] Ἔφασαν *Voſſ.* & *Busb.*

[q] Παρεκάλει δ' ὅμως ὑπισχεῖν] Ita *Busb.* Δεήσεσθαι in *reliquis.*

[r] Συνδοκιμάσῃ.] Sic *Busb. Voſſ.* & *Gall.* συνδοκιμάσῃ in *Editis Aliiſque.*

[s] Συμβουλεύσαντες] *L. B.* ἢ ἐβουλεύσαντο.

[t] Ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους] Vocem ἀλλὰ non agnoſcit *Voſſ.*

[u] Προπέμψαι τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον,] Προπέμπεσθαι τινα ſolus *Busb.*

[x] Μονόβαζον] In Talmude etiam fit hujus mentio & matris Helenæ. In codice Joma cap. III. 10. כזונבו המלך עשה כל ירורת הכליס של יום הכיפורים של והב חילני אמו עשתה נגרשרת של והב על פתחו של היכל. *Monabaz rex fecit omnes anſas vaſorum quorum uſus erat die expiationis ex auro. Helena mater ejus lychnum aureum fecit qui erat ſupra portam Sancti.* REL.

[y] Σημαντῆρα δ' πατρὸς δακτύλιον,] *Sc.* Symbolum poteſtatis. Vide *Kirchmannum* de *Annulis*, c. 22.

[z] Σαμψηρὰν] Σαμψειρὰν *Voſſ.* Σαμψῆρα, σκάφη βαρβαρικὴ *Suid.* Eſt qui vocem iſtam à Perſico *Shamshir* deducit. *Fullerus* (in *Miſcell.* S. l. 1. c. 17. p. 121.) à Syriaca voce quæ *Saphſiras* pronunciatur. *Reineſius* (in *Var. Lect.* l. 1. c. 25. p. 114.) dicit, quod Σάμψα Arabibus *ſol* eſt, ex Hebr. *ſchamaſch* pro quo & *ſchamſcha* efferunt. unde Adiabenos exiſtimat ſceptrum ſeu inſigne regium denominaſſe, quod in cuſpide ſolis ſpeciem, ex auro vel alia quavis materia effictam, haberet.

[a] τὰ-

[a] τέτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τ ἀδελφῦ παρουσίας. ἦκε γὴ ἔτ⊙ ταχέως, ἀκούσας τὴν τ πατρὸς τελευτὴν, καὶ ἀποδέχεται τ ἀδελφὸν Μονόβαζον [b] ὑπερεκστάντα τ ἀρχῆς αὐτῷ.

nulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera, ut ipſi vocant; juſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, & Monobazo fratri ultro cedenti in principatum ſucceſſit. *Monobazus regnum Izati reddit cedit.*

δ. Καθ' ὃν γὴ καιρὸν ὁ Ιζάτης ἐν τῷ Σπασίνῃ χάρακι διέτριβεν, Ιουδαῖος τὴν ἔμπορος, Ανανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τ Θεὸν σέβεσθαι, [c] ὡς Ιουδαίοις πάτριον ἦν· καὶ δὴ δι' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ Ιζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως σωανέπεισε, μετακληθέντι τε ὑπὸ τ πατρὸς εἰς τὴν Αδιαβηνὴν συνεξῆλθε καὶ πολλὴ ὑπακούσας δέησιν. [d] συνεβεβήκει γὴ [e] καὶ τὴν Ελένην, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρ τινὸς Ιουδαίᾳ διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων [f] μετακεκομίσθαι νόμους. ὁ γὴ Ιζάτης, ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος [g] τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς ἄλλας συγγενεῖς δεδεμένας, ἐδυσχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένας ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ γὴ μνησικακῆσαι ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένας σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τὰς μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τὰς γὴ πρὸς Αρτάβανον τ Πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

Et Helenam nulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera, ut ipſi vocant; juſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, & Monobazo fratri ultro cedenti in principatum ſucceſſit.

4. Cæterum eo tempore, quo Izates apud Spaſinæ caſtrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias; qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque à patre in Adiabenen comitatus eſt, multa prece & obſecratione eò adductus. Forte autem acciderat, ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, & fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, ægre rem ferebat. & cum occidere hos aut conſtrictos ſervare nefas duceret, memoreſque injuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegavit. *Izates fratres ad Claudium & Artabanum mittit.*

ε. [h] Πυθόμενος γὴ τὸν μητέρα τὸν ἑαυτῦ πάνυ χαίρειν τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευδε κ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπηδῆσαι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ιουδαῖος, εἰ μὴ [i] περιτέμοιτο, πρᾶξαι τὸν ἕτοιμος. μαθοῦσα γὴ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεχείρει, ὄλεθρον αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· "βασιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταγηράσειν εἰς πολλὰ δυσμενῆ τὴν ὑπηκόους, μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσει καὶ "ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεταί τε βασιλεύον- "τος αὐτῶν Ιουδαίου." καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγε, καὶ [k] πῶς ἀκώλυεν. ὁ γὴ εἰς τ Ανανίαν τὸν λόγους ἀνέφερεν. ὃς γὴ τῇ μητρὶ [l] συμφάσκοντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι [m] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἄπασι. "δεδοικέναι γὰρ, ἔλεγε, μὴ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι "γενομένου κινδυνεύσῃ πιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς "αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀπεστὼν "πῶν ἔργων γενόμενος. δυνάμενον γὴ αὐτὸν, ἔφη, "καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως "κέκριται ζηλοῦν τὰ πάτρια τ Ιουδαίων. τοῦτο εἶναι κυ- "ριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι." συγγνώμην γὴ ἔχειν αὐτῷ καὶ τ Θεὸν φήσαντος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην καὶ τ ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μὲν [n] τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα γὴ, τὴν γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, Ιουδαῖος τις ἕτερος ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ελεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκεῖ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, προετρέψατο πρᾶξαι τὸ ἔργον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν Μωϋσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ "βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν νόμων, καὶ δι' αὐτῶν τὸν "θεὸν ἀδικῶν. ἃ γὰρ [o] ἀναγινώσκειν σε δεῖ [p] μόνον αὐ- "τοῖς ἀλλὰ κ πρότερον τὰ προστεθέμενα ποιεῖν ὑπ' αὐ- "τῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ [q] μή- "πω τ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ "[r] ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι." ταῦτα ἀκούσας ὁ βασι-

Ab ista re dissuadetur.

Izati tandem persuadet Eleazarus ut circumcidetur.

"im-

[a] Τούτοις τὴν βασιλείαν] Τούτοις deeſt *Busb.* & *Voſſ.*

[b] Υπερεκστάντα τ ἀρχῆς αὐτῷ.] Eo modo *Busb.* & *Gall.* ὑπερεκστάντος in reliquis.

[c] Ως ——— εἶπεν.] Aliter hæc in *Rufino.* SPANH.

[d] Συνεβεβήκει γὴ] Ita *Voſſ.* συνεβεβήκη in *cæteris.*

[e] Καὶ τὴν Ελένην,] Nonnullis deeſt vocula καὶ.

[f] Μετακεκομίσθαι νόμους.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* μεταχωμίσασθαι in *cæteris.*

[g] Τὰς ——— δεδεμένους,] Τάς τε ἀδελφὰς *Voſſ.*

[h] Πυθόμενος ——— χαίρειν] Ita *Gen.* πεισθόμενος in *Edit. Baſ.* & *MSS.* πεισθόμενος γὴ πάνυ τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν *Vat.* & *Voſſ.*

[i] Περιτέμοιτο,] Sic lego. περιτέμοιτο in *Editis* & *MSS.* περιτέμοιτο τὸ σῶμα habet *Voſſ.*

[k] Τίως ἐκώλυεν.] Παντοίως *Voſſ.*

[l] Συμφάσκοντος,] Συμπάσχοντος *Voſſ.* συμπαταχόντος *Vat.*

[m] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλιπὼν ἄπεισι in tribus *MSS.*

[n] Τότε τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς.] Τότε deeſt *Voſſ.*

[o] Αναγινώσκειν σὲ] Ita *Busb. Voſſ.* & *Zonaras.* γινώσκειν in *cæteris.*

[p] Μόνον αὐτοῖς,] Λόγῳ μόνον, ἀλλὰ *Busb.*

[q] Μήπω τ περὶ τούτου νόμου ἀνέγνως,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* μὴ τ in *cæteris.*

[r] Ασέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.] Εὐσέβεια *Busb.* quo modo legerit *Epiphanius*, incertum: utpote qui vertit, *ſed ſi nondum ex hoc legiſti legem: ut ſcias, quapropter hoc geratur, vel nunc lege.*

t Ac-

Izates circumciditur.

"impietate versaris." Cum ista audisset rex, non amplius rem distulit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito, quod mandatum erat exsequebatur: deinde accersita matre & præceptore Anania, eis significavit actum esse quod voluit. Illos autem continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne, si rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo esset, non laturis subditis ut in eos vir regnaret, morum *qui* inter alios *obtinent* studiosus: & ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum culpa factum esset. Sed Deus obstitit quo minus eveniret quod illi metuerant. nam & ipsum Izaten in multis versatum periculis, ejusque liberos incolumes servavit, ex dubiis & desperatis viam *eis* expediens ad salutem, ostendensque quod Deum aspectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de *istis* quidem postea narrabimus.

Helena Hierosolyma proficiscitur.

6. Helena autem regis mater, cum videret omnia in regno pacata esse & tranquilla, filiumque suum beatum, & apud universos etiam exteros in admiratione ex Dei providentia, in Hierosolymitarum urbem proficiscendi desiderio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum sermone celebratum adoraret, & victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut *eò ire* permitteret. Cum autem ille libenter admodum matri supplicanti annuisset, & magnos apparatus ad eam profectionem fecisset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hierosolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil opportunius potuit accidere Hierosolymitis. nam fame ipsorum urbem per id tempus premente, multisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina è suis alios quidem misit Alexandriam, qui vim magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum qui caricarum sarcinas advehi curarent. Ubi vero reversi sunt, celeriter istis apportatis, cibos egenis distribuit: atque ex hac beneficentia maximam sui memoriam apud gentem nostram universam reliquit. Quin & filius ejus Izates, fame ista audita, principibus Hierosolymitanis multum pecuniæ misit. Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem nostram affecerunt, postea declarabimus.

Et fame Hierosolymis grassante, egenis cibos distribuit.

Izates etiam pecuniam mittit.

λεὺς, ἐχ ὑπερεβάλετο τῷ πρᾶξιν, μεπεσὰς ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα, κ) τ ἰατρὸν εἰσκαλεσάμεν@, τὸ προσταχθὲν ἐπλ· κ) μεταπεμψάμεν@ τῷ τε μητέρ, κ) τ διδάσκαλον Ανανίαν, ἐσήμανεν [a] αὐτὸν πεπραχέναι τ̃ργον. τὰς ἢ ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε Ꞓ φόβ@ ὅτι μέτρι@, μὴ, τ πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθόσης, κινδυνεύσῃ μὲν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀρχῷ ὑπεναλεῖν, οὐκ [c] ἀναχομένων τ ὑπηκόων ἀρχὴν αὐτῶν ἄνδρα, [v] τ περ' ἑτέροις ζηλωτῷ ἐθῶν· κινδυνεύσειαν ἢ Ꞓ αὐτοὶ, τ αἰτίας [x] ἐπ' αὐτοῖς ἀνεχθείσης. Θεὸς ἢ λῶ ὁ κωλύσων ἄρχ τὰς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν [y] ἐπὶ τὸ τέλ@. πολλοῖς γὰ αὐτόν τε τ Ιζάτ῀ προπεσόντα κινδύνοις, κ) παῖδας τὰς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, ὑπόδειγμ ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, κ) μόνῳ πεπιστεύκασιν, ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυ ὁ τ εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ς'. Ελένη ἢ, ἡ τ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κ τῷ βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τ ἢ ἰὸν αὐτῆς μακάριον, κ) πᾶσι ζηλωτὸν κ) τοῖς [z] ἄλλοθεν ἀφ' τῷ ἐκ θεοῦ προνοίαν, ὑπεθυμίαν ἔχεν εἰς τὸ Ιεροσολυμιτ῀ν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις προσκύνημ ἱερὸν τ̃ θεοῦ προσκυνῆσαι, κ) χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τ̃ παιδὸς ὑπεξέσθαι. τ̃ ἢ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ προσκαλέσῃ καταινέσαν@, κ) πολλῷ παρασκευῷ τ εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐπιμασαμένῃ, κ) χρήματα [a] πολλὰ δόν@, καταβαίνῃ εἰς τ Ιεροσολυμιτ῀ν πόλιν, προπέμπον@ ὑπὸ πολὺ τ̃ παιδός. [b] γίνε ἢ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ιεροσολυμίταις. [c] λιμ῀ γὰ αὐτῶν τὴν πόλιν κ τ καιρὸν ἐκεῖνον [d] πιέζουσ@, κ) πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ [e] βασίλισσα Ελένη πέμπει τινὰς τ ἑαυτῆς, τὰς μὲν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, [f] πολλ῀ σῖτον ὠνησομένας χρημάτων, τὰς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσούσας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, κ) [g] μεγίστην αὐτῆς μνήμην τ εὐποιΐας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθν@ καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ Ꞓ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης τὸν σῖτον τ λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν [h] Ιεροσολυμιτ῀ν. ἀλλὰ γὰ ἃ [i] τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πάλιν ἡμῶν ἀγαθὰ [k] πέπρακ), [l] μ῀ ταῦτα [m] δηλώσομεν.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, insidias illorum veritus, ad Izaten se recepit; iterumque in regnum illius ope restituitur: & quomodo Bardanes ejus filius bellum indixit Izati.

Artabanus fugit ad Izatem.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret sibi à satrapis compositas *esse* insidias,

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, τὰς αὐτῶν ὑπο βουλὰς δεδοικὼς, πρὸς Ιζάτην ἀπαίρ, κ) πάλιν ὑπ' αὐτ εἰς τὴν ἀρχὴν καθίστα). κ) ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνῳ πόλεμον πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν.

Ο δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [n] Αρτάβαν@, αἰσθόμεν@ [o] τὰς σατράπας ὑπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθειχότας,

---

s Αὐτὸν πεπραχέναι τ̃ργον.] Αὐτοῖς *Busb.*

t Αναχομένων τ ὑπηκόων] Αναχημένων *Busb.*

v Τῶν παρ' ἑτέροις ζηλωτῷ ἐθῶν·] Τὸν παρ' ἑτ. *Busb.*

x Ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης.] Ἐπ' αὐτοῖς Ꞓ πραχθέντ@ ἐνεχθείσης *Voss.*

y Ἐπὶ τὸ τέλ@.] Ἐπὶ τέλ@ *Busb.*

z Ἀλλοθεν ἀφ' τῷ ἐκ θεοῦ προνοίαν,] Ἀλλοίθεσιν *Voss.* ἄλλοις ἔθνεσιν *Gall.*

a Πλείστα δόντ@,] In ora *Cod. Voss.* ἴσ. τὰ πλείστα.

b Γίνε ἢ ——— Ιεροσολυμίτας.] Subjungit hisce *L. B.* κ) εἰς τὰ σα (lege μάλιστα) χρησίμη. quod & probum esse potest, & scholion quoque marginale. HAV.

c Λιμ῀ ——— Αλεξάνδρειαν.] Hæc est fames quam prædixit Agabus, *Act.* XI. quæ accidit, Claudio consule IV. designato, & non altera illa Claudio II. & L. Licinio Cæsina coss. *Scalig.* ad *Euseb.* p. 174. Paulo infra *Josephus* c. 4. 5. §. 2. postquam dixerat Cuspio Fado procuratori successisse Tiberium Alexandrum, statim subjungit, ἐπὶ τούτοις γε κ) τ μέγαν λιμὸν κ τὴν Ιουδαίαν συνίδη γενόμεν, i. e. *horum procuratorum temporibus* &c. Ex quibus constat famem illam pluribus annis duravisse, quippe quæ sub duobus illis procuratoribus sævierit. Missus autem est in Judæam Fadus post obitum Agrippæ regis, i. e. anno quarto Claudii exeunte. Ita fames illa ab Agabo prædicta anno V. & VI. Claudii contigit. *Vales* ad *Euseb.* l. 2. c. 12. HUDS. Adducuntur hæc ab Eusebio, sed aliis verbis H. Eccl. l. 11. cap. XII. SPANH.

d Πιεζόντ@,] Potius πιέζοντ@. IBBETS.

e Βασίλισσα Ελένη] Βασιλὶς *Voss.*

f Πολλ῀ σῖτον] Πολλῶν *Busb.* & *Zonar.*

g Μεγίστ῀ αὐτῆς μνήμ῀] His quoque subjungit *L. B.* εἰς ἃ καὶ ἀφοσωμένῳ, quod vix videtur esse ab auctore. HAV.

h Ιεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἀ τοῖς εὐδόκιμοι διενεμηθέντα πολλὰς τ ὠφ῀ λιμῷ σφοδρότητ@ κ) ἀνάγκης ἀπεκτάσθη. ἀλλὰ &c. *Gall.* & *Lugd. Bat.*

i Τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν] Illud τούτοις è *Cod. Busb.* & *Voss.* idemque in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

k Πέπρακ), μ῀ ταῦτα δηλώσομεν.] Πέπρακ), κ) ὅσοι τούτοις ὠφ ταύτης πόροι συνελέγησαν, μ῀ ταῦτα δ. *Gall.*

l Μετὰ ταῦτα] *L. B.* ταῦτα.

m Δηλώσομεν.] Ubi memoravit? nihil tale, nisi obiter memoratum occurrit. Donorum Helenæ & Monobazi mentio facta est in *Cod. Joma*, edito cura Cl. *Sheringhami*, p. 66.

n Αρτάβαν@,] Ita *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* sed in *Marg.*) & hic & alibi Αρταβάνης in *cæteris.*

o Τὰς σατράπας ὑπιβουλὴν] Τὰς αὐτῷ σατράπας *Voss.*

κότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς ἔχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ιζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βυλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται [p] ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν πρὸς χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ιζάτῃ καθ' ὁδὸν, [q] αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισταμένος, [r] καὶ ὑπ' Ιζάτου ἀγνωσκόμενος. καὶ πλησίον παρελθὼν, πρῶτον μὲν τὸ πάτριον προσεκύνησεν [s] αὐτὸν, εἶπε, "Βασιλεῦ, φησὶ, μὴ προΐδῃς με τὸν [t] οἰ-"κέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ "μεταβολῆς γιγόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς "ἐπικουρίας χρήζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστα-"τον, [v] καὶ κοινὸν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προ-"νοιαν· [x] ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου προσπεσόντος, ἔσονταί σοι "σύτεροι [y] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε τὄνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ [z] παρεστῶτα τὸν Αρταβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ [a] ἵππου ὀξέως, καὶ "θαρσῆσαι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σὺ συγχείτω τὸ "παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα γὰρ ἔσται [b] τῆς λύπης ἡ [c] με-"ταβολή. [d] φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσῃς κρείττω τὴν ἐλ-"πίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σὲ καταγαγήσω βασιλείαν "πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς ἀκηκοεμεν.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν ἵππον [e] τὸν Αρταβανον, παρείπετο δὲ [f] αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων τοιαύτην, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ Αρταβανος, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν [h] ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ ἐκεῖνος πάλιν ἀναβάντος καὶ προηγμένος. ὁ δὲ πεισθεὶς, ἐπὶ τὸν ἵππον [i] ἦλατο· καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν [k] εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένεμεν ὧν τε συνεδρίαις καὶ τοῖς εὐωχίαις καὶ τοῖς ἐστιάσεσι προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, [m] καί τι λογισμῷ [n] δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Αρταβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τοῦ τῶν πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν ἐπ' ὅρκοις, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ [o] πεπιστευκέναι· [p] Κίνναμος δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι· καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ Αρταβάνῳ· πίστιν γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει ἦν αὐτῷ καλὸς καὶ ἀγαθός· προσκαλῶν [q] αὐτὸν πιστεύσαντα προσελθεῖν τὴν ἀρχὴν ἀποληψόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Αρταβανος πιστεύσας παρῆν. [r] ὑπαντᾷ δὲ [s] αὐτῷ ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, προτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τὸν ἑαυτοῦ.

γ'. Καὶ Αρταβανος μὲν [t] δὴ Ιζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίστατο, πρότερον αὐτῆς σκήψεσιν ἀπὸ τοῦ

nec tutum putaret apud eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, & si fieri posset etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis & domesticis circiter mille numero secum adductis, & Izaten convenit in itinere, cum & ipse illum probe nosset, & Izati plane ignotus esset. Cumque propius adstaret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde, "O Rex, inquit, ne "me despicias famulum tuum, neque contemnas "supplicem. nam ex mutata fortuna depressus, & "ex rege in privati conditionem redactus, tua ope "indigeo. Respice igitur fortunæ instabilitatem, "atque mecum tibi commune esse existima tuæ "saluti providere: nam si me inultum esse patiaris, "multi etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem ista lachrymans dicebat, capiteque demisso. Izates autem, quamprimum nomen ejus audivit, viditque supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac, "Bono, inquit, animo esto, ô "Rex, nec præsenti turberis calamitate quasi im-"medicabili: brevi enim mutationem habitura est "tua mœstitia, invenies que amicum & socium me-"liorem quam forte sperare poteras. Aut enim in "Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi ce-"dam. *Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur.*

2. Hæc loquutus Artabanum in equum sustulit, & ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, molestè rem tulit, & per præsentem fortunam honoremque juravit, nisi & ille equum iterum conscendisset atque anteiret *se quoque* descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in consessibus & conviviis primum ei locum concedens, nec ad præsentem ejus statum respiciens sed ad pristinam dignitatem, animoque secum reputans commune esse omnium hominum adversam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra & jurejurando dans, eum anteactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum sequestrem fore *promittens*. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, utpote alteri credito imperio, (nam *quidam erat* Cinnamus nomine *qui* regnum susceperat) seque metuere ne inde oriretur seditio; Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam ejus alumnus fuerat, quin & ingenio erat bono honestoque) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus & innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, &, cum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit. *Eum omnibus officiis prosequitur.* *Ad Parthos scribit, & ut suum regem reciperent, suadet.* *Cinnamus Artabano regnum restituit.*

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, è quo per proceres suos jam an- *Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.*

p Ως αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν,] Illa ὡς αὐτὸν è *Cod. Voss.* in *Epiphanii* versione, *venit ad regem Izatem.*

q Αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος,] Αὐτός τε (δὲ *L. B.*) Αρταβανος *Gall.* & *Lugd. Bat.*

r Καὶ ὑπ' Ιζάτου ἀγνωσκόμενος.] Ὑπ' Ιζάτου ἢ ἀγνοούμενος, πλησίον καταστας *Voss.*

s Αὐτὸν, εἶτα,] Αὐτῷ *Voss.*

t Οἰκέτην,] *L. B.* ἱκέτην, forsan melius, nam & inferius, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ de ipso Izate. HAV.

v Καὶ κοινὸν εἶναι] Καὶ κοινὸν εἶναι τὴν συμφορὰν τὴν ἐμὴν νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ προνοιαν ἔχηται *Voss.* καὶ κοινὸν εἶναι τὴν συμφορὰν τοῦτον καὶ τὴν ἐμὴν ὑπὲρ σαυτοῦ προνοιαν *Gall.*

x Ἐμοῦ] *L. B.* λιμοῦ.

y Πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων.] Καὶ πολλοὶ *Voss.*

z Παρεστῶτα τὸν Αρταβανον,] Παρεστατα καὶ ποτνιώμενον *Voss.*

a Ὀξέως,] Illud ἐξέως è *Cod. Voss* & *Epiphan.*

b Τῆς λύπης] Τὴν λυπης παρόντης solus *Voss.*

c Μεταβολή.] Μεταβολὴ τῇ ἐπισαγαγῇ τὸν χρηστότερον φίλον ἢ μὲ καὶ *Gall.*

d Φίλον ἢ καὶ σύμμαχον] Ita *Voss.* & *Epiphan.* φίλον ἢ καὶ σ. in *ceteris.*

e Τὸν Αρτάβανον,] Articulum supplevi è *Cod. Voss.*

f Αὐτὸς πεζὸς,] Καὶ αὐτὸς *Busb.*

g Ταυτῃ] Ταυτῃ μιγίστῃ *Voss.*

h Ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι,] Ἐπωμόσατο ἢ μὴ καταβήσεσθαι *Busb.*

i Ἦλατο·] Ἤλατο *Busb.*

k Εἰς τὰ βασίλεια,] Εἰς τὴν βασιλείαν *Vat.* & *Voss.*

l Τῆς τύχης ἀποβλέπων,] Τῆς τύχης ἀπόπτωμα, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἐρῶν ἀξίωμα *Gall.*

m Καί τι λογισμῷ] Καὶ τι καὶ λογισμῷ *Voss.*

n Δίδους ὡς κοιναὶ] Δίδους δὴ μᾶλα ποιῶν, ὡς *Gall.*

o Πεπιστευκέναι·] Πεπιστευκέναι τὴν βασιλείας *Gall.*

p Κίναμος] Κιναμωνος passim *Vat.* & Κινάμωμος *Busb.*

q Αὐτὸν πιστεύσαντα] Ita *Busb.* αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

r Ὑπαντᾷ] *L. B.* ὑπαντᾶ.

s Αὐτῷ ὁ Κίναμος,] Sic *Busb.* & *Voss.* αὐτὸν in *ceteris.*

t Δι' Ιζάτου πάλιν] Δι' ἐξαιτῆς χερὸς πάλιν *Vat.* & *Busb.* χερὸς ἐξαιτῆ εἰς τὴν ἀρχὴν *Zonar.*

ante exciderat. Verum illius erga ipſum meritorum non erat immemor: ſed Izaten maximis, ut apud ipſos, remuneratus eſt honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto dormire, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. quin & regionem ei donavit amplam & fertilem, ademptam ditioni regis Armeniæ. Terræ autem nomen eſt Niſibis: & in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates à Parthorum rege cohoneſtatus eſt.

Artabanus moritur, eique ſuccedit Bardanes.

3. Non multo autem poſt moritur Artabanus, regno filio ſuo Bardani relicto. Is ſane, adito Izate, ei ſuadebat ut cum ipſo, bellum Romanis illaturo, in ejuſdem ſocietatem veniret, & auxilia pararet. Non tamen ei perſuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam & fortunam, cenſebat illum ea aggredi quæ fieri non poterant. Inſuper autem, cum filios quinque numero & ætate juvenes miſiſſet, ut linguam noſtram vernaculam & patriam diſciplinam diligenter addiſcerent, ſimulque matrem ad templum (uti jam diximus) adorandum, ſegnior erat *ad bellum*, idque agebat ut Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando quibus erant Romani viribus & quas res geſſerant, fore ratus ut iſtis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem reſtingueret. At Parthus, hiſce irritatus, continuo bellum Izati denunciavit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut ſpes ejus omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntatem ejus rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre ſtatuerat, ipſum quidem de medio tollunt, fratri vero ejus Gotarzi regnum detulerunt. quin & huic, non multo poſt per inſidias ſublato, Vologaſes *ejus* frater ſuccedit: qui duobus fratribus, eodem ſecum patre genitis, ſuæ ditionis omnia cre- didit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

Izates ſtudet eum deterrere à bello Romanis inferendo.

Quam ob rem Izati bellum indicit.

Bardane cæſo, Gotarzi regnum defertur.

Illi, inſidiis ſublato, ſuccedit Vologaſes.

ν μεγιστάνας. οὐκ ἐχθρὸς μὲν ἀμυήμων τ εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, κ ἀλλὰ δωρεῖ τ Ἰζάτῃ τ μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. ξ τέῳ τε γὰρ τιάραν ο ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, κ ὅτι π χρυσοῖς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ ρ γέρας & σημεῖον τ Πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ & χώραν πολλὴν αὐτῷ σ κατάθην, ἣ τ τ Ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. τ Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ· κ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες σκῆσαν πόλιν Ἀντιόχειαν, ἣν υ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν. τούτοις μὲν δὴ τ τιμῆς ὁ Ἰζάτης ὑπὸ τ Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη.

γ'. Μετ' ὀ πολὺν δ χρόνον Ἀρτάβανος τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Οὐαρδάνῃ καταλιπών. ὅτος δὴ, πρὸς Ἰζάτην ἀφικόμενος, φ ἔπεισεν αὐτὸν, μέλλων πρὸς Ρωμαίους πόλεμον συφέρειν, συστρατεύεσθαι κ συμμαχίαν ἑτοιμάζειν. ὁ μὲν ἔπεισεν. ὁ γὰρ Ἰζάτης, τὴν Ρωμαίων δυνάμιν τε κ τύχην ἐπισάμενος, ἀδυνάτους αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. χ ἐπὶ δ πεμφθεὶς πέντε μὲν τ ἀριθμὸν υἱὸς, τὴν ψ δ ἡλικίαν νέους, ω γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον κ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνῆσον τὸ ἱερὸν, ὡς προεῖπον, ὀκνηρότερος ἦν, κ τ α Οὐαρδάνῃ ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ρωμαίων δυνάμεις τε κ πράξεις, ἀφ' τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, κ πόσην ἐπιθυμοῦντα τ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ ὅτι τούτοις ὁ Πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ἰζάτην κατήγγελεν. ὁ μὲν ἔλαβεν ὐδὲ τ ὅτι τούτῳ στρατείας ὄνησιν, & Θεὸν τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτιμώντος. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν ἀφάνειαν Οὐαρδάνου, κ ὡς ὅτι Ρωμαίους χ στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ ψ Γοτάρζῃ παρεδωσαν. κ τοῦτον δ, μετ' ὀ πολὺν χρόνον ἐξ ὅτου ἐβασίλευσε τελευτήσαντα, ἀφαδέχεται ω Οὐολογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὴ κ ϙ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ἐπίστωσε, Πακόρῳ μὲν τῷ ϟ πρεσβυτέρῳ τὴν Μήδων, ϡ Τιριδάτῃ δ τῷ νεωτέρῳ τὴν Ἀρμενίαν.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex ſubditorum proditione bellum geſſerunt: utque Izates Dei providentia ex manibus eorum evaſit.

Monobazus frater Izatis Judaïcæ religioni ſe addicit.

REgis autem frater Monobazus & cognati, cum viderent Izaten ex ſua in Deum pietate omnium hominum beatiſſimum evaſiſſe, deſiderio & ipſi tenebantur patrios mores ritusque relinquendi & Judaïcis utendi. Atqui id quod fecerant *ſta-*

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ἄραβες ἐπολέμησαν Ἰζάτῃ ἐκ προδοσίας τ οἰκείων· κ ὡς Ἰζάτης ὑπὸ Θεοῦ προνοίαν ἐκ τ χειρῶν αὐτῶν ἐσώθη.

Ὁ δὲ τ βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος κ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τ Ἰζάτην ἐκ τ Θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν πᾶσι ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔσχον ἐπιθυμίαν κ αὐτοὶ, τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς Ἰουδαίων. ἐγένετο δ προῆξις αὐτῶν κατὰ φωρ-

ν Μεγισάνας.] Vide quæ notata ſunt ſuperiore §. 3.

κ Ἀλλὰ δωρεῖ) τ Ἰζάτῃ] Ἀλλ' ἀντιδωρεῖ) *Voſſ.*

ξ Τέῳ —— βασιλέων.] Conf. cap. ſeq. §. 2. SPANH.

ο Ὀρθὴν ἐπέτρεψεν] *Sc.* apice ſeu cono in ſublime erecto. Reliquorum tiaræ deorſum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque geſtandi jus olim fuiſſe, conſtat ex *Xenophonte* aliiſque Auctoribus, quos adducit *Briſſonius* lib. 1. *de Regno Perſarum*, p. 8. *Edit. Pariſ.*

π Χρυσοῖς κλίνης καθεύδειν,] Hac de re videſis *Briſſonium*, p. 68.

ρ Γέρας κ σημεῖον] Γέρας κ σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρα κ σημεῖα *Voſſ.*

σ Κατάθην, ἣ] Ita *Voſſ.* & *Vat.* κ ἀγαθὴν *Busb.* κ deëſt *reliquis.*

τ Ἀρμενίων βασιλέως] Ἀρμενίων αὐτῷ βασιλέως ἀπὸτ. *Gall.* τ ἣ Ἀρμ. βασιλέως *Busb.*

υ Νίσιβις] *Al.* Νίσιβις. HUDS. Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

φ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius* ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voſſ.* Αὐτὴ δὴ Μυγδονίη ποταμῶν κάλλιστη τέῳ αὐτῷ προσοίκοντι φέριστα, ὥστε γε κ Ἀντίοχος βασιλεὺς ἐπωνύμῳ. *ipſi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen ſuum communicat, & etiam à rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

χ Ἐπεισθὲν αὐτὸν,] Ἠξίωσε *Busb.*

ψ Δὲ ἡλικίαν νέους,] Illud δ̃ inſerui, quòd id poſtulare videretur μ̃ mox antecedens.

ω Γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον] Hebræam linguam Joſephus appellat γλῶτταν παρ' ἡμῖν πάτριον. REL.

α Οὐαρδάνῃ ἐκώλυε,] Videſis Cl. *Olearium* ad *Philoſtratum*, c. 21. n. 4.

β Στρατεύειν ἔκρινεν,] Στρατεύσειν *Busb.*

γ Γοτάρζῃ] Ita cum *Tacito* (*Annalium* lib. X.) reſcribere viſum eſt. Κοτάρδῃ in pleriſque *Joſephi* libris *Editis* & *MSS.* Ἰκοτάρδῃ *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.* HUDS. *Ruſin.* Cotardes. SPANH.

δ Οὐολογάσης ὁ ἀδελφός·] In hac voce exprimenda nummos ſequutus ſum, in quibus Οὐολογάσης aut Βολογάσης. in pleriſque *Flavii* libris Οὐολογέσης. nec aliter apud *Tacitum.* Οὐλογαίσης ſolus *Vat.*

ε Τοῖς —— ἐπίσωσε,] Τοῖς δυσὶν αὐτῷ ἀδελφοῖς δυναστείας μεγάλας ἐπίσωσε *Busb.*

ϟ Πρεσβυτέρῳ] *L. B* κ πρ.

ϡ Τιριδάτῃ] Τηριδάτῃ in *Editis* & *MSS.*

ϙ Πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείᾳ] Διὰ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν κ τὴν ἐπὶ ἴσου αὐτῷ τ ἐθῶν χρηστότητα ζηλωτὸν *Busb.* & *L. B.*

ρ Γίνεται δ πρᾶξις αὐτῶν] Καὶ τὴν ἔφοσιν εἰς πέρας ἐξήνεγκαν. γίνεται δ' ἡ πρ. *Busb.* κ τὴν ἔφοσιν εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. γίνεται δ' ἡ πρ. *Zonar.*

φωρ@ τοῖς ὑπηκόοις, καὶπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ [v] μεγιστᾶνες [x] ὁ Φερητ μὲν τῷ ὀργῷ, κ᾽ νῦν ᾗ ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτηδειον ἐζήτουν δίκῃ εἰσπραξαδ᾽ [y] ἀπευδοντες παρ᾽ αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Αβίαν τ᾽ Αραβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι, [z] στρατευσαι θελήσαντι κ᾽ ᾧ παρ᾽ αὐτοῖς βασιλεύς. ἐπηγγέλοντο ᾗ ℂ ωὲι τῷ πρωτῳ συμβολῷ ἐγκαταλείψειν τ᾽ βασιλέα. θέλειν γὰ αὐτὸν τιμωρήσασδ᾽, [a] μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τῷ πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, [b] ἀπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται ᾗ ὁ Αραψ, καὶ πολλῷ ἐπαγόμεν@ δυνάμιν, [c] ἦκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην. μελλόσης ᾗ τ᾽ πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουζι τ᾽ Ιζάτην ὑπ᾽ σωθήματ@ πάντες ὡς [d] πανικῷ δείματι καταχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ Ιζάτης [e] καταπλάγη, νοήσας ᾗ ωεῤῥοσίαν ὑπὸ τ᾽ μεγιστάνων γεγενῆδαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ χαλεπώτερον ὑπεχώρησε, κ᾽ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε σωτεταγμένως πρὸς τ᾽ Αραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ, τῇ ᾗ ὑπερβάσῃ συμβαλὼν, πολείσους μὲν ἀπέκτανεν, πάντας ᾗ φυγεῖν [f] ἠνάγκασεν. αὐτὸν ᾗ τ᾽ βασιλέα διώκων [g] εἰς π Φρέαρον σωήλασεν Αρσαμον καλούμενον, καὶ ωεῤῥομαχησαμεν@ καρτερῶς, εἷλε τὸ Φρέαρον. [h] Διαρπάσας ᾗ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, τ᾽ Αβίαν ὁ καταλαβὼν ζῶντα· ωεικαταλαμβανόμεν@ γὰ ἑαυτὸν [i] ἀνεῖλεν.

β'. Απωτυχόντες ᾗ οἱ τ᾽ Αδιαβηνῶν μεγιστάνες τ᾽ πρώτης ἐπιχειρήσεως, ωᾴδιδόντ@ αὐτὸς ᾧ Θεῷ τῷ βασιλεῖ, ὐδ᾽ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν Οὐολογάσῃ, βασιλεὺς ᾗ Παρθων ὅτ@ ἦν, ωᾴδακαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τ᾽ Ιζατην, [k] καταστῆναι ᾗ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, [l] τῷ γένει Πάρθον. μισεῖν γὰ ἔλεγον τ᾽ ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν [m] τὰ πάτρια, ξένων ᾗ ἐραστὴν ἐθῶν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπήρθη ωὸς τ᾽ πόλεμον· κ᾽ ωεῤῥάσεως [n] δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, [o] τὰς ὑπὸ ᾧ πάλαι αὐτῷ δοθείσας τιμὰς [p] ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπειθήσαντι ᾗ πόλεμον κατήγγελλεν. ταραττε ᾗ τὴν ψυχὴν ἀχὶ μετρίως ὁ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καταγνοὺς μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τ᾽ δωρεῶν ἐξίστασδ᾽ δοκεῖν διὰ φόβον τοῦτο πράξας. εἰδὼς ᾗ ὅτι ℂ ἀπολαβὼν ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τ᾽ ὑπὲρ τ᾽ ψυχῆς κίνδυνον· κ᾽ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμεν@ ἔχειν σύμμαχον, καταπέμπει μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας [q] εἴς π τ᾽ Φρυγίων ἀσφαλέσταλον, σῖτον ᾗ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπτησι τὸν τε χόρτον ℂ τὰς νομάς. ταῦτά τε ωεῤῥυθμισάμεν@, ἐξεδέχετο τὸν πολεμίους. ωᾴδαγωμένη ᾗ ᾧ [r] Πάρθη μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδ@, [s] ὥδυτε γὰ σωτόνως, βαλλομένη τε χάραξ ωεὸς τῷ ποταμῷ τῷ τὴν Αδιαβηνὴν ℂ τὴν Μηδίαν ὁρίζοντι, πίπτει καὶ ὁ Ιζάτης τὸ στρατόπεδον σὺν ἄπωθεν, ἔχων ωὲι αὐτὸν ἱππεῖς τ᾽ ἀριθμὸν ἑξα-

tim deprehenſum eſt, factumque ægre tulerunt magnates, non tamen iracundia efferebantur, ſed eam diſſimulando tempus opportunum quærebant, ſtudentes pœnas ab illis repetere. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, ſe magnam pecuniæ vim ei daturos promittentes, ſi contra regem illorum vellet expeditionem ſuſcipere; quin & polliciti ſunt ſe primo ſtatim conflictu regem relicturos. eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere, quod mores ſuos odio habuerit; fideque ſua ſibi invicem jurejurando obligata, ne moras necteret obſecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque adducto exercitu adverſus Izaten contendit. Tunc ubi primum prælio congreſſuri erant, antequam ad manus ventum eſſet, Izaten ex compoſito omnes ſui deſerunt, quaſi * panico terrore correpti; cumque hoſtibus terga vertiſſent, diffugiebant. Non tamen Izates animo erat conſternatus: ſed gnarus proditionem factam eſſe à magnatibus, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recepit: cumque de *fugæ* cauſa inquiſiviſſet, ut comperit eos pepegiſſe cum Arabe, auctores quidem *ſceleris* ſupplicio afficit; poſtridie vero manibus conſertis, plurimos occidit, & *reliquos* omnes coëgit in fugam ſe conjicere. Regem autem ipſum perſequens, in caſtellum compulit Arſamum vocatum, idemque valide oppugnatum vi cepit. cumque omnem in ea prædam, quæ multa erat, diripuiſſet, in Adiabenen reverſus eſt, Abia vivo in poteſtatem ejus non redacto; quippe qui undique comprehenſus ſeipſum interfecerat.

Inde contra Izaten belli ſocietas cum Abia, Arabe initur.

Izates à ſuis in prælio deſeritur.

In proditores animadvertit, Arabes fundit fugatque.

2. Poſtquam autem magnates Adiabenorum primis auſis excidiſſent, à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant, ſed denuo ſcribunt Vologaſi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes *eum*, ut, Izate interfecto, dynaſten alium quempiam, genere Parthum, ſibi præficeret. exoſum enim ſuum regem ajebant; utpote quod patrias leges abrogaret, & alienarum deſiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum *inferendum* excitatus eſt; & cum nullam haberet juſtam quam prætexeret *bellandi* occaſionem, miſit honores repetitum quos pater ipſius ei conceſſerat, & ſi *reddere* recuſaret bellum ei denunciabat. Izates, ubi iſta audivit, vehementer animo perturbatur, ſibi quidem opprobrio eſſe ratus ab iis decedere quæ dono acceperat, quod ex timore hoc feciſſe videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem poſt honores receptos quieturum eſſe, decrevit Deo curatori ſemet committere dum vitæ diſcrimen adiret: atque hunc maximum adjutorem habere arbitratus, liberos & uxores in caſtellum quoddam munitiſſimum concludit, frumentumque in arces *deportat*, ac deinde fœnum & pabulum flammis abſumit. adeoque iſtis in anteceſſum paratis, hoſtium adventum exſpectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur adeſſet, (magna enim fecerat itinera) caſtraque poſuiſſet ad fluvium qui Adiabenen à Media dirimit; Izates quoque non longe inde caſtra metatus eſt, militibus ad ſex millia

Vologaſes, Adiabenorum ſuaſu, Izati bellum denunciat.

Izates ad bellum contra Vologaſen ſe comparat.

v Μεγιστᾶνες] Conf. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

x Οὐ φέρειν μὲ τὴν ὀργὴν,] Οὐκ ἐφανέρουν μὲ τὴν ὀργὴν *Voſſ.* κ᾽ ὀργίλως ἀφατιθέντες σὺν ἐφανέρουν μὲ τὴν μωϊδα, κ᾽ νῦν &c. *Busb.* in *Epiphanii* verſione, *in hoc proceres indignati iram quidem retinebant, exſpectantes opportunum tempus* &c.

y Σπεύδοντες παρ᾽ αὐτῶν.] Σπεύδοντες omittit *Busb.*

z Στρατεύσαι θελήσαντι] Στρατεύσασδ᾽ *Busb.* & *Voſſ.*

a Μισησαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη·] Καταλείψαντα τὰ πάτρια αὐτῶν *Busb.*

b Σπεύδειν παρεκάλουν.] Σπεύδειν τοιῶς παρ. *Busb.*

c Ηκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην.] Ηκεν ἐπὶ Ιζάτην μηδὲν μελήσας. πρώτη ᾗ ᾗ πολέμου σωσβολὴ πρὶν *Busb.*

* *Panico terrore correpti;*] Vide *Politianum* in *Miſcell.* c. 28. & *Barthium* in *Statium*, p. 1296.

d Πανικῷ δείματι καταχεθέντες,] Πάντες ὡς ἐνὶ σωδέσμῳ καταχεθέντες legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *velut uno vinculi funiculo.*

e Καταπλάγη,] Καταπλάγη τὸ δᾶμα *Voſſ.*

f Ηνάγκασεν.] Ita cum *MSS.* ἠνάγκαζεν in *Editis.*

g Εἴς τι Φρέαρον σωήλασεν] Εἰς τὸ Φρ. *Busb.*

h Διαρπάσας πᾶσαν,] Διαρπάσας τι *Voſſ.*

i Ανεῖλεν.] Ανεῖλεν, πρὶν εἰς χεῖρας συγκλεισθῆ ᾗ Ιζάτῃ *Voſſ.* & *Gall.*

k Καταστῆναι ᾗ αὐτοῖς] Καταστῆσαι *Busb. Voſſ.* & *Gall.*

l Τῷ γένει Πάρθον.] Καὶν τῷ γ. *Vat.* κ᾽ τῷ γ. *Voſſ.*

m Τὰ πάτρια,] Τὰ πάτρια αὐτοῖς *Voſſ.*

n Δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν,] Δικαίαν *Vat.*

o Τὰς —— ἀπαιτῶν,] Conf. ſupr. c. 3. §. 3. SPANH.

p Επεμψεν ἀπαιτῶν,] Sic è *MSS.* antea erat ἔπεμπεν, & mox κατήγγελλεν.

q Εἴς τι τ᾽ Φρυγίων ἀσφαλέσατον,] Εἰς τὰ τ᾽ Φρυγίων ἀσφαλέσατα *Voſſ.* & *Epiphan.*

r Πάρθη μὴ πολλῆς δυνάμεως] Παρθυαίων βασιλέως *Voſſ.*

s Ωδυτε γὰ συντόνως,] Conf. alios. lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

lia numero ſecum adductis. *Rebus ita ſe habentibus*, ad Izaten venit nuncius à Partho miſſus, qui Parthi vires, quantæ illæ eſſent, numerando percenſeret, ab Euphrate fluvio uſque ad Bactrorum fines, quique dictitaret quot reges illis ſubjicerentur. Inſuper minitabatur, fore ut ſupplicium lueret, quod erga dominos ſuos ingratus exſtitiſſet; ac ne Deum quidem, quem coleret, poſſe eum regis è manibus eripere. Cum iſta retuliſſet nuncius, dicebat Izates, ſe quidem noſſe Parthorum potentiam ſua longe ſuperiorem: adhuc vero certius ſcire ajebat, Deum hominibus univerſis potentiorem eſſe. atque ejuſmodi dato reſponſo, ad ſupplicandum Deo ſe convertebat; & humi proſtratus, caputque cineribus fœdatus, cum uxoribus & liberis jejunabat, Deum invocans dicenſque, "O Do-"mine qui omnibus dominaris, ſi non fruſtra me "tuæ bonitati dediderim, ſed te merito omnium "ſolum & primum habuerim dominum, veni in "auxilium, non tam mei in gratiam hoſtes ulci-"ſcens, quam quod auſi fuerint contra tuam po-"tentiam ſeſe extollere, & linguam magniloquam "*in te* laxare non horruerint." Et ille quidem cum lachrymis & lamentatione ita Deo ſupplicabat: atque Deus *cum de cœlo* exaudiebat, adeo ut illa ſtatim nocte Vologaſes literis acceptis (in quibus ſcriptum erat, * Dahas & Sacas, contempta ejus dum peregre abeſſet poteſtate, cum magnis copiis expeditionem feciſſe, & Parthiam vaſtare & populari) *cum exercitu* retro ſe *ad ſuos* re infecta receperit. Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

Vologaſis mine ſuperba.

Izatis ad Deum preces.

Vologaſes re infecta diſcedit.

Izates moritur, ſucceſſore relicto Monobazo.

3. Non multo autem poſt, anno ætatis quinquageſimo quinto exacto, regnique quarto ſupra vigeſimum, moritur, filiis maſculis viginti quatuor relictis quatuorque & viginti filiabus; cæterum ut ſucceſſionem in regnum ſibi vindicaret Monobazus, præcipiebat, referens ei gratiam ob regnum ſibi, domo profecto, poſt patris ipſius obitum bona fide conſervatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut veriſimile erat *laturam eſſe* matrem pientiſſimo filio orbatam: ex eo tamen conſolationem habebat, quod audierit ſucceſſionem in filium ſuum natu majorem devolutam eſſe, adeoque ad ipſum properabat: reverſaque in Adiabenen, non diu ſuperſtes filio Izati vixit. Monobazus autem oſſa ejus & fratris ſui, Hieroſolyma miſſa, in pyramidibus ſepeliri juſſit, quas (numero tres tribuſque ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana diſſitas) mater exſtruxerat. Sed poſtea quidem narrabimus quæ Monobazus vitæ ſuæ tempore geſſerit.

Helena mors.

Izates & Helena ubi ſepulti.

χιοχιλίας. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ιζάτην ἄγγελος περὶ τῶν Πάρθων πεμφθεὶς, ὃς τὴν Πάρθων δύναμιν ὅση τις ἐστὶν ἤγγελλεν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βακτρίων τὰς ὅρους αὐτῆς πηξάμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον ὡς δεσπότας τοὺς ἑαυτῆ γιγόμενον, καὶ ῥυσθῆναι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν ἐν σπέρει δυνήσεσθαι. ταῦτα δὲ ἀγγέλου φέροντος, ὁ Ιζάτης εἰδέναι μὲν τὴν Πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγε κρείσσω τὸν Θεόν. καὶ ταυτὶ δὲς τοῦ ἀπέρχοντος, ὅτι τὴν ἱκετείαν ἐτρέπετο πρὸς Θεὸν, χαμαὶ πρίψας αὐτὸν, καὶ [c] σποδῷ τὴν κεφαλὴν καταχώσας, μετὰ [v] γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀνακαλῶν τὸν Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς "ἐμῆς χρηστότητος, τῶν πάντων ἢ δικαίως [x] μόνον "καὶ πρῶτον ἡγησάμην [y] κύριον, ἐλθὲ βοήθει, οὐχ "ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' "ὅτι καὶ τῆς ἐμῆς δυνάμεως καταπτοήσαντο, [z] καὶ με-"γαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι σὲ πεφόβηνται." ὁ μὲν τοῦτο ἐποτνιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἦν ὁ Θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ [a] τὴν νύκτα δεξάμενος. Οὐολογάσης ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο, [b] Δαῶν καὶ Σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσαντα αὐτοῦ [c] τὴν ἀποδημίας ἐπιστρατευσαμένην διαρπάζειν [d] τὴν Παρθυηνὴν, ἄφνω ἀνέζευξεν εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ὁ Ιζάτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σφόνους τὰς ἀπειλὰς τῶν Πάρθων διαφεύγει.

γ'. Μετὰ δὲ πολὺ ἦν χρόνον, πενηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γλυκείας πληρώσεως ἔτους, τέτταρσιν ἢ [e] πρὸς εἴκοσιν δυναστεύσας, [f] θνήσκει καταλιπὼν [g] παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας [h] καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μέντοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμείβοντα αὐτὸν, ὅτι καὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, καὶ τὸν πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πίστως φυλάξειεν αὐτῷ τὴν [i] δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ελένη, τὸν μὲν παιδὸς θάνατον ἀκήκοσα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα τρεφομένην εὐσεβεστάτου παιδὸς, ἐμεμνήσθαι δ' ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκήκοσα εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. ὑπεδεχομένη δὲ εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, ἐπὶ πολὺν Ιζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον [k] ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τά τε σκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν [l] πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε, [m] τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα καὶ τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον [n] ἐπαγγελλόμεν.

* *Dahas & Sacas*,] Dacas *in Vet. Interpr.* & Δακῶν in *Græcis*. Sed vide *Strabonem*, l. XI. p. 511. *Edit. Pariſ.*

a Τὴν νύκτα δεξάμενος] Poſt τὴν νύκτα in ora *Cod. Voſſ.* ὃ ἦν ταῦτα σκῆπτρον ἰδεῖν.

b Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σακ. *Gen.* Lege Δαῶν ut ſupr. lib. 18. c. 9. §. 9. SPANH.

c Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

d Τὴν Παρθυηνὴν] Τὴν Παρθυαίων *Busb.*

e Πρὸς εἴκοσιν δυναστεύσας,] Πρὸς εἴκοσιν *Busb.*

f Θνήσκει καταλιπὼν] Illud θνήσκει inſerui è *Cod. Voſſ.* κατασρίφει τὸν βίον poſt εἴκοσι τέσσαρας adjicit *Busb.*

g Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας] Viginti quatuor liberis *in Græco*, & ita etiam *Ruffinus*. SPANH.

h Καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *relinquens filios maſculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus eſt; ſucceſſionemque* &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας abſque τοσαύτας aut εἴκοσι τέσσαρας habet *Voſſ.* in *Editis Aliiſque*.

i Δυναστείαν.] Βασιλείαν *Busb.*

k Επεβίωσεν.] Επεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γέρας καὶ τῷ τὸ λύπης ἀλγήματι πιεζομένη, ταχέως ἀπέψυξεν. ὁ δὲ *Voſſ.* (ſeu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

l Πυραμίσιν,] Στήλας τὸ τοῖς θαφείοις τὸ Αἰλίας *Euſebio* in *Hiſtoria Eccleſiaſtica*, lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Calliſto* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 21. Vide *Valeſium* in *Euſeb.* lib. 2. c. 12.

m Τρεῖς τὸν ἀριθμὸν] An una eſt quæ ſepulcrum Abſalomi nunc dicitur? REL.

n Επαγγελλόμεν.] Απαγγελλόμεν *Voſſ.*

s Σποδῷ τὴν κεφαλὴν καταχώσας,] Conf. infr. c. 6. §. 1. juxta Judæorum ritum. SPANH.

v Γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν,] Ita ex *Cod. Busb.* & vid. Not. ad lit. q. γυναικὸς in *Editis Aliiſque*.

x Μόνον] *L. B.* μόνον δεσπότην.

y Κύριον,] *L B.* θεὸν τὸν κύριον in *Marg.*

z Καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι] Illa, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι σὲ πεφόβηνται, omittunt *Voſſ.* & *Vat.*

a Τὴν νύκτα δεξάμενος] Poſt τὴν νύκτα in ora *Cod. Voſſ.* ὃ ἦν ταῦτα σκῆπτρον ἰδεῖν.

b Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σακ. *Gen.* Lege Δαῶν ut ſupr. lib. 18. c. 9. §. 9. SPANH.

c Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

d Τὴν Παρθυηνὴν] Τὴν Παρθυαίων *Busb.*

e Πρὸς εἴκοσιν δυναστεύσας,] Πρὸς εἴκοσιν *Busb.*

f Θνήσκει καταλιπὼν] Illud θνήσκει inſerui è *Cod. Voſſ.* κατασρίφει τὸν βίον poſt εἴκοσι τέσσαρας adjicit *Busb.*

g Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας] Viginti quatuor liberis *in Græco*, & ita etiam *Ruffinus*. SPANH.

h Καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *relinquens filios maſculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus eſt; ſucceſſionemque* &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας abſque τοσαύτας aut εἴκοσι τέσσαρας habet *Voſſ.* in *Editis Aliiſque*.

i Δυναστείαν.] Βασιλείαν *Busb.*

k Επεβίωσεν.] Επεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γέρας καὶ τῷ τὸ λύπης ἀλγήματι πιεζομένη, ταχέως ἀπέψυξεν. ὁ δὲ *Voſſ.* (ſeu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

l Πυραμίσιν,] Στήλας τὸ τοῖς θαφείοις τὸ Αἰλίας *Euſebio* in *Hiſtoria Eccleſiaſtica*, lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Calliſto* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 21. Vide *Valeſium* in *Euſeb.* lib. 2. c. 12.

m Τρεῖς τὸν ἀριθμὸν] An una eſt quæ ſepulcrum Abſalomi nunc dicitur? REL.

n Επαγγελλόμεν.] Απαγγελλόμεν *Voſſ.*

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θεύδα καὶ τῶν Ἰούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἷα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τοῦ Πάσχα ἡμέρᾳ.

CAP. V.

De Theuda & Judæ Galilæi filiis: & cujuſmodi calamitas Judæos Hieroſolymis ipſo Paſchæ die affligit.

[a]Φάδου [b]δὲ τοῦ Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόης τις ἀνὴρ, [p]Θεύδας [q]ὀνόματι, πείθει τὸ πλεῖστον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν σχίσας, [r]διοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν. καὶ ταῦτα [s]λέγων [t]πολλοὺς ἠπάτησεν. ὁ μὲν οὖν ἔπεισεν αὐτοὺς τὰ ἀφροσύνης ὄνειδος φέρεσθαι, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, [v]ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, [x]πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζωγρήσασα ἔλαβεν· [y]αὐτὸν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες [z]ἀποτέμνουσι τῷ κεφαλῷ, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Κυπρίοις Φάδου τοῦ ἐπιτροπεύοντος χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

Fado autem Judæam procurante, præſtigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini perſuaſit, ut aſportatis opibus *ducem* ſe ad Jordanem uſque fluvium ſequerentur. Quippe ſe prophetam eſſe ajebat, diremptiſque imperio ſuo aquis fluminis, facilem ſe tranſitum ipſis præſtiturum dicebat. & hujuſmodi ſermonibus plurimos decepit. Non tamen eos paſſus eſt Fadus quidquam ex ſua veſania conſequi; ſed emiſit adverſus eos equitum turmam, quæ, ex improviſo illos adorta, multos occidit, multoſque vivos comprehendit. Ipſe etiam Theudas ab iiſdem captus eſt, ejuſque caput præcidunt & Hieroſolyma deportant. Atque adeo hæc ſunt quæ Judæis acciderunt dum Cuſpius Fadus erat procurator.

Fado Judæam procurante, populum decipit Theudas.

Theudas captus & occiſus.

β'. [c]Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος Ἀλαβάρχου, [b]Ἀλεξάνδρου παῖς ὤν [c]ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, [d]γένει τε ὢν πλούτῳ πρωτεύσαντος τοῦ ἐκεῖ καθ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ [e]ἐνέμενεν ἔθεσιν. [f]ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ [g]τὸν μέγαν λιμὸν καθ' ὃν ἡ [gg]βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς [h]προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες [i]Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου [k]ἀνῃρέθησαν, ὅτι τὸ λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστῆσαντος, [l]Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίας [m]τιμὴν ὄντος, ὡς [n]ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀνασταυρῶσαι προσέταξεν [o]ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τοῦ Χαλκιδῆνος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν τοῦ [p]Καμύδου, τῷ Ἀναμήλου τὴν τιμῆς Ἀνανίᾳ τῷ τοῦ [q]Νεβεδαίου διδοῦσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ [r]Κύμανος ἀφίκετο διάδοχος, καὶ [s]πολλοὺς τὸν βίον Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππου ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, Ἀριστόβουλον μὲν, [t]ὃν ὑπὸ

III. Ἐπὶ δὲ Φάδου τοῦ Ἰουδαίαν ἐπιτροπεύοντος, Τιβέριος Ἀλέξανδρος, ejus Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore & genere & divitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro præſtitit. nam ille in patriis moribus & inſtitutis non permanſit. Horum igitur *procuratorum* temporibus evenit ut magna fames Judæam affligeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmptum, egenis diſtribuit, ut *paulo* ante dicebam. Præterea autem & filii Judæ Galilæi interempti ſunt, (qui populum ad defectionem ſollicitabat, dum Quirinus cenſum ageret in Judæa, prout in ſuperioribus indicavimus) Jacobus *ſcilicet* & Simon, quos crucibus ſuffigendos eſſe juſſit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Joſepho Camydi filio pontificatum abrogaſſet, facit ut ei in honorem ſuccederet Ananias Nebedæi filius. Tiberio etiam Alexandro qui ſuccederet, veniebat Cumanus, & Herodes, Agrippæ Magni regis frater, à vita diſceſſit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Ariſtobulo quidem, quem ex prima uxore

Tiberius Alexander Judææ procurator.

Fames in Judæa.

Jacobus & Simon Judæi de Galilæi filii crucis ſupplicio affecti.

Ananias pontifex.

Cumanus procurator.

Herodes Agrippæ M. frater moritur.

[a] Φάδου —— ὀνόματι,] Hæc de Theuda ex hoc loco adducit Euſebius H. Eccl. l. 11. cap. xi. Theudas Pſeudopropheta, de quo Act. v. v. 36. Sed ſub Gamaliele, & ita XIII. annis ante Fadum Judææ Procuratorem, de quo hic Joſephus. Vid. Pearſ. in Act. Ap. p. 49. SPANH.

[p] Θεύδας ὀνόματι,] Aut dicendum duos fuiſſe *Theudas* cum *Grotio* (ad *Matt.* c 24. v. 5.) *Aliiſque*; aut *Theudam* illum *Joſephi* eſſe *Theudam* de quo *Gamaliel*; atque *Joſephum* circa tempora ejus erraſſe. *Lightfoot* in *Horis Hebr.* ad *Acta*, p. 11. Verum in *S. Literis* exiſtimat *L. Bos* (ad *Acta*, c. 5. v. 36.) interitus *Judæ* & *Theudæ* impoſtorum non enarrari eo quo contigerunt temporis ordine, ſed retro à proximis & noviſſimis temporibus progrediendo ad ulteriora tempora & antiquiora. Videſis *Valeſium* ad *Euſeb.* l. 2. c. xi. *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36. *Pearſonii* opera Poſthuma, p. 29. & *Simonem* in *Bibl. Crit.* c. 2. ſub finem.

[q] Ὀνόματι,] Τῶνομα *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XII. ὄνομα *Niceph.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XI. HUDS. Τῶνομα *Euſeb.* SPANH.

[r] Διοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν.] Διοδον ἔχειν ἔφη π. *Gall.* & *Voſſ.*

[s] Λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν.] Λέγων δὲ διεβεβαιοῦτο καὶ ἔπειθε αὐτῷ παρεσκεύασεν. ὁ μὲν οὖν ἔπεισεν ſolus *Gall.*

[t] Πολλοὺς ἠπάτησεν.] Act. 5. 36. ubi hæc hiſtoria Theudæ etiam memoratur, dicitur 400. habuiſſe ſequaces; extat & apud Euſebium hiſt. eccleſ. l. 11. c. 11. verbis Flavianis. REL.

[v] Ἥτις,] Ἥτις ἐπιπεσοῦσα ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς *Euſeb.*

[x] Πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,] Πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε *Busb.*

[y] Αὐτόν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες] Αὐτὸν δὴ *Voſſ.*

[z] Ἀποτέμνουσι τῷ κεφαλῷ,] Ἀποτέμνουσιν αὐτοῦ τῷ κ. *Euſeb.* τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ *Busb.*

[a] Ἦλθε —— ἡγεμόνος,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. xi. §. 6. ἐπίτροπον πέμπει Κοῦσπιον Φάδον, ἔπειτα Τιβέριος Ἀλέξανδρον. SPANH.

[b] Ἀλεξάνδρου παῖς ὢν ἀλαβαρχήσαντος] Vide lib. 18. c. 7. §. 3. HUDS. Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH.

[c] Ἀλαβαρχήσαντος] Vide *Annot.* lib. 18. c. 7. §. 3. & c. 9. §. 1. & præterea *Fullerum* in *Miſcel. S.* lib. 4. c. 16. *Turnebum* in *Adverſ.* l. 27. c. 25. *Voſſii* Etymolog. p. 16. *Cappellum* in *Hiſt. Apoſtol.* p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* XXIX. & *Theſ. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi. ſed & Judæi. vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris ſororem in matrimonio habuit. REL.

[d] Γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* γένει τε deſunt *cæteris.*

[e] Ἐνέμενεν ἔθεσιν.] Ἐνέμενεν *Busb.*

[f] Ἐπὶ τούτοις δὴ] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τούτοις γε καὶ *Euſeb.* l. 2. c. 12. ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ *Voſſ.* ἐπὶ τούτῳ δὴ καὶ *Busb.* ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ in *Editis Aliiſque.*

[g] Τὸν —— λοιμόν.] Act. Apoſtol. Conf. ſupr. lib. 3. c. 15. §. 3. & infr. c. 7. § 8. SPANH.

[gg] Βασίλισσα Ἑλένη,] Βασιλὶς *Busb.* ut ſupra cap. 2. §. 3.

[h] Προεῖπον.] *Sc.* ſupr. c. 2. §. 6.

[i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[k] Ἀνῃρέθησαν,] Ita *Marg. L. B.* ſed in textu ἀνῄρηνται.

[l] Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίας τιμητὴν ὄντος,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

[m] Τιμητὴν ὄντος,] *L. B.* τιμητεύοντος.

[n] Ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν,] Lib. 18. c. 1. §. 1. Γαυλανίτης dicitur. Vide *Annott.* ad locum, & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36.

[o] Ὁ Ἀλέξανδρος.] *Sc.* Lib. 18. cap. 1.

[p] Καμύδου,] In *Græcis* corrupte Κιμηδοῦ & Κειμαδί. (in *Marg. L. B.* Κειμαδὶ dicitur exſtare in aliis MSS. in aliis vero Καμίδου. in textu eſt Καμαιδί.) quin & Κειμηδὶ habet *Zonar.* in *Epiphanii* libris, *remoto à pontificatu Joſeph ſucceſſionem* &c. Vide *Seldenum* lib. 1. de *Succeſſ. in Pontif.* c. XI.

[q] Νεβεδαίου υἱοῦ.] Νεδεβαίου *Busb.* & *Lugd. Bat.* HUDS. MS. Νεδεβαίου. Quæ ſcriptura convenit cum Talmudica. In Gemara enim keratuth fol. 100. 2. memoratur Pontifex nomine יוחנן בן נדבאי *Jochanam ben Nedebai*, REL.

[r] Κύμανος] Ventidius Cumanus, vid. Tacit. Annal. XII. c. LIV. SPANH.

[s] Τελευτῶ —— γενεᾷ] Conf. *alibi.* lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

[t] Ὑπὸ τοῦ πρώτης αὐτῷ] Ἀπὸ τοῦ *Busb.*

Mariamne ſuſceperat, Bereniciano vero & Hyrcano ex Berenice fratris filia: ejuſque principatum Claudius Cæſar in juniorem Agrippam confert.

Ei ſuccedit Agrippa junior.

IV. 3. Cum autem in Hieroſolymitarum civitate conflaretur ſeditio, Cumano res Judææ adminiſtrante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda eſt cauſa, cur iſta acciderint. Cum inſtaret feſtum quod Paſcha appellatur, quo nobis mos eſt panibus non fermentatis veſci, & magna vis hominum undique ad hanc celebritatem conveniſſet, veritus Cumanus, ne quid novi ab eis moveretur, juſſit militum cohortem unam ſumptis armis ſtare ad templi porticus, ut ſedarent tumultum ſi quis exoriretur. id quod feſtorum ſolennitate facere conſueverunt & alii ante eum Judææ procuratores. Quarta vero feſtivitatis die miles quidam oſtendit populo nudata genitalia. ad quod *ſpectaculum* cum oculos advertiſſent, *graviter* ſuccenſebant & iraſcebantur; non ſe contumelia affici vociferantes, ſed Deum nefarie dedecorari. & quidam fortius animati in Cumanum jactabant convicia, dicentes, militem *petulantem* ab eo fuiſſe ſummiſſum. Cumanus autem, cum iſta audiſſet, & ipſe non mediocriter eorum maledictis irritatus eſt; attamen eos rogabat ut res novas moliendi cupiditatem reprimerent, nec feſti tempore ſeditionem concitarent. cumque illis non perſuaderet (magis enim eum conviciis urgebant) jubet omnem exercitum ſumptis armis in Antoniam convenire, caſtellum ut ſupra diximus templo imminens. Multitudo autem, ad militum, ubi advenerant, conſpectum, metu perculſa, in fugam propere ſe conjicit: cumque auguſti eſſent viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, contruſique inter fugiendum, multi mutua compreſſione interibant. Viginti itaque millia exſtinctorum in illo tumultu numerata ſunt: atque in luctum deinceps verſa erat feſtivitas, adeo ut omnes, ſacrificiorum & orationum obliti, lamentationi & ejulatibus ſe dederint. tantas quidem calamitates *Judæis* intulit unius militis petulantia.

Paſcha feſtum.

Miles ſeditionem concitat.

Multi Judæorum pereunt.

Stephanus Cæſaris ſervus pecuniis multatur.

4. At nondum primus hic luctus deſierat, cum aliud ingruebat malum. Quidam enim eorum * qui rebus novandis ſtudebant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio, Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem latronum more aggreſſi, omnia quæ ſecum habuit ei eripiunt. Quod ubi factum audivit Cumanus, confeſtim *eò* miſit milites, juſſos ut vicos *loco* propinquos diriperent, & ex illis nobiliſſimos quoſque in vinculis ad ſe adducerent. Cum autem fieret vaſtatio, miles quidam, leges Moy-

Quam ob rem vicos diripi jubet Cumanus.

Miles legis Moyſaïcæ libros diſcerpit.

τὸ πρῶτον αὐτῷ τεχθέντα γυναικὸς, ἐκ Βερνίκης δὲ τῆς ταδελφῆ θυγατρὸς Βερνικίαιον καὶ Τρκανόν · [v] τὸν δὲ ἀρχὴν αὐτὸ Κλαύδιος Καῖσαρ Ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ ἐδίδωσι.

γ'. Στάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, Κυμάνῳ τὰ κατ' τὸν Ἰουδαίων πράγματα διοικοῦντι, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τ Ἰουδαίων. καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὸν αἰτίαν, δι' ὃν ταῦτα συνέβη. [x] τῆς Πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς ἐνστάσης, καθ' ὃν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν, πολλὰ καὶ παντα χόθεν πλήθους συναχθέντος [y] ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ Κύμανος μή νεώτερόν τι ὄχλος τούτων προσαύξῃ, κελεύει τ σπαλιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τ τῶ ἱερῶ στοῶν ἐφέστας καταστελοῦντας τ νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις γένοιτο. [z] τοῦτο δὲ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τ ἑορτῶν ἔπραττον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς σπαθιότης τὶς ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ ὄχλῳ [a] τὰ αἰδοῖα · καὶ πρὸς τοῦτο [b] θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, ἐκ ἑαυτῶν [c] ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τ Θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς δὲ τῶν θρασυτέρων τ Κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς [d] καθίσαντος λέγοντες. Κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὁ μετρίως [e] ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεις ἐξάπτειν [f] ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπὶ κακῷ βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ σπάτουμα [g] πᾶν, παναπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς [h] τὴν Ἀντωνίαν, [i] φέρεσθαι δὲ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. θεασάμενος δὲ τὸν σπαλιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε. [k] τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὄντων, διώκειν νομίζοντες ὄπισθεν τ πολεμίων, καὶ σωζόμενοι μὴ τὴν φυγὴν, [l] πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. [m] δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τὴν σύσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν καὶ τῶν θυσιῶν, ὀδυρμοὶ καὶ κλαυθμοὶ ἐτράποντο. [n] τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀσελγήματα σπαλιώτου [o] πᾶσι γνώσεσθαι παρεσκεύασεν.

δ'. Οὕπω δὲ αὐτῶν [p] τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο [q] προσέπιπτε · τῶν γὰρ [r] ἐφεστώτων ὀδῶν νεωτερισμῷ τινὲς, καὶ τὴν δημοσίαν [s] ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, [t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃσεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν ἁρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κύμανος, εὐθὺς πέμπει σπαλιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον [u] κώμας ἁρπάσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν [x] δήσαντας ἐπ' αὐτὸν [y] ἄγειν. [z] τῆς δὲ πραχθέντος [a] γνωμένης, τ σπαλιωτῶν τὶς, τὰς Μωϋ-

[v] Τὴν —— δίδωσι.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[x] Τῆς Πάσχα προσαγορευομένης] Τῆς Πάσχα γὰρ καλουμένης Busb. & mox πολλῆς πάντοθεν πληθύος συναχθείσης, dein μὴ προς νεωτερισμόν τι προφά τ.

[y] Ἐπὶ τὴν ἑορτὴν,] Hinc conſilium illud Matth. 26. 5. *non die feſto, ne ſeditio oriatur.* REL.

[z] Τοῦτο —— ἔπραττον.] Conf. infr. c. 7. §. 11. SPANH.

[a] Τὰ αἰδοῖα·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[b] Θεασαμένων ὀργὴ] Τῶν θεασαμένων Busb.

[c] Ὑβρίσθαι λεγόντων,] Ὑβρίσθαι Busb.

[d] Καθίσαντος λεγόντων.] Καθῆσθαι Busb. & *Gall.*

[e] Ἐρεθίζεται] πρὸς τὰς βλασφημίας.] Ἠρέθιζε *Vat.*

[f] Ἐν ἑορτῇ.] Καὶ ταραχάς. μὴ π. *Busb.*

[g] Πᾶν, παναπλίαν ἀναλαβόντας,] Illud πᾶν è *Cod. MSS.*

[h] Τὴν Ἀντωνίαν,] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[i] Φέρεσθαι δὲ τοῦτο,] Τὸ τῷ ἱερῷ φερόμενον ἐπικείμενον *Busb.* & *Zonar.* cæteris omiſſis.

[k] Τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὄντων,] Τῶν διεξόδων *Vat.* τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὄντων καὶ οὐκ εὐρείων *Gall.*

[l] Πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων] Ita lego cum *Cod. Busb.* συνωθούμενοι καὶ τὴν φυγὴν, πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπατούμενοι διεφθάρησαν *Zonar.* πολλοὶ ἀλλήλων (ἀλλήλοις *L. B.*) ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διεφθάρησαν in *Editis Aliisque.*

[m] Δύο γοῦν μυριάδες] Δύο δὲ μυριάδες ἠριθμήθησαν *Busb.* ὑπὲρ τὰς μυρίους in lib. 2. *Bello Jud.* ὑπὲρ τρισμυρίους in ſuo Codice habuiſſe videtur *Ruffinus.* eundem numerum *Euſebio* (tum in *Chronico* tum in *Eccl. Hiſt.*) & *Oroſio* retinentibus. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[n] Τοιαῦτα μὲ ἑνὸς ἀσέλγεια] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* τοιοῦτον & mox πάθημα in *Editis Aliisque.*

[o] Πάθη] *L. B.* παθήματα.

[p] Τὸ πρῶτον πένθος ἐπεπαυτο,] Πένθος τοῦτο καὶ ὁ θρῆνος ἐπέ. *Busb.*

[q] Προσέπιπτε.] Τῷ προτέρῳ προσεπιγίνεται) ſolus *Busb.* at *L. B.* poſtremum quidem verbum in *Marg.* habet, at in reliquis Vulg. Lect. conſentit.

[r] Ἐφεστώτων] *L. B.* ἀφεστώτων.

* *Qui rebus novandis ſtudebant,*] Qui ex illa turba fugientes evaſerant, *Epiphan.* & *Gelen.* τινὲς δὲ τ νεωτερισμοῖς ἐδόκουν in *Zonara.*

[s] Ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ πόλεως,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 2. καὶ τὴν Βασιλικὴν. SPANH.

[t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον] Στέφανόν τινα δ K. *Busb.* & *Zonar.* atque ita in lib. 2. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 2. SPANH.

[u] Κώμας ἁρπάσαι,] Κώμας *Busb.* & *Zonar.*

[x] Δήσαντας] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* δήσαντες in *Editis Aliiſque*, δεσμίους *Zonar.*

[y] Ἄγειν.] Ἀγαγεῖν *Busb.* & *Zonar. L. B.* ἄγειν λόγον τ τετολμημένων εἰσπραξάντας.

[z] Τῆς —— κεκμήκει,] Τῆς δὲ προθύμως τ χωρίων ὑπὸ τ πεμφθέντων σφοδρότερον γινομένης, ἀτάθαλός τις ἐξ αὐτῶν τολμίας τὰς M. v. ἴν τινι π. λ. σεβασμίους κεκμήκει *Busb.* atque ex eodem forſan codice *Zonar.* qui habet, τ δὲ τ χωρίων ἐκείνων προθύμως γινομένης, τολμίας τὶς τ σφοδροτέρων θρασυς καὶ ἀτάθαλος, τοῖς Μωϋσέως ἐντυχὼν νόμοις ἔν τινι κώμῃ σεβασμίους κεκμήκοις.

[a] Γενομένης,] *L. B.* γνωμένης τ κωμῶν.

Μωϋσέως νόμως ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένως, πεφ-
κομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, [b] διέρριψεν, ὑπὸ βλασ-
φημιῶν καὶ πολλὰ [c] καθικετομῶν. οἱ δ' Ιουδαῖοι, ταῦ-
τα ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν
εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ [d] ἐτύγχανεν ὁ Κύμανος ὤν,
[e] ἱκετεύοντες μὴ αὐτὼς ἀλλὰ τὸν Θεὸν, ὑπὲρ οἱ νόμοι
καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ οὐκ ἐπιτρέπειν [f] τὰ
πατρίων αὐτοῖς ὕτω πεφυβρισμένων. καὶ ὁ Κύμανος,
δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσῃ τὸ πλῆθος, συμβαλόν-
των καὶ τῶν φίλων, τὴν ἐνυβρίσασαν τοῖς νόμοις στρα-
τιώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὸν τότε ἐκ δευτέρου μέλ-
λοντα ἐξάπτεσθαι.

saïcas, in vicos quodam repositas nactus, omnium in conspectu eas discerpsit, additis conviciis multisque ludibriis. Judæi autem, istis auditis factoque magno concursu, Cæsaream descenderunt, (illic enim agebat Cumanus) supplicantes, ut non ipsos, sed Deum, cujus leges indigne habitæ erant, vindicatum iret. sibi enim non ferendam esse vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum consilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, securi percussit; atque ita tumultum sedavit, cum in eo esset ut iterum accenderetur. *Idem securi percussus.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως τάσις ἐνέπεσεν Ιουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαύδιος τὴν ἀμφισβήτησιν διελύσ.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ιουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν τῇ ἑορτῇς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς Σαμαρέων [g] χώρας. καὶ τότε [h] κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης [i] Γινάας λεγομένης, [k] τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ [l] Μεγάλης πεδίου, τινὲς συνάψαντες μάχην, [m] πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν [n] μετεῖναι [o] τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, [p] χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. [q] ἀγανακτήσαντες δὲ ὅπλα τότε τῶν Γαλιλαίοι, τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἔπεισον [r] ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἀντίληψιν. δυσλειαν γὰρ καθ' αὑτοὺς μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τοῦ ἐφ' ὕβρει δὲ πανταπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταπραΰνειν [s] αὐτοὺς πρωμένων, καὶ πείσαι τὸν Κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας [t] εἰσπράσσειν παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ προσέχον, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ελεάζαρον τὸν [u] Δεινάου προσκαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦν τὸ γένος οὗτος ἐπὶ πολλὰ τοῦ διατρίβων ἐν ὄρει πεπιημένῳ· κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. Κύμανος δὲ, τῆς πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τοὺς [v] Σεβαστηνῶν [x] εἴλους, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τούς τε [y] Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους, καὶ συλλαβὼν [z] πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι τῆς τιμῆς καὶ [a] γένους τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι, [b] μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδὸν τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντοίοις τοὺς [c] ἀφεσῶτας παρεκαλοῦντες

CAP. VI. V.

Quomodo seditio in Judæos invasit & Samaritas: & quo pacto litem dirimit Claudius.

PORro inter Samaritas & Judæos ortæ sunt inimicitiæ hujusmodi de causa. Mos erat Galilæis, in diebus festis Hierosolyma euntibus, per regionem Samariæ iter facere. Atque tum ipsis, cum in itinere essent, quidam è vico, cui nomen Ginæa, (quæ sita est in confiniis Samariæ & Magni campi) prælio congressi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilæorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipsumque rogabant ut occisorum necem ulciscereturque. Ille vero, à Samaritis data pecunia persuasus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilæi, hac de re indignati, Judæorum multitudinem ad arma conciverunt, & ad libertatem suam defendendam. Servitutem enim etiam sæpe quidem acerbam esse dicebant; cum injuriis vero conjunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magistratus lenire eos & compescere conarentur, polliceriturque se Cumano persuasuros, ut pœnas de cædis auctoribus sumeret, illis quidem non auscultabant, sed armis correptis, & in auxilium advocato Eleazaro Dinæi filio, (ille enim erat latro qui multis jam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt & incendunt. Cumanus autem, ubi ad eum fama rei pervenerat, assumpta Sebastenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatisque etiam Samaritanis, contra Judæos proficiscitur; eosque assequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem vivos cepit. Tum vero Hierosolymitarum primi genere pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatum magnitudinem ventum erat, saccis indutis, capitibusque cinere repletis, modis omnibus seditiosos obsecrabant & hortabantur, ut, *Dissidium inter Samaritas & Judæos.* *Judæi à Galilæis ad arma conciti contra Samaritas.* *Eleazarus latro.* *Cumanus contra Judæos profectus ejus magnam eorum stragem edit.*

---

b Διέχισεν,] Ἀναιδῶς διέχισεν *Busb.*

c Κατακερτομῶν.] Καὶ ἀκρατῶς καθυλακτῶν post καθικερτομῶν addunt *Busb.* & *Gall.*

d Ετύγχανεν ὁ Κύμανος] Ετυχεν solus *Busb.*

e Ικετεύοντες] Ικετεύοντες καὶ σφόδρα ἐκλιπαρῦντες αὐτὸς *Gall.*

f Τῶν πατρίων] In *Cod. Busb.* τῶν πατρίων καὶ δομίων. forsan pro δαιμόνων.

g Χώρας.] Ita distinxi. antea erat, χώρας, καὶ τότε &c. Vide *Luc.* c. 17. v. 11. & *Joan.* c. 4. v. 4.

h Κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης] Sic *Busb.* κάθοδον in *reliquis.*

i Γινάας λεγομένης,] Ita (pro τὴν Ναΐς *Editorum Aliorumque*) rescripsi ex lib. 2. *de Bello Jud.* ubi idem locus describitur hisce verbis, ἡ Σαμάρεια ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γινάας ὄνομα κώμης &c. & ab hac lectione non longe discedit Γιναῖς *Cod. Busb.* & *Gall.* & Γιναὶς *Epiphan.* Ναναὶς *L. B.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

k Τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε] Illa τοῦ ἐν μεθορίῳ κειμένης supplevi è *Cod. Busb.* (adstipulante jam & *Lugd. Bat.*) & τε pro δὴ ex eodem (sic quoque *L. B.*) post Σαμαρείας rescripsi. Mecum sane facit *Epiphanius*, qui locum vertit ad hunc modum, *Dum ergo aliquando iter haberent per vicum nomine Ginais, inter Samariam & campum maximum constitutum.* Vide *Grotium* ad *Luc.* c. 7. v. 11.

l Μεγάλης πεδίου,] De ejus situ, supra lib. 5. c. 1. §. 22. ὅλον δὲ βηθήλων εἰς τὸ μέγα τελούτατὸ πεδίον. Conf. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

m Πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

n Μετεῖναι] Lege μετιέναι. COCC.

o Τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον.] Τῶν ἀδίκως ἀνηρημένων τὸν φόνον *Busb.*

p Χρήμασι —— ὠλιγώρησεν.] Χρήματι πολλοῖς δεκυρλωθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πειθόμενος, τοῦ ἐκδίκησιν ὠλιγώρησεν *Busb.* consentiente in ultimis *Lugd. Bat.*

q Αγανακτήσαντες —— χωρῆσαι,] Aliter hic in Græco est Textu, quem sequitur *Rufinus.* SPANH.

r Ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι,] Ἐφ' ὅπλα καὶ φόνους χωρῆσαι *Busb.*

s Αὐτοὺς πειρωμένων,] Αὐτοὺς, καὶ συγκλεῖσαι τοῦ ταραχὴν πειρωμένου *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.*

t Εἰσπράσσειν τῶν ἀνηρηκότων,] Εἰσπράξασθαι *Busb.*

u Σεβαστηνῶν εἴλους,] Conf. supr. lib. 19. c. 9. §. 1. SPANH.

x Εἴλους,] Supra ἴλους.

y Σαμαρείτας καθοπλίσας,] Σαμαρεῖς *Busb.*

z Πολλοὺς —— ἕλωσιν.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

a Γένους τῶν Ιεροσολυμιτῶν,] Ita *Busb.* χώρας in *Editis Aliisque.*

b Μετενδυσάμενοι —— ἀναπλήσαντες,] Conf. supr. c. 3. (4) §. 2. SPANH.

c Αφεσῶτας παρεκαλοῦντες ἦσαν,] Sic *Gall. Lugd. Bat. Zonar.*

&c

ut, ob oculos positis patria diruenda & templo flammis vastando & ipsis cum uxoribus & liberis in servitutem deducendis, consilium mutarent, & abjectis armis qnieſcerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. Cum autem ista dixissent, eos flexerunt. atque illi quidem sese dispersserunt, latrones vero ad loca munita iterum reversi sunt. Atque ex eo tempore Judæa omnis latrociniis infestata erat.

Judæa latronibus vexata.

Samarita apud Ummidium Quadratum Judæos accusant.

2. At Samaritarum primates Ummidium Quadratum Syriæ præsidem, tunc Tyri degentem, adibant, & Judæos accusabant; quod vicos eorum diripuerint ac incenderint. &, "non tam se ægre "ferre propriam injuriam, dicebant, quam quod "Romanos contempseriut, ad quos judices, si quid "damni accepissent oporteret eos potius provoca- "re, quam nunc, quasi à Romanis imperio non "regerentur, incursiones facere. quamobrem ad i- "psum se venire, *ab eo* hoc demum impetraturos ut vindicarentur." Et quidem hujusmodi accusationem instituebant Samaritani. Judæi verò & seditionis & pugnæ auctores Samaritas exstitisse ajebant, & ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum cædem occultasse & dissimulasse. Et Quadratus, cum ista audivisset, judicium distulit, dicens se *ea de re* pronunciaturum esse, postquam in Judæam venerit, & veritatem accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re infecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Samariam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut Samaritanos turbarum auctores fuisse existimaret. Quamprimum vero Judæos quosdam res novas molitos esse intellexit, captos à Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum cui nomen Lydda, civitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali sedisset iterumque Samaritanorum causam audisset, à Samarita quodam edoctus est, certum Judæorum primatem nomine Dortum, nonullosque cum eo novis rebus studentes, quatuor numero, populum, ut à Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Quadratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem & Ananum *templi* prætorem vinctos Romam misit, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros. Porroque Samaritarum & Judæorum primores, & Cumanum procuratorem, & Celerem (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad imperatorem discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se haberent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid moliretur populus Judaicus, in Hierosolymitarum urbem se confert; ipsamque

Judæi accusationem diluunt.

Samaritas seditionis reos pronunciat Quadratus.

Dortus aliique supplicio affecti.

Ananias & Ananus, Cumanus & Celer cum aliis Romam missi.

ἦσαν, καὶ πείθοντες σὺν ὀφθαλμῶν [d] θεμένους κατασκαφησομένῳ μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπολη-θησόμενον, αὐτῶν δὲ & γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸν ὑσομένους, μεταθέσθαι τὸ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅλην τὴν [e] ἐχυρὰν τόπον πάλιν ἀπῆλθον. [f] ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ιουδαία λῃστηρίων [g] ἐπλήσθη.

β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς [h] Οὐμμίδιον Κουαδράτον τὸν Συρίας προεστηκότα, καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, προσφυόμενοι, κατηγόρουν τῶν Ιουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαντες καὶ ἁρπάσαντες. καὶ, "σφεῖς μὲν οὖν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ὀλίγα "ἀγανακτεῖν, ἔφασκον, ὡς ὅτι Ρωμαίων καταφρονή- "σαντες, ἐφ' οὓς κρίνειν ἐχρῆν αὐτοὺς εἴπερ [i] ἠδικημένοι "προσφεύξ, [k] ἢ νῦν, ὡς οὐκ ἐκείνων ἡγεμόνας Ρω- "μαίους, καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας "τυχόμενοι." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ιουδαῖοι δὲ καὶ τῆς ἐσπεως καὶ τῆς μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, πρὸ πάντων δὲ Κύμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ πεφασιωπήσαντα τὰ τῶν ἀνηρημέ-νων φόνου. καὶ Κουαδράτος ἀκούσας [l] ὑπερτίθετο τὴν κρίσιν, εἰπὼν [m] ἀποφανεῖσθαι ἐπιὼν εἰς τὴν Ιουδαίαν πυθανόμενος ἀκριβέστερον [n] ἐπιγνώμη τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπέστησαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ Κουαδράτος ἦκεν, [o] εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα [p] διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς ὑπάλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. [q] ὡς δὲ καὶ [r] Ιουδαίων [s] τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεζώ-ρωσεν ὡς Κύμανον ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ προσφυόμενος [t] Λύδδαν λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὀλιγοδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βή-ματος κἀκ δευτέρου τῶν Σαμαρέων διακούσας, διδάσκε-ται προσφύ τινος Σαμαρέως, ὅτι τῶν Ιουδαίων τοὺς πρῶ-τους, ὄνομα [v] Δόρτος, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσαι, πεντάρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαν τὸν ὄχλον ἐπὶ τὴν Ρωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ Κουαδράτος ἀνελεῖν προσέ-ταξεν· τοὺς δὲ περὶ Ανανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν [x] στρα-τηγὸν Ανανον· δήσας, [y] εἰς Ρώμην [z] ἀπέπεμψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ιου-δαίων, [a] Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ, καὶ Κέλερι, χιλίαρχος [b] δι' ὧν ἦν, [c] ἐπ' Ιταλίας [d] ἀπεῖναι πρὸς τὸν αὐτο-κράτορα, κελησομένους [e] ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλή-λους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ, δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ιου-δαίων [f] πάλιν νεωτερίσῃ, εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πό-

& *Epiphan.* ἰφεσῶτας in *Editis Aliisque.*

d Θεμένους κατασκαφησομένῳ] Comma post θεμένους sustuli. verum θέμενοι legisse videtur *Epiphan.*

e Ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον.] Ὀχυρὰς *Busb.*

f Ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα] Ἐξ ἐκείνου τε ἡ σ. *Busb.*

g Ἐπλήσθη.] Ἐπληρώθη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Οὐμμίδιον Κουαδράτον τὸν Συρίας προεστηκότα,] Ita lego (frustra pro *Numidio* contendente *Ryckio* ad *Tacitum*, p. 176.) auctoritate *Vett. Inscriptionum*, quas affert Cl. *Norisius* in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lips.* antea erat Νομίδιον. Videsis *Salmasium* ad *Aug. Hist. Scriptores*, p. 42. *Reinesium* in *Ep.* XXI. & *Pagium* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

i Ἠδικῆσθαι προσφεύξ,] Sic *Busb.* ἠδίκων in *cæteris.*

k Ἢ νῦν] Νῦν ὡς *Busb.* & *Epiphan.* Vulgatam tamen lectionem servavi, ut quæ bene ferri possit, voce μᾶλλον subintellecta.

l Ὑπερτίθετο ——— προσφυόμενος] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 12. §. 5. Κουαδράτος ὁ τότε μὲ ἑκατέρους ὑπερτίθετο· &c. SPANH.

m Ἀποφανεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀποφαίνεσθαι in *Editis Aliisque.*

n Ἐπιγνώμη] *L. B.* ἐπιγνῶ.

o Εἰς Σαμάρειαν,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

p Διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς,] Δὴ ἀκούσας *Busb.* Διακούσας αἰτ. τ. τ. ὑπάλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς ὁ καὶ Ιουδαίων ὡς τινας νεωτ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *ubi auctores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorum ac Judæorum indisciplinatos inveniens* &c. Forsan legendum ὑπάλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. Σαμαρείων ὁ καὶ Ιουδαίων &c. ut in *Cod. Vat.*

q Ὡς ὁ] Σαμαρείων ὁ *Lugd. Bat.*

r Ιουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας] Ιουδαίους *Busb.*

s Τινὰς] *L. B.* ὡς τινας.

t Λύδδαν] Ita lego cum *Cod. Busb.* assentiente *Epiphanii* versione. in *Editis Aliisque* Λύδδαν, sine λεγομένην. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 878. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

v Δόρτος,] Ita in *Ed. Bas.* & plerisque *MSS.* nec aliter in *Epiphanii* libris. Δόστος in *Ed. Gen.* Δόητος *Lugd. Bat.* Δόϊτος *Busb.*

x Στρατηγὸν Ανανον· δήσας,] Vide *Bessonum* in *Canticum Canticorum*, p. 315. & *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 45.

y Εἰς Ρώμην ἀπέπεμψε,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

z Ἀπέπεμψε,] *L. B.* ἀπέπεμψε.

a Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ] Κυμάνῳ τε τῷ ἐπιτρ. *Busb.* & *Vat.*

b Δ' ὧν ἦν,] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ὧν deerat *reliquis.*

c Ἐπ' Ιταλίας ἀπῆναι] In *Editis* & *MSS.* ἐπὶ τὰ βίας, non adeo, ut mihi videtur, recte. in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi eadem res narratur, παρήγγειλε ὁ τῷ Κυμάνῳ τῷ Κέλερι τῷ χιλιάρχῳ ἐπὶ Ρώμης πλεῖν. unde, cum Cl. *Lowthio*, (subscribente in ora Codicis sui *Coccejo*) ἐπ' Ιταλίας rescripsi. Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *jussitque Cumano & Celeri tribuno, & violentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent.*

d Ἀπεῖναι] Forte ἀπιέναι.

e Ἐπ' ——— ζητήσεων.] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*

f Πάλιν νεωτερίσειεν] Illud πάλιν è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

πόλιν ἀφικνεῖ· καταλαμβάνῃ δὲ αὐτὸν εἰρωδιομένῳ, ὃ πάτριον ἑορτὴν τῷ Θεῷ πλῆθον. πιστεύσας δὲ μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν [h] γνήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας [i] ἀπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

γ'. Οἱ περὶ Κύμανον δὲ καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρέων, ἀναπεμφθέντες εἰς Ῥώμην, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέξειν ἔμελλον. ἀγωνιῶντι δὲ μεγίστη τῷ Κυμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, μὴ τῶν Καίσαρος ἀπελευθέρων καὶ φίλων· κἂν [k] περιγένωνται τῶν Ἰουδαίων, εἰ μήπερ Ἀγρίππας ὁ νεώτερος, ὢν τῇ Ῥώμῃ τυγχάνων, καταπονουμένους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς Ἀγριππίνης, πεῖσαι τὸν ἄνδρα, [l] δικάσαντα πρεπόντως τῇ αἰτίᾳ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ δεινότητι ταύτῃ προσλογισθεὶς, καὶ ἀκούσας, ὡς εὕροι τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς ὄντας, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν σκέλλουσιν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κυμάνῳ δὲ φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον σκέλλουσιν [m] ἀγαγόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων δεθῆναι τὴν πόλιν πᾶσαν συρανάγκης, ἕως ἀποκτανθῇ.

pacatam deprehendit & *tranquillam*, festumque patrium Deo *consecratum* agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

3. Cumanus autem & Samaritanorum primores, Romam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controversis. Summoque studio pro Cumano & Samaritis contendebant Cæsaris liberti & amici: & Judæos sane vicissent, nisi Agrippa junior, qui eo tempore Romæ erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploravisset Agrippinam imperatoris uxorem, ut marito persuaderet, ubi causam cognosceret, à defectionis auctoribus convenienter suæ justitiæ pœnas exigere. Claudius igitur his precibus in antecessum instructus & paratus, quæque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci præcepit, & omnium in conspectu per totam urbem trahi adeoque enecari.

Magna contentio Romæ inter Judæos & Samaritas.

Agrippa ab Agrippina precibus obtinet, ut Claudius æquo animo Judæos audiret.

Cumanus in exsilium pulsus.

Celer morte punitus.

ΚΕΦ. ζ'.

Φῆλιξ Ἰουδαίας ἐπίτροπος. περὶ Ἀγρίππα δὲ νεωτέρου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

CAP. VII.

Felix Judææ procurator. De Agrippa juniore, ejusque sororibus.

Μετὰ δὲ [n] Κλαύδιος [o] Φῆλικα [p] Πάλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατ' αὐτὸν Ἰουδαίων προστησόμενον πραγμάτων. τὴν δὲ ἀρχὴς [q] δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ [r] τὴν Τραχωνίτην [s] σὺν [t] Ἀβίλᾳ· [v] Λυσανίᾳ δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. [x] τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα τοῦτον ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ Καίσαρος Ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ἀζίζῳ τῷ Ἐμεσῶν βασιλεῖ, περιτεμνεται θελήσαντι, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. Ἐπιφανὴς γὰρ ὁ Ἀντιόχου καὶ βασιλέως παῖς παρητήσατο τὸν γάμον, μὴ βληθεὶς εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη [y] μεταβαλεῖν, καίπερ τὸν πατέρα πρότερον ὑποσχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Ἀρχελάῳ τῷ Ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται θυγάτηρ [z] αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

Cl. Laudius deinde misit Felicem Pallantis fratrem, ut rebus in Judæa præesset. atque, imperii sui anno duodecimo completo, Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, eique in auctarium dedit Trachonitidem una cum Abila, (ista autem fuerat Lysaniæ tetrarchia) Chalcidem vero ei abstulit, cum dynastiam illam tenuisset quadriennio. Agrippa autem, istis muneribus à Cæsare auctus, Azizo Emesorum regi, cum circumcidi annuisset, Drusillam sororem in matrimonium collocavit. nam Epiphanes Antiochi regis filius ejus nuptias recusaverat, ut qui Judæorum religionem sua relicta amplecti noluerit, licet ita se facturum esse puellæ patri olim promiserat. Porroque Mariamnen nuptui dedit Archelao Helciæ filio, cui jam ante ab Agrippa patre desponsata fuerat; illisque nata est filia Berenice nomine.

Felix Judææ procurator.

Claudii in Agrippam munificentia.

Drusilla nupta Azizo.

Mariamne Archelao.

Βʹ. Διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τὸν Ἀζίζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπετρόπευσε Φῆλιξ, θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν κάλλει πασῶν διαφέρουσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ [a] Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτοῦ φίλων, [b] Ἰουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, [c] πέμπει πρὸς αὐτὸν, ἐπαγγέλλεται τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐτῷ [d] γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελ-

Non multo autem post connubium Drusillæ Azizique dissolutum est, hujusmodi de causa. Felix, quo tempore procurator erat Judææ, cum *forte* Drusillam conspexisset, (namque omnes pulchritudine excellebat) mulieris desiderio tenebatur; & ex amicis suis Judæum, nomine Simonem, genere Cyprium, qui se magum esse simulabat, ad eam mittens, suadere nitebatur ut relicto marito ei nuberet, beatam facturum esse pollicens, si ipsum non

Felix nititur Drusillam à marito abducere.

---

g Πάσχειν ἑορτὴν] Τὴν τῶν Ἀζύμων ἑορτὴν in lib. 2. *de Bello Jud.*

h Γενήσεσθαι,] Γενήσεσθαι solus *Busb.* cui adstipulatur *Lugd. Bat.*

i Ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.] Ὑπεστρέφετο *Busb.*

k Περιγένωνται τῶν Ἰουδαίων,] Ita *Busb.* & *Gall.* περιγίνωνται in *Editis Aliisque.*

l Δικάσαντα πρεπόντως] Sic lego cum *Busb.* & *Vat.* διακόσαντα in *Editis Aliisque* tam *Latinis* quam *Græcis.*

m Ἀγοντας] *L. B.* ἀγαγόντας.

n Κλαύδιος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Κλαύδιον in *ceteris.*

o Φῆλικα Πάλλαντος] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 12. §. 8. SPANH.

p Πάλλαντος.] Ita in *Josephi* libris plerisque & *Auctoribus Lat.* Πάλλαντα *Busb.* & *Dioni Cassio.*

q Δωδέκατον ἔτος] Δέκατον juxta *Epiphanii* libros.

r Τὴν Τραχωνίτην] Tetrarchia Philippi his constituebatur & constabat regionibus, Trachonitide, Batanea, Auranitide, Gaulanitide, Paneade, atque illa quæ est περὶ Ἰαμνίαν Galilææ parte: itaque nihil opus erat memorare Batanæum aut Trachonitidem. rescribo, δωρεῖται] τὴν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνίτην καὶ σὺν Ἀβίλᾳ. *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις Tom. 3. p. 241.

s Σὺν Ἀβίλᾳ·] Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. SPANH.

t Ἀβίλᾳ·] Ita scribo pro Ἀβίκᾳ in *Editis Aliisque.* Ἀβίλα *Busb.* Supra quidem (p. 864. v. 48.) Ἀβίλα pluraliter. Sed vocabulum esse numeri utriusque notavit Cl. *Cellarius* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 269. Videsis *Berkelium* ad *Stephanum* v. Ἀβίλη, & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 525.

v Λυσανίᾳ δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία.] Λυσανίᾳ δ' αὐτὴ ἐγεγόνει *Busb.* HUDS. Conf. supr. lib. 19. c. 5. §. 1. SPANH.

x Τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται,] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

y Μεταβαλεῖν,] Ita *Busb.* & *Gall.* μεταβαλὼν in *ceteris.*

z Αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.] Iterum cum *Busb.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis.*

a Σίμωνα ὀνόματι] Forte est Simon ille Magus de quo *Act.* 8. 9. non diversum esse contendit *Sam. Basnagius in Exercitt. Hist. Crit.* contra *Baronium*, ad ann. xxxv. n. xx.

b Ἰουδαῖον,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαίων in *Editis Aliisque.*

c Πέμπει πρὸς αὐτὸν,] Πέμπει πρὸς αὐτὸν, ἐπειδή τι τὸν ἄνδρα καταλιπῶσαν in *Cod. Busb.*

d Γήμασθαι,] Βίᾳ *L. B. Tacitus* (in *Hist.* lib. 5. cap. 9.) Drusillam statuit *Antonii* & *Cleopatræ neptem.* quo modo autem cum *Actis* & *Josepho* concilietur, laborant eruditi. Dici solet à plerisque Drusillam Judæam, sororem Agrippæ regis, aliam esse à Drusilla, Felicis uxore altera, Jubæ quidem Mauritaniæ re-

Druſilla nupta Felici.

non faſtidiret. Atque illa, haud recte faciens, volenſque effugere ſororis Berenices invidiam (nam propter pulchritudinem *ſuam* non leviter ab ea læſa erat) ut contra patria inſtituta ageret, & Felici nuberet, ſe perſuaderi ſinit. cumque ex eo pepe-

Paritque ei filium Agrippam.

riſſet filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is juvenis cum muliere iſta perierit, cum inflammaretur mons Veſuvius tempore Titi Cæſaris, poſtea declarabo.

Berenice Herodis vidua Polemonis nuptias ambit.

3. Porro Berenice poſt Herodis obitum, qui ipſius maritus fuerat idemque patruus, cum longum tempus in viduitate egiſſet, fama percrebreſcente, quod cum fratre ſuo coiret, ſuadet Polemoni (ille enim Ciliciæ rex erat) ut circumciſus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto exiſtimabat ſe redarguturam eſſe mendacia & calumnias. eique obſequutus eſt Polemon, maxime propter illius divitias. Id tamen conjugium non diu irruptum manſit: ſed Berenice ob *libidinis* intemperantiam, ut ferebatur, deſerit Polemonem. Ille vero, ſolutis nuptiis, in moribus & inſtitutis Judæorum perſeverare deſiit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, cum repudiaſſet Archelaum, nupſit Demetrio, primo inter Alexandrinos Judæos genere pariter ac opibus: tunc etiam & ipſe Alabarchiam tenebat. cumque filius ei natus eſſet ex illo, Agrippinum appellavit. Sed de horum ſingulis poſtea accurate magis narrandi locus erat.

Poſtea Polemonem deſerit.

Mariamne, repudiato Archelao, Demetrio nubit.

λόμενος, μὴ ὑπερηφανήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὸν τῆς ἀδελφῆς Βερνίκης βλομένη φθόνον, λέγω δὲ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, ὥστε δοῦναι τότε πάτρια νόμιμα πιθομένη, καὶ τῷ φιλίκι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν Ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁν μὲν τρόπον ὁ νεανίας [c] ἐκεῖνος σὺν [f] τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἐκπύρωσιν [g] Βεσβίου ὄρους ὅτι τοῦ Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω.

γ'. Βερνίκη δὲ μετὰ τὸν Ἡρώδου τελευτὸν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγένητο, πολὺν χρόνον διαχηρεύσασα, φήμης διαχυθείσης ὅτι τὸν ἀδελφὸν [h] συνῇ, πείθει Πολέμωνα, [i] Κιλικίας δὲ τὸν ἔτος βασιλεύς, περιτεμόμενον [k] ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτήν, ἅτως γὰρ ἐλέγξειν ὡς ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς. ὃ μὲν δὴ πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, [l] ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν [m] Πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τοῦ γάμου καὶ τοῦ ἔθεσι τῶν Ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ [n] Μαριάμμη, παρεσκευασμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῷ παῖδιον ἐξ ἐκείνου Ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium ſucceſſit: & quæ crudeliſſime patravit. De latronibus, ſicariis, & impoſtoribus, ſub Felice & Feſto Judææ procuratoribus.

ΚΕΦ. η'.

Obitus Claudii Cæſaris.

CÆterum moritur Claudius Cæſar, cum annos tredecim imperaſſet, menſes octo, & dies inſuper viginti: ferebantque nonnulli quod ab Agrippina uxore veneno ſublatus fuerit. Hujus mulieris pater quidem erat Germanicus Cæſaris frater, maritus vero Domitius Aënobarbus, è viris in urbe Roma illuſtribus. illo autem defuncto, eam,

Claudii uxores & liberi.

cum vidua diu manſiſſet, Claudius in matrimonium duxit, filium adducentem *in familiam* patri cognominem Domitium. Meſſalinam enim uxorem ob zelotypiam *ante* ſuſtulerat, ex qua Britannicum & Octaviam liberos ſuſceperat. Erat autem ei & Antonia filia natu maxima, quam ex priore uxore Petina habuit. Atque Octaviam protinus Neroni collocavit. id enim nomen ei dedit Cæſar poſteaquam in filium adoptaſſet.

Nero imperator.

2. Agrippina autem verita ne Britannicus, cum adultus eſſet, à patre principatum acciperet, ſuoque filio volens imperium ire præreptum, quæ

Τελοῦντος δὲ Κλαυδίου Καίσαρος, βασιλεύσας [p] ἔτη δεκατρία, [q] μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι· καὶ λόγος ὑπό τινων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρῆσθαι. ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς [r] Καίσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ [s] Δομέτιος Ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῆς Ῥωμαίων πόλεως. ὃν πλουτήσαντα, χηρεύσασαν αὐτὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, εἰσαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προσαιρήσεται δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες [t] ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία. [v] ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετίνης τὸ πρῶτος γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι. [x] τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος [y] υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Ἀγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς πρὸς τὸν πατρὸς τὴν ἀρχὴν πρόσθοιτο, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε πρὸ τοῦ

regis filia, Antonii & Cleopatræ nepte. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, cap. 28. *Simſonum* ad *Annum Chriſti* LIV. Ep. XLVIII. inter *Reineſii* Epp. & *Vetranium* ad *Tacitum*, in *Hiſt.* lib. 5. cap. 9.

e Ἐκεῖνος] *L. B.* ἅτος.

f Τῇ γυναικὶ καὶ τὴν ἐκπύρωσιν] Τῇ γυναικὶ, ſc. Βερνίκῃ. ut ita intelligam facit *Zonaras*, hiſce verbis, λέγει δὲ καὶ τὰς Τίτου χρόνους ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδὶ νεανίᾳ γεγυμνῷ ἀφανισθῆναι καὶ τὸ Βεσούιον ὄρος, πυρὸς ἐφορμῆσαι ὀλοῦ, καὶ τότε μᾶλλον ἐκπυρωθέν. *Epiphanius* vertit, *juvenis iſte cum uxore* &c. nec aliter *Gelenius*.

g Βεσβίου ὄρους] Ita & *Zonaræ Græciſque Aliis*. Quin & ὄρος Βέσιον dicitur, & Βισσόιον, & Οὐέσιον, & Οὐεσσόιον, & Οὐεσούιον. Vide *Cluverium* in *Italia Antiqua*, p. 1157.

h Συνῇ,] *L. B.* συνείη.

i Κιλικίας δὲ ἦν ὁ βασιλεύς,] Ἀνυίας juxta libros *Epiphanii*.

k Ἄγεσθαι] *L. B.* ἀγαγέσθαι.

l Ἀλλὰ] *L. B.* ἀλλ' ἡ.

m Πολέμωνα.] *L. B.* Πολέμονα.

n Μαριάμμη,] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

o Τελοῦντος ——— εἴκοσι·] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 8.

p Ἔτη δεκατρία,] Ita & *Dio*, l. 61. p. 688. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, c. 45.

q Μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι·] Καὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ ἡμέρας εἴκοσι. *Busb.*

r Καίσαρος ἀδελφὸς,] In *Busb.* ὁ Καίσαρος ἀδ.

s Δομέτιος Ἐνόβαρβος] Δομίτιος *Dioni Aliiſque*.

t Ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία.] Ita *Busb.* ἐγεγόνεισαν in *cæteris*.

v Ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία.] Locum hunc mendoſum eſſe deprehenderunt duo viri eruditiſſimi, *Ryckius* & *Aldrichius*. Ipſe emendatum dedi ex *Epiphanio*, qui vertit, *Meſſalinam peremit uxorem, ex qua liberos habuerat Britanicum & Octaviam. Erat autem ei & Antonia filia ſenior, quam ex prima uxore nomine Petina habuerat.* antea erat, Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία καὶ Ὀκταουία, ἡ καὶ πρεσβυτάτη. Confer *Suetonium* in *Claudio*, c. 27.

x Τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν] Sic *Busb.* (imo & *Lugd. Bat.*) atque ita, vel ἅτως καὶ ὕστερον αὐτὸν, *Epiphan.* qui vertit, *ſic enim eum poſtea vocitavit, cum Cæſar eum filium adoptaſſet.* (Nero enim, qui antea dictus erat *L. Domitius Aënobarbus*, poſtquam Claudius eum adoptaſſet, appellabatur *Nero Claudius Cæſar Druſus Germanicus*,) τοῦτον γὰρ ὕστερον αὐτὸν in *Editis Aliiſque*.

y Υἱὸν ὁ Καῖσαρ.] Αὐτὸν *Busb.* & *Zonar.* Forſan, ὡὸν εἰσποιησάμενος αὐτόν.

τ Θάναλον ϑ Κλαυδίε, καθάπερ ἐν λόγος, διεπράξατο, καὶ φάρμακον πέμπει τ τ στρατευμάτων ἔπαρχον Βῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τὸς χιλιάρχας, τῶν τε ἀπελευθέρων τὸς πλεῖστα δυναμένος, ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τ Νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν ἔτω φασὶ λαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δὲ σὺν εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτῦ φονεύει· ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ὃ μόνον τ ἡμέτερος, ἀλλὰ καὶ ϑ τ ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν φασὶ λαβεῖν. κλείνει δὲ καὶ τὴν Ὀκταυίαν ἢ σωφρόνει, πολλούς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνϑέντας.

γ'. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, [z] ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα σπουδὴν ἐσπούδασαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τ ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δὲ, διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὅτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους [a] αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ ϑαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τὸς περὶ Νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἡγουμένων γράφουσι τὴν ἀλήϑειαν τ ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἦδεν μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτὸς πολλῷ χρόνῳ ἡγουμένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ὑπονοουμένοις τ ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς ϑέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήϑειαν προϑέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τ προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιῶμεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις συμπεσόντα δηλῶμεν ὑ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν ὀκνοῦντες. [b] ἐπανήξω τοίνυν ὅπι τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τ Νέρωνος ἀρχῆς ἔτι πλουτήσαντος ϑ Ἐμέσων βασιλέως Ἀζίζυ, [c] Σόημος ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δ' τ μικρᾶς Ἀρμενίας προσασίαν Ἀριστόβυλος, [d] Ἡρῴδυ τ Χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐσχηκέναι. [e] καὶ [f] τ Ἀγρίππαν [g] δ' δωρεῖται μοῖρά τινι τ Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα ϵ [h] Ταριχέας, ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι δ' ϵ [i] Ἰουλιάδα πόλιν τ Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν [k] πεντεκαιδέκα.

ε'. Τὰ δ' κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τ ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ [l] τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ἐλεάζαρον δ τ Δεναίου παῖδα, τ συνηϑροισμένον τῶν λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἷλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προπίνας ὑπὲρ ϑ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείϑει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ῥώμην. ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς [m] τ ἀρχιερέα τ Ἰωνάϑην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουϑετεῖσθαι περὶ ϑ κρεῖττόνως προΐστασθαι τ καὶ τὴν Ἰουδαίων πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πολίταις, [n] αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ ϑ Καίσαρος πέμψῃναι τ Ἰουδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόησε δι' ἧς μεταστήσεται τ συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ [o] ὄντα. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐϑέλουσι τὸ συνεχῶς [p] νουϑετεῖν. Claudio necem afferrent, ut fama erat, *ipsa* confecit, atque illico mittit Burrhum militiæ præfectum, & cum eo tribunos & libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in castra *prætoriana* abducerent, ipsumque imperatorem salutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno sustulit, palam vero matrem suam non multo post *ferro* peremit; hanc illi vicem referens, non solum quod eum genuerit, verumetiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin & Octaviam uxorem suam occidit, multosque viros illustres, quasi in ipsum composuissent insidias. *Tyrannorum crudelissimus.*

3. Sed de his quidem plura dicere supersedeo. nam multi *admodum* Neronis historiam conscripserunt: quorum aliqui in gratiam ejus, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio & inimicitiis sibi cum eo susceptis, inverecunde adeo debacchati sunt in eum mendaciis, ut digni sint qui uno hoc crimine condemnentur. Etsi non mihi subit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab antecessoribus ejus gestas memoriæ mandantes historiæ veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo post eos tempore vixerint. Verum istis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu scribere: nam hujusmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propositum est veritati unice litare, quæ ab opere nostro aliena sunt paucis admodum attingere visum est: quæ vero Judæis, popularibus nostris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget & calamitates nostras & delicta *omnibus* declarare. Itaque ad res nostras narrandas revertar. *Josephus carpit Romanos historicos.* *Veritatem profitetur.*

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege Emesorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum successit. Armeniæ autem minoris præfecturam Aristobulus, Herodis regis Chalcidis filius, à Nerone accepit. quin & Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ, Tiberiadem & Taricheas, ejus imperio parere jussas: prætereaque Juliada Perææ urbem, & vicos quatuordecim ejus in vicinia positos. *Azimo succedit Soëmus.* *Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius, Agrippæ ditio ampliatur.*

5. Cæterum res Judaïcæ indies in deterius prolapsæ sunt. nam regio iterum latronibus repleta est, & impostoribus qui multitudinem seducebant. Sed horum quidem multos, simul cum latronibus quotidie captos, Felix sustulit: insuper & Eleazarum Dinæi filium, qui latronum agmen collegerat, ex insidiis vivum cepit: nam fide ei data, quod nihil mali passurus esset, pellexit eum ut ad se veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Jonatham pontificem, ut qui eum sæpe admonuerit de rebus Judaïcis melius administrandis, ne ipse, qui eum à Cæsare in Judæam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipsum è medio tollendi qui factus est sibi continuo molestus. nam frequens admonitio gravis est iis quibus in animo est injuste agere. Itaque hujusmodi de causa Felix amicum Jonathæ fi- VI. *Felix castigat latrones.* *Eleazarus latro captus & Romam missus.* *Jonathas pontifex Felici invisus.*

z Ἐῶ πλείω γράφειν.] Οἱ πλείω, pro ἐῶ πλείω γράφειν, in *Cod. Busb.*

a Αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως.] Αὐτοὺς abest *Vat.* & commode abesse potest.

b Ἐπανήξω τοίνυν] *L. B.* ἐπανάξω τοίνυν τ λόγον.

c Σόημος ἀδελφὸς] Vocem Σόημος insertam dedi è *Cod. Busb.* ἐμὸς ἀδελφὸς in *Cod. Vat.* Οἰκεῖος ἀδελφὸς *L. B.* Σοαίμου meminit *Dion Cassius*, l. 59. p. 649. & *Sohemum* memorat *Tacitus* in *Hist.* l. 12. p. 13.

d Ἡρῴδυ τ Χαλκίδος βασιλέως,] Conf. *alior.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

e Καὶ τ Ἀγρίππαν] Καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ δεδώκει] μοῖράν τινα *Busb.*

f Τὸν —— κελεύσας.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

g Δὲ δωρεῖται μοῖρα] Δὲ abest *Vat.*

h Ταριχέας,] Ταριχείας *Busb.* (Ταριχαίας *Cocceius*) Vocem non agnoscit *Epiphanius*, qui hoc modo locum vertit, *sed Agrippa donavit Cæsar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ, præcipiens* &c.

i Ἰουλιάδα πόλιν] Λιουλίδα πόλιν *Busb.*

k Πεντεκαιδέκα.] Δεκατέσσαρας *Busb.* & *Lugd. Bat.* καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκαέδας apud *Photium* in *Bibliotheca*, Cod. 238. p. 978.

l Τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* τούτους in *reliquis.*

m Τὸν ἀρχιερέα τ Ἰωνάθην] *Sc.* ὄντα ἐκ τ ἀρχιερέων. In *Cod. Busb.* καὶ ὡς τ ἀρχ. Forsan ὡς τ Ἀνανίαν, inquit *Grotius* ad *Act.* 23. v. 1. HUDS. Conf. *alior.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

n Αἰτησάμενος] *Gen.* αἰτησάμενοις. *L. B.* αἰτησάμενον.

o Γινόμενον.] Ita *Busb.* γινόμενον in *cæteris.*

p Νουθετεῖν.] Νουθετῶν *Busb.* & *Gall.*

fidiſſimum, genere Hieroſolymitam, Doram nomine, hortatur & ſuadet multum pecuniæ promittendo, ut Jonathæ latrones immitteret qui ipſum interficerent. atque ille ei obſequutus, hoc modo per latrones necem pontifici machinatus eſt. Quidam eorum, quaſi Deum adoraturi, in urbem aſcenderunt, ſub veſtibus ſicis ſuccincti; atque Jonathæ famulitio permiſti ipſum occidunt. Cum autem inulta manſiſſet cædes, in poſterum latrones * ſine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt, ferrumque ſimiliter ac antea occultatum habentes, turbæ immiſti, partim è ſuis inimicis quoſdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia operam ſuam præſtantes, idque non modo in urbe reliqua, ſed ipſo etiam in templo nonnullos. nam & illic cædem facere non verebantur, quaſi ita agendo nihil pietatem læderent. Hanc ob cauſam arbitror etiam Deum, impietatis illorum odio, averſatum eſſe urbem, &, cum templum non amplius ſibi purum domicilium exiſtimarit, Romanos in nos adduxiſſe, urbique ignem purificantem injeciſſe, & nobis cum uxoribus & liberis ſervitutem, eo animo ut nos calamitatibus edocti ad ſanam mentem rediremus.

Sicarius à Felice ſummiſſus eum perimit.

Latronum & ſicariorum audacia.

Unde Hieroſolymorum excidium?

6. Et quidem ex iis quæ patrarunt latrones, fiebat ut urbs nefariis ejuſmodi facinoribus repleretur. Impoſtores vero & fallaciis pleni homines ſuadebant multitudini, ut ipſos in ſolitudinem ſequerentur. ſe enim ipſis oſtenſuros dicebant manifeſta prodigia & ſigna, quæ Dei cura & providentia evenirent. multique, fidem habentes, dementiæ ſuæ pœnas pertulerunt. Eos quippe retractos Felix ſupplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma, ſe vatem eſſe ſimulans, ſuadenſque plebejæ turbæ, ut ſecum montem Olivarum aſcenderet, qui è regione urbis ſitus quinque abeſt ſtadia. inde enim ipſis ſe monſtrare velle dicebat, quomodo ſuo juſſu corruerent Hieroſolymorum muri, per quos ipſis aditum ſe patefacturum eſſe promittebat. Fe-

Impoſtores & magi per Judæam.

Ægyptius pſeudo-propheta.

τῶν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πεντηκοστὸν [q] τῶν Ιωνάθᾳ φίλων, Ιεροσολυμίτῃ τὸ γένος, [r] Δωρᾶν ὀνόματι, πείθει, [s] πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενον, [t] ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνον ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πραχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. [v] ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας [x] ἔχοντες [y] ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες [z] τῷ Ιωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτου δ' ἔμενε φόνου, μὴ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν [*] ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταί, καὶ τὸ σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, [a] ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς, οὓς ἦν, ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐτόλμων. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. [b] Διὰ τοῦτο οἶμαι ὁ τὸν Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἐπισκοπὴν μὲν ἡμῶν τῇ πόλει. τὸ γὰρ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίνας, Ρωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, [c] καὶ τῇ πόλει [d] καθάρσιον πῦρ καὶ δουλείαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονίσαι τοῖς συμφοραῖς [dd] βουλόμενον ἡμᾶς.

ε'. Τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπεισαν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. [e] δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα, καὶ τοῦ θείου πρόνοιαν γιόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τὴν ἀφροσύνης [f] τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ ἐκόλασεν. ἀφικνεῖται δὲ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρους τὸ προαγορεύόμενον [g] Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια [h] πέντε. θέλειν γὰρ, [i] ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτοῦ, [k] πίπτοι τὰ τῶν [l] Ιεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τοῖς εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. Φῆλιξ δὲ, ὡς ἐπύθε-

τo

q Τῶν Ιωνάθᾳ] Quia hic ἀρχιερεὺς appellatur, nec tamen poſtea ei Iſmaël, Phabi filius ſucceſſiſſe dicitur, nec hic ſucceſſiſſe Ananiæ filio Nebedæi, poſſet dubium videri, an hic Jonathas in ſerie Pontificum locum habere debeat, quoniam ἀρχιερεύς nomen etiam aliis quam Pontificibus datur. Ita Valeſius ad Euſebii hiſtoriam eccleſiaſticam lib. II. c. 23. ſcribit, *poſt Joſephum Camæ filium ponendus eſt Ananias Nebedæi filius, de quo Joſephus capite tertio libri viceſimi. Poſt hunc fuit Iſmaëlus Phabæi filius ab Aprippa juniore factus.* Ego tamen hunc Pontificum numero inſerendum exiſtimo. Scribit Joſephus capite ultimo fuiſſe XXVIII. Pontifices ab eo tempore quo Herodes rerum potitus fuit uſque ad templi excidium. Ineatur numerus.

1. Ananelus.
2. Ariſtobulus.
3. Jeſus fil. Phabi.
4. Simon fil. Boethi.
5. Matthias Theophili.
6. Joazar fil. Boëthi.
7. Eleazar fil. Boëthi.
8. Jeſus fil. Sie.
9. Ananus fil. Seth.
10. Iſmaël fil. Phabi.
11. Eleazar fil. Anani.
12. Simeon fil. Camithi.
13. Joſephus Caiaphas.
14. Jonathas fil. Anani.
15. Theophilus.
16. Simon fil. Boëthi.
17. Matthias.
18. Aljonæus.
19. Joſephus fil. Camydi.
20. Ananias fil. Nebedæi.
21. Jonathas.
22. Iſmaël fil. Phabi.
23. Joſephus.
24. Ananus.
25. Jeſus Damnæi fil.
26. Jeſus fil. Gamalielis.
27. Matthias fil. Theophili.
28. Phannias fil. Samuëlis.

Tolle Jonatham ex hac ſerie, non erunt 28. REL.

r Δωρᾶν ὀνόματι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* Δῶρον in *Editis Aliiſque.* Ιώσηπον ὀνόματι juxta *Epiphanium.*

s Πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενον] Vocabulum πολλὰ debemus *Cod. Busb.* & *Epiphanio.*

t Επαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.] Hæc è Joſepho adducit Euſebius H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.

v Ανέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν] Ανέβησαν γάρ τινες τῶν λῃστῶν ſolus *Busb.*

x Εχοντες ξιτίδια,] Φέροντες *Busb.*

y Ξιφίδια,] *L. B.* ξιφιδία. & in *Marg.* ξιφιδίου ἀπὸ τοῦ ξίφους, ξιφιδίου ἀπὸ τοῦ ξιφιδος.

z Τῷ Ιωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.] Τῷ πλήθει, κτείνουσιν Ιωνάθᾳ juxta *Epiphan.* & *Zonaram.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

* *Sine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt,*] *Al.* cum omni fiducia.

a Ανῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς,] Ανῄρουν δὲ μὴ ἑαυτῶν *Busb.*

b Διὰ τοῦτο οἶμαι κ.τ.λ.] Διὰ τὰ εἰς Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ, τὸν λεγόμενον Χριστὸν, τετολμημένα, ſi fides *Origeni* in hæc verba *Joſephum* (lapſu forſan μνημονικῷ) citanti.

c Καὶ τῇ πόλει] Καὶ τῇ πόλει καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ἐπενεγκεῖν *Busb.*

d Καθάρσιον πῦρ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

dd Βουλόμενον ἡμᾶς.] Βουλόμενον *Busb.*

e Δείξειν —— γενόμενα.] Conf. *ἀλωσ.* l. 2. c. 13. §. 4. & 5. SPANH.

f Τιμωρίας ὑπέσχον.] Τιμωρίαν *Busb.*

g Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως] *L. B.* Ελαιῶν ὃ ἐστι πόλεως.

h Πέντε.] Ita in *Joſephi* libris omnibus (quos vidimus) tam *Editis* quam *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* Locum tamen in mendo cubare ſibi perſuadent *Grotius* ad *Act.* c. 1. v. 12. & *Waſerus* de *Ant. Menſ. Hebr.* l. 1. c. 12. quod mons *Oliveti* ſpatio itineris Sabbatici (quod octo ſtadiorum erat) Hieroſolymis abeſſe dicatur *Act.* c. 1. v. 22. Verum (ne quid dicam de *Theophylacto* & *Chryſoſtomo* qui ἑπτὰ pro πέντε in *Joſepho* legiſſe præ ſe ferunt, aut de *Voigtio* qui in *Codice Wratiſlavienſi* ἑπτὰ reperiri dicit) facile cum *Joſepho* conciliari poteſt *Lucas*: utpote quod primus pes montis ab urbe ſtadiis quinque abfuerit: at Chriſtus aſcenſurus ſcanderit ulterius per tria ſtadia. Videſis l. 6. de *Bello Jud.* c. 3. *Druſium* in *Obſervat.* l. 3. *Gerhardum* in *Harmonia Evang.* c. 144. *Lightfootum* in *Centuria Chronogr.* ad *Matt.* c. 40. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 449.

i Εφασκεν,] Illud ἔφασκεν è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

k Πίπτοι] Ita *Busb.* πίπτῃ in *reliquis.*

l Ιεροσολύμων τείχη,] Sic *Busb. Vat.* & *Epiphan.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis Aliiſque.*

m Τὰς

τὸ ταῦτα, κελεύσ[m] τὰς σπαθιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν [n] αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς [o] διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. [p] πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸ δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, [q] μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς [r] λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες [rr] διήρπαζον.

ζ'. [s] Γίνεται δὲ καὶ τῶν Καισάρειαν οἰκούντων Ἰουδαίων στάσις περὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν, [t] διὰ τὸ τὸν κτίσαντα τὴν Καισαρείας Ηρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι [v] τὸ γένος Ἰουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ηρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν ὕστερον κατέσχεσαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ ζημίαν μὲν ἡγούμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ὅτι τῷ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς [x] ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσι γε μὴν Ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ, ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμῳ τρόπῳ γυμνάσιον, προσηδήσας, παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένους δὲ τοὺς στασιώτας ὁπλίσασι ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στασιώταις. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπερέχοντες, καὶ προσυχόντες κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δεισαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν Φῆλικα τοὺς στασιώτας [y] ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείσασθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δῶναί τε μετάνοιαν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων. καὶ Φῆλιξ ἐπείθη.

η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [z] ὁ βασιλεὺς Αγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ισμαήλῳ. [a] φασὶ πάις ἦτος αὐτῷ. [b] ἐξάπλεται δὲ καὶ τοῖς [c] ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πληθύος τῶν Ιεροσολυμιτῶν, [d] ἕκαστός τε αὐτῶν, οἷον ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ [e] πείσας, ἠγεμὼν ἦν· καὶ συρράσσοντες σκαιολόγους τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὑπατεύων ἦν [f] οὐδείς· ἀλλ' ὡς ἐν [g] ἀναρχοτεύτῳ πόλει ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. [h] το-

lix vero, ut ista audivit, jubet milites arma arripere; cumque multis equitibus & peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, invadit Ægyptium & qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit; Ægyptius autem ipse è pugna elapsus *statim* è conspectu evanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, & sibi non assentientium vicos incendebant & diripiebant. *Felix Ægyptium ejusque comites adoritur.*

7. Quin & inter Judæos, Cæsaream incolentes, & Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de jure civitatis ex æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor, genere fuerit Judæus. Syri vero quæ ad Herodem quidem spectabant non inficiabantur, sed ajebant urbem antea Stratonis turrim appellatam, & tunc Judæorum neminem in urbe sedes habuisse. Cum ista audissent provinciæ præsides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve tempus repressérunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros, conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos esse exspectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia merérent, Cæsarenses essent & Sebasteni, aliquantisper & ipsi verborum contumelias in Judæos regerebant. Inde eò ventum est ut alteri in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Judæos erat. Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut quiescerent: cumque non parerent, milites armis instructos in eos immisit, & multos quidem illorum occidit, plures vero vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Judæos erant & dignitate præstantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, ut milites tuba revocaret eisque de cætero parceret, & locum daret pœnitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est *eorum precibus.* *In apertam pugnam erumpit.* *Seditiosi à Felice castigantur.*

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem & *ingens* seditio pontificum adversus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanæ: adeo ut singuli illorum, collecta manu perditorum hominum novisque rebus studentium ductores se *palam* ferrent: congressique *interdum* conviciis & lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset qui eos objurgaret: sed tanquam in civitate omni rectore destituta hæc licentius agerentur. Tan- *Ismaëlus pontifex.* *Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

m Τὰς σπαθιώτας] Τοῖς σπαθιώταις *Busb.*
n Αὐτῶν ἀνεῖλε] Αὐτῶν deest *Busb.*
o Διαδράτας] Διαδρὰς *Busb.*
p Πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 13. §. 6. SPANH.
q Μηδὲν] *L. B.* μὴ δεῖν.
r Λέγοντες,] Θέλοντες *Busb.*
rr Διήρπαζον.] Διέφθειρον *Busb.*
s Γίνεται] —— κωλύεσθαι] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
t Διὰ τὸ τὸν κτίσαντα] Ita cum *Cod. Busb.* Διὰ τὸν in *ceteris.*
v Τὸ γένος Ἰουδαῖον] Τῷ γένει *Busb.*
x Ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε] Περὶ ἀμφοτέρων *Busb. Lugd. Bat.* quoque, sed in *Marg.*
y Ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι,] Ἀνακαλέσασθαι & mox φείσασθαι *Busb. & Gall.*
z Ο βασιλεὺς —— Ισμαήλῳ] Ismaël Pontifex à Rege Agrippa declaratus, de quo supr. lib. 3. c. 15. §. 3. Ισμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως αὐτοῦ· ut & lib. 18. c. 2. §. 2. SPANH.
a Φασὶ πάις ἦτος αὐτῷ.] Φιαβὶ *Gall.* Φαβὶ *Niceph. Gall.* in *Epiphanii* versione, *Ismaëli filio Siab.*
b Ἐξάπλεται] Ἐξάπλοῦται &c. quæ sequuntur citat Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 22. SPANH.
c Ἀρχιερεῦσι —— πρώτους] Ἀρχιερέων nomine non tantum eos intelligi volo, qui maximo pontificatu aut fungebantur aut functi erant, eorumque vicarios, sed alios quoque principes XXIV. sacerdotalium familiarum, ut loquuntur LXXII. *Paralip.* c. 24. v. 16. Vide Grotium ad *Matt.* c. 2. v. 4.
d Ἕκαστός τε αὐτῶν] Ἐξάπλεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις τ. ἱ. κ. τ. π. τ. πλ. τ. Ιεροσολυμιτῶν ἔχθρα τις πρὸς ἀλλήλους καὶ διάστασις, ἕκαστός τε αὐτῶν πλήθους ἀν. τ. θρ. κ. ν. π. ἡγεμὼν καὶ ἑαυτῷ στάσεως ὢν *Busb* i. δ. καὶ τ. ἀρχ. ἔχθρα τις εἰς ἀλλήλους καὶ στάσις καὶ πρὸς τοὺς πρώτους δὲ πλ. ἱ. τ. ἀ. τ. θ. καὶ ν. ε. ποιήσας καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας, ἡγεμὼν ὢν *L. B.*
e Ποιήσας,] Ποιήσας, καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἑαυτῷ στάσεως ὢν *Gall.*
f Οὐδείς·] Οὐδεὶς εἷς *Busb. Enseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 20. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 26.
g Ἀναρχοτεύτῳ] *L. B.* ἀπροστατεύτῳ.
h Τοσαύτη —— ἀλῶναι,] Pontifices servos immittunt, qui debitas sacerdotibus decimas auferant. conf. infr. c. 8. § 2. SPANH.

Sacerdotum clades.

Tanta porro pontificibus inceſſit impudentia & audacia, ut non vererentur ſervos ſuos ad areas mittere, qui decimas ſacerdotibus debitas raperent *agerentque*. Unde accidit ut ex ſacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris anguſtior, præ alimentorum inopia mortem oppeterent. ita factioſorum violentia jus faſquè omne penitus opprimebat.

VII.

Porcius Feſtus Judææ procurator.

Felix Romæ accuſatur.

9. Porcio autem Feſto, qui Felici ſuccederet, à Nerone miſſo, primores Judæorum Cæſaream incolentium Romam aſcendunt, & accuſationem contra Felicem inſtituunt: dediſſetque omnino pœnas injuriarum, quibus Judæos affecerat, niſi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus ſupplicibus multa indulſiſſet. Quin & duo primores Syrorum, qui Cæſareæ erant, Burro (ille enim Neronis erat magiſter, idemque ei à Græcis epiſtolis) ingenti pecuniæ vi perſuadent, ut illorum in gratiam literas à Nerone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus civitatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, cum imperatori ſupplicaſſet, id obtinuit ut hujuſmodi epiſtola ſcriberetur. unde mala, quæ gentem noſtram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Judæi enim Cæſarenſes, ubi cognoverunt quæ ſcripta erant ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſtabant, donec bellum exarſit.

Jus civitatis Cæſarenſis Judæis ademptum.

Judæi à latronibus & Sicariis vexati.

10. Cum autem Feſtus in Judæam veniſſet, accidebat ut Judæa latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant & diripiebant. Et tunc quidem ii qui Sicarii appellati erant (iſti enim latronum genus) ad maximum numerum excreverant, enſiculis parvis utentes, magnitudine haud multum à Perſarum acinace diverſis, ſed incurvis *paululum inflexiſque*, quales ſunt quæ Romanis appellantur ſicæ; unde & nomen ipſis latronibus, multa cæde graſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, ut jam ante diximus, turbæ permiſti, undique in urbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio trucidabant. non raro etiam armati in inimicorum vicos irruebant, direptiſque ignem admovebant. Quin & Feſtus equeſtres pedeſtreſque copias contra eos miſit, qui decepti erant ab homine quodam præſtigiatore, ſalutem ipſis pollicente & malorum ceſſationem, ſi ſe uſque ad deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptorem, pariter ac eos qui illum comitati ſunt, interfecerunt milites ab eo miſſi.

Feſtus præſtigiatorem opprimit.

Domum ab Agrippa exſtructam agre ferunt Judæi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædificium magnitudine inſigni exſtruxit prope xyſtum, in regia Hieroſolymitana *Herodiana*, quæ olim fuerat Aſamonæi filiorum regia: cumque in loco eminenti ſitum eſſet, inde amœniſſimus proſpectus patebat urbem aſpectare volentibus. cujus rei cupidus rex, è triclinio, cum illic decumberet, quicquid in templo ageretur ſpectabat. Illa ubi viderunt Hieroſolymitanorum proceres, vehemen-

σώτη ὃ τὰς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δέλεας ἐτόλμων ἐπὶ [i] τὰς ἀλῶνας, τὰς ληψομένας τοῖς ἱερεῦσιν [k] ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τὰς ἀπορουμένας τῶν ἱερέων [l] ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἕτως ἐκράτει δικαίᾳ παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

Θ'. [m] Πορκίᾳ ὃ Φήστᾳ διαδόχᾳ Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶ τὴν Καισάρειαν κατοικούντων Ἰουδαίων, εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβαίνουσι, Φήλικος κατηγορῦντες· καὶ πάνυ ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῶ εἰς Ἰουδαίους ἀδικημάτων, [n] εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τὸν ἀδελφὸν Πάλλαντι διαπαλέσαντι συνεχώρησε, [o] μάλιστα ὃ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. [p] καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ ὃ οἱ πρῶτοι [q] δύο Σύροι [r] Βῆρρον· παιδαγωγὸς ὃν ἐτύγχανε τῶ Νέρωνος, πείθουσιν τὸν ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένον. πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι διὰ τοῦ Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀκυρῶσαι τὴν Ἰουδαίων [rr] πρὸς αὐτοὺς [s] ἰσοπολιτείαν. καὶ Βῆρρος τῶν αὐτοκράτορα διαπαλέσας [t] ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολήν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῶν μὴ πάσης κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰρ [v] οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα [x] πρὸς τοὺς Σύρους, στάσεως μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν.

ι'. Ἀφικομένου ὃ εἰς τὴν Ἰουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν ληστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ [y] Σικάριοι ὃ καλούμενοι, λῃσταὶ ὃ εἰσὶν ἕτοι, τότε μάλιστα [z] ἐπληθυνον, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν [a] ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι ὃ καὶ [b] παραπλησίοις τοῦ ὑπὸ Ρωμαίων σίκαις καλουμένοις, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν τοῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει [c] τῶν πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν εὐσέβειαν [d] συρρυέντων, ὃς βληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις ὃ καὶ μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν [e] ἀφικόμενοι, διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει ὃ Φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντας, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ια'. Κατὰ δὴ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγάλῃ διαφορον οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ἱεροσολύμοις, παλαιὸν δὲ ξυστόν. [f] τὸ δὲ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς [g] κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ἁπανταχόθεν παρεῖχε τὴν ὄψιν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καταστείμενον τὸ τοῦ ἱερὸν περιστόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν

---

i Τὰς ἀλῶνας] Confer lib. VI. c. 13. §. 1. & infr. c. 8. §. 2. τὰς ἅλωνας. SPANH.

k Ὀφειλομένας δεκάτας.] Ἐπορειλομένας *Busb.*

l Ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν.] Ὑπὸ ἐνδείας ἀπαλλυμένους θνήσκειν *Euſeb.* & *Niceph.* HUDS. Ὑπ' ἐνδείας ἀπαλλυμένους θνήσκειν. è Joſepho Euſeb. H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.

m Πορκίᾳ ὃ Φήστᾳ διαδόχᾳ] Conf. ἁλωτ. lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.

n Εἰ μὴ πολλὰ] Εἰ μήτις αὐτῷ ὁ Νέρων συνεχώρησε τὰδελφῷ Πάλλαντι πειθὴς διαπαλίσαντι· μάλιστα ὃ τότε διὰ τιμῆς ἄγων ἐκεῖνον. *Busb.*

o Μάλιστα ὃ] *L. B.* μάλιστα δὴ.

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ] Καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ ὃ Σύροι *Zonar.* καὶ οἱ ἐν τῇ Καισαρείᾳ ὃ πρῶτοι Σύρων *Gall. Voſſ.* & *Epiphan.*

q Δύο Σύροι] *L. B.* Σύρων.

r Βῆρρον.] Ita reſcripſi pro Βήρυλλον, voce ſane mendoſa, quæ in *Joſephi* libros (*Gr.* & *Lat.*) dudum irrepſerat.

rr Πρὸς αὐτοὺς] Εἰς αὐτοὺς *Busb.*

s Ἰσοπολιτείαν.] Conf. ἁλωτ. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.

t Ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ἐπιστολήν.] Ἔπεισε γραφῆναι *Busb.* σείας γραφῆναι *L. B.*

v Οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν Ἰουδαῖοι] Οἱ κατὰ τὴν Καισάρειαν οἰκοῦντες Ἰουδαῖοι τὰ δόξαντα ὑπὸ Νέρωνος γεγραφέντα *Busb.*

x Πρὸς τοὺς] *L. B.* τοῖς τοὺς.

y Σικάριοι —— ἀκινάκαις,] Conf. ἁλωτ. lib. 2. c. 17. §. 6. & lib. 3. c. 9. §. 5. SPANH.

z Ἐπληθυνον,] Ἐπλήθυον *Busb.*

a Ἀκινάκαις,] Vide *Fullerum* in *Miſcell. S.* l. 2. c. 3. §. 165. *Druſium* de *tribus Sectis*, p. 119. *Nic. Abramum* in *Ciceronis Oratt.* vol. 2. p. 107. *Relandum* in *Diſſ.* VIII. *de Veteris Linguæ Perſicæ reliquiis.* & *Burtonum* de *Linguæ Perſicæ*, p. 64.

b Παραπλησίοις] Mallem (cum *Cod. Busb.*) ὁμοίοις, quod vox παραπλησίοις paulo ante occurrat. (ὁμοίοις τοῖς *L. B.*) ἐπικαμπέσι καὶ ὁμοίοις τοῖς ὑπὸ P. *Zonar.*

c Τῶν πανταχόθεν εἰς] Illud τῶν inſerui è *Cod. Busb.* accedente nunc *Lugd. Bat.*

d Συρρυέντων,] Συρρεόντων *Busb.* & *Voſſ.*

e Ἀφικόμενοι,] Ἀφικνούμενοι *Busb.* & *Voſſ.*

f Τὸ ὃ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod palatium factum eſt olim à filiis Aſamonæi.* antea erat, τότε βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων.

g Κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις] Ἐποπτεύειν ὑπὸ τῶν *Busb.*

h Ἐν-

τῶν οἱ πρόκχοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ὑ γὰ λῶ πάτριον ὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κ τὸ ἱερὸν ὁρώμενα κατοπτεύεσθαι, κὴ μάλιστα πὸς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρουσιν ἐπὶ τ ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἥπις λῶ ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ὑ μόνον ἦ τ βασιλικὸ τρικλίνε τλῶ ἀπολαύειν ὅτ οἰκοδομηθὶς ἀπετέμνετο, ἀλλὰ τ δυτικῆς ςοᾶς τ κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ὅσης, [h] ἔνθα πὸς φυλακὰς οἱ Ρωμαῖοι τ ἑορτῆς ἐποιοῦντο ἀφ' τὸ ἱερόν. ἐπὶ τούτοις [i] ἠγανάκτησαν ὅ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα ἦ φῆς ὁ [k] ἔπαρχ, κὴ πρόσταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ ἦ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτε πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰ ὐκ ἀνεκτὸν μένειν, καθαιρεθέντ πινὸς μέρους τ ἱερ. συγχωρήσαντ ἦ τ φήσε, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα [l] τὰς πρώτας δέκα, κὴ Ισμάηλον τ ἀρχιερέα, κὴ Ελκίαν τ γαζοφύλακα. Νέρων ἦ ἀφικόμενος αὐτῶν, ὑ μόνον συνέγνω περὶ ὧ πραχθέντ, ἀλλὰ κὴ συνεχώρησεν ὅτως ἐὰν τλῶ οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ [m] Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰ [n] λῶ, ὡσὰὲ τ Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμεν. ἡ τοῖς μὲν δέκα πρόσταξεν ἀπιέναι, τ ἦ Ελκίαν κὴ τ Ισμάηλον [o] ὁμηρεύσασθαι παρ' ἑαυτῇ κατέχειν. ὁ ἦ βασιλεὺς, πῶτα ὡς ἐπύθετ, ἀπέδωκε τλῶ ἀρχιερωσύνην Ιωσήπῳ τῷ Σίμων παιδὶ ἀρχιερέως, ἐπικαλυμένῳ ἦ [p] Καβί.

ter succenſebant. neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, ut quæ in templo gererentur, & maxime cum res ſacra fieret, aliquis *præter ſacerdotes* aſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quæ erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem *ita* exædificatus non ſolum proſpectum è regio triclinio intercipiebat, ſed & è porticu occidentali extra templum ſita, ubi Romani * propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta ægre tulerunt & rex Agrippa, & maxime Feſtus præſes, eiſque præcepit ut murus dirueretur. Illi vero rogarunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus, id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, & Iſmaëlum pontificem, & Helciam ſacri ærarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiviſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit ut ſtaret maneretque ædificium; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ (femina utpote religioſa) ei Judæorum in gratiam ſupplicaverat. quæ *porro* decem quidem *viros* abire juſſit, Helciam vero & Iſmaëlum apud ſe *tanquam* † obſides retinuit. At rex ubi iſta reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis *olim* pontificis filio.

Murum altum ædificant Judæi.

Quem, contra quam voluerunt Agrippa & Feſtus, manſurum ſtatuit Nero.

Joſephus Cabi pontifex.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Αλβίνε, ὃ ἐπιτροπεύοντ ἀναιρεῖται Ιάκωβ· οἷά τε ὠκοδόμησεν Αγρίππας.

CAP. IX.

De Albino, quo procuratore interficitur Jacobus: deque ædificiis Agrippæ.

VIII.

ΠΕμπτῃ δὲ Καίσαρ [q] Αλβῖνον εἰς τλῶ Ιουδαίαν ἔπαρχον, φήσε τλῶ πλοῦτον πυθόμεν. [r] ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετ μὲν τ Ιώσηπον τὴν [s] ἀρχιερωσύνην, [t] τῷ δὲ Ανάνε παιδὶ, κὴ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν ἀφοδοχὴν τ ἀρχῆς ἔδωκε. τοῦτον δὲ φασὶ τ πρεσβύτατον Ανανον εὐτυχέσταν γενέσθ. πέντε γὰ ἔσχε παῖδας, κὴ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, αὐτὸς κὴ [v] πρότερον τ πολλῷ χρόνε ἐπολαύσας· ὅπερ ὐδενὶ συνέβη τ παρ' ἡμῖν ἀρχιέρεων. [x] ὁ δὲ νεώτερ Ανανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην [y] ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τ τρόπον, κὴ τολμητὴς ἀφερόντως· αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν [z] Σαδδουκαίων, [a] οἵπερ εἰσὶ περὶ τοὺς κρίνοντας ὠμοὶ φύσει πάντας τοὺς Ιουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. [b] ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος

CÆſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Judæam miſit præſidem. Cæterum rex Joſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, ut in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum ajunt feliciſſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum & ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli unquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem pontificatum accepiſſe jam diximus, ferox erat ingenio & inſigniter audax; ſectam etiam Sadducæorum ſequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis acerbi & immites, quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur cum eſ-

Albinus Judææ procurator.

Ananus, Anani filius, pontifex.

---

h Ενθα —— ἱερόν.] Conf. ſupr. c. 4. (5.) §. 3. SPANH.

* *Propter templum feſtis diebus excubias agebant.*] *Sc.* ad omnes tumultus arcendos.

i Ηγανάκτησαν] Ηγανάκτησεν ὅ, τε β. Αγρ. κὴ μάλιστα *Busb.*

k Επαρχ.] Επαρχ hic dicitur, qui propriè Επίτροπ ſeu Procurator dicebatur. SPANH.

l Τὰς πρώτας δέκα,] Δέκα ὡς τ πρώτων *Zonar. de ſuis primatibus decem*, ut vertit *Epiphan.* Videſis Cl. *Vitringam* de *Decem-Viris otioſis*, p. 205.

m Ποππαίᾳ,] Ita ex nummis. Ποπαίᾳ aut Ποππαίᾳ in *Joſephi* libris.

n Ηι,] Ηι αὕτη *Busb.*

o Ομηρεύσασθαι] *L. B.* ὁμηρεύσοντας.

† *Obſides retinuit*] Obſequii nempe Judæorum.

p Καβί.] Ita *Busb. Voſſ.* Καβεῖ in *cæteris Gr.* in *Epiphanii* libris *Gaddis* aut *Gadis.*

q Αλβῖνον εἰς τλῶ Ιουδαίαν ἔπαρχον,] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 14. §. 1. & lib. 6. c. 5. §. 3. SPANH.

r Ο ἦ βασιλεὺς] Ο ἦ Αγρίππας ἀφ. *Busb.*

s Αρχιερωσύνη,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνη in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ ἦ Ανάνε παιδὶ,] *Nicephorus* (in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 4.) hunc *Ananum* eundem eſſe dicit cum *Anania* illo, qui *Paulum* colaphis cædi juſſit, *Act.* c. 23. v. 2. Sed eum longe falli oſtendit *Valeſius* ad *Euſeb.* l. 2. c. 23.

v Πρότερον τ τιμῆς] Ita *Busb.* & *Gall.* πρότερ in *Editis Aliiſque.*

x Ο ἦ —— αὐτῷ] Adducuntur hæc ab Euſebio H. Eccl. lib. 11. c. XXIII. p. 65. D. ab iis verbis: ὁ ἦ νεώτερος Ανανος &c. SPANH.

y Εφαμεν παρειληφέναι,] Εἴπομεν *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 23. *Niceph.* in *H. E.* l. 2. c. 38. & *Syncell.* p. 339.

z Σαδδουκαίων,] Talmudici etiam in Codice Joma teſtantur adjuratum fuiſſe Pontificem Maximum antequam admitteretur ad miniſterium diei Expiationis, ne placita Sadducæorum ſequeretur in adolendo ſuffitu. Fuere ergo ex Sadducæis ipſis Pontifices aliquando. REL.

a Οἵπερ —— Ιουδαίους,] Sadducæi ſeveriſſimi in Judiciis; Phariſæi contra mites πρὸς τὰς κολάσεις ſupr. lib. 13. c. 10. § 6. SPANH. Quod hic de Sadducæis notat eos præ aliis Judæis ſeveriſſimos fuiſſe in infligendis pœnis illuſtrat ea quæ in Megillath Taanith leguntur ad diem XIV. Tammuz. Sadducæos codicem conſcripſiſſe נזירות ספר quem uti canonem ſequebantur in quo notatum erat quinam pœna lapidationis, qui combuſtionis qui alia plecti deberent שנשרפין ואלו שנסקלין אלו, idque adeo ſevere exequebantur, ut dicerent עין תחת עין שן תחת שן *oculum pro oculo, dentem pro dente*, quem proximo abſtulerant, pendendum eſſe. Hinc etiam videtur eſſe quod Sadducæi in primis commemorentur qui ſeverius etiam animadvertendum cenſuerint in Petrum & Johannem Act IV. 1. ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς κὴ ὁ στρατηγὸς τ ἱερ κὴ οἱ Σαδδουκαῖοι. Ita & Act. 5. 17. E contrario Phariſæi mitiores ſe oſtendiſſe leguntur, uti Act. 5. 34. Gamaliel Phariſæus Apoſtolos dimittendos ſuadebat. Nec deſunt alii loci tum ex corpore juris Phariſaïci, id eſt Talmude, tum aliunde petiti ex quibus docemur Phariſæos lenes fuiſſe admodum in plectendis reis. Adi Lightfootum ad Johann. XVIII. 31. Joſephus etiam in vita ſua (erat autem Phariſæus) manſuetudinem ſuam prædicat & quod non affecerit pœnis quos poterat, idque plus ſemel; quod nefas putet, aliquem ὁμόδουλον interficere. REL.

b Ατε δὴ οὖν] Ατε δὴ τοιοῦτος Ανανος *Sync.*

esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus vero adhuc in itinere esset, concilium judicum cogit; inductoque in judicium fratre *illius* Iesu, qui dicebatur Christus (Jacobus ei nomen) & cum eo quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos cum accusationem instituisset, *statim* lapidandos tradidit. Sed quicunque inter cives modestissimi, legisque observandæ studiosissimi habebantur, graviter hoc tulerunt: atque clam *legatos* ad regem mittunt, hortantes ut Ananum per literas monere vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius illud recte *atque ex jure* ab eo factum fuisse. Quinetiam nonnulli eorum Albino, ab urbe Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque monuerunt, non licuisse Anano absque ipsius consensu concilium judicum convocare. Horum oratione Albinus persuasus literas plenas furoris & iracundiæ Anano scribit, minatus se de illo pœnas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto ei pontificatu, quem per tres menses gesserat, Jesum Damnæi filium *pontificem* constituit.

Jacobus, frater Christi, lapidatur.

Ob Jacobi necem Ananum apud Albinum accusant Judæi.

Jesus Damnæi filius, pontifex.

2. Porro Albinus, cum ad urbem Hierosolymitarum veniisset, omnem curam & providentiam adhibuit, ut pacatam & tranquillam redderet provinciam, sicarios aliquammultos interficiendo. Ananias autem pontifex ad majorem indies crevit existimationem, atque benevolentiam & honorem ampliſſimum apud cives *suos* assequutus est. *nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat; atque adeo donis cum Albinum tum & pontificem *ipsum* assidue deliniebat. Habebat autem servos nequissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab iis verberandis abstinebant qui eas dare recusabant. pontifices etiam similiter ac illius servi faciebant, cum nemo *eos* impedire posset. Quo fiebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

Sacerdotum decimæ vi abreptæ.

ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ πεθνᾶναι μὲν Φῆστον, Αλβῖνον δὲ ἐπ' ὀκ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ προσαγαγὼν εἰς αὐτὸ [c] τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, [d] ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, [e] παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέσταοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ [f] περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ. καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα προσκαλούμενοι αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν [g] καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη τῷ Ανάνῳ χωρὶς [h] τῆς [i] ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Αλβῖνος δὲ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. [k] καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τοῦτο τιμῆς τῆς ἀρχιερωσύνης [l] ἀφελόμενος [m] αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, [n] Ιησοῦν τὸν τοῦ [nn] Δαμναίου κατέστησεν.

β'. Επειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν [o] εἰσηνέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς τὴν χώραν εἰρηνεύσειν, [p] πολλοὺς [q] τῶν σικαρίων ἀναιροῦντος. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [r] Ανανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προῆκτο δόξης, καὶ τὰ παρὰ τοῖς πολίταις εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν δὲ χρημάτων πορισικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς· οἳ, συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ἐπὶ [s] τὰς ἅλωνας προιόντες [t] τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τὰ ἱερέων τοὺς πάλαι τὰ δεκάτας τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πά-

c Τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ] Illa de Jacobo, *Jesu, qui Christus dicebatur, fratre* (licet agnita ab *Eusebio* (in *Eccl. Hist.* l. 2. c. 24.) Aliisque eum sequutis, disertimque à *Photio* in *Bibl.* cod. 238. p. 978.) pro mero adsumento male feriati Christiani habentur à nonnullis. quam recte κατηκριβωμένον esto judicium. Quod vero attinet ad ista, ταῦτα συνῳδὰ ἔχειν Ιουδαίοις τῇ ἐνδείξει Ιακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπιδήμιος δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ιουδαῖοι ἀπέκτειναν, quæ, tanquam à *Josepho* prolata in *Antiquitatum* libris, affert *Origenes* (l. 1. contra *Celsum* p 33. & in *Comment.* ad *Matt.* p. 233.) & ex eo, ut puto, *Eusebius Aliique*; verisimile est ea referri debere μνημονικῷ ἁμαρτήματι *Origenis*, ut constare videtur ex ipso *Flavio*, paulo supra, c. 7. §. 5. Certe nullibi (quod sciam) locum habere potuerunt in *Antiquitatibus*; ut quæ non agant de *Hierosolymorum Excidio*.

d Ως τῶν παρανομησάντων κατηγορίαν] Ως τῶν παρανομησάντων *Sync.*

e Παρέδωκε λευσθησομένους.] Παρεδίδωκε καταλευσθησομένους *Sync.* Alia, tanquam ex *Hegesippo*, de morte *Jacobi* tradit *Eusebius* in loco jam laudato: quæ cum *Josepho* conciliare non tentabimus, utpote vel fabulosa omnia (ut dicit *Scaliger* ad *Eusebium* n. MMLXXVII.) vel (prout fatetur *Petavius* in *Epiphan.* ad *Haeres.* LXXVIII.) quædam falsa & subabsurda, genuinis *Hegesippi* addita, complectentia.

f Τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς,] Illud τὰ insertum dedi auctoritate *Eusebii*, *Niceph.* & *Sync.*

g Καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζ-ζουσιν] Καὶ τῷ Αλβίνῳ ὑ. ἀ. τ. A. ὁδοιποροῦντι *Busb.*

h Τῆς ἐκείνου γνώμης] Τῆς αὐτοῦ γνώμης *Eusseb.* p. 66. B. SPANH.

i Ἐκείνου γνώμης] Αὐτοῦ γν. *Eusseb.* & *Niceph.* αὐτῶν perperam *Syncello.* HUDS. Αὐτῶν legit Syncellus, quod mire sensum variat. Sine præsidis consensu, aut sine illorum Judæorum consensu non licuit Pontifici Synedrium convocare. Et quia διδάσκουσιν præcedit, videtur lectio αὐτῶν non rejicienda. Num enim doceri debuit Procurator Judææ; non licuisse Pontifici sine ejus auctoritate id agere? Num id ignorabat? Et quid sibi vult id πεισθείς, persuaderine debuit verbis eorum ut crederet vera illos dicere de eo quod Ananus fecerat? Verum ab altera parte observandum est antea Josephum scripsisse Pontificem ideo Synedrium convocasse, quia tempus videbatur ei opportunum ob absentiam Præsidis. Si Præses licentiam convocandi Synedrium dare non debuit, cur captarit hoc tempus uti opportunum. Porro si in eo peccavit quod absque aliorum Judæorum consensu Synedrium convocavit, quare Josephus post κατίζει συνέδριον non addit χωρὶς τῆς γνώμης horum vel illorum? Præterea illi qui mittebantur ad Albinum erant missi à viris qui in urbe legum patriarum erant peritissimi. Non dicitur eos fuisse in dignitate constitutos, πρεσβυτέρους aut ἡγεμόνας τῶν πολέων quod necesse erat, siquidem illorum consensus requirebatur ad convocationem Synedrii. Denique an fuerunt hi nuncii, qui dicunt suum consensum requiri, *membra* Synedrii, & an interfuerunt? si hoc? cur *interfuere* Synedrio illegitimo? & an membra Synedrii rogari debuerant a Pontifice an liceret Synedrium convocare? ubi id traditum est? Si non sunt membra, quinam ergo fuerant in populo ea dignitate præditi, ut jus haberent licentiam concedendi Pontifici ipsi convocandi Synedrium? Fuere ergo hi tales, qui Procuratori indicarunt quid actum esset, & eum edocuerunt quomodo res se haberet, & quæ consuetudo obtineret: ideoque iratus scripsit Præses Pontifici persuasus ut hoc faceret ipsorum dictis quibus eum incitaverant & sibi pœnas daturum minatus est: *quod Agrippa ablato Pontificatu prætitit. Si tantum in eo peccasset Pontifex, ut inconsultis nonnullis Judæis Synedrium convocasset, putamusne adeo iratum futurum fuisse Albinum, & Pontificatum ei demturum Agrippam? Ne addam codices Josephi constanter ἐκείνου legere, & Syncellum sæpe esse corruptissimum. REL.

k Καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας,] Βασιλεὺς ὁ Αγρ. solus *Eusseb.*

l Αφελόμενος] Αφειλόμην αὐτῷ ἄρξαντος *Eusseb.* & *Niceph.*

m Αὐτὸν ἄρξαντα] Αὐτῷ ἄρξαντος *Eusseb.* p. 66. C. SPANH.

n Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου] Syncellus ex Josepho profert Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον. Male. Monstro simile est Idumæum videre Pontificem & Agrippam regem in illum qui ne Israelita quidem esset hoc munus conferre. Ignoratio τοῦ Δαμνέως peperit vocem notiorem. REL.

nn Δαμναίου κατίστησιν.] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Niceph.* Δαμναίου *Eusseb.* Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Δαμναίου an Δαμνέως legerit. Δαμνέα in *Editis*, nec aliter apud *Photium.* Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον *Syncell.*

o Εἰσηνέγκατο σπουδὴν] Εἰσήνεγκε *Busb.*

p Πολλοὺς] *L. B.* τοὺς πολλούς.

q Τῶν σικαρίων ἀναιροῦντος.] Conf. *alior.* lib. 2. c. 17. §. 6. & supr. c. 7. §. 10. SPANH.

r Ανανίας] *Sc.* Nebæi filius. *Usserius* ad *A. M.* 4066. Vide *Gatakerum* in *Adverss. Miscell.* p. 78.

* *Nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat;*] Nam locuples erat, *Epiphan.*

s Τὰς ἅλωνας] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH. In *Marg. L. B.* ἅλως.

t Τὰς —— βιαζόμενοι,] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH.

τ Κα-

γ'. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι [v] κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐκεκρυμμένοι γὰρ αὐτὴν, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου· παῖς δὲ ἦν οὗτος [x] Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως· καὶ δήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολυθῆν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τῶν ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ [y] Ἀνανίας, διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ ληστὰς πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου παίδων [z] συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ σωσχῶς ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ῥυόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαρρήσαντες, τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσαν.

δ'. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππου καλουμένην Καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τιμὴν τοῦ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. ἔτι Βηρυτίοις ἕτερον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τὸν κατ' ἔτος θέας ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὴ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμει. καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ διὰ τοῦτο τῶν ὑπηκόων ἤνεγκε, διὰ τὸ προειλημμένους τὰ ἐκείνων [a] ξένην πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὴ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιήλ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ βασιλέως, Ἰησοῦν ἀφελομένου τὸν τοῦ [b] Δαμναίου· καὶ διὰ τοῦτο σκέψις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. [c] συστήσαντες γὰρ τῶν θρασυτάτων πλῆθος ἀθροίσαντες, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὴ Ἀνανίας τῷ πλούτῳ προσπορίζων τοῖς λαμβάνειν ἑτοίμοις. [d] Κοστόβαρος δὲ καὶ [e] Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε'. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ [f] Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεχῆσαι, προσαγαγὼν τοὺς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν [g] αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀνευρεθῆναι· τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ οὐ τυχούσης αἰτίας εἰς τὸν εἱρκτὸν καταπεσόντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ἔτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν [h] ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ ληστῶν ἐπληρώθη.

ς'. Τῶν δὲ Λευιτῶν, φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, [i] ὅσπερ ἦσαν [k] ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα, [l] καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς στολὴν τοῖς ἱερεῦσιν ὁμοίαν πρέπειν λινοῦν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτοῖς τοῖς [m] τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονευθήσεται καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον [n] ἐποιχομένων

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbem ingressi, vivum comprehendunt scribam Eleazari templi prætoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt, se scribam *velle* ad ipsum remittere, si Albino persuaderet, ut decem ex illis, quos captos vinctosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est. unde majores ortæ sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, ut aliquem è necessariis atque amicis Ananiæ deprehenderent: cumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam è sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant. *Sicariorum audacia.*

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Cæsaream quæ Philippi dicebatur ædificiis auxisset, in Neronis honorem *eam* Neroniada appellavit. insuper & theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis *pecuniæ* myriadibus *in hunc usum* impensis. Porroque frumentum dedit populo, & oleum distribuit: immo & urbem per omnem statuas dispositi, & imaginibus ad antiqua *clarorum* artificum archetypa expressis eam ornavit; & omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quòd sublatis quæ illorum erant *universis* externam urbem excoleret. Quin & rex, pontificatum adimens Jesu Damnæi filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei in *honorem istum* succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. nam cum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, sæpe à conviciis eò deventum est ut lapides in se invicem jacerent. * sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque sceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, & propter cognationem Agrippæ in magna *apud populum* gratia: vehementes autem & violenti & ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit, ut civitas nostra *malis suis* laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus. *Agrippa Cæsaream Philippi ab Agrippa Neronias dicta. Berytus ab Agrippa ornamentis aucta. Jesus Gamalielis filius, pontifex.*

5. Albinus vero, cum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, *grati* aliquid videri volens Judæis præstitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carcerem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. atque ita quidem carcer vinctis *maleficis* vacuus est factus, regio vero *tota* latronibus repleta est. *Quæ Judæis præstiterit Albinus ante ejus discessum.*

6. Interea Levitarum (nam & illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores regem orabant, ut coacto synedrio eis æque ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet. illius enim regni temporibus convenire dicebant, ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymno- *Levitis cantoribus stolam lineam gestare permittit Agrippa.*

v Κατὰ τὴν ἑορτὴν,] Ἑορτὴν γὰρ ἐνεστήκει *Busb.*
x Ἀνάνου] *L. B.* Ἀνανίου.
y Ἀνανίας,] Ἀνανος solus *Busb.*
z Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαμβάνειν.
a Ξένην πόλιν κοσμεῖν.] Εἰς ξένην *Vat.*
b Δαμναίου·] Δαμνέως in *Editis.*
c Συστήσαντες] *L. B.* σύστημα.
* *Sed* —— *concilians.*] Ita cum *Gelenio.* Ananias autem præcellebat eos, quando divitiis suis paratos accipere pecunias redimebat, *Epiphan.*
d Κοστόβαρος] Costobarus quidam etiam fuit, Salomes Herodis Magni Sororis Maritus. vid. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.
e Σαῦλος,] Ita (suffragante *Lugd. Bat.*) ex *Epiphanii* codicibus. Σάλουλος aut Σαλῆλος in *Græcis.*
f Γέσσιον Φλῶρον] Conf. ἄλωσ lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.
g Αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*
h Ἐκαθάρθη,] Ἐκενώθη *Vat.*
i Ὅσπερ ἦσαν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὅτοι προεῖχον in *Editis Aliisque.*
k Ὑμνῳδοὶ,] Qui hymnos ore cantabant. κιθαρῳδοὶ ita & κιθαρῳδοὶ distinguuntur quod illi cithara modo canerent, hi ore etiam. REL.
l Καθίσαντα] *L. B.* καθίσαντα.
m Τῆς ἀρχῆς χρόνοις] Illud τῆς ἐ *MSS.*
n Ἐποιχομένων,] Ἀφικομένων *Busb.* & *Gall.*

mnorum cantoribus id *privilegii* indulsit; ut, priori veste depositâ, lineâ, quam voluerant, uterentur. Cumque alia pars tribus *ejusdem* in templi ministeriis occupata esset, illis etiam permisit, prout eum rogabant, ut hymnos *canendos* ediscerent. Illa autem omnia facta erant contra quam patria ferebant instituta: quibus violatis fieri non potuit quin meritæ luendæ essent pœnæ.

Aliisque hymnos sacros ediscere.

Id agit populus, ut Agrippam ad orientalem porticum instauran-dam moveret.

7. Jam illo tempore absolutum erat templi ædificium. Populus igitur cum in otio esse animadverteret opifices, ultra octodecim millia, atque mercedem desideraturos esse, cum jam antea victus illis suppeditaretur ex iis in quibus circa templum elaborarunt; nolletque *sacram* pecuniam repositam habere metu Romanorum, simulque operariorum rationem habens, thesauros in istos expendere cuperet: (nam, si quis unam diei horam operatus esset, mercedem pro ea statim accipiebat) regem hortantur suadentque, ut orientalem portam instauraret. Erat autem porticus exterioris templi, profundæ valli imminens, proinde subnixa muris quadringentorum cubitorum, & saxis quadratis constructa valde candidis. Longitudo quidem cujusque saxi erat cubitorum viginti, altitudo vero sex. Opus Solomonis regis; qui primus integrum templum exstruxit. Rex autem (nam à Claudio Cæsare ei demandata erat templi cura) cum secum reputasset, facile esse vel quodcunque opus demoliri, instaurationem vero rem arduam *fore*, præsertimque ejusmodi porticus (utpote quod hoc opus desideraret tempus longum multumque pecuniæ) illorum quidem petitioni minime concessit: urbem vero candido lapide sterni non prohibuit. Cum autem Jesu Gamalielis filio pontificatum abstulisset, eundem Matthiæ Theophili filio dedit: quo pontifice bellum inter Romanos & Judæos coortum est.

Porticus orientalis descriptio.

Eam instaurare recusat Agrippa.

Matthias Theophili filius, pontifex.

νων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ἀπὸ τῆς μεμένης τῷ προτέρᾳ ἐσθῆτι Φορεῖν λινῆν οἵαν ἠβούλοντο. μέρος δέ τι τῆς φυλῆς λειτουργοῦντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τὸς ὕμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὴ ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν ἐξαβαθέντων οὐκ ἐνῆν μὴ οὐ δίκας ὑπέχειν.

ζ. Ἤδη δὲ τότε καὶ τὸ ἱερὸν [p] ἐτετέλεστο. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τὸς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐσομένης αὐτοῖς τοῦ τοῦ τροφοῦ ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας [r] προΐεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα διὰ τὸ ἐκ [s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὑ θέλων, προνοούμενος δὲ τῶν τεχνιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τὸς θησαυρὸς βουλόμενος· καὶ γὰρ εἴ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας εἰργάσατο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν· ἔπειθον τὸν βασιλέα τοῦ [t] ἀνατολικοῦ τοῦ ναοῦ ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ [u] ναὸς ἔξωθεν ἱερὸς, κρημνὸν δὲ ἐφέστηκε βαθείας, πεντακοσίων πηχῶν τὸς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ πεντεπήχων κατεσκεύαστο καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἓξ. ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τοῦ ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τοῦ καθαίρεσιν εἶναι ῥᾴδιον, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ἔτι δὲ τοῦ σῶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦτο δεήσειν· ἠρνήσατο μὲν οὖν τοῦτο δεομένοις, κατασκευάσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τοῦ [x] Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους [y] πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

CAP. X.

Summorum pontificum enumeratio.

ΚΕΦ. Ι'.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

Recensio summorum pontificum.

JAM vero necessarium esse existimo, & huic historiæ in primis convenire, *paucula* narrare de pontificibus; quæ fuerit eorum origo, & quibus concessum hunc honorem accipere, & quot usque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moysis, Deo in summo sacerdotio ministrasse ajunt, illique defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteris omnibus hunc honorem constitisse. unde etiam ex patrio instituto, neminem Dei pontificem fieri, nisi ex Aaronis sanguine; nec licere alicui alterius generis, ne si rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur universi ab Aarone, omnium (sicut diximus) primo, usque ad Phanasum, qui tempore belli à seditiosis constitutus est pontifex, numero LXXXIII. Ex istis dum tabernaculum in solitudine Moysis temporibus steterit, quod Deo exstruxit Moyses *& adornavit*, usque dum in Judæam ventum est, ubi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum gesserunt

[z] Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ [a] προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε [b] ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ τίνες γεγόνασι, μέχρι τοῦ πολέμου πολιτῶν. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, πολιτήσαντος δὲ ἐκείνου παραδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθὺς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς [c] ἐκγόνοις αὐτῶν μεμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἑτέρου δὲ [d] τινὸς γένους ὄντ' ἂν βασιλεύοντα τύχῃ [e] τεύξεσθαι τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου γινομένου μέχρι [f] Φανάσου, τοῦ καὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως, [g] τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων καὶ τῶν ἔρημον ὅτι τὸν Μωϋσέως χρόνων τὸν σκηνὴν ἐσώσης, καὶ Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, [h] ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν

---

o Υμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν.] Νόμους *Busb.*

p Ἤδη —— ἐτετέλεστο.] Ἦν δὲ καὶ τότε *Vat.* HUDS. Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 1. SPANH.

q Ἐτετέλεστο] Hac de re agit *Scaliger* in lib. de *Emend. Temp.* p. 499. ut & *Langius* de *Annis Christi*, p. 344. *Lud. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Joannem*, c. 1. v. 20. & *Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 3987.

r Προΐεσθαι] Κομίζεσθαι *Busb.*

s Ρωμαίων φόβου ἔχειν ὑ θέλων,] Τῶν Ρωμαίων *Busb.*

t Ἀνατολικοῦ] Notios malint nonnulli. vide *Grotium* ad Joh. X. 22. IBBETS.

u Στοὰ δὲ μὲν ἔξωθεν ἱερὸς] Vide lib. 8. c. 2.

x Γαμαλιὴλ] Ita *Busb.* & *Zonar.* Γαμαλιήλου in *Editis Aliisque.*

y Πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.] Πόλεμος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ μεγὰ προχειρίζει *Busb.*

z Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω] Confer Hegesippum II. 13. p. 294. Ed. *Colon.*

a Προσήκειν διηγήσασθαι] Προσῆκεν *Busb.*

b Ἀρξάμενοι] Ἠρξάτο, & τίσιν ἔξεστι τιμῆς *Busb.*

c Ἐκγόνοις] *L. B.* ἐγόνοις.

d Τινὸς γένους] Illud τινὸς è *Cod. Busb.*

e Τεύξεσθαι] *L. B* τεύξεσθ'.

f Φανάσου.] Φινέου *Busb.* Φινέου *Gall.* (*in L. B. Marg.* notatur alios Codd. habere Φινέαν) in *Epiphanis* versione, *Phinasum* aut *Dinasum.*

g Τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.] De numeris in hoc capite videsis *L. Cappellum* fuse differentem in *Chronologia Sacra*, p. 274. &c. ὀγδοήκοντα τρεῖς *L. B.*

h Ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς] Ὅτι Σολ. *Busb.*

ὁ Τρις-

ναὸν ἤγειρεν, ἱερεῖς κατέστησαν [i] τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον [k] ἕως τοῦ τῆς βίας πλούτου τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν ζωῇ διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα ὄντες, τοῦ δυὸ παίδων Ααρὼν ὄντες ἔγγονοι, [l] κατ' Ἀλκιμον τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ [m] αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ [n] τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τοῦ ναὸς κατασκαφῆς, ὃν Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη [o] δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶντος βασιλέως ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὴν ἀναδεξάμενοι, [p] μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα [q] μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα [r] Ἰωσεδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς [s] ἀρχιερωσύνης [t] τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, [v] ἤδη βασιλευομένων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἀλώσεως [x] ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης, Κῦρος ὁ [y] Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ἰουδαίους πρὸς τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τοῦ ὑποστρεψάντων [z] αἰχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδέκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. [a] ἦσαν δὲ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος [b] ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη [c] τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας [d] τὸν Ὀνίαν, ὃν Μενέλαος ἀπέκτεινε, παύει τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βερσίᾳ, καὶ [e] τὸν παῖδα τοῦ Ἀλκίμου ἀπελάσαντες [f] καθιστᾶσιν [g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα, φύσει μὲν τοῦ Ααρῶνος, [h] οὐκ οἰκίᾳ δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. Ἀφ' οὗπερ δὲ [i] ὁ Ονίας, ὁ τοῦ πεπολιτευκότος Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἀφ' Φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους [k] κατὰ τὴν [l] Ἡλιοπολίτην νόμον [m] δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν, ὁμοίωμα τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ [n] πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως οὖσα. πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων [o] ἔκγονοι, τὸ πρεσβεῖον ἔθνους πιστεύσαντες, [p] καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. πλουτήσαντος δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἑνέδρας τοῦ ὑπὸ Τρύφωνος

XIII. nam à principio pontificatum habuerunt quamdiu vixerint: postea vero etiam viventibus succedebatur. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, ex successione honorem *istum* accipiebant. Erat autem prima quidem eorum administratio Aristocratica, post hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus annorum, dum ipsi XIII. imperio potiti sunt, (ex quo die patres nostri ductu Moysis Ægyptum reliquerunt usque ad templum conditum quod Solomon rex Hierosolymis condidit,) assurgit ad DCXII. Post illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui à tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi invicem successerunt, usque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremarit, & gentem nostram Babylonem abduxerit, & * Josadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. mensium VI. dierum X. cum *utique* Judæi jam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo *gentis* excidium à Babyloniis factum est, Cyrus Persarum rex Judæos è Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere *iis* concessit. Tunc itaque Jesus Josedeci *filius*, *unus* è captivis qui reversi sunt, pontificatum accipit. Atque is posterique ejus, quindecim universi, usque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi statum rexerunt, per annos CCCCXII. primusque Antiochus ille, quem memoravimus, & dux ejus Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berœæ interfectum; filioque ejus successionis jure depulso, Jacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, sed non ex Oniæ domo: quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque sibi Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ conjugis ejus amicitia, persuasit eis ut in Heliopolitica præfectura Deo templum Hierosolymitano simile ædificandum curarent, ipsumque pontificem constituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exstructo sæpius diximus. At Jacimus, cum triennio pontificatum tenuisset, obiit. ei autem nemo *statim* successit: sed per septennium civitas mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi (postquam illis mandata esset gentis præfectura, & bellum contra Macedones gessissent) Jonathan pontificem creant, qui septem annis *rebus sacris* præerat. Illo autem dolo è vis

Confer lib. 10 c. 8.

lib. 11. cap. 3. §. 10.

lib. 12. c. 9. §. 7. lib. 13. c. 3. §. 2. & c. 10. §. 4. & lib. 20. c. 9. §. 1.

lib. 12. c. 11. §. 2. & lib. 13. c. 1. §. 1. & c. 2. §. 2. & c. 6. §. 5.

i Τρισκαίδεκα.] Δεκατρεῖς *Busb. L. B. & Gall.*

k Ἕως τοῦ τῆς βίας πλούτου.] Ἕως τῆς βίας τοῦ πλ. *Vat.*

l Κατὰ Ἀλκιμον τὸν τιμὸν παρελάμβανον.] Κατὰ Ἀλκιμον *Busb.*

m Αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ] Ita vertit *Gelenius*, quasi ὑπ' αὐτῶν legisset; *Sub* his [*pontificibus*] *primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. Epiphanius* αὐτῶν sumpsit pro *Hebræorum* gente, adeoque vertit, *Fuit autem Hebræorum resp. primo quidem sub populi potestate* (quasi legisset δημοκρατικὴ) *post hoc autem sub unius potestate fita, tertio vero sub Regibus.* Vide *Seldenum* in libro *de Synedriis*, c. 15. p. 647.

n Τρισκαίδεκα,] *L. B.* δεκατρεῖς.

o Δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις.] Alibi *sc.* l. VIII. c. 11. DLXXXII. numerat. Sed hîc (notante *Vossio* in *Chronologia Sacra*, p. 170.) addit XX. inter mortem *Heli* & judicaturam *Samuelis* elapsos. quo admisso non opus est emendatione *S. Petiti.* qui (in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 267.) legit, ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα δὺο πρὸς τοῖς πεντακοσίοις.

p Μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσορ] Μέχρι Ναβ. *Vat.* μέχρι Ναβυχοδονόσορος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Μετήνεγκε,] Μετήγαγε *Gall.*

* *Josadacen pontificem captivum fecerit.*] *Josadocus*, dicitur l. 10.

r Ἰωσεδάκην] *L. B.* Ἰωσεδέκην.

s Ἀρχιερωσύνης —— ἐστι,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνης in *ceteris.*

t Τετρακοσίων] Τεσσαρακοσίων *Vet. Interpr.* ut & *Lugd. Bat.*

v Ἤδη] Abest à *L. B.*

x Ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης] Τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ex lib. X. & *Josephi* calculis scribit *Petitus*, p. 270.

y Περσῶν βασιλεὺς] Τῶν Περσῶν *Busb.*

z Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτων, εἰς ὧν ὁ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Ἰωσεδὲχ παῖς Ἰησοῦς τὴν ἀρχ. *Gall.* & *Busb.*

a Οὗτος οὖν καὶ οἱ ἔκγονοι] Εἰς ὧν οἱ ἔγγονοι *L. B.* at *Coccejus* Υἱὸς ὢν &c. Οὗτος αὐτὸς καὶ οἱ ἔκγ. ἀ. π. σύμπασαι *Busb.*

b Ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη] Ἐπολιτεύοντο οὖν δημοκρ. *Busb.* & *Gall.* λαμβάνει δ' αὐτὸς καὶ &c. *L. B.*

c Τετρακόσια δεκατέσσαρα.] Τεσσαράκοντα solus *Busb.* Confer, si lubet, *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. & *Jac. Cappellum* in *Hist. Sac, & Exot.* ad *A. M.* 3824.

d Τὸν Ονίαν, ὃν Μενέλαος ἀπέκτεινε] Vide l. X. c. 15.

e Τὸν παῖδα] Aliquid deesse videtur. Certe per τὸν παῖδα intelligendus est Oniæ III. filius.

f Καθιστᾶσιν] Καθιστᾶσιν Ἰάκιμον ἱερέα *Busb.* & mox infra Ἰάκιμος & καθιστᾶσιν.

g Ἰάκιμον ἀρχιερέα,] *Al.* Ἀλκιμον.

h Οὐκ οἴκᾳ δὲ τῆς οἰκίας ταύτης.] Οὐ τῆς αὐτῆς δὲ οἰκίας, *sed non de recta linea*, (ut vertit *Schottus*) apud *Photium* in *Bibl. Cod.* 238. p. 978.

i Ο Ονίας,] Ita lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris* &c. Antea erat ὁ Ἀνανίας tum in *Græcis omnibus præter Busb.* (qui habet ὁ νεανίας) tum apud *Photium.*

k Κατὰ —— ναὸν,] Conf. sup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

l Ἡλιοπολίτην νόμον] Ἡλιουπολίτην *Busb.*

m Δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν,] Δειμάμενον *Photius.*

n Πολλάκις ἐδηλώσαμεν.] Conf. supr. lib. 12. c. 9. §. 5. & lib. 13. c. 10. §. 4. SPANH.

o Ἔκγονοι,] *L. B.* ἔγγονοι.

p Καὶ πολεμήσαντες] *L. B.* καὶ πολεμηθέντες καὶ πολεμήσαντες.

lib. 13. c. 6. §. 2. & 5. vis ſublato, & inſidiis ei à Tryphone ſtructis, ſicuti jam ſupra alicubi memoravimus, pontificatum lib. 13. c. 7. §. 4 & c. 8. §. 1. obtinet frater ejus Simon. Cui, cum ſacerdotium tenuiſſet anno amplius quam frater, dolo generi oppreſſo inter epulas, ſuccedit filius nomine Hyrlib. 13. c. 8. §. 1. canus. At Hyrcanus, per xxx. annos, honore potitus, *ſumma* in ſenectute moritur, ſucceſſione Judææ relicta, qui & Ariſtobulus dictus eſt. Hunc lib. 13. c. 11. §. 1. autem, imperium una cum ſacerdotio adeptum, (nam Judas primus ſibi coronam impoſuit quam uno anno geſſit) morbo extinctum in hæreditate lib. 13. c. 12. §. 1. excipit frater Alexander. Alexander autem, cum imperium ſimul & ſacerdotium per xxvii. annos tenuiſſet, vita decedit, relicta Alexandræ uxori poteſtate eum aſſignandi qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano *ſuo filio* pontificatum dat; illa vero cum regnum novennio adminiſtraſſet, vitam finivit: totidemque annis filius ipſius Hyrcanus ſacerdotium habebat. nam poſt malib. 14. c. 1. §. 2. tris obitum contra ipſum bellum movit Ariſtobulus frater, & victo quidem pontificatum ademit, ipſe ibid. vero regnavit Deoque in pontificatu miniſtravit. Cæterum cum tertio regni hujus anno, totidem lib. 14. c. 4. §. 1. præterea menſibus elapſis, veniſſet Pompejus, & Hieroſolymitarum urbem vi expugnaſſet, ipſum lib. 14. c. 4. §. 4. cum liberis vinctum Romam miſit; & Hyrcano in pontificatum reſtituto, gentis quidem præfecturam ei permiſit, diademate vero uti prohibuit. Atque Hyrcanus præter ix. primos annos imperlib. 14. c. 13. §. 10. & alibi. ravit xxiv. Barzapharnes autem & Pacorus, Parthorum dynaſtæ, trajecto Euphrate & bello Hyrlib. 1. c. 13. §. 1. & lib. 15. c. 2. §. 1. ſeq. cano illato, ipſum quidem vivum ceperunt, Antigonum vero Ariſtobuli filium regem conſtituerunt. Hunc ipſum, cum tres annos totidemque menſes imperaſſet, Soſius & Herodes obſidione lib. 15. c. 1. §. 1. expugnarunt; abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem à Romanis aclib. 14. c. 16. §. 4. & 15. c. 2. §. 4. cepto regno, non amplius ex Aſamonæi genere creavit pontifices; ſed obſcuris quibuſdam, & à ſacerdotibus tantummodo oriundis, præter unum lib. 15. c. 3. §. 1. Ariſtobulum, hunc honorem tribuebat. Ariſtobulum namque Hyrcani à Parthis capti nepotem cum pontificem declaraſſet, ſororem ejus Mariamnen in uxorem duxit; quippe qui multitudinis erga ſeipſum captaret benevolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad lib. 15. c. 3. §. 3. Ariſtobulum deſciſcerent, ipſum Hiericunte de medio ſuſtulit, necem ei ita machinatus, ut dum nataret ſuffocaretur, ſicuti jam ante declaravimus. Poſt hunc non amplius ex Aſamonæi prole oriundis pontificatum commiſit. Herodem etiam in conſtitutione pontificum imitatus eſt filius ejus Archelaus; & poſt hunc Romani, qui Judæorum regnum occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis temporibus pontificatum geſſerunt, uſque ad diem quo Titus templum & civitatem captam flammis vaſtavit, in univerſum xxviii. tempuſque illo-

μηχανηθέισης, ὡς ἀνωτέρω πᾶ προεφήκαμεν, λαμβάνῃ τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτ. καὶ τῆτον ὄν, δόλῳ τῶν περὶ συμπόσιον τὸν τ γαμβρὸν Πτολεμαῖον, [q] διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα, καταχθὲν τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τὸν ἀδελφὸν χρόνον ἐνιαυτῷ. τελευτᾷ δ' ἐν ἕπτ τ τιμῆς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας πλείστῳ γηραιὸς, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ καταλιπὼν. κληρονομεῖ δ' καὶ τῆτον [r] ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὃς νόσῳ μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλαβόντα μ᾽ βασιλείας· καὶ γὰρ Ἀριστόβουλος πρότερος πάντων Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. Βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταλείφθ τ βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλῆσαι τ ἀρχιερατευόμενον ἐπιτρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, [s] αὐτὴ δὲ, τὴν Βασιλείαν ἐννέα ἔτη καταλαχοῦσα, τελευτᾷ τ βίον· τ ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ πᾶς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν. μ᾽ γὰρ τ θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ [t] ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ. ἔτ δὲ τέτῳ τ βασιλείας, καὶ πρὸς μηδὲν τοῖς ἴσοις, Πομπήϊος ἐλθὼν, καὶ τὴν τ Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μ᾽ τ τέκνων δήσας ἔπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς [v] τέσσαρα καὶ εἴκοσι. [x] Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τ Παρθυαίων [y] δυνάσται, διαβάντες τ Εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ [z] παρέλαβον, τ δὲ Ἀριστόβουλε δὲ υἱὸν Ἀντίγονον κατέστησαν βασιλέα. τέτα δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μηῶας ἄρξαντα τῆτον Σόσιός τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν· Ἀντωνίῳ δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν Ἀντόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης πρὸς Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, σκέπτ τὸν ἐκ τ Ἀσαμωναίου [a] γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, [b] ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις, καὶ [c] μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι. πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τ γ᾽ Ἀριστόβουλον Ὑρκανῷ τ ἐκ Πάρθων ληφθέντ ἡνίον ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτ συνώκησε Μαριάμμῃ, τὴν τ πλήθυς πρὸς ἑαυτὸν θηρώμεν εὔνοιαν, διὰ τὸν Ὑρκανῷ μνήμην. εἶτα, [d] φοβηθεὶς μὴ πρὸς τ Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν Ἱεριχοῖ πυγμὴν μηχανησάμεν κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη [e] δεδηλώκαμεν. μ᾽ τῆτον σκέπτ τοῖς ἐκγόνοις τ Ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. ἔπραξε γ᾽ ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ [f] περὶ τ καταστάσεως τ [g] ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ πᾶς αὐτ, καὶ μ᾽ τῆτον [h] τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τ Ἰουδαίων παραλαβόντες. εἶσι γοῦν [i] οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδε χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τ ἡμετέρας, [k] ἢ τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτ ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες [l] εἰκοσιοκτώ· χρόν γ᾽ τέτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἐπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο δὴ

q Διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα,] Ita lego & diſtinguo, maxima ex parte auctoritate, nixus *codicis Busb.* in quo, διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς καταχόντα τὴν ἀρχιερωσυνίαν πλείους Ϛ αὐτοδέλφου χρόνου ἑαυτῷ. πλείοντα δ' ἐν ἔτεσι τ τιμῆς ὁ Ὑρκανὸς ἀπολαύσας &c. Antea erat in *Editis*, διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱερωσυνίαν πλείονα τὸν ἀδελφὸν χρόνον ἑαυτῶν πλείοντα ἢ ἔτ τ τιμῆς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας &c. Quin & πλείοντα δ' ἐν ἔτεσι habet *Gall.*

r Ἀδελφὸς Ἀλέξανδρ,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. B.t.* ἀδελφὸς Ἀλιξανδρὸς βασιλεὺς *Busb.* in *Editis Aliisque* deest Ἀλέξανδρ.

s Αὐτὴ ϗ,] Αὕτη *Busb.*

t Ἐβασίλευσι καὶ ἱεράτευσι τῷ Θεῷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *& Dei pontifex fuit.* ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσι Ϛ ἴδιους in *Editis Aliisque.* in *L. B:* ἐβασίλευσι καὶ ἱεράτευσε Ϛ ἴδιους.

u Τέσσαρα καὶ εἴκοσι.] Vide *Uſſerium* in *Annalibus* p. 437. *Edit. Lond.*

x Βαρζαφάρνης ϗ καὶ Πάκορ] Βαρζαβάνης *Vat.* & *Busb.* Βαρζαζάρης *Gall.*

y Δυνάσται,] Nota Dynaſtas hic dici Parthorum Reges. SPAN.

z Παρέλαβον,] *L. B.* συνέλαβον.

a Γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς] Γένους· ἤτοι ϗ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι· καθίστησιν *Euſeb.* & *Cyrill.*

b Ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις,] Vide *Euſeb.* l. 8. p. 398.

c Μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι,] Ita in *Joſephi* libris, tum *Græcis* tum *Latinis.* Verum *Euſebius* (in *Demonſtr. Evang.* l. 8. p. 398.) & *Cyrillus Alexandrinus* (in *Comment.* in *Danielem*, p. 662.) καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι habent. Quo de loco videſis *Caſaubonum* in *Exerc.* c. *Baronium*, c. 52. *Edit. Lond.*

d Φοβηθεὶς] Δεδιὼς *Euſeb.*

e Δεδηλώκαμεν.] Εἰρήκαμεν *Busb.*

f Περὶ τ καταστάσεως] Ἐπὶ τῇ καταστάσει τ ἱερέων *Busb.* καὶ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέων *Cyrill.*

g Ἱερέων,] Ἀρχιερέων *Euſeb.*

h Τὴν ἀρχὴν] Τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν *Euſeb.*

i Οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδε χρόνων] Οἱ ἀπὸ Ἡρ. *Busb.*

k Ἡ τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν] Ita lego. ἢ (*Lugd. Bat.* αἷς) τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτ ἑλὼν π. *Busb. L. B.* & *Cocceius.* ἢ εἰς τ ν. κ. τ. π. T. ἑλὼν in *Editis Aliisque.*

l Εἰκοσιοκτώ.] *Sc.* ſi excludatur *Phanaſus* ultimus, qui à Zelotis ſeditioſis ſub finem belli electus eſt, quique propterea inter pontifices non videtur numerandus. *L. Cappellus* in *Chrono-*

lo-

ὅτι τε Ηρώδᾳ [m] βασιλεύοντος, καὶ ὅτι Αρχελάῳ τῷ παιδὸς αὐτοῦ. μετὰ δὲ τοῦτον τελευτήσαντος, [o] ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τοῦ δὲ πρωτεύοντος τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς [p] πεπίστευντο. τοσαῦτα μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

rum pontificatuum anni ev. Et horum quidem aliqui sub Herode rege & filio ejus Archelao res administrarunt: istis autem defunctis administratio quidem erat Aristocratica, gentis vero præfectura pontificibus commissa erat. Atque de pontificibus hæc dicta sufficiant.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τοῦ Φλώρου ἐπιτρόπου, ὃς τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸν πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἀπεχθῶς ἐδιάζετο. Επίλογος.

[q] Γέσσιος ὁ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Αλβίνῳ διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν [r] ἀνέπλησε κακῶν Ιουδαίους. Κλαζομένιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' οὗ φίλου ἦσαν [s] Ποππαίας τῆς Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίας μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν, τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἦτω δὲ τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐλθεῖν κακοῦ καὶ βίαιος, ὥστε, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, Αλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ιουδαῖοι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ [t] ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῦ μὴ παντάπασι καταφανὴς εἶναι πρόνοιά· Γέσσιος δὲ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τοὺς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας [v] ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδὲν τρόπον μήτε ἀδίκου κολάσεως. διὰ γὰρ [x] ἄπληκτος [y] μὲν πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ τυχόντα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῶν κοινωνήσειν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἐπιόντων, ἰσχύσειν παρ' ἐκείνου τοῦ σωτηρίαν ὑπὲρ τοῦ μέρους ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέτριον οὐκ ἦν. ἀλλ' οἱ δυσχεῖς Ιουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς [z] ἀπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων [a] ἐξανιστάμενοι [b] ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον [c] ὁπωσδήποτε ἀλλαχοῦ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; τὸ γὰρ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον [d] ἡγεμόνος ἀθρόους ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ [e] δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, [f] δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν [g] δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ιουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμένοις.

CAP. XI.

De Floro procuratore, qui Judæos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

GEssius autem Florus, qui missus est à Nerone ut Albino succederet, plurimis Judæos replevit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, secumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppææ Neronis uxoris amicam, & nihil ab ipso improbitate differentem, rerum *in Judæa* administrationem adeptus est. Ita autem nequiter & violenter potestate sua abusus est, ut, propter insignem ejus maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Judæi. nam ille nequitiam suam occultare studuit, & solicite cavebat ne omnibus notus esset & manifestus: Gessius autem Florus, quasi ad malitiam ostentandam missus, ex suis in gentem nostram injuriis pompam agebat & *triumphabat*; nihil sibi ad rapinarum omne genus summamque supplicii insquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem & ad misericordiam flecti nescius, cupiditatisque in re lucri inexplebilis, ut qui nullum inter parva & magna discrimen faceret, sed & cum latronibus participaret. Multi enim quæstum istum exercebant, spei pleni nihil ab ipso de incolumitate sua metuendum, quod secum prædarum partes haberet. adeoque nullus erat injuriarum modus; ut miseri Judæi, cum ferre non valerent vastationes à latronibus factas, cogerentur omnes suis sedibus relictis fugam capessere, tanquam ubicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, ut bellum Romanis inferremus, satius esse existimantes ut semel universi quam paulatim periremus. Et quidem cœptum est *hoc* bellum anno secundo administrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, sat accurate intelligere possunt, qui legere voluerint libros à nobis de Bello Judaïco conscriptos.

Florus Judææ procurator.

Pejor Albino.

Belli Judaici causa.

2. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἀναισχυντίας τῶν ἐφ' ἡμῶν τοσαῦτα· ἐν δὲ τῷ παρόντι βιβλίῳ τὰς ἀρχαιολογίας, μετὰ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν, [gg] μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ιουδαίοις κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ασσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες [h] διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους [i] Ρωμαῖοι. πάντα γὰρ

Peroratio.

tus

---

nologia Sacra, p. 279. *L. B.* εἴκοσι καὶ ὀκτώ.

m Βασιλεύοντος,] Βασιλεύσαντος *Busb.*

n Τούτων] *L. B.* τοῦ παιδὸς.

o Αριστοκρατία δ' ἦν ἡ πολιτεία,] Vide *Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 73.

p Πεπίστευντο.] *L. B.* ἐπιπίστευντο.

q Γέσσιος ὁ Φλῶρος,] Conf. *alios.* Procem. §. 7. & *alios.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

r Ἀνέπλησε κακῶν Ιουδαίους.] Ἐνέπλησε *Busb.*

s Ποππαίας] Male in *libris* Πομπείας. HUDS. Πομπηίας *Gen.* Pompejæ *Rufin.* Sed ut in Græco. SPANH.

t Ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν.] Ἐπεκρύπτετο *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεκρύπτετο *Zonar.*

v Ἐπόμπευε,] *L. B.* πέμπτου.

x Ἄπληκτος.] Ἀτεκτος *Gall.* & in *Epiphanii* versione *inflexibilis*. HUDS. *Sophocl. Oed. Tyr.* v. 344. ἀλλ' ὦδ' ἄτεκτος Schol. ἄτεκτος, αὐτὶ τοῦ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδιάλλακτος. SPANH.

y Μὲν πρὸς ἔλεον,] Illud μὲν è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

z Ἀπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας] Ita *Busb.* ὑπὸ in *reliquis.*

a Ἐξανιστάμενοι] Sic *Gall.* & *Busb.* ἐξισάμενοι in *ceteris.*

b Ἠθῶν] *L. B.* ἐθῶν.

c Ὁπωσδήποτε] Δήπου δήποτε *Busb.*

d Ἡγεμόνος ἀθρόους] Ita *Busb.* ἡγεμόνος in *Editis Aliisque.*

e Δὴ] Abest à *L. B.*

f Δωδεκάτῳ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς.] Conf. *alios.* lib. 2. c. 14. §. 4. SPANH.

g Δρᾶν ἠναγκάσθημεν,] Δρᾶν deest *Vat.*

* *Quos* —— *scripsi.*] *Sc.* ubi illa desinunt, cœpi aliquot abhinc annis de Bello Judaïco scribere.

gg Μέχρι —— ἡγεμονίας,] Conf. Procemii *alios.* inscript. *alios.* & Procemium §. 7. καὶ ὡς ἔτει δωδεκάτῳ τῆς Νέρωνος &c. SPANH.

h Διατεθείκασιν ἡμᾶς,] Δεινὰ διατεθ. *Busb.*

i Ρωμαῖοι.] Ρωμαῖοι τὸ ὕστερον *Busb.* Vide *Vossii Chronol. S.* c. 20. p. 170.

tus ſum accurate. Quin & operam dedi ut obſervarem ſummorum pontificum recenſionem, quot per bis mille annos exſtiterunt. Porroque ut reges ſibi invicem ſucceſſerint, abſque errore tradidi; quas res illi geſſerint, & quomodo remp. adminiſtrarint *inſuper* narrans, ut & monarcharum potentiam, prout in ſacris libris omnia perſcripta reperiuntur. id quod facere polliciti ſumus, ſtatim ab initio hiſtoriæ. Confidenter autem dico, opere, quod inſtitui, jam ad finem perducto; quod nemo alius, etiamſi *id maxime* voluerit, neque Judæus, neque alienigena, † potuerit commiſſa huic operi accurate adeo Græcis hominibus enunciare.

Joſephus in Hebræis Græciſque literis verſatiſſimus.

nam populares meos confitentes habeo, quod illis in patria diſciplina plurimum præſtiterim: Græcarum etiam literarum ſtudio, poſtquam Grammatices elementa didiciſſem, memet addixi, quamvis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem mihi non licuit. Nullo enim in honore ſunt apud noſtrates, qui multarum gentium linguis loqui didicerunt, quique in ſermone dictionis venuſtatem atque ornatum venantur. eo quod ingenuorum infimis hujuſmodi ſtudium cum ſervis quibuſcumque commune eſſe arbitrantur: illoſque ſolos ſapientes haberi volunt, qui legum ſcientiam conſequuti ſunt, & in ſacris literis rerum verborumque vim ſcite interpretari poſſunt. Quare cum multi operam ſtudiumque ſuum in hac exercitatione poſuerint, vix duo quidem aut tres ad ſummum profecerunt, ſtatimque laborum fructum ceperunt. Fortaſſe autem res erit non invidioſa, ſi de meo etiam genere, deque iis quæ in vita mea geſſi, pauca enarravero, dum adhuc ſuperſunt, qui aut vera dicenti poſſunt teſtimonium perhibere, aut falſa redarguere. Hîc itaque finem imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, verſibus autem ſexaginta millibus comprehenſis; atque, ſi Deus permiſerit, iterum, breviter omnia percurrendo, memorabo & bellum *Romanorum cum Judæis*, & quæ nobis evenerunt in diem uſque hodiernum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Cæſaris XIII. meæ autem ætatis LVI. Propoſitum etiam mihi eſt quatuor libros conſcribere de Deo deque ejus ſubſtantia, ex opinione Judæorum quam ipſi à majoribus acceperunt; item de legibus, cur earum præcepto quædam nobis permiſſa ſunt, quædam vetita.

Librorum nonnullorum, quos Joſephus ſcripſerit, aut ſcribere propoſuerit, recenſio.

Finis Libri viceſimi.

οἴμην μετὰ [k] ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. τηρῆσαι δὲ πεπίεσμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν [l] ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς [m] ἰσορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων [n] σωτήλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερος [*] ἡδυνήθη θελήσας, μήτε Ιουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ἄτως ἀκριβῶς εἰς Ελληνας ἐξενεγκεῖν· [o] ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς ὁμοεθνέσι πλείονα αὐτῶν κατὰ τὴν [p] ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν· [q] καὶ τῶν Ελληνικῶν δὲ [r] γραμμάτων ἐπαίδευσα μεταχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβών, τὴν δὲ τοῖς τὴν προφορὰν ἀκριβοῦσιν [s] πάτριον ἐκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσὶν [t] ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, [v] καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας. διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα [x] τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν [y] τοῖς θέλουσιν· μόνους δὲ σοφίαν μαρτυρῶσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶ ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον [z] γένοιτο, περὶ καὶ γένους τοῦ, περὶ καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις [a] καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι πεπληρωμένην, ἐξ ἧς μυριάσι [a] στίχων· καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περίοδον ἐπανορθώσω πάλιν ἅ τε πολέμους καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, [b] ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστὸν καὶ ἕκτον. προήρημαι δὲ συγγράψαι, [c] κατὰ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ιουδαίων, [d] ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

Τέλος τοῦ βίβλίου εἰκοστοῦ.

k Ακριβείας ἁπάσης συντεταχέναι.] Mediam vocem ex *L. B.* inſerui. HAV.

l Εν δισχιλίοις ἔτεσι γενομένων.] Εν δισχ. ὅλοις ἔτεσι *Gall.*

m Ισορίας.] Ο δὲ πεποίημαι poſt *ἰσορίας* adjicit *Busb.*

n Σωτήλειαν,] Ανεκφαλαίωτιν καὶ σωτήλειαν *Gall.* & *Busb.* ὑποθέσιων ἀνακεφαλαίωσιν, καὶ *L. B.*

* *Potuerit* —— *enunciare.*] Soli huic *Antiquitatum* libro non apponitur ΤΕΛΟΣ in *Græcis*, quod libellus qui eum excipit, *de Vita Joſephi* inſcriptus, *pars* ejus fuerit, ut *epilogus* ad libros *Antiquitatum*. Videſis quæ annotantur ad pag. 1. ſequentis Voluminis.

o Εγὼ γὰρ —— ἀναλαβών,] Ergo linguæ Hebrææ guarus fuit Joſephus. REL. *L. B.* ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον.

p Επιχώριον παιδείαν.] Addit *L. B.* καὶ παρ' ἡμῶν, quod videtur ex gloſſa eſſe. HAV.

q Καὶ τῶν —— ἀναλαβών] Conf. Contra Apion. lib. 1. §. 9. SPANH.

r Γραμμάτων ἐπαίδευσα] Καὶ ποιητικῶν μαθημάτων poſt γραμμάτων addit *Busb.* καὶ ποιητικῶν μαθημάτων πολλὰ ποιήσας ἐπαίδευσα *Gall.* & *L. B.*

s Πάτριον ἐκώλυσε συνήθεια.] Hac de re videſis *Seldenum* fuſe diſſerentem in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. p. 399.

t Αποδέχονται] Αποδέχονται) καὶ ἐπισταμένους ἐρίζοντας τοὺς πολλοὺς *Gall.*

v Καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας.] Hæc verba quum in *L. B.* invenerim, abeſſe nolui, quod huic loco non inepte convenire videantur, quare verſionem itidem interpolavi. HAV.

x Τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον] Ita *Busb.* τοῦτο μόνον οὐκ ἐλευθέρων τοῖς in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt τοῦτο ὐ μόνον ἐλ. atque ita exhibet *Lugd. Bat.*

y Τοῖς θέλουσι·] Illud τοῖς inſertum dedi è *Cod. Busb.* ut & mox τῶ ante ἱερῶν.

z Γένοιτο,] Γένοιτο, εἰθὲ (εἴθε *L. B.*) σπουδὴν τοῖς πολλοῖς φανείη) καὶ τοῦ *Gall.* & *Lugd. Bat.*

a Στίχων·] Solebant Græci veteres orationis partes per στίχους, ſeu *verſiculos*, diſtinguere. στίχος autem non integram periodum complectebatur, ſed ejuſmodi particulam, quæ diſtinctum ſenſum in ſe contineret; unde στίχων numerus *in immenſum* exſurgebat. Sed hac de re videſis Cl. *Millium* in *Prolegomenis* ad N. T. p. 100. & *D. Bern. de Montfaucon* in *Palæographia Græca*, l. 1. p. 28.

b Ητις ἐστὶ] *Scaliger* erroris arguit *Joſephum*, qui de Vita §. 1. ſe natum dicit anno primo Caji, atque opus ſuum abſolviſſe anno XIII. Domitiani. atque uno anno minus dixiſſe *Joſephum* exiſtimat, & LVII. annos debuiſſe numerare. In quo fruſtra eſt. Cajus enim iniit imperium anno Chriſti XXXVII, Januarii XXIV; Domitiani vero XIII cœpit anno Chriſti XCIII. ex die XIV Septemb. Fingamus natum eſſe *Joſephum* anno ipſo XXXVII Chriſti, Decembri menſe, vel anno XXXVIII ineunte Januario, cum adhuc Caji primus laberetur, annus ipſius LVI incipiet, ab Decembri menſe anni XCII, poſt initium anni XII Domitiani. Quare ut ſcribendi finem fecerit Octobri menſe anni XCIII, id acciderit anno vitæ ſuæ LVI, Domitiani vero XIII. *Petav.* ad *Epiphan.* p. 386.

c Κατὰ τὰς ἡμετέρας] Ita lego ex (*Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*) *Euſebio* in *Eccl. Hiſt.* l. 3. c. 10. idemque firmare videtur *Niceph.* in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 18. hiſce verbis, *ἐμφαίνει δὲ τέσσαρσι συγγράψαι βιβλίοις τοῦ Θεοῦ, ὅσην πάτρωθεν δόξαν, καὶ τοῦ τὸ εἶναι αὐτοῦ, καὶ τοὺς νόμους, διὰ τί καὶ αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται.* Antea erat in *Joſephi* libris, καὶ τὰς ἡμετ. In *Epiphanii* verſione, ad hunc modum; *Propoſui quoque vobis conſcribere etiam noſtras, id eſt Judæorum ſectas, in quatuor libris de Deo ejuſque ſubſtantia; & de Legibus &c.*

d Εν τέσσαρσι —— ἔξεσιν] Quatuor libros promittit Joſephus, qui non exſtant, de Judæorum Opinionibus, de Deo, ejus Eſſentia, Legibus &c. vid. fin. Præf. §. 4. Item quod ibi mox ſequitur lib. 1. c. 1. §. 1. ἐπαίρομαι τὴν αἰτιολογίαν ἀπαιτῶν &c. SPANH.